Aba Saul dicit, Erat Exhedra ſummi Sacerdotis, erátque à tergo reliquarum duarum, & tectum trium illarum erat æquale. In Exhedra בור הגולה fuit הגולה (Alia editio legit קבוע, h. e. *certa, fixa*) *ciſterna ſcaturiginis* cum rota deſuper, atque inde ſufficiebant aquam toti Atrio. In Exhedra הגזית habebatur Synedrium magnum Iſraelis quod ſedens judicabat de Sacerdotibus. Sacerdos qui inveniebatur פסול *illegitimus* pullam veſtem induebat, & involvebat ſe pullâ veſte, atque ſic abibat; qui verò non inveniebatur eſſe פסול *illegitimus* induebat candidam veſtem & candidâ amiciebatur, ingrediebatur Atrium & miniſtrabat cum fratribus ſuis Sacerdotibus. Porrò 19 faciebant ut ne inveniretur פסול *illegitimus* in Aharonis Sacerdotis ſemine, atque ſic dicere ſolebant, Benedictus ſit Dominus quòd non inventus eſt פסול *illegitimus* in Aharonis ſemine, & benedictus ſit Dominus eò quòd elegit Aharonem & filios ejus ad ſtandum & miniſtrandum coram facie ſua in domo Sanctuarii ſui.

Templi Hieroſolymitani dimenſiones ſecundum Joſephum.

Longitudo Templi ab Oriente in Occidentem.

Muri Septi exterioris, ſive Atrii Gentium craſſitudo non definitur à Joſepho, ſed à nobis conjicitur fuiſſe omni ex parte octo cubitorum.

Porticus Orientalis lata 40 cub.
Spatium ὕπαιθρον illi proximum latum 65 cub.
Craſſitudo muri Orientalis Septi interioris 6. cub.
Exhedræ illi proximæ latæ 20 cub.
Murus earum interior craſſus 5 cub.
Atrium fœminarum latum 40 cub.
Lorica lapidea illud ſeparans ab Atrio Sacerdotum, craſſa cubitum unum.
Atrium Templi ſive Sacerdotum longum ſecundùm Talmudiſtas Judæos 187 cub.
Craſſitudo muri Occidentalis Septi interioris 6 cub.
Exhedræ juxta ipſum latæ 20 cub.
Murus earum exterior craſſus 5 cub.
Spatium ὕπαιθρον inter eas & Porticum Occidentalem latum 65 cub.
Porticus Occidentalis Septi exterioris lata 40 cub.
Craſſitudo muri Septi exterioris 8 cub.

Summa 516 cub.

Latitudo Templi à Meridie in Septentrionem.

Murus Septi exterioris craſſus 8 cub.
Porticus regia, ſive Salomonis, Septi exterioris lata 70 cub.
Spatium ὕπαιθρον illi proximum 65 cub.
Exhedræ illi proximæ cum muro ſuo exteriore latæ 25 cub.
Murus Septi interioris craſſus 6 cub.
Atrium virorum Meridionale latum 30 cub.
Lorica Meridionalis lata cubitum unum cum dimidio.
Atrium Templi ſive Sacerdotum latum, ſecundùm Judæos Talmudiſtas, 135 cubitos.
Lorica Septentrionalis lata cubitum unum cum dimidio.
Atrium virorum Septentrionale latum 30 cub.
Murus ejus craſſus 6 cub.
Exhedræ juxta murum, cum muro ſuo exteriore latæ 25 cub.
Spatium ὕπαιθρον illis proximum, latum 65 cub.
Porticus Septentrionalis Septi exterioris lata 40 cub.
Murus ejus craſſus 8 cub.

Summa 516 cub. quorum 16 cubiti dantur craſſitudini muri Septi exterioris, reliqui 500 cubiti longitudini Porticuum, qualem eam definiunt Talmudiſtæ, & ipſe Joſephus qui facit Porticus longas ſtadium unum, ſcilicet Hebraicum, h. e. 400 cub. Hebraicos qui faciunt Romanos cubitos 500.

Templi propriè & ſtrictè dicti Dimenſio

Longum, latum (à parte anteriore, ſive in facie Veſtibuli) altum ἀνὰ 100 cub. latum verò à parte poſteriore 60 cub. altum totidem.

Murus ejus craſſus 6 cub.

Murus Veſtibuli exterior craſſus 8 cub.

Veſtibulum latum 20 cub. altum 90 cub. longum intrinſecus 84 cub. non comprehenſo utrinque muro ejus exteriore craſſo 8 cub. itaque extrinſecus longum fuit 100 cub. latum 34 cub.

Τὰ ἅγια ſive Sanctum, longum 40 cub. latum 20 cub. altum 60 cub.

Ἅγια ἁγίων ſive Adytum, longum & latum ἀνὰ 20 cub. altum 60 cub.

Cellæ circa Templum numero 30 in triplici tabulato, ſingulæ longæ, latæ & altæ ἀνὰ 10 cub.

Murus earum craſſus 4 cub.

Paries earum intergerinus qui cellam à cella dividit, craſſus 2 c. cum dimidio.

Altare Sacrificiorum longum & latum ἀνὰ 50 cub. altum 15 cub.

Aſcenſus ad Altare longus 24 cub.

Spatium ὕπαιθρον quadrangulare juxta Altare, in quo mactabantur & parabantur Victimæ, longum 76 cub. latum 56 cub.

Spatium ὕπαιθρον inter Veſtibulum & atria virorum, latum cub. 17 cum dimidio.

Spatium ὕπαιθρον inter poſteriorem Templi partem & eadem virorum Atria, latum 37 cub. cum dimidio.

Spatium inter poſticam Templi partem & murum Occidentalem Septi interioris, latum 10 cub. longum verò ab uno Gazophylacio ad aliud 80 cub.

Spatium inter Altare & Templi gradus latum 16 cub. inter Veſtibulum Templi & Aram 20 cub.

Spatium inter Altare & Atrium fœminarum latum 7 cub.

Portæ Templi earumque Dimenſiones.

In Septo exteriore.

Portæ, Orientalis & Meridionalis, ſingulæ latæ 40 cub.
Porta Occidentalis Porticus regiæ, lata 30 cub.
Reliquæ tres Occidentales, ſingulæ latæ 20 cub.
Porta ducens in Arcem Antoniam, lata 20 cub.

In Septo interiore.

Quatuor à Meridie, totidem à Septentrione, ſingulæ latæ 29 cub. altæ 30 cub.
Porta Orientalis Atrii fœminarum, lata 39 cub. alta 50 cub.
Porta Veſtibuli Templi propriè dicti lata 25 cub. alta 70 cub.
Porta interior ipſius Templi, qua ex Veſtibulo ingreſſus eſt εἰς τὰ ἅγια, lata 16 cub. alta 55 cub.

Numerus Columnarum in toto Templo.

In Septo exteriore.

In Porticu
- Meridionali 162 col.
- Orientali 87 col.
- Occidentali 87 col.
- Septentrionali 121 col.

Summa 457.

In Septo interiore.

In Atrio
- Fœminarum 46 col.
- Virorum
  - Septentrionali 24.
  - Meridionali 24.

Summa 94.

In omnibus Templi univerſi Portis 49 col.

Itaque in univerſo Templo fuerunt columnæ 600. quorum omnium diameter fuit 4 cub. ambitus 12 cubitorum.

Gradus omnes tum Templi ſtrictè dicti, tum Septi interioris lati fuerunt ſinguli cubitum unum, alti verò dimidium, exceptis gradibus Septi interioris qui alti fuerunt 13 pollices cum dimidio, ſive paulò pluſquam pedem unum.

Templi capacitas.

Totum Templum cùm in quadrum longum & latum ab omni parte fuerit 500 cubitos, Area ejus cepit 250 m. cubitos quadratos. Sed magna ejus pars occupata fuit à Columnis & Septi muris & Exhedris.

Quatuor Septi exterioris Porticuum area cepit 86200 cub. à quibus ſi demas ſpatia à 457 columnis (ſeu earum ſtylobatis) occupata (quorum ſingulis 25 cubitos aſſignamus, nempe unicuique ſtylobatæ 5 cubitos in quadrum) reſtant 74775 cubiti, tantundem cepit Porticuum illarum tectum vel ſecundum tabulatum in quo homines potuerunt adoraturi ſtare. Jam ſinguli cubiti quadrati ſingulis hominibus ſtantibus debent aſſignari, non plures; nam etſi ab humero ad humerum homo latior ſit cubito uno, at certè craſſus non eſt cubitum unum, itaque quod illi deeſt iſtinc accedere poteſt. Quare in ſingulis cubitis quadratis ſinguli homines ſtare potuerunt. Itaque in Porticibus Septi exterioris earúmque tecto vel tabulato ſtare potuerunt 149550.

Spatium hypæthrum totum inter Porticus & Septum interius habuit 90400 cubitos, proindéque totidem potuit capere homines.

Atria virorum duo longa ſingula 187 cub. lata 30 habuerunt ſingula 5610 cubitos, ambo 11220 cub. Eorum tectum vel tabulatum tantundem: ſumma eſt 22440 cubiti, ac proinde totidem homines.

Sex Exhedræ illis junctæ in ipſis Portis ſingulæ longæ, latæ 30 cub. faciunt in univerſum 5400 cubitos, qui ſuperioribus ſunt addendi. Sic fiunt 27840.

Atrium fœminarum utrumque deductis columnis ſeu ſtylobatis capit 5850 cub. totidémque fœminas, Atrii tectum totidem, potuit ergo capere 11700 fœminas. Exhedræ duæ in Portis illius poſitæ 1800, itaque in eo capi potuerunt 13500 fœminæ.

Atrium Iſraelis longum 70, latum 40 cub. capere potuit 2700 homines, ejuſque tabulatum totidem; ſunt in univerſum 5400.

Jam ſi omnes in unum colligantur qui potuerunt in toto Templo capi homines è plebe præter Sacerdotes & Levitas qui Atrium Sacerdotum occuparunt, inveniuntur 286690 h. e. paulò plures quàm ipſa tota area Templi pura capere poſſet.

Atrium Sacerdotum longum 187, latum 135, habuit 11581. cubitos quadratos 25245, à quibus ſunt demendi quot nempe Templi & Aræ & Gazophylaciorum area occupavit, reſtant 13664 cubiti quadrati in quibus totidem capere potuerunt Sacerdotes & Levitæ.

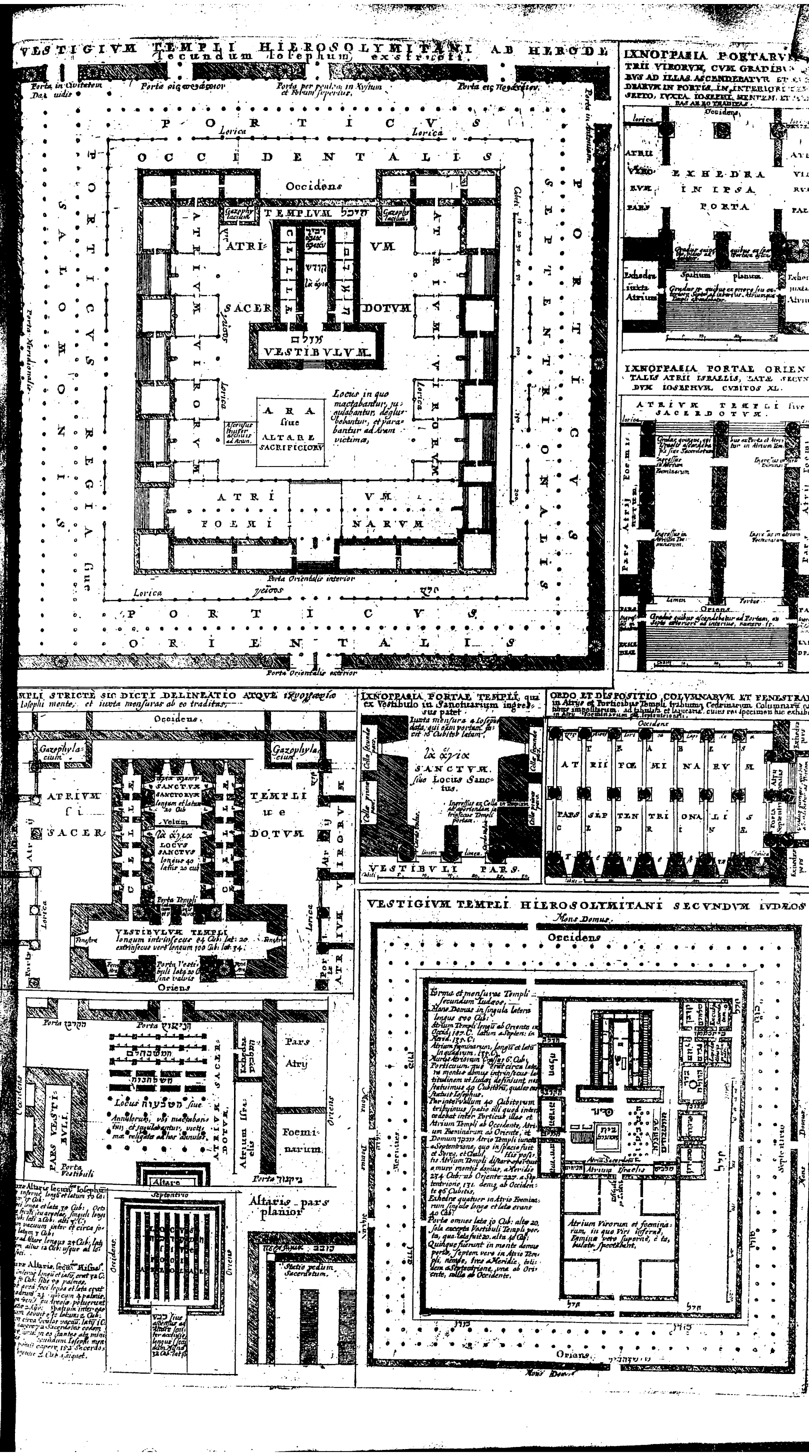
VESTIGIVM TEMPLI HIEROSOLYMITANI AB HERODE ſecundum Ioſephum, exſtructi.
Porta in Civitatem Davidis
Porta per pontem in Xyſtum et Forum ſuperius.
Porta in Antoniam.
PORTICVS OCCIDENTALIS
PORTICVS SEPTENTRIONALIS
PORTICVS SALOMONIS REGIA
PORTICVS ORIENTALIS
Porta Orientalis interior
Porta Orientalis exterior
Lorica
Occidens
Gazophylacium
TEMPLVM היכל
ATRIVM SACERDOTVM
VESTIBVLVM אולם
ARA ſive ALTARE SACRIFICIORV
ATRIVM VIRORVM
ATRIVM FOEMINARVM
IXNOΓPAΦIA PORTARVM ATRII VIRORVM, CVM GRADIBVS QVIBVS AD ILLAS ASCENDEBATVR ET EXHEDRARVM IN PORTIS, IN INTERIORI SEPTO, IVXTA IOSEPHI MENTEM
EXHEDRA IN IPSA PORTA
Gradus quibus aſcendebatur ad Portam, ex Septo exteriori ad interius, numero 15.
IXNOΓPAΦIA PORTAE ORIENTALIS ATRII ISRAELIS
TEMPLI STRICTE SIC DICTI DELINEATIO ATQVE ἰχνογραφία Ioſephi mente, et iuxta menſuras ab eo traditas.
SANCTVM SANCTORVM longum et latum 20 Cub.
Velum
τὰ ἅγια
LOCVS SANCTVS longus 40 latus 20 cub.
VESTIBVLVM TEMPLI longum intrinſecus 84 Cub. lat. 20 extrinſecus verò longum 100 Cub. lat. 34.
Oriens
IXNOΓPAΦIA PORTAE TEMPLI, qua ex Veſtibulo in Sanctuarium ingreſſus patet
Iuxta menſura a Ioſepho data, qui eam portam fecit 16 Cubitos latam.
τὰ ἅγια SANCTVM, ſive Locus Sanctus.
Cella prima pars.
Cella ſecunda pars.
VESTIBVLI PARS
ORDO ET DISPOSITIO COLVMNARVM ET FENESTRARVM in Atrys et Porticibus Templi
ATRII FOEMINARVM
PARS SEPTENTRIONALIS
Altaris pars planior
VESTIGIVM TEMPLI HIEROSOLYMITANI SECVNDVM IVDAEOS
Mons Domus.
Occidens
Forma et menſurae Templi ſecundum Iudaeos.
Atrium Virorum et foeminarum
Oriens
Mons Domus.

VNIVERSI TEMPLI HIEROSOLYMITANI ORTHOGRAPHIA QVAE OSTENDIT ORIENTALEM FACIEM MVRI AT
EXTERIORIS ET PARTEM MVRI PORTICVS GENTIVM QVAE DEINDE DICTA EST SALOMONIS.

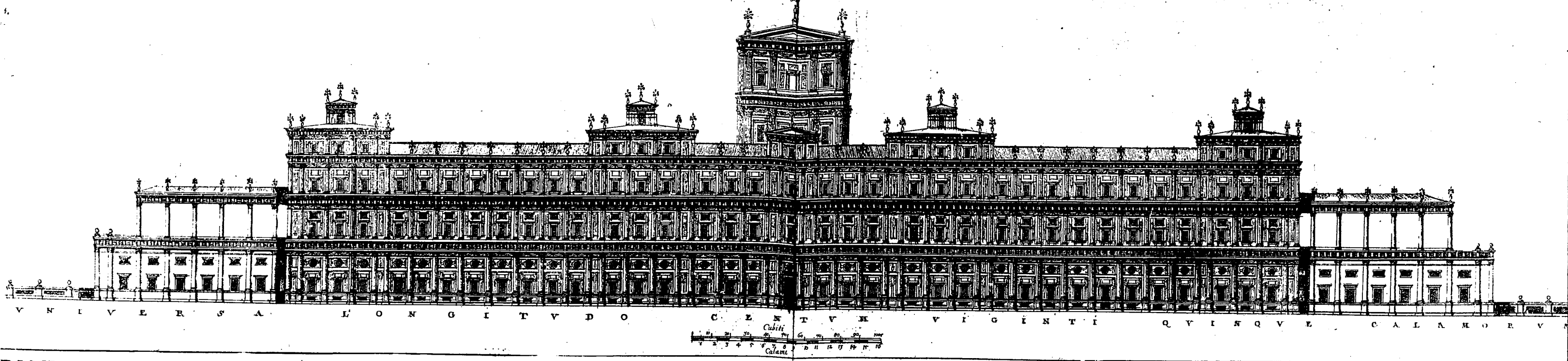

DISSECTI TEMPLI SALOMONIS ORTHOGRAPHIA, OSTENDENS INTERIORA PORTICVVM ET CRYPTO PORTICVVM ET ORIENTALEM SANCTVARII FACI
NEC NON TERNOS EIVSDEM FACIEI ET ATRII INTERIORIS ATQVE EXTERIORIS ORDINES BINOSQVE ATRII GENTIVM.

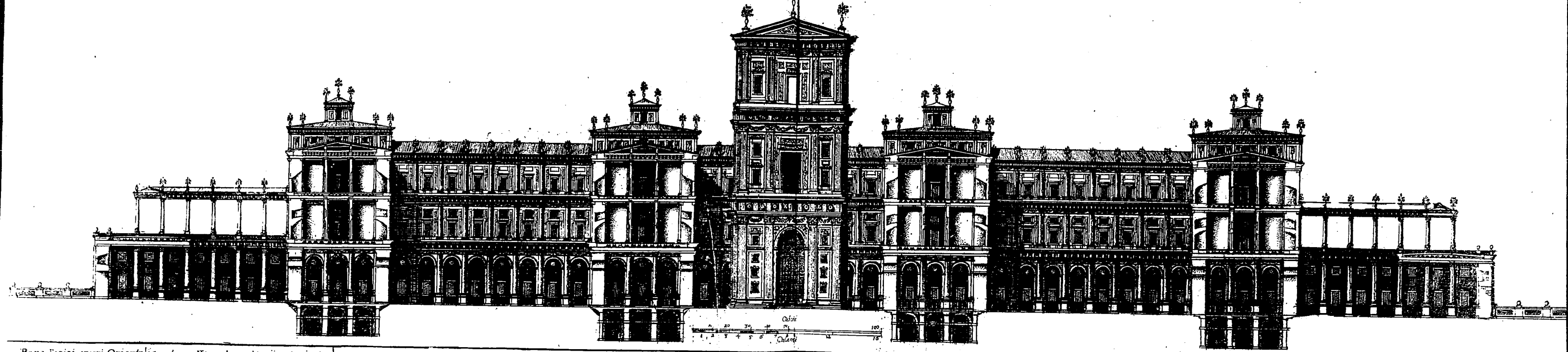

Pars faciei muri Orientalis atq. Muri Area Atrii exterioris demonstratio planior.

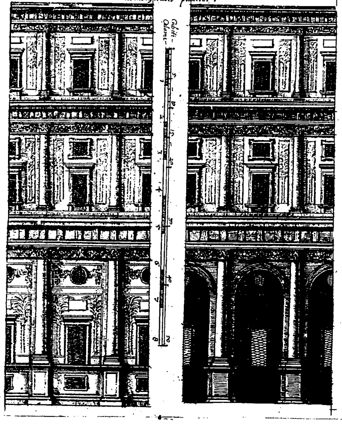

ORIENTALIS FACIES SVBSTRVCTIONIS AB IMIS VALLIBVS CVBITOS TRECENTOS ERECTAE AD SVSTINENDOS AGGERES QVIBVS ATRIORVM TEMPLI AREAM SALOMON LAXANDAM CVRAVIT, NEC NON PERIBOLI ATQVE PORTICVV̄ QVÆ AD HEBRÆOS QVÆQVE AD GENTILES PERTINEBANT SVB MINIMA CVBITORVM MENSVRA QVA ETIAM VNIVERSALIA VESTIGIA DIMENTIVNTVR.

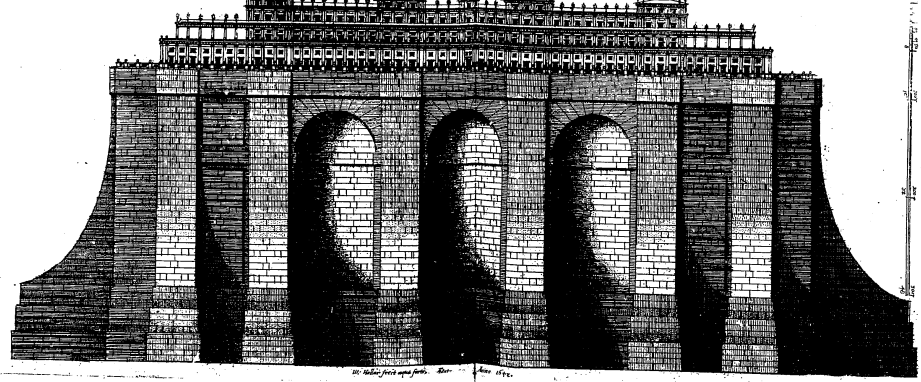

W. Hollar fecit aqua forti. Ætat Anno 1652.

Media pars baſis Orientalis faciei Turris ſuperſtructæ Veſtibulo Sanctuarij, maiori forma expreſſa.

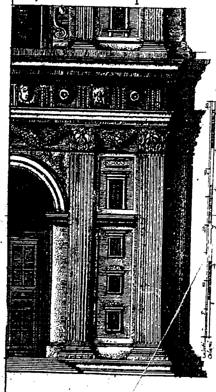

Dissectionum pa
planior

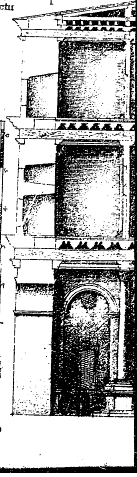

RAE [illegible] EARVMQVE MENSVRAE ET ORNAMENTA

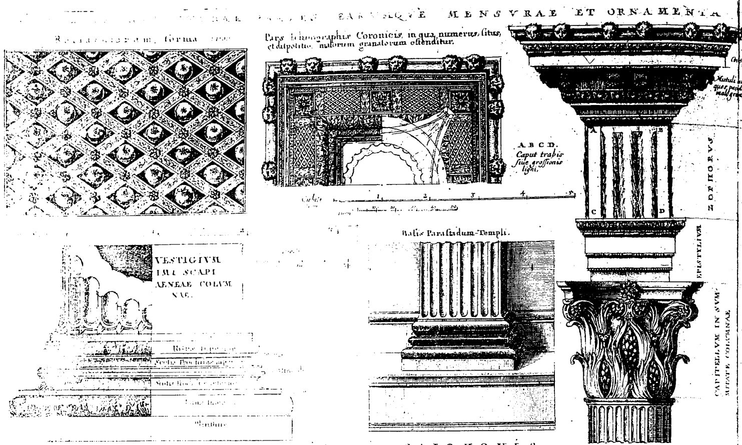
[illegible] forma
Pars Ichnographiæ Coronicis, in qua numerus, situs, et dispositio malorum granatorum ostenditur.
A B C D. Caput trabis siue grossionis ligni.
Cubiti
Corona
Mutuli inter quos pendent mala granata.
CORONA
ZOPHORVS
EPISTYLIVM
CAPITELLVM IN SVMMITATE COLVMNAE
Basis Parastadum Templi.
VESTIGIVM IMI SCAPI AENEAE COLVMNAE.
Plinthus

SIS COLVMNARVM TEMPLI SALOMONIS.

VESTIGIVM TEMPLI HIEROSOLYMITANI ET VNIVERSARVM ILLIVS PORTICVVM A SALOMONE CONSTRVCTARVM AD PRIMARIVM EXEMPLAR [illegible] INVENTORE DAVIDI TRADITVM ET AB ANGELO POSTEA EZECHIELI PROSPICIENTE COMMENSVRATVM.

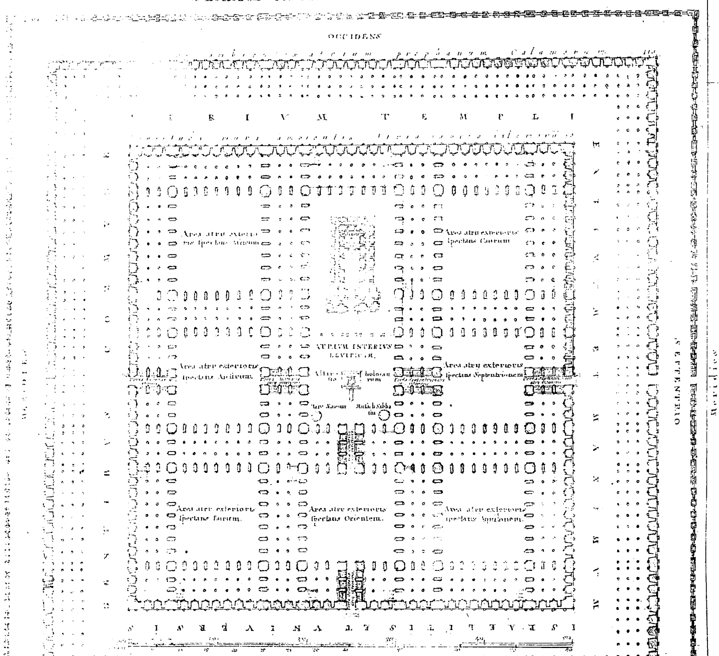
OCCIDENS
atrium profanum Calamorum
ATRIVM TEMPLI
Area atrii exterioris spectans Africum
Area atrii exterioris spectans Caurum
ATRIVM INTERIVS LEVITICVM
Area atrii exterioris spectans Africum
Altare holocaustorum
Area atrii exterioris spectans Septentrionem
Mare Aeneum
Musach Sabbati
Area atrii exterioris spectans Eurum
Area atrii exterioris spectans Orientem
Area atrii exterioris spectans Aquilonem
ISRAELITIS ET VNIVERSIS
Meridies
Septentrio
ORIENS.
vestibuli ambientis domum vniversam calamorum centum viginti quinque

ASPECTVS LATERIS SANCTVARII ET COENACVLI AC TVRRIS SVPERSTRVCTAE VESTIBVLO.

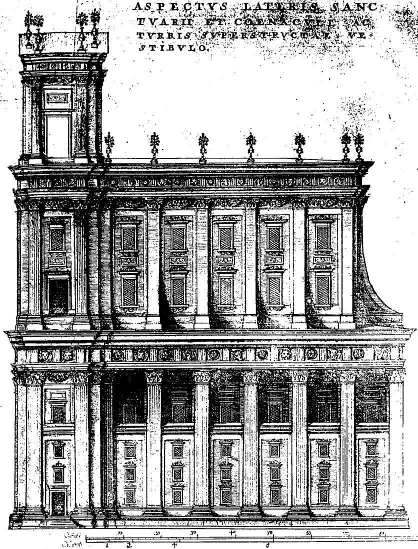

Occidens.

DORSVS siue O[illegible] SPECTVS SANCTVARII, COENACVLI [illegible] TVRRIS SVPER [illegible]

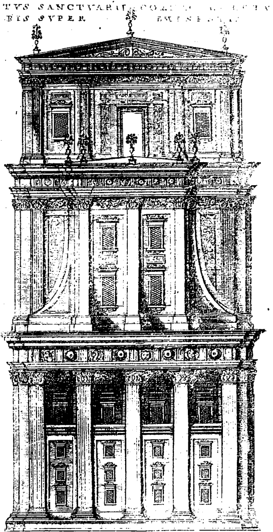

SECTIO MVRORVM TESTVDINIS ATQ COENACVLI AVLÆ SANCTÆ OSTENDENS FACIEM SANCTI SANCTORVM

VESTIGIVM SANCTVARII

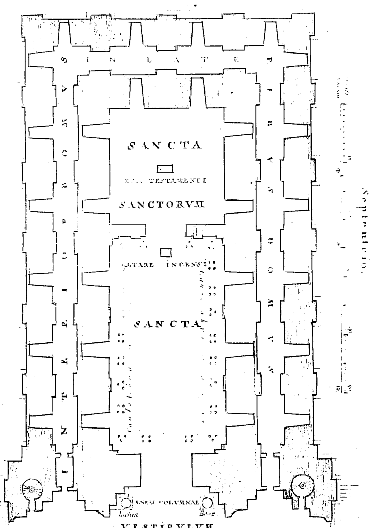

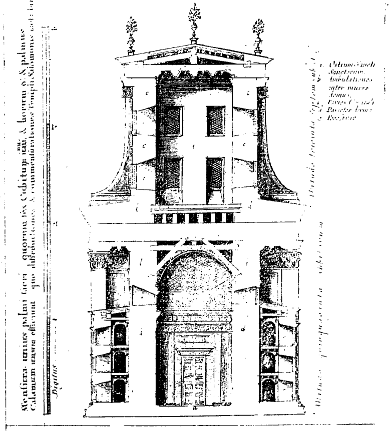
Mensura unius palmi sacri quorum sex Cubitum unum, & horum sex & palmus Calamum unum efficiunt, quo distributiones & commensurationes Templi Salomonis celebrantur.
Digitus
a Ostium Sancti Sanctorum.
b Ambulationes inter muros domus.
c Partes Coenaculi
d Parietes domus
e Fenestrae

THALAMI PORTARVM ATRIORVM.

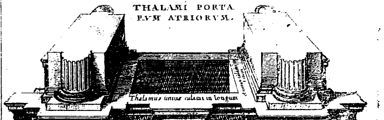

Wenceslaus Hollar fecit aqua forti 1657. Æt 50.

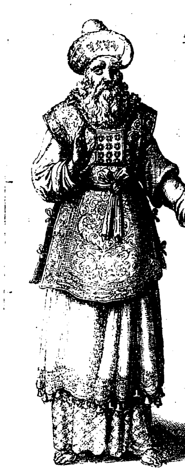

SVMMVS SACERDOS.

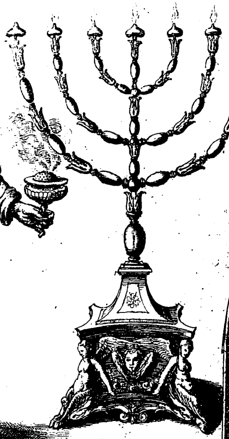

CANDELABRVM TEMPLI AVREVM

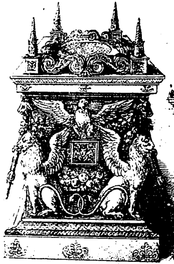

ALTARE INCENSI AVREVM
tres. Cubitos altum.

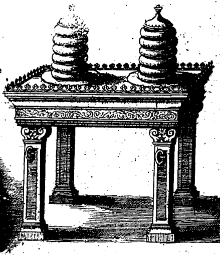

MENSA PANVM.

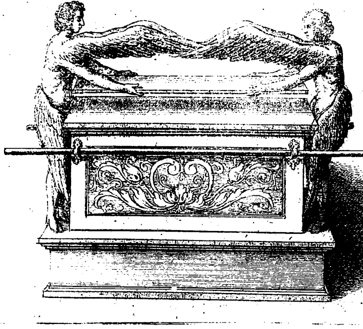

ARCA TESTAMENTI
CVM CHERVBINIS

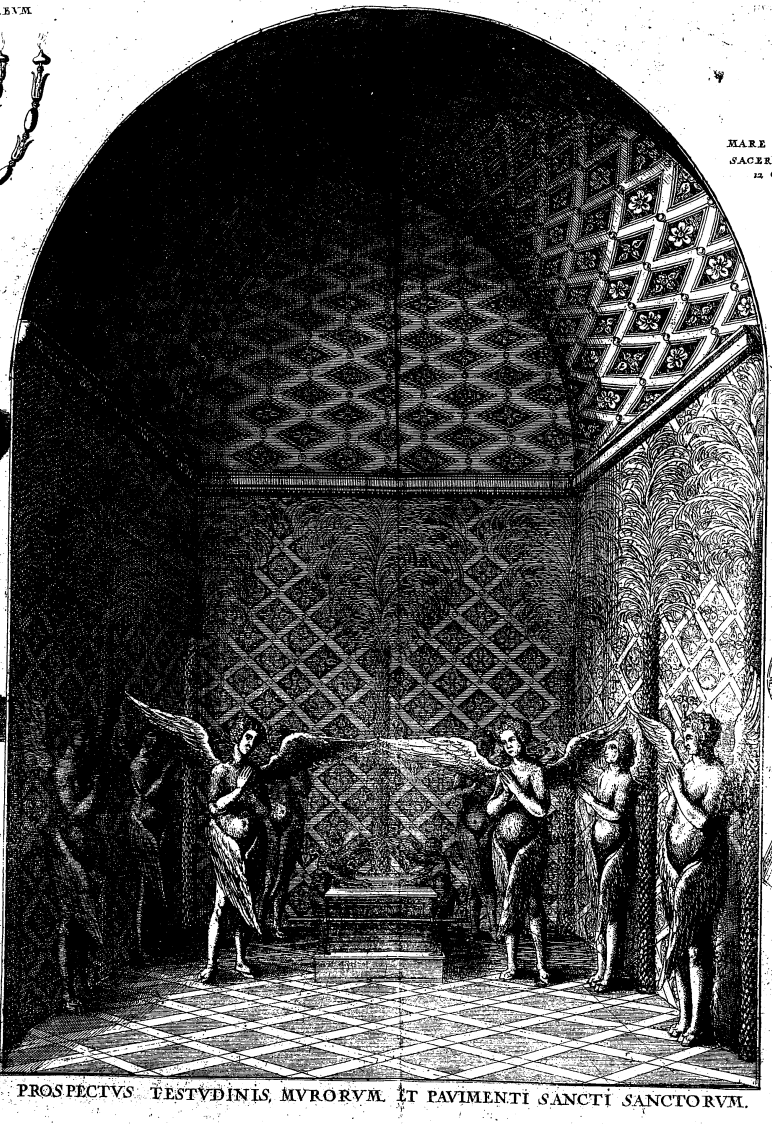

PROSPECTVS TESTVDINIS, MVRORVM, ET PAVIMENTI SANCTI SANCTORVM.

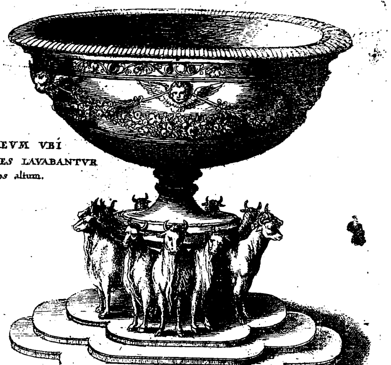

MARE ÆNEVM VBI
SACERDOTES LAVABANTVR
12 Cubitos altum.

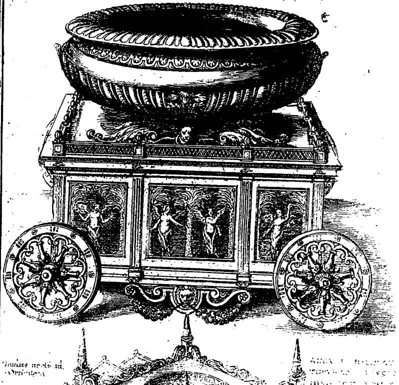

BASIVM AC PELVIVM AENEARVM, QVIBVS ACRIFICIA LAVABANTVR. [illegible]

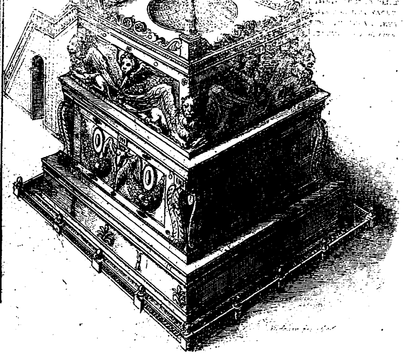

[illegible]

BRIANI VVALTONI,

S. T. D.

In Biblia Polyglotta,

PROLEGOMENA.

I. DE *linguarum natura, origine, diviſione, numero, mutationibus, & uſu.*
II. *De literis ſive characteribus, ipſarum uſu mirabili, origine & inventione prima, & diverſitate in linguis præcipuis.*
III. *De lingua Hebraica, ejus antiquitate, conſervatione, mutatione, præſtantia & uſu, characteribus antiquis, punctiſque vocalibus, & accentibus.*
IV. *De Bibliorum editionibus præcipuis.*
V. *De Bibliorum verſionibus.*
VI. *De variantibus in Scriptura lectionibus.*
VII. *De Textuum originalium integritate, & autoritate.*
VIII. *De Maſora, Keri & Ketib, variis lectionibus Orientalium & Occidentalium, Ben Aſcher & Ben Nephtali; & de Cabala.*
IX. *De verſione Græca 72. Interp. aliiſque Græcis verſionibus.*
X. *De verſione Vulgata Latina.*
XI. *De Pentateucho Samaritano, ejuſque verſionibus.*
XII. *De lingua Chaldaica, & verſionibus Chaldaicis.*
XII. *De lingua Syriaca, & verſionibus Syriacis.*
XIV. *De lingua Arabica, & verſionibus Arabicis.*
XV. *De lingua Æthiopica, & verſionibus Æthiopicis.*
XVI. *De lingua Perſica, & verſionibus Perſicis.*

PROLEG. I.

De linguarum natura, origine, diviſione, numero, mutationibus, & uſu.

1. *Rationis & Orationis connexio, ſermonis uſus.* 2. *Sermo primo homini concreatus.* 3. *Lingua nulla homini naturalis.* 4. *Poſſibile eſt ex hominum inſtituto ſermonem oriri : de facto tamen prima lingua a Deo immediate infuſa.* 5. *Sermonis ſubjectum natura intellectualis. De linguis Angelorum.* 6. *Lingua unica ante cladem Babylonicam.* 7. *Confuſio linguarum a Deo immediate, non ab Angelis.* 8. *Peccatum extructorum turris Babylonicæ quodnam fuerit.* 9. *Divinæ clementiæ, ſapientiæ, & bonitatis, cum juſtitia mixtura in hac pœna.* 10. *Linguas primævas diverſas fuiſſe, non Hebraicæ dialectos.* 11. *Linguas 70. eſſe ſtatuunt Judæi.* 12. *Chriſtiani ſcriptores plærique 72. linguas Originarias fuiſſe ſentiunt : multo tamen pauciores fuiſſe probatur, numerum etiam incertum eſſe.* 13. *Linguarum a primis ortarum numerum certo definiri non poſſe.* 14. *Linguæ Cardinales nobis cognitæ.* 15. *Linguas omnes eſſe in perpetuo fluxu. Hebraicæ linguæ mutatio.* 16. *Græca multum mutata.* 17. *Et Latina. Columnæ roſtratæ inſcriptio.* 18. *Linguarum mutationis cauſa triplex. Prima, rerum omnium viciſſitudo, & vulgi mobilitas.* 19 *Secunda, mixtura ex coloniis, vicinitate; maxime ex armis victricibus.* 20. *Ex Religione & Sacris. Ubi cauſæ mutationum abſunt, lingua antiqua retenta, ut in Wallia, Cantabria, &c.* 21. *Cauſa tertia, ex regionis ſitu, & cœli temperie.* 22. *Linguarum uſus & utilitas, ad vitæ ſocietatem, commercia, ſcientias & artes. &c.* 23. *Præcipue ad fidem propagandam. Nunquam defuiſſe in Eccleſia viros linguarum peritos. Hebraicæ, Græcæ, &c. linguarum Originalium ſcientia neceſſaria ad Scripturas intelligendas.* 24. *Sciolorum ſupercilio occurritur. Linguæ non propter ſe, ſed propter aliud addiſcuntur. Scientiarum janua, tantum. Rerum ipſarum cognitio vere doctos reddit.*

1. DUO ſunt actionum humanarum principia, quibus a reliquis animantibus homo potiſſimum diſcriminatur : *Ratio*, quæ mentis conceptus format ; & *Oratio*, quæ eoſdem tanquam rationis miniſter ac inſtrumentum aliis manifeſtat: Unde dixerunt Democritus & Epicurus, *ſermonem eſſe rationis flumen*, quia a rationis conceptu fluit oratio, ratione quaſi ſtillante in linguam, ut ea plectri inſtar aera diverberans voces efformet, conceptuum, qui a ratione fiunt, ſignificativas : & tam arcta eſt inter eas connexio, ut utraſque una eademque voce Hebræi Græcique exprimant, illi per, דבר, hi per, *λόγον*. Eſt enim ſermo quaſi animæ immortalis vehiculum, quod mentis arcana ex imo pectore pandit, & orationis ſuadela in aliorum mentes influit. Unde illud a Platone in Timæo, *Propter hoc datum eſſe ſermonem, ut præſto forent mutuæ voluntatis indicia* : & promptuarium hoc rectæ rationis, & ſuaviſſimæ orationis homini datum eſſe affirmat Apuleius de Dogmat. Plat. ut quæ prudentia corde concepit, ea in ſenſus promat oratio : unde eſt quod ſermo ſit ſocietatis humanæ vinculum, ſine quo nullum inter homines commercium inſtitui, nullum vitæ ſolamen haberi poſſit : imo mallet quiſque, ut ſcripſit Auguſt. De Civit. 19. 7. *cum cane ſuo verſari, quam cum homine ignotæ linguæ.* Parum ſane fuiſſet, ut ait Poſtellus lib. de Originibus, in Præf. Deum hunc microcoſmum feciſſe & totius naturæ parvum quoddam exemplar, divinitatis participem, & orbis terrarum poſſeſſorem unicum; niſi ad propalandum tantum beneficium accederet ſermo; quo omnium creaturarum vice cauſam ipſam primam, omnium nomine celebraret, & poſteritati tanti magnitudinem beneficii & artificium per manus traderet. Cum itaque in opere hoc Polyglotto præcipuas orbis terrarum linguas, quibus eloquia ſacra afflatu Sp. S. primum ſcripta, vel in quas veterum Eccleſiæ Antiſtitum cura traducta erant, exhibemus; quædam de linguarum natura, origine, confuſione, numero, mutatione, conſervatione & uſu præmittenda, haud inutile judicamus.

2. Primo, ſtatuendum eſt hominem ut ab initio ratione, ſic etiam & oratione ſive loquela fuiſſe præditum : unde Hebræi hominem vocant חַי מְדַבֵּר *animal loquens*, & Græci ζῶον λογικὸν & πολιτικόν : quæ utique homini nequaquam competerent, niſi præter rationem etiam organum, quo rationales conceptus enuntiare poſſet, Creator ipſi dediſſet. Nam ſine hoc ſermocinandi inſtrumento, non eſſet animal politicum ſive ſociale : nec ad imaginem Dei creatus dici poſset, ſi non menti divinæ ſe per verba & ſigna exteriora exprimenti ſimilis eſset : Cumque ex communi Theologorum ſententia primus homo conditus ſit perfectus animo & corpore, omnibuſque eorum dotibus, idque virili ætate, *ſine progreſſu incrementorum*, ut loquitur S. Aug. de Geneſi ad literam cap. 14. & Scriptura teſtetur, ipſum vocem Dei in horto intellexiſse; quis negabit in Adamo ſermonem cum ratione concreatum fuiſse? Unde falſiſſimum eſt, quod inter Ethnicos quidam non indocti ſcriptis prodidere. Scribunt enim Diodorus Siculus in hiſtoria ſua, & Vitruvius de Architect. l. 2. c. 1. homines primo more beſtiarum in ſylvis & cavernis vixiſse, voceſque inarticulatas & confuſas habuiſse, donec per timorem congregati ſuam inter ſe formam cognoverint, & paulatim verba flectendo, & de rebus ſingulis mutua inter ſe ſigna fingendo, notam ſibi fecerint omnium interpretationem, & ejuſmodi conventiculis ſparſim per orbem factis : inde eſse quod non omnes eandem linguam habuerint, cum ſinguli fortuito nomina fingerent. Hoc ſomnium ex ignorantia hiſtoriæ Creationis ortum refellit Euſeb. de Præp. Evang. l. 1. c. 4.

3. Nec minus certum eſt, nullam linguam homini naturalem eſſe, ſed ex inſtituto divino vel humano (de quo poſtea) tum primam in Creatione, tum reliquas in linguarum diviſione poſt Diluvium ortas fuiſſe. Nam, ut arguit Franc. Valleſ. de ſacra Philoſ. cap. 3. Si naturalis eſſet aliqua lingua, innaſceretur etiamſi alium ſermonem quis addiſceret, & ſic omnes eſſent duplicis ſermonis: Facilius etiam prima lingua diſceretur, quam alia; utpote ad quam natura ſaltem procliviores eſſemus: cum tamen contrarium liquido conſtet: ad linguam enim Hebræam (quam jam ſupponimus primam fuiſſe) non majorem proclivitatem ſentimus, quam ad quanvis aliam. Porro ſi ex natura lingua aliqua homini ineſſet, omnes hac per totum terrarum orbem uterentur, omnes eam intelligerent, nec poſſet quis per deſuetudinem ejus oblviviſci: nam quod a natura eſt, ubique, apud omnes, & ſemper, idem eſt. Ipſa etiam linguarum fabrica, qua voces aliæ radicales, aliæ ab ipſis derivatæ: verborum item & nominum formatio, eorumque ſecundum certas regulas perſonarum, generum, ac numeri diſtinctio; non a cæco naturæ impetu, ſed a natura aliqua intelligente omnia ſumma arte diſponente, profectas eas fuiſſe clariſſime teſtantur. Tandem Pſammetichi Ægyptiorum Regis experimentum, de quo Herodotus lib. 2. & aliud Melabdin Echebar Regis Indoſtan, quem magnum Magor appellant, apud Purchaſium noſtrum lib. 1. c. 8. hoc etiam confirmant: qui cum infantes quoſdam ab omnium ſocietate ſecluſos enutriri juſſerant, ut quiſnam eſſet ipſis a natura ſermo inditus indagarent, ſpe deluſi erant: pueri enim muti evaſerunt, nec vocem articulatam proferre poterant: quod enim quidam vocem Bec, Bec ediderunt, vel a capris quas ſugebant, vel a paſtoribus, vel aliis animalibus habere poterant: & ut obſervat Poſtellus de Origin. voces iſtæ Ba, be, bi, bac, bec, &c. quæ labiis potiſſimum conſtant, ſæpiſſime & mutis, & trimeſtribus infantibus communes ſunt.

4. Nulla itaque lingua homini naturalis eſt; ſed vel ab inſtituto pendet, vel imitatione addiſcitur: prima vero lingua ab inſtituto Dei vel hominum, neceſſario proficiſcitur. Non plane negandum eſt poſſe aliquam ex hominum inſtituto oriri: nam cum omnia locutionis inſtrumenta homo a natura habeat; rationem etiam Deus conceſſerit, cujus ope ſonorum differentias obſervare, & ex varia vocis modulatione literas diſtinguere, & ex eorum ſitu & connexione varia, dictiones & orationes componere, longo uſu & obſervatione poſſit; non video quin ex pacto inter homines ſimul degentes linguæ alicujus rudimenta ut ſigna externa excogitari poſſibile ſit. Cernimus etiam quotidie voces novas in ſingulis linguis a viris doctis cuſas, quæ uſu communi receptæ pro ſignis conceptuum internorum apud omnes habentur: In arte etiam qualibet de novo inventa, nova verba artificialia finguntur: Cur itaque ex hominum inſtituto tacito vel expreſſo, lingua aliqua integra oriri non poſſit, plane non perſpicio. Si tamen non quid fieri poſſit, ſed quid in primo rerum exordio factum ſit, quæratur; clarum eſt ex Creationis hiſtoria primam linguam ab inſtituto divino prorſus fluxiſſe; ipſumque, qui primorum hominum animas non tanquam raſas tabulas, ſed ſcientia rerum inſtructas creavit, etiam linguam primam in eos infudiſſe, ſine qua rerum ſcientia nulli fere uſui inſerviret: unde Gen. 2. ubi legimus, *Adamum factum eſſe animam viventem*, Onkelos paraphraſtes reddit, *ſpiritum loquentem*. Præterea primi parentes, ſtatim poſtquam creati erant, tum inter ſe, tum cum Deo, & ſerpente colloquuti ſunt; & Adam animalibus nomina impoſuit: quæ clare probant, ipſorum linguam non ex proprio conſenſu vel inſtituto fluxiſſe, ſed cum utrique a Deo concreatam fuiſſe: & hoc bonitati divinæ maxime congruum erat, ut obſervat Abraham de Balmis in præf. Gram. וצר שמים וארץ ואדם לשבת עליה : ונתן לו לדבר בה בפרטים וכלליה : *Ut creans cælum & terram, & hominem ad habitandum ſuper eam, daret etiam ipſi ad loquendum ea, ſecundum particularia, & univerſalia.* Prima itaque lingua erat Adamo divinitus data, a quo ad poſteros ejus uſu & imitatione derivata eſt.

5. Subjectum, cui ſermo convenit, eſſe naturam intelligentem, ex dictis patet: eſt enim ſermo animi nuncius, & loqui actio intellectualis, quæ hoc modo fit. Conceptu in mente formato, quem verbis exprimendum ratio imperat, aer a pulmonibus ſurſum expreſſus, & per λάρυγγα, ſive aſperam arteriam ad palatum delatus, a lingua labiis & dentibus ex rationis imperio ſic flectitur & concinnatur, ut moderatione ea fiat vox articulata. Quæ itaque fabulantur Poetæ & alii de brutorum & avium linguis, maxime Elephantum, de quibus mira referunt Geſnerus in Mithrid. & Waſerus Comment. ad ejus cap. 1. Plinius, Joſ. Acoſta, & alii; non moramur. Ut enim umbram tantum rationis habent animalia bruta, ſic tantum ſermonis umbram: ſoni enim quos edunt, ſunt affectuum naturalium ſigna, quæ in ejuſdem ſpeciei animalibus ſemper eadem ſunt. Narrat quidem auctor poſterioris Targum in Eſther, Salomonem linguas avium intellexiſſe, & avem quandam, ſcil. gallum ſylveſtrem ad Reginam Æthiopiæ cum mandatis miſiſſe: quodque ejuſdem eſt farinæ, in Alcorano legimus Azor. النمل Salomonem dixiſſe يا ايها الناس علمنا منطق الطيور *O homines intelligite avium eloquentiam*; & unam de avibus, *upupam*, ſcil. الهدهد famam reginæ Sabæ Salomoni attuliſſe: Sed nolo nugis Rabbinicis, & pſeudoprophetæ deliramentis lectori moram injicere. Plato etiam, ut et Homerus, deorum Dialecti meminere: & hic nomina quædam divina, quædam humana fingit, ut apud ipſum & Scholiaſt. Odyſſ. κ. videre licet: de quibus dicere ad inſtitutum noſtrum non ſpectat. Diſputant etiam de locutione Angelorum Scholaſtici, ad 1 Tho. q. 107. & in Sent. 2 Diſt. 11. Supponit ſane Apoſtolus ſermonem eſſe inter Angelos, 1 Cor. 13. cum ſcribit, *Si linguis hominum loquar & Angelorum*; de quo Chryſoſt. Hom. 22. Ambroſ. Theodor. Oecumen. Anſelm. & alii in eum; & Proſper epiſt. ad Demetriadem. Angeli etiam inter ſe colloquuntur, ut ex Zach. 2. & 3. Apoc. 7. & 9. Judæ epiſt. v. 9. & alibi conſtat. Unde Damaſcen. l. 3. c. 3. dicit Angelos inter ſe ſpirituali modo cogitationes & conſilia communicare: non tamen per ſigna ſenſibilia, ut homines animi ſenſa aliis ſignificant; ſed per ſpecierum impreſſionem, ut inter ipſos Scholaſticos doctiores ſtatuunt; & late oſtendit Suarez, de Angelis lib. 2. c. 26, 27, &c. Sed de his non inſtituitur noſtra diſquiſitio: unde iis prætermiſſis, e diverticulo in viam revertimur.

6. Linguam omnibus unicam fuiſſe ante cladem Babylonicam, docet Hiſtoria Sacra, Gen. 11. 2. *Erat tota terra labii unius, & verborum eorundem.* & v. 6. *Dixit Dominus, En populus unus, & labium unum eſt omnibus illis.* Quæ verba quidem de Noachi poſteris poſt Diluvium dicta ſunt; toto tamen tempore antediluviano unicam inter Adami poſteros linguam viguiſſe, facile probatur. Cum enim ab una communi ſtirpe totum genus humanum ortum ſit, primique parentes linguam unicam a Deo infuſam habuerint, hanc unicam liberos & poſteros ſuos edocuiſſe, negari non poteſt: cum liberi non niſi a majoribus linguæ uſum primum acceperint. Cumque genus humanum tanquam una fuerit familia, mutuo convictu, ſocietate, & commercio gaudens; quis dubitabit, quin unam eandemque linguam tanquam commune ſocietatis vinculum coluerint omnes: unde Maim. More Nevochim p. 3. c. 50. ſcribit, *Labium unum omnibus illis fuiſſe: ſic enim decebat, cum omnes eſſent filii viri unius.* Inter Ethnicos etiam fuerunt qui hoc agnoverunt. Sibyllæ neſcio cujus meminit Joſephus l. 1. contra Appion. cujus hæc verba refert: πάντων ὁμοφώνων ὄντων τῶν ἀνθρώπων, πύργον ᾠκοδόμησαν &c. *cum homines ejuſdem eſſent linguæ, turrim ædificarunt*: Et ex Abydeno hæc nobis profert Euſeb. Præp. 9. 14. & Cyrill. l. 1. contra Julian. τέως δὲ ὄντας ὁμογλώσσους ἐκ θεῶν πολύθροον φωνὴν ἐνείκασθαι, *Cum unius linguæ eſſent, diverſa a diis lingua immiſſa fuit.* Ante Diluvium ut nullam legimus ex divina punitione diviſionem; ſic nec cauſam ullam fingere poſſumus, cur nova lingua formetur: nec ullum ejus veſtigium apparet, ſed contrarium potius. Nam ſi ulla mutatio fuiſſet, maxime in familia Cain contigiſſet. At Gen. 4. nomina propria poſterorum ejus, quæ ibi recenſentur, originem trahunt a vocibus Hebræis. Varias tamen fuiſſe dialectos non negaverim. Præterea, Patriarcharum tanta fuit longævitas, ut Noachus, qui diſperſioni multis annis ſupervixit, facillime primam linguam conſervare potuerit: natus enim erat, annos circiter 120. poſt mortuum Adamum. Reliquis vero Patriarchis omnibus (exceptis Setho & Henocho) qui Adamo coætanei erant, contemporarius fuit. Unde notant ex Talmude. c. 8. tract. Bava Bathra, et Sedar Olam Magno, duos homines Jacobum cum Adamo conjungere, Methuſalem & Semum: vixit enim Methuſala annis 243 ſuperſtite Adamo, Semus 98 annis ſuperſtite Methuſala, & Jacob 50 annis ſuperſtite Semo. Ex his itaque conſtat, linguam primam facile ſervari potuiſſe ad confuſionem uſque Babylonicam: imo moraliter loquendo, vix fieri poſſe, ut mutationem aliquam notabilem paſſa ſit. Nequaquam itaque audiendi ſunt, qui plures linguas ante confuſionem illam fuiſſe aſſerunt. Inter quos R. Elieſer in Talm. Hieroſol. lib. Megillah. c. 1. qui affirmat ſtructores turris Babylonicæ loquutos fuiſſe 70 linguis. Inter Chriſtianos vero Philaſtrius, Catal. Hæreſ. c. 106. contendit, magnam fuiſſe linguarum varietatem ante turrim conſtructam, omnes tamen ſe invicem intellexiſſe; & fuiſſe linguam unam non ex eorundem vocabulorum uſu, ſed ex eadem loquentium & audientium intelligentia. Hoc vero licet firmiter credendum eſſe contendat Philaſtrius, ut commentum vanum rejiciendum eſſe, ex dictis patet.

7. Confuſio Linguarum quo authore, & quomodo facta ſit, proximo loco inquirendum. Ab ipſis hominibus fuiſſe nemo facile crediderit. Nam (ut arguit Theſ. Ambroſ. de cauſis mutationis linguarum) nulla reddi poteſt cauſa ſufficiens, cur vellent homines ſermonem per tot ſecula uſitatum, & ad vitæ ac negotiorum communionem neceſſarium mutare, & ſeſe tanto beneficio privare: nec ſi voluiſſent, in tot linguas & idiomata ſponte conſentire potuiſſent, ut alii Babylonicam, alii Ionicam, alii Ægyptiacam, &c. eligerent. Nec ab Angelis, prout Orig. Hom. 11. in Numer. & Rabbinis quibuſdam viſum; Jonath. ſcil. in Gen. 11. 7, 8. & aliis. Nam Angelicam poteſtatem ſuperat immediate in mentes & voluntates hominum influere; ita ut ſpecierum, quas antea habuere, oblivionem inducere, novaſque imprimere poſſint. Poſſunt quidem Angeli, ut corpus, ſic & linguam humanam aſſumere; ut ex ſcriptura certum eſt: ſed hanc in hominibus nec creare nec mutare poſſunt: Solus Creator qui unitatem linguæ primus dedit, eam mutare & tollere poteſt; ut Luther. in Geneſ. 11. Cognitio vero linguarum, quam mali Spiritus quibuſdam etiam rudibus ſuggerunt, non eſt habitualis & permanens, ſed actualis ſuggeſtio, ita ut non ipſi obſeſſi, ſed ſpiritus per eos, Deo permittente, loquatur: unde ad ſanam mentem redeuntes, in priſtinam ruditatem redeunt; ut ſcribit, Corn. a Lap. in Gen. 11. Verba vero illa, *Venite, deſcendamus, & confundamus linguam eorum*, hoc tantum ſignificant, Deum non temere, ſed maturo conſilio, ſapienter & juſte, ut omnia judicia ſua, ſic hoc de linguarum confuſione inflixiſſe. De ſeipſo etiam ſæpe Deus loquitur more Regum & magnatum, ſicut ex Rabbinis multi locum iſtum exponunt, quos citat clariſſ. Buxtorf. in diſſertatione de linguarum confuſione. Nec ſi concederemus, Deum Angelos hiſce verbis allocutum fuiſſe, aliud inde colligi poteſt, quam Deum cum deſcenderet ut hanc pœnam infligeret, Angelos habuiſſe quaſi ſatellites, quibus ſtipatus præſentiam ſuam ſpecialem in hac pœna irroganda manifeſtavit: qua ratione etiam Angeli quoque ea verba loqui in ſcripturis dicuntur, quæ Dominus ipſe loquutus eſt. Reſtat itaque Confuſionem a ſolo Deo inductam fuiſſe: ſic enim diſerte docet textus, Gen. 11. 9. *Dominus confudit labia eorum.* Cumque ſubito & quaſi momento facta ſit hæc unius linguæ in plures diviſio, & varietas tanta in animis hominum introducta ſit, proficiſci aliunde non poterat (ut optime obſervat doctiſſ. Brochart. Geogr. Sac. parte prima l. 1. c. 15.) quam ab eo cui velle & facere idem eſt: quique donum linguarum

(miraculorum omnium fere maximum) hominibus etiam indoctis immediate contulit, hanc mutationem Babylonicam virtute plane divina effecit. De modo vero quo varietatem induxit, multi multa curioſe quærunt. Rabbini hic multa fingunt, quorum opiniones diligentiſſime collegit D. Buxtorf. dicta diſſertatione. Mihi maxime probantur, quæ ex Mercero adfert; *Non eſſe quod ſubtilius & curioſius quæramus, quomodo facta ſit hæc Linguarum confuſio: repente id factum arcana ratione putarim & nobis ignota, ſicut & pleraque alia in ſuperioribus narrata: quæ facta quidem ſcimus, ſed quo tandem modo ignoramus. Fide opus eſt.*

8. Quodnam vero erat peccatum, quod Deum impulit, ut hanc pœnam infligeret? Hic varii varia commenti ſunt. Rejicienda vero omnino eſt Toſtati, Aben Eſræ, & aliorum opinio, qui nullius peccati conditores turris reos fuiſſe vel inde colligunt, quod hæc diſperſio in bonum humani generis ceſſerit: Hoc enim ex ſapientia & bonitate divina provenit, quæ ex malo bonum elicere novit. Abſurdum vero eſt vel cogitare, Deum Opt. Max. aliquid in hoc opere admirando ſine cauſa magna mutare voluiſſe; hominibus linguam, quam a mundo condito ipſis conſervaverat, ſubito mutando, ut alius alium non intelligeret: nam pœnam peccati alicujus fuiſſe, ex eo conſtat, quod linguæ unitas magnum erat Dei beneficium, ſcil. ſocietatis mutuæ vinculum: unde ejus immutatio, quæ ad ſocietatis humanæ diſſipationem tendebat, neceſſario erat ingens hominum pœna. Hoc vero ut plenius conſtet, quale demum fuit illorum peccatum, inquiramus. Joſephus vult hoc ſibi propoſuiſſe inſanos hos ſtructores, ut turrim altiſſimam exſtruendo, contra futuram aquarum cladem ſe munirent, ſi aliud Diluvium a Deo mitteretur. Atqui hoc metuere non poterant, cum promiſiſſet Deus ſe poſthac aquas non immiſſurum, quibus terram deleret: quinimo nec poſſent hoc pacto ſecuros ſe fore credere, cum tantum aquarum impetum nulla ædificia ſuſtinere poſſent: nec in loco humili & paludoſo inter duos ingentes fluvios ſito, & inundationibus expoſito; ſed in altiſſimo aliquo monte, vel rupe editiſſima molem hanc conſtruxiſſent. Minus adhuc probabile eſt eos aliquid de futuro mundi incendio præſagientes (de quo & apud poetas legimus) hoc propugnaculo contra conflagrationem ſibi proſpexiſſe. Quis enim in univerſali mundi concrematione ſe ope alicujus ædificii licet altiſſimi a flammis immunem fore ſperare poſſet? Maxime autem omnium a vero abeſt, quod quidam affirmant, hoc ſibi propoſuiſſe, ut tanquam per ſcalas ad cœlum aſcenderent, quaſi Deum de throno deturbaturi: cum ignorare non potuerint, quam immenſo ſpacio cœlum a terris diſtat, præſertim ſi Aſtrologiæ præcepta columnis inciſa a Sethi poſteris poſt Diluvium extiterint, quod teſtatur Joſeph. Ant. l. 1. c. 2. Duplicem proinde cauſam veſanæ hujus ſtructuræ nobis indicat textus, Gen. 11. Primo, *ut nomen ſibi pararent: Ædificemus* (aiunt) *nobis urbem, & turrim cujus faſtigium ad cælum pertingat, ut nobis faciamus nomen*: ut ſcil. gloriam nominis ſui hoc opere inſigni poſteris relinquerent. Hoc vero ſuperbi animi indicium erat contra Deum gloriantis, & propriam, non Dei, gloriam quærentis: & quod quaſi hæreditarium erat Babyloniorum crimen, cum Dan. 4. 27. ejuſdem urbis inſtauratorem ita jactantem legimus, *Nonne hæc eſt Babylon magna, quam ego ædificavi in domum regni, in robore fortitudinis meæ, & in gloriam decoris mei?* Deinde, *ne diſpergerentur*. Cum enim Dei voluntas eſſet & conſilium, ut homines replerent terram, & ubique terrarum ejus potentiam, bonitatem & ſapientiam gratis animis agnoſcerent; contra ſupremam voluntatis divinæ rationem, conſilia & potentiam ſuam conjungentes, quaſi Deo bellum indicere vellent, molem hanc ſtruunt, ne diſpergerentur: id eſt, ne decretum divinum effectum ſuum ſortiretur. Quocirca Deus ſtultitiæ & dementiæ ipſorum pœnam in eos immiſit, quo id, quod maxime timebant, in ſemetipſos accerſerent; & diſperſionem, quam maxime nollent, ſubito in ſe attraherent: ut diſcerent, conſilia divina ſtabilia eſſe, *nec eſſe prudentiam vel conſilium contra ipſum*, Prov. 21. 30.

9. Admirandam tamen, ut obſervat vir doctus, divinæ tum clementiæ, tum ſapientiæ & potentiæ cum juſtitia mixturam in hac pœna cernere licet. Pœnam enim peccato congruam inflixit divina juſtitia; cum ſermoni, quo reliqua animantia homines ſuperant, quo opera omnia, & inter cætera hoc opus ſuperbum & audax perficere conati ſunt, ſempiternæ vindictæ notam impreſſerit: potentiam etiam ſuam demonſtrat, cum nullis utatur machinis, ſed tantum linguas confuderit, quo tum opus eorum ſimul impedierit, tum ipſos etiam eadem opera diſperſerit. Bonitatem tamen ſapientiamque divinam tum juſtitia conjunctam perſpicere licet, quod non fulmine temerarium incœptum irritum reddiderit, non terræ hiatu abſorpſerit, nec terræ motu everterit: ſed tantum ab inchoato eos opere deſiſtere fecerit; ipſorum ædificium perenne monumentum tum ipſorum ſuperbiæ & vanitatis, tum ultionis divinæ, poſteris relinquens: nec ratione, intellectu vel memoria homines privavit, vel ſermonis organa abſtulit; ſed rationi vincula quaſi injecit, ſermonemque, qui unicus antea fuerat, in multiplices loquendi formas derivavit, ita ut voces eædem varie compoſitæ non omnibus idem ſignificarent. Nec ſingulis hominibus propriam indidit linguam; quod certiſſimam humano generi perniciem attuliſſet, cum nec in civitate nec in familia officia mutua ob linguarum diſcrepantiam præſtari potuiſſent: nec valuiſſet hoc ad multiplicandos hominum cœtus & civitates, ſed ad omnes a ſe invicem diſtrahendos, ut notat Salianus Annal. ann. 1931. n. 13: Sed ſumma cum ſapientiæ & æquitatis laude, ſingulis familiis diverſam indidit linguam, quam qui intelligerent ſocietate conjuncti coloniam facerent, propriaſque ſedes quærerent, ubi fixi vitam communem colerent; & cum terram univerſam filiis hominum colendam conceſſiſſet, hoc pacto in omnes regiones illos diſperſit, ut ubique in operibus & creaturis divinam ſapientiam, potentiam, & bonitatem contemplantes, grata variarum linguarum harmonia laudes ejus celebrarent: adeoque magnum hominum emolumentum cum gloria divina conjunctum ex hac diſperſione emerſit.

10. Quod ad linguarum numerum attinet, quæri poteſt vel de linguarum primarum numero poſt cladem Babylonicam, vel de hodiernis omnium nationum linguis. De primo antequam dicamus, ſtatuendum eſt, non omnes linguas ex Hebraica ortas eſſe, ita ut reliquæ ejus tantum ſint dialecti, prout multi opinantur, qui omnes linguas ad Hebraicas origines revocare ſtudent. Hoc tentavit Daviſius Cambro-Britannus de lingua Wallica (quam eandem eſſe cum antiqua noſtra Britannica, ut & Gallica, multis probat Boxhornius de Originibus Gallicis lib. 1. cap. 7.) de Danica doctiſſ. Wormius, de Germanica Claudius Mitilerius, & alii; at omnes conatu irrito. Eſt quidem Hebræa omnium antiquiſſima; ejuſque reliquiæ quædam in omnibus fere linguis reperiuntur: quædam etiam linguæ magnam cum Hebræa affinitatem habent, præſertim quæ Babyloni viciniores, (ut de Chaldaica, Arabica, Syriaca, Æthiopica, & aliis videmus: unde ejus filiæ, & dialecti impropriе dici poſſunt:) proprie tamen & ſtricte loquendo, linguæ ſunt diverſæ, quarum, qui unam callet, alteram forte non intelligit. Hoc alias pœnæ gravitatem tolleret, quæ ejuſmodi intulit diverſitatem, ut mutuo colloquendi abſtulerit facultatem, & ut paucis verbis exceptis reliqua cum Hebræa nihil cognationis haberent. Alias etiam finem ſuum Deus non aſſecutus eſſet, ut ſcil. ſtructores cum ſe mutuo non intelligerent, ab incœpto opere deſiſterent, & novas ſedes quærerent: & cum Dominus Apoſtolis linguarum donum conceſſit, non variis dialectis, ſed diverſis plane linguis loquebantur. Multa ſane verba ſunt in diverſis linguis, quæ eundem ſonum, imo & ſignificationem habent: non tamen ejuſdem ſunt originis, nec linguarum una ab altera derivatur. Multa vocabulorum millia collegit Camerarius, quæ Græce & Germanice idem ſignificant: multa etiam vocabula Germanica & Anglicana, quæ prorſus cum Perſicis eadem ſunt, obſervarunt Joſ. Scal. Gravius noſter, & alii. Varia exempla congeſſerunt Poſtellus l. de 12 Linguis, & Boxhornius de Orig. Gallicis, quæ eadem plane ſunt Hebraice, Græce, Germanice, & Gallice: imo quædam linguæ Hebraicæ veſtigia in novo orbe reperta eſſe teſtatur Hornius, de Americ. Orig. l. 3. c. 13. ſcil. in Nova Anglia, & Novo Belgio: ubi vox (Arguada) *terram* ſignificat; & nomen, *Joſeph* apud Hurones invenitur. Hinc tamen non probatur, linguas illas haud eſſe diverſas, vel ejuſdem dialectos: ſimilitudo enim hæc vocum quarundum caſu accidere poteſt, prout multi ſunt vultu ſimiles, non tamen ab iis prognati quorum vultus referunt: & nulla fere eſt lingua, quæ ex aliis verba quædam non ſit mutuata, ex commercio mutuo, coloniis novis, aliiſque cauſis: ſic videmus Indicas pleraſque merces, apud Europæos Indica nomina ſortitas eſſe. Hoc itaque fixum ſit, varias & revera diverſas fuiſſe linguas primævas, non primæ dialectos.

11. De numero variant antiqui & recentiores. Antiqui plærique numerum circiter ſeptuagenarium eſſe ſtatuunt. Hebræi ſecundum numerum nepotum Noachi ſimpliciter 70 numerant, quia totidem familiarum capita ex Gen. 9. 18. & cap. 10. colligere ſibi videntur; ſcilicet, Japheti, 14. Chami, 30. & Semi, 26. nam poſt familiarum iſtarum recenſionem, ſequitur, *Ab ipſis diviſas eſſe terras, juxta linguas ſuas.* Necnon Deut. 32. 18. *Statuiſſe Altiſſimum terminos populorum ſecundum numerum filiorum Iſrael.* Filii vero Iſrael, qui cum ipſo in Ægyptum deſcenderunt, erant 70. Inde paſſim apud ipſos legitur, 70 eſſe Angelos, qui ſingulis populis orbis terrarum præſunt: & hæc tria nexu individuo conjungunt, 70 linguas, 70 nationes, 70 Angelos: 70 etiam recenſent nomina legis, totidemque nomina divina, quæ apud Juſtinian. Epiſ. Nebienſem habentur in Pſal. 119. Hinc in Talm. l. Sanhedrim de judicibus & judiciis cap. 1. dicunt, Judices ſynedrii ſive aſſeſſores Cameræ judicialis Hieroſolymæ 70 linguarum peritos eſſe debere, ut ex omni terrarum parte coram ipſis litigantes intelligere & judicare poſſint, idque ſine interprete, ne judicia eorum errori obnoxia ſint. Sic multi Rabbinorum, quos adducit clariſſim. Buxtorf. dicta diſſertatione.

12. Ex Chriſtianis, antiquiores tam Græci quam Latini, cum pleriſque recentioribus interpretibus in Gen. 11. communiter 72 linguas primævas numerant, Græcam 70 verſionem ſecuti, qui Eliſam inter Japheti filios, & Cainanem inter Semi recenſent: qui nec in textu Hebræo hodierno, nec in Chaldæo habentur. Legit quidem Auguſtinus Eliſam octavum Japheti filium in codice ſuo: quæ lectio licet a multis codicibus Græcis diſcrepet, extat tamen in codice Vaticano, quem in hac editione ſecuti ſumus: alii vero duos Cainanes adjiciunt, unum Semi filium, ver. 23. alterum Arphaxadi, ver. 24. qui in omnibus Græcis codicibus extant. Qui vero hos duos omittunt, tamen ut numerum 72 efficiant, adjiciunt Philiſtæos, qui e Chaſluchæis orti, ex Gen. 10. 14. Hujus vero ſententiæ ſunt, Clem. Alex. Strom. l. 1. Euſeb. Chron. lib. 1. Auguſtin. de Civit. Dei 16. 3. & 7. Hieronymus in Matth. 26. 23. Epiphan. contra Hæreſes lib. 1. Proſper de vocat. Gentium lib. 2. cap. 4. qui præter dicta Scripturæ loca, alia adducunt argumenta, ſed debiliora. Verum etſi magna & veneranda ſit apud me antiquorum Eccleſiæ procerum auctoritas, a quibus non niſi invitus diſcedo: cum tamen de rebus iſtiuſmodi ſalva fide diſſentire liceat; rationeſque, quibus hæc nititur ſententia, infirmæ videantur; illorum ſententiæ potius accedo, qui linguarum numerum in Scripturis non eſſe definitum, nec a nobis certo determinari poſſe judicant. Inter quos Franciſ. Junius, Bonfrerius, Corn. a Lap. in Gen. 11. Sam. Brochart. Geogr. Sac. lib. 1. cap. 15. doctiſſ. Buxtorf. diſſertatione de ling. confuſione, cum aliis. Rationes vero præcipuæ ſunt. 1 Longe plures videntur fuiſſe ex poſteris Japheti & Chami, quam qui in Gen. recenſentur: extenditur enim eorum Genealogia tantum ad tertiam, Semi vero ad ſextam generationem. 2. Inter ipſos qui recenſentur multi ſunt, qui non poſſunt diverſas gentes & familias, adeoque linguas diverſas conſtituere: quomodo enim patres ſine filiis, gentes & familias ſinguli conſtituere poſſint? vel quis credet eos ſeorſim a filiis habitaſſe, vel poſteros ſuos a ſe ablegaſſe? Ideo Cornel. a Lap. demptis nominibus patrum, qui non poterant diverſam a filiis familiam aut gentem condere, numerum decurtat ad 55. Nec alicujus momenti eſt, quod adfert Salianus in Annal. anno 1931. 11. 13. potuiſſe ſcil. patres familias habere per alios

filios præter eos qui in textu ſacro nominantur. Hoc enim ab ipſo gratis dictum eſt: & licet veriſimile ſit patres multo plures habuiſſe filios, quam quorum nomina habemus in Geneſi: hoc tamen ab hujus ſententiæ patronis affirmari non poteſt, qui ex patrum & filiorum nominibus quæ in textu habentur, inferunt totidem fuiſſe linguas & gentes, nec plures nec pauciores: Si vero ſecundum filios, quorum nomina non memorantur, linguarum numerum colligere velint, rem plane incertam faciunt: quum illorum numerus nobis omnino incertus ſit. 3. Probabile eſt Phalegi majores, Arphaxad, Sale, & Heber, non conſpiraſſe cum reliquis in turris exſtructione, (maxime Heber, in cujus familia plerique linguam primam cum vera religione manſiſſe credunt:) unde nec pœnæ de linguæ mutatione obnoxii erant. 4. Multi, qui pro familiarum capitibus nominantur, eundem, non diverſum ſermonem habuere; ſcil. Chanaanis filii plerique, qui terram Chanaan habitarunt: quorum lingua eadem erat cum Hebræa, vel dialecto tantum ab ea diſcrepabat, ut alibi probabitur: omnia enim locorum nomina ſunt mere Hebraica. Præterea, ſi tres Noe liberos addamus, erunt plures quam 72. niſi cum Saliano fingere liceat, ipſos plures habuiſſe linguas, primævam, ſcil. quam a patre didicerunt, & aliam per quam poſteros inſtruere & ſalutaria monita ipſis dare poterant, ut cum ipſo ſentit Torniellus. Denique, quod obſervat Brochartus, in Græcia eandem linguam habuere Javan & Eliſa; in Ægypto Miſraim & Patraſius, incolæ Thebaidos; in Aramæa Aram & Hus, Syriæ incolæ; in Arabia cum Jectanæis fere omnes filii Chus, &c. Unde vix triginta linguas, his omnibus decurtatis, relinquit. Ex his vero neceſſario concluditur, multo pauciores fuiſſe linguas Originarias, quam vulgus exiſtimat: cum hodieque paucæ iſtiuſmodi reperiantur, pleriſque fere ex mixtione ortis. Satis erat Deo tantam mutationem induxiſſe, ut non poſſent ſe mutuo intelligere, nec in ædificio progredi. Nec Moſi propoſitum fuit, ſingulas gentes & totius orbis linguas enumerare; ſed præcipuas, maxime quæ Judæis proximæ erant, in quorum gratiam ſcripſit. Idcirco, notante Junio, gentem Chanaanis minutim & accurate deſcripſit: fineſque ejus anguſti accurate explicantur, quia ipſorum terram Iſraelitæ erant poſſeſſuri: gentes vero alias licet maximas, vel plane reticuit, vel unico verbo deſignavit. Verba vero Moſis, Gen. 10. 31. *Iſti ſunt filii Semi, vel Chami, ſecundum cognationes & linguas ſuas*, hoc tantum volunt, populos & familias haſce ab illis prognatas eſſe, linguaſque varias habuiſſe; non tamen ſingulis propriam & a reliquis diverſam fuiſſe: ut cum Eſth. 8. 9. dicitur, Ahaſueri regulos ad 120 provincias literas ſcripſiſſe, *ſecundum ſcripturam & linguam cujuſque provinciæ*; hoc tantum colligi poteſt, varias fuiſſe provinciarum linguas, varioſque modos ſcribendi, non vero ſingulis provinciis linguam & ſcripturam propriam. Nec ex loco Deuter. Quod *Deus conſtituerat terminos gentium juxta numerum Angelorum*, ut eſt in Græco, vel *filiorum Iſrael*, juxta Hebræum, colligitur certus numerus populorum 70 vel 72, cum incertus omnino nobis ſit Angelorum numerus, & de numero filiorum Iſraelis diſputetur: ſed vel, ſecundum Græcos, Deum regiones & orbis regna per Angelos miniſtros gubernare, ut ex Daniele multi colligunt; vel, ſecundum Hebræum textum, Deum cum terram inter populos diſtribueret, tantam terrarum partem filiis Iſraelis reſervaſſe, quantam ipſorum habitationi commodam futuram noverit, ut optime exponit D. Brochartus. Quæ vero de 70 diſcipulis, & 70. Angelorum Chiliadibus &c. a quibuſdam adferuntur, cum meræ ſint conjecturæ, & nullam probandi vim habeant, reſponſione ſeria non egent.

13. Linguarum primarum numerum certo definiri non poſſe probavimus: magis vero incertum eſſe earum numerum, quæ a primis ortæ ſunt, linguarum mixtura, & mutatio, quæ quotidie fit, plane oſtendunt. Narrat Plinius Mithridatem regem Ponti viginti duabus linguis locutum eſſe ſine interprete, quot ſcilicet populis ipſe imperabat. Multarum linguarum homines ad bellum Trojanum confluxiſſe, prodidit Homerus Iliad. 4. Colchorum emporium, urbem Dioſcuriam, quæ nunc deſerta eſt, olim adeo claram fuiſſe teſtatur Timoſtocles, ut in eam trecentæ nationes negotiorum cauſa, quæ linguis diſſimilibus uterentur, confluxerint: poſtea vero per 120 interpretes negotia ibi geſta, narrat Plinius lib. 6. cap. 5. Si tot linguæ fuerint nationum quæ huic urbi erant vicinæ, quot putemus eſſe in totius orbis regionibus? 1 Enumerat quidam linguas in univerſum quadringentas: ſed multas prorſus omittit; & multas, quæ dialecto tantum diſcrepant, pro diverſis linguis ponit. Multas quotidie novas oriri, obſervat Goropius Becanus lib. 1. Hermath. quæ antehac non extiterunt. In Europa ſola, minima orbis parte, quam plurimæ exortæ: Græcia tota cum ſuis inſulis, Hiſpania, Gallia, Britannia, Italia, cum inſulis adjacentibus, novis linguis utuntur, poſt diviſum imperium Romanum, ex priorum mixtione vel corruptela, vel aliis de cauſis enatis. Variæ etiam reſtant gentes adhuc incognitæ, præter plurimas, quæ quotidie de novo deteguntur, antiquis penitus ignotæ, quæ linguis tantum inter ſe diſtant, quantum uterque polus. Quot ſunt in orbe Atlantico & apud Hyperboreos, quis nobis explicabit? quot in terra Auſtrali incognita, aliiſque terris nondum exploratis, quis vel divinare audet? Concludam itaque verbis ejuſdem Becani, *Etſi quot linguæ olim fuerint, vel hodie extant, quidam definire audeant; nemini tamen liquere puto, adeoque non magnopere noſtra intereſſe.*

14. Quædam tamen inter linguas nobis cognitas quaſi Cardinales, e quibus multæ aliæ pullularunt, a doctis recenſentur. 1 Hebræa, unde Chaldaica ſive Syriaca, Chanaanitica, Punica, Arabica, (quæ hodie omnium latiſſime per orbem propagata eſt,) Armena, Æthiopica, & ex parte Perſica. 2. Græca, cum variis ejus dialectis, tam quinque vulgo notis, quam aliis plurimis: quæ per diverſas urbes genteſque Græciæ finitimas, & per varias, ubi Græcorum imperium vigebat, nationes extenſa, cum aliis mixta novas linguas produxit, ut Ægyptiacam hodiernam, quæ maxima ex parte ex Græca & antiqua Ægyptiaca enata eſt. 3. Latina, ſub qua tum antiqua & hodie obſoleta Volſcorum, Samnitum, Hetruſcorum, &c; tum quæ perfecta erat tempore Cæſaris, Ciceronis, Plinii, &c. tum hodierna corrupta ex Gothorum aliorumque Barbarorum irruptione, ut Italica, Hiſpanica, Gallica, &c. 4. Teutonica ſive Germanica, unde Germanica communis, Helvetica Teutonicæ priſcæ proxima, Suevica, Weſtphalica, Auſtriaca, Belgica per Flandriam, Brabantiam, Bataviam, aliaſque regiones diſſeminata; & Cimbrica, ſub qua Danicam, Suedicam, Norwegicam, Anglicam, Gothicam numerant. 5. Sclavonica ſive Illyrica, longe per Europam & Aſiam ſe extendens; ſub qua Dalmatica, Moſcovitica, Vandalica, Croatica, Bohemica, Polonica, Lithuanica, aliæque ejus quaſi dialecti. Geſnerus in Mithridate ſexaginta nationes enumerat, quæ hac lingua utuntur, cap. 2. p. 62. 6. Tartarica, quæ longe per ſeptentrionem vagatur, ad quam multæ Europæorum & Aſiaticorum linguæ antiquæ referendæ, ſi Boxhornio credendum; ut antiqua Gallica, & Britannica, cujus reliquiæ adhuc in VVallia manent, Hiſpanica antiqua, Turcica &c. 7. Addunt quidam Chinenſem, ab omnibus totius orbis diſcriminatam; tum vocabulis, quæ omnia monoſyllaba; tum characteribus, qui non literas vel voces articulatas Alphabeti, ut in reliquis mundi partibus, ſed res ipſas menti repræſentant: unde illorum numerus a quibuſdam ſupra centum millia extenditur. Lingua vero hæc licet hodie in varias diviſa ſit, ita ut unius provinciæ incolæ alios non intelligant: communibus tamen utuntur omnes characteribus, quos (utpote a rebus ipſis deſumptos) omnes legere & intelligere poſſunt, etiam ea quæ lingua ſibi ignota ſcripta ſunt. Cumque ipſi literarum ſive characterum ſuorum uſum prope Diluvium ex certis & indubitatis ipſorum monumentis & hiſtoriis deducant, (omnes enim mortales, ſolis exceptis Judæis, Hiſtoriæ gentis ſuæ certitudine & antiquitate ſuperant;) & vix ullam cum aliis nationibus, vel linguæ vel morum mixturam habeant, ut qui ex fundamentali & antiqua lege, de exteris in regnum non admittendis, omnes fere cum exteris commercium obſtinate rejiciunt, ipſorum linguam unam ex primævis fuiſſe, quæ in clade Babylonica exorta hodie conſervatur, veriſimile videtur.

15. Ut vero omnia ſublunaria in perpetuo fluxu ſunt, ſic nulla mutationi magis obnoxia ſunt quam linguæ. Errant enim, ut ſcribit Lipſius epiſt. 44. Cent. 3. ad Belgas, qui in re inſtabili maxime, ſtabilitatem quærunt: quam tamen aliquam a literis dari fatetur, *Una fideli rerum cuſtodia.* Nam quod Hebræa, Græca, Latina perſeverant, eſt a libris & literis: in quibus tamen inſignem mutationem temporum viciſſitudines invexiſſe, tum in verborum flexione, pronunciatione, ſignificatione; tum in characterum figura & connexione, facile advertet, qui antiqua MSS. præſertim quæ mille abhinc annis conſcripta ſunt, cum iiſdem libris nuper ſcriptis vel impreſſis contulerit. Hoc in linguis primariis facile cernimus. Quantum diminutus ſit priſtinus linguæ Hebraicæ nitor, vel inde liquet, quod per 70 annorum captivitatem ita cum Chaldaica commixta ſit, ut vernacula amplius poſt reditum non fuerit; ſed per vocabulorum Chaldaicorum mixturam, & eorum ad Chaldaiſmum inflexionem in Aramæam degeneraverit: unde nullibi niſi in libris Vet. Teſt. pura & primogenia Hebraica reperiatur. Poſtquam vero Græcis & Romanis ſervierunt Judæi, & in varias terras diſperſi vel abducti ſunt, omnium fere linguarum vocabulis exoticis corruptam & interpolatam eſſe Hebræam teſtatur chaos illud linguæ Rabbinicæ, & inprimis opus Talmudicum, cujus ſtylus horridus, monſtroſus, & ex omnium fere linguarum vocibus commiſtus eſt: ut de eo ſcripſit vir doctus in ejus lectione multum verſatus.

16. Quod de Hebræa diximus, etiam de Græca affirmari poteſt; multum a priſtina puritate deflexiſſe, & barbariem hodie induiſſe: adeo ut Liturgias Baſilii & Chryſoſt. quæ in Eccleſiis publice leguntur, vulgus non intelligat; ut nec vulgarem Græcam docti, qui antiquam callent. Quantum ſcriptio Græca antiqua ab hodierna differat, oſtendunt antiquiſs. MSS. ut Callimachi carmina, quæ deſcripſit Angel. Polit. cap. 80. & MS. noſtrum Alexandrinum verſionis Græcæ τῶν ο', literis uncialibus deſcriptum ab hodiernis figura multum diſcrepantibus: idque ſine ulla vocabulorum diſtinctione, vel ſpirituum & accentuum notis: de quo poſtea plura ſuo loco. Obſervat etiam doctiſſ. noſter Breerwoodus ex Cruſio & aliis, non tantum ex alienarum dictionum mixtura, ſed & in vocibus nativis & maxime propriis mutationem factam eſſe; & in libris Cedreni, Nicætæ, aliorumque Græcorum Doctorum, longe ante Turcarum invaſionem barbariei veſtigia multa reperiri. Hoc vero non ex Gothorum inundatione profluxit, ut qui moram in Græcia non traxerunt, nec in unum populum cum Græcis coaluere: ſed partim ex rerum omnium viciſſitudine, quam tempus edax rerum in linguis omnibus efficit, ſenſim non ſubito mutationem inferendo; partim ex tranſlatione ſedis Imperii, quæ multa vocabula Romana in Græciam invexit; maxime vero ex ipſa Græcorum incuria, & affectatione, dictiones decurtando, confundendo, vocales & diphthongos aliter pronunciando, & accentus a ſyllabis propriis transferendo.

17. Latinam vero idem fatum ſubiiſſe, liquet ex Quintil. Inſtit. l. 1. c. 6. qui Saliorum verſus a Numa compoſitos memorat, a ſacerdotibus vix intellectos: Leges etiam 12 Tabularum, quas collegit Fulvius Urſinus, & propriis verbis Decemvirum ac Regum a quibus factæ, publicavit, quantum Latinus ſermo recentior ab antiqua deflexerit, plane demonſtrant. Polybius Hiſt. l. 3. teſtatur, articulos fœderis inter Romanos & Carthaginenſes, quod paulo poſt Regum expulſionem factum eſt, vix intelligi potuiſſe a doctis ſui ſeculi, etiam antiquitatum ſtudioſis: quod tamen fœdus vix ante 350 annos factum erat. Hodie etiam videre licet Romæ columnam roſtratam in Capitolio, in ædibus Conſervatorum, a roſtris navium, quibus ornata conſpicitur, dictam, memoriæ Druſilli Conſulis Romani dicatam, qui primo bello Punico victoriam navalem contra Carthaginenſes reportavit, non ultra 150 annos ante Ciceronis tempora, cum maxime floruit lingua Latina: cujus verba, quæ legi poterant, ita exprimuntur, multum a Ciceronianis diſcrepantia; ut ex utrorumque collatione patet, quæ apud Breerwoodum ita habentur.

Exemit. Leciones. Maciſtratos. Caſtreis. Exfeciont.
Exemit. legiones. magiſtratus. caſtris. effugiunt.
Pugnandit. Cepet. Inque navibos. Maria. Conſol.
Pugnando. cepit. Inque navibus. Mari. Conſul.
Primos. ornavit. Navibos. Claſeis. Pœnicas. Sumas.
Primus. ornavit. navibus. claſſes. Punicas. ſummas.
Cartacinenſes. Dictatored. Altod. ſocias. Trireſmos.
Carthaginenſes. Dictatori. Alto. ſociis. Triremes.
Naveis. Captom. Numei. Navaled. Praided. poplo &c.
Naves. Captum. Nummi. Navali. præda. populo &c.

Hic videmus literas ſibi invicem commutari; c pro g poni, e pro i, o pro u, interdum pro e, d ad finem dictionum adjici, &c.

In Jacobi Lauri libro dicto, *Antiquæ urbis ſplendor*, plenius deſcribitur iſta inſcriptio, una cum vera columnæ figura. Inſcriptio vero talis eſt, quam ad verbum deſcripſimus.

C. Duillio M. F. M. N. Conſol. . . . .
. . . . Segeſta opidon. . . . .
OBSIDIONED. EXEMET. LEGIONES. ROMANas periculo.
MAXIMOSQUE. MAGISTRATOS. Liberavit. Civium.
in novem. CASTREIS. EXFOCEVNT. MARCELLam urbem.
puNANDO. CEPET. ENQUE. EODEM. MAGIſtratum.
REM. NAVIBOS. MARID. CONSOL. PRIMOS. Geſſit.
CLASSESQUE. NAVALES. PRIMOS. ORNAVET. PALmaa
CUMQUE. EIS. NAVEBOS. CLASSEIS. POENICAS. OMnes.
SUMAS. COPEAS. CARTAGINENSIS. PRæſente hannibale.
DICTATORED. OLOTOM. IN. ALTOB. MARID. pugnando cum
quinque. naVEBOS. ET. CUM. SOCIEIS. SEPTE. REMEM.
BiremosQUE. TRIREMOSQUE. NAVEIS. X. CEPIT.
auroM. CAPTOM. PREDA. NVMET. . . . .
. . . .

IdeoQUE. NAVALED. PREDAD. POPLONiolos donavit.
CARTHAGINENSI . . . . N . . . . NVOS L . . . . . .
. . . . ET . . . . CAPT. . . . . . .

Cauſas vero tantæ mutationis, quæ paulo poſtquam lingua Latina ad ἀκμὴν pervenit, accidit; refert vir Doctiſſ. partim ad ſervorum multitudinem, qui civium Romanorum numerum ſuperabant, una cum advenis innumeris ex omnibus provinciis confluentibus, qui barbariſmos multos invexere, teſte Iſidoro Orig. lib. 9. cap. 1. (ita ut Tertullianus, qui ſub Septimio Severo floruit ante irruptionem Barbarorum, Romanis exprobraret, quod linguam patrum ſuorum abrenunciaſſent;) partim ex linguarum Provincialium cum Romana commixtione; maxime vero ex Gothorum &c. mixtura, qui ſeculo quarto inſtar torrentis ex Septentrione in Italiam, aliaſque Occidentales Imperii partes irruerunt: ex qua confuſione non potuit non lingua Latina, a puritate ſua multum antea deflexa, per tantam Barbarorum illuviem, magnas ſordes contrahere. Quod vero in doctis linguis evenit, in aliis multo clarius conſpicitur: ut in Germanica, Gallica, Anglica, aliiſque, quæ ſpacio 300 vel 400 annorum, tantam ſubierunt mutationem, ut non niſi longa obſervatione, diligenti ſcrutinio, vel Gloſſarii alicujus ſubſidio, monumenta patriæ antiqua quiſquam intelligere poſſit: et ſi quis hodie ita loqueretur, ut majores noſtri ante paucas centurias, riſu exciperetur. Vide Beſold. de natura populorum, p. 49. Trithem. lib. 3. de Polygraphia, in præf. Scalig. Epiſt. 228. quæ eſt ad Johan. Iſaacum Pontanum. Duretum de linguis, p. 825. &c.

18. Mutationem hanc linguarum ex triplici cauſa fieri docet Joh. Bodinus in methodo Hiſt. cap. 9. Una eſt in ipſo decurſu temporum: quibus non modo linguæ, ſed res omnes immutantur. Altera eſt coloniarum & populorum confuſio: Argumento ſit Italia & Græcia, quæ tot ſeculis puritatem ſermonis tenuerunt: hodie tamen tanta mutatio conſecuta eſt, ut nec Latina, nec Attica, ubi nunc ſunt, unquam extitiſſe videantur. Poſtrema cauſa in ipſa regionis natura verſatur. Cauſas has generales, ad quas reliquæ quodam modo reduci poterunt, libet paulo latius diducere. Primo, ut omnium rerum eſt viciſſitudo; ſic & linguarum. Mutantur (ut ait Trithemius) homines, variantur & mores: mutantur animi, variantur & veſtes: linguarum alteratur ſimplicitas, & priſca idiomatum proprietas. Hominum enim ingenia, verba uſitata pertæſa, ut cibum, (quem, ſi ſemper idem fuerit, ſtomachus faſtidit,) nova & varia appetit: & cum ſermo in uſu & conſenſu populorum poſitus ſit, ideo multis de cauſis (prout vulgus ſemper mobilis eſt,) mutatur. Nemo enim (ut ait Bibliander) leges populo dare poteſt, ut ſic vel ſic loquatur: Unde illud Pomponii ad Cæſarem, *Tu, Cæſar, civitatem dare potes hominibus; verba dare non potes*: dum adulationem Ateii Capitonis reprehendit, dicentis, *Cæſarem verba incongrua & parum Latina, poſſe Latio donare.* Hinc Cicero in Oratore ait; *Uſum loquendi populo conceſſi, ſcientiam mihi reſervavi.* Et Poeta,

> *Multa renaſcuntur, quæ jam cecidere, cadentque*
> *Quæ nunc ſunt in honore vocabula, ſi volet uſus:*
> *Quem penes arbitrium eſt, & jus, & norma loquendi.*

Verba enim valent uſu, ſicut nummi: & cum in literarum ſono & pronunciatione non leviter erratum ſit, præſertim a vulgo, inde facile mutantur vocabula: a mala enim pronunciatione fit mala ſcriptio, & mala ſcriptio errorem poſteris tradit. Unde illud Quintiliani, *Orthographiam conſuetudini ſervire, ideoque ſæpe mutari.* Mores etiam & ingenia magnam viciſſitudinem inferunt: ut cum quorundam ignavia, aliorum levitas & affectatio, exotica & peregrina vocabula novamque pronunciandi formam in linguas vulgares introducunt. Novis etiam rebus, noviſque inventis nova cudenda, vel mutuanda ſunt nomina: & in artibus omnibus ſcientiiſque, vocabula propria imponit neceſſitas, vel infert curioſitas. Verborum enim licet numerus ſit definitus & certus; rerum tamen eſt infinitus: & rerum natura inductum eſſe dicit Ulpianus, *ut plura ſint negotia quam vocabula.* Ex his cauſis fit, ut in lingua Græca, quæ omnium copioſiſſima & verboſiſſima habetur, (Arabicam tamen quidam excipiunt,) magna facta ſit mutatio: nec mirum, ſi *paupertati anguſtiori Romanæ* (ut loquitur Seneca,) idem accidat: cujus tamen vocabula quinquies centena millia numeravit Varro, cum Hebrææ radices vix ultra quingentas tradunt hujus linguæ magiſtri.

19. Secundam mutationis cauſam quotidiana omnium fere nationum experientia confirmat: fit enim ex vicinitate, coloniis, religione, artium progreſſu; maxime vero ex armis victricibus. Hinc enim conſtat, magnam linguarum confuſionem ortam; novaſque a prioribus multum diſcrepantes factas eſſe. Germaniæ finitimi ſunt Itali, Galli, Dalmatæ, Iſtri, Sclavones; ex quorum Idiotiſmis confuſa eſt lingua Germanica: ut plerique lingua promiſcua loquentes, nihil loqui videantur. Coloniæ Tuſcorum, qui ex Italia pulſi erant a Gallis; & Gallorum, qui in Germaniam migrabant, tertium loquendi genus ab utriſque diverſum conflarunt. Hiſpania, quæ a Romanis, Mauris, Gothis victa & habitata erat, ſermonem ex omnibus mixtum habet. Sic Gallica hodierna ex antiqua Gallica & Romana coaluit. Guilielmus Angliæ Conqueſtor dictus, cum victoriis ſermonem Gallicum introduxit; leges, cauſas forenſes & judicia eodem ſermone conſcribi & tranſigi juſſit. Ita ut lingua noſtra cum ex Romanorum, Danorum, Saxonum & Normannorum compoſita ſit, ſupra omnes mixtam eſſe pronunciavit Geſn. in Mithrid. c. 1. Hoc plerumque evenit, ut in victos ſimul cum imperio victorum lingua derivetur: nec ſe victores exiſtimant, aut rerum potitos, aut actionum humanarum dominos, niſi & ſermoni etiam dominentur; ut ſcripſit vir doctus. Græci infinita vocabula hodie Turcis, ſed dominis debent. Ægyptii ab Alexandri temporibus linguam Græcam cum propria mixtam, & Alphabetum Græcum receperunt, paucis adjunctis de ſuis literis, ut quædam exprimerent, ad quæ Græcorum literæ non ſufficiebant. Horum non tantum victoriæ, ſed & Coloniæ, & artium ac Philoſophiæ ſtudium, linguam ſuam ubique dilatarunt: ita ut totus Oriens, (teſte Hieron. in Proem. l. 2. ſup. Epiſt. ad Galat.) Græco ſermone uteretur: qui tamen poſt Saracenorum inundationem corruptus eſt ubique vel fere periit. Romani etiam hoc unice ſtudebant, linguam ſuam cum imperio propagare, teſte Auguſtin. de Civ. Dei. l. 19. c. 7. Omnes enim legationes, appellationes, lites, cæteraq; Provincialium negotia in Senatu tractata, Latino idiomate agitata erant: Prætorum judicia, inſtrumenta, leges Provinciarum hac lingua conſcripta: Et narrat Dion Caſſius, virum quendam magnum in Græcia, per Claudium ex Judicum albo eraſum, quia Latine neſcivit: nec Græcorum legationem (multo minus Barbarorum) audire voluit Senatus, niſi in lingua Latina, teſte Val. Max. l. 2. c. 2. Hoc tamen notandum, non potuiſſe Romanos linguas Provinciarum extirpare funditus; cum adhuc maneant in Europa 14 linguæ præter Latinam, quas matrices appellat Scalig. de linguis Europæ, a Romanis haud multum mutatæ, ſcil. Hibernica, Britannica, Cantabrica, Arabica, Finlandica, Teutonica, Cauchiana, Sclavonica, Illyrica, Græca, Epirotica antiqua, Hungarica, Jazygiana, & Tartarica Præcopenſium. Haſce enim omnes (excepta Arabica, &, ut quidam volunt, Hungarica) certum eſt fuiſſe in Europa, durante Romanorum imperio; pleraſq; etiam intra imperii fines.

20. Nec tantum vi & armis, ſed Religione & Sacrorum reverentia linguas multas mutatas eſſe apparet. Nam cum ſuperſtitione Muhammedica Arabiſmum per totam Aſiam, magnamq; Africæ & Europæ partem propagatum videmus: & Moſci ſive Ruſſi, aliæq; gentes a Græcis Religionem Chriſtianam accipientes, cum Græcis literis, ut ex Alphabeto Cyrilli liquet, etiam plura vocabula Græca linguæ ſuæ adjecerunt. Ubi vero mixturæ linguarum cauſæ aberant, incolæ linguam ſuam antiquam ſine notabili variatione retinent: ubi ſcil. mercium eſt inopia, quæ exteros non invitat; ſolum aſperum, montoſum & incultum, quod aureum vellus non profert; populique artium & ſcientiarum rudes. Inde eſt, quod montoſa Hiſpaniæ pars, quæ a Romanis, Pœnis, & Mauris nunquam debellata erat, adhuc vetuſta lingua Cantabrica utatur. Idem de Atticis narrat Thucydides, & de Arcadiæ incolis: unde illi ſe αὐτόχθονας, hi ſe προσελήνους vocitabant. Sic Epiroticam linguam adhuc retinent Epiri montium incolæ. Et Walli noſtri ſive Cambrobritanni a Saxonibus inter aſperos & incultos montes depulſi, linguam longe antiquiſſ. Britannicam minime permiſtam, adhuc conſervarunt; ut ſcribit Doctiſſ. Cambdenus. Imo ipſis perſuaſum eſt, linguam ſuam nunquam interituram, ut ex Teleſini carminibus liquet. Hodie tamen ex frequenti cum Anglis commercio, & filiorum in Anglia educatione, in Anglicam multo proniores ſunt, & multa vocabula Anglicana linguæ ſuæ quotidie admiſcent.

21. Tertiam etiam variationis linguarum cauſam confirmant, qui pro regionis ſitu, cœlique temperie pronunciationem variant: proprium eſt enim omnium populorum, quo magis ad Septentrionem inclinant, voces conſonantibus aſperrime colliſis, ſine vocalibus ex intimo pectore, & per crebras aſpirationes efferre, idque propter ſummam ſpirituum vim & impetum caloris. Nam Saxones & accolæ maris Baltici ubique fere medias pro tenuibus, & aſpiratas pro mediis, pronunciant: cujuſmodi ſunt hæc, *pibimus ponum finum.* Orientales in gutture verba collidunt, ut Hebræi, Chaldæi, Syri, Arabes: Occidentales verba in dentibus frangunt, ut Itali & Hiſpani: Auſtrales, quibus temperatus eſt calor, & ſpiritus debilis, leniſſime pronunciant: Septentrionales & Germani verba faciunt in pectore; Galli in guture, palato, & pectore: unde vulgo dicitur, Itali caprizant, Alemanni ululant, Galli cantant, Angli jubilant. Legimus Judic. 12. 8. Ephraimitas non potuiſſe literam ש ſchin pronunciare, ſed *Sibboleth* pro *Shibboleth* protuliſſe: de quo R. Kimchi ſcribit, quod forte aer terræ in cauſa fuit, quod literam iſtam non pronunciarent: ſicut hodie homines Sarphath (id eſt Galliæ) neſciunt ſonare Schin; ſed pronunciant, ac ſi eſſet Thau Raphatum. Alia exempla profert Bodinus, ut in Gallia Narbonenſi: ubi omnes Labdaciſmo balbutiunt, ut & in Valedoca Taurinorum, Sabini veteres, fœdum pro hœdo, fircum pro hirco, dicebant; ut ſcribit Varro: ſic apud Vaſcones, hocum pro foco, hilium pro filio, pronunciant. Pariſienſes & Aurelianenſes veterum Hetruſcorum more, Valeſium & Fuſium, pro Valerio, & Furio uſurpant. Sed de linguarum mutatione ſatis.

22. Reſtat, ut de linguarum uſu & utilitate pauca adjiciamus. Certe magnum eſſe linguarum cognitionem Dei beneficium, vel inde conſtat; quod magnum erat irati numinis judicium, linguarum confuſio; ut quæ ſocietatem inter homines ejuſdem linguæ, & vitæ communionem dirimebat: quæ per linguarum ſcientiam aliquatenus reſarcitur. *Per*

variam enim hanc in uno ſubjecto peritiam, plures illæ linguæ in unum quaſi iterum junguntur; & ſic unitas illa amiſſa quaſi recuperatur, ut notat D. Buxt. dicta diſsert. Linguarum enim diverſitas, ut ait Auguſt. de Civit. lib. 19. cap. 7. *hominem ab homine abalienat: & facilius animalia muta generis diverſi, quam homines diverſarum linguarum, inter ſe ſociantur: ita ut libentius homo ſit cum cane ſuo, quam cum homine alieno.* Auguſtino conſentit Plinius, dum ſcribit, *exterum alieno non eſſe hominis vice.* Quantum vero ad vitæ ſocietatem linguarum cognitio confert, ex commerciis, (nam *non omnis fert omnia tellus,*) ex principum fœderibus & legationibus, ex peregrinationibus in longinquas regiones, quæ ſine hoc adminiculo perfici non poſſunt, unicuiq; conſtat: maxime vero ad ſcientias & diſciplinas omnes confert, ad Philoſophiam, Medicinam, Juriſprudentiam, Matheſim, Hiſtoriam; præſertim ad Fidei propagationem, & Theologiæ & ſacrarum literarum penitiorem cognitionem. Eſt enim linguarum ſcientia, clavis qua januam reſeramus, ut omnium gentium abſconditos ſapientiæ theſauros poſſidere valeamus: ſine qua ſunt quaſi liber obſignatus, quem nemo introſpicere poteſt. *Habent enim omnes ſcientiæ præcurſionem neceſſariam* (ſunt verba clariſſ. Gerhardi Voſſ. præf. ad Grammat.) *linguæ intelligentiam, qua traduntur: adeo ut qui linguas deſpiciat, omnibus ſapientiæ ſtudiis bellum indicere videatur.* Unde Pythagoras aliique veterum, inter quorum ultimos fuerunt Plato, Eudoxus, Cnidius, & Euripides, in Ægyptum, Indiam, Chaldæam, aliaſque regiones remotiſſimas peregre profecti ſunt, ut linguas primo addiſcerent; dein ſcientias: tandemque gentium iſtarum ſpoliis onuſti patriam ditarent. Habuit enim Oriens viros omnibus ſcientiis & diſciplinis conſpicuos, a quibus omnis fere ſcientia ad nos derivatur. Licet vero in linguam Latinam omnis fere eruditio Orientalium hodie derivata ſit: habent tamen linguæ, in quibus artes & ſcientiæ primo exaratæ ſunt, aliquid ſingulare, quod in Latinum ſermonem traduci non poteſt: *dulcius* enim *ex ipſo fonte bibuntur aquæ.* Imo ſine aliis linguis, præſertim Græca, nemo Latine doctus evadit: ſine literis Græcis deguſtari poteſt Philoſophia, hauriri non poteſt. Scribit & Quintilianus, ſermonem Romanum non recipere illam ſolis Atticis conceſſam Venerem, de qua affirmavit Cicero, *Jovem ſi loqui velit, non aliter locuturum, quam Plato locutus eſt.*

23. Ad Religionem vero Chriſtianam exteris propagandam, & eloquia ſacra intelligenda, quantum valeat linguarum cognitio, ipſe titulus ſuper crucem Domini affixus indicat: qui non ſine myſterio, linguis latiſſime per orbem diffuſis deſcriptus erat, quo linguas iſtas conſecravit Dominus ad evangelium per orbem propagandum. Unde & linguarum χάρισμα Apoſtolis aliiſque miraculoſe collatum erat: qua armatura cœleſti viri etiam indocti & idiotæ mundum Chriſto ſubjugarunt, & diſperſas per orbem Chriſti oves in unum ovile collegerunt: & quod inſanis Babelis ædificatoribus pro pœna immiſſum erat, ut turrim quæ cœlum attingeret perficere non potuerint; pro magno in Eccleſiam naſcentem beneficio merito habendum eſt, ita diſponente providentia divina, ut variarum linguarum adminiculo domus Dei, cujus faſtigium cœlos ſuperat, æternum duratura ædificaretur. Ceſſantibus etiam donis extraordinariis, non ceſſarunt Eccleſiæ doctores ex ſacrorum codicum fontibus aquas ſalutis in linguas vernaculas derivare, per verſiones in omnes linguas, quarum variæ ad hunc uſque diem perdurarunt. Nunquam enim defuerunt in Eccleſia viri linguarum periti, Hebraice Græceque docti (licet ſeculis quibuſdam haud ſcriptis noti, nec tot quot noſtra ætas protulit) quorum ſtudio libri ſacri conſervati ſunt, & verſiones adornatæ: Unde eſt quod multos habeamus codices vetuſtiſſimos hodiernis conformes, Hebræos & Græcos: ut inter alios probant D. Hotting. philol. lib. 2. cap. 16. Simeon de Muis epiſt. de textus Heb. integritate. Bonfrer. in Præloquiis. Driedo lib. 2. de dogm. Eccleſ. Joſeph. a Coſta. De Chriſto. lib. 2. cap. 16. Habemus quidem verſiones plures Latinas, quas merito magni facimus: multa tamen ſunt in textu Originali, quæ plene Latina lingua exprimi vix poſſunt. Ut enim omnes linguæ, ita maxime Hebræa ſuas veneres habet, & idiotiſmos peculiares, aliis ad plenum imperceptibiles. Characteres majeſtatis & ἐνεργείας, Spiritus S. quaſi ſui veſtigia impreſſit, quæ nemo interpretum ad vivum delineare poteſt: Idcirco iis ſaltem, qui aliis dogmata fidei proponunt, & animarum ſaluti invigilant, ſi non abſolute neceſſaria, certe valde utilis eſt fontium cognitio. Unde non ſine cauſa decretum erat in concilio Viennenſi, ſub Clem. 5. ut in Academiis eſſent profeſſores publici linguarum, Hebraicæ, Græcæ, Arabicæ, ad fidei propagationem, ejuſque contra Judæos aliosque infideles defenſionem: ſtatuitque Paulus 5. anno 1610. occaſione legationis a Xa Aba Perſarum rege, ut in Religioſorum ſtudiis eſſent Hebraicæ, Arabicæ, Græcæ & Latinæ linguæ profeſſores. Idem etiam Pontifex Brevi ſuo conſtituit, ut in promotione ad gradus Doctoratus, & ad alios ſui ordinis honores, illi (cæteris partibus) aliis præferrentur, qui in cognitione trium linguarum ita profeciſſent, ut ad docendos alios apti eſſent. Exemplo Clem. 5. & aliorum pontificum, Greg. 13. magnus Hetruriæ Dux, & alii, Typographias linguarum Orientalium erexerunt: & Reges ac principes alii profeſſores publicos in Academiis conſtituerunt, iiſdem ſtipendia aſſignarunt: multi etiam viri docti itinera longinqua & periculoſa ſuſceperunt, ut linguas Orientales addiſcerent; Clenardus, Hubertus in Africam; Guil. Poſtellus, Joh. Andr. Reimundus & alii in Aſiam: ubi multos annos tranſegerunt. Idem conſtituerant Joh. Mercerus, & Auguſtin. Nebienſis, qui fato functi præventi ſunt.

24. Antequam finem huic diſſertationi imponam, Sciolorum quorundam ſupercilio occurrendum eſt: qui in omnibus ſcientiis & diſciplinis plane infantes, ſi forte linguarum, præſertim Hebraicæ, cognitionem umbratilem adepti ſunt, elati & tumidi omnes alios ipſis longe doctiores, & in rerum ſcientia ſuperiores, ſpernunt & contemnunt; quaſi ipſi ſoli docti eſſent, reliqui volitarent ſicut umbræ. At ſciendum eſt, linguarum peritiam januam quidem eſſe ad rerum doctrinam adipiſcendam: at rerum ipſarum cognitionem illud eſſe, quod viros vere doctos reddit: (linguæ enim putamina ſunt, nucleus vero eſt ipſa rerum cognitio:) nec linguas propter ſe, ſed propter aliud addiſcimus: qui vero in linguis hærent, ſimiles ſunt iis qui in porticu ſubſiſtunt, in domum vero non intrant, nec ejus penetralia vident. Unde inter Sciolos, Grammaticos, vel Criticos numerari poſſunt; in doctorum albo poni vix merentur. Clar. Voſſii ſententia eſt, (ipſe licet inter Grammaticos & Criticos hujus ſeculi ſummus fuerit,) *Antiquitatis providæ judicium ſemper fuiſſe, in pulcherrimo eorum cœtu, qui doctrinarum ſtudia profitentur, primos quidem honores facile tueri, divinæ humanæque ſapientiæ profeſſores; proximos vero eos jure ſuo vindicare, qui ad eam melius accipiendam animos præparent humanos, ſcil. Grammaticos, Criticos, & linguarum Profeſſores.* Itaque non poſſum non laudare modeſtiam Lud. de Dieu, viri linguarum Orientalium peritiſſimi: qui licet multa in N. Teſtamenti editione Syriaca, Tremelliana & Boderiana, ſe deſiderare oſtenderit: ingenue tamen fatetur, non in recta legendi ratione præcipuam eruditionis laudem poſitam eſſe; ſed in prompta & expedita Scripturæ intelligentia: qua ab ipſis, qui plures fortaſse libros Syriacos legerint, quam ſibi vel videre contigerit, ſe multis paraſangis ſuperari agnoſcit.

PROLEG. II.

De literis ſive characteribus, ipſarum uſu mirabili, origine & inventione prima, & diverſitate in linguis præcipuis.

1. *Literarum uſus mirabilis.* 2. *De literarum inventione. Plinius earum uſum æternum eſſe ſcripſit. Judæorum fabulæ.* 3. *Alii Ægyptiis primam inventionem tribuunt. Rationes contra hanc ſententiam.* 4. *Literæ Græcæ, quas in Græciam Cadmus intulit, non fuerunt Ægyptiacæ, contra Kircherum. Characteres hodierni Ægyptiaci a Græcis derivati.* 5. *Alii ad Moſem, alii ad Abrahamum referunt: quorum opinio rejicitur.* 6. *Alii ad Phœnices referunt, a quibus Græci literas habuerunt. Ab Aſſyriis habuerunt Phœnices.* 7. *Aſſyrii primi poſt Diluvium literas habuerunt. Ante Diluvium erant literæ. Primus homo literas primo invenit.* 8. *Literæ Hebr. hodiernæ non erant primæ, ſed quæ Samariticæ dicuntur.* 9. *Græci literas ab Phœniciis habuerunt per Cadmum.* 10. *Non a Palamede, Lino, vel Cecrope; ſed a Cadmo.* 11. *Ante omnes Hebræis literas in uſu fuiſſe.* 12. *A Græcis Latini literas accepere.* 13. *Multæ nationes ſero literas receperunt.* 14. *De Chinenſium characteribus. Non articulatos ſonos, ſed res ipſas immediate exprimunt.* 15. *Modus ſcribendi duplex, a dextris ſiniſtrorſum, a ſiniſtra ad dextram,* βουστροφηδὸν, *a ſumma paginæ deorſum.* 16. *De variis characterum formis.* 17. *De Hieroglyphicis Ægyptiacis.* 18. *Ægyptiacorum characterum genera. Antiquas literas Ægyptiaticas epiſtolares non fuiſſe eaſdem cum hodiernis, vel Græcis, contra Kircherum. Poſt Cambyſem, in uſu fuiſſe literas Ægyptiacas in obeliſcis, mummiis, &c. contra eundem.* 19. *Quid de Ægyptiorum literis Hieroglyphicis, & eorum priſca ſapientia judicandum.* 20. *De literis Chinenſium.* 21. *Earum numerus, addiſcendi difficultas.* 22. *Characterem univerſalem poſſibilem eſſe.* 23. *De literis Mexicanis, & Mexicanorum Chronico. Characterum linguarum præcipuarum hodiernarum Alphabeta; ut, & ſpecimen literarum Græcarum ex MS. Alexandrino.*

1. Magna res eſt & Philoſopho digna, ſi Platoni credimus; non vero ridicula, ut Socrati in Cratylo viſum eſt, literas cognoſcere: quia ἐπὶ ταῖς συλλαβαῖς τε καὶ γράμμασιν ἡ μίμησις τυγχάνει οὐσίας, *In literis & ſyllabis fit imitatio eſſentiæ*, & de primorum nominum veritate melius judicare poſſimus. Nam licet res deſpicabiles ignaris videantur; per illas tamen omnis ad nos ſcientia dimanat, & unica ſunt adminicula, quibus viri magni immortalitati conſecrantur: nec ulli hactenus, niſi his *matricibus* evaſere *dias in luminis auras.* Inventio ſane literarum omnes in admirationem ſui rapuit. *Per has enim* (ut viri doctiſſ. verbis utar,) *non tantum præclara facta immortalitate donantur; ſed & animarum effigies æternitati pinguntur.* Sunt enim libri conſpicua animi lumina & ſpecula, partæ gloriæ cuſtodes fidæ, vocaliſſimi virtutis præcones, inconcuſſa præclare factorum monumenta. Hinc amico ſuo Seneca; *Si gloria tangeris, notiorem te facient epiſtolæ meæ, quam omnia iſta quæ colis, & propter quæ coleris. Quid præſtabilius, quid admirabilius,* inquit Cl. Voſſius in Præf. Artis Gram. *quam paucis literarum figuris contineri, quicquid ſacri, publici, privati, dici aut cogitari poteſt? Quæ præterea urbium, regionum, generiſque humani facies tandem foret, ſublata hac fida cuſtodia omnium geſtorum, omnium doctrinarum, omnium fœderum, pactorum, &c?* Per notas enim & ſigna literarum, ratio humana foras prodit, ſeipſam depingit, & deponit in librorum velut arca conſervandam, ac tranſponit ſe in illorum animos, quorum corpora locorum & temporum intervallis maximis dirempta ſunt. Cicero, in primo Tuſcul. literarum inventionem Deo adſcribit, ut & Plato in Philebo, & in Phædro: nam ingenium humanum ſuperare videtur; ſive inventionis ſubtilitatem, ſive uſum ſpectemus. Quam ſtupendum eſt inventum, verba & ſonos, quæ *auditu* percipiuntur, *oculis* viſibilia reddere, & per paucas literas quaſi magica incantamenta, voces a proprio auditus ſenſorio, ad viſionis organum transferre? Eſt hoc vere mirandum, cum nulla ars tale quid hactenus in reliquis ſenſibus efficere poſſit, ut ſenſum objecta externa invicem com-

mutarentur

mutarentur: Utilitatem vero & uſum quis ſatis efferre poteſt? Nam literarum ope, negotia noſtra in procul diſsitis regionibus diſponere poſſumus, licet pedem de proprio lare non moveamus; cum amicis libere colloqui, qui in extremis orbis partibus degunt, *Dum peragunt linguæ charta manuſque vices.* Literæ ſunt, quæ, ut loquitur Cæl. Rhodig. antiq. lect. l. 4. *vetuſtatem prorogant, nihil ſinunt interire; &, quod omnia conterit, tempus, noſtris cogunt manibus ſuccumbere: quid æque admirandum, in quod ne mortis quidem rapacitas jus ullum habeat?* Hiſce ſubſidiis, quicquid ab Orbe condito fecerunt, excogitarunt, qui aliis ſapientia, fortitudine omnibuſque virtutibus præcelluere, quaſi cum iis convixiſsemus, ad nos derivatur: viroſque omnes, qui in Philoſophia, Matheſi, Hiſtoria, Theologia, reliquiſque ſcientiis quovis ſeculo clari erant, quaſi ab inferis revocare, ut ad quæſita reſpondeant, & conſilia ſua communicent, efficere poſsumus. Nam haud minus miraculum videtur mortuum arte Necromantica redivivum ſiſtere, quam cum hominibus, aliquot ante hac annorum millibus denatis, quaſi in vivis eſsent, colloqui, & ſermones miſcere. Certe populi Americani literarum ignari, cum viderent Hiſpanos per chartulam mentis ſenſa amicis abſentibus nota facere, ipſos pro Diis vel Dæmonibus habuerunt: imo Chinenſes licet ingenioſiſsmi, quique literas ſuas, quæ res ipſas, non verba deſignant, ſe habuiſse paulo poſt Diluvium affirmant, ſtupore perculſi erant, quum viderent ipſorum verba literis Romanis deſcripta ab Europæis legi & proferri, qui nec linguam Chinenſem, nec ipſorum characteres norant: nec concipere potuere, quomodo verborum ſonos literis exprimere poterant, teſte Kirch. Oedip. Ægypt. l. 3. c. 2. Concludam verbis ſummi noſtri ſeculi Mathematici, & novorum inventorum gloria clariſsimi, Magni Galilæi, Syſtem. mund. in Colloq. 1. diei ad finem, *Super omnes inventiones ſtupendas, qua ingenii eminentia fuit is, cui venit in mentem excogitare modum penitiſſimas animi ſui cogitationes alii cuicunque communicandi, etſi longiſſimo loci & temporis intervallo diſtanti, colloquendi cum his qui verſantur in Indiis, cum his qui necdum nati ſunt, nec niſi mille aut decies mille abhinc annis naſcuntur? idque quanta facilitate? nimirum viginti characteres in charta, inter ſe varie jungendo: Eſto hoc omnium admirandarum inventionum humanarum ſigillum.*

2. De prima literarum inventione variant ſcriptores, Alii enim, ut magnus ille naturæ Myſtes Plinius, literarum uſum æternum, ſemperque apud Aſſyrios fuiſſe ſtatuunt: ſic ille Hiſt. l. 7. c. 56. Etſi vero falſo fundamento nitatur hæc ſententia, mundum ſcil. æternum fuiſſe; aliquid tamen ineſſe veri in ea, fortaſſe concedi poteſt, ſcil. Homines nunquam ſine literarum uſu fuiſse, & ab Aſſyriis in reliquas nationes eas derivatas eſſe. Fingunt etiam Judæi decem creata eſſe veſpera Sabbati, ſcil. Iridem, Mannam, Puteum petræ, Columnam nubis & ignis, Scripturam ſive literas, Tabulas, & Baculum Aaronis, ut refert Munſterus in Geneſ. Ejuſdem etiam eſt commatis illud Talmudicum a R. Abraham proditum, Adamum librum ſcripſiſſe de divinitate: & Abelem quædam ſcripſiſſe, citatur etiam a Maſio in Joſ. ספר יצירה *liber creationis,* quem etiam Adami eſſe volunt. Hæc refutatione non egent, nam ut ille in Epigram.

Turpe eſt difficiles habere nugas,
Et ſtultus labor eſt ineptiarum.

3. Alii itaque Ægyptiis literarum gloriam tribuerunt, ut ex eodem Plinio conſtat, loco citato: ubi, cum dixiſset literas apud Aſſyrios ſemper fuiſſe, addit, *alios apud Ægyptios a Mercurio, ut Gellius; alios apud Syros repertas velle.* De Mercurio idem tradit Diod. Siculus, l. 2. Plutarch. Sympoſ. l. 20. c. 3. & Cicero de natura Deorum lib. 3. Hujus etiam ſententiæ meminit Tertull. de corona militis, cap. 8. & de Animæ teſtim. c. 5. Plato etiam narrat, Deum quendam ab Ægyptiis cultum, quem *Teuth* nominant (aliis Τάαυτος dicitur) qui præter artes alias, etiam literas Ægyptios docuit: Hunc vero Teuth, Mercurium eſſe volunt, quem Triſmegiſtum vocant: imo ſingulas literarum formas a Taauto ſive Mercurio inventas deſcribit Kircherus, Oedip. Ægypt. Tom. 3. diatr. 2. Philo Biblienſis Græcus interpres Sanchuniathonis, qui res Phœnicias ſcripſit circa tempus Semiramidis, (ut ex Euſeb. Præp. Evang. l. 1. c. 10. & Porphyrio, ἐν τετάρτῳ κατὰ Χριστιανῶν λόγῳ conſtat,) memorat commentarios Taauti de cultu Deorum, & ἱερὰς γραφὰς, in quibus Serpenti divinam naturam Taautus adſcripſerat: Imo incredibilem fuiſſe hujus Mercurii ſive Taauti librorum numerum, quos ſcripſit de diis empyreis, æthereis, & cœleſtibus, tradit Iamblichus opere de Myſteriis, cujus verba interpretatur Marſilius. Hæc tamen dubiæ ſunt fidei: nam librorum illorum Taauti nemo hactenus præter Philonem illum meminit; nec præter nudum nomen aliquid eorum a multis ſeculis conſpectum eſt: Et Iamblichi relatio merito ſuſpecta eſt: nam refert idem initio libri de Myſteriis, Ægyptiorum ſcriptorum morem fuiſſe, omnes ſuos libros, & omnia ſua inventa Mercurio aſcribere. Imo non deſunt viri docti, magnique judicii, qui Hermetem iſtum Mercurium Ægyptium, & omnia quæ de ipſo feruntur, eſſe fabuloſe conficta aſserunt: ut videre eſt apud Conrigium virum doctiſſimum lib. de Hermetica medicina c. 7. Præterea Aſsyriam longe ante Ægyptum cultam fuiſse, & artes ac literas coluiſse, certum eſt. In ipſa enim primi homines creati, & poſt Diluvium ex ipſa genus humanum propagatum: ibi etiam primum imperium. Ante Ægyptios, Aſsyrios Aſtrologiam coluiſse, quod ſine literarum uſu fieri non potuit, teſtatur Proclus Lycius in Timæo: & ab Abrahamo, adeoque a Chaldæis, Arithmeticam & Aſtrologiam in Ægyptum primum perveniſse, ſcribunt Nicolaus Damaſcenus, author magnæ fidei apud Joſeph. Antiq. l. 1. Eupolemus, & Artabanus apud Alexand. Polyhiſt. in Euſebio Præp. l. 9. Apud Simplicium etiam legimus Comment 46. in Ariſt. lib. 1. de cœlo, Obſervationes Aſtronomicas quas Calliſthenes e Babylone Ariſtotelis juſsu miſerat, fuiſse annorum mille nongentorum trium, quas refert Porphyrius ad Alexandri Macedonis tempora ſervatas fuiſse: Harum vero initium erat paulo ante Turris Babylonicæ ſtructuram, & circa annos ducentos ante natum Abrahamum. Verum fortaſse literas Hieroglyphicas apud Ægyptios primo in uſu fuiſse. imo apud ſolos Ægyptios, niſi Chinenſium literas, quæ Hieroglyphicis ſimiles, Ægyptiacis antiquiores ſtatuamus: ſed hæ non literas Alphabeti, ſed res ipſas denotarunt, & ad quæſtionem noſtram non pertinent. Pſammetichus Ægypti Rex, qui centum annis poſt primam Olympiadem vixit, primus erat qui homines peregrinæ linguæ, & quidem Græcæ, in Ægyptum admiſit: ex quo tempore Græci cum Ægyptiis commercia habuere. Nam ante Pſammetichum, teſte Diodoro Sic. l. 1. inacceſſa erat peregrinis Ægyptus: qui vero appulerunt, vel morte vel ſervitute mulctati. Ægyptii itaque reliquis literas non dederunt, quibuſcum nullum habere vellent commercium.

4. Athanaſius Kircherus in magno illo opere, quod Oedipi Ægyptiaci titulo publicavit, probare conatur, literas primas fuiſſe Ægyptiacas: quas in Græciam intulit Cadmus: ipſaſque Cadmæas eaſdem fuiſſe cum Ægyptiacis, quarum figuras ibi deſcribit, Tom. 3. diatr. tertia præluſoria. Sed argumentis plane arundineis nititur, & authores qui ſententiæ ipſius directe adverſantur, adfert. Primo enim literas hodiernas Copticas ſive Ægyptiacas profert, a quibus Græcas derivatas eſſe ſomniat: cum potius a Græcis hodiernis Ægyptiacas fluxiſſe, literarum figuræ & nomina clare demonſtrant. Nam poſt Græcorum victorias, Ptolemæus linguam cum literis Græcis in Ægyptum intuliſſe, nemo dubitare poteſt, qui libros Coptos Græcis vocabulis refertos legerit, vel ipſorum Alphabetum cum Græco contulerit. Literarum etiam figuras ab animalium Ægyptiis ſacrorum formis, operoſe deducit, ſcil. Ibidis, Canis, Accipitris, Bovis, &c. & has communes ſive Pharaonicas vocat: & non tantum conſcribendis Epiſtolis, aliiſque rebus commune hominum commercium ſpectantibus; ſed & myſteriis Hieroglyphicis inſerviiſſe exiſtimat. Has vero literas (neglectis animalium formis) & uſui communi accommodatas per Cadmum in Græciam tranſlatas, ait: & adfert Herodoti verba in Terpſichore, qui literas Græcas Φοινίκια τῶ Κάδμου γράμματα appellat. Denique affirmat ex Hieronymo, Cadmum & fratrem Phœnicem Ægyptios fuiſſe, & veriſimile eſſe tempore Othonielis in Græciam veniſſe: Cadmum vero, relicto fratre Phœnice in Phœnicia, cui nomen dedit, in Græciam veniſſe: quibus alias literas quam Ægyptiacas, quas puer in Ægypto didicerat, dare non potuit: & concludit hoc nulli dubium eſſe poſſe. At contra hæc multa opponi poſsunt. Nam literas Ægyptiacas communes ſeu epiſtolares ex animalium formis, vel earum partibus varie diſpoſitis, compoſitas fuiſse, quis credat; cum nimis operoſum hoc eſset ſcribendi genus, & ſcripturæ communi ineptum? Nec in vetuſtioribus Obeliſcis & mummiis, quæ ab ipſo proferuntur, characteres ejuſmodi reperiuntur, excepta ultima litera Tau, in crucis formam varie deſcripta: quæ aperte Samaritanum ſive antiquum Hebraicum Tau refert; & in quibuſdam recentioribus literam primam 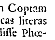 quæ tamen Ionicam vel Phœniciam formam refert potius quam Coptam vel Ægyptiacam. Nec affirmat Herodotus Cadmum Ægyptiacas literas in Græciam attuliſſe, ſed plane contrarium. Scribit enim attuliſſe Phœnicias: Phœnicias vero eaſdem fuiſſe cum Chananæis, ſive Hebræis, qui lingua eadem utebantur, a Scaligero, Gerh. Voſſio, Brocharto, aliiſque, luce clarius demonſtratur. Nec de literis quicquam dicit Hieronym. an Phœniciæ, an Ægyptiacæ fuerint. Phœnicem vero & fratrem Cadmum Ægyptios fuiſſe, negat Scalig. ad annum Euſeb. 594. Phœnicia quidem a Phœnice denominata eſt, quæ antea Chanaan dicebatur: Ægyptium vero non fuiſſe Phœnicem probat, quia hoc cum Phœnicum annalibus, quos vetuſtiſſimus Philo Biblius Græce verſos edidit, pugnat; & quia nomen Phœnix eſt Hebraicum ſive Phœnicium, nam פנחס ſine ulla mutatione eſt Φοῖνιξ, ſi adhibeatur vocalis diſtinctio פִּנְחָס: quod idem cum Hebræo פִּנְחָס Phineas, Aaronis filio.

5. Alii itaque ad Moſem, alii ad Abrahamum literarum originem referunt. Ad Moſem refert Eupolemus, teſte Clem. Alex. 1. Strom. & Euſebius Præpar. lib. 9. c. 4. cui aſſentit Iſidor. Orig. 1. 3. Hoc vero refutatur; tum ex eo, quod apud Aſſyrios literarum uſum fuiſſe longo tempore ante Moſem, ſupra oſtendimus; tum quod Dei ipſius manu in Tabulis lapideis lex ſcripta erat; & Numer. 21. meminit Moſes libri bellorum Domini: quæ probant literas prius in uſu fuiſſe. Moſem vero literas immutaſſe, quod autumant quidam, qui concedunt ipſum eas non inveniſſe, nullo nititur fundamento: nam cum eadem eſſet Iſraelitarum lingua in Ægypto, quam habuerant antea in terra Chanaan; in quem finem literas immutaret Moſes, cum populus nec aliam linguam, nec alios characteres noverit? Abrahamum itaque literarum, ut & linguæ Hebraicæ authorem facit Suidas: ſed in utriſque errat, cum jam probavimus literas apud Aſſyrios fuiſſe ducentis ſaltem annis ante natum Abrahamum: nec linguam Hebræam ipſe excogitavit; ſed vel illam, quam a majoribus acceperat, vel quæ Chananæorum vernacula erat, quamque ab ipſis didicerat, poſteris reliquit.

6. Hiſce itaque rejectis, multi Phœnices literarum inventores faciunt: ſic Plinius refert. l. 5. & l. 7. c. 56. *Ipſa gens Phœnicum in gloria magna literarum inventionis, & ſyderum, navaliumque ac bellicarum artium.* Idem teſtatur Curtius: *Si famæ* (inquit) *credere libet, gens Phœnicum literas prima didicit & docuit.* Unde Lucanus cecinit l. 3.

Phœnices primi, famæ ſi credimus, auſi
Manſuram rudibus vocem ſignare figuris.

Et Critias apud Athenæum, lib. 1.

Φοίνικες δ' εὗρον γράμματ' ἀλεξίλογα.
Subſidium vocis ſcripta reperta Tyri.

Hinc apud Heſychium, ἐκφοινίξαι ſeu *Phœniciſſare*, eſt ἀναγνῶσαι, *legere*: & Plut. lib. de aqua & igne dicet, mare ex Phœnicia advexiſſe γράμματα μνημόσυνα λήθης, *literas contra oblivionem remedium.* Licet vero Phœnices Græcis literas primo tradiderint, a quibus ad Latinas derivatæ: apud Phœnices tamen non primo ortas eſſe, ſed ab Aſſyriis eas habuiſſe ſive Chaldæis (inter quos Abrahamus natus & educatus eſt) non tantum communis eſt Theologorum ſententia; ſed etiam adſtipulatores habet Ethnicos ſcriptores præcipuos, Diodor. l. 5. Σύροι μὲν εὑρεταὶ γραμμάτων εἰσὶ, παρὰ δὲ τούτων Φοίνικες μαθόντες τοῖς Ἕλλησι παραδεδώκασιν, ὅτοι εἰσὶν οἱ μετὰ Κάδμου πλεύσαντες εἰς τὴν Εὐρώπην. *Syri quidem literas*

teras invenerunt: ab iis autem edocti Phœnices Græcis tradiderunt: hi vero erant, qui cum Cadmo in Europam navigarunt. Ex his aliiſque concludit Euſeb. Præp. l. 10. Cadmum, qui genere Phœnix erat, primum Græcis communes literas ſive prima Grammaticæ elementa tradidiſſe: unde & Phœniciæ a veteribus appellatæ, Εἰσὶ δὲ οἱ Σύρους γράμματα ἐπινοῆσαι λέγουσι πρώτους· Σύροι δ' ἂν εἶεν ϗ Ἑβραῖοι. *Sunt autem qui Syros primum literas inveniſſe dicunt: Syri vero iſti ſunt Hebræi:* nimirum Heberi poſteri, qui inter Aſſyrios vixerunt primo, & poſtea inter Chananæos, a quibus Hebræi dicebantur. Eandem linguam & communes cum Chananæis & Phœnicibus characteres habuiſse, teſtatur Eupolem. de Regibus Judææ apud Euſebium, Τὸν Μωσῆ πρῶτον σοφὸν γενέσθαι, καὶ γραμματικὰ πρῶτον τοῖς Ἰουδαίοις παραδοῦναι, ϗ παρ' Ἰουδαίων Φοίνικα παραλαβεῖν. *Moſem ſcil. primum fuiſſe ſapientem, atque ab eo datam literaturam Judæis, quæ ab Judæis ad Phœnices pervenerunt.* Hinc illud Luciani. Ὁ δὲ φωνάς τινας ἀσήμους φθεγγόμενα, οἷα γένοιτο ἂν Ἑβραίων ἢ Φοινίκων, *Loquebatur verba quædam ignota, qualia ſunt Hebraica ſeu Phœnicia.* Et de Solymis dicit Chærilus, Γλῶσσαν μὲν Φοίνισσαν ἀπὸ στομάτων ἀφιέντες, *Hi vero ore ſuo Phœnicia verba ſonabant.*

7. Aſſyrii vero, inter quos Hebræi, etſi primi fuerint poſt Diluvium, qui literas habuiſſe memorantur; (ipſorum enim primum erat imperium, unde facile ab ipſis in vicinos literarum uſus derivari potuit:) tamen ante Aſſyriorum Regnum, imo ante Diluvium, inde a mundo condito, literas in uſu fuiſſe, mihi vix dubium videtur. Unde primum hominum parentem, etiam primum literarum inventorem fuiſſe veriſimile eſt, a quo eas didicit Seth: unde Noacho ejuſque poſteris cum prima lingua traditæ ſunt, & uſque ad linguarum Confuſionem remanſerunt; quando cum novis linguis, etiam temporis progreſſu novi characteres excogitati ſunt, veteribus apud eos, qui primævam linguam retinuerant, ſervatis. Kircher. in Obeliſc. Pamphil. l. 1. c. 1. affirmat, in hoc conſentire omnium fere Latinorum, Græcorum, Hebræorum, Chaldæorum, Arabum, Samaritanorum, Æthiopum, & Ægyptiorum monumenta: ex quorum libris multa profert teſtimonia. Suidas, etſi alibi ad Adamum, vel ad Seth, literarum originem videtur referre; tamen in Ἀδὰμ ſtatuit, ipſum literas & artes inveniſſe. Τοῦ τέχναι ϗ γράμματα· *Hujus ſunt artes & literæ.* Conſentaneum etiam rationi, & primi hominis excellentiæ & dignitati putat Bibliander, literis cogitationes ſuas & rerum geſtarum memoriam depinxiſſe: Quem enim *alium putemus illum Deum* vel *divinum hominem*, ut Plato ait, *qui literas primus invenerit?* Bonfrer. in Gen. 11. veriſimile eſſe putat fuiſſe literas ante Diluvium, etſi nullum fere ejus veſtigium habemus. Res enim erat valde neceſſaria ad vitam humanam, & ad commercia cum abſentibus, & ad res geſtas poſteris commendandas: qua caruiſſe viros illos naturalium & ſupernaturalium rerum ſcientia inſtructos, vix eſt probabile. Salomon Geſnerus in Gen. 5. q. 6. p. 138. rationem hanc reddit, quæ mihi efficax videtur; quod *nec annorum ſeries exquiſite ad tot ſecula obſervari, neque Henochi verba retineri abſque literarum adminiculo potuiſſe videantur.* Enochi certe prophetiam, cujus partem habemus in Epiſt. Judæ. v. 14. ſola traditione ab Enochi temporibus ſine ſcripto, tot annorum millibus perduraſſe, vix credibile videtur. Imo teſtatur Orig. Hom. ult. in Numer. Enochum multos libros propheticos ſcripſiſſe: & Auguſt. de Civ. l. 15. dicit, *Scripſiſſe quædam divina Enochum illum ſeptimum ab Adamo, negare non poſſumus.* Idem eſt judicium Tertull. de habitu mulierum. Novi multa ficta & fabuloſa de Enochi libris a quibuſdum prodita. Apud Epiphanium etiam in Panario, mentio fit libri inſcripti, *Revelatio Adami*, cum Deus ſoporem in illum immiſit: & apud Hebræos memorant librum dictum, *Generationes Adami*, quem a Deo Adamo dictatum eſſe volunt. Etiam apud Duretum & alios, habemus characterum formas, Adami, Seth, Enochi, & Noæ: quæ omnia conficta eſſe non dubito. Meminit etiam Aug. contra Fauſtum, libri dicti, *Genealogia filiorum Adæ, & pœnitentia Adami*: quos declaravit Gelaſius papa eſſe Apocryphos. Enochum tamen prophetaſſe, ejuſque prophetiæ partem Apoſtolorum temporibus extitiſſe, ex Epiſt. Judæ, certum eſt: Sine ſcriptura vero tot annorum millibus conſervatam fuiſſe, nullo modo probabile videtur. At ſi verum ſit, quod a Joſepho Antiq. 1. 3. refertur, de columnis duabus, (quarum una ad ſuam uſque ætatem remanſit,) in quibus rerum cœleſtium diſciplinas, & aſtrorum curſus & leges deſcripſerant homines antediluviani; de literis ante diluvium nulla poteſt eſſe dubitatio. Auguſt. q. 69. in Exod. memorat nonnullorum ſententiam, qui literas Hebræas a primis hominibus cœpiſſe dixerunt, & perductas eſse ad Noe; atque inde ad parentes Abrahæ; & inde ad populum Iſrael: ipſe vero dubitat, unde hoc probari poteſt. At quæ a nobis dicta ſunt, ni fallor, probabilem ſaltem hanc ſententiam reddunt: nec aliter concludet, qui longam Adami vitam cum diutina ejus & multijugi experientia ſecum perpendet, quam illum, novem ſecula emenſum, & univerſæ in terris familiæ regem, patrem, & ſacerdotem, otioſum rerum ſpectatorem non fuiſse: ſed, neceſſitate viam monſtrante, prima doctrinæ & artium rudimenta docuiſse, & memoriæ cauſa etiam characteres inveniſse, quibus fugacibus & inaſpectabilibus vocibus indumenta quædam & vincula injiceret; per quæ & oculis & manibus teneri poſsent: miraculo, quo magis admirere, tanto magis admirabili. In Bibliothecæ Vatic. deſcriptione memorat Angelus e Roccha, ut & Laurentius Schraderus in Monumentis Italiæ. p. 197. Columnam literarum Octavam in Bibliotheca illa, ubi ſupra caput effigiei Adami extant literæ antiquæ, & ad ejus pedes inſcriptio Latina talis: *Adam divinitus edoctus, ſcientiarum & literarum inventor*: & Bonav. Hepburnus Scotus inter 70. Alphabeta Romæ edita, numerat Adamicum.

8. Verum, etſi literas a primis hominibus ad Noachum & ipſius poſteros fluxiſse ſtatuamus: non tamen putamus literas hodiernas, quas Hebraicas vulgo vocamus, primas fuiſse; ſed potius illas, quæ Samariticæ dicuntur, quibus ſacri codices primo exarati, quæque Judæis in uſu erant, antequam eas in Aſsyrias commutavit Eſdras poſt reditum e captivitate Babylonica; ut alibi probabitur. Nec literas apud omnes nationes ſtatim poſt confuſionem Babylonicam receptas vel excogitatas fuiſse, ſed apud quaſdam nationes poſt longa temporum intervalla: quod breviter de Græcis, Latinis, & quibuſdam aliis, oſtendemus.

9. Græci fatentur ſe literas aliunde accepiſse, & Iones primum a Cadmo Phœnicias habuiſse. Herodotus in Terpſich. ſcribit, Iones a Phœnicibus literas didiciſse, quibus uſi ſunt cum immutatione quadam: & inde Phœnicias dictas fuiſse. Hinc a Timone apud Sextum Empiric. dicuntur, Φοίνικα σήματα Κάδμου, *Cadmi Phœnicia ſigna.* Idem teſtatur Callimachus.

Κάδμος ἀφ' οὗ γραπτὰς Ἑλλὰς ἔχει σελίδας.
Cadmus, ab hoc ſcriptos Græcia nacta libros.

Videantur inter veteres, Plut. Sympoſ. l. 9. problem. 2. & 3. Philoſt. l. 2. de vitis Sophiſt. Critias apud Athenæum l. 1. Clem. Alex. Strom. l. 1. inter recentiores Gerh. Voſſ. de arte Gram. l. 1. c. 10. Scal. in notis ad Euſeb. 1617. Grot. in notis ad libr. de verit. Relig. l. 1. n. 13. & nuperrime Sam. Brochart. Geogr. Sacr. part. 2. l. 1. c. 20.

10. Scio non defuiſſe, qui literas Græcas ad Palamedem authorem referunt; alios qui ad Linum Herculis præceptorem; alios vero ad Cecropem primum Athenienſium Regem, pro quo haud ſpernenda argumenta profert Cl. Voſſius loco citato. Erat enim Cecrops Cadmo antiquior & natione Ægyptius, (apud quos longe ante Græcos erat literarum uſus) quemque διφυῆ ſive geminum efformatum volunt, quia teſte Ovid. Metamorph. l. 2. fab. 8. & linguam Græcam & Ægyptiacam callebat. Teſtimonia vero quæ pro Cadmo adferuntur, clariora mihi videntur, quam ut ullum ſubterfugium admittant. Herodot. enim loco cit. affirmat, ſe oculatum teſtem fuiſse inſcriptionum quarundam, (quibus nihil habet Græcia antiquius) quæ apud Thebas Bœotias erant in templo Apollinis: quæ literis Cadmæis, ex magna parte Ionicis ſimilibus, inciſæ ſunt in tripodibus quibuſdam: quarum prima erat Amphytrionis, Cadmi pronepotis, circa Laii ætatem; altera Hippocoontis Laii filii; tertia Laodamantis, Eteoclis filii. Ipſas vero literas Ionicas, ſive Græcas priſcas, a Phœnicibus ſeu Hebræis antiquis, quas Samaritanas hodie vocamus, ex ipſarum figuris parum diſcrepaſse, contendit Scaliger, digreſs. ad annum Euſeb. 1617. niſi quod Phœnices a dextra ſiniſtrorſum legant, Græci vero a ſiniſtra ad dextram. Inſcriptiones ipſas literis Ionicis priſcis expreſsas videre licet apud Scal. ibidem: qui etiam inſcriptiones literis ex parte Ionicis inciſas in duabus Columnis, quæ anno ab urbe condita 441. ab Appio Claudio ſtratæ erant, & quas in hortos Farneſianos tranſlatas vidit, imprimi curavit, Euſeb. num. 1702. Dico ex parte Ionicis: nam licet totam inſcriptionem ex veteribus Ionicis conſtare fidenter aſserat Scalig. probabilior tamen videtur ſententia Cl. Voſſii, & Salmaſii, ſcripturam eſse ex literis Græcis & Latinis mixtam; prout ſcribere ſolebant Græci, cum libertate omiſsa, ſub Romanorum poteſtatem redacti ſunt. Græcos vero literarum formas poſtea mutaſse in iſtas, quas hodie cernimus, non certo conſilio, ſed uſu aſſiduo & longo temporis progreſsu, idem exiſtimat: quod quidem verum eſse non ibo inficias, cum apud omnes populos ſingulis ſeculis ſcribendi modum ab antiquo paullatim variare videamus; quæ tamen variatio non niſi poſt plura ſecula deprehenditur: literarum tamen Phœniciarum ſitum invertiſſe Græcos planum eſt, cum a ſiniſtra, non a dextra, ut Phœnices, ſcripſerint: unde ex 𐤁 factum B. ex 𐤂. Γ. ex 𐤄. E. ex 𐤃. D. &c.

11. Certum etiam eſt, ſive Cadmo Phœnici, ſive Cecropi Ægyptio rei tam perclaræ gloria tribuatur, extra controverſiam eſſe, ante utroſque Hebræis literas in uſu fuiſſe: cujus argumentum eſt evidentiſſimum, quod Græcarum literarum nomina, ab Hebræis levi deflexione deducantur: de quo plura habet Euſeb. de Præp. l. 10. c. 11. Hoc etiam ipſis Græcis notum erat, ut ex Plutarch. Sympoſ. l. 9. q. 2. liquet: ubi rationem reddit, cur Alpha omnibus præponatur, διὰ τὸ Φοίνικας οὕτω καλεῖν τὸν βοῦν, *quia Phœnices ſic bovem appellant.* Et apud Varronem legimus, vocabula iſta, Alpha, Beta, &c. non pro Græcis haberi, ſed pro Barbaris. Præter figuras & nomina, etiam Alphabeti ordo idem fere Hebræis & Græcis, oſtendit, utriuſque literas ex eodem fonte fluxiſſe. Ordo enim Alphabeti Hebraici (cujus vetuſtatem probant Verſus Acroſtichi in Pſalmis, ut & in Hieremiæ Threnis, & Proverb. ult: nam in Pſal. 25. & alibi, ordo literarum ſæpius habetur, in Threnis ſexies, in univerſum vero locis 21.) Ordo hic (inquam) idem eſt cum Græco: nam pro ו ſexta litera habent Græci Epiſemon Bau (ϛ) & Epiſema Coppa Ϙ quod Hebraico Coph, & Σάνπι (ϡ) quod Hebr. Tſade reſpondet, (ordine in his tantum inverſo,) quas literas olim fuiſſe contra Scalig. & Voſſ. probat Brochart. loco citato: licet ab annis ſexcentis, vel eis circiter (nam a Rabano, & aliis poſt ipſum, in Alphabeto ponuntur) ſolum pro numeris deſignandis inſervierint, & in Alphabetis pleriſque omittuntur. In Alphabeto enim Latino quod a Græco fluxit, ἐπίσημον βαῦ, quod apud Æoles Vau conſonantem valuiſſe notum eſt, tranſit in F, & Koppa in Q. Idemque ex Alphabeto Copto ſive Ægyptiaco conſtat: quod itidem ex Græco derivatum eſse, tam ordo, quam nomina & figuræ literarum, clare demonſtrant; ut ſupra innuimus. Literam enim ſextam So, ⲋ, pro S. adhuc retinent Copti, ut & Kabba R pro K, & zida, Ⲍ pro z: quæ cum a Græcis mutuatæ ſint, eaſdem pro literis antiquitus apud Græcos uſurpatas fuiſse oſtendunt.

12. Ut Græcos a Phœnicibus, ſic Latinos a Græcis literas primum accepiſse, teſtantur ſcriptores veteres. Nam, ſive a Pelaſgis (ut affirmant Plinius & Solinus) qui circa annos 150 poſt adventum Cadmi in Græciam, in Italiam migrarunt; ſive ab Arcadibus ſub Evandro eorum Duce, (*a quibus*, ait Tacitus, *Aborigenes literas didicerunt*,) qui 60 annos poſt Pelaſgorum adventum, in Italiam venerunt; literas introductas ſtatuamus: in hoc omnes conſentiunt, Latinos a Græcis ipſas primo accepiſse; & ab Ionicis eas parum diſcrepaſse. Dioniſ. Halicarnaſs. l. 2. diſerte affirmat, quod Arcades γραμματικῶν Ἑλληνικῶν χρῆσιν εἰς Ἰταλίαν πρῶτοι διακομίσαι· *primi in Italiam Græcarum literarum uſum in-*

vexerunt.

vexerunt. Tacitus Annal. l. 11. aſserit, formas eaſdem eſse literis Latinis cum veterrimis Græcorum: & Plinius l. 5. c. 58. idem probat ex Delphica Tabula antiqui æris, quæ tunc erat in Palatio, dono principum, Minervæ dicata, in Bibliotheca cum inſcriptione tali; Ναυσικράτης Τισαμένου Ἀθηναῖος. Quibus vero literis inſcripta erat hæc tabula, (antiquis ſcil. Ionicis,) oſtendit Scal. ubi ſupra: ubi etiam addit, literas Phœnicum, Syrorum, Maronitarum, Græcorum, & Latinorum, eaſdem olim fuiſse, vel ab eadem origine fluxiſse. Quomodo vero ex Græcis Romanæ ſingulæ levi deflexione formatæ ſunt, docet Voſſ. l. 1. c. 24, 25, &c.

13. Quod ad alias nationes attinet, Ab Aſſyriis ſive Hebræis literas habuiſſe Arabes, Syros, Æthiopes, alioſque Orientales, probatione non eget. Nec difficile eſſet oſtendere, Europæos pleroſque, literas, vel a Græcis, vel a Romanis, per ipſorum victorias, & colonias, vel per illorum ad Religionem Chriſtianam converſionem, hauſiſſe: multas etiam ſero eas recepiſſe. Refert enim Ælianus Var. hiſtor. l. 8. c. 6. Androtionem ſcriptum reliquiſſe, literarum & diſciplinarum apud Thracas alioſque Barbaros magnam fuiſſe ignorantiam: (adeo ut veterum Thracum nemo literas noverit;) & omnes Barbaros in Europa probro ſibi duxiſſe literis uti. Unde a nonnullis dubitatum erat, an Orphei fabulæ per ipſum compoſitæ ſint, an per alios; quia Thrax fuit. De Ulphila Gothorum Epiſcopo, qui circa annum Chriſti 370. floruit, ſcribit Socrates Hiſt. l. 4. c. 27. ipſum literas Gothicas inveniſſe, & Scripturam in linguam Gothicam tranſtuliſſe: cujus tranſlationis exemplaria adhuc ſuperſunt. Affirmat quidem Olaus Magnus, Gothos habuiſſe literas ante Latinos, & per mille ducentos annos ante Chriſtum: In hoc tamen fidem vix meretur, cum gentes Septentrionales ab Orientalibus, (ubi literarum & artium origines) remotiores ſint, nec commerciorum frequentia notæ: unde, ut diſciplinas ac Religionem, ſic literas ſero habuerint. Slavos refert Aventinus Annal. l. 4. literas a Methodio Philoſopho accepiſſe, non ante tempora Ludovici Imperatoris, qui Lothario ſucceſſit. An Franci, qui ſub Pharamundo & Marcomero Galliam ſubegerunt, literas habuerint Græcis non diſſimiles, ut affirmat Cornel. Agrippa de Vanit. ſcientiarum l. 1. c. 11. dubitat Voſſius de arte Gram. l. 1. c. 9. Hieronymum vero literas, Græcis ſatis affines, Dalmatis tradidiſſe, una cum verſione Bibliorum vernacula: alias vero a Cyrillo inventas Illyricis traditas; ipſorum libri iſtis characteribus conſcripti, qui ab eorum inventoribus adhuc Hieronymiani, & Cyrilliani dicuntur, hodie teſtantur.

14. Chinenſes, quorum literæ ſimiliores ſunt Ægyptiorum Hieroglyphicis, (a quibus tamen diſcrepant, ut infra videbimus,) quam noſtris, quæ vocis humanæ articulatos ſonos exprimunt, cum multa de literarum ſuarum antiquitate jactent, haud mirandum ipſos de prima literarum inventione gloriari. Imperatorem primum, quem Fohy vocant, (ante cujus tempora ſe nihil certi habere fatentur,) primum faciunt literarum inventorem: hunc vero imperaſſe ſcribit Auctor mirandorum in Sina & Europa. c. 47. annis ante Chriſtum, 2847. qui calculus Diluvii calculum vulgarem ſuperat ultra annos 500. At Alvarez Semedo in hiſtoria ſua Chinenſi Italice ſcripta l. 1. c. 6. licet a Fohy Imperatore literarum originem apud ipſos deducat haud tamen ultra annos 2060. ab ipſo ad Chriſtum numerat. Fruſtra tamen hanc ſibi gloriam aſſumunt Chinenſes, cum primis hominibus literas innotuiſſe, probabiliorem eſſe ſententiam ſupra oſtenderimus, & per Noachi poſteros ad Aſſyrios alioſque traductas eſſe. Et porro ex hiſtoria Sacra certum eſt, poſt Diluvium apud Aſſyrios, ubi arca requievit, originem fuiſſe humani generis, ubi artes primo cultæ, & inde ad alias nationes propagatæ. At poſt diſperſionem Babylonicam ſingulas colonias literarum ſcientiam retinuiſſe, cum linguam antiquam amiſerant, vix probabile videtur: imo contrarium verum ſentio, eo quod non niſi longo temporis intervallo nationes aliæ literarum uſum acceperint: unde & Chinenſes primo ſine literarum cognitione fuiſse crediderim, cum characteres habeant toto genere diverſos ab iis, quos aliis nationibus dederunt Aſſyrii: & probabile mihi videtur (nam cum ob hiſtoriarum defectum de rebus adeo remotis certi aliquid ſtatuere difficile ſit, probabilibus argumentis agendum eſt:) quod Chinenſes, cum ab aliis nationibus literas accipere non potuere, (ut qui ex lege antiquiſſima & fundamentali omne commercium & cum extraneis mixtionem ſemper fugiebant,) novum literarum genus ob neceſſarium vitæ communis uſum invenerint, ipſaſque paulatim excoluerint: quas ad hunc uſque diem aliquanto mutatas retinent.

15. Hæc de literarum origine. Modum autem ſcribendi multiplicem & olim fuiſſe, & hodie eſſe, videmus. Primus & maxime antiquus eſt a dextra ſiniſtrorſum: qualis eſt Hebræorum, & aliorum qui ab Hebræis morem eundem receperunt; ſcil. Chaldæorum, Syrorum, Arabum, & plerorumque Orientalium. Eundem modum ſervaſſe olim Ægyptios, & ex parte Græcos, ex veteribus conſtat. De Ægyptiis hoc affirmat Herodotus in Euterpe: & morem hunc eos mutaſſe veriſimile eſt, cum poſt Alexandrum una cum Græcorum imperio, ipſorum literas, & ex magna parte linguam, recipere coacti ſunt. Græci vero, licet, ut antea dictum, literas quas a Cadmo acceperant, inverterunt, tamen ex parte Orientalium morem imitabantur, quod cum lineam abſolviſſent, ab eodem loco ſiniſtrorſum ſtylum ducebant, & poſtea dextrorſum; tum ſiniſtrorſum, donec ad finem paginæ perveniſſent: & hic modus dictus erat βουστροφηδὸν, de quo ſtatim dicemus. Secundus erat a ſiniſtra verſus dextram, quem Græci & Latini, reliquique Europæi uſurpant; & inter Orientales, Armeni, Georgiani, Ægyptii & Æthiopes: & hic maxime naturæ congruus eſt. Nam ipſi qui dextrorſum ſcribunt, literarum lineas directas vel tranſverſas a ſiniſtra incipiendo in dextram ducunt, & ibi deſinunt: Cum vero eadem ſit ratio partis & totius, ut lineæ eodem modo quo literæ, ſcribantur, maxime naturale videtur. Tertius eſt: quem βουστροφηδὸν diximus; cum ſcil. ſcribunt ad modum boum ſulcos ducentium, incipiendo ſecundam, ubi deſinebat prima: ſic enim explicat Heſychius. Hujus etiam meminit Pauſanias Eliacorum priori, ubi narrat inſcriptionem factam Olympiæ Cypſelidarum γράμμασι τοῖς ἀρχαίοις, *antiquis literis*, Ionicis ſcil. formam vero ſcriptionis fuiſſe βουστροφηδὸν, quo ſcil. ἀπὸ τοῦ πέρατος τοῦ ἔπους ἐπιστρέψαι τῶν ἐπῶν τὸν δεύτερον, ὥσπερ ἐν διαύλου δρόμῳ. *In ſuperiori verſus fine fit converſio ad initium ſequentis, ad modum quo in diaulo curritur.* Iſidorus Orig. l. 6. c. 13. ait, *vulgo vocari verſus, quia ſic ſcribebant antiqui, ſicut aratur terra, ſtylum a ſiniſtra ad dextram, deinde a dextra ad ſiniſtram vertendo: & hos ruſtici hodie verſus vocant.* Hoc modo ſcriptæ ſunt Solonis leges antiquæ, teſte Euphorione apud Didymum, & ex ipſo Suida. Quartus eſt a ſummo paginæ incipiendo deorſum ſcribere, quod Sinenſibus in uſu eſt: & a dextra parte chartæ primum verſum ſcribunt, ut narrant Alvar. Simoneta. Trigaultius, Kircherus, & alii, qui res Chinenſes tractant; & ut ex libris ipſorum more impreſſis, quos huc advexere Portugalli, videmus. Hoc etiam apud Indos Orientales obtinere affirmat Gerh. Voſſius ex Joh. Franciſco Poggio Florentino, libro de varietate fortunæ; & apud antiquos idem teſtatur Diod. Sicul. l. 2. ad finem: ubi ſcribit, Inſulæ Taprobanæ incolas ſic olim ſcripſiſſe, Γράφουσι τοὺς στίχους οὐκ εἰς τὸ πλάγιον ἐκτείνοντες, ὥσπερ ἡμεῖς, ἀλλ' ἄνωθεν κάτω καταγράφοντες εἰς ὀρθόν, *Verſus ſcribunt non eos in tranſverſum extendentes ut nos, ſed a ſummo ad imum recta deducendo.* Hunc vero modum ſcribendi Græcos vocaſſe Tapocon, affirmat Tellus: quam vocem conjicit Voſſius lib. 1. Gram. c. 34. Græcos habuiſſe a Phœnicibus. & originem ducere ab Heb. הָפַךְ *vertit, convertit*, &c. a cujus futuro יַהֲפוֹךְ *invertet*, fit Tapocon. Plures præter hos dari poſſe ſcribendi modos, qui olim, vel hodie uſurpantur, non negamus: hi tamen quos recitavimus, ſunt celebriores: idcirco plura de variis ſcribendi rationibus non addimus.

16. De ſingulis characterum formis, quæ paſſim per orbem uſurpantur, diſſerere, inſtituti noſtri brevitas non permittit. De quibus vide Poſtel. de 12. linguis. Duretum de linguis & characteribus omnium linguarum. Tabulas Alphabeticas variorum characterum editas Francofurt. anno 1596. Jac. Bonav. Hepburn. Alphabeta 70. Romæ edita 1616. & alios: ad quos lectorem remitto. In genere obſervamus, duas potiſſimum eſſe literarum ſive characterum ſpecies: de quibus quædam breviter dicenda. Una, quæ ſermonis humani ſonos articulatos exprimit; altera, quæ res ipſas menti immediate repræſentat. Prioris generis ſunt literæ tum Hebraicæ, tum aliarum gentium, Syrorum, Arabum, Æthiopum, & reliquarum per Aſiam, Europam, & Africam: quæ vel ex Hebraicis deductæ, vel per earum imitationem excogitatæ. Poſterioris ſunt duarum præcipue nationum, Ægyptiorum ſcil. Hieroglyphicæ, & Chinenſium; quibus addunt quidam Mexicanos in America: de quibus quædam annotanda.

17. Apud Ægyptios in uſu erant ab ultima antiquitate, literæ Hieroglyphicæ, quæ ex animalium aliarumque rerum figuris conſtabant: quarum uſus erat præcipue in eorum ſacris, quibus myſteria occultabant, ne a vulgo perciperentur. *Non enim, ut nunc*, inquit Ammianus Marcell. l. 17. c. 7. *literarum numerus præſtitutus & facilis exprimit quicquid humana mens concipere poteſt, ita priſci quoque ſcriptitarunt Ægyptii: ſed ſingulæ literæ ſingulis nominibus ſerviebant, & verbis nonnunquam ſignificabant integros ſenſus.* Idem teſtatur Cornel. Tacitus l. 11. Annal. *Primi* (inquit) *per figuras animalium Ægyptii mentis ſenſus effingebant: ea antiquiſſima monumenta memoriæ humanæ ſaxis inſculpta erant.* Unde Lucanus. --------*Saxis tantum, volucreſque feræque*

Sculptaque ſervabant, magicas, animalia, linguas.

Eadem habentur apud Diodor. Sicul. l. 3. & 4. At Cæl. Rodigin. l. 29. c. 26. & Volater. l. 12. ab Æthiopibus hunc morem ſymbolicum ſcribendi accepiſse Ægyptios ſcribunt: de quo multum dubito, cum Æthiopes potius Ægyptiorum coloni primo fuerint, quam Æthiopum Ægyptii. De hoc etiam Apuleius in Metamorph. ſcribit, veteres illos habuiſse *ignorabilibus literis prænotatos, partim figuris hujuſmodi animalium concepti ſermonis compenſa verba ſuggerentes; partim nodoſis & in modum rotæ tortuoſis, capreolatimque condenſis apicibus, a curioſitate profanarum lectionum munita.* Exemplum dat Clem. Alex. Strom. 5. *In Dioſpolitana Ægyptia* (inquit) *in æde ſacra quæ vocatur Pylon, expreſſus eſt puellus ſymbolum generationis, ſenex vero interitus: rurſus Dei accipiter, & piſcis odii; & in alio ſigno Crocodilus impudentiæ. Videtur ergo univerſum hoc ſymbolum ſimul poſitum hoc ſignificare; O qui naſcimini & interitis, Deus odio impudentiam habet.* De his plura legere licet apud eundem Clement. & Ammian. Item apud Porphyr. Iambl. Horapollinem & alios. Tabulam etiam Iſiacam ſive Bembinam ſuperiori ſeculo repertam explicare tentarunt Laurentius Pignorius Patavinus, Georgius Herwartus, & alii. Maximam vero hujuſmodi inſculptis lucem attulit, &, quæ per annorum quorundum millia tenebris ſepulta jacuerunt, eruit, & orbi Chriſtiano propalavit, Athanaſ. Kircherus, tam in prodromo Copto, quam in lingua Ægyptiaca reſtituta: præſertim vero in Theatro Hieroglyphico Tomis 4. comprehenſo, quod Oedipum Ægyptiacum appellat, & in Obeliſco Pamphiliano: in quibus omnium obeliſcorum, mummiarum, Tabularum, aliarumque veterum Ægyptiacarum inſcriptionum, quæ ullibi haberi poterant, figuras, ipſarumque explicationem dedit. Opus certe ſummi laboris & induſtriæ, cujus authori ob tot antiqua & præclara veterum monumenta poſteris ſervata omnes docti multum debent: an vero in explicationibus expectationi ſatisfecerit, aliorum eſto judicium.

18. Characterum Ægyptiacorum quatuor genera ex Arabico quodam auctore recenſet Kircherus Obeliſ. Pamph. l. 2. c. 1. Sed ita confuſe & indiſtincte vel ab ipſo, vel ab auctore proponuntur, ut quinam fuerint, ego quidem non intelligo. Magis diſtincte Clem. Strom. l. 5. tria characterum genera apud ipſos uſitata, deſcribit: quorum primum vocat ἐπιστολογραφικόν, quo epiſtolas & reliqua ad communem uſum pertinentia conſcripſerunt. Secundum ſacerdotalem, quo utebantur ἱερογραμματεῖς, qui de rebus ſacris ſcribebant. Tertium, ἱερογλυφικόν ſive ſacrum, quo inſculpitur ſcriptura pyramidibus, obeliſcis, aris, tabulis, &c: ut cum Solem pingunt, faciunt circulum; Lunam pingunt per figuram Lunæ curvam. Quomodo vero literæ ſacerdotales ab epiſtolaribus diſcriminentur, an aliud habuerint Alphabetum, an ſymbolis conſtarent ut Hieroglyphicæ; & quomodo ſingulas ab aliis diſtinguerent, nondum ſatis ex ejus verbis colligitur. An etiam alias initio habuerint Ægyptii literas præter Hieroglyphicas, multi dubitant; imo a

quibuſdam negatur: inter quos Mercerus in notis ad Horapollinem: contra quos Kircher. Obeliſ. Pamph. l. 2. Ipſe vero dum antiquas ipſorum literas eaſdem facit cum hodiernis Coptitis, (quas a Græcis profluxiſſe, nomina & figuræ ita clare teſtantur, ut luſcus ſit qui non videat,) iiſdem ſe involvit difficultatibus, quibus premitur ejus ſententiâ de Græca lingua, quam ab Ægyptiaca derivari dixerat: quam cum ab omnibus doctis, ut aperte falſam, exploſam videret, ingenue retractavit. Quod vero aſſerit, poſt Cambyſem nullum fuiſſe literarum Ægyptiacarum uſum in obeliſcis, mummiis, &c. (unde infert, omnes obeliſcos, mummias, &c. in quibus characteres Copti hodierni viſuntur, ante Cambyſis tempora fuiſſe, ut inde hodiernarum literarum antiquitatem oſtendat,) parum firmum mihi videtur. Quis enim ſibi perſuaſerit, ex Cambyſis irruptione ſubita, brevique tyrannide, omnes vetuſtos Ægyptiorum mores, Religionem & ſapientiam, ſtatim evanuiſſe? Imo certum eſt ex hiſtoriis multis ſeculis poſt Cambyſem, ipſorum mores & cultum ſuperſtitioſum ad Theodoſii tempora permanſiſſe: cujus juſſu ipſorum templa everſa, & ſolo æquata erant, & ſuperſtitio funditus abolita. Unde obeliſcos aliaque monumenta, in quibus characteres quidam hodierni cum Hieroglyphicis mihi cernuntur, recentiora eſse, & ſaltem poſt Pſammetichum, (qui primo cum Græcorum coloniis, Græcas literas in Ægyptum introduxerat,) compoſita, clarum mihi videtur.

19. Si vero quis a me quærat, quid de hoc Hieroglyphico ſcribendi modo, & de ſapientia illa Ægyptiorum priſca, (quæ magnis præconiis a multis extollitur, & ſub hoc velo tegitur,) judicandum ſit; Reſpondeo verbis viri doctiſs. Conringii, de priſca Hermeticorum medicina l. 1. c. 14. *Tales* ſcil. *literas excogitare, rem eſſe multæ operæ, prolixi otii, & non vulgaris doctrinæ; eademque omnia requiri ad ipſarum intellectum diſcendum: quem ubi didiciſti, nondum tamen certus es de ſententiæ veritate aut falſitate, cum nulla adhibita fuerit demonſtratio: ita tantum non omne tempus impendendum eſt vel literis excogitandis vel ediſcendis, ut parum ſuperſit inquiſitioni veritatis. Fecit autem diſcendi rationem juſto graviorem, ſcribentium ruditas; ſi pro literis fuerint uſi figuris, quibus reapſe cum re ſignificata nihil eſt ſimilitudinis, aut ſi de re quapiam erroneas ſententias foverint: nec enim tum, quamvis induſtrius, aut acuti ingenii, potuit ſine vivo magiſtro ſenſum earum hariolari. Laboraſſe vero hiſce vitiis Hieroglyphicas Ægyptiorum literas, luculenter probant Horapollinis aliorumque monumenta. Neque vero niſi raro deprehendere eſt in illis Hieroglyphicis quicquam cum re ſignificata vere συμβολικόν. Ea etiam cum de ſymbolis, tum de rebus indicandis, apparet hinc Ægyptiis credita, quæ ab omni ſunt veritate alieniſſima. Quo ſimul patet, quam illi operam ludunt, qui ultra illas, quæ in Horapolline, Clem. Alex. Ammiano, aliiſque veterum extant ex ore Ægyptiorum hauſtæ Hieroglyph. expoſitiones, moliuntur etiam aliorum novas interpretationes. Sunt illæ & perpetuo erunt* Latinis ignorabiles *literæ, ut cum Ammiano loquar: neque Sphingum illarum ænigmata ſolvet, ſcio, Athanaſius Kircherus, qui novum Oedypum polliceri non dubitavit* (qui jam editus eſt:) *etſi multa ſpecioſius illum facturum (qua valet ingenii præſtantia) quam factum eſt a Georgio Hervvarto & aliis, nullus dubito. Sed & omnis ille Hieroglyphicorum theſaurus, quem magno ſtudio collegit Hervvartus pater, ſpecioſa illa Bembina tabula, & quicquid præterea paſſim ſupereſt Hieroglyphicæ literaturæ, ne per Oedipum quidem ſolidæ quidquam dabit doctrinæ, quantum ex Horapolline aliiſque conjicere eſt: meliora enim hic latere abſcondita, caret vero ſimilitudine.* Hactenus Conringius. Quod vero ſcribit, raro in Hieroglyphicis illis quicquid eſſe cum re ſignificata ſimilitudinis; unde, niſi ex Ægyptiorum ore hauſtas, vel ex veterum libris excerptas, expoſitiones, nemo certo reddere poſſit; libet confirmare exemplis quibuſdam ex Horapolline. Ubi lib. 1. 22. Ægyptum deſignantes, conflagrantem acerram pingunt, & ſuperne, cor: quia ſcil. ut zelotypi cor in perpetuo æſtu & flamma eſt; ſic Ægyptus, quia immodice calet, continenter quæ in ea ſunt animat ac procreat. Quis vero per hoc ſymbolum potius Ægyptum, quam alias Africæ partes, quæ Ægypto plus calent, deſignari augurari poſſit? Eod. lib. Hierogl. 23. hominem, qui nunquam ſolo natali relicto peregrinatus eſt, ſignificantes, Onocephalum pingunt: rationem vero reddunt, quia nec ullam audit hiſtoriam; nec quæ apud exteros fiunt, cognoſcit. Egregium ſcil. acumen; ſed per quodcunque aliud animal brutum, imo per inanimatum ſaxum, idem innuere poſsent. Sic Hierogl. 28. ſilentium ſignificantes, quot dies tribus annis includuntur, ſcil. 1095. pingunt: pro ſingulis annis dies 365. numerantes. Cur vero hoc? quia ſcil. cum intra tres annos non loquitur puellus, etſi linguam habuerit, indicatur ipſi vocem & loquelam defeciſſe. E longinquo hæc petita eſſe, quis non videt? & quis ſine viva præceptoris voce talia expiſcari poſſet? Certe ſi quis hodie talia ſub myſteriorum velo obtenderet, omnibus merito ridendum ſe præberet.

20. Hieroglyphicis Ægyptiacis ſimiles videntur literæ Chinenſes: diſcrepant tamen, quod illa non rem aliquam ſimplicem ſignificant, ſed integros conceptus myſterioſos: ut ſcarabæus, non ſolum ipſum animal præciſe, ſed occultas operationes, quas non tantum Sol in mundo viſibili, ſed et quas Archetypus in mundo intelligibili efficit, indicat. Chinenſes vero tantum ad ſimplices rerum conceptus indicandos, nullo ſub eis latente myſterio, inſerviunt: quibuſdam tamen exceptis, quæ ſignificatione parum ab Ægyptiacis differunt. Præterea Chinenſium literæ omnibus communes ſunt: Hieroglyphica ſacerdotibus & magnatibus, qui ad ſacerdotium vel regnum aſpirabant, propria erant; vel quibus per legem & inſtitutum politicum hoc permiſſum fuit.

21. Chinenſium vero literæ, (ut ex Alvar. Semedo, aliiſque patet) ejuſdem ſunt cum gente antiquitatis: numerant enim in ipſorum Annalibus, a prima ipſarum inventione ad annum quo ipſe hiſtoriam ſuam ſcripſit, qui erat ſecundum æram Chriſtianam, 1640. annos 3700. licet alii hunc numerum multo augent, ut ſupra monuimus. Et quanquam a Chinenſibus denominantur: in regnis tamen adjacentibus, Japoniæ, Coreæ, Cochinchinæ, &c. in uſu ſunt: quas ſingulæ gentes idiomate ſibi proprio exprimunt: ut apud nos Europæos, numerorum figuræ ſive cyphræ, & planetarum characteres, ſignaque cœleſtia. Primum ipſarum auctorem faciunt Fohy, unum ex primis eorum regibus. Vocabula habent pauciſſima, omniaque monoſyllaba: nomina enim non agnoſcunt ultra 326. nec in univerſum, ultra 1228. vocabula, (unde magna homonymia laborant:) characteres tamen habent fere infinitos; alii ſexaginta millia, alii octoginta, alii uſque ad 120000. numerant: omneſque in vocabulario ſuo magno, quod *Halpien*, id eſt, Oceanum appellant, (quo nomine Lexicon ſuum ornavit celebris ille Lexicographus Arabs, Camus) deſcripti ſunt: Et qui ad eruditionis faſtigium apud ipſos pervenire velit, neceſſe eſt ut omnes, vel pleroſque memoriter teneat; ad communem tamen uſum, inter artifices, mercatores, alioſque de plebe, octo vel decem millia ſatis erunt. Hinc apud ipſos doctiſſimus habetur, qui plures iſtorum characterum memoria tenuerit: idcirco non immerito ex literatis, omnes, qui Regni negotia adminiſtrant, eliguntur: non enim ſine ſummo labore addiſcuntur; & magnum ætatis ſuæ ſpacium in iis addiſcendis inſumunt. Ad omnes vero hos characteres formandos novem tantum diverſis lineis utuntur: quæ quia ex ſe ad tot verborum myriades non ſufficerent, literas plures inter ſe conjungunt, ex quorum mixtura novæ oriuntur, quæ a ſimplicibus ſignificatione differunt. Quia vero valde ambigua ſunt ipſorum vocabula, ita ut unum viginti vel triginta res diverſas ſignificet, quæ ambiguitas ſola pronunciatione tollitur, (quod ipſis, qui a pueritia huic linguæ aſſueti ſunt, facile eſt; ab extraneis vero non niſi ſumma cum difficultate addiſcitur:) ideo Jeſuitæ, qui inter ipſos ad fidei propagationem miſſi ſunt, ut faciliorem viam ad linguam addiſcendam pararent, quinque apices ſive notas excogitarunt, quibus ſupra ſingula vocabula poſitis, accentuum ſive toni gradus juxta modum notarum muſicarum exprimunt. Notæ vero tales ſunt, ˆ ˉ ˋ ˊ ˇ. Harum ope dictio una, ſcil. ya, literis noſtris ſcripta, & notis iſtis affecta, diverſi mode pronunciari debet, & diverſas res ſignificat; ut ex ſubſcriptis liquet.

Deus	yâ
murus	yā
excellens	yà
ſtupor	yá
anſer	yǎ

Horum apicum auxilio lingua hæc addiſcitur, ſed magno (ut dixi) tædio; & his notis videmus dictiones Chinenſes affectas in libris, Lexico ſcil. & aliis, quos nuper typis Latinis evulgarunt Jeſuitæ.

22. Ex dictis de Chinenſium literis, patet, quid de quæſtione illa ſentiendum ſit; An character communis qui toti orbi inſerviat, excogitari poſſit? Quid enim impedit, quo minus hoc fieri poſse concedamus? Nam cum tales characteres, qui tot regionibus (quæ Europam magnitudine ſuperant) communes ſunt, excogitatos & uſurpatos videamus; cur non poſſibile ſit, idem pro omnibus regionibus fabricari, nondum video: unde, quin hoc poſſit humana induſtria efficere, dubitandum non eſt. Rationes varias adducit Gerh. Voſſ. de arte Gram. lib. 1. c. 41. *Primo, habemus vocum omnium ſigna, quæ pro linguis variant: cur itaque non poſſint fingi ſigna, quæ ὁμοίως rerum vel conceptuum notæ omnibus eſſe poſſint? 2. Plurimæ gentes in iiſdem cyfris ſive notis Arithmeticis; item in notis Planetarum, &* 12 *Signorum, conſentiunt: quas tamen idiomate proprio ſingulæ efferunt. 3. Si homines, (maxime pueri, quorum ætas memoria maxime valet,) brevi ſpacio plures addiſcunt linguas; cur non eodem ſpacio rerum ſigna addiſci poterint, quaſi ſigna linguæ alicujus communis? nam non opus eſſet pluribus rerum ſignis, quam nunc opus eſt vocum in lingua qualibet.* Hinc concludit vir doctus, haud dubium eſſe, quin qui turrem Babylonicam ædificarunt, cum in varias linguas diviſi fuerint, ſi communi aliquo charactere ad ſcribendum uſi eſſent, optime alios aliorum ſenſum potuiſſe cognoſcere. Hoc tamen addendum judico, ædificatores iſtos, licet communi lingua & communibus characteribus ante Confuſionem uſi ſint: non potuiſſe tamen ſeſe mutuo intelligere; quia immediato in animos eorum influxu divino, utrorumque, tum characterum, tum linguæ, obliti ſunt. Sepoſita tamen actione hac & judicio divino, potuiſſe ſeſe mutuo per ſcripta intelligere, licet in linguis diviſi ſint, conceſſerim.

23. De literis Mexicanis, quas natura & ratione duce invenerunt, ſine aliarum nationum exemplo, cum a reliquo orbe diviſi ſint, quærunt nonnulli; An tertium characterum genus conſtituant? Inter omnes novi orbis incolas Mexicani erant reliquis cultiores: unde & literas quaſdam habuerunt, quibus rerum geſtarum memoriam conſervabant. Lingua etiam Mexicana cœpit eſſe communis variarum nationum ad 1200 milliaria, ut apud Europæos Latina, apud Orientales Arabica. Purchaſius noſter in Itinerariis ſuis habet integrum Chronicon Mexicanum cum ejus explicatione: Hoc vero a novæ Hiſpaniæ Prorege, Carolo 5. miſſum erat: & a Gallis piratis interceptum, ad Thevetum pervenit; poſt cujus obitum in Hackluiti noſtri manus incidit: a quo Purchaſius illud nactus, publici juris fecit. Digniſſimum (ut Hornius lib. citato) opus, quod antiquitatis ſtudioſi introſpiciant: ex ipſo enim multi Joſephi Acoſtæ errores deteguntur. Conſtat vero ex variis picturis, quibus tum reges ſuos, tum celebriora ipſorum acta, aliaque quæ poſteris tradi digna conſebant, deſcribuntur. Nam, ut exempla quædam proferam; Hiſpanorum adventum per hominem barbatum rubra veſte indutum, quo ipſorum crudelitatem denotarunt, deſignarunt; Regem Tizocic per naſum perforatum (quia ille talem habuit) exprimebant; migrationem Navatlacum, per ſeptem ſpecus cum totidem hominibus inde prodeuntibus, pingebant. Characteres vero iſti, licet ex variis animalium, herbarum, inſtrumentorum figuris, conſtructi ſint, ut videre licet apud Purchaſium & Kircherum: tamen inſtar Hieroglyphicarum non fuere, quia nullam habebant arcanam ſignificationem: nec tamen vocis humanæ ſonos articulatos repræſentabant; ſed rerum geſtarum ſeriem inſtar picturæ omnium oculis exhibebant, quæ ſtatim ſine ullo ſtudio a quibuſvis intelliguntur: unde conſtat characteres vel literas proprie non eſſe has ipſorum picturas, nec aliquod literarum genus conſtituere. Erant rudia quædam notarum indicia a Barbaris hiſce uſurpata, qui alias non noverunt: inter literas vero Hieroglyphicas non numeranda; multo minus literis Alphabeti comparanda.

Alphabeta Linguarum Præcipuarum hodiernarum ſequuntur; ſcil. Hebraicæ et Chaldaicæ, cum literis Rabbinicis; Samaritanæ, Syriacæ, cum literis Neſtorianis & antiq. Eſtrangelis; Arabicæ, Perſicæ, Æthiopicæ, Armeniacæ, Coptæ ſive Ægyptiacæ, Illyricæ, Dalmaticæ, Georgianæ, Gothicæ; cum ſpecimine characterum Chinenſium, & Græc. in MS. Alexandrino.

1 *Alphabetum Hebraicum & Chaldaicum.*

	Nomen.	Figura.	Poteſtas.	*Literæ Rabbinicæ.* *Ital.*	*Germ.*
1	Aleph	א	*Aſpiratio lenis.*	א	א
2	Beth	ב	V *Conſ. vel B.*	ב	ב
3	Gimel	ג	Gh. *vel* G.	ג	ג
4	Daleth	ד	Dh. *vel* D.	ד	ד
5	He	ה	H.	ה	ה
6	Vau	ו	V. *alii* W.	ו	ו
7	Zain	ז	Z *vel* ds.	ז	ז
8	Cheth	ח	Ch. *alii* Hh.	ח	ח
9	Teth	ט	T. *alii* Tt.	ט	ט
10	Jod	י	J. *Conſonans.*	י	י
20	Caph	כ	Ch. *vel* c. *alii* K.	כ	כ
30	Lamed	ל	L	ל	ל
40	Mem	מ	M	מ	מ
50	Nun	נ	N	נ	נ
60	Samech	ס	S *acutum.*	ס	ס
70	Ajin	ע	Aa. *alii* Gn.	ע	ע
80	Pe	פ	Ph. *vel* P.	פ	פ
90	Tſade	צ	Tſ. *vel* Sſ.	צ	צ
100	Koph	ק	K *alii* Q.	ק	ק
200	Reſch	ר	R.	ר	ר
300	Schin *vel*	שׁ	Sh.	ש	ש
	Sin	שׂ	S.		
400	Tau	ת	Th. *vel* T.	ת	ת

Literæ communes finales. ך ם ן ף ץ

Literæ Rabbinicæ finales.

Ital. כך מם נן פף צץ

Germ. כך מם נן פף צץ

3 *Alphabetum Syriacum.*

	Nomen.	Figura. *In fine.*	*In medio.*	*In Initio.*	Poteſtas.
1	Olaph	ܐ ـܐ	ـܐ	ܐ	*Aſpir. tenuiſſ.*
2	Beth	ܒ ـܒ	ـܒـ	ܒـ	B
3	Gomal	ܓ ـܓ	ـܓـ	ܓـ	G.Gh
4	Dolath	ܕ ـܕ	ـܕ	ܕ	D.Dh
5	He	ܗ ـܗ	ـܗ	ܗ	H
6	Wau	ܘ ـܘ	ـܘ	ܘ	V vel W
7	Zain	ܙ ـܙ	ـܙ	ܙ	Z
8	Cheth	ܚ ـܚ	ـܚـ	ܚـ	Ch. Hh.
9	Teth	ܛ ـܛ	ـܛـ	ܛـ	T
10	Jud	ܝ ـܝ	ـܝـ	ܝـ	J conſ.
20	Coph	ܟ ـܟ	ـܟـ	ܟـ	C
30	Lomad	ܠ ـܠ	ـܠـ	ܠـ	L
40	Mim	ܡ ـܡ	ـܡـ	ܡـ	M
50	Nun	ܢ ـܢ	ـܢـ	ܢـ	N
60	Semchath	ܣ ـܣ	ـܣـ	ܣـ	S
70	Ae	ܥ ـܥ	ـܥـ	ܥـ	Aa
80	Pe	ܦ ـܦ	ـܦـ	ܦـ	P
90	Tſode	ܨ ـܨ	ـܨ	ܨ	Tſ
100	Koph	ܩ ـܩ	ـܩـ	ܩـ	K
200	Riſch	ܪ ـܪ	ـܪ	ܪ	R
300	Schin	ܫ ـܫ	ـܫـ	ܫـ	Sh
400	Tau	ܬ ـܬ	ـܬ	ܬ	T

Literæ Syriacæ.

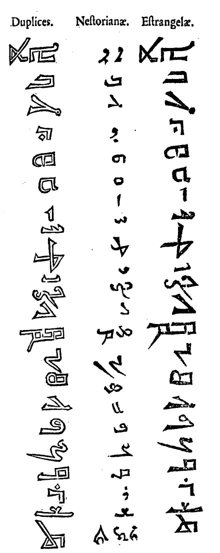

2 *Alphabetum Samaritanum.*

	Nomen.	Figura.	Poteſtas.
1	Aleph	ࠀ	א
2	Beth	ࠁ	ב
3	Gimel	ࠂ	ג
4	Daleth	ࠃ	ד
5	He	ࠄ	ה
6	Vau	ࠅ	ו
7	Zain	ࠆ	ז
8	Hheth	ࠇ	ח
9	Teth	ࠈ	ט
10	Jod	ࠉ	י
20	Caph	ࠊ	כ
30	Lamed	ࠋ	ל
40	Mem	ࠌ	מ
50	Nun	ࠍ	נ
60	Samech	ࠎ	ס
70	Aain	ࠏ	ע
80	Pe	ࠐ	פ
90	Tſade	ࠑ	צ
100	Koph	ࠒ	ק
200	Reſh	ࠓ	ר
300	Shin	ࠔ	ש
400	Tau	ࠕ	ת

4 *Alphabetum Arabicum.*

	Nomen.	Figura. Final.	Med.	Init.	Poteſtas.
1	Elif	ـا ا	ـا	ا	Spirit. lenis.
2	Be	ب ـب	ـبـ	بـ	B
3	Te	ت ـت	ـتـ	تـ	T
4	Thſe	ث ـث	ـثـ	ثـ	T *blæſum.*
5	Gjim	ج ـج	ـجـ	جـ	G *Gallicũ.*
6	Hha	ح ـح	ـحـ	حـ	Hh
7	Cha	خ ـخ	ـخـ	خـ	Ch
8	Dal	د ـد	ـد	د	D
9	Dſhal	ذ ـذ	ـذ	ذ	D *blæſum.*
10	Re	ر ـر	ـر	ر	R
11	Ze	ز ـز	ـز	ز	Z
12	Sin	س ـس	ـسـ	سـ	S
13	Schin	ش ـش	ـشـ	شـ	Sh
14	Sad	ص ـص	ـصـ	صـ	S
15	Dad	ض ـض	ـضـ	ضـ	D
16	Ta	ط ـط	ـطـ	طـ	T
17	Da	ظ ـظ	ـظـ	ظـ	D
18	Aain	ع ـع	ـعـ	عـ	y
19	Gain	غ ـغ	ـغـ	غـ	G
20	Fe	ف ـف	ـفـ	فـ	F
21	Kaf	ق ـق	ـقـ	قـ	K
22	Kef	ك ـك	ـكـ	كـ	C *ante, a, o, u.*
23	Lam	ل ـل	ـلـ	لـ	L
24	Mim	م ـم	ـمـ	مـ	M
25	Nun	ن ـن	ـنـ	نـ	N
26	Wau	و ـو	ـو	و	W
27	He	ه ـه	ـهـ	هـ	H
28	Je	ي ـي	ـيـ	يـ	J *conſ.*
	Lam elif	ـلا لآ لا			La

5 Alphabetum Perſicum.

	Nomen.	Figura. Final.	Med.	Init.	Poteſtas.
1	Elif	ـا ا	ـا ا	ا	Spirit. lenis.
2	Be	ـب ب	ـبـ ـبـ	بـ	B
3	Pe	ـپ پ	ـپـ ـپـ	پـ	P
4	Te	ـت ت	ـتـ ـتـ	تـ	T
5	Se	ـث ث	ـثـ ـثـ	ثـ	S Angl.
6	Gjim	ـج ج	ـجـ ـجـ	جـ	G Gallicū.
7	Che	ـچ چ	ـچـ	چـ	Ch Angl.
8	Hha	ـح ح	ـحـ	حـ	Hh
9	Cha	ـخ خ	ـخـ	خـ	Ch.χ.
10	Dal	ـد د	ـد	د	D
11	Zal	ـذ ذ	ـذ	ذ	Z
12	Re	ـر ر	ـر ر	ر	R
13	Ze	ـز ز	ـز ز	ز	Z
14	Zhe	ـژ ژ	ـژ ژ	ژ	Zh Angl.
15	Sin	ـس س	ـسـ	سـ	S
16	Schin	ـش ش	ـشـ	شـ	Sh Angl.
17	Sad	ـص ص	ـصـ ـصـ	صـ	SS Angl.
18	Zad	ـض ض	ـضـ ـضـ	ضـ	Z
19	Ta	ـط ط	ـطـ ـطـ	طـ	T
20	Za	ـظ ظ	ـظـ ـظـ	ظـ	Z
21	Aain	ـع ع	ـعـ ـعـ	عـ	A vel y
22	Gain	ـغ غ	ـغـ ـغـ	غـ	G Angl.
23	Fe	ـف ف	ـفـ ـفـ	فـ	F
24	Kaf	ـق ق	ـقـ ـقـ	قـ	K
25	Kef	ـك ك	ـكـ	كـ	C vel K.
26	Ghaf	ـگ گ	ـگـ	گـ	Kh vel Gh.
27	Lam	ـل ل	ـلـ ـلـ	لـ	L
28	Mim	ـم م	ـمـ ـمـ	مـ	M
29	Nun	ـن ن	ـنـ ـنـ	نـ	N
30	Vau	ـو و	ـو و	و	V
31	He	ـه ه	ـهـ ـهـ	هـ	H
32	Ye	ـي ي	ـيـ ـيـ	يـ	Y Angl.

6 Alphabetum Æthiopicum.

Tabula ſyllabarum.

Nomen.	Figura. A	U	I	A	E	E	O	Numeri.
	Brev.	long.	lon.	lon.	lon.	brev.	long.	
Hoi	ha ሀ	hu ሁ	hi ሂ	ha ሃ	he ሄ	he ህ	ho ሆ	1 ፩
Lau	la ለ	lu ሉ	li ሊ	la ላ	le ሌ	le ል	lo ሎ	2 ፪
Haut	ha ሐ	hu ሑ	hi ሒ	ha ሓ	he ሔ	he ሕ	ho ሖ	3 ፫
Mai	ma መ	mu ሙ	mi ሚ	ma ማ	me ሜ	me ም	mo ሞ	4 ፬
Saut	ſa ሠ	ſu ሡ	ſi ሢ	ſa ሣ	ſe ሤ	ſe ሥ	ſo ሦ	5 ፭
Res	ra ረ	ru ሩ	ri ሪ	ra ራ	re ሬ	re ር	ro ሮ	6 ፮
Saat	ſa ሰ	ſu ሱ	ſi ሲ	ſa ሳ	ſe ሴ	ſe ስ	ſo ሶ	7 ፯
Kaf	ka ቀ	ku ቁ	ki ቂ	ka ቃ	ke ቄ	ke ቅ	ko ቆ	8 ፰
Bet	ba በ	bu ቡ	bi ቢ	ba ባ	be ቤ	be ብ	bo ቦ	9 ፱
Tau	ta ተ	tu ቱ	ti ቲ	ta ታ	te ቴ	te ት	to ቶ	10 ፲
Hharm	ha ኀ	hu ኁ	hi ኂ	ha ኃ	he ኄ	he ኅ	ho ኆ	20 ፳
Naas	na ነ	nu ኑ	ni ኒ	na ና	ne ኔ	ne ን	no ኖ	30 ፴
Alph	a አ	u ኡ	i ኢ	a ኣ	e ኤ	e እ	o ኦ	40 ፵
Caf	cha ከ	chu ኩ	chi ኪ	cha ካ	che ኬ	che ክ	cho ኮ	50 ፶
Vaw	va ወ	vu ዉ	vi ዊ	va ዋ	ve ዌ	ve ው	vo ዎ	60 ፷
Ain	a ዐ	u ዑ	i ዒ	a ዓ	e ዔ	e ዕ	o ዖ	70 ፸
Zai	za ዘ	zu ዙ	zi ዚ	za ዛ	ze ዜ	ze ዝ	zo ዞ	80 ፹
Jaman	ja የ	ju ዩ	ji ዪ	ja ያ	je ዬ	je ይ	jo ዮ	90 ፺
Dent	da ደ	du ዱ	di ዲ	da ዳ	de ዴ	de ድ	do ዶ	100 ፻
Geml	ga ገ	gu ጉ	gi ጊ	ga ጋ	ge ጌ	ge ግ	go ጎ	200 ፪፻
Tait	ta ጠ	tu ጡ	ti ጢ	ta ጣ	te ጤ	te ጥ	to ጦ	300 ፫፻
Pait	pa ጰ	pu ጱ	pi ጲ	pa ጳ	pe ጴ	pe ጵ	po ጶ	400 ፬፻
Zadai	za ጸ	zu ጹ	zi ጺ	za ጻ	ze ጼ	ze ጽ	zo ጾ	500 ፭፻
Zzap	zza ፀ	zzu ፁ	zzi ፂ	zza ፃ	zze ፄ	zze ፅ	zzo ፆ	600 ፮፻
Af	fa ፈ	fu ፉ	fi ፊ	fa ፋ	fe ፌ	fe ፍ	fo ፎ	700 ፯፻
Pſa	pa ፐ	pu ፑ	pi ፒ	pa ፓ	pe ፔ	pe ፕ	po ፖ	800 ፰፻

Aliæ ſyllabæ extra Alphabetum.

chuo ኰ	chuu ኵ	chui ኲ	chua ኳ	che ኴ	900 ፱፻
kuo ቈ	kuu ቍ	kui ቊ	kua ቋ	kue ቌ	1000 ፲፻
guo ጐ	guu ጕ	gui ጒ	gua ጓ	gue ጔ	2000 ፳፻
huo ኈ	huu ኍ	hui ኊ	hua ኋ	hue ኌ	

7 Alphabetum Armenum.

	Nomen.	Figura.	Poteſtas.
1	Aip	ա	A
2	Pien	բ	P
3	Chiem	գ	Ch
4	Ta	դ	T
5	Jeg	ե	Je
6	Sſa	զ	Sſ
7	E	է	E
8	Jet	ը	Je
9	Tho	թ	Th
10	Sgie	ժ	Sg
20	Ini	ի	I
30	Liun	լ	L
40	Hhe	խ	Hh
50	Za	ծ	Z
60	Ghien	կ	Gh
70	Ho	հ	H
80	Zza	ձ	Zz
90	Kat	ղ	K
100	Ge	ճ	G
200	Mien	մ	M
300	I	յ	I
400	Nu	ն	N
500	Scia	շ	Sc
600	Vua	ո	V
700	Ccia	չ	Ce
800	Be	պ	B
900	Gge	ջ	Gg
1000	Rra	ռ	Rr
2000	Se	ս	S
3000	Vieu	վ	V
4000	Diun	տ	D
5000	Ere	ր	R
6000	Zzo	ց	Zz
7000	Hiun	ւ	V
8000	Ppiur	փ	Pp
9000	Che	ք	Ch
	Ieu	և	Eu
10000	Fe	ֆ	F

Literæ quæ figuræ habent affinitatem.

ա, a տ, d
գ, ch դ, t
ե, e է, e
զ, ſſ ղ, k
ը, ie ր, r
ժ, ſg ծ, z
ի, i խ, hh
լ, l շ ſc չ, cc
ձ, Zz ն, n
ռ, rr ս, ſ ո, u

Collatio literarum Arabicarum & Perſicarum cum Hebræis, quoad poteſtatem earum in numerando.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ל	מ	נ	ס	ע
ا	ب	ج	د	ه	و	ز	ح	ط	ي	ك	ل	م	ن	س	ع
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	20	30	40	50	60	70

פ	צ	ק	ר	ש	ת	ך	ם	ן	ף	ץ	א
ف	ص	ق	ر	ش	ت	ث	خ	ذ	ض	ظ	غ
80	90	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000

8 Alphabetum Coptum, ſeu Ægyptiacum.

Nomen.	Figura.		Poteſtas.
Alpha	Ⲁ	ⲁ	A
Vida	Ⲃ	ⲃ	V
Gamma	Ⲅ	ⲅ	G
Dalda	Ⲇ	ⲇ	D
Ei	Ⲉ	ⲉ ϵ	E
So	Ⲋ	ⲋ	S
Zida	Ⲍ	ⲍ	Z
Hida	Ⲏ	ⲏ	I
Thita	Ⲑ	ⲑ	Th
Iauda	Ⲓ	ⲓ	I
Kabba	Ⲕ	ⲕ	K
Lauda	Ⲗ	ⲗ	L
Mi	Ⲙ	ⲙ	M
Ni	Ⲛ	ⲛ	N
Exi	Ⲝ	ⲝ	X
O	Ⲟ	ⲟ	O
Bi	Ⲡ	ⲡ	P
Ro	Ⲣ	ⲣ	R
Sima	Ⲥ	ⲥ	S
Dau	Ⲧ	ⲧ ⲧ	T
H	Ⲩ	ⲩ	E
Phi	Ⲫ	ⲫ	F
Chi	Ⲭ	ⲭ	Ch
O	Ⲱ	ⲱ	O
Scei	Ϣ	ϣ	Sc
Fei	Ϥ	ϥ	F
Chei	Ϧ	ϧ	Ch
Hori	Ϩ	ϩ	H
Giangia	Ϫ	ϫ	Gi
Scima	Ϭ	ϭ	Sc
Dei	Ϯ	ϯ	Di
Ebſi	Ⲯ	ⲯ	Ps

9 Alphabetum Illyricum, ſive Servianum.

Cyrillian.		Hieron.		Poteſtas.		N.
А	а	Ⰰ	ⰰ	A	a	1
Б	б	Ⰱ	ⰱ	B	b	
В	в в	Ⰲ	ⰲ	V	v	2
Г	г	Ⰳ	ⰳ	G	gh	3
Д Д	д	Ⰴ	ⰴ	D	d	4
Є	є	Ⰵ	ⰵ	E	e	5
Ж	ж	Ⰶ	ⰶ	X	sh	
Ѕ	ѕ	Ⰷ	ⰷ			6
З	з	Ⰸ	ⰸ	Z	z	7
И	и	Ⰻ	ⰻ	I	i	8
Ѳ	ѳ			Th		9
І	і	Ⰹ	ⰹ			10
Ї	ї	Ⰺ	ⰺ	Y	j	10
К	к	Ⰽ	ⰽ	K	k	20
Л	л	Ⰾ	ⰾ	L	l	30
М	м	Ⰿ	ⰿ	M	m	40
Н	н	Ⱀ	ⱀ	N	n	50
Ѯ	ѯ			X	x	60
О	о	Ⱁ	ⱁ	O	o	70
П	п	Ⱂ	ⱂ	P	p	80
Ҁ	ҁ					90
Р р	β	Ⱃ	ⱃ	R	r	100
С	с	Ⱄ	ⱄ	S	ſz	200
Т	т	Ⱅ	ⱅ	T	t	300
Ѵ	у			Y	y	400
Ȣ ȣ	оу	Ⱆ	ⱆ	V	u	400
Ф	ф	Ⱇ	ⱇ	F	f	500
Х	х	Ⱈ	ⱈ	H	h	600
Ѱ	ѱ	Ⱂⱄ	ⱋ	Ps		700
Ѡ	ѡ			O		800
Щ	щ	Ⱋ ⱋ	ⱋ	Sct	ch	
Ц	ц	Ⱌ	ⱌ	Cz	ç	900
Ч V	ч V	Ⱍ	ⱍ	C		1000
Ш	ш	Ⱎ	ⱎ	Sc		
Ь	ь	Ⱐ	ⱐ			
Ѣ	ѣ	Ⱑ	ⱑ	Ie	ja	
Ꙗ	ꙗ	Ⱑ	ⰺⰰ	Ya		
Ѥ	ѥ	ⰺⰵ		Ye		
Ю	ю	ⰺⱁ		Yo		
Ю	ю	Ⱓ	ⱓ	Yu		

10 Alphabetum Ibericum, ſive Georgianum.

Figura.	Nomen.	Poteſtas.	
ა	An	a	
ბ	Ban	b	
გ	Ghan	gh	ut ג, Hebr. & Ital. ghe, ghi.
დ	Don	d	
ე	En	e	
ვ	Vin	u	Conſonans, ut β Græc. & Ital. ſerva.
ზ	Zen	z	ut Ital. Zefiro.
ჱ	Hai	h	
ჲ	Hhai	hh	ut خ Arab.
თ	Than	th	ut θ, Græc.
ი	In	i	
კ	Kan	k	
ლ	Las	l	
მ	Man	m	
ნ	Nar	n	
ო	On	o	
პ	Par	p	
რ	Rai	r	
ჟ	jan	j	Hiſpanicum, ut hijo.
ს	San	ſ	
ტ	Tar	t	
უ	Vn	u	Vocalis, ut auctor.
ფ	Far	f, ph	
ქ	Cha	ch	
ღ	Car	c	
ყ	Gan	g	Italicum, ut ga, go, gu.
შ	Scin	ſci	ut Ital. ſcia, ſcio, ſciu.
ჩ	Ciûen	ci	
ც	Zan	z ç	ut Ital. Zoppo.
ძ	Zil, &		
წ	Zil	z	ſibilantem, ut Ital. Zio.
ჭ	Chahar	ch	Gall. ut Charles. Hiſp. ut hecho.
ხ	Chan	ch	ut ח Hebr.
ჴ	Char	ch	ut ح Arab.
ჯ	Gian	g	Ital. ut gia, gio, giu.
ჰ	Hhoi	hh	

11 Alphabetum Gothicum ex Dureto.

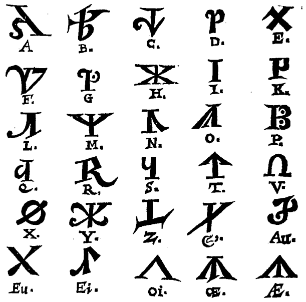

12 Specimen Characterum Chinenſium, ex initio cujuſdam libri, eorum typis impreſſi.

萬曆壬辰仲夏月
書林余氏雙峯堂

13 Specimen Characterum Græcorum antiquorum, ex MS. Alexandrino. Pſal. 1. ver. 1.

ΜΑΚΑΡΙΟϹΑΝΗΡΟϹΟΥΚΕΠΟΡΕΥΘΗΕΝ
ΒΟΥΛΗΑϹΕΒΩΝΚΑΙΕΝΟΔΩΑΜΑΡΤΩ
ΛΩΝΟΥΚΕϹΤΗΚΑΙΕΠΙΚΑΘΕΔΡΑΛΟΙΜΩΝ
ΟΥΚΕΚΑΘΙϹΕΝ

Μακάριος ἀνὴρ, ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν,
Καὶ ἐν ὁδῷ ἁμαρτωλῶν οὐκ ἔστη,
Καὶ ἐπὶ καθέδρᾳ λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν.

PROLEG. III.

De lingua Hebraica, ejus antiquitate, conſervatione, mutatione, præſtantia & uſu. Item de antiquis ejus characteribus & punctis vocalibus.

1. De lingua Hebraica. De vocis origine, variæ doctorum ſententiæ. 2. Non ab Hebero, ſed עברי*,* a trajiciendo*, Abrahamus primo dictus Hebræus. 3. De linguæ Hebraicæ antiquitate, variæ ſententiæ. 4. Pro antiquitate Hebraicæ argumentum præcipuum a nominibus hominum & locorum Hebrais ab initio. 5. Tolluntur quorundam reſponſiones. 6. Idem ex vetuſtis gentium & populorum nominibus probatur. 7. Ex Gentilium Deorum nominibus. 8. Ex reliquiis linguæ Hebraicæ apud omnes gentes. 9. Ex ejus puritate & ſimplicitate. 10. Ex nomine Tetragrammato, & ex Babel. 11. Ex omnium fere doctorum conſenſu. 12. Ad argumenta contraria reſpondetur. 13. Non eſſe eandem linguam cum Chaldaica vel Syriaca. Eandem vero fuiſſe cum Chananæa ſive Phœnicia. 14. Hoc probatur ex nominibus propriis hominum, urbium, &c. 15. Ex mutuo colloquio Chananæorum & Iſraelitarum ſine interprete. 16. Ex reliquiis ſermonis Punici apud auctores veteres. 17. De Plauti verſibus Punicis in Pœnulo. 18. 19. Eorum explicatio. 20. De conſervatione linguæ Hebraicæ. Non per totam Aſſyriam remanſiſſe, contra Scaligerum. 21. Nec tantum in Heberi familia. 22. Non mutata in Ægypto. 23. Nec ante Captivitatem Babylonicam. 24. Poſt 70. annorum Captivitatem mutatam in Chaldaicam ſive Syriacam. 25. An futura ſit Beatorum in cœlis. 26. Linguæ hujus præſtantia. 27. Perfectio. 28. Utilitas & uſus. 29. De antiquis Hebraicis characteribus, doctorum ſententiæ. 30. Eoſdem fuiſſe cum Samaritanis hodiernis, probatur ex antiquis ſiclis. 31. Ex Hieronymo & Euſebio. 32. Ex utroque Talmude, & Rabb. antiquis. 33. Exceptionibus reſpondetur. 34. Diſtinctionem characteris in ſanctum & prophanum, eſſe commentitiam. 35. Ad Rabbinorum teſtimonia in contrarium reſpondetur. Ad argumentum ex monetis. Ad inſcriptiones fictas quorundam ſepulchrorum. 36. De verbis Chriſti. Mat. 5. 17, 18. Tau habuiſſe crucis figuram. De Mem clauſo in medio, & aperto in fine. De litera Vau. Exod. 27. 10, 11. 37. Cur Eſdras antiquas literas poſt Captivitatem mutaverit. 38. De punctorum vocalium & accentuum origine, variæ ſententiæ. 39. Virorum doctorum teſtimonia contra punctorum antiquitatem. 40. Argumentum contra eorum antiquitatem, ductum a literis Hebrais antiquis ſive Samaritanis, quæ puncta non habent. 41. Ex praxi Judæorum antiqua in Synagogis, ubi exemplaria ſunt ſine punctis. 42. Ex doctiſſimis inter ipſos Judæos, Elia Lev. & Aben Ezra. 43. Ex Talmude, ubi nulla punctorum mentio, nec apud antiquos Cabaliſtas. 44. Ex Keri & Ketib. 45. Ex punctorum vocalium & accentuum numero, officio, uſu, & nominibus. 46. Ex antiquis verſionibus, Græca, Chald. Syr. &c. 47. Ex Hieronymo, Origene, aliiſque antiquis Patribus. 48. Ex aliis linguis Orientalibus. 49. Argumentum primum pro punctorum antiquitate, quod omnes linguæ conſtant ex conſonantibus & vocalibus, proponitur & ſolvitur.* אהוי *vocales erant antiquitus apud Hebræos, ſæpe* ח *&* ע*. Specimen antiquæ pronunciationis literarum Hebraicarum ex Origenis Hexaplis. Samaritani eaſdem vocales habent. Probatur idem ex Joſepho, Hieronymo, Gerhardo Voſſio, Druſio. 50. Ad ſecundum argumentum ex difficultate & incertitudine legendi ſine punctis, reſpondetur. 51. Ad tertium, quod Scripturæ ſenſus incertus & obſcurus redditur, reſpondetur. 52. Quartum ex libro Zohar ſolvitur. 53. Ad quintum ex Talmude. 54. Ad ſextum ex notis Maſorethicis. 55. Ad rationes ex hiſtoria Judaica petitas. 56. De muſica antiqua in Templo, ſine punctis fuiſſe. De verbis Domini. Matth. 5. 18. De Judæorum recentiorum conſenſu nihili eſſe in hac cauſa.*

1. De nominis origine duæ ſunt ſententiæ, quarum utraque magnos habet patronos: tertia enim, quæ ab Abrahamo Hebræos deducit, quaſi Abrahæos, dudum exploſa eſt, ut ab ignorantia linguæ Hebrææ profecta. Primo, multi ſunt viri docti, qui ab Hebero Semi pronepote,

Arphaxadi nepote, filio Sale, Hebræos dictos eſſe volunt: nam ab עבר facile deducitur nomen patronymicum עברי. Hanc ſententiam tuentur inter veteres, Joſeph. Antiq. l. 1. c. 6. Euſeb. Præp. Evang. l. 7. c. 2. S. Auguſt. de Civ. lib. 16. c. 3. & l. 18. c. 39. Eucherius in Gen. l. 2. c. 7. Inter recentiores, Calvinus in Gen. 10. 21. Pererius in Gen. Mercerus, Auguſtinus Steuchus in Gen. 14. Genebr. Chronol. l. 1. p. 33. Franciſ. Junius, orat. de ling. Heb. Cornel. a Lap. cum aliis. Inter Rabbinos, Aben Ezr. ad Exod. 1. 16. Kimchi, rad. עברי Abarbenel in Legem. f. 51. & alii. Secunda ſententia eſt eorum, qui hoc nomen deducunt a verbo עבר *tranſire*, vel *trajicere*. Abraham enim primo a Chananæis dicebatur עברי, quaſi, *tranſitor*. Gen. 14. 13. quia de regione trans Euphratem, ubi prius habitaverat, in Chanaan venerat. Sic Paul. Burgenſ. in Matth. 21. addit. 2. *Hebræus vocatur, id eſt, Transfluvialis, ut, Ultramontani, Tranſalpini, Tranſmarini*, &c. Per Fluvium vero abſolute poſitum in Scriptura, Euphrates intelligitur, unde verba illa Exod. 23. 31. *A deſerto uſque ad Fluvium*, reddunt 70. *A deſerto uſque ad Fluvium magnum Euphratem.* Ad hoc vero etymon probandum, producunt verba Scripturæ, Joſ. 24. 2. 3. & v. 14. בְּעֵבֶר הַנָּהָר. *In transfluvium habitaverunt patres veſtri a ſeculo, Terah pater Abrahami, & pater Nachoris: & ſervierunt diis alienis. Et accepit patrem veſtrum Abrahamum* מֵעֵבֶר הַנָּהָר *de transfluvium, & deduxit eum in univerſam terram Chanaan.* Quibus verbis explicatur textus Gen. 14. 13. de *Abram Hebræo*, per *Abraham transfluvialem*. Vide 2 Sam. 10. 16. & 1 Chron. 19. 16. ubi eadem verba eodem ſenſu uſurpantur. Sic reddunt 70 Interpretes verba Gen. 14 13. ἀπήγγειλον Ἄβραμ τῷ περάτῃ, *nunciaverunt Abram tranſitori*, vel *transfluviali*. Nec multo aliter Aquila. Chald. Paraph. *nuntiavit Abrahæ* עִבְרָאָה *ultra*, id eſt, qui venerat ultra fluvium. Nam licet in Bibliis Regiis Latine reddatur, *Hebræo*: tamen, *ultra* ſignificare, ex aliorum locorum collatione liquet, ut Joſ. 2. 10. & Joh. 18. 1. ubi redditur *ultra*. In hanc ſententiam deſcendunt plurimi, tum veterum, tum recentiorum, Hebraicæ linguæ peritia inſignes. Inter Hebræos, plurimi ex Rabbinis, inquit Genebr. Chron. l. 1. Azar. l. 3. Meor enajim. R. Salom. Gen. 10. 21. R. Moſes-Bar Nachman, in Comment. ad finem ſect. נח R. Bechai in Exod. 1. aliique in Bereſchit. Rabba. ſect. 41. Aben Ezra in Ex. 21. dubitat. Inter ſcriptores Chriſtianos veteres, Africanus & Euſeb. Chronol. l. 1. Origen. in Num. Homil. 19. & Hom. 35. in Gen. & in Matth. c. 5. Hieronym. Eſ. 19. 18. & in Ezek. 7. Chryſoſt. Hom. 35. in Gen. & Hom. de nomine Abraham. Theodor. in Gen. q. 60. Inter recentiores Capnio de verbo mirifico, l. 3. Paulus Burg. loco cit. Eſtius in 2 Cor. 12. 22. Ribera in Jon. 1. 9. Ar. Mont. in Chanaan c. 9. Joſ. Scal. epiſt. ad Tompſ. & ad Ubertum. Munſterus Præf. in Gram. Chald. J. Seldenus de diis Syris l. 1. c. 2. Lud. Capell. Chronol. Sacra, p. 110. &, ut alios præteream, magna illa Belgii lumina, Nobiliſſ. Grotius in Gen. 14. & Gerh. Joh. Voſſius de Idololatr. l. 3. c. 44.

2. Rationes vero validæ pro hac ſententia militant. Diſtabat Abrahamus ab Hebero ſexta generatione: & tamen nullus eorum, qui de ſtirpe Heber fuit, dictus eſt Hebræus ante Abrahamum: nec ipſe Abrahamus, niſi poſt tranſitum fluvii. Cur vero denominatus eſſet ab Hebero, qui tot gradibus ab ipſo remotus erat, & de quo nil ſingulare legimus; potius quam a Patre, vel alio progenitorum, nulla ratio idonea redditur. Si vero ab origine ſtirpis nomen eſſet deducendum, potius a Semo, cui ipſe Heber pronepos erat, quam ab alio, duceretur. Nec ratio ulla probabilis reddi poteſt, cur Heberi filii & nepotes, ipſi proximiores, quam Abraham, non dicerentur Hebræi, ſi ab Hebero deducimus. Si vero a tranſeundo, ratio evidens ſe offert, quia ſcil. ſolus Abrahamus cum familia ſua fluvium trajiciebat, & in terra Chanaan habitabat, reliquis Heberi poſteris transfluvium manentibus. Dein, liquet incolas terræ Chanaan, qui primo hoc nomine Abrahamum appellarunt, (ut plerique exiſtimant,) reſpexiſſe ejus trajectionem; qua cum numeroſa familia inter ipſos venerat, & quaſi princeps ab iis habitus eſt: (erat enim hoc in ipſorum oculis, & omnibus notum,) non vero Heberum, quem ignorarunt, & de quo fortaſſe non audierant. Nec multum urget, quod adferunt alterius ſententiæ patroni, ex Gen. 10. 23. ubi ante recenſionem progeniei Semi, dicitur, quod *hic fuerit pater omnium filiorum Heber*: ubi per filios Heberi, intelligi volunt Hebræos; ut per filios Iſrael, Iſraelitas. Sed ſi hæc verba ad ipſum Heberum referantur, hæc præfatur Moſes, quia Heberi filii poſterique plenius recenſentur, quam eorum qui ante eum ex Semo prodierunt: nam ad ſextam generationem eos deducit; at Aram, Arphaxad, & Sale filios tantum nominat, de ipſorum poſteris prorſus ſilet. Poſſunt tamen hæc verba ſignificare, Semum fuiſſe patrem omnium transfluvianorum. Nam cum prius recenſuiſſet Japheti & Chanaanis progeniem, quarum illa in inſulis aliiſque Europæ partibus ſedes habuit, hæc vero in terra Chanaan aliiſque locis cis fluvium; ad Semi progeniem tranſiens, hæc primo præfatur, ad denotandum ipſius poſteros ſedes habuiſſe transfluviales ſive ultra Euphratem: adeo ut ipſe ſit pater omnium, qui erant trans Euphratem. Objiciunt etiam, linguam primam ſive Hebræam, una cum vero Dei cultu, in Heberi domo & familia ſervatam fuiſſe; ipſumque Heberum, qui Abrahamo ſuperfuit, Abrahamum linguam ſanctam docuiſſe, & ad poſteros inſtar peculii ſacri tranſmiſiſſe. Sed hæc magna ex parte gratis dicuntur. Nuſquam enim in Scriptura legitur, Abrahamum in domo Heberi educatum, nec apud Heberum ſolum linguam Hebraicam remanſiſſe: cum certum videtur, apud Chananæos linguam eandem in uſu fuiſſe, ut ex nominibus regionis, urbium, oppidorum, montium, hominum &c. conſtat: quæ omnia ſunt mere Hebraica. Nec probari poteſt, in unica Heberi familia verum Dei cultum remanſiſſe; vel ipſum cum reliquis in ædificatione turris non conſpiraſſe; vel omnes Chami poſteros idololatras fuiſſe & maledictos: cum Scriptura contrarium potius affirmet. Dicitur enim Joſ. 24. patres Iſraelitarum, antequam Abraham exivit e Chaldæa, deos alienos coluiſſe: & in terra Chanaan erat Melchiſedec ſacerdos Dei altiſſimi, qui Abrahamo benedixit; & Oraculum publicum, quod conſuluit Rebecca de geminis in utero. Aliud objicit vir doctus, quod tranſitus fluvii non erat actio ita inſignis vel memorabilis, ut inde nomen genti ſanctæ, Dei ipſius peculio, apud omnes perpetuo duraturum imponeretur. At certe actio inſignis erat hic tranſitus, & illuſtre Abrahami fidei argumentum, exire e patria & cognatione, & domo paterna, & in alienam terram Dei juſſu peregrinari. Certe hæc actio tantopere Deo placuit, ut ipſam terram in qua peregrinatus erat, poſteris ſuis daturum in hæreditatem Deus ſe juramento obſtrinxit; & inſignem illam benedictionem promiſit, Gen. 12. 1, 2, 3. quod *in ipſo omnes cognationes terræ benedicerentur.* Multo aliter de hac migratione ſentit divinus auctor Epiſt. ad Hebræos, Heb. 11. 8. dum fidem Abrahami inde miris præconiis celebrat. Sententiam itaque poſteriorem multo probabiliorem exiſtimamus. Si quis tamen porro objiciat, omnes Abrahami poſteros, non dictos Hebræos, licet omnes transfluviales eſſent, ſed tantum Iſaaci & Jacobi progeniem; non Iſmaelitas alioſque, qui ex Abrahamo etiam proſapiam ducunt: dico, eandem objectionem facere contra priorem ſententiam: nam nec omnes Heberi poſteri vocabantur Hebræi, qui tamen plures erant quam Abrahami. Dico itaque, licet ad omnes, qui cum Abrahamo trajiciebant, hoc nomen primo pertinebat: manſit tamen penes ſolam Abrahami ſanctam poſteritatem, & ſobolem legitimam ipſius, & Iſaaci & Jacobi, non apud Iſmaelis & Eſavi poſteros, qui ſe cum incolis terræ & Idololatris miſcentes, nomen, diſtinctionis ſignum, amiſerunt: Sanctum vero ſemen quia a prophanis gentibus ſeparatum vixit, nomen Hebræorum ſive *Tranſitorum* retinuit. Sic nomen, quod primo pluribus commune erat, ſolis Iſraelitis poſtea proprium eſt factum. Notandum etiam, quod ſicut Hebræi non dicebantur ante Abrahamum; ſic nec Iſraelitæ, antequam Jacobo Iſraelis nomen a Deo impoſitum eſſet; nec Judæi ante defectionem decem tribuum a Rehoboamo: unde qui tribui Regiæ, ſcil. Judæ, adhæſerunt, Judæi poſtea dicti ſunt: & hoc nomine deinceps frequentius, quam alio, compellantur. Lingua vero Hebraica poſt Captivitatem ita dicta eſt ab Helleniſtis Judæis, qui Græca utebantur, ut hoc modo a reliquis Judæis diſtinguerentur.

3. Quod ad antiquitatem hujus linguæ attinet, ſunt qui Chaldaicam præferunt, ut inter patres Theodoretus natione Syrus, & varia eruditione clarus; inter recentiores Maronitæ de monte Libano: quorum argumenta non contemnenda profert Georg. Amira, vir hujus linguæ peritiſſimus, in Præf. ad Grammaticam ſuam Syram; & poſt illum, Myricæus in Præf. ad Grammaticam ſuam Chaldaicam. Erpenius etiam Orat. de lingua Hebr. ait, *adhuc ſub judice litem eſſe.* Cumque primi homines in Oriente creati fuerint, ibique humanum genus multiplicari cœptum, idque in illa Orientis parte, quæ Aſſyria dicitur, ubi Hebraica & Chaldaica in uſu olim fuerint; neceſſe eſt, ut harum altera linguarum prima & antiquiſſima ſit. Goropii vero Becani Paradoxon, qui linguam Cimbricam ſive Flandricam primam fuiſſe contendit, (cum ab omnibus doctis riſu excipiatur; & ipſe potius ad ingenii oſtentationem, quam quod ita crederet hoc ſcripſerit,) nolo argumentis ſeriis confodere. Clariſſ. Grotius ſentit, primam linguam nullibi extare, ſed in confuſione periiſſe; ejus tamen reliquias in omnibus linguis extare: quæ ſententia una cum illa Syrorum iiſdem argumentis expugnatur.

4. Pro Hebraica præcipuum & maximi ponderis argumentum petitur a nominibus, primis hominibus, locisque quæ in hiſtoria ſacra habentur, ab initio mundi uſque ad diſperſionem Babylonicam, impoſitis: quorum ratio redditur in textu ſacro ex radicibus Hebraicis. Cum enim iſta nomina eadem maneant ſine ulla mutatione, talis vero ipſorum derivatio in alia lingua non habeatur, nec haberi poſſit, niſi in Hebraica; neceſſario ſequitur, hanc linguam omnium primam fuiſſe. E multis pauca proferam. אדם Adam ſic dictus eſt, quia ex אדמה id eſt, *terra factus eſt*. Gen. 2. 7. Eva חוה, a חיה *vivere*, quia *fuit mater omnium viventium*. Gen. 3. 20. Kain קין ab *acquirendo*, quia dixit Eva, קניתי *acquiſivi virum a Domino*. Gen. 4. 1. שת Seth a *ponendo*, quia dixit mater, שת *repoſuit mihi Deus ſemen aliud pro Abel, quem occidit Cain*. Gen. 4. 25. Henoch חנוך a *dedicando*, quia natus eſt, cum dedicata eſſet urbs quam Cain ædificavit. Peleg, פלג *diviſio*, quia *in diebus ejus* נפלגה *diviſa eſt terra*, Gen. 10. 25. Noah נח *conſolator*, a verbo נחם abjecto Mem, quia dixit Lamech, *Conſolabitur nos ab opere noſtro*. Gen. 5. 29. ſic אשה Iſcha, *mulier*, quia מאיש *ex viro deſumpta eſt*. Sic hortus Eden עדן ſignificat *locum voluptatis*, Terra נוד *terram exilii*, quia Cain ibi exulavit, Babel בבל *confuſionem*, quia *ibi linguarum erat diviſio*. Multa talia proferri poſſunt, hæc vero ſufficiunt. Adfert etiam hoc argumentum Georg. Amira, ut ex nominum eorundem etymis Chaldaicis idem probet. Nec negandum eſt, ob affinitatem linguarum, multas voces Chaldaice & Hebraice eaſdem eſſe: unde & eadem ratio derivandi. Sed licet hoc ita ſit in quibuſdam, non tamen in omnibus, ſed in multis ipſis aqua hæret. Kain, Peleg, aliaque quædam, licet diverſam habeant flexionem, ejuſdem tamen ſunt originis in utriſque linguis: ſed in plurimis aliis perit Etymologia Hebraica. *Mulier* Hebraice dicitur, אשה & ab איש *viro* deducitur: at Chaldaice, *mulier* אתא *Itta*, vel אתתא dicitur: *vir* vero גבר *gevar*, vel בעל *Baal*, inter quæ nulla cognatio, nulla ſimilitudo. Chaldaice quoque אדם primus homo dicitur, ſed in iſta lingua non extat אדמה *Adamah*, *terra*, unde derivari poſſit: ſed pro *terra*, habent ארעא a quo vox Adam derivari nequit. Habent שת Seth nomen proprium, ſed pro שת Scheth *repoſuit*, habent שוי *poſuit*, etymologia perdita. Idem in aliis linguis obſervare licet. Homo quidem ab *humo* dicitur apud Latinos, ut Adam ab *Adamah*: ſed apud Græcos ἀνὴρ vel ἄνθρωπος non poteſt ex γῆ *terra*, derivari. Unde apud LXX. pro Adam ponunt, ἄνθρωπος, pro γῆ, *terra*, etymologia amiſſa, pro חוה habent Εὔα, at pro חיה, ζώντων *viventium*, pro קין habent Κάϊν, at pro קניתי dicunt ἐκτησάμην. Idem eſt obſervare in Seth, Phaleg, &c.

5. Ut vim hujus argumenti eludant, reſpondent quidam, inter quos Cl. Grotius in Geneſ. 11. & in notis ad lib. 1. de veritate Relig.

Chriſtianæ n. 16. Moſem nomina mutaſſe ex lingua primæva in Hebraicam, in qua ſcripſit, ut ita eorum vis ab Hebræis intelligi poſſit: Ut apud Curtium videmus, qui Perſarum nomina quædam Græce reddit eadem ſignificatione: ac ſi quis hiſtoriam creationis Latine reddens, primum hominem vocaret *terram*, quia ex terra deſumptus eſt; Evam, *vivificam*, quia omnium viventium mater; mulierem, *viram*, quia de viro facta eſt; Cain, *acquiſitum*, quia dixit Eva, *Acquiſivi virum.* Sic Alexand. Polyhiſt. Iſaacum Græce ſcribens, γέλωτα vocavit: & multa talia apud Hiſtoricos reperiuntur. Hoc vero gratis aſſeritur, nec probabili ratione nititur. Etſi enim Hiſtorici vel Interpretes, qui aliarum nationum res geſtas ſcribunt, vel in ſuam linguam vertunt, aliquando officia, & dignitates, & interdum ex cauſa ſpeciali propria nomina, in quibus emphaſis vel energia quædam latet, ſua lingua explicant: hoc tamen conſtanter per totam hiſtoriæ ſeriem ab aliquo fieri, præſertim cum nullibi tale quid Hiſtoricus vel Interpres lectori inſinuet, abſolute nego: nec ullus talis Hiſtoricus nominari poteſt. Scripſerunt Græci bella Græcorum cum Perſis; nomina tamen Perſarum plerumque retinent: Artaxarxem vel Xerxem nominant, non *lumen ſilentium ponens*; & Darium, non *inquirentem*; licet iſta nomina talem habeant ſignificationem. Romani ſcriptores bella Punica deſcribentes, non ſcribunt pro Carthagine, *Civitatem novam*; nec pro Burſa, *Carthaginis arcem*; nec pro Aſdrubale, *Dominum ad pugnam accinctum*; licet voces iſtæ ita reddi poſſent: ſed proprio nomine unumquemque deſignant, ut Hannibalem, Hannonem, &c. ut ſcil. ipſi, de quibus ſcribunt, per propria nomina, quibus a ſuis appellantur, ab aliis dignoſci poſſint. Abſurdum enim eſt, nomina propria, quibus tum domi tum foris noſcuntur, negligere; aliaque pro arbitrio fingere, & ex propriis appellativa facere: hoc enim eſſet hiſtoriam de neſcio quibus conſcribere, & hiſtoriæ finem non curare. Nec unum Hiſtoricum proferre poſſunt ex omnibus, qui aliarum regionum res geſtas narrant, Græcorum, Latinorum, Perſarum, Indorum, Aſſyriorum, Gallorum, Britanorum, novi orbis Incolarum, &c. qui non locorum & hominum propria nomina retinent.

6. Idem demonſtrant vetuſta gentium & populorum nomina, quæ plerumque originem habent Hebraicam; aliis vero linguis nil ſignificant: quod apud eundem Grotium libro primo de Verit. Chriſtianæ Religionis; maxime apud D. Bochartum Geogr. ſacræ parte prima, fuſe probatum. Ubi ſingulos Semi, Chami, & Japheti filios & nepotes ſingulis gentibus nomina dediſſe oſtendunt: ut Aſſur, Aſſyriis; Elam, Elamitis; Aram, Aramæis; Lud, Lydis; Gomerum, Cimbris, ſive Cimmeriis, (de quibus Diodor. l. 5.) Madai Japheti filium, Medis; Javan, Ionibus, &c.

7. Ex antiquis Gentilium deorum nominibus, quibus apud gentes nihil antiquius, ejuſdem linguæ antiquitas ſuadetur: quæ ex lingua Hebraica orta, & a vicinis regionibus ad Aſſyrios & Græcos derivata fuiſſe, oſtendit Doctiſs. Gerh. Voſſius libris de origine Idololatriæ. Iapetum faciunt filium cœli & terræ, patrem Atlantis, Promethei, & Epimethei: de cujus etymo varie ſe torquent Græci, ob hiſtoriæ veræ ignorationem. Ex qua colligitur, Iapetum alium non fuiſſe, quam Japhetum Noæ filium, Septentrionalium, tam per Europam, quam per Aſiam, parentem. Saturnus ab Heb. סָתַר id eſt, a *latendo* deducitur, ut Latium dici volunt Latini, quia Saturnus ibi latuit, cum a Jove fugeret. Jovem a Tetragrammato יהוה deducunt multi: Belum ſive Baal ab Heb. בעל *dominus*, quo nomine plures deos habuerunt Phœnices: Vulcanum a Tubalcain, qui uſum ferri & æris invenit; Cererem, non a *ſerendo* ut Latini, ſed ab Heb. גֶּרֶשׁ, quod notat *fructus extruſos* per influentiam Lunæ, ad quod Græcum γῦρος, unde Scaliger Cererem deducit, referri poteſt. Plura qui volet, legat, præter D. Voſſium, Bochartum, Jo. Seldenum de diis Syris, & alios.

8. Aliud ſuppeditant argumentum reliquiæ quædam linguæ Hebraicæ, in omnibus aliis a viris doctis obſervatæ: unde quidam omnes alias ab illa derivatas eſſe volunt, ut Waſerus in notis ad Mithrid. Geſn. c. 1. p. 87. 113. Hoc maxime conſpicitur in iis populis, qui Babyloni propinquiores; ubi prima linguarum diviſio facta: ut in Chaldaica, Syriaca, Arabica, Perſica, Phœnicia, Chanaanæa. Unde Poſtell. l. de 12. linguis, *Niſi eſſet Hebraica lingua principium omnium iſtarum, nunquam poſſet fieri, ut tot linguæ in tam variis orbis partibus diſperſæ per tot annorum millia ita affines eſſent, & ad illam unam ita accedentes, ut ea diligenter cognita illas diſcas faciliori negotio, quam Latina lingua quidam adjuti, Italicam, Hiſpanicam, Gallicam, Siculam, &c.* Apud Græcos plura themata ab Hebræis deducta eſſe affirmat Erpenius, Orat. de ling. Hebr. In Barbaris etiam linguis, Germanica, antiqua Gallica, (quæ eadem cum VVallica,) Illyrica, &c. veſtigia ipſius plurima extare, a variis demonſtratur. Catalogos contexuit Poſtellus, lib. de Originibus, vocum quarundum, quæ apud Æthiopes ſive Indos, Latinos, Gallos, & Græcos, communes ſunt cum Hebræis: imo Catalogum exhibet vocum origine Hebraicarum, quæ in omnibus fere linguis retinentur. Idem oſtendit Joh. Daviſius Cambro-Britannus in Lexico MS. citante Marco Zuero Boxhornio Orig. Gall. c. 7. cujus verba adferre libet. *Sunt* (inquit) *iſta Hebrææ linguæ veſtigia in aliis linguis ita manifeſta, ut voces aliquæ in omnibus linguis eædem ſint in ſono & ſignificatione; ut ſaccus, vinum, cornu, camelus, quem nomine Syriaco in Latium veniſſe, dicit Varro: aliquæ in pluribus, ut Kir, Keriath, urbs, unde Carta & Gartago, & Cair magna Ægypti urbs, & Sarmaticum ſeu Scythicum Cair, & Carni, & Parthorum Certa in Dudocerta, Tigranocerta, Vologecerta &c. & noſtrum* (VVallicum) *Caer. Sic Græcum* παλλακὴ *ab Hebr.* פלגש *pillegeſh, unde noſtrum pſilog. Et Latinum menſura ab* משורה *meſurah, unde & noſtrum, meſur, & Anglicum, meaſure.* His ſimilia habet Doctiſs. Bochartus libro ſupra laudato de lingua antiqua Gallorum, quam multa habuiſſe vocabula Phœnicia ſive Hebræa prolixe probat, ex deorum, dignitatum, officiorum nominibus; ex iis quæ ad bellum pertinent; ex veſtium, animalium, & plantarum appellationibus; ex Geographicis & Chorographicis vocabulis, &c. quæ licet non probant, antiquam Gallorum linguam vel Phœniciam fuiſſe, vel ejus dialectum, (nam Galli cum Pœnis non agebant ſine interprete, cum in Hannibalis exercitu de Magilio quodam Gallorum Regulo apud Polybium legimus, quod δι᾽ ἑρμηνέως τὰ δεδογμένα παρ᾽ αὐτῶν διεσάφει τοὺς ὄχλους, *per interpretem quæ ab ipſis* (Gallis) *decreta erant, multitudini* (Pœnorum) *declaravit*:) tamen aperte probant, ſive per crebra commercia, vel bella utriſque communia; vel (quod maxime probabile eſt,) per Phœnicum colonias, quas ubique terrarum miſerunt; multa vocabula Punica apud Gallos in uſu fuiſſe: Idemque teſtatur Reverendiſſ. Uſſerius de Wallia noſtra, lib. de Britannicarum Eccleſiarum primordiis. cap. 5. his verbis. *Joh. Caius ex Tilburienſi, Cair, lingua Trojana, civitatem dici vult: addit & Cambris quoque murum ſignificare: ut quemadmodum* קיר *Kir, murum, & Keria, urbem vocant; ita Britannis vox non abſimilis, Caer, & mœnia & urbem mœnibus cinctam denotet.*

9. Hiſce adjicimus linguæ Hebrææ puritatem & ſimplicitatem, quæ plane demonſtrant, ipſam ante alias fuiſſe: cum omnia ſimplicia ante illud, quod ex ipſis compoſitum eſt, neceſſario exiſtant. Omnes enim aliæ linguæ quædam vocabula ab Hebræa mutuantur; hæc vero ab iis nulla: ſed ab omni exterarum dictionum mixtura immunis eſt, cum tamen in Chaldaica & Syra multa peregrina vocabula admixta inveniantur. Non negamus, Chaldaiſmos quoſdam in vet. Teſtamento reperiri: nam ob Chaldæorum vicinitatem idiotiſmi quidam eorum in Hebræam advenerunt: & cum de rebus Chaldaicis loquuntur ſcriptores ſacri, interdum quaſdam eorum voces uſurpant: ut Eſ. 14. 4. Pſa. 74. 6. præſertim in libris poſt Captivitatem ſcriptis. In prioribus tamen pauciſſimi ſunt Chaldaiſmi, & a multis in dubium vocati, ita ut vix notatu digni videantur. Præterea Chaldaica vocabula multa, ſignificatione licet diverſiſſima, ſæpe ad unam radicem Hebræam reducuntur: & varia Chaldaica ex Hebraica manifeſto derivantur, præcipue per πρόθεσιν & ἐπένθεσιν, ut notat vir doctus. Unde Joſ. Scalig. Epiſt. 242. quæ eſt ad Rich. Thompſonum, ob hanc ſolam rationem affirmare non dubitat, *ſummam eſſe imperitiam, ſi quis Syrorum linguam Hebraica antiquiorem eſſe velit; ac perinde eſſe ac ſi quis Italicum hodiernum idioma Latino vetuſtius eſſe diceret. Certe* מלך *prius eſt quam* מלכא; *& alia multa ad hanc pertinaciam expugnandum adferri poſſunt.*

10. Tandem Cajetani argumenta duo, vel conjecturas potius, adferre libet. 1. Ex nomine Tetragrammato יהוה quod Dei proprium & eſſentiale eſt, & aperte Hebraicum; & in nulla alia lingua habetur vel exprimitur. Nam quod regerit G. Amira, etiam in Syriaca dari nomina Dei Tetragrammata, ſcil. ܐܠܗܐ & ܡܪܝܐ nihil eſt: cum argumenti vis non in hoc ſit, quod nomen ſit quatuor literarum, (hoc enim & in aliis linguis videmus, ut θεὸς, *Deus*, &c.) ſed quod nomen Dei propriam ipſius Eſſentiam denotans, (quod ſibi impoſuit, quo ab omnibus aliis diſtingueretur,) Hebraicum tantum ſit, nec ejus interpretationem in ulla lingua reperimus. Syriacum vero ܐܠܗܐ derivatur ab Heb. אלהים & ܡܪܝܐ *Dominus*, eſt ex imitatione 70 Interpretum, qui nomen illud eſſentiale ubique per κύριον exprimunt; & Judæorum, qui legunt אדני Adonai, *Dominus*, cum occurrit יְהוָה niſi adſit aliud Adonai: tunc enim legunt Elohim, ne duo Adonai ſimul legantur; & puncta propria Elohim ponunt ſub יֱהוִה. Invaluerat enim ante tempora 70 Interpretum conſuetudo illa apud Judæos, ut nomen hoc ob majorem reverentiam a nullo ſub gravi pœna pronunciaretur, niſi per ſacerdotes, dum populum in Templo benedicerent: unde everſo Templo, cum nemini illud pronunciare licitum ſit, amiſſa eſt ejus vera pronunciatio: nam qui per *Jehova* efferunt, errare, alibi clariſſime probamus. 2. Ex nomine Babelis Hebraico, quod in omnibus linguis perſeveravit: nam quod dicit Amira, nomen ܒܒܠ eſſe ex Chaldaico ܒܳܒܠܳ parum valet, cum Syriacum Boblo ab Heb. בבל derivari, perſpicuum ſit iis, qui præjudicio non laborant.

11. Præter rationes, teſtimonia omnium fere Scripturæ interpretum, antiquorum, recentiorum, Chriſtianorum, Judæorum, (pauciſſimis exceptis) adducere poſſemus, ſi opus eſſet: unum tantum & alterum proferam, Auguſt. & Hieronymum, magna Eccleſiæ lumina. Illius verba hæc ſunt, de Civit. lib. 16. cap. 11. *Lingua Hebraica remanſit, diviſis per alias linguas cæteris gentibus, ideo deinceps Hebraica eſt appellata: tunc enim opus erat diſtingui eam ab aliis linguis nomine proprio. Quando enim erat una omnium, nihil aliud quam humana lingua vocabatur, quod ea ſola univerſum genus humanum loquebatur.* Hic epiſt. ad Damaſ. ita ſcribit. *Initium oris & communis eloquii, & hoc omne quod loquimur, Hebræam eſſe linguam, qua vetus Teſtamentum ſcriptum eſt, univerſa tradit antiquitas.* His omnes (unico excepto Theodoreto) Græcos & Latinos Patres adjungere poſſimus, qui uno ore idem dicunt, omneſque fere hujus ſeculi linguarum peritia inſignes, ſi hoc non eſſet, lucem Soli fœnerari.

12. Ad argumenta Amiræ pro Chaldaica non eſt difficile reſpondere. Primum eſt, quod Hebræi ſunt ex progenie Chaldæorum, itaque ipſis poſteriores: ergo eorum lingua eſt poſterior Chaldaica. Confirmat hoc ex Juſt. Mart. Orat. Parænet. ad Gentes, ubi ex Platone & Joſepho probat, Moſem ex Chaldæorum genere fuiſſe. Reſpondeo, nomen Hebræorum fuiſſe quidem impoſitum poſt Abrahami migrationem ex Chaldæa, & ipſum cum majoribus ſuis in Chaldæa degiſſe: at cum Chaldæis commixtos non fuiſſe, ſed linguam primævam una cum veri Dei cultu, retinuiſſe. Nam ipſe Sem, qui ante linguarum diviſionem vixit, Abrahami & Iſaaci tempore ſuperſtes erat ſecundum computum vulgarem: qui facile primam linguam conſervare poterat inter poſteros ſuos uſque ad Abrahamum. Præterea lingua Hebræa eadem erat cum Chananæa: Chananæi vero non ex Chaldæis orti, ſed Chanaanis erant progenies. Secundo. ex Jer. 5. arguit, ubi Chaldæi vocantur gens antiqua, vel gens a ſeculo.

Sed quid hoc ad prioritatem linguæ? Erant ſane gens antiqua ſive a ſeculo, id eſt, a linguarum diviſione extiterunt: at & aliæ gentes, quæ ex eadem cauſa ab aliis diviſæ ſunt, ejuſdem cum Chaldæis ſunt antiquitatis. Nos vero contendimus linguam Hebræam longe ante linguarum diviſionem, a mundi primordio extitiſſe. 3. Dicit, rationi eſſe conſentaneum, ut lingua prima & communis, remanſerit in illa regione communi, ubi facta eſt diviſio: hæc vero erat Chaldæa. At hoc rationi minime conſentaneum eſt, ſed rationi potius contrarium, ut Deus in illo loco linguam primam ſervaret, ubi linguarum diverſitatem immiſerat, ne cœpto opere progrederentur. Sic enim progredi poſſent, & opus perficere, quod divino conſilio plane adverſabatur. Probabilius itaque eſt, linguas alias in eos Deum infudiſſe, qui ibi commorati ſunt, ne ſe mutuo intelligerent, & ut ab inſana ſtructura deſiſterent; & non niſi poſt longum tempus (ſcil. poſtquam ii qui robuſtiores erant, vicinos ſubjugaſſent, & imperium erexiſſent,) victorum linguam, quæ Chaldaica poſtea dicta erat, per totum Aſſyriorum imperium dilatatam fuiſſe.

13. Hæc de hujus linguæ antiquitate: jam de ejus cognatione cum aliis linguis, paucis agendum. De qua notandum eſt, quoſdam eandem cum Syriaca vel Chaldaica facere: contra quos hoc unicum proferam argumentum ex Jer. 5. 15. ubi Chaldæi ſive Aſſyrii, quos Deus per prophetam ſe adducturum contra Judæam comminatur, vocantur, *Gens antiqua & robuſta, cujus linguam ignorabat domus Iſrael, nec intellexit quid loquantur.* Quid clarius dici poterat ad probandum diverſas fuiſſe has linguas, cum ii quibus una erat vernacula, alteram non intellexerint? De lingua vero Chananæa, quæ & Phœnicia, plura dicenda. Viri enim quidam haud indocti magnas tragœdias excitant, ſi quis dicat, linguam ſanctam, qua Deus voluntatem ſuam humano generi manifeſtavit, apud impiam & maledictam gentem, a Chamo oriundam, remanſiſſe: quod tamen a viris magnis, imo pleriſque eruditione celeberrimis, hodie propugnari videmus: ut Joſ. Scalig. epiſtolis ſupra citatis ad Thompſonum & Ubertum, & notis ad Feſtum ad dict. Sarra. Gerh. Voſſio, lib. 1. de arte Gram. Magno Grotio in notis ad l. 1. de verit. Religionis Chriſtianæ. Breerwoodo noſtro, libro ſæpius citato, Lud. Capello Chronol. ſacr. notis ad Tab. 5. Sam. Petito in miſcellaneis. Poſtello lib. de Phœnic. lit. cap. 2. ſect. 3. Genebr. Chron. l. 1. anno Diluvii 131. Joh. Seld. de diis Syris l. 1. c. 2. Præcipue vero a Clariſſ. Bocharto, in Geograph. ſacr. part. 2. l. 2. aliiſque plurimis.

14. Probatur vero hoc efficaciter, ex nominibus propriis hominum, urbium, regionum, montium, fluviorum, &c. in terra Chanaan, antequam Iſraelitæ ejus incolas expulerint. Hæc enim omnia pure Hebraica eſſe, a nemine, quod ſciam, negatur. Nam Hiericho, Salem, Sichem, Bethleem, Segor, Cariatharbe, Cariathſepher, & aliæ urbes, a Chananæis nomina acceperunt: & tamen, ut advertit Bonfrer. in Joſ. 3. 9. non tantum ſunt ab Hebræa lingua, veram etiam Hebraicam dialectum ſonant. Idem probat Beerſheba nomen ab Abrahamo & Chananæis communi conſenſu impoſitum, Gen. 21. voce ab Hebræa lingua deducta, ſed a re tunc peracta. Etiam & nomina propria Chananæorum idem plane probant, Melchizedeck, Adonibezek, Abimelech, Rahab, & alia, non tantum ſignificatione, ſed & compoſitionis modo, terminatione, & dialecto, Hebraica. Fullerus noſter Miſcell. l. 4. c. 4. concedit quidem nomina eſſe pure Hebraica: fingit tamen non fuiſſe a Chananæis impoſita; ſed ab Hebræis in eorum ſedes ſuccedentibus, qui nomina iſta Hebraice expoſuerunt. Sed hoc commentum ſupra refutavimus: & licet ex dictis, ejus vanitas apparet; hæc tamen addamus, in Joſua locorum multorum nomina occurrere, quibus nota erant, antequam in Iſraelitarum poſſeſſionem venerant, quæ mere Hebraica ſunt: ut Joſ. 15. 15. 49. קרית־ספר & קרית סנה *Kiriath ſepher, & Kiriathſannah; urbs librorum, & urbs doctrinæ.* Nam v. 15. expreſſe dicitur, Calebum expuliſſe incolas *Debir, quæ antea dicta fuit Kiriathſepher*: & v. 49. eadem urbs vocatur *Kiriath ſannah, quæ fuit Debir.* Judic. 1. 10. dicitur, Judam aſcendiſſe *contra Chananæos, qui in Hebron habitarunt* (*Hebron vero antea dicta fuit Kiriath Arba*) id eſt, civitas Arbæ, qui gentis Anakæorum conditor fuit. Obſervat etiam D. Bochartus tanquam ſingulare a Moſe notatum, Num. 32. 38. *quod Reubenitæ nomina nova impoſuerint civitatibus a ſe ædificatis, ſcil. Nebo & Baalmeon, quarum nomina mutarunt.* Quorſum vero hoc addidiſſet, ſi omnium nomina mutaſſent? In reliquis itaque nomina non ſunt mutata, ſed eadem ſunt Chananæis & Iſraelitis. Præterea variæ erant urbes in terra Chanaan, in quibus Hebræi nihil juris habebant; quarum nomina tamen ſunt Hebraica, ut צרפתה צור צידון.

15. Hebræi cum Chananæis colloquebantur ſine interprete: ſcil. exploratores a Joſua miſſi, cum Rahab meretrice: legati etiam & nuncii, qui vel ad Joſuam miſſi, ut Gabeonitarum & aliorum, vel ab ipſo ad Chananæos mutuo colloquio utebantur: unde liquet, eandem linguam utriſque communem fuiſſe. Et Eſ. 19. 18. *In illo die* (ait Propheta) *erunt quinque urbes in Ægypto, quæ loquentur labio* (ſive lingua) *Chanaan.* Ubi Ægyptiorum ad fidem Chriſti converſionem Propheta prædicens, affirmat ipſos lingua Chanaan locuturos; hac phraſi eorum converſionem & admiſſionem in Iſraelis rempublicam denotans: ubi plane eandem facit Judæorum linguam, cum lingua Chanaan.

16. Idem luculenter probant ſermonis Punici reliquiæ, quæ apud auctores veteres reperiuntur. Pœnos enim tam nomen, quam linguam Phœniciam ex Phœnicum coloniis, qui in Africam migrarunt, habuiſſe, apud omnes teſtatum eſt. Nihil enim frequentius apud ſcriptores veteres occurrit, quam Didonis in Lybiam navigatio; ubi condidit Byrſam in Carthagine: & in vicinia Carthaginis ſitos eſſe Liby-Phœnices, mixtum Afris genus Punicum, aliaque id generis, videre licet apud Juſtin. l. 18. Liv. l. 21. Narrat etiam Diodorus l. 17. cum Tyrus ab Alex. Magno obſeſſa erat, *Tyrios maxime fiſos* τοῖς ἀπογόνοις αὐτῶν Χαρκηδονίοις, *nepotibus ſuis Carthaginenſibus*: & teſtatur Livius. l. 34. Annibalem, cum ad Tyrum veniſſet, *exceptum eſſe a Carthaginenſibus, ut ab alia patria*: & e Phœnicia tranſlata lingua, magnam Afrorum partem eandem eſſe affirmant, S. Auguſt. de Civ. lib. 16. cap. 6. & Arnobius in Pſal. 104. Phœnices vero a Chananæis ortos, ex Phœniciæ nomine & ſitu, antiqua ipſorum lingua, moribus & inſtitutis, facile eſſet oſtendere. Sufficit, quod LXX. Seniores ſæpe Phœnicum & Chananæorum nomen promiſcue uſurpant, ut ex locis inter ſe & cum textu Hebr. collatis apparet, ſcil. Ex 6. 15. cum Gen. 46. 10. & Ex 16. 35. Joſ. 5. 12. ubi pro terra Chanaan in Hebræo, eſt apud LXX. terra Phœnicum. Phœniciam vero eandem cum Hebraica linguam facit Lucianus natione Syrus, in Pſeudomanti, dum de Alexandro dicit, ipſum voces quaſdam ignotas protuliſſe, οἷαι γένοιντ᾽ ἂν Ἑβραίων ἢ Φοινίκων, *quales ſunt Hebraicæ vel Phœniciæ*: & Chærilus de Solymis dicit; Γλῶσσαν μὲν Φοινίκην ἀπὸ στομάτων ἀφιέντες, *Hi vero ore ſuo Phœnicia verba ſonabant.* Vocabula etiam Phœnicia, quæ apud priſcos auctores extant, vel Hebraica eſſe, vel parum diſtare, omnibus conſtat. In Sanchuniathone vetuſtiſſimo auctore, qui Phœnicum Annales ſermone Phœnicio conſcripſit, quos poſtea in Græcum tranſtulit Philo Biblius, cujus fragmenta quæda nobis ſervavit Euſebius, legimus Βεελσάμην explicatam per *cœli Dominum*, ζοφασήμιν *cœli contemplatorem*, Σαδὺκ *juſtum*, μὼθ *mortem.* Sic in Heſychio Ἄδωνις redditur *Dominus.* Apud Plutarchum Ἄλφα, *bos*: in Porphyrio μάλχος *rex.* In Athenæo νάβλα pro *inſtrumento quodam muſico*: quæ omnia Hebraica eſſe omnibus notum eſt. Pœnorum vero lingua quantam affinitatem cum Hebraica habuit, clariſſime oſtendit, ex infinito vocum numero, quas ex omnibus auctoribus ſummo ſtudio collegit, D. Bochartus: cui aliquid adjicere, eſſet teruncium Crœſi theſauris addere. Paucas ex multis ſeligemus, quæ eædem ſunt Punicæ & Hebraicæ. Affirmat S. Auguſtinus, qui inter Pœnos Epiſcopalem ſedem habuit, annum circa 1900 poſt primum Phœnicum in Libyam adventum; quique ipſorum linguam ignorare non potuit, in expoſ. Epiſt. ad Rom. inchoata, *Ruſticos juxta Hipponem interrogatos unde eſſent, Punice reſpondiſſe, Chanani, id eſt, Chananæos eſſe.* Idem tract. 15. in Johan. *Cognatæ ſunt linguæ iſtæ & vicinæ, Hebræa, Punica, & Syra.* Et contra literas Petiliani. l. 2. c. 104. *Hebræi dicunt Meſſiam, quod verbum Punicæ linguæ conſonum eſt, ſicut alia permulta Hebraica, & pene omnia.* Vid. Serm. 35. de verb. Domini: ubi *Mammona* ait eſſe *verbum Hebræum cognatum linguæ Punicæ.* Idem diſerte affirmat Hieronym. locis pluribus. Comment. in Jer. l. 5. c. 25. *Tyrum ſcil. & Sidonem in Phœniciæ littore principes eſſe civitates: --quarum Carthago colonia eſt. Unde & Pœni ſermone corrupto, quaſi Phœni, appellantur, quorum lingua linguæ Hebrææ magna ex parte affinis eſt.* Idem eſt videre apud eundem in Eſ. 3. c. 7. & quæſt. in Geneſ. de voce שים Gen. 36. 24. Ex iſtis vero duobus patribus varias voces Punicas colligere licet, quas ipſi Hebraicas eſſe, affirmare non dubitant, ut שלש *tres*, Auguſt. in expoſit. inchoata ad Rom. הדם *ſanguis* in Pſal. 136. ממון *lucrum*, Serm. Dom. in monte, l. 2. c. 14. בעל *Dominus*, Quæſt. in Jud. c. 16. שמים *cælum*, ibid. משח *unctus*, Tract. 15. in Johan. Sic apud Hieron. in Eſ. c. 7. עלמה *virgo.* Licet vero Auguſtinus ſæpius profiteatur ſuam in lingua Hebræa ignorantiam, ut Epiſt. 131. ad Memorium, & 119. ad Januarium, & Confeſſ. 11. c. 3. hoc tamen modeſtiam viri ſummi arguit potius, quam omnimodam ejus linguæ ignorantiam. Exactam ejus ſcientiam forte non habuit: tantam tamen, qua ejus cum Punica convenientiam obſervare poſſet. Qui plura deſiderat, adeat D. Bochart. libro citato, ubi ex Sanchuniathone, Herodoto, Joſepho, Polybio, Livio, Trogo, Strabone, Plutarcho, Solino, Herodiano, Julio Capitolino, Athenæo, Macrobio, aliiſque veterum, ampliſſimam inveniet ſegetem vocabulorum Punicorum, quæ Hebræis conſona: Præſertim ex Plauti Pœnulo, Act. 5. Scena 1. ubi ſermonis Punici continuatam habemus orationem, plureſque periodos, quam ullibi hodie extant: in quorum explicatione Critici ingenia ſua multum torſerunt, ita ut quidam in Comment. in Plautum, hæc habeat; *Hæc Punica ſunt, non poſſunt legi.* Videantur Joſ. Scalig. Joh. Seldenus de diis Syris, lib. 1. c. 2. D. Grotius Epiſt. 106. ad Gallos. Sam. Petit. Miſcel. l. 2. c. 1. & D. Bochart. Geog. Sacr. part. 2. l. 2. c. 5. Salmaſ. epiſt. lib. 1. epiſt. 18. ad D. Grotium, &c.

17. Corrupta ſane ſunt & valde confuſa omnia apud Plautum; ex imperitia librariorum maxime, qui vocales appoſuerunt. Nam, ut bene notat Petitus, *Scripta erant primo ſine punctis vocalibus, ut Hebræa & Phœnicia omnia.* Eoſdem verſus a craſſioribus mendis purgatos, exhibent tum Petitus, tum Bochartus, literis tum Latinis, tum Hebraicis, cum verſione Latina: quos apud eoſdem auctores perſpicere licet. Varietatem tamen aliquam apud eos tum in erratis corrigendis, tum in Hebraica lectione, & ejus verſione Latina, obſervare poſſumus. Ut ex primo verſu, quem juxta utroſque ſubjiciam, una cum utriuſque verſione Latina, & Plautina illa paulo liberiore.

Apud Plautum ſic habetur verſus primus.

Ny thalonim valon uth ſi corathiſima conſith.

quem ita reddit Poeta, *Deos deaſque veneror, qui hanc urbem incolunt.*

Bochart. נא את עליונים ועליונות שכורת יסמכון זות.

Rogo Deos Deaſque, qui hanc regionem tuentur.

Petit. נַט עֶלְיוֹנִים וְעֶלְיוֹנוֹת זְכוּר אֶת־אִישֵׁי מָקוֹם זוֹת.

Inclinate & advortite, O Dii Deæque, quorum ſub numine
viri hujus civitatis ſunt.

D. Bocharti lectio & explicatio mihi magis placet, ut quæ propius ad verba Plautina accedunt, eorumque ſenſum melius explicant. Sunt in totum verſus iſtiuſmodi 16. quorum ſex poſteriores eadem repetunt, quæ in prioribus, ut exiſtimat Bochartus, una cum D. Grotio. Quod probant; tum ex ſimili initio, (nam *Nith alonim Valanuth ſiccoreth, &c.* parum diſtant, ab *Exanolim Volanus ſiccuratim,*) quam ex propriis nominibus, iiſdem ſcil. Antidamaſchi & Agoraſtoclis ſive Ariſtoclis, qui ubique nominantur paribus fere intervallis; tum, quod ultimus decem verſuum orationem claudit: & quod Plautus decem tantum verſus priores Latine reddidit, & reliquos præterit: quod non feciſſet, ſi quid aliud iis ineſſet, quam in prioribus. Poſteriores vero ſex alia lingua ſcriptos arbitratur, Libyca ſcil. antiqua: nam utrumque idioma erat in uſu apud Pœnos, unde *bilingues* dicti: ideo tam Punice, quam Libyce loquentem Hannonem Pœnum inducit Poeta. Fruſtra itaque ſunt, qui ex lingua Hebraica verſus iſtos ſex explicare ſatagunt, inter quos Petitus, & Grotius, cum nulla ſint Hebraiſmi veſtigia, niſi quod prima vocabula, *Alonim, Valonus*, videntur corrupta eſſe ex Punicis, *Alonim, Volanus*, quæ cum deorum nomina ſint, facile potuerunt Pœni eadem in lingua Libyca uſurpare. *Siccorath* etiam, & *ſucceratim* videntur idem eſſe a Græco χώρα facta. Bocharto conſentit D. Grotius, Epiſt. ad Gallos 106, niſi quod ſex poſteriores verſus etiam Hebraice ſive Punice deſcriptos ſentit: cujus verba ſunt; *Non aliam in illa nobili ſcena quærendam interpretationem ab iis, quæ Latine ſequuntur; ſed Punica bis eſſe poſita, ex diverſis ſcil. codicibus duplicata ſcriptura, & ita ut poſterior ſit priore corruptior; &, vocibus quibuſdam omiſſis, contractior. Idem enim eſt* Hyeli Alonim, *quod poſtea* exanolim; *&* Valonus *quod poſtea* Volanus, *& ſic deinceps: cujus differentiæ pars inde nata, quod Syri* ח *ut S pronunciabant, quod hodieque Judæi faciunt. Unde iſta jam olim* חור *&* שור *& ſimilia. Verum eſſe quod dico, nominibus propriis, quæ neceſſario eadem eſſe debent, convincitur.* Agoraſtacles *eſt in priore parte Punica, in ſecunda corrupte* Ariſtoclem, *in Latino eodem loco* Agoraſtoclem. *Sic v. 5, Punico legendum,* Antidamas chon: *in parte ſecunda Punica, ubi confuſi ſunt verſus, eſt,* Athidamaſcon. *In eundem modum reſtituerem, quod in Latino,* Antidamas *fuit. Nam* חון *pro* חיה *etiam nunc Rabbini uſurpant.---Omnia corrigere difficile eſt ob peccata ſcribarum in lingua ignota. Adde, quod vetus Pœnorum pronunciatio nos fugit; neque tota reſarciri poteſt, aut ex Hebræo ſermone, qui haud dubie a Tyro deſtitit* (dialecto ſcil.) *aut a Syriaco, qualem habemus in libris tanto ſerioribus. Quædam ſunt facilia, ut,* binuthi, *gnatas meas, pro quo legitur,* bimuthii, *&* bin achi *fratris filium, pro quo* binuthii. Sic fel yth chylu, chim tem liphul, *eſt,* פעל את שלו כין חם לפעל fecisſe ſibi quod faciendum fuit. *In Punica abundat* חם omnino, *cætera aperta ſunt.*

18. Hactenus D. Grotius: qui, ut videmus, in hoc cum Bocharto congruit, quod idem bis repetitur: (quod iiſdem argumentis probat,) & Plautinam interpretationem Latinam attendendam eſſe, licet in aliis quibuſdam differant. Claud. Salmaſii verba in Epiſt. ad D. Grotium. lib. 1. epiſt. 18. libet etiam apponere; *De Punicis Plautinis tecum ſentio, vel Pluto cæciorem in pleriſque deprehendo* (Exiguum) *In primo verſu omnes aberrarunt, quem ſic componendum judico, & judicii etiam tui facio.* את עֶלְיֹנִים וְעֶלְיוֹנוֹת שֶׁקֶּרֶת הַוּוֹת מָקוֹם יֵת *quod eſt, Deos Deaſque veneror, quibus urbs hæc habitatio eſt. Plautus ad verbum, qui hanc urbem colunt.* ית *pro* יש. *Non dubito quin illud Corath Plautinum ſit urbs, Hebraice Kereth, quæ Syris Cartha. Eadem illa, quæ ſcribis, animadverteram de repetitis verſibus ex* διττογραφίᾳ, *ut &* Antidamas con, *Antidamas fuit, idque ex Arabiſmo meo, quibus* كان *eſt, fuit. Hebrais autem puto, & Phœnicibus perpetuum eſt, ubi eſt Arabicum Elif, ponere Vau, quod in ſexcentis obſervavi. Mirum vero Pœnos Phœniciam linguam vel uſque ad extima tempora pene puram conſervaſſe, ut conſtat ex multis Auguſtini locis, apud quem* Namphanio *ille, in quo hæret Seldenus, debet eſſe* Namphamio *: ut ſæpe in libris vetuſtis N. pro M. reperitur exaratum. Nullus certe eſt liber Plinii aut Solini, quamlibet antiqua ſcriptus manu, in quo non* Minas *pro* Mimante *monte offenderim.* Namphanio *plane Punicum proprium nomen, quod* boni pedis *hominem ſignificare ſcribit Auguſtinus nempe* נעם פעם.

19. Ex ſententia celeberrimorum hujus ſeculi Criticorum, videmus verſus decem priores ex vocabulis Hebraicis conſtare: unde infertur, quod propoſuimus, eandem eſſe linguam Hebraicam cum Phœnicia ſive Punica, vel ſaltem dialecto tantum diverſam fuiſſe. Nemini vero mirum ſit aliquatenus Punicam ab Hebræa tanto temporis intervallo, ſcil. annorum 1900, variaſſe: cum multo minore tempore magnas mutationes linguas fere omnes ſubire, ſupra oſtendimus. Apud Græcos diverſæ erant dialecti, lingua tamen eadem; & apud omnes fere gentes idem obſervare licet. In Anglia noſtra, præter linguas VVallicam & Cornubienſem, dialectus Septentrionalium ab Auſtralium, & utrorumque ab illa Occiduarum plagarum differt: omnes tamen eandem linguam colimus. Apud Judæos etiam obſervarunt multi dialecti varietatem ex Jud. 12. 6. in pronunciatione Schibboleth: quam tamen dialectum eſſe negat Mayerus, Philolog. ſac. l. 1. c. 1. Et ſerioribus temporibus, alia erat dialectus Galilæorum, alia Hieroſolymitanorum, ut conſtat ex Matth. 26. 73. & Mar. 14. 70. Videatur Buxtorf. Lexic. Rabbinic. voce גלל. Nec dubitandum, Punicam & Chananæorum dialectum ab Hebraica diſcrepaſſe, & utraſque peculiares habuiſſe ſermonis proprietates ſive idiotiſmos, quibus non obſtantibus, una eademque lingua erat omnibus communis. Peregrina etiam vocabula in Pœnorum linguam irrepere poterant a vicinis gentibus, Arabibus, Æthiopibus, Ægyptiis, &c. quædam etiam ex antiquis incolis Libyca retenta ſunt, quibus ab Hebraica in multis diſcrepare potuit. Multa etiam vocabula Hebraica perierunt, & nobis hodie incognita ſunt: deſiit enim eſſe vernacula poſt Captivitatem Babylonicam, nec ullum habemus librum, in quo pura Hebraica extat, præter vet. Teſtamentum, in quo mutilam eſſe neceſſe eſt, cum omnes voces Hebraicas in eo reperiri, nemo ſibi facile perſuaſerit. Ex hiſce ratio reddi poteſt, cur in ſcriptis veterum multa occurrant vocabula Punica, quæ ad Hebræas origines revocari non poſſunt: poſſunt enim eſſe antiqua Libyca, vel nationum vicinarum, vel Hebraica nobis incognita. Cauſa vero cur Deus linguam primam inter Chananæos manere voluit, (ut alibi indicavimus,) erat, quia Patriarchæ inter eos peregrinaturi erant per longum tempus, cumque iis commoraturi, (quod, niſi eandem habuiſſent linguam, commode fieri non potuit,) & quod ipſorum poſteris terram iſtam Deus deſtinaverat in hæreditatem.

20. De conſervatione Linguæ Hebraicæ, ſecundum varias temporum periodos, quædam obſervanda veniunt. Primo, a Confuſione Babylonica ad Abrahamum, ſtatuunt quidam, per totam Aſſyriam inter poſteros Shemi, & in Chananæa inter Chami progeniem, linguam Hebræam poſt diviſionem remanſiſſe: In Aſſyria vero, ob frequentia variorum populorum commercia, & magnas imperii mutationes, in Chaldaicam degeneraſſe: adeo ut Abrahamus Chaldaicam tantum calleret, antequam fluvium trajiceret; & in Chananæa linguam Chananæam diſceret, quæ poſtea ab ipſius tranſitu dicta eſt Hebræa. Eandem etiam puram manſiſſe apud Chananæos, qui eaſdem cum Aſſyriis mutationis cauſas non habuere, niſi quod circa loca maritima Tyro & Sidoni vicina, aliqua dialecti varietas a frequentia commerciorum per Tyrorum navigationes introducta ſit. Sic Joſ. Scal. Epiſt. ad Tompſonum, & ad Ubertum. Idem docent Genebr. Chronol. lib. 1. Erpenius Orat. de ling. Heb. Gerh. Voſſius de arte Gram. l. 1. Joh. Seld. de diis Syris l. 1. c. 2. qui omnes (uno excepto Genebrardo, qui in modo loquendi differt) a Scaligero hanc ſententiam hauſiſſe videntur. Quæ quidem quoad Chananæos & Phœnices vera eſſe probavimus: at per totam Aſſyriam hanc linguam ſervatam fuiſſe poſt diviſionem, vel in Chaldæam mutatam, vel Abrahamum eam a Chananæis primum dediciſſe; mihi non videtur veriſimile. Linguam enim Chaldaicam unam eſſe ex primis poſt Confuſionem ortis ſtatuunt plerique graviſſimique authores.. Nec videtur conſilio divino conſentaneum de impediendo Turris ſtructuram, ut per vaſtas illas Babyloniæ & Syriæ regiones lingua prima permaneret. Si enim omnes, qui illas terras habitarunt, ſeſe mutuo intelligerent, cur non potuerint in ſtructura ſua progredi? Abrahamum vero a Chananæis linguam Hebræam didiciſſe antea ſibi ignotam, concedi non poteſt. Nam Semus non erat in conſpiratione Babylonica, ut plerique ſtatuunt: unde pœnæ non obnoxium fuiſſe; ſed linguam primam retinuiſſe, vero conſentaneum eſt. Et licet quoſdam ex Semi poſteris cum Idololatris mixtos fuiſſe, teſtetur hiſtoria Sacra: apud alios tamen ejuſdem ſtirpis, verum Dei cultum viguiſſe una cum lingua primæva, negari non poteſt. Si enim apud Chananæos utrumque ſervatum erat, multo magis inter Semi poſteros, ſemen benedictum. Linguam vero ſuam, quam in Confuſione ſervaverat, ad poſteros Semum propagaſſe, non eſt cur dubitemus: præſertim cum ſecundum computum vulgarem codicum Hebræorum, Semus vixerit temporibus Abrahami & Iſaaci, a quo Abraham linguam Hebræam addiſcere potuit, cum in Chaldæa vixit. Unde & Abraham duplici lingua in Chaldæa locutum fuiſſe, teſtantur Munſter. Gram. Chald. p. 10. Hieron. in Dan. 2. & liber Coſri Orat. 2 ſect. 68. Hoc etiam clare evincunt nomina Pelegi, Abrahæ, Saræ, & locorum ab ipſis impoſita, quæ Hebraica ſunt.

21. Aliorum eſt opinio huic oppoſita, qui linguam Hebræam in Heberi tantum familia (unde nomen accepit) conſervatam fuiſſe volunt ad Abrahamum uſque: a quo ad Jacobi poſteros propagata fuit: Ita viri docti, qui ab Hebero linguam Hebræam dictam eſſe volunt. Hanc vero ſententiam ſupra rejecimus, cum de linguæ Hebrææ denominatione egimus. Vera itaque ſententia eſt, non tantum in Heberi familia, ſed & inter alios Semi poſteros, (inter quos unus erat Heber,) etiam & inter quoſdam de Chami progenie in Phœnicia, & Chanaanæa, ſervatam fuiſſe, ut jam oſtendimus. Quæ enim de Hebero ſupponunt, reliquis Semi poſteris æque convenire poſſunt: nec de Hebero magis, quam de Semo, Arphaxade, Sala, Peleg, Reu, vel Serug quicquam probant: cum nil ſingulare de Hebero magis, quam de iſtis ſcriptum legimus: nec ulla ratio ſuadet, Semum linguam primam oblitum fuiſſe, nec ejus poſteros non docuiſſe & inſtituiſſe ad Jacobum uſque, cum tamdiu poſt Diluvium vixerit. Cum itaque in eo ejuſque poſteris a patre Noah benedictis, vera Eccleſia, vera religio, cultuſque veri Dei ad Abrahamum uſque manſerit; dubitari non poteſt, quin & lingua prima etiam inter ipſos conſervata ſit.

22. Poſtea, cum Jacob et ejus filii in Ægyptum deſcenderant, & per ducentos annos in immenſum multiplicati ſunt, linguam ſuam in Ægypto ſervaſſe, nec eam cum Ægyptiaca mixtam fuiſſe, ſed eandem demum in terram Chanaan attuliſſe, inter omnes convenit. Hinc illud inter Hebræos, referente Dav. de Pomis, Præf. ad Lexicon ſuum, *Iſraelitas in Ægypto non mutaſſe veſtimenta, nec linguam, nec* (quod alii addunt) *nomina.* Elias enim in Præf. Methurg. dicit, *tria in Ægypto non mutaſſe Iſraelitas, nomina, veſtes, & linguam.* Cauſam vero cur tot annis linguam ſuam puram conſervarunt, cum multo minori ſpacio in Babylonia captivi linguam vernaculam obliti ſunt; hanc fuiſſe exiſtimo; quia ſimul in una Ægypti parte convixerunt, in terra Goſhen: captivi vero ubique diſperſi erant ſub variis dominis; quorum mandatis ut obtemperarent, neceſſario ipſis addiſcenda erat lingua Chaldaica. Unde licet inter ipſos, Seniores linguam propriam retinere poterant; liberi tamen, quos durante Captivitate habuerunt, pro Hebræa Chaldaicam addiſcebant: ut Judæi hodie regionum, ubi diſperſi vivunt, linguas pro vernaculis habent. Linguam vero Hebræam & Ægyptiacam diverſas fuiſſe, ex eo conſtat; quod Joſephus fratres per interpretem allocutus ſit: & Pſaltes dicit, *Cum in Ægypto peregrinati ſunt, Iſraelitas linguam alienam audiviſſe.*

23. Cum vero Iſraelitæ terram promiſſam poſſederunt, expulſis antiquis incolis, linguam ſuam puram ſervaſſe, teſtantur libri Sacri ante Captivitatem Babylonicam ſcripti, uſque ad everſionem Templi primi: ita ut per totum illud tempus nullam notabilem mutationem ſubiit hæc lingua. Quod partim a ſingulari Dei providentia profectum, partim ex moribus & inſtitutis Judæorum; quibus a connubiis, fœderibus, & omni fere cum vicinis gentibus Idololatris commercio arcebantur: unde, quia cum gentibus mixti non ſint, linguam ſine mixtura conſervabant; ſicut ob eandem cauſam Chinenſes, & alii, linguas ſuas per tot ſecula immixtas habent, ut in Proleg. de linguis diximus.

24. Durante vero Captivitate 70 annorum, magnam mutationem ſubiit: adeo ut Judæi linguæ propriæ obliti, Chaldaicam cum aliqua Hebrææ tinctura poſt ſolutam Captivitatem in patriam introduxerint.

A quo tempore, Hebraica, poſtquam duraſſet annos plus minus ter mille & quadringentos juxta computum vulgarem, deſiit eſſe vernacula, juxta communem omnium fere doctorum ſententiam. Unde legimus Neh. 8. 7. 8. Eſdram & Levitas, cum legem populo prælegerent, eandem expoſuiſſe, & ſenſum dediſſe, (lingua ſcil. vulgari) ut populus intelligeret. Et hinc erat origo Paraphraſium, cum poſtquam legem & prophetas in ſynagogis prælegerant, explicationem lingua vulgari dederunt. Hinc ſcribit Elias, præf. lib. Methurg. וּבְשֶׁגָּלוּ מֵאַדְמָתָם וּבָאוּ לְבָבֶל שָׁכְחוּ מִכֹּל וְכֹל בַּכָּתוּב בְּסֵפֶר נְחֶמְיָה *Cum vero ex terra ſua exularent, & in Babyloniam abducti eſſent, penitus obliti fuerunt linguæ ſuæ; ſicut ſcriptum eſt in libro Nehemiæ.* Idem teſtantur Kimchi præf. lib. Michlol. Ephodæus Gram. c. 7. & alii. *Interim tamen manebat in quorundam animis,* (ſacerdotum, ſcil. & judicum) *cognitio legis & linguæ,* ut in libro Coſri part. 3. ſ. 15. *conſervata fuit* (lingua) *in corde ſacerdotum & Judicum, ut docerent judicia juſtitiæ.* Pro Hebraica itaque poſthac Chaldaica Judæis facta eſt vernacula, quæ primo purior, poſtea magis corrupta & vitiata, pro diverſitate nationum, quibus ſerviebant, variis dialectis & idiotiſmis. Et non tantum hac lingua locuti ſunt, ſed & in hac libros ſuos conſcripſerunt uſque ad everſionem Templi ſecundi, & ſeculis ſequentibus: ita ut nullibi hodie extet lingua Hebraica pura, niſi in vet. Teſtamento. Unde illa querela D. Kimchi præf. lib. Michlol. *quod ex quo tempore deportati ſint ipſorum patres in terram alienam, gentium linguam didicerint, & linguæ ſanctæ obliti ſint, & ad hunc diem loquitur quiſque labium peregrinum, ſecundum locum captivitatis ſuæ & exilii ſui: nihil inveniri in manibus ſuis* Hebraice *ſcriptum, præter 24 libros ſacros, & paucula quædam vocabula in Miſchna.* Quod vero quidam objiciunt, ut Gordon. Chronol. Tom. 1. f. 115. præcipue Barthol. Mayerus Philol. ſacr. parte 2. cap. 2. linguam Hebræam vernaculam fuiſſe durante Imperio Perſico & Græco, & non ante Aſſamonæorum tempora in Aramæam degeneraſſe, quia Prophetæ poſt Captivitatem prophetias ſuas lingua Hebraica conſcripſerint; & probabile non ſit Deum populum reducem aliena lingua allocutum fuiſſe: quod ex hoc confirmant, quia Paraphraſes nullæ fuerint ante Onkeloſum & Jonathanem, qui paulo ante Chriſtum floruerunt, vel circa Chriſti tempora: Hæc (inquam) parum movent. Nullam enim probabilitatem habet, quod ſub Græcorum imperio lingua Hebræa in Chaldaicam vel Syriacam mutata ſit: Græci enim potius propriam linguam more victorum introduxiſſent, quam Chaldaicam. Neceſſario itaque hæc mutatio a Chaldæis dominis, non a Græcis profecta eſt: multa enim præter linguam a Chaldæis Judæi mutuarunt, (inter alia Menſium nomina Chaldaica, cum antea eos per primum, ſecundum, tertium, &c. numerarent:) nec ſentimus ſtatim poſt reditum apud omnes Judæos amiſſam eſſe linguam Hebræam: nam apud ſacerdotes & ætate provectiores remanſit. Multi enim erant, qui cum Templi ſecundi fundamenta jacta fuiſſe primum viderant, fletus & lachrymas miſcuerunt cum juniorum jubilo: multi etiam, dum in captivitate erant, linguam hanc liberos a pueritia docuerunt: licet prævaluerit Chaldaica apud plebem. Imo certum eſt, quod non tantum Prophetarum temporibus Sacerdotes & Levitæ, qui plebem ex officio tenebantur inſtruere, linguam ſanctam retinuere; ſed & inter populum multi ex primoribus, ut & ſacerdotes, omnibus poſtea temporibus linguam antiquam coluerunt. Imo reliquias ejus quaſdam apud populum remanſiſſe, haud invitus conceſſero. Vix enim ullam linguam tantillo tempore ita extinctam fuiſſe legimus, ut nulla ejus veſtigia extarent, etiam in magnis mutationibus: vulgus tamen, *quem penes arbitrium eſt, & jus, & norma loquendi,* plerumque Chaldaice loquebantur. Non mirandum itaque, Prophetas ultimos prophetias ſuas Hebraice ex maxima parte (nam quædam ſunt Chaldaica apud Eſr. & Daniel.) conſcripſiſſe: cum omnes reliqui libri ſacri eodem idiomate conſcripti fuerint; & nunquam defuerint ex ſacerdotibus aliiſque, qui linguam hanc tenebant, & ſcripturas populo explicare poterant. Ad illud quod de Paraphraſibus addunt, dico in ipſos retorqueri poſſe: nam ab illo tempore quo ipſi linguam mutatam eſſe volunt, uſque ad Jonathanem, nullum probare poſſunt extitiſſe Targum, per 200 fere annos. Si vero dicant; Sacerdotes & Levitas legem populo expoſuiſſe lingua vulgari, poſtquam ipſam prælegiſſent publice in ſynagogis, & hoc ſatis fuiſſe ad populi inſtructionem; idem reſpondeo de temporibus prioribus, eundem ſcil. docendi morem invaluiſſe, a reditu Babylonico. Sed de his plura, cum ad Paraphraſes Chaldaicas deventum fuerit.

25. De duratione etiam hujus linguæ, curioſe ſatis quidam diſputant, An ſicut omnium prima fuit, ſic omnium ultima ſit futura, ſcil. Beatorum in cœlis? Ut vero Judæorum & Chiliaſtarum nugas prætereamus, qui terrenum Chriſti regnum ante generalem reſurrectionem expectant, in quo ipſi cum Chriſto ſuper omnes populos regnaturi ſunt, & labium electum erit Hebraicum: hoc certum eſt, fideles poſt reſurrectionem ſermonem aliquem habituros, quo laudes divinas uno ore in æternum celebrabunt: corpora enim eorum erunt perfecta, & omnia ſermonis inſtrumenta habebunt, ut in corpore Chriſti poſt reſurrectionem videmus. Chriſtum enim Apoſtoli & diſcipuli poſt reſurrectionem audierunt loquentem: imo S. Paulus Chriſtum de cœlo loquentem audivit, & Chriſto audiente reſpondit, ut obſervat Bell. de fœlicitate æterna, l. 4. c. 16. Linguam vero Beatorum futuram Hebraicam ſtatuunt multi tam Judæorum, quam Chriſtianorum: quos enumerat inter alios, D. Buxt. diſſert. de ling. Hebr. conſervatione, & Joh. D' Eſpeires Tract. de Textu Heb. diſp. 1. q. 5. Huc trahunt loca Scripturæ, Eſ. 19. 18. Zeph. 3. 9. Zach. 14. 9. Pſal. 149. 6. ubi vaticinantur Prophetæ de 5 civitatibus Ægypti, qui loquentur linguam Chanaan; & de labio electo, ſive uno, quo omnes nomen Dei invocabunt; & quod Deus erit unus per univerſam terram, & nomen ejus unum. Ex his enim concludunt, omnes tandem linguam Hebræam locuturos. Hoc tamen ex iſtis locis firmiter colligi non poteſt. Loquuntur enim Prophetæ, de converſione gentium ad Chriſtum, quod abjecta Idololatria & falſo cultu, omnes quaſi uno ore unum verum Deum ubique invocabunt: quod impletum videmus poſt Evangelii promulgationem. Nam ex omnibus nationibus collecta Eccleſia Chriſti laudes divinas unanimiter celebrat; ipſumque confitentur ſinguli, non lingua Hebræa, ſed linguis propriis. Rationes etiam proferunt, quod hæc lingua prima fuerit, ideoque noviſſima erit; quod a cœlo originem traxit, a Deo infuſa primis hominibus in Paradiſo: unde conjiciunt, eandem futuram in Paradiſo cœleſti, cujus typus erat terreſtris. Hæc vero parum ponderis habent. Nam cum vita beata, quam expectamus, longe ſuperat hujus vitæ ſtatum; etiam quæ fuit in Paradiſo; imo quicquid intellectu concipere poſſimus: myſteriaque Chriſtianæ religionis, quæ a Domino & Apoſtolis lingua Syriaca primo tradita, & poſtea Græcis literis conſignata, omnia quæ in lingua Hebraica ante Chriſti adventum Deus revelaverat, gloria & altitudine multis gradibus excedant: infirmum eſt ex lingua, quam ad hujus vitæ uſum Deus infudit, colligere eandem in ſtatu futuro permanſuram, vel aliquid de linguæ Hebraicæ, potius quam Syriacæ vel Græcæ, uſu, inter Beatos pronuntiare. Multo probabilius ſentiunt, qui Angelicum illum, de quo Apoſtolus 1 Cor. 13. 1. futurum ſermonem Beatorum ſentiunt: cum Dominus diſerte dicat, *fideles futuros fore* ἰσαγγέλους & ut in prima creatione Hebraicam primis hominibus infudit, & Eccleſiæ naſcentis primordio, quod quaſi nova erat Creatio, multarum linguarum χάρισμα Apoſtolis aliiſque divinitus conceſſit: ſic rationi conſonum eſſe, Deum poſt reſurrectionem in animos Sanctorum novam linguam infuſurum, qua omnes in divinis laudibus perpetuo ſe exerceant. Joh. D' Eſpeires, licet priorem ſententiam fere communem eſſe Theologorum agnoſcat; addit tamen, *probabilius dici poſſe, novam linguam, Hebraica longe excellentiorem, futuram eſſe, quæ ſuavitate & energia omnes ſuperet; quæ unico verbo ſententias indicet, ut verba in pariete ſcripta,* Dan. 5. 17. *imo tam fœcundam fortaſſe fore, ut ex ſolis monoſyllabis conſtet: qualem omnium perfectiſſimam eſſe putat, &c.* Quicquid vero de hiſce ſcribunt curioſi, nil certi ſtatui poſſe arbitror, cum a ſola Dei voluntate pendeant, qui de iis nihil nobis adhuc revelavit. Hoc certo ſcimus, linguam fore omnium præſtantiſſimam, & Beatorum ſtatui congruentem. Concludam itaque cum D. Buxt. loco cit. verbis R. Jehoſuæ in Talm. qui cuidam curioſe percontanti de ſtatu reſurgentium ad vitam æternam, reſpondit, *Quando reviviſcemus, cognoſcemus, qualis futurus ſit eorum ſtatus:* Sic de futura lingua Beatorum in cœlis, quando reviviſcemus, cognoſcemus illam.

26. Præſtantiam vero hujus linguæ, ejuſque excellentiam, oſtendunt antiquitas, origo divina, ſanctitas, perfectio, ſub qua ejus puritas, elegantia, energia, & apta verborum ſignificatio; utilitas denique, & addiſcendi facilitas: de quibus, quia antea quædam diximus Proleg. 1. num. 22. 23. De Linguarum maxime Orientalium uſu; idcirco hoc loco breviores erimus. Antiquiſſimam omnium eſſe, jam fuſe probavimus, mundo coævam, primis hominibus infuſam. Hac, ut notat Ar. Mont. potiſſimæ mundi partes, cœlum, terra, mare, animalia, cæteræque creaturæ, & antiquiſſimæ orbis regiones, nomina ſua ſortitæ ſunt: adeo ut merito omnium linguarum mater dicatur, non quod omnes ex illa ortæ ſint, ut a radicibus derivativa; ſed quod ante omnes alias extitit, ejuſque reliquiæ quædam in omnibus fere linguis inveniantur: & quod Orientales plæræque tantam cum ipſa habent affinitatem, Chaldaica, Syra, Arabica, Æthiopica; ut jactis primo Hebraicæ fundamentis, reliquæ faciliter addiſcantur: Scythicam etiam ſive Tartaricam, (ex qua Perſica, Armena; cui etiam, ut quibuſdam videtur, Europæarum magna pars originem debent,) Hebraicæ affinem eſſe, non deſunt magni viri qui affirmant. Sanctitatem oſtendunt, tum primus ejus auctor D.O.M. qui hanc in mentes primorum humani generis parentum immediate infudit; (nec enim ab hominibus inventa, vel ex aliarum commiſtione (ut pleræque hodiernæ) orta eſt; ſed ab ipſo fonte omnium bonorum, patre luminum, cum primis hominibus concreata:) tum ſacroſancta divina myſteria, de vera Dei cognitione, vero ejus cultu, æternaque hominum fœlicitate, quæ in hac lingua, ut fido tanti theſauri cuſtode, primo impoſita & recondita ſunt: nomenque illud ſanctum & venerandum, quod eſſentiam Dei exprimit, omniumque ſuperat intellectum, in hac lingua expreſſum ſit, quod nulla alia lingua explicare, nedum imitari poteſt. Unde ſcripſit Poſſevinus in Biblioth. ſelect. *tot eſſe in Hebraica ſcriptura ſacramenta, quot literæ; tot myſteria, quot puncta; tot arcana, quot apices.* Cum enim orbis univerſus altis errorum tenebris quaſi immerſus erat; & qui ſapientiæ nomen inter Gentes maxime ſibi arrogabant, cæci erant cæcorum duces: vera ſapientia, quæ ad Deum, ultimum finem, & ſummum hominis bonum, hominem ducit, in hac lingua ſola conſignata fuit: ex quo fonte, qui non hauriebant, ſapientes hujus mundi facti ſunt ſtulti, & in cogitationibus ſuis vani.

27. Perfectionem indicant, verborum puritas, energia, elegantia. Nullas enim habet extraneas voces admixtas: unde hanc ſolam puram, reliquas omnes mixtas, ſcribit Geſner. in Mithrid. c. 1. p. 3. Ex aliarum linguarum radicibus voces ſuas non derivat; ſed omnes, vel pleraſque, ex verbis habet, quæ regulariter tribus literis conſtant; (qui numerus ternarius, numerus perfectionis a multis habetur;) quæque unam ſimplicem & primariam habent ſignificationem, a qua tamen magna cum elegantia aliæ derivantur. Res ipſas etiam apte & accommodate exprimit, ut nulla alia lingua cum ea in hoc comparari poſſit, teſte Erpen. Orat. de ling. Hebr. In verborum etiam per varias conjugationes flexione, earum variam ſignificationem tanta brevitate, & energia exprimit, ut Græcorum & Latinorum compoſitionem multo poſt ſe relinquat, ut oſtendit idem. Hinc *maxime naturales linguas illas eſſe* ſcribit Poſtellus de Originibus, *quæ paucis verbis multa comprehendunt & docent, quæ breviſſimis, illis tamen claris, dictionibus, ac citius una ſyllaba quam duabus, vel litera una, ſenſum explicant; quales Hebræa, & quæ Hebraiſmo originem debent: cum Græca et Latina, ut recentiores et majori diligentia exculta, ſola omnium linguarum declinationem Nominis et Participii, mutata caſuatim voce, noverint; dictionibuſque conſignificativas particulas adjungunt, quas Hebræi et cæteri literis tantum*

jam efferunt: unde remotiores a naturalibus linguis ſunt Græca et Latina. Veneres etiam ſuas habet, quas nulla alia lingua exprimere poteſt. Unde dixit Lutherus Epiſt. ad Lincum, *Ebræos prophetas velle cogere, ut Germanice loquantur, (vel alia quavis lingua,) perinde eſſe, ac ſi Philomelam quis cogeret, ut dulciſſima ſua melodia relicta, uniſonam cuculi vocem imitaretur.*

28. Utilitas vero longe maxima ex hoc conſpicitur, quod myſteriorum divinorum explicationem ita plene ac perfecte, ac ex ipſarum Originalium tabularum inſpectione, aſſequi nemo poteſt. Unde & neceſſaria eſt aliqua ſaltem ejus cognitio iis, qui eloquia divina aliis explicare tenentur. Quam abſurdum enim eſt, ut legatus mandata regis ſui non intelligat, ſed interprete opus habeat? De Themiſtocle narrant, quod cum a Perſarum Rege quædam petere, & cum ipſo colloqui cuperet, annum integrum in addiſcenda Perſarum lingua inſumpſerit, ne Regem per interpretem adiret. Quid ergo ipſis agendum, qui non ſemel, ſed quotidie cum ſummo omnium Rege colloqui tenentur, ejus mandata ad populum deferendo, ipſorumq; vota ad Deum offerendo? Nam, ut viri docti verbis utar, *qui verſiones tantum norunt, aliorum oculis vident, & cum plebe in atriis ſtantes e longinquo ſacra contuentur: qui vero ipſum textum Originalem intelligit, cum ſacerdotibus in ſanctuarium admiſſus, omnium quæ in penetralibus aguntur, ipſe teſtis eſt & arbiter. Hinc* (inquit Lutherus,) *etſi exigua ſit mea linguæ Hebrææ notitia, cum omnibus tamen totius mundi gazis non commutarem.* Ad fontes Hebræos in vet. Teſtamento recurrendum eſſe, cum aliquod dubium occurrit, vel exemplarium varietas, uno ore affirmant veteres: maxime Hieron. Epiſtola ad Suniam & Fretellam. & Aug. de Doctrina Chriſtiana: quod alibi, ſcil. Proleg. de textuum Originalium integritate fuſe probamus. Agnoſcunt Bellarm. lib. 2. de verbo Dei, cap. 11. Canus loc. lib. 2. cap. 15. & alii, in quibuſdam caſibus Hebræos codices conſulendos. Sed etiamſi verſiones ad manus habeamus, *ad multa alia neceſſaria eſt textus Hebraici ſcientia*; ut optime docet Ar. Mont. præf. ad Bib. Interlin. Cum verbum ambiguum eſt, non ſemper ambigue reddi poteſt per interpretem: unde ſignificatio non integra, ſed manca redditur, cum fortaſſe in Hebraica utraque ſignificatio ſervanda eſſet. Nam, ut ait S. Aug. *inter alias S. Scripturæ proprietates hæc neutiquam poſtrema eſt, quod unus aliquis locus adeo dives & abundans ſit, ut plures interpretationes, quarum ſingulæ piæ & bonæ ſunt, admittere poſſit.* Unde a Deo electa videtur hæc lingua myſteriorum Divinorum ſacrarium quaſi omnium fœcundiſſimum. E contra, quod in lingua Hebræa certum quid ſignificat, per vocem ambiguam ab interprete ſæpe redditur: ut in Pſal. 110. ubi נדבות a Græco interprete redditur Ἀρχὴ, unde Latinus vertit *Principium*: quod potius per *Principatum* vertendum eſſet. Præterea quæ in prima lingua ſignificationem habent perſpicuam, in verſione habent obſcuram: ut in proverbiis, idiotiſmis, & verbis arti alicui propriis; vel quæ per tranſlationem facta ſunt, quæ in alia lingua convenire non ſolent. Hinc difficile agnoſcit Hieron. ad Pammach. *alienas literas inſequentem non alicubi excidere, ut quæ in alia lingua bene dicta ſunt, eundem decorem in tranſlatione conſervent*: Ex aliiſque multis, quæ adduci poterant, magna hujus linguæ utilitas ad verum Scripturæ ſenſum enucleandum apparet. Tandem ſi linguæ tantæ dignitatis, perfectionis, elegantiæ, & utilitatis etiam addiſcendi facilitatem addamus, quid amplius deſiderari poteſt? Talis vero eſt hæc lingua, ut haud decimam temporis & laboris poſtulet, quam Latina vel Græca, ut tradunt ejus inſigniores magiſtri. Si quis enim menſes aliquot in eam impendat, (*menſes, non annos*; ſic Erpenius) facile bonos progreſſus in ea faciet. *Bimeſtris vel trimeſtris induſtria ſufficit,* (ſic Amama) *ut mediocriter quis addiſcat: annum vero non requirit, ut omnis ejus difficultas fœliciter ſuperetur.* Qui vero tantillum temporis ab aliis negotiis & ſtudiis, imo a ludis, abſtrahere nolit; tam pretioſo theſauro ſe plane indignum reddit: Qui vero experietur, laboris fructus haud pœnitendos brevi reportabit.

29. His quæ de lingua Hebraica dicta ſunt, quædam de antiquis Hebræorum literis, & de punctis vocalibus annectere, haud inutile erit. Et primo, quod ad literas attinet, ſententia eſt plerorumque linguarum peritia inſignium, literas quas Samaritanas dicimus, quibus Pentateuchum Samaritanum in hac Bibliorum editione excudimus, Hebræorum primævas fuiſſe, quibus Lex & Prophetæ primum ſcripti; eaſque Judæis & Samaritanis communes fuiſſe ante deportationem Babylonicam: Eſdram vero, qui poſt reditum codices ſacros recenſuit & inſtauravit, eoſdem literis Aſſyriis populo Judaico magis notis, (qui, durante Captivitate, linguæ & literarum obliti ſunt,) deſcripſiſſe; & priores Samaritanis, quos cane pejus et angue oderunt, reliquiſſe: ut hoc modo ſe nil cum iis commune habere, teſtatum facerent. Joſephus Scalig. Epiſtola ad Tompſonum & ad Ubertum, & in notis ad Euſeb. an. 1657. digreſſione de literis, hanc ſententiam acriter pro more tuetur, & in contra ſentientes ſtomachatur: ubi de literis Græcis & Phœniciis loquens, dicit, *Græcas a Phœniciis natas, quibus omnes olim & Chananæi & Hebræi uſi ſint; adhucque Samaritani utuntur: neque alios in uſu fuiſſe a temporibus Moſis ad excidium Templi. Nam eæ, quibus Judæi hodie libros ſacros & omnia acta ſua ſcribunt, nuperæ ac novitiæ ſunt, ex Syriacis depravatæ: illæ autem ex Samaritanis. Quod cum luce clarius ſit, tamen quidam ſemidocti, ſemitheologi, & (ut ſignantius loquar,) ſemihomines, non ſolum Judaicas literas vere Hebraicas eſſe priſcas, audent dejerare; ſed etiam impios putant, atque adeo palam vocant, qui aliter ſentiunt: miſeram vero doctorum & piorum hominum conditionem, ſi doctrinæ & pietatis ſuæ non alios teſtes haberent, quam Aſinos.* Poſtea fol. 107. col. 2. *Viſuntur quidem hodie ſicli, qui quotidie Hieroſolymis effodiuntur, & ſub regibus Juda in uſu fuerunt. In illis nummis eædem literæ inciſæ ſunt, quæ in ſcriptis Samaritanorum leguntur, ſine ulla vel exigua mutatione: & putare veterum Hebræorum alias literas fuiſſe, quam quæ in illis ſiclis viſuntur, & quæ ſub regibus Judæ in commerciis Judæorum erant, extremæ & inſaniæ & imperitiæ eſt.* Ad eundum modum Joh. Druſius in Exod. cap. 36. ſcribit, *Hoc ita clarum eſſe, ut nemo amplius, niſi forte alter Carneades, qui de rebus omnibus dubitare ſolebat, iſtud in dubium vocare auſit.* Sic Joh. Gerh. Voſſ. de Arte Gram. lib. 1. cap. 9. *Male eas literas vocamus Hebræas, cum Judaicæ dici debent. Hebrææ enim proprie ſunt Chananææ, hoc eſt Phœnicum, quarum literarum figuram cognoſcere licet ex nummis, qui hodieque crebro eruuntur de partibus Tyri & Sidonis. Iiſdem Judæos ante exilium Babylonicum uſos dicimus, quemadmodum & lingua eadem utrique genti communis erat.* Idem lib. 1. c. 31. dicit, *Judæos Babyloniam abductos, ut Chaldaice didicerunt, ita characteribus uſos Chaldaicis: ubi autem in Judæam reverſi, pauci admodum veteres Hebræorum characteres noverant: eoque Eſdras coactus eſt, iis Moſem & Prophetas literis deſcribere Chaldaicis, quibus aſſueverant: —poſteriores Hebraicæ fuere analogæ veteribus ſive Samaritanis: ut Eſdras optime potuerit vocem voce ſine ullius literæ diſpendio reddere: atque hoc ſufficiebat, ut Scripturarum veritas ſarta tecta permaneret.* His conſentiunt viri clariſſimi, Grotius in notis ad libr. de verit. Relig. Chriſtianæ, Sixtin. Amam. Antibarb. Bibl. Iſaac. Caſaub. exercit. in Baronium, Sam. Bochart. in Geogr. Sacra, Lud. Capell. libello docte & eleganter de hoc argumento ab ipſo edito, Waſerus, lib. de nummis Hebræorum, Mayer. Philol. Sacr. cum plurimis aliis. Inter Eccleſiæ vero Romanæ Doctores, Ar. Mont. Sixtus Senenſ. Serrarius, Bellarmin. Villalpand. Bonfrerius, Guido Fabricius, Joh. Morinus, Joh. D' Eſpieres, tract. 1. de Bibl. Hebr. dub. 1. qui communem hanc ſententiam vocat, & omnium approbatione receptam.

30. Quia tamen non deſunt viri docti, qui contrariæ ſententiæ mordicus adhærent, & ſentiunt hodiernum characterem, quem *Quadratum* vocant, antiquum & Moſaicum fuiſſe, quo lex & reliqui libri ſacri olim conſcripti ſunt; argumenta potiora proferam, tum ex antiquis ſiclorum inſcriptionibus, tum ex teſtimoniis veterum Scriptorum Chriſtianorum & Judæorum petita: eaque contra exceptiones adverſæ partis tuebor: poſtea ad rationes, quas ipſi producunt, reſpondendum. Primum itaque & præcipuum argumentum pro literis Samaritanis, & quod luce ſua evidenter hoc probat; (cui nemo niſi qui luſcus, vel oculos claudit, aſſentiri non poſſit;) ductum eſt ex antiquis ſiclis & numiſmatis Hebræorum ante Captivitatem cuſis; imo ante defectionem decem tribuum, (ut infra patebit,) ex ruderibus Hieroſolymitanis, olim, & hodie effoſſis. Omnes vero ſculpti ſunt characteribus, qui cum hodiernis Samaritanis plane iidem ſunt; paululum quidem variatis ob magnum temporis intervallum, (ut in omnium linguarum literis,) & in quibuſdam vetuſtate exeſis: ita tamen, ut eoſdem eſſe, facile agnoſcas. Sicli autem omnes quatuor drachmas pendent: quod Joſ. Antiq. lib. 3. cap. 9. de ſiclis ſui temporis aſſeruit. Hemiſiclus vero ſive ſicli Dimidium, drachmas ducas. Ex una parte habent urnam auream cum manna, (de qua Exod. 16.) poſito ſupra urnam, vel quaſi in ore calicis, in multis Aleph Samaritano, in quibuſdam Aleph & Schin, aliiſve literis, cum inſcriptione, literis Samaritanis, *Siclus Iſraelis.* Ex altera parte virga Aaronis cum amygdalis, & inſcriptione hac iiſdem characteribus, *Jeruſalem ſancta.* Alia etiam numiſmata diverſam habent inſcriptionem, ſed iiſdem literis inciſa. Horum vero omnium formas, quos alicubi invenire potuimus, ſculptas exhibebimus tractatu de nummis, ponderibus, & menſuris Hebræorum, una cum ſingulorum explicationibus. Horum unum nactus Ar. Montanus, ut certiſſimum veritatis teſtem, pro magno theſauro habuit, cujus *unius cognitio omnem ſibi in ponderum et monetarum ratione conſolidandæ, veri diſquirendi laborem ademit,* ut ipſe loquitur in Apparatu, libro Tubalcain. Guiliel. Poſtellus vir linguarum peritia ad miraculum doctus, (licet ſenex Rabbinicis deliriis faſcinatus, ad varias & impias opiniones delapſus ſit) lib. de 12. linguis, poſtquam Hieronymum citaſſet de mutatione facta per Eſdram, ejuſque ſententiam approbaſſet, affirmat, Samaritanos eſſe veros, genuinos, antiquoſque linguæ Hebraicæ characteres: & hoc probat ex antiquis ſiclis, his verbis; *Eſſe autem hujuſmodi formas antiquas, argumenta mihi fuere numiſmata argentea, magnam admodum antiquitatem repræſentantia, quæ excuſa vidi apud Judæos, qui uſque adeo magni theſauri loco ducunt, ut unum (quod alioquin vix quincuncem æſtimes,) non potui mihi duobus aureis nummis redimere: aſſeruntque, eſſe a temporibus Salomonis. Cum autem meas hac de cauſa mutationis characterum conjecturas ipſis Judæis aperirem, dicebant eſſe veriſſimas, & a multis ſuorum Doctorum probatas: & nil aliud eſſe cauſæ (cum alioquin Samaritanos cane pejus & angue oderunt, quos vix colloquio dignos putant) cur ita chara illa numiſmata habeant, niſi quia illi characteres illic deſcripti olim ſibi in uſu familiari fuiſſent, quaſi natura quadam illos ad priſtina revocante. Aſſerunt etiam, indies Hieroſolymis in maceriis ſive ruderibus profundis hæc crebro ab effoſſoribus reperiri: Antiquitatis certiſſimum argumentum, quod illic ſcribitur, HIERUSALEM SANCTA: quam Samaritani ipſi a temporibus Salomonis nec ſunt ingreſſi, nec ſanctæ nomine dignati ſunt, ut qui adorarunt in monte &c.* Hactenus Poſtellus: quem tamen adducunt quidam pro altera ſententia, qua fide ipſi viderint: non potuit enim aliquid clarius pro literis Samaritanis dici. Si quid vero poſtea ſcripſit ſenex, cum delirare cœpit, hoc nullum pondus habere debet. Siclos autem iſtos a Judæis, non a Samaritanis, cuſos eſſe, probat inſcriptio illa, (ut obſervat Poſtellus,) *Hieroſolyma ſancta.* Samaritani enim nunquam Hieroſolyma potiti ſunt; nec ipſam, ut *urbem ſanctam* agnoſcere vellent. Inſcriptio etiam altera, *Siclus Iſraelis*, (ut obſervat Ar. Mont.) antiquitatem arguit, cuſos ſcil. eſſe ante defectionem decem tribuum, vel ſaltem ante eorum captivitatem, cum omnes tribus nomen Iſraelis obtinebant: poſtea enim a tribu Judæ, quæ principalis erat earum, qui relicti Judæi appellati ſunt. Idem etiam conſtare poteſt, eo quod in multis, literæ quædam vetuſtate conſumptæ ſunt, ita ut vix legi poſſint. Characterum etiam rudis & ſimplex figura, (a qua hodiernam Samaritanam paulatim deflexiſſe ad ſcriptionis celeritatem, liquet,) idem plane dedemonſtrat; & quod a plurimis, diverſis temporibus, effoſſi: unde tam a Judæis, quam Chriſtianis, pro genuinis agnoſcuntur.

caces

31. Præter argumentum hoc reale, quod ſolum apud omnes haud pervicaces ſufficeret, teſtimonia etiam veterum tam inter Chriſtianos, quam apud Judæos, qui de hoc optime teſtari poterant, habemus: quibus firmiora probationis genera in rebus ejuſmodi dari vel deſiderari non poſſunt. Inter Chriſtianos veteres pro nobis teſtimonium ferunt duo, ſui ſeculi in linguarum cognitione & Judaicarum aliarumque antiquitatum ſcientia maxime inſignes, Euſebius ſcil. & Hieronymus: quos dum adfero, omnes adfero, qui inter veteres de hac quæſtione aliquid ſcriptum reliquerunt: nullus enim veterum pro contraria ſententia, vel verbum protulit. Euſebii verba ſunt in Chron. ad annum mundi 4740. *Fuit Eſdras eruditiſſimus legis divinæ, & clarus omnium Judæorum magiſter, qui de captivitate regreſſi fuerunt in Judæam: affirmaturque divinas Scripturas memoriter condidiſſe, & ut Samaritanis non miſcerentur, literas Judaicas commutaſſe.* Hic videmus Euſebium non tantum hanc literarum mutationem diſerte aſſerere; ſed etiam ejus cauſam adferre; ut ſcil. Judæi cum Samaritanis non miſcerentur. Varia hic comminiſcuntur, ut vim hujus teſtimonii evadant; ſcil. Euſebium poſſe intelligi de mutatione, qua literas antiquas Hebraicas, quibus libri ſacri conſcripti, in uſum communem revocavit, relictis ipſorum literis communibus, Samaritanis. Sed ut hoc de duplici charactere Hebræo, ſacro & communi, commentum eſt vanum, ut poſtea oſtendemus; ita cum Euſebii verbis conſiſtere non poteſt: loquitur enim de Judæorum charactere, ut de uno, eoque ab Eſdra mutato. Aliud vero eſt, characterem ſacrum in uſum communem, poſtquam deſueverat, revocare; aliud characterem mutare, ut a Samaritanis diſtinguerentur. Addunt etiam, Euſebium fortaſſe deceptum fuiſſe a Samaritanis, qui Cæſareæ magno numero vixerunt: ubi Euſebius erat Epiſcopus. At hoc eſt ejus teſtimonium plane negare, & ipſum ignorantiæ incuſare, ut qui ſe a Samaritanis illudi paſſus ſit. Quomodo etiam probant, ipſum Samaritanos potius quam Judæos, qui numero, eruditione, & dignitate Samaritanis ſuperiores erant, conſuluiſſe, & ab iis in errorem inductum fuiſſe? Anne etiam a Samaritanis habuit, quod eodem loco affirmat, Eſdram divinas Scripturas memoriter condidiſſe? Certe non; cum ipſi Eſdram, & omnes Scripturæ libros præter Pentateuchum rejicerent. Nec ſatis eſt oſtendere, hoc fieri poſſe, ſed ita de facto fuiſſe: ad quod probandum, ne verbum proferunt. Hieronymus clarius loquitur in Prologo Galeato in 1. Regum, & in Ezech. 9. & comment. in Tit. 3. In Prologo ita ſcribit, *Certum eſt, Eſdram Scribam, Legiſque Doctorem, poſt captam Hieroſolymam, & inſtaurationem Templi ſub Zorobabele, alias literas reperiſſe, quibus nunc utimur: cum ad illud uſque tempus iidem Samaritanorum & Hebræorum characteres fuerint. Et tot literis Pentateuchus a Samaritanis deſcriptus eſt, quot Hebræus, quæ figuris tantum & apicibus differunt*: ut ibid. ipſe teſtatur. In Ezek. 9. *Antiquis Ebræorum literis, quibus uſque hodie utuntur Samaritani, extrema, Thau litera, Crucis habet ſimilitudinem*: Et in Gal. 3. probat ex codice Samaritano contra Judæos, vocabulum *omnis* olim lectum fuiſſe, quia *antiquiores alterius quoque gentis literæ* (id eſt Samaritanorum) *id poſitum fuiſſe teſtantur.* Ubi videmus Hieronymum non dubitanter loqui, ſed ut de re certa & explorata, *Hoc certum eſt*: cumque præceptores habuerit inter Judæos celebres, a quibus hoc certo ſcire poterat; & ipſe in Hebræorum ſcriptis & monumentis verſatus fuerit, & in Hebraica eruditione omnibus ſui temporis ſuperior eſſet; nec tantum peritiam linguæ habuerat, (quam habuerunt etiam Rabbini,) ſed etiam judicio ſolido ipſos omnes ſuperaret; & non uno loco, ſed ſæpius hoc affirmaverit; merito ejus teſtimonium magni æſtimandum eſt. Quod vero dicit, Eſdram alias literas reperiſſe, non hunc ſenſum neceſſario habet, quod ipſe earum primus inventor fuerit, (prout videtur D. Voſſio;) ſed tantum, eas Judæis loco earum, quibus antea uſi ſint, dediſſe, & auctoritate ſua introduxiſſe. Ut hoc Hieron. teſtimonium enervent, varia effugia excogitarunt, quæ ipſa Hieronym. verba plane præcludunt. Alii dicunt, ipſum loqui tantum de ſex literis Hebraicis finalibus, ut Picus, & Reuchlinus: alii de punctis vocalibus, & literis Syriacis, ut Schickardus: alii de literis Hebræorum ſacris, quas vulgo ignotas & latentes Eſdras publice propoſuit, ut alicubi Poſtellum dixiſſe, quidam affirmant; cujus verba tamen in contrarium jam attulimus. At hæc omnia plane conficta eſſe, & cum Hieronymi verbis ſtare non poſſe, luce clarius eſt; ut cuique verba ejus conferenti patet. Loquitur enim non de punctis vocalibus, quæ nunquam mutata, nec Hieronymo nota erant, cum ipſius tempore non extarent; nec de literis finalibus, ſed de omnibus; nec de charactere ſacro, quem latentem in uſum revocavit; ſed de novo introducto, veteri Cuthæis relicto: nec duplicem agnoſcit antiquum Hebræorum characterem, ſed unicum tantum, quo libri ſacri deſcripti ſunt, quem Samaritanis reliquit. Fictam enim hanc diſtinctionem Hieronym. ignoravit; nec verba ejus, ſi equuleo torqueantur, talem ſenſum admittere poſſunt, ſed ei prorſus repugnant. Habemus itaque conſenſum veterum Eccleſiæ Doctorum, qui merito multis neotericis Criticis & Grammaticis præferendi. His addit D. Capellus Bedam, qui ob eruditionem ſummam *Venerabilis* nomen meruit: qui ſcribit, *Apud Hebræos nullam eſſe de hac re dubitationem, Eſdram literas leviores ſub nominibus earum, quas eatenus habuerunt, excogitaſſe, priores Samaritanis reliquiſſe &c.* Nec quicquam valet, quod ſupponunt, ipſum hoc ex Euſebio vel Hieronymo hauſiſſe. Nam a quocunque habuerit, liquet ipſum hanc ſententiam alteri prætuliſſe. Sed cum Hieronymo multo poſterior fuerit, nolo ejus teſtimonio eos ulterius premere; licet ejus auctoritas, multis recentioribus præponderare poſſit.

32. Præter veteres hoſce Eccleſiæ Scriptores, habemus etiam, inter Judæos, Rabbinos Talmudicos, & recentiores, qui idem affirmant. In Talm. Babylonico, tract. Sanhedrim, ſect. 2. *In principio data eſt Iſraeli Lex* בכתב עברי *ſcriptura Hebræa, & lingua ſancta: poſtea data eſt illis in diebus Eſræ,* בכתב אשורית *ſcriptura Aſſyriaca, & lingua Aramæa: poſtea elegerunt Iſraelitæ ſcripturam Aſſyriacam & linguam ſanctam, & reliquerunt idiotis ſcripturam* Hebraicam, *& linguam Chaldaicam. Qui ſunt illi Idiotæ?* Reſpondet *R. Chaſda, Cuthæi. Quæ eſt ſcriptura Hebraica?* Reſpondet *iterum Chaſda,* כתב ליבונאא *ſcriptura Libonæa.* Per *ſcripturam Libonæam* intelligunt omnes, Samaritanam; & per *Cuthæos*, Samaritas: licet de voce *Libonæa*, aliqua ſit diſcrepantia. Hic expreſſe legimus, Legem primo datam ſcriptura Hebræa: quæ ſcriptura relicta eſt Cuthæis, Iſraelitis eligentibus ſcripturam Aſſyriacam. Quod vero dicitur, datam eſſe Legem temporibus Eſdræ, non tantum ſcriptura, ſed & lingua Aſſyriaca; non intelligendum, quaſi Eſdras Legem ſcripſiſſet in hac lingua: ſed cum, durante captivitate, Judæi tam linguæ, quam characteris proprii, obliti fuerint, & Legem quidam tam lingua quam charactere Chaldaico ſibi deſcripſerant; Eſdram Legem lingua Hebraica, charactere vero Aſſyrio, ſcripſiſſe, relicto Cuthæis charactere Hebraico, & rejectis exemplaribus quæ lingua Chaldæa apud plebem invaluerant: ut explicat R. Japhe. Eodem cap. 1. Tract. Sanhedrim, R. Joſe Eſdram cum Moſe comparans, ut qui dignus eſſet, per cujus manus lex daretur Iſraeli, niſi Moſes eum præceſſiſſet, addit, *quod licet non ſit data Lex per manum ejus, mutata tamen eſt per manum ejus ſcriptura; quum vocatur nomen ejus* אשורית *Aſſyria, quia aſcendit cum eis* מאשור *ex Aſſyria:* Ubi aperte videmus ſcripturam Aſſyriam, quæ hodie Hebraica dicitur, ex Aſſyria ſive Babylone cum Eſdra aſcendiſſe, & ab eo mutatam eſſe: unde infertur, ante illud tempus apud Judæos in uſu non fuiſſe. In Talm. Hieroſolym. tract. Magill. ſect. 1. אשורי *Aſſyria eſt ei ſcriptura, ſed non ei lingua: Hebræa eſt ei lingua, ſed non ei ſcriptura: elegerunt illi ſcripturam Aſſyriacam, & linguam Hebræam. Quare autem vocatur Aſſyria? quia character ejus eſt* מאושר בכתבו *excellens & ornatus. Dixit* R. *Levi, eo quod aſcendit per manum earum de Aſſyria:* poſtea ſubjiciuntur verba R. Joſe ſupra adducta ex Talm. Babyl. & Rab. Japhe. Veteribus iſtis etiam recentiores pleroſque adjungere licet: qui, etſi inter ſe ſententiis variant, in hoc tamen omnes conſentiunt, literas Hebræorum antiquas eaſdem fuiſſe cum Samaritanis hodiernis, & Eſdram literis Aſſyriis legem tradidiſſe. Ut tamen literas hodiernas, quibus ipſi utuntur, Samaritanorum characteribus præferant; (quibus gloriam literarum primogeniarum, quibus Lex a Moſis ſcripta fuit, dari, iniquiſſime ferunt;) fingunt aliqui tabulas legis cum Moſis αὐτογράφῳ charactere hodierno ſive Aſſyriaco, quem ſacrum eſſe volunt; exemplaria vero reliqua cum omnibus, quæ uſum civilem ſpectabant, charactere communi, qui Samaritanis adhuc in uſu eſt, deſcripta eſſe: Eſdram vero hunc characterem populo ignotum in lucem protuliſſe, & tam in ſacris quam prophanis hunc ſolum uſurpandum ſanxiſſe: Alii tamen omnia librorum ſacrorum exemplaria, etiam quæ in uſu populari erant, charactere hodierno, quem ſacrum eſſe volunt, deſcripta fuiſſe: ejus tamen uſum in Captivitate amiſſum & deperditum, Eſdram reſtituiſſe, & hunc ſolum in omnibus ſcripturis uſurpandum edixiſſe; priore, cujus uſus erat in rebus civilibus, Cuthæis relicto. Priorem ſententiam tuetur R. Moſes Bar-Nachman, quem Ramban vocant, qui circa annum Chriſti 1260. mortuus eſt, qui in Comment. in Pentateuch. narrat, *ſe, cum apud Anconem eſſet, inveniſſe in manibus quorundam Seniorum, ſiclum argenteum ponderis ſemiunciæ ſive 4. drachmarum, qui ſignatus erat ex uno latere figura virgæ amygdalinæ; ex altera urna cum literis quibuſdam ſcriptis ad marginem utriuſque lateris; quem cum Samaritanis oſtenderunt, ipſi ſtatim legerunt: ex uno latere erat,* Siclus ſiclorum (potius *Siclus Iſraelis*, nam inter omnes ſiclos nullus hodie videtur cum tali inſcriptione, unde illud (*Siclorum*) videtur eſſe error ſcribæ:) *ex altera,* Hieruſalem ſancta. Addit Nachman, quod *ſcriptura Hebræa relicta erat Cuthæis, ſicut commemoratur in Sanhedrim:* memorat quoque ſe vidiſſe Hemiſiclum dimidii ponderis cum iiſdem verbis & inſcriptione. R. Joſ. Albus in libro עקרים ſive de fundamentis fidei Judaicæ, idem affirmat. Scribit enim, *Judæos duo habere monumenta Captivitatis ſuæ Babylonicæ: unum, quod menſibus nomina Chaldaica indiderunt, cum antea, primus, ſecundus, tertius, &c. dicti ſint: alterum, quod ſcripturam Hebraicam Cuthæis reliquerunt; & Aſſyriam elegerunt.* Et citat illud ex Sanhedrim, quod jam attulimus. Unde infert, *ſcripturam, quæ hodie eſt in ipſorum manibus, non eſſe Hebraicam ſine dubio, &c.* Poſterior ſententia plures habet adſtipulatores: inter quos numerant R. Jacob, Sam. Japhe, Moſem Ægyptium, R. Azariam, R. Hai, Ephodæum, cum aliis. Quorum omnium ſententia cum figmento illo duplici characteris nitatur, ſi illud fundamentum ipſis ſubtraxerimus, quicquid illi ſuperſtruunt, mole ſua ruet. Omnes tamen hodiernam ſcripturam vocant Aſſyriam; & priorem, quam Cuthæis reliquerunt, Hebræam.

33. Habemus itaque ex utriuſque Talmudis auctoritate, (quæ omnibus Judæis ſacroſancta eſt:) & ex ſententia Judæorum & Rabbinorum poſteriorum; Characterem Hebræum veterem eſſe Samaritanum: hodiernum vero eſſe Aſſyrium, quo Eſdras Legem poſt Captivitatem deſcripſit. Quidam tamen ex Rabbinis, (præſertim junioribus,) & ex noſtris ſcriptoribus, ne quicquam ab hodierni characteris antiquitate, ejuſque ſanctitate, (ut ipſis videtur,) detrahatur, varia commenta fingunt, ut teſtimonia prædicta, & argumentum a ſiclis ductum evadant. Primo enim, ſcripturam hodiernam dictam volunt Aſſyriam, non ab אשור gentis nomine, quaſi ab Aſſyria cum Eſdra primo aſcenderat, & antea non eſſet apud Judæos in uſu: ſed ab אשר *beatum reddidit,* unde deduci volunt אשורית, quaſi hoc modo beatificata eſſet ſcriptura ſive character, vel propter characterum magnificentiam & ornatum: (ſpecioſa eſt enim hæc ſcriptura;) nam literæ nullæ ſunt ſibi ſimiles, nec una alteri adhæret in ſcribendo. Sic Moſes Ægyptius, R. Jacob in oculo Jacobi, Bartenora, Azarias, & alii. At quis non videt meras nugas, & variorum hominum vaniſſima hæc eſſe commenta, quorum Chriſtianos Theologos pudere debet? Neſcio ſane quid ſit ineptire, ſi hoc non ſit. In locis enim ex Talmude adductis diſerte dicitur, *ſcripturam Aſſyriam ſic dictam, quia ex Aſſyria cum Eſdra aſcendit; ut & alteram Hebræam, quia erat antiqua Hebræorum.* Quod vero ab אשר *beatum reddidit*, deduci volunt, puerile & ridiculum eſt, contra omnem Lexicorum fidem, & contra communem vocis uſum: nam nec unum locum proferre poſſunt, ubi אשורית, *beatitudinem* ſignificat. Præterea, quam bellas rationes ad-

adferunt, cur literæ iſtæ beatæ, aliis omnibus magis ornatæ & magnificæ ſint? Nam plures earum ſibi ſimiles eſſe, quis niſi luſcus non videt? unde ſæpe invicem commutantur. Annon ו & י item ד & ר, & ם & ס ſimiles ſint? & annon plures aliæ ſint Europæorum literæ, qui ſibi invicem non cohærent? annon rationes iſtæ Samaritanis potius quam Hebræis hodiernis conveniant? Denique, quam ſtultum & ineptum eſt, characteres beatos vel beatificos dicere, quaſi ſcil. literæ, & linearum ductus beatitudinis capaces eſſent? Apage iſtiuſmodi nugas & deliria.

34. Secundo, duplicem fuiſſe characterem in uſu apud Judæos ante Captivitatem volunt; hodiernum ſcil. quem *ſacrum & ſanctum* vocant, quo libri ſacri conſcripti ſunt, ut plerique aſſerunt; vel ſaltem tabulæ legis, & Moſis autographon, ut alii: & communem ſive *prophanum*, quo in negotiis civilibus uſi ſunt, quique populo notus erat. Et hunc characterem agnoſcunt Judæis & Samaritanis communem fuiſſe: priorem vero tempore Captivitatis amiſſum Eſdram reſtituiſſe; & hoc libros Sacros exaraſſe, altero Samaritanis relicto. At huic duplici characteri repugnant omnia, quæ a nobis allata ſunt teſtimonia: quæ de unico charactere ante Captivitatem, quo libri ſacri deſcripti ſunt; quemque Hebræum vocant; non de pluribus, loquuntur. Nec dicunt, Scripturam ab Eſdra reſtitutam, vel characteres antea latentes ipſum in uſum revocaſſe: ſed mutaſſe ex Hebræis in Aſſyrios, ut luce clarius conſtat. Apud Gentes Idololatras legimus quidem fuiſſe literas ſacras, quibus myſteria ſua horrenda & turpia in delubris occultabant: ut ignara plebecula, quæ non intelligebant, venerarentur. Tales fuiſſe apud Ægyptios teſtatur Diodorus l. 3. & apud Æthiopes fuiſſe præter literas vulgares etiam Regias, quæ Ægyptiis ſacris ſimiles fuere, ſcribit Heliod. lib. 4. & de Babyloniorum literis ſacris, & de ſacris Meroe ſcripſiſſe Democritum dicit Laertius lib. 9. quibus myſteria ſua plerumque impia occultis characteribus, vulgo ignotis, velabant; ne fraus & impoſtura ipſorum pateſieret, ipſique omnibus ludibrio eſſent. At in hoc differt vera Religio a falſa Gentilium ſuperſtitione, quod myſteria ſua non occultabat, nec occultis characteribus vulgus ab ipſorum cognitione arceret; ſed potius omnibus propalanda exponeret, ut omnes ſalvi fierent. Suſpectam etiam facit hanc ſententiam, altum de ea tum in Scripturis, tum in Joſepho & Philone de duplici charactere ſilentium. Scio argumentum negativum non ſemper firmum eſſe: At cum ſæpe data fuerit occaſio ejus mentionem faciendi, præſertim apud Joſephum, qui antiquitates ſuæ gentis melius, quam omnes Rabbini poſteriores, novit, nec de iis ſilere ſolet; apud quem tamen ne verbum de hujuſmodi characteribus invenitur: probabile ſaltem facit talem characterum diſtinctionem nunquam fuiſſe. Imo multa ſunt in Scripturis, quæ contrarium ſuadent; Deum ſcil. legem ſuam populo ſuo propoſuiſſe, ut omnes eam legerent, & poſteros docerent; & per prophetas ſæpius expoſtulaſſe de eorum negligentia: quod ſane non feciſſet, ſi charactere aliquo ignoto lex ſcripta eſſet; & tali, qui in uſu communi non fuiſſet. Si vero dicant, characterem hunc populo haud ignotum fuiſſe, licet in libris ſacris ſolis ejus uſus eſſet; cur non habuerint etiam Samaritani Pentateuchum ſuum iiſdem literis conſcriptum? Si enim character ille in uſu publico fuiſſet, certe libros ſuos charactere ſacro deſcripſiſſent, non prophano & communi. Anne credibile eſt ante defectionem 10. tribuum, cum eaſdem literas antea habuerint cum reliquis Iſraelitis, ipſos in communes eas commutaſſe? vel Manaſſem, qui primus Pontifex fuerat Templi in monte Geraſim, librum legis alium, aliiſve characteribus deſcriptum, attuliſſe, quam qui antea in uſu erant? vel ſacerdotem a Rege Babyloniæ miſſum, ut Samaritanos verum Dei cultum doceret, librum Legis aliis characteribus exaratum habuiſſe, quam quibus libri ſacri antea deſcripti fuerant? Si vero poſt aſportationem decem tribuum exemplaria legis quædam inter reliquias populi remanſerunt, (nam ex omnibus tribubus quoſdam, pauperiores, ſcil. relictos eſſe, viri docti ſtatuunt;) certe iiſdem characteribus talia exemplaria ſcripta erant, quibus exemplaria in tribubus cæteris. A quibuſcumque vero Samaritani codices ſuos habuerint, nemo ſanus credet, ipſos prophanum characterem in codicibus ſuis ſacris eligere voluiſſe, cum ſacrum in publico uſu eſſe viderent. Præterea ſiclorum inſcriptiones, quæ omnes charactere Samaritano inciſæ ſunt, (antiquiorum ſcil. qui ante Captivitatem cuſi,) plane oſtendunt, alium characterem in uſu non fuiſſe. Si enim alius extitiſſet, certe aliqui ſicli eo percuſſi fuiſſent. Si vero dicant, ſiclos illos non fuiſſe ſiclos Sanctuarii, ſed civiles; Reſpondeo, nullo fundamento niti diſtinctionem iſtam ſicli in ſacrum & civilem, ut a Villalp. in Ezech. & aliis clare oſtenditur. Omnis enim æſtimatio erat ſecundum ſiclum Sanctuarii, Levit. 27. 25. & cum ſæpius legimus de ponderibus & ſiclis Sanctuarii, hoc non ideo fit, quaſi alius eſſet ſiclus civilis ab illo Sanctuarii diverſus, ſed quia in Sanctuario aſſervabantur ponderum & menſurarum ſtateræ. Hoc enim ad ſacerdotum officium pertinebat, 1 Paralip. 23. 29. ut ſint *ſuper omne pondus & menſuram*. Imo tanti æſtimabant etiam Ethnici pondera & menſuras, ut in Templis ſervari vellent: ſicut ex inſcriptione Congii Veſpaſiani conſtat. A Chriſtianis etiam in Eccleſiis aſſervata fuere, ut ex Juſtiniani Authentic. Novell. 128. c. 15. apparet, qui legem ſanxit, ut *pondera & menſuræ in ſacratiſſima cujuſvis civitatis Eccleſia cuſtodirentur*. Diſtinctionem itaque iſtam, tam ſicli, quam characterum, in ſacros & communes, plane conſictam eſſe, ex dictis liquet. Plura qui deſiderat, legat inter alios Lud. Capellum de antiq. Lit. Hebr. & Joh. Morin. in Pent. Samar. Exerc. 2. cap. 3. ſect. 4. 5, &c.

35. Reſtat, ut argumenta contraria breviter percurram. Primo producunt Rabbinorum teſtimonia, tum veterum tum recentiorum: quibus, in rebus ſuæ gentis, æquum eſt, ut fidem adhibeamus. Reſp. In iis, quæ ad gentis ſuæ gloriam pertinent, haud æqui ſunt arbitri Judæi, cum in talibus nihil non mentiantur; & ob crebras diſperſiones & exilia facti ſunt in propria hiſtoria peregrini: Ita ut nihil firmi in hiſtoria ex iis hauriri poſſit, nec tuto iis fidendum, niſi res aliunde confirmetur, ut affirmat D. Grotius. In hac cauſa etiam habemus inter ipſos vetuſtiſſimos doctiſſimoſque, qui nobiſcum ſentiunt: quorum verba jam adduximus: rationes etiam prægnantes, quæ quemvis a præjudicio liberum in aſſenſum trahere poſſunt. Secundo, proferunt monetas quaſdam literis hodiernis inſcriptas: & aſſerit quidem Schickardus, ſe vidiſſe ſiclos Salomonis nomine & vultu percuſſos ex una parte, ex altera Templi. Sed non negamus, quoſdam cuſos poſt reditum a Babylone literis hodiernis, quas pro antiquis introduxerat Eſdras: quales & ipſe vidi. Sed hæc noſtram ſententiam non oppugnant. Quod vero ad ſiclum, in quo erat Salomonis nomen & imago, qualem etiam nuper habui, tales plane fictitios eſſe conſtat: quod Judæis illicitum fuit cujuſquam animantis ſpeciem ſculpere vel effingere, & præcepto ſecundo interdictum; ut non tantum ipſi Judæi, ſed inter Chriſtianos doctiſſimi ſtatuunt. Inter alios vid. D. Grotium in præcept. 2. Imo illicitum fuit in quemcunque uſum, ſive ſacrum ſive civilem, ſine ſpeciali diſpenſatione divina, qualis facta eſt Moſi, & Salomoni, cum Cherubinos in Tabernaculo & Templo fabricarent. Unde Tacitus lib. 5. de iis affirmat, *Nulla ſimulacra urbibus ſuis, nedum templis, ſunt: non regibus hæc adulatio, non Cæſaribus honor*. Habet quidem Waſerus inter alios nummos, unum cum Salvatoris effigie ex una parte, & nomine Jeſu: ex altera hunc titulum habet, *Rex venit cum pace, Deus homo factus eſt*: taleſque videt tam Samaritanis, quam Hebraicis literis hodiernis expreſſos vulgo circumferri, quos fictos, & recentiores eſſe, nemo ambigit. Tertio, arguunt ex inſcriptionibus quorundam ſepulchrorum, quas refert R. Benjamin in Itinerario ſuo, qui obiit circa annum Chriſti 1170. Scribit enim, ſe vidiſſe Patriarcharum ſepulchra, Abrahami, Iſaaci, Jacobi; item Saræ, Rebeccæ, & Leæ, cum inſcriptionibus literarum Hebraicarum hodiernarum: ſcil. Abrahami hæc erat; *Hoc eſt ſepulchrum Abrahami beati patris noſtri*: & hæc vidit in valle prope Hebron, ubi templum quoddam Chriſtianorum, cui nomen, *Sancti Abrahami*. Reſp. Authorem hunc fabuloſiſſimum eſſe, ejuſq; librum infinitis mendaciis & erroribus ſcatere: quæ detegit & ubique confutat Conſtant. L'Empereur, qui Benjamini librum cum notis edidit. Nec dicit R. Benjamin, inſcriptiones fuiſſe literis hodiernis; ſed quod ſingula ſepulchra literis inciſis obſignata eſſent: vel ſi tales fuiſſent, quomodo probetur, non fuiſſe a poſterioribus Judæis inſcriptas, qui Prophetarum ſepulchra ædificare & ornare ſolebant? Nec affirmat, hæc eſſe ipſorum ſepulchra, quorum nomina præ ſe ferunt: ſed Chriſtianos, qui ibi habitabant, hæc ſepulchra feciſſe, quibus impoſuere nomina prædicta, quæ peregrinantibus pro Patriarcharum ſepulchris oſtendunt; & inde pecuniam erogare. Quæ verba plane indicant, (ſi non ſit hoc merum Benjamini commentum,) confecta eſſe hæc ſepulchrorum nomina, ab avaris quibuſdam nebulonibus, ut hac impoſtura credulos pecunia emungerent. Certe, ſi talia ſepulchra extitiſſent, Judæi antiquiores, qui tantum de Abrahamo gentis ſuæ conditore gloriantur, de iis nunquam ſiluiſſent, ſed plenis buccis ubique prædicaſſent. Aliud ejuſdem ponderis producunt argumentum ex R. Moſe Schim Toff, qui vixit circa annum 1480. de viſo ſibi monumento ducis exercitus Regis Jehudæ Amaſiæ in Valentia, Hiſpaniæ provincia: ubi Seniores oſtenderunt ipſi lapidem ſepulchralem in vertice montis, cum inſcriptione literis & verbis Hebr. quæ latine ita redditur, *Edite lamentum: Voce amara: Duci magno: erepto a Deo*: reliqua vetuſtate exeſa. Sed ad finem erat למציה *Amazia*. De hoc monumento prolixam texuit hiſtoriam Villalp. in Ezech. Tom. 2. lib. 5. cap. 58. pag. 554. & licet verba Hebraica ob lectionis difficultatem ex literis vetuſtate attritis paulo aliter referat ex MS. quodam apud Saguntum in Hiſpania, ubi ſepulchrum hoc inventum eſt: (ipſum enim lapidem reperire non poterant duo Societatis ſuæ ad exquirendam veritatem miſſi:) tamen lapidem eundem eſſe ex loco & tempore, quæ cum relatione R. Schim Toff congruunt, plane conſtat. Addit vero Villalp. ex eodem MS. hæc verba tumulo quodum inſcripta literis Hebraicis, *Hic eſt Tumulus Adoniram ſervi Regis Salomonis, qui venit ut exigeret tributum, & mortuus eſt die* ··· reliqua vetuſtate obliterata. Ex his vero quam infirmum ducitur argumentum, cæcus eſt qui non videt, cum ex nomine Amaziæ inferant, hunc fuiſſe Ducem exercitus Amaziæ Regis Judæ: quaſi nomen Amaziæ ſoli illi Regi Judæ proprium eſſet. Quid etiam, ut objicit L. Capell. regibus Judæ commune cum Hiſpania, cui nomen Amaziæ fortaſſe inauditum? Probabilis eſt viri docti conjectura, cum Mauri regnabant per Hiſpaniam multis annis, & Judæi ab Oriente expulſi ſupra mille poſt Chriſtum annos illuc confluxerant, Judæum hic ſepultum fuiſſe ſervum cujuſdam Amaziæ Maurorum Reguli. Quæ vero habet Villalp. ex MS. ſuo, aperte falſa ſunt. Contradicunt enim hiſtoriæ ſacræ, quæ teſtatur Adoniramum a Rehoboamo ad ſedandos rebelles miſſum, lapidibus ab Iſraelitis obrutum fuiſſe, & in Sichem ſepultum. Unde etiam erat, ut Hiſpania Salomoni vel Regibus Judæ tributaria facta ſit, de qua forte nunquam inaudiverant? Credibile eſt itaque, quod idem Capellus addit, Judæum quendam cum inventus eſſet hic lapis, Chriſtianis linguæ Hebraicæ ignaris impoſuiſſe: unde in librum iſtum MS. hæc relata fuere. Hiſce inſcriptionibus etiam addunt illam, quæ in aurea lamina ſummi Pontificis fieri juſſit Dominus, Exod. 36. 37. de qua Hieron. Epiſt. ad Fabianum ſcribit, *inſcriptum fuiſſe Dei nomen literis* Hebraicis יהוה. At non dicit Hieronymus, ante captivitatem laminam talibus literis inſcriptam fuiſſe: poſt Eſdram vero quis negat laminam talibus literis inſcribi potuiſſe? Sed quid ſi in antiquis Hieronymi editionibus, literarum iſtarum nomina tantum appoſita fuerunt; figuræ vero additæ ab iis, qui editionem procurarunt? Tale quid in nomine Tetragrammato accidiſſe obſervavit D. Boch. Geogr. ſacr. parte 2. lib. 2. cap. 17. Nam in Comment. Hieron. in Pſal. 8. ubi de hoc nomine dicit, quod legi poteſt, *Jaho*, ut habent veteres editiones, novæ perperam fecerunt, *Jehova*, de quo Hieronymus nunquam cogitavit. Sic hoc loco, quod Hieronymus de literis Hebraicis dixit, quarum nomina ſolum appoſuit, hoc perverſe & mala fide editores de hodiernis formis intelligi volunt, quas de ſuo addiderunt.

36. Ex literarum figuris etiam alia petunt argumenta. Et primo objiciunt verba Chriſti, Matth. 5. 17. 18. *Donec tranſeat cœlum & terra, iota unum vel apex non præteribit a lege*. Hinc colligunt, Jod minimum fuiſſe literarum Hebraicarum: quod de hodiernis verum eſt, non vero de Samaritanis, ubi ࠉ Jod eſt potius literarum maxima. Hoc argumentum palmarium vocat Schickardus Bechinhap. diſp. 5. p. 82. 83. & Delherus Eclog. ſac. Syr. Dict. 1. cum Crineſio in Babele, colligunt, non uſitatos fuiſſe characteres Samaritanos, ubi Jod notabilem habet magnitudinem. At argumentum hoc vere ſtramineum eſt: & non poſſum ſatis mirari virorum doctorum incogitantiam, qui talia jactant: adverſam enim ſententiam non petunt, ſed cum larvis luctantur. Poſito enim (quod concedendum non eſt) Chriſtum loquutum fuiſſe de minima Alphabeti litera, nil aliud inferre poſſunt, quam inter literas, quæ tunc Judæis in uſu erant, Hebraicas, Jod minimam fuiſſe: at quis hoc unquam negavit? Annon inter omnes convenit, ab Eſdræ reditu libros ſacros his characteribus deſcriptos fuiſſe? quid vero hoc ad Samaritanos vel eorum characteres? Dominus enim ſermonem habuit ad Judæos, in quorum codicibus Jod erat litera minima, non ad Samaritanos. 2. Urgent literam Tau, quam olim Crucis figuram habuiſſe teſtantur Orig. in Ezech. 9. Hieron. ibid. et alii. Hodiernum vero Tau nullam cum Cruce convenientiam habere videmus: unde Scal. ad annum Euſeb. 1657. digreſſ. de literis, in Orig. & Hieron. invehitur; & ſcribit, *nil falſius dici poſſe, quam Tau habuiſſe Crucis figuram*. At pace tanti viri dixerim, nil verius dici poſſe: nam in antiquis ſiclis certiſſimum eſt, talem figuram literæ Tau inveniri, quæ exacte Crucem repræſentat; licet hodiernum Tau ab antiqua forma aliquantulum deflexerit, ob facilitatem ſcripturæ, ut ex ſiclorum variorum formis Tomo noſtro ult. clarum faciemus. Inter eos enim videmus Tau inſtar Crucis diverſimode expreſſum: quod & ex hac ratione conſtat. Nam figura Aleph, quæ ſupra urnam imponitur, Crucem exacte repræſentat, ſi inferiorem lineam tranſverſam tollas: per hanc enim ſolam lineolam a Tau diſcriminatur Aleph, ut ex hodiernis Tau & Aleph Samaritanis liquet: quorum utrumque ab antiqua forma ad ſcriptionis celeritatem eodem modo deflexit: & in unica illa linea totum hodie diſcrimen conſiſtit, qua dempta ex Aleph fit Tau. Nec ab alio fonte illud Ægyptiorum Tau, quod varias Crucis formas repræſentat, (ut in Hieroglyphicis Ægyptiorum eſt videre;) vel Æthiopum Tau, quod eandem habet figuram, fluxit; quam ab antiquo Phœnicum vel Hebræorum Tau, a quibus Ægyptii aliique literas habuere. 3. Objiciunt Mem clauſum in voce media, Eſ. 9. 7. לםרבה & apertum in fine vocis, Neh. 2. 13. הם פרוצים in quibus magna myſteria ineſſe volunt Judæi; & in priore Chriſtiani quidam interpretes. Ad hæc reſpondet Magnus Grotius, (cujus ſententia eſt multorum gravium Theologorum, quibus aſſentior) hæc primo ex librariorum errore orta fuiſſe, poſtea vero Judæos myſteria quæſiviſſe. Cum vero locum illum, Eſ. 9. multi ex Patribus de myſterioſa Chriſti incarnatione & Nativitate agere obſervarint, etiam illi aliquid myſterii ineſſe ſuſpicati ſunt, ad characteres, qui tunc in uſu, ſolos attendentes. Clariſſ. Capell. refert hoc ad varias lectiones, nempe, verba poſſe diviſim legi לם רבה *ipſis multiplicabit imperium*, ut & El. Lev. Maſ. Hammaſ. Tab. 2. orat. 1. mihi tamen magis placet altera reſponſio. Superſtitioni Judaicæ aſcribit Wigammeierus in Tabulis. Forerius idem cum Grotio ſtatuit, lapſum fuiſſe ſcribæ: quem, ut & alios ejuſmodi lapſus, præpoſtera religione Judæi non auſi ſunt e textu tollere. Scaliger, Druſius, Voſſius, aliique Hebraice doctiſſimi, negant ita ſcriptum fuiſſe initio. Maſora nihil notat, quam legi לםר בה cum Mem aperto, licet ſcriptum ſit cum Mem clauſo. Hieron. Ar. Mont. Junius, Piſcator, Deodatus, Genevenſes Interpretes, & complures alii, de myſterio aliquo altum ſilent. Calvinus vero dicit, *aſſeri vix poſſe, ita ſcriptum fuiſſe a Prophetis*. Chriſtiani interpretes, qui myſterium ineſſe volunt, ut de antiquo charactere forte nil cogitarunt; ita inter ſe diviſi ſunt. Judæorum vero explicationes de Mem clauſo & aperto, mera ſomnia & inania figmenta ſunt: quæ legere licet apud Sixt. Am. Antibarb. Bibl. Non omnes tamen Judæi hic myſteria quærunt. R. Salomon ita nugatur, *Dixerunt Doctores noſtri, Deo Benedicto propoſitum fuiſſe, ut Hezekiam Meſſiam faceret, & ex Sennacharib Gogum & Magogum. Dixerunt Angeli miniſterii Deo Benedicto; An is, qui truncavit jannas templi, & miſit eas Regi Aſſyriæ, fiet Meſſias? & ſtatim clauſerunt ſcripturam*. Ejuſdem commatis ſunt, quæ habet Ab. Ezra, *Mem clauſum in medio vocis innuit ſignum Solis: quia enim retroivit umbra, par erat, ut hoc cederet ad magnitudinem nominis ejus:* מרבה *enim eſt nomen formæ* מַעְשֶׂה Idem vero de voce הָם Neh. 2. 13. innuit *Mem apertum, muros apertos, & ruptos, ſed hoc myſticum eſt*. Iſtiuſmodi myſteria elicit Kimchi ex Mem clauſo in medio, Eſ. 9. & aperto in fine. Neh. 2. 13. De hoc, ut & de illo, nullum myſterium latere; ſed ſcribæ errorem eſſe, ſcribit Voſſius de arte Gram. l. 1. c. 13. cum apud Job 38. 1. Nun non productum reperitur in fine vocis: etſi hic ratiunculæ aliquid commentus eſt R. Salomon. Producunt etiam & illud Talmudicum Tract. Megill. c. 1. & de Sabbato, de litera Samech & Mem finali clauſo, quæ miraculoſe ſteterunt in Tabulis; quia Tabulæ perforatæ erant, ut omnes literæ per utramque partem tabularum apparerent: quod probant ex illo, Ex. 32. 15, *Tabulæ erant inſcriptæ ex duobus ipſarum lateribus: hinc & hinc ſcriptæ erant*. Hinc inferunt, literas Samaritanas in uſu non fuiſſe, cum illæ ſine miraculo ſtare poſſent. Hoc vero Rabbinicum commentum ſerio reſponſo vix dignum eſt. Unde enim hoc miraculum probant, niſi hoc eis concedatur, quod in quæſtione eſt, Tabulas his literis ſcriptas fuiſſe: nec ex Moſis verbis tale quid colligi poteſt, nec quiſquam ſani cerebri ita interpretatus eſt. Si vero dicant, hoc ipſos habere per traditionem a monte Sinai; hoc ipſis probandum, non nude affirmandum erat. Verius multo eſt, eos hoc & alia hujuſmodi habuiſſe a mendaciorum patre, *qui efficaciter operatur in filiis inobedientiæ*. Tandem proferunt illud trium Rabbinorum ex eodem loco Talmudis, qui ex Exod. 27. 10. 11. probant, literas nunquam mutatas fuiſſe, ex figura literæ Vau. Nam Moſes vocat uncinos columnarum ווין *Vavim*, a figura ו Vau: unde inferunt, eandem fuiſſe figuram Vau tempore Moſis, quæ hodie. At quis riſum teneat, cum nugas bullatas iſtiuſmodi profundorum Rabbinorum audit? Dicit Moſes, columnas Tabernaculi habuiſſe uncinos, quibus aulæa appendi poterant. De Vau litera non cogitavit: nam ווי *uncinos*, non Vau literam ſignificat: eſt enim in conſtructione & Genitivum regit, ut alibi. Si vero ad figuram Vau alluſiſſet Moſes, argumentum potius inde pro Vau Samaritano, vel pro Daleth aut Reſh Hebræo, quæ uncini figuram potius referunt, quam Vau Hebræum, peti poſſet. Vau enim potius clavum refert, quam uncum: & Samaritanum etiam cujuſlibet figuræ uncum repræſentat.

37. Objicit Fullerus in Miſcellaneis, *Gentem Judæorum longe numeroſiſſimam facilius potuiſſe characteres ſuos conſervare, quam Samaritani exiguus popellus, in anguſtum angulum concluſus*. At de hoc non quæritur, quid fieri potuit, ſed quid factum ſit. Conſervarunt quidem Judæi characteres ſuos a Moſe ad Captivitatem ſupra mille annos; et adhuc conſervare poterant, ſi Eſdræ ipſorum Duci, *quem alterum Moſem* vocant, non viſum fuiſſet illos mutare: mutatio vero hæc non ex negligentia, ſed ex aliis cauſis facta eſt. Primo, quia populus Judaicus hiſce aſſuetus erat durante Captivitate, prioribus vulgo fere obliteratis: ita ut in illis legem tradere, haud populo convenire judicabat prudens ille Dux & Sacerdos. Secundo, capitales erant inter Judæos & Samaritas inimicitiæ: ita ut qui panem cum Cuthæo comederet, eodem loco eſſet, ac ſi carnem porcinam comediſſet. Ut itaque ſe nil habere cum iis commune teſtarentur, literas antiquas, quas retinuerunt Samaritani, iis reliquit: & Aſſyriacis, quibus populus inoleverat, libros ſacros deſcripſit. Hoc etiam non ſine ſpeciali providentia Dei factum eſſe videtur, ut Legem charactere Aſſyriorum, quorum imperium longe lateque diffuſum erat, deſcribendo, innueret, tempus adfuturum per adventum Filii ſui, ut non inter Judææ pomœria verus Dei cultus concluderetur, ſed undique inter gentes, & ubique terrarum in ſpiritu & veritate coleretur.

38. Hæc de characteribus Hebraicis antiquis: quibus de punctis vocalibus & accentibus quædam ſubjicienda. Hæc vero a quibuſdam, literis ſive conſonantibus coæva eſſe ſtatuuntur. Alii ad Moſem referunt; alii ad Eſdram & Synagogam magnam; alii denique ad Maſorethas Tiberienſes, qui circa 500 poſt Chriſtum annum, textui ſacro ea appoſuerunt. Qui vero pro eorum antiquitate contendunt; alii, cum ex uſu quotidiano quiſque ſine punctis legeret, paulatim in oblivionem ea veniſſe, vel non niſi apud doctos eorum notitiam manſiſſe, dicunt: donec poſt confectum Talmud, a Tiberienſibus, aliiſve, in uſum revocata fuerint. Dubitant etiam, an vocalium notas, quas jam habemus, initio fuerint, an aliæ. Pro hac ſententia adducunt Petr. Cevalier. & Radulph. Cevalier. in Gram. Heb. c. 4. Flac. Illyr. Clavis parte 2. c. 6. Marc. Marin. Præf. Lexici ſui Hebr. Poſtell. de Origin. c. 6. Alii ſtatuunt, a Moſe non textui affixa, ſed lege orali non ſcripta tradita, per Eſdram in lucem prodita, & textui affixa: & hæc plerumque Judæorum eſt ſententia. Alii vero ſimpliciter Eſdræ adſcribunt, quem volunt punctorum auctorem fuiſſe: unde punctationem divinæ auctoritatis eſſe ſtatuunt. Contra vero plerique hujus ſeculi, doctrina, ac eruditione Hebraica clari, punctorum auctores faciunt Maſorethas Tiberienſes, qui poſt confectum Talmud, ſeculo poſt Chriſtum quingenteſimo, vel ſexcenteſimo, notas hodiernas vocalium & accentuum textui appoſuerunt, ut facilius legeretur, & ut vera lectio melius conſervari poſſet. Et licet eorum quidam, tempus, cum primo inventa fuerint, præciſe aſſignari poſſe negent; in hoc tamen omnes conveniunt, nec ab Moſe, vel Eſdra, vel a Prophetis & ſacris ſcriptoribus affixa eſſe, nec eſſe originis divinæ; ſed a Maſorethis excogitata aliquot poſt Chriſtum ſeculis: ſive vero 4. 5. 6. vel alio poſt Chriſtum ſeculo inventa ſint, haud multum refert: hoc enim probato, reliquæ ſententiæ mole ſua ruunt. Hæc controverſia licet pure Grammatica ſit, a Theologica tamen originem duxit. Verentur enim quidam non indocti, ſi puncta vocalia non ſint originis divinæ, ne porta lata Pontificiis aperiatur, ad evertendam Scripturæ certitudinem & auctoritatem; cujus lectio (hoc conceſſo) incerta & ambigua redditur, unde ab Eccleſiæ auctoritate, ſaltem quoad nos, Scriptura dependet. Itaque ſententiam illam de punctorum antiquitate, licet falſam, quidam mordicus defendi vellent, quod in controverſia de Scripturæ auctoritate nobis magis favere videtur. At non eget veritas mendacii patrocinio: nec neganda vel occultanda eſt veritas, licet in malum finem aliqui ea abutuntur.

39. Antequam rationes utriuſque proferam, libet virorum quorundam clariſſimorum pro ſententia, quam veriorem exiſtimamus, teſtimonia adducere. Joſ. Scaliger Epiſt. ad D. Joh. Buxtorf. ſeniorem, quæ eſt 243. ſic ſcribit, *De apicibus & vocalibus Hebræorum tam mihi conſtat rem novam eſſe, quam eos falli, qui natos una cum lingua putant: quo nihil ſtultius dici potuit aut cogitari. Nam præceptiones Grammaticæ alicujus linguæ tunc inſtituuntur, non quando vernacula eſt illa lingua, ſed poſtquam in uſu vulgi eſſe deſiit. Quis enim negare poteſt, Arabiſmi puncta vocalia recens eſſe inventum, id eſt, multis annis poſt obitum impoſtoris Mahommetis? Hodie tamen pueri Turcarum, Arabum, Perſarum, ac omnium denique Mahummedanorum, ſine punctis legere diſcunt. Eodem modo Samaritani & Judæi ſine ullis punctis in Synagogis ſuis legem* ἐν ταῖς διφθέραις *legunt. Nec eſt, quod qui contra ſentiunt, locum illum objiciant ex Zohar, quem in Epiſtola tua produxiſti: iſte liber eſt recentior, quam Talmud. Nobis plura argumenta ex Verſione 70 Interpretum ſuppetunt; ut probemus, nulla puncta olim fuiſſe Judæis, qui illud tantum ex paucis aliquot Targum locis probare poſſunt*. Hactenus Scaliger. Cum quo conſentit magnus Grotius, in Matth. 5. 18. ubi affirmat, *libros veteres etiam poſt Eſdram ſine punctis vocalibus ſcribi ſolitos: quod ita perſpicuis argumentis a viris harum rerum doctiſſimis demonſtratum eſt, ut id amplius inficiari, non niſi pertinacium ſit*. Schickardus. cap. 2. de jure Regio Hebræorum p. 41. ſcribens de pun-

ctis vocalibus & accentibus, dicit; *quod nil tale uſpiam apparet in authenticis libris Judæorum: et valde miratur, ſupereſſe, qui vocalium antiquitatem ſerio credant. Exiſtimat enim, non ſerio, ſed ad oſtendendam eruditionem Rabbinicam, vel aciem ingenii, vel ex contra dicendi ſtudio ſcripſiſſe &c.* Mercerus vir Hebraice inſigniter doctus, & Theologus magni judicii, cui omnes ſui ſeculi linguarum periti palmam merito detulere, in Gen. 16. 13. hæc habet, *Nolim quidem temere a Maſoretharum judicio recedere, qui communicata inter ſe Bibliorum lectione, non ſine magno, ut veriſimile eſt, judicio, cum docti eſſent, & in Scripturis exercitati, Bibliis puncta adhibuere. Verum, ubi aliud ſenſus ſuadet, ſi aliter legatur, quam illi ſcripſerint, præſertim ſi nihil de literis mutetur, ſed tantum aliis punctis dictio aliqua legatur; non reformidarem ab illorum judicio dependere, qui id piaculum haud judicarint.* Hic videmus, Mercerum non tantum ſenſiſſe puncta a Maſorethis textui appoſita fuiſſe; ſed, cum aliud ſenſus ſuadeat, ab ipſorum lectione recedere licere: quod quidem auctoritate aliorum codicum, & antiquorum interpretum, vel ex ratione evidenti aliquando fieri poſſe, concedo: non vero quemlibet pro arbitrio Maſorethicam lectionem rejicere poſſe. Poteſt enim punctatio eſſe opus induſtriæ humanæ: lectio tamen, quæ per puncta ſignificatur, divinæ prorſus authoritatis; nec hominum arbitrio ſubjicienda. Nam, ut optime Joh. Druſius, de recta lectione ling. ſanct. c. 4. *Vocalium ſoni literis coævi ſunt; figuræ vero poſteriores, & poſt Hieronymi ætatem.* Joh. Gerh. Voſſius, vir, in quo ſumma doctrina, limatum judicium, & magna animi modeſtia convenere, lib. 1. de arte Gram. c. 31. dicit, *Puncta vocalia, quibus in Hebræis hodie utimur, longe eſſe* conſonarum figuris *recentiora: ſane veteres ea ignorarunt.* Et poſtea, *Valde autem eos ratio fugit, qui arbitrantur, illis Moſem Pentateuchum exaraſſe, vel Eſdram ſaltem & viros ſynagogæ magnæ iis uſos fuiſſe.* Et lib. 2. c. 8. de Accentibus ait, quod *Hebræi ſero admodum accentus adſcripſere, & demum poſt Honorii Imperatoris tempora.* Et paulo poſt addit, quod *ars punctationis a Ben Aſcher perfectionem ſuam eſt conſecuta. Calvinus* in Zach. 11. 7. *Scio, quanta induſtria, veteres ſcribæ puncta excogitarunt, cum jam lingua non eſſet tam communis & familiaris uſus. Qui ergo puncta negligunt, vel prorſus rejiciunt, certe carent omni judicio & ratione: ſed tamen habendus eſt aliquis delectus. Si enim legamus hic,* proditores, *nullus eſt ſenſus; ſi legamus,* funiculos, *nulla litera mutatur: interea mutantur duo puncta. Cum ergo id neceſſario poſtulet res ipſa, miror cur interpretes ita ſerviliter paſſi fuerint ſe regi, ut non ſpectarent Prophetæ ſenſum.* Ad eundem modum Mercerus in Gen. 18. 3. Job. 23. 6. Amos. 2. 12. & annotat. in Targum. Mal. 2. Theod. Beza. lib. de recta linguæ Græcæ pronunciatione, ab Henr. Steph. edito. an 1587. *Non enim dubito,* (inquit) *quin ante puncta vocalia ab Hebræis Grammaticis, diviniſſimo certe invento, excogitata, (quod poſt Hieronymi ætatem contigit,) Aleph idem prorſus illis atque cæteris gentibus ſonuerit.* Chamierus Panſtrat. l. 12. c. 4. n. 15. diſtinguit inter vocalium ſonos & figuras: *& vocales, quoad ſonos, ſemper fuiſſe* aſſerit: *nam conſonantium abſque vocalibus uſus nullus:* de figuris vero, vel (ut ille loquitur) *picturis,* dicit, *ſe nolle cum ullo contendere: nam poſſe concedi, codices antiquitus non fuiſſe punctatos.* In hanc ſententiam concedunt Lutherus ad finem libri Schem Hammeph. Pellican. præf. in Pentat. Zuingerus præf. in Eſaiam: cujus verba ſunt, *Hebræorum literæ aliquando caruerunt vocalibus notis, quas parum civiliter Rabbini finxerunt & ſuppoſuerunt: quod non tantum hinc colligitur, quod & D. Hieronymus nullam prorſus eorum mentionem facit, & vetuſtiſſimos eorum codices, etiamſi nunc habeant eas notas, aliquando tamen non habuiſſe, cum ex atramenti diſſimilitudine, tum ex ſitu earum, deprehenditur: ſed vel hinc maxime, quod vocalibus nunquam caruit ea lingua.* א *enim a,* ע *e,* י *i,* ו *o, & u, nunquam eis defuerunt, quamvis hæ voces, in quibus tot conſonantes ſine vocalibus conſtipantur, videantur contra venire, ſed vulgare fuit eis advoculare ad ejuſmodi &c. quomodo ſi Germanice a Flech, id eſt, caro, jam Helvetii legerent Fluſch, Suevi Fluaſch, Rhæti Flaiſch &c. quum interim eædem manerent originales, (quas ipſi radicales vocant,) & ſubſtantiales literæ: uſu igitur conſtabat hujus generis lectio, quam variis calamitatibus & captivitatibus* dicit *prorſus exoletam eſſe.* Idem ſentiunt P. Phagius ad Targ. Gen. 47. 24. Druſius ad loc. difficil. Pent. c. 25. Piſcator Schol. ad Geneſ. 15. 8. P. Martin. Technol. p. 58. Lud. de Dieu, Gram. l. 1. c. 7. Iſaac Caſaub. Erpenius, Sixtin. Amam. Mayer. Philol. ſacra. Quibus adjungere poſſum Reverendiſſ. Uſſerium τὸν μακαρίτην, et Joh. Seldenum, virum ex ſcriptis ſatis notum; qui ſæpius mihi affirmarunt, ſe hujus eſſe ſententiæ: & vix fere quemquam novi, qui judicium cum eruditione Hebraica conjunxit, qui aliter ſentit. Ante hos idem ſcripſere, Reuchlinus, Picus Mirand. Lyra: Romanæ vero Eccleſiæ hodie doctores fere omnes, Bellarminus, Serrarius, Salmeron, Villalpandus, Morinus, &c. Omnium vero hoc argumentum accuratiſſime tractavit Clariſſ. Lud. Capell. libro de punctationis arcano revelato: cujus lectio omnes fere a præjudicio liberos in hanc ſententiam pertraxit. Arnoldus Bootius vir Hebraice doctus, & qui calamum contra Capellum in aliis acriter ſtrinxit, fatetur, ſe alterius ſententiæ fuiſſe, deceptum prætenſa antiquitate libri Zohar: at ex lectione libelli Capelliani, ſententiam mutaſſe. Non poſſum itaque non mirari, virum doctum in Crit. ſua Hebr. aſſerere, Lud. Capellum ſolum eſſe in hac cauſa: cum vix quiſquam ſit ſolidæ in Hebraicis doctrinæ, qui a Capello differt.

39. Ex tot itaque, tantorumque virorum ſuffragiis, videmus, nec novam, nec ſingularem eſſe ſententiam de novitate punctorum. Cum tamen adhuc ſint viri haud infimi ſubſellii, qui pro punctorum antiquitate, tanquam pro aris & focis, pugnant, præcipua utriuſque partis argumenta proferam, cum ſolutionibus eorum quæ mihi infirmiora videntur; omnia lectori pio & prudenti ſubjiciens. Qui vero plura deſiderat, ad dictum D. Capelli librum eruditum & elegantem remitto. Argumenta vero præcipua contra punctorum hodiernorum antiquitatem & auctoritatem divinam, hæc ſunt.

40. Primum ducitur ex literis Samaritanis, quas eaſdem fuiſſe cum antiquis Hebræis ante Captivitatem, ſupra fuſe probavimus: puncta vero vocalia nulla agnoſcunt Samaritani, nec in libris ipſorum MSS. aut antiquis eorum ſiclis, a regibus Iſraelis percuſſis, ulla punctorum vocalium veſtigia apparent. Nam ope trium literarum, quas *matres lectionis* vocant, quæque antiquitus pro vocalibus habitæ ſunt, libros ſuos ſacros legerunt, & hodie legunt: nec ex hac cauſa (ex hac, inquam, non ex aliis) aliquid diſcriminis inter ipſorum exemplaria, & hodierna Hebraica, ad hunc uſque diem emanavit. Conſtat quidem ex Hiſtoria ſacra, poſt abductas decem tribus, & novos colonos in eorum ſedes a Salmanaſſare introductos, cum a leonibus novi incolæ infeſtarentur, quod verum Dei Iſraelis cultum ignorarent, miſſum a rege ſacerdotem, qui ipſos in veri Dei cultu inſtrueret: unde, licet cum Idolis, Deum tamen dicuntur coluiſſe. Sacerdotem vero hunc aliud Legis exemplar, quam quod characteribus Iſraelitarum uſitatis, &, quibus Lex a Moſe tradita, deſcriptum, ad eos detuliſſe, nemo ſanus dubitare poteſt. Non potuit enim modum colendi Dei ipſos docere, niſi ex libro Legis: nec ex alio exemplari, quam quod in uſu communi erat, illum eos docuiſſe, leviſſima rationis umbra ſuadet. Aliud enim novis & ignotis characteribus ipſum deſcripſiſſe, ab omni ratione abhorret: cum ex hiſtoria certum ſit, Samaritanos legem recepiſſe; & tandem, abjectis Idolis, Deum verum, eumque ſolum, coluiſſe, (non tamen ſine ſchiſmate,) Templumque Hieroſolymitani æmulum in monte Garizim erexiſſe.

41. Secundo, ex praxi hodierna Judæorum in Synogogis ab ultima antiquitate obſervata, idem evincitur. Ubi volumina ſacra, quæ populo publice præleguntur, ſine punctis, accentibus, vel verſuum diſtinctionibus, exarata ſunt: ut ſecundum morem antiquis temporibus uſitatum, Moſis ipſum αὐτόγραφον, quod in arca repoſitum erat, adumbrarent. Nam præter libros typis excuſos & punctatos, unum habent volumen Legis in ſingulis ſynagogis peculiari modo deſcriptum, circa columellam convolutum, quod in arca peculiari aſſervatur, ſerico coopertum, & auro ac gemmis ornatum: quod in magna apud eos veneratione eſt. Cum vero ex arca proferunt, ut ex eo aliquid legatur, magna cum reverentia tractant; populuſque cum jubilo & acclamatione, honorem, (tantum non divinum,) ipſi tribuit: poſt lectionem vero eadem cum pompa & reverentia in arcam reponunt. Hoc vero volumen non punctatum, volunt ipſum Moſis volumen in arca Dei juſſu ſervatum referre, quod (fatentibus pleriſque eorum Doctoribus) erat punctis deſtitutum: imo ponunt quidam ipſorum, Moſis ævo, extra controverſiam, figuras vocalium & accentuum nondum fuiſſe; & hac de cauſa librum illum in Synagogis hodie ſine notis in Moſaici exemplaris memoriam, ſcribi. In hanc rem Rabbinorum teſtimonia profert D. Buxt. l. de punct. antiq. ex Aben Ezra, libro Zohar. R. Aſaria. Ephodæo, Muſcato, & aliis: quæ apud ipſum lector inveniet. Idem dicunt inter Judæos Carræi, qui inter traditiones etiam punctationem rejecerunt; & Cabaliſtæ, quorum hoc effatum eſt, *Legem datam fuiſſe totam inſtar unius* פסוק *ſive verſiculi, id eſt, ſine ulla libri, capitis, verſus, ſectionis, vel periodi diſtinctione.* Nec tantum Legem ita deſcribunt, ſed etiam, teſte Ab. Ezr. *ſtatutum olim fuit, librum Eſtheræ ita ſcribendum eſſe:* quem etiam in Synagogis die peculiari una lectione abſolvunt. Habeo ego tale volumen Eſtheræ, conſtans ex multis membranis conſutis, ſuper columellam convolutis, hoc modo ſcriptum, ſine punctis, accentibus, vel diſtinctionibus: verſus enim, ut verba ſingula, ſolo ſpaciolo, non duobus punctis, diſtinguuntur. Imo probat D. Buxt. ex Ephodæo, & aliis, librum Legis punctatum apud eos prophanum eſſe, etiam ſi punctationem eraſerint; & quod liber, in quo verſus per duo puncta diſtinguuntur, profanus eſt. Ex his itaque conſtat, Judæos publice teſtari per libros in Synagogæ uſum ſcriptos, puncta ab initio non fuiſſe. Confirmatur etiam hoc argumentum ex hiſtoria Chinenſi: ubi referunt Jeſuitæ, qui in China vixerunt, præſertim Semedo. l. 3. c. 13. *Judæorum Synagogas quaſdam repertas fuiſſe; & penes eos fuiſſe librum Legis Hebraicum, ante annos 600 & amplius ſine punctis vocalibus deſcriptum: Judæos vero iſtos de Chriſto nihil unquam audiviſſe: (unde liquet, ante ejus adventum, eos illuc appuliſſe;) imo nomen Judæorum ignorabant ſed Iſraelitas ſe eſſe dixerunt. Unde probabile eſt, eos reliquias quaſdam fuiſſe decem tribuum, qui abducti erant: nam poſt illud tempus nomen Iſraelitarum in uſu vulgari non erat, ſed Judæorum, ut ſupra obſervatum eſt.* Quædam tamen ſunt, quæ hic reponunt punctorum patroni. Primo, hoc fieri ob difficultatem punctationis, ut ſcribarum labori conſuleretur. Hoc vero vanum eſt. Quis enim credet, laboris ſcribarum rationem ullam habitam eſſe in publicis his voluminibus, quæ ut ſacroſancta venerantur; cum alia volumina habeant ob privatum uſum, punctis deſcripta? Certe hæc ratio contrarium potius probaret, ſcil. Synagogæ librum punctandum eſſe, reliqua ſine punctis ſcribenda. Secundo, dicunt, duplex exemplar Legis ſcribi potuiſſe pro duplici charactere, unum charactere vulgari ſine punctis, alterum ſacro cum punctis. At hoc de duplici charactere commentum ſupra rejecimus: & qui hæc fingunt, ſe propriis pennis configunt. Quid enim, an charactere vulgari ſive prophano volumen illud Synagogæ ſacroſanctum, quod tanta veneratione proſequuntur, ſcriptum fuerit; charactere vero ſacro libri ad uſum popularem expoſiti? quam inſulſum hoc & ſibi contradictorium? Tertio, itaque reſpondent, hoc argumento probari tantum, Moſis αὐτογράφῳ puncta adſcripta non fuiſſe, non vero Eſdræ; quia ſcil. libri hi Synagogarum, Moſis exemplar, non Eſdræ, repræſentant. Dico vero, utrumque inferri, nec a Moſe, nec ab Eſdra, puncta affixa fuiſſe. De Moſe concedunt. At ſi crediđiſſent Judæi, Eſdram & viros Synagogæ magnæ, (inter quos erant Prophetæ,) puncta exemplaribus addidiſſe, ſe jure divino ad codicum ſuorum punctationem adſtrictos fuiſſe exiſtimarent. Etſi vero exemplaria communia ſine punctis, ad ſcribentis tædium ſublevandum, ſcribi permiſiſſent: hoc tamen, quod præ reliquis ſanctum habuere, omnibus numeris perfectum, & punctis ornatum, publice legendum propoſuiſſent. Cum vero contrarium ab ipſis factum videamus, annon hinc conſtat, ſe non exiſtimaſſe, puncta divina auctoritate fuiſſe, vel a Moſe, vel ab Eſdra, textui appoſita? Hoc argumento ſatis firmiter probari punctorum novitatem fatetur Arnold. Bootius, qui tamen primo alterius erat ſententiæ; Epiſt. contra Capell. de Textus Hebraici auctoritate, ſect. 46.

42. Tertio, non deſunt inter Judæos doctiſſimi, qui huic ſententiæ ſubſcribunt. Etſi enim Judæorum teſtimonia pro adverſa parte parum ponderis habeant, cum domeſtica ſint, & in propria cauſa ab iis profecta, qui quidlibet fingunt, quod ad gentis ſuæ gloriam facit: tamen contra ſe vel unius teſtimonium maximum momentum habet, & ſexcentis aliis præferri debet. Elias vero Levita, Grammaticus inter ipſos doctiſſimus, non nude affirmat, ſed multis argumentis probat, puncta vocalia non ab Eſra, ſed a Tiberienſibus Maſorethis originem habuiſſe; alioſque ſui gregis Rabbinos adducit ſibi conſentientes, libro quem de Maſora ſcripſit: ubi variis rationibus probat, a Tiberienſibus Maſorethis poſt Talmud excogitata eſſe, circa annum mundi juxta æram Judaicam 3989, qui erat Chriſti 500. Pro hac ſententia citat Aben Eſram, Rabbinum inter eos magni nominis, qui libro Elegantiarum ſcribit, *Sapientes Tiberiadis pro norma & Canone lectionis habendi ſunt.* Rationem vero reddit, *quia ab iis ſunt Maſorethæ, a quibus totam punctationem accepimus.* Non dicit, Maſorethas Tiberienſes puncta ordinaſſe, vel inſtauraſſe, ut quidam reſpondent; ſed totam punctationem ab iis acceptam refert: unde vocat eos *principium, fontem, & fundamentum omnis punctationis.* Et Comment. in Exod. 25. 31. teſtatur ſe vidiſſe ipſos libros Tiberienſium, quos punctaverunt. *Vidi,* inquit, *libros, quos examinaverunt ſapientes Tiberiadis, & de quibus juraverunt quindecim ex ſenioribus eorum, quod ter diligenter conſideraverunt omnem dictionem, omnem punctationem, & unamquamque vocem plenam & defectivam: & ecce ſcriptum erat Jod in dictione* ותעשה: *ſed non ſic inveni in libris Hiſpaniæ & Galliæ, nec in ultramarinis.* Alios etiam profert Elias, qui cum Aben Ezra conſentiunt, ſcil. Kimchi in Michlol. & R. Jehudam Levitam. Videtur quidem Aben Ezra quibuſdam, alibi adſcribere verſuum & dictionum diſtinctionem Eſdræ, licet dubitanter loquatur: at puncta vocalia clare aſcribit Maſorethis Tiberienſibus.

43. Quarto, ex ſcriptoribus Talmudicis & Cabaliſticis antiquis idem probatur. Nam in toto Talmude, tam in Miſchna, quam in Gemara, (fatentibus ipſis punctorum aſſertoribus) nulla eſt punctorum mentio, nec ullius accentus nomen vel figura. Unde altum illud ſilentium in vaſtis illis voluminibus argumentum validum ſuppeditat, eorum compilatoribus puncta prorſus ignota fuiſſe: præſertim cum in locis plurimis occaſio ſe obtulit; imo neceſſarium fuiſſet, illorum mentionem facere, ſi tunc extitiſſent, ſcil. cum controverſia erat de vocabuli alicujus lectione, quod punctis deſtitutum varie legi poterat. Nam ſi punctatos codices habuiſſent, punctatio controverſiam diremiſſet, ut in Eſai. 54. 13. ubi hodie legitur וְכָל־בָּנַיִךְ *& omnes filii tui*: notant in Talm. in diſput. ad finem libri Berachoth; non legendum בניך ſed בניך hoc eſt, non *filii tui*, ſed *ædificatores tui*. Hic certe debuerant dicere non legendum בָּנַיִךְ cum Camets, ſed בֹּנַיִךְ cum Cholem: & vocales nominaſſent, ſi tales aliquas habuiſſent. Sic alibi lectorem admonent variæ lectionis, dicendo, *ne legas ſic* דבר *ſed ſic* דבר nec aliud addunt, quo pronunciationis varietas, unde ſenſus diverſi oriuntur, diſtingui poſſit. Facile eſt ex auditu differentiam percipere inter *Dabar* & *Deber*; ſed hoc ſcripto exprimere non poterant ob defectum punctorum: itaque tres literas tantum repetunt, ut intelligat lector, iſta repetitione pronunciationem uſitatam non eſſe ſequendam. Aliquando tamen, ut lectorem juvent, Vau vel Jod dictioni ſuperaddunt: certe ſi puncta habuiſſent, nihil facilius fuiſſet ea adhibere; & addere, ne legas דָּבָר cum duplici Camets, ſed דֶּבֶר *Deber* cum duplici Sægol. Aliud habemus in Maſſach. Bava Bathra c. 2. ubi Joab dicitur interfeciſſe præceptorem ſuum, quod docuiſſet illum legere, Deut. 20. 12. זכר Zacher, *maſculum*, pro זכר Zecher, *memoriam.* Etſi vero hoc ſit figmentum Rabbinicum, probat tamen, Doctoribus Talmudicis puncta non innotuiſſe. Si enim puncta affixa fuiſſent, nec Joabo, nec præceptori ſuo, errandi cauſa aliqua fuiſſet: & Talmudici vocalium Camets & Segol mentionem feciſſent; vel vocalium figuras addidiſſent. Verum eſt, Maſoræ & traditionum mentionem fieri in Talmude: ſed Maſora verſatur non tantum circa puncta vocalia, ſed circa multa alia; circa literas & dictiones, circa quas Maſorethæ priores ſcil. ante-Talmudici multa notarunt: nec tota Maſora ſimul nata eſt, ſed variis ſeculis ante & poſt Talmudem a variis auctoribus compilata, ut omnes agnoſcunt. De Cabaliſtis etiam antiquis ante-Talmudicis obſervatur, qui myſticas Scripturæ expoſitiones ſectantur per literarum permutationem, Gematriam, & Notaricon; unde Scripturam in varios torquent ſenſus, ridiculos pleroſque & ineptos, aliquando impios, quod myſteria ſua, vel potius aniles fabulas, ex ſolis literis ſive conſonis hauriunt, nulla ex punctis & accentibus: quod plane probat, puncta illorum temporibus non extitiſſe; vel eos non ſenſiſſe, puncta a Deo per Moſem vel Eſdram profecta fuiſſe: cum ex iis, & eorum numero, ordine, & figuris, non minus, quam ex conſonis, myſteria ſua extraxiſſent, ſi divinam auctoritatem in iis agnoviſſent. Quæ vero a quibuſdam ex libro Zohar & Bahir afferuntur, quem antiquiſſimum eſſe volunt, nullius roboris ſunt, cum recentem eſſe, & mille poſt Chriſtum annis delituiſſe conſtet: ut videre licet apud D. Buxtorf. lib. de abbreviaturis, in רשבי de quo poſthac plura. Nugatur vero plane nuperus quidam ſcriptor, qui, ut probet antiquos Cabaliſtas etiam ex punctis myſteria hauſiſſe, adfert quædam ex R. Joſ. Gecatella ſ. 2. quem tamen eodem paragrapho agnoſcit, non ante annos ducentos vixiſſe.

44. Quinto, arguunt ex Keri & Ketib, quæ marginibus Bibliorum Hebraicorum adſcribuntur: de quibus poſthac dicturi ſumus peculiari diſſertatione. De origine eorum diſputant nonnulli: antiqua eſſe certum eſt: nam quorundam meminit Talmud. Sive vero referantur ad traditionem e monte Sinai, & ad ipſos librorum ſacrorum ſcriptores, ut nugantur Judæi; ſive ad varias codicum lectiones, quod de pleriſque veriſſimum eſt; argumentum firmum petitur, puncta tunc non extitiſſe, quia omnia verſantur circa literas ſive conſonantes, ut vocant, ne unum circa puncta vocalia vel accentus: in quibus tamen facilior eſt error ſcribæ, quam in literis, & major exemplarium varietas inde oriri poſſet. Præter hoc vero, multa alia ſunt circa Keri & Ketib obſervanda, quæ punctorum novitatem aperte probant. 1. Puncta, quæ τῷ Ketib, ſive voci intra textum apponuntur, non habent puncta ſibi propria affixa, ſed puncta quæ ad vocem marginalem ſub Keri pertinent: quo lector monetur, vocem in margine legendam eſſe, ſed cum punctis quæ ſunt in textu ſub Ketib. At quam indigna hæc ſunt divino auctore, ut puncta ſub una voce in textu ponantur ad aliam in margine pertinentem? Quis ſanæ mentis credet, talem punctationem a Sp. S. eſſe, vel a ſcriptoribus Sp. S. afflatis? Nam, ut valde abſurdum eſt varias iſtas lectiones ſacris ſcriptoribus aſcribere, quaſi neſciiſſent Eſdras & Prophetæ, quænam fuerit vera lectio librorum a ſeipſis ſcriptorum: ita non minus abſurdum eſt, hanc punctationem ipſis attribuere; cum potius ſi a ſcriptoribus ſacris ortum duxiſſent, veram lectionem, (marginalem ſcil.) intra textum poſuiſſent, & puncta ejus propria ſubjeciſſent, ejecta plane e textu voce, quam mendoſam eſſe noverant: certe nunquam appoſuiſſent vocibus in textu puncta, cum quibus nunquam legi debent, nec poterant. Exempla, cum ubique per Biblia occurrunt, non opus eſt adferre. 2. Obſervarunt Maſorethæ, quinque voces eſſe, quæ in textu ſcribuntur, ſed non leguntur, quia abundant: unde & nulla puncta ſibi affixa habent; ut Jer. 51. 3. ידרך ſcribitur in textu, ſed non legitur, nec puncta ei ſubſtituuntur. In aliis vero locis, voces ſeptem, quæ non ſcribuntur in textu, ſed ſpacium vacuum relinquitur: leguntur tamen, ſolis punctis vocalibus adſcriptis ſine literis; ut Jer. 31. 34. poſt יָמִים ſpacium vacuum relinquitur ſine conſonantibus: in margine vero ponitur vox, quæ legenda eſt, cum punctis in textu. 3. Variæ ſunt voces, quæ in textu diviſim, quaſi duæ eſſent, ponuntur; de quibus notatur in margine conjunctim, ut una vox, legendas: & e contra, quædam ſunt, quæ conjunctim in textu ſcribuntur, & in margine notantur diviſim legendas eſſe. Vide exemplum prioris, Jer. 6. 29. מֵאֶשְׁתָּם pro מֵאֵשׁ תַּם: poſterioris, 2 Chron. 34. 6. בְּחַר בָּתֵּיהֶם pro בְּחַרְ בֹתֵיהֶם 4. Multæ voces ſunt in textu, quæ obſcœniores, vel minus caſtæ, videntur magiſtris iſtis, qui Spiritu S. ſapientiores videri volunt, quæ in textu ſemper fuerunt; pro quibus alias notarunt in margine legendas: vocem vero in textu, quam non legendam eſſe volunt, alienis punctis afficiunt, eis ſcil. quæ voci marginali propria ſunt, ut 2 Reg. 18. 28. pro חֲרֵיהֶם monent in margine legendum צוֹאָתָם. Ex his vero aliiſque ejuſmodi, luce clarius demonſtratur, punctorum auctores non fuiſſe Eſdram vel ſcriptores ſacros. Anne enim illi ignoraverint, quænam voces ſeparatim, quænam conjunctim legendæ ſint? An puncta vocibus figenda docuerint, quæ aliena ſunt, & verborum in margine propria? Cur non vocem, quam legendam voluere, cum ſuis punctis ſcripſerint, vel in textum poſuerint, idemque fecerint ſeparando quæ diviſim, conjungendo quæ conjunctim legi debuerunt? An neſciverint ſcriptores ſacri, quænam voces vel literæ redundarent vel deficerent in Textu? An quiſquam vero, cui ſanum ſinciput, credet, verbis, quæ obſcœna his bonis viris cenſentur, Spiritum ſanctum puncta appoſuiſſe, quæ ad vocem honeſtiorem in margine ab audacibus homuncionibus notatam pertinent? Cum omnibus fabulis Talmudicis credam, etiam hiſce aſſenſum brutum adhibebo.

45. Sexto, ex punctorum & accentuum numero, officio, uſu, & nominibus varias rationes depromit D. Capellus contra eorum antiquitatem: quas fuſe proſequitur libro laudato. Puncta vocalia faciunt 14. vel 15. quinque longa, quinque brevia, quatuor breviſſima, Scheva ſimplex unicum, & compoſitum triplex; quibus addunt Raphe, Daghes, & Mappic: quæ omnia a ſacris ſcriptoribus uſurpata, nemo ſibi facile perſuaſerit: cum, poſtquam lingua Hebr. vernacula eſſe deſiit, inventa fuere ad textum facilius legendum. Nam naturales vocalium ſoni non ſunt plures, quam quinque; nec fere apud ullas nationes figuræ diſtinctæ vocalium longarum vel brevium inveniuntur, niſi fortaſſe apud Græcos, qui 7 numerant: quarum tamen (η) & (ω) ab (ε) & (ο) figura olim non diſcrepaſſe, probant Scal. in Euſeb. digreſſ. de literis, ad annum. 1657. Voſſius de Arte Gram. l. 1. & alii. Nec proſodiæ Hebraicæ olim inſerviiſſe has notas liquet, quod non tantum libri Metrici, ut Pſalmi, Cantica, &c. ſed & reliqui Scripturæ libri his punctis ſignati ſunt: nec quænam fuerit proſodia antiqua Hebraica, quiſquam hodie explicare potuit, cum periiſſe penitus plerique ſtatuant. Nec qui carmina Hebraica annis abhinc ſexcentis compoſuerunt, ullam habuere rationem vocalium longarum vel brevium, ſed decem iſtas pro longis uſurparunt, & ſolas raptas pro brevibus. Et fatentur punctorum adſertores præcipui, vocalium longarum & brevium diſtinctionem non ſpectare proſodiam, vel ſyllabarum quantitatem: ſed quod longas adhibeant in ſyllabis ſimplicibus, quæ uno conſonante, & una vocali conſtant; breves, ubi gemina conſona in ſyllaba compoſita per unam vocalem copulatur. Nec apud antiquos Maſorethas occurrunt punctorum vocalium nomina, præter Patach & Camets: (ſub illo comprehendentes Segol, quod vocatur Patach parvum; ſub hoc Tſeri, quod Camets parvum appellant:) nec alia nomina occurrunt, niſi apud Grammaticos, qui non ante 500, vel ad ſummum 600 annos ſcripſerint. Quis vero credat, puncta fuiſſe ab Eſdræ temporibus, & per mille annos nominibus caruiſſe, cum literarum nomina ſupra ter mille continuata ſint, & hodie eadem maneant? Reſpondent vero, fieri poſſe, ut nomina rebus poſteriora ſint: at certe, ut res, quæ in quotidiano uſu ſunt, per tantum temporis intervallum, nominibus careant, quibus dignoſcantur, plane incredibile eſt. Si vero dicas, antiqua nomina mutata eſſe, & nova a Maſorethis impoſita; hoc gratis dicitur; imo contra apertam rationem, cum nulla in Miſchna,

vel Talmude, vel aliquo ſcriptore antiquo ſit vel leviſſima iſtorum nominum antiquorum memoria, quibus nova ſucceſſerunt. Nec nomina punctorum ſunt Hebraica, ſed plerunque Chaldaica, vel Syriaca, & reſpectu puræ Hebraicæ peregrina: quod ſatis innuit, nomina iis non impoſita fuiſſe, quandiu Hebraica vernacula fuerit, ſed poſtquam Chaldaicam pro vernacula commutarint. Aben Ezra, & illius ætatis Grammatici, ſeptem tantum vocales agnoſcunt, quas *reges* appellant: & ad Maſorethas Tiberienſes, ut auctores, referunt; ſcil. Cholem, Schurek, Chirek, Patach, Segol, Camets, & Tſere. Puncta etiam Daghes, Raphe, & Mappic, licet lectorem imperitum in legendo adjuvent; tamen antiquis ignota fuiſse, conſtat ex Hieron. Sept. & aliis. Literæ Begad-Cephat בגדכפת ſine Daghes ſemper aſpiratas, cum Daghes tenues eſse volunt Grammatici: at apud 70. tres priores ſemper ut tenues efferuntur, tres poſteriores ut aſpiratæ, ut loca infinita probant. Nam pro תֵּימָן legunt illi Θαιμὰν, תְּקוֹעַ per Θηκῶε, ſic Kaph ſemper efferunt per χ Græcum, Phe per φ, nunquam per π. Imo Hieron. in Eſa. 2. ait, *Qui Palæſtini dicuntur Græcis, Hebræis vocari Philiſtinos, quia P literam Hebræus non habet.* Idem habet & in Dan. 11. Idem de Mappic dicendum; Utile eſse linguæ hujus ignaris; iis, quibus vernacula eſt, plane ſuperfluum eſse. Raphe vero in pleriſque libris omiſsa eſt, & in deſuetudinem abiit. Idem ſtatuendum de duplici puncto literæ Schin, Sept. & Hieron. nullam hic agnoſcere diſcrepantiam: nam hi illud ſemper per σ, hic per ſ effert. Et in comment. in Titum, *Nos*, inquit, *& Græci, unam tantum literam S habemus; illi vero tres, Samech, Sade, & Sin, quæ diverſos ſonos poſſident. Sion per S, Sade, ſcribitur; Iſrael per S. Sin, &c.* Ex his, ni fallor, ſatis conſtat, puncta hodierna vocalia longe poſt Eſdram inventa eſse. De accentibus idem dici poteſt. De numero inter Grammaticos non convenit: alii numerant ad minimum 20. alii 30. cum tamen tres tantum ſint naturales accentuum differentiæ, acutus, gravis, circumflexus. Quorſum itaque tot apud Hebræos, quorum plurimi lectionem potius interturbant, quam adjuvant; nec omnium rationem hodie quiſquam explicare potuit? Nonne Rebhia pro commate, & in longioribus Sægolta. Athnach pro Colon, & Silluk vel Sophpaſuk pro periodo inſervire poſſint, ut oſtendit Capellus? In quem finem reliqui? Dicunt, in uſu fuiſse ad Muſicam in Templo & Tabernaculo. At contra hoc facit, quod non tantum libri Poetici & Cantica his apiculis notantur; ſed & Prophetici & Hiſtorici: imo capita, in quibus ſola propria nomina recenſentur, & libri qui populo in uſu privato erant, qui Muſicam ignorabant. Veriſſima itaque eſt D. Capelli, Voſſii de Arte Gram. l. 2. c. 8. aliorumque ſententia, nec ad Muſicam primo vel ſecundo Templo denotandam, ſed ad lectionem in ſynagogis poſt Captivitatem inventos eſſe hos apiculos, cum cantillatione quadam illa lectio ſit: nec ſimul, ſed gradatim introductos, donec ultimam manum appoſuerat nobilis Maſoretha Ben Aſcher, qui poſt annum Chriſti milleſimum floruit. Scripſit nuper quidam integrum volumen de Accentuum ratione: in quo narrat, *ſe quaſi ſpeciali Sp. S. luce illuſtratum omnem accentuum doctrinam, eorumque myſteria hactenus incognita plene enucleaſſe.* Varios accentuum gradus facit, diſtinguit in *Reges, Duces, Comites, Dynaſtas, Toparchas, Miniſtros majores, minores &c*, & totum vetus Teſt. percurrit, dum illos explicat. Cujus librum cum legerem, non potui non hominis miſereri, qui tanto molimine nihil egit; & dum lucem majorem promittit, omnia tenebris involvit: dum ſupponit omnes apiculos, qui hodie textui apponuntur, divinæ originis eſſe, & magna myſteria continere: quorum magna pars erant hominum inventa, otio abundantium: quæ nihil conferunt ad linguæ cognitionem; nec ex curioſa eorum ſpeculatione quiſquam doctior evaſit, aut in textus ſacri intelligentia quicquam profecit. Pauci ſane ad diſtinctiones orationis, & tonum in ſyllabis denotandum, ſufficere poſſent: reliquorum uſus præcipuus eſt in Textus cantillatione in ſynagogis. *Miniſtri*, quos vocant, cum lectorem moneant tantum, ſententiam continuandam ad proximum inciſum, parvum habent uſum, cum ex abſentia *Regis* hoc cuique notum ſit. Quis enim adeo hebes, ut neſciat continuandam orationem, donec ad aliquam diſtinctionem perveniat? vel quis in aliis linguis, ſi talibus apiculis ſingulæ voces notarentur, moleſtiam non ſentiret in legendo potius, quam adjumentum aliquod? Certe accentus notandi morem recentem eſſe apud Græcos & Latinos, obſervarunt viri doctiſſimi: Et etiam apud Hebræos: a quibus ut literas accepere; ſic accentus etiam, ſi in uſu fuiſſent, traduxiſſent. Morem autem hunc apud Græcos & Latinos non invaluiſſe, antequam eorum linguæ deſierunt eſſe vernaculæ, multa demonſtrant: Antiquorum lapidum ſculpturæ, quæ quo vetuſtiores, eo magis his apicibus carent: MSS. etiam libri antiquiſſimi, qui accentibus omnino deſtituuntur; ut de MS. Græco 70 Interp. Vaticano refert Joh. Morinus; & de noſtro MS. Alexandrino τῶν ο' conſtat, quem circa 1200 abhinc annos ſcriptum fuiſſe veriſimile eſt: qui abſque ullis accentibus vel ſpiritibus, vel verſuum vel dictionum diſtinctione, pulchre admodum deſcriptus eſt: Quod etiam probat liber MS. antiquiſſ. N. Teſtamenti in Bibliotheca publica Cantabrigienſis Academiæ, ex dono Theod. Bezæ. Idem teſtatur Angel. Politian. Miſcell. c. 58. & 80. de verſibus Sibyllinis & Callimachi hymno, quos ſine accentibus deſcriptos vidit. Ariſtoteli ignotos fuiſſe, probat D. Voſſ. ex verbis ejus de Sophiſt. Elench. c. 3. Imo Hieronymi ætate ſolitos ſine apicibus ſcribere, obſervat Scal. ad annum Euſeb. 1426. ex eo, quod καθαιρεῖ legit Hieron. pro καθαίρει, & tranſtulit, *ſubvertit*, cum verti debuiſſet, *mundavit*. Complutenſes etiam in Bibliis ſuis Novum Teſt. ediderunt Græce ſine apicibus: cujus rationem reddunt in una Præfationum, *quia antiquitus Græca lingua accentibus deſtituta erat.* Ideo, ut Textus ipſorum Græcos codices Originales (quos ſine accentibus ſcriptos fuiſſe, tanquam certum ſupponunt) plenius aut perfectius exprimeret, ſine accentibus imprimebant. Ut ergo laude digni ſunt Maſorethæ, quod puncta & accentus invenerint, quæ ad textus lectionem faciliorem, & orationis diſtinctionem conferunt: ſic quædam addiderunt, quorum hodie haud magnus eſt uſus. Et ut in his fortaſſe nimis diligentes aliquibus videri poſſunt: ſic in aliis incurioſi fuere; ex defectu notarum, interrogationis, admirationis, interjectionis, exclamationis, parentheſeos &c. quæ in aliis linguis uſurpantur, & in omnibus utilitatem habent: cum de his apud Hebræorum magiſtros ſit altum ſilentium; nec in exemplaribus Biblicis Hebraiicis, eorum aliquod veſtigium apparet.

46. Septimum argumentum ſuppeditant antiquæ verſiones, Græcæ, Chaldaica, Syriaca, &c: ex quibus perſpicuum eſt, ob defectum punctorum voces quaſdam ambiguitate laboraſſe: unde aliter interpretati ſunt Verſionum iſtarum auctores, quam hodie in punctatis codicibus legimus: qui ſi olim punctati fuiſſent, ambiguitas nulla fuiſſet; nec aliter legiſſent illi, quam in hodiernis exemplaribus legimus. Hoc paſſim obſervant viri docti in commentariis ſuis aliiſque ſcriptis; & multa exempla ex 70. aliiſque Interpretibus colligunt, ubi eædem literæ (ſublatis punctis) tam ipſorum verſioni, quam lectioni hodiernæ inſervire poſſint. Exempla paſſim occurrunt. Geneſ. 47. ult. ubi הַמִּטָּה ſine punctis reddi poteſt, *virga*, vel *lectulus*, legendo *hammita*, vel *himmata*. LXX reddiderunt ῥάβδον, *virgam*: hodie, ut nunc punctatur, *lectulum* ſignificat. Sic Eſ. 4. 5. vox משרא ab Aquila redditur *menſura*, at LXX & Hieron. vertunt *principatum*. Hieronymus vero ait, Aquilam deceptum fuiſſe ambiguitate verbi: quod ſi punctatum fuiſſet, nulla relicta eſſet ambiguitas: nam מִשְׂרָא *miſra* eſt *principatus*, מְשֻׂרָא *meſura* eſt *menſura*. Sic Hoſ. 13. 3. vox ארבה a LXX redditur *locuſta*, a Theodotione *fumarium*: cauſam reddit Hieronym. quia apud Hebræos *locuſta* & *fumarium* iiſdem literis ſcribuntur. Si enim legas *Arbe*, eſt *locuſta*; ſi *Arabe*, *fumarium*. Idem obſervat Mercerus in Chald. Paraph. Deut. 26. 5. circa vocem אבד quem vertit Chaldæus, *quærebat perdere*; Vulg. Latin. *perſequebatur*. *Non eſt dubium* (inquit) *quin ſine punctis, quibus tunc carebant Biblia,* אבד *legerint in Piel, hoc eſt, perdebat, non antea* אבד *in Kal.* Multa talia ubique occurrunt. Argumentum hoc, quod invictum & Achillæum videri fatentur, variis modis eludere conantur. Dicunt, *punctatos codices raros fuiſſe, & interpretes talibus codicibus uſos non fuiſſe: imo* LXX *codicibus corruptis uſos fuiſſe, ab optimis diſcrepantibus; idque conſulto, eo quod inviti, & juſſu Ptolemai, (cujus offenſam metuerunt,) hoc opus aggreſſi ſunt: unde tranſlationem corruptam & falſam conſulto dediſſe; lectionem eam cum punctis fuiſſe partem legis Oralis a Moſe in monte Sinai traditæ, quam exteris & gentibus exponere nefas putarunt: &c.* Quam vana & abſurda comminiſcuntur homines pervicaces, cedere neſcii? An LXX, Aquila, Theodotion, Symmachus, Chaldæus Paraphraſtes, Hieronymus, &c. codices punctatos non habuiſſent, ſi tales tunc extitiſſent? Anne credibile eſt tales extitiſſe, ipſos vero eorum nunquam meminiſſe? Certe nemo verſionem publicam unquam aggreſſus eſt, quin exemplaria optima, quæ haberi poterant, ſibi compararet: quæ non conſulere, extremæ eſſet dementiæ. Cum itaque, fatentibus adverſariis, punctatis codicibus non uſi ſint interpretes, certum eſt nullos tales extitiſſe. Quod vero punctationem faciunt legis oralis partem, hoc merito eam ſuſpectam reddit: cum tota iſta lex oralis figmentis & ſuperſtitioſis plerunque traditionibus conſtet, a poſterioribus Judæis poſt Eſdræ tempora inventis. Interpretes vero 70 optimos codices non conſuluiſſe; imo punctatos, ſi tales extitiſſent, cum ex auctoritate publica verſionem ſuam adornarent, a Pontifice ſummo & Sanhedrim miſſi cum exemplari aureis literis deſcripto, ut refert Joſephus; ipſoſque regem potentiſſimum, (ſub quo multæ Judæorum myriades vixerunt,) auſos fuiſſe falſa & corrupta interpretatione illudere, nemo niſi Talmudicis & Rabbinicis ſomniis faſcinatus credet. Imo ex hiſtoria certum eſt, ipſos optima exemplaria attuliſſe, fideliter vertiſſe, idque tum ob gentis ſuæ gloriam, tum ut regem demererent, & ſuæ gentis Helleniſtis, (qui magno numero per Ægyptum, aliaſque regiones diſperſi erant,) conſulerent, qui Græcam linguam melius, quam propriam, noverant. Certe multi erant inter Judæos, qui de verſione judicare poterant, an fideliter facta eſſet: nec, ſi conſulto corrupta fuiſſet, tantam habuiſſet auctoritatem apud Judæos, ut publice in ſynagogis legeretur; nec ea uſi fuiſſent Apoſtoli, cum Eccleſiam plantarent, nec eam Eccleſiæ Chriſtianæ tradidiſſent: nec in tanto honore apud univerſam Eccleſiam Chriſti fuiſſet per multa ſecula, ſi conſulto corruptam exiſtimaſſent. Sed de hoc fuſius, cum ad hanc Verſionem perventum fuerit.

47. Octavum ex Hieronymo, & Origene, aliiſque Græcis & Latinis Eccleſiæ Patribus petitur: apud quos nullum de vocalibus punctis veſtigium apparet; ſed altum apud omnes de iis eſt ſilentium: cum tamen Hieronym. omnium ſuæ ætatis erat Hebraice doctiſſimus, rerumque & antiquitatum Judaicarum indagator ſolertiſſimus. Origenes vero erat auctor Hexaplῶν. Hieronymus ſtudiis indefeſſis, & laboribus magnis, ſummam linguæ Hebr. peritiam aſſecutus eſt: puncta vero & accentus ignoraſſe, ex innumeris locis in ejus operibus colligi poteſt: quorum pauca referam. In Hierem. q. 22. *verbum Hebraicum, quod tribus literis ſcribitur* דבר (*vocales enim in medio non habent; ſed pro conſequentia & legentis arbitrio legunt*) *ſi legatur, Dabar, ſermonem ſignificat; ſi Deber, mortem; ſi Daber, loquere. Unde LXX. & Theodotion junxerunt illud præterito capitulo, ut dicerent, diſperdens parvulos de foris, juvenes de plateis, morte: Aquila vero & Symmachus tranſtulerunt* λάλησον, *loquere*: ſic etiam tranſtulit Hieron. In nuperâ vero Hieronymi editione, notandum, quod obſervavit vir doctus, Marianum Victorium, qui notas addidit, & editioni præfuit, haud bona fide egiſſe, cum pro Hebraicis verbis, quæ Latinis literis extant in Hieron. textu, Hebraicas literas cum punctis hodiernis ſubſtituat; quod Hieronymi ſcopo plane contradicit: nam in hoc loco poſitis punctis ambiguitas plane nulla eſt. Hic vero videmus, nullam apud Hieron. iſtorum apicum mentionem fieri; licet ad ambiguitatem tollendam, & varietatem ſignificationis explicandam, commodiſſima ſeſe obtulerit occaſio. Certe æquum eſſet, ut hoc loco ſe explicaret, dicendo, דבר cum duplici Camets ſignificare *verbum*; cum duplici Sægol *mortem vel peſtem*; cum Patach & Tſere *loquere*: & quod ſic legerunt Aq. & Sym. & ipſe ſic legat: at LXX. & Theodotion cum duplici Sægol: Vel ſi noluit puncta nominare, ſaltem debuit ea ſub literis ſubſcribere. Tantum vero

vero abeſt, ut hoc ne leviſſime inſinuet, cum maxime opportunam habuit occaſionem, ut diſertis verbis, quantum fieri poſſit ab punctorum ignaro, contrarium affirmet, cum dicat, *vocales in medio apud Hebræos non haberi, & pro conſequentia & legentis arbitrio varie legi poſſe.* Idem ad Evagrium ſic ſcribit; *Non refert, utrum Salem an Salim nominetur, cum vocalibus in medio literis perraro utantur Hebræi, & pro voluntate lectorum atque varietate regionum, eadem verba diverſis ſonis atque accentibus proferantur.* Idem in Eſai. 26. 14. circa lectionem *zacar* & *zecer*, de qua ſupra quædam diximus, ſcribit, *Nec nos terrere debet, quod LXX.* maſculum, *& cæteri interpretes* memoriam *tranſtulerant, cum iiſdem tribus literis* זכר *utrumque ſcribatur apud Hebræos, ſed quando* memoriale *dicitur, legitur, zecer; quando* maſculum, *legitur zacar: & hac verbi ambiguitate deceptum arbitrantur Judæi Saulem, cum pugnavit contra Amalecitas.* In Eſai. 32. ait, *Ignis & lumen Hebraice iiſdem ſcribuntur literis* אור, *quod ſi*, ur *legatur, ignem ſonat; ſi*, or, *lucem.* Plurima talia ex Hieronymo proferri poſſunt: Quæ licet luce clariora videntur, ad probandum puncta vocalia Hieronymi ætate in uſu non fuiſſe: ne tamen victi videantur, qui contra ſentiunt, cum plane convicti ſint, reſponſum ad præcedens argumentum hic ingeminant, ſcil. *punctatos codices raros tunc fuiſſe; Hieronymum quidem tali codice uſum non fuiſſe, nec de punctatis codicibus inaudiviſſe*: quæ omnia ſine ulla probatione, vel probabilitatis umbra dicuntur; ideoque eadem facilitate rejiciuntur, qua affirmantur. Imo non tantum Hieron. ſed nec ullus Patrum Græcorum vel Latinorum, aliuſve ſcriptor ab ipſis Apoſtolorum temporibus, per quingentos annos, eorundem meminerit; nec unicum teſtimonium ex iis proferri poſſit, unde hoc probetur. Nec dici poteſt, veteres (excepto Origene & Hieronymo) linguæ Hebraicæ ignaros fuiſſe: hoc enim, licet falſiſſimum ſit, dato, ſed non conceſſo; non potuere tamen, quin aliquid de punctis audiverint, ſi tunc in uſu fuiſſent: cum Judæi magno numero inter Chriſtianos viverent, & lectio hæc per puncta novum quid & inſolitum fuerit, a Græcis & Latinis alienum. Quis enim eſt inter nos, qui Græcum & Latinum ſermonem callet, qui de punctis Hebraicis nihil audivit? At ex Hieronymo objiciunt, ipſum ſæpe mentionem facere apicum Hebraicorum, qui ſine dubio (ſic vir doctus) *erant puncta vocalia. Hieron. Præf. in lib. Regum dicit, Pentateuchum Samaritanum totidem literis ac Hebraicum ſcriptum eſſe: figuris tantum & apicibus diſcrepare.* At ſine dubio Hieronym. non legerunt, qui hæc affirmant. Ipſe enim plurimis locis explicat, quid per apices literarum intelligat; linearum ductus ſcil. vel ſummas earum particulas. In Zach. 12. 10. dicit, *Hebraicæ literæ* ד & ר *ſimiles ſint, & parvo tantum apice diſtinguuntur.* Quis hic per apicem, vocalem deſignari dicet? an Daleth & Reſh vocali differunt? Imo planum eſt, ſolum ductum lineæ ſuperioris, apicem vocari. Idem habet Eſa. 8. 4. & 27, 1. & Eccleſ. 8. 6. Gloſſa ordinaria in Luc. 16.17. ait, quod *apex eſt ſumma literæ particula*: Et Eraſm. intelligit *ſummum elementi faſtigium.* Præterea notum eſt, Judæos literas quaſdam coronulis & apicibus quibuſdam ornare ſolitos, in libris quibus publice in Synagogis utuntur: literæ vero iſtæ ſunt ſeptem שעטנזגץ. Habeo librum Eſther, de quo ſupra, hoc modo deſcriptum, ejuſmodi apicibus & coronulis inſignitum: & ex his apicibus magna myſteria extrahunt Cabaliſtæ. Hic vero mos ſuperſtitioſus forte Hieronymi ætate invaluerat, licet priorem reſponſionem veriorem exiſtimo. Cum vero dicit Hieron. literas Samaritanas ab Hebræis, figuris & apicibus diſcrepare, non potuit per apices intelligere puncta vocalia, cum Samaritani talia nunquam habuerint, nec in hunc uſque diem agnoſcunt: unde idem, qui hoc objicit, vir doctus, addit, *ſe vix exiſtimare puncta vocalia tempore Hieronymi Samaritanos habuiſſe*: imo dicere potuit, *nunquam habuiſſe.* At, inquiunt, Hieronym. ſæpe meminit accentuum, ut in Amos 8. Epiſt. ad Evagrium, & alibi. Facilis eſt reſponſio, per accentum tonum ipſum intelligi, non ejus notam vel figuram: nam ex uſu & conſuetudine notum erat, quæ ſyllaba in dictione elevanda eſſet, licet figuræ nullæ extabant; prout hodie apud Syros, Arabes, Æthiopes, & in omnibus linguis vernaculis notum eſt, in qua ſyllaba accentus eſſe debet, vel quæ ſyllaba attollenda eſt, licet notas vel figuras accentuum nullas habeant. Joh. D' Eſpeires, licet puncta ab Eſdra non inventa fuiſſe ſentit; tamen quædam puncta vocalia fuiſſe tempore Hieronymi affirmat, Tract. 1. diſp. 1. dub. 3. quia Hieron. reprehendit lectionem τῶν ο', Gen. 47. ult. qui מטה tranſtulerunt, *virgam*, cum ipſe legendum vult, *lectum*. Nam ſi nulla fuiſſent puncta, quomodo Hieronymus tam confidenter pronunciare poterat, legendam eſſe, *lectum*? Sed reſponſio eſt facilis, quod ex uſu & legendi conſuetudine tempore Hieronymi, ſciri poterat, vertendum eſſe, *lectum*, licet puncta vocalia non eſſent. Voces enim, quæ in ſe ambiguæ erant ſine punctis, certam tamen plerunque lectionem habent in contextu: quæ uſu & traditione ad poſteros derivata fuit, & ſecundum quam, quum puncta inventa eſſent, tales voces punctarunt.

48. Nono, probatur ex aliis linguis Orientalibus, quæ maximam cum Hebraica habent affinitatem; quæ tamen puncta & accentus vel recenter accepere, vel hodie ignorant: quales ſunt Arabica, Chaldaica, Samaritana, Syriaca. De Arabica, quæ omnium hodie latiſſime propagata eſt, res plana eſt, eam puncta vocalia olim non habuiſſe: accentus vero hodie habet nullos: ut nec Syriaca, nec Samar. Tres habent Arabes literas أوى quas *quieſcentes* vocant, ut Hebræi; quæ omnium vocalium vicem olim ſuſtinebant: poſtquam vero notas adhibuere vocalium ad morem Hebrorum, tres tantum excogitarunt, Phatha (ـَ) Damma (ـُ) & Keſri (ـِ) quæ licet ad ambiguitatem tollendam haud ſatis videri poſſint; tamen ex iis cum paucis regulis, & ex uſu & conſuetudine, omnes vocalium ſonos diſtinguunt, & verum legendi modum brevi aſſequuntur. Poſt conſcriptum Alcoranum cœpiſſe Muhammedanos linguam hanc excolere, & puncta pro faciliori lectione textui Corani affigere, teſtantur viri in Arabiſmo verſatiſſimi, ejuſque profeſſores celeberrimi. Inter cæteros, clariſſ. Golius Præf. ad cap. 31. Corani, ad finem Gram. Arab. Tho. Erpenii, advertit ſe *variantes lectiones inveniſſe in exemplari Alcorani, ex Mogullorum regno ſibi delato, in margine notatas, quæ peculiarem habuere ſemper auctoritatem ex antiqua doctiorum criſi. Univerſam vero illam varietatem fere in vocalibus conſtitiſſe, quas ut poſteriores & externas ſcriptionis partes, veriſimile videtur, literatorum Antiſtitum conſenſu eſſe adjectas, tunc demum, cum aliquandiu Coranus fuiſſet divulgatus: inde eſſe duorum codicum, quos poſſedit, fragmenta quædam in membranis exarata vetaſtiſſimo charactere, qui ante ſecula exolevit, ubi nulla prorſus vocales comparent: communem vero lectionem vulgato textu expreſſum eſſe Meccenſem, & Medinenſem.* Sic vir ille longe doctiſſimus: nec quenquam me legiſſe memini, qui puncta Arabica cum literis coæva ſtatuit. De Syriaca Maronitarum idem inter alios teſtatur D. Maſius, *puncta initio non habuiſſe: poſtea ad facilitatem lectionis, vel ad ambiguitatem tollendam, unicum punctum adhibuiſſe, quod pro vario ſitu infra vel ſupra literam vocales diſtinguebat*: ut affirmat etiam Bootius Epiſt. dicta, ſect. 48. *Figuras vero, quibus nunc utuntur*, dicit Maſius, *ipſos a Græcis mutuaſſe.* Idem de Samaritanis obſervare licet, qui lectionem veram ope trium literarum ࠀࠅࠉ quæ pro vocalibus olim etiam apud Hebræos habitæ ſunt, & uſu ac majorum traditione conſervarunt: nec puncta ulla vocalia ad hunc uſque diem habent. Perſæ vix aliquos punctatos codices adhuc habent, vel certas regulas de punctandi ratione tradiderunt, licet quidam in Grammaticis quaſdam nuper excogitarunt. Chaldæas etiam Paraphraſes antiquiſſimas punctatas non fuiſſe, ex literis ſuperfluis poſt punctationem relictis, teſtatur Lud. de Dieu. Compar. trium Ling. l. 1. c. 7. quod etiam ante ipſum oſtendit doctiſſ. Buxt. Gram. Syr. & Chald. l. 1. c. 1. unde poſt ſuperaddita vocalium puncta, relictis illis conſonis, quæ vocalium erant indices, confuſa extiterit punctatio, quæ tum in Bibliis Venetis, tum in Regiis paſſim invenitur, & ſummo labore Buxtorfii in Baſileenſibus ex maxima parte ſublata eſt. Ex his omnibus colligitur, cum in omnibus his linguis, Hebrææ cognatis, puncta recenter uſurpata ſint, nec literis coæva fuere, idem etiam de Hebræa dicendum; nec hujus magis, quam illarum perfectioni, lectioni, &c. derogaſſe.

49. Hæ ſunt præcipuæ rationes, quas pro hac ſententia proferunt. Reſtat, ut, quæ in contrarium adducuntur, perpendamus; idque breviter: ut enim omnes minutias conſectemur, chartarum anguſtiæ non permittunt. Qui plura deſiderant, adeant L. Capellum, & D. Buxtorfium, qui argumenta pro utraque parte latius deducunt. Primo arguunt ex cujuſque linguæ natura, quæ conſtare debet ex conſonis & vocalibus. Vocales enim ſunt dictionum quaſi animæ, quæ eas vivificant & movent: unde a voce dicuntur vocalia, quia eorum adminiculo vox articulata profertur. Reſp. veriſſimum eſſe, nullam linguam vocalibus carere poſſe, nec vocem ullam ſine vocalibus pronunciari. Quod vero hinc inferunt pro punctorum vocalium antiquitate, negamus. Nam habuit ab initio, habetque hæc lingua, tam vocales, quam conſonas, ex quibus conſtat, inſtar aliarum linguarum: nec audiendi ſunt Grammatici, ſi ſtricte & proprie loquamur, qui vocales ex literarum albo expungunt, & omnes literas conſonas eſſe volunt. Nam א ו י præcipue, ſæpe ה & (ut Hieronymo, aliiſque placet) ע, quæ hodie pro conſonis tantum habentur, olim pro vocalibus erant uſurpatæ. Tot ſane literas Hebræi habebant, quot aliæ nationes, cum ab ipſis cæteræ nationes literas hauſerint. Cur itaque non potuerint Hebræi omnia ſua vocabula viginti duabus literis exprimere, ut aliæ nationes? Origenes enim integra volumina Hebraica deſcripſit Græcis characteribus, nec novas vocales ſibi finxit, ut abſentes vocales in Hebraicis dictionibus exprimeret: & ad eundum modum Hieronymus multa vocabula & verſiculos expreſſit literis Latinis, ut & alii linguæ Hebraicæ periti: annon idem poterant Moſes & Prophetæ? In codice MS. Barbarino. antiquiſſ. ex quo variantes lectiones Prophetarum minorum deſcriptas exhibemus Tomo ult. hujus operis, extant ſpecimina quædam ex Origenis Hexaplis deſcripta, ex quibus conſtare poteſt ex parte, quænam literæ Græcæ Hebraicis olim reſpondebant. Hoſ. 3. 2. וחמר שערים ולתך שערים pro *Omer hordei, & dimidio Omer hordei*, ſic reddit Origenes literis Græcis, ΟΥΧΟΜΡ ΣΕΑΡΙΜ ΟΥΛΕΧΘ ΣΕΑΡΙΜ. & Cap. 11. 1. כי נער ישראל ואהבהו וממצרים קראתי לבני *Cum Iſrael eſſet puer, dilexi eum, & ex Ægypto vocavi filium meum.* Quæ literis Græcis ita exprimit Origenes, Χι νερ ισραηλ ουε αβη ου ι μεμμισραιμ καραθι βανι. Hic inter alia videmus, Jod per vocalem ι, & aliquando per ε, exprimi; Ain, pro α, & ε inſerviiſſe; Aleph pro α; Vau pro ο, & ου ſive υ, poni. Joh. Morin. Gram. Samar. cap. 13. multis exemplis probat, Samaritanos, qui eaſdem habent literas cum Hebræis, figuris ſolum diſcrepantes, nec puncta vocalia agnoſcunt, per א ה ו י ע vocales a e i o u. ubique exprimere. Certe mutilum eſſet Alphabetum Hebraicum, ſi deeſſent vocales, quæ inter literas præcipuæ ſunt, & quarum cauſa reliquæ excogitatæ ſunt: eſſet enim Alphabetum literarum, cum quibus nihil pronunciari poſſit. Et plane abſurdum eſſet, ut a e i o u, non poſſent niſi aliarum literarum ope pronunciari: ut apud Grammaticos hodie videmus, qui efferunt a per אָה, e per אֵי, i per אִי, o per אוֹ, u per אוּ: nihil enim ſonarent illæ literæ ſine punctis. Unde, ut obſervat Morinus, *quod natura ſua eſt vocaliſſimum, & per quod cætera redduntur vocalia, eorum opinione eſt mutum: & quod ſemper efficax & mobile eſt, et cujus ope cætera moventur, ſemper quieſcet, et otioſum erit.* Joſephus etiam lib. 6. de Bello Judaico, literas, quibus nomen Dei Tetragrammaton lamina aurea inſcriptum erat in ornatu Pontificis, vocat *elementa quatuor vocalia*, Ταῦτα δ' ἐστὶ φωνήεντα τέσσαρα· per φωνήεντα enim *vocales* intelliguntur oppoſitæ aliis literis, quas σύμφωνα, *conſonantes*, vocant. Vocales enim literarum nomen maxime merentur: &, ut obſervat clariſſ. Voſſius, *Non ſine ratione Maſorethæ ſubtiliorum figurarum notis, vocalium nomen tribuerunt; craſſiorum, conſonantium: quia illæ quaſi animæ, hæ veluti corpus orationis referunt. Sed non hinc ſequitur, vocales non eſſe literas: imo, ſi argumentari liceret, dicerem,*

cerem, hoc ipſum, eas vel magis, quam conſonas, eſſe literas, arguere: cum animæ magis, quam corporis, habenda eſt ratio. De Arte Gram. lib. 1. cap. 27. *Verum eſt quidem, hodie vocales in iis quieſcere: at olim pro vocalibus fuiſſe, teſtatur Hieronymus, qui eas vocales appellat; cujus verba adſcribam. Hieronymus* (inquit) *Epiſt.* 145. *docet pro Hoſianna, dici* Hoſanna, *media vocali eliſa, quia ab Aleph excluditur Jod: & Epiſt. ad Evagrium de Melchiſedec, referre negat, utrum dicamus, Salim, quod ſcribitur* שלים *cum Jod, an Salem, quod ſcriberetur* שלם *ſine Jod: & cauſam hanc addit; quod vocalibus in medio literis, raro utuntur Judæi, & pro voluntate locorum, atque varietate regionum, eadem verba diverſis ſonis atque accentibus proferantur. Idem in tradit. Hebr. Geneſ.* 13. *dicit* אפרון *cum* ו *ſcribi, &* אפרן *ablata* ו *litera, quæ apud Hebræos pro* (u) *legitur. Etiam Jer.* 9. 22. *ſcribit, verbum* דבר *quod tribus literis ſcribitur (vocales enim in medio non habent) pro conſequentia & legentis arbitrio, ſi legatur Dabar,* ſermonem *ſignificat; ſi Deber,* mortem; *ſi Dabar, loquere. His locis per vocales non poſſumus aliud intelligere, quam literas* אוי. *Ex quibus, Jod loco vocalium poni ſolere, etiam ſunt argumento vox* Darius, *&* Cyrus, *quæ ſi Hebraice ſine punctis ſcribantur, & Jod pro i, Vau pro u, poſitum ſtatuas, longe fœlicius exprimunt* Darius, *&* Cyrus, *quam ſi cum punctis legas,* Dariares, *&* Cores. *Cæterum Jod, non (i) ſolum, ſed (e) quoque, ſignabat; ac Vau nunc pro (o), nunc pro (u) poni, quid mirum? quando apud Latinos quoque hæ literæ operas quaſi mutuas tradunt: ut Davos, Davus; ſervos, ſervus; heri, here; Virgilius, Vergelius: utrumque etiam & ratione & auctoritate ſtabiliri poteſt. Quod vero ad vocalem (a), ea ſæpe colligebatur ex abſentia* τῶ *Jod & Vau: quandoque etiam per Aleph ſignabatur, ut* 2 *Sam.* 12. 1. *& Prov.* 10. 4. ראש *pro* רָשׁ pauper. *Neh.* 13. 16. דאג pro דָג piſcis, *& alia aliis locis. Et ſane Aleph valuiſſe (a) luculento ſit argumento Græca lingua, ubi princeps litera hanc habet poteſtatem: at Alpha eſſe ex Aleph factum, ſatis eſt apertum.* Hactenus vir Doctiſſ. Idem legimus apud Druſium in variis locis opuſculorum ſuorum, Libro de recta lectione linguæ ſanctæ, cap. 4. & de vocibus Hebraicis N. Teſtamenti, cap. 9. ubi concludit, *Quis neget has literas interdum vocalium loco uſurpatas fuiſſe, quum etiam nunc a conſonantium natura recedant, imo plane eam exuant in* עלם *olam,* אור *ur,* אלהים *Elohim,* פרא *pere, & aliis multis nominibus?* Vide Morinum, ubi ſupra. Habuere itaque Hebræi vocales, licet puncta vocalia non habebant, ut ex dictis patet. Quibus & hoc addendum, vocem conſonis expreſſam legi & intelligi poſſe, ut experientia teſtatur; legi ſine vocalibus non poſſe: ſed legi poteſt, iis non expreſſis. Non adſcriptis, legere poteſt Hebraice peritus; iis additis, legere etiam poſſunt Hebraice neſcientes. Leguntur hodie Talmud, & Rabbinorum Commentarii, librique Judæorum, ſine punctis vocalibus: imo qui in hac lingua exercitati ſunt, ipſa Biblia ſine punctis expedite legunt, ut præter Rabbinos in ſynagogis alii privati: & teſtatur Joſ. Scal. lib. 3. Epiſt. 244. *Hodie pueri Turcarum, Arabum, Perſarum, omniumque Muhammedanorum, ſine punctis legere diſcunt, licet non ſine vocalibus.* &c.

50. Secundo objiciunt, lectionem Hebraicam maxime incertam & difficilem reddi ob defectum punctorum. Poſito enim, has literas fuiſſe vice vocalium, adhuc tamen incertam eſſe lectionem, tum quod ſingulæ modo unam, modo aliam vocalem repræſentant: Vau, (o), vel (u), Jod (i) vel (e), &c. tum quod multa ſunt vocabula, quæ nullam habent harum literarum, ſed ex meris & proprie dictis conſonantibus conſtant. Etiam dato, quamdiu lingua hæc vernacula fuerat, lectionem ſine punctis fieri potuiſſe: cum tamen plures, quam mille anni interceſſerint ab Eſdræ tempore, quando vernacula eſſe deſiit, ad Maſorethas punctorum inventores; impoſſibile fere eſſet per tantam temporis intercapedinem, lectionis & pronunciationis regulas, de tot vocalibus & accentibus, conſervari. Nulla enim hominum memoria, tot mille verſuum pauſas, tot millenarum vocum diſtinctam pronunciationem retinere potuit adeo exacte, ut in nulla voce vel vocali erraret, uſque ad Maſorethas Tiberienſes. Reſp. etiam poſtquam lingua deſiit eſſe vernacula, vera tamen lectio continuari poſſet inter doctos, (apud quos quaſi vernacula erat,) uſu & conſuetudine, & inſtitutione Scholari, quæ inter ipſos vigebat ante punctorum inventionem, & tum ambiguitas vocalium tolli, tum earum abſentia ſuppleri, ex legendi uſu, & ex contextu orationis, quo vox, quæ in ſe ſpectata varie legi poſſet, ad unam lectionem determinatur. Fatetur Schickardus punctorum adſertor ſtrenuus, *ſolere Judæos abſque Grammatica, mero uſu, hanc linguam aggredi:* ait etiam, ſe vidiſſe *pueros ſeptennes Moſem ſola exercitatione legentes, licet adultiores, & cum ad* Rabbinatum *aſpirent, artis rudimenta ex Elia vel Kimchi didicere.* Meminit etiam viri cujuſdam docti, qui *præcepta prorſus eliminavit:* cujus conatus laudat, licet proceſſum improbet, Præf. in Horolog. Quomodo vero ex literis אהוי quieſcentibus, aliiſque ſervilibus, & radicalibus, etiam ſine punctis, confici poſſunt canones ſive regulæ paucæ generales, quibus vera lectio & pronunciatio addiſci poſſit, etiam ab iis quibus non eſt vernacula, late & accurate oſtendit D. Capell. lib. 1. cap. 18. quo lectorem remittimus. Nec neceſſarium eſt pro ſingulis verſibus, vel vocabulis particularibus, tot pauſas & vocalium ſingularum pronunciationem addiſcere & memoria tenere: cum probabile ſit, Eſdram verſus, ſpacio, non punctis, diſtinxiſſe; (quod ſatis erat ad verſus diſtinguendos:) & ex linguæ natura & analogia, uſu & traditione majorum, præſertim ex inſtitutione doctorum, & paucarum regularum generalium obſervatione, hoc fieri poſſet: ut in aliis linguis Orientalibus, Chaldaica & Arabica, videmus; quæ puncta non habuerunt ante Hebraicam, (præſertim Samaritana, quæ puncta adhuc nulla habet,) eædem tamen linguæ manſerunt ſine mutatione, cum nec vernaculæ fuerint, nec puncta habuerint. Linguam Græcam eandem manſiſſe videmus, quæ tempore Platonis & Ariſtotelis erat, licet accentus longo poſt tempore inventi & appoſiti ſint. Si quis vero a me quærat, unde hæc conſuetudo Hebræis, vocales in mediis vocibus omittendi plerumque, cum ſemper initio & fine adhibeant; non poſſum J. Morino, licet doctiſſimo, & in his rebus exercitatiſſimo, aſſentiri, Quod *Moſes, qui in omni Ægyptiorum ſapientia inſtructus erat, in Ægyptiorum imitationem hoc fecerit: quorum ſacerdotes, præter characteres Hieroglyphicos, & epiſtolares ſive communes, habuere etiam alios ſibi peculiares, quibus res ſacras conſcripſere, qui vocati ſunt ſacerdotales: & ut myſteria ſua populo occultarent, hunc modum ſcribendi elegiſſe ſine vocalibus mediis.* Nam, præterquam quod, quinam characteres hi ſacerdotales fuerint, nobis prorſus ignotum ſit; nec an medias vocales omiſerint ſacerdotes, ullibi conſtet, cum nulla iſtorum characterum veſtigia veterum monumentis appareant; etiam hoc ſententiam iſtam plane evertit: quod Moſes in omnibus inſtitutis hoc agebat, ut cum Ægyptiis populus Iſraeliticus nihil commune haberet: unde, ut immunda & abhominanda Deus prohibuit, quæ Ægyptiis ſacra & veneranda: multaſq; leges tulit, quarum vix ulla ratio reddi poteſt, quam quod, quæ ab illo prohibita ſunt, apud Ægyptios ſacroſancta habebantur. Quis vero exiſtimet, Deum legem ſuam ſanctiſſimam ſcribi voluiſſe more ſacerdotibus Idololatris uſitato: qui nulla cum Idololatris commercia, nulla connubia, nullam ſocietatem, niſi quæ neceſſitas poſtulabat, permittere voluit? Probabilius mihi videtur, Orientales (hoc enim Hebræis cum reliquis Orientalibus commune eſt) linguas ſuas primo non ita excoluiſſe, ac Europæi; nec in vocalium ſonis diſtinguendis ita exactos & accuratos fuiſſe, ut Græci & Latini: unde ſatis duxerint vocales adhibere initio & fini dictionum, relictis mediis: quæ, ut ex Hieronymo ſupra diximus, *pro conſequentia & lectoris arbitrio, et ſecundum regionum varietatem, varie pronunciabantur,* vel ex uſu & conſuetudine determinatum ſonum habuere: poſtea, cum vernacula eſſe deſierunt, accuratius omnia diſtinxerunt, & excoluerunt.

51. Tertio objiciunt, ſublata punctorum auctoritate divina, quæ lectionem alias ambiguam determinet, ſenſum Scripturæ prorſus incertum & obſcurum reddi, quem quilibet ad ſententiam ſuam, inſtar naſi cerei, inflectere poſſit, niſi ad auctoritatem Eccleſiæ confugiamus: hoc vero eſſet in Pontificiorum caſtra tranſire, & fidem, quæ ſolis oraculis divinis nititur, humanæ auctoritati ſubjicere. Hoc vero eſt μορμολύκειον illud, quod multos etiam doctos ab altera ſententia deterret. Ut vero ab hoc metu eos liberemus; notandum eſt primo, hoc argumentum, ut & ſecundum, contra pleroſque, & doctiores, punctorum patronos facere, qui Eſdram punctationis auctorem faciunt. Nam a Moſe uſque ad Eſdram, eadem incertitudine laboravit textus ſacer, quam contra nos objiciunt: cum per totum illud tempus ſine punctis fuiſſe fere omnes ſtatuant. Si vero ante Eſdram textus ſine ambiguitate legi, & intelligi potuit ſine punctis; cur non etiam poſt Eſdram uſque ad Maſorethas Tiberienſes? Secundo notandum eſt, illos qui argumentum hoc urgent, Romanenſium cauſam incautos promovere, a quibus tamen longiſſime abeſſe videri volunt. Concedunt enim ipſis, quod ſi puncta non ſint a ſcriptoribus ſacris adſcripta, Scripturæ ſenſus erit omnino incertus, & ejus auctoritas mere humana: quo dato, minorem probant Romanenſes, puncta ſcil. non eſſe a ſacris ſcriptoribus: quod certe majori cum probabilitate faciunt, quam contraſentientes contrarium: Unde dicta concluſio ſequitur, ſenſum Scripturæ eſſe incertum, &, quoad nos ſaltem, ab Eccleſiæ auctoritate pendere. Conſequentiam tamen hanc licet quidam Eccleſiæ Romanæ Doctores urgent, inter quos Morinus Exerc. Bibl. 6. cap. 2. n. 3. & alibi: ubi oſtendit vocem דבר ex ſolis conſonis conſtantem octo diverſas habere poſſe ſignificationes, quas ibi enumerat: hujus vero in textu Hebræo ambiguitatis cauſam inter alia aſſignat n. 7. *conſilium divinum, ut omnes Eccleſiæ judicio ſe ſubmitterent:* Non deſunt tamen inter ipſos viri docti, qui non tantum contrarium affirmant, & conſequentiam negant; ſed etiam validiſſimis rationibus idpſum probant: ut Simeon de Muis Profeſſor Ling. Hebr. Pariſienſis, animadverſ. in præf. J. Morini in Bib. Græc. Joh. D'Eſpeires Tract. 1. de auctor. text. Hebr. Dub. 3. contra Tannerum. Probant vero ex textu & Verſ. Samaritica, (quæ iiſdem literis ſcribuntur, quibus Textus Hebraicus: nec enim puncta unquam habuere Samaritani, & tamen ſine ambiguitate, tam ab ipſis, quam a nobis, eorum codices leguntur,) & ex codicibus, Syriacis, Arabicis, Perſicis, Rabbinicis, &c. non punctatis: in quibus tamen tum ab ipſis, tum a mediocriter inter nos doctis, libri ſacri aliique leguntur, ſenſuſque certus, ut ex codice punctato, elicitur. Et licet Arabes notas tantum tres pro omnibus vocalibus, & accentuum nullas, adhibeant; ex uſu tamen, & paucis regulis, tam certa ac indubitata lectio comparatur, ac ſi omnes vocales Maſorethicas uſurparent. Teſtatur Elias Lev. præf. in Maſ. Hammaſ. ſe *Romæ vidiſſe tres Chaldæos pueros, pſalterium Davidis lingua Chaldaica ſcriptum ſine punctis expedite legentes.* Dicit etiam Galat. *apud Chaldæos Scripturam doceri in ſcholis abſque punctis, quæ ab omnibus legitur ſine hæſitatione.* Ad argumentum vero reſpondeo, dictiones ſine punctis vocalibus, quæ in ſe ſpectatæ ambiguæ ſunt, & varie legi poſſunt; in contextu certum & determinatum ſenſum habere, a quo in lectione diſcedere non licet, nec eum pro arbitrio rejicere: contextus enim, ſive antecedentia & conſequentia, ambiguitatem tollunt plerunque. Si vero adhuc vox ſit ambigua, ita ut ex orationis ſerie & ſtructura determinari non poſſit: uſus tamen, & conſuetudo ſive traditio univerſalis a majoribus accepta, omnem tollit ambiguitatem. Si vero adhuc ſit ambigua, & vox a variis varie lecta ſit, (quod interdum, licet rariſſime, nec in rebus alicujus momenti, accidit,) ibi ad codices antiquiores aliaque media reſpiciendum eſt, de quibus diximus in Variis lectionibus. Exemplum in caſu primo ſit, Ex. 18. 15. ubi ſcriptum eſt ויאמר משה לחתנו *Et dixit Moſes ad ſocerum ſuum;* ſingula verba per ſe ſpectata ſenſum alium admittere poſſunt: nam primum legi poteſt cum punctis, vel וַיֹּאמֶר vajomer, *& dixit,* vel וַיֵּאָמֵר vajeamar, *et dictum fuit:* ſecundum legi poteſt מֹשֶׁה Moſche, *Moſes,* vel מָשָׁה Maſcha, *extraxit:* tertium itidem legi poteſt לְחֹתְנוֹ lechotheno, *ad ſocerum ſuum,* vel לְחַתְנוֹ *ad generum ſuum.* Licet vero voces non punctatæ ambiguæ

ſint, orationis tamen ſeries ambiguitatem tollit. Si legas, *Et dixit Moſes ad generum ſuum,* erit falſum; quia Jethro erat Moſes ſocer, non gener: ſi vero legas, *Et dictum eſt, Extractum eſt ad generum ſuum,* abſurda erit lectio, quæ nullum parit ſenſum. Ergo neceſſario legendum eſt, *Et dixit Moſes ad ſocerum ſuum.* Multa talia dari poſſunt. Si vero adhuc vox maneat ambigua, & ſenſum duplicem habeat, reſpiciendum eſt ad codices optimos & vetuſtiſſimos, ad Eccleſiæ uſum & conſuetudinem, quomodo legerunt veteres Eccleſiæ Patres, vel antiquæ verſiones ab Eccleſia probatæ, vel quænam lectio ab Eccleſia hodie recepta ſit. Tandem & hoc notandum, Maſorethas, dum puncta invenerunt, non novos vocalium ſonos, vel pronunciationem novam induxiſſe; ſed juxta conſuetudinem ipſis traditam libros ſacros punctaſſe: ideoque lectionem non ab ipſis pendere, licet ipſi apices excogitarunt; nec ideo veram eſſe lectionem, quia eſt a Maſorethis: ſed quia verum Sp. S. ſenſum exprimit, quem ſcriptoribus ſacris dictavit, & per eos literis conſignavit, quemque tum Judæi, tum Chriſtiani conſervarunt. Non enim punctarunt Maſorethæ ſacros codices pro arbitrio; ſed ſecundum veram & receptam lectionem, quam diligenter poterant, puncta appoſuere. Ipſos vero plerumque recte punctaſſe liquet, tum ex antiquis Verſionibus ante puncta affixa factis, quarum lectio cum hac Maſoretharum in omnibus, quæ ad fidem & mores ſpectant, concordat; ut Græca, Chaldaica, Syriaca: tum ex eo quod Textus punctatus non tantum apud Judæos, ſed etiam apud Chriſtianos tam Romano-Catholicos, quam Proteſtantes, publice acceptus & approbatus ſit, & ubique imprimitur. Ex dictis itaque conſtat vanitas hujus objectionis. Nam licet punctatio ſit Maſoretharum inventum, & humani juris quoad apices & figuras: non tamen ſequitur, ſenſum Scripturæ lubricum & incertum eſſe, vel ab Eccleſiæ arbitrio pendere; ſed quod per puncta ſignificatur, vocalium ſcil. ſonum & verborum ſenſum, divinæ prorſus auctoritatis eſſe, Deumque ſolum auctorem agnoſcere.

52. Objiciunt ex libro Zohar, libro Cabaliſtico omnium antiquiſſimo, expreſſam in illo fieri punctorum mentionem ſub iiſdem nominibus, quibus hodie appellantur. Auctorem hujus libri faciunt quidam, R. Simeonem filium Jochai, qui mortuus eſt circa annum Chriſti 120. Imo quidam Chriſto antiquiorem faciunt. Vulgus Judæorum putat, ſcriptum eſſe in ſpelunca, ubi ob metum Romani Imperatoris delituit Simeon cum aliis Rabbinis. Hiſtoriam fabulis refertam habemus in Talm. tract. de ſabb. cap. 2. Impreſſus eſt Cremonæ anno Chriſti, 1555. poſtea Cracoviæ 1603. Inter alia, hæc leguntur, f. 110. *Puncta & vocales ſunt traditio Moſis de monte Sinai:* & fol. prox. *Motiones accentuum omnes firmatæ ſunt per manum Moſis:* nominatim vero memorat Sægol, Tſere, Chireck. &c. & fol. 262. *dictiones abſque punctis ſunt ſicut mulier abſque veſtimento, quæ non poteſt prodire in publicum.* Et fol. 28. *non eſt ſubſiſtentia aut lux ullis literis ſine luce punctorum: & totum illud traditum eſt per ſecretum legis in Sinai.* Hujus quidem libri ſi tanta eſſet antiquitas, res conclamata eſſet. At commentitiam eſſe iſtam antiquitatem, & falſo iſti R. Simeoni librum adſcriptum eſſe, certum eſt: idque agnoſcunt præcipui punctorum defenſores. D. Buxtorfius expreſſe tum in Bibliotheca Rabbinica, verbo זוהר tum in Abbreviat. in רשבי ejus auctoritatem elevat: ſcribit enim ex R. Gedaliah in Schalſ. *R. Simeonem, & ejus filium* R. *Eliezerem nihil ſcripſiſſe de libro Zohar, qui hodie eſt in manibus noſtris, ſed diſcipulos ejus, & diſcipulos diſcipulorum ejus, ſcripſiſſe eum in foliis multis, & tantam fuiſſe molem hujus compoſitionis, ut totam vix camelus ferret.* Exiſtimat vero D. Buxtorf. non innotuiſſe ante annum Dom. 1240, quia R. Nachman, & R. Aſcher, qui circa id tempus vixerunt, nondum cognoverant. Et addit, *Hoc fabuloſum omnino videri: deinde incredibile eſſe, quia poſt mille demum annos & amplius, innoteſcere primo cœpit liber iſte. Quæ ſchola in Ægypto tamdiu duravit, ut eum tot ſeculis ab hominum manibus ſecluſum, a vermibus & obliteratione conſervaret?* Citat etiam Librum Juchaſin. fol. 52. dicentem, quod *ut Liber Perke nomen habeat Eleazaris, quum tamen poſteriores fecerunt ejus capita: ſic liber Zohar cognomen Simeonis, & liber Jetzira cognomen habet Abrahami patriarchæ noſtri, &c.* Poſtea ad illud, quod a Simeonis diſcipulis profectus ſit, reſpondet Buxt. *quanta annorum ſerie, aut quot ſeculorum connexione illi telam iſtam pertexerint, ſic ut ad mille annos incognitus fuerit?* Quis itaque credat hunc librum ſcriptum eſſe tot annorum centuriis ante Talmud, qui tam aperte de punctis vocalibus mentionem injicit, quorum in Talmude, omnibus fatentibus, altum eſt ſilentium: cumque in tota Maſora alia vocalium nomina non occurrant, quam Camets & Patach, fatente D. Buxt.? Certe Arnoldus Bootius, ut antea dixi, qui ſententiam ſuam de punctorum antiquitate mutavit, fatetur ſe *deceptum fuiſſe prætenſa antiquitate libri Zohar.* Præterea nihil frequentius apud Judæos, quam libros recentes ſub veterum nominibus publicare, ut ipſis auctoritatem concilient: ut ait idem R. Abrah. Zac. auctor libri Juchaſin: interpolare etiam, & quædam pro libitu inſerere ipſis ſolenne eſſe, omnes norunt. Et in Targum mutata eſſe a poſterioribus quædam locorum nomina, urbium, &c. antiqua, pro quibus alia recentiora ſubſtituta ſunt, obſervarunt viri docti. Teſtatur Helvicus, de Chald. Paraphr. cap. 2. ſe habere exemplar partis Talmud, qua uſus fuit Judæus quidam, qui paſſim illud in propriis nominibus correxit, aliaque nomina ſubſtituit. Pro Samaritanis & Perſis ſemper ſubſtituit Gentiles ſive Chriſtianos; pro urbe ponit Romam; pro dominantibus, Romanos; pro incredulo, Cæſarem; pro Ægyptiis, populos mundi, & alicubi Chriſtianos. Sic Romani, Roma, & Italia nominantur, Targ. Hieroſ. in Num. 24. quorum tamen nullum extat in eo, quod Venetiis impreſſum eſt. Ad eundem modum probabile eſt, Judæum quendam, cum librum Zohar deſcriberet, nomina punctorum vocalium inſeruiſſe, ut hujus libri auctoritate punctorum antiquitatem lectori ſuaderet. Sed non neceſſe eſt huc confugere, cum certum ſit, librum iſtum poſt puncta inventa longo tempore ſcriptum eſſe.

53. Loca etiam quædam proferunt ex Talmude, ubi mentio fit accentuum & verſiculorum. Tract. de votis. c. 4. ſect. 3. in Gemara, & in tract. Megill. c. 3. in Miſchna. At ex iis, quæ diximus, liquet, hæc parum valere: nam ante puncta eodem modo textum lectum fuiſſe quoad vocales & accentus, concedimus; eaſdemque pauſas fuiſſe, quæ poſt punctationem. Non enim punctarunt Maſorethæ Biblia pro arbitrio, ſed ſecundum lectionem & pronunciationem, quam a majoribus habuerunt; quamque a ſacris ſcriptoribus primo traditam credidere. Accentus itaque habuiſſe, non negatur: at eorum notas ſive figuras habuiſſe, probandum erat. In Syriaca, Arabica, aliiſque linguis, norunt iſtarum periti, ubi ſyllaba attollenda eſt, ſive ubi accentus eſſe debet: at accentuum nullas notas, nullas figuras habent, ut nec in aliis pleriſque linguis: & de Græca ſupra probavimus, accentus apponi non ſolere, niſi longo tempore, poſtquam deſiit eſſe vernacula. De verſiculis idem dico: licet per puncta, quæ hodie in uſu, non diſtinguebantur, norunt tamen docti ex contextu, ubi verſiculi incipiebant, vel terminati ſunt. In MS. noſtro Græco Alexand. τῶν ο, nulla eſt diſtinctio vocum; (nedum verſuum,) ſed tantum ſectionum quarundum: optime tamen norunt iſtius ſeculi viri docti, tum dictiones, tum verſiculos ſive periodos ex orationis contextu a ſe invicem diſtinguere. Sic norunt hæc Hebræorum docti ante punctationem: alias nullum memoriæ vel ingenii laudem reportaſſent, qui alios hæc docebant; cum ſtupidus quiſquam ignorare non poterat, ubi verſus finiri debeat, ſi modo ſignati eſſent, ut hodie videmus. At objiciunt ex Talmude, mentionem fieri vocum 15. quæ ſuperne punctatæ ſunt, in quibus myſteria ineſſe volunt Judæi, quæ nemo adhuc explicare potuit. At cum iidem qui hæc objiciunt, fateantur, hæc non ad puncta vocalia pertinere, nec per iſta puncta, accentus vel vocalia deſignari; non opus eſt iis immorari: de quibus plura, Proleg. de Maſora.

54. Ex notis Maſorethicis etiam arguunt, in quibus frequens eſt vocalium, & accentuum mentio: obſervarunt enim Maſorethæ multa vocabula, quæ anomalως & contra regulas punctantur. Hinc colligitur Maſorethas non auctores fuiſſe punctationis, ſed formas iſtas anomalas, quas in exemplaribus ante punctatis invenerunt, ſpecialiter annotaſſe: ergo Maſorethæ non erant punctorum auctores. Sed ad hoc ex ſupra dictis facile eſt reſpondere: unde licet aliquibus Achillæum videatur; præcipui tamen ejuſdem ſententiæ patroni, hoc argumentum, ut & reliqua ex Talmude petita, plane omittunt: nec ſine cauſa. Nam, ut ſupra oſtendimus, non ab uno aliquo auctore, nec uno ſeculo perfecta eſt Maſora; ſed a variis iſtiuſmodi Criticis incœpta, & per multas centurias continuata eſt, ita ut cum priores puncta adjicerent, poſteriores obſervationes ſuas circa punctationem vocum quarundam irregularium & anomalarum addiderint; aliis ſemper novi aliquid adjicientibus eorum obſervationibus, qui præceſſerint. Unde facile fieri potuit, ut priores Maſorethæ de verſiculis, literis, vocibus, &c. notas conficerent, quas alii poſtea auxerunt: & poſtquam puncta affixa fuerant, poſteriores Maſorethæ, qui criſim ſuam exercebant, (omnes textus voces, ſyllabas, literas, una cum punctis, ad examen revocando,) obſervationes etiam facerent circa voces anomalως punctatis. Mihi enim probatur eorum ſententia, anomalam iſtam vocum punctationem, ab iis, qui puncta primo textui addiderunt, non conſilio, ſed caſu factam fuiſſe, ex incogitantia ſcil. vel inadvertentia: ita ut inter innumeras, quas punctarunt, voces, paucæ illæ eorum diligentiam effugerint: poſteriores vero, qui omnia minutim recenſuerunt, & obſervationes novas confecerunt, cum voces quaſdam anomalως punctatas animadverterent, & in omnibus fortaſſe codicibus, quos conſulebant, invenerint, reverentia (vel ſuperſtitione potius) in anteceſſores ducti, (quorum diligentiam nihil effugiſſe crederent,) quod ab ipſis caſu & errore primo factum fuit, ipſi certo conſilio factum exiſtimabant; & cum nihil mutare auderent, notas ſuas de iſtis Anomaliis in Maſoram conjecerunt. Dici etiam poteſt, primos punctatores in punctatione ſua, uſum & conſuetudinem pronunciandi & legendi, prout a magiſtris edocti fuerant, (quorum effata tantum non pro oraculis æſtimarunt,) ſecutos eſſe contra Analogiam Grammaticam: poſteriores vero, cum voces iſtas immutatas viderent, intactas reliquiſſe, & cenſuram ſuam addidiſſe.

55. Rationes etiam quaſdam ex hiſtoria Judæorum depromptas proferunt. Primo, quod ex hiſtoria Judaica conſtat, ſcholas & earum rectores Babylone per mille annos poſt urbis excidium continuatas fuiſſe: nulla vero fit mentio ſcholarum Tiberienſium, ex quibus punctatores Maſorethæ, poſt annum Chriſti 340. Secundo, rei tam memorabilis, ac punctorum vocalium inventio, nullum reperitur in hiſtoria Judaica veſtigium: certe qui utriuſque Talmudis meminere, & quibus auctoribus, & quo tempore confecta ſint, diligenter annotarunt, de hoc inventa admirando non tacuiſſent. Tertio, Babylonici Doctores, qui florebant in magna gloria, & fama ſua ſcholas Palæſtinorum obſcurarunt, hujus ſtudii gloriam Tiberienſibus eripuiſſent. Quarto, nullum extat teſtimonium Babyloniorum, apud quos fere omnis Judaicæ doctrinæ culmen, de conſenſu & approbatione ſua hujus Palæſtinorum inventi: quod certe publicum aliquod totius ſynagogæ teſtimonium merebatur. Ad hæc breviter reſpondetur; Judæos in hiſtoria propria, ob exilia & diſperſiones frequentes, peregrinos eſſe; & poſt excidium vix aliquem hiſtoricum fide dignum habuiſſe. Hoc omnibus notum, nec a Judæis negari poteſt. Unde maximus Grotius in Matth. 24. 24. affirmat, *Judæos eſſe peſſimos hiſtoriæ magiſtros: nam ex quo patria expulſi ſunt, omnis apud illos hiſtoria craſſis erroribus & fabulis eſt inquinata: quibus proinde nihil credendum eſt, niſi aliunde teſtes accedant.* Pauca hic illic in Talmude interſperſa ſunt, ſed innumeris fabulis mixta: & quæ de ſcholis Babylonicis, & Rectorum & Rabbinorum ſucceſſionibus per mille annos referuntur, viris doctis valde ſuſpecta ſunt: cum auctores, qui hæc recenſent, recentiores ſint; nec ulla habeant gentis ſuæ certa monumenta, ex quibus iſta deducunt. Nec multum refert, an a Tiberienſibus, an ab aliis puncta inventa fuerint; modo divinis ſcriptoribus non adſcribantur, ſed ad poſt-Talmudicos referantur: quod ſupra probavimus. Nec potuit in hiſtoria ipſorum aliquid de hoc invento apud Tiberienſes extare, cum vix quicquam habent de rebus ſuæ gentis

tis in Palæſtina tunc temporis geſtis ab aliquo Hiſtorico conſcriptum. Extitiſſe vero ſcholam celebrem apud Tiberienſes, ex Chriſtianis ſcriptoribus colligitur, & ab ipſis Antagoniſtis conceditur. Fatentur enim, Maſorethas Tiberienſes, non punctorum quidem auctores; reſtauratores tamen fuiſſe: qui punctationem neglectam & corruptam correxerint, voces punctatas ſub cenſura revocarint, & judicium ſuum de iis per notas ſuas Maſorethicas tulerunt; denique, quod in ordinem hodiernum reduxerint: quod plane contra ipſos demonſtrat, ſcholas Tiberiade extitiſſe; & tamen de hoc præclaro facinore Babylonii ipſis litem non moverunt, nec ex certa aliqua hiſtoria Judaica hæc probant. Imo ex ſcriptoribus Chriſtianis certum eſt, circa illud tempus ſcholas fuiſſe celebres Tiberiade. Epiphanius, qui prope annum quadringenteſimum floruit, meminit ſcholæ & Patriarchæ Judæorum Tiberiade; & affirmat, *res Judæorum ibi, & in aliis locis Paleſtinæ, fuiſſe florentes*: & Hieronymus ſua ætate teſtatur, *ſe inter alios præceptores, habuiſſe unum Rabbinum celebrem Tiberienſem, qui apud ſuos in magna admiratione fuit.* Imo agnoſcunt omnes, Ben Aſcher, qui Biblia & punctationem recenſuit, poſt annum Chriſti milleſimum in Palæſtina vixiſſe: unde omnes Occidentales Judæi ejus lectionem ſequuti ſunt. Sive vero Tiberiade vixerint Maſorethæ, & tamdiu eorum ſchola duraverit; ſive alibi in Paleſtina degerint, & Tiberiade ob hoc negocium confluxerint, haud multum refert. Scholam tamen iſto tempore, quo puncta inventa ſunt, Tiberiade extitiſſe, ex Judæorum ſcriptis multo probabilius colligitur, quam non extitiſſe: de quo nullum auctorem proferunt. Præterea multi ſunt præclarorum inventorum auctores, de quibus tempus ignoratur, quando vixerint; nec de iis aliquid in hiſtoriis ſuorum temporum proditum eſt. Quis pyxidis nauticæ primum inventorem certo nominare poteſt? De arte Typographica, inventione præclara, & vix ante 200 annos in uſu, diſputant, quiſnam primus auctor. Tubi optici ſive Teleſcopii, cujus ope tot miranda in cœlo deteguntur, quod noſtra memoria prodiit, certus auctor ignoratur. Galilæus enim licet illud multum excoluit, primus tamen ejus non fuit inventor. Et, ut propius ad rem, de qua agimus, accedamus, dicant nobis, quis primus ſpiritus & accentus libris Græcis appoſuit, & tam apud Græcos, quam Latinos alioſque, comma, colon, & periodum, eorumque notas, ad diſtinctionem ſententiæ uſurpavit: quæ tamen maxime utilia, & tantum non neceſſaria, nemo non agnoſcit. Quiſnam apud antiquos, libros Novi teſtamenti, & quoſdam veteris in ςίχοις primo diviſit? Quin & de eo, quod nuper in uſu cœptum, dubitant nonnulli, quis primus Biblia Latina & Græca per verſus primo partitus ſit. Videmus in iis, quæ paucis abhinc annis inventa ſunt, quam difficile ſit authores certo deſignare. Hæc vero nullo publico decreto egebant, cum manifeſta utilitas inde emergens, ut apud omnes ſtatim reciperentur, effecit. Idem de punctis vocalibus dici poteſt: non neceſſarium erat aliquod publicum Synagogæ decretum pro eorum uſu & receptione apud Judæos, cum evidentem utilitatem inde exurgentem omnes agnoverint: ut nec tale aliquod decretum editum legimus pro lectione Ben Aſcher, quæ tamen apud omnes Occidentales recepta eſt, & hodie in uſu.

56. Quæ ſequuntur leviora ſunt, eaque breviter perſtringam. 1. Dicunt, Muſicam antiquitus in Templo uſurpatam, qua Pſalmos & Cantica pſallebant, ſine notis muſicis fieri non potuiſſe; nec artem hanc memoriter tradi potuiſſe: cum vero de aliis notis nullibi fit mentio, neceſſarium eſt, accentus, inſtar notarum iſtius Muſicæ, fuiſſe. 2. Dominus, Matth. 5. 18. loquitur de apicibus legis, quos volunt fuiſſe puncta vocalium. 3. Adferunt generalem Judæorum conſenſum, qui omnes, uno excepto Elia Levita, puncta referunt ad Moſem, vel ad Eſdram: quod argumentum licet ab aliquibus in prima acie ante reliqua, ut omnium firmiſſimum collocetur; ego tamen tanquam omnium infirmiſſimum loco ultimo ponendum duxi. Qui vero, quæ ſuperius a nobis dicta ſunt, perlegerit, non multum de reſponſione ad hæc laborabit. Nam primo, cum fateantur omnes (unico excepto Lyræ Davidicæ auctore) Muſicam & Proſodiam antiquam periiſſe funditus, & hodie ignotam eſſe; quis pro certo affirmare poſſit, accentus hodiernos fuiſſe iſtius Muſicæ notas, quorum uſum Muſicum prorſus ignorant? Dein, cur non poſſet iſta Muſica ſuis notis appoſitis addiſci? Nam, ut lectionem & pronuntiationem veram habere poterant ſine punctis; ſic etiam Muſicam modulationem ſine accentuum notis: præſertim cum probabile ſit, Muſicam & Proſodiam iſtorum temporum valde rudem & imperfectam fuiſſe, reſpectu ejus artificii, quod hodie cernimus. Præterea, ut ſupra diximus, non tantum libri Poetici & Cantica iſtis accentibus inſigniuntur, ſed omnes libri reliqui: quod aperte oſtendit, eos Muſicæ modulationi non inſerviiſſe. Ad ſecundum quædam ſupra diximus: & cum fatentur viri alterius ſententiæ doctiſſimi, de his verbis Chriſti ſe cum nemine contendere velle; annon apiculi & coronulæ, de quibus ſupra, per κεραίας intelligantur? Apponam tamen Cl. Grotii verba in Lucam; *Certum eſt* (inquit) *hoc eſſe παροιμιῶδες, qualia ſunt pleraque e Domini noſtri ſermonibus deſumpta; & neceſſe eſt id adagium ex ſcribendi ratione, quæ tum vigebat, originem duxiſſe: unde ſequitur, jam tum in lingua Hebraica, Jod literam minorem locum occupaſſe, quam literas cæteras: ac proinde eos characteres, quos ſicli præferunt, jam Chriſti tempore uſurpari deſiiſſe; & in uſu fuiſſe, quas habemus, Aſſyriacas, ab Eſdræ, ut creditur, temporibus ſcribi Hebræis cœptas.* Κεραίας autem nomen a quibuſdam ad puncta vocalia trahitur: ſed idem eſt, quod *Apex* Latine. Apices literarum, *ipſos literarum ductus aut partes* dixit Gellius: & hinc nata tranſlatio, de juris apicibus diſputare. Etiam Ariſtides de Græcorum legibus agens, dixit νόμου κεραίαν. In gloſſis veteribus Apex, κεραία γράμματος ἄκρον: ſed & apud Plutarchum, Dionem, Chryſoſtomum, Philonem Judæum, Clementem Alexandrinum, & in Pſeudo-Sibyllinis extat vox κεραία eo ſenſu. *Apice literam Daleth a Reſch differre*, dixit Hieronymus; Eundem, ni fallor, ſenſum recipit خطة quod hic poſuit Arabs. Libros vero poſt Eſdram ſine punctis vocalibus ſcribi ſolitos, adeo perſpicuis argumentis a viris harum rerum doctiſſimis demonſtratum eſt, ut id amplius inficiari, non niſi pertinacium ſit. Ad tertium ſatis diximus, cum de characterum hodiernorum novitate diſſeruimus. Hic addendum, Judæorum conſenſum nihil valere, cum rationes apertæ in contrarium adferuntur; ipſique, ut ſupra innuimus, nihil non fingunt & mentiuntur, quod ad gloriam ſuæ gentis facere poſſit. Nec tamen generalem horum conſenſum habent, ut ex doctiſſimorum inter ipſos teſtimoniis, & praxi ipſorum antiqua ac hodierna in Synagogis oſtendimus. Si hoc vero argumentum valeret, omnia eorum deliria & nugamenta, ut veriſſima, recipienda eſſent. Tota Cabala, & lex oralis, cujus partem faciunt punctationem: omnes etiam ipſorum traditiones & ritus ſuperſtitioſi, quos Dominus in Evangelio damnavit, pro oraculis divinis habendi: nam in Talmude omnes reperiuntur; & apud Judæos, omnes de iis dubitare nefas ducunt. Totam enim legem oralem & traditiones Talmudicas, (ineptas licet, fabuloſas, & impias,) verbo ſcripto æquant. Hæc de literis & punctis Hebraicis.

PROLEG. IV.

De Bibliorum Editionibus præcipuis.

1. *De Editionibus Bibliorum in genere. Earum cauſæ.* 2. *De Editione Eſdræ & virorum magnæ Synagogæ.* 3. *Omnia exemplaria ante Eſdræ inſtaurationem non periiſſe.* 4. *Eſdræ αὐτόγραφον non extare.* 5. *Poſt Eſdram non fuiſse alios libros in Canonem Vet. Teſt. receptos.* 6. *De N. Teſt. Editione.* 7. *De Editione Maſoretharum Tiberienſium.* 8. *De codicibus apud Judæos celebribus. De Hilleliano.* 9. *De codicibus Ben Aſcher & Ben Naphtali.* 10. *De codice Sinai.* 11. *De Pentateucho Hierichuntino.* 12. *De MSS. Hebraicis antiquis inter Chriſtianos.* 13. *De Origenis Hexaplis, &c.* 14. *De Editionibus ſuperioris et noſtri ſeculi. De Bibliis Complutenſibus. Venetis. Regiis. Munſteri. Hutteri. Stephani. Buxtorfii. Pariſienſibus Heptaplis.* 15. *De Editionibus Bibl. Heb. in forma minori.* 16. *De Editionibus Novi Teſt. Hieronymi. Eraſmi. Complutenſium. Stephani. Bezæ. De prima Bibliorum impreſſione, ſcil. Vulg. Lat. Mogunt. anno,* 1472.

1. UT magnum & ineffabile erat divinæ bonitatis argumentum, voluntatem ſuam de ſalute humana, primo per homines θεοπνεύςους ſcripto conſignare, quo melius doctrina cœleſtis contra temporum injurias conſervari poſſet: ſic, poſtquam ſacrorum ſcriptorum αὐτόγραφα vetuſtate conſumpta perierant, (ἀπόγραφα vero omnia ab hominibus errori obnoxiis deſcripta ſunt,) non minus invigilavit Divina providentia, ne in exemplaria Sacra quicquam irreperet, quod vel fidem labefactaret, vel ſaluti officeret; ſed ut ſanctiſſima hæc ſalutis humanæ monumenta ſarta tecta in omne ævum durarent. Eccleſia enim Chriſti, (cui concredita ſunt oracula cœleſtia, quam conſtituit Deus columnam & firmamentum veritatis, & cui ſe ſemper adfuturum promiſit Dominus uſque ad conſummationem ſeculi,) ſemper habuit viros doctrina ac pietate claros, qui ſitum & ſqualorem, quem ex frequenti exemplarium deſcriptione, ſcribarum oſcitantia vel audacia, & Rectorum Eccleſiæ inadvertentia, divina volumina contraxerant, emacularent; & per collationem antiquorum codicum, aliaque media, priſtino nitori reſtituerent. Hinc ſæpius novæ editiones adornatæ, (præſertim hoc ultimo ſeculo,) in quibus nullum non adhibuit diligentiam Eccleſia, ut ſacrum hoc depoſitum cuſtodiret, & doctrinam in eo conſignatam, prout ab ipſo authore eam acceperat, poſteris (quantum fieri potuit) puram & incorruptam traderet. Haud inutile itaque judicavimus, celebriores Bibliorum editiones, quæ variis ſeculis, (præſertim hoc ultimo,) prodierunt, enumerare; & quid in ſingulis præſtitum ſit, breviter indicare. Primo autem dicemus de Editionibus, quæ factæ ſunt in linguis Originalibus, quibus Scripturæ primum conſcriptæ ſunt: poſtea de verſionibus ex fontibus in alias linguas traductis.

2. Prima & maxime celebris librorum Veteris Teſt. Editio, erat illa Eſdræ (quem alterum Moſem vocant Judæi) & Synedrii magni, ſive virorum magnæ Synagogæ, poſt reditum a Babylone. Nam cum toto Captivitatis tempore negligenter ſervata fuerint Sacra Volumina, quia nec erat Templum nec Tabernaculum, ubi authentica exemplaria erant depoſita; codices ex variis locis collegerunt, ordinarunt, & in unum corpus redegerunt Eſdras, & ſocii: quæ vitiata erant, repurgarunt, & integritati ſuæ reſtituerunt: & ſic Canonem conſtituerunt. Erat vero hæc ipſorum conſtitutio divinæ prorſus auctoritatis, cum in illo Synedrio eſſent non tantum Eſdras, ſed & Prophetarum ultimi, Haggæus, Zacharias, Malachias, & (ut quibuſdam videtur) Daniel: qui omnes partem Canonis ab ipſis ſanciti inſtinctu divino prius ſcripſerant. Libri vero hi primum in 24. volumina diſtributi erant, ut aſſerit El. Lev. Præf. 1. in Maſ. Hammaſor. & Buxtorf. comment. Maſoreth. c. 11. Compendii vero cauſa, & ad juvandum memoriam in libros 22 ab ultima antiquitate diſtincti, juxta numerum literarum Hebraicarum. Sic Joſeph. in Appion. l. 2. Euſeb. Hiſt. Eccleſ. l. 3. c. 10. Hieronym. in Prolog. Galeato, & alii. Rem totam dilucide explicat Sixtus Senenſ. Biblioth. l. 1. p. 2. cujus verba ſunt, *Apud Judæos libri ſacri, qui ſoli in auctoritate habentur, triplici numerorum varietate ſupputari ſolent.* 1. *Quidam, inter quos Joſeph. et Philo, ſupputarunt libros ſacros juxta numerum literarum Hebraicarum: ut, ſicut apud Hebræos duæ et viginti ſunt literæ, quibus omnia, quæ dici ſcribique poſſunt, comprehenduntur; ita viginti duo volumina ſunt, quibus continentur omnia, quæ de divinis rebus ſcribi et enunciari queunt: quam enumerationem ſecuti ſunt inter Chriſtianos, Origenes, Epiphanius, Gregorius Theologus, Hieronymus, Ruffinus.* 2. *Alii ex Judæis, (de quorum numero ſunt Aben Ezra, et D. Kimchi,)* 24. *libros Vet. Teſt. recenſent, juxta eundem literarum numerum, ter tamen repetita litera Jod, in honorem divini nominis. Solent enim Judæi nomen Dei quadriliterum (quod apud ipſos propter Dei reverentiam lingua et voce proferre nefas eſt) triplicata litera Jod, Chaldaico more, conſcribere, hoc modo* ייי. *Hanc partitionem nonnulli veterum Græcorum, quod aptiſſime conveniret numero* 24 *Græcarum literarum, ſuſceperunt: et Latinorum plerique, tam priſci, quam recentiores, pari ſtudio complexi ſunt, reſpicientes ad myſticum illum numerum* 24 *ſeniorum in Apocalypſi, &c. Rurſus Hebræorum nonnulli* 27. *libros numerare conſueverunt, juxta numerum* 27 *characterum Judaicorum, additis* 5 *literis finalibus.* Hactenus Sixt. Senenſ. Inter hos non numerantur libri, Eſdræ tertius, Tobiæ, Judith, Baruch, Sapientiæ, Eccleſiaſtici, Macchabæorum; nec additamenta ad Eſtheram & Danielem: quod extra controverſiam eſt, cum eorum aliqui longo poſt tempore conſcripti ſint, ut ex Joſepho & aliis patet: unde & in Canonem fidei recepti non fuerint. Tamen ex eodem Joſepho conſtat, eoſdem pro libris Sacris, a ſubjecta ſcil. materia, habitos, & omnibus aliis ſcriptis humanis prælatos. Nam contra Appionem loca quædam profert ex his ſub nomine librorum Sacrorum: unde & a primis Chriſtianis recepti ſunt, & cum reliquis Scripturæ libris, in uno eodemque volumine ſemper conjuncti, & inter libros Eccleſiaſticos relati: quo nomine olim ab Apocryphis ſive libris fictitiis (in quibus falſa vel impia,) diſtinguebantur: licet aliquando ſub hoc nomine apud Hieronym. & alios veterum notentur. Idcirco eos in Eccleſiis publice legi, permiſſum ſemper fuit: qui honos Apocryphis proprie dictis nunquam tributus eſt.

3. De his libris Vet. Teſt. opinio eſt quorundam, tam antiquorum, quam recentium, omnia exemplaria incendio Templi conflagraſſe, vel in Captivitate Babylonica periiſſe: ab Eſdra vero (ſuggerente Spiritu Sancto) de novo reparata fuiſſe. Quod ex ſpurio & (ex omnium ſententia,) Apocrypho libro 4. Eſdræ adſcripto, cap. 14. probant: ubi ſcriptum eſt, Eſdram totis 40. diebus divino Sp. afflatum, quinque viris dictaſſe, qui ſumma celeritate, quæ ab eo dicebantur, excipiebant: & hoc modo totam Scripturam reparatam fuiſſe. Citant etiam Baſil. Epiſt. ad Chilonem, cujus verba ſunt, *His campus,* ἐνταῦθα πεδίον, *in quo Eſdras, ſeceſſu facto, divinos libros ex mandato Dei eructavit,* ἐξηρεύξατο. Ejuſdem etiam ſententiæ videntur eſſe Clem. Strom. 1. Tertull. de habitu Mulier. c. 3. Irenæ. lib. 3. cap. 25. Iſid. Etymol. lib. 6. cap. 1. cum aliis. Hoc ſi verum eſſet, nihil derogaret Canonicæ verbi Divini auctoritati, cum Eſdræ prophetæ, & a Deo edocto Canonis reſtitutio adſcribatur. Nequaquam tamen admittendum eſt, cum fabuloſo nitatur fundamento; unde & impugnatur a Bellar. l. 2. de verbo Dei. c. 1. Mariana Vict. in Schol. ad Hieron. Prol. Galeatum, aliiſque plurimis. Liber enim iſte fabulas Judaicas in multis redolet: & in illo ipſo capite auctor loquitur de aliis libris ſecretis, & perfectiorem doctrinam continentibus; ut Judæi ſolent de ſua Cabala & lege orali. Præterea non erat unicum tantum legis exemplar, ſicut unica erat arca, quæ cum Templo in cineres redacta eſt: ſed tum Rex, tum populus, plura exemplaria habebant a ſcribis deſcripta, ex quibus Levitæ & ſacerdotes per tribus diſperſi populum inſtruebant; & ad hoc ex mandato divino tenebantur: imo ſtatuunt Rabbini, unumquemque teneri librum legis per ſe vel per alium deſcriptum habere. An vero probabile eſt Prophetas, Ezechielem, Jeremiam, Haggæum, Zach. Malach. Eſdram, &c. viros ſanctos, zelo legis ardentes, nulla exemplaria habuiſſe? Imo de Daniele expreſſe dicitur, *eum intellexiſſe ex libris numerum annorum Captivitatis, anno primo Darii.* Dan. 9: & cum populus Eſdræ dixerit, *ut legem Moſis adferret, eamque perlegeret*: non petunt, ut librum Legis de novo conſcriberet; ſed ut adferret: quia ſciebant extare. Chryſoſt. Hom. 8. ad Hebr. dicit, *ex reliquiis Scripturæ Eſram iterum eum compoſuiſſe.* Sic Hilar. Præf. in Pſal. dicit, *Eſram omnes Pſalmos collegiſſe, & ex iis unum librum confeciſſe.* Theodor. etiam in Præf. in Pſal. ait, *Scripturam veteri tempore Captivitatis depravatam, ab Eſdra fuiſſe reſtitutam.* Baſil. vero per πεδίον, *plateam, ubi populus adſtabat ad legem audiendam*, intelligit; alludens ad illud Eſr. 8. & per ἐξερεύξατο, non video cur non lectionem Legis ſignificare poſſit. Ad teſtimonia vero Clem. Tertul. Irenæi, &c. negat Bellarm. *eos hoc aperte docuiſſe, ſed Eſdram tantum recenſuiſſe, & inſtauraſſe libros Vet. Teſtamenti*: nec de hiſtoria illa Eſd. 4. aliquid dicunt: potius dicerem, eos Pſeudo-Eſdræ narrationi fidem adhibuiſſe. Hieronymus Eſdram *legis Inſtauratorem* vocat, quod *codices ſacros repurgaverit, in ordinem redegerit, & adhibitis novis characteribus,* Aſſyriis ſcil. quibus populus aſſuetus erat, (*veteribus* Cuthæis ſive *Samaritanis*, hoſtibus Judæorum capitalibus, *relictis*,) *codices quaſi novos confecerit, prioribus abrogatis*: quod fortaſſe fabulæ occaſionem dederit.

4. Ipſum vero Eſdræ αὐτόγραφον quidam nimis creduli hodie extare volunt in Civitate Bononienſi, in Eccleſia S. Dominici: ſic Finus Adrianus in flagello Judæorum, lib. 4. cap. 2. Ang. Roccha in Biblioth. Vatic. p. 394. Addit Finus, *Biblia hæc multis locis vitiata eſſe, quia per communitatem Bononiæ loco pignoris data fuiſſent Judæis, a quibus pecunias mutuata eſt civitas.* Hæc vero habent ex traditione, vel potius errore populari Bononienſium. Nam ſi hoc vel probabile eſſet, quantus eſſet undique confluxus Judæorum & Chriſtianorum, ut tantum venerandæ antiquitatis monumentum conſpicerent? quanta cum cura tale κειμήλιον conſervarent? Cum vero nec in Judæorum antiquorum, nec in Chriſtianorum Patrum ſcriptis, ulla ſit mentio hujus exemplaris, plane fictam eſſe narrationem, unicuique conſtare poteſt. Unde & eam rejicit Morinus Exercit. Bibl. 1. cap. 2. Refert quidem Ar. Mont. præf. de variis Hebr. lection. *ſe hunc codicem vidiſſe*, & ut *antiquum & elegantem* laudat; ſed Eſdræ non adſcribit. Simile commentum eſt, quod habet R. Azar. cap. 4. part. 3. libri Meor Enajim, de Eſdræ codice Cabilione ad Ararim (forte Chalone in Gallia ad fluvium Saona) conſervato; & quod *Maimon ex Ægypto Cabillonem venerat, ut librum Legis cum hoc MS. Eſdræ conferret, &c*: quod merum figmentum eſſe, ipſa Azariæ relatio, ſi cuiquam locum inſpicere libeat, clare oſtendit.

5. Poſt hanc Eſdræ editionem authenticam, alias numerant quidam poſt tempora Antiochi: Nobilis vero illa 70 Seniorum verſio, de qua ſuo loco, inter editiones textus Hebræi non eſt ponenda. Genebrard. Chron. l. 2. (cui ex parte conſentit Guiliel. Bailius Catech. controverſ. append. q. 13.) duas facit editiones. Quarum prima fuit ſub Eleazare Pontifice, Simonis fratre, conventu Hieroſolymis facto de negotio vertendarum Scripturarum, in quo *videri* ait *editum ſecundum Canonem Hebræorum, additis ad libros 22 prioris Canonis, libris Tobiæ & Eccleſiaſtici.* Alteram refert ad Joh. Hircani tempora, *convocato concilio ad probandos Phariſæos*: & in hac confirmatos vult *libros Judith, Tobiæ, &* alios; et *Macchabæorum libros tum primum in Canonem relatos*: & ita conditum tertium Canonem Hebræorum. Bailius vero hujus tantum Canonis poſt Eſdræ tempora meminit, non multo ante Joſephum. Quæ vero de duplici vel triplici Canone ab iis dicuntur, cum nullo nitantur certo veterum teſtimonio, ſed conjecturis meris; eadem facilitate rejiciuntur, qua affirmantur. Hoc quidem certum eſt, Joſephum lib. 2. contra Appionem citare verba Eccleſ. 42, 14, ut ex divina lege deprompta: & Rabbinos in utroque Talmude, & in aliis ipſorum libris, ſententias quaſdam ex his libris proferre. Unde Junil. Afric. lib. de part. divin. legis, cap. 3. ait, *hos libros a Judæis cum aliqua differentia recipi*: idemque teſtantur Hieron. aliique veterum. Nec minus certum eſt, hos libros non æqualem cum cæteris habuiſſe auctoritatem: diſerte enim teſtatur Joſephus l. 1. contra Appionem, *præter illos 22 libros eſſe & alios, ſed non ſimili dignos fide.* Nam poſtquam numeraſſet libros illos 22. addit, *Ab Artaxerxe vero uſque ad noſtrum tempus, ſingula quidem conſcripta* (volumina,) *non tamen prioribus ſimili ſunt fide habita, eo quod non fuerit certa ſucceſſio Prophetarum.* Quibus verbis cauſam certam reddit, cur Canonici non ſint habiti iſti libri: quia ſcil. a Prophetis, vel viris divinitus inſpiratis, non ſunt conſcripti. Ruffinus etiam in Symb. aſſerit, *antiquitus vocatos fuiſſe Eccleſiaſticos, ut diſtinguerentur a Canonicis*; licet, ut antea dixi, tam Nazianz. quam Hieron. in prol. Galeato eos *Apocryphos* nominent. Hoc tantum affirmare audet Bonfrer. in præloq. *non fuiſſe hos libros publica auctoritate a Canone rejectos, ſed aliquam habuiſſe auctoritatem*: quod quidem ad mores formandos, & hiſtoriam ſacram continuandam, non ad fidem confirmandam concedi poteſt. Fatetur etiam, *permiſſum fuiſſe cuilibet de iis ſentire quid vellet: dum alii cum libris legis numerarent, alii pro piis tantum & honeſtis haberent.* Poſt Antiochi vero tempora, qui in libros ſacros ſæviebat, & omnia exemplaria comburi juſſit, Legemque a Judæis prælegi ſub pœna capitis prohibuit, (unde ortum habuerunt Lectiones prophetarum, quæ Haphtaroth vocantur,) & Templum Idolis polluit & prophanavit, (ceſſante denium perſecutione, Templo repurgato, & Religionis exercitio publice inſtaurato,) probabile quidem eſt, Pontificem cum ſacerdotibus libros ſacros recenſuiſſe, & ſi quas maculas tempore perſecutionis contraxiſſent, emendaſſe: At alium Canonem conſtituiſſe, vel alios libros in Canonem recepiſſe, nulla vel probationis umbra ab ullo fide digno Hiſtorico profertur. Cum vero ſupra Eccleſiæ poteſtatem ſit, libros Canonicos de novo conſtituere, vel pro talibus declarare, niſi quos per continuam traditionem a majoribus acceptam, pro Canonicis, & a viris Sp. S. afflatis conſcriptis, Eccleſia ſemper agnoverit: certumque ſit, Judæos non eandem his libris cum reliquis auctoritatem detuliſſe, ſed inferiori loco collocaſſe; impoſſibile eſt Eccleſiam Chriſtianam aliam poſſe ipſis conferre auctoritatem, vel altiori ſede collocare, quam apud Judæos, a quibus eos receperant, antea habiti fuere. Ut libros tamen ſanctos & pios, quibus proximus poſt libros divinitus inſpiratos locus debetur, ſemper eos recepit Eccleſia Chriſtiana.

6. Poſt Chriſti Aſcenſionem, cum ubique prædicaſſent Evangelium Apoſtoli, tandem ſcripto doctrinam ſuam conſignarunt; at non ſimul, ſed ſucceſſive, ut ex ſcriptoribus Eccleſiaſticis liquet. Ultimus S. Johannes Apocalypſim ſuam conſcripſit: quæ tamen non ſtatim apud omnes Eccleſias in Canonem recepta eſt; ſed de hac aliiſque quibuſdam partibus N. Teſtamenti per quædam ſecula dubitatum erat: donec tandem tacito totius Eccleſiæ conſenſu, potius quam expreſſo aliquo decreto, (nam inter Concilia, ut & inter Patres, dum libros Canonicos recenſent, diſcrepantia aliqua invenitur,) omnes libri, prout hodie leguntur, recepti & approbati ſint. Sed cum non de prima librorum ſacrorum ſcriptione, vel receptione, noſtra inſtituitur diſſertatio; ſed tantum de eorum editionibus præcipuis, nolo hic diutius immorari.

7. Veteris Teſt. poſt Chriſti adventum varias habuerunt editiones tam Judæi, quam Chriſtiani. Inter Judæos, nobiliſſima erat illa Maſoretharum Tiberienſium; qui ad faciliorem textus lectionem, & ut melius ſervaretur vera lectio cum recta pronunciatione, (quam uſu & majorum traditione acceperant,) puncta vocalia & accentus textui appoſuerunt circa annum Chriſti, 500: quorum ope etiam linguæ Hebraicæ ignari eam facile legere & addiſcere poſſunt. Notas etiam Criticas, cum Keri & Ketib, quæ hodie in Bibliorum marginibus cernuntur, ex parte addiderunt. Etſi vero quædam ex nimia curioſitate, quæ ſine diſpendio abeſſe poterant, excogitarunt: inventum tamen laudabile erat, & ob evidentem utilitatem ab omnibus ſtatim receptum. De hoc vero ipſorum inſtituto alibi uberius diſſeremus.

8. Codices etiam quoſdam, variis ſeculis, ſumma cura & ſtudio elaborarunt inſigniores Rabbini: per quos exemplaria reliqua corrigi & emendari poterant. Nam ante inventionem artis Typographicæ, a doctioribus Rabbinis & Grammaticis libri quidam accurate & magna diligentia conſcripti erant: ad quos, ut ad lapidem Lydium, exemplaria ſua vicini Judæi examinarunt, & correxerunt: quorum multos recenſet Elias in Tabulis fractis. Talis fuit, 1. Codex Hillelis. 2. Codex Ben Aſcher, qui etiam Palæſtinus ſive Hieroſolymitanus, ut & Ægyptius, dicebatur. 3. Codex Ben Naphtali ſive Babylonicus. 4. Codex Sinai. 5. Pentateuchus Hierichuntinus. 6. Codices Hiſpaniæ. 1. De Codice Hillelis ſcribunt Mercerus in Prov. 24. 14. Elias in Tab. fract. D. Kimchi rad. שוש, D. Hottingerus Theſauro Philol. J. Morin. in Pent. Samar. exerc. 4. c. 9. & in Exer. Bibl. 1. c. 2. Codex hic ab Hillele quodam ſcriptus, & magno ſtudio correctus eſt: per quem vulgus Judæorum codices ſuos probarunt.

Hujus

tis in Palæſtina tunc temporis geſtis ab aliquo Hiſtorico conſcriptum. Extitiſſe vero ſcholam celebrem apud Tiberienſes, ex Chriſtianis ſcriptoribus colligitur, & ab ipſis Antagoniſtis conceditur. Fatentur enim, Maſorethas Tiberienſes, non punctorum quidem auctores; reſtauratores tamen fuiſſe: qui punctationem neglectam & corruptam correxerint, voces punctatas ſub cenſura revocarint, & judicium ſuum de iis per notas ſuas Maſorethicas tulerunt; denique, quod in ordinem hodiernum reduxerint: quod plane contra ipſos demonſtrat, ſcholas Tiberiade extitiſſe; & tamen de hoc præclaro facinore Babylonii ipſis litem non moverunt, nec ex certa aliqua hiſtoria Judaica hæc probant. Imo ex ſcriptoribus Chriſtianis certum eſt, circa illud tempus ſcholas fuiſſe celebres Tiberiade. Epiphanius, qui prope annum quadringenteſimum floruit, meminit ſcholæ & Patriarchæ Judæorum Tiberiade; & affirmat, *res Judæorum ibi, & in aliis locis Paleſtinæ, fuiſſe florentes*: & Hieronymus ſua ætate teſtatur, *ſe inter alios præceptores, habuiſſe unum Rabbinum celebrem Tiberienſem, qui apud ſuos in magna admiratione fuit.* Imo agnoſcunt omnes, Ben Aſcher, qui Biblia & punctationem recenſuit, poſt annum Chriſti milleſimum in Palæſtina vixiſſe: unde omnes Occidentales Judæi ejus lectionem ſequuti ſunt. Sive vero Tiberiade vixerint Maſorethæ, & tamdiu eorum ſchola duraverit; ſive alibi in Paleſtina degerint, & Tiberiade ob hoc negocium confluxerint, haud multum refert. Scholam tamen iſto tempore, quo puncta inventa ſunt, Tiberiade extitiſe, ex Judæorum ſcriptis multo probabilius colligitur, quam non extitiſe: de quo nullum auctorem proferunt. Præterea multi ſunt præclarorum inventorum auctores, de quibus tempus ignoratur, quando vixerint; nec de iis aliquid in hiſtoriis ſuorum temporum proditum eſt. Quis pyxidis nauticæ primum inventorem certo nominare poteſt? De arte Typographica, inventione præclara, & vix ante 200 annos in uſu, diſputant, quiſnam primus auctor. Tubi optici ſive Teleſcopii, cujus ope tot miranda in cœlo deteguntur, quod noſtra memoria prodiit, certus auctor ignoratur. Galilæus enim licet illud multum excoluit, primus tamen ejus non fuit inventor. Et, ut propius ad rem, de qua agimus, accedamus, dicant nobis, quis primus ſpiritus & accentus libris Græcis appoſuit, & tam apud Græcos, quam Latinos alioſque, comma, colon, & periodum, eorumque notas, ad diſtinctionem ſententiæ uſurpavit: quæ tamen maxime utilia, & tantum non neceſſaria, nemo non agnoſcit. Quiſnam apud antiquos, libros Novi teſtamenti, & quoſdam veteris in στίχοις primo diviſit? Quin & de eo, quod nuper in uſu cœptum, dubitant nonnulli, quis primus Biblia Latina & Græca per verſus primo partitus ſit. Videmus in iis, quæ paucis abhinc annis inventa ſunt, quam difficile ſit authores certo deſignare. Hæc vero nullo publico decreto egebant, cum manifeſta utilitas inde emergens, ut apud omnes ſtatim reciperentur, effecit. Idem de punctis vocalibus dici poteſt: non neceſſarium erat aliquod publicum Synagogæ decretum pro eorum uſu & receptione apud Judæos, cum evidentem utilitatem inde exurgentem omnes agnoverint: ut nec tale aliquod decretum editum legimus pro lectione Ben Aſcher, quæ tamen apud omnes Occidentales recepta eſt, & hodie in uſu.

56. Quæ ſequuntur leviora ſunt, eaque breviter perſtringam. 1. Dicunt, Muſicam antiquitus in Templo uſurpatam, qua Pſalmos & Cantica pſallebant, ſine notis muſicis fieri non potuiſſe; nec artem hanc memoriter tradi potuiſſe: cum vero de aliis notis nullibi fit mentio, neceſſarium eſt, accentus, inſtar notarum iſtius Muſicæ, fuiſſe. 2. Dominus, Matth. 5. 18. loquitur de apicibus legis, quos volunt fuiſſe puncta vocalium. 3. Adferunt generalem Judæorum conſenſum, qui omnes, uno excepto Elia Levita, puncta referunt ad Moſem, vel ad Eſdram: quod argumentum licet ab aliquibus in prima acie ante reliqua, ut omnium firmiſſimum collocetur; ego tamen tanquam omnium infirmiſſimum loco ultimo ponendum duxi. Qui vero, quæ ſuperius a nobis dicta ſunt, perlegerit, non multum de reſponſione ad hæc laborabit. Nam primo, cum fateantur omnes (unico excepto Lyræ Davidicæ auctore) Muſicam & Proſodiam antiquam periiſſe funditus, & hodie ignotam eſſe; quis pro certo affirmare poſſit, accentus hodiernos fuiſſe iſtius Muſicæ notas, quorum uſum Muſicum prorſus ignorant? Dein, cur non poſſet iſta Muſica ſuis notis appoſitis addiſci? Nam, ut lectionem & pronuntiationem veram habere poterant ſine punctis; ſic etiam Muſicam modulationem ſine accentuum notis: præſertim cum probabile ſit, Muſicam & Proſodiam iſtorum temporum valde rudem & imperfectam fuiſſe, reſpectu ejus artificii, quod hodie cernimus. Præterea, ut ſupra diximus, non tantum libri Poetici & Cantica iſtis accentibus inſigniuntur, ſed omnes libri reliqui: quod aperte oſtendit, eos Muſicæ modulationi non inſerviiſſe. Ad ſecundum quædam ſupra diximus: & cum fatentur viri alterius ſententiæ doctiſſimi, de his verbis Chriſti ſe cum nemine contendere velle; annon apiculi & coronulæ, de quibus ſupra, per κεραίας intelligantur? Apponam tamen Cl. Grotii verba in Lucam; *Certum eſt* (inquit) *hoc eſſe παροιμιῶδες, qualia ſunt pleraque e Domini noſtri ſermonibus deſumpta; & neceſſe eſt id adagium ex ſcribendi ratione, quæ tum vigebat, originem duxiſſe: unde ſequitur, jam tum in lingua Hebraica, Jod literam minorem locum occupaſſe, quam literas cæteras; ac proinde eos characteres, quos ſicli præferunt, jam Chriſti tempore uſurpari deſiiſſe; & in uſu fuiſſe, quas habemus, Aſſyriacas, ab Eſdræ, ut creditur, temporibus ſcribi Hebræis cœptas.* Κεραίας autem nomen a quibuſdam ad puncta vocalia trahitur: ſed idem eſt, quod *Apex* Latine. Apices literarum, *ipſos literarum ductus aut partes* dixit Gellius: & hinc nata tranſlatio, de juris apicibus diſputare. Etiam Ariſtides de Græcorum legibus agens, dixit νόμου κεραίαν. In gloſſis veteribus Apex, κεραία γράμματος ἄκρον: ſed & apud Plutarchum, Dionem, Chryſoſtomum, Philonem Judæum, Clementem Alexandrinum, & in Pſeudo-Sibyllinis extat vox κεραία eo ſenſu. *Apice literam Daleth a Reſch differre*, dixit Hieronymus; Eundem, ni fallor, ſenſum recipit حطة quod hic poſuit Arabs. Libros vero poſt Eſdram ſine punctis vocalibus ſcribi ſolitos, adeo perſpicuis argumentis a viris harum rerum doctiſſimis demonſtratum eſt, ut id amplius inficiari, non niſi pertinacium ſit. Ad tertium ſatis diximus, cum de characterum hodiernorum novitate diſſeruimus. Hic addendum, Judæorum conſenſum nihil valere, cum rationes apertæ in contrarium adferuntur; ipſique, ut ſupra innuimus, nihil non fingunt & mentiuntur, quod ad gloriam ſuæ gentis facere poſſit. Nec tamen generalem horum conſenſum habent, ut ex doctiſſimorum inter ipſos teſtimoniis, & praxi ipſorum antiqua ac hodierna in Synagogis oſtendimus. Si hoc vero argumentum valeret, omnia eorum deliria & nugamenta, ut veriſſima, recipienda eſſent. Tota Cabala, & lex oralis, cujus partem faciunt punctationem: omnes etiam ipſorum traditiones & ritus ſuperſtitioſi, quos Dominus in Evangelio damnavit, pro oraculis divinis habendi: nam in Talmude omnes reperiuntur; & apud Judæos, omnes de iis dubitare nefas ducunt. Totam enim legem oralem & traditiones Talmudicas, (ineptas licet, fabuloſas, & impias,) verbo ſcripto æquant. Hæc de literis & punctis Hebraicis.

PROLEG. IV.

De Bibliorum Editionibus præcipuis.

1. *De Editionibus Bibliorum in genere. Earum cauſæ.* 2. *De Editione Eſdræ & virorum magnæ Synagogæ.* 3. *Omnia exemplaria ante Eſdræ inſtaurationem non periiſſe.* 4. *Eſdræ αὐτόγραφον non extare.* 5. *Poſt Eſdram non fuiſſe alios libros in Canonem Vet. Teſt. receptos.* 6. *De N. Teſt. Editione.* 7. *De Editione Maſorethar:um Tiberienſium.* 8. *De codicibus apud Judæos celebribus. De Hilleliano.* 9. *De codicibus Ben Aſcher & Ben Naphtali.* 10. *De codice Sinai.* 11. *De Pentateucho Hierichuntino.* 12. *De MSS. Hebraicis antiquis inter Chriſtianos.* 13. *De Origenis Hexaplis, &c.* 14. *De Editionibus ſuperioris et noſtri ſeculi. De Bibliis Complutenſibus. Venetis. Regiis. Munſteri. Hutteri. Stephani. Buxtorfii. Pariſienſibus Heptaplis.* 15. *De Editionibus Bibl. Heb. in forma minori.* 16. *De Editionibus Novi Teſt. Hieronymi. Eraſmi. Complutenſium. Stephani. Bezæ. De prima Bibliorum impreſſione, ſcil. Vulg. Lat. Mogunt. anno, 1472.*

1. UT magnum & ineffabile erat divinæ bonitatis argumentum, voluntatem ſuam de ſalute humana, primo per homines θεοπνεύστους ſcripto conſignare, quo melius doctrina cœleſtis contra temporum injurias conſervari poſſet: ſic, poſtquam ſacrorum ſcriptorum αὐτόγραφα vetuſtate conſumpta perierant, (ἀπόγραφα vero omnia ab hominibus errori obnoxiis deſcripta ſunt,) non minus invigilavit Divina providentia, ne in exemplaria Sacra quicquam irreperet, quod vel fidem labefactaret, vel ſaluti officeret; ſed ut ſanctiſſima hæc ſalutis humanæ monumenta ſarta tecta in omne ævum durarent. Eccleſia enim Chriſti, (cui concredita ſunt oracula cœleſtia, quam conſtituit Deus columnam & firmamentum veritatis, & cui ſe ſemper adfuturum promiſit Dominus uſque ad conſummationem ſeculi,) ſemper habuit viros doctrina ac pietate claros, qui ſitum & ſqualorem, quem ex frequenti exemplarium deſcriptione, ſcribarum oſcitantia vel audacia, & Rectorum Eccleſiæ inadvertentia, divina volumina contraxerant, emacularent; & per collationem antiquorum codicum, aliaque media, priſtino nitori reſtituerent. Hinc ſæpius novæ editiones adornatæ, (præſertim hoc ultimo ſeculo,) in quibus nullum non adhibuit diligentiam Eccleſia, ut ſacrum hoc depoſitum cuſtodiret, & doctrinam in eo conſignatam, prout ab ipſo authore eam acceperat, poſteris, (quantum fieri potuit) puram & incorruptam traderet. Haud inutile itaque judicavimus, celebriores Bibliorum editiones, quæ variis ſeculis, (præſertim hoc ultimo,) prodierunt, enumerare; & quid in ſingulis præſtitum ſit, breviter indicare. Primo autem dicemus de Editionibus, quæ factæ ſunt in linguis Originalibus, quibus Scripturæ primum conſcriptæ ſunt: poſtea de verſionibus ex fontibus in alias linguas traductis.

2. Prima & maxime celebris librorum Veteris Teſt. Editio, erat illa Eſdræ (quem alterum Moſem vocant Judæi) & Synedrii magni, ſive virorum magnæ Synagogæ, poſt reditum a Babylone. Nam cum toto Captivitatis tempore negligenter ſervata fuerint Sacra Volumina, quia nec erat Templum nec Tabernaculum, ubi authentica exemplaria erant depoſita; codices ex variis locis collegerunt, ordinarunt, & in unum corpus redegerunt Eſdras, & ſocii: quæ vitiata erant, repurgarunt, & integritati ſuæ reſtituerunt: & ſic Canonem conſtituerunt. Erat vero hæc ipſorum conſtitutio divinæ prorſus auctoritatis, cum in illo Synedrio eſſent non tantum Eſdras, ſed & Prophetarum ultimi, Haggæus, Zacharias, Malachias, & (ut quibuſdam videtur) Daniel: qui omnes partem Canonis ab ipſis ſanciti inſtinctu divino prius ſcripſerant. Libri vero hi primum in 24. volumina diſtributi erant, ut aſſerit El. Lev. Præf. 1. in Maſ. Hammaſor. & Buxtorf. comment. Maſoreth. c. 11. Compendii vero cauſa, & ad juvandum memoriam in libros 22 ab ultima antiquitate diſtincti, juxta numerum literarum Hebraicarum. Sic Joſeph. in Appion. l. 2. Euſeb. Hiſt. Eccleſ. l. 3. c. 10. Hieronym. in Prolog. Galeato, & alii. Rem totam dilucide explicat Sixtus Senenſ. Biblioth. l. 1. p. 2. cujus verba ſunt, *Apud Judæos libri ſacri, qui ſoli in auctoritate habentur, triplici numerorum varietate ſupputari ſolent.* 1. *Quidam, inter quos Joſeph. et Philo, ſupputarunt libros ſacros juxta numerum literarum Hebraicarum: ut, ſicut apud Hebræos duæ et viginti ſunt literæ, quibus omnia, quæ dici ſcribique poſſunt, comprehenduntur; ita viginti duo volumina ſunt, quibus continentur omnia, quæ de divinis rebus ſcribi et enunciari queunt: quam enumerationem ſecuti ſunt inter Chriſtianos, Origenes,*

Epiphanius, Gregorius Theologus, Hieronymus, Ruffinus. 2. *Alii ex Judæis, (de quorum numero ſunt Aben Ezra, et D. Kimchi,) 24. libros Vet. Teſt. recenſent, juxta eundem literarum numerum, ter tamen repetita litera Jod, in honorem divini nominis. Solent enim Judæi nomen Dei quadriliterum (quod apud ipſos propter Dei reverentiam lingua et voce proferre nefas eſt) triplicata litera Jod, Chaldaico more, conſcribere, hoc modo* ייי. *Hanc partitionem nonnulli veterum Græcorum, quod aptiſſime conveniret numero 24 Græcarum literarum, ſuſceperunt: et Latinorum plerique, tam priſci, quam recentiores, pari ſtudio complexi ſunt, reſpicientes ad myſticum illum numerum 24 ſeniorum in Apocalypſi, &c. Rurſus Hebræorum nonnulli 27. libros numerare conſueverunt, juxta numerum 27 characterum Judaicorum, additis 5 literis finalibus.* Hactenus Sixt. Senenſ. Inter hos non numerantur libri, Eſdræ tertius, Tobiæ, Judith, Baruch, Sapientiæ, Eccleſiaſtici, Macchabæorum; nec additamenta ad Eſtheram & Danielem: quod extra controverſiam eſt, cum eorum aliqui longo poſt tempore conſcripti ſint, ut ex Joſepho & aliis patet: unde & in Canonem fidei recepti non fuerint. Tamen ex eodem Joſepho conſtat, eoſdem pro libris Sacris, a ſubjecta ſcil. materia, habitos, & omnibus aliis ſcriptis humanis prælatos. Nam contra Appionem loca quædam profert ex his ſub nomine librorum Sacrorum: unde & a primis Chriſtianis recepti ſunt, & cum reliquis Scripturæ libris, in uno eodemque volumine ſemper conjuncti, & inter libros Eccleſiaſticos relati: quo nomine olim ab Apocryphis ſive libris fictitiis (in quibus falſa vel impia,) diſtinguebantur: licet aliquando ſub hoc nomine apud Hieronym. & alios veterum notentur. Idcirco eos in Eccleſiis publice legi, permiſſum ſemper fuit: qui honos Apocryphis proprie dictis nunquam tributus eſt.

3. De his libris Vet. Teſt. opinio eſt quorundam, tam antiquorum, quam recentium, omnia exemplaria incendio Templi conflagraſſe, vel in Captivitate Babylonica periiſſe: ab Eſdra vero (ſuggerente Spiritu Sancto) de novo reparata fuiſſe. Quod ex ſpurio & (ex omnium ſententia,) Apocrypho libro 4. Eſdræ adſcripto, cap. 14. probant: ubi ſcriptum eſt, Eſdram totis 40. diebus divino Sp. afflatum, quinque viris dictaſſe, qui ſumma celeritate, quæ ab eo dicebantur, excipiebant: & hoc modo totam Scripturam reparatam fuiſſe. Citant etiam Baſil. Epiſt. ad Chilonem, cujus verba ſunt, *Hic campus*, ἐνταῦθα πεδίον, *in quo Eſdras, ſeceſſu facto, divinos libros ex mandato Dei eructavit*, ἐξηρεύξατο. Ejuſdem etiam ſententiæ videntur eſſe Clem. Strom. 1. Tertull. de habitu Mulier. c. 3. Irenæ. lib. 3. cap. 25. Iſid. Etymol. lib. 6. cap. 1. cum aliis. Hoc ſi verum eſſet, nihil derogaret Canonicæ verbi Divini auctoritati, cum Eſdræ prophetæ, & a Deo edocto Canonis reſtitutio adſcribatur. Nequaquam tamen admittendum eſt, cum fabuloſo nitatur fundamento; unde & impugnatur a Bellar. l. 2. de verbo Dei. c. 1. Mariana Vict. in Schol. ad Hieron. Prol. Galeatum, aliiſque plurimis. Liber enim iſte fabulas Judaicas in multis redolet: & in illo ipſo capite auctor loquitur de aliis libris ſecretis, & perfectiorem doctrinam continentibus; ut Judæi ſolent de ſua Cabala & lege orali. Præterea non erat unicum tantum legis exemplar, ſicut unica erat arca, quæ cum Templo in cineres redacta eſt: ſed tum Rex, tum populus, plura exemplaria habebant a ſcribis deſcripta, ex quibus Levitæ & ſacerdotes per tribus diſperſi populum inſtruebant; & ad hoc ex mandato divino tenebantur: imo ſtatuunt Rabbini, unumquemque teneri librum legis per ſe vel per alium deſcriptum habere. An vero probabile eſt Prophetas, Ezechielem, Jeremiam, Haggæum, Zach. Malach. Eſdram, &c. viros ſanctos, zelo legis ardentes, nulla exemplaria habuiſſe? Imo de Daniele expreſſe dicitur, *eum intellexiſſe ex libris numerum annorum Captivitatis, anno primo Darii.* Dan. 9: & cum populus Eſdræ dixerit, *ut legem Moſis adferret, eamque perlegeret*: non petunt, ut librum Legis de novo conſcriberet; ſed ut adferret: quia ſciebant extare. Chryſoſt. Hom. 8. ad Hebr. dicit, *ex reliquiis Scripturæ Eſram iterum eum compoſuiſſe.* Sic Hilar. Præf. in Pſal. dicit, *Eſram omnes Pſalmos collegiſſe, & ex iis unum librum confeciſſe.* Theodor. etiam in Præf. in Pſal. ait, *Scripturam vetere tempore Captivitatis depravatam, ab Eſdra fuiſſe reſtitutam.* Baſil. vero per πεδίον, *plateam, ubi populus adſtabat ad legem audiendam*, intelligit; alludens ad illud Eſr. 8. & per ἐξεδέξατο, non video cur non lectionem Legis ſignificare poſſit. Ad teſtimonia vero Clem. Tertul. Irenæi, &c. negat Bellarm. *eos hoc aperte docuiſſe, ſed Eſdram tantum recenſuiſſe, & inſtauraſſe libros Vet. Teſtamenti:* nec de hiſtoria illa Eſd. 4. aliquid dicunt: potius dicerem, eos Pſeudo-Eſdræ narrationi fidem adhibuiſſe. Hieronymus Eſdram *legis Inſtauratorem* vocat, quod *codices ſacros repurgaverit, in ordinem redegerit, & adhibitis novis characteribus*, Aſſyriis ſcil. quibus populus aſſuetus erat, (*veteribus* Cuthæis ſive *Samaritanis*, hoſtibus Judæorum capitalibus, *relictis*,) *codices quaſi novos confecerit, prioribus abrogatis*: quod fortaſſe fabulæ occaſionem dederit.

4. Ipſum vero Eſdræ αὐτόγραφον quidam nimis creduli hodie extare volunt in Civitate Bononienſi, in Eccleſia S. Dominici: ſic Finus Adrianus in flagello Judæorum, lib. 4. cap. 2. Ang. Roccha in Biblioth. Vatic. p. 394. Addit Finus, *Biblia hæc multis locis vitiata eſſe, quia per communitatem Bononiæ loco pignoris data fuiſſent Judæis, a quibus pecunias mutuata eſt civitas.* Hæc vero habent ex traditione, vel potius errore populari Bononienſium. Nam ſi hoc vel probabile eſſet, quantus eſſet undique confluxus Judæorum & Chriſtianorum, ut tantum venerandæ antiquitatis monumentum conſpicerent? quanta cum cura tale κειμήλιον conſervarent? Cum vero nec in Judæorum antiquorum, nec in Chriſtianorum Patrum ſcriptis, ulla ſit mentio hujus exemplaris, plane fictam eſſe narrationem, unicuique conſtare poteſt. Unde & eam rejicit Morinus Exercit. Bibl. 1. cap. 2. Refert quidem Ar. Mont. præf. de variis Hebr. lection. *ſe hunc codicem vidiſſe*, & ut *antiquum & elegantem* laudat; ſed Eſdræ non adſcribit. Simile commentum eſt, quod habet R. Azar. cap. 4. part. 3. libri Meor Enajim, de Eſdræ codice Cabilione ad Ararim (forte Chalone in Gallia ad fluvium Saona) conſervato; & quod *Maimon ex Ægypto Cabillonem venerat, ut librum Legis cum hoc MS. Eſdræ conferret, &c*: quod merum figmentum eſſe, ipſa Azariæ relatio, ſi cuiquam locum inſpicere libeat, clare oſtendit.

5. Poſt hanc Eſdræ editionem authenticam, alias numerant quidam poſt tempora Antiochi: Nobilis vero illa 70 Seniorum verſio, de qua ſuo loco, inter editiones textus Hebræi non eſt ponenda. Genebrard. Chron. l. 2. (cui ex parte conſentit Guiliel. Bailius Catech. controverſ. append. q. 13.) duas facit editiones. Quarum prima fuit ſub Eleazare Pontifice, Simonis fratre, conventu Hieroſolymis facto de negotio vertendarum Scripturarum, in quo *videri* ait *editum ſecundum Canonem Hebræorum, additis ad libros 22 prioris Canonis, libris Tobiæ & Eccleſiaſtici.* Alteram refert ad Joh. Hircani tempora, *convocato concilio ad probandos Phariſæos*: & in hac confirmatos vult *libros Judith, Tobiæ, &* alios; et *Macchabæorum libros tum primum in Canonem relatos*: & ita conditum tertium Canonem Hebræorum. Bailius vero hujus tantum Canonis poſt Eſdræ tempora meminit, non multo ante Joſephum. Quæ vero de duplici vel triplici Canone ab iis dicuntur, cum nullo nitantur certo veterum teſtimonio, ſed conjecturis meris; eadem facilitate rejiciuntur, qua affirmantur. Hoc quidem certum eſt, Joſephum lib. 2. contra Appionem citare verba Eccleſ. 42, 14, ut ex divina lege deprompta: & Rabbinos in utroque Talmude, & in aliis ipſorum libris, ſententias quaſdam ex his libris proferre. Unde Junil. Afric. lib. de part. divin. legis, cap. 3. ait, *hos libros a Judæis cum aliqua differentia recipi*: idemque teſtantur Hieron. aliique veterum. Nec minus certum eſt, hos libros non æqualem cum cæteris habuiſſe auctoritatem: diſerte enim teſtatur Joſephus l. 1. contra Appionem, *præter illos 22 libros eſſe & alios, ſed non ſimili dignos fide.* Nam poſtquam numeraſſet libros illos 22. addit, *Ab Artaxerxe vero uſque ad noſtrum tempus, ſingula quidem conſcripta* (volumina,) *non tamen prioribus ſimili ſunt fide habita, eo quod non fuerit certa ſucceſſio Prophetarum.* Quibus verbis cauſam certam reddit, cur Canonici non ſint habiti iſti libri: quia ſcil. a Prophetis, vel viris divinitus inſpiratis, non ſunt conſcripti. Ruffinus etiam in Symb. aſſerit, *antiquitus vocatos fuiſſe Eccleſiaſticos, ut diſtinguerentur a Canonicis*; licet, ut antea dixi, tam Nazianz. quam Hieron. in prol. Galeato eos *Apocryphos* nominent. Hoc tantum affirmare audet Bonfrer. in præloq. *non fuiſſe hos libros publica auctoritate a Canone rejectos, ſed aliquam habuiſſe auctoritatem*: quod quidem ad mores formandos, & hiſtoriam ſacram continuandam, non ad fidem confirmandam concedi poteſt. Fatetur etiam, *permiſſum fuiſſe cuilibet de iis ſentire quid vellet: dum alii cum libris legis numerarent, alii pro piis tantum & honeſtis haberent.* Poſt Antiochi vero tempora, qui in libros ſacros ſæviebat, & omnia exemplaria comburi juſſit, Legemque a Judæis prælegi ſub pœna capitis prohibuit, (unde ortum habuerunt Lectiones prophetarum, quæ Haphtaroth vocantur,) & Templum Idolis polluit & prophanavit, (ceſſante demum perſecutione, Templo repurgato, & Religionis exercitio publice inſtaurato,) probabile quidem eſt, Pontificem cum ſacerdotibus libros ſacros recenſuiſſe, & ſi quas maculas tempore perſecutionis contraxiſſent, emendaſſe: At alium Canonem conſtituiſſe, vel alios libros in Canonem recepiſſe, nulla vel probationis umbra ab ullo fide digno Hiſtorico profertur. Cum vero ſupra Eccleſiæ poteſtatem ſit, libros Canonicos de novo conſtituere, vel pro talibus declarare, niſi quos per continuam traditionem a majoribus acceptam, pro Canonicis, & a viris Sp. S. afflatis conſcriptis, Eccleſia ſemper agnoverit: certumque ſit, Judæos non eandem his libris cum reliquis auctoritatem detuliſſe, ſed inferiori loco collocaſſe; impoſſibile eſt Eccleſiam Chriſtianam aliam poſſe ipſis conferre auctoritatem, vel altiori ſede collocare, quam apud Judæos, a quibus eos receperant, antea habiti fuere. Ut libros tamen ſanctos & pios, quibus proximus poſt libros divinitus inſpiratos locus debetur, ſemper eos recepit Eccleſia Chriſtiana.

6. Poſt Chriſti Aſcenſionem, cum ubique prædicaſſent Evangelium Apoſtoli, tandem ſcripto doctrinam ſuam conſignarunt; at non ſimul, ſed ſucceſſive, ut ex ſcriptoribus Eccleſiaſticis liquet. Ultimus S. Johannes Apocalypſim ſuam conſcripſit: quæ tamen non ſtatim apud omnes Eccleſias in Canonem recepta eſt; ſed de hac aliiſque quibuſdam partibus N. Teſtamenti per quædam ſecula dubitatum erat: donec tandem tacito totius Eccleſiæ conſenſu, potius quam expreſſo aliquo decreto, (nam inter Concilia, ut & inter Patres, dum libros Canonicos recenſent, diſcrepantia aliqua invenitur,) omnes libri, prout hodie leguntur, recepti & approbati ſint. Sed cum non de prima librorum ſacrorum ſcriptione, vel receptione, noſtra inſtituitur diſſertatio; ſed tantum de eorum editionibus præcipuis, nolo hic diutius immorari.

7. Veteris Teſt. poſt Chriſti adventum varias habuerunt editiones tam Judæi, quam Chriſtiani. Inter Judæos, nobiliſſima erat illa Maſoretharum Tiberienſium; qui ad faciliorem textus lectionem, & ut melius ſervaretur vera lectio cum recta pronunciatione, (quam uſu & majorum traditione acceperant,) puncta vocalia & accentus textui appoſuerunt circa annum Chriſti, 500: quorum ope etiam linguæ Hebraicæ ignari eam facile legere & addiſcere poſſunt. Notas etiam Criticas, cum Keri & Ketib, quæ hodie in Bibliorum marginibus cernuntur, ex parte addiderunt. Etſi vero quædam ex nimia curioſitate, quæ ſine diſpendio abeſſe poterant, excogitarunt: inventum tamen laudabile erat, & ob evidentem utilitatem ab omnibus ſtatim receptum. De hoc vero ipſorum inſtituto alibi uberius diſſeremus.

8. Codices etiam quoſdam, variis ſeculis, ſumma cura & ſtudio elaborarunt inſigniores Rabbini: per quos exemplaria reliqua corrigi & emendari poterant. Nam ante inventionem artis Typographicæ, a doctioribus Rabbinis & Grammaticis libri quidam accurate & magna diligentia conſcripti erant: ad quos, ut ad lapidem Lydium, exemplaria ſua vicini Judæi examinarunt, & correxerunt: quorum multos recenſet Elias in Tabulis fractis. Talis fuit, 1. Codex Hillelis. 2. Codex Ben Aſcher, qui etiam Palæſtinus ſive Hieroſolymitanus, ut & Ægyptius, dicebatur. 3. Codex Ben Naphtali ſive Babylonicus. 4. Codex Sinai. 5. Pentateuchus Hierichuntinus. 6. Codices Hiſpaniæ. 1. De Codice Hillelis ſcribunt Mercerus in Prov. 24. 14. Elias in Tab. fract. D. Kimchi rad. שום, D. Hottingerus Theſauro Philol. J. Morin. in Pent. Samar. exerc. 4. c. 9. & in Exer. Bibl. 1. c. 2. Codex hic ab Hillele quodam ſcriptus, & magno ſtudio correctus eſt: per quem vulgus Judæorum codices ſuos probarunt.

Hujus codicis auctoritatem ſæpius adducit Kimchi, & de eo ſcribit Abr. Zucuth in Juchaſin, Anno mundi 4956, *cum magna defectio contigit in Regno Legionenſi, eductum fuiſſe librum* 24. (Biblia ſcil.) *qui Hillelis dicebatur, quem ſcripſit R. Hillel, ex quo corrigebant omnes libros.* Teſtatur etiam ſe vidiſſe *partem ejus, quæ vendebatur in Africa,* illo vero tempore, 900 fuiſſe annos, cum ſcriptus erat. Kimchi etiam parte prima Grammaticæ memorat, codicem illum fuiſſe Toleti. Cum vero plures fuerint Hilleles, diſputant, quiſnam fuerit iſte Hillel, qui librum hunc exquiſitum ſcripſit. Quidam volunt eſſe Hillelem Babylonicum, qui Chriſti tempore vixit, & multos habuit in ſchola ſua Rabbinos celebres: ſic Schickardus de Jure Reg. pag. 19. Alii volunt eſſe Hillelem illum apud Epiphanium in Panario, qui princeps inter ſuos dictus erat; &, ut quidam, Chriſti fidem ſuſcepit, & baptizatus eſt: ſic D. Buxtorf. de punctis vocalibus pag. 353. Nepos hic fuit R. Jehudæ auctoris Miſhnæ, & circa annum Chriſti 340 floruit. Alii dicunt, fuiſſe quendam Hillelem recentiorem in Hiſpania; ad cujus exemplar Hiſpani Judæi libros ſuos abhinc 500 annis emendare ſolebant. Antiquum illum non fuiſse fere omnes concedunt: nec ullam rationem, vel teſtimonium antiquum adducit Schickardus pro hac ſententia. Non fuiſse illum qui Chriſtianus factus eſt, inde liquet; quod illum poſteriores Judæi nunquam ita honorarunt, nec codicem illius ita extollerent, ſi ad fidem converſus eſset. Imo neutrum horum antiquorum fuiſse, ſatis aperte conſtat. Nam ſi tantæ eſset antiquitatis, Maſorethæ, reliquique Critici, libros ſuos ex hoc emendaſsent: nec Ben Aſcher & Ben Naphtali tantum operæ impendiſsent in codicibus ſuis edendis; vel tantum diſcrepaſsent, cum uterque ex Hillelis codice ſuos corrigere, eique conformes reddere poſsent. Reſtat itaque fuiſse recentioris cujuſdam Hillelis, qui poſt Ben Aſcher & Ben Naphtali vixit; & fortaſſe Hiſpani illius. Meminit tamen Ramban in lib. Jetſirah. fol. 62. libri Hilleliani: vixit autem Ramban, teſte Buxt. in Abbreviaturis, circa annum Chriſti, 1200. Et Joh. Morinus exercit. in Pent. Samarit. 4. c. 9. n. 4. deſcribit exemplar MS. Hebr. in Bibliotheca Oratoriana, ſcriptum anno Chriſti 1208. ubi duo illi verſus Joſ. 21. 36. 37. primum ſcripti fuerant: ſed poſtea ab eo qui ſcripſerat, eraſi ſunt, hac nota in margine addita, *non invenimus illos duos verſus in Hillelianis.* Si quis tamen antiquiorem fuiſse probaverit, me contradicentem non habebit. Ratio etiam probabilis reddi poteſt, cur non habeamus codices Hebræos ita antiquos, ut Græcos quoſdam Veteris ac Novi teſtamenti: quia ſcil. poſt Maſoretharum Criticam & punctationem ab omnibus receptam, Judæorum magiſtri omnes codices his non conformes, ut prophanos & illegitimos, damnarunt: unde poſt pauca ſecula, omnibus juxta Maſoretharum exemplaria deſcriptis, reliqui rejecti, & aboliti. Hinc eſt, quod pauca habemus exemplaria Hebraica 500 vel 600 annorum: quædam tamen affirmat D. Buxtorfius ſe vidiſse annorum 700 vel 800, quæ rariſſima. Græca tamen habemus ſupra mille ducentos annos abhinc ſcripta, ut MS. Vaticanum, noſtrumque Alexandrinum, 70 Interpretum &c.

9. Codices Ben Aſcher & Ben Naphtali conjungimus. Erant hi Rabbini, ut ſcribit Elias, duo capita ſive rectores Academiarum: & a R. Gedal. vocantur *magni ſapientes*: certe nobiles ſuo ſeculo Maſorethæ fuerunt. Ben Aſcher, ut ex libro de accentibus conſtat, qui in Bibl. Ven. primis extat, & huic auctori adſcribitur, fuit ex Tiberiade, juxta Genneſareth, vel Rector Academiæ, vel Doctor celebris. Ubi obiter notandum, Tiberiade poſt punctationem inventam, longo tempore fuiſſe ſcholas & Doctores. Ben Naphtali putatur fuiſſe Babylonius, unde Orientales ejus lectionem ſequuntur. Floruerunt, teſte eodem Gedaliah, circa annum æræ Judaicæ 4794. id eſt, Chriſti, 1034. Uterque multum laborabat, ut Biblia quam emendatiſſime ederent. Ortæ tamen inter eos diſſentiones, non de dictionibus integris vel literis, ſed de punctis vocalibus, & accentibus, præſertim minoribus. Differentes utriuſque lectiones notantur in Bibliis Venet. & Baſilienſ. ſed valde confuſe; nec notantur capita vel verſus, ubi inveniuntur: quod in ſolis noſtris Bibliis hactenus factum eſt. Magni nominis uterque erat: unde Babylonii ſecuti ſunt lectionem Ben Naphtali, Palæſtini Ben Aſcher: ad cujus normam conformantur omnia Bibliorum exemplaria impreſſa. Codex autem hic Ben Aſcher aliquando vocatur Ægyptiacus, de quo Maim. in Hil. ſeph. Thora. c. 8. ſ. 4. ita ſcribit, *Liber, cui innixi ſumus in rebus iſtis, eſt liber celeberrimus per Ægyptum, qui a plurimis annis erat Hieroſolymis, ut ex eo corrigerentur libri. Huic autem omnes innitebantur, eo quod cum eum correxiſſet Ben-Aſcher, & multos annos diligentem in eo operam navaſſet, & ſæpius cum recenſuiſſet: iſtum librum ſecutus ſum & ego in libro Legis, quem deſcripſi juxta ejus formam.* De hoc etiam libro ſcribit Elias, ſcil. *Librum eſſe, cui innititur R. Jonas Grammaticus, qui fortaſſe eſt liber, quem emendavit R. Aſcher, qui longo tempore Hieroſolymis vixit.* Addit, *ad hujus libri formam deſcriptos codices vocari libros Iſraelis, id eſt, Palæſtinorum: codicem vero Ben Naphtali vocari Babylonicum.* R. Moſes Bar Nachman, quem per abbreviaturam vocant Ramban, qui circa annum Chriſti, 1200 floruit, comment. in Lib. Jetſirah. fol. 61. meminit trium codicum præcipuorum, cum dicit, *In* עחה *non reperiri Daghes per totam Scripturam, ut deprehenditur ex accurata perquiſitione in omnibus libris Babylonicis & Hieroſolymæ, nec in libro Hilleliano.* Ex quibus verbis liquet, hos tres codices tunc celebres fuiſſe. De Ben. Aſcher & Ben Naphtali, vide D. Buxt. l. 1. de punctis, c. 15.

10. Codex Sinai, erat Pentateuchus emendatus, ut ſcribit Elias in Tab. fractis. Dicit enim, *Sinai eſſe nomen Pentateuchi correcti, tractantis diverſitatem accentuum.* Exempla profert, in vocibus וישמע יתרו ubi pro Geraſchim, in libro Sinai notatur Rebhiah; & in illis verbis אל משה אל המדבר ubi pro Zakef, in libro Sinai notatur zakef gadol: authorem vero ſe neſcire profitetur.

11. De Pentateucho Jerichuntino, idem Elias ibid. ſcribit, *hunc codicem agere non de accentibus, ut Sinai; ſed de vocibus plenis & defectivis. Vocat Chumaſch Jericho, exemplar Legis correctiſſimum Jerichunte allatum*: citat inter alia loca, Numer. 13. 22. ילידי הענק quod bis in ea hiſtoria occurrit. In codice vero Jerechuntino, prius eſt plenum, poſterius defectivum.

12. Præter codices hos MSS. celebres inter Judæos, non deſunt codices MSS. Hebraici antiquiſſimi, qui hodie in Bibliothecis Chriſtianorum extant. Scribit Ar. Mont. *ſe habuiſse quoſdam,* ut ex modo ſcripturæ conjicit, *ante* 400. *annos deſcriptos, & in Complut. Academia eſſe antiquiores, Bononiæ & Mediolani antiquiſſimos.* In Coll. Gonvilli & Caii Acad. Cantab. extat MS. exemplar antiquiſſimum, cui deeſt Pentateuchus: & hoc peculiare habet, quod nullum Keri in margine notatur, ut in aliis exemplaribus, ſed in textum plerumque inſeritur; ut ex collationibus hujus libri cum hodiernis impreſſis, quas mihi miſit vir doctiſſ. iſtius Academiæ, apparet. Habeo exemplar MS. quod olim erat Joh. Seldeni, ſcriptum annis abhinc 350. cum variis lectionibus Orientalium & Occidentalium, Ben Aſcher & Ben Naphtali: ex quibus quædam ſupplevimus in noſtris Bibliis, quæ nec in Venetis, nec in Baſilienſibus habentur. Erat quondam Leonis Modenæ, ſcriptum vero anno æræ Judaicæ 5064, Chriſtianæ 1304. ut in fine libri notatur. Joh. Morinus meminit etiam exemplarium quorundam antiquorum, ex occaſione verſuum duorum, Joſ. 21. 36. 37. qui in plæriſque antiquis codicibus deſunt. In Pent. Samar. exerc. 4. c. 9. n. 4, 5, 6, 7. memorat unum eſſe in Biblioth. Oratoriana deſcriptum anno Chriſti, 1208. Aliud ibidem ſcriptum anno 1300. Aliud in Regia Bibliotheca, quod, ut fertur, Veneti Henrico 2. Regi obtulerunt, propter antiquitatem magnam, cum e Polonia in Galliam rediens Venetiis hoſpitaretur. In horum primo fit mentio codicis Hillelis, in quo deficiebant iſti verſus: in reliquis etiam deſunt. In Bibliotheca Heidelb. extabat Codex MS. antiquiſſimus, cujus auctoritatem D. Junius codicibus vulgaribus prætulit, ut ex verſione ejus Lat. 2 Chron. 26. 5. & 35. 3. liquet. Dicit etiam D. Buxtorfius, quoſdam codices eſſe MSS. Hebraicos ante annos 800 exaratos, Anticrit. p. 149. Exemplaris vero illius Marchionis Badenſis, quod olim erat Reuchlini, quodque Macchabæorum temporibus deſcriptum eſse volunt, antiquitas plane conficta eſt; nec aliam fidem meretur, quam illud Bononienſe Eſdræ manu conſcriptum, de quo ſupra.

13. Præter editiones Hebraicas Judæorum, vix aliquas a Chriſtianis ante hoc ultimo elapſum ſeculum prodiiſse legimus, excepta illa in Origenis Hexaplis. Hic enim poſt Biblia ſua Tetrapla, ex 4 verſionibus Græcis concinnata, Septuaginta, Symmachi, Theodotionis, & Aquilæ, Hebraicum textum adjecit, literis tam Hebraicis quam Græcis, per columnas duas ſibi invicem reſpondentes deſcriptum; (unde Hexapla dicta;) Opus magni laboris, nec minoris utilitatis: quod magno Eccleſiæ damno, & intoleranda Græcorum negligentia periit. Si enim hodie extaret, quæſtiones variæ, quæ circa textum Hebraicum, ejuſque lectionem hodie agitantur, facile terminari poſſent. Sola verſio τῶν ο, quia in publico uſu Eccleſiarum fuit, adhuc ſervatur: reliquæ verſiones evanuerunt, niſi quod earum reliquiæ quædam, hic illic in veterum ſcriptis ſparſæ inveniuntur: quæ ſummo ſtudio collectæ, in ultimo Bibliorum noſtrorum Tomo habentur. Sed de hoc Origenis opere fuſius agemus, cum ad Sept. Verſionem deventum erit.

14. Superiori, ut & noſtro ſeculo, variæ prodierunt editiones Biblicæ Hebraicæ, typis impreſsæ, tum a Judæis, tum a Chriſtianis adornatæ: quarum præcipuas enumerabimus, tum quæ totum vetus Teſtamentum complectuntur, tum quæ ejus partes quaſdam. Quaſdam recenſet Buxtorf. in Bibliotheca Rabbinica: quibus alias adjungimus, quas nobis videre contigit.

1. Biblia Complutenſia, eodem tempore adornata, quo primæ editionis Veneta. Prodierunt in fol. anno 1515. impenſis Franciſci Ximenii Cardinalis, Archiepiſ. Toletani, collatis ſtudiis Theologorum Academiæ Complutenſis. Complectuntur Textum Hebraicum, Verſionem Græcam Sept. Vulgatam Latinam, Chaldaicam etiam, ſed Pentateuchi tantum, ſcil. Onkeloſi, Novum Teſtamentum Græcum ſine ſpiritibus, et accentibus, cum Verſione Latina. Extant in 6. voluminibus, cum Apparatu, Grammaticis, Lexicis, Indicibus, &c.

2. Venetæ editiones quatuor. Prima incœpta anno 1515. finita anno 1517. opera & impenſis Danielis Bombergi, Typographi celebris. Operi præfuit Fœlix Pratenſis, cujus ductu & hortatu Bombergus primo literas Hebraicas didicit, & per Typographiam mirifice propagavit. Continet hæc editio Textum Hebræum, Targum, & varios Rabbinorum Commentarios. In fine adjiciuntur, Targum Hieroſol. in Pentateuchum, Targum ſecundum in librum Eſther, Tabulæ ſectionum Legis & Haphtararum ſive lectionum Propheticarum, Articuli 13 ſive fundamenta fidei Judæorum, præcepta jubentia & prohibentia, libellus de Accentibus R. Ben Aſcher, lectiones variantes inter Ben Aſcher & Ben Nephtali, cum notis quibuſdam Maſorethicis; in quas vehementer invehitur Elias in præf. lib. 3. Maſoreth: quia ſcil. a Judæo non ſunt appoſitæ: ſcribit etiam, quod *in Maſora nihil intellexit, qui eas appoſuit; ſed palpat, ut cæcus in tenebris.* Secunda, in fol. per eundem Bombergum, inchoata anno 1523. finita anno 1528. In hac editione uſus eſt Bombergus opera R. Jacob Ben Chajim, quem magna pecuniæ ſumma conduxit. Præmiſsa operi, 1 Præfatio R. Jacob, ubi de Maſora, Keri & Ketib, de diſcrepantiis inter Talmudiſtas & Maſorethas; de 18 locis, quos vocant Correctiones ſcribarum, & de Maſoræ magnæ ordine. 2 Indices capitum ſive paraſchioth, ſectionum, ordinum partium totius Scripturæ juxta Maſorethas. 3, Præfatio Aben Ezræ de ratione commentandi in Scripturam, & de 5 modis interpretandi. Adjecta eſt duplex Maſora; Minor, quæ ſingulis paginis ad latera textus imprimitur: & Major, quæ partim ad finem juxta ſeriem Alphabeticam apponitur, cum inſtructione Ben Chajim; partim per ſingulas paginas infra & ſupra textum. Poſtea ſubjiciuntur lectiones variantes Ben Aſcher & Ben Naphtali, Orientalium & Occidentalium, & libellus de accentibus. Hanc editionem magnis encomiis celebrat Elias, & in ejus laudem carmen Encomiaſticum compoſuit. Tertia editio Veneta, impreſsa anno 1618. Eadem eſt cum ſecunda, ſed

multo correctior: vix tamen viceſimam partem animadverterunt Correctores eorum, quæ emendationem deſiderarunt; ut affirmat D. Buxtorfius in præf. ad Biblia Baſilienſia. Quarta Editio Veneta prodiit anno 1623. Eadem eſt cum priori, ſed Typorum elegantia & impreſſionis nitore, præcedentibus multo inferior.

3. Biblia Regia, ſic dicta quia auſpiciis & ſumptibus Philippi 2 Hiſpaniarum Regis in uſum Eccleſiæ edita. Prodierunt in 8 Tomis, charta Regali, Typis Plantinianis, Antverpiæ, anno 1571. Magnifico huic operi præfuit Ben. Arias Montanus. Hæc Biblia opus Complutenſe multum ſuperant, tum Chartæ & Typorum elegantia, tum quod multa habeant, quæ in Complutenſibus deſiderantur. 1. Chaldaicam Paraphraſim integram, cum Verſione Latina. 2. Textum Hebræum Veteris, & Græcum Novi Teſtamenti, cum Verſione interlineari Santis Pagnini, Tomo peculiari. 3. Syriacos Novi Teſt. libros, tam Syriacis, quam Hebræis characteribus deſcriptos, opera Guidonis Fabricii Boderiani. 4. Apparatum magnum duobus Tomis comprehenſum, in quibus tractatus varii ad Scripturæ intelligentiam facientes, Lexica, Grammaticæ, variæ lectiones, Tabulæ, Indices, &c. Tomus ille cum Verſione interlineari etiam ſeorſim editus eſt variis locis, & formis. Fol. per Plantinum. Item Genevæ, cum ſupplemento librorum Apocryphorum Græco-Latino, anno 1619. In quarto ex officina Plantiniana Raphelengii, anno 1613.

4. Sebaſtianus Munſterus Biblia edidit Hebræo-Latina, Verſionis propriæ, in fol. Baſil. 1534. in 2 Tomis. Adjiciuntur ex Rabbinorum commentariis, annotationes haud pœnitendæ, pulchre voces ambiguas & obſcuriora quæque elucidantes.

5. Eliæ Hutteri Biblia Hebraica, literis majuſculis impreſſa Hamburgi, in fol. 1587. Editio hæc maxime accommodata eſt tyronum captui: nam in ſingulis dictionibus, literæ ſerviles a radicalibus, ut & quieſcentes etiam et deficientes, figura diſtinguuntur.

6. Roberti Stephani Biblia, quæ vulgo Franciſci Vatabli, linguæ Sacræ profeſſoris Pariſienſis, eſſe dicuntur, complectentia Textum Hebræum, cum Verſione Græca ex Editione Complutenſi, Latinam Vulgatam, cum Latina altera nova. Prodierunt primo in amplo quarto tribus voluminibus, adjuncto Novo Teſtam. Poſtea in fol. tribus Vol. 1586, ex officina Santandreana, cum annotationibus, quæ a quibuſdam Vatablo adſcribuntur. Editio hæc poſterior hunc titulum habet; *Biblia Sacra, Hebraice, Græce, Latine. Latina interpretatio duplex eſt, altera vetus, altera nova, cum annotationibus Franciſci Vatabli. Omnia cum Editione Complutenſi diligenter collata, additis in margine, quos Vatablus in ſuis Annotationibus nonnunquam omiſerat, idiotiſmis, verborumque difficiliorum radicibus.* Nulla præfigitur præfatio his Editionibus; nec ex toto opere conſtare poteſt, quiſnam eas procuravit, vel Verſionis novæ author fuit. At Stephanum auctorem eſſe annotationum iſtarum, quas primo ipſe edidit 1545. cum Verſione Vulgata & Tigurina, quæ poſtea auctæ & immutatæ ſunt in Editionibus ſequentibus, probat Arn. Bootius in Animadv. ſacris, Indice auctorum, ex Stephani Præf. Edit. primæ: ubi dicit, *acceſſionem ad priores ſuas annotationes nolle ſibi acceptam referre: hoc tantum præſtitiſſe, ut nonnulla ex iis, quæ profeſſorum Regiorum auditores exceperunt, ad alios typographicæ artis beneficio fideliter permanarent.* Addit, *Fruimini ultimis noſtris collectaneis.* Stephanus autem modeſte ad Vatablum eas refert, quia ex ejus prælectionibus quaſdam earum exceperat: cum ipſe Vatablus indigne tulerit, eas ſibi attribui; eo quod multa haberent, quæ Religionem Reformatam ſaperent, a qua ipſe alienus fuit.

7. Johannis Buxtorfii Biblia Hebraica & Chaldaica Baſileæ prodierunt fol. 1618. cum Maſora, quæ Critica eſt Hebræorum, magna & parva, & ſelectiſſimis Hebræorum Commentariis, Rab. Salom. Jarchi, Aben Ezræ, D. Kimchi, &c. quibus Textus Grammatice & Hiſtorice illuſtratur; in quibus poſt 4 Editiones Venetas, Textus Chaldaicus a deformitate punctationis & pravitate vocum innumerarum vindicatus, loca in Maſora tranſpoſita, deficientia, pugnantia, numeris depravata, ſubſidio diverſorum exemplarium & concordantiarum Hebraicarum repoſita, reſtituta, & reconciliata ſunt. Hanc quidem Editionem omnibus prioribus correctiorem ſecuti ſumus in Bibliis noſtris, in Chaldaica, ſcil. Paraphraſi. Licet vero magnam curam & diligentiam in hac editione adhibuit Buxtorf. fatetur tamen quædam reperiri poſse, quæ diligentiam ſuam effugerunt, quod ex collatione noſtrorum Bibliorum lector alicubi perſpicere poteſt.

8. Biblia magna Heptaglotta, impenſis D. Michaelis de Jay, ſtudio & opera Gabrielis Sionitæ Maronitæ, Johannis Morini & Abrahami Ecchellenſis in decem tomis, folio magno, charta Imperiali, Pariſiis excuſa 1645. Characterum elegantia, & Chartæ magnificentia, tum Regia, (quæ a quibuſdam *Orbis miraculum* dicebantur,) tum omnes alias editiones ſuperantia; adjectis etiam aliis antiquis monumentis, quæ a nemine antehac Typis evulgata erant. Nam præter Textus & Verſiones, quæ in Regiis antea extabant, de novo adduntur Pentateuchus Samaritanus, una cum Verſione Samaritana, & Verſione ejus Latina; Syriaca Verſio Teſtamenti Veteris, & tam Veteris quam Novi Arabica, quæ in Regiis non extabant. Dolendum vero, Apparatum cum Prolegomenis, & Appendicibus variarum lectionum, Tabulis, Indicibus, aliiſque quæ ad operis complementum pertinebant; ex diſſidio eorum, qui operi præfuerunt, deſiderari: nec editiones, quas protulit hæc ætas, limatiores, quam quæ in Complutenſi, vel Regio opere habentur, eos ſecutos fuiſſe; ut nil dicam de intoleranda ipſorum incuria, qui correctioni invigilare debuerunt. Unde innumeris mendis & erratis ſcatet hæc editio, quæ ſplendorem ejus multum obſcurarunt.

15. Præter has editiones in folio, extant & aliæ plurimæ in quarto, octavo, decimo ſexto, & viceſimo quarto; a Plantino & aliis, cum punctis, & ſine punctis, variis locis excuſæ: quas ſigillatim omnes enumerare difficile eſſet, nec lectori multum profuturum. Editionem accuratam Hebraici textus cum punctis, & literis elegantiſſimis, item Keri & Ketib, in marginibus nuper adornavit Manaſſes Ben Iſrael in quarto Amſtelod. 1635. Aliamque in octavo cum punctis vocalibus & accentibus, notiſque marginalibus eiſdem, edidit idem Manaſſes Amſtel. 1639. quæ omnium manibus teruntur. Extant etiam & aliæ editiones, non totius Vet. Teſtamenti, ſed quarundam ejus partium: quarum præcipuæ ſunt. 1. Pentateuchi, inter quas inſigniores ſunt, 1. Conſtantinopolitana in fol. a Judæis impreſſa, anno 1551. Ubi præter textum Hebræum, imprimitur per ſingulas paginas variis columnis, Targum Onkeloſi, cum verſione Arabica R. Saadiæ, & Perſica Jacobi Tawuſi (utraque literis Hebraicis) & Commentariis R. Salomonis. 2. Pentateuchus Hebraicus, cum Triplici Targum, Onkeloſi, Jonathanis, & Hieroſolymitano, & Commentariis Rabbi Salomonis, notis quibuſdam Maſorethicis ac Symbolis Gematricis, &c. Venet. 1590 in quarto. Verſio vero illa Perſica, Perſicis characteribus deſcripta, & Targumim illa Jonathanis & Hieroſol. cum ſingulorum tranſlationibus Latinis, in quarto Tomo noſtrorum Bibliorum imprimi curavimus. 2. Pſalmorum, qui ſæpius cuſi & recuſi. Duæ tamen eorum inſigniores ſunt editiones. 1. Auguſtini Juſtiniani Epiſc. Nebienſis, qui Pſalterium Hebraicum edidit, cum verſione Chaldaica, Græca & Arabica, adjecta triplici interpretatione Latina, & Scholiis utilibus, Genuæ, in fol. 1516. 2. Johannis Potkenii præpoſiti Eccleſiæ Sancti Georgii Coloniæ, qui Pſalmos Hebraice, Græce, Æthiopice, & Latine per columnas in qualibet pagina ſibi reſpondentes edidit Coloniæ, 1513.

15. Inter veteres, licet multi Nov. Teſt. commentariis illuſtrarint, & de variis lectionibus exemplarium Græcorum in quibuſdam locis interdum diſſerunt: nemo tamen, quod ſciam, editionem novam totius Novi Teſtamenti aggreſſus eſt, unico excepto Hieronymo, qui juſſu Damaſi Pontificis Romani, Verſionem Vulgatam Latinam cum Græcis codicibus contulit, & recognovit: cujus tamen ſcopus erat magis Verſionem Latinam emendare ex ejus collatione cum Græcis exemplaribus, quam editionem aliquam Græcam ex Græcorum codicum collatione emendatam dare. Sic enim ſcribit præf. ad Evangel. *Hæc præfatiuncula pollicetur quatuor tantum Evangelia, codicum Græcorum emendata collatione; ſed veterum: quæ ne multum a lectionis Latinæ conſuetudine diſcreparent, ita calamum temperavimus; ut his tantum, quæ ſenſum videbantur mutare, correctis, reliqua manere pateremur, ut fuerant.* Non deerant tamen antiquiſſimi codices Græci MSS. quos, cum dubium aliquod de vera lectione oriebatur, vel cum Hæretici textum corrumpere laborarunt, conſuluerunt Eccleſiæ Patres, ut inde veram lectionem confirmarent vel reſtituerent. Noſtro vero ſeculo plurimæ prodierunt editiones N. Teſt. Græcæ, quas omnes enumerare vix poſſibile eſt. Præcipuæ vero, circa quas ſudarunt viri docti, ſunt quæ ſequuntur. 1. Eraſmi, viri magnæ lectionis, nec minoris judicii, qui multa vetuſta exemplaria MSS. contulit, & ex iis N. Teſt. Græce, quam potuit, emendate publicavit: annotationes etiam doctiſſimas edidit, in quibus lectionum, quas ſecutus eſt, rationem reddidit, & ex libris antiquis confirmavit. Hæc cum Verſione Latina, Baſileæ, Tiguri, Wittenbergæ, & aliis locis, variis formis impreſſa eſt. 2. Complutenſis, quæ in Bibliis Complutenſibus, Regiis, & Pariſienſibus extat, a Complutenſibus ad fidem veterum exemplarium magno ſtudio & diligentia collata. 3. Roberti Stephani, omnium accuratiſſima, *cujus*, ut ipſe agnoſcit in præf. *mirus eſt cum Complutenſi conſenſus.* Præter Complutenſe tamen, exemplaria 15 alia, quæ ex Italia, Bibliotheca Regia, & aliunde ab amicis habuit, contulit, & varias lectiones collegit, quas in margine interiori notavit. In altera Concordantias Evangeliorum ſecundum Canones Euſebianos: τῶν ςίχων etiam numerum adjecit, & librorum ſingulorum κεφάλαια. Prodiit primo Pariſ. in folio. 1550. poſtea Francof. in fol. anno 1601. dein pluribus formis. Hanc editionem ſecuti ſumus in opere noſtro, ut omnium accuratiſſimam. 4. Theodori Bezæ, qui variis collatis codicibus, multum laboravit in editione Græca N. Teſt. quod cum verſione Latina duplici, Vulgata & propria, una cum annotationibus, ſæpius edidit, & recognovit. Accurata hæc editio, præſertim ultima, multis videtur. Non deſunt tamen, qui authorem nimis audacem fuiſſe judicant, dum a recepta lectione ſæpius ſine neceſſitate recedit; & unius, interdum nullius, codicis ıı oritate fretus Prætoriam exercet poteſtatem, ex conjecturis mutando & interpolando Textum ſacrum pro libito. Vide inter alia, Luc. 9. 48. 53. & 3. 36. 1. Cor. 15. 55. &c. Prima vero Bibliorum editio impreſſa, erat Latinæ Vulgatæ, Moguntiæ, anno 1472. teſte Luca Brugenſi præf. libri de variantibus Scripturæ Locis. Aliam tamen illa priorem quidam ſe vidiſſe dicunt. Hanc ſubſecutæ ſunt Colonienſis, anno, 1479. Nurenburgenſis, 1578. Veneta, 1497. Poſtea prodiit Complutenſis Heb. Græc. Chald. anno 1515. Veneta Hebraica, 1517. Græca, Venetiis, 1518 per Aldum Manutium: aliæque innumeræ.

PROLEGOM. V.

De Bibliorum Verſionibus.

1. *Biblia primis Eccleſiæ ſeculis in varias linguas converſa fuiſſe.* 2. *Verſiones approbat Joh. Papa 8.* 3. *Verſionum uſus & utilitas.* 4. *De Verſionibus in ſpecie.* (1. *Græca τῶν ο.* 2. *Samaritana.* 3. *Chaldaica.* 4. *Syriaca.* 5. *Æthiopica.* 6. *Armeniaca.* 7. *Aquilæ, Symmachi, & Theodotionis.* 8. *Coptica ſive Ægyptiaca.* 9. *Arabica.* 10. *Perſica.* 11. *Gothica.* 12. *Dalmatica.*) 5. *De Verſionibus Latinis. Hieronymi. Pagnini, & aliorum.*

1. MAgna eſt, ut linguarum, ſic verſionum varietas, quibus myſteriorum ſuorum theſaurum communicare dignatus eſt Deus. Cum enim Apoſtolos in univerſum mundum miſit, cum mandatis, ut *omnes gentes docerent, & omni creaturæ Evangelium prædicarent*; ipſiſque in hunc finem variarum linguarum χαρίσματα cælitus contulit: hoc ipſo oſtendit, ſe nolle doctrinam ſuam in aliquo orbis angulo deliteſcere; ſed ut omnes propriis linguis τὰ μεγαλεῖα τοῦ Θεοῦ audirent: ut impleretur illud Prophetæ, Eſ. 45. *Omne genu mihi flectetur, & omnis lingua confitebitur Deo.* In hoc enim ſapientiæ divinæ abyſſus manifeſtata erat, ut qui primo per varias linguas inſanorum Babelis ſtructorum conſilia diſſipavit, ipſoſque in varias terras diſperſit; idem per variarum linguarum χαρίσματα Eccleſiam ſuam ex omnibus terris colligeret, domumque Dei, cujus faſtigium cœlos ſuperat, eiſdem machinis ex lapidibus vivis ædificaret. Cum vero poſt jacta Eccleſiæ fundamenta Chariſmata hæc ceſſaverint, neceſſarium erat Oracula divina in linguas vernaculas propagari. Nam, ut olim Ptolemæus Rex, cum Hebræorum volumina in Græcam linguam transferri deſideravit, in Epiſtola ad Judæorum Pontificem, quam recitat Epiph. lib. de pond. & menſ. θησαυροῦ κεκρυμμένου καὶ πηγῆς ἐσφραγισμένης τίς ὠφέλεια; *Theſauri abſconditi, & fontis obſignati quæ utilitas?* Hinc varias in pura et primæva Eccleſia Verſiones factas legimus. S. Aug. l. 2. de doctrina Chriſtiana, c. 5. dicit, *Scripturas per varias interpretum linguas longe lateque diffuſas eſſe.* Et in Pſal. 105. agnoſcit *magnum Dei beneficium, qui Scripturas ſuas in multis linguis eſſe voluit.* Theodoretus vero l. 5. de curand. Græc. affectibus teſtatur, *univerſam faciem terræ, quantacunque Soli ſubjicitur, ejuſmodi verborum (Apoſtolicæ & Propheticæ doctrinæ) plenam jam eſſe. Hebraicos vero libros non in unicum Idioma converſos eſſe, ſed in Romanam, Ægyptiacam,* Perſicam, *Indicam, Armenam, Scythicam, adeoque Sauromaticam, uno verbo, in omnes linguas.* Chryſoſtomus in Joh. c. 1. Hom. 1. verſionum meminit *Syriacarum, Ægyptiacarum, Perſicarum, Æthiopicarum, & aliarum nationum Barbararum,* &c. Hieronym. præf. in Evang. ad Damaſum, dicit, *Scripturam in variarum gentium linguas tranſlatam eſſe.* Ipſe vero utrumque Teſtamentum tranſtulit in linguam Dalmaticam: ut & Chryſoſtomum Pſalmos, & N. Teſtamentum in Armenam vertiſſe, fatentur Sixt. Senenſ. & Stapletonus. Meminit Auguſt. verſionis Pſalmorum in linguam Punicam, in Pſal. 118. ad finem. Cyrillus vel (ut alii) Methodius in Sclavonicam, Scripturam tranſtulit. Ulphilas Gothorum Epiſcopus primus literarum Gothicarum inventor, καὶ εἰς τὴν οἰκείαν φωνὴν μετέφρασε τὰς ἱερὰς βίβλους, *& in propriam linguam convertit libros ſacros,* teſte Sozom. l. 6, c. 37. (Vide & Iſid. in Chron. Gothorum, & Paul. Diac. lib. 12.) Beda in Anglicam, teſte Joh. Treviſano. Michael Adam Judæus converſus in Germanicam, & characteribus Hebræis in uſum Judæorum expreſſit, teſte Wulf. Strab. de rebus Eccleſ. c. 7. & Sixt. Senenſ. lib. 4. Johannes Seviliæ Epiſc. in Arabicam, anno Chriſti, 717. Valdo Epiſc. Friſingenſis circa annum, 800, Evangelia Germanice tranſtulit, teſte Beato Rhenano. Italice Jac. de Voragine Archiep. Genuenſis, anno 1200. teſtibus Stapletono & Sixto Senenſi. Polonice Hieron. Leopold. Gallice Carolus 5. Rex Galliæ. Haud itaque novum eſt, quod ſacram Scripturam in vernaculas linguas hodie tranſlatam habemus.

2. Johannes Papa 8. circa annum Chriſti 880, ut ex ejus literis ad Sfontem Comitem de Methodio conſtat, affirmat, *Sanæ fidei non repugnare, ſive miſſas, ſive ſacra Evangelia, vel lectiones divinas Veteris & N. Teſtamenti bene tranſlatas, lingua Sclavonica canere: quoniam qui fecit tres linguas principales, creavit & omnes alias ad laudem & gloriam ſuam*, ut refert Baron. Annal. To. 10. Obſervatione etiam digna ſunt Johannis Morini verba exercit. Bibl. 1. c. 5. 11. 8. de Verſionum utilitate, *Utiliſſimas eſſe de multis cauſis, ut poteſtas & energia dictionis cujuſpiam exprimatur, quæ Latine non ſatis expreſſa eſt, aut non poteſt exprimi: ut variæ vocis aut phraſis ſignificationes cognoſcantur, quæ peregrina lingua, unico verbo, aut unica phraſi, omnes repreſentari non poſſunt: ut emphaſim & genium linguæ, ſine cujus cognitione ſenſus auctoris interdum obſcurus eſt, & fere ἀνερμήνευτος & ἀδιήγητος, variarum verſionum comparatione ſacræ lectionis ſtudioſus percipiat & imbibat: ut Judæi propriis armis confodiantur, et diſſentientibus ex utraque parte variis Latinis codicibus, fons tunc velut arbiter conſulatur, &c.*

3. Verſionum etiam antiquarum uſus & utilitas hinc colligitur quod harum collatione tam integritati ſacrorum codicum, & veritatis divinæ conſulitur, quam populorum ſaluti; dum unamquamque gentem Deus propria lingua alloquitur. Linguæ enim, quas hodie doctas vocamus, quæ vulgo ignotæ ſunt, olim vernaculæ erant, cum primum in iis divina myſteria conſcripta ſint; Hebraica Judæis, Græca Græcis, imo omnibus fere ſub imperio Græcorum vel Romanorum. Liturgiæ etiam & officia divina, quæ linguis non vulgaribus hodie celebrantur, apud Judæos, Chriſtianos, & Muhammedanos, cum primum compoſita & inſtituta fuerunt, haud alia, quam ea quæ tunc vulgaris & omnibus nota erat lingua, celebrata ſunt: licet decurſu temporum, lingua primo vernacula deſiit eſſe vulgaris, & facta eſt populo ignota. Mirus etiam Verſionum conſenſus in omnibus quæ ad fidem & ſalutem neceſſaria ſunt, (nam in aliis minutioribus omnis fere varietas conſiſtit,) inter omnes populos, tantis terræ mariſque intervallis diſſitos, ſoloque ejuſdem fidei vinculo connexos, clare teſtatur, doctrinam horum codicum non in ſapientia humana fundatam eſſe, ſed authoritate Divina ſtabilitam: quorum conſervatio contra Sathanæ, ejuſque ſatellitum furores, qui eos non tantum corrumpere, ſed penitus abolere totis viribus conati ſunt, aperte eorum originem divinam probant. Erroribus etiam, qui ex librariorum inſcitia, incuria & audacia, vel Hæreticorum fraude irrepere poſſunt, obviatur. Nam quod in una lingua forte contingere poteſt, in tot per orbem Verſionibus fieri non poteſt. Præterea Verſionum antiquarum, & quæ auctoritatem in Eccleſia pura & primæva obtinebant, collatio, ad verum Scripturæ ſenſum in dubiis & obſcuris eliciendum, multum lucis adferre, nemo negaverit, qui animo perpendit, Verbum Dei non in literis, ſive ſcriptis ſive impreſſis, ſed in vero verborum ſenſu proprie conſiſtere: quem nemo melius explicare poteſt, quam Eccleſia vera, cui ſacrum hoc depoſitum Chriſtus commiſit: quæ per verſiones varias genuinum ejus ſenſum quaſi per manus traditum ab Apoſtolis, & ab Eccleſiarum rectoribus acceptum, fideliter poſteris tranſmittit. Unde ejus vocem omnes ſub pœna gravi audire tenentur: ut & ipſa ſponſo ſuo in omnibus auſcultare debet. Si enim Commentaria virorum doctorum multum conferant ad Scripturæ intelligentiam, quæ idcirco in locis obſcuris & dubiis omnes ſolent conſulere: quanto magis conferunt Verſiones antiquæ ubique receptæ, & ab Eccleſia approbatæ, quæ non unius vel plurium privatorum hominum, ſed totius Eccleſiæ ſenſum & judicium nobis exhibent: præſertim, cum multæ non nudæ ſint verſiones, ſed in locis multis inſtar Paraphraſium, quæ loci ſenſum clarius explicant, ita ut pro pluribus Commentariis Verſio unica inſervire poſſit? Vid. Auguſt. 2. de doctrina Chriſt. c. 14. *Plurimum hic quoque juvat Interpretum numeroſitas, collatis codicibus inſpecta & diſcuſſa, tantum abſit falſitas.* Maxime vero Orientalium utilitas apparet, tum ratione affinitatis, quam habent cum linguis Originariis, qua plenius vim & energiam verborum exprimere poſſunt, quam authoritatis uſuſque generalis, quem per totam Eccleſiam vel partes ejus nobiliores conſecutæ ſunt. Paraphraſes Chaldaicas Judæi ipſis Scripturis æquant. Syriaca verſio magnam habet per totum Orientem authoritatem. Græca LXX. Seniorum per Orientem & Occidentem ab ipſis naſcentis Eccleſiæ primordiis, ab omnibus in tanto honore fuit, ut vix pro Chriſtiano haberetur, qui contra eam aliquid mutire auderet: ut nil dicam de reliquis.

4. Verſiones vero omnes enumerare non eſt animus: ſaltem, quæ extant veteres, & ex recentioribus præcipuas, nominaſſe ſatis erit: cum de iis, quæ in his Bibliis habentur, ſuo loco uberius dicemus.

1 Prima & omnium antiquiſſima eſt nobilis illa 72 Seniorum ex Hebræo in Græcum ſermonem traducta ſub Ptolemæo Philadelpho, annis ante Chriſtum 277. Quæ non ſine ſpeciali Dei providentia facta eſt in linguam omnium latiſſime per orbem propagatam: ut ante ortum Solis juſtitiæ, quaſi Prodromus orbem tenebris immerſum aliquo modo illuſtraret; & viam pararet pro adventu Salvatoris, qui pulſis errorum tenebris, omnes gentes radiis Evangelii illuminavit. Qui vero aliam ante hanc factam fuiſſe, vel non totam Scripturam, ſed ſolum Pentateuchum a 70 tranſlatam eſſe, vel Verſionem illam periiſſe, & quoad ſubſtantiam adhuc non ſupereſſe, (quod affirmant Neoterici quidam) errore manifeſto teneri oſtendemus, cum de hac Verſione in ſpecie agemus.

2 Eſt Samaritana. Nam præter Pentateuchum Hebraica lingua, & Samaritanis ſive antiquis Hebraicis literis deſcriptum, habent etiam Samaritani Pentateuchum in linguam Samaritanam vulgarem converſum: quorum uterque in Bibliis Pariſianis, ut & in noſtris, exhibetur. Verſio hæc ſaltem ante natum Dominum facta eſſe videtur. Joh. Morinus facit Græca antiquiorem, ſcil. ab Eſdræ tempore, de quo poſtea.

3 Eſt Paraphraſis Chaldaica, a variis auctoribus & diverſis temporibus concinnata. Legem tranſtulit Onkelos circa Chriſti tempora. Prophetas priores & poſteriores Jonathan Ben Uziel Hillelis illius celeberrimi diſcipulus, de quo mira tradunt Talmudici: vixit circa annum 30 ante Chriſtum. Huic etiam adſcribunt aliam in Pentateuchum Paraphraſim: quæ tamen multo poſterioris auctoris eſſe probabitur, cum ad illam devenimus. Hagiographorum Verſio vulgo adſcribitur Joſepho Cæco: ſed a variis authoribus factam, & non ante annum Chriſti 600, judicat doctiſſ. Buxtorfius. Targum Hieroſolymitanum, non totum Pentateuchum, ſed quaſdam ejus partes explicat, ſæpe in medio verſiculi deſinit. Probabile eſt olim integrum extitiſſe; (multa enim citat Elias, ut ex Targ. Hieroſol: quæ in hoc non leguntur;) vel duplex fuiſſe. Qui ad Apoſtolorum tempora referunt, falluntur: multo recentius eſſe ſuadent, tum altum de eo ſilentium apud antiquiores Judæorum ſcriptores, tum vocum barbararum mixtio. Targum Megilloth ſive libellorum quinque, qui hoc nomine peculiari ratione appellantur, ſcil. Cantic. Salom. Thren. Ruth, Eccleſ. & Eſther; ut & Targum ſecundum Eſther, recentiora eſſe & poſt Talmud ſcripta, inter alia probant, Cant. 1. 2. Thren. 2. 19. ubi expreſſa ſit Talmudis mentio.

4 Syriacam tam Veteris quam Nov. Teſtamenti, non multo poſt Apoſtolorum tempora factam eſſe, conſtans eſt Orientalium traditio: nec deſunt argumenta, quæ idem ſuadent. Publice per Orientem in Eccleſiis legitur: plerumque textum Hebræum ſequitur, ex quo Vet. Teſt. Verſio facta eſt. Hanc vero vocant antiquam & ſimplicem, ut ab altera recentiore ex Græca τῶν ο', traducta diſtinguatur.

5 Eſt Æthiopica totius Scripturæ, quam multo antiquiorem eſſe, quam putat Joſ. Scaliger, infra probabimus. Chryſoſt. Hom. 1. in Joh. 1. ejus mentionem facit. In Vet. Teſt. plerumque Græcam ſequitur: In Novo multum cum vulg. Latina concordat; non quod ex hac facta ſit, ſed quod utraque eoſdem Græcos codices ſecuta ſit.

6 Armeniaca etiam extat totius Scripturæ, ut a teſtibus oculatis accepi. Evangelia quatuor Armeniaca habeo: ſed in multis obliterata, ita ut ſine alterius exemplaris integrioris ope, typis imprimi non poſſint. Plerique ab Chryſoſt. factam affirmant, cum ab Imperatore in Armeniam relegatus erat, ut Sozom. Hiſt. l. 8. cap. 22. Sic Sixtus Senenſ. Biblioth. lib. 4. Theodoretus lib. 5. de curandis Græc. affectibus teſtatur, *ejus tempore Armenos habuiſſe Scripturas lingua vernacula*: vixit autem paulo poſt Chryſoſtomum. Angelus de Roccha in Biblioth. Vaticana, p. 117. ſcribit, *Chryſoſt. inveniſſe characteres Armenos, quibus hodie utuntur.* Ipſi vero Armeni in Hiſtoria Eccleſ. Armena, Latine & Armeniace nuper edita, cap. 2. tum Scripturæ verſionem, tum gentis ad fidem converſionem, ad Georgium primum ſuum Patriarcham referunt: cujus opera Rex cum tota gente ad fidem converſus eſt: quem etiam annis 266 elapſis, in Apoſtolorum Bartholomæi & Thaddæi cathedram ſucceſſiſſe volunt.

7 Verſiones Græcas, Aquilæ, Theodotionis, & Symmachi, in Tetraplis & Hexaplis ſuis diſpoſuit Origenes; iiſque poſtea quintam & ſextam addidit: unde cum Hebræo textu literis Hebræis & Græcis exarato, Octapla nominavit hæc volumina. Aquila qui ad Judæos defecit, verſionem ſuam fecit circa annum Chriſti 130. Theodotion etiam proſelytus & Apoſtata factus, primo Marcionita, poſtea Judæus, ſuam confecit circa annum 180. Symmachus etiam proſelytus ſuam edidit, Severo imperante, circa annum 200. Verſiones iſtæ in odium verſionis Sept. ab Apoſtatis & Judaizantibus factæ, licet iis uſi ſint veteres in ſcriptis ſuis; nunquam tamen ab Eccleſia publice receptæ vel approbatæ ſunt: unde & omnes hodie evanuere (ſuperſtite tamen illa 70, quia ſemper in publico Eccleſiarum uſu fuit,) fragmentis quibuſdam paucis exceptis, quæ ex veterum ſcriptis collegere viri docti, quæ & in Tomo noſtro ultimo exhibentur. Idemque fatum ſubierunt duæ aliæ verſiones, quas in doliis repertas Nicomediæ & Hierichunte Origenes ſuis Octaplis inſeruit.

8 Coptica ſive Ægyptiaca, circa tempora concilii Niceni facta eſt, ut conjicit Athanaſ. Kircherus in Prodr. Coptico. Exemplaria ejus rariſſima ſunt, ex quo, extirpata fere Religione Chriſtiana, Ægyptii Turcis ſervierunt. Pentateuchum Copticum, alioſque quoſdam libros Bibliorum, qui in Bibliotheca Vaticana ſervantur, recenſet idem Kircherus. Evangelia etiam MS. antiquiſſ. in Bibliotheca Oratoriana Pariſiis extare, affirmat Joh. Morinus: hodie tamen ibi non reperiuntur, ut ab amico accepi, qui illa ibi fruſtra meo nomine quæſivit.

9 Arabicas verſiones habemus tum Judæorum, tum Chriſtianorum. Judæorum duplex extat Pentateuchus Arabicus. 1 Rabbi Saadiæ, qui circa 900 annum poſt Chriſtum floruit: ejus verſio Arab. extat in Bibliis Conſtantinopolitanis, de quibus ſupra, inter editiones Hebr. Hic etiam reliquos libros Vet. Teſtamenti tranſtulit, quorum quidam MSS. ſunt in manibus D. Pocockii. 2. eſt Judæorum Maurorum, quam edidit Cl. Erpenius. Meminit etiam Verſionis Arabicæ factæ per Johannem Epiſcopum Sevillienſem, circa annum Chriſti 717, Vaſeus in Chron. Hiſp. cujus nulla pars, quod ſciam, hodie extat. Duæ tamen hodie extant inter Chriſtianos Verſiones Bibliorum Arabicæ, ut ex Nebienſi & aliis colligitur. Una Antiochena, quam nondum vidi: altera Alexandrina ſive Ægyptiaca a Chriſtianis ſub Patriarcha Alexandrino uſurpata: cujus exemplar ſcriptum annis abhinc 300, Gabriel Sionita nactus in Bibliis Pariſianis publicavit; quod etiam multis in locis ex MSS. antiquis ſuppletum, ubi Pariſienſe deficiebat, in noſtris Bibliis habetur.

10. Perſicam olim extitiſſe Verſionem, teſtantur Theodoretus & alii: Hodie vero an Verſionis iſtius antiquæ aliquæ ſuperſint reliquiæ, dubitatur. Evangeliorum varias habemus Verſiones. Unam edidit Abrahamus VVhelocus ſecundum exemplar Cantabrigienſe: Aliam nos edimus in Bibliis noſtris ſecundum exemplar MS. Pocockianum, quod trecentis abhinc annis ſcriptum fuiſſe, ex ipſo exemplari conſtat. Pſalmorum etiam duas Verſiones habuimus, ſed utraſque recentiſſimas, a Jeſuitis, aliiſque in Perſia commorantibus, nuper factas: unde haud dignas judicavimus eas inter antiquas Verſiones in hoc opus Biblicum inſerere. Si tamen ſeorſim ab aliquo ederentur, utiles eſſe poſſunt ad diſcendam linguam Perſicam, in qua pauciſſimos libros typis impreſſos adhuc habemus.

11. Datur & antiqua verſio Gothica ab Ulphila Gothorum Epiſcopo facta, qui ſucceſſor erat Theophili, qui Concilio Niceno interfuit, & inter reliquos Epiſcopos Concilio ſubſcripſit. De hac verſione Socrates l. 4. c. 17. Sozom. l. 2. c. 37. & Niceph. Hiſt. Eccleſ. l. 11. c. 48. Meminit Gruterus inſcript. Vet. p. 146. Verſionis Evangeliſtarum annis abhinc mille factæ, quæ ſervatur in Monaſterio VVardino: quam partem Ulphilæ tranſlationis eſſe, ſuſpicatur doctiſſ. Breervvoodus. Gothicæ hujus verſionis, vel alicujus ejus partis, exemplar hodie in Bibliotheca Sereniſſ. Chriſtinæ Suecorum Reginæ extare, a fide dignis accepi.

10. His annumerare licet Hieronymi verſionem in linguam Dalmaticam: quod præter alios teſtatur ipſe Hieron. Epiſt. ad Sophronium. Hunc etiam ferunt, characteres Dalmaticos inveniſſe, qui ab ipſo Hieronymiani dicuntur: & hodie in uſu ſunt per Liburniam, Iſtriam, Moraviam, Sileſiam, Bohemiam, Poloniam. Aliam etiam habent Sclavoni verſionem Hieron. recentiorem in lingua vernacula a Cyrillo, (non Alexandrino, nec Hieroſolymitano, ſed alio) qui vixit circa annum Chriſti 860 factam: quem lingua ſua vocant Sclavoni Chiurill, qui cum Methodio, Circaſſianos, Guearenſes, & Mengrellianos ad fidem Chriſti convertit. Hic Cyrillus aliud Alphabetum Illyricum invenit, ab Hieronym. diverſum, in quibus verſionem habent deſcriptam, per Raſciam, Bulgariam, Moldaviam, Ruſſiam, Muſcoviam, aliaſque regiones, quæ lingua utuntur Sclavonica.

5. Quod ad verſiones Latinas attinet, multæ olim erant ex Græco factæ, ita ut vix numerari poſſint, teſte Auguſtino l. 2. de doct. Chriſtiana, c. 11. Quiſquis enim Græcæ linguæ vel mediocrem cognitionem aſſecutus erat, protinus ad vertendum ſe accingebat. Inter reliquas tamen unam præ reliquis commendat, quæ *Vulgata* & *Itala* dicta eſt, quæ in verbis erat cæteris magis perſpicua. Hanc vero, cum *Vulgatæ* & *Veteris* nomen his temporibus nacta ſit, reliquis Latinis antiquiorem eſſe neceſſe eſt. Cumque Latina Eccleſia ſine verſione Latina nunquam fuerit, veriſimile eſt hanc primam fuiſſe Latinam verſionem ex Græco factam Apoſtolorum temporibus, vel non multo poſt; ne dicam cum Baronio, Bonfrerio, Serario, & aliis, *ab aliquo Apoſtolorum diſcipulo factam, & ab ipſis primis Eccleſiæ fundatoribus viſam & approbatam.* Hieronymus bis ſacros codices Latine tranſtulit. 1. Ex Græca verſione τῶν ο, ut in Origenis Hexaplis extabat, pura & incorrupta, ut ipſe teſtatur Epiſt. ad Suniam & Fretellam. 2. Ex Hebræo. Novi vero Teſtamenti Latinam verſionem Evangeliorum juxta Græcum textum correxit hortatu Damaſi Papæ; non de novo confecit, ut ex præf. ad Evangelio liquet. Hæc vero poſtrema Vet. Teſt. Hier. Verſio non ſtatim recepta eſt: ſed ut nova, & in opprobrium Græcæ Sept. facta, multos habuit magni nominis in Eccleſia contradicentes. S. Auguſtinus non permiſit in ſua diœceſi publice legi: alii in eam invectivas ſcripſere, ut ex ejus Apologiis patet. Ducentis poſt Hieronymum annis, utraque tam vetus quam nova in uſu erat, ut ex Gregor. Epiſt. ad Leandrum, ante libros Moralium, & Moral. libr. 20. c. 23. conſtat; donec tandem ex utraque, Vulgata hodierna conflata eſt. Sed de authore & tempore ſilent Hiſtorici, teſte Baronio ad annum 231. Sect. 47. Poſt Hieronymum, Vulgata recepta, nil tentatum in Verſionibus Latinis uſque ad ſeculum 1500 & 1600. Lyranus & P. Burgenſis multa correxerunt in Vulg. Latina; at novas Verſiones non fecerunt. Iſidorus Clarius, qui circa annum 1540 floruit, ex Monacho Epiſcopus Fulginatenſis, totam Scripturam in Latinum ſermonem iterum tranſculit, teſte Sixto Senenſi, & Poſſevino. Scholia etiam collegit: quæ cum ipſius verſione hodie extant. Primus, qui novam Verſionem Latinam poſt Hieronymum ex Hebræo edidit, erat Santes Pagninus hortatu & impenſis Leonis X. poſtquam 25 annos circa eam ſudaſſet. Typis edita eſt anno 1523. Hæc verſio poſtea excuſa eſt in Bibliis Regiis opera B. Ariæ Montani, alicubi mutata, & ad verbum juxta Hebraici textus proprietatem reddita. Quod ejus ſtudium omnibus non probatur, dum Pagnini Verſionem temere loco movit, & verba barbara & inuſitata, quæ Latinæ aures non ferunt, pro Pagnini bonis ſubſtituit. Hoc tamen pro Aria dici poteſt, quod hoc modo tyronibus in Lingua Hebræa conſuluit, nec Pagnini verba prorſus ſuſtulit, ſed tantum in marginem tranſtulit. Poſt hanc multæ prodierunt Verſiones Latinæ. Complutenſis, quæ ad Græcam aptata erat, quæ in Regiis, & nupera Pariſiana extat. Vetus Vulgata, quæ ante Hieronymum in uſu erat, quam intermortuam poſt mille annos redivivam, ex Patrum Latinorum ſcriptis collectam, immenſis laboribus reſtituit Flaminius Nobilius, reſpondentem editioni Græcæ Romanæ Codicis Vaticani: quam etiam in Bibliis noſtris imprimi curavimus. Ex Textibus etiam Originariis multæ prodierunt verſiones Latinæ. Inter alias Sebaſtiani Munſteri, Oſiandri, Caſtellionis, Tigurinorum, Vatabli, vel (ut alii putant) Rob. Stephani, Piſcatoris, Junii & Tremelii, &c. de quibus, ut & de Verſionibus in linguas vernaculas, non opus eſt plura dicere. In omnes enim fere Europæ linguas hodie eloquia Sacra traducta ſunt, Italicam, Gallicam, Hiſpanicam, Polonicam, Belgicam, &c. Inter omnes vero eminet Anglicana, Jacobi Regis auſpiciis, collatis multorum virorum doctorum ſtudiis, elaborata.

PROLEG. VI.

De Variis in Scriptura Lectionibus.

1. *Dari varias lectiones non tantum in Scripturæ verſionibus, ſed etiam in textu Hebræo & Græco.* 2. *In rebus omnibus, quæ fidem & mores ſpectant, omnes codices convenire.* 3. *Dari lectiones variantes in codicibus* Hebræis *probatur, teſtimoniis virorum doctorum. Sixtini Amamæ. Bocharti.* H. *Grotii. Lud. de Dieu. Dan.* Heinſii. *&c.* 4. *Etiam maximorum Textus* Heb. *Vindicum. D. Buxtorfii. Rev. Uſſerii. Arnoldi Bootii, & aliorum.* 5. *Auctoritatem librorum Sacrorum inde non labefactari.* 6. *Dari media, quibus vera lectio, cum codices diſcrepant, reſtitui poſſit. Regulæ de variantibus lectionibus notandæ.* 7. *Lectionum variarum cauſæ.* 8. *Unde lectiones variæ colligi poſſint. Ex exemplaribus Hebræis Vet. & Græcis Nov. Teſtamenti.* 9. *Etiam ex verſionibus: quod doctorum teſtimoniis fuſe probatur. Cautiones quædam.* 10. *Idem rationibus probatur.* 11. *Non omnes diſcrepantiæ pro variis lectionibus habendæ.* 12. *Non ex conjectura colligendæ.*

1. DAri lectiones variantes, non tantum in Scripturæ verſionibus, præſertim antiquis; ſed etiam in ipſo textu Hebraico Veteris, & Græco Novi Teſtamenti, a nemine negari poteſt: cum hoc teſtentur tot varietates ex codicibus MSS. & impreſſis a viris doctis annotatæ. Qua-

les ſunt in Teſt. Veteri, Keri & Ketib, a Maſorethis collectæ; item diſcrepantes Orientalium & Occidentalium lectiones; quæque inter codices Ben Aſcher & Ben Naphtali obſervantur, quæ in Bibliis Venetis, Baſilienſibus, & in noſtris imprimuntur. Tales ex Novo Teſtamento collegit Rob. Stephanus ex 16 exemplaribus antiquiſſimis 2384. quas in N. Teſt. a ſe edito excudit, præter loca deficientia 280. quæ obeliſcis notavit, & multo plures ex vetuſtis aliis codicibus a nobis collectæ ſunt, quæ in Bibliis noſtris exhibentur. Ex Latinis codicibus idem fecere Stephanus in Bibliis ſuis magnis, Hentenius, aliique Theologi Lovanienſes in Bibliis a ſe editis: maxime vero in hoc pulvere ſudarunt viri duo, linguarum, & S. Theologiæ ſcientia clari, Lucas Brugenſis Decanus Lovanienſis, & Ludov. Capellus S. T. D. & linguæ Hebraicæ profeſſor Salmurienſis, ut ex libris de hoc argumento ab ipſis editis liquet. Cumque ipſa ſcriptorum Sacrorum αὐτόγραφα hodie non extent; ἀπόγραφα vero, quæ habentur, omnia ab hominibus errori obnoxiis exarata ſint; nec ſapientiæ divinæ viſum ſit, ut vel Eccleſiam, vel Scripturarum ſcribas & librarios ab omni erroris labe immunes ſervaret: quis ſanæ mentis negare poteſt, leviores quaſdam labeculas, & errata quædam ex ſcribarum & Typographorum oſcitantia, ignorantia, vel audacia irrepere poſſe? quum hoc teſtetur quotidiana experientia. Ita tamen invigilavit providentia Divina, Eccleſiæque diligentia, ut in iis quæ ad ſalutem neceſſaria ſunt, & ad fidem & mores ſpectant, omnia pura & integra ſint. Si vero in talibus aliquid forte obrepſerit, nemo fidei & Religionis rudimentis imbutus eſt, qui non ſtatim judicare poterit, ſcribæ errorem eſſe, & corrigi debere.

2. Duo enim ſunt rerum genera, ut inter alios optime notavit Clariſſ. Capellus (Crit. l. 6. c. 5.) in Scripturis. *Alia enim ſunt ad ſalutem neceſſaria; ſive quæ ad fidem & mores ſpectant; ſive hiſtoriæ ſint, quæ ad fidem & ſpem roborandam multum faciunt: ut hiſtoria de Creatione, de providentia divina, de nativitate, vita, morte, reſurrectione Chriſti, &c. Quæ vero ejuſmodi ſunt, in omnibus codicibus clare & evidenter traduntur, ita ut doctrina ſalutaris a Prophetis & Apoſtolis tradita in iis omnibus inveniatur. Res enim tales non hic & illic ſparſim per Scripturam traduntur: ſed ut ſanguis per venas & arterias per totum corpus ubique traducitur; ſic illæ per totum Scripturæ corpus diſtribuuntur: ita ut licet in uno loco vel altero aliqua varietas oriri poterit, veritas tamen ſalutaris periclitari non poſſit, niſi univerſa Scripturæ compages laxata & corrupta eſſet. Alia vero ſunt, in quibus error vel ignorantia ſine ſalutis periculo oriri poſſit, ut multa in Chronologicis, & in nominibus hominum, urbium, regionum, &c. circa quæ varietas codicum eſſe poteſt, manente Scripturæ authoritate; & ſine ſalutis diſpendio vel periculo errare poſſumus: tum quod res ipſæ momentoſæ non ſint, tum quia ex ipſa Scriptura judicari poterit, quænam lectio ſit verior.*

3. Capello in hoc conſentiunt Theologi plerique, aliique doctrina & eruditione Hebraica clari; etiam rigidiſſimi textus Hebraici defenſores: quorum teſtimonia ſubjicere libet. Sixtinus Amama linguæ Hebraicæ profeſſor olim in Acad. Franekerana, Antibar. Bibl. lib. 1. de hac re late diſſerit. *Haud* (inquit) *negare auſim, & injuria temporum, & deſcriptorum incuria, errata quædam & ſphalmata in textum Hebræum irrepſiſſe. Hoc autem dum admittimus, auctoritati Textus Hebraici nihil detrahimus: manet nihilominus textus authenticus, & omnium verſionum norma.* --Poſtea addit, *Ex omnibus variantibus lectionibus producatur una, unde vel orthodoxæ fidei vel pietati, ullum detrimentum inferri poſſit. Certe his talibus nullam interveniſſe Judæorum malitiam, non tantum hinc apparet, quod nullum ex illis Judaicæ perfidiæ patrocinium exſculpi poſſit; ſed ex eo, quod fontes variantium lectionum aſſignari poſſint: inter quas ſunt primarii; affinitas ſoni, ut inter* לא *&* לו, *vel affinitas figuræ conſonarum, ut in* הוא *&* היא, *in* כארו *&* כארי, *vel indifferentia ſenſus: multa enim occurrunt loca, in quibus adeo pulchre utraque quadrat lectio, ut nulla Logica vel Grammatica definiri poſſit, utra genuina ſit. Potuiſſet quidem Deus, ab his quoque erratulis literas Divinas præſervare, & ſupernaturali quadam gratia & ope omnibus, qui Hebraica exemplaria exſcripſere, adeſſe, ſicut primorum exemplarium θεοπνεύστοις ſcriptoribus adſtitit: at quia id non fecit, ideo cum eo expoſtulabimus? Magnum ſatis illud beneficium, quod cœleſte hoc Chirographum ita revelaverit Deus, ut adverſus malitioſam depravationem illud ſartum tectum conſervaverit. Quin & illud conſideratione dignum, in iſtis infirmitatis humanæ erratis & ἀγνοήμασι non dormitaſſe vigilem providentiæ oculum, dum cavit diligentiſſime, ne vel minima orthodoxæ fidei particula, vel pietas ex eorum uſu detrimentum caperet.* Exemplum profert ex Gen. 3. 15. in loco illo illuſtri, ubi primum Evangelium extat, ubi conſtanter legitur הוא, licet ſcelerata manus mutare tentavit in editione quadam interlineari anno 1572. His gemina habet Doctiſſ. Bochartus in Geogr. ſacra part. 1. lib. 2. cap. 13. *Licet eandem ſcribis non tribuam ἀναμαρτησίαν, quam ſcriptoribus ſacris: non tamen inde ſequitur, quod nonnulli ſubinde oggerunt, actum eſſe de fide & ſalutis doctrina, & in ea nihil eſſe certi: quis enim ferat in aliis ſic arguentem? In Livii & Suetonii ſcripta, quidam errores irrepſerunt: ergo in hiſtoria* Romana *nihil eſt certi; & in iis quæ de Hannibale, aut Julio, aut Auguſto leguntur, nutat fides? Ariſtotelis Græci codices ſunt alicubi mendoſi: ergo, quid ille ſenſerit de rebus Philoſophicis, certo ſcire haud poſſumus. Quamvis exemplum ſit valde diſpar. Nam multo aliter invigilavit Dei providentia, ut ſacros Scripturæ codices præſtaret immunes, ſaltem in iis quæ ad fidem & ſalutem ſunt abſolute neceſſaria. Unde eſt, quod utut Hebræi & Græci codices variant in minutulis, & ſacri textus interpretes ſæpe in diverſa abeunt: tamen in fidei capitibus & τοῦ νόμου τοῖς βαρυτέροις eadem ubique doctrina occurrit, non jam dicam in αὐτογράφοις, ſed & in verſionibus corruptiſſimis.* Magnus Grotius Epiſt. ad Gallos, quæ eſt 186. *Exiguus noſter nodum in ſcirpo quærit, non metuenda metuens. Nam ſi Novi fœderis auctoritati non obſtent tot, quæ olim deprehenſæ ſunt, & quotidie deprehenduntur, diſcrepantes ſcripturæ; quid mali fecit, qui in Veteris fœderis libris, ſive ex Orientalibus Judæis, ſive ex interpretibus antiquis, aliquas fuiſſe præter eas, in quas inciderunt Maſorethæ, ſedulo obſervat, & verecunde docet?* Lud. De Dieu. præf. animadv. in Evang. idem dicit. *Nec eſt* (inquit) *quod quemquam turbet ea codicum lectionumque varietas, — quaſi nihil certi haberet fides Chriſtiana cui inniteretur: nihil enim deprehendo, quod fidei ſubſtantiam læderet. — Tantum abeſt, ut Eraſmum, Camerarium, Bezam, viros pietate & eruditione conſpicuos culpare audeam, quod in ſuis ad ſacros libros notis varias lectiones obſervarunt, ut contra eos utilem operam navaſſe credam.* Daniel Heinſius Proleg. in Nov. Teſt. *Serio reſponſo eos haud dignos* credit, *qui aut variaſſe olim in quibuſdam libros, aut ex iis minus emendatos cum cura reſtitutos negant.* — Et poſt alia, *Satis ſit,* (inquit) *ejuſmodi varietates eas eſſe, ut vel quæ neceſſario credenda ſunt, non evertant; vel quæ non credenda ſunt, non doceant.* Vide & Croium, Obſerv. in N. Teſt. cap. 15. 16. Morin. Diatr. l. 1. c. 9.

4. Sed quid multis opus eſt, cum textus Hebraici vindices acerrimi idem diſerte fateantur, licet de numero variarum lectionum idem cum aliis non ſentiant. Doctiſſ. Buxtorfius, eruditione Hebraica nulli ſecundus, De Punct. Antiq. parte. 1. c. 16. & Anticrit. part. 2. c. 13. p. 848: *neque* (ait) *exiſtimo tales fuiſſe,* (codices Hebræos,) *ut in nullo plane punctulo, apiculo, aut literula, a primis Moſis & Prophetarum autographis, apographa unquam diſceſſerint, aut nullum omnino vitium vel leviſſimum in eos irrepſerit. Nam nec ipſi quidem Judæi hoc aſſerunt, --cum inter celebres auctores, tum inter exemplaria diſſentiones & diſcrepantes quaſdam lectiones notant. Tales ſunt præter notas τοῦ* קרי וכתיב, *diſſentiones inter Orientales & Occidentales, & inter Ben Aſcher & Ben Naphtali: nec diſſimulant varietates nonnullas ex libris MSS. celeberrimis, & magnæ auctoritatis, ut Librorum Hieroſolymitanorum, Babylonicorum, Hiſpanienſium, exemplaris Hilleliani,* &c. Idem Anticrit. part. 1. c. 4 p. 67 ſcribit, *Emendatum ſatis exemplar cudi poſſe, licet non ad extremum uſque apicem: iſtud enim facile concedimus, nec eſſe, nec fuiſſe, imo nec eſſe poſſe.* Reverendiſſ. Uſſerius Epiſt. ad Lud. Capell. pag. 21. *Sententia* (inquit) *mea hæc perpetua fuit, Hebræum Vet. Teſt. codicem ſcribarum erroribus non minus obnoxium eſſe, quam Novi codicem, & omnes alios libros: ſed ad errores illos dignoſcendos & corrigendos, peculiare hic nobis ſuppeditaviſſe ſubſidium Maſoretharum induſtriam; ex quibuſdam veterum interpretationibus etiam excerpi poſſe aliquas variantes Textus Hebraici lectiones. -- In variantibus lectionibus magnam antiquitatis exemplarium habendam eſſe rationem, & ubi cætera ſunt paria, ex variantibus lectionibus eam præferendam, quæ ſenſum parit commodiorem.* Arnold. Bootius Epiſt. ad eundem Uſſer. ſect. 64. *Non negamus, vel irrepere potuiſſe in ſacros Codices Hebraicos varias lectiones, vel revera irrepſiſſe: neque infeſti ſumus iis, qui vel ab aliis deprehenſas agnoſcunt, vel ipſi plures deprehendere ſatagunt, atque deprehenſas in medium proferunt. — nec in iſtud album eos duntaxat codices admittimus, qui hodie extant, ſed et qui unquam fuerint; nominatimque illos, quibus veteres interpretes uſi ſunt.* &c. Eadem dicunt Eccleſiæ Romanæ doctiores, inter quos Bellar. de Verbo Dei. l. 2. c. 2. *Varietates iſtæ non tanti ſunt momenti, ut in iis quæ ad fidem & mores pertinent, S. Scripturæ integritas deſideretur: plerunque enim differentia eſt in dictionibus quibuſdam poſita, quæ ſenſum aut parum aut nihil mutant.* Bellarm. conſentiunt Dominicus Bannes, Sixt. Senenſis, & alii multi. Et hinc in Vulgata Latina, quam pro Authentica habent, errata ſcribarum & lectiones varias ejus auctoritati nihil derogare ſtatuunt, licet millia quædam variarum lectionum in ea notarunt Lucas Brugenſis, & Theol. Lovanienſes: imo poſt correctiones Sixti 5. duorum annorum intervallo, (nam inter Sixtinam & Clementis editionem plus temporis non interceſſit) millia aliquot diſcrepantiarum, inter Biblia Sixti & Clementis, annotantur. His plura adjicere licet ex Talm. aliiſque Judæorum ſcriptis, quæ in Proleg. ſequenti adducemus.

5. Hæc vero virorum doctorum teſtimonia proferenda duximus, ut eorum timori occurramus, qui nimis meticuloſi, & in exemplaribus antiquis conferendis parum exercitati, verentur, ne hoc modo labefactetur divina Scripturæ auctoritas, fideſque noſtra incerto fluctuet: unde ex uſu eſſe exiſtimant, licet ſint variæ lectiones, de iis tacere prorſus, & nullas colligere, ne ſcrupulos in animis infirmorum excitemus. Sed præter ea quæ ex viris doctiſſimis jam citavimus, & hæc addenda duximus, Vanum eſſe iſtorum metum, & utilitates non ſpernendas habere variarum lectionum collectionem. Multum enim facit ad veram lectionem tum conſervandam, tum reſtituendam, ejuſque rectam intelligentiam. Codicum innumerorum conſenſus mirus in omnibus, quæ Religionis ſubſtantiam ſpectant, veritatem divinam multum confirmat, Deique curam ſpecialem circa hos libros demonſtrat: qui hominum negligentiæ, ignorantiæ, & temeritati permiſit *cutim quaſi ſtringere in levioribus,* (ut cum Doctiſſ. Sixt. Amama loquar,) *at vulnera lethalia infligi* (ſalutaria dogmata corrumpendo) *non ſivit.* Qui vero ne minimas a textu Originario variationes dari poſſe defendunt, in laqueos & nodos inexplicabiles ſe involvunt, ſimulque impiis & prophanis hominibus, (quorum hæc ætas feraciſſima,) ſe ridendos præbent: qui facile obſervant in libris Regum, & Chronicorum, & alibi, quædam ἄπορα, ut in 2. Reg. 26. 8. collato cum 2. Chron. 22. 2. de ætate Ahaziæ filii Joram. Unde colligunt, nullam eſſe in ſacris literis certititudinem, nec iiſdem fidem adhibendam. Quibus facile os obſtruitur, cum hæc ex variante codicum lectione, non ex ipſo textu αὐτογράφῳ oriri dicimus; unde conſequentia illa nullum habet robur. Variationes itaque hæ leviores idem præſtant Scripturam legentibus, quod acus magnetis variationes a vero mundi polo ejuſque ſitu nautis in medio mari: qui curſum ſuum eo melius & tutius dirigere norunt, quum variationes locorum quorundam cognoſcunt; quam ſi acum veram Poli Latitudinem ſemper indicare crederent: tunc enim extra viam vagarent, & in ſcopulos impingerent.

6. Præterea notandum eſt, dari media certa, quibus vera lectio, cum codices diſcrepant, ſtabiliri poteſt; ſcil. Analogia fidei, antiquorum ſcripta & commentaria, antiquæ verſiones, codicum antiquorum collatio; maxime

maxime vero ipſa Scriptura, in qua antecedentium & conſequentium conſideratio, & locorum parallelorum & ſimilium obſervatio, multum ad veram lectionem conferunt. Nam illa lectio, quæ cum antecedentibus & conſequentibus, & cum locis parallelis conſentit, & analogiæ fidei conſona eſt, vel cum aliis bonæ notæ codicibus concordat, & ex antiquis Patrum Eccleſiæ ſcriptis corroboratur, proculdubio pro vera & genuina habenda eſt. Si vero, his omnibus penſiculatis, adhuc lectio dubia maneat, liberum eſto cuiquam judicium: non enim poteſt eſſe alicujus momenti illa varietas, utramlibet elegeris: utraque enim vera eſſe poteſt. Non dico cum Morino, exer. Bibl. 6. cap. 12. n. 4. 5. &c. *utramque authenticam eſſe poſſe.* Nam cum uno tantum modo ſcripſerit Propheta, & unica lectio ſit ex ſe divina; impoſſibile eſt utramque eſſe authenticam, licet altera nil falſi in ſe contineat in ſe ſpectata ut propoſitio: vera enim eſſe poteſt, & aliquid facere ad loci explicationem: & ſic de divinis codicibus dici poteſt quodammodo; Ἀεὶ γὰρ εὖ πίπτουσιν οἱ Διὸς κύβοι, *ſemper bene cadunt Jovis taxilli.* Inter codices vero ipſos variantes, regulæ quædam obſervandæ ſunt. Primo enim, *Quæ ex codicibus antiquioribus elicitur lectio, cæteris paribus, præferri debet ante eam, quæ ex recentioribus colligitur.* Veritas enim eſt errore antiquior; & codices quo antiquiores, eo primis αὐτογράφοις propiores, & per pauciores deſcriptiones a primis fontibus derivantur: quo enim ſæpius unum ex altero exemplar deſcribitur, eo facilius errata irrepere poſſunt: ut rivuli, quo longius a fontibus abſunt, eo minus fontium puritatem ſapiunt, & ſordes ac alienas qualitates contrahunt. Hinc colligitur, lectionem, quam ſecuti ſunt antiqui Eccleſiæ ſcriptores, qui propius Apoſtolorum temporibus vixerunt, plus auctoritatis habere, quam recentiorum quorumcunque, utcunque doctrina polleant. Secundo, *quæ lectio cum pluribus, & melioris notæ codicibus congruit, præferenda eſt ei, quæ paucioribus, vel non ita accurate ſcriptis codicibus nititur.* Hic enim valet illud Tert. in Præſcript. *Quod apud multos unum invenitur, non eſt erratum, ſed traditum.* Codices vero melioris notæ ſunt, qui majori cura & diligentia, & quam accurate ſcripti ſunt; ubi pauciora ſcribæ errata inveniuntur, & ſcribam ad exemplar attendiſſe conſtat. Codex enim vel unicus ita ſcriptus præponderat viginti aliis, quæ negligenter & oſcitanter deſcripti ſunt. Unde videmus, apud interpretes unum talem codicem multis aliis præferri: ubi autem codices æquales eſſe apparent, ibi antiquiores vel major numerus merito præfertur. Tertio, *Quæ, cæteris paribus, ſenſum fundit veriorem, clariorem, & cum antecedentibus & conſequentibus magis congruentem, & codicibus paris auctoritatis confirmatum, præferenda.* Quarto, *Ubi utraque lectio per has regulas examinata æqualis deprehenditur, non multum refert, quam ſequaris.* Tandem eſt hoc notandum, *a recepta lectione non temere recedendum, nec aliquid in textu mutandum ſine Rectorum Eccleſiæ conſenſu, quibus Chriſtus animarum curam commiſit, & oracula ſua concredidit: ſed modeſte rationes & conjecturæ proponendæ ſunt; et Eccleſiæ judicium expectandum: quæ non ſemper omnia, quæ correctione egere videntur, corrigit; ſed quædam permittit ad populi et infirmorum offenſionem vitandum:* quod olim monuit Hieronymus, & in Vulgatæ Latinæ emendatione obſervatum eſt, ut ex ejuſdem præfatione, & ex epiſtola Bellarmini, qui unus erat correctorum, ad Luc. Brugenſem liquet. Si hoc enim cuilibet concedatur, pro norma fidei Lesbiam regulam haberemus; nec jam verbum Dei ultra eſſet, ſed aliorum qui hoc ſibi temere permittunt. Si enim in decretis Principum & Regum aliquid immutare, majeſtatis reum efficit; quantum erit crimen aliquid pro libitu mutare in ſacris hiſce ſcriptis, *in quibus*, ut olim S. Auguſtinus, *de cœlo* Rex *regum & Dominus dominantium loquitur.* Ex his videre licet, quiſnam ſit variarum lectionum uſus, quem experti ſunt interpretes antiqui & recentiores; quique vel editiones Bibliorum novas adornarunt, vel commentariis ſuis libros ſacros illuſtrarunt: ut videre licet apud Origenem, Auguſtinum, Hieronymum, alioſque veterum. Hoc fecerunt Maſorethæ, cum Biblia Hebræa recenſebant. Idem obſervarunt Sixtus 5. & Clem. 8. in editione Vulgata Latina; Cardinalis Caraffa, Flam. Nobilius, & alii in nobili illa editione Romana Græca τῶν ο. Sic denique Complutenſes, Eraſmus, Stephanus, L. de Dieu, Beza, & alii, in Novi Teſt. editione Græca.

7. De cauſa, unde fluxerunt variantes lectiones, non multum laborandum; cum certum ſit eas a ſcriptoribus ſacris oriri non poſſe. Nec enim audiendi ſunt, qui eos alicubi memoria lapſos eſſe in rebus leviculis aſſerere audent. Eorum enim αὐτόγραφα, cum dictante Sp. S. vel calamum ita dirigente, ut errare non potuerint, exarata ſint; ab omni vel leviſſima erroris labe immunia eſſe, pro certo ſumendum. Errores itaque omnes a ſcribis, vel interpretibus ortos fuiſſe, neceſſarium eſt. A ſcribis vel librariis, qui exemplaria deſcripſerunt, & non ſatis accurate cum codice Originario contulerunt, fluxere primo: a quibus alii alia deſcribentes, errores eorum propagarunt; qui (non extantibus codicibus Originariis, unde corrigi & emendari poterant,) in plures derivati ſunt. Sic ab uno codice, multa millia propagari poſſunt; & quo plures codices deſcripti, & quo longius a prototypis diſtant: eo plures mendas contrahere proclive eſt. Scribarum vero error interdum ex oſcitantia, vel non ſatis attenta ectypi cum archetypo collatione oritur; aliquando ex inſcitia vel ignorantia, cum verba haud ſatis intellexit; unum pro alio, vel ſenſu alieno reddens; ſæpe ex audacia nimia, cum quæ in margine notata invenit, in textum inſerit; vel mendam ſuſpicans, ubi nulla eſt, ſub ſpecie corrigendi textum, corrumpit. De Hæreticis etiam frequens eſt inter veteres querela, qui in textum manus ſacrilegas injecerunt, ut erroribus velum obtenderent. Nec non Interpretes (licet non ita frequenter, ut ſcribæ; quibus plerunque doctiores ſunt, nec ita feſtinanter ſcribunt, ac ii qui precio conducti, penſum, quam citiſſime poterunt, abſolvunt,) aliquando ex inadvertentia, vel aliis de cauſis, verba non apte reddunt, nec verum ſenſum exprimunt. Notandum etiam eſt, ex linguæ Hebrææ genio proclivem eſſe tum ſcribarum, tum interpretum errorem; tum ob literarum quarundam ſimilitudinem, ut ב & כ, ד & ר, ו & י &c. quas difficile eſt diſtinguere, præſertim cum libri minutis characteribus olim deſcripti fuerint; ita ut Hieronym. præf. l. 7. comment. in Ezech. dicat, *ſuo ſeculo, codices fuiſſe tam exiguis literulis depictos, ut eos ad nocturnum lumen nequaquam potuerint diſtinguere, & ad Solis ortum & diei fulgorem oculi cæcantur;* tum ob ſoni in aliis affinitatem, ut in ט & ת, ש & שׂ, צ & ז, &c: ut & per literarum metatheſin & tranſpoſitionem; maxime ob vocum quarundam ex abſentia punctorum ambiguitatem, ut in דבר quæ ſecundum punctationem variam, *mortem* & *peſtem*, vel *verbum* ſignificat. Et licet plerunque in orationis contextu ambiguitas tollatur; ſæpe tamen ambiguitas manet, & ſolo uſu tollitur. Aliquando etiam ex verborum varia diviſione vel compoſitione, ambiguitas oritur: quorum omnium exempla proferemus in tractatu de Keri, & Ketib.

8. Reſtat, ut diſquiramus, unde lectiones variæ colligendæ ſint: de quo a viris undiquaque doctiſſimis magna animorum contentione diſceptatur. Alii enim ex ſolo Textu Originario colligendas eſſe volunt. Alii etiam ex antiquis verſionibus, Græca, Chaldæa, Syriaca, Samaritana, &c. Alii, licet de quibuſdam verſionibus hoc concedant, alias tamen excludunt; hic Græcam τῶν ο, & Samaritanam; ille Hieronymi Latinam & Chaldæam in Prophetis, &c. quas ita mendis refertas eſſe volunt, ut nil certi inde hauriri poſſit. Alii denique ex propria conjectura ſine codicum & verſionum conſenſu extrahi poſſe ſtatuunt. De hiſce vero ſciendum eſt primo, non quaſlibet diſcrepantias codicum hic intelligi; cum multæ ſint, quæ non ex exemplarium diverſitate, ſed ex ſcribarum errore manifeſto fluxere: ſcribarum vero errores, de quibus certo conſtat, inter varias lectiones nequaquam referendi. Licet enim omnes diſcrepantiæ a librariorum vel interpretum errore originem primo duxerint, (ipſa enim πρωτότυπα a ſeipſis non poterant variare:) tamen, cum liquido oſtendi non poteſt, diſcrepantiam ex hoc fonte emanaſſe; ad exemplarium, ex quibus codices ſuos deſcripſerunt, differentiam, neceſſe eſt confugere; & tales diſcrepantiæ pro variis lectionibus habendæ ſunt, ex quarum collatione de vera lectione & loci ſenſu genuino melius judicare poſſumus. Secundo, certum eſt, ex codicibus Hebraicis Veteris, & Græcis N. Teſtamenti varias lectiones colligi poſſe, eaſque omnium certiſſimas eſſe. Hoc enim omnes concedunt; (ut ſupra oſtendimus;) licet multi olim aliter ſenſerunt de Textu, ſcil. Hebraico: nam de Novo Teſtamento haud ita ſoliciti erant. Tertio, quod ad Verſiones attinet, ex quibus nullas textus originarii varietates colligi poſſe, quidam abſolute ſtatuunt; certum eſt pleroſque Theologos etiam ex verſionibus diſcrepantes textus Græci & Hebraici lectiones collegiſſe: quod ex omnium fere virorum doctorum ſcriptis liquet, qui Commentarios in Scripturam ediderunt, vel qui eruditione Hebraica clari erant; etiam qui integritatis textus Hebraici defenſores ſunt acerrimi: ut miror, viros quoſdam doctos contrarium tam fidenter ſine ulla limitatione aſſerere. Concedo quidem, has non pari certitudinis gradu cum iis incedere, quæ in codicibus originariis inveniuntur: colligi tamen poſſe, tum exemplis & teſtimoniorum inductione, tum rationibus probatur.

9. Teſtimonia & exempla hic coacervare facillimum: nos pauca ſeligemus. Gen. 47. ult. verba hæc על ראש המטה ita reddunt Græci interpretes, ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ, *in ſummitatem virgæ ſuæ,* prout etiam citantur in epiſt. ad Hebr. c. 11. & ita vertit Syrus. Cum vero ex varia punctatione המטה reddi poſſit, *lectum*, vel *virga*; & alii reddant *virgam*, alii *lectum*, prout hodie punctatur, quis non hinc firmiter concludit, Sept. & Syrum legiſſe הַמַּטֶּה, non הַמִּטָּה, præſertim cum nulla alia ratio probabilis reddi poſſit, cur ita tranſtulerint. Hieronym. legit, מִטָּה *mitta, lectum*, Sept. מַטֶּה *matte, virga,* vel *ſceptrum*, ab eadem radice נָטָה utrumque. Per puncta vero hic non intelligo Maſoretharum puncta vocalia, quæ poſt multa ſecula inventa erant; ſed vocales ipſas, ſive ipſorum ſonos & pronuntiationem, quæ apud Hebræos, ut apud omnes alias nationes, ſemper in uſu erant. Unde videmus, ex verſionibus lectionem variam colligi poſſe. Multa loca proferri poſſunt ex Sept. ab ipſis aliter verſa, quam hodie in Hebræo leguntur: quod ex codicum varietate fluxiſſe, conſtat ex notis Maſoretharum, quæ eaſdem lectionum varietates in Bibliis obſervarunt, ſub Keri & Ketib. Joſ. 15. 47. legerunt LXX. ut et Hieronym. & Chaldæus, *& mare magnum*, והים הגדול, cum in textu hodie legatur והים הגבול *& mare termini.* Varietatis cauſa manifeſta eſt, facilis mutatio literarum ſimilium ב & ד, quod confirmant Maſorethæ, cum in textu ponunt lectionem hodiernam, in margine illam LXX. & Chald. ſub ק. Sed annon verum fuiſſet, hic variaſſe codices, etſi Maſora non annotaſſet? Sic Ex. 21. 8. tranſtulerunt LXX & Hieronym. *quæ ſibi deſponſata fuerat* אשר לו יעדה, cum hodie legatur אשר לא יעדה *qui non deſponſavit eam.* Codicum varietas hic apparet, in לו & לא, quod confirmant Maſorethæ, qui lectionem לו ponunt in margine cum ק, alteram לא in textu. Sic Hieron. Eſ. 49. 5. vertit, *Et Iſrael non congregabitur:* & reprehendit Aquilam, qui tranſtulit, *& Iſrael ei congregabitur.* Certe ex his verſionibus colligitur, Hieron. legiſſe in codice ſuo לא, Aquilam vero לו, quod verum eſſe, confirmatur ex Maſora, ubi utraque lectio notatur. Cur itaque in aliis iſtiuſmodi locis colligi non poſſit ex verſionibus varia lectio, etiamſi Maſorethæ non annotarunt? nam omnes codices non habuerunt, nec contulerunt. Hoſ. 11. 10. Tranſtulerunt LXX מים *aquarum*; at cum punctis hodiernis ſignificat *mare*. Hab. 1. 5. ubi nunc legitur, *videte* בגוים *in gentibus*, verterunt LXX, *videte contemptores*, & legerunt בגדים quam lectionem

ſequitur Apoſt. Act. 13. 14. Differentia eſt in ו cum ד commutatione. Et certe lectio 70 videtur magis Apoſtoli ſcopo convenire, ut ex contextu patet: & cum alia cauſa aſſignari non poſſit hujus varietatis, (nam nec myſterii cauſa, nec clarioris explicationis, ita vertiſſe 70 liquet,) neceſſario recurrendum eſt ad codicum varietatem. Pſal. 145 ſinguli verſus incipiunt ſecundum ordinem Alphabeti: at inter verſ. 13. & 14. deeſt unus in codicibus Hebræis, qui incipere debuiſſet a litera Nun: quem tamen olim in quibuſdam codicibus extitiſſe, judicant viri docti ex Verſione Græca Sept. ubi inter hos duos, hic verſus interponitur, Πιςὸς Κύριος ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις αὐτοῦ, καὶ ὅσιος ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις αὐτοῦ: cujus primum vocabulum ſi ab Heb. נאמן inciperet, totum Alphab. Hebraicum per verſus initiales extaret. Multa ejuſmodi ubique occurrunt. Exemplis teſtimonia ſubjungam virorum doctorum, qui ſine ullo ſcrupulo ex Verſione varietatem textus Originalis inferunt. Beza in Luc. 9. 48. ubi nunc legitur, οὗτος ἔςαι μέγας, notat Vulgatam legiſſe, ἐςὶ *eſt*, in præſenti: quam lectionem magis ſinceram eſſe putat. Sic v. 53. ubi Græce nunc legitur, ὅτι τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἦν πορευόμενον &c. dicit, *Durum & inſolens hoc dicendi genus ſibi videri*: itaque cum vetere Latino interprete vult ſcribendum πορευομένου. Idem in 1. Cor. 15. 55. in hæc verba, *Ubi eſt, mors, victoria tua? ubi eſt ſtimulus tuus?* quæ ſecundum 70 ita a Paulo citantur, ita ſcribit, *Græca editio, quam ſecutus eſt Paulus, legit* איה *pro* אהי *per metatheſim: deinde Græci interpretes* דבריך *deduxerunt non a* דבר deber, *peſtis, ſed a* דבר dabar, *verbum.* Infinitum eſſet, omnia ex Beza adferre. Joh. Druſius ad Gen. 26. 20. *Legerunt 70. & Vulgatus, & Scholiaſtes* עשק *cum puncto in dextro cornu,* ש, *at nunc legunt* עשק *cum puncto in ſiniſtro.* Idem in Jer. 1. 11. miratur, Hieronymum dicere, Saced, ſignificare, *nucem*, & tamen vertere, *virgam vigilantem*, id eſt, Soced. *An legit aliter, quam nunc eſt in codicibus Hebræis? Videtur. Nam etiam Aquila & Symmachus ita legerunt.* In Parallelis Sacris in illa verba, *Ex Ægypto vocavi filium meum*, ita ſcribit, *Prius erat in 70* τὰ τέκνα αὐτῆς, *ut dici poſſit, interpretes illos legiſſe* לבנו *nam proclivis & frequens eſt error de Jod in Vau.* Schindlerus in Lexico Pentaglotto, ex Verſionibus Hebraicam lectionem variantem ubique colligit. In radice לוח Ezech. 27. 5. ita ſcribit, *In codice hodierno eſt* לחותים tabulas, *at Hieron. legit* tabulatum maris, לוחות ים *duas faciens dictiones*, LXX ταινίας σανίδων, coronæ tabularum. In rad. ימם. Lam. 2. *Magna eſt* כים *ſicut mare.* LXX *Magnum eſt* ποτήριον, *poculum*, legerunt כוס *poculum, ob affinitatem literarum* ו & י, & ס *quoque &* ם. Vide in rad. כלם. & in בריר, & in שלח, aliiſque quamplurimis. Lud. de Dieu, in Act. 1. 9. ita ſcribit, *Porro Syrus & Arabs v. 11. legerunt quoque* οὕτως ἐλεύσεται, *non* οὗτος, *prout affirmat Beza in tribus veteribus codicibus ſcribi*: & hanc lectionem laudat, ut *valde emphaticam.* Idem v. 14. dicit, *Syrum, Arab. & Æthiop. Interpretes legiſſe*, καὶ τῇ δεήσει. Ad Marc. 1. 2. *Syrus non legit* ἔμπροσθέν σου, *quod tamen in Græcis codicibus extat, & in Vulgata atque Arabe lectum fuit.* Ita paſſim ille. Iſaacus Caſaub. Exer. 13. n. 21. ad annum 31. n. 32. dicit, LXX *pro* הקל Hekal *legiſſe* Hakal. *Eſ.* 9. 1. *mutatis punctis,* κουφίζεται *ſublevari, & vertiſſe* ταχὺ ποίει, *cito fac.* Nobiliſſ. Grotius, ubique notat 70 *aliter legiſſe, quam hodie legitur.* Act. 8. 33. *legerunt* 70 בעצר משפטו לקח *poſtquam depreſſus eſt, ablata eſt ab eo pœna.* Doctiſſ. Hottingerus in Analect. diſſert. 2. de Heptaplis Pariſ. colligit ex Verſione Syra, interpretem Syrum variantem Hebræum codicem habuiſſe. Inter alia, hæc profert. Num. 10. 33. *Ubi omnes verſiones legunt iter trium dierum, ſola editio Syriaca habet* [illegible] *iter unius diei. Exemplum* (inquit) *manifeſtum codicis variantis.* Idem Theſaur. Philol. l. 1. c. 3. ſect. 2. obſervat ex editione Arabica Erpeniana, Pentateuchi authorem uſum exemplari Hebræo a communibus noſtris diverſo, quod ex variis locis probat. Gen. 50. 19. Pro, *An loco Dei ego ſum?* legit, *Ego timeo Dominum*; quaſi pro התחת eſſet התחתי. Idem obſervat Exo. 12. 8. & 23. 17. Sam. Bochartus in opere illo omnigena eruditione referto, Geogr. Sac. part. 1. l. 2. cap. 22. præfert lectionem Græcam Sept. 2. Chron. 20. 1. Hebraicæ, & ſubdit, *Fruſtra ſe torquent interpretes in his explicandis,* Filii Ammon, & cum iis ex Ammonitis: *ſed ſi* pro מהעמונים *Mem & Ain tranſpoſitis, legatur* מהמעונים *prout legiſſe Græcos ex eorum Verſione conſtat, tollitur omnis ſcrupulus.* Idem part. 1. l. 2. c. 23. ex Verſione 70, Euſeb. & Vulg. colligit, Veteres legiſſe עיבל pro עובל. Videatur & part. 1. l. 3. c. 5. Clariſſ. Salmaſius (vide Capelli Apol. p. 113.) de iſtiuſmodi diſcrepantiis ait, *ſe ex iis cognoviſſe interpretes rectiorem lectionem in libris eo tempore inveniſſe, quam quæ hodie in noſtris extat.* Imo Cl. Buxtorfius, ſtrenuus Hebraici Textus defenſor, fatetur, *de Verſionibus Græcis, quorum fragmenta extant, Aq. Theodot. & Sym. quæ interdum ab hodiernis Hebraicis codicibus differunt, ſe nihil pronunciare audere.* Idem de Hieronym. differentiis dicit, *ſe incertum eſſe, quid reſpondere debeat.* Anticrit. l. 1. c. 8 p. 152. Hiſce adjicere poſſem, Brentium, Oſiandrum, Calvinum, Muſculum, Mercerum, Scaligerum, alioſque plurimos; ſi hoc non eſſet lucem Soli fœnerari. Hoc enim ita frequenter apud Interpretes occurrit, ex verſionibus colligere varias textus lectiones, ut a nemine negari poſſit.

10. Denique ratio manifeſte probat, ex interprete authoris mentem, & quomodo interpres legerit, colligi poſſe. Verſio enim authoris verba & ſenſum reddit, ut ſpeculum imaginem: alias Verſio dici non meretur. Hoc in omnibus libris in omni ſcientiarum genere conſtat. Alias fruſtra eſſent verſiones, & nulli uſui inſervirent: & inter alia, fruſtra tot antiquas verſiones in hoc Bibliorum opere (cujus pars maxima ex verſionibus conſtat) congeſſimus, ſi ex iis de textus originalis tum ſenſu, tum lectione, nihil judicare poſſemus. Cum enim eundem codicem varii interpretes varie reddunt, hujuſque cauſa ſaltem probabilis reddi poteſt, præſertim ſi periti fuerint, & fideliter omnia reddere ſibi propoſuerint, ipſos codices originarios a ſe invicem in quibuſdam diſcrepaſſe colligitur. Extat jam Arati Phænomenon, quod Latine olim reddidit Cicero: obſervant vero Critici codicum varietatem ex Ciceronis verſione. Idemque de Ariſtotelis & Galeni verſionibus per Averroem & Avicennam obſervatur, ipſorum codices in aliquibus ab hodierno textu Græco diverſos fuiſſe. Nec eſt, quod quis objiciat, hujuſmodi lectiones eſſe conjecturas tantum, non demonſtrationes. Nam etſi interdum diverſitas ex interpretis errore, vel ex certo conſilio oriri poſſit, quod plerumque ex ipſa verſione colligi poteſt: tamen cum cauſa varietatis manifeſte reddi poteſt, iſtiuſmodi lectiones variantes ſuam certitudinem habent, cum ſcil. ex levi literarum figura, vel ſono ſimilium, mutatione, vel metatheſi ſive tranſpoſitione, vel ex ambiguitate per abſentiam punctorum, iſtiuſmodi lectio oriri poteſt, qualem reddit interpres; nec alia ratio oſtendi poteſt probabilior, cur interpres ita reddiderit. Certe demonſtrationes Mathematicæ in omni materia non dantur; ſed ſecundum ſubjectam materiam probationes ſunt diſtinguendæ: & in hoc genere alia demonſtratio dari non poteſt, quam oſtendendo, verſionem quadrare lectioni, quæ illi tribuitur, nec poſſe cum altera congruere. Sic demonſtramus LXX. et Evangeliſtam legiſſe כארו non, כארי quia vocem Hebraicam reddiderunt per ὤρυξαν, *foderunt*, quod nulli lectioni convenit niſi כארו. Imo ſi dicamus, tantum veriſimile eſſe, interpretes ita legiſſe; hoc ſatis eſt, donec probetur veriſimilius eſſe, eos ita non legiſſe: cum ratio manifeſta ſit, quare ita legerint, quia ſcil. quadrat eorum interpretatio cum tali lectione. *Rationi vero conſentaneum eſt* (ut ait vir Doctiſſ.) *interpretes ita legiſſe, quomodo reddiderunt, potius quam reddidiſſe aliter quam legerunt*: nec valet dicere, poſſibile eſſe, ut aliter legerint; ſed reddenda eſt ratio probabilior, ita non legiſſe. Unde Bootius cum larvis luctatur, Vindic. cap. 23, p. 225: idemque fere dicit quod adverſarius, contra quem pugnat, cum fatetur *lectiones conjecturales ex verſionibus peti poſſe.* Lectiones enim tales conjecturis niti verum eſt; ſed talibus, quæ probabiliorem faciunt lectionem, quam quæ in contrarium afferri poſſunt: nec enim aliud in hoc negotio dari poteſt. Quod vero ipſe cum ſociis in verſiones omnes pro libitu, præſertim Græcam τῶν ό debacchatur, quaſi *nulla fides huic verſioni habenda ſit, quod non ſibi propoſuerint Græci Interpretes, ſententiam originarii textus exprimere; ſed quod ad libitum addere & ſubducere, eis ludus fuerit, &c.* proprio loco, meras calumnias eſſe, oſtendemus. His enim conceſſis, non interpretes, ſed corruptores peſſimi & perditiſſimi nebulones eſſent. Convicia vero, quæ in eos a Novatoribus conjiciuntur, per ipſorum latera feriunt totam Eccleſiam Chriſtianam, omneſque Patres, antiquos, (ne ipſo Hieronymo excepto) qui talem corruptam verſionem in precio habebant, populo explicabant, & commentariis illuſtrarunt. Imo Apoſtolos eodem crimine involvunt, qui hac verſione frequenter uſi ſunt, eamque Eccleſiæ Chriſtianæ tradiderunt. Sed de hac reliquiſque verſionibus, earumque uſu, uberius dicemus, cum ad ſingulas in ſpecie deventum erit.

11. Non tamen omnes interpretum ab originario textu diſcrepantias pro variis lectionibus habendas volumus; nec quenquam novi, qui hoc affirmat: etſi Bootius omnibus ſibi adverſantibus affingit. Multæ enim eſſe poſſunt ex interpretis lapſu, dum vel in lectione, vel in genuino loci ſenſu, vel in vera verborum ſignificatione errare poſſit. Sæpe etiam Paraphraſtem agit, & verba quædam ad loci explicationem addit; quædam etiam, quæ minus neceſſaria videntur, omittit. Scribarum etiam errores, qui tum in textum, tum in verſionem irrepere poſſunt, pro variis lectionibus non habendi. Diſtinguendi itaque ſunt errores librariorum ab ipſa verſione; & in hac accurate diſtinguendi ſunt interpretis lapſus, & expoſitiones Paraphraſticæ, a variantibus codicis originarii lectionibus. Variæ enim poſſunt eſſe cauſæ, cur interpres aliter legerit, quam vertit. Cum vero ratio alia nulla probabilis reddi poteſt, cur interpres ita tranſtulerit, præter exemplaris varietatem; & ratio probabilis adferri poteſt, ex vocabuli ambiguitate, vel literarum figura, vel ſono ſimilium, mutatione, vel ex literarum levi tranſpoſitione, vel ex vocis diviſione vel compoſitione &c. exemplar ita habuiſſe; non video, quin hoc caſu ex verſione, varia exemplaris lectio colligi poſſit.

12. At ex mera conjectura, varias colligere lectiones, (cum ſcil. nulla codicum vel interpretum diſcrepantia adferri poſſit, nec lectio recepta quicquam in ſe falſum & abſurdum contineat,) quia ex levi ſcil. punctorum mutatione, vel literarum ſimilium tranſpoſitione, mutatione &c. melior elici videtur ſenſus; ſalvo aliorum judicio, vix tutum eſt. Scio, magni nominis Theologos ſentire, hoc fieri poſſe: imo tentaſſe: ut videre eſt apud Brentium, Pſal. 8. 4. 2 Chron. 2. 40. Oſiandrum Pſal. 53. 6. Muſculum Eſ. 49. 24. Pellicanum in Pſal. 2. 6. & 35. 16. & alios. Hoc vero conceſſo, lata feneſtra aperietur luxuriantibus ingeniis Scripturam depravandi, & in quemlibet ſenſum flectendi: ita ut inſtar Cothurni Theramidis cujuſlibet pedibus aptari poſſit. Quod enim in prophanis auctoribus non audent Critici (ſine codicum vel interpretum authoritate, vel urgente neceſſitate) ex proprio ingenio corrigere, & aliam lectionem ſubſtituere, (quod in iſtiuſmodi libris vix ferendum:) in libris Sacris, quibus multo major reverentia debetur, quam ullis ſcriptis humanis, plane illicitum. Unde illorum auctoritas non ſollicitanda, nec lectio uſitata mutanda, niſi ex optimorum codicum vel interpretum conſenſu, vel cum lectio abſurda & plane falſa in textum irrepſit, quæ nullo modo defendi poſſit. Hæc de variis lectionibus.

PROLEG. VII.

De Textuum Originariorum integritate & auctoritate.

1. Controverſia de Textuum integritate & auctoritate unde orta. 2. Multi tum veterum, tum recentiorum, Judæos accuſant de corruptione Textus Hebraici. 3. Judæos ante Chriſtum, Textum non corrupiſſe. 4. Poſt Chriſtum, nec a Judæis, aut aliis Scripturas malitioſe corruptas fuiſſe. 5. Repugnaret hoc providentiæ divinæ. 6. Et fidelitati Eccleſiæ. Codices Hebræi ad Eccleſiæ curam ſpectant. Nunquam defuerunt in Eccleſia viri docti, quorum ſtudiis Codices Hebræi conſervati. 7. Probabile eſſe, cum duplex eſſet lectio, Judæos eam lectionem ſecutos, quæ Chriſtianis minus faveret. De loco celebri, Pſal. 22. 17. 8. Ad argumenta pro depravatione per Judæos facta reſpondetur. 9. Examinantur loca, quæ corrupta eſſe, affirmant nonnulli. 10. De correctionibus ſcribarum ſive תקון ספרים *locis 18. 11. Loca illa non eſſe a Judæis malitioſe depravata. 12. Errata tamen quædam leviora ex ſcribarum incuria, temporumque injuria irrepere poſſe in textus Originales. De tribus codicibus diſcrepantibus in Talm. Hieroſol. De iis doctorum judicia. 13. Idem probatur ex Hieronymo. 14. Et aliorum doctorum teſtimoniis. 15. Idem de N. Teſt. Græco aſſeritur. 16. De Authentia textuum Originalium. 16. Quid proprie ſit Authenticum? Exemplaria Hebr. & Græca hodierna cum ipſis* αὐτογράφοις *convenire. 17. Textus Originales ſemper fuiſſe, & hodie eſſe Authenticos. 18. Probatur ex providentia divina, & Eccleſiæ fidelitate. 19. Ex appellatione, Fontium. 20. Ex Veterum teſtimoniis. 21. Ex doctioribus Eccleſiæ Romanæ. 22. Objectioni occurritur. 23. De quibuſdam caſibus, quibus concedunt Bellar. et Canus, poſſe nos a Verſionibus ad fontes recurrere. Enumeratio iſta eſt inſufficiens. In omnibus ad textum Originarium recurrendum eſſe, niſi ubi certo conſtat, mendam irrepſiſſe. 24. Reſpondetur objectioni, quod ſublatis punctis textus Hebræus eſt ambiguus, et quod pauci textus Originales intelligunt. Unde fidei firmitas in rudioribus. 25. Verſiones ex textu Originali corrigendas eſſe.*

1. DE Textus Hebraici Veteris, & Græci N. Teſtamenti integritate & ſinceritate primo dicendum: deinde de ejus auctoritate & Authentia. Sciendum vero, controverſiam de his ex Decreto Concilii Tridentini, quo Vulgata Latina pro Authentica declarata eſt, potiſſimum ortam eſſe. Hinc enim alii ita pro vulgata decertant, ut non tantum aliis Verſionibus prælatam eſſe velint, ſed etiam ipſis fontibus. Quia vero abſurdum videtur rivulos fontibus præferre; ideo fontes non puros hodie eſſe, ſed turbidos, & ita corruptos, ut pro regula fidei haberi non poſſint; nec dogmata controverſa, vel verſiones per eos examinari poſſe, affirmant. Alii e contra, non tantum Vulgatam Latinam Authenticam eſſe negant; ſed in eam, ut omnium verſionum peſſimam pleno ore declamant: nec tantum Textus Hebraicos & Græcos puros, & ab omni corruptione ſpontanea immunes eſſe volunt; ita ut pro regula fidei & morum haberi poſſint: ſed ne in minimo apice ab ipſis Autographis diſcrepare, nec ex ſcribarum errore aliave cauſa, mendas leviſſimas in eos irrepere poſſe, ſtatuunt. De Latina Vulgata peculiari diſſertatione dicemus, hic de textibus Originalibus agendum.

2. Multi ſunt inter veteres, qui Judæos accuſare videntur de corruptione textus Hebraici voluntaria: inter quos Juſt. Martyr dial. cum Tryphone. Iræn. lib. 3. cap. 24. Tertull. de hab. mulier. cap. 3. Nec aliter ſentire videntur Athanaſius in Synopſi Script. Euſeb. Hiſt. lib. 4. cap. 18. Chryſoſt. Hom. 5. in Matth. & Hieronym. ipſe in Gal. 3. licet hic poſtea ſententiam contrariam acerrime defendit. Horum tamen teſtimonia ita exponit Bell. lib. 2. de Verbo Dei. cap. 2. ut non de textu Hebraico, nec contra Judæos ita ſcripſiſſe, ſed contra Aquilam, Theodotionem & Symmachum, qui erant Judæi Apoſtatæ, & Verſionibus ſuis Scripturam contaminarunt, intelligenda ſint: quod, an de omnibus, quos citavimus, dici poſſit, multum dubito. Inter recentiores tamen plures hanc ſententiam propugnarunt. Ante Concilium Tridentinum pauciores quidem, ut Lyra in Hoſ. 9. 12. Paul. Burg. in Pſal. 22. & alibi. Porchetus in Victoria contra Judæos, part. 1. cap. 2. & per totum cap. 15. Galatinus, qui omnia fere ex Porcheto tranſcripſit. Nebienſis in Pſal. 22. Poſt Concilium vero multo plures; Canus locorum lib. 2. cap. 13. Lindanus de opt. gen. interp. lib. 1. cap. 2. Leo Caſtrius, proleg. in Eſaiam. Garcias contra perfidiam Judæorum. Salmer. in Proleg. 4. Auguſtin. Steuchus in recognit. Vet. Teſt. Mercenus in Gen. 3. 18. Greg. de Val. Analyſ. lib. 8. cap. 5. Serarius Proleg. cap. 11. q. 2. Gordonius Controv. 1. cap. 9. quibus Cochlæum, Tannerum, alioſque adjicere licet, qui in gratiam Vulg. Lat. Hebræum textum malitioſe a Judæis corruptum eſſe, clamitant. Ejuſdem criminis reos facit impoſtor impius Muhammedes tum Judæos, tum Chriſtianos: illos accuſat falſaſſe Teſtamentum Vetus, hos corrupiſſe Novum: ipſe vero a Deo miſſus eſt, ut omnia reſtitueret. Surat. 4. & 5.

3. Quid nobis videtur vero conſentaneum, paucis exponam. Prima concluſio ſit hæc; Judæi ante Chriſtum malitioſe Scripturam non depravarunt. Nam, ut ſcribit Hieron. in Eſ. 6. nunquam Dominus & Apoſtoli, qui cætera crimina arguunt Scribarum & Phariſæorum, de hoc crimine, quod maximum, tacuiſſent. Tantum vero abeſt, ut Chriſtus reprehendat, ut potius contrarium innuat; dum Joh. 3. 39. ad Scripturas ſcrutandas auditores ſuos amandat: quod nunquam feciſſet, ſi falſatæ & corruptæ fuiſſent; ſed de corruptione præmonuiſſet. Et Matth. 23. 2. 3. dicit, *Sederunt Scribæ & Phariſæi ſuper Cathedram Moſis. Quæcunque ergo dixerint vobis, ſervate & facite.* Credatne aliquis, ad Scripturas corruptas legendas, & ad ipſos corruptores audiendos, Dominum populos ablegaſſe?

4. Poſt Chriſtum vero malitioſe non corruptas fuiſſe, a Judæis vel aliis, multis probant Bellarm. lib. 2. de Verbo Dei. cap. 2. Joh. D'Eſpeires, Simeon de Muis, aliique Eccleſiæ Romanæ Doctores argumentis validiſſimis. Primum eſt Hieron. loco citato, & Orig. lib. 8. in Eſaiam, quod quæ a Domino & Apoſtolis ex Scriptura citantur, eadem plane ſunt in codicibus noſtris: at abſurdum & plane ridiculum eſt imaginari, eos loca iſta ita citaſſe, ut a Judæis vel aliis poſtea depravanda fore præviderant. 2 Si Judæi malitioſe corrupiſſent Scripturas odio Chriſtianorum, hoc ſine dubio feciſſent in vaticiniis de Chriſto, & in locis quæ de præcipuis myſteriis religionis Chriſtianæ agunt: hoc vere non fecerunt. Nam in quibus codices Hebræi a Græcis & Latinis differunt, ea nullius aut parvi momenti ſunt: imo ut obſervat Bellarmin. in iis ſæpe codices Hebræi Judæis magis obſunt, quam Græci & Latini; ut in Pſalmo 2. ubi legunt Græci & Latini codices, *Apprehendite diſciplinam, ne iraſcatur Dominus*; in Hebr. eſt, *Oſculamini filium, ne iraſcatur.* Quæ lectio magis facit pro Chriſto Dei filio, quam prior. Quis vero credat, Judæos depravaſſe locos, de quibus inter nos & illos nulla eſt controverſia; & in reliquis, quæ de graviſſimis myſteriis noſtræ religionis agunt, nihil immutaſſe? Hinc affirmat Andradius, *Si quis velit Judæorum petulantiam coercere, & dementiam reprimere, multo apertiora & illuſtriora ex Hebræis, quam ex Græcis & Latinis codicibus, argumenta deducturum.* De locis vero quæ a quibuſdam objiciuntur, infra dicemus. 3 Judæos Scripturas corrumpere nec potuiſſe, nec voluiſſe, probat S. Aug. lib. 13. de Civit. cap. 13. *Anne credibile eſt ipſos codicibus ſuis voluiſſe eripere veritatem, ut nobis eriperent auctoritatem; vel per totum orbem diſperſos potuiſſe in hoc conſpirare, nullo contradicente?* Confirmatur vero, Judæos hoc nunquam voluiſſe, ex incredibili ipſorum zelo erga Legem & libros Sacros, ut mortem potius omniaque tormenta ſubirent, quam vel unum legis apicem mutare vel adulterare vellent: ut de iis teſtatur Joſeph. lib. 1. contra Appionem, & Philo apud Euſeb. l. 8. c. 6. & 8. Imo tanta ſuperſtitione feruntur erga Sacros codices, ut in libro Legis ſi vel unicum erratum deprehendant, pro illegitimo damnant, et abjiciunt; nec ullos libros non correctos ſervandos volunt ultra 30 dies: ſi vero ultra 4. errores habent, ſepeliendum volunt cum probis hominibus.

5. Repugnaret providentiæ divinæ, ut libros quos ad ſalutem generis humani exarari voluit ab hominibus θεοπνεύστοις, quoſque permanere voluit ad finem mundi; ex quibus, ut fontibus, aquas ſalutares omnes gentes haurirent; ita falſari ſineret, ut ad hunc finem inepti eſſent. Non ita unquam indormivit cuſtos Iſraelis, qui in neceſſariis Eccleſiæ ſuæ nunquam deficit: Cumque novæ revelationes non ſunt expectandæ, eo quod Deus totam voluntatem ſuam de doctrina ſalutis libris Scripturæ conſignaverit; injurioſum eſſet Dei providentiæ, qui ſe Eccleſiæ ſemper adfuturum promiſit, aſſerere, libros, in quibus hæc doctrina continetur, perituros aliquando, vel corruptos fore. Cumque Judæos per omnes gentes diſperſerit, qui hos libros ubique circumferunt, ſpecialem ejus curam obſervant Juſtin. Orat. Exhort. et Auguſt. l. 18. de Civ. c. 46. & in Pſalm. 56. *ut Judæi, tanquam capſarii noſtri libros noſtros circumferrent, ut cum Pagani non credunt, quæ nos de Chriſto prædicta fuiſſe dicimus, quaſi a nobis eſſent conficta, mittamus eos ad inimicos fidei noſtræ Judæos, qui libros noſtros circumferunt, in quibus eadem habentur, quæ nos prædicamus.*

6. Præterea hoc contra fidelitatem & curam Eccleſiæ Chriſtianæ erga libros Sacros faceret, quam Deus *columnam* fecit *& firmamentum veritatis*, cui oracula ſua concredidit; ſi ſacrum hoc depoſitum adulterari & falſari permitteret. Libros N. Teſtamenti Eccleſiæ Chriſtianæ tradiderunt Apoſtoli, quos fideliter conſervavit. Hebraicos etiam ad Eccleſiæ curam pertinere, agnoſcunt doctiores Romano-Catholici. Ex quo enim Judæis libellum repudii dederit Deus, nec amplius pro populo ſuo agnoverit, facti ſunt injuſti Oraculorum divinorum poſſeſſores; quorum curam Deus in Eccleſiam tranſtulit: nec aliter jam portant Judæi Scripturam, quam cæci ſpeculum, in quo alii multa vident, ipſi nihil. Multum itaque a vero aberrant, qui de Hebræis codicibus ita loquuntur, quos *Judaicos* vocant, quaſi ad Judæos tantum pertinerent, non ad Eccleſiam Chriſti. Longe aliter ſentit Joh. Mariana. tract. de Vulg. Lat. cap. 9. *Omnino abſurdum videtur, divinas Scripturas, hoc eſt, Teſtamentum, quod Deus nuncupavit, & in quo Eccleſiam heredem ſcripſit, in linguam Latinam transfuſum modo conſervare: amiſſum autem, aut depravatum penitus, & contaminatum in iis linguis, in quibus ſcriptum primo eſt.* Unde poſtea infert, *Sit itaque fixum, non minus ad Eccleſiæ curam Hebraicos & Græcos codices, quam Latinos pertinere. Unde primo efficitur, neque eos codices potuiſſe in univerſum, vel in re majoris momenti corrumpi: continuo enim Eccleſia occurriſſet, quæ divino inſtinctu & afflatu regitur; & viri docti, quorum numerus aliquis ſemper fuit, periculum indicaſſent.* Ad eundem modum Joſeph. a Coſta de Chriſto revelato lib. 2. c. 16. *Editionem Hebraicam authenticam eſſe, dubitare non poſſumus: & quamvis Judaica perfidia atque invidia tentatum eſſet, tantum nobis bonum eripere, fontem ipſum, ſcil. ſermonem Dei inficere: tamen nullo modo credendum eſt, licuiſſe eis, quicquid libuit.* Rationem reddit, *Non defuerunt in Eccleſia viri docti, quorum ſtudio conſervati ſunt Hebræi codices.* Simeon de Muis Hebraicæ linguæ Profeſſor Regius Pariſiis, Epiſt. de Verit. Hebr. p. 17. *Ut dem Judæos exemplaria omnia adulteraſſe; nego, & pernego, in ea, quæ in Chriſtianorum Bibliothecis extarent, neque adeo ipſorum juris eſſet, quicquam potuiſſe. Omnes enim mihi videntur conceſſuri, Hebraica Bibliorum exemplaria Chriſtianis nunquam defuiſſe.*

fuiſſe. Idem probat Bellarm. ex Origene, Auguſtino, Hieronymo, & Euſebio. Sixtus Senenſis Biblioth. ſanct. l. 8. p. mihi 627. Driedo de tranſl. Script. l. 2. Andradius defenſ. Concil. Trid. l. 4. Eſtius in Gal. 3. 10. Dom. Bannes in 1. Tho. q. 1. art. 8. dub. 4. Lorin. in Pſal. 26. 12. Quibus & hoc D. Buxtorfii ſubnectam, Anticrit. part. 2. cap. 14. quod *ſimulac Reſp. Judaica abolita, & doctrina Chriſtiana introducta eſſet, etiam Judæi magno numero, & inter eos non infimi ſubſellii, nec vulgaris eruditionis, doctrinæ, & pietatis, Chriſto nomen dederint, qui linguæ & legis peritia inſtructi codices ſacros ſecum ad Chriſtianiſmum detulerunt, & cæteris quoque communicaverunt: adeo ut ſi quid malitia et invidia, vel negligentia & temeritate mutatum eſſet, hi deprehendere poſſint.* Hoc vero argumentum latius deducendum volui, non tantum, ut integritatem textus probarem; ſed etiam ut quorundam ſciolorum temeritati occurratur, qui peritia umbratili linguæ Hebraicæ inflati, ſcribunt, ab Hieronymo uſque ad hoc ſeculum, Hebræa volumina a Chriſtianis ſpreta & tenebris ſepulta jacuiſſe; nec quemquam extitiſſe, qui hujus linguæ gnarus eſſet. Vide Cunæum de Rep. Hebr. lib. 2. p. 187. Hæc autem a vero abeſſe, ex dictis conſtat. Vide D. Hottingerum Theſ. Philol. lib. 1. c. 2. q. 4. & quæ a nobis dicta ſunt Proleg. de linguis & earum uſu.

7. Licet vero Judæi malitioſe textum non corruperint, probabile tamen eſt, ubi duplex eſſet lectio, quarum una magis favebat Chriſtianis, eos alteram ſecutos eſſe, ex odio Chriſtianorum. Sic Sixtinus Amama Antibarb. Bibl. lib. 1. cap. 1. & lib. 3. in Pſal. 22. 17. Idem concedit Bellar. loco citato. Joh. D' Eſpeires, tract. 1. de Textu Hebr. diſp. 2. dub. 2. probat ex loco illo celebri, Pſal. 22. 17. ubi olim erat in textu כארו *foderunt*, & in margine, כארי, *ſicut leo:* poſteriores vero Judæi τὸ Keri ſive כרי poſuerunt in textu, כרו vero prorſus ſuſtulerunt, nec aliquid in margine notarunt. Primum plane probatur ex Maſora, Numer. 24. 9. ubi in Maſora marginali legitur, *quater occurrere* כרי *bis cum Camets, & bis cum Patach,* & in Maſora textuali hæc adduntur, כרי *bis extat. Sic Num. 24. 9. accubuit ſicut leo, et Pſal. 22. 17.* כארי *manus & pedes meos: ſed in poſteriore loco, Ketib, ſive ſcriptum eſt* כארו. Ubi aperte dicunt, כארו fuiſſe in textu, quæ nunc nec in textu, nec in margine conſpicitur in illorum libris, ideoque antiqui Maſorethæ hunc locum non corruperunt. Idem etiam teſtatur Ben Chajim, in Maſora finali ſive magna, ad finem Bibl. Venet. ſub litera א, ad vocem כארי, in libris quibuſdam correctis, Ketib eſſe כארו, Keri כארי. Si quis vero dicat, Maſorethas poſuiſſe meliorem lectionem in textu, cum generaliter ſtatuant, lectionem in margine eſſe meliorem; Reſp. ſæpe Keri & Ketib tranſponi, teſte Elia in edit. Ven. 1525. Lindanus etiam, & Fœlix Pratenſis dicunt, *ſe vidiſſe exemplaria vetuſtiſſima, in quibus erat* כארו *in margine.* Alterum vero de recentioribus Judæis patet ex hodiernis exemplaribus, ubi in textu eſt כארי, in margine vero nihil adnotarunt: & hoc ipſos conſulto feciſſe dicit R. Moſes Hadderſon in Geneſ. 18. & hanc unicam eſſe probabilem mendam in textu Hebr. agnoſcunt, Sixt. Amama, Junius, Whitakerus, & alii. Hoc vero ipſos feciſſe ex odio in Chriſtum, & contra propriam conſcientiam, apparet ex Commentariis R. Salom. Ab. Ezra. R. David, & aliorum: qui licet alias omnes minutias excutiant, cum tamen in hunc locum ſcribunt, nullam mentionem faciunt lectionis כארו, ſed exponunt per כארי *ſicut leo,* ſenſu plane abſurdo & incongruo: licet optime noſſent, in Maſora textuali ad Num. 24. dici, quod in codicibus correctis ſcriptum eſſet כארו in Pſal. 22. Notandum etiam, licet Rabbini poſteriores exponant hæc verba כארי *ſicut leo,* hoc tamen ipſos feciſſe contra Maſoram marginalem hoc loco, ubi notatur כארי bis reperiri cum Cametz in duplici (ſive diverſa) ſignificatione, ſcil. Eſ. 30. 13. & Pſal. 22. 17. cumque certum ſit, hanc vocem in Eſ. 30. reddendam eſſe *ſicut leo;* certum etiam eſt, hoc loco aliam debere ſignificationem habere, quæ non poteſt eſſe alia, quam *foderunt.* Sic Buxtorf. in Lex. in ארה & Sixtus Senenſ. reddunt vocem כארי per *foderunt.* Sic etiam legerunt antiqui interpretes 70, Aquila, Hieronym. & Patres univerſi. Unde licet in pleriſque exemplaribus impreſſis ſit כארי (excepto Complutenſi, in quo legitur כארו) ſemper tamen vertunt per *foderunt.* In noſtra vero editione ſecundum Biblia Interlinearia, quæ ſecuti ſumus, eſt כארי at notavimus cum circello, qui ad Keri refert, quod inter varias lectiones Hebraicas in Tomo noſtro ultimo, cum כארו exprimitur. V. D. Pocock. in Porta Moſis, in Miſcell.

8. Reſtat, ut ad argumenta, quæ adducuntur a quibuſdam Romanæ Eccleſiæ Doctoribus, ut probent Judæorum depravationem Scripturæ voluntariam, reſpondeamus. Joh. Morinus, Exerc. Bibl. 1. c. 6. oſtendere laborat, quomodo Judæi, licet ubique diſperſi, potuerint conſentire in librorum ſuorum corruptionem: *Quia ſcil. Senatum habuere Babylone, & in Palæſtina, cujus decretis univerſa gens per orbem terrarum diffuſa religionis voto adſtricta lubenter obtemperabat: ſi quis vero refragetur,* ἀποσυνάγωγος *factus eſt.* Scribit enim Moſes Ægyptius in procemio operis ſui י״ד, *Uſque ad Talmudis collectionem ſe adſtrictos fuiſſe decretis Rabbinorum, qui in terra Iſraelis vixerunt: poſtea eorum, qui Babylone Synedrium faciebant, cum ex Palæſtina expulſi erant. Si vero Senatus ille ſub ſpecie emendandi, libros ſuos depravaſſent, & ſic deſcribendos edixiſſent; nullus eſſet Judæus, qui vel unam literam aliter deſcribere auſus ſit.* Reſpondeo, licet hæc a Morino adferuntur, ipſe tamen fatetur, *Judæos codices ſuos de facto non depravaſſe.* Addam ego, nec potuiſſe, non obſtante tali decreto. Nam 1. Valde improbabile eſt, totum Synedrium in tale decretum conſenſuros, cum ex omnibus regionibus Rabbini ibi convenerint. 2. Exemplaria Hebr. paſſim in Chriſtianorum manibus erant, qui corruptelam talem facile animadvertiſſent, Judæiſque exprobraſſent. 3. Licet Maſorethæ; & Rabbini plerique a vero Legis ſenſu longe aberraverint, & ad nugas, & ineptas expoſitiones ſe receperint, quibus Scripturam macularunt; verborum tamen & literarum, quæ Legis cortex, maxime tenaces erant, uſque ad ſuperſtitionem; quod de Judæorum populo ſupra ex Joſepho & Philone oſtendi.

9. Loca quædam producunt Bonfrer. in Præloq. Canus l. 2. loc. Theol. c. 12. Salmer. Proleg. 4. Lindan. de opt. gen. interpr. c. 11. Gordonius, Huntlæus, & alii, quæ corrupta eſſe in codicibus Hebraicis probare nituntur. Præcipua ſunt, (1) Gen. 8. 7. ubi Hebr. legit. *Corvus egrediebatur & revertebatur:* cum tamen LXX. Vulg. Lat. & omnes Patres legunt, *non revertebatur.* (2.) Gen. 49. 18. pro שָׁלוּחַ *miſſus,* vel שֶׁלֹּה, ipſi legunt שילה *Schilo,* ſenſu nullo. (3.) Pſal. 18. 5. pro קוֹלָם *vox eorum,* legunt קום *linea eorum.* (4.) Pſal. 21. 17. pro כארו *foderunt,* legunt כארי *ſicut leo.* (5.) Eſ. 9. 6. pro יִקָּרֵא *vocabitur,* legunt יִקְרָא *vocabit.* (6.) Jer. 21. 6. pro יקרוהו *vocabunt,* habent יקראו *vocabit eum.* Reſp. Nondum convenit inter hujus ſententiæ patronos, quænam loca ſunt corrupta; cum alii plura, alii pauciora enumerant. Nec ſi in his locis mutatum eſſe textum concederemus, univerſalis textus corruptio inde inferri poſſet, ita ut Scriptura fidei & morum regula eſſe non poſſit: cum multo plura errata & depravata, imo millena quædam in Vulgatam Latinam irrepſerint ante correctionem Sixti 5. vel Clem. 8. multaque adhuc ſupereſſe, (quorum plurima collegit Lucas Brugenſis,) quæ correctione egent, fateantur adverſarii: quam tamen juxta Decretum Concilii Trident. authenticam eſſe volunt. Nec ſi in locis iſtis eſſent mendæ, ſtatim ſequeretur, a Judæis malitioſe factas eſſe, & non ex Scribarum errore, vel caſu fortuito. Nec deſunt inter ipſos viri docti, qui negant hæc loca depravata eſſe: excepto fortaſſe illo, Pſal. 22. 17. quod tamen non a veteribus Judæis corruptum, ſed a recentioribus male legi dicunt; dum ex duabus lectionibus pejorem in textum retulerint: de altera vero, quæ multo melior, prorſus ſilent. In ſpecie vero ad loca quæ proferunt, Reſp. Ad primum dicit Bellarm. *Non defuiſſe Biblia Latina, quæ legerunt, ut eſt in Hebræo, egrediebatur & revertebatur.* Et notant Lovanienſes duo MSS. ſic legiſſe, ut ex variis lectionibus Lat. ad finem hujus operis, eſt videre. Deinde verba in Hebr. *exiit exeundo & redeundo* &c. non ſignificant corvum in arcam rediiſſe; ſed volitaſſe circa arcam eundo & redeundo idque ſæpius, (fortaſſe enim, ut conjicit Luc. Brugenſ. in Notationibus, cadavera invenit in ſummitate montium, qui aquis nudati erant) donec ſiccarentur aquæ: & cum hoc cohærere poteſt, quod *exibat & non revertebatur, in Arcam,* ſcil. ita ut hic varia lectio fortaſſe olim fuerit, nulla ſpontanea corruptio. Ad 2. reſp. Per שילה intelligunt *Meſſiam,* tria Targumim. Onk. Hieroſol. & Jonath. & Kimchi. Unde liquet, Judæos hunc locum non corrupiſſe, ut probarent Meſſiam nondum veniſſe. Ad 3. dicit Joh. Iſaacus, קום inter alia ſignificare, *vox eorum:* alii, quod LXX & Hieron. legerunt קולם, ſed poſtea ל excidiſſe: alii, (quod probabilius,) ipſos legiſſe קום, ſed ad ſenſum magis, quam verba reſpicientes, tranſtuliſſe, *vox* vel *ſonus eorum.* Ad 4. reſponſum eſt ſupra. Ad 5. ex Eſ. 9. 6. agnoſcit Calvinus cum aliis, Judæos ſenſum hujus loci depravare voluiſſe male interpretando, ne pro Chriſti divinitate faceret; non tamen verba mutaſſe. Vox enim ויקרא ſecundum variam punctationem recipere poteſt tum activam, tum paſſivam ſignificationem: & verti poteſt, *vocabitur,* vel *vocabit.* Paſſive legunt LXX. Chald. Sym. Aquil. Hieron. &c. Punctarunt Maſorethæ active, & forte hanc lectionem ſecuti ſunt, quia Chriſtianis minus favet: At cum hanc punctationem retineant omnia exemplaria inter Chriſtianos impreſſa, non neceſſe eſt, ut ad hoc confugiamus. Nam certum eſt, familiare eſſe apud Hebræos verba activa ponere ſine ſuppoſito pro paſſivis, ut notat Bonfrer. in locum huic ſimilem. Deut. 15. 2. Unde eſt, quod frequenter hæc ipſa vox וַיִּקְרָא *vocabit,* paſſive reddatur, tum a LXX. tum a Vulgata; aliiſque Interpretibus: ut obſervat Forſterus in Dictionario ſuo, ut Gen. 25. 25. Numer. 13. 25. Ex. 15. 23. 2. Reg. 2. 16. & 5. 20. & alibi. Videatur Joh. D' Eſpieres, ubi ſupra, dub. 3. Et ſane contextus hujus loci hoc poſtulat, ut ita legatur: alias nullum commodum ſenſum fundit. Ad 6. Reſp. quæ de præcedenti loco dicta ſunt, etiam huic quadrare; nec ulla eſt in hoc corruptio. Legunt יִקְרָאוֹ *vocabit ipſum.* Sic legit LXX Rom. At Chaldæus, Syrus, Arabs, Symmachus, Vulgata, Pagninus, vertunt *vocabunt.* R. Kimchi, *vocabit,* id eſt, Iſrael vocabit Meſſiam hoc nomine, *Deus juſtitia noſtra.* Bonfrereus Præloq. c. 13. ſect. 4. dicit, *ſcriptum olim,* יקראוהו *vocabunt, & Judæos mutaſſe in* יִקְרָאוֹ *ut hoc vaticinium pro Chriſti divinitate nobis eriperent.* Sed probabilius multo, lectionem non mutatam fuiſſe: ſic enim legerunt LXX, *& vocabit.* Interpretes vero reliqui legerunt יִקְרָאוּ licet verterunt, *vocabunt,* ſenſu eodem, referendo ſcil. ad populum Iſraelis. Hieronymus utramque lectionem habet, *vocabit* et *vocabunt;* nec apud ullos veteres ſcriptores eſt, qui locum hunc depravatum dixerit. De his vero aliiſque locis, quos enumerant Gordonius, Huntlæus, & alii, non opus eſt plura dicere: cum vel nulla ſit in iis menda; vel, ſi aliqua ſit, nihil tamen facit contra fidem & mores; nec ex Judæorum odio in Chriſtianos, ſed ex errore ſcribarum, vel cauſis fortuitis orta ſit.

10. Tandem producunt teſtimonia Judæorum, qui fatentur loca quædam aliter lecta fuiſſe, ac codices hodierni habent; quæ a ſapientibus ipſorum mutata erant, & ab ipſis vocantur תקון ספרים *Tikkun ſopherim,* ſive *Correctiones ſcribarum;* vel, ut alii reddunt, *Aptationes vel ordinationes ſcribarum.* Hujuſmodi loca refert Maſora interior, initio libri Numer. & Pſal. 106. octodecim; vel potius loca ſexdecim, in quibus verba 18. immutantur. Galatinus vero & alii pauciora faciunt. Joh. D' Eſpieres, et alii plura. Talmudici vero, in Seder, 4. tract. Nedarim, omneſque fere Rabbini numerant 18. Recenſentur vero a Maſora, Num. 1. hoc ordine. (1) Gen. 18. 22. ubi olim lectum erat, *Dominus adhuc ſtabat coram Abrahamo,* pro quo ſubſtituerunt Scribæ, *Abraham autem adhuc ſtabat ceram Domino,* ut hodie legitur in omnibus codicibus, & apud omnes Interpretes, Sept. Chald. Vul. Lat. Syr. &c. (2) Numer. 11. 15. ubi pro, *non videam* בְּרָעָתֶךָ *malum tuum,* ſubſtituerunt בְּרָעָתִי *malum meum.* (3.) Numer. 12. 12. ubi pro אמנו *matris noſtræ,* ſubſtituerunt אמו *matris ſuæ,* & pro בשרנו *carnis noſtræ,* בשרו *carnis ſuæ.* (4) 1 Sam. 3. 13. ubi לי *mihi,* mutarunt in להם *ipſos.* (5) 2. Sam. 16. 12. ubi pro בענים *afflictionem ſuam,* poſuerunt in textu בעוני *afflictionem meam,*

& in margine בעיני *in oculum meum.* (6.) 1. Reg. 12. 16. ubi pro לאלהיך *ad deos tuos,* legunt לאהליך *ad tabernacula tua.* (7.) Ezech. 8. 17. ubi pro אל אפי, *ad naſum meum,* poſuerunt אל אפם *ad naſum ſuum.* (8.) Habac. 1. 13. ubi pro אל תמות *non morieris,* ſubſtituerunt לא נמות *non moriemur.* (9.) Eſt Mal. 1. 13. ubi pro והפחתם אותי *& afflixiſtis me,* eſt והפחתם אותו *& afflixiſtis eum.* (10.) Zach. 2. 8. ubi per עיני *oculi mei,* ſubſtituunt עינו *oculi ejus.* (11.) Jer. 2. 11. ubi pro כבודי *gloriam meam,* poſuere כבודו *gloriam ſuam.* (12.) Job. 7. 20. pro עליך *ſuper te,* ſubſtituunt עלי *ſuper me.* (13.) Hoſ. 4. 7. pro כבודי *gloriam meam,* legunt כבודם *gloriam ſuam:* (14.) Job. 32. 3. ubi pro *Deo,* ſubſtituerunt, *Job.* (15.) Thren. 3. 20. ubi pro עליך נפשך *ſuper te, anima tua,* legunt עלי נפשי *ſuper me, anima mea.* (16.) Pſal. 106. 20. pro כבודי *gloriam meam,* ſubſtituere, ut ſupra כבודם *gloriam ſuam.* Poſt hæc 16 loca a Maſorethis recenſita ad Num. 1. hæc addunt, *Hæc ſunt 18 verba correctionis ſcribarum, & diſquiſitiones eorum accuratæ, laudabiles.* Licet vero 16. tantum loca recenſeant, tamen 18. verba numerant: nam in loco 3. ſunt verba duo, ut & in 15. Hiſce addunt Porchetus lib. 1. de Vict. contra Judæos, & alii, loca alia a Judæis immutata, ſcil. Mich. 1. 10. ubi pro התפלשי *involve me,* ſubſtituerunt, התפלשתי *involve te.* Hoſ. 9. 12. ubi pro בשרי *caro mea,* ſcripſerunt בשורי *cum receſſero.* Addit Joh. D' Eſpeires, Deut. 28. 30. ישגלנה *coivit cum illa:* pro quo ſubſtituerunt, ישכבנה, *cubabat in illa.* Galatinus vero affirmat, loca iſtiuſmodi plura eſſe, ita ut vix recitari poſſint. Notat D. Buxtorf. in 1. Numer. & Pſal. 106. *tantum 16 correctiones recenſeri: ſed in Num. 12. 12. duo exempla occurrere.* Deeſſe tamen illi videtur *locus unus, quem a nullo Judæorum hactenus expiſcari potuit, nec Magnus Mercerus eum invenerit.* Sed quod jam innuimus, locus 15. ex Thren. 3. 20. duo habet verba mutata, unde numerus 18. exurgere poteſt.

11. Quod ad argumentum attinet, negamus, ullum ex his locis a Judæis malitioſe mutatum eſſe. Scio, non deeſſe viros doctos, qui totum hoc de correctione ſcribarum in dubium vocant; imo, qui merum figmentum eſſe ſtatuunt: ut Bellarm. loco citato, Bonfrer. Præloq. c. 13. Sect. 5. Chamier. Panſtrat. l. 12. c. 11. ſ. 16. D. Buxtorfius dubitat: nam *nullum hactenus ſive ex Evangelicis, ſive Catholicis vidiſſe* ſcribit, *qui explicarit, quinam fuerint ſcribæ illi, & quales* תקונין *ipſorum: & quam antiquæ hæ notæ de Tikkun ſint, liquido ſibi non conſtare. Antiquiorem earum memoriam eſſe in libro* ספרי *qui ante Talmud. Babylon. fertur conſcriptus: diſſentire tamen Hebræos de ejus antiquitate & tempore. In neutro Talmud ullam plane Tikkun illius mentionem fieri; cum alias* עמור סופרים *longe minoris negotii, in Talmud commemoretur.* Negant etiam Sixtus Senenſ. lib. 8. Ribera in Hoſ. 9. &, ut quibuſdam videtur, Aben Ezra præf. ad Bibl. Verior tamen videtur eorum ſententia, qui concedunt, hanc mutationem factam fuiſſe, (cum frequens ſit ejus mentio in Maſora, & omnes fere Rabbini unanimiter ita ſentiant;) non tamen malitioſe hæc loca corrupta eſſe poſt Chriſtum, ſed per Eſdram & Synedrium magnum (qui per ſcribas hic intelliguntur) reſtituta, cum poſt reditum e Babylone volumina ſacra recenſerent, & ex variis codicum lectionibus illas approbarent, quæ hodie leguntur. Nam primo omnia exemplaria Hebraica legunt ſecundum correctiones iſtas. 2. Ita omnes antiquæ verſiones, etiam quæ ante Chriſtum, legunt, & cum codicibus Hebræis conſentiunt, ut Sept. & Chaldaica; ut & Syriaca, & Vulg. Lat. poſt Chriſtum: quæ certo probant, antiquos codices Hebræos ita olim legiſſe. Tandem ipſa Maſora expreſſe has mutationes ad Eſram refert, quem κατ' ἐξοχὴν *Scribam* vocant. Legimus enim Numer. 12. 12. in Maſora marginali, *locum iſtum eſſe unum ex 18. correctionibus Eſdræ,* יתתקון עורא. Eſdram vero & Prophetas poſteriores, libros Sacros recognoviſſe, & lectionem veram, ubi dubium aliquod occurrebat, reſtituiſſe, nemo negaverit: unde planum eſt, a poſterioribus Judæis hæc loca non eſſe corrupta. Præterea in his locis non agitur de ullo Chriſtianæ religionis myſterio; nec Chriſtianis una lectio magis favet, quam altera. Judæi itaque non corruperunt: ſed vera eſt lectio, quæ hodie in codicibus, tum Judæorum, tum Chriſtianorum, extat.

12. Etſi vero textus originarii non ſint a Judæis vel aliis ſtudioſe corrupti; ſed in omnibus, quæ ad fidem & mores ſpectant, puri & integri: tamen ſcribarum incuria, vel temporum injuria, in Textus Originarios errata quædam & mendas leviores irrepere potuiſſe, & irrepſiſſe, negari non poteſt: quæ aliorum codicum, & interpretum collatione, aliiſque mediis, (de quibus ſupra,) tolli & emendari poſſunt. Nam in hiſcis, ſacra Volumina idem fatum cum aliis libris ſubiiſſe, præſertim antiquis, & ſæpius deſcriptis, experientia plane teſtatur. Hoc a nemine hodie aperte negari video, ut in Proleg. de Variis lectionibus fuſe oſtendi: licet quidam fuerint, (inter quos Pagn. Præf. ad Gram. Hebr. Polanus, & alii,) qui, quaſi Judæorum ſcribæ privilegium habuiſſent ἀναμαρτησίας, *in nullo, ne minimo quidem apice, erraſſe unquam,* affirmarunt: & multi hodie, qui argumentorum vi coacti hoc fatentur; poſtea tamen, quod liberaliter una manu dare videntur, altera ſurripiunt. Contra hos facile eſt nubem teſtium proferre. Apud Judæos notæ Maſorethicæ circa Keri & Ketib, diſcrepantiæ inter Orientales & Occidentales, inter Ben Aſcher & Ben-Nephtali; libri correcti, (de quibus ſupra,) ad quorum normam cæteri emendati erant, hoc aperte probant. Unde eſt, quod in Talmude Hieroſol. legimus. Tract. Thanioth ſive Jejuniorum. c. 4. ſidra מועד pag. 68. col. 1. *Tres libros invenerunt* בעזרה *apud Eſdram* (ut reddit Joh. Morinus, Diatr. p. 102. &c. & exerc. Samar. 4. c. 9.) *in atrio* (ſcil. Templi, ut alii,) *unus erat* מעוני, *alter* זעטוטי, *tertius* היא. *In uno eorum invenerunt ſcriptum* מעוד אלי קדם, *in duobus* מעונה (ſcil. Deut 33. 27.) *duos receperunt, & tertium abjecerunt. In uno invenerunt ſcriptum,* & miſit, זעטוטי, minimos filiorum Iſrael, ſcil. Exod. 24. 5. *in duobus vero ſcriptum erat,* & miſit נערי juvenes filiorum Iſrael. *Duos illos receperunt, tertium rejecerunt. Invenerunt ſcriptum in uno* (ſcil. Gen. 32. 22.) תשע היא novem illa, *In duobus* אחת עשרה היא undecim illa, *receperunt illos duos, & tertium rejecerunt.* Ex quibus verbis clarum eſt, apud antiquos Judæos codices variaſſe, & eos plurium lectionem elegiſſe. De his tribus libris hæc mihi ſcripſit vir Doct. D. Joh. Lightfoote. *Ego ſuper totam materiam fere ſuſpicor. 1. Duo approbata fuiſſe exemplaria, unum Judæorum in Canaanitide, alterum Judæorum in Babylone: tertium rejectum, exemplar LXX. relatum ex Ægypto, vel aliquod aliud ſequens LXX. 2. Sept. non ſolum Legem Græce reddidiſſe, ſed Hebræum textum vel Græcis literis vel Hebraicis tranſcripſiſſe:* unde alias vox ואטוטי. De diſcrepantiis iſtis antiquorum codicum apud Judæos idem ſentit Kimchius præf. Comment. in Proph. priores. *Viri* (inquit) *Synagogæ magnæ, qui Legem nobis in priſtinum ſtatum reſtituerunt, invenerunt differentias in libris, & ſecuti ſunt multitudinem. In locis vero, quorum claram cognitionem aſſecuti non ſunt, unum ſcripſerunt in textu, & non punctaverunt; aut ad marginem, & textui non inſeruerunt.* Hic videmus, eos varietates agnoſcere in textu Hebræo, & ex pluribus codicibus reliquos correxiſſe. Quod vero Keri & Ketib ad magnam Synagogam refert, alibi diſcutiemus. Ad eundum modum, idem Kimchi. in 2 Sam. 15. 21. & Joſ. 21. 7. Idem agnoſcit in Bibliis Venetis Ben Chajim, qui editioni ſecundæ præfuit, dum variæ lectiones non per ק, ſed per נא, id eſt *alius codex,* notantur: ut videmus Jerem. 14. 14, 22. & alibi: quod etiam in Baſileenſibus & Interlinearibus obſervare licet. Maxime vero notandum, quod Joſ. 21. verſus 36. & 37. deſunt in edit. Venet. 1. & 2. ut & in Baſil. & in Chald. Paraphr. & in margine annotatur, quod *in omnibus antiquis, & emendatis codicibus non reperiuntur, nec in codice Hilleliano: in quibuſdam tamen codicibus inveniri.* Imo numerus verſuum hujus libri, a Maſorethis notatus, his duobus omiſſis, plane congruit. In omnibus vero aliis editionibus impreſſis extant hi duo verſus, ut & in LXX. & Vulg. Lat. & neceſſario adeſſe debent, quia alias urbium numerus, quæ ad Levitas pertinebant, ver. 41. confici non poſſet, nec numerus urbium duodecim Meraritarum: de quibus v. 40. & ex 1. Chron. 6. 78, 79. ubi eædem urbes recenſentur, clare conſtat, iſto loco verſus iſtos deeſſe. Certe D. Buxtorfius in Hebræorum ſcriptis antiquis multum verſatus, fatetur *Judæos a tempore Eſdræ negligentiores fuiſſe circa textum Hebræum, & non curioſos circa lectionem veram.* De punctis lib. 1. cap. 9. Unde libri Hebræi, tam MSS. quam impreſſi, erroribus obnoxii fuerunt, & ſunt: ac proinde corrigendi & emendandi ex aliorum collatione, ut affirmat idem Anticrit. part. 1. cap. 4. p. 74, 75. 90. & 95. & cap. 8. p. 136. Et Cl. Junius, diſcrepantes lectiones præter Maſorethicas notavit ex vetuſtiſſimo codice Heidelberg. ut ex ejus annotatis, 2. Chron. 26. 5. & 35. 3. patet: ubi codicis illius lectionem hodiernæ præfert, eamque ſequitur. Varii etiam obſervant, Gen 4. 8. a Judæis ſpacium relictum pro verbis illis, (*Tranſeamus in campum,*) quod ſupplent omnes verſiones antiquæ, excepto Onkeloſi.

13. Inter Patres, unicus Hieronymus erit inſtar omnium: quem tamen alii in contrarium allegant; qua fide, ipſi viderint. Hic comment. in Gal. 3. in hæc verba, *Maledictus omnis, qui pendet in ligno,* ſic ſcribit, *Mihi videtur, aut veteres Hebræorum libros aliter habuiſſe, quam nunc habent; aut Apoſtolum ſenſum Scripturæ poſuiſſe, non verba; aut, quod magis eſt æſtimandum, poſt Chriſti paſſionem, & in Hebraicis, & in noſtris codicibus, ab aliquo* Dei *nomen appoſitum: ut infamiam nobis inureret, qui in Chriſtum maledictum a Deo credimus.* Licet vero Hieronymi conjecturæ non aſſentior; ex his tamen verbis patet, Hieronymum exiſtimaſſe, etiam in textu Hebraico lectionem variantem inveniri poſſe; contra illorum ſententiam, qui magna fiducia aſſerunt, ſemper ad interpretes Hieronymum omnes lapſus & varietates retuliſſe, nunquam ad codices Hebræos. Idem in eodem cap. in verba illa, *Maledictus omnis homo, qui non permanſerit in omnibus &c.* hæc habet, *Incertum habemus, utrum 70 Interpretes addiderint,* omnis homo *an in veteri Hebraico ita fuerit, & poſtea a Judæis deletum ſit. &c.* Epiſtola ad Suniam & Fretellam, agens de verbis, Pſal. 34. 10. *Omnia oſſa mea dicunt, Domine,* hæc habet, *Se in editione LXX. deprehendiſſe bis, Domine:* poſtea addit, *Multa ſunt exemplaria apud Hebræos, quæ ne ſemel quidem Dominum habent.* Hodie vero ſemel habent. In eadem Epiſt. in verba Pſal. 124. 4. *Propter legem tuam ſuſtinui te, Domine,* ait, *Aquilam legiſſe* יורא *& vertiſſe* φόβον timorem: *Theodotionem vero & Symmachum legiſſe* תורה *& vertiſſe,* νόμον, Legem. Ubi non tantum fatetur, codices Hebræos variaſſe; ſed & ex Verſione Græca colligit lectionem variantem in codicibus Hebræis antiquis, quarum tamen neutra cum noſtris hodiernis convenit, in quibus eſt תִּוָּרֵא *timeberis.* Idem in Hoſ. 5. 13. *Alii male legunt* יערים *per* ם *literam, quæ transfertur in Sylvas: pro* ירב *Jareb.* Legitur vero nunc, ut legit Hieronymus. In epiſt. 132. de Salomone & Achas undecim annorum, cum filios generabant, notat, *hanc difficultatem ex æquo pulſare textum Hebræum & LXX. Interpretes:* Poſtea concludit, *Relege omnes Vet. & N. Teſtamenti libros, & tantam reperies annorum diſcrepantiam, & numerum inter Judam & Iſrael, id eſt, inter regnum utrumque, confuſum; ut hujuſmodi inhærere quæſtionibus, non tam ſtudioſi, quam otioſi hominis eſſe videatur.* In Epiſt. ad Titum, cap. 3. conqueritur de annorum varietate in Scriptura *propter librorum diſcrepantiam, & dum paulatim de inemendatis inemendata ſcribantur, errores inolitos eſſe, &c.*

14. Cum Hieronymo conſentiunt fere omnes in antiquis codicibus verſati: qui, ut in aliis varietates irrepſiſſe advertunt, ſic præcipue in numeris, et propriis nominibus. Euſeb. Chron. Can. lib. 2. in procemio de annis παιδογονίας Veterum Patriarcharum, & antiquis regnis Aſſyrio-

rum, Ægyptiorum, Argivorum, &c. hæc habet, interprete Hieronym. *Nec me fugit, in Hebræis codicibus diſſonantes ætatum annos inveniri; pluſque vel minus, prout interpretibus viſum eſt, lectitari: ſequendum vero illud, quod exemplarium multitudo in fidem traxit.* Scio Scaligerum aliter hæc referre in notis, & quod Hieron. taxat, quaſi Euſebium non recte verterit, cum aliter ſit in Græco Euſebii exemplari. At certe vel Hieronymus ita legit in ſuo exemplari Græco; vel ſi de ſuo quædam addidit, ita Hieron. ſentit. Ipſe etiam Scalig. Elencho Chronol. p. 26, &c. de loco illo 2 Reg. 8. 16. ſic ſcribit, *Has turbas concitant verba illa virgulis incluſa* (& Jehoſaphat Regis Juda) *quæ abundare omnino neceſſe eſt, adeo ut in editione Græca non extent, quamvis agnoſcantur a Paraphraſte Chaldæo. Huic ſimile eſt illud 2 Reg. 24. 8. ubi Joachim iniit regnum annos natus* 18. *At in 2 Chron. 36. 9. erat octo tantum annorum, ut omnino denarii nota hic deſideretur. Nam literis numeralibus, non verbis antiquitus numeri concipiebantur: unde natum eſt illud* 1 Sam. 13. 1. בן־שנה שאול *deeſt enim nota numeralis. Editio Græca* ὑιὸς ἐνιαυτοῦ, *alii codices* τριάκοντα ἐτῶν. *Hoc natum eſt ex compendioſa numerorum ſcribendi ratione: quod niſi concedamus, quomodo tot varietates & diſcrimina numerorum excuſemus, non video.* Teſtimonia alia virorum doctiſſimorum protulimus, Diſſertatione de variis Lectionibus; D. Uſſerii, Buxtorfii, Bocharti, Heinſii, Grotii, Sixtin. Am. Lud. de Dieu: quæ hic repetere non eſt neceſſe. Præter hos adducit Six. Am. Mercerum, Druſium, Erpenium, Bertramum, VViggameierum, Piſcatorem, &c. Qui vero diſcrepantias illas non volunt eſſe codicum variorum lectiones, (quod de Keri & Ketib quidam negant,) ſed utraſque divinæ eſſe auctoritatis; hi (ut loquitur Pagettus) *ex Deo Janum aliquem bifrontem faciunt, ſpectantem* πρόσσω καὶ ὀπίσσω. Cum vero vix aliquem librum, molis licet exiguæ, impreſſum videamus, ſine erratorum Indice ſuo; quis credet humanam induſtriam efficere poſſe, ut vaſtum illud opus Biblicum ſine ullis mendis excudatur? In Bibliis Regiis omnis cura & diligentia, moraliter (ut dicunt) poſſibilis, adhibita eſt; ita ut affirmare non dubitaverit Ar. Montanus, *ne unicum erratum inveniri poſſe, &c.* Multa tamen ſunt, quæ virum diligentiſſimum effugerunt: quæ enumerare poſſem, ſi tanti eſſet. Biblia Veneta prima a Fœlice Pratenſi edita accuſat Elias Lev. *ut mendis plena, & inſincera:* unde aliam editionem pararunt, magis puram & priore correctiorem, quam miris laudibus extollit Elias. Hanc tamen a plurimis erroribus expurgavit D. Buxtorf. in Bibliis Baſileenſibus: fatetur tamen ipſe, *Editionem ſuam licet diligenter recognitam, ſine nævis quibuſdam non eſſe, quæ ipſius diligentiam effugerunt.* Potuit quidem Deus omnes librorum ſacrorum ſcriptores & Typographos ἀναμαρτήτους reddere, ſi ipſi ita viſum fuiſſet; ſicut Apoſtolos & Prophetas Spiritu ſuo gubernavit, ut in ipſorum autographis nullum eſſet erratum. At, ſicut Eccleſiæ Doctores omnes erroribus obnoxios eſſe voluit, licet primi Eccleſiæ proceres ab omni errore immunes reddidit; ut ſcil. omnes excitaret ad diligentem uſum mediorum, quibus veritas divina conſervari poſſet: ſic dicendum de exemplaribus apographis: mendis & erroribus levioribus, quæ fidei & moribus non officerent, obnoxia eſſe voluit; ut diligentiam noſtram in codicum ſacrorum puritate conſervanda exerceret. Nam vigilantibus, & non dormientibus, Deus ſuccurrit: & opera ac miniſterio hominum uti decrevit ad oraculorum ſuorum conſervationem; nec omnia immediata Spiritus ſui virtute efficere voluit: unde mendas irrepere poſſe, quis non videt? quas tamen ex aliis codicibus, vel antiquis verſionibus, & loci circumſtantiis emendare licet, ut ſæpius diximus. Agnoſcimus, in libris impreſſis errata melius præcaveri poſſe, cum unica impreſſione varia librorum millia excuduntur, inter quos vix aliqua eſſe poſſit diſcrepantia, (quia omnes iiſdem Typis inter ſe ordinatis & compactis imprimuntur,) cum vel mille ſcribæ tot codices non deſcriberent, quorum ſinguli ex ignorantia vel incuria in aliquibus a ſe invicem variare poſſint. Unde Eraſmus adverſus Leum, ad primam annot. *Quis hactenus tanta cura, tantaque religione vel ſcripſit calamo, vel forma aliqua excudit ſacros libros, ut non alicubi deprehendatur aliquid mutatum?* Dico itaque cum doctiſſ. Bibliandro Præf. ad Gram. Hebr. Tiguri 1535. *Non convenit Judaica ſuperſtitione alligatum eſſe, ut nefas vel ſacrilegium putemus ſuſpicari, mendas ſcriptioni librorum ſacrorum inoleviſſe. Nam ſi pro emendato & ſincero libet amplecti, quicquid in divinis occurrit voluminibus; etiam muſca inſidens literæ myſterium pariet, ſi faveret Juno Lucina.*

15. Quæ de Textu Hebraico dicta ſunt, etiam ad Græcum N. Teſtamenti applicari poſſunt. *Agnoſcimus* (inquit Sixtin. Amama, lib. 1. cap. 3. Antibarb. Bibl.) *in Novo Teſtamento, ſi librorum molem, numerum, & antiquitatem cum Veteri conferamus, paucis annis longe plures irrepſiſſe lectionum varietates, quam in Vetus per aliquot ſecula.* Annotavit Rob. Stephanus, ut ſupra oſtendimus, ex 16 codicibus 2384 varias lectiones, præter deficientia loca 280, quæ obelis notavit: & multo plures ex variis antiquiſſ. codicibus nos annotavimus, quæ una cum collationibus Stephani in unum corpus digeſtæ in ultimo noſtro Tomo exhibentur. Divina tamen providentia ita invigilavit, ut fides ac pietas nullum detrimentum ſenſerit. Cujus varietatis cauſam præcipuam non puto cum Sixtino eſſe defectum Maſoræ, in Nov. Teſtamento: (Concordantiæ enim Bibliorum noſtro ſeculo editæ Maſoram multis paraſangis ſuperant, & ad puritatem librorum Sacrorum conſervandam magis conferunt:) ſed quia multo ſæpius N. Teſt. exemplaria deſcripta ſunt, quam Hebraica Veteris. Nam antequam Chriſtus Eccleſiæ pomœria dilatavit, libri Hebraici noti erant tantum inter Judæos, qui angulum orbis habitarunt; nam *notus erat in Judæa Deus, non in omni natione*, ut cecinit vates Regius: Novum vero Teſtamentum inter omnes nationes ab Ortu Solis ad Occaſum, ubicunque Chriſti nomen invocatum eſt; publice & privatim perlectum erat, & omnium manibus terebatur. Præterea omnes fere ubique Græcam linguam callebant, pauciſſimi Hebræam: unde plurima deſcripta habebant exemplaria Græca, pauciſſima Hebraica. Ex frequenti vero deſcriptione exemplarium, errores plures ſcribarum oriantur, neceſſe eſt. Hi tamen non tanti ſunt, quin adhuc exemplaria Græca incorrupta habeamus: nam ex erratis quibuſdam fortuitis non poteſt inferri generalis corruptio. Quæ diximus de providentia Divina & Eccleſiæ diligentia in conſervandis Vet. Inſtrumenti codicibus, multo magis de Novo dici poſſunt. Nec valet, quod objiciunt, ab Hæreticis libros Græcos corruptos eſſe. Nam etſi Hæretici multa depravare conati ſunt; non deerant Catholici & Orthodoxi, qui eorum corruptelas detexerunt, & non permiſerunt libros Sacros corrumpi. Imo licet ex multitudine ſcribarum & exemplarium plures errores fortuiti irrepere poſſent; tamen exemplarium multitudo voluntariis Hæreticorum corruptelis obſtabat. Nam quo plura erant, eo difficilius erat, ut omnia inficerent: unde impoſſibile erat Hæreticos Novum Teſtam. corrumpere, cum ubique terrarum extarent exemplaria, ex quibus convinci poterant, ut falſarii & corruptores peſſimi. Et ex quo ars Typographica in uſu eſſe cœpit, fere impoſſibile eſt textum ſtudioſe corrumpi, licet caſu vel incuria edentium errores oriri poſſint. Hinc illud Epiphanii contra Marcionem; *Etſi tu non relinquas Scripturam, quemadmodum a Salvatore pronunciata eſt:* ἀλλὰ ὅμω γε σώζονται οἱ τόποι ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας, *ſervantur tamen iſta loca in Evangelio ſancta Eccleſiæ.* Et poſtea, οὐδὲν ἡμᾶς ἀδικήσει τοῦτο &c. *nihil hoc nobis nocet. Etſi enim abſciderit illud, non abſcidit a nobis, ſed ſe ſuoſque damno affecit: ſatis enim refutatur teſtimoniorum pluralitate.* Notat D. Bannes in 1. Tho. q. 1. art. 8. quod *Scriptura ſacra eſt primario in corde Eccleſiæ, & ſecundario in libris: utroque vero modo Eccleſia Catholica eſt ejus cuſtos:* quod quidem verum eſt; at ſi in libris non ſervaretur, cito ex corde evaneſceret. Quæ vero a quibuſdam adferuntur in contrarium, vel mendæ non ſunt, vel leviores, quam ut ex iis textus corruptus dici poſſit; cum non ex conſilio, ſed caſu fortuito evenerint.

16. Licet ex ſupradictis colligi poſſit, codices Hebræos Veteris, & Græcos Nov. Teſtamenti Authenticos eſſe, ad quorum normam controverſiæ de fide, omneſque verſiones probari poſſunt & debent: (quæ enim de integritate textuum originalium dicta ſunt, huc ſpectant, ut eorundem auctoritatem ſupremam probarent:) quia tamen multi hanc quæſtionem cum præcedenti confundunt, licet eandem diſtincte & per ſe tractare. Orta vero eſt hæc quæſtio ex decreto Concilii Tridentini, quo Vulgata Latina declaratur Authentica, quam nemo rejicere quovis prætextu audeat. Ante Concilium vero liberius de hoc ſcripſerunt auctores, quorum plerique codices originarios pro Authenticis habuerunt. Sciendum vero eſt, vocem hanc (*Authenticum*) a Juriſperitis Theologos mutuaſſe, & ipſis ſignificare, *ſcriptum aliquod, quod ex ſe fidem facit in judicio, & ſupremæ eſt auctoritatis, ut a nullo rejici vel in quæſtionem vocari debeat.* Sic enim Julianus Juriſconſ. tract. de fide inſtrumentorum explicat. Inde dicta ſunt authentica ſcripta & inſtrumenta, quæ fidem certam & infallibilem faciunt. Deinde & hoc obſervandum, originaria principum edicta & ſcripta proprie & per ſe authentica dici; exemplaria vero ſive exſcripta dicuntur authentica, non proprie & per ſe, ſed quatenus cum originali conveniunt: quæ convenientia ſigillo, vel teſtimoniis, aliiſve rationibus probanda eſt. Sic Scriptura S. Authentica dicitur, quæ ex ſe fidem facit, & ſummam habet auctoritatem, ita ut nemo refragari poſſit, vel ab ipſa provocare. Ipſa Prophetarum & Apoſtolorum Autographa, omnium proprie Authentica ſunt, ut quæ a Sp. S. dictata: Apographa vero, ſive tranſcripta, eatenus Authentica ſunt: quatenus cum Autographis conſentiunt. Verſiones vero proprie Authenticæ non ſunt, ſed authoritatem ſuam habent ex convenientia cum libris originariis, ex quibus ſeu fontibus traductæ ſunt. Jam vero, textus Hebræos & Græcos, quos hodie habemus, cum ipſis Autographis convenire, præter argumenta inſita, teſtimonium habemus ampliſſimum, &, poſt Dei ipſius, omnium certiſſimum; totius ſcil. Eccleſiæ, tam loci quam temporis reſpectu Catholicæ, cui ſacrum hoc depoſitum a Deo concreditum eſt. Textus Hebraicus teſtimonium habet Chriſti & Apoſtolorum, qui ex eo doctrinam ſuam confirmarunt, & omnes ad ejus lectionem hortati ſunt: quod nunquam feciſſent, niſi pura & incorrupta fuiſſent exemplaria Autographis reſpondentia. Novi vero Teſtamenti codices originarii multis ſeculis poſt Apoſtolorum tempora, ut pretioſa κειμήλια, ſervati ſunt: quorum quoſdam Tertulliani temporibus extitiſſe, teſtatur ipſe, lib. de præſcript. adv. Hæret. Imo S. Johannis Evangelium ipſius Evangeliſtæ manu ſcriptum, ſi auctori Chronici Alexandrini fides habenda ſit, in Eccleſia Epheſina remanſit tempore Honorii Imperatoris: & ex antiquiſſimis ſcriptoribus Eccleſiæ, qui ipſa Apoſtolorum Autographa conſulere poterant, & ex locis Scripturæ ab ipſis citatis, quæ ad amuſſim congruunt cum noſtris codicibus, conſtat, codices hodiernos eoſdem plane eſſe cum ipſis αὐτογράφοις, & ab eis fideliter tranſcriptos: quod ex ſcriptis genuinis Ignatii, Clementis utriuſque, Juſtini Martyris, Irenæi, Tertulliani, aliorumque, quorum ſcripta indubitata ad nos pervenerunt, luce clarius eſt. Quis a multis ſeculis vidit Autographa Platonis, Ariſtotelis, Theophraſti, Ciceronis, Senecæ, aliorumque, qui multis abhinc annis floruerunt? Nemo tamen ambigit, quin vera ſint eorum exemplaria hodierna, & cum Autographis convenire, quæ nunc habemus, licet ex ſola traditione, & Ethnicorum præcipue teſtimonio hoc habeamus: quæ multis gradibus inferiora ſunt, traditione & teſtimonio Eccleſiæ Catholicæ per orbem diſperſæ, ſive teſtium multitudinem, ſive eorum pietatem, veracitatem, probitatem, & ſapientiam ſpectemus.

17. Sententia itaque noſtra eſt, *Textus Hebraicos Veteris, & Græcos N. Teſtamenti ſemper fuiſſe, & adhuc eſſe authenticos, ad quos omnes de fide & Religione controverſiæ, omneſque verſiones probari et examinari debent.* Hoc ex ſupradictis abunde probatur, ubi ex ſententia præcipuorum Romanæ Eccleſiæ Doctorum oſtendimus, Textus Originarios immunes eſſe ab omni corruptione præcogitata, & in omnibus ad fidem & mores ſpectantibus, integros: quo conceſſo, neceſſario ſequitur, authenticos eſſe, & in rebus fidei ac Religionis normam certiſſimam. Nec obſtat, quod mendis ex errore ſcribarum fortuito obnoxii ſint, cum talia errata ex aliis codicibus emendari poſſint, & quotidie emendentur; nec ejuſmodi mendæ Authentiam tollant, cum in omnibus verſionibus reperiantur, & in Vulg. Latinam multo plures & majoris momenti, quam in codicibus Originariis irrepſerint. Quot millia variarum lectionum, quarum pars altera neceſſario erronea eſt, ante correctiones

Sixtinam & Clementinam collecta, & emendata? Multas etiam alias poſt iſtorum Pontificum editiones remanſiſſe, quæ correctione indigebant, tam ex Epiſtola Bellarmini (qui unus erat Cenſorum) ad Lucam Brugenſem; tum ex iis, quas poſtea collegit idem Lucas, liquet. Et in Bibliis Latinis juſſu Clem. 8. recognitis diſerte affirmatur, quod *in illa pervulgata editione, multa quæ mutanda videbantur, immutata relicta ſunt.* Et poſtea, *Biblia non ſunt a nobis accuratiſſime caſtigata: multa enim juſtis de cauſis pertranſivimus ad populi ſcandalum vitandum. Nullum tamen ſcandalum extimeſcendum, nec incommodum fore,* aſſerit Oleaſter in præf. ad ſuum Pentat. *ſi Paulus* 4. (qui tunc Pontifex erat) *ad inſtar Damaſi, vulgatam verſionem ad fontes corrigendi provinciam viris linguarum peritis demandaret.* Et Luc. Brugenſis edidit Catalogum errorum, qui poſt Sixti & Clementis caſtigationes remanſerunt: & affirmat *perfectiorem reddi poſſe fœliciter incœptam correctionem, ſi accederet Pontificis auctoritas.* His tamen non obſtantibus, iſti contra quos diſputamus, Latinam editionem Authenticam eſſe contendunt. Si enim hujuſmodi errata tollerent Authentiam Scripturæ, neceſſario ſequeretur, nullam Scripturam hodie Authenticam extare, nec Eccleſiam regulam certam fidei & morum habere: quod omnibus ἄτοπον & abſurdum.

18. Dein, codices originarios olim fuiſſe puros & Authenticos omnes concedunt, cum ſcil. primum Eccleſiæ traditi erant: imo tempore Hieronymi fuiſſe Authenticos, fatentur præcipui Eccleſiæ Romanæ Doctores. *Hoc verum eſſe, nemo qui ſane ſapit, dubitare poteſt,* inquit Ribera in Hoſ. 9. n. 10. *Nam ſi tunc depravati erant, cum Hieronymus tranſlationem Latinam edidit, non habet Eccleſia veram Scripturam. Si enim prototypi Hebræi codices depravati tunc erant, cum noſtra editio ſit ex illis deprompta, omnino & illa depravata erit, & vera & incorrupta Scriptura Eccleſia caret: quo quid turpius dictu? quid inſanius?* Cum vero Authentici olim fuerint; qui hodie non eſſe Authenticos affirmant, iis probandi onus incumbit, quod corrupti jam ſint, & de gradu Authentiæ dejecti: quod ſi oſtendere non poſſunt, recipi debent Codices hodierni, ut qui ſunt in poſſeſſione auctoritatis ſuæ. Sic Simeon de Muis, Epiſt. 1. contra editionem Pariſ. p. 72. *Si textus primogenii hodie ſunt ſicut ſacra templa, quorum auguſtas ſedes Spir. S. primum incoluerit; quis credet Eccleſiam nunc non habere Scripturam ſacram ſibi a Deo conſcriptam & concreditam?* Et p. 73. *Quæro, quo tempore Sp. S. a quo primaria Scripturæ auctoritas, ædes illas auguſtas & ſacra veluti templa deſeruerit? Si vero tempus illud aſſignari poſſit, merito Eccleſia Dei accuſaretur incuriæ, quæ tantum theſaurum quorundam hominum perfidia extorqueri ſibi de manibus, atque etiam lacerari paſſa eſt: imo jure aliquis exiſtimare poſſet, exoſam Deo fuiſſe aliquando Eccleſiam, quia fraude hominum perire neglexerit, quo majus in terris amoris Divini pignus non haberet.* Argumenta ergo ſupra adducta a providentia Divina, & Eccleſiæ fidelitate, huc quadrant. Tradidit enim Deus Eccleſiæ non primum Verſiones, ſed Textus primævos, eoſque puriſſimos & Authenticos. Qui itaque tales hodie extare negant, non tantum in providentiam Divinam, quæ Eccleſiæ nunquam deficit in neceſſariis, contumelioſi; ſed & in Eccleſiam, Chriſti ſponſam, injurii ſunt, quæ depoſitum hoc corrumpi ſineret: cujus erat officium, illud ſartum tectum conſervare. Nam, ut idem Sim. de Muis, p. 56. 57. *Ad Eccleſiam pertinet divinæ Scripturæ depoſitum, tanquam communem fidelium poſſeſſionem incolumem conſervare.*

19. Ipſum nomen Fontis ſatis indicat textum Authenticum. Nam *negari non poteſt* (inquit Bellar. l. 2. de Verbo Dei 2. 11.) *quin fontes Scripturarum præferendi ſint rivulis, quando conſtat, fontes non eſſe turbatos.* At fontes non eſſe turbatos in rebus fidei vel morum, agnoſcit Bellarm. ut ſupra oſtendimus: & ſi qua errata inveniantur, nullius eſſe momenti; & caſu, non conſilio irrepſiſſe, ipſe confitetur. Etiam apud veteres frequens eſt mentio *Hebraicæ veritatis*, præſertim apud Hieronymum. Hoc vero elogium falſo illi textui adſcriberetur, ſi Authenticus non eſſet. Hoc etiam pro Textuum originalium authoritate ſupra Verſiones facit, quod tam quoad verba, quam quoad ſenſum ſint immediate a Deo: Verſiones vero, licet ſenſum verum exprimant, tamen quoad verba ex humana induſtria pendent; nec plus certitudinis habent, quam fidelitas, doctrina & diligentia auctoris conferre poteſt. Hoc ingenue fatetur Gretſerus p. 520. *Plenitudo* (inquit) *& integritas Hebræi textus habet prærogativam iſtam, quod non modo res ſignificata, ſed et ipſa verba immediate ſunt a Deo: quod de tranſlatione non contingit, cum verba ſuppeditet interpres, & quidem humano ſtudio, non illo peculiari ductu & inſtinctu; quo ſcriptor Canonicus ducitur & regitur.*

20. Conſtans hæc erat veteris Eccleſiæ ſententia. Aug. l. 15. de Civ. c. 13. hæc habet, *Cum diverſum aliquod in utriſque codicibus invenitur, quandoquidem ad fidem rerum geſtarum utrumque eſſe non poteſt verum, ei linguæ potius credendum, unde eſt in aliam per Interpretes facta tranſlatio.* Hieron. Epiſt. ad Suniam & Fretellam ſic ſcribit, *Sicut in N. Teſt. ſi quando apud Latinos quæſtio exorta eſt, & inter exemplaria varietas, recurrimus ad fontem Græci ſermonis, quo Novum ſcriptum eſt inſtrumentum: ita in Vet. Teſtam. quando inter Græcos Latinoſque varietas eſt, ad Hebraicam recurrimus veritatem; ut quicquid de fonte proficiſcitur, hoc quæramus in rivulis.* Iterum in Epiſt. ad Lucinium, quod etiam relatum eſt a Gratiano in jus Canonicum, & a Pontifice promulgatum, Diſtinct. 9. cap. Ut veterum. *Ut veterum librorum fides de Hebræis voluminibus examinanda eſt; ita novorum veritas Græci ſermonis normam deſiderat.* His addendus Ambroſius. l. 2. de Sp. S. c. 6. *Si quis de Latinorum codicum varietate contendit, quorum aliquos perfidi falſaverunt, Græcos inſpiciat codices.* Ex his ſatis conſtat, quantum veteres fontes prætulerint verſionibus; iis vero, qui verſiones præferunt dico cum eodem Hieron. Epiſt. 102. ad Marcellam, *quibus diſplicet fontis unda puriſſima, cœnoſos rivulos bibant.*

21. Sed quid opus eſt teſtimonia coacervare, cum habeamus Eccleſiæ Romanæ viros doctiſſimos, quorum aliqui Concilio Tridentino interfuerunt, confitentes, *nihil contra textuum Originalium Authentiam concilium decreviſſe, nec Vulgatam Latinam fontibus prætuliſſe.* Andrad. Defenſ. dicit, *Valde inconſiderate eos loqui, qui plus fidei Editioni Latinæ, quam Hebr. voluminibus deferendum putant.* Addit, *ſe ab Andrea Vega Cardinali S. Crucis, (qui poſtea erat Marcellus ſecundus Pontifex, & Concilio interfuit) habuiſſe, nil aliud Concilium decreviſſe, dum Latinam Vulg. Authenticam declaravit, quam eam nullo defœdatam eſſe errore, ex quo pernicioſum dogma aliquod in fide vel moribus colligi poſſit.* Bellarm. l. 2. de Verbo Dei c. 10. *Patres nullam fontium mentionem faciunt, ſed ſolum ex Latinis verſionibus, quæ nunc circumferuntur, unam delegerunt, quam cæteris anteponerent.* Salmeron, qui etiam Concilio interfuit, Proleg. 2. *Liberum reliquit* (Concilium) *omnibus, qui Scripturas ſacras profundius meditantur, fontes Hebræos & Græcos, quatenus opus eſt, conſulere, quo noſtram* (Latinam) *vitio librariorum vel temporum injuria corruptam emendare valeant.* Serarius in Proleg. c. 19. q. 12. multis probat, non prætuliſſe Hebræis Græciſve fontibus Latinam Verſionem, Synodum Trident. *Satis manifeſtum eſt,* (inquit) *fontem purum, rivo, quamtumvis puro, cum prærogativa quadam præferendum: --nam Authenticam Verſionem eſſe, eſt cenſeri cum Originaria lingua convenire.* Adam Contzen. Polit. l. 3. c. 23. *Libere affirmo, Verſionem Latinam ita probatam, ut tamen Græcis & Hebræis fontibus maneat ſua auctoritas.* Tragice vero exclamat Julius Rugerius, Secretarius Apoſtolicus, lib. de Script. Canonicis, c. 44. *Cujus* (ait) *piæ aures ferre poterunt, Hebraicam Editionem* (de Græco N. Teſt. idem dici poteſt) *a Spir. S. iiſdem verbis dictatam, a Prophetis conſcriptam, ab Eſra reſtitutam, a Chriſto recitatam & explanatam, &c. a qua omnes Editiones, velut a parente & fonte ſuo fluxerunt, correctiones derivantur, & diſcrepantiæ librariorum culpa exortæ ſæpius ſublatæ ſunt, nunc exploſam & damnatam eſſe?* Ex horum teſtimoniis, quibus plures adjungere licet, ſatis conſtat, quænam ſit virorum in Eccleſia Romana doctiorum in hac controverſia ſententia.

22. Si quis vero dicat, Si poſſint in textus Originarios errores irrepere ſcribarum lapſu, vel ex alia cauſa fortuita, ut in Verſiones alioſque omnes libros; quomodo in locis talibus poſſint Verſiones ex iis corrigi? Reſpondeo, In tali caſu, ubi de menda conſtat, ex aliis codicibus, reſtituenda eſt vera lectio. Nam, ut antea oſtendimus, varia ſunt media, quibus, dum codices variant, lectio vera reſtitui, & errores emendari poſſunt. Primo itaque lectionem librorum originalium in vitio cubare clare probandum eſt, tum error corrigendus: ſic vera lectione reſtituta, Textus originarius Verſionum norma & regula ſit. His itaque non obſtantibus, codices originarii vere dici poſſunt Authentici, &, (generaliter loquendo,) norma omnium Verſionum. Nam, ut ſupra demonſtratum eſt, codices tales, in quibus nullum omnino ſit erratum dari, eſt, ſi non abſolute & phyſice, ſaltem moraliter impoſſibile: & ſi tales mendæ Authenticam Scripturæ auctoritatem tollerent, nulla eſſet Scriptura Authentica; cum nulli tales codices extent, nec per induſtriam humanam dari poſſint. Potuit quidem Deus omnes ſcribas ab errore omni immunes præſtare: hoc vero Dei ſapientiæ haud congruum videbatur, qui laborem & diligentiam noſtram in ſervandis & corrigendis codicibus adhibendam voluit: unde & aliquando labi permiſit, ſed non in gravioribus; nec ita, ut media deeſſent, quibus lapſus iſti corrigi poſſint. Recte itaque Raderus, Animadv. in Chron. Alexandr. p. 25. *Univerſe loquendo, ſemper plus tribuit Eccleſia Hebraicæ, velut fonti, quam Græcæ inde derivatæ.* Videatur J. Morinus Diatr. parte 2. Elench. Sect. 15.

23. Concedit Bellarm. in quibuſdam caſibus, poſſe nos a Verſionibus ad fontes recurrere. De Verbo Dei. l. 2. c. 11. Primo, cum in Latinis Verſionibus videtur eſſe error librariorum. 2. Cum Codices Latini variant. 3. Cum verbum, vel ſententia eſt anceps. 4. Ad energiam ac proprietatem vocabulorum quorundam in textu originario percipiendam. Melchior Canus alios addit, ſcil. 5. Cum diſſeritur cum infidelibus. 6. Cum emphaſis eſt in vocabulo Hebraico. 7. Ad eruendos plures ſenſus. 8. Ad percipienda verba Græca vel Hebræa, quæ in editione Latina remanſerunt. Etſi vero aliquid ſit, quod nobis hi largiuntur, non tamen totam veritatem proferunt. Inſufficiens enim eſt iſta caſuum enumeratio. Errores enim varii dari poſſunt, & in Vulg. Lat. dantur, qui ad iſta capita revocari non poſſunt. Deut. 29. 23. legitur in Vulg. Lat. *ſulphuris & ſolis ardore comburens*, errore manifeſto, cum in Hebr. ſit, *ſalis.* Erratum hoc non obſervarunt Harlemius vel Lucas Brugenſis, qui codices diligenter contulerunt. Correxit tamen Sixtus 5. ex Hebræo ſine ulla exemplarium Latinorum auctoritate: nec conjicere quiſquam potuit, eſſe librarii errorem, ſine codicis Hebræi inſpectione, cum ſenſus bene flueret. Præterea major codicum numerus ſæpe fallit. Gen. 3. 15. in omnibus fere exemplaribus Latinis legitur, *Ipſa conteret caput tuum.* Et duo tantum habuit Luc. Brug. quæ legerunt, *Ipſe:* ita ut ſine textus Archetypi inſpectione emendari hic locus non potuit: ex quo Auguſt. Steuchus emendavit, *Ipſum.* In exemplo, quod profert Bellar. ex Eccleſiaſtico, cap. 45. 6. *Dedit illi cor ad præcepta.* Ex loci circumſtantiis non poteſt colligi, legendum eſſe, *coram*; nec ex variis codicibus deprehendit Luc. Brug. ſed ex paucioribus Harlemius, ex quibus ſine recurſu ad Hebr. non poteſt vera lectio reſtitui. Sæpe etiam errare poteſt interpres ex ignorantia vel inadvertentia; qui caſus inter modo dictos non habetur: nec tamen ejus error ſine textu originario deprehendi aliquando poteſt. Itaque regulam conſtituimus generalem, ſcil. In omnibus ad textum originarium recurrendum eſt, niſi ubi plane conſtat, errorem in textum irrepſiſſe: ubi vero hoc probari non poteſt, neceſſario ad textum, ut ad normam, omnes verſiones ſunt probandæ. Non ſatis eſt dicere cum Bellarm. *Ex fontibus, ſi puri ſint, corrigendæ ſunt verſiones*: hoc enim ſupponi debet, fontes eſſe puros, donec contrarium per inſtantias particulares liquido probetur, ſecundum regulam Juriſconſultorum, *Quilibet præſumitur eſſe bonus, donec conſtet de contrario.* Nec tamen ex quibuſdam inſtantiis probatur generalis fontium corruptio, ſed tantum in his locis lapſum eſſe ſcribam; quod cum fontis puritate ſtare poteſt: ut ex iis, quæ diximus, liquet.

24. Quædam tamen hic ſpecioſe objiciuntur. 1. Incertum eſſe textum Hebræum, ſublatis punctis, quæ non ſunt de eſſentia textus. Exemplum profert Joh. Morinus exercit. Bibl. 6. cap. 2. in verbo דבר, quod octo modis

legi poteſt, & totidem diverſas habet ſignificationes, ut דָבָר *verbum*, דֶבֶר *peſtis*, דְבִיר *adytum*, דִבֶּר *dixit*, דֹבֵר *loquens*, דֻבַּר *dictum*, דַבֵּר *loqui*, דַבֵּר *loquere*. Ad eundem modum, ex tribus literis Latinis c r s, omiſſis vocalibus, 23 vocabula Latina diverſarum ſignificationum deduci poſſe, ſcribit. Unde inferunt, Textum Hebræum non poſſe pro certa regula haberi; ſed verſiones, quæ tam vocalibus, quam conſonantibus conſtant, eſſe certiores. Ad hæc multa reſponderi poſſunt, vocabula quædam per ſe ſpectata multiplicis ſignificationis capacia eſſe: at in orationis contextu plerunque indifferentiam tolli, & ex antecedentibus & conſequentibus determinari. Si vero adhuc vocabulum ſit ambiguum, ex uſu, & legendi conſuetudine, ambiguitas tollitur. Ex uſu enim, & majorum traditione, ope trium literarum ו י א quæ matres lectionis vocantur, & ante punctorum inventionem loco vocalium erant, vera lectio & pronunciatio conſervata fuit. Licet enim puncta hodierna a Maſorethis inventa ſint: ipſorum tamen ſonus, ſive vocales ipſæ, reliquis literis coævæ ſunt: nec punctarunt textum Maſorethæ pro libitu; ſed ſecundum lectionem illam uſitatam, quam a majoribus habuerant. Præterea contra Textum Hebræum tantum militat hoc argumentum, non contra Græcum: manet ergo Textus Græcus Nov. Teſtam. Authenticus. Si vero alicujus roboris eſſet contra textum Hebraicum, probaret, codices Hebræos nunquam fuiſſe Authenticos, ne quidem cum primum ſcripti erant: eadem enim ambiguitate laboraſſent, cum puncta vocalia nondum inventa fuerint. Secundo objiciunt, quod ſi verſiones non ſunt Authenticæ, fides plerorunque nullum haberet certum fundamentum, cui inniti poſſet: cum vix unus e mille textum Græcum vel Hebraicum intelligat. Reſp. Multa de hoc diſputant Scholaſtici, quorum ſubtilitatibus nolo lectorem irretire. Si aliquid valeret hoc argumentum, probaret, omnes Verſiones in linguas vernaculas fieri debere; (has enim ſolas plerunque vulgus intelligit;) & tam contra verſiones, quam contra fontes facit, cum e vulgo plurimi ſint, qui firmiter credunt; nec tamen verſiones Latinas intelligunt, imo literas plane ignorant. Unde itaque firmitatem habet ipſorum fides? Totam Eccleſiam non audiunt, nec Concilia generalia evolvunt; ſed ex proprii Paſtoris vel Parochi, vel parentum inſtitutione (quorum nemo infallibilis) credunt. Ipſorum itaque eſt, qui nodum hunc nectunt, ſolvere. Breviter tamen dico, fidem niti verbo Dei, ſive veracitate divina, quocunque modo nobis ſufficienter proponatur: Scriptura vero Originalis, Verſiones, prædicatio, inſtructio privata &c. media tantum ſunt, quibus objectum fidei ſive veritates revelatæ nobis proponuntur. Fundamentum vero fidei eſt authoritas Divina, cui non poteſt ſubeſſe falſum; quam objectum fidei *formale* vocant Scholaſtici, ſicut res ipſas credendas appellant *materiale*. Fides nititur itaque fundamento certo & infallibili; licet media quædam, quibus Deus utitur ad fidem generandam, infallibilia non ſint. Sufficit enim actu non errari, cum objectum fidei proponitur; licet errare poſſibile ſit: ſufficit in hoc quemquam actu non errare, licet errare poſſit. Annon poſſumus certi eſſe, quod Solem videmus, etſi viſus circa objectum ſuum errare poſſit? & quia viator per devia errare poteſt, ergo nunquam certus eſſe poſſit, ſe recto tramite incedere? Objectum fidei proponitur ſufficienter, ita ut prudenter de eo dubitare non liceat; non ita evidenter, ut non poſſimus non credere; ut in concluſionibus Mathematicis, ubi intellectis terminis non poteſt quis non aſſentire. Alias nulla eſſet fidei obedientia, ſi actus credendi neceſſario eliceretur, ſive (quod affirmant nonnulli) per vim Sp. S. irreſiſtibilem voluntas neceſſario in aſſenſum traheretur. Noluit Deus res fidei ita proponi: ſufficienter proponuntur, ut non ſit juſta cauſa dubitandi; non evidenter, ut fides ſit actus obedientiæ liberæ: proponuntur ut ſumme credibilia, cum evidentia morali tanta, quæ ſufficit ad obedientiam evangelicam producendam; non cum evidentia phyſica, quæ neceſſario fidem generat. Non nego tamen, evidentiam illam Spiritum S. in cordibus fidelium per gradus augere, & certitudinem evidentiæ tandem producere.

25. Unica reſtat quæſtio, An ſemper per Textus originarios corrigendæ ſint verſiones, an aliquando per Verſiones corrigi poſſint textus originarii? Etſi vero ex dictis decidi hæc quæſtio poſſit; tamen quia ſtatuunt nonnulli, ex Vulgata Latina corrigi debere codices Græcos & Hebræos, hæc pauca adjicimus. Etſi Verſiones, antiquæ præſertim, multum conferre poſſint, cum erratum in textum originarium caſu irrepſit, ad veram lectionem indagandam & reſtituendam; tamen, generaliter loquendo, Verſiones omnes ſecundum textus Originales corrigi & examinari debere. Nam, cum omnes Verſiones, tanquam rivuli, ex codicibus originariis, ut fontibus, fluxerint; neceſſe eſt, ut quicquid veritatis in Verſionibus inveniatur, illud a fontibus habuerint. Eatenus enim Verſio vera dici poteſt, quatenus cum textu originario concordat. Sic enim Greg. de Valentia, *Tranſlatio vera eſt, cujus ſenſus a ſuo fonte non deviat; ſed ſententias reddit eaſdem & æquales, nec ampliores, nec reſtrictiores*, &c. Contradictionem itaque plane implicat, affirmare ſimpliciter, fontem ex Verſione corrigendum: æque enim abſurdum eſt, ac ſi quis Solis motum ex horologio corrigere vellet; vel cum Automaton aberrat, dicere Solem irregulariter circumferri, potius quam vitium aliquod in Automato concedere. Quod enim quidam aſſerere audent, Vulgatam Latinam factam eſſe peculiari Sp. S. aſſiſtentia, ita ut interpres errare non poſſet, a cordatioribus ejuſdem Eccleſiæ ut ineptum rejicitur. *Stultum eſt* (inquit Bellarm. l. 2. de Verbo Dei. c. 11.) *dicere, Theodotionem Hæreticum* (ex cujus Verſione quædam ſunt in Vulgata, ut ſcil. liber Danielis) *non potuiſſe errare; vel S. Hieronymum nunquam erraſſe, cum ipſe in Eſaiam cap. 19. dicat ſe erraſſe, & Eccleſia ejus correctionem acceperit. Non illos authores Canonizavit Eccleſia, ſed tantum hanc Verſionem approbavit; nec ita approbavit, ut aſſereret, nullos in ea librariorum errores reperiri: ſed certos nos reddere voluit, in iis, quæ ad fidem & mores pertinent, nulla eſſe in hac Verſione interpretum errata.* Hæc de hac quæſtione ſufficiant.

PROLEG. VIII.

De Maſora, Keri & Ketib, lectionibus variis Orientalium & Occidentalium, Ben Aſcher & Ben Naphtali; & de Cabala.

1. *De Maſoræ nomine.* 2. *De Maſora circa verſus.* 3. *Circa voces.* 4. *Circa literas.* 5. *De literis majuſculis & minuſculis.* 6. *De ſuſpenſis & inverſis.* 7. *De Mem clauſo & aperto, & Nun medio & finali.* 8. *De literis 5 finalibus, quoties inveniuntur.* 9. *Muhammedani numerarunt verſus in Alcorano.* 10. *Maſorethicæ notæ circa puncta vocalia & accentus.* 11. *Maſoræ forma, antiqua, hodierna.* 12. *De authoribus Maſoræ. Non eſſe ab Eſdra, vel Synagoga magna, nec a ſacris Scriptoribus; ſed a variis auctoribus, & variis ſeculis. Primæ obſervationes Maſorethicæ fuerunt circa tempora Macchabæorum poſt ortos Phariſæos: aliæ a Rabbinis poſt-Talmudicis.* 13. *De uſu Maſoræ. De hoc variaſſe Rabbinos. Maſoram perfectam non extare.* 14. *Quædam in Maſora utilitatem ſuam habere.* 15. *Quædam plane inutilia & ſuperflua.* 16. *Nunquam ita perfectam fuiſſe, ut efficeret, ne ulla poſthac depravatio oriri poſſit. Calculus literarum Vet. Teſt. an verus.* 16. *Multa in Maſora ſuperſtitionem Rabbinicam olent.* 17. *Punctatio utilitatem habet.* 18. *De Keri & Ketib, quid ſint.* 19. *De harum notarum ſpeciebus. Pronunciatio nominis* יהוה *per Jehova eſt vitioſa.* 20. *Enumeratio illarum ſpecierum.* 21. *Numerum Keri & Ketib variare in præcipuis Editionibus Bibliorum.* 22. *De notarum iſtarum auctoribus.* 23. *Eſdram & ſuos non fuiſſe earum auctores.* 24. *Auctores fuiſſe Maſorethas ante-Talmudicos & Tiberienſes.* 25. *Non ex Criticorum judicio, ſed ex codicum diſcrepantia pleroſque fluxiſſe.* 26. *De iiſdem obſervationes quædam.* 27. *De variis lectionibus Orientalium & Occidentalium.* 28 *De iis variæ obſervationes.* 29. *De lectionibus variis Ben Aſcher & Ben Naphtali.* 30. *De Cabala.* 31. *De Cabalæ ſpeciebus.* 32. *De ſenſu myſtico.* 33. *De Cabala practica.* 34. *De Cabala ſpecialiter ſic dicta.* 35. *De Gematria.* 36. *De Notarico.* 7. *De Temuria, ſive permutatione.* 3. *De auctoribus Cabalæ.*

DE Maſora ſcripſerunt, Elias Levita, Petr. Galatinus, Joh. Morinus, Joh. D'Eſpeires, & alii: omnium vero accuratiſſime D. Buxtorfius in Tiberiade. Nos pauca, quæ neceſſaria nobis videntur, excerpemus. Dicemus vero, 1. De nomine, quid per illud ſignificetur. 2. De materia, circa quam verſatur. 3. De modis variis, quibus olim deſcripta & hodie impreſſa eſt. 4. De ejus auctoribus. 5. De uſu & utilitate.

1. Maſora eſt vox Hebraica, & diverſimode ſcribitur, מְסוֹרָה, מָסֹרֶת & מָסוֹרֶת ſenſu eodem. Derivatur enim a radice מסר quæ *tradere* ſignificat, & bis in veteri Teſtamento occurrit, ſcil. Num. 31. 5. 16. Unde Maſora *traditionem* ſignificat, ſcil. cum quis aliquid quaſi in manus alteri tradit, vel committit, ut explicat Elias, ſive de rebus, ſive de perſonis accipiatur. Hic pro doctrina accipitur, quam quis a majoribus quaſi traditam poſteris de manu in manum tranſmittit. Unde eam deſcribunt, eſſe Criticam Hebræorum ſacram, qua ſcriptionis & lectionis varietas per totam Scripturam traditur, quoties, quo loco, & qua forma quæque dictio in textu Hebræo invenitur; inventa, ut genuina lectio ab omni corruptione & mutatione immunis ſervetur. Opus ſane incredibilis & ſtupendi laboris, totius Scripturæ ſtructuram, quoad omnes minutias verſuum, dictionum, literarum, punctorum, &c. excutere, & ad incudem revocare; omnes verſus, dictiones, & literas numerare, (unde סופרים *numeratores* dicti) virgulam cenſoriam adhibere, &c. Horum vero omnium notas in Bibliis Venetis & Baſileenſibus impreſſis, partim per ſingulas paginas in margine, & inter columnas; partim ad finem Bibliorum excuderunt. An vero ex tantis laboribus fructus & utilitas tanta exurget, & an hoc ſtudio effecerint, ut nihil poſtea in Textu Hebræo depravari aut mutari poſſit, (prout a multis affirmatur,) poſthac diſquirendum eſt.

2. Quod ad materiam Maſoræ attinet, ſciendum eſt, eam poſitam eſſe in annotationibus Criticis circa textum Hebræum, & verſari circa 1. Verſus. 2. Voces. 3. Literas. 4. Puncta vocalia & accentus. Circa verſus, numerarunt Maſorethæ ſingulos verſus uniuſcujuſque libri, et uniuſcujuſque ſectionis majoris Legis; nec tantum Pentateuchi, ſed & totius textus Hebraici: numerumque ad finem cujuſque ſectionis vel libri annotarunt: primo literis numeralibus; dein nomine aliquo ſymbolico, ex cujus literis idem numerus exurgit. Dein verſum medium ſingulorum librorum annotarunt. In Geneſi numerant verſus 1532. & verſum medium eſſe cap. 27. 40. *Et gladio tuo vives.* In Exodo, 1209. medium, c. 22. 28. *Magiſtratui ne maledicito.* In Levit. 859. medium, c. 15. 7. *Qui tetigerit carnem fluidi.* In Numer. 1288. medium, c. 17. 5. *Et erit ut ejus, quem elegero, virga floreat.* In Deuter. 955. medium, c. 17 10. *Et facies juxta verbum.* Omnium ſumma eſt, 5845. In hac tamen ſumma, ut obſervat D. Buxt. diſſentiunt codices, dum in omnibus impreſſis mendoſe ponitur, 5245. Edit. Venet. per Fœlicem Pratenſem, anno 1517. ponit in Deut. 1055. ubi centum redundant. Sic etiam diſcrepant Elias & Talmudici: ille præf. 3. lib. Maſor. numerat 5842. Hi in libro Kidduſchin. 5888. In omnibus mendoſe: cum ex Maſora ad finem cujuſque libri conſtet, numerum eſſe 5845. In reliquis libris idem fecerunt. In Joſua ſunt verſus 656. medius, c. 10. 8. In Samuelis 1. & 2. 1506. medius, 1. Sam. 28. 24. In Regum. 1534. medius, 1. Reg. 22. 6. In Eſai, 1295. medius, c. 33. 21. Jerem. 1365. medius, cap. 28. 11. Ezech. 1273. medius non apponitur in fine libri, ſed in Maſora parva notatur, cap. 26. 1. Prophetæ minores pro uno libro habentur, in quo 1050. medius, Mich. 3. 12. Pſalm. 2527. medius, 78. 36. Prov. 915. medius, cap. 16. 18. Job 1070. medius, cap. 22. 16. Cantic. 117. medius, 4. 14. Ruth 85. medius, c. 2. 21. Threni non habent numerum adſcriptum: eſt autem, 154. medius, cap. 3. 34. Eccleſ. 222. medius, cap. 6. 10. Eſther 166. medius, c. 5. 7. Daniel. 157. medius, c. 5. 30. Eſdras & Nehem. 688. medius, Nehem. 3. 32. Chronic. 1. & 2. 1763. medius, 1 Chron. 27. 25. Summa omnium verſuum Vet. Teſtament. eſt, 23206. Hos verſus numerarunt, ne quis fraude vel negligentia verſum aliquem detruncaret, vel audacter adderet: quem finem an aſſecuti ſint, infra diſquiremus. 2. In verſibus etiam quædam obſervarunt quoad voces & literas, ex quibus conſtant: quorum quædam proponit D. Buxtorf. & alia multa quiſque colligere poteſt. Verbi gratia, unus verſiculus datur, conſtans ex 42 vocibus, & literis 160. ſcil. Jer. 21. 7. Duo ſunt tantum in Lege, quæ incipiunt a litera Samech, ſcil. Ex. 32. 8. Num. 14. 19. Et duo in Lege, quorum ſingulæ voces exeunt in Samech. viz. Gen. 32. 14. Num. 29. 33. Duo, in quibus quater eſt ויאמר. Geneſ. 22. 7. & 1 Reg. 20. 14. Tres ſunt, in quarum ſingulis ſunt 80 literæ, quorum unus notatur in Maſ. mag. Num. 36. 8. Sic 47 verſus ſunt, in quibus ſingulis ter legitur לא ut Gen. 21. 26. Verſus ſunt 123. in quorum ſingulis bis legitur ולא ut Gen. 13. 6. Hæc, inter alia innumera, proferre placuit, ut per ea de reliquis judicare quiſque poſſit. 3. Circa verſus etiam notarunt, in quibuſdam eſſe hiatum, ubi ſenſus eſt Ellipticus vel imperfectus: horum alii numerant 25. alii 28. ubi in libris quibuſdam vacuum ſpacium relinquitur. Primus eſt Gen. 4. 8. ubi Textus Hebræus habet, *Et locutus eſt Cain cum Abele fratre ſuo*: poſt hæc verba relinquitur ſpacium, quod LXX. & Cod. Samarit. ſupplent hoc modo; *Eamus in agrum*. Ad quem locum Maſora ait, eſſe 28 verſus deficientes in medio verſus, ſcil. quoad ſenſum, qui imperfectus videtur. At Gen. 35. 21. Maſora notat tantum 25 hujuſmodi loca, quam notam veriorem eſſe putat Buxtorf. Loca recenſet in Lege quatuor. Gen. 4. 8. & 35. 22. Num. 25. 19. ſive 16. 1. Deut. 2. 8. Reliqua ſunt Joſ. 4. 1. & 8. 24. Judic. 2. 1. 1 Sam. 14. 13. 20. 37. & 16. 12. & 19. 21. & 23. 2. 11. 2 Sam. 5. 2. 19. & 7. 4. & 24. 11. 1 Reg. 13. 20. Eſa. 8. 3. Ezech. 3. 17. & 44. 15. De quibuſdam tamen dubitat, an huc pertineant. 4. Ad verſus etiam pertinent notæ Maſorethicæ circa correctiones ſcribarum, voces ſcil. 18. quas ſcribas mutaſſe aiunt. Loca recenſentur ad initium libri Numer. & Pſal. 106. 20. De his locis egimus Proleg. de Textuum Original. integritate: ubi oſtendimus per ſcribas intelligi Eſdram & viros Synagogæ magnæ, qui loca iſta emendarunt, & veram lectionem reſtituerunt. 5. Huc etiam referri poteſt ablatio ſcribarum in quinque vocibus, de quibus Maſora Gen. 18. 5. Dicunt enim quinque eſſe voces, quibus in vulgaribus codicibus præpoſita erat litera Vau: quæ tamen in textu Authentico non extabat, ſed auferri debuit. Monent enim, iſtis locis ita legi non debere: quod perinde eſt, ac ſi auferri vellent, unde *Ablatio ſcribarum* dicta. Loca ſunt, Gen. 18. 5. ואחר *& poſtea*, pro, אחר, *poſtea*. Gen. 24. 55. ubi vox eadem. Num 12. 14. ubi ואחר in qua monet Maſora, Vau tollendum: at in libris pleriſque impreſſis manet. Pſal. 68. 26. ubi etiam ואחר, pro אחר. Pſal. 36. 7. ומשפטיך pro משפטיך ubi Maſ. magna tantum quatuor iſtiuſmodi locorum meminit, uno per errorem omiſſo: at Maſoram correxit Buxtorfius. Ad verſus etiam pertinet, quod in quatuor libris penultimum verſum repetunt, vel ejus ſaltem initium, viz. ad finem Eſaiæ, Thren. Malach. & Eccleſiaſtis: ut in libris, tam impreſſis, quam MSS. videre licet. Cauſam hanc reddunt, quod verſus ultimi iſtorum librorum deſinunt in minis, vel pœnis. Verſus vero penultimus benedictionem vel bonum aliquod habet: ergo, ne lectores triſtes diſcederent, verſus penultimos repetunt, ut læti diſcedant. Alii aliam cauſam reddunt, a dignitate verſuum penultimorum, qui ſæpe repetendi & ruminandi ſunt.

3. Ut verſus, ſic voces recenſuerunt: circa quas, 1 Annotarunt varias codicum lectiones, aliaque quæ ſub nomine Keri & Ketib comprehenduntur; cum vox ſcil. aliter in textu ſcribitur, aliter in margine legenda notatur: unde puncta, quæ voci marginali propria ſunt, voci textuali adſcribuntur. Horum variæ ſunt ſpecies: non enim omnia ad lectionis varietatem proprie pertinent. De his vero peculiari Diatriba dicendum eſt. 2. Notarunt voces quaſdam plene vel defective ſcriptas. Plenæ dicuntur, cum literæ Vau & Jod quieſcentes, exprimuntur, ubi non ſemper exprimi ſolent; vel cum He paragogicum additur perſonæ ſecundæ Præteriti, & ejus affixo. Defectivæ, cum voces ſcribuntur ſine literis Jod, Vau, Aleph, quieſcentibus, vel He finali, licet communiter cum iis ſcribi ſoleant. Non vero ad omnes ejuſmodi voces plenas vel defectivas annotarunt aliquid Maſorethæ: ſed ad eas maxime, quæ communiter ſcribi ſolent plene, & raro defective; vel communiter defective, & raro plene, ſecundum regulam Eliæ in Præf. 3. Maſ. c. 1. Cum dictiones plenæ plures ſunt, quam deficientes, numerarunt deficientes; e contra, cum deficientes ſunt plures, quam plenæ, numerarunt plenas. V. g. Gen. 2. 7. ויצר *& formavit*, notant ſemel ſcribi plene cum duplici Jod, cum alias communiter cum uno Jod ſcribatur. Jon. 2. 3. יסבבני *circumdedit me*, notat Maſora hoc verbum novies defective, id eſt, ſine Vau in medio reperiri, cum communiter Vau exprimatur. 3. Quædam notarunt circa vocum ſitum vel locum; reſpectu initii, medii, vel finis alicujus verſus, ut Gen. 1. 30. notant ולכל quater verſum incipere: loca vero alibi proferunt, ſcil. ad finem Deuteron. Gen. 1. 1. Maſora notat vocem הארץ quæ verſum ibi terminat, ter in fine verſus inveniri. Gen. 6. 4. Voces אחרי כן quæ ſunt in medio verſus, notantur ter inveniri ſimul in verſiculi medio: frequentiſſime vero hoc notant in particulis indeclinabilibus, ut in אשר, אל, את &c. 4. Significationis ambiguitatem in quibuſdam notarunt. Ut Gen. 19. 8. ad האל notant octies accipi in ſignificatione communi, ſcil. pro pronomine, cum alias ſit unum ex divinis nominibus. Huc etiam referri poſſunt voces, quas quis exiſtimare poſſit aliter legendas eſſe, vel propter ſenſum, vel quia aliter leguntur. Ad has notarunt סבירין *putantur*, ſcil. aliter legi poſſe, ut Ex. 4. 19. לך שב מצרים *iro, redito in Ægyptum*. Notant quinque loca eſſe, quæ putantur eſſe debere מצרימה quia ſcil. motus ad locum alias ſic exprimitur. Præcavent (ut quibuſdam placet) temeritatem audaculorum, ne aliquid immutare præſumant; vel, ut alii conjecturas ſuas proponant de alia lectione.

5. Verborum quorundam ſtructuram notant, cum verbum aliquod cum nomine certo, vel cum præpoſitione certa peculiariter jungitur, vel cum literis ſervilibus extra communem uſum; maxime vero vocum, quæ incipiunt a literis כלב & cum Scheva vel Patach ſequente Daghes punctatæ ſunt: ut verbum ירא cum את האלהים pro, *timere Deum*, ſepties occurrit: loca recenſet Maſora, Gen. 42. 18. Sic Gen. 1. 22. ad בַּיַּמִּים notant, tria eſſe Dagheſſata, ſcil. cum Patach ſub ב ſequente Daghes etc. 6. Multas etiam voces numerarunt Maſorethæ, quoties ſcil. in Bibliis inveniuntur. Ut Jon. 3. 6. notant vocem וַיַּעֲבֵר novies reperiri: loca vero, ubi occurrunt: non ſemper exprimunt. 7. Notarunt etiam voces 15. quæ ſuperne uno vel pluribus punctis notantur: quarum 10. ſunt in Lege, 4. in Prophetis, & una in Hagiographis. Hæc puncta vero non ſunt vocalium notæ, ſed ad myſteria quædam notanda appoſita eſſe volunt; quæ Legis Oralis pars erant: hodie vero per frequentes diſperſiones oblivioni fere tradita. Antiqua eſt horum punctorum mentio in Talmude Tract. Berachoth. c. 1. & libro Zohar: unde quidam ad Eſdram & viros Synagogæ magnæ referunt. Ut vero facile concedam, a poſterioribus Maſorethis non eſſe adſcripta, qui puncta vocalia invenerunt, quia ante Talmudem extiterunt: ſic non facile credam ab Eſdra vel Prophetis appoſita eſſe; ſed poſt eorum tempora caſu (ut alia ejuſmodi) in textum irrepſiſſe: vel forte conſulto a quibuſdam Judæis addita, ut inde myſteria quædam de textu depromerent: Poſteriores vero mutare noluiſſe, ſed quaſi ab Eſdra vel ſacris Scriptoribus adjecta eſſent, ſuperſtitioſe retinuiſſe: quod ipſis ſolenne eſt. Myſteria enim, quæ a Maſorethis eliciuntur, plane ridicula ſunt, & Spiritu Dei indigna, ſuperſtitionem Rabbinicam olentia. Loca vero ſunt Gen. 16. 5. In וּבֵינֶיךָ ſupra Jod poſterius punctum affigitur: vox vero hæc non plene ſcripta eſt in tota Lege, niſi hoc loco cum duplici Jod, ad hoc myſterium ſcil. notandum. Sara his verbis cum Abrahamo expoſtulat, dicens, *Judicabit Deus inter me* וּבֵינֶיךָ *et inter te*. Hoc vero verbum cum duplici Jod, ſignificare poteſt, (*et inter filium tuum*:) unde volunt Saram, licet voce externa Abrahamum alloquens, dixit, *Judicet Deus inter te et me*, tamen tacite in animo, Hagaram, dixiſſe: ſcil. *Judicet Deus inter me* וּבֵינֶיךָ *& filium tuum*, quem ſcil. Hagar in utero geſſit; ita ut Abrahamum voce, & ancillam animo allocuta ſit: & ob hoc magnum myſterium ſcil. Rabbini nonnulli nugantur, hanc vocem ſuperne punctatam eſſe. Quis vero ferat, ut iſtiuſmodi ineptiæ ſacris Scriptoribus adſcriberentur? 2 locus Gen. 18. 9. אֵלָיו *ad eum*, ubi Aleph, Vau, & Jod punctata ſunt. (3.) Gen. 19. 33. וּבְקוּמָהּ *& cum ſurgeret illa*: punctum eſt ſupra Vau. (4.) Gen. 33. 4. וַיִּשָּׁקֵהוּ *& oſculatus eſt eum*, ubi 4. literæ punctatæ. (5.) Gen. 37. 12. אֶת (6.) Numer. 3. 39. וְאַהֲרֹן *& Aharon*: ubi omnes literæ punctatæ. (7.) Num. 9. 10. רְחֹקָה *longinqua*, ubi He punctatum. (8.) Num. 21. 30. אֲשֶׁר, quod duobus punctis notatur. (9.) Num. 29. 15. וְעִשָּׂרוֹן *& decimam*. Maſora notat hanc vocem eſſe punctandam; ſed in Bibliis omittitur, forte errore Typographorum. (10.) Deut. 29. 29. לָנוּ וּלְבָנֵינוּ, *nobis & liberis noſtris*: ubi plures punctantur. (11.) 2. Sam, 19. 20: יָצָא *Egreſſus eſt*, ubi omnes literæ punctantur. (12.) Eſa. 44. 9. הֵמָּה *ipſa*, ubi He punctatum. (13.) Ezech. 41. 20. הַהֵיכָל *templi*, ubi 4. puncta. (14.) Ezech. 46. 22. מְהֻקְצָעוֹת *angulata*, ubi plura puncta. (15.) In Hagiographis una iſtiuſmodi vox eſt. Pſal. 27. 13. לוּלֵא *niſi*, ubi Maſora notat, hanc vocem punctatam eſſe ſupra & infra. Rationem agnoſcit Buxtorf. inſipidam reddi in Talmude, loc. cit. quam idcirco negligit.

4. Ut verſus & voces; ſic etiam literas, tam conſonantes, quam vocales, recenſuerunt Maſorethæ. 1. Circa conſonantes, quas vulgo vocant literas 22 Alphabeti, notarunt quædam ſpectantia, tam quantitatem, quam ſitum, & numerum. Reſpectu quantitatis, quaſdam notarunt in Textu, reliquis majores, quaſdam minores, quaſdam quaſi ſuſpenſas ſupra reliquas in eadem linea, quaſdam inverſas, quaſdam medias in quolibet libro. Reſpectu numeri, ad calculum revocarunt, quot literæ occurrant in ſingulis libris, quot ex quinque finalibus, quot in omnibus libris Vet. Teſtamenti. Licet vero labor hic immenſus ex magna parte inutilis ac ſuperfluus videatur, parumque conducat ad textus Hebraici integritatem conſervandam (de quo poſtea:) libet tamen ſingula lectori proponere, ejuſque judicio ſubjicere.

5. Literæ majuſculæ conſtituunt in Lege Alphabetum, quibuſdam tamen literis geminatis, & una triplicata. Catalogum recenſet Maſora initio Geneſis, & initio libri Chron. ſed cum diſcrimine circa Vau, Teth, Lamed, Nun, Samech, & Pe finale, ut ſuis locis videbimus. Harum mentio eſt in Talmude, tract. סופרים ſive de ſcribis, unde & Maſorethis Tiberienſibus antiquiores ſunt. Tempus vero, quo in textu introductæ ſunt, exacte notare non poſſumus. Quod vero quidam, qui Maſoram ad Eſdram & Synagogam magnam referunt, ſtatuunt myſteria quædam in his literis, ut & reliquis, olim fuiſſe Hebræis nota; hodie vero oblivioni tradita, probare non poſſum. Quicquid enim antiquiores de iis judicabant; certe myſteria, quæ a poſterioribus Maſorethis & Rabinis traduntur, mera ſomnia ſunt, & gerris Siculis vaniora: ut cum litera ג majori forma ſcribitur, Levit. 13. 33. in והתגלח volunt memoriale eſſe trium, qui radi tenebantur. ſcil. Nazaræorum, pollutorum, & Levitarum, qui 13 annum exceſſerant. ב in voce בראשית Gen. 1. 1. ad denotandum duplex opus Creationis, ſcil. cœli & terræ. א in voce *Adam* אדם 1. Chron. 1. 1. ad denotandum primum hominem, unde humani generis origo. ד Deut. 6. 4. in אחד *unus*, ad denotandum Deum unicum eſſe in 4. mundi partibus &c. Quis vero non videt hæc eſſe mera hominum commenta; a ſacris ſcriptoribus nequaquam intenta vel cogitata? Literæ vero iſtæ non in omnibus Bibliis exprimuntur. Munſterus ex ſuis eliminavit: in aliis editionibus quædam notantur, quædam omittuntur. Cum tamen in pleriſque editionibus majoribus retineantur, etiam in noſtra exprimi curavimus: & ne qua operarum negligentia omittantur, earum Catalogum hic ſubjicimus. De his, ut & de minuſculis, inverſis, ſuſpenſis, finalibus, in dictionis medio, & e contra, eorum ſententiæ accedimus, qui ſtatuunt errore librariorum, vel caſu fortuito, in textum primo irrepſiſſe: ſcribas vero poſteriores, qui cum codices alios exſcriberent, talium literarum quantitatem & ſitum obſervantes ex libris vetuſtioribus, certo conſilio a majoribus ita ſcripta fuiſſe ſibi perſuaſerunt; & ex innata gentis ſuperſtitione myſteria neſcio qualia ex eis elicuere: (quæ a poſteris, qui a majorum placitis vel latum unguem diſcedere nefas arbitrantur, potius aucta, quam imminuta ſunt, & ambabus manibus accepta ac firmiter retenta:)

vel Judæos quoſdam antiquiores, qui ex textu per Cabalam alios ſenſus, myſticos ſcil. præter literalem hauſere, has literas iſto modo ſcripſiſſe: quas poſteriores ab Eſdra profectas eſſe, ſtulte ſibi perſuaſerunt. Catalogus literarum majuſcularum & minuſcularum ſequitur.

א in *Adam* אדם 1. Chron. 1. 1.
ב in בראשית *In principio*. Geneſ. 1. 1.
ג in והתגלח *& raditur*. Lev. 13. 33.
ד in אחד *unus*. Deut. 6. 4.
ה in הליהוה *an Domino*. Deut. 32. 6.
ו geminum, in גחון *venter*. Levit. 11. 42. ubi mediam hanc literam eſſe volunt Pentateuchi, & in ויזתא Eſth. 9. 9.
ז in זכרו *recordamini*. Mal. 3. 22.
ח in חור *candidum*. Eſth. 1. 6.
ט geminum, in שבטו *virga ejus*. Job. 9. 34. & in טוב *bonus*. Eccleſ. 7. 1.
י in יגדל *magnificetur*. Numer. 14. 17.
כ in וכנה *& ſurculus*. Pſal. 80. 16.
ל bis occurrit, in וישלכם *& disjecit eos*. Deut. 29. 26. & in והלטאה *& lacerta*. Levit. 11. 30.
מ bis occurrit, in משלי *proverbia*. Pro. 1. 1. & in שלשים *Abnepotes*. Gen. 50. 23.
נ ter occurrit, in נצר *ſervans*. Ex. 34. in ליני *pernocta*. Ruth. 3. 13. ubi 7. Orientales non Nun, ſed Lamed pro majuſcula ponunt, & in משפטן *cauſam earum*. Num. 27. 5.
ס geminum, in סוף *ſumma*. Eccleſ. 12. 13. & in ויהס *& ſilere fecit*. Num. 13. 30.
ע in שמע *audi*. Deut. 6. 4.
פ geminum, in בשפרפרא *ſumma aurora*. Dan. 6. 20. & in ובהעטיף *& in ſerotinando*. Gen. 30. 42.
צ in צפו *ſpeculatores ejus*. Eſ. 56. 10.
ק in קן *nidus*. Pſal. 84. 4.
ר in אחר *alius*. Ex. 34. 14.
ש in שיר *Canticum*. Cant. 1. 1.
ת etiam geminum, in תמים *integer*. Deut. 18. 13. & in ותכתוב *& ſcripſit*. Eſth. 9. 20.

Literas etiam minuſculas annotarunt, reliquis minores, ad numerum 33. per ſingulas literas Alphabeti. Quædum tamen ſunt triplices, una quadruplex: de quibus idem dicendum, quod de majuſculis, in quibuſdam libris non exprimi; in aliis plures vel pauciores, ut videre eſt apud Buxt. in Tiberiade, qui quaſdam ab Elia in Maſora omiſsas ſupplevit. Significant vero in genere ex mente Rabbinorum, rei de qua agitur, *diminutionem* vel *contemptum*: & ex eodem fonte profluxerunt, quo majuſculæ. Earum etiam mentio fit in Talmud tract. de ſcribis: recenſentur initio Levitici, & initio Maſoræ magnæ.

א minuſculum, eſt in ויקרא *& clamavit*. Lev. 1. 1. Myſteria Rabbinica hujus & reliquorum, vid. apud Buxtorf.
ב in הב, *da*. Prov. 30. 15.
ג in וגיש *& gleba*. Job. 7. 5. denotat minutas pulveris partes, in quas corpus poſt mortem redigitur.
ד in אדם *Homo*. Prov. 28. 17.
ה in בהבראם *quando creata ſunt illa*. Gen. 2. 4.
ו eſt geminum, in שלום *pax*. Num. 25. 12. dein in לשוא *in vanum*. Pſal. 24. 4.
ז in ויזתא Eſth. 9. 9.
ח in חף *nitidus*. Job. 33. 9.
ט duplex, in טבעו *demerſa ſunt* Thren. 2. 4. & in וטהרתם *& mundi eritis*. Num. 31. 24.
י in תשי *oblitus es*. Deut. 32. 18.
כ in ולבכתה *& ad deflendum eam*. Geneſ. 23. 2.
ל in לוא *non*. Thren. 1. 12.
מ triplex, in מוקדה *aduſtio*, Levit. 6. 9. In ממרים primum מ, *rebelles*. Deut. 31. 27. & in וטהרתים *& mundavi eos*. Neh. 13. 30.
נ quater invenitur, in נעו *vagantur*. Thren. 4. 14. In Eſa. 44. 14. ארן *ornus*. Jer. 39. 13. In ונבושזבן *& Nebuſchazban*. & Pro. 16. 28. In נרגן *ſuſurro*. In tribus ultimis Nun finales ſunt minuſculæ.
ס duplex. Nah. 1. 3. in בסופה *in tempeſtate*, & Pſalm. 27. 5. in בסכה *In tabernaculo ſuo*.
ע in לעות *ad pervertendum*. Thr. 3. 36.
פ prius in בשפרפרא *in ſumma aurora*. Dan. 6. 20.
צ duplex. Jer. 14. 3. וצוחת *& clamor*. & Job. 16. 14. פרץ *ruptura*.
ק bis occurrit. Gen. 27. 47. in קצתי *tædet me*, & Ex. 32. 25. בקמיהם *inter adverſarios eorum*.
ר bis etiam occurrit. Ex. 23. 19. & 34. 26. ראשית בכורי *principium primitiarum*: ſed Maſora parva non exprimit, ad quem locum referri debeat, & Maſora finalis aliud ſubſtituit. In Eſth. 9. 9. in פרמשתא
ש in Eſth. 9. 7. In פרשנדתא
ת In Eſth. 9. 9. in פרמשתא

6. Tertio notarunt literas quaſdam ſuſpenſas, & unam, ſcil. נ in verſam. Suſpenſæ notantur in Maſora ad Judic. 18. 30. & Pſal. 80. 14. Nun ſuſpenſum eſt Judic. 18. 30. in מנשה *Menaſſes*. Ain in 3 locis Pſal. 80. 14. מיער *ex ſylva*. Job. 38. 13. in רשעים *improbi*, & v. 15. מרשעים *ab improbis*. Nun vero inverſum eſſe in novem locis, notat Maſora. Num. 10. 35. & Pſal. 107. 23. Loca ſunt, Num. 10. 35. בנסע *in proficiſcendo*: ubi Nun inverſum eſt, ut innuatur, ſic retrorſum agendos eſſe omnes hoſtes Iſraelis. Quis hic non miretur acumen Rabbinicum? Imo quis non indignetur talia ad ſacros ſcriptores referri? Num. 11. 1. כמתאננים *quæritantes*. Reliqua ſunt in Pſal. 107. ubi tamen, Nun inverſum non cernitur in textu, ſed figura Nun inverſi ponitur in marg. in Bibl. Venetis. Primum eſt v. 23. באניות *in Navibus*. 2. v. 24. ונפלאותיו *& mirabilia ejus*. 3. v. 24. in quo nullum eſt Nun: unde Maſora hoc loco mendoſa eſt. 4. v. 26. נפשם *anima ipſorum*. 5. וינועו *& vagantur*. v. 27. 6. & v. 28. in quo tamen nullum Nun invenitur. 7. verſ. 40. נדיבים *principes*. His quidam addunt Nun in חרן Gen. 11. ult. de quo nihil apud Buxtorf. Tamen Rabbi. Salom. in explicatione legis. & R. Bechai notant, Nun inverſum ſcribi debere, & Maſora notat ad marginem נון הפוכה *Nun inverſum*: in nullis tamen libris MSS. vel impreſſis, inverſionis iſtius extat veſtigium.

7. Quarto notarunt literas Mem & Nun, in quibuſdam locis irregulariter ſcribi, ſcil. Mem clauſum in medio dictionis, Eſ. 9. v. 7. לםרבה & Mem apertum in fine Neh. 2. 13. הם. Nun etiam medium ſcribitur in fine vocis. Job. 38. 1. מנ *ex*. & in quibuſdam libris Keri marginale monet legendum cum Nun finali מן. De his quædam diximus Proleg. de antiquis literis Hebraicis: quo lectorem, qui plura deſiderat, remittimus. Notarunt etiam literam mediam cujuſque libri, & libri cujuſque literas omnes, ut ex reliquiis quibuſdam iſtiuſmodi Maſoræ adhuc ſervatis colligitur. Nam Levit. 11. 42. ad Vau in voce גחון notat Maſora, literam Vau eſſe literam mediam legis: quod etiam notatur in Talm. lib. Kidduſchin. cap. 1. Sic Pſal. 80. 14. In מיער *ex ſylva*, litera Ain notatur eſſe media libri Pſalmorum, ut & legitur in Talm. eodem loco. Literas etiam ſingulorum librorum numerarunt. In fine Geneſ. poſt verſiculorum numerum addunt numerum literarum iſtius libri eſſe, 4395. quod tamen, monente D. Buxt. intelligendum eſt de ultima ſectione iſtius libri, non de toto libro. Elias Lev. Præf. 3. dicit, literas totius Legis eſſe, 600045. & literas primæ ſectionis eſſe, 1915. quem calculum tamen falſum eſſe, monet idem Buxtorf. qui putat eſſe ultra 5000. Ita fecerunt in reliquis libris, licet in Maſora hodierna illorum calculi non extent: nam haud dimidia eſt pars Maſoræ, quam in Bibliis impreſſis habemus.

8. Numerarunt etiam, quoties literæ 5. finales, quas vocant, in toto Vet. Teſt. occurrunt. Notarunt Caph finale inveniri vicibus 10981, Mem finale 24973, Nun 8719, Pe 1975, Tzade 4872. Summa totalis eſt 51520. Eaſdem literas intermedias etiam ad calculum revocarunt. Caph 37272. Mem 52805, Nun 32977, Pe 20750, Tſade 16950 vicibus reperiri. In toto 160754. Numerarunt etiam quoties ſingulæ Alphabeti literæ per totum V. Teſt. reperiuntur. Quod ex carmine de hoc compoſito per Saadiam Gaon, qui Babylone floruit poſt annum Chriſti 900. & Vet. Teſt. ex Hebræo in Arabicum tranſtulit, conſtat: quod ex Elia proponit Buxt. c. 18. Comment. Maſor. Singularum vero literarum ſummam, Tabula ſequens declarat.

א 42377.	ו 76922.	כ 48253.	ע 20175.	ש 32148.
ב 38218.	ז 22867.	ל 41517.	פ 22725.	ת 59343.
ג 29537.	ח 23447.	מ 77778.	צ 21882.	
ד 32530.	ט 11052.	נ 41696.	ק 22972.	Summa totalis
ה 47554.	י 66420.	ס 13580.	ר 22147.	815280.

Hos vero literarum numeros collegit Saadias ex Maſoræ ſchedis, quæ tunc extabant, nobis vero ignotæ ſunt: & fortaſse fidelius & multo certius in Maſora, quam in Saadiæ rythmis exprimebantur. Unicuique vero literæ verſum Biblicum ſubjungit, qui eundem numerum, quem literis prius expreſserat, vocibus integris deſignaret. An vero hic numerus bene ſubductus ſit, a multis (idque non ſine cauſa,) dubitatur. Schick. in Bechinhap. p. 47. ſupputationem quandam conjecturalem inſtituit, per paginam unam vel alteram: unde numerum multo majorem eſse conjicit. Certe ſi vera ſit Eliæ ſupputatio, qui ultra 60000. in ſolo Pentateucho colligit, numerus multo major exurget per omnes libros Vet. Teſtamenti. Suſpicatur itaque Schickardus, literas tantum quæ in Prophetis et Hagiographis continentur, ſub hoc calculo comprehendi: cui ſi addantur literæ in Pentateucho, ſcil. 600045. exurget numerus, 1415325. Alii hanc viam tentarunt. Primo literas unius paginæ numerarunt, quas per paginarum numerum per tota Biblia multiplicant: unde numerum, 1200000. literarum in toto Vet. Teſt. collegerunt. Quiſnam vero ſit numerus certus & exactus, nemo adhuc (quod ſciam) demonſtravit: nec videtur, moraliter loquendo, poſſibile eſse calculum exactum conficere, cum vix poſſibile ſit librum aliquem ita exacte correctum invenire, in quo literarum quarundam mendæ non reperiantur: literæ etiam multæ ita ſibi ſimiles ſunt, ut facile poſſit calculator unam pro alia legere, ſi nullus eſset error in ipſo codice: unde calculus neceſsario falſus conficitur. Nec video, quomodo ad textus ſacri integritatem conſervandam labor hic inutilis inſervit, ut poſtea oſtendemus.

9. Judæos imitati ſunt Arabes, aliique Muhammedani in Alcorano ſuo; idque non tantum in punctatione, & variarum lectionum collectione, ſed etiam in verſuum, dictionum, & literarum calculo conficiendo: quem teſtatur Cl. Hottingerus Theſ. Philol. lib. 1. cap. 3. ſect. 4. in MS. quodam Arabico ſe inveniſſe, in quo numerantur verſus in Alcorano. In exemplari Medinenſi priori, 6000. In Medinenſi altero, 6216. In Meccenſi, 9219. In Cufenſi, 6236. In Bozorenſi, 6216. In Syriaco vel Schanienſi, 6226. Literarum numerus, 323015. Nec defuerunt inter Chriſtianos, qui non tantum στίχους numerarunt in Nov. Teſt. ad finem cujuſque libri, quorum diſtinctio utiliſſima fuit; ſed & verſus & literas librorum quorundam Vet. Teſtamenti, ut in MSS. Syriacis quibuſdam invenimus, de quibus alibi.

10. Circa vocales, earumque punctationem, & accentuum notas, magnam eamque utiliſsimam operam navarunt Maſorethæ. Idque primo in punctorum inventione: quibus textum non pro arbitrio, ſed ſecundum veram & receptam lectionem a ſacris ſcriptoribus ad ipſorum tempora conſervatam punctarunt: unde facilior lectio, & textus ambiguitati ac corruptioni minus obnoxius redditur: hoc enim ipſorum inventum fuiſse, ſupra, ni fallor, ſatis clare probatum. Etſi vero punctorum vocalium & accentuum notas plurimas ſine neceſsitate multiplicarunt, & minori compendio idem efficere poterant: tamen, quin utiliſsimum hoc eorum inventum fuerit, nemo iverit inficias: unde & in aliis linguis Orientalibus idem imitati ſunt Arabes, Syri, Perſæ, &c. Poſt punctorum appoſitionem, multa annotarunt poſteriores Maſorethæ, circa vocalium lectionem rectam, & irregularem multorum punctationem, ne quis eas, mendoſas eſſe ſuſpicans, mutare tentaret: ut cum vox irregulariter, ſine cauſa legitima, contra formam communem, & ſimilium vocum analogiam, punctata eſt: cujus extant exempla plurima. Inſolens etiam & inconſtans ratio in punctis Daghes & Mappic, contra analogiam Grammaticam notatur. Annotarunt etiam vocum quarundam ſtructuram, quæ cum aliis, vel cum literis ſervilibus contra regulas communes conſtruuntur. Multas etiam voces hoc vel illo modo punctatas numerarunt, quoties ſcil. in Scriptura inveniantur: & loca ſæpe indicant. Monet vero D. Buxtorf. Tiber. lib. 1. cap. 13. In Maſora magna, vocales tantum nominari Camets & Tſere; ſub Camets vero Patach, ſub Tſere Sægol comprehendi: poſteriores vero Rabbinos, qui Maſoram parvam ex magna collegerunt, diſtinctionis cauſa eas vocaſse Camets parvum,

vum & Patach parvum. Maſora vero parva, interdum Vocalium iſtarum & aliarum nomina exprimit, interdum nudam figuram ponit: quod fit in iis tantum vocibus, ubi periculum aliquod eſſe videretur erroris in lectione, vel quod alibi ſic non occurrant, vel ut diſtinguerentur ab aliis locis, ubi aliæ vocales legebantur. Exempla ubique obvia in Bibliis Venetis & Baſileenſibus, ut Gen. 3. 22. ad vocem כְּאַחַד notat utraque Maſora, duodecim eſſe cum Patach, ne ſcil. hæc ab incauto confunderentur cum כְּאֶחָד quorum ſunt 7. quæ notantur in Maſora ad Eſa. 65. ad finem. Ad finem Gen. 2. 22. ad וַיִּצֶלַע notat Maſora parva, formam ejus juſtam eſſe Camets parvum & Patach magnum, id eſt, Tſere & Patach. Abſque hac nota facilis eſſet lapſus, ut ſcriberetur Segol ab initio, ut alibi ſæpe ſcribitur juxta formam יֶשַׁע & ſimilium, quibus tertia gutturalis eſt ח vel ע. De accentibus etiam quædam obſervarunt; at non adeo frequenter, ac in vocalibus: cum non tam ſignificationi, quam pronunciationi inſerviant. Nam etſi ſenſum per membra ſententiæ accentus indicant: tamen (obſervante eodem) de hoc nihil monent. At cum vocales per accentus diſtinguentes mutantur, vel non mutantur; id obſervant aliquando, cum a communi uſu ratio aliqua peculiaris inerat diverſa: ut Geneſ. 3. 11. ad לְךָ Maſora utraque notat eſſe quatuordecim cum accentu Sakeph in Lege: ubi legendum לְךָ non לָךְ ut uſus in pauſis aliter poſtulat. Tandem, cum vox aliqua cum accentu contra uſum communem notatur; monent, talem accentum illo loco eſſe debere, etſi vox ſæpius alibi alio accentu notetur: ut Jon. 1. 3. ad vocem בָּאָה cum accentu in ultima ſyllaba, Maſora parva notat, hoc verbum occurrere undecies in Bibliis cum accentu Milra. i.e. in ultima ſyllaba. Sic cum vox aliqua contra naturam accentus eſt punctata, hoc caſu tum accentum, tum vocalem notant, ne quis mendam ſcribæ eſſe putaret, ut כֵּן cum accentu ſemper habet Tſere: at cum accentu privatur, & ſequenti voci per Maccaph conjungitur, habere debet Sægol. At contra hanc regulam, obſervant ad Gen. 17. 17. ſepties extare hanc vocem, cum Patach parvo, id eſt Sægol; & e contra quater cum Tzere & Maccaph, contra uſum communem. Infinita hujuſmodi occurrunt: quædam etiam, quarum cauſa nos latet, auctoribus fortaſſe perſpecta, quorum rationem reddere non poſſumus.

11. Hæc paulo fuſius de materia Maſoræ. Formam quod attinet, alia fuit olim, quam quæ hodie in Bibliis impreſſis conſpicitur, ut ex Elia obſervarunt D. Buxtorf. Schickard. Joh. D' Eſpeires, & alii. Non enim textui Hebræo in margine adſcripta erat; ſed in chartis ſive ſchedis ſeparatis obſervationes ſuas annotarunt, quas publice in ſcholis diſcipulis ſuis explicabant. In tantam etiam molem excreſcebant, ut textum Biblicum ſuperarent, teſte eodem Elia: unde in marginibus Bibliorum commode deſcribi non poterant. Deinde non ſimul & ſemel, nec ab uno auctore notæ iſtæ collectæ ſunt; ſed a diverſis auctoribus, variiſque temporibus; imo per plura ſecula compilatæ, noviſque obſervationibus indies auctæ: cum poſteriores prioribus ſemper aliqua nova addiderint; adeo ut inſtar Crocodili, (quem, quamdiu vivit, creſcere & augeri ſcribunt,) nova incrementa quotidie faceret Maſora, nec in hunc diem (teſte eodem Buxtorf.) finem perfectum aſſecuta ſit. Hanc vero fuiſſe antiquam Maſoræ formam, teſtantur antiquiſſ. exemplaria MSS. quæ hodie apud Judæos ſunt in Pergameno per libros ſeparatos conſcripta: ex quibus R. Jacob Ben Chajim ſuam, quæ in Bibliis Venetis primo, poſtea & in Baſileenſibus imprimitur, extraxit: nec enim omnia publicavit, ſed ex pluribus ſchedis, quæ ſibi potiora viſa ſunt, extraxit: quæ cum Bibliis Venetis prodierunt, rejectis vel omiſſis reliquis, quæ major pars erant. Talibus etiam uſus eſt Elias. Tale etiam habuit Capnio ex dono Maximiliani I Rom. Imperatoris, quod conſcriptum erat ante aliquot ſecula pro Aben Ezra, minutiſſimis literis exaratum; nec per lineas, ſed per varias animalium formas quaſi depictum, quod Schickard. præf. ad Bechin. Happ. teſtatur ſe vidiſſe, & jam eſſe apud Marchionem Badenſem. Alterius etiam meminit D. Buxtorf. in Bibliotheca Palatina aſſervati. Cum vero variæ Maſoræ exemplaria MSS. in publicum prodirent, & apud populum innoteſcerent, cœperunt Maſorethæ vana ſcientia tumidi, & ut popularem auram captarent, (referente D. Buxtorf.) & pecunias corrogarent, notas ſuas ad ſingulas paginas Bibliorum adſcribere; quaſdam ad partem paginæ ſuperiorem, quaſdam ad inferiorem, quaſdam ad latera deſcribendo, ut in Bibliis quibuſdam MSS. antiquis videre licet: unde magna confuſio & multiplices errores orti, de quibus conqueritur Elias Levita. Habeo tale exemplar Bibliorum MS. ante annos 300 exaratum, cum variis notis Maſorethicis, quæ tam minutis characteribus deſcriptæ ſunt, ut oculorum aciem effugiant. Sic vero per partes ad textum adſcriptæ erant, confuſe, & mendoſe, donec typis primus edidit cum Textu Hebræo, Bombergus Typographus celebris Venet. uſus in hoc opera Judæi illius Tunetani, R. Jacob Ben Chajim, quem magna ſumma conduxit: qui collectis undique & collatis notis Maſorethicis, ſive per libros ſeparatim, ſive cum textu conjunctim ſcriptis, & poſt plurima errata correcta, in hodiernam formam reduxit, quam in Bibliis Venetis videmus, multis quidem erroribus conſperſam: quos tamen magna ex parte correxit Buxtorf. in Bibliis ſuis. Eſt autem hæc Maſora, vel potius Maſoræ pars reliqua (nam ex majori parte, ut dixi, periit) duplex, Textualis & Finalis. Textualem in magnam & parvam dividunt. Parva ex magna contracta eſt: & ad latus interius, vel ſi materia poſtulat, ad exterius, literis numeralibus, vocibus decurtatis & ſymbolicis, breviter deſcribitur. Loca Scripturæ hic non deſignantur, niſi vox bis tantum occurrat: tunc enim locus alter, una alteraque voce ad ב׳ adjecta recenſetur. Numerus major aliquando per verba ſymbolica, idque lingua Chaldaica, exprimitur. Nota Maſorethica refertur ad vocem in textu, quæ circello notatur: ſi vero plures ſint, notæ ipſis ordine reſpondent. Si vero ad medium duarum vel plurium dictionum circellus ponatur, nota Maſorethica ad omnes conjunctim refertur. Hæc & alia ejuſmodi ad Maſoræ uſum ſpectantia apud D. Buxtorf. habentur, Clave Maſor. c. 1. Maſora magna Textualis eſt, quæ cuique paginæ ſupra & infra textum, & aliquando ad latus, cum Comment. Rabb. totum ſpacium non explent, adſcribitur. Hic voces præcipue recenſentur, & loca Scripturæ enumerantur, quæ in parva omittuntur. Primo enim ponunt vocem textus, deinde numerum quoties reperitur: & tandem loca Biblica notantur, quæ aliquando per &c. omittuntur, & ad alium locum referuntur. Puncta duo notam Maſorethicam finiunt, & duo apices indicant verba Ben Chajim, qui Maſoram ordinavit. Huc ſpectant & Maſoræ præliminares, quæ in librorum quorundam veſtibulo circa vocem primam majuſculam ponuntur: quarum notæ non ſemper ad textum iſtum ſpectant, ſed generalia quædam plerunque continent, occaſione ex textu capta. Maſora magna Finalis in fine Bibliorum diſponitur ordine Alphabetico, & inter alia habet plurima, quæ in Textuali Maſora ob ſpacii anguſtiam adſcribi non poterant. Voces proponit ſecundum duas priores literas radicales, unde vox incipit: primo autem generalia quædam præmittuntur, quæ ad talem literam, ejuſque communes affectiones ſpectant: tum ad voces ipſas ſecundum formam radicis progrediuntur: ſæpe tamen peccant, cum voces non ſecundum formam radicis, ſed ſecundum formam derivativam in aliena litera proponunt; unde confuſio magna, obſervante Buxtorf. Nec proponunt librum & caput in vocibus recenſendis, (hæc enim ex Concordantiis petenda;) ſed verba quædam ex verſu, ubi iſta habentur, repetuntur. Loca vero Biblica vel ſtatim adducunt, vel ad Textualem Maſoram relegant. Videatur D. Buxt.

12. De authoribus Maſoræ non una eſt omnium ſententia. Quidam ad Moſem & traditionem e monte Sinai, ut omnia ſua ſomnia & deliria, referunt: quod plane ineptum, cum vix quarta veteris Teſt. pars per Moſem tradita, vel ejus tempore conſcripta ſit: Maſora vero continet obſervationes per omnes libros Vet. Teſtamenti. Judæorum plerique Eſdram & viros Synagogæ magnæ, inter quos Prophetarum ultimi numerantur, auctores Maſoræ faciunt. Alii denique ad Maſorethas Tiberienſes circa annum Chriſti 500 notas referunt Maſorethicas: non negant tamen, quin variis ſeculis a variis auctæ & continuatæ fuerint. Quod mihi videtur vero conſentaneum, paucis expediam. 1. Certum eſt, notas has Maſorethicas, nec ſimul, nec ab uno auctore, collectas fuiſſe; ſed per varia ſecula a diverſis auctoribus compilatas. Hoc tandem omnes concedunt, Buxtorf. Joh. D' Eſpeires, &c. Unde Elias præf. 2. in Maſor. Hammaſor, ait, *notas illas ejuſmodi eſſe, ut ſemper iis aliquid novi adjici poſſit, & novæ indies excogitari poſſint.* Hoc etiam res ipſa clamat, cum notæ circa voces irregulariter punctatas, & de earum numero, neceſſario ſupponunt punctationem multo ante factam; & Maſoretharum diſtinctio in priores & poſteriores plane arguit, diverſis temporibus eos ſcripſiſſe. 2. Conſtat etiam, quaſdam notarum Maſorethicarum partes, collectas fuiſſe ante confectum Talmud: ideo tota Maſora non eſt a Tiberienſibus. Hoc patet ex vocibus ſuperne punctatis, & ex literis majuſculis, minuſculis, ſuſpenſis, inverſis: quarum expreſſa fit in Talmude mentio, prout ſupra notavimus. 3. Eſdram, vel ſacros ſcriptores, & magnæ Synagogæ viros, fuiſſe auctores Maſoræ, vel alicujus partis Maſoræ, nulla ſolida ratione hactenus probatur: imo multa potius ſuadent contrarium. Nam punctorum vocalium & accentuum inventio, & ad textum appoſitio poſt Talmud facta eſt, ut ſupra evicimus: at maxima pars Maſoræ eſt circa voces punctatas, & punctatione, ut fundamento nititur. Notæ vero circa literas majuſculas, minuſculas, ſuſpenſas, inverſas, Mem & Nun medias & finales, &c. plane ſuperſtitionem olent Rabbinicam; & ſacris ſcriptoribus, viriſque θεοπνεύστοις indignæ ſunt, circa quas futilitatem ſuam vel pueris ridendam præbent Rabbini, dum earum rationes reddere conantur. Varias vero lectiones, quæ ſub Keri & Ketib nomine veniunt, nemo ſacris ſcriptoribus adſcribet, qui perpendet, quod in Eſdræ, Danielis, Zach. & Malachiæ prophetiis iſtiuſmodi notæ inveniuntur: nemo enim mente ſanus affirmaverit, ipſos veram in propriis ſcriptis lectionem ignoraſſe; vel quas in diverſis codicibus invenerant, ſub ק in margine annotaſſe. Numerum vero vocum & literarum in ſingulis libris colligere; item medias literas &c. cujuſque libri annotare; res eſt plane inutilis, nec quicquam ad integritatem textus conſervandam faciens: ut antea oſtendimus, & ſtatim clarius demonſtrabimus: ita ut viris iſtis divinis talia aſcribere, non aliud eſt, quam magna injuria eos afficere. Cum itaque quicquid in Maſora aliquid habet utilitatis, longe poſt Eſdræ tempora inventum ſit; reliqua vero, quæ plane inutilia vel ſuperſtitioſa ſunt, nefas ſit Prophetis aſcribere, ſequitur nullam Maſoræ partem ab iis compoſitam eſſe. Certe ſi tales habuiſſet auctores, divinæ eſſet auctoritatis, ut reliqua Scriptura, quam viri iſti Sp. Sancto afflati ſcripto conſignarunt: cum tamen omnes, quod ſciam, fateantur, humanæ tantum auctoritatis eſſe. Nec ita negligenter eam tractaſſent Rabbini, ut in varias chartas ac ſchedas quiſque pro libitu eam conjiceret, & dimidiam ad minimum partem perire ſinerent. Imo quiſque pro arbitrio eam corrigit, & a Maſoretharum traditionibus non raro diſcedit, teſte Elia, Tab. 1. orat. 3. R. Jacob Ben Chajim Præf. in Biblia Venet. & ex Chriſtianis multi viri Hebraice doctiſſimi, Maſoræ ſæpe contradicunt, eamque corrigunt, Scal. de Emend. lib. 5. Gomarus de Relig. diſp. 6. præter Capellum, & alios. Denique non auſi fuiſſent notas ſuas, poſteriores Maſorethæ iis, quas viri divinitus inſpirati collegerunt, adjungere, & cum iis miſcere, quaſi pari gradu incederent. Hæc, & alia, quæ adferri poſsent, hoc plane certum reddunt, Maſoram poſt Eſdram incœpiſſe. Judæorum vero auctoritas parum valet, ut ſupra oſtendimus, in propria cauſa: cum ex ipſorum hiſtoriis fabulis refertis poſt diſperſionem, nil certi haberi poſſit; nec iis tuto fidendum ſit, niſi aliunde confirmetur: præſertim cum rationes firmæ in contrarium adducuntur. 4. Probabile tamen eſt, licet non ſtatim poſt Eſdram, tamen circa tempora Macchabæorum, cum Phariſæorum ſecta exorta eſt, qui traditionum magiſtri erant, quoſdam incœpiſſe obſervationes facere. Tunc enim incœperunt eſſe valde ſtudioſi circa Legis corticem, verum ejus ſenſum & obſervationem parum curantes: quod ſtudium eorum, poſteri multo auxerunt, dum quiſque Criticen ſuam exerceret, & novas obſervationes cumulo adjiceret. Probabile autem eſt, primo verſus numeraſſe; poſtea verba & literas; tandem, poſt appoſita puncta vocalia, & accentus, ex iis obſervationes confeciſse. Summa huc reddit, Maſoram non eſſe ex ulla parte ab Eſdra & Prophetis, ſed humanæ tantum authoritatis: ante Talmud quædam obſervata fuiſse, poſt Talmud multa plura a Tiberienſibus aliiſque adjecta: præciſe vero tempus, cum primo incœperit, vel quando deſierit, aſsignari non poſset.

13. Ad uſum Maſoræ tandem devenimus: quam quidam ita admiran-

tur, ut dicant impoſsibile eſse poſt Maſoram, ullum errorem, depravationem, vel mutationem in textum irrepere poſse. Alii e contra opus vanum, inutile, nulli uſui inſerviens, otioſorum hominum inventum eſse, affirmant. Qui vilipendunt, ſunt tum inter Judæos, tum Chriſtianos. Auctor libri Coſri ſerm. 3. c. 31. ad proſelytum ſuum hæc verba habet; *Vides eorum opus* (Maſoretharum) *vanum fuiſse & ſupervacaneum, & occupationem diligentem in re inutili.* Coſri Commentator in hunc locum, eandem fuiſse ſententiam plurium Rabbinorum affirmat. *Multi* (inquit) *ſapientes, quos vidi & audivi, traducunt, deſpiciunt, & vituperant hoc ſtudium* (Maſorethicum.) *Sapiens quoque R. Aben Ezra comparat eos numeranti folia & paginas librorum medicorum, quibus omnibus non ſanatur ullum vulnus.* Inter Chriſtianos multi ſunt viri docti, qui hanc operam nihili faciunt. Vir doctus in Critica ſua Hebræa, licet Maſoram ex magna parte ad Eſdram & magnam Synagogam referat; & multa adferat pro utilitate ejus ad textum purum conſervandum: ita tamen concludit; *Hoc tempore Maſoram non poſſe Scripturam defendere, quia jam eſt corrupta, & dimidia ſua parte mutila: ideoque etiam non eſt certa & infallibilis regula lectionis S. Scripturæ. Judæi jam diu ſub jugo aliorum habitarunt, ac propterea Maſoram ſuam tam nitide & incorrupte conſervare non potuerunt. Hinc eſt, quod tractu temporis magna ejus pars perierit; & reliqua pars, quæ adhuc ſupereſt, corruptionem talem paſſa ſit, ut non amplius regula incorruptilitatis Scripturæ eſſe poſſit.* Joh. Morinus in Pent. Samarit. exerc. 4. c. 7. 8. contendit, *Maſoram eſſe in multis confuſam, corruptam, incertam, falſam; niſi, quod cum res aliunde nobis conſtat, Maſoræ conſenſu quomodocumque confirmetur.* R. Jacob Ben Chajim, qui Maſoram in Bibliis Venetis primus edidit, fatetur ad finem Præf. Maſoræ, *Libros quos inſpexit fuiſſe omnino confuſos, et ita perturbatos, ut nulla in illis eſſet domus ſine mortuo.* Etiam & ipſe Elias licet Maſoram multis encomiis celebrat, tamen Præf. 2. in Maſoram Hammaſ. invehitur contra Maſorethas propter inanis gloriæ deſiderium: et affirmat, *defectus Maſoræ non poſſe numerari*: & concludit, *opus imperfectum defectibus undique ſcatere.* Nec aliter D. Buxt. qui in c. 19. Comment. Maſ. ait, *infinitos errores in Maſoram introductos eſſe, ut ex caſtigationibus ſuis abunde liquet*: & incuſat *Judæorum negligentiam, immanem incuriam, & oſcitantiam, qui ad manifeſtiſſima etiam vitia cæcutiere, & inter tot impreſſiones ad ea meliorem manum non adhibuere.* Etſi vero librum integrum conſcripſerit de Maſoræ erroribus, quos ipſe emendavit: addit tamen, *Ne quis credat omnia eſſe correcta, & emendata*: quia nunquam ordine in ſingula inquiſivit: ſed prout quæque nunc hic, nunc illic obviam accedebant, ita ad cenſuram vocavit; & multa non dubitat ſupereſſe, ad quæ examinanda hinc patebit aditus. E contra alii quam magnifice de Maſora ſentiunt. Idem Elias ſibimet contradicens, Præf. 3. dicit, *quod poſt Maſoram fieri non poteſt, ut incidat mutatio aut depravatio quoviſmodo in aliquibus libris Scripturæ. Unde non ſine cauſa dixerunt Magiſtri, Maſora eſt ſepes legis.* Eliæ ſuffragantur hodie omnes Judæi, & ex Chriſtianis non pauci. D. Buxtorf. dicto libro, licet multa in Maſora falſa & confuſa eſſe oſtendat; tamen ſæpe de ea loquitur, ac ſi poſt hunc laborem vix poſſet Scriptura Vet. Teſt. corrumpi, vel mutari in aliquo. Ar. Mont. Præf. Tom. 1. ad Bibl. Reg. ait, *In Maſora tanquam in ſacra & fida cuſtodia, ſumma diligentia, &c. antiquæ lectionis reliquiæ, veſtigia exemplaque omnia continentur, &c.* Et in Præf. de variis lection. Hebr. vocat *Maſoram utiliſſimum theſaurum, qui varias lectiones fideliter tradat, & tanta cura conſervat, ut nulla ne vel minima in variis exemplaribus diſcrepantia, vel perſpicaciſſimo deprehenſa unquam fuerit, &c.* Mariana tract. pro Edit. Vulg. c. 10. *per Maſoretharum diligentiam cautum eſſe dicit, ne facile Hebræi codices vitiari poſſint.* Bonfrer. Præloq. c. 13. ſect. 3. ait, *eos omni diligentia morali adhibita effeciſſe, ut deinceps nihil in textu Hebræo immutari vel depravari poſſit.* Idem ſentiunt multi alii, præſertim qui rem ſerio non perpenderunt. Schickard. Happ. diſp. 3. de Maſoreth. p. mihi 52. 53. allatis quibuſdam locis ex Elia & Ab Ez. de Maſoretharum diligentia, quaſi extra ſe raptus exclamat; *O incredibilem etiam in minutiſſimis diligentiam! O ſingulare numinis beneficium! O mirandam, tot exemplarium per omnes Europæ, Africæ, Aſiæque angulos diſperſorum, per tot ſecula ad nos propagationem, & ſalutarem harmoniam!* Tandem concludit, quod *ne vel tantillum depravare* (ſcioli) *poſſint, quin id ſacrilegium ſacra hæc Critica ſtatim proderet.* Simeon de Muis Cenſur. exerc. Samar. Morini. p. 148, 149. ſcribit, *quod Maſora nobis Biblica Volumina ſarta tecta ſervavit, æternumque ſervatura ſit*: Et, *quod ne minimus apex de Bibliis Hebraicis periit, Maſoræ beneficium eſt.*

14. Ut vero, quid de hac re ſentimus, explicemus, diſtinguendæ ſunt Maſoræ partes. Quædam enim in ea notata utilitatem magnam habere, & ad textum conſervandum multum facere, negari non poteſt: Alia vero plane ſuperflua & parum utilia eſſe, haud difficile eſt oſtendere. Maſoram vero nunquam ita perfectam fuiſse, ut efficeret, ne poſthac ulla depravatio vel mutatio oriri poſſit. Hoc per partes probandum. Et primo, licet Maſora aliquid valeat, ut textus Hebræus in quibuſdam locis integer conſervetur: nunquam tamen effecerunt Maſorethæ, ut totus textus ſacer eſſet extra omne periculum mutationis vel depravationis cujuſcunque. Nam primo, opus ſuum nunquam perfecerunt Maſorethæ; cum ſemper novas obſervationes quiſque adjiceret, ut ſupra ex Elia & Ben Chajim oſtendimus. Multa quidem notarunt circa voces plenas & defectivas, & circa vocales & accentus in quibuſdam vocibus: quæ loca ab ipſis notata ſi concederemus, depravari non poſſe; quid tamen de reliquis vocibus fiet, (quæ infinitæ,) ad quas nihil notarunt? Hæ in eodem ſtatu ſunt, ac ſi nulla eſſet Maſora; ideoque depravationi non minus obnoxiæ ſunt, quam ſi Maſora nulla fuiſſet. Dein conſtat, quod, non obſtante Maſoretharum diligentia, multa errata in textum irrepſerint, codiceſq; in multis diſcrepaverint; nec ex Maſora omnes diſcrepantias componi poſſe. Hoc clariſſime liquet ex differentiis codicum Ben Aſcher & Ben Naphtali, tum ex variis notis in Maſora poſitis ex codicibus a priori Maſora diſcrepantibus: quas diſcrepantias collegit Ben Chajim ex libris plurimis, & in Bibliis Venetis & Baſileenſibus extant. Ut Gen. 25. 3. ad vocem ולאמים annotant, *libros eſſe quoſdam correctos, in quibus eſt* ולאמם V. 14. ejuſdem capitis, ad vocem ודומה notant, quod *in libris Hiſpanicis*, quos ſecuti ſunt, *ſcribatur per* ה*, in multis tamen per* Aleph, דומא. Cap. 34. 22. ad נמלים notant, *non eſſe amplius hoc vocabulum in Lege, & deficere: at in libris emendatis ſe inveniſſe* נמהלים. Infinita talia ubique ſe offerunt. Multa obſervarunt Sixt. Amam. Joh. Morinus, & alii. Celebris eſt locus, Joſ. 21. 36. 37. ubi verſus duos in omnibus antiquis correctis codicibus deeſſe notat Maſora. Unde in Edit. Ven. 2. & Baſileenſi omittuntur: & in quibuſdam recentioribus MSS. codicibus, ubi adduntur hi verſus, notatur, *non extare in libro Hillelis.* Maſorethicus etiam verſuum numerus quadrat, ſi verſus iſti omittuntur: de quo ſupra: ex textu tamen clarum eſt, adeſſe debere; & hodie ubique in Bibliis extant. Multa etiam effugerunt Maſoretharum diligentiam, ut in variis locis obſervarunt viri docti: nec contulerunt, vel conferre poſſent, omnes codices; ſed quos comparare poterant. Unde in aliis codicibus aliæ poſſent eſſe diſcrepantiæ, non obſtante eorum diligentia. Maſora etiam ita conſcripta eſt, lingua Chaldaica, vocibus decurtatis, & abbreviatis, literiſque numeralibus, ut una facile pro alia poni poſſit, unde Maſora depravatur, vocabulis etiam quibuſdam Maſoræ propriis, quæ alias nullibi extant: quæ omnia Maſoram ita difficilem lectu reddunt, ut innumeris mendis neceſſario ſcateat: quod Buxt. Clavis Maſor. teſtatur. Unde profitetur Elias præf. 3. *ſe viginti annos in hoc ſtudio inſumpſiſſe, ut Maſoram explicaret*: primus enim Elias explicavit, licet Ben Chajim ante Eliam in ordinem redegerit. Hinc innumeræ mendæ deprehenſæ, de quibus iidem Rabbini una cum Buxtorfio: ut nil dicam de Maſoræ contrarietate, magnæ cum parva, & magnæ ſecum, &c. de qua Lud. Capell. Crit. lib. 5. c. 12. D. Buxtorfius, qui primus inter Chriſtianos in Maſoræ myſteria altius penetravit, plurima errata in numeris, aliiſque notis Maſorethicis correxit, partim ex aliis Maſoræ locis, partim ex propriis obſervationibus. Ut Geneſ. 1. 1. in ipſo limine, Maſora parva ad verba את השמים ואת הארץ notat ג׳ id eſt, ter inveniri cum tamen, י״ג tredecim locis illa verba ſimul legantur. Sic. v. 7. in Maſ. parva ad ויהי־כן notatur ז׳ ſeptem eſſe: at in Maſora magna ח׳ octo, & ſic in Maſora finali. At ver 30. edit. prim. notatur, ſex eſſe in hoc capite, cum qua conſentit codex Maſoræ MS. Bibliothecæ Palatinæ: ita ut quænam lectio ſit vera, dubitet Buxtorf. licet ad ultimam magis inclinet. Plurima talia notavit vir ille Doctiſſ. In ſolo Pentat. correxit ſupra 200 iſtiuſmodi mendas; & in Maſora finali, quæ paucis conſtat paginis, ultra 180. Cum vero Maſora ita ſit imperfecta, falſa, & erratis ſcatens; quomodo poteſt eſſe fidelis cuſtos veræ lectionis per totum Vet. Teſtamentum, cum ipſa correctione & caſtigatione toties egeat, nec adhuc perfecte caſtigata ſit? quomodo textum ubique purum & incorruptum ſervare poteſt? *quis cuſtodiet ipſos cuſtodes?*

15. Magnam vero Maſoræ partem, parum utilem eſſe, vel uſui nulli inſervire, multa probant. Numeratio ſcil. vocum, præcipue literarum per ſingulos libros, & per tota Biblia; literæ mediæ Legis vel aliorum librorum notatio; literarum etiam finalium; item majuſcularum, minuſcularum, inverſarum, ſuſpenſarum, Mem clauſæ & apertæ, Nun finalis & mediæ: quæ nihil ad Textus Hebræi conſervationem conferunt, vel conferre poſſunt. In verſuum numero diſcrepant, dum alii in Geneſi numerant, 1534, alii 1540. in Deuter. 1455, alii 1055. ut obſervat D. Croius obſerv. in Nov. Teſtament. pag. 74. c. 10. In literarum numero calculum incertum eſſe, fatentur præcipui Maſoræ patroni; imo falſum, ut ſupra notavimus. Nec poſſibile eſt, in vocibus præſertim & literis, exactum calculum conficere: cum per humanam induſtriam fieri non poſſit, ut exemplar tale ſit, in quo non deficiunt vel redundant literæ aliquæ: nec quiſquam adhuc extitit, qui examen inſtituit, an Maſoretharum calculus verus ſit. Nec, ut dixi, Maſorethæ omnes codices examinarunt; ſed numerum ex codicibus ſuis, quos contulerunt, collegere: ſi vero alios contuliſſent, diſcrepaſſent calculi; cum impoſſibile ſit duos codices, multo minus omnes, in omnibus inter ſe conſentire, ut ne in unica litera diſcrepent. In variis lectionibus Orientalium & Occidentalium, obſervarunt nonnulli, pro nomine Tetragrammato יהוה quod extat apud Occidentales, ponere Orientales אדני Appellativum. Vid. Thren. 5. 21. quod plane probat Maſoretharum calculum incertum eſſe de numero ſingularum literarum, cum incertum ſit utram lectionem ſequaris. Si vero hæc in nomine illo ſacro incertitudo ſit, quanto magis in aliis vocibus? Tentarunt Muhammedani in ſuo Alcorano, verſus, voces, & literas numerare; at ne unum exemplar cum altero convenit; ſed in omnibus erat aliqua diſcrepantia, ut ſupra notavimus. Idem fecerunt quidam inter Chriſtianos, qui vocum quorundam Scripturæ librorum numerum confecerunt. In MSS. quibuſdam Syriacis, quibus uſi ſumus, notatur ad finem libri Samuelis, conſtare illum librum vocibus 3436. Initio libri Regum notatur, illum librum conſtare vocibus 5221. In Novo etiam Teſt. Æthiopico, ad finem quorundam librorum, invenitur verborum calculus, quæ in illo libro extant. Sed nulli uſui inſervierunt tales calculi, nec textum ſine mendis conſervare poterant: quem, cum occurrebant, vel cum codices variarunt, nunquam ex computatione literarum, ſed ex loci circumſtantiis, & variorum codicum collatione, aliiſque mediis, emendavimus. Judæorum calculum, ut dixi, nemo adhuc ita ocio abundavit, ut ad examen revocaverit: nec ſane multum refert, an verus ſit, necne. Nam poſito tali numero certo & definito literarum in aliquo libro, poſſunt tamen corruptelæ & mutationes introduci, manente eodem numero literarum. Unius vocis vel literæ pro alia ſubſtitutio, tranſpoſitio, additio, ſubſtractio vocum & literarum fieri poteſt; ut & vocum diviſio, conjunctio, & diſtinctio, eodem manente literarum numero fieri poteſt; quibus ſenſus mutari & corrumpi poteſt: numerus tamen vocum & literarum idem maneat. Quis unquam in locis controverſis, vel in textu Hebr. Græco, vel alio, hanc viam tentavit, cum quæſtio de vera lectione exorta ſit, vel de corruptela loci alicujus; ut ex vocum vel literarum numero per totum librum, vel mediæ literæ obſervatione, litem dirimeret, vel locum reſtitueret? Imo ipſi Judæi, cum de lectione exorta eſſet quæſtio, (ut inter Orientales & Occidentales,) non ad calculum vocum vel literarum confugerunt, vel ex media litera alicujus libri, vel aliis iſtiuſmodi rationibus litem determinarunt: ſed ex codicibus antiquis & correctis, locorum collatione, &c. libros emendarunt, & veram lectionem eruerunt. Cum itaque hæc Maſoræ pars ad hunc finem inepta ſit; non poſſum ſatis mirari, viros doctos, cum de hac vocum

& literarum numeratione loquuntur, quaſi pro confeſſo ſumere, omni corruptelæ hoc modo obicem eſſe poſitam. Unde etiam patet, quam abſurdum ſit, hoc divinis ſcriptoribus adſcribere, quod ab hominibus ocio abutentibus profectum eſt. Idem de media litera Legis, & media aliorum librorum dicendum; quis nos certos facere poteſt, talem literam eſſe mediam? Si vero conſtaret; quomodo hoc modo depravationi obviatur: cum mille poſſint eſſe errores in Lege, manente Vau, Levit. 11. 48. media Legis litera; præſertim ſi corruptelæ conſilio, non caſu, factæ fuerint: licet utroque modo accidere poſſit, eodem literarum numero manente? Nunquam legimus, Eccleſiam Chriſti, cui majorem Spiritus ſui menſuram ipſe promiſit, talibus mediis uſam ad textum Græcum Novi Teſtamenti conſervandum. Multitudo exemplarium ubique terrarum; ſcripta, & commentarii Patrum & Doctorum per ſingula ſecula; codicum, qui in publico uſu erant, ad vetuſta exemplaria examen accuratum; locorum ſimilium collatio, &c. multo certiora media erant ad veram lectionem conſervandam; quam vana hujuſmodi Rabbinorum inventa: præcipue vero Bibliorum Concordantiæ, hoc ſeculo ad perfectionem perductæ, plus faciunt, tum ad veram lectionem conſervandam, tum ad ſenſum genuinum indagandum, quam tales Maſoretharum obſervationes. Imo unicus Buxtorfii liber Concordantiarum Hebraicarum (excepta punctatione, & quæ ex ea pendent obſervationib⁹, una cum Keri & Ketib,) totam Maſoram, ad veram lectionem conſervandam, ſenſumque loci eruendum, multis paraſangis ſuperat. *Exhibet* enim *illud opus Concordantiarum*, (ut verbis auctoris utar in Epiſt. ad Sixtin. Amam. quam citat Sixtin. in conſilio ſuo de ſtudio linguæ Hebr.) *præter Lexici Hebraici omnibus vocibus Biblicis completi abſolutam formam, etiam & perfectam Maſoram.* Sunt enim Concordantiæ iſtæ, abſolutus & perfectus omnium vocum Biblicarum theſaurus locupletiſſimus: qui non tantum voces omnes refert, & loca, ubi, & quoties inveniuntur; ſed verba quædam antecedentia & conſequentia: quorum nullum in Maſora eſt reperire.

16. Quædam etiam in Maſora plane ſuperſtitionem Judaicam olent; (tantum eſt, ut ab Eſdra, vel Prophetis originem ducant:) qualia ſunt, literarum majuſcularum, minuſcularum, inverſarum, ſuſpenſarum, vocum ſuperne punctarum, & alia ejuſdem farinæ, annotatio. Arbitrantur quidam viri docti, priſcos Judæos ſapientes harum rationem reddere potuiſſe: fatentur tamen, rationes, quas reddunt Rabbini, eſſe vanas & ridiculas: nec probabile eſt, Eſdram & Synagogam magnam, qui toti erant pro Legis obſervantia, quæ omnium legum finis eſt, in iſtiuſmodi tricis, quæ ad pietatem nil ſpectant, operam collocaſſe. Eſt plane infra majeſtatem Sp. S. per literarum figuras & ſitum myſteria adumbrare, & ſenſus plane contrarios in eadem ſententia proponere. Nec graviſſimi Theologi in Commentariis ſuis iſtiuſmodi myſteria notarunt vel curarunt: nec ſi veteres Judæi hæc ab Eſdra & Prophetis profecta fuiſſe crediidiſſent, ad myſteria quædam ſignificanda; ita incurioſi fuiſſent, ut eorum ſignificationem veram oblivi ſcerentur. Ad hoc caput etiam referri poteſt, pro dictionibus in Textu, quæ ipſis obſcœniora viſa ſunt, aliorum honeſtiorum in margine ſubſtitutio; quibus appoſuerunt τὸ ק̄, ut monerent aliter legendum eſſe. Hoc enim excuſari non poteſt, cum Deo ipſo ſapientiores videri velint, & aures ita caſtas habere, quæ offenderentur vocibus a Sp. S. in textu poſitis.

17. Quædam tamen in Maſora utilitatem ſuam habere, negari non poteſt. Punctatio enim, licet multo majori compendio fieri poſſet, multum confert ad veram & facilem lectionem textus Hebraici. Multa etiam, quæ annotarunt circa punctationem vocum quarundam irregularem, & quoties voces hac vel illa ſignificatione accipiuntur; item de vocibus plene & defective ſcriptis; variæ item lectiones in margine notatæ, & quæ habent de inſolita vocum quarundam cum aliis ſtructura: hæc, inquam, & alia ejuſmodi, utilia eſſe tum ad lectionem veram, tum ad ſenſum genuinum, libenter agnoſcimus. Concludam itaque hoc caput verbis D. Buxtorf. fil. Anticrit. part. 2. c. 4. p. mihi 502. *Scio equidem Maſoram ſuos habere errores aliquando, neque ſemper ſibi conſtare, vel plenam & perfectam eſſe. Illi tamen errores ſæpe* (non ſemper) *ex collatione Maſoræ ipſius corrigi & deprehendi poſſunt; neque illa propterea prorſus eſt negligenda: magnum enim adhuc uſum nobis præſtare poteſt.*

18. Hæc de Maſora in genere; jam de Keri & Ketib dicendum: quæ cum inter præcipuas Maſoræ partes numeretur, ideo ſeorſim tractanda. Per קְרִי ſignificari *lectum*, per Ketib כְּתִיב *ſcriptum*, omnes norunt. In marginibus vero Bibliorum pro Keri occurrit ejus prima litera, brevitatis cauſa, ſic notata ק׳: quæ lectorem monet, vocem ſub ק׳ in margine adſcriptam legendam eſſe; at cum punctis, quibus afficitur vox in textu: vox vero in textu ſcripta, quæ vocatur Ketib, circellum ſupra ſe appoſitum habet, quæ lectorem ad vocem marginalem ſub ק׳ remittit. De iis vero hæc tradunt Judæorum magiſtri, Elias, & alii. 1. Vocem, quæ in margine ſcribitur, legendam eſſe, non quæ in textu. 2. Vocem textualem non habere ſibi propria vocalia affixa vel accentus; ſed quæ ad vocem marginalem pertinent. 3. Quum puncta vocis marginalis plura ſunt, quam literæ vocis textualis ferre poſſunt, tum ſæpe literam unam textualem pluribus punctis affici; ut & cum vox textualis plures habet literas, quam marginalis, earum aliqua punctis deſtituitur. Exemplum prioris vide in Jer. 42. 8. in אֲנוּ ubi Vau, præter punctum Schureck, habet etiam ſub ſe Scheva: quia ſcil. puncta illa ſunt propria vocis marginalis אֲנַחְנוּ. Poſterioris generis. 2 Reg. 19. 23. in בְּרֹכֶב, ubi Caph nullum habet punctum, eo quod lectio marginalis בְּרֹב plura non habet puncta. 4. Cum duæ ſunt voces in margine, unica vero in textu; puncta quæ ad duas voces marginales adſcribi debent, uni voci textuali apponuntur. 5. E contra, cum duæ ſunt voces in textu, & unica in margine, litera finalis prioris dictionis textualis non eſt legenda omnino. Exemplum prioris generis eſt, in 2 Reg. 18. 27. ubi in textu eſt שֵׁינֵיהֶם cum ſex punctis, quæ ad duas voces in margine pertinent מימי רגליהם. Poſterioris, 1 Sam. 24. 9. ubi in textu ſunt duæ voces מִן הַמְּעָרָה, pro quibus in margine notatur unica מֵהַמְּעָרָה, unde in מִן litera Nun non eſt pronuncianda, ſed ſupprimenda, ac ſi abeſſet. Quorſum ſpectat hæc regula, plane ignoro: cum ex prima regula, vox textualis non ſit legenda.

19. De his notis, 1. De earum variis ſpeciebus. 2. De numero. 3. De authoribus, inquirendum. 1. Quod ad ſpecies attinet, exiſtimat Sixt. Amama, vel ex Judæorum religione quadam vel εὐλαβείᾳ, vel ex codicum mendoſa deſcriptione & librariorum errore, ortas eſſe. Ad primam refertur nominis Tetragrammati יהוה pronunciatio per אֲדֹנָי, cujus puncta ſub יהוה ponuntur; vel per אֱלֹהִים & ejus puncta, cum aliud Adonai immediate præcedit vel ſequitur: nam hoc caſu ne Adonai bis legatur, ſub יהוה ponunt puncta τῶ Elohim. Hoc vero ad Keri & Ketib proprie non ſpectat: nam licet veriſſimum ſit, vocem יהוה cujus vera pronunciatio nobis ignota eſt, vel per Adonai, vel per Elohim, quorum punctis afficitur, legendam eſſe; hoc tamen in margine per τὸ Keri non notatur: ideoque ſub hoc capite variarum lectionum non comprehenditur. Quia tamen de hoc nomine mentionem fecimus hoc loco, libet quædam de eo adjicere, ſcil. vulgarem pronunciationem hodiernam nominis יהוה per Jehova, quaſi propriis punctis afficeretur, eſſe omnino vitioſam; & apud veteres, tam Judæos, quam Chriſtianos, prorſus ignotam. Certum enim eſt, apud Judæos longe ante Chriſti tempora, ſive ob Divini nominis reverentiam, ſive ob aliam cauſam, nominis hujus pronunciationem ſub magna pœna interdictam fuiſſe omnibus, niſi ſolis Sacerdotibus, cum in templo populum ſolenniter benedicerent, ex Num. 6. unde poſt Templi everſionem nemini omnino licitum fuit illud effari; & ſic brevi vera ejus pronunciatio penitus periit. Hoc vero non ſine ſpeciali & admirabili Dei providentia factum eſſe, obſervarunt viri doctiſſimi; ut Judæi ſimul cum Templo; in quo Deus verus colebatur; etiam nomen ejus eſſentiale & maxime proprium amitterent: ita ut cum ipſorum Deus ulterius eſſe noluerit, (everſo enim templo publicum repudii libellum ipſis dedit,) verum ejus nomen poſthac ignorarent. Quod vero ſolis Sacerdotibus permiſſum ſit in templo in ſolenni illa benedictione illud effari, (imo, ut quibuſdam placet, ſoli Sacerdoti ſummo,) conſtat ex Talm. Maſſecheth Sota. c. 7. & ex Maimon. libro Jad, Halacha de benedictione Sacerd. c. 14. S. 10. qui ſcribit, *Non pronunciari nomen illud ſecundum Scripturam, niſi in Templo.* Addit etiam, *poſt tempora Simeonis Juſti deſiiſſe etiam Sacerdotes per nomen illud benedicere; ne illud diſceret aliquis, qui non eſſet vir bonus et honeſtus. Imo nullum Iſraelitam habere partem in futuro ſeculo, qui hoc nomen literis ſuis pronunciat*; legitur in Talm. Maſſechet. lib. Sanhedrim. c. 11. Et alibi, *Nomen Tetragrammaton non eſt datum niſi ſolis Sacerdotibus.* His ſimilia habet Philo lib. 3. de vita Moſis. Videntur poſteriores Judæi ſimiles fuiſſe Romanis, de quibus Plinius Hiſt. lib. 28. c. 2. dicit, quod *nomen Dei, ſub cujus tutela erant, ſtudioſe occultarunt, ne nomine cognito hoſtes ipſum evocarent.* Joſephus etiam, qui everſioni Templi & Urbis excidio ſupervixit, & ex ordine Sacerdotali unus erat, Antiq, l. 2. c. 5. de hoc nomine loquens, ſubjicit, περὶ ἧς οὐ θέμις μοι εἰπεῖν, *de quo mihi non eſt fas loqui*: pronunciationem non ignoravit, illicitum tamen putavit illud effari. Si vero Sacerdotes, ſtante Templo, illud exprimere nefas duxerint; non mirandum, uſum ejus, everſo Templo, prorſus periiſſe: Unde nullibi apud Judæorum Scriptores reperitur; omneſque hodie diſerte profitentur, ſe illud ignorare: & per Adonai ubique exprimunt, niſi aliud Adonai immediate præcedat, vel ſequatur: tunc enim, ut diximus, puncta Elohim ſubjiciunt, & per Elohim legunt, ut in Bibliis Hebræis punctatis videmus. Apud Patres, omneſque Eccleſiæ ſcriptores, ubique per Adonai, κύριον, *Dominum* exprimunt: quorum nemo aliam enunciationem novit, nec ſane poſſent; cum non niſi ex Hebræis addiſcere poterant, qui illam ignorarunt: vel ſi ſcirent, ex ſuperſtitione id alios docerent, pro piaculo habebant. Unde ſæpius illud nomen vocant, ἀνεκφώνητον, ἀπόῤῥητον, ἄῤῥητον, *ineffabile*, &c. ut apud Clem. Alex. Theodor. Euſeb. alioſque, tam Græcos, quam Latinos, legimus. Idem conſtat ex omnibus antiquis Scripturæ Verſionibus, Græca τῶν ό, Aquilæ, Theodot. Symmachi, Syra, Arabica, Latina Vulg. &c. in quibus omnibus, ubicunque hoc nomen occurrit, legitur *Adonai*, quod Græci ubique exprimunt per κύριον, Syri per ܡܳܪܝܳܐ, Arabes per الرب, Latini per *Dominum*. Imo ipſi Evangeliſtæ & Apoſtoli, cum aliquid ex Vet. Teſtamento citant ipſi, vel verba a Domino citata referunt, ſemper hoc nomen per κύριον reddunt: quod plane probat, ipſos non legiſſe Jehova, ſed Adonai. In Hieronymo quidem ſecundum nuperas quaſdam editiones, legitur aliquando, Jehova, ut Pſal. 8. at hoc ab Editoribus nuperis inſultum eſſe, certiſſimum eſt; cum in antiquis Editionibus, Froben. imo & Pariſ. & in MSS. ſit Jao, non Jehova. Analogia etiam Grammatica poſtulat, ut literæ ſerviles וכלב cum præponuntur יְהוָה ſub ſe habeant Chirik, cum tamen ſemper ſub ſe habeant Patach: nam ante Jod Schevatum ſemper debent affici cum Chirik, at ante א ut in אֲדֹנָי debent habere Patach, ut in וַיהוָה בַּיהוָה לַיהוָה. Hæc vero inſolita punctatio aliunde eſſe non poteſt, niſi quod puncta illa ſub יְהוָה ſunt propria vocis אדני: unde non legi poſſunt, *vaihova, baihova, laihova*, ſed *vadonai, badonai, ladonai*. Idem liquet ex literis בגדכפת quæ poſt vocem deſinentem in litera quieſcente aſpirantur, alias habent Daghes: at vero poſt יְהוָה habent Daghes, licet ה quieſcat, ſi legatur per Jehova: ſi vero legatur אֲדֹנָי ubi Jod non quieſcit, debet litera ſequens affici cum Daghes, quod certum eſt indicium, puncta hæc eſſe Adonai propria, non vero יְהוָה. Primus, qui per Jehova legit, erat P. Galatinus, qui floruit circa annum 1520. qui licet per Jehova legi poſſe dicat, nunquam tamen affirmat ita legi debere: & ipſe ſemper per *Dominum* expreſſit, addita voce Tetragram. uncis incluſa, & *Judæos a Moſe edoctos* ait, *hoc nomen non proferendum, ſed loco ejus Adonai legendum.* lib. 2. de Arc. cap. 10. Si vero dicatur, nomen Jehova inveniri apud Paulum Burg. qui ante Galatinum vixit; apud quem in Exod. 3. Edit. Lugd. hæc verba habentur, *Proferri tamen poteſt Jehova: unde & Jovem Pagani dixere*; Reſpondet Amama, *hæc verba interpolata eſſe, cum in reliquis Editionibus non habeantur.* Idemque dici poteſt de Dionyſ. Carthuſ.

in Ex. 6. Edit. Col. qui etiam erat ante Galat. ubi habetur vox Jehova pro Jao, vel alio iſtiuſmodi nomine, a ſciolo quodam ignaro interpolatum. Quod contra objiciunt alicujus ponderis, eſt, puncta Adonai non eſſe eadem cum iis ſub יְהוָה: nam in Adonai primum punctum eſt Chateph Patach; at ſub יְהוָה eſt Scheva ſimplex. Ad hoc vero facilis eſt reſponſio, Scheva compoſitum ſub gutturalibus eſſe vicarium Scheva ſimplicis ſub reliquis literis; ita ut non natura, ſed figura tantum & officio differant. Nam idem eſt Scheva ſimplex ſub aliis literis, quod compoſitum ſub gutturalibus: quæ cum non ferant Scheva ſimplex, præſertim mobile, aſſumunt compoſitum: unde, cum prima litera in Adonai ſit gutturalis, debet ſub ſe habere Chateph Patach: at cum prima in יְהוָה ſit Jod, Scheva compoſitum non erat neceſſarium. Præterea, ut notant harum rerum periti, Scheva ſimplex a priſcis expreſſum erat per vocalem, A, ac ſi eſſet Chateph Patach; modo non ſequeretur gutturalis vel Jod, ut in שְׁלֹמֹה *Salomo*. Sonus itaque olim erat idem Scheva ſimplicis & Chateph Patach: unde neceſſarium non erat ſub יְהוָה ponere Chateph Patach, cum Scheva ſimplex ſufficeret, quod majori compendio ſcribi poterat; præſertim in hoc nomine, quod in omni fere linea occurrit. Frequenter etiam in Scheva, compoſito, modo Scheva, modo punctum, quod cum Scheva componitur, excidit. Denique, hæc quæ diximus confirmantur auctoritate virorum in lingua Hebraica celeberrimorum. Inter quos Lyra, Toſtatus, Mercerus, Cevallerius, Joſ. Scaliger, Buxtorfii utrique, Arias Montanus, Beza, Schlindlerus, Erpenius, Bellarminus, cum aliis plurimis. Ex profeſſo vero hoc argumentum fuſe tractarunt Druſius Tract. de nomine Tetragr. Lud. Capell. Orat. de nomine יְהוָה, Sixtin. Amama diſſertatione de nomine Tetragram. in Gram. Hebr. & in Antibarb. D. Buxtorf. fil. de Divinis nominibus: qui omnes pronunciationem per Jehova, ut vitioſam, rejiciunt. Quod vero objicit vir doctus in Critica ſua Hebr. non auſos fuiſſe Rabbinos nomini Tetragrammato, quod ipſis tam venerandum erat, aliena puncta vocis Adonai affigere; nimis frivolum eſt: cum certum ſit, quod nec ab ipſo, vel alio quoquam negari poſſit, puncta vocis Elohim huic nomini per ipſos affigi, cum Adonai præcedit vel ſequitur. Si vero auſi ſunt affigere puncta, quæ ſunt propria Elohim; cur non etiam quæ ad Adonai pertinent? Si quis vero quærat, quænam ſit vera hujus nominis enunciatio; (nam cum conſonantibus & vocalibus conſtet, certum eſt olim pronunciatum fuiſſe cum vocalibus propriis:) licet hoc definire difficile ſit, cum a pluribus ſeculis vera pronunciatio amiſſa ſit; probabilis tamen videtur Doctiſſ. Capelli ſententia, punctandum eſſe per Patach, Scheva, & Cholem; & potius legendum יַהְוֹה *Jahvo*, quam *Jehova*. Nomina enim, quæ apud exteros ſcriptores Deo Judæorum attribuuntur, propius ad illud accedunt, quam ad hoc; ita ut ſint quaſi veſtigia quædam, obſcura licet, antiquæ pronunciationis. Nomen enim veri Dei veriſimile eſt a Judæis habuiſſe Tyros & Phœnices, a quibus ad Græcos perveniſſe videtur. Diodorus Siculus, lib. 1. ex antiquis hiſtoriis meminit, *Judæorum Deum, a quo Moſes dixit, ſe leges ſuas accepiſſe, dictum fuiſſe* Ἰαώ. In Apollinis Clarii Oraculo apud Macrobium, lib. 1. cap. 18. *ſummus Deus vocatur* Ἰάω. Porphyr. lib. 4. contra Chriſtianos, levi deflectione, vocat Ἰευώ, loquens de Jerambalo ſacerdote Dei Ἰευώ. Idem nomen Tyrii, ut ex Philone Biblio diſcimus, protulere per Ἰευώ, alii per Ἰαὼ, ut apud Clem. Alexan. Stromat. 3. Apud veteres Chriſtianos ſcriptores, idem nomen extat. Irenæ. lib. 2. cap. ult. inter alia nomina habet *Jaoth*, vel potius *Jaoh*. Epiph. Hæreſ. 26. ſcribit, *apud Baſilidianos Hæreticos alioſque Gnoſticos, nomen primi ſive ſummi Dei fuiſſe, Jao.* Theodor. q. 15. in Exod. dicit, *Samaritanos nomen illud Tetragram. efferre per* Ἰαβὲ (ubi ו per ב exprimitur, ut in דָוִיד Δαβὶδ,) *Judæos vero per* Ἰαώ. Obſervat etiam D. Grotius annot. ad notas de Verit. Chriſt. Relig. lib. 1. 11. 16. *Orientales iiſdem vocibus alios alias tribuiſſe vocales: unde in propriis Nominibus Vet. Teſtamenti tanta varietas.* Ex his probabiliter colligitur, vocem יהוה per Ἰαὼ expreſſam, Vau quieſcente in Cholem; vel Ἰαυώ, quod idem cum יהוה, ſi Vau ſit mobile, υ poſito pro Vau mobili, ut in Λευὶ pro לֵוִי. Hæc quidem probabiliter diſputant viri docti: hoc tamen prudenter monent, *Cum non tantum a Judæis longo tempore ante Chriſtum, ſed & ab ipſis Apoſtolis, omnibuſque Eccleſiæ ſcriptoribus, nomen illud ſemper per Adonai efferatur, non eſſe temere lectionem hanc Apoſtolorum, & tam Synagogæ, quam Eccleſiæ praxi perpetua ſtabilitam, mutandam; aliamve incertam, licet probabilem, introducendam; ſaltem lectionem per Jehova, ut novitiam & vitioſam, omnino rejiciendam.* Cui ſententiæ lubens ſubſcribo.

20. Ut vero ad Keri & Ketib redeamus, licet a variis varie recenſeantur, omnium tamen optima & accuratiſſima videtur illarum enumeratio per D. Capellum facta: ex cujus diſſertatione lib. 3. ſuæ Criticæ, aliiſque quibuſdam, ipſas lectiones variantes, quas in ultimum tomum hujus operis rejicimus, extraximus. Hic tantum capita notabimus. Verſantur itaque vel circa dictiones integras, vel circa literas, ſive conſonas, quas vocant: nam circa puncta vocalia & accentus varietates, hæ non verſantur. Quæ autem circa voces integras verſantur, oriuntur, vel ex vocum omiſſione, additione, compoſitione, vel permutatione. Et primo, quædam ſunt iſtiuſmodi notarum; quæ ſunt circa voces, quæ leguntur & non ſcribuntur, vel quæ ſcribuntur & non leguntur. Primi generis ſunt, quæ in textu non ſcribuntur, vacuo ſpacio relicto, aut ſolis punctis adſcriptis, cum hac nota marginali, קרי ולא כתיב, *legitur, ſed non ſcribitur*. Et hujuſmodi ſunt 13. Vide Catalogum in Tomo noſtro ultimo. Quæ ſcribuntur, ſed non leguntur, habent hanc notam in margine, כתיב ולא קרי, *ſcribitur, ſed non legitur*: & his nulla puncta ſubſcribuntur. Loca talia numerant 5, quæ cum reliquis vide dicto Tomo ult. 2. Quædam conjunctim ſcribuntur in textu, ac ſi eſſent vox una, quas diviſim legendas eſſe monet Keri marginale. Tales dictiones communiter numerantur 11. ſecundum Maſoram parvam 15. Quædam e contra diviſim ſcribuntur, ſed conjunctim leguntur: quarum ſunt 8. 3. Quædam ſunt voces, pro quibus, quia obſcœnæ videbantur, alias ſubſtituerunt Rabbini in margine legendas, magis caſtas & honeſtas. Tales ſunt decem. 4. Quæ circa literas verſantur, vel ſunt ex literarum omiſſione, additione, Metatheſi ſive tranſpoſitione, vel permutatione: & verſantur vel circa literas radicales, vel ſerviles; inter ſerviles vero frequentiſſimæ ſunt circa literas אהוי. 5. Quædam ſunt voces, quæ per Metatheſin literæ radicalis aliæ fiunt, & ſunt ſecundum Eliam, 11. 6. Ex literarum additione, vel permutatione notat Maſora 62 lectiones varias. 1. Radicalium, ſcil. ג pro ע bis. Daleth bis legitur non ſcriptum; ſemel ponitur pro Vau, bis pro Reſch, ter pro Cheth. Cheth bis legitur non ſcriptum; ſemel pro Tau, ſemel pro Ain, quater pro He. Ain ponitur pro Aleph 4. locis. Pe ponitur pro Beth ſemel. Tſade πλεονάζει quinquies. Reſh πλεονάζει quater; ſcribitur pro Beth ſemel, pro Daleth quater. 2. Circa literas ſerviles frequentiores ſunt lectiones variæ, ſive ſint actu ſerviles, ſive de radice. Beth quater πλεονάζει, ſemel deficit; radicale quater pro Caph ponitur, ſervile ſepties pro Caph. Beth ſemel ponitur pro He, ſemel pro Daleth, pro Pe ſemel. Caph radicale redundat bis, deficit ſemel, ponitur pro Beth ter, pro He ſemel, finale ponitur ſemel pro Daleth, & ſemel pro Mem. Lamed redundat ſemel, & ſemel deficit. Mem redundat bis, deficit ter; ſemel ponitur pro Beth, bis pro He fœminino. Mem finale ſemel ponitur pro Samech, plurale ſemel pro Nun, clauſum ſemel pro initiali, & apertum pro clauſo ſemel. Nun redundat ter, & ter deficit; initiale pro finali ponitur ſemel, ſemel pro Tau, pro Mem finali bis. Schin ſemel redundat, ſemel pro Teth ponitur. Tau redundat bis, ſemel deficit; bis ponitur pro Daleth, & bis pro He. Loca omnium harum varietatum vide in Tomo ſexto. 7. Circa literas אהוי frequentiſſimæ ſunt variæ lectiones, tum quia interdum moventur hæ literæ, interdum quieſcunt; tum quia ſunt matres lectionis, & ſono vel figura affines. Hæ vero vel abundant, vel deficiunt, vel tranſponuntur, vel pro alia litera ponuntur; idque in initio, medio, vel fine vocis. Aleph redundat in medio vocis, 45 locis. He initio, medio, & fine, in 33 locis. Vau 35. Jod 147. Deficiunt etiam. He 44 locis. Vau 30. Jod innumeris locis. Sed quia de harum numero, diſcrepant tam inter ſe, tum cum Maſora, variæ editiones Biblicæ, quarum differentias multas diligenter annotavit D. Capellus; lectorem remitto ad Catalogum noſtrum duplicem in ultimo Tomo, ex Capello, & ex aliorum exemplarium collatione, confectum.

21. De Summa omnium iſtarum variantium lectionum, quibus τὸ Keri in margine apponitur, viri docti variant. Affirmat Elias Lev. Præf. 1. Maſ. Hammaſ. ſe omnes numeraſſe, & inveniſſe ſummam totalem eſſe, 848. Quarum in Lege 65. In Prophetis 454. In Hagiographis 329. Miratur vero tam paucas inveniri in Lege, quarum 22 ſunt, cum נַעַר ſcribitur, & legitur נַעֲרָה. In libro autem Joſuæ, qui non æquat decimam partem Legis, ſunt 32. & in libris Samuelis, qui vix quartam partem Legis æquant, inveniuntur 133. Hunc vero Eliæ computum haud accuratum eſſe, conſtat: vel tantum, quas in ſuo codice invenit, expreſſit: nam alios codices ab hoc calculo variare, certum eſt. D. Capellus editiones quaſdam celebriores Bibliorum Hebr. contulit, quæ ſecundum MSS. & exemplaria optima editæ ſunt. ſcil. Venetam ſecundam, Regiam, & Plantinianam in quarto; & tam voces quibus Keri apponitur, quam voces multas in quibus literæ אהוי redundant, quas יתירות vocant; & quaſdam earum, in quibus eædem literæ deficiunt, quas חסירות appellant, annotavit: quæ licet ad eadem variarum lectionum capita referri poſſunt, in dictis tamen Editionibus ab iis diſtinguuntur. Editiones autem tam a ſe invicem ſingulas, quam ab Eliæ calculo omnes diſcrepantes invenit, ut ex Tabula ſubjecta liquet.

In Edit. Venet. ſecunda.	In Edit. Plant.	In Bibliis Regiis.	Elias Levit.
Pentat. Ker. 73. *Jeth.* 1.	*K.* 74. *Jeth.* 1. *Chaſ.* 2.	*K.* 69. *Jeth.* 1. *Ch.* 1.	*K.* 65.
Megill. Ker. 51. *Jeth.* 11.	*K.* 43. *Jeth.* 14.	*K.* 48. *Jeth.* 8.	
Proph. pri. Ker. 337. *Jeth.* 11. *Chaſ.* 2.	*K.* 239. *Jeth.* 25. *Chaſ.* 1.	*K.* 277. *Jet.* 18. *Ch.* 5.	*K.* 454.
Proph. poſt. Ker. 348. *Jeth.* 2.	*K.* 250. *Jet.* 25. *Chaſ.* 1.	*K.* 347. *Jeth.* 11.	
Hagiog. Ker. 362. *Jeth.* 60. *Chaſ.* 1.	*K.* 187. *Jeth.* 34. *Chaſ.* 1.	*K.* 242. *Jeth.* 20. *Ch.* 1.	*K.* 229.
Summa totalis K. 1171. *Jeth.* 85. *Chaſer.* 3.	*K.* 793. *Jeth.* 99. *Chaſ.* 9.	*K.* 983. *Jeth.* 58. *Chaſ.* 7.	*K.* 848.

Scripſit quidem Ar. Montanus, notas haſce marginales eaſdem in omnibus exemplaribus deprehenſas fuiſſe, & ab omni ævo ſine ulla mutatione permanſiſſe: Ejuſdemque ſententiæ ſunt multi viri docti. Sed in hoc deceptos eſſe, nemo non videre poteſt: unde etiam acerrimi Hebræi Textus vindices tandem fatentur, numerum ipſum in codicibus, tum MSS. quam impreſſis, variare. Doctiſſ. Buxtorf. fil. integrum librum magno ſtudio compoſuit; in quo, non tantum ex libris omnibus impreſſis, ſed & ex MSS. plurimis, variantes omnes lectiones collegit, & in corpus digeſſit, judiciumque ſuum de ſingulis adjecit: Opus hactenus a nullo Chriſtianorum tentatum; cujus titulum auctor nuper communicavit, ipſumque librum ſe brevi editurum promiſit. Plures itaque ſunt iſtiuſmodi codicum diſcrepantiæ, quam in Bibliis impreſſis habemus; quæ ex variis MSS. colligendæ reſtant: ita ut earum numerus certus & determinatus adhuc non extet. Imo earum, quæ in codicibus impreſſis extant, agnoſcunt viri docti, quaſdam recentiores eſſe, & per poſteros numerum auctum fuiſſe: rationemque quidam ineunt, qua veteres a novis dignoſci poſſunt; ſcil. per Maſoræ, & antiquorum codicum collationem; & ubi vox marginalis habet puncta ſubjecta, quod novitatis eſt indicium, quales multæ ſunt in Edit Venet. per Fœlicem Pratenſem: cum voces antiquitus notatæ nulla habeant puncta in margine, ſed tantum in textu.

22. De auctoribus iſtarum notarum, variant tam Judæi, quam Doctores Chriſtiani. Inter illos ſunt, qui ad traditionem Moſis in monte Sina referunt: qui riſu potius, quam refutatione ſeria, digni ſunt. Ridiculum enim eſt, Moſem traditionem dediſſe de variis lectionibus in libris, qui non extabant, ſed poſt multa ſecula ſcripti ſunt: niſi dicamus, ipſorum mentem eſſe, quod

Moſes

Moſes annotavit omnia Kerioth per totum Pentateuchum; ad cujus exemplum reliqui ſacri Scriptores in ſuis ſcriptis idem fecerunt: ſic enim eorum ſententia a quibuſdam exponitur: quod neſcio, an cum eorum verbis conciliari poſſit. Utcunque, plane abſurda eſt hæc ſententia; cum nec Moſes, nec reliqui Scriptores ſacri ignorare poſſent veram in ſuis ſcriptis lectionem. Et ipſis indignum eſt, ut ex variis codicibus differentias colligerent, & in margine annotarent: unica enim eſt lectio a Sp. S. profecta, nec poſſunt eſſe plures, nedum contrariæ. Alii itaque, imo Judæorum plerique, et inter Chriſtianos non pauci, originem ad Eſdram & viros Synagogæ magnæ (ſi talis Synagoga unquam fuerit: video enim quoſdam viros doctos, & in Hebraicis antiquitatibus verſatos, de hoc dubitare,) referunt: quos volunt poſt reditum a Babylone libros ſacros contuliſſe; & ubi diſcrepantiam invenerunt, lectionem unam in textu reliquiſſe, aliam in margine collocaſſe; quaſi ambigui hærerent, utra lectio eſſet præferenda. Addunt etiam Judæi (ut ex Elia patet) myſteria quædam magna in his vocibus marginalibus latere, quæ per Cabalam, a Moſe per Prophetarum manus, Eſdras & ſocii ejus acceperunt. Videantur Elias Præf. 3. in Maſor. & Ben Chajim Præf. in Bibl. Venet. Inter noſtros ſunt, qui partim ad Eſdram referunt, partim ad Maſorethas ante-Talmudicos, & poſt-Talmudicos: quænam tamen Eſdræ & Synagogæ adſcribenda, quænam Maſorethis; dicunt ſe non poſſe definire. Doctiſſ. Buxtorf. Vindic. Hebr. part. 2. c. 4. p. 449. in medio relinquit, an Judæis hoc aſſerentibus fides ſit adhibenda; & an ſufficientibus id probent rationibus: in eorum tamen ſententiam magis propendere videtur, qui ad Eſdram referunt.

23. Contra omnes haſce ſententias, utcunque explicentur, concluſio noſtra eſt; *Eſdram & ſocios non fuiſſe harum notarum authores; ſed longo poſt Eſdram tempore, partim ante Talmud, partim poſt, a Maſorethis annotatas fuiſſe.* Nam 1. præter Eſdram, & Nehemiam in hoc concilio aderant Haggeus, Zacharias, Malalachias, Prophetarum ultimi; in quorum omnium libris inveniuntur iſtæ marginales notæ de Keri & Ketib. Cum vero inſtinctu divino libros ſacros recenſuerint, & reſtaurarint; maxime abſurdum eſt aſſerere, eos in variis codicum lectionibus hæſiſſe dubios, vel diſcrepantiam codicum in margine annotaſſe; quaſi in libris ab ipſis ſcriptis veram lectionem, & mentem propriam ignoraſſent: cum iis adfuit Sp. S. cujus ductu libros ſacros priſtino nitori reſtituere, & mendas omnes corrigere, veramque lectionem ſecundum mentem Dei reſtituere potuiſſent; nec lectores dubios reliquiſſent. 2. Diſcrepantia inter Orientales & Occidentales Judæos hoc commentum plane refellit. Si enim Keri & Ketib, vel a Moſe, vel ab Eſdra & Prophetis fuiſſet, hocque Judæi antiqui credidiſſent; eadem eſſet traditio de iis, idemque numerus apud omnes. Abſurdum enim eſt dicere, Eſdram & Prophetas has notas aliter tradidiſſe Orientalibus, quam Occidentalibus. At certum eſt, aliter legere & ſcribere Orientales, quam Occidentales; etiam in his locis, quæ per ק notantur: ut ex indiculo illo variarum lectionum inter utroſque conſtat, qui primum in Bibliis Venetis per Ben Chajim, poſtea in Baſileenſibus prodiit. Interdum utrique conveniunt in τῷ Ketib, at in τῷ Keri diſcrepant; Ut Joſ. 8. 13. ſæpius conveniunt in τῷ Keri, ſed differunt in τῷ Ketib; ut Joſ. 8. 12. & 15. 51. & in vocibus, in quibus diſcrepant, pleriſque geminam agnoſcunt lectionem Occidentales, ſcil. τῶ Keri, & τῶ Ketib: ubi Orientales unicam habent; ut Judic. 19. 5. 1 Reg. 9. 15. 3. Si ab Eſdra & Prophetis eſſent, divinam prorſus auctoritatem haberent: quod ſi ita ſenſiſſent Judæi, non miſcuiſſent eas cum reliquis, quæ a Maſorethis poſterioribus appoſitæ erant; ſed ab reliquis, quæ humanæ erant induſtriæ, ſeorſim ſumma cum reverentia ſervaſſent & tractaſſent. 4. Regula eſt apud omnes Judæos recepta, lectionem marginalem eſſe meliorem: unde & in Synagogis, & privatim ſemper legunt, ut eſt in margine; licet in libris Synagogicis iſta lectio marginalis appoſita non ſit, ſed memoriter recitetur. At certiſſimum eſt, tum LXX, tum Chaldæos Paraphraſtas, Onkeloſum & Jonathanem; imo Aquilam, Symmachum & Theodot. in Verſionibus ſuis aliquando τὸ Keri, aliquando τὸ Ketib ſequi, prout in ſuis codicibus legerunt, ut variis inſtantiis jamjam oſtendam: quod plane indicat, in codicibus ſuis iſtis voces variaſſe, ipſoſque tranſtuliſſe, prout in ſuis codicibus invenerant; nec regulam talem de lectione marginali, qualem ſomniarunt poſteriores Judæi, agnoviſſe: imo Keri & Ketib nondum notata vel collecta fuiſſe. 5. In Miſna, quod quaſi textus eſt Talmudis, nulla eſt mentio τῶ Keri & Ketib; nec in Gemara, quod inſtar Gloſſæ ſeu commentarii eſt in Talmud, quod ante annum Chriſti 500 conſignatum non erat. Notantur tantum, in libro נדרים octo voces, quæ leguntur & non ſcribuntur; & quinq; quæ ſcribuntur & non leguntur: quæ minima pars ſunt τῶ Keri, & τῶ Ketib: reliquarum lectionum nulla in Talmude vola, nec veſtigium. Imo in his diſcrepant Maſorethæ a Talmude; quod certo probat, ab Eſdra & Prophetis non fluxiſſe: addunt enim Maſorethæ duas ad voces lectas, ſed non ſcriptas; & ad ſcriptas, ſed non lectas, ſex. Objiciunt ex Talmude Hieroſolymitano, lib. Sanhedrin. cap. אלו הן הנולה, ubi dicunt, Hag. 1. 8. legi ואכבדה, ſcriptum vero cum defectu literæ He. Reſpondeo, hic nihil de Keri in margine notato: hoc tantum inferri poſſe, codicem variaſſe in hoc loco; legi cum He in uno codice, ſcribi ſine He in altero. 6. Nec apud Origenem, qui allegoriis deditus myſteria ex verbis venari ſolebat; nec apud Hieronymum in Hebraicis doctiſſimum, qui Hebræorum monimenta penitus inveſtigavit; nec apud ullos Eccleſiæ Græcæ vel Latinæ Patres antiquos, ulla eſt memoria Keri & Ketib. Nec apud Joſephum & Philonem, Judaicarum antiquitatum ſolertes indagatores, ulla eſt eorum mentio; etiam cum de libris ſacris agunt, vel eos contra hoſtes defendunt, Appionem vel alios, qui hujuſmodi varietates, ſi annotatæ eſſent, Judæis objeciſſent. Nec valet, quod producit vir doctus ex Hieronymi comment. in Eſ. 49. 5. ubi reprehendit Aquilam, quod *deceptus perverſa expoſitione Phariſæorum, tranſtulit per* לו (ei,) *cum verbum Hebr. ſcriptum ſit per* לא *quod* (non) *ſignificat*: unde infert, לו *fuiſſe* τὸ Keri, לא τὸ *Ketib*. At nihil hic apud Hieronymum dicitur de Keri vel Ketib; vel de voce aliter lecta, aliter ſcripta: imo potius hinc probatur, varietates illas tunc non fuiſſe annotatas. Hieronym. enim unam lectionem agnoſcit, ſcil. לא, & de interpretatione, quam Phariſæorum vocat, cum Aquila contendit; non de lectione: ut verba ejus legenti liquet.

24. Reſtat itaque, authores, ſi non omnium, certe plerarumque, fuiſſe Maſorethas; poſteriores Tiberienſes ſcil. alioſque, qui poſt confectum Talmud floruerunt. Quædam a Talmudicis annotatæ ſunt, ut Paragr. ſuperiori diximus de vocibus ſcriptis & non lectis, & lectis ſed non ſcriptis: quibus etiam addendæ voces obſcœnæ, quas noluerunt legi, de quibus in Talm. cod. Megilla. c. 3. *Omnes voces, quæ in Lege ſunt obſcœnæ, eas legunt honeſte.* Reliquarum vero in Talmude nullum eſt veſtigium. Ad Eſdram vero & Prophetas ultimos non poſſe referri, jam oſtendimus: unde neceſſario ſequitur, Maſorethas poſteriores earum authores fuiſſe; Tiberienſes ſcil. & alios: ut cum Elia ſtatuunt plerique Theologi graviores, & inter Hebræo-Criticos haud pauci. Fuerunt Tiberienſes plerarumque auctores: alii tamen poſt illos extiterunt, qui plures obſervationes (ut de Maſora diximus in genere) addiderunt: pluresque ex MSS. codicibus addi poſſunt, ut ex Buxt. aliiſque obſervavimus. Nugatorium vero plane eſt, quod a quodam adfertur in Crit. Hebr. ad probandam antiquitatem τῶ Keri, & τῶ Ketib; quod Chaldæus Paraphraſtes, imo ipſi LXX ſæpius exprimunt lectionem τῶ Keri, aliquando lectionem τῶ Ketib; quaſi ſcil. LXX & Chaldæus mentionem feciſſent τῶ Keri & τῶ Ketib: ad hoc enim probandum adfertur hoc argumentum; de quibus tamen antiqui illi interpretes ne per ſomnium cogitarunt. Hoc tantum ſequitur, codices tunc temporis variaſſe; & in aliquibus fuiſſe lectionem, quam poſtea Maſorethæ in marginem poſuerunt ſub nomine τῶ Keri; in aliis lectionem, quæ in textu remanſit, quam Ketib dixerunt. Imo contrarium certiſſime colligitur, quia ſcil. in textu legerunt, quæ nunc in margine collocarunt Maſorethæ: ideo notas haſce Maſorethicas iſtorum interpretum temporibus non extitiſſe; cum ipſi tranſtulerint, prout in ſuis codicibus legerint.

25. Reſtat alia quæſtio. Hoc enim ſuppoſito, Maſorethas fuiſſe auctores, adhuc quæritur, An ex variantibus codicibus has notas collegerint, an vero ex proprio judicio & critica cenſura voces textuales recenſuerint; & illam, quam meliorem lectionem judicarint, in margine legendam poſuerint? Hic vero diſtinctio eſt adhibenda. Nam primo, quædam ſunt circa voces obſcœniores, quas per caſtiores efferendas in margine ſub τὸ ק monuerunt. Has vero non eſſe ex codicum diſcrepantia, apertum eſt; ſed ex Rabbinorum audacia & ſuperſtitione. Sacri enim ſcriptores nunquam ſcripſiſſent voces, quas noluerunt legi; nec alias eorum loco in textu ſubſtituiſſent. Si enim aures offendunt, cum leguntur; cur non etiam legentis oculos: cum tam per oculos, quam per aures turpia repræſentari animo poſſint? Secundo, reliquas lectiones (ſi excipiantur נַעַר & יְרוּשָׁלַם) exiſtimo cum S. Amama loco citato, fuiſſe ex codicum diſcrepantium collatione. Cum enim lectionem in textu, codicum antiquitate & reverentia ducti, non auſi ſint mutare; lectionem aliorum codicum, quam veriorem judicabant, in margine annotarunt, punctis vocis marginalis ſub voce textuali adhibitis: ut hoc modo monerent, vocem marginalem legendam eſſe. Et hæc eſt communis plerorumque doctorum ſententia; Merceri in Pag. Theſau. voce דין. Druſii in Levit. 11. 21. Bertrami in Theſau. Pagn. Erpenii Gram. Heb. p. 256. Piſcatoris, in 1 Reg. 22. 48. D. Buxtorf. Anticrit. part. 2. cap. 4. Sixt. Ama. & aliorum innumerorum. Cur vero excipiantur נַעַר & יְרוּשָׁלַם rationem hanc reddit Sixt. Ama. *Quod cum illud 21 locis inveniatur in Pentateucho ſine* ה, *legatur vero cum* ה, *non veriſimile videtur ex errore ablatum fuiſſe* ה, *ſed* puellam *olim &* נערה *&* נער *voce communis generis dictam fuiſſe; ſcribas vero poſtea diſtinxiſſe, non addendo* ה, *quod non auſi fuiſſent, ſed ponendo punctum ſub* ר. *De* יְרוּשָׁלַם *quinquies tantum occurrit cum Jod, id eſt, plene: unde non eſt probabile, tot locis, ubi occurrit ſine Jod, ex ſcribarum errore Jod excidiſſe: veriſſimum itaque* putat, *antiquitus ſcriptum fuiſſe ſine Jod. Sic enim* Salem, *unde hoc nomen derivatum, ſine Jod ſemper ſcribitur: quam lectionem LXX. Chald. ſcriptores Nov. Teſt. & Hieronym. conſtanter retinent. Poſterioribus vero temporibus, cum urbs eſſet quaſi gemina, inferior & ſuperior, ſcribi cœpiſſe Jeruſalaim; idque nonniſi in libris, qui circa Captivitatem, vel ſub Captivitate ſcripti, ut Jer. 18. 26. 1 Chron. 3. 5. 2 Chr. 25. 1. Eſth. 2. 6. Punctatores vero, ut ubique eadem eſſet urbis appellatio ipſorum ſeculo uſitata, ubique eaſdem vocales ſubjecerunt: nec hoc unicum eſſe vult, in quo uſui & pronuntiationi ſui ſeculi aliquid dederint.* Hæc Sixt. Amama. Contra illud vero, quod de codicibus variantibus lectiones has colligi diximus, non ex Maſorethạrum judicio Critico, objicit vir doctiſſ. quod ſine codicum collatione potuerunt Maſorethæ ex proprio judicio & cenſura Critica voces anomale, vel irregulariter & vitioſe ſcriptas, ex linguæ natura & analogia Grammatica corrigere & emendare. Hoc quidem verum eſt: probabilius tamen eſt, varios codices conſuluiſſe; & non niſi eas, quas aliorum codicum auctoritate niti invenerunt, in margine annotaſſe: cum non omnes ejuſmodi voces annotarint; (quod ſane feciſſent, ſi ex ſolo proprio judicio correctionem iſtam inſtituiſſent,) ſed eas tantum, quas aliorum codicum conſenſu firmatas viderint. Vide Jo. Morin. exercit. Samarit. 4. cap. 5. n. 9.

26. Antequam huic diſſertationi de Keri & Ketib finem imponam, obſervationes quaſdam de Keri & Ketib, a viris doctis annotatas, non inutile fuerit apponere. 1. Quod *in pleriſque iſtis lectionibus parum refert, utram ſequaris, cum loci ſenſus idem maneat: ſi vero in quibuſdam ſenſus mutetur, ex utraq; tamen lectione ſenſus verus & commodus oriatur, quem quiſq; velit, pro arbitrio ſequi poteſt: imo cũ ſenſ⁹ videtur eſſe oppoſit⁹, ut cum* לא *ſcribitur &* לו *legitur, nec cum loci circumſtantiis pugnat, utralibet retineri poteſt.* Exempla ſingularum petantur ex tract. de Keri & Ketib, Tomo ult. 2 *Licet Judæi hodie velint lectionem marginalem ſemper præferendam eſſe, tamen auctores veterum & celebriorum Bibliorum Verſionum, LXX. Chald. Vulg. Lat. aliquando lectionem, quæ hodie in margine ponitur; aliquando illam, quæ in textu relinquitur, ſecutos fuiſſe liquet, prout ſcil. in codicibus ſuis legerunt.* Sic Sept. & Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Keri, Ex. 11. 21. Lam. 4. 18. Eccleſ. 4. 9. &c. Chald. & Græc. ſequuntur τὸ Ketib. Aliquando Vulg. Lat. ſequitur Keri, at de LXX. non conſtat; & e contra, LXX ſequuntur τὸ Keri, at de Vulg. Lat. non conſtat: ut Ex. 25. 30. ſæpe LXX. & Vulg. ſequuntur τὸ Ketib, ut Thren. 5. 3. 5. Joſ. 15. 53. Aliquando LXX

ſequuntur τὸ Ketib, Vulg. τὸ Keri; ut Thren. 2. 2. Eſth. 1. 14. Idem etiam de Aquilæ, Symmachi, & Theodotionis Verſionibus dici poteſt, ipſos non raro ſequi τὸ Ketib, non ſemper τὸ Keri: ut ex Nobilii aliorumque notis in noſtro ultimo Tomo cuique conſtare poteſt. 3. *Editiones Bibliorum Hebr. celebriores licet in pleriſque conſentiant, aliquando tamen diſcrepant, dum in una notatur τὸ Keri, quod aliæ prætermittunt.* Exempla vide in Catal. noſtro, Tomo 6. 4. *Conſtat, Verſiones pleraſque recentiores, tam Latinas, quam vernaculas, interdum ſequi τὸ Keri, interdum τὸ Ketib.* Junius Ketib præfert, Pro. 31. 4. Eccleſ. 9. 4. Jer. 3. 20. & alibi. Aliquando in una editione ſequitur τὸ Keri, in alia τὸ Ketib; ut Eſdr. 4. 2. 1 Reg. 22. 29. aliquando utrumque; ut Pſal. 11. 1. 2 Reg. 5. 12. Et ad eundem modum Tigurini, Dan. 9. 29. Job 13. 15. Eſ. 63. 9. Pro. 17. 27. Sic Piſcator aliquando ſequitur τὸ Ketib, ut Levit. 11. 21. Pſal. 100. 3. Eſ. 9. 3. Job. 6. 2. ſæpius τὸ Keri. Idem obſervant nonnulli de verſione Pagnini, & Ar. Mont. Idem etiam de gravioribus Theologis obſervare licet in Commentariis ſuis. Auctores etiam Verſionum vernacularum modo τὸ Keri, modo τὸ Ketib ſequuntur; modo unam lectionem in textum ponunt, alteram in margine; lectori liberum relinquentes, utramlibet amplecti. Obſervant quidam nuperam Verſionem Belgicam ſæpius ſequi τὸ Ketib, rarius τὸ Keri; ſcil. 1 Reg. 12. 33. 2 Sam. 20. 14. & 23. 13. Ezech. 42. 16. & in paucis aliis locis. Lectionem liberam relinquit Piſcator in Verſ. German. Jer. 2. 20. Dan. 3. 12. Neh. 3, 30. In Anglicana ultima & accurata idem eſt videre, Joſ. 8. 12. 1 Reg. 22. 48. Pſal. 100. 3. Jer. 2. 20. & paſſim alibi. Sic etiam Genevenſ. Ex. 21. 8. Prov. 26. 2. Pſal. 100. 3. Eſa. 63. 9. Eccleſ. 9. 4. Ex his aliiſq; patet, cujuſnam auctoritatis ſit illa Judæorum regula, de præferenda ſemper lectione marginali. Quod vero contendit quidam Neotericus, ſemper τὸ Ketib retinendum eſſe, cum valde infirmo nitatur tibicine, & ex codicum & Verſionum antiquiſſimarum diſcrepantia clariſſime confutetur; ejuſmodi eſt, ut refutatione longa non indigeat.

27. Præter lectiones iſtas variantes τῶ Keri & Ketib, quas omnium antiquiſſimas ſtatuunt Judæi, notantur etiam in Bibliis Venetis & Baſileenſibus, ut & in noſtris, duo alia variarum lectionum genera: quarum primum eſt inter Orientales & Occidentales; alterum inter codices Ben Aſcher & Ben Naphtali: de quibus breviter. Per Orientales intelliguntur Judæi Babylonii, per Occidentales Palæſtini: frequentiſſima enim eſt hæc diſtinctio in Judæorum ſcriptis: Unde Talmud Hieroſolomytanum vocatur Talmud filiorum *Occidentis*, ut Babylonicum *Orientis*. In his enim locis, Babylonia ſcil. & Palæſtina, poſt excidium Templi & Urbis (alii poſt Captivitatem Babylonicam dicunt, qua auctoritate neſcio,) celebriores erant Scholæ per varia ſecula continuatæ; & Rabbini ac Doctores, qui multos habuere diſcipulos. Ex hac vero diviſione, ut fieri ſolet, diſſentiones & æmulationes inter Academias & Scholas ortæ ſunt; ut ex utroque Talmude inter alios notat D. Buxtorf. Unde & ex variante codicum deſcriptione, (qui, ut antea oſtendimus, vix ulla humana diligentia ita accurate exarari poſſunt, quin varietas aliqua orietur,) vel ex codicibus per celebriores Rabbinos emendatis, (ex quibus utrarumque partium diſcipuli & ſequaces ſuos diſcripſerint,) dum utrique lectionem ſuam ſequerentur, ortus eſt variarum lectionum catalogus. De Antiquitate harum varietatum fatentur, qui maxime in Hebræorum ſcriptis verſati ſunt, ſibi non conſtare, quando collectæ fuerint. Primus, qui eas publicavit, erat auctor Bibl. Venet. Edit. 1. in fol. quam procuravit Fœlix Pratenſis, ubi index iſtarum varietatum habetur: numerantur vero 210. quarum nulla eſt in Lege: ex hoc tamen numero detrahendæ ſunt duæ, niſi Librarii vel Typographi ſit lapſus, ſcil. Ezech. 21. 14. & Jer. 39. 11. ubi utroſque dicit iſte indiculus legere על. At errorem eſſe, non ſine cauſa judicat Capell. Crit. lib. 3. cap. 17. ſect. 1. & legendum eſſe loco priore על apud Orientales, & loco altero אל apud eoſdem: ut imprimi curavimus in Tomo noſtro ultimo. Nam על & אל, ut ex illo indice videre licet, ſæpe commutantur apud Orientales & Occidentales. Unde hunc Indicem habuerit Pratenſis, vel a quo collectus ſit, non exprimit: videntur lectiones tamen eſſe antiquæ, & punctorum vocalium inventionem præceſſiſſe; ut affirmat Elias præf. 3. in Maſora: cum omnes ſint circa literas & voces; nullæ circa puncta & accentus: circa quæ tamen multo facilior fuiſſet ſcribarum in deſcribendo lapſus, ſi puncta vocalia & accentus tunc extitiſſent. Duo tamen loca obſervat Clariſſ. Capellus, variæ lectionis circa ה Raphatum & Mappicatum, ſcil. Jer. 6. 6. & Amoſ. 3. 6. quæ quomodo inter reliquas varietates, quæ ſolum circa literas & voces verſantur, advenerint, neſcio; niſi a poſterioribus quibuſdam adjectæ ſint. An vero præceſſerint collectionem τῶ Keri & Ketib, quæ in Occidentalium libris notantur, quæri poteſt. Mihi quidem videntur antiquiores eſſe: quum tam in Keri, quam in Ketib, multum ſit inter eas diſcriminis; tum quod & Keri & Ketib multo aliter in variis locis referantur in iſto Indice, & aliter Occidentalibus adſcribatur, quam hodie in Editionibus Occidentalium invenimus.

28. De hoc Indice, qui in Tomo noſtro ultimo inter alias varias lectiones habetur, hæc a viris doctis, præſertim a Lud. Capello, annotata ſunt. 1. Ut jam dixi, *Indicem iſtum referre Occidentalium lectionem in multis aliter, quam in Editionibus hodiernis impreſſis legimus*: quod vel ex negligentia deſcribentis, vel ex codicum diſcrepantia; idque, ut obſervat Capellus, in locis 55. In quorum 16. agnoſcunt Occidentales variam τῶ *Keri* & *Ketib* lectionem: author autem Indicis illis adſcribit lectionem τῶ *Keri* in locis decem, in 6 reliquis τῶ *Ketib*. In locis vero, ubi Occidentales non agnoſcunt varietatem *Keri* & *Ketib*, adſcribit illis Index ille lectionem, quæ in 39 locis differt ab hodierna Occidentalium lectione: in quorum duobus duplicem illis adſcribit lectionem, cum illi unicam tantum agnoſcant, ſcil. Ezech. 38. 4. in החים. & Job. 2. 7. ועד, ubi eandem lectionem habent codices Occidentalium cum Orientalibus: licet in Indice dicantur Occidentales in primo loco ſcribere החיים & legere חיים, & in ſecundo ſcribere עד & legere ועד. Dein in locis illis 55. octo ſunt, qui vel auctoris, vel ſcribæ, vel Typographi error. Et in 30. locis dicit, differre inter ſe Orientales & Occidentales: cum tamen ſecundum codices hodiernos, Occidentales conveniunt lectione Orientalibus adſcripta, ut Joſ. 7. 22. 1 Sam. 13. 32. Eſ. 23. 12. Sic conſtat, ipſum male retuliſſe Occidentalium lectionem. An vero melius expreſſerit Orientalium, non poſſumus judicare; cum codices nullos habeamus Orientales: ſed veriſimile eſt, eadem male fide cum utriſque egiſſe. 2. Notant, quod *in tota Lege Moſis, nulla invenitur lectionis varietas*: quod quidam arbitrantur haud probabile, licet ita perſuaſum omnibus voluerit Tabulæ iſtius auctor. Nam cum inter Occidentalium codices diſcrepantia & varietas inveniatur, etiam in Lege, imo in ipſo *K*erioth calculo; quis credet inter Occidentalium & Orientalium codices nullam reperiri diſcrepantiam? Alii hinc colligunt, magnam fuiſſe Judæorum diligentiam circa Legem; cujus nullum exemplar, ut legitimum, probant, ſi vel unicam mendam habeat. 3. Obſervant etiam, *varietatem hanc eſſe non modo in vocibus, ubi Occidentales agnoſcunt lectionem unicam, ſcil. vel Keri, vel Ketib; ſed etiam, ubi duplicem, ſcil. & Keri & Ketib*: quales numerantur 53, in quarum 20 Orientales ab iis diſſident. 4. Notant etiam, *hanc varietatem lectionis inter Orientales & Occidentales* (ut alibi de Occidentalium *K*eri & Ketib dictum eſt) *verſari tam circa voces integras, quam literas; & quod ad voces attinet, circa earum redundantiam, vel defectum, diviſionem, vel permutationem.* Ubi maxime notandum, Orientales pro voce יהוה ſcribere אדני nomen appellativum, & præpoſitiones אל & על frequenter commutari: ita ut in hac Tabula ſint loca 36. ubi cum Occidentales habent אל, Orientales habent על. Verſantur etiam circa literas; earumque redundantiam vel defectum, tranſpoſitionem, & permutationem. Et hac varietas frequentiſſime conſpicitur in literis אהוי, raro in reliquis, ut apud D. Capellum videre licet, Crit. l. 3. c. 17. Hic etiam notandum cum Thren. 5. 21. Orientales legant אדני, Occidentales habent nomen Tetragram. יהוה. Tandem conſentiunt *omnes varias iſtas lectiones nullius eſſe momenti, nec multum intereſſe quoad ſenſum, quam lectionem ſequaris.* Verſantur enim potius circa ὀρθογραφίαν, quam ὀρθοδοξίαν, ut loquitur D. Buxtorf: unde licet Palæſtini & Europæi ſequantur lectionem Occidentalium, alteram tamen non ubique rejiciunt: ſed utramque in editionibus quibuſdam Bibliorum imprimunt.

29. Quod ad varias lectiones inter Ben Aſcher & Ben Naphtali attinet, licet earum auctores abbreviate dicuntur *Ben Aſcher* & *Ben Naphtali*: nomina tamen plena ſunt, notante Elia, illius, *R. Aharon filius R. Moſis de tribu Aſcher*; hujus, *R. Jacob filius Naphtali*: Fuere etiam principes vel Rectores Academiarum. Locum vero, ubi Ben Aſcher vixit, liber de Accentibus in Bibliis Venet. Aſchero adſcriptus, dicit fuiſſe Tiberiadem ad lacum Geneſareth: unde probabiliter colligitur, fuiſſe Rectorem Tiberiadis, (ſic Buxtorf.) & Academiam ibi tunc fuiſſe, (quod obſervandum in controverſia de punctorum antiquitate:) alterum vero floruiſſe Babylone ſtatuunt. Nam Orientales ſequuntur lectionem Ben Naphtali, Occidentales Ben Aſcher. De his Maimon. lib. אהבה ſectione ספר תורה cap. 8. ita ſcribit, *Liber, cui in his innitimur, eſt liber per Ægyptum notiſſimus, qui viginti quatuor libros complectitur,* (id eſt, Vet. Teſt.) *qui multis annis Hieroſolymis ſervabatur, ut ex eo corrigerentur & emendarentur libri: & omnes huic innituntur, quia eum correxit, & emendavit fil. Aſer, & laboravit in ea diligenter per multos annos, & ſæpius illum correxit, prout ex eo deſcribebant.* De hoc libro etiam Elias affirmat, *ejus lectionem ſe & reliquos ſequi in omnibus his regionibus.* Tempus, quo vixerunt, refert D. Buxt. ex Gedalia ad annum Chriſti 1034. licet Genebr. & Galatinus illos antiquiores faciunt. Studia eorum erant, emendata & correcta Bibliorum exemplaria edere. Unde, quia æmulatio fortaſſe inter Doctores Babylonicos & Palæſtinos gliſcebat, noluit alter alterius opem petere, ut collatis ſtudiis unum emendatiſſimum exemplar conficerent; ſed uterque critica ſua ſcientia tumidus, codicem proprium, quam emendatiſſime potuit, conſcripſit; quem publici juris fecit, ut ex eis reliqui ſuorum ſequacium libri corrigerentur. Unde Occidentales communiter ſequuntur lectionem Ben Aſcher, (ut in Bibliis Europæis eſt videre;) Orientales Ben Naphtali: ita tamen, ut aliquando, notante Mercero in Gen. 41. 50. & 32. 17. in Bibliis quibuſdam MSS. & impreſſis, apud Occidentales inveniatur lectio Ben Naphtali. Differentia vero inter illas non eſt circa literas vel voces; ſed de punctis quibuſdam, maxime vero de Accentibus. De punctis ſcil. de Cholem, Cametz magno, Patach, Camets Chataph, Scheva, & Chateph Patach, & de Daghes & Mappic. De Accentibus vero minoribus, ut de Metheg, Maccaph, Munach, Paſta, ut an uno an gemino accentu Paſta legenda ſit, &c. Unicam tamen notat D. Buxt. diſcrepantiam de vocis integræ ſcriptione, Cant. 8. 6. non vero de ſenſu, de שַׁלְהֶבֶתְיָה quam vocem unicam eſſe vult Ben Aſcher, & in Maſora notatur; duas vero Ben Naphtali. Hinc etiam conſtat, lectiones iſtas Grammaticales tantum rixas fuiſſe, nulliuſque momenti, quum ſenſus idem ſit in utraque lectione, & quum circa puncta & accentus verſentur. Extra dubium ponit Elias, annotatas fuiſſe has varietates, poſtquam puncta & accentus inventa eſſent: quod unicuique clarum eſt. Numerantur vero iſtarum varietatum, 864. ut in Bibliis Venet. & Baſil. videre licet; in quibus extat earum Catalogus: quem etiam in Bibliorum noſtrorum Tomo ultimo exhibemus, ſed ex MS. codice antiquo in aliquibus auctum, & in meliorem ordinem digeſtum; una cum libri, capitis, & verſus notatione ubi ſingulæ inveniuntur in Bibliis noſtris: quod antea in nulla editione præſtitum fuit.

30. Cabalam Maſoræ ſubjungimus: ſunt enim correlata. Cabala קבלה eſt *receptio*, a rad. קבל *recepit*, ut Maſora *traditio* a מסר *tradidit*. Unde unius & ejuſdem rei diverſo reſpectu eſt traditio, & receptio; eademque ſcientia apud Judæos tam Cabala, quam Maſora, dicitur: at uſus obtinuit, ut קבלה dixerint non quamvis παράδοσιν, ſed non ſcriptam; nec omnem ἄγραφον, ſed eam tantum, quæ eſt μυστικωτέρα. Legem enim diſtinguunt in ſcriptam, & traditam ſive oralem. Illam in quinque libris Moſis contineri dicunt; hanc a Moſe voce traditam volunt: unde legem *Oralem* ſive תורה שבעל פה τὸν ἐν στόματι νόμον appellant; quam a Moſe continua ſucceſſione ad Eſdram, & ab illo ad ipſos quaſi manu traditam a majoribus dicunt. Hanc vero in duas diſpeſcunt partes, quarum una pleniorem habet explicationem præceptorum & ceremoniarum Legis, a legiſperitis & prudentibus, diverſis temporibus, factam: quæ in Miſna & Gemara, Talmudis partibus integralibus, continentur. Et tales non omnino ſunt rejiciendæ, ſi nil habent verbo ſcripto contrarium; nec in ſe ineptæ ſint: quales plurimæ hujuſmodi Talmudicæ; nec auctoritatem divinam ſibi arrogent, ſed pro humanis conſtitutionibus, vel explicationibus recipiantur. Huc etiam ſpectant notæ Grammaticæ circa voces, literas, puncta, &c. de quibus ſupra tract. de Maſora; quæ ſtricte Maſora dicuntur, quam ſtatuit Poſſev. Biblioth. l. 2. c. 18, *Nihil aliud eſſe, quam traditionem Grammaticam de punctis vocalibus, accentibus, ſyllabis, & iſtiuſmodi minutiis.* Altera pars circa profunda legis myſteria verſatur, quæ ex verbis, literis, punctis, &c. eliciuntur: & hæc pars, quæ magis Theologica videtur, proprie ab ipſis *Cabala* dicitur. Qui vero Legi ſcriptæ tantum inhærent, ab iis ſtupidi & indocti, ut qui circa corticem tantum verſati ſunt, habentur. At qui traditiones callent, præcipue Cabaliſticas, ut ſapientes celebrant; qui intimos legis ſenſus, & altiorem ſcientiam, quam reliqui, inveſtigarunt. Hinc ſomnia & commenta ſua non tantum legibus divinis æquabant; ſed prætulerunt: unde illud decantatum in Talmude, *Plus eſſe in verbis ſapientum, quam in Lege.* Tit. Berachoth Chagiga, & de Synedrio. Et in Tract. ראש השנה p. 9. col. 1. legitur, *Verba Cabalæ æquiparantur Legi*: imo Scripturam, ejuſque ſenſum literalem, comparant Candelæ, quæ minimo quadrante emitur; Cabalam vero Margaritæ pretioſæ, quæ per Candelam accenſam invenitur. Tantam etiam reverentiam apud imperitũ vulgus nacti ſunt harum rerum auctores, ut ſententiam hanc in ore habent; *Si dixerint Doctores, dextram eſſe ſiniſtram, & ſiniſtram eſſe dextram, audiendi ſunt.* Hinc, qui ultra legem ſcriptam non ſapiunt, ut rudes, imperiti æſtimantur. Miſnicos Doctores aſſimilant Apothecariis, qui medicamenta parant ex Medici præſcripto, quorum vires ipſi ignorant: & Cabaliſtas Doctores Medicis, qui omnium rerum cauſas & vires penitus exploratas habent. Videatur Manaſſes Ben Iſrael in Conciliatore. Hæc habent Judæi de Cabala, *de qua* altum eſt ſilentium apud antiquos Eccleſiæ ſcriptores; licet apud Hieronymum traditionum non ſcriptarum ſubinde mentio fiat. Joh. Picus Mirandula, & poſt ipſum Galatinus, primo apud Chriſtianos, Cabalæ naturam explicarunt.

31. Hujus vero Cabalæ ſpecies numerantur tres a Galatino, Sixto Senenſi, Bonfrerio, Serario, aliiſque, qui de ea ſcripſerunt. Prima eſt eorũ, qui ante Chriſtum vixerunt, quam ex Judæorum libris primus Jo. Picus Mirandula Chriſtianis aperuit; teſtibus Petro Galat. l. 1. c. 6. & Sixto Sen. Biblioth. l. 2. & aliis. Continet vero Myſticam & ſecretam Scripturæ expoſitionem, non ſcriptam, ſed ore traditam; idque non omnibus, ſed ſenioribus, & ſapientioribus. Nec multum differre volunt a Myſtica Scripturæ expoſitione, quæ a Chriſtianis quibuſdam uſurpatur. Hanc volunt, Moſem primo a Deo in monte Sinai accepiſſe, quam Joſue tradidit; hic vero LXX ſenioribus; hi prophetis: a quibus Eſdras & Synagoga magna acceperunt; & ab his Rabbini et Judæi hodierni quaſi per manus habuerunt. Et ad hanc ſpeciem referunt quidam verba fabuloſi ſcriptoris, qui nomine Eſdræ circumfertur. l. 4. c. 14. v. 46, 47. ubi jubetur Eſdras præter legem ſcriptam, quam ex revelatione divina reſtituit, omnibuſque legi permiſit, doctrinam ſecretiorem, quam a Deo accepit, ſolis ſapientibus tradere: quia *in his erat vena intellectus & ſapientiæ fons.* Etſi vero ſub hac Cabala multa habuere antiquiores Judæi, quæ de Meſſia ejuſque regno recte expoſuerunt: multas tamen fabulas & ineptias miſcebant, & verborum involucris tegebant; quarum ſpecimen dat Mirandula, ut videre eſt in ejus operibus: ita ut inter ſenſus myſticos Veteris Teſtamenti, præter eos, quos nobis reliquerunt ſcriptores ſacri Novi Teſt. vel quos ex Apoſtolica traditione Eccleſia Chriſti Catholica, Patreſque orthodoxi, conſenſu unanimi explicarunt; ex Judæorum ſcriptis vix aliquid ſani hauriri poſſit. Fatendum vero eſt, præter ſenſum literalem, quem verba Scripturæ, ſive proprie ſive metaphorice accepta, ex Sp. S. intentione primo & immediate ſignificant; dari etiam ſenſum myſticum quorundam Scripturæ locorum, qui non primo per voces, ſed remote per res ipſas, etiam ex intentione Sp. S. deſignantur, ſicut reconditum quid & medulla, cujus res ipſæ typus ſive umbra fuere: hicque tum Allegoricus ad Chriſtum & ejus regnum, tum Tropologicus ad mores ſpectans. Hoc enim in diſputationibus contra Judæos tenendum eſt; loca Vet. Teſt. quæ de Meſſia a nobis exponuntur, literalem ſenſum alium habere, in quo omnia implentur: licet altiorem & illuſtriorem ſenſum myſticum habeant; quo non tantum verba, ſed & res ipſæ Chriſtum, & quæ ad regnum ejus ſpectant, repræſentant. Hæc accurate, ut omnia, explicat Nobiliſſ. Grotius. Comment. in Evang. Matth. 1. 22. cujus verba, quia multum faciunt ad tollendas difficultates de Vaticiniis Vet. Teſt. a Novi Teſt. Scriptoribus ad Chriſtum applicatis, & ad Judæorum objectiones diluendas, nec res ipſa ab interpretibus plene explicata videtur, apponam. *Diſerte Apoſtolus affirmat* 1 *Cor.* 10. 11. *omnia hæc (quæ ſub vetere fœdere erant) eveniſſe* τυπικῶς, *ſcripta autem eſſe ad noſtri admonitionem,* εἰς οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησεν. *Hinc Chriſti tempus vocatur plenitudo temporum, Gal.* 4. 4. *Eph.* 1. 10. *adeo ut non tantum inſtituta legis fuerint umbra Chriſti, ut ex Heb.* 8. 5. & 10. 1. & *Col.* 2. 17. *conſtat; ſed & res geſtæ, præſertim nobiliores. Unde Juſt. Mart. contra Tryphonem, ait, res geſtas eſſe* προκηρύγματα τῶν κατὰ Χριστοῦ ἀπάντων. *Tertull. Scimus, ut vocibus, ſic & rebus prophetatum. Et Chryſoſt. in* 1 *Cor.* τὰ μὲν διὰ ῥημάτων, τὰ δὲ διὰ τύπων ἐστὶν αὐτοῖς κείμενα. *Et ſerm. de jejunio, ait, aliam eſſe Prophetiam* διὰ τύπου *ſive* πραγμάτων, *aliam* διὰ λόγου ſive ῥημάτων. *Sic Chriſtus adumbratus erat per agnum Paſchalem: qui ut ſignum erat liberationis ex Ægypto; ſic ipſa liberatio ex Ægypto erat typus liberationis noſtræ a peccato. Hoſ.* 2. 8. *ſub liberatione ex Ægypto liberatio major per Chriſtum typica adumbrata fuit. Ita enim dirigebatur mens Prophetæ, ut quod ab ipſo de populo Iſraelitico dicebatur, non minus recte, imo rectius, de Chriſto diceretur. Sic Pſal.* 72. *qui, ut ex titulo conſtat, de Salomone & ejus honore quoad literam ſcriptus eſt, ad Meſſiam referunt Chald. Paraphr. in locum, ut & ex Rabbinis, Jarchi & Saadias in Dan.* 7. 14. *Quod de cædibus in regione Babylonica ſuo tempore dixerat Jeremias,* 31. 15. *ita depingit id quod Herodes in Infanticidio patravit, ut aliis verbis non potuit id ſignantius exprimi. Quæ Davidi* κατὰ λέξιν *conveniebant, etiam ad Chriſtum, ſervata verborum proprietate, pertinent, ut de veſtium diviſione, & ſortilegio, Pſal.* 22. 19. *Matth.* 27. 25. *& de potu aceti & myrrha, Pſal.* 69. 22. *Joh.* 19. 28. *Sic in præſagiis futurorum, idem bis impletum: ſemel, cum res ipſa evenit, quæ directe prædicitur; & excellentius, cum id apparet, cui adumbrando, tum res illa, tum verba ea notantia ſerviebant.* Hæc, & alia, vir ille longe doctiſſ. quæ pluribus exemplis illuſtrat, ex Eſ. 9. 1. & 42. & Zach. 9. 9. & ex Kimchi, qui Pſal. 2. tum de Davide, tum de Chriſto interpretatur. Ex quibus infert, *præter ſenſum literalem, eſſe & ſenſum myſticum, qui in literali fundatur; & utrumque Sp. S. intentioni convenire, & ita a Chriſto & Apoſtolis in N. Teſt. explicari.* De locis itaq; illis Vet. Teſt. in quibus veteres ſudarunt, ut de Chriſto intelligi debere probarent, cum Judæi alium ſenſum literalem iis affixerint, exiſtimat vir Clariſſ. *nihil veritati periturum, ſi concedatur, aliud prima fronte indicari, aliud ſub involucro tegi: adeo, ut verba ad ultimum illud ſignificatum, obtineant ſenſum magis proprium, magiſque excellentem. Hoc tamen advertendum eſt, quod ejuſdem ſententiæ non verba ſingula Chriſto congruunt, ſed præcipua quædam: ut* 2. *Sam.* 7. 13. *verba illa,* Ipſe ædificabit domum nomini meo, & firmabo ſolium regni ejus uſque in ſeculum. Ego ero illi in patrem, & ipſe erit mihi in filium: *quæ ita de Salomone dicuntur, ut Chriſtum modo eminentiori reſpiciant: at quæ ſequuntur, ad Chriſtum neutiquam pertinent, de caſtigatione,* Si peccaverit: &c. Hactenus D. Grotius. Ex his vero videmus, ſenſum myſticũ literali ſuperſtructum ex Scripturis probari poſſe, & iſtiuſmodi ſenſus apud Judæos antiquos ante Chriſtum a ſacris ſcriptorib' primo hauſtos eſſe, quos inter poſteros ſapientiores conſervarũt.

32. De hujuſmodi tamen ſenſibus notandum, Non licere unicuique pro libitu ſenſum myſticum in Scriptura fingere. Nam vel ex ipſa Scriptura, vel ex traditione Catholica (quæ neceſſario Apoſtolos vel Prophetas auctores habet) conſtare debet, ſenſum iſtiuſmodi, Sp. S. intentioni reſpondere. Ideoque inutilem operam ponunt in ſenſu myſtico indagando, qui, neglecto ſenſu literali, proprii ingenii figmenta pro ſenſu myſtico venditant; quæ vel in ipſa Scriptura, vel traditione Catholica fundamentum non habent. In hoc, tum a Chriſtianis, tum a Judæis, multum peccatum eſt, dum allegorias ſectando & ſimilitudines, proprias conjecturas pro Verbo divino crepant: quæ, ſi ut ingenii partum ad Scripturam illuſtrandam, non ad aliquid probandum proponerent, tolerari poſſent: dum vero pro ſenſu vero Scripturæ, ſive literali, ſive myſtico, aliis obtrudunt, non ſunt audiendi. 2 Scripturæ ſacræ proprium eſſe, ſenſum myſticum reconditum habere ſub cortice literæ, ut notat Tho. part. 1. q. 1. art. 10. & ex ipſo, Bonfrer. præloq. c. 20. ſect. 2. Unde Gregorius l. 20. Moral. c. 11. ait, *Scripturam omnes alias ſcientias ſuo locutionis more tranſcendere.* Licet enim Platonici & Pythagorici obſcuris verborum ambagibus quædam abdiderint; Ægyptii figuris Hieroglyphicis, res quas arcanas eſſe voluere, legerint; alii per fabulas & parabolas res alias ad mores ſpectantes repreſentarent: ſenſus tamen illorum abditus primus eſt, quem ſub iſtis involucris intelligi volunt. At vero in Scriptura verba ſenſum immediatum & proximum clare & perſpicue oſtendunt, literalem ſcilicet; remote tamen alium ſenſum habent, ſub rerum ipſarum, quæ verbis exprimuntur, figuris contectum; quem ſolius Dei eſt rebus imponere: qui ut omnia intellectu ſuo comprehendit; ſic pro ſuprema poteſtate ſua, tum verba, tum res verbis ſignificatas, in ſigna conſtituere poteſt, ad quicquid ipſi placuerit exprimendum. 3. Multum etiam differt modus tradendi ſenſus myſticos in Cabala, ab eo quem ſcriptores Nov. Teſtamenti, vel Patres Eccleſiæ Orthodoxi ſervarunt. Cabaliſtæ enim obſcuris verbis myſteria ſua tradunt, ut a vulgo non intelligantur; (ut Pythagorei per obſcura ſymbola myſteria ſua efferebant, quos a Cabaliſtis antiquis hunc modum hauſiſſe volunt;) vel ut Chymici Doctores ſecreta ſua obſcuris verborum involucris involvunt: quod faciunt, quia pleraque falſa & inepta ſunt, & riſum moverent, ſi citra ambages aperte proponerentur. At ſenſus myſtici Chriſtianorum plane & perſpicue traduntur: ut ſi quis non intelligat, non ex tradendi modo, ſed ex objecto (quod ſublime) tanta obſcuritas oriri videatur. Cabaliſtæ etiam pro libitu ſenſus myſticos comminiſcuntur, & ſomnia ſua ac deliria pro Verbi divini ſenſu myſtico obtrudunt. At ſenſus myſtici, qui a nobis probantur, ſunt tantum qui vel ex Nov. Teſt. ſcriptoribus & eorum libris colliguntur; vel quos Eccleſiæ traditio vere Catholica, tanquam ab iis profectos, nobis commendat.

33. Alia ſpecies Cabalæ eſt, quam *Practicam* vocant, quæ ab omnibus ut Magica & illicita damnatur; cum ex literis vel verbis Scripturæ detortis, & arcanis quibuſdam inde elicitis, Judæi quidam ſe Angelis familiares reddere opinantur, miracula poſſe patrare, morbos ſanare, dæmones fugare, &c. Huc ſpectant exorciſmi, amuleta, &c. Exemplum hujus Magicæ Cabalæ refert Ramban, ſive R. Moſ. Ben Nachman, de medico quodam, qui cum propter ſcortationem comburendus eſſet, beneficio Cabalæ practicæ ita formam ſuam mutavit, ut ejus loco equum in ignem conjicerent. Refert etiam idem de ſeipſo, quod virtute nominis Tetragram. quod in ſchedula habebat ſcriptum, navem a terra in mare deduceret, quam Naupegi loco movere non potuerunt: quod factum erat Barcilonæ in conſpectu Regis. Et per hoc nomen, (cum miracula Chriſti negare non poſſint) non minus ridicule, quam impie, blaſphemant, Chriſtum Dominum omnia ſua miracula perfeciſſe; nomine hoc ſcil. in templo invento, quod in membrana ſcriptum, in vulnere pede facto occultaverat. Hoc vero, ut dixi, non minus ridicule, quam impie, ab iis fictum. Si enim per veram nominis hujus pronunciationem miracula patrari poſſunt; cur ſacerdotes, qui ſtante Templo, per nomen hoc, (cujus veram pronunciationem norant,) populum benedicerent, iſtiuſmodi miracula efficere non poterant? Vide Sixt. Senenſ. lib. 2. Bonfrer. præloq. cap. 21. ſect. 4. Schickard. & alios.

34. Tertia ſpecies Cabalæ apud Judæos recentiores, ſpecialiter *Cabala* dicitur, quæ in literis, punctis & accentibus, & Scripturæ verbis ludit; ex variis permutationibus, combinationibus, abbreviaturis, vel ex literarum figura, vel valore Arithmetico, myſticos ſenſus eliciendo, & myſteria plerunque inania, & ſuperſtitioſa excogitando. Hæc ars a Judæis, qui eam profitentur, ſtudioſe occultatur: ita ut vulgus nihil, & qui inter eos docti habentur, pauciſſimi de ea aliquid intelligant. Unde & Elias Levita (qui tamen inter ipſos Grammaticorum doctiſſimus ſui temporis habetur) in Theſbite, lit. Coph, profiteatur ſe non poſſe hanc ſapientiam ſufficienter exponere, & ob pravitatem ſuam non attigiſſe iſtam ſapientiam & ſcientiam ſanctorum: & R. Bechari Bar Aſcher, qui multum in hoc ſtudio profecerat, & quædam de ea obſcure ſcripta reliquit, lectoribus ſuis ſerio injungit; ſi aliqua iſtorum myſteriorum didicerint, ne temere aliis communicent. Plinius tamen (utcunque occultarent) de ea aliquid ſubolfecit, cum hanc inter Magiæ ſpecies referat, licet nomine depravato: nam Jochabelam vocat, & a Moſe & Judæis arceſcit, licet multis annorum millibus poſt Zoroaſtrem ponat, Hiſt. l. 30. c. 1. Ut vero, quid ſit, melius intelligamus, ſingulas ejus ſpecies conſiderem': quas pleriq; tres faciunt, alii plures: ut Schick. & Manaſ. in Conciliatore in Ex. & alii: quæ tamen omnes ad has facile revocari poſſunt.

35. Prima eſt גימטריא *Gematria.* Vox eſt origine Græca: hic tamen uſurpatur ad denotandam Arithmeticam literarum ſupputationem, qua dictionum quarundam, quarum literæ eundem numerum producunt, unam per alteram explicant. Fundamentum hujus eſt, quod literæ apud Hebræos, ut apud alios, ſingulæ

numeros denotant, quos nos per cyphras deſignamus. Nec multum diſſimile eſt hoc artificium Chronogrammatiſmo, quo per verborum literas numerales annū rei geſtæ indicamus: cum hoc diſcrimine, quod non omnes literæ Romanæ numeros denotant, ſed hæ tantum, C.D.I.L.M.V.X: apud Hebræos vero omnes huic officio deſerviunt. Exempla inter plura hæc ſunt, Zac. 3. 8. *Adducam ſervum meū,* צמח *Tſemach:* ubi Kimchi notat, quoſdam per צמח intelligere Meſſiam. Hoc vero probant, quia inter Meſſiæ nomina, quæ a Talmudicis ei tribuuntur, unum eſt מנחם Menachem, *Conſolator*, literæ autem utriuſque vocis, & צמח & מנחם producunt numerum 138. unde inferunt per צמח intelligi Meſſiam. Acute ſane. Sic ex prima voce Geneſis בראשית probant Deum creaſſe mundum in *Lege*, quia ſcil. ex his verbis בתורה יצר *in lege formavit*, idem numerus elicitur, ſcil. 913. Sic ex בראשית ברא *In principio creavit*. Gen. 1. 1. probant mundum creatum fuiſſe initio anni, ſcil. menſe Septembris, quia in his verbis בראש השנה נברא *In principio anni creatus eſt*, idem numerus ſcil. 1136. continetur. Huc etiam referunt quidam artificium, quo ex Ædificiis, ut Arcæ, Templi, &c. myſteria eliciunt; ut cum Geneſ. 6. 15, Arca deſcribatur eſſe longa 500 cubitos, lata 50. alta 30. longitudinem dividunt per altitudinem: unde ſummam 10 producunt, quæ reſpondet literæ Jod: deinde huic numero adjungunt arcæ longitudinem, ſcil. 500. qualis numerus denotatur per Schin: tandem eam dividunt per latitudinem, ſcil. per 50. & prodeunt ſex, quæ denotantur per Vau. Sic elicitur nomen Salvatoris ישו: ſic enim pro vero nomine ישוע ſcribunt, idque per contemptum. Huc etiam a quibuſdam refertur, cum ex figuris vel formis literarum aliquid eliciunt: de quibus Schick. Bechin. p. 78.

36. Secunda ſpecies dicitur נוטריקון *Notaricon*, quo per compendium literarum ſingulæ literæ alicujus dictionis totidem verba ſignificant, quæ eaſdem literas initiales vel finales habent. Ut Gen. 1. 1. ex בראשית, *In principio*, hunc ſenſum eliciunt בראשית ראה אלהים שקבלו ישראל תורה .i. *In principio vidit Deus, quod Iſraelitæ acceperunt Legem*, quia ſcil. literæ initiales verborum hujus ſententiæ eædem ſunt, & in eodem ordine ponuntur, quæ in בראשית: quaſi ſcil. Deus mundum creaſſet, quod videret Iſraelitas legem recepturos. Sic in Vulgato illo nomine מכבי *Maccabei*, ſingulas literas volunt exprimere totidem voces iiſdem literis incipientes. Ex. 15. 11. מי כמוך באלים יהוה *Quis, ſicut tu, inter deos, Domine?* Dicunt quidam, Judam, cum contra Antiochum præliaturus erat, hoc ſignum in vexillis habuiſſe: unde, parta victoria, poſtea dictus eſt Maccabæus. Ut initiales, ſic finales literæ, huic uſui inſerviunt: ut cum dicitur, *Principium verborum tuorum veritas*, quærunt profundi iſti doctores, quomodo hoc verum eſſe poſſit, cum principium Geneſis ſit, *In principio creavit Deus, &c.* Quæſtionem vero ſolvunt per artem Notaricam, quia poſt primam dictionem בראשית, trium ſequentium literæ finales faciunt hoc verbum אמת *veritatem*, ſcil. ברא אלהים את; unde probant, quod principium verborum Dei ſit veritas.

37. Tertia ſpecies eſt תמורה *Permutatio*, qua, eodem literarum numero retento, eas, eodem ordine manente, aliter componunt; vel, mutato ordine, tranſponunt; vel per certam Alphabeti combinationem cum aliis permutant. Sic enim optime hanc ſpeciem explicat Schickardus. Exemplum primi modi ponit in בראשית Gen. 1. 1. quam vocem, eodem literarum ordine manente, dividunt in duas ברא שית *creavit fundamentum*, vel בר אשית *filium ponam*. Secundi, cum ex literis tranſpoſitis aliud vocabulum exurgit, quod primum explicat; ut cum vocem האדם explicant per אדמה *terra*. Sic Ex. 23. 23. ex מלאכי *angelus meus*, probant hunc fuiſſe Michaelem, quia literis tranſpoſitis fit מיכאל. Et hic modus ſimilis eſt Anagrammatiſmo, Latinis aliiſque uſitato. Tertii, cum unam literam pro alia ponunt; ita ut idem ſit literarum numerus, una tamen alterius poteſtatem habeat, unde in magno Alphabeto faciunt 242 portas ſive congregationes: ipſi tamen unam ſeriem tollunt, & tantum 231 numerant. Non quod quælibet litera pro qualibet ponatur; ſed quod una litera pro alia ſubſtituatur, ex pacto inter eos, qui arcana inter ſe per occultas literarum notas communicant. Exempli gratia, cum pro א prima Alphabeti litera ponunt ת ultimam, pro ב ſecunda ש penultimam &c. Et hujuſmodi Cabalam volunt Prophetam uſurpaſſe, Jer. 23. 26, cum infauſta Regi Babylonis prænunciat: quia vix tutum erat Regem Babylonis nominare, pro בבל poſuit ששך, ut explicat Hieronym. ſubſtituendo literas ש ש pro ב ב & ך pro ל modo ſupra expoſito. Quod an Prophetæ in mentem venerit, aliis judicandum relinquo. Præter has Cabalæ ſpecies, alias recenſet Manaſſ. loco citato: quarum quædam ad has referri poſſunt. Aliæ depromuntur ex vocibus ſcriptis, & non lectis; & lectis, ſed non ſcriptis; ex literis clauſis & apertis, magnis & parvis, inverſis & ſuſpenſis; ex plenis & defectivis, ex vocibus ſuperne punctatis, ex accentuum irregularitate, &c. de quibus ſupra in Maſora diximus. Myſteria vero, quæ ex his depromunt, cum meræ nugæ & ineptiæ ſint, nolo in iis tempus terere.

31. Reſtat, ut quædam de authoribus & uſu Cabalæ ſubnectam. Ubi primo ſtatuendum eſt, falſiſſimum eſſe, & nullo fundamento niti, quod Judæi hæc omnia ad Moſem vel Prophetas referant. Quam indignum enim eſt Scriptores ſacros iſtarum nugarum auctores facere? Nec credendum eſt, eos Scripturas, earumque verum ſenſum ita pervertere voluiſſe, ut in Cabala fieri videmus. Auctores itaque non ſunt alii, quam ſuperſtitioſi Rabbini, qui juſto judicio Dei excæcati ob rejectum Salvatorem, dum cæcum populum ducant, in foveam ſecum præcipitant; & pro verbo divino animarum pabulo, quiſquiliis populum deludunt potius quam paſcunt. Horum quidam Ante-Talmudici, plerique recentiores. Secundo, artem hanc, quam ad Scripturæ ſenſum eruendum adhibent, prorſus vanam, ridiculam, ſæpe impiam & ſuperſtitioſam eſſe. Talibus enim commentis quidlibet ex verbo Dei extrahere poſſunt, & pro regula fidei & morum, regulam Leſbiam facere. Unde & apud ipſos etiam Judæos, cordatiores tales interpretationes parum curant. Aben Eſra præf. in Legem, tales interpretes *noctuis* aſſimilat, *qui in literalis ſenſus ſplendore cæci ſunt, at in myſteriorum tenebris perſpicaces*: & axioma hoc Rabbinicum habet, quod *Textus ſacer non egreditur de manibus ſimplicis & literalis ſenſus*: & in Gen. 14. 24. ait, *Scripturam non loqui Gematrice; ſed verba intelligenda ſunt, prout ſonant*. Etſi ergo quædam habeant, quæ ingenioſa videntur; quæque in aliis ſcriptis tolerari poſſent, utpote in ſe indifferentia: tamen, cum in rebus ſacris ludere nefas ſit, & myſteria ſua iſti pro vero Scripturæ ſenſu venditent, quæ potius ad Scripturam ſacram corrumpendam viam muniunt; iſtiuſmodi ſtudia, ut inutilia & infructuoſa, rejicienda cenſeo. Videant, qui plura deſiderant, Joh. D' Eſpeires, Tract. de textu Hebr. diſp. 2. Dub. 5. Schickard. Bechin. Hap. ſect. 6. D. Hottingerum Theſaur. Philol. lib. 1. cap. 3. ſect. 5. Joh. Morinum in Pent. Samarit. exercit. 2. c. 7. 8. 9. Bonfrer. Præloq. c. 21. Serar. in Prolegom. qui inter alios hoc argumentum fuſius tractarunt.

PROLEG. IX.

De Verſionibus Græcis, præcipue LXXII. Seniorum.

1. De Verſionis Græcæ LXXII Interpretum præſtantia & dignitate. 2. Ejus hiſtoria. 3. Conſilium Divinum in hac Verſione. 4. Ariſtæi librum de hac Verſione genuinum eſſe. 5. Quo tempore facta fuerit. 6. Primam fuiſſe Verſionem Græcam. 7. Interpretes fuiſſe LXXII. 8. Interpretes non fuiſſe infallibiles. 9. De cellulis in quibus Verſionem ſuam confecerint. 10. Spacio 72 dierum confectam fuiſſe. 11. Non ſolum Pentateuchum vertiſſe, ſed omnes Vet. Teſt. libros Canonicos. 12. Non ad verbum tranſtuliſſe, ſed ſenſum reſpexiſſe, aliquando Paraphraſtas egiſſe. 13. Libros, qui Apocryphi vocantur, eos non tranſtuliſſe. 14. Codice Hebræo puro uſos eſſe, non plebeio vel corrupto, Chaldaico, vel Samaritano. 15. Verſionem hanc a Judæis receptam & probatam fuiſſe, & in Synagogis publice prælectam. 16. De locis 13. quæ Judæi dicunt Sept. mutaſſe. 17. An loca quædam aliter verterint, ut myſteria fidei occultarent. 18. An alia Verſio Philometoris tempore facta ſit, quæ nomen τῶν ο' adepta ſit? An vera Sept. Verſio in Cleopatræ Bibliotheca repoſita fuerit? 19. Poſt Chriſtum varias Verſiones Græcas fuiſſe ab apoſtatis Judaizantibus factas per Aquilam, Theodotionem & Symmachum. 20. De Verſione V. & VI. & VII. 21. De Origenis Tetraplis, Hexaplis, Octaplis. 22. De obelis & aſteriſcis, quos appoſuit Origenes. 23. De ordine Verſionum ab Origene in Hexaplis ſervato. 24. Origenem Græcum textum non corrupiſſe. 25. De Editionibus Græcis Sept. per Euſebium Pamphili, Lucianum, & Heſychium elaboratis. Non multum inter ſe diſcrepaſſe. 26. 27. Vulgata ſive κοινὴ quænam fuerit: 28. De Editionibus recentioribus. Complutenſi. 29. De Editione Veneta. 30. De Romana: ubi de codice MS. Vaticano. 31. De antiqua Vulgata Latina. 32. Editionem Romanam omnium maxime ſinceram eſſe. 33. De Editione Romana Londinenſi. 34. De MS. noſtro Alexandrino. 35. An Verſio Sept. vera & genuina hodie extet? 36. Unde hæc Controverſia orta ſit. 37. Veram eſſe, quæ hodie extat, probatur, ex teſtimonio Judæorum. 38. Ex locis, quæ citantur ab Apoſt. & Evang. ex Verſione τῶν ο'. 39 Hieronymi aſſertiones rejectæ. 40. Idem probatur ex veteri Eccleſia, & Patrum ſcriptis. 41. Ex locis, in quibus notarunt Veteres Verſionem LXX ab Heb. diſcrepaſſe. 42. Ex antiquiſſimis MSS. 43. Ex Verſionibus Orientalibus. 44. Ex Adverſariis. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. Ad argumenta contraria reſpondetur. 52. De auctoritate hujus Verſionis. 53. Contra Hieronymum defenditur. 54. Contra recentiores. 55. Non eſſe proprie Authenticam. 56. Quænam auctoritas ei tribuenda ſit. 57. De quæſtione circa annos Patriarcharum ante & poſt Diluvium. 58. Argumenta pro Hebraicorum codicum calculo. 59. 60. 61. 62. 63. Pro codicum Græcorum calculo, argumenta varia. 64. De Cainane Arphaxadi filio in Genealogia Chriſti, Luc. 3. 36. 65. Objectionibus reſpondetur, nec per errorem ſcribæ in textum irrepſiſſe, nec ex vulgi ſententia Evangeliſtam inſeruiſſe. 66. Evangeliſtam Genealogiam τῶν ο' ſecutum fuiſſe.

1 INter Græcas Veteris Teſtamenti Verſiones principem locum merito obtinet celebris illa LXXII. Interpretum, nobile illud Synagogæ & Eccleſiæ monumentum, ut quæ in tanto honore fuit tam apud Judæos, quam Chriſtianos, tum Orientis, tum Occidentis: ut ab illis in Synagogis; ab his fere ſola, vel ex ea factæ verſiones, in Eccleſiis, publice perlegerentur. Ex hac reliquæ Verſiones omnes ab Eccleſia antiquitus approbatæ (ſola excepta Syriaca) traductæ ſunt, viz. Arabica, Æthiopica, Armena, Illyrica, Gothica, Latina vetus ante Hieronymum: nec aliam Eccleſia Græca, & pleræque Orientales in hunc uſque diem agnoſcunt, hac ſola contenti. Hanc Patres & Theologi, tam Græci quam Latini, commentariis illuſtrarunt, & in ſcriptis ſuis ubique citarunt; Ignatius, Clemens uterque, Juſtinus, Tertullianus, Irenæus, Cyrillus, Baſilius, Theodoretus, Gregorius, Athanaſius, Chryſoſtomus, Ambroſius, Auguſtinus, Hilarius, totuſque venerandus Veterum Chorus, antiqua illa Eccleſiæ Lumina, quotquot doctrina & ſanctitate claruerunt. Ex hac veritatem doctrinæ probarunt, errores & hæreſes profligarunt; vitæ & diſciplinæ regulas hauſerunt. Imo in Conciliis, tam provincialibus, quam generalibus, hæc a ſanctiſſimis Patribus uſurpata: ita ut Philaſtrius Hæreſ. 39, 40. ſcribere non dubitaverit, quod *hanc Eccleſia Catholica colit, legit, prædicat; alias autem* (ſcil. Aquilæ, Symmachi, & Theodotionis) *ut ſupervacaneas, & tantæ Editioni contrarias contemnit.* Multi tanquam divinam, & ſpeciali Sp. S. afflatu factam prædicarunt; &, teſte S. Auguſtino de Civit. l. 18. *ita hanc acceperunt*, præſertim inter Græcos, *ut an alia eſſet, ignorarent.* Hieronymus etiam, qui inter omnes Veteres minus æquus erat in hanc Verſionem, eam tamen, ut ab *Apoſtolis approbatam, veram eſſe* ſtatuit, Præf. in 4. Evang. ad Damaſum; & Epiſt. ad Suniam, & Fretelam affirmat, *Verſionem Græcam, quæ in Origenis* ἑξαπλοῖς *habetur, & quam ipſe verterat, ipſam eſſe, quæ in eruditorum libris incorrupta, & immaculata LXX Interpretum tranſlatio reſervatur; & quod quicquid ab hac diſcrepat, nulli dubium eſſe, quin ita & ab Hebræorum auctoritate diſcordet.* Maximum vero auctoritatis pondus huic Verſioni accedit, quod Chriſto & Apoſtolis in uſu fuerit, qui pleraque teſtimonia, quæ ex Vet. inſtrumento proferunt, ſecundum hanc Verſionem citant: imo, cum verba ab Hebraico textu differre videntur. Unde Irenæus l. 3. c. 25. hæc habet, *Apoſtoli, cum ſint his omnibus vetuſtiores, conſonant prædictæ interpretationi, & interpretatio conſonat Apoſtolorum traditioni. Etenim Petrus, & Johannes, & Matthæus, & Paulus, & reliqui deinceps, &*

rum ſectatores prophetica omnia ita enunciarunt, quemadmodum Seniorum interpretatio continet, &c. Per hanc Eccleſia ubique terrarum Chriſto primum acquiſita, hujuſque lacte ſacro enutrita. Unde Chryſoſt. in Joh. 9. Hom. 68. Verſionem τῶν ο' vocat, *oſtium ad Chriſtum*. Et recentiores Critici & Grammatici, qui novandi ſtudio omnia antiquorum monumenta ſpernunt & conculcant, & in Verſionem Græcam convitia pleno ore eructant; inviti tamen aliquando pro eadem teſtimonium honorificum ferunt. Scal. in Euſeb. anno 1734. fol. 124 ſcribit, *multa a ſe dici poſſe, quam utilis iſtius tranſlationis lectio ſit, quamvis ab Hebraicis fontibus longe recederet.* Et Verſionem hanc *rarum & incomparabilem theſaurum eſſe, neminem negare poſſe, niſi qui abomni eruditione alienus ſit*, ſcribit Heinſius Ariſtarch. Sacri c. 15. p. mihi 951. Et auctor Anonymus quæſtionis de locis parallelis Vet. & Novi Teſt. licet in LXX. iniquus eſſe videatur, tamen p. 490 dicit, *neminem eſſe, qui non eam & antiqua ſua canitie, & ex miris dotibus, & rerum earum, quas exprimit, præſtantia, dignam judicet, ut omnium præconiis celebretur: prout ea etiam omnium ſeculorum probata ſuffragiis ad noſtra uſque tempora pervenit.* De hac itaque Tranſlatione dicturi, 1. De ejus Hiſtoria, a quibus, quando, qua occaſione facta, quos libros tranſtulerint, & de quibus exemplaribus; & de hiſtoricis hoc teſtantibus, &c. 2. De ejus ſinceritate. 3. De ejus auctoritate, inquirendum.

2. Hiſtoriam hujus interpretationis primo ſcripſit Ariſtæas, qui & Ariſtæus, & a quibuſdam Ariſteas dicitur, inter Philadelphi Regis Ægypti, Lagi filii, ab Alexandro tertii, proceres ſummus; ob eximiam eruditionem, prudentiam, & probitatem Regi charus, & ex amicis intimis; Hieronymo Regis ὑπερασπιστὴς dicitur, quaſi ejus *propugnator*; aliis Regi a cubiculo fuiſſe dicitur. Hic teſtis omnium oculatus, rebus geſtis interfuit: unde Hiſtoricus fide dignus, & omni exceptione major haberi debet. Librum primus conſcripſit peculiarem ſermone Græco ad Philocratem fratrem ſuum: in quo rem totam plene narrat; ad quem Joſephus lectorem remittit: eundemque in Hebraicum ſermonum tranſtulit R. Azar. Idumæus, & in libro Meor Enajim continetur. (Vide Buxt. Biblioth. Rabbinic.) In Latinum vero Idioma varii verterunt: alii etiam in linguas vernaculas tranſtulerunt. Quæ vero ſcripſit, Ægyptiorum annalibus, quæ a ſacerdotibus ſumma cura ſcribi conſueverant, confirmari tradit Galeſinius Com. de LXXII. Interp. p. 9. Nec ſuſpicari quiſquam poteſt, ipſum Hiſtoriæ leges neglexiſſe, vel in Judæorum gratiam aliquid commentum fuiſſe; cum Judæus non fuerit, licet ipſis ex innata bonitate faveret, ipſorumque patrocinium in ſe ſuſceperit. Circa idem tempus, vel non multo poſt, Ariſtobulus Judæus Ariſtotelica philoſophia clarus, libro ad Ptolom. Philometorem l. 1. c. 4. cujus etiam præceptorem fuiſſe tradunt, eandem hiſtoriam refert. Ad hunc Ariſtobulum legimus, 2 Macc. 1. 10. Judam & Senatum cum populo Epiſtolam dediſſe, quæ ibi recitatur. Poſt hos hiſtoriam hanc ſcripſerunt, Joſeph. l. 12. Antiq. c. 2. & Præf. ad hiſt. & lib. 2. contra Appionem; Philo lib. 2. de vita Moſis, Hiſtoricorum apud Judæos facile principes: Talmud utrumque tract. Megill. & Rabbini plurimi. Inter Chriſtianos vero Juſtinus Mart. Tertull. Euſeb. Auguſt. Hieron. Epiphanius, reliquique Eccleſiaſtici Scriptores, qui omnes hiſtoriam, ut ab Ariſtæa & Joſepho refertur, ut certiſſimam ſine ulla dubitatione receperunt: ita ut veriſſime dixerit Joh. D' Eſpeires Tract. de LXX. Interp. *hiſtoriam hanc eſſe teſtatiſſimam & celeberrimam: ita ut vix ulla ſit inter Ethnicos nobilior vel certior.* Summa hiſtoriæ totius huc redit; Regem Ptolemæum, (quem magnis elogiis ornat Philo; ut qui ſupra omnes ſui vel ſuperiorum ſeculorum Reges, virtutibus Regiis eminuerit, ita ut ab ipſo in proverbium abierit, ut omne opus magnum & ſumptuoſum *Philadelphium* diceretur,) cum magno literarum ſtudio flagraret, omniſque generis libros, qui ullibi haberi poterant, conquireret, ut Bibliothecam ſuam magnis ſumptibus Alexandriæ ſtructam ornaret, & inſtructiſſimam haberet, ſuaſu Demetrii Phalerii, (quem Bibliothecæ præfecerat,) Judæorum leges & religionem, cum ipſorum libris ſacris, in Bibliothecam ſuam inferri deſideraſſe, & ut in linguam Græcam, quæ omnium longiſſime propagata, & ſibi optime nota erat, verterentur. In hunc finem legationem honorificam miſit cum literis, & magnificis in uſum Templi donariis, ad Eleazarum Judæorum Pontificem, (hic fuit Oniæ primi filius, Simeonis Juſti frater; de quo Siracides cap. 10. & Jaddi nepos, qui Alexandro obviam ivit, ejuſque iram lenivit,) poſtulans, ut libros ſuos ſacros ad ipſum mitteret, una cum viris, tam doctrina, quam ætate & moribus, conſpicuis, qui ad tantum opus conficiendum idonei eſſent. Eleazarus, convocato concilio, viros LXXII. ex quibet tribu ſex, una cum exemplari librorum Sacrorum, (quod ex multis membranis artificioſe connexis conſtabat, & literis aureis erat deſcriptum,) ad Regem miſit: qui ſummo gaudio eos excepit, & Volumina ſacra venerabundus aſpexit; & poſt convivia & colloquia, in inſulam Pharum, ſeptem ſtadiis ab Alexandria diſtantem, remiſit: ubi procul a ſtrepitu, domum contemplationibus divinis idoneam eis aſſignavit; ubi omnibus neceſſariis inſtructi, Verſionem ex Hebraica in linguam Græcam perfecerunt: quam ſpatio LXXII. dierum abſolverunt. Qua peracta, & juſſu Demetrii, in præſentia Sacerdotum, & principum Judæorum, totiuſque populi Judaici, (quorum multi erant in Ægypto,) perlecta & examinata; ab omnibus acclamatum eſt, Bene & fideliter omnia tranſlata eſſe: utque rata in perpetuum maneret, neminique aliquid in ea mutare liceret, dira imprecati ſunt in omnes, qui quicquam in ea mutare tentarent. Rex vero, cum omnia ei perlecta eſſent, Legiſlatoris ſapientiam admiratus, libros religioſe aſſervari juſſit; permiſſis principibus Judæorum Synagogarum, ut exemplaria deſcriberent in uſum ſuum; ipſiſq; LXXII. Interpretibus cum donariis magnis in patriam remiſſis, & centum viginti Judæorum captivorum millibus, Demetrii ſuaſu, rege λύτρα perſolvente, pro manumiſſis, tum exemplar quoddam Hebraicum, tum ipſam Verſionem in Bibliothecæ collocavit. Rege etiam a Demetrio quærente, quot libros comparaſſet; reſpondit, *ſe habere circa ducenta millia; ſperare tamen, ſe brevi habiturum quingenta millia.* Imo A. Gellius lib. 6. c. ult. affirmat, Demetrium comparaſſe Volumina ſeptingenta millia. Quorum pars magna, ſi non omnia, bello Alexandrino priore, tempore Julii Cæſaris conflagratione perierunt. Tantum etiam invaluit hujus Verſionis auctoritas apud Judæos, ut ubique per Ægyptum, Græciam, Aſiam, &c. imo in ipſa Hieroſolyma, publice in Synagogis ut jam innuimus, prælegeretur; omnibus Judæis linguam Græcam optime callentibus: cum Hebraicam (quæ dudum vernacula eſſe deſierat,) ſoli Sacerdotes & docti intelligerent.

3. Verſionem vero hanc non ſine admirando conſilio divino factam eſſe, fatentur omnes: quod a Rege Ægypti, Judæorum & eorum religionis hoſte, Paganæ ſuperſtitionis ſtudioſo, hæc tranſlatio procurata eſſet in linguam per orbem notiſſimam, qua paratiores factæ ſint gentes ad Evangelium amplectendum. Sic Tert. in Apol. cap. 19. Lact. lib. 4. cap. 2. Clem. Strom. 3. Euſeb. Præp. lib. 9. cap. 1. Chryſoſt. etiam Hom. 4. in Geneſ. *rarum & ſingulare miraculum* appellat, *ut a Rege barbaro, alieno, & populo Dei inimico, veritas divina inter gentes diſpergeretur.* Et Auguſt. de Doctr. Chriſt. lib. 2. cap. 15. obſervat, hanc Verſionem Apoſtolorum prædicationi viam straviſſe; cum gentes lingua ſibi nota, ea quæ ab Apoſtolis de Chriſto prædicata erant, a Prophetis prius prædicta fuiſſe legerent: ita ut fuerit quaſi fundamentum magni cujuſdam ædificii immenſæ molis, quod inter gentes ſuper illud extruendum foret. Nulla enim de Apoſtolorum fraude, vel de Judæorum malitia & obſtinata perfidia dubitatio oriri poterat; cum ipſi Judæi libros ſacros diligentiſſime in linguam Græcam traductos Gentibus tradidiſſent: ex quibus tum myſteria Chriſtiana probari, tum ipſorum incredulitas, qui Chriſtum non receperant, redargui poterant. Si vero poſt Chriſtum facta fuiſſet hæc Verſio, ſuſpicarentur Judæi, haud fideliter factam fuiſſe: & ipſi vel ex invidia libros ſuos corrumpere tentaſſent, vel Chriſtianos de corruptione accuſaſſent. Amplius etiam circa hanc Verſionem eluceſcit providentia Divina, quod cum conflagraret Bibliotheca Philadelphi, in qua repoſitum erat ipſum Tranſlatorum αὐτόγραφον, ipſam nihilominus Verſionem ab interitu ſervavit: quod exemplaria inde deſcripta in omnium manibus tunc temporis extarent, & in Synagogis publice prælecta, quo Verſio ipſamet farta tecta ſervata eſt: & vanitas argumenti, quod a Neoterico quodam affertur, apparet: qui, ut probaret Verſionem τῶν ο' hodie non extare, hoc utitur argumento; quod temporibus Cæſaris incendio perierat ipſa Bibliotheca, & Verſio Græca Originalis: quaſi non fuiſſent exemplaria innumera inter Judæos per orbem terrarum diſperſos, qui hac tam publice quam privatim uſi ſunt. *Ingrati itaque, imo indigni* (verba ſunt Doctiſſ. Woweri Syntag. cap. 8.) *niſi providentiæ Divinæ ingens beneficium agnoſcamus & admiremur; Scripturam ſacram, tanquam propriam & peculiarem Judæorū, Hebræis conſignatam literis, plurimis annis ante exortum ſalutare Chriſti Jubar, Græco ſermone indutam, ipſiſq; Judæis invitis veritatem effluxiſſe: & niſi ante fœliciſſima tempora, quando Chriſtus hominem induit, opus hoc Græcæ interpretationis abſolutum fuiſſet, flagrantibus livore & odio Judæis, ſordibus & mendis depravatam Scripturam, aut mira obſcuritate involuta prodidiſſent*: ut obſervavit Euſeb. Præp. lib. 8.

4. In hac hiſtoria, qua nulla fere inter Judæos vel Chriſtianos certior vel illuſtrior, quædam ſunt, de quibus Neoterici quidam, qui omnia in dubium revocant, quæſtionem movent. Primo de Ariſtææ libello, qui hujus hiſtoriæ quaſi fons habetur, & ad quem Joſephus lectorem remittit. De quo omnium primus Lud. Vives in Aug. de Civit. lib. 11. cap. 42. dubium injicit, an non a Judæo aliquo nomine Ariſtææ evulgatus ſit? Confictum enim ipſe putat ab aliquo recentiore: cui adſtipulantur Leo a Caſtro proœmio in Eſaiam, Salmeron Proleg. 6. maxime Joſeph. Scal. ad annum Euſeb. 1730. qui librum ſuppoſititium eſſe pronunciat, & a Judæis Alexandrinis confictum. Lud. Vives tamen non hoc abſolute aſſerit, ſed ita ſe putare dicit. Scaliger etiam loco citato, Ptolemæum Philadelphum Alexandriæ Bibliothecam locupletiſſimam extruxiſſe, & Hebræorum monumenta ſacra in Græcum ſermonem converti præcepiſſe, certum eſſe, affirmat. Hiſtoriam tamen Ariſtæi carpit, & falſam eſſe vult. At argumenta ab ipſo & aliis leviora ſunt, quam ut hiſtoriam tantis & tam antiquis præſidiis munitam convellere poſſint: contra hos enim aliosque paucos recentiores teſtium nubem adſerere licet. Nam inter omnes, qui hanc hiſtoriam pertractant, nulli hactenus inventi ſunt, qui de illa vel tantillum dubitarunt; ſed ut rem certam & indubiam ſuppoſunt, exceptis paucis quibuſdam recentioribus: quorum auctoritatem veteribus illis, qui propius multo erant ad Ariſtæi tempora, & veritatem melius percipere poterant, nemo ſanus æquiparat, multo minus præfert: cum non tantum Joſephus, Philo, Tertull. Cyrillus, reliquique antiqui Scriptores; ſed & ipſe Hieronymus plurimis in locis Ariſtæi teſtimonia proferat: omniaque, quæ vel ab illo, vel a Joſepho, aliiſque veterum ex Ariſtæa depromuntur, libro Ariſtææ, qui hodie extat, ad amuſſim reſpondeant: ut obſervat, inter alios, Bellarm. lib. 2. de Verbo Dei, cap. 6. Unde Reverendiſſ. Uſſerius, licet nullum non moveat lapidem, ut Verſionem hanc deprimat, Ariſtæam tamen contra Scalig. tuetur, Syntag. cap. 1. & Iſaacus Caſaubonus, in Græcis Scriptoribus verſatiſſimus, qui de ipſorum νοθείᾳ optime, ſi quis alius, judicare poterat, in notis quibuſdam propria ipſius manu ſcriptis, quas mihi communicavit Doctiſſ. ejus filius Mericus, S. T. D. de Ariſtææ hiſtoria hoc fert judicium; *Ariſtæam elegantem eſſe ſcriptorem, cujus antiquitatem tum phraſis arguit; tum Joſephus, qui multa hinc deſcripſit.* Et paulo poſt, *Credimus admodum antiquum eſſe, & plane ejuſmodi, quem non legiſſe pœniteat ſtudioſo, aut Græcæ linguæ aut antiquitatis.—nam antiquiſſimus eſt auctor, Nec dubito eum eſſe, de quo Joſephus.—Itaque & ille ipſe eſt, qui rebus geſtis interfuit, quæ hic memorantur.* Hæc Caſaubonus. Quibus hoc addendum; nullam rationem dari poſſe, cur libellum hunc fingerent Judæi: *ut auctoritatem hujus Verſionis elevarent*, dicit Salmeron, *miraculum cellularum ſilentio ſuo extenuando*: e contra, *ut auctoritatem huic Verſioni conciliarent*, dicit Scaliger, *fingendo prodigia circa hanc Verſionem*: Sic alter alterius fundamenta convellit, cum utraque ruinoſa ſint. Quæ a Scaligero & aliis objiciuntur, facile diluuntur. Primo, cum Ariſtæas ſcribat, Demetrium Phalereum Bibliothecæ Præfectum fuiſſe, & Verſionem Græcam procuraſſe; hoc falſum eſſe, probat Scaliger, quia Demetrius initio Regni Philadelphi extinctus, & Regi ſemper in odio fuit, ut ex Diogene Laertio probare nititur. At hoc ex auctore indubitato refellitur, qui paulo poſt Ariſtæam ſcripſit; & vel ab ipſo, vel aliis, qui rei geſtæ interfuerunt, veritatem addiſcere potuit; Ariſtobulo ſcil. Judæo Philoſopho Peripatetico, cujus hæc verba inter alia ex ejus libro ad Ptol. Philometorem refert Euſeb. de Præp. Evang. l. 13. ἡ δ' ὅλη ἑρμηνεία τῶν διὰ νόμου πάντων ἐπὶ τοῦ προσαγορευθέντος Φιλαδέλφου βασιλέως, σοῦ δὲ προγόνου,] προσενεγκαμένου μείζονα φιλοτιμίαν, Δημητρίου τοῦ Φαληρέως [καὶ] πραγματευσαμένου τὰ περὶ τούτου. *Tota vero Legis interpretatio ſub Rege Philadelpho cognominato, abavo tuo, peracta eſt, Demetrio Phalereo magnum ſtudium adhibente, & totum negotium promovente.* His Ariſtobuli verbis, quid clarius pro iis, quæ de Demetrio narrat Ariſtæas, dici poterat, non video. At ultra objiciunt, quomodo ex ſingulis tribub' ſeni deligi poſſent, cum ſolæ relictæ fuerint tribus Judæ & Benjamin, reliquis longe antea deportatis? Ad hoc reſpondeo cum Serario,

ex omni tribu aliquos ſemper in patria manſiſſe tempore Captivitatis, & ex omnibus tribubus aliquos rediiſſe. Unde Luc. 1. legitur, Annam fuiſſe de tribu Aſer: & inter veteres, Chryſoſt. Euthym. & alii affirmant, Phariſæos fuiſſe ex omnibus 12 tribubus. S. Jacobus etiam Epiſtolam ſcripſit 12 tribubus diſperſis: & Rever. Uſſerius, Annal. ad annum 3468. ſcribit, quod *non integras Regni Iſraelitici tribus Salmanaſſer abduxit; ſed partem reliquit, qui cum Judæis, Benjamitis, & Levitis a Nebuchadneſaro in Babylonem deportati, & a Cyro dimiſſi. Unde, ſoluta Captivitate, anno* 1. *Cyri, omnes Iſraelitæ* dicuntur *habitaſſe in civitatibus ſuis*, Ezr. 2. 70. Et 6. 16. 17. *hirci duodecim oblati ſunt pro peccatis totius Iſraelis, juxta numerum tribuum.* Et Matth. 4. 14. impletum eſt vaticinium Eſaiæ de *terra Zabulon & Naphtali, vidente magnam lucem* per Chriſti prædicationem. Ex quibus plane conſtat, tribuum diſtinctionem fuiſſe etiam Chriſti temporibus, diu poſt Philadelphum. Quod vero objicit Salmeron, quod ab aliis Ariſtæas, ab aliis Ariſtæus, & Ariſteas hic auctor vocetur; nullius eſt momenti: cum diverſæ terminationes ejuſdem nominis ubique occurrant, nec inter varias antiquorum MSS. lectiones, varietas major invenitur, quam in propriis nominibus.

5. Quo tempore facta fuerit hæc verſio, nondum inter auctores convenit: apud omnes tamen conſtat, quibuſdem ſeculis ante Chriſtum factam eſſe, & apud Judæos in uſu publico fuiſſe. Quidam ex antiquis ad Ptolemæi Lagi tempora referunt, ut Irenæus & Clem. Alexandr. Alii, ut Ariſtæas, Joſephus, Philo, & reliqui fere omnes, ad Philadelphum. De numero annorum ante Chriſtum etiam diſcrepant: tot enim ſunt fere ſententiæ, quot auctores. Sixtus Senenſis numerat annos 350. Genebr. 200. Bellarm. 291. Euſeb. & Baron. 280. Bonfrereus 272. Rever. Uſſerius 277. Dionyſ. Petav. 278. Torniellus 245. Omnes tamen hodie concordant; quod vel Philadelphi tertio, ut Euſeb. in Chron. vel ejus anno 7. ut Epiph. de Pond. & menſuris, facta fuerit. Nam, quod quidam in Epiph. legunt 17. hoc erroneum eſſe, & legi deberi 7. docent Serarius in Proleg. 4. 17. 9. & Scalig. Iſag. in Proleg. Mihi potior videtur Epiphanii, quam Euſebii ſententia, anno. 7. factam eſſe, non vero 3. licet uterque magnos ſequaces habeat. De anno etiam ante Chriſtum libenter in Rev. Uſer. ſententiam ibo; qui in annalibus refert ad annum, 277: cum quo fere conſentit Petavius vir in Chronologicis exercitatiſſimus, magnique judicii; qui per Characteriſmum cœleſtem, certiſſimum in Chronologicis fundamentum, idem demonſtrat. Extat enim obſervatio Aſtronomica apud Ptolemæum lib. 10. c. 4. de tempore, quo regnavit Philadelphus, quando a Timocharide notata erat Venus anno 13. Philadelphi eſſe in gradu Virginis 4. 10. Meſori 17. ſequente 18, qui fuit Octobris 12. annis ante natum Chriſtum 272. Unde infertur, Philadelphum incœpiſſe regnare anno ante Chriſtum 285, & annum ejus ſeptimum fuiſſe ante Chriſtum 278. Sed unius anni differentia haud tanti eſt, cum ex initio anni, quo regnavit Ptolemæus, non certo cognito, talis diſcrepantia oriri poſſit. De anno Mundi non laboro, cum in hoc incertitudo magna ſit inter præſtantiſſimos Chronologos; nec inter innumeros, quos protulit hæc ætas, vel duos reperias, qui circa annos a Mundo condito exacte conveniunt.

6. An Verſio hæc τῶν ὁ' prima omnium fuerit, inter doctos diſceptatur. De Græcis autem Vet. Teſt. Verſionibus intelligitur hæc quæſtio, quam hoc loco tractandam proponimus. Nam, quod quidam dicant, Verſionem quandam Chaldaicam a temporibus Eſdræ extitiſſe, quæ hodie periit; alii Samariticam Verſionem, ejuſque tranſlationem Græcam iiſdem temporibus fuiſſe contendunt; propriis locis, cum ſcil. ad Verſiones Chaldaicas, & Samariticas deventum erit, examinabimus. Verſionem autem aliam Græcam ex Archivis Hebraicis, ante Philadelphi tempora, ſaltem Legis factam fuiſſe, affirmarunt multi ex Veteribus, Clem. Alexand. Strom. 1. ex Ariſtobulo Judæo, Euſeb. lib. 9. Præp. cap. 3. Juſtin. Mart. Apol. Chryſoſt. Theodoret. quibus adſtipulantur recentiorum plurimi; Bellarm. lib. 2. de Verbo Dei. cap. 5. Serarius Proleg. cap. 16. q. 2. Galiſinius vero p. 13. *nullum de hoc dubitandi locum eſſe* aſſerit, *quin ante Alexandri tempora & Perſarum imperium, Pentateuchus ſaltem in Græcum ſermonem converſus fuerit.* Fundamentum hujus ſententiæ eſt, quod Philoſophi Græci multa hauſerunt ex Scripturis, quæ in ſcriptis ſuis quaſi propria venditant; viz. Plato, Ariſtoteles, & alii. Unde Cyrillus eos *fures* appellat, lib. 1. contra Julian. & Joſeph. ſecundo contra Appion. dicit, Platonem in libris de Legibus ex Moſe multa deprompſiſſe; unde alii Platonem vocarunt *Moſem Atticum.* S. Ambroſ. ex Salomonis Cantico Platonem multa tranſtuliſſe ſcribit. Ex Lege Moſis Pythagoram multa habuiſſe, dicit Hermippus Pythagoræus, & Juſt. Mart. adverſus Gentes: quod & de Ariſtotele affirmat Clearchus Peripateticus, & de Platone Numenius Pythagoræus. Contra vero Baronius Tom. 2. anno Chriſti 231. ſect. 10. 11. &c. Dom. Bannes in 1 Thom. q. 1. art. 8. Joh. D' Eſpeires tract. 2. diſp. 2. dub. 3. D. Lud. Capell. Critic. lib. 4. cap. 1. & alii, ex traditione, & Judæorum vicinitate, eorumque commercio & convictu, Philoſophos iſta hauſiſſe ſtatuunt, potius quam ex Verſione aliqua Græca, quæ publice extabat: quorum opinio mihi multo probabilior videtur. Nam ſi Verſio aliqua Græca prius extitiſſet, quorſum Philadelphus tantis ſumptibus, tantoque ſtrepitu aliam procuraſſet; cum omnes libros, qui ullibi extarent, præſertim Græcos, per totum orbem conquiſiverat, ut in Bibliotheca ſua reponeret? Quomodo potuerit Verſionem illam Græcam, ſi talis extitiſſet, ignorare Demetrius Phalereus: qui tamen expreſſe Regi dixit, ſe Judæorum volumina ſacra deſiderare? Certe, ſi talis Verſio alicubi extitiſſet, in Ægypto reperta fuiſſet; quo Platonem alioſque Philoſophos peregrinatos fuiſſe, ut Orientalium doctrinam addiſcerent, teſtantur omnes. In Ægypto etiam plures habitaſſe Judæos, quam alibi, conſtat ex Philone: qui teſtatur, decies centena Judæorum millia per Ægyptum diſperſos fuiſſe. Ex hiſtoria tamen Joſephi & Ariſteæ, conſtat, nec Judæos in Ægypto degentes, nec Ptolemæum Ægypti Regem, ejuſve Bibliothecarium, de tali Verſione quicquam inaudiviſſe. Apud Ariſtæam enim legimus, *cum Regi indicaſſet Demetrius,* quando de Bibliotheca & librorum numero verba haberet, *Judæorum leges dignas eſſe, quæ tranſcriberentur, & in Bibliotheca reponerentur:* Regi dicenti, *nihil obſtare, quod hoc fieri prohiberet; nam omnia ipſi* (Demetrio) *in hunc uſum prompta fore:* reſpondit Demetrius, *Interpretatione opus eſſe.* Unde Rex promittit *ſe ſcripturum ad Judæorum Pontificem, ut omnia perficeret,* id eſt, ut Interpretes mitteret: ex quibus liquet, nullam fuiſſe ante illud tempus Verſionem Græcam. Idem ex Joſepho, & Philone colligitur. Ille lib. 12. cap. 2. & contra Appion. refert, Demetrium Regi dixiſſe, *Neminem Hiſtoricorum vel Poetarum auſum fuiſſe hos libros attingere: quoſdam enim a numine punitos fuiſſe, qui temere eos attrectarunt, Theodoctum poetam &c.* Philo etiam lib. 2. de vita Moſis diſerte affirmat, *Legem ſcriptam eſſe ſermone Chaldaico* (Hebraicum intelligit) *& in eo per longum tempus manſiſſe, quamdiu ejus pulchritudo externis hominibus non eſſet intellecta:* hoc vero erat, ut poſtea explicat, *donec juſſu Ptolemæi traducta erat in linguam Græcam. Opus enim, quia magnum erat, non fuit privatorum hominum, ſed Regis potentiſſimi & celebratiſſimi.* Ex his Philonis verbis plane conſtat, Legem ante Ptolemæũ illum haud alio ſermone notam fuiſſe, quam Hebraico, quo primum conſcripta fuit. Præterea, ſi alia fuiſſet Verſio Græca, quænam cauſa reddi poteſt, cur Ptolem. novam fieri curaret? An quia prior illa minus accurata fuerit? At altum de hoc ſilentium eſt apud ſcriptores antiquos, qui Verſionis Septuag. meminerunt. Et cur minus accurata eſſet, cum facta fuerit eo tempore, quo Judæorum lingua vernacula ipſis erat, & multo magis nota & familiaris, quam cum ſuam Verſionem fecerint LXX Interpretes? An vero Verſio illa perierat prorſus? At hoc poſt Captivitatem fieri non potuit, florente & pacato Judæorum ſtatu a reditu Babylonico ad tempora Philadelphi: nec tam brevi temporis intervallo probabile eſt, Verſionem talem extinctam fuiſſe. Ante Captivitatem vero minus probabile eſt, cum illis temporibus rarum aut nullum erat Judæorum cum Græcis commercium. Potuerunt tamen Græci Philoſophi, præſertim poſt Captivitatem, aliquam habere legum Judaicarum cognitionem ex Judæorum commercio, a quibus quædam addiſcere poſſent, etſi Verſio nulla ſcripta eſſet. Sic enim refert Clearchus apud Joſ. l. 1. contra Appionem, de Ariſtotele præceptore ejus, quod *uſus ſit viro Hebræo, ut Scripturas ipſi interpretaretur.* Si vero Verſio aliqua nota fuiſſet, quorſum opus eſſet Interprete? Didicerunt Philoſophi doctrinam Gymnoſophiſtarum, Druidum, &c. qui tamen nihil ſcriptum reliquerunt. Refert etiam Joſ. contra Appion. *multos fuiſſe, qui de rebus Judæorum ſcripſerunt, Hiſtoricos Ægyptiacos, Chaldæos, Phœnicios, Græcos:* ex quibus etiam poterant Philoſophi multa de Judæorum ritibus & Religione cognoſcere: & affirmat, Hecatæum Abderitam, qui circa Alex. tempora vixit, libellum integrum de Judæis ſcripſiſſe. Ex his itaque, etſi non extaret Græca Scripturæ Verſio, multa haurire poterant Græci. Unde concludit Orig. contra Celſum, lib. 6. *Platonem vel a Judæis quædam audiviſſe, vel in prophetarum libris legiſſe.* Judæi vero cum ubique magno numero inter Græcos poſt Captivitatem degerent, nulli dubium eſſe poteſt, quin eorum plurimi Græcam linguam didicerint: (alias quomodo inter eos viverent?) cumque ipſorum lingua poſt Captivitatem Chaldaica ſive Syriaca fuerit, quam Græcorum plures callebant; hinc, ut Judæi Græcorum, ſic Græci Judæorum, res & religionem cognoſcere poterant, etſi nulla Scripturæ Verſio Græca extaret.

7. Interpretes fuiſſe LXXII. tradunt, Ariſtæas, Joſ. Philo, & quotquot inter Chriſtianos hanc hiſtoriam commemorant: nec unus a nato Chriſto, per quindecim ſecula repertus eſt, qui de hoc dubitavit: nec ullum proferri poteſt teſtimonium in contrarium, vel ex Judaicis, vel ex Chriſtianis Scriptoribus, inter omnes, qui de hac Verſione mentionem fecerit, tanto temporis intervallo; unico excepto Talmudico in Maſſ. Soph. (quod refert Azarias) c. 1. ubi hæc Tranſlatio vocatur *opus quinque ſeniorum:* quod tamen, ut communi & receptæ Judæorum ſententiæ contrarium, poſteriores Rabbini commoda aliqua interpretatione emollire ſtudent, cum defendere nequeant; quaſi ex numero LXXII. quinq; delegati eſſent, qui hoc opus perficerent: quod probant quidam ex hoc, quod unam vocem per quinque ſignificata tranferunt. Noſtro ſeculo non defuerunt, qui ut alias hiſtoriæ partes circa hanc Verſionem, ſic numerum ſeptuagenarium in dubium vocant. Joſ. Scaliger, Annot. in Euſeb. 1730. loco cit. tum Epiſt. 14. ut Ariſtæi hiſtoriam, ita LXX. Interpretes a Ptolemæo accerſitos fuiſſe, *fabulam a Judæis confictam* eſſe dicit. Eadem ex Scal. habet VVovverus Syntag. cap. 4. Et Dan. Heinſius in Ariſtarcho ſuo ſacro, c. 10. numerum Interpretum, una cum cellulis, & interpretandi ratione, *inter nugas a Græcis excogitatas* refert. Rationes a tantis viris non expectes: ipſi dixerunt; ergo dubitare nefas eſt. Ne tamen ſine ratione inſanire videatur Heinſius, *ipſam nominis originem, & ſcenæ* (ut ipſe loquitur) *detegere* ipſi placuit: *quod hactenus factum a nemine.* Exod 24. 7. 11. dictum erat, cum Moſes legiſſet in libro fœderis coram populo; *Moſem, Aaronem, et LXX Seniores aſcendiſſe ad Deum; & quod in principes filiorum Iſrael non miſit manum ſuam: pro quibus ultimis verbis Helleniſtæ habent,* ϗ τῶν ἐπιλεκτῶν τοῦ Ἰσραὴλ διεφώνησεν οὐδὲ εἷς, *& Electorum Iſrael non diſſonuit neque unus. Hinc* (ait Heinſius) *haud dubio hiſtoria de Ptolemæo, ex illis LXX. ſenioribus, ſeniores Interpretes: hinc famoſæ illæ ſcenæ, quas Beatus Hieronymus explodit: hinc inventum illud, neminem in tanto numero in exprimendis ſacris diſſenſiſſe.* Quis hic non miretur acumen Grammatici, qui rem nobis inauditam, de qua nemo antehac cogitavit, detexit; & ex tenebris in lucem produxit? Imo potius, quis non vani hominis arrogantiam ridet, de Tripode dictantis, quæ nullo teſtimonio Veterum, nec aliqua rationis umbra nituntur? Imo, qui contra omnem hiſtoriæ fidem, contra omnes Eccleſiæ & Synagogæ ſcriptores, auſus eſt fabulam, ſui cerebri figmentum, orbi obtrudere. Unde enim habuit Heinſius, Helleniſtas ex his verbis, Ex 24. tam ineptas deduxiſſe conſequentias? Vel unicum proferat verbum ex ſcriptoris alicujus Judæi vel Chriſtiani monumentis, quo hoc ſomnium ſtabiliat. Quod enim Hieronymum pro ſua ſententia adducit, quaſi Hieronym. cum ipſo ſentiret; non minus falſum eſt, quam Judæos Helleniſtas hæc ſomniaſſe, quæ ipſis affingit. Nunquam dubitavit Hieronymus de numero LXXII interpretum, nec de Ariſteæ vel Joſephi hiſtoria, nec a Ptolemæo eos accerſitos fuiſſe: ſed ubique Ariſtæam & Joſephum citat; imo cellularum hiſtoriam rejicit, quia nec in Ariſtæa, nec Joſepho ulla ſit earum mentio. Merito itaque hæc iſtorum hominum, qui nil certi nobis in hiſtoria relinquere volunt, commenta & deliria rejicimus. Quæ de Ariſtææ hiſtoria ſupra diximus, ſatis ſunt ad ejuſmodi temerarias aſſertiones refellendas: ad quæ lectorem remittimus. Fixum itaque ſit, quod unanimi omnium Veterum conſenſu teſtatum habemus, de numero LXXII Interpretum. At quinam fuerint iſti LXXII, non ita liquido conſtat. Certum eſt, fuiſſe linguæ Hebraicæ & Græcæ pro ratione illorum temporum peritos, doctrina, & probitate conſpicuos, & ex ſingulis tribubus electos. Addunt quidam, fuiſſe ipſos Synedrii magni aſſeſſores, ad quos ex officio pertinebat de rebus, quæ S. Scripturam ſpectant, decernere: unde opus tantum ipſi per ſe exequuti ſunt: idque rei dignitas poſtulare videtur. Sic Baron. loc. cit. ſect. 18. 19. qui hoc confirmare

nititur ex Origene, qui frequenter eos nominat Seniores, & ex Hilar. Pſ. 8. Infirmo vero tibicine nititur hæc ſententia. Seniores enim dicuntur, tam propter ætatem, quam dignitatem. Synedrium etiam, cum fixam habuerit ſedem Hieroſolymis, in quo omnes controverſiæ difficiliores terminandæ erant, & ad quod ex omni tribu, ultima facta eſt appellatio; quis credat Senatum illum, deſerto Reipub. clavo, in regionem exteram demigraſſe, totamque gentem ſuam ſine Judicibus ſuis ſupremis reliquiſſe? Præterea in Ariſtæa diſerte legimus, Ptolemæum poſtulaſſe, ut ex omni tribu ſeni deligerentur ad hoc munus obeundum: quod & præſtitiſſe Eleazarum, ex eadem hiſtoria conſtat. Certe Synedrium illud ante legationem Ptolemæi conſtitutum erat: at quos ipſe poſtulavit Interpretes, poſt legationem delecti & miſſi ſunt. Hæc de ipſis Interpretibus.

8. Inter alia, quæ de hac Verſione referunt miracula Veteres, tria ſunt præcipua. Primo, quod Sp. S. afflati Interpretes nunquam erraverint, nec errare poterant. Secundo, quod in diverſis cellulis ſinguli Regis mandato concluſi, ut veritatem Interpretationis ex omnium conſenſu cognoſceret, omnes in unam eandemque ſententiam, imo in eadem verba conſpirarunt, eademque ſcripſerunt. Tertio, quod tam immenſum opus tantillo tempore, ſpacio ſcil. 72 dierum, abſolverunt. De primo, Videmus pleroſque extrema ſectari; dum Neotericorum plurimi omni auctoritate hanc Verſionem ſpoliant; e contra Veterum pleriſque auctoritatem ſummam ei tribuentibus. De prima ſententia alibi dicemus, cum de auctoritate hujus Verſionis agemus. Secunda hoc loco breviter expendenda: Veteres enim fere omnes Interpretib' infallibilitatẽ attribuunt, ita ut in vertendo errare non potuerint; excepto Hieronymo, qui tamen, cum ab adverſariis premitur, idem cum illis ſentire videtur. S. Aug. lib. 18. de Civit. cap. 43. *Spiritus, qui in Prophetis erat, quando illa dixerunt; idem ipſe erat etiam in LXX viris, quando illa interpretati ſunt.* Et lib. 2. de conſenſu Evangeliſt. cap. 66. affirmat, *LXX eo ſpiritu interpretatos, quo & illa quæ interpretabantur, dicta fuerunt.* Idem ſcripſerunt Iren. l. 3. adverſ. Hæreſ. cap. 25. Clem. Strom. b. 1. Theod. Præf. in Pſal. Et Hieronym. Præf. 2. in Paralip. ſcribit, *eos Sp. S. plenos, ea quæ vera ſunt, tranſtuliſſe. &c.* (licet alibi dicat, *eos Interpretes fuiſſe, non Vates*; varioſque errores illis attribuat.) Inter recentiores idem ſentiunt Bell. de Verbo Dei, l. 2. c. 6. Baronius ad annum Chriſti 231. Joh. Morinus Exercit. Bibl. 6. c. 1. & Exerc. 8. c. 1. & in Præf. ad Biblia Græca Pariſ. Joh. D' Eſpeires tract. 2. diſp. 1. dub. 10. & diſp. 2. dub. 1. & diſp. 3. dub. 1. 2. &c. Bonfrer. Præloq. c. 16. &c. Huc vero confugiunt, ut argumenta evadant, quæ contra Verſionem τῶν ὁ' ex ejus diſcrepantia ab Hebræo textu adferuntur. Reſpondent enim, Sp. S. ita illis dictaſſe, quum verterent, qui Moſi & Prophetis adfuit, cum ipſi ſcriberent. Unde concludit J. D' Eſpeires cum aliis, *authenticam fuiſſe, & ne in minimo erroneam, imo adhuc authenticam eſſe:* cum tamen in quibuſdam non tantum diverſa, ſed plane contraria habeat, tum textui Hebræo, qui ſine dubio eſt authenticus; tum Vulgatæ Latinæ, quam ipſe pro authentica habet; ut in annis Patriarcharum ante & poſt Diluvium: ita ut nullo modo reconciliari poſſint, quin in aliquibus codicibus menda irrepſerit. Hæc tamen ſententia licet magnos habeat auctores, cum hiſtoria Verſionis apud Ariſtæam, (unde pleraque ſua Joſephus, aliique, qui hoc argumentum tractarunt, deſumpſerint,) conſiſtere non poteſt. Expreſſe enim dicitur, *Interpretes inter ſe contuliſſe, diſputantes & conferentes inter ſe de re qualibet, donec tandem in unum omnes convenerint: quæ redegerunt in ſcriptis, & quod compoſuerunt, in ordinem redegerunt, quam poterant, doctiſſime & elegantiſſime: ut quæ omnium conſilio & conſenſu diſponebantur, in manus Demetrii traderentur.* Hæc verba plane afflatui Prophetico repugnant. Si enim inter ſe contulerunt, non prophetarunt. Sacri namque ſcriptores nunquam cum aliis contulerunt, diſputantes de qualibet re, quam ſcripſerunt: ſed prout a Sp. S. edocti erant, ſine ulla diſquiſitione vel mora, ſcriptis omnia mandarunt. Præterea ſi Sp. S. afflati ſcripſerint, numerus talis ſuperfluus fuiſſet, cum unus ſufficeret: nec opus eſſet viris doctrina claris, & linguæ Hebraicæ ac Græcæ peritis, ſi ſine ſtudio & auxiliis humanis confecta fuiſſet. Denique, ut jam diximus, quædam ſunt in hac Verſione; quæ nec cum textu hodierno Hebraico, nec cum Vulgata Latina, ulla arte conciliari poſſunt: ita ut Joh. Morinus, vir alias doctiſſ. cum multum in conciliatione ſudaſſet, hoc tandem fateri coactus ſit, Exerc. Bibl. 7. cap. 4. *Auctoritatem itaque aliam non adſcribendam cenſemus huic Verſioni, quam aliis induſtria humana factis.* Merito tamen magni faciendam, & aliis præferendam judicamus reſpectu antiquitatis, uſuſque generalis, tum apud Synagogam, tum apud Eccleſiam primævam: quodque Apoſtolis in uſu fuerit; & ab iis, Gentibus ad Chriſtum converſis, tradita: ut infra pleniùs explicabimus.

9. Quod ad cellas attinet, primus qui de iis expreſſe ſcripſit, erat Juſtinus Martyr: vir ob doctrinam eximiam & ſanctitatem clarus, quique Martyrio coronatus fuit; patria Samaritanus, natione Palæſtinus. Hic Orat. ad Gentes teſtatur, Se Alexandriæ vidiſſe cellularum iſtarum reliquias, quarum memoriam per majorum traditionem Alexandrini ad ejus tempora ſervarunt. Sic enim ſcribit; *Nec ſane vobis* (Græci) *ut fabulam aut confictam narramus hiſtoriam; ſed, quæ ipſi, cum Alexandriæ fuimus, veſtigia ædicularum reliqua in Pharo vidimus; & ab incolis, qui res patrias a majoribus acceperunt, audivimus, commemoramus: quæ ex aliis quoque ex parte intelligere poteſtis, & potiſſimum ex iis, qui iſta ſcriptis ſuis inſeruerunt, ſapientibus & ſpectatis viris, Philone, Joſepho, & aliis pluribus.* Hoc viri ſanctiſſimi teſtimonium, quod αὐθεντίᾳ confirmat, amplexi ſunt Scriptores plerique veteres, (unico fere excepto Hieronymo,) Irenæus l. 3. c. 25. Tertul. Apologet. c. 18. Clem. Alex. Strom. l. 1. Cyrill. Hieroſol. Catech. 4. Hilar. in Pſal. 2. Auguſt. de doctr. Chriſt. l. 2. c. 15. & de Civit. l. 18. c. 43. Theodoret. Præf. in Pſal. Epiphanius vero tradit, *binos in ſingulis cellis incluſos:* quem Bellar. de Verbo Dei l. 2. c. 10. putat, *non legiſſe Ariſtæam; vel ex aliorum relatione audiviſſe, quæ ſcripſerat.* Conſentit Talmud utrumque in tract. Megill. ubi hanc hiſtoriam ita referunt, quod *Ptolemæus Rex, congregatis LXXII. Senioribus, poſuit eos in 72. domunculis, & non revelavit iis quorſum eos congregaverat,* (hoc autem eſt Talmudicum figmentum contra Ariſtæam & Joſephum:) *& congregavit eos ſeparatim unumquemque ab altero; & dixit eis, Scribite mihi legem Moſis magiſtri veſtri. Dedit Sanctus Benedictus ipſis conſilium in corde uniuſcujuſque eorum, & concors fuit ſententia eorum in unam ſententiam.* Huic ſententiæ præter Veteres adſtipulantur, Serarius, Bonfrereus, Galeſinius, cum multis recentioribus Interpretibus Sacræ Scripturæ. E contra Hieronymus Præf. in Pent. narrationem de cellulis explodit, dicens, *ſe neſcire quis primus auctor 70 cellulas Alexandriæ mendacio ſuo extruxit.* Et Præf. prima in Chron. dicit, *Cellulas iſtas vulgo ſine auctore jactari.* Hieronymum ſequuntur multi ex recentioribus, Maſius Præf. in Joſ. Bellar. loco cit. Joh. D' Eſpeires Tract. 2. diſp. 1. dub. 5. Baronius etiam affirmanti ſententiæ inclinat: concludit tamen, *Non eſſe ſui de tam antiqua quæſtione quid certius definire.* Hæc etiam eſt ſententia Proteſtantium fere omnium. Rationes ſunt. 1. Altum de hiſce cellulis ſilentium apud Ariſtæam, Joſephum, & Philonem; etiam, cum occaſio ſe obtulit de hoc miraculo dicendi. Philonis enim verba, quæ a quibuſdam pro cellulis adferuntur, nil tale probant, lib. 2. de vita Moſis: ubi hæc habet, *Non alii alia, ſed omnes ad verbum eadem, quaſi quopiam dictante ſingulis inviſibiliter, reddiderunt.* Quæ verba nil aliud probant, quam in eandem ſententiam conveniſſe: quod fieri potuit omnibus ſimul in eadem domo conferentibus. Unde Bellar. l. 2. de Verbo Dei, c. 10. dicit, *Summam conſenſionem in eandem ſententiam non neceſſario convincere eos loqui de cellulis. Nam revera mirum tum fuit; tot homines ſimul conferendo potuiſſe tam brevi tempore convenire in ſingulis ſententiis transferendis: ubi enim eſt multitudo, diverſitas judiciorum evitari non poteſt; & raro conveniunt, niſi poſt longam diſceptationem.* 2. Imo diſerte dicunt Ariſtæus & Joſephus, *Eos omnes in unam Baſilicam congregatos inter ſe contuliſſe.* Si ſimul in uno loco contulerunt, non ſinguli in cellis prophetarunt, ſed diſputabant inter ſe de re qualibet, donec convenirent omnes in unam ſententiam, quam redegerunt in ſcriptis. Imo opus eſſet, ut ſingulis ſinguli codices traderentur a Sacerdote ſummo, qui ipſos miſerat, a ſingulis ſigillatim vertendos: cum tamen in hiſtoria legamus, unicum exemplar aureis literis deſcriptum ab Eleaſare ad Regem miſſum fuiſſe. Nec potuit Pontifex divinare, Ptolemæum tale de Interpretibus ſumpturum experimentum, aut credere in hoc morem illi gerendum fuiſſe, Deumque ſine neceſſitate tentandum, ut notat Doctiſſ. Capel. Crit. l. 4. c. ult. Ob has rationes, potiorem exiſtimo ſententiam cellulas negantium. Licet enim invitus antiquos deſeram, tamen Ariſtæas, Joſeph. & Philo antiquiores ſunt omnibus, qui affirmativam tuentur. De Juſtino vero reſpondeo cum Bellarm. quod Judæi fabulam a ſe confictam ipſi perſuaſerint; & quaſdam ruinas oſtendentes, cellulas eſſe dixerint LXX Interpret. unde facile fieri potuit, ut Juſtinus eis fidem habuerit. Nec minus facile fuit, ut Juſtino viro ſancto fidem haberent alii, cum dicat ſe habuiſſe ab accolis Alexandriæ. Tertullianus vero nil habet de cellulis loco citato, & Auguſtinus dubitanter, non aſſeveranter loquitur, cum his verbis utitur, l. 2. de Doctr. Chriſt. c. 15. *Dicuntur LXX Interpretes &c. fertur, & multi fide non indigni prædicant, ſingulis cellis incluſos fuiſſe,* &c. quæ verba indicant, ipſum non certo hoc de cellulis affirmaſſe. Etſi vero negamus, ſingulos in cellulis ſeorſim Verſionem ſuam afflatu Sp. S. confeciſſe, omneſque in omnibus conſenſiſſe: aliquid tamen veri fortaſſe in hac ſententia ineſſe poteſt, ut in ſequenti quæſtione explicabimus; ſingulos proprium habuiſſe cubiculum vel domunculam, ubi ſtudiis & orationi vacabant, & penſum ſibi aſſignatum verterunt: quod poſtea, cum ſimul omnes convenerunt, relectum, examinatum, & approbatum, & omnium nomine Demetrio oblatum. Reliqua vero a Judæis falſa veris miſcentibus, aſſuta fuiſſe.

10. Verſionem hanc LXXII. dierum ſpacio confectam fuiſſe tradunt Ariſtæas, Joſephus, omneſque ſcriptores veteres, Judæi & Chriſtiani, qui unanimiter in hoc concordant: nec ante avorum memoriam quiſquam aliter ſcripſit. Dubitarunt quidem aliqui, an ſolus Pentateuchus, an vero omnes libri Vet. Teſt. ab ipſis traducti ſint: nemo tamen dubitavit, quin hoc temporis ſpacio tota Verſio, quorumcunque librorum fuerit, confecta ſit. Neoterici quidam, qui omnia in dubium vocant, ut Ariſtææ hiſtoriam reliquam; ſic hoc de 72 dierum ſpacio a Judæis confictum eſſe, aſſerere non verentur. Horum audaciæ occurrere conati ſumus, cum de Ariſtææ libro egimus. Alii, inter quos Joh. D' Eſpieres, tract. 2. diſp. 1. dub. 7. ſtatuunt, ſolum libros Legis infra 72 dies verſos fuiſſe; reliquos ab iiſdem poſtea, vel Alexandriæ, vel domum reverſos traductos fuiſſe. Rationem vero reddit, *quia moraliter, imo Phyſice, impoſſibile eſſet, ut tam exiguo temporis ſpacio, duorum menſium & dimidii, tot ac tanta volumina ſcripſerint, nedum ut conferentes & diſputantes tranſtulerint ex Hebræo in Græcum.* Legem Moſis facile potuiſſe intra illud tempus transferri, probat Bonfrer. Præloq. c. 16. ſ. 2. hac ratiocinatione, quod *capitula librorum Legis ſunt tantum 187, ut hodie diſtinguuntur. Si vero duo capita cum dimidio ſingulis diebus abſolverent, totum Pentateuchum intra 72 dies conficere potuiſſent; idque ſine miraculo.* Imo totam Scripturam intra hoc tempus transferri potuiſſe non dubitarem; ſi verum eſſet, quod a multis affirmatur, ſcil. ipſo Sp. S. ſuggerente, quaſi Prophetas, eos locutos fuiſſe. Cum vero de hoc non ſine cauſa dubitetur; dicendum videtur, potuiſſe tot viros Hebraice & Græce doctiſſimos (qui enim recentiores ignorantiam linguarum eis exprobrant, propriam inſcitiam produnt,) mediis ordinariis 72 diebus hoc opus perficere, totum Vet. Teſtamentum vertendo, idque ſine miraculo. Nam primo maxime probabile eſt, cum ad hoc munus delecti eſſent, antequam e patria diſcederent, inter ſe conveniſſe; & de modo, quo tantum opus confici poſſet, inter ſe deliberaſſe: unumquemque etiam ſe diligenter præparaſſe, tum codices conferendo, tum partem quandam Scripturæ tranferendo, & loca difficilia annotando; obſervationes etiam ſuas in ſchedas conjeciſſe, quas ſecum attulerunt, quo citius & fœlicius opus abſolverent. Nam (quod dicunt Talmudici) ipſos ignoraſſe, quorſum Rex eos accerſiverat, antequam in Ægyptum venerant, eſt Talmudicum figmentum, contra hiſtoriæ fidem: ut apud Joſ. & Ariſt. legimus. Deinde, cum Alexandriæ conveniſſent, haud probabile eſt, omnes ſimul in unaquaque ſectione vel libro vertendo laboraſſe: (quanta enim hinc confuſio orta eſſet, ſi omnes ſimul loquerentur?) ſed totum opus inter ſe partitos fuiſſe; aliis hanc partem, aliis illam aſſignando: cumq; ſinguli penſum ſuum, vel ejus partem aliquam confeciſſent, ſtatis horis, vel diebus, inter ſe conveniſſe, ubi ſingulorum elucubrationes reliquorum judicio ſubmiſſæ: & ſi dubium aliquod occurrebat, communi conſilio explicatum, omnibuſque mature perpenſis & diſcuſſis, quod ab uno vel pluribus primo confectum fuerat, communi omnium ſuffragio approbatum, pro totius conventus Verſione receptum, & evulgatum fuit. In hac conjectura habeo viros doctos conſentientes. Bonfrer. Præloq. c. 16. ſect. 6. agnoſcit, *Non eſſe veriſimile, omnes ſimul eodem tempore, & momento eaſdem Scripturæ ſententias eſſe interpretatos.* Et Serar. Proleg. c. q. 10. in Ariſtææ verba, quod *omnes in una Baſilica inter ſe conferebant,* &c. hæc habet, *In una Baſilica ſuas Verſiones recte dicuntur contuliſſe, ſed non eo tempore quo fiebant; verũ poſtea cum factæ jam eſſent: ut ſignificant Ariſtæas & Joſephus.* Hinc etiam oriri potuit ſtyli illa diverſitas in quibuſdam libris, cum alii magis cum Hebræo conveniant, quod de Pentat. obſervat Hieronymus, & de Jeremia Rever. Uſſerius: in aliis liberius a ver-

bis diſcedunt. Hinc etiam fortaſſe ortum illud de cellulis, quia ſinguli diverſis cellulis vel cubiculis partem aliquam Scripturæ primo verterunt, quam poſtea reliquis in una Baſilica congregatis communicarunt: ubi poſt diſceptationem, quod omnibus probatum erat, communi calculo ratum fuit. Unde non tantum probabile, ſed neceſſarium erat, ſingulos cellam vel cubiculum peculiare habuiſse, ubi verſioni vacarent, præter domum communem, in qua omnes convenirent. Hujuſmodi ordinem in hoc opere conficiendo eos obſervaſse, mihi veriſimile videtur; & vix aliter fieri potuiſse. In celebri noſtra Verſione Anglicana auſpiciis Sereniſſimi Regis Jacobi facta, in qua plurimi per totum Regnum delecti viri doctiſſimi ſudarunt, tale quid obſervatum fuit. Primo inter ſe regulas quaſdam obſervandas in Verſione ſua formarunt. Dein tota Biblia in partes diviſerunt, tot pro unaquaque parte deſignatis, qui etiam inter ſe penſum ſuum ſubdiviſerunt, certiſque temporibus, quod a ſingulis paratum erat, reliquorum judicio ſubmiſerunt: donec tandem totum opus omnium calculis approbatum, omnium nomine in lucem prodiit. Sic ſingulis diebus LXXII Interpretes, Rege ſalutato primo, in unam Baſilicam vel domum convenerunt: ubi, precibus fuſis, ſe ad opus parabant; &, quam poterant, accurate, interpretabantur, *uſque ad horam nonam aſſidentes operi*, (ut Joſephus refert;) id eſt, ſeorſim ſinguli operi ſuo incumbebant: ubi per *horam nonam*, mediam diei partem inter Meridiem & Solis Occaſum intelligit. Solebant enim Judæi diem in 12 horas dividere ab Ortu Solis ad Occaſum; ita ut Meridies eſſet hora ſexta, Solis Occaſus duodecima, medium inter eos nona. Si itaque ſingulis diebus huic operi ſinguli incumbebant; non video, quin ſine miraculo poſſent omnes Vet. Teſt. libros Canonicos (reliquos enim, qui vulgo Apocryphi vocantur, eos non attigiſſe, poſtea patebit,) ſpacio LXXII dierum in Græcum transferre. Supponamus enim, ſingulos dimidium capitis ſingulis diebus tranſtuliſſe, (quod nullo negotio fieri poterat;) totum opus, quod 925 capitibus concluditur, ſingulis diebus capita 36 interpretando, intra 28 dies abſolvere potuiſſent; qui non multum ſuperant partem tertiam dierum LXXII. Reliquum vero temporis impendi poterat, quod a ſingulis confectum fuit, coram omnibus legendo & examinando: unde poſt diſceptationem de iis, quæ dubia viſa fuerint, & deliberationem maturam, quod communi ſuffragio ratum erat, Demetrio offerebatur. Dices, hoc ſuppoſito, ſingulos legis exemplaria habuiſſe neceſſarium eſſet: cum tamen unicum exemplar Rex poſtulaſſet, nec de alio in hac hiſtoria ſit mentio. Reſp. negando ſequelam. Nam unicum exemplar in plures partes dividendo, unicuique aliquam ejus partem aſſignare poterant. Et licet unum tantum habuiſſent exemplar publicum, quod quidam opinantur fuiſse ipſum volumen, quod in Templo publice in uſu fuit, quia Pontifex a Rege petiit, ut ipſum tuto remitteret: nil tamen vetat, quin ſinguli Interpretes etiam per ſe in uſum proprium exemplaria propria habuerint. Et plane incredibile eſt, eos ad tantum opus a Rege potentiſſimo evocatos ita incurioſos fuiſse, ut non ſinguli propria exemplaria haberent, quo melius Regis, & aliorum expectationi ſatisfacerent. In hoc conſentientem habeo Wower. Syntag. cap. 7. Certe ſi hodie talis doctorum numerus ab aliquo Principe extraneo ad transferendum Biblia Hebraica in Latinum Idioma vocaretur; nullus eorum ſine codice ſuo, itineris ſocio, ad tale opus ſe accingeret. Quod de his Interpretibus magis probabile eſt, eo (quod ex Judæorum ſententia) quilibet tenetur volumen Legis in uſum proprium deſcribere: vel, ſi ipſe literas neſciat, per alium deſcribendum procurare. Quis itaque credat, hos Interpretes, cum infimi ſubſellii non fuerint, ſed apud ſuos in maximo honore, ſingulos proprium codicem non habuiſſe; vel ſecum in itinere non attuliſſe? Si quis vero objiciat, auctores, qui hiſtoriam de cellulis referunt, dicere, ſingulos interpretes totam Scripturam tranſtuliſſe, omneſque in unum conſpiraſse miraculoſe, licet ſimul non convenirent, nec invicem conferrent; Reſpondeo, hoc ab iis, unde illi hiſtoriam de hac Verſione hauſerunt, non dici; ſed potius contrarium: ut modo oſtendimus, ex Ariſtæa, Joſepho, & Philone. Poſteriores quidem tale quid affirmarunt, ut hiſtoriam magis miraculoſam redderent: & probabile eſt, ut jam dixi, Judæos vera falſis miſcuiſse, & figmenta ſua veræ hiſtoriæ aſſuiſse, ut ex Talmude oſtendimus: unde quidam incauti temere de tota hiſtoria judicarunt. A Judæis vero Chriſtianos ſcriptores eoſdem errores imbibiſse, cum aliunde hanc hiſtoriam habere non poterant, non eſt cur miremur.

11. Ut de Interpretibus, ſic de libris quos verterunt, quæſtionem movent nonnulli. 1. An ſolum Pentateuchum verterint, an etiam totam Vet. Teſt. Scripturam. 2. An libros, qui Vulgo Apocryphi vocantur, tranſtulerint. De 1. Neoterici quidam, qui Verſionem Græcam hodiernam deprimere conantur, duplici argumento probare nituntur, LXX Interpretes ſolum Pentateuchum vertiſse. 1. Quia Ariſtæas & Joſephus, qui primi hanc hiſtoriam nobis tradiderunt, Legis tantum mentionem faciunt, non reliquorum librorum Scripturæ. 2. Idem auctores cum Philone dicunt, Verſionem Sept. exacte Hebræo textui reſpondiſse, & ab omnibus acclamatum fuiſse, Tranſlationem fideliter factam eſse: cum tamen editiones Græcæ hodiernæ multum ab Hebræo textu differre videantur. De his itaque hujus ſententiæ fundamentis videndum eſt, An vera ſint, & quantum ponderis habeant. De 1. Ut primus, ſic ſolus eſt Hieronymus inter veteres Eccleſiæ ſcriptores, qui ſolum Pentateuchum a LXX ſenioribus verſum fuiſse aſſeruit: qui tamen dubitanter hoc affirmat, & pluribus in locis Græcam reliquorum librorum tranſlationem iiſdem aſcribit; ita ut ſibimet contradicere videatur: unde in hac quæſtione, ejus auctoritas parum valet. In Præf. Quæſt. in Geneſ. ſic ſcribit, *Accedit ad hoc quoque, quod Joſephus, qui LXX ponit hiſtoriam, quinque tantum libros Moſis ab iis tranſlatos refert: quos nos quoque profitemur, pluſquam cæteros, cum Hebraicis conſonare.* Item in c. 5. Ezech. dicit, *Quanquam & Ariſtæus, & Joſephus, & tota ſchola Judæorum quinque tantum libros Moyſi a LXX tranſlatos aſſerant.* Et in Ezech. 16. affirmat, *hanc eſſe eruditorum opinionem*, id eſt, Joſephi, Ariſtæi, & Judæorum, ut ſeſe explicat loco priori. Et in Mich. 2. videtur ipſe in hanc opinionem propendere: nunquam tamen diſerte profitetur Hieronymus, ſe huic ſententiæ ſuffragari; ſed tantum Judæorum opinionem refert. Multi tamen recentiorum ſcriptorum huic ſententiæ ſubſcribunt, quia authoritati hujus Verſionis videtur hæc ſententia detrahere, ſi a LXX Senioribus profecta non ſit. Judæi etiam plerique poſt Talmudem idem ſentiunt; licet relatio illa Talmudica ſit mere fabuloſa, ut ſupra oſtendi, cum de cellis egimus. Contraria ſententia eſt veterum Eccleſiæ Scriptorum omnium, ſolo excepto Hieronymo, qui (ut diximus) dubitare videtur: Plerorumque etiam recentiorum; ut & quorundam Rabbinorum, qui, non obſtante Talmude, vel contrarium aſſerunt, vel dubitare videntur. Juſt. Mart. *totam Scripturam ab iis tranſlatam* affirmat, Apol. ad Antonin. Imperatorem, & Dialog. cum Tryph. Clem. Alexand. expreſſe dicit, *ipſos tranſtuliſſe*, τὰς γραφὰς τάς τε τοῦ νόμου, ϗ τὰς προφητικάς. Euſeb. Præp. lib. 1. idem oſtendit ex Ariſtobulo Judæo, qui paulo poſt ipſos LXX vixit, quemque ſupra adduximus pro Ariſtæa: qui libro ad Ptolem. Regem diſerte ſcripſit, *Totam Scripturam ſacram Demetrii Phalerei opera & Philadelphi regis juſſu, recte tranſlatam.* His conſentiunt Irenæus, Tertul. Orig. Auguſt. Epiphan. &c. totuſque antiquæ Eccleſiæ Venerandus Chorus. Imo ipſe Hieronymus, licet alicubi dubitare videatur, poſtea tamen plurimis locis totam Græcam Verſionem LXX aſcribit. Nam in Commentariis ſuis in Prophetas, ipſam Sept. Verſionem Latinam, ſub nomine Septuaginta, præter propriam ex Hebræo, per columnas ſibi reſpondentes apponit, eamque exponit, & ubique pro ipſorum Verſione agnoſcit. Idem contra Ruffinum, lib. 2. *Egone* (inquit) *contra LXX. Interpretes aliquid locutus* &c. *quos quotidie in conventu fratrum ediſſero. — Univerſi tractatus mei horum teſtimoniis texti ſunt: commentarii in 12 Prophetas, & meam, & LXX. Verſionem ediſſerunt.* Et Epiſt. ad Suniam & Fretelam, dicit; *Editionem Pſalmorum κοινὴν ipſam eſſe, quæ & Septuaginta.* Rationes vero magni ponderis pro hac ſententia adferuntur. Primo, Evangeliſtæ & Apoſtoli, cum ex Veteri inſtrumento, ex Prophetis & Hagiographis, loca a ſeipſis, vel a Domino citata adferunt, plerumque ſecundum Verſionem Græcam reddunt, quæ cum hodiernis Græcis Editionibus concordant, ut infra demonſtrabimus. Editionem vero Græcam Prophetarum & Hagiographorum nullam præter illam τῶν ο' extitiſſe ante Chriſti tempora, ita certum eſt, ut ex nullo auctore vel verbulum in contrarium produci poſſit. Aquila enim primus fuit, qui poſt Sept. ex Hebræo in Græcum ſermonem Vetus Teſt. vertere tentavit. Unde Vir Reverend. in ſyntag. quod contra Græcam Verſionem collegit, agnoſcit *Verſionem Græcam, quam communiter uſurparunt Judæi in Synagogis, & ex qua Dominus & Apoſtoli teſtimonia ſua protulerunt, fuiſſe ſub Sept. nomine communiter receptam; eandemque eſſe, quæ hodie extat:* licet alia ἀσύστατα addat, de quibus poſthac. Secundo, ita argumentantur Maſius Præf. in Joſ. pag. 119, aliique viri docti, *Quæ potuiſſet cauſa Ptolemæum movere, (qui ſtudio incredibili tenebatur omnia antiquitatis monumenta comparandi, quæ literis conſignata erant,) ut Moſis leges a Pontifice poſceret; cæteras gentis nobiliſſimæ admirandas hiſtorias, & prophetica oracula prætermitteret? &c.* Certe qui omnes per totum orbem libros conquiſivit, non hoſce neglexiſſet. Si vero quoſdam neglexiſſet, tamen, ut obſervat Baronius, *illos qui rerum Judaicarum continerent hiſtoriam, qui Regibus & rerum antiquarum ſtudioſis magno in pretio eſſe ſolent, non prætermiſiſſet.* Tertio, oſtendimus ſupra (quod & omnes agnoſcunt) miram Dei providentiam circa hanc Verſionem factam ante Chriſtum, ut gentes pararet ad Evangelium recipiendum: Unde & *oſtium ad Chriſtum* a Chryſoſt. vocatur. Jam vero ad hunc finem neceſſarium erat, non tantum ut lex Moſis; ſed, & præcipue, ut Prophetarum oracula in linguam Græcam omnibus notiſſimam transferrentur: ut quæ a Chriſto & Apoſtolis prædicabantur, & Judæis & Gentibus ex hac Verſione Græca probarent: & ut omnia a Prophetis prius prædicta fuiſſe conſtaret. Quarto, apud omnes in confeſſo eſt, & tam ex Judaica hiſtoria, quam ex Nov. Teſtam. conſtat, & Legem & Prophetas lingua Græca in Synagogis publice prælecta fuiſſe: & ab Antiochi temporibus certum eſt, Haphtoras ex Prophetis Hebr. prælectas, cum Tyrannus ſub pœna capitis Pentateuchi lectionem prohibuiſſet: aliam vero præter hanc Verſionem Græcam tunc fuiſſe, nemo adhuc probavit. Denique ex Judæis varii idem nobiſcum ſentiunt, non obſtante Talmudis auctoritate. R. Azar. lib. אמרי בינה cap. 7. varia loca ex Rabbinis profert, ubi per Legem totam Scripturam intelligunt, & rationem pro totius Script. Verſione ex Ptolemæi conſilio urget. Joſ. Hebr. cap. 17. libri ſui Conſtantinop. ante annos 120 impreſſi, dicit, *libros ſacros 24 ab Interpretibus LXX. verſos fuiſſe.* Dubitat Gedalias in Catena Cabalæ, & ſcribit, *ſe neſcire, in quam partem propendendum ſit.* Ad objectiones in contrarium facilis eſt reſponſio. Nam licet Ariſtæas & Joſephus de Lege per LXX verſa loquantur; certum tamen eſt per Legem totam Scripturam ſæpiſſime intelligi: & ita intellexiſſe Judæos, conſtat ex Evang. Joh. 15. 25. ubi Dominus dicit eſſe ſcriptum ἐν τῷ νόμῳ, *in Lege, Oderunt me ſine cauſa:* quod ex Pſal. 34. 19. producit: &, *Nonne ſcriptum eſt in Lege veſtra, Ego dixi, quod dii eſtis?* Joh. 10. 34. quod Pſal. 82. 6. habetur. Apoſtolus 1 Cor. 14. 21. dicit, *in Lege ſcriptum eſſe, Quoniam in aliis linguis & labiis loquar populo huic:* quod tamen non in Pentat. invenitur, ſed Eſa. 28. 11. Ad eundum modum loquuntur Veteres. Hilar. in Pſal. 2. *In 22 libros Lex Vet. Teſtamenti deputatur.* Et ipſe Hieron. agnoſcit Epiſt. ad Algaſiam, *Pſalmos Legem appellari:* & in Prol. Galeato, *Ita fiunt Veteris Legis libri 22.* Sic Judæi, R. Azar. in Meor Enajim, *Apud ſapientes noſtros multa loca reperiuntur, in quibus nomen Legis complectitur etiam Prophetas & Hagiographa.* Joſephus etiam lib. 20. cap. 4. & de Bell. Judaic. lib. 2. cap. 12. agens de libris Judæorum, qui in Synagogis legi conſueverant, omnes ſub libris *Legis* comprehendit: cum tamen præter Pentateuchum conſtet, legi etiam ſolitos Prophetas, Luc. 4. Act. 15. Nec unquam Joſephus dixit, ſolos 5 libros Moſis a Senioribus converſos fuiſſe, licet hoc de ipſo affirmaverit Hieronymus; ſed *Legem*, per quam totam Scripturam intelligi poſſe oſtendimus. Procemio tamen in Hiſtoriam Antiq. dicit, ipſos LXX. *Legem, non vero reliquam Scripturam interpretatos fuiſſe:* ubi quidam reſpondent, per *Scripturam reliquam* intelligi poſſe libros, qui Vulgo *Apocryphi* vocantur: quos licet inferiori gradu collocet Joſephus, pro Sacris tamen agnoſcit, lib. 1. contra Appion. Hoc mihi tamen videtur nimis longe petitum, nec Joſephi verbis vel menti convenire. Itaque melius eſt Joſepho unico teſti, præter omnes Chriſtianæ Eccleſiæ Patres, qui contrarium aſſerunt, Judæum Ariſtobulum opponere, quem ſupra ex Euſebio adduximus libro ad Ptolem. cujus auctoritas Joſephi multo potior eſt in hac re, cum multo ante Joſephum vixerit, & paulo poſt ipſam Verſionem ſcripſerit: ita ut vel ipſe rebus geſtis interfuerit, vel ab iis, qui intereſſe poterant, omnia circa hanc Verſionem geſta haubuerit. Sic Joſepho Judæo, Judæum ipſo antiquiorem, Ariſtobulum opponimus, virum doctum, Philoſophum inſignem; & Hieronymo tum ipſum Hieronymum locis aliis, tum univerſam Eccleſiam Græcam & Latinam. Quod vero Joh. D' Eſpeires dicto loco putat, *Impoſſibile fuiſſe tot tantaque volumina 72 diebus transferri poſſe:* unde conjicit, *Legem tantum 72 illis diebus juſſu Ptolemæi verſam; reliquos vero libros poſtea, vel Alexandriæ, vel poſt Seniorum reditum, Hieroſolymis eoſdem tranſtuliſſe:* quod & ante ipſum Paradinus præf. in Edit. Gallicam Ariſtæi, & Genebr. in Chronol. affirmarant; hoc ſine neceſſitate excogitatum videtur: cum (ut ſupra vidimus) ſine ullo miraculo, a tot viris Hebraice & Græce doctis, 72 diebus omnes Vet. Teſtam. libri verti poſſent: nec Ptolemæi deſiderio ſatisfeciſſent, niſi omnes vertiſſent. Si hoc tamen probabilius cuiquam videbitur, nolo anxie de eo contendere: fruſtra enim ſunt, qui hinc diminutam fore Verſionis hujus auctoritatem ſperant, ſi reliquos libros poſt Pentateuchi Verſionem ab aliis traductos fuiſſe evincant. Cum enim Verſionem, quam hodie habemus, Græcam, contendant tempore Philometoris, circa centum annos poſt Philadelphũ, factam fuiſſe, (quod tamen ſine ulla ratione & contra omnium Veterum auctoritatem aſſerunt,) non multum refert, ſive Alexandriæ, ſive Hieroſolymis; ſive juſſu Ptolemæi, ſive non; ſive tempore LXXII Seniorum, ſive poſtea, facta fuerit. Auctoritas enim eadem eſt, cum a Judæis omnium librorum Verſio publice recepta & uſurpata ſit variis ante Chriſtum ſeculis; eademque a Domino & Apoſtolis ubique citata, Eccleſiæ Chriſtianæ ab iiſdem tradita, ab univerſa Eccleſia approbata, & apud Græcos alioſque Orientales in hunc uſque diem continuata, & in ſummo honore habita. Hoc vero, ſi conceſſum illis fuerit, (quod ab ullo verecunde negari non poteſt;) videant, quid inde lucrati ſunt, & annon magno molimine nihil agant, qui LXXII Interpretes ſolum Pentateuchum vertiſse dicunt.

12. Quod ad ſecundum argumentum attinet, videtur quidem Philo ſentire, LXX. ad verbum tranſtuliſſe: loco enim citato ait, *propria propriis nominibus reddita fuiſse, Græcis ad Chaldaica* (intelligit Hebraica) *exacte reſpondentibus: unde in utraque Scriptura, tam Chaldaica, quam ejus interpretatione, miretur quis germanitatem, imo rerum verborumque conſonantiam adoret.* Ante Philonem ſcripſit Ariſtæus, *admirabilem fuiſſe rerum & verborum conſonantiam inter codices Hebræos & Verſionem Græcam:* Et ad finem libri, *Interpretationem ab omnibus diſcuſſam, conſideratam, examinatam, antequam in Regis Bibliotheca poneretur; & ab omnibus acclamatum, Sancte & fideliter ſingula eſſe tranſlata, ut nihil addi, nihil demi poſſet.* Hæc a Neotericis quibuſdam avide arripiuntur, ut probent veterem illam tranſlationem periiſſe: quia hæc, quam hodie habemus, in multis ab Hebraicis codicibus differt. De hac vero quæſtione infra fuſius agemus. Hic breviter ad argumentum reſpondemus, Interpretes non verba verbis, ſed ſententias ſententiis reddidiſſe. S. Auguſtinus de Conſenſu Evangeliſt. c. 60. ait, *Manifeſtum eſſe, illam interpretationem in nonnullis aliter ſe habere, quam invenimus in Hebræo:* quod de verbis, non de ſenſu affirmat. Hieron. de optimo gen. interpretandi, ait, *In iis quæ addita ſunt, non verba conſideranda, ſed ſenſus; ad quem LXX. de ſuo nihil addiderunt, licet verba quædam, quæ in Hebræo non ſunt, adjunxerint.* Probatq; idem Hieron. Præf. in Euſebii Chron. *Difficile eſſe alienas linguas inſequentem non alicubi excidere, & ut quæ in aliena lingua bene dicta ſint, eundem decorem in tranſlatione conſervent.* Et eodem loco, *Illud ſuum, ut ita dicam, vernaculum linguæ genus, ſi ad verbum interpretor, abſurde ſonat.* Unde illud, *Nec verbum verbo reddere curat fidus interpres.* Addit Baronius, *ex lingua Hebr. ſingula Græca reddere ſi voluiſſent, facere non potuiſſe: cum nonnulla ſint in Hebraicis verba, quæ vix una periodo orationis æque recte poſſint Græce interpretari.* Et hunc fuiſſe modum vertendi Veterum, obſervat Genebr. in Pſal. 95. 10. *ut paucula obiter intercalarent, quæ inſervirent perſpicuitati Myſterii.* Sic ſæpe præter Hebraicum contextum nonnulla de ſuo interponunt in Lege & Prophetis, ad locos obſcuriores illuminandos, Jonathan & Onkelos: qui proinde non tam Chaldaici Tranſlatores, quam Paraphraſtæ appellantur. Hoc etiam frequenter apud Apoſtolos obſervatum, in citatione locorum Veteris Teſtamenti; non tam verba, quam ſenſum reſpexiſse: unde quædam verba mutare, non obſtat fidelitati Tranſlatoris, ſi ſervetur ejuſdem ſenſus veritas. Imo veriſſimum eſt illud Serarii in Proleg. *Optimum & nobiliſſimum modum interpretandi de lingua in linguam eſſe, cum ab auctoris mente nihil diſcedat Interpres, ſive de verbo ad verbum transferat, ſive aliter, contractius, vel uberius, & paraphraſtice addendo vel demendo aliqua, prout primus auctor, habita rerum, perſonarum, & circumſtantiarum ratione, fieri vult.* Cum enim oratio mentis interpretatio ſit, optime quis alicujus orationem interpretatur, qui ejus mentem optime, prout ille, perſonis atque circumſtantiis omnibus exprimi curat. Ad Philonis vero teſtimonium, reſpondent Baronius & alii, & ex ipſis Philonis verbis probant, nihil aliud ipſum voluiſse, niſi interpretes ita vertiſſe, ut rebus ſignificatis verba optime congruerent: non ut omnia Hebræa Græcis quaſi numerato reſponderent; ſed ut verba & res ita congruerent, ut auctoris mens optime exprimatur. Philonem vero aliud non ſenſiſse, manifeſto hinc conſtat, quod ipſe hanc Verſionem ubique ſequatur, (fatente Rev. Uſſer. Syntag. c. 3. p. 25.) ejuſque loca citat, quæ cum Hebræo ad verbum non conveniunt, ſed exemplaribus Græcis hodiernis plerumque congruunt; & quam ipſe deſcripſerat Verſionem, eandem ſuo tempore extitiſse exiſtimavit. Quomodo itaque potuit exiſtimare, ipſos de verbo ad verbum vertiſse, cum contrarium ex ipſa Verſione, quam quotidie legebat, ipſi conſtabat? Addit alius, Philonem *more ſuo Hyperbolice & Rhetorice multa locutum fuiſse.* Imo Hieronymus ipſe Epiſt. dicta ad Pammach. de opt. gen. interpret. qui omnes in illa Verſione errores illapſos notavit, ſæpius teſtatur, eos *non verba verbis, ſed ſententias ſententiis* reddidiſſe: legerat utique ipſe Ariſtæam & Philonem, nec tamen eo ſenſu eorum verba accipienda eſſe putavit. De diſcrepantia vero Verſionis Græcæ ab Hebr. ejuſque cauſis, nolumus hoc loco plura dicere; cum de ſinceritate & auctoritate ejus agemus, de his latius diſſerturi.

13. De libris Apocryphis, An eos tranſtulerint LXX. prout hodie extant, merito dubitatur. Exiſtimat Vir Rever. totius Vet. Teſt. Verſionem factam fuiſſe poſt Ptol. Philometoris annum quartum, & ante Euergetis 38. idque probat ex additione quadam ad calcem libri Eſtheris in Edit. Græca, ubi legimus, *Anno 4. regnantibus Ptolemæo, & Cleopatra, attuliſſe Doſitheum, qui ſe ſacerdotem eſſe Levitici generis ferebat, & filium ejus Ptolemæum, Epiſtolam Phrurim. Ptolemæus* (inquit ille) *non fuit alius, quam Philometor, ut obſervat Pererius in Dan. 13. cujus, & Cleopatræ uxoris ejus meminit Joſeph. l. 2. contra Appion.* Hæc adfert vir Rev. ut probet, Editionem Græcam Vet. Teſt. non fuiſſe ante annum 4. Philometoris, qui ſecundum computationem ejus erat ante Chriſtum 177. cum illa τῶν ο' (Pentateuchi ſolius, ut ipſi videtur) ex ejuſdem calculo, fuerit anno 277. Infirmiſſima vero eſt hæc ratio, niſi ſimul probaret, omnes libros Apocryphos, et omnia eorum additamenta, ſimul cum Canonicis verſos fuiſſe: quod nemo ipſi conceſſerit. Sixtus Senenſ. Biblioth. l. 1. p. 35. affirmat, *Omnia ſex capitula ad finem libri Eſther, ab incerto Græco auctore addita eſſe ex diverſis hiſtoriis, præcipue ex Joſeph. Antiq. l. 11. unde exempla literarum Aman & Epiſtolæ regis Artax. quæ cap. 13. & 16. hujus libri recitantur, ad verbum deſumpta ſunt.* Et poſtea agnoſcit, quod *propter has appendicum lacinias, hinc inde quorundum Scriptorum temeritate inſertas, liber hic, quamvis Hebraicus, ſero apud Chriſtianos auctoritatem receperit, &c.* Hactenus Sixt. Senenſ. Ex quibus conſtat, quam infirmum ſit argumentum ex additamentis hujus libri ductum, de quibus incertum eſt, quando vel a quo auctore aſſuta fuerint, contra illud quod totius Eccleſiæ Chriſtianæ conſenſu unanimi ſtabilitum & teſtatum eſt. Deinde luce clarius eſt, libros omnes Apocryphos cum reliquis Canonicis verſos non fuiſse; cum eorum quidam tunc temporis non extiterint, ſed longo poſt tempore ſcripti ſint. Quis unquam ſomniavit, Macchabæorum libros tempore τῶν ο' ſcriptos, vel in Græcum ſermonem traductos eſſe? De Eccleſiaſtico etiam ex ipſa Siracidis præfatione liquet, librum hunc non a Septuag. ſed ex Hebræo in Græcum fuiſse converſum poſt annum 38. Euergetis. Macchabæorum etiam libri poſt tempora Antiochi ſcripti ſunt: quis vero inde argumentum ducet, ad probandum Verſionem Græcam poſt Antiochi tempora factam? Libri etiam Apocryphi dicti, licet apud Judæos Alexandrinos in uſu, ab Hebræis tamen Hieroſolymitanis, qui tantum Hebraicos 22 agnoſcunt, recepti nunquam ſunt in Canonem. Nec probabile eſt, Eleazarum Pontificem, qui exemplar aureis literis deſcriptum ad Philadelphum miſit, libros dubiæ auctoritatis cum iis miſiſſe. Incertum enim eſt, an librorum iſtorum aliqui tunc temporis extiterint: certum, aliquos non extitiſſe. Libri itaque Apocryphi, ut a variis auctoribus, ita variis temporibus, ſcripti ſunt; quidam Hebraice, quidam Græce: & licet apud Helleniſtas primum recepti fuerint; tempus tamen præciſe aſſignari non poteſt, quando cum reliquis libris Sacris in unum Volumẽ compacti fuerint. Hoc tamen clarum eſt a Judæis Helleniſtis cum reliqua Scriptura Eccleſiam eos recepiſſe. Etſi vero haud ita antiquam facimus eorum Verſionem, ut ad Sept. Seniores referri poſſint: non tamen iis aſſentimur, qui Theodotionem primum eos in Græcam linguam vertiſſe dicunt. Vix enim credibile eſt, Judæos, qui Græcam linguam melius, quam Hebræam, plerique callebant, non habuiſse hos libros, qui hiſtoriam ſuæ gentis complexi ſunt, lingua ſibi nota deſcriptos ante Theodotionem. Liber Eccleſiaſticus etiam quibuſdam ante Theodotionem ſeculis Græce traductus erat: & Clemens Romanus in Epiſtola ad Corinth. auctoritatis indubitatæ, quam Patricius Junius ex tenebris, poſtquam mille annos delituerat, ex MS. noſtro Alexandrino in lucem produxit, loca quædam ex his libris Græce profert, ut obſervat Clariſſ. Grotius Epiſt. ad Gallos. 154. Et Joſeph. (de quo multi dubitant, an linguæ Hebraicæ peritus fuerit) lib. contra App. loca quædam ex his libris Græce citat: ex quibus clariſſime conſtat, ante Theodotionem hos libros Græce extitiſse.

14. Codice Hebræo, puro, optimæque notæ, uſos eſſe LXX. Interp. quem curavit Eleazarus Pontifex ad Regem mitti, tam clare tradunt Ariſtæus, Joſephus, aliique Veterum; ut nemo de hoc dubitaverit ante hoc ultimum ſeculum: quo omnia, quæ prioribus ſeculis certa erant & indubitata, in quæſtionem vocarunt homines ſceptici & vertiginoſi. Fingunt enim Neoterici quidam, ut Verſionem Græcam nunquam ullius pretii fuiſſe probent, contra omnem hiſtoriæ fidem, omniumq; Judæorum & Chriſtianorum conſenſum, Sept. ſenes non Hebraicis, ſed Syriacis, vel Chaldaicis, vel Samaritanis codicibus, iiſq; corruptis & plebeiis, uſos fuiſſe in ſua tranſlatione: unde cauſam reddunt, cur ſæpe ab hodiernis Hebræis codicibus differat Verſio Græca, quia non ex puro fonte, & probatis codicibus, ſed ex codicibus Vulgaribus, qui in manibus plebis erant, eam extraxerint. Primus, qui hoc figmentum propalavit, erat Guiliel. Poſtellus, in Tab. 12. linguarum, vir certe linguarum ſcientia clarus: at ſenex Judaicis & Rabbinicis ineptiis miſere faſcinatus; necnon erroribus periculoſis contra fidem Chriſtianam, & fanaticis opinionibus mire irretitus: quibus tamen (teſte Spondano in continuatione ſua) ante mortem renunciavit. Hic primus aſſeruit, *Septuaginta ex codicibus Samaritanis ſuam Verſionem confeciſſe.* Alii vero e contra, *Samaritanos ex Græca τῶν ο' Verſione Pentateuchum ſuum deſcripſiſſe*, aiunt: in quam ſententiam adducunt quidam Lud. de Dieu. in Matth. 19. 5. & Joh. Seldenum, in Mare clauſo p. 57. quorum tamen neuter hoc directe affirmavit. R. Azar. libro Meor Enajim. c. 8. & 9. & paulo ante illum R. Gedalias, dicunt, *Poſt Eſdræ reditum, Legem in linguam Chaldæam tranſlatam fuiſſe, in gratiam vulgi, quod linguæ Hebrææ tempore Captivitatis obliti, Chaldæam melius intelligerent; & hujus uſus duraſſet per totum tempus Templi ſecundi. Sed quia carebant Maſora, inter vulgus corruptam & depravatam fuiſſe; & ex hoc depravato codice Chaldaico, Septuaginta ſuam feciſſe Verſionem: hanc eſſe cauſam diſcrepantiarum inter eam & Hebræam; licet exemplari, quod ſecuti ſunt, ad amuſſim reſpondeat.* Contra hanc ſententiam tota clamat Hiſtoria Verſionis. 1. Demetrius ad Ptolemæum ſcribit, *Velim te ſcire, inter libros, quos adhuc deſideramus, eſſe Judæorum leges. Hebraicis enim characteribus, & gentili eorum lingua cum ſcriptæ ſint, a nobis intelligi non poſſunt.* Hic videmus codicem, quem Demetrius deſiderabat, fuiſſe Hebræum; quem Syri vel Chaldæi intelligere non poterant: nam etſi affinitatem hæ linguæ habeant, diverſæ tamen ſunt, ut qui unam intelligit, non ſtatim intelligat alteram. Exemplar etiam, quod ab Eleazaro miſſum eſt, non erat aliquod vulgare, ſed *magnificum, eleganter deſcriptum aureis literis, membranis cum commiſſuris adeo ſubtilibus* (teſte Joſepho) *ut oculorum aciem effugerent: quod Rex non ſine admiratione conſpexit, & volumina ſacra adoravit.* Quis vero credat, Pontificem tanto apparatu deſcriptum codicem, legatione publica, per tot viros ſcientia & probitate claros, ad Regem potentiſſimum, ſub quo tot Judæorum myriades vixerunt, corruptum, vulgarem, mille mendis ſcatentem, idque conſulto, miſiſſe? vel Eleazarum ita ſtudioſe a Rege petiiſſe, ut codicem talem remitteret cum ipſis Interpretibus? Teſtatur etiam Hiſtoria, poſtquam verſionem abſolverant Interpretes, non tantum coram Demetrio; ſed & coram Judæis, eorumque Senioribus, Sacerdotibus, totoque populo, lectam fuiſſe, diſcuſſam, & approbatam: petitumque, ut ſi quis aliquid deeſſe vel additum eſſe deprehenderit, indicaret: alias ut rata maneret in perpetuum; nemini que liceret aliquid de ea mutare, cui omnes conſenſerunt: & anathemate devoverunt omnes, qui contrairent. Anne vero credibile eſt, ſi ex corrupto codice Verſio corrupta facta fuiſſet, neminem ex Judæis hoc deprehendiſſe; ſed omnes in talem Verſionem, quæ ipſos falſarios eſſe convinceret, conſpiraſſe? Præterea ex Talmude affirmant Judæi, loca 13 ab Interpretibus

mutata eſse in textu Hebraico (quam vere hoc aſserunt, hoc loco non diſputo,) ne quid impium aut indecorum Rex in Lege ſuſpicaretur. At quorſum hic meтus, hæc cura, ſi codicibus corruptis, Syriacis vel Samaritanis, Regem fallere voluiſsent? Objiciunt etiam multi contra Verſionem Græcam, ipſos Interpretes frequenter deceptos eſse ex literarum ſimilitudine, unam pro alia legendo, ut ה pro ח, ו pro י, ר pro ד, ב pro כ, ט pro מ, & e contra. Hoc vero certiſſime probat, eos codice Judaicis literis deſcripto uſos fuiſſe, non Samaritanis, cum literæ hæ in Samaritano Alphabeto nullam ſimilitudinem habeant, ſed multum inter ſe diſcrepent, ut ࠄ & ࠇ, ࠅ & ࠉ, ࠓ & ࠃ, ࠁ & ࠊ, ࠈ & ࠌ, &c. Ex his itaque patet, LXX ex Hebraicis fontibus Verſionem ſuam traduxiſſe, non vero ex turbidis rivulorum lacunis. Pro conficta Azariæ narratione nullus adfertur teſtis; ſed frivolæ quædam ratiunculæ, quas referre piget. Unam maxime urgent, quæ tamen nullius eſt momenti, quod Philo ſcribat, *Sept. ex Chaldæo in Græcum ſermonem Legem tranſtuliſſe.* At omnibus notum eſt, Philonē per Chaldæam Hebræam linguam intellexiſſe, ut ex libro de Abrahamo liquet: ubi nomina Hebraica, *Henoch, Sara*, &c. explicans, modo Hebraica, modo Chaldaica vocat: & lib. 3. de vita Moſis, ſcribit de feſto Paſchali, τὸ Χαλδαϊςὶ λεγόμενον πάσχα: quum tamen libro de Decal. dicat, quod hoc feſtum Hebræi patria lingua vocant *Paſcha*. Sententiam itaque hanc, ut novam & falſam omnino, rejicimus: nec poſſum non mirari, virum doctum ejus patrocinium in ſe ſuſcipere, ut eam *probabilem eſſe, & nihil manifeſto falſum in ſe continere* aſſerat: cum manifeſto falſum ſit, Interpretes Chaldaico, vulgari, & non Hebraico codice uſos eſſe: quo nihil falſius affirmari poterat. Nam, ut utar verbis D. Hottingeri, Exerc. Anti-Mor. ſect. 43. *Quotquot hiſtoriam LXX Interpretum pertexuere (pertexuerunt autem eam Hebræi antiquiores, recentiores, Græci, Arabes, Chriſtani æque ac Muſlimini, Latini,)* ὁμοθυμαδὸν *R. Azariæ reclamant, docentque Biblia Græca verſa eſſe non ex mendoſis, ſitu & ſqualore obſitis, multo minus ſacrilegis plebis manibus dilaniatis & diſcerptis exemplaribus Chaldaicis, ſed emendatiſſimo codice Hebræo.* Wowerus Syntag. c. 7. *Libros, quibus in vertendo uſi, omnino incorruptos fuiſſe, cenſendum eſt.* Concludam hanc quæſtionem verbis Doctiſſ. Iſaaci Caſauboni, *Puerum in ſacris literis eſſe oportet, qui neſciat, LXX Interp. Verſionem ex Hebræo eſſe deſumptam.* Exerc. 16. ſect. 11.

15. Verſionem hanc Græcam a Judæis olim receptam & approbatam fuiſſe, licet ex dictis ſatis conſtet: quædam tamen ad hoc confirmandum adjicere placuit. Ex Ariſtæa, Joſepho, Philone, pro certo ſupponitur. Verba Ariſtææ ſunt, *Cum Tranſlatio illa approbata eſſet ab omnibus*, (id eſt, principibus Judæorum, Sacerdotibus, & populo) *& decretum approbationis promulgatum, juſſit Demetrius, ut Judæi pro eorum conſuetudine imprecarentur, ſi quis addere, transferre, mutare, vel delere auderet quidquam ex iis, quæ ſcripta ſunt: cumque univerſi hæc rite explevisſent, ut perennis illa ſit ſemperque ſervetur, Judæos adjurant: quod ſe facturos cum maximo gaudio & planſu receperunt.* Hactenus Ariſtæas: cui ſuffragantur Joſephus, Philo, omneſque ſcriptores veteres. Cum enim publica Pontificis ſummi & Synedrii auctoritate hæc Verſio adornata eſſet, non potuit non ab omnibus Judæis recipi et agnoſci: unde poſtquam exemplaria inde deſcripta fuerint, in ſynagogis publice lecta, & uſurpata ſunt. Teſtatur Joſ. Scaliger Animadv. in Euſeb. loc. cit. *per totam Aſiam, Græciam & Ægyptum lectam fuiſse in Synagogis.* Cui omnes concordant, qui ab ultima antiquitate, inter Helleniſtas præſertim, publice & privatim, uſurpatam fuiſſe teſtantur. Unde R. Azar. p. 26. ſcribit, *confirmatam fuiſse interpretationem Græcorum ab univerſo Iſraelitarum cœtu.* Idemque affirmat, *Talmudicorum decreto ſancitum fuiſſe, ut Lex ſolis Græcis literis ſcriberetur.* לא התירו שיכתבו ספרים בכל לשון אלא ביונית *non permiſerunt ſcribere libros ulla lingua, excepta Græca.* Huc pertinet hiſtoria in Talm. Hieroſ. Sota. c. 7. quam refert Buxtorf. Lex. Talm. p. 104. de quodam R. Levi, *qui Cæſareæ audiens eos legentes Græce, vellet impedire: at R. Joſe iratus eſt, dicens, Qui Hebraice non poteſt legere, num omnino non leget? imo legat quacunque lingua quam intelligit, & ſic officio ſuo ſatisfaciet.* Talmud utrumque tract. Megillah. c. 1. hiſtoriam Tranſlationis refert, licet mendaciis conſperſam, ut ſupra monuimus. Ubi dicunt, *Magiſtros ſuos permiſiſſe linguam Græcam, ſed non niſi pro libro Legis: unde ortum eſt opus Ptolemæi Regis, &c.* Poſtea referunt loca 13. quæ LXX aliter interpretati ſunt, de quibus poſtea. Idem teſtatur Tertull. Apologet. cap. 18. *Judæi* (inquit) *palam lectitant: vectigalis libertas vulgo auditur ſabbatis omnibus: qui audierit, inveniet Deum.* Ubi per *vectigalem* (ut omnes conſentiunt) intelligit libertatem legendi & audiendi, quam omnes tributo redemerunt. His gemina habet Juſtin. 2. Apol. & Oratione ad Græcos Parænet. Imo Hieroſolymis, apud Helleniſtas, qui ibi vixerunt, in Synagogis ſuis Græcam Verſionem prælectam fuiſſe, conſtat, tum ex Act. 6. 1. ubi ſcriptum eſt, fuiſse γόγγυσμον τῶν Ἑλληνιςῶν πρὸς τοὺς Ἑβραίους; *murmur Helleniſtarum adverſus Hebræos*: ubi *per Hebræos iidem, quos Chryſoſt. in Act. 6. vocat* Ἑβραίους βαρεῖς graves *Hebræos, intelliguntur, id eſt, Judæi, qui Bibliis Hebræis utebantur, oppoſite ad Helleniſtas, qui lingua & Bibliis Græcis uſi ſunt*: ut in notis ſuis ad Chryſoſt. Edit. Savil. oſtendit Andræas Dunæus, ſive Dovvnes. Talem Alexandrinam Synagogam Hieroſolymis fuiſſe, notatur in Gloſſa ad cap. 11. Heſteris: et aliam Cæſareæ, in Talm. Hieroſol. Unde Syrus Act. 9. 29. Ἑλληνιςὰς interpretatur *Judæos, qui noverunt Græce*; Chryſoſt. Oecumenius, Theophilactus τοὺς Ἑλληνιςὶ φθεγγομένους. *Horum plærique non intelligebant Hebraice, quorum fuit & Philo, quanquam Judæus ex Judæis ortus.* Sic Grot. in Act. 6. Ex S. Luc. Evang. c. 4. v. 18. 19. colligunt viri haud indocti, Dominum in Synagoga legiſſe ex Verſione Græca, verba quæ ibidem recenſet Evangeliſta ſecundum illam Tranſlationem, non ſecundum textum Hebræum. Locus eſt Eſ. 61. 1. ubi verba ſecundum LXX. ita reddit Lucas, Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμὲ, οὗ εἵνεκεν ἔχρισέ με, εὐαγγελίσασθαι πτωχοῖς ἀπέςαλκέ με, ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, κηρύξαι αἰχμαλώτοις ἄφεσιν, καὶ τυφλοῖς ἀνάβλεψιν. *Spiritus Domini ſuper me, propter quod unxit me: evangelizare pauperibus miſit me, ſanare contritos corde, prædicare captivis remiſſionem, & cæcis viſum.* Textus Hebraicus eundem fundit ſenſum, ſed verbis diſcrepantibus, quæ ita Latine redduntur, *Spiritus Domini Dei mei ſuper me: ideo unxit Dominus me ad pronunciandum manſuetis, miſit me ad alligandum contritos corde, ad prædicandum captivis libertatem, & vinctis apertionem carceris.* Hic videmus verba Evangeliſtæ ab Hebræo textu differre: quæ tamen cum Interpretatione Græca exacte congruunt. Unde videtur colligi poſſe, Dominum Verſionem Græcam in Synagoga uſurpaſſe: quam poſtea lingua vernacula, Syriaca, populo explicavit. Quicquid vero dicamus de codice, ex quo Dominus hunc locum legit; certum eſt, Evangeliſtam ſecundum LXX. ejus verba recitare; & in Synagogis Judæorum, qui inter Græcos diſperſi vixerint, Legem & Prophetas ex hac verſione ſingulis ſabbatis lectos fuiſse. Ut ex Act. 13. 15. μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ νόμου καὶ τῶν προφητῶν. Et cap. 15. 21. Μωσῆς ἐκ γενεῶν ἀρχαίων κατὰ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει, ἐν ταῖς συναγωγαῖς κατὰ πᾶν σάββατον ἀναγινωσκόμενος· quæ non de ſolis Judæis Judæam habitantibus, ſed de omnibus per univerſum orbem diſperſis dicuntur a Jacobo. Præterea ex Joſephi & Philonis libris Græce ſcriptis conſtat, ipſos Græcam Verſionem in Scripturis citandis ſequi. Imo dictus Azarias dicit, *hanc Verſionem eſſe apud Judæos gloriam & ornamentum Iſraelis.* E contra tamen videntur Judæorum multi hanc Verſionem vituperaſse, & Helleniſtas propter ejus uſum odio proſecutos eſse. Unde diſcordiam inter Hebræos & Helleniſtas Act. 6. 1. licet ex alia cauſa profectam, ex Bibliorum tamen diſcrimine primo ortam, & poſtea continuatam obſervarunt multi: quibus aſsentit Joſ. Scaliger, qui ex Benjaminis Itinerario notat, Alexandriæ duo fuiſse Judæorum genera, Babyloniorum, & Helleniſtarum: quorum illi hos cane pejus & angue oderunt, & per contemptum vocarunt, *legentes barbare*, & *legentes Ægyptiace*: quia verſio illa confecta fuit in Ægypto. Circa annum Chriſti 550, tempore Juſtiniani Imperatoris, controverſiam hanc magna animi contentione proſequebantur, dum alii ſolum textum Hebræum publice legi vellent, alii vero etiam Verſionem Græcam legendam cenſerent. Juſtinianus vero, ut litem dirimeret, Conſtitutionem edidit, quæ extat Novel. 146. in qua pro Helleniſtis ſententiam tulit, Δι' αὐτῶν γὰρ τῶν προσενεγκαμένων ὑμῖν προσελεύσεων ἐμάθομεν, &c. *Per has enim, quæ ad nos allatæ ſunt interpretationes, didicim⁹, quod quidam ſolam habentes Hebraicam vocem, & ipſa uti in Sacrorum lectione librorum volunt; alii vero Græcam Editionem aſſumendam quoque eſſe arbitrantur, & per multum jamjudum tempus hac de re inter ſe contendunt. Nos igitur cum hæc audierimus, meliores judicavimus eſſe eos, qui Græcam quoque Editionem ad librorum ſacrorum lectionem aſſumere volunt, & quamcumque linguam ſimpliciter, quam locus commodiorem, & aptiorem audientibus facit.* In hac Imperatoris Conſtitutione obſervare licet cum Croio, Obſerv. in Novum Teſt. cap. 31. *Petiiſſe eos qui Græcæ Editionis lectionem petebant, ut hujus lectio una cum Hebræo Textu ſimul conjungeretur: quod & Juſtiniani Conſtitutio admittit.* Dein in Judæorum Calendario, octavo menſis Tebith, jejunium quotannis celebrandū indicitur, propter Legē Græce tranſlatā: & in aliis Judæorum libris, etiam antiquis, deſcribuntur dies, quibus ſe affligunt propter Legem tranſlatam. Unde tenebras fingunt fuiſſe ſuper univerſam terram per tres dies, & in Talm. tract. Sopherim dicitur, *diem illum fuiſſe durum Iſraeli, ſicut dies in quo factus eſt aureus vitulus.* Ad hæc vero reſpondetur, Jejunium hoc omnibus antiquioribus Judæis ignotum recentiorum Rabbinorum commentum eſſe: cui anſam forte dedit traditio de 13 locis a LXX mutatis in Lege, ne Regis animum offenderent. Quod vero ab uno Rabbino alicujus nominis ſemel traditur, ſtatim reliqui arripiunt & mordicus tuentur, quod ipſis ſolenne eſt. Licet etiam hoc jejunium aliquando celebratum fuiſſe non negaverim; hodie tamen deſiit, & in Calendariis Vulgaribus omittitur, nec inter Judæorum feſta & jejunia a Buxt. recenſetur in Synagoga Judaica. Videatur Joh. Morinus Exerc. Bibl. 8. c. 3. Originem vero hujus jejunii & Judæorum odii erga hanc Verſionem cum Serario hanc fuiſſe arbitror: quod ægre ferrent Judæi, per eam Gentes ad Chriſti fidem converti, & in ea nutriri; eandemque in magno pretio fuiſſe apud vet. Eccleſiæ & Judæorum plurimos: hac enim plerumque uſi ſunt Apoſtoli in prædicatione ſua. Ob hanc cauſam nollent Rabbini, ut in Synagogis legeretur: & licet ante Chriſti tempora eam magni æſtimabant; poſteriores, qui Gentium ad fidem converſionem invidebant, omnibus modis deprimere conati ſunt.

16. Ut in Textu Hebræo tradunt Talmudici, 18 eſſe loca, quæ ab iis *Correctiones ſcribarum* vocantur, in quibus ſapientes ipſorum a vero Textus ſenſu deceſſiſſe volunt; de quibus Proleg. VII. *De Textuum Originalium integritate*, diximus: ſic in Verſione Græca τῶν ο′, loca 13 memorant, quæ Sept. aliter de induſtria tranſtulerunt; ne Ptolemæi Regis Ethnici animum offenderent, vel occaſionem ſcandali darent, vel pravæ cogitationis, aliqua in Lege ſiniſtre intelligendi. Hoc in utroque Talm. tract. Megillah, & ab aliis Judæorum ſcriptoribus refertur: ipſaque loca in Talm. recenſentur. Nec hoc ipſorum LXX conſilium improbant; ſed potius laudant, ut a cauſis graviſſimis profectum. Ex locorum vero inſpectione patebit, pleraque cum Textu Hebræo convenire, ejuſque vel verba vel ſenſum referre, ita ut hæc obſervatio merito inter fabulas Rabbinicas numerari poſſit. (1) Gen. 1. 1. Dicunt LXX tranſtuliſse, Ὁ θεὸς ἐποίησεν ἐν ἀρχῇ &c. non, Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς· quod falſum eſt, cum in omnibus exemplaribus Græcis, verba hoc ordine leguntur, Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς &c. Ratio vero R. Jacob eſt ridicula, *ne* ſcil. *putaret aliquis, Bereſith eſſe nomen Dei, & ſic viderentur duos Deos introducere, quorum alter alterum creaſſet.* (2) Gen. 1. 26. volunt ipſos tranſtuliſse, *Faciam hominem*, non *Faciamus*, ne Deorum pluralitatem introducere viderentur. Hoc vero eſt merum commentum Rabbinicum: nam verterunt LXX, Ποιήσωμεν, *Faciamus*, ut omnia exemplaria teſtantur. (3) Gen. 2. 2. ubi dicunt, LXX vertiſse, *Et conſummavit Deus die ſexto opera ſua, quæ fecit, & requievit die ſeptimo*: cum in Heb. ſit, *Conſummavit die ſeptimo opera ſua.* Et quidem verum eſt, ita legi in Græcis codicibus: ita etiam legunt codices Samaritani, omneſque antiqui ſcriptores: ſenſus vero idem eſt in utraque lectione. At ratio R. Jacob, cur ita tranſtulerint, inter ſomnia Rabbinica referri poteſt, *Ne* ſcil. *aliquis exiſtimaret, Deum laboraſſe die ſabbati.* (4) Gen. 11. 7. Verterunt, *Deſcendam*, pro *Deſcendamus*. At hoc aliter eſt in Græc. nam in Plurali eſt, *Deſcendamus*. (5) Geneſ. 18. 12. De Sara dicitur ſecundum LXX, *ipſam riſiſſe cum propinquis ſuis*: at ſecundum Heb. בקרבה *in ſeipſa*. At & hoc eſt commentum Talmudicum: nam apud LXX eſt ἐν ἑαυτῇ, *in ſeipſa*. (6) Gen. 49. 6. ubi vertunt, *Occiderunt taurum*, quod in Heb. eſt, *Suffoderunt murum*. At verba Heb. עקרו שור utroque modo reddi poſsunt: & ita præter Sept. reddiderunt etiam Forſterus, Oleaſter, Cajetanus, & plerique Interpretes Judæi. (7) Ex. 4. 20. dicunt, LXX vertiſse, *ſuper id quod geſtat filios hominum*, pro, *ſupra Aſinum*. Senſus idem eſt: tamen transferunt LXX. ἐπὶ τὰ ὑποζύγια, *ſuper ſubjugalia, ſive jumenta*. (8) Ex. 12. 40. reddunt LXX, *Habitatio filiorum Iſrael, qui habitaverunt in Ægypto, & in terra Chanaan*, (vel ut eſt in Talmude, *in reliquis terris*,) *annorum fuit quadringentorum triginta*: cum tamen in Hebræo ſit, *Habitatio filiorum Iſrael, qui habitaverunt in Ægypto, fuit quadringentorum & triginta annorum.* Eſt quidem hic locus princeps, quem aliter reddidere Sept. ac eſt in textu Hebræo: & certum eſt Iſraelitas in Ægypto commoratos eſſe tantum 210 annos, & ad complendum numerum

rum 430. includi debere annos a peregrinatione Abrahami in terra Chanaan, quomodo plerique hunc locum exponunt. At hinc non probatur, LXX hunc locum de induſtria immutaſſe, ſed vel codices Hebræos olim in hoc variaſſe, (quod multi opinantur; nam Codex Samarit. ita legit, ut LXX,) vel LXX hæc verba (*& in terra Chanaan*) addidiſſe explicationis cauſa, prout in pluribus aliis locis ob eandem cauſam verba quædam addunt, quæ in textu Hebræo non leguntur. (9) Exod. 24. 11. dicunt ipſos reddidiſſe, *Et ad minimos filiorum Iſrael non miſit manum ſuam*; cum in Hebr. ſit, *Et ad principes filiorum Iſrael non miſit manum ſuam.* At & hic nugantur: nam LXX verterunt, καὶ τῶν ἐπιλέκτων, *Electorum*, id eſt *Nobilium* ſive *Principum non diſſonuit unus.* (10) Lev. 11. 5. dicunt, LXX. tranſtuliſſe ארנבת *pro lepore*, δασύποδα, *parvū pedibus*, quia Ptolemæi uxor appellata erat, Λαγὼς, ne viderentur ipſam irriſiſſe, cum ejus nomen inter animalia immunda poneretur. At delirant: nam δασύπους, non *parvum pedibus*, ſed *hirſutum pedibus*, proprie ſignificat, a δασὺς hirſut⁹, & tam δασύπους, quam ארנבת generaliter ſignificant tam *leporem*, quam *cuniculum*: nec ullibi conſtat, Ptolemæi uxorem nominatam fuiſſe, *Lagos*. Fortaſſe aliquid audierant de Ptolemæo Lago, Philadelphi avo, quod inepte retulere ad Philadelphi uxorem. (11.) Num. 16. 25. Vertunt LXX, *Nihil deſiderabile ab iis accepi*, cum in Heb. ſit. *Non aſinum unum ab iis accepi.* Hic ſuſpicantur quidam, LXX legiſſe חמוד *deſiderium*, pro חמור *aſinus*: & hoc probabile eſt ob literarum ſimilitudinem: ita enim legit codex Samaritanus (*deſiderabile*.) Alias dici poſſit, ipſos in genere expreſſiſſe, quod in Hebræo per *aſinum* in particulari exprimitur. Senſus enim idem eſt in utriſque, ſe nihil ab iis accepiſſe, ne quidem aſellum. (12) Deut. 4. 19. affirmant, LXX. addidiſſe textui Hebr. *Ut lucerent omnibus populis.* Sed & hoc ejuſdem commatis eſt cum prioribus: nam verba iſta non habentur apud LXX. (13.) Deut. 17. 3. dicunt, LXX hæc verba omiſiſſe, *Et adoret eos, & Soli & omni militiæ cœlorum ſerviat.* Sed hoc a vero abeſt: nam hæc verba habentur apud LXX. Videmus itaque mutationes iſtas, exceptis duabus vel tribus, omnes confictas eſſe: unde eſt, quod apud Joſephum, & Philonem, qui tranſlationem iſtam fuſe deſcripſerunt, nulla ſit earum mentio. In Rabbinorum itaque cerebris natæ.

17. Ut vero Judæi fingunt, LXX quædam de induſtria mutaſſe in locis iſtis: ita ſcriptorum Chriſtianorum veterū multi, & recentiorum non pauci, idem de aliis locis per eoſdem omiſſis, vel aliter verſis, quam in Hebr. leguntur, tradunt; cum de myſteriis fidei, ut de Trinitate, de Incarnatione Chriſti, ejuſque Deitate, Regno, &c. agitur, ne ſcil. myſteria fidei Ethnicis deridenda proponerent: idcirco noluerunt *ſancta dare canibus*. Hinc Hieron. Præf. in Pent. *Ubicunque teſtatur Scriptura de Patre & Filio & Sp. S. aut aliter interpretati ſunt, aut omnino tacuerunt, ut & Regi ſatisfacerent, & arcanum fidei non vulgarent.* Idem habet Præf. in Eſaiam, *Conjicio, tunc temporis noluiſſe LXX Interpretes fidei ſuæ Sacramenta Ethnicis perſpicue prodere, ne ſanctum canibus & margarita porcis darent.* Sic & in Tradit. Hebr. in Geneſ. Sic Auguſt. de Civit. l. 18. 42. 44. Inter recentiores Sixtus Senenſ. Biblioth. lib. 4. p. mihi 302. Bonfrer. Præloq. c. 16. ſect. 6. De his vero Patrum dictis, ſentio cum Bellar. l. 2. de Verbo Dei, c. 6. *Patres iſtos pie quæſiviſſe rationes excuſandi, & defendendi iſtam Verſionem, qua tunc Eccleſia uſa eſt; potius quam Interpretes ex hac cauſa aliter vertiſſe.* Nec enim hæc providentiæ Divinæ ſcopo reſpondent; nec veræ religionis indoli ac ingenio conveniunt. Voluit enim Deus (ut ſupra innuimus) per Verſionem Græcam gentes parare ad Evangelii receptionem: erat enim hæc Verſio quaſi ſtella matutina, Solis orientis prodromus. Huic fini vero repugnaſſet, quæ a Deo patefacta erant in hac Verſione ad hominum ſalutem, celare: nec Ptolemæo ſatisfeciſſent, ſi eum manca interpretatione conſulto deluſiſſent; nec a Judæis, eorumque principibus, (ut antea retulimus,) ut fidelis & ſincera recepta fuiſſet. Dubitari enim non poteſt, quoſdam inter Helleniſtas Judæos fuiſſe, qui Hebraicam linguam callebant, qui fraudem hanc ſuboleviſſent, & detexiſſent. Et licet Paganorum Religio vel ſuperſtitio propalari noluit, (unde ſacerdotes ejus myſteria occultarunt, ne eorum vanitas & falſitas omnibus pateficeret:) vera tamen Religio omnibus exponi geſtit, angulos non quærit; ſed luce ſua in omnium oculos prodire deſiderat, ut vel invitos ad ſe amplectendum traheret. Præterea multa ſunt loca in Pſalmis & Prophetis, quæ de Chriſto expreſſa vaticinia exhibent, ubi Verſio Græca Hebræum exacte exprimit: qualia in Pſal. 22. & 110. Eſa. 7. & 9. & 53. & plurimis locis, eſt videre. Septuaginta itaque non ob hanc cauſam aliquid aliter verterunt, quam legerunt in Textu Heb. ſed diſcrepantiæ quæ inveniuntur, ab aliis cauſis fluxere: de quibus quædam in ſuperioribus diximus, plura in ſequentibus dicturi.

18. Hiſce, quæ hactenus hiſtorice de Verſione hac protulimus, ſubnectenda quædam, quæ ad illuſtrationem ejus ſpectant; viz. de aliis Verſionibus Græcis, a quibus, & quando confectæ; & de variis Editionibus Verſionis τῶν ο′, a Veteribus, vel Recentioribus elaboratis. Quod ad alias Verſiones attinet, primo quæritur, An præter illam τῶν ο′, alia Græce facta fuerit ante Chriſtum. Hic vero non agam de illa quæſtione, An LXX Pentateuchum tantum verterint, an totum Vetus Teſtamentum; cum de hac jam dictum ſit: ſed, An totum Vetus Teſtamentum poſt Philadelphi tempora in ſermonem Græcum converſum ſit. Etſi enim Judæorum plerique, & noſtrorum nonnulli ſtatuant, tantum quinq; libros Moſis a Sept. tranſlatos eſſe: aliam tamen totius Veteris Inſtrumenti Verſionem poſt illam LXX factam fuiſſe ante Chriſti tempora, vix aliquis eſt, qui affirmaverit: unico excepto, qui libro de hoc argumento nuper edito, inter alia contendit, *Veterem illam Sept.* (quam Pentateuchi tantum fuiſſe affirmat) *periiſſe funditus; aliamque, quæ hodie extat, poſt annum quartum Philometeris, a neſcio quibus, confectam fuiſſe: quam in Templum ſuum Heliopolitanum Onias Pontifex, qui illud conſtruxit, primum introduxit.* Etſi vero a viro longe doctiſſimo hæc dicantur: cum tamen nullo, ne unico Veterum teſtimonio, ſuffulta ſit hæc ſententia, nec probationem ullam præter nudum (*videtur*) adferat ejus auctor; imo contra omnes, qui de Verſione τῶν ο′ quicquam nobis ſcriptum reliquerunt, noviter inventa ſit: per nudum (*non videtur*) ſatis refellitur. Qui enim contra omnium Veterum ſententiam, (etiam eorum, qui prope ipſa tempora, quibus illud, de quo controvertitur, factum erat,) ſcripſerunt, aliquid proferre audent; non nudas conjecturas, ſed apertiſſimas rationes adferre debent, quibus nemo contradicere poteſt: alias apud omnes, qui vel micam judicii habent, oleam operamque perdunt. De hoc vero plura dicemus, cum ad quæſtionem illam deveniemus, An antiqua illa Græca Verſio LXX Seniorum adhuc ſuperſit, & eadem ſit cum illa, quæ hodie extat. Hic quædam ſubjungam, quæ ad Hiſtoriam elucidandam conferre poſſunt. Primo, certum eſſe, Autographon ipſum LXX Seniorum in Ptolemæi Bibliotheca repoſitum fuiſſe, ibique manſiſſe ſupra annos 200, uſque ad Julii Cæſaris tempora, quando annis ante natum Chriſtum circa 48, bello priori Alexandrino, a Cæſare geſto, ex militum ſeditione, Bibliotheca illa celeberrima conflagratione periit; libris tamen quibuſdam (ut quidam aſſerunt) e flammis ereptis: inter quos fortaſſe fuit illud LXX Seniorum αὐτόγραφον cum affirment Tertull. Juſtin. Mart. & Chryſoſt. illud ſuis temporibus in Serapeo extitiſſe. Secundo, nec minus certum eſt, Verſionem hanc in Judæorum manibus, præſertim Helleniſtarum, fuiſſe, & in Synagogis cum textu Hebræo, vel ſine eo, publice prælectam fuiſſe. Nam ex Ariſtæa & Joſepho liquet, Judæos Alexandrinos ex ipſo αὐτογράφῳ exemplaria deſcripſiſse, permiſſu Demetrii. Diſerte etiam legitur, Act. 15. 21. *Moſem ab antiquis temporibus habuiſſe, qui ipſum prædicarunt in Synagogis ſingulis ſabbatis*: ab antiquis temporibus. Et ex Act. 13. 15. conſtat, *Moſem & Prophetas publice in Synagogis lectos fuiſſe*: quod de Græca Verſione apud Helleniſtas Antiochenſes intelligi debere, fatetur Rev. Uſſer. Syntag. cap. 3. pag. 24. qui & hæc addit, *Græcos hos libros a Judæis ubique lectos fuiſſe*: & adducit teſtimonia a nobis ſupra allata, Juſt. Mart. & Tertull. & narrationem illam, quam ſupra dedimus, ex Gemara Hieroſol. tract. Sota, c. 7. Tertio, poſt Ptolemæi Bibliothecam incenſam, novam eodem loco conſtruxiſſe Cleopatram, teſtatur Epiphanius, de Pond. & Menſuris, quæ prioris filia dicebatur: quam libris undique conquiſitis inſtruxit, ut priorem referret. Unde apud Plutarch. legitur in vita Antonii, hoc *contra Antonium objectum fuiſſe, quod Cleopatræ donaſſet Bibliothecas, quæ Pergami erant, in quibus eſſent ducenta millia librorum ſimplicium*: quos probabile eſt, eam in hac ſua nova Bibliotheca collocaſse. Locus vero hujus Bibliothecæ erat Serapidis Templum, vel ejus ſaltem porticus quædam, teſtibus Tertull. dicto Apol. cap. 18. & Chryſoſtom. Orat. contra Judaizantes. Tom. 6. Edit. Savil. pag. 373. qui affirmant αὐτόγραφον Verſionis Græcæ ſuis temporibus in Serapeo fuiſse. Sive vero ipſum αὐτόγραφον ibi ſervatum fuerit, ſive non; certum eſt, exemplaria, tam Græca, quam Hebraica, in hac Bibliotheca repoſita eſſe: nec dubitari poteſt, quin optima & maxime caſtigata exemplaria pro hoc celeberrimo librorum repoſitorio eos comparaſſe. Et cum fateatur Rev. Uſſer. Syntag. c. 3. p. 25. *Chriſti & Apoſtolorum temporibus, in privatorum manibus poſt incenſam Philadephi Bibliothecam, veteris illius LXX Seniorum Verſionis adhuc exemplaria extitiſse, quorum admirandam cum textu Originali conſonantiam a Philone prædicatam ſupra* oſtenderat: quis ambigere poteſt, ſi genuina exemplaria tunc extitiſſent, quin in hac ſplendida librorum officina ſervata fuerint? Nemo enim ſanæ mentis, corrupta & vitiata exemplaria, quæque ipſe talia eſſe noverat, tanto ſtudio, præſertim in uſum publicum, comparare vellet; cum pura & genuina, quæque ipſe omneſque alii pro talibus habuere, parabilia eſſent: unde ex his neceſsario ſequitur, vera & genuina primævæ Verſionis exemplaria τῶν ο′ in Cleopatræ Bibliotheca poſita fuiſse, annis circiter 48. ante Chriſtum. Nec valet objectio Baronii, *Non potuiſſe Chryſoſtomum vel per ſomnium cogitare, ipſum autographon Græcum in Serapidis templo ſervatum fuiſse: cum conſtet, anno ſecundo Commodi, Serapidis templum conflagraſſe, & antequam Chryſoſtomus ea ſcriberet, ſub Theodoſio ſeniore funditus dirutum eſſe.* Reſpondet enim Rev. Uſſer. eodem cap. 3. p. 33. *Etſi a Serapidis templo non abſtinuerit ignis; totum tamen templum non fuiſſe abſumptum: ſed porticus ſaltem illas, in quibus erat Bibliotheca, ſuperſtites fuiſse relictas, ex Tertull. teſtimonio citato manifeſtiſſimum eſt. Et de Templis Alexandrinis ſuo tempore extantibus agens Ammianus Marcellinus lib. 22. inter ea eminere Serapeum ſcribit, in quo Bibliothecæ fuerant ineſtimabiles. Serapeum vero juſſu Theodoſii anno æræ Chriſtianæ 389, cum reliquis Ægypti templis idolorum cultui dicatis, exciſum eſt; libris quoque direptis, ut ex Oroſio conſtat, qui & eorum armaria exinanita ipſe ſe vidiſſe teſtatur. Chryſoſtomum vero Orationem iſtam habuiſse, cum Diaconus eſſet, ante annum* 386. quod ex variis auctoribus idem vir Rever. oſtendit.

19. Nulla itaque extitit alia ante Chriſtum Verſio Græca præter illam τῶν ο′: poſt Chriſtum vero, ſeculo ſecundo, & tertio, variæ fuerunt Græcæ ex Hebræo fonte traductæ, ex quibus Tetrapla, Hexapla, & Octapla ſua contexuit Origenes: quarum nulla ab Eccleſia publice probata fuit; at in privatis doctorum manibus extiterunt, qui in commentariis & expoſitionibus ſuis iis uſi ſunt: unde eſt, quod omnes perierint; nec de iis aliquid hodie extat præter fragmenta, quæ in ſcriptorum Veterum libris hic illic diſperſa reperiuntur: quæ, quantum per induſtriam virorum doctorum fieri potuit, in unum collecta, in ultimo noſtro Tomo exhibemus. Sola illa τῶν Sept. ut quæ in uſu publico erat, tam in Synagogis, quam Eccleſiis; & adhuc ſola in Eccleſiis Græcorum legitur, hodie manſit. Prima poſt Chriſtum fuit Aquilæ, gente Pontici, urbe Sinopæi: quem male confundunt quidam cum Onkeloſo Paraphraſte Chaldæo. Aquila enim longe poſt urbis excidium vixit, & ſub Adriano Imperatore Verſionem ſuam fecit, circa annum Chriſti 130, teſte Epiphanio, de Pond. & Menſ. Onkeloſum vero ante calamitatem iſtam mortuum eſse, plerique affirmant. Fuit vero Aquila proſelytus, ex Chriſtiano factus Judæus, & Rab. Akibæ, Chriſtiani nominis hoſtis infenſiſſimi, diſcipulus; qui, teſte Hieronymo ad Pammach. c. 4. & Comment. in Eſai. 8. *Biblia in Græcam linguam contentioſe tranſtulit, qui non ſolum verba, ſed Etymologias verborum transferre conatus eſt: unde jure projicitur a nobis. Quis enim pro frumento, & vino, & oleo poſſet vel legere vel intelligere* χεῦμα, ὀπωρισμὸν, στιλβότητα, *quod nos poſſumus dicere, fuſionem, pomationem, & ſplendorem? Alibi inepte vertit pro Sole, calorem; pro Luna, album.* Hic Gentilis primo, poſtea ad fidem converſus, cum Aſtrologiæ & Genethliacæ nimium deditus eſſet, & poſt monitionem non reſipiſcens ejectus eſſet ex Eccleſia, a fide Chriſtiana deficiens fit Apoſtota Judæus; & cum linquam Hebræam didicerat, Interpretationem Græcam aggreſſus eſt, in qua ex odio Chriſtianæ religionis teſtimonia de Chriſto, quantum potuit, pervertit & corrupit, teſte Epiph. loco citato. Hieronymus tamen, licet ipſum *Judæum* vocet, in Abac. 3. alibi collaudat, ut *verborum Hebræorum Interpretem diligentiſſimum*, Epiſt. ad Marcellam, quæ eſt 138. Et in Hoſ. 2. vocat, *curioſum & diligentem Interpretem*: & Epiſt. 125. ad Damaſum, q. 2. dicit, *Aquilam non contentioſius, ut quidam putant; ſed ſtudioſius verbum interpretari ad verbum.* Aug. etiam

de Civ. lib. 15. cap. 23. affirmat, *Judæos Aquilam interpretem cæteris anteferre*: & teſte Hieronym. in Ezech. 3. *Verſionem ejus ſecundam dixerunt eſſe κατ' ἀκρίβειαν.* Secunda erat Symmachi ſub Severo Imperatore, teſtibus eodem Epiphan. & Athanaſio in Synopſi. Alii vero non ſub Severo, ſed ſub Lucio Vero Symmachum tranſtuliſſe volunt: unde eum ante Theodotionem ponunt, qui ſub Commodo ſcripſit. Ideo mendum ſuſpicantur in Epiphanio, Severo pro Lucio Vero per errorem ſcribæ poſito: quod tamen legenti Epiphanium vix probabile videbitur. Fuit Symmachus natione Samaritanus, poſtea Judæus & circumciſus, deinde Chriſtianus, poſtremo Ebionita Hæreticus, ut ex Epiphanio liquet. Unde Hieron. Præf. priore in Job, vocat Symmachum & Theodotionem *Judaizantes Hæreticos*: alibi etiam ipſum laudat, quod *non verbum e verbo, ut Aquila; ſed ſenſum ex ſenſu expreſſit.* Tertia, erat Theodotionis, qui Commodo imperante ſuam conflavit, teſtibus iiſdem Epiphan. & Athanaſ. Multum enim errant, qui Theodotionem eundem eſſe dicunt cum Jonathane Paraphraſte Chaldæo; cum inter eos interceſſerint anni plus minus 200. Hic natione Ponticus, vel, ut alii, Epheſius; poſtquam ad fidem converſus erat, ad Ebionis & Marcionis hæreſes prolapſus, tandem proſelytus & Apoſtata Judæus factus eſt. Unde ab Hieron. procem. ad Danielem, vocatur *incredulus & Ebionita*: & Epiſt. 89. ad Auguſt. *homo Judæus & blaſphemus.* Hic tamen, quia medium inter Aquilam & Symmachum, & temperatum ſcribendi genus ex utroque mixtum expreſſit, teſte Hieron. Præf. ad Evangel. ad Damaſum, & Præf. priore in Job, cæteris prælatus eſt; tum apud Origenem in Hexaplis, qui quæ in LXX deerant ex Hebræo, ſupplevit ex Theodotione; (unde & Epiphan. libro dicto, illum plerumque cum LXX conſenſiſſe, ſcribit,) tum ab Hieron. qui in Pſalmorum libro a ſe emendato obelis & aſteriſcis appoſitis, Theodotionem in emendatione LXX ſequutus eſt; tum ab Eccleſia, quæ Danielem ex Theodotionis Verſione Græca publice legit. De Aquila etiam & Symmacho notandum, utroſque duas Verſiones confeciſſe, ut ex Hieronymo patet. De Aquila, in Ezech. 3.5.8.16. & 40. & in cap. 8. 20. 40. ubi utriuſque ejus Verſionis diſcrepantias notat, & ſæpe poſteriorem priori præfert. De Symmacho idem affirmat in Jer. cap. 32. ubi utriuſque varietatem notat, & Nah. cap. 3. De auctoritate vel uſu harum Verſionum ſi quis quærat, reſpondeo; quod in iis quæ ad Chriſtum & Chriſtianæ Religionis myſteria ſpectant, & de iis vaticinia, nullam fidem merentur; cum ex odio Chriſtianæ Religionis factæ fuerint, ut ex dictis patet. Unde ab Hieronymo *Judaizantes Hæretici* dicuntur, *qui multa myſteria Salvatoris ſubdola interpretatione celarunt*, Præf. priore in Job. In reliquis, ut ex iis quæ ſuperſunt fragmentis liquet, ad verum ſenſum eliciendum, & Verſionis Sept. ſinceritatem demonſtrandam, non parum proſunt: unde ab Origene in Hexaplis deſcriptæ, & ab Hieronymo in Commentariis, aliiſque veteribus ſcriptoribus Eccleſiaſticis, ſæpius citatæ. Hieronymus etiam tum in Verſione ejus Latina, tum alibi, cum a LXX diſcedit, eos pro ſe adfert, &, ut ſupra indicavimus, ſæpe laudat.

20. Præter has tres, duas alias ab Origene forte inventas legimus, circa idem tempus, quo Symmachus ſuam confecit: ut ex Epiphan. Hieron. Euſebio, & aliis habemus: quas, quia auctores incerti eſſent, *Quintam* & *Sextam* appellarunt. Illam reperit in neſcio quibuſdam doliis, anno ſeptimo Caracallæ, Hierichunte: (unde *Hierichuntina* dicta,) teſte eodem Epiphanio; licet Athanaſius inventum Pythis, & Hierichunte ſcriptam aſſerat. Hæc, quæ & Quinta ab Origene dicebatur, teſte Hieronym. quia fortaſſe ante Sextam inventa, Nicopoli, ad Actium promontorium, tempore Alexandri Mammææ, reperta: quam tamen Athanaſius inventam vult Pythis, ut priorem, Nicopoli vero confectam. Harum auctores licet ignoti fuerint, quidam tamen Judæos fuiſſe volunt, ut Hieronym. lib. 2. contra Ruffin. alii utroſque putant Chriſtianos fuiſſe. Quintam enim commendat Athanaſ. in Synopſi, ut a quodam, qui Hieroſolymis orationibus vacaverat, compoſitam: utramque Hieronym. in Habac. 3. quod locum de Chriſto bene explicaſſent. In Sexta etiam *Jeſus Chriſtus* nominatur, ut Salvator mundi. Meminit etiam Hieronym. in Habac. 2. præter Quintam, duarum Editionum, quæ erant 12 Prophetarum: Et cap. 3. in Tit. præter Quintam & Sextam, meminit etiam Septimæ Editionis, *quæ omnes ſine nominibus auctoritatem conſecutæ ſunt.* Et in Catal. Scriptorum Eccleſiaſt. dicit, *Origenem V. VI. & VII. Editionem, quas ipſe ex ejus Bibliotheca habuit, miro labore reperiiſſe, & cum cæteris Editionibus contuliſſe.* Euſeb. etiam Hiſt. lib. 6. 12. Septimæ hujus editionis meminit. Hanc tamen Septimam editionem, non novam aliquam verſionem fuiſſe conſtat, ſed Luciani Editionem: cum qui Editiones numerarunt, Epiphan. Athanaſ. Theodoret. & alii, aliam Septimam non agnoſcant, præter illam Luciani Martyris: Imo tam Euſeb. quam Hieron. Apol. 2. contra Ruffin. licet Septimam enumerent, alibi tamen ſex tantum memorant in Hexaplis vel Octaplis deſcriptas fuiſſe: imo ſuſpicantur nonnulli, talem fuiſſe, qualis Lucianea, Quintam illam apud Auguſt. lib. 17. de Civit quamque Iſidorus lib. 7. *Vulgarem* vocat: in qua etiam habebantur libri poſt LXX. ſcripti, ſcil. Eccleſiaſtici & Macchab. Unde Joh. Morinus Præf. ad Bibl. LXX, quænam illa Septima fuerit, divinandum relinquit: & Flam. Nobil. Præf. ad Latinam Editionem Romanam τῶν ο'. dicit, *In vetuſtis ſcholiis Quintæ duntaxat & Sextæ mentionem fieri; nec fere Græcos aliam Septimam agnoſcere præter Luciani, qui ætate inferior erat Origene, interpretationem.* De Quinta, Sexta, & hac Septima, ſi talis aliqua fuerit præter Lucianeam, dubitant nonnulli, an fuerint totius Vet. Teſt. an ſolorum librorum, qui Hebraice metrice compoſiti dicuntur, ſcil. Pſalmorum, Proverbiorum, Eccleſiaſtis, & Cantici Salomonis, una cum 12 minoribus Prophetis: idque non ſine cauſa, ut ex Hieron. verbis ſupra adductis probabile videtur. Sixtus Senenſ. Biblioth. lib. 4. aliarum Verſionum meminit ex Hebr. Græc. quas fecerunt Euſebius & Patroclus: quod probare ſtudet ex Socr. lib. 1. Hiſt. & Sozom. lib. 2. c. 6. cum nihil aliud ibi dicatur, quam Euſebium Emiſſenum Scripturæ intelligentiam a Patrophilo & Euſebio Cæſarienſi hauſiſſe, dum libros ſacros explicarent.

21. Alias Verſiones Græcas præter dictas non reperimus. Editionum tamen Verſionis τῶν ο' plurium mentio apud Veteres ubique occurrit, ut Origenis, Luciani Martyris, Heſychii, Euſebii Pamphili; quas quidam per errorem pro novis Verſionibus habuere: cum tantum veteris Verſionis recenſiones fuerint. Nemo enim Chriſtianorum poſt LXX, ante Hieron. novam ex Hebræo Verſionem Græcam tentavit.

Prima erat Origenis: quem propter magnos labores *Adamantium* vocarunt; & ob multiplicem doctrinam, poſt Apoſtolos *Eccleſiarum magiſtrum* dixerunt Veteres: quod *neminem, niſi ignorantem negare poſſe*, affirmavit Hieronym. Hic cum in Editionem, quæ tunc *Vulgata* & *Communis* dicebatur, errata quædam irrepſiſſe advertiſſet, ex Alexandrina Bibliotheca, ubi genuinum Cleopatræ exemplar, (& ut quidam ſentiunt, Ptolemæi Autographon) aſſervatũ erat, Verſionem Græcam τῶν ο' deſcripſit, & collatis plurimis optimiſque exemplaribus, magno labore, puram Septuaginta Editionem exhibuit: in qua nihil ad textũ Græcum adjecit, nihil ademit; ſed, quantum potuit, ab omni corruptela & mixtura puram, & integritati ſuæ reſtitutam vindicavit: quam in Tetraplis, & Hexaplis poſuit: Et hæc ab omnibus Veteribus pro ſincera & genuina (etiam ab ipſo Hieronymo) ſemper agnita fuit. Et ut ex aliorum Verſionum collatione plus utilitatis ad Eccleſiam redundaret, primo tres illas, Aquilæ, Symmachi, & Theodotionis, una cum illa τῶν ο', per columnas ſingulis paginis diſpoſuit, ita ut uno intuitu lector omnes conſpiceret, eaſque conferre poſſet: quæ volumina propter quatuor columnas, & Verſiones, *Tetrapla* appellavit. In Threnis tamen, teſte Origene in Catena Græca, Editio Aquilæ & Theodotionis nuſquam apparet, ſed ſolius Symmchi & LXX. Poſtquam etiam linguæ Hebraicæ cognitionem aſſecutus eſſet, Textum Hebræum, characteribus tum Hebraicis, tum Græcis addidit: unde *Hexapla* nominata. Tandem poſt repertam Quintam & Sextam Verſionem, & ipſas cum reliquis diſpoſuit, & *Octapla* nominavit. Hoc ejus opus ita omnibus probatum erat, ut *opus Eccleſiæ* nominaretur, propter multiplicem ejus uſum, quod olim præſtabat, & adhuc, ſi extaret, præſtaret. Nam ex illo, Textus Vet. Teſtamenti, ejuſque ſenſus verus illuſtrari, & ſinceritas demonſtrari poſſet; multæque controverſiæ hodiernæ, de ejus integritate, ut & de literis, punctis vocalibus, vera lectione, & recta pronunciatione, determinari poſſent. Unde inexcuſabilis eſt Græcorum negligentia, qui nobiliſſimum, & incomparabilem hunc theſaurum amiſerunt. De his ſuis laboribus ita ſcribit Orig. tract. 8. in Matth. *In Veteris Teſt. exemplaribus, quæcunque fuerunt inconſonantia, Deo præſtante, coaptare potuimus, utentes judicio cæterarum Editionum. Ea enim quæ videbantur apud LXX dubia eſſe propter diſſonantiam exemplarium, facientes judicium ex Editionibus reliquis, convenientia ſervavimus*, &c. Idem in Epiſtola ad Africanum hæc habet; *Excuſſi omnes omnium Editiones, et omnes varietates, ut collata varietate Tranſlationum, intelligerem LXX Tranſlationem, & illius ſenſus ſacros eruerem. Non enim fuit conſilium cudere quicquam, quod diſcreparet ab Scriptura in Eccleſia Catholica recepta, neque volui anſam dare iis qui quærunt occaſiones, ut res receptiſſimas cavillentur, & communem ſententiam Eccleſiæ Catholicæ damnent.* Hic videmus, quantam diligentiam, & cautelam adhibuit in conferendis exemplaribus, & quantum a novandi ſtudio abfuerit; ne quicquam mutaret, quod ab Eccleſia Catholica receptum erat. De hoc præclaro opere ita ſcribit Ruffin. lib. 6. Hiſtoriæ Euſebianæ a ſe Latine redditæ, cap. 13. *Famoſiſſimos illos codices primus compoſuit Origenes, in quibus per ſingulas columnulas e regione ſeparatim opus Interpretis uniuſcujuſque deſcripſit: ita ut primo omnium, ipſa Hebræa verba Hebraicis literis poneret; ſecundo in loco per ordinem Græcis literis e regione Hebræa verba deſcriberet; tertiam Aquilæ Editionem adjungeret; quartam Symmachi, quintam LXX Interpretum, quæ noſtra eſt; ſextam Theodotionis collocaret: & propter ejuſmodi compoſitionem exemplaria ipſa nominavit Ἑξαπλᾶ.* Hieronymus paulo plenius in cap. 3. Epiſt. ad Titum, *Nobis* (inquit) *curæ fuit omnes veteres Legis libros, quæ vir doctus Adamantius in Hexapla digeſſerat, de Cæſarienſi Bibliotheca deſcriptos ex ipſis authenticis emendare. In quibus & ipſa Hebræa propriis ſuis characteribus verba deſcripta, & Græcis literis, tramite e vicino; Aquila item & Symmachus, Septuaginta, & Theodotion ſuum ordinem tenent. Nonnulli vero libri, & maxime hi, qui apud Hebræos verſu compoſiti ſunt, tres alias Editiones additas habent; quas Quintam & Sextam & Septimam Tranſlationem vocant, auctoritatem ſine nominibus conſecutas. Hoc immortale illud ingenium ſuo nobis labore donavit.*

22. Idem Origenes, cum omnium non eſſet magna hæc Volumina comparare, aliam Editionem elaboravit ſolius Verſionis Sept. cui aſteriſcos & obelos appoſuit. Quæ enim in Textu Hebræo erant, & in Græco deerant, ſupplevit ex Theodotione plerumque; ut qui præ reliquis propius ad Verſionem LXX accederet, appoſito aſteriſco, ne additamentum hoc cum textu τῶν ο' confunderetur: quæ vero in Græco erant, & non in Hebræo, non expunxit nec delevit, ſed obelo notavit; non ut quicquam in textu Sept. mutaret: nam in dicta Epiſtola ad Jul. African. ſic ſcribit, *Quædam notavimus quaſi non poſita in Hebræo, non audentes ea auferre; quædam autem cum aſteriſcis addidimus, ut ſit manifeſtum, quoniam quæ non fuerunt poſita apud LXX, ex Editionibus cæteris addidimus convenienter Hebræo.* Rationem hanc reddit Epiph. de Pond. & Menſ. *ut Judæi facilius a Chriſtianis revincerentur, qui ubique Chriſtianis exprobrarunt, aliter eſſe in Hebræo textu, quam in eorum Græca Verſione, & ut Judæorum interpretationum impoſtura melius pateſceret.* Et hæc Editio, ut facile parabilis, in omnium manibus ſtatim erat; &, teſte Auguſt. *omnes Bibliothecas implevit.* In neutra tamen Editione mutationem ullam in textu Græco fecit Origenes. Unde Ruffin. Invect. ſecunda dicit, *Origenem neque verbum aliquod de ſuo inſeruiſſe, neque noſtrorum exemplarium fidem feciſſe in aliquo vacillare.* Et Aug. de Civit. l. 18. c. 43. & lib. 15. c. 14. dicit, *Myſterio non carere, quod LXX. Interpretes in plurimis, quæ diverſa dicere viderentur, ex Hebræo emendare auſus eſt nemo.* Obſervat tamen vir Doctiſſ. ex Schol. Græc. in 1 Reg. 14. 42. *Origenem in hac Editione non ſolum quæ in Hebræo, ſed & quæ in Theodotione amplius repererat adjeciſſe, & aſteriſco (licet in Hebræo non eſſent) prænotaſſe: at hoc rariſſimum.*

23. Quod ad ordinem attinet, quem in Verſionibus diſponendis ſervavit Origenes, licet res ſit haud magni momenti, hoc ex Hieron. Ruffino, loc. citatis, aliiſque notare licet; In Tetraplis primo poſitam eſſe Verſionem LXX, at in Hexaplis non immediate poſt Textum Hebræum, ſed in medio poſitam fuiſſe poſt Symmachum: adeo ut primũ locum inter Interpretes teneret Aquila, ſecundum Symmachus, tertium LXX Interp. quartum Theodotion, poſt quem erant Quinta, Sexta, et fortaſſe Septima: adeo ut Verſio LXX medium locũ occupaverit, tanquam reliquarum norma & regula, per quam probari debeant. Specimina quædam ex MS. antiquiſſimo Cardinalis Barbarini deſcripta exhibemus inter varias noſtras Lectiones Græcas in Hoſ. 2. & 11. 1. ubi tum ordinem Verſionum in Hexaplis, tum literas Hebræas Græcis characteribus ab Origene expreſſas, cernere licet. De Verſione τῶν ο' quæſtionem nuper movit vir longe Doctiſſ. annon duplex fuerit in Origenis Hexaplis? & concludit, *præter accuratam illam & puram, quam agnoverunt Hieron. & alii; fuiſſe etiam aliam, quam Vulgatam vocat, et pro corrupta habet, obelis et aſteriſcis notatam.* Unde Hexapla dicta vult, *non a ſex columnis, ſed a ſex Verſionibus.* Hoc vero repugnat omnibus Veteribus, ut ex verbis Origenis, Ruffini, Hieronymi, Euſebii, &c. ſupra adductis manifeſtum eſt, qui de Verſione LXX in Hexaplis, ut de unica, ſemper loquuntur; nec Hexapla dicta volunt a ſex Editionibus, ſed a ſex columnis; Hebraica in duas diviſa, quarum una Hebraicis, altera Græcis literis erat deſcripta, quæ cum quatuor Verſionibus Græcis numerum ſex conficiebant. Conficta plane eſt illa duplicis in Hexaplis τῶν ο' Editionis diſtinctio, ne quis hodiernam Græcam Editionem eandem eſſe cum illa Veterum in Hexaplis agnoſceret. Optime enim novit vir ille in Veterum monumentis verſatus, negari non poſſe, Verſionem Græcam, quæ hodie extat, eandem eſſe cum illa in Hexaplis, quam tantopere celebrarunt Veteres: idcirco, ut ejus authoritatem deprimeret, contra apertiſſima Veterum teſtimonia, & rationes clariſſimas, aſſeruit; præter illam, quam omnes pro ſincera in Hexaplis habebant, fuiſſe etiam aliam in iiſdem Hexaplis corruptam licet & depravatam, quæ cum hodierna convenit. Sed de hoc plura dicemus, in quæſtione illa, An Verſio illa τῶν ο' adhuc extet? Hic notare ſufficit, Hieronymum huic ſententiæ aperte contradicere. Nam in Epiſt. ad Suniam & Fretelam, Editionem Vulgatam diſtinguit ab ea quæ in Hexaplis erat, quam puram & immaculatam judicat: nec poſſunt ejus verba aliter exponi, quam de unica τῶν ο' Verſione, quæ erat in Hexaplis. Nec aliis opus eſt teſtimoniis, cum ex ſpecimine dicto, ex Antiquiſſ. MS. Barb. ex Hexaplis deſcripto, ad oculum conſtet, quot Editiones & quo ordine in Hexaplis extarent: ubi poſt duas columnas, in quibus textus Hebr. literis Hebr. & Græcis exaratur, ſequuntur quatuor aliæ pro Aq. Symm. LXX. & Theodot. Quæ autem adfert vir Rever. ex Hieron. in ſecundo adverſ. Ruffinum, & ex Maſii verbis Epiſt. Dedic. in Joſ. de Syro Interprete, vel ex Scholiis Græcis in 3 Reg. cap 14. & 1 Reg. 14. & 42. viz. *quod in Origenis Hexaplis obſervarunt aſteriſcos & obelos, & Theodotionis additamenta*, nil probant: Cum haud negemus, Origenem in Hexaplis, Verſioni LXX, quam *puram & immaculatam* dixerat Hieronymus, appoſuiſſe aſteriſcos & obelos, vel in margine vel in textu, cum primo Hexapla conficeret, vel poſtea: ut per has notas, verus τῶν ο' textus a Theodotionis additamentis diſtingueretur: Et hoc ſenſiſſe auctores quos profert: nam ut Hier. Epiſt. ad Auguſtinum, *Si vis verus amator eſſe LXX Interpretum, non legas quæ ſub aſteriſcis ſunt.* Si quis enim puram LXX Verſionem habere vellet, omittendo quæ ſub aſteriſcis erant, & legendo quæ ſub obelis, veram habebit illorum Verſionem. Hoc ex Maſio luce clarius conſtat, qui obelos & aſteriſcos cum lemniſcis & hypolemniſcis, per totum Joſuam appoſuit; ut hoc modo ipſam, quam cum Veteribus ſinceram fuiſſe credidit in Hexaplis olim extitiſſe, reſtitueret, & poſteris ſervaret, juxta exemplar ſuum Syriacum, quod ante mille annos ex Origenis Hexaplis expreſſum erat: quod (etiamſi obelis & aſteriſcis diſtinctum) pro genuina τῶν ο' Editione agnovit. Ex dictis etiam concidunt, quæ eodem fundamento ſuperſtruit idem vir Rever. qui putat lemniſcis & hypolemniſcis, eas voces denotari, quæ in puriori illa LXX Editione in Hexaplis aliter legerentur, quam in Vulgata; quam etiam in iiſdem Voluminibus fuiſſe autumat: cum Maſius de lemniſcis, & hypolemniſcis, quibus ex eodem antiquiſſimo exemplari deſumptis Joſuæ librum diſtinctum excudi curavit, plane oſtendat; lemniſcum duobus punctis hoc modo ÷ ſignatum diverſam ſcripturam denotare; hypolemniſcum puncto unico ſubſignatum, eandem ſed pauciorum codicum teſtimonio confirmari: quod probabile videtur. Quæ in contrarium adferuntur ex Heſychio in Pſal. 12. (alias 13.) parum valent: qui licet de uſu harum notarum fortaſſe a Maſio diſcrepet; ne verbulum tamen habet de duplici Editione LXX in Hexaplis per illas deſignata: cum hæc tantum dicat, *Lemniſco, per mediam virgulam ſignificari verſiculum ſive ςίχον, per duo puncta, quorum unum ſupra, alterum infra, duos ordines ipſorum Interpretum.* Quod quidem concedi poteſt: erat enim Vulgata ſine obelis & aſteriſcis, & Vulgata cum illis; ſed in Hexaplis hæc diſtincte poſita fuiſſe, ne verbulum habet. Verba etiam (utcumque obſcura) de duobus, vel pluribus exemplaribus, quæ iſtam lectionem ſecuta ſunt, melius intelligi poſſunt; quam de duabus Editionibus LXX, quæ in Hexaplis extabant: de quo nemo Veterum vel per ſomnium cogitavit.

24. Nobile hoc Origenis opus, licet multiplicis eſſet utilitatis, detractores tamen habuit, qui illud carpebant; inter veteres Hieronymum; inter recentiores Galeſinium, & alios. Quia enim obeli & aſteriſci appoſiti erant, cum ſupplementis ex Theodotione; hinc textum Græcum ab illo mixtum fuiſſe clamarunt. Hieronymus vir doctus, at acris & fervidi ingenii, ut qui neminem ſibi contradicentem ferre potuit; inter alia, quæ ubique contra Editionem Sept. inculcat, etiam & hæc contra Origenem ſcribit, *per aſteriſcos & obelos eum Græcam Editionem corrupiſſe.* Nam Præf. 1. in Paralip. dicit, *Origenem non ſolum exempla compoſuiſſe quatuor Editionum e regione ſingula verba deſcribentem, ut unus diſſentiens, ſtatim cæteris inter ſe convenientibus arguatur: ſed, quod majoris audaciæ erat, in Editione LXX Theodotionis Editionem miſcuiſſe, aſteriſcis deſignantem, quæ minus fuerant; virgulis, quæ ex ſuperfluo videbantur appoſita.* Hic audaciam Origenis taxat, & Epiſt. ad Chromat. quæ eſt 107. eundem culpat, quod *Theodotionem prophanum auctorem admiſcuit Verſioni LXX Interp.* At immerito hoc Origeni objicit. Nam, ut ex Ruffino ſupra oſtendimus, Invect. 2. *neq; verbum unum de ſuo inſeruit, nec noſtrorum exemplarium fidem fecit in aliquo vacillare.* Aſteriſco enim ſatis proſpectum fuit integritati LXX; cum ille diſtingueret, quæ ex Theodotione addita ſunt: & Hieron. ipſe Præf. l. 16. in Eſaiam, teſtatur, *tantum abeſſe, ut Origenis Editio habita ſit corrupta, ut omnes Bibliothecas impleverat, & Vulgata dicta ſit.* Et in Epiſt. ad Tit. c. 3. de Origenis opere ſcribit, *Hoc nobis immortale illud ingenium ſuo labore donavit; ut non magnopere pertimeſcamus Judæorum ſupercilium, ſolutis labiis, & obtorta lingua, & ſtridente ſaliva, & raſa facie gaudentium.* Etiam & Epiphan. licet Origeni infenſiſſimus, lib. de Pond. & Menſ. hæc habet; *Eodem modo Origenes recte fecit, & de obelo judicavit*: & poſtea, *ſex columnas Interpretum alternatim collocans, magnam utilitatem cognitionis exhibuit*, &c. Non erat itaque Origenis hic labor corruptio, ſed *diligens facta collatio*, ut ait Baron. ad annum Chriſti, 231. ſect. 4. Inter omnes tamen non poſſum ſatis mirari, cur Hieronym. hoc Origeni objiceret, cum ipſe Origenem in hoc ſibi imitandum propoſuerit. Ipſe enim Latinam ſuam τῶν ο' Verſionem immiſcuit obelis & aſteriſcis: Aſteriſcos vero, non ex Theodotione, ſed de ſuo tranſtulit ex Hebræo. Sic enim ſcribit Apol. adv. Ruffin. inter alia, *ſe libros Salomonis, quos olim juxta LXX in Latinam verterat, obelis & aſteriſcis additis, ex Hebræo tranſtuliſſe. — Si cui LXX Interpretum magis Editio placeat, habet eam a nobis olim emendatam: neque enim ſic nova cudimus, ut vetera deſtruamus.* Et Epiſt 104. quæ eſt Præf. in Pentat, expreſſe dicit, *Origenis ſtudium ipſum provocaſſe, qui Editioni antiquæ Theodotionis Tranſlationem miſcuit, aſteriſco, & obelo opus omne diſtinguens*, &c. Origenes etiam a ſe calumniam hanc abſtergit, dum ſcopum ſuum candide, & ſincere proponit, Epiſt. ad Jul. Africanum: ut ex ejus verbis, quæ jam adduximus, ſatis liquet. Objiciunt tamen quidam ex Hieronymo, quod inde manavit corruptionis occaſio, quod cum ſcribæ aſteriſcos omitterent & obelos, inde factam fuiſſe ex Theodotione & LXX mixtam Verſionem. At hoc non Origeni, ſed ſcribis adſcribendum eſt: & licet aliquando contigerit ſcribarum incuria; ſemper tamen extarunt exemplaria vetera, ex quibus errata emendare licuit. Nam ex Origenis Hexaplis in Bibliotheca Cæſarienſi, Euſebium & Pamphilum emendatos codices habuiſſe notum eſt: quod & alios factitaſſe, Lucianum, Heſychium, ipſumque Hieronymum (ut ex Epiſt. ad Suniam & Fretelam conſtat, ubi diſerte hoc affirmat) eſt extra dubium. Etſi itaque nec Ptolemæi codex, nec illud exemplar quod in Cleopatræ Bibliotheca repoſitum erat, extitiſſet; quorum tamen poſterius Origenis tempore ibi ſervatum fuiſſe fatentur, qui in Verſionem LXX iniquiſſimi ſunt: tamen ex aliis exemplaribus, quæ ex antiquioribus correcta, & emendata; quæque in publico uſu Eccleſiarum florentiſſimarum erant, & accurate caſtigata, codices ſuos correxiſſe Eccleſiarum præſides, (id poſtulante Eccleſiarum, quibus eos Chriſtus præfecerat, neceſſitate,) nulla eſt ratio, cur dubitemus: nam per temporum injurias, & frequentes deſcriptiones, quin vitia quædam obrepant, moraliter loquendo, vix eſt poſſibile. Sed de his infra plenius agemus.

25. Hæc de Origenis Editione, in qua prolixiores fuimus, quia omnium prima & celeberrima, & reliquarum fundamentum. Secunda enim, quæ fuit Euſebii & Pamphili, qui martyrium ſubiit ſub perſecutione decima, alia non erat, quam ipſa LXX Verſio Origenis, a mendis, quæ irrepſerant, caſtigata. Nam teſte Hieronym. Præf. 1. in Paralip. *Codices ab Origene elaboratos evulgarunt.* Origenes enim, ut diximus, nihil in textu Græco immutavit: & ut idem Hieron. Ep. ad Suniam & Fretelam, *Illa Editio, quæ in Hexaplis erat, pura & ſincera erat, & ab omnibus ita habita*: cumq; Hexapla non niſi magnis ſumptibus deſcribi poterant, ſolam Verſionem LXX ex Hexaplis deſcripſerunt quam emendatiſſime. Et hæc Editio maxime in uſu fuit in provinciis inter Antiochiam & Ægyptum, *& vocati etiam ſunt iſti codices Palæſtini, quia in Palæſtina Origenes, cum eſſet apud Cæſaream, eos elaboravit; vel quod Pamphilus ex Hexaplis, quæ in Bibliotheca Cæſarienſi repoſita, eos tranſcripſit, & cum Euſebio, qui poſtea Cæſarienſis erat Epiſcopus, (cui ob familiaritatem cognomen dedit,) emendavit & ſcorſim evulgavit*: prout ex Hieron. Epiſt. 104. ad Chromat. colligit Rev. Uſſer. Syntag, cap. 6. p. 73. Tertia Editio fuit Luciani presbyteri Alexandrini, & ſanctiſſimi Martyris; qui, teſte Euſebio, Hiſt. lib. 8. *Editionem LXX cum codicibus Hebræis contulit, & recenſuit.* De hac Euthym. Præf. in Pſalmos. *Hæc cum LXX Tranſlatione conſentit, & quæ ab aliis depravata fuerunt, reprobat.* De Luciano etiam & Heſychio affirmat Hieron. Præf. in 4. Evang. *Eos nec in toto Vet. Teſtamento poſt LXX Interpretes emendare licuiſſe, nec in Novo emendaſſe profuit.* Hic itaque emendavit, non de novo tranſtulit. Et ut idem Hieron. Epiſt. 135. ad Suniam & Fretelam, *eadem fuit cum Vulgata, ita ut* Κοινὴ *ſive Vulgata a pleriſque* Λουκιανὸς *diceretur*: unde iterum patet, novam Verſionem non fuiſſe, ſed Vulgatam emendatam. Flam. Nobil. Præf. ad Edit. Rom. Lat. dicit, quod in *Apollinario reprehendit Hieronymus, quod Sept. Interpretum dictiones mutavit ſæpe, ac pro ipſis Symmachi vel alterius, vel etiam ſuas ſubſtitueret. Lucianus Martyr in eodem fortaſſe inſtituto, verecundior tamen videtur fuiſſe. Hujus enim Interpretationem, memoriæ proditum eſt, cum LXX Interpretatione, rejectis iis quæ ab aliis depravata erant, conſenſiſſe. Hinc fluxit illa, quam multi Septimam nominarunt.* Hæc Luciani Editio, ejus manu ſcripta, teſte Athanaſio in Synopſi, poſt ipſius certamen ſub Maximiano Nicomediæ inventa eſt. Quarta fuit Heſychii Epiſcopi Ægyptii, in eadem perſecutione decima Martyrio coronati: de quo Euſeb. Hiſt. lib. 8. cap. 14. Hic veterem tranſlationem recognovit; quæ, teſte Hieron. per Ægyptum & Alexandriam celebris erat: novam non cudit. Hujus Editionis habemus antiquiſſimum exemplar, quod ex Alexandria allatum fuit; cujus diſcrepantias a codice Vaticano, in hac Bibliorum editione excudi curavimus. De his Editionibus ſcribit Hieronym. in Epiſt. ad Chromat. quæ in libb. Paral. eſt Præfatio 1. quod *Alexandria & Ægyptus in LXX ſuis Heſychium laudant auctorem, Conſtantinopolis uſque ad Antiochiam Luciani Martyris exemplaria probent. Mediæ inter has provinciæ Palæſtinos codices legunt, quos ab Origene elaboratos Euſebius & Pamphilus evulgaverunt: totuſque orbis inter ſe hac trifaria varietate compugnat.* Quicquid vero ſcripſerit Hieronymus de harum Editionum diſcrepantiis, qui omnes ingenii nervos intendit, ut Verſionem τῶν ο' deprimeret, & ut ſuam Latinam, ex Hebræo noviter factam, in ejus locum in Occidentis Eccleſias introduceret: varietates tamen iſtas haud magni momenti fuiſſe, patet: tum ex ſcriptis & commentariis eorum, qui iiſdem locis, ubi Editiones iſtæ vigebant, claruerunt, in quibus magna eſt concordia; (ita ut nemo præter Hieron. alicujus fere differentiæ inter iſtas Editiones meminerit;) & ex ipſis diſcrepantiis, quæ ab Hieronymo afferuntur, Epiſt. ad Suniam & Fretelam, quæ nullius momenti ſunt; tum ex præcipuis exemplaribus, & Editionibus antiquis & recentibus, eorumque collatione: maxime vero ex Pſalterio Vulg. Latino, quod ex Luciani Editione eſſe, Hieronymus omneſque alii fatentur: inter quod, & illud quod ex Græco LXX, in noſtris Bibliis imprimitur, vix aliquod diſcrimen obſervatur. Sed de his poſthac plura.

26. Præter has, quas enumeravimus, Editiones, Quintam addunt alii, Vulgatam, quam a reliquis diſtinguunt. De qua ſcribit Hieron. Epiſt. 135. ad Suniam & Fretelam, *Pro locis & temporibus, & pro voluntate ſcriptorum veterum corruptam eſſe Editionem*; & ab ea diſtinguit, *quæ in* Ἑξαπλοῖς *extabat*, & quam ipſe *fideliter in linguam Latinam verterat, quæque in eruditorum libris pura & immaculata LXX tranſlatio habebatur, & Hieroſolymis, & in Orientis Eccleſiis decantabatur.* Ex his enim, aliiſque hujuſmodi Hieronymi verbis, hyperbolice ab ipſo pro more dictis, probare nituntur Neoterici quidam, Editionem Græcam, quæ in communi uſu erat Eccleſiarum, corruptam, & vitioſam fuiſſe. Unde cum Origenis Hexapla (in quibus ſincera Editio deſcripta fuit) hodie non extent, inferunt; veram, & genuinam Editionem hodie non haberi. Ex iiſdem etiam Hieronymi verbis, (quæ tamen, quod notandum, de Pſalterio tantum, non de toto Vet. Teſt. dicta ſunt,) colligit Vir longe doctiſſ. Vulgatam ſive Κοινὴν, & illam in Ἑξαπλοῖς, quam ſincerã τῶν ο' fuiſſe, uno ore judicabant Veteres, (quos ipſe tamen omnes deceptos arbitratur,) toto cœlo differre, quaſi duæ eſſent Verſiones. Hinc verba hæc habet, quæ captum meum plane ſuperant; *Priorem, quam ſinceram & immaculatam* fuiſſe putabant Origenes, Hieronymus, & alii, *Origeni ex ipſo Authentico exemplari in Alexandrina Bibliotheca, (ad quam quotidianus illi patebat acceſſus) aſſervato, deſcribere facile licuit: ſed in poſteriore* (Vulgata ſcil. ſive Κοινὴ) *ut corruptelis, & veterum ſcriptorum varietatibus laborante, emendanda*

danda, & ad certum ordinem redigenda amplius illi inſudandum fuit.—Et paulo poſt, *Ad argumentum Baronii, quod ne fingi potuit, vetus exemplar Verſionis LXX in Bibliotheca Alexandrina remanſiſſe ad Chryſoſtomi uſque tempora: quia ſi ipſum ſuppetebat exemplar Originale, cur adeo elaboratum ab Origene primum, deinde a Luciano & Heſychio, in eo recognoſcendo, emendando, & in candorem priſtinum reſtituendo; cum ex ipſo exemplari Originali potuiſſent omnia quam veriſſime atque puriſſime ſumma facilitate corrigi & emendari?* Reſpondet, *Id ipſum fugere, ab Origene primum, deinde a Luciano & Heſychio, non in ea quæ pura & germana τῶν ο' habebatur, ſed in altera inde derivata, quæ in communi uſu omnium erat, indeque τῆς Κοινῆς, & Vulgatæ Editionis nomen obtinuit, emaculanda & reſtituenda, tantopere fuiſſe laboratum.* Hæc ſunt viri Rev. verba: quæ, niſi me ratio fugit, oſtendunt, quantas præjudicium nebulas menti effundat, etiam in viris alias doctiſſimis, ut potius quam ab opinionibus ſemel imbibitis recedere videantur, abſurdiſſima quæque affirmare non vereantur. Quæram enim, annon per Vulgatam Editionem intelligat ipſam LXX Verſionem, licet in aliquibus vitiatam; an aliam plane diverſam Verſionem? Aliam non fuiſse ex Hieronymi verbis loco citato plane conſtat, cujus etiam verba idem auctor adfert: *Κοινὴ enim* (inquit) *iſta Editio ipſa eſt, quæ & Septuaginta*, Epiſt. ad Suniam & Fretel. Hoc autem conceſso, (quod nec ipſe, nec alius quiſquam unquam negavit,) libenter ſcire vellem, quidnam ſibi propoſuerint Origenes, Lucianus, Heſychius, &c. in Editionibus ſuis, vel in recognoſcenda LXX Verſione? Annon, ut puram & immaculatam redderent, & priſtino nitori reſtituerent? At cum in Alexandrina Bibliotheca, & poſtea in Hexaplis, extaret illa, quam puram & ſinceram ipſi omneſque alii agnoſcebant, imo ipſe Hieronymus; cur tantum laborarent in Vulgata illa ſive corrupta reſtituenda, cum ex ipſo exemplari publice ſervato, puro & immaculato, omnia cum ſumma facilitate corrigere & emendare poterant? Anne laborarint, ut vitioſam & corruptam Editionem denuo ederent, cum puram & ſinceram ad manum haberent, ex qua omnia deſcribere poſsent, & nullo negotio omnia corrigere? Eratne Vulgata ſive Κοινὴ tot corruptelis, & veterum ſcriptorum varietatibus depravata; & adeo ſtolidos, & plane ſtipites, fuiſse exiſtimemus Origenem, Euſebium Pamphilum, Lucianum, Heſychium; ut pro emendata Editione ipſam corruptam Editionem iterum exhiberent; etiam cum exemplaria haberent emendatiſſima, quæque ipſi talia eſſe judicabant, ex quibus omnia corrigere poſſent? Mira ſane eſt hæc emendatio: quid enim eſt codicem aliquem emendare & reſtituere, niſi ad priſtinam puritatem reducere, & genuinum ſublatis corruptelis exhibere?

27. Si vero dicat, per Vulgatam Editionem intelligi Editionem mixtam ex Theodotionis additamentis, cum aſteriſcis, &c. ipſoſque laboraſſe, ut aſteriſcos reſtituerent, quibus diſtinguebantur Theodotionis additamenta a textu ipſorum LXX. Reſp. Licet talis Editio cum aſteriſcis proprie non ſit Vulgata, nec ab iis, contra quos diſputamus, ita habeatur: hoc tamen conceſſo, vim argumenti non infringi. Poterant enim ex Origenis Hexaplis puram LXX Verſionem deſcribere, & additamenta per aſteriſcos ſignare facili labore. Pura enim editio eſſe potuit etiam cum aſteriſcis & obelis, cum per aſteriſcos additamenta a reliquo textu diſtingui poſsent: ſublatis enim aſteriſcis, & verbis quæ ſub ipſis erant, quod reliquum eſt, erit ipſa pura τῶν ο' Verſio. Dico itaque, ne fingi quidem poſse, ipſos in Editione corrupta reſtituenda laboraſse, & puram Editionem neglexiſse. Ejuſdem commatis ſunt, quæ habet idem eodem libro, & plane (ut mihi videntur) ἀσύστατα. Dicit, & quidem veriſſime, *ipſum Sept. Seniorum αὐτόγραφον in Ptolemæi Bibliotheca ſervatum fuiſse*, (unde alia exemplaria deſcribi, & ex ea emendari poterant: liber enim omnibus patebat aditus,) *uſque ad conflagrationem ſub Julio Cæſare*: & alibi, *genuinam illam τῶν ο' Verſionem puram in privatorum manibus fuiſſe tempore Apoſtolorum*: & tamen alibi eodem libro affirmat, *Judæos aliam plane Verſionem, Vulgatam ſcil.* & corruptam a neſcio quibus confectam, (quæ eadem eſt cum ea quæ hodie extat,) *in Synagogis publice & etiam privatim uſurpaſſe: Joſephum etiam & Philonem, imo ipſos Apoſtolos, Vulgatam & corruptam illam citaſſe, & hanc Eccleſiæ Chriſtianæ tradidiſſe.* His gemina ſunt, quæ apud eundem legimus, viz. *Palæſtinos Chriſtianos, cum prius ea, quæ pura LXX Editio habita eſt, uſi fuiſſent*, (quam & *Juſtinum Martyrem, qui inter eos degebat, uſurpaſſe* ſcribit,) *Vulgatam illam Editionem alteram ab Origene interpolatam, poſtea recepiſſe, priori abjecta, exceptis Pſalmis.* Hæc mihi ſane ἄλογα videntur. Ut itaque hujuſmodi abſurditatum ſcopulos evitemus, ſciendum eſt, per Vulgatam Verſionem apud Hieron. ipſam τῶν ο' Verſionem intelligi; & ipſam quæ in Hexaplis erat, quamque Hieronymus verterat in Latinum ſermonem, fuiſse eandem cum Vulgata & Κοινῇ, ut vere affirmavit Baron. anno, 231. ſect. 8. 40. 41. licet fortaſſe in nunnullis magis correctam, quam quæ in vulgari uſu erat. Dicta enim erat Vulgata, non reſpectu alterius Editionis, quæ pura & incorrupta erat, quaſi Vulgata ſola eſſet impura & corrupta; ſed quod in communi uſu erat omnium Eccleſiarum: ſicut Vulgata Latina in Occidente ita dicta eſt, non reſpectu alterius Editionis quæ purior, ſed quia ſola hæc in vulgari uſu apud Latinos ſit. Nam etſi Vulgatam Latinam recenſuerint Sixtus 5. & Clem. 8. & Editionem mille locis emendatiorem fecerint: nemo tamen negabit, codices correctos Vulgatam Latinam Verſionem exhibere. Hoc tum ex aliis veterum teſtimoniis, tum ex ipſo Hieronymo clariſſime conſtat. Euſeb. Hiſt. lib. 6. cap. 15. dicit; *Origenem præter Vulgatam & communem, alias inveniſſe tranſlationes inter ſe variantes, Aquilæ, Symmachi, &c.* Hic videmus, Græcam τῶν ο' Verſionem in genere, ab ipſo dici Vulgatam & communem. Sic in codice Barbarino, MS. antiquiſſimo, in quo variæ lectiones collectæ ſunt Verſionum & Editionum antiquarum, quas in ultimo noſtro Tomo Lector inveniet, Zach. 12. 10. Editio τῶν ο' & Κοινὴ pro eadem ſumuntur. Sed quid pluribus opus eſt, cum ipſum habeamus Hieronym. idem diſerte affirmantem? Nam in Comment. in Prophetas, quos in dicta Epiſt. ad Suniam & Fret. ex pura & immaculata Hexaplῶν Editione, ſe in Latinum vertiſſe dicit; ſæpiſſime Editionem illam Vulgatam & Κοινὴν, appellat Editionem τῶν ο'. Loca in commentariis iſtis ubique occurrunt. Pauca ex Eſaia adferam. Eſa. 26. 9. *Volumus* (inquit) *& Hebraicum ſequi, & Vulgatam Editionem non penitus præterire.* Hic Editionem, quæ in Hexaplis erat, (nam in hanc commentatur) Communem vocat. Sic cap. 30. 20. *Multum in hoc loco Sept. Editio, Hebraicaque diſcordant: primo itaque de Vulgata Editione tractabimus.* Hic Editionem LXX, & Vulgatam unam eandemque facit tam inter ſe, quam cum Editione illa quæ in Hexaplis. Multa plura adferri poſſent, ſi neceſſarium eſset. Quid ergo dicemus ad Hieronymi verba, Epiſtola illa 135. ubi aliam facit Editionem Vulgatam, aliam quæ in Hexaplis: & ad alios, qui Verſionem τῶν ο', ab Origenis, Euſebii, Luciani, &c. Editionibus videntur diſtinguere? Reſp. hoc ſolum voluiſſe Hieronymum, niſi ſibimetipſi contradicere velit, illam in Hexaplis in quibuſdam locis ab Origene emendatam eſſe, licet & ipſa Vulgata eſſet; cum alii quidam codices, qui in uſu vulgari erant, & ex Hexaplis nondum correcti, non ita caſtigati fuerint. Et idem dicendum de aliis, qui Editionem Κοινὴν a Vulgata diſtinguere videntur. Editiones etiam illæ, Euſebii, Luciani, & Heſychii, tot erant Vulgatæ ſive communis Editiones, quæ haud multum inter ſe diſcreparunt; dum quiſque vitia, quæ oſcitantia librariorum, vel alia de cauſa irrepſerant, ex aliorum veterum exemplarium collatione (quorum Origenis Hexapla, & quæ ex iis emanarunt, primas tenuere,) emendarunt. Has vero Editiones vix in rebus alicujus momenti diſcrepaſse, jam oſtendimus. Sed videtur Hieronymus in hoc, ut in aliis, quæ ad minuendam Sept. Verſionis æſtimationem ubique inculcat, hyperbolice locutum eſſe: nec varietates multas in codicibus, præſertim accurate ſcriptis, & ad celebrium exemplarium amuſſim examinatis, alicujus momenti reperiri; ſed in Vulgaribus tantum, quæ ex librariorum feſtinatione & lucri deſiderio corrupte ſcripti erant. Nec alias fuiſſe, quam quales hodie in omnium librorum Editionibus variis conſpicimus, Ariſtotelis, Platonis, Ciceronis, Senecæ, aliorumque: ubi variantes quædam lectiones annotantur ab iis qui eos ediderunt, quæ tamen auctoritati codicum non derogant, nec Editiones multum faciunt differre.

28. His Editionibus antiquis, viſum eſt recentiores, quas hoc ſeculum produxit, annectere, una cum MSS. vetuſtioribus. Editiones hujus ſeculi Græcæ LXX Interpretum, tres ſunt, a quibus reliquæ derivantur. 1. Complutenſis. 2. Veneta. 3. Romana: quibus quartam adjicere licet, noſtram viz. in Bibliis hiſce, ex MS. Alexandrino. Prima eſt Complutenſis, opera Theologorum Complutenſium, anno 1515. ſumptibus & auſpiciis Cardinalis Ximenii Archiepiſcopi Toletani, una cum textu Hebraico, Chaldaica Paraphraſi Pentateuchi, & Vulgata Latina, per columnas ſibi ex adverſo reſpondentibus prodiit: quam poſtea Bibliis Regiis inſeruit Ar. Montanus, anno 1571. Eadem etiam recuſa typis Commelianis, in Bibliis, quæ Vatabli nomine vocantur, cum ejuſdem Vatabli annotationibus, anno 1599. Poſtea in magno illo opere Pariſiano Heptaglotto, D. Michaelis de Jay, excuſa anno 1645. Hujus etiam Editionis Verſio Latina cum Græca Editione Veneta, (interdum tamen mutata, ut cum Edit. Veneta congrueret, licet hoc non ſemper obſervatum ſit) impreſſa eſt per Andr. Cratandrum Baſil. anno 1520. & iterum Baſileæ anno 1550. typis Rich. Brylingeri. In hac Editione obſervarunt viri docti, quod licet tantum honorem conſecuta ſit, ut in celebribus Editionibus, Complutenſi, Regia, Vatabli, & Jayana extet: omnium tamen quæ impreſſæ ſunt, maxime mixta ſit & interpolata, & a genuina Sept. Verſione maxime diſtet. Licet enim inter omnes hodiernas Editiones ad textum Hebræum proxime accedat; unde a lectore ignaro, & in Verſione Sept. prout olim apud Veteres extabat, & ut hodie in MSS. antiquiſſimis habetur, non verſato, optima prima fronte videatur: tamen rerum iſtiuſmodi peritus, & in lectione Veterum exercitatus, omnibus inferiorem eſſe, & a genuina Sept. Verſione, quæ apud Veteres celeberrima fuit, omnium longiſſime abeſſe, deprehendet. Nova enim & mixta eſt hæc Verſio, partim ex Septuaginta, partim ex Origenis additamentis ex Theodotione, partim ex Aquilæ, Symmachi, aliorumque Interpretum, imo & Commentatorum Græcorum verbis conſarcinata, ut hoc modo textui Hebræo per columnas aptius reſponderet. Unde Doctiſſ. Maſius Annot. in Joſ. 21. dicit, *Meram eſſe inſcitiam, ſi quis dicat Complutenſem Editionem puram LXX Verſionem repreſentare. Licet enim viri iſti docti*, (ut obſervat Nobilius in Præf. ad Editionem Romanam,) *hujus Editionis auctores, Origenem aliqua ex parte ſibi imitandum propoſuerint, ut quæ in Hebræo eſſent, & non in* LXX, *ex alia Verſione ſupplerent: in hoc tamen ab Originis inſtituto diſceſſerunt, quod quæ apud* LXX *habentur, & non ſunt in Hebræo, quæque Origenes non tollere auſus eſt, ſed obelo notavit, ipſi ſæpe reſecuerint, & delectu habito, collatiſque exemplaribus non modo Bibliorum, ſed & Græcorum Commentatorum, ubi varia eſſet lectio, (quod frequentiſſime evenit) eam probarent, & retinerent, non quæ Sept. Interpretum fuiſſe conſtabat, ſed quæ ad Hebraicum propius accederet, etiamſi eſſet Aquilæ, Symmachi, vel alterius cujuſque Interpretis: hoc tamen vel libris deſtituti, vel tædio victi, non perpetuo fecerunt. Hoc ipſorum conſilium ut non damno, (rationes enim fortaſſe quaſdam habuere, cur hoc ſibi proponerent,) omnino tamen non ad Editionem LXX Interpretum conſtituendam, ſed ad novam potius ex multis excudendam* (ut cenſet Nobilius) *videtur pertinere.* Aliud enim eſt Græcam Verſionem ſecundum textus Hebraici normam conficere, aliud Verſionem illam Sept. ut apud Veteres extabat, repræſentare. Hoc in libro Job demonſtrat Rev. Uſſer. Syntag. cap. 8. p. 81. ex Orig. Epiſt. ad Jul. Africanum: ubi *ea quæ affirmat Origenes in LXX haberi, ſed non in Hebræo, in hac Editione reſecantur; alia quæ idem aſſerit in* Hebræo *extare, ſed non apud LXX, hic leguntur.* Specimina quædam placuit ſubjicere ex Job. cap. 1. ubi verſ. 1. legunt LXX. ἐν τῇ χώρᾳ τῇ Αὐσίτιδι, *in regione Auſitide*; Compl. legunt ex Aquil. ἐν γῇ Οὒς, *in terra Us.* Ibid. legunt, LXX, θεοσεβὴς, *Dei cultor*; Comp. ex alia Verſione, φοβούμενος τὸν θεὸν, *timens Deum.* V. 3. Sept. εὐγενὴς, *nobilis*; Compl. μέγας, *magnus.* V. 4. Comp. ἕκαστον τὴν ἑαυτοῦ ἡμέραν, ex Aquila, pro καθ' ἑκάστην ἡμέραν, *quotidie.* V. 5. Sept. μήποτε οἱ υἱοί μου ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτῶν ἐνενόησαν τὸν θεὸν ἐπὶ καρδίας αὐτῶν, *ne forte filii mei in mente ſua cogitaverint mala erga Deum*; Compl. μήποτε ἥμαρτον καὶ εὐλόγησαν θεὸν ἐπὶ καρδίας αὐτῶν οἱ υἱοί μου, *ne forte peccaverint & benedixerint Deo in cordibus ſuis filii mei*: ſic fere Aquila. V. 6. Sept. οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ, *Angeli Dei*; Complut. ex alia Verſione, οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ, *filii Dei.* Ibid. μετ' αὐτῶν, *cum iis*; Complut. ex Aquila, ἐν μέσῳ αὐτῶν, *in medio eorum.* Plura obſervare licet ex collationibus noſtris Compl. Editionis cum Romana, Tomo noſtro ult.

29. Secunda eſt Veneta, quam ex multis vetuſtiſſimis exemplaribus opera Andreæ Aſulani, excudit Aldus Manutius, anno 1518. Hæc quidem Editio proxime ad Romanam accedit, & Complutenſi purior eſt. Abſunt enim plerumque additiones, quæ ſub aſteriſcis poſuit Origenes; adſunt, quæ per obelos notavit: tranſpoſitiones etiam Capitum & Verſuum, quas commemorant Veteres in Editione LXX fuiſse, in hac Editione inveniuntur. Quæ etiam a Veteribus allegata, vel. Commentariis illuſtrata erant, eadem plerumque ſunt in hac Editione. Unde Doctiſs. Maſius, Præf. Comment. in Joſ. ſcribit, *Venetam Editionem eſſe quidem ſimplicis interpretationis* LXX *Seniorum exemplum*: addit tamen, *ſed haud ab omni admixtione verborum Theodotionis liberum*: quod veriſſimum judico. Quædam enim, licet pauciſſima, iſtorum additamentorum relicta eſſe, tum in hac, tum in aliis caſtigatiſſimis Editionibus, non negandum; quæ tamen ejus ſinceritatem non tollunt, quin vera & genuina LXX Editio dici poſſit. Ab hac Aldina Editione fluxerunt omnes Editiones Germanicæ: quæ plerumque quoad verba Aldinam ſequuntur, niſi quod ordinem librorum, capitum, & verſuum quorundam, quæ alio ordine, quam in Hebræo poſita fuiſſe, omnes antiqui codices teſtantur; ad normam textus Hebræi plerumque mutarint & tranſpoſuerint. Libros etiam, qui vulgo Apocryphi dicuntur, non ſparſim inter reliquos ſecundum ordinem hiſtoriæ, ut omnes antiqui codices, habent; ſed ſeparatim poſt reliquos poſuerunt. 1. Baſileenſis prima per Andream Cratandrum, anno 1520, cui, ut jam diximus, appoſita eſt Latina Verſio Complutenſis. 2. Argentoratenſis apud VVolphium Cephalæum, opera Loniceri in octavo, anno 1527. 3. Baſileenſis ſecunda Typis Hervagianis, fol. cum Melancthonis Præf. Hæc, licet ille qui Francofurtenſem edidit, dicat cum Aldina prorſus convenire, in iis tamen, quæ jam notavimus, diſcrepat. 4. Baſileenſis tertia Græco-Lat. per Nicolaum Brylingerum in octavo, anno 1550. 5. Francofurtenſis per VVechelianos in fol. Græce tantum, ex recenſione, ut putatur, Franciſci Junii, anno 1596, cum variis lectionibus. Memorant quidam alias Editiones, quas nondum videre contigit; Santandreanam, anno 1597; Amburgenſem apud Jacobum Lucium, Jul. 1596. Et addit Draudius in Catal. aliam Editionem Baſil. Græco-Lat. in octavo, 1578. Omnes iſtæ Editiones a Veneta parum diſcrepant; ita ut qui Venetam habet, omnes habeat. Unde eſt, quod inter varias noſtras variarum Editionum lectiones in ultimo tomo, tantum Venetam & Complutenſem cum Romana contulimus. Excipiendæ tamen, ut diximus, tranſpoſitiones plurimæ, in quibus alii quædam, alii omnia ad ordinem Hebræum repoſuerunt. In Francofurtenſi etiam, in quatuor Exodi penultimis capitibus, ut & alicubi in Proverb. pleraque, quæ in Veneta erant, expuncta ſunt, & eorum loco textus Complutenſis inſertus. Libri etiam Apocryphi in omnibus ſeorſim poſiti, & in quibuſdam Liber Joſephi poſt Macchabæos additus, de Imperio rationis, ſive de Martyrio Macchabæorum, qui in pleriſque Græcis MSS. antiquiſſimis habetur. Contra has Editiones objicit vir Doctiſſ. *gloſſemata multa ex margine in textum irrepſiſſe variis locis*: quod probare nititur ex locis quibuſdam per Apoſt. citatis, quæ aliter in Vulg. Græca τῶν ο' leguntur: ut Eſai. 52. 7. Zach. 12. 10. ex Rom. 10. 15. & Joh. 19. 37. &c. At hæc potius probant, codices Græcos in iſtiuſmodi locis variaſſe, quam ex N. T. in Græcos codices verba inſulta eſſe: vel Apoſtolos ſenſum potius, quam verba reſpexiſſe; nec ſinceritati hujus Editionis quicquam derogari. Si paucis locis verbum unum aut alterum aliter legatur in uno codice, quam in alio; quid hoc ad generalem Editionis corruptionem? ſi hujuſmodi argumenta valerent, omnes codices, tam Sacri, quam prophani, ut corrupti abjiciendi eſſent. Quodque porro objicitur, *Integros libros Job, & Eſaiæ, ex mixta Editione Origenis expreſſos eſſe*; aliter ſe habere ex collatione noſtra textus Romani cum Aldino & Complutenſi, liquet: ubi, quæ abſunt in codice Romano & in Alexandrino, per aſteriſcos in Editione mixta notata, etiam in Aldina plerumque exulant.

30. Tertia eſt Romana, quæ ex codice MS. Vaticano antiquiſſimo opera Anton. Carafæ Cardinalis, aliorumque virorum doctorum, qui per 9. annos in hac Editione ſudarunt, auſpiciis & juſſu Sixti 5. Pontificis, prodiit; qui cum Cardinalis erat, Gregorio 13 auctor fuit, ut hoc opus aggrederetur: quod ſub Gregorio inceptum, & Cardinali Carafæ demandatum, ipſo jam Pontifice, ejuſdem Cardinalis opera perfectum eſt. Primo Græce tantum edita cum Scholiis Græcis Romæ, anno 1587. Poſtea Latine cum notis doctiſſimis & longe utiliſſimis per Flaminium Nobilium etiam Romæ, anno 1588. Tandem Græcam Editionem cum Latina conjunxit, verſuum etiam diſtinctione juxta Vulgatam Latinam adhibita, & tam Græcis Scholiis, quam Nobilii notis, ad finem cujuſlibet capitis appoſitis; vir doctiſs. Joh. Morinus, quam Pariſiis excudi curavit, anno 1628. per Nicol. Bluon. De hac Editione, & de MS. exemplari Vaticano, ex quo expreſſa eſt, multa habentur lectu digna in Præfationibus Editioni præfixis; ut & apud J. Morinum in Exercit. Bibl. lib. 1. exerc. 9. cap. 1. n. 8, 9, 10, 11, 12. Nos hæc pauca annotamus. Codicem MS. Vaticanum, ex quo hæc Editio expolita fuit, deſcribunt exaratum literis majoribus ſive uncialibus, quas vere antiquas vocant, ſine capitum, verſuum, vel verborum diſtinctione; ſine accentuum vel ſpirituum notis; &, quantum ex ſcriptura conjicere licuit, ante mille ducentos annos, id eſt, ante Hieronymi tempora ſcriptum videri. In libro tamen 4 Prophetarum diſtinctio quædam ſubobſcura apparebat, illi pene ſimilis, quam deſcribit S. Dorotheus Martyr. Inſcriptionem habuit, Κατὰ τοὺς ἑβδομήκοντα; *Juxta Septuaginta.* Mancus erat ab initio Geneſi ad cap. 48. & in Pſalmis deerant omnes a Pſal. 105. ad 148. paginis vetuſtate exeſis. Maccabæorum etiam libri aberant. Hæc autem omnia ad fidem exemplarium reſtituta ſunt. Præter hunc codicem duobus aliis uſi ſunt, qui ad ejus vetuſtatem proximi acceſſerunt; uno Veneto ex Bibliotheca Cardinalis Beſſarionis, majoribus etiam literis ſcripto: altero ex magna Græcia advecto, cujus cum Vaticano ſummus erat conſenſus; ita ut ille ex hoc tanquam archetypo deſcriptus eſſe videretur. Licet vero tum horum codicum, tum aliorum multorum, quos per omnes Italiæ Bibliothecas Carafa conquiſiverat; maxime vero ex Medicæa Florentiæ, varias lectiones ex codicum collatione notari curaverat idem Carafa: (quarum multas in ſcholiis retulit, ex quibus etiam Vaticani textus ſinceritas multis in locis confirmata eſt & illuſtrata:) ad Vaticani tamen MS. codicis normam, qui omnium antiquiſſimus, reſpexerunt; & librum ipſum ad literam, quantum fieri poſſet, (niſi ubi conſtabat de manifeſto librariorum lapſu,) exprimebant: cujus bonitas non tam ex aliorum codicum conſenſu perſpicitur; quam ex locis, quæ ab antiquis Scriptoribus adducuntur vel explicantur: qui fere ſemper cum hoc exemplari conveniunt; niſi cum aliorum Interpretum loca afferunt, non LXX. In libris Prophetarum (excepto Daniele, qui ex Theodotione in omnibus Eccleſiis legebatur) puram LXX Verſionem reſipit hoc exemplar; cum deſint quæ deeſſe debent, quæque ex veteribus Græcorum & Latinorum ſcriptis ſub aſteriſcis notata fuiſſe conſtet. Scopus hujus Editionis, ut ſcribit idem Carafa, *non erat, ut ex Interpretationum aliarum permixtione Latinæ Vulgatæ vel Hebræo reſpondeat; ſed ut ad eam, quam LXXII Interpretes ediderunt, quantum per veteres libros fieri poſſet, proxime accedat.* Contra hanc etiam Editionem objicit vir doctiſſ. *Hoc exemplar Vaticanum ex illa, quæ pro pura habebatur in Hexaplis, & Communi ſive Κοινῇ mixtam eſſe.* Quod ex locis quibuſdam in Pſalmis probare conatur, quæ aliter in Hexaplis, aliter in Vulgata & Romana Editione leguntur. Nec in Prophetis puram LXX Verſionem reſipere, ex paucis aliis aſtruere nititur. Sed hæc parvi ſunt ponderis, cum paucis illis locis nos obſtantibus, in quibus codices antiqui variare poterant, non tollitur generalis illa hujus Editionis puritas, nec inducitur generalis aliqua corruptela: alias de Græco N. T. textu actum eſſet, in quo multo plures varietates (ſi molem libri ſpectemus) cernuntur, quam inter hæc exemplaria Græca.

31. Quod ad Latinam, ex Græca τῶν ο' expreſſam, Verſionem attinet, quæ olim *Vulgatæ* nomen obtinuit, quaque ſola uſa eſt Eccleſia Latina ante Verſionem Hieronymi; quæq; poſt Hieronym. tempore Greg. Magni adhuc in uſu erat, ut ex variis Gregorii locis alibi adductis conſtat: etſi nunquam eandam cum Græca auctoritatem habuerit, nec eadem ubique eſſet per Occidentem: (tot enim Auguſtini tempore erant Verſiones Latinæ, ut vix numerari poſſent; eodem teſte:) hanc tamen cæteris præfert Auguſtinus, quam ipſe *Italam*, Hieronymus *Vulgatam*, Gregorius *Veterem* appellat; quamque Hieronymus ad Græcam, quæ in Hexaplis erat ſincera, recenſuit & caſtigavit. Hanc Auguſtinus cæteris prætulit, *quod verborum tenacior fuit, cum perſpicuitate ſententiæ.* Licet autem in vulgari uſu fuerit: poſtquam tamen Nova Hieron. in Eccleſias poſt Gregorii tenpora recepta fuerit; vel plane evanuit, (exceptis Pſalterio, partibus quibuſdam Eſtheræ & Danielis, Baruch, Epiſt. Jeremiæ, libris Macchab. Eſdræ tertio & quarto, Sapientiæ & Eccleſiaſtico;) niſi quæ in veterum ſcriptis & commentariis reperitur; vel in unam cum Nova coaluit. Unde, cum haud æquum viſum fuerit, ut Verſio illa quæ Eccleſiæ Occidentalis nutrix fuerat, cum conſenuiſſet, rejiceretur, nulla ejus ratione habita; rem magnam aggreſſus eſt Flam. Nobilius, vir in Patrum ſcriptis, & antiquis Eccleſiæ monumentis multum verſatus, veteris hujus Verſionis Latinæ partes laceras in Veterum ſcriptis hic illic diſperſas, quaſi membra Hippolyti diſcerpta, in unum colligendo. Primo enim, Vulgatam hanc Latinam jam per mille annos intermortuam ex variis Veterum ſcriptis conquiſitam, quaſi redivivam ſtitit; idque ipſiſſimis ipſorum verbis, ubi haberi poterant: reliqua non ex proprio ingenio ſupplevit, ſed verba in hac Verſione uſitata, eaſdemque locutiones & phraſes, quantum res ipſa ferret, retinuit: ſimplicem enim & incultam illam loquendi formam ipſi LXX conſtanter tenuerunt. *Habet enim Scriptura ſancta*, teſtibus Chryſoſt. & Greg. *ſuas proprietates & verborum formas ſimplices*: quæ licet Criticis noſtris non arrideant; majeſtatem tamen divinam ſpirant. Unde illud Aug. *Verba cœleſtis Oraculi non ſunt reſtringenda ad regulas Donati; & melius eſt, ut nos reprehendant Grammatici, quam ut non intelligant populi.* Secundo, Theſaurum ineſtimabilem annotationum doctiſſimarum ex Patribus Græcis & Latinis, & ex aliis Editionibus, omnibuſque Eccleſiæ ſcriptoribus antiquis, eorumque monumentis, (quibus Editio Romana confirmatur vel illuſtratur, vel Scripturæ ſenſus verus & vera lectio eruitur & explicatur,) Herculeo labore compilavit: quas in ultimo noſtro Tomo imprimi curavimus, una cum iis, quæ in ſcholiis Romanis a Nobilio prætermiſſa erant; adjectis etiam ipſis Græcorum ſcriptorum verbis, quæ interdum Latine tantum a Nobilio citantur. Scholia enim Romana cum Nobilii notis ſeorſim imprimere, ut in Editione Pariſienſi videmus, eſſet eandem cramben repetere: cum pleraque, quæ in Scholiis habentur, etiam in Nobilii notis reperiantur, omniaque a nobis in unum corpus redacta ſint. Multa etiam veterum Interpretum fragmenta, quæ nec in Scholiis, nec in Nobilio habentur, propriis locis inſeruimus: quem laborem Lectori æquo haud ingratum fore ſpero.

32. Etſi autem Editionem hanc omnium, quæ extat, maxime ſinceram judicamus, & proxime ad puram Sept. Editionem accedere; tamen ex omni parte perfectam eſſe non audemus aſserere: cum hoc non aſserant, qui ipſam ediderunt. Quædam enim habere poteſt σφάλματα ex librariorum incuria, incogitantia, vel audacia introducta; ut Aldina, Baſileenſis, aliæque Editiones. Hoc tamen non efficit, quin eadem ſit Verſio, quæ primis trecentis poſt Chriſtum annis, & Hieronymi tempore pro illa τῶν ο' habita & recepta fuit: nec cauſa eſt ulla, cur non pro genuina Sept. Verſione, & non alterius auctoris cenſeri debeat. Nobilius ipſe, in notis ad Regn. 3. cap. 3. ſcribit, *quod multis modis conſtat, aliqua admiſta ex aliis Interpretationibus, & nonnunquam ex margine quædam in textum irrepſiſſe*: & Editores in Præf. non dicunt, *ex omni parte perfectam & ſine menda eſſe; ſed ad eam, quam* LXX *ediderunt, quantum per veteres libros fieri poſſit, quam proxime accedere.* Joh. Morinus, ſtrenuus hujus Editionis defenſor, Diatr. part. 1. cap. 12. dicit, *omnium quæ nunc extant eſſe maxime ſinceram, & a mendis ac perturbationibus expurgatiſſimam; & ad primogeniam illam proxime accedere.* Poſtea etiam ſe explicat & ſcribit, *Hæc epitheta* (vera, germana, ſincera,) *rei fictæ, adulterinæ & ſuppoſititiæ opponuntur, non autem mendis aut labeculis aſperſæ.* Et Exerc. lib. 1. exerc. 9. cap. 3. ad finem, *Negare nolim additamentorum Origenianorum pauca quædam in Editione Romana ſupereſſe*; ut Eſa. 34. 4. Jer. 16. 17. Itaque cum larvis luctantur, & contra umbram propriam dimicant, qui quædam ex aſteriſcis adhuc manere magnopere contendunt: vel, ſi quædam loca proferre poſſunt, quæ apud veterem aliquem ſcriptorem, præſertim apud Hieronymum, aliter lecta erant; ſtatim clamant, Verſiones hodiernas vitioſas & corruptas eſſe: nec veram LXX Verſionem extare: cum varietates iſtæ ne centeſimam partem codicis ſpectent; & in confeſſo ſit apud omnes, non omnimodam puritatem in hac Editione expectandam; ſed tantam, quæ eandem cum illa a Veteribus celebrata Verſionem hanc eſſe, oſtendit: quod paucis inſtantiis in contrarium everti non poteſt. Nec quicquam valet objectio cujuſdam, quod *licet non ſit ex Origenis mixta Editione deſumpta, tamen ex Editione Vulgata ſive Κοινῇ deſumpta eſſe poſſet*: cum ex iis, quæ ſupra de Vulgata diximus, conſtet, Vulgatam aliam non eſſe, quam ipſam τῶν ο', quæ in Hexaplis fortaſse emendatior erat, quam in aliis quibuſdam libris. Si vero per *Vulgatam* intelligat mixtam ex Theodotione & illa τῶν ο' Editionem; ultro concedit idem, ex eo quod non habeat quæ aſteriſcis notantur, ſequi, *ex mixta illa Editione illam factam non eſſe*, cap. 8. p. 93. Hanc itaque Editionem Romanam, ut omnium, quæ extant, maxime ſinceram, in Bibliis noſtris exhibemus: quam ſine ulla variatione ſecuti ſumus, niſi quod per inadvertentiam verſiculus unus Ex. 25. 6. ex Londinenſi & Aldino exemplari in noſtram Editionem irrepſit, qui non eſt in Romana. Nobilii quoque Verſionem Latinam exacte retulimus, niſi quod quædam

dam in Latina Verſione nonnunquam omiſſa (nam in Græca extabant) ſupplevimus.

33. Editio hæc Romana etiam nuper Londini prodiit in octavo, 1653, Græce tantum. In qua, etſi profiteantur, qui Editioni præfuerunt, ſe Editionem Romanam excudere; nimiam tamen licentiam aſſumpſerunt, eam pro libitu mutandi & interpolandi, ut ad Hebræum textum & nuperas Verſiones accomodarent. Non enim tantum ordinem librorum, capitum, & verſuum, contra omnium antiquorum codicum fidem, in quibus diſcrepantiæ ab Hebræo per tranſpoſitiones quaſdam ſemper notatæ erant, ad normam Hebræi codicis reduxerunt, ut authores Germanicarum Editionum plerumque fecerunt, & Pſalmorum nomenclaturam, quæ a Veteribus, Juſtino, Cypriano, Hilario, Athanaſio, Hieronymo, Auguſtino, &c. obſervata erat, in illam Hebræorum commutarunt: ſed etiam quædam ex Complutenſi aliiſque Editionibus addiderunt, quæ in Editione Romana non habentur: ut Exod. 25. 6. ubi verſiculum ex Aldina Editione adjecerunt; & cap. 28. poſt verſ. 22. pro duobus verſibus, qui & in Romana & in Aldina Editione leguntur, ſubſtituunt octo verſus ex Complutenſi, ut Hebræo aptius reſpondentes. Quorundam etiam capitum diſtinctionē aliter, ac in Romana Editione, dederunt, ut Verſioni noſtræ Anglicanæ melius reſponderet. At hoc non eſt Editionem Romanam, vel antiquā LXX Verſionem excudere, ut Editores præ ſe ferunt; ſed novam & mixtā Editionem conficere. In pleriſque tamen codicem Romanum exprimunt; & in hoc laudandi, quod Editionem, quæ extat, optimam, ut minori forma, ſic minori pretio, parabilem fecerunt.

34. Reſtat, ut de MS. noſtro celeberrimo & vetuſtiſſimo, quem Alexandrinum vocamus, qui a multis diu deſideratus, in his Bibliis primum lucem vidit, quædam addamus. Alexandrinum dicimus, non tam quod ex recenſione Heſychii fuerit, a quo exemplaria per Alexandriam & Ægyptum ſecundum ipſius codicem caſtigata emanarunt; quam quod ex Alexandria primo allatus ſit per Cyrillum Lucarem, nuper Sedis Alexandrinæ Patriarcham, qui cum ad Conſtantinopolitanam tranſlatus erat, hunc librum tanquam magnum theſaurum ſecum attulit, quem per D. Tho. Roe equitem auratum Regis noſtri apud Turcarum Imperatorem legatum, eidem Regi donavit. Exaratus eſt hic liber in Pergameno literis majoribus antiquis (quarum ſpecimen inter alias characterum formas dedimus ad finem Proleg. 2.) ſine ulla capitum, verſiculorum, vel verborum diſtinctione, & ſine accentuum vel ſpirituum notis, exceptis quibuſdam ſectionibus, quæ per ſpacium quoddam inter verba deſignantur, & libris 5 quos per ςίχους olim diſtinctos fuiſſe tradiderunt veteres; ſcil. Job. Pſal. Prov. Eccleſ. & Cant. ut ex libro Job. quem ex hoc MS. olim publicavit Patric. Junius perſpicere licet. His etiam in eodem volumine, atque eadem ſtichorum forma, adduntur libri Sapientiæ & Eccleſiaſtici. Deſcriptus eſt hic liber Alexandriæ per Theclam, fœminam nobilem, cujus nomen (jam obliteratum) ad finem libri olim inſcriptum fuiſſe, teſtatur idem Cyrillus; cujus verba ipſius manu initio libri exarata hæc ſunt. *Liber iſte Scripturæ ſacræ Veteris & Novi Teſtamenti, prout ex traditione habemus, eſt ſcriptus manu Theclæ, nobilis fœminæ Ægyptiæ, ante mille & trecentos annos circiter, paulo poſt Concilium Nicænum. Nomen Theclæ in fine libri erat exaratum, ſed extincto Chriſtianiſmo in Ægypto a Mahumetanis, & libri una Chriſtianorum in ſimilem ſunt redacti conditionem: extinctum ergo & Theclæ nomen & laceratum, ſed memoria, & traditio recens obſervat.* Hæc Cyrillus. Quænam hæc Thecla fuerit, nolo anxie inquirere. Quandam, iſtius nomine, martyrium pro Chriſto ſubiiſſe, conſtat ex Oratione Chryſoſt. in laudem S. Theclæ: at an ab hac ſancta fœmina codex hic ſcriptus fuerit, an ita dicatur, quia ad Monaſterium aliquod S. Theclæ dicatum pertinebat, non multum refert, cum conſtet, antiquiſſimum eſſe, & codicis Vaticani ſeculum æquare ſaltem, ſi non ſuperare: quod præter dicta, ſuadent tum ſcriptionis modus, characterum figura, accentuum & ſpirituum abſentia; tum alia, quæ ſummam vetuſtatem teſtantur: ut cum frequenter ponunt (αι) pro (ε), ut παιδιον pro πεδιον, αιραιςον pro αιρεσον & e contra (ε) pro (αι) ut φυλαξε pro φυλαξαι. Ad eundem modum ſcribunt (ι) pro (ει) diphthongo, ut λιψει pro λειψει, (μ) pro (ν) ut ειμμεσω pro εν μεσω. Sic μ ſæpe interponitur præſertim in deſcendentibus a λαμβανω, ut λημψομαι pro ληψομαι, (ν) duplex pro ſimplici, in verbis a βαινω, ut διαβεννεῖ pro διαβαινεῖ; aliaq; hujuſmodi: quæ fortuito ſcribæ errori non imputanda, cū ubiq; per totum codicem reperiantur. N. Teſt. iiſdē literis & eodem modo ſcriptū eſt, Evangelia in κεφάλαια diſtincta, quæ ſingulis Evangeliis præfiguntur: ipſa etiam κεφάλαια in minores ſectiones ſive ςίχους diviſa, quæ ſecundum Canones Euſebianos minio in margine diſtincta. In quibuſdā etiam mancus eſt: nam a Pſal. 49. 20. ad 79. 12. omnia deſunt; ut & in N. Teſt. Evang. S. Math. uſq; ad cap. 27. Ad finem libri, extant Epiſtolæ duæ Clementi Romano adſcriptæ: quarum prima eſt ipſiſſima Clementis S. Pauli diſcipuli, Veteribus decantata, quæ in Eccleſiis quibuſdam olim publice cum Scripturis prælecta erat, ut omnes docti conſentiunt, & inter alios argumentis inſitis probat Nobiliſſ. Grotius, Epiſt. ad Gallos, quæ eſt 105. Hanc poſt mille annos, cum periiſſe credebatur, in lucem revocavit ex hoc MS. Patricius Junius, eamque cum Verſione Latina publicavit. Altera lacera eſt & imperfecta, quam etiam cum priori edidit D. Junius Græce tantum. D. Grotio primi ſeculi eſſe videtur, & ante conſtitutum Eccleſiarum conſenſu Scripturæ Canonem ſcriptam fuiſſe: & licet Clementis nomen præ ſe ferat, alterius tamen Clementis eſſe, antiqui judicarunt. Inter Vaticanum & hunc noſtrum conſenſus magnus in pleriſque obſervatur, licet in minutis quibuſdam ſubinde differant, præcipue in libro Joſua, etiam in Judicum, Reg. 3. & Job. Diſcrepantia invenitur maxime in propriis nominibus, in quibus inter omnes libros antiquos diſcrimen ſæpius occurrit. Hæc tamen non efficiunt, ut non ſit veræ & genuinæ Verſionis Sept. exemplar, prout apud antiquos Eccleſiæ Patres extabat. Mixtam enim Editionem non eſſe, probant additamentorum Theodotionis ſub aſteriſcis abſentia, & eorum quæ obelo notata ſunt præſentia: & cum Hieronymi aliorumque commentariis, lociſque ab antiquis citatis vel explicatis conſenſus: unde & in ſingulis paginis una cum Romana excudi curavimus, ubi ſcil. a Romana differt: ut hoc modo Lector utrumque exemplar inter ſe melius conferre poſſet, & duo antiquiſſima & nobiliſſima totius Orbis τῶν ο' MSS. exemplaria uno intuitu conſpiceret. Quæ vero ex codice Alexand. ſubjicimus, ſine ulla mutatione exhibuimus, etiam ubi aliquando conſtabat de Scribæ errore, vel obſoletus illius ſeculi ſcribendi modus ad noſtrum fortaſſe reducendus videretur. Propoſuit quidem D. Junius multis antehac annis MS. hoc Typis evulgare, cujus etiam ſpecimen impreſſum vidi: ſed conſilium ejus multis viris doctis merito improbatum, ejus progreſſum retardavit; dum multa pro arbitrio ex MS. detruncavit, & mutavit; idque cum nulla premebat neceſſitas, prout ex Catalogo ſatis magno vocabulorum per pauca Geneſeos capita, quæ ipſe mutaverat et expunxerat, (quem mihi oſtenderat Typographus) conſtat. Idem etiam ex notis ejus, quas impreſſas dedimus Tomo ult. percepi: ubi multa a codice Alexandrino diverſa inveni, ſæpe lectionem Romanam pro Alexandrina poni, & ex Romano, Veneto, Complutenſi, & Alexandrino exemplari, invicem mixtis, novam quaſi Editionem conflatam: Unde non ſine magno labore, notas ejus reviſendi onus erat impoſitum, ut codicem noſtrum ab ejus mutationibus liberarem, & unicuique Editioni, quæ ſibi propria erant, redderem. Hanc viam inire mihi non placuit; cui religio eſt, quicquam in tam celebri MS. immutare, niſi cum librarii error manifeſtus poſtulabat. Integrum itaque hic exhibemus MS. non mutatum, nec mutilatum, vel interpolatum; omnia Lectoris docti & pii judicio ſubjicientes. Quæ autem contra hoc exemplar, inter alia objicit vir Rev. quæſtione ſequente, in reſponſione ad ea, quæ ab ipſo aliiſque adferuntur, ut probent, veram LXX Verſionem hodie non extare, diſcutiemus.

34. Tandem ad quæſtiones maximi momenti deventum eſt, ad quas omnia hactenus dicta referenda ſunt, ſcil. de ſinceritate hujus Verſionis, An quæ hodie extat, vera & genuina ſit Sept. Verſio, quæ apud Judæos ante Chriſtum, ab Apoſtolis & Eccleſia Chriſtiana poſt Chriſtum in uſu fuit; quæque apud Veteres tantopere celebrata erat: Et de ejus auctoritate, An divina & Authentica ſit, ut quidam; an nullius plane auctoritatis, ut alii Neoterici ſtatuunt? Has enim quæſtiones pervicacia quorundam recentiorum, & partium ſtudium, nobis peperit. De prima primum dicendum, de qua hæc præfari libet: Hic non quæri, An LXX ſolum Pentateuchum, an omnes libros Vet. Teſt. verterint: (de hoc enim ſupra egimus, Paragr. 11. ubi oſtendimus, totum Vetus Teſtam. ab ipſis converſum eſſe:) nec an alia Græca Verſio facta ſit tempore Philometoris, quæ in locum Sept. ſuccreverit: probavimus enim unicam tantum Verſionem Græcam ante Chriſti tempora notam fuiſſe, nec a Judæis vel a Chriſtianis aliam agnoſci; ſed an illa, quam Judæi variis ſeculis ante Chriſtum in Synagogis prælegerunt, quam Apoſtoli & Evangeliſtæ in ſcriptis & ſermonibus ſuis citarunt, quamque Eccleſiæ Chriſtianæ reliquerunt; quæque apud Veteres in tanto honore fuit; adhuc ſuperſtes ſit, ita ut vera & genuina ejus exemplaria habeamus. Hoc enim ſi probatum dabimus, fruſtra ſe torquent Neoterici, ut probent non Philadelphi, ſed Philometoris tempore confectam fuiſſe; nec omnes libros LXX vertiſſe, ſed tantum 5 libros Moſis. Hæc enim, licet falſiſſima eſſe ſupra, ni fallor, demonſtratum ſit, nec veritati vel auctoritati hodiernorum codicum quicquam derogant. Unde nobis perinde erit, quid de his ſtatuant, modo quæſtionem propoſitam probemus. Nec negamus, codices Græcos hodiernos ſuos nævos, & mendas habere; &, pro omnium librorum antiquorum fato, ſordes quaſdam contraxiſſe, per frequentes deſcriptiones, & exemplarium per totum orbem diſperſionem, jam per annos fere bis mille, a quo primum facta eſt hæc Verſio. Fatetur enim Nobilius, nobilis ille hujus Verſionis Scholiaſtes, ejuſque defenſor ſtrenuus, Præf. ad Edit. Lat. Rom. quod *poſt Hieronymi ætatem, librariorum primum, deinde Typographorum inſcitia & impudentia, confuſis variis interpretationibus alienoque loco poſitis, membriſque laceratis, & luxatis, dictionibus ſæpe contaminatis, liber ille, qui naſcenti Eccleſiæ bonæ obſtetricis, creſcenti nutricis officium præſtiterat, non ſolum exiguo cum fructu, ſed cum magno dolore legebatur.* Etiam & hoc monendum, demonſtrationes Mathematicas non expectandas eſſe, quæ in rebus hujuſmodi haberi non poſſunt; ſed quæ ex probatis cujuſque ſeculi ſcriptoribus, & antiquorum exemplarium cum hodiernis collatione; Eccleſiæ etiam Judaicæ & Chriſtianæ conſenſu & praxi, &c. petuntur. Denique & hoc præfandum, licet onus probandi nobis non incumbat, cum Verſio hæc apud Judæos ante Chriſtum, & a temporibus Chriſti in uſu continuo, Eccleſiæ præſertim Græcæ, ſemper fuerit, & adhuc ſit, & in poſſeſione ſuæ auctoritatis poſita, ſub nomine LXX Seniorum; unde ad eos, qui contrarium affirmant, probandi munus pertinet: tamen ex abundanti ea proferemus argumenta, quæ non niſi pertinacem in aſſenſum trahere poſſunt.

36. De hac quæſtione, quæ ſeculis ſuperioribus erat ignota, recentiores acriter contendunt. Poſtquam enim Concilium Trident. Vulgatam Latinam pro Authentica habendam declaraſſet, hinc quidam Eccleſiæ Romanæ Doctores, licet contra mentem Concilii, contra omnes alias Verſiones, præcipue contra Græcam, quæ cum Latina contendere videtur, inſurgunt; cum illa in Oriente, ut hæc in Occidente, in uſu communi ſemper fuerit, adhucque ſit: nec tantum contra Verſiones, ſed contra ipſos fontes, & textus Originales, calamos ſtrinxerunt. Alii e contra extrema ſectantes ex imbecillitate humana, non tantum Vulgatam Latinam, ſed & omnes Verſiones antiquas; & inter reliquas, Græcam, utpote omnium antiquiſſimam, (quam eo nomine odio proſequuntur) rejiciunt, & ſolos textus Originales, prout hodie extant, unice venerantur. Inde apud utroſque ſunt, qui Græcam hodiernam explodunt, & ita corruptam, & interpolatam eſſe clamitant, ut eadem cum illa, quæ apud antiquos olim in uſu fuerat, dici non mereatur. Contra plerique viri graves & docti, qui in hac arena ſudarunt, & partium ſtudiis non abrepti nudam veritatem quærunt, ut aliam non agnoſcunt præter illam Sept. ante Verſionem Aquilæ; ita illam, ſæpius ab Origene, Euſebio, Luciano & Heſychio emendatam & repurgatam, adhuc extare ſentiunt, eandemque plane eſſe hodiernam cum illa apud Veteres celebrata: & licet, pro fato omnium librorum, ut ſupra diximus, multa paſſa ſit a librariis, & injuria temporum: hæc tamen tanti non eſſe, quin vera, & genuina adhuc ſit, & haberi debeat, Verſio illa quæ hodie extat. Quod rationibus ſequentibus ſtabiliri exiſtimant.

37. Primo, habemus teſtimonium Judæorum generale, apud quos hæc Verſio publice in Synagogis, & privatim a pleriſque lecta & recepta fuit per tria fere ſecula ante Chriſtum, & poſt Chriſtum ad tempora poſt-Talmudica ſcil. poſt Juſtiniani tempora: quod ſupra oſtendim' ex Ariſtæa, Joſepho, Philone. Talmude, & Rabbinis, & ex ſcriptoribus Chriſtianis omni exceptione majorib'. Eandem vero fuiſſe ipſorum Verſionem cum noſtra hodierna, inde conſtat, quod primi Chriſtiani a Judæis Helleniſtis Verſionem ſuam Græcam acceperunt; quam ad noſtra tempora ſucceſſive continuatam fuiſſe, præſertim in Eccleſia Græca, ſtatim probabimus: unde una eademq; opera probabitur, eandem cum hodierna fuiſſe illam Chriſtianæ Eccleſiæ primævæ, & Judæorum Verſionem. Præter hoc argumentū,

quo firmius in hac materia dari non poteſt, idem oſtendi poteſt ex ſcriptoribus Judaicis, præcipue ex fide dignioribus, qui Scripturæ teſtimonia in ſcriptis ſuis ex Verſione LXX ſui temporis citant, quæ cum hodierna Græca exacte congruunt. Hoc de Joſepho & Philone apud omnes conſtat; qui teſtimonia Scripturæ ubique ſecundum Verſionem Græcam hodiernam proferunt, etiam in iis locis, ubi LXX Verſio ab Hebræo diſcrepare videtur. Conſulat quis Philonem, verbi gratia, libro Leg. Allegoriarum, & videbit citata loca cum Verſione Græca convenire, cum ab Hebræo differunt: ut Gen. 2. 2. legit Philo, *die ſexto*, ut & LXX. cum in Hebr. ſit, *die ſeptimo*. Idem obſervare licet, cap. 2. 3. 4. cap. 3. 15. & locis aliis innumeris. Unde & Rever. Uſſerius. Syntag. c. 3. p. 25. fatetur, Philonem Alexandrinum, eo quod communi Helleniſtarum uſu hæc Verſio recepta ſit, in Pentateuchi explicatione ſemper illa uſum eſſe.

38. Secundo, idem probatur ex locis V. Teſt. quæ ab Apoſtolis & Evangeliſtis proferuntur plerumque ex LXX, etiam cum LXX & textus Heb. non videntur convenire. Interdum quidem, licet raro, textum Hebræum ſequuntur, ne Verſionem Sept. Authenticam facere viderentur, vel Hebræo præferre; aliquando ſenſum verborum, non ipſa verba, vel ſecundum Hebræum vel Græcum referunt: In pleriſque tamen Verſionem LXX ſequuntur, & in omnibus iſtis locis verba ab ipſis prolata cum noſtris exemplaribus congruunt. Unde Auguſt. Epiſt. ad Hieronym. inquit, *Non parvum pondus habet illa* (Verſio Græca) *quæ ſic meruit defamari, & qua uſos Apoſtolos non tantum res ipſa indicat, ſed etiam te atteſtatum eſſe memini.* Ex locis multis pauca ſeligemus, ubi ſequuntur Græcam τῶν ο', etiam cum aliter in Hebr. legitur. Luc. 3. 36. in genealogia Chriſti numeratur Cainan ſecundum Sept. Gen. 11. 12. At in codicibus Hebræis, iſtius Cainanis nulla eſt mentio: In codicibus tamen hodiernis Græcis legitur. Act. 7. 14. dicit S. Stephanus, Jacobi familiam, quæ cum ipſo in Ægyptum deſcendit, fuiſſe 75 animarum: ſic etiam legunt codices noſtri Græci cum antiquis, Gen. 46. 28. At in codicibus Hebræis dicuntur fuiſſe tantum 70. Eodem cap. Act. ſcil. 7. v. 43 ἀνελάβετε τὴν σκηνὴν τοῦ Μολὸχ, *tabernaculum Moloch*: ſic codices Græci hodierni. Hebr. tamen Amos. 5. 26 legit, *tabernaculum* מלככם *Regis veſtri*. Sic Ro. 10. 18. citat Apoſt. locum ex Pſal. 19. 5. *In omnem terram exivit* φθόγγος αὐτῶν, *vox eorum*: Sic Apoſtolus, ſic omnes noſtri codices. At Hebraice legitur קום *linea eorum*. Heb. 11. 21. *adoravit Jacob* ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ, *ſuper ſummitatem baculi ſui*: & ſic legunt codices hodierni. At in Heb. Gen. 37. 31. legitur, ſecundum punctationem hodiernam, *in caput lecti*: differentia enim lectionis eſt tantum in punctis, ut ſupra notavimus. Rom. 15. 12. citat Apoſtolus locum ex Eſa. 11. 10. ubi verba ſecundum LXX, & noſtros codices ita redduntur; *Erit radix Jeſſe, qui ſtat in ſignum populorum, & qui exſurget regere gentes: in eum gentes ſperabunt.* At ſecundum textum Hebr. eſt; *In illa die radix Jeſſe, qui ſtat in ſignum populorum: ipſum gentes deprecabuntur.* Luc. 3. 6. citat Evangeliſta, ex Eſaia 40. 5. *Videbit omnis caro Salutare Dei*: ſic habent etiam noſtri codices. At in Heb. eſt, *Videbit omnis caro, quod os Dei locutum eſt.* Idem videre eſt in Rom. 9. ult. collato cum Eſa. 28. 16. Heb. 10. 5. citato ex Pſal. 39. 7. aliiſque locis: ubi quæ ab Apoſtolis verba proferuntur, eadem reperiuntur in codicibus Græcis, licet verba aliud ſonare videantur in textu Hebræo. In multis aliis etiam locis conveniunt verba Apoſtolorum cum Græcis codicibus hodiernis, ubi etiam textus Hebr. conſentit. Ut hujus argumenti vim eludant, hoc effugium excogitarunt quidam, quod plane miſerum eſt, & deſperatæ cauſæ indicium; quod Apoſtoli & Evangeliſtæ loca illa, quæ citarunt, de novo interpretati ſunt, prout Sp. S. illis ſuggerebat, quæ poſtea per ſcribas & alios, ita deſcripta ſunt & immutata in omnibus Græcis exemplaribus, ut hoc modo exemplaria Græca τῶν ο' concordarent cum Evangeliſtis: ſic Apoſtoli Interpretum veſtigiis non inhærebant, ſed exemplaria Græca ex Apoſtolorum ſcriptis mutata ſunt. At hujus commenti vanitatem oſtendunt, quod non in omnibus locis, ſed in quibuſdam tantum hæc mutatio facta ſit, cum eadem eſſet cauſa, ut ita fieret in omnibus: & plane incredibile eſt, omnes Græcos codices per totum orbem, qui vel in Judæorum, vel Chriſtianorum manibus eſſent, tali alicui codici conformes ſubito factos fuiſſe: nam ſi fingamus, Chriſtianos, codices ſuos omnes Apoſtolorum verbis conformes reddidiſſe, anne Judæi etiam ſuos mutare vellent? Imo hoc Chriſtianis exprobraſſent, quod Verſionem LXX falſaſſent, cum contra eos diſputantes loca ex Verſione LXX attuliſſent: aliter enim in ſuis codicibus legerunt. Denique, cur nemo Veterum de hac mutatione locorum quidquam ſcripſerit, ſed omnes de eo altum ſilent? Imo plane contrarium affirmant, cum omnes uno ore fateantur, Apoſtolos ex Tranſlatione Sept. teſtimonia protuliſſe. Hoc itaque, ut febricitantis ſomnium, merito rejicimus; certumque manet, ſacros N. Fœderis ſcriptores, teſtimonia, ut plurimum, Vet. Teſt. ſecundum LXX Verſionem citaſſe: quæ cum ita in codicibus hodiernis reperiuntur, prout illi citarunt, argumentum invictum præbent pro veritate & ſinceritate noſtrorum codicum.

39. Ex dictis plane refelluntur duæ Hieronymi aſſertiones. Primo, negavit Verſionem τῶν ο' ab Apoſtolis unquam in ſuis ſcriptis citari. At cum locis clariſſimis ab Auguſtino allatis, contrarium fateri coactus eſſet; affirmavit, hoc tantum ab iis fieri, cum Verſio Sept. cum Hebræo conveniebat, non ubi diſcrepabant. Epiſt. 101. ad Pammach. lib. 15. Comment. in Eſaiam. & in Malach. 1. & Epiſt. ad Algaz. q. 2. At hoc etiam a vero abſonum eſſe, ex locis a nobis jam allatis luce clarius probatur. Interdum quidem citantur loca, quæ nec in Heb. nec in Græc. inveniuntur: ſed alluſione quadam ſenſus utcunque retinetur, ut Matt. 5. 33. ex Lev. 19. 22. & Matt. 10. 35. 36. ex Mich. 7. 6. &c. Interdum etiam, uti diximus, relictis LXX, ne Verſionem eorum Authenticam facere viderentur; vel quia textus Hebr. ſenſum habet meliorem, hunc ſecuti ſunt; ut Joh. 19. 37. ex Zach. 12. 10. Matth. 2. 15. ex Hoſ. 11. 1. aliiſque locis pauciſſimis. Plerumque tamen ad LXX reſpiciunt, non ad textum Hebræum, ut in locis ſupra allatis, innumeriſque aliis patet. Profert quidem Hieron. Præf. in Pent. & in Joſ. & in Paralip. quinque loca ab Evangeliſtis & Apoſtolis citata, quæ in LXX non extant, ſed in Hebr. inveniuntur, quæ vehementer pro more urget, ſcil. *Ex Ægypto vocavi filium meum.* Et, *Quoniam Nazaræus vocabitur.* Et, *Videbunt, quem confixerunt.* Et, *Flumina de ventre ejus fluent aquæ vivæ.* Et, *Quæ nec oculus vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis aſcenderunt &c.* Quibus reſponderi poteſt, excepto primo, & fortaſſe tertio, reliqua nec in Hebræo, nec in Græco, quoad verba reperiri. In primo vero, eſt tantum unius literulæ differentia, cum LXX legerint בניו *filios ejus*; Evangeliſta, בני *filium meum*. In tertio, codices Græci variarunt; alii enim legunt ὠρχήσαντο, *ſaltaverunt*, alii (ut ex Nobilii notis in Zach. 12. conſtat) legunt ἐξεκέντησαν, *compunxerunt*, ut eſt in Hebræo. Sic videmus, hanc Hieronymi jactantiam in fumos abire. Secundo, affirmavit Hieronym. de Epiſtola ad Hebræos, dubitaſſe veteres, quia loca in ea adducuntur juxta LXX, non ſecundum Hebræum. At hoc ejuſdem commatis eſt cum priori. Nam de hac Epiſtola nunquam dubitarunt Græci, inter Latinos pauci: & qui dubitarunt, non hac de cauſa dubios fuiſſe liquet, quia teſtimoniis ex Græco utitur; (hoc enim nullus affirmat;) ſed quia cap. 6. & 10. Novati erroribus patrocinari videtur. Deinde, qui fieri poſſit, ut huic Epiſtolæ contradicerent, quia teſtimoniis ex Græca τῶν ο', utatur; cum Eccleſiæ Orientales, Occidentales, Græcæ, Latinæ, Græca τῶν ο', vel ex ea expreſſis Verſionib', tunc temporis ubiq; uſæ ſint.

40. Tertio, poſt Apoſtolorum tempora, Eccleſia Chriſtiana, ejuſque præcipui Doctores, apud quos Verſio LXX in magno honore fuit; hanc publice in Eccleſiis, vel ex ea factas Verſiones (ſola excepta Syriaca prima) legerunt, populo expoſuerunt, in hanc commentati ſunt, ex hac exorientes hæreſes & errores jugularunt, eamque ſcriptis ſuis ubique illuſtrarunt: imo, ut olim S. Auguſt. an alia eſſet præter Græcam, quidam ignorabant. Eandem vero fuiſſe cum hac noſtra, unicuique plane conſtabit, ſi quis Editionem Venetam, & quæ ex ea expreſſæ ſunt, (exceptis quibuſdam, de quibus ſupra,) maxime vero Romanam, vel noſtram Alexandrinam, cum veterum ſcriptis confert. Commentarios ediderunt Hilarius, Ambroſ. Auguſt. in Pſalmos, Cyrillus & Procopius in Eſaiam, Origenes & Ambroſ. in Prophetas majores; Cyrillus in Geneſin, Leviticum, & Prophetas majores, & quod nuper prodiit, in minores; Hieronymus in omnes Prophetas; Chryſoſt. & Theodoretus in totum fere Vet. Teſt. vel in partem ejus majorem. Jam ſi quis horum commentarios cum Editionibus prædictis confert, experietur in locis quæ primo occurrunt, & ſtatim deprehendet, textum Græcum hodiernum eundem eſſe cum eo, quem antiqui iſti ſcriptores ubique illuſtrarunt: quædam hic illic diſcrepantia inveniet, ut in omnibus ſcriptis antiquis; ſed quæ ne centeſimam partem conficiunt eorum, in quibus conveniunt. Præter Commentarios, etiam in Veterum ſcriptis ubique textus quidam citantur, quos aliquando (longiores præſertim) ad verbum exprimunt, aliquando memoriter citant. Hos cum dictis Editionibus ſi quis contulerit, magnam fere ſemper conſenſionem inveniet: quod ut in vetuſtiſſimis Eccleſiæ ſcriptoribus, Ignatio, Juſtino, Irenæo, Tertulliano, &c. ubique eſt videre; ita in illo qui omnes hos præceſſit Clemente Romano, Apoſtolorum Petri ac Pauli diſcipulo: cujus Epiſtolam ad Corinthios, e tenebris, ubi ſupra mille annos delituerat, eruit, & ex MS. noſtro Alexandrino in lucem produxit Patric. Junius. In hac Epiſtola multa ex Vet. Teſt. citantur, ut initio Epiſtolæ, verſus 6. ex Gen. 4. in quibus hæc verba Cain ad Abelem, *Egrediamur foras*, extant: & alibi loca plura adducit ex Verſione pura τῶν ο', ut annotavit Clariſſ. Grotius Epiſt. ad Gallos 105. quæque cum noſtris Editionibus mire conveniunt. Ubi autem memoriter tantum verba refert, vel plura loca in unum coacervat, (quod & Apoſtolis frequens erat,) ſenſum potius, quam verba reſpiciens; apertum eſt, haud aliam Verſionem, quam illam LXX uſum fuiſſe; non vero ſecundum textum Hebræum allegaſſe; & quod verborum ſenſus cum noſtris codicibus conſentit.

12. Quarto, Idem clare probatur ex variis locis, quæ commemorant antiqui Eccleſiæ Patres apud LXX abfuiſſe, & in Hebræo adfuiſſe, quæ aſteriſco notarunt; vel in textu Græco redundaſſe, & in Hebræo abeſſe, quæ obelo notarunt; vel alio ordine poni, quam in codicibus Hebræis. Sic Joſ. 20. tres verſus in antiquis Editionib' Græcis defuiſſe, ex antiquis Græcorum commentaris liquet, (ut obſervat Nobilius in notis,) licet in Hebræo extarent. At abſunt iidem in Editione Veneta, Romana, Alexandrina. In Hierem. 17. initio, notavit Hier. quatuor verſus in textu LXX abfuiſſe, quæ & abſunt in Edit. Rom. Aldina, & noſtra. Eſa. 1. 4. aberant hæc verba, *Abalienati ſunt retrorſum*, teſtibus Hieron. & Baſil. vel (quod idem eſt) ſub aſteriſco notata erant: quæ verba etiam in Editionibus noſtris abſunt. Sic Eſ. 2. verſum 22. abeſſe notarunt Hieron. Baſil. Cyrill. Eſa. 6. v. 13. aberat, et cap. 9. v. 6. cap. 10. 4. c. 14. 1. c. 23. 7, 13. cap. 4. 7, 8. vel toti, vel quædam eorum particulæ ab antiquis notantur cum aſteriſco; eo quod aberant a Græca τῶν ο'. Eadem vero verba in noſtris codicibus plerumque exulant. Multa talia ubique occurrunt apud Nobilium. Secundo, multa a Veteribus obelo erant notata, quæ in LXX extabant, ſed in Heb. deerant. Talia multa diligenter collegit D. Morinus, exerc. Bibl. 9. c. 2. Joſ. 15. 60. annumerantur urbes 11. quæ, teſte Hieron. in Mich. 11. non reperiuntur in Hebræo: at omnes recenſentur in Edit. Romana, Veneta, Alexandrina; etiam & Baſileenſ. Argentor. & Francofurt. quamvis hujus auctor multa addidit, & varia expunxit, ut textui Hebræo conformem redderet. Loca iſtiuſmodi multa notantur a Veteribus. Joſ. c. ult. Deut. 32. 43. Prov. 9. 2 Reg. cap. ult. ad finem. 3 Reg. c. 8. 53. Eze. 17. 23. aliaque plurima: ubi verſus unus, vel plures, vel unius particulæ quædam a Juſtino, Hilario, Epiphanio, Theodoreto, Procopio, aliiſque deeſſe dicuntur: quæ omnia in Editionibus hodiernis deſunt. Tertio multa ſunt capita, verſuſque varii qui tranſponuntur, hoc eſt, aliter ponuntur in Græca LXX Editione, quam in Hebræo: quas tranſpoſitiones obſervarunt Veteres in codicibus ſuis fuiſſe. Sic Exod. cap. 36. 37, 38, 39. omnia varie tranſpoſita olim fuerunt, quæ eodem modo tranſpoſita ſunt in noſtris codicibus. 3 Reg. cap. 3. 4, 5. varie tranſponuntur. Sic in Jer. a cap. 25. ad finem libri, omnia aliter ponuntur. Plures tales tranſpoſitiones in Proverbiis, libris Regum, Eccleſiaſtico, &c. olim fuiſſe, oſtendunt notæ Nobilii, & obſervarunt Orig. Epiſt. ad Jul. Afric. Olympiodorus, Theodoret. Procopius Gazæus, & alii: ita etiam hodie eſſe in Editionibus dictis, Veneta, Rom. Alex. ex locorum inſpectione patet. Ita ut ex iis, quæ vel abeſſe vel adeſſe, vel alio loco & ordine diſponi, notarunt Veteres in ſui temporibus codicibus Græcis, cum eadem plane in noſtris codicibus inveniantur; quis niſi vertigine abreptus negabit, Verſionem hodiernam eandem cum illa Antiquorum eſſe? Si quis autē quærat, unde iſta capitum ac verſuum tranſpoſitio originē duxerit: Reſp. ſive ex ſchedarum confuſione, antequam compactæ fuerint, ut ſuſpicatur D. Capellus; ſive ex ſciolorum audacia, qui ordinem meliorem introducere vellent; ſive alia de cauſa evenerit; hoc nihil contra Verſionem τῶν ο' facit: cum eadem poſſit eſſe Verſio, licet capitum & ſententiarum ordo permutetur; nec a ſitu in codice Sacro pendet Verbi divini auctoritas, ſed a Dei ipſius infallibili veracitate, & ſupremo imperio. Sic, ſive Prophetæ majores, ut hodie; ſive minores, ut olim, primo loco ponantur; eadem eſt utrorumque auctoritas. Sic in N. Teſt. ordo Evangeliſtarum, Actuum, & Epiſtolarum hodiernus multum differt ab illo, quem in multis antiquis MSS. codicibus invenimus: hoc tamen earum auctoritati non derogat. *Non enim curæ erat Prophetis, tempora conſervare, quæ hiſtoriæ leges deſiderant*: ut olim Hieron. in cap. 25. Hierem. Judæi etiam hodie ordinem librorum V. Teſt. diverſum habent

ab eo, quem tam Græci, quam Latini habent codices, omneſque Verſiones hodiernæ in linguis vernaculis.

42. Quinto, Ex antiquis libris MSS. quorum quidam nuper in lucem editi, Verſionem illam Veterem τῶν ο' adhuc extare, clariſſime oſtenditur. De codice Vaticano & noſtro Alex. non opus eſt plura addere iis, quæ antea dicta ſunt. Hi enim cum Hieronym. vel Origenis fere tempora attingunt, palam teſtantur, Verſionem Græcam, quam his temporibus Eccleſia ſecuta eſt, eandem cum hodierna eſſe. Præter hæc, alia omnia, quæ hodie reperiuntur, vetuſta monumenta idem demonſtrant. 1. Codex Cottonianus exhibet Geneſis Verſionem Græcam, cujus pleraque capita ad Gen. 47. cum Editione Romana collata, in Tomo noſtro ſexto habentur. Liber hic MS. eſt longe vetuſtiſſimus, Vaticano, & Alexandrino antiquior: quem ſæpius audivi Rev. Uſſer. affirmantem, *eſſe omnium totius orbis antiquiſſimum*, quantum conjicere poſſet. Si vero cuiquam placuerit Variantes Lectiones iſtius codicis, quas notavimus, perlegere; perſpiciet plane, eandem cum hodierna Verſionem illam fuiſſe; nec in rebus alicujus momenti diſcrepare: & varietates paucas eſſe, quales in omnibus libris, ſi cum antiquis exemplaribus conferantur, inveniuntur. 2. Teſtatur Doctiſs. Maſius, Præf. in Joſ. ſe habuiſſe Syriaca exemplaria antiqua ſupra mille annos abhinc *conſcripta Alexandriæ. viz. anno ab Alex. Mag.* 927. hoc eſt, ante annos 1000. ſecundum æram Chriſtianam: *qui ad verbum converſa erant ex Græco exemplari, quod manu Euſebii ad Origenis libros, quo in Eccleſiæ Cæſarienſis Bibliotheca aſſervabantur, emendatum erat; cum ei ad hanc rem adjutor fuiſſet ſuus Pamphilus.* In his libris Syriacis, cum omnes ubique notæ, (aſteriſci, obeli, lemniſci, & hypolemniſci,) ſumma cura, & incredibili diligentia appoſitæ fuerint; ſine magno labore, & nullo errore deprehendi judicarique poterant, eæ, quas modo dicebam, additiones. Libros habuit præter Joſuam, ut ipſe refert, Judicũ, Regum, Chronicorum, Eſdræ, Eſtheris, Judith, Tobiæ, & partem Deuteron. Ex hoc codice Syriaco, qui ipſiſſima Origenis Hexapla referebat, librum Joſuæ edidit Maſius, & aſteriſcos omnes atque obelos, lemniſcos etiam & hypolemniſcos appoſuit, (quos in Tomo noſtro ultimo Lector inveniet,) & omnia quam accuratiſſime correxit; ut, demptis aſteriſcis, Verſionem Græcam puram, quæ in Hexaplis extabat, exacte repræſentaret. 3. Extat in Bibliotheca publica Cantab. vetuſtiſſimum exemplar Chronicorum, quod ex Græcia cum aliis multis ſelectis libris Græcis olim allatum erat, per Theodorum, Archiepiſcopum Cantuarienſem, qui ſedem illam tenuit anno Chriſti 668. teſte Godvvino de Præſulibus Angliæ: unde conſtat ante mille annos hunc librũ ſcriptum fuiſſe. Antiquis literis deſcriptus eſt, quarum figura in quibuſdam ab hodiernis differt. Hunc codicem cum Romana collatum habeo opera generoſi ſummæq; ſpei Juvenis, D. Man, Collegii Chriſto dicati Cantab. nuper Commenſalis, qui Lectiones Variantes mihi miſit, quas in Tomum ultimum rejicimus. 4. Edidit Joh. Curterius Procopium in Eſaiam, cum ejus Verſione Latina: cui etiam addidit Eſaiæ textum ex admirandæ antiquitatis libro MS. quod olim ad Cardinalem Rupifucaldianum pertinuit, & Marchalum Renatum aliquando poſſeſſorem habuit. Liber iſte, ut refert Joh. Morinus, qui ipſum vidit, & cum aliis exemplaribus contulit, continet Prophetas, (e quibus Eſaiam publici juris fecit Curterius,) Hoſeæ quatuor priora capita cum commentariis Joh. Philippæus. Deſcriptus eſt ille codex ex Apollinarii Cœnobiarchæ codice, in quo ad finem hæc verba adjiciuntur; *Deſumptus eſt Eſaias ex Hexaplis, juxta Editiones: collatus autem cum Hexaplo alio, in quo iſta adnotantur. Accurate Editiones omnes correctæ ſunt: collatus enim cum Tetraplo Eſaias & cum Hexaplis. 'Ad hæc, ab initio etiam uſque ad viſionem Tyri, accuratius emendatus eſt: uſi enim fuimus ad finem uſque Viſionis, quæ de Tyro eſt, Tomis Origenis, in quibus Eſaiam explicat: & ſedulo advertentes, quo ſenſu ſingulas dictiones ſumpſiſſet, quantum potuimus, omne dubium ex ſenſu ipſius correximus. Præterea collata eſt etiam quæ LXX virorum eſt Editio cum iis, quæ in Eſaiam ſcripſit Euſebius, atque in quibus erat varietas ex indagato explicationis ſenſu, eam ipſi quoque correximus. —Ego Euſebius Scholia adjeci. —Pamphilus & Euſebius correxerunt.* Hic videmus Apollinarium puriſſimum textum ex Hexaplis & Tetraplis exſcripſiſſe: quæ vero ex aliis codicibus exſcripſit, in margine annotavit; obeli autem notam in honorem LXX omiſit. Notæ, quas in margine adhibuit, ſunt, aſteriſcus, lemniſcus, & hypolemniſcus, illo addito ex Hebræo, his ex variis codicibus. De quibus aliiſq; ad hoc MS. pertinentibus, vide quæ in ultimo Tomo noſtro habentur collecta a Doctiſs. viro Guilielmo Norvvich, S. T. D. nuper S. Petri Cant. Socio; qui librum cum Editione Romana contulit, obelos, omneſque varietates collegit, & quicquid in vetuſtiſſimo iſto codice obſervatu dignum eſt, non minori judicio, quam diligentia extraxit. 5. In Cardinalis Barbarini Bibliotheca Romæ, eſt aliud exemplar Prophetarum vetuſtiſſimum, ſcholiis marginalibus ex Aq. Symmacho, Theodotione, Luciano, & in Hoſ. 5. ex Verſione Quinta, item ex Heb. & Syr. ut & aliis exemplaribus LXX inſignitum. Secundum Hexapla hunc codicem correctum fuiſſe conſtat, quod in locis quibuſdam ſcriba exhibet ſpecimina quædam textus Hebræi, & Verſionum Græcarum, prout in Hexaplis diſpoſita erant, per columnas, de quibus quædã ſupra dicta ſunt. ſect. 23. Hujus exemplaris collationẽ cum Editione Romana comparavi, quam cum varietatibus in textu, & ſcholiis Marginalibus inter alia ejuſmodi in ultimo Tomo hujus operis Lectori exhibemus. Horum vetuſtiſſimorum exemplarium collationes, ſi quis cum Editionibus hodiernis, Veneta, Romana, aut Alexandrina, quorum diſcrepantiæ dicto Tomo ſexto habentur, conferre velit; inveniet inter omnes magnum conſenſum: varietates etiam pauciores & minoris momenti eſſe, quam quæ ex variis Græcis N. Teſtamenti exemplaribus congeſſimus. Adeo ut ſi quis ex iis inferre velit, non eandem eſſe Verſionem illam antiquorum cum hodierna, eadem opera etiam probabit, Evangelia, ut in hodiernis extant codicibus, non eſſe eadem cum illis, quæ ab Evangeliſtis ſcriptis tradita erant: quod qui aſſereret, helleboro opus habet. Diſcrepantiæ enim, quæ occurrunt, tales ſunt, ut pleraſque ex ſcribarum inſcitia, incuria, vel ſciolorum audacia irrepere potuiſſe, facile deprehendi poſſit.

43. Sexto, Si omnia alia argumenta deficerent, Eccleſiæ Græcæ praxis continua omnibus novandi ſtudio haud occæcatis ſatis probaret, eandem Verſionem hodie extare, quæ apud primævam Eccleſiam in uſu fuit. Cum enim ab initio naſcentis Eccleſiæ Græci aliam non agnoverint, quam illam τῶν ο', quam in Eccleſiis publice prælegerunt, populo in concionib⁹ & Homiliis expoſuerunt, ſcriptis ſuis explicarunt & illuſtrarunt; nec aliam in hunc uſque diem in cultu publico, & officiis Divinis uſurpant, (unde profitentur Eccleſiæ Romanæ Doctores, Bonfrer, Præloq. c. 16. ſect. 4. Sixt. Senenſ. Bibliothec. lib. 8. *Si reconciliatio fieret inter Eccleſiam Græcam & Romanam, haud aliam Verſionem habituros fore Græcos, quam quæ ipſis nunc in uſu eſt;*) quis imaginari poterit, Eccleſiam illam ampliſſimam, & olim florentiſſimam, quæ tot viros doctrina & ſanctitate claros peperit; Scripturam, quam ipſorum lingua ab initio habuerint, quæque in uſu quotidiano apud eos fuerit, ſartam tectam non conſervaſſe; cum Judæi Hebræum textum, Romani Latinum, Syri, Maronitæ, Syriacum, conſervaſſe videamus? Vel ſi ſordes quaſdam temporis progreſſu contraxerit, quis Eccleſiarum rectores ita incurioſos & ſtupidos crediderit, ut ex aliis antiquis exemplaribus non emaculaverint, & correxerint? Imo his rite perpenſis, liquet, moraliter (ut loquuntur Scholaſtici) vix poſſibile eſſe, Verſionem hanc periiſſe. Quinetiam, Tranſlationes omnes antiquæ inter Orientales (ubicunque Chriſtus Eccleſiam ſibi collegit,) quæque ex Græca τῶν ο' expreſſæ ſunt (excepta Syriaca prima) Græcam illam adhuc extare, clare teſtantur: omnes enim cum Græca hodierna conſpirare, ex collatione quiſque perſpicere poteſt. Hoc ex his Verſionibus, earumque partibus, quæ ad manus noſtras pervenerunt, & in Bibliis hiſce imprimuntur, Arabica (exceptis libris quibuſdam) & Æthiopica, eſt videre: diſcrepantias vero, quæ occurrunt, vix ullius eſſe momenti. Reliquas etiam, quæ adhuc ineditæ, ſcil. Syriacã illam ſecundam, (de qua Syrus Scholiaſtes,) Armenorum a Chryſoſtomo, vel a Georgio Patriarcha eorum, Gothorum ab Ulphila, Dalmatarum ab Hieronymo factas, ex eodem fonte τῶν ο' profluxiſſe, plerique ſentiunt: cumque tot Græcæ Verſionis propagines ubique terrarum extent; quis credet ipſorum radicem exaruiſſe: vel tot ſcaturigines orbem terrarum irrigare, fontem vero nullibi reperiri poſſe?

44. Tandem adducere poſſumus Adverſariorum præcipuorum teſtimonia, qui fatentur Verſionem illam, quam poſt quartum Philometoris natam arbitrantur, quamque Apoſtoli citarunt, adhuc manere: licet Vulgatam & corruptam eſſe clamitent. Sic enim Vir magnus, de quo ſupra, (qui inſtar multorum eſſe poſſit, cum omnes, qui LXX Verſionem oppugnarunt, eruditione multiplici longe ſuperet,) Cap. 3. p. 21. ſcribit, *Stante adhuc Alexandrina Ptolemæi Philadelphi Bibliotheca, in qua accurata illa Pentateuchi Interpretatio aſſervabatur, etiam perturbatam illam, quam hodie habemus, Legis Moſaicæ Verſionem in manibus hominum fuiſſe, Demetrii illa annorum mundi Chronologia manifeſte demonſtrat. Neque Legis ſolum, ſed & Prophetarum ex Hebraico factam Verſionem tunc extitiſſe, in Eccleſiaſtici ſui Prologo Jeſus Siracides indicat.* Et cap. eodem, pag. 25. *Chriſti poſtremis & Apoſtolorum primis temporibus ſcribens Alexandrinus Philo, quod communi Helleniſtarum uſu eadem tum quoque eſſet recepta, in Pentateuchi explicatione ſemper illa eſt uſus. —Et ob eandem cauſam Apoſtoli & Evangeliſtæ, in citandis Veteris Scripturæ teſtimoniis frequenter, in ſermonis vero genere paſſim hanc ſequuntur.* Idem etiam paulo ante, de Hieronymo affirmat; *Inde* (ait) *Hieronymus, quod in Eccleſiis eam Editionem obtinuiſſe videret, in Scripturarum citatione & ipſe ea eſt uſus.* Hic videmus, Editionem illam Græcam, quam hodie habemus, fuiſſe in hominum manibus ante Chriſtum natum; eadem Philonem uſum eſſe; imo Apoſtolos & Evangeliſtas in citandis Vet. Scripturæ teſtimoniis frequenter, & in ſermonis genere paſſim hanc ſequutos; eandem Hieronymum uſurpaſſe: quod nobis ſufficit ad probandam concluſionem noſtram. Quod enim perturbatam & corruptam illam fuiſſe dicit, in reſponſionibus ad ſequentes objectiones examinabimus.

45. Ad argumenta contraria, quæ a quibuſdam adferuntur, jam deventum eſt. Primum & præcipuum, quo innituntur, eſt, quod locis innumeris Græca hodierna Verſio a textu Hebræo diſcrepet, ut conferenti ubique patet; cum tamen Ariſtæus ſcripſerit, *admirabilem rerum & verborum conſenſum fuiſſe inter Verſionem Græcam, & libros Hebræos*: & Philo lib. 2. de Vit. Moſ. cujus verba ſupra retulimus, ſcribat, *Græca* Hebræis (vel, ut ille loquitur, *Chaldaicis*,) *exacte reſpondiſſe*: nec tantum verba, ſed & integri verſus & periodi, adduntur in LXX, quæ non ſunt in Hebr. vel deficiunt in LXX, quæ ſunt in Hebr.

46. Ad hoc, quod palmarium eſt ipſorum Argumentum, reſpondemus. Primo, licet in multis diſcrepet Verſio Græca ab Hebræo; hoc diſcrimen tamen eſſe in rebus parvi momenti. Fatentur enim adverſæ ſententiæ patroni, ita omnia diſpoſuiſſe divinam providentiam, ut omnia ſalutaria dogmata, quæque fidem & mores ſpectant, in hac Verſione ſarta tecta conſerventur, nec quicquam continere iis contrarium, teſte Rev. Uſſer. Epiſt. ad Lud. Capell. Hoc vero ſatis eſt, ut Verſio aliqua dicatur Authentica juxta quoſdam Romano-Catholicos, Bonfrer. Serarium, & alios: quorum ſententiæ licet non aſſentior; contra eos tamen eſt argumentum ad hominem, qui hoc argumento contra Verſionem Græcam uti non poſſunt. Secundo, negandum, LXX ad verbum vertiſſe: nam ad ſenſum plerumque reſpexerunt magis, quam ad verba: unde Paraphraſtas ſæpius agunt, ut ſupra demonſtravimus. Apoſtoli ſæpe etiam, dum loca ex LXX allegant, Paraphraſtas agunt; quædam addendo explicationis gratia; quædam detrahendo, ubi ſenſus plenus eſſet ſine illis. Hoc modo Interpretes, ſenſu non mutato, verba ſæpius mutarunt, & aliquid explicationis gratia addiderunt: ut Eſa. 50. 6. Hebræus habet, *Corpus meum dedi percutientibus, & genas meas vellentibus*: Sept. vero clarius (quaſi de Chriſto) explicant, *Dorſum meum dedi ad flagella, & genas meas ad alapas*. Eſa. 65. 2. Ex Hebr. reddit Hieronymus, *Expandi manus meas tota die ad populum incredulum*: Sept. reddunt, *incredulum & contradicentem*, prout & Apoſt. Rom. 10. ult. Philo itaque & Ariſtæas non ſunt aliter intelligendi, quam eos ita interpretatos eſſe, ut rebus verba optime congruerent: quod evidenter de Philone conſtat, qui ubique Scripturam allegat ſecundum Verſionem Græcam, prout eam hodie habemus: nec aliam tamen Verſionem agnovit, quam illam, quæ ſuo tempore vigebat τῶν ο'. Tertio, in multis videri LXX a textu Hebræo differre, cum tamen optime conveniant: ita ut nec ad Variam Lectionem in Textu Hebræo, nec ad errorem in LXX neceſſario recurrendum ſit. Sæpe enim vox Hebræa varias habet ſignificationes, quarum unam ſecuti ſunt Rabbini, Hieronym. & alii Interpretes; aliam Septuaginta. Unde (ut obſervat vir Doctus) *Neoterici, qui Verſionem LXX magno ſupercilio deſpiciunt, cum ex ſolis Rabbinis & eorum Lexicis parum fidelibus, dictionum Hebraicarum ſenſum emendicant; haud mirum eſt, ſignificationem genuinam ipſis videri alienam.* Ut cum verba Gen. 4. 9. *Ad prædam aſcendiſti, fili mi*; Sept. reddunt, *Ex germine aſcendiſti*. Quia vox טרף tam *germen*, quam *prædam* ſignificat. Sic Numer. 21. 1. vox נגב ab Hieronymo redditur *meridies*, a LXX *deſertum*: utraſque enim ſignificationes complectitur. Hoc in aliis locis (ſpeciminis ergo) egregie oſtendit D. Pocockius in Portæ Moſis Append. cap. 1, 2, 3. &c. ubi pluribus demonſtrat, *Verba quædam Hebraica, (quæ unam tantum ſignificationem vulgo putantur habere, eo quod in Bibliis ſolis habemus reliquias Linguæ Hebraicæ,) aliam poſſe ſignificationem habere,* prout *LXX reddiderunt: quæ non tantum ex textu Hebræo & loci circumſtantiis erui poteſt, ſed & ex Verſionibus antiquis, (quarum auctores vixerunt temporibus, quibus Judæorum res & lingua magis florerent, & facilius hæc addiſceretur,) quales præcipue Græca LXX, & Chaldaica; & ex Rabbinis, qui in hac lingua, quam a teneris unguiculis ſtatim addiſcunt, exercitatiſſimi ſunt: & quod ad verba attinet, non parum iis tribuunt Chriſtianorum cordatiores; & tandem ex vicinarum linguarum collatione, Syriaca, Chaldaica, & Arabica.* Hinc Jer. 31. 32. בעלתי *Baalti* non neceſſario per *dominatus ſum, vel maritus fui*, ſed commode per ἠμέλησα, *neglexi, deſpexi*, verti poſſe oſtendit, prout verterunt LXX. Eſa. 28. 16. לא יחיש *non feſtinet*, verti poſſe cum LXX μὴ καταισχυνθῇ, *non pudefiet*. Non aliter itaque legerunt LXX, quam nos hodie: ſed aliter reddiderunt, quam recentiores, cum varias ſignificationes ambitu ſuo idem verbum comprehendat. Sic in loco celebri, Pſal. 19. 5. *In omnem terram exivit* קום Kavam, *linea eorum*, quod vertunt LXX φθόγγος αὐτῶν, *ſonus eorum*, (unde ſuſpicantur multi olim in textu Hebr. lectum fuiſſe קולם *vox eorum*;) oſtendit ille ex Arab. voce קו aliud ſignificatum, licet minus notum, convenire, ſcil. tam *clamoris*, quam *lineæ vel amuſſis*: unde recte verti poſſit cum LXX, *vox eorum*. Hæc inter alia profert vir ille doctiſſ. quam viam utinam alii tentaſſent, antequam virgulam cenſoriam ad LXX Verſionem appoſuiſſent, vel in Hebr. ad codicum varietatem confugiſſent. Novi virum doctiſſimum, linguarum peritiſſimum, qui quarundam Hebrææ vicinarum ſubſidiis, aliiſque fundamentis nixus, Verſionem Græcam cum textu Hebræo reconciliare fœliciter incœpit, & libros quoſdam perfecit. Quarto, diſcrepantiæ multæ ortæ ſunt ex ſcribarum mercede conductorum incuria, & feſtinatione; qui ut citius penſum abſolverent, mendas plurimas reliquerunt; (quod in libris toties deſcriptis, & ubique terrarum diſperſis, facile evenire poterat;) aliæ etiam ex audacia & temeritate ſciolorum, qui ſub ſpecie corrigendi textum corruperunt: aliæ ex gloſſematis in margine ex aliis exemplaribus annotatis, quæ in textum poſtea migrarunt; (quod in omnibus libris nimis frequens eſt & familiare:) aliæ ex Interpretum lapſu: nam in quibuſdam eos erraſſe, ut homines, nullatenus dubitandum. Nam facile erat ipſos hallucinari in opere adeo difficili, a nemine antea tentato, in quo neminem habuere præeuntem vel prælucentem: cum deſtituti etiam fuerint plurimis adminiculis, quæ nos habemus; nec alio viatico inſtructi, quam mediocri (licet pro temporum ratione magna) Hebraicæ & Græcæ linguæ cognitione: qualis tunc temporis inter Judæos eſſe poterat, quo ſeculo Græca illis peregrina & barbara fuit: Hebraica etiam per ducentos fere annos Judæis deſierat eſſe vernacula, ut obſervavit Doctiſs. Capell. de locis parallelis. Novimus rerum omnium principia rudia eſſe: nec mirandum, progreſſus in omni cognitionis genere meliores indies fieri: facile enim eſt inventis addere. Ipſi primo hoc tentarunt, & alii ipſorum opera adjuti loca quædam fortaſſe melius reddere poſſunt: nam Pigmæus Gigantis humeris inſidens, longius proſpicere poteſt, quam Gigas ipſe. Unde fieri poſſit, ut ſequentibus ſeculis, quibus tot tam Judæi, quam Chriſtiani in hoc ſtudio incubuerunt, & Sacrarum literarum illuſtrationi operam navarunt, quidam Verſione hac ſuffulti multa obſervaverint, & commodius explicarint, quam qui primo glaciem fregerunt. Quinto, etiam ex codicum Hebræorum Varietate quaſdam diſcrepantias fluxiſſe, certum eſt: unde unam lectionem ſecuti LXX, aliam Rabbini & Phariſæi, qui libros Hebræos poſt Antiochi tyrannidem recenſuerunt. Hoc conſtat ex notis marginalibus Keri & Ketib, prout ſupra notavimus: ubi LXX aliquando lectionem, quam poſtea in marginem retulerunt Maſorethæ, in textu ſecuti ſunt. Judæorum enim ſcribæ privilegium ἀναμαρτησίας habuiſſe, præ Nov. Teſtam. deſcriptoribus, nulla ratio ſuadet. Ex defectu etiam punctorum non negandum, voces quaſdam & ſententias ambiguitate laboraſſe, & alio ſenſu reddi poſſe. Idem etiam ex literarum tranſpoſitione, mutatione, &c. ob ſoni vel figuræ affinitatem, aliiſque de cauſis, accidere poſſe, oſtendunt Schindlerus Præf. Lexic. Pentaglott. & D. Capellus Criticæ lib. 4. Hæc omnia accurate diſtinguere, & ex cauſis dictis diſcrepantias ſingulas ſigillatim colligere, ut quænam ex ſcribarum negligentia, ſciolorum audacia, Interpretum inadvertentia, vel codicum varietate, profluxerint, dignoſci poſſit, opus eſſet viris, qui judicio, doctrina, & otio abundant, digniſſimum: in quo multa quidem præſtitit Nobilius; omnia tamen non ita perfecit, quin multa adhuc reſtant in eodem genere peragenda.

47. Objiciunt ſecundo, Tetrapla, Hexapla, & Octapla periiſſe, & una cum iis eam, quæ pro pura & ſincera LXX Verſione olim habita eſt: Sic vir Rever. Præterea exemplaria hodierna mixta eſſe ex Aquilæ, Sym. Theodot. aliiſque Verſionibus, una cum illa LXX: Origenis etiam aſteriſcos & obelos evanuiſſe; ita ut Vulgata & mixta ſit, quæ hodie habetur. Reſp. negando, puram & ſinceram illam, quæ in Origenis Hexaplis extabat, una cum Hexaplis periiſſe: nec poſſum non mirari virum Rever. iſta ſcripſiſſe; cum idem ſæpius Hiero. Epiſtolam ad Suniam & Fretelam citaverit: ubi diſerte affirmat Hieron. *puram illam, quæ in Hexaplis erat, a ſe verſam fideliter in Latinum ſermonem, eandem Hieroſolymis, atque in Orientis Eccleſiis decantari, necnon in eruditorum libris incorruptam & immaculatam reſervari.* Si in Orientis Eccleſiis & Hieroſolymis in uſu fuit hæc pura tranſlatio; ſi ab ipſo Hieronymo in Latinum verſa, cujus Verſionẽ Prophetarum adhuc inter ejus opera habemus; ſi in eruditorum libris tunc temporis extabat; quomodo perire poterat cum Hexaplis? Adeone negligentes erant omnes Eccleſiæ Orientis; ita vecordes omnes eruditi, ut nil curarent de pura Verſione poſteris tranſmittenda: ſed veram & ſinceram Editionem, quam publice in Divinis uſurpabant, perire ſinerent? Imo nobis pura exemplaria reliquerunt: adhuc enim habemus exemplaria cum Hexaplis convenientia, quædam ex iis correcta & elaborata, de quibus ſupra prolixe diſſeruimus.

48. Si quis vero dicat, omnia illa exemplaria vetuſta Vulgatã tantũ Editionẽ referre, non purã: licet de Vulgata illa Editione quædã ſupra habuimus, hoc addendũ cenſem⁹; maxime abſurdum eſſe hoc effugiũ, & ab omni ratione alienum. Supponit enim, omnes qui codices ſuos emendare & corrigere deſiderabant, neglecta pura & ſincera Editione, quam ipſi pro tali habebant, quæq; ad manum erat, impuram ſecutos eſſe; & ſeipſos Eccleſiaſque miſere per ſummam ſtultitiam decepiſſe. Si vero per Vulgatam intelligant mixtam cum aſteriſcis; pura eſſe poterant iſtiuſmodi exemplaria, ſi aſteriſcos habuiſſent appoſitos. Nam, ut Hieron. ad Auguſtinum, *Tolle, vel ne legas, quæ ſub aſteriſcis poſita ſunt, & habebis reliquam Verſionem LXX.* Sic in ipſa Vulgata erat & Editio pura.

49. Tertio, objiciunt quidam, αὐτόγραφον ipſum τῶν ο' periiſſe in conflagratione Bibliothecæ Ptolemæi: ergo hodie non extat verum aliquod exemplar. At hoc plane puerile eſt, & reſponſione ſeria vix dignum, cum tempore conflagrationis iſtius nemo ignoret, infinita fuiſſe exemplaria inter Judæos ubique diſperſos, qui hanc Verſionem publice in Synagogis, & privatim legerunt. Simili argumento probare poſſent, nulla ſincera Vet. vel Novi Teſtamenti exemplaria hodie extare, quia omnes codices Originales perierunt, & a multis ſeculis nullibi extarunt. Certe helleboro opus habet, qui inde probare vellet, nulla vera Sacrorum librorum αὐτόγραφα hodie haberi. Ratio tamen eſt plane eadem, vertant ſe quocunque velint.

50. Quarto, objiciunt alii, Sept. Seniores tantum quinq; libros Moſis vertiſſe; cum in Editionibus hodiernis omnes Vet. Teſtamenti libros converſos habeamus. Ad hoc ſupra reſponſum, Paragr. 11. quo Lectorem remitto.

51. Quinto, affirmat Hieron. Præf. in Job, *Si quis ea, quæ in hoc libro ſub aſteriſcis addita erant, detraxerit, pars maxima detruncabitur*: & in Latinis codicibus ante ſuam emendationem, 70, vel 80 Verſus defuiſſe. Danielis etiam Verſionem Græcam ita corruptam fuiſſe, ut Eccleſiæ Chriſtianæ, quæ in aliis libris LXX Verſionẽ ſecutæ ſunt, hic eam repudiarint; & quod in ejus locũ Theodotionis Verſionem ſubſtituere coactæ ſint. Librum etiam Eſtheræ valde corruptum fuiſſe oſtendit vir ille doctiſſ. ex Hieron. & ex duobus exemplaribus MSS. multũ inter ſe diſcrepantibus: producit etiam ex Editione Romana Judicum cap. 8. & cum Editione noſtra Alexandrina confert, ut magnam inter illa duo vetuſtiſſima exemplaria diſcrepantiam probet: nec non ex Juſtino loca varia profert, quæ a lectione codicum hodiernorum multum diſtant. Reſpondeo. In Danielem magis æquus erat Hieronym. (licet in LXX omnium Veterum maxime iniquus,) quam Neoterici noſtri: nam alias cauſas refert, cur Theodotionis interpretatio loco τῶν ο' perlecta publice fuerit; non quod vitioſa erat, & adeo corrupta illa τῶν ο', ut aliam coacti ſint Eccleſiæ præſides ejus loco ſubſtituere: nam nihil tale apud Hieronymum legitur. Verba ejus ſunt; *Cur hoc acciderit, neſcio. Sive enim quia ſermo Chaldaicus eſt, & quibuſdam proprietatibus a noſtro eloquio diſcrepat, noluerunt LXX Interpretes eaſdem linguæ lineas in tranſlatione ſervare; ſive ſub nomine eorum, ab alio neſcio quo, non ſatis Chaldæam linguam ſciente, editus eſt liber; ſive aliud quid cauſæ extiterit, ignorans; hoc unum affirmare poſſum, quod multum a veritate diſcordet, & recto judicio repudiatus ſit.* Hic videmus, Hieronymum alias cauſas adferre: inter quas eſt & illa, quod non a LXX, ſed ab alio linguæ Chaldaicæ ignaro, verſus ſit hic liber: quod probabile eſt. Cur enim Eccleſiarum Magiſtri hunc potius librum, quam reliquos, reſpuerent, non video, ſi ab iiſdem auctoribus profectum fuiſſe crediſiſſent. Hoc telum itaque Verſionem LXX non petit. Si conjecturæ locus ſit, videtur hic liber, cum prophetias haberet apertas de mutatione, & ruina maximorum Orbis regnorum, ſub quibus Judæi vixerunt, publice ab iis prælectum non fuiſſe, ne principes, ſub quorum jugo erant, irritarent: ut de Apocalypſi ſuſpicantur multi, ob hanc cauſam non ſtatim publicatam, vel in Eccleſia receptam, quia in ea multa mala imperio Romano prædicta erant. Imo fortaſſe ob eandem cauſam, Sept. hunc librum non tranſtulerunt, ne Ptolemæum offenderent; ſed ab alio quodam poſtea in Græcum converſus erat. Ad illud Hieronymi, de triplici fere parte libri Job in Verſ. LXX. decurtato; Reſp. Hieronymum fortaſſe in aliquod tale exemplar mancum & imperfectum incidiſſe, vel in quibuſdam Eccleſiis talia exemplaria forte vidiſſe: at alia omnia exemplaria talia fuiſſe, a vero alieniſſimum eſſe, teſtantur codices MS. antiquiſſimi, Vaticanus & Alexandrinus, quorum uterque Hieronymi ſeculo antiquior eſt: in quibus liber Job integer habetur; prout hodie in aliis libris impreſſis legitur. Idem etiam conſtat ex Veterum ſcriptis, qui vel in librum Job commentarios ediderunt, ut Greg. Magnus; vel ejus loca quædam explicant, vel allegant, apud quos altum eſt de hiſce defectibus ſilentium: imo liquet, ipſum Hieron. hunc librum integrum legiſſe. Ex hoc autem aliiſque liquet, Hieronymum omnem occaſionem captaſſe Verſionem hanc deprimendi, quo facilius ſuam ex Hebræo traductam in Eccleſiam Latinam ejus loco introduceret: nec tuto fidendum Hieronymo in iis, quæ contra Verſionem LXX profert; cum ex animi impetu & fervore, affectibus nimis indulgens, multa hyperbolice locutus ſit, imo circa eam variis locis ſui oblitus aperte contradictoria ſcripſerit. Idem de libro Eſtheræ dicendum, Hieronymum ex uno vel altero codice, quos viderat, de omnibus temere pronunciaſſe. Nam in libris MSS. Hieronymo antiquioribus, liber Eſther, conſentit cum exemplaribus reliquis impreſſis. In omnibus quædam ſunt, quæ Apocryphorum nomine in quibuſdam exemplaribus recentioribus ſeorſim imprimuntur, quæ in omnibus antiquis codicibus per totum librum interſperſa reperiuntur: quæ forte Hieronymo erroris occaſionem dederunt, cum aliter in codice Hebræo legerit. In exemplaribus antiquis Romano, & Alexandrino diſcrepantiæ quædam occurrunt, ut in omnibus antiquis codicibus, præſertim in libris Judicum & Regum: at vix alicujus ſunt momenti, nec plerumq; aliæ, quam quæ ex ſcribarum oſcitantia, vel ſciolorum audacia in omnes libros irrepere poſſunt. Imo in Novi Teſt. antiquis Græcis codicibus, ſi quis exemplaria impreſſa cum antiquiſſimis MSS. illo Bezæ, noſtro Alex. aliiſque, quæ a nobis collata ultimus noſter Tomus exhibet; tot inveniet diſcrepantias, ut ſi aliquid valeret hoc argumentum, codicum Novi Fœderis auctoritatem, ut antea diximus, enervaret, vel prorſus everteret. Quæ ex Juſtino, aliiſque Patribus adferuntur, quæ ab hodiernis codicibus differre videntur, haud magni ponderis ſunt: nam Patres ſæpe memoriter verba Scripturæ citant; ad ſenſum, non ad verba reſpicientes: ſæpe per alluſionem referunt, ubi nec ſenſum quærunt; aliquando codices habuere vitiatos, per gloſſemata per culpam librariorum intra textum illapſa, & cum eo commixta: hinc teſtimonia ſæpe proferunt a LXX diverſa. Hoc enim multis ſolenne fuit, cum Verſionem LXX legerunt: eamque vel cum Aq. Sym. vel Theodoſ. contulerunt, vel cum textu Hebræo, quædam in margine annotare, ubi aliquod diſcrimen deprehenderent: unde notis iſtis ex margine in textum receptis, qui iſtiuſmodi codicibus uſi ſunt, vel aliis ex ejus deſcriptis, ſæpe multum diſcrepantia a vera τῶν ο' lectione verba referunt.

52. De Auctoritate hujus Verſionis, quantumque ei tribuendum ſit, licet ex dictis judicare poſſimus: quædam tamen addenda duximus, ad recentiorum ora obſtruenda; qui Hebraicæ veritati, vel Vulgatæ Latinæ honorem debitum exhibere ſe non putent, niſi in Græcam Verſionem involent, & tantum non pedibus conculcent. Inter alios, Arnoldus Bootius & Taylerus, in examine Præf. Joh. Morini in Biblia Græca, paſſim ipſos LXX incuſant falſati textus Hebraici; & tragice exclamant, quod *illuſtriſſimam de Chriſto Prophetiam*, *Eſa.* 42. 1. *perverterunt, & ad Iſraelitas Dei verba detorſerunt.* Et ibidem illis adſcribunt *indignam & plane intolerandam perverſionem nobiliſſimæ Prophetiæ de Paſſione Domini noſtri*, Zach. 12. 10. & multa iſtiuſmodi in antiquiſſimam &

ipſa canitie venerandam Verſionem paſſim eructant. Inter Romano-Catholicos etiam non deſunt, qui licet haud ita intemperanter in ipſos Interpretes ſcribant, omni tamen auctoritate Verſionem ſpoliant. Inter alios Pet. Poſſinus de Geneal. Chriſti, c. 5. & Martinus Martini Hypotyp. Theolog. l. 1. c. 4. Joh. Curterius Præf. in Procop. Eſaiam affirmat, *omnes Græcas Editiones, ſive typis mandatas, ſive in Bibliothecis adhuc latentes, mixtas eſſe*: cum tamen liber, quem cum Procopio edidit, Eſaias ſecundum exemplar Marchali ſive Rupifucaldianum de (quo ſupra) contrarium plane oſtendit.

53. Inter Veteres ſolus Hieronymus paſſim Interpretes erroris incuſat, & ipſorum Verſionem carpit, Comment. in Prophetas, & alibi. Præf. priori in Job; *Neque* (inquit) *fieri poteſt, ut quos plura intermiſiſſe ſuſceperint, non eoſdem etiam in quibuſdam erraſſe fateantur; præcipue in Job: cui ſi ea quæ ſub aſteriſcis ſunt ſubtraxeris, pars maxima detruncabitur.* Loca vero, quæ ex Hieronymo in contrarium adferuntur, ubi honorifice de LXX & eorum Verſione loqui videtur, ut Præf. 2. in Paralip. ubi ſcribit, *eos Sp. S. plenos ea quæ vera fuerunt tranſtuliſſe, ſed ſcriptorum culpæ adſcribenda errata*, &c. Et lib. 2. Apol. contra Ruffinum, ubi profitetur, *ſe nunquam* LXX *Interpr. tantillum voluiſſe detrahere: Egone* (inquit) *contra LXX Interpretes aliquid ſum locutus, quos ante annos plurimos diligentiſſime emendatos meæ linguæ ſtudioſis dedi?* &c. Hæc, inquam, loca hoc tantum probant, vel Hieronymum ſententiam mutaſſe, vel cum ab adverſariis premeretur, quaſi ipſis detraheret, ut invidiam a ſe amoveret, honorifice de LXX ſcripſiſſe: cum tamen in expoſitionibus, ubi libere quid ſenſit deprompſit, paſſim eorum interpretationem carpſerit: unde videtur, Hieronymum ſui oblitum, interdum de hac re contraria ſcripſiſſe.

54. Quæ vero a Recentioribus contra hanc Verſionem dicuntur, longiſſime a vero abeſſe, cuivis conſtabit, qui animo perpenderit, univerſam Chriſti Eccleſiam aliam Verſionem, per quingentos poſt Chriſtum annos, præter hanc, & quæ ex ea derivatæ ſunt, Verſiones, (unica excepta Syriaca) ignoraſſe; hanc una cum fide Chriſtiana ab Apoſtolis accepiſſe, & tantum non pro ſacroſancta habuiſſe; tantumque abfuiſſe, ut de Interpretum fide dubitarint, ut potius Sp. S. dictante, ita eos ſcripſiſſe, affirmarint. Etſi enim Interpretes eos fuiſſe, non Vates exiſtimo: tamen Sacros codices ſponte eos corrupiſſe, (licet, qua homines, errare potuiſſent,) dictu nefas, omnes exiſtimarint. Unde valde temeraria (ne quid gravius dicam) eſt illorum cenſura, qui *ipſos pro arbitrio addidiſſe, detraxiſſe, & quodlibet mutaſſe: luſumque ipſis fuiſſe, omnia pro libitu mutare & corrumpere*, dicunt: quod non Interpretum erat, ſed corruptorum peſſimorum, imo impiorum & perditiſſimorum nebulonum: hoc enim nulli homini ſobrio, vel mentis compoti in mentem venire poterat; nedum viris tantis, doctrina & probitate celeberrimis. Quæ vero a Viro Summo dicuntur, infirmis niti fundamentis, ex ſequentibus liquet. 1. Quod de authore neſcio quo habet hujus Verſionis, qui eam coactus eſt conficere, & quanta potuit negligentia perfecit, *ne porcis*, (id eſt, gentibus,) *margaritas projiceret*. &c. plane novum eſt & inauditum; cum nullum Veterum teſtimonium pro eo adferat: imo omnes hiſtoriæ, omneſque veteres ſcriptores reclamant, qui unicam tantum Verſionem agnoſcunt, eamque LXX Interpretibus adſcribunt: Vel ſi Pentateuchum ſolum ad LXX referant, ut Judæorum quidam videntur: nemo tamen reliquorum librorum Interpretes textum ſponte corrupiſſe, vel coactos illum vertiſſe, affirmavit; ſed a Judæis quibuſdam in gratiam Judæorum Alexandrinorum, qui Hebraicam linguam ignorarunt, converſum fuiſſe opinantur. Qui vero contra unanimem omnium veterum ſcriptorum, imo totius Eccleſiæ Chriſtianæ, ſententiam, quicquam profert, in rebus, quæ teſtimoniis præcipue nituntur, certe non nudas conjecturas, ſed majoris ponderis teſtimonia, vel liquidas demonſtrationes, quibus nemo refragari poterit, adferre debet. 2. Dum Verſionem illam corruptam, & a neſcio quo profectam, in locum puræ LXX Verſionis ſuccreviſſe, ejuſque nomine tam apud Judæos, quam apud Chriſtianos, invaluiſſe contendit, plurima inde abſurda neceſſario ſequuntur. 1. Hanc impuram & perturbatam Verſionem ab omnibus Judæis per Aſiam, Ægyptum, &c. publice in Synagogis receptam & uſurpatam fuiſſe: cum tamen, fatente eodem, *pura τῶν ο', ſaltem Pentateuchi, Verſio in Ptolemæi Bibliotheca uſque ad Cæſaris tempora extaret, cui omnibus liber aditus patebat*; & *ex quo*, teſte Ariſtæa, *Judæi alia exemplaria deſcripſerunt*: Hoc tamen licet optime ſcirent, voluiſſe aquam turbidam & cœnoſam bibere, potius quam puram & limpidam ex fonte puro. 2. Etſi *pura illa τῶν ο' in privatorum manibus extaret temporibus Domini & Apoſtolorum*, (fatente eodem,) Joſephū tamen & Philonem ubique fere turbidam illam in citationibus ſecutos eſſe; imo Apoſtolos (pura illa, quæ tum extabat, neglecta) turbidam & Vulgatam in concionibus & diſputationibus uſurpaſſe; imo in ſacro Nov. Teſtam. Canone, omnia fere ex illa citaſſe, & quaſi conſecraſſe & authenticam feciſſe. 3. Eoſdem Vulgatam hanc & impuram Verſionem Eccleſiæ Chriſtianæ tradidiſſe, nec de erroribus monuiſſe, nec de alia meliori proſpexiſſe: cum tamen ipſam τῶν ο' ſinceram in multorum manibus eſſe noſſent. Hæc & alia ejuſmodi ἄτοπα plurima, ex uno dato, neceſſario ſequuntur, quæ digito monſtrare ſatis erit. Denique, ſi vera eſſent, quæ affirmant Neoterici, eorum cauſam nil juvarent. Nam ſive hæc Verſio facta fuerit ſub Philadelpho, ſive ſub Philometore, ſive a LXX viris, ſive ab aliis, cum apud omnes certum ſit, quibuſdam ante Chriſtum ſeculis a Judæis publice receptam, & ab Apoſtolis & Eccleſia Chriſtiana uſurpatam, ut ex dictis abunde liquet; auctoritatem eandem habet, & habere debet apud omnes. Nam non ex eo quod per Sept. Seniores facta ſit, vel quod tempore Philadelphi, vel Philometoris &c. ſed quod tum a Judæis, tum ab Apoſtolis, & Eccleſia Chriſtiana, accepta & approbata fuerit, auctoritas ejus pendet. Nam ut Synagogam ante Chriſtum; ſic Eccleſiam poſtea, veritatis columnam, & ſacrorum codicum cuſtodem, Deus conſtituit: ex cujus ore legem populus haurire debet, teſte Propheta Malach. 2. 7.

55. Huic ſententiæ oppoſita eſt alia, quæ LXX Interpretibus infallibilitatem tribuit, eorumque Verſionem authenticam facit. Hanc Veterum plerique tenuerunt, unico excepto Hieronymo: qui tamen cum ab adverſariis premeretur, idem cum reliquis ſentire videtur. Hanc ſententiam ſupra rejecimus, Paragr. 8.

56. Aliam itaque auctoritatem Verſioni Græcæ non tribuimus, quam aliis Verſionibus, quarum nulli Authentiam proprie convenire exiſtimamus: ſed auctoritatem tantum humanā. Ante omnes tamen in multis merito eā præferri debere, ſtatuimus; licet non ſemper ſenſum abſolute meliorem reddat: cum prærogativas ſequentes præ reliquis habeat. Primo, Quod ſit omnium antiquiſſima, ante annos fere bis mille facta, prout ſupra probavimus, a LXXII Viris per Judæam delectis, qui linguarum Græcæ & Hebraicæ peritia, & probitate conſpicui erant. Unde infert Auguſt. de Civit. lib. 18. cap. 43. *Si non illud verum eſſet, quod primum; tamen nullus unus Interpres debuit illis anteponi.* Nec ſine ſpeciali providentiæ divinæ ductu confecta, quam omnes admirentur: unde Gentibus *oſtium ad Chriſtum* fuiſſe, dixit Chryſoſtomus: Si vero nævos aliquos contraxerit; ob canitiē tamen omnibus honoranda eſſe debet: nam ut Dominus Luc. 5. 39. *Nemo bibens vetus vinum, ſtatim vult novum: dicit enim, quod vetus melius eſt.* Secundo, quod a Judæis ubique terrarum diſperſis, publice & privatim perlecta fuerit; cum vix unus e centum textum Hebræum intellexerit: unde nulla in Chriſtianos ſuſpicio cadere poſſet, quaſi eam adulteraſſent, cum contra Judæos ex hac vaticinia in Chriſto impleta eſſe probarent, ipſoſque propriis pennis configerent: præcipui enim eorum ſcriptores, Joſephus, Philo, & alii, ex hac Scripturæ loca citare ſolent. Tertio, quod Apoſtoli & Evangeliſtæ eadem in Scripturis Vet. Teſtamenti citandis uſi ſint, eamque ſcriptis ſuis quaſi conſecrarunt. Hinc Auguſt. Epiſt. ad Hieronym. ita ſcribit; *Neque parvum pondus habet illa* (Verſio LXX) *quæ ſic meruit defamari, & qua uſos Apoſtolos, non ſolum res ipſa indicat, ſed etiam te atteſtatum eſſe memini.* Et de Civit. lib. 18. cap. 44. *Ego pro meo modulo veſtigia ſequor Apoſtolorum, qui & ipſi ex utriſque*, id eſt ex Hebræo & ex LXX, *teſtimonia Prophetica poſuerunt.* Et Cyrill. Hieroſ. *Has meditare Scripturas, quas in Eccleſiis confidenter legimus: multo te prudentiores, & religioſiores erant Apoſtoli, & primi Epiſcopi, veritatis duces, qui nobis eas tradiderunt. Ex hac etiam Apoſtolorum συγκαταβάσει*, ut fatetur Rever. Uſſer. cap. 3. pag. 29. *ad Græcam Verſionem magnum auctoritatis pondus acceſſit.* Quarto, Verſionem hanc Apoſtolos Eccleſiæ tradidiſſe, cum per eam mundum Chriſto ſubjugaſſent: adeo ut per illam inter Gentes Eccleſia genita, & hujus lacte enutrita fuerit. Quinto, Eccleſiam Græcam & Latinam hanc pro Vulgata per 600 annos habuiſſe. Nam tempore Greg. Magni, tam ex hac traducta Latina, quam nova Hieronymi, in uſu erat apud Latinos. Eccleſia etiam Græca, ut ab ejus primordiis aliam non habuit; ſic eandem ad hunc uſque diem conſervavit: nec ſi cum Eccleſia Romana in unam coaleſceret, aliam habitura eſſet; ut ex præcipuis Romanæ Eccleſiæ ſcriptoribus modo probavimus. Sexto, Patres & ſcriptores Eccleſiaſticos antiquos, hanc commentariis ſuis explicaſſe, populo in Homiliis expoſuiſſe, & ſcriptis ſuis illuſtraſſe: adeo ut maxima pars Theologiæ & ſcientiæ Scripturarum, quam ab antiqua Eccleſia accepimus, per eam quaſi per canalem ad nos derivata ſit. Septimo, Quod per hanc Patres Eccleſiæ, exorientes hæreſes jugularunt & extirparunt, ejuſq; ſurculos quaſi enſe ancipiti amputarunt: Concilia etiam celebriora, (quatuor prima Generalia, aliaque,) veritatem divinam contra hæreſes confirmarunt, canoneſque ad fidem & mores formandos ex eadem hauſerunt. Ex his aliiſque patet, quantum huic Verſioni deferendum ſit, quantumque ſupra omnes alias Verſiones emineat. Unde non temere rejicienda, licet prima fronte cum Hebræo non convenire videatur; ſed omnia tentanda, ut in quæſtione præcedente oſtendimus, antequam nigrum Theta in eam proferamus. Et in hoc maxime laborandum, ſi qui nævi in ipſa occurrant, ut ex diligenti collatione cum Hebræo, aliiſque Veterum monumentis; & diſtinguendo inter librariorum errata, & gloſſemata in textum illapſa, quæ prorſus ejicienda, & alia quæ interpretum lapſui tribuuntur, cum textu Hebræo conciliatio fiat: & ita tandem priſtino nitori, Verſio hæc nobiliſſima & antiquiſſima reſtituatur.

57. Qui contra Verſionem LXX Seniorum calamum ſtrinxerunt, inter alia argumenta, quibus eam impetunt, hoc inprimis urgent; quod in annis Patriarcharum ante & poſt Diluvium uſque ad Abrahamum, a codicibus Hebræis multum variat, & annos circa, 1500 ad calculum Hebræum addat. Etſi vero quæſtiones Chronologicæ nihil ſunt ad fidem & mores, nec Authentiam textus tollunt; & ad Chronologiam hæc quæſtio proprie pertineat: cum tamen ad Verſionis Græcæ auctoritatem convellendam a quibuſdam hoc adferatur, paucis de eo hoc loco agemus. Cum autem in his numeris concordet Vulgata Latina cum hodierno Hebræo; inde eſt, quod plerique tum Romano-Catholici, tum Proteſtantes, computationem Græcorum rejiciant. Vir Summus, (ex quo antea quædam adduximus) c. 2. p. 14. *luſiſſe* (ait) *in Chronologia iſta pertexenda Helleniſtam noſtrum, nihilque minus, quam Interpretis officio, fungi voluiſſe; ſed data opera ab eo, quod in textu Originali invenit, receſſiſſe; veritatis ratione omni inſuper habita in annorum Methuſalem, & filii ejus Lamechi deſignatione.* Quæ quidem cenſura, ut iniquiſſima, ſic a vero eſt maxime aliena; tum in eo, quod Helleniſtam, neſcio quem, auctorem Verſionis Græcæ fingit, contra omnes Veteres; tum in hoc de annis Mathuſalæ. Cum enim de eo affirmet, ex calculo LXX, ipſum diluvio 14 annis ſupervixiſſe contra expreſſam Scripturam, 1 Pet. 3. 20. Gen. 7. 7. & 8. 16. 28. 23. optime novit, errorem illum omnes codices Græcos non invaſiſſe, cum Auguſtinus notaverit, *In tribus Græcis exemplaribus, uno Syriaco & altero Latino, aliter annos Methuſalæ deſcriptos fuiſſe.* De Civ. lib. 15. 13. Et idem q. 2. in Geneſ. dicit, *Quæſtionem illam plurium codicum mendoſitatem peperiſſe, quia non ſolum in Hebraicis aliter invenitur; verum etiam in LXX Interpretatione, Methuſalem in codicibus paucioribus, ſed veracioribus, ſex annos ante Diluvium reperitur fuiſſe defunctus.* Alii eodem anno Diluvii mortuum eſſe dicunt; & quod pro 167 annis Methuſalem, cum generavit Lamech, ſcribendi ſunt, 187. prout in MSS. legitur, & in antiquiſ. Cottoniano MS. Octateucho Joh. Clementis, & Aldina Editione, ex qua pleræque Germanicæ. Et ita legiſſe Epiphanium, Auguſtinum, & Julianum Africanum ex eorum computatione conſtat. Merus itaque calumniandi pruritus recentiores adegit, ut hæc contra LXX objicerent: cum inter eos doctiores optime norint, in antiquiſſimis Græcis codicibus aliter legi: unde errorem corrigere debuerunt, non calumniandi anſam arripere.

58. Ut ad reliquorum Patriarcharum annos veniamus; In ſex eorum Antediluvianis, poſt παιδογονίαν annos 100 ſingulis adimit Verſio LXX; totidemque iis ante παιδογονίαν addit. Geneſ. 5. Et Geneſ. 11. ſex ſimiliter aliorum Patriarcharum ſingulis annos 100 ante παιδογονίαν adjicit. Calculus itaque ætatum Patriarcharum ante Diluvium, ſecundum Hebr. & Vulg. Lat. eſt annorum 1656. Græcorum 2242. poſt Diluvium ad Abrahamum ſecundum Hebræos, 292. ſecundum LXX Interp. 1171. Hæc ut melius intelligantur, conſulat Lector Tabulas Chronologicas Doctiſſ. Lud. Capell. quas, cum Chronologia ſua Sacra, in hoc opere excudimus. De hac quæſtione gravi ac difficili, nos ſententiam non ferimus; ſed rationes pro utraque lectione proponimus, omnia Lectoris pii ac prudentis judicio ſubjicientes. 1. Ex una parte, pro calculo Hebraico militat codicum Hebraicorum conſenſus, ſaltem a temporibus Talmudicis; imo in quibuſdam codicibus circa tempora Chriſti ita lectum fuiſſe ex Onkeloſi Paraphraſi conſtat, quæ omnium conſenſu circa illa tempora facta eſt, & exacte in annorum iſtorum computatione, cum codicibus hodiernis Hebræis convenit. Ita etiam Hieronym. ex Hebræo tranſtulit; & Vulgata Latina apud Occidentales Eccleſias in uſu ſupra mille annos, ita legit. Magni quidem ponderis eſt hoc argumentum ex auctoritate codicum Originariorum deductum; quibus ante omnes Verſiones fides adhibenda eſt, niſi oſtendi poſſit, errorem in textum Hebræum irrepſiſſe: quod hic vix probabile eſt, cum nullus poſt tot annorum centurias emendationem tentaverit, nec lectionis varietatem agnoverint Maſorethæ priores vel poſteriores: Cum in aliis locis emendationem videamus, ut Joſ. 21. ubi duo verſiculi in omnibus fere antiquis codicibus Hebræis aberant, quos adeſſe debere manifeſtum eſt, & in omnibus fere codicibus & exemplaribus recentioribus reſtituuntur. Accedit plerorumque hujus ſeculi Chronographorum conſenſus; inter quos viri multi doctiſſimi, qui vel Hebraici textus, vel Vulgatæ Latinæ auctoritate ducti, calculum τῶν ο' rejiciunt.

Ex altera parte, multa producuntur a viris doctrina & judicio claris, & in hac quæſtione exercitatiſſimis. 1. Verſio illa Græca antiquiſſima, conſtanter has annorum centurias addit: quod aliunde fieri non potuit, niſi quod ita erat in exemplaribus Hebræis, quibus uſi ſunt LXX: quam Verſionem licet nemo ſanus fonti æquet, multo minus præferat, (textus enim Originalis Verſioni, cæteris paribus, præferendus eſt;) cum tamen ex Verſione, & aliis evidentibus rationibus oſtendi poſſit, codices quoſdam Hebræos olim aliter legiſſe: tum non inter fontem & Verſionem inſtituitur quæſtio; ſed inter codices varios, quorum alii hoc, alii alio modo legerunt, cujuſnam codicis lectio ſit præferenda: & ſi probari poſſit, in codices hodiernos mendam irrepſiſſe, calculus LXX erit præferendus. In codicibus autem Græcis mendam non eſſe, inter alia hæc ſuadent: quod nec caſu, nec conſilio hæc variatio fieri potuit. Non caſu fortuito, vel librarii lapſu factum eſſe fatentur omnes: nam licet in unius Patriarchæ vita annorum centuria caſu addi poſſet; in tot fieri non potuit, niſi certo conſilio. Et verba ſequentia in quolibet verſu, quo Patriarcharum anni ante & poſt παιδογονίαν in unam ſummam colliguntur, (quæ ſumma cum centuriis adjectis congruit,) plane convincunt, hoc caſu fortuito fieri non potuiſſe. Qui vero affirmant, LXX certo conſilio & de induſtria a textu Hebræo receſſiſſe, nullam cauſam probabilem adferre poſſunt, cur ita factum ſit: nec oſtendere, a quibus hæc mutatio introducta. Ad ſcribam plerique referunt, qui primo ex eorum αὐτογράφῳ exemplar ſuum deſcripſit, unde in reliqua error manavit; variaſque rationes comminiſcuntur, cur ita fecerit. Exiſtimavit fortaſſe, annos Patriarcharum fuiſſe lunares, dierum 30. non ſolares, dierum 365: vel ſi ſolares fuiſſe putaverit, exiſtimavit fortaſſe, ut pubertatis tempus, quo incipiunt homines generare, erat quarta aut quinta pars iſtius periodi, ad quem hominū ætas tunc pertingeret: (nam decimus quartus, aut decimus ſextus annus erat annus pubertatis; & tot anni ſunt quarta aut quinta pars annorum 70 vel 80.) ſic cum Patriarcharum vitæ ad annos 600 vel 700 protendebantur, ann' 130, vel 140. poterat eſſe annus pubertatis. Et has duas rationes volunt Auguſtinum innuiſſe, De Civ. l. 15. c. 12. 15. ubi hæc verba habet, *Tanto ſerior erat proportione pubertas, quanto vitæ major immenſitas.* At conjecturæ iſtæ vanæ ſunt, & quæ in hominis ſani mentem venire vix poterant, præſertim prima. Quomodo enim exiſtimare quis poſſet, ætates numerandas eſſe ſecundum annos lunares, cum ſecundum hunc calculum Abrahamus, & alii vix 12 aut 14 annos vixiſſent? nulla enim eſt annorum diſtinctio in libro Geneſis, qua lunares ante Abrahamum; ſolares poſtea, hiſtoricum ſacrum ſecutum eſſe conſtaret. Iſaacus etiam, Jacobus, &c. quinquennes vel ſexennes forent, cum liberos generarent. Imo Arphaxad, Saleh, Heber, & reliqui, qui circa annum triceſimum dicuntur generaſſe liberos, anno ſecundo vel tertio ætatis ſuæ generare inciperent. Idem de ante-diluvianis dici poteſt; Cainane, Mahaleele, Enoch, qui dicuntur filios generaſſe anno ſeptuageſimo, quadrageſimo quinto, &c. id eſt, anno ſolari, tertio, quarto, &c. Præterea non unum, ſed plura exemplaria habuere Judæi ex Ptolemæi αὐτογράφῳ deſcripta: & plane incredibile eſt, quenquam tam profligatæ audaciæ fuiſſe, ut ἀπόγραφον primum pro libitu corrumperet; cum ex Autographo, cui omnibus liber erat aditus, & ex ipſis Hebræis codicibus, qui in multorum manibus erant, falſati textus ſacri convinci poſſet. Anne credibile eſt, in re, quæ omnibus nota erat, potuiſſe nebulonem aliquem omnibus Judæis, eorumque ſacerdotibus & principibus imponere; cum promptum eſſet ex Hebræis codicibus, & primo exemplari Græco, productis tabulis, ipſum mendacii arguere? Hæc quæ de primo exſcriptore diximus, etiam ad Interpretes applicari poſſunt, ſi quis dixerit eos mutationis hujus auctores fuiſſe. Quis enim credet, in Verſione tam celeberrima, auctoritate publica adornata, in quam omnium oculi converſi, ipſos Interpretes, alioſve auſos fuiſſe, protinus in re quæ neminem latere potuit, ſacrilegas manus in textum Sacrum, quem tanta cum veneratione tractabant, injeciſſe; & mendacio publico, Verſioni ſuæ notam falſi inurere? Quænam etiam cauſa illos in hoc facinus impellere potuit, cum nihil inde commodi vel utilitatis haberent? *Nemo gratis malus eſt.* Quænam itaque malitia, quænam utilitatis ſpes, vel ipſos LXX vel eorum amanuenſes ad hoc facinus impellere potuit; diſertis verbis, toties repetitis, mendacium ſolenne in textum, quem pro Sacroſancto habuerunt, introducere? Dicunt quidam, LXX, ne Ægyptiorum annalibus fidem derogarent, qui gentem ſuam multo antiquiorem crediderunt, quam codices Hebræi permittunt, ideo temporis intervallum inter Diluvium & Abrahamum extendiſſe. At præter ea, quæ jam dicta ſunt, incredibile eſt, ipſos viros doctrina & probitate celebres, voluiſſe codices ſuos Sacros corrumpere. Neque hæc ratio ulla probabilitate nititur; cum Ægyptiorum Annales initium Regni ſui per multa annorum millia, ante calculum LXX extendant, imo non tantum ultra Diluvium, ſed & ante Creationem etiam ſecundum computum LXX, derivare vellent: (nam Regum ſuorum Dynaſtiam decimamſextam ad initium mundi referunt:) non poterant itaque LXX credere, ſe Ægyptiis hoc ſplendido mendacio gratificare poſſe. Præterea multo facilior eſt ſcribarum lapſus, in vocabuli alicujus omiſſione, quam additione; cum illud ex inadvertentia fieri poſſit, hoc vix niſi certo conſilio: facilior etiam eſt unius vocabuli omiſſio, quam plurium additio in verſibus plurimis, quam in Patriarcharum vitis Græci codices habent. Notandum etiam, numeros apud Hebræos per literas numerales, non per verba olim exprimi ſolitos, & minutiſſimis characteribus exemplaria conſcripta fuiſſe, (ut ex Hieronymo alibi oſtenſum,) qui oculorum aciem fere effugerent: ita ut facillime unius literulæ omiſſione, numerus centenarius excidere poſſet. Etiam & hoc perpendendum, ante Antiochi tempora Judæos alta pace fruentes, circa libros Sacros magis incurioſos fuiſſe, (teſte D. Buxt.) unde lectionum varietas in codicibus oriri poterat, cum poſt Antiochi perſecutionem circa corticem Legis ad ſuperſtitionem ſcrupuloſi fuerint, Phariſæorum ſecta circa id tempus exorta. Omnia etiam exemplaria publica ſub Antiocho, quæ inveniri poterant, combuſta erant, paucis in privatorum manibus relictis, ex quibus (tempeſtate illa depulſa) alii codices deſcripti, qui ad tempora noſtra pervenerunt: codicibus etiam in quibuſdam minutis diſcrepantibus, probabile eſt, Phariſæos, qui circa Religionem omnia poterant, illam lectionem elegiſſe, quæ a LXX Verſione, (quam illi oderunt,) maxime diſtabat.

60. Lectionem etiam codicum Hebræorum olim in his variaſſe, ex Joſepho colligitur, qui ex Archivis ſacerdotum, quum ipſe ſacerdos eſſet, hiſtoriam ſuam extraxit: Antiq. l. 1. 4. & 2. 7. & iſtius libri prooemio, primo contra Appionem, &c. ſæpius profitetur, ſe ex codicibus Sacris deſcripſiſſe, prout invenerat. Hujus autem ſupputatio temporum, ad Græcam propius accedit, quam ad illam codicum Hebræorum. Dicit enim, ſe Hiſtoriam confeciſſe ab initio mundi, ad everſionem Templi ſecundi, annorum circa 5000, cum juxta ſupputationem Hebræorum codicum hodiernam, vix 4000 communiter numerentur. Judæi vero longe a vero aberrant, qui ad annū poſt Templi everſionē 167. numerant annos tantum 4000 in addit. Talmud. Unde ad natum Chriſtum, ex eorum computo fluxerunt anni a mundo condito tantum 3766. In ætatibus Patriarcharum ante Diluvium, quas ſigillatim recenſet, lib. 1. Antiq. c. 4. & lib. 4. c. 7. multum diſtat ejus computus ab Hebræo hodierno. Nam ab Adamo ad Diluvium annorum ſumma eſt 2253. cum codices Hebræi habeant tantum 1656. Sic in ſupputatione ante Diluvium cum LXX convenit: at in annis poſt Diluvium ad Abrahamum uſque cum codicibus hodiernis convenit: ſupputat enim tantum annos 292. Samaritani autem codices, in annis poſt Diluvium ad Abrahamum plerunque cum Græcis conveniunt: diſcrepant in annis ante Diluvium, ut ex Bibliis noſtris liquet. Ex hiſce hoc videtur plane confici, codices Hebræos olim in his numeris variaſſe, unamque lectionem nos habere in libris hodiernis, aliam ſecutos fuiſſe LXX. quibus in multis conſentiunt Joſephus & codices Samaritani.

61. Idem probare laborant ex Hiſtoricis Græcis ante Joſephum, qui rerum Judaicarum notitiam habuerunt ex Judæis, & teſte eodem Joſ. Prol. de Bello Judaico, & lib. 1. contra Appionem, gentis Judaicæ res accurate ſcripſerunt; a quibus Græci ſcriptores eaſdem in linguam ſuam derivarunt. Nec eos multum a vero abeſſe, idem Joſ. affirmat. Hiſtoricos illos nominat lib. 1. contra Appionem, Demetrium Phalereum, Philonem ſeniorem, & Eupolemum. Ex his hiſtoricis, ut colligit Clem. Strom. l. 1. annorum calculus cum illo τῶν ο' fere convenit, ab hodierna lectione longe recedit. Ex Demetrio colligit ab initio mundi ad Diluviū annos 2140. a Sem ad Abrahamum, 1250. Ex Eupolemo, ab Adamo ad Coſſ. Domitianum & Caſſianum. (qui annis 80 erant ante Chriſtū) annos 5349. Euſebius etiam ex Alexandro Hiſtorico antiquo lib. 9. de Præp. Evang. cap. 4. numerat a mundo condito ad Diluvium 2284. & a Diluvio ad Iſraelis tranſmigrationem in Ægyptum, annos 1340. Ex horum calculis, qui a Græco parum diſtant, quorum auctores laudant Joſ. Clemens Alexan. & Euſeb. computus LXX clare confirmatur. Hæc vero non adferuntur, quaſi Hiſtoricorum iſtorum teſtimonia contra ſacros ſcriptores aliquid valeant: ſed cum illi hæc ex Judæorum ſcriptis hauſerint, qui ex ſacris ſuorum temporum codicibus ſuum calculum confecerunt, ut oſtendatur codices Hebræos in his numeris olim variaſſe; & probabile ſaltem eſſe, ſi non certum, LXX ſecundum codices, quos ſecuti ſunt, numeros illos fideliter expreſſiſſe.

62. His Judæorum, & exterorum teſtimoniis, addunt ſuffragium totius Eccleſiæ Chriſtianæ, per Orientem & Occidentem, quæ Græcam ſupputationem ſemper ſecuta eſt; omniumque Scriptorum celebrium, qui in Eccleſia floruerunt, uſque ad hoc ultimum ſeculum, quo Eccleſiæ Romanæ ſcriptores plerique (non tamen omnes) ſe Tridentini Concilii decreto obſtrictos credentes, computum Hebræum defendunt: non quia ita habent codices Hebræi, ſed quia ita legitur in Vulgata Latina. Alii e contra ſoli textui Hebræo adhærentes, omneſque antiquas Verſiones flocci facientes, eundem cum prioribus calculum probant; ab utriſque rejecto illo, quem Eccleſia Catholica antea retinuit. Unde Baron. in Appar. n. 118. *non prætermittendum* ſibi putat, *annotare, ſanctam Dei Eccleſiam antiquitus conſueviſſe computare annos ab origine mundi, non ſecundum Hebræos, ſed ſecundum LXX Interpretes*: Et multos adducit ſcriptores veteres pro horum computo, cum verius adducere poſſet omnes Veteres, ſolo excepto Hieronym. & Auguſtino, qui tamen alicubi dubii hærent: nemo enim alius aliter inter antiquos ſentiebat. Inter reliquos, primus qui de computo Græco dubitavit, erat Beda, qui tamen illum nunquam rejecit, licet Hebræo magis adhæſerit. Illum ſecuti ſunt quidam alii, ſed pauci reſpectu eorum, qui antiquum calculum prætulerunt. Notat idem Baronius, in ſexta Synodo, quam quidam Oecumenicam faciunt, ſupputationem Græcam a Synodo comprobari; ut ex ejus actis patet: ubi numerantur a mundo condito ad initium Synodi, anni 6199. In Romano etiam Martyrologio, 8 Calend. Jan. Nativitas Domini dicitur fuiſſe anno a Creatione 5199. ut tam Græci, quam Euſebius, numerant, & in antiquis Eccleſiæ tabulis habetur: et ſic præter Romanum habent martyrologia Uſuardi, Rabani, Adonis, & aliorum. Hoc ita clarum eſt, ut etiam inter Romano-Catholicos recentiores, qui ſupputationem Græcam rejiciunt, fateantur tamen, *Eccleſiam tam Græcam, quam Latinam; tam Orientalem, quam Occidentalem, ſemper uſam fuiſſe Græca ſupputatione in numeratione annorum a Creatione ad Chriſti Nativitatem.* Verba ſunt Joh. D'Eſpeires, de Verſ. LXX. Tract. 2. diſp. 2. Dub. 5. Quantam vero habere debeat auctoritatem Eccleſiæ teſtimonium præſertim apud eos, qui in nullo Eccleſiam errare poſſe ſtatuunt, omnibus dijudicandum relinquo. Nec valet effugium ipſius D'Eſpeires, Dionyſii Petavii, & aliorum; quod *Eccleſia uſum hujus computationis probavit, non ejus errores*; & quod *ſatis ſit, quod ab aliquo certo & fixo principio pendeat.* Nam ſi ipſa computatio ſit falſa, Eccleſia eam uſurpando, errores ejus approbat: nec certum et fixum dici poteſt illud principium, quod ſupra mille annos a principio vero aberrat. Idcirco hæc dici non poſſunt ab illis, qui in nullo Eccleſiam errare poſſe contendunt. Nec ab ullo vix dici debent, cum univerſalis Eccleſiæ traditio omnibus nuperorum Chronologorum ſententiis præferenda ſit: inter quos hac ætate pene innumeros, vix unus eſt, qui cum altero in omnibus convenit; cum, ut annotat Spondanus ad finem Appar. Baronii, *omnia ad libitum invertunt, contrahunt, protrahuntque, ut computis ſuis æquent, & ſuas temporum Epochas per incertos cœleſtes characteres; priſcorum ſeculorum Neomenias, Emboliſmos, Eclipſes &c, anxio, ſi non prorſus inutili, labore ſe miſere torquent.*

63. Rationes etiam proferunt, cur ſupputatio Hebræorum conſiſtere nequeat. Annos enim a Diluvio ad ortum Abrahæ, vix trecentos numerant, viz. 292. Regnum vero Aſſyriorum initium habuit juxta Petavium, Virum in hoc genere ſummum, alioſque Chronologos peritiores, anno a Diluvio, 152. Imperavit etiam Ninus ad Indos uſque, omnibus conſentientibus. Diviſa erat terra anno nativitatis Phaleg, qui erat circiter centeſimus a Diluvio: facta eſt confuſio Linguarum, & inde facta diſperſio eorum, qui antea ſimul vixerunt prope Babelem, circa annum poſt Diluvium 100. Legimus etiam Abrahami tempore reges plurimos fuiſſe; Ægypti regem potentiſſimum, alioſque Reges, qui 14 *annos ſervierunt Choder Laomer, & poſtea rebellarunt.* Præterea in vivis erat Noe, totius humani generis parens & princeps, ejuſque filii, tempore Abrahami: imo filiorum ſuorum quidam ad Iſaaci tempora vitam produxerunt, & vixerunt diu poſt incœpta Regna Aſſyriæ, Ægypti, & aliarum nationum, cum reges alii mutuis ſe bellis oppreſſerunt. At hæc omnia, quæ ſecundum computum Hebræum neceſſario dicenda, ſunt plane incredibilia. Nam non multum crevit genus humanum ante confuſionem Babylonicam, cum omnes ſimul convixerint. Unde tanta ſubito multitudo, quæ ſpacio centum annorum totum fere orbem impleverit, & tot regna erexerit? Quis capiet magnum illud Aſſyriorum imperium intra annos 150 poſt Diluvium cœpiſſe, vel Noam & ejus filios, poſt hujus & aliorum regnorum initia quibuſdam annorum centuriis ſupervixiſſe; quorum tamen altum apud omnes exteros Hiſtoricos ſilentium? Nullane ratio eorum habebatur, qui totius orbis terrarum hæredes & Domini erant? an in inſulas deportati ab ipſorum filiis & nepotibus, ut omnes de iis nullam mentionem fecerint? Imo nihil de iis legimus in Scriptura tempore Abrahami, Iſaaci, &c. quibus tamen erant contemporanei. Nulla ipſis reliqua erat auctoritas, ut filios bellis cruentis ſe mutuo trucidantes, pacificare poſſent? Nemo poſthac miretur Iſraelitas ita creviſſe in Ægypto ſpacio 200 annorum, cum multo minori ſpacio, infinitæ hominum myriades orbem fere repleverant. Nec diffidere potuit Sara ſe propter ſenectutem parituram, aut Abrahamum voluptati operam daturum; cum Abraham erat tantum annorum 99, Sara aliquot annis junior; & oculis utrique viderent, avos, abavos, tritavos, & eorum avos & abavos, annorum ducentorum, 300, 400; filios procreantes. In vivis tum erat Heber Abrahami tritavus, Sala, Arphaxad, Sem: quorum quidam Abrahamo ſupervixerunt: nam poſt natum Iſaacum vixit Sale annis ſupra 70, Arphaxad 48 Sem ſupra centum, ipſe etiam Noe ad annum Abrahami 58, vitam produxit. Confecit quidem Petavius diagramma, quo oſtendere nititur, intra 290 annos in infinitum numerum humanum genus propagari potuiſſe: ſed multa aſſumit, quæ ab ipſo non probantur; omnes ſcil. per annos 300 poſt Diluvium vixiſſe, & neminem per totum illud tempus mortuum fuiſſe: omnes etiam anno ætatis 16 genuiſſe, quorum nihil ulla probabilitate fulcitur; cum non poſſent tot regna erigi, tot bella cruenta ſine ingenti mortalium ſtrage confici, præter eos etiam qui caſu & morbis interempti periere. Præterea initium Regni Aſſyriaci ad annum poſt Diluvium 152 refert; cum impoſſibile videatur, homines intra illud ſpacium ita multiplicatos fuiſſe. Hæc & alia multa plane ſuadere videntur, tempus illud a Diluvio ad Abrahamum non tam arctis limitibus includendum; ſed computum Græcum admittendum, qui omnes iſtas difficultates tollit. Nam ſecundum hunc mortuus eſt Noe ante natum Abrahamum, annis 722. Sem ante Jacobum annis 635. Incepit Imperium Aſſyriacum poſt Diluvium annos circa 750: quo temporis ſpacio facile eſt concipere, quomodo genus humanum propagari poterat, & tot regna erigi. Hæc tamen omnia, quæ niſi concedatur calculus LXX, prudentioribus ἄπορα videntur, vulgus Chronologorum nil curat, quibus, (ut ait Petavius, Chronologorũ hujus ſeculi princeps,)

Nil intra eſt oleum, nil extra eſt in nuce duri:

qui nullo ſe negotio expediunt, cum prudentiores inſcitiam ſuam fateri mallent, quam aliquid falſum, vel abſurdum affirmare.

64. Tandem producunt Evangeliſtam Lucam, cap. 3. v. 36. qui in Genealogia Chriſti Cainanem Arphaxadi filium inter Patriarchas poſt Diluvium recenſet, qui in Hebræis codicibus deeſt, ſed in Græca LXX Verſione habetur: unde videtur S. Evangeliſta ipſorum computum Hebræo prætuliſſe. Eſt vero hoc argumentum haud parvi ponderis. Cum enim S. Lucas, non niſi dictante Sp. S. hoc nomen in Evangelium ſuum inſeruerit; nec minor ſit auctoritas textus Græci Novi Teſt. quam Hebraici Veteris; videtur Evangeliſta pro LXX in hac cauſa ſententiam tuliſſe: ita ut vix negari poſſit, lectionem τῶν ο' veriorem eſſe. Varia hic quærunt ſubterfugia alterius ſententiæ patroni. Primo negant Cainanis nomen ſemper in LXX Verſione fuiſſe: vel ſi in Editione illa Κοινῇ fuerit; non tamen in illa Hexaplῶν ſincera. Secundo, nec in S. Luca, ita ſcriptum fuiſſe, ſed hoc nomen a Græculo quodam inſertum in Lucam: unde in alia exemplaria manavit error. Verum cum in omnibus codicibus, etiam antiquiſſimis, nomen Cainanis legatur, tum apud LXX, tum apud S. Lucam; & inter veteres Eccleſiæ Scriptores ne unus ſit, qui aliter legerit; nec ab ipſis Apoſtolorum temporibus auſus ſit quiſquam nomen hoc vel ex Evangeliſta, vel ex LXX expungere. (unico excepto Beza, qui in Verſione ſua Latina nomen Cainanis delere auſus eſt;) ſed apud omnes Eccleſias ubique terrarum ad hunc uſque diem conſtanter retineatur; non conjecturis, vel probabilibus argumentis agendũ, quæ tamen cum magna fiducia a quibuſdã adferuntur; ſed plane irrefragabilibus, invictis et certiſſimis, quibus nihil obtendi poſſit: qualia cũ nemo adhuc protulerit, firma manet lectio Evangeliſtæ, quam nemo ſolicitare præſumat.

65. Contra objicit vir ſummus, H. Grot. in Luc. 3. 36; quod *Africanus, Theophilus Antiochenus, Euſebius in Chronicis, Epiphan. Hæreſ. 55. nomen Cainanis omittunt; licet alias ſupputationem Græcam ſequantur. Præterea Abrahamum fuiſſe a Diluvio decimum, agnoſcit Joſephus, & ab ipſo productus Beroſus, & ex Græcis Eupolemon apud Euſebium; cum tamen, ſi Cainan inſeratur, undecimus eſſet.* Ad hæc reſponderi poteſt. 1. Antiquiſſima exemplaria Græca, *etiam ante Chriſti tempora habuiſſe nomen Cainanis*, ut probat Rever. Uſſerius in diſſertatione de Cainane, ex Demetrii Chronologia (qui ante Chriſtum ſcripſit) apud Euſeb. Præp. lib. 9. qui calculum annorum *a Diluvio, ad Jacobi & filiorum deſcenſum in Ægyptum facit annorum* 1360. *quorum* 215 *erant ab adventu Abrahami in Chananæam. Unde annorum* 130 *interpoſitio neceſſario requiritur* ad hanc calculum conficiendum: *quod* (ut idem) *ſi a Grotio fuiſſet animadverſum, in eam opinionem nunquam conceſſiſſet, in Luc.* 3. 36. *primum Cainanis nomen errore quodam repoſitum fuiſſe.* 2. Certum eſt, Euſebium & Epiphanium, licet Cainanis nomen alicubi omittunt, tamen alibi exprimere, nunquam negare. 3. Probabile eſt, codices Græcos Euſebii tempore non nihil variaſſe, & in aliquibus nomen Cainanis inſertum fuiſſe, in quibuſdam non; ut ſupra diximus: Joſephi tempore variaſſe codices Hebræos itidem in his numeris: unde non mirum eſt, Joſephum, Beroſum & Eupolemonem ab LXX diſcrepaſſe, cum a codicibus Hebræis, qui hodie in uſu ſunt, idem Joſephus diſcrepet. Quod ad S. Lucæ verba attinet, dicit etiam D. Grotius cum aliis, *quædam MSS. antiqua hoc nomen non exprimere*, ſcil. illud Bezæ, quod Academiæ Cantab. donavit, & aliud Anglicanum ex Græcia allatum: unde fieri poſſet, ut Cainanis nomen ex errore in aliquod exemplar Græcum, unde plura alia emanarunt, irrepſerit. Hæc vero (pace tantorum virorum dixerim) mihi parum firma videntur; partim etiam a vero abſona. Verum eſt, in illo Bezæ non extare: ſed quid valet unius exemplaris auctoritas contra omnium exemplarium etiam vetuſtiſſimorum fidem, & omnium ſcriptorum Eccleſiæ antiquiſſimorum teſtimonium & conſenſum unanimem, qui omnes de lectione Cainanis in S. Luca teſtantur? Iſtius etiam exemplaris fidem multum diminuit, quod Rev. Uſſerius de eo affirmet, *in aliis locis plus diſcrepare ab hodierna lectione, quam omnes alii Bibliothecarum libri*: quod etiam ex ejus cum aliis MSS. collationibus in ſexto Tomo noſtro apparet. Sed aliud eſt, quod iſtius exemplaris auctoritatem in hac cauſa plane tollit, quod (ut etiam Beza annotavit) in recenſenda Genealogia Chriſti apud S. Lucam, contra omnium exemplarium fidem; & contra omnes ſcriptores veteres, eadem habeat nomina aſcendendo a Joſepho ad Salomonem, quæ ſunt apud Matthæum: ita ut qui hoc exemplar deſcripſit, crucem, quæ omnes Interpretes vexavit, circa diſcrepantiam inter Matth. & Luc. hoc modo plane ſuſtulerit; & nodum, quem quidam indiſſolubilem putarunt, cum ſolvere non poſſet, diſſecuerit. In hac itaque Genealogia recenſenda nullam fidem meretur. Qui enim tantæ audaciæ erat, ut tot nomina contra omnium exemplarium fidem mutaret, a Salomone ad Chriſtum, ut Evangeliſtas concordes faceret; nomen etiam Cainanis in eadẽ Genealogia expungere, ut omnia cum codice Hebræo convenirent, nefas duxiſſe, haud exiſtimandum. De altero MS. exemplari, quod nos Alexandrinum dicimus, & cum Romano in hac Editione imprimimus; dico, D. Grotium male informatum fuiſſe: nam in hoc exemplari, quod, dum hæc ſcribo, oculis objicitur, exprimitur Cainanis nomen. Aliud effugium habet, alius magni nominis, quod *Lucas Genealogiam Chriſti ex vulgo recepta ſententia ſcripſerit, non ex propria; nec ſecundum rei ipſius veritatem, ſed quia apud Judæos Helleniſtas, & apud Chriſtianos, qui Verſioni Græcæ aſſueti fuerant, ita legebatur. Nam ita Genealogiam exorſus eſt; Exiſtens, ut putabatur, filius Joſeph*, &c. Hoc vero, ut temerarium & dictu periculoſum, omnino rejiciendum: ut quod latam feneſtram aperit ad univerſam Scripturæ auctoritatem labefactandum; cum in aliis locis quiſque obtendere poſſet, ſcriptores ſacros hoc vel illud ſcripſiſſe, non ex propria ſententia, ſed ſecutos fuiſſe vulgi errores: quod omnibus hæreſibus & erroribus viam ſternit. Hoc enim conceſſo, ſcriptores ſacros ullo prætextu falſum ſcripſiſſe; quomodo conſtabit, quando verum ſcripſerint? Verum eſt, Chriſtum vulgo pro Joſephi filio habitum, & affirmat Evangeliſta, vulgo ita creditum fuiſſe. At idem Evangeliſta contrarium ſatis clare oſtendit, & errorem vulgi plane rejicit per totam Hiſtoriam nativitatis; in qua non Joſephi, ſed Dei filium eſſe prædicat. Non ſcribit Lucas fuiſſe Joſephi filium, ſed ita habitum fuiſſe, ex errore vulgi, quem aperte detegit. At non ſcribit, Cainanem fuiſſe vulgo habitum filium Arphaxadi: nec alibi exprimit, talem Cainanem revera nunquam extitiſſe; ſed eodem ordine & iiſdem verbis cum reliquis recenſet. Unde ſi hoc concederetur; eadem ratione dici poſſet, reliquos omnes non fuiſſe veros, ſed putatitios filios eorum, quorum nomina commemorantur; & totam Genealogiam non veram, ſed erroneam fuiſſe ex vulgi ſententia deſcriptam. In hac itaq; ſententia, ut ſcribit Bochartus Geogr. Sacr. part. 1. l. 2. c. 13. *non videtur quicquam eſſe ſani: neq; enim veriſimile eſt, ſcriptorem ſacrum minus habuiſſe curæ veritatis, quam famæ: cui ne ſic quidem conſuluiſſet. Quippe ut vitaret ſcandalum aliquod Helleniſtarum, objeciſſet ſe cavillis Judæorũ omniũ, qui Evangeliũ ipſius cum Textu Hebræo contuliſſent.*

66. Cum itaque conſtet, hoc nomen ex errore aliquo ſcribæ in textum non irrepſiſſe, nec Evangeliſtam ex ſententia vulgi illud inſeruiſſe; aliud dicendum non reſtat, quam quod multi viri doctiſſimi ſtatuunt, inter quos varii Romano-Catholici (qui licet propter Vulgatam Latinam, Græcam ſupputationem rejiciant, Evangeliſtæ tamen verbis non auſi ſunt contradicere, vel locum ſollicitare,) S. Lucam Genealogiam τῶν ο' ſecutum fuiſſe, & ita eam deſcripſiſſe, quemadmodum in Græcis codicibus extabat. Nec in hoc diſcrepare Evangeliſtam a textu Hebraico, cum olim codices Hebræos quoſdam ita legiſſe, vero conſentaneum ſit, ut ſupra oſtendimus. Si vero concedatur, codices Hebræos hoc nomen nunquam habuiſſe, dici poſſet, Moſem conſulto hanc generationem omiſiſſe, (quam ex certa traditione, vel Sp. S. ſuggerente, Sept. & S. Lucas ſuppleverunt,) ſicut Matthæus in eadem Genealogia quaſdam omiſit: & ut hic in quatuordecim generationes Genealogiam ſuam diſtribuit, omiſſis reliquis; ita Moſes ſuam contexendo ad Abrahamum in duas decades eam diviſit, hac unica generatione omiſſa; ob cauſam nobis ignotam: & hoc modo dici potuiſſe a Moſe, Arphaxad genuiſſe Sale, qui tamen genitus eſt a Cainane: ut in Evangelio dicitur, Joram genuiſſe Oziam, qui tamen ab alio genitus eſt: quorum utrumque verum eſt; non generatione immediata, ſed mediata: ſic enim genuit Axphaxad Sale, quia genuit Cainanem, in quo, ut parente, extitit Sale. Sic Bonfrer. & alii, quorum opinio multo probabilior eſt, quam eorum, qui textum erroris accuſant. Fatetur etiam Eman. Sa, notis ad Geneſ. 11. 1. ut & Toletus, cujus verba jam proferam, Cainanis nomen in Vulgata Latina deeſſe; *Cogimur* (inquit) *fateri, aliquid deeſſe in noſtra Editione, quod mirum non eſt, cum Matth. in Chriſti genealogia aliquos omiſerit.* Dicendum itaque videtur in hac quæſtione cum Toleto (cui etiam conſentit Cajetanus,) qui pie ac prudenter, poſtquam eam ventilarat, ſic concludit, Luc. 3. annot. 61. *Difficultatibus aliorum ponderatis, in Hebræo deeſſe illam generationem Cainanis, quæ revera legebatur* (in quibuſdam codicibus) *& a LXX converſa eſt in Græcum. Non enim eſt credibile LXX, non ſolum numeraſſe Cainan, ſed etiam annos vitæ ejus, ſi non legiſſent in Hebræo. Legerunt ergo, & exemplaria illa ita habebant: nec novum eſt, eos alia etiam tunc legiſſe, quæ nunc non habentur, vitio ſcriptorum, quod etiam in Vulgato dicendum eſt. Credere enim debemus Evangeliſtæ id affirmanti: minuſque periculum eſt dicere, Hebraica exemplaria ex parte non haberi perfecta, quam aſſerere in Evangelio errorem, ſeu mendacium vel minimum reperiri.* His Toleti verbis finem huic quæſtioni impono, nihil de Cathedra definiens, ſed omnia Lectoris æqui judicio ſubjiciens: & licet ſententiam poſteriorem probabiliorem judico; paratus tamen, ſi quis argumenta meliora pro priore attulerit, iis non refragari.

PROLEG. X.

De Vulgata Latina Verſione.

1. *Multas S. Aug. tempore verſiones Latinas fuiſſe. Italam ſive Vulgatam cæteris prætuliſſe Auguſtinum. Hanc ab ipſis Apoſt. temporibus Eccleſiæ Rom. in uſu fuiſſe probabile eſt. Hieronymus ex Græca LXX. hanc emendavit, & Aſteriſcis ac obelis notavit, non ex Theodotione, ſed ex Hebræo. Authentica proprie non fuit.* 2. *De vulgata Latina hodierna.* 3. *Quomodo Hieron. inſtructus erat ad novam verſionem ex Hebr. faciendam.* 4. *Cauſæ quæ ipſum ut novam verſionem aggrederetur impulerunt. Privato conſilio & amicorum hortatu, non Eccleſiæ nomine hanc verſionem aggreſſus eſt.* 5. *Quoſnam libros vertit. Nov. Teſt. non vertit, ſed tantum emendat, & Evangelia tantum.* 6. *Hieronymum non fuiſſe infallibilem in ſua verſione.* 7. *Hieronymi verſionem non ſtatim receptam fuiſſe. Ab Auguſtino & aliis improbatam. Greg. Magnus veteri & hac nova uſus eſt. Tacito Eccleſiæ conſenſu non publico aliquo decreto recepta fuit.* 8. *Cur Eccleſia Romana novam verſionem receperit.* 9. *De Vulgatæ hodiernæ auctore. Totam non eſſe Hieronymi. Pſalmos alioſque quoſdam libros eſſe antiquæ Vulgatæ editionis. Reliquos libros plerumque eſſe ex verſione Hieronymi, multa tamen ex vet. Vulgata retenta. Inde mixtam eſſe ex nova Hieron. & antiqua Vulgata.* 10. *De auctoritate Vulgatæ Latinæ hodiernæ.* 11. *Non eſſe proprie Authenticam vel infallibilem, ex Eccleſiæ Romanæ Doctoribus oſtenditur. Ante Concilium Triden. non fuiſſe Authenticam. Fontibus non æquari per Concilium. Nec aliud decreviſſe Concilium quam nihil habere fidei vel bonis moribus contrarium. Ab erroribus tum Typographi tum Interpretis non immunem eſſe, poſt Sixti. 5. vel Clem. 8. correctionem. Multa adhuc emendatione egere, ex Præf. Clement. & Lucæ Brugenſis Catalogo oſtenditur. Multa emendavit Clem. 8. poſt editionem Sixtinam. Declaratio Cardinalium a multis Romanæ Eccleſiæ Doctoribus rejecta.* 12. *Vulgatam Lat. licet non ſit Authentica tamen magni faciendam ſtatuunt Proteſtantium doctiſſimi.*

1. Multas olim fuiſſe Verſiones Scripturæ Latinas docet S. Auguſtinus lib. 2. De doctrina Chriſtiana cap. 11. ubi ita ſcribit, *Qui Scripturas in Græcam linguam verterunt numerari poſſunt, Latini autem Interpretes nullo modo: ut enim cuique primis fidei temporibus in manus venit codex Græcus, & aliquantulum facultatis ſibi utriuſque linguæ habere videbatur, auſus eſt interpretari.* Inter illas autem una erat quæ ab Auguſtino loco citato, cap. 15 *Itala*, ab Hieronymo in cap. 14, & 49. Eſaiæ *Communis & Vulgata*, a Gregorio Epiſt. ad Leandrum ante Moral. præfix. *Vetus* appellata erat, quam reliquis prætulerunt, quia, ut Auguſtinus, erat verborum tenacior cum perſpicuitate ſententiæ: hanc vero in Eccleſia Lat. maxime in uſu fuiſſe conſtat, unde nomen *Italæ* & *Vulgatæ* habuit; quia vero reliquis antiquior erat *Vetus* dicebatur. Facta eſt autem hæc Verſio (ut & reliquæ omnes Latinæ V. Teſt. iſtorum temporum) ex Græca τῶν ό, & magnæ auctoritatis erat apud Eccleſias Occidentis. (Primus enim inter Orthodoxos qui poſt LXX ex Hebræo fonte Latinam Verſionem aggreſſus eſt, erat Hieronymus.) Auctoritatis vero tantæ fuit ut quidam ad Apoſtolorum Diſcipulum quendam ut auctorem, referre non dubitarint, ut Serar. Proleg. Bibl. cap. 19. q. 8. & alii, qui peculiari Sp. S. aſſiſtentia factam eſſe volunt, quod licet ſine auctoritate aſſerant, probabile tamen eſt ipſam ab ipſis Eccleſiæ primordiis in uſu fuiſſe, cum Eccleſia Latina ſine Verſione Latina eſſe non potuerit, eamque Eccleſia Romana, quæ principem inter Eccleſias locum ſemper tenuit, & antiquarum Traditionum tenaciſſima fuit, in communi uſu reciperet. Unde Sixtus Senenſis Biblioth l. 8. ait Editionem Veterem *Vulgatæ* & *Communis* nomen accepiſſe, tum quia nullum certum haberet auctorem, tum quia non de Hebræo fonte, ſed de κοινῇ, vel de LXX interpretatione ſumpta eſſet, quemadmodum Auguſt. 18. De civ. Dei, & Hieronymus Præf. Evangeliorum teſtantur. Cujus lectione uſa eſt Eccleſia longe ante Hieronymi tempora, & etiam multo poſt, uſque ad tempora Gregorii Papæ. Hanc enim communis Patrum aſſenſus à primordio naſcentis Eccleſiæ uſque ad Damaſum Papam longo uſu approbabat. De hac quædam diximus cum de editione Romana τῶν ό diſſeruimus. Conſtat etiam Hieronymum multis annis antequam ad textum Hebraicum vertendum ſe accingeret Græcam LXX Latine tranſtuliſſe, ut ex lib. 2. contra Ruffinum, quem circa 15. annos ante ipſius obitum ſcripſit, ſatis conſtat, ubi ſcribit ſe LXX Interpretes ante annos plurimos diligentiſſime emendaſſe, & linguæ ſuæ ſtudioſis dediſſe, & quod Pſalterium juxta LXX à ſe emendatum Romæ receptum eſſet. Eadem habet Præf. in Paralip. ad Chromatium, & Præf. ad Lev. & Epiſt. ad Auguſtinum. Unde bene colligit J. Morinus Hieronymum cum adhuc juvenis eſſet hoc opus confeciſſe: Hujus vero Verſionis ſuæ habemus Prophetas inter opera ſua adhuc ſervatos. An vero Hieronymus Latinam illam Verſionem ex Græca LXX de novo fecerit, an tantum Vulgatam & Italam emendaverit, vix liquido conſtat. Probabile tamen mihi videtur quoſdam libros de novo vertiſſe, reliquos tantum emendaſſe. De novo vertit Pſalterium ut ipſe ſcribit Epiſt. ad Sun. & Fret. librum Jobi, ut ex utraque Præfatione conſtat, & libros Solomonis, ut lib. 2. Adverſus Ruff. cap. 8. habetur; reliquos ſolum emendavit. Codices vero ſibi Græcos comparavit quam maxime caſtigatos, qui ſcilicet in Hexaplis extabant, ubi puram & incorruptam verſionem LXX ab Origene deſcriptam fuiſſe, ipſe tum Epiſt. ad Suniam & Fretelam tum alibi affirmat. Aſteriſcis etiam & obelis hanc ſuam Verſionem notavit, non tamen ex Theodotione (ut fecerat Origenes) ſed ex ipſo textu Hebræo, qui quidem hodie evanuerunt, nec ullibi apparent. Hoc ex Præf. 2. in Paralip. & Epiſt. ad Auguſt. conſtat, ubi hæc habet, *Quod in aliis quæris Epiſtolis cur prior mea in libris Canonicis interpretatio Aſteriſcos habeat, & Virgulas prænotatas, & poſtea aliam Tranſlationem abſque iis ediderim*, &c. reſpondet, *Se non tam vetera abolere conatum fuiſſe, quam linguæ ſuæ hominibus emendata de Græco in Latinum tranſtuliſſe*, &c. Nec etiam Vetus illa quam *Vulgatam* dicimus (ante Nobilii labores) ullibi ſimul extabat. In uſu quidem fuit, non obſtante nova Hieronymi Verſione ex Hebræo, per ducentos fere annos poſt Hieronymum, ut ex verbis Gregorii conſtat, qui utraque tam Nova Hieronymi quam Vetere illa ex LXX in Commentariis ſuis uſus eſt, ut ex verbis ejus in Epiſt. ad Leandrum præfixa libris Moralium, & lib. 20. Moral. cap. 23. liquet; *Quia ſedes Catholica*, inquit, *cui auctore Deo præſideo, utraque utitur, mei quoque labor ſtudii ex utraque fulcietur.* Non fuiſſe autem proprie Authenticam Vulgatam illam Latinam aperte conſtat, tum quia ex Græca facta ſit, quam Authenticam non fuiſſe jam oſtendimus, nec poteſt rivulus auctoritatis plus habere quam erat in ſuo fonte; nec poteſt ulla Verſio dici Authentica, niſi Interpres eodem Spiritu verterit quo primus author ſcripſit, quod de hac Verſione nemo affirmavit; nec illam Eccleſia Romana rejeciſſet, & aliam novam accepiſſet, ſi Authenticam judicaſſet. Nec valet objectio J. D'Eſpeires quod vix credibile eſt Eccleſiam Romanam non habuiſſe Authenticam verſionem; habuit enim textus originales authenticos; habuit etiam Verſionem quæ fonti in omnibus ad ſalutem neceſſariis conveniebat, quod ſatis erat. De hac plura in ſequentibus.

2. Cum vero hodiernæ Vulgatæ editionis autorem eſſe Hieronymum multi contendant, de Hieronymi Verſione ex Hebræo primo dicendum eſt, viz. 1. Quibus auxiliis ſuffultus Verſionem ſuam aggreſſus ſit. 2. Rationes quænam fuerint quæ ad hoc opus ipſum impulerint. 3. Quoſnam Scripturæ libros verterit. 4. An ita à Spiritu S. in Verſione ſua afflatus ſit ut errare non potuerit. 5 De laboris & operis hujus ſucceſſu, ſive quomodo recepta fuit hæc Verſio in Eccleſia. Poſtea inquirendum, 1. An Vulgata hodierna eadem ſit cum illa Hieronymi, vel quemnam habuit autorem. 2. Cujus ſit autoritatis ante & poſt Concil. Trident. 3. Ex quibus codicibus confecta ſit. 4. Cur Eccleſia Latina relicta veteri Vulgata Latina novam reciperet.

3. Hieronymum quidem dotibus naturæ & artis optime inſtructum fuiſſe ad hoc opus nemo negabit, cum improbo labore trium linguarum præ reliquis ſui temporis fuerit peritiſſimus, & in omni literatura excellens. Unde illud Proſperi de ipſo diſtichon,

Hebræo ſimul & Graio Latioque venuſtus
Eloquio, morum exemplum, mundique magiſter.

Ex ipſius enim operibus colligitur ipſum variis Judæorum Rabbinis præceptoribus uſum fuiſſe, ut in Linguæ Hebrææ & Chaldaicæ ſcientiam penitiorem penetraret. Primo cum Juvenis in eremo degeret, vitam Monaſticam ſectans, à Judæo converſo prima linguæ Hebraicæ rudimenta hauſit; ſic enim ſcribit epiſt. 4 ad Ruffinum, Quod quum Juvenis in eremo eſſet, nec vitiorum incentiva nec naturæ ardorem jejuniis frangere poterat, ad mentem edomandam fratri cuidam qui ex Hebræis crediderat ſe in diſciplinam dederat, ut poſt Quintiliani acumina, Ciceronis fluvios, gravitatem Frontonis, & lenitatem Plinii, alphabetum diſceret, & ſtridentia anhelantiaque verba meditaretur, &c. Eadem habet Præf. in Dan. II. Poſt annos ſupra 20. ex Ægypto rediens Hieroſolymam majores fecit progreſſus in Hebraicis ſub Barrabano Judæo quem magno pretio conduxerat, ut ipſum nocte inſtrueret, quia inſtar Nicodemi Judæos fratres ſuos timuit. Sic Epiſt. 65. ad Pammachium & Oceanum, Cum putabant homines ſe finem feciſſe diſcendi ſcribit quod venit rurſum Hieroſolymam & Bethlehem; quo labore quo pretio Barrabanum nocturnum habuit præceptorem? timebat enim Judæos, & mihi alterum exhibebat Nicodemum. De hoc etiam in Eſ. 21. III. Poſtea alterum habuit præceptorem de Tiberiade, Legis doctorem, qui apud ſuos in admiratione habebatur, cum quo contulit à vertice ad extremum unguem. De hoc Præf. in Paralip. IV. Alium habuit Lyddæum Præceptorem, qui apud Hebræos primus putabatur, quem multis redemit nummis, De quo in Præf. in Job. V. Alium tandem habuit pro lingua Chald. De quo Præf. in Dan. *Adhortante quodam Heb. et illud crebrius in ſua lingua ingeminante Labor improbus omniavincit, qui mihi videbar ſciolus inter Heb. cœpi rurſus eſſe diſcipulus Chaldaicus.* Ex hiſce videmus ipſum nullis laboribus vel ſumptibus peperciſſe, ut ad Hebraicæ eruditionis culmen aſcenderet. Unde Auguſtinus licet Hieronymi conſilium non probaret, fatetur tamen ipſum fuiſſe trium linguarum peritiſſimum. Jam vero præter linguarum ſubſidia magnum adjumentum in hoc opere perficiendo ſuppeditarunt Origenis Tetrapla, Hexapla & Octapla, in quibus præter textum Hebræum tam Hebraicis quàm Græcis deſcriptum literis, ſex habuit verſiones Græcas, de quibus ſupra, viz. Aquilæ, Symmachi, LXX ſeniorum, Theodotionis, & Quintam ac Sextam anonymas, ex quarum tum ſecum invicem tum cum textu Hebræo collatione, non potuit non multum proficere.

4. Cauſæ vero quæ ipſum ad hoc opus impulerunt, prout ipſe variis in locis agnoſcit, erant variæ quæ in verſionibus Græcis & Latinis irrepſerunt corruptelæ, tum etiam quod ipſos LXX ſæpius ceſpitaſſe, & ab Hebraico textu longe diſceſſiſſe ipſe (poſtquam Hebraicam linguam exactius calleret) obſervarat, tum quod reliquæ Verſiones factæ ſunt ab hominibus ſemi-chriſtianis & Judaicis Apoſtatis qui in odium fidei Chriſtianæ multa Scripturæ loca perverſa expoſitione corruperant. Præterea Aquila, ut ſupra innuimus, non tantum vocum ſenſum, ſed & vocum etymologias ſuperſtitioſe ſæpe ſectatus eſt, unde obſcurus erat. Symmachus vocum ſenſum reſpiciens, verbis ſe non obſtringens, longe à vero ſenſu aberravit. Theodotion vero licet medius incederet, & à doctis præ reliquis probaretur; ſæpe tamen, (cum à fide deficeret) verba torquebat, ut erroribus ſuis patrocinium quæreret. Hieronymus ergo, vir acri & fervido ingenio, imperfectiones aliarum Verſionum animo revolvens, & amicorum ſuaſu

ac hortatu excitatus, rem Eccleſiæ utilem ſe facturum exiſtimabat ſi novam Verſionem ex Hebraico fonte exprimeret, quam ingenti animo & laboribus indefeſſis tandem perfecit, quæ magis quàm reliquæ cum Hebræo conveniebat, & accuratior erat. Hanc fuiſſe conſilii ſui rationem ipſe ſæpius explicat. Præf. Paral. hæc habet, *Si LXX Interpretum pura, & ut ab eis in Græcum verſa eſt, editio permaneret, ſuperflue me, Chromati Epiſcoporũ ſanctiſſime, impelleres, ut tibi Hebr. volumina Latino ſermone transferrem. Quod enim ſemel aures hominum occupaverit & naſcentis Eccleſiæ roboraverit fidem, juſtum erat etiam noſtro ſilentio comprobari. Enimvero cum varietate regionum diverſa ferantur exemplaria, et germana illa et antiqua Tranſlatio corrupta ſit atque violata, noſtri arbitrii putas, aut in pluribus indicare quid ſit verum,* &c. Hæc & alia iſto loco & alibi in verſionem LXX ſcribit, quæ licet Hyperbolice ab ipſo dicta ſint, nec tantam paſſa eſſet illa Verſio mutationem quantam ille credi voluit, imo ex aliis illius ſcriptis, præſertim antequam de Hebræum in Latinam vertendo cogitaverat, ipſum plane contrarium ſenſiſſe conſtat de Græca verſione, ut ſupra oſtendimus, quæ alias haud paſſa ſit corruptelas, quam omnes libri vitio librariorum & temporum injuriâ contrahunt, nec quam ipſius verſionem Latinam (ſi modo ipſius ſit Vulgata hodierna) paſſim eſſe omnes conqueruntur, hanc tamen cauſam ubique affert, eamque more ſuo exaggerat datâ qualibet occaſione, ut hoc modo ab adverſariorum invidia ſe protegeret, qui hoc ipſius molimen ſuggillarunt, ut in LXX Verſionis opprobrium factum, de qua omnium animis alte inſederat exiſtimatio veneranda. Hoc itaque aggreſſus eſt Hieronymus privato conſilio & quorundam amicorum hortatu, non verò ex juſſu Damaſi Pontificis, vel Eccleſiæ totius nomine, ut inter alios affirmat Joh. D'eſpeires tract. 3. diſp. 3. Dub. 1. affirmat etiam Platina in Vitis Pontif. Damaſum primum ſcriptis Hieronymi authoritatem dediſſe, cum prius LXX Interpretum ſcripta tantummodo in pretio erant. Certum tamen eſt Hieronymum hanc Verſionem poſt Damaſi mortem confeciſſe; Damaſo quidem charus erat, cui fuit ab Epiſtolis, ſed Juvenis erat cum Damaſo innotuit, & Damaſum annos ſupra triginta ſupervixit & mortuo Damaſo Roma Hieroſolymam ſeceſſit, & Bethlehemum, ubi per quinquennium in Monaſterio vixit, ut ex Epiſt. 99. ad Aſellam, & initio Epiſt. 116. ad Paulam & Euſtochium colligitur; poſt hæc Barrabanum præceptorem habuit, ut ex Epiſt. 65. ad Pammachium conſtat, & poſtea Hebraice ſatis inſtructus ad Verſionem ex Hebræo ſe accinxit. Verum eſt ipſum juſſu Damaſi N. Teſtamentum vel Evangelia ſaltem emendaſſe, ut ex Præf. Evangeliorum liquet, at V. Teſtamenti ex Hebræo Verſionem non potuit aggredi ex Damaſi juſſu, qui multis antea annis mortuus eſt. Nec nomine totius Eccleſiæ illam confecit, cum certum ſit multos Epiſcopos & inter alios Auguſtinum hanc Hieronymi operam ubique improbaſſe, nec niſi multis poſt Hieronymi obitum annis in Eccleſias publice receptam fuiſſe.

5. Quoſnam vero Scripturæ libros vertit? Quoad V. Teſtamentum ex Præfationibus quas ſingulis libris præfixit conſtat, omnes qui ab Hebræis pro Canonicis recipiuntur, ut & libros Judith & Tobiam, vertiſſe; in quibus Præfationibus calumniam frequenter deprecatur, quod Scripturam ex Hebræo in Latinum vertere auſus ſit. Affirmat de ſe lib. De viris illuſtribus extremo, & teſtatur Auguſtinus Epiſt. 8. & 10. & De civitate Dei l. 18. cap. 43. ipſum V. Teſtamentum ex Hebræo vertiſſe; libros vero Sapientiæ, Eccleſiaſtici, Maccabæorum, Baruch, Epiſtolam Jeremiæ Additiones ad Eſtherem & ad Danielem non vertit, tum quia Hebraice non extabant, tum quia pro Canonicis non habuit, ut in Præfationibus ſuis ſæpius teſtatur; Eos etiam intra Canonem non poſuiſſe liquet ex ejus Prologo galeato, tum ex Præf. in Prov. & Danielem. Eccleſiaſticum tamen & lib. 1. Maccabæorum affirmat ſe in Hebraica lingua vidiſſe, ut & librum Tobiæ. Inter Canonicos, conſtat ipſum Pſalterium tum ex Hebræo convertiſſe (licet hæc ejus Verſio in Vulgata hodierna non ſit) tum ſæpius ex Græco vel vertiſſe vel emendaſſe. Quater enim circa Pſalterium laboravit; Primò, ex Hebræo, ut dixi, in Latinum vertit, ut in Epiſt. ad Sophronium legimus, & hæc ejus Verſio inter opera ejus extat. Secundò, ex editione τῶν ὁ Græca quæ in Hexaplis erat ſincera & incorrupta, quam Aſteriſcis & obelis notavit, de qua in Epiſt. 135. ad Suniam & Fretelam. Tertiò, ex Præf. Pſalt. ad Paulam & Euſtochium & Epiſt. ad Sophronium conſtat ipſum bis emendaſſe, ex editione Lucianea, quæ Vulgata & Communis dicta eſt, quæ eadem erat cum LXX, ſed à Luciano in quibuſdam correcta & emendata, hanc prima vice emendavit, ut eſt in Epiſt. ad Sophronium, & poſtea iterum emendavit additis aſteriſcis & obelis, ut ipſe affirmat Præf. in Pſalt. ad Paulam & Euſtochium; & hæc ejus emendatio auctoritate Damaſi Romæ in uſu erat teſte ipſo Hieronymo l. 1. contra Ruffinum, c. 8. Novum vero Teſtamentum non de novo vertit Hieronymus ſed tantum emendavit, nec fortaſſe totum emendavit ſed Evangelia tantum. Sic enim ipſe lib. De ſcript. Eccleſ. *V. Teſtamentum juxta Hebraicum tranſtuli, Novum Græcæ fidei reddidi.* Hoc vero juſſu Damaſi Pontificis præſtitit. Sic enim Præf. ad Evang. ad Damaſum ſcribit, *Novum opus me cogis facere ex veteri, ut poſt exemplaria Scripturarum toto orbe diſperſa quaſi quidam arbiter ſedeam, & quia inter ſe variant, quæ ſunt illa quæ cum Græca conſentiant veritate decernam. Pius labor ſed periculoſa præſumptio judicare de cæteris, ipſum ab omnibus judicandum*, &c. Poſtea hæc addit, *Hæc præſens Præfatiuncula pollicetur quatuor tantum Evangelia, quorum ordo eſt Matth. Marc. Luc. Joh. codicum Græcorum emendata collatione, ſed veterum, quæ ne multum à lectionis Latinæ conſuetudine diſcreparent, ita calamum temperavimus, ut his tantum quæ ſenſum mutare videbantur correctis reliqua manere pateremur ut fuerunt.* Hic aperte videmus Hieronymum non Verſionem ſed Emendationem ſibi arrogare, & Evangelia tantum nominare, licet alibi de toto N. Teſt. loqui videatur. Cum enim Auguſtinus Epiſt. 10. cap. 4. hoc opus ſibi acceptum eſſe ſignificavit (licet aliter de ejus labore in V. Teſt. vertendo ſentiret) ſic ſcribit, *Non parvas Deo gratias agimus de opere tuo quod Evangelium ex Græco interpretatus ſis, quia in omnibus fere nulla eſt offenſio, cum Scripturam Græcam contulerimus.* Hieronymus reſpondet, *Si me ut dicis, in N. Teſtamenti emendatione ſuſcipis*, &c. Ubi quod Auguſtinus *Verſionem* vocaſſet, ipſe tantum *Emendationem* dicit, & de N. Teſt. in genere loquitur. Quando vero vel à quo facta ſit Latina hæc N. Teſt. Verſio difficile eſt aliquid certi ſtatuere. Probabile eſt antiquiſſimam fuiſſe, & in Eccleſia Romana ab ipſis Apoſtolorum temporibus in uſu fuiſſe, ut de Veteri Vulg. V. Teſt. diximus, cum de nulla alia antiquiore aliquid legimus. Nec veriſimile eſt Latina Verſione Eccleſiam Latinam caruiſſe, nec quam initiò habuerit primævis temporibus Apoſt. voluiſſe mutare vel rejicere. Et quæ ab antiquiſſimis Scriptoribus Latinis ex N. Teſtamento citantur cum hac Verſione congruunt. Innuit Baronius ad ann. Chriſti 231. & Bonfrerius Præloq. cap. 15. Sect. 2. ab Apoſtolis viſam & approbatam, hoc vero nullibi probant, nam hoc modo infallibilis eſſet autoritatis in omnibus, quod tamen, ut ſtatim videbimus, à pleriſque Eccleſiæ Romanæ Doctoribus negatur.

6. An vero Hieronymus peculiari Spiritus S. lumine illuſtratus Verſionem ſuam confecerit ita ut nunquam erraverit, quæſtio eſt quam nuper excitarunt quidam poſt editum Decretum Concilii Trident. de verſionis Vulgatæ authentia, cum antea nemo de illa cogitarit. Licet enim communis ſit ſententia Doctorum Eccleſiæ Romanæ Hieronymum non aliter quam alii interpretes vertiſſe, quidam tamen, inter quos Joh. Morinus Exerc. Bibl. 6. cap. 12. n. 9, & 14. volunt Hieronymum peculiari S. Spiritus afflatu Verſionem illam condidiſſe, & eodem Spiritu dirigente ac movente ab omni errore exemptum fuiſſe, ita ut nec decipi potuiſſet, nec errorem aliquem vel leviſſimum vertendo commiſerit. Sic etiam Canus l. 2. cap. 24. Titleman. Apol. pro Vet. Interprete. Hæc vero ſententia eſt aperte falſa & vix refutatione eget, cum Hieronymus ſæpe faſſus ſit ſe erraſſe ut hominem, ut Eſ. 19. *Melius reor proprium errorem reprehendere, quam dum erubeſco imperitiam confiteri in errore perſiſtere, in eo quod tranſtuli.* &c. Ex quibus verbis Oleaſter in cap. 23. Exodi infert Hieronymum in Scripturæ interpretatione Hominem non Prophetam egiſſe, & errare potuiſſe. Et Bellarminus lib. 2. De verbo Dei, cap. 11. ex eodem loco obſervat Hieronymum ſe erraſſe agnoviſſe, & quod Eccleſia ejus correctionem receperit, & addit quod cum Vulgata editio non ſit unius authoris ſed quædam habeat ex Hieronymo, quædam ex Luciano, quædam ex Theodotione, ſtultum videtur dicere Theodotionem Hæreticum errare non potuiſſe. Idem affirmant Driedo De Eccl. Script. lib. 2. contr. 3. Vega l. 15. in Concil. Trid. cap. 9. Andrad. lib. 4. Nec ſane ita libere Hieronymi inceptum in vertendo improbaſſent Auguſtinus, Ruffinus, aliique celebres Eccleſiæ Doctores ac Epiſcopi, ſi ipſum a Sp. S. peculiari modo in illa Verſione adjutum fuiſſe exiſtimaſſent. Quid quod plerique Eccleſiæ Romanæ Doctores, ut poſthac videbimus, fatentur errores in Vulgata Latina (quam illi Hieronymi eſſe volunt) non tantum fuiſſe ante Concilii decretum, ſed etiam poſt Sixti V, & Clementis VIII. emendationes, Idque non tantum Typographi, ſed & Interpretis vitio? Sic Cajetanus in 2 Chro. c. 16. Torniellus ad annum M. 3149. Dionyſius Petavius Tom. 2. de annis Ahaziæ Regis, Sixtus Senenſis l. 8. Biblioth. ad finem, Dom. Bannes parte 1. q. 1. art. 8. dub. 4. Bellarminus loco citato, & in Epiſt. ad Lucam Brugenſem, Bonfrerius præloq. c. 15. Sect. 3. &c. & Franciſcus Lucas Brugenſis, qui multa loca collegit quæ poſt correctionem Clementis VIII. adhuc emendanda videntur. Certum itaque eſt Hieronymum mediis ordinariis inſtructum, eruditione & induſtria humana hoc opus confeciſſe, & ut alii interpretes errori obnoxium fuiſſe.

7. De ſucceſſu vero conatus ejus conſtat, quod licet Verſio ad textum Heb. propius accederet quam illa τῶν ὁ, cum illi ſenſum ſæpe paraphraſtice reddiderint, hic vero ipſa verba exacte plerumque ſequutus ſit, & ſenſum ſæpius optime expreſſerit, unde à multis cum magno applauſu recepta fuit, plerique tamen Doctores, Eccleſiarum rectores & Epiſcopi, inter quos Auguſtinus, hoc ejus inceptum primo improbarunt ut temerarium, & ad auctoritatem verſionis LXX convellendam & minuendam factum. Unde multis calumniis impetitus Hieronymus neceſſario Apologias ſcribere coactus eſt, in quibus ſæpe teſtatus eſt ſe nihil in LXX Verſionem molitum eſſe, ſed ex Hebræo fonte in Latinum tranſtuliſſe ut eorum deſiderio ſatisfaceret, qui avebant ſcire quomodo in Hebræis codicibus legeretur. Judæi quidem Verſionem ejus approbarunt ut conformem textui Hebræo, unde ipſum vocat R. Azarias l. 3. meor enajim *Interpretem Chriſtianorum* κατ' ἐξοχὴν. Sic Kimchi ad Pſal. 110. vocat *Interpretem* abſolute, Ab. Eſra ad Pſal. 3. *Interpretem præputiatorum*, R. Joſ. Alb. lib. Fundamentorum vocat *ſapientem tranſlatorem*, Elias Levita *doctum Hieronymum.* Græci vero in ſermonem Græcum verterunt, teſte ipſo Hieronymo l. 2. contra Ruffinum, ubi contra calumniatores ſic ſcribit, *Unde me putabam de Latinis meis bene mereri & noſtrorum ad diſcendum animos concitare, quod etiam Græci verſum de Latino poſt tantos Interpretes non faſtidiunt, inde in culpam vocor.* Genebrardus l. 2. Chronol. dicit à Sophronio verſam fuiſſe, a quocunque vero converſa ſit, certe hodie periit iſta Verſio, nec publice recepta fuit apud Græcos, licet in privatorum manibus eſſet; nam nulla ejus veſtigia ullibi jam apparent. Ruffinus vero acriter Hieronymum increpavit (cui non ſine bile reſpondet Hieronymus,) *Quis*, inquit ille l. 2. Invect. *ex tot & tantis prudentibus & ſanctis viris qui ante te fuerunt ad iſtud opus auſus eſt manum mittere? An ut divinarum Scripturarum libros, quos ad pleniſſimum fidei inſtrumentum Eccleſiis Chriſti Apoſtoli tradiderunt, nova nunc & à Judæis mutuata interpretatione, mutares?* Hæc & multa alia objiciebant ejus æmuli, maxime vero urgebant quod LXX interpretationem, quæ in magna apud omnes veneratione erat, hac nova Verſione conatus ſit de ſolio dejicere, ad quod ſæpius reſpondet, profitendo ſe ne tantillum auctoritati LXX derogare velle, quorum Verſionem divinam & in S. Spiritu factam agnoſcit. Sic Præf. in Jobum, *Cogor per ſingulos Scripturæ divinæ libros adverſariorum reſpondere maledictis, qui interpretationem meam reprehenſionem LXX criminantur*, quibus ſubdit, *Audiant canes mei idcirco me in hoc volumine laboraſſe, non ut interpretationem antiquam reprehenderem, ſed*, &c. Sic in Prol. Galeato. *Periculoſum opus certe & obtrectatorum meorum latratibus patens, qui me aſſerunt in LXX Interpretum ſuggillationem nova pro veteribus cudere*, &c. *Quid igitur, damnamus veteres? minime: ſed poſt priorum ſtudia quod poſſumus in domo Domini laboramus.* Unde contra Ruffinum qui hoc ipſi objecerat ſic ſcribit, *Egone contra LXX Interpretes aliquid*

ſum locutus, quos ante annos plurimos diligentiſſime emendatos meæ linguæ ſtudioſis dedi, quos continue in conventu Fratrum ediſſero, quorum Pſalmos jugi meditatione decanto, ſtultus eram, ut quod in pueritia didici ſenex oblivíſci vellem, &c. S. vero Auguſtinus, qui Hieron. familiaris, opus hoc ita improbavit ut non permiſerit novam hanc Verſionem per ejus diœceſin legi, & antequam perfecta fuerat Hieronymum hortabatur ut ab incepto deſiſteret, & in aliis operam poneret: Sic enim ſcribit ad Hieronymum Epiſt. 19. *Propterea ſe nolle ejus interpretationem in Eccleſiis legi ne contra LXX auctoritatem tanquam novum aliquod proferentes magno ſcandalo perturbemus plebem Chriſti quarum mens & corda illam interpretationem audire conſueverunt, quæ etiam ab Apoſtolis approbata eſt.* Idem Epiſt. 10. ad eundem Hieronymum, *Ego ſane te mallem Græcas potius Canonicas nobis interpretari Scripturas, quæ LXX Interpretum autoritate perhibentur. Perdurum erit enim ſi tua Interpretatio per multas Eccleſias frequentius cœperit lectitari, quod à Græcis Eccleſiis Latinæ Eccleſiæ diſſonarent*, &c. Dein exemplum profert tumultus a plebe excitati ex lectione novæ Hieronymi verſionis per quendam Epiſcopum in Eccleſia cui præerat, ubi Græci quidam Hieronymi verſionem apud Jonam Prophetam falſi arguebant, ita ut cogeretur Epiſcopus Judæorum teſtimonium flagitare, &c. Ex his videmus verſionem Hieronymi omnibus non placuiſſe, nec ab omnibus receptam; poſt ipſius vero obitum, ut obſervant Serrarius & alii, paulatim autoritatem nacta eſt, & apud multos recepta, qui ejus ſinceritatem & cum Hebræo convenientiam deprehenderunt, ita tamen ut tum Vetus tum hæc Nova in uſu eſſent uſque ad Gregorii Magni tempora. Ipſe enim Epiſt. ad Leandrum ad finem, ante libros Moralium ſic ſcribit: *Novam tranſlationem diſſero, ſed ut comprobationis cauſa exegit, nunc Novam nunc Veterem per teſtimonia aſſumo, ut quia ſedes Apoſtolica, cui, auctore Deo, præſideo, utraque utitur, mei quoque labor ſtudii ex utraque fulciatur*, ubi videmus utrumque in uſu fuiſſe, in expoſitionibus, &c. ita tamen ut Nova Veterem adhuc non excluſiſſet: licet vero utraque uſus eſſet Greg. tamen alibi liquet ipſum Novam prætuliſſe: nam l. 20 Moral. c. 3. dicit quod Nova hæc tranſlatio cuncta verius transfudiſſe perhibetur, & credendum ſit quicquid in ea dicitur.

Poſtea per gradus Editio hæc prævaluit, tacito potius Eccleſiæ Latinæ conſenſu quam ullius Synodi vel Pontificis Decreto; nam licet Hugo de Sancto Victore l. de Script. c. 9. aſſerat Eccleſiam Latinam hanc ſolam verſionem legendam & in auctoritate habendam conſtituiſſe, Conſtitutionem tamen nullam profert, nec a quo vel quando facta ſit indicat: Imo Eraſmus Epiſt. ad Dorp. Theol. ipſum Dorpeum urget, ut vel unam proferat Synodum in qua hæc editio ſit comprobata. Verum eſt Anſelmum, Bernardum, Rupertum, Haymonem & alios hanc probaſſe, & in ſcriptis generaliter explicaſſe, vel potius ex nova & veteri mixtam, ut poſthac explicabimus: non tamen ita prævaluit ut veterem penitus extrudere potuerit, ſed utraque in uſu fuit, donec tandem ex utriſque mixta hæc, quæ nunc Vulgata dicitur, coaluit, quæ nulla publica auctoritate ſtabilita eſt, nec in ſolium authentias poſita ante Decretum Tridentinum, ſed tacito conſenſu cum veteri recepta.

8. Cauſas vero quæ tum Hier. ut conficeret tum Lat. moverint ut novam ſive ex toto, ſive ex parte majori reciperent, varias allegant Salm. Proleg. 3. Bonfrer. Præloq. c. 15. Sect. 3. Sixtus Senenſis lib. 8. Biblioth. ad finem, & alii, quarum potiores hæ videntur: 1. Quia ut olim Orig. Epiſt. ad Jul. Africanum, neceſſarium erat habere tranſlationem ex Hebraico factam, quæ cum verſione LXX conferri & legi poſſet, ut contra Judæos melius fidei noſtræ dogmata tueremur; nam niſi in textu aliquo conveniremus, nunquam cum hoſte decertare, vel ipſum convincere poſſemus: Hæc vero nova verſio Hebraico textui verbis magis conſonat quàm Græca. Judæi Chriſtianis inſultabant dicentes non ita eſſe in Codice Heb. ut illi citabant, unde Hier. Præfat. ad Eſaiam dicit ne Judæi de de falſitate Scripturarum Eccleſiis diutius inſultarent ſe ex Hebræo vertiſſe. Dein tranſlatio LXX erat potius (ſaltem in multis) periphraſis & commentarius quam verſio, obſcura elucidans & explicans, ſenſum potius quam verba reddens; unde congruum erat aliam ex Hebraico fere de verbo ad verbum cudi, quo oſtenderetur illos nihil Heb. textui contrarium reddidiſſe: Præterea poſt Chriſtum Prophetiis expletis, ex ipſo rerum eventu longe clarius reddi poſſe veteres prophetias ad Chriſtum & N. Teſt. ſpectantes quæ ante impletionem obſcuræ erant, & ab Interpretibus non niſi obſcurè reddi poſſent. De hoc Hier. Præfat. in Pentateuch. *Illi qui ante Chriſtum interpretati ſunt, quod neſcierunt dubiis ſententiis protulerunt, nos vero poſt paſſionem & reſurrectionem ejus non tam Prophetiam quam hiſtoriam ſcribimus.* Tandem & hoc adjicit ex Hieron. Præfat. in Eſd. Sixtus Sinenſis l. citato, ut hoc modo exultantem Græciam compeſcerent & eorum faſtum ſupprimerent, qui ſe Latinis in tantum præferebant, ut dicerent, nihil divinarum Scripturarum habere Latinos quod non à Græcis mutuo accepiſſent: ex hac cauſa credibile eſt Pontifices Romanos hanc verſionem promoviſſe. Ex his quidem cauſis novam verſionem in uſu publico recepit Eccleſia Latina, ut ad uſum magis aptam, Veterem tamen nunquam rejecit vel damnavit, vel contra ejus auctoritatem aliquid decrevit, ſed in eodem ſtatu eam eſſe permiſit, quo antea fuit, licet ex negligentia Doctorum, ſqualida & inculta, & quaſi in tenebris ſepulta jacuerit antequam hujus ſeculi induſtria eam in lucem produxit & priſtino nitori reſtituit.

9. De authore Vulgatæ Latinæ hodiernæ diſceptant Romano-Catholici tum inter ſe, tum cum Proteſtantibus, negantibus horum pleriſque Hieronymi eſſe; ex illis verò affirmant plerique, quidam negant. Negant eſſe Hieronymi Pagninus Præf. ad Vet. Teſt. Paulus Sempronii Epiſcop. lib. 2. c. 1. De die paſſionis Dei. Eraſmus Roterod. in N. T. Driedo lib. 2. cap. 1. Baronius loco citato. Duacenſes Theol. Præf. in Vet. Teſt. Sixtus Senenſis lib. 8. ad object. 8. Guil. Budæus Annotat. ad Pandectas p. 163. quibus etiam Bellar. Azorium, Maldon. adjungunt, qui vel Hieron. eſſe negant vel ex Hieron. & veteri Vulgata mixtam eſſe affirmant. Proteſtantes vero omnes (pauciſſimis exceptis) Hieronymi non eſſe contendunt. Auguſtinus Steuchus, Serarius, Jo. Mariana & plerique hodie Romanæ Eccleſiæ Doctores, quorum aliqui concedunt mixtam eſſe, in minutis quibuſdam, ex majori tamen parte cum fiat denominatio Hieronymo aſcribendam eſſe ſtatuunt. Qui ad Hieronymum referunt, ex ejus nomine auctoritatem majorem ei conciliare ſtudent, alii ita vitioſam eſſe dicunt ut Hieronymo indignam exiſtiment. Ut vero certi aliquid ſtatuere poſſimus, diſtincte agendum eſt, I. Certum eſt Pſalmorum librum in Vulgata non eſſe ex Hieronymi verſione ex Hebræo (licet Pſalmos ex Hebræo verterit, & inter ejus opera verſio illa extet) ſed eſſe ex antiqua verſione τῶν ὁ ſecundum Luciani Martyris emendationem. Hunc librum recenſuit Hieronymus juſſu Damaſi Pontificis, & Romæ receptus eſt, ut ſupra indicavimus: quia vero Pſalmos ex quotidiano uſu, & quia in Templis quotidie decantati præ cæteris Scripturæ partibus, etiam vulgus memoriter tenebat, ita ut mutatio ſine gravi offenſa populi fieri non poſſet, ideo Pſalmi in Vulgata ſecundum antiquam editionem retenti. Idem etiam ſtatuendum de pleriſque libris quos Judæi in Canonem non receperunt, quos ſupra enumeravimus, & de his nulla eſt controverſia, concedunt enim Bellarm. Bonfrer. & alii. II. Quod ad reliquos libros attinet, certum eſt illos majori ex parte Hieronymi verſionem ſpirare: nam ſi quis contulerit Prophetarum verſionem Latinam ex Hebræo quæ inter ejus opera extat cum Vulgata Latina hodierna, deprehendet in omnibus fere ad verbum convenire eundemque authorem referre, vix enim per integrum aliquod caput unius verbuli differentiam inveniet. Præterea Vulgatam ex Hebræo factam eſſe, non ex Græca Sept. ipſa ubique clamat, cum Hebræo enim plerumque convenit, ipſumque ad verbum magis exprimit quam textus Græcus. Certum vero eſt, nullum fuiſſe qui poſt Hieronymum ad noſtra tempora (ad Pagninum uſque) Biblia ex Hebræo in Latinum tranſtulit. Pleraque etiam (non omnia, ut Bellar. & alii) quæ in antiqua verſione defuerunt, quæque ex Heb. ſe ſuppleviſſe dicit Hieronymus in ſua verſione, exprimuntur in Vulgata: ut illud Hoſ. 11. 2. *Ex Ægypto vocavi filium meum.* Zach. 12. 10. *Videbunt in quem crucifixerunt.* Pleraque etiam (non omnia ut poſthac videbimus) quæ in antiqua Vulgata aliter legebantur ac in Hebræo (obſervante Hieronymo) eodem modo hodie leguntur in Vulgata, ut in Hebræo, & ut legenda cenſuit Hieronymus, ut Gen. 2. 2. ubi vetus editio ex Græca legebat, *Complevit* Deus *die ſexto opus ſuum*, monuit Hieronymus ſecundum Hebræos legendum eſſe, *die 7.* & v. 22 pro *ecſtaſin*, vertit Hieronymus *ſoporem.* Gen. 5. in annis παιδοποιΐας Patriarcharum convenit Vulgata cum Heb. non cum Sept. Gen. 35. 16. pro *Hippodromum*, vertit *verno tempore.* Jon. 4. 6 pro *cucurbitam*, vertit *hederam.* At vero in omnibus iſtis locis, ut aliis multis, Vulgata ſequitur lectionem Hieronymi. Videatur Hieronymi Epiſtola 89. ad Auguſtinum, quæ eſt 11. inter Epiſt. Auguſtini. Tandem in eadem Epiſt. dicit Hieronymus ſe omnibus fere libris quos ex Hebræo traduxit Præfationes præfixiſſe, quas in omnibus Bibliis Vulgatis ſingulis libris præfixas videmus, at incredibile eſt (ut obſervat Bellarm.) totum opus periiſſe, ſolas Præfationes remanſiſſe. III. Certum eſt in omnibus Vulgatam non eſſe Hieronymi, nam præter Pſalmos & ea quæ ex veteri Vulgata, vel ex Theodotione addidit, ut in additionibus ad Eſtheram & Danielem eſt videre, etiam in reliquis libris ubique multa occurrunt quæ Hieron non eſſe cuilibet clarum eſt: nam in multis convenit cum veteri Vulg. ſive LXX, ubi Verſio Sept. ab Heb. differt; ſæpe cum Theod. Sym. Aq. ſæpiſſime etiam aliter habet, quam Hieronymus in operibus ſuis vertendum cenſuit: unde puram Hieron. non eſſe, ſed mixtam facile eſt colligere. Hieronymus ſæpius profitetur, ſe ſecundum Hebraicam veritatem tranſtuliſſe, nec verſionem 70, ubi ab Hebræo differt, probat, ſed ubique data occaſione oſtendit quantum ab Hebræo diſcrepat, imo hoc ſæpe inculcat, quod ipſum primum ad novam verſionem impuleret, τῶν ὁ ab Hebræo diſcrepantia; unde vix credibile eſt ipſum alicubi ſponte ab Hebræo diſceſſiſſe, & in eundem lapidem impingere voluiſſe. Prologo Galeato dicit quod ſibi omnino conſcius non ſit mutaſſe ſe quippiam de Hebraica veritate: Imo ad Judæos provocat, annon fideliter ex Hebræo verterit. Præfat. in Eſth. & Neh. ad Domnionem & Rogatianum hæc habet; *Quid interpretem laniant? Interrogent Hebræos, & ipſis autoribus, tranſlationi meæ vel arrogent vel derogent fidem.* Idem in Præfat. in Eſtheram ſic alloquitur Paulam & Euſtochium, *Tenentes adhuc Hebraicum librum per ſingula verba noſtram tranſlationem aſpicite, ut poſſitis agnoſcere me nihil etiam augmentando, addendo, ſed fideli teſtimonio ſimpliciter, ſicut in Hebræo habetur, hiſtoriam Hebraicam Latinæ linguæ tradidiſſe.* Videmus Hieronymum fidenter ſuam in vertendo fidelitatem aſſerere, & quod Hebræum textum accurate exprimeret. At 1. ſæpe relicto Hebræo, Vulgata ſequitur LXX, ut plurima loca aperte oſtendunt. Gen. 4. 8. verba illa, *Egrediamur foras*, non ſunt in Hebræo, habet tamen Vulgata una cum LXX. Gen. 8. 7. in Hebr. eſt, *Corvus exibat exeundo & redeundo*; at legit Vulgata cum LXX, *Egrediebatur & non revertebatur.* Gen. 4. 15 לכן *Propterea quicunque occiderit Cainum*, at Vulgata, cum LXX. Sym. & Theodot. legerunt diviſim לא כן *nequaquam id fiet.* Joſ. 21. 37. pro nomine Civitatis *Kedemoth* legerunt LXX. ἰεθσὰμ, quibus conſentit Vulgata quæ habet *Jethſom.* 1 Sam. 10 19. in Hebr. eſt, *Et dixiſti* לו *ei*: ubi Sept. & Vulgata legerunt לא *nequaquam*, 1 Sam. 9. 24. addit Vulg. ex 70 verba hæc quæ non ſunt in Hebræo, *Stravitq; Saul in ſolario & dormivit.* Job. 1. 21. deſunt in Hebræo hæc quæ 70 & Vulgata habent, *ſicut Domino placuit, ita factum eſt.* Thren. 3. ult. in Heb. *Dabis ipſis obfirmationem cordis, maledictionem tuam eis*: Vulg. & 70 legunt *laborem tuum.* Hoſ. 10. 14. pro בית ארבאל legerunt ירבעל *Jerobaal, à domo ejus qui judicavit Baal.* Ezech. 34. 16. *Robuſtum & pingue perdam*, אמיר Vulgata legit, *cuſtodiam*, ut 70 φυλάξω. legerunt enim אמיר. Multa talia proferri poſſunt, ubi relicto Hebraico Vulgata ſequitur Septuaginta; unde ingenue fatetur Bellar. Editionem Vulgatam eſſe mixtam ex Hieronymi, veteris Vulgatæ & Theodotionis editionibus, lib. 2. de Verbo Dei, c. 11. Infinitum eſſet alia omnia recenſere ubi ab Heb. differt Vulgata præter Codicum varietatem, Interpretis errores, & librariorum incuriam vel audaciam. Quædam addam ubi Hieronymus in Commentariis & Tractatibus, aliter ex Hebr. vertit, vel vertendum cenſet, quam in Vulgata legitur, Gen. 1. 2. legit Vulgata, *Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas:* Hier. Quæſt. Hebr. docet Hebr. מרחפת vertendum, *incubabat.* Gen. 3. 8. legit Vulg. *ad auram poſt meridiem,*

ridiem, Hieron. vero vult legendum, *ad veſperam.* Gen. 4. 4. legit Vulgata *& reſpexit Dominus ad Abel, & munera ejus*, &c. Hieron. Theodotionis verſionem præfert qui vertit, *Et inflammavit Dominus ſuper Abel, & ſuper ſacrificium ejus*, &c. quæ verſio ſignificat quomodo Deus teſtatus eſt Abelis ſe ſacrificium acceptaſſe; ſc. ignem cœlitus mittendo: ſic in plurimis aliis locis, unde affirmant Villalpand. & Pradus in Ezech. centum locis aliter vertiſſe Hieronymum quam eſt in Vulgata, in quibus locis Vulgata Hieronymum correxit. Sic Morin. Exercit. 6. c. 12. Sect. 7. Id evidenter colligitur ex Sancti Hieronymi Commentariis, in quorum variis locis aliter vertit, addit vel ſubtrahit, quam antea in tranſlatione feciſſet. Præter hæc etiam quædam Vulgata Editio addit quæ non ſunt in Hebræo; Quædam tranſponit aliter ac in Hebræo; quæ omnia oſtendunt authorem non κατὰ πόδα Hebræos codices ſecutum, cum tamen Hieronymus profiteatur ſe ad verbum, quantum fieri poterat, ex Hebræo tranſtuliſſe, vel ſaltem Codices Hebræos Hieronymi tempore multum ab hodiernis diſcrepaſſe, quod tamen de tam ingenti diſcrimine nemo facile conceſſerit, poſt Hieronymi ſaltem tempora. Exempla additionum habemus, Eccleſ. 9. 2. ubi in Hebræo legimus, *Omnibus idem eventus, bono & puro & impuro,* Vulgata legit, *bono & malo, puro & impuro,* Joſ. 21. 36. adduntur in Vulgata, *in ſolitudine,* item nomen civitatis *Miſor*, quæ non ſunt in Hebræo. Omiſſionis, inter alia Gen. 49. 32. ubi verſiculus qui eſt in Hebræo omittitur in Vulgata, ſc. *Poſſeſſio agri & ſpeluncæ quæ eſt in eo,* ex *filiis Heth.* Ruth 2. 19. ad finem hæc verba ſunt in Hebræo, *Ipſe eſt vindex noſter*, quæ in Vulgata deſunt. Thren. 1. 12. hæc verba, *Annon ad vos*, quæ ſunt in Hebræo, in Vulgata non habentur. Tranſpoſitionis ſeu Metatheſis, Hoſ. 12. 3, 4. in Hebræo ſic legimus, *In utero ſupplantavit fratrem, & in robore ſuo dominatus eſt Deo, & dominatus eſt Angelo, & prævaluit.* Vulg. vero ita legit & invertit, *In fortitudine ſua directus eſt cum Angelo & invaluit ad Angelum, & confortatus eſt.* Ex his vero aliiſque quæ afferri poſſunt locis, Vulgatam non eſſe puram Hieronymi verſionem, ſed ex Hieronymi aliiſque, maxime vero ex Vulgata veteri mixtam patet, quæ ſententia eſt multorum Eccleſiæ Romanæ Doctorum haud inferioris ſubſellii, quos ſupra attulimus: nempe licet nova editio à plurimis probata fuerit, tam altas tamen in aliorum animis radices egerat Græcæ τῶν ο΄ authoritas, ut per novam penitus aboleri non potuerit, ſed utraque tam publice in Eccleſiis quam privatorum Doctorum manibus in uſu erat, donec tandem, ad conciliandos omnium animos, & ut pax ac unitas ſervaretur, ex utriſque tertia conflata ſit, quæ maxima quidem ex parte Hieronymum auctorem agnoſcit, ne tamen antiqua penitus ſperni videretur, multis locis lectio antiqua retenta: ſic enim Fortunatus Fanenſis Præfat. de variis tranſlationibus, *licet* (Vulgata) *aliquandiu Hieronymi eſſe credita fuerit, tamen ut majoribus noſtris, quaſi per manum traditum eſt, partim ex antiquiſſima & vetuſtiſſima editione Latina, quam Hieronymus Communem & Vulgatam, Auguſtinus Italam, Gregorius Veterem appellat, retentam eſſe; partim ex Hieronymi verſione ex Hebræo nata eſt.* Idem ſentit Baronius Annal. ad annum 231. Sect 47. ubi *ex duplici editione magnam animorum contentionem, & metum ſchiſmatis ortum fuiſſe* dicit, *dum alii novæ, alii veteri adhærebant, unde ad offenſam & ſcandalum præcavendum cum in divinis laudibus, cæteriſque ſacris officiis alii aliam legendo, pſallendo, concionando, tractando conſectarentur, ne Eccleſia pœne diviſa ſchiſmate videretur, afflante numine proviſum eſt, ut ad Eccleſiaſticum communem uſum una ex duabus quæ uſui omnibus eſſet Eccleſiis conflaretur, quæ Communis omnibus & Vulgata diceretur, exploſâ Veteris & Novæ nomenclaturâ.* Bellar. de Verbo Dei. lib. 2. c. 9. ita ſcribit. *Editio Vulgata quamvis maxima ex parte Hieronymi ſit, tamen non eſt illa pure quam ipſe ex Hebræo convertit, ſed eſt aliquo modo mixta, additis non paucis ex verſione* LXX. *quæ in Heb. non inveniuntur, atque id potiſſimum in lib.* 1. *Regum & in Proverb.* Idem notant Theologi Duacenſes Præfat. in Vet. Teſt. & quod omni exceptione majus eſt, idem teſtatur Præfatio Bibliis vulgatis auctoritate Clementis 8. repurgatis & publicatis præfixa, ubi diſerte habentur hæc verba, *Latinam hanc edit. ex Hieronymi tranſlatione vel emendatione ſuſceptam, partim retentam ex antiqua verſione Latina quam S. Hieronymus Communem & Vulgatam, S. Auguſtinus Italam, S. Gregorius Veterem tranſlationem appellat.* Non opus eſt plura addere cum ex dictis ſatis conſtet, quidnam de Vulgatæ auctore ſentiendum ſit.

10 Autoritatem Vulgatæ quod attinet, definivit Concilium Trident. Seſs. 4. Can. 2. *Authenticam eſſe & ſummæ autoritatis;* ſtatuit enim & declarat ut *hæc ipſa vetus, & vulgata editio, quæ longo tot ſæculorum uſu in ipſa Eccleſia probata eſt, in publicis lectionibus, diſputationibus, prædicationibus & expoſitionibus pro authentica habeatur, et ut nemo eam rejicere quovis prætextu audeat vel præſumat.* Circa cujus Canonis ſenſum multæ inter ipſos qui Concilii autoritatem agnoſcunt ortæ ſunt altercationes, dum alii Vulgatam ipſis fontibus præferunt, alii nullam inter ipſam & fontes originales comparationem à Concilio factam volunt, ſed adhuc ex fontibus corrigi & emendari poſse ſtatuunt; alii tantum in rebus fidei & morum nullum ineſse errorem in Vulgata à Concilio declarari ſentiunt; alii nullum vel leviſſimum errorem continere dicunt, præſertim poſt correctiones Sixti 5. & Clem. 8. alii errores leviores habuiſse tam ante Concilium quam poſt, imo & poſt Sixti & Clem. diligentiam adhuc errores quoſdam manſiſſe, eoſque non tantum Typographi, ſed & Interpretis; alii denique ante Concilii definitionem in ſe fuiſse authenticam & Divinitus inſpiratam; alii per Concilii declarationem in hoc authentias gradu ſupremo collocatam arbitrantur. Qui vero Concilio ſe non teneri putant, aliam autoritatem Vulgatæ non tribuendam ſentiunt quam aliis verſionibus, quarum nulla authentica, vel Divinitus inſpirata dici poteſt, omnes enim erroribus obnoxiæ ſunt, nec aliam auctoritatem habent quam quatenus cum fontibus conveniunt, eoſque fideliter exprimunt, licet vulgatam cæteris Latinis hodiernis in hoc præferendam exiſtimant, quod omnibus antiquior, & in Eccleſia Occidentali per mille annos publice recepta ſit, unde merito magni facienda eſt, nec temere rejicienda, ut poſtea fuſius oſtendemus.

Quid vero per vocem illam (*Authentica*) intelligendum ſit, non convenit inter Concilii interpretes, dum alii volunt *Authenticam* dici, quia ex ſe Auctoritatem habet, & ut Franciſcus Suarez, De Fide Diſp. 5. Sect. 3. n. 10. infallibilem habet autoritatem, & ſit certa regula fidei in omnibus quæ continet. Alii, & major pars, quia nihil in ſe continet fidei & bonis moribus repugnans; alii quia nihil habeat veritati, aut rerum geſtarum hiſtoriæ repugnans vel in rebus fidei vel aliis, ut Bonfrer. Marian. &c. Alii quia fontem ſuum fideliter exprimit, ut Serarius, Gregorius de Valent. alii quod æqualem autoritatem habeat cum fonte, ut exemplar æqualem autoritatem habet cum ſuo originali, quod ſit cum eidem eſt conformis, ad verbum ſi ſit tranſcriptio, ad ſenſum ſi ſit tranſlatio, quia αὐθέντικον idem eſt ac *ſummam autoritatem habens*: Sic Jo. D'eſpieres Tract. 3. Diſp. 3. Dub. 2. *Authenticum* enim apud Juriſconſultos eſt idem quod Originale Diploma ex ſe fidem habens, unde *Inſtrumentum authenticum, Tabulæ authenticæ*, improprie vero quod cum Originali convenit: ex qua ſententia, Patres Concilii Tridentini volunt eſſe quaſi notarios publicos à Deo conſtitutos, qui poſt examen diligens & collationem hujus exemplaris cum Originali certam ei fidem facerent.

11. Vulgatam vero editionem non eſſe, nec dici poſſe proprie *authenticam*, nec in omnibus infallibilem, vel authoritatis divinæ & ſupremæ, prout à vulgo Eccleſiæ Romanæ ſtatuitur, multis modis oſtendi poteſt, idque ex ipſis ejuſdem Eccleſiæ Doctoribus. 1. Ante Decretum Concilii non fuit authentica, multos enim habuit errores quos libere redarguunt Nichol. Lyra, P. Burgenſis, Driedo, Hier. ab Oleaſtro, Cajetanus & alii, præcipue Iſidorus Clarius, qui octoginta millia errorum in Vulgata Latina ſe obſervaſse dicit. *Mihi non eſt dubium* (ait Jo. D'eſpieres Tract. 3. Diſp. 2 Dub. 1.) *quin olim ante correctionem Sixtinam fuerint in Vulgata plures errores*, quod probat ex uno exemplo quod inſtar omnium eſſe poteſt, 2. Reg. 24. 17. ubi dicitur *Quod vixit Amazia filius Joas Rex Judæ, poſtquam mortuus eſt Joas filius Joachas Regis Iſrael, 25. annis*, & ita legebatur in omnibus exemplaribus impreſſis & MSS. quem locum certum eſt corruptum fuiſſe, & pro 25. legendum *quindecim*, ut eſt 2 Chron. 25. 25. & ut in exemplaribus Græcis, Hebraicis, Chaldaicis omnibus legitur, & in Bibliis Sixtinis corrigitur. Habemus ingenuam confeſſionem in hac re plurium inſignium Eccleſiæ Romanæ Doctorum (præter nominatos.) Joh. Driedo de Eccleſ. Scripturis & Dogmat. lib. 2. cap. 2. dicit eſse communem opinionem multorum Doctorum, tranſlationem hanc Latinam, qua communiter utitur tota Eccleſia Latinorum, neque eſse Divi Hieronymi, nec in omnibus conſonam Scripturæ Sacræ originali, quippe quam Ambroſius, & ipſe etiam Hieronymus quibuſdam in locis, & poſt eum Armachanus, Lyranus, & cæteri etiam hujus temporis viri utriuſque linguæ periti arguunt, emendant, & ex Hebræa vel Græca lingua caſtigant & corrigunt, dicentes, & in Hebræo codice Vet. Teſt. & in Græco N. Teſt. aliter haberi quam nos habemus, adducentes in ſuæ ſententiæ corroborationem Auguſtinum, & ipſum etiam Hieronymum, cæteroſque Patres, qui docent ad originales Linguas eſse recurrendum, ſiquando varietas in Latinis codicibus reperitur. Driedoni addam Sixtum Senenſem lib. 8. Biblioth. ad finem; *Ingenue fatemur & nos, multos errores ab Hieronymo emendatos in veteri traductione, & ſimiliter in hac noſtra nova editione nonnullas inveniri mendas, ſolœciſmos, barbariſmos, Hyperbata, & multa parum accommodate verſa & minus Latine expreſſa, obſcure & ambigue interpretata, itemque nonnulla ſuperaddita, aliqua omiſſa, quædam tranſpoſita, immutata, ac vitio ſcriptorum depravata, quæ Santes Pagninus, Thomas Cajetanus, Franciſcus Vatablus & Hieronymus Oleaſtrius interpretationibus & expoſitionibus ſuis indicarunt.* Hactenus S. Senenſis: Quomodo vero hæc ſimul conſiſtere poſsunt cum iis quæ ab aliis ſcripta ſunt de authentia hujus Verſionis ante Concilium non video. Jo. Morinus Exercit. Bibl. lib. 1. exerc. 6. c 12. n. 9. *Quapropter exiſtimo S. Hier. penitiore Spiritus S. afflatu Verſionem illam condidiſſe, eodemque Spiritu dirigente ac movente ab omni errore exemptum fuiſſe, nec uſquam e textus originarii obſcuritate, ambiguitate, tranſpoſitione, neque ullis mendis quæ Hebræum aut Græcum textum invaſerant ita decipi potuiſſe, ut vel leviſſimum errorem vertendo commiſerit.* Addit n. 11. *Ipſam Vulgatam verſionem ipſis fontibus, id eſt codicibus ipſa Prophetarum & Apoſtolorum manu deſcriptis, longe ſimiliorem & conformiorem eſſe quam nunc ſunt originarii textus.* Hanc ſententiam tuetur Titlem. Apolog. pro Vet. Interp. Canus lib. 2. cap. 21. & Salmeron probabilem judicat, Proleg. 3. Paraph. *Si quis tamen*, &c. Gretſerus Defenſ. Bell. lib. 2. cap. 10. affirmare non veretur quæ à Theodotione Hæretico & Apoſtata Judæo deſumpta ſunt de fide & religione in iis Theodotionem non erraſse; ſingulari providentia Interpretem illum, quamvis perditum & impium, iis in locis, quæ Eccleſia tanquam authentica approbatura erat, ab omni errore cuſtodiente. Omnes vero modeſtiæ terminos excedit, qui ſcribere auſus eſt, *pro certo & indubitato apud nos eſſe debere Vulgatam editionem, quæ Communi Catholicæ Eccleſiæ lingua circumfertur; verum eſſe ac genuinum Scripturæ fontem; hanc conſulendam ubique, inde fidei dogmata repetenda*; quaſi verſio ſit fons, & non rivulus de fonte derivatus. Gretſeri vero illud dictum, Bellarminus (cujus Hyperaſpiſtem agit Gretſerus) abſurdum judicat; *Stultum enim*, inquit, *videtur dicere, Theodotionem Hæreticum errare non potuiſſe.* Certe S. Auguſtinus Epiſt. 8. ad Hieron. diſerte dicit, *Hieronymum in hac Verſione errare potuiſſe: unde etiam* (ait) *nobis videtur aliquando te quoque in nonnullis falli potuiſſe.* Imo Hieronymus ipſe fatetur ſe aliquando erraſse in cap. 19. Eſa. male reddendo *refrænantem* pro *laſcivientem*, & addit, *melius reor proprium errorem reprehendere, quam dum erubeſco imperitiam confiteri in errore perſiſtere, cum ea quæ tranſtuli*, &c. vide n. 6. ad finem. *Imo Pagninus* (inquit Sixtus Sinenſis) *Vulgatam vel temporum injuria, vel hominum incuria cum animadvertiſſet maxima ex parte corruptam fuiſſe, Leone* 10. *hortante*, (alii dicunt, *jubente & ſumptus impreſſionis ſuppeditante*) *conſultis optimis Hebræorum exemplaribus, quanta valebat fide & induſtria, omne Vetus Teſtamentum ex Hebraica veritate Latinitate donavit.* Theologi vero Lovanienſes & Ar. Montanus Præfat. in Interlin. Pagnini verſionem omnium tutiſſimam judicarunt quæ in Bibliis Regiis Heb. textui annectitur. Certe ſi Vulgatam authenticam judicaſsent, vel Pagninus vel Leo 10. Pontifex, non dixiſsent eam maxima ex parte corruptam fuiſse, nec ex hac cauſa de alia verſione ex Hebræo cogitaſsent. Recte itaque Mareſius contra Tyrinum p. 33. *ſi au-*

thentica antea fuiſſet, nec Leo 10. *approbaſset Verſionem N. T. ab Eraſmo adornatam, nec Clem.* 8. *novam Pſalterii interpretationem, quam Cajetanus procuravit, neque opus fuiſset Santi Pagnino, Lucenſi, concionatori Apoſtolico, Leone* 10 *authore, et ſumptus faciente, novam adornare tranſlationem totius Scripturæ.*

2. Vulgata Latina, fontibus Heb. & Græcis non æquatur, nedum præfertur, per decretum Concilii, ſed tantum aliis verſionibus Latinis præfertur, relictis textibus originariis eodem ſtatu quo prius. Sic Bellar. lib. 2. De verbo Dei cap. 10. refert inter Calvini mendacia, quod dicat *Concilium Vulgatam fontibus prapoſuiſſe*, aitque Concilium de fontibus nullam feciſſe mentionem nec iis aliquid derogaſſe, ſed tantum reliquis Latinis verſionibus quæ hodie circumferuntur Vulgatam antetuliſſe. Serrarius Proleg. cap. 19. q. 12. concl. 1. dicit Synodum Trid. non antetuliſſe Heb. Græciſque fontibus Vulgatam, quod probat tum ex verbis Concilii, tum ex ejus ſcopo. Alphonſus Salmeron, qui Concilio interfuit, Proleg. 3. *Nihil de exemplaribus Græcis vel Hebræis agebatur, tantum inter tot editiones Latinas quas noſtra ſecula parturierant, quænam ex illis præſtaret ſermo erat, liberum autem reliquit omnibus qui Scripturas ſacras profundius meditantur, fontes Græcos aut Hebræos, quatenus opus ſit, conſulere, quo noſtrum vitio librariorum aut temporum injuria corruptum emendare valeant.* Iterum, *Licebit itaque nobis, ſalva Concilii auctoritate, ſive Græci ſive Hebræi exemplaris lectionem variam producere, eamque ut verum Bibliorum textum expendere et enarrare, nec tantum bonos mores per eam ædificare, verum etiam fidei dogmata comprobare et ſtabilire, atque adeò ab illis ſumere efficax argumentum tanquam ex textu Scripturæ ſanctæ.* Idem ſentiunt Mariana Tract. de edit. Vulg. Epiſt. ad Sanderum, Sanderus lib. 2. De viſib. Monarch. ad annum 1541. Azorius lib. 8. Moral. cap. 3. q. 2. Adam Contzen Polit. lib. 5. cap. 23. *Libere*, inquit, *affirmo verſionem Latinam noſtram ita probatam, ut tamen & Græco & Hebræis fontibus maneat ſua auctoritas.* Bonfrer. Præloq. c. 15. Sect. 3. Hinc Andradius & alii ſtatuunt Vulgatam ex fontibus corrigi & emendari poſſe: ſic enim ſcribit pag. 363. *Quare qui Græcos, Latinoſque codices de Hebræis ſupplendos emendandoſve eſſe contendunt, non quidem ab Eccleſia ad externos* (*ut quidam putant*) *ſed ad ipſammet Jeſu Chriſti Eccleſiam provocant, & ab eadem illa ipſa præſidia comparant.* Jam vero ſi fontibus manet ſua auctoritas, cum fontes, ut ſupra cum de Hebraici textus authentia egimus, authentici ſint, Vulgata vero in pluribus locis ab iis differt, ut luce clarius eſt, neceſſario ſequitur Vulgatam non poſſe proprie authenticam dici, cum duo authentici textus ſibi invicem repugnantes dari non poſſint.

3. Maxima pars Doctorum Eccleſ. Rom. ſtatuit, nil aliud decreviſſe Concilium quam in rebus fidei & morum Vulgatam nullum errorem continere, ideoque authenticam eſſe, etſi nec ab authore propheta ſit, nec erroris expers. Sic Bellar. lib. 2. cap. 11. Concilii mentem explicat: *Eccleſia certos nos reddere voluit, in iis præſertim quæ ad fidem & mores pertinent, nulla eſſe in hac verſione interpretum errata:* Et eodem cap. *In iis præſertim quæ ad fidem & mores ſpectant, nulla eſſe in hac Interpretis errata, ſed tuto poſſe fideles & ſine periculo huic verſioni confidere.* Sic Driedo lib. 2. cap. 1. Vega lib. 15. cap. 9. Serarius Proleg. cap. 19. q. 11. Sixtus Senenſis lib 8. ad finem, cum multis aliis, Alphonſus Salmeron Proleg. Andradius; quorum quidam Concilio interfuerunt. Andradius enim f. 361. affirmat, ex Vega qui Concilio adfuit Tridentino, Patres cum Vulgatam authenticam pronunciarent, nihil aliud ſignificare voluiſſe quam nullo eam deformatam errore exiſtere ex quo pernicioſum aliquod dogma in fide ac moribus colligi poſſet. Et ne quis hanc Concilii mentem fuiſſe dubitare poſſet, teſtem citat Cardinalem S. Crucis, Pontificis tunc Legatum, poſtea Pontificem Max. Marcellum ſecundum appellatum, à quo pridie quam Decretum hoc rogaretur, ſe illud accepiſſe dicit, & poſtea non ſemel confirmantem audiviſſe. Sic Mariana cap. 20, & 23. de Vulg. Verſ. Serarius ubi ſupra, qui hoc addit, *Hoc ſcripſiſſe Vegam cum Cardinalis ille ſuperſtes eſſet, poſſetque de re tota interrogari.* Idem etiam conſtat ex Jacobo Laines, Jeſuitarum Præpoſito generali, qui etiam Concilio interfuit; unde concludit Serarius, Proleg. cap. 19. q. 11. *autoritatem quæ à Concilio tribuitur Vulgatæ Verſioni, non eſſe infinite accipiendam ſed definite, certis modificationibus*, quas ibi recitat. Hæc autem limitatio plane authentiam tollit, nec aliam relinquit autoritatem Vulgatæ, quam Pagnini verſioni, vel aliis Latinis verſionibus, quæ omnes nil habent contra fidem & mores, & tamen authenticæ nunquam dictæ erant, ſic etiam authentica eſſet Verſio Tigurina, Junii, Caſtellionis, imo vernaculæ pleræque, quarum vix ulla quæ non propius ad textum Heb. accedit quam Vulgata, nec tot errores ac mendas habet, quot in illa obſervarunt ejuſdem defenſores.

4. Nec Vulgatam ab omnibus erroribus immunem eſse volunt, tum Typographi, tum Interpretis, poſt Sixti 5. correctionem, vel Clem. 8. ſed poſt utriuſque emendationes adhuc errores quoſdam manere. Statuit quidem Concilium Seſs. 4. ut poſthac Scriptura ſacra, potiſſimum vero hæc ipſa Vetus & Vulgata editio, quam emendatiſſime imprimatur, &c. unde qui Vulgatam in omnibus ſinceram, & ſine ulla erroris labecula eſse volunt, explicant ſe de editione emendata ſive impreſsa juxta Concilii Decretum hoc affirmare. Quæ quidem explicatio, licet ex verbis Decreti neceſsario non inferatur, decernit enim Concilium abſolute ſine ullo reſpectu ad impreſſionem futuram, Vulgatam prout tunc in uſu fuit authenticam eſse quod vero poſtea de impreſſione emendata alio loco ſubjicitur, ad Typographos pertinet, & tam ad omnes alias Bibliorum editiones quam ad Vulgatam extenditur; cumque hæc Sixti V. emendatio ultra 40 annos poſt cuſum Decretum facta fuerit, monſtroſum videtur (ut obſervat Rev. Mortonus noſter, Epiſcopus Dunelmenſis) verſionem authenticam decerni tot annis priuſquam emendatiſſime prodiret; quod idem eſt ac ſi quis infantem in utero matris baptizaret antequam naſceretur. His tamen poſitis, non deſunt inter ipſos doctiſſimi viri, qui poſt Sixti 5. & Clem. 8. editiones, errores multos adhuc inemendatos reſtare contendunt, eoſque ipſius Interpretis: Sic Bellar. lib. 2. De v. Dei c. 11. Bonfrer. Præloq. c. 15. Sect. 3. Simeon de Muis de veritate edit. Heb. aliique paſſim. Bellar. vero in Epiſt. ad Lucam Brugenſem hæc habet; *Si videro textum ipſum certo in melius alicubi poſſe mutari, ſignificabo id ſummo Pontifici & Cardinalibus deputatis, ſed tu ipſe plane vides, non facile hujuſmodi mutationes in ſacro textu eſſe faciendas, quamvis utiliſſimum ſit ut viri docti tum de variis lectionibus, tum de judicio peritorum hominum tui ſimilium, admoneantur.* Idem poſtquam viderat Lucæ Brugenſis libellum de correctionibus Romanis, ita ad ipſum ſcribit; *De libello ad me miſſo gratias ago; ſed ſcias velim Biblia Vulgata non eſſe a nobis accuratiſſime caſtigata, multa enim de induſtria juſtis de cauſis pertranſivimus, quæ correctione indigere videbantur.* Ex quibus Bellarmini verbis infertur Bellarminum unum fuiſse è correctoribus, & poſse aliquando fieri ut accuratior caſtigatio adhibeatur. Obſervat etiam Jo. D'eſp. Tract. 3. diſp. 2. dub. 3. ea quæ reſtant corrigenda non eſse librariorum vel Typographorum errata, ſed lapſus interpretis; nec enim Correctores de induſtria vel juſtis de cauſis librariorum errores tolerarent. At omni exceptione majora ſunt ipſius Clem. 8. Pontificis verba in Diplomate præfationi ſuæ editionis emendatæ præfixa, ubi inter alia hæc habentur. *In hac pervulgata editione ſunt nonnulla conſulto mutata, ita etiam alia, quæ mutanda videbantur, immutata relicta ſunt, tum quod ita faciendum eſſe ad offenſionem populorum vitandam S. Hieronymus non ſemel admonuit, tum, quod facile fieri poſſe credendum eſt, ut majores noſtri qui ex Hebræis & Græcis Latina fecerunt, copiam meliorum & emendatiorum librorum habuerint quam ii qui poſt illorum ætatem ad nos pervenerunt.* Poſtea dicit *propoſitum fuiſſe Vulgatam ſuæ priſtinæ integritati & puritati, quantum fieri potuit, reſtituere*: Ex quibus verbis infert Symeon de Muis epiſt. dicta. *Igitur nondum eſt omnibus numeris abſoluta Editio Vulgata*, Affirmat quidem Sixtus V. in Bulla editioni ſuæ præfixa, omnia emendatiſſime prodire, *Et*, inquit, *quo res magis incorrupte perficeretur, noſtra nos ipſa manu correximus ſiqua prælo vitia obrepſerant,* omneſque Bibliorum codices ſancit juxta ſuum exemplar in poſterum imprimendos eſse, ne minima quidem particula mutata, addita vel detracta: alia vero omnia exemplaria ut ad hoc emendarentur, alias nullam fidem vel authoritatem habitura eſse, & hæc ſub pœna excommunicationis majoris, &c. Sic quidem Sixtus V. poſt cujus editionem ſperabant omnes ſe habuiſse Biblia caſtigatiſſima, & omnibus erroribus repurgata. Sic enim Andradius fol. 361. *Cum ab Apoſtolica ſede veterem Vulgatam editionem quam emendatiſſimam acceperimus, omni erimus cura & dubitatione liberi.* Ecce tamen vix elapſo biennio poſt Sixti mortem, Clem. 8. novam editionem procudit, in qua plurimos errores, qui in Sixtina editione remanſerant, emendavit, non tantum qui Typographi vitio irrepſerant, ut in Præfat. Clementis affirmatur, & ut Gretſerus, Tannerus & alii excuſant (cum ipſe Sixtus propria manu omnia errata ſe correxiſse in Diplomate affirmet) ſed etiam alia multa de induſtria mutata & correcta invenimus, quæ à Tho. Jameſio S. T. D. Bibliothecario Bodleiano in peculiari libro de earum editionum differentiis edito, cui nomen *Bellum Papale*, ad duo millia numerantur, quæ in editione Sixtina ab ipſo per Bullam ſuam contra codices Hebræos & Græcos confirmata, Clemens ejus ſucceſſor authoritate ſua ſuſtulit, & ſecundum textus originarios reformavit. Hoc enim agnoſcendum, Clementem plurima quæ in Sixtinis erant errata, ex fontibus emendaſſe, & tamen multo modeſtius de ſua editione quam de ſua Sixtum loquutum eſſe, cum fateatur varia ſupereſſe adhuc emendanda. Sixt. Amama Antibarb. lib. 1. cap. 8. ſpecimina multa ex Jameſio collegit tum vocum & ſententiarum quas à Sixto omiſſas Clemens bene reſtituit, tum aliarum quas à Sixto male interpolatas Clemens bene expunxit, tum contrarietatum inter utraſq; editiones, item diſcrepantiarum in numeris, manifeſtam autem differentiam in locis de induſtria mutatis, quæ ad præli vitia referri non poſſunt, quæ hic recenſere inſtituti noſtri brevitas non permittit ideoque ad Sixtinum Ama. & ad Jameſii librum lectorem remitto. Ex his luce clarius demonſtratur tum editionem Sixtinam in multis vitioſam fuiſſe, tum Clementis ulteriore correctione indiguiſſe, ita ut authentica & omnibus numeris abſoluta hactenus dici non poſſit. Licet vero Clementis editio multo accuratior ſit Sixtina, & ad fontes in plurimis reformata, adhuc tamen manere multa quæ ulteriore correctione egent, tum ex ipſa præfatione Clementinis Bibliis præfixa quam ſupra adduximus, tum ex Lucæ Brugenſis Catalogo locorum quæ adhuc corrigenda videntur, qui ad calcem Bibliorum Plantinianorum habetur, aliorumque Doctorum virorum Eccleſ. Rom. teſtimonio manifeſto conſtat. Recenſet Luc. Brug. epiſtola ad Blaſæum Epiſc. Audomaropolitanum loca præcipua quæ corrigi poſſint, ſuo aliorumque judicio, ultra ſexcenta. Certe Jo. D'eſpeires aliquot recenſuit loca quæ negotium faceſſunt iis, qui omnimodam integritatem verſionis Vulgatæ tueri volunt (ut ipſe loquitur) ut Gen. 11. 12. de Cainane Arphaxadi filio, de quo idem auctor, ſive admittatur error in Evangelio S. Lucæ, ſive in Genealogia Patrum Gen. 11. 12. admittitur error in Vulg. verſione, ut clarum eſt. Pſal. 131. 13. ubi adhuc legitur in Vulgata Latina *vidua* pro *victu* vel pro *venatione*, quia Latinus Interpres pro θήραν *venationem,* quod erat in Græco, legit χήραν, *viduam*, ut obſervavit Hieron. Pſal. 33. 8. ubi Vulg. legit, *immittet* pro *caſtrametabitur* ex Homonymia vocabuli παρεμβαλεῖ, notante Janſenio. Matt. 27. 8. ubi nomen *Jeremiæ* ponitur pro *Zachariæ*. Multa alia notavit Lucas Brugenſis, quem conſulat lector, loco citato. Qui itaque inter Romanenſes Vulgatam ita perfectam eſſe dicunt, ut nullus ſit vel leviſſimus error ſaltem Interpretis, &, ut alii addunt, qui correctorum diligentiam fugerit (quam ſententiam vulgo receptam eſſe dicit Jo. D'eſpeires tract. 3. diſp. 3.) ipſamque fontibus æquant, vel potius præferunt, quaſi divinæ prorſus eſſet authoritatis, multis ſcopulis impingunt, & tam virorum doctorum ſuæ Eccleſiæ, quorum varii Concilio interfuerunt, & Canonem ſuo calculo confirmarunt, ideoque ejus mentem probe noverunt, quàm ipſius Pontificis Clem. 8. ſententiæ, quæ errori non eſt obnoxia, refragantur, qui authentiam hujus verſionis aliter expoſuerunt, ut vidimus.

Declararunt quidam Cardinales ſub Gregorio 13. ne unam periodum, clauſulam, dictionem vel ſyllabam, iotave unum admitti poſſe quod repugnet huic Vulg. edit. Lat. At Declarationem iſtam ſuſpectam habent varii, Serarius, Jo. D'eſpeires, &c. eo quod in variis editionibus Declaratio illa Cardinalium non habetur, unde in aliis Typographum de ſuo hæc addidiſſe dicunt, nec in Judicio, nec extra, fidem facere niſi ſub ſigillo authentico, nec volunt alii iſtiuſmodi Declarationes alio loco habendas, quam doctorum virorum opiniones; ſic Jo. D'eſp. tract. 3. Diſp. 3. dub. 5. Eorum vero teſtimoniis, etiam rationes quaſdam adjungere licet, verſionem enim authenticam proprie loquendo facere non eſt in Eccleſ. poteſtate: ut enim librum non Canonicum, non poteſt Canonicum facere, ſed tantum teſtificare vel declarare quoſnam libros ipſa pro Canonicis habet, & à majoribus receperit, ſic non poteſt verſionem authenticam vel cum textu originali æqualem facere (hoc enim ſolius Dei eſt, qui divinam authoritatem cuilibet ſcripto conferre poteſt) ſed tantum declarare, verſionem fidelem eſſe & fonti ſuo conformem, vel ſi mendæ irrepſerant, eas corrigere, & in publicis Eccleſ. officiis uſum ejus imperare. Dein, ſi ſola Vulgata Latina ſit authentica (ſuo ſenſu) quid dicent de Græcorum Eccleſia, & omnibus Eccleſiis Orientalibus, quæ Græca, vel Syriaca, vel Æthiopica verſione utuntur? an dicent eas veras Scripturas, & verbum Dei non habere? At ſtatuunt inter ipſos doctiores, Eccleſiam Græcam, ſi Rom. reconciliata eſſet, Græcam Verſionem etiam retenturam. Bonfrer. J. D'eſpeires, &c. et ad Latinam non reſtrictos fore. Andrad. f. 263. *Eccleſia Chriſti non exiguis Occidentis finibus, quibus Latina editio familiaris eſt, continetur, ſed per omnes univerſitatis oras, omnes Gentes & nationes, quæ Chriſto Jeſu nomina dederunt, continet; neque ad illam magis Itali, Galli, Germani & Hiſpani, quàm Scythæ, Indi, Græci, Brachmaneſque pertinent, dummodo Chriſtum vera fide proſequantur: & tamen Latinam linguam cum non intelligunt, in Vulgata editione prorſus ſurdi ſunt. Unde ſane fit, ut ſi ſacram Scripturam veram & incorruptam in ſola eſſe Vulgata editione putemus, maximam atque ampliſſimam partem illius ſplendore ſpoliemus*: Sic Andradius; cui quid opponi poſſit, nondum video. In multis etiam verſio Græca & Vulgata differunt & ſibimet contradicunt, præſertim in ſupputatione annorum παιδογονίας Patriarcharum, quæ nullo modo reconciliari poſſunt, ut tandem poſt omnes vias tentatas fateri cogitur Morinus Exerc. Bibl. 9. & tamen utramque authenticam facit, quod plane ἀδύνατον, cum duas verſiones ſibi mutuo contradicentes impoſſibile ſit eſſe authenticas. Concludimns itaque Vulg. authoritatem haud aliam eſſe quam verſionum aliarum quæ fideliter Originales textus reddunt, cum quæ de illa ſcripſerunt celebriores Eccleſ. Rom. Doctores ejuſque authoritate, aliis Verſionibus adaptari poſſint: Licet vero divinam non agnoſcamus, magni tamen faciendam, & non temere proſcindendam, tum propter ejus antiquitatem & uſum generalem per Occidentem per mille annos, tum propter Interpretis, quem Hieronymum ex parte majore agnoſcimus, doctrinam & fidelitatem, quem de Eccleſia bene meruiſſe gratis animis prædicant Proteſtantium doctiſſimi. *Nunquam dubitavi* (ait vir doctus) *quin autori ejus Eccleſia Chriſtiana eo nomine multum debeat, quod Latinis auribus, tam peregrina lingua ſcripta myſteria regni cœlorum fecerit intelligibilia.* Certe Theodorus Beza Præf. in N. Teſt. anno 1559. omnibus cæteris Latinis verſionibus præferendam affirmat, Eraſmumque reprehendit quod veterem Interpretem rejiciat, quia à Græcis hodiernis codicibus diſſentiebat, cum emendatius exemplar ſecutus eſſe videatur. Utque Vulgatam contra Eraſmum defendit Beza, ſic eundem contra Bezæ cenſuras, ſæpe injuſtas, juſto volumine tuetur vir doctiſſimus Jo. Boys, nuper Præbendarius Eccleſ. Elienſis, idque hortatu Reverendi & longe doctiſſimi Præſulis, D. Lanceloti Andrewes τοῦ μακαρίτου, tunc Elienſis, poſtea Wintonienſis Antiſtitis digniſſimi, qui hoc onus ipſi impoſuit. Paulus Fagius in Cap. 4. verſionis ſuæ Lat. Paraphr. Chald. contra eos, qui cum Vulgata non ad verbum Heb. textui per omnia reſpondeat, eam exſibilant, damnant, rejiciunt, hæc habet: *Non attendunt quid vel quem ſecutus fuerit Vulgatus auctor, cum enim à veritate Hebraica diſſentire videtur, vel Sept. vel Paraphraſtem Chaldæum, vel aliquem ex Rabbinis ſecutum fuiſſe fere ſemper deprehendo: non eſt ergo temere nata Vulgata Editio, ut quidam ſcioli ſtulte & imprudenter clamitant.* Lud. de Dieu, vir linguarum cognitione inſignis, in notis ad Evangelia, ubi verſiones Syriacam, Arabicam, *&c.* cum Vulgata & Eraſmi, maxime vero cum Bezæ verſionibus confert, Præfat. ita de Vulgatæ Authore ſcribit; *Si Vulgatum Interpretem, quiſquis is tandem fuerit, doctum, imo doctiſſimum virum fuiſſe aſſeram, non me peccaſſe judicavero; ſuos habet nævos fateor, habet & ſuos barbariſmos, ſed quin paſſim ejus fidem judiciumque admirer, etiam ubi barbarus videtur, negare non poſſum.* Hinc ſæpe inter varias lectiones Vulgatam reliquis præfert, & contra Bezam defendit, ut Matth. c. 11. 23. & c. 18. 35. c. 24. 36. Marc. c. 1. 2, 11, 21. c. 2. 17. Luc. c. 4. 8. c. 6. 43. c. 18. 32. c. 19. 43, 44. Johan. c. 7. ad finem. c. 19. 29. Idem ante De Dieu ſcripſit Clar. Iſ. Caſaubonus, notis, ſuis ad Evangelia & Actus, ubi ſæpe Vulgatam editionem Græci textus hodierni lectioni præfert, & cum antiquis Græcis MS. Vulgatam conveniſſe oſtendit. Videantur Matth. 15. 39. & 21. 7. Jo. 12. 40. & 18. 1. Act. 3. 2. & 12. 8. unde ſæpe cum diſſentire videtur Vulgata à Græco, nec Vulgatam dicat ſemper in vitio cubare, nec in Interpretis errorem invehitur, ſed Græcos Codices quibus Interpres Latinus uſus eſt, à noſtris variaſſe oſtendit. Et hoc ſæpius nos obſervavimus tum in MS. noſtro Alexandrino, tum in aliis codicibus Græcis MSS. quorum variantes lectiones in N. Teſt. in ultimo Tomo Bibliorum exhibemus, quod cum iis ſæpe conſentit Vulgatus Interpres, cum ab hodiernis codicibus diſſentire videtur; præſertim cum codice illo Claramontano, quem Beza codicem ſuum *venerandæ antiquitatis* appellat. Tandem Illuſtriſſ. Grotius Præfatione Annotationum ſuarum in Vet. Teſt. rationem reddens cur ad Vulgatum, quaſi textum, notas ſuas referat, dicit *ſe Vulgatum interpretem ſemper plurimi feciſſe, non modo quod nulla dogmata inſalubria continet, ſed etiam quod multum habet in ſe eruditionis, quanquam in dicendi genere ſatis horridus.* Ex his teſtimoniis ſatis clare conſtat Proteſtantium doctiſſimos, licet Vulgatam in Thronum authentias non ponant, nec fontibus æquent, nec ab omni errore immunem ſtatuant, haud tamen eam contemnere, ſed ei honorem debitum deferre, ob cauſas quas jam declaravimus, & ob eaſdem cauſas eandem in hac noſtra Bibliorum editione exhibemus, reliquis hodiernis Latinis omiſſis, quæ cum omnes ex Hebræi veteris & Græci Nov. Teſt. hodiernis codicibus factæ ſint, haud æquum judicavimus inter antiquas, quæ propter canitiem ſuam venerabiles exiſtunt, neotericas haſce collocare.

PROLEG. XI.

De Samaritanis & eorum Pentateucho, ejuſque Verſionibus.

1. *De Samaritanis dicenda proponuntur.* 2. *De decem tribuum defectione, & earum Metropoli Samaria, religione corrupta, captivitate. Coloniæ introductæ à Babylone,* &c. 3. *Totum populum decem tribuum abauctum non fuiſſe. Novi incolæ cur dicti Cuthæi; à leonibus infeſtantur, à Sacerdote morem Dei colendi docentur. Deum & Idola ſua coluerunt: librum legis eundem habuere cum Judæis, literis antiquis Hebræis deſcriptum, Judæorum cognationem rejiciunt in adverſis alias ſe ex tribu Ephraim fuiſſe jactant.* 4. *Cauſa inimicitiarum inter Judæos & Samaritanos, ab Eſdra excommunicantur, forma excommunicationis: Templum Garizitanum extruitur, Judæorum multi ad Samaritanos confugiunt.* 5. *Coram Ptol. Lago contendunt Judæi & Samaritani pro Templi ſui auctoritate. Hircanus Samariam, & Templum Garizitanum diruit. Herodes Urbem & Templum de novo ædificat. Samaritani ſpreto Herodis Templo, ſuper altari in monte Garizim offerunt. Sichemis adhuc ſedet eorum Pontifex; Et feſta ſolemnia literis circularibus definit. Sub Zenone Imperat. rebellarunt. Ubi habitant eorum reliquiæ.* 6. *Religio Samarit. eadem eſt cum Judaica. Poſt erectum Templum Garizitanum unum Deum colunt, rejectis Idolis. Sacerdotes eorum ex ſtirpe Aaronis. Eorum mores, ritus, ceremoniæ ex R. Benjam. & Joſepho Eorum ſectæ. In quibus à Judæis diſcrepabant.* 7. *Judæorum in eos calumniæ.* 8. *De Pentateucho Samaritano.* 9. *Cur ſolum Pentateuchum recipiant.* 10. *De exemplaribus Pentat. Samar. apud nos. De literis, & notis in Pentat. obſervationes Joh. Morini.* 11. *Pentateuchum eorum olim eundem fuiſſe cum illo Judæorum. De Doſitheo: Omnia exemplaria ipſum non corrupiſſe. Codices hodiernos non eſſe per Doſitheum corruptos.* 12. *Non deſcriptum eſſe Pentat. ex codice aliquo literis Hebraicis hodiernis exarato.* 13. *Non ex Palæſtinis, Babyloniis, & Græcis codicibus conflatum eſſe: cum iiſdem tamen in quibuſdam convenit.* 14. *Eoſdem eſſe codices Samar. hodiernos cum iis quos Hieronymus aliique veterum citant.* 15 *Objectio ex codice Samaritico apud Scholiaſtem Græcum.* 16. *Reſponſio.* 17. *De auctoritate codicis Samaritici: non eſſe Authenticum. De exemplari Sichemis ſervato, ſcripto diebus Phineæ filii Eleazaris.* 19 *De uſu Pentateuchi Samaritani. Pro codicibus Hebræis teſtimonium fert. Loca obſcura explicat.* 20. *De verſionibus tribus hujus Pentateuchi* 1 *Chaldæa Samaritana, de ejus auctore, antiquitate,* &c. 21. *De* 2 *verſione Arabica.* 22. *De verſione* 3 *Græca.* 23. *De Liturgia Samaritanorum.* 24. *De Chronico Samaritano.*

18

1. DE Scriptura Sanct. ut extat in tribus Linguis præcipuis, quas Chriſtus cruce ſua conſecravit, Hebræa, Græca, Latina, ſatis pro inſtituto diximus, reſtat ut de verſionibus quæ antiquitus in aliis Linguis extabant quædam addamus, in quibus breviores erimus, cum in illis prolixiores fortaſſe quibuſdam videamur. Primum vero ſibi locum vendicant Pentateuchus Samaritanus ejuſque Verſiones, cum Pentateuchi codex idem fere ſit cum Hebræo, characteribus Hebraicis antiquis deſcriptus, quos Judæi, reduces in Aſſyriacos quibus hodie utuntur permutarunt, unde non inter Verſiones ſed inter Textus Hebraici exemplaria vetuſta numerari poſſit. Quædam tamen de Samaritanis, eorumque origine, rebus geſtis, Religione, ſchiſmate à Judæis facto, capitali Judæorum in eos odio, ejuſque cauſa, aliiſque hujuſmodi prælibanda.

2 Primo ex Scriptura conſtat 1 Reg. 12. & 2 Chron. 10. decem tribus, quæ à Rehoboamo Salomonis filio defecerant, Regem ſibi elegiſſe Jeroboamum, qui antea metu Salomonis in Ægyptum fugerat, (cum Ahijah Propheta prædixerat ipſum ſuper decem tribus regnaturum, 1 Reg. 11.) Hic vero ne populus Hieroſolyma aſcendendo, ob cultum & ſacrificia quotannis ſecundum legem peragenda, in Rehoboami obſequium redirent, duos vitulos aureos una cum Altaribus in Dan & Bethel erexit, ut coram eis populus ſacrificaret, loca etiam excelſa extruxit, & Sacerdotes non ex tribu Levi, ſed de vulgi fæce ordinavit, 1 Reg. 12. 28, 29. *&c.* ut his artibus populum Iſraeliticum ſibi obſtrictum teneret. Optime enim noverat Jeroboam quantam in animis hominum vim religio obtinet, quantumque in politia & civili regimine valeat; unde Religionem duxit innovandam cum regimen politicum immutaret, ne ſi antiqua ſtaret Religio, novum ejus Regnum (quod cum illa conſiſtere non potuit) ſtatim corrueret. Poſtea Regum Iſraelitarum ſedes & regni metropolis facta eſt Samaria, quam Rex Omri empto à Schomeron monte Samariæ ædificavit 1 Reg. 16. 24. & ſecundum nomen Schomeron à quo montem emit *Samariam* denominavit. Licet vero cum ſchiſmate verus Dei cultus magnam partem inter decem tribus corruptus ſit, ita ut nec debito loco & tempore, nec per ſacerdotes legitimos Deus coleretur, non tamen videtur totalem à Deo factam eſſe defectionem, nam multa millia erant qui genu Baali non incurvarant, nec legem Moſaicam ita rejectam fuiſſe quin ex magna parte ſecundum eam cultus & regimen adhuc inſtituta fuerint. Habuerunt ergo decem tribus Sacerdotes ſed non omnes è tribu Levi, dixerunt etiam ſe ſacrificare Deo cum coram Vitulis ſacrificia offerrent, & Feſta obſervarunt ſolennia, licet non Hieroſolymis ſecundum Legem, ut ex 1 Reg. 12. liquet. Miſit etiam Deus ad eos Prophetas, nec deerant viri pii (inter quos Obadiah) qui ipſis auſcultarunt, nec cultu Idololatrico ſeſe contaminarunt, ita ut habuerit Deus populum ſuum inter Idololatras, reliquias quaſdam verorum cultorum quaſi triticum inter paleam. Cumque ante factum Schiſma Levitæ ex Pentateucho populum per civitates inſtruerent, neceſſarium erat ut haberent Legis exemplaria, quæ inter eos diſperſa etiam poſt defectionem remanſerunt, ſine quibus Sacerdotes ipſos docere non poſſent. Habuerunt etiam præter loca excelſa Deo Iſraelis conſecrata templum Baalis Idoli, qui Prophetas & Sacerdotes ſuos habuit, & cultores ac ſectatores plurimos, ut ex hiſtoria Eliæ patet: ita ut nec Deum ſecundum voluntatem ejus colerent, nec ab Idolis puri fuerint, ſed Religionem miſere corumpentes, mixtum & Idololatricum cultum introduxerint, qua de cauſa iram Dei provocarunt, qui ipſos in manus Salmanaſſeris regis Aſſyriæ tradidit, qui poſt Samariæ obſidionem triennalem regem Hoſheam cum populo in Aſſyriam captivos abduxit, & in eorum ſedes Colonias introduxit à Babylone & ex Cuthah, Ava, Hamath & Sepharvaim, quas in civitatibus Samariæ collocavit, prout legimus 1 Reg. 17.

3. Totum vero populum Iſraeliticum haud abductum fuiſſe ſed ex plebe multos relictos, inter quos etiam tribuum diſtinctio ſervabatur, ſupra, cum de LXX Interpretibus ex tribu qualibet electis diximus, tum ex Scripturis, tum veterum Doctorum teſtimoniis probavimus. Novi etiam incolæ (qui a civitate primaria quam tenuerunt *Samaritani*, & ex loco unde plerique eorum venerunt, viz. ex Cutho fluvio כותיים *Chutæi* vel *Chuthæi* conſimiliter dicti ſunt, ut habet Joſephus l. 9. cap. 20.) cum Deos patrios in terra Iſraelis colerent, & ob Idololatriam fœdam à Leonibus infeſtarentur, (vel ut Joſephus ibid. peſtilentia exorta) quod ipſi accidiſſe putarunt, quia morem colendi Deum regionis neſciebant, Regem Salmanaſſerem orant ut unum ex Sacerdotibus captivis ſibi mitteret (vel ut refert Joſephus aliquot Sacerdotes) qui ipſos rationem colendi Deum doceret, quorum votis Rex annuens Sacerdotem eis miſit: (quod vero Epiphanius in Panario dicit nomen ejus fuiſſe Ezdram, Ibn. Patricius Lun, in Scripturis non habetur. Judæi etiam cum in c. Eliezer. 38. duos fuiſſe dicant, R. Doſitheum & R. Zachariam, hoc etiam ut Scripturæ contrarium, merito rejicitur) Sacerdos hic in Bethel habitavit, & ipſos legitima Dei regionis docuit 2 Reg. 17. 28. unde à Leonum infeſtatione liberi. Ex hoc obſervat vir doctus magnam fuiſſe diſcrepantiam inter cultum decem tribuum ante ipſorum captivitatem, & Idololatriam novorum incolarum; ſiquidem ille appellatur mos & ratio Deum colendi, quod de horum cultu non dicitur. Cuthæi enim licet Deum timuerint ſive coluerint, tamen & Diis ſuis falſis, Succoth benoth, Nergal, Aſhima, Nibhaz, Tartak, Adrammelech, reliquiſque Idolis ſuis ſacrificarunt, dicto cap. v. 30, 31, &c. Sic Deum timuerunt & Sacerdotes ſibi fecerunt ex fæce plebis qui pro ipſis ſacrificia obtulerunt in locis excelſis, ut ibidem legimus. Sacerdotem vero hunc ex lege Moſis cultum præſcriptum ipſos docuiſſe, codicemque Legis iiſdem literis exaratum, quibus tum X tribus ante eorum captivitatem tum tribus Judah uſi fuerint, ſecum attuliſſe neminem ambigere video; Imo vir doctus affirmare non dubitat ne latum unguem à Moſis αὐτογράφῳ receſſiſſe, D. Hotting. Exerc. Samar. ſect. 10. Ipſique Samaritani cum poſtea ſe Eſdræ & ſociis ad Templi ædificationem adjungere vellent, affirmarunt ſe *quærere Deum illorum, cui ſacrificarant à diebus Eſarhaddon regis Aſſyriæ qui ipſos iſtuc tranſtulit*, Eſd. 2. 2. Cumque multi veterum incolarum adhuc cum Cuthæis mixti viverent, probabile eſt ipſos vel ſaltem ipſorum aliquos legis Moſaicæ codicem quo antea utebantur, vel ejus exemplaria quædam retinuiſſe, vel ex Sacerdotibus tribus Judæ comparaſſe; ita ut tum codicem legis Moſaicæ, tum Sacerdotes, altaria & loca excelſa habuerint, & ſacrificia obtulerint Deo vero, Idolis tamen pro more gentium, ut antea ſolebant, cultum præſtiterint. Hanc veram eſſe Samaritanorum, ſive Cuthæorum originem ex hiſtoria Sacra liquido conſtat. Ipſi etiam teſte Joſepho l. 9 c. ult. & l. 12. cap. 7. cum res Judæorum florerent, ſe ejuſdem cum ipſis proſapiæ fuiſſe, & ex eadem ſtirpe natos jactare ſolebant, Judæis vero afflictis cognationem cum ipſis rejecerunt; Sidonios enim ſe eſſe affirmarunt, et nullam cum Judæis habere cognationem, cum Antiocho graſſante Judæi omnia mala perpeſſi ſint, ſic enim ſcribit Joſephus, lib. 12. cap. 7. *Samaritæ videntes in tali calamitate conſtitutos Judæos, non amplius profitebantur ſe cognatos eorum, neque Garizitanum templum eſſe Dei maximi, nihil abſonum eorum facientes à ſuo ingenio, de quo ante diximus, ſed dicentes ſe Medorum & Perſarum colonos, ut revera ſunt, miſerunt legationem ad Antiochum cum Epiſtola, Regi Antiocho, Deo illuſtri, ſuggeſtio Sidoniorum in Sicimis habitantium*, &c. *Rogant ut templum, quod hactenus nullius Dei titulum habuit, poſthac vocetur Jovis Græcanici*, &c. *& ut Judæorum crimini ne involvantur*, &c. quorum votis Rex annuit. At Cuthæos aliunde quam ab Aſſyriis genus ſuum deducere poſſe, tum S. Scriptura tum omnia veterum monumenta aperte negant. Poſteriores Samaritani Hiſt. de X tribuum deportatione ignari (cum ſolum Pentateuchum reciperent) ſe nunquam ſedes mutaſſe ſomniarunt, ſed, ut ex Chron. Samarit. conſtat, crediderunt ſe eſſe poſſeſſores montis benedicti, quem Garizim eſſe volunt, & ſibi à Joſua cum terram partiretur in hæreditatem aſſignatum, nec aliunde quam ex Ægypto cum Moſe migraſſe, ut obſervat Joſ. Scaliger. l. 7. De emend. temp. in notis ad annum Samariticum, *Reges veteres Samariæ, & defectionem X tribuum ne fando quidem acceperunt.* Teſtatur etiam R. Benjamin in Itinerario, Cuthæos quos invenit in Sichem inter montes Ephraim, *ſe ex tribu Ephraim oriundos profiteri, & Sacerdotes habere ex Aaronis proſapia, quos Aaronæos appellant, quia cum aliis qui non ſunt ex genere Sacerdotali matrimonium non contrahunt.* Patricides etiam Patriarcha Alexandrinus in Chronol. ſcribit ipſos ſuum Præſidem, quem *Rus* vel *Rebis* ſive *Cephat* appellant, habere ex filiis Aaronis. Quod ad Sacerdotes attinet, probabile eſt ab Eſdræ temporibus ex Sacerdotibus quoſdam, qui uxores alienigenas duxerant quas repudiare noluerunt, Manaſſi, qui novum Templum in monte Garizim inſtar Hieroſolymitani exſtruxerat, ſeſe adjunxiſſe, & Sacerdotum officium apud Samaritanos obiiſſe. Probabile etiam eſt reliquias quaſdam ex tribu Ephraim poſt captivitatem relictas, adhuc remanſiſſe, ſed non à reliquis diſtinctas, verum cum Cuthæis commixtas, unde loci illius incolæ ſe ex tribu Ephraim, quæ ſedes ſuas ibi antiquitus habuit, ortos fuiſſe jactare poterant. Legimus enim in Evang. Joh. 4. verba mulieris Samariticæ, *Numquid tu major es Patre noſtro Jacobo?*

4 Vixerunt autem Samaritani ſub Regibus Aſſyriæ, Judæis non infeſti, at in Religione ἀμφίβιοι, donec Eſra & Nehemias populuſque Judaicus ſoluta Captivitate reduces ex Cyri (qui imperium Orientis ab Aſſyriis ad Perſas tranſtulit) & poſtea ex Darii decreto templum & urbem cum muris ædificare, & regimen tam Politicum quam Eccleſiaſticum inſtaurare cœperint, Samaritanis (qui Judæis operam ſuam in Templi ædificatione obtulerant, aſſerentes ſe eundem Deum cum ipſis quærere) rejectis, qui repulſam indigne ferentes incœptis Judæorum reſtiterunt, ædificationem pro virili remorantes per multos annos, calumniis ſuis quas Perſarum Regi ſuggerebant, tandem effecerunt ut Judæi ab incœpto deſiſtere cogerentur, Eſr. cap. 4. Joſeph. Antiq. l. 11. cap. 4, & 11. Sic enim Joſ. l. 11. cap. 4. *Samaritæ Judæos accuſarunt quod Urbem muniant Templumque arci quam fano ſimilius extruant, aſſerentes hoc non eſſe in rem Regis. Unde gens infenſa & invida multis moleſtiis eos afficiebat, freti opibus & affectantes cognati Perſarum videri, quod eſſent inde oriundi, nam quæ juſſi erant ex tributis in ſacrificia conferre gravabantur*, &c. *Et quæcunque in re vel per ſe, vel per alios poterant noſtram gentem lædere nullam occaſionem prætermittebant.* Hinc odium internecinum inter ipſos exarſit, quod utraque gente diſperſa licet & diſſipata nondum extinctum. Nam in Pirke avoth, ſive *capita Patrum*, cap. 38. legimus (ſi modo fides R. Eleazaro habenda ſit) *veniſſe Samaritarum* 180000. *viros contra Eſram & Nehmiam, ut impedirent eos in ædificando, unde Excommunicationem ſolennem contra ipſos Eſra, Zerubbabel & Jehoſua*, &c. *fulminarunt, viz. convocarunt totum cœtum in templum Dei, & venire fecerunt trecentos Sacerdotes, trecentos pueros qui habuerunt trecentas buccinas, & trecentos libros Legis in manu eorum qui clangebant, Levitæ vero canebant & pſallebant, & Cuthæos anathematizabant & ſchammatizabant & excommunicabant* (omnibus ſcilicet fulminibus & ſpeciebus excommunicationis) *per ſecretum nominis Tetragrammati, & per ſcripturam quæ ſcripta fuit in Tabulis, & per anathema domus Judicii ſuperioris, et per anathema judicii inferioris, ne quis Iſraelita comederet panem Cuthæi in æternum; unde dixerint, Quiſquis comederet carnem Cuthæi erit ſicut comedens carnem Porci.* Et, *Ne quiſquam Cuthæum faceret Proſelytum, Nec ſit Cuthæis pars in reſurrectione mortuorum, ſicut dictum eſt, Non nobis & vobis ædificatio domus Dei, neque in hoc ſeculo, neque in futuro, nec eis ſit pars & hæreditas in Jeruſalem.* Hoc Anathema Judæis qui in Babylonia remanſerunt miſſum eſt, qui non ſolum illud approbarunt, ſed & novo ſuperaddito auctum & confirmatum remiſerunt: Vide Druſium l. 3. De tribus Sect. Jud. c. 11. ex Tanchuma. De hoc Judæorum odio in Samaritas legimus in Evangelio Joh. c. 4. mulierem Samaritanam Chriſto aquam ab illa petenti ita reſpondiſſe, *Quomodo tu, qui Judæus es, bibere a me poſcis, quæ ſum mulier Samaritana? non enim coutuntur Judæi Samaritanis.* Syracides vero, qui non multo poſt Eſdræ tempora vixit, cap. 50. 27, 28. ait, *Duas eſſe gentes quas odit anima ejus; tertiam autem non eſſe gentem quam oderit: Qui ſedent in monte Seir, & Philiſthiim: & ſtultus populus qui habitat in Sicimis.* Odium vero ἄσπονδον eo uſque inferbuit ut de Judæis ſcribat Mamonides in Jad. part. 1 Tract. de Tephill. Sect. 1. num. 11. *Quidquid neceſſarium eſt ab ipſis fieri nomine ſuo, ſi faciat Cuthæus, profanum eſt.* Unde nec Legem, nec Tephillim in Pergamenis à Cuthæis factis (utpote profanis) deſcribere liceat. Inimicitiæ vero iſtæ ad ἀκμὴν pervenere, cum Templum monte Geriſim erexiſſent Samaritani, Hieroſolymitani æmulum, cujus occaſionem præbuit Manaſſes, Jaddi Pontificis ſummi frater, qui ducta Sanballetis filia, quem Darius Samariæ præfecerat, ipſam repudiare noluit, cum omnes alienas uxores Judæi dimittere ab Eſra & Nehemia coacti eſſent: Unde Manaſſes Sacerdotio exutus & ab Altari repulſus, ad ſocerum Sanballetem confugit, & permiſſu primo Darii poſtea Alexandri M. Templum in monte Geriſim exſtruxit, ubi Sacerdotis ſummi officio fungebatur, & ſacrificia obtulit. Huc etiam confluxerunt multi Judæorum, tum procerum, tum plebis, qui cum uxores nollent repudiare, nec reformationi ſe ſubjicere, Manaſſi ſe adjunxerunt, & in Samariam ſe receperunt, ubi majori cum licentia vivere permiſſum fuit. Hinc Joſephus, lib. 11. c. ult. Templum in Geriſim monte ſitum (poſt Alexandri mortem) manſit incolume & ſi quis Hieroſolymitanus aut illiciti cibi ſumpti, aut violati Sabbati, aut ſimilis criminis reus ageretur, ad Sicimas confugiebat, calumniam ſe paſſum dictitans.

5. Poſt Alexandri M. mortem Ptolemæus Lagus (qui partem Alexandrini imperii, Ægyptum ſcil. occupavit) devicta Judæa & Samaria magnum Judæorum & Samaritarum numerum in Ægyptum captivos abduxit, & in Ægypto ſedes figere juſſit, de quibus Joſ. l. 12. c. 1. quos multi ſponte ſequebantur, partim ubertate terræ allecti, partim Ptolemæi liberalitate; continuæ vero inter Samaritanos & Judæos Alexandrinos agitabantur rixæ & contentiones, ut ibidem teſtatur Joſephus, utriſque pro Templo ſuo certantibus, dum hi victimas ad Hieroſolymas ſolum mittendas contendebant, illi ad templum Garizitanum, eoque audaciæ devenerunt Samaritani, ut etiam coram Rege Ptolemæo Philometore & amicis ejus contra Judæos pro Templo ſuo contra Hieroſolymitanum decertare auſi ſint, idque pœna capitis conſtituta ſi cauſa caderent, prout diſputationem illam deſcribit Joſephus l. 13. c. 6. ubi victi qui pro Samaritanis decertabant juſſu Regis morte mulctati ſunt. Dein Joh. Hyrcanus Simeonis filius Pontifex Judæorum (Judæis libertatem recuperantibus & excuſſo Græcorum jugo) Samariam poſt obſidionem unius anni cepit, & Templum Garizitanum

cum Urbe diruit, & ſolo æquavit poſtquam ſteterat Templum annis ducentis, ut eſt apud Joſephum lib. 13. c. 17. Cum enim ſub exterorum jugo non erant Samaritani, Judæis ſerviebant, nunquam ſui juris erant quod legimus. Judæorum vero hoc in Samaritanos imperium non diu duravit, utriſque paulo poſt ſub Regum Syriæ primo, deinde Romanorum poteſtate redactis. Regnante vero in Judæa Herode, cujus imperio Auguſtus etiam Samariam addidit, Samariam de novo & in ea Templum magnis ſumptibus Rex ædificavit. Poſt Herodis mortem iterum Romanis ſervierunt, a Judæorum jugo poſthac liberi. In Templo vero quod Herodes extruxerat ſacra celebrare induci non poterant, etiam vivente Herode, ſed more patrio ſuper Altare quod in monte Garizim conſtruxerant ſacrificia obtulerunt, ut Joh. 4. ex verbis mulieris Samaritanæ conſtat, Chriſtum alloquentis, *Patres noſtri in hoc monte* (inquit) *adoraverunt, & vos dicitis quod Hieroſolymis eſt locus ubi adorare oportet*, quem morem etiam hodie continuari ſcribit Joh. Morinus in Pent. Samar. Exercit. 1. cap. 2. Sect. 11. qui cum Scaligero tradit ex relatione eorum qui ibi peregrinati ſunt Pontificem Samaritarum Sichemis ad montem Garizim adhuc ſedere, Samaritanis reliquis imperare, & feſta ſolennia ſingulis annis literis circularibus definire. Eorum computum Paſchalem publicavit Scaliger. Itaque qui ipſorum Periodum & Computum ſcire deſiderat legat eundem De emend. Temp. l. 2. p. 114, 115. qui etiam c. 7. Notis ad annum Samariticum ipſorum Computum literis tam Samaritanis quam Hebraicis deſcriptum ſubjicit. Etſi vero Romanis ſervierunt, & gens eſſet deſpicatiſſima (Quod enim de Judæis olim Tacitus dixerat, cum imperium eſſet apud Orientem, *viliſſimam fuiſſe partem ſervientium*, veriſſimum fuit de Samaritanis) ſubinde tamen contra Romanos rebellarunt, prout legimus in Chron. Alexandrino, de Juſtuſa quodam Samaritano ſub Zenone Imperatore, qui Regis titulo aſſumpto capitali ſupplicio affectus eſt. Idemque alii fecerunt ſub Juſtiniano, à cujus Ducibus fugati ſunt & multi interempti, ex reliquis plurimi ſe Chriſtianos ſimulabant ut pœnas debitas evaderent. Leges etiam ſeveras contra eos ſanxerunt Imperatores, ne ſcilicet militiæ, honorum, vel poteſtatis Judiciariæ capaces eſſent, nec liberos qui Chriſto nomina dederunt exhæredarent, prout ex Novell. Theod. & Valent. tit. 3. de Judæis & Samaritanis liquet. Hinc ſub Imperatoribus ita fracti & diſſipati ſunt, ut paucæ ipſorum reliquiæ hodie ſuperſint. Benjamin in Itinerario, annos fere ante quingentos ſcripto, affirmat ſe inveniſſe Samaritanos in Damaſco 400. Aſcalone 300. Cæſareæ Paleſtinæ 200. Sichemis pauciores, non ultra centum. Hodie pauciores ſunt prout refert doctiſſimus Morinus ſe accepiſſe à Petro à Valle, qui loca illa ubi habitant illorum reliquiæ peragratus eſt. Et vicatim & oppidatim in Samariæ regione habitant, præcipuæ urbes Flavia Cæſarea, & Flavia Neapolis, quæ olim Sichem, Scal. Emend. l. 7. Notis ad annum Samarit. *Synagogas habent Sichemis, Hieroſolymis, Gazæ, Cayri & Damaſci, ubi plures quam alibi reperiuntur. Colonias enim ex Samaria in Ægyptum traduxit Ptolemæus, quarum reliquiæ hodie Cayri, ubi & Synagogas habent*, Scal. de Emend. l. 7. Paucæ vero familiæ alibi degunt, ita ut tam gens quam ipſorum religio pene extincta eſſe videatur. Meminit quidem Geographus Nubienſis Inſulæ cujuſdam clim. 2. part 5. quæ *Samari* dicitur, ubi habitat populus quidam Judaicus, *Samaritani* dicti, quod inde liquet, quia cum quiſquam eis in occurſum venerit, clamant, Ne me tangas, *&c.* quam ſuperſtitionem faſtuoſam in hodiernis Samaritis inveniri affirmant qui ipſorum regiones peragrarunt. Obſervat etiam Morinus Exercit. 1. c. 4. Sect. 5. ex libro Cozri aliiſque Judæorum ſcriptis Regem quendam Cozar nomine, qui in regione Togarma ad fluvium Ebal. regnavit, quæ, ut ex Benjaminis Itinerario colligitur, Circaſſis erat finitima, circa annum Chriſti 740. Proſelytum factum eſſe, Cozræos vero iſtos fuiſſe Samaritanos qui religionem Judaicam amplexi ſunt. Nulla vero hodie exſtat memoria eorum (quod legimus) vel in Inſula aliqua vel ad Ebal fluvium. Et hæc de Samaritarum gente ab Hiſtoricis tradita.

6. Quod ad religionem ſpectat, certum eſt Judaicam eſſe, cum Pentateuchum recipiant, licet in multis à Judæis diſcrepent. *In monte Garizim conſtituta ſedes, & ſacrarium religionis habent*, Scal. Et licet ante quam Manaſſes ad Sanballatum ob nuptias illicitas confugerat, & ipſorum Pontifex factus eſſet, Idolorum cultum cum vera unius Dei religione miſcerent, Templo tamen Garizitano conſtructo, & ad Manaſſen multis Judæorum confugientibus, puriorem Dei cultum relicto Idolorum cultu apud eos viguiſſe, quod autoritate Sanballati fretus Manaſſes effecerat, omnes affirmant. *Hodie ita ab Idololatria abhorrent ut ipſis Judæis ſuperiores videantur*, Scal. Emend. l. 7. p. 617. R. Benjamin in Itinerario quod Hebraice & Latine edidit Conſtantinus L'Empereur p. 38, 39. *&c.* ſic eos deſcribit: *In valle jacet inter montem Gerizim & montem Ebal Neapolis, olim dicta Sichem, ubi centum circiter Chuthæi legis tantum Moſaicæ obſervatores, quos Samaritanos appellant. Hi Sacerdotes habent ex Aaronis in pace quieſcentis proſapia, eoſque Aaronæos appellant, qui cum illis matrimonio non junguntur, ſed inter ſe qui ex Sacerdotali ſunt genere, ne cum illis confundantur. Sunt tamen legis illorum Sacerdotes, parantque victimas ac offerunt holocauſta in illorum congregatione, idque in monte Gerizim, quemadmodum in Lege ſcriptum eſt* Deut. 11. 29. *Edes benedictionem hanc in monte Gerizimorum, ideoque hanc eſſe Domum Sanctuarii affirmant. Offerunt autem holocauſta cum Paſchate tum aliis feſtis in Altari, quod in monte Gerizim ex illis ſtructum fuit lapidibus, quos Iſraelitæ Jordanem tranſgreſſi erexerant. Ex Ephraimi tribu ſe oriundos profitentur, & in diœceſi ſua habent ſepulcrum Joſephi Juſti filii Jacobi patris noſtri, qui in pace quieſcit, ſecundum illud Joſ.* 24. 32. *Oſſa Joſephi quæ deportaverunt filii Iſraelis ex Ægypto ſepelierunt Sichemi. Tribus his carent literis* ה, ח *&* ע: ה *in nomine Abrahami patris noſtri, unde etiam deſideratur nomen* הוד *Gloria*: ח *in nomine Iſaaci patris noſtri, unde etiam deſideratur* חסד *Benignitas*: ע *in nomine Jacobi patris noſtri, unde nec vocem* ענוה *quæ ſignificat Manſuetudinem, adhibent. Quocirca in his dictionibus utuntur litera* א, *atque hoc indicio ex Iſraelis poſteris non eſſe cognoſcuntur, quia legem Moſis abſque his tribus literis agnoſcunt. Sollicite ſibi cavent a mortuorum, oſſium occiſorum, & ſepulcrorum contaminatione. Veſtes quibus veſtiuntur quotidie cum ad Synagogam ſuam ſe conferunt deponunt, & corporibus aqua ablutis alias quotidiano ritu induunt.* Hactenus Benjamin; qui licet quædam falſa cum reliquis Judæis de Samaritanis fingit, viz. de tribus literis quas non agnoſcunt; de quo aliiſque mendaciis à Judæis confictis ſtatim dicemus, quoad ceremonias tamen & religionem eorum à vero non multum aberrat, cum in his conſentiant alii Benjamino multo fide digniores auctores. Joſephus enim l. 9. c. ult. ſcribit, *Poſtquam Legem & Dei colendi rationem ab iis* (Sacerdotibus à Ptolemæo miſſis) *edocti, diligenter eum cœperunt colere, moxque ceſſavit Peſtilentia; permanentque nunc quoque in ea religione, Cuthæi vocati Hebræis, Græcis vero Samaritæ.* Epiphanius vero Hæreſ. 9. dicit illos *accepta Lege hoc unum ſtuduiſſe ut Idolorum repudiata ſuperſtitione ſummum Deum agnoſcerent.* Etiam inter Rabbinos doctiores hoc de illis affirmant; Maimonides in Berachoth c. 8. Sect. 8. *ſcribit quod Deum quidem timuerunt ſed Idola ſua ſimul coluerint; verum tractu temporis didicerunt Legem, & eam acceperunt ſecundum ſenſum literalem ſuum: præcepta autem quæ apprehenderunt accuratiſſime obſervabant, corque ſuum valde iis apponebant.* Sic Obad. de Bartenora, Eodem Tract. c. 7. Sect. 1. *Obſervabant Legem ſcriptam, & omne præceptum quod tenuerunt, id longe diligentius & accuratius obſervabant quam ipſi Iſraelitæ.* Hæc Rabbini de illis affirmant. Addunt vero *poſtquam ſapientes in eos inquiſiverunt inveniſſe quod columbæ ſpeciem adorarunt, unde pro Idololatris habiti.* Joſephus l. 12. c. 1. ſcribit *ipſos inſtituta patria pertinaciter retinere.* Et Epiphanius l. 1. De Hæreſ. dicit, *Omnia habent, quæ Judæorum, niſi abominari Gentes, nec attingere aliquos, & præterquam quod negant reſurrectionem mortuorum, & adverſantur aliis Prophetis præter Moſem.* Poſtea Sectas quatuor inter eos deſcribit; Gorthenos, qui aliis temporibus feſtivitates agunt quam Sebuæi; Sebuæos, qui ob eandem cauſam à Gorthenis diſſentiunt; Eſſenos, qui neutri adverſantur, ſed cum omnibus feſta indifferenter celebrant; Doſitheanos, qui in iiſdem gentibus velut Samaritæ vitam degunt, utuntur etiam libris Moſis, amplius autem quam alii ſervant abſtinentiam ab animatis, & frequenter in Jejuniis vivunt, quidam ipſorum etiam Virginitatem ſervant, alii continenter agunt, creduntque mortuorum reſurrectionem, quod alienum eſt à Samaritis. Ægyptii Samaritæ à Ptolemæo Lago traducti à Synagoga & Synedrio Garizim typum anni quem ſequi debeant accipiunt, qualem anno Chriſti 1589. Cairo ad ſe in Galliam miſſum fuiſſe ſcribit Scaliger, qui incipit, *In nomine Jah*, ipſum vero typum ibidem ſubjicit. Hic etiam Epiphanius licet vir doctrinæ multiplicis, à Judæis tamen deceptus, quædam ipſis aſcribit quorum rei non erant, viz. quod reſurrectionem negarent. Inter ſectas etiam eorum, cum Eſſenos numerat, Joſepho contradicit, qui Eſſenos facit tertiam Judæorum ſectam, non ſecus ac Phariſæos, & Saducæos. Sectas iſtas longe antehac evanuiſſe conſtat, cum nullæ illarum reliquiæ hodie inveniantur, quaſdam tamen antiquas fuiſſe patet, cum Doſithei Doſitheanorum principis meminerit Tertullianus De præſcriptione, & ipſum Apoſtolorum temporibus fuiſſe ſcribit Origenes in Matth. 27. Judaicam religionem amplexi ſunt, in multis tamen ab eis diſcrepabant. I. Montem Garizim dicebant eſſe locum Sanctum, ubi Deus colendus eſt, non Hieroſolymæ. II. Pentateuchum ſolum recipiebant, reliquis libris ſacris rejectis. III. Traditiones omnes quas Sacro textui æquiparant Judæi rejiciebant, ſoli literæ adhærentes. De primo negari non poteſt, ipſorum codices, de loco publici cultus, Deut. 27. 4. corruptos eſſe, cum non tantum Judæorum Pentateuchus, ſed omnes libri Hiſtorici & Prophetici ubique Templum Hieroſolymitanum locum à Deo electum eſſe affirment. Traditiones etiam (quas verbo ſcripto æquant Judæi) cum Saducæis rejiciunt, quæ licet ad traditionem in Monte Sinai per legem oralem a Judæis referantur, tamen poſt ſchiſma Samaritanum introductæ ſunt pleræque a Phariſæis traditionum Magiſtris, quorum ortum ſtatuunt docti circa tempora Macchabæorum fuiſſe, & niſi a R. Jehud. in Miſchnam (quæ Talmudis textus) ſcripto conſignatæ fuiſſent, inter tot Judæorum exilia et diſperſiones, tam Judæis ignotæ eſſent quam Samaritanis.

7. Alia vero quæ ipſis affingunt Judæi meræ calumniæ ſunt, viz. I. Ipſos coluiſſe imaginem Columbæ in memoriam Semiramidis. II. Reſurrectionem negaſſe. III. Tres literas Alphabeti non agnoviſſe. IV. Verba Geneſis 1. 1. *In principio creavit Deus*, ipſos legiſſe, *In principio creavit Aſima.* Hæc enim omnia totidem Judæorum commenta eſſe nullo negotio oſtenditur. I. Quod reſurrectionem negarunt non ſolum Judæi ſed etiam ſcriptores quidam Chriſtiani illis attribuunt. S. Gregorius l. 1. Moral. in Job, c. 15. Samaritanos Camelis aſſimilat, *qui grave onus in dorſo mentis tolerant, quia in omni quod faciunt ſine ſpe æternitatis elaborant*, fidem quippe Reſurrectionis neſciunt. Idem ſcribit Epiphanius de omnibus eorum Sectis, Doſithei excepta, qui ſe pro Meſſia venditabat, ut ex Orig. l. 2. Contra Celſum conſtat. Saducæi quidem cum primum orti ſint, Samaritanis mixti in eorum Templo ſacrificarunt, & cum ipſis Traditiones rejecerunt, unde & illa quæ Sectæ alterutri propria erant utriſque communia credebantur. Samaritanos vero reſurrectionem expectaſſe, vel inde liquet quod Meſſiam expectabant. *Cum veniet Meſſias* (inquit mulier Joh. 4. *annuntiabit nobis omnia.* Et Juſtinus (qui & ipſe patria licet non proſapia Samaritanus) Dial. contra Tryphonem ſcribit *Judæos & Samaritanos nunquam non Chriſtum præſtolantes advenientem & præſentem non recepiſſe, paucis exceptis.* Nec de ulla inter Judæos Secta (exceptis Saducæis) legimus quæ reſurrectionem negaret. Affirmat quidem Scaliger ex Chron. Samarit. probari poſſe eos reſurrectionem crediſſe, ſed verba non citat. Alius vero vir doctus ex verbis Scribæ Chronici iſtius, in quibus à Deo remiſſionem pecatorum precatur, ipſum reſurrectionem & alteram vitam expectaſſe probat, argumento ut mihi videtur infirmo, cum peccatum remitti poſſe reſpectu pœnæ temporalis hujus vitæ certum ſit, unde poterat Saducæus petere remiſſionem peccati licet vitam futuram non crederet. II. Idololatriæ ipſos paſſim accuſant, & inter Paganos numerant Judæi, ut ex Maimonide & Obad. de Barten. locis citatis conſtat, qui ſcribunt ipſos in monte Garizim Columbæ imaginem coluiſſe. Alii, ut in Talm. Maſſech. Avoda Sara. c. 5. dicunt ipſos adoraſſe *Teraphim*, Idolum quod ſuffurata eſt Rachel à Labane, quodque ſub quercu prope Sichemum ſepultum erat à Jacobo Gen. 35. Hæ autem meræ calumniæ; cum Samaritani omnem Idololatriam non minus quam Judæi abominentur; occaſionem autem hujus calumniæ arripuerunt, quod Aſſyrii (à quibus orti Cuthæi) in Vexillis columbam habuere. Unde illud Jer. 25. *Facta eſt terra in deſolationem à facie iræ columbæ*: id eſt, Aſſyriorum. Refert etiam Diodorus Sicul. l. 3 Semiramidem infantem ab avibus, præcipue à Columbis, enutritam fuiſſe, unde illa primum in Vexillo Columbam poſuit, & ab illa hunc morem habuere Aſſyrii. Refert doctiſſimus Hottingerus Exercit. Anti-Mor. ſect. 17. ex Chron. Samar. nondum edito, quod cum Alexander mandaſſet ut imagines & Idola erigerent Samaritani, in monte benedicto convenerunt Deum ſupplicantes ut Alexandri decretum irritum faceret, &c. Utque Alexandrum placarent liberis ſuis Alexandri nomen impoſuerunt: Unde cum ex Ægypto redux ipſos interrogaſſet de ſtatuis quas erigi juſſit ſtatim filios ſuos produxerunt, exclamantes, Hæ ſunt, ô Rex, ſtatuæ vivæ quæ omnes nomine tuo appellantur. III. Quod ad literas tres quas vult Benjamin Cuthæos ex Alphabeto eliminaſſe, nil falſius dici poterat. Nam ut Scaliger De emend. l. 7. p. 662. his literis ubique ſcatent Samaritanorum codices, quod & in Pentateucho jam edito & ejus MSS. antiquiſſimis aliiſque ipſorum libris liquido omnibus conſtat. Schickardus l. De jure Reg. Notis ad calcem, hinc argumentum petit, ut ipſe putat, validum ad probandum ipſorum literas non fuiſſe ante Hebraicas, cum iſtis literis careant. Schickardus certe nunquam vidit ullos libros Samaritanos, aliter non ita lapſus eſſet. Nec quicquam valet quod adfert vir doctiſſimus, Licet habuerint harum literarum figuram, non tamen veram pronunciationem, quia viz. iſtæ literæ apud ipſos varie invicem commutantur: nam hoc argumento probaret pluribus literis eos caruiſſe, cum nil notius ſit quam alias literas, præſertim ejuſdem organi, ſepe inter ſe commutari. Tandem quod ſcribunt de Aſima Gen. 1. 1. *In principio creavit Aſima* (quod Aſima eſſet Idolum Emalecitarum. ut ab Ezra Præf. in Eſther) MSS. libri Pentateuchi, etiam antiquiſſimi, hoc commentum refutant, qui cum Judæis Heb. habent *Elohim* ࠀࠋࠄࠉࠌ, in verſione Samaritana [illegible]. Et multo ſpecioſius, inquit Scaliger, mentiti fuiſſent ſi dixiſſent ſcriptum eſſe, *In principio creavit Nergel*, quia Nergel erat unum Idolorum Cuthæorum 2 Reg. 17. non autem Aſima. Hactenus de Samaritanorum gente Hiſtoria; jam ad ipſorum Pentateuchum ejuſque Verſiones veniendum.

8. De Pentateucho Samaritano dicturis non opus eſt aliquid de literis eorum addere iis quæ ſupra Proleg. de antiquis literis Heb. diximus, ubi probavimus characteres hodiernos Samaritanorum quibus libri ipſorum exarati ſunt eſſe antiquos Hebraicos, quibus lex Moſis aliique libri ſacri primo conſcripti ſunt: oſtendimus enim tum quia Judæi reduces Aſſyriacæ Scripturæ aſſueti linguæ vernaculæ & characterum Heb. obliti eſſent, tum propter eorum odium verſus Samaritanos literas antiquas eos Cuthæis reliquiſſe, ſcripturamque V. Teſt. quam reſtituit & ordinavit Eſdras cum viris magnæ Synagogæ, characteribus Aſſyriis (qui hodie Hebræi appellantur) conſcripſiſſe. De Pentateucho itaque hæc nobis tractanda ſunt. I. Cur ſolum Pentateuchum recipiant Samaritæ. II. Unde & ex quibus exemplaribus deſumptus ſit. III. Ad idem ſit cum eo quem Hieron. aliique vet. ſubinde memorant. IV. De ejus auctoritate & uſu. V. De ejus verſionibus.

9. Cur Pentateuchum tantum recipiunt variæ poſſunt cauſæ aſſignari. Primo enim Pentateuchus ſolus religionis Judaicæ ſummam complectitur, cujus reliqui libri ſunt explicationes. Unde cum in illo fœdus Dei cum populo Judaico comprehenſum ſit, conſtans mandatis & legibus per quas tum Sacra tum Civilia apud ipſos adminiſtrari debeant, præmiis etiam & pœnis ſancitum, hujus ſolius exemplaria per ſingulas tribus inter populum diſperſa erant, ex quibus Levitæ eos inſtruerent. Hinc eſt quod tradunt Judæorum magiſtri, *Unumquemque teneri legis exemplar vel per ſe, vel ſi ſcribere neſcit, per alium deſcriptum habere, non item reliquorum librorum.* Unde & peculiarem ſanctitatem Pentateucho præ reliquis libris attribuunt. Reliqui enim libri licet in Templo aſſervati, unde exemplaria deſcripta Sacerdotum & Doctorum manibus terebantur, apud populum tamen in rariori uſu erant; nec in unum volumen fortaſſe redacti ante Eſdræ tempora, à quo cum magna Synagoga Canon hodiernus, ut plerique ſtatuunt, conſtitutus eſt, & in Legem, Prophetas, & Hagiographa partitus. Præterea cum X tribus primum à reliquis abſciſſæ erant, librorum Hiſtoricorum vel Hagiographorum multi, Prophetarum vero nulli extabant. Cumque ubique fere Prophetæ in Reges Iſraelis eorumque populum & in Samaritanos judicia Divina prædixerint propter ſchiſma & Idololatriam & cultum corruptum, tum quod alio loco quem Deus non elegerat ſacrificia & ſacra celebrarunt, neglecto Templo Hieroſolymitano, in quo Deus nomen ſuum poſuerat, nemini mirum videbitur, ſi reliquis ſacris libris rejectis ſolo Pentateucho adhæſerint: ſi enim libros reliquos recepiſſent, cultum & religionem propriam damnaſſent, cum illi ubique teſtentur in nullo alio loco quam Hieroſolymis cultum publicum Deo gratum præſtari poſſe. Demum cum Eſdræ temporibus odia & ſimultates inter Judæos & Samaritas exarſerint, ita ut illi hos anathemate percuſſerint, hi vero, multis ex Judæis ad ipſos cum Manaſſe Pontificis fratre confluentibus, aliud Templum in monte Garizim, Hieroſolymitani æmulum extruxerint, quod locum Sanctum eſſe in lege Moſis (quam in hoc manu ſacrilega corruperunt) conſtitutum pro cultu publico contenderent, nil mirum ſi Canonem ſacrum ab Eſra & ſociis factum rejicerent, & ſolius Pentateuchi, quem antiquitus ſemper inter ſe habuerunt, divinam autoritatem agnoverint. Quod vero Hieronymus aliique ex veteribus crediderunt etiam & Saducæos cum Samaritis ſolam Legem agnoviſſe, rejectis reliquis Scripturæ libris, manifeſte falluntur. In quibuſdam eos cum Samaritis ſenſiſſe jam oſtendimus, ſed in hoc in diverſum abiiſſe certum eſt, cum Joſephus aperte dicat Saducæos τὰς παραδόσεις ἀγράφους, *traditiones non ſcriptas* rejeciſſe, ſed πάντα τὰ γεγραμμένα *omnia quæ ſcripta ſunt* amplexos. Præterea cum in Templo Hieroſolymitano ſacrificarent eo ipſo teſtati ſunt ſe locum illum agnoviſſe ſecundum Prophetas & libros Hiſtoricos pro ſede à Deo electa in cultum ſuum publicum. Nec hoc tacuiſſent Phariſæi ſi Prophetas rejeciſſent, hoſtes ipſorum capitales, ſed Populum in eos concitaſſent ut lapidibus obruerent, ut dicit J. Scaliger Elench. Trihæreſ. c. 16. apud quem & Druſium De tribus Sectis l. 3. c. 9. alioſque plura contra hanc ſententiam adducuntur.

10. De ſecundo. Pentateuchum hunc ſæpe citant Hieronymus aliique Patres, quorum teſtimonia jam afferemus, à quorum temporibus ad ſeculum noſtrum ſupra annos mille in tenebris ſepultus jacuit. J. Scaliger, qui Chronicon Samaritanum ex Hebræo priſco in linguam Arabicam converſum ſed literis Samaritanis ſcriptum nactus erat, Pentateuchum autem nunquam vidit conqueſtus, eſt de hominum Chriſtianorum negligentia, qui in Palæſtina peregrinantes poſſent & alia, & Pentateuchum à Samaritanis adipiſci, ex cujus cognitione ſperavit uberrimos fructus in Sacram Hiſtoriam redundaturos l. 7. Emend. Ad eundum modum Waſerus Comment. in Mithrid. Geſneri pag. 129. ſcribit, *Si à Samaritanis Pentateuchum extorquere & Sedarim ſive Annales habere poſſemus, multa, quæ in S. literis adhuc obſcura, eorum opera illuſtrarentur.* Joh. Morinus qui primus noſtris temporibus de Pentateucho Samaritano aliquid publicavit Præf. in Editionem τῶν ό Pariſienſem 1628. deſcribit MS. librum Pentateuchi in Bibliotheca Oratoriana Pariſienſi, quem ex Oriente attulit Harlæus Sancius ejuſdem Congregationis Presbyter, ex quo quædam ibidem notat quæ difficultates quaſdam in textu Hebræo elucidare videntur, poſtea integrum volumen edidit Pariſiis anno 1631, ubi de hoc Pentateucho ejuſque ſinceritate & uſu, item de Samaritarum origine, rebus geſtis, cum Judæis diſſidio, ſtatuque tum antiquo tum hodierno, diſſerit. Multa etiam habet notatu digna in Præf. ad Pentateuchum Samaritanum in Bibliis magnis Pariſienſibus, & in opuſculis Samaritanis nuper editis, in quibus Grammat. Samar. cum Lexico, variis lectionibus & annotatis in Samar. verſionem. Contra quem calamum ſtrinxit Simeon de Muis Profeſſor Hebr. Pariſienſis, Joh. Hottingerus Exerc. Antimorin. Bootius etiam & Taylerus ſcripto aculeato, cum aliis. Reverendiſſimus vero noſter Jacobus Uſſerius, Archiepiſcopus Armachanus, ſi non primus certe inter primos erat, qui magnis ſumptibus exemplaria Samaritica Pentateuchi in Europam intulit. Hic enim exemplaria varia Manuſcripta ex Palæſtina comparavit, una cum Arabicæ verſionis magna parte, quarum aliqua variis amicis communicavit, nobis etiam quædam quæ magno nobis uſui erant commodavit. Unum eorum Pentateuchum integrum pulchre exaratum habet; aliud in quibuſdam lacerum & imperfectum, utraque vero ita accurate ſcripta, ut vix per integrum aliquod folium unius literulæ differentiam obſervare licuerit; tertium verſionem habet Arabicam una cum textu Samaritano, ipſam quoque accurate factam; aliud Lyturgiam Samaritanorum ex parte complectitur; aliaſque ſchedas laceras licet & imperfectas communicavit, quæ magno nobis adjumento erant in adornando Pentateucho noſtro, eumque à mendis, quæ in Editionem Pariſianam irrepſerant, repurgando. In exemplaribus vero omnibus Samaritanis nullus eſt punctorum vocalium uſus, nulla enim agnoſcunt Samaritani, ſed ſecundum antiquum morem etiam Hebræis uſitatum ante punctorum inventionem, & antequam inter Judæos & Samaritanos odium capitale eruperat, per literas tres ࠀࠅࠉ quæ *matres lectionis* vocantur apud Judæos, quæque etiam antiquitus pro vocalibus habebantur (prout alibi probavimus Proleg. De punctis vocalibus) omnes vocales efferunt: dictiones ſingulas non ſpatio tantum, ſed & puncto ſeparant, ut olim tam Græci quam Latini; Comma vero, Colon, ut & Periodum per punctum unum ſuper aliud poſitum, vel Aſteriſcos diſtinguunt, puncta vero duo in longum poſita orationis continuationem ſine mora indicant poſt brevem reſpirationem; ſed notæ iſtæ fere ſunt pro ſcribarum arbitrio, non conſtantes, nec in omnibus codicibus eædem. Sectiones vero diſtinguunt duobus vel tribus punctis cum lineis ad hunc modum :— vel -<: aliquando inter duas Sectiones ſpatio unius lineæ vacuo relicto. In noſtra editione ad initium cujuſq; Sectionis duos aſteriſcos appoſuimus. Sæpe etiam ponunt virgulam ſuper literam, cum vox ambigua vel in uſiata ſignificatione non accipienda eſt, ut Exod. 5. 3. בדבר *cum peſte*, Lineola ſuper Daleth notat non cum duplici a, nec in communi ſignificatione accipiendum, viz. pro *verbo* ſed per duplex e legendum, quomodo *peſtem* ſignificat, aliquando literam aliquam abeſſe demonſtrat quæ adeſſe debet, vel cum litera ſequentis dictionis commutandam, ut Gen. 4. 4. [illegible] linea ſupra Ain notat abeſſe [illegible]. Gen. 29. 34. in verſione Samarit. [illegible] lineola ſupra ࠀ monet, Aleph pro He ſcriptum eſſe. Aliquando vero duplex linea ſupraponitur, quam fatetur Morinus quid denotat ſe non poſſe conjicere. Obſervat etiam idem alias notas occurrere, quæ Interrogationum, Obſecrationis, Exclamationis, Ironiæ, Indignationis, *&c.* aliorumq; affectuum ſigna habent, quæ tamen nec in diverſis codicibus, nec in eodem codice conſtanter obſervantur, ſed modo hac vel alia figura uſurpantur; modo in totum omittuntur, adeo ut de iis nulla certa regula tradi poſſit, ita ut non opus ſit plura de iis monere. Singulos etiam libros Pentateuchi in Sectiones quaſdam valde inæquales diſtinguunt, quas ࠒࠑࠉࠌ *Katſim* vocant, Judaicis Paraſchis & Sidris multo breviores: nam in tota Lege numerant *966*, Judæi vero tantum 53 Paraſchas, & Sidras 145. Ad ſingulorum etiam librorum finem numerum Sectionum apponunt, & in Judæorum imitationem etiam ſingula per totam Legem vocabula numerarunt, & Levit. 7. poſt Verſ. 15. notant *dimidium Legis*, in noſtro MS. integro [illegible] dimidia pars Legis; quod de vocabulis intelligendum; nam in vocibus quas plene vel defective ſcriptas notant Judæi non ſunt accurati Samaritani, ſicut nec erant Judæi ante Maſorethas punctorum autores, unde obſervatur literas quæ poſt punctationem abeſſe debent plerumque in codicibus Samaritanis relictas eſſe, quia ſcilicet ita ſcribebant ante punctorum inventionem. Hæc in genere annotaſſe ſufficit de Pentateuchi textu Samaritano; de Verſionibus ejus poſtea agendum.

11. Unde autem vel ex quibus codicibus ſuum exemplar deſcripſerint Samaritani, etſi ex ſupradictis clarum ſit ipſos eadem exemplaria cum Judæis ab initio habuiſſe, eaque antiquis literis Hebræis deſcripta, [unde Joſephus Scaliger De emendat. Temp l. 6. in Notis ad annum Samariticum dicit, *totidem literis ne una quidem minus aut amplius Pentateuchum legere Samaritanos. & tantum abeſſe ut aliquod aſſuerint Pentateucho, ut totidem literis quot Judæi ſcriptum habeant*: ſed in hoc viro docto ignoſcendum, qui hoc ex aliorum relatione ſcripſit, ipſo ibidem fatente ſe Pentateuchum Samaritanum non vidiſſe, quem ſi conſuluiſſet longe aliter ſcripſiſſet.]

quidam tamen Neoterici, & inter alios vir longe Doctiſſ. quaſi exiſtimarent textum Hebræum non poſſe in debito honore ſervari, niſi omnia alia exemplaria Verſioneſque antiquas deprimant & pedibus conculcent, ſtatuunt ex Hebraica à Palæſtinis & Babyloniis, atque Græca Helleniſtis Judæis recepta editione, Hebræam novam ſive Samaritanam hodiernam conflaviſſe impoſtorem quendam Doſitheum, (quem ſupra ex Epiphanio & Origene docuimus fuiſſe ſectæ Doſitheanorum inter Samaritanos caput & principem, qui ſe Meſſiam eſſe ſectæ ſuæ hominibus perſuadere laboravit) hunc novis detractionibus, mutationibus & adjectionibus, prout libitum, Pentateuchum contaminaſſe. Poſtea idem author in Doſitheum hunc mire debacchatur, ipſum *nefandum impoſtorem* & *hominis monſtrum* appellans, quaſi totum textum Heb. corrupiſſet; unde miſere paratragœdiat, & fulgura in pelvi excitat. Hæc vero unde probantur? Origenes l. 1. Contra Celſum ſcribit quod *poſt Jeſu tempora Doſitheus Samarita ſuadere Samaritas voluit ſe eſſe Chriſtum illum a Moſe prænunciatum, & viſus eſt nonnullos doctrina ſua cepiſſe:* & in Matth. Tract. 27. *Sicut manifeſtat hiſtoria lectionum non multi fuerunt homines tempore Apoſtolorum qui Chriſtos ſe eſſe dixerunt, niſi forte Doſitheus Samaritanus, unde & Doſitheani dicuntur, & Simon, de quo referunt Actus Apoſtolorum.* Eulogius etiam Patriarcha (apud Photium in Bibliotheca) Synodum convocavit exorta controverſia inter Samaritanos Alexandrinos de illo loco Deut. 18. 15. *Prophetam tibi ſuſcitabit Dominus Deus tuus ex fratribus tuis ſicut me,* quæ verba alii eorum ad Joſuam, alii ad Doſitheum, ſive Doſthen, Simoni Mago æqualem referebant. Eulogius vero de Jeſu Chriſto intelligi definivit. De Doſitheo vero hæc habet Photius, Μυρίαις καὶ ποικίλαις ἄλλαις νοθείαις τὴν Μωσαϊκὴν Ὀκτάτευχον κατακιβδηλεύσας, καὶ ἕτερά τινα συγγράμματα, μωρά τε καὶ ἀλλόκοτα καὶ ἀπᾴδοντα πνευματικῆς νομοθεσίας συντεταχὼς τοῖς πειθομένοις κατέλιπεν. *Infinitis diverſiſque generis corruptelis Moſaicum Octateuchum* (fortaſſe *Pentateuchum* eſſe debet) *adulteravit, alioſque libros ſtultitia & portentis plenos diviniſque legibus contrarios conſarcinavit, ſuiſque aſſeclis reliquit, Reſurrectionem quoque negavit,* &c. *Quibus illi faſcinati proinde quaſi ille non periret ſed alicubi in hac vita degeret eum ſuſpiciebant, ut in Evang. Joh. 1. tom. 14. habet Origenes.* Verum quæ hic objiciuntur Pentateuch Samaritani exemplaria hodierna non petunt. Doſitheum quendam fuiſſe qui ſe pro Meſſia venditabat, & qui cujuſdam ſectæ inter Samaritanos dux fuit, quoſdam etiam ſequaces habuiſſe non negamus, nec non exemplaria quædam corrupiſſe & adulteraſſe, quæ ſuis aſſeclis tradidit. At omnes Samaritanos vel majorem gentis partem ipſum ſecutos fuiſſe, & pro Meſſia agnoviſſe, vel Pentateuchum juxta ejus exemplaria corrupta depravaſſe, nullo teſte probatur, imo contrarium liquido demonſtrari poteſt. Nam ex Photii verbis & Eulogii Decreto conſtat inter Samaritanos Alexandrinos fuiſſe qui ſe Doſitheanis oppoſuerunt, & ad Eulogium appellarunt, nec potuiſſe illum omnia exemplaria depravare ſi vellet, cum in Synagogis Sichemi, Damaſci, Cairi, aliiſq; locis in publico uſu eſſent exemplaria incorrupta, per quæ reliqua corrigi & emendari poſſent. Idem enim hic dici poteſt quod ſupra diximus contra corruptionem textus Hebraici a Judæis, vel Græci N. T. per Hæreticos, non potuiſſe, ſi maxime vellent, corruptionem talem inducere niſi omnes Samaritani in talem corruptelam conſenſiſſent. Certe ita obſcurus erat Doſitheus, & tam paucos ſequaces habuit, ut de eo prorſus ſileat Joſephus nec vel unico verbo ejus meminit, quod certe, ſi apud gentem Samaritanam ita prævaluiſſet ut pro Meſſia ab ipſis receptus eſſet, ſilentio ſcriptor diligentiſſimus, qui eodem tempore vixit, non præteriiſſet. Dein ex ipſorum exemplarium inſpectione clarum eſt illa a corruptela iſtiuſmodi immunia eſſe; nam ſi aliqua loca depravaſſet, maxime quæ de Meſſia agunt, quæ, ut ad ſeipſum applicare poſſet, pervertiſſet: at vero omnia iſtiuſmodi loca in Samaritanis codicibus cum Heb. codicibus conveniunt, Ut locus ille de promiſſo ſemine, Jacobi vaticinium de Shiloh venturo ex tribu Judah; imo ipſum locum Deut. 18. 15. De quo controverſia orta erat, partes utræque eodem modo citant prout in Heb. codicibus legimus, & hodie legunt Samaritani. Apud Photium etiam legimus eodem loco Doſitheum in divinos Dei Prophetas maledicum fuiſſe, potiſſimum in Judam unum ex 12 Patriarchis contumelioſum: & quod Prophetis omnibus exploſis exſibilatiſque ipſe ſibi omnia & vaticinia & reliquam Divinitatem arrogavit, & reſurrectionem negavit. At vero nihil tale in Pentateucho Samaritano legitur, vel in Prophetas maledicentiæ, vel in Judam Patriarcham maxime, de quo omnia eodem modo ſcripta invenimus quo in libris Heb. In quibuſdam quidem variant codices Samaritani ab Heb. præſertim in loco illo de monte Garizim, qui de induſtria videtur mutatus, ut novo ſuo Templo autoritatem inde conciliarent: tranſponunt etiam varia, & multa repetunt quæ in Heb. non habentur, ut ex locis ab Heb. variantibus, quos in ultimum Tomum rejecimus, liquet: Quid vero hæc ad Doſitheum faciunt plane non video. Illud de *monte benedicto*, ut appellant, longe ante Doſithei tempora erat, cum primo templum Garizitanum Eſdræ temporibus exſtructum fuit. Tranſpoſitiones vero locorum nihil ad Textus depravationem conferunt, nec ad Doſithei propoſitum quicquam faciunt, ut nec verſuum quorundam repetitio, qui ſæpius occurrunt quam in Heb. quædam etiam diſcrepantiæ vel ex codicum varietate, vel ſcribarum incuria & lapſu oriri poſſunt prout in aliis libris antiquis, Reſurrectionem vero Samaritanos generaliter crediſiſſe ſupra probavimus, ita ut in codicibus hodiernis ne leviſſima quidem ſuſpicionis umbra appareat de corruptione per Doſitheum facta, ſed omnia potius contrarium probant: ſi enim ab ipſo depravati eſſent, certe in iis locis quæ contra ipſum facerent, hoc tentaſſet; nemo enim gratis malus eſt. Antiqui Hæretici qui loca quædam Nov. Teſtamenti depravare conati ſunt, in locis quæ contra ipſos facerent, vel quæ pro Hæreſi ſua ſtabilienda facere viderentur, hoc tentarunt, non in locis quæ rem ſuam non promoverent; & certe de Doſitheo idem par eſt ſentiamus. Si vero generalis hæc depravatio codices Samaritanos invaſiſſet, anne de hoc ſilerent Judæi capitales ipſorum hoſtes? nonne pleno ore hoc ebuccinarent Rabbini, qui de iis tot mendacia gratis confinxerunt (de quibus jam diximus) ut eorum codicibus fidem derogarent? Apud neminem vero ipſorum me legiſſe memini hæc de corruptis ipſorum codicibus a Doſitheo, nec apud antiquos ſcriptores Eccleſiæ, qui Pentateuchum Samaritanum citant, Hieronymum, Cyrillum Alex. Euſebium Cæſarienſem, Procopium Gazæum, Diodorum Tarſenſem quicquam invenimus de corruptione per Doſitheum in codicibus qui eorum temporibus extabant introducta, imo potius Hieronymus ex Pentateucho Samaritano colligere non dubitat, Judæos quædam in codicibus ſuis eraſiſſe, ut in loco celebri Gal. 3. *maledictus omnis*, &c. aliiſque, de quibus ſupra, clare conſtat. Ex hoc itaque Doſithei conatu, ſi valeret argumentum contra omnes hodiernos codices Samaritanos, itidem valeret argumentum contra libros Græcos N. Teſtamenti, viz. eos corrumpere nitebantur Hæretici quidam ad Hæreſes ſuas ſtabiliendas, ergo omnes Græci hodierni corrupti ſunt, qualis conſequentia quam invalida ſit luſcus eſt qui non videt.

12. Aliorum ſententia eſt, Pentateuchum Samaritanum deſcriptum eſſe ex Judæorum codice poſt Eſdræ tempora, vel certe poſtquam codex Hebraicus literis Aſſyriis deſcriptus eſſet, quod probant ex frequenti commutatione literarum quæ figura in Alphabeto Hebraico valde ſimiles ſunt, unde facilis eſſet ſcribæ lapſus, in Samaritano vero multum diſcrepant, ut in ח pro ה Exod. 28. 9. שחם *Sardonyx* pro שהם. Sic Gen. 14. 14. ponitur ר pro ד, ut pro וירק *armavit*, legunt Samaritani ࠅࠉࠃࠒ Sic, pro ו & e contra, ut Exod. 22. 11. ࠅࠔࠋࠌ *& retribuet* pro ישלם *retribuet*. Hoc argumentum profert Guil. Eyrius, nuper Præbendarius Elienſis, Epiſt. ad Reverendiſſimum Uſſerium, & inde probare nititur, hodiernas Judæorum literas fuiſſe ante Samaritanas quia ex codice Hebræo deſcriptus eſt codex Samaritanus. Ad hoc vero argumentum reſponderi poteſt, Samaritanos codices ſuos antiquos, quos antea habuerunt, conferre potuiſſe cum aliis Aſſyriaco charactere ſcriptis, & hinc fortaſſe in literis ſimilibus varietatem illam oriri potuiſſe, vel Manaſſem alioſque Sacerdotes, cum ad Samaritanos ſe reciperent, habuiſſe & ſecum attuliſſe codices quoſdam ex emendatione Eſdræ & Synagogæ magnæ literis Aſſyriacis deſcriptos, ſecundum quos Samaritani ſuos emendare in quibuſdam poterant. Diſcrepantiæ etiam iſta ex aliis cauſis oriri poterant, ex codicum varietate, & in quibuſdam ex ſoni ſimilitudine. Poterant enim codices antiqui in hiſce vocabulis olim diſcrepare, & cum Samaritani lectionem unam ſecuti ſint, Eſdras & ejus ſocii alteram elegerunt. Voces enim iſtæ non tantum literis ſed ſæpe ſignificatione differunt. Præterea non tantum literis figura ſimilibus, quæ paucæ, quod & caſu fieri poſſet, ſed pluribus differunt quæ figuram ſimilem non habent. Hoc etiam à veritate alienum eſſe probant tot tranſpoſitiones, verſuum repetitiones, aliæque diſcrepantiæ inter Textum Hebraicum & Samaritanum, quarum catalogum in Tomo noſtro ult. Lector inveniet, quæ ſole clarius demonſtrant Samaritanos codices ex Hebræis non deſcriptos fuiſſe. His itaque non obſtantibus multo probabilior eſt ſententia, Samaritanos codices & Hebræos, utcunque hodie in aliquibus diſcrepent, eoſdem tamen olim fuiſſe eodemque charactere ſcriptos, quem Samaritani adhuc retinent. Nam tempore Regum Iſraelis, decem tribus habuiſſe Pentateuchum, & Sacerdotes, qui ex illo inſtruebant populum, ſupra oſtendimus. Poſtquam vero abductæ erant decem tribus & Samaritani in eorum ſedes introducti, & Leones in eos Deus immiſerat ob Idololatriam, Sacerdotem impetrarunt à Rege qui ipſos morem Dei regionis doceret, unde licet Idola ſua adhuc retinuerunt, tamen Deo vero cultum præſtabant, quod tantum apud ipſum prævaluit, ut Leones ab ipſis amoveret. Dicunt etiam ſe Deo ſacrificaſſe à temporibus Ezarhaddon qui illos iſtuc tranſtulit, Ezr. 4. At vero ſine exemplaribus Legis impoſſibile erat eos in cultu veri Dei inſtruere, ita ut dubitari non poſſit ipſos habuiſſe Legis exemplaria ante extructionem Templi Garizitani. Exemplaria vero iſta alia non fuiſſe quam quæ Judæis in uſu erant non eſt quod quis ambigat. Imo vix probabile eſt nulla relicta fuiſſe exemplaria poſt aſportationem decem tribuum inter illos qui in terra relicti ſunt: nam ſupra probavimus totum populum non aſportatum fuiſſe ſed primores cum Sacerdotibus, è plebe multis relictis, unde & tribuum diſtinctio quædam longo poſt tempore ſervata fuit, licet Cuthæis qui cum ipſis mixti erant ſervirent.

13. Quod vero objicitur ex Hebræis codicibus Palæſtinorum & Babyloniorum, & ex Græca verſione Doſitheum Pentateuchum ſuum conflaſſe, ut gratis dictum, & nulla probatione ſuffultum, eadem facilitate rejicitur qua affirmatur. Doſitheum enim autorem eſſe codicum hodiernorum, ex dictis merum febricitantis ſomnium eſſe unicuique liquet. Quod vero dicunt partim cum codicibus Palæſtinis, partim Babyloniis, partim cum Græcis convenire, hoc ejus autoritati vel antiquitati non derogat, imo multum pro ipſo facit; non enim ex his conflatum & mixtum eſſe inde probatur, ſed longe ante illas Babyloniorum & Occidentalium codicum differentias obſervatas, & ante verſionem Græcam à LXX adornatam, Samaritanum Pentateuchum cum Judæorum codice conveniſſe & conſpiraſſe, cum nondum variæ iſtæ lectiones collectæ eſſent: nec diſcrepantes illæ lectiones Orientalium & Occidentalium tanti momenti ſunt, ut textus inde corruptus dici poſſit, nec qui cum alterutris conveniunt codices, ideo corrupti æſtimandi ſunt, prout alias oſtendimus cum de iſtis varietatibus egimus. Quod vero cum Græcis in quibuſdam convenit codex Samaritanus ubi Græca verſio ab Hebr. diſcrepat, hoc potius probat Hebraicos codices in minutis quibuſdam diſcrepaſſe, & LXX unam lectionem ſequutos fuiſſe, Maſorethas alteram. Quod inſuper dicunt Doſitheum pro libitu textui addidiſſe, detruncaſſe & mutaſſe, ex ipſorum codicum cum Hebræo collatione refutatur. Nec ſupponi poteſt quenquam ita dementem fuiſſe ut gratis malus eſſet, vel nullius commodi cauſa textum depravaret.

14. An codices hodierni iidem ſint cum illis qui ab Hieronymo aliiſque veterum citantur proximo loco diſquirendum, quod nulla ratione melius explicari poteſt quam locorum qui ab illis citantur cum codicibus hodiernis collatione: ex his enim codicis hodierni ſinceritas demonſtratur. Hoc quidem prolixe egit Joh. Morinus Exercit. Pent. Samar. 3. c. 1, 2, 3. ad quem Lectorem remittimus, nos pauca ſeligemus. Quædam a veteribus notantur ubi Samaritanus codex ab Hebræo differt, quædam ubi Samaritanus cum Hebræo conſentit; in utriſque idem

conſenſus & diſſenſus in libris hodiernis conſpicitur, ut ex ſequentibus conſtabit. Multi inter veteres Samaritani codicis meminerunt, Euſebius, Cyrillus Alexandrinus, Procopius Gazæus, Diodorus, Hieronymus, Scholiaſtes Græcus & alii; per annos vero ſupra millenos quaſi tenebris ſepultus jacuit, nulla fere ejus mentione apud ullos autores facta. Tanta tamen diligentia codices ſuos conſervarunt Samaritani ut iidem plane hodie ſint quales antehac annis 1200, vel 1300. Euſebii ſcilicet & Africani temporibus, ita ut Simeon de Muis, accerrimus licet hujus Pentateuchi impugnator, dicat in Cenſura ſua, c. 3. quod teſtimonia veterum quæ a Morino afferuntur probant tale eſſe hodie Samariticum exemplar quale ante mille & amplius annos, id quod ultra illi concedit.

Euſebius Cæſarienſis annos à Diluvio ad Abrahamum ſupputat ex Africano ſecundum Calculum Hebræorum, τῶν ό, & Samaritanorum: calculum vero LXX cum Samaritanorum congruere notat, viz. quod ambo numerant annos 992. cum in Hebraicis codicibus ſint tantum 291. eundem vero calculum exhibent codices hodierni Samaritani. Ab exordio mundi etiam notat differentes calculos Hebræorum, LXX, & Samaritanorum ad Diluvium uſque, ubi Samaritanorum ſupputatio plane eadem eſt cum codicibus noſtris. Cyrillus Alexandrinus Gen. 4. ut & Hieronymus Quæſt. in Gen. teſtantur, hæc verba Cainis ad Abelem, *Tranſeamus in campum*, (quæ in Hebræo non ſunt, vacuo ſpatio in aliquibus codicibus relicto, Maſorethis inſuper ad marginem notantibus 28. eſſe iſtiuſmodi loca quæ in medio verſus deſinunt) in codicibus Samaritanis legi; ſic etiam ſunt in noſtris, ut & in LXX, Syro, Targ. Hieroſol. & in illo Jonathani adſcripto. Idem Hieron. in Gal. 3. 10. ſcribit, vocabula *omnis* & *in omnibus* in Deut. 27. ubi legitur, *maledictus ſit omnis qui non permanſerit in omnibus*, &c. Judæos è codicibus ſuis eraſiſſe ne ſub maledictione eſſe dicerentur, ipſum vero Samaritanos conſuluiſſe in quibus verbum illud ࠁࠊࠋ *in omnibus* reperit, quod & in noſtris codicibus hodie legitur, ut & apud LXX. Syrum & S. Paulum qui hæc verba citat. Hoc vero teſtimonium urget Hieronymus contra Judæos, *Fruſtra*, inquit, *illud tulerunt Judæi, ne viderentur eſſe ſub maledicto, ſi non poſſent omnia complere quæ ſcripta ſunt, cum antiquiores alterius quoq; gentis literæ id poſitum fuiſſe teſtentur*, ubi videmus ipſum Samaritanorum codicem Judæis opponere ut literis antiquioribus ſcriptum, quod fruſtra feciſſet ſi nullius autoritatis codex Samariticus fuiſſet. Hic vero contra Hieronymum inſurgit vir doctus, affirmans quicquid Hieronymus de literis & libris Samaritanorum ſcripſit vix tamen unquam codices illorum vidiſſe liquet, quod probat I. quia Hieronymus in Ezek. 9. ſcriptum reliquit, Tau Samaritanum inſtar crucis fuiſſe quod hodiernæ figuræ non congruit. II. Quia dicit literas Samaritanas apicibus ab Hebraicis differre, per *apices* ſine dubio intelligens puncta vocalia, cum tamen Samaritani puncta vocalia non habeant. At valde infirma ſunt hæc argumenta, & falſiſſimis nituntur fundamentis: nam ſupra probavimus, Proleg. de literis Hebr. antiquis Tau antiquum habuiſſe crucis figuram, quæ paulatim deflexit in formam hodiernam: nec minus certum eſt Hieronymum per *apices* non intellexiſſe puncta vocalia, de quibus nunquam ſomniavit, cum ejus ætate non extarent: dicit enim Daleth & Reſh apice tantum differre, ubi per *apicem* nimis clarum eſt literarum ductum & figuram non puncta vocalia denotari, ut in Proleg. de punctis vocalibus demonſtratum eſt. In Deuteronomio, quod Legis eſt repetitio, quædam inveniuntur quæ tamen in libris prioribus, viz. Exod. Levit. & Num. non habentur in codicibus Hebraicis, in Samaritanis tamen haberi notat Procopius Gazæus, quæ etiam in noſtris codicibus ita leguntur, ut Deut. 1. 6. ubi monet Procopius verba illa *Dominus Deus noſter locutus eſt nobis in Horeb, dicens*, &c. in Samariticis libris inveniri, *&c.* Num. 10. 10. Eadem leguntur in codicibus hodiernis Samariticis. Similiter monet ejuſdem cap. v. 9. ad v. 19. verba quæ hic repetuntur nullibi antea in Hebræo inveniri, ſed in codice Samaritico, viz. Exod. 18. 24. ubi etiam in codicibus noſtris extant. Idem ex veteri Scholiaſte Græco patet quem in Notis ad Romanam & Pariſienſem τῶν ό editionem ſæpe citarunt tum Nobilius tum qui Scholia Græca collegerunt. Græcus enim hic Scholiaſtes (quiſquis fuerit) multa profert loca ex codice Samaritico, quæ cum libris hodiernis fere ad amuſſim congruunt licet ab Hebræis diſcrepant. Exod. 32. 18. Scholiaſtes ait Samaritanum codicem legere *vocem peccatorum audio*: Sic vero legunt noſtri codices, cum Hebræus legat *vocem cantantium*. Num. 32. 33. obſervat mentionem fieri à Moſe dimidiæ tribus Manaſſe cujus antea non meminerat, at in Samaritico mentionem ejus fieri. Sic etiam in noſtris codicibus fit mentio dimidiæ tribus Manaſſe, quod etiam loci ſenſus poſtulare videtur. Num. cap. 24. 7. notat Diodorus legi in Samaritano *Gog*, ut & noſtri libri legunt, cum tamen Heb. & Vulg. Lat. legunt *Agag*, Theodoretus vero Quæſt. 43. in Geneſ. ex Symmacho legit *Og*, ex quibus videtur lectionem variam fuiſſe in codicibus Hebraicis. Præter hæc loca quæ in antiquis codicibus Samariticis aliter legebantur quam in Heb. quibuſcum tamen conſentiunt codices hodierni, alia proferuntur loca ubi notarunt veteres conſenſum codicum Hebraicorum vel Græcorum cum Samaritanis, qui conſenſus etiam in hodiernis libris Samariticis conſpicitur. Loca quædam proferuntur ex Scholiaſte Græco quem citant Scholia Romana & ex Nobilii Notis quas Tomo ultimo hujus operis Lector inveniet: nos quia brevitati ſtudemus loca tantum indicabimus, Exod. 10. 7. c. 14. 15, 20. cap. 23. 16. Lev. 8. 15. c. 13. 8. c. 25. 5, 25. c. 26. 24, 41, 43. Num. 4. 25. c. 7. 3. c. 13. 33. c. 18. 7. c. 29. 1. c. 31. 26. His a Morino notatis alia plura adjici poſſunt, ut Exod. 8. 21. cap. 16. 31. cap. 26. 5. c. 28. 4. c. 32. 18. Lev. 13. 51. c. 27. 14. c. 24. 7. c. 32. 12. In his aliiſque apud illum Scholiaſten locis, quæ Lectoris diligentiæ obſervanda relinquimus, fit mentio codicis Samaritici antiqui, cum quo hodiernus conſpirat.

15. Contra hunc codicum conſenſum objiciuntur quædam ex Scholiaſte illo quæ aliter ex Samaritico codice tranſlata ſunt quam hodie leguntur, ad quæ reſponderi poteſt I. Verbum Samariticum plures poſſe ſignificationes habere, maxime cum punctis ſemper deſtituti ſint Samaritani codices, ut Exod. 8. 21. ubi interpres Græcus הערב κόρακα *corvum* reddidit, LXX *cynomiam*, ut & Hieron. ex Heb. *omne genus muſcarum*: nam ערב ſignificat *muſcarum colluviem*, at ערב *corvum*. II. Interpretes Græci & alii Interpretes non ſemper ad verbum vertunt ſed ſenſum præcipue reſpiciunt, unde aliis verbis fortaſſe idem reddunt, imo ſæpe explicationis gratia aliquod verbum addunt, ut Gen. 49. 25. tranſtulit antiquus interpres ex Samaritano *Et permanſit in profundo ſagitta eorum*, cum ſecundum hodiernos codices legendum ſit, *Et oderunt eum domini ſagittarum*, ubi ſenſum non verba reſpexit interpres, ſenſus enim eſt in utriſque idem. Præterea obſervare licet Scholiaſtem hunc Græcum ſæpius cum verſione Samaritana quam cum textu Heb. Samaritano convenire, illamque exprimere, non tamen mendoſa eſt interpretatio, cum nihil textui contrarium additur, nec quod ad explicationem non confert. III. Concedi etiam poteſt ex errore ſcribarum diſcrimen aliquod inter antiquos codices & modernos oriri poſſe, ita ut quædam eſſe poſſent in antiquis codicibus quæ in neotericis non habentur, & econtra. Nam ſi, qui codices Hebraicos Veteris & Græcos Novi Teſtamenti deſcribunt non ſunt ἀναμάρτητοι, ſed aliquando ceſpitare poſſunt, unde lectionum varietas orta, nemo Samaritanos ſcribas extra erroris aleam poſitos eſſe affirmabit. Sed contra ſinceritatem horum codicum objici poteſt diſſenſus ab Hebraico textu, I. in eo quod Deut. 27. 4. pro *monte Ebal* ponunt *montem Garizim* contra omnium codicum & interpretum fidem. II. Multa ſunt in Samaritano tranſpoſita aliter ac in Heb. non tantum verſus integri, ſed magna pars quorundam capitum, ut ex Deut. 11. 29, 30. & 27. 4. aliiſque locis, ut in collatione noſtra textus Hebræi cum Samaritico in ultimo Tomo eſt videre. III. Multa repetita & bis variis locis poſita in textu Samaritico, quæ ſemel tantum ac loco unico in Hebræo reperiuntur, quorum multa in collatione noſtra prædicta Lector inveniet. Præter hæc etiam tam in integris dictionibus quam literis multiplex diſcrimen invenitur inter hæc exemplaria, multis additis, detractis, mutatis, quæque aliquando ſenſum mutant, quæ per ſingula capita notavimus in dictis collationibus.

16. Ad hæc reſpondeo, I. locum illum Deut. 27. 4. mendoſum eſſe in exemplaribus Samaritanis, idque negari non poſſe cum in omnibus codicibus Hebræis omnibuſque verſionibus antiquis legatur *Ebal* non *Garizim*. Hebræorum enim potiorem eſſe auctoritatem quibus oracula Dei concredita fuerunt, quique Eccleſia Dei permanſerunt, donec propter rejectum Meſſiam Deus ipſos rejecit, & libellum repudii dedit, Samaritis ſchiſmate & cultu corrupto ab Eccleſia vera divulſis, dubitari non poteſt. Hoc vero à Manaſſe ipſorum primo pontifice Sanballati præfecti autoritate freto conſulto factum eſſe probabile eſt, ut inde Templi ſui auctoritatem aſtrueret, & ab unius codicis in hoc novo Templo auctoritate in reliquos errorem propagatum fuiſſe; ipſos vero ſuſpicionem fortaſſe habuiſſe erroris in Hebræis codicibus, & pro *Ebal* antiquitus ſcriptum fuiſſe *Garizim*, cum mons Garizim mons benedictionis à Deo conſtitutus ſit, & ex ipſo benedictiones promulgari, ex Ebal vero maledictiones denunciari, juſſerit, ut ex Deut. cap. 11. v. 29 & cap. 27. v. 12. conſtat, quod etiam Joſuam cum Sacerdotibus & populo iis locis præſtitiſſe diſerte legimus Joſ. 8. 33. cum in terram promiſſam ingreſſi ſunt, Jordane trajecto, unde fortaſſe inferebant haud probabile eſſe montem Ebal, ubi maledictiones denunciatæ, Deum elegiſſe pro loco ubi Altare extrueretur & ſacrificia offerrentur, neglecto monte Garizim, ubi benedictiones promulgatæ ſunt. Quicquid vero oſtendere poterant non negandum quin hic locus corruptus ſit in codicibus Samaritanis, ut pro ipſis faceret, nec quenquam novi qui ab omni errore immunes eſſe ipſorum libros affirmaverit. II. Tranſpoſitiones quacunque ex cauſa ortæ ſunt, ſive ex ſchedarum ſeparatarum erronea commiſſura, ſive ex ſcribæ audacia, auctoritati ac ſinceritati textus non derogant, cum non ex ſitu & ordine in codice, ſed ex Dei autoris autoritate ſuprema Canonica verbi divini autoritas pendeat: ubicunque enim verbum divinum reperitur, ſi collocatio aliquid falſi in ſe non importet, eandem autoritatem habet: quod enim de librorum integrorum & de Pſalmorum ordine diſcrepante obſervatum eſt, eum nihil eorum autoritati Canonicæ derogare; idem etiam de capitibus vel eorum partibus, & Hiſtoriæ vel Prophetiæ partibus dici poteſt. Unde Joſ. Scaliger Elencho Chronol. *Multa* ὕστερα πρότερα *in Scripturis occurrunt quorum cauſas ignoramus. Hæc nos minus movere debent, quia quo ordine quid referatur, modo conſtet veritas, aut nihili aut parum intereſt.* III. Quod additiones vel repetitiones ſpectat, quæ in textu Samaritano non in Hebraico extant, aliquam ſane probabilitatis ſpeciem pro libris ſuis habent Samaritani; nam cum in multis locis quædam referuntur in codicibus Hebraicis quæ alibi prius ſcripta eſſe inſinuantur, alibi tamen in exemplaribus Hebraicis non inveniuntur, hinc probabiliter conjicere videntur quædam in codicibus Hebraicis deeſſe, quæ in ſuis extent, ut cum Deut. 1. 1. repetuntur verba quæ Moſes locutus erat cum Iſraelitis trans Jordanem in deſerto, quæ verba quaſi repetita ſubjiciuntur verſibus ſequentibus, tamen in codicibus Heb. alibi non reperiantur talia verba à Moſe prolata, in codicibus vero Samaritanis habentur Num. 10. 10. & Exod. 18. 24. ut ſupra ex Procopio Gazæo obſervavimus; multa enim talia in dictis noſtris collationibus obſervare quilibet poteſt. Hic, inquam, cum probabilitate aliqua dicere poſſent Samaritæ, codices aliquos variaſſe in iſtis locis. At cum potior ſit Hebræorum codicum autoritas, ut jam diximus, & ab iis diſcedere non tutum, (niſi manifeſta coget neceſſitas) potius dicendum cenſeo, deſcriptores quorundam codicum Samaritanorum ſuſpicatos eſſe hæc in Heb. deficere, & ſuppleri debere, unde loca iſta ſuppleverunt, quod ſive antiquorum codicum autoritate freti, ſive ex conjectura propria fecerint, non facile eſt definire: probabile tamen eſt ex conjecturis ſuis feciſſe, cum verbatim ſine ulla vel minima diſcrepantia loca, quæ ſuppleri videntur, cum illis in quibus repetuntur congruant. Cumque novum Templum erexiſſent, Eſdram & Synagogam magnam imitantes, licet autoritate legitima deſtituti, ne ipſorum codex Judaico inferior videretur, codices proprios reviſos emendaſſe, ordinaſſe, & ubi deficere viſi ſunt ſuppleviſſe, ut pro authenticis inter ſuos eſſent, non ſine probabilitate affirmari poteſt. IV. Quod vero ad alia loca pertinet, pro fato omnium librorum antiquorum, illa vel ex librariorum incuria vel ex codicum varietate fluxiſſe arbitror; imo in locis plurimis pleonaſmi conſpiciuntur, verborum initio vel fine, quæ ſenſum non mutant, in quibus Judæorum codices, poſtquam puncta

à Maſorethis appoſita ſunt, ab iis diſcrepant, quod & ſupra monuimus. Quod enim de editione Græca τῶν ό diximus idem de exemplari Samaritano optandum, ut doctus aliquis judicio & linguarum cognitione pollens, & partium ſtudio non abreptus, cui otium & ingenium ad rem tantam aggrediendum ſuppetit, accurate diſcrepantias has examinaret, & quænam ex ſcribarum errore, quænam ex codicum Hebræorum varietate ortæ ſint, quænam de induſtria mutationes factæ, diſtingueret. Certe qui hoc opus perficeret magnam à grata poſteritate laudem reportaret.

17. Ad autoritatem & uſum exemplaris Samaritani devenimus. De autoritate non opus eſt multa dicere: neminem enim novimus qui authenticum facit, vel textui Hebraico generaliter præfert. Scripſit quidem Jo. Morinus ſe facto examine Pentateuchi Samaritani, ipſum purum putum Moſis Pentateuchum eſſe deprehendiſſe. Cum vero ipſe ſe alibi explicet Animad. in cenſur. exerc. Samar. c. 7. nil aliud voluiſſe his verbis quam exemplar illud non eſſe ſpurium vel ſuppoſititium, nec de ejus autoritate ſe aliud dixiſſe. Operam & oleum perdunt qui magno molimine probare ſatagunt Samaritanum textum authenticum non eſſe nec Hebr. præferendum; hoc enim eſt cum larvis luctari vel cum umbra propria contendere. De hac quæſtione, quæ inter doctos nulla eſt, nil aliud dicam quam populo Judaico oracula divina authentica concredita eſſe, quorum cuſtodes erant, donec à Deo rejecti & a fœdere excluſi iniqui facti ſunt ipſorum poſſeſſores, honore illo ab iis ad Eccleſiam tranſlato, cujus fidei authentica ſalutis monumenta commiſſa ſunt, quam etiam conſtituit Chriſtus (non Synagogam) *firmamentum & columnam veritatis*. Judæi vero ut olim eleganter Auguſtinus, noſtri tantum Capſarii ſunt qui libros noſtros portant; & licet corticem Legis habeant à vero tamen ſenſu aberrantes non poſſunt dici veram Scripturam inter ſe habere, haud aliter quam Hæretici, qui Scripturam gloſſematis ſuis corrumpentes & à vera Chriſti Eccleſia divulſi, non poſſunt dicere ſe veram Scripturam poſſidere. Samaritani tamen ut codicum ſuorum autoritatem probent, non ſolum contendunt (quod veriſſimum eſſe ſupra evicimus) Legem primo datam eſſe Scriptura Samaritica, h. e. antiqua Hebræa, ſed etiam ſe exemplar Legis habere Sichemi ſervatum, ſcriptum diebus Phineæ filii Eleazaris, filii Aaronis, ut de ipſis ſcribit Alaſchkar. reſp. cap. 74. Moſes enim (ut quidam volunt) præter αὐτόγραφον Legis, quod in Arcæ latere repoſitum in Sancto ſanctorum una cum Arca fœderis ſervatum erat, etiam duodecim alia exemplaria conſcripſit vel conſcribi juſſit pro XII. tribubus, quorum unum, vel certe exemplar ex illo deſcriptum, ſe adhuc habere jactant. Hæc vero ſi liquido demonſtrare poſſent, nemo non fatebitur ſumma cum reverentia eorum exemplaria ab omnibus recipienda. Et certe ſi tale aliquod exemplar habuiſſent, ad Judæos convincendos multo antehac protuliſſent ad codicum ſuorum authentiam ſtabiliendam, nec de hoc ſiluiſſet Joſephus cum diſputationem illam deſcribit quæ coram Ptolemæo inter illos & Judæos de Templi utriuſque prærogativa habita fuit, nec de hoc tacuiſſet qui Samaritanorum cauſam agebat, cum producto hoc exemplari pro monte Garizim lis ſtatim finita fuiſſet, & pro Samaritanis Rex pronunciaſſet, cum tamen pro Judæis ſententiam tulerit, Samaritanorum Patronis ob probationis defectum ſupplicio affectis. Aliam igitur autoritatem non concedimus eorum Pentateucho quam aliis antiquis exemplaribus, quæ injuria temporum vel ſcribarum negligentia nævos & maculas quaſdam contrahere poterant, quæ ex aliorum codicum collatione maxime Hebraicorum veterumque Interpretum, aliiſque mediis, de quibus in Proleg. de variantibus lectionibus actum eſt, corrigi & emendari poſſunt.

18. Etſi vero authenticam huic exemplari non attribuamus authoritatem, non tamen omnem ejus uſum negamus, imo multum utilitatis ad Hebraicum textum illuſtrandum & verum in locis perplexis & obſcuris Scripturæ ſenſum indagandum conferre ſtatuimus. Vide Scaligeri verba antea citata. Primo enim ex hoc vetuſtiſſimo exemplari, quod in pleriſque cum Hebræo hodierno congruit, confirmantur Hebraici codices, præſertim cum per annos bis mille quingentos inter populum qui cum Judæis nullum habuit nec adhuc habet commercium, ſed quibuſcum inimicitiæ capitales ſemper vigebant, ſervatus ſit codex utriſque ſacer, excepto enim loco illo cultui ſacro deſtinato vix in rebus alicujus momenti diſſident, ſed in omnibus quæ ad fidem & mores ſpectant, & ad cultum & religionem legeſque politicas pertinent, eadem leguntur in utrorumque codicibus: Nam ut Chriſtiani ex codicibus Hebraicis Judæos, ſic ex codicibus Samariticis Samaritanos Judæi convincere poterant. Lectionem vero codicum Hebræorum à Samaritico confirmari liquet; locus unus & alter inſtar multorum ſit. Gen. 3. 15. Samar. cum Hebræo legit ࠄࠅࠀ *ipſe* non ࠄࠉࠀ *ipſa* contra audaciam eorum qui textum Hebraicum hic depravatum ſuſpicantur; idem videmus in Gen. 49. 10. II. Ad loca quædam difficilia, quæque ex ſolo Hebraico textu vix explicari poterant, enodanda multum confert. Unum & alterum indicabo. Exod. 12. 40. ſic legimus ex codicibus Hebraicis, *Habitatio autem filiorum Iſrael, qua habitaverunt in Ægypto, annorum fuit* 430. Hic locus mire Interpretes torſit, cum certum ſit Iſraelitas in Ægypto non multum ſupra ducentos annos habitaſſe. Difficultatem vero omnem tollit Samaritanus, qui ita legit, *Habitatio vero filiorum Iſrael & patrum eorum, qua habitaverunt in terra Canaan & in terra Ægypti, fuit annorum* 430. hæc enim ſupputatio cum hiſtoria ſacra optime convenit, & à LXX confirmatur, & ab utroque Talmude. Hanc vero lectionem etiam cum textu Hebraico quidam conciliare ſtudent. Quicquid vero de hoc ſit certum eſt vel ita Hebraicum textum olim lectum fuiſſe, vel ita intelligi debere, cum aliter exponi non poſſit ſine aperta hiſtoriæ Sacræ depravatione. III. Ubi ab Hebræo differt Samaritanus ſenſum tamen explicat & illuſtrat, non tantum repetitionibus quæ propriis locis juxta hiſtoriæ ſeriem inſeruntur, ſed in plurimis aliis ubi textum Hebraicum aliis verbis exprimit, vel hic illic verbum unum aut alterum explicationis gratia addit, ut Gen. 49. 10. *Donec veniat Shiloh*, qui locus à multis in quæſtionem vocatur, quaſi à Judæis corruptus ſit; Samaritanus vero hic Hebræo ſuppetias fert, ubi ſcribitur ࠔࠋࠄ quod idem eſſe cum Hebraico שולה liquet. Videatur D. Hotting. Theſaur. l. 1. c. 2. q. 4. Fruſtra itaque contendunt Huntlæus Controv. 1. c. 10. & Aug. Steuchus dum lectum fuiſſe volunt שלוח vel שלוח *mittendus*, cum Hebraicam lectionem modernam confirmet codex Samaritanus.

19. Tandem magnum uſum habet codex Samariticus ad Judæorum commenta & deliria detegenda, dum myſteria quærunt ex verbis & literis quibuſdam, quum ex textu Samaritico iſtiuſmodi nugas in textu non fundari apodictice oſtendi poſſit, ut Exod. 25. 31. *Ductile fiet candelabrum*, ad verbum תיעשה notant tum Jod poni poſt Tau Futuri characteriſticum, tum vocem punctari pro tertia perſona Futuri Niphal. Myſterium duplex hic fingunt Rabbini: primum Jod irreptitium (quod numerum denarium denotat) ad ſignificandum inter alia, decem candelabra quæ à Salomone poſtea facienda erant. Secundum, Deum Moſi præcepiſſe candelabra cum omnibus ſuis partibus facere ex una continuata auri maſſa ſine ullis juncturis, quodcum Moſes an fieri poſſit dubitavit, ſtatim Deus dixit *Fiet candelabrum* non *facies*, unde cum Moſes aurum in ignem conjecerat ſtatim ſine ullo artificis labore, exiit candelabrum formatum ſicut Deus mandaverat. Has vero inanes nugas eſſe oſtendit textus Samariticus, qui legit ࠕࠏࠔࠄ in Futuro Activo *facies*, & ſine Jod, quod ex errore ſcribæ irrepſit. Gen. 1. 14. יהי מארת *fiant luminaria*. Illud מארת defective ſcribitur, duplici vau omiſſo; ſcribi enim debet מאורות. Et hic myſteria fingunt Rabbini cur utrumque Vau omittitur. Multa talia refert D. Morinus Exerc. Samar. 4. c. 6. quorum unum eſt R. Salomonis. Quia vox illa defective ſcripta eſt ambigua, ſignificat enim tam *maledictiones* quam *luminaria*, ſcripta eſt ſine Vau, quia dies quartus eſt maledictus, qui anginam in infantibus producit, unde die quarta jejunant ne morbus hic infantes ſuffocet. Alterum myſterium elicit R. Bechai, viz *luminaria* hic ſcribi ſine Vau ut ſignificaretur idem lumen eſſe in Sole & Luna. Iſtiuſmodi figmenta ex codice Samaritico refutantur, in eo enim integre ſcribitur cum utroque Vau ࠌࠀࠅࠓࠅࠕ.

20. Et hæc quidem de Pentateucho ipſo: pauca breviter addenda de Verſionibus ejus, & de aliis libris Samariticis quos videre contigit. Verſionem Hebræo-Samaritani textus triplicem quidam ſtatuunt, viz. Samaritanam, Arabicam, & Græcam. De duabus prioribus nullum eſt dubium, utrumque enim habui, & in editione noſtra Bibliorum iis uſi ſumus; habuit & D. Morinus ad editionem Pariſianam concinnandum. De tertia vero quæ hodie non extat dubitatur. Prima verſio facta eſt de textu Hebræo-Samaritano in dialectum Samaritanam, ſive in linguam Chaldæo Samaritanam, quo tempore cum Judæis in Religione convenerant Samaritani, ut arbitratur D. Mich. de Jay Præf. ad Biblia ſua Pariſiana. Hæc vero tum in Bibliis Pariſianis, tum in noſtris habetur una cum verſione Latina, quæ tum textum tum verſionem refert, cum tranſlatio in pleriſque textum κατὰ πόδα ſequatur. De hac hæc obſervanda. I. De autore nihil alicubi extare; nec apud ipſos Samaritanos nec apud Judæos vel alios quos videre licuit Scriptores, ut nec de tempore quando facta eſt. In hiſtoria enim, ut vere de iis ſcripſit Scaliger, in rerum omnium vetuſtate omnino peregrini ſunt adeo ut ipſorum hiſtoria ex ipſis peti non poſſit, cum nulla extet eorum hiſtoria vel Chronologia excepta illa nondum edita, quæ, ut ex ejus per D. Hottingerum edito ſpecimine patet, erroribus fœdis ſcatet. Conſtat vero valde antiquam eſſe; eadem enim cauſa quæ Judæos impulit ad Targumim ſive Paraphraſes ſuas lingua ſibi nota conficiendas, quia ſcilicet deſierat lingua Hebraica eſſe ipſis vernacula, etiam Samaritanos ſine dubio moverit ut Verſionem hanc conficerent, quando ſcilicet Hebraica lingua deſierat eſſe ipſis vernacula, ut hoc modo libros ſacros lingua ſibi nota legerent. Hoc vero non multo poſt Templum Garizitanum extructum fuiſſe vel hinc patet, Quod Judæi, quorum magna pars Samaritis ſe adjunxerant, poſt reditum à Babylonie propriæ linguæ tempore captivitatis obliti ſunt, ut omnium conſenſu antea docuimus, & Chaldaica, vel ex Hebraica & Chaldaica mixta uſi ſunt. Etſi enim ex ſenioribus multi, Sacerdotes vero omnes, ad huc Hebræam callerent, pauci tamen erant reſpectu plebis, quæ generaliter Chaldaicam tantum intellexerat; & ſenibus mortuis reliquus populus, qui Hebraicam ignorabat, ſola Chaldaica ſive ex hac & Hebraica mixta Syriaca uſi ſunt. Cuthæi vero, qui cum Judæis mixti vivebant per Samariæ regionem colluvies erat variarum gentium, ex Aſſyriis tamen præcipue oriunda, Unde & ipſi Chaldaicam vel ob Judæos cum iis mixtos vel ipſis conterminos mixtam ex Hebræa & Chaldæa itidem uſurpabant. (Nam cum Judæis, Tyriis & Syris undique quaſi cincti eſſent Samaritani. non potuit non eorum dialectus ex vicinorum linguis multa communia participare:) Unde licet nihil ex hiſtoria certi ſtatuere poſſumus, veriſimile tamen eſt multo ante Chriſti tempora, viz. non multum poſt Eſdram & Nehemiam, verſionem hanc conflatam fuiſſe. II. De lingua ſive dialecto in qua conſcripta eſt, Hebraicæ & Chaldaicæ affinis eſt; pleraque enim vocabula à radicibus Chaldaicis vel Hebræis derivantur, unde Chaldæo-Samaritana à pleriſque dicitur. Quædam tamen habet ſibi propria & peculiaria, quorum multa collegit Joh. Morinus in Lexico ſuo Samaritano, quod cum opuſculis ſuis Samaritanis nuper prodiit, multo plura adjecit doctiſſimus noſter D. Edm. Caſtellus in Annotationibus ſuis Samariticis, quæ in ultimo noſtro Tomo exhibentur: Præter Chaldaica etiam Arabica quædam vocabula occurrunt. In formatione Nominum & Verborum modo Hebraicæ modo Chaldaicæ regulis conformis eſt. Hoc etiam annotandum, quod alibi notavimus, literas ejuſdem originis ſæpius in dialecto Samaritana quam in aliis linguis commutari, ut & alias, quæ vel ſoni vel figuræ ſimilitudinem habent, ita ut eadem vox ſæpius in eadem periodo varie exprimatur. Alia de hujus linguæ proprietate & genio qui ſcire deſiderat, conſulat Annotationes illas D. Caſtelli. Hoc etiam merito miratur D. Morinus quod dialectus hæc Samaritica ad Hebraicam propius accedat quam vel Chaldaica vel Hieroſolymitana, tam in verbis & phraſibus quam in conſtructione, ut ex Verſione Samaritana patet, ubi Nominum formationes ſunt pure Hebraicæ. Cauſam unde hæc affinitas orta ſit non exprimit; mihi veriſimile videtur Judæorum moram longam in captivitate ipſorum linguam magis mutaſſe ab Hebraica in Chaldaicam quam reliquorum qui abducti non erant. Samaritani enim licet ex Aſſyria originem traxerint, tamen cum Judæorum reliquiis mixti eſſent inter decem tribus, ipſorum idioma in Hebraicum fere tranſiit, quod cum tantam mutationem paſſa non ſit ac Judæorum

ob cauſam dictam inde fieri potuit ut Hebrææ propius accederet. III. Verſionem hanc Samaritanam, licet Hebræi textus veſtigia premat, non ſemper tamen illum exacte exprimere. Affirmat quidem Joh. Morinus ita preſſe & κατὰ πόδα textum Hebraicum ubique ſequi, & verbum de verbo reddere, ut unam tranſlationem utrique textui ſufficere judicaret, quod quidem ut plurimum verum eſt, non tamen ubique; cum in multis locis textum deſerat, verbi gratia, pro *Deo Elohim* vertit *angelum Domini*, & quod de Deo dicitur Angelis aſcribit. Gen. 17. 22. pro *Aſcendit Deus* vertit, *Aſcendit Angelus Domini.* Gen. 2. 28. pro *ſubjicite eam.* interpres reddit, *Habitate per generationem veſtram.* Gen. 12. 6. pro *quercu More* vertit interpres *vallem viſionis.* Multa ubique ejuſmodi occurrunt, ut ex diſcrepantiis ad finem cujuſque columnæ Samariticæ in noſtris Bibliis annotatis quiſque perſpicere poteſt. Nec tantum à textu Hebræo-Samaritano diſcedit Samaritana verſio, ſed tum à textu tum à verſione ſæpe differt verſio Latina, ſæpe neutrius ſenſum aptè exprimens, ſed potius Vulg. Latinam, ut qui verſionem Vulgatam cum hac contulerit plane videre poteſt.

21. Secunda verſio eſt Arabica, literis tamen Samaritanis exarata; quam ſimul cum textu Hebræo-Samaritano inter alia MSS. exemplaria nobis communicavit Rev. Uſſerius. Multa quidem capita deſunt, ex iis tamen quæ integra habentur, conſtat Verſionem hanc accuratam eſſe, & ſæpiſſime cum Verſione Arabica Pentateuchi Saadiæ convenire, ut ex Annotationibus Samariticis in ultimo noſtro Tomo apparet. De tempore vero quando vel de autore per quem facta eſt hæc Verſio non conſtat, cum nihil ex ipſis Samaritanis ut jam diximus peti poſſit. Poſtquam Muhammedana ſuperſtitio Orientem invaſerat, cum qua etiam lingua Arabica propagata fuit, nata videtur hæc tranſlatio, at quo ſeculo definire non poſſum. Poſt Saadiæ vero tempora, hoc eſt, poſt annum Chriſti 900 confectam eſſe probabile eſt, eo quod multa habet cum illius Verſione communia. Codex vero noſter MS. ſcriptus erat, ut ex ipſo patet, à quodam Ab Helion viz. circa annum Chriſti 1524. D. Morinus in Præfat. ad Annotationes ſuas in Tranſlat. Samarit. ſcribit ſe codicem hujuſmodi habuiſſe ex dono Ampliſſimi Pereſcii, quem Trilinguem nominat, eo quod præter Arabicam verſionem habuit etiam à lateribus textum Hebræum & Samariticum. Codex etiam hic, ut fatetur, erat lacerus & imperfectus, noſtro tamen multo antiquior, ut qui deſcriptus erat (ut ad finem Exodi & Num. notatur) menſe Rabir altero anni Iſmaelitici 625. viz. ante quadringentos & aliquot annos.

22. Tertia verſio eſt Græca, ſecundum Morinum, Hottingerum & alios, quam quidem vir doctus vult ſine dubio factam fuiſſe tempore Alexandri Magni. Fundamentum vero cui innititur (verſio enim ipſa hodie non extat) eſt Scholiaſtes Græcus antiquus ſæpe citatus apud Nobilium, & in Scholiis Græcis ad editionem Romanam LXX Interp. ubi ſæpe τὸ Σαμαρειτικὸν citatur, cujus lectiones Græcas adfert ipſe Scholiaſtes. Cyrillus etiam Alexandrinus, Hieronymus, aliique veterum ex codice Samaritico, quædam ſubinde producunt An vero ex ipſo codice Samaritico, vel ex ejus aliqua tranſlatione quæ tunc extabat, teſtimonia iſta proferunt, dubium videtur. Si vero ex verſione quadam Græca, ut videtur, citentur, potius tamen verſionem Samariticam quam ipſum textum, cum inter ſe variant, exprimere, obſervatum eſt. Loca multa ab ipſis adducta ſupra collegimus: ſi vero talis aliqua extitiſſet verſio Græca, nequaquam tamen ad tempora Alexandri pertigiſſe ſed multo recentiorem eſſe certo perſuaſus ſum. Nam ante LXX. verſionem nullam Græcam extitiſſe alibi, ni fallor, ſatis probatum eſt. Fruſtra enim Ptolemæus ejuſque hyperaſpiſtes Phalereus de verſione Græca adeo ſoliciti fuiſſent, & tantos ſumptus in eam adornandam inſumpſiſſent, ſi ulla tunc temporis verſio Græca extitiſſet, præſertim ſi, quod multi contendunt, ſolus Pentateuchus à LXX converſus fuerit.

23 Præter has Verſiones habemus etiam Liturgiam Samaritanorum, characteribus Samariticis deſcriptam, ex dono dicti Rev. Uſſerii, in qua precum eorum formulæ & officia divina cum lectionibus Legis deſcribuntur, quam valde antiquam & prope tempora Eſdræ in uſu fuiſſe, vel ex ipſis Judæorum formulis, quas paulò poſt reditum è Babylone ab Eſdra & ſociis ejus compoſitas fuiſſe affirmant uno ore Judæi, quaſque in hunc uſq; diem uſurpant, colligi poteſt. Videantur Capelli Spicileg. & Seldeni notæ in Eutych. unde Sectariorum noſtratium pervicacia & impietas merito redarguitur, qui ſpretis omnibus publicis orationum & Liturgiarum formis, per omnes Chriſti Eccleſias ab ipſis Chriſtianæ fidei primordiis & Apoſtolorum temporibus uſitatis, Liturgiam *Eccleſiæ Anglicanæ*, omnium per orbem Chriſtianum puriſſimam & ſanctiſſimam damnarunt, & omnibus liberum permiſerunt, tonſoribus, bajulis, cauponariis, viliſſimiſque è fæce plebis, quicquid in buccam venerit publice in Eccleſiis effutire & blaterare, quorum praxis vel ab ipſis Judæis eorumque æmulis Samaritanis erroris & novitatis arguitur. Ex hac Liturgia Samaritica quædam notata lectu non indigna reperiet Lector in dictis notis Samaritanis inter alias ad calcem hujus operis rejectis.

24. Hiſtoriam vel Chronologiam ipſorum nullam vidimus. In Bibliotheca Scaligerana inter alia Orientalium monumenta extabat Chronicon ipſorum magnum, ut vocatur, ex Hebræo priſco in Arabicum converſum, ſed charactere Samaritano deſcriptum, de quo quædam habet Scaliger, lib. de Emend. 7. in notis ad annum Samarit. ſcil *quod multa habeat cognitu digna, quamvis aliquando commentis Samaritanis incruſtata.* Incipit ab exceſſu Moſis, deſinit in tempore Imperatoris *Hadriani, unde vocatur* liber Joſue, *quia ſcilicet ab exceſſu Moſis & ducatu Joſuæ incipit.* Hæc quidem Scaliger. Plura legere licet de hoc Chron. apud doctiſſimum Hottingerum in Exercit. Anti-Mor. ſect. 49. 50, *&c.* & in fine, ubi inſtar ſpeciminis brevem totius Hypotypoſin edidit, ex quo, ſi typis tandem mandetur, quid expectandum ſit, conjicere licet. Multa habet Scripturæ conſona, multa fingit falſa & fabuloſa, viz. Joſuam templum conſtruxiſſe in monte Garizim; Eli & Samuelem Magos fuiſſe; Captivitatem X. tribuum cum captivitate Judæ pueriliter confundit, cum aliis ejuſdem farinæ, quæ in Epitome illa D. Hottingeri videre licet, cui lectorem remittimus qui plura deſiderat. Ipſum Chronicum ſe editurum promittit D. Hottinger. Hæc de Samaritanis & eorum Codicibus.

PROLEG. XII.

De Lingua Chaldaica & Targumim, ſive Paraphraſibus in hac lingua ſcriptis.

1. De nomine, unde deductum. Cur lingua Chaldæa interdum dicta Hebræa. Hebrææ affinis eſt, non tamen eadem: diverſam eſſe probatur. 2. De ejus antiquitate, dignitate, amplitudine, addiſcendi facilitate, utilitate ad omnes ſcientias. 3. præcipue in Theologia. 4. De Paraphraſibus Chaldaicis. Primo fuiſſe ſine punctis. 5. Earum Origo unde. In Synagogis lectas tam in Legem quam in Prophetas, poſtquam lingua Hebraica deſierat eſſe Vernacula. 6. Objectionibus Helvici, & Mayeri reſpondetur. 7. Ante Onkeloſum & Jonath. non fuiſſe perlectas ex verſione ulla ſcripta, ſed a Levitis & Scribis textum expoſitum. 8. De auctoribus & numero Targumim. 9. De Onkeloſi paraphraſi in Pentateuchum. 10. De Jonathane & ejus Paraphraſi in Prophetas. 11. De Targum Pentat. Jonathani adſcripto. 12. De Targ. Hagiographorum Jonathani adſcripto. 13. De Targum Hieroſolymitano. Poſt Talmud conſcriptum eſſe. 14. Objectionibus pro ejus antiquitate reſpondetur. 15. De Hagiographorum Targum. An ſit Joſ. Caci. Duplex erat Hagiogr. Targum. 16. De auctoritate Paraphraſ. Chald. Judæi eandem cum textu Hebræo auctoritatem iis tribuunt. Miracula de iis fingunt. Omnes Judæorum libri non ſunt rejiciendi. 17. Textus Hebraici integritatem confirmant. 18. Fidei Chriſtianæ Articulos multos explicant. 19. In locis obſcuris & vocabulis inuſitatis lucem adferunt. 20. Quænam exemplaria Chaldaica ſecuti ſumus. In Latinis verſionibus quid in hac editione præſtitum.

1. DE nomine primo conſtat à Cheſed filio Nachor fratris Abrahæ Gen. 22. v. 22. factum eſſe nomen Gentilitium כשדי ſive *Chaſdæus*, unde Daniel. 1. 4. לשון כשדי *lingua Chaldæorum*, ſic dicta à regione ubi primo poſt linguarum diviſionem in uſu fuit. De nomine hæc habet Hieron. Tradit. in Gen. *Chaſed quartus eſt à Noe, a quo Chaſdim, i. Chaldæi poſtea vocati ſunt, unde &* אור כשדים, *Ur Chaſdim, ſive Ura Chaldæorum paſſim vocatur Regio ubi ſedes fixerant Chaldæi*; vocatur enim Ura Chaldæorum per prolepſin urbs è qua Chaldæi poſtea erant orituri, quod in Scriptura frequens, Boch Phaleg. part. 1. l. 2. c. 4. Varia etiam nomina hæc lingua pro varietate Regionum & locorum in quibus florebat (ut obſervat Georgius Amyra Prælud. 1. ad Grammat. Syriacam) ſortita eſt. Unde ut Chaldæa ſic etiam dicta eſt Babylonica à civitate Babylone nobiliſſima, omniumque poſt Diluvium prima, quæ & Regia, unde Nebuchadneſar 2 Chron. 36. 6 qui in Textu Hebræo, Chaldæo & Græco dicitur Rex Babylonis, in Vulgata Latina vocatur *rex Chaldæorum.* Poſtea appellata eſt Syriaca à regione Syriæ, Aramæa ab Aram, & ab Aſſyria Aſſyriaca: aliquando etiam dicta eſt Hebræa, in Nov. ſcil. Teſtamento, non quod proprie eadem ſit cum Hebraica, ſed quod populus Hebræus poſt captivitatem Babylonicam hac uſus ſit pro vernacula cujus oblitus erat. Hanc linguam contendunt quidam eſſe omnium primam, reliquarum matrem, ſic Theodoretus inter Patres, Maronitæ inter recentiores, ut ex Georgio Amyra, aliiſque patet. Hanc vero ſententiam ſupra rejecimus cum de Hebraica lingua egimus, quam omnium primam eſſe fuſe probavimus. Aliam vero quæſtionem quidam excitarunt, qui Chaldaicam eandem cum Hebræa eſſe volunt, & ſola dialecto differre. Etſi vero largo ſenſu lingua Hebraica Chaldaicam ſuo ambitu comprehendat, magnam enim cum Hebraica habet affinitatem, proprie tamen & ſtricte loquendo, linguæ diverſæ ſunt. Hoc vero probatur, tum quod multa vocabula utraque lingua habet ſibi propria & peculiaria, licet multa Chaldaica à radicibus Hebræis deriventur, tum ex modo flexionis Verborum & Nominum diverſis ut ex Grammaticarum Hebraicarum & Syriacarum diſcrepantibus regulis liquet. De his antiquiſſimum habemus exemplum Gen. 31. 47. ubi eundem locum vocat Laban, Syrus Syriace, יגר סהדותא *acervum*, ſive *tumulum Teſtimonii*, Jacob Hebraice, licet & linguam Chaldæam intelligeret, גלעד quod ejuſdem eſt ſignificationis. Hier in Quæſt. Heb. & LXX reddunt Labanis verba, *acervum teſtimonii*; Jacobi, *acervum teſtis*. Præterea Jer. 5. 15. & alibi minatur Deus *ſe adducturum gentem contra Hebræos cujus linguam non intelligerent*, ſc. Chaldæos ſive Aſſyrios Idem etiam clare probat hiſtoria 2 Reg. 18. 26, 27, &c. ubi Eliachim orat Rabſacem ut loquatur eis lingua Syriaca quam ipſi proceres intelligebant, & non lingua Judaica ſive Hebraica, audiente populo, unde Rabſaces coactus eſt populum alloqui lingua Hebraica ut ab ipſis intelligeretur. Dein Daniel. 1. legimus Regem Babylonis præcepiſſe ut pueri Judæorum quidam, forma decori, & omni ſapientia eruditi eligerentur, qui linguam Chaldaicam

addiſcerent; quod certe non feciſſet ſi lingua Hebræa cum Chaldaica eadem eſſet. Conqueritur etiam Hieron. Præfat. in Daniel. quantis laboribus linguam Chaldaicam didicit, *unde*, inquit, *qui mihi videbar ſciolus inter Hebræos, cœpi rurſus eſſe diſcipulus Chaldaicus, & ut verum fatear, uſque in præſentem diem magis poſſum ſermonem Chaldaicum legere & intelligere quam ſonare.* Certe ſi eadem eſſet Chaldaica cum Hebræa Hieronymus non coactus fuiſſet tanta devorare tœdia, ut ipſam addiſceret: certum eſt itaque diverſas eſſe linguas, licet ad Hebræam præ omnibus aliis propius accedat Chaldaica. Quod vero quidam objiciunt Philonem linguam Hebræam vocare Chaldaicam, cum ſcribat LXX Interpretes Scripturam ex Chaldaico ſermone in Græcam tranſtuliſſe, certum eſt Philonem per Chaldaicam Hebræam intellexiſſe, ut ſupra clarum fecimus, cum de ο' verſione diſſeruimus. Unde Bellar. lib. 2. De Verbo Dei, cap. 6. dicit ſic locutum fuiſſe Philonem, *Eo quod linguæ ſint affines, & notior tunc eſſet Chaldæa propter imperium Aſſyriorum quam Hebræa.* Et Oleaſter in Gen. 2 ſcribit, *cum textus dicat totam terram fuiſſe unius linguæ equidem facile crediderim eam fuiſſe Chaldaicam vel Hebraicam; has enim duas nunc linguas, unam & eandem fuiſſe à principio puto, cum ſint admodum vicinæ.*

2. Hanc linguam commendant Antiquitas, amplitudo, addiſcendi facilitas, utilitas maxima, ut in aliis diſciplinis, ſic præcipue in Theologia. Antiquitas tanta eſt, ut cum ipſa Hebraica de antiquitate contendat, aſſeritque Erpen. Orat. de lingua hac, *adhuc ſub judice litem eſſe, utra prima fuerit.* Etſi vero omnium primam fuiſſe Hebraicam ſupra probatum ſit, Chaldaicam tamen unam ex matricibus fuiſſe poſt cladem Babylonicam, ex qua multæ aliæ pullularunt, extra controverſiam eſt; imo *omnium linguarum matrem eſſe* aſſerit Camdenus noſter p. m. Britann. 204. Et magnam partem hujus antiquæ linguæ monumentorum periiſſe, quod in cauſa eſt cur tam anguſtis limitibus hodie arctata ſit, ſcribit Geſner. in Mithridate pag. 101. De reliquis matricibus præter Hebræam, quæ non tantum in familia Heber, ſed & inter Cainanis poſteros remanſit, ut ſupra probavimus, quænam fuerint difficile eſt aliquid certo definire. Dignitatem etiam hujus linguæ oſtendit, quod Babylone & Aſſyriis vernacula fuit, cum illa prima & nobiliſſima eſſet poſt Diluvium urbs, & Monarchiæ primæ regia, cujus Monarcha *Rex Regum* appellatur, & per aureum caput in Nebuchodonoſoris ſtatua deſignatur, & per Monarchiam illam ampliſſimam propagata eſſet, unde & hodie in omnibus fere Orientis Regionibus hujus linguæ reliquiæ adhuc manent; ut in Syria, Meſopotamia, Arabia, Judæa, Armenia, imo & in Æthiopia apud Abyſſinos, quarum omnium linguæ hodiernæ Chaldaiſmum redolent, & ex ea ſe ortum ducere aperte clamant. Diſcendi facilitas vero iis qui Hebraicæ rudimentis inſtituti ſunt, tanta eſt, ut brevi magnos progreſſus in Chaldaica faciant, & ut ſcite quidam, mirentur ſe tam doctos eſſe antequam didicerint. Lucas Brugenſis tract. de Chald. Paraph. dicit *ſpatio bimeſtri Chaldæam & Syriacam, quantum Theologo ſatis eſt, addiſci poſſe ab eo qui Hebraicæ rudimentis inſtructus eſt:* quod & experientia omnium qui in hac mediocrem diligentiam adhibuerunt plane confirmat. Utilitatem vero magnam adferre inde liquet, quod omnis aliarum nationum ſapientia ex Chaldæis originem duxerit, omneſque ſcientiæ ab Oriente in reliquas mundi partes deriventur; ut enim Latini ex Græcis, ſic Græci aliique ex Chaldæis ſive Aſſyriis ſcientias omnes, quas poſtea excoluerunt, primo acceperunt, unde illud oraculi apud Juſtinum, Orat. Paræn. ad Gentes;

Solis Chaldæis ſapientia ceſſit, Hebræi
Ingenitum Regem, Mente Deumque colunt.

3. In Theologia vero utilitas longe maxima, imo neceſſitas apparet, tum quod quaſdam Vet. Teſt. partes hoc idiomate conſcribi voluit Deus, magnam ſc. Danielis & Eſd. partem à c. 1. 4. Danielis ad c. 8. & ab Eſdræ c. 4. 8. ad c. 7. 27. In Jeremia etiam comma unicum c. 10 11. tum quod omnium linguarum maximam cum Heb. habet affinitatem, ejuſque emphaſim & proprietatem ſupra alias exprimat, unde in explicando Heb. textu magnum ejus uſum agnoſcunt omnes ejus gnari, quod probat Baſilius Magnus in Gen. 1. 2. ex Ephraim Syro (quem ibi laudat; & per Syrum intelligit) cujus expoſitionem in illa verba, *Et ſpiritus Domini ferebatur*, affert ut maxime aptam ad vocis Hebraicæ emphaſim reddendam. Infinitæ ſunt linguæ Hebrææ voces obſcuræ, (ut obſervat doctiſs. Buxtorfius Præfat. in Lex. Chald. & Syr.) locutiones irregulares, Schemata antiqua, quæ ex Chaldæa lucem & explanationem accipiunt, ſenſum etiam Hebræi textus ſæpe concordia ſua corroborat, contracta dilatat & explicatione illuſtrat. Multa vocabula Chaldaica occurrunt in Job. Proverb. Jer. & alibi, quod etiam obſervat Waſerus in Mithrid. p. 102. Cumque magna pars Orientis ab Eccleſia divulſa Hæreſes Dioſcori, Neſtorii, Eutychetis aliorumque per longum tempus amplexa fuerit, hanc rationem inter alia reddit Georgius Amira Præfat. de utilitate hujus linguæ cur Græci & Latini non potuerint eos ab erroribus revocare, & ad Eccleſiæ unitatem reducere, quod linguam Syriacam ignorarent, nec ut illam callerent operam poſuiſſent. Nec tantum antiquæ Paraphraſes tempore Chriſti & poſtea ſcriptæ, quarum uſum ſtatim explicabimus, quibus parem cum Sacra Scriptura autoritatem attribuunt Judæi, hac lingua conſcriptæ ſunt, ſed & Rabbinorum & poſteriorum Judæorum libri hoc idiomate, corrupto licet, exarati ſunt, unde qui aliquid utilitatis ex his haurire velit, neceſſarium eſt ut linguæ Chaldaicæ cognitione aliqua imbutus ſit. Et præter S. Scripturæ partes Chald. idiomate ſcriptas, quæ Chald. linguæ notitiam poſtulant, etiam utilis eſt hæc lingua, 1. ad Chaldaiſmos qui in textu Hebr. ſæpius occurrunt, ut cum verba Hebræa Chaldaice formantur, ut Job. 24. 24. pro חיים legitur חיין *vitæ*: Prov. 13. 3. pro מלכים legitur מלכין *reges*, quod in multis aliis locis varii obſervarunt: econtra vocabula Chaldaica aliquando formam induunt Hebraicam, ut Ezr. 4. 13. pro מלכין legitur מלכים. Interdum nomina Hebræa pluralia in forma Chaldaica conſtructa ſcribuntur, ut Zach. 14. 5. הָרַי *montes*. Hoſ. 10. 4 שָׂדַי, &c. Nec tantum in nominibus ſed in verborum inflectione, ſtylus Hebraicus in centum locis quæ ubique occurrunt Chaldaizat. Sic econtra multa verba Chaldaica facta Hebraica Hebraice formantur, ut in Gen. 1. 11. לִזְנֵיהּ *juxta ſpeciem ſuam*, in Targ. Onkeli reſpondet Heb. לְמִינוֹ at 2 Chron. 16. 14. occurrit nomen Chaldaicum זְנִים *& ſpeciebus*. Sic כִּיפָּא nomen Chaldaicum habetur Jer. 4. 29. Econtra vocabula quæ natura ſua Hebraica ſunt, Chaldaicam ſignificationem habent, ut מְלַךְ *regnavit*, Chaldaice *conſuluit*, quo ſenſu uſurpatur Neh. 5. 7. Præterea quædam ſunt vocabula Hebræa in Scriptura in quibus quia raro occurrunt, nec radicem Hebraicam habent, ad Chaldaicam linguam recurrendum eſt, ut explicentur, ut Mercerus in Joel 1. 17. obſervat de voce עָשׁ quæ nullibi extat niſi in ipſo loco Joelis; unde aſſerit ad Chaldaiſmum & Rabbinorum ſcripta recurrendum, ut inde latiorem ſignificationem deſumamus. In Nov. Teſt. etiam multa invenimus propria nomina, quæ ex lingua Hieroſolymitana tranſlata ſunt, quæ Chaldaico-Syriaca fuit, ut de nominibus quorundam Apoſtolorum liquet. Sic Bartholomæus, de quo varii varia comminiſcuntur, idem eſt ac *filius Thalmai*, quod erat nomen Gigantis de filiis Anak, Num. 13. 22. Jud. 1. 10. Hiſce adjungere licet Paraphraſes Chaldaicas, de quarum uſu ſtatim dicendum, & verſiones antiquas Græcas, Vulgatam Latinam, Syriacam, Æthiopicam, Arabicam, in quibus multa ſunt quæ ſine linguæ Chaldaicæ cognitione plene intelligi non poſſunt: ne dicam de ejus uſu in Hiſtoria Eccleſiaſtica in qua varia ſunt à ſcribis ob ignorantiam hujus linguæ depravata, quæ ſine ea reſtitui non poſſunt; ut cum quidam *Maſſilia* nomen à Græco ψάλλειν deducunt, unde dici volunt *Pſallianos* & Græce Euchitas, cum potius derivetur iſtud nomen à Chaldaica מולין, unde pro ו poſito צ fit צלו *oravit*, & per duplex S. *Maſſiliani*.

4. His de lingua præmiſſis ad ipſas Paraphraſes, quæ Chaldaice conſcriptæ ſunt, veniendum; quæ communiter vocantur Targum, & voce plurali Targumim. Eſt vero תַּרְגּוּם vox Chaldaica quæ ſignificat *interpretationem, verſionem* vel *paraphraſim*, quæ non tam verbum de verbo (licet hoc ſæpe in Targumim in quibuſdam obſervetur) quam ſenſum ex una lingua in aliam transfert. Deducitur hoc vocabulum à verbo quadrato תִּרְגֵּם *exponere* vel *interpretari*, unde מְתַרְגֵּם & מְתוּרְגְּמָן *interpres*, ut annotat Schickard. Bechin Hap. cap. 1. Etſi vero ad omnes tranſlationes hæc vox accommodari poſſit, unde Tawoſi Tranſlatio Pentateuchi Perſica Targum appelletur, & de verſionibus in linguam Græcam & Æthiopicam ab ipſis Judæis idem vocabulum uſurpetur, ut apud Eliam in Tisbi voce תרגום & alios eſt videre, peculiariter tamen uſus ipſum appropriavit ad Paraphraſes Chaldaicas quæ apud Judæos in maximo honore ſunt, & uſu frequentiore, quas etiam ipſis S Scripturis æquant. De his videndum I. Unde originem habuerint, & quam antiquæ. II. Quot hodie extent. III. A quibuſnam authoribus factæ. IV. Cujuſnam ſint auctoritatis. V. Quiſnam earum uſus, & quæ utilitas ex ipſarum lectione redundabit.

5. Originem Paraphraſeum Chaldaicarum dedit mutatio linguæ Hebrææ durante 70. annorum captivitate, in Chaldaicam, de qua ſupra diximus Prolegom. de lingua Hebraica, ubi ex conſenſu plerorumque doctorum oſtendimus Judæos captivos linguæ propriæ oblitos, Linguam dominorum quibus ſerviebant, Chaldaicam, ſc. neceſſitate coactos didiciſſe; licet enim multo longius linguam propriam retinuerint in Ægypto immutatam, hoc tamen inde fuit quod ſimul in terra Goſhen convixerunt Iſraelitæ cum Ægyptiis non mixti, in Babylonia vero captivi, variis locis diſperſi dominis multis ſerviebant, quorum juſſa capeſcere non poterant niſi ipſorum linguam callerent; ſervi enim dominorum linguam neceſſario addiſcere tenentur. Multi quidem Judæorum reducum, præſertim ætate grandiores, Sacerdotes etiam & Scribæ Hebræam adhuc tenebant: unde erat quod Prophetæ poſteriores vaticinia ſua majorum ſuorum lingua ſcripſerint; in uſum tamen plebis, cujus ignorantiæ neceſſario conſulendum erat, ut Scripturas intelligerent dum in Synagogis & in Templo perlegerentur, introductæ ſunt Targumim ſive explicationes lingua ſibi nota, ſc. Chaldaica, ſive quæ eadem fuit, Syriaca. Hoc plerique tam Judæi quam Chriſtiani probant ex Neh. 8. 8. *Et legerunt in libro, in lege Dei explanate, & appoſuerunt intellectum, & intellexerunt illam lectionem*: ubi verba priora de lectione textus Hebræi exponunt, poſteriora de Paraphraſi ſive explicatione Chaldaica, facta per Levitas vel Scribas. Hunc locum ſic exponunt Talmudici, lib. נדרים *De votis*, cap. 4. & lib. מגלה cap. 1. *Legerunt in libro illo, in lege Dei; is fuit textus Hebraicus: explanate, illud fuit Targum.* Paraphraſes vero factæ ſunt non tantum in Legem, quam ab antiquis temporibus ſingulis Sabbatis in Synagogis prælectam fuiſſe teſtatur Jacobus Apoſtolus Act. 15. ſed etiam in Prophetas, quas itidem in Synagogis prælegi ſolitas fuiſſe patet ex eo quod Chriſtus, Luc. 4. 21. Pericopen ex Iſaia legit & expoſuit, & ex Paulo, Act. 13. 17. cujus originem ducunt à temporibus Antiochi Epiphanis, qui cum prohiberet lectionem Legis, inceptæ ſunt lectiones ex Prophetis, ſectionibus legis reſpondentes, quas *Haphtoras* vocarunt, unde hodie inter Haphtoras legunt Eſ. cap. 60. & 61. ad 4. & 5. Sabbato ante novi anni initium, ut ex Catalogo Paraſcharum & Haphtorarum in fine noſtrorum Bibliorum liquet. Hinc natæ ſunt non tantum Onkeloſi in legem, & Jonathanis in Prophetas expoſitiones, ſed & aliorum in reliquos omnes libros Hagiographos, exceptis libris Eſdræ & Danielis, qui antea ſemi-Chaldaici erant, & Chron. qui antea in libris Regum explicati ſunt, ut obſervat Schick. loco citato. Fuerunt vero Paraphraſes iſtæ abſq; punctis primo editæ, idque pro certo affirmat El. Lev. in Præf. Methurg. *Proculdubio* (inquit) *Interpretes ſcripſerunt verſiones ſuas abſque punctis, & demonſtrant id exemplaria valde vetuſta; longo poſt tempore demum punctata ſunt per manum unius aut alterius Anonymi, ſingula pro arbitrio ſuo*: unde cum Judæi de punctatione deſperaſſent, inter Chriſtianos hoc opus varii aggreſſi ſunt; cum vero plurima abſurda in Targum ex imperfecta punctatione relicta eſſent, à Complutenſibus quædam reformari cœpta, multa plura in Bibliis Regiis per Ariam Montanum, qui tamen fatetur plurima adhuc relicta eſſe, omnium noviſſime immenſis Buxtorfii laboribus, opus punctationis ad umbilicum redactum fere, omnibus ad Analogiam Eſræ & Danielis reductis, ut ex Bibliis ejus liquet; ita tamen ut quædam addendi & in melius reformandi aliis anſam non præciderit, teſte Lud. de Dieu in comparat. trium linguarum, in Præfat. Vide Buxt. Gram. Chald. & Syr. De hoc tamen punctationis

opere ſcribit Lud. de Dieu Præfat. Gram. Orient. eam arbitrariam eſſe, & vix quicquam certum in ea eſſe, ſed ab Europæorum arbitrio magis quam à certa linguæ ratione petitam: unde certam & unicam punctandi regulam in Chaldaicis à lingua Syriaca arceſſit.

6. Quod vero contra objicit doctiſſimus Helvicus de Paraph. Chald. cap. 1. Abſurdum eſſe noſtrates Judæos jam plus intelligere in lingua Hebræa, quam olim priſci Judæi ante diſperſionem in 4 Regiones mundi, parum valet; nam nec Judæis hodiernis ullibi lingua Hebræa eſt vernacula, ſed eam addiſcunt ut pueri noſtri Latinam & Græcam, cum tamen Regionis in qua degunt lingua ipſis ſit vernacula, qua in quotidiano convictu utuntur. Quod etiam Mayerus Philol. ſacræ l. 2. cap. 2. Theorem. 2. hoc de explanatione textus per Targum, vocat figmentum vanum, eo quod Judæi hodie lectiones antiquas ſingulis Sabbatis ex Moſe & Prophetis legunt, non ex Targum, ſed ex ipſo textu Authentico, quem intelligant melius quam verba Chaldaicæ Paraphraſis, quam in Scholis addiſcere neceſſe habent, non ſecus ac Chriſtiani, leve eſt. Cenſura etiam nimis eſt temeraria, contra pleroſque Hebraica eruditione claros, qui fere omnes in hoc concordant, quod poſt lectionem textus Hebraici explanatio olim lingua vernacula ſive verbo tenus, ſive ex ſcripto, facta fuerit; videantur Helvicus de Chald. Par. cap. 1, 2. Buxt. de punctorum antiquit. lib. 1. cap. 19. Schick. Bechin. Happer. cap. 1. Hotting. Philol. Theſaur. lib. 1. cap. 3. & alii. Exemplaria etiam adhuc extant antiqua, in quibus alternatim ſcribuntur Textus Hebræus & Paraphraſis Chaldaica, ita ut ſingulis verſibus Hebraicis ſtatim Paraphraſ. Chald. ſubjuncta ſit. Tale exemplar Bibliorum ſe vidiſſe Argentinæ teſtatur Cl. Buxt. in Epiſtola ad D. Hottingerum, & addit; *Sic puto moris fuiſſe, ut poſt captivitatem Babylonicam Lex Chaldaice fuerit explicata*; Ipſe etiam tale MS Pentateuchi exemplar habui ex Bibliotheca Weſtmonaſterienſi, pulchre deſcriptum in magno folio, in Pergameno, quod ex Ormo in ſinu Perſico nuper direpto huc attulit Mercator quidam Londinenſis, una cum alio volumine eodem modo exarato, quod in manus Doctiſſimi viri, amici mihi multis nominibus colendi Thomæ Gatakeri pervenit. Quæ vero objicit Mayerus de hodierna conſuetudine Judæorum in Synagogis, & quod linguam Chaldaicam ignorent, *&c.* facile diluuntur: Cum enim hæ Paraphraſes publice prælectæ erant in Synagogis, erat lingua Chaldaica ſive Chaldaico-Syriaca ipſis Judæis vernacula, quam vulgus tunc temporis intellexit, at poſt diſperſionem populi in varias regiones, Republica eorum cum templo & urbe everſa funditus, non erat vel Chaldaica vel Hebraica ipſis vernacula, ſed pro ratione cujuſlibet gentis & nationis ubi commorantur alio utuntur ſermone vernaculo, ita ut fruſtra fuiſſet Chaldaicam interpretationem legere in Synagogis, quam nemo qui non antea in Scholis eam didicerat, intelligeret.

7. Certum itaque videtur fuiſſe Paraphraſes Chaldaicas publice prælectas; an vero primis temporibus expoſitiones illæ factæ fuerint ex cujuſque arbitrio, an ex certa aliqua verſione prælectæ, ante Onkeloſi & Jonathanis tempora in quæſtionem vocant nonnulli. Et quidem videtur Levitas & Scribas, quibus hoc munus impoſitum fuit Synagogis operam dare & Sabbatinis lectionibus intereſſe, poſt contextum Hebræum ab ordinario lectore prælectum, ſenſum & interpretationem ejus lingua populo nota, præſertim Chaldaica, ſecundum talentum ſibi datum, prout ſenſus in lege exercitatos habuerunt, dediſſe: nam Targum ullius ſcripti ante Onkeloſum & Jonathanem, qui circa Chriſti tempora floruerunt, nulla extant veſtigia in antiquiſſimis Judæorum monumentis; & verba Maimonidis in Hilc. Tephil. cap. 12. hoc videntur innuere; dicit enim, *à diebus Eſdræ conſueverunt habere interpretem, qui populo id interpretaretur, quod lector ex Lege prælegit, ut ſenſum verborum intelligeret* Videmus hic interpretem lectori opponi, quaſi diverſum, cum tamen ſi certæ alicui verſioni aſtrictus fuiſſet, ipſe alius non fuiſſet à lectore, cum quod unus ex codice Hebræo alius ex Chaldaico legeret, unde duo eſſent lectores, non Lector & Interpres. Nec periculum eſſet (quod veretur vir doctus) ne ex hac libera interpretatione pro cujuſque ingenio veritati aliquid decederet, & errores inter populum ſpargerentur; nam non erant hi interpretes à ſuperiorum judicio liberi, vel ab earum cenſuris immunes ſi aliquid falſi vel contra legem docerent, haud ſecus ac qui inter nos verbum divinum populo exponunt, licet non ex præſcripta formula doceant, ſi tamen aliquid contra receptam doctrinam effutiant, vel contra fidem & mores evulgent, cenſuris Eccleſiaſticis obnoxii ſunt ex ſuperiorum judicio, quibus hoc ex officio incumbit. Quod vero Judæi, ut majorem hiſce Targumim concilient auctoritatem, alii eorum originem ad Prophetas referunt, a quibus Jonathan & Onkelos doctrinam ſuam paraphraſticam habuerunt, alii ad Moſen in monte Sinai, qui ſenioribus & Prophetis tradidit Paraphraſes Chaldaicas, ut legitur apud Zacut. fol. 53, *&c.* quas tempore captivitatis deſuetas & in oblivionem traditas quaſi poſtliminio in uſum revocarunt & reſtituerunt Jonathan & Onkelos, hoc inter Rabbinicas fabulas merito referendum: quam abſurdum enim & ridiculum eſt fingere Moſen Chaldaicam Paraphraſin Judæis dediſſe, cum Chaldaicam linguam non intellexerint Judæi, ſed Hebræam haberent vernaculam; poſtquam vero Chaldaicæ linguæ aſſueti fuerant, ejus oblitos fuiſſe, donec a Jonathane & Onkeloſo reſtituta eſſet. Non opus eſt immorari in Talmudicis iſtis commentis refutandis. Origo itaque Paraphraſium ab Eſdræ temporibus, non altius, arceſſenda eſt, quo tempore ſine præſcripta forma explicationes factæ ſunt, ſcriptæ vero non ante Jonathanem & Onkeloſum, quantum ex Judæorum monumentis colligi poteſt.

II. *De Authoribus & numero Targumim, & de iis in ſpecie.*

8. Celebris & antiqua eſt apud Judæos partitio ſacrorum codicum in tres ordines; in Legem, ſub qua quinque libri Moſis; Prophetas, tum priores quos vocant, ſc. Joſ. Judic. libros Samuelis & Regum, tum poſteriores, Eſaiam, Jer. Ezech. & 12. minores, quos pro libro unico habent; & Hagiographa, ſub quibus libri reliqui undecim, unde exſurgit numerus librorum 24. Alii vero libros 22, ſecundum numerum literarum Hebraicarum olim numeraſſe ex antiquis ipſorum ſcriptoribus conſtat, Ruth. ſc. adjecto ad librum Judicum, & Threnis ad Jeremiam. Joſephus lib. 1. contra Apionem paulo aliter libros hos diſtribuit, dum præter 5 libros Legis, Prophetarum facit ter decem, qui ab exitu Moſis uſque ad Artaxerxem Perſarum Regem qui fuit poſt Xerxem res geſtas ſuorum temporum ſcripſerint, inter hos omnes libros hiſtoricos complexus; quæ quidem diviſio, ut obſervat Helvicus, ubi ſupra, magis convenit cum verbis Chriſti Luc. 24 44. Reliquos vero 4. (quos Poeticos vocamus, quique numerum 22. faciunt) dicit Hymnos in Deum, & vitæ Humanæ præcepta continere, per quos intelligit Pſalmos & tres Salomonis: Hæc tamen diſtributio Joſephi ante Hieronymi tempora apud Judæos mutata eſt in eam quam recitavimus, ut ex Prologo ejus Galeato & Præfat. ad Dan. patet. Quicquid ſit de hac partitione, Paraphraſes ſive Targumim ad triplicem hodiernam diſtributionem aptantur, dum aliam Pentateuchi, aliam Prophetarum, aliam Hagiograph. faciunt. Illius in Pentateuchum ad Onkel. in Prophetas ad Jonath. filium Uzielis, exceptis lib. Eſr. Dan. & Chro. Hagiographorum ad Joſephum quendam cæcum communiter referunt. Præter has, extant duæ in Pentateuchum, una eidem Jonathani adſcripta, altera quæ Hieroſolymitana dicitur, ſed incerti authoris; alias etiam fuiſſe Paraphraſes præter dictas à quibuſdam obſervatum eſt, quod tum ex Hieroſolym. quæ duplex fuit, ut poſtea videbimus conſtat, tum ex duplici Targum Eſther, quorum utrumque hodie extat, tum ex variis locis Scripturæ in quibus duplicis, alicubi ternæ Paraphraſis mentio fit. ut Pſal. 77. 11. & 78. 64. & 88. 3. Eſa. 49. 25. idque in Job. ſæpius obſervatum à doctiſs. Helvico, ut Job. 36. 20, 21, 32, 33. & Job. 39. 24, 25, 36, 37. ubi aliud & aliud Targum adducitur, ut in Bibliis noſtris eſt videre, unde etiam fuiſſe Targum Hagiographorum ante Joſephum cæcum probat Zacuth. Juchaſ. fol. 53. & affirmat Elias in Thisbite rad. פום (cui ſubſcribit Helvicus) diverſas à diverſis ſcriptas fuiſſe paraphraſes, ex quibus tantum eæ quæ ſupra recenſentur relictæ ſunt, cæteris perditis vel poſthabitis, quarum fragmenta tantum habemus, quod etiam inde confirmant, quod varia citantur à veteribus ex Targum Job. Ruth, Amoſi, &c, quæ in hodiernis non habentur; quibus etiam & hoc addere licet, ab ipſo Elia varia citari ex Targum Hieroſolym. quæ in eo quod hodie extat non leguntur, imo ex iiſdem capitibus & verſibus quæ in noſtro Hieroſolym. explicantur, quæ tamen ibi non reperiuntur. Extabat etiam aliud Targum in Prophetas & Hagiographa ab R. Akilas qui Proſelytus erat ſub Antonino Imperatore, tempore R. Eleeſaris ſcriptum, ex quo quædam paſſim citantur in Bereſchit Rabba (ut annotavit Schickardus) cujus Paraphraſis injuria temporum hodie nuſquam apparet.

9. De Onkelo vel Onkeloſo primo videndum. Hic Pentateuchum Chaldaice vertit: de Authore autem duplex vertitur quæſtio, dum alii eundem faciunt cum alio Akila, qui teſte Schickardo Bechin. diſ. 2. & Helv. c. 2. aliud Targum confecit in Prophetas & Hagiograph. quod, ut diximus, hodie non extat; alii eundem cum Aquila qui primo Chriſtianus, poſtea Judæus Apoſtata, Vet. Teſt in Græcum ſermonem *contentioſe* tranſtulit, ut affirmat Hieronymus, i. e. ut verſioni Sept. quod tunc temporis apud Chriſtianos in magno honore fuit, derogaret; cum tamen hic ab utriſque diverſus eſſe videatur. Non fuit idem cum Akila illo ſub Eleazare, licet uterque Proſelytus fuerit: nam primo nomina עקילס & אונקלוס Akilas & Onkelos multum differunt: deinde variis temporibus vixerunt, Onkelos tempore Hillelis ſenioris ante Chriſtum annis circa 40. ſub Hircano, & coætaneus erat Jonathani, alteri paraphraſtæ, teſte R. Aſar in Meor Enajim c. 45. aliiſque Rabbinis ab aliis adductis. Hic vero quem faciunt Titi imperatoris ex ſorore nepotem, poſt excidium urbis vixit, & ſub Adriano imperatore. Ille ſcripſit in Pentateuchum, hic in Hagiographa & Prophetas: Aquilas vero qui verſionem Græcam confecit, de quo quædam diximus Proleg. de LXX Interpretibus, poſt utroſque vixit: floruit enim circa annum Chriſti 130. teſte Theodoreto & aliis, nec tantum Legem, vel ſola Hagiographa & Prophetas, ſed univerſam Veterem ſcripturam vertit, adeo ut multum fallantur Bellar. 2. De verbo Dei c. 3. Serar. Prolegom. de Rabb. & alii qui Onkeloſum cum Aquila interprete Græco confundunt, nec non R. David aliique Rabbinorum qui Akilam eundem faciunt cum eodem Aquila. Huic vero Onkeli Targum merito primas deferunt Judæi, tum quod textum Hebræum ad verbum magis exprimat, ita ut ſub iiſdem accentibus Hebræorum inſtar ipſius textus authentici decantari poſſit, ut annotat Schickard. exceptis quibuſdam verbis per Maccaph. conjunctis à Rabbinis, ut Gen. 1. 2. ut hoc modo accentuum ſeries inviolata ſervaretur, ubi liberius expatiatur; tum quod reliquis facilior & diſcentibus utilior. De hac etiam teſtatur Clariſs. Buxtorf. Præfat. ad Lexic. Chaldaico-Syr. ſtylum ſimpliciorem eſſe, & ad Danielis & Eſræ puritatem magis accedentem, maximeque literalem eſſe, cum verbum fere de verbo reddat. Ob hoc etiam reliquis præfertur, quod cautus ſit in iis locis vertendis quæ de Deo aliquid ἀνθρωποπαθῶς efferunt, ne imperitis occaſio detur aliter de Deo concipere quam oportet. Unde Eli. Lev. Præf. in Methurg. ſcribit, quod *ante inventam artem Typographicam, licet reliquorum Targumim unum vel duo in Provincia extarent, Onkeloſi tamen ubique in uſu fuerit; & hoc ideo, quod nos* (Judæi ſcilicet) *obligati ſumus ut legamus quavis ſeptimana Paraſcha bis, ſemel in textu & ſemel cum Targum.*

10. Onkeloſo proximus eſt Jonathan Ben Uziel, qui Prophetas priores & poſteriores (excepto Daniele) tranſtulit, de quo non ita litigant authores ac de Onkeloſo. Fuit hic Jonathan diſcipulus Hillelis, ſenis illius celeberrimi qui poſt reditum è Babylone ætatis anno 40 erat Doctor Academiæ Hieroſolymitanæ, & iterum per 40 annos Rector Collegiorum ejuſdem Academiæ, ſi vera ſunt quæ de eo narrant Judæi. Jonathanis vero condiſcipulum faciunt plerique Simonem Juſtum, quem Chriſtum infantem ulnis excepiſſe memorat Evangeliſta, & Gamalielem Sancti Pauli præceptorem. Ut vero Onkelum quidam eundem fecerunt cum Aquila, interprete Græco, ſic Jonathanem eundem faciunt alii cum Theodotione illo qui itidem in Græcum ſermonem ſcripturam vertit, argumento à nomine ducto, quia ſc. utriuſque nomen *Dei donum* ſignificat,

quod ſane ſubleſtæ fidei eſt argumentum, cum eadem ratione, ut acute arguit Schickardus, probare poſſent eundem eſſe cum Theodoſio imperatore, cujus nomen idem habet ſignificatum. Floruit hic centum annis ante Templi ſecundi vaſtationem, ut habetur in Talm. Tract. de Sabbato c. 1. Hujus item collega erat Shammaius ſive Shimeon, ut in eodem loco legitur. Shimeon hic primus erat Hillelis filius, Gamaliel Shimeonis filius, Hillelis nepos, Shimeon ſecundus Gamalielis filius, abnepos Hillelis, qui in excidio urbis & templi peremptus fuit. Gorionides lib. 5. Hiſt. ſuæ ſcribit quod Herodes honoravit ſupra modum Hillelem ſeniorem, principem Phariſæorum, & Sammaium diſcipulum ejus, illi enim primi fuerunt qui ſuaſerunt populo electionem Herodis Regis. Fuerunt itaque Onkelos & Jonathan σύγχρονοι Hillelis ſenioris & Sammai inter quos erat contentio cum Sammai Hilleli contradiceret, unde adagium, Eſto humilis ut Hillel, & non iracundus ut Sammaius. Putat vero D. Buxtorf. de Abbrev. p. 58. ad ב"ש, Shimeonem illum primum qui patri ſucceſſit, tempore Chriſti nati adhuc in officio fuiſſe, licet dubitet an ille fuerit qui Chriſtum brachiis amplexus eſt, eo quod ſi ipſe in Chriſtum credidiſſet, etiam Gamalielem filium ejus in fide Chriſti inſtituiſſet. Fuit vero hic Jonathan inter octoginta Hillelis celeberrimos diſcipulos primus & doctiſſimus, ſicut infimus erat Rabban Jochanan Zacchæi filius, ut in Talmude legitur in Bava Batra f. 134. & in Succa f. 28. cujus verba citat Buxt. in Abbrev. ל"ח p. 104. Schickardus Bechin. p. 26. & alii. Multa fingunt Judæi de hoc Paraphraſte miraculoſa, de quibus infra. Prophetas priores & poſteriores explicaſſe teſtatur Talmud tract. Megilla c. 1. ubi legitur, Targum Legis Onkelum proſelytum compoſuiſſe, Targum Prophetarum Jonathanem filium Uzielis, quando commota fuit terra Iſraelis ad quadraginta milliaria, & tum egreſſam fuiſſe vocem de cœlo, dicentem; *Quis eſt iſte qui revelavit ſecreta mea filiis hominum?* Jonathanem vero in pedes exſurgentem reſpondiſſe, *Ipſum fuiſſe qui hoc fecerat, at non honoris proprii ſtudio, vel patrum ſuorum, ſed propter nomen divinum, ne multiplicarentur diviſiones in Iſrael*: unde cum Targum Hagiographorum aggreſſus fuerat, vocem de cœlo iterum auditam fuiſſe, *Sufficit tibi. Quamobrem vero? Quia revelatur in eis finis Meſſiæ*, ſc. in Daniele. Hæc vero ultima verba aliter refert El. Lev. Præfat. dicta, quod ſcilicet venit illi vox de cœlo, dicens; *Annon tibi ſufficit myſteria prophetarum prodidiſſe, ſed etiam arcana Spir. S. proſtituere velis?* unde deſtitit à verſione Hagiographorum. De hoc vero Jonathanis Targ. ſcribit Buxtorf. filius Præfat. ad Lex. Chaldaic. & Syr. *quod in Prophetis prioribus tum in ſermone tum in re ſimplex eſt, in poſterioribus qui paulo obſcuriores, paulo liberior ſit & allegoriis nimis indulgens. Hoc etiam in ipſo laudandum quod plurimos locos de Meſſia non ita explicate ſcriptos, ipſe ſenſu ſane Chriſtiano de Meſſia exponit.*

11. Præter Targum in Prophetas, quod omnium conſenſu Jonathani adſcribendum, alia etiam prodierunt Targumim quæ ipſi adſcribuntur; 1 in Legem ſive 5. libros Moſis, quod paucis ante hæc tempora innotuit, qui enim ejus meminerunt Rabbini, fatentur ſe illud non vidiſſe, & dubii ſunt an extaret. Galatin. de Arcan. lib. 1. cap. 3. affirmat ſe ſemel vidiſſe. Paulus Phagius & Mercerus de hoc altum ſilent, niſi quod hic in Gen. 3. 21. ejus meminit, affirmat tamen non extare: verum ex P. Burgenſi in Lyram additam. 4. in Gen. 41. conſtat ipſi notum fuiſſe. *Notanda* (inquit) *eſt hic gloſſa ſeu tranſlatio Chaldaica ipſius Jonathæ, quæ apud Hebræos quaſi tantæ auctoritatis eſt ſicut textus, ubi ex eo recitat colloquium inter Cain & Abel, quod idem eſt fere quod in Hieroſolymitano.* Scripſit vero Burgenſis anno 1429. quo anno impreſſæ fuerant ejus annotationes. Typis vero tandem primo excuſum eſt Judæorum opera Venetiis, poſtea recuſum Baſileæ, tandem cum Onkeloſi Targum & Hieroſolymitano per columnas ſibi invicem reſpondentes Hanoviæ in 8°. minuto charactere, & ibid. anno 1591. pulchriore charactere impreſſum; poſtremo per Manaſſ. Ben Iſrael anno 1640. & nunc in noſtrorum Bibliorum tomo 4to cum Hieroſolymitano & Tawoſi Perſico ſingulorumque verſionibus Latinis (quæ antea, excepta Hieroſolymitana, non extabant.) Jonathanis Verſionem MS. Latinam habui viri quondam clariſſimi Cevallerii, quam mihi communicavit vir doctiſſ. Mericus Caſaubonus Iſaaci filius, multis tamen nævis & erroribus ſcatentem, ita ut neceſſe eſſet denuo cum textu Chaldaico ſecundum varias ejus editiones conferre, & infinitis locis corrigere & emendare. Hæc vero paraphraſis multum cum Hieroſolymitana ſtylo convenire obſervatur, imo alicubi eadem fere verba habet, unde infert Joh. Druſius hoc Targum idem eſſe cum Hieroſolymitano, quod quidem ſi de fragmentis Hieroſolymitanæ, quam nunc habemus, loquatur, à vero alienum eſſe puto, & ex primis Geneſeos verbis confutari poſſe, cum pro בראשית *in principio* legat Hieroſ. בחוכמה *in ſapientia*, Jonathan באולא *in principio.* Si vero alia fuerit olim Hieroſolymitana præter hanc (prout duplicem fuiſſe volunt nonnulli, quæ hoc nomine dicta fuerit, ut infra oſtendam) fortaſſe alteram illam eandem fuiſſe cum hac quæ Jonathani aſcribitur, non negarim. An autem hæc quæ Jonathanis nomine circumfertur ſit Jonathanis an recentiorem aliquem habeat auctorem, multum diſceptatur. Jonathani aſcribunt Galatinus de Arcanis lib. 1. cap. 3. Poſtellus, Paulus Phagius, Helvicus cap. 2. Serarius de Rabbin. lib 1. cap. 16. & alii. Negant Buxtorfius in Abbreviaturis ל"ח & ר"ש ב"י. Druſius de quæſitis per epiſt. 70. cum aliis in medio relinquit Schickar. Bechin. pag. 31. Buxtorfius falſiſſimum eſſe putat Jonathani aſcribere; rationes profert tum ex ſtyli & dictionis differentia, quia multo impurior & magis mixtus, tum ex fabularum frequentia quibus referta eſt, ut Gen. 1. 16. ubi dicit, *Luminaria duo magna primo æqualia fuiſſe annis 21. poſtea lunam diminutam eſſe*: maxime vero ex cap. 26. Exod. v. 9. ubi meminit סדרי מתניתא *partium Talmudicarum*, quæ ducentis poſt Chriſtum annis factæ ſunt: dicit enim decem aulæa ſeorſim facta juxta ſex ordines Miſchnajoth ſive Talmudicos; nec valet effugium Schickardi, Quod traditiones Miſchnicæ ſunt Jonathane antiquiores, & ipſi non minus quam omnibus Hillelianis diſcipulis notiſſimæ? etſi ducentis poſt Chriſtum annis à R. Jehuda in ſchedas collectæ: Hoc, inquam, parum movet, non enim traditiones Talmudicæ in iſto loco referuntur, poſſunt enim harum aliquæ fuiſſe ante compoſitam Miſchnam vel Talmud, ſed mentio fit partium Talmudis in quas dividitur, quod plane probat poſt Miſchnam ſcriptam eſſe hanc paraphraſin. Præterea Num. 24. 19, 24. mentio fit urbis *Conſtantinopolis*, quæ multò poſt Jonathanem exſtructa eſt. Idem obſervat Clariſſ. Bochartus Geograph. ſacræ parte 1. l. 3. cap. 5. ex Num. 24. 24. ubi mentio fit Lombardiæ ac Italiæ, ubi pro למברניא legendum monet למברדיא, ut ex Saadia in hoc loco probat. Hinc enim ſequitur vel Targum hoc ſcriptum fuiſſe poſtquam Longobardi in Italia rerum potiebantur, id eſt, poſt annum Chriſti 570. aut quædam addidiſſe Judæos poſteriores: quod etiam de Hieroſolymitano notat, in quo idem nomen reperitur. Et Deut. 33. fit mentio maris Tiberiadis, quæ urbs ab imperatore Tiberio nomen habuit; vix autem probabile eſt eo tempore Jonathanem ſupervixiſſe, prout ſuſpicatur Helvicus, nec quod de nominum priorum mutatione in libris ſuis à Judæis ſæpe facta pro arbitrio, dum unum pro alio ſubſtituunt, idem regerit, multum valet; nam licet hoc in privatorum quorundam codicibus aliquando fit, ut inſtantia ejus probat, tamen in omnibus exemplaribus, præſertim in libris qui in uſu publico erant, mutationem, vel depravationem talem fieri poſſe, haud probabile eſt. Objicit Schick. Bechin. p. 31. vix probabile eſſe Jonathanem incepiſſe à Prophetis, & legem omiſiſſe, librum frequentiſſimi uſus, præſertim cum Onkelos qui legem tranſtulit, tempore poſterior eſſet: cui reſpondeo argumentum retorquendo; ſi Jonathan legem tranſtuliſſet, cur Onkelos ſtatim fere idem tentaret & actum ageret? Hoc mihi magis probare videtur Jonathanem legem non tranſtuliſſe. Nec multum urget quod habet idem in Præf. ſc. ex 2 Tim. 3. 8. ubi Apoſtolus Janneſium & Jambreſium memorat Moſi reſtitiſſe, quod videtur Apoſtolus hauſiſſe ex Jonathanis Targ. Exod. 7. 1. ubi eadem nomina recitantur, unde infert hoc Targum fuiſſe ante Apoſtolos; fruſtra vero hoc, nam hoc de Janneſio & Jambreſio ex antiqua traditione habere poterat hujus Targum auctor; alias eodem argumento probare quis poſſit, Talmud ante S. Paulum ſcriptum eſſe, quia ſc. in ipſo fit mentio iſtorum magorum per eadem nomina. Majoris momenti eſt quod multa loca in hoc Targum inveniuntur quæ contra Judæos faciunt ad Chriſtianæ religionis illuſtrationem; ſed & hoc in omnibus Targumim eſt obſervare, quædam in eis inveniri pro myſteriis religionis Chriſtianæ, ut in illo in Hagiographa, quod tamen ab omnibus multis poſt Chriſtum ſeculis ſcriptum habetur. In antiquioribus, Onkeli & Jonathanis plura reperiuntur quam in poſterioribus, in his tamen, licet multa depravata fuerint, quædam tamen ex antiquorum traditionibus & ſcriptis, quaſi Scholarum Propheticarum rudera relicta ſunt, quæ in ſuis Paraphraſibus poſuerunt, ita dirigente divina providentia, ut propriis pennis increduli ſe configerent. Librum itaque hunc non eſſe Jonathanis mihi certum eſt, ſed poſt Miſchna ſaltem, ab aliquo qui emendicato Jonathanis nomine auctoritatem Paraphraſi huic conciliare voluit, compoſitum fuiſſe.

12. Præter has Paraphraſes in legem & Prophetas, aſcribitur etiam Jonathani Paraphraſis in Hagiographa, quam optat Helvicus à tenebris tandem erutam eſſe, vel ſaltem in Pſalmos; *Haberemus enim* (inquit) *proculdubio illuſtriſſima teſtimonia contra Judæos*: Jacobus enim Chriſtopolitanus Epiſcopus in Expoſit. Pſal. 20. narrat de Chriſti divinitate & de ſancta Trinitate myſteria ab eo explicata fuiſſe, ut in Pſal. 2. verba illa, *Dixit Dominus ad me, filius meus es tu, ego hodie genui te*, &c. ita exponit; *Duo hic Pater & filius, tres ſunt in una Perſona tertia, nimirum Spiritu ſancto, & hi tres unum ſunt. una, inquam, ſubſtantia, una eſſentia, & unus Deus. Hæc cum Jonathan ſcripſerit, vox de cœlo audita eſt*, inquiens, *Quis eſt iſte qui audet ſecreta mea gentibus revelare?* Tum Jonathan; *Ego*, inquit, *Domine ob reverentiam & gloriam nominis tui hoc tentare auſus ſum*: vide Sixt. Senenſ. lib. 4. voce *Syra editio.* Hæc verba in Targum Hagiograph. quod hodie extat, non habentur, unde conſtat aliud fuiſſe quod jam periit. Cocceius in Sanhedr. pag. 326. memorat frequenter citari in Talmude loca quædam ex Targum Rab. Joſephi in Prophetas priores & poſteriores, quæ eadem habentur in Paraphraſi quæ Jonathani filio Uzielis adſcribitur. Vide D. Hotting. Philol. l. 1. cap. 3. Sect. 1. præterea in Targum noſtro in Job. Pſalmos, &c. quædam variis locis ex alio Targum recitantur, ut ex locis quibuſdam ſupra notatis liquet. Et Galatinus l. 3. cap. 28. expreſſe citat fragmenta quædam verſionis Jonathanis in Pſal. 72, & 110. & in Cantic. Canticorum. Et aliam fuiſſe Paraphraſin in Hagiographa ante Joſephum Cæcum probat Elias in Thisbi rad. תרגם ex vocabulis Chaldaicis per veteres allegatis ex Targum Jobi, Amoſi, Ruth, quæ in eo quod typis impreſſum eſt non leguntur. Præter Jonathanis in Prophetas, etiam alias duas Paraphraſes in Prophetas numerat Helvicus, quarum neutra hodie extat; unam R. Joſephi Cæci, quæ in Gemara citatur, teſte Elia Præfat. in Methurg. alteram quam R. Akibæ attribuunt, de quo ſupra, quæ teſte eodem Elia citantur in Bereſith Rabba, de quibus, cum nullibi habeantur, non eſt opus plura dicere.

13. De Targum Hieroſolymitano notandum eſt illud quod hodie habemus, haud integrum eſſe, ſed interruptum & mutilum, cum non continua ſerie ſed hic illic verſus quidam transferantur, imo ſæpe in verſus medio deficit, & poſteriorem tantum ejus partem interpretatur, unde conjiciunt multi fragmentum eſſe Paraphraſeos integræ quæ olim extabat. Hoc vero negat Schick. Bechin p. 37. quod eadem ſæpe tautologice repetuntur, quod in unius continui operis fragmentis vix probabile; concludit eſſe potius centonem ex pluribus collectum, quod etiam confirmatur ex eo quod in multis eadem habeat cum Jonathane, & quod nulla ſit auctoris mentio; unde putat Druſius, ad difficil. loca Num. cap. 25. Hieroſolymitanum idem eſſe cum illo quod Jonathani affingitur, cui Jonathanis nomen (quod apud Judæos eſt ſacroſanctum) præfixerunt ad quæſtum faciendum. Hoc etiam textui non ita adſtrictum eſt ut Onkeloſi, ſed ſæpe diſcurrit & potius Commentarius quam Paraphraſis in multis videtur. Hiſtorias etiam quaſdam ſæpe illuſtrationis gratia inſertas habet, quæ in Scripturis non habentur, ſed probabile eſt ex antiquis traditionibus

hauſtas, ut Gen. 1. 27. & 3. 9. 15. 18. 22. 24. Hoc vero multum differre à Babylonico teſtatur Elias Præfat. in Methurg. quod pluribus vocabulis barbaris ſcatet, Perſicis, Græcis, Latinis, &c. unde videtur eadem dialecto ſcriptum eſſe qua R. Jonathan. ſuum Talmud Hieroſolymitanum exaravit, trecentis poſt excidium Templi & urbis annis, ut D. Buxt. in recenſ. operis Talmud. Dictum vero eſt Hieroſolymitanum, ut plerique opinantur, vel ab urbe ex qua prodiit, vel ex dialecto qua conſcriptum eſt. Quo tempore vero vel à quo auctore ſcriptum ſit, apud Judæos eſt omnino incertum: ſic enim Elias loco citato; *Hieroſolymitanus interpres quiſnam fuerit nobis ignotum eſt; num ipſe qui vertit Hagiographa, an diverſi fuerint homines diverſis temporibus.* Conjicit vero paulo ante, vel paulo poſt Talmud conſcriptum fuiſſe. Nic. Serarius in Proleg. ex nomine Hieroſolymitani colligit, Onkeloſi Targum fuiſſe Babylonicum, & ab hoc diſtinctum, ut Talmud Hieroſolymitanum à Babylonico: nullibi vero conſtat Onkeloſi vocari Babylonicum vel Babyloniis Judæis magis in uſu fuiſſe quam Hieroſolymitanis; nec Hieroſolymitanum tam antiquum fuiſſe quam Onkeloſi, vel in Synagogis publice prælectum, quod de Onkeloſi plures affirmant. Etſi vero de authore nihil pro certo affirmatur, conjiciunt tamen plerique circa idem tempus ſcriptum eſſe quo Talmud: dialectum enim eandem habet qua Talmud illud exaravit R. Jochanan, teſte Elia, ut ſupra. Buxtorf. Præf. in Lex. Chald. Syr. idem judicium facit de hoc Targum quod de illo Jonathanis in Legem, & de Targum Hagiographorum, Megilloth, &c. cujus partem poſt Talmud factam arbitratur (quod ad minimum 500 poſt Chriſtum annis conſignatum eſt.) Talmudis enim fit mentio Cant. 1. 2 & Thren. 2. 14. unde poſt Talmud ſcriptum eſſe clarum eſt: etiam dialectus impurior idem arguit ad Syro-Hieroſolymitanam accedens.

14. Contra, pro antiquitate hujus Targum objici poteſt, multa in ipſo inveniri quæ in Novo Teſtamento per Chriſtum & Apoſtolos iiſdem verbis proferuntur, unde inferunt in hoc Targum ſcripta fuiſſe, unde hauſerunt Chriſtus & Apoſtoli. Ita quidem Mayerus Phil. ſacra lib. 2. cap. 2. pag. 185. – 200. &c. quibus idem reſponderi poteſt quod idem reſpondet ad Targum Jonath. in Pentateuch. de nominibus Jannes & Jambres pag. 47. Hæc utroſque non aliunde habuiſſe quam ex traditione vel vetuſtis Judæorum ſcriptis. Loca quæ adfert ſunt Luc. 6. 38. *Eadem quippe menſura qua metimini, metientur alii vobis*, quæ verba habentur in Targum Hieroſolymitano Gen. 38. 28. *Qua menſura homo metitur, eadem metientur & alii.* Apoc. 20. 6, 14. legitur diſtinctio mortis in primam & ſecundam, quam Millenarii noſtri ad ipſorum phantaſmata detorquent; & eadem diſtinctio invenitur in Targum Hieroſol. Deut. 33. 6. *Vivat Reuben in hoc ſeculo, & non moriatur morte ſecunda, qua morientur impii in ſeculo futuro*, ubi explicatur recte quid ſit mors prima & ſecunda. Apoc. 1. 4. ὁ ὢν, ϗ ὁ ἦν, ϗ ὁ ἐρχόμενος ex Exod. 3. 14 deſumpta eſt hæc Dei deſcriptio. Targum Jonath. Deut. 33. eadem verba Dei filio attribuit. Apoc. 5. 10. *Feciſti nos Deo noſtro Reges & Sacerdotes*, hæc deſumpta ſunt ex Targum Hieroſolymitano, Exod. 19. 6. Phraſes illæ ἔργον ἀγαθὸν, ἔργον καλὸν in Vet. Teſt. non habentur; in Novo Tit. 2. 14. & 3. 1. Epheſ. 2. 10. Act. 9. 36. 1 Tim. 5. 10. Eadem phraſis in Jonath. & Hieroſol. Gen. 4. 8. & cap. 6. Tandem Matth. 6. πατὴρ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς· Eadem verba habentur in Targum Hieroſolymitano, Deut. 32. 6. *Annon ipſe Pater veſter, qui in cœlis eſt*: unde concludit Dominum & Apoſtolos hæc ex Targum deprompſiſſe ac in uſum ſuum tranſtuliſſe. Sed hæc quidem probant utilitatem hujus Targum ad explicandum loca iſta Scripturæ, non vero quod Dominus & Apoſtoli ex Targum aliquo ea deſumpſerint: nam iſtorum nonnulla in Vet. Teſtamento extant, unde tam Targumiſtæ quam Apoſtoli habere poterant. Quædam erant Proverbiales locutiones quas ex vulgari uſu utrique in ſua ſcripta retulere; quædam, ut ipſe alibi, ex traditione vel libris Judæorum potuit habere Hieroſolymitanus, ut & Apoſtoli, ita ut neuter ex altero, ſed utrique ex eodem fonte hæc haurire poterant: unde idem pag. 113. *Dubitare quis poſſit an auctor iſtius Paraphraſeos ex ſcriptis Evangelicis, an vero Chriſtus & Apoſtoli ex vulgari loquendi modo iſta hauſerint, ac ſuo ſermoni inſeruerint*; Quod vero affirmat Helvicus, non alio ſermonis genere uti hunc Paraphraſtem quam reliqui, Onkelos ſc. & Jonathan, hoc eſt contra omnium ſententiam qui facillime deprehendunt, ex collatione harum Paraphraſium, differentiam inter eas immenſam; Onkeloſi enim & Jonathanis dictio eſt multo purior & ad Danielis & Eſræ ſtylum propius accedens, ſine tanta mixtura vocabulorum Barbarorum, Babylonicorum, Græcorum, Latinorum, Perſicorum, quæ in Hieroſol. conſpiciuntur, ut idem Elias loco citato, qui etiam in nomine Cepha obſervat in multis locis cum lingua Romana & Italica hoc Targum convenire, quæ aperte probant longo poſt Chriſtum tempore exaratum eſſe, cum ex variarum Gentium colluvie, quibus Judæi ſerviebant, eorumque linguis compoſita ſit hujus Targum dialectus. Adferunt alii & aliud argumentum, quod poſt vaſtationem urbis & Templi factum ſit, quia Lev. 26. 24. fit mentio diræ illius famis in obſidione urbis, cum matres liberorum ſuorum carnem comedebant. Etſi vero veriſſimum ſit longe poſt urbis excidium factum fuiſſe, hoc tamen argumentum, ut mihi videtur, illud non probat; verba enim ſunt, *Rebellarunt illi peccatores qui occaſionem præbuerunt Patribus noſtris in Hieruſalem, ut comederent carnem filiorum ſuorum & filiarum ſuarum*: quæ verba intelligi poſſunt de obſidione Babylonica, cum mulieres infantum tenerorum carnes comedebant, ut conqueritur Hier. in Thren. 2. 20. & 4. 10. nec neceſſario ſunt intelligenda de obſidione Romanorum. Multo firmius hoc probatur ex Num. 24. 24. ubi verbum Hebræum *Chittim* exponit Hieroſ. interpres בלברדיא *in Lombardia ex urbe magna*, ſc. Roma, ubi per *Libardia* intelligi Lombardiam ſupra oſtendimus; Lombardi enim in Italia imperabant annis poſt Chriſtum 580, ut ſupra. Hoc itaque omiſſo, firmiſſimum mihi videtur illud à ſtylo ductum, qui in hoc Targum tantum differt ab illo Onkeloſi & Jonathanis, quantum Thomæ, Scoti, aliorumque Scholaſticorum à Ciceronis vel Senecæ, vel Bartoli ac Baldi ab Ulpiani.

Præter hoc Targum, de quo hactenus, aliud fuiſſe quod etiam Hieroſolymitanum dicebatur, colligit Helvicus ex fragmentis in Thoſophoth in Gen. 48. 29. & 38. 25, 26. & 44. 18. Exod. 13. 17. & 14. 21. ut etiam ex quibuſdam locis quos allegat Kimchi in Michlol. Idem etiam Chriſt. Gerſon in Talm. parte 1. c. 30. eo quod quædam à veteribus citantur ex Targ. Hieroſolymitano, quæ in hoc noſtro non occurrunt, quod & ex Elia clarum eſt, qui varia iſtiuſmodi producit. Rem extra controverſiam ponit editio Veneta hujus Targum, anno Judæorum 350. ubi in fine Geneſis & Deuteronomii, præter verſionem quæ in noſtris extat, etiam aliud Targum affertur in verſus quoſdam. Ad Hagiographa etiam videtur Elias hoc Targum extendere in Thisbi nomine *Cepha*, ubi loca quædam profert ex Targum Pſalmorum & 5. libellorum, quod ille Hieroſolymitanum appellat. Gal lib. 11. c. 1. & lib. 3. cap. 28. ait, *Hagiographorum Talmud vocari Hieroſolymitanum*, & Joſ. Scalig. Epiſt. 449. *Targum Job, Pſalmorum, & Proverbiorum ad Hieroſolymitanum refert.* Hoc vero videntur feciſſe, quod eadem Dialecto, impura ſcil. Hieroſolymitana, conſcriptum ſit illud in Hagiographa, ut jam videbimus.

15. Poſt Pentateuchi & Prophetarum Paraphraſes pauca addenda de illa Hagiographorum, quæ communiter aſcribitur R. Joſe, ſive R. Joſepho, quem Cæcum ſive Luſcum fuiſſe tradunt, unde ejus verſio ab ipſo non ſcripta ſed orali traditione recitata erat, quam alii literis conſignarunt. Non deſunt tamen inter Judæos qui authorem dubium relinquunt. R. Azar. in Meor. enajim affirmat authorem ignotum eſſe. Elias Præfat. 3. in Ham. dubitat an ſit Joſephus hic an alius dictus Aquila. De hoc etiam dubitant ſcriptores Chriſtiani; Helvicus dicit eſſe Joſephi vel Aquilæ; Schichardus Bechin. pag. 37. licet vulgo ejus eſſe habeatur, dicit tamen de authore nondum certe conſtare. Sixtus Senenſis refert ad annum Chriſti 400. Buxtorf. Præfat. Lex. Chaldæo-Syr. ait *ex hiſtoria Hebr. nil certum haberi, & authores varios fuiſſe ex ſtylo apparere, qui Onkelo & Jonath. longe poſteriores. Certe Targum Megilloth ſive 5. librorum, poſt 500 Chriſti annum compoſitum liquido conſtat, cum Cant. 1. 2 & 2. 19. expreſſam faciat mentionem ſex tractatus Miſchna & Talmud cum explicatione, quod ad minimum circa illud tempus conſignatum eſt. Addit vero linguæ Dialectum impuriorem ad Syro Hieroſolymitanam accedentem novitatis illud arguere, & ut prolixior eſſe ſolet, ſic pluribus allegoriis refertur. In Cant. Eccleſ. & Eſther maxime vagatur, præſertim in Eſther, cujus alterum Targum (nam duo extant in Eſther) omnium recentiſſimum & fabulis refertum, inſtar prolixi commentarii eſſe poſſit.* Mixtum vero eſſe hoc Targum Hagiograph. obſervant omnes ex variis peregrinis vocabulis, Græcis & Latinis cum Syris, unde ſæpe aqua hæret Rabbinorum doctiſſimis circa genuinam vocum quarundam ſignificationem, qui linguas illas non callent. Duplex etiam fuiſſe in Hagiographa Targum veriſimile eſt; nam præter hoc quod habemus, aliud fuiſſe quod Jonathani adſcribunt, quod adhuc lucem non vidit, ex iis quæ ſupra ex Elia, Zacutho, Galatino, & aliis produximus ſatis liquet. Præter hæc quæ enumeravimus, extant etiam in Bibliotheca Cantabrig. inter Erpenii libros quos Academiæ donavit Dux Buckingamius, Biblia Hebraica, cum annotationibus marginalibus, in librum Pſalmorum, Job, Proverbiorum partem priorem, 1 Chronic. uſque ad cap. 22. v. 6. ſcriptis ut ad finem notatur, anno Chriſti 1347. quando autem primum confectæ, vel à quo authore, nondum mihi conſtat; ſero admodum harum notitiam habui poſtquam Biblia noſtra abſolvimus, idcirco ſpecialem illarum diſcriptionem aliis relinquimus. Et hæc de Targum eorumque auctoribus quantum ex hiſtoria colligi poteſt ſufficiant. De ſinceritate vero Targumim, eadem eſſe ſine ulla corruptione, niſi quæ ex temporum injuria & codicum varia lectione omnibus libris accidit, vel ex maxima diligentia, pene dixerim ſuperſtitione, Judæorum in libris ſuis ſacris (inter quos Targumim antiqua referunt) conſervandis, ſatis probatur, ad quas cauſas referendæ diſcrepantiæ quæ inter Veneta, Regia, & Baſileenſia exemplaria conſpiciuntur. Unum reſtat ſcrupulum de antiquitate Onkeli & Jonathanis, quod eximendum eſt, ſcil. Quænam ſit cauſa cur apud omnes Eccleſiæ Patres, etiam Origenem, Hieronymum, & Epiphanium, qui Hebraice doctiſſimi, & Judæorum monumenta optime norant, altum ſit de his Chaldaicis Paraphraſibus ſilentium, cum ex iis, antiquioribus præſertim, contra Judæos, quibuſcum acriter diſputarunt, argumenta valida pro religione Chriſtiana depromere, & propriis telis ipſos confodere poſſent, apud quos tamen Targumim nomen non invenitur. Certe verſiones iſtas antiquiſſimas fuiſſe, & eorum tempore extitiſſe, ſaltem Onkeloſi & Jonathanis, negari non poteſt, cum tantus ſit in omnibus Judæorum codicibus de iis conſenſus, nec credibile eſt cum Chaldaica lingua ipſis vernacula & familiaris fuerit, verſiones illas Chaldaicas eos neglexiſſe, & poſtea cum nec Hebræam, nec Chaldaicam Vulgus intellexerit eaſdem procuraſſe & compilaſſe. Multum miratur ergo Cl. Helvicus, unde erat quod apud Eccleſiæ proceres nulla de iis mentio ullibi fit; cauſas vero inter alias has fuiſſe liquet, quod inter Judæos & Chriſtianos illorum temporum magnæ ſimultates ortæ, Judæis ubique in perſecutionem Chriſtianorum Ethnicos propellentibus, donec ex Imperatorum ad Chriſtum converſione Chriſtiani ſuperiores evaſere, tantæ tamen animorum acerbitates exerſerint, ut patres Chriſtiani Judæorum libros abominarentur, pauci vero vel Hebræam vel Chaldaicam linguam multum curarunt, cum Nov. Teſt. haberent lingua omnium notiſſima Græca conſcriptum, & Vet Teſtamentum itidem Græce ex Hebr. multis ſeculis antea à LXX converſum, quod ab Apoſtolis receperunt, & magno honore proſequebantur: multi etiam ipſi textui Hebræo, quem in multis à Judæis malitioſe corruptum plerique putarunt, prætulere; perſecutionum etiam mole preſſi ſtudiis linguarum vacare non poterant, ſed quod maxime neceſſarium erat, unice ſectabantur, ut maximos in pietate progreſſus facerent, cumque (ut antea oſtendimus) habuere ſcripturas in omnium fere nationum linguas converſas, haud neceſſarium putarunt circa codices Judaicos operam impendere: toti erant in pietatis praxi promovenda, &

ut mundo quaſi mortui, ſanctimonia & martyrii gloria fidem Chriſti confirmarent & dilatarent, animaſque Deo lucrarentur, ad quem finem Græcam, Latinam, aliaſque verſiones ſufficere arbitrabantur. Hebræum vero & Chaldaicam, quæ quaſi Judæis propria erant, neglexerunt.

De Autoritate Paraphraſeωn Chaldaicarum.

16. Apud Judæos æqualem habent cum textu Hebraico auctoritatem, præcipue Onkeloſi & Jonathanis Paraphraſes, unde nemo audet iis contradicere: quod inde patet, quod tradunt Jonathanem ſuam expoſitionem accepiſſe à Prophetis *Z*ach. Haggæo & Malachia; Onkeloſum à R. Eliezer & R. Jehoſua, qui eam à Prophetis habuerunt, Prophetæ vero eandem à Moſe in monte Sinai per traditionem ſeniorum derivarunt; ſic omnia ſua, etiam nugas & deliria, ad originem Divinam referunt, quo majorem iis venerationem concilient. De hoc ipſorum commento ſupra egimus, ubi ejus vanitatem oſtendimus. In hunc finem etiam miracula facta fuiſſe fingunt, dum ſcriberentur hæ Paraphraſes, maxime Jonathanis, quem omnibus præferunt. Scribunt enim quod inter Hillelis diſcipulos 80. digni erant ut ſuper eos Divinitas quieſceret, ut ſuper Moſen; triginta propter quos ſol ſtaret immobilis, ut ad imperium Joſuæ; & 20. reliqui mediocres, inter omnes vero maximus erat Jonathan, Talmud Bava Batra fol. 134. & in Succa f. 28. Fingunt etiam cum Targum conſcriberet, ſi vel muſca chartæ inſideret, igne cœleſti conſumptam fuiſſe, charta intacta. Terram etiam Iſraelis commotam fuiſſe cum ſcriberet ad 40. uſque milliaria, Tract. Megill cap. 1. fol. 31. vocem de cœlis auditam, dicentem, *Quis eſt iſte qui ſecreta mea revelat filiis hominum?* tandem & Angelos è cœlo deſcendiſſe ut auſcultarent dum ille Targum conficeret, Succa p. 28. Ex hiſce fabuloſis licet, conſtat quantum tribuant Targum Jonathanis, nec multo minus attribuunt reliquis, ita ut quicquid ex Targum aliquo afferatur contra Judæos, illud non poſſint rejicere. At hiſce fabulis rejectis, certum eſt authoritatem habere humanam tantum, cum non ab hominibus Spir. S. afflatis facta ſint, ſed ſtudio & mediis ordinariis confecta, quo antiquiora tamen eo majorem habent authoritatem, quo recentiora eò minorem, cum fabulis & nugis Judaicis magis ſcateant. Si quis vero objiciat Rabbinos aliquando ab expoſitione Targumim diſcedere, & aliter loca quædam exponere: Reſpondendum, ipſos hoc non aperte facere, nec Targum erroris inſimulare, ſed alias probabiles expoſitiones adferre, quæ cum Targumica ſtare poſſunt: Pruritus etiam allegorizandi in Scriptura & varios ſenſus eliciendi & in ſenſum literalem alios ſuperinducendi in cauſa eſſe potuit. Quamnam vero apud Chriſtianos authoritatem habere debeant, ex ipſorum uſu, de quo proxime dicendum, patebit: ex ſe enim, quatenus à Judæis profecta, parum apud nos valere debent; ubi tamen cum Scriptura congruunt, & rectæ rationi non adverſantur, licet à Judæis profecta, recipienda, nec propter ſcoriam admixtam aurum projiciendum, quicquid enim verum eſt, à Deo, qui ipſa eſt veritas, procedit. Non deſunt qui omnes Judæorum libros (ut qui jurati Chriſti hoſtes) & hos inter reliquos damnant, ut prorſus inutiles, impios, & inter Chriſtianos non ferendos. At hoc de omnibus recte non poteſt affirmari, cum Jonathan ante Chriſti adventum ſcripſerit, & fortaſſe Onkelos, ut ex ſupra dictis probabile eſt: de reliquis vero temerarium judicium ferunt, ut de libris quos forte nunquam legerunt, unde hoc obſervare licet, pleroſque qui dure judicant de Paraphraſibus, aliiſque Judæorum libris, in ipſis plane peregrinos eſſe; optime enim ſcripſit Oratorum princeps, *Fœlices fore artes ſi de iis ſoli artifices judicarent*, optandumque eſſet ut de nulla ſcientia ſcioli quicquam ſcriberent, ſed illi ſolum qui tempus & operam in ea inſumpſerunt. Hieronymus, ut de ipſo loquitur Munſterus Præfat. Bibl. *Vir tantus & per orbem celebris, non dedignatus eſt rurſum fieri diſcipulus etiam eorum qui inimici erant crucis Chriſti, & nominis Chriſtiani.* Imo multum nobilitavit Dominus Targum, quod probant haud infimi Hebræo-critici, Helvicus, Mayerus, Schik. & alii, dum in cruce pendens verba ex Pſal. 22. non ſecundum textum Heb. ſed ex Targum recitavit, & ſacro ore ſuo conſecravit; nam non ex Heb. עזבתני ſed ex Chaldæo שבקתני exclamavit, Matth. 27. 46. Lectionem etiam ejus Sabbatinam putat Schick. Bechin. p. 21. quam in Synagoga habuit Luc. 4. nec Hebræo, nec Græco textui congruere, ſed potius Chaldæo, unde probabiliſſimum exiſtimat fuiſſe ex aliquo tunc extante & vulgo intelligibili Targum recitatam. Non tamen omnia in Targum approbanda, ſed triticum à Zizaniis, noxium à ſalutari diſcernendum, juxta illud Talmudicum, *Comede dactylum, ſed projice corticem foras.*

17. Primo itaque textui Hebræo teſtimonium ferunt ejuſque integritatem confirmant Paraphraſes, præſertim antiquiores qui Hebræum κατὰ πόδα ſequuntur, ut Onkeloſi, & in pleriſque Jonathanis; maxime vero cum etiam alias habeant antiquas Verſiones, ut Græcam Sept. Aquilæ, Theodotionis, Symmachi, Syriacam, conſentientes. Dubitari enim non poteſt Textum Hebræum incorruptum eſſe, & eundem olim fuiſſe qualem jam habemus, cum antiquiſſimæ verſiones paulo ante vel non multum poſt Chriſti tempora ſcriptæ eodem modo legerint prout nunc extat. Idcirco qui de Judæis clamant quod codices ſacros depravarunt, hoc argumento convincuntur. Etiam & illi qui poſt Chriſti tempora dicunt Judæos ſuos codices depravaſſe, ex Chaldaica Paraphraſi, præſertim Onkeloſi, plane refutantur, quæ cum Hebræo textu ubique fere concordat, ut in loco illo celebri de promiſſo ſemine Gen. 3. 15. Sunt qui in quæſtionem vocant textum Hebræum quaſi aliter olim hæc verba legerentur, ſc. היא *illa*, gen. fœm. Hic vero pro textu Hebræo hodierno teſtantur Paraphraſes, Onkeli, Hieroſol. & illa Jonathani adſcripta, quæ omnes vel legunt הוא gen. maſc. cum Heb. ut Onkelos, vel ad *ſemen* verba referunt non ad *mulierem*. Pſal. 132. v. antepenult. Latina Vulgata legit, *viduam ejus benedicam*: in textu Hebræo eſt, *victum ejus benedicam*. Hic pro Hebræo judicium fert Chald Paraph. dum Hebræum vocabulum צֵידָהּ reddit per זְוָדָא *cibum*, cui conſentiunt Aquila & Symmachus. Hinc Paraphraſtem Chaldaicum loco antiquiſſimi exemplaris Hebraici eſſe poſſe ad veram lectionem in dubiis confirmandam dicit Lucas Brugenſis Tract. 1. de Chald. Paraphr. Exemplum profert ex 2 Sam. 7. 23. ubi LXX legerunt אהליו vertunt enim σκηνώματα, *tabernacula*, cum per tranſpoſitionem unius literæ Codex Hebræus & Latinus interpres legunt אֱלֹהָיו *deos*, quorum lectionem confirmat Chaldaica Paraphraſis, licet LXX in ſuo codice aliter legerint, nam nulla ratio dari poteſt cur redderent per σκηνώματα, niſi quod codex quem ſecuti ſunt haberet אהליו.

18. Secundo, in multis locis articulos fidei Chriſtianæ confirmant, & contra Judæos fortiſſima argumenta ſuppeditant, quod ex alio fonte proficiſci non potuit, quam quod ea ſcripſerant Paraphraſtæ quæ habuerunt ex antiquis traditionum & expoſitionum reliquiis quas ex Prophetis hauſerunt. De *Verbo Dei* per quem cuncta creata, &c. multa habent quibus mirifice confirmatur Phraſis illa apud Johannem de τῷ λόγῳ, & probatur ad Meſſiam ſive filium Dei deſignandum uſurpaſſe Evangeliſtam nomen quod apud Judæos in familiari uſu ab antiquis receptum fuit, licet omnibus haud ita probe intellectum. *Verbo* attribuitur *Creatio*, Hieroſol. *Et creavit verbum Domini hominem*, Gen. 1. 27. In eodem Targum in unico verſiculo Gen. 3. 22. *Verbo* attribuitur *Creatio*, & *locutio*, & *unigenitum eſſe*; *Et dixit Verbum Adonai* ſive *Domini*; *ecce Adam quem creavi unigenitus eſt in mundo, ſicut ego unigenitus ſum in cœlis excelſis*. Deut. 32. 39. Jonathan, *Quando manifeſtabitur verbum Domini, ut redimat populum ſuum?* Gen. 19. 24. Sulphuris & ignis miſſio in Sodomam & Gomorrham adſcribitur *Verbo* Domini, *Demiſſa ſunt ſuper ipſo Sulphur & ignis a Verbo Domini de cœlo.* Sic Onkelos, *Et reverſum eſt verbum Domini.* ibid. Hieroſ. Gen. 5. 24. *Enoch ſubſtractus erat per Verbum coram Domino.* Sic Hieroſol. Deut. 18. 19. *Verbum meum vindictam faciet de eo.* Sic Onkeloſ. & Jonathan. Infinita ſunt loca ubi Verbo Dei multa adſcribuntur quaſi perſonæ diſtinctæ. De Chriſto, ſive Meſſiæ perſona, adventu, officio multa clara teſtimonia habentur. Loca illa de Meſſia exponunt quæ ad Chriſtum pertinent, licet multum laborent recentiores Rabbini eadem perverſa interpretatione detorquere. Vaticinium illud celebre Jacobi Gen. 49. 10. *Donec veniat Siloh*, reddunt, *Donec veniat Meſſiah*, Onkel. Jonathan. Hieroſ. nullum tamen non movent lapidem perfidi Rabbini, ut hoc non ad Meſſiam pertinere probent, unde in alios ſenſus trahunt. Joſ. Cæcus clare veritatem vidit, dum Pſal. 45. in Paraph. Hagiographorum, de Meſſia totum exponit, quod Rabbini Joſepho cæciores de Salomone tantum intelligi volunt. Pſal. 70. ita reddit idem. *Deus ſententiam judiciorum tuorum Regi Meſſiæ da, & juſtitiam tuam filio Davidis Regis.* Iſa. 7. 14. *Virgo concipiet*, vocem עלמא non depravat Jonathan, ut poſteriores Rabbini, ſed fideliter vertit, nomine ad formam Chaldaicam mutato עלמתא. Eſa. 9. 6. vaticinium illud Meſſiæ applicat Jonathan, *vocabitur nomen ejus admirabilis, conſiliarius, vir permanens in ſæculum, Meſſias.* Eſ. 52. à verſ. 13. ad finem cap. 53. idem diſerte de Meſſia interpretatur, ut Chriſtianum fuiſſe ante Chriſti manifeſtationem quis diceret; *Ecce proſperabitur ſervus meus Meſſias, exaltabitur & augeſcet*, &c. ubi plane recentiorum Judæorum commenta confutantur, qui hic fingunt Prophetam de ſe ipſo, vel de populo Judaico loqui. Multa talia proferri poſſunt, quibus Judæorum ora obturantur, qui loca iſta quæ ab ipſorum Doctoribus de Meſſia explicantur, & nemini niſi Chriſto Jeſu Domino noſtro quadrare poſſunt, in quo impleta ſunt, aliter detorquent, contra celebres ipſorum Targumiſtas, quorum tamen verſiones alias S. Scripturæ æquant.

19. Tertio in textibus difficilibus, locis obſcuris, & vocabulis inuſitatis multum lucis afferunt, dum ritus, conſuetudines, hiſtorias, vocabulorum ſignificationem genuinam, ſenſumque literalem explicant, quæ ipſis ex majorum traditione accepta melius quam nobis nota erant: unde fatetur Serarius in hoc utiles eſſe ad Scripturæ interpretationem quod ingenii bonitate vel majorum traditione quædam ad rituum qui nobis ignoti, & in vetere Synagoga uſurpati erant, explicationem adferunt. In vocabulis etiam inſuetis multum faciunt ipſorum interpretationes, qui propiores erant temporibus quando lingua ipſis fuit vernacula, unde ſæpe talia fœliciter explicarunt Job. 33. 25. vox רטפש varie à variis exprimitur, optime vero reddit Chald. Par. per אתקליש *Ithkelis attenuata eſt*, quod confirmat Vulg. Lat. ubi redditur, *conſumpta eſt*. Exod. 4. 25. *Sponſus ſanguinum*, exponit clare Onkelos, *Niſi ſanguis circumciſionis hujus* (fuſus fuiſſet) *condemnatus* eſſet ſponſus *ad mortem*: ſic vocavit ipſum *virum ſanguinum*, non quod ſanguinolentus erat, ſed quia per ſanguinem ſervatus eſt. Gen. 30. 14. *Invenit* in agro דודא *Dudaim*. Quid per iſtud intelligitur multum diſceptant interpretes. Chald. Jonathan & Onkelos reddunt יַבְרוּחִין quos ex Arabica lingua & Rabbinis *mandragoras* ſignificare probant; hanc vero interpretationem confirmant LXX qui reddunt μῆλα μανδραγορῶν. Gen. 41. 43. *Clamaverunt ante eum* אַבְרֵךְ. Multum ſudant Interpretes de ſignificatione. Onkeloſ. Jon. & Hieroſ. reddunt, *Pater Regis*, ab אָב *Pater* & רֵךְ Syriace *Rex*, quam interpretationem confirmant verba Joſephi, Gen. 45. 8. Arab. duplex Erp. Pentateuchus & Saadiæ. Ibid. v. 45. *vocavit eum* צפנת פענח vox Ægyptiaca plurimis videtur, LXX. retinent vocem Ægyptiam. Chald. vero, Jonath. & Onkelos reddunt, *Arcanorum revelatorem*, vel *virum cui arcana revelata ſunt*: quæ explicatio pleriſque doctoribus hodie probatur. Vide Mayer Philol. Sacr. Kirch. Prod. &c. p. 125. Boch. parte 1. lib. 2. cap. 15.

20. His itaque perpenſis, nemo nobis vitio vertet quod Chaldæas Paraph. in Bibliis noſtris retinuimus, ſecuti exempla Editionum celebrium, Complutenſis, Venetæ, Baſileenſis, Regiæ, & Pariſienſis. Cum vero reliquis accuratior ſit Baſileenſis, opera Cl. Buxtorfii tum in punctatione tum quod quæ in aliis editionibus reſecantur, hic ex MSS. antiquis reſtituuntur, illam præ cæteris ſecuti ſumus: Verſionem vero Latinam quæ in Regiis primo, poſtea in Pariſienſi excuſa, cum non exacte Chaldæo textui reſpondeat, in multis ad Chaldæum aptius exprimendum emendavimus, maxime vero poſt Pentateuchum, cum diſcrepantia iſta verſion. Lat. à Chaldæo in Regiis non niſi poſt impreſſum Pentateuchum à nobis obſervata ſit. Ubi tamen Regia & Baſileenſia Exemplaria variant, Verſionem Latinam alio Charactere diſtinctam notavimus. Jonathanis vero, & Hieroſolymitana, quarum prima Latinè hactenus non extitit, nunc primum Latio donata prodit. Hieroſolymitanæ etiam, licet à Taylero nuper Latine edita ſit, cum tamen multis erroribus ſcateat ejus verſio,

aliam

aliam magis accuratam dedimus; quod qui ejus verſionem cum noſtra contulerint facile deprehendent; ut etiam quot mendæ quæ in aliis editionibus Chaldaicis Jonathanis & Targum Hieroſol. ubique occurrunt, in noſtra magno labore & ſtudio ſublatæ, ipſæque integritati ſuæ reſtitutæ ſint.

PROLEG. XIII.

De Lingua Syriaca, & Scripturæ Verſionibus Syriacis.

1. *De Syriæ & Aſſyriæ nomine.* 2. *De lingua Syriaca & ejus variis nominibus. Chriſtianis Orientalibus in ſacris propriam eſſe. Ex Hebraica & Chaldaica mixtam. Argumentis G. Amyræ reſpondetur.* 3. *Triplex Chaldaicæ linguæ Dialectus; Babylonica, Hieroſolymitana, Antiochena ſive Maronitica.* 4. *Antiochenam ſive Syriacam & Chaldaicam unam eſſe eandemque linguam.* 5. *An Syriaca Chriſto vernacula fuerit. Chriſtum non uſum fuiſſe lingua Syriaco-Anteochena, ſed Targumica, vel Syriaco-Hieroſolymitana quæ ipſi erat vernacula.* 6. *Evangelium S. Matthei, & Epiſtolam ad Hebræos, ſcripta fuiſſe non lingua Hebraica, ſed Syriaca vel Syro-Chaldæa.* 7. *De charactere Antiocheno. Cur diverſus ſit ab Hieroſolymitano.* 8. *De Utilitate linguæ Syriacæ: De verſione Syriaca Nov. Teſt. De Pſalterio Syriaco Erpenii, & Gabr. Sionita.* 9. *De Vet. Teſt. Syriaco à Gabr. Sionita primum punctato & in Heptaplis Pariſienſ. impreſſo.* 10. *Syros antiquitus puncta vocalia non habuiſſe.* 11. *De alia verſione Syriaca recentiore, ante annos tamen 1000 facta.* 12. *De Epiſtolis Canonicis.* 13. *De Apocalypſi, quæ in antiqua & ſimplici editione non extarunt.* 14. *De Evangelio Hebraico S. Matthei.* 15. *Verſionem Vet. Teſt. Syriacam non factam fuiſſe ante tempora Chriſti. Quando facta ſit?* 16. *Prope Apoſtolorum tempora factam fuiſſe Syriacam utriuſque Teſt. Verſionem.* 18. *De uſu generali verſionis Syriacæ apud Orientales.* 19. *De uſu linguæ Syriacæ & verſionum Syriacarum.*

1. SYria & Aſſyria, licet diverſam ſortiantur vocis originem, ſæpe tamen apud Auctores pro una eademque habentur, eaſdemque Regiones ſuo ambitu comprehendunt: Syrorum enim nomen quod primum Phœnicibus à Tyro ipſorum metropoli nomine deducto proprium erat, poſtea gentibus circum vicinis factum eſt commune: Tyrum enim Hebræi צור *ſor* vel *ſur* appellant, unde *ſurim* vel *ſorim*, qui iidem cum Σύροις. Ex *ſorim* autem, annotante Bocharto, præfixo articulo, fit הצורים *Hatſorim*, 1 Chro. 22. 4. Neh. 13. 16, quo nomine ſæpius Tyrios vel Phœnices deſignant auctores veteres. Aſſyrii vero plane diverſi ab his: nam ab Aſſur ſunt אשורים *Aſſyrii* trans Euphratem & Tygrin, qui & primo Aſſures, quorum nomen omnibus ſub imperio Aſſyriorum olim erat commune, unde apud multos veterum Syrorum & Aſſyriorum nomina eadem, ut apud Juſt. lib. 1. Strabonem lib. 2, & 16. & alios quos adfert vir doctiſſimus. At uſus tandem invaluit ut in Syros & Aſſyrios imperium diviſum eſſet, Aſſyriorum nomine iis qui trans Euphratem erant appropriato, Syrorum vero reliquis à Phœnice ad Euphratem, unde Heſychius Syriam vocat terram quæ eſt à Phœnice Babylonem uſque. Ante diviſionem Imperii in Aſſyrios & Syros, ab Aram Semi filio dicti erant Syri Aramei; ſic enim Joſephus, Ἀραμαίους ἔσχεν οὓς Ἕλληνες Σύρους προσαγορεύουσι. & Strabo lib. 16. οἱ Ἕλληνες Ἀραμαίους ἐκάλουν οὓς Ἀρίμους, *Græci vocabant Syros Aramæos*, Syri etiam ſe hodie Aramæos vocant. Hoc etiam nomen apud ipſos deſiiſſe poſtea ex hac cauſa quidam conjiciunt, quod nomen Aramæi pro Gentili Idololatra uſurpatum fuit, ut in Gemara Talmud Babylonici de Idololatria, ubi Samaritanus ſive Cuthæus medius ponitur inter Judæum & Aramæum i. Idololatram Gentilem. Sic apud Onkel. Lev. 25. 47. Aramæus ponitur pro idololatra, & Nov. Teſt. Syriaco Gal. 2. 14. & 3. 2. pro *Gentili* & *Græco* legimus *Aramæum*. Hoc vero inde erat, quod primi idololatræ, quorum Scriptura meminit, ſcil. Cham, Nachor & Laban Joſ. 24. 2. Gen. 31. 19. erant patria Aramæi.

2. Quicquid autem ſit de regionum nominibus, ubi hæc lingua vigebat, de lingua ipſa certum eſt eam olim variis temporibus varia nomina habuiſſe: dicta eſt enim Chaldaica, Babylonica, Aramæa, Syriaca, Aſſyriaca, imo & Hebræa, ut ſupra indicavimus Proleg. præcedente. Specialiter vero Syriaca hodie appellatur lingua ſive dialectus illa in qua extant antiquiſſimæ Veteris & Novi teſtamenti verſiones apud Chriſtianos Orientales, quæ eo quod Antiochiæ in uſu erat, ubi primum nomen Chriſtianorum, ubi etiam erectus eſt Patriarchatus diu ante Concilium Nicænum, per cujus Eccleſias in ſacris in uſu frequentiori erat, dialectus inde Antiochena dicebatur, ut & Comagena, à Comagene ultima Syriæ regione, & Maronitica à Maronitis qui habitant in pagis Montis Libani & in oppidis Syriæ minoribus, qui etiam Sacra ſua in hac lingua etiamnum celebrant. Dicuntur autem Maronitæ à Marone Abbate viro ſanctiſſimo de quo vide Præfat. ad Liturgiam Maronitarum, & Sionitæ Præfat. ad Pſalterium Syriacum, Breerw. c. 25. p. 175. & è contra J. Morin. de Ordinatione apud Maronitas. Pontifici & Eccleſiæ Romanæ reconciliati ſunt Gulielmo Tyro Archiepiſcopatum adminiſtrante anno Chriſti 1182. Hodie Collegium habent Romæ Maronitarum à Greg. 13. fundatum, quod inſtar ſeminarii eſt, unde Sacerdotes & Epiſcopi in patriam mittuntur. Collegium reditibus auxit Sixtus 5. Aderat eorum legatus conſilio Lateran. ſub Innocentio tertio, ubi fidem Eccleſiæ Romanæ edoctus, ad ſuos redit, perſtiteruntque in fide immobiles, licet ſub infidelibus degant, quibus tributum ſolvendo libertatem religionis redimunt. Chriſtiani per Orientem hanc linguam quaſi ſibi propriam fecerunt, lectiones ſuas Bibliorum & officia divina ſive Liturgiam tum Commentarios ſive expoſitiones Scripturarum in eadem exprimendo. Chaldaicam, ſive Aramicam ſive Syriacam, eandem olim fuiſſe & ab Hebraica diverſam conſtat tum ex illa nomenclatura loci per Labanem Syrum Gen. 31. 47. tum ex 2 Reg. 18. 26. & Eſa. 36. 11. ubi lingua Chaldæorum & Aſſyriorum vocatur Syriaca, & ab Hebræa aliam fuiſſe liquet cum populus Judaicus eam non intelligerent; tum ex Daniel 2. 4. Ubi Chaldæi dicuntur Regem allocuti ארמית, *Aramice* i. Syriace, ut plerique reddunt, & pueri Judæorum mandato Regis edocti ſunt linguam Chaldaicam. An vero eadem fuerit antiqua Syriaca cum ea quam hodie Syriacam vocamus, quamque vocat Georg. Amyra Syriacam reformatam, Prælud. Gram. Syr. controvertitur. Communis eſt ſententia Judæos poſt captivitatem reduces, linguæ Hebraicæ oblitos Chaldaicam ex Babylone ubi 70 annos ſerviebant in patriam intuliſſe, cumque ex reliquiis linguæ olim vernaculæ Hebræo propius acceſſerit eorum ſermo, quam eorum qui puram loquuti ſint Chaldaicam, inde natam tertiam ex utriſque mixtam, quæ Syriaca ſpecialiter dicta erat. Hoc vero negat G. Amyra prælud. dicto, & affirmat falſiſſimum eſſe Syriacam ex Chaldaica & Hebraica mixtam eſſe. rationes vero quas adfert aliud nihil probant quam Syriacam antiquam, ſc. tempore Labanis & Hezechiæ, & ante captivitatem eandem fuſſe cum Chaldaica, quod à nemine negatur. Syriacam vero Hieroſolymitanam, ut & Antiochenam eandem cum Chaldaica eſſe quoad eſſentiam, ut ipſe loquitur, & accidentaliter tantum ab ea differre, ut in vocum terminationibus & flexione, aliiſque minutis negari non poteſt. Veriſſimum itaque eſt Chaldaicam & Syriacam unam & eandem eſſe linguam, & utroque nomine linguam utramque appellatam fuiſſe, longe ante Chaldæorum captivitatem, ideoque Syriacam non ortam eſſe poſt ipſorum reditum ex mixtura Chaldææ & Hebrææ, nec Syriacæ nomen Judæorum linguæ propriam fuiſſe poſt reditum, ſed Chaldaicæ vel Syriacæ nomen generaliter tam Babyloniorum quam Judæorum linguæ adhibitum fuiſſe. Erat tamen lingua reducum Judæorum licet Chaldaica tamen Hebraicæ ſimilior quam pura Chaldaica Babylonica, unde & Hebraica in Nov. Teſt. vocatur, etiamſi Chaldaica eſſet, & poſtea vocabulis multis Arabicis, Græcis, Romanis aliiſque exoticis mixta & contaminata. Hinc etiam eſt quod Paraphraſes lingua Hieroſolymitana ſive Judaica extantes vocantur Chaldaicæ.

3. Dialectus tamen Chaldaica quæ Antiochiæ & partibus vicinis in uſu erat, ſpecialiter Syriaca vocata eſt, unde communiter etiam verſiones Scripturæ quæ apud Chriſtianos Antiochenos habentur, Syriacæ dicuntur. Triplicem enim conſtituunt Chaldaicæ vel Syriacæ linguæ Dialectum, 1. Babylonicam omnium puriſſimam, in qua edoctus erat Daniel, item Eſdras, qui capita quædam in ſuis libris ſtilo hoc puriſſimo exarata reliquerunt. Fundamentum enim, ut loquitur Buxt. ad Gram. Chald. Syriacam, hujus linguæ ponendum in Daniele & Eſdra; *In his enim puriſſimus & elegantiſſimus linguæ nitor, ut tunc in florentiſſimo Babyloniæ regno excolebatur, vivide perſpicitur.* 2. Hieroſolymitanam ſive Judaicam, qua Judæi reduces uſi ſunt, quæ Hieroſolymitana dicta eſt ab urbe Regionis Metropoli; hæc multo purior erat Eſdræ temporibus licet Hebraicæ attemperata, poſtea ex variarum nationum quibus ſerviebant Judæi confluxu, magis mixta & corrupta & à pura Chaldaica magis paulatim deflexit. Hæc erat Chriſti & Apoſtolorum vernacula. Hujus etiam variæ erant Dialecti eodem tempore, & ſingulis ſæculis varii puritatis vel impuritatis gradus: nam progreſſu temporis magis ſemper inquinata fuit. Dialectus erant variæ, nam Galilæana ab Hieroſolymitana diſcrepabat, unde ex Petri ſermone colligebant ipſum eſſe Galilæum, magis enim rudis & agreſtis erat ſermo Galilæus, ut ſcribit doctiſſ. Buxtorf. Lex. Chald. Talmud. Rabb. voce גליל. In Hieroſolymitana etiam varii erant gradus, ut ex Onkeloſi & Jonathanis verſionibus liquet, quæ multo puriores quam Hieroſolymitana, vel Targum Hagiographorum; Talmud etiam Babylonicum à Judæis Babylonicis compoſitum non ita corruptum, ut Hieroſolymitanum vel Rabbinorum poſteriorum ſcripta.

4. Tertiam Antiochenam, Comagenam vel Maroniticam, quam Chriſtiani ſibi quaſi propriam fecerunt, ut ſupra innuimus, quæ licet Syriacæ nomen ſpecialiter obtinuerit, eadem tamen eſt lingua cum priori, à qua dialecto tantum differt, unde etiam eſt quod Palæſtinam & Antiochenam ſub una eademque dialecto complectatur Gregorius Abul Faraius apud D. Pocock. in notis ad Hiſtoriam Arabicam pag. 360, &c. *diſtinguitur* (lingua Syriaca) *in tres dialectos, quarum elegantiſſima eſt Aramæa, quæ eſt lingua incolarum Rohæ & Harran & Syriæ exterioris; proxima illi eſt Palæſtina, quæ eſt ea qua utuntur Damaſci & montis Libani, & reliquæ Syriæ interioris incolæ: at omnium impuriſſima Chaldaica Nabatæa, quæ eſt dialectus populi montium Aſſyriæ & pagorum Eraci.* Ubi videmus ſub Dialecto Palæſtinorum, etiam locorum adjacentium, Antiochenam, Damaſcenam, & Maronitarum in monte Libano comprehenſam, quaſi unam haberent omnes dialectum, licet inter illas diſcrimen aliquod ſit. Syriacam itaque ſpecialiter dictam & Chaldaicam unam & eandem linguam eſſe ſatis conſtat, de qua cum multos harum rerum peritiſſimos producere liceat unicum tantum adferam, virum merito ſuo in linguarum Orientalium cognitione celebrem Lud. de Dieu, cujus verba aſcribere placuit Præfat. in comparat. trium linguarum; *Chaldaicam voco quæ in Daniele, Eſra, & Targum Jonathanis, Onkeli & Joſephi Cæci continetur. A Syriaca eam diſtinguo, quia ſic ab aliis fieri ſolet, & non raro phraſi & flectione ab ea differt, alioqui eandem eſſe linguam fateor Chaldaicam & Syriacam, quomodo & Daniel. 2. 4. Chaldæi dicuntur Regem* ארמית i. e. *Syriace allocuti, nec differat quicquam ab illa, niſi Judæi inter quos Daniel & Eſras, in Babyloniam traducti de ſua lingua Chaldaicæ miſcuiſſent. Inde dialectus linguæ Syriacæ nata eſt, quam Chaldaicam dicimus, quia in Chaldæa nata, & inde Judæis reducibus in Palæſtinam tranſvecta. Sed & hæc dialectus minus a Syriaca differret ſi punctatoribus placuiſſet, ſi enim pro* מַלְכְּהוֹן punctes מַלְכְהוֹן *rex eorum* pro מַלְכוֹן

ut mundo quaſi mortui, ſanctimonia & martyrii gloria fidem Chriſti confirmarent & dilatarent, animaſque Deo lucrarentur, ad quem finem Græcam, Latinam, aliaſque verſiones ſufficere arbitrabantur. Hebræum vero & Chaldaicam, quæ quaſi Judæis propria erant, neglexerunt.

De Autoritate Paraphraſewn Chaldaicarum.

16. Apud Judæos æqualem habent cum textu Hebraico auctoritatem, præcipue Onkeloſi & Jonathanis Paraphraſes, unde nemo audet iis contradicere: quod inde patet, quod tradunt Jonathanem ſuam expoſitionem accepiſſe à Prophetis *Z*ach. Haggæo & Malachia; Onkeloſum à R. Eliezer & R. Jehoſua, qui eam à Prophetis habuerunt, Prophetæ vero eandem à Moſe in monte Sinai per traditionem ſeniorum derivarunt; ſic omnia ſua, etiam nugas & deliria, ad originem Divinam referunt, quo majorem iis venerationem concilient. De hoc ipſorum commento ſupra egimus, ubi ejus vanitatem oſtendimus. In hunc finem etiam miracula facta fuiſſe fingunt, dum ſcriberentur hæ Paraphraſes, maxime Jonathanis, quem omnibus præferunt. Scribunt enim quod inter Hillelis diſcipulos 80. digni erant ut ſuper eos Divinitas quieſceret, ut ſuper Moſen; triginta propter quos ſol ſtaret immobilis, ut ad imperium Joſuæ; & 20. reliqui mediocres, inter omnes vero maximus erat Jonathan, Talmud Bava Batra fol. 134. & in Succa f. 28. Fingunt etiam cum Targum conſcriberet, ſi vel muſca chartæ inſideret, igne cœleſti conſumptam fuiſſe, charta intacta. Terram etiam Iſraelis commotam fuiſſe cum ſcriberet ad 40. uſque milliaria, Tract. Megill. cap. 1. fol. 31. vocem de cœlis auditam, dicentem, *Quis eſt iſte qui ſecreta mea revelat filiis hominum?* tandem & Angelos è cœlo deſcendiſſe ut auſcultarent dum ille Targum conficeret, Succa p. 28. Ex hiſce fabuloſis licet, conſtat quantum tribuant Targum Jonathanis, nec multo minus attribuunt reliquis, ita ut quicquid ex Targum aliquo afferatur contra Judæos, illud non poſſint rejicere. At hiſce fabulis rejectis, certum eſt authoritatem habere humanam tantum, cum non ab hominibus Spir. S. afflatis facta ſint, ſed ſtudio & mediis ordinariis confecta, quo antiquiora tamen eo majorem habent authoritatem, quo recentiora eò minorem, cum fabulis & nugis Judaicis magis ſcateant. Si quis vero objiciat Rabbinos aliquando ab expoſitione Targumim diſcedere, & aliter loca quædam exponere: Reſpondendum, ipſos hoc non aperte facere, nec Targum erroris inſimulare, ſed alias probabiles expoſitiones adferre, quæ cum Targumica ſtare poſſunt: Pruritus etiam allegorizandi in Scriptura & varios ſenſus eliciendi & in ſenſum literalem alios ſuperinducendi in cauſa eſſe potuit. Quamnam vero apud Chriſtianos authoritatem habere debeant, ex ipſorum uſu, de quo proxime dicendum, patebit: ex ſe enim, quatenus à Judæis profecta, parum apud nos valere debent; ubi tamen cum Scriptura congruunt, & rectæ rationi non adverſantur, licet à Judæis profecta, recipienda, nec propter ſcoriam admixtam aurum projiciendum, quicquid enim verum eſt, à Deo, qui ipſa eſt veritas, procedit. Non deſunt qui omnes Judæorum libros (ut qui jurati Chriſti hoſtes) & hos inter reliquos damnant, ut prorſus inutiles, impios, & inter Chriſtianos non ferendos. At hoc de omnibus recte non poteſt affirmari, cum Jonathan ante Chriſti adventum ſcripſerit, & fortaſſe Onkelos, ut ex ſupra dictis probabile eſt: de reliquis vero temerarium judicium ferunt, ut de libris quos forte nunquam legerunt, unde hoc obſervare licet, pleroſque qui duræ judicant de Paraphraſibus, aliiſque Judæorum libris, in ipſis plane peregrinos eſſe; optime enim ſcripſit Oratorum princeps, *Fœlices fore artes ſi de iis ſoli artifices judicarent*, optandumque eſſet ut de nulla ſcientia ſcioli quicquam ſcriberent, ſed illi ſolum qui tempus & operam in ea inſumpſerunt. Hieronymus, ut de ipſo loquitur Munſterus Præfat. Bibl. *Vir tantus & per orbem celebris, non dedignatus eſt rurſum fieri diſcipulus etiam eorum qui inimici erant crucis Chriſti, & nominis Chriſtiani.* Imo multum nobilitavit Dominus Targum, quod probant haud infimi Hebræo-critici, Helvicus, Mayerus, Schik. & alii, dum in cruce pendens verba ex Pſal. 22. non ſecundum textum Heb. ſed ex Targum recitavit, & ſacro ore ſuo conſecravit; nam non ex Heb. עזבתני ſed ex Chaldæo שבקתני exclamavit, Matth. 27. 46. Lectionem etiam ejus Sabbatinam putat Schick. Bechin. p. 21. quam in Synagoga habuit Luc. 4. nec Hebræo, nec Græco texui congruere, ſed potius Chaldæo, unde probabiliſſimum exiſtimat fuiſſe ex aliquo tunc extante & vulgo intelligibili Targum recitatam. Non tamen omnia in Targum approbanda, ſed triticum à Zizaniis, noxium à ſalutari diſcernendum, juxta illud Talmudicum, *Comede dactylum, ſed projice corticem foras.*

17. Primo itaque textui Hebræo teſtimonium ferunt ejuſque integritatem confirmant Paraphraſes, præſertim antiquiores qui Hebræum κατὰ πόδα ſequuntur, ut Onkeloſi, & in pleriſque Jonathanis; maxime vero cum etiam alias habeant antiquas Verſiones, ut Græcam Sept. Aquilæ, Theodotionis, Symmachi, Syriacam, conſentientes. Dubitari enim non poteſt Textum Hebræum incorruptum eſſe, & eundem olim fuiſſe qualem jam habemus, cum antiquiſſimæ verſiones paulo ante vel non multum poſt Chriſti tempora ſcriptæ eodem modo legerint prout nunc extat. Idcirco qui de Judæis clamant quod codices ſacros depravarunt, hoc argumento convincuntur. Etiam & illi qui poſt Chriſti tempora dicunt Judæos ſuos codices depravaſſe, ex Chaldaica Paraphraſi, præſertim Onkeloſi, plane refutantur, quæ cum Hebræo textu ubique fere concordat, ut in loco illo celebri de promiſſo ſemine Gen. 3. 15. Sunt qui in quæſtionem vocant textum Hebræum quaſi aliter olim hæc verba legerentur, ſc. היא *illa*, gen. fœm. Hic vero pro textu Hebræo hodierno teſtantur Paraphraſes, Onkeli, Hieroſol. & illa Jonathani adſcripta, quæ omnes vel legunt הוא gen. maſc. cum Heb. ut Onkelos, vel ad *ſemen* verba referunt non ad *mulierem*. Pſal. 132. v. antepenult. Latina Vulgata legit, *viduam ejus benedicam*: in textu Hebræo eſt, *victum ejus benedicam*. Hic pro Hebræo judicium fert Chald Paraph. dum Hebræum vocabulum צֵידָהּ reddit per זְוָדָא *cibum*, cui conſentiunt Aquila & Symmachus. Hinc Paraphraſtem Chaldaicum loco antiquiſſimi exemplaris Hebraici eſſe poſſe ad veram lectionem in dubiis confirmandam dicit Lucas Brugenſis Tract. 1. de Chald. Paraphr. Exemplum profert ex 2 Sam. 7. 23. ubi LXX legerunt אהלי vertunt enim σκηνώματα, *tabernacula*, cum per tranſpoſitionem unius literæ Codex Hebræus & Latinus interpres legunt אלהי *deos*, quorum lectionem confirmat Chaldaica Paraphraſis, licet LXX in ſuo codice aliter legerint, nam nulla ratio dari poteſt cur redderent per σκηνώματα, niſi quod codex quem ſecuti ſunt haberet אהלי.

18. Secundo, in multis locis articulos fidei Chriſtianæ confirmant, & contra Judæos fortiſſima argumenta ſuppeditant, quod ex alio fonte proficiſci non potuit, quam quod ea ſcripſerant Paraphraſtæ quæ habuerunt ex antiquis traditionum & expoſitionum reliquiis quas ex Prophetis hauſerunt. De *Verbo Dei* per quem cuncta creata, &c. multa habent quibus mirifice confirmatur Phraſis illa apud Johannem de τῷ λόγῳ, & probatur ad Meſſiam ſive filium Dei deſignandum uſurpaſse Evangeliſtam nomen quod apud Judæos in familiari uſu ab antiquis receptum fuit, licet omnibus haud ita probe intellectum. *Verbo* attribuitur *Creatio*, Hieroſol. *Et creavit verbum Domini hominem*, Gen. 1. 27. In eodem Targum in unico verſiculo Gen. 3. 22. *Verbo* attribuitur *Creatio, & locutio, & unigenitum eſſe*; *Et dixit Verbum Adonai* ſive *Domini*; *ecce Adam quem creavi unigenitus eſt in mundo, ſicut ego unigenitus ſum in cœlis excelſis.* Deut. 32. 39. Jonathan, *Quando manifeſtabitur verbum Domini, ut redimat populum ſuum?* Gen. 19. 24. Sulphuris & ignis miſſio in Sodomam & Gomorrham adſcribitur *Verbo* Domini, *Demiſſa ſunt ſuper ipſo Sulphur & ignis a Verbo Domini de cœlo.* Sic Onkelos, *Et reverſum eſt verbum Domini.* ibid. Hieroſ. Gen. 5. 24. *Enoch ſubſtractus erat per Verbum coram Domino.* Sic Hieroſol. Deut. 18. 19. *Verbum meum vindictam faciet de eo.* Sic Onkeloſ. & Jonathan. Infinita ſunt loca ubi Verbo Dei multa adſcribuntur quaſi perſonæ diſtinctæ. De Chriſto, ſive Meſſiæ perſona, adventu, officio multa clara teſtimonia habentur. Loca illa de Meſſia exponunt quæ ad Chriſtum pertinent, licet multum laborent recentiores Rabbini eadem perverſa interpretatione detorquere. Vaticinium illud celebre Jacobi Gen. 49. 10. *Donec veniat Siloh,* reddunt, *Donec veniat Meſſiah,* Onkel. Jonathan. Hieroſ. nullum tamen non movent lapidem perfidi Rabbini, ut hoc non ad Meſſiam pertinere probent, unde in alios ſenſus trahunt. Joſ. Cæcus clare veritatem vidit, dum Pſal. 45. in Paraph. Hagiographorum, de Meſſia totum exponit, quod Rabbini Joſepho cæciores de Salomone tantum intelligi volunt. Pſal. 70. ita reddit idem. *Deus ſententiam judiciorum tuorum Regi Meſſiæ da, & juſtitiam tuam filio Davidis Regis.* Iſa. 7. 14. *Virgo concipiet*, vocem עלמא non depravat Jonathan, ut poſteriores Rabbini, ſed fideliter vertit, nomine ad formam Chaldaicam mutato עלמתא. Eſa. 9. 6. vaticinium illud Meſſiæ applicat Jonathan, *vocabitur nomen ejus admirabilis, conſiliarius, vir permanens in ſæculum, Meſſias.* Eſ. 52. à verſ. 13. ad finem cap. 53. idem diſerte de Meſſia interpretatur, ut Chriſtianum fuiſſe ante Chriſti manifeſtationem quis diceret; *Ecce proſperabitur ſervus meus Meſſias, exaltabitur & augeſcet*, &c. ubi plane recentiorum Judæorum commenta confutantur, qui hic fingunt Prophetam de ſe ipſo, vel de populo Judaico loqui. Multa talia proferri poſſunt, quibus Judæorum ora obturantur, qui loca iſta quæ ab ipſorum Doctoribus de Meſſia explicantur, & nemini niſi Chriſto Jeſu Domino noſtro quadrare poſſunt, in quo impleta ſunt, aliter detorquent, contra celebres ipſorum Targumiſtas, quorum tamen verſiones alias S. ſcripturæ æquant.

19. Tertio in textibus difficilibus, locis obſcuris, & vocabulis inuſitatis multum lucis afferunt, dum ritus, conſuetudines, hiſtorias, vocabulorum ſignificationem genuinam, ſenſumque literalem explicant, quæ ipſis ex majorum traditione accepta melius quam nobis nota erant: unde fatetur Serarius in hoc utiles eſſe ad Scripturæ interpretationem quod ingenii bonitate vel majorum traditione quædam ad rituum qui nobis ignoti, & in vetere Synagoga uſurpati erant, explicationem adferunt. In vocabulis etiam inſuetis multum faciunt ipſorum interpretationes, qui propiores erant temporibus quando lingua ipſis fuit vernacula, unde ſæpe talia fœliciter explicarunt Job. 33. 25. vox רטפש varie à variis exprimitur, optime vero reddit Chald. Par. per אתקליש *Ithkelis attenuata eſt*, quod confirmat Vulg. Lat. ubi redditur, *conſumpta eſt.* Exod. 4. 25. *Sponſus ſanguinum*, exponit clare Onkelos, *Niſi ſanguis circumciſionis hujus* (fuſus fuiſſet) *condemnatus* eſſet ſponſus *ad mortem*: ſic vocavit ipſum *virum ſanguinum*, non quod ſanguinolentus erat, ſed quia per ſanguinem ſervatus eſt. Gen. 30. 14. *Invenit* in agro דודאי *Dudaim.* Quid per iſtud intelligitur multum diſceptant interpretes. Chald. Jonathan & Onkelos reddunt יַבְרוּחִין quos ex Arabica lingua & Rabbinis *mandragoras* ſignificare probant; hanc vero interpretationem confirmant LXX qui reddunt μῆλα μανδραγορῶν. Gen. 41. 43. *Clamaverunt ante eum* אַבְרֵךְ. Multum ſudant Interpretes de ſignificatione. Onkeloſ. Jon. & Hieroſ. reddunt, *Pater Regis*, ab אָב *Pater* & רֵךְ Syriace *Rex*, quam interpretationem confirmant verba Joſephi, Gen. 45. 8. Arab. duplex Erp. Pentateuchus & Saadiæ. Ibid. v. 45. *vocavit eum* צפנת פענח vox Ægyptiaca plurimis videtur, LXX. retinent vocem Ægyptiam. Chald. vero, Jonath. & Onkelos reddunt, *Arcanorum revelatorem*, vel *virum cui arcana revelata ſunt*: quæ explicatio pleriſque doctoribus hodie probatur. Vide Mayer Philol. Sacr. Kirch. Prod. &c. p. 125. Boch. parte 1. lib. 2. cap. 15.

20. His itaque perpenſis, nemo nobis vitio vertet quod Chaldæas Paraph. in Bibliis noſtris retinuimus, ſecuti exempla Editionum celebrium, Complutenſis, Venetæ, Baſileenſis, Regiæ, & Pariſienſis. Cum vero reliquis accuratior ſit Baſileenſis, opera Cl. Buxtorfii tum in punctatione tum quod quæ in aliis editionibus reſecantur, hic ex MSS. antiquis reſtituuntur, illam præ cæteris ſecuti ſumus: Verſionem vero Latinam quæ in Regiis primo, poſtea in Pariſienſi excuſa, cum non exacte Chaldæo textui reſpondeat, in multis ad Chaldæum aptius exprimendum emendavimus, maxime vero poſt Pentateuchum, cum diſcrepantia iſta verſion. Lat. à Chaldæo in Regiis non niſi poſt impreſſum Pentateuchum à nobis obſervata ſit. Ubi tamen Regia & Baſileenſia Exemplaria variant, Verſionem Latinam alio Charactere diſtinctam notavimus. Jonathanis vero, & Hieroſolymitana, quarum prima Latinè hactenus non extitit, nunc primum Latio donata prodit. Hieroſolymitanæ etiam, licet à Taylero nuper Latine edita ſit, cum tamen multis erroribus ſcateat ejus verſio, aliam

aliam magis accuratam dedimus, quod qui ejus verſionem cum noſtra contulerint facile deprehendent; ut etiam quot mendæ quæ in aliis editionibus Chaldaicis Jonathanis & Targum Hieroſol. ubique occurrunt, in noſtra magno labore & ſtudio ſublatæ, ipſæque integritati ſuæ reſtitutæ ſint.

PROLEG. XIII.

De Lingua Syriaca, & Scripturæ Verſionibus Syriacis.

1. De Syriæ & Aſſyriæ nomine. 2. De lingua Syriaca & ejus variis nominibus. Chriſtianis Orientalibus in ſacris propriam eſſe. Ex Hebraica & Chaldaica mixtam. Argumentis G. Amyræ reſpondetur. 3. Triplex Chaldaicæ linguæ Dialectus; Babylonica, Hieroſolymitana, Antiochena ſive Maronitica. 4. Antiochenam ſive Syriacam & Chaldaicam unam eſſe eandemque linguam. 5. An Syriaca Chriſto vernacula fuerit. Chriſtum non uſum fuiſſe lingua Syriaco-Anteochena, ſed Targumica, vel Syriaco-Hieroſolymitana quæ ipſi erat vernacula. 6. Evangelium S. Matthæi, & Epiſtolam ad Hebræos, ſcripta fuiſſe non lingua Hebraica, ſed Syriaca vel Syro-Chaldæa. 7. De charactere Antiocheno. Cur diverſus ſit ab Hieroſolymitano. 8. De Utilitate linguæ Syriacæ: De verſione Syriaca Nov. Teſt. De Pſalterio Syriaco Erpenii, & Gabr. Sionitæ. 9. De Vet. Teſt. Syriaco à Gabr. Sionita primum punctato & in Heptaplis Pariſienſ. impreſſo. 10. Syros antiquitus puncta vocalia non habuiſſe. 11. De alia verſione Syriaca recentiore, ante annos tamen 1000 facta. 12. De Epiſtolis Canonicis. 13. De Apocalypſi, quæ in antiqua & ſimplici editione non extarunt. 14. De Evangelio Hebraico S. Matthæi. 15. Verſionem Vet. Teſt. Syriacam non factam fuiſſe ante tempora Chriſti. Quando facta ſit? 16. Prope Apoſtolorum tempora factam fuiſſe Syriacam utriuſque Teſt. Verſionem. 18. De uſu generali verſionis Syriacæ apud Orientales. 19. De uſu linguæ Syriacæ & verſionum Syriacarum.

1. SYria & Aſſyria, licet diverſam ſortiantur vocis originem, ſæpe tamen apud Auctores pro una eademque habentur, eaſdemque Regiones ſuo ambitu comprehendunt: Syrorum enim nomen quod primum Phœnicibus à Tyro ipſorum metropoli nomine deducto proprium erat, poſtea gentibus circumvicinis factum eſt commune: Tyrum enim Hebræi צור *ſor* vel *ſur* appellant, unde *ſurim* vel *ſorim*, qui iidem cum Σύροις. Ex *ſorim* autem, annotante Bocharto, præfixo articulo, fit הצורים *Hatſorim*, 1 Chro. 22. 4. Neh. 13. 16, quo nomine ſæpius Tyrios vel Phœnices deſignant auctores veteres. Aſſyrii vero plane diverſi ab his: nam ab Aſſur ſunt אשורים *Aſſyrii* trans Euphratem & Tygrin, qui & primo Aſſures, quorum nomen omnibus ſub imperio Aſſyriorum olim erat commune, unde apud multos veterum Syrorum & Aſſyriorum nomina eadem, ut apud Juſt. lib. 1. Strabonem lib. 2, & 16. & alios quos adfert vir doctiſſimus. At uſus tandem invaluit ut in Syros & Aſſyrios imperium diviſum eſſet, Aſſyriorum nomine iis qui trans Euphratem erant appropriato, Syrorum vero reliquis à Phœnice ad Euphratem, unde Heſychius Syriam vocat terram quæ eſt à Phœnice Babylonem uſque. Ante diviſionem Imperii in Aſſyrios & Syros, ab Aram Semi filio dicti erant Syri Aramei; ſic enim Joſephus, Ἀραμαίους ἔχεν οὓς Ἕλληνες Σύρους προσαγορεύουσι. & Strabo lib. 16. οἱ Ἕλληνες Ἀραμαίους ἐκάλουν οὓς Ἀρίμους, *Græci vocabant Syros Aramæos*, Syri etiam ſe hodie Aramæos vocant. Hoc etiam nomen apud ipſos deſiiſſe poſtea ex hac cauſa quidam conjiciunt, quod nomen Aramæi pro Gentili Idololatra uſurpatum fuit, ut in Gemara Talmud Babylonici de Idololatria, ubi Samaritanus ſive Cuthæus medius ponitur inter Judæum & Aramæum i. Idololatram Gentilem. Sic apud Onkel. Lev. 25. 47. Aramæus ponitur pro idololatra, & Nov. Teſt. Syriaco Gal. 2. 14. & 3. 2. pro *Gentili* & *Græco* legimus *Aramæum*. Hoc vero inde erat, quod primi idololatræ, quorum Scriptura meminit, ſcil. Cham, Nachor & Laban Joſ. 24. 2. Gen. 31. 19. erant patria Aramæi.

2. Quicquid autem ſit de regionum nominibus, ubi hæc lingua vigebat, de lingua ipſa certum eſt eam olim variis temporibus varia nomina habuiſſe: dicta eſt enim Chaldaica, Babylonica, Aramæa, Syriaca, Aſſyriaca, imo & Hebræa, ut ſupra indicavimus Proleg. præcedente. Specialiter vero Syriaca hodie appellatur lingua ſive dialectus illa in qua extant antiquiſſimæ Veteris & Novi teſtamenti verſiones apud Chriſtianos Orientales, quæ eo quod Antiochiæ in uſu erat, ubi primum nomen Chriſtianorum, ubi etiam erectus eſt Patriarchatus diu ante Concilium Nicænum, per cujus Eccleſias in ſacris in uſu frequentiori erat, dialectus inde Antiochena dicebatur, ut & Comagena, à Comagene ultima Syriæ regione, & Maronitica à Maronitis qui habitant in pagis Montis Libani & in oppidis Syriæ minoribus, qui etiam Sacra ſua in hac lingua etiamnum celebrant. Dicuntur autem Maronitæ à Marone Abbate viro ſanctiſſimo de quo vide Præfat. ad Liturgiam Maronitarum, & Sionitæ Præfat. ad Pſalterium Syriacum, Breerw. c. 25. p. 175. & è contra J. Morin. de Ordinatione apud Maronitas. Pontifici & Eccleſiæ Romanæ reconciliati ſunt Gulielmo Tyro Archiepiſcopatum adminiſtrante anno Chriſti 1182. Hodie Collegium habent Romæ Maronitarum à Greg. 13. fundatum, quod inſtar ſeminarii eſt, unde Sacerdotes & Epiſcopi in patriam mittuntur. Collegium reditibus auxit Sixtus 5. Aderat eorum legatus conſilio Lateran. ſub Innocentio tertio, ubi fidem Eccleſiæ Romanæ edoctus, ad ſuos redit, perſtiteruntque in fide immobiles, licet ſub infidelibus degant, quibus tributum ſolvendo libertatem religionis redimunt. Chriſtiani per Orientem hanc linguam quaſi ſibi propriam fecerunt, lectiones ſuas Bibliorum & officia divina ſive Liturgiam tum Commentarios ſive expoſitiones Scripturarum in eadem exprimendo. Chaldaicam, ſive Aramicam ſive Syriacam, eandem olim fuiſse & ab Hebraica diverſam conſtat tum ex illa nomenclatura loci per Labanem Syrum Gen. 31. 47. tum ex 2 Reg. 18. 26. & Eſa. 36. 11. ubi lingua Chaldæorum & Aſſyriorum vocatur Syriaca, & ab Hebræa aliam fuiſse liquet cum populus Judaicus eam non intelligerent; tum ex Daniel 2. 4. Ubi Chaldæi dicuntur Regem allocuti ארמית, *Aramice* i. Syriace, ut plerique reddunt, & pueri Judæorum mandato Regis edocti ſunt linguam Chaldaicam. An vero eadem fuerit antiqua Syriaca cum ea quam hodie Syriacam vocamus, quamque vocat Georg. Amyra Syriacam reformatam, Prælud. Gram. Syr. controvertitur. Communis eſt ſententia Judæos poſt captivitatem reduces, linguæ Hebraicæ oblitos Chaldaicam ex Babylone ubi 70 annos ſerviebant in patriam intuliſſe, cumque ex reliquiis linguæ olim vernaculæ Hebræo propius acceſſerit eorum ſermo, quam eorum qui puram loquuti ſint Chaldaicam, inde natam tertiam ex utriſque mixtam, quæ Syriaca ſpecialiter dicta erat. Hoc vero negat G. Amyra prælud. dicto, & affirmat falſiſſimum eſſe Syriacam ex Chaldaica & Hebraica mixtam eſſe. rationes vero quas adfert aliud nihil probant quam Syriacam antiquam, ſc. tempore Labanis & Hezechiæ, & ante captivitatem eandem fuſſe cum Chaldaica, quod à nemine negatur. Syriacam vero Hieroſolymitanam, ut & Antiochenam eandem cum Chaldaica eſſe quoad eſſentiam, ut ipſe loquitur, & accidentaliter tantum ab ea differre, ut in vocum terminationibus & flexione, aliiſque minutis negari non poteſt. Veriſſimum itaque eſt Chaldaicam & Syriacam unam & eandem eſſe linguam, & utroque nomine linguam utramque appellatam fuiſſe, longe ante Chaldæorum captivitatem, ideoque Syriacam non ortam eſſe poſt ipſorum reditum ex mixtura Chaldææ & Hebrææ, nec Syriacæ nomen Judæorum linguæ propriam fuiſſe poſt reditum, ſed Chaldaicæ vel Syriacæ nomen generaliter tam Babyloniorum quam Judæorum linguæ adhibitum fuiſſe. Erat tamen lingua reducum Judæorum licet Chaldaica tamen Hebraicæ ſimilior quam pura Chaldaica Babylonica, unde & Hebraica in Nov. Teſt. vocatur, etiamſi Chaldaica eſſet, & poſtea vocabulis multis Arabicis, Græcis, Romanis aliiſque exoticis mixta & contaminata. Hinc etiam eſt quod Paraphraſes lingua Hieroſolymitana ſive Judaica extantes vocantur Chaldaicæ.

3. Dialectus tamen Chaldaica quæ Antiochiæ & partibus vicinis in uſu erat, ſpecialiter Syriaca vocata eſt, unde communiter etiam verſiones Scripturæ quæ apud Chriſtianos Antiochenos habentur, Syriacæ dicuntur. Triplicem enim conſtituunt Chaldaicæ vel Syriacæ linguæ Dialectum, 1. Babylonicam omnium puriſſimam, in qua edoctus erat Daniel, item Eſdras, qui capita quædam in ſuis libris ſtilo hoc puriſſimo exarata reliquerunt. Fundamentum enim, ut loquitur Buxt. ad Gram. Chald. Syriacam, hujus linguæ ponendum in Daniele & Eſdra; *In his enim puriſſimus & elegantiſſimus linguæ nitor, ut tunc in florentiſſimo Babyloniæ regno excolebatur, vivide perſpicitur.* 2. Hieroſolymitanam ſive Judaicam, qua Judæi reduces uſi ſunt, quæ Hieroſolymitana dicta eſt ab urbe Regionis Metropoli; hæc multo purior erat Eſdræ temporibus licet Hebraicæ attemperata. poſtea ex variarum nationum quibus ſerviebant Judæi confluxu, magis mixta & corrupta & à pura Chaldaica magis paulatim deflexit. Hæc erat Chriſti & Apoſtolorum vernacula. Hujus etiam variæ erant Dialecti eodem tempore, & ſingulis ſæculis varii puritatis vel impuritatis gradus: nam progreſſu temporis magis ſemper inquinata fuit. Dialectus erant variæ, nam Galilæana ab Hieroſolymitana diſcrepabat, unde ex Petri ſermone colligebant ipſum eſſe Galilæum, magis enim rudis & agreſtis erat ſermo Galilæus, ut ſcribit doctiſſ. Buxtorf. Lex. Chald. Talmud. Rabb. voce גליל. In Hieroſolymitana etiam varii erant gradus, ut ex Onkeloſi & Jonathanis verſionibus liquet, quæ multo puriores quam Hieroſolymitana, vel Targum Hagiographorum; Talmud etiam Babylonicum à Judæis Babylonicis compoſitum non ita corruptum, ut Hieroſolymitanum vel Rabbinorum poſteriorum ſcripta.

4. Tertiam Antiochenam, Comagenam vel Maroniticam, quam Chriſtiani ſibi quaſi propriam fecerunt, ut ſupra innuimus, quæ licet Syriacæ nomen ſpecialiter obtinuerit, eadem tamen eſt lingua cum priori, à qua dialecto tantum differt, unde etiam eſt quod Palæſtinam & Antiochenam ſub una eademque dialecto complectatur Gregorius Abul Faraius apud D. Pocock. in notis ad Hiſtoriam Arabicam pag. 360, &c. *diſtinguitur* (lingua Syriaca) *in tres dialectos, quarum elegantiſſima eſt Aramæa, quæ eſt lingua incolarum Rohæ & Harran & Syriæ exterioris; proxima illi eſt Palæſtina, quæ eſt ea qua utuntur Damaſci & montis Libani, & reliquæ Syriæ interioris incolæ: at omnium impuriſſima Chaldaica Nabatæa, quæ eſt dialectus populi montium Aſſyriæ & pagorum Eraci.* Ubi videmus ſub Dialecto Palæſtinorum, etiam locorum adjacentium, Antiochenam, Damaſcenam, & Maronitarum in monte Libano comprehenſam, quaſi unam haberent omnes dialectum, licet inter illas diſcrimen aliquod ſit. Syriacam itaque ſpecialiter dictam & Chaldaicam unam & eandem linguam eſſe ſatis conſtat, de qua cum multos harum rerum peritiſſimos producere liceat unicum tantum adferam, virum merito ſuo in linguarum Orientalium cognitione celebrem Lud. de Dieu, cujus verba aſcribere placuit Præfat. in comparat. trium linguarum; *Chaldaicam voco quæ in Daniele, Eſra, & Targum Jonathanis, Onkeli & Joſephi Cæci continetur. A Syriaca eam diſtinguo, quia ſic ab aliis fieri ſolet, & non raro phraſi & flectione ab ea differt, alioqui eandem eſſe linguam fateor Chaldaicam & Syriacam, quomodo & Daniel. 2. 4. Chaldæi dicuntur Regem* ארמית i. e. *Syriace allocuti, nec differat quicquam ab illa, niſi Judæi inter quos Daniel & Eſras, in Babyloniam traducti de ſua lingua Chaldaicæ miſcuiſſent. Inde dialectus linguæ Syriacæ nata eſt, quam Chaldaicam dicimus, quia in Chaldæa nata, & inde Judæis reducibus in Palæſtinam tranſvecta. Sed & hæc dialectus minus a Syriaca differret ſi punctatoribus placuiſſet, ſi enim pro* מַלְכְּהוֹן punctes מַלְכְּהוֹן *rex eorum* pro מַלְכְּכוֹן

מַלְכְּכוֹן מַלְכְּכוֹן *rex veſter, pro* מַלְכוֹהִי מַלְכוֹהִי *reges ejus, pure erunt Syriaca.* מַלְכֵּיהּ *in Targum eſt rex ejus viri, ubi Jod, cum ſolæ conſonantes ſcriberentur, notabat ſolummodo vocalem Tſeri, quod ſi appoſitis vocalibus removeas Jod & ſcribas* מַלְכֵּהּ *jam vere Syriacum eſt, alioqui* מַלְכֵּיהּ *ſignificat reges ejus, fæm. quomodo ſi punctes* בְּרַגְלֵיהּ *pedibus ſuis, Dan. 7.7. pure habes Syriacum; jam autem punctatur* בְּרַגְלַיהּ *& Maſorethæ volunt* י *redundare tum multum differt a Syriaco: Sic in verbis ſi pro* פִּקְדַת *legas* פְּקַדַת *præcepit illa, pro* פִּקְדֵת פָּקְדֵת *præcepi ego, pro* אוֹתֵב אוֹתֵב *collocavit, pro* מוֹתְבָא מוֹתְבָא *ſedes. ſic cum literis ſervilibus pro* לֶאֱלָהָא, לֵאלָהָא *Deo, pro* וּבְיוֹמֵיהוֹן וּבְיוֹמֵיהוֹן *& in diebus illorum, pro* וּמְהֵימָן, וּמְהֵימַן *& fidus, certe rurſus habes Syriaca: talia infinita ſunt.* Poſtea addit, *quod licet in Chaldaicis punctandi rationem quæ vulgo uſitata eſt, præſertim quæ a doctiſſ. Buxtorf. Patre adhibita eſt, ſequatur; palam tamen profitetur, vix quicquam in ea certum eſſe, & arbitrarium eſſe potius, atque ab Europæorum arbitrio magis, quam a certa ratione petitum.*

5. An vero Chriſto & Apoſtolis vernacula fuerit lingua Syriaca à quibuſdam quæritur. Widmanſtadius qui primus in Europa Nov. Teſt. Syriacum edidit, Præfat. dicit, *Hanc linguam Redemptoris noſtri ortu, educatione, doctrina, miraculis, corporis & ſanguinis ſui confectione Euchariſtica, ac patris etiam æterni voce bis cœlo ad eum emiſſa conſecratam, & hac lingua ſcriptam eſſe antiquam verſionem quam ipſe edidit*, quamq; in Bibliis noſtris cum veteri Teſt. Syriaco nos edimus. Cujus ſententiæ plerique ſuffragantur, Maſius, Bodeṙianus, Troſtius, Tremelius, Buxt. *&c.* Non deſunt tamen qui contendunt Syriacam verſionem non eſſe in illa lingua conſcriptam quæ Domino Salvatori vernacula fuit, vel ſaltem poſterioribus temporibus illam factam fuiſſe, poſtquam mutata eſſet lingua illa Judæorum quæ Chriſti tempore erat vernacula: ſic doctiſs. noſter Breerwodus de linguis & Religione cap. 10. Barth. Mayerus Philol. ſacra lib. 1. cap. 2. & lib. 2. cap. 2. Probat vero ille ex vocibus Syriacis ab Evangeliſtis retentis, quas notârunt Hieronymus & alii, quæ ab iis quæ in Teſt. Syriaco habentur differunt, vel conſonis quibuſdam, vel vocalibus, vel utriſque ut ex ſequentibus liquet, μαμμωνᾶ Marc. 7. 24. Syr. *Mamouna.* γαββαθᾶ Jo. 19. 13. *Gephiptho.* γολγοθᾶ Matth. 27. 23. *Gogaltho.* Ἀκέλδαμα Act. 1. 19. *Chakaldemo.* μαραναθὰ 1 Cor. 16. 22. *Moraneto.* Mayerus etiam eodem argumento utitur ex vocibus iſtis deducto, ut & ex nominibus propriis Ἰωσαφὰτ Matth. 1. 8. Ἰωσήφ. Ἰωσίας v. 10. Ἰωρὰμ v. 8. pro quibus Syrus habet *Jauſeph, Juſaphat, Juſia, Juram*; Syri enim vocali (*o*) carent, & pro eo utuntur (*u*) vel (*au*:) Chaldæi vero non aliter ac Hebræi יוסף *Joſeph* dicunt, & ſic in cæteris, ut ex Targumim apparet. Ex quibus infert Dialectum illam Comagenam quæ κατ' ἐξοχὴν Syriaca dicitur tempore Chriſti non fuiſſe vernaculam, ſed potius illam Chaldaicam qua Onkelos & Jonathan ſuas Paraphraſes exararunt. Joſ. Scaliger Epiſt. lib. 4. Epiſt. 449. de hiſce ſic ſcribit; *Lingua Syriaca tam pro genere uſurpatur quam pro ſpecie (nam Chaldaica & Syriaca unitæ Syriacæ linguæ nomine comprehenduntur, ut apud Juris conſultos Adoptio comprehendit ſpecies. Arrogationem & Adoptionem, Cognatio Agnationem & Cognationem) igitur lingua Syriaca non ſolum dicitur ea qua Syri, ſed etiam qua Chaldæi uſi ſunt, & in genere Judæis lingua dicitur Aram. --- Syriaſmi multæ fuerunt propagines, ſed illa omnium nobiliſſima Syriaca Dialectus qua Vet. & Nov. Teſt. conſcriptum eſt, quæ & elegantiſſima & puriſſima. Tempore Chriſti ea in tractibus, Antiochiæ, Cœloſyriæ & Meſopotamiæ in uſu erat. In Galilæa alia Dialectus, & in aliis partibus aliæ, quæ omnes uno nomine Aram comprehenduntur. Qui Apoſtolos ea uſos dicunt, falluntur. Apoſtoli ad Judæos verba cum faciunt, Judaico Syriaſmo, ad alias gentes alia Dialecto utebantur: nam lingua Chriſti Galilæa non eadem cum ea qua Maronitarum & Neſtorianorum libri hactenus conſcripti ſunt.* Certe quo ſermone conſcriptæ erant Paraphraſes Onkeli & Jonathanis, idem fuit Judæis vernaculus Chriſti tempore. Hæ vero ſtylo Chaldaico-Syro ſunt contextæ, ergo hic fuit Judæis vernaculus. Jonathan enim erat Hillelis diſcipulus, qui floruit tempore Hyrcani & Herodis magni, Onkelos tempore ejuſdem Hillelis factus erat Proſelytus, ut ſupra oſtendimus. Paulo itaque ante Chriſti tempora ſcripſerunt hi duo Paraphraſtæ, eo ſeculo quo Phariſæorum ſectæ principes duo Hillel & Samma floruerunt, qui, ut teſtatur Hieronymus Ep. 8. *per traditiones ſuas & δευτερώσεις Legis præcepta diſſipabant & maculabant.* Chriſtum etiam conſtat in Cruce verba ex Pſal. 22. non ut in Syriaca Nov. Teſt. verſione extant, nec ut in Hebræo textu (ut Eraſmus & Beza exiſtimarunt) nec ut in Joſ. Cæci Targ. quod hodie in Pſalmos extat protuliſſe, ſed ſermone Hieroſolymitano qui in Vulgari uſu fuit. Verba enim ita in Syra verſione exprimuntur ܐܝܠ ܐܝܠ ܠܡܢܐ ܫܒܩܬܢܝ. In Paraphraſte Chaldæo אלי אלי מטול שבקתני. In Hebræo autem אלי אלי למה עזבתני. Reſtat itaque ut lingua vulgari ſcripta fuerint. Hic vero non poſſum non aſcribere magni Grotii verba in Matth. 27. 46. & Marc. 15. 34. de verbis hiſce Chriſti & qua dialecto dicta erant. *Et hinc*, inquit, *& aliunde colligitur Chriſtum neque veteri uſum Hebræorum ſermone, neque Syriaco, ſed mixta dialecto quæ tum in Judæa vigebat. Ea lingua quædam retinebat avitæ pronunciationis ut* ἠλί, אלי, *pro quo Syri dicere ſolent* אלהי. *Quædam cum Syris habebat communia ut* שבק *pro* עזב. *Eli à Chriſto pronunciatum ipſe ſonus ad Eliam proxime accedens evincit. Quare mihi perſuadeo in Syriaca verſione tum hic tum apud Marcum tranſpoſitas literas, & quod* אלי *ſcriptum fuerat mutatum in* איל, *inde nato errore quod* אלי *Syris eſſet incognita, quidam autem Syrorum deum* איל *appellarent;* ἦλον *ſcribebat Philo Biblius ex Sanchuniathone. Sic apud Ezekielem, qui interdum* χαλδαΐζει, *31. 2. ubi nunc* אל *legimus libri Orientales Judæorum habebant* איל, *& ubi nunc eſt* אלו, *Ezek. 32. 21. iidem codices habebant* אילו. *Enimvero, ut dixi, a Syro non* איל *ſcriptum ſed aut* אלי *aut certe* אילי *indicio eſt ipſius interpretatio quæ ſubjungitur apud Marcum, quæ eſt* אלהי *cum affixo primæ perſonæ. Marcum autem non* ἐλωὶ *ſcripſiſſe liquet, ſed* ἠλεὶ, *quod idem cum* ἠλὶ *prout citat Euſebius, ita ut omnia exemplaria non habuerint* ἐλωί. *Et licet apud Syrum Marc. 15. 34. ſit* איל איל *haud dubium literæ tranſpoſitæ ſunt, cum ſcribendum fuerit* אלי אלי. *Quod autem in tam multa exemplaria* ἐλωὶ *hoc loco penetraverit inde profectum arbitror, quod ſicut Lucæ Evangelium initio maxime celebratum eſt per Eccleſias a Paulo fundatas, ita Marci per omnem Babylonicam* διασπορὰν *cui Petrus præfuerat, ac proinde deſcriptum ab hominibus Syrum ſermonem callentibus quibus notius erat* אלהי *quam* ܐܠܗܝ. *Quod autem Latina quædam exemplaria hoc loco pro* lamma ſabactani *habuerunt verba Hebraica* lamma azabtani, *ſi quid recte judico ab Hieronymi eſt manu, qui ipſa Pſalmi verba hic ponenda exiſtimavit.* Hactenus Grotius. Ex his viri longe doctiſſimi verbis colligitur Chriſtum non uſum eſſe idiomate Antiocheno, quod ſtricte Syriacum vocatur, nec Hebræo puro quod multis antea ſeculis vernaculum eſſe deſierat, ſed lingua vulgari, quæ Chaldaica & Hebraica quædam verba mixta habuit, quod & olim ſentiebat Epiphanius Hæreſ. 69. dum ſcribit *Chriſtum partim Hebraice partim Syriace iſta verba protuliſſe.* Tota autem controverſia facile dirimi poteſt concedendo dialectum Antiochenam, quæ Syriacæ nomen κατ' ἐξοχὴν jam obtinuit, & in qua ſcripta eſt verſio Syriaca Chriſtum uſum non fuiſſe ſed Targumica ſive Chaldæo-Hieroſolymitana, quæ tamen cum eadem eſſet lingua cum Syriaca, ut omnes uno ore affirmant, veriſſime dici poſſit Chriſto linguam Syriacam vernaculam fuiſſe, eamque ſacro ore conſecraſſe; cum tam Antiochenum quam Hieroſolymitanum idioma eſſet Chaldaicum ſive Syriacum, ut qui Attice vel Ionice ſcripſerunt dici poſſint Græce ſcripſiſſe, eo quod utraque dialectus ſit Græca. Plura qui volet legat Geor. Amyræ præludium 3 Gram. Syr.

6. Licet vero ex dictis ſatis conſtet linguam Judaicam tempore Chriſti Syro-Chaldaicam fuiſſe, & ex Hebræa & Chaldæa mixtam, non vero pure Hebraicam, quum tamen S. Matthæi Evangelium & ad Hebræos Epiſtolam primo Hebraice conſcripta fuiſſe teſtentur Veteres, & ſæpius in Novo Teſtamento verba quædam occurrant, quæ ex Hebraico reddere videntur Evangeliſtæ, quaſi Hebraica fuiſſet tunc temporis iis vernacula, & Paulus allocutus eſſe dicitur Judæos ſeditioſos lingua Hebraica Act. 21. pauca quædam adjicienda ſunt. Scribit enim Hieron. Catal. Script. Eccl. *Matthæum Evangelium Chriſti propter eos qui ex Circumciſione in Chriſtum crediderunt Hebraicis literis verbiſque compoſuiſſe, quod in Euſebii Pamphili Martyris Bibliotheca Cæſarienſi erat repoſitum, & quod ipſe a Nazaræis qui in Berœa civitate Syriæ eo utebantur deſcribendi facultatem obtinuit.* Hoc vero Comment. in Matth. 12. *Nazaræorum* ſive *Hebionitarum Evangelium* appellat, & in cap. 6. *Evangelium ſecundum Hebræos.* Memorat etiam idem Hieronymus Catal. dicto, *Pantænum Philoſophum a Demetrio Epiſcopo Alexandrino in Judæam miſſum reperiiſſe Evangelium Matthæi Hebraicis literis ſcriptum, ſecundum quod Bartholomæus Apoſtolus fidem Chriſti inter Judæos plantaverat, hoc vero ipſum Alexandriam attuliſſe.* Idem affirmat Paulum Apoſtolum Hebræis Hebraice ſcripſiſſe. Origenes vero Judaico ſermone Evangelium Matthæi, Nicephorus lib. 4. cap. 7. patrio ſermone Pauli epiſt. ad Hebræos ſcripta eſſe affirmant. Auguſtinus lib. 1, & 2. De conſenſu Evang. non pro certo affirmat lingua Hebræa Matthæum ſcripſiſſe, ſed ita tantum perhiberi. In N. T. etiam ſæpe verba quædam occurrunt quæ ab Evangeliſtis *Hebraica* vocantur, ut Joh, 9. 20 Titulus Cruci à Pilato appoſitus dicitur ſcriptus fuiſſe Ἑβραϊστὶ *Hebraice*, & Paulus Act. 21. 40. & 22. 2. τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ populum allocutus fuiſſe dicitur. Joh. 19. 13. legimus Chriſtum adductum eſſe εἰς τόπον λεγόμενον Λιθόστρωτον, Ἑβραϊστὶ δὲ Γαββαθᾶ. Nic. Fullerus etiam Miſcel. Sacr. l. 3. c. 20. in Nov. Teſt. linguam Aramæam ſive Syram Hebræam dici ſcribit, licet de cauſa cur ita dicatur, viz. quia Hebræis vulgaris erat illius uſus, ſine cauſa dubitat. Dicendum itaque cum Widmanſtadio haud eſſe probabile Bartholomæum Judæis Evangelium Hebræum attuliſſe quibus nulli uſui eſſe poterat, cum ex Judæis pauci Hebræum callerent. Ad Indos vero Syriacam linguam ex Meſopotamia & vicinis regionibus promanaſſe magis credibile eſt, cum apud Chriſtianorum reliquias qui in iis locis ultimo ſeculo reperti etiam Syriacam linguam cum religione Chriſtiana ſervatam eſſe perhibent. Probabile itaque eſt Pantænum Syriacum Evangelium ex his oris non proprie Hebraicum retuliſſe. Hieronymus vero de hoc dubius erat, & fortaſſe Nazaræorum Evangelium quod Hebraicis literis & lingua exaratum fuit, nactus, credidit aliud præter hoc non extitiſſe. Hieronymum etiam linguam Syriacam ignoraſſe, cum Catalogum ſcripſerat, hinc probat Widmanſtadius loco dicto, quod Jacobum Niſibenæ Perſarum urbis Epiſcopum, ſcriptorem Syrum, in linguam Græcam nondum converſum, & idcirco ipſi ignotum, in Catalogo ſuo prætermiſit; nec Ephraimi & Archelai, Bardeſaniſque opera Syriaca legere potuit antequam Græce verterentur. Cum itaque linguæ iſtius notitiam nullam vel ſaltem parvam haberet, facile adduci potuit ut Nazaræorum Evangelium ipſius Matthæi eſſe exiſtimaret. Hoc vero Widmanſtadii reſponſum mihi non probatur: licet enim Hieronymus Syriacam linguam ignoraret Hebraicam tamen callebat; non potuit itaque pro Hebraico habere quod tale non erat. Addit vero illuſtriſ. Grotius in Matth. cap. 17. Hieronymum dubitaſſe an illud Matthæi Hebræum eſſet illud ipſum quo ſuo tempore utebantur Nazaræi, quodque tum in Bibliotheca Cæſarienſi tum Berœæ, tum alibi ſua ætate extitiſſe memorat. Alibi etiam contra Pelagium affirmat ſcriptum fuiſſe Chaldæo & Syro ſermone, ſed Hebraicis literis, viz. idiomate Hieroſolymitano, lingua ejus temporis. Per linguam Hebraicam itaque intelligit Hieronymus idioma Hieroſolymitanum. Hoc vero Nazaræorum Berœæ habitantium vetus Evangelium, quod à ſe conſultum, tranſlatumque in linguas alias narrat Hieronymus, omnino arbitratur Grotius ex ipſo Matthæi codice fluxiſſe, de quo plura paulo infra. Per ſermonem itaque Hebraicum in Nov. Teſt. clarum eſt Syriacum, ſive Chaldæo-Hieroſolymitanum intelligendum eſſe. Vide plura apud Widmanſtadium, Præf. in Nov. Teſt. D. Grotium locis citatis, Mayer. Philol. Sacr. lib. 2. cap. 3.

7. De charactere vero qui hodie vocatur Syriacus cur utantur Syri Maronitæ diverſo à Chaldæo illo Hieroſolymitano, cum linguam utrique communem habeant, quæritur. Scaliger in annum Euſeb. 1617. digreſſ. de literis dicit Chaldæos ſuas literas à Phœniciis adumbraſſe, per Chaldaicas vero literas, ut ibi ſe explicat, intelligit eas quibus, hodie Eccleſia Antiochena utitur, item Chriſtiani Neſtoriani & Maronitæ, qui (quemadmodum Græci & Latini) Literas habent duplices, majuſculas quas *Capitales* vocant, & minuſculas quas *Practicas* aut *Curſivas* dicimus,

quæ ad celeritatem ſcribendi excogitatæ ſunt: ſcribit etiam quod Capitales majuſculæ Chaldaicæ ita expreſſæ ſint ex Phœnicibus, ut negari non poſſit eas ex illis fluxiſſe, ut noſtræ minuſculæ à majuſculis veteribus Romanis. Addit vero Arabes & Judæos ſuas hodiernas ex Chaldaicis depravaſſe, quod Chaldaicæ mediæ ſint inter Phœnicias vel Judaicas, & Arabicas. Hæc Scaliger. Per Phœnicias intelligit Samaritanas quæ antiquæ Heb. erant ante Eſdram apud Judæos uſurpatæ. Et quidem majores Syriacas hodiernas, quas *Eſtrangelas* vocant Amyra & alii, quibus in librorum titulis & Inſcriptionibus utuntur Syri, ut in libris ipſorum impreſſis & MS. videre licet, facile à Phœnicibus vel Samaritanis deduci poſſe ſine magna mutatione non negarem, facilius tamen multo ab Heb. hodiernis ſive Chald. deducuntur, cum quibus majorem ſimilitudinem habere videntur quam cum Samaritanis, ita ut ab his potius quam illis deductas fuiſſe judicem, cum magna tamen in aliquibus variatione. Minuſculas vero quibus communiter in libris impreſſis & MSS. utuntur, quaſque cernere licet in Bibliis noſtris, à majoribus illis dirivatas eſſe manifeſtum eſt, ut cuique eas inter ſe conferenti liquido conſtare poteſt. Cur tamen Antiocheni hanc formam à Chaldaica & Judaica variantem introduxerint cauſam hanc reddidit Fabric. Boderianus Præf. ad Lexic. Syriacum, ut ſcilicet Antiocheni Chriſtiani Evangelium quo ipſi utebantur ab illo Nazaræorum & Ebionitarum, de quo jam diximus, quodque literis Heb. ſive Chald. exaratum erat, diſtinguerent, nihilque ſe commune cum iſtis Hæreticis habere teſtarentur; quæ quidem ſententia probabilis eſt, cum ex ſimili cauſa oſtendimus Eſdram poſt reditum è Babylone dum ſacra volumina recenſeret characteres mutaſſe, (antiquo Hebraico quo utebantur Samaritani ſeu Cuthæi ipſis relicto) in Chaldaicum ſive Aſſyriacum cui in Babylonia aſſueti erant, ne quid ſcilicet cum Cuthæis, quos inter Gentiles numerabant Judæi, commune haberent.

8. Quod ad utilitatem hujus linguæ ſpectat, præter ea quæ de Chaldaica Proleg. proxime præcedenti diximus hæc de Syriaca Antiochena addere licet, Quod in ea extat vetuſtiſſima tranſlatio V. T. ex Heb. & N. T. ex Græco, quæ omnes poſt Chriſtum factas antiquitate ſuperat. In hac lingua celebrantur ſacra per maximam Orientis partem, multaque Veterum in Scripturas Commentaria aliaque monumenta ſcripta ſunt, de quibus breviter. Habemus Syriace vetuſtiſſimam tranſlationem tam Vet. quam N. T. ut enim Judæi habent ſuas Chaldaicas Paraphraſes V. T. ſic Chriſtianis non deeſt ſua Chaldaica verſio tam Veteris quam Novi, de qua videndum. I. Quando edita fuerit. II. Quando facta. III. Quotuplex ſit. IV. Quis ejus uſus. I. Primus qui N. T. Syriacis typis edidit erat Joh Albertus Widmanſtadius IC. & provinciæ Auſtriæ Orient. Cancellarius, auſpiciis Ferdinandi Imperatoris, Viennæ anno 1555, vir linguarum Orientalium peritus. Cum enim quidam Moſes Meridinæus ex Meſopotamia Sacerdos ab Ignatio Patriarcha Jacobitarũ Antiocheno tum ob alias cauſas tum ut N. T. cujus exemplar MS. ſecum attulit arte Typographica (cujus uſu in Oriente deſtituuntur) multiplicatum in uſum Eccleſiarum ſuarum, quæ librorum inopia laborabant, reportaret, & fruſtra Venetiis ac Roma laboraſſet, neminemque qui opus hoc arduum & difficile aggredi vellet inveniſſet, tandem ad Widmanſtadium profectus eſt qui juſſu Imperatoris Ferdinandi illud typis nitidiſſimis imprimi curavit; primus certe liber qui excuſus Characteribus Syriacis in Europa lucem viderit, cujus ad duo vetuſtiſſima exemplaria collati & impreſſi numerum magnum ad Patriarcham Antiochenum Chriſtiani Regiique muneris loco mitti curavit Ferdinandus Imperator religioſus. Quamprimum vero in lucem prodiit, ſummo doctorum applauſu tanquam κειμήλιον divinum & magnus Orientis theſaurus approbatus, variis formis, variiſque locis, & à variis Latinitate donatus, ut per Immanuelem Tremellium, Fabricium Boderianum, Troſtium, Characteribus Syriacis & Hebraicis cum punctis & ſine punctis ſæpe cuſus & recuſus eſt. Poſt Nov. Teſtamentum Pſalmos etiam edidit ſine punctis Erpenius, cum punctis Gab. Sionita, ejuſdem verſionis quæ in Bibliis Pariſ. & in noſtris exhibetur, viz. antiquæ ſive ſimplicis, in cujus editione habuimus præter impreſſum Pſalmorum Pariſienſe exemplar aliud MS. Rev. Uſſerii duo quoque Pocockiana, unum Jacobitarum alterum Neſtorianorum, quæ cum priori conveniunt. II. Cum Novo Teſtamento habuerunt etiam Syri & Vetus Syriace verſum ejuſdem cum Novo antiquitatis, quod licet in privatorum quorundam bibliothecis Europæis extaret MS. typis tamen primum edidit Michael de Jay in ſplendido ſuo opere Heptaglotto Pariſienſi, uſus præcipue in hac re opera clariſſimi viri Gabrielis Sionitæ Maronitæ S. T. D. qui primus illud punctavit, & Latinam ejuſdem interpretationem adjunxit, antea enim MS. omnia punctis vocalibus vel prorſus deſtituta erant, vel ſi in una dictione punctum aliquod vocale notatum eſſet in alia erat omiſſum, prout in exemplaribus MSS. hodie videmus, una etiam ejuſdem dictionis ſyllaba aliquando notata alia nuda erat, ita ut à Lectore ex uſu vel analogia Grammatica quæ deerant eſſent ſupplenda. Sciendum enim ſecundum Sionitam, & alios apud Syros antiquitus ܝ ܘ ܐ omnium vocalium vicem ſuppleviſſe, vel, ut Arabes antiqui, ad tollendum ambiguitatem unicum punctum illos uſurpaſſe, quod ſupra literam a, o, & u, breve, infra e, ſub Jud i longum, ſub Vau u longum denotavit. Recentiores duabus utuntur vocalium figuris, una ſemipunctorum, altera notarum Græcis vocalibus, è quibus deſumptæ ſunt, ſimilium. Semipuncta eundem ſitum perpetuo ſervant, aliæ notæ ad libitum incerta ſede vagantur. Quod etiam antiquitus Syri puncta vocalia ignorabant patet ex Elia in Maſ. Hammaſ. Præfat. qui ſcribit, quod cum Romæ eſſet *ecce tres viri ex Regno Presbyt. Johannis* (intelligit Regem Abyſſ. qui vulgo, licet erroneè *Presbyt. Johannes* vocatur) *quos Papa Leo X accerſiverat, qui cognitionem habuerunt ſcripturæ ac linguæ Chaldæorum; lingua enim eorum vulgaris erat lingua Arabica, lingua autem propria in qua tranſcripti ſunt ipſorum libri, in qua etiam habent totum Evangelium Chriſtianorum, erat Chaldaica, quam etiam vocant Aramæam, Babylonicam, Aſſyriacam, Chaldaicam, Syriacam, Targumicam. Papa eos advocaverat ut ex eorum libris codicem Evangelii Latina lingua conſcriptum caſtigaret. Eo tempore vidi Pſalterium in manibus eorum Syriace ſcriptum & Syriace explicatum*, i. e. *ſcriptum literis Syriacis, quarum pronunciatio & forma valde erat affinis linguæ Hebrææ, quumque viderem quod legerint ſine punctis interrogavi eos, dicens, Anne habetis puncta aliqua ſigna vel indicia quæ ſunt vobis loco vocalium? Reſpondebant ſe non habere, quia autem, inquiebant, exercitati ſumus inde à pueritia noſtra in hac lingua, idcirco eam abſque punctis legere novimus.* Hæc vero editio Gab. Sionitæ licet merito ab omnibus ſuſpicienda ſit (præclaram enim utiliſſimamque operam virum magnum navaſſe omnibus tam linguarum quam Scripturæ ſtudioſis, malevolus & maxime ingratus eſſet qui non agnoſceret, imo immortales ipſi gratias ab omnibus deberi concedimus) negari tamen non poteſt multos & graves defectus ac nævos in Editione iſta occurrere tam ex MSS. librorum, quibus uſus eſt Sionita, lacunis, quas aliquando ex proprio ingenio non ex codice MS. ſupplevit, & aliquando ut invenit reliquit, quam ex operarum erratis quæ nimis frequenter occurrunt, tum ex Verſione Lat. quæ cum Syr. ubique non exacte quadrat. Quæ omnia in Editione noſtra ſupplere conati ſumus, non ex propriis conjecturis ſed ſecundum exemplaria MSS. quorum quædam antiquiſſima, reliqua ex authenticis apud Syros codicibus deſcripta ſunt; unde non tantum infinita vocabula quæ vel deficiebant ſupplevimus vel quæ depravata erant reſtituimus, ſed & in plurimis locis integros verſiculos & Capita inſeruimus, imo quoſdam libros addidimus qui in Pariſienſ. non extabant, quique antehac in lucem non prodierant, cum Latinis ſuis interpretationibus, viz. librum Eſther, totum librum Judith, lib. Tobiæ, Jeremiæ Epiſtolam, Baruch, hiſtoriam Suſannæ, alteram Belis & Draconis, Canticum trium puerorum, cum Macchabæorum 2. & 3. quæ in noſtris Lector inveniet. Exemplaria vero MSS. quibus uſi ſumus, duo nobis ſuppeditavit Reverendiſſimus Uſſerius, quorum unum ſolum Pentateuchum complectitur, liber venerandæ antiquitatis & accurate ſcriptus, aliud totum continebat Vet. Teſtamentum exceptis Pſalmis (quos antea typis evulgaverat Sionita) quod magnis ſumptibus ex Codice Patriarchæ Alexandrini tranſcribi curavit. Hoc vero cum Codice alio Manuſcripto contulit vir doctus cum Pariſiis agebat, & diſcrepantias quaſdam in margine notavit. Aliud etiam accurate deſcriptum nobis commodavit vir clariſſimus Edwardus Pocockius, linguarum Hebraicæ & Arabicæ Profeſſor Oxon. celebris, in quo etiam omnes libri Vet. Teſtamenti. Tertium habuimus ex Bibliotheca publica Academiæ Cantabrigienſis, mancum vero; nam ſolummodo Prophetas majores & libros omnes qui vulgo Apocryphi dicuntur, nobis exhibuit; eſt tamen quantum conjicere licet omnium antiquiſſimum. Hæc vero omnia cum textu impreſſo conferri curavimus, & lectiones variantes colligi, quæ cum reliquis in Tomum ultimum rejiciuntur. Etſi vero omnium Verſionum ad textum Hebraicum hæc Syriaca propius accedat; in quibuſdam tamen hic illic obſervant quidam cum D. Hottingero Codicem Hebraicum iſtius Interpretis à noſtro diſcrepare, aliquando cum LXX, aliquoties cum Samaritano convenire; Unde Bootius nec ex Syro ubique lectiones varias vult colligi, ut ſupra notavimus. Vide Geneſ. cap. 3. ver. 10. & c. 4. v. 18. & c. 10. v. 7, 10. & c. 11. v. 10. & c. 14. v. 5. & c. 25. 3, 13, 14, 15. & c. 29. v. 32. & c. 40. v. 14, 36. & c. 31. v. 53. & c. 36. 4, 24. & c. 38. v. 1. & c. 41. v. 54. & c. 42. v. 15. & c. 47. v. 7. & c. 50. v. 10, 16 Exod. cap. 15. ver. 22. & c. 25. v. 33 Levit. cap. 1. ver. 46. Num. cap. 1. ver. 10, 14. & c. 2. v. 14, 20. & c. 3. v. 4. & c. 6. v. 25. & c. 7. v. 15, 42, 59. & c. 10. v. 33. & c. 21. v. 11, 15. Vide apud D Hotting. plura ibid. de concordia Syri cum Græc. Chald. Vulg. Lat. Samarit. in Analectis de Heptaplis Pariſienſ.

3. Præter hanc Verſionem Syriacam quam *Simplicem & Antiquam* appellant Maronitæ, qua ſola in officiis Divinis publice utuntur, teſte Gregor. Syro in lib. MS. Syriaco ubi Scholia habet in totum V Teſt. aliam etiam habent recentiorem ex Græco expreſſum tam Vet. quam Nov. Teſt. de qua Andreas Maſius Præfat. ad Joſuam, & Arias Montanus admonitione ad Lectorem ante verſionem Syriacam Nov. Teſt. Scribit quidem Maſius ſe habuiſſe varios libros Syriacos V. Teſtamenti, viz. Joſuæ, Regum, Chron. Eſdr. Eſth. Jud. Tobiæ, & Deuteronomii, qui ſupra 1000 ab hinc annos conſcripti ſunt Alexandriæ, ſed ex Græca verſione LXX, viz. ex Origenis Hexaplis emendatis & ab Euſebio collocatis in Bibliotheca Cæſareenſi, in quibus diligentia incredibili omnes Aſteriſcos, Obelos, *&c.* inſertos reperit, ut cum de LXX ſinceritate ſupra egimus latius explicavimus. Arias Montanus (qui antiquam Editionem nunquam vidit) ſcribit, de V. T. libris Syriacis non adeo laborandum eò quod ex iis fragmentis quæ ſibi videre contigit illam ſacrorum librorum partem non ex Hebraica & primæva lingua ſed ex Græca ab Origene permixta verſione ad Syros eſſe tranſlatam cognoverit. Quibus verbis duplicem errorem erravit vir alias doctiſſimus, tum quod non aliam habuiſſe Syros verſionem ſcribat quam quæ ex Græco facta eſt, tum quod, ut magis deprimeret hanc verſionem, dicat factam eſſe ex Græca ab Origene permixta verſione, quorum neutrum verum eſſe ſatis probatum eſt: nam verſionem habent ex Hebræo antiquiſſimam quam in his Bibliis exhibemus, & illa quam poſtea hauſerunt ex Græco non erat ex mixta aliqua Editione ſed ex ea quam in Origenis Hexaplis puram eſſe & genuinam omnes veteres, imo ipſe Hieronymus, uno ore affirmarunt, ut latius alibi probatum, Proleg. de verſione Græca § 6. Duplicis hujus verſionis etiam meminit Gregorius ille Abul-Farajius à D Pocockio citatus in dicta hiſtoria Arab. p. 184. cujus verba ita Latine reddit, viz. *Verſio LXX illa eſt quam ſequuntur apud nos docti, & Græcorum manibus teritur, aliarumque apud Chriſtianos ſectarum exceptis Syris & præcipue Orientalibus; ſiquidem exemplar ipſorum, quod ſimplex appellatur, quia qui illud elaborarunt de ornatu verborum ſoliciti non fuerunt, convenit cum exemplari Judæorum: at Syri Occidentales duas habent verſiones, ſimplicem illam quæ è lingua Hebraica in Syriacam tranſlata eſt poſt adventum Domini Chriſti tempore Addæi Apoſtoli, vel, juxta alios, ante eum tempore Salomonis filii David & Hirami; & alteram figuratam juxta LXX ſeniorum interpretationem è lingua Græca in Syriacam traductam longo poſt Salvatoris Incarnationem intervallo.* Nov. Teſtamen-

tum etiam habere Syros editionis recentioris conſtat tum ex Epiſtolis Judæ, 2 Petri, 2. & 3. Johannis, quas ex bibliotheca Bodleiana edidit D. Pocockius, tum ex Apocalypſi, quam ex bibliotheca Scaligerana deprompſit Lud. de Dieu, & ex hiſtoria de muliere adultera Joh. 8. quæ in antiqua editione non habentur ſed ex poſteriore adjecta ſunt, tum ex exemplari altero Syriaco MS. Evangeliorum apud eundem D. Pocockium nondum edito, de quo in Præfat. ad editionem ſuam Epiſt. Syr. De quibus Epiſtolis à ſe editis hæc habemus ex Præfatione, *A quo aut quando in linguam Syriacam tranſlata ſunt hæ Epiſtolæ ſupra vires meas diſquiſitio eſt. Unum tantum monere licet, Dionyſium quendam (ita ſe vocat) qui Commentariis Syriacis has una cum cæteris Canonicis & Actis Apoſt. & Apocalypſi illuſtravit, in Præfat. ad 2 Petri monere,* &c. ܐܓܪܬܐ ܕܬܪܬܝܢ ܕܦܛܪܘܣ. *Epiſtolam ſecundam Petri non fuiſſe verſam in linguam Syram cum libris qui diebus antiquis redditi ſunt, ideoque non inveniri niſi in tranſlatione Thomæ Epiſcopi qui cognominatus eſt Heracleenſis ſecundum nomen Heracleæ civitatis ſuæ. Quis fuerat Thomas iſte vel qualis ejus verſio compertum non habeo. Hoc ſcio, Verba quæ è textu eorum qui commentantur more adducit certo arguere eam ab hac noſtra ſtylo multo diſcrepaſſe. Unum habet κριτήριον, cum noſter interpres (quod & in libris olim a Clariſſ. Widmanſtadio editis fieri ſolet) affixa nominibus ſuis annectat, iſte per* ܕܝܠܗ *particulam (quod annon etiam in Apocalypſi ita ſe habeat videndum) efferat; idem ſæpe factitatum in alia (quam mihi communicavit vir quidam doctiſſimus) 4 Evangeliorum verſione, quam etſi cum illa quæ pridem doctorum manibus teritur non contendam adæquandam, neutiquam tamen contemnendam arbitror, Græcam certe magis κατὰ πόδα exprimere conatur; ea ſi e re tua videbitur (Deus modo otium & vitam ſuppeditaverit) uti aliquando lucem videat operam dabo. Hoc tandem cenſeo illam quam innuit Dionyſius iſtam, noſtram vero antiquam cæterorum librorum interpretationem ſtylo magis referre, quod ut dijudicare poſſis quæcunque ex interprete ſuo citavit Dionyſius fideliter excerpſi, & in notis per literas S. A. (Syrum alterum denotantes) indicavi.*

De Apocalypſi Syriaca a Lud. de Dieu edita hæc inter alia apud illum legimus in Præf. *Conſcriptus eſt* (codex quem ſecutus eſt) *manu eleganti & vere Syriaca, ſed ab hoc noſtro charactere ſatis diſcrepanti. Maronitarum manus eſſe videtur qua in ſcribendis Epiſtolis utuntur, ubi celeriores magis compactas & ſæpe implexas ſibi invicem literas adhibent. Vocales additas non invenimus niſi paucis in locis ubi expreſſas reperies. Verſuum diſtinctiones proprie habet nullas, ut nec capitum, niſi quæ a Lectore quodam neſcio quo noſtris numeris adſcripta ſunt, Sententiarum tamen diſtinctiones habet varias, quarum quædam longiores aliæ breviores periodos diſcernere videntur, quas nos non gravate omiſimus, &c. Eſſe hanc Syriacam a Græca tranſlationem nullus dubito, & cuivis phraſin conferenti id facile liquebit, unde factum eſt cum Syri articulo emphatico careant qui Græcorum articulo præpoſitivo ὁ ἡ τὸ reſpondeat, quem Hebræi per ſuum* ה *exprimunt, feliciſſime hic noſter potius quam ut emphaſin articuli Græci omitteret pronomen tertiæ perſonæ* ܗ̇ܘ *vel* ܗ̣ܘ *ſubſtituit, quæ alioqui proprie valent* ἐκεῖνος *vel* αὐτὸς*, in quo quidem noſter hic libellus longe luxuriat magis quam qui antehac è N. Teſtamento editi fuerunt. Authorem verſionis ignoramus, ſcriptoris vero nomen in calce libri reperimus, ubi ſe Caſparum nuncupat natum* ܡܢ ܐܬܪܐ ܕܗܢܕܘܣܛܢ *tempus vero ſcriptionis ſubticet. Mirum ſane cum N. Teſtamentum ab Ignatio Patriarcha Antiocheno per Moſen Meridinæum è Meſopotamia Sacerdotem in Occidentem mitteretur, in Syriam reportandum, imo in gratiam Syriacarum Eccleſiarum Viennæ anno 1555 imprimeretur, Apocalypſin una cum 2 Epiſt. Petri, ſecunda ac tertia Johannis, nec non Epiſtola Judæ defuiſſe; fortaſſe quod ut olim ita & tum apud omnes Orientis Eccleſias iſtæ S. Scripturarum partes communiter nondum receptæ eſſent; extitiſſe tamen certum eſt: ſic enim Widmanſtadius in editione Viennenſi in Præf. ad Epiſtolas Canonicas quas ab ipſo vulgatas habemus. Reliquæ,* inquit, *S. S. S. Petri, Johannis & Judæ Epiſtolæ una cum Apocalypſi etſi extent apud Syros tamen in exemplaribus quæ ſecuti ſumus defuerunt.* Poſtea adjicit, *Moſen illum Meridinæum qui in Meſopotamiam abierat reverſurum, & reliquas illas Epiſtolas cum Apocalypſi allaturum, & allatas fuiſſe licet hactenus non editas.* Poſſevinus in Apparatu dicit Epiſtolas illas cum Apocalypſi à Maronita acceptas per Balthaſarem Etzelium Jeſuitam Latinas factas eſſe, quas excepta Apoc. ſe vidiſſe L. de Dieu affirmat. *Et quod verba quædam citat Amyra Grammaticæ ſuæ p. 241. ex Apoc. c. 7. quæ in Apoc. a ſe edita c. 7. v. 14 prorſus eodem modo ſe habent. Si autem ſuſpicetur quis hos libros non factos eſſe Syriacos niſi poſtquam Maronitæ ſe Romano Pontifici ſubjecerunt, contrarium ſaltem de Apocal. inde conſtat, quod & à Græcis, quæ Pontificii ſequuntur, exemplaribus, & à Vulg. Latina, quam illi authenticam fecerunt, paſſim multum abeat.* Poſtea multa ſubdit de punctandi ratione contra Tremellium & Boderianum.

14. Ex dictis liquet præter veterem & antiquam editionem Vet. & Nov. Teſtamenti alias dari, unam ex Græca Veteris, plures Novi; Reſtat ut quædam dicamus de Evangelio Hebraico ſecundum Matthæum, quod Syriacum fuiſſe, lingua Judæorum vernacula ſcriptum, licet charactere Hebræo, ſupra innuimus. De hoc inter alios Chamier. Tom. 1. p. 421. Mercerus in Notis ad Pagnini Theſaur. radice Ajin, & Præf. in verſionem ſuam. Gomar. in Differt. de hoc Evangelio, p. 157. Hotting. Theſ. Philol. l. 2. c. 1. Sect. 5. p. 518. Lud de Dieu in Matth. 1. 1. & 15. 17. Maldonatus in Matthæum, præcipuè H. Grotius in Matth. 1. ex quo quædam ſupra habuimus, quibus hæc hoc loco ex eodem ſubjicimus: *Evangelium ſum S. Matthæum Hebraicè, i. Syriacè, ſcripſiſſe ita conſtanter apud veteres, quibus de hac re veritas melius quam nobis innoteſcere poterat, traditum eſt, ut nullus plane ſit dubitandi locus: non enim audiendi ſunt qui ſpurium eſſe volunt & Patres à Papia deceptos fuiſſe, quod autem nobis eſt & à Munſtero primum & à Mercero poſtea terſius editum eſt, non eſſe Matthæi ſed à recentioribus quibuſdam Judæis in Hebraicum ſermonem converſum, quod adeo clarum eſt ut nullis indigeat argumentis. Sicut autem Marcus uſus eſt Matthæi Hebræo, i. Syriaco codice, ita Marci libro Græco uſus eſt ipſe, quiſquis is fuerit, Matthæi interpres Græcus; nam quæ Marcus ex Matthæo deſcripſerat, idem hic iiſdem verbis poſuit, niſi quod quædam a Marco Hebraico aut Chaldaico loquendi genere expreſſa propius ad Græci ſermonis normam emollivit, de cujus verſionis ab ipſo Chriſtianiſmi initio per Eccleſias receptæ autoritate ac fide dubitare nefas arbitror. At vetus illud Nazaræorum Beroeæ habitantium quod a ſe conſultum tranſlatumque fuiſſe tradit Hieronymus, arbitror omnino ex ipſo Matthæi codice fluxiſſe, quod ab illis conſtantiſſime aſſeveratum fuiſſe tradit idem Hieronymus. Addit Epiphanius (ſed quod non inſpexiſſe apparet) fuiſſe penes ipſos Evangelium Matthæi pleniſſimum, quod aliis argumentis confirmatur. Nam Nazaræi illi erant progenies eorum qui primi in Palæſtina Chriſti fidem erant amplexi, unde nomen Nazaræorum illis additur quia Chriſtus Nazaræus vocabatur Act. 25. 5. ut & illi qui lingua Græca Chriſtum ſunt amplexi dicti ſunt* Χριστιανοὶ *Act. 11. 26. Addit Epiphanius hos Nazaræos fuiſſe propaginem eorum qui divinitus admoniti ſunt Hieroſolymis Pellam diſcedere obſidionis tempore. Quædam tamen a Matthæo non ſcripta, ſed auditu percepta paulatim a Nazaræis aſſuta eſſe probabile eſt, unde diverſitas inter ipſorum Hebraicum & noſtrum Græcum, ut hiſtoria de Adultera Joh. 8. aliaque dicta Chriſti quæ apud Ignatium ad Smyrnæos, Hieronymum, Clementem per manus tradita, in Evangeliis tamen non ſcripta, ut illud Act. 20. 35. Ebionitæ etiam, quorum ut commune cum Nazaræis Evangelium citat Hieronymus, quædam teſte Epiphanio detruncarunt ut Nazaræi addiderunt. Genealogiam enim Chriſti & hiſtoriam in Johanne ad Baptiſmum Chriſti a Johanne deleverunt, in hoc ſimiles Marcionitis qui Evangelium Lucæ cum Catholicis commune habuerunt paucis mutatis, quæ Marcioni non arridebant. Nazaræi vero in hoc ſolo a reliquis Chriſtianis diſcreparunt quod ritus Judaicos obſervabant ex antiqua conſuetudine quam Apoſtoli pro tempore tolerarunt; unde ab Irenæo inter Hæreticos non numerantur.* Ex his & aliis concludit vir doctus Hebraicum illud Nazaræorum Evangelium, quod ſæpe laudat Hieronymus, eſſe idem ac Ebionis ſed, ut recte judicavit Gelaſius, ab Ebione maculatum.

15. Ut vero de tempore & authoribus quando vel à quibus factæ fuerunt Verſiones iſtæ dicamus, Veterem ſive Simplicem Vet. Teſt. contendunt Syri factam ex parte, tempore Salomonis in gratiam Hirami Regis Tyri, viz. Pent. Joſ. Jud. Ruth. Sam. Par. Prov. Cant. canticorum & Job. reliquos libros tam Veteris quam Novi converſos tempore Abgari Regis Syriæ, cura & ſolicitudine Thaddæi aliorumque Apoſtolorum. Sic Sionita Præf. in Pſalm. Syr. ex Soadedo quodam Epiſcopo Hadethienſi antiquo apud Syros ſcriptore. Fatetur tamen ibidem Sionita quorundam Syrorum ſententiam eſſe, Totam Vet. & Nov. Teſt. Verſionem factam fuiſſe tempore S. Thaddæi (quem Addæum vocant) & Regis Abgari; priorem vero ſententiam probabiliorem judicat, quæ mihi multo improbabilior videtur. Nam primo Tyri & Phœnices incolæ communem habebant cum Judæis linguam, Hebræam ſcilicet, ut ſupra oſtendimus. Quorſum itaque Verſionem deſideraret Hiramus librorum in linguam ſibi vernaculam cum in eadem extarent. Si enim aliqua eſſet differentia inter Tyriorum linguam & Judæorum, Dialecto tantum diſcrepabant. Deinde nulla extabat verſio librorum Vet. Teſtamenti ante natum Chriſtum præter Græcam τῶν ό ut ſatis ni fallor ſuo loco planum fecimus, præter illas Jonathanis & Onkeli in Judæorum gratiam factas; nec aliarum ulla extat apud Judæos memoria: ſi hæc Tyriorum extitiſſet, non eſſet tam altum de ea ſilentium apud antiquiores Judæorum ſcriptores quos latere non potuit; imo quantum de hac per Salomonem facta verſione gloriarentur Judæi, qui qualibet capta occaſione nihil non fingunt quod ad gentis ſuæ gloriam faciat. Præterea apud quoſnam ſervata fuit hæc antiqua Salomonis verſio? non apud Judæos qui eam non agnoſcunt, nec apud Chriſtianos, quorum nomen multis poſt ſeculis inauditum. An vero Tyriorum tanta eſſet cura de libris ſacris Judæorum ſervandis? Tandem dialectus qua extant Biblia Syriaca aperte clamat multis ſeculis poſt Salomonis tempora hanc verſionem ortam eſſe, imo poſt Chriſti tempora. Lingua enim Judæorum ut & Syrorum vicinorum erat pura Hebraica ante captivitatem Babylonicam, at hæc verſio ſcripta eſt lingua ex Chaldæa & Hebræa mixta, quæ & Syriaca communiter dicta eſt, & Judæis circa Chriſti tempora vernacula fuit; imo una eademque dialecto omnes libri in hac verſione Vet. & Nov. Teſt. ſcripti ſunt, non quidem alii lingua Tyriorum ſed omnes Syriaca quæ eadem eſt cum illa Judæorum. Vaniſſimum itaque eſt commentum de antiquitate tanta hujus verſionis, nec quicquam valet probatio quam affert ex Eph. 4. ubi Paulus verba hæc citat ex Pſal. 60. *dona dedit hominibus* non ſecundum Hebræum, Græcum vel Latinum, ſed ſecundum Syriacum exemplar ܘܝܗܒܬ ܡܘܗܒܬܐ ܠܒܢܝܢܫܐ *& dediſti dona hominibus*, unde infert proculdubio Apoſtolum uſum fuiſſe Syriaca verſione quæ Apoſtolis antiquior erat. Sed proculdubio probabilius eſt ex Apoſtolo hæc verba ita tranſtuliſſe Syrum interpretem, non ex Syro Apoſtolum: verum hic Apoſtolum ut ſæpius ſenſum non verba Hebraica vel Græca attendiſſe, & ut ad myſticum ſenſum de Chriſto verba traheret verbum לקח in dandi ſenſu ſumpſit, quod non mirum, cum quæ dare volumus, accipimus ut demus, ut eſt videre Exod. 25. 2. & 1 Reg. 17. 10. quare & per ἐκβάλλειν vertitur Job. 22. 22. Jer. 23. 30. & ſic ſumpto verbo, ב valebit *propter*. Optime autem Chriſto locus hic convenit qui à Patre dona accepit quæ hominibus diſpertiretur. Haud itaque tantæ antiquitatis eſt hæc verſio, nec auſim dicere à Marco factam, cùm multæ Nov. Teſt. partes poſt ipſius mortem ſcriptæ ſint; obiit enim teſte Hieronymo De ſcript. Eccleſ. & aliis anno 8 Neronis Apoſtolorum vero tempore, vel per quoſdam ipſorum diſcipulos vel à viris Apoſtolicis factam eſſe, præter Maronitas & Syros, apud quos conſtans & non interrupta viget hæc traditio, teſtantur etiam viri docti, Widmanſtadius, Tremellius, Troſtius in Præfationibus, Geſnerus in Mithrid. p. 131. Ab Apoſtolorum aliquo factam haud facile conceſſerim, ſic enim divinam & parem cum reliquis libris ſacris haberet autoritatem, quod nemo hactenus affirmavit: ab Apoſtolicis vero viris factam concedo, quod præter traditionem generalem Eccleſiarum Orientalium, cui multum in hoc tribuendum, cum nulla ratio clara in contrarium affertur, etiam ex inſitis argumentis probatur in ipſa verſione quæ magnam ejus antiquitatem teſtantur. In antiqua enim editione non extant Epiſtolæ 2 Petri, 2. & 3. Johannis, Judæ, Apocalypſis, ut ex exemplari primo à Widmanſtadio edito conſtat, & ex ſcriptoribus Syris, qui teſtantur has partes in antiqua editione non verſas fuiſſe, ut ex verbis Thomæ Heracleenſis quæ à D. Pocockio citata jam adduximus liquet, dum de 2 Petri dicit, non verſam fuiſſe in linguam Syriacam cum libris qui diebus antiquis redditi ſunt. unde collegi videtur factam eſſe antequam Canon librorum Nov. Teſt. communi Eccleſiarum conſenſu confirmatus eſſet, cum de his Epiſtolis & Apocalypſi certum ſit apud antiquos dubitatum eſſe. De hiſtoria etiam Adulteræ quam nunc legimus Joh. 8. ut & de verſiculo 1 Joh. 5. 7. qui adhuc in antiquis quibuſdam Græcis exemplaribus non habetur, ut videre eſt in noſtris lectionibus Græcis, olim diſceptatum fuit, licet ex recentiori verſione Syriaca, de qua jam diximus, in noſtris libris ſuppleta ſunt. Syri vero teſte Gregorio Scholiaſte Syro editionem Simplicem ſive Antiquam tantum publice legunt, unde probabile eſt in exemplaribus ipſorum publicis adhuc deeſſe. Idem Gregorius affirmat Interpretes qui miſſi erant ab Adi Apoſtolo & Abgaro Rege Aurhi ad Palæſtinam traduxiſſe Scripturam ab Hebraica in Syriacam. Verba ejus ſubjiciam,

ܡܙ̄ ܕܥܣܪܐ ܥܠ ܥܬܝܪ̈ܐ ܕܒܥܡܐ ܕܥܠܘܒܝܢ ܗܘܘ ܠܡܣܟܢ̈ܐ
ܕܒܝܢܬܗܘܢ. ܝܘ̈ ܕܝܢ ܕܝܐܦܣܠܡܐ. ܒܨܚܚܐ ܦܠܓܘܬܗ. ܡܙ̄ܡ.
ܠܬܫܝܥܝܐ. ܝܥܩܘܒ ܕܐܘܪܗܝ ܐܡܪ: ܡܦܫܩܢ̈ܐ ܗܢܘܢ
ܕܐܫܬܕܪܘ ܡܢ ܐܕܝ ܫܠܝܚܐ ܘܐܒܓܪ ܡܠܟܐ ܕܐܘܪܗܝ
ܠܦܠܣܛܝܢܐ ܘܐܦܩܘ ܟܬܒܐ ܡܢ ܥܒܪܝܐ ܠܣܘܪܝܝܐ
ܟܕ ܒܬܪ ܦܬܓܡܐ ܗܘ ܕܢܕܥܘܢ ܥܡ̈ܡܐ ܕܒܢܝ̈ܢܫܐ ܐܢܘܢ.
ܕܝܐܦܣܠܡܐ ܐܫܟܚܘ ܠܥܣܪܐ ܕܡܙܡܘܪܐ ܡܢ ܬܡܢ ܫܪܝܘ
ܗܘ ܕܝܠܗ. ܘܒܨܚܚ̈ܐ ܡܢ ܥܒܪ̈ܝܐ ܟܠܙܒܢ ܚܠܦ
ܕܝܐܦܣܠܡܐ ܣܪܛܐ ܢܬܪܫܡ.

Pſalmus decimus de divitibus in gente qui injuria afficiebant quos inter ſe habebant pauperes. Græce Διάψαλμα *in exemplari manuſcripto portio eſt Pſalmi noni, Jacobus de Aurhi ſic dicit, Interpretes illi qui miſſi erant ab Adi Apoſtolo & Abgaro Rege Aurhi ad Palæſtinam, & traduxerunt Scripturam ab Hebraica ad Syriacam, quum poſt hanc ſententiam,* Ut ſciant Gentes ſe homines eſſe, Διάψαλμα *inveniſſent, Pſalmum decimum ab illo loco incepiſſe exiſtimarunt, & in quibuſdam exemplaribus Hebraicis ſemper pro* Διάψαλμα *lineamentum ducitur.* In quanta vero exiſtimatione erat hæc verſio oſtendit idem Scholiaſtes Syrus Pſal. 15. quod licet Armeni è Græco tranſtulerint, cum Syriaco tamen poſtea contulerunt exemplar eorum, & illud ſingulis in locis cum Syriaco concordare fecerunt. Verba ejus ſunt:

ܝܕܝܥܐ ܕܐܦܢ ܡܢ ܝܘܢܝܐ ܐܪܡܢ̈ܝܐ ܐܦܩܘ. ܐܠܐ ܥܡ ܣܘܪܝܝܐ ܠܗܘ
ܦܚܡܘܗܝ ܠܨܚܚܗܘܢ. ܘܠܗ ܒܟܠ ܕܘܟ ܫܘܝܘܗ.

Res nota eſt quod etiamſi è Græco tranſtulerunt Armeni, tamen cum Syriaco poſtea contulerunt exemplar eorum, & illud ſingulis in locis concordare fecerunt.

17. Verſionem vero alteram quæ ex Græco Vet. Teſt. expreſſa eſt ſupra millenos annos factam eſſe ſupra ex Maſio oſtendimus, unde priorem illam longe antiquiorem fuiſſe credendum eſt. Imo quædam adhuc extant exemplaria Syriaca N. Teſt. ſupra millenos abhinc annos conſcripta, quod nuper ex literis viri doctiſſimi Florentiæ commorantis accepi, qui in Bibliotheca Ducis Florentiæ affirmat ſe vidiſſe plures libros Syriacos Nov. Teſt. MSS. quorum quidam illam ætatem ſuperant, et doctiſſ. Langium Danum, cum nuper Catalogum librorum MSS. Orientalium hujus Bibliothecæ conficeret, hæc inter alia annotaſſe & ſcripta reliquiſſe I. *Scamno* 1. *cod. numero* 40. *Evangelia* 4. *Syriace ſine punctis vocalibus ante annos* 925. *ſcripta, nempe anno Alexandri* 1038. *i. juxta Epocham vulgarem Syrorum & Orientalium ad noſtrum computum deductam anno Chriſti* 727. *Initio habetur Harmonia Evangelica Euſebii Pamphili: liber eſt in folio pergamenus. Eodem Scamno cod. num.* 56. *Evangelia* 4. *Syriace literis capitalibus & ſine punctis vocalibus ſcripta ante annos* 1066. *anno nempe Alexandri* 807. *hoc eſt anno Chriſti* 586. *Habetur & in hoc codice Harmonia Evangelica Euſebii & Ammonii cum miniaturis (quæ etiam in codice ſuperiore ſunt) picturis; hiſtoriarum Vet. & Nov. Teſt. Hic codex vere ineſtimabilis eſt, ſcriptus nitidiſſime & optime conſervatus; annus tantum in principio folium deeſt. Eodem Scamno cod. num.* 38. *Evangelia* 4. *Syriace maxime antiquitatis, quippe iiſdem literis quibus prima ſcripta, ſed quia in fine deſunt quædam de ætate MS. nihil certo affirmare poſſum.* Hactenus Langius. Præterea ex lectionibus variis Keri & Ketib à Maſorethis annotatis plane conſtat ante illorum tempora confectam eſſe Vet. Teſt. verſionem, cum illas plane negligat hic Syrus interpres, & aliquando τὸ Keri aliquando τὸ Ketib ſequatur, prout in codice ſuo legerat, cum Judæi ſemper τὸ Keri legendum volunt. Contra hæc objiciunt quidam verba Syriaca quæ in Nov. Teſt. Græco exprimit Evangeliſta à Syriacis hujus verſionis differre, ut in μαμμωνᾶ & ܡܡܘܢܐ, ܓܓܘܠܬܐ γολγοθᾶ &c. videmus. Unde aſſerunt ſcriptam eſſe hanc verſionem longiore poſt Apoſtolos intervallo, quo mutatio tanta linguæ Syriacæ fieri poſſet. Ad hoc ſupra reſponſum dedimus, viz. Verſionem hanc non ſcriptam fuiſſe dialecto Hieroſolymitana ſed Antiochena, unde hæc diverſitas oriri potuit. II. Objiciunt Bellar. De verbo Dei & alii nullam fieri hujus Verſionis mentionem apud antiquos Patres & ſcriptores Eccleſiaſticos qui in regionibus Orientalibus vixerunt, & ſcripta varia reliquerunt, & qui omnes Scripturæ Verſiones & Editiones diligenter conquiſiverunt. Ad hoc vero reſpondeo, eodem argumento probarent Targumim Chaldaica non circa Chriſti tempora extitiſſe quia eorum nullus veterum meminit, nec Origenes nec ipſe Hieronymus, ad quod argumentum ſupra reſpondimus; addo etiam veteres Scriptores Græcos & Latinos quorum monumenta ad nos venerunt Syriacam linguam ignoraſſe, nec multum neceſſariam duxiſſe linguarum Orientalium cognitionem. Hieronymum linguæ Syriacæ ignarum fuiſſe ex Gennadio refert Widmanſtadius, quod in Catalogo ſcriptorum Eccleſiaſticorum Jacobum Niſibenæ civitatis Epiſcopum, ſcriptorem Syrum egregium, prætermiſerit, quia ſcilicet in linguam Græcam nondum erat converſus, ut jam diximus. Obſervat tamen G. Amyra Præludio 4. ex Hieronymi Catalogo obſcuram fieri mentionem verſionis Syriacæ in eodem Catalogo cum de Ephremo Edeſſenæ Eccleſiæ Diacono dicit quod *ad tantam venit claritudinem ut poſt lectionem Scripturarum* (i. lingua Syriaca editarum) *publice in quibuſdam Eccleſiis ejus ſcripta* (ut nunc etiam, maxime apud Maronitas in Officiis divinis) *recitentur.* Quicquid vero ſit de hoc Hieronymi teſtimonio, certum eſt Syriacæ verſionis apud multos veterum Græcorum & Latinorum fieri mentionem. Baſilius magnus Hom. 1. in Hexam. ad Gen. 1. 2. ex Syro interprete vim vocis מרחפת exponit, quem locum ſupra adduximus. Ambroſ. Hexam. l. 1. c. 8. in eundem locum citat Syrum his Verbis, *Denique Syrus qui vicinus Hebræo eſt & ſermone conſonat & in pleriſque congruit ſic habet,* ET SPIRITUS DEI FOVEBAT AQUAS. Procopius in Exod 22. memorat Syrum vertiſſe *excutite, vacuifacite,* συσκλάσατε. Theodoretus in cap. 3. Jonæ Syros codices citat; ut & in Pſal. 104, 113, 116. Chryſoſtomus in Pſal. 94. & Heb. 11. Syri codicis etiam meminit S. Auguſtinus De civitate Dei l. 15. c. 13. ubi ſcribit, errorem de annis Mathuſalem non omnes codices invaſiſſe, ſed quod in tribus Græcis, uno Syro, & uno Latino ipſe recte deſcriptos inveniſſet. Ad hæc ſæpiſſime τοῦ Σύρου mentionem habemus in antiquiſſimis Scholiis Græcis quæ ad editionem Romanam ut & noſtram LXX Interp. annotantur, ubi legi poſſunt, ut Gen. 4. 11. & 11. 3. Exod. 1. 13. Sæpe etiam in iiſdem Scholiis ex antiquis Scriptoribus citatur Syrus interpres, ex Diodoro Gen. 27. 29 & 32. 2. Euſebio Gen. 31. 7. Melitone Gen. 22. 13. aliiſque, quorum loca plura collegit vir doctiſſimus D. Hottingerus Analect. 2. p. 106. &c. In antiquiſſimo codice MS. Card. Barberini Prophetarum minorum, ad cujus marginem annotantur ex ipſis Hexaplis Origenis, omnibuſque verſionibus Græcis LXX Aq. Symm. Theod. &c. variæ lectiones, invenio mentionem τοῦ Σύρου in Hoſ. 11. 4. ut ex ipſis lectionibus variis ex MS. deſcriptis & in ult. Tomo noſtro impreſſis eſt videre. His etiam adjungere licet antiquos Scriptores Syros nec doctrina nec ſanctitate Græcis inferiores, ut Jacobum Syrum qui Concilio Nicæno interfuit, qui in textum Syrum varia edidit commentaria, & alterum illum (ut Greg. Nyſſen. in vita ejus) Magnum Ephremum qui univerſam S. Scripturam Syriace illuſtravit, & verſionis Simplicis ex Hebræo meminit, quorum monumenta apud Syros extare & notiſſima eſſe affirmat Amyra Prælud. ult. cum apud Occidentalem Eccleſ. nihil fere eorum habeatur. Tandem Theodoretus l. 5. De curand. Græc. affect. dicit ſuo ſeculo ſacros codices in omnes linguas traductos fuiſſe, quarum plures ibidem numerat. Omitto quæ antea adducta ſunt de duplice editione Syra ex Greg. Arab. Scriptore & ex Soadedo Epiſc. Hadethenſi, &c. Ex his plene ni fallor, conſtat quantum à vero aberrant qui aſſerere audent apud nullos Scriptores veteres verſionis Syriacæ mentionem ullam fieri.

3. De verſione Syriaca teſtatur Sionita, quod ut ſemper in ſumma veneratione & authoritate habita erat apud omnes populos qui Chaldaica ſive Syriaca utuntur lingua, ſic publice in omnibus eorum Eccleſiis antiquiſſimis, conſtitutis in Syria, Meſopotamia, Chaldæa, Ægypto, & denique in univerſis Orientis partibus diſperſis ac diſſeminatis accepta & lecta fuit. Nec tantum in hac lingua Scripturas legunt ſed & Liturgias & Officia divina celebrant, etiam iis in locis ubi lingua Syriaca hodie non eſt vernacula, licet ex Liturgiis ipſis & reſponſis populi longioribus ſatis conſtet Liturgias iſtas cum primo in uſu eſſe cœperunt vulgo notas & intellectas fuiſſe. Affirmat quidem Genebrardus fidenter ſatis Chron. l. 3. ad annum Chriſti 32. omnes Orientales ſacra ſua lingua Hebræa celebrare, cum tamen nec rationem ullam nec Scriptoris unius autoritatem qua aſſertionem ſuam roboret adducit, unde quam à vero aliena ſit hæc aſſertio ſatis conſtat, niſi per Hebræam intelligat Syriacam, vel Syro-Chaldæam, quam in Novo Teſtamento ſæpius per Hebraicam intelligi oſtendimus. Et licet ipſi daremus Apoſtolos qui, poſtquam Eccleſias plantarant, primas Liturgiarum formulas ſine dubio inſtituerunt, primam Liturgiam inter Judæos converſos in ipſorum lingua vulgari inſtituiſſe, hæc tamen, ut ex ſupradictis patet, non erat Hebræa pura, ſed Chaldaica vel Syriaca ex Chaldaica & Hebraica mixta & compoſita. Qui vero hac lingua ſacra ſua celebrant, ut à doctiſſ. Bretewoodo recenſentur, ſunt I. Maronitæ in monte Libano, à Marone viro ſancto ita dicti, prout ex Præfatione ritualis libri Maronitarum liquet, qui Monaſterio ampliſſimo in monte Libano præpoſitus erat, non ab Hæretico Marone, prout affirmat Morinus lib. De Ordinationibus, Præfat. ad Ordinationes Maronitarum, & alibi. Habent iſti Maronitæ Patriarcham, qui ſedem Patriarchalem plerumque habet in monte Libano, aliquando in Tripoli; Scripturas vero & cultum publicum lingua Syriaca ſive Maronitica celebrant, etiam poſtquam Pontifici Romano reconciliati ſunt, & obedientiam ei præſtiterunt, lingua ſcilicet quæ olim omnibus Vulgaris erat, & adhuc in vicis quibuſdam & pagis per montem Libanum vernacula manet. Liturgias etiam habent Petri, Jacobi & Xyſti teſte Poſſevino Appar. Sacr. verbo Maronit. II. Neſtoriani à Neſtorio Hereſiarcha olim dicti, cujus tamen Hæreſes hodie ejuraſſe videntur, qui magnam partem Orientis (licet cum Muhammedanis & paganis mixti) hodie occupant: nam præter regiones Babyloniæ, Aſſyriæ, Meſopotamiæ, Parthiæ & Mediæ in quibus frequentes degunt, etiam longe lateque ex parte Septentrionali ad Cathaiam, & ex Auſtrali Indos verſus propagantur. Patriarcham habent in urbe Muzal ad ripas Tigridis in Meſopotamia. III. Jacobitæ dicti à Jacobo Syro, qui magnus erat Eutychianorum hæreſis propugnator circa annum Chriſti 530. cujus ſectatores multi hodie conſpiciuntur in Syriam, Cyprum, Meſopotamiam, Babyloniam, Palæſtinam diſperſi. Patriarcham habent, poſtquam ab Antiochena juriſdictione ſe ſubduxerunt, cujus ſedes eſt in urbe Caramit, antiqua Meſopotamiæ metropoli, qui ſe Patriarcham Antiochenum vocat. Antiquam

vero Eutychis hæreſin de una in Chriſto natura abjecerunt, ut de iis teſtatur Vitriacus Hiſt. Orient. cap. 76. & ex confeſſionibus ipſorum, & in Bibliotheca Patrum liquet. Ab his miſſus erat Moſes ille Meridinæus qui Syriacum Teſtamentum, typis impreſſum Viennæ, ſecum reportavit; ipſorumque Liturgiam habemus ex Syriaca in Latinam converſam opera Andr. Maſii, quæ in Bibliotheca Patrum ſub nomine Anaphoræ Baſilii habetur. IV. Copti vel Coptitæ (qui in religione Jacobitæ) per Ægyptum in ſacris linguam Syriacam uſurpant, teſte Botero & aliis. Poſt lectum vero Evangelium lingua Syriaca legunt idem Arabica, quæ hodie ipſis facta eſt vernacula. Liturgiam vero habent Severi Patriarchæ Alexandrini quæ ex Syriaca verſa eſt per Fabricium Boderianum. Patriarcham Alexandrinum agnoſcunt, cujus ſedes eſt Cayri. V. Indi ſive S. Thomæ Chriſtiani, cujus prædicatione ad fidem dicuntur converſi: qui olim Patriarchæ Mozal in Eccleſiaſticis ſubditi erant, poſtea ſuaſu Portugallenſium Pontifici Romano ſe ſubjecerunt, quem hodie agnoſcunt, retentis antiquis ritibus & dogmatibus, poſtea vero etiam Romanos ritus ita amplexi ſunt ut Liturgiam à Neſtorianiſmo repurgatam adhuc in lingua Syriaca retineant, ut teſtantur Poſſevinus, Oſorius, &c. Et ex ipſa Liturgia liquet, quæ in Bibliotheca Patrum habetur, quæ ex lingua Syriaca in Latinam verſa eſſe ibidem affirmatur. VI. Hiſce tandem addendi Chriſtiani qui inſulam Zocotoram extra ſinum Arabicum inhabitant: utrum Jacobitæ ſint an Neſtoriani variant autores; hoc tamen certum eſt, ipſos obedientiam deferre Patriarchæ Mozal & cultum publicum habere lingua Chaldaica vel Syriaca. Ex hoc calculo liquet præcipuas per totum Orientem Chriſtianorum Eccleſias, longe lateque propagatas, Scripturas & officia ſacra lingua Syriaca legere & celebrare, unde magna utilitas linguæ hujus emergit, cum tot tantæque Eccleſiæ olim florentes, hodie vero ſub Muhammedanorum tyrannide gementes, per totum Orientem hanc linguam in ſacris retineant. Etſi vero olim in Hæreſes miſere prolapſi ſe à reliquis Eccleſiæ Catholicæ membris ſepararunt, unde juſto Dei judicio ſub Infidelium jugo oppreſſi ſerviunt, qui ipſis dominantur, ex continuis tamen calamitatibus edocti & ſapientiores redditi, (eſt enim Schola Crucis Scola Lucis) tandem eorum miſertus Deus miſericordiarum pater eos ad rectam fidem ſanamque mentem rejectis antiquis erroribus reduxit, ut ex eorum confeſſionibus per Maſium ex Syriaca expreſſis, in Bibliotheca Patrum, cuique patet. Idem etiam ex Confeſſionibus Coptitarum, Indorum, reliquorumque Orientalium, Abyſſinorum, Armenorum quæ apud Baronium, Damianum à Goes, Poſſevinum & alios extant, omnibus eſt videre.

Tandem ad uſum linguæ Syriacæ deventum eſt ejuſque utilitatem, quæ ſane magna eſt; cum in hac antiquiſſimæ Bibliorum verſiones extent, & tot Eccleſiarum Orientalium, quæ Europæas numero æquant, ſi non ſuperant, ſacra celebrentur, ipſorumque ſcripta & commentaria in hac lingua exarata ſint.

I. Quod ſupra de Judæorum Paraphraſibus Chaldaicis diximus, multo magis de Chaldaica ſive Syriaca Chriſtianorum verſione dicendum, maxime de antiqua ſive ſimplice: ut in ſpeculo faciem nativam textuum Originalium ſine fuco oſtendit, ſic eorundem integritatem teſtimonio ſuo confirmat: Hebræum enim & Græcum κατὰ πόδα plerumque ſequitur, quos magis exacte refert quam ulla ex vetuſtis tranſlationibus: Ex hac enim Verſione nullo negotio vanitas ſententiæ eorum luce clarius oſtenditur qui textus Originales corruptos eſſe clamitant, ita ut pro regula fidei & verſionum norma haberi non poſſint. Conſultantur loca in quibus Hebræum V. & Græcum Nov. Teſtamenti corruptos eſſe ſcribunt, & clare apparebit ex hac Verſione ita lectum eſſe in Hebræis & Græcis codicibus Apoſtolorum temporibus, vel cum facta fuit hæc Verſio, prout nos hodie legimus, (quod facile cuivis conſtare poſſet qui Biblia noſtra legit, & textum cum verſione hac conferet) Fruſtra D. Morinus. probare nititur poſt Chriſti & Apoſtolorum tempora ante & Hieronymum Hebraicos codices corruptos fuiſſe, cum contrarium ex hac verſione liquido conſtet. Generaliter enim cum Heb. convenit, etiam ubi Vulg. Lat. vel aliæ Verſiones ab Heb. diſcrepant, ut Gen. 3. 15. & 11. 12. Deut. 23. 17, 18. & 32. 42. aliiſque locis pluribus. Quod plane oſtendit Hebraicos codices ita olim habuiſſe cum facta erat hæc verſio, etſi fortaſſe cum factæ erant verſiones LXX vel Targumica, quidam codices, quos ſecuti ſunt iſtarum verſionum autores, aliter in iſtis locis legerunt. Imo ubi Judæi, (cum textus ob ambiguitatem varie legi poſſet) eam ſecuti ſunt lectionem quæ Chriſtianis minus favebat, oſtendi poteſt ex hac verſione olim Hebraicos codices ſenſu plane Chriſtiano omnes legiſſe, ut in celebri illo loco, de quo ſæpius diximus, Pſal. 22. 17. ubi contendunt Judæi legendum eſſe כארי lectum fuiſſe olim כארו conſtat ex Syro, qui vertit ܒܙܥܘ *foderunt*. Cum vero ab Hebræo differt Syrus, cum aliis antiquis Verſionibus convenit, ut Gen. 4. 8. convenit Syriaca cum Samaritana, Græca & Vulg. Lat. Exod. 12. 40. cum Græca, Samar. & Arab. Deut. 27. ult. cum Samar. Gen. 6. 3. & 8. 7. cum Vulg. Lat. &c. Hæc vero, ut ſupra diximus, cum aliis Verſionibus harmonia non arguit Hebraici textus depravationem vel corruptionem, prout arguunt Epicurei & Athei, ſed variantem tantum codicum antiquorum lectionem, viz. Interpretes illos aliter legiſſe in codicibus quos ſecuti ſunt, idque in rebus levioribus quæ ad fidem & mores non ſpectant, quam legunt codices Hebræi hodierni, de quo ſupra plene diſſeruimus, varias vero codicum lectiones tam in Hebraicis quam Græcis voluminibus nemo eſt qui hodie negat, licet de numero variarum lectionum præſertim in Hebræo aliqua ſit controverſia; ut ex iis quæ ſuperius à nobis dicta ſunt plane apparet.

II. Ut textuum Originalium veſtigiis preſſius inſiſtit Syrus interpres quam Verſiones aliæ, ſic ob linguæ affinitatem Hebræam magis emphatice & proprie exprimit. Habet enim Hebraica lingua præ aliis (ut in Prolegom. De lingua Hebraica oſtenſum eſt) idiotiſmos, proprietates & emphaſes ſuas, quas vix ulla alia plene exprimere & aſſequi poteſt; Syriaca vero vel Chaldaica præ aliis propius ad Hebræam accedit, ita ut à quibuſdam tantum dialecto differre dicantur, Hoc agnovit Baſilius Hexam. in verba Gen. 1. 2. *Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas*, ubi Syrus ut Hebr. vocem מְרַחֶפֶת exprimeret, eandem vocem forma Syriaca ܡܪܚܦܐ ܗܘܬ retinuit, i. *incubabat* ſive *fovebat* ut avis ſupra pullos. Gen. 2. 7. Hebræum וייצר *plaſmavit*, viz. ut figulus lutum fingit, exprimit per ܓܒܠ ejuſdem ſignificationis. Lev. 19. 26. Hebr. לא תנחשו *ne auguremini* Syrus emphatice exprimit cum vertit ܠܐ ܬܢܚܫܘܢ ܦܪܚܬܐ ܕܓܦܐ *ne auguremini per avem alatam* ſive *aves*, quia per aves divinare eſt augurii ſpecies. Num. 5. 18. Hebr. מים המאררים *aquæ maledicentes*; Syrus uſum iſtarum aquarum explicat dum vertit ܡܝܐ ܒܨܘܝܐ *aquæ ſcrutatrices*, &c. Non negandum tamen aliquando in verſione Syriaca verba quædam deficere, ut Lev. 11. 10. Num. 9. 6. aliquando redundare, ut Gen. 34. 15. Exod. 9. 28. Levit. 10. 1. illud fit ex librarii plerunque errore, hoc explanationis gratia paraphraſtice.

N. Teſtamentum, quod Græco idiomate ſcriptum à viris quibus Syriacum erat vernaculum, Syriaſmum paſſim ſapit. Unde & Lud. de Dieu Præf. in Harm. trium linguarum affirmat Phraſium quæ paſſim in Novo Teſtamento occurrunt verum ſenſum vix aliunde quam ex Syriaco petendum eſſe. Phraſin enim Evangeliſtarum & Apoſtolorum Græcam eſſe nemo dixerit: & facilius foret Europæis Platonis & Ariſtotelis elegantiam imitari; quam Platoni & Ariſtoteli Novum Teſtamentum nobis interpretari; quia ſcilicet ſancti viri Syriace conceperunt quæ Græce ſcripſerunt, & linguæ vernaculæ emphaſin peregrinis verbis indiderunt. Unde illud Georg. Amyræ ex Widmanſtadio, Palæſtinum illud dicendi genus in ſacris libris quacunque lingua promulgatis implicatum inſidet, ut Marcus Evangeliſta non magis Latine, vel Johannes & Lucas Græce ſcripſiſſe, quam vel P. Terentius Afer Comœdias ad Punicæ, vel Judæus Philo ſcripta ſua ad Hebraicæ dictionis normam direxiſſe videantur. Præterea multa ſunt verba pure Syriaca in Novo Teſtamento Græc. & Lat. relicta quæ ſine Syriacæ cognitione explicari non poſſunt, ut Matth. 5. ܪܩܐ *raka*, de cujus ſignificatione laborant interpretes linguæ Syriacæ ignari, cum apud Syros ܪܩܐ idem ſit quod *homo vilis, contemptus, abjectus*, Math 6. ܡܡܘܢܐ *divitiæ*, c. 16. 17. ܒܪ ܝܘܢܐ *filius columbæ*. Marc. 7. 11. ܩܘܪܒܢܐ *oblatio*. Matth. 27. 46. ܫܒܩܬܢܝ *deſeruiſti me*. Marc. 3. 17. ܒܢܝ ܪܓܫܝ *filii tonitrui*. Marc. 5. 41. ܛܠܝܬܐ ܩܘܡܝ *puella ſurge*. Act. 1. 19. ܚܩܠ ܕܡܐ ἀκέλδαμα *ager ſanguinis*. Plura talia occurrunt Act 5. 1. & 9. 36. Joh. 1. 47. 1 Cor. 16. 22, & alibi. Imo nomen Domini noſtri Ἰησοῦς Syriacum eſt ܝܫܘܥ σωτὴρ, & nomen Meſſias quod Græci & Latini retinent eſt Syriacum ܡܫܝܚܐ *unctus* à ܡܫܚ *ungere*. Maximam itaque utilitatem hujus linguæ ex antiquiſſimis hiſce Verſionibus colligimus, quia cum ipſi N. Fœderis Scriptores hac lingua ſibi vernacula primum Judæis & aliis circumvicinis populis cœleſtia oracula promulgarint, & poſtea Græco idiomate conſcripſerint, Syriaſmi tamen guſtum ubique retinent. Imo ipſi Domino & Salvatori vernacula erat, quam una cum lacte materno ſuxit, in qua voluntatem Dei & expreſſa vitæ æternæ promiſſa unigenitus Dei filius orbi revelavit. Hanc ſacro ore conſecravit, in hac doctrinam Evangelicam tradidit, in hac Preces ad Patrem obtulit, myſteria mundo abſcondita aperuit, Patris de cœlo vocem audivit, ita ut dicere poſſimus

Lingua hominum eſt lingua nobilitata Dei.

Et ut quidam cecinit de Syro lexicographo.

Nos docet hic unus Numinis ore loqui.

His accedit quod doctorum lingua inter Chriſtianos per totum fere Orientem ſit, ut ex Liturgiis & Officiis divinis conſtat, quæ, ut diximus, in hac lingua ubique fere peraguntur. Etſi vero hodie paucis circa montem Libanum oppidis vernacula ſit, olim tamen antequam Muhammedana impietas Orientem invaſerat, locis plurimis in uſu populari fuit. Poſt Muhammedem quidem lingua Arabica in qua ſuperſtitionem ſuam exaravit, per ejus propagationem & Muhammedanorum victorias in locum Syriacæ aliarumque linguarum vernacularum introducta eſt, ut jam dicemus, ita tamen ut Syriacam prorſus eradicare non potuerit, ſed ſacra adhuc in hac celebrentur. Præter hæc multa Veterum ſcripta in ſcripturam Commentaria in hac lingua extant, ut magni Ephremi, Jacobi Syri aliorumque, quæ partim edita ſunt partim in Bibliothecis deliteſcunt, teſte Poſſevino in Appar. Georg. Amyra, Widmanſtadio & aliis, nec tantum ad Theologiam ſed ad Philoſophiam, Mathematicam, Hiſtoriam omniumque artium & Scientiarum libros evolvendos plurimum conferre hujus linguæ ſcientiam apud ejus peritos ita liquido conſtat ut non neceſſarium ſit de ea plura adjicere.

De Lingua Arabica, & Scripturæ Verſionibus Arabicis.

PROLEG. XIV.

1. De Arabiæ Regione. 2. De lingua Arabica. 3. Ejus antiquitas. Quam antiqui Arabum Characteres. Muhammedes litteras ignoravit. 4. Linguæ Arab. amplitudo. 5. Elegantia. 6. Copia, Emphaſis, addiſcendi facilitas. 7. Utilitas ad explicationem vocum Hebraicarum. 8. Ad ritus & ceremonias in Scripturis intelligendos. 9, 10. In Theologia. 11. Ad errores Muhammedanorum refutandos. 12. In aliis ſcientiis & facultatibus. 13. In Geographia, Hiſtoria, Poeſi, Peregrinationibus. 14. De Academiis & Bibliothecis Arabum, librorum copia, &c. 15. De Scripturæ Verſionibus Arabicis. Saadiæ totius Vet. Teſt. 16. De Pentateucho Maurorum per Erpenium edito. Et D. Pocockii exemplari Arab. lib. Regum. 17. De Verſionibus Arabicis Chriſtianorum, totius Scripturæ. De ea quæ extat in Bibliis Pariſianis. Non eſſe eandem quæ Hieronymi temporibus extitit. 18. Duplicem fuiſſe Verſionem apud Chriſtianos Arabicam. Unam Antiochenam ſive Syriacam, alteram Alexandrinam ſive Ægyptiacam. 19. De aliis Verſionibus Pentateuchi. 20. De Verſionibus Pſalmorum. 21. De MS. Arab. Prophetarum Seldeniano. 22. De Verſionibus Arab. Evangeliorum. 23. De reliquorum librorum Novi Teſt. Verſ. Arab.

1. ARabiam nobilem Aſiæ partem ſinu Perſico, mari Rubro & Indico fere circumſeptam eſſe, niſi quod ejus pars Syriæ contigua eam Aſiæ connectit, ex Geographia notum eſt. Olim Sabæa dicta à Sabi Chuſi filio Chami nepote, ut quibuſdam videtur. Alii probabilius à Seba vel Saba filio Joctanis vel Jectanis filii Heber, Schemi pronepotis, Sabæorum, qui poſtea Arabes dicti, originem ducunt, inter quos doctiſſ. Bochartus, Geogr. Sacr. l. 1. c. 15, 26. 30. ubi fuſe oſtendit contra veteres, qui ſtatuunt Jectanis poſteros ſedes habuiſſe circa Cophetem amnem Indiæ, eorum pleroſque in Arabiæ Felicis vel Aromatiferæ interiora receſſum feciſſe ibique habitaſſe, id quod ex hiſt. Sacr. Gen. 10. clare demonſtratur. Dicit enim Moſes eos habitaſſe *à Meſa quà venis Sephar montem Orientis*. Meſa autem vel Muſa erat portus celeberrimus ad mare Rubrum, unde iter erat ad Sepharitas populos interioris Arabiæ, & Saphar erat eorum metropolis, ut ex Ptolemæi Tab. & Plinio l. 6 c. 23. patet. Inter eos conſtat Sabæos metropolim habuiſſe, nomine Saba vel Seba, ut Diodorus, Ptolemæus, aliique Scriptores antiquiſſimi tradunt, eandemque eſſe quam ab eo nomine vocant Strabo l. 16. Plin. &c. Mariaba vel Meriaba, quod à verbo רבה *rabba dominari* deducitur, unde nomen מרב quaſi dominorum ſedes ſive metropolis, prout & Saba ex Arab. שבא vel سبا vel سبو derivatur, quod *eminere* ſignificat, quia tum ſitu tum potentia & dignitate cæteris anteibant Sabæi. Unde à Geographo Arabe Clim. 2. part. 6. *Jactantia & ſuperbia dicuntur Arabes alios excellere*. Hæc urbs, quæ non multo poſt Diluvium condita putatur à Saba Jectanis filio, aquis ſubmerſa eſt ex rupto aggere quem in medio civitatis extruxerunt, altum viginti ulnas, ad aquas excipiendas ut in regionem vicinam derivare poſſent ad libitum, unde incolas omnes, qui Homeritæ dicti, & cæteris omnibus ſuperbiores erant, demerſos, urbemque everſam narrat ibidem Geographus Arabs Nubienſis. Hic regnavit Regina illa quæ à longinquo venerat ad audiendam ſapientiam Salomonis. Reges enim ſuos & Reginas ſemper habuerunt, nunquam aliorum jugo ſubditi, nec ab iis qui orbi dominabantur ſuperati, adeo ut fœdera cum Romanis tanquam ſociis inierint, ipſos nunquam ut Dominos agnoſcebant. Dividitur communiter in tres partes, Felicem, ubi aurum, gemmæ & aromata, Petræam, & Deſertam. Ipſi in 5 diſpeſcunt, Titianam, Nagiedam, Higiazam, Aroudam & Jamanam, de quibus non eſt hujus loci dicere. Arabes dicti ab Arabia, hæc vero à regione in qua ſolitudines vaſtæ & campeſtria multa, quod Hebraicum ערב ſignificat. Saraceni vero dicti non à *Sarah*, quod ab omnibus rejectum, nec à سرق *ſarak furari*; quia furaces, ut communis eſt opinio, quaſi hoc nomine infamiam ſibi crearent, ſed ut multis oſtendit Cl. Pocockius Specim. Arab. pag. 2, 3. à شرقي *Sharkion oriens*, quia Arabes Orientales erant, præſertim Judæis. Unde Arabes Jer. 49. 28. בני קדם *filii Orientis*. Ut vero Sabæi & alii Jectanis poſteri qui Amanitæ vel Homeritæ dicti, interioris Arabiæ partem, ſic Septentrionalem, quam *Deſertam* vocant, incolebant cum aliis Iſmaelitæ, ab Iſmaele Abrahami filio orti, qui & ab Hagar ejus ancilla Agareni vocantur, qui poſtquam Arabum linguam didicerant, nomen commune cum reliquis Jectanis poſteris habuerunt, ita tamen ut hi ſe genuinos Arabes haberi velint عرب عربة quaſi naturales & natos, reliquos vocarint عرب مستعربة vel عرب متعربة Arabes factos, ut & de Judæis legimus Eſth. 8. 17 quoſdam Judæos factos qui veris Judæis opponuntur.

2. Poſt linguarum diviſionem per multa ſecula intra Arabiæ terminos delituit & concluſa eſt Arabum lingua, pura tamen & ſine aliarum mixtura per annos prope ter mille. Poſtea vero circa annum Chriſti 600. intra anguſtos iſtos limites coarctari dedignata ampliores ſedes nacta eſt, cum paucis annis tertiam fere orbis veteris partem pervaſerit, exorto impoſtore illo Muhammede, cujus doctrina, in Korano lingua ſibi vernacula conſignata, paulo poſt totum invaſit Orientem & Occidentis partem: hinc una cum religione & imperio Muhammedanorum longe lateque lingua Arabica in univerſam fere Aſiam, magnam Africæ & Europæ partem propagata fuit, nulla poſt confuſionem Babylonicam tantum terrarum tractum occupante. Nam ſpacio 60 ann. à Chriſtianis eripuerunt Palæſtinam, Syriam, Armeniam utramque, Aſiam minorem, Perſiam, Indiam, Ægyptum, Numidiam, Barbariam, Luſitaniam, Hiſpaniam, Italiæ partem, Siciliam, Candiam, Cyprum, &c.

3. Hanc Linguam vero commendant Antiquitas, Amplitudo, Elegantia cum addiſcendi facilitate & utilitate maxima. Inter antiquiſſimas merito refertur, utpote ex matricibus una, quæ poſt cladem Babylonicam, poſt tot ſeculorum decurſus, ſalva & incorrupta permanſit. Cum enim unicuique genti in rebus ſuis, niſi contrarium oſtendi poteſt, credendum ſit, Arabum ſcriptores celeberrimi originem ſuam ad Jectanem Heberi filium referunt, quos producit doctiſs. Bochartus part. 1. l. 2. c. 15. unde linguam ſuam aliunde non habuiſſe, ſed à Jectane ſine mutatione continuatam, credendum eſt, præſertim cum mixturam nullam aliarum Gentium cum ipſis factam tradant Hiſtoriæ, nec ab aliis victis victorum linguam addiſcere coacti ſint; quas cauſas eſſe potiſſimas mutationis linguarum docet experientia. Cum Hebræa etiam affinitas plane indicat ab ipſa ortam fuiſſe poſt linguarum diviſionem. Unde Geſnerus in Mithrid. pag. 93. excepta Hebraica & Chaldaica omnibus antiquiorem facit. Et Joſeph. Scaliger Epiſt. ad Hubertum Arabiſmum priſcum adhuc conſervatum eſſe ſcribit, nec magis differre, Arabiſmum vernaculum à priſco, quam Pictoniſmum ab aulicorum Gallorum ſermone. Quod vero de linguæ Arabicæ antiquitate dixi, nolo de eorum literis & ſcriptura intelligi, quas multo recentiores eſſe oſtendit D. Pocock in notis ad Specim. Arab. pag. 154. 155, 156. Dialectos etiam inter eos plures fuiſſe probat pag. 150. diverſa enim erat lingua qua locuti Hamyaræ & Arabes puri ab illa qua uſi Koraiſhitæ, & in qua conſcriptus eſt Alcoranus, qua locutum eſſe Iſmaelem primùm volunt. Idem D. Pocockius etiam monet p. 153. quod de lingua tam late patente periiſſe aliquid nemo mirabitur qui quam nuperum ſit apud illos ſcribendi inventum perpenderit, cujus primum inventorem ex Hiſtorico Ebn Chalican oſtendit fuiſſe Moramerum filium Moræ Aubarienſis, quod non multum ante ortum Muhammedanis contigit: Hoc vero intelligendum de Koraiſhitis aliiſque Iſlaemitarum tribubus, cum apud Hymarienſes in confeſſo ſit antea notam fuiſſe artem ſcribendi, characteres vero erant multum ab iis quibus Arabes utuntur diverſi, quod genus ſcripturæ المسند *Almoſnad* dixere, literis inter ſe implexis minimeque diſtinctis, quas vulgo diſcere non permittebant, nec cuipiam niſi poſt impetratam veniam iis uti. Scribit idem Ebn Chalecan cum primo evulgari cœperit Alcoranus non repertum in univerſa regione Yamani qui Arabice ſcribendi vel legendi peritus erat. Unde & Shareſtanus celebris apud ipſos autor ſcribit ante Muhammedem duas ſectas fuiſſe; *Populum libri*, qui literas norunt, viz. Chriſtianos & Judæos, qui Medinam incolebant, & *Idiotas*, qui Meccam habitarunt & literas ignorarunt. Ipſum vero Muhammedem fuiſſe tum ſcribendi tum legendi ignarum omnes ſtatuunt, unde ipſum vocant نبيا اميا *Nabeyan Ommian*. i. *Prophetam illiteratum*, pag. 156. Characteres vero à Moramero excogitati, & diu apud Arabes retenti, erant valde rudes, quales *Kufienſes* vocant, quos in librorum titulis & lapidibus inſculptos videre eſt: nec aliis deſcriptum olim Alcoranum teſtantur folia aliqua antiqua literis ſemiuncialibus in pergameno exarata, quæ doctiſſimus J. Gravius ex Ægypto ſecum attulit. Elegantiores iſtos quibus jam utuntur non niſi trecentis annis fere poſt Muhammedem ab Ebn Mulka concinnatos; deinde ab Ali Abu Bonah ad perfectionem perductos, teſtatur Hiſtoricus fide dignus Ebn Chalecan. Quod vero ſarta tecta ſervata ſit hæc lingua Poeſi Arab. aſcribit idem doctiſs. Pocockius, quod late probat ex eorum Scriptoribus. Fuerunt enim poemata eorum Arabibus Pandectæ, ultimus ſapientiæ eorum terminus, &c. Sane ut apud Cambro-Britannos Bardi, apud Gallos & Britannos Druides ante literarum uſum omnia antiqua Gentis monumenta carminibus tradidere, ita Poetæ apud Arabes, ut & apud Græcos, omnem eorum Theologiam & literaturam poſteris traduxerunt. Nam inter cæteras Poeſeos laudes hoc ponunt, quod linguæ conſervatio & ſermonis proprietas & elegantia ei debeatur. Unde poemata Arabibus Commentariorum vice, quorum beneficio imperturbata ſervabatur Genealogiarum ſeries, ne oblivioni traderentur res geſtæ memoria dignæ, & è quibus linguæ peritia hauriebatur, ut ex Ibn Phares apud Jollalodinum idem refert Pocockius Not. pag. 158. Antiquitatem etiam probat ipſa ſcriptura Vet. Teſt. quæ omnes qui extant libros antiquitate ſuperat, in qua multæ voces Arabicæ repertæ, (ut poſtea oſtendemus) præſertim in libris Poeticis, & inter hos in omnium antiquiſſimo Job, cujus hiſtoriam plerique ad tempora Moſis referunt, de quo teſtatur Hieronymus præf. ad Danielem, quod plurimam habet cum lingua Arabica ſocietatem, unde Præf. in Job ſcribit, *Tranſlationem ſuam nullum ex veteribus ſequi interpretem, ſed ex ipſo Hebraico & Arabico ſermone, & interdum Syro, nunc verba, nunc ſenſum, nunc utrumque reſonare.*

4. Amplitudinem quod attinet, extra anni ſoliſque vias ſuper Garamantas & Indos protulit imperium, ut obſervat Erpenius. Per immenſos enim terrarum tractus ita propagata eſt, ut hodie fere extremos Orientis & Occidentis terminos conjungat. Ubicunque enim Muhammedana ſuperſtitio pervenit, vel Muhammedanorum arma victricia gentes ſubjugarunt ibi lingua Arabica vel paulatim vernacula facta eſt, linguam nativam obliterando, vel pro doctorum lingua habita eſt, cum ſuum Alcoranum in alias linguas tranferri nefas putant Muhammedani, ne ſcilicet profanetur. Unde & preces & officia publica Arabice legunt, & in eadem jura reddunt provinciarum rectores. Habeo tamen Alcorani exemplar nitide deſcriptum cum verſione interlineari Perſica minio deſcripta, à Muhammedano proculdubio facta. Fortaſſe enim Perſæ, qui à Turcis pro Hæreticis habiti, in hoc à majorum inſtitutis receſſerunt. Hinc omnium linguarum latiſſime propagata Græcam (quæ olim (ut hodie Sclavonica vel Illyrica) per Græcorum arma & artes terrarum magnam partem occupavit) multum ſuperat; & non tantum per Anatoliam (licet cum Græca & Sclavonica permixta) & Armeniam, ſed & in partibus Orientalibus Ciliciæ ultra fluvium Pyramum, ut & in Syria, Meſopotamia, Palæſtina, Arabia, Ægypto, & inde per Afri-

cam ab Ægypto ad fretum Gaditanum, per totam Barbariam & per omnes terras quæ inter mare Mediterraneum & montem Atlantem interjacent (exceptis Maroccenſibus & quibuſdam in partibus interioribus incolis veteribus Africanis) facta eſt vulgaris & vernacula, aliquantum tamen corrupta & Dialectis varia, teſte doctiſs. Breerwoodo. Imo in Perſia & regno magni Mogul, Indiæ variis Provinciis, apud Japonenſes item, Chinenſes, Tartaros, Abyſſinos, omneſque fere inſulas Orientis, radices altas figit; ita ut, quod olim de Latina reſpectu Græcæ dictum erat, idem de Græca aliiſque omnibus præ Arabica dici poſſit, anguſtis limitibus comprehenſas eſſe; & iis curtam eſſe ſupellectilem. Ubi vernacula non eſt, in Scholis ut Latina & Græca apud nos à pueris addiſcitur, & pro eruditorum lingua habetur; nec tantum Chriſtiani qui inter Muhammedanos diſperſi vivunt, ſed & Judæi Samaritani & Pagani hac lingua utuntur. In hanc Scripturam ſacram tranſtulerunt tam Judæi quam Chriſtiani, & teſte Scaligero Epiſt. ad Hubertum 362. Syri Maronitæ Liturgias ſuas & Diurnalia duplici lingua legunt, Syriaca vetuſtiſſima & Arabica, quia Syriacam non niſi docti intelligunt, Arabicam vero habent vernaculam.

5. Elegantiam linguæ in verborum apta ſignificatione, copia, ſuavitate orationis elucere docet Erpenius Orat. 1. De lingua Arab. Gab. Sionita de moribus Orientalium cap. 13. & alii, quibus addere licet puritatem ab alienis mixturis liberam. Verborum copia tanta eſt ut & Græcam & Latinam ſuperet, quæ inopes præ hac videri poſſunt. Scribit Joſ. Scaliger Epiſt. dicta, Lexicon domeſticum à ſe compoſitum fuiſſe ex autoribus Arabicis quod ex viginti millibus vocum conſtabat, quarum radicales non poſſunt eſſe pauciores octo millibus, quem tamen numerum multo excedunt Lexica Arabica poſt Scaligerum edita Giggæi & Clariſs. Golii. Imo ipſe Scaliger Epiſt. 275. quæ eſt ad Martinum Lydium ſcribit ſe ex Arabicis autoribus collegiſſe 22000. vocabula, quorum themata ad minimum ſunt 4000, & addit, *Et cum hac copia quam inopes ſimus nos non fugit.* Cl. Pocockius etiam in dictis Notis p. 133. dicit Arabes immenſam ſuæ linguæ latitudinem prædicare, quam tantam eſſe volunt ut nullus niſi Spiritu Prophetico illuſtratus univerſum ejus ambitum comprehendat, nec quiſquam eò unquam pervenerit, ut omnes ejus theſauros exhauriret.

6. Tanta copia alias linguas ſuperat ut unius rei appellationes variæ earumque explicationes voluminis integri materiam præbeant. Leonis nomina habent quingenta, Serpentis ducenta, mellis 80. de quibus integrum libellum ſcipſit Firauzabadius. Enſis vero appellationes teſtatur idem eſſe ſupra mille, quas in libro à ſe compoſito enumeravit. Emphaſis vero & apta vocum ſignificatio, rerum ipſarum naturam plene exprimentes, phraſes porro & formulæ tanta gratia & venuſtate pollent, ut Græcorum χάριτες cum his collatæ ἀχάριτες, & Latinorum gratiæ ingratæ videri poſſint. In hac tamen copia vocum compoſitionem non agnoſcit; omnia tamen linguarum aliarum compoſita plene exprimit; maxima conjugationum varietate, quibus ſignificationis vis multum variatur. Facilitas vero tanta eſt, teſte eodem Erpenio, (qui inter inſtauratores hujus linguæ in Europa merito primas tenet) ut ſi quis quotidie paucas horas ei impenderit, inter 4 vel 5 ſeptimanas linguæ fundamenta addiſcere poſſit, & brevi laudabiles progreſſus faciet: multo enim faciliorem vult eſſe Græca vel Latina, etiam Hebraica, cujus difficultates & anomalias & punctorum mutationes fere ignorat. Unde vix tot voces irregulares in univerſa hac lingua habentur quot in unico Vet. Teſt. libro. Adeo enim regularis eſt ut regulas habeat pleraſque tales, quæ omnium linguarum pauciſſimas habent exceptiones. Imo facilitas tanta ut ſine Magiſtro addiſci poſſit, Scaliger Epiſt. 361. ad Steph. Ubertum, *Quod unicum ſupererat mihi profugium eo uſus ſum, ut meipſo Magiſtro uterer, quandoquidem meliorem nanciſci non potui.* Idem habet Epiſt. 362. De his vero qui plura ſcire deſiderat, legat Erpenium alioſque qui hæc latius proſecuti ſunt. Accedimus ad utilitatem quæ ad ſcopum noſtrum maxime facit.

7. Utilitates longe maximæ ex multis conſpiciuntur, quæ apud Erpenium Orat. 1, & 2 De lingua Arab. præcipue vero apud Cl. Hottingerum in Analect. Diſſert. 2. de Heptapl. Pariſienſ. & Diſſert. 6. de uſu linguæ Arab. & D. Pocock. Specim. Hiſt. Arab. & alios fuſe recenſentur. Nos ſumma rerum capita perſtringemus. I. Etſi abſque cognitione linguæ Hebrææ, ut quibuſdam placet, Arabica addiſci poſſit, nemo tamen Hebrææ perfectionem ſine Arabica aſſequi poteſt, cum multæ voces in Scriptura Vet. reperiantur, quæ ab Arabicis lucem accipiunt, in quibus eædem radices. Lingua vero Hebræa licet olim vocabulis magis numeroſa, mutila tamen & exigua ſua parte in Vet. Teſt. tantum hodie extat, unde ex Arabica, quam integram habemus, ſuppleri & explicari debet. Multæ etiam radices Hebraicæ communes ſunt cum Arabicis; & vocabula Hebraica quæ ſemel vel bis occurrunt in Vet. Teſt. ex conſuetudine ſermonis Arabici exponenda eſſe ſtatuit inter alios Aben Ezra Comment in Cant canticorum, Unde ex Hebræorum ſcriptis conſtat (ut vere obſervavit Cl. Bochartus) quod Rabbini, cum iis aqua hæret, ad hanc linguam ut ad ſacram anchoram confugiant, & felicius textum Hebr. explicaſſent ſi Arabicæ peritiores fuiſſent. Hinc illud Kimchi Præfat. in lib. Rad. *apud Magiſtros habetur quod linguam didicerint ex lingua*, quod explicat de Hebraicarum vocum quarundam intelligentia ex Arabiſmo, ut Pſal. 54. 23. projice יהבך *onus tuum*, neſciebant quid per יהבך ſignificaretur donec ex Arabe mercatore audiviſſent *cape* יהבך *onus tuum & impone Camelo.* Doctiſſimus Pocockius in Specim. Hiſt. Arab. Notis p. 203. ſcribit quod innumeris pene aliorum Scriptorum & non paucis Scripturæ teſtimoniis hoc confirmatur, & quod non ſolum Rabbini ſed & Chriſtiani doctores textum Hebræum ſæpe ex Arabiſmo explicant, unde hanc ſibi libertatem indulgendo illud Prov. 30. 31. אלקום ex Arabum dialecto mutuatum explicat per Arabicum القوم *Rex quem ſequitur populus ſuus*, & p. 154. 92. ubi illud Eſ 65. 11. מנו, quod interpretes multum vexavit, ex Arab. مناة pro Idoli nomine explicat In Gen. 1. 1. tres voces notat Erpenius & alii quæ ab Arabica lucem accipiunt, אלהים *Deus* ab اله *colnit*, vel *adoravit*, שמים *cœlum* ab Arab. سمى *excellere* vel *eminere*, ארץ *terra* ab أرض *humile & depreſſum eſſe.* Amos 5. 25. vocem כיון Arabicam eſſe & *Saturnum* denotare ſtatuunt Kamius in Lexico, Aben-ezra & alii; maxime vero in libris Poeticis Arabiſmi occurrunt, præcipue in libro Jobi, quem *Arabum Theologum* vocat Bibliander, de quo Hier. Præf. teſtatur magnam habere cum Arabica lingua cognationem. Inſtantias varias collegit doctiſs. Hottingerus Theſaur. Philolog. l. 1. c. 1. ſect. 3. p. 506, &c. Job. 35. 16. יכביר & 36. 31. מכביר, unde nomen כבר *magnus*, *multus*, vox quæ non alibi niſi in Jobo extat in V. Teſt. at apud · *fuit magnus*, vel *potens*; Arabas frequentiſſimum eſt verbum كبر c. 41. 9. עטישה *ſternutatio* ab Arab. عطس *ſternutare*; verſ. 11: נהירים ſemel extra Jobum invenitur, at apud Arabes frequens; unde ex Arabica conſuetudine reddendum. Plurimas iſtiuſmodi voces obſervat idem vir doctiſſimus, & promiſit Bochartus ſe idem in libro Job facturum. Nec tantum voces ſed & phraſes Arabicas ibi eſt invenire, ut cap. 41. 24. Nec tantum in Vet. Teſtamento Hebraico ſed in N. Syriaco & Græco uſum habet Arabiſmus. Act. 13. 8. Ἐλύμας multi putant idem eſſe cum Arabico عالم *ſciens.* Gal. 5. 12. in verſione Syriaca vox ܥܠܬܐ *occaſio* ab Arabico علل *occaſionem præbui* deducunt. Matth. 9. שדים *dæmones* potius ab Arab. سدا quam ab שדד derivari vult Lud. de Dieu, qui quantam utilitatem in N. T. adfert Arabicæ linguæ cognitio in Notis ad N. T. oſtendit.

8. II. Rituum & Ceremoniarum frequens mentio in Scripturis, maxime in V. T. occurrit, quarum ratio non niſi ex Scriptorum Orientalium, maxime Arabicorum, libris peti poteſt, ut quod Ezech. 21. 21. legimus de rege Babyloniæ *ſtante in bivio ad divinandum per ſagittas*, &c. explicat D. Pocockius Specim. dicto in Notis p. 328, &c. oſtendens apud Arabas in uſu fuiſſe hunc ritum ſuperſtitioſum divinandi per Sagittas, ejuſque veſtigia apud Muhammedanos hodie manere. D. Hottingerus Hiſt. Orient. l. 1. cap. 8. p. 197, &c. idem probat de ritibus quibuſdam in Lege Judæis prohibitis vel conceſſis, quos ex Sabæorum vel veterum Arabum, quorum inſtituta contraria erant, conſuetudine illuſtrat, ut ex Lev. 21. 1. Ne calvitium in capite ſuo decalvarent & barbæ extremitatem raderent, & inciſuram in carne ſua facerent. Cap. 11. 7. De non edendo carne ſuilla. Cap. 19. 26. & Deut. 18. 14. Contra magos, augures, incantatores. Cap. 17. 7. De ſacrificando שעירים *dæmonibus hircorum forma apparentibus.* Cap. 11. De carnibus animalium licitis, quas Sabæi prohibuerunt. De Phylacteriis Lev. 2. 13. De ſacrificiis ſale condiendis ſine melle & pane fermentato offerendis. De adorando verſus Occidentem Exod. 28. 42. De Sacerdotum femoralibus tegendis cum offerrent, cum Arabes Veteres nudi ſacra ſua celebrarent. Lev. 11. 10. & 20. 3. De eſu ſanguinis prohibito, quem Sabæi edebant. Num. 28. 15. De Hirco in Novilunio offerendo. Deut. 22. 5. De muliere ut non induat veſtes viri. De non traducendis per ignem liberis. Levit. 19. 25. De comburendis trium annorum primorum frugibus: & aliis id genus. In quibus omnibus Sabæorum & Arabum Idololatrarum inſtitutis contraria præcepta Deum dediſſe, ne quid cum Idololatris commune haberet populus ſuus, ex Arabum aliorumque monimentis demonſtratur.

9. III. Maxima vero in Theologia utilitas exſurgit ex verſionibus Arabicis Vet. & Nov. Teſt. quarum quædam ſatis antiquæ, omneſque Scripturam ſatis illuſtrant, & ad ſenſum genuinum eruendum multum conferunt, ut qui eas cum textibus Originariis & aliis verſionibus antiquis in noſtris Bibliis conferre voluerit, vel Annotationes Lud. de Dieu perlegerit, plane perſpiciet, ut v. g. Matth. 6. 11. verba illa in Oratione Dominica τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον vertit Arabs ut Syrus ܠܚܡܐ ܕܣܘܢܩܢܢ *panem neceſſitatis noſtræ.* Heb. 7. ubi Melchiſedec dicitur eſſe, *ſine patre & matre*, ita reddit, *cujus nec pater recenſetur nec mater.* Gal. 5. 6. ἀλλὰ πίστις δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη reddidit Arabs *fidei quæ per charitatem perficitur.* Infinita talia producere licet, ubi textus dubius, perplexus & difficilis multum illuſtratur.

10. Quarto uſus etiam linguæ Arabicæ in Theologia magnus eſt dum hiſtoriam Eccleſiaſticam tam Chriſtianorum quam Judæorum illuſtrat; Chaldæorum, Sabæorum & Orientalium dogmata explicat, multaque profert quæ ex Græcis & Latinis ſcriptoribus cognoſci non poſſunt. In Oriente reperiri omnia Chryſoſtomi opera Arabice teſtantur quidam, item Baſilium, Euſebium, Clementem Alexandrinum, ejuſque multa quæ in Græco deſiderantur. Imo Patres pene omnes Arabice in una Bibliotheca in Eccleſia Halebi cujuſdam extare probant ex oculato teſte qui iis uſus eſt, ut nil dicam de Canonibus Eccleſiæ Nicænæ quæ Arabice extant in Bibliotheca Oxonienſi. Hoc tantum monere libet, cautione & judicio opus eſſe in libris quibuſdam Arabicis perlegendis qui vel ſuppoſititii & ficti ad incautos decipiendos, vel falſo antiquitatis velo prætenſo multa falſa & inepta habent, & ad errores palliandos à quibuſdam eduntur, qualis eſt ille à viro ſane linguarum perito ſub Eutychii nomine Patriarchæ Alexandrini initio motuum noſtrorum editus, ut Eccleſiæ noſtræ politiam & regimen enervaret, ubi contra omnium Hiſtoriarum fidem affirmat nugivendulus & fictitius autor per ducentos annos poſt S. Marcum nullos fuiſſe Epiſcopos à Presbyteris diſtinctos in Ægypto, & Patriarcham Alexandrinum per Presbyteros electum & conſecratum fuiſſe, & per Presbyteros ſolos omnia peragi ſolita quæ poſtea per Epiſcopos tranſacta ſunt. Quænam vero fides fabuloſo iſti Scriptori (quiſquis fuerit) habenda ſit vel ex hoc patet, quod idem autor aſſerere non veretur mille Epiſcopos Concilio Nicæno interfuiſſe; cum ex omnibus Scriptoribus Græcis & Latinis, quorum multi eodem tempore vixerunt, quidam Concilio interfuerunt,

interfuerunt, communi conſenſu teſtatiſſimum ſit, Epiſcopos tantum 318. adfuiſſe. Hæc vero apponere placuit ut quamnam fidem mereatur iſtud ſcriptum conſtaret. Commentum vero illud de Presbyteris & Epiſcopis plene refutavit vir doctiſſimus Joh. Morinus libro de Ordinationibus 3. Exerc. 7. cap. 7. quem conſulat qui plura deſiderat.

11. V. Theologis etiam utilis eſt hujus linguæ ſcientia ad Muhammedanorum errores detegendos & refutandos, & ut populi Orientales ſeducti & decepti ad Eccleſiam reducantur, quod fieri non poteſt ſine illius linguæ cultu & ſcientia, quæ una eſt communionis noſtræ cum iſtis gentibus inſtrumentum. Quomodo enim lucem iis qui in tenebris ſedent præferre poſſumus, vel errantes in viam revocare, quando linguæ ipſis fere omnibus in uſu ignorantia laboramus? unde nec deliria & impoſturas Pſeudoprophetæ ipſis detegere, nec veram fidem ipſis lingua ſua vernacula proponere poſſumus. In hoc ſane excuſari non poſſunt Chriſtiani eorumque Antiſtites quibus ſanctiſſimæ iſtæ curæ non ſunt cordi, quorum incuria factum eſt, ut exiguam meſſem hactenus habuerit Chriſtus in iis locis. In hoc ſane laude digni illi qui improbo labore linguam omnium difficillimam, Chinenſem, didicerunt, ut in deviis errantes Chinenſes, Japonenſes, &c. in veram ſalutis viam ducerent.

12. Ut in Theologia ſic in omnibus aliis ſcientiis & facultatibus inſignem utilitatem adfert; In Philoſophia, Hiſtoria, Juriſprudentia, Poeſi, Philologia, maximam vero in Medicina, Geographia, Matheſi, in quibus varii extant libri, præter impreſſos, MSS. qui ſi ederentur multum inde lucis affulgeret. In Medicina autores habent celebres, quorum libri partim editi partim MSS. habentur; Avicennam, (qui vulgo Princeps vel Doctor primarius dicitur, qui decennis literas humaniores didicit, & ante annum 18 totam ἐγκυκλοπαιδείαν percurrerat, quo ſpatio ne unicam noctem integram dormiiſſe ſcribunt, & toto die ſtudiis vacaſſe, niſi quod cum nodus aliquis difficilis occurreret, ad templum ſe contulerit dubii explicationem precibus à Deo petens) Meſuem, Raſin, Serapionem, quorum opera omnium teruntur manibus qui in hac arte clari evadunt. Trecentos alios magni nominis numerat Raſis in opere ſuo, quod الحاوي ſive *continens* dicitur, in Linguam Latinam olim verſo. Sane ita exculta erat hæc ars apud Arabes, ut ſcriptum reliquerit vir doctus neminem per tranſennam Medicinam aſpexiſſe qui Arabicæ linguæ cognitionem artis illius profeſſoribus neceſſariam eſſe non confiteatur. Summam vero artis Medicæ peritiam attigiſſe Arabes Medicos vel inde colligere licet, quod in ſeipſis artis ſuæ experimentum dederint vitæ ſuæ prolongatione, cum alii ad 125, ut Avicenna, alii ad 130, ut Ibn Zoari, teſte Averroe, alii ad 180, ut Coſſus, teſte Elmacino, vitam produxerint. Nec tantum in Galenica Medendi methodo, ſed & in Chymica, quam in praxi plerique hodie cum altera jungunt, celebres extitere Arabes, ut liquet ex Gebere & aliis, ex quorum ſcriptis vulgo haud notis hodierni Chymico-Jatroi myſteria artis ſuæ præcipua hauſerunt. In Mathematicis ita inſignes fuere Arabes & tot ingenii ſui reliquerunt monumenta, ut tum Græcos, tum alias omnes nationes ſuperare videantur, quorum integrum exhibet Catalogum Kirkerus in Suppl. Prodr. cap. 8.

13. In Geographia plurimos habent Arabes Ptolemæo accuratiores. Iſmael Abulfeda in Syria Rex in opere ſuo nobili Geographico trecentis abhinc annis ſcripto, quod Directorium Regionum vocavit & in plurium Bibliothecis habetur, triginta citat Geographicos authores Arabes. Extat & Geographia Nubienſis Arab. & Latine à Gabriele Sionita edita, à doctis multum probata. Hiſtorias etiam habent, teſte Erpenio, non tantum Græcorum & Romanorum, ſed & Aſſyriorum, Chaldæorum, Perſarum, Tartarorum, Judæorum, Ægyptiorum, Africanorum, &c. In Poeſi vero tantum excelluerunt ut plures numeret Poetas Arabia quam omnes reliquæ nationes: Sexaginta numerat principes (ut affirmat Erpenius) ſub quibus infiniti alii inferioris ſubſellii: & incredibilem eſſe eorum poeſis ſuavitatem, elegantiam, harmoniam, &c. ſcripſit Leo Africanus. Doctiſs. Poc. Spec. Hiſt. Arab. p. 157, 158, 159, &c. Poematis ipſorum linguæ conſervationem adſcribit cum literas neſcirent: quæ reliquis præſtantiora à Regibus inter κειμήλια repoſita erant, unde 7 illa notiſſimæ famæ Poemata المعلقات *Almoulekat* dicta, quaſi *appenſa*, eo quod in templo Meccano honoris cauſa appenſa fuiſſe ferantur. Et de tribus, ſolenniter amicis gratulari ſolebant, ſc. cum puer naſceretur, cum poeta apud illos inclareſceret, & cum equa pullum generoſum peperiſſet. Prætereo alia, quantum in Philoſophia naturali, in Moralibus, Politicis, Philologicis præſtiterint. Grammaticos habuerunt Arabes diu ante Judæos, qui Grammaticas conficere cœperunt cum Arabes deſierint. Tandem quantum facit ad peregrinationes hæc lingua, inde conſtat, quod hujus ope totum Orientem, magnam Africæ & Europæ partem peragrare quis poterit, ubi in regionibus multis eam inveniet vernaculam; ubi vero non eſt vernacula, vix in ulla urbe, pago vel domo non inveniet unum vel alterum qui hanc non callet: unde Poſtell. de ling. 12. p. 83. *Amplectatur hoc linguæ beneficium, quo cum Mauro, Ægypto, Syro, Perſa, Turca, Tartaro, Indo, & ut ſemel dicam, fere in toto terrarum orbe ſine interprete converſari valeamus, quo optimos authores & diſciplinas poſſimus noſtris hominibus tradere, omnes Chriſtianæ fidei hoſtes Scripturarum gladio confodere, eos ex ipſorum dogmatibus refellere, totius orbis commercio unius linguæ cognitione uti.*

14. Nec eſt quod miretur quis ipſos in artibus & ſcientiis tantos feciſſe progreſſus, cum poſt ipſorum imperia dilatata multas habuerint Academias, magnas Bibliothecas infinitis libris inſtructas, quodque annis abhinc ſexcentis cum fœda apud Græcos & Latinos regnaret barbaries, apud Arabes omnium literarum ſtudia exculta fuerint. Academias habuerunt plurimas, Marocum, Feſſum, Septæ, Hobbedæ, Conſtantinæ, Tunetum, Tripoli, Alexandriæ, Alcairo, Baſor & Cufa, in quibus millia ſtudioſorum omnium facultatum. In Africa fuiſſe 50 Academias teſtatur Joh. Leo Africanus. Bibliothecas non tantum libris Arabicis inſtructiſſimas, ſed & Græcorum & Latinorum libros Arabice traductos habuerunt; unde multi qui injuria temporum vel apud nos perierant, vel mutilati extant, integri ſervati ſunt, inter quos Titi Livii opera, Pappi quoſdam libros Mathematicos, Ariſtotelis, aliorumque quæ nobis perierunt, ſuppleri & inſtaurari poſſe affirmant. Joſ. Scaliger Epiſt. 361 ad Steph. Ubertum; *Quicquid Latini ſcripſerunt, poſtquam inſcitiæ ſuæ monuit Arabum induſtria, id totum Arabicis acceptum referre debent, Philoſophiam, Medicinam, Mathematicam. Nam nullum Græcum Scriptorem habemus, quem in Arabicam linguam prius, deinde ex Arabica in Latinam tranſlatum non legerint.* Ptolomæi magnam Syntaxin prius ex Græca Arabicam, ex Arabica Latinam factam tractare cœperunt. Sic Euclides prius Arabice, deinde Latine converſus tamdiu inter nos obtinuit donec capta Conſtantinopoli exules Græci nos relictis lacunis ad ipſos fontes convertere docuerunt. Typographicam quidam artem non permittunt Muhammedani, quam dicunt cauſam eſſe diviſionum & omnium Hæreſium, libros tamen MSS. habent in omni ſcientiarum genere plurimos. In Bibliotheca Feſſana ſcribunt libros fuiſſe 32000. In Bibliotheca Regis Mauritaniæ quam in ſuam Laurentianam transferri juſſit Rex Hiſpaniarum anno Chriſti 1610. erant libri 7800. nec tantum apud Arabes ſed etiam apud Chriſtianos tum publice tum privatim Bibliothecæ extant innumeris libris Arabicis repletæ, ut Laurentiana illa in Eſcuriali, quarum Catalogum exhibuit Rav. in ſpecimine Alcorani; Lugdunenſis quorum Catalogus extat; Bavarica, Vaticana, Mediolanenſis, Palatina, Wittenbergenſis, Haſſiaca, Oxonienſis quam MSS. libris Orientalibus locupletavit Reverendiſſimus iſtius Academiæ Cancellarius, Guil. Laud. Archiepiſcopus Cantuarienſis, qui tantam librorum MSS. copiam ex omnibus mundi oris conquiſitam, Hebr. Chald. Syr. Arabicorum, Perſicorum, Armenorum, Ægyptiacorum, Chinenſium, Turcicorum, &c. in Bibliothecam illam transferendam curavit, ut vel ſoli magnam Bibliothecam conſtituere poſſent. Non eſt itaque quod conqueri quis debeat de librorum Arabicorum paucitate, cum tot ubique extent, plurima etiam erecta ſint τυπογραφικά, ſive officinæ Typographicæ tum Arabicæ, tum aliarum linguarum Orientalium Romæ, viz. Medicea, Mediolani Borrhomæa, Pariſiis Savariana, & Vitreyana, Leydæ Raphelengiana & Erpenica, Londini noſtra, ex quibus libri multi Arabici prodierunt, pluresque indies, bono cum Deo, produturi. Stipendia publica in Academiis Profeſſoribus linguæ Arabicæ à Regibus aliiſque viris nobiliſſimis decreta, Pariſiis, Romæ, Cantabrig. Oxon. Ante annos 300. in Concilio Viennenſi ſub Clem. 5. celebrato ſancitum eſt Decretum de linguarum ſtudiis inter quas Arabica nominatur, quod poſtea Martinus V. renovavit, cujus ſcopus primarius erat Mahumedis impoſturas detegere & refutare.

15. Reſtat ut de verſionibus Scripturæ MSS. vel impreſſis dicamus, & de exemplaribus in ſpecie, quibus uſi ſumus in hac noſtra Editione. I. Inter Judæos tranſtulit totum vetus Teſtamentum in Arabicum idioma R. Saadias quem Gaon per excellentiam appellant. Gaones, i. e. *excellentes*, dicti erant Scholarum Babyloniæ Rectores, duravitque hæc dignitas Rabbinica quamdiu durarunt Scholæ Babylonicæ, quibus deletis circa annum Chriſti 1040 evanuit hæc dignitas, & poſteri ſimpliciter Rabbini dicti ſunt. Hic itaque Saadias Gaonum unus apud ſuos celeberrimus circa annum Chriſti 900. Vetus Teſtamentum ex Hebræo in Arabicum, literis vero Hebraicis, tranſtulit, in uſum Judæorum qui longe lateque per imperia Saracenorum, qui per arma victricia Religionem & Linguam Arabicam ubique tunc temporis propagarant, diſperſi vixerant. Hujus verſionis pars tantum, ſc. Pentateuchus, hactenus lucem vidit, quem typis ediderunt Judæi Conſtantinopoli, centum abhinc annis in folio una cum textu Hebræo, Targum Onkeloſi Chaldaico, & Jacobi Tuſenſis (Tawoſi vulgo) Perſico, literis tamen Hebraicis excuſo. Hujus meminit Abenezra variis locis, Gen. 2. Exod. 12. &c. legem dicit ipſum explicaſſe lingua Arabica & charactere Arabico, de cæteris Scripturæ libris, an eos tranſtulerit, ſilet, ut & Gedalias, qui etiam legis tantum meminit. Doctiſſimus Erpenius Præfat. ſua ad Arabicum Pentateuchum, Fabric. Boderianus Præfat. in Nov. Teſt. Syr. & D. Pocockius Spec. Arab. p. 365. affirmant ipſum totum Vetus Teſtamentum in ſermonem transfudiſſe Arabicum, promiſitque Erpenius, ſe totam editurum, quod antehac præſtitiſſet, ſi Deo viſum fuiſſet vitam ejus prolongare, at morte erepto immatura hactenus caremus illa verſione, excepto ſolo Pentateucho. Habet etiam D. Pocockius, prout mihi retulit, alios quoſdam Vet. Teſt. libros præter Pentateuchum verſionis Saadianæ. De hac verſione notatur Saadiam ſæpe Paraphraſtem potius quam interpretem nudum agere, & à verbis & phraſibus Hebræis interdum longius recedere, & in Pentateucho modo Onkeloſum, modo 70 ſequutum, modo ingenium ſuum, Judaicum ſc. unde & ab Aben Ezra reprehenditur, Gen. 2. in tranſlatione urbium, beſtiarum, volatilium, lapidum, &c. in quibus reddendis (cum ipſis non ſit vernacula lingua Hebr.) doctioribus Rabbinis aquam hærere conſtat. De hac vero verſione, præſertim Pentateuchi, qui plura volet legat luculentam D. Pocockii præfationem variis ejuſdem lectionibus præfixam, Tomo noſtro ultimo.

16. II. Præter verſionem Saadiæ, habent etiam Judæi verſionem Pentateuchi Charactere Hebræo, in Mauritania olim editam, quam ex Bibliotheca Joſ. Scaligeri characteribus Arabicis typis edidit Lugd. Batav. 1622. Erpenius. Scaliger in Teſtamento librum optimæ vocat notæ, & Saadiæ præfert Erp. loco cit. quod preſſius verbis Hebraicis inſiſtit & totidem fere Arabicis exprimit, locis quibuſdam exceptis obſcurioribus, in quibus à verbis nonnihil recedit, ſed ita ut ad ſenſum magis inclinet eumque clarius exprimat. Hanc vero edidit Erpenius ſine Lat. interpretatione, cujus rationem reddit quod cum ad verbum fere Hebræum exprimat, B. Ariæ Montani verſio interlinearis vice tranſlationis eſſe poſſit, quæ ſi alicubi ab ea diſcrepat, quod in locis quibuſdam ambiguis & difficilioribus contingit, illic ſe lector modice Arabiſmi peritus expediet, maxime adhibito Lex. Arab. quod ſi ipſe Deus vitam conceſſerat editurus erat Erpenius, ipſo vero defuncto, Lexicon Arabicum omnium abſolutiſſimum edidit & eruditionis & virtutum hæres Clar. Golius, qui ipſi in munere ſucceſſit, inter primarios hujus linguæ Profeſſores merito numerandus.

De hac Verſione obſervatur auctorem exemplari Hebræo à noſtris codicibus alicubi diverſo uſum fuiſſe, quod ex quibuſdam locis, Gen. 50. 19. Exod. 12. 8. & 23. 27. liquet, tum nimis rigide in Hebræis vocibus interdum exprimendis inhærere ut Exod.29.13. Gen.46.30. & 49 11. ſingularis tamen induſtriæ & judicii, & divinæ majeſtatis reverentiæ ſpecimina ſæpe exhibere, cum quæ Deo ἀνθρωποπαθῶς attribuuntur verbis commodiſſimis exprimat, ut cum ex Exodo 29.45,46. verba, *Habitavi in medio filiorum Iſrael*; ita reddit, *Habitare faciam ſplendorem meum in medio filiorum Iſrael.* Emphaſim etiam verborum eleganter exprimit, ut cum nomen Dei Exod. 3. 3. *Ero qui ero*, interpretetur, *Æternus nunquam tranſibit*, vel *mutabitur*; & quod nomen אלהים cum pro *idolo* ſumitur, ſemper per pluralem fœmininam exprimat ut Exod. 12. 12. de quibus aliiſque vide D. Hotting. Theſaur. Philolog. lib. 1. cap. 3. Sect. 2.

III. Inter Verſiones etiam Judæorum refert D. Pocock. libros Regum quos habet ipſe Arabice MSS. auctor Judæus aliquis Anonymus, Saadiam non eſſe ſtylus indicat: Spec. Arab. 34. & 36. Interpres optimus cujus verſionem Saadiæ præfert.

17. A Chriſtianis vero verſiones variæ Arabicæ factæ, aliæ totius ſcripturæ, aliæ quorundam librorum Scripturæ, ſc. Pſalmorum, Prophetarum, Evangeliorum, Epiſtolarum, & Apocalypſis, 1. Totius Scripturæ (exceptis quibuſdam V. Teſtamenti, viz. libro Eſther, Judith, Tobiæ, Mac. 2, & 3.) verſio Arabica habetur in Bibliis Pariſianis D. de Jay, in qua Vet. Teſt. partim ex Hebræo, partim ex Syra verſione, partim ex LXX Græca traducta. De hac verſione ita ſcripſit Erpenius (antequam edita fuerat) Præf. ad Pent. ſuum Arabicum; *Alia reperitur eorundem librorum tranſlatio Arabica, elegans quidem & antiqua, apud Arabes Chriſtianos nata, quam omnino opera pretium eſſet typis quoque excudi. Hujus exemplar extat in inſtructiſſima libris Orientalibus Bibliotheca viri nobiliſſimi D. Franc. Savari de Breves, Regis Chriſtianiſſimi apud Turcarum Imperatorem Legati, inque ea vertenda in Latinum ſermonem occupari nunc intelligo viros clariſſ. & Arabiſmi promotores non minus vigilantes quam doctos DD. Gabrielem Sionitam, & Johannem Heſronitam linguæ Arabicæ in Academia Pariſienſi profeſſores & Interpretes Regios, qui utinam eam quoque nobis dent Arabice: ſic enim habere poſſemus quatuor elegantes & utiles Vet. Teſt. verſiones Orientales, Chaldaicas inquam duas, Judaicam unam, alteram Chriſtianam, & totidem ac ſimiles Arabicas.* Si hucuſque vixiſſet Erpenius voti ſui compos fuiſſet: vidiſſet enim Arabicam hanc verſionem Pariſiis impreſſam & Londini recuſam adjectis variis quæ in editione Pariſienſi deſiderantur. Dolendum vero eſt, quod de verſionis hujus auctore ac tempore, à quo & quando facta fuerit, nec de ejus utilitate ac uſu, vel de ejus collatione cum aliis codicibus quicquam dixerint, qui editioni Pariſienſi præfuerunt, quod ex ipſorum diſſidio ortum arbitror, unde abortum quendam paſſum eſt opus nobiliſſimum, multis deſideratis quæ ad complementum ejus perinebant: nam ex Epiſt. Valeriani de Flavigni Heb. ling. profeſſ. Regii Lutetiæ quas contra editionem Jayanam edidit, conſtat inter alia luculentum tractatum de Arabicæ linguæ literis, punctis, verſionibus, &c. à Gabriele Sionita paratũ fuiſſe pro illa editione, quæ cum aliis iſtiuſmodi Prolegomenis, &c. nuſquam apparent. Hoc tantum nobis reliquit Sionita de hac verſione Præfat. in Pſalterium ſuum Syriacum quod editum erat Pariſiis an. 1625. *Se adjeciſſe ad calcem iſtius operis Syriaci Pſalmorum titulos Arabicos decerptos ex nobiliſſimo totius Vet. Teſtamenti exemplari in Ægypto exarato ab annis amplius 300. quo quidem una cum Verſione Latina frueretur modo Chriſtiana Reſp. liberalitate illuſtriſſimorum Eccleſiæ Gallicanæ Præſulum, niſi pecunias ab iis in Comitiis Bleſenſibus An. 1619. huic operi moliendo attributas, quidam avertiſſent, inque alios & forſitan proprios uſus conjeciſſent.* Ex quibus conſtat exemplar ſuum Arabicum, cujus editionem tunc in animo habuit, quodque poſtea edidit impenſis D. de Jay ſcriptum fuiſſe in Ægypto 300. abhinc annis: quando vero vel à quo adornata fuit, illa verſio altum ſilet. In Præf. vero editionis Pariſienſis dicit Præfationis auctor; *Hinc maximam mutuari commendationem verſionem illam Arabicam, quod S. Hieronymi ſeculo quidam è ſacris libris hac lingua ſcripti reperirentur, quorum auxilio librum Job in 700 ferme aut 800 verſibus, ut ex præfixa libro Hieronymi Præfatione manifeſtum eſt, reſtituit*: quibus verbis Lectori inſinuare velle videtur, eandem eſſe hanc verſionem cum ea quæ Hieronymi ætate extabat. At primo non loquitur Hieronymus illo loco de verſione aliqua Arabica, licet ejus verba primo aſpectu tale quid innuere videntur (unde & me olim ita ea accepiſſe fateor;) loquitur enim, ut verba ejus penitius intuenti liquet, de tranſlatione ſua Latina quam ex Hebræo traduxerat & hoc tantum innuit, in libro Job Hebraico vocabula multa Arabica occurrere, & hunc librum præ aliis Vet. Teſtamenti Arabiſmum ſapere; quod veriſſimum eſt: multa enim verba obſervarunt docti in hoc libro quæ alias in Vet. Teſt. nunquam occurrunt, quæ ad Arabicam originem omnes referunt; nec ex hac Arabica verſione verſus vel στίχους potius 700 vel 800 reſtituit Hieronymus, licet exemplar aliquod mancum vel imperfectum nactus ſit, cujus verſiculos vel potius στίχους ex aliis codicibus vel verſionibus ſupplevit vel perfecit; certum enim eſt exemplaria Græca verſionis 70, de quibus loquitur Hieronymus integra tum extitiſſe, ut ex patrum & ſcriptorum veterum citationibus & commentariis, tum ex MSS. vetuſtiſſimis Græcis, Vaticano & noſtro Alex. in quibus hic liber integer habetur, quorum utrumque Hieronymi ætatem attigit, manifeſtum eſt. Nec ſi Hieronymum de verſione Arabica loqui concederemus, quæ ipſius ævo extitit (haud enim negamus, imo ſupra probavimus, ſcripturas hiſce temporibus in Arabicam & alias omnes linguas celebriores converſas fuiſſe) haud tamen quam exhibent Biblia Pariſienſia tantæ antiquitatis fuiſſe ſequeretur, quam ſeculi multo poſterioris eſſe facillime deprehenditur, idq; tum ex vocibus Arabicis quæ in Alcorano ſolo & ab Alcoraniſtis uſurpantur, quæ in hac verſione occurrunt, ut cum Moſen & Aharonem vocibus Alcorani موسي هارون *Muſa* & *Haron* exprimit, Joſua Exod. 33. 11. non per يهوشوع ut Saadias & alii, ſed more Alcorani per يوشع *Juſcha* reddit: Tum ex verſione Pentateuchi Saadiæ, facta, ut dixi, circa annum Chriſti 900, quam verſionem vel eandem eſſe cum hac Pariſienſi, ut exiſtimat D Pocockius, vel ad eam proxime accedere, eamque in locis difficilibus exprimere, ut ſentit D. Hottingerus, manifeſto liquet. Fatendum enim eſt Pariſienſem cum Saadiæ ita convenire, ut quicquid difficile & obſcurum ſit in Pentateucho uterq; interpres iiſdem verbis reddat; quæ à Saadia in Rabbinorum ſenſum torquentur, in Pariſienſi ita ſe habent, uterque eodem modo propria nomina refert, quæ ab Aben-Ezra in Saadia reprehenduntur, ita in Pariſienſi inveniuntur, textus difficiles iiſdem verbis ambo explicant, imo loca in quibus exemplaria Heb. ab hodierno codice variaſſe videntur, ambo eodem modo legerint; quæ omnia variis exemplis illuſtrat D Hotting. Analect. Diſſert. 2. Ex quibus omnibus luce clarius conſtat vel unam & eandem eſſe utriuſque verſionem vel alterum alterius vitulo araſſe. Cum vero de hoc diſſentire video viros Arabice peritiſſimos non eſt meum ſententiam ferre, ſed unicuique judicium eſto liberum. Hiſce addere licet librum Job ex Syriaco in hac verſione traductum eſſe, ut in fine expreſſis verbis invenimus, & librum Joſhuæ ex Hebræo, reliquos præter Pentateuchum ex Græca τῶν ό: cumque verſiones Arabicas apud multas Eccleſias Orientis in uſu eſſe certum ſit, ita ut poſt lectam Scripturam ex Syriaca recitetur etiam in Arabica, ut ſupra ex Scaligero diximus: hinc plane conſtat verſionem Arab. apud eas factam eſſe poſtquam lingua Arabica per victorias & Religionem Muhãmedanam per Orientem propagata fuerat, & in multis locis facta eſſet vernacula, unde neceſſarium erat Scripturas in hanc linguam, ut ſibi notam, verſas comparare. Tempus vero cum primum facta fuerit, vel quibus auctoribus, exacte definire haud facile eſt, cum qui eam primo ediderunt, nihil de his prodiderint, nec ex Orientalium monimentis de hac vix aliquid certi habeamus. Probabile eſt vel circa Saadiæ tempora, vel non multo antea confectam fuiſſe, cum ſc. lingua Arabica in Orientem penetravit, & linguas vernaculas in multis locis abſorpſerat: unde antiquitas ejus non ſpernenda aſtruitur. De uſu vero magno, in locis difficilibus explicandis; in vocabulorum apud Hebræos dubiorum & raro occurrentium, ex Arabiſmo ſignificationem veram eruendo, textus Hebræi ſenſum genuinum ex collatione illuſtrando, aliiſque ejuſmodi jam diximus, cum de utilitate hujus linguæ egimus, ut plura addere neceſſarium non ſit.

18. Duplicem vero eſſe verſionem Arabicam Vet. Teſt. apud Chriſtianos Orientales in uſu, conſtat ex Aug. Juſtin. Epiſc. Nebienſi in Pſal. 14. & 84. qui utraque uſus eſt, & unam vocat Syriacam, alteram Ægyptiacam, à Regionibus ubi in uſu erant, ipſe vero in editione ſua Pſalmorum Syriacam illam ſecutus eſt, ut ex ipſius verbis locis citatis eſt videre. utriuſque Verſionis exemplar in Bibliotheca Vaticana & Medicæa extare teſtatur Cornelius à Lapide Comment. in Prophet. minores in arg. p. 5. quarum unam appellat Antiochenam, Alexandrinam alteram, à Patriarcharum ſedibus, qui Eccleſiis Syriæ & Ægypti præfuerunt: *utraſque vetuſtas eſſe, & tum in majoribus tum in minoribus Prophetis ſe citaſſe; eaſdemque etiam à Sergio Riſio Maronita Archiepiſc. Damaſceno, cui Arabica lingua materna erat, in Latinum idioma converſas eſſe, qui verſiones ſuas ſibi communicavit edendas, rogatu quorundam Concionatorum. unde & ipſe in Commentariis ſuis quædam ex iis habet ut Concionatorum commodo inſerviret; faciunt enim antiquæ iſtæ verſiones ad Scripturæ claritatem & copiam, quam ambiunt Concionatores.* Riſii verſiones iſtæ nondum quod ſciam editæ ſunt. Utriuſque hujus Verſionis & Riſii interpretationis meminit etiam Jo. Tirinus in Indice Auctorum ad finem Bibliorum ſuorum, & nævos ſuos habere judicat. Utramque hanc Verſionem ex Græca τῶν ό traductam eſſe non dubitat Nebienſis, & tum ex ejus editione Arabica Pſalmorum, quæ Antiochena ſive Syriaca, tum ex altera Alexandrina, quæ in Pariſienſibus & noſtris Bibliis exhibetur, plane apparet: non poſſum enim aſſentiri viro docto qui affirmat utramq; verſionem eſſe ἀνέκδοτον. Nebienſis enim diſerte affirmat ſuam Pſalmorum eſſe illam Syriacam Pſal. 14. & 84. noſtram vero eſſe Ægyptiacam ſive Alexandrinam conſtat ex ejuſdem notis Pſal. 84. 1. ubi diſcrepantiam utriuſque oſtendens verba quædam ex Ægyptiaca profert quæ plane eadem ſunt cum noſtra & Pariſienſi. Affirmat etiam Sionita Præf. in Pſalt. Syr. Exemplar ſuum Arabicum, quod poſtea in Heptaplis Pariſienſibus excudit, ſe habuiſſe ex Ægypto, ubi annis abhinc 300 deſcriptum erat. Inſcriptiones etiam Pſalmorum Arabicæ quas ſubjunxit Sionita ad finem Pſalterii ſui Syriaci ex MS. Arab. Alexandrino, eædem plane ſunt quæ in Bibliis Pariſienſibus. Eſt itaque Arabica noſtra eadem cum Alexandrina ſive Ægyptiaca; an vero altera illa Antiochena eadem ſit cum illa de qua Georgius itiner. p 178 qui ſcribit quod per totam Syriam & circa Hieroſolymam Græci non utantur Græca lingua, ſed tranſtulerunt totam Scripturam in Arabicum idioma, aliis judicandum relinquo. De nævis quos in utraque eſſe vult Tyrinus, non multum laborandum eſt, cum omnes verſiones deprimat ipſe cum ſuis, ut Vulgatam Latinam in ſolio ponat, cum tamen in Vulgata nævos etiam plurimos fuiſſe & adhuc eſſe probatione non egeat, hoc enim fatentur inter ipſos doctiores, ut ſuperius à nobis oſtenſum eſt; nec aliquam Verſionem unquam extitiſſe quæ nævos ſuos non habuerit, probari poteſt. Præter has aliam etiam verſionem Scripturæ Arabicam memorant, à Johanne Epiſc. Sevilienſi in Hiſpania factam anno Chriſti 719 de qua Vaſcus in Chron. Hiſpan. & Jo. Mariana de rebus Hiſp. l. 7. c. 3. Hac uſum fuiſſe Patricidem in Hiſtoria ſua Eccleſiaſtica conjicit Joh. Seldenus Com. in Eutych. Orig. p. 163.

19. Præter has totius Vet. Teſtamenti verſiones variæ etiam librorum quorundam extant tam MSS. quam impreſſæ apud Chriſtianos. I. Verſio Pentateuchi Arabica per Haritem Ibn Sinam ex Syriaca, juxta LXX Interpretes. Memoratur etiam in Catalogo librorum Bibliothecæ Laurentianæ, tranſlatio Pentateuchi Arabica per Haritem Ibn Sinam ex lingua Chaldaica (hoc eſt Syriaca) verſionis non primæ, vel ſimplicis, ſed alterius recentioris, de qua ſupra in Proleg. Syr.) traducta juxta LXX Interpretes, facta anno à fuga Muhammedis 891. hoc eſt anno Chriſti 1513. hujus etiam exemplar habuit Cornelius Haga Ordinum Belgiæ apud Turcarum Imperatorem Legatus ordinarius, ut refert D. Hotting. Præfat. in exercit. Anti-morin. de Pentateucho Samaritano. Addit maxima ex parte ex Græca Verſione expreſſam eſſe, ubi vero à Græca recedit, videri ſequi paraphraſin ipſam Aramæam, Chaldaicam vel Syriacam Chriſtianorum, vel Tranſlationem aliquam Græcam ex Bibliis Syriacis expreſſam. Facta eſt hæc Verſio ab aliquo Chriſtiano, ut videtur, quia in Exodum ſcribit ex quorundam interpretum ſententia, Arcæ longitudinem

nem & latitudinem fuiſſe 5 cubitorum, ut indicaret annos 5500 ante adventum Meſſiæ. Hunc vero computum annorum à mundo condito ad Chriſtum ſequuntur Chriſtiani Orientales ſecundum LXX. II. Verſio Arabica duplex Pentateuchi MSS. ſecundum LXX in Bibliotheca Oxonienſi, in quibus de Obelis, Aſteriſcis &c. ab Origene uſurpatis diſſeritur. An hæc exemplaria eandem habeant verſionem, & an hæc eadem ſit cum ea quæ in Bibliotheca Laurentiana, quamque deſcripſit Hottingerus, nondum mihi liquet. Hos libros contulit Patritius Junius cum MS. noſtro Græco Alexand. cujus notas in Tomo ultimo noſtrorum Bibliorum excuſas damus.

III. Pſalmorum verſiones Arabicæ plures, quarum duas impreſſas habemus, unam in 4. Romæ 1619. opera Gabrielis Sionitæ & Victorii Scialac Accurenſis Maronitarum, quæ plerumque cum Græca τῶν ό convenit, & eadem plane eſt cum editione Antiochena ſive verſione Syriacarum Eccleſiarum: Alteram in Bibliis Pariſienſibus, ut & in noſtris, quæ à priori diſcrepat, eſt enim Alexandrina ſive Ægyptiaca. Priorem edidit Auguſt. Juſtinianus Epiſcopus Nebienſis, vir pro temporum ratione linguarum Orientalium peritiſſimus: quæ cum textu Hebræo, verſionibus Chaldæa, Græca, Arabica, & verſionibus Latinis per columnas diſpoſitis & annotationibus prodiit Genuæ 1516. De hoc ita Sixtus Senenſis lib. 4. *Auguſtinus Nebienſis Epiſcopus, patria Genuenſis, ex illuſtri Juſtinianorum familia, Prædicatorii ordinis Profeſſor obſervantiſſimus, Theologus ſumme doctus, & linguarum omnium quæ toto terrarum orbe diſperſæ ſunt peritiſſimus, novo & ingenti auſu primus omnium utriuſque ſacræ legis Inſtrumentum 5 præcipuis linguis, Hebræa, Chald. Græca, Latina & Arabica in unum corpus, Octapla inſcriptum, redegit, & in ſingulis paginis octo columnas diſpoſuit in quibus omnes prædictæ linguæ propriis characteribus expreſſæ, totidem lineis totidemque verbis ſibi correſpondentes, uno eodemque aſpectu cernuntur, hoc ordine. 1. Hebræam poſuit editionem. 2. Latinam Hebræo reſpondentem de verbo ad verbum. 3. Latinam Vulgatam. 4. Græcam. 5. Arabicam. 6. Chaldaicam. 7. Latinam Chaldæo reſpondentem. 8. Scholia.* Hujus tam præclari operis ipſe ſcribit *ſe duo tantum volumina videre meritum eſſe, viz. ex Vet. Teſtamento ad Leonem* 10. *Pontificem Maximum in totum Pſalterium Octaplum typis excuſum, cujus initium eſt; Scio Pater benigniſſime*, &c. *et ex N. Teſt. in univerſa 4 Evangelia Octaplum ipſa auctoris manu, atramento minioque deſcriptum, cujus initium eſt, Fructum ſalutiferum, magnumque utilitatis incrementum*, &c. Hactenus Sixtus Senenſis. Verſio autem hæc Arabica non eſt ex Hebræo ſed ex Græca LXX tranſlatione, ut ex locis variis conſtat ubi Hebraicam deſerit & LXX ſequitur; videantur Pſal. 48. 15. & 68. 13. Tertia nondum excuſa, cujus varia vidi exemplaria, unum in Collegio Sionenſi Londini, duo alia MSS. ipſe habeo ejuſdem verſionis, quorum unum omnium quos unquam vidi librorum MSS. pulcherrime deſcriptum eſt, ſæpe etiam quibuſdam literis aureis exaratum una cum verſione Latina Interlineari etiam nitide deſcripta. Hoc exemplar quod olim erat Clariſſ. Petri Du Vall linguæ Arabicæ profeſſoris Pariſienſis, cum multis aliis poſt ejus obitum venundatis ad manus meas pervenit. Alterum vero habeo etiam, codicem vetuſtiſſimum, qui cum priore plane conſentit in omnibus: quando vero vel à quo ſcriptus ſit in exemplari non exprimitur, ex Græca tamen Sept. factam eſſe hanc verſionem conſtat, quam ubiq; fere exprimit, niſi quod tres illos verſiculos in Pſal. 14. qui in Heb. Chald. & Syro non habentur, licet in Græco et Vulgata Lat. extent, non habeant MSS. exemplaria noſtra; poſt quoſdam etiam Pſal. habet Doxas & Cathaſmata, quorum viginti in toto Pſalmorum libro minio ſignantur. Hoc vero indicat ex Græco traductam eſſe hanc verſionem, in cujus exemplaribus quibuſdam eadem reperiuntur. Fortaſſe hæc verſio apud Maronitas facta eſt, poſtquam Romanæ Eccleſiæ ſe adjunxerunt: habet enim poſt Doxas ſæpe Orationes vel Collectas ad Beatam Virginem, quales apud ſolas Eccleſias Latinas in uſu ſunt, à quibus videntur Maronitæ eas accepiſſe, cum apud reliquos Orientales neque in ipſorum Pſalteriis nec alibi ulla ſint talium orationum veſtigia.

IV. Prophetarum omnium liber MS. vetuſtiſſimus quem Academiæ Oxonienſi inter alios libros Orientales legavit Jo. Seldenus: verſio præſtantiſſima plerumque ſequitur textum Hebræum illumque exprimit, aliquando cum Verſione LXX concordat. Codex hic magno nobis uſui erat cum Prophetas excudimus in noſtris Bibliis, conferendo cum Pariſienſi quod mancum & valde lacunoſum: cum enim non tantum Verſus quamplurimi deeſſent variis locis in exemplari Pariſienſi, ſed & interdum integra fere capita, quicquid deerat ex hoc exemplari ſupplevimus & uncis incluſimus cum his literis *MS. Oxon.*

Novi Teſtamenti varias habemus editiones Arabicas. Evangeliorum tres habemus verſiones, quarum 1. Romæ excuſa ſine punctis typis Medicæis in fol. cum verſione Latina interlineari, poſtea Romæ recuſa ſine Verſione Latina. De auctore autem hujus verſionis Arabicæ vel cujus ſit antiquitatis nil certum & exploratum habemus, nec quicquam dicunt qui eam ediderunt. Doctum tamen fuiſſe hunc Arabem interpretem, quiſquis fuerit, fatetur D. Bochart. Geogr. ſacra, parte 2. lib. 1. cap. 1. pag. 365. ex Marc. 7. 26. ubi verba Græca ἦν δὲ ἡ γυνὴ Ἑλληνὶς Συροφοίνισσα τῷ γένει, ita reddit Arabs, *Et erat Græca Syra, & genus ei ex Algaur*, id eſt, ex Cœle-Syria.

II. Evangelia cum reliquis libris N. Teſt. Arabice edidit Tho. Erpenius Leidæ, an. 1616. in quarto, quæ editio licet cum Romana plerumque conveniat, ita ut unam eandemque eſſe verſionem quidam arbitrentur, in multis tamen diſcrepant, ut conferenti patet, & ex utriuſque collatione collectis varietatibus liquet, quæ omnes cum ex ſcribæ lapſu oriri non poſſint, plane aliam indicant verſionem: authores tamen, quicunque fuerint, unum alterius vitulo araſſe, quod antea de Pentateucho Saadiæ diximus, hic etiam videtur. De antiquitate vero harum verſionum non certo conſtat, antiquiſſimas tamen fuiſſe patet, tum ex librorum ordine, cum Epiſtolis Acta Apoſtolorum poſtpoſita ſint in codice MSS. Erpeniano, quem ordinem ut in aliis antiquiſſimis Græcis Exemplaribus, ſic in noſtro vetuſtiſſ. MS. Alex. obſervavi, tum ex clauſula quam ſcribit Erpenius in ſuo codice repertam eſſe, viz. *Abſoluta eſt hujus libri deſcriptio die 16 menſis Banna anno 9*8*8. Martyrii Juſtorum.* (anno Chriſti 1171.) deſcriptus autem eſt ex emendatiſſimo exemplari, cujus deſcriptor ait ſe id deſcripſiſſe ex alio exemplari emendato, exarato manu Johannis Epiſcopi Cophtitæ; qui Johannes dicit ſe ſuum deſcripſiſſe ex exemplari emendatiſſimo, quod ediderat D. Neſiulaman. F. Azalkelati. Ex hac inſcriptione patet Neſiulaman fuiſſe auctorem hujus verſionis; quando autem Neſiulaman iſte vixerit nondum liquet: antiquiſſimam vero eſſe verſionem colligere ex eo eſt quod Mat. 6.13. deeſt Doxologia in Orat. Dominica, ut in Vulg. Lat. & in omnibus antiquis Græcis MSS. ut in collationibus noſtris codicum Græc. Nov. Teſt. apparet; nam Orationem illam deſiiſſe iſtis verbis, *Libera nos à malo*, ſtatuunt viri longe doctiſſimi. Doxologia vero iſta erat Chori vel populi reſponſum, poſtquam in Liturgia recitata erat Oratio Dominica, unde in margine primo poſita, poſtea in textum irrepſit; Vide D. Grotium in locum. Tertiam habeo in codice MS. quæ à prioribus magis diſcrepat quam ipſæ à ſe invicem, fortaſſe tamen eadem cum illis eſt verſio, ab aliquo hic illic immutata. Codex videtur eſſe vetuſtiſſimus tum ex charta, tum ex forma ſcripturæ.

23. II. Reliquorum vero librorum Novi Teſtamenti duas tantum vidi verſiones, eaſque impreſſas, Erpenianam ſc. quam una cum Evangeliis ipſe publicavit, & Gab. Sionitæ in Bibliis Pariſienſibus, quas plane diverſas eſſe tranſlationes clarum eſt. Hanc vero Alexandrinam ſive Ægyptiacam eſſe conſtat ex Sionitæ verbis quæ ſupra adduxi, Præfat. in Pſal. Syriacos, ubi totam Scripturam ſe habuiſſe dicit Verſ. Arab. ex antiquo codice in Ægypto deſcripto trecentis abhinc annis; hanc itaque eſſe eandem Ægyptiacam cum illa Vet. Teſtamenti patet, quæ ſc. per Ægyptum reliquaſque Eccleſias Alexandrino Patriarchæ ſubditas in uſu erat: fortaſſe altera eſt Syriaca ſive Antiochena in uſu infra Patriarchatum Antiochenum, quod magis probabile eſt, quia non immediate ex Græco ſed ex Syro traducta eſſe videtur; nam Syriaco textui in locis pleriſque quam Græco vicinior eſſe deprehenditur: utriuſque vero antiquitas ex verſiculi illius 1 Joh. 5. 7. abſentia colligitur, qui in Syriaca, ut & vetuſtiſſimis Græcis exemplaribus, noſtro Alex. aliiſque MSS. Græcis quos contulimus, non reperitur: quod ſane magnæ vetuſtatis argumentum eſt, cum poſt damnatam Arii hæreſin, hic verſiculus, qui tunc in multis exemplaribus deſiderabatur, in omnibus ſuppletus eſſe videtur. Habeo etiam Epiſtolas S. Johannis Arabice, quas cum Latina interpretatione Bedwellus noſter edidit Raphelengii ex officina Plantiniana an. 1612. Et Epiſtolam ad Titum etiam Arabico-Latinam quam edidit Jo. Antonides, iiſdem typis & eodem anno. Omnes vero cum Erpenii editione conveniunt, unde ſecundum verſionem Antiochenam deſcriptæ ſunt, quod & Bedwellus innuit cum ſcribat, non Græcum ſed Syriacum Teſtamentum Arabem hunc tranſtuliſſe, ut ex multis locis conferenti apparebit; unde quæ optime à Syro redduntur, ea ab Arabe quoque ad verbum reddita ſunt; ubi hallucinatus eſt Syrus, ibi & Arabs à ſcopo aberravit longius. Ad Galatas Epiſtolam Arab. & Lat. edidit Rutgherus Speyrobopurdianus Heydelb. 1583. Convenit prorſus cum Erpeniana.

Inter Arabica MSS. Bibliothecæ Laurentianæ in Catalogo mentio fit 4 Evangeliorum quæ ex Chaldæo in Arabicam tranſlata ſunt per Pharaonem Hebræum. Per Chaldæum intelligit Syriacum, ex quo, ut ſuperius dixi, traducta eſt verſio Arabica quam Antiochenam & Syram vocant, quæ nondum lucem vidit. In Bibliotheca etiam Leydenſi extant 4 Evangelia Arabice, quæ aſſerit D. Hottingerus ab Erpeniano differre, forte eadem ſunt cum Ægyptiaco, quæ in Pariſienſi & in noſtra Editione imprimuntur.

PROLEG. XV.

De Lingua Æthiopica, & Scripturæ Verſione Æthiopica.

1. *Æthiopiam in Script. non per terram Chus, ſed per Lud deſignari.* 2. *Regem Abyſſinorum non eſſe Presbyterum Johannem.* 3. *Abyſſinos ante tempora Juſtiniani fidem recepiſſe contra Scaligerum probatur.* 4. *Pauca de Æthiopibus in Hiſtoriis extant poſt eorum converſionem.* 5. *Patriarchæ Alexandrino ſubjiciuntur.* 6. *Linguam Æthiopum affinitatem habere cum Chaldæa.* 7. *Variæ ejus Dialecti.* 8. *De lingua Suriana ſive ſancta, & Gheez ſive libera qua vernacula, & de earum Characteribus.* 9. *Cur lingua Æthiopica vocetur Indica.* 10. *De Scripturæ verſionibus Æthiopicis. Totam Scripturam hac lingua extare. De Pſalmis & Cantico Canticorum. De Nov. Teſt. Æthiopico. Verſionem Vet. Teſt. eſſe ex Græca τῶν ό, Novi Teſt. non ex Syro, ſed ex Græco codice expreſſam eſſe.* 11. *Actus Apoſtol. non ex Vulgata Latina tranſlatos, contra Scaligerum & Lud. de Dieu.* 12. *Verſionem Æthiopicam antiquam eſſe, contra eoſdem. Dies feſtos obſervant ex Apoſtolica traditione. Petrum Æthiopem & ſocios non fuiſſe auctores verſionis Æthiopicæ, ſed eam primum typis edidiſſe Romæ.*

ÆThiopiam in Scripturis non deſignari per *terram Chus*, contra communem opinionem probatur ex Prophetæ verbis Hab. 3. 7. terram Madian, (quæ ſine dubio ſita erat in Arabia prope Rubrum mare) cum Chuſam confundentis, & ex 2 Reg. 19. 9. ubi legimus quod Sennacheribum obſidentem Libnam ſubito Tirhaca Rex Chus adortus ſit, & ex 2 Chron. 14. 9. ubi legimus Zerah alium Regem Chus contra Aſam Regem Judæ decies centena millia militum duxiſſe, quod fieri non poterat niſi Æthiopes Ægyptum interjacentem prius debellaſſent & ſubjugaſſent. In eodem etiam capite legimus Aſam Regem hac invaſione irritatum, civitates Zerah evertiſſe uſque ad Gerah, quæ in Arabia Petræa ſita eſt ex parte Auſtrali Judææ, uti agnoſcunt omnes. Alia etiam ſunt Scripturæ loca (in quibus fit mentio Chus) quæ de Æthiopia intelligi non poſſunt. Job. 28. 19 Ezec. 29. 10, &c. & Sententiam illam licet magna auctoritate ſuffultam ſtare non poſſe plane demonſtrant: maxime vero Zeph 3. 10 & Eſ. 18. 1. ubi Ægyptus deſcribitur eſſe trans flumina Chus, quod de Æthiopia dici non poteſt, quæ potius reſpectu Judææ, ubi Propheta ſcripſit, eſſet trans Ægyptum, ita ut neceſſario Chus ſit terra aliqua inter Judæam & Ægyptum intermedia, quæ alia non eſt quam Arabiæ pars quæ Chuſæa dicitur, & ſita erat in Arabia Petræa & Fœlice, & Chuſan dicta fuit Veteribus; Plin. lib 8 c. 11. Eratoſtheni apud Strabonem & aliis, cujus incolæ primo Scenitæ à tentoriis in quibus degebant, & poſtea Saraceni à latrociniis, ut quidam, vel potius à ſitu Orientem verſus dicebantur. Fluvius item Gihon, unus eorum qui ex Paradiſo exivit, dicitur circumiviſſe Terram Chus, quod de Æthiopia dici non poteſt. Æthiopiam vero iiſdem ſacris ſcriptoribus per *Lud* & Æthiopes per *Ludim* vel *Ludæos* ſignificari probatur tum ex moribus Ludæorum, ut quod arcu potentes deſcribuntur, Eſ. 66 19 Jer. 46 9. &c. & quod anthropophagi erant, teſte Baal Aruc, quæ Æthiopibus non conveniunt, tum ex ſitu, cum Phut & Lud Eſ. 66. 19 deſcribantur ut loca vicina, Phut vero eſt nomen urbis & inſulæ in Nilo inter Ægyptios & Æthiopes, unde infertur per Lud Æthiopiam à Propheta intellig.: videatur D. Bochart. Geogr. ſacra part. 1 l. 4. c. 2, 3, & 26. Arabes eos vocant *chabatti* حبشي vel Habaſſi, unde dempta aſpiratione Abaſſeni vel Abaſſini, tamen origine Ægyptiaca Abyſſinos dictos tradunt nonnulli à domibus quas *Abaſes* Ægyptii appellant, vel quod gentes diſperſas ſignificat, alii à fluvio magno Abaſo dicto; ipſi ſe vocant Chaldæos. Græci Æthiopiam deducunt ab αἴθω *cremo, uro*, & ὢψ ὠπὸς, *facies, aſpectus*, quia ſi ſolis vicinitate ita uruntur & torrentur, ut atro ſint colore, Jer. 13. 12. unde Prov. *Æthiopem lavare, dealbare*, &c. Waſer. in notis ad Geſn. Mithrid. ad cap. 2. pag. 89, & 92. Homeritas vero ex Arabia per fretum anguſtiſſimum in Æthiopiam trajeciſſe teſtantur veteres, & Auxuma poſſediſſe, unde Plin. lib. 9. cap. 29. & lib. 2 c. 9 Nili accolas à Siena non Æthiopum populos ſed Arabum eſſe dicit, & Æthiopes dictos Homeritas ſcribit Theophanes apud Photium, unde apud Stephanum Omeritæ gens Æthiopum; eoſdem Omeritas dici Abaſenos vel Abyſſenos, ab Uranio apud Stephanum ſcriptore vetere conſtat, quos in Arabia Fœlici ponunt juxta Sabæos, adeo ut Abyſſinorum nomen ſit Arabicum: vide Bochart. lib. 2. cap. 23. Scalig. de emend. lib. 7. notis in Comput. Æthiop. Arabice dicit الحبشي *Elhabuſei* ſcribi. Auxumitæ itaque vel Homeritæ non ſunt inter Veteres Æthiopiæ incolas ſed ex Arabia Coloniæ, nec totam Æthiopiam vel maximam ejus partem ſubegerunt, ſed regionem quæ prope fretum illud maris Rubri vel Arabici ſita eſt Hinc non mirandum ſi qui apud Plinium & Ptolomæum vocantur Homeritæ in Arabia Fœlici Procopio dicuntur Auxumitæ ab Auxumis in Æthiopia, à Regia nomine Ἄξωμα.

2. Regem Æthiopiæ vel Abyſſinorum, vulgus Hiſtoricorum ſuperioris ſæculi per errorem vocarunt Presbyterum Johannem, de quo nomine licet apud omnes fere doctos convenit huic Regi falſo attribui, unde tamen error natus ſit & quiſnam fuerit Rex ille qui iſtiuſmodi titulo inſignitus erat multum diſcrepant. Videantur Scalig. loco cit. Kirk. Prodr. Copt. c. 4. Bochart. part. 1. lib. 4. cap. 20. Licet autem Scaliger cum cæteris dicant Regem quendam hujus nominis fuiſſe per Aſiam longe lateque dominantem qui Perſica lingua, quæ per magnam Aſiæ partem locum habet, ut in Occidente Latina *Preſtigiani* فرستكاني id eſt *Apoſtolicus* vocatur, quaſi Rex Orthodoxus & Chriſtianus appellatus ſit. in hoc tamen deceptus eſt, quod origine Afrum aut ex Aſia pulſum in Æthiopia poſtea ſedes fixiſſe fingit, quod nullo idoneo teſte, vel ratione probabili confirmat. Primus qui errori occaſionem dedit hoc nomen Regi Abyſſino tribuendo erat Petrus Covillanius qui à Joh 2. Rege Portugalliæ in Perſiam & Indiam miſſus, cum de Presbytero quodam Johanne aliquid audiviſſet ex Pauli Veneti aliorumque relationibus, & Abyſſinorum Regem vocari accepiſſet à Perſis & Indis Preſter Chan, id eſt *regem mancipiorum*, quorum magnus numerus ex Æthiopia advectus erat. Abyſſinos vero ſuum Regem Belul Gian appellare quod *gemmam precioſam* ſignificat, inde Johannis nomen ortum, & *Preſter Chan* vel *Gian* Regem Æthiopum appellarit, & hic error, rebus nondum ſatis exploratis, latius inter ſcriptores emanavit. Scribit Waſerus notis ad Geſn. Mithrid. ex Scal. loco cit. Reges Æthiopum ante 300 annos in Aſia, præſertim in Dragiana, finibus Suſianæ, in India & Sinis late imperaſſe, donec ab imperatoribus Tartariæ imperio Aſiæ exuti, & ex Sinarum regione pulſi, primo à Cingi Tartarorum Rege, interfecto Uncan magno Æthiopum imperatore; poſtea Cnican filius Cingis & ejus filius Bethin Can omnes Abyſſinos ex Moni & Sinarum regno expuliſſe, & in Africam fugere compuliſſe, à quibus temporibus ejus Imperatoris notitia ad nos pervenit nomine Preſtigiani, quod lingua Perſica Orthodoxum ſignificat, &c. In hoc diſcurſu verum eſt regem quendam ita nominatum in Oriente regnaſſe & à Tartaris victum, qui ipſius regno finem impoſuerunt, licet aliqui adhuc in Tartaria ſupereſſe volunt ut Hornius de Orig. Amer. l. 4. cap. 2. ſed quod ab Æthiopia ortus ſit, vel quod Æthiopes per Aſiam ita imperium dilatarunt, vel quod poſtea ex Oriente pulſus Abyſſinorum regnum in Æthiopia erexit, meræ nugæ & ſomnia ſunt ſine ulla authoritate ficta, unde & ipſe Scaliger multa contra hæc objicit quibus nemo reſpondet nec reſpondere poteſt. Quidam cum magno Cham confundunt, quidam ridicule in honorem Jonæ Prophetæ, Reges ipſorum Johannis nomine appellari volunt. In partibus Occidentalibus vult Kirkerus Presbyterum dici, non quod Sacerdos eſſet, ſed quia primatum more crucem erectam, ut ſe fidei defenſorem oſtenderet, præferri curavit. Rex itaque Aſiaticus qui 300 vel 400 abhinc annis in Cathaia, ut pleriſque placet, longe lateque imperabat, & ut quidam contendunt adhuc regnat, Presbyter Johannes vocatus eſt ab Europæis, quia ut dixi Preſtigan Perſis *Apoſtolicum* & *Chriſtianum* notat Unde eſt quod Neſtoriani (teſte Hornio de orig. gent. Amer. l. 4. c. 2.) ſuum Juhanna titulo illo Preſtigan ornarunt, quaſi dicas, Rex Chriſtianiſſimus, Abyſſinorum vero quia Rex Preſterchan (ut diximus) id eſt *rex mancipiorum*, ab Indis & Orientalibus reliquis appellatus ſit. Hodie undique Muhammedanis & Paganis cincti ſunt quorum etiam multi inter eos vivunt: vaſtæ ſolitudines & deſerta exercitibus invia ipſos tutos reddunt ab aliorum invaſione, quod multis abhinc ſæculis damno ſuo expertus eſt Cambyſes Perſa, qui poſt victam Ægyptum exercitum numeroſum in Æthiopiam miſit, quorum pauci redierunt, pleriſque fame & æſtu, poſtquam per arenas & deſerta loca erraſſent, mortuis & conſumptis.

3. Ut ad ea quæ inſtitutum noſtrum propius attingunt accedam, quæſtionem movet Joſ. Scal. de tempore quo primum fidem Chriſtianam receperunt Abyſſini, & ſtatuit non ante Juſtiniani Imperatoris tempora fidem Chriſti in Æthiopia receptam; ſic enim ſcribit de emendat. Temp l. 7. in notis ad comp. Æthiopicum, *Jactant vetuſtatem Chriſtianiſmi à Candace Regina & Philippo Apoſtolo, ſed id manifeſto falſum convincit Eccleſiaſtica Hiſtoria. Anno enim 25 Juſtiniani Imperatoris Adad Rex Auxumitarum vovit, ſi vinceret Omeritarum vicinorum Regem ſe Chriſtianum factum iri, victo Rege Omeritarū miſſis ad Juſtinianum legatis impetravit ab eo Epiſcopos, qui primi omnium Chriſtianiſmum in Æthiopia publicarunt. Adad igitur Auxumitarum Rex primus in Æthiopia Chriſtianiſmum prædicari curavit.* Hactenus Scaliger: unde infert ipſorum verſionem Bibliorum recentem eſſe. In hoc vero vir doctus multum à vero aberrare videtur: licet enim concedamus Auxumitas tempore Juſtiniani ad fidem converſos, quid hoc ad univerſos Æthiopas, quorum pars minima Auxumitæ, qui cum non multo antea ex Arabia trajeciſſent ubi Idololatræ erant (nam Procopii Gazæi tempore nondum trajeciſſe ipſe Scaliger ibidem obſervat ex Procop. in 1 Regum) quid mirum eos non antea fidem recepiſſe, cum Idololatras multos fuiſſe inter Æthiopes, imo & adhuc eſſe in vaſtiſſimo illo regno (quod 70 regna continet) extra controverſiam ſit; nec omnes populos qui iſto Regi ſubjiciuntur ſimul ad Chriſtianiſmum converſos eſſe quiſquam affirmaverit. Ex Actis Apoſtolorum cap. 8. ver. 27. conſtat Eunuchum Candaces Reginæ Æthiopiæ per S. Philippum ad fidem converſum primum in Æthiopia fidem Chriſti plantaſſe, prout omnes Hiſtoriæ teſtantur, nec à fide ipſos defeciſſe ex ullo probato Hiſtorico oſtendi poteſt, ſed in hunc uſque diem in eadem perſeverare. Per Æthiopiam hic intelligit Grotius Meroen, quæ Æthiopiæ accenſetur; affirmatque quod nomen Candaces ab Auguſti ævo ad Veſpaſianum ad Meroes regiones tranſiit, ut diſcimus ex Strabone 17. Plinio 6. 29. Idem ſcribit quod probabile ſit Eunuchum locum legiſſe in ſermone Hebræo quem facile addiſcere potuit à multis Judæis qui in Æthiopia erant, à quibus & religionem acceperat. Grotius Act. 8. 32. Poſtea teſtantur Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ S. Thomam Evangelium inter Indos & Æthiopes prædicaſſe, cujus veſtigia invenerunt Portugalli, cum in iſtas oras primum appulerant. De Eunucho veterum teſtimonia frequenter occurrunt. Irenæus cap. 12. dicit eum miſſum eſſe in regiones Æthiopiæ prædicaturum illis quæ ipſe credidit, &c. *Deum unum per Prophetas prædicatum*, &c. *hujus filium mundum feciſſe*, &c. *Item in ejus perſona impletum eſſe quod olim cecinerat David; Æthiopia præveniet manus ejus Deo*, Pſal. 67. Euſeb. lib. 2. cap. 1. ad finem, imprimis id teſtatur, & Cyril. Hieroſ. Catech. 17. Hieron. in Eſ. 53. ſcribit Eunuchum, ab Apoſtolo genti Æthiopum miſſum, &c. unde Epiſt. 10. *Ex diſcipulo fit Magiſter*: Idem ſcribit Niceph. Hiſt. l. 2. c. 6, 7. Doroth. in Synop dicit ipſum per Arabiam Fœlicem, in Inſula Taprobana & in univerſa Erythra Evangelium prædicaſſe: ferunt & martyrium glorioſe tuliſſe. & ibi ſepultum eſſe. Eſ 66 19. vaticinatur Propheta de converſione Gentium, & inter reliquas Æthiopum, quod ſc. qui evaſuri eſſent cladem quam Genti Judæorum interminatus eſt Deus, id eſt, Apoſtoli earumque diſcipuli in Tarſhiſh, Put & Lud qui arcum trahunt, gloriam ipſius inter gentes prædicarent. Hoc vero impletum erat cum Eunuchus Reginæ Candaces à Philippo baptizatus inter Æthiopes tanto ſucceſſu Evangelium prædicavit, ut hodie poſt tot ſecula fides Chriſti apud eos permanſerit. Sic hanc prophetiam explicat doctiſs. Bochartus. His vero temporibus Candaces nomen fuiſſe Reginæ Æthiopum commune, ut Pharaonis regibus Ægyptiis, Ptolemæi iiſdem, poſt Alexandrum Magnum ex Plinio l. 6. c. 29. Strabone l. 17. Dione in Auguſto & aliis ſatis liquet. Ipſorum Hiſtoriæ, quibus in rebus propriis fides habenda eſt cum non adſunt rationes validæ in contrarium, hoc de ipſorum converſione conſtanter tradunt, (videantur D' Alvares, Damianus à Goes, &c.) Cumque Patriarchæ Antiocheno, ubi primus ſedit Patriarcha S. Marcus, ſubditi ſint, quem in ritibus & religione plerumque ſequuntur, eumque agnoſcunt, (Abunam enim ſuum Patriarcham licet eligant è Monachis Abyſſinis qui Hieroſolymis degunt, ex ordine S. Antonii, confirmationem tamen petunt à Patriarcha Alexandrino, qui ipſum ad Abyſſinos mittit, & regimen animarum eidem mandat) Hinc conſtare poteſt ante Auxumitarum converſionem inter Æthiopes fidem Chriſtianam viguiſſe: ſi enim Epiſcopos miſit Juſtinianus Imperator à Conſtantinopoli cur juriſdictionem Conſtantinopolitani vel Antiocheni Patriarchæ non agnoſcerent Æthiopes, niſi quod ante hæc tempora Alexandrino ſubjiciebantur? Idem ex antiquis ritibus inter Æthiopes, quos ipſe Scaliger loco citato adducit, probari poteſt, ut qui in uſu erant diu ante Juſtinianum, & ipſius tempore exoleverant, qualis fuit Sabbati obſervatio una cum die Dominico, ceſſando ab operibus, quod non Judaiſmi ſed veteris Chriſtianiſmi argumentum eſſe ipſe ibidem fatetur; nam antiquiſſimi Canones vetant Sabbato opus facere. Idem obſervare licet dum panem vino tinctum in S. Euchariſtia porrigunt, quod poſteriores Canones prohibuere. Hæc & alia ante Juſtiniani tempora exoleta fuerunt, licet prope Apoſtolorum temporib' & ſequentibus ſeculis ob certas cauſas in uſu erant. Deinde nec ſanguinem nec morticinum, &c. comedunt, ſecundum Apoſtolorum Canonem, qui in Actis habetur, qui inter Canones Apoſtolorum relatus eſt, Can. 55. Certe hic ritus ab ipſis Apoſtolorum temporibus fluxit, à quibus vel ab eorum diſcipulis illum hauſerunt, nec poterant ab Epiſcopis inter eos miſſis ſeculo Juſtiniani illum habuiſſe, cum diu antea in

in Eccleſiis Aſiæ & Occidentis mos iſte evanuerat; denique ex Conſtantii Epiſtola ad Clerum Alexandrinum contra Athanaſium, quæ extat in Athan. Apologia conſtat Athanaſium ordinaſſe Frumentium, Epiſcopum Auxumitarum, quod clare probat multo ante Juſtiniani tempora fidem Chriſti apud Æthiopes viguiſſe.

4 Poſt eorum converſionem pauca de iis legimus in Hiſtoriis cum loca Æthiopiæ interiora pauciſſimi Europæorum penetrarint, donec ſuperiori ſeculo per *Portugallenſium* navigationes detecti 1484. qui in Religione Chriſtianos deprehenderunt, & cum Eccleſia Alexandrina & Ægyptiaca, quibus contermini ſunt, in pleriſque communionem fovere (exceptis quibuſdam antiquis ritibus & conſuetudinibus quæ ab ipſis Eccleſiæ ſuæ primordiis conſtanter retinuere.) An. 1177. narrat Rogerius in Annalibus Alexandrum Papam 3 literas ſcripſiſſe ad Æthiopum Regem precibus Philippi Pontificis Medici, qui in illis partibus peregrinatus eſſet & retuliſſet Principem fide Chriſtianum, in aliquibus tamen à Romanis Eccleſiis diſſidentem, avide deſideraſſe in omnibus erudiri, & cum Eccleſia Romana conſentire; & Eccleſiam Romæ habere pro ſuæ gentis hominibus ubi inſtrui poſſent in omnibus quæ poſtea in Patria docerent: conſtat poſtea Eccleſiam Abyſſinis datum S. Stephani quam in hunc diem poſſident. *Portugallenſium* etiam opera Pontifici Romano ſe ſubmiſerunt, à quo Patriarcham receperunt; nuper tamen ferunt Imperatorem cum toto regno à Pontifice defeciſſe, ejuſque jugo excuſſo in priſtinum ſtatum reverſiſſe. Narrat Victorius Reutinus de Regibus Æthiopiæ, an. 1267. Icum Nuambech de familia David, Æthiopicum regnum majoribus ſuis ereptum, ope optimatum qui res Sabæ Provinciæ procurarunt recepiſſe, & ex Auxuma provincia in Sabam tranſtuliſſe. An. 1437. cum Joh. Imperator Græcus & Eugenius Papa de unione conſilia inierunt in Concilio Ferrarienſi. Zarah Jacob Abyſſinorum Imperator ab Eugenio invitatus legatos ad idem Concilium miſit. An. 1515. Legatum cum muneribus mittit David Abyſſinorum Rex ad Leonem Pontificem. An. 1624. A Davide Rege & ejus Avia ad Clem. Pontificem legati mittuntur obedientiam promittentes & benedictionem obſecrantes, Jov. Genebr Dam. à Goes.

5. Æthiopes vero ut Alexandrinum Patriarcham agnoſcunt, ſic ab Ægyptiis in ritibus ſacris parum differre ipſorum Ritualia & Liturgiæ palam teſtantur, unde Nicephorus, Zonaras, Chron. Alexandrinum, &c. eandem faciunt Eccleſiam Ægyptiacam & Æthiopicam. In Liturgia enim ſua orant Æthiopes non tantum pro fœlici ſtatu Eccleſiæ ſuæ, Regis, Principum ac Judicum, ſed etiam ſpeciatim pro Alexandrino Antiſtite, (ut ex verbis Liturgiæ ad finem Nov. Teſt. impreſſæ, & in Bibliotheca Patrum Lat. patet.) pro Principe ſuo, Archiepiſcoporum ſuorum principe, & Epiſcoporum magnæ provinciæ Alexandrinæ capite, &c. poſtea ſubdunt, pro patriæ noſtræ capite venerando Archiepiſcopo noſtro N. N. & omnibus Epiſcopis, ſacerdotibus & Diaconis rectæ fidei. Una cum Ægyptiis etiam æram Martyrum, à Diocleſiano in dira illa perſecutione occiſorum. anno Chriſti 383. quam vocant *æram gratiæ*, ſequuntur, quam lingua Patria ዓመተ፡ ምሕረት፡ *Amath Macharath* appellant, nec alio computo utuntur; unde notante Kirchero cum Epactas alioſque cyclos inveſtigant, annum gratiæ pro radice computi accipiunt. Nomen illud Scal. dicit ſe non intelligere lib. 5. de emend. & lib. 7. in notis dictis ſcribit, *Æthiopes æram Diocleſiani qua utuntur appellare annum Gratiæ, ſe cauſam appellationis ignorare.* Et in fine fatetur, *ſe æſtuaſſe antequam annos Gratiæ intelligeret*, quæ ejus verba cum aliis quæ eodem loco ipſe ſcripſit, neſcio quo pacto conciliari poſſunt. Narrat Genebr. an. 1555 Petrum quendam Æthiopem familiarem fuiſſe Marcello Papæ, à quo Marianus Victorius Epiſcopus Reatinus linguam Æthiopicam didicit anno 1532. inſtitutionibus de ea editis, nunquam antea à Latinis viſis.

6. De linguæ Æthiopum notandum (quod in tam vaſto regno aliter fieri non poteſt) ipſos varias habere dialectos: lingua vero ipſorum à multis Chaldæa dicitur, ut apud authorem Chron. Alexandr. Baronium anno 1260. & an. 134. Scaliger etiam teſtatur *quod ſe appellant Chaldæos, idque non ſine cauſa, quia lingua elegantiſſima & vetuſtiſſima, qua libros ſacros & prophanos conſcriptos habent proxime abeſt à Chaldæa vel Aſſyriaca.* In Alphabeto cum Nov. Teſt. impreſſo, ut & in Pſalterio Æthiopico, ſe Chaldæos vocant. Waſerus in notis ad Geſn. Mithridat. ad cap. 2. ſcribit linguam eorum proxime abeſſe à *Chaldæa* & *Aſſyria* itemque *Hebraica*, quam in Æthiopiam intulerunt Chriſtianorum reliquiæ. Affinitatem vero hanc facile perſpiciet qui verſum unum vel alterum Æthiop. Pſalmorum vel Nov. Teſtament. in Bibliis noſtris perlegerit. Multas enim Colonias ex Aſſyria in Æthiopiam olim tranſmigraſſe, quæ & linguam Chaldaicam ſecum introduxerint, refert Niceph. l. 9. c. 18. ex antiqua Hiſtoria Eccleſiaſtica. & tempore Juſtiniani Chaldaicam linguam ipſis in uſu fuiſſe. Deniq; Marianus Victorius Epiſc. Reatinus, qui primus Æthiopicam linguam in regulas Grammaticæ redegit, quam edidit Romæ circa annum 1550. quamque poſtea recuſam an. 1630 Romæ edidit Achilles Venerius nomine Congregationis de propaganda fide, in Prooem. dicit, *Æthiopes linguam ſuam vocare Chaldæam, ut quæ à Chaldæa Babylonica exoriatur, & Hebraicæ quam ſimilis eſt, a qua non ſecus quam Syriaca, Arabica ac etiam Babylonica, quam etiam Aſſyriacam appellant, originem ducit*, unde concludit, *facillime hanc linguam perdiſci poſſe ab eo qui Hebraicam callet.*

7. Teſtatur quidem Herodotus lib. 2. Ammonios, qui Ægyptiorum & Æthiopum erant Coloni, linguam inter utroſque mediam uſurpaſſe. Diod. Sicul. lib. 4. de fabuloſis antiquorum geſtis, affirmat Æthiopes primum eaſdem literas habuiſſe cum Ægyptiis, quas ſacras & Hieroglyphicas vocarunt, quæ variis animantibus, extremitatibuſque hominum atque inſtrumentorum præcipue artificum perſimiles. Hæc vero multis abhinc ſeculis evanuerunt. Geſn. in Mithrid. p. 62 ſcribit linguam Indicam, i. Æthiopicam Hebraicæ, Chaldaicæ & Arabicæ affinem eſſe, ut raro admodum ſit in hac aliqua dictio quæ non in illarum aliqua reperiatur: & hæc ſola Orientalium quæ ex Hebræo originem ducit legitur noſtro modo à ſiniſtra ad dextram. Refert Mariana Victorius tria apud ipſos eſſe linguarum genera vel potius dialectos, vernaculam, Babylonicam, & Sanctam ſive liberam, quarum exemplum dat in hoc verbo, Panis, quem lingua materna vocant ለቀ፡ Babylonica ኣቶሬ፡ ſancta vero ac libera [illegible]: Babylonicam illam explicat Gram. p. 43. eſſe floridum & ornatum dicendi genus quod omnes modos & omnia tempora habet, & in qua multa elegantiſſima ut dicunt tum nomina tum verba reperiuntur, & p. 43. dicit Phraſin eſſe nitidam ac politam, non ſecus ac apud nos Ciceronianam, quodque ea non plebs ac vulgus, ſed elegantiores utantur, tum ad ſolutam orationem tum ad carminum compoſitionem, vocantque à tabernaculis, ut aiunt, Babylonicum hoc idioma, differtque ab eo quo omnes utuntur, & ab eo etiam quo ſacræ literæ deſcriptæ ſunt, & p. 8. refert Characteres alios ipſos habere pro hac lingua, nobis hodie incognitos, utpote qui nullam de eo in S. literis mentionem habemus.

8. Præter hanc alias duas linguas vel potius dialectos habent, quarum Characteres diverſi, de quibus Kirkerus ex Sacerdotum Abyſſinorum qui Romæ ſunt relatione & alii: unam vocant ſanctam, Surianam & antiquam quia volumina ſacra olim conſcripta ſunt Charactere Suriano vel Sancto, ſacerdotibus ſolis & doctioribus noto, unde & inter ipſos pro lingua docta habetur, & vocarunt ſanctam quia Chriſto erat vernacula. Hic vero character idem eſt cum eo quem vocamus *Eſtrangelum*, quo Syri hodie utuntur in librorum inſcriptionibus, qui reſpondet literis noſtris Capitalibus, à quibus deducti reliqui Syrorum characteres ordinarii, Hic vero Character ipſis hodie in uſu non eſt. E Syria in Ægyptum & Æthiopiam, utpote confines regiones traductas eſſe colonias, & linguæ Syræ & Characterum fuiſſe traditrices affirmat Kirker. Prodr. Copt. c. 3. pag. 46. Altera eſt Vulgaris & communis qua in hunc diem Abyſſini omnes utuntur, qua etiam impreſſa habemus Pſalterium Æthiopicum, Cant. & N. Teſtamentum, hanc vero vocant ግእዝ፡ *Geez*. i. e. *liberam* quod à nulla alia lingua originem duxerit, & huic linguæ proprius eſt hic character qui hodie vulgaris eſt, & qui in Alphabetis ubique conſpicitur. Priorem vero vocant Chaldæam et Aſſyriam. Tabulam confecit Poſtellus vocum quæ eædem ſunt Hebraice et Æthiopice, eiſdem literis et eadem ſignificatione, quarum multæ in Lexico Wemmeri extant, licet & multa ſint vocabula Æthiopica ab ipſo omiſſa, ut à viris doctis obſervatum eſt, Hæc quidem obſcure admodum & perplexe ſcripta invenimus ab iis qui linguæ hujus peritiam profitentur, Linguam enim ſanctam & Surianam modo à vernacula quam Ghees ſive *liberam* vocant, ut diverſam videntur diſtinguere, modo cum eadem confundunt, modo Scripturam in illa Suriana et ſancta. modo in vernacula ſive libera ſcriptam volunt. Hoc vero ex libris Æthiopicis impreſſis conſtat, Novum Teſtamentum, Pſalmos, &c. ſcripta eſſe lingua illa quam Ghees ſive liberam vocant, ſic enim diſerte affirmatur in Titulo Nov. Teſt. Romæ à Petro Æthiope edito. 2. Ex ipſa verſione conſtat multa vocabula Novi Teſtamenti quod ſcriptum eſſe dicitur lingua Ghees ſive *libera* eſſe Hebraica, multa Chaldaica, Arabica quædam, plurima tamen alterius plane Linguæ, quæ ad Heb. Chald. vel Arabicam referri non poſſunt, quamque Vernaculam eſſe exiſtimamus. Lingua ergo illa non eſt ita dicta quaſi a nulla alia originem duxerit, ſaltem quoad integram ejus naturam, cum multa ſint vocabula, quæ ad origines Hebraicas, Chaldaicas, & Arabicas referuntur; nec verſio Æthiopica, quam habemus facta eſt in pure vernacula ſive Ghees, niſi dicamus vernaculam mixtam eſſe cum Heb. Chald. & Arabica.

9. Linguam illam qua in ſacris utuntur elegantiſſimam eſſe affirmat Scaliger, quod quidem verum eſſe facile deprehenditur, & in multis etiam adventitiam eſſe, & à nativa Æthiopum linguam differre. Quod vero Æthiopes aliquando etiam Indos, & eorum lingua Indam vocari legimus, hoc inde fit quod olim Æthiopia ſub Indiæ nomine à veteribus Scriptoribus comprehenſa ſit, unde apud Poetam Nilus ab Indis fluere dicitur, ut & apud Procopium lib. 6. Sic Ælian. lib. 17. Æthiopes vocat Indos. Marcellinus Comes Indict. 4. Coſſ. Paulo ſolo, dicit Anaſtaſio principi Elephantem, &c. ex India miſſum, i. ex Æthiopia. Panegyriſtes etiam hæc habet, *Dent veniam trophæa Niliaca, ſub quibus Æthiops & Indus intremuit.* Vide Scal. Inda itaque non dicitur, quaſi hæc cum Indorum proprie dictorum lingua eadem ſit, ſed ob cauſam jam dictam. Sebaſt. Munſterus in Gram. Chald. notat *duplicem eſſe Indiam, unam Orientalem, quæ ſcilicet in Aſia extremum occupat locum, cujus linguam & literas omnino ignoramus; alia eſt Meridionalis, in Africa ſcilicet ſita, quæ ad Orientem habet mare rubrum, Arabiæ fœlici contermina, niſi quod Arabicus ſinus interfluit; porro ad Septentrionem jungitur Ægypto & ad Occidentem Æthiopiæ — Hodie Abaſini & Indi Indiani appellantur*, &c. *Ad hos itaque homines dictam ſpectare linguam non modo Joh. Breſhenbachius, verum & Jo. Potken teſtatur, quem de Hieroſolymis hic Romæ homines Indos conveniſſe & Alphabet. eorum libris deſcripſiſſe fatentur.* Poſtea apponit ex hac lingua & Chaldaica vocabula quædam cum interpretatione Latina, ut harum linguarum affinitas & diverſitas pateat.

Indica.	Chald.	Lat.	Indica.	Chald.	Lat.
Loboi.	*Lebbi.*	*Cor meum.*	*Baſam.*	*Betſcham.*	*Pinge.*
Zadok.	*Zaddika.*	*Juſtus.*	*Booſi.*	*Gabra.*	*Vir.*
Anta.	*Ante.*	*Tu.*	*Amolacha.*	*Elaha.*	*Deus.*
Modorna.	*Aronana.*	*Terra noſtra.*	*Dubra.*	*Thura.*	*Mons.*
			Saboo,	*Enoſchi.*	*Homo.*

Indica.	Chald.	Lat.
Obolo.	*Lachme.*	*Panis.*
Jon.	*Chamra.*	*Vinum.*
Beta.	*Beta.*	*Domus.*
Gaburcha.	*Thadra.*	*Feciſti.*
Saburca.	*Tebarta.*	*Fregiſti.*

Tunc hæc ſubdit: *Hinc facile eſt judicare linguam quam Indianam vocant non eſſe Chaldaicam, niſi contra claram Scripturam ſentire velis Danielem, Jonathan, Onkeloſum & reliquos interpretes non Chaldaice ſed forte Calicutice ſcripſiſſe. Eſt igitur lingua propria & ſuæ genti peculiaris, nunc quidem cum Chaldaiſmo, nunc cum Hebraiſmo nonnihil habens affinitatis, ſed plus cum utraque diverſitatis; proinde mihi videtur, ſi in ſenſu meo abundare permittar, eam Æthiopum eſſe linguam, ſicut & Abyſſini ipſi*

ipſi non admodum ab Æthiopibus differre dicuntur; quanquam non neſciam ipſos Judæos in ſuo Haruch eam vocare linguam Iſmaeliticam.

10. De verſione Scripturæ Æthiopicæ pauca dicam, cum totam non habeamus, & pauci ſint qui de hac verſione vel linguæ ejus utilitate aliquid ſcriptum reliquerunt.

1. Conſtat apud Æthiopes totam Scripturam lingua ipſorum, quam Chaldæam & Gheez ſive liberam vocant, eſſe deſcriptam; licet enim tantum Pſalmorum liber, & Novum Teſtamentum typis apud nos edantur, cum Cantico canticorum & Canticis ſacris quibuſdam aliis, tamen totam eos habere Scripturam tam Vet. quam Novi Teſtamenti ſatis exploratum & certum eſt, totamque ſperabam me in hiſce Bibliis in lucem editurum, ſi promiſſis ſtetiſſent qui exemplaria perfecta Æthiopica mihi promiſerant. Habuit doctiſſimus Gaulminus in Gallia univerſum Vet. Teſtamentum Æthiopicum, quod ope D. Bigo, viri undequaque doctiſſimi, conſecutus eſſem, niſi quod exemplar ipſum Sereniſſimæ Reginæ Suecorum commodatum & in ipſius Bibliotheca repoſitum, fortuito an fraude alicujus neſcio amiſſum, haberi non poterat.

2. Habemus Pſalmorum librum cum Cantico canticorum aliiſque ſacris canticis characteribus Æthiopicis editum primo Romæ anno 1513. poſtea Coloniæ anno 1518. per Potkenium Præpoſitum Eccleſiæ S. Georgii apud Colon. qui etiam ad finem Alphabetum Æthiopicum cum paucis lectionem & pronunciationem ſpectantibus adjecit. Exemplar etiam MS. Pſalmorum Æthiopicum habui à D. Pocockio accurate ſcriptum, ex quo errata quæ in codicibus Romæ & Coloniæ impreſſis quamplurima occurrunt, correcta & emendata. Novum vero Teſtamentum edidit Frater Petrus Æthiops, Pontifici Leoni X. ut dixi charus, auxilio, ut ipſe loquitur, piorum Romæ anno 1548. Paulo tertio Pontifice & Claudio Abyſſinorum Imperatore. Primo vero Evangelia 4. excuderunt cum Euſebii Canonibus concordantiarum & Epiſtolis Sancti Pauli, Epiſt. ad Hebræos, Apocalypſi &, quæ ultimo loco ponuntur, Actis Apoſtolorum. Ad finem etiam Miſſale Æthiopicum ſive Liturgiam adjunxerunt cujus in Bibliotheca Patrum habemus Latinam verſionem: poſt triennium etiam Epiſtolas reliquas idem edidit: unde eſt quod in pleriſque codicibus deſunt Epiſtolæ Catholicæ quas vocant, quia poſt reliquas editæ. In exemplaribus quibus
ndie uſus ſum deſiderabantur, & poſtquam illas diu fruſtra quæſieram, tandem
Farnas à doctiſſimo D. ~~Gaulmino~~, perfectum exemplar nactus ſum. Cum vero nihil unquam in hoc genere typis antea evulgatum eſſet; non mirandum eſt nævos multos & errata plurima occurrere, quæ in editione noſtra, ni fallor, emendata ſunt.

3. Ex iis quæ edita habemus liquet Vet. Teſtamentum apud eos ex Græca LXXII interpretum verſione traductum eſſe, quam, ut ab Apoſtolis traditam, in ſummo honore primis Eccleſiæ temporibus fuiſſe nemo eſt qui ignorat, unde eſt quod Pſalterii in Bibliis noſtris verſionem Latinam aliam non dedimus præter illam quæ Græcæ reſpondet, ubi tamen à Græca diſcrepat Æthiopica, diſcrepantiam Latine exprimi curavimus. Quod ad N. Teſt. attinet, mihi videtur ex Græco codice expreſſum eſſe, non ex Syro quod autumant quidam: nam qui Syrum cum Æthiopico conferet, plane percipiet magnum ubique inter eos diſcrimen, & ſæpiſſime à Syro Æthiopicum recedere tum verbis tum ſenſu: Hoc tamen notandum, in multis cum Syro convenire, ut in Doxologia ad finem Orat. Dom. Matth. 7. quæ in Syro & Æthiopico habetur, at in Vulgata Latina, Arab. ut & in omnibus fere Græcis codicibus antiquioribus deeſt. Matth. 22. 27. hæc verba, *& in omni virtute tua*, adduntur à Syro et Æthiop. Cap. 23. 8. non legunt (ὁ Χριστός) Æthiopicus cum Syro et Vulgat. Matth. 22. 23. verba reddit plane ut Syrus. Sic Act. 3. 37. verſiculus integer ut in Syro ſic in Æthiopico deeſt, et 1 Joh. 5. 7. verſus ille, quem in plurimis codicibus Græcis antiquis non extitiſſe notatum eſt apud Veteres, nec in Syro nec in Æthiopico exemplari apparet. Quod mihi probabile reddit, non unum ex altero expreſſum, ſed utrumque ex antiquo aliquo codice, qui in hiſce ab aliis diverſus erat, factum fuiſſe, quod utriuſque antiquitatem probat. Matth. 27. 49. addit Æthiop. ex Johanne, *& alius rurſus accepit lanceam, & confodit ea latus ejus, & effluxit ſanguis & aqua*, quæ non in Syr. Arab. vel Vulgata Latina leguntur. Beza tamen in duobus vetuſtis Codd. Græcis ita legi notat. V. 56. addit, *Et Maria quæ Jacobi, & mater Joſeph*; quæ ſolum in Evangelio Hebr. habentur. V. 53. cum Arabe conſentit addendo, *poſtquam reſurrexiſſent*, &c. & hoc obſervandum Verſionem hanc textum ſatis fideliter plerumque reddere, verumque ejus ſenſum exprimere, obſcura quoque loca illuſtrare, ita ut ex hujus cum antiquis collatione multum lucis textui oriri poſſit, unde temeraria & injuſta videtur Joſ. Scaligeri de hac verſione, quam vix ſatis intellexit, cenſura, cum ſcribit, peſſima fide eorum libros traductos eſſe, & malam fidem in Epiſt. Pauli reperiri, in quibus vix tria commata continua reperies in quibus aut verba aut ſenſus Apoſtoli reddita ſint, quod qui Epiſtolas diligenter contulerit cum verſione noſtra Latina aliter ſe habere deprehendet.

11. De Actis Apoſtolorum innuere videtur qui ea edidit, ſe ſecundum Vulgatam Latinam tranſtuliſſe, quod Scaliger affirmat etiam vel puero ex innumeris locis colligere haud difficile fore, cum tamen hunc librum conferenti aperte conſtet Vulgatam non exprimere magis quam Syriacam, vel aliam verſionem, imo in quibuſdam à Vulgata plane variare verba addendo vel omittendo, & aliquando ſenſum plane alium reddendo. Verba etiam quæ ad finem Actuum Apoſtolorum in edit. Æthiop. adduntur mala fide recitat Scaliger, quæ verbatim reddita ita ſonant, *Hic abſoluta ſunt Acta Apoſtolorum, quorum preces & benedictiones ſint cum ſcriptore Tiſpha Zion & cum plurimis illorum interpretibus, cum S. Johanne Præfecto* (vel *Dictatore*) *& cum omnibus noſtris baptiſmi filiis in ſecula ſeculorum, Amen. Iſte Actus Apoſtolorum cujus Romæ multa ſunt tranſlationes, Latinæ Græcæque conformem fecimus (vel contulimus) exemplari Æthiopico. Patris cauſa: ſi qua omiſimus addidimuſve condonate nobis & voſmet corrigite, quippe hac non confecimus ab gloriationem aut quæſtum, ſed propter Deum, cujus cauſam habent: ſumus enim omnes filii Abuna Tecla Haimanoth.* Ex quibus verbis clare conſtat Æthiopes iſtos exemplar Æthiopicum ſecutos eſſe in editione ſua, non vero Vulgatam Latinam, licet Latinam cum Græca aliaſque verſiones contulerint. Præterea in Actis, ut in reliquo Teſtamento, lectiones Scripturæ notantur pro diebus feſtis ſecundum uſum Eccleſiarum Æthiopicarum non Latinarum, ut Act. 2. 22. lectio in Lampadibus Paſchatis & in cruce. Act. 3. 12. lectio in Lampadibus Paſchatis. Act. 4. 1. in die feſto Paſchatis lectio, *&c.* quæ indicare videntur eos exemplare Æthiopicum ſecutos fuiſſe tam in Actis quam in libris reliquis. Quid itaque dicendum de ipſius interpretis aut editoris verbis quæ adfert Lud. De Dieu in Appendice ad Evang. Matth. ubi adducit verba authorum (ut ipſe exiſtimat) tranſlationis hujus Æthiopicæ ad finem Evang. S. Matth.? *Propter Patrem & Filium et Spir. Sanct. et propter electos, & indutos cruce, lectores hujus libri memores eſtote noſtri in precibus veſtris ſanctis, fratrum veſtrorum expectantium ſpem reſurrectionis filii, & ternarii, Petri, Pauli & Bernardini (nam omnes nos filii Abuna ſumus, planta fidei montis Libanon.) Laboravimus in hoc libro afflictione magna*; unde notat De Dieu *Abyſſinos ſive Æthiopes Patriarcham ſuum non alio nomine quam Abuna*, i. Pater noſter, *nuncupare: quod autem ſe dicant plantam fidei montis Libanon, ſignificat derivatam ad ipſos fidem a Syris Chriſtianis, qui montem Libanon incolunt.* Suſpicatur etiam *cautionis gratia id expreſſum, ut conſtet ex illorum numero eos eſſe, qui Maronitas montis Libani ſecuti Pontifici Romano ſe ſubjecerunt, quod a Maronitis iſtius montis anno 1182. factum ex Setho Calviſio didicimus, atque inde de antiquitate & auctoritate hujus tranſlationis non obſcurum judicium fieri poteſt.* Hactenus De Dieu. At primo fallitur vir doctus dum auctores tranſlationis facit eos, qui ipſam Romæ ediderunt & typis excudi curarunt; in editione enim tantum, non in verſione laborarunt Petrus Æthiops cum ſociis Paulo & Bernardino: quod & ex lectionibus diebus feſtis obſervatis & ubique notatis in hac verſione conſtat; hoc enim plane oſtendit ipſos verſionem apud Eccleſias ſuas uſurpatam ediſſe, non novam condidiſſe, quæ ſane nulli uſui inſerviiſſet. Quod vero dicunt ſe Æthiopes eſſe & *filios Abuna & plantam de monte Libanon*, multum errat vir doctus in verborum tranſlatione, cum alium plane ſenſum habeant, nec per *plantam fidei ex monte Libanon* reddi poſſunt, ſed proprium nomen Abuna exprimunt, & ita reddi debent, *Sumus enim nos omnes filii Abuna Tecla Haimanoth montis Libani*, quæ eadem verba ad finem S. Matthæi, & ad finem Actuum habentur, unde omnia quæ ex his verbis deducit De Dieu, ſublato hoc fundamento corruunt.

12. De antiquitate hujus verſionis non poſſum Scaligero ſubſcribere, qui vult recentem eſſe, & ante Juſtiniani tempora fidem Æthiopibus non prædicatam fuiſſe magna fiducia affirmat; cum vero hoc manifeſte falſum eſſe, & omnibus antiquis ſcriptoribus contraire ſupra oſtendimus, etiam & hoc de ipſa tranſlatione à vero alienum eſſe ſtatuimus: ſi enim fides Chriſtiana ab ipſis Apoſtolorum temporibus ab ipſis recepta fuit, quod ſupra evicimus, *Eccleſia vero ſine Scripturis eſſe non poteſt*, cumq; etiam nullam aliam ex ullis Hiſtoriarum monumentis ipſos habuiſſe probari poſſit, primis vero illis temporibus omnes fere nationes Scripturam in linguam ſuam converſam habuerint, hinc ſane probabile videtur à primis naſcentis Eccleſiæ Æthiopum incunabulis verſionis hujus originem accerſendam eſſe. Ideo ab exemplaribus Græcis antiquis, à proximis Apoſtolorum temporibus, tranſlationem hanc derivatam eſſe probabiliter colligitur. Hoc enim manifeſtum eſt magnæ antiquitatis argumentum, quod cum antiquis Græcis exemplaribus in multis locis concordat, ubi aliter hodie legunt codices Græci, ut ex variis noſtris lectionibus Græcis liquet. Feſta autem quorum ex Scriptura lectiones annotantur, non in omnibus ejuſdem cum textu antiquitatis ſunt, cum illorum multa temporibus poſterioribus inſerta ſint, ut in Syriaco textu videmus, qui tamen fatentibus pleriſque non multum poſt Apoſtolorum tempora conſcriptus eſt. Conſuetudinem tamen hanc dierum feſtorum in genere antiquiſſimam eſſe, & Catholica traditione niti, hinc contra Novatores noſtros ſectarios plane conſtat, cum in omnib⁹ per Aſiam Orientis Eccleſiis, ut ex verſione Syriaca & Arabica perſpicimus, etiam in Æthiopicis per Africam, ut & Latinis per Europam, hanc conſuetudinem obtinuiſſe clarum ſit: qui quidem conſenſus orbis Chriſtiani neceſſario probat hoc ex aliqua authoritate quæ totam Eccleſiam obligare poſſet ortum fuiſſe: cumque in Conciliis generalibus hoc non primo conſtitutum, ſed ſemper ſupponi videamus, nec in Scripturis expreſſe mandatum, non ex alio fonte quam ex Apoſtolica traditione profluxiſſe manifeſtum eſt, ut longe antehac S. Auguſtinus de talibus ritibus pronunciavit.

Ut vero iis quæ à Lud. De Dieu & à Scaligero dicuntur de hac verſione, (quaſi, ſc. à Petro ejuſque ſociis primo confecta fuerit, qui eam Romæ ediderunt, & quod recens ſit) fides à credulis non adhibeatur, placuit verba quæ ad finem Evangeliorum adjiciuntur ex Æthiopico exemplari Latine reddita hic adſcribere: verba enim quæ ad finem Actuum habentur Paragr. præcedente retulimus.

Ad finem Matthæi, *Propter Patrem & Filium & Spiritum ſanctum, propter electos & indutos cruce, lectores hujus libri memores eſtote noſtri in precibus veſtris ſanctis, fratrum veſtrorum Tiſpha Zion Melzazo, Tanſa Wald & ternarii, Petri, Pauli, & Bernardini: ſumus enim nos omnes filii Abuna Tecla Haimanot montis Libani: elaboravimus hunc librum afflictione magna.*

Ad finem Marci, *Memores eſtote Petri, & Pauli, qui nobis propter Deum opitulati ſunt, & noſtri memores eſtote in precibus veſtris, laborum ſc. noſtrorum ob hunc librum. In multa afflictione elaboravimus 500 novos libros juxta beneplacitum Dei: Ei & Trinitati ejus convenit laus. Amen.*

Ad finem Lucæ, *Benedictus ſit Dominus qui ad gratiam recordari vos fecit, ut agnoſcatis gratiam Domini noſtri Jeſu Chriſti; Pauper ego & deſpectus juxta ritus Patrum meorum, peregrinus Jeruſalem etiam adivi civitatem Romæ, atque mecum frater meus Tanſa Wald, eò quod non attenderemus verba eorum atque mores. Et Romanenſes admodum benigni ſunt, ut & Pontifex eorum Maximus, & omnium Chriſtianorum Antiſtes, qui recti ſunt fide, cujus nomen eſt Paulus tertius Farneſius. Finita ſunt verba ba Evangelii, & beneplacitum Dei habent qui in præceptis atque ritibus ejus ambulant. Diligant, miſereanturque noſtri omnes boni, quorum ope confecimus hanc impreſſionem, & 500 libros conſignavimus. Memores eſtote noſtri vos omnes Eccleſiæ Chriſtianæ Æthiopicæ, eorumque etiam memores qui in ſorore ſunt rectæ fidei. Sumus cum* Romanenſibus *nos viri Æthiopiæ, teſte Spiritu Sancto.* Ad finem Johan. *Benedictus ſit Deus, qui auxiliatus eſt nobis in Evangeliorum impreſſione abſolvenda: Eum denuo obteſtamur, ut reliquos etiam libros nobis manifeſtet, cui Laus. Amen. Agite nunc, defleamus apud Creatorem atque Dominum noſtrum cum Jeremia Lamentationum peritiſſimo, tempore calamitatis filiorum Iſrael per manus Nabucodonoſor; adeo ut obliti ſint feſtorum atque rituum ſuorum, diripiente illo domum Dei ipſorum, atque libros eorum, utpote inutiles, comburente: Par eſt, ut nos etiam lugeremus miſerandã captivitatem hominum noſtrorum et mulierum.* Quæ de afflictione magna & perſecutione habentur, intelligenda ſunt de invaſione Æthiopum per Arabes Muhammedanos tunc temporis facta, qui omnia vaſtarunt, Eccleſias, urbes, & pagos ubique combuſſerunt, & Æthiopes plurimos captivos abduxerunt. Ex his vero luce clarius conſtat, Petrum & ejus ſocios, non fuiſſe auctores Verſionis Æthiopicæ, ſed eam typis primum ediſſe, ipſamque Verſionem multo antiquiorem eſſe.

PROLEG. XVI.

De Lingua Perſica, & Verſionibus Scripturæ Perſicis.

1. *Perſia olim vocata Cuth, & Elam. Sub Cyro dicta Perſia ab equitibus.* 2. *De lingua Perſica.* 3. *Plurimæ voces Perſicæ eædem cum Germanicis & Anglicis.* 4. *Unde hæc convenientia.* 5. *De uſu linguæ Perſicæ.* 6. *De Verſionibus Scripturæ Perſicis.* 7. *De Pentateucho Perſico.* 8. *De Pſalmorum exemplaribus Perſicis.* 9. *De Evangeliis Perſicis.*

1. PErſiam olim ſub nominibus Cuth & Elam notam fuiſſe, teſtatur Joſephus, qui Antiq. 1. 7. ſcribit Ἔλυμον καὶ Ἐλυμαίοις fuiſſe Περσῶν ἀρχηγέτας, *Perſarum gentis conditores*; & lib. 9. cap. 14. Samaritanos dictos Cuthæos, quia ἐκ τῆς Χουθᾶς καλουμένης χώρας μεταχθῆναι, αὕτη δ' ἔστιν ἐν τῇ Περσίδι, καὶ ποταμὸς τοῦτ' ἔχων ὄνομα; *quia ex Cutha, regione ſic dicta, tranſlati ſunt, (hæc vero eſt in Perſide,) aut fluvio qui idem nomen habet.* Frivolum enim eſt, & a fabulis petitum, quod quidam a Perſeo Perſarum nomen deducunt: nec verum eſt, quod alii ſcribunt, a ſeipſis Artæos dictos eſſe, quo nomine ſoli Heroes & Magnates dicti; nec Charſachas, quomodo eos vocabant Scythæ per retaliationem: cum enim Perſæ ipſos vocabant Sacas, inde illos Charſacas, quaſi Φυγοσάκας appellabant. Occaſionem mutati nominis dedit Cyrus Monarcha Perſarum primus: nam cum, teſte Xenophonte, lib. 1. Cyropæd. ante Cyrum rarum eſſet in Perſia equum videre, (regio enim montana ad equos alendos, ut & ad equitandum minus apta erat,) Cyrus primus omnes a teneris equitare juſſit, & edicto ſancivit, *ut ignominioſum eſſet, ſi quis, qui equitare poterat, poſtea pedes iret*: unde apud eundem Xenophontem legimus lib. 4. equites ſtatim Perſas factos, & quod vir probus nemo haberetur, qui pedibus ultro iret: &, ut Herodotus, pueros a teneris hæc tria addiſcere curabant, ἱππεύειν καὶ τοξεύειν καὶ ἀληθίζεσθαι, *equitare, ſagittas mittere, & vera dicere.* Cum vero فرس Arabice ſignificet *equum*, & فارس *Pharis* equitem, ut & Hebr. פרש, hinc Perſæ dicti quaſi *equites*. Hinc etiam eſt, obſervante viro Doctiſſ. quod apud ſacros ſcriptores, qui ante Cyri tempora ſcripſerunt, nulla ſit Perſarum mentio: at in libris Danielis, Ezech. Eſræ, Nehem. Eſther. & Chronic. quorum ſcriptores Cyro coævi erant, vel poſt ipſum vixerunt, frequenter Perſarum nomen occurrit.

2. De lingua Perſarum legimus Act. 2. inter alias nationes, quæ Hieroſolymis confluxerant feſto Pentecoſtes, fuiſſe & Perſas, qui Apoſtolos (dono linguarum cœlitus collato) audierunt ſua lingua τὰ μεγαλεῖα τοῦ θεοῦ loquentes. Cum vero varias ſubierit mutationes hæc regio, dum ſub imperio Græcorum, Romanorum, Sarracenorum, Turcarum, &c. fuerit, dubitatio oritur de lingua Perſica. 1. An poſt tot mutationes adhuc ſuperſtes ſit, an vero perierit prorſus. 2. Unde ſit, quod tot vocabula Perſica ſint, quæ prorſus Germanica & Anglica ſunt eadem ſignificatione. De prima ſciendum eſt, in Perſica hodierna magnam eſſe mixturam vocabulorum, ex gentium varietate, quæ in Perſiam variis temporibus irruperunt, Græcorum ſc. Romanorum, Arabum, Turcarum, Tartarorum ſub Tamberlane &c. Maxima tamen pars eſt Arabicorum & Turcicorum: quaſdam tamen eſſe reliquias veteris ſermonis Perſici inter veteres authores, quæ adhuc inter Perſas ſervantur, quorum quædam collegit Geſnerus in Mithridate, plura Waſerus in notis ſuis ad Mithridatem pag. 127. Multa interpretatur Andræas Bellavicenſis in Gloſſis Avicennæ, omnia fere Guil. Burtonus in Vet. linguæ Perſicæ λειψάνοις, quæ apud priſcos authores reperiuntur: ex quibus varia ſunt quæ in Tawoſi Verſione Perſica Pentateuchi reperiuntur, vel ad ea prope accedunt, ut *Paraſanga* hodie dicitur فرسنك in Tawoſ. Gen. 35. 16. & 45. 7. Sic apud alios Cyrus vulgo ſcribitur, ſed forma Perſica خرس quod alii a خورس *Coris* deducunt, quod *alimentum* vel *cibum* ſignificat; quia Reges nutricii patres ſunt populo; alii a Perſica خرشيد *Curſhid*, deducunt; quia ut Sol inter ſydera, ſic principes in terris, ut Cteſias & Plutarchus: quæ vox adhuc inter Perſas in hoc ſignificatu manet. Plura iſtiuſmodi obſervari poſſunt ex dicta Paraphraſi Perſica, quæ eſt in Appendice noſtra Tomi quarti, & ex aliis libris Perſicis collatis cum vocibus Perſicis apud authores priſcos repertis. Ex quibus, conſtat veterem Perſarum linguam non prorſus extinctam eſſe, licet alienarum vocum colluvie fere ſepulta ſit. Arabes vero ut Religionem, ſic characteres Perſis dedere, victorum more, una cum lingua ſua propagatos: unde, quiſnam fuerit antiquus character, ignoratur.

3. De ſecunda obſervarunt plures, voces quamplurimas Perſicas cum Germanicis & Anglicis prorſus eodem ſenſu, & literarum fere numero occurrere. Multas collegit Lipſius Epiſtolarum Cent. 3. ad Belg. Epiſt. 44. ut & Doctiſſ. noſter Joh. Gravius ad finem Grammat. ſuæ Perſicæ: quarum ſpicilegium ex meſſe pleniori vocum Perſicarum & Anglicarum, cum Latina Interpretatione, ſequens tabella indicat.

Perſ.	Angl.	Lat.
پدر	fader.	pater.
مادر	moder.	mater.
برادر	brother.	frater.
دختر	daughter.	filia.
ماده	mayd.	virgo.
تندر	thunder.	tonitru.
بد	bad.	malus.
بهتر	better.	melior.
بربر	barbar.	tonſor.
در	door.	oſtium.
لب	lip.	labium.
بستر	bolſter.	pulvinar.
ابرو	a brow.	frons.
ناف	navel.	umbilicus.
بند	bond.	vinculum.

4. Cum Germanis Saxonibus quædam verba Anglos habere communia, nemo mirabitur, qui de Saxonum primum Heptarchia, & poſtea Monarchia in Inſula noſtra audiverit: quomodo vero utrique in tanta locorum intercapedine voces cum Perſis communes habuerint, haud facile quiſpiam capiet; cum nulla extent Hiſtoriarum monumenta de aliquo inter has gentes commercio, nec de Coloniis ab una in alteram miſſis. Unde haud immerito dubitat D. Bochartus, an talis ſit convenientia linguarum iſtarum: agnoſcit tamen, *tot exempla a doctis congeſta eſſe, ut ab invitis pene fidem extorquent.* Joſ. Scaliger Epiſt. 228. ad Iſaacum Pontanum ſcribit, *Nihil tam diſſimile eſſe alteri, quam Teutoniſmus linguæ Perſicæ: in quo reperitur fader, moder, broder, tochter, & a Perſis ita* patrem, matrem, fratrem, filiam, *vocari. Qui inde eandem eſſe linguam arbitrantur, cum ratione errare fatetur, errare tamen: alias eadem eſſet lingua Hiſpanica cum Arabica, cum tot puræ Arabicæ voces in Hiſpania reperiantur, ut ex illis juſtum Lexicon confici poſſet.* Agnoſcit tamen Teutoniſmi veteris multas fuiſſe *propagines, quarum matricem Danicam & Norvegicam linguam eſſe, non immerito quis ſuſpicari poſſet. Iſlandica lingua, quæ eſt priſca Norvegica, quid habet commune cum hodierno Teutoniſmo, præter* ἐξίτηλα ἴχνη, *quæ veteri Saxonum linguæ & linguæ Anglicanæ magis reſpondent, quam reliquo Teutoniſmo: ſed libri ſacri in priſcum Teutiſmum, ſive Teutoniſmum converſi, qui penes doctos ſcripti extant, quos & nos vidimus. quid maxima ex parte habent commune cum hodierno Germaniſmo*, &c? De hac quæſtione difficile eſt aliquid pro certo affirmare. Probabilis tamen mihi videtur Boxhornii ſententia, quam amplectendam ſentio, donec aliquid probabilius adferatur, *Vocum iſtiuſmodi originem nec a Perſis, nec a Germanis petendam; ſed ab iis*

a quibus tam Perſæ, quam Germani ea accepere; a Scythis ſive Tartaris, quorum irruptiones tam in Orientem, quam in Occidentem vocum quarundam ſimilitudinem & identitatem in locis longe a ſe diſſitis introduxerunt. Adfert idem tabulas etiam vocum Græcarum cum Germanicis convenientium: inde tamen non probari has a Græcis derivatas, aſſerit; ſed utraſque ab aliqua tertia, quam Scythicam eſse non ſine probabilitate ſtatuit. Dialectos in hac lingua plures proprie dictas, negat Salmaſius Epiſt. lib. 1. 78. ad D. Golium, etſi linguæ eorum hodie in tres dividatur, *Xiraſi*, *Loſtralis*, & *Hormaſi*: quarum prima elegantior & quaſi aulica; tertia durior, & tam pronunciatione quam vocabulorum impropriorum admixtione impurior.

5. Ut vero de linguæ hujus uſu dicamus, late per Orientem propagata eſt, unde peregrinantibus neceſſariam eſse liquet: imo affirmat VVaſerus in notis ad Geſneri Mithrid. p. 124. *quod in tota fere Aſia hodie locum habet.* In Vet. Teſtamento multa occurrunt vocabula Perſica; in Daniele ſcil. Eſdra, Nehemia & Eſther, in quibus Hiſtoria rerum Judæorum ſub imperio Perſarum continetur: qualia ſunt *Ahaſuerus*, ex variis vocabulis Perſicis compoſitus; *Eſther*, quod, notante VVaſero, nunc alii vocabulo præponitur, ut *Aſtrampſychus*; nunc poſtponitur, ut in *Zoroaſter*; aliquando per ſe ponitur, ut in regina *Eſther*, quæ antea Hadaſsa הדסה: *Pur* vel *Purim* affirmat Lyranus vocem Perſicam eſse, non Hebraicam. *Gaza* Eſth. 3. 9. Regis ærarium denotat, ut Hieron. in Eſ. 39. & ante illum Curtius lib. 3. *Paradiſus* Neh. 2. 8. فردس volunt eſse Perſicum, licet etiam in Eccleſiaſte & Cant. Salom. reperiatur. Perſica alia plura apud Eſtheram occurrunt. In Dan. 3. 2. nomina dignitatum, quæ ibi recitantur, Perſica eſse, arbitratur Bochart. Nomina etim illa celeberrima Cyri & Darii, Perſicæ originis eſse tradit VVaſerus loco cit. Hæc & alia vocabula in Scripturis ſine linguæ Perſicæ ope, plene intelligi & explicari vix poſsunt.

6. Ad Verſiones vero Scripturæ, vel quarundam ejus partium, quæ in hac lingua extant, nemo negabit eas maxime utiles eſse. Olim habuiſse Perſas totam Scripturam in linguam ſuam verſam, ex Veterum ſcriptis abunde liquet: quod ex Theodoreto & aliis ſupra oſtendimus. Licet enim de generali totius gentis converſione nihil legimus; (nullum enim Regum Perſarum Chriſtianum fuiſse ex Hiſtoriis conſtat:) fidem tamen Chriſtianam multum propagatam & publice toleratam ibi fuiſse; multaſque Eccleſias ibi fundatas, Epiſcopoſque plurimos Martyrio celebres fuiſse, ex Hiſtoria Eccleſiaſtica certum eſt. Inter alios, Epiſcopum quendam Perſam Concilio Nicæno interfuiſse, conſtat ex Euſebio in vita Conſtantini, 3. 7. Eccleſiæ etiam Antiochenæ Perſia ſubdita erat. De perſecutione Saporis regis Perſarum, Magorum incitatione, qui Gentis idololatriam propugnare ſtudebant contra Chriſtianos, late ſcribunt Sozom. lib. 2. c. 8. & ſeq. Hieron. in Chron. Theod. lib. 1. c. 24. Cedren. in Compend. anno 21 Conſtantini, ſcil. quod Eccleſiis dirutis Simeon Seleuciæ & Cteſiphonis primariæ Civitatis Archiepiſcopus, Uſthuzan Eunuchorum princeps, & præter eos centum Epiſcopi, cum multis ſacerdotibus & diverſorum ordinum Clericis, martyrio coronati fuerint anno Chriſti, 343. Poſtea vero Eccleſia ſub Iſdegerdi ſive Vararim propagata fuit anno Chriſti 420. cum Theodoſius junior pro ejus defenſione bellum contra Perſarum Regem ſuſcepit. Coſroes etiam anno 622, ut Heraclio Imperatori rem moleſtam faceret, Chriſtianorum Eccleſias omnes per ſuum regnum donis & donariis ſpoliavit; omneſque Chriſtianos vi & minis ad Neſtorianorum errores amplectendos coegit; ut vindictam non tantum in eorum corpora, ſed etiam animas exerceret: donec tandem Deus vindex, Perſarum peccatis ad ſummum perductis, imperio eorum terminum impoſuerit, regno Arabibus delato, qui nova ſuperſtitione Muhammedis invecta, in corpora & animas Perſarum tyrannidem exercebant. Cum vero tot inter Perſas eſsent Eccleſiarum principes, tantuſque Chriſtianorum numerus; quis credet ipſos Scripturas in propria lingua non habuiſse? præſertim cum in omnibus fere Gentibus hiſce temporibus hoc in uſu fuerit; & de Perſia nominatim idem teſtantur Theodoretus, Hieronymus, & alii quos ſupra adduximus. An vero reliquiæ aliquæ antiquæ Verſionis Perſicæ adhuc extent, multum dubitatur. Verſiones enim, quas jam habemus, Pentateuchi ſcil. Pſalmorum, & Evangeliorum, de quibus jam dicendum, recentiores eſse non diffitemur.

7. 1. Pentateuchum Perſice tranſtulit Jacobus Tavvoſus, vel, ut alii, Tavuſius aut Tuſius Judæus, ab urbe Tus Academia celebri, denominatus, ex textu Hebræo, in uſum Judæorum in Perſia degentium, quem typis ediderunt Judæi, ſed charactere Hebræo, Conſtantinopoli centum abhinc annis, ſcil. anno Chriſti 1551, una cum textu Hebræo & Onkeloſi & Saadiæ Verſionibus, ſingulis in eadem pagina, ut ſibi invicem reſpondeant, ordine diſpoſitis. Hanc, cum Pentateuchus ille Conſtantinopolitanus rarus ſit, in Appendice noſtra ad Tomum quartum exhibemus characteribus Perſicis cum Verſione Latina, quæ antehac non extabat. Ex hujus vero Paraphraſis cum aliis Verſionibus collatione, multum utilitatis exſurgere, facile perſpiciet Lector Chriſtianus; cum textum Hebræum plerunque fœliciter exprimat, veramque lectionem locique ſenſum conſenſu ſuo corroborat. Vaticinium Jacob de venturo Chriſto, cum ſceptrum de Juda auferretur, de Meſſia plane explicat; non, ad morem Rabbinorum quorundam, in alienos ſenſus detorquet: unde inſolubile argumentum contra Judæos, ad probandum Meſſiam jam veniſse, depromitur: loca tamen quædam obſcura & difficilia non vertit, ſed verbis Hebraicis exprimit, ut videre licet, Lev. 8. 8. ubi retinet voces Hebræos *Urim* & *Thummim*; de quarum ſenſu multa diſputant Interpretes. Pro יהוה ſcribit literis Hebr. יי ubique. Lev. 11. Avium & beſtiarum, quæ nobis ignota ſunt, nomina plane omittit, quæ in noſtra tamen Editione exprimuntur.

8. Pſalmorum Exemplaria MSS. Perſica habui: unum doctiſſimi viri, & linguarum Orientalium callentiſſimi, D. Thomæ Gravii, quod ex Oriente attulit frater ejus ejuſdem generis literatura clarus, Johannes Gravius ὁ μακαρίτης; alterum ex Bibliotheca celeberrima Oxonienſi, quod inter innumeros alios libros Orientales eidem dedit Reverend. Guil. Laud nuper Archiepiſc. Cantuarienſis, totius Angl. Primas, qui hoc unice in votis habuit, ut Eccleſiæ & Reipub. Literariæ bonum promoveret. Horum vero neutrum in hac Editione exhibetur; quod licet diverſæ plane ſint Verſiones, utraque tamen valde recens. Una ſtudio Luſitani cujuſdam fratris Carmelitæ in Civitate Sphahanenſi elaborata eſt, ut ex initio libri liquet; & in calce libri additur annus, quo abſoluta erat hæc Verſio, ſcil. Hegiræ 1028. i. e. æræ Chriſtianæ 1618. Alteram a Jeſuitis quibuſdam factam, ut libri titulus indicat, deprehendimus. Plurimis erroribus & ſolœciſmis utraque ſcatet: nec ex Hebræo fonte traductæ, ſed ex Vulgata Latina, cujus veſtigia exacte premunt. Inter multos errores unum hunc nominare ſufficiat, qui nullo modo excuſari poteſt; ſed inſignem inſcitiam, vel oſcitantiam, vel audaciam Interpretis prodit. Pſal. 139. juxta Hebr. 15. verba Hebr. לא נכחד עצמי ממך quæ reddit Vulgat. ut & LXX. *Non eſt occultatum os meum a te*, Perſici illi Interpretes utrique ſolam Vulgatam conſulentes, illud *os* non pro *oſſe*, ſed pro *ore* accipientes ita Perſice reddiderunt, ut lectori riſum moveant نه پوشيده است دهن من از تو cum tamen Auguſtinus multis antehac ſeculis lib. 3. de doctrina Chriſtiana c. 31. ipſos ut errorem hunc fugerent monuerit: ubi de his verbis agens docet, *in Latina illud* os *ambiguum eſse, ſed ex Græco ambiguitatem tolli, ubi legitur non ϛόμα ſed ὀςέον.* Unde, tum eo loco, tum alibi l. 2. c. 11. *linguarum ſcientiam neceſſariam eſse ad Scripturæ cognitionem, & contra errores magnum remedium* eſse affirmat.

9. Evangeliorum Verſiones duas habuimus: prioris exemplaria duo; unum Academiæ Cantabrigienſis, alterum Oxonienſis; ſecundæ unicum, Clariſſ. D. Pocockii. Harum primam, exemplaribus inter ſe collatis, & quibuſdam inde notatis, imprimere cœperat D. Abrahamus VVhelocus, in Acad. Cantab. nuper Arabicæ linguæ Profeſſor, cum Latina Verſione: quæ poſt ipſius obitum integra prodiit ſumptibus viri optimi, & de literis Orientalibus bene meriti, D. Adams Civis Londinenſis. Secundam, quam omnium antiquiſſimam & optimam judicavimus, inter reliquas Verſiones Tomo quinto hujus operis inſeruimus, una cum Verſione Latina, viri doctiſſimi D. Sam. Clerici. De qua hæc pauca annotare licet. 1. Deſcriptam fuiſse trecentis abhinc annis, ut ex verbis quibuſdam ad finem libri colligitur. Verba ex Perſico tralata ita ſe habent. *Abſoluta ſunt quatuor Evangelia glorioſa Matthæi, Marci, Lucæ, Johannis, in urbe Chriſtianis habitata Caffa, die tertio ſeptimanæ, precibus ſecundis peractis, nono menſis Tamuzi, qui Latine dicitur Julius, anno 1341 Chriſti Meſſiæ, per manum imbecillimi populi Dei. Simon Ibn Joſeph, Ibn Abraham Altabrizi Deus timentium* (ſui, id eſt Chriſtianorum) *miſericordia & providentia ſua miſereatur: ut cum hoc Evangelium legerint vel audierint, Pater noſter & Ave Maria pro Scriptore paupere legant, ut ipſi etiam per miſericordiam divinam condonentur, Amen. Et ſcriptum fuit per mandatum & conſilium Domini & Regis ſui, (qui Gloria Magnatum & Mercatorum, Decus populi Chriſti,) Amici & fratris Eccleſiæ puræ, Domini & principis Ibn Sahm Addaula Ibn Scirana, cognominati Teſlizi. Propitius ſit ei Deus & parentibus ejus. Amen.* 2. Quod ex textu Syriaco, non vero immediate ex Græco, tradicta ſit: unde plurimæ voces Syriacæ occurrunt, quarum intepretationem ſubjungit Interpres Perſicus: quod ſane magnam Syriacæ Verſionis auctoritatem indicat, cum ut ſupra de Verſione Armena ex Gregorio Syro notavimus, hanc quaſi normam & regulam aliarum Verſionum æſtimarunt Orientales omnes. 3. Aliquando ſeipſum interpretari interpretem Perſicum, cum non tantum peregrina, ſed etiam verba Perſica per alia etiam Perſica, ſed notiora & magis uſitata, explicat. 4. Arabicas etiam voces, quæ apud Perſas familiares, retinere, & interdum interpretari, interdum non, ut ſatis apud Perſas notas. 5. Sæpe etiam quædam explicationis gratia addere, & Paraphraſten potius quam Interpretem agere, ita ut in aliquibus vice Commentarii hæc Verſio eſſe poſsit. Hinc ſæpe verba ἰσοδύναμα conjungit, quorum unum tantum exemplaria Græca & Syr. habent, ut Matth. cap. 6. 13. *Serva & libera.* c. 11. 13. *Dæmonia ejicite & fugate.* c. 10. 14. *Pacem & tranquillitatem.* & v. 21. *mentem puram* & *Spiritum Sanctum* conjungit: & Marc. 1. 10. *Spiritus Sanctus*, 1. *mens pura.* Hæc & alia ejuſmodi Lectori occurrunt, de quibus hic breviter monere ſufficit.

De hac Verſione plura vide a Doctiſſimo viro D. Thoma Gravio in ultimo noſtro Tomo annotata.

Prolegomenon FINIS.

Errata ſequentia, aliaque ejuſmodi, in Proleg. corrigat lector benignus.

Pag. 1. Col. o. lin. 5. *lege*, plerique. p. 2. 1. 6. natura. 22. juſſiſſent. 55. יוצר. p. 3. 1. 23. fuerit. p. 5. 2. 3. tradant. ib. Hebræos. p. 6. 2. 20. paribus. p. 7. 2. 69. probaverimus. 84. dicit. p. 8. 2. 73. [illegible] eis. p. 9. 2. 83. intelligam. p. 15. 1. 84. videatur. 2. 8. obſtruxerit. 16. promiſerit. 76. אשר. 87. חי. p. 17. 1. 61. oſtenderimus. p. 18. 2. 55. legamus. 70. ſint. 84. ſubierit. p. 19. 1. 9. שִׁכְחוּ. ib. בִּכְתוּב. 2. 9. ſuperet. 52. 53. facile. p. 20. 2. 4. debeant. 63. potuerim. 68. oderint. p. 21. 2. 1. כתב. 2. 33. Moſe. p. 22. 2. 50. לאמציה. p. 23. 1. 76. reperiatur. 22. judicaret. p. 44. 2. antepen. 1. eos. p. 25. 1. 39. obtulerint. 55. quam ea. 2. 7. 8. pro, *non habent puncta ſibi propria affixa.* 1. non ſunt τῷ Ketib propria. 62. fuerint. p. 26. 1. 11. literas. 31. adjuvant. 2. 14. הַמִּטְר 15. hammatti, vel hammitta. 17. Eſ. 9. 7. משרה. 20. מִשְׂרָה. ib. מְשׂוּרָה. 25. quam. 27. autem. 69. eſſet. p. 27. 1. 1. hoc vel. 56. agnoſcant. 69. velit. 2. 32. fuerint. 63. reſponderent. p. 28. 1. 2. ſit. 16. daber. 75. poſſint. *ult.* cum ſæpius. p. 29. 2. 1. hæc. 6. habuerunt. 14. inceperint. 16. ſint. 21. poſſet. 34. Achilleum. ult. habeant. p. 30. 1. 7. tulerint. p. 30. 2. 18. fateantur. 41. adferantur. 42. fingant & mentiantur. p. 31. 2. 67. inſtituatur. p. 32. 1. 21. honorarent. p. 33. 2. 26. ut imprimerentur. p. 34. 2. 70. devenerim. p. 36. 1. 24. poſuit. p. 37. 1. 8. cuique. 19. ei. 79. ſcribæ. 2. 43. mirer. p. 39. 2. 36. damnent & abjiciant. 38. ſepeliendos. p. 40. 1. 27. כארי. ib. כארו. 2. 8. Jer. 23. 6. ib. יִקְרָאוּהוּ. 10. enumerent. p. 41. 1. 22. 23. coibit — cubabit. 2. 70. *lege* 129. p. 46. 1. 76. quæritantes. p. 47. 2. 34. ſupponant. 80. adducantur. *penult.* poſſe. p. 49. 1. 32. abeſt. 66. numerentur. 88. רגליהם 2. 53. poſſent. p. 52. 1. 45. oriatur. 90. conveniant. p. 53. 1. 18. habeant. 82. potuerit. 86. arceſſit. p. 54. 1. 17. *lege* 300. p. 55. 69. ſtudioſum. *antepen.* poſſet. p. 65. 1. 75. conquiſiviſſet. p 58. 1. 27. *lege* 929. p. 58. 1. 61. poſſent. p. 59. 2. 31. poſſit. p. 60. 2. 52. converſioni. p. 61. 1. 18. l. 15. p. 62. 1. 77. Eccleſiaſtæ. p. 63. 1. 76. impleverit. 2. 27. poſſent. p. 64. 1. 7. poſſent. p. 66. 2. 79. temporis. 3. 6. attingant. 81. probaverit. p. 67. 1. 43. *pro* in hoc *lege*, huic. 3. 8. oſtendat. p. 67. 4. 65. *lege* 8. 16. 18. & 9. 1. p. 68. 1. 40. eſt. 50. pro, *Iſaacus & Jacobus &c. quinquennes*, lege, *Sem & Nachor ſepiennes.* 53. ab *Imo* dele quatuor ſequentes lineas, uſque ad *Præterea*. 2. 34. pro *a quibus*. l. *a Judæis enim*. 91. pro, *cum*. l. *nam*. c. 3. 10. *eſſet*. c. 4. 2. dele (:) 55. l. *aliquot*. p. 71. 2. 83. אשמיר 84. אשמיר p. 76. 2. 6. *pro* Ptolem. *lege* Salmanaſſ. p. 77. 1. 28. Ab. Ezra. 46. an. 2. 37. liturgiam. 64. denotet. p. 78. 1. 84. probent. p. 79. 2. 10. addatur. ib. conferat. p. 80. 2. 80. organi. p. 85. 1. 61. poſſent. 2. 62. unus-ſcrupulus. 76. eſſet. p. 89. 1. 23. oſtenderimus. p. 91. 1. 8. colligi. 48. mille. 50. mille. p. 91. 2. 15. טרוחפרת 61. adducat. p. 92. 1. 54. conſulantur. p. 93. 2. 77. Muhammedis. 77. putent. p. 96. 2. 10. videam. p. 98. 1. 16. *dele*, non. p. 99. 1. 1. evanuiſſet. p. 99. 2. 52. lingua. 53. linguam. 100. 2. 41. oſtenderimus.

AD
BIBLIA SACRA
POLYGLOTTA
APPENDIX.

In quo varij Tractatus, Annotationes, Lectiones variæ,

Hebr. Samarit. Arab.
Græc. Chald. Æthiop.
Lat. Syr. Pers.

Cum Indicibus, &c.

QUÆ
TOMUM SEXTUM CONSTITUUNT.

Quorum Catalogum verſa Pagina exhibet.

LONDINI
Imprimebat THOMAS ROYCROFT,
M DC LVII.

INDEX eorum quæ hoc ultimo Tomo exhibentur.

I. TRactatus *de* Codicum Hebræorum variis lectionibus, *quæ* Keri *&* Ketib *dicuntur; eorum origine, numero,* &c. *Item de variantibus lectionibus* Orientalium *&* Occidentalium, Ben Aſcher *&* Ben Napthali, *cum ſingularum Catalogis,* Paraſcharum *item &* Haphtararum *Tabulis.*

II. Chaldaicæ Paraphraſeωs *Editionis noſtræ cum illa in Bibliis Regiis Collatio, ubi diſcrepantiæ annotantur, cum Annotationibus & Obſervat. doctiſſimis.*

III. Syriacæ *verſionis Vet. Teſt: cum aliis vetuſt. Codd. Syr. MSS. Uſſerianis, Pocockiano & Cantabrigienſi collatio, cum notis & obſervationibus circa loca variantia.*

IV. Pentateuchus Samaritanus *cum Textu Hebraico collatus, diſcrepantiæ omnes collectæ, loca etiam in quibus Text. Samar. cum verſione Græca* [illegible] *convenit, utrumque vero ab Heb. differt.*

V. *Annotationes & Obſervationes doctiſſimæ ad* Textum & verſionem Samarit. *ſpectantes.*

VI. Notæ *& Obſervationes doctiſſimæ in Pſalmos, Cantic. Canticorum & Nov. Teſt. verſionis* Æthiopicæ.

VII. Annotationes *in Pentateuchum* Perſicum *& in* 4. *Evangelia* Perſica.

VIII. Arabica *verſio* Pentat. *cum R. Saadiæ verſione, tam quæ in Codd. MSS. quam quæ in Bibliis Conſtantinopolitanis extat, collata.*

IX. Flam. Nobilii *notæ in Græcam LXXII editionem Romanam, in quibus ex antiquis Eccleſiæ Scriptoribus, & libris tam MSS. quam impreſſis, Hebr. Græc. Samarit. Lat. Syr. Chald.* &c. *textus explicatur vel confirmatur, quibus varia a Nobilio prætermiſſa ex Scholiis Romanis, Jo. Druſio & aliis, vel Latine tantum ab ipſo ex Græcis Scriptoribus citata, ipſis Scriptorum verbis adductis, adjecimus.*

X. Editio Romana *LXXII Interpret. cum aliis* editionibus Hodiernis, Veneta *&* Complutenſi, *ex quibus reliquæ profluxerunt, & cum quibuſdam MSS. exemplaribus collata, omniaque loca variantia collecta.*

XI. *Ejuſdem collatio cum aliis MSS. vetuſtiſſimis,* Cottoniano *per Geneſin,* Cantabrigienſi *per libros Chronic.* Rupifucaldiano *per Eſaiam* Card. Barberini *per Minores Prophetas.*

XII. Andr. Maſii *notæ in Joſuam, cum Aſteriſcis, Obelis, Lemniſcis, Hypolemniſcis,* &c. *ex vetuſtiſſ. exemplari* Syriaco *ante mille annos exarato, collectæ.*

XIII. Lovanienſium *Theologorum collationes Vulg. Lat. Vet. Teſt. cum aliis exemplaribus, item cum Textu Hebr. verſionibus Chald. Græc. Syr. & Latinis Eccleſiæ Patribus.*

XIV. Patricii Junii *Annotationes quas paraverat ad* MS. Alexandrini *editionem, in quibus Codicem illum antiquiſſ. cum Textu Hebr. & veteribus Eccleſiæ Scriptoribus, aliiſque Græcis editionibus confert.*

XV. *Ex viri ſummi* Hug. Grotii *Annotatis in univerſam Scripturam Excerpta de locis variantibus, cum ejuſdem de ſingulis judicio.*

XVI. Variæ lectiones Græcæ N. Teſt. *tam quas collegerat* Rob. Stephanus *ex* XVI *Codicibus MSS. quam ex plurimis aliis vetuſtiſſimis exemplaribus collectæ & in unum corpus digeſtæ.*

XVII. Lucæ Brugenſis *libelli duo de Græcis & Latinis varietatibus Evangeliorum, & Lovan. Theolog. Collationes Vulg. Lat. Nov. Teſt. cum Textu Græc. Syr. & Latinis Scriptoribus.*

XVIII. *In Syriacam verſionem* N. Teſt. *notæ Mart. Troſtii; ex variis codicibus collectæ, cum aliis quibuſdam a nobis nuper adjectis.*

XIX. Propriorum *nominum, Hebraicorum, Græcorum, Chaldaicorum, explicatio.*

XX. *Rerum & Verborum per totam Scripturam* Index, *ſecundum Libros, Capita & Verſus.*

VARIÆ LECTIONES HEBR. קרי וכתיב

De notis marginalibus קרי וכתיב *quæ in omnibus fere Bibliorum Hebraicorum editionibus extant, & plerumque varias antiquiſſimorum codicum lectiones à Maſorethis collectas denotant, in prolegom. egimus, ubi earum naturam, authores, & uſum explicavimus. Hic duplicem earum Catalogum exhibemus, in quibus etiam diſcrepantias quæ in celebrioribus Bibliorum editionibus, aliiſque tam Judæorum quàm Chriſtianorum ſcriptis, in iis recenſendis reperiuntur, annotari curavimus; cùm multis perſuaſum ſit, earum numerum certum eſſe, & in omnibus codicibus eundem. Primus eſt ſecundùm ordinem librorum, capitum & verſuum, adjectis editionibus ubi diſcrepant, quod à nullo hactenus factum vidimus. Secundus eaſdem refert, ſed ſecundùm claſſes ad quas ſingulæ reducuntur, in quo Clariſſ. Lud. Capellum, Criticæ ſuæ lib. 3. præeuntem habuimus. Hiſce adjicimus lectiones varias inter Codices Ben Aſcher & Ben Naphtali, item Orientalium & Occidentalium Judæorum. De quibus etiam quædam in dictis Proleg. obſervavimus.*

Notarum quæ in ſequentibus Catalogis occurrunt explicatio.

L. *vel* leg. *legitur.* leg. non ſcrib. *legitur non ſcribitur.* ſcrib. non leg. *ſcribitur non legitur.* Ven. *vel* Bomb. *Editio Veneta Bombergi.* R. vel Reg. *editio Regia per Ariam Montanum.* Plant. *editio Plantiniana in* 4. Int. *Biblia Interlinearia.* Steph. *editio Rob. Stephani.* Munſt. *editio Munſteri in* 4. *& in fol.* El. *Elias Levita.* Targ. *Targum.* Talm. *Talmud.* Aven. *Avenarius in Gram. Hebr.* Maſ. mag. *Maſora magna.* Maſ. par. *Maſora parva.* Maſ. fin. *Maſora finalis.* Ed. 3. *tres editiones; Bombergiana, Regia, & Plantin.* Ed. 4. *editiones quatuor; Bomb. Reg. Plant. Interlin.* ag. *agnoſcit.* non ag. *non agnoſcit.* ib. *ibidem.* id. *idem.* B. W.

GEN.

CAP. 8. Verſ. 17. הוצא leg. היצא. 10. 19. וצבים leg. וצבוים. 14. 2. צביים l.
צבוים. 14. 8. idem. 24. 14. הנער l. הנערה. 24. 16. id. 24. 28. id. 24. 33. ויישם l. ויושם.
24. 57. הנער l. הנערה. 24. 58. id. 25. 23. גיים l. גוים. 27. 29. וישתחו l. וישתחוו.
ita Bomb. Plant. Interl. 30. 11. בגד l. בא גד. 33. 4. צוארו l. צואריו. 34. 3.
הנער l. הנערה. ib. id. 12. id. 36. 5. יעיש l. יעוש. 36. 14. id. 36. 15. תומן l.
תימן. 39. 20. אסורי l. אסירי. 39. 22. האסורים l. האסירים. 43. 28. וישתחו
l. וישתחוו. ita B. Pl. ſed Int. circulum tantùm inſcribit.

EXOD.

CAP. 4. Verſ. 2. מזה l. מה זה. 13. 11. ובאך l. יבאך. 16. 2. וילונו l. וילינו.
36. 8. תלונו l. תלינו. 21. 8. לא l. לו. 22. 27. כסותה l. כסותו. ita B. Pl. ſic Int.
circulum inſcribit. 27. 11. ועמדו l. ועמדיו. ita R. Pl. Int. ſed B. inter Chaſiras numerat.
28. 28. מטבעתו l. מטבעתיו. 32. 17. ברעה l. ברעו. 32. 19. מידו
l. מידיו. 35. 11. בריחו l. בריחיו. 37. 8. קצותו l. קצותיו. 39. 21. מטבעתו
l. מטבעתיו. 39. 33. בריחו l. בריחיו.

LEVIT.

CAP. 9. Verſ. 22. ידו l. ידיו. 11. 21. לא l. לו. 16. 21. ידו l. ידיו. 21. 5.
יקרחה l. יקרחו. 23. 13. ונסכה l. ונסכו. ita B. Pl. ſed Int. circulum inſcribit tantùm.
25. 30. לא l. לו.

NUM.

CAP. 1. 16. קריאי l. קרואי. 3. 51. הפדים l. הפדוים. 10. 36. ובנחה l.
ובנוחו. ita B. Pl. 12. 3. ענו l. עניו. 14. 36. וילונו l. וילינו. ita B. Pl. Int. 16. 11.
תלונו l. תלינו. 21. 32. ויורש l. ויירש. 26. 9. קריאי l. קרואי. 32. 7. תנואון
l. תניאון. 34. 4. והיה l. והיו.

DEUTERON.

CAP. 2. 33. בנו l. בניו. 5. 10. מצותו l. מצותיו. 7. 9. id. ita B. ſed R. Pl.
Int. ſcribunt τὸ Keri intra textum. 8. 2. id. ita Ed. 4. 21. 7. שפכה l. שפכו. 22. 15.
הנער l. הנערה. bis. v. 16. id. 20. id. 21. id. 23. id. 24. id. 25. id. 26. id. bis. 27. id. 28. id. 29.
id. ſed in his 13. locis Pl. & Int. ſexies tantùm notant τὸ Keri in margine cæteris in locis ſupraſcripto tantùm circulo.
27. 10. מצותו l. מצותיו. 28. 27. ובעפלים l. ובטחרים.
28. 30. ישגלנה l. ישכבנה. ita Ed. 4. ſed Munſt. Steph. non notant. 29. 23. וצביים
l. וצבוים. 33. 9. בנו l. בניו.

JOS.

CAP. 2. Verſ. 13. אחותי l. אחיותי. 3. 4. ובינו l. וביניו. ita B. R. Int. 3. 16.
באדם l. מאדם. 4. 18. בעלות l. כעלות. 5. 1. עברנו l. עברם. 6. 4. בשמעכם
l. כשמעכם. ita B. 6. 6. ויאמרו l. ויאמר. ita Int. B. R. ſed Pl. inter Jethiras numerat.
6. 8. תקעו l. תקעי. 6. 12. הולך l. הלוך. 7. 21. ואראה l. וארא. 8. 11.
בינו l. ביניו. Ita B. R. Int. ſed Pl. inter Chaſiras numerat. 8. 12 לעיר l. לעי. ita
R. Pl. ſed Int. tantùm circulum inſcribit. 8. 16. בעיר l. בעי. 9. 7. ויאמרו l. ויאמר.
10. 24. ההלכוא l. ההלכו. ita B. & Aven. ſed nulla ex Ed. reliquis notat τὸ Keri. 11. 16.
ושפלתה l. ושפלתו. 15. 4. והיה l. והיו. 15. 47. הגבול l. הגדול. 15. 48.
ושוכה l. ושוכו. 15. 53. וינום l. וינום. 15. 63. יוכלו l. יכלו. 16. 3. תצאתו l.
תצאתיו. 16. 6. שלה l. שלו. ita B. 18. 8. id. ita B. 18. 9. id. ita B. 18. 10. לבני.
Pl. Int. B. ſcribunt in margine, *alius codex* לפני. 18. 12. והיה l. והיו. ita B. 18. 14. id.
ita B. ſed Int. tantùm circulum inſcribit. 18. 19. id. ita B. & Int. 18. 19. תוצאותיו l.
תוצאות. ita B. 18. 24. העמני l. העמונה. 19. 22. ושחצומה l. ושחצימה.
19. 29. ויהיו l. והיו. 20. 8. גלון l. גולן. 21. 10. ראשנה l. ראשנה. 21. 27.
גלון l. גולן. 22. 7. מעבר l. בעבר. 22. 24. ביננו l. בינינו. ita R. & Int. Sed B.
inter Chaſiras numerat. Pl. circulum inſcribit. 22. 34. l. עד. ita Pl. & Munſt. in fol.
24. 3. וארב l. וארבה. 24. 7. ואבאה l. ואביא. 24. 15. בעבר l. מעבר.

JUDIC.

CAP. 1. Verſ. 27. ישב l. ישבי. 4. 11. בצענים l. בצעננים. 6. 5. יבאו l. ובאו
6. 39. אל. Pl. notat in margine, *alius codex legit* על. 7. 13. צלול l. צליל. 7. 21.
ויניסו l. וינוסו. 9. 8. מלוכה l. מלכה. 9. 12. מלוכי l. מלכי. 11. 37. ורעיתי
l. ורעותי. 12. 3. ואישמה l. ואשימה. ita R. & Int. ſed B. & Pl. habent τὸ Keri intra
textum. 13. 17. דבריך l. דברך. ita B. Int. R. ſed Pl. inter Jethiras numerat. 13. 18.
פלאי l. פלי. 16. 18. לה l. לי. 16. 21. האסירים l. האסורים. 16. 25 כיטוב
l. כטוב. ita Ed. 4. ſed Aven. כי טוב ſcribit, legit כיטוב. ib. האסירים l.
האסורים. 16. 26. והימשני l. והמישני. 17. 2. ואתי l. ואת. 19. 3. להשיבו
l. להשיבה. 19. 21. ויבול l. ויבל. ita B. ſed Pl. inter Jethiras numerat. Int. circulum inſcribit.
19. 25. בעלורת l. בעלות. 20. 13 l. בני. 21. 20. ויצו l. ויצוו. 21. 22. לרוב
l. לריב.

RUTH.

CAP. 1. Verſ. 8. יעשה l. יעש. ita B. R. Int. ſed Pl. inter Jethiras numerat. 2.
1. מידע l. מודע. 3. 3. ושמתי l. ושמרת. ib. שמלתך l. שמלתיך. ita B. ſed
Pl. Int. R. ſcribunt τὸ Keri intra textum. ib. וירדתי l. וירדת. 3. 4. ושכבתי l.
ושכבת. 3. 5. l. אלי. 3. 12. אם ſcrib. non leg. 3. 14. מרגלותו l. מרגלותיו.
ita B. 3. 17. l. אלי. 4. 4. ואדע l. ואדעה. 4. 5. קניתי l. קנית.

1. SAM.

CAP. 2. Verſ. 3. ולא l. ולו. 2. 9. חסידו l. חסידיו. ita B. 2. 10. מריבו l.
מריביו. ita B. R. Int. ib. עלו l. עליו. ita B. R. Int. 3. 2. ועינו l. ועיניו. ita B.
3. 18. id. ita B. R. Int. 4. 13. יך l. יד. 4. 19. ללת ſec. Jarhi id. valet quod ללדת. Sed nulla
ex Ed. 4. agnoſcit. 5. 6. בעפלים l. בטחרים. ita B. R. 5. 9. id. ita B. R. Int. 5. 12. id. ita
B. R. Int. 6. 4. עפלי l. טחרי. ita B. 6. 5. id. ita B. 7. 9. ויעלה l. ויעלהו. 8.
3. בדרכו l. בדרכיו. ita B. 9. 1. מבן ימין l. מבנימין. 9. 26. הגג l. הגגה.
10. 21. למשפחתו l. למשפחתיו. ita B. 11. 6. בשמעו l. כשמעו. ita B. 11. 9.
בחם l. כחם. 12. 10. ויאמר l. ויאמרו. 13. 8. וייחל l. ויוחל. 13. 19. אמר l.
אמרו. 14. 27. ותראנה l. ותארנה. ita B. R. Int. 14. 32. ויעש l. ויעט. ib.
שלל l. השלל. 15. 16. ויאמרו l. ויאמר. ita Int. B. R. ſed Pl. inter Jethiras numerat. 17.
7. וחץ l. ועץ. 17. 17. הקליא l. הקלי. ita Aven. ſed nulla ex Ed. 4. notat τὸ Keri.
17. 23. ממערות l. ממערכות. 18. 1. ויאהבו l. ויאהבהו. 18. 6. לשור l.
לשיר. 18. 7. באלפו l. באלפיו. ita B. 18. 9. עון l. עוין. 18. 14. דרכו l. דרכיו.
ita B. 18. 22. עבדו l. עבדיו. ita B. 19. 18. בנוות l. בניות. 19. בנוית l. בניות.
ita B. R. ſed Int. circulum tantùm inſcribit. 19. 23. נוית l. ניות. ita B. R. Int. ib. בנוית
l. בניות. 20. 1. מנוית l. מניות. ita B. circulum inſcribit Int. 20. 2. עשה לו
l. לא יעשה. 20. 24. על l. אל. 20. 38. החצי l. החצים. ita B. 21. 11. באלפו l. באלפיו.
ita B. ib. ברבבתו l. ברבבתיו. ita B. 22. 13. אלו l. אליו. 22. 17. אזנו l. אזני.
22. 18. לדויג l. לדואג. ib. id. 22. 22. id. 23. 5. ואנשו l. ואנשיו. ita B. ſed Pl. Int.
R. ſcribunt τὸ Keri intra textum. 24. 9. מן המערה l. מהמערה. 24. 19. ואת l.
ואתה. 25. 3. כלבו l. כלבי. 25. 18. אבוגיל l. אביגיל. ib. עשוות l. עשויות.
25. 22. o Int. in margine, *alius codex* אור. 25. 34. ותבאתי l. ותבאת. 26. 5.
סביבתו l. סביבתיו. ita B. R. Int. 26. 7. מראשתו l. מראשתיו. ita B. R. etiam
Int. circulum inſcribit. ib. סביבתו l. סביבתיו. ita B. R. Int. 26. 11. מראשתו l.
מראשתיו. ita B. 26. 16. id. ita B. 26. 22. החנית l. חנית. 27. 4 יוסף l. יסף.
27. 8. והגרזי l. והגזרי. 29. 5. באלפו l. באלפיו. ita B. ib. ברבבתו l.
ברבבתיו. ita B. 30. 6. בנו l. בניו. ita B. R. Int. 30. 24. הירד l. היורד.

2. SAM.

CAP. 1. Verſ. 8. ויאמר l. ואומר. 1. 11. בבגדו l. בבגדיו. ita B. R Int. 1. 16.
דמיך l. דמך. ita B. & Int. ſed Pl. inter Jethiras numerat. 2. 23. תחתו l. תחתיו. ita
B. 3. 2. וילדו l. ויולדו. ita B. 3. 3. לאבגיל l. לאביגיל. ita B. R. Int. 3. 12.
תחתו l. תחתיו. ita B. 3. 15. לוש l. ליש. 3. 25. מבואך l. מובאך. 5. 2.
הייתה מוציא l. היית המוציא. ib. והמבי l. והמביא. 5. 8. שנאו l. שנאי.
5. 24. בשמעך l. כשמעך. ita B. 6. 23. ולד Pl. in margine notat, *alius codex habet*
ילד. B. Int. R. ſcribunt ילד, & notant occidentales ſcribere ולד. 8. 3. l. פרת.
ita B. Int. R. Steph in quarto. Sed Pl. ſcribit פרת intra textum. 10. 9. בישראל l.
ישראל. 12. 9. בעינו l. בעיני. 12. 20. שמלתו l. שמלותיו. ita B. 12. 22. יחנני
l. וחנני. 12. 24. ויקרא l. ותקרא. 12. 31. במלכן l. במלבן. 13. 8. ותלוש l.
ותלש. ita B. ſed Int R. Pl. inter Jethiras numerant. 13. 32. שימה l. שומה. 13.
33. אם ſcrib. non leg. 13. 34. עינו l. עיניו. ita B. 13. 37. עמיחור l. עמיהוד. 14.
7. שום l. שים. 14. 11. מהרבית l. מהרבת. 14. 21. עשיתי l. עשית. 14. 22.
עבדו l. עבדך. 14. 30. והוציתיה l. והציתוה. 15. 8. ישיב l. ישוב. 15. 20.
אנועך l. אניעך. 15. 21. אם ſcrib. non leg. 15. 28. בעברות l. בערבות. 16. 2.
ולהלחם l. והלחם. 16. 8. תחתו l. תחתיו. ita B. 16. 10. כי l. כה. ib. וכי l.
כי. 16. 12. בעוני l. בעיני. ib קללתי l. קללתו. ita B. 16. 18. לא l. לו. 16.
23. legitur איש. 17. 12. באחת l. באחד. ita R. B. Int. 17. 16. בעברות l.
בערבות. 18. 3. לעזיר l. לעזור. 18. 8. נפצות l. נפוצת. 18. 12. ולא l. ולו. 18. 13.
בנפשו l. בנפשי. ita B. Pl. Int. 18. 17. לאהלו l. לאהליו. ita B. 18. 18. בחיו l. בחייו.
ita B. 18. 20. l. כן. ita Ed. 4. ſed non ag. Talm. 19. 6. לא l. לו. 19. 31. בירדן l. הירדן.
19. 40. ויעבירו l. העבירו. 20. 5. וייחר l. ויוחר. 20. 6. עיננו l. עינינו. ita R.
Sed B. & Pl. inter Chaſiras numerant. Circulum inſcribit Int. 20. 8. ועלו l. ועליו. ita B.
20. 14. ויקלהו l. ויקהלו. 20. 23. הכרי l. הכרתי. 20. 25. ושיא l. ושוא. 21. 4.
לי l. לנו. 21. 6. ינתן l. יתן. 21. 9. והם l. והמה. ib. תחלת l. בתחלת. 21.
12. תלום l. תלאום. ib. שם הפלשתים l. שמה פלשתים. 21. 16 וישבו l.
וישבי. 21. 20. מדין l. מדון. 21. 21. שמעי l. שמעא. 22. 8. ותגעש l. ויתגעש.
22. 14. ויהמם l. ויהם. 22. 22. משפטו l. משפטיו. ita B. ſed Pl. & Int. ſcribunt τὸ
Keri intra textum. 22. 33. דרכו l. דרכי. 22. 34. רגליו l. רגלי. 22. 51. מגדיל l.
מגדול.

מגדול. 23. 8. הָעֶצְנוֹ l. העצני. ita B. ib. אֶחָד l. אחרת. ita B. 23. 9. וְאַחֲרָיו l. ואחריו. ita B. ib. דֹּדִי l. דודו. ib. גִּבֹּרִים l. הגבורים. 23. 11. וְאַחֲרָיו l. ואחריו. Ita B. R. Int. 23. 13. שְׁלֹשִׁים l. שלשה. 23. 15. מִבְּאֵר l. מבר. ita B. 23. 16. id. ita B. 23. 18. הַשָּׁלִשִׁי l. השלשה. 23. 20. חַי l. חיל. ib. הָאֲרִי l. האריה. ib. הַבְּאֵר l. הבר. ita B. 23. 21. אֲשֶׁר l. איש. 23. 35. חֶצְרוֹ l. חצרי. 23. 37. נֹשְׂאֵי l. נשא. ita B. sed R. Pl. Int. inter Jethiras numerant. 24. 14. רַחֲמָו l. רחמיו. ita B. 24. 16. הָאֲוַרְנָה l. הארונה. 24. 18. אֲרַנְיָה l. ארונה. 24. 22. בְּעֵינָו l. בעיניו. ita B.

1. REG.

CAP. 1. Verſ. 27. עֲבָדֶיךָ l. עבדך. ita B. ſed Int. inter Jethiras numerat. 1. 33. עַל l. אל. 1. 37. יְהִי l. יהיה. 1. 47. אֱלֹהֶיךָ l. אלהים. 2. 24. וַיּוֹשִׁיבֵינִי l. ויושיבני. ita B. ſed Int. R. Pl. inter Jethiras numerant. 4. 7. אֶחָד l. האחד. 5. 3. רַגְלָו l. רגליו. 6. 5. יָצוּעַ l. יציע. 6. 6. id. ita B. reliquæ circulum inſcribunt. 6. 10. הַיָּצוּעַ l. יציע. ita B. 6. 16. מִיַּרְכּוֹתֵי l. מירכתי. ita B. ſed Int. & Pl. inter Jethiras numerant. 6. 21. בְּרַתִּיקוֹת l. ברתוקות. 6. 38. מִשְׁפָּטָו l. משפטיו. ita B. 7. 20. שְׂבָכָה l. השבכה. 7. 23. וְקָוֶה l. וקו. 7. 36. וּמִסְגְּרֹתֶיהָ l. ומסגרתיה. ita B. ſic Int. Pl. circulum τῷ ו inſcribunt. 7. 45. הָאֹהֶל l. האלה. 8. 48. בָּנִית l. בניתי. ita B. Pl. 9. 9. וַיִּשְׁתַּחֻו l. וישתחוו. ita B. R. Int. 9. 18. תָּמֹר l. תדמור. 10. 5. מְשָׁרְתָו l. משרתיו. ita B. 12. 7. וַיְדַבֵּר l. וידברו. 12. 12. וַיָּבוֹ l. ויבא. 12. 21. וַיָּבֹאו l. ויבא. 12. 33. מִלִּבֹּד l. מלבו. 14. 2. אַתִּי l. את. 14. 25. שׁוּשַׁק l. שישק. 15. 15. וְקָדְשׁוֹ l. וקדשי. 15. 18. מֶלֶךְ l. המלך. 16. 26. וּבְחַטָּאתָו l. ובחטאתיו. 16. 31. וּבְשָׁנִיב l. ובשנוב. 17. 14. תֵּתֵן l. תת. ita Int. B. R. ſed Pl. legit תן. 17. 15. הִיא וָהוּא l. הוא והיא. 18. 5. מִן־בְּהֵמָה l. מהבהמה. 18. 42. בִּרְכָּו l. ברכיו. ita B. 19. 4. אֶחָת l. אחד. 20. 41. מֵעַל l. מעלי. 21. 8. הַסְּפָרִים l. ספרים. 21. 21. מֵבִי l. מביא. ita Int. B. Pl. ſed R. inter Chaſiras numerat. 21. 29. אָבִי l. אביא. ita B. Int. Pl. ſed R. inter Chaſiras numerat. 22. 13. דְּבָרֶיךָ l. דברך. ita B. 22. 49. עָשָׂר l. עשה. ib. נִשְׁבְּרָה l. נשברו.

2. REG.

CAP. 2. Verſ. 16. הַגֵּיאוֹת l. הגאיות. 3. 24. וַיַּבּוּ l. ויכו. 4. 2. לְכִי l. לך. 4. 3. שְׁכֵנָיְכִי l. שכניך. 4. 5. מֹיצָקֶת l. מוצקת. 4. 7. נִשְׁיֵכִי l. נשיך. ib. בָּנַיְכִי l. ובניך. 4. 16. אַתִּי l. את. 4. 23. id. ita B. ib. הֹלַכְתִּי l. הלכת. 4. 34. כַּפָּו l. כפיו. ita B. 5. 9. בְּסוּסָו l. בסוסיו. ita B. 5. 12. אֲבָנָה l. אמנה. 5. 18. נא ſcrib. non leg. 5. 25. מֵאַן l. מאין. 6. 10. וְהִזְהִירָה l. והזהירו. 6. 13. אֵיכֹה l. איכו. ita B. 6. 25. חֲרֵייוֹנִים l. דביונים. 7. 12. בְּהַשָּׂדֶה l. בשדה. 7. 13. הֶהָמוֹן l. הכון. 7. 15. בְּהֵחָפְזָם l. בחפזם. ita B. ſed R. Int. Pl. inter Jethiras numerant. 8. 1. אַתִּי l. את. ita B. & Int. Pl. circulum τῷ י inſcribunt. 8. 10. לא l. לו. 8. 17. שָׁנָה l. שנים. 9. 15. לְגִּיד l. להגיד. 9. 25. שָׁלִשָׁה l. שלשו. 9. 33. שִׁמְטוּהוּ l. שמטוה. ita B. ſed Pl. Int. R. inter Jethiras numerant. 9. 37. וְהָיְתָ l. והיתה. 10. 27. לְמַחֲרָאוֹת l. למוצאות. 11. 1. וְרָאֲתָה l. ראתה. 11. 2. הַמְּמוֹתָתִים l. המומתים. 11. 4. הַמֵּאיוֹת l. המאות. 11. 9. id. 11. 10. id. ita B. Pl. ſed Int. circulum inſcribit tantùm. 11. 15. id. 11. 18. מִזְבְּחֹתָו l. מזבחתיו. 11. 20. מֶלֶךְ l. המלך. 12. 9. בְּיָמִין l. מימין. 12. 11. יַד l. ידי. ib. הַפְּקֻדִים l. המפקדים. 13. 6. הֶחֱטִי l. החטיא. 14. 2. יְהוֹעַדִּין l. יהועדן. ita B. ſed Pl. R. Int. inter Jethiras numerant. 14. 6. יוּמָת l. ימות. 14. 7. הַמֶּלַח l. מלח. 14. 12. לְאֹהָלָו l. לאהליו. ita B. 14. 13. וַיָּבֹאו l. ויבא. 15. 25. מֶלֶךְ l. המלך. 16. 6. וַאֲרוֹמִים l. ואדומים. ita B. R. Int. 16. 15. וַיְצַוֵּהוּ l. ויצוה. 16. 17. וְאֶת l. את. 16. 18. מִיסַךְ l. מוסך. 17. 13. נְבִיאָו l. נביאי. 17. 16. שְׁנַיִם l. שני. 17. 21. וַיַּדַּא l. וידח. 17. 24. וּסְפַרְוָיִם l. ומספרוים. ita B. R. Int. 17. 31. אֱלֹהַּ l. אלהי. ib. סְפָרִים l. ספרוים. ita B. R. Int. ſed Pl. ſcribit τὸ Keri intra textum. 18. 27. חֲרֵיהֶם l. צואתם. ib. שֵׁינֵיהֶם l. מימי רגליהם. 19. 23. בְּרֹכֶב l. ברב. ita B. Pl. Int. ib. קִצָּה l. קצו. 19. 25. לַהְשׁוֹת l. להשאות. 19. 31. צְבָאוֹת leg. non ſcrib. 19. 37. בָּנָיו leg. non ſcrib. 20. 4. הָעִיר l. חצר. 20. 13. נְכֹתֹה l. נכתו. ib. כָּל leg. non ſcrib. ita Pl. Munſt. quarto, Int. 20. 18. יִקָּח l. יקחו. 21. 12. שֹׁמְעָיו l. שמעה. 22. 5. וַיִּתְּנֻהָ l. ויתנהו. ib. בְּבִירַת l. בירת. 23. 10. בְּנֵי l. בן. 23. 33. בְּמֶלֶךְ l. ממלך. 23. 36. זְבִידָה l. זבודה. 24. 10. עָלָה l. עלו. 24. 14. עֲשָׂרָה l. עשרת. ita B. 24. 15. אוּלֵי l. אילי. 24. 18. חֲמִיטַל l. חמוטל. 25. 12. וּלְגֹבִים l. וליוגבים. ita B. 25. 17. אַמָּה l. אמות.

1. PARALIP.

CAP. 1. Verſ. 6. וְדִיפַת l. וריפת. ita R. ſed Pl. ſcribit τὸ Keri intra textum. 1. 46. עֲיוֹת l. עוית. 1. 51. עַלְיָה l. עלוה. 2. 55. יֹשְׁבֵו l. ישבי. 3. 24. הוֹדַיְוָהוּ l. הודויהו. ita B. R. Int. 4. 7. יִצְחַר l. וצחר. 4. 20. וְתוֹלוֹן l. ותילון. 4. 41. הַמְּעִינִים l. המעונים. 6. 26. בְּנוֹ l. בני. 6. 35. צִיף l. צוף. 7. 1. יָשִׁיב l. ישוב. ita B. R. 7. 10. יְעִישׁ l. יעוש. ita R. Int. ſed Pl. circulum tantùm inſcribit. 7. 31. בִּרְזָוִת l. ברזית. 7. 31. יַחְבָּה l. וחבה. ita B. 8. 25. וּפְנִיאֵל l. ופנואל. 9. 4. בְּנִימִן l. בני מן. ita Ed. 4. & Maſ. ſed Steph. Munſt. fol. & quarto diviſim ſcribunt ſine Keri. 9. 33. פְּטִירִים l. פטורים. 9. 35. יְעוּאֵל l. יעיאל. 11. 11. הַשָּׁלוֹשִׁים l. השלישים. 11. 20. וְלֹא l. ולו. ita Ed. 4. Steph. Munſt. 11. 44. וִיעוּאֵל l. ויעיאל. ita B. R. Int. 12. 3. וְיזוּאֵל l. ויזיאל. ita B. R. 12. 5. הַחֲרִיפִי l. החרופי. ita B. ſed Pl. habet τὸ Keri intra textum, ut & Int. 12. 15. גְּדִיתָיו l. גדותיו. 12. 18. הַשָּׁלוֹשִׁים l. השלישים. ita B. R. Int. 14. 1. חִירָם l. חורם. ita B. Pl. Int. 16. 38. יְדִיתוּן l. ידותון. ita R. Pl. Int. 20. 5. יָעוּר l. יעיר. 22. 7. בְּנוֹ l. בני. 23. 9. שְׁלֹמוֹת l. שלמית. ita B. R. Int. ſed Pl. circulum tantùm inſcribit. 24. 24. שָׁמוּר l. שמיר. ita B. Pl. Int. 26. 25. וּשְׁלֹמוֹת l. ושלמית. 27. 12. לַבֶּנְיָמִינִי l. לבן ימיני. ita B. 27. 29. שִׁטְרַי l. שרטי. ita B. & Steph. 29. 16. הִיא l. הוא.

2. PARALIP.

CAP. 3. Verſ. 17. הַיְמִינִי l. הימני. ita B. 4. 11. חִירָם l. חורם. ita B. R. 9. 10. id. ita B. 9. 29. יֶעְדִּי l. יעדו. 11. 18. בֶּן l. בת. 13. 19. עֶפְרַיִן l. עפרון. 17. 8. וּשְׁמְרִימוֹת l. ושמירמות. ita R. Pl. Int. 18. 8. מִיכָהוּ l. מיכיהו. 24. 27. וְרֹב l. וירב. 26. 11. יְעוּאֵל l. יעיאל. ita B. R. Int. 26. 21. הַחָפְשׁוּת l. החפשית. ita B. R. Int. 29. 8. לְזַוְעָה l. לזעוה. 29. 13. יְעוּאֵל l. יעיאל. ita B. R. Int. 29. 14. יְחוּאֵל l. יחיאל. ita B. R. Int. 32. 21. וּמִיצִיאֵו l. ומיציאי. 33. 16. וַיָּבֶן l. ויכן. ita B. R. Int. 34. 6. בְּחַר בָּתֵּיהֶם l. בחרבתיהם. 34. 9. וַיָּשֻׁבוּ l. וישבי. 35. 3. הַמְּבוֹנִים l. המבינים. 35. 6. וְהָכוֹנוּ l. והכינו. ita B.

ESDR.

CAP. 2. Verſ. 46. שַׁמְלַי l. שלמי. ſic B. Steph. 2. 50. נְפוּסִים l. נפיסים. 3. 3. וַיַּעַל l. ויעלו. 3. 7. יָפוֹא l. יפו. ita Aven. ſed nulla ex Ed. 4. notat τὸ Keri. 4. 2. וְלֹא l. ולו. ita Ed. 4. ſed Munſt. quarto non notat τὸ Keri. 4. 4. וּמְבַלְּהִים l. ומבהלים. ita B. R. Int. 4. 7. כְּנָוֹתוֹ l. כנותיו. ita B. 4. 9. אַרְכְּוָי l. ארכויא. ib. דֶּהָוֵא l. דהיא. ita B. 4. 11. עַבְדָיךְ l. עבדך. ita B. 4. 12. וְשׁוּרַיָּ l. ושוריא. ſic B. & El. ſed reliquæ ſcribunt τὸ Keri intra textum. 6. 17. לְחַטָּיָא l. לחטאה. ita B. Int. 7. 18. עֲלָיךְ l. עלך. ita B. ib. אֲחָיךְ l. אחך. ita B. 7. 25. דָּאנִין l. דיינין. ita B. R. Int. 7. 26. לִשְׁרֹשׁוּ l. לשרשי. ita B. R. Int. 8. 13. יְעוּאֵל l. יעיאל. 8. 14. וְזַבּוּד l. וזכור. ſic B. Steph. 8. 17. וָאֲוַצְאָה l. ואצוה. ib. הַנְּתוּנִים l. הנתינים. ita B. R. Int. 8. 25. וָאֶשְׁקֳלָה l. ואשקלה. ita Int. Pl. ſed R. inter Jethiras numerat. 10. 2. עוֹלָם l. עילם. ita B. 10. 12. כִּדְבָרֶיךָ l. כדברך. ita B. ſed Int. & Pl. inter Jethiras numerant. 10. 29. וְיָרֵמוֹת l. ורמות. ita B. 10. 35. כְּלוּהִי l. כלוהו. 10. 37. וְיַעֲשׂוּ l. ויעשי. 10. 43. יַדּוֹ l. ידי. 10. 44. נְשָׂאֵי l. נשאו.

NEHEM.

CAP. 2. Verſ. 13. הֵם l. הם. 3. 15. וְיַעֲמִידוּ l. ויעמיד. 3. 20. זַבַּי l. זכי. ſic B. & Steph. ſed Pl. R. Munſt. ſcribunt כ intra textum. 3. 30. אַחֲרַי l. אחריו. 3. 31. id. ita B. Pl. ſed Int. circulum tantùm inſcribit. 4. 13. בַּצְּחִחִיִּם l. בצחיחים. ita B. & Int. ſed R. inter Jethiras numerat. 4. 15. וַנָּשׁוּב l. ונשב. ita B. 5. 9. וַיֹּאמַר l. ואמר. ita B. 7. 3. וַיֹּאמַר l. ואמר. ita R. 7. 43. לְהוֹדְוָה l. להודיה. ita B. 7. 52. נְפוּשְׁסִים l. נפישסים. 9. 6. אַתְּ l. אתה. 9. 17. וְחֶסֶד l. חסד. ita B. 10. 19. נוֹבָי l. ניבי. ita B. 11. 17. יְדִיתוּן l. ידותון. 12. 9. וְעֻנּוֹ l. ועני. 12. 14. לִמְלוּכִי l. למליכו. 12. 16. לְעִדְּיָא l. לעדוא. 12. 46. רֹאשׁ l. ראשי.

ESTH.

CAP. 1. Verſ. 5. וּבִמְלוֹאת l. ובמלאות. 1. 16. מוֹמֻכָן l. ממוכן. 3. 4. בְּאָמְרָם l. כאמרם. 8. 13. עֲתוּדִים l. עתידים. 9. 19. הַפְּרוֹזִים l. הפרזים. ita B. Int. ſed Pl. inter Jethiras numerat. 9. 27. וְקִבֵּל l. וקבלו. 10. 1. אֲחַשְׁרֹשׁ l. אחשורוש.

JOB

CAP. 1. Verſ. 10. אַתְּ l. אתה. 2. 7. עַד l. ועד. ita B. 5. 18. וְיָדָו l. וידיו. ita B. R. 6. 2. וְהַיָּתִי l. והותי. ita B. 6. 21. לֹא l. לו. ita B. R. Int. ſed Steph. ſcribit לו in textu. 6. 29. וְשֻׁבִי l. ושבו. 7. 1. עֲלֵי l. עלי. ita B. R. ſed Int. Pl. ſcribunt τὸ Keri intra textum. 7. 5. וְגִישׁ l. וגוש. ita B. R. ſed Pl. & Int. ſcribunt וגוש in textu. 9. 13. תַּחְתָּו l. תחתיו. ita B. R. 9. 30. בְמוֹ l. במי. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri intra textum. 10. 20. יַחְדָּל l. וחדל. ita B. R. Int. ib. יָשִׁית l. ושית. ita B. R. Int. 13. 15. לֹא l. לו. ita B. 14. 5. חֻקָּו l. חקיו. ita B. R. 15. 15. בִּקְדֹשָׁו l. בקדשיו. ita B. R. ſed Pl. ſcribit τὸ Keri in textu, ut & Int. 16. 16. חֳמַרְמְרָה l. חמרמרו. ita B. R. ſed Int. & Pl. circulum tantùm τῷ ה inſcribunt. 17. 10. יָבֹאוּ l. ובאו. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri intra textum. 19. 29. שַׁדִּין l. שדון. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri intra textum. 21. 13. יְבַלּוּ l. יכלו. ita B. R. Int. 21. 20. עֵינָו l. עיניו. ita B. R. 24. 1. וְיֹדְעוּ l. וידעיו. ita B. R. 24. 4. עֲנִוֵי l. עניי. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri intra textum. 24. 6. יַקְצִירוּ l. יקצורו. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri intra textum. 26. 12. וּבִתְוּבָנָתוֹ l. ובתבונתו. ita B. ſed R. Int. Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 26. 14. דְּרָכָו l. דרכיו. ita B. R. ib. גְּבוּרֹתָו l. גבורתיו. ita B. R. 30. 11. יִתְרוֹ l. יתרי. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 30. 13. לְהַיָּתִי l. להותי. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 30. 22. תְּשֻׁוָּה l. תשיה. ita B. R. ſed Pl. Int. ſcribunt τὸ Keri intra textum. 31. 7. מְאוּם l. מום. ita Pl. R. Int. 31. 11. הִיא l. הוא. ita B. ib. וְהִיא l. והוא. 31. 20. חֲלָצָו l. חלציו. ita B. R. 33. 19. וְרִיב l. ורוב. ita B. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 33. 21. וְשֻׁפִּי l. ושפו. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 33. 28. נַפְשִׁי l. נפשו. ita B. R. Int. ib. וְחַיָּתִי l. וחיתו. ita B. R. Int. 37. 12. בְּתַחְבּוּלֹתָו l. בתחבולתיו. ita B. R. 38. 1. מִנ l. מן. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt מן intra textum. 38. 12. יִדַּעְתָּה שַׁחַר l. ידעת השחר. 38. 41. יְלָדָו l. ילדיו. ita B. R. 39. 12. יָשׁוּב l. ישיב. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 39. 26. כְּנָפָו l. כנפיו. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 39. 30. וְאֶפְרֹחוֹ l. ואפרחיו. ita B. R. 40. 1. מִנ l. מן. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt מן in textu. 41. 1. יְעִירֶנּוּ l. יעורנו. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 41. 3. לֹא l. לו. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 42. 2. יָדַעְתָּ l. ידעתי. 42. 10. שְׁבִית l. שבות. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 42. 16. וַיִּרְא l. ויראה. ita B. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu.

PSALM.

PSAL. 5. Verſ. 9. הַוְשַׁר l. הישר. 6. 4. וְאַתְּ l. ואתה. 9. 13. עֲנִיִּים l. ענוים. 9. 19. עֲנָוִים l. עניים. ita B. R. ſed Pl. & Int. ſcribunt τὸ Keri intra textum. 10. 5. דְּרָכָו l. דרכיו. 10. 10. וְדָכֶה l. ידכה. ib. חֶלְכָּאִים l. חל כאים. ita B. R. 10. 12. עֲנִיִּים l. ענוים. 11. 1. נוּדוּ l. נודי. 16. 10. חֲסִידֶיךָ l. חסידך. ita R. ſed B. Int. Pl. inter Jethiras numerant. 17. 11. סְבָבוּנִי l. סבבונו. 17. 14. וּצְפִינְךָ l. וצפונך. 22. 17. כָּאֲרִי l. כרו. ita R. & Int. 24. 4. נַפְשׁוֹ l. נפשי. 24. 6. דֹּרְשָׁו l. דורשיו. 26. 2. צְרוּפָה l. צרפה. 27. 5. בְּסֻכֹּה l. בסכו. ita B. R. Int. 30. 4. מִיּוֹרְדִי l. מירדי. 38. 21. רְדוּפִי l. רדפי. 39. 1. לִידִיתוּן l. לידותון. 41. 3. יְאֻשַּׁר l. ואשר. 49. 15. וְצִירָם l. וצורם. 51. 4. הֶרֶבָה l. הרב. 54. 7. יָשׁוּב l. ישיב. 55. 16. יַשִּׁימָוֶת l. ישי מות. ſic B. R. Int. 56. 7. יִצְפִּינוּ l. יצפונו. 58. 8. חִצָּו l. חציו. ita B. R. Pl. 59. 11. חַסְדּוֹ l. חסדי. 59. 16. יְנוּעוּן l. יניעון. 60. 7. וַעֲנֵנוּ l. וענני. 66. 7. יָרִימוּ l. ירומו. 71. 20. הִרְאִיתָנוּ l. הראיתני. ib. תְּחַיֵּינוּ l. תחייני. 71. 12. חִישָׁה l. חושה. 71. 20. הַרְאִיתָנוּ l. הראיתני. ib. תַּעֲלֵנוּ l. תעלני. Hoc & præcedens circulo tantùm notat Pl. 72. 17. יִנִּין l. ינון. 73. 2. נָטוּי l. נטיו. ib. שֻׁפְּכָה l. שפכו. ita B. R. Int. 73. 10. יָשִׁיב l. ישוב. 73. 16. הִיא l. הוא. 74. 6. וְעַתְּ l. ועתה. 74. 11. חוֹקְךָ l. חיקך. 77. 1. יְדִיתוּן l. ידותון. 77. 12. אֶזְכִּיר l. אזכור. 79. 10. בַּגֹּיִים l. בגוים. 85. 2. שְׁבוּת l. שבית. 89. 18. תָּרִים l. תרום. 90. 8. שַׁתְּ l. שתה. ita B. R. Pl. 92. 16. עֹלָתָה l. עולתה. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 96. 3. o l. את. ita R. Pl. & Talm. 100. 3. וְלֹא l. ולו. ita B. R. 102. 24. כֹּחוֹ l. כחי. ita B. R. ſed Int. Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 105. 18. רַגְלוֹ l. רגליו. 105. 22. שָׂרָו l. שריו. ex mente R. Idi in Bereſchith Rabba. 105. 28. דְּבָרִיו l. דברו. 105. 40. שְׂלָו l. שליו. 106. 45. חֲסָדָו l. חסדיו. ita B. 108. 7. וַעֲנֵנוּ l. וענני. 119. 79. וְיֹדְעוּ l. וידעי. ita B. ſed Int & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 119. 147. לִדְבָרֶיךָ l. לדברך. ita B. ſed R. & Int. inter Jethiras numerant. 119. 161. וּמִדְּבָרֶיךָ l. ומדברך. ita B. ſed R. & Int. ut v. præced. 123. 4. לִגְאֵי יוֹנִים l. לגאיונים. ita B. R. 126. 4. שְׁבוּתֵנוּ l. שביתנו. 129. 3. לְמַעֲנוֹתָם l. למעניתם. 139. 6. פְּלִאָיה l. פליאה. 139. 16. וְלֹא l. ולו. ita B. R. 139. 20. נָשׂוּא l. נשו. ſed nulla ex Ed. 4. notat τὸ Keri. 140. 10. יְכַסּוּמוֹ l. יכסימו. 140. 11. יַמִּיטוּ l. ימוטו. 140. 13. יָדַעְתָּ l. ידעתי. ita B. R. ſed Pl. ſcribit τὸ Keri intra textum, ut & Int. 145. 6. וּגְדֻלּוֹתֶיךָ l. וגדולתך. 147. 19. דְּבָרוֹ l. דבריו. ita B. R. 148. 2. צְבָאוֹ l. צבאיו. ita B. R.

PROV.

CAP. 1. Verſ. 27. כְּשַׁאֲוָה l. כשואה. 2. 7. וְצָפַן l. יצפון. 2. 8. חֲסִידָו l. חסידיו. ita B. R. 3. 15. מִפְּנִיִּים l. מפנינים. 3. 27. יָדֶיךָ l. ידך. 3. 28. לְרֵעֲיךָ l. לרעך. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 3. 30. תָּרוֹב l. תריב. 4. 3. לִפְנֵי l. לבני. ſic Pl. Int. Steph. R. Munſt. fol. & 4. 4. 16. יַכְשׁוֹלוּ l. יכשילו. 6. 13. בְּעֵינָו l. בעיניו. ita B. R. ſed Int. Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. ib. בְּרַגְלָו l. ברגליו. ita B. R. 6. 14. מְדָנִים l. מרינים. 6. 16. תּוֹעֲבוֹת l. תועבת. ita B. R. ſed Int. circulum tantùm τῷ ו inſcribit, Pl. ſcribit τὸ Keri in textu. 8. 17. אֹהֲבֶיהָ l. אהבי. ita B. Steph. R. quomodo & legunt & ſcribunt Pl. Munſt. Int. 8. 35. מֹצְאִי l. מצא. ita B. R. 11. 3. וְשַׁדָּם l. ישדם. 12. 14. יָשׁוּב l. ישיב. ita B. R. ſed Int. circulum tantùm inſcribit. Pl. habet τὸ Keri in textu. 13. 20. הָלוֹךְ l. הולך. ita B. R. ib. וַחֲכָם l. יחכם. ita B. R. ſed Int. & Pl. habent τὸ Keri in textu. 14. 21. עֲנִיִּים l. ענוים. ita B. R. ſed Int. & Pl. habent τὸ Keri in textu. 15. 14. וּפְנֵי l. ופי. 16. 19. עֲנִיִּים l. ענוים. 16. 27. שְׂפָתָיו l. שפתו. 17. 13. תָמִישׁ l. תמוש. 17. 27. וְקַר l. יקר. 18. 17 יָבֹא l. ובא. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 18. 19. וּמִדְוָנִים l. ומדינים. 19. 7. לֹא l. לו. 19. 16. יוּמָת l. ימות. 19. 19. גְּרָל l. גדל. 20. 4. יִשְׁאַל l. ושאל. 20. 16. נָכְרִים l. נכריה. 20. 21. מְבֻחֶלֶת l. מבהלת. ſic B. R. ſed Int. Pl. Steph. Munſt. fol. & quarto habent intra textum τὸ Keri. 20. 30. תַּמְרִיק l. תמרוק. 21. 9. מִדְוָנִים l. מדינים. 21. 19. id. ita B. R. ſed Int. & Pl. habent τὸ Keri in textu. 21. 29. יָכִין l. יבין. ſic B. R. Int. ib. דְּרָכָיו l. דרכו. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri intra textum. 22. 3. וְיִסָּתֵר l. ונסתר. 22. 20. שָׁלִשׁוֹם l. שלישים. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 22. 25. אֹרְחֹתוֹ l. ארחתיו. ita B. R. 23. 5. הֲתָעִיף l. התעוף. ita B. R. Int. ib. וְעָיף l. יעוף. 23. 24. גִּיל l. גול. ib. יוֹלֵד l. ויולד. ib. וְיִשְׂמַח l. ישמח. ita Int. B R. ſed Pl. ſcribit ישמח in textu. 23. 26. תִּרְצֶנָה l. תצורנה. 23. 29. מִדְוָנִים l. מרינים. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 23. 31. בַּכִּיס l. בכוס. 24. 17. אוֹיִבְךָ l. אויבך. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 25. 24. מִדְוָנִים l. מרינים. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 26. 2. לֹא l. לו. ita B. R. 26. 21. מִדְוָנִים l. מדינים. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 26. 24. בִּשְׂפָתוֹ l. בשפתיו. ita B. R. 27. 20. וַאֲבַדֹּה l. ואבדו. ita Ed. 4. ſed Avenarius אבדון. 27. 24. דוֹר l. ודור. 28. 5. וּמְבַקְשֵׁי l. מבקשי. ita Avenarius, ſed nulla ex Editionibus quatuor agnoſcit. 28. 16. שֹׂנֵאי l. שונא. ita Bamb. Reg. Plant. ſed Inter. inter Jethiras numerat. 30. 10. אֲדֹנוֹ l. אדניו. ita B. R. 30. 18. וְאַרְבָּע l. וארבעה. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 31. 4. אוֹ l. אי. 31. 16. נָטַע l. נטעה. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu. 31. 18. בַּלַּיִל l. בלילה. ita B. R. ſed Int. & Pl. ſcribunt τὸ Keri in textu.

ECCLESIAST.

CAP. 4. Verſ. 8. עֵינוֹ l. עיניו. 5. 8. הִיא l. הוא. 5. 10. רְאִית l. ראות. ita B. R. Pl. ſed Int. tantùm circulum inſcribit. 7. 22. אַתְּ l. אתה. 9. 4. יְבֻחַר l. יחבר. 10. 20. הַכְּנָפַיִם l. כנפים. ita B. Pl. R. ſed Int. inter Jethiras numerat. 11. 9. וּבְמַרְאֵי l. ובמראה. ita B. R. 12. 6. יֵרָחֵק l. ירתק.

CANT. CANTIC.

CAP. 1. Verſ. 17. רַחִיטֵנוּ l. רהיטנו. 2. 11. הַסְּתָו l. הסתיו. 2. 13. לְכִי l. לך. 4. 9. בְּאַחַד l. באחת.

ESAIAS.

CAP. 3. Verſ. 15. מַלְּכֶם l. מה לכם. 3. 16. נְטוּוֹת l. נטויות. 5. 29. וְשָׁאַג l. ישאג. 9. 3. לֹא l. לו. 9. 7. לְםַרְבֵּה l. למרבה. ita R. B. ſed præter illas nulla editio notat τὸ Keri. Solus El. vult duas eſſe voces. 10. 6. וּלְשִׂימוֹ l. ולשומו. 10. 13. וַעֲתִידֹתֵיהֶם l. ועתודתיהם. ib. כַּאבִּיר l. כביר. 10. 32. בֵּית l. בת. 12. 5. מְיֻדַּעַת l. מודעת. 13. 16. תִּשָּׁגַלְנָה l. תשכבנה. 15. 2. וְדִיבוֹן R. notat corrigi ודיבון. B. Pl. Int. Steph. Munſt. utraque ſcribunt דיבון ſine Keri. Sed in B. Maſ. mi. notat codicem emendatum ſcribere דיבון. 16. 3. הָבִיאוּ l. הביאי. ib. עֲשׂוּ l. עשי. 23. 12. כִּתִּיִּים l. כתים. 23. 13. בַּחִינָיו l. בחוניו. 25. 10. בְּמֵי l. במו. 26. 20. דְּלָתֶיךָ l. דלתך. ita B. Int. Pl. ſed R. inter Jethiras numerat. 28. 12. אֲבוּא l. אבו. ita Aven. ſed nulla ex Ed. 4. notat τὸ Keri. 28. 15. שִׁיט l. שוט. ib. עָבַר l. יעבור. 29. 11. הַסֵּפֶר l. ספר. 30. 6. עֲוָרִים l. עירים. ita B. Int. Pl. 30. 32. בָּהּ l. בם. 30. 33. הוּא l. היא. 32. 7. עֲנָוִים l. עניים. ita B. Pl. Int. 32. 15. וְכַרְמֶל l. והכרמל. 36. 12. חֲרָאֵיהֶם l. צואתם. ib. שֵׁינֵיהֶם l. מימי רגליהם. 37. 30. וְאָכוֹל l. ואכלו. 41. 23. וְנִרְא l. ונראה. 42. 20. רָאִית l. ראות. 42. 24. לִמְשׁוֹסֶה l. למשסה. ita Ed. 4. ſed Aven. ſcribit משיסה l. משיסה. 44. 24. מִי אִתִּי l. מאתי. ita Ed. 4. Aven. verò ſcribit diviſim legit conjunctim. 45. 2. אֲוַשֵּׁר l. אישר. 46. 11. עֲצָתוֹ l. עצתי. 47. 13. הָבְרוּ l. הברי. 49. 5. לֹא l. לו. ita Ed. 4. ſed Steph. Munſt. non agnoſcunt τὸ Keri. 49. 6. וּנְצִירֵי l. ונצורי. 49. 13. יִפְצְחוּ l. ופצחו. 52. 2. הִתְפַּתְּחוּ l. התפתחי. 52. 5. מֹשְׁלָו l. משליו. ita B. R. 53. 4. o l. הוא. ita Steph. Munſt. in quarto. 54. 16. הֵן l. הנה. 55. 11. l. את. ita Pl. Steph. Munſt. quarto, Talm. 55. 13. תַּחַת l. ותחת. ita B. R. Pl. 56. 10 צֹפָו l. צפיו. 57. 19. נוּב l. ניב. 60. 21. מַטָּעוֹ l. מטעי. 62. 3. וּצְנוּף l. וצניף. 63. 9. לֹא l. לו. ita Ed. 4. Steph. circulum inſcribit. 65. 4. וּפְרַק l. ומרק. ita B. R. Steph. Munſt. in fol. 65. 7. עַל l. אל. 66. 17. אַחַד l. אחת.

JEREM.

CAP. 2. Verſ. 15. נִצְּתָה l. נצתו. 2. 16. וְתַחְפַּנֵס l. ותחפנחס. ita B. Int. Pl. & Steph. ſed Munſt. in fol. ſcribit τὸ Keri intra textum. 2. 20. אֶעֱבוֹד l. אעבור. 2. 24. נַפְשׁוֹ l. נפשה. 2. 25. וּגְוֹרֵנֵךְ l. וגרונך. 2. 27. יְלִדְתָּנִי l. ילדתנו. 2. 33. לִמַּדְתִּי l. למדת. ita B. ſic Pl. R. Int. circulum τῷ י inſcribunt. 3. 2. שֻׁגַּלְתְּ l. שכבת. ita B. 3. 4. קָרָאתִי l. קראת. 3. 7. וַתִּרְאֶה l. ותרא. 3. 19. תִּקְרְאוּ l. תקראי. ita B. R. ſed Pl. & Int. ſcribunt τὸ Keri intra textum. ib. תָשׁוּבוּ l. תשובי. 4. 5. וְתִקְעוּ l. תקעו. 4. 19. אֹחוּלָה l. אוחילה. ib. שָׁמַעְתִּי l. שמעת. ita B. R. ſed Int. & Pl. inter Jethiras numerant. 4. 30. וְאַתִּי l. ואת. ita B. R. ſed Pl. & Int. inter Jethiras numerant. 5. 7. אֶסְלוֹחַ l. אסלח. 5. 8. מְוֻזָּנִים l. מיוזנים. 5. 24. וְיוֹרֶה l. יורה. 6. 7. בּוֹר l. ביר. 6. 21. יֹאבֵדוּ l. ואבדו. 6. 25. תֵּצְאִי l. תצאו. ib. תֵּלֵכִי l. תלכו. 6. 29. מֵאֶשְׁתָּם l. מאש תם. 7. 22. הוֹצִיא l. הוציאי. 8. 1. וְיוֹצִיאוּ l. יוציאו. 8. 6. בִּמְרֻצוֹתָם l. במרוצתם. 8. 7. וְסוּס l. וסיס. 9. 8. שׁוֹחֵט l. שחוט. 10. 5. יִנָּשׂוֹא l. ינשאו. ita Maſ. Aven. ſed nulla ex Ed. 4. agnoſcit τὸ Keri. 10. 13. אֶרֶץ l. הארץ. 10. 17. וְיוֹשֶׁבֶתִי l. יושבת. ita R. B ſed Pl. numerat inter Jethiras, Int. circulum inſcribit. 13. 16. יָשִׁית l. ושית. 13. 20. שְׂאִי l. שאו. ita B. ſed Pl. & Int. ſcribunt שאו intra textum. 14. 3. צְעוֹרֵיהֶם l. צעיריהם. 14. 14. וֶאֱלוּל l. ואליל. ib. וְתַרְמוּת l. יתרמית. ib. לָהֶם in alio quidem Codice לכם legi notant R. & E. ſed. Int. Pl. Munſt. fol. & 4. ſcribunt לכם ſine Keri. 15. 4. לְזַוְעָה l. לזועה. 15. 8. אַלְמְנוֹתוֹ l. אלמנותיו. ita B. R. 15. 9. בָּאָה l. בא. 15. 11. שֵׁרוּתִךָ l. שריתיך. 15. 16. דְּבָרֶיךָ l. דברך. ita Int. B. R. ſed Pl. circulum tantùm inſcribit. 16. 16. לְדַוָּגִים l. לדיגים. 17. 8. יִרְאֶה l. יראה. 17. 10. כִּדְרָכוֹ l. כדרכיו. ita R. B. 17. 11. יָמוֹ l. ימיו. ita B. R. 17. 13. יְסוּרַי l. וסורי. ita R. B. 17. 19. עָם l. העם. 17. 23. שׁוֹמֵעַ l. שמוע. 17. 24. בָּהּ l. בו. 18. 3. וְהִנֵּהוּ l. והנה הוא. 18. 10. הָרָעָה l. הרע. 18. 14. שְׁבוּלֵי l. שבילי. ita R. B. 18. 16. שְׁרוּקֹת l. שריקות. 18. 22. שִׁיחָה l. שוחה. 18. 23. וְהָיוּ l. ויהיו. 19. 2. הַחַרְסוּת l. החרסית. 19. 15. מֵבִי l. מביא. 21. 9. יְחִיֶה l. וחיה. 21. 12. מַעַלְלֵיהֶם l. מעלליכם. 22. 2. שְׁמַע R. notat, *alius codex* שמעי. 22. 4. וַעֲבָדוֹ l. ועבדיו. ita B. 22. 6. נוֹשָׁבָה l. נושבו. 22. 23. יָשַׁבְתִּי l. ישבת. ita R. B. ſed Pl. & Int. inter Jethiras numerant. ib. מְקֻנַּנְתִּי l. מקננת. ib. נֶחַנְתִּי l. נחנת. 23. 18. דְּבָרִי l. דברו. ita R. B. ſed Pl. & Int. ſcribunt τὸ Keri intra textum. 24. 9. לְזַוְעָה l. לזועה. 25. 4. אַשְׁכֵּם l. השכם. ſed omnes Ed. ſcribunt השכם intra textum ſine Keri. 25. 7. הַכְעִסֻנִי l. הכעיסנו. ita R. B. ſed Pl. & Int. inter Jethiras numerant. 25. 13. וְהֵבֵאוֹתִי l. והבאתי. ita R. B. ſed Int. & Pl. inter Jethiras numerant. 26. 6. הַזֹּאתָה l. הזאת. 26. 18. מִיכָיָה l. מיכה. 28. 1. בִּשְׁנַת l. בשנה. 29. 14. שְׁבִיתְכֶם l. שבותכם. 29. 18. לְזַוְעָה l. לועה. 29. 23. הוֹיֵדַע l. היודע. 31. 21. הָלָכְתִּי l. הלכת. ita B. ſed Pl. & Int. inter Jethiras numerant. 31. 38. l. באים. 31. 39. קָוֶה l. קו. 31. 40. הַשְּׁרֵמוֹת l. השדמות. 32. 1. בַּשְּׁנַת l. בשנה. 32. 4. וְעֵינָו l. ועיניו. ita B. R. 32. 23. וּבְתֹרוֹתְךָ l. ובתורתך. 32. 35. הַחֲטִי l. החטיא. 33. 26. אָשׁוּב l. אשיב. 34. 11. וַיִּכְבִּישׁוּם l. ויכבשום. ita Int. B. R. ſed Pl. inter Jethiras numerat. 34. 17. לְזַוְעָה l. לזועה. 37. 4. הַכְּלִיא l. הכלוא. 37. 19. וְאַיּוֹ l. ואיה. 38. 2. יְחִיֶה l. וחיה. 38. 11. הַסְּחָבוֹת l. סחבות. ita R. B. ſed Pl. & Int. inter Jethiras numerant. 38. 16. את ſcribitur non legitur. 39. 12. אם ſcribitur non legitur. 39. 16. מֵבִי l. מביא. 40. 3. דָּבָר l. הדבר. 40. 8. עוּפַי l. עיפי. 40. 16. תַּעַשׂ l. תעשה. 41. 17. כְּמוֹהֶם l. כמהם. 42. 6. אֲנוּ l. אנחנו. 42. 20. הִתְעֵתִים l. התעיתם. 43. 10. שַׁפְרוּרוֹ l. שפרירו. 43. 11. וּבָאה l. ובא. 46. 11. הִרְבֵּיתִי l. הרבית. ita R. B. Pl. sed Int. tantùm circulum τὸ ׳ inscribit. 48. 4. צְעוֹרֶיהָ l. צעיריה. Sed B. alt. edit. malè צעירוה. 48. 5. הַלֻּחוֹת l. הלחית. 48. 7. כְּמִישׁ l. כמוש. ib. יַחַד l. יחדו. 48. 18. יֹשֶׁבֶי l. ושבי. 48. 20. הֵילִילִי l. הילילו. ib. וְזַעֲקִי l. וזעקו. 48. 21. מוֹפָעַת l. מיפעת. 48. 27. נִמְצָאָה l. נמצא. ita B. Pl. sed Int. inter Jethiras numerat. 48. 44. הַנִּיס l. הנס. ita B. R. Pl. sed Int. inter Jethiras numerat. 48. 45. יָצָאה l. יצא. ita Aven. 49. 25. תְּהִלָּה l. תהלת. ita B. 49. 32. עֲלֵיהֶם l. עליכם. ita B. R. 49. 36. עוֹלָם l. עילם. 49. 39. אָשׁוּב l. אשיב. ib. שְׁבִית l. שבות. 50. 6. הָיָה l. היו. ib. שׁוֹבְבִים l. שובבום. 50. 8. יְצְאוּ l. צאו. ita B. R. Pl. sed Int. numerat inter Jethiras. 50. 11. תִּשְׂמְחִי l. תשמחו. ib. תַעַלְזִי l. תעלזו. ib. תָפוּשִׁי l. תפושו. ib. וְתִצְהֲלִי l. ותצהלו. 50. 15. אֲשְׁוִיֹתֶיהָ l. אשויתיה. 50. 29. לָהּ legitur non scribitur. 50. 44. אֲרוּצֵם l. אריצם. 51. 3. ידרך scribitur non legitur. 51. 13. שֹׁכַנְתִּי l. שכנת. ita R. B. sed Pl. & Int. circulum tantùm inscribunt. 51. 34. אֲכָלָנוּ l. אכלני. ib. הֲמָמָנוּ l. הממני. ib. הִצִּיגָנוּ l. הציגני. ib. בְּלָעָנוּ l. בלעני. ib. הֱדִיחָנוּ l. הדיחני. 52. 1. חֲמִיטַל l. חמוטל. 52. 11. בְּבֵית l. בית. 52. 20. הָאֶחָד l. אחד. ita R. B. sed Pl. & Int. inter Jethiras numerant. 52. 21. קוֹמָה l. קומת. 52. 31. הַכְּלִיא l. הכלוא. 52. 32. מְלָכִים l. המלכים. 52. 33. חַיָּו l. חייו ita B. & R.

LAMENT. JER.

CAP. 1. Vers. 6. מִן בַּת l. מבת. 1. 18. עַמִּים l. העמים. 2. 2. לֹא l. ולא. 2. 13. אֲעוּדֵךְ l. אעידך. 2. 14. שְׁבִיתֵךְ l. שבותך. 2. 19. בַּלַּיְל l. בלילה. 3. 10. אֲרִיה l. ארי. 3. 20. וְתָשִׁיחַ l. ותשוח. 3. 39. חֲטָאָו l. חטאיו. ita B. R. 4. 3. תַּנִּין l. תנים. ita B. R. ib. כִּי עֵנִים leg. una dictio, ita B. R. 4. 12. וְכֹל l. כל. 4. 16. זְקֵנִים l. וזקנים. 4. 17. עוֹדֵינָה l. עודינו. ita B. R. Int. sed Pl. tantùm circulum τὸ ה inscribit. 4. 21. יוֹשַׁבְתִּי l. יושבת. 5. 1. הַבִּיטָ l. הביטה. 5. 3. אֵין l. ואין. 5. 5. לֹא l. ולא. 5. 7. אֵינָם l. ואינם. ib. אֲנַחְנוּ l. ואנחנו. 5. 18. שֶׁשָּׁמֵם l. ששמם. ita Aven. sed Ed. 4. scribunt τὸ Keri intra textum. 5. 21. וְנָשׁוּב l. ונשובה.

EZECH.

CAP. 1. Vers. 7. וִידֵו l. וידי. 1. 14. רָצוֹא l. רצו. ita Aven. sed Ed. 4. non agnoscunt. 3. 15. וָאֵשֶׁר l. ואשב. 3. 20. צִדְקָתוֹ l. צדקתיו. ita Aven. 4. 6. הַיְמָנִי l. הימני. 4. 15. צְפוּעֵי l. צפיעי. 6. 3. וְלַגֵּאָיוֹת l. ולגאיות. 7. 1. אַרְבַּעַת l. ארבע. 7. 21. וְחִלְּלוּהָ l. וחללוהו. ita B. R. 8. 6. מֵהֶם l. מה הם. 9. 4. אֵלָו l. אליו. ita B. R. 9. 5. עַל l. אל. ib. עֵינֵיכֶם l. עינכם. ita B. R. 9. 11. כַּאֲשֶׁר l. ככל אשר. 12. 14. עֶזְרֹה l. עזרו. ita B. R. Pl. sed Int. circulum tantùm τὸ ה inscribit. 14. 4. בָּה l. בא. 16. 13. שֵׁשִׁי l. שש. ita B. R. sed Pl. inter Jethiras numerat. ib. אָכָלְתִּי l. אכלת. ita B. R. 16. 19. נָתַתִּי l. נתת. 16. 20. יָלַדְתִּי l. ילדת. ita R. B. 16. 22. זָכַרְתִּי l. זכרת. ita R. B. 16. 25. תַּזְנוּתֵךְ l. תזנותיך. 16. 31. עָשִׂיתִי l. עשית. ita R. B. sed Pl. inter Jethiras numerat ut v. 47. & 51. ib. הָיִיתִי l. היית. ita B. R. 16. 36. נָתַתִּי l. נתת. ita B. R. 16. 43. זָכַרְתִּי l. זכרת. ita B. ib. עָשִׂיתִי l. עשית. ita B. R. 16. 47. idem, ita B. R. 16. 51. אֲחוֹתֵךְ l. אחותיך. ita B. R. ib. עָשִׂיתִי l. עשית. ita B. R. sed Pl. inter Jethiras numerat. 16. 53. שְׁבוּתְהֶן l. שביתהן. ib. שְׁבִית l. שבות. ib. idem bis. 16. 59. וְעָשִׂית l. ועשיתי. 17. 6. פֹּארֹת l. פארות. ita B. R. 17. 21. מִבְרָחוֹ l. מברחיו. ita B. R. 18. 14. וַיִּרְאֶ l. ויראה. 18. 19. רָשָׁע l. הרשע. 18. 20. חַטָּאתוֹ l. חטאתיו. ita B. R. 18. 22. מִדְּרָכוֹ l. מדרכיו. ita B. R. 18. 23. צִדְקָתוֹ l. צדקתיו. ita B. R. 18. 28. וַיָּשׁוֹב l. וישב. ita R. B. sed Pl. & Int. inter Jethiras numerant. 22. 18. לְסוּג l. לסיג. 23. 14. כַּשְׂדִּיִּים l. כשדים. ita B. sed R. inter Jethiras numerat. 23. 16. וַתַּעְגַּב l. ותעגבה. 23. 42. סוֹבָאִים l. סבאים. ita B. R. 23. 43. עֵת l. עתה. ib. יִזְנֶה l. יזנו. ita B. R. 25. 7. לְבַג l. לבז. 25. 9. וְקִרְיָתָמָה l. וקריתימה. 27. 3. הַיּוֹשֶׁבְתִּי l. היושבת. ita B. R. 27. 6. כִּתִּים l. כתיים. ita B. R. 27. 15. וְהוֹבְנִים l. והבנים. ita B. R. 29. 4. חַחִיִּים l. חחים. 29. 7. בַּכַּפֶּךָ l. בכף. 30. 16. תָּחִיל l. תחול. 31. 5. סַרְעַפֹּתָו l. סרעפתיו. ita B. R. 32. 32. חִתִּיתוֹ l. חתיתי. 33. 14. צִדְקָתוֹ l. צדקתיו. ita B. R. 33. 16. חַטֹּאתוֹ l. חטאתיו. ita B. R. 34. 25. בַּיְּעוֹרִים l. ביערים. 35. 9. תִּישַׁבְנָה l. תשובנה. 35. 12. שְׁמָמָה l. שממו. 36. 13. אַתְּי l. את. ita B. R. circulus inscribitur τὸ ׳ in Pl. & Int. ib. גּוֹיֵךְ l. גוייך. 36. 14. id. 36. 15. id. 37. 16. חֲבֵרָו l. חבריו. ib. id. 37. 19. id. sed 2. posterioribus locis circulus tantùm inscribitur in Int. & Pl. 37. 22. יִהְיֶה l. יהיו. 39. 25. שְׁבִית l. שבות. 40. 6. בְּמַעֲלֹתָו l. במעלתיו. ita B. R. 40. 9. וְאֵלָו l. ואיליו. ita B. R. 40. 15. הַיְאתוֹן l. האיתון. Unicum hoc Keri agnoscitur in marg. in Pl. hoc cap. ut & in Int. 40. 21. וְתָאָו l. ותאיו. ita B. R. ib. וְאֵלָו l. ואליו. ita R. B. ib. וְאֵלַמָּו l. ואלמיו. ita B. R. & ita ad finem hujus cap. 40. 22. וְחַלּוֹנָו l. וחלוניו. ib. וְאֵילַמָּו l. ואילמיו. ib. וְתִמֹרָו l. ותמריו. ib. וְאֵילַמָּו l. ואילמיו. 40. 24. אֵילָו l. איליו. ib. וְאֵילַמָּו l. ואילמיו. 40. 25. וּלְאֵילַמָּו l. ולאילמיו. 40. 26. עֹלוֹתָו l. עלותיו. ib. וְאֵילַמָּו l. ואילמיו. ib. אֵילָו l. איליו. 40. 29. וְתָאָו l. ותאיו. ib. וְאֵלָו l. ואליו. ib. וְאֵלַמָּו l. ואלמיו. ib. וּלְאֵלַמָּו l. ולאלמיו. 40. 31. וְאֵילַמָּו l. ואילמיו. ib. אֵילָו l. איליו. ib. מַעֲלוֹ l. מעליו. ut & v. 34. & 37. 40. 33. וְתָאָו l. ותאיו. ut & v. 35. ib. וְאֵלָו l. ואליו. ib. וְאֵלַמָּו l. ואלמיו. ut & v. 34. & v. 36. ib. וּלְאֵלַמָּו l. ולאלמיו. ib. אֵילָו l. איליו. ut & v. 36. & v. 37. bis. 41. 8. מֻיסָדוֹת l. מוסדות. 41. 15. וְאַתּוּקֶיהָא l. ואתיקיהא. 42. 5. יוֹכְלוּ l. אכלו. ita Pl. 42. 9. וּמִתַּחְתָּה לְשָׁכוֹת l. ומתחת הלשכות. ib. הַמֵּבוֹא l. המביא. 42. 14. יִלְבְּשׁוּ l. ולבשו. 42. 16. אַמּוֹת l. מאות. 43. 11. צוּרָתוֹ l. צורתיו. ita B. R. ib. id. ita B. R. ib. תּוֹרֹתָו l. תורתיו. ita F. R. 43. 26. וְכִפְּרוּ l. יכפרו. ib. יָדָו l. ידיו ita B. R. 44. 5. תּוֹרֹתָו l. תורתיו. ita B. R. 44. 24. לְשָׁפֹט l. למשפט. ib. וְשָׁפְטֻהוּ l. וישפטהו. 45. 3. חֲמֵשׁ l. חמשה. 45. 5. יִהְיֶה l. והיה. 46. 9. יֵצְאוּ l. יצא. 46. 15. וְעָשׂוּ l. יעשו. 46. 19. בַּיַּרְכָתָם l. בירכתים. 47. 10. יַעַמְדוּ l. עמדו. 47. 11. בְּצֹאתָו l. בצאתיו. ita B. R. 47. 12. וְהָיוּ l. והיה. 48. 8. בְּתוֹכֹה l. בתוכו. ita B. R. 48. 14. יַעֲבִיר l. יעבור. 48. 15. בְּתוֹכֹה l. בתוכו. ita B. R. 48. 16. חמש scrib. non leg. 48. 18. תְּבוּאָתֹה l. תבואתו. 48. 21. בְּתוֹכֹה l. בתוכו. ita B. R.

DANIEL.

CAP. 2. Vers. 4. עַבְדָיךְ l. עבדך. ita B. Nota nullum in Daniele notari Keri in R. 2. 5. לְכַשְׂדָּיֵא l. לכשדאי. ita B. 2. 9. הִזְמִנְתּוּן l. הזדמנתון. ita B. Int. Steph. Munst. in fol. sed R. Pl. Munst. in quarto scribunt τὸ Keri intra textum. 2. 10. כַּשְׂדָּיֵא l. כשדאי. ita B. 2. 22. וּנְהִירָא l. ונהורא. ita B. 2. 33. מִנְּהוֹן l. מנהין. ib. וּמִנְּהוֹן l. ומנהין. ita B. sed Int. circulum tantùm τὸ ׳ inscribit. Hæc duo eodem modo habentur v. 41. in B. 2. 38. דָּאֲרִין l. דיירין. ita B. 2. 39. אַרְעָא l. ארע. ita B. sed Pl. & Int. inter Jethiras numerant ut verb. seq. ib. תְּלִיתָיָא l. תליתאה. ita B. 2. 40. רְבִיעָיָא l. רביעאה. ita B. 2. 42. מִנְּהוֹן l. מנהין. ita B. & Int. ib. Idem. Ita B. sed Pl. & Int. scribunt τὸ Keri intra textum. 3. 3. וְקָאֲמִין l. וקיימין. ita B. 3. 5. קִיתָרֹס l. קתרוס. ita B. 3. 7. id. 3. 10. אַנְתָּה l. אנת. ita B. Atque ita in hoc pronomine ה abundare sæpius notat B. quod in aliis editionibus non observatur. 3. 12. עֲלָיִךְ l. עלך. ib. לֵאלָהָיִךְ l. לאלהך. 3. 19. אֶשְׁתַּנּוֹ l. אשתני. 3. 25. רְבִיעָיָא l. רביעאה. ita B. 3. 27. עִלָּיָא l. עלאה. ita B. 3. 29. שָׁלָה l. שלו ita B. 3. 31. דָּאֲרִין l. דיירין. 3. 32. עִלָּיָא l. עלאה. 4. 4. עָלְלִין l. עלין. ita B. ib. כַּשְׂדָּיֵא l. כשדאי. ita B. 4. 9. יְדֻרוּן l. ידרן. 4. 13. אֲנוֹשָׁא l. אנשא. & v. 14. ita B. Pl. sed Int. circulum tantùm inscribit. 4. 14. עִלָּיָא l. עלאה. ita B. sed Int. circulum tantùm inscribit. ib. עֲלַיִה l. עלה. ita B. 4. 16. לְשָׂנְאָיִךְ l. לשנאך. ita B. ib. לְעָרָיִךְ l. לערך. ita Pl. 4. 21. עִלָּיָא l. עלאה. ita B. & v. 22. & 29. 4. 22. עֲלָיִךְ l. עלך. ita B. ut & v. 23. & 29. 4. 24. וַחֲטָיָךְ l. וחטאך. ita B. 4. 31. וּלְעִלָּיָא l. ולעלאה. v. 32. דָּאֲרֵי l. דיירי bis v. hoc ita B. & Int. 5. 5. נְפַקוּ l. נפקה. 5. 7. וְהַמְוּנְכָא l. והמניכה. 5. 8. עָלְלִין l. עלין. ita Pl. sed B. habet τὸ Keri intra textum. Int. circulum tantùm inscribit. 5. 10. עָלַלַת l. עלת. ita B. Pl. sed Int. inter Jethiras numerat. 5. 14. עֲלָיִךְ l. עלך. ita B. 5. 16. תוּכַל l. תכול. ita B. ib. וְהַמְוּנְכָא l. והמניכה. ita B. & v. 29. 5. 18. עִלָּיָא l. עלאה. ita B. ut & v. 21. 5. 19. זָאֲעִין l. וזיעין. ita B. 5. 21. שַׁוִּי l. שוו. ita B. ib. עֲלַיִה l. עלה. ita B. 5. 31. מָדָיָא l. מדאה. ita B. & Int. 6. 13. עֲלָיִךְ l. עלך. ita B. 6. 25. דָּאֲרִין l. דיירין. ita B. & Int. 6. 26. וְזָאֲעִין l. וזיעין. ita B. & Int. 6. 28. פַּרְסָיָא l. פרסאה. ita B. 7. 4. נַפִּיה l. נפה. ita B. sed Int. Pl. habent τὸ Keri in textu. 7. 5. שְׁנַיִּה l. שנה. ita B. 7. 7. רְבִיעָיָא l. רביעאה. & sic v. 23. 7. 8. בֵּינֵיהוֹן l. ביניהן. ita B. sed Int. scribit τὸ Keri intra textum, ut & Plant. etiam in præcedenti. ib. אֶתְעֲקַרוּ l. איתעקרה. 7. 10. אַלְפִּים l. אלפין. ita B. ib. רִבּוֹן l. רבבן. ita B. 7. 19. כָּלְּהוֹן l. כלהין. ita B. ib. שְׁנַיִה l. שנה. ita B. 7. 20. וּנְפַלוּ l. ונפלה. 7. 25. עִלָּיָא l. עלאה. ita B. 8. 11. הֵרִים l. הרם. ita B. 9. 12. דְּבָרָיו l. דברו. 9. 18. פְּקַחָה l. פקח. ita B. sed Pl. & Int. inter Jethiras numerant. 9. 24. וּלְחַתֵּם l. ולהתם. 11. 10. וּבָנוּ l. ובניו. ita B. ib. וְיִתְגָּרוּ l. ויתגרה. ita B. ib. מָעֻזֹּה l. מעזו. ita B. 11. 12. יָרוּם l. ירם. 11. 39. הִכִּיר l. יכיר.

HOS.

CAP. 6. Vers. 10. שַׁעֲרִירִיָּה l. שערוריה. 8. 12. רִבּוֹ l. רבי. 9. 16. בְּלִי l. בל. 10. 10. עֵינֹתָם l. עונותם.

JOEL.

CAP. 3. Vers. 6. אָשׁוּב l. אשיב. 3. 24. נָקִיא l. נקי. ita Mas. & Aven. sed nulla ex Ed. 4. notat τὸ Keri.

AMOS.

CAP. 8. Vers. 4. עֲנִוֵּי l. עניי. 8. 8. וְנִשְׁקָה l. ונשקעה. 9. 6. מַעֲלוֹתָו l. מעלותיו. ita B. R.

OBAD.

Vers. 11. שְׁעָרָו l. שעריו. ita Bomb. & Reg.

JON.

CAP. 1. Vers. 14. נָקִיא l. נקי. ita Mas. & Aven. sed nulla ex Ed. 4. agnoscit.

MICH.

CAP. 1. Vers. 8. שֵׁילָל l. שולל. 1. 10. הִתְפַּלָּשְׁתִּי l. התפלשי. 3. 2. רָעָה l. רע. ita B. Pl. Int. circulum tantùm τὸ ה inscribit.

NAH.

CAP. 1. Vers. 3. וּגְדָל l. וגדול. ita B. R. 2. 6. בַּהֲלִיכוֹתָם l. בהליכתם. ita B. & R. sed Pl. inter Jethiras numerat, ut & Int. 3. 3. יִכָּשְׁלוּ l. וכשלו. ita B. & R.

HABAC.

CAP. 3. Vers. 4. עֻוֹּה l. עוו. ita B. & R. 3. 14. פְּרָזָו l. פרזיו. ita B. R. Pl.

SOPH.

CAP. 2. Vers. 7. שְׁבוּתָם l. שביתם.

HAGG.

CAP. 1. Vers. 8. וְאֶכָּבֵד l. ואכבדה.

ZACH.

CAP. 1. Vers. 16. וְקָוֶה l. וקו. 2. 4. אֵלָו l. אליו. ita B. & R. 4. 2. וַיֹּאמֶר l. ואמר. 11. 2. הַבָּצוּר l. הבצר. 14. 2. תִּשָּׁגַלְנָה l. תשכבנה. 14. 6. יְקִפָּאוֹן l. וקפאון.

Catalogus

Catalogus secundus Variarum Lectionum Hebraicarum קרי וכתיב, prout in certas Classes distribuuntur secundùm methodum Clariss. Lud. Capelli Crit. Sacr. Lib. 3.

CAP. II. Nulla sunt in toto Keri & Cetib variæ lectiones circa puncta & accentus, sed tantùm circa literas seu consonas quas vocant, vel circa integras dictiones.

Quæ sunt circa dictiones integras oriuntur ex vocum omissione, additione, compositione, divisione, vel permutatione.

Quæ sunt circa literas sunt vel circa serviles, vel radicales, & inter serviles, circa literas אהוי Ehevi longè frequentius occurrunt. Ambæ verò vel sunt ex literarum omissione, additione, metathesi seu transpositione, vel ex earum invicem permutatione.

Circa integras dictiones, in primo ordine sunt voces quæ intra textum non scribuntur spatio vacuo relicto, aut punctis solis adscriptis, literis in margine scriptis, cum hac marginali nota, קרי ולא כתיב. id est, *legitur hæc vox, licet non scribatur*: hujusmodi sunt 13. I. בְּנֵי. Judic. 20. 13. II. אֵלַי. Ruth. 3. 5. & v. penult. III. פְּרָת. 2. Sam. 8. 3. IV. אִישׁ 2 Sam. 16. ult. V. בֵּן 2 Sam. 18. 20. VI. צְבָאוֹת. 2. Reg. 19. 31. VII. בָּנִין 2 Reg. 19. ult. VIII. בָּאִים. Jer. 31. 38. IX. לָהּ. Jer. 50. 29. X. עַד. Jos. 22. ult. XI. כָּל 2 Reg. 20. 13. XII. הוּא. Esa. 53. 4. XIII. אֶת. Esa. 55. 11. & Psal. 96. 2.

Ex his in Talm. Massecheth Nedarim cap. 4. in Gemara, notantur tantum sex. viz. II. III. IV. VIII. IX. XIII. El. Lev. agnoscit octo priores. Masora mag. decem quæ recensentur in vestib. Deuter. viz. I. II. III. quæ duplex. IV. V. VI. VII. VIII. IX. illæ antiquæ, reliquæ recentiores: ex his 13. paucæ necessario supplendæ viz. IV. V. VIII. & fortasse prima, reliquæ sensu integro manente omitti possunt. III. פְּרָת. in textu scribitur in Plant. & Munst. utraque, & sic legerunt LXX. & Vulg. Lat. X. עַד. Jos. 22. non est in Aven. Bomb. Reg. Steph. in quarto, nec Targ. agnoscit. XI. כָּל. 2 Reg. 20. 13. non est in Bomb. Steph. in quarto, Reg. Munst. in fol. nec LXX. aut Vulg. Lat. agnoscunt. Idem כָּל. Ezech. 9. ult. est in omnibus Editionibus Heb. at non agnoscitur à LXX. & Vulg. Lat. XII. הוּא. Esa. 53. 4. habetur in Plant. Steph. Munst. in 4. Vulg. Lat. ag. in Bomb. & Reg. relinquitur vacuum spatium at non notatur in margine Keri. XIII. אֶת. Esa. 55. 11. sic apud Plant. Steph. Munst. in 4. deest in Munst. fol. & Bomb. At Psal. 96. 2. eadem vox notatur in Plant. & Reg. Munst. in 4. habet vacuum locum cum circulo superscripto, sed nihil in margine. at Munst. in fol. habet אֶת sine Keri. Steph. in 4. non agnoscit. Bomb. habet circulum in textu, cum nota marg. יָפֶה. pulchre, recte, quod scilicet sic scribi debet sine אֶת. & sic Mas. par.

CAP. III. Quæ scribuntur sed non leguntur, habent hanc notam marg. כתיב ולא קרי *scribitur sed non legitur*. Et his nulla puncta subscripta sunt: talium numerantur 5. in Talm. loco citato, & in omnibus Editionibus. I. אם in locis 4. Ruth. 3. 12. 2 Sam. 13. 33. & 15. 21. Jer. 39. 12. II. vox est נא. 2 Reg. 5. 18. III. אֶת. Jer. 38. 16. IV. ידרך. Jer. 51. 3. Sept. & Vulg. Lat. non agnoscunt, & Vulg. Lat. legit sensu plane contrario, *Non tendat qui tendit arcum suum*, legit enim ejus author אַל pro אֶל. V. est חמש. Ezech. 48. 16. In hoc solo necessario vox redundat, in reliquis sensus constare potest manente voce quæ redundare putatur.

CAP. IV. Quædam voces in contextu scribuntur ac si unica vox essent, quas divisim legendas monet Keri marginale. Mas. par. ad Gen. 30. 2. & Exod. 4. 2. & Deut. 33. 2. notat 15. hujusmodi sic El. Lev. At Avenarius tantùm 9. inter quas numerat אלקום Prov. 30. 31. pro quo legendum vult אַל קוּם. sed hoc non agnoscunt Bomb. Plant. Reg. Quidam 11. tantum numerant. I. בְּגָד pro בא גד. Gen. 30. 11. sic Targ. sed Sept. & Vulg. Lat. legunt conjunctim. II. מֹזֶה pro מה זה. Exod. 4. 2. III. Esa. 3. 15. מלכם pro מה לכם. IV. Ezech. 8. 6. מהם pro מה הם. V. Jer. 6. 29. מאשתם pro מאש תם. VI. Jer. 18. 3. והנהו pro והנה הוא. In his 6. vocibus nulla est dissensio inter Ed. 3. VII. Psal. 10. 10. חלכאים pro חל כאים. ut Bomberg. & Reg. Sed Plant. Steph. Munst. fol. non agnoscunt τὸ Keri. VIII. Psal. 55. 16. ישימות pro ישיא מות. Sed Plant. conjunctim scribit sine Keri. Steph., & Munst. fol. scribunt intra textum divisim sine Keri. quomodo sane videntur legisse LXX. & Vulg. Lat. IX. 1 Par. 9. 4. בנימן pro בני מן. ut Bomberg. Reg. & Plant. Sed Steph. & Munst. fol. & 4. scribunt divisim intra textum sine Keri; quomodo LXX. & Vulg. Lat. legerunt; X. 1 Par. 27. 12. לבנימיני. ut Bomberg. Plant. Steph. Sed Reg. & Munst. fol. & quarto divisim scribunt intra textum sine Keri. Vulg. Lat. divisim legit. LXX. habent ὁ ἐκ γῆς Βενιαμίν. XI. Psal. 123. 4. לגאיונים pro לגאי יונים. ut Reg. & Bomberg. sequuti Sal. Jarhi. Sed Plant. Steph. 4. & Munst. fol. & 4. legunt divisim sine Keri. LXX. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Cetib. Kimhi in hunc locum explicat secundùm τὸ Keri & τὸ Cetib. His undecim Mas. mag. ad 1 Paral. 27. 12. quatuor addit, viz. Deut. 33. 2. אשדת pro אש דת. Job. 38. 1. מנהסערה pro מן הסערה. Job. 40. 6. idem. Sed in libris impressis in hoc ultimo loco scribitur מנ סערה, divisim utrobique & מנ pro מן. Nehem. 2. 13. המפרוצים pro הם פרוצים.

CAP. V. Quædam voces divisim scribuntur, sed conjunctim leguntur, quas Elias Grammaticus quinque tantùm numero esse dicit. Masora octo, quot exhibet in specie 2 Par. 34. & forte in Eli. Lev. ח legendum pro ה. Nos ex collatione variarum Ed. hæc loca observavimus. I. 1 Sam. 9. 1. מבן ימין pro מבנימין. II. 1 Sam. 24. 9. מן המערה pro מהמערה. III. 1 Reg. 18. 5. מן בהמה pro מהבהמה. IV. Thren. 1. 6. מן בת pro מבת. V. 2 Paralip. 34. 6. בחר בתיהם. quomodo scribitur in Bomberg. & Plant. & Kimhi & Jarhi monent scribi pro בחרבתיהם. quomodo scribunt Steph. & Munst. in fol. & quarto. VI. Thren. 4. 3. כי ענים. quomodo scribunt Bomberg. & Reg. pro כיענים. quomodo Plant. Steph. Munst. in fol. & quarto. VII. Esa. 9. 7. לםרבה. hanc vocem Editiones omnes scribunt conjunctim. Bomberg. Reg. cum Keri in margine. Steph. Plant. Munst. in fol. & quarto sine Keri. Sed LXX. Vulg. Lat. Targ. & Eli. Lev. legunt divisim. Sex his vocibus Aven. in Gram. tres alias addit. I. 1 Par. 27. 12. לבן ימיני. II. Jud. 16. 25. כי טוב. III. Esa. 44. 24. מי אתי. quomodo legerunt Sept. & Vulg. Lat. videtur legisse. Jonathan sequitur τὸ Keri.

CAP. VI. Quædam voces sunt quarum loco, quia obscœniores visæ, aliæ magis honestæ à Rabbinis substituuntur per τὸ Keri. Quarum I. est Deut. 28. 30. ישגלנה pro quo legunt ישכבנה. II. תשגלנה. Esa. 13. 16. & Zach. 14. 2. pro quo legunt תשכבנה. III. Jerem. 3. 2. שגלת pro quo legunt שכבת. IV. בעפלים. Deut. 28. 27. & 1 Sam. 5. 6. 9. & 12. pro quo legunt בטחרים. Sed notandum in tribus postremis locis Sam. Bomberg. & Reg. solùm notare τὸ Keri. V. עפלי. 1 Sam. 6. 4. pro quo legunt טחרי. VI. עפליכם. 1 Sam. 6. 5. pro quo legunt טחריכם. Sed notandum quod in his duobus locis sola Bomberg. notat τὸ Keri. VII. חראיהם. 2 Reg. 18. 27. & Esa. 36. 12. pro quo legunt צואתם. VIII. למחראות. 2 Reg. 10. 27. pro quo legunt למוצאות. IX. חריונים. 2 Reg. 6. 25. pro quo legunt דביונים. X. שיניהם. 2 Reg. 18. 27. & Esa. 36. 2. pro quo legunt מימי רגליהם. Hæ sunt quæ circa integras dictiones versantur, quæ sequuntur sunt circa literas.

CAP. VII. Quædam voces per Metathesin literæ alicujus Radicalis aliæ fiunt, quæ secundùm Eliam undecim sunt. Præter אהוי serviles Masora in genere notat 62. esse, quas recenset Mas. mag. fin. in litera *Vau*. I. Eccles. 9. 4. יבחר pro יחבר. II. 1 Sam. 27. 8. והגרזי. quomodo legit etiam Vulg. Vers. pro גזרי. quomodo legit Targum, & legendum monent Masorethæ per marginale Keri. III. 2 Sam. 15. 28. בעברות pro בערבות. quomodo legit Targum, Vulg. Vers. & LXX. IV. 2 Sam. 20. 14. ויקלהו pro ויקהלו. V. 1 Reg. 7. 45. האהל pro האלה. VI. Ezech. 42. 16. אמות pro מאות. VII. Prov. 23. 26. תרצנה pro תצרנה. quomodo legerunt LXX. & Targ. VIII. Esd. 2. 46. שמלי pro שלמי. quomodo Bomb. & Steph. monent legendum, & legerunt LXX. Vulg. Lat. hic habet *Semlai*. Sed Nehem. 7. 48. *Selmai* IX. Esd. 4. 4. ומבלהים pro ומבהלים. quomodo Bomb. Reg. Steph. & Munst. legi volunt. X. Esd. 8. 17. ואוצאה pro ואצוה. quod Munst. fol. in textum admittit. Sed in quarto in textu habet ואוצאה. cum nota τὸ Keri, ut & reliquæ omnes editiones. Sed secundùm τὸ Cetib reddiderunt Vulg. Lat. & LXX. XI. 1 Par. 27. 29. שטרי pro שרטי. quomodo Bomb. Steph. legendum notant. Verùm Reg. Plant. Munst. fol. & 4. nihil notant, nec ullum hic agnoscunt Keri. Vulg. Lat. etiam & LXX. sequuti sunt τὸ Cetib. Reliquas vi. in Mas. loco supra dicto.

CAP. VIII. Quædam lectiones variæ oriuntur ex literæ alicujus Radicalis additione, omissione & permutatione: quas Masora 62. esse notat. Quarum aliæ sunt Radicales, aliæ serviles. Radicales autem istæ literæ sunt נ ד ח ע פ צ ר. *Gimel* bis ponitur pro *Ajin*. Ezech. 25. 7. לבג pro לבז. quomodo legerunt LXX. Vulg. Lat. & Targ. Rursus c. 47. 13. גה pro זה. quomodo Targum & omnes, atque sic legendum censent Avenarius & Elias Levita Grammaticus. Editiones tamen omnes nullum hic habent Keri, Bomb. tantùm annotat *alibi non inveniri scriptam hanc vocem per He*. *Daleth* bis legitur non scriptum, semel scribitur pro *Vau*, bis pro *Resch*, ter pro *Cheth*. Non scriptum I. 1 Reg. 9. 18. תמר pro תדמר. Sed LXX. & Vulg. Lat. sequuti sunt τὸ Cetib. II. Dan. 2. 9. הזמנתון pro הזדמנתון. quomodo Munst. fol. Steph. Bomb. legendum monent. Sed Reg. Plant. Munst. 4. scribunt cum *Daleth* intra textum sine Keri. Alius est locus in quo *Daleth* videtur deficere, neque tamen numeratur inter Kerioth. 1 Sam. 4. 19. ללת pro ללדת. *Daleth* pro *Vau* scribitur, 1 Reg. 12. 33. מלבד pro מלבו. quomodo legerunt LXX. Vulg. Lat. & Targum. *Daleth* bis scribitur pro *Resch*. I. Jer. 2. 20. אעבד pro אעבר. quomodo legit Targ. Jon. Sed LXX. & Vulg. Lat. sequuti sunt τὸ Cetib. II. Esd. 8. 14. וזבוד pro וזכור. quomodo legendum notant Bomb. Steph. & Aben Ezra. LXX. sequuntur τὸ Cetib, Vulg. Lat. τὸ Keri. *Daleth* ter ponitur pro *Tau*. I. Cant. 4. 9. II. 2 Sam. 23. 8. III. Esa. 66. 17. ubi אחד pro אחת. Avenarius quartum addit, 1 Reg. 19. 2. ubi אחד etiam pro אחת. Sed Bomb. Plant. Reg. Steph. Munst. non agnoscunt. *Cheth* bis legitur non scriptum, semel pro *Tau* semel pro *Ajin*, quater pro *He*. Non scriptum. I. Jer. 2. 16. ותחפנס pro ותחפנחס. quomodo Bomb. Plant. Steph. Sed Reg. non agnoscit illud Keri, neque Munst. in fol. Idem in 4. habet תחפנס intra textum sine Keri, quomodo legerunt LXX. II. Jer. 42. 6. אנו pro אנחנו. Sed orientales Judæi אנו. & scribunt & legunt. *Cheth* scribitur loco *Tau* Eccles. 12. 6. ירחק pro ירתק. loco *Ajin* 1 Sam. 17. 7. חץ pro עץ. Sed tantùm R. B. & Plant. agnoscunt illud Keri. Loco *He*. I. Cantic. 1. 17. רחיטנו pro רהיטנו. Sed tantum R. B. & Plant. notant illud Keri. II. 2 Sam. 13. 37. עמיחור pro עמיהוד. Sed tantùm R. Plant. & Bomb. notant illud Keri. Hieron. in Tradit. Hebr. in lib. Reg. sequitur τὸ Cetib, Vulg. Lat. & LXX. τὸ Keri. III. Dan. 9. 24. ולחתם. quomodo LXX. & Tertullianus, pro ולהתם. quomodo Vulg. Lat. IV. Prov. 20. 21. מבחלת pro מבהלת. quam lectionem annotant Bomb. & Reg. At Plant. habet per *Cheth*, Steph. & utraque Munsteri per *He* sine Keri. *Ajin* non scribitur, Amos. 8. 8. נשקה pro נשקעה. quomodo legit Targ. & videntur legisse LXX. & Vulg. Lat. *Ajin* ponitur pro *Tsade*, 2 Reg. 20. 4. העיר pro חצר. quomodo LXX. Vulg. Lat. & Targ. legerunt. *Ajin* ponitur pro *Aleph* quater. I. 1 Sam. 20. 24. II. 1 Reg. 1. 33. III. Esa. 65. 7. IV. Ezech. 9. 5. in quibus על pro אל. Avenarius duo alia loca addit, sed non inveniuntur in Plant. vel Bomb. *Phe* ponitur pro *Mem*, Esa. 65. 4. פרק pro מרק. quomodo legerunt LXX. Vulg. Lat. & Targum. Sed Editio Plant. & Munst. in 8 non notant τὸ Keri. *Phe* ponitur pro *Beth*, Prov. 4. 3. לפני. quomodo legerunt LXX. Vulg. Lat. Targum, pro לבני quomodo legendum monent Plant. Steph. Munst. utraque, & Reg. Sed Bomb. non numerat hanc vocem inter *Kerioth* sed *Sebirim*. *Tsade* πλεονάζει quinquies, idque in eadem voce sc. מחצצרים. 1 Par. 15. 24. 2 Par. 5. 13. & 7. 6. & 13. 14. & 29. 28. *Resch* πλεονάζει quater. I. 2 Par. 5. 12. in voce מחצררים. II. & III. Jos. 8. 12. & 16. in עיר pro עי. quomodo legerunt LXX. Vulg. Lat. & Targ. IV. 2. Sam. 23. 21. *Resch* scribitur loco *Beth*, Ezech. 3. 15. ואשר. quomodo LXX. pro ואשב quomodo Vulg. Lat. & Targ. *Resch* quater ponitur pro *Daleth* quod Elias notat, & Masora mi. ad 2 Sam. 13. 37. & 2 Reg. 16. 6. I. 2 Sam. 13. 37. עמיחור pro עמיהוד. II. 2 Reg. 16. 6. וארומים quomodo Targ. pro ואדומים. quomodo legerunt LXX. & Vulg. Lat. III. Jer. 31. 40. השרמות quomodo LXX. pro השדמות. Vulg. Lat. legit divisim שדי מות. IV. Prov. 19. 19. גרל pro גדל. quomodo legerunt LXX. Vulg. Lat. & Targ. His alius additur nempe Esa. 15. 2. וריבון pro ודיבון. quomodo legerunt LXX. & Vulg. Lat. & Reg. legendum notat. Sed Plant. Steph. Munst. utraque דיבון scribunt sine Keri. Bomb. scribit דִּיבֹן & in margine Mas. mi. annotat Cod. emendatum scriptum habere ריבון.

CAP. IX. Quædam lectiones variæ versantur circa literas Serviles (sive sint actu Serviles sive de radice vocis) בכלמנשת. & in his sunt præcedentibus longè frequentiores. *Beth* quater πλεονάζει. I. 2 Sam. 10. 9. II. 2 Reg. 22. 5. III. Jer. 52. 2. IV. Prov. 28. 8. Sed hoc loco in Plant. non comparet ב πλεονάζον. *Beth* semel deficit, viz. 2 Sam. 21. 9. תחלת pro בתחלת. *Beth* Radicale quater pro *Caph* ponitur. I. 2 Reg. 3. 24. ויבו. quomodo LXX. & Vulg. Lat. pro ויכו. quomodo legit Targ. II. Job. 21. 13. יבלו pro יכלו. quomodo LXX. & Targ. Vulg. Lat. utrique lectioni favet. Bomb. & Reg. agnoscunt τὸ Keri, Plant. Steph. Munst. utraque non. III. Esd. 8. 14. de quo loco vide c. 8. IV. Nehem. 3. 20. זבי pro זכי. quomodo Bomb. & Steph. & LXX. Sed Plant. Reg. Munst. Vulg. Lat. non agnoscunt τὸ Keri. *Beth* Servile septies ponitur pro *Caph*. Eli. Lev. & Mas. in universum (tam ב Radicale quàm servile) undecies poni notant; & voces reperiuntur in Mas. fin. in litera *Beth*. I. Jos. 4. 18. II. Jos. 16. 4. III. Jud. 19. 25. IV. & V. 1 Sam. 11. 6. VI. Esth. 3. 4. VII. 2 Sam. 5. 25. Sed hoc postremo loco, ut & 1 Sam. 11. 6. & Jos. 6. 4. Bomb. tantùm notat τὸ Keri. *Beth* semel ponitur pro *Daleth*, sc. Jos. 15. 47. הגבול pro הגדול. quomodo legerunt LXX. Vulg. Lat. & Targ. *Beth* semel ponitur pro *He*, sc. 2 Sam. 19. 32. בירדן pro הירדן. *Beth* Radicale bis pro *Mem* Radicali. I. 2 Reg. 5. 12. אבנה. quomodo LXX. & Vulg. Lat. pro אמנה. quomodo Targ. II. Dan. 11. 18. וישב quomodo LXX. & Vulg. Lat. pro וישם. quomodo Bomb. & Steph. Sed Plant. Reg. Munst. utraque non agnoscunt τὸ Keri. *Beth* Servile quater pro *Mem* Servili. I. Jos. 3. 16. באדם pro מאדם. quomodo LXX. Vulg. Lat. & Targ. II. Jos. 24. 15. בעבר. quomodo LXX. pro מעבר. III. 2 Reg. 12. 19. בימין pro מימין. IV. 2 Reg. 23. 33. במלך pro ממלך. quomodo LXX. Vulg. Lat. & Targ. legerunt. *Beth* pro *Phe* Jos. 18. 10. לבני. quomodo LXX. Vulg. Lat. & Targ. pro לפני. Sed Plant tantùm & Bomb. notant τὸ Keri. *Caph* Radicale redundat, 2 Reg. 19. 23. ברכב pro ברב. quomodo legitur Esa. 37. 23. LXX. Vulg. Lat. & Targ. sequuntur τὸ Keri. Sed Reg. non agnoscit τὸ Keri, Eli. Lev. verò agnoscit. Ezech. 29. 7. בכפך pro בכף. El. Lev. non agnoscit τὸ Keri. Vulg. Lat. Targ. sequuntur τὸ Keri, LXX. videntur legisse בכפם aut mutasse ך secundæ personæ in affixum tertiæ. *Caph* Radicale semel deficit, viz. 1 Sam. 17. 23. ממערות pro ממערכות. ubi LXX. Targ. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Keri. Kimhi tueri conatur τὸ Cetib. *Caph* ponitur pro *Beth* ter, quæ recenset Masora 2 Sam. 12. ult. Prov. 21. 29. 2 Par. 33. 16. tot notat etiam El. Lev. I. 2 Sam. 12. 31. במלכן pro במלבן. ubi LXX. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Keri. Kimhi tueri conatur τὸ Cetib. II. Pr. 21. 29. יכין pro יבין. Bomb. & Reg. notant τὸ Keri. Pl. Steph. Munst. utraq; non agnoscunt. LXX. sequuntur τὸ Keri. Vulg. Lat. Aq. Sym. τὸ Cetib. III. 2 Par. 33. 16. יכן pro יבן. ubi Bomb. Reg. notant τὸ Keri, non autem Plant. utraque Ed. Munst. habet יבן. cùm tamen ipse in Versione sua reddat, *reparavit*. LXX. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Cetib. Eli. Lev. in Tab. secunda hunc locum non agnoscit, ut nec primum, &

& tamen notat Caph ter poni pro Beth. Caph finale ſemel ponitur pro Daleth viz. 1 Sam. 4. 13. יך pro יד ubi LXX. Vulg. Lat. Targ. ſequuntur τὸ Keri. Kimhi conatur aliquem ſenſum elicere ex Cetib. Caph finale ſemel ponitur pro Mem finali. viz. 1 Reg. 1. 46. אלהיך pro אלהים ubi neque LXX. neque Vulg. Lat. nec Targ. agnoſcunt affixum illud. Lamed vel redundat vel deficit. Redundat ſemel, viz. 2 Sam. 16. 2. ולהלחם ubi LXX. Vulg. Lat. & Targ. ſequuntur τὸ Keri. Sunt præterea 3. loci alii viz. Dan. 4. 4. & 5. 8, 10. Sed ſine neceſſitate. Eli. Lev. vult Lamed quater in univerſum redundare in ſupradictis iſtis locis. Lamed deficit ſemel, viz. 2 Sam. 23. 20. חי pro חיל ubi Targ. & Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Keri. Et ſanè 1 Par. 11. 22. ubi idem narratur, legitur חיל. Sed LXX. legerunt הוא. Aven. alium locum addit, viz. Eſa. 42. 24. ubi ait ſcribi משיסה pro למשיסה. Sed Bomberg. Reg. & Plant. habent למשוסה cum Keri למשיסה. Mem redundat, vel deficit, vel ponitur pro alia litera. Redundat bis in fine vocis, viz. I. 2 Sam. 22. 14. ויהמם pro ויהם. Sed Pſal. 18. 15. ubi idem repetitur, legitur ויהמם. Et ſanè LXX. Vulg. Lat. & Targ. utrobique agnoſcunt affixum tertiæ perſonæ. II. 2 Reg. 17. 18. שנים pro שני. Maſora verò notat quinquies fieri; voces & loca recenſentur. Prov. 20. 16. Mem deficit ter, viz. I. 2 Reg. 12. 12. הפקדים pro המפקדים. II. 2 Reg. 17. 24. וספרוים ubi Bomberg. & Reg. legi volunt ומספרוים. Sed Plant. nullum agnoſcit Keri. III. Ezech. 44. 24. לשפט pro למשפט. Sed LXX. & Targ. ſequuntur τὸ Cetib. Vulg. Lat. omittit vocem. Maſ. quinquies deficere notat. Mem ſemel ponitur pro Beth, viz. Joſ. 22. 7. מעבר pro בעבר. Mem bis ponitur pro He fœminino, I. 2 Sam. 23. 13. שלשים pro שלשה quomodo legitur 2 Par. 11. ubi idem narratur. LXX. Vulg. Lat. & Targ. ſequuntur τὸ Keri. II. Prov. 20. 6. נכרים pro נכריה. LXX. & Targ. ſequuntur τὸ Keri, Vulg. Lat. τὸ Cetib. Mem finale ponitur ſemel pro Samech viz. Joſ. 15. 53. וינום pro ויגום. Sed LXX. & Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Cetib. Mem Plurale ponitur pro Nun ſecundùm Bomberg. ſolam Dan. 7. 10. אלפים pro אלפין. Mem clauſum ponitur pro initiali aperto. Eſa. 9. 7. de quo loco vid. cap. 5. Contra Mem apertum ponitur pro clauſo, Nehem. 2. 13. הם המ pro הם. Nun vel redundat, vel deficit, vel pro alia litera ponitur. Redundat ter, viz. I. 2. Sam. 21. 6. ינתן pro יתן. II. 1. Reg. 17. 14. תתן. Ubi Bomberg. & Reg. legi volunt תת. Plant. תן. III. Prov. 15. 14. פני pro פי LXX. Vulg. Lat. & Targ. ſequuntur τὸ Keri, Maſ. par. & mag. notant ſepties redundare; loca & voces recenſentur ad 2 Sam. 21. 6. & 2 Par. 11. 18. Nun deficit ter. viz. I. Judic. 4. 11. בצענים pro בצעננים. Vulg. Lat. videtur ſequi τὸ Cetib. LXX in Vatic. Ed. habent πλεονεκτούντων, unde videntur legiſſe בצעים, in aliis codd. ἀναπαυομένων qui ita reddiderunt legerunt בשאננים. II. 2 Sam. 21. 4. לי pro לנו. III. Prov. 3. 15. מפניים pro מפנינים. Nun initiale pro finali ponitur Job. 31. 8. & 40. 1. מנ pro מן in Bomberg. Reg. & Steph. at non in Plant. & Munſt. Nun ſemel ponitur pro Tau, viz. 2 Par. 11. 18. בן pro בת. Nun ponitur pro Mem finali Joſ. 5. 1. עברנו pro עברם. LXX. & Vulg. Lat. videntur ſequi τὸ Keri. II. Thren. 4. 3. תנין pro quo Reg. & Bomberg. legi volunt תנים. Plant. Steph. Munſt. nihil hic notant. Schin redundat in voce יששכר. Ita Aven. poſt Eli. Lev. at nullibi numeratur illa vox in Maſora inter Kerioth. Elias in Tab. 2. Orat. 1. notat illud Schin ſecundùm Ben Aſcher redundare, ſecundum verò Ben Naphthali prius Schin cum Scheva notari ſic יששכר. Schin ſemel ponitur pro Teth, viz. 1 Sam. 14. 33. ויעש pro ויעט quomodo legitur paulò poſt, cap. 15. 16. Thau vel redundat, vel deficit, vel mutatur in aliam literam. Redundat bis viz. I. Ezech. 7. 2. ארבעת pro ארבע. II. Mich. 1. 10 התפלשתי pro התפלשי. Sed Maſ. notat ſepties ſcribi & non legi, & voces exhibet ad 1 Reg. 19. 4. Thau ſemel deficit viz. 2 Sam. 20. 23. הכרי pro הכרתי. LXX. & Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Keri; atque ita legendum eſſe liquet ex c. 8. 18. ubi idem narratur. Sed Maſora notat undecies deficere. Loca exhibentur in principio libri Judicum, & in fine Eccleſiaſtis. Thau bis ponitur pro Daleth, viz. I. 1 Reg. 19. 4. אחרת pro אחד. II. 2 Sam. 17. 11. באחרת pro באחד. Thau bis ponitur pro He, viz. Jer. 28. 1. & 32. 1. בשנת pro בשנה.

CAP. X. Circa literas אהוי variæ lectiones ſunt frequentiſſimæ, tum quia interdum moventur interdum quieſcunt, tum quia ſunt matres lectionis, & ſono vel figurâ affines. Aleph πλεονάζειν in medio dictionis annotat Maſ. fin. locis 48. Avenarius 47. El. Lev. 41. Reg. 13. Bomberg. & Plant. 11. tantùm. Sed Aven. in multis fallitur. ex. gr. in 1 Sam. 14. 33. & Pſal. 99. 6. in quibus corrigenda eſt potiùs Maſoretharum punctatio. & in Num. 11. 25. Mich. 4. 8. Eſa. 40. 25. Ezech. 47. 8. 1 Reg. 11. 39. Zach. 11. 5. Jud. 13. 18. in voce פלאי. Joſ. 21. 12. voce ראר. Joſ. 10. 20. voce מראן. 2 Reg. 20. in בראדך. In nonnullis Aleph ſcribitur ad deſignandum vocalem A vel E (cùm enim Hebræa ſcribebantur ſine vocalium notis tum literæ אוי veniebant ſæpe loco vocalium) viz. Oſeæ 10. 14. in וקאם. 2 Sam. 12. & Prov. 10. in ראש pauper. Prov. 13. in ראשים. Prov. 30. in ראש paupertas. Prov. 6. in ראשך paupertas tua. Nehem. 13. 16. in דאג. Ezech. 16. in שאטים & שאטות. Ezech. 25. in שאטך. Prov. 24. 7. Ezech. 27. 16. Job. 28. 18. in ראמות. Jud. 4. in בלאט. Eccleſ. 12. 5. in וינאץ. Quæ omnia ſunt à quieſcentibus Ain Vau. Poſſunt & huc referri באוקים & האוקים. Jer. 40. In duabus vocibus Aleph eſt loco ה quieſcentis viz. Nehem. 5. 7. נשאים, & Deut. 24. 10. משאת quò referri poſſunt רבוא & רבאות. Eſd. 2. & Dan. 11. In aliis vocibus Aleph non abundat, ſed variat vocem & vocis ſignificationem, viz. 2 Sam. 23. מבאר bis & הבאר. Jer. 20. 13. בארות. Job. 31. 7. & Dan. 1. 4. מאום. 2 Sam. 11. 25. ויראו המראים. Item 1 Sam. 18. 29. ויאסף & Exod. 5. 7. תאספון, in quibus Aleph videtur poni loco Jod primæ radicalis. Sed pleraque hæc omnia in Plant. numerantur inter anomala. In fine πλεονάζειν Maſ. par. initio Proverb. & ad cap. 10. 24. Joſue, fin. mag. & Avenarius annotant 12. locis. Joſ. 10. 24. Eſa. 28. 12. Ezech. 20. in אבוא. Pſal. 139. 20. Jer. 10. 5. Joel 4. 19. Jon. 1. 14. 1 Sam. 17. 17. Eccleſ. 11. 3. Eſd. 3. 7. voce יפוא. Ezech. 1. 14. Ezech 41. 15. voce אתיקיהא, ubi הא affixum eſt formæ Chaldaicæ non Hebraicæ: quorum tamen τὸ Keri non occurrit in aliqua trium Editionum, Bomberg. Reg. aut Plant. Aleph deficere Maſ. par. ad Mich. 1. 15. annotat locis 9. Reg. 15. Bomberg. & Plant. 14. Avenarius quinque tantùm dictionibus, quarum duæ tantùm notantur in Bomberg. Reg. & Plant. viz. 2 Sam. 21. 12. in תלום pro תלאום & Job. 15. 31. in בשו pro בשוא. Aleph tranſponitur ſecundùm Aven. & Eli. Lev. ſemel tantùm, viz. 1 Sam. 14. 27. in תארנה pro תראנה. ubi Reg. & Bomberg. quoque tranſponi notant, ut & Ezech. 17. 6. in פראת pro פארות. Plant. nuſquam. Semel autem initio ad præcedentem dictionem rejici notant tantùm Eli. Lev. & Bomberg. viz. Eſd. 4. 12. Aleph ponitur pro Cheth ſecundùm Ed. 3. ſemel tantùm viz. 2 Reg. 17. 21. in וידא pro וידח. Aleph ponitur pro He Jerem. 25. 4. in אשכים pro השכים quod tamen inter Kerioth non ponitur in ulla Editione. In Plant. Ezech. 31. 5. נבהא cum circulo ſupernè ſcribitur. Sed Bomberg. nullum hic notat τὸ Keri. Aleph ponitur pro Jod ſecundùm Reg. bis, ſecundùm Plant. ſemel, ſecundum Bomberg. novies, ex. gr. Dan. 2. 37. דארין pro דיירין & c. 3. 4. קאמין pro קיימין. Verùm in ejuſmodi utraque lectio defendi poteſt, cùm ſenſus non mutetur, aut vocis ſignificatio. Ponitur pro Vau in voce לא pro לו ſecundum Plant. locis 9. Bomberg. 17. Aven. & Reg. 15. ut & Maſ. par. Lev. 11. 21. quibus 15. locis annumerari ait Aven. ab aliquibus tria alia, viz. Eſa. 49. 5. Job. 6. 21. Pſal. 139. 16. Sed Buxtorf. in Lex. Rad. לא duo tantùm addit. viz. Eſa. 49. 5. Par. 11. 20. Hæc lectio momentoſa eſt quia mutat ſenſum negativum in affirmativum, quare ſingula loca expendemus. I. Exod. 21. 8.: ubi Targ. Vulg. Lat. legerunt לו quomodo & LXX. ſecundùm Ed. Vat. & Codd. al. Alii tamen Codd. LXX. ſequuntur τὸ Cetib, quomodo & Auguſt. Quæſt. in Gen. II. Lev. 11. 21. ubi Targ. LXX. & Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Keri. III. Lev. 25. 30. ubi Targ. & LXX. legerunt לו. IV. 1 Sam. 2. 3. Ubi Vulg. Lat. ſequitur τὸ Keri, quomodo etiam Targ. videtur legiſſe. Symmachus ſequutus eſt τὸ Cetib. LXX. legerunt ואל. V. 2. Sam. 16. 18. ubi Targ. LXX. & Vulg. ſequuntur τὸ Keri. VI. 2 Reg. 8. 10. ubi LXX. Targ. & Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Keri. VII. Ezræ. 4. 2. ubi LXX. & Vulg. Lat. ſequutur τὸ Keri. Plant. Munſt. in quarto non notant τὸ Keri. Ab. Ezra notat, ſed & τὸ Cetib. tuetur. VIII. Job. 13. 15. Bomberg. ſola notat hic τὸ Keri. Sed Targ. Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Keri. LXX. legerunt אל. IX. Job. 41. 3. ubi LXX. Targ. Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Cetib. Neque notarunt hic τὸ Keri Ab. Ezra Jarhi, & R Levi in Comment. ad hunc locum. Bomberg. & Reg. tantùm agnoſcunt. X. Prov. 19. 7. ubi Chald. Vulg. Lat. & LXX. (ut videtur) ſequuntur τὸ Cetib. Reg. Bomberg. Plant. notarunt τὸ Keri, cujus meminit etiam Jarhi. XI. Prov. 26. 2. ubi LXX. Targ. ſequuntur τὸ Cetib. Vulg. Lat. τὸ Keri. Solæ Ed. Bomberg. & Reg. notarunt τὸ Keri. Ab. Ezra, Jarhi, & R. Levi utramque tuentur lectionem. XII. Pſalm. 100. 3. ubi LXX. Symmach. Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Keri, illos Euſebius & Theophylactus, ſed Targ. τὸ Keri; quod Reg. Bomberg. & Plant. notarunt. XIII. Pſal. 139. 16. ubi LXX. Targ. Vulg. Lat. Syr. interp. ſequuntur τὸ Cetib. Solæ Bomberg. & Reg. notarunt τὸ Keri. Jarhi agnoſcit τὸ Keri & utramque lectionem tuetur, Ab. Ezra ſolùm τὸ Cetib. Kimhi utrumque interpretatur, τὸ Keri autem magis probat. XIV. Eſa. 9. 3. ubi Targ. & LXX. (ut videtur) ſequuntur τὸ Keri. Vulg. Lat. τὸ Cetib. Editiones Reg. Bomberg. & Plant. notant τὸ Keri. XV. Eſa. 63. 9. ubi LXX. Targ. Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Cetib. Jarhi agnoſcit tantùm τὸ Cetib. Editiones Plant. Bomberg. & Reg. notant τὸ Keri. Steph. etiam לא circulum ſuperſcribit. His ab aliis tres loci annumerantur. I. Eſa. 49. 5. Sym. Theodot. Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Cetib. Aquila & Targum τὸ Keri; quomodo & Jarhi exponit. Kimhi utramque tuetur lectionem, ſed τὸ Keri præponit. Editiones Reg. Bomberg. & Plant. notant τὸ Keri. II. 1 Paral. 11. 20. ubi LXX. & Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Keri, quomodo etiam legitur 2 Sam. 23. & Reg. Bomberg. Plant. Steph. & Munſt. legendum monent. III. Job. 6. 21. ubi LXX. & Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Keri, Targ. τὸ Cetib. Editionum ſolæ Bomb. & Reg. notant τὸ Keri. Munſt. & Steph. habent לו intra textum. Adhuc alia duo reſtant loca quibus א ponitur pro ו. I. 2 Sam. 18. 12. לא pro לו, ubi LXX. Chaldæi & Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Keri, quomodo legendum monent Reg. Bomberg. Plant. Steph. II. 2 Sam. 19. 6. ubi Bomberg. Plant. Reg. notant τὸ Keri, Munſt. Steph. & ſcribunt & legunt לא quod Interp. omnes reddunt ſi.

CAP. XI. Quædam variæ lectiones oriuntur ex litera He quæ modò abundat modò deficit, modò ponitur pro alia litera, modò loco ſuo movetur. Abundat initio, medio, aut fine vocis. Initio, ut Aven. & Ed. tres locis octo. Medio, ut Aven. locis 5. ut Ed. tres 4. non enim numerant Thren. 5. 18. Fine, ut Aven. Reg. & Plant. locis 20. ut Maſ. par. in Gen. 27. 3. locis 21. ut Bomberg. 32. Sed Bomberg. notat He per Keri in verbo אנתה apud Danielem, quod Ed. aliæ non obſervant. He quod initio vocis cenſetur abundare eſt ה demonſtrativum: quod in medio eſt ה demonſtrativum præcedente literâ ſervili. ut בהשדה 2 Reg. 7. שהשמם Thren. 5. שהתקיף Eccleſ. 6. & בשהסכל Eccleſ. 10. at בהחפזם 2 Reg. 7. legi poteſt בהחפזם. Loca in quibus He abundat in fine ſunt. Thren. 3. & 2. & 2 Sam. 23. אריה. Jer. 13. & Mich. 3. הרעה. Gen. 27. צידה. 1 Reg. 7. Jer. 31. & Zach. 1. וקוה. Prov. 27. ורעה & ſodalis. Jer. 3. ותראה. Joſ. 7. ואראה. Ruth. 1. יעשה. Dan. 6. פקדה. Joſ. 24. ואביאה. Pſal. 51. הרבה. Jer. 15. & 43. באה. Jer. 48. אש יצאה Sed hæc fruſtra notantur, cùm tam Cetib quàm Keri frequenter dicatur. Cætera ſunt Jer. 26. 6. הזאתה. Jer. 48. נמצאה. Prov. 8. 17. אהביה pro אהבי. quomodo LXX. Vulg. Lat. Targ. legerunt. Bomberg. Reg. Steph. notant τὸ Keri; Plant. Munſt. אהבי recipiunt in textum ſine ullo Keri. He deficit initio, medio, vel fine vocis. Initio, ut Aven. Eli. Lev. Maſ. par. in Reg. 7. 20. & Ed. tres locis 13. Sed cum cenſetur deficere initio vocis eſt He demonſtrativum. Medio, ſecundùm omnes ter. Eſa. 32. 15. לכרמל. 2 Reg. 9. 15. לגיד. 1 Sam. 18. 1. ויאהבו. Fine, ut Aven. Reg. locis 28. ut Eli. Lev. & Bomberg. 29. ut Plant. 25. idque non numeratis illis quibus נער occurrit pro נערה, quomodo in ſola Lege ſemel & vicies occurrit. Inter cætera ſunt hæc, Thren. 2. & Prov. 31. בליל. 1 Sam. 9. הנג. Ezech. 45. חמש. Prov. 20. וארבע. 2 Sam. 21. והם. Eſa. 54. והן. Pſal. 6. Eccleſiaſt. 7. Nehem. 9. Job. 1. & 1 Sam. 24. עת. Prov. 31. נטע. Thren. 5. הביט. In quibus planum eſt ה non deficere, cùm tam unum quam alterum dici poſſit. Sed in והית. 2 Reg. 9. 37. videtur deficere. He pro Aleph ponitur in fine vocis, viz. Ezech. 14. 3. בה pro בא qui locus cenſetur inter Kerioth in Ed. 3. LXX. ſequuntur τὸ Cetib. Targ. Kimhi & Jarhi in hunc locum τὸ Keri. He in fine ponitur pro Schurec, ut Aven. locis 19. ut Bomberg. 17. ut Reg. & Eli. Lev. 14. ut Plant. 11. Ex his Maſ. par. in Joſ. 15. 4. notat ſexies eſſe והיה pro והיו. cùm 5. tantùm notentur in Ed. 3. & Aven. viz. Num. 34. 4. & Joſue 15. 4. & 18. ter. Inter hæc 14. loca eſt Thren. 4. 17. עודינה pro עודינו, quomodo LXX. & Vulg. ubi vide reliqua. He in fine ponitur pro affixo ו ut Bomberg. locis 21. ut Reg. 16. ut Plant. 12. He pro Jod ponitur, ut Aven. ter. ut Ed. 3. bis tantùm. viz. I. Dan. 11. 39. II. Jud. 16. 18 לה pro לי. quomodo legerunt LXX. Vulg. Lat. & Chald. III. 2 Reg. 8. 17. שנה pro שנים. Sed eſt enallage numeri. He pro Tau ponitur, ut Aven. & Plant. bis, ut Reg. ter. ut Bomberg. quater. viz. 2 Reg. 25. 17. Sed eſt enallage numeri. Jerem. 52. 20. Sed eſt enallage ſtatus abſoluti pro conſtructo. & 49. 25. Plant. non notat τὸ Keri. 2 Reg. 24. 14. ſecundùm Bomberg. tantùm. He pro Nun ſemel ſecundum Aven. occurrit, viz. Prov. 27. 20. אבדה pro אבדון. Sed tres Ed. legunt אבדו. He pro Cheth ſemel ponitur ſecundùm Ed. tres. viz. 2 Reg. 20. 4. Affixum הם pro כם. ut Aven. Maſ. par. in Jerem. 21. 12. Eli. Lev. Bomberg. & Reg. bis occurrit; ut Plant. ſemel. viz. Jerem. 21. 12. מעלליהם pro מעלליכם. & Jerem. 49. 30. עליהם pro עליכם. quem locum Plant. non notat. vi. etiam Jer. 14. 14. He in fine vocis poſitum jungitur voci ſequenti, ut Aven. Eli. Lev. Ed. tres, ter. I. 2 Sam. 5. 2. הייתה מוציא pro היית המוציא. II. Ezech. 42. 9. ומתחתה לשכות pro ומתחת הלשכות. III. Job. 38. 12. ידעתה שחר pro ידעת השחר. Contrà ſecundùm Bomberg. ſemel initio vocis poſitum rejicitur ad vocem præcedentem, viz. 2 Sam. 21. 12. שם הפלשתים pro שמה פלשתים. Plant. nihil habet in marg. tantùm habet duo craſſa puncta, quorum alterum præcedit, alterum ſequitur שם.

CAP. XII. Variæ ſunt lectiones quæ occurrunt circa literam Tau; quæ vel abundat, vel deficit, vel tranſponitur, vel in aliam literam mutatur. Abundat, initio, medio aut fine vocis. Initio, ut Aven. Maſ. fin. & par. (ad 2 Reg. 11. 1.) undecies, quibus nonnulli addunt (inquit Aven.) Dan. 9. 5. ut Reg. & Plant. novies. Ex his 12. locis 5. tantùm ſunt in quibus abundat. viz. Prov. 23. וישמח. Nehem. 9. 6. וחסד. 2 Reg. 16. 17. ואת הכיר. 2 Sam. 16. 10. וכי יהוה. 1 Reg. 7. 36. ומסנרותיה. In medio abundat, ut Aven. in locis 70. ut Bomberg. in 48. ut Plant. in 41. ut Reg. in 38. tantùm. Ex his 70. locis viginti ſunt in quibus ו cenſetur abundare ob ſequens Maccaph, ut 1 Sam. 22. & 1 Paral. 18. לשאול־לו pro לשאל־לו. &c. Sed ſine neceſſitate, cùm dici poſſit vel hæc à generali regula excipi, vel Maccaph ſine neceſſitate adponi. Quater cenſetur abundare ob præpoſitum voci ו converſivum. ut Ezech. 18. וישוב pro וישב. &c. In aliis cenſetur abundare ob ה paragogicum. viz. Jud. 9. מלוכה. Pſal. 26. צרופה. Ezr. 8. אשקולה. ſic in infinitivo cum affixis, Pſal. 38. רדופי. & in imperat. fœm. 1 Sam. 28. קסומי. Jud. 9. מלוכי. Sed hæc potius excipienda ſunt à regula. Cætera ſunt Deut. 32. & Mich. 1. & 4. במותי ארץ. 2 Reg. 6. מירכותי. Jer. 25. והבאותי. 1 Sam. 27. יוסף. Joſ. 15. יוכלו. Dan. 11. ירום. Eſa. 37. 30. ואכול. Jer. 25. הכעיסוני. Pſal. 140. יכסומו. 2 Sam. 14. והוציתוה. Jer. 5. חטאותיכם. Nehem. 9. חטאותינו. Pſal. 25. & 1 Reg. 16. חטאותו. Jer. 25. 12. כמלאות Job. 22. במלאות. Dan. 9. & 1. Paral. 29. & 2 Paral. 36. למלאות. Jud. 8. קראות. 2 Paral. 8. אוניות. Eſth. 9. הפרווים. Thren. 1. מחמודיהם. Pſal. 101. מלושני. Jud. 4. את־נאוד. Ruth. 3. 14. בטרום. Eſa. 42. למשוסה. Nehem. 13. 23. אשדודיות עמוניות. Ez. 27. הובנים. Quæ omnia regularia fieri queant, ſi aliter punctentur. Reſtat locus Ezech. 23. 43. ubi סובאים Sabæi. Sed LXX. legerunt סובאים οἰνωμένους. Vulg. Lat. הבאים. Vau in fine abundat, ut Aven. in locis 13. ut Maſ. (& exhibet 1 Reg. c. 12. ab initio) Eli. Lev. & Bomberg. in 11. ut Reg. in 10. ut Plant. in 9. tantùm. Tria loca quæ adferuntur ab Aven. viz. Jud. 8. Eſth. 9. & 2 Reg. 9. ſunt ſine Keri in Ed. 3. Ex tredecim locis ſunt novem in quibus ו nota Pluralis numeri cenſetur abundare, ex. gr. Joſ. 6. & 9. Jud. 8. & 1 Sam. 13. ויאמרו. 1 Reg. 12. & 2. Reg. 14. ויבאו. Ezech. 46. יצאו. Eſth. 9. וקבלו. Neh. 3. ויעמידו. Quorum in nonnullis eſt enallage numeri, in nonnullis tam quadrat Pluralis quam Singularis, ob nomen collectivè ſumptum. Cæteri 4. ſunt 2 Reg. 16. 15. 2 Reg. 9. 33. שמטוהו. 2 Sam. 22. 34. qui unicus eſt locus ubi ו abundat. Joſ. 18. 19. in Bomberg. תוצאותיו cum Keri תוצאות. Sed in Plant. ſcribitur & legitur תוצאותיו. Vau deficit initio, medio, vel fine vocis. Initio Vau Copulativum deficit, ut Aven. in locis 11. ut Eli. Lev. & Maſ. par. in Dan. 2. 43. in 12. ut Bomberg. in 9. ut Reg. & Plant. in 7. tantùm. Horum omnium 3. tantùm ſunt loci, in quibus jure cenſetur deficere. viz. Prov. 23. 24. וולד חכם. Prov. 27. לדור דור. 2 Reg. 4. ואת בניך. In medio Vau deficit, ut Aven. bis, ut Bomberg. ſepties, ut Reg. ſexies, ut Plant. quater. Eli. Lev. in libro Maſſoreth negat unquam deficere in medio. Avenarii loca ſunt. I. Eſth. 10. 1. אחשרש pro אחשורש. quomodo legi vult Arias Montanus. II. 2 Reg. 17. 31. ספר ים pro ספרוים. quod Keri notant Bomb. & Reg. Sed Plant. & ſcribit & legit ספרוים. Vau deficit in fine, ut Maſ. mag. Eli. Lev. Præf. tertiâ in Maſoram, in locis 18. ut Aven. & Bomberg. in 17. ut Plant. in 13. ut Reg. & nota marginalis ad Jarhi in Pſal. 144. in Ed. Bomberg. in 12. tantùm. Septendecim horum ab Aven. nominatorum 11. ſunt in quibus ו nota pluralis numeri cenſetur deficere ex. gr. 1 Sam. 13. אמר פלשתים. Sed in his aut enallage eſt numeri, aut tam ſingularis quàm Pluralis quadrat. Cæteri loci ſunt. Eſa. 37. 30. ואכול. 1 Sam. 7. 9. ויעלה. in duobus aliis locis ubi Vau affixi הו cenſetur deficere eſt enallage generis. Jer. 48. יחד pro יחדו. Nehem. 3. bis אחרי pro אחריו. Vau tranſponi notat Maſ. locis 62. quæ ſingula adducit. Ut Bomberg. in 33. ut Reg. in 29. ut Plant. in 28. ut Aven. in 23. Loci ſunt Prov. 19. 16. יומת. 2 Reg. 14. 6. ימות. 2 Reg. 11. 2. הממותים. Pſal. 73. 2. נטוי רגלי. Jer. 15. 24. 29. 34. & 2 Par. 29. לזועה. 2 Sam. 24. אורנה. 2 Sam. 3. מבואך. Jer. 9. 8. שוחט pro שחוט. quod LXX. reddiderunt τιτρώσκουσα. Vulg. Lat. vulnerans. Eſth. 1. 16. מומכן pro ממוכן. Vulg. Lat. ſequitur τὸ Cetib. LXX. habent Μουχαῖος. quibus omnibus non refert utro modo legas. Sed in his melior videtur lectio τοῦ Keri. viz. Prov. 13. 20. ubi Reg. Bomberg. הלוך pro הולך. Sed Plant. & ſcribit & legit הולך. Jer. 17. 23. שמוע. Joſ. 6. 13. הלוך. 2 Sam. 18. 8. נפוצת. Jer. 2. 25. גרונך. Joſ. 20. 8. גולן. Jer. 8. 6. במרוצתם. Vau ponitur loco Aleph bis tantùm ſecundùm omnes. I. 1 Sam. 20. 2. לו pro לא. II. 1 Reg. 12. 12. ויבו pro ויבא. Sed Aven. omiſſo hoc ultimo loco affert. 1 Sam. 2. 16. לו pro לא. Sed 3. Ed. non agnoſcunt τὸ Keri. Pro Beth ponitur. Dan. 7. 10. ſed ſecundum Bomberg. tantum. Pro Caph finali ſemel ſecundum omnes ponitur, nempe 2 Sam. 14. 22. Vau pro He ponitur ut Aven. & Reg. locis 6. ut Bomberg. & Plant. 8. I. Ezech. 47. 11. II. Dan. 11. 10. ויתגרו pro ויתגרה. ut Bomberg. Sed Plant. & legit & ſcribit יתגרה ſine ullo Keri. III. Jud. 19. 3. להשיבו pro להשיבה. IV. Jer. 2. 22. נפשו pro נפשה. V. Jer. 37. 19. אין pro איה. VI. 2 Sam. 19. 40. ויעבירו pro העבירו. Vau ponitur pro Jod initio dictionis in locis 12. Sed ut Maſ. mag. in 10. quæ recenſet. Prov. 11. 3. Prov. 2. 7. Pſal. 10. 10. Eſa. 5. 29. Ezech. 44. 23. & 46. 15. 2 Paral. 24. v. ult. ירב, quod Vulg. Lat. & Interp. omnes recentiores legunt ורב, ſicut & LXX. videntur legiſſe. Prov. 17. v. 27. וקר pro יקר. LXX. & Targ. ſequuntur τὸ Cetib. Vulg. Lat. τὸ Keri. Prov. 12. 3. & 13. 19. & 23. 5. In duobus his poſterioribus Plant. non agnoſcit τὸ Keri, ſed ſolum τὸ Cetib. cum Jod. In ultimo agnoſcunt τὸ Keri Bomberg. & Reg. Exod. 13. 11. Ezech. 43. 26. וכפרו. Vau in medio vocis ponitur pro Jod ut Bomberg. locis 116. ut Reg. 99. ut Aven. 97. ut Plant. 91. ut Maſ. magna fin. 75. ut Eli. Lev. Præf. 3. in Maſoram; non numeratis iis in quibus הוא occurrit pro היא. quod fit, ut Maſ. mag. Bomberg. & Reg. ter, ut Plant. bis. Sed pleraque ex his ſunt ſupervacanea, cum per ו integro ſenſu legi poſſint. Exempla ejuſmodi variæ Lectionis ab Aven. adferuntur 28. aut 30. quorum vix unum aut alterum eſt in quo neceſſario ו ponitur pro י. puta. Nehem. 1. 9. והבואתים. Rurſus aliquoties occurrit Paül Cal cum Schurec, quod legi volunt per Hirie magnum. ex. gr. Gen. 39. 20. 22. אסורי. Num. 26. 9. קרואי. Eſth. 8. עתודים. 1 Reg. 6. יצוע. Zach. 11. 2. הבצור. Item nomina aliquot fœminina terminata in ות mutantur ſine neceſſitate in ית. ex. gr. שבות quinquies vel ſexies mutatur in שבית. Sic Jer. 15. החרסות. 2 Par. 26. החפשות. Pſal. 129. 3. למענותם. Sic aliquoties occurrit ענוים quod mutant in עניים ut & מדונים. Prov. 18. & 21. 23. 25. 26. Jer. 16. דוגים pro דיגים. Et in quibuſdam nominibus propriis, 1 Reg. 14. 25. ubi LXX. habent Σουσακίμ Vulg. Lat. ſequitur τὸ Keri. Ezr. 8. 14. & 1 Par. 9. & 11. & 2 Par. 26. & 29. יעואל pro יעיאל. quibus omnibus in locis LXX. & Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Keri. Jer. 49. 36. עולם pro עילם. ubi LXX. Αἰλάμ. 1 Par. 29. יחואל pro יחיאל. ubi LXX. & Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Keri. Jer. 48. 12. 21. הלחות & מופעת. ubi LXX. ſequuntur τὸ Cetib. Vulg. Lat. τὸ Keri. 2 Par. 13. 19. עפרון. ubi LXX. & Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Cetib. 1 Paral. 23. 9. שלמות. ubi LXX. ſequuntur τὸ Cetib. Vulg. Lat. τὸ Keri. Nehem. 7. 52. נפושסים. ubi LXX. & Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Cetib. Nehem. 10. 20. נובי. ubi LXX. ſequuntur τὸ Cetib. Vulg. Lat. τὸ Keri. 1 Sam. 19. & 20. aliquoties occurrit nomen Naioth quod c. 19. 18. ſcribitur נוות & legitur נוית. at. v. 19. & v. 23. bis ſcribitur נוית. ut & c. 20. 1. LXX. ubique habent Ναυάθ ſequuti τὸ Cetib prius; Vulg. Lat. ubique Naioth, ſequutus τὸ Keri. 1 Par. 20. & 24. 1 Sam. 25. LXX. ſequuntur τὸ Keri. Vau loco Jod in fine vocis ponitur, ut Plant. & Maſora, locis 48. (quæ voces enumerat Maſ. initio. l. 1 Samuelis) ut Bomberg. in 49. ut Aven. in 47. ut Reg. in 46. ut Plant. in 41. Quæ omnia referri poſſunt ad enallagen numeri & perſonæ, paucis exemptis nominibus propriis. Ad enallagen numeri referri poſſunt. Pſal. 11. 1. Eſa. 16. 7. Jer. 3. 19. תקראו, תשובו pro תקראי, תשובי. Sed LXX. ſequuntur τὸ Cetib. Decies affixum נו cenſetur poni pro ני. ex. gr. Pſal. 71. 20. ter. Jer. 51. 34. quinquies. Ad enallagen perſonæ poſſunt referri iſta, primò 10. In locis affixum ו tertiæ perſonæ cenſeri poſitum pro י primæ perſonæ, ex. gr. Eſa. 46. v. ult. עצתו pro עצתי. quomodo legerunt LXX. & Vulg. Deinde plur. ו pro י ex. gr. 2 Sam. 12. 9. בעיניו pro בעיני. quomodo legit Vulg. Lat. Sed LXX. ſequuntur (ut videtur) τὸ Cetib. 1 Reg. 5. 3. רגליו. quomodo legerunt LXX. Vulg. Lat. & legi vult. Reg. pro רגלי quomodo legunt Bomberg. & Plant. Job. 24. 1. ויודעו pro וידעי. quomodo legi volunt Bomberg. & Reg. Sed Vulg. Lat. ſequitur τὸ Cetib. Eſa. 60. 21. מטעו pro מטעי. quomodo Vulg. Lat. Deinde pro forma conſtructa י ex. gr. Pſal. 119. 79. וידעו pro וידעי. ut Bomberg. & Reg. at Plant. & ſcribit & legit וידעי. Joſ. 6. 8. Eſa. 47. 15. 2 Sam. 5. 8. שנאו pro שנאי. quomodo LXX. & Vulg. Lat. 1 Reg. 15. 15. קדשו ubi LXX. legerunt קדשיו. 2 Reg. 17. 13. נביאו. quomodo LXX. pro נביאי. quod ſequitur Vulg. Lat. Ezech. 1. 7. וידו. 1 Par. 6. 26. בנו quomodo Plant. pro בני. quomodo Vulg. Lat. Bomberg. & Reg. Sed LXX. ſequuntur τὸ Cetib. 2 Par. 32. 21. ומיציאו. Oſee. 8. 12. רבו. Job. 9. 30. במו pro במי. quomodo legi notant Bomberg. & Reg. & legerunt LXX. Vulg. Lat. ſequitur τὸ Keri. Plant. & ſcribit & legit במי. Prov. 31. 1. או pro אי. quomodo Vulg. Lat. Reſtant 7. nomina propria, viz. 1 Sam. 25. כלבו pro כלבי. 2 Sam. 21. ישבו pro ישבי. quomodo LXX. & Vulg. Lat. 2 Sam. 23. 8 העצנו pro העצני. quomodo legi notant Bomberg. & Reg. Sed Plant. & ſcribit & legit העצני. LXX. ſequuntur τὸ Keri. 2 Sam. 23. 35. חצרו pro חצרי. quomodo LXX. & Vulg. Lat. legerunt. Eſd. 10. 41. ידו quomodo Vulg. Lat. pro ידי. quomodo LXX. Eſd. 10. 37. ויעשו quomodo LXX. (qui acceperunt pro verbo עשה facere) pro ויעשי. quomodo Vulg. Lat. Nehem. 12. 10. וענו pro ועני. quomodo Vulg. Lat.

CAP. XIII. Quædam variæ Lectiones occurrunt circa literam Jod; quæ abundat, deficit, tranſponitur, & loco aliarum literarum venit. Abundat initio, medio, & fine vocis. Initio ſecundùm omnes bis tantùm viz. I. Jer. 50. 8. יצאו pro צאו. LXX. ἐξέλθετε. Vulg. Lat. egredimini. II. Ezech. 47. 10. יעמדו pro עמדו. Jod medio abundat, ut Bomberg. locis 109. ut Aven. 87. ut Reg. 71. ut Plant. 65. Quæ variæ Lectiones potiſſimum oriuntur ex 3. cauſis. viz. I. vel ex affixo יך poſito pro ך, ut Pſal. 16. 10. חסידיך. 1 Reg. 1. 27. עבדיך. Cujuſmodi numerat Aven. 22. & præterea alia duo viz. יך pro ך Cant. 2. 14. ומראיך. & יכם pro כם. Ezech. 9. עיניכם pro עינכם. II. Vel ex affixo יו poſito pro ו, ut Pſal. 105. 19. רגליו. Cujuſmodi numerant Aven. & Maſ. 7. vide Maſ. fin. in litera Vau. Multò autem plura & hujus & præcedentis exempla habet Bomberg. Porrò hæc omnia ad enallagen numeri referenda ſunt, niſi quòd Jod verè videatur abundare in Pſal. 16. 10. & 1 Reg. 1. 27. III. Vel ex eo quòd nomina in ים terminata inveniuntur aliquoties cum gemino Jod, ut היהודיים. Eſth. 9. 16. & 18. פלשתיים. 1 Par. 4. כשדיים. Ezech. 23. & 2 Par. 36. כתיים. Eſa. 23. לודיים. 1 Par. ערביים. 2 Par. 26. In cæteris omnibus perinde eſt utrum ſequaris τὸ Cetib. an τὸ Keri, ex. gr. Jer. 31. 11. ויכבישום. 2 Par. 34. 2. ויקטירו. Dan. 8. 11. הרים. Quæ ſcribi poſſunt in Hiphil ſecundùm τὸ Cetib. 2 Par. 32. 31. Ezech. 35. 8. Joſ. 19. 29. 2 Sam. 17. 40. In 2 Sam. 1. 8. Nehem. 5. 9. & 7. 3. Zach. 4. 2. ſcribitur ויאמר pro ואמר. & ſane ſenſus poſtulat primam perſonam. In his exemplis mutatur conjugatio, aut tempus, aut perſona verbi; in ſequentibus tantùm forma vocis ut Eſth. 4. 4. Jer. 9. 17. & Pſal. 45. 16. & 1 Sam. 10. 7. Quibus Aven. addit, 2 Reg. 9. 2. & Eſa. 43. 23. והביאת. 2 Reg. 19. 25. & Eſa. 37. 26. הביאתיה. Cant. 3. 4. שהביאתיו. Sed in his tribus vocibus Ed. 3. non notant τὸ Keri. Pſal. 21. 1. Amos. 9. 8. Eſa. 59. 4. Jer. 25. 4. Sed in 3. poſterioribus Ed. 3. non notant τὸ Keri. 1 Par. 25. 1. 2 Par. 8. 10. Ezech. 4. 6. & 2 Par. 3. v. ult. Zach. 1. 4. Quò referenda eſt vox מאיות. quæ quater occurrit 2 Reg. 11. Nempe punctandum מאיות à מאיה centuriæ. In quibuſdam Jod notat vocalem i vel e quâ vox eſt efferenda, ut Job. 15. 7. Joſ. 21. 10. Prov. 20. 20. באישון. ubi ſola Bomberg. notat τὸ Keri. Exod. 25. 31. תיעשה pro תעשה. quod numerat Aven. inter τὸ Kerioth, non autem Ed. 3. Reliqua pauca ſunt, viz. 2 Reg. 8. 21. הסביב pro הסבב. Sed Ed. 3. non notant τὸ Keri. Ezech. 11. 6. ומלאתים. Jer. 48. 44. הנים. 2 Sam. 14. 11. מהרבית. 2 Sam. 21. שבעתים. 2 Par. 34. 5. מובחותים. Jud. 16. 25. כיטוב. Eſa. 44. 23. מיאתי. Eſa. 10. 31. בירת. 2 Reg. 14. 2. יהועדין pro יהועדן. ut Vulg. Lat. Sed LXX. ſequuntur τὸ Cetib. Jer. 26. 18. מיכיה pro מיכה. Sed LXX. & Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Cetib. Jod in fine abundat, ut Aven. & Plant. locis 47. ut Bomberg. in 49. ut Reg. 46. ut Maſ. in 43. tantùm (quæ loca & voces recenſet in veſtibulo 1 Reg.) Hæc omnia ad tres Claſſes revocari poſſunt. Prima, eorum quæ in 2. perſona ſing. fœm. ſcribuntur cum Jod, ex. gr. Jer. 2. 32. & 13. 20. למדתי pro למדת. Cujuſmodi Aven. 16. numerat. Quæ videntur à Pronomine אתי. (quæ quinquies ita ſcribitur, nempe 1 Reg. 14. 2. Reg. 4. bis. Jer. 4. & Ezech. 36.) deduci. Præſertim cùm & Syriacè אנתי. tu fœmina dicatur, & 2. perſona ſing. fœm. in Jod terminetur. Secunda, quæ in Benoni fœm. ſing. ſcribuntur cum Jod, ex. gr. Jer. 22. 23. ישבתי. habitans. Cujuſmodi ſunt 7. in quibus Jod non eſt ſupervacaneum ſed Paragogicum. Tertia, eorum in quibus affixum fœm. ſing. ך habet Jod adjunctum, ex. gr. 2 Reg. 4. 2. Cant. 2. 13. & 4. לכי pro לך. 2 Reg. 4. 7. נשיכי & בניכי & v. 3. שכניכי. Quæ forma revera eſt Syriaca; & 600. aliis in locis in Prophetarum libris non notatur τὸ Keri. Reliqua pauca ſunt, viz. 2 Sam. 23. 37. נשאי pro נשא. quomodo legerunt LXX. & Vulg. Lat. Prov. 28. 16. שנאי. 2 Reg. 23. 10. בני. Oſee. 9. 16. בלי. Ruth. 4. 5. קניתי. & hic certè videtur ſenſus poſtulare τὸ Keri. 1 Sam. 25. 34. ותבאתי. Ezech. 16. 13. ששי. In quo loco Jod abundat. 2 Sam. 14. 21. עשיתי pro עשית. Sed hunc locum non agnoſcit Maſora; LXX. quoque & Vulg. Lat. ſequuntur τὸ Cetib. Jod deficit initio, medio, & fine vocis. Initio ut Ed. 3. ter, ut Aven. bis. viz. I. Eſa. 28. 15. עבור pro יעבור. II. 1 Sam. 20. 2. עשה pro יעשה. Jod deficit in medio vocis ſæpiſſimè. In affixo plurali maſculino deficit, ut Bomberg. in locis 115. (quorum 33. ſunt in c. 40. Ezech.) ut Reg. in 80. ut Aven. in 76. ut Maſ. & Eli. Lev. in 56. (Vide Maſ. fin. in litera Jod) ut Plant. in 18. tantùm, non numeratis illis quæ habentur c. 40. Ezech. In eodem affixo, cùm additur nominibus fœmininis pluralibus terminatis in ותיו deficit, ut Aven. locis 34. ut Bomberg. in 33. ut Reg. in 23. ut Plant. in 9. tantùm. Sed in his Maſorethæ notarunt τὸ Keri tantùm ad tollendum homonymiam vocis (utrum ſit Plur. an Sing. numeri.) In affixo Maſculino יך & fœminino יך. deficit, ut Aven. ſæpiſſime, (ſed nec loca notat nec numerum definit) ut Bomberg. & Reg. ſexies, ut Plant. quater tantum. De quibus idem judicium eſto ac de præcedentibus. Præter affixa Jod deficit, ut Aven. in locis 16. ut Reg. & Plant. in 21. ut Bomberg. in 22. ex. gr. 2 Sam. 22. 8. ו תגעש Jer. 18. v. ult. ו היו. 2 Reg. 5. 25. מא ן. Prov. 6. 14. מד נים. 2 Sam. 23. 18. עשוות. Eſa. 5. 16. נשוות. Ezech. 16. 51. אחותיך. Joſ. 2. 13. אחותי. 1 Sam. 18. 9. עון intuens. 1 Sam. 30. 24. הורד. 2 Par. 18. 8. מיכ הו. Et in hoc quidem loco rectè Maſorethæ legunt cum Jod. Ezech. 46. 19. בירכת ם pro בירכתים. Sed nonnunquam dualis numerus terminatur etiam in ם ut שנים. Idem eſto judicium de nomine urbis Hieroſolymæ, quod quinquies tantum occurrit cum Jod, Maſorethæ tamen ſemper legi volunt, atque hoc modo punctant ירושל ם. Sed LXX. & Vulg. Lat. ſemper legerunt ירושלם. Quod quis

Suspicetur ab illis factum ex occulto odio adversùs Græcam τῶν LXX. Interpretationem. Hoc cùm animadvertere licet in punctatione nominum Propriorum, quorum occurrunt plusquam [illegible] rarissimè Masorethas sequi lectionem τῶν LXX. Eadem est ratio hujus nominis cùm scribitur cum He in fine; nam quia semel occurrit scriptum cum Jod, viz. 2 Par. 32. 9. propterea ubicunque occurrit cum He in fine, etiamsi sit sine Jod in medio, legi tamen volunt cum Jod ירושלימה. cum tamen punctari & legi possit ירושלמה. quomodo legebant illi qui inde efformarunt nomen Ἱεροσόλυμα, quomodo non semel vocatur in Novo Testamento, ut & apud Ethnicos Scriptores, & in Machab. libris & 3. Esdræ. Eadem est ratio nominis קריתים. Jod in fine vocis deficit, ut Aven. in locis 13. ut Mas. mag. (loca etiam & voces exhibet Job. 7. ab initio) & Mas. par. (in 1 Reg. 8. 48.) locis 12. ut Bomberg. in 10. ut Reg. & Plant. in 9. tantùm. viz. 2 Reg. 8. בנירת. Job. 42. 2. ידעת. Ezech. 16. 59. עשית. Jer. 7. 22. הוציא. Jud. 1. 27. יושב. 2 Reg. 12. 11. יד & 17. 21. אלה. [illegible] 12. 46. ראש. 1 Reg. 22. 41. מעל. Job. 15. 22. צפו pro צפוי. Job. 41. 25. העש pro העשוי. quomodo LXX. videntur legisse. Sed nullum notatur Keri in Ed. 3. Eccles. 2. 11. יד pro ידי. Sed Ed. 3. non notant τὸ Keri. Job. 7. 1. על pro עלי. Ita trium Ed. Plant. & scribit & legit עלי. Jod transponitur, ut Aven. in locis 1?. ut Reg. in 12. ut Bomberg. in 16. ut Plant. in 10. tantùm. I. Psal. 73. 2. נטוי pro נטו. II. Jud. 12. 3. ואשימה pro ואישמה. III. Jud. 16. 26. והימשני pro והמישני. IV. Ezech. 40. 15. היאתון pro האיתון. Vulg. Lat. videtur sequi τὸ Cetib LXX. τῆς [illegible] ἐξωτέρας. V. Jer. 50. 15. אשויתיה pro אשויותיה. VI. Prov. 31. 24. הילכות pro הליכות. quomodo Bomberg. & Reg. Sed Plant. non notat τὸ Keri. VII. Psal. 139. 6. פלאיה pro פליאה. VIII. Jer. 29. 23. הוידע pro היודע. IX. Ezech. 6. 3. ולגאיות pro ולנאיות. X. 2 Par. 17. 8. שמרימות quomodo LXX. & Vulg. Lat. pro שמירמות. XI. 1 Par. 1. 46. עוית pro עיות. quomodo legitur. Gen. 36. 35. & utrobique habet Vulg. Lat. Avith. LXX. utrobique Γεθθαίμ videntur legisse עתים. 1 Sam. 19. quinquies occurrit נוית pro ניות. Jod commutatur & pro Aleph, He, Vau, Nun & Tau. Pro Aleph ut Bomberg. quater, ut Reg. & Plant. ter, nempe in Doeg quod 1 Sam. 22. ter scribitur דויג pro דואג. Jod pro He ponitur, ut Mas. in locis sex (voces & loca adducuntur in Mas. fin. in litera Jod) ut Aven. in 5. ut Bomberg. & Reg. in 4. ut Plant. in 5. I. Jos. 18. 24. העמני pro העמנה. LXX. sequuntur τὸ Cetib. Vulg. Lat. τὸ Keri. II. 2 Sam. 21. 21. שמעי pro שמעה, vel שמעא. Sed LXX. sequuntur τὸ Cetib. III. 2 Sam. 16. 10. כי pro כה. ut LXX. Sed Vulg. Lat. sequitur τὸ Cetib. IV. 2 Sam. 23. 18. השלשי pro השלשה. quomodo LXX. & Vulg. Lat. V. Eccles. 11. 9. ובמראי pro ובמראה. quomodo Bomberg. & Reg. Sed Plant. & scribit & legit ובמראה. His addit Masora VI. Mal. 3. 6. ימני. quamvis nostri libri hodie nullum exhibeant hic Keri. Jod ponitur pro Vau initio, medio, & fine vocis. Initio ut Aven. Mas. par. & mag. (vide Mas. fin. in litera Jod) in locis 22. ut Bomberg. in 20. ut Reg. in 18. ut Plant. in 14. tantùm. Horum 22. locorum undecim sunt in quibus vox est fut. pro præterit. cum Vau copulativo & conversivo ex. gr. Prov. 20. 4. ישאל pro ושאל. Sex sunt in quibus fut. est verbi pro Imperativo cum Vau copulativo, ex. gr. Job. 10. 20. יחדל ישית pro וחדל ושית. Ejusmodi sunt cætera, excepto Jer. 48. 25. Jer. 28. 12. יסורי. Zach. 14. 6. יקפאון pro וקפאון. quomodo LXX. & Vulg. Lat. legerunt. Sed de hoc loco dubitat Nachmanides. Esd. 10. 29. ירמות pro ורמות. quomodo LXX. & Vulg. Lat. 1 Par. 4. 7. יצחר pro וצחר. ut LXX. Sed Vulg. Lat. sequitur τὸ Cetib. 1 Par. 7. 34. יחבה pro וחבה. ut Vulg. Lat. Sed LXX. sequuntur τὸ Keri. Jod pro Vau ponitur in medio vocis, ut Bomberg in locis 113. ut Reg. in 102. ut Plant. in 92. ut Eli. Lev. 75. (nisi forte legendum sit 70. quomodo habetur in Tab. 2.) ut Mas. 70. ut Aven. in 97. Horum varietates paucissimæ sunt necessariæ. Sunt enim loca 13. in quibus futur. Hiph. ponitur pro futuro Cal, ex. gr. Psal. 77. 12. אוכיר pro אזכור. atque ita de reliquis. Tria sunt in quibus verba Conjugationis Hiph. ponuntur pro Niph. ut Psal. 140. 11. ימיטו pro ימוטו. Exod. 16. 2. & Num. 14. 36. ter ילינו pro ילונו. Psal. 72. 17. ינין pro ינון. Tria sunt in quibus fut. Pihel scribitur pro fut. Hiph. ex. gr. Num. 21. 32. ויירש. 2 Sam. 20. 5. וייחר. 1 Sam. 13. 8. וייחל. Sic in verbis שום & חוש. 2 Sam. 13. 31. Esa. 10. 5. Gen. 24. 33. Psal. 71. 13. Sexies occurrit שבית pro שבות. cùm tamen utraque forma usurpetur, & quinquies עניים pro ענוים. cùm tamen utraque significatio quadrare possit. Item aliquot verba formâ פקיד scribuntur pro פקוד. ex. gr. Jer. 37. 4. & 52. 31. הכליא pro הכלוא. Psal. 17. 14. צפינך. 1 Paral. 9. 33. פטירים. Num. 1. 16. קריאי. Esa. 49. 6. נצירי. Esa. 23. 13. בחיניו. Prov. 20. v. ult. תמריק. Osee. 6. 10. שעריריה. 1 Reg. 6. 21. רתיקות. Esa. 10. 13. עתידותיהם. Job. 7. 5. גיש. Psal. 49. 15. צירם. Jer. 18. 22. שיחה. Esa. 28. 15. שיט. Quæ aliter punctata rectè legantur secundùm τὸ Cetib. In Prov. 23. 31. בכיס pro בכוס. ubi rectè notatur τὸ Keri. Job. 33. 19. וריב pro ורוב. Sed Reg. & Plant. & scribunt & legunt ורוב. Quatuor scribuntur in Ben. Puhal. pro Ben. Hophal. viz. Esa. 12. 5. מידעת. Ruth. 2. 1. מידע. Ezech. 41. 8. מיסדות. 2 Reg. 4. 5. מיצקת. Sed Mich. 1. 8. pro שילל rectè habet Keri שולל. 2 Reg. 16. 18. מיסך pro מוסך. ubi LXX. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Keri. Quinquies Jod ponitur pro Vau Holem, cùm tamem rectiùs scribatur per Holem defectivum, ut Gen. 25. 23. & Psal. 79. 10. גיים. Idem dicendum de צביים. quod bis occurrit Gen. 14. semel Deut. 29. Porrò Job. 6. 2. והיתי pro והותי, quomodo Bomberg. ut & c. 30. v. 13. Sed Plant. utrobique & scribit & legit והותי. Jud. 11. 37. ורעיתי. 1 Par. 12. 15. גדיתיו. Osee. 10. 10. עינותם pro עונותם. LXX. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Keri. 1 Par. 4. 41. המעינים pro המעונים. ubi LXX. sequuntur τὸ Cetib, Vulg. Lat. τὸ Keri. 2 Sam. 21. 20. ubi LXX. sequuntur τὸ Keri, Vulg. Lat. τὸ Cetib. 2 Sam. 21. 20. מדין pro מדון. Job. 19. 29. שדין pro שדון. Sed Plant. & scribit & legit שדון. LXX. videntur legisse שדן vel שדון pro שדהון. Jer. 5. 6. שבבים pro שובבים. 2 Sam. 22. 51. מגדיל pro מגדול. Sed LXX. Vulg. Lat. & Targ. sequuntur τὸ Cetib. Esa. 42. 20. ראית pro ראות. Sed LXX. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Cetib. Eccles. 5. 10. ראית pro ראות. Reliqua sunt nomina decem propria, viz. Jer. 48. 7. כמיש. 1 Par. 6. 35. ציף pro צוף. ubi LXX. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Keri. Nehem. 12. 15. לעדיא pro לעדוא. ubi LXX. & Vulg. Lat. sequutur τὸ Cetib. Psal. 39. & 77. in titulo ידיתון pro ידותון. Sed LXX. & Vulg. Lat. utrobique sequuntur τὸ Cetib. 2 Par. 4. 11. חירם pro חורם. Ita Bomberg. & Reg. Sed Plant. & scribit & legit חירם. LXX. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Cetib. 1 Par. 8. 25. פניאל pro פנואל. ut Bomberg. & Reg. Sed Plant. & scribit & legit פניאל. LXX. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Keri. 1 Reg. 16. 34. בשגיב pro בשגוב. ubi LXX. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Keri. 2 Reg. 23. 36. זבידה pro זבודה. Ita Bomberg. & Reg. Sed Plant. & scribit & legit זבודה. Vulg. Lat. sequitur τὸ Cetib. LXX. aliter legerunt, quàm hodie legatur: habent enim Ἰελδάφ. 2 Reg. 24. 18. חמיטל pro חמוטל. Sed LXX. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Cetib. Gen. 36. 5. 14. יעיש pro יעוש. quomodo legerunt LXX. & Vulg. Lat. Sic & 1 Par. 7. 10. ubi etiam LXX. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Keri. & 1 Par. 8. 38. ubi LXX. videntur legisse יעש. & c. 23. 10. ubi Vulg. Lat. sequitur τὸ Keri. LXX. videntur legisse יעש. Item 2 Par. 11. 18. ubi Vulg. Lat. Jehus, LXX. τὸ Ἰεὺς. Porrò in his omnibus non numerantur loca in quibus Pronomen היא scribitur pro הוא. quod fit, ut Mas. (quam vide Psal. 73.) Aven. & Ed. 3. quinquies. viz. Psal. 73. 16. Eccles. 5. 8. Job. 31. 10. 1 Reg. 17. 5. ubi Vulg. Lat. sequitur τὸ Cetib. LXX. τὸ Keri. 1 Par. 29. 16. Jod in fine vocis ponitur pro Vau, ut Mas. in locis 26. (Vide Mas. fin. in litera Jod) ut Aven. in 24. ut Bomberg. in 22. ut Reg. in 21. ut Plant. in 15. tantum. Quorum 20. possunt referri ad enallagen numeri vel personæ, viz. Jer. 6. 25. תלכי & תצאי pro תצאו & תלכו. quomodo legerunt LXX. & Vulg. Lat. Sic c. 2. 10. & 48. 20. Job. 33. 21. ושפי pro ושפו. ut Bomberg. & Reg. Sed Plant. & scribit & legit ושפו. Job. 6. 29. ושובי pro ושובו. ubi LXX. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Keri. Esd. 10. v. ult. נשאי pro נשאו. 2 Par. 34. 9. וישבי pro וישבו. ubi LXX. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Cetib. Sexies affixum ני primæ personæ singularis ponitur pro נו tertiæ, & bis pro נו primæ pers. plur. ex. gr. Psal. 17. 11. סבבוני pro סבבונו Sed LXX. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Cetib. Jer. 11. 25. ילדתני pro ילדתנו. Sed LXX. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Cetib. Job. 33. 28. נפשי & וחיתי pro quo Bomb. & Reg. legi volunt נפשו & וחיתו. quomodo Vulg. Lat. etiam legit. Sed LXX. sequuntur τὸ Cetib. 1 Sam. 27. 1. מידי pro מידו, ut Aven. Sed Ed. 3. non notant τὸ Keri. 2 Sam. 16. 12. קללתי pro קללתו. ut Bomberg. Sed Reg. & Plant. nullum hic agnoscunt Keri. Jer. 23. 18. דברי pro דברו. ut Bomberg. & Reg. Sed Plant. & scribit & legit דברו. quomodo etiam Vulg. Lat. Esa. 25. 10. במי pro במו. ubi LXX. & Vulg. Lat. sequuntur τὸ Keri. Supersunt quatuor nomina propria virorum. viz. 2 Sam. 23. 8. דודי pro דודו. ubi LXX. sequuntur τὸ Cetib, Vulg. Lat. τὸ Keri. Esd. 10. 35. כלוהי pro כלוהו. ubi Vulg. Lat. legit כליהו. Nehem. 12. 13. מלוכי pro מליכו. Lat. Milicho, LXX. habent Ἀμαλούχ מלוך. 2 Par. 9. 29. יעדי pro יעדו. Vulg. sequitur τὸ Keri; LXX. vero habent Ἰωήλ. Jod pro Nun ponitur secundum Ed. omn. semel, viz. Prov. 22. 3. Jod pro Tau ponitur secundum Aven. Reg. & Bomberg. semel, viz. 2 Sam. 12. 24. ויקרא pro ותקרא. Sed Plant. & scribit & legit ויקרא. Jod & Aleph simul occurrunt pro Aleph & He secundum Bomberg. solum in locis 18. apud Danielem & Esdram. Jod & Vau simul ponuntur secundùm Plant. pro Aleph semel. viz. Ezech. 42. 5. יוכלו pro אכלו. Sed Reg. nihil hic notat. Bomberg. scribit יוכלו, notátque in margine non amplius inveniri ita scriptum.

VARIÆ LECTIONES HEBR.

Inter Ben ASCHER & Ben NAPHTALI.

	B. Ascher.	B. Nephtali.
GEN.		
1. 24.	וחיתו ארץ ;	וחיתו־ארץ
2. 6.	מכל עץ הגן	מכל־עץ הגן
2. 6.	והשקה את כל	והשקה את־כל
3. 17.	בעצבון תאכלנה	בעצבון תאכלנה
6. 7.	אשר בראתי	אשר בראתי
6. 9.	התהלך נח	התהלך־נח
7. 4.	את־כל היקום	את כל היקום
9. 2.	ובכל דגי הים	ובכל־דגי הים
11. 2.	וימצאו בקעה	וימצאו־בקעה
13. 12.	ויאהל עד סדום	ויאהל עד סדום
19. 17.	ויהי כהוציאם	ויהי כהוציאם
21. 9.	את־בן הגר	את בן הגר
23. 4.	גר־ותושב	גר ותושב
23. 11.	לא אדני	לא־אדני
24. 30.	ואת הצמידים	ואת־הצמידים
24. 55.	תשב הנערה	תשב הנערה
26. 22.	כי־עתה הרחיב	כי עתה הרחיב
27. 13.	עלי קללתך	עלי קללתך
27. 28.	ויתן־לך האלהים	ויתן לך האלהים
27. 29.	וישתחוו לך	וישתחוו לך
27. 36.	ויעקבני	ויעקבני
27. 40.	ועל־חרבך	ועל חרבך
28. 4.	ויתן־לך את	ויתן־לך
30. 18.	יששכר	יששכר
30. 16.	ויבא יעקב מן	יעקב מן־השדה
30. 32.	וכל־שה חום	וכל שה
30. 42.	ובהעטיף	ובהעטיף
32. 8.	אל המחנה	אל המחנה
32. 8.	והיה המחנה	המחנה
32. 17.	כי יפגשך רפי	כי יפגשך דגש
32. 26.	לא אשלחך	לא אשלחך
33. 10.	כי־על כן ראיתי	על־כן ראיתי
33. 17.	קרא שם־המקום	קרא שם המקום
34. 3.	ויאהב את	ויאהב את הנער
17. 8.	ונתתי לך	ונתתי לך ולזרעך
36. 16.	אלוף־קרח	אלוף קרח
37. 18.	ויתנכלו אותו	ויתנכלו
39. 6.	יפה תאר	יפה תאר
41. 45.	ויקרא שם־יוסף	שם יוסף
38. 9.	כי לא־לו יהיה	כי לא לו יהיה
39. 23.	את־כל מאומה	את כל מאומה
41. 50.	וליוסף ילד	וליוסף ילד
41. 56.	את כל אשר	את כל
42. 21.	בהתחננו	בהתחננו
42. 30.	כמרגלים	כמרגלים
44. 19.	היש־לכם אב	היש לכם
44. 24.	אל עבדך אבי	אל עבדך
45. 14.	בנימן אחיו	בנימן אחיו

	B. Ascher.	B. Nephtali.
Gen. 46. 17.	ימנה וישוה	ימנה וישוה
46. 23.	ובני־דן	ובני דן
46. 27.	לבית־יעקב	לבית יעקב
48. 19.	יהיה לעם	יהיה־לעם
Exod. 2. 17.	ויגרשום	ויגרשום
6. 27.	הם המדברים	המדברים
14. 12.	כי טוב לנו	כי־טוב
15. 1.	או ישיר משה	או ישיר
14. 31.	ויאמינו ביי	ויאמינו ביי
15. 2.	זה אלי ואנוהו	זה אלי ואנוהו
15. 13.	עם זו גאלת	עם זו גאלת
15. 17.	ותטעמו	ותטעמו
15. 26.	כל המחלה	כל המחלה
16. 9.	אל כל עדת	אל־כל עדת
17. 6.	על הצור	על־הצור
19. 13.	או ירה יירה	או־ירה יירה
20. 3.	לא יהיה לך	לא יהיה־לך
22. 1.	כי יגנב	כי יגנב
22. 9.	על כל דבר	על־כל
22. 30.	כן־תעשה	כן־תעשה
23. 29.	לא אגרשנו	לא אגרשנו
24. 11.	ויחזו	ויחזו
28. 10.	ואת שמות	ואת שמות
28. 1.	לכהנו לי	לכהנו לי
28. 43.	או בגשתם	או בגשתם
30. 23.	וקנמן	וקנמן
32. 13.	את זרעכם	את־זרעכם
32. 25.	כי־פרעה	כי פרעה
35. 4.	אל־כל עדת	אל כל עדת
35. 25.	את־התכלת	את התכלת
36. 2.	אל־בצלאל	אל בצלאל
37. 16.	על השלחן	על־השלחן
38. 1.	וחמש אמות	וחמש
38. 3.	את־כל כלי	את כל כלי
39. 1.	ומן התכלת	ומן־התכלת
39. 21.	מטבעתיו	מטבעתיו
39. 29.	ואת האבנט	ואת האבנט
Levit. 6. 10.	ומכנסי־בד	ומכנסי בד
8. 30.	ומן הדם	ומן הדם
11. 45.	המעלה	המעלה
11. 32.	יפול עליו	יפל עליו
13. 3.	בעור־הבשר	בעור הבשר
13. 48.	או בשתי	או בשתי
13. 56.	או מן השתי	או־מן השתי
14. 6.	עץ הארז	עץ הארז
15. 23.	על המשכב	על המשכב
18. 19.	עמיתך	עמיתך
18. 20.	ומורעך	ומורעך
19. 2.	אל כל עדת	אל כל עדת
20. 10.	מות־יומת	מות־יומת
20. 17.	או־בת אמו	או בת אמו
23. 17.	שתים	שתים
23. 32.	שבתכם	שבתכם
23. 44.	את מועדי	את־מועדי
25. 6.	והיתה	והיתה
25. 7.	ולבהמתך	ולבהמתך
25. 37.	את כספך	את־כספך
25. 42.	כי־עבדי	כי־עבדי
25. 52.	ואם מעט	ואם מעט
27. 8.	ואם מך	ואם־מך
27. 25.	כל־ערכך	וכל ערכך
Num. 1. 18.	ויתילד	ויתילדו
2. 34.	כן חנו	כן חנו
3. 26.	על־המשכן	על המשכן
Num. 4. 15.	וכלה אהרן	וכלה אהרן
4. 16.	בן אהרן	בן אהרן
5. 22.	המאררים	המאררים
5. 29.	ונזרעה	ונזרעה
8. 20.	כן־עשו	כן עשו
9. 15.	על־המשכן	על המשכן
9. 19.	ובהאריך	ובהאריך
11. 16.	אספה	אספה
11. 16.	והתיצבו	והתיצבו
11. 22.	אם את כל	אם את כל
11. 30.	ויאסף	ויאסף
12. 6.	אם־יהיה	אם יהיה
13. 20.	הבמחנים	הבמחנים
13. 21.	היש בה	היש־בה
13. 27.	ואל כל עדת	ואל כל עדת
14. 23.	וכל מנאצי	וכל־מנאצי
14. 39.	ויתאבלו	ויתאבלו
14. 43.	והכנעני	והכנעני
14. 45.	ויכתום	ויכתום
15. 14.	אשר בתוככם	אשר בתוככם
15. 24.	כל־העדה	כל העדה
16. 37.	בן־אהרן	בן־אהרן
18. 9.	זה יהיה	זה יהיה
18. 15.	בכור הבהמה	בכור הבהמה
19. 9.	והיתה	והיתה
18. 19.	לך ולזרעך	לך ולזרעך
19. 12.	הוא יתחטא	הוא יתחטא
19. 15.	אין צמיד	אין צמיד
21. 1.	הכנעני	הכנעני
21. 3.	שם המקום	שם המקום
21. 4.	לסבב לפגע	דגש 1. Sam. 22. 17.
21. 23.	נתן סיחן	נתן סיחן
22. 5.	על הנהר	על הנהר
22. 7.	וידברו	וידברו
23. 13.	וקבנו לי	וקבנו לי
23. 23.	מה פעל	מה פעל אל
24. 22.	כי אם יהיה	אם יהיה
25. 5.	אל שפטי	אל־שפטי
25. 7.	בן־אהרן	בן אהרן
27. 11.	והיתה	והיתה
31. 12.	את־השבי	את השבי
31. 22.	את־הנחשת	את הנחשת
31. 22.	את־הבדיל	את הבדיל
31. 27.	וחצית	וחצית
32. 13.	העושה	העושה
32. 22.	והיתה	והיתה
32. 38.	ואת־נבו	ואת נבו
33. 3.	ממחרת	ממחרת
35. 17.	מות־יומת	מות יומת
36. 2.	את־נחלת	את נחלת
Deut. 1. 14.	טוב־הדבר	טוב הדבר
1. 29.	ולא תיראון	ולא תיראון
1. 41.	ונלחמנו	ונלחמנו
1. 44.	ויכתו	ויכתו
2. 16.	כאשר תמו רפי	דגש
2. 29.	אעבור	אשר־אעבור
2. 34.	ויחרם	ויחרם
3. 24.	את־גדלך	את גדלך
3. 24.	כמעשיך	כמעשיך
3. 27.	כי לא־	כי־לא
4. 9.	את הדברים	את־הדברים
6. 10.	והיה כי	והיה כי
7. 1.	ונשל גוים	ונשל גוים
7. 9.	והחסד	והחסד
Deut. 7. 12.	והיה־עקב	והיה עקב
8. 2.	בלבבך	בלבבך
9. 2.	עם גדול	עם־גדול
9. 7.	אשר יצאת	אשר יצאת
10. 4.	על הלחת	על הלחות
11. 11.	תשתה מים	תשתה־מים
11. 19.	ובשכבך	ובשכבך
12. 20.	את־גבולך	את גבולך
12. 22.	את הצבי	את־הצבי
14. 23.	ליראה ביראה	ליראה ביראה Psal. 2. 11.
17. 4.	בישראל	בישראל
14. 26.	אשר־תשאלך	אשר
15. 10.	בתתך לו	בתתך־לו
15. 20.	אשר־יבחר	אשר יבחר
17. 20.	על־ממלכתו	על ממלכתו
20. 15.	על הגוים האלה	הגוים־האלה
21. 8.	אשר פדית	אשר פדית
22. 10.	בשור ובחמור	בשור ובחמור
22. 25.	ואם בשדה	ואם בשדה
22. 25.	והחזיק־בה	והחזיק בה
23. 15.	אשר ינצל	אשר ינצל
26. 12.	לעשר	לעשר
27. 3.	כל־דברי	כל־דברי
29. 13.	הקים אותך	הקים אותך
31. 17.	ביום־ההוא	ביום ההוא
31. 20.	נשבעתי	נשבעתי
31. 27.	את־מריך	את מריך
32. 6.	ויכננך	ויכננך
32. 10.	ימצאהו	ימצאהו
32. 41.	שנותי מלרע	מלעיל
33. 17.	רבבות	רבבות
33. 28.	יערפו טל	יערפי טל
33. 21.	ויתא	ויתא
JOS.		יהושע
2. 1	וישכבו	וישכבו
2. 15.	והחייתם	והחייתם
3. 10.	הכנעני	הכנעני
5. 11.	ממחרת	ממחרת
5. 13.	ויאמר לו רפי	ויאמר לו דגש
6. 17.	את מחנה	את מחנה
6. 20.	ויחרימו	ויחרימו
6. 22.	המרגלים	המרגלים
6. 23.	ואת רחב	ואת רחב
7. 14.	אשר ילכדנו	אשר ילכדנו
7. 24.	ואת בניו	ואת בניו
7. 24.	וכל ישראל	וכל ישראל
8. 33.	ושפטיו	ושפטיו
9. 16.	כי קרובים	כי קרובים
10. 1.	יהושע	יהושע
10. 6.	אל המחנה	אל המחנה
10. 40.	את כל הארץ	את כל הארץ
11. 4.	על שפת הים	שפת הים
11. 15.	בן עשה	בן עשה
11. 18.	המלכים	המלכים
11. 14.	את כל האדם	את כל האדם
15. 10.	מבעלה	מבעלה
18. 4.	ויתהלכו	ויתהלכו
18. 5.	והתחלקו	והתחלקו
18. 20.	וגבל אתו	וגבל אתו
21. 27.	ואת בעשתרה	ואת בעשתרה
22. 18.	אל כל עדת	אל כל עדת
22. 32.	והנשיאים	והנשיאים
23. 12.	והתחתנתם	והתחתנתם
24. 19.	אל־קנא	אל קנא

B. Nephtali.	B. Ascher.	
שפטים		JUD.
מנאקתם	מנאקתם	2. 18.
את מעברות	את מעברות	3. 28.
שש מאות	שש־מאות	3. 31.
וימכרם	וימכרם	4, 2
היש פה	היש פה	4. 20.
ופגע בנו	ופגע בנו	8. 21.
כל ישראל	ויזנו כל ישראל	8. 26.
ויבצרו	ויבצרו	9. 27.
על כל	על כל אשר	9. 44.
ואת	ואת העשתרות	10. 6.
וירצצו	וירצצו	10. 8.
את כל	את כל	10. 8.
ויתלקטו	ויתלקטו	11. 3.
אל מלאכי	אל מלאכי	11. 13.
והיה כי	והיה כי	
ויאחז	ויאחז	16. 3.
ומחיתך	ומחיתך	17. 10.
שש מאות	שש מאות	18. 11.
ואת הכהן	ואת הכהן	18. 24.
ויקראו	ויקראו	18. 29.
הנה־נא	הנה נא	19. 9.
מן־מעשהו	מן מעשהו	19. 16.
מבית לחם	מבית לחם	19. 18.
ונבערה	ונבערה	20. 13.
ממערה	ממערה גבע	
יתפלל	יתפלל לו	1. Sam. 2. 25.
שים לפניך	שים לפניך	9. 21.
כי רעתכם רבה	כי רעתכם	12. 17.
הדרבן	הדרבן	13. 21.
את ממלכות	את־ממלכות	15. 23.
למסלה	למסלה	Jud. 21. 19.
יתהלכו	יתהלכו	21. 24.
שמר לך	שמר לך	Exod. 34. 11.
אשר על	אשר על	
קול הצאן	קול־הצאן	1. Sam. 15. 14.
אתן לך	אתן־לך	18. 17.
שמואל		1. SAM.
להשתחוות	להשתחוות ולזבח	1. 3.
איש בנימן	איש בנימן	4. 12.
ותאמרו	ותאמרו	10. 19.
ממחנה	ממחנה	13. 16.
וימאסך	וימאסך	15. 23.
ג בשבא	להרגך ג	24. 10.
ושאלתם	ושאלתם	25. 5.
את כל	את כל	25. 21.
ותדבר נא	ותדבר־נא	25. 24.
את נערי	את נערי	25. 25.
דגש	לרדפך רפי	25. 29.
ביד־הנביאים	ביד הנביאים	28. 15.
וימצאו	וימצאו	30. 11.
את הגדוד	את הגדוד	30. 23.
ממחנה	ממחנה	2. Sam. 1. 3.
ואקבצה	ואקבצה	3. 21.
ואת בענה	ואת בענה	4. 9.
ובשרך	ובשרך	5. 1.
מפיבשת	מפיבשת	9. 6.
מלכים		1. REG.
ואת־הגברים	ואת הגברים	1. 10.
מכסא	מכסא	1. 37.
את עמך	את עמך	3. 8.
צפה־עץ	צפה עץ	6. 15.
מירכתי	מירכתי	6. 16.
אל מחזה	אל מחזה	7. 4.

B. Nepthali.	B. Ascher.	
ועל המסגרות	ועל המסגרות	1. Reg. 7. 29.
לכלהנה	לכלהנה	7. 37.
לשום	לשום	21. 7.
שש מאות	שש מאות	10. 19.
לירבעם	לירבעם	11. 31.
לדוד	לדוד	11. 36.
על המזבח	על המזבח	12. 32.
אל בן	אל בן	15. 18.
וישרתהו	וישרתהו	19. 21.
וזהבך	וזהבך	20. 3.
אל עבדך	אל־עבדך	20. 9.
ויחנו אלה	ויחנו אלה	20. 29.
אל השדה	אל־השדה	2. Reg. 4. 39.
בהשתחויתי	בהשתחויתי	5. 18.
את־נעמן	את־נעמן	5. 6.
אשר־למלך	אשר־למלך	11. 10.
מן הסוסים	מן הסוסים	7. 13.
וראה שם	וראה שם	9. 2.
את יבלעם	את יבלעם	9. 27.
את־החנית	את החנית	11. 10.
את הברית	את הברית	23. 3.
כל־הקדשים	כל־הקדשים	12. 18.
לא סר	לא־סר	13. 2.
שבע עשרה	שבע־עשרה	16. 2.
ויחפאו	ויחפאו	17. 9.
ויעבידו	ויעבידו	17. 12.
על חזקיהו	על־חזקיהו	18. 14.
דבר	דבר־שפתים	18. 20.
המבלעדי	המבלעדי	18. 25.
דבר המלך	דבר־המלך	18. 28.
על הבית	על־הבית	10. 5.
אם מעשה	אם־מעשה	19. 18.
קטרו־שמה	קטרו שמה	23. 8.
אשר על	אשר על	23. 12.
ואת המזבחות	ואת־המזבחות	23. 12.
תשע עשרה	תשע־עשרה	25. 8.
ישעיה		ISA.
ובפרשכם	ובפרשכם	1. 15.
ונוכחה	ונוכחה	1. 18
ואם תמאנו	ואם תמאנו	1. 20.
ואנקמה	ואנקמה	1. 24.
ומשקרות	ומשקרות	3. 16.
ויסקלהו	ויסקלהו	5. 2.
ולבבך	ולבבך	7. 4.
את־כל	את־כל	
אם יהוה	אם יהוה	
והתנחלום	והתנחלום	14. 2.
ייליל	ייליל	15. 7.
מושל ארץ	מושל	16. 1.
ובכלי גמא	ובכלי־גמא	18. 2.
לבד בך	לבד בך	26. 13.
ישב הארץ	ישב הארץ	24. 17.
והיתה	והיתה	
אור הלבנה	אור הלבנה	30. 26.
כן־תרנם	כן־תרנם	33. 23.
קו תהו	קו תהו	33. 11.
ואין־שם	ואין־שם	34. 12.
אל־ישעיה	אל־ישעיה	39. 8.
תערכו־לו	תערכו לו	40. 18.
אחד אני	אחד־אני	43. 5.
הלא־שקר	הלא שקר	44. 20.
ומתפללים	ומתפללים	45. 20.
ויהמו	ויהמו	51. 15.
אין מנהל לה	אין־מנהל	51. 18.

B. Nepthali.	B. Ascher.	
ואת עצומים	ואת עצומים	Isa. 53. 12.
וברחמים	וברחמים	54. 7.
למה־	למה תשקלו	55. 2.
בלוא	בלוא	Jerem. 2. 11.
ויגרשו	ויגרשו	Isa. 57. 20.
אשר	אשר	58. 2.
וינטלם	וינטלם	63. 9.
המתקדשים	המתקדשים	66. 17.
ירמיהו		JER.
המעלה	המעלה	2. 6.
אם תכבסי	אם תכבסי	2. 22.
אשר־נקרא	אשר נקרא	7. 10.
המעשים	המעשים	7. 13.
והיתה	והיתה	7. 33.
וידרכו	וידרכו	9. 2.
למקוננות	למקוננות	9. 17.
ואינם	ואינם	10. 20.
בן יחזקיהו	בן־יחזקיהו	15. 4.
ואין־בם	ואין בם	16. 19.
והיה	והיה	17. 6.
אל איש	אל איש־	18. 11.
בית־מלך	בית מלך	22. 11.
אין־חפץ	אין חפץ	22. 28.
את אשר	את אשר	23. 25.
הנבאים	הנבאים	23. 16.
מלך־בבל	מלך בבל	25. 1.
את כל	את־כל	25. 4.
וכמעשה	וכמעשה	25. 14.
ויללת	ויללת	25. 36.
להנבא	להנבא	26. 12.
כל קהל	כל־קהל	26. 17.
והתפללו	והתפללו	29. 7.
הנבאים	הנבאים	29. 19.
ועל בני	ועל בני	31. 12.
אכתבנה	אכתבנה	31. 33.
וכל חילו	וכל חילו	34. 1.
ובמשרפות	ובמשרפות	34. 5.
שבע	שבע	34. 14.
אשר	אשר שלחתם	42. 9.
שובו נא	שובו נא	35. 15.
בן־שמעיהו	בן שמעיהו	26. 20.
אם הכיתם	אם־הכיתם	37. 10.
ויקח את־	ויקח את	38. 14.
המבלעדי	המבלעדי	44. 19.
וידעו	וידעו	44. 28.
כוס זהב	כוס־זהב	51. 7.
ונספרה	ונספרה	51. 10.
יחזקאל		EZECH.
ואני בתוך־	ואני בתוך	1. 1.
אשר בית	אשר בית	8. 6.
כל־הישבים	כל הישבים	12. 19.
ושכלתה	ושכלתה	14. 15.
ואתן־נזם	ואתן נזם	16. 12.
ותיפי	ותיפי	16. 13.
וקטרתי	וקטרתי	16. 18.
לכל מאהביך	לכל־מאהביך	16. 33.
ותשחדי	ותשחדי	16. 33.
בתוכהנה	בתוכהנה	16. 53.
כנעת בה דגש	הלא כנעת רפי	17. 10.
ויתנוהו	ויתנוהו	19. 9.
ויזבחו	ויזבחו	20. 28.
התאחדי	התאחדי	21. 16.
כקסם	כקסם	21. 23.
גודר	גודר	22. 30.

על

B. Nephtali.	B. Ascher.	
על מאהביה	על מאהביה	Ezech. 23. 5.
את־אהלה	את־אהליבה	23. 36.
ונוסרו	ונוסרו	23. 48.
קמץ	או תובל פתח	
הבראך	הבראך	28. 15.
לראות־בך	לראות בך	12. 2.
בלא נע׳א	וידעו בנעיא	28. 24.
וייף	וייף	31. 7.
אל־ההרים	אל־ההרים	31. 12.
ותדלח מים	ותדלח־מים	32. 2.
ידברו	ידברו	32. 21.
היות צאני־	היות צאני	34. 6.
אל־הרעים	אל־הרעים	34. 9.
ירדפך	ירדפך	35. 6.
בית־ישראל	בית ישראל	35. 15.
והסיבתי	והסיבתי	7. 22.
המחולל	המחולל	36. 23.
הלזו	הלזו	36. 35.
יטמאו	יטמאו	43. 7.
קהלך דגש	קהלך רפי	38. 13.
ויצאו	ויצאו	39. 9.
אתן לגוג	אתן לגוג	39. 11.
כל מעלם	כל מעלם	39. 26.
ואל־הכתף	ואל הכתף	40. 40.
על אחריה	על־אחריה	41. 15.
והחק	והחק	45. 14.
מכל	מכל	43. 11.
ומשרתים	ומשרתים	44. 11.
אל שערי	אל־שערי	44. 11.
אשר לא	אשר לא	44. 25.
לבתים	לבתים	45. 4.
והיה	והיה	45. 4.
בכל מועדי	בכל־מועדי	45. 17.
עם־הארץ	עם הארץ	45. 22.
ומבשלות	ומבשלות	46. 43.
בנחלה	בנחלה	46. 17.
אשרי	אשרי ישרץ	47. 9.
אשר תרימו	אשר־תרימו	45. 13.
תרי עשר		Duodecim.
והיה מספר	והיה מספר	Hos. 2. 1.
והיה	והיה במקום	1. 10.
ואין חסד	ואין חסד	4. 1.
ירחצו־	ירחצו	Ezech. 43. 9.
כי יילילו	כי יילילו	Hose. 7. 14.
אכתב לו	אכתב לו	8. 12.
אם־יגדלו	אם־יגדלו	9. 12.
ולא־איש	ולא איש	11. 9.
ויתחנן לו	ויתחנן לו	12. 5.
ונשלמה	ונשלמה	14. 3.
אשר לא	אשר־לא	14. 4.
כל־הגוים	כל־הגוים	Joel 3. 7.
על המזבח	על־המזבח	Amos 9. 1.
כל־הגוים	כל־הגוים	Obad. 15.
אשר כנענים	אשר כנענים	20.
אל־חנון	אל־חנון	Jonas 4. 2.
על נינוה	על נינוה	4. 11.
בין־ימינו	בין ימינו	4. 11.
אם־יועצך	אם יועצך	Micha 4. 9.
ומעוננים	ומעוננים	5. 11.
תדרך	תדרך	6. 15.
מה־תחשבון	מה תחשבון	Nah. 1. 9.
לא־לו	לא לו	Hab. 1. 6.
העליזה	העליזה	Zeph. 2. 15.
שום־אבן	שום אבן	Hag. 2. 16.

B. Nephtali.	B. Ascher.	
לעת־ערב	לעת ערב	Zach. 14. 7.
וראמה	וראמה	14. 10.
ופנה דרך	ופנה דרך	Mal. 3. 1.
ובעשקי	ובעשקי	3. 5.
דברי הימים		1. PARA.
בני־פרץ	בני פרץ	2. 4.
וימצאו	וימצאו	4. 40.
ואהרן	ואהרן	6. 49.
ויתנו	ויתנו	6. 40.
וימצאו	וימצאו	10. 8.
כל ישראל	כל־ישראל	11. 1.
עצמך ובשרך	עצמך ובשרך	11. 1.
המתחזקים	המתחזקים	11. 10.
ויתיצבו	ויתיצבו	11. 14.
וישיהו	וישיהו	12. 6.
ומן־הגדי	ומן־הגדי	12. 8.
את־עמשי	את עמשי	12. 18.
וממנשה	וממנשה	12. 19.
וגם־הקרו־	וגם הקרובים	12. 40.
ובבקר	ובבקר	12. 40.
בית עובד	בית עובד	13. 13.
ולשרתו	ולשרתו	15. 2.
להעלות	להעלות	13. 6.
וישיה	וישיה	23. 20.
ומעשה	ומעשה	23. 28.
ישראלה	ישראלה	25. 14.
ויפקדם	ויפקדם	26. 32.
ואת בתיו	ואת בתיו	2. Par. 8. 1.
לבנות־לך	לבנות לך	1. Par. 25. 16.
המחלקות	המחלקות	27. 1.
כל־רכוש	כל רכוש	28. 1.
שלמה	שלמה	28. 6.
להתנדב	להתנדב	29. 17.
ויברכו	ויברכו	29. 20.
ומנצחים	ומנצחים	2. Par. 2. 2.
שם הימיני	שם־הימיני	3. 17.
למחצרים	למחצרים	5. 15.
והחסד	והחסד	6. 14.
ויתפללו	ויתפללו	7. 14.
להיות שמי	להיות שמי	7. 16.
ויחזק	ויחזק	8. 3.
התיצבו	התיצבו	11. 13.
את־מעכה	את מעכה	11. 20.
ושבע	ושבע	12. 13.
חומה	חומה	14. 6.
עודד	עודד	15. 8.
הפוך	הפוך	18. 33.
ומקח	ומקח	19. 7.
התיצבו	התיצבו	20. 17.
וימצאו	וימצאו	20. 25.
וינצלו	וינצלו	20. 25.
בהתחברך	בהתחברך	20. 37.
על עמדו	על־עמדו	20. 31.
על עזיהו	על־עזיהו	26. 18.
נביא ליי	נביא ליי	18. 6.
ויזעקו	ויזעקו	32. 20.
יתקדשו	יתקדשו	29. 35.
ויישרם	ויישרם	32. 30.
המדברים	המדברים	33. 18.
ויבשלו	ויבשלו	35. 13.
בהעלות	בהעלות	35. 14.
תהלות		PSALM.
כי אם־	כי אם	1. 2.
ובתורתו	ובתורתו	1. 2.

B. Nephtali.	B. Ascher.	
ובחרונו	ובחרונו	Psal. 2. 5.
אספרה	אספרה	2. 7.
פן יאנף	פן־יאנף	2. 12.
נסה עלינו	נסה עלינו	4. 7.
אור פניך	אור פניך	4. 7.
וישמחו	וישמחו	5. 12.
בשוב איבי	בשוב־איבי	9. 4.
ישפט	ישפט	9. 9.
נודע יי	נודע יי	9. 17.
במזמות זו	במזמות זו	10. 2.
תדרש	תדרש	10. 13.
עד אנה	עד אנה	13. 1.
מפלטי	מפלטי	18. 49.
כבוד אל	כבוד אל	19. 1
בכל הארץ	בכל הארץ	19. 5.
עדות־יי	עדות יי	19. 8.
מצות־יי ברה	מצות יי ברה	19. 9.
טהורה	טהורה	19. 10.
הנחמדים	הנחמדים	19. 11.
מפשע	מפשע	19. 14.
יתן־לך	יתן לך	20. 5.
והתפרדו	והתפרדו	22. 15.
כי לא בזה	כי לא בזה	22. 25.
דשנת בשמן	דשנת בשמן	23. 5.
והנשאו	והנשאו	24. 7.
הבגדים	הבגדים	25. 3.
ולמדני	ולמדני	25. 5.
ועתה	ועתה ירום	27. 6.
אל־תחרש	אל תחרש	28. 1.
ומשירי	ומשירי	28. 7.
לא יוציא הריש	ירעם יוציא הריש	17. 34.
קול יי	קול־יי	29. 3.
וירקידם	וירקידם	29. 6.
ויחשף	ויחשף	29. 9.
לצור מעוז	לצור מעוז	31. 3.
צוררי	מכל צוררי	31. 12.
ולשכני	ולשכני	31. 12.
הצילני	הצילני	31. 16.
בשועי	בשועי	31. 23.
אהבו	אהבו	31. 24.
וכל מעשהו	וכל־מעשהו	33. 4.
ויגרשהו	ויגרשהו	34. 1.
לכו בנים	לכו בנים	34. 12.
ואת־דכאי	ואת דכאי	34. 19.
למנצח	למנצחי	36. 1.
וירממהו	וירממהו	107. 32.
אל בקצפך	אל־בקצפך	38. 2.
כי־עונתי	כי עונתי	38. 5.
אהבי	אהביו	40. 17.
אשמרה לפי	אשמרה לפי	39. 2.
מכל פשעי	מכל פשעי	39. 9.
ויעלני	ויעלני	40. 3.
לעשות	לעשות	40. 9.
ימלטהו	ימלטהו	41. 2.
באמר אלי	באמר אלי	42. 4.
ותהמי	ותהמי	42. 12.
אל תהום	אל־תהום	42. 8.
באמרם	באמרם	42. 11.
מאיש	מאיש	43. 1.
למנצח אין [illegible]	למנצחי	45. 1.
על־דבר אמת	על דבר אמת	45. 5.
בקרותיך	ביקרותיך	45. 10.
נצבה שגל	נצבה שגל	45. 10.
ובית אביך	ובית אביך	45. 11.

על־בן

B. Nephtali.	B. Ascher.	Psalm.
על כן עמים	על־כן עמים	45. 18.
ישמחו	ישמחו	46. 5.
לכו חזו	לכו חזו	46. 9.
למנצח אין בו פסק	למנצח ׀ פסק	47. 1.
לשאול	לשאול	49. 15.
זובח	זובח	50. 23.
ובגבורתך	ובגבורתך	54. 3.
לא שמו	לא שמו	54. 5.
תורידם	תורידם	55. 24.
ישובו	ישובו	56. 10.
להתהלך	להתהלך	56. 14.
כי בך	כי בך	57. 2.
ממתקוממי	ממתקוממי	59. 2.
ומאנשי	ומאנשי	59. 3.
יראני	יראני	59. 11.
ואת ארם	ואת ארם	60. 2.
תרצחו	תרצחו	62. 4.
כמעשהו	כמעשהו	62. 13.
והמלך	והמלך	63. 12.
הארץ	הארץ	65. 10.
יכחשו	יכחשו	66. 3.
אעשה	אעשה	66 15.
יאר	יאר	67. 2.
נערי	נער	68. 31.
ואל תאטר	ואל תאטר	69. 16.
ולמנחמים	ולמנחמים	69. 21.
תנה עון	תנה עון	69. 28.
יהללוהו	יהללוהו	69. 35.
רדפו	רדפו	71. 11.
ואין עוזר	ואין עוזר	72. 12.
בסבך	בסבך	74. 5.
שברת	שברת	74. 13.
כי־מלאו	כי־מלאו	74. 20.
זכור חרפתך	זכור חרפתך	74. 22.
בקום למשפט	בקום־למשפט	76. 10.
על ידותון	על־ידותון	77. 1.
ובעלילותיך	ובעלילותיך	77. 13.
וינהגם	וינהגם	78. 52.
והצילני	והצילני	79. 9.
אלהיהם	אלהיהם	79. 10.
ארזי אל	ארזי אל	80. 11.
אל תחרש	אל־תחרש	83. 2.
ובסופתך	ובסופתך	83. 16.
וגם־כלתה	וגם־כלתה	84. 3.
את מזבחותיך	את־מזבחותיך	84. 4.
נירשה לנו	נירשה לנו	83. 13.
הלא־אתה	הלא אתה	85. 7.
אל רחום	אל־רחום	86. 15.
אתה תשבחם	אתה	89. 10.
אתה יסדתם	אתה	89. 12.
פוררת	פוררת	89. 11.
דברת	דברת	89. 20.
ובנהרות	ובנהרות	89. 26.
ובנגעים	ובנגעים	89. 33.
אם לדוד	אם־לדוד	89. 36.
כל גדרותיו	פרצת כל	89. 41.
העטית	העטית	89. 46.
ומעולם	ומעולם	90. 2.
אתה אל	אתה אל	90. 2.
ובחמתך	ובחמתך	90. 7.
ונרננה	ונרננה	90. 14.
ומעשה	ומעשה ידנו	90. 17.
וסחרה	וסחרה	91. 4.
במעשה	במעשה	92. 5.

B. Nephtali.	B. Ascher.	Psalm.
דשנים	דשנים	92. 15.
אדירים	אדירים	93. 4.
אל־נקמות	אל־נקמות	94. 1.
יתאמרו	יתאמרו	94. 4.
לפני	נברכה־לפני	95. 6.
אם בקולו	אם בקולו	95. 7.
ירעם	ירעם	96. 11.
ישפט	ישפט	96. 13.
המעטרכי	המעטרכי	103. 4.
הרחיק	הרחיק	103. 12.
גבול	גבול	104. 9.
יבהלון	יבהלון	104. 29.
התהללו	התהללו	105. 3.
פתח	פתח	105. 41.
במעלליהם	במעלליהם	106. 29.
וקבצנו	וקבצנו	106. 47.
ומארצות	מארצות	107. 3.
וילחמני	וילחמוני	109. 3.
אל יהי	אל יהי	109. 12.
המגביהי	המגביהי	113. 5.
אני עבדך	אני עבדך	116. 16.
לך אזבח	לך אזבח	116. 17.
מן המצר	מן־המצר	118. 5.
אל־תעזבני	אל תעזבני	119. 8.
ותורתך	ותורתך	119. 29.
ואל תצל	ואל תצל	119. 43.
ואתהלכה	ואתהלכה	119. 45.
ואשתעשע	ואשתעשע	119. 47.
אל־מצותיך	אל מצותיך	119. 48.
תנחמני	תנחמני	119. 82.
מכל מלמדי	מכל מלמדי	119. 99.
ממשפטיך	ממשפטיך	119. 102.
ומשפטיך	ומשפטיך	119. 108.
אל־יעשקוני	אל־יעשקוני	119. 122.
כחסדך	כחסדך	119. 124.
אני שלום	אני שלום	120. 7.
עם־אהלי	עם אהלי	120. 5.
ששם	ששם	122. 4.
הנה	הנה	123. 2.
שהיה	שהיה	124. 1.
נתננו	נתננו	124. 6.
למען	למען	125. 3.
שוא לכם	שוא לכם	127. 2.
זכור־יי	זכור יי	132. 1.
אלמדם	אלמדם	132. 12.
הררי	הררי	133. 3.
מעלה	מעלה	135. 7.
אין יש	אין־יש	135. 17.
ויפרקנו	ויפרקנו	136. 24.
על ערבים	על ערבים	137. 2.
שיר יי	שיר־יי	137. 4.
אם־אשכחך	אם־אשכחך	137. 5.
עולליך	עולליך	137. 9.
ותענני	ותענני	138. 3.
לדבר רע	לדבר רע	141. 4.
עד אעבור	עד אעבור	141. 10.
במעשה	במעשה	143. 5.
לעשות	לעשות	143. 10.
בני נכר	בני נכר	144. 7.
שככה	שככה	144. 15.
וגבורתיך	וגבורתיך	145. 11.
את־המיחלים	את־המיחלים	147. 11.
השם־גבולך	השם־גבולך	147. 14.
בצלצלי	בצלצלי	150. 5.

B. Nephtali.	B. Ascher.	
איוב		JOB.
שבעת	שבעת	1. 3.
והיה	והיה	1. 1.
אל־ידרשהו	אל ידרשהו	3. 4.
תשכן	תשכן	3. 5.
ואל מצנים	ואל־מצנים	5. 5.
ופקדת	ופקדת	5. 24.
ואתה דע	ואתה דע	5. 26.
כמרירי	כמרירי	3. 5.
ויבא רגז	ויבא רגז	3. 26.
אני ראיתי	אני ראיתי	5. 3.
היש בלשוני	היש־בלשני	6. 30.
הים־אני	הים אני	7. 12.
את עוני	את עוני	7. 21.
יעוות־צדק	יעוות צדק	8. 3.
היגאה	היגאה	8. 11.
אם־יבלענו	אם־יבלענו	8. 18.
לא־יש	לא יש	9. 33.
ואימתו	ואימתו	9. 34.
ואל־עפר	ואל עפר	10. 9.
ובעצמות	ובעצמות	10. 11.
ותופע	ותופע	10. 22.
ישה לך	ישה לך	11. 6.
ומצהרים	ומצהרים	11. 17.
מי אין	מי אין	12. 3.
ואימתך	ואימתך	13. 21.
ארחותי	ארחותי	13. 27.
ושבע רגז	ושבע רגז	14. 1.
תשטף	תשטף	14. 19.
ויהלך	ויהלך	14. 20.
וזה־חזיתי	וזה־חזיתי	15. 17.
אל תכסי	אל תכסי	16. 18.
בלא־יומו	בלא יומו	15. 32.
ויקם־בי	ויקם בי	16. 8.
טרף	טרף	16. 9.
מתקוממה	מתקוממה	20. 27.
תנחמתכם	תנחמתיכם	21. 2.
האנכי	האנכי	21. 4.
נר רשעים	נר רשעים	21. 17.
מתקו לו	מתקו לו	21. 33.
ערבה	ערבה	24. 5.
ומבלי	ומבלי	24. 8.
יקטל	יקטל	24. 14.
וצור־יצוק	וצור יצוק	29 6.
ותאשרני	ותאשרני	29. 11.
ויחלו	ויחלו	29. 21.
ותתבונן	ותתבונן	30. 20.
ויבא אפל	ויבא אפל	30. 26.
ובוז־משפחות	ובוז משפחות	31. 34.
ויחר־אפו	ויחר אפו	32. 5.
והוחלתי	והוחלתי	32. 16.
וכל דברי	וכל דברי	33. 1.
על משפטי	על משפטי	34. 6.
אנשי	אנשי	34. 8.
ותחולל	ותחולל	35. 14.
אתן צדק	אתן־צדק	36. 3.
היש למטר	היש־למטר	38. 28.
תשחק	תשחק	39. 18.
התשחק	התשחק בו	40. 24.
אין־על	אין־על אפר	41. 24.
משלי		PROV.
אם יפתוך	אם־יפתוך	1. 10.
אם תבקשנה	אם־תבקשנה	2. 4.
כי את	כי את אשר	3. 12.

B. Nepthali.	B. Ascher.	Prov.
יתמך	יתמך	4. 4.
ונהמת	ונהמת	5. 11.
ואמרת	ואמרת	5. 12.
עשה זאת	עשה זאת	6. 3.
כי־באת	כי באת	6. 3.
לך אל	לך אל נמלה	6. 6.
בהתהלכך	בהתהלכך	6. 22.
נתעלסה	נתעלסה	7. 18.
צרור	צרור	7. 20.
אני חכמה	אני חכמה	8. 12.
וליועצי	וליועצי	12. 20.
אור צדיקים	אור צדיקים	13. 9.
תרומם גוי	תרומם גוי	14. 34.
אם־בהתגלות	אם בהתגלות	18. 2.
ימלא פיהו	ימלא פיהו	20. 17.
אם אין־לך	אם אין־לך	22. 27.
למה יקח	למה יקח	22. 27.
לשון שקר	לשון־שקר	26. 29.
אל־תתהלל	אל תתהלל	27. 1.
למי אוי	למי אוי	23. 29.
ובית אחיך	ובית אחיך	27. 10.
ענה כסיל	ענה כסיל	26. 5.
על־ריב	על ריב	26. 17.
אל תתן־לי	אל תתן לי	30. 8.
ומי יי	ומי יי	30. 9.
ומיץ אף	ומיץ אף	30. 33.
ומה	ומה בר	31. 2.
יראת יי	יראת יי	31. 30.
רות		RUTH.
הנערה	הנערה	2. 5.
קציר השעורים	קציר־השעורים	2. 23.
הלא־בעו	הלא בעו	3. 2.
יי את האשה	יתן יי את האשה	4. 11.
שיר השירים		C. CANT.
שעטרה לו	שעטרה לו	3. 11.
אנהגך	אנהגך	8. 2.
וראינה	צאינה וראינה	3. 11.
במלות תיבות	שלהבתיה	8. 6.
קהלת		ECCLE.
בכל־מעשי	בכל־מעשי	2. 11.
שעמלו	שעמלו	2. 21.
וישתבחו	וישתבחו	8. 10.
המעשה	את המעשה	3. 11.
וכצפרים	וכצפרים	9. 12.
הטוחנות	הטוחנות	12. 3.
למד־דעת	עוד למד דעת	12. 9.
וכמשמרות	וכמשמרות	12. 11.
את כל מעשה	את כל־מעשה	8. 17.
קינות		THRENI
בהתעטפם	בהתעטפם	2. 12.
ונחקורה	ונחקורה	3. 40.
מגילה		ESTHER
והנערה	והנערה	2. 4.
ואת מאמר	ואת מאמר	2. 20.
את המן	את־המן	3. 1.
כתב־הדת	כתב הדת	4. 8.
להתחנן־לו	להתחנן־לו	4. 8.
מה לעשות	מה לעשות	6. 6.
האחשדרפנים	האחשדרפנים־	8. 9.
להקהל	להקהל	8. 11.
דניאל		DAN.
אשר אין בהם	אין־בהם	1. 4.
וללמדם	וללמדם	1. 4
וידברו	וידברו	2. 4.

B. Nepthali.	B. Ascher.	
ומן־נצבתא	ומן־נצבתא	Dan. 2. 41.
ונבוכד נאצר	ונבוכד נאצר	3. 2.
עזרא		EZRA.
לאוצרות	לאוצרות	Nehem. 12. 44.

נשלם חלוף הכתובים

Catalogum hunc variarum lectionum B. Ascher & B. Nephtali prout in exemplari Basileensi legitur hic exhibemus; in quo tamen verba sola habentur, locis non annotatis: ea itaque, nequid deesset, non sine magna molestia adjecimus. Ordo librorum & capitum Bibliorum Hebr. aliquatenus in eo servatur, sed hoc non perpetuum, unde loca nonnulla plusculum difficultatis antequam reperirentur exhibuerunt, pauca Lectori indaganda relinquere coacti fuimus. Sicubi in assignandis locis aberravimus, id partim vitio exemplaris, partim preli festinationi tribuendum. Quæ ex Pentateucho sunt contulimus cum alio Catalogo qui repertus est ad calcem Pentateuchi in exemplari Bibliorum Hebraicorum A. C. 1304. sive anno mundi juxta Judaicam computationem 5064. ut perhibetur, scripto, quod Cl. Seldeni bibliotheca nobis suppeditavit; Ordo illic cum nostro per omnia idem non est. Quædam in eo habentur quæ in nostro desunt, ideoque hic subjicere visum est.

B. Nephtali.	B. Ascher.	
להשתחוות לך	להשתחוות לך	Gen. 37. 10.
וארד להצילו מיד	וארד להצילו מיד	Exod. 3. 8.
כי לא־יתן אתכם	כי לא יתן אתכם	3. 19.
ובחדר משכבך	ובחדר משכבך	8. 3.
נטה את־מטך	נטה את־מטך	8. 16.
כי אם אינך משיב נש׳	כי אינך־משיב־דערב	8. 21.

Corruptus & confusus est hic locus. Vide etiam Gen. 20. 7. nam ordo illum locum, verba hunc potius indicant.

B. Nephtali.	B. Ascher.	
כי השערה אביב	כי השערה אביב	Exod. 9. 31.
לכו נא הגברים	לכו נא הגברים	10. 11.
דברו אל כל עדת	דברו אל־כל עדת	12. 3.
ונתת על־השלחן	ונתת על השלחן	25. 30.
וכהנו לי	וכהנו־לי	28. 41.

Hic locus unà adducitur cum לכהנו לי v. 1.

B. Nephtali.	B. Ascher.	
אל תאמר בלבבך	אל תאמר בלבבך	Deut. 9. 4.

Quædam contrà quæ in nostro leguntur illic desunt, quæ sequuntur. Exod. 6. 27. Deut. 14. 23. & 17. 4. unà cum Ps. 2. 11. Item Deut. 14. 26. & 15. 10. 20.

Reliquas ejus à nostro variationes ordine hic proponemus.

B. Nephtali.	B. Ascher.	
מכל עץ הגן	מכל עץ־הגן	Gen. 2. 16.

Hoc in nostro malè citatur ex vers. 6.

B. Nephtali.	B. Ascher.	
אשר בראתי	אשר־בראתי	6. 7.

Hinc exemplar nostrum correximus, ubi erat בראותו.

B. Nephtali.	B. Ascher.	
וימח את־כל היק׳	וימח את כל היק׳	7. 23.

In nostro citatur ex vers. 4.

B. Nephtali.	B. Ascher.	
וימצאו בקעה	וימצאו בקעה	11. 2.
עלי קללתך	עלי קללתך	27. 13.
ויתן לך	ויתן־לך	27. 28.

Sic c. 28. 4. sed absque Makkaph.

B. Nephtali.	B. Ascher.	
אם יב׳ עש׳ אל־המ׳	אם יב׳ עש׳ אל המחנ׳	32. 8.
והיה המחנה	והיה המחנה	Ib.
כי יפגשך	כי יפגשך	32. 17.
ויא׳ לא אשלחך	ויאמ׳ לא אשלחך	32. 26.
כי־על כן ראיתי	כי על־כן ראיתי	33. 10.
על כן קרא שם המ׳	על כן קרא שם־המ׳	33. 17.
ויאהב את הנער	ויאהב את הנער	34. 3.
ונתתי לך ולזרעך	ונתתי לך ולזרעך	17. 8.

Varia lectio videtur hic esse in voce ולזרעך quam juxta ordinem melius petas ex c. 35. 12. Nudas enim voces discrepantes initio positas esse probabile est, quibus aliæ deinceps antecedentes vel consequentes, ut de locis melius constaret, ex scribentium arbitrio adjectæ sunt; quarum omnium hic rationem non habuimus, quod sæpe nihil ad rem faciant, licet in illis etiam exemplaria dissentiant: subinde autem in illis erratum esse locorum ordo manifestò prodit.

B. Nephtali.	B. Ascher.	
ויהי יוסף יפה תאר	ויהי יוסף יפה־תאר	Gen. 39. 6.
וליוסף ילד שני בני׳	וליוסף יולד שני בנים	41. 50.
את כל אשר בהם	את־כל אשר בהם	41. 56.

B. Nephtali.	B. Ascher.	
ימנה וישוה	ימנה וישוה	Gen. 46. 17.
ויבאו הרעים ויגרש	ויבאו ה־עים ויגרש	Exod. 2. 17.
כי טוב לנו במצרים	כי טוב לנו במצרים	14. 12.

Hic locus habetur Num. 11. 18. vi. supra ad Gen. 17. 8.

B. Nephtali.	B. Ascher.	
ויאמינו ביי ובמש׳	ויאמינו ביי ובמ׳	14. 31.
אז ישיר משה	אז ישיר משה	15. 1.
כל־המחלה	כל־המחלה	15. 26.
אמר אל כל עדת	אמר אל־כל עדת	16. 9.
כי יגנב־איש	כי־יגנב איש	22. 1.
כן תעשה לשרך	כן־תעשה לשרך	22. 30.
לא אגרשנו מפניך	לא אגרשנו מפניך	23. 29.
ויחזו אל האלהים את pro אל	ויחזו אל האלהים	24. 11.
לכהנו לי וכהנו לי	לכהנו־לי וכהנו־לי	28. 1.
כי־פרעה אהרן	כי פרעה אהרן	32. 25.
ומן התכלת והארג׳	ומן־התכלת וא׳	39. 1.
ואת־האבנט	ואת האבנט	39. 29.
ומכנסי־בד	ומכנסי בד	Levit. 6. 10.
ומן הדם יתן על	ומן־הדם יתן על	8. 30.

Ultima sunt ex c. 4. 18. vi. quæ supra notavimus.

B. Nephtali.	B. Ascher.	
וכל אשר יפל עליו	וכל אשר יפל עליו	11. 32.
בעור הבשר	בעור הבשר	13. 3.
או מן השתי	או מן־השתי	13. 56.
את עץ הארז	את עץ־הארז	14. 6.
ואם על־המשכב	ואם על המשכב	15. 23.
אל כל עדת בני	אל־כל עדת בני	19. 2.
בת אביו או־בת אמו	בת אביו או בת אמו	20. 17.
שתים שני עשרני׳	שתים שני עשרני׳	23. 17.
כי־עבדי הם	כי עבדי הם	25. 42.
ואם מעש נש׳	ואם־מעט נש׳	25. 52.
ואם מך־הוא מע׳	ואם מך הוא מע׳	27. 8.
וכל־ערכך יהיה	וכל־ערכך יהיה	27. 25.
ויתילדו על משפ׳	ויתילדו על	Num. 1. 18.
כן חנו לדגליה׳	כן־חנו לדגליה׳	2. 34.
וכלה אהרן ובניו	וכלה אהרן־ובניו	4. 15.
ופקדת אלעזר בן אה׳	ופקדת אלעזר בן־א׳	4. 16.
אספה לי שבעים	אספה־לי שבעים	11. 16.
אם את כל דגי	אם־את־כל דגי	11. 22.
ואל כל עדת	ואל־כל עדת	13. 27.
כי העמלקי והכנעני	כי העמלקי והכנעני	14. 43.
או אשר־בתוככ׳	או אשר בתוככם	15. 14.
אמר אל אלעזר בן	אמר אל אלעזר בן־	16. 37.
זה יהיה לך	זה־יהיה לך	18. 9.
ואת בכור־הבה׳	ואת בכור הבמה	18. 15.
אין־צמיד פתיל	אין־צמיד פתיל	19. 15.
וישמע הכנעני	וישמע הכנעני	21. 1.
ויקרא שם המקום	ויקרא שם־המקום	21. 3.
ולא נתן סיחן	ולא נתן סיחן	21. 23.
אשר על הנהר	אשר על־הנהר	22. 5.
וידברו אליו	וידברו אליו	22. 7.
מה פעל אל	מה פעל אל	23. 23.
כי אם יהיה לבער	כי אם־יהיה לבער עז	24. 22.
ויאמר משה אל שפט׳	ויאמר משה אל־שפ׳	25. 5.
והיתה לבני ישראל	והיתה לבני ישראל	27. 11.
העשה הרע פת׳	העשה הרע קמ׳	32. 13.
ויכתו אתכם בשע׳	ויכתו אתכם בשע׳	Deut. 1. 44.
אשר יעש׳ כמעש׳	אשר יעש׳ כמעש׳	3. 24.
את אשר בלבבך	את אשר בלבבך	8. 2.
יאריך ימים על־ממ׳	יאריך ימים על ממ׳	17. 20.
מערי הגוים האל׳	מערי הגוים האל׳	20. 15.
כי תכלה לעשר	כי תכלה לעשר	26. 12.
ימצאהו	ימצאהו	32. 10.
אם שנתי	אם שנתי	32. 41.

Omnia Deuteronomii loca literis fugientibus ab exteriore parte membranæ scripta sunt, adeo ut de lectione eorum vix constaret: eorum tamen nonnulla, quoad oculorum acie percipi potuerint, hic adduximus. Quædam præterea sunt loca quæ libri noſtri aliter legunt quàm in hoc Catalogo exhibentur. Deut. 2. 34. ונחרם. Idem occurrit cap. 3. 6. quorum alterum ordo hic poſtulat: ſed Catalogus, tum Mſ. tum excuſus, habent ויחרם, quod extra ordinem habetur. Num. 21. 3. Joſ. 18. 20. leg. יגבל. Pro שמר לך, quod inter loca Jud. & 1. Sam. citatur ex libro Exod. lege שמור לך. 1. Sam. 9. 24. proximus autem ei locus eſt c. 15. 7. ejuſdem libri. 1. Par. 12. 8. leg. הגדי. Job 41. 24. leg. עפר. Pſalm. 79. 9. leg. והצילנו pro והצלני, quod Pſalm. 144. 7. habetur. Pſalm. 92. 5. leg. במעשי pro במעשה, quod in Pſal. 143. 5. extat. ſic pro וירממהו, quod non niſi Pſal. 107. 32. legitur, idque plene ſcriptum וירוממוהו, ordo omnino legendum ſuadet וירוממך, ex Pſal. 37. 34. Prov. 30. 9. leg. מי ſine ו. Eccl. 8. 10. leg. וישתכחו. Eſa. 1. 20. leg. תמאנו. Ezech. 45. 14. leg. וחק. Hoſ. 14. 4. leg. אשור. Hæc, & ſiqua alia ſunt hujuſmodi, eruditorum judicio relinquentes prout in exemplari reperta ſunt ſumma cum fide expreſſimus: unum correximus כנערת. Ezech. 17. 10. quod illic erat בנערת. Idem de ſequente Catalogo judicium, in quo tamen Venete exemplaris ope nonnulla emendavimus.

VARIÆ LECTIONES HEBR.

Inter Occidentales & Orientales, ſive Judæos in terra Iſrael & in Babylonia degentes.

	Occidentales.	Orientales.
JOS.	יהושע	
7. 21.	וארא בשלל וארא כתי׳	וארא כת׳ וארא קרי
8. 12.	ויקח בחמשת בין בית אל	בין בית און כתי׳ בית אל קרי
8. 13.	ב׳ פסו׳ לעיר כתיב וקרי	לעיר כתיב לעי קרי
10. 26.	ויכם וימיתם כתיב וקרי	וימיתום כתיב וימתם קרי
19. 38.	חרם ובית ענת כתיב וקרי	חרום כתיב חרם קרי
13. 1.	אתה וקנתה מלא	אתה וקנת חסר
18. 14.	אל קרית בעל	על קרית בעל
15. 51.	וגשן וחילון	גשן כתיב וגשן קרי
22. 22.	אם במרד ואם במעל	אם במרד אם
22. 20.	ועל כל עדת ישראל	ואל כל עדת ישראל
24. 8.	ואביא אתכם אביאה כתיב	ואביא כתיב ואביאה קרי
JUD.	שפטים	
1. 21.	ואת היבוסי ישב ק׳ וכתיב	ישב כתיב ישבי ק׳
8. 3.	כדברו הדבר הזה כתי׳ וקרי	כדברי כתיב בדברו קרי
9. 33.	ופשטת על העיר	אל העיר
11. 31.	היוצא והעליתיהו קרי וכתיב	והעלותיהו כתיב
19. 3.	על לבה להשיבה להשיבו כתי׳	להשיבו כתיב וקרי
20. 36.	אשר שמו אל הגבעה	על הגבעה
20. 42.	אל דרך המדבר	על דרך
13. 17.	כי יבא דבריך רך כתיב	דברך כתיב וקרי
1. SAM.	שמואל	
4. 15.	ועיניו קמה	קמה כתיב קמו קרי
15. 6.	פן אספך עמו קרי וכתיב	עמי כתיב עמו קרי
18. 25.	כי במאה ערלות	כי אם במאה
22. 9.	והוא נצב על עבדי שאול	אל עבדי שאול
2. Sam. 13. 21.	והמלך דוד שמ׳ את כל הדברי׳	שמע כל הדברים האלה
14. 7.	המשפחה על שפחתך	אל שפחתך
13. 33.	אל נא ישם אדני אל לבו	על לבו
6. 23.	לא היה לה ילד כתיב וקרי	ולד כתיב ילד קרי
15. 3.	ראה דבריך טובים	דברך כתיב
13. 3.	היתה שומה כתיב וקרי	שימה כתיב שומה קרי
1. REG.	מלכים	
3. 20.	ואמתך ישנה מלא	ישנה חס׳
17. 4.	לכלכלך שם	לכלכלך שמה
7. 34.	וארבע כתפת אל	כתפת על
16. 12.	וישמד זמרי אל בעשא	על בעשא
19. 3.	ויקם וילך אל נפשו	על נפשו
21. 7.	תעשה מלוכה על	תעשה מלוכה אל
2. Reg. 1. 12.	ויען אליהו וידבר	ויאמר
9. 37.	והיתה נבלת איזבל	והיית כתיב
19. 9.	וישמע אל תרהקה	על תרהקה
14. 13.	ויפרץ בחומת ירושלם בשער	משער
8. 16.	ובשנת חמש מלך יהורם	מלך יורם
9. 15.	להגיד ביזרעאל	לגיד כתיב וקרי
10. 31.	ויהוא לא שמר מעל חטאות	מעל חטאת
17. 4.	אל סוא מלך מצרים	סיא כתיב סוא קרי
17. 24.	ומעוה ומחמת כתיב ה׳	ומעוה כתיב א׳
17. 31.	אלהי ספרוים כתיב קרי	ספרים כתיב וספרוים קרי
19. 20.	התפללת אלי אל סנחריב	על סנחריב
18. 29.	אל ישיא להציל אתכם מידו	מידי כתיב
18. 37.	ויבא אליקים ויגידו לו דברי	ויגידו לו את
21. 12.	אשר כל שמעה	שמעו כתיב וקרי
23. 12.	ואת המזבחות עלית	עלות כתיב עלית קרי

	Occidentales.	Orientales.
ESA.	ישעיה	
6. 13.	ועוד בה עשיריה	עשיריה חס׳
14. 19.	יורדי אל אבני בור	יורדי על אבני בור
21. 14.	לקראת צמא התיו מים	היתיו ב׳ יודין
38. 14.	כסוס עגור כתיב כן וקרי	כסים עגור כתיב כסוס קרי
23. 12.	לא תוסיפי כתים קומי כתיב וקרי	כתיים כתיב כתים קרי
37. 9.	וישמע על תרהקא	אל תרהקא
27. 6.	יציץ ופרח ישראל	יציץ יפרח כתיב ופרח קרי
44. 27.	לצולה חרבי ונהרתיך חס׳	ונהרותיך מלא
45. 8.	יוצר הארץ ועושה מלא	יצר הארץ חסר
46. 8.	השיבו פשעים על לב	והשיבו כתיב השיבו קרי
49. 5.	כה אמר יי׳ יצרי מבטן חס׳	יוצרי מלא
51. 7.	שמעו אלי יודעי צדק מלא	ידעי צדק חס׳
53. 4.	ומכאובינו סבלם	ומכאובינו מלא
56. 3.	אל יאמר בן הנכר הנלוה על יי׳	הנלוה אל יי׳
56. 7.	והביאתים אל הר קדשי	והביאותים אל הר
57. 10.	דרכך יגעת לא אמרתי	לא אמרתי כתיב
59. 4.	הרה עמל והולד און מלא	והלד און חס׳
66. 2.	ונכה רוח וחרד על דברי	אל דברי
JER.	ירמיה	
5. 17.	אשר אתה בוטח בהנה מלא	בטח בהנה חסר
6. 6.	כרתו עצה ושפכו	כרתו עצה מפיק
6. 6.	היא העיר הפקד כלה	הפקד כלו
9. 24.	כי אני יי׳ עושה חסד משפט	חסד ומשפט
10. 18.	והצרותי להם למען	והצירותי מלא
11. 11.	כה אמ׳ יי׳ הנני מביא ולא אשמע	ואל אשמע
12. 12.	ויעלה נשיאים מקצה הארץ	מקצה ארץ
8. 7.	ותר וסיס ועגור	ותר וסוס ועגור כתיב
15. 14.	קדחתם באפי עליכם תוקד	עליכם תיקד
43. 1.	ויהי ככלות לדבר אל כל ישר׳	לדבר על כל העם
29. 22.	ולקח מהם קללה ישימך יי׳	כצדקיה וכאחב כתיב וקרי
29. 7.	שלום העיר אשר הגליתי קרי	אשר הגלתי אשר הגליתי קרי
32. 11.	את החתום המצוה והחקים	את החתום ואת המצוה והחקים
33. 3.	ואגידה לך גדלות ובצרות	גדלות ובצורות כתי׳ ובצרות ק׳
32. 19.	על כל דרכי בני אדם	על כל דרכי בני האדם
32. 34.	וישימו שקוציהם בבית	ישימו כתיב וישימו קרי
36. 23.	ויהי כקרא יהודי	בקרוא כתי׳ כקרוא קרי
39. 11.	ויצו נבוכד נצר על ירמיהו	אל ירמיהו
44. 18.	ומאז חדלנו והסך לה נסכים	ולהסך לה נסכים
45. 1.	בשנה בכתבו את הדברים	בשנת כתיב בשנה קרי
46. 2.	אשר היה על נהר פרת	אל נהר פרת
42. 6.	אם טוב ואם רע אשר אנחנו	אשר אנו כתיב וקרי
48. 17.	אמרו איכה נשבר מטה	איך נשבר כתיב איכא קרו
48. 36.	אל אנשי קיר חרש בחלילים	כחללים תנינא דפסו׳
48. 44.	הנס מפני הפחד הנים כתיב	הנים כתיב וקרי
49. 19.	כי מי כמוני ומי יעידני ק׳ דאדו׳	ומי יועדני כתיב
50. 6.	התעום הרים שבבים כתיב	שובבים כתיב וקרי
50. 45.	עצת יי׳ ומחשבתיו	ומחשבותיו מלא
48. 41.	הקריות והמצרות נתפשה	נתפשו כתיב
50. 29.	השמיעו אל בבל רבים	על בבל
50. 20.	בימים ההם ובעת ההיא	בימים ההמה
50. 11.	ותצהלו כאבירים מלא	כאברים חסר
51. 46.	ומשל על משל	אל משל
52. 2.	ככל אשר עשה יהויקים	כל אשר עשה
	יחזקאל	

	Occidentales.	Orientales.
EZECH.	יחזקאל	
1. 13.	היא מתהלכת בין	הוא מתהלכת כתיב היא קרי
5. 11.	וגם אני אגרע קרי	וגם אני אגדע כתי׳ אגרע קרי
7. 22.	ובאו בה פריצים מלא	ובאו בה פרצים חסר יוד קדמ׳
7. 7.	באה הצפירה מלא	הצפרה חסר ומוסרין ב׳ חסר
11. 6.	חלליכם ומלאתם חוצה חלל׳	ומלאתים כתיב
13. 17.	שים פניך על בנות עמך	אל בנות
14. 19.	או דבר אשלח אל בנות הארץ	על הארץ ההיא
14. 21.	נותרה בה אשר הבאתי על יר׳	אל ירושלם
16. 13.	ומלבושך שש ומשי	ששי כתיב שש קרי
17. 7.	כפנה שרשיה עליו	כנפה
21. 14.	הנבא והך כף אל כף	והך כף אל כף
23. 19.	ותרבה את תזנותיה	ותרב כתיב ותרבה קרי
25. 9.	בעל מעון	וקריתימה כתיב וקרי
22. 4.	ותבא עד שנותיך	עת שנותיך כתיב עד קרי
27. 31.	והקריחו עליו קרחה	קרחא כתיב
38. 4.	החיים כתיב חיים קרי	ונתתי חחים כתיב וקרי
27. 6.	אלונים מבשן מאיי כתים	כתיים סו׳ פסו׳
31. 11.	ואתנהו ביד אל גוים חסר	ביד אל גוים מלא
37. 24.	ועבדי דוד מלך עליהם	ועבדי דויד ביוד
41. 4.	והנה אל פני ההיכל	על פני ההיכל
43. 20.	ונתתה על ארבע קרנותיו	אל ארבע
43. 26.	שבעת ימים יכפרו	וכפרו כתיב יכפרו קרי
Duodecim.	תרי עשר	
Hoſe. 14. 5.	כי שב אפי ממנו	ממני
Joel 1. 12.	כי הוביש ששון מן בני אדם	מן בני כתיב מבני קרי
4. 12.	אשר מכרתם אתם שמה	שמה כתיב שם קרי
Amos 3. 6.	אם יתקע שופר ויי׳ לא עשה	לא עשה מפיק הא
Nahum 2. 12.	איה מעון אריות מרעה הוא	ומרעה היא
3. 8.	התיטבי מנוא אמון	החטיבי כתיב התיטבי קרי
2. 6.	יזכרו אדיריו יכשלו בהליכתם	בהלוכתם כתיב
Hab. 3. 19.	למנצח בנגינותי	בנגונותי
Soph. 2. 6.	אך תיראי אותי תקחו מוסר	תקחו כתיב תקחי קרי
Hab. 2. 16.	וקי קלון על כבודך	אל כבודך
Zach. 3. 7.	ועל גבר עמיתי	עמיתו כתיב עמיתי קרי
14. 4.	ועמדו רגליו ביום ההוא	ועמדו ורגליו ביום ההוא
14. 13.	ועלתה ידו על יד רעהו	אל יד רעהו
1. PARALIP.	דברי הימים	
6. 44.	איתן בן קישי	איתן בן קושי כת׳ קישי ק׳
7. 28.	עד עיה ובנותיה ב׳ מלין	חדא מלה כתיב עדעיה
7. 36.	סוח וחינפר	סיח כתיב סוח ק׳
12. 3.	ויזואל ופלט	ויזיאל ופלט כתיב וק׳
10. 14.	ויסב את המלוכה	את המלוכה כתי׳ המלוכ׳ ק׳
17. 6.	לרעות את עמי	את עמו כתיב עמי ק׳
16. 29.	השתחוו ליי׳	והשתחוו
25. 27.	לעשרים לאליאתה	לאליתא
2. Par. 1. 5.	ויעש מזבח נחשת	מזבח הנחשת כתיב
15. 2.	ויצא לפני אסא שמעני	שמעוני מלא
24. 24.	כי במצער אנשים	כי במצער אנשים
PSALM.	תהלות	
17. 14.	והניחו יתרם לעלליהם	לעולליהם
22. 24.	וגורו ממנו כל זרע ישראל	יגורו כתיב וגורו ק׳
43. 3.	יביאוני אל הר קדשך	יבואוני כתיב יביאוני ק׳
45. 16.	בשמחת חסר	בשמחות מלא
109. 4.	תחת אהבתי ישטנוני	ישטונני
58. 10.	בטרם יבינו סירתיכם	סירתכם חסר
110. 1.	לדוד מזמר חסר	לדוד מזמור מלא
139. 20.	אשר ימרוך	אשריאמרוך
JOB.	איוב	
2. 7.	מכף רגלו עד כתיב ועד ק׳	ועד קדקדו כתיב עד ק׳
5. 5.	ושאף צמים חילם	ישב צמים
18. 13.	יאכל בדיו	יאכל בדוי כתיב
6. 21.	כי עתה הייתם לו	הייתם לא כתיב לו ק׳
17. 10.	ואולם כלם תשובו ובאו נא	ובאו נא כתיב

	Occidentales.	Orientales.
22. 24.	ושית על עפר בצר	ושית כתיב
26. 12.	ובתבונתו מחץ רהב	ובתכונתו
34. 14.	ישים עליו לבו	ישיב אליו כתיב
32. 11.	עד תחקרון מלין	מלים
31. 7.	ובכפי דבק מאום	מאומה כתיב מום ק׳
41. 1.	לא אכזר כי יעורנו	כי יעירני
37. 19.	הודיעני מה נאמר	הודיעני כתיב הודיענו ק׳
PRO.	משלי	
5. 19.	דדיך ירוך בכל עת	דדיך ירויך בכל עת כתי׳ ירוך
8. 19.	טוב פריי	טוב פריו כתיב
12. 18.	יש בוטה כמדקרות	יש ביטה כתיב
18. 20.	מפרי פי איש תבואת	תביאת כתיב תבואת ק׳
21. 31.	סוס מוכן התשועה	התשעה כתיב
18. 19.	אח נפשע ומדונים כתיב	ומדינים
21. 19.	טוב שבת ומדונים כתיב	ומדינים
28. 17.	עד בור ינוס	עד בר
RUTH.	רות	
3. 16.	ותאמר כל	את כל אשר עשה
2. 11.	ויען בועז כל אשר עשית	את כל אשר עשית כתיב
1. 6.	ותקם היא וכלתיה	ותקם הוא וכלתיה כתיב
2. 7.	ותבא ותעמוד מלא	ותעמד חסר
1. 9.	ותשינה קולן	ותשאנה קולן
3. 9.	ופרשת כנפך חסר	כנפיך מלא
4. 18.	ואלה תולדות פרץ	ואלה תלדת
C. CANTIC.	שיר השירים	
1. 9.	לססתי ברכבי פרעה	לסוסתי
7. 1.	כמו חלאים מעשה	מעשי כתיב
ECCLE.	קהלת	
5. 5.	וחבל את מעשה ידיך	את מעשי כתיב
3. 9.	מה יתרון העשה	העושה מלא
4. 1.	ושבתי אני העשוקים	העשקים תרויהון חס׳
7. 2.	אל בית אבל משתה	המשתה כתיב
12. 5.	האדם אל בית עולמו	על בית עולמו
9. 9.	כי הוא חלקך בחיים	כי היא חלקך כתיב
THREN.	קינות	
2. 14.	משאות שוא ומדוחם	ומדוחים מלא
4. 17.	עודינה תכלינה כתיב	עודינו כתיב כן ק׳
4. 14.	בלא יוכלו יגעו	בלא יכלו יגעו חס׳
3. 22.	חסדי יי׳ רחמיו	רחמו כתיב רחמיו ק׳
3. 52.	צוד צדוני כצפר חס׳	כצפור מלא
5. 21.	השיבנו יי׳ אליך	השיבנו אדני
ESTHER.	מגילה	
2. 14.	אל יד שעשגז	על יד שעשגז
2. 21.	בימי ההם ומרדכי אחשורש	אחשורוש
3. 12.	ויקראו ספרי המלך קדמא	אחשורוש מלא
10. 1.	וישם המלך אחשרש	אחשורוש מלא
DANIEL.	דניאל	
3. 21.	באדין גבריא אלך פטשיהון	פטשיהון
3. 28.	ויהבו גשמהון	גשמיהון כתיב
5. 8.	אדין עלין ופשרא כתיב	ופשרה כתיב וקרי
6. 19.	בשפרפרא חדא מלא	בשפרפרא תרין מלין
9. 17.	על מקדשך השמם	אל מקדשך
9. 8.	לנו בשת הפנים למלכינו	למלכינו ולשרינו
9. 7.	לך יי׳ הצדקה ביום	כהיום הזה
11. 6.	ולא תעצור כוח הזרוע	כח הזרוע
2. EZRA.	עזרא	
4. 5.	אל תכס על עונם	ואל תכס אל עונם
7. 3.	והעמיד משמרות	והעמד משמרות כתיב
6. 2.	ונועדה יחדיו בכפירים	בכפירים כתיב ככפירים ק׳
12. 35.	ומבני הכהנים בן מיכיה	מיכיה כתיב מיכה ק׳
8. 6.	ויקדו וישתחוו	וישתחו כתיב וישתחוו ק׳
13. 10.	ואדעה כי מניות נתנה	לא נתנה כתיב נתנה ק׳
1. Ezra. 10. 3.	ועתה נכרת ברית בעצת	בעצת כתיב בעצות ק׳

תמו הפלוגתות מכל המקרא ממדינחאי ומערבאי

Ne Pagina hæc vacaret, appoſuimus INDICEM ALPHABETICUM PARASCHARUM, ſive SECTIONUM, ſecundum quas Judæi lectionem Legis Moſis Sabbathinam ſingulis annis abſolvere, & ex ea in libris ſuis loca citare ſolent; una cum Haphtaris, ſive Lectionibus Propheticis, quæ ſingulis Paraſchis reſpondent.

Paraſcha.	Haphtara.
אַחֲרֵי מוֹת 29. Levit. 16. 1.	ויהי דבר ה׳ וגו׳ ואתה בן אדם התשפוט. Ezech. 22. uſque ad וידעת כי אני ה׳. v. 16.
אֵלֶּה מַסְעֵי 43. Num. 33. 1.	Juxta conſuetudinem Italorum אלה הנחלות אשר נחלו. Joſ. 19. 51. uſque ad ואת מגרשיהן. c. 21. 3. Juxta conſuetud. Germanorum & Hiſpanorum שמעו דבר ה׳ בית יעקב. Jer. 2. 4. uſque ad היו אלהיך יהודה. v. 28. Hinc tranſilientes Germani adjiciunt v. 4. c. 3. Hiſpani verò v. 1. & 2. c. 4.
אֵלֶּה פְקוּדֵי 23. Exod. 38. 21.	Juxta conſuetudinem Germanorum ותשלם כל המלאכה. 1. Reg. 7. 51. uſque ad מארץ מצרים. c. 8. 21. Vi. infra Par. ויקהל.
אֱמוֹר 31. Levit. 21. 1.	והכהנים הלוים. Ezech. 44. 15. uſque ad לא יאכלו הכהנים. v. ult.
אַתֶּם נִצָּבִים 51. Deut. 29. 10.	שוש אשיש בה׳. Eſa. 61. 10. uſque ad כל ימי עולם. c. 63. 9. Juxta conſuetudinem Italorum ויאסף יהושע. Joſ. 24. uſque ad כי הוא אלהים. v. 18.
בֹּא אֶל פַּרְעֹה 15. Exod. 10. 1.	Juxta conſuetudinem Germanorum הדבר אשר דבר ה׳ אל ירמיה. Jer. 46. 13. uſque ad ונקה לא אנקך. v. ult. Secundùm Italos בעת ההיא יובל שי ליהוה. Iſa. 18. ult. uſque ad ונחלתי ישראל. c. 19. ult.
בְּהַעֲלֹתְךָ 36. Num. 8. 1.	רני ושמחי. Zach. 2. 10. uſque ad תשאות חן חן לה. c. 4. 7.
בְּהַר 32. Levit. 25. 1.	Juxta conſuetudinem Germanorum & Hiſpanorum ויאמר ירמיהו. Jer. 32. 6. uſque ad הממני יפלא כל דבר. v. 27. vi. Par. ſequentem.
בְּחֻקֹּתַי 33. Levit. 26. 3.	ה׳ עזי ומעזי. Jer. 16. 19. uſque ad כי תהלתי אתה. c. 17. 14. Sed hæc Haphtara juxta conſuetudinem Italorum pertinet ad Paraſch. בהר, hujus verò Paraſchæ Haphtara eſt ויהי דבר ה׳ וגו׳ בן אדם הנבא. Ezech. 34. uſque ad נאם אדני יהוה. v. 15.
בָּלָק 40. Num. 22. 2.	והיה שארית יעקב. Mic. 5. 6. uſque ad והצנע לכת עם אלהיך. c. 6. 8. Sed Itali incipiunt à v. 4. capitis 5.
בְּמִדְבַּר 34. Num. 1.	והיה מספר בני ישראל. Hoſ. 1. 10. uſque ad וידעת את ה׳. c. 2. 20.
בְּרֵאשִׁית 1. Geneſ. 1.	Secundum conſuetudinem Italorum הן עבדי אתמך בו. Eſ. 42. 1. uſque ad ואחרי לא יהיה. c. 43. 10. Sed Germani & Hiſpani incipiunt à v. 5. c. 42.
הַאֲזִינוּ 53. Deut. 32. 1.	Juxta conſuetudinem Germanorum שובה ישראל. Hoſ. 14. 2. uſque ad finem, deinde adjiciunt תקעו שופר. Joel. 2. 15. uſque ad עמי לעולם. v. ult. Juxta conſuetudinem Hiſpanorum וידבר דוד לה׳. 2. Sam. 22. uſque ad עד עולם. v. ult. Juxta conſuetudinem Italorum כה אמר אדני. Ezech. 17. 22. uſque ad והשיבו וחיו. c. 18. ult.
הַדְּבָרִים 44. Deut. 1.	חזון ישעיהו. Eſa. 1. uſque ad ושביה בצדקה. v. 27.
וְאֵלֶּה מִשְׁפָּטִים 18. Exod. 21. 1.	הדבר אשר היה אל ירמיהו. Jer. 34. 8. uſque ad finem. Germani & Hiſpani adjiciunt v. 26. c. 33. & abſolvunt ad את שבותם ורחמתים. v. 27. Sed Itali abſque illis verſibus duobus pergunt uſque ad ונשב בירושלים. c. 35. 11.
וְאֵלֶּה שְׁמוֹת 13. Exod. 1.	Juxta conſuetudinem Germanorum הבאים ישרש יעקב. Eſ. 27. 6. uſque ad ונוקשו ונלכדו. c. 28. 13. deinde adjiciunt v. 22. & 23. c. 29. Secundùm conſuetudinem Hiſpanorum & Italorum דברי ירמיהו. Jer. 1. uſque ad נאם ה׳. c. 2. v. 3.
וָאֵרָא 14. Exod. 6. 2.	כה אמר ה׳ בקבצי את בית ישראל. Ezech. 28. 25. uſque ad וידעו כי אני ה׳. c. 29. v. ult. Itali à verſu 24. incipiunt.
וָאֶתְחַנַּן 45. Deut. 3. 23.	נחמו נחמו עמי. Eſa. 40. uſque ad איש לא נעדר. v. 26.
וְזֹאת הַבְּרָכָה 54. Deut. 33. 1.	Nulla aſſignatur Haphtara huic Paraſchæ, ſed Haphtara feſti *Lætitiæ Legis* eſt ויהי אחרי מות משה. Joſ. 1. uſque ad רק חזק ואמץ. v. ult.
וַיִּגַּשׁ אֵלָיו 11. Geneſ. 44. 18.	ויהי דבר ה׳ וגו׳ ואתה בן אדם קח לך. Ezech. 37. 15. uſque ad מקדשי בתוכם לעולם. v. ult.
וַיְהִי בְּשַׁלַּח 16. Exod. 13. 17.	ודבורה אשה נביאה. Jud. 4. 4. uſque ad ותשקט הארץ ארבעים שנה. c. 5. ult.
וַיְהִי מִקֵּץ 10. Geneſ. 41. 1.	ויקץ שלמה. 1. Reg. 3. 15. uſque ad כל ישראל. c. 4. 1.
וַיְחִי יַעֲקֹב 12. Geneſ. 47. 28.	ויקרבו ימי דוד למות. 1. Reg. 2. uſque ad ותכן מלכתו מאד. v. 12.
וַיֵּלֶךְ 32. Deut. 31. 1.	Juxta conſuetudinem Italorum & Germanorum דרשו ה׳. Eſa. 55. 6. uſque ad אקבץ עליו לנקבציו. c. 56. 8. Juxta conſuetudinem Hiſpanorum שובה ישראל. Hoſ. 14. 2. uſque ad finem, deinde adjiciunt Micah. 7. 18. uſque ad מימי קדם. v. ult.
וַיֵּצֵא 7. Geneſ. 28. 10.	ועמי תלואים. Hoſ. 11. 7. uſque ad על תלמי שדי. c. 12. 12.
וַיַּקְהֵל 22. Exod. 35. 1.	Secundùm conſuetudinem Hiſpanorum & Italorum וישלח המלך שלמה. 1. Reg. 7. 13. uſque ad אלפים בת יכיל. v. 26. Secundùm conſuetudinem Germanorum ויעש חירם. 1. Reg. 7. 40. uſque ad להיכל זהב. v. 50. At ſecundùm conſuetudinem Hiſpanorum & Italorum Haphtara hæc uſque ad finem v. 51. pertinet ad Paraſch. פקודי.
וַיִּקְרָא 24. Levit. 1.	עם זו יצרתי. Eſa. 43. 21. uſque ad ובישראל יתפאר. c. 44. 23.
וַיֵּרָא 4. Geneſ. 18. 1.	ואשה אחת מנשי בני הנביאים. 2. Reg. 4. uſque ad ותשא את בנה ותצא. v. 37. Sed nonnullæ congregationes Haphtaram abſolvunt poſt v. 23.
וַיֵּשֶׁב יַעֲקֹב 9. Geneſ. 37. 1.	כה אמר ה׳ על שלשה פשעי ישראל. Amos. 2. 6. uſque ad מי לא ינבא. c. 3. 8.
וַיִּשְׁלַח 8. Geneſ. 32. 3.	Secundùm conſuetudinem Germanorum. ויברח יעקב. Hoſ. 12. 13. uſque ad ופשעים יכשלו בם. c. 14. ult. Secundùm conſuetudinem Hiſpanorum & Italorum. חזון עבדיה. Obad. 1. uſque ad finem.
וַיִּשְׁמַע יִתְרוֹ 17. Exod. 18. 1.	בשנת מות המלך עזיהו. Eſa. 6. uſque ad finem v. 6. c. 7. deinde v. 6. cap. 9. uſque ad ה׳ צבאות תעשה זאת. v. 7. Sed Hiſpani abſolvunt Haphtaram ad finem c. 6.
חַיֵּי שָׂרָה 5. Geneſ. 23. 1.	והמלך דוד זקן. 1. Reg. 1. uſque ad יחי המלך דוד לעולם. v. 31. Itali adjiciunt tres verſus proximè ſequentes.
חֻקַּת הַתּוֹרָה 39. Num. 19. 1.	ויפתח הגלעדי. Jud. 11. uſque ad מפני בני ישראל. v. 33.
כִּי תָבוֹא 50. Deut. 26. 1.	Juxta conſuetudinem Italorum אז יבנה יהשע. Joſ. 8. 30. uſque ad המקום אשר יבחר. c. 9. 27. Juxta conſuetudinem Germanorum & Italorum קומי אורי. Eſa. 60. uſque ad בעתה אחישנה. v. 22.
כִּי תֵצֵא 49. Deut. 21. 10.	Juxta conſuetudinem Italorum ויאספו פלשתים. 1. Sam. 17. uſque ad ויהוה יהיה עמך. v. 37. Juxta conſuetudinem Germanorum & Hiſpanorum רני עקרה. Eſa. 54. uſque ad אמר מרחמך ה׳. v. 10.
כִּי תִשָּׂא 21. Exod. 30. 11.	Secundùm conſuetudinem Germanorum ויהי ימים רבים ודבר ה׳. 1. Reg. 18. uſque ad אכלי שלחן איזבל. v. 19. Secundum conſuetudinem Hiſpanorum & Italorum וישלח אחאב. 1. Reg. 18. 20. uſque ad הוא האלהים. v. 39.
לֶךְ לְךָ 3. Geneſ. 12. 1.	למה תאמר יעקב. Eſa. 49. 27. uſque ad בקדוש ישראל תתהלל. c. 41. 16. Sed Itali incipiunt à verſu 25. c. 49.
מַטּוֹת 42. Num. 30. 2.	Juxta conſuetudinem Italorum ויתן משה למטה בני ראובן. Joſ. 13. 15. uſque ad כאשר דבר להם. v. 33. Juxta conſuetudinem Germanorum & Hiſpanorum דברי ירמיהו בן חלקיהו. Jer. 1. uſque ad תבא אליהם נאם ה׳. c. 2. 3. Quando verò conjungunt Par. מטות cum Par. מסעי legunt Jer. 1. ad Par. פנחס. & legunt Jer. 2. 4. ad מטות & מסעי.
מְצֹרָע 28. Levit. 14. 1.	וארבעה אנשים. 2. Reg. 7. 3. uſque ad וירמסו אתו העם בשער וימת. v. ult. Itali incipiunt ab initio capitis, à fine verò tranſilientes adjiciunt v. 13. c. 23.
נֹחַ 2. Geneſ. 6. 9.	רני עקרה. Eſ. 54. uſque ad ולקדוש ישראל כי פארך. c. 55. 5.
נָשֹׂא 35. Num. 4. 21.	ויהי איש אחד מצרעה. Jud. 13. 2. uſque ad בין צרעה ובין אשתאול. v. 25.
עֵקֶב 46. Deut. 7. 12.	ותאמר ציון. Eſa. 49. 14. uſque ad תודה וקול זמרה. c. 51. 3.
פִּנְחָס 41. Num. 25. 10.	ויד ה׳ היתה אל אליהו. 1. Reg. 18. 46. uſque ad וילך אחרי אליהו וישרתהו. c. 19. 21.
צַו 25. Levit. 6. 8.	כה אמר ה׳ צבאות. Jer. 7. 21. uſque ad finem v. 3. c. 8. deinde v. 23. c. 9. uſque ad finem v. 24. באלה חפצתי נאם ה׳.
קְדֹשִׁים 30. Levit. 19. 1.	Secundùm conſuetudinem Germanorum הלוא כבני כשיים. Amos. 9. 7. uſque ad אמר ה׳ אלהיך. v. ult. Secundùm conſuetudinem Hiſpanorum & Italorum ויהי דבר ה׳ בן אדם דבר את זקני ישראל. Ezech. 20. 2. uſque ad כי אני ה׳ אלהיכם. v. 20.
קֹרַח 38. Num. 16. 1.	ויאמר שמואל אל העם. 1. Sam. 11. 14. uſque ad לעשות אתכם לו לעם. c. 12. 22.
רְאֵה 47. Deut. 11. 26.	עניה סערה. Jer. 54. 11. uſque ad ולקדוש ישראל כי פארך. c. 55. 5.
שְׁלַח לְךָ 37. Num. 13. 2.	וישלח יהושע בן נון. Joſ. 2. uſque ad כל ישבי הארץ מפנינו. v. 24.
שְׁמִינִי 26. Levit. 9. 1.	ויוסף עוד דוד. 2. Sam. 6. uſque ad כן דבר נתן אל דוד. c. 7. 17.
שׁוֹפְטִים 48. Deut. 16. 18.	Juxta conſuetudinem Italorum ויהי כאשר זקן שמואל. 1. Sam. 8. uſque ad לכו איש לעירו. v. ult. Secundùm conſuetudinem quarundam congregationum אנכי אנכי הוא מנחמכם. Eſa. 51. 12. uſque ad ומאספכם אלהי ישראל. c. 52. 12.
תַזְרִיעַ 27. Levit. 12. 1.	ואיש בא מבעל שלישה. 2. Reg. 4. 42. uſque ad כברת ארץ. c. 5. 19.
תּוֹלְדוֹת יִצְחָק 6. Geneſ. 25. 19.	משא דבר ה׳ אל ישראל. Mal. 1. uſque ad כי מלאך ה׳ צבאות הוא. c. 2. 7.
תְּצַוֶּה 20. Exod. 27. 20.	אתה בן אדם הגד את בית ישראל. Ezech. 43. 10. uſque ad נאם אדני יהוה. v. ult.
תְּרוּמָה 19. Exod. 25. 1.	וה׳ נתן חכמה לשלמה. 1. Reg. 5. 12. uſque ad את עמי ישראל. c. 6. 13.

VARIÆ LECTIONES

Et OBSERVATIONES in Chaldaicam Paraphraſin.

SAMUEL CLERICUS Studioſo & benevolo Lectori S.

ITa comparatum eſſe opus hoc Biblicum (quod à Cl. & admodum reverendo viro D.D. Waltono, cui ſummum ejus adornandi curæ incubuit, Waltonianum appellare liceat) ut ſtudioſorum uſui alio quocunque, à quibusvis in hoc genere antehac elaborato, longè accommodatius ſit, cùm ex omnibus ejus partibus, tum ex Chaldaicæ Paraphraſeos in eo diſpoſitione æquo æſtimatori abundè conſtabit. Cùm enim varia Targum, ſeu modò dictæ Paraphraſeos, exemplaria circumferantur, eaque plurimum inter ſe diverſa; quorum præcipua ſunt Regium ſive Antuerpienſe, Venetum aliquoties excuſum, & Baſileenſe, ut quæ ſingula univerſos, qui quidem Chaldaicè habentur, V.T. libros complectantur: horum nos poſtremum, ſive Baſileenſe, tanquam omnium accuratiſſimum nobis propoſuimus, cujus fidem in hoc opere ſequeremur. Neque tamen ita hoc elegimus, ut reliqua, quaſi digna quorum nulla prorſus ratio habeatur, exauctoremus: imò, ſi rectè res perpendatur, ita in hoc excudendo illis conſultum eſt, ut eadem opera Lectori unà exhibeantur. Quid enim aliud eſt Baſileenſis editio quàm Veneta emendata, & innumeris quibus antea fœdata eſt corruptelis magni Buxtorfii operâ vindicata & quaſi ſibi reſtituta? Hac ratione quicquid ſani Venetæ inerat, in Baſileenſi, adeoque etiam in editione noſtra, idem reperire eſt: labes verò ac mendas ſibi ſublatas nemo ſanæ mentis conqueretur. Quòd ſi cui animus fuerit porrò ſcire quid in hac re & qua ratione ab eo præſtitum ſit, deſiderio ejus hac etiam in parte Babylonia ejus, cùm edita fuerit, abundè ſatisfaciet. In illo utiliſſimo opere ſive Commentario Cl. J. Buxtorfii patris ז״ל (quem ante annos circiter quadraginta ab eo confectum, necdum in lucem editum, filius ejus Johannes הנכבר מאביו, nuper ad nos tranſmiſit) non ſolum eorum, quæ in Venetis depravata in Baſileenſibus reſtituuntur & caſtigantur, ratio redditur, ſed & variarum editionum differentiæ expenduntur, vocum & phraſium difficiliorum genuini ſenſus ex aliorum locorum collatione, nonnunquam etiam ex Rabbinicis & Talmudicis ſcriptis eruuntur, atque alia Chaldaicæ linguæ ſtudioſis non minus utilia præſtantur, ut eo nomine illis commendatiſſimum eſſe debeat. De Regio exemplari proximum eſt ut aliquid dicamus, cui tot egregiorum virorum, Ximenii, Ariæ Montani, Raphelengii, aliorumque dignitate & eruditione præſtantium labores pretium jure conciliant: hoc autem in opere noſtro integrum haberi haud immerito affirmari queat, cùm omnes ejus à Baſileenſi variationes, etiam minutiſſimæ quæ quidem alicujus momenti videri poſſent, quantâ fieri potuit diligentiâ collectæ hic exhibeantur. Quamvis autem quædam earum ejuſmodi ſint, ut exiliores nonnullis quàm quæ hìc annotari mereantur primâ fronte videri poſſint, nec ipſe forſan earum cauſâ λεπτολογίας notam effugiam: ſciant tamen illi non omnium palata uno modo ſapere, cùm quæ aliis nauſeam aliis ſalivam movere poſſint, maluiſſe autem nos quiddam hìc redundare potiùs, quàm ut deeſſe aliquid jure cauſarentur; vix quicquam denique hìc eſſe quod non aliquo modo, ſi non rerum pondera ſectantibus, verborum ſaltem orthographiæ & rei grammaticæ ſtudioſis uſui eſſe poſſit. His adjunximus variantes lectiones Conſtantinopolitanæ editionis Pentateuchi, cùm is liber jam rarior eſſe cœperit. Quia autem in editione Baſileenſi tranſlatio Latina deerat, eam quæ in opere Regio habetur textui noſtro adaptavimus, mutatis illis quæ exemplarium diverſitas mutari requirebat, ac diverſo charactere plerumque notatis. Hìc monendus eſt Lector accentus etiam qui in libris noſtris Hebraicis reſpondentes in Pentateucho cernuntur, nobis ſub differentiæ rationem venire, ita ut nonnunquam diſtinctio accentuum tranſlationis mutationi occaſionem præbeat, licet verba Chaldaica in utroque exemplari ſint eadem. Exemplo res clarior fiet. Gen. 1. 11. in Regiis ſic legitur; Et dixit Deus, Germinet terra germinationem herbæ cujus filius ſementis ſeminatur: in noſtris pauſa Sakeph katon occupans vocem דִּתְאָה indicat vocem עִשְׂבָּא pertinere ad inciſum ſequens, ita ut paulò aliter apud nos in hoc & ſequenti verſu hæc verba legantur. Aliquando verbis etiam Latinis iiſdem manentibus diſtinctio diverſa diverſum parit ſenſum, ut in illo Gen. 3. 6. ubi Regia habent; & dedit etiam marito ſuo, & comedit cum ea. Sed ordini verborum huic interpretationi reclamanti accedit in noſtris accentus diſtinctivus Tiphcha, qui voci עִמָּהּ appoſitus ejus cum præcedentibus cohærentiam oſtendit. Eſt & ubi dictionis unius variatio alterius vel etiam plurium in eadem ſententia ſignificationem mutet, ita ut eadem vox in Regiis & noſtris variè reddatur: exemplo ſit Gen. 4. 1. ubi קְנֵיתִי in Regiis redditur, poſſedi, in noſtris, acquiſivi, quòd verba ſequentia מִן־קֳדָם יְיָ ſic poſtulare viderentur, ubi Regia tantùm קֳדָם יְיָ. Quòd ſi cuipiam tranſlatio textui non ſatis aptè alicubi congruere videatur; ſciat, nobis initio operis propoſitum fuiſſe ibi ſolummodo (ut ſupra dictum) eam mutare, ubi exemplarium Regii & Baſileenſis diverſitas neceſſariò id requirebat: in progreſſu tamen deprehendimus, exemplar textus Chaldaici, ex quo facta eſt tranſlatio Latina, ſaltem Pentateuchi, quæ in opere Regio habetur, planè diverſum fuiſſe ab eo quod in eodem opere exprimitur, quod ex his & hujuſmodi locis quamplurimis liquidiſſimè conſtat. Gen. 19. 27. in Regiis legitur, דְּשַׁמֵּשׁ תַּמָּן, quod vertendum, ubi miniſtraverat, pro quo tamen tranſlatio habet, ubi ſteterat: hinc patet Interpretem in ſuo codice legiſſe, דְּקָם תַּמָּן. Gen. 42. 36. legitur, וְשִׁמְעוֹן לֵיתוֹהִי, i. e. & Simeon non eſt, ubi Interpres addit, hìc, quòd codex quo uſus eſt habuerit, ut in Conſtantinopolitano legitur, וְשִׁמְעוֹן לָא הֲוָה הָכָא: neque enim Vulgatum interpretem in hoc ſecutus eſt, quod de præcedenti loco dici poſſet. Exod. 8. 26. legitur אֲנַחְנָא נָסְבִין, i. e. nos accipiemus, quod tamen ille vertit, nos immolabimus nullâ aliâ neceſſitate niſi quòd codex ejus habuerit אֲנַחְנָא נָכְסִין. Num. 8. 15. legitur וּתְדַכֵּי i. e. & mundabis; ſed in tranſlatione eſt, & unges, quod argumento eſt codicem quo uſus eſt Interpres habuiſſe וּתְרַבֵּי. Plura hujuſmodi proferre in promptu eſſet, ſed exemplorum multitudine ſuperſedemus, cùm jam allata rem propoſitam ſatis luculenter demonſtrent. Cùm autem tranſlationem jam ex alio factam, ut probavimus, ſuo exemplari adaptarent Complutenſes, eos enim in Pentateucho ſecuti ſunt Antuerpienſes, idem illis evenit quod & nobis nonnunquam, ut locus ſubinde unus aut aliter diſcrepans eorum diligentiam fugerit; quod tamen illi non indicârunt, ut nos fecimus. Hinc factum eſt quòd, in noſtra etiam editione, Latina quibuſdam in locis Chaldaica minus accuratè reddant, cùm ea emendare extra noſtrum propoſitum fuerit: pauca tamen emendavimus, reliqua, eaque longè plura, (nam omnia non auſim dicere) inter notas noſtras obſervata reperiet Lector. Variantes porrò lectiones tum Chaldaicas tum Latinas nudè plerumque proponere ſatis habuimus; partim quòd vel ſic in nimiam excreſcerent molem, partim quòd Babyloniâ ſuâ Cl. Buxtorfius maximâ nos hujus laboris parte levaverit: apud quem plenâ volâ ſuppeditatum invenire licebit, quicquid hìc deſiderabitur; ut è contra hìc nonnulla, neque forſan inutilia, ab illo prætermiſſa, aliquando etiam ex Hebræorum commentariis à nobis obſervata habentur. Conſtantinopolitanum codicem ubi, ut plerumque fit, unà cum Regio citamus, non ita accipiendum eſt acſi in omnibus minutiis convenirent, ſed in eo cujus gratiâ potiſſimùm locus adducitur. E. gr. Gen. 8. 2. in noſtris legitur וְאִסְתְּכַרוּ ex conjugatione Ithpael, ſive gravi, ibi notamus Reg. & Conſt. habere וְאִסְתְּכָרוּ ex Ithpeal, ſive levi, licet in Conſt. ſit vocalis Camets ſub litera כ: ſic cap. 9. 9. pro מְקַיֵּם participio Pael notamus Reg. & Conſt. habere מְקִים ex Aphel, cùm tamen in Conſt. ſit מְקִים: hujuſmodi enim differentias, quando una (præſertim cognata) vocalis pro alia ponitur, aut Scheva ſimplex pro compoſito &c. cùm nihili ſint & pene infinitæ, in exemplaribus etiam Regiis & Baſileenſibus prætereundas eſſe plerumque duximus, iis ferè ſolummodo notatis quæ in nominibus ſaltem formam, in verbis conjugationem, vel in utriſque ſenſum diverſum efficiunt. Ubi denique ex Regiis aliquid adducimus, & partem deinceps ejus aliquam ex Conſtantinopolitana aliâve editione, intelligendum eſt reliquam ejus partem in illa editione eodem modo ac in noſtra ſe habere, licet ubique illud non moneamus. Atque hæc ſunt quæ de hiſce annotatiunculis Lectores admonendos eſſe duxi, quarum conficiendarum munere mihi demandato pro tenuitate mea utcunque defunctus ſum. Meæ verò quicquid fuit, vel in eis vel in opere ipſo, opellæ, id ſi in Dei O. M. gloriam & Eccleſiæ ejus utilitatem vel minimùm cedat, ut eo nomine hallucinationum & defectuum meorum veniam conſequar, nihil eſt quod ampliùs expectem: at ſi laudis inſuper quicquam meritum eſſe videatur, id totum eidem ſummo Numini, cujus inſtinctu incepta, cujus auctu & auſpiciis totius operis moles ſtupendâ planè providentiâ ad exitum perducta eſt, ſummo jure aſcribendum erit; nobis interim Pſalmi illud convenientiſſimè uſurpantibus,

לא לנו יהוה לא לנו כי לשמך תן כבוד

Notarum quibus uſi ſumus explicatio.

R. *Biblia Regia.* C. *Pentateuchus Conſtantinopolitanus.* Amſt. *Amſtelodamenſis Manaſſis B. Iſrael.* Ven. mi. *Venetus cum triplici Targum in octavo.* Ven. *vel* Ven. ma. *Biblia Veneta in fol. editionis ſecundæ Bombergi* Baſ. *Baſileenſia.* Bab. *Buxtorfii patris Babylonia, de qua in præfatione.* Ar. Maur. *Arabs Mauritanus, ſive verſio Arabica Pentateuchi à Judæis in Mauritania olim facta, & Erpenii operâ edita; quæ non rarò, in locis præſertim difficilioribus, Chaldæum Paraphraſten ſequitur. Ubi* Arabs *uterque laudatur huic Saadias adjungitur.*

GENESIS.

CAPUT I.

VErſ. 2. R. וְרוּחָא דַיְיָ & *ſpiritus Dei*, nomine Dei per tria ייי ut ubique expreſſo, ſed in C. per duo ſemper, etiam ubi unà cum R. citamus, ut Gen. 4. 1. & alibi paſſim. v. 11. R. *Germinationem herbæ.* v. 12. *Germen herbæ*, ſed accentuatio hìc ut in præcedenti verſu indicat potiùs appoſitionem quàm regimen: ideoque diſtinctione poſt vocem *germen* adhibitâ, pro *herbæ* ſubſtituimus *herbam*. Ib. R. C. לִזְנוֹהִי. v. 17. R. *eas*: mutavimus in *ea*, ut referatur etiam ad *luminaria*. v. 20. C. יִרְחֲשׁוּן Ib. R. עַל אַפֵּי אֲוִיר רְקִיעַ שְׁמַיָּא *ſuper faciem aeris firmamenti cœlorum.* v. 24. R. לִזְנַהָא in plurali: ſed in C. & noſtris eſt לִזְנֵהּ quod vertendum; *ſecundùm ſpeciem ſuam.* v. 27. C. בְּצַלְמָם אֱלֹהִים. Vi. Cl. Buxtorfii Babyloniam. v. 29. R. דְּבֵהּ אִבָּא דְאִילָנָא *in qua eſt fructus arboris.* C. פֵּרִי Ib. C. דִּלְכוֹן יְהֵי. v. 30. R. *& omni reptili quod reptat.* Vocem *reptili* ut redundantem omiſimus. v. 31. R. וְהָא טַב לַחֲדָא *& ecce bona valde.* Vi. etiam c. 2. 18. & Num. 24. 1.

CAP. II.

Verſ. 1. R. *& omnis exercitus*: ſed in Chaldæo eſt plurale, ſicut etiam in utraque verſione Arabica, Mauritana ſcilicet & Saadiæ. v. 2. R. וְחַמִּיד יְיָ בְּיוֹמָא שְׁבִיעָאָה עֲבִידְתֵּיהּ *Et delectatum eſt Deus in die ſeptimo opere ſuo.* v. 3. R. *ut faceret* i. e. *à faciendo.* v. 4. R. דִּבְרָא יְיָ אֱלָהָא *quo creavit Dominus Deus.* אֱלָהָא paſſim pro אלהים quod eſt Hebraicum. v. 5. R. וְכָל־אִילַן חַקְלָא עַד לָא יְהֵא *& omnem arborem agri antequam eſſet.* Ib. R. יִצְמַח, C. יִצְמַח. Ib. R. אֲרֵי לָא אַמְטַר *quia non pluerat*, C. לָא אֲחֵית יְיָ אֱלֹהִים מִיטְרָא. v. 6. R. C. וּמַשְׁקֵי יָת כָּל אַפֵּי אַרְעָא ſic etiam v. 5. & 7. אַרְעָא pro אַדְמְתָא, & c. 3. 23. v. 7. *& fuit homini*, vel *in homine*. Sic Arabs Mauritanus وكانت في الانسان لنفس ناطقة Ib. R. וַהֲוָה אָדָם *& fuit homo.* v. 8. R. וְשַׁוִּי תַמָּן *& poſuit ibi.* v. 14. R. וְשׁוּם נַהֲרָא תְלִיתָאָה חִדֶּקֶל *Et nomen fluvii tertii*, *Hidecel.* v. 17. R. C. דְּאָכְלֵי, ut ſupra v. 9. v. 18. R. לָא טָב *Non eſt bonum.* v. 19. C. מָה יִקְרָא לְהוֹן. v. 21. R. וַאֲפֵּיל יְיָ אֱלָהָא *& immiſit Dominus Deus.* Ad verbum *cadere fecit.* Ib. C. וּנְסֵיב חַד. Ib. *& replevit carne locum ejus.* Sic prorſus Ar. Maur. lectionem noſtram his verbis expreſſit: وملا بالحم موضعها :

est autem Hypallage, ad verbum sic, *implevit carnem loco ejus*, vel pro ea. R. וְשַׁוִּי בִּשְׂרָא תְּחוֹתוֹהִי *& posuit carnem pro ea.* Sic & C. תְּחוֹתוֹהִי vi. Bab. v. 22. R. וּבְנָא יְיָ יָת עִלְעָא, licet in translatione sit, *Dominus Deus.* v. 23. C. לְדָא תִּתְקְרֵי. Ib. C. דָא אִתְנְסִיבָא. v. 24. C. וְיָת אִמֵּיהּ. Ib. R. לְבִשְׂרָא חֲדָא. v. 25. R. וְלָא הֲווֹ מִתְכַּלְמִין.

CAP. III.

Verſ. 1. R. C. וְחִוְיָא הֲוָה חַכִּים *Et ſerpens erat ſapientior.* Ib. R. מִכָּל חֵיוַת חַקְלָא דַּעֲבַד יְיָ אֱלָהָא. v. 2. R. C. מִפֵּירֵי *De fructu.* ſic v. 3. v. 5. R. C. וְיִתְפַּתְּחוּן. Ib. C. חַכְּמִין יָדְעִין. v. 6. R. *& comedit cum ea.* v. 8. C. קָל יְיָ אֱלֹהִים מְהַלֵּךְ. v. 11. R. דְּפַקֵּדְתִּינָךְ. Ib. R. *ex ea comediſti?* v. 13. R. עֲבַדְתְּ. v. 14. R. חֵיוַת חַקְלָא. v. 15. R. וּבֵין בְּנָהָא, verte *& inter filios ejus*: eſt enim plurale. Ib. R. הוּא יְהֵא נְטַר לָךְ *Ipſe obſervabit tibi.* C. דְּכִיר ſine לָךְ. Ib. R. בְּסוֹפָא. v. 16. R. תְּיוּבְתָּךְ *converſio tua.* Vi. Bab. v. 17. R. בְּצַעַר תֵּיכְלִנַּהּ C. תֵּיכְלוּנַהּ. v. 19. C. בְּזֵיעַת אַפָּךְ. v. 22. R. *eſt unicus in ſeculo, ex ſe ſciens.* v. 23. R. C. יָת אַרְעָא. C. דְּאִתְנְסֵיב מִתַּמָּן. v. 24. R. וְאַשְׁרְיֵהּ מִמַּדְנַח לְגִנְּתָא *& collocavit ad Orientem horti*, redundante affixo. Verſionem hic non mutavimus, quamvis מִלְקַדְמִין pleriſque ſit, *ab initio.* Vi. cap. 3. 15. & 4. 16. & Deut. 2. 10. 12. 22. Ib. A. Ezra legit כְּרְבִיא, unde à nonnullis etymologiam vocis peti innuit, acſi dicas *ſimiles pueris*, quod ipſi minus probatur. Ib. *acutum gladium*, ad verbum *aciem gladii*, i. e. *mucronem* vel *laminam*, Gallice, *lame*, quo ſenſu R. Sal. citat vocem שְׁנָן ex Talmud Sanh.

CAP. IV.

Verſ. 1. R. C. קְנֵיתִי גְּבַר קֳדָם יְיָ *Poſſedi virum coram Domino.* ſed C. קְנֵיתִי גַּבְרָא Vi. Bab. v. 4. R. מִבְּכוֹרֵי עָנֵיהּ וּמִתַּרְבֵּיהוֹן, C. מִבַּכִּירֵי. In noſtris pro *adipibus* lege *pinguibus* adjectivè, vel *pinguioribus* aut *præpinguibus*, ut litera geminata ſignificationem intendat. Ib. ſequitur in R. וְקַבֵּל יְיָ בְּרַעֲוָא לְהֶבֶל וּלְתִקְרוּבְתֵּהּ *& ſuſcepit Dominus cum beneplacito Abel & munus ejus.* C. וַהֲוַת רַעֲוָא מִן קֳדָם יְיָ. v. 5. R. C. וּלְקַיִן וּלְתִקְרוּבְתֵּיהּ. Ib. R. לָא קַבֵּל בְּרַעֲוָא *Cain autem & munus ejus non ſuſcepit cum beneplacito.* Ib. C. וּתְקֵיף רוּגְזָא דְּקַיִן. Ib. R. וּנְפַלוּ אַפּוֹהִי *& ceciderunt vultus ejus.* Sic etiam v. 6. וּלְמָה דְּנַן נְפַלוּ אַפָּךְ *& quare ceciderunt vultus tui?* Vi. Bab. v. 7. in R. deeſt עוֹבָדָךְ clauſulæ ſecundæ. Ib. R. דְּהוּא עָתִיד לְאִתְפְּרָעָא. v. 8. R. C. וַאֲמַר קַיִן *Et loquens Cain.* Ib. R. C. עַל הֶבֶל *Contra Abel.* v. 9. R. לָא יָדַעְנָא *Neſcio.* v. 10. R. קָבְלִין. v. 11. R. דִּפְתַחַת יָת פּוּמַהּ, verbo præfigitur ד, quod in noſtris ſeparatim legitur; id cùm paſſim fiat, & contraria ratione, hic ſemel monuiſſe ſufficiat. Ib. R. C. לְמִסַּב *ut ſuſciperet.* v. 13. verte, *Major eſt iniquitas mea, quàm ut dimittatur*: vel *dimittas.* Eſt enim activum לְמִשְׁבַּק, cui præfixum מ præcedenti poſitivo comparativi vim tribuit. v. 14. R. וּמִן קֳדָמָךְ אֱהֵא מִטַּמַּר *& à facie tua ero abſconditus*; vi. Bab. v. 15. R. כָּל־דְּקָטְלִין לְקַיִן *omnes qui occiderint Cain*, vi. Bab. v. 16. R. בְּאַרְעָא דְּנוּד לְקִדּוּמָא דְּעֵדֶן *in terra Nod, ad Orientem Eden.* vi. Bab. v. 17. R. כְּשׁוּמָא דִּבְרֵהּ. v. 20. in R. & C. deeſt כָּל־. Ib. R. וּמָרֵי גִּתִּין. Vi. Bab. v. 21. R. דְּכָל דִּי מְמַנַּן עַל פּוּם כִּנּוֹרָא וְאַבּוּבָא *canentium in cithara & organo.* videtur autem interpres legiſſe דְּכָל דִּמְנַן (neglecta tamen inter vertendum voce כל quod ſupplevimus) ut habetur in editione Conſtantinopolitana, & Amſtelodamenſi, & Veneta minori, pro מְמַנַּן quod *præfectum* ſignificat. v. 22. R. הוּא הֲוָה רַבְּהוֹן *qui fuit magiſter.* v. 23. R. *uxoribus ſuis Ada & Selle: Audite vocem meam uxores Lamech*: ſed accentuum ratione aliter diſtingui poſtulante, ſuppoſuimus *Ada & Sella* in vocativo. Ib. R. אַצִּיתָא. Ib. אֲרֵי לָא גְבַר קְטַלִית *Quoniam non occidi virum.* v. 24. R. אֲרֵי לְשִׁבְעָה דָּרִין יִתְפָּרְעוּן לְקַיִן הֲלָא לְלֶמֶךְ שַׁבְעִין וְשִׁבְעָה *Quoniam ſi in ſeptem generationes vindicta dabitur de Cain, nonne de Lamech in ſeptuaginta & ſeptem?* C. אֲרֵי לְשִׁבְעָ, reliqua ut in noſtris. v. 25. R. אֲרֵי שַׁוִּי לִי יְיָ *quoniam poſuit Deus mihi.* Corrige autem in noſtris יְהַב, juxta quam lectionem Arabs uterque habet رزقي *dedit mihi.* Ib. R. אֲרֵי קְטָלֵיהּ קַיִן *quia interfecit eum Cain.* v. 26. R. בְּכֵין שָׁרִיאוּ בְּנֵי אֱנָשָׁא לְצַלָּאָה *tunc inceperunt filii hominum orare in nomine Domini.* C. etiam שָׁרִיאוּ pro חַלּוּ, quod à radice חוּל nobis derivatur. Vi. etiam Bab.

CAP. V.

Verſ. 1. R. C. תּוֹלְדָת *generationis*, in Hebræo eſt pl. quomodo etiam hic fecimus ob ſolius vocalis indicium. Ib. R. בִּדְמוּתָא דַּיְיָ. v. 3. R. בִּדְמוּתֵהּ כְּצַלְמֵהּ *ad ſimilitudinem ſuam ſecundùm imaginem ſuam*: v. 18. R. וְתַרְתֵּין, ſic v. 20. Ib. C. וְתַרְתֵּין. v. 22. R. בָּתַר דַּחֲלְתָא דַּיְיָ. v. 23. R. & C. וַהֲווֹ. v. 24. R. וְאַזֵּיל חֲנוֹךְ בָּתַר דַּחֲלְתָא דַּיְיָ וְלֵיתוֹהִי. v. 26. & 28. R. C. וּתְמָנִין, ſic alibi. v. 29. C. דְּלַטְיָא, א pro ה, ſic רוּמָא cap. 6. 15. קוּלְתָא cap. 24. 16. וְרַחְמָא cap. 24. 67. & alia ſimilia.

CAP. VI.

Verſ. 2. R. C. שַׁפִּירָן אִנִּין. v. 3. in C. deeſt בְּדִיל. Ib. R. בִּישִׁין וְאַרְכָּא *peſſima & terminus.* v. 4. R. בָּתַר כֵּן הָעֲלוּ בְּנֵי רַבְרְבַיָּא לְוָת בְּנַת. C. דְּעָלְלִין, reliqua ut in noſtris. Ib. R. וִילִידָן לְהוֹן *& genuerunt eis.* C. וִילִידָן מִנְּהוֹן, vi. Bab. Ib. R. דְּמִן עָלְמָא. v. 5. R. C. וּגְלֵי קֳדָם יְיָ אֲרֵי סְגִיאַת *Et palam fuit coram Domino &c.* Ib. R. C. מַחְשֶׁבֶת לִבֵּיהּ לְחוֹד בִּישׁ כָּל יוֹמָא *cogitationis* &c. ſimile vide c. 5. 1. prætermiſit autem Interpres vocem לְחוֹד *tantummodo.* v. 6. R. C. abeſt יָת אֱנָשָׁא בְּמֵימְרֵיהּ. Ad finem v. 6. C. addit, וַאֲמַר שַׁפִּיר עֲבָדִית דִּי בְרָאתִינוּן בִּרְקִיעָא. v. 7. lege *deſuper faciem*: ut cap. 7. 4. vel *à facie.* v. 13. R. קִיצָא דְּכָל בִּשְׂרָא עָלַת. Ib. R. C. עוֹבָדֵיהוֹן בִּישַׁיָּא. v. 17. R. C. טוֹפָנָא per Cholem: de notatione autem hujus vocis, ut & Hebr. מַבּוּל, propriorum etiam בָּבֶל & שִׁנְעָר vide quæ habet R. Sal. ad hunc verſum. Ib. R. כֹּל דִּי בְאַרְעָא יְמוּתוּן *omnia quæ in terra ſunt, morientur.* v. 20. R. C. מִכָּל רִחְשָׁא ſine præfixo ו.

CAP. VII.

Verſ. 2. R. דְּלֵיתָהָא דָּכְיָתָא & דָּכְיָתָא, ſic v. 8. C. דִּי לָא דַכְיָא הִיא. At v. 8. דְּלֵיתָהּ דָּכְיָא. v. 11. R. בְּשִׁבְעָא עַשְׂרָא. Ib. וְיִתְבְּזַעוּ & יִתְפַּתָּחוּ. C. אִתְפַּתַּחָא. v. 16. R. C. וְאַגֵּין יְיָ עֲלוֹהִי *& protexit Dominus ſuper eum.* v. 17. R. אַרְבְּעִין יוֹמִין ſic cap. 8. 6. v. 20. R. C. חֲמֵשׁ עַשְׂרֵה אַמִּין מִלְּעֵילָּא. Ib. R. וַחֲפוֹ טוּרַיָּא *& operuerunt montes.* v. 21. R. בְּחַיְתָא וּבְכָל רִחְשָׁא ſine priori ו. Sic autem רִחְשָׁא etiam v. 23. & alibi. v. 22. R. C. דְּנִשְׁמְתָא רוּחָא דְחַיֵּי. v. 23. R. וְאִשְׁתְּאַר.

CAP. VIII.

Verſ. 2. R. C. וְאִסְתַּכַּרוּ. Ib. R. & C. וְכַוֵּי שְׁמַיָּא. v. 4. R. בְּשִׁבְעָה עֲשַׂר. v. 6. C. כַּוָּא דְתֵיבוּתָא. v. 7. R. וְשַׁלַּח ſic v. 8. Ib. lege, *egrediebatur egrediendo.* v. 11. R. מְחַת בְּפוּמַּהּ. Interpres præteriit vocem מְחַת, verte itaque, *detulit ore ſuo.* In Amſtelodamenſibus eſt מְחַת ex participio præterito; ſi ita legas, ſententiam integram ſic vertere licebit: *Et ecce folium olivæ decerptum, poſitum* (vel *delatum*) *in ore ejus*: vi. etiam Bab. v. 13. C. וְחַד. Ib. R. *primo die menſis*, neglecto בְּקַדְמָאָה *in primo*, menſe ſc. Ib. C. נְגִיבוּ bis. v. 17. R. אַפֵּיק עִמָּךְ. Ib. וְיִפְּשׁוּן cum Daghes, rectè, eſt enim à נְפַשׁ. v. 20. R. בְּעִירָא דַּכְיָתָא. Ib. R. C. עוֹפָא דַּכְיָא. Ib. R. עֲלָוָן *holocauſtum*, ſed eſt plurale. Ib. C. בְּמַדְבְּחָא. v. 21. C. מֵעוּרוֹהִי. Ib. R. יָת כָּל חַיָּא. C. חַיָּא. v. 22. R. וְיוֹמֵי וְלֵילֵי לָא יִבְטְלוּן *& dies & noctes* &c. Elias in Thiſbite legit יִבְטְלוּן in Methurgeman יְבוּטְלוּן, Amſtelod. יִבְטְלוּן rectius.

CAP. IX.

Verſ. 2. R. חֵיוַת pluraliter, C. חַיַּת. Ib. C. וּבִידְכוֹן. v. 3. R. כִּירוֹקָא דְעִשְׂבָּא. v. 5. R. וּמִידָא דֶאֱנָשָׁא מִידָא דִּגְבַר דְּיִשּׁוֹד דְּמָא. v. 6. R. *cum teſtibus, per ſententiam judicum,* &c. Sed mutata diſtinctione, prout accentus & res ipſa poſtulare videbantur, voces ipſas nonnihil immutavimus. Ib. R. בְּצַלְמָא יְיָ, Amſt. בְּצַלְם אֱלָהִין. C. בְּצַלְמָא אֱלֹדִים, ubi eſt ד pro ה, non errore ſed ſtudio, ne nomen Dei profanaretur. v. 7. R. אִתְיַלְּדוּ *generationemque facite*, cùm tamen in Chaldæo ſit aſyndeton. v. 9. R. & C. מְקִים ex Aphel, uti verbum v. 11. v. 10. R. וְיָת כָּל נַפְשָׁא. Ib. C. וּבִבְעִירָא. Ib. R. חַיְתָא דְאַרְעָא bis. Ib. C. דְּעִמְּכוֹן. v. 11. R. מִמֵּי טוֹפָנָא. v. 12. R. לְדָרַת עָלְמָא. v. 13. C. לְאָת קְיָמָא. v. 14. C. וּתְהֵי בְּעַנְנוּתִי. v. 15. R. C. בִּשְׂרָא וְלָא יְהֵא עוֹד. v. 17. R. דָּא אָת קְיָמָא דַּאֲקֵמִית. Pro אֶת, quod in Baſileenſibus erat, poſuimus אָת ut Buxtorfium voluiſſe dubium non eſt: ſupple autem in verſione, *quod ſtatui.* v. 18. R. דִּנְפַקוּ. Ib. C. חָם ſine ו. v. 19. R. אִתְבַּדַּרַת. C. אִתְבַּדְּרוּ בְּכָל אַרְעָא. v. 20. R. C. וּשְׁרֵי. v. 23. R. מְחוּזְרִין וַחֲפוֹ, repetito מְחוּזְרִין ex Aphel. C. מְאַחֲזְרִין utrobique. v. 26. R. יְיָ אֱלָהָא דְּשֵׁם. v. 27. R. C. יַפְתֵּי יְיָ לְיֶפֶת וְיִשְׁרֵי שְׁכִינְתֵּיהּ בְּמַשְׁכְּנֵי דְשֵׁם *& habitet gloria ejus* &c. Arabs Mauritanus ويسكن نوره, quod cum abſque punctis ſit utroque modo reddi poteſt, *habitet*, vel *habitare faciat lumen ſuum.* Sed in C. eſt בְּמַשְׁכְּנֵיהּ. Obſervat autem hic R. Salomon verbum יַפְתְּ, quo hic etiam in Hebræo alluditur ad nomen Japhet, Chaldæum eſſe, Hebræo יַרְחִיב alibi reſpondens, ut Deut. 12. 20.

CAP. X.

Verſ. 1. R. C. שֵׁם וְחָם *Sem, & Cham.* v. 4. Elias notat Targum pro כִּתִּים hic habere אִיטַלְיָא *Italia*, hoc de Targ. Hieroſolymitano intelligendum, quod abbreviaturâ illâ ת״י ipſe voluit, licet Interpreti ejus id non fuerit animadverſum. v. 5. R. אִתְפָּרְדוּ נְגָוָת עַמְמַיָּא בְּאַרְעֲהוֹן. v. 8. R. לְמֶהֱוֵי גִּבַּר בְּאַרְעָא *eſſe potens in terra.* v. 9. R. גִּבַּר תַּקִּיף bis. Obſervavimus in Targum voces גְּבַר *vir*, & גִּבַּר *potens, robuſtus*, inter ſe confundi, ut hæc pro illa aliquando uſurpetur, & vice verſa: ideo ſignificationem priorem & in hoc verſu retinuimus, & in præcedenti adhibuimus. v. 10. R. C. וַהֲוָת רֵישׁ. v. 11. R. נְפַק אָשׁוּר *egreſſus eſt Aſur*; in noſtris eſt אַתּוּרָאָה ellipticè pro לְאַתּוּרָאָה, ſic in Arabica Saadiæ خرج الموصل, pro الي الموصل ut eſt Gen. 25. 18. quæ locutio cùm interpolatori ejus duriuſcula videretur, quòd ellipſin hanc non animadverteret, pro الموصل ille ſubſtituit اشور, ut in editione Pariſienſi & noſtra. Eandem ellipſin in Hebræo jampridem obſervarunt viri magni, Druſius, Junius, & qui fusè hanc rem explicat Bochartus; his aſtipulatur Jonathan, qui hic diſertè tradit Nimrodum egreſſum ex illa terra regnaſſe in Aſſyria. Sed nequis putet אַתּוּרָאָה gentile tantùm eſſe, non autem proprium regionis nomen, ut hic reddimus, videat Gen. 2. 14. in Onkelo edit. Reg. & Gen. 25. 18. in T. H. ubi eadem etiam ellipſis; eſt enim אַתּוּרְיָה illic idem quod hic אַתּוּרָאָה, ut ex Grammatica notum, à quo videtur profluxiſſe græcum Ἀτυρία apud Strabonem. Sunt & alia loca Targumica ubi hæc vox pro regione accipitur, vel ſaltem accipi deberet, licet interpretes ubique fere pro gentili habeant: hoc in loco quod nobis viſum eſt ſecuti ſumus, ita tamen ut aliter ſentientibus ſuo judicio uti per nos liberum ſit. Ib. R. רְחוֹבוֹת קַרְתָּא. v. 13. R. יָת לוּדִים וְיָת עֲנָמִים וְיָת לְהָבִית וְיָת נַפְתֻּחִים, ſed in לְהָבִית eſt ת pro ם Typographi lapſu, malè etiam in tranſlatione *Ananim.* v. 18. R. וְיָת צְלְמוּדָאֵי, ubi tranſlatio habet *Samarathæos*, vi. Num. 21. 15. Ib. C. וְזַרְעִית כְּנַעַן. v. 19. R. C. תְּחוּם כְּנַעֲנָאֵי *terminus Chananæorum.* Ib. C. אַדְמָה ſine ו. v. 20. R. C. לְלִישָּׁנֵיהוֹן בְּאַרְעֲהוֹן ſic etiam v. 31. Ib. C. לְעַמְמֵיהוֹן. v. 21. R. *Et de Sem nati ſunt: ipſe quoque eſt pater omnium filiorum Heber, frater Japheth major.* At accentuatio in noſtris huic verſioni repugnat. v. 25. R. אִתְיְלִיד. v. 30. R. מוֹתְבָנֵיהוֹן. C. מוֹתְבַנְהוֹן. v. 31. R. לְעַמְמֵיהוֹן. v. 32. R. אִתְפָּרָשׁוּ. Ib. C. נְגָוָת עַמְמַיָּא.

CAP. XI.

Verſ. 2. C. בְּמִטַּלְהוֹן מִמַּדִּינְחָא. v. 3. C. וְנוֹקִידִינוּן יוֹקַדְתָּא. Ib. R. וְחֵמָרָא הֲוָת לְהוֹן. v. 4. C. הַב נִבְנֵה. v. 5. C. עַל עוֹבַד קַרְתָּא וְעַל מִגְדְּלָא. v. 7. C. יִשְׁמְעוּן גְּבַר. v. 8. C. וּמְנַעוּ לְמִבְנֵי. v. 9. rectius vertas, *vocavit nomen ejus*, ut cap. 19. 22. Vi. etiam cap. 16. 14. ubi קְרָא maſc. non poteſt referri ad Hagar, ſed indefinitè accipiendum eſt. v. 13. R. C. וּתְלָת שְׁנִין *& tribus annis*: Sed Arabs Mauritanus habet وثلثين سنة *& triginta annis.* Vi. Bab. v. 16. R. אַרְבַּע וּתְלָתִין. v. 26. C. וְיָת נָחוֹר. v. 28. R. בְּחַיֵּי תֶרַח *vivente Thare.* Vi. Bab. Ib. R. בְּאַרַע יַלְדוּתֵיהּ. C. בְּאַרְעָא דִּילָדוּתֵיהּ.

CAP. XII.

Verſ. 2. R. וְאַרְבֵּי שְׁמָךְ C. וְאַרְבֵּי. v. 5. R. וְיָת כָּל נַפְשָׁתָא *& omnes animas.* v. 6. R. בְּכֵין שָׁרֵי בְּאַרְעָא *tunc morabatur in terra.* v. 12. R. C. וִיהֵי כַּד יֶחֱזוּן. v. 13. R. אֱמַרִי כְּעַן דַּאֲחָתִי אַתְּ בְּדִיל דְּיוֹטַב לִי בְּדִילִיכִי. C. דַּאֲחָתִי אַתְּ &

דְּיוֹטַב לִי בְּדִילָךְ. v. 14. R. כַּד עַל. C. עָאל. v. 15. R. יָתַהּ לְוָת פַּרְעֹה. v. 19. R. דַּאֲחָתִי הִיא.

CAP. XIII.

Verſ. 2. R. יַקִּיר לַחֲדָא *honoratus valde.* Sic Arabs Mauritanus متكثر جدا, unde videtur non legiſſe תַּקִּיף cum noſtris. C. תַּקִּיף. Vi. Bab. v. 3. R. לְמַשְׁכְּנֵיהּ. v. 5. R. C. הֲווֹ עָאן. v. 7. R. C. וַהֲוָה מַצּוּתָא בֵּין רָעֵי בְּעִירֵי דְּאַבְרָם וּבֵין רָעֵי בְּעִירֵי דְּלוֹט, ſed C. בְּעִירָא utrobique. v. 8. R. מַצּוּתָא בֵּינִי וּבֵינָךְ וּבֵין רָעֲוָתִי וּבֵין רָעֲוָתָךְ אֲרֵי גֻּבְרִין. v. 10. R. C. כּוּלַהּ בֵּית שַׁקְיָא קֳדָם חַבָּלוּת יְיָ. Ib. R. לְמֵטֵי צֹעַר *ad introitum Segor.* Simile vide cap. 25. 18. v. 14. R. לוֹט מִלְוָתֵיהּ זְקוֹף. C. מֵעִמֵּיהּ. v. 15. R. C. אֲרֵי יָת כָּל אַרְעָא דְּאַתְּ.

CAP. XIV.

Verſ. 2. C. סְדָרוּ קְרָבָא. v. 3. R. הוּא יַמָּא דְמִלְחָא *quæ eſt mare ſalis.* v. 4. R. וּבִתְלַת עַשְׂרֵה *& in tertio decimo.* Vi. Bab. v. 6. R. C. בְּטוּרַיָּא *in montibus.* v. 7. R. C. הִיא רְקַם. Ib. R. & C. יָת כָּל חֲקַל *omnem regionem.* v. 8. R. & C. וְסַדָּרוּ. v. 10. R. בֵּרָן בֵּרָן מַסְּקָן חֵימָרָא, quod verbatim reddas, *putei, putei* (i. e. *erat repleta vel ſcatens puteis*) *producentes bitumen.* C. etiam מַסְּקָן. v. 11. R. קִנְיָנֵיהוֹן דִּסְדוֹם. Ib. R. וְיָת כָּל מֵיכַלְהוֹן *& omnes cibos eorum*: v. 15. R. C. בְּלֵילְיָא. Verſum autem juxta verborum ordinem ſic vertas licet: *Et diviſus eſt contra* (i. e. *diviſis copiis adortus eſt*) *eos nocte, ipſe & ſervi ejus, & percuſſerunt eos: & perſecutus eſt*, &c. v. 16. R. C. לוֹט אֲחוּהִי *Loth fratrem ſuum*, v. 17. R. מִפְּנָא הוּא בֵּית דֵּיסָא. Sed noſtram lectionem confirmat R. Salomon & C. v. 19. C. לְאֵל עִלָּאָה. v. 21. C. סַב לָךְ. v. 22. R. C. יְדִי *manum meam.*

CAP. XV.

v. 1. R. הֲוָה מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ *factus eſt ſermo à facie Domini.* Ib. C. עִם אַבְרָם. v. 2. *Filius gubernator* vel *filius alimoniæ domus meæ*, quòd tota domus mea juxta os illius alatur, ſi verò mihi eſſet filius, eſſet præfectus meis filius meus. Ita R. Salomon. Eſt autem in Regiis וּבַר פַּרְנָסָא. Vi. etiam Bab. v. 3. R. יָרֵית יָתִי. v. 4. R. וְהָא מֵימַר מִן קֳדָם יְיָ לֵיהּ לְמֵימַר לָא יָרְתִינָךְ *Et ecce ſermo à facie Domini factus eſt ad eum* &c. v. 7. C. מֵאוּר כַּשְׂדָאֵי. v. 9. R. וְעִזִּין תְּלָתָא. In ſequentibus autem corrige וְשַׁפְנִינָא in noſtris. v. 10. R. C. בְּשׁוּוֵהּ. v. 11. R. וְתָרֵיךְ יָתְהוֹן *& ejecit eas.* v. 12. R. C. וַהֲוָה שִׁמְשָׁא לְמֵיעַל *Et factum eſt cùm ſol occumberet*, in noſtris eſt וַהֲוָת, ut in Ar. Maur. وكانت fœm. talis itaque erit conſtructio: *Et fuit Sol ad occumbendum*, (i. e. *occubiturus*) *& ſomnus* &c. aliter v. 17. ubi etiam C. וַהֲוָת. Ib. R. קְבַל רַב. v. 13. Elias ſcribit vocem Hebraicam וַעֲבָדוּם reddi in Targum וְיִשְׁתַּעְבְּדוּן בְּהוֹן. v. 14. R. דְּיִפְלְחוּן דְּאֵין אֲנָא. vi. Bab. v. 15. C. תִּתְכְּנִים. v. 18. R. לִבְנָךְ. Ib. R. C. עַד נַהֲרָא רַבָּה נַהֲרָא פְרָת.

CAP. XVI.

Verſ. 4. *deſpexit dominam ſuam.* Melius reddas, *deſpecta eſt domina ejus*: ſicut verſu proximo וְקַלִּית *deſpecta ſum.* v. 5. R. אַמְתִי בִּידָךְ *ancillam meam in manu tua*: Ib. C. אַעֲדִיאַת. v. 6. C. דְּתָקֵן. Ib. C. וְעַנִּיתַהָא. R. וְעַנִּיתַהּ. Vi. Bab. v. 11. R. וְתֵילִיד בַּר וְתִקְרֵי. v. 13. R. הָא אֲנָא שְׁרֵיתִי חָזְיָא *Ecce ego cæpi* &c. C. הַאַף הָכָא שְׁרֵיתִי. v. 14. R. יִתְחֲזֵי עֲלָהָא, citatur apud R. Sal. ut eſt in noſtris. Ib. C. הָא הִיא בֵּין.

CAP. XVII.

Verſ. 1. R. וְאִתְגְּלִי, in futuro ut v. 13. capitis præced. v. 4. R. C. לַאֲב סְגֵי, ſic v. 5. ſed abſque ל in Regiis. v. 7. R. *inter verbum meum, & inter te; & inter filios tuos poſt te in generationibus ſuis in pactum ſempiternum: ut ſim tibi in Deum, & filiis tuis poſt te.* Hæc aliter in noſtris habentur ex editione Pariſienſi, cùm ad manus non eſſet Antuerpienſis donec excuderetur Pentateuchus. C. לֵאלָה infra verò c. 28. 21. לֶאֱלָהּ. v. 10. R. דָּא קְיָמִי דְּתִטְּרוּן. Ib. R. & C. מִנְּכוֹן abſque ל. v. 11. R. יָת בִּשְׂרָא דְּעָרְלַתְכוֹן וִיהֵא לְאָת, ſic fere C. v. 13. C. וִיהֵי קְיָמִי. v. 15. R. שְׁמַהּ שָׂרַי ſine יָת. v. 16. C. וּמַלְכִין. v. 17. R. הַלְבַר מְאָה שְׁנִין יְתִילִיד *Nunquid homini centum annorum naſcetur filius?* Hæc autem non eſſe dubitantis ſed admirantis obſervat R. Salomon, ideoque Paraphraſtes Hebræum וַיִּצְחַק *& riſit* exponit per וַחֲדִי *& gaviſus eſt*, eò quod verbo Dei crederet: quò illud Servatoris noſtri Joh. 8. 56. ſpectare videtur. Infra autem cap. 18. 12. ubi de Sara ſermo fit, Paraphraſtes habet וְחַיְכַת *& riſit*, i. e. *deriſit* ſive *ſubſannavit*, per incredulitatem ſc. unde increpari merita eſt illa, non autem ille, ut obſervat idem R. Salomon. Ib. *Etſi Sara*, videtur eſſe Apoſiopeſis, hoc vel non abſimili modo ſupplenda; *Etiamſi Sara* fœcunda & nondum effœta eſſet, ſed majoris miraculi erit *ſi filia nonaginta annorum pariet.* v. 19. R. C. לִקְיָם עָלַם וְלִבְנוֹהִי *in pactum æternum, & filiis ſuis.* v. 20. C. וְאַפֵּישׁ יָתִי וְאַסְגֵּית. v. 21. C. יָת יִצְחָק. Ib. R. בְּשַׁתָּא אָחֳרָנָא. v. 23. R. וּבֵינַת. C. וּבֵינֵיהּ. Ib. R. יָת בְּשַׂר עָרְלַתְהוֹן. v. 24. R. בְּמִגְזְרֵיהּ בִּשְׂרָא דְּעָרְלָתֵיהּ. v. 26. R. יִתְגְּזַר. C. אִיתְגְּזַר. v. 27. R.: מִן בַּר עַמְמִין יִתְגְּזָרוּ עִמֵּיהּ. C. אִתְגְּזָרוּ.

CAP. XVIII.

Verſ. 3. R. & C. רַחֲמִין קֳדָמָךְ *gratiam coram te.* v. 6. C. סָאוִין. v. 7. R. וּלְוָת תּוֹרִין. v. 8. R. וּנְסַב שְׁמַךְ וַחֲלַב, ſed errore Typothetæ pro שְׁמַן. Ib. C. מְשַׁמְשִׁן עִלָּוֵיהוֹן. v. 10. C. בְּעִידָן ſed in Regiis & noſtris eſt כְּעִידָן, quod potius vertendum *ſecundùm* vel *juxta tempus* &c. Vi. etiam v. 14. Ib. *& oſtium erat à tergo ejus, Angeli* ſc. ut exponit R. Salomon. Sed in textu Hebr. eſt tantùm וְהוּא אַחֲרָיו, in Chald. וְהוּא אֲחוֹרוֹהִי, *& ipſum*, vel in maſculino, *& ipſe erat à tergo ejus.* i. e. Angelus loquens cum Abraham erat poſt tentorium, inquit A. Ezra: idem addit nonnullos dicere, oſtium tentorii Saræ fuiſſe poſt tentorium Abraham; Jonathan denique & Targ. Hieroſ. de Iſmaele intelligunt: ſatius igitur fuiſſet rem dubiam in medio reliquiſſe. v. 12. *Et riſit.* Vi. ſupra cap. 17. v. 17. v. 15. R. אֲרֵי דְחֵילַת. Ib. C. דְּחֵילַת. Ib. R. לָא אֱלָהֵין חַיְכַת. v. 16. Elias legit, לְאַלְוָיוּתְהוֹן. Vide Babyloniam Buxtorfii. v. 19. R. אֲרֵי יְדַעְתִּינֵיהּ בְּדִיל *quia novi quòd* &c. Vi. Bab. Ib. C. דִּיפַקֵּיד. Ib. R. יָת דְּמַלֵּיל לְאַיְתָאָה עֲלוֹהִי *quod loquutus eſt ut adduceret ſuper eum.* v. 20. R. דִּסְדוֹם. Elias legit סְדוֹמָאֵי. v. 21. lege, *ſicut clamor eorum.* Ib. C. גְּמִירָא אִם חַיָּבִין וְאִם לָא אִתְפְּרַע. v. 25. C. וִיהֵא כְּזַכָּאָה. Ib. R. הַדַּיָּין דְּכָל אַרְעָא לָא בְּרַם יַעֲבֵיד דִּינָא. C. כָּל אַרְעָא. Vi. Bab. v. 27. lege: *Ecce nunc multum loquutus ſum* &c. ut v. 31. v. 28. R. יֶחְסְרוּן מְחַמְשִׁין. v. 29. R. לְמַלָּלָא עִמֵּיהּ *loqui cum eo.* v. 31. R. בְּדִיל הָעֶשְׂרִין. v. 32. R. בְּרַם בִּזְמְנָא הָדָא.

CAP. XIX.

Verſ. 1. R. וַאֲתוֹ תְּרֵין מַלְאֲכַיָּא *Et venerunt duo angeli*, &c. Sed verbum עַל indifferenter uſurpatur in Targum pro Hebr. בּוֹא, ita ut nonnunquam ſimpliciter *venire* ſignificet. Vi. Levit. 14. 35. Ib. R. C. בִּתְרַעָא דִּסְדוֹם. v. 2. R. וְתַקְדְּמוּן. Ib. C. וּתְהָכוּן לְאוֹרְחַתְכוֹן. Ib. R. C. בִּרְחוֹבָא rectius. Camets enim præfixi ad compenſationem articuli demonſtrativi adhiberi ſolet, quo Chaldæi carent. v. 3. R. C. וְאַתְקֵף בְּהוֹן. v. 4. R. אֱנָשִׁין דִּסְדוֹם. C. אֱנָשֵׁי סְדוֹם. Vi. Bab. v. 8. R. הָלָא [illegible] תַּרְתֵּין יָדְעוּנִין גְּבַר *quæ non cognoverunt virum*: tranſtulimus autem acſi punctatio eſſet יְדַעוּן. C. יְדַעוּנִין. Vi. Bab. Ib. R. Sal. legit בְּטַלַּל שְׁרִיתִי. v. 10. R. לְבֵיתָא, quæ forma in Regiis ſæpe occurrit, etiam proximo verſu. Sic לְעֵינָא cap. 24. 16. 42. v. 12. R. הָכָא הֲלָא חַתְנָךְ, *hic generos tuos.* Vi. Bab. v. 14. R. בְּמַחְאִיךְ. C. כְּמַחְאִיךְ ſic cap. 21. 9. v. 16. R. בִּידוֹהִי *manus ejus.* Ib. C. וּבִיד אִתְּתֵיהּ. Ib. R. C. וּבִיד תַּרְתֵּין. Ib. R. בִּרְחֵם. v. 17. *ne pereas*] Chald. *ne vapules.* v. 18. R. C. בְּבָעוּ כְּעַן רִבּוֹנִי *Obſecro nunc, domini mei*: Sic Ar. Maur. يا موالي. R. Sal. legit בבעו כען יי, eodem modo editio Amſtelodamenſis. Vi. Bab. v. 19. R. רַחֲמִין בְּעֵינָךְ *miſericordiam in oculis tuis*; Ib. R. & C. טִיבוּתָךְ & בִּישְׁתָּא. v. 22. R. לְמֶעְבַּד מִדָּעַם. Ib. R. & C. שְׁמַהּ דְּקַרְתָּא. v. 23. R. אֲתָא לְצוֹעַר *venit in Sogor.* Vi. ſupra v. 1. v. 26. R. קַמְתָּא דְמִלְחָא. v. 27. R. C. דְּשַׁמֵּשׁ תַּמָּן, quod ſignificat potiùs, *ubi miniſtraverat*, v. 28. R. וְעַל כָּל אַפֵּי אַרְעָא דְּמֵישְׁרָא וַחֲזָא וְהָא סְלֵק, lege, *contra omnem faciem terræ campeſtris* &c. v. 29. R. וְשַׁלַּח. v. 33. R. וּבְמִקְמַהּ. C. וּבְקוּמַהּ, ſic v. 35. v. 38. R. וּצְעִירְתָא.

CAP. XX.

Verſ. 1. לְאַרְעָא דְּדָרוֹמָא. v. 2. C. דַּאֲחָתִי הִיא ſic v. 5. & cap. 26. 7. 9. v. 3. R. בְּחֶזְוָא דְלֵילְיָא *in viſione noctis*: Ib. R. אִתְּתָא דִּנְסַבְתְּ. v. 7. R. C. אִתַּת גַּבְרָא. Ib. R. נְבִיָּא הוּא. v. 8. R. C. יָת כָּל פִּתְגָּמַיָּא. In noſtris quia abeſt כָּל delenda eſt vox *univerſa.* Ib. C. בְּאוּדְנֵיהוֹן וּדְחִילוּ. v. 11. R. דַּחֲלָא דַּיְיָ. v. 12. R. C. אֲחָתִי בַת אַבָּא. Vi. notam ad v. 2. ſupra, & cap. 12. 13. v. 13. Corrige in noſtris, *manuum.* Ib. R. & C. דֵּין טִיבוּתִיךְ דְּתַעְבְּדִי. Ib. R. דְּנֵעוֹל לְתַמָּן *in quem ingrediemur*, pro דִּנְהָךְ *perveniemus*, vel *ibimus.* v. 16. C. דִּיקַר עֵינִין, ubi in noſtris eſt ד pro ר. Ib. R. וְעַל כָּל מַה דַּאֲמַרְתְּ וְאִתּוֹכַחַת *& ſuper omnia quæ dixiſti, eſtque reprehenſa.* C. וְיָת כָּל מָה, cætera ut in Regiis. Vi. Bab. v. 17. R. וְאִתְרַוַּחוּ, quod melius fortaſſe reddatur, *dilatati ſunt.* i. e. explicante R. Salomone, aperti ſunt meatus (genitales ſc.) eorum, & genuerunt, illud enim (inquit ille) eſt partus eorum; virorum ſc. cum verbum ſit maſculinum. Ita clarior erit antitheſis, cùm refrigerandi & concludendi actus inter ſe non opponantur.

CAP. XXI.

Verſ. 2. R. וְאַעֲדִיאַת quod alibi paſſim legitur עֲדִיאַת. Vi. Bab. Ib. R. לִזְמַן דְּמַלֵּיל יָתֵיהּ יְיָ, quod videtur potius reddendum, *in tempore quo locutus fuerat illud Dominus*, i. e. ſe illud facturum. Vel ſic, *in tempore quod locutus fuerat Dominus*, ut R. Salomoni placere videtur. v. 6. R. כָּל דְּיִשְׁמַע יַחְדֵּי לִי. v. 8. R. C. דִּיתְחֲסִיל & וְאִתְחֲסִיל, ubi in noſtris corrigendum דְּאִתְחֲסִיל. v. 10. C. תָּרֵיךְ אַמְתָא. v. 13. R. לְעַם. v. 14. R. C. בְּמַדְבְּרָא. Corrige autem in noſtris בְּמַדְבַּר. Ib. R. דְּבֵירָא דְּשֶׁבַע. C. דִּבְאֵר שָׁבַע. v. 15. R. *unam arborem.* v. 16. R. C. אַרְחֵקַת. v. 17. R. C. יָת קָלֵיהּ דְּרַבְיָא בַּאֲתַר. v. 18. R. לְעַם רַב סַגִּיא. v. 23. R. לִי וְלִבְרִי. C. לִי וּבִבְרִי וּבַר בְּרִי. v. 25. R. וְהוֹכַח אַבְרָהָם עִם אֲבִימֶלֶךְ. Ib. דַּאֲנִיסוּ. v. 29. R. אִנִּין שְׁבַע חוּרְפָּאָן הָאִלֵּין דַּאֲקֵימְתָּ בִּלְחוֹדֵיהוֹן. Vi. Bab. v. 30. R. שְׁבַע חוּרְפָּאָן תִּסַּב. Ib. לְסָהִיד. Ib. R. C. בֵּירָא הָדֵין. v. 32. R. C. לְאַרַע פְּלִשְׁתָּאֵי. v. 33. *Et plantavit arborem*] אִילָנָא olim lectum fuiſſe ex A. Ezra conſtare videtur, qui Hebr. אֵשֶׁל interpretatur אִילָן, & ex Targ. Jonathan Exod. 26. 28. ubi mira nugantur de hac arbore. R. C. וּנְצַב נִצְבָא בִּבְאֵרָא דְּשֶׁבַע *Et plantavit plantationem in Berſabee*: Hinc Ar. Maur. وغرس غرسا. Ib. R. אֱלָהּ עָלְמָא.

CAP. XXII.

Verſ. 2. C. לַאֲרַע פּוּלְחָנָא וְאַסְּקָהִי. Vi. Bab. v. 3. R. אָעֵי דַּעֲלָתָא, at v. 6. ſine ד. v. 12. C. בְּעוּלֵימָא. v. 13. R. וּזְקַף אַבְרָהָם יָת עֵינוֹהִי וַחֲזָא וְהָא דִּיכְרָא בָּתַר דְּאִתְּאַחַד *Et levavit Abraham oculos ſuos, & vidit: & ecce aries, poſtquam apprehenſus eſt.* Apud R. Salomonem ſic legitur, וּזְקַף אַבְרָהָם עֵינוֹהִי בָּתַר אִילִין, fere ut in noſtris; ſicut etiam in C. niſi quod deſit חַד. Vi. Bab. v. 14. R. וְצַלִּי וּפְלַח *Et oravit atque immolavit.* Ib. R. C. וַאֲמַר *Et dixit.* v. 18. C. לְמֵימְרִי. v. 19. R. לְעָלֵימוֹהִי. Ib. לִבְאֵירָא דְשֶׁבַע & בִּבְאֵירָא.

CAP. XXIII.

Verſ. 2. R. לְמִסְפַּד. v. 4. R. וְאֶקְבַּר יָת מִיתִי. v. 6. R. C. לָא יִמְנַע מִינָּךְ. v. 8. R. אִם אִית רַעֲוָא לְנַפְשְׁכוֹן. Ib. בְּעֶפְרוֹן. v. 9. R. C. בִּכְסַף. v. 10. lege, *omnibus ingredientibus portam.* C. עָלֵי תְרַע, ſic v. 18. v. 11. R. יְהַבִיתַהּ, bis. v. 13. C. אִם עֲבַדְתְּ לִי. Ib. R. קַבֵּל מִנִּי וְאֶקְבַּר יָת מִיתִי לְתַמָּן. v. 15. R. C. אֲרַע שָׁוְיָא. Ib. R. בֵּינִי וּבֵינָךְ. v. 16. C. סִלְעִין דִּכְסַף מִתְקַבַּל סְחוֹרָא. v. 19. C. עַל אַפֵּי, ſine ד.

CAP. XXIV.

Verſ. 2. R. C. שַׁוִּי כְעַן. v. 3. R. בִּכְנַעֲנָאָה דַּאֲנָא יָתֵיב. v. 7. C. לִבְנָךְ. v. 8. R. וְזַכַּאי. v. 10. R. מִגַּמְלֵי רִבּוֹנֵיהּ וַאֲזַל וְכָל שְׁפַר רִבּוֹנֵיהּ. v. 11. C. עִם בֵּירָא. Ib. דִּנְפָקוֹ. v. 12. R. יְיָ אֱלָהָא דְּרִבּוֹנִי, at v. 27. אֱלָהֵיהּ. v. 14. R. וְאַשְׁקֵית. Vi. Bab. Ib. R. C. וְאַף גַּמְלָךְ, ſic v. 46. v. 17. C. אַשְׁקִינִי כְעַן. v. 18. R. וְנַחְתַּת. Vi. Bab. v. 19. R. וּשְׁצִי לְאַשְׁקָיוּתֵיהּ *Et cùm ceſſaſſet bibere*, malè, cùm ſit ex Aphel. v. 21. C. וּגְבַרָא מִסְתַּכַּל. v. 22. R. עֲשַׂר סִלְעִין דִּדְהַב הֲוָה מַתְקַלְהוֹן. v. 23. R. C. חֲוִי כְעַן. Ib. R. כָּשַׁר לָנָא לִמְבַת. v. 27. R. C. אֱלָהֵיהּ דְּרִבּוֹנִי, ſic v. 42. Ib. R. דְּלָא שְׁבַק טִיבוּתֵיהּ *qui non dimiſit miſericordiam ſuam,*

ſuam. v. 29. C. לברא לעינא. v. 30. R. על גמליא. v. 35. R. וכספא ודהבא. v. 37. R. C. בארעהון, redditur itaque, *Chananæorum, in quorum terra ego habito*: ut כנענאה ſit collectivum, pro quo in C. & Ven. eſt כנענאי. v. 39. R. לא תיזיל. v. 45. R. עד לא שיציתי *antequam ceſſarem &c.* abſque אנא. Ib. C. בלבי. v. 46. R. ואוחיאת ונחתת קולתה מעלה. *Et feſtinavit & depoſuit hydriam ſuam deſuper ſe &c.* Vi. ſupra v. 18. Ib. C. ואשתיתי. Ib. R. ואף ית גמליא אשקיאת: v. 47. R. על אפהא. v. 56. R. C. לות רבוני. v. 57. R. דהיא אמרת. Vi. Bab. v. 59. R. C. ושלחו. v. 60. R. C. הוי לאלפין ולרבון, verte, *eſto in millibus & myriades.* [illegible] R. ועלימותהא. Vi. Bab. Ib C. ואולת. v. 62. R. בארעא דרומא. v. 63. R. לעדן מפני רמשא. v. 67. R. בתר דמיתת אמיה, *poſtquam mortua eſt mater ejus.* C. דמית.

CAP. XXV.

v. 3. R. הוו משירין. v. 4. R. C. עיפה. v. 6. R. *Filiis autem concubinæ Abrahæ*, ſed לחינתא, eſt plurale, ut Hebr. הפילגשים. Ib. C. לקידומא. Ib. R. לארע בני מדינחא, *in terram filiorum Orientis.* C. לארע מדינחא. v. 8. R. ושבע יומין ויתכניש, *& plenus dierum: congregatusque eſt.* v. 9. R. למערת כפלתא. v. 10. R. תמן יתקבר. v. 12. C. אמתה דשרה. Sic v. 13. בוכריה דישמעאל, qualia multa paſſim occurrunt. v. 15. Lege, *Adar*, eſt enim חדר in Regiis ac Venetis majoribus: ſed minora cum triplici Targum & C. habent חדד, ex qua lectione enatus eſt חריפא, *Acutus* apud Jonathanem. In Sam. utroque legitur [illegible], ſed in Ar. Maur. حدّ. v. 18. R. C. עד חגרא. Ib. R. למטי אתור. v. 22. Verbum *concepi* eſt ſupplementum interpretis: paulo aliter R. Salomon, *Quare ego deſideravi & oravi pro conceptu?* Aben Ezra, *Quare ego in conceptu ab aliis diverſa ſum?* Vide præterea Targ. Jon. & Hieroſolymitanum. v. 23. R. והרין מלכון. Ib. C. התקף. v. 26. R. וקרו שמיה, ut verſu præcedenti, licet hic reddatur per ſingulare. v. 27. pro נחשרכן, C. videtur legere נחשרבאן, ut ſit vox à Perſis deſumpta, quibus نخچیر eſt *Venatio*, unde fit نخچیروان *Venator*: litera enim נ accedit proximè ad ſonum و ش autem & ב (pro quo codices facili errore habent כ) ejuſdem organi ſunt, adeoque inter ſe permutabiles, quin & Perſis terminationes بان & وان, perinde habentur. Quod ſiquis vocem eſſe compoſitam cum Rabbinis maluerit, quo minus judicio ſuo utatur nihil impedimus. v. 29. R. ואתא עשו, *& venit Eſau.* v. 30. Magis ad verbum reddas licet; *Ciba me nunc de ruffo ruffo* (*i. e. valde ruffo*) *hoc*, C. סמוקי סמקא.

CAP. XXVI.

v. 3. R. C. ולבנך. Sic v. 4. לבנך & ית בנך. v. 5. R. דקביל אברהם במימרי. v. 7. R. אחת היא. C. דאחת. Sic v. 7. Ib. R. דילמא אמות עלה, *ne fortè moriar propter eam.* v. 10. Omiſit interpres vocem דמיחד, *peculiaris, ſingularis in populo*, i. e. Rex, inquit R. Salomon, conſentiente Jonathane. In C. deeſt חד. v. 11. R. בגברא הדין ובאתתה. v. 13. R. ורבי. C. סגי ורבי. v. 14. R. C. ופלחנא סגי. v. 15. R. וכל בירייא דחפרו. C. בירי, ſic & v. 18. Ib. R. ביו מי דאברהם, ſic v. 18. Ib. R. טמונון. Vi. Bab. v. 18. R. ית בירין דמיא דחפרו, *puteos aquarum quos foderant.* Ib. C. די קרא להון. v. 22. R. C. שמה דבירא. v. 22. R. יפתי ייי לנא, *dilatavit nos Dominus*; v. 23. R. ויסתלק מתמן לבירא דשבע. v. 25. R. משכניה, abſque ל. v. 26. C. אתא לותיה. Ib. וסיעת רחמוהי. v. 28. R. C. דהוית. Ib. R. *& inter nos & te*: ubi prius & redundat. v. 29. R. ושלחונך. Vi. Bab. v. 33. R. C. וקרא יתה. Ib. R. שמה דקרתא בירא דשבע. v. 35. R. מסרבן ומרגזן.

CAP. XXVII.

Verſ. 1. R. וכהיאן. Vi. Bab. v. 2. R. לא ידעית יומא. Ib. C. יום מותי. v. 3. Corrige, וצוד. v. 4. R. C. ואעיל לי. v. 5. R. *ad venandum ut afferret venationem.* v. 7. R. איתי לי. v. 8. R. קבל במימרי למה דאנא *acquieſce verbo meo, quod ego &c.* v. 9. R. C. כמה דרחים. v. 12. R. C. ואייתי עלי לווטין. v. 13. C. יתאמר. Ib. R. לוטיא עלך אלהין ברכן ברי *maledictiones ſuper ſe, niſi benedictiones, fili mi*: v. 15. Lege, *Et tulit Rebecca &c.* nomen *Rebecca* in editione noſtra à Typotheta omiſſa ob anguſtiam paginæ reponi non potuit. v. 16. R. משכי דגדיי בר עזי. C. דגדי בני עזיא. v. 17. R. ביד יעקב. v. 22. R. C. ידוהי דעשו. v. 25. C. קריב לי. Ib. R. ואיכל מציד ברי בדיל דיתברכינך. v. 26. R. ונשיק לי ברי. v. 27. R. C. ונשק ליה. Ib. C. ריח לבושוהי. Ib. חזו. Ib. R. כריחא דחקלא דברכיה ייי. v. 28. C. ויהב לך. v. 29. C. וישתעבדן. Ib. R. C. לאחך, eſt enim לאחוך formæ potius ſingularis, *fratri tuo.* Ib. R. ומברכך. v. 31. R. ואיתי לאבוהי. v. 32. Lege, *Et ait illi Iſaac pater ejus*: v. 34. R. צוחא רבא. C. צוחא. Ib. R. אף אנא אבא. Sic v. 38. v. 35. R. בחכמתא. v. 36. R. ואכמני, א pro ח, de voce ipſa vi. Bab. v. 37. R. שויתיה לך. Ib. R. וחמר סערתיה ולך הכא מה אעבד. v. 42. R. ויתחוא: corrige autem in noſtris, *inſidiatur.* v. 44. R. דיתתוב רגזא. C. דתתוב חמתא. Vi. Bab. v. 45. R. אתכל מתרויכון. v. 46. R. בנת חת אם נסב.

CAP. XXVIII.

Verſ. 2. C. לפדן דארם. Sic v. 6. & 7. & cap. 33. 18. & alibi paſſim. v. 3. R. ויפשינך. v. 7. R. למימר אבוהי ואמיה, *verbo patris & matris ſuæ.* v. 11. R. ויערע. Vi. Bab. v. 13. R. אלהא דאברהם. Ib. דאת שכיב עלה. v. 16. R. ברם בקשטא. *Utique in veritate.* v. 17. *Quàm terribilis*, vel, *Quantus eſt terror loci iſtius?* obſervat enim R. Sal. דחילו eſſe ſubſtantivum inſtar סובלתנו, & כסו, quod habetur v. 20. v. 19. R. בקדמיתא. v. 20. R. לחמא & וכסוי. Vi. Bab.

CAP. XXIX.

Verſ. 1. R. לארע. v. 2. R. עלהא. v. 6. lege *venit*, in præſenti, ut v. 9. in præterito: in Hebræo utrobique eſt באה, quod hic in ultima illic in penultima accentum habere obſervat R. Salomon, eaque diverſitate diverſa indicari tempora, Chaldæis vocibus ad idem confirmandum adhibitis, oſtendit. v. 7. R. יומא רבא. Ib. בעירא. v. 8. R. ית ענא. v. 11. R. ונשק, ſic v. 13. v. 12. C. ארי בר ſecundò ſine ן. v. 24. C. ויהב לבן ית זלפה. v. 26. R. לא יתעבד כדין. v. 27 R. שבועתא דדא. Ib. C. אוחרנין, ſic v. 30. v. 28. R. ועבד יעקב כדין. Ib. R. C. לאנתו, at contra cap. 30. 4. R. לאתו. v. 31. R. וגלי קדם ייי ארי שניאתא. *Et manifeſtum fuit coram Domino &c.* v. 33. R. ית שמיה. v. 34. R. ואמרת כען זמנא.

CAP. XXX.

Verſ. 2. R. דמעיך, *ventris tui.* v. 8. R. קבל בעותי ייי בהתחננותי. Ib. כאחתי אף יתיהב. v. 13. R. תשבחתא. Corrige in noſtris, *laudabunt.* v. 14. R. C. יברוחין, per Cholem, ſic in ſequentibus. v. 15. R. ותסבין אף. Ib. ישכב עמיך. v. 18. R. ארי יהבית. v. 19. R. C. בר שתיתאי. v. 20. R. יהב ייי יתי חולק טב. *Dedit mihi Deus optimam partem*: noſtra autem lectio ſic reddi poteſt; *Dedit Dominus illum mihi partem bonam.* Ib. R. יהא מדורא דבעלי. v. 26. R. C. בהן. Ib. C. דפלחתך. v. 30. R. ותקיף לסגי. v. 31. R. ית פתגמא. v. 33. R. ותסהיד עלי זכותי ביום מחר. Ib. R. C. גנובא הוא. v. 37. Lege, *virgas populeas recentes, vel virides.* Ib. R. ודדלוז. Ib. בהון. v. 39. R. ואתיחמן ענא לחטריא וילידן. v. 41. R. מבכרתא. Ib. ית חטריא לקבליהן דענא. v. 42. R. לא משוי והוו.

CAP. XXXI.

Verſ. 1. R. דהוו אמרין. v. 5. R. אפי דאבוכן. Ib. ומדקדמוהי ואלהיה דאבא מימריה הוה בסעדי, *& verbum Dei patris mei &c.* v. 7. R. שקר. C. שקר. v. 8. R. וילידן, ſic v. 43. דילידן. v. 13. R. דיתגלי עלך. Ib. דקיימת *ubi voviſti*, ſine copulativo. v. 14. R. העד כען לנא. v. 18. R. גיתי קניניה דיקנא, quod ab interprete neglectum ſic vertas licet, *pecora acquiſitionis ſuæ quæ acquiſierat.* v. 29. R. רמשא, abſque ב. v. 36. R. ומה סורחני. v. 37. R. שו כען, *pone nunc.* v. 39. R. תבירא, abſque ד. v. 40. R. C. הוה נחית. Ib. R. ונדדת, ſic C. ſed abſque daghes, quod in ea editione ut & Mappik frequenter deeſt. v. 41. *Egi in domo tua*, vel *fui*: ad verbum, *Iſti viginti anni mihi in domo tua*, i. e. exacti ſunt. R. contra verborum & accentuum ordinem, *Iſtis viginti annis ſervivi tibi in domo tua: quatuordecim &c.* v. 42. R. אלהיה דאבא אלהיה דאברהם ודחיל ליה. v. 43. R. חזי לי. v. 45. R. וארמה קמא. v. 53. R. ואלהיה דנחור. Ib. אלהיה דאבוהון. v. 54. R. וביתו. v. 55. R. C. יתהון.

CAP. XXXII.

Verſ. 2. C. משרי. Ib. R. דין. Ib. C. שמיה, ſic v. 30. & cap. 33. 17. v. 3. C. חקלי ſine ל. R. חקלא דאדום *regionis Idumeæ.* v. 4. R. כדנן תימרון. v. 5. R. C. עאן, quam tamen vocem prætermiſit Interpres. v. 6. R. אזיל לקדמותך. v. 8. C. ומחניניה. Ib. R. C. ויהא, acſi משריתא eſſet maſc. Vi. Bab. Ib. C. דתשתאר. v. 11. R. ויתיה דילמא ייתי ויקטלינני אמא, *& interficiat matrem.* v. 13. R. מדאיתי. Vi. Bab. v. 15. R. C. ותורי עשרה. v. 17. R. ושאילינך. Ib. ולמאן אלין. v. 18. R. דמשתלחא. v. 19. R. תשכחון. v. 23. R. C. ואעבר ית דיליה, *& traduxit omnia ſua.* v. 24. R. וישתאר. Ib. גבר עמיה עד מיסק צפרא. v. 26. R. שלחני & אשלחינך. Ib. C. ברכת לי. v. 27. R. מה שמך. Vi. Bab. v. 30. C. מלאכיא. v. 31. R. C. כמא דעבר.

CAP. XXXIII.

Verſ. 1. R. מאה גברין. v. 2. R. C. וית בניהן קדמיתא. v. 3. R. C. עד אחוהי. v. 4. R. ונפיף ליה. v. 5. R. דחס ייי. Vi. Bab. Ib. R. & C. ית עבדך. v. 6. R. C. אינין ובניהן. Ib. R. וסגידן. v. 8. R. מן לך כל. Supple in verſione, *omnis.* Ib. R. C. דערעית. v. 10. R. בבעו כען אם כען *Obſecro nunc ſi inveni nunc.* v. 11. C. רחים עלי קדם יי. v. 12. C. ניטל, ſic etiam apud R. Salomonem in illa editione legitur נטל ונהך, *proficiſcamur & eamus*, ut in Hebr. ubi reliqua omnia R. S. exemplaria impreſſa, & Mſ. Cl. Seldeni exhibent טול. v. 13. R. וימותון. C. וימותן. v. 14. R. C. עד דאעול. v. 17. R. ולגיתיה עבד. v. 18. R. C. לקביל קרתא, *è regione civitatis.* v. 19. R. משכניה. Ib. C. מיד.

CAP. XXXIV.

Verſ. 2. R. ונסיב יתה. v. 3. R. ומליל תנחומין על לבא, *& locutus eſt conſolationes, &c.* v. 5. Verte, *quòd violâſſet*, vel *contaminâſſet Dinam filiam ſuam*, ſic v. 13. Ib. C. עם גיתיהון. v. 7. R. *De agro: cùmque audiſſent quod factum fuerat, indignati ſunt viri*, turbato ordine verborum, & quibuſdam redundantibus: paulò autem poſt verte, *ignominiam feciſſet.* Ib. R. ית ברתא דיעקב וכדין. Sic v. 19. בברתא דיעקב. v. 9. R. ואתחתנא בננא. Vi. Bab. v. 14. C. ערלתא. v. 19. R. C. ולא אוחר. v. 21. R. פתיית. v. 27. R. ובזו. v. 28. R. C. בזו, *deprædati ſunt.* v. 29. R. *& omnes mulieres eorum captivaverunt, atque deprædati ſunt omnia.* v. 30. R. ואשתצי. v. 31. C. יתעביד.

CAP. XXXV.

Verſ. 1. R. דאתגלי לך. v. 3. R. בעידן עקתי. v. 7. R. אתגלי ליה מלאכא, *apparuit ei angelus.* C. אתגלו. v. 8. R. C. בבותא. v. 10. ſupple, *Nomen tuum eſt Jacob*: v. 11. R. שליטין ſine ד. v. 13. R. ויסתלק מעלוהי. v. 14. R. C. קמתא דאבנא. Ib. ניסוכין. v. 16. Quid propriè ſignificet כרוב haud minus in incerto eſt quàm Hebr. כברת, quod, aliis aliud ſtatuentibus, Menahem interpretatur *multum viæ*: eodem modo licebit interpretari כרוב, ſed ita ut כ pro ſervili habeatur, quod A. Ezra & poſt eum alii faciunt in voce Hebræo: hac ratione talis erit verſio, *cùm adhuc eſſet quaſi multum terræ &c.* v. 17. R. במקשיותה. v. 18. R. מיתה, C. מיתת. v. 22. R. C. קמא, ſecundo verò loco קמת. Ib. R. יומא הדין. v. 21. R. מלהלאה. v. 22. C. עם בלהה לחינתא. R. לחינת אבוהי. v. 23. R. בוכרא. v. 27. R. ממרא ſine ל.

CAP. XXXVI.

Verſ. 6. R. C. לארע אחרי. v. 7. R. סני מלמיתב, verte, *major quàm ut habitarent*: Vi. not. in cap. 4. 13. v. 12. R. פילגש לאליפז בר עשו נפק מינה עמלק. v. 19. R. רברביהון. v. 20. C. חוראי יתבי. v. 27. R. C. אלין ſine ו. v. 31. R. C. קדם דמלך. v. 35. R. ית מדין *Madian.* v. 37. R. מרחובי. v. 39. R. C. מצרף. v. 43. R. אבוהי דאדום.

CAP. XXXVII.

Verſ. 2. R. C. שבע עשרה שנין כד הוה. Ib. R. ית טיפהון בישא לות אבוהון. Vi. Bab. v. 3. *Filius ſapiens*, quòd quæcunque ipſe pater vel jam didicerat, vel porro diſceret, ei traderet, ut R. Salomoni placet. v. 5. C. סנו יתיה. v. 7. R. מסתחרן אסרותכון. v. 8. R. למסני יתיה. v. 9. R. אחרו. Ib. R. C. סגדן לי. v. 10. R. C. על ארעא. v. 14. R. *Vade, obſecro, nunc*, redundante adverbiorum uno. Ib. ית שלמא דאחך וית שלמא דענא. Ib. R. C. ואתיבני פתגמא. v. 15. R. C. טעי. v. 16. R. חזי. C. חזי. v. 19. R. C. אתי. v. 22. R. לא תושדון. Ib. C. ויד לא. Ib. R. מידיהון. v. 24. R. ריקא. v. 25. R. טעונין. Vi. Bab. Pro שעף R. Salomon habet שעוה *ceram*, ſic etiam Jonathan. Eodem modo legiſſe videtur Arabs Maur. qui شمع vertit, niſi idem forſan ſint שעף & שעוה. v. 26. R. אתהני. Elias in Thisbite affert lectionem noſtram. Ib. R. C. על דמיה *ſanguinem ejus*: In Venetis abbreviatè videtur lectum fuiſſe דמי׳, unde omiſſâ virgulâ illâ abbreviationis indice, quod alibi factum ſubinde obſervavimus, varia nata eſt lectio. Vi. Exod. 12. 6, 15. v. 27. R. C. ונזבניניה. Vi. Bab. v. 28. R. בעשרין סלעין דכסף *viginti ſiclis argenti.* v. 31. C. צפירא. v. 32. R. ושלחו. Ib. C. ואיתיו לאבוהון. v. 34. R. ושוי שקא וגו׳, *& poſuit ſaccum in lumbis ſuis.* v. 35. R. כדאבילנא, una voce, *ſuper filium meum lugens.* C. לברי בידאבלנא. v. 36. R. למצראי *in Ægypto*, vertendum potius, *Ægyptiis.*

CAP. XXXVIII.

Verſ. 1. R. מעם אחוהי וסטא לות גברא. v. 2. R. גבר תגרא, omiſſa voce בת, etiamſi tranſlatio habeat *filiam hominis mercatoris*, hanc mendam ſecuta eſt etiam Pariſienſis editio. C. בת גבר כנענאי. v. 9. R. יתקרי זרעא והוי כד עליל. v. 11. R. בבית אבוהא. v. 12. R. C. וסגיאו. Ib. R. ויתנחם יהודה וסליק לות גזוי עאניה הוא וחירה חבריה *& Hyra ſocius ejus.* Vi. Bab. C. על גזוי. v. 14. R. ואעדיאת ית לבושי. Ib. ויתכסיאת, & ויתקנת, & יתיהבת. v. 15. R. לנפקת ברא. v. 17. R. אנא אשדר גדיא בר עזי. v. 20. ושלח יהודה ית גדיא בר עזי בידא דרחמיה. v. 21. C. אתרא. Ib. דהיא. Ib. R. לא הות הכא, ſic v. 22. v. 22. R. לא אשכחתיהא. Vi. Bab. v. 23. C. נהי חוך. v. 25. C. לחמוהא. v. 26. R. מני היא מעדיא *ex me ipſa concepit*; hic Arabs Maur. Chaldæum, quod paſſim facit, ſecutus habet مني حامل. v. 28. R. C. קדמיתא.

CAP. XXXIX.

Verſ. 1. R. גבר מצראי מידא דערבאי. Ib. R. C. דאחתוהי לתמן. Sic v. 2. R. מצראי. v. 3. R. ארי הוה מימרא. v. 5. C. והות ברכתא. v. 6. R. דהוה אכל. Ib. שפירא. v. 7. C. ליוסף. v. 8. R. C. מה די בביתא *quicquam eorum quæ in domo ſua ſunt.* v. 9. C. לית רב. v. 11. R. והוה ביומא. v. 12. R. לשוקא, ſic deinceps. v. 14. lege in noſtris, *voce alta*, ut in Ar. Saad. & Maur. عال: eſt autem in Regiis רבא *magna.* v. 16. Fieri poteſt ut ואנחת ſit à נוח litera י quieſcente eliſa, & punctatione nonnihil immutatâ pro ואניחת & *quieſcere fecit* vel *ſivit* i. e. ut Interpres habet, *retinuit*: at rectius & ſimplicius deducitur à ינח, à quo etiam Hebr. ותנח. Nam à נחת in fœminino, quod hic convenit, dicendum eſſet ואנחתת, vel eliſa prima radicali ואחתת. Vi. etiam Bab. Ib. R. עד על רבוניה לביתיה. v. 20. R. ויהביה לבית אסירי אתר דאסירי מלכא תמן אסירין. Sic & C. דאסירי מלכא. v. 21. R. קדם רב, *coram principe.* Ar. Maur. بحضرة رئيس. v. 22. R. הוא הוה מתעבד *ipſe faciebat.* R. Sal. במימריה הוה מתעבד. Vi. Bab.

CAP. XL.

Verſ. 1. R. בית שקיא למלכא* ubi vel deeſſe vocem רב aſteriſco notatur, vel redundare בית. C. שקיא דמלכא. Vi. Bab. v. 2. R. C. ורגיז. v. 3. R. במטרא. Ib. לבית אסירי אתר דיוסף. v. 5. R. וחלמו חלם. v. 6. R. *Venitque*, quod rectum, ſed conjunctio in Pariſienſibus omiſſa eſt. v. 7. C. מדין. R. C. אפיכון. v. 8. R. פשרן חלמא. C. פושרן חלמיא. v. 11. R. על כסא *in calice.* v. 13. C. קדמיתא. v. 14. R. C. יוטיב לך. Ib. R. ותדכרינני לות פרעה *& recordaberis mei apud Pharaonem.* v. 15. R. מגנב אתגנבית. Vi. Bab. v. 20. R. *& recordatus eſt capitis principis pincernarum, & capitis &c.* acſi eſſet ודכר. C. ואדכר. Ar. Maur. وذكر, Saad. فذكر. Vi. Bab.

CAP. XLI.

Verſ. 1. R. שנין דיומין ופרעה חלם. v. 3. R. וקמן. v. 4. R. ואכלן תורתא בישן למחזי. C. בישן מחזי. Ib. R. C. שפירן למחזי. v. 6. R. שבליא לקיין. v. 7. R. ובלען, ſic v. 24. v. 8. R. לכל חרשי מצראי ולכל. v. 9. R. ית סורחני. *Peccati mei.* v. 12. C. עברי. R. גבר כפשרן חלמיה. Ib. R. C. פשר. v. 15. R. ומפשר יתיה. C. ותפשר. Vi. Bab. v. 16. R. בר מן חכמתי. Ib. אתותב. v. 18. redundat vox *pulchra* in verſione. v. 19. R. C. סליקן בתריהן חשיכן. Vi. Bab. Ib. דיכותהן. v. 20. R. ואכלן תורתא חסירתא. v. 21. R. עלן & ועלן. Ib. ומחזיהון ביש כיד בקדמיתא. v. 22. & ſequentibus, R. שבליא. v. 23. נצן *inanes*, i. e. inquit R. Sal. quibus nihil ineſt niſi הנץ *flos*, ſemine vacuæ. v. 25. corrige in noſtris חד. Sic cap. 42. 11. v. 26. R. שבע שנין bis, ſic v. 48. at v. 27. C. שבע שניא אינין. v. 27. R. חסירתא ובישתא דסלקן. Ib. ושקיפן קדום. v. 28. R. ית דייי עתיד למעבד אחזי ית פרעה. v. 30. R. בתריהון. v. 32. R. דנן תרתין זמנין, *bis duabus vicibus.* v. 33. ומניניה. v. 35. R. ויצרון. C. ויוצרון, tanquam ab אצר. In utroque autem eſt אלין abſque præfixo ה. v. 36. R. גניז לארעא בשבע שני כפנא דתהוין *ſervatum in terra &c.* Ar. Maur. لأهل الارض *populo terræ* juxta lectionem noſtram. v. 37. lege, *omnium ſervorum ſuorum.* v. 39. R. דאודע. R. C. ית כל דא. Ib. R. דכוותך. v. 43. C. ברתיכא תנייתא. v. 44. R. ובר מן מימרך, in C. deeſt מן. v. 45. R. & C. פוטיפרע, una voce, ſic v. 50. v. 46. R. C. ועבר שליט *& tranſivit dominans in univerſam terram*: in præcedenti autem verſu quamvis non ſit כל, tranſlatio tamen habet *univerſam.* v. 49. R. C. מלממני. v. 55. R. לות פרעה ללחמא *ad Pharaonem pro pane.* v. 56. R. למצרים. v. 57. R. תקיף, ſic cap. 43. 1.

CAP. XLII.

Verſ. 1. R. עיבורא. Ib. למה דנן. v. 7. R. מה דימליל. v. 8. Verbum Ch. אשתמודע, ut & Hebr. הכיר, tum *cognoſcere* tum *agnoſcere* ſignificat: unde R. Salomon ex Midras Agada hanc expoſitionem affert; *Et agnovit Joſeph fratres ſuos*, utpote qui illorum ſibi in manus traditorum fraterni juris memor miſertus ſit: *at illi non agnoverant eum*, cùm ſc. incidit illis in manus, ut fraternè cum illo agerent. v. 9. R. ודכיר. C. ואדכר. Ib. R. דחליכם. Obſervat autem R. Salomon vocem בדקא hic non ſatis aptè exprimere Hebr. ערוה, cùm hæc *diſcooperturam*, illa verò *rupturam* ſignificet. v. 15. lege, *probabimini.* v. 16. R. שלחו & וידבר, utrumque ex Kal. ſic & C. niſi quod prius punctetur שלחו. v. 17. R. בבית מטרא. v. 20. R. ויהמנון. C. ויתמהמנון, inuſitatâ formâ. v. 21. C. בעקת. Ib. R. אתת עלנא, ſed noſtra lectio, quam & reliqua exemplaria præferunt, à R. Salomone citatur. v. 23. R. שמיע. v. 25. R. ודבר מנהון. v. 26. R. C. עיבוריהון. v. 28. C. ותהו גבר באחוהי. v. 30. R. C. קשין. v. 33. R. ועיבורא. Ib. R. סיבו. C. סבו, ſic cap. 43. 11, 12. v. 35. R. C. והא גבר. v. 36. R. C. ליתוהי, pro quo in Regiis repetito in C. legitur לא הוה הכ, & ſic legiſſe videtur Interpres Latinus. Ib. R. כולהון.

CAP. XLIII.

Verſ. 2. R. כד ספיקו למיכל, ſed hæc lectio improbatur R. Salomoni; quòd non ſit eadem ratio hujus loci ac Gen. 24. 22. Cameli enim *ceſſârunt* bibere quòd ſat bibiſſent, Jacobi verò domeſtici frumento jam abſumpto inediâ laborabant: mavult itaque reddi שציאו, quod cæteri etiam codices exhibent. Ib. C. מעט עבורא. v. 4. & 5. R. משלח. v. 6. R. העד כען לכון. v. 7. R. משאל שאיל. v. 10. R. נתעכבנא. Vi. Bab. Ib. R. תיבנא. C. תבנא. v. 11. בטנים quid ſint fatetur R. Salomon ſe neſcire, reperiſſe autem in expoſitionibus Alphabeticis R. Machir eſſe *piſtacia*, ſibi verò videri *mala perſica* eſſe: in Ch. eſt בוטנין, quod Interpres neglexit, nos in genere *nuces* reddimus, de ſpecie diſpiciant docti; pro eo autem quod in Ar. Maur. habetur مستق, procul dubio legendum فستق *piſtacia*, juxta ſententiam R. Machir. v. 12. R. בידכון bis. Ib. R. C. שלו הות. v. 14. R. כמא דתכולית אתכלית. C. כמא דאתכולית. v. 15. *Et tulerunt.* Chal. ונסיבו de munere & argento, ודברו de Benjamin: neque enim Chaldaicè ſicut Hebraicè idem verbum ſignificat *accipere* rem & perſonam, cùm res manu capiatur, perſona verò ducatur, ut obſervat R. Salomon. v. 16. R. לדממנא. Vi. Bab. Ib. ונכום. Ib. *in prandio*, non malè, eſt enim שירותא, *primus paſtus* Chaldæis, hic autem Metonymicè pro Hebr. צהרים adhibetur, quòd alias in Targum reddi ſolet טיהרא, ex obſervatione R. Salomonis. v. 18. R. וית חמרנא, *& aſinos noſtros*, abſque למדבר. v. 22. R. וכספא אחרנא אחיבנא. v. 23. R. סימא. Vi. Bab. v. 27. R. השלם לאבוכון. Ib. העד כען הוא קיים. v. 33. R. ותוהו גבריא. v. 34. R. ונטל חולקין מן קדמוהי לותהון וסגיאת *Et datæ ſunt eis portiones à facie ejus: & major fuit.* Ib. R. C. מחולקי כולהון.

CAP. XLIV.

Verſ. 4. R. C. מן קרתא. C. לא רחיקו. Ib. למה שלמתון. v. 7. R. *dominus noſter.* v. 8. R. אתיבנא לותך. C. אתבנהי. Vi. Bab. v. 9. R. ימות *moriatur*: v. 14. C. ואתא יהודה. v. 15. R. C. מה עובדא הדא דעבדתון. v. 16. R. ומן קדם ייי *à facie enim Dei.* Ib. R. C. אשתכח חובא. R. דעבדך *ſervorum tuorum.* v. 22. R. וימות. v. 29. C. ברונא לשאול, ut v. 31. v. 33. R. C. התחות עלימא. v. 34. C. אסק לבית אב.

CAP. XLV.

Verſ. 1. R. C. עלוהי. Ib. R. מלותי & עם אחוהי. v. 2. R. ושמע בית פרעה, *audivitque domus Pharaonis.* Ar. Maur. juxta lectionem noſtram اهل بيت *populus domus*, quod Saad. effert unâ ſed æquipollenti voce آل. v. 5. R. דזבינתון יתי. Ib. R. C. הכא, ſic v. 8. & 13. Ib. קדמיכון. v. 7. R. C. רבא. v. 11. C. דלמא תשתצי. v. 12. R. חון. v. 14. C. על צואריה דבנימין. Ib. על צורוהי. v. 16. R. אחוהי דיוסף. v. 17. R. טעונו. C. טעינו בעירכון. v. 18. R. ית שפר ארעא דמצרים, ſic v. 20. v. 21. R. על מימר פרעה. v. 22. R. וחמש. v. 23. R. כרא עשרה. Ib. מטובא דמצרים ועשר. v. 24. R. לא תתנצון. v. 26. C. והרי.

CAP. XLVI.

Verſ. 1. R. ונכים נכסין לאלהיה דאבוהי יצחק. C. לאלהא אבוהי דיצחק. Vi. Bab. v. 4. R. ישוי ידיה. v. 5. R. C. מבירא דשבע. Ib. R. טפליהון. v. 7. R. C. וכל בנוהי איתי. v. 8. C. בוכריה. v. 9. R. C. וחצרון *& Eſron*, v. 10. R. כנענאה. Vi. Bab. v. 12. R. ומיתו. v. 15. R. ברתיה כל נפשת. v. 18. R. שית עשר. v. 20. R. ואתיליד. v. 25. R. שבעה. v. 26. R. עם יעקב. v. 28. R. *& venit*, cum in Ch. ſit ואתו. v. 29. R. ית רתיכיה. v. 30. R. מתנחם אנא. Vi. Bab. Ib. את קיים. v. 32. R. וגבריא רעי ענא ארי מרי *quia poſſeſſores.* v. 33. R. ויהי כד יקרי. v. 34. R. ועד כען.

CAP. XLVII.

Verſ. 1. *& boves eorum*, deeſt in Regiis. Ib. ואינון, *& ipſi ſtant.* v. 3. R. רעי ענא. v. 6. R. גיתי. v. 7. R. ואקמיה. Vi. Bab. v. 9. deſunt hæc in Regiis, *fuerunt dies annorum vitæ meæ.* v. 11. R. בארעא דרעמסס. v. 13. R. תקיף. v. 14. lege, *omne argentum.* v. 17. R. ובחמריא. v. 18. R. ושלימנא. Vi. Bab. v. 19. R. נמות לקבלך. Ib. R. C. בר זרעא, ſic R. v. 23. v. 20. R. וזבן יוסף. v. 21.

R. אעבר יתהון. Ib. מסייפי תחום מצראי, *à finibus termini Ægypti*, quod potius vertendum esset, *Ægyptiorum*. v. 22. R. ארע כומריא לא זבין, sic v. 26. ארע absque ד sequente. Vi. Bab. כומריא *sacerdotes Idololatricos* à nigredine dictos plerique volunt, Elias verò sic apellatos mavult quòd simul reclusi viverent. Vi. ipsum in Thisbi, in radice כמר. v. 24. R. C. באעולי עללתא. Ib. C. יהי לכון. Ib. R. לטפליכון & ולמיכליכון. v. 25. R. *invenimus gratiam*.

CAP. XLVIII.

Verſ. 1. R. אבוך שכיב מרע, *pater tuus jacet infirmus*. Vi. Bab. v. 4. C. מפשינך ואסגינך. Ib. R. *& filiis tuis*. v. 6. R. באחסנתיהון. v. 11. R. C. מחזי fine ל. v. 13. R. *ad ſiniſtram Iſrael*, in Pariſienſibus deeſt nomen *Iſrael*. v. 15. C. אלהא דפלחו. v. 17. R. וסעדא. Vi. Bab. v. 19. R. יהי לעם. v. 21. R. בסעדיכון ואתיב יתכון לארע אבהתכון: Vi. Bab.

CAP. XLIX.

Verſ. 1. & 2. R. אתכנשו. v. 4. R. הכמיא, una voce. Vi. Bab. Ib. לבית משכבי. v. 6. R. ברזוהון. Ib. למהך, quam ſententiam ſic vertere licet, *cùm congregarentur ad eundum non deſcendit de gloria mea*. v. 8. R. ולא בהתיתא בך לך יודון, ubi בך ad verbum præcedens adhæreſcere videtur, *non confuſus es in vel apud te, non puduit te*. v. 9. R. *Dominium erit ei in principio*; quod ſequitur autem ſic verte, *ſed in fine magnificabitur rex de domo Juda*: de Davide hoc intelligit R. Salomon, qui principio *catulus* erat, cùm regnante Saule educeret & introduceret Iſraelitas, in fine autem *leo*, cùm regem ſibi illum conſtituiſſent. Si hujuſmodi interpretatio admitti poteſt, quidni de diverſis perſonis pari imò majore ratione accipere liceat, ut *Catulus* Davidem, *Leo* verò Chriſtum deſignet, quem ſub finem regni Judæ affuturum verſus proximè ſequens (ipſomet R. Sal. interprete) prædicit. Ib. R. C. ולית מלכו, *neque erit regnum* &c. Ib. R. דתודעועיניה. v. 10. עד עלמא abeſt à Regiis. v. 11. Notatu dignum eſt Paraphraſten hic reſpexiſſe ad illud השער האיתון, Ezech. 40. 15. acſi האיתון illic *templum* ſignificaret, (quod tamen aliter ibi reddit Jonathan) ideoque hæc verba בני אתנו reddidiſſe יבנון היכליה. Porro duplici paraphraſi hanc priorem verſus partem exprimi, omnia verò ad Chriſtum accommodari docet R. Sal. Ib. R. מילת מילת צבע. C. מילא מילא, ſic etiam geminatum habetur in reliquis omnibus exemplaribus editis, miror itaque in Baſileenſibus, quæ ſequuntur noſtra, alterum omiſſum eſſe: certè ex mente Buxtorfii minimè factum fuiſſe, tum ex Babylonia ejus, tum ex Lexico conſtat, ubi ſic vertit, *Veſtimentum ejus ex melota eſt, melotâ coloratâ*. v. 12. Neſcio quid interpreti Latino in mentem venerit, cùm reddiderit נעוהי *colles ejus*, niſi forſan quòd præceſſerit, *montes ejus*: melius reddas *torcularia ejus*, יקבים שלו, qua ſignificatione etiam נעוא citatur à R. Salomone ex Talmud, tract. de Idololatria. v. 13. R. עד צידון. v. 15. R. ודישתארון, C. ודיאשתארון, in quo utraque lectio quodammodo exprimitur. v. 17. lege, *manebit in via, & quaſi aſpis* &c. Ib. גברין במשרית *robuſtos in caſtris*. v. 18. in Regiis ad hunc modum habetur; לפורקנך סבריית ייי אמר אבונא יעקב לא לפרקניה דגדעון בר יואש דהוא פורקן שעה ולא לפורקניה דשמשון בר מנוח דהוא פורקן עבר אלא לפורקניה דמשיח בן דוד דהוא עתיד לאיתאה ית בני ישראל ליה ולפורקניה סגיאת נפשי: *Salutare tuum expecto, Domine, dixit pater noſter Jacob: Non expecto ſalutare Gedeon filii Joas, quæ eſt ſalus temporalis: neque ſalutare Samſon filii Manue, quæ eſt ſalus tranſitoria: ſed expecto redemptionem Chriſti, filii David, qui venturus eſt ad accerſiendam ſibi filios Iſrael; cujus redemptionem deſiderat anima mea.* Habentur etiam hæc, ſed paulò aliter, inter Toſephoth ſive additamenta ad finem Geneſeos edit. Conſtantinopolitanæ, & in editione Ven. min. ad finem Pentateuchi. Vi. Bab. v. 19. R. יעברון בנוהי, ſed interpres omiſit בנוהי. v. 22. R. C. דיתברך. v. 23. R. מרי פלגותא *viri diſſenſionum*. Vi. Bab. v. 24. R. נביאותא *prophetia*, C. ut noſtra נביאותיה quemadmodum citatur etiam à R. Salomone. Ib. R. דהב טב, *aurum optimum*. Ib. אחסין *corroboravit*, ſine copula. Ib. שבטיא דישראל. v. 27. R. קרבנא ולעידן. v. 28. R. תרי עשר. Ib. דמליל עמהון. v. 29. R. עם אבהתי.

CAP. L.

Verſ. 1. R. ונשיק ליה, ſic Exod. 4. 27. & 18. 7. v. 2. R. וחנטו & ית אסותא. C. אסוותא duplici ו. Vi. Bab. v. 3. R. בן שלמין. v. 8. R. טפליהון, ſic v. 21. & Exod. 10. 10. 24. טפליכון. v. 11. R. אבלא תקיף. v. 12. R. ליה כמא. v. 15. R. אחוהי דיוסף. v. 17. R. ארי בישא. Ib. אלהיה דאבוך. v. 19. R. לא תדחלון ארי דחיל מן קדם ייי אנא *quoniam ego timeo à facie Dei*. Hic Arabs uterque Chaldæi Interpretis veſtigiis inſiſtit. v. 20. R. עלי בשתא.

EXODUS.

CAPUT I.

Verſ. 5. R. עם יוסף. v. 7. R. בלחדא לחדא. v. 8. R. גזירה דיוסף. v. 9. R. עמא דבני. v. 10. R. תערעיננא קרבא. v. 12. R. דמענין. v. 14. R. ובליבני. v. 16. R. מילדן. Ib. אם ברא הוא ותקטלון יתיה ואם ברתא היא תקיימונה: Vi. Bab. v. 17. R. כמא די מליל להן *ſicut locutus fuerat eis*. v. 18. R. עבדתון פתגמא הדין וקיימתון *& reſervaſtis filios?* ita etiam legitur verbum poſterius apud R. Sal. C. וקיימתין & עבדתין, ſic cap. 2. 20. R. שבקתון. C. שבקתין. Vi. etiam cap. 2. 18. v. 19. R. ואמרת. Vi. Bab. v. 21. R. להן. v. 22. R. מן יהודאי *ex Judæis*. Ib. לנהרא תרמוניה.

CAP. II.

Verſ. 1. R. מבית לוי. v. 6. R. וחזיתיה ית רביא. Ib. R. C. וחסת, R. *& miſertus eſt*, quod minimè congruum. Ib. R. ואמרת מן בני יהודאי דין. v. 9. R. ואוניקיה לי. Vi. Bab. v. 11. R. עם אחוהי, *cum fratribus ſuis*. Ib. מצראי מחי גבר. C. & Ven. ma. מצראי & יהודאי, quæ forma pluralis eſt. v. 12. R. ואטמרתיה. v. 16. R. ואתאן ודלאן ומליאן. Ib. ית ענא. v. 17. R. ופרקינין & וטרדינין. Vi. Bab. v. 18. C. אוחיתין, ita reliqua omnia exemplaria præter Regia & Baſileenſia, in quibus eſt אוחיתון, acſi ea forma communis eſſet generis, non tantùm maſculini ut grammatici ſtatuunt. Vi. ſupra cap. 1. 18. v. 23. R. דהוה קשיא.

CAP. III.

Verſ. 1. R. לאתר שפר רעיא דמדברא, *ad locum optimi paſtus in deſerto*: præpoſitio etiam *poſt* in noſtris diverſo charactere notari debuit. v. 2. R. ויתגלי, ſic alibi paſſim י pro א. v. 4. R. וגלי קדם ייי *Et revelatum eſt coram Domino*. v. 5. R. להלאה. Ib. ארע קדיש הוא: *terra ſancta eſt*. v. 6. R. אלהיה דאבך, & ſic deinceps ut v. 15. Ib. אפוהי fine ל. Ib. לצת יקרא. v. 7. R. מן קדם שלטוניהון. Vi. Bab. Sequitur ib. ארי גלי קדמי כיביהון. v. 9. R. עלת לקדמי. Ib. ית דוחקא דמצראי דוחקין להון. v. 12. R. C. אתא, nam אתא verbum eſt, *venit*. Ib. R. ארי אנא. v. 13. R. אתי לבני. v. 17. R. אסיק יתכון משעבוד מצראי לארע. v. 18. R. ויקבלון מינך *Et obedient tibi*. Ar. Maur. يسمعون امرك, *obedient verbo tuo*, ſicut in noſtris. Ib. למלכא. v. 19. R. למהך אלהין מן קדם דחילא תקיפא *niſi propter timorem fortem*. C. דחלא, reliqua ut in lectione noſtra, quam laudat R. Salomon ex nomine R. Jacob filii R. Menahem, adductâ prius expoſitione Rabbinica totidem verbis ei reſpondente, ולא בשביל שידו חזקה, *neque* [dimittet] *propterea quòd manus ejus ſit valida*. v. 20. R. ואשלח. v. 22. R. ית מצראי.

CAP. IV.

Verſ. 3. R. דמוהי. Vi. Bab. Ib. C. לחוי. v. 4. R. ברנביה. Vi. Bab. v. 7. R. תב ידך לעיטפך. v. 10. C. גבר מלול. v. 11. R. או פקיחא. Vi. Bab. v. 13. R. ביד דכשר למשלח. v. 17. C. אתיא abſque ית, ſic v. 21. R. כל מופתיא. v. 20. In omnibus exemplaribus legitur על חמרא in ſingulari pro Hebræo על־החמר *ſuper aſinum*: de ſeptuaginta autem ſenibus accipiendum eſt quod ſcribit A. Ezra, coactos fuiſſe illud reddere על נושא אדם, prout ipſi ſonant Græca ἐπὶ τὰ ὑποζύγια· in Gemara legitur על נושא בני אדם. v. 23. R. ויפלחון קדמי ואם סריב, ubi tamen Verſio Latina habet, *ut ſerviat coram me in deſerto*. v. 25. R. אתיהב חתנא לי *detur mihi ſponſus meus*. v. 30. In Venetis majoribus & C. legitur abbreviatè פתגמ׳, cui addito א in Baſileenſibus fit פתגמא, legendum ut in reliquis exemplaribus פתגמיא in plurali, Hebr. הדברים. v. 31. R. ית שעבודהון.

CAP. V.

Verſ. 1. R. שלח in Kal, cujus futurum habetur v. 2. Sic cap. 7. 16. שלח & שלחני. Vi. etiam cap. 10. 7. & cap. 13. 17. v. 3. lege, *revelatum eſt*, ſed in Regiis eſt אתקרי עלנא. Ar. Maur. lectionem noſtram אתגלי iiſdem ac totidem fere literis reddit تجلى. Ib. finem verſus ſic vertas, *ne fortè occurrat nobis morte aut occiſione*. v. 4. R. מעבידתהון. Vi. v. 13. v. 5. R. מדסגיאין. v. 7. R. ומדקדמוהי, ſic v. 8. & 14. Ib. יזלון ויגבון. v. 13 R. עיבידתכון in ſingulari ut ſupra v. 4. ubi tamen redditur per plurale. Ib. כד יתיהב לכון. v. 14. R. אף אתמלי אף יומא הדין. v. 15. R. למה את עביד. v. 20. R. מלות פרעה, ſic cap. 10. 6. & è contra cap. 11. 8. v. 22. R. הדין למה, aſyndetως ut in Hebræo. v. 23. verte, *malè fuit populo huic*.

CAP. VI.

v. 1. R. למשה. v. 6. R. בדרעא מרממא. v. 7. R. ואהא לכון. Ib. דאפיקית יתכון *qui eduxi vos*. v. 9. R. לבני ישראל, ſic v. 13. *Locutúſque eſt Moyſes filiis Iſrael*: neglectâ ab interprete particulâ כן. Ib. מעייק רוחא ומפלחנא דהוית קשיא. v. 11. lege, *de terra ſua*. v. 20. R. בת אחת אבוהי ליה לאנתו *filiam ſororis patris ſui* &c. quæ lectio ab omnibus diverſa eſt. LXX. habent, θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. Vulgatus & quidam alii Interpretes, *patruelem ſuam*. Ar. Maur. & Saadias habent عمته *amitam ſuam*, ſive *ſororem patris ſui*, ut in noſtris. v. 29. R. דאנא ממליל לך *quæ ego loquor tibi*.

CAP. VII.

Verſ. 4. R. על מצרים ואפיק ית חילי. v. 5. R. ארימית ית מחת. v. 7. R. תמנין bis. v. 9. R. הבו לכון מופת. v. 14. R. אתיקר לבא, ſed R. Salomon legi mavult יקיר, quòd nomen ſit כבד. v. 19. R. ועל אריתיהון *& ſuper rivos eorum*. Ib. בית כנישות. v. 22. R. מצראי *Ægyptiorum*, quæ verſio hic etiam in noſtris retineri potuiſſet, ut ſupra cap. 3. v. 17. & 19. & infra cap. 9. v. 4. & 6. & cap. 11. 3. & alibi factum: contra v. 19. hujus capitis in Regiis על מיא דמצראי *ſuper aquas Ægypti*, pro דמצרים, ut eſt cap. 8. 6. in R. & C. ſic בגו מצראי *in medio Ægypti*, cap. 11. 4. in Regiis. Vi. etiam Gen. 47. 21.

CAP. VIII.

Verſ. 5. R. ועל אריטיא ועל אגמיא. v. 12. C. מן קדם פרעה. v. 13. R. C. כפתגמא. Ib. ומן דרתא *& de atriis*. v. 16. R. ותהי לקלמיתא, ut עפרא ſit fœmininum: ſic v. 17. in utroque membro הוית קלמיתא, cùm in Venetis & Baſileenſibus in poſteriori, ubi refertur ad עפרא, ſit הוה, ſicut in noſtris etiam legendum, at C. illic etiam הוית קלמתא. v. 20. R. ותתעתד, ſic cap. 9. 13. v. 21. R. אם ליתך משלח. v. 22. R. דעמי קאים עלה. Vi. Bab. v. 24. R. *& in domum ſervorum ejus, & in omnem terram Ægypti. corrupta eſt* &c. Horum verborum in noſtris alia eſt diſtinctio. v. 26. R. למעבד כדין. Ib. *nos immolabimus*, exemplar quo interpres uſus eſt videtur habuiſſe נכסין pro נסבין, per metatheſin & antitheſin literarum ſimilium ב & כ. Ib. R. ית בעירא דמצראי דחלין ליה *animal quod ipſi colunt*, ubi in noſtris eſt דדחלין, ideoque expreſſimus vocem *Ægyptiorum* in obliquo, quæ in Regiis ſubintelligitur in recto. v. 28. R. ותרבחון. v. 30. R. מלות פרעה *à Pharaone*. Vi. ſupra cap. 5. 20.

CAP. IX.

Verſ. 1. R. ותמליל ליה *& loquere ei*. v. 3. R. הויה בניתך. v. 4. R. בעירא דמצראי, ſic v. 6. Ib. מכל. v. 6. R. מיומא דבתרוהי. v. 7. R. מבעירא דישראל, quamvis tranſlatio ſit ut in noſtris. v. 8. R. סיבו. Ib. ut & v. 10. פיחא. Ib. לעיני פרעה *ante oculos Pharaonis*. Corrige autem in noſtra editione ויורקניה. v. 9. R. & *in jumentis & pecoribus*, cùm in textu ſit ועל בעירא tantùm. Ib. & v. 10. R. סני, ſic cap. 19. 21. & v. 28. hujus cap. וסני. v. 14. R. ללבך. v. 15. R. דאשלח & ואמחי, in futuro. Vi. Bab. v. 17. R. & C. כבישת, Hebr. מסתולל, ex cujus radice eſt מסלה, pro quo in Targum adhiberi ſolet אורח כבישא *via ſtrata, agger*. Utraque dictione Hebraicâ & Chaldaica hoc indicante, Pharaonem populo Iſraelitico inſultare, eoſque opprimere & quaſi conculcare, non aliter ac via publica à prætereuntibus premitur & calcatur: ut hac obſervatione inſinuare velle videtur R. Salomon. v. 18. R. בעידנא. v. 19. R. כנוש ית גיתך, *congrega pecora tua quæ ſunt in agro*; quaſi Interpres non legerit verba ſequentia, וית כל־דלך. Ib. R. C. לביתא, Baſ. לביתיה, ſed Affixi hic nullus eſt uſus, contenti igitur ſumus nudo ה, quod in Venetis majoribus ex Hebræo locali remanſit. v. 20. R. וית גיתיה לביתא, tranſlatione nihilominus præferente, *in domos*. v. 21. R. שבק fine ו. v. 23. R. ומהלכא אשתא. v. 24. R. לעמא. v. 25. R. חקלא fine ד. v. 28. R. ואשלח, at cap. 10. 10. כד אשלח. v. 31. R. אביב וכתניא גבעולין. v. 33. R. עד ארעא *ad terram*. v. 34. R. ויקר ליביה. C. ויקרי ליביה. v. 35. R. שלח, formâ Hebr. C. שלח, ſic cap. 10. 20. & 11. 10.

CAP. X.

Verſ. 1. R. C. אתותי אלין. v. 8. R. דאזלין. v. 10. R. יהי כען. Ib. pro ſimplici *ſtat* meliùs forſan vertas *circumſtat* vel *circundat*: i. e. quocunque faciem vertatis vobis obverſatur. v. 11. R. *coram domino Deo veſtro*: ſed textus habet tantùm קדם ייי. v. 15. R. שמשא דארעא, abſque כל: in hoc verſu & quinto Interpres ſenſum verborum, non verba ipſa reddidit, quæ ita ſonant; *cooperuitque oculum ſolis terræ*, vel *ſolem oculum terræ*, ut שמשא appoſitum ſit exegeticon. Eandem locutionem vi. Num. 22. 5, 11. Ib. R. כל פרי. v. 17. lege, *dimitte*, ut in Regiis. v. 20. R. ואתקיף, ſic v. 27. v. 26. מניה prius abeſt à Regiis.

CAP. XI.

Verſ. 3. R. בעיני מצראי. v. 5. R. די בבית רחיא *quæ eſt in domo molarum*. v. 7. R. דתדעון ארי אפריש ייי. v. 8. R. ונפק מן קדם פרעה.

CAP. XII.

Verſ. 3. R. C. גבר אימר. v. 4. R. ואם יזער. C. יזער. Ib. R. C. מלאתמנאה. v. 5. C. בר שתיה. v. 6. R. ארבעה עשר, ita C. ſed abbreviatè עשׂ׳, ex qua abbreviatione forſan nata eſt lectio Regiorum, voce nondum punctatâ: tale vide infra v. 15. Ib. R. C. כל קהל. v. 9. R. C. יאף לא כד מבשלא. v. 13. R. ותהי דמא. Ib. ולא יהא לכון. v. 14. R. לדריכון. v. 15. R. פטיר, voce per abbreviationem facta ex פטירן, ut in ſequentibus habetur: C. hic & v. 17. פטיר, quod legendum פטירא, uti in reliquis exprimitur lectio noſtra. v. 16. R. ברם דמתאכל. v. 17. R. לקיים עלם. v. 18. R. בארבעת עשרא, contra ac v. 6. Ib. R. חד ועשרין. v. 19. R. חמיר, ſic c. 13. 7. פטיר, ut contra eodem verſu R. חמירא. v. 21. R. אתנגידו וסיבו לכון מבני ענא. v. 22. R. ולתרין ספיא, at verſu proximo vice verſa על תרתין ספיא. v. 23. R. ואתגלי in præterito, contrà ubi noſtra præteritum Regia ſolent habere futurum, ut ſupra de hoc verbo aliquoties notatum. Ib. R. לבתיכון. v. 25. R. דיתן ייי. v. 29. R. על כרסי מלכותיה. Ib. די בבית אסירי, ita omnia exemplaria reliqua excuſa & MS. Weſtmonaſterienſe. v. 30. R. בליליא, ſic v. 31. Ib. v. 30. דלא הוה ביה מיתא *in qua non eſſet aliquis mortuus*. v. 32. R. דברו. Ib. צלו ſine præfixo ו. v. 34. R. לישתהון. Vi. Bab. v. 36. R. ותרוקינו. Vi. Bab. v. 37. R. רגלאין בר מן טפלא, abſque גברא. v. 38. R. ותורי גיתי תקיף לחדא. v. 39. R. ארי לית חמיע. v. 40. R. ומותבניהון דבני ישראל. v. 48. R. וארי יתגייר עמכון. Ib. גזר ליה כל דכורא *circumcidetur omnis maſculus ejus*. Ar. Maur. اختن له *circumcide ei*, in imperativo, quemadmodum præcedens lectio reddenda erat. Ib. וכל חילוני *& omnis prophanus*. v. 49. R. דיתגייר.

CAP. XIII.

Verſ. 3. R. C. בתקוף ידא, ſic v. 14. & C. etiam v. 16. v. 4. R. יומא דין. v. 5. R. לארע כנענאה, ita v. 11. habentur etiam reliqua in hoc verſu in ſingulari emphatico, verſionem itaque retinuimus etiam ob convenientiam cum Hebræo. v. 7. R. שבעא יומין, ſic verſu præcedenti. v. 8. R. לבנך. v. 9. R. ולדוכרן. Ib. בידא תקיפא, ſic v. 16. v. 10. R. ית קיימא הדא לזמנה. v. 13. R. וכל בוכרא דחמרא, abſque פתח *quod aperit vulvam*. Ib. ותקפיה. v. 14. in noſtris lege, *cùm interrogaverit te* &c. v. 15. R. ולדיא דוכריא. v. 17. R. שלח, ſic cap. 18. 27. ושלח. Vi. ſupra c. 5. 1. Ib. R. קריבא הוא. v. 18. R. ימא דסוף *maris rubri*. v. 21. R. לשריותהון בארחא ובליליא *ut pararet eis locum manſionis in via; & in nocte* &c. Vi. Bab. v. 22. R. לא עדי. Ib. ואף לא עמודא דאשתא.

CAP. XIV.

Verſ. 2. R. בין מגדלא ובין ימא קדם בעיל צפון לקבליהון *è regione eorum* &c. v. 6. R. וטקים. Ib. דבר עמיה, ſic v. 21. ודבר. v. 7. R. על כולהון. v. 9. R. כל סוסון *omneſque equi* &c. Vi. Bab. Ib. קדם fine ל, ut v. 2. v. 12. R. פסק מננא *Recede à nobis*. v. 16. R. ובזעהו ויעלון. Vi. Bab. v. 19. R. ואזל מבתריהון *& abiit poſt eos*: ubi in noſtris eſt ואתא, quod propriè ſignificat motum ad locum, ut אזל à loco & על in locum; licèt hæc differentia ubique non obtineat. v. 20. R. משריתא דמצראי. v. 24. R. במטרות, ſed R. Sal. citat מטרת. v. 25. R. גלגלי רתיכוהי. Ib. אערוק. v. 29. R. מימיניהון ומשמאליהון plurali forma: ita ſupra v. 22. v. 30. R. ופריק ייי. Ib. וחזו ישראל *& viderunt Iſraelitæ* &c. Sic verſu proximo, ubi tamen tranſlatio eſt ſingularis.

CAP. XV.

Verſ. 1. R. אתגאי על גיותנא וגאותא דיליה היא סוסיא ורוכביה, ſic v. 21. C. ורכביה, at v. 21. ut in noſtris. Vi. Bab. v. 2. R. מקדשא. v. 4. R. שדי בימא ושפר גברוהי. v. 7. R. ובסגיאות. Ib. C. שיצינון. v. 8. R. תהומין. v. 11. את prius in Regiis legitur דאת, poſterius deeſt: tranſlatio autem totius verſus ſic habetur; *Non eſt abſque te, quoniam tu es Deus dominus: nullus eſt præter te Deus fortis in ſanctitate: terribilis laudabilis, faciens mirabilia.* v. 13. R. דברתי בטיבותך. Verbum autem סוברתי, quod ſequitur, *portandi* ſignificatione acceptum, Hebræo נהלת ad amuſſim non reſpondere docet R. Salomon. v. 14. R. כל דהוו יתבין *omnes qui babitant*. v. 15. R. אחדתינון רתיתא. Ib. *qui babitabant*. v. 16. R. תפיל, ſic C. & Veneta majora, ſed minora & Amſt. תפיל *cadere facias, injicias eis terrorem & timorem*. Ib. בסגיות, ut ſupra v. 7. deeſt autem ית ארנונא *Arnon*, & ית ירדנא *Jordanem*. v. 17. R. אתר בית שכינתך *locum domus majeſtatis tuæ*. Ib. *ſanctuarium Domini* &c. reclamante accentu Sakeph katon. Sed & Ar. Maur. habet يا رب *ô Domine*, ut in membro præcedenti: ex Genitivo itaque Vocativum fecimus, alias legendum eſſet מקדשא דייי. v. 18. קאם *durat*, abeſt à Regiis. v. 19. R. כד על סוסוות. v. 20. R. C. בידהא. v. 21. R. רמא בימא, ut v. 1. v. 23. R. מרירין אינין. v. 24. R. ואתרעמו: obſervat R. Sal. hoc verbum, ut & Hebr. וילנו, efferri paſſivâ vel reciprocâ formâ, hinc participia מתרועם, מתלונן, non רועם, לונן, quali fere locutione Gallus diceret, *complaignant ſe*. Ib. R. מה נשתה formâ Hebraicâ. v. 26. R. C. ודכשר קדמוהי. Ib. R. ותצית. Ib. דשויתי במצראי לא אשוינון עלך *non ponam eos ſubter te*: v. 27. R. תרתא עשרה. Ib. ושבעין.

CAP. XVI.

Verſ. 3. R. על מימרא דייי *per verbum Domini* &c. Ar. Maur. بين يد الله *coram Domino*, ut in noſtris. Ib. כד הוינא אכלין *quando comedebamus*, ſine copulativo. v. 6. R. ברמשא, ſic v. 7. ובצפרא. Ib. כד שמיע ית תורעמותכון קדם ייי *eò quòd auditum ſit murmur veſtrum coram Domino*. C. בדשמיען. Ib. R. ארי אתרעמתון. C. מתרעמתון. Vi. Bab. v. 8. R. בדיתן ייי. Ib. למשבע כד שמיע & תורעמותכון bis in ſingulari ut verſu præcedenti. Sic Ar. Maur. تذمركم. Vi. etiam LXX. & reliquas verſiones in Bibliis noſtris. v. 9. R. ארי שמיע קדמוהי תורעמותכון *quia auditum eſt coram eo murmur veſtrum*. v. 10. R. לכל כנישתא *ad omnem congregationem*. v. 12. R. שמיע קדמי ית תורעמות. v. 13. R. שלו וחפאת. v. 19. R. גבר לא יצנע *Nullus reponat*. v. 21. R. ודאשתאר מיניה. Ib. כד חמא. v. 23. R. ניח שבתא hic pro ניח Pariſienſes ſubſtituerunt שבא ex Venetis. v. 28. R. ואוריתי. C. ואורייתי. v. 29. in Regiis tranſpoſitæ habentur voces גבר & אינש, ita ut hæc priorem illa poſteriorem locum occupet. v. 31. R. מנא והוא כבר זרע. v. 32. R. מלי עומרא. Noſtra lectio, quam ſequuntur C. & Veneta majora (nam reliqua legunt מלי) ſic verti poſſet, *Implete gomor ex eo, ſervandum in generationes veſtras*. Sic Ar. Maur. املوا الكيلة. v. 34. R. ית משה. v. 35. R. עד מיתיהון לארעא יתיבתא. Ib. עד מיתיהון לסיפי.

CAP. XVII.

Verſ. 1. R. למשתי לעמא. v. 2. R. מה נצן אתון עמי מה מנסן אתון. v. 3. R. וצחי. Ib. בצחותא. v. 5. R. ודבר עמך. Ib. טול בידך. v. 7. R. האית שכינתא דייי שריא ביננא *Utrum majeſtas Domini in medio noſtrûm habitat*. v. 9. R. *pugna contra Amalech erat. Ego ſtabo* &c. noſtræ diſtinctioni, vi accentus factæ, reliquæ verſiones aſtipulantur, præter Græcam & Syriacam. v. 11. R. כד ארים. v. 12. R. סעידין לידוהי. Ib. והוו ידוהי. Vi. Bab. v. 14. R. כתוב. Ib. ושו. v. 15. R. קדם אל *coram Deo*, v. 16. R. לאגחא קרבא מן קדם ייי abſque דעתיד *Fore*. Ib. מדרי עלמא.

CAP. XVIII.

Verſ. 2. R. בתר דפטרה. v. 3. R. בארעא נכראה. v. 4. R. ארי אלהא דאבא מימריה הוה בסעדי ושזבני *quia verbum Dei patris mei* &c. v. 5. R. C. לוות משה. v. 7. R. ואתו למשכנא. v. 8. R. ולמצראי. v. 9. R. דשיזבינון מידא דמצראי. v. 10. R. מגו דחוק מרוות מצראי *de medio anguſtiæ dominii Ægyptiorum*. v. 11. R. דלית אלהא. v. 13. R. מיומא דבתרוהי. v. 16. R. *& legem ejus*. v. 19. R. ית פתגמיהון *verba eorum in conſpectum Domini*. v. 21. R. רבני אלפי רבני מאוותא, abſque intercedente copula, ſic & רבני עשרייתא, quæ omnia eodem modo habentur etiam v. 25. v. 26. R. ית פתגמא קשיא.

CAP. XIX.

Verſ. 3. R. לקדמות מימרא דייי *in conſpectum verbi Dei*. v. 4. R. כדעל כנפי. v. 5. R. במימרי. v. 7. R. וסדר. v. 12. R. ותתחים. Ib. אסתמרו לכון מלמיסק לטורא, ſic cap. 23. 21. & 34. 12. Deut. 9. 4. אסתמר. v. 13. R. C. במינך ubi corrigendum in noſtris, *ſubtracta fuerit*. Ib. מרשן למיסק לטורא. v. 15. R. לצת איתתא. v. 16. R. במהויהון בצפרא. Ib. וברקן. v. 18. R. תנן, ſic cap. 20. 18. v. 19. ותקיף. Ib. מתעני. v. 22. R. דלמא יתקוף. Sic v. 24. לקדם ייי דלמא יתקוף בהון *ne fortè iraſcatur contra eos*. v. 25. R. לעמא.

CAP. XX.

Verſ. 3. R. אחרן & יהא. v. 4. R. צלם וכל דמו דבשמיא. v. 5. R. מרדין. R. & C. בתר חובי אבהתהון. v. 7. R. לא תימי ית שמא. v. 14. R. לא תינוף. v. 17. R. לא תחמיד, utrobique. Ib. R. C. ביתא דחברך. v. 19. R. ולא יתמליל עמנא מימר מן קדם ייי *& non loquatur nobiſcum verbum à facie Domini*. v. 20. abeſt à Regiis לכון *vobis*. v. 21. R. קריב. v. 24. R. ותיכום מן ענך ומן תורך בכל אתרא דאשרי שכנתי לתמן אשלח עלוהי ברכתי *de ovibus tuis & de bobus. In omni loco in quo habitare fecero gloriam meam, ibi mittam* &c. Sic Ar. Maur. من غنمك ومن بقرك, à quo parum differt Saad. v. 25. R. יתהן. Ib. עלהא. Ib. R. & C. ותחלינה. Vi. Bab.

CAP. XXI.

Verſ. 1. R. דתסדר. v. 2. R. ובשתא שביעיתא *& in anno ſeptimo*. v. 4. R. *& pepererit*. Ib. לרבונהא. v. 5. R. בר חורין abſque ל. v. 6. R. C. או לוות מוזותא *aut ad poſtem*. Ib. R. ויירצע. Ib. עביד פלח. v. 7. R. עבדיא. v. 8. R. אם

R. אם בישתא בעיני רבונהא דקימה ליה *quam sibi desponderat.* v. 12. R. דימחי גבר וימות *& mortuus fuerit.* v. 14. R. C. מן קדם מדבחי, indè nostra versio, *de conspectu altaris mei.* v. 15. & 17. R. לאבוהי ולאמיה. v. 21. R. ברם אם יומא חד *sed si die uno.* v. 22. R. אתנבאה. Ib. בעלא דאיתתא. Ib. R. C. על מימר דיניא *per sententiam judicum.* Ar. Maur. علي امر الحكام. v. 26. & 27. R. יפטריניה. v. 28. C. וארי יגח תורא. Ib. R. *Et quando bos viri cornu percusserit virum &c.* v. 29. R. מאתמלי ומדקדמוהי ויתסהיד, sic voces duæ priores v. 36. v. 31. R. או בר. Ib. או בת ישראל יגח תורא pro לבת. Sic v. 32. אם עבדא. Ib. 32. R. כסף תלתין. v. 34. R. *solvet argentum, quod reddet &c.* v. 35. R. ויפלגון ית דמיה, sic in fine versus יפלגון. v. 36. R. *& non custodivit eum, dominus ejus solvet &c.*

CAP. XXII.

Vers. 1. R. או יזבניניה. v. 3. C. ואם עינא. Ib. R. ואם לית ליה *& si non habuerit.* v. 4. R. ואם אשתכחא *si autem inventum fuerit.* Ib. ננבתא. Ib. כד אינון חיין. v. 6. R. ארי תיפוק נור. C. יתפק. Vi. Bab. Ib. R. ותשכח כובין ותיכול גדישין או קמתא או חקלא *& succenderit acervos, aut segetem, aut agrum integrum, reddet qui &c.* v. 12. R. אם *Si,* absque copulativo. v. 13. R. ייתי סהדין דתבירא *afferat quod dilaceratum est in testimonium,* sed hæc violenta est constructio, cui verborum etiam ordo, & accentus Athnach in nostris repugnat. v. 14. R. או מירת. v. 16. in Basileensibus erat וארי דשדל, ubi reliqua omnia exemplaria habent ישדל. v. 21. R. deest ליה *eum.* v. 22. R. ויתום. v. 23. R. יקבל. v. 24. R. ותהוין נשיכון. Ib. יתמין. v. 25. R. לעמי לעניא דעמך *populo meo, pauperi qui habitat tecum.* Ar. Maur. لقومي للفقير *populo meo, pauperi.* Ib. חבוליא. v. 26. R. C. תתיביניה, sic cap. 23. 4. v. 27. R. בלחודה, cujus dictionis Interpres rationem non habuit, reliquæ translationes habent, *solum.* v. 29. R. מלייך ודמעך לא תאחר *Primitias frumenti tui & vini non tardabis reddere.* דמעך generalius reddimus *liquores,* vinum nempe & oleum, licet R. Saadias de oleo solo intelligat, ita ut vox præcedens מלאה comprehendat oblationem tam de frumento quam de torculari, teste A. Ezra: ipse tamen dicit eam esse כנוי לתירוש *musti apellationem.* Ar. Maur. نبيذك وزيتك *vinum tuum & oleum tuum.* Vi. Bab. Ib. R. בוכרא דבנך. v. 30. R. וביומא תמינאה. v. 31. R. מן חיות ברא *à bestia agri.* Vi. Bab.

CAP. XXIII.

Vers. 1. R. שמע דשקרא. v. 2. Rabbi Salomon sic legit; לא תמנע מלאלפא מה דמתבעי לך על דינא. Ib. R. בתר סגיאין. v. 4. R. דטען. v. 7. R. מפתגמין בטלין תהי רחיק *A verbis ociosis procul eris.* Ib. R. ודיפוק זך מן דינא. v. 8. R. מעור עיני חכימין. v. 9. R. C. ואתון ידעתון. v. 11. R. C. תשמטינה, sic etiam in omnibus exemplari bus ותרטשינה, quod in Regiis solis legitur ותרטשינה ex Pael. v. 12. R. תעביד עיבידתך. v. 13. R. על פומכון *in ore vestro.* v. 16. R. במפקת שתא. v. 19. R. C. לבירת מקדשא. Ib. R. לא תיכול *Non comedes.* Ar. Maur. لا تأكل لحما بجبن *non comedes carnes cum caseo.* Vi. infra cap. 34. 26. v. 24. R. לא תסגדון. v. 27. R. אשלח קדמך ואתבר *& conteram &c.* Ar. Maur. واقتل *& interficiam.* Sed apud R. Salomonem legitur ואשגש, ut in nostris. Vi. Bab. v. 28. R. ואשלח. v. 29. R. לא אתרכינויה. Ita etiam cum Affixo singulari versu proximo, quod pluraliter utrobique redditur. Ib. ויסגי עלך. v. 30. R. עד דתפיש ותחסין. v. 31. R. עד ימא sine ו. Ib. וממדברא עד פרת *Et à deserto usque ad Euphratem.* Ib. ואתרכינון מן קדמך. v. 33. R. ולא תפלח ית טעותהון *neque servies idolis eorum.* Ib. ארי לתקלא יהון לך.

CAP. XXIV.

Vers. 1. R. לקדם ייי, contrà v. 2. קדם ייי. v. 3. R. כל עמא כחדא *omnis populus simul.* v. 4. R. ית כל פתגמיא דייי. Ib. ותרתא עשרה קמא. Ib. R. C. לתרי עשר. v. 5. R. ית בכורי. Ib. ונכסו. v. 8. R. הא דם קימא. v. 11. R. לא הות נוקא. Ib. deest ברעוא *cum beneplacito.* Ib. כאלו הוו אכלין. v. 17. R. כחזו אשא. C. אישתא.

CAP. XXV.

Vers. 5. R. ומשכי bis per Chirek, ut passim: ססגונא autem sine ד, sic versu proximo רבותא. v. 8. R. מקדשא. v. 11. R. זיר דדהב, & sic postea per ז. Vi. infra c. 37. 26. v. 14. R. על סטרי ארונא. v. 17. R. פותיה & אורכיה. v. 18. R. *de auro ductili:* nos ob accentum Athnach hæc ita distinximus, ut *ductili,* subaudito *opere,* cum sequentibus cohæreat. v. 19. R. מסטרא bis. v. 20. R. לקביל bis, sic v. 27. & 37. v. 22. R. ואזמן. v. 29. R. דיתנסך בהון. Ib. יתהון. v. 31. R. דדהב דכי נגיד תתעביד מנרתא שדהא וקנהא, melius vertas, *ductile fiet candelabrum.* v. 34. R. ארבעא כלידין. v. 35. R. כן לשתא קנין *sic facies sex calamis.* v. 38. R. דדהב דכי ut v. 31. sic cap. 28. 22. v. 40. R. דאת מתחזי, sic cap. 26. 30.

CAP. XXVI.

Vers. 1. R. שזיר per Tseri, ut ubique. v. 3. R. תהוין, sec. pers. pl. f. pro יהוין tertiâ, ut supra cap. 22. 24. & infra cap. 28. 21. bis. v. 4. abest à Regiis בסטרא *in latere:* translatio itaque sic habetur, *in loco quo jungenda est,* ut versu proximo. C. בסטרה utrobique. v. 5. R. דבירת לופי תנינא מכוונן ענוביא חדא לקביל חדא *respicientibus se mutuò ansulis, ita ut ansula sit è regione alterius.* v. 7. R. חד עשרי יריען תעביד יתהון. v. 8. R. אמין bis sine ב. v. 9. R. שתיתאה לקביל. Contrarium vide Levit. 25. 21. v. 10. R. מסטרא דבירת. v. 12. R. יריעתא דיתירת. v. 13. R. באורך יריעת משכנא. v. 14. R. C. וחופאה per ה in fine, ut præcedens. v. 17. R. תרתין צירין, sic cap. 36. 22. Ib. חדא עם חדא *una cum alia.* v. 19. R. עשרין, ut ubique. v. 21. R. דפא חדא priori loco, sed in posteriori חד ut in nostris. v. 23. R. בסופיהון in plurali, sic v. 27. לסופיהון. v. 24. R. ברישיהון *in capite suo.* Ar. Maur. الى راسه *ad caput ejus,* juxta versionem nostram. v. 25. R. כסף sine ד, contra cap. 27. 10. & 38. 12. דכסף. v. 26. R. עברין: in translatione autem sic, *Et facies quinque vectes de lignis setim, ad continendas &c.* v. 28. initio, Elias legit ואריח מציעאה. Thisb. rad. מצע. Ib. R. מעבר. v. 30. R. ותקים. v. 31. R. דתכלא, sic v. 36. & cap. 27. 16. & 28. 33. & 36. 37. Ib. desunt hæc verba, יעביד יתה, translatio nihilominus habet, *facies illud.* v. 33. R. לתמן מניו. v. 35. R. משכנא, rectè sine ד.

CAP. XXVII.

Vers. 2. verte, *super quatuor angulos ejus.* Ib. R. דנחשא, sic v. 11. & 17. & cap. 38. 6. v. 4. R. על ארבע סטרוהי. v. 7. R. ויתעלון *Et inducentur.* Arabs Mauritanus ويدخل *& inducet,* congruenter lectioni nostræ. v. 9. R. מאה אמין, sic v. 18. v. 11. R. מאה באורכא. Ib. desunt hæc verba Latina, *& columnæ ejus viginti.* v. 16. R. עובד צייר, sic cap. 36. 37. v. 17. R. מכבשין כסף ווידהון כסף. v. 19. R. וכל סיכי דרתא. v. 21. R. מעם בני ישראל, deerant etiam in translatione hujus versus hæc verba, *& filii ejus.*

CAP. XXVIII.

Vers. 4. R. וכתונין מרמצן מצנפין *& tunicas strictas,* i. e. *tessellatas vel ocellatas,* (Ar. Maur. وقمصان معبقة) Sic infra v. 39. verbum ותרמץ redditur, *Et stringes,* qua de causa interpretationem hic retinuimus, mutato solùm numero: cujus tamen ipse Interpres rationem non habet in voce מצנפין, quam, vulgatum Interpretem ut in præcedentibus secutus, singulariter vertit *cidarim.* Eadem incuria vox אחוך *fratri tuo* ab eo prætermittitur. v. 6. R. דדהבא, sic v. 15. Ib. וצבע. v. 11. R. דאבן טבא. Ib. כגלוף דעזקן *sicut sculptura quæ fit in anulis.* Ib. משקען מרמצן בדהב תעביד יתהון *circundatos & inclusos auro facies eos,* ubi מרמצן participium est, nobis verò substantivum sic postulante voce דדהב, sicut v. 13. *cælaturas* autem reddimus, quòd cap. 39. 6. in Regiis ita reddatur: nam uncinos hic reddere minimè convenit. v. 12. lege, *super humerulos superhumeralis.* v. 14. R. ותרין תיכין. Ib. מתחמן תעביד יתהון. v. 17. R. אשלמות אבן טבא *impletionem lapidis pretiosi.* Arabs uterque الجوهر, quod idem. v. 18. R. ושבזין. v. 20. R. ופנתירי. v. 22. R. תיכין מתחמן, ut supra v. 13. & infra cap. 39. 15. v. 24. R. על תרין עזקתא. v. 26. in fine R. מלגו. v. 27. R. ותתן יתהון. v. 28. R. לעזקת אפודא. v. 30. R. במיעליה לקדם ייי. v. 31. R. ית מעיל אפודא. v. 32. R. ויהי פום רישיה. Ib. R. דלא יתבזע *ut non rumpatur.* v. 38. R. ית עוית *iniquitates,* in pl. sic Arabs uterque ذنوب. Ib. R. לכל מתנן. v. 40. R. המיינין וקובעין. Ib. ולתושבחא. v. 41. R. ותקדיש יתהון וישמשון קדמי. v. 43. R. ולא ימותון *& non suscipiens peccatum, ne moriantur.* Ar. Maur. totidem plane literis, ولا يموتون.

CAP. XXIX.

Vers. 2. R. סלת חיטין. v. 3. R. על סלא חדא. v. 5. R. ותתקין ליה. v. 7. R. ותיסב ית משח דרבותא ותריק. v. 9. R. ותתקן להון קובעין. v. 10. R. C. ותקריב ית תורא. v. 11. R. בתרע משכן זימנא *in ostio tabernaculi fœderis,* At contra v. 32. לתרע. Ar. Maur. utrobique في باب. v. 13. R. כוליין וית תרבא דעליהון, sic v. 22. v. 14. R. וית בשרא דתורא וית משכיה. v. 18. R. עלתא, ita passim, C. hic עלתא, alibi fere עלתא. v. 20. R. ועל אליון ידיהון. v. 24. R. C. על ידי אהרן. Ib. R. ועל ידי בנוהי ותרים. v. 25. R. ותיסב יתהון מידהון *Et tolles ea de manibus eorum.* Sic Arabs uterque من ايديهم. v. 26. R. ית חדיא, sic v. 27. Ib. ותרים יתיה, sic & C. יתיה. v. 28. R. ארי אפרשותא הוא. Ib. מנכסי קודשיהון. v. 30. R. כהנא דיתרבא תחותוהי. v. 33. R. לקרבא ית קרבניהון. Sic v. 35. R. תקריב קרבניהון. v. 36. R. ותדכי ית מדבחא. v. 37. R. קדש קודשין, sic cap. 40. 10. v. 39. initio, R. ית אימרא חדא. v. 41. R. וכנסכה. v. 46. initio, C. ייי אלהכון.

CAP. XXX.

Vers. 1. R. לאסקא עלוהי קטורת. v. 4. R. על תרתין זויתיה. v. 6. R. קדם פרוכתא דעל. v. 7. R. ויסיק עלוהי אהרן קטורת. Ib. באתקנותיה. Vi. Bab. v. 9. R. ואף לא עלתא ומנחתא ונסכא לא תנסכון עלוהי *neque holocaustum, neque munus, neque libamen libabitis super eo.* v. 10. R. על קרנוהי חדא בשתא מדם חטאת כפוריא הדא ומנא בשתא *super cornua ejus semel in anno de sanguine sacrificii quod fit pro expiatione peccati. Semel in anno &c.* horum verborum alia nobis est interpunctio. v. 13. & 14. R. כל דעבר. v. 15. R. ית אפרשותא דייי *separationem Domini.* v. 16. R. ותיסב ית כסף כפוריא. v. 23. R. מרא דכיא. v. 24. R. מלי הינא. v. 29. R. קדש קודשין. vi. supra cap. 29. 37. v. 31. R. קדמי לדריכון *coram me in generationes vestras.* Ar. Maur. لكم pro لي. v. 33. R. גבר דיבסם כותיה ודיתן. v. 34. R. *& galbanum aromatizans,* sed hæc separanda esse docet accentus. v. 35. R. לקודשא. v. 37. Corrige in nostris, *sanctum.*

CAP. XXXI.

Vers. 2. R. דרביתי. v. 3. R. רוחא מן קדם ייי *spiritu à facie Dei.* Ar. Maur. روح علم من عند الله *spiritu scientiæ divinitus,* sic fere Saadias pro eo quod in nostris legitur רוח נבואה *spiritu prophetiæ.* Sic infra cap. 35. 31. v. 5. R. בכל עיבידתא. v. 8. R. וית מדבח קטורת בוסמין. v. 14. C. ותתרון, male. Ib. R. C.

R. C. דיחלינה, Ven. & Amst. דיחלינה. v. 17. R. ארי בשתא *quoniam in sex.*

CAP. XXXII.

Vers. 2. R. ואיתיאו לותי. v. 6. R. ואסתחר עמא למיכל. v. 10. R. ויתקוף רגזי, sic v. 11. & 22. v. 12. R. בנו טוריא. Ib. ואתיב מן בישא דחשיבתא. v. 13. R. הוי דכיר לאברהם. Ib. ותמלילתא עמהון. v. 14. R. דחשיב למעבד. Vi. supra v. 12. v. 16. R. עובדא דייי אינין. Ib. כתבא מן קדם ייי הוא *erat scripta à facie Dei.* v. 19. R. כד קריב. v. 21. lege, *peccatum magnum?* v. 25. *ut contaminaret eos nomine pessimo.* Videtur potius vertendum, *ut capere vel acquirere faceret eos nomen pessimum:* ut לאסבותהון, sit infinitivus à נסב, unde regulariter & simpliciùs deducitur quàm à סאב. v. 26. R. C. ואתכנשו לותיה. v. 27. R. וגבר ית קריביה. v. 28. *in die illa,* hæc ab Interprete omissa erant. v. 29. R. קריבו קרבניכון יומא דין *Obtulistis oblationes vestras hodie.* Melius vertas in imperativo, *Offerte.* Ar. uterque اكملوا واجبكم *exolvite debitum vestrum.* Ib. ולמיתן עליכון. v. 30. R. והוה מיומא דבתרוהי. Ib. איסק לקדם ייי. v. 34. R. דבר ית עמא לאתרא דמלילית.

CAP. XXXIII.

Vers. 1. R. *Filiis tuis dabo eam terram fluentem lacte & melle,* quæ postrema verba ad versum tertium pertinent, ubi Chaldaica habentur etiam in Regiis. v. 2. R. ואמוראי *& Amorrhæos,* sic וחואי. v. 3. R. ארי לא אסיק שכנתי בינך *in medio tui.* v. 5. R. וגלי קדמי מה אעביד לך. v. 7. R. C. וקרי ליה. Ib. R. והוה כל דתבע. Ib. נפיק, ut & v. 8. Ib. דמברא למשריתא. v. 11. R. כמא דממליל גבר. Ib. ותאיב. Ib. C. לא יעדי. v. 12. R. לא אודעתני. v. 13. Corrige in nostris הודעני. v. 16. R. ארי אשכחנא רחמין. Ib. משנין מכל. v. 17. R. ברם ית פתגמא. v. 19. R. אעבר כל יקרי *transire faciam omnem gloriam meam.* Ib. ואיחון על מן דאיחון. v. 20. R. ית אפי יקרי *faciem gloriæ meæ.* v. 23. R. ית דברת יקרי. Ib. lege, *& videbis id &c.*

CAP. XXXIV.

Vers. 1. R. דתברתא. v. 3. R. וגבר לא יסק. v. 7. R. סלח לדתייבין לאורייתיה ודלא. Ib. מסער חובי. v. 9. R. לעוינא ולחובנא ותחסיננא. v. 10. R. ויחזון כל עמא דאת ביניהון *Videbitque omnis populus, in cujus medio tu es.* Ib. ארי דחיל הוא. v. 12. R. ליתבי ארעא *cum habitatoribus terræ,* sic v. 15. Ib. עליל עלהא. v. 16. R. ותיסב מבנתיה לבנך ויטעון בנתיה בתר טעותהן ויטעיין. Vi. Bab. v. 18. R. תיכול פטירין. v. 19. R. דילי absque הוא. Ib. תקדיש דיכרין, ordine inverso. v. 20. R. וכל בוכרא *& omne primogenitum.* v. 22. R. במיפק שתא. v. 25. R. ולא יביתון בר מן מדבחא תרבי נכסת חגא עד צפרא *neque manebunt extra altare adipes victimæ solemnitatis usque manè.* v. 26. R. לא תיכול *Non comedes,* ut supra cap. 23. 19. Nisi quod Ar. hic habeat لحما. v. 28. R. עם ייי *cum Domino.* Ib. לא שתי. v. 29. R. נחית משה מן טורא. Ib. לוחי סהדותא. Ib. C. ארי סגי. v. 31. R. דכנשתא. v. 34. R. מעדי ית בית אפי, absque Affixo. Ib. ומתמליל. v. 35. R. ית סבר אפי משה *aspectum vultus Mosis.*

CAP. XXXV.

Vers. 1. R. ואכניש, sicut etiam à R. Salomone citatur. v. 2. R. שבת שבתא, ut cap. 31. 15. at Levit. 16. 31. & 23. 3, 32. שבת שבתא. v. 5. R. סיבו מנכון. Ib. וייתינה ית אפרשותא. v. 6. C. ומעזי, ita etiam in Ven. & Amst. punctatur hæc vox. v. 8. R. בוסמיא למשח sine ו præfixo. v. 11. R. ית עברוהי. C. per pathach sed absque daghesh in ב, ut supra cap. 26. & capite proximo 36. v. 12. R. וית כפורתא *& propitiatorium.* v. 17. R. ית עמודהא. Ib. *& bases ejus.* Affixum singulare reddidimus pluraliter, quòd referendum videretur ad *columnas.* v. 18. R. סיכי דרתא. v. 21. R. רוחיה עמיה איתיו. Vi. etiam v. 29. at v. 26. è converso est ית pro עם. v. 22. R. C. גבריא עם נשיא. Ib. ושבבין עזקן, absque intercedente copula. C. ושבבין. Vi. Num. 31. 50. v. 23. R. ובוץ שזיר ומעזי ומשכי. Ib. ומשכי דססגונא איתיו. v. 24. R. כספא ונחשא איתיו. v. 25. R. עולא ומיתן. Ib. R. C. וית ארגונא *& purpuram.* Ib. R. וית צבע זהורי *& coccinum.* v. 26. R. דיתרעי לבהן יתהן בחכמתא עולן ית מעזי. v. 28. R. ולמשח רבותא. v. 29. R. דאיתרעי לבהון עמהון. v. 31. R. רוחא *spiritu,* absque נבואה *prophetiæ.* Vi. supra cap. 31. 3. v. 35. R. *& in omni opere textoris, & doceant artifices,* sed nec ipsa verba Chaldaica ומחי עברי כל עבידתא, ut in Regiis habentur, hanc Interpretationem ullo modo ferent; multo minus in nostris, ubi etiam Accentus Athnach in voce ומחי, illam à sequentibus dirimens, ei obstat.

CAP. XXXVI.

Vers. 1. R. חכמתא וסכלתנו. v. 3. R. ואינון איתיו לותיה עוד. v. 6. R. ועברו כרוז. v. 7. R. ואשתאר, in fine versus, ubi in C. & reliquis est ויתירת. v. 8. R. C. עבד יתהון, & v. 14. in R. v. 11. R. דבירת לופי bis, in fine autem תניתא pro תנינא, sic v. 12. & 17. & cap. 37. 3. v. 14. R. חד עשרי. v. 18. R. דנחשא. Ib. ללפיף. C. ללפאה. v. 19. R. דמשכי bis. v. 29. R. אל עזקתא חדא. v. 32. ad finem, R. לדפי סטר משכנא לסופיהון. v. 35. R. תכלא sine ד, contra ac v. 37. ubi in R. est דתכלא. Vi. supra cap. 26. 31. v. 36. R. *& effudit,* sic cap. 37. 3.

CAP. XXXVII.

Vers. 1. R. תרין אמין. v. 5. R. סטרי ארונא. Ib. desunt hæc Latina, *ad portandum arcam.* v. 7. R. *de auro ductili.* Vi. supra cap. 25. 18, 31, 37. v. 8. R. כרוב חד, & rursus וכרוב. v. 9. R. פרישן גדפיהון. v. 13. R. וזויתיה דלארבע רגלוהי. v. 14. R. הוו pro הואה, sic v. 25. v. 16. R. וית בזיכוהי וית מכילתיה וית קסותא דיתנסך בהון דדהב דכי. v. 19. חיוור ושושן, atque ita deinceps vox prior. v. 21. R. מינה ter absque ד. v. 23. R. וציבתהא. v. 25. R. ית מדבח קטורת. v. 26. R. דיר, at v. 12. & ubique antè per ז, ut supra cap. 25. 11. notatum, ac si deditâ operâ codices discreparent. C. etiam & Ven. minora & hic & v. 12. habent ד.

CAP. XXXVIII.

Vers. 1. R. ית מדבח עלתא. v. 9. R. סרדי דרתא, sic cap. 39, 40. v. 15. R. ולעברא תניתא. v. 17. R. וכיבושיהון דכסף. Ib. וחפא רישיהון דכסף ואינון מכבשין דכסף *& cooperuit argento capita earum. Illæ quoque &c.* v. 18. R. אורכיה ורומיה בפותיה *sicut latitudo ejus.* v. 19. R. וחפא רישיהון דכסף וכיבושיהון דכסף *& operuit capita earum & cælaturas earum argento.* v. 21. R. דאתמניא. Ib. על פולחן ליואי *per ministerium Levitarum.* v. 23. R. ובוצא. v. 24. R. והוה דהב ארמותא עשרין. v. 25. R. מאת ככר ואלף ושבע מאה ושבעין. v. 27. R. והוה מאת ככרא דכספא. Ib. מאת & למאת. v. 28. R. וית אלפא ושבע מאה ושבעין וחמש. Ib. וכבש יתהון. v. 29. R. ונחשא דארמותא שבעין. v. 31. R. דתרע.

CAP. XXXIX.

Vers. 2. R. דדהבא. v. 4. R. כתפין עבדו ליה מלפפן. v. 5. R. כעובדוהי. Ib. deest in translatione, *& coccino.* v. 6. R. מרמצן בדהב כתב מפרש כגלוף דעיזקא על שמהת *in cælaturis aureis scriptos distinctè quasi sculptura annuli &c.* v. 9. R. זרתא & וזרתא. v. 11. R. ושבזין. v. 12. R. בנקרי תרקיא. v. 13. R. משקען מרמצן בדהב *inclusi strictique auro.* Vi. not. ad cap. 28. 11. v. 17. R. על תרין עיזקן. v. 19. R. מלגיו. v. 20. R. על תרתין כתפי. Ib. בית לופיה מעלוי להמיין *juncturæ ejus.* v. 21. R. בחושא דתכלתא, ita v. 31. Ib. ולא מתפריק. v. 22. R. ית מעילא דאיפודא. v. 23. R. ופום מעילא בגויה *Et os pallii in medio ejus.* v. 27. R. ית כתוניא דבוצא. v. 28. R. קובעיא. Ib. וית מכנסין דבוץ בוץ שזיר: *Et femoralia ex bysso retorta,* sed hæc Latina habentur initio v. 29. ut in Vulgata. v. 29. R. דתכלא. v. 30. R. deest כגלוף דעזקא, contra ac vers. 6. supra. Ib. קדש לייי. v. 32. R. עיבידת פולחן משכן זימנא. v. 34. R. דמשכי דדיכרי מסמקי sic דמשכי דססגונא. v. 36. R. וית כל מנוהי. Sic v. 37. R. וית בוציניהא. Ib. דסידרא. v. 40. R. וכל מאני פולחן. v. 43. lege, *fecerant illud,* ut in Regiis.

CAP. XL.

Vers. 2. R. דמשכן זימנא, sic v. 6. & 29. v. 3. R. ותחפי על ארונא. v. 4. R. ותסדר ית סידריה. v. 5. R. לאסקא קטורת בוסמין קדם ארונא. Sic & v. 6. קדם sine ל. v. 17. R. בחד יומא לירחא. v. 19. R. ופרש. v. 23. R. ואסדר עלוהי ex Aphel. Vi. Levit. 24. 3. 4. v. 24. R. על צידא דמשכנא, apud R. Sal. legitur צדא levi discrimine: contrà Num. 3. 29. in Regiis legitur שדא. v. 27. R. ואסיק עלוהי קטורת. v. 31. R. ויקדשון מניה. v. 36. R. C. מעילוי. v. 37. R. C. דאסתלקותיה. v. 38. R. ארי עננא דייי *Nubes enim Domini.* Ib. ואישתא תהי ליליא ביה *& ignis erat &c.*

LEVITICUS.

CAPUT I.

Vers. 2. R. מן תורי. v. 9. R. *holocausti oblatio est,* sed hoc esset עלתא דקורבן, cùm illic legatur simpliciter קורבן, ut in nostris, ubi accentus inter duas voces distinctionem facit: v. 13. intervenit etiam הוא, similiter tamen in Regiis redduntur verba. v. 10. R. מן בני ענא קרבניה, sic cap. 3. 6. v. 12. R. ויסדר, sic cap. 6. 12. v. 16. R. וירמי יתיה. Ib. דמושדין קיטמא, lectionis hujus, quòd convenientior videretur, versionem retinuimus: at reliqui codices nostram confirmant; lege itaque si placet, *ubi comburunt cineres.* Amst. & Ven. min. דמקדין. Vi. Bab.

CAP. II.

v. 2. R. ית אדכרתה, sic v. 9. & cap. 5. 12. v. 4. & 5. R. סלת. v. 7. R. מנחתא דרדתא. v. 8. R. למדבחא. v. 10. R. ודאישתאר, ut v. 3. Vi. etiam c. 7. 9. v. 12. R. C. קורבן קדמי. Ib. R. לא יסקון לאיתקבלא ברעוא. v. 14. R. פרוכן דכיכן. v. 16. R. ית אדכרתה מגרשה. Ib. C. ומשחא. Ib. R. על כל לבונתה.

CAP. III.

Vers. 2. lege ut in Reg. *filii Aharon sacerdotes sanguinem per circuitum altaris.* v. 9. Elias legit, לקבל שורא. Interpres omisit hæc verba, *& adipem qui operit intestina,* supplenda sunt igitur in nostris. v. 12. R. לקדם משכן זימנא.

CAP. IV.

Vers. 2. R. חד מנהון. v. 4. R. זימנא קדם ייי. v. 5. R. וייתי יתיה. v. 7. R. מדבחא דקטורת. v. 8. R. תרבא דתורא. Ib. דחפי ית גווא. v. 9. lege, *auferat illud.* v. 11. R. וית משכא דתורא. Ib. *& cum intestinis, & fimo ejus.* Adhibitâ distinctione inter hæc verba & proxime præcedentia, casum etiam mutavimus. v. 12. R. למברא למשריתא. Ib. על אעיא בנורא. v. 17. R. לקדם פרוכתא. v. 22. R. דרבא יחוב *Quando Princeps peccaverit per ignorantiam & fecerit &c.* cùm in fine versus sit vox בשלו etiam in Regiis, interpretationem ejus illuc transtulimus. v. 27. R. במעבדיה חד מפקודיא. v. 28. R. או יתידע. Ib. וייתי ית קרבניה. Ib. שלמתא נקיבתא. v. 31. R. וית כל תרבא. v. 33. R. באתר דיכוס ית עלתא. v. 35. R. כמא דאתעדא. Ib. על חובתיה דחב.

CAP. V.

Vers. 2. R. *& postea ipse scivit quod peccavit,* pro *& polluatur &c.* ex v. 3. v. 3. R. בכל סובתיה דיסתאב. Vi. Bab. v. 4. או לאוטבא לכל דיפריש. C. די יפריש אנשא. v. 5. supple initio versus, *Eritque cùm peccaverit in uno ex his,* quæ in Regiis desunt. v. 6. R. C. וייתי ית אשמיה. v. 7. R. ית אשמיה דחב. v. 8. R. לות כהנא. Ib. קדמיתא sine ב. v. 9. R. ודישתאר מדמא, contrà c. 7. 16, 17.

& 14. 18. v. 11. R. לחרתין שפנינין fœmininè, ut ſupra v. 7. Vi. c. 14. 22. v. 15. R. לקדם ייי. v. 17. R. חרא מכל פיקודיא.

CAP. VI.

Verſ. 3. lege, quæ fecit homo &c. v. 4. R. דאתפקד לותיה. v. 6. R. וית אשמיה ייתי לקדם ייי. v. 9. R. היא עלתא על דמתוקדא. Ib. יקדא, ſic in ſequentibus. v. 10. R. ומכנסין דבוץ ילבש, ſic v. 11. וילבש. v. 12. R. C. נכסת, quæ forma ſingularis eſt, in noſtris eſt נכסת formæ pluralis, Hebr. השלמים. v. 16. R. ודאשתאר מינה. Ib. C. ייכלוניה. v. 18. R. ייכלונה. v. 20. R. ביומא דרבי, ſic cap. 7. 36. Ib. פלגותא, bis. v. 21. R. תתעביד רביכא fiet tenera, offerat eam coctam, &c. Vi. Bab. C. רביכא. Vi. etiam infra. cap. 7. 12. ubi Interpres hanc vocem prætermittit. v. 25. R. באתרא די. v. 27. R. ודידי מן דמה על לבושוהי ſuper veſtimenta ſua. v. 28. R. וישתטף ex Ithpehal, ſic infra cap. 15. 12.

CAP. VII.

Verſ. 1. R. C. קדש קדשין הוא. v. 7. R. כחטאתא כאשמא. Ib. כהנא דיכפר ביה. v. 9. R. דמקרב. v. 12. R. רביכא, ut ſupra cap. 6. 21. v. 14. R. מכל קרבנא. Ib. C. דזריק ית דם. v. 16. R. ואם נדר. Ib. R. C. דיקריב ית נכסתיה. Ib. ודאשתאר, ſic v. 17. Vi. ſupra cap. 5. 9. v. 18. R. C. לא יתחשב ליה in Ithpael, ſic cap. 17. 4. v. 21. R. בסאבת אנשא. Ib. או בכל שקץ מסאב aut omnem abominationem immundam. v. 25. R. דיקרב מינה קרבנא. v. 26. R. לעופא ולבעירא, pro ovibus autem corrige in noſtris, avibus. v. 30. R. ייתיין ית קרבניא. Ib. חדיא bis. Ib. לארמא יתיה ארמא. Vi. Bab. v. 33. R. דיליה תהי. v. 38. R. ביומא דפקדותיה.

CAP. VIII.

Verſ. 4. Corrige in noſtris פקיד, & v. 8. ית אוריא. v. 12. R. על ריש אהרן. v. 13. R. קובעין. v. 18. R. וקריב ית דכר עלתא. v. 24. R. אודניהון & רגליהון, quæ tamen ſingulariter illic redduntur. v. 25. & 26. R. & C. שקא pro שוקא, ut & alibi C. v. 29. R. C. ית חדיא. Ib. R. וארמיה & elevavit illud elevatione coram Domino de ariete oblationum, fuitque in portionem Moſi ſicut &c. v. 30. R. ועל לבושוהי & ſuper veſtimenta ejus, Ar. Maur. وعلي ثيابه. v. 31. R. כמא דפקידית למימר ſicut præcepi, dicens. v. 33. R. יקריב ית קרבניכון.

CAP. IX.

Verſ. 2. R. וקריב קדם ייי. v. 3. R. C. ועגל ואימר בני שנה. v. 5. R. וקריבו ית דפקיד Obtuleruntque ea &c. v. 7. R. ועביד. C. ועבד bis. v. 9. R. וקריבו. Vi. Bab. v. 10. R. וית כלייתא, ſic v. 19. וכולייתא plurali formâ, ut & ſupra cap. 3. & 4. at cap. 7. 4. על כלייתא. v. 11. C. למברא, ſic 14. 8. in Regiis. v. 16. & 17. R. וקריב. v. 20. & 21. R. חדויתא. v. 24. R. ואכלת & ונפקת, ſic cap. 10. 2. Ib. וחזו.

CAP. X.

Verſ. 4. R. ית אחיכון. v. 6. C. ית יקידתא. v. 7. R. רבות קודשא דייי. v. 8. R. עם אהרן cum Aaron. v. 15. R. לארמא ארמא. Vi. Bab. v. 16. R. מבעא תבעיה. v. 18. verte, ſicut præcepi. v. 19. R. קריבו ית חטאתהון וית עלתהון. Ib. וערען יתי.

CAP. XI.

Verſ. 1. R. ועם אהרן & cum Aaron, ſic c. 14. 33. & 15. 1. v. 3. R. ומטילפא. C. ומטלפן טילפין, uti etiam à R. Salomone citatur. Vi. Bab. v. 4. R. camelum. Ib. R. & C. ad finem verſus, ופרסתא: ſequitur in Regiis לא סדיקא, ſic v. 5. & 6. ſine Affixo, ut & v. 7. v. 7. R. ומטילפא. C. ומטלפן, ut ſupra v. 3. Finem v. 10. & initium v. 11. ſic verte; abominatio ſunt vobis. Et abominatio erunt vobis: hujuſmodi anadiplôſin vide cap. 14. v. 30. 31. quam etiam Interpres, ut hanc, compendio reddidit. v. 11. R. מבשריהון pluraliter, ut in tranſlatione. v. 16. R. ונצא ſine ית. v. 18. R. ובותא וקתא. Vi. Bab. Ib. C. וירקריקר. v. 19. R. וחוריתא. v. 26. R. וטלפין לא איתהא מטילפא ופשרא לא איתהא מסקא. Ib. כל דיקרב בנבלתהון omnis qui tetigerit morticinia eorum. v. 27. R. C. על ארבע. v. 29. R. וצבא. v. 32. R. C. או שק. Ib. R. דיתעביד, ſic c. 13. 51. v. 33. C. תתברון. v. 34. Verba illa in tranſlatione, & aliquid horum tetigerit, nihil habent in textu Chaldæo cui reſpondeant. Ib. R. דישתיתי. Vi. Bab. v. 36. R. בית כנישות. v. 42. R. לא תיכלונון. v. 45. R. דאסקית. v. 46. R. ודכל priore loco, ולכל in poſteriore.

CAP. XII.

Verſ. 4. R. בדם דכי. Vi. Bab. v. 5. R. C. ואם נקבא. Ib. R. ארבעת עשר יומין, at quia in noſtris deeſt vox יומין interpretationem ejus, cùm omitti non poſſet, alio charactere notavimus. v. 7. R. עלהא. R. C. ותדכי.

CAP. XIII.

Verſ. 2. R. ויתתי. Vi. Bab. v. 5. R. Videbitque eam. v. 10. R. והא עמיק חורא. v. 12. R. ותחפי. v. 13. R. בשריה וידכי. Vi. Bab. Ib. אתהפך, ſic v. 17, 20, & 25. & v. 16. ויתהפך, ubique autem למחור per Segol. v. 14. R. דאתחזי. v. 15. R. סגירותא הוא. v. 18. R. שחנא ויתסי. v. 21. R. שערא למחור, ſic v. 26. v. 28. R. עומק כואה. v. 40. R. calvus & mundus eſt. v. 41. R. C. מלקביל. v. 42. R. או בגלושתא. Vi. Bab. v. 43. R. סגירותא משך בשרא. v. 45. R. לא תסתאבון, ſecundo loco abſque ו præfixo. v. 46. R. יהי מותביה; quod de voce יומין ſupra c. 12. 5. dictum, idem hic de verbo יהי dicendum. v. 49. R. ירוק. R. C. סמוק. v. 51. Interpres omiſerat hæc verba, aut in ſubtegmine. v. 55. R. C. תוקדוניה, ſic v. 57. Ib. 55. R. חברא הוא. Ib. apud R. Sal. edit. Baſ. & Ven. mag. בשחיקיתיה, quod mendoſum videtur, cùm in aliis ejus editionibus legatur ut in noſtris. v. 56. R. ויבזע, v. 58. R. דתתחור. Obſerva hoc verbum חור in præcedentibus ubique adhiberi pro Hebr. כבס, cui eidem in proximis verbis reſpondet יצטבע: hujus differentiæ rationem ſic exponit R. Salomon, quòd in illis locis lotio eſſet ad mundandum vel dealbandum, cùm hoc ultimo immerſio ſufficeret; ubicunque verò, inquit, כבס immerſionem tantùm denotat, Chaldaicè redditur per יצטבע. v. 59. R. לדכאותיה.

CAP. XIV.

Verſ. 10. R. שלמתא, & ſic alibi. C. שלמתא. v. 13. R. באתרא דיכוס. v. 16. R. דעל ידיה שמאליתא ſic v. 27. v. 22. R. ותרין שפנינין maſculinè, ſic cap. 15. 14, 29. & Num. 6. 10. contrà cap. 5. 11. v. 26. R. שמאליתא, ut ſupra v. 16. & verſu ſequente. v. 35. R. וייתי דדיליה. v. 37. R. מן כותלא. C. כותלא. v. 40. R. וישלפון, ſic v. 43. דשליפו. v. 41. R. דקליפו, ut v. 43. v. 42. C. אבנין אוחרנין ויעלון. Ib. R. באתר אבניא. v. 45. R. ויתרע. Ib. & omnem pulverem domus educent extra &c. v. 49. R. תרין צפרין ואעא. v. 51. R. דצפרא דנכיסתא. v. 57. R. C. ביומא & וביומא.

CAP. XV.

Verſ. 3. C. סאובתיה היא. v. 9. R. מרכבא דירכוב. v. 11. C. ויצבע. v. 13. R. ויסחי בשריה ex Aphel, ſic v. 16. contra cap. 16. 24. ויסחי, ſic cap. 17. 15, 16. v. 14. R. וייתי ex Aphel, cùm in noſtris legatur וייתי ex Kal, ſolâ punctorum differentiâ, ideoque verſionem non mutavimus: neque enim punctorum authoritas in Targum tanti apud nos fuit, ut ubique verſionem eis conformem redderemus; accedit hic quod conjugationes Kal & Aphel verbi אתא in Targum nonnunquam inter ſe confundi obſervavimus. Fatendum interim noſtram lectionem Hebræo magis convenire: verte itaque, ſi mavis, & veniet; ubi ſi intelligas cum iis, perinde erit acſi diceres, & adducet ea; ſi modò Chaldaicè dicere liceat וייתי בהון, ſicut Arabicè وياتي بهم, vel ut in noſtris يجي, quo nihil uſitatius. v. 16. R. שכבת זרעא, ſic v. 17. & 18. at cap. 22. 5. שכבת. v. 19. Baſ. דא יהי דובה, pro דא reliqua omnia exemplaria habent דם, ſic ergo emendavimus. v. 23. C. במקרבה ביה. v. 25. R. C. ידוב דוב. Ib. C. סואבתה. Ib. R. in fine verſus, erit immunda, abſque erit poſteriore. v. 26. R. דתשכב. C. די ישכוב, ut in fine v. 24. rectè, hic male. Ib. R. כסואבות ריחוקה. v. 31. R. בסואבתהון בסאביהון ית משכני. v. 32. R. ודתפוק מינה שכבת זרעא. v. 33. R. עם מסאבא.

CAP. XVI.

Verſ. 3. R. בדא יעול אהרן. Ib. C. בקודשא. v. 4. C. ומכנסי דבוץ יהא. Ib. R. ובמצנפתא, redundante ב. Ib. וילבשינון. v. 5. R. & tolles &c. v. 8. C. ית תרין. v. 12. R. חפנוהי. C. חופנוהי. v. 13. R. ויחפי ענן. v. 14. R. וקדם abſque ל, ſic v. 15. v. 15. R. C. ויעביד ית דמיה. v. 16. R. מסואבת, ſic v. 19. in fine autem hujus verſus בגו סואבתהון. v. 21. corrige in noſtris, ambas. v. 22. R. דלא יתבא. v. 27. R. יתפקון efferent. Interpres videtur legiſſe יפקון. v. 30. R. תדכון. C. תדכון pravè. v. 33. poſt quoque expiabit, adde, & ſuper ſacerdotes, quæ clauſula Latina in Regiis deeſt.

CAP. XVII.

Verſ. 3. R. או עזא ſive capram, contrà cap. 22. 27. v. 4. R. C. לא איתיניה לקרבא. Ib. יתחשיב in Ithpahal. Vi. ſupra 7. 18. Ib. R. מגו עמיה de medio populi ſui, ſic v. 9. v. 5. R. ויתנון לקדם ייי afferantque ea Domino. v. 7. R. ולא ידבחון. v. 8. R. ביניהון דיסיק עלתא, ubi tamen tranſlatio eſt ut in noſtris, juxta quam etiam in Ar. Maur. eſt في وسطكم. At v. 10. & 13. R. ביניהון inter eos. Ib. 10. R. ואישיצי יתיה. Vi. Bab. v. 11. R. C. בדמא הוא. v. 12. R. in fine לא ייכלון דמא. v. 13. R. C. ביניהון. Ib. R. דיצוד ציד. v. 14. R. ad finem דמיה הוא.

CAP. XVIII.

Verſ. 5. R. לחיי עלמא. v. 6. R. לכל דקריב. v. 12. R. קריבא דאבוך הוא, ſic v. 13. קריבא דאמך הוא. v. 17. R. וברתה, ut ſupra v. 10. ברתך, ſic cap. 19. 29. & alibi paſſim hac formâ. v. 18. R. בחייה. v. 20. R. ובאיתת. Ib. שכבתך, ſic v. 23. Ib. in tranſlatione, ut ſeminis commixtione contamineris in ea. v. 21. R. ומזרעך Et de ſemine tuo non dabis ut transferatur ad Moloch. Ib. nomen Domini Dei tui. v. 24. R. דאנא מגלי. v. 28. R. כמא דרוקינת ית עממיא. v. 29. R. וישתיצין נפשתא. v. 30. corrige in noſtris, faciatis.

CAP. XIX.

Verſ. 11. R. לא תגנבון. v. 15. R. בדינא. Ib. ולא תהדר. v. 18. R. ותרחם לחברך. v. 19. R. לא תזרע. v. 20. R. והיא אמתא. Ib. in fine לא אתחרת. v. 21. R. לקדם ייי. v. 23. R. מרחק לאבדא. v. 34. R. ותירחם ליה. v. 35. R. במשחתא. v. 36. והינין דקשוט.

CAP. XX.

Verſ. 2. R. ומן גיורא. Vi. Bab. Ib. דבית ישראל. v. 4. R. בדיהביה מזרעיה. v. 11. R. גלי. v. 16. R. ואיתתא דתקרב לכל בעירא ad omne jumentum &c. ſequitur ib. occides mulierem, jumentum quoque occiſione occidatur. v. 18. R. דישכב ית איתתא. Vi. v. 20. Ib. ית סואבת. Vi. cap. 16. 16. v. 19. R. ית קריבתיה. v. 20. R. דישכב ית איתת אחבוהי עריתא דאחבוהי. Ib. R. C. בלא ולד, ſic v. 21. v. 22. R. ולא תרחק יתכון ארעא דאנא מעיל יתכון לתמן. v. 25. R. עופא מסאב לדכי avem immundam & mundam, epitheta tranſpoſita leguntur in verſione Vulgata, & inde in Pariſienſibus & noſtris. Ib. lege, & in omni &c.

CAP. XXI.

Verſ. 2. lege, pro conſanguineis ſuis, vel potius in ſing. conſanguineo ſuo qui propinquus eſt ei. Ib. R. לאימיה לאבוהי, abſque copula. v. 5. lege, barbæ ſuæ. Ib. R. C. ובבשרהון. v. 6. R. ולא יחללון. Ib. R. C. אינון מקרבין. v. 7. R. איתתא מטעיא ומחלא. Ib. דמתרכא מבעלה, ita Ven. min. & Amſt. ſed C. דמתרכא, Ven. maj. & Baſ. pravè דמתרבא, correximus autem ex v. 14. v. 8. R. quia ſanctus ſum ego &c. ſine interpunctione. v. 9. R. ארי תתחל. C. תתחל. Ib. R. C. היא מתחלא. v. 14. R. מטעיא, ut ſupra v. 7. v. 20. R. או חניר או חריס. C. חרים. v. 21. Finis

hujus

hujus verſus & verſus proximi tranſlatio ſic in Regiis habetur: non accedat ut offerat. v. 22. Oblationem Dei ſui. De ſanctificatis autem quæ offeruntur Deo ſuo veſcetur de ſanctis ſanctorum.

CAP. XXII.

Verſ. 2. R. ויפרשון. Vi. Bab. Ib. ולא יחלון. C. יחלון, ſic v. 15. & cum Affixo v. 9. Vi. etiam v. 32. Ib. R. דאינון מקדשין. v. 3. R. דיקרב מכל זרעכון. Ib. וסובתיה contractè, ut & v. 6. v. 11. R. וכהין ארי יקני, ſic v. 12. & 13. R. ובת כהין. v. 13. C. כרביותא. v. 16. R. במיכליהון. v. 18. R. מבית ישראל. Ib. דיקריב קרבניה. Ib. דיקרבון קדם ייי. v. 19. R. שלים דכר בתורי. Ib. in tranſl. pro nobis. v. 23. R. ולנדרא לא יתרעי. v. 24. deeſt in Regiis, aut enervatis. Vi. Deut. 23. 1. v. 27. R. או עז ארי. v. 32. R. ולא תחלון. C. תחלון. Vi. ſupra v. 2.

CAP. XXIII.

v. 2. R. דתערעון יתהון מערע קדיש אלין אנון quas vocabitis invocatione ſancta, hæc ſunt. Vi. Bab. v. 3. R. מתבניכון, ſic v. 14, 21, 31. & alibi. v. 4. R. מערע קדיש דיתערעון quas vocabitis vocatione ſancta in t. ſ. v. 7. R. כל עיבידת פולחנא, ſic v. 8, 21, 25, 35, & 36. v. 10. R. ותחצדון. v. 12. R. ארמותכון. v. 13. R. ותרי עשרונין. v. 14. R. עד כרן abſque ב. Ib. ית קורבן אלהכון. v. 15. R. שלמן תהוין, ſecunda perſona pro tertia, vi. Exod. 26. 3. v. 16. lege ut in Regiis, & offeretis &c. v. 18. R. & arietes duo erunt &c. v. 21. R. vocatione ſancta, ſanctum erit vobis. v. 22. R. במחצדך ולקטא דחצדך. v. 29. R. דלא מתעני. v. 32. R. שבת שבתא היא. Vi. Exod. 35. 2. C. שבא שבתא. v. 38. R. נדבתכון. C. forma plurali נדבתכון. v. 39. R. בחמשת עשרא. Ib. קדם ייי שבעא יומין, ut v. 41. v. 43. R. במטלת ענני אותיבית in umbraculo nubis meæ &c. C. ענני.

CAP. XXIV.

Verſ. 3. & 4. R. יסדר, ut Exod. 27. 21. ſic v. 8. hujus capitis cum Affixo, יסדריניה. v. 6. R. תרין סדרין שית בסדרא. v. 7. R. לאדכרתא קרבנא. C. לאדכרתא. v. 10. C. בר אתתא בר ישראל bis in eodem verſu & ſic etiam v. 11. hoc ultimo loco Ven. maj. & Baſ. habent ית אתתא, quod ex reliquis correximus. v. 12. R. עד דיתפרש. v. 23. R. באבניא.

CAP. XXV.

Verſ. 5. R. ית כתי חצדך לא תחצד. v. 8. R. שבע שמטין bis. v. 11. R. ולא תחצדון ית כתהא. v. 14. R. וארי תזבון. Ib. או תזבון מן יד. Sic v. 15. תזבון מן חברך. v. 16. R. לפום סניות. v. 17. Lege juxta ordinem verborum, vir proximum ſuum. v. 21. R. בשתא שתיתתא. Vi. Exod. 26. 9. Sic v. 22. תמיניתא.

v. 25. R. ובני דאחוהי. v. 28. R. ביד דזבן. v. 30. R. לדזבן יתיה. C. לדזבן. v. 32. R. יהי לליואי. v. 35. R. ותתקיף ביה. Vi. Bab. v. 38. in fine R. לאלה, ſic cap. 27. 45. v. 44. R. מן בני עממיא de filiis populorum. v. 46. R. למירת אחסנא לעלם, tranſlatio autem hujus verſus in Regiis ſic habetur: Et dimittetis eos in poſſeſſionem filiis veſtris poſt vos, ut poſſideant eos in æternum, & ſervient eis. Fratres autem &c. v. 47. R. דעמך או לארמאי, hæc vox Aramæum ſive Syrum propriè ſignificat, generalius verò gentilem quemlibet: hac ſignificatione Syris frequens eſt, & hic accipi videtur, verte itaque, aut gentili de familia peregrini, ſeu proſelyti. v. 48. R. בתר דאזדבן פרקנא יהי ליה חד מאחוהי יפרקיניה: v. 49. R. אחבוהי unâ voce, bis, Vi. cap. 20. 20. v. 50. R. עם זבניה. v. 51. adde in fine, de argento emptionis ſuæ. v. 52. R. יתיב ית פרקניה. v. 53. R. כאגיר שנה בשנה.

CAP. XXVI.

Verſ. 1. R. nec imaginem, & ſtatuam non erigetis vobis. Ib. ואבן סגדא. v. 2. R. דחלין. v. 8. R. חמשא למאה. Ib. יעירקון ex Kal, ſic v. 17. ותערקון rectius, eſt enim illic intranſitivum. Vi. etiam v. 36. v. 9. R. ואתפני במימרי לאוטבא. v. 13. C. וחבריה. v. 16. in fine R. ויכלוניה שנאיכון. v. 19. R. ואתבר. v. 20. R. ויסוף. v. 21. R. ולא תבו. v. 25. R. ויתפרעון. v. 29. R. בנתיכון. v. 31. R. חרבה. Vi. v. 33. v. 32. R. ויצדון. v. 33. R. יהון חרבה. v. 34. R. בכן תרעי. v. 35. in fine R. יתבין בה. v. 36. R. C. דשקיף. Ib. R. ויערקון כמיערק. Ib. deſunt in tranſlatione hæc verba, cadentque nemine perſequente. v. 37. R. ויתקלון. Ib. ולא יהי לכון תקומה. v. 39. R. ודישתארון בכון יתמסון בחוביהון בארעתא דסניכון. Ib. דאחדו בידיהון עמהון יתמסון. v. 40. R. בשקריהון דשקרו במימרי quæ prævaricati ſunt in verbum meum. v. 42. R. C. ודכירנא, ſic v. 45. v. 43. C. ותרעי & ירעון ex Aphel, ſic v. 34. & 41. Ib. 43. R. רחיקת נפשהון. v. 44. R. ברם דא. v. 45. R. C. לאלה.

CAP. XXVII.

Verſ. 3. deeſt in Regiis vox maſculi. v. 4. R. ואם נקבה. v. 7. R. אם דכרא ויהי. v. 9. R. C. מיניה קדם. v. 10. R. לא יחלפיניה Non immutabit eum, ſic v. 12. appreciabit eum, minimè congruè, utrobique enim præcedit animal. v. 11. R. דלא יקרבון. v. 16. R. C. כור שערין. v. 22. C. conſecraverit. v. 24. R. לדדיליה אחסנת. v. 25. R. הויא סלעא pro יהי. v. 33. R. יחלפיניה bis, ex Pael ut v. 10. ſic melius convenit cum infinitivo חלפא.

NUMERI.

CAPUT I.

Verſ. 5. C. ואלין גובריא abſque שמהת. Notetur hic editionem Conſtantinopolitanam in hoc libro fere ad finem rarius à Regia diſcedere, cùm alibi Venetæ majori in pleriſque quàm proximè accedat. v. 17. R. C. ודבר משה. v. 18. R. ואתיחסו & numerati ſunt per genealogias & familias ſuas. v. 19. R. C. ומננון. v. 20. R. בכרא דישראל, ſed Interpres omiſit. v. 29. R. וארבעת אלפין. v. 51. R. C. יפרקון יתיה. Ib. ובמישרי. v. 52. R. C. גבר על משרוהי.

CAP. II.

Verſ. 2. R. C. באתין. Vi. Bab. Ib. מקבל. v. 3. R. C. ודשרן, ſic v. 5. & ſæpiùs in hoc capite. Ib. R. משרית ſic alibi. v. 9. R. C. ותמנן. v. 13. R. ותשעה. v. 14. R. דעואל Dehuel. v. 17. R. C. ויטל משכן. Ib. R. בגו משריתא. v. 24. R. למשרית. Ib. R. C. ותמניא אלפין & octoginta milia, ſed legendum octo, ut cuivis numerorum ſummam ſubducenti facilè conſtabit: pro octoginta legitur v. 9. תמנן vel תמנן. Ib. בתליתיתא. v. 31. R. למשריתא דדן. C. למשריא. v. 32. R. C. משריתא. v. 34. R. לזרעיתיה. C. לזרעיתיה.

CAP. III.

Verſ. 1. R. C. ית משה ad Moyſen. v. 4. R. בקרביהון אישתא נכריתא. Ib. על אהרן abſque אפי, quod ab interprete tamen lectum fuit. v. 10. R. C. תמני ויטרון ית כהנותהון. v. 15. in fine R. תמנינון. C. תתמנון. v. 16. R. כמא דאתפקד. v. 19. R. C. וחברון. v. 20. C. לזרעיתהון. v. 21. R. זרעית, atque ita deinceps. v. 25. lege, tegitur, ut in R. Ib. quod eſt in oſtio &c. v. 26. R. C. וסרדי דרתא. Vi. verſ. 37. v. 28. R. C. מטרת קודשא. v. 31. R. C. ומדבחיא ומאני קודשא. v. 32. R. C. מתחות ſine ד. v. 36. R. C. עברוהי עמודוהי aſyndetos. v. 37. R. C. דרתא, ut verſ. 26. abſque præfixo ד conſtructionis nota, cujus opus nullum, cùm nomen præcedens ſit in forma conſtructa: ſic etiam cap. 4. 32. v. 40. R. C. כל בכוריא, ſic verſ. 43. Ib. 40. בבני ישראל. Ib. ית חשבן שמהתהון. v. 46. R. C. וית פריקי. Ib. מבכוריא. v. 48. R. C. פריקי דיתירין. v. 50. R. C. מן בכוריא.

CAP. IV.

Verſ. 2. R. Suſcipe, quamvis verbum Chald. plurale ſit, ut in noſtris: ſic verſ. 23. numerabis. v. 3. R. C. למפלח פלחנא במשכן זימנא. v. 5. R. C. ויפרקון ית פרוכתא. Ib. C. ויכסון, ſic verſ. 8. v. 7. R. C. ית מגיסיא. Ib. ניסוכין. v. 9. C. מני שמושה. v. 10. R. Et ponent ſuper illud & ſuper omnia vaſa ejus coopertorium &c. v. 11. R. C. יפרסון לבוש תכלא. Sic v. 12. R. C. תכלא. Ib. C. ויכסון יתיה. Ib. R. C. על אריחיא. v. 13. R. C. ארגונא. v. 14. R. דשמשון. Vi. Bab. Ib. ית מגרפיתא וית מזרקיא. v. 15. R. conſumabit, & ſic alibi unicâ m. v. 16. R. ודמסיר למטר אלעזר. C. ודמסיר, male omiſſo למטר. Ib. R. C. מסרת כל משכנא, vi. Bab. v. 17. R. C. ועם אהרן. v. 23. R. תמנון יתהון. v. 27. R. C. תהי כל פלחן. Ib. R. במטרת. v. 30. R. C. תמנינון. v. 32. R. C. תמנון. v. 33. R. C. וזרעית, & ſic verſ. 37. & verſ. 46. לזרעיתהון.

v. 38. R. לבית, contrà v. 42. R. C. ולבית. v. 48. in fine R. & octoginta juxta verbum Domini. v. 49. Conſtituitque eos &c. Neſcio quid viderit Interpres, Chaldaica enim illic ut in noſtris habentur.

CAP. V.

Verſ. 2. R. C. carent דאנשא. v. 7. R. C. ויודון ית חוביהון דעבדו, vi. Bab. v. 8. R. C. ואם לית לגברא, ante hæc quædam habuiſſe videtur exemplar quo Interpres uſus eſt. Ib. R. C. דמתיב קדם ייי, lege autem in noſtris, redditur. v. 10. R. מעשר קודשוהי. v. 14. ſub initio R. C. והיא מסאבא. Ib. ad finem וקני ית איתתיה. v. 15. R. C. קמח. R. שערין. C. שעורין. Ib. R. C. קנאתא הוא, ſic verſ. 18. C. v. 18. R. C. ויפרע. Ib. יהון מיא מריריא. v. 19. R. C. ויימי, ſic verſ. 21. vi. Bab. Ib. R. יתיך. C. יתיך, ſic verſ. 21. Ib. R. הוי זכאה. C. הויא. v. 21. C. במומתא דלוטו. Ib. R. C. ית ירכיך. v. 22. R. C. ירכך. v. 24. R. C. ללוט pro למרר, ſic verſ. 27. v. 26. R. C. אדכרתיה. v. 27. R. ישקיית. Ib. R. C. מעהא ותתמסי ירכה. Ib. ללוט בגו עמה. v. 30. R. C. או גבר דיעבר. v. 31. R. C. ויהי זכא.

CAP. VI.

Verſ. 2. R. C. ארי יפריש למידר. v. 3. R. C. ויבישין. v. 5. R. C. יומיא דינזר. Ib. יהי ירבי פרוע. v. 7. R. C. ארי כלילא דאלהיה. Vi. Bab. v. 12. R. C. ויזר קדם ייי. Ib. ארי מסאב נזריה. v. 14. R. בת שתה. Ib. R. C. שלמתא. Vi. Levit. 4. 28. & 14. 10. v. 15. R. C. סלת. Ib. ואספוגין, ſic v. 20. per Segol, & alibi in Regiis. v. 19. R. C. ית דרועא. v. 23. R. C. כד תימרון להון. v. 25. R. C. שכינתיה לותך וירחם עלך. v. 26. R. יעדי ייי רגזיה מינך וישוי. C. יקבל ייי שכינתיה לותך, noſtram autem lectionem ſic vertes; Tollat Dominus vultum ſuum ad te. Vi. Bab.

CAP. VII.

Verſ. 1. R. C. ורבינון. v. 2. R. C. וקריבו. v. 3. R. C. ואיתיו ית קרבנהון לקדם ייי. Ib. ותורא לחד. v. 5. R. C. קביל מנהון. v. 7. R. C. עגלתא וית ארבעת. v. 8. R. C. תורי. v. 9. R. בכתפא. v. 10. R. C. קדם מדבחא. v. 13. C. מנסתא דכסף חד, ſic v. 25. & R. etiam v. 31. & ſequentibus aliquot. Ib. R. C. הוה מתקלה, ſed in C. eſt א pro ה affixo, & ſic in 11. reliquis. Ib. דכסף מתקליה שבעין. v. 14. R. C. בזכא. Ib. deeſt היא, ut in ſequentibus. Ib. מליא קטורת בסמין. Vi. v. 86. v. 17. R. Et in ſacrificio &c. ſic v. 41. & 65. Ib. R. C. דכרי חמשא, & ſic deinceps. Ib. בני שנה, & ſic paſſim in hoc cap. Ib. קרבן נחשון. v. 18. R. C. רבא דיששכר. v. 20. R. Mortariolum unum aureum &c. & ſic v. 38. & 44. ſed quia ſtatim ſequitur auri, omiſimus illud aureum, cùm in Chaldæo ſit ſolummodo דדהב. v. 25. R. phialam unam auream &c. ſed lege nobiſcum, argenteam: eſt enim illic etiam in Chald. דכסף. v. 53. R. C. אמרין. v. 60. in Baſ. mendoſe legitur, ביומא חמישאה, quod ex Typothetarum incuria factum, characteres ex v. 36. eâ voce non mutatâ, huc transferentium. v. 70. lege, de capris unum &c. v. 74. R. C.

בזיכא

בָּזִיכָּא חֲדָא, ut in præcedentibus. v. 80. R. C. מַתְקַל עֲשַׂר. v. 84. R. C. מְנִיסֵי כְּסַף תַּרְתָּא עַשְׂרֵי מוֹרְקֵי כְּסַף תְּרֵי עֲשַׂר בָּזְכֵי דַהֲבָא תַּרְתָּא עַשְׂרֵי. v. 85. R. C. הֲוָה מַתְקְלָה דִמְנִיסְתָא חֲדָא דִכְסַף וְשִׁבְעִין דְּמוֹרְקָא. Ib. תְּרֵי. v. 86. R. C. בָּזְכֵי דַהֲבָא תַּרְתָּא עַשְׂרֵי. Ib. מַלְיָן קְטוֹרֶת בּוּסְמִין. Ib. אַלְפִּין. v. 87. R. C. וּצְפִירֵי עִזִּין. v. 88. R. C. דִּכְרֵי שִׁתִּין. Ib. הֲוָה מַתְקְלָה דְבוּכָּא. v. 89. R. C. וְכַד עָלֵיל. Ib. R. וְשָׁמַע. Ib. in translatione: *super arcam testimonii. Loquebaturque cum eo de medio duorum Cherubim.*

CAP. VIII.

Verſ. 4. נְגִידָא דִדְהַב *ex auro ductili ab hastili ejus &c.* Vi. Exod. 25. 18. & Bab. Ib. C. כְּחֶזְוָא דְאַחְזִי. v. 7. R. C. לְדַכּוֹאֵיהוֹן, ſic v. 21. v. 9. R. C. קֳדָם מַשְׁכַּן. v. 12. R. C. עַל רֵישׁ תּוֹרֵי וַעֲבֵד *ſuper caput boum & fac &c.* v. 15. R. *& unges eos*, Interpres videtur legiſſe וְחָרַבְ pro וְחִדַּכֵּי. v. 16. R. C. קְרִיבִית יָתְהוֹן לְפָלְחָנִי *applicavi eos ad cultum meum.* v. 19. C. וִיהַבִית ſequitur in R. & C. יַת לֵיוָאֵי יְהִיבִין לְאַהֲרֹן *dono Levitas Aharon.* v. 24. R. C. עֶשְׂרִין וְחַמְשׁ שְׁנִין. v. 26. R. C. מַטְּרָא. Ib. בְּמַטַּרְתְּהוֹן. וּפָלְחָן.

CAP. IX.

Verſ. 3. C. בְּאַרְבְּעָא עַשְׂרָא, ſic v. 5. v. 8. R. C. מָה דְיִתְפַּקַּד. v. 13. R. C. מִלְמֶעְבַּד. v. 14. R. C. וְכַד חֲוֵי לֵיהּ. v. 17. R. וְנָטְרִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. C. וְנָטְרוֹן. Ib. corrige, *verbi Domini.* v. 20. & 21. R. C. וְאִית דַּהֲוֵי. v. 21. R. C. עַד צַפְרָא ſine ו. Ib. אוֹ יוֹמָם.

CAP. X.

Verſ. 2. R. *de argento ductili &c.* Vi. cap. 8. 4. Ib. R. C. לְעַרָעָא כְּנִשְׁתָּא. v. 3. R. C. בַּחֲצֹצְרַת. וְיִתְקְעוּן בְּהוֹן. v. 5. R. C. וְיִטְּלָן מַשְׁרְיָתָא. v. 8. R. C. וִיהוֹן. v. 9. R. C. וְיֵעוֹל דְּכַרְנְכוֹן. v. 11. R. C. בְּעֶשְׂרִין בְּיַרְחָא. v. 18. C. וּנְטַל, ut v. 14. ſic & v. 22. & 25. Ib. 18. R. טֶקֶס מַשְׁרִית, ſed v. 25. מַשְׁרְיַת. v. 33. R. C. נְטִיל קֳדָמֵיהוֹן. Ib. לְאַתְקָנָא. Ib. בֵּית מֵישְׁרֵי. v. 34. R. מַטֵּיל עֲלֵיהוֹן, ita C. ſed aliter punct. מַטֵּיל עֲלָוֵיהוֹן. v. 35. R. סְנָאָךְ וְיֵעֶרְקוּן. C. punctat סַנְאָךְ וְיֵעֶרְקוּן. v. 36. R. C. וּבְמִשְׁרוֹהִי יֵמַר. Ib. R. רִבְוָת אַלְפַיָּא. Vi. Bab.

CAP. XI.

Verſ. 2. R. C. וְצַוַּח עַמָּא לְמֹשֶׁה. v. 3. R. שְׁמֵיהּ דְאַתְרָא, ſic v. 34. v. 4. R. יֵאכְלִינַנָא בִּשְׂרָא. C. יֵאכְלִינַנָא, ſic v. 18. v. 5. R. C. וְכָרָתֵי. Vi. Bab. v. 6. R. C. רוֹאִיבָא. v. 8. R. C. וְרָצְבֵי דָאִיךְ בִּמְדוֹכְתָא. Ib. וַהֲוֵי טַעְמֵיהּ. Ib. R. Sal. legit, דְּלִישׁ בְּמֶשַׁח. v. 9. R. C. בְּלֵילְיָא. v. 10. R. לְזַרְעִיתְהוֹן. C. לְזַרְעִיתְהוֹן. Ib. corrige, רוּגְזָא. v. 12. R. C. וְאִם בְּנֵי ſine ו. Ib. דְּתֵימַר לִי. v. 13. R. C. מְנַן לִי. v. 14. R. C. לְכָל עַמָּא. v. 15. lege בְּבִישְׁתִי. v. 20. Tranſlatio in Regiis incipit, *Donec in faſtidium &c.* his verbis, *ſed uſque ad menſem dierum*: verſui 19. appoſitis. Ib. R. C. דְקַצְתוּן בְּמֵימְרָא. Ib. C. נְפַקְתָּא haud rectè. v. 22. R. C. יִתְכַּנְּסוּן, ſic Amſt. & Ven. mi. ſed Ven. ma. & Baſ. הַעָאן וְתוֹרִין יִתְנַכְסוּן לְהוֹן, quod verte ſis, *congregentur*, ut idem ſit quod ſequens יִתְכַּנְּשׁוּן. Nos in hoc & hujuſmodi locis quæ mendæ ſuſpecta habuimus, tranſlationem ei quod rectius judicavimus conformem fecimus, vel ut hic jam factam reliquimus. v. 24. R. C. סְחוֹר סְחוֹר לְמַשְׁכְּנָא. v. 25. R. C. וּמִתְּחָנַן. v. 26. R. C. וְאִשְׁתָּאֲרוּ. Ib. בִּכְתִיבַיָּא. Patach ſub literis בכל, ſequente Daghesh Hebraicum eſt. v. 28. C. מִשַּׁמְשׁוֹנֵיהּ. Ib. R. C. מֵעוּלֵימוּתֵיהּ, noſtra lectio ſonat potius, *de juvenibus ejus*, quod Hebræo etiam magis convenit. v. 29. R. C. רְעֵינָא abſque לִי præcedente. v. 32. R. C. עֲשַׂר דְּגוֹרִין. v. 33. R. C. בִּשְׂרָא עַד דְּהוּא בֵּין. v. 34. in fine R. C. דְשָׁאִילוּ. v. 35. R. C. חֲצֵרוֹת ſine ל, ut in Hebræo.

CAP. XII.

Verſ. 2. R. C. בְּרַם בְּמֹשֶׁה מַלֵּיל. v. 3. R. C. עִנְוְתָן לַחֲדָא. v. 6. R. C. בְּחֶזְוָין אֲנָא מִתְגְּלֵי לְהוֹן *apparebo eis*, legendum enim in noſtris *ei*, quod neſcio quo caſu aliter factum. Vi. Bab. v. 7. R. C. בְּכָל עַמִּי, noſtra lectio reddenda erat, *in omni domo mea*, juxta Hebr. v. 8. R. C. מְמַלֵּילְנָא עִמֵּיהּ. Vi. Bab. Ib. וְלָא בְּחֶדְוָן וּדְמוּת *& ſimilitudinem &c.* & ſic in noſtris tranſlatio corrigenda. v. 11. R. דִּיטְפַּשְׁנָא וְדִיסְרַחְנָא. C. diviſim דִּי טְפַשְׁנָא וְדִי סְרַחְנָא. Vi. cap. 15. 23. v. 12. R. C. תִּתְרַחַק. Ib. וְיִתַּסֵּי.

CAP. XIII.

Verſ. 20. R. אִם בְּכַרְכִּין. C. בְּכַרְכִּין. v. 21. R. C. וְאִתְתַּקְפוּן. v. 23. R. וַאֲתוֹ עַד חֶבְרוֹן. v. 24. R. C. נַחְלָא דְאַתְכְּלָא. Ib. בָּאֲרִיחָא. v. 25. C. עַל עֵיסַק אַתְכְּלָא דְקַצִּיצוּ מִתַּמָּן. v. 27. R. C. וְאַחְוִיאוּן יָת אִבָּא. v. 28. R. *Et narraverunt &c.* Ib. *ad quam miſiſtis nos*, ſed Chaldaica illic habentur, ut in noſtris. v. 31. R. C. לְוָת מֹשֶׁה, ſed v. 33. לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל. Ib. v. 33. אֱנָשִׁין דִּמְשַׁחָא. v. 34. R. C. כְּקַמְצִין.

CAP. XIV.

Verſ. 2. R. C. לְוֵי bis. v. 8. R. C. אִם רַעְוָא בְנָא יְיָ *Si voluntas Domini fuerit nobiſcum, introducet nos in terram hanc, & tradet nobis terram quæ fluit lacte & melle*, ad verbum redde, *quæ facit lac & mel*, & ſic v. 28. cap. præced. v. 11. R. עַד אֵימָתַי bis. v. 12. R. C. לְעַם סַגִּיא וְתַקִּיף. v. 14. R. C. וְיֵימְרוּן לְדָיְתַב בְּאַרְעָא. Ib. חֲזוֹ שְׁכִינַת יְקָרָךְ יְיָ in noſtris autem lege, *gloriæ Domini.* v. 15. R. C. וְתִקְטוֹל. v. 16. R. C. וְקַטְלִינוּן. v. 17. R. C. וּכְעַן סַגִּי כְּעַן חֵילָא קֳדָמָךְ יְיָ, lege autem in noſtris, *coram Domino.* v. 18. in R. & C. deeſt וּקְשׁוֹט, tranſlatio autem in R. ſic habetur, *& multum beneſaciens.* Ib. וּלְדְלָא תָּיְבִין. v. 19. R. C. טֵיבוּתָךְ. v. 22. R. C. בְּמֵימְרִי. v. 24. R. C. in fine, וּבְנוֹהִי יְרַתּוּנַּהּ. Vi. Bab. v. 26. R. C. וְעִם אַהֲרֹן *& cum Aaron*, ſic cap. 16, 20, & 19, 1. v. 27. R. יַת תְּרֵעֲמוּת, ſic cap. 17. 5. v. 28. R. C. קַיָּם אֲנָא. v. 29. R. C. עֶשְׂרִין. v. 33. R. C. עַד דִּיסוּפוּן. v. 34. R. *dies pro anno, dies pro anno ſupputabitur*: & ſic geminatum quoque in noſtris legendum. v. 36. R. וְנַבְרִיאוּ per Kibbut, ut in ſequentibus aliquoties, quæ in C. ſcribuntur per Schurek. v. 37. R. C. עַם כָּל. v. 40. R. C. וְסַלְּקִין לְאַתְרָא דַּאֲמַר. v. 45. R. C. וּטְרָדוּנוּן.

CAP. XV.

Verſ. 3. R. C. לְפָרָשָׁא, ſic v. 8. v. 4. R. C. דְּפִיל בְּרִבְעוּת. v. 12. R. C. וְדִינָא חַד. v. 15. C. קְהָלָא וּקְיָמָא חַד. v. 16. R. C. כְּמִנְיָנָא דְתַעְבְּדוּן. v. 23. R. דְּפַקֵּיד יְיָ יָתְכוֹן, ita C. niſi quod hic ut & v. 12. relativum דִּי ſeorſim ſcribatur; quod & aliàs fit, ubique autem notare non erit opus. v. 27. R. עִיזָא בַת שַׁתָּא. C. בַּר שַׁתָּא. v. 28. R. C. עַל אֱנָשָׁא. v. 29. C. וְלְגִיוֹרָא. v. 30. C. וֶאֱנָשׁ דִּי תַעְבֵּד pravè. v. 31. R. C. אֲרֵי עַל פִּתְגָמָא דַיְיָ בְּסַר. v. 32. R. C. גְּבַר כַּד מְגַבֵּב. v. 34. R. C. לָא אִתְפָּרַשׁ מָה יִתְעֲבֵיד לֵיהּ. v. 35. R. C. לְמִבְּרָא לְמַשְׁרִיתָא, ſic cap. 19, 9. v. 36. lege, *eduxerant.* v. 38. R. C. עַל גַּדְפֵּי כְּסוּתְהוֹן. Ib. עַל כְּרוּסְפְּדָא דְגַדְפָּא. v. 39. R. C. וִיהוֹן לְכוֹן. Ib. C. וְלָא תַטְעוֹן בָּתַר הַרְהוֹר. Hic non convenit Aphel, ſuſpicari itaque poſſet quis mendam eſſe Typographicam, ex tranſpoſitione vocalium Pathach & Chirek in verbo & ſequenti nomine factum: niſi הִרְהוּר in adverſa pagina in illa editione eſſet, quod rectè etiam per Chirek effertur, & ſic in R. notatur hic & alibi.

CAP. XVI.

Verſ. 1. R. C. בֶּן פֶּלֶת. v. 3. R. וְאִתְכְּנַשׁוּ. Ib. R. *Sufficiat vobis quòd univerſi &c.* v. 7. R. C. וְהַבוּ בְהֵן. Ib. הוּא דְקַדִּישׁ. v. 10. R. C. כְּעַן וּבְעַן אַתּוּן abſque כְּעַן, in noſtris lege, *& nunc quæritis &c.* v. 13. R. C. מֵאֲרַע. C. עֲבַדְרָא. Sic verſ. 14. לְאֲרַע. v. 15. R. C. וְלָא אַבְאֵשִׁית לְחַד. v. 16. R. C. הֲווֹ זְמִינִין קֳדָם יְיָ. v. 17. R. C. עֲלֵיהֶן קְטוֹרֶת, ſic v. 18. bis cum affixo fœminino. v. 19. R. C. וּכְנַשׁ עֲלֵיהוֹן. v. 21. R. C. אִתְפָּרְשׁוּ. Ib. כְּשַׁעְתָּא. v. 22. R. C. אֵל אֱלָהָא. Ib. הַגַּבְרָא. v. 24. deſunt in R. hæc verba Latina; *Loquere cum congregatione dicens:* v. 30. R. C. וְאִם בְּרִיאָה יִבְרֵא יְיָ וְתִפְתַּח אַרְעָא יָת פּוּמַהָא. Ib. R. כַּד גֻּבְרַיָּא הָאִלֵּין חַיִּין, ut & verſ. 33. ſed C. כַּיד hoc verſu, verſ. 33. כַּד. Ib. 30. R. C. קֳדָם יְיָ. v. 32. R. וּפְתַחַת אַרְעָא יָת פּוּמַהָא. v. 33. R. C. וַאֲבָדוּ מִגּוֹ. Vi. Bab. v. 37. R. יִרְחֵק. C. יִרְחֵיק לְהָלָא. Ib. R. C. אֲרֵי אִתְקַדָּשׁוּ. v. 38. R. C. דְאִתְחַיַּבוּ. Ib. יַתְהוֹן טְסִין רְדִידִין. Ib. אֲרֵי קָרִיבְנוּן. Ib. R. וְאִתְקַדָּשׁוּ, ut verſ. 37. v. 41. R. *contra Aaron*, omiſſo *Moyſe* ab interprete. v. 49. R. C. אַרְבְּעַת עַשְׂרָא.

CAP. XVII.

Verſ. 8. R. C. וַהֲוָה סִיּוּמָא דִּבְתָרוֹהִי. Ib. R. וּכְפֵית שִׁקְדִין. C. שִׁגְדִין, & ſic legitur apud R. Sal. v. 9. R. C. לְכָל בְּנֵי. v. 10. R. C. לִקְדָם pro קֳדָם. Ib. R. תְּרַעֲמוּתְהוֹן. Elias in Thiſb. rad. רעם legit תְּרַעֲמוֹרְנֵיהוֹן. Vi. Bab. Ib. C. וְלָא תְמוּתוּן. v. 12. R. C. חַרְבָּא וְהָא. Ib. דְּמִיתוּ. v. 13. C. מָאִית הוּא אֲנַחְנָא.

CAP. XVIII.

Verſ. 1. lege, *propitiabitis.* v. 5. R. C. וְתִטְּרוּן יָת *Cuſtodietiſque &c.* v. 6. R. מַתְּנָן יְהִיבִין. v. 7. R. C. פָּלְחַן מַתְּנָן. v. 8. R. C. עִם אַהֲרֹן. v. 9. R. וְכָל אַשְׁמְהוֹן דִּיתִיבוּן, ita C. ſed abſque ו copulativo. v. 10. R. C. בְּקֹדֶשׁ קֻדְשַׁיָּא תֵּיכְלִינֵיהּ. v. 11. R. מַתְּנַתְהוֹן, plurali formâ. C. מַתְּנַתְהוֹן. Ib. C. לְכָל אַרְמוּת. Ib. R. C. כָּל דִּידְכֵי. v. 12. R. C. רֵאשֵׁיהוֹן דְּיִתְּנוּן. v. 13. R. C. בְּאַרְעֲהוֹן דְּיִתְּנוּן קֳדָם. Vi. Bab. v. 15. R. C. יְהֵי דִּילָךְ. v. 16. R. C. כְּסַף חֲמֵשׁ סִלְעִין, lege autem in noſtris, *argenti.* v. 17. ad finem, C. קוּרְבָּן. R. caret. v. 18. R. C. וּבִשְׂרְהוֹן. Ib. R. כְּחֶדְיָא. C. כַּחֲדְיָא. v. 19. R. כָּל אַפְרָשׁוּת. v. 22. R. C. וְלָא יִקְרְבוּן. v. 23. lege, *peccata eorum:* v. 26. R. C. וְעִם לֵיוָאֵי. Ib. וְתַפְרְשׁוּן מִנֵּיהּ. v. 28. R. *accipitis.* v. 29. R. C. אַפְרָשׁוּתָא קֳדָם יְיָ, *ſeparationem coram Domino &c.* v. 30. R. בְּאַפְרָשׁוּתְכוֹן. Vi. Bab. v. 32. R. לָא תַחְלוּן וְלָא.

CAP. XIX.

Verſ. 4. C. מִן דְּמָא בְּאֶצְבְּעֵיהּ. v. 9. C. חַטָּאתָא הוּא. R. הוּא. v. 10. R. C. וְיִצְבַּע דִּמְכַנֵּישׁ. Ib. בֵּינֵיהוֹן *inter eos*, ita etiam Ven. mi. ſed Ven. ma. & Amſt. noſtram lectionem præferunt, aſtipulantibus Græcâ & Samaritanâ verſionibus. v. 13. in fine, R. C. סוֹבְתֵיהּ בֵּיהּ. v. 14. R. כָּל דְּעָלֵיל. v. 18. R. מַאנַיָּא. Ib. R. C. וְעַל נַפְשָׁתָא דַהֲוָאָה.

CAP. XX.

Verſ. 1. R. וְאִתְקְבֵרַת, ita C. ſed cum duplici Pathach. v. 2. R. C. וְלָא הֲווֹ מַיָּא. Ib. R. וְאִתְכְּנַשׁוּ. v. 4. R. C. וּלְמָה אַיְתִיתוּן יָת קְהָלָא. v. 5. R. C. וּמַיָּא לָא אִית לְמִשְׁתֵּי. v. 6. R. C. וְעָלוּ מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן. Ib. corrige, קְהָלָא. v. 8. R. C. סַב יָת חֻטְרָא וּכְנוֹשׁ יָת כְּנִשְׁתָּא. Ib. R. וְיִתֵּן מֵימוֹהִי. v. 10. R. C. וּכְנַשׁוּ מֹשֶׁה. v. 11. R. C. תַּרְתֵּין זִמְנִין. v. 17. Dictio *vineam* malè notatur in noſtris charactere diverſo, cum nulla ſit illic differentia inter exemplar Reg. & Baſ. v. 18. R. C. בִּקְטָלִין. Ib. לְקַדְמוּתָךְ, ſic v. 20. לְקַדְמוּתֵיהּ, & c. 21. 23. abſq; affixo: & alibi paſſim. v. 21. R. C. לְמִשְׁבַּק. Vi. Bab. v. 29. R. C. דְּמִית, abſque particula אֲרֵי, quam tamen reliqui codices exhibent. R. Sal. videtur legiſſe, דְּהָא מִית, ſed Interpretis errori imputat, quòd non benè conveniat cum præcedentibus: malè enim dici contendit, וַחֲזוֹ כָּל כְּנִשְׁתָּא דְּהָא מִית, *Et viderunt omnis congregatio &c.* quòd vim cauſalem habeat דְּהָא, cui tamen locus eſſe poſſit ſi in Hebræo legatur וַיִּירְאוּ, hoc ſenſu; *Et timuerunt omnis congregatio eò quòd mortuus eſſet Aaron.* A morte enim ejus nubes gloriæ, quæ illis præſidio erant, ſublatas eſſe nugantur; qua de re vi. Targ. Jon. & Hieroſ.

CAP. XXI.

Verſ. 1. R. C. וּשְׁבָא מִנְּהוֹן שִׁבְיָא. v. 5. *coram Domino*] lege, *in verbum Domini*: ſed in R. C. eſt וְאִתְרַעַם עַמָּא קֳדָם יְיָ. Ib. בְּמֵיכְלֵיהּ קְלִיל. v. 7. R. C. לְוָת מֹשֶׁה. Ib. R. יָת חִוְיָא. C. חִוְיָא, ut in noſtris, quod collectivè ſumendum. v. 9. R. C. וַעֲבַד מֹשֶׁה חִוְיָא. Ib. וַהֲוֵי כַּד נָכֵית. Ib. וּמִסְתַּכֵּל בְּחִוְיָא. v. 11. R. C.

בִּמְגָזַת עִבְרָאֵי. R. in tranſlatione, *tranſeuntium in deſertum quod eſt &c.* acſi בְּמַדְבְּרָא referendum ſit ad עִבְרָאֵי, & illud *tranſeundi* ſignificatione, non autem ut proprium loci nomen accipiendum: nos retulimus ad verbum וּשְׁרוֹ, *& caſtrametati ſunt in deſerto quod &c.* huic conveniunt reliquæ omnes verſiones; quin & accentuatio indicat diſtinguendum eſſe inter עִבְרָאֵי & בְּמַדְבְּרָא. Vi. Bab. ad verſ. 41. capitis 33. v. 14. R. C. בְּסִפְרָא קְרָבִין. Vi. Bab. Ib. עַל נַחְלֵי, ſine ד. v. 15. R. C. וְשְׁפִיךְ נַחְלַיָּא. Ib. לְקָבֵל לְחִירַת. C. לְחִירַן. Interpres hic & alibi retinuit nomen Hebræum, ſic Geneſ. 10. 17. *Cinæos* habet pro Chald. אַנְתּוּסָאֵי, & verſ. 18. *Samarathæos* pro צַלְמוֹדָאֵי, & verſ. 33. hujus capitis & alibi, *Baſan* pro מַתְנַן. Cap. 32. 8. *Cades Barne* pro רְקַם גֵּיאָה. Vi. etiam verſ. 2. ejuſdem capitis. Deut. 3. 14. *Machati* pro אַפְּקִירוֹס. v. 16. C. מַתַּמָּן abſque ו. Ib. R. C. הוּא בֵּירָא דַּאֲמַר. v. 17. R. סַקִּי. C. סְקִי. v. 18. R. C. בֵּירָא חֲפָרוּהָא. Ib. כָּרוּהָא. Ib. מִמַּדְבְּרָא ſine ו. v. 19. R. לְרָמְתָא, ita C. ſed abſque Dagheſch. v. 20. R. וּמֵרָמְתָא. R. C. לְחֵילְתָא. Ib. בֵּית יְשִׁימוֹת *Beth-jeſimoth.* v. 22. R. C. לָא נִסְטֵה בַּחֲקַל. v. 23. R. C. וְאַגִּיחַ קְרָבָא. v. 24. R. C. וִירִיתוּ. v. 26. lege, *erat.* Ib. R. C. עַד אַרְנוֹנָא. v. 27. R. C. יֵאמְרוּן מַתְלַיָּא, ſed C. per Tſere יֵאמְרוּן, quod magis Chaldaicum. v. 28. R. C. וְעָבְדֵי קְרָבָא כְּשַׁלְהוֹבִיתָא. Ib. R. קְטִילוּ עַמָּא. C. קְטָלוּ. Ib. C. דְּפָלְחִין בֵּיהּ דַחְלַת רָמְתָא. R. בֵּית דַּחְלַת רָמְתָא. v. 29. R. בְּשִׁבְיָה, quod Hebraicum, ita C. niſi quod pro ה in fine ſit א ex Chaldaiſmo. v. 30. C. וּמַלְכוּ פְּסַק, minus congruè. Ib. R. Sal. habet עַד pro עֲדָא, quod reſpondere ait verbo Hebræo סָר, menda fortaſſe eſt, ſed quæ in omnia ejus exemplaria mihi viſa invaſit. Ib. R. C. וְצַדִּיאוּ. v. 32. R. C. וּכְבַשׁוּ כַּפְרָנַהָא.

CAP. XXII.

Verſ. 1. R. C. בְּמֵישְׁרַיָּא דְמוֹאָב. v. 2. R. דַעֲבַד יִשְׂרָאֵל. C. דַּעֲבַד. R. C. לֶאֱמוֹרָאָה. v. 3. R. C. לְמוֹאֲבָאָה, ſic verſ. 4. v. 6. R. יְדַעְנָא יָת דִּתְבָרֵךְ מְתָבָרַךְ וְדִיתְלוּט לִיט, ita fere C. niſi quòd verbum primum punctetur ut in noſtris וְדִיתְלוּט, ultimum verò pravè יְדַעְנָא. v. 7. R. C. בִּידֵיהוֹן. v. 11. R. C. הָא עַמָּא נְפַק. v. 13. C. אֲרֵי רַעֲוָא קֳדָם יְיָ דְלָא לְמִשְׁבְּקִי. v. 17. R. C. אֲרֵי יְקָרָא. v. 20. R. C. לְוָת בִּלְעָם. Ib. דְּאִמַּלֵּיל. v. 22. R. לְשָׂטָן לֵיהּ. C. לְשָׂטָן. Vi. Bab. v. 23. R. C. בְּאוֹרְחָא, cum vocali Cholem, ut in verſu præcedenti & aliquoties præterea in hoc verſu. Hujuſmodi varietates licet paſſim in hac & aliis dictionibus occurrant, ubique tamen notare tanquam ſupervacaneum ſuperſedemus. v. 24. R. מִכָּא וְאַתְרָא דְגָדֵירָא מִכָּא, repetita voce אַתְרָא. v. 25. R. C. וְאִדְּחֲקַת עִם כּוֹתְלָא. Ib. C. לְכוֹתְלָא. v. 29. lege, *quia nunc.* v. 33. R. וְאִילוּפוֹן לָא. Ib. R. יָתָךְ קְטֵלִית. C. קַטֵּלִית. v. 34. R. C. אֲרֵי אַתְּ מְעַתַּד. Ib. R. C. אִם בִּישׁ קֳדָמָךְ, *Si diſplicet coram te*, Ar. Maur. ان قبح بحضرتك. v. 36. R. *in urbe Moab.* v. 39. C. וְאָעֵלֵיהּ לְקִרְיַת, i. e. *& introduxit eum in urbem.* v. 40. R. C. וְעָאן וְשַׁדַּר לְבִלְעָם.

CAP. XXIII.

Verſ. 2. R. C. עַל כָּל מַדְבַּח, ſic verſ. 14. v. 5. R. בְּפוּם בִּלְעָם. v. 6. R. C. וְהָא הוּא מְעַתַּד. v. 7. R. C. יָת יִשְׂרָאֵל. v. 8. R. C. לָא לַטְיֵהּ ſine ד. Ib. R. C. וּמָה אֲתָרִיךְ. v. 9. R. לָא יִתְּדָנוּן, quod redde, *non adjudicabuntur*, vel *damnabuntur conſumptioni*, ſic explicante R. Salomone ex Jer. 46. 28. v. 10. C. מַאן דְּיִכּוֹל לְמִמְנֵי. Ib. R. C. וִיהֵי סוֹפִי. v. 11. R. C. דְּבָרְתָךְ וְהָא בָּרְכָא בְּרִיכְתְּ לְהוֹן. v. 13. R. C. לְחוֹד קְצָתֵיהּ. v. 17. C. וְהָא הוּא מְעַתַּד, ut verſu 6. R. וְהָא מְעַתַּד, abſque הוּא. v. 19. R. *Num ſicut &c.* interrogativè, minus commodè: ſequitur enim paucis interjectis, *nec juxta opera &c.* abſolute. Ib. R. C. ad finem verſus, וְלָא יַעֲבֵד, cui lectioni appoſita eſt tranſlatio interrogativa, cùm noſtram ſimpliciter vertas meliùs; *quod ipſe dixit, faciet.* v. 20. R. C. וַאֲבָרְכִינוּן. Ib. בָּרְכָתִי מִנְּהוֹן. v. 22. R. אֱלָהָא דְאַפֵּיקִינוּן. C. אֱלָהּ, unde videtur orta lectio noſtra, uti ſupra obſervavimus Exod. 12. 6. v. 23. R. C. לָא נַחֲשַׁיָּא. Ib. בִּדְבֵית יַעֲקֹב. Hic autem locus videtur ſic vertendus; *Non enim volunt auguria ut bene ſit domui Jacob, neque divinationibus placet multitudo domus Iſrael*: ubi forſan metonymicè intelligendi ſunt *Augures & Divinatores*, qualis fuit Balaam. v. 25. R. C. לָא תְלוּטִינֵּיהּ. Ib. לָא תְבָרְכִינֵּיהּ, utrumque cum Affixo ſingulari, contra ac verſ. 20. v. 26. R. C. כֹּל דִּי יְמַלֵּיל. v. 27. R. C. לְאַתְרָא אוֹחֲרִי מָאִים יְהֵי רַעֲוָא. v. 28. R. C. רֵישׁ רָמְתָא דִפְעוֹר דְּאִסְתַּכְיָא, *in verticem collis Phegor, qui reſpicit &c.*

CAP. XXIV.

Verſ. 1. R. C. אֲרֵי טָב קֳדָם יְיָ. Ib. וְשַׁוִּי לְעֶגְלָא. v. 3. R. C. אֲמַר בִּלְעָם בַּר בְּעוֹר וְאֵימַר, ſic verſ. 4. אֵימַר דְּשָׁמַע, ſed in his omnibus C. legit אֵימַר, ſic v. 15, & 16. Ib. v. 4. R. C. דְחָזוּ. Ib. R. קֳדָם שַׁדַּי abſque מִן. v. 5. R. C. בֵּית מוֹתְבָךְ יִשְׂרָאֵל. v. 7. R. C. וְתִתְנַטַּל. v. 8. R. C. וְיִכְלוּן בֵּית יִשְׂרָאֵל, in noſtris lege, *devorabunt filii Iſrael &c.* v. 9. R. C. וְלֵית מַלְכוּ. Ib. לְמֵילַט דְּיְזַעְזְעִינֵּיהּ. Vi. Bab. v. 10. R. C. וְסַקְפִינוּן. Ib. מְבָרְכָךְ יְהוֹן שְׂנָאֵי דְבָרְתִיךְ, ubi in noſtris vertendum, *vocavi te.* Ib. מְבָרְכַתְּ. v. 13. R. C. דְּיַעֲבֵד טָבָא אוֹ בִישָׁא מֵרְעוּתִי דִּימַלֵּיל יְיָ יָתֵיהּ אֲמַלֵּיל. v. 14. R. C. מָה abſque מָה. v. 15. R. C. בַּר בְּעוֹר. v. 16. R. C. דְּחָזוּ. Ib. C. חָזוֹה. v. 17. R. C. מִדְּבֵית יַעֲקֹב & מִדְּבֵית יִשְׂרָאֵל: delenda eſt in noſtris utrobique vox *domo.* v. 18. R. C. וִיהֵא אֱדוֹמָאָה יְרוּתָא וִיהֵא יְרוּתָא. v. 19. R. C. וְיֵאבֵד, per א, ſic v. 20. יֵאבֵד, & v. 24. יֵאבְדוּן. v. 21. R. שַׁלְמָאָה cum puncto ſiniſtro, ſic verſ. 22. C. cum ש utrobique puncto carente. v. 22. in C. & R. deeſt עַד־מָה, *quouſque.* v. 23. R. C. יְיָ. Ib. lege ut in R. *quando faciet Deus hæc*

v. 24. R. C. וְצִיעָן; lege in noſtris, *& turmæ.* Ib. יִצְטָרְחָן מִן רוֹמָאֵי, *venient à Romanis*, ſic legit etiam Elias. Hinc Ar. Maur. من الرمانيين. Verbum יִצְטָרְחָן, cujus hic uſus eſt, derivatur à צְרַח quod *clamare* ſignificat, ut & Ar. صرخ: ſenſus igitur videtur eſſe, *cum clamore militari & ſtrepitu ingruent*; vel, *convocabuntur, cogentur*, quo ſenſu Hebraicè diceretur יִזָּעֲקוּ. Verbum Arabicum *opitulandi* etiam ſignificationem habet, quæ hujus forſan loci poteſt eſſe. Vi. Bab. Ib. R. C. וְיִשְׁעַבְּדוּן, quod activum, in noſtris legendum potius, *& ſubjicientur.* Obſervat autem R. Sal. non eſſe morem ſcripturæ adhibere vocem עֵבֶר abſque addito נָהָר, eo ſenſu quo Paraphraſtes hic accepit. v. 25. in fine R. לְאַרְחֵיהּ, pro quo in C. repetitur לְאַתְרֵיהּ.

CAP. XXV.

Verſ. 1. R. בְּשִׁטִּים. C. בְּשִׁיטִּים. R. C. וְשָׁרִי. v. 2. R. לְטַעֲוָתְהֶן, bis cum Aff. fœm. C. טַעֲוָתְהֶן, formâ ſingulari. v. 3. R. C. לְפָלְחֵי בַעֲלָא פְעוֹר, ſic verſ. 5. dele in noſtris utrobique vocem *cultoribus*, ſicut etiam Deut. 4. 3. v. 4. C. וְדִין וּקְטוֹל. Ib. לְקָבֵל שִׁמְשָׁא. Ib. R. deeſt in tranſlatione nomen *Moyſi*, Ib. *morte coram &c.* v. 14. R. בַּר סָלוּ. Ib. R. C. לְשִׁבְטָא דְשִׁמְעוֹן. v. 17. R. C. וְתִקְטְלוּן יָתְהוֹן, *& occidite eos*: ſic in priore clauſula, *Affligite*, licet illic ſit אָעִיק verbum ſingulare.

CAP. XXVI.

Verſ. 2. R. *Accipe*, quamvis verbum Chald. plurale ſit. v. 14. R. אִלֵּין זַרְעִית, Sic v. 15. R. C. לְזַרְעִיתְהוֹן, atque ita deinceps in R. ſæpius punctatur hæc vox, & in ſing. & in plurali, in C. in plurali tantùm. v. 17. R. C. זַרְעִית אֲרוֹד. v. 23. R. C. לְתוֹלָע זַרְעִית. Ib. זַרְעִית פּוּוָה. v. 25. R. C. וְאַרְבְּעָא אַלְפִין, ſic verſ. 43. v. 31. R. C. זַרְעִית אַשְׂרִיאֵל. v. 33. R. C. בֶּן חֵפֶר. Ib. R. מַחְלָה וְנֹעָה. v. 36. lege, *Iſti autem.* v. 40. R. C. זַרְעִית אַרְדְּ. v. 41. ut & antè aliquoties in hoc capite & poſt, melius forſan legas *quorum*, & *eorum*; erat enim ille numerus hominum, non cognationum aut familiarum. v. 46. R. C. שָׂרַח. v. 51. R. C. וְשְׁבַע מְאָה. v. 55. R. C. תִּתְפַּלַּג אַרְעָא לִשְׁמָהָת. v. 57. Verte, *Et iſti ſunt numeri Levitarum &c.* v. 58. R. C. זַרְעִית לֵיוָאֵי. v. 62. R. C. לָא אִתְיְהַב לְהוֹן. v. 65. R. *in ſolitudine, & nullus vir remaneret ex eis*, ſed majore diſtinctione ad vocem בְּמַדְבְּרָא vi accentus Athnach factâ, quod ſequitur de impletione dicti Dominici accipimus. Vi. verſionem Interlinearem, Græcam, & Arabicam. Ib. R. & C. habent גַּבְרָא pro אֱנָשׁ.

CAP. XXVII.

Verſ. 1. R. C. וּקְרִיבָא. Ib. C. לְזַרְעִית. R. לְזַרְעָיִת, juxta id quod ad verſ. 15. cap. præced. dictum. v. 4. lege, *cognationis ſuæ.* v. 6. R. C. לְמֶשְׁרֵה, ſic cap. 31. 25. v. 7. R. C. אַחוּדַת pro אֲחִידַת. v. 8. R. לִבְרַתֵּיהּ. C. לִבְרַתֵּיהּ, ſic verſ. 9. R. בְּרַתָּא, quomodo & alias hæc vox in illa editione punctari ſolet. v. 9. C. לַאֲחוּהִי. v. 14. C. כְּמָא דְשַׁקַּרְתּוּן. Ib. R. C. בְּמֵימְרִי. v. 16. R. C. אֱלָהָא רוּחַיָּא. Ib. C. גְּבַר מְמַנָּן עַל כְּנִשְׁתָּא. v. 17. R. C. דְּלֵית לְהוֹן רָעֵי. v. 19. R. C. קֳדָם אֶלְעָזָר, abſque præfixo ל.

CAP. XXVIII.

Verſ. 2. C. סְדוּר לְקוּרְבָּנִין. v. 3. R. C. דִּתְקָרְבוּן. Ib. בְּנֵי שְׁנַהּ, ita ſæpius in hoc capite & ſequenti. v. 8. R. *facies oblationem quæ ſuſcipitur &c.* v. 9. R. C. סֻלְתָּא מִנְחָתָא. v. 10. R. C. עֲלַת שַׁבַּת דְּתִתְעֲבִיד בְּשַׁבַּת עַל עֲלַת. v. 14. R. C. רֵישׁ יַרְחָא בְּאִתְחַדָּדוּתֵיהּ. v. 15. R. C. בַּר עִזִּין, ſic cap. 29. 5. in C. v. 17. R. וּבַחֲמֵשָׁא עַשְׂרָא, ſic c. 29. 12. Ib. C. פַּטִּירָא יִתְאֲכִיל. v. 18. R. C. עֲבִידַת פָּלְחָנָא, ſic v. 25, 26. & in cap. ſequenti. v. 20. R. C. וְתָרֵי. v. 23. R. C. דִּי לַעֲלָתָא תְּדִירָא. v. 26. R. C. חַדְתָּא. Ib. R. בְּעַצְרָתְכוֹן. C. בַּעֲצַרְתְּכוֹן. v. 27. R. C. וְשִׁבְעָא, ſic v. 28. וְתָרֵין. ubi Interpres non tranſtulit hæc verba דְּפִילָא בִּמְשַׁח. v. 29. R. C. כֵּן לְשִׁבְעָה אִמְּרִין, *ſic fiet per ſeptem agnos.*

CAP. XXIX.

Verſ. 4. R. C. כֵּן לְשִׁבְעָה, ut in præcedenti nota. v. 6. R. C. וַעֲלָתָא תְּדִירָא. Ib. R. C. כַּד חָזֵי, ſic verſ. 18. v. 7. R. C. וּבְעֲשַׂר יוֹמָא לְיַרְחָא. Ib. כָּל עֲבִידַת פָּלְחָנָא לָא תַעְבְּדוּן. v. 9. C. לְתוֹרָא חַד. v. 11. R. C. לְחַטָּאתָא בַּר מֵחַטָּאתָא דְכִפּוּרַיָּא. v. 13. R. C. תּוֹרֵי תְלָתָא עֲשַׂר. v. 16. C. מֵעֲלָתָא תְּדִירָא. v. 18. R. C. לְתוֹרֵי לְדִכְרֵי וּלְאִמְּרֵי, ſic in ſequentibus. v. 22. R. C. וּצְפִיר חַטָּאתָא, ſic verſ. 28. & 31. v. 31. R. C. מִנְחָתַהּ, ſic v. 34. v. 35. R. C. כְּנִישִׁין תְּהוֹן לְכוֹן. v. 37. R. C. וּלְאִמְּרַיָּא. v. 39. R. C. וְנִדְבָתֵיכוֹן.

CAP. XXX.

Verſ. 3. R. C. לְמֵיסַר אֱסָר. Sic v. 4. וְתֵיסַר אֱסָר. v. 5. R. דַּאֲסֶרֶת, ac deinceps ſic aliquoties. v. 6. R. C. יָתַהּ, bis pro יָתְהוֹן, quod melius hic reddetur, *eis*, ut verſ. 9. & 12. ubi eadem etiam differentia in Chaldæo. v. 7. R. C. וְנִדְרַהָא עֲלַהָא. v. 9. R. C. דִּישְׁמַע בַּעְלַהּ יַעְדֵּי יָתַהּ וִיבַטֵּל יָת נִדְרַהּ. Ib. C. דַעֲלַהָא, ſic verſ. 15. etiam in R. v. 11. R. נִדְרַת אוֹ אֲסַרַת אֱסָר. v. 12. R. C. לָא אַעְדֵּי יָתַהּ, *neque contradixit ei.* Ib. וְכָל אֱסָרֵי דַּאֲסֶרֶת עַל נַפְשַׁהּ יְקוּמוּן, *& omnia vincula quibus obligavit animam ſuam firma erunt.* Sed in C. eſt דַּאֲסַרַת cum duplici Patach, ut in noſtris, & ſic aliquoties in hoc capite. Ar. Maur. وكل عقد الذي عقدت على نفسها يثبتون. v. 13. R. C. וּלְאִיסָּר, ſed in C. neque Dagheſch comparet, quod, ut alibi diximus, in ea editione familiariter omittitur, neque י quieſcens, ut nec ſupra verſ. 4. & 11. quomodo etiam verſu ſequenti ſcribitur אֱסָר, ſed in R. אִיסָּר. v. 15. C. שְׁתִיק יָתְהוֹן אֲרֵי שְׁתִיק. R. יְקִים. R. שְׁתִיק. v. 27. R. בֵּין אַבָּא לִבְרַתֵּיהּ

CAP. XXXI.

Verſ. 3. R. C. וזריזו מנכון גברין, ſed in C. eſt Schurek loco Kibbuts: & ſic paſſim in hac & aliis dictionibus, ex. gr. R. סלתא, פלחנא, גברא &c. C. פולחנא, גוברא, סולתא &c. quod ubique notare moleſtum & inutile. Idem de aliis, præſertim cognatis vocalibus, ut Kamets & Pathach, Tſere & Segol, Cholem & Kamets catuph, dicendum. Ib. R. פרענות עמא, abſque דין. v. 6. R. C. וחצוצרת יבבא. v. 12. R. למישריא דמואב. C. למשריא. v. 14. R. מאותא, ſic infra in hoc capite. C. מאותא. v. 16. C. הא אנון. R. C. הואן לבני. v. 17. R. C. דתדע גבר למשכבי דכורא. v. 19. R. C. כל דקטול. Ib. R. דיקרב. C. בקטולא. v. 22. C. וית נחשא ית פרולא. R. C. ית אבצא וית אברא, ſed in his pro Chateph pathach C. habet Pathach ſimplex, quomodo etiam Segol & Kamets pro Chateph ſegol & Chateph kamets in illa editione frequentiſſimè occurrunt, quod etiam monuiſſe ſatis ſit. v. 23. R. C. ותעברון בנורא, abſque Affixo. Ib. יתדי. v. 24. R. C. ותדכון. v. 26. R. C. דברתא דשביא. v. 30. R. C. דאתחד. v. 32. R. C. שאר ביזא דבזו. Ib. מנין ענא. v. 33. R. ſeptuaginta quinque milia: & v. 34. ſexaginta quinque milia: utrumque male; quod ex Chaldæo, ubi ut in noſtris legitur, & ex utriuſque numeri dimidia parte verſ. 36. & 39. liquidò conſtat. v. 37. R. C. והוה דנסיב קדם ייי. Ib. R. ושבעין. v. 41. R. C. ית דנסיב. v. 43. R. trecentæ & triginta & quingintæ, omiſſo ſeptem milia, & trecentæ in fœminino poſito ut conveniat cum ovibus, ineptè prorſus: ſi enim maximè verus eſſet hic numerus, melius & compendioſius diceretur octingentæ & triginta. Sed Chaldaica ut in noſtris habentur. Mirari ſubit tot ſphalmata & ſolœciſmos paſſim in tam præſtanti opere occurrere: paucos porrò ſubjiciemus. Supra verſ. 40. triginta duo animæ. v. 5. & cap. 1. 4. & cap. 13. 3. de unoquoque tribu. cap. 24. 6. cedri quæ plantati ſunt. cap. 34. 15. Duo tribus. Levit. 11. 16. in eo qui eſt. cap. 27. 10. & 12. eum, cùm utrobique præcedat animal. Hos ſive Interpretis ſive Typographi lapſus non alio animo (ideoque nec plures, quamvis in promptu eſſet) proferimus, quàm ut oſtendamus illos etiam, qui iſti editioni operam navârunt, homines fuiſſe: quò in nos cenſores noſtri mitiores eſſe diſcant, nec ſicubi in tanto opere, tam incredibili celeritate peracto, cæſpitaverimus, quaſi facinus inauditum ac dirum nefas nobis impingant. v. 47. R. דאתחד, ut verſ. 30. C. mendoſe דאתרד. v. 48. R. דיממנן די לאלפי. v. 50. R. C. ית קרבנא דייי, in noſtris lege, oblationem coram Domino. Ib. R. ואשכבין. C. ושבכין. Vi. Bab. v. 51. in fine, R. C. דעובד. v. 52. R. C. שיתא עשר. Ib. C. ושבע. v. 53. R. C. גברין דחילא בזו.

CAP. XXXII.

Verſ. 1. R. C. ית ארעא דיעזר וית ארעא דגלעד. v. 3. R. C. שכללתא ומלבשתא שופן דבית נמרה ובית חשבני. Sequuntur in R. ואלעלה ושבם ונבו ובעון. C. ובירת חושבני בעיל דבבא וסיעת בירת קבורתא דמשה ובעון. Interpres nomina Hebræa, fere ut in Vulgato habentur, retinuit, niſi quod Nabo ſcribat per a, & Seban vice verſa per e, & Eſebon abſque aſpiratione. v. 4. R. C. דמחא ייי ית יתבהא קדם, in noſtris lege, quam percuſſit Dominus &c. Ib. R. C. כשר, ſic verſ. 1. v. 5. in R. deeſt hoc, in poſſeſſionem. v. 6. R. C. יעלון לקרבא. v. 7. R. מלעבר לארעא דיהב. v. 10. R. וקיים, quod deeſt in C. v. 13. R. C. ואוחרינון. Ib. דעבדו דביש. v. 14. R. C. קמתון חלף אבהתכון. v. 16. R. C. ואמרין חטרין דעאן, ſed in C. eſt ואמרין & חוטרין, quod verſ. 24. habetur cum Schurek. Vi. quæ notavimus ad verſ. 3. cap. præced. v. 18. R. לבתנא. v. 19. R. C. מעברא דיורדנא מדינחא. v. 20. R. C. אם תזדרזון. v. 25. R. C. ואמרו בני גד, Dixeruntque filii Gad &c. v. 27. R. C. כל דמזרז לחילא. v. 32. C. אחסנתנא, abſque Affixo. v. 33. R. C. ית מלכות סיחון מלכא דאמוראה וית מלכוות. v. 38. R. C. וקרו, abſque א in fine, quod in noſtris redundare videtur, niſi ex Arabiſmo ſit: deeſſe contrà verſ. 39. in Affixo verbi, quod in illis legitur, וכבשוהא.

CAP. XXXIII.

Verſ. 7. R. בעיל צפון. v. 8. R. C. מן קדם חירתא, de conſpectu Hiroth: Arabs Maur. من فم الحيروث, noſtram lectionem ſecutus eſt. Ib. deeſt in tranſlatione proprium nomen Etham. v. 16. 17. R. דמשאלי. v. 22. R. בקהלתה, per ה in fine, quod in C. abbreviate ſcribitur, at v. 23. R. C. מקהלתה. Ib. R. C. בטורא דשפר, & v. 24. מטורא דשפר. v. 25. C. ושרו בקהלתא. Deinde repetuntur verſus 23. 24. & 25. prorſus ut in noſtris habentur. v. 29. C. במוסרות, omiſſâ ſtatione חשמונה. v. 36. R. in deſertum Sin: v. 45. R. C. מעיים pro מפניותא, quod verte, de vadis. v. 52. in R. deeſt כל ante יתבי, vertendum autem in noſtris, omnes habitatores. Ib. C. ותיבדון, ex forma conjugationis Kal, quæ hic minimè convenit licet ſtatim repetatur. v. 53. R. ותירתון ית ארעא, ubi in noſtris vertendum ut in verſu præcedenti, Et ejicietis habitatores terræ: niſi autem hic eſſet ית יתבי verſio ſtare poſſit: illud ex verſu præcedenti huc irrepſiſſe videtur, cùm nihil ſit in Hebræo cui reſpondeat in hoc verſu. Antiquam tamen eſſe lectionem hinc conſtat quod Ar. Maur. habeat etiam ويطردون سكان الارض. v. 54. R. חוערון ית אחסנתהון לדיפוק. Ib. לשבטא דאבהתכון. v. 55. R. נטלן זין. Ib. C. מקפנכון, & ſimile quid videtur legiſſe Interpres: ſed in R. eſt מפקניכון, fere ut in noſtris, omiſſo tamen ſequente לכון. Vi. Bab. Ib. R. ויעיקון לכון.

CAP. XXXIV.

Verſ. 2. R. דתפל לכון באחסנא, quæ forte cadet &c. in noſtris lege, dividetur. v. 3. R. ממדברא דסין על ידי אדומאה, ſed v. 4. לצין, ut in noſtris. Ib. v. 4. R. למסקני עקרבים. v. 5. R. לימא מערבא, ad mare Occidentis. Ar. M. الى المغرب, ad Occidentem, ſicut in noſtris. v. 6. R. ימא רבא ותחומיה. v. 7. R. להר טורא, ſic verſ. 8. מהר, abſque ו. Ib. v. 8. R. מפקני תחומא. v. 9. R. לזיפרן. v. 11. R. על כתף ים גינוסר. v. 12. R. לימא דמלחא. v. 15. lege, Jordanem Hiericho, ut cap. 33. 48, 50. licet ab Interprete nomen Hiericho hic omiſſum ſit. v. 18. R. C. תדברון לאחסנא.

CAP. XXXV.

Verſ. 2. R. ורוח לקרויא די בסחרניהון. v. 3. R. ויהוין קרויא להון למיתב וריוחיהון. Ib. R. ולכל חיתהון. v. 5. R. לרוח קידומא, & ſic in tribus ſequentibus ל pro ית. Ib. דין יהי לכון רוחי. In noſtris lege, Hæc erunt eis &c. v. 6. R. ועליהן. Ib. ותרין. v. 8. R. תסגון. v. 11. R. ויעירוק לתמן, ſic verſ. 26. דייעירוק. v. 15. R. ולתותבא דביניהון יהוין. In noſtris lege, qui ſunt inter vos. Prior pars hujus verſus in R. refertur ad verſum præcedentem, ut poſt vocem eos, ubi periodo clauditur, altera pars hoc modo ſequatur; Eruntque ſex urbes &c. ſed hoc abſque neceſſitate, imò contra fidem omnium exemplarium, quorum in nullo legitur ויהוין. v. 16. C. דברזלא. v. 17. R. C. ביד, ſic verſ. 18. Ib. v. 18. דהוא כמיסת דימות ביה. eſt enim מאנא maſculinum. v. 20. R. C. ואם בשנאה דחהי. v. 21. lege, percuſſerit eum. Ib. מן דינא deeſt in R. & C. v. 22. R. C. מחהי או רמא. In noſtris lege, impulit eum. Vi. Bab. v. 26. R. C. מן תחום. Ib. R. דייעירוק. C. די יערוק. v. 27. R. C. לית ליה דמא. v. 30. R. C. כל דיקטול נפש. Ib. R. באנש. v. 33. R. דאתון יתבין בה. Ib. דהוא יחייב. Ib. R. לא יתכפר. v. 34. R. ולא תסאב.

CAP. XXXVI.

Verſ. 2. Verte; Domino meo præcepit Dominus &c. v. 3. R. C. שבטי בני ישראל. Ib. C. ותתמנע אחסנתהון, ubi corrige in noſtris, earum. Ib. R. C. על אחסנת שבטא דיהוין להון. v. 6. R. C. יהוין לנשין. v. 8. R. וכל ברתא מירת, ſic etiam C. מירת. v. 9. R. C. ולא תסחר אחסנתא. v. 10. R. כן עבדא. C. עבדא. v. 11. R. לבני אחבוהן. v. 12. R. על שבטא דורעית. C. דורעית. v. 13. R. C. דפקיד ייי ית משה לבני ישראל.

DEUTERONOMIUM.

CAPUT. I.

Verſ. 1. R. ארגיוו על בשרא, abſque præfixo ד. v. 3. R. בחד עשר ירחא. v. 8. R. עולו, abſque Dagheſch: Hoc verbum unà cum ſequentibus uſque ad די קיים, deeſt in C. v. 11. R. דאבהתהון, ſed Interpres videtur legiſſe ut in noſtris habetur. v. 12. C. לחודי. v. 13. R. וסכלתנין ומנדעין, ſed v. 15. R. ומנדען. Vi. Bab. v. 15. R. רבני חמשין, ſine præfixo ד. Ib. עשוריתא. C. עסוריתא. v. 16. R. בין אחוכון ותדינון. Ib. בין גבר. v. 17. R. מקדם אנש ארי. v. 22. in fine R. דניעול להן. v. 25. R. בידהון. Ib. ואחיתו לותנא. v. 26. R. C. וסרבתון. v. 28. R. C. חברו. v. 30. R. C. יניח לכון קרב בכל דעבד. v. 37. R. לא תיעול לתמן, ſic v. 38. יעול לתמן, & cap. 4. 14. & alibi, עברין לתמן. v. 40. R. אתפניו. Ib. ימא דסוף. v. 42. R. לית שכינתי שריא בינכון. v. 44. R. C. דנתון דבירותא.

CAP. II.

Verſ. 7. R. ממרא דייי אלהך עמך, quorum verborum cum præcedentibus hujuſmodi tranſlatio illic eſt; per deſertum magnum hoc iſtis quadraginta annis, verbum Domini Dei tui fuit tecum. Ib. לא מנעתא מדעם. Vi. Bab. v. 8. R. מלות אחנא. v. 9. ית מואבאי. v. 10. R. à principio. v. 11. R. גבריא מתחשבין. v. 14. R. גברי מגיחי קרבא. v. 20. R. ארע גבריא. C. גבראי. Ib. in fine R. חשבני. v. 21. R. מן קדמיהון, à facie eorum. Ib. R. C. ותריכנון, ſic v. 22. v. 23. R. ועוואי דיתבין בפציח, qui habitant in villis &c. Vi. Bab. Ib. מן קפוטקאה. Vi. Bab. v. 25. R. למיתן זיעתך ודחלתך, dare terrorem tuum &c. Vi. Bab. v. 26. R. ממדברא דקדמות. v. 27. R. לא נסטי ימינא ושמאלא non declinabimus &c. Sed prima pluralis aliquando uſurpatur pro ſingulari. v. 30. R. ולא אבי. C. אבא. v. 34. R. ההוא ונמרנא ית כל קרויא גבריא. C. ונמרנא. v. 37. R. לחוד לארע בני עמון לא קריבתא. C. לארע abbreviatè.

CAP. III.

Verſ. 1. R. לאורח מתנן. v. 3. R. ויהב ייי אלהנא. Ib. ומחיניה עד דלא. Vi. Bab. v. 4. R. מלכותיה דעוג, ſic v. 13. v. 5. Baſ. סקפן, ſed R. & reliqua omnia exemplaria habent מקפן, quemadmodum correximus. Ib. R. סגיאן לחדא ſine præfixo ד. v. 6. R. כל קרויא גבריא, abſque ית quod in reliquis editionibus non comparet, præter Ven. ma. Baſ. & C. nec in Hebræo eſt את. v. 7. R. ועדי. Ib. בזנא. v. 11. R. דברזלא, per ב, at contra cap. 8, 9. & alibi per פ: indifferenter enim utroque modo ſcribitur. v. 12. R. ירתנא. v. 13. R. טרכונא לכל מתנן ההוא מתקרי, quorum tranſlatio cum præcedentibus ſic ibi connectitur; tribui Manaſſe omnem regionem provinciæ Argob. Omnis illa provincia &c. v. 16. R. ולשבט, formâ Hebraicâ ut ſupra v. 12. Ib. ותחומיה ועד יובקא נחלא. v. 17. R. מירמתא, ſic cap. 4, 49. v. 19. R. ידענא.

Ib. יתבון. v. 20. R. לירותתיה דיהבית. C. לירותתיה. v. 21. R. חואן. C. חואן, ſic cap. 4. 3. ubi vide Bab. v. 22. R. יניח לכון קרב. v. 23. R. ההוא. v. 24. R. ארוני יהוה את שריתא לאחואה. Ib. בארעא מלרע in terra deorſum. Ib. וכנבורתך. Vi. Bab. v. 28. R. ותקיפהי ועלימהי.

CAP. IV.

Verſ. 1. R. שמעו. v. 3. R. בתר פלחי בעלא פעור, ubi in noſtris legendum tantùm, poſt Beel-phegor. Vi. Num. 25, 3. v. 4. R. ואתון דדבקתון. Vi. Bab. v. 8. Lege, pono. v. 9. R. דחזאה עינך. v. 10. R. למדחל יתי. C. יתי קדמי, ambigens ſc. Scriba utram potiùs lectionem præferret, utramque retinuit. Ib. in fine verſus R. ילפון. v. 17. R. כל ציפר דפרח דתיעוף באויר, ubi in locum vocis גדפא omiſſæ ſuccedente דפרח, ei verò ejuſdem ſignificationis verbo ſuccenturiato, ſenſus non variatur. Mirari autem eſt Eliam in Thisbi, ubi vocabulum אויר ex primo Geneſeos capite citat, ſcribere ſe illud amplius non invenire in toto Targum, cùm & hic & alibi occurrat. v. 18. R. כל רוחשא. v. 19. ad finem R. תחות ſine præcedente די. v. 21. R. לארעא טבא pro טבתא, ſic v. 22. v. 23. R. דילמא תנשון. v. 25. lege, Domini Dei tui. v. 27. R. בעממיא. Ib. R. C. דאגלי ייי יתכון. v. 29. verte, Et quæretis &c. Ib. Abeſt à Regiis מן קדמוהי, quod in C. & noſtris redundare videtur: tale vide ſupra v. 10. v. 30. R. ויערעונך כל פתגמיא. Vi. Bab. Ib. עד דחלתא דייי אלהך ותקבל במימריה. v. 31. R. לא ירטשינך ולא יחבלינך. Vi. Bab. v. 32. R. ומסיפי abſque ל. Ib. in fine כותיה ſine ד. v. 33. R. קל מימרא דייי ממללת, ubi participium fœm. refertur non ad ייי ſed ad קל, quod alias tamen maſ. eſt: hinc Interpres reddidit loquentem, non ut in reliquis verſionibus loquentis. Ib. R. ויתקיים. v. 34. R. או ניסין דעבד. C. ניסין עד, ſed omnino mendoſe. Ib. R. לעינך ante oculos tuos. v. 35. R. C. הוא אלהא, ſic v. 39. v. 37. R. וחלף דרחם. Ib. ויתרעי. Ib. in C. deeſt בתליה, illic igitur במימריה reddit Hebræum בכחו; ita legentibus vertendum erit, verbo ſuo magno. v. 39. R. ועל ארעא & in terra, abſque שליט, & בר מניה. v. 40. initio R. ותיסר, ſed proculdubio menda eſt. v. 41. R. C. בכן יפריש. v. 42. R. ויערוק לחד. v. 43. R. בארעא דמישרא לשבטא דראובן. Ib. לשיבטא דגד. v. 44. R. דסדר משה. v. 45. R. אלין סהדותא. Vi. Bab. v. 46. R. בארעא דסיחון מלכא דאמוראה דיתיב בחשבון דקטל משה. v. 47. R. וית ארעא דעוג. Ib. מדנח שימשא.

CAP. V.

Verſ. 1. R. שמעו ישראל. v. 2. & 3. corrige, pepigit. v. 8. R. צלם, Hebraicâ formâ. v. 9. R. תליתאי & רביעאי, quieſcente א, quod in C movetur, תליתאי, רביעאי: hæc pluralia cùm ſint ſic reddas licet, in generationem tertiorum & quartorum, Hebræo convenientiùs. Ib. R. בתר חובי אבהתהון. v. 14. R. deeſt hoc, Deo tuo. Ib. כל עיבידא את ובנך וברתך. v. 20. סהיד שקר, ſed noſtra lectio melius convenit cum tranſlatione. v. 21. R. ולא תחמד. Ib. ותוריה. v. 22. R. עם pro עם, mendoſe. v. 23. R. כשמעכון. Vi. Bab. v. 24. & 26. R. יומא דין, ſic cap. 27. 9. Ib. in fine ויתקיים. v. 26. R. בישרא דישמע ית קל מימרא דייי קימא ממללא. v. 27. R. קרב את ותקבל ית כל דיימר. In noſtris verte, & audi, ſic cap. 6, 4. קביל ישראל. v. 29. R. למדחל יתי ut timerent me. Ib. דיוטב להון, ſic v. 33. ויוטב. v. 30. R. אזיל אמר להון. v. 31. R. ואת הכא הוי קאים.

CAP. VI.

Verſ. 1. R. ודא תפקדתא וקימיא. v. 2. R. בדיל דתדחל ית ייי ut timeas Dominum Deum tuum. v. 3. R. דיוטב לך, ſic v. 18. Vi. cap. 5. 29. Ib. ארע עבדא חלב. v. 5. R. ותרחם. v. 7. R. ותתנינון לבנך Et narrabis ea &c. Ar. Maur. وتحكيهم. C. ותתנינון, ex quo punctulo uno abjecto & reliquorum ſedibus mutatis præcedentem lectionem efficias. R. David explicans verbum יתנו Jud. 5. 11. docendi ſignificationem habere ait, exemplo hoc Targumico ad illud confirmandum adducto ותתנינון לבנך. Vi. etiam Bab. v. 11. R. ובתין מלין כל טב. v. 13. R. תקיים. Vi. Bab. v. 15. R. ארי אלהא קנא. Ib. שכנתיה שריא בינך habitat in medio tui. v. 19. initio R. למממר, mendoſè. Ib. in fine R. C. כמא דמליל ייי ſicut locutus eſt Dominus. v. 20. R. סהדותא וקימיא. v. 24. R. למדחל ית ייי אלהנא כמיטב.

CAP. VII.

Verſ. 2. R. גמרא תגמר. v. 4. R. C. ארי יטעין ית ברך מבתר דחלתי. v. 5. initio R. אלהין כדין. Ib. C. תרעון. Ib. R. תקצצון וצלמי טעוותהון & imagines idolorum eorum. v. 6. C. חביב לכל עממיא. v. 7. R. צבי ייי, ſic cap. 10, 15. Vi. Bab. v. 8. R. מיד פרעה. v. 9. R. לאלף דרין. v. 10. R. C. ולא מאחר & non differt. v. 12. R. ית קימיא וית חסדא. v. 16. R. ית טעוותהון ארי תקלא הוא לך. v. 17. initio R. דלמא תימר. v. 18. C. ארכרא תדכר. Vi. Bab. Ib. R. ולכל מצראי. Vi. Exod. 7, 22. v. 19. R. וידא תקיפתא. v. 24. R. ית שמהון. v. 25. R. לא תחמד. Ib. דעליהון.

CAP. VIII.

Verſ. 3. R. לאודעותך. Ib. יתקיים אנשא. Ib. מימרא דייי יתקיים אנשא. Noſtram lectionem ſic vertas licet; ſed in omni prolatione verbi à facie Domini vivet homo. [illegible] v. 5. R. כמא דמאלף גבר ית בריה. v. 7. R. [illegible] Ib. R. C. [illegible] cum abbreviatione nota. Ib. R. מדעם abſque præcedente כל. [illegible] v. 14. R. [illegible] In noſtris verte, [illegible] Vi. etiam v. 19. v. 15. R. אתר חוין, abſque [illegible] v. 17. R. קנו לי, ubi in noſtris eſt כנש, ſic itaque vertas, congregavit mihi opes [illegible]

v. 18. R. הוא דיהב. Ib. C. עיצה pro חילא. v. 19. R. ויהי אם מנשא תנשי ית ייי oblitus fueris Domini. Vi. Bab. v. 20. R. דייי מגלי מן קדמיכון. In noſtris verte, quos Dominus perdit &c. Ib. R. in fine אלהך.

CAP. IX.

Verſ. 1. R. למיעל לתרכא עממין in noſtris verte, & poſſideas populos. Vi. Bab. v. 4. R. לא תאמר בלבך כד יתבר. C. בדיתבר, pravè. Ib. R. בזכותי איתיני ייי. Ib. תריכינון מן קדמך, at v. 5. מתריכינון, quod melius vertas, ejicit. v. 7. R. אדכר pro הוי דכיר. v. 8. R. ארגזתון קדם ייי והוה רגז מן קדם ייי בכון. v. 9. R. לא שתיתי. C. שתיתי, ubi Dagheſch indicium eſt Aphæreſeos א. Vi. Bab. v. 12. R. סטו בפריע. v. 15. R. על תרתין ידי. v. 17. R. ותברתינון. v. 20. R. C. בעידנא ההוא fœm. ſic cap. 10. 1. & 8. v. 23. R. על מימרא דייי. Sic Ar. Maur. وخالفتم امر الله. Lectionem noſtram verte, in decretum Domini Dei veſtri. v. 25. lege, conſumeret vos. v. 27. R. לא תתבהל. Ib. ולחוביהון ולחטאיהון.

CAP. X.

Verſ. 1. in fine R. דאע. v. 9. C. & Baſ. אחוהי formâ ſingulari. R. אחוהי. v. 10. R. בזמנא הדא לא אבה. v. 11. R. ויעלון. v. 12. R. C. למדחל ית ייי in noſtris verte, coram Domino. v. 13. R. דיוטב לך, ſic cap. 12. 25, 28. v. 16. R. טפשות. v. 17. R. C. אלה אלהין. Vi. Bab. Ib. R. מסב אפין, abſque ל. v. 18. R. דין יתים. C. ייתם. v. 19. R. ותרחמון.

CAP. XI.

Verſ. 2. R. ידיה תקיפא. v. 6. R. ית פומהא, ut Num. 16. 30, 32. v. 9. Hæc Latina, & filiis eorum, deſunt in R. Ib. ארע עבדא. v. 10. R. משקת. Vi. Bab. v. 11. R. חשתי מיא. Vi. Bab. v. 12. R. requirit eam ſemper, oculi &c. Accentus Athnach præcedit vocem תמיד in Hebr. & תדירא in Chald. quo indicantur inchoare inciſum poſterius: hoc verſio Interlinearis & Arabica ſolùm obſervant; ſed Gr. διαπαντὸς & Sam. ࠕࠌࠉࠃ cum antecedentibus vel conſequentibus indifferenter jungi poſſunt. Ib. מריש שתא ועד סוף שתא. v. 14. R. ואתן מטרא דארעכון. v. 22. R. ולמהך בארחן. In noſtris autem verte; ut ambuletis in omnibus viis &c. v. 24. R. ועד ימא מערבאה. Plagam Orientalem Judæis Anteriorem mundi partem eſſe notum. Hinc lacus Aſphaltites ſive mare ſalſum Hebr. dicitur הים הקדמוני Mare Orientale vel Anterius; mare Mediterraneum verò הים האחרון, quod hic in noſtris libris Chaldaice redditur ימא בתראה. Ar. Maur. البحر الاخراني, Saad. الاخر, Syr. ܝܡܐ ܐܚܪܝܐ, Mare Poſterum vel Poſterius. v. 26. R. חזו דאנא יהיב. v. 27. R. ית ברכתא דתקבלון לפקודיא. v. 29. Lege, ut in R. in terram ad quam &c. Ib. דאת עליל לתמן. v. 31. lege, ut ingrediamini ad poſſidendum terram.

CAP. XII.

Verſ. 1. R. דיהב ייי אלהך דאבהתך. v. 3. R. תקצצון ותאבדון ית שמהון. v. 11. R. דאתרעי ייי, ſic v. 14. Ib. מעשרתכון ואפרשות ידכון. v. 13. R. בכל אתר דתחזי. v. 14. R. בחד מן שבטך. v. 15. R. בכל רעות נפשך, ſic v. 20. 21. Ib. דיהב, ſic v. 21. C. דיהיב. v. 17. R. נדרך דתדר ונדבך. v. 20. R. ארי תרעי נפשך. v. 21. lege, præcepi. v. 22. C. כן תיכלוניה. v. 25. lege, ut R. ſi feceris. v. 26. R. לחוד מעשרי קודשך. v. 28. R. עד עלם. v. 29. R. לתרכא יתהון מקדמך ותתריך יתהון. Vi. ſupra cap. 9, 1. v. 30. R. דלמא תתקל. Verbum Hebr. ינקש in ſignificatione מוקש minus rectè à Paraphraſte reddi contendit R. Salomo. Suſpicari forſan poſſet quis eum aliter legiſſe quàm hodie in libris noſtris legatur, quod tamen doctis inquirendum relinquimus. v. 31. R. לא תעביד כדין. v. 32. R. ית כל תפקדתא דאנא: in noſtris lege, omne verbum &c.

CAP. XIII.

Verſ. 1. R. או מופת. v. 3. R. רחמין קדם ייי. v. 4. R. בתר דחלתא דייי. Ib. ולדחלתיה תתקרבון. Vi. Bab. v. 7. R. דרחיקין. v. 8. R. ולא תקבל מיניה. In noſtris lege, neque obedias verbo ejus. v. 14. R. אתעבידא. v. 15. R. קרתא ההוא. v. 16. C. תל חרוב. Ib. in R. deeſt vox Lat. perpetuo, quamvis in Chaldæo ſit לעלם. v. 18. R. תקבל במימרא, ſic cap. 15, 5. etiam C.

CAP. XIV.

Verſ. 1. Lege in noſtris, inter oculos veſtros. v. 4. R. ונדיין. v. 7. R. ומסדיקי. v. 8. R. C. פרסתא. Ib. R. פשר. Ib. ובנבלתהון לא תקרבון. v. 16. R. ית קדיא וקיפופא ובותא. v. 21. lege, peregrino incircumciſo &c. v. 22. lege, omnes fructum ſeminis tui. Ib. R. דיפוק לחקלא שתא שתא. C. דיפק. v. 23. R. ובכורי תורך. v. 26. C. בחמר ſine ו.

CAP. XV.

Verſ. 2. R. מרי רשו דירשי. Ib. non repetat à fratre ſuo, his vocibus, à proximo ſuo vel, omiſſis. v. 3. R. ודיהי לך עם אחוך, ſic & C. עם אחוך. v. 6. R. ברכך כמא דמליל. Ib. לא תזוף. v. 7. R. מחדא מאחך. Ib. lege אלהך. Ib. R. C. לא תתקיף ית לבך ולא תקמוט. v. 8. R. initio אלהין מפתח. Ib. in fine דיחסר ליה. v. 9. R. דילמא יהי פתגם. Ib. שנת שביעיתא. Ib. וחבאיש עינך באחוך. v. 10. R. מנתן תתן ליה ולא יבאיש. v. 11. R. אנא מפקד לך. Ubi Interpres habet, ego præcipio tibi hodie. Ib. לאחך. v. 12. R. לבר חורין [illegible]

CAP. XVI.

Verſ. 1. Hæc verba, & fecit tibi mirabilia, deſunt in Regiis. v. 2. R. [illegible] v. 3. R. לחם עוני. [illegible] v. 6. R. זמן מפקך. Elias obſervat vocem Hebr. מועד in Targum per זמן ubique reddi, ut vocem עת per עדן. Vi. Thisbi.

Thisbi in radice זְמַן. v. 9. R. שִׁבְעָה שָׁבוּעִין תִּמְנֵי לָךְ מִדְּשָׁרֵי מַגְּלָא, verba duo priora eodem modo recurrunt in fine versus. v. 11. R. וְתַחְדֵּי. Hæc autem וְיַתְמָא וְאַרְמַלְתָּא דְּבֵינָךְ בְּאַתְרָא, in editione Basileensi Typothetæ incuria omissa sunt. v. 14. וְעַבְדָּךְ deest in C. v. 16. R. C. רֵיקָנִין. Vi. Bab. v. 19. R. *non accipies personam.* v. 20. R. קֻשְׁטָא קֻשְׁטָא תְּהֵי רְדִיף. v. 21. R. לָא תְנַצּוֹב לָךְ, ubi in nostris pro *ibi*, lege *tibi*. v. 22. R. דְּרָחֵיק יְיָ.

CAP. XVII.

Verſ. 2. R. דְּיַעֲבֵיד דְּבִישׁ. v. 3. R. וּלְשִׁמְשָׁא וּלְסִיהֲרָא. v. 4. R. וְאִתְחֲוָה לָךְ. v. 5. R. לְקִרְוָךְ, pro לִתְרַע בֵּית דִּינָךְ *ad portam domus judicii tui.* Ar. Maur. في محلك *in habitatione tua.* Vi. Bab. v. 9. lege, *verbum judicii.* v. 10 & 11. R. דְּיַלְּפוּנָךְ. v. 11. R. דִּיחַוּוּן לָךְ לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא. v. 12. R. אוֹ מִן דַּיָּנָא. v. 13. R. וְיִדְחֲלוּן וְלָא יַרְשְׁעוּן עוֹד. C. וְיִדַּחֲלוּן. v. 15. R. גְּבַר נֻכְרַי דְּלָא. v. 16. R. C. וְלָא יְתִיב. Ib. לְאַסְנָאָה לֵיהּ סוּסְוָן. v. 18. R. עַל כּוּרְסֵי מַלְכוּתֵיהּ וְיִכְתּוֹב. v. 20. R. דְּלָא לְמִסְטֵי מִן תַּפְקֶדְתָּא לְיַמִּינָא וְלִשְׂמָאלָא.

CAP. XVIII.

Verſ. 3. R. מִן נִכְסֵי נִכְסִיתָא. Ib. דְּרוֹעָא וְלוֹעָא וְקוֹבְתָא. v. 4. R. תִּתֵּן לֵיהּ. In nostris verte, *separabis ei.* v. 5. R. אֲרֵי בֵּיהּ יִתְרְעֵי. v. 9. R. כְּתוֹעֲבָתָא דְּעַמְמַיָּא הָאִינוּן. v. 10. R. מַעְבַּר בְּרֵיהּ וּבְרַתֵּיהּ. Ib. קָסֵם & מְעַנֵּן. Vi. Bab. v. 11. lege, *requirat.* v. 12. R. אֲרֵי מְרַחַק קֳדָם יְיָ כָּל עָבֵיד אִלֵּין וּבְדִיל תּוֹעֵיבָתָא הָאִלֵּין. v. 13. R. בִּרְחַלְתָּא, sine Affixo. C. בִּדְחַלְתָּא. v. 15. R. מֵאַחָךְ דִּכְוָתִי, sic v. 18. דִּכְוָתָךְ. v. 16. R. אֱלָהִי. v. 18. R. פִּתְגָּמֵי נְבִיאוּתִי. v. 19. R. דְּלָא יְקַבֵּל מִן פִּתְגָּמֵי דִּימַלֵּיל. v. 20. R. וְדִי מַלֵּיל, sic initio v. 22. דִּי מַלֵּיל, quod præteritum.

CAP. XIX.

Verſ. 3. R. לְמֶעְרוֹק לְתַמָּן. v. 4. R. דִּקְטוֹל. v. 5. R. C. בְּבַרְזְלָא לְמִקְצֵי אָעָא. R. Sal. in commentario ad 2. Sam. 6. 6. legit, בגרונא, quæ vox Chaldaica aliàs non reperitur. v. 11. R. וְיִכְמוֹן לֵיהּ. v. 14. R. לָא תְשַׁנֵּי. v. 15. R. C. בִּגְבַר. Corrigendum autem in nostris, *contra virum*, & paulò post, *delictis.* Ib. בְּכָל חֲטָא דְּיֶחְטֵי. v. 17. R. C. תְּרֵין גֻּבְרַיָּא. Ib. R. וְקֳדָם כָּהֲנַיָּא. v. 18. R. סָהִיד שְׁקַר סַהֲדָא. C. סַהֲדָא, etiam absque ו. Ib. R. בְּאָחוּהִי. v. 19. R. כְּמָא דְּחַשִׁיב. v. 20. R. C. וּדְיִשְׁתַּאֲרוּן יִשְׁמְעוּן וְיִדְחֲלוּן.

CAP. XX.

Verſ. 2. R. וְיִתְקָרַב. v. 3. lege, *acceditis.* v. 4. R. אֲרֵי יְיָ אֱלָהָךְ. Vi. Bab. v. 5. R. C. וִימַלְּלוּן סָרְכַיָּא עִם עַמָּא. v. 7. R. C. יִתְקְטֵל, ut in v. 5. & 6. v. 8. R. C. וְיוֹסְפוּן. Vi. Bab. v. 9. lege in nostris, *consummaverint.* v. 11. R. שְׁלָם תְּתֵיבִינָךְ. v. 12. R. עִמָּךְ קְרָבָא. v. 14. R. יַת עֲדָאָה דְּסָנְאָךְ דִּיהַב. v. 16. R. לָא תְחַיֵּי כָּל נִשְׁמָא. v. 18. R. יַלְּפוּן. Vi. Bab. Ib. תּוֹעֲבָתְהוֹן דְּעָבְדִין. v. 19. R. לָא תְחַבֵּל, ex Pael ut v. 20. v. 20. R. כַּרְקוֹמִין. Ib. דְּהִיא עָבְדָא עִמָּךְ קְרָבָא.

CAP. XXI.

Verſ. 1. R. C. לָא יְדַע מַן. v. 3. R. דְּלָא נְגִידַת בְּנִירָא. v. 4. R. לְנַחְלָא בַּיִּיר דְּלָא. Ib. וְיִקְפוּן תַּמָּן. v. 5. R. C. בְּנֵי לֵוִי. v. 6. R. דְּקָרִיבִין לְקַטִּילָא יִסְחוּן. v. 9. R. וְאַתְּ תְּפַלֵּי אַשְׁדֵי דַם זַכַּי. In nostris autem lege, *reatum sanguinis innocentis* &c. v. 10. R. שְׁבִיהוֹן. C. שִׁבְיְהוֹן. v. 11. R. בְּשִׁבְיָא per א. C. per ה, absque Mappik. v. 15. R. אֲרֵי יְהֶוְיָן. Ib. R. C. רְחוּמְתָּא & שְׂנוּאֲתָא, sic in sequentibus. Vi. Bab. v. 16. R. *Et evenerit dies* &c. Ib. *rerum quæ habuerit.* v. 19. R. C. וְיַחְדּוּן. Vi. Bab. v. 23. R. C. לָא תְבִית.

CAP. XXII.

Verſ. 2. R. וְלָא יָדְעַתְּ לֵיהּ. Ib. עַד דְּתִבְעֵי. v. 3. R. וְתַשְׁכְּחִינֵּיהּ. Ib. לְאִתְכַּסָּאָה. Vi. Bab. v. 5. R. בְּתִיקּוּנֵי אִתְּתָא. v. 8. R. חוֹבַת קְטוֹל. Ib. יִפּוֹל. v. 12. Corrige in nostris, *vestimenti tui.* v. 14. R. וּקְרֵיבִית לְוָתַהּ. v. 15. R. לִתְרַע, sine præfixo ו. Ib. אַתְרָא, absque Affixo. v. 16. R. בְּרַתִּי, qua forma venit etiam versu sequente, & alibi passim. Ib. in fine וּסְנֵינַהּ, ita C. sed per שׂ. v. 18. R. וְיִסְבוּן סָבֵי. Ib. וְיַלְקוּן. Vi. Bab. sic יַלְקִינֵּיהּ. cap. 25. verſ. 2, 3. v. 19. R. וְיִגְבוּן יָתֵיהּ. Ib. עַל בְּתוּלְתָּא דְּיִשְׂרָאֵל. v. 21. R. *domus judicii patris sui:* Quis non videt Interpretem hic legisse בֵּית דִּין אֲבוּהָא, ut habetur in C. Ib. R. C. וִימוּת. Vi. Bab. v. 22. R. C. דְּיִשְׁכַּב, bis, sic verſ. 25. & 29. Ib. וִימוּתוּן, ubi in nostris lege, *occidantur.* Ar. Maur. ويقتلون اناسهم. Ib. C. מִבֵּינָךְ, ut verſ. præcedenti. v. 23. R. וְיִשְׁכְּחַהּ. Vi. Bab. v. 24. Lege, *lapidabitis.* v. 25. R. C. וִימוּת. v. 27. R. C. צְוַחַת. Ib. דִּפְרִיק לַהּ.

CAP. XXIII.

Verſ. 1. R. דִּפְסִיק וּדְמְחַבַּל וּדְגְזִיר דְּמַשְׁלַף, posteriora duo non vertit Interpres, quòd exemplar quo usus est ea non habuerit: hoc eò veri similius fit, quòd nullum aliud exemplar nobis visum ea agnoscat. Sunt autem priorum exegetica, margini forsan ab aliquo primùm ascripta, ac postea, ut fieri amat, in textum ascita: ex Levit. 22. 24. ubi tamen pro מַשְׁלַף est שְׁלִיף, mutato etiam ordine, desumpta videntur. v. 2. ad finem R. C. לָא יִדְכֵּי לְהוֹן. v. 3. R. C. לָא יִדְכֵּי עַמּוֹנָאֵי. Ib. R. וּמוֹאָבָאֵי לְמֵיעַל, illud autem לְמֵיעַל deest in C. ut & verſ. 2. post מַמְזֵרָא. v. 4. R. דְּלָא עָרְעוּ. C. עָרְעוּ, malè omisso דלא. v. 5. R. יַת לְוָטַיָּא לְבִרְכָתָא *in benedictionem.* v. 7. R. לָא תְרַחֵק bis. v. 8. R. דְּאִתְיְלִידוּ לְהוֹן, sed in C. deest לְהוֹן. Ib. R. יִדְכּוּן לְהוֹן. v. 9. R. לְמַשְׁרִיתָא *in castris.* v. 10. R. מִקְרֵה. v. 11. R. וִיהֵי לְעִידַּן רַמְשָׁא יַסְחֵי. Ib. *ad castra.* v. 12. R. וַאֲתַר מַתְקַן תְּהֵי לָךְ. Vi. Bab. v. 13. R. עַל אוּנָךְ. Ib. יַת מַפְּקָנָךְ. v. 14. R. וּלְמִמְסַר סָנְאָךְ בִּידָךְ, pro ולממסר, verte autem in nostris, *coram te.* Ib. וִיהֵי מַשְׁרִיתָךְ קַדִּישׁ, ubi discrepantia est generis. Vi. Gen. 32. 8. Ib. R. C. מְלָאוֹטָבָא לָךְ. v. 15. R. לְרִבּוֹנֵיהּ, absque יד. v. 16. R. בִּדְיוֹטַב לֵיהּ. v. 17. R. C. אִתְּתָא אַמְּהָ, sed in C. est א in fine. v. 18. R. לְבֵיתָא דַּיְיָ *in domum domini* &c. Ib. אֲרֵי מְרַחֲקָא דַּיְיָ, sic cap. 25. 16. etiam in C. & cap. 27. 15. v. 19. in fine R. דְּיִתְרַבֵּי. v. 20. R. C. דְּאַתְּ עָלֵיל תַּמָּן, sed in C. est עָלֵיל. v. 21. R. C. תִּדַּר. Ib. לְשַׁלָּמֵיהּ. Vi. Bab. v. 22. R. C. לְמִדַּר, absque præfixo מ. v. 23. R. *coram domino Deo tuo, & quod sponte locutus es ore tuo.* v. 24. R. C. כְּנַפְשָׁךְ לְמִשְׂבְּעָךְ.

CAP. XXIV.

Verſ. 1. R. C. וְיִתֵּן בִּידַהּ. Ib. sequitur in C. וְיִפַטְרִינַּהּ, pravè. v. 3. in fine R. לְאִתּוּ, resoluto נ per Daghes, quod usitatum. v. 4. R. C. לְמֵתוּב לְנַסְבַהּ, sic posterius cap. 25. 8. & verſ. 19. hujus capitis לְנַסְבֵיהּ, ubi Vi. Bab. Ib. R. *coram domino Deo tuo.* Cùm non legatur in textu nisi קֳדָם יְיָ, ut in nostris. v. 5. R. C. מִדְּעַם pro פִּתְגָּם. v. 6. R. C. לָא תִסַּב. v. 7. R. C. גְּבַר דְּיִגְנוֹב. Ib. R. וְיִתַּגַּר בֵּיהּ וִיזַבְּנִינֵּיהּ. C. וְיִתַּגַּר, reliqua ut in R. Vi. Bab. v. 8. R. דִּילַפּוּן יָתְכוֹן. Vi. supra cap. 20. 18. C. abbreviate דִּילַפּ׳, quod legendum דִּילַפּוּ׳ pro דִּילַפּוּן. v. 10. R. C. אֲרֵי תִרְשֵׁי. v. 11. R. C. יַפֵּיק לְוָתָךְ. v. 15. R. C. אֲרֵי מִסְכֵּן הוּא. Ib. R. הוּא מָסַר. v. 16. R. C. לָא יְמוּתוּן. Vi. Bab. v. 17. R. C. דִּין דַּיַּיר יִתּוֹם, nisi quod in C. sit יָתֵם. Vi. cap. 27. 19. v. 19. R. אֲרֵי תַחְצוֹד. Ib. R. C. וְתִנְשֵׁי, sic cap. 25. 19. לָא תִנְשֵׁי, quod forsan legendum תִּנְשֵׁי pro תִּתְנְשֵׁי. Vi. cap. 26. 13.

CAP. XXV.

Verſ. 1. R. גֻּבְרִין וְיִתְקָרְבוּן לְוָת דִּינָא וִידִינִנּוּן. Vi. Bab. In nostris verte, *ad judices.* v. 2. R. *erit modus plagarum, usque ad numerum quadragenarium* &c. Ib. יַלְקִינֵּיהּ, rectius apud Eliam in Thisbi יַלְקִינֵּיהּ ex Aphel. v. 4. C. לָא תַחְווֹד. Vi. Bab. Ib. R. בְּדִישֵׁיהּ. v. 5. R. לִגְבַר חִלּוֹנַי. Ib. וְיִסְבִינַּהּ לֵיהּ לְאִנְתּוּ וְיִבַּמִּינַּהּ. v. 6. R. עַל שׁוּם אֲחוּהִי. v. 7. R. לָא אָבֵי יַבְּמִי. C. יַבְּמִי. Vi. Bab. v. 8. R. *seniores civitatis*, licet in Chald. sit קַרְתֵּהּ *civitatis suæ.* v. 9. R. C. וְתִתְקָרַב יְבִמְתֵּיהּ לֵיהּ. Ib. in fine יַת בֵּית אֲחוּהִי. v. 10. R. C. שְׁרֵי סְנָא. v. 11. R. C. אֲרֵי יִנְצוּן גֻּבְרִין כַּחְדָא גְּבַר וַאֲחוּהִי. Ib. יַת בַּעְלַהּ מִידָא דְּמָחוּהִי. v. 14. R. C. רַבָּא וּזְעֵירָא. v. 18. R. C. דְּעָרְעָךְ בְּאוֹרְחָא וְקַטֵּיל. Ib. וְלָאֵי וְלָא דָחֵיל יְקָרָא דַּיְיָ.

CAP. XXVI.

Verſ. 2. R. C. דְּתַיְתֵי מֵאַרְעָךְ. v. 3. R. *quam juravit Dominus dare patribus nostris:* sed hæc versio verum sensum verborum Chaldaicorum, quæ perinde habentur ac in nostris, haud satis apertè exprimit, si non alium ab eo ingerit; quocirca eam nonnihil immutavimus. v. 5. R. C. רַב תַּקִּיף, nulla intercedente copula. v. 8. R. C. וּבְחֶזְוָן רַבָּא. In nostris vertendum, *& in visionibus magnis.* v. 9. R. C. וְאַיְתִיַנָא. Vi. Bab. Ib. אַרְעָא עָבְדָא, sic v. 15. & cap. 27. 3. v. 10. R. C. וְתַצְנְעִינֵּיהּ קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ. Vi. Bab. Quod reliquum est hujus versus deest in C. v. 11. R. C. וְתַחְדֵּי, ex forma Aphel quod hic non convenit, sic cap. 27. 7. & cap. 28. 63. R. יַחְדּוּן. v. 12. R. C. שַׁתָּא דְּמַעַשְׂרָתָא. v. 13. R. C. פַּלֵּיתִי קֹדֶשׁ מַעַשְׂרָא. Ib. לְגִיּוֹרָא, sine ו. Ib. כְּכָל תַּפְקֶדְתָּךְ. Ib. וְלָא אַנְשֵׁיתִי. Vi. Bab. v. 14. R. C. וְלָא פַלֵּיתִי מִינֵּיהּ בִּדְמִסְאַב. In nostris lege, *nec permutavi ex eis pro immundo.* Vi. Bab. Ib. עַל מִית קַבֵּילִית בְּמֵימְרָא דַּיְיָ אֱלָהִי, sic verſ. 17. וּלְקַבָּלָא בְּמֵימְרֵיהּ, & cap. 27. 19. R. בְּמֵימְרָא, & cap. 28. sæpius. v. 15. R. *quam dedisti mihi*, ubi tamen textus habet דִּיהַבְתְּ לָנָא.

CAP. XXVII.

Verſ. 1. R. טַר יַת כָּל. v. 6. R. אַבְנִין שַׁלְמָן. v. 9. C. עִם מֹשֶׁה pravè. Ib. R. עִם כָּל יִשְׂרָאֵל rectiùs. v. 14. R. לְכָל גְּבַר יִשְׂרָאֵל קָלָא רָמָא. v. 15. R. מְרַחֲקָא דַּיְיָ *abominationem Domini.* Ib. יְדֵי אוּמָּן. Ib. C. וִיתִיבוּן, & sic versu præcedenti. v. 18. deest in C. v. 19. R. דִּין דַּיַּיר יִתּוֹם, ut supra cap. 24. 17. C. גִּיּוֹרָא יָתֵם. v. 24. R. חַבְרֵיהּ, sine ל. v. 25. R. לֵיט דִּמְקַבֵּל *qui acceperit.* v. 26. R. לֵיט דְּלָא יְקַיֵּים.

CAP. XXVIII.

Verſ. 2. R. כָּל בִּרְכָתָא הָאִלֵּין. v. 7. R. בְּאוֹרְחָא חַד. Ib. וּבְשִׁבְעָה אוֹרְחִין, sic verſ. 25. v. 9. R. יְקִימִנָּךְ. v. 10. R. יִתְקְרֵי עֲלָךְ. v. 13. R. לְחָלָשׁ וּתְהֵי לְחוּד לְעֵילָּא. v. 14. R. C. וְלָא תִסְטֵי. Ib. R. לְמִפְלְחִינּוּן. v. 20. C. יַת מְאֵירְתָא. Vi. Bab. Ib. R. יַת שִׁגּוּשְׁיָא, absque copula: ipsam autem vocem prætermisit Interpres, quam nos reddidimus *conturbationem.* Ib. דִּשְׁבַקְתְּ לְדַחַלְתִּי. v. 21. R. דְּיֵשֵׁצֵי in futuro. C. separatim דִּי יְשֵׁצֵי. v. 22. R. וּבְדַלֶּקְתָּא. v. 24. R. עַד דְּתִשְׁתֵּיצֵי. Vi. Bab. sic v. 45. 51. & 61. v. 25. R. תָּבִיר קֳדָם בַּעֲלֵי דְּבָבָךְ. v. 27. R. בְּשִׁחְנָא דְּמִצְרָאֵי וּבִטְחוֹרֵי *& hæmorrhoidis.* v. 28. R. בִּטְפְשׁוּתָא וּבְסַמְאוּתָא. v. 29. R. בִּטְהָרָא כְּמָא דִּמְמַשֵּׁשׁ. Vi. Bab. Ib. יַת אוֹרַח טוּבָךְ וּתְהֵי לְחוּד עָשִׁיק. v. 30. R. C. תְּנַצֵּב, sic verſ. 39. Ib. R. וְלָא תְחַלְּלִינֵּיהּ. Vi. Bab. v. 32. R. לְעַם אוּחְרִי. Ib. בְּגִלַּלְהֵן. v. 33. R. עָשִׁיק וּרְצִיץ. Vi. Bab. v. 34. R. עֵינָךְ דְּתֶחֱזֵי, sic cap. 28. 67. v. 38. R. לְחַקְלָא. Ib. יְחַסְלִינֵּיהּ גּוֹבָאָה. v. 40. R. וּמִשְׁחָא לָא תְשׁוּף. Vi. Bab. v. 42. R. יְתָרֵיךְ סַקְאָה: ubi in nostris verte, *possidebit locusta:* sic Ar. Maur. يرثه الجراد. Vi. Bab. v. 44. R. לָא תוֹזְפִינֵּיהּ. Ib. לְתַקִּיף & לְחָלָשׁ. v. 46. R. לְאָתִין. v. 47. R. בְּחֶדְוָה וּבְקַשִׁיטוּת לִבָּא: Hebr. וּבְטוּב לֵבָב, ad quod propius accedit nostra lectio וּבְשַׁפִּירוּת לִבָּא *in pulchritudine vel bonitate cordis.* Vi. Bab. Ib. מִסְּנְיוּת כּוֹלָא. v. 48. R. C. דִּיגָרֵי. Ib. נִיר פַּרְזְלָא. v. 49. R. דִּישְׁתְּדֵי. Ib. עַם דְּלָא תְקַבֵּל בְּלִישָׁנֵיהּ. v. 50. R. לָא יְרַחֵם. v. 52. R. וִיעִיק לָךְ. Vi. Bab. Ib. עַד דְּיִכְבּוֹשׁ שׁוּרָךְ כְּרִיכְתָּא וּתְקִיפְתָּא דְּאַתְּ רָחִיץ. In nostris vertendum, *excelsos & munitos.* Ib. בְּכָל אַרְעָא וִיעִיק לָךְ, ut in principio versus, sed hic in C. deest לָךְ. v. 54. in fine R. דִּישְׁתְּאַר. v. 56. R.

מדפנקותא

מִדְּפִנְקוּתָא וּמֵרַכִּיכוּ, quorum posterius Interpres neglexit. Ib. in fine וּבִבְרַתַּהּ, absque ב præfixo. v. 57. R. דְּיִפְקוּן מִנַּהּ. v. 58. In R. deest pronomen *hoc* post *terribile*, licet in Chald. sit הָדֵין. v. 59. R. מַחַן סַגִּיאָן וְהֵימְנָן וּמַרְעִין בִּישִׁין וְהֵימְנִין. Vi. Bab. v. 60. R. וְיִתֵּיב בָּךְ. Ib. מִצְרָאֵי. v. 61. R. אַף כָּל מַרְעִין וְכָל מַחְאָן דִּי לָא כְּתִיב בְּסִפַר אוֹרַיְתָא הָדֵין יַסְקִינּוּן יְיָ עֲלָךְ עַד דְּתִשְׁתֵּיצֵי: v. 62. R. עַם דִּמְנַיָּן. Ib. לְמִסְנֵי. v. 63. R. לְאוֹטָבָא יָתְכוֹן. Ib. וְתִטַּלְטְלוּן. v. 64. R. וְתִפְלַח תַּמָּן. v. 65. In R. deest *illic*, licet adsit Chald. תַּמָּן. Ib. לֵב תְּהִי וְחַשְׁכוּ עֵינִין וּמַפְחַן נַפְשׁ. Vi. Bab.. v. 66. R. מִלְּקָבֵיל. v. 67. R. מִתְּהוּת לִבָּךְ דִּתְהֵי תְּהֵי. Vi. Bab. Ib. דְּתֶחֱזֵי, ut supra cap. 27. 34.

CAP. XXIX.

Verſ. 1. R. יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. v. 3. R. דְּחָזוּ עֵינָךְ. Vi. Bab. v. 4. R. וְאַף לָא עֵינִין לְמֶחֱזֵי. v. 5. R. לָא יְחִיפוּ מֵעַל רַגְלָךְ. In nostris verte, *non recesserunt à pedibus tuis.* Ar. Maur. لا انقطع *calceus tuus non disruptus, vel solutus fuit de pede tuo.* Vi. Bab. v. 6. R. וַחֲמַר וּמְרַוֵּי לָא שְׁתֵיתוּן *& vinum & quicquid inebriare potest non bibistis.* v. 8. R. וּכְבַשְׁנָא יַת אַרְעֲהוֹן. In nostris lege, *& cepimus.* v. 9. R. בְּדִיל דְּתַשְׂכְּלוּן יַת כָּל דְּתַעְבְּדוּן. Vi. Bab. v. 13. R. בְּדִיל לְקַיָּמָא יָתָךְ. Ib. לְעַם, & לֶאֱלָהּ, absque א emphatico. Ib. R. C. לְיִצְחָק, absque ו copulativo. v. 15. legendum, *coram Domino Deo nostro.* v. 16. R. יַת דִּיתֵיבְנָא. Ib. וְיַת דַּעֲבַרְנָא בֵּינֵי עַמְמַיָּא דַּעֲבַרְתּוּן. v. 18. R. גְּבַר אוֹ אִתְּתָא. v. 19. R. כְּמִשְׁמְעֵיהּ. v. 21. R. לְבִישׁוּ מִכָּל שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל. v. 22. R. יַת מַחְתָא דְּאַרְעָא. v. 23. כַּהֲפֵכְתָּא סְדוֹם. v. 26. R. *& adoraverunt portenta* &c. prætermisso לְהוֹן, quod illic in textu habetur. Ib. דְּלָא יְדַעִנּוּן. Vi. Bab. Ib. וְלָא אוֹטִיבָא, quemadmodum etiam adducitur apud R. Sal. v. 29. R. דְּמִטַּמְּרָן.

CAP. XXX.

Verſ. 1. R. C. וּתְתֵיב. Ib. R. דְּאַגְלְיָךְ. Vi. Bab. v. 3. R. וִיתוּב וִיכַנְּשִׁינָךְ. v. 4. R. אִם יְהֶוְיָן גָּלְוָתָךְ. Ib. וּמִתַּמָּן יְקָרְבִינָךְ. Vi. Bab. v. 7. R. דְּרָדְפוּךְ. v. 9. R. לְטָבָא כְּמָא דַּחֲדִי. C. דַּחֲדִי. v. 12. R. C. לִשְׁמַיָּא וְיִסְּבַהּ. v. 13. R. מַן יְעִיבַּר לָנָא. C. יַעֲבַר, sequitur autem in utroque לְעִבְרָא דְּיַמָּא. v. 14. R. C. קָרִיב לָךְ. v. 15. R. דִּיהָבִית. Baſ. mendose דִּי־חָבִית. Ib. in fine R. C. וְיַת בִּישָׁא. v. 16. R. C. וּלְמְהָךְ. Ib. עָלֵיל לְתַמָּן. Vi. supra ad cap. 1. 37. v. 20. R. C. לְמֵימְרֵיהּ וּלְאִתְקָרְבָא, contrà verſ. 2. R בְּמֵימְרֵיהּ, cujusmodi alia vide supra ad cap. 26. 14.

CAP. XXXI.

Verſ. 4. lege, *Seon & Og.* v. 6. R. תְּקִיפוּ וְעַלִימוּ, sic verſ. 7. & 23. וְעַלִּים. Elias observat dupliciter scribi, sed hæc in plerisque exemplaribus per א. C. תְּקַפוּ וְעַלְמוּ, verſ. 7. & 23. וְעַלֵּם. Vi. Bab. v. 7. in fine R. C. תַּחְסְנִינַּהּ לְהוֹן. v. 8. R. וְלָא יִרְחֲקִינָךְ, ex Pael. v. 11. Redundat in nostris *coram Domino*, post *istam.* v. 12. C. וְטַפְלָיָא. v. 13. R. C. דְּלָא יְדָעוּ. v. 14. R. C. קָרִיבוּ. v. 16. R. C. שָׁכִיב. Ib. וִישַׁנּוֹן. v. 17. R. C. וְיִתְקַף רֻגְזִי בְּהוֹן בְּעִדָּנָא הַהוּא וְאַרְחֵקִינּוּן וְאַסְלֵק. Ib. וִיהוֹן לְמִבַּז. Lege in nostris, *in consumptionem.* Ib. בְּעִדָּנָא הַהִיא. In nostris legendum, sicut etiam in membro præcedenti, *in die illo.* Ib. בִּישָׁתָא הָאִילֵּין. v. 18. R. C. בְּעִידָּנָא הַהִיא עַל כָּל בִּישָׁתָא דַּעֲבַד *quæ fecit.* v. 19. R. *& docete illud.* Sed verbum Chald. est singulare ut in nostris. Ib. R. C. דִּתְהֵי קֳדָמַי תִּשְׁבַּחְתָּא. In nostris lege, *ut sit mihi.* v. 20. in fine R. C. יַת קְיָמִי. v. 21. *cogitatio ejus*, licet in textu sit יִצְרְהוֹן. v. 22. in fine R. C. יַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. v. 23. R. C. וּמֵימְרִי יְהֵי בְּסַעֲדָךְ. In nostris lege, *& verbum ejus.* v. 26. R. C. סַבוּ. Ib. בִּסְטַר אֲרוֹן. v. 27. R. יָדַעְנָא. Ib. R. C. עַד דַּאֲנָא קַיָּים. v. 28. R. C. כְּנוֹשׁוּ לְוָתִי. v. 29. R. יָדַעְנָא, ut supra verſ. 27. C. utrobique יְדַעְנָא.

CAP. XXXII.

Verſ. 4. R. מִן קֳדָם זַכַּי. C. זַכַּי. v. 5. R. C. דְּאַשְׁנִיו עוֹבָדוֹהִי. Ib. R. וְאִשְׁתַּנִּיו. C. וְאַשְׁנִיו. v. 7. R. אִדְּכַר. C. אַדְכַּר. Ib. R. אִסְתַּכַּלוּ. Ib. R. C. לַאֲבוּךְ. v. 8. R. בְּאַחְסָנוּת עִילָאָה. v. 10. R. C. אַלֵּיפִינּוּן פִּתְגָּמֵי אוֹרַיְתֵיהּ. v. 11. R. פְּרַס נַדְפוֹהִי. C. פְּרִיס. v. 13. R. C. אַשְׁרִינּוּן. Ib. אוֹכְלִינּוּן, sine præfixo ו. v. 15. R. C. שְׁבַק, sine ו. Ib. C. פֻּרְקִידָהּ, sine ד. v. 16. R. בְּתוֹעֵיבָתָא. v. 17. R. דְּלָא יַדְעִינּוּן. C. יְדָעוּנִין. v. 18. in fine, R. אֱלָהָא דַּבְרָךְ, licet in translatione sit, *qui fecit te.* Ar. Maur. ونسيت ربا خالقك *& oblitus es Dominum creatorem tuum.* v. 21. R. C. בְּלָא דְחַלְן אַרְגִּיזוּ קֳדָמַי בְּפֻלְחַן טַעֲוָן. v. 22. R. C. וְנִישֵׁיצֵי. v. 23 R. C. בְּבִשִׁין. v. 26. R. יְחוּל רֻגְזִי. v. 30. R. C. יִרְדּוֹף חַד אַלְפָא. Ib. deest אֲרֵי. v. 32. C. בִּישַׁן. Ib. R. C. כְּבִישֵׁי. Ib. C. חִוְיַן, & sic versu sequente. Ib. כִּמְרָרוּתְהוֹן, verte, *sicut amaritudo vel fel eorum.* v. 35. R. C. לְעִידַּן דִּיגְלוֹן. v. 37. R. C. וְלֵית אֱלָהּ. v. 42. C. אֲרַוֵּי גִּירָרַי. Ib. R. וְחַרְבִּי תִקְטוֹל. Ib. R. C. וְשַׁבֵּן. v. 43. R. שַׁבַּחוּ עַמְמַיָּא דִּינָא דַּעֲבֵידֵיהּ, ubi Interpres lectioni nostræ adhæret. Ib. R. C. מִתְפָּרַע, participium, quod in nostris est futurum. v. 46. R. דְּתַפְקְדוּנוּן. C. דִּתְפַקְּדוּנוּן. Vi. Bab. v. 49. R. C. הָדֵין לְטוּרָא. v. 50. lege, *ad populum tuum.* Ib. in fine R. וְיִתְכְּנֵשׁ לְעַמֵּיהּ. v. 51. R עַל דְּסָרֵיבְתּוּן בְּמֵימְרִי. Vi. Bab. v. 52. R. C. אֲרֵי מִקְּבֵיל.

CAP. XXXIII.

Verſ. 2. R. C. רִבְוַת קַדִּישִׁין. v. 3. initio R. C. בְּרַם חַבִּיבִינּוּן. Ib. מְדַבְּרִין, absque præfixo ד. v. 6. R. C. לְחַיֵּי עָלְמָא. v. 7. R. C. בְּמִפְּקֵיהּ לִקְרָבָא. Ib. לְשַׁלָּמָא. Ib. עָבְדִין לֵיהּ פּוּרְעָנוּתָא מִסְּנְאוֹהִי. Ib. R. מִבַּעֲלֵי דְּבָבוֹהִי. C. מִבַּעַל דְּבָבָא. v. 8. R. C. קַדְמָךְ דְּנַסִּיתוּהִי. v. 11. R. C. קַבֵּיל בְּרַעֲוָא, in imperativo. v. 12. R. מָגֵין. R. C. כָּל יוֹמַיָּא. v. 13. R. C. עֵינָוַת תְּהוֹמִין, ubi in nostris legendum, *fontium & abyssorum.* Ib. deest in fine מִלְּרַע *desubter.* v. 14. R. C. עַלְלָן sine ו. Ib. R. מִבּוּל שִׁמְשָׁא וְעָבְדָא. C. מִיבוּל & וְעָבְדָא. v. 16. R. C. וּמִטּוּב אַרְעָא וּמְלָאָהּ רַעֲוֵי לֵיהּ. Verte, *gratus, vel acceptus fuit ei cujus* &c. vel sic, *Et de bonis terræ & plenitudinis ejus benevolè largitus est ei is cujus majestas* &c. Ib. יֵיתְיָן כָּל אִלֵּין. v. 17. lege, *fines terræ.* v. 18. C. בְּמַהַבָּךְ, legendum בְּמַהֲכָךְ *cum iveris.* R. *cum sederis*, licet in textu sit בְּמַהֲכָךְ, ut in nostris. v. 19. R. C. וְסִימָן דְּמִטַּמְּרָן בְּחָלָא יִתְגַּלְיָן לְהוֹן. v. 20. R. C. דִּיפְתֵּי לְגָד. Ib. וְיִקְטוֹל. v. 21. R. C. וְיִתְקַבַּל. Ib. וְהוּא נָפֵיק וְעָאֵל. v. 25. R. C. תַּקִּיף כְּפַרְזְלָא וּכְנָחָשָׁא מוֹתְבָךְ *Fortis sicut ferrum & sicut æs erit habitatio tua.* v. 27. R. מְדוֹר אֱלָהָךְ, sed Affixum non expressit Interpres. v. 28. R. C. בִּלְחוֹדוֹהִי. Ib. בְּאַרְעָא עָבְדָא. v. 29. R. C. תְּקוֹף סַעֲדָךְ וּדְמִן קֳדָמוֹהִי.

CAP. XXXIV.

Verſ. 1. R. C. וְאַחְזְיֵיהּ. v. 2. R. C. אֲרַע אֶפְרַיִם. Ib. אֲרַע יְהוּדָה עַד יַמָּא מַעַרְבָאָה *usque ad mare Occidentale.* Vi. supra cap. 11. 24. v. 3. R. בִּקְעַת יְרֵחוֹ. Ib. C. דִּקְלַיָּא, sine ד præfixo. v. 4. R. אַחְזִיתָךְ. C. חַזִּיתָךְ. Vi. Bab. Ib. R. C. וְתַמָּן, absque ל. v. 8. R. C. אֶבְלֵיהּ דְּמֹשֶׁה. v. 9. R. C. מְלֵי pro אִתְמְלֵי. Ib. R. חָכְמְתָא. C. חָכְמָה, Hebraicâ formâ. v. 10. R. נְבִיאָה. Ib. C. יְיָ לֵיהּ, vocibus transpositis.

JOSUE.

CAPUT I.

Verſ. 3. R. רַגְלֵיכוֹן. Ib. יְהַבְתֵּהּ. v. 4. R. וְלִבְנָן הָדֵין. Ib. נַהֲרָא פְּרָת. Ib. יְהוֹן תְּחוּמְכוֹן. v. 5. R. כֵּן יְהֵי מֵימְרִי בְּסַעְדָּךְ, sic erit *verbum meum in auxilium tuum.* Ib. וְלָא אֲרַחֲקִינָךְ. v. 7. R. יַמִּינָא וּשְׂמָאלָא. v. 8. R. יֵימָם וְלֵילֵי. Ib. in fine יַת אָרְחָךְ וּבְכֵן תַּכְשִׁיט. v. 12. R. וּלְשִׁבְטָא דִּרְאוּבֵן וּלְשִׁבְטָא גָד. v. 14. R. וְטַפְלֵיכוֹן. Ib. in fine וְתִסְעֲדוּן יַתְהוֹן, Ven. & Baſ. יַתְכוֹן, quod hic non convenit. v. 16. R. כְּכָל דְּפַקֶּדְתָּנָא *Juxta omne* &c.

CAP. II.

Verſ. 2. R. וְאִתְאֲמַר. Ib. אֲתוֹ הַלְכָא. v. 5. R. וְלָא יָדְעִית. v. 7. R. בְּאוֹרַח יַרְדְּנָא. Ib. R. David legit עַד מְגִיזָתָא, ad 2. Sam. 19. 17. v. 11. R. רוּחַ בֶּאֱנָשׁ. Ib. corrige in nostris, *Deus vester.* Ib. R. הוּא אֱלָהִים. v. 13. R. וְיַת אַחְוָתִי. v. 14. R. מְסִירָן חֲלַף נַפְשֵׁיכוֹן לִמְמַת אִם לָא תְחַוּוֹן. Vi. Bab. v. 16. R. יִתְרְעוּן. Ib. in fine, תְּהָכוּן לְאָרְחֲכוֹן. v. 17. R. דָּא, pro הָדָא. v. 19. R. קְטוֹלֵיהּ, bis. Vi. Bab. Ib. עִמָּךְ בְּבֵיתָא. v. 23. R. תְּרֵין גֻּבְרַיָּא.

CAP. III.

Verſ. 6. R. יַת אֲרוֹנָא דִּקְיָמָא וַעֲבַרוּ. v. 7. R. יוֹמָא דֵּין אֲשָׁרֵי. Ib. בְּעֵינֵי כָּל יִשְׂרָאֵל בְּדִיל דִּידְעוּן. v. 8. R. כְּמֵימְטֵיכוֹן. v. 10. R. אֲרֵי אֱלָהָא קַיָּים יִתְרְעֵי. v. 11. R. דְּרִבּוֹן כָּל עָלְמָא עָבַר *Domini totius mundi* &c. Vi. Bab. v. 12. R. דַּבְּרוּ, sic cap. 4. 2. Ib. תְּרֵי עֲשַׂר גֻּבְרִין מִשִּׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל. Ib. in fine לְשִׁבְטָא. v. 13. R. דַּיְיָ דִּרְבּוֹן. v. 14. R. נְטַלוּ עַמָּא מִמַּשְׁכְּנֵיהוֹן. Nostra lectio sonat, *ex civitatibus suis*, quod hic alienum. v. 16. R. דְּרָחִיקִין לַחֲדָא.

CAP. IV.

Verſ. 3. R. מִמֵּיקַם רַגְלֵי *de statione pedum.* Ib. תַּרְתָּא עַשְׂרֵה אַבְנַיָּא וְתַעְבְּרוּן יַתְהוֹן. Ib. בְּבֵית מְבָתָא. Vi. Bab. v. 6. R. אַתְּ בֵּינֵיכוֹן. Ita meliùs legitur quàm אָת, vel אָתְ, ut in Ven. & Baſ. v. 16. R. *Jube sacerdotes ferentes.* Ib. *& exeant.* v. 17. *Et jussit Josue sacerdotes*, cum accusativo ut in versu præcedenti, quem casum Interpres frequenter adhibet post verbum *jubeo.* v. 18. R. וּנְחַתוּ. Vi. Bab. Ib. in fine כֵּיפוֹהִי. v. 21. R. לַאֲבָהָתְהוֹן. v. 23. initio, R. אֲרֵי דְּיַבֵּשׁ יְיָ. v. 24. R. קֳדָם יְיָ אֱלָהֲכוֹן.

CAP. V.

Verſ. 1. R. אֱמוֹרָאָה, sic cap. 9. 10. v. 3. R. דִּקְרוֹ לַהּ *quem vocaverunt.* v. 4. R. דִּנְפַקוּ מִמִּצְרַיִם דִּכְרַיָּא כָּל גֻּבְרֵי. v. 6. corrige in nostris, *annis.* v. 9. R. אַעְדִּיתִי. Ib. מִנְּכוֹן וּקְרָא שְׁמֵהּ, Ven. mi. in Haphtara diei primæ Paschatis ex hoc capite, מֵעֲלֵיכוֹן. v. 10. R. & Ven. mi. בְּאַרְבְּעָה. Ib. in fine, R. דִּירִיחוֹ. v. 11. R. מִבָּתַר יוֹמָא טָבָא דְּפִסְחָא *post diem festum Paschatis.* Ib. פַּטִּיר וְקָלְיָא. v. 12. R. וּפְסַק מַנָּא בְּיוֹמָא. v. 13. R. הַלְמִסְעֲדָנָא אַתְּ אָתֵי. v. 14. R. מַלְאָכָא דִּשְׁלִיחַ.

CAP. VI.

Verſ. 1. R. הות אחידא, vocibus tranſpoſitis. In Ven. mi. abeſt הות. Ib. ומתקפא בעברין דנחשא מן קדם בני ישראל לית דנפיק מנה ולית דעליל לנוה לית דנפק מינה לאנחא קרבא ולית דעליל לנוה למשאל בשלמא, *non erat qui prodiret ex ea, nec qui ingrederetur eam: non erat qui prodiret &c.* Sic Ven. mi. niſi quod illic ſit מתקפא, ut in noſtris, & בנוה utrobique. v. 2. Baſ. יהושע pro ליהושע. v. 3. R. ותסחרון, ex Aphel. Ib. כל גברי חילא דקרבא *omnes viri virtutis belli*, גברי pro גברי. Vi. quæ notavimus ad Gen. 10. 9. v. 4. R. קדם ארונא דייי *ante arcam Domini.* v. 5. R. ויהא במיגד בקרן דכרא. Ib. יבבון. Vi. Bab. Ib. תחותוהי. v. 6. R. ושבעא כהניא יסבון שבעא שופריא דקרן דכרא. v. 8. R. לות עמא ושבעא כהניא נסיבו שבעא. Ib. אזלין ותקעין *ambulantes & clangentes.* v. 11. R. ועלו למשריתא. v. 18. initio R. לחוד, ſine ו copulativo. v. 20. R. יבבא רבתא. v. 23. R. וית אחהא. Ib. ואשרינון. Vi. Bab. v. 25. R. בנו בני ישראל. Ib. in fine, לאללא ית יריחו *ad explorandum Jericho.* v. 26. R. בבכריה ישכללינה. v. 27. ad finem R. והוה מימריה סני ורבי *& fuit verbum ejus magnum & amplificatum.* In noſtris horum alterutrum in verſione redundat.

CAP. VII.

Verſ. 3. R. כתרין אלפין או כתלתא אלפין גבריא. Ib. לא תרגיש לתמן כל עמא. v. 5. R. ושיתא גברין. v. 6. R. ובזע יהושע לבושה. v. 7. R. ולוי פון דשרינא. v. 8. R. בבעו ייי מה. Ib. למיפך קדם, ut verſ. 12. v. 9. R. ואת עבד *& tu fac.* v. 11. initio, R. חבו ישראל. v. 13. R. לא תיכלו למקם קדם בעלי דבביכון *non valebitis ſtare ante auctores inimicitiarum veſtrarum.* v. 14. R. יתקרב לזרעין. v. 15. R. בנורא הוא וכל. v. 17. R. ויתאחד ית זרעית זרח *& deprehenſa eſt proſapia Zerahh.* Vi. Bab. v. 18. Corrige in noſtris, *domum ejus.* v. 19. R. שו כען. Ib. אודאה, Elias in Thisbite per ה ab initio ſcriptum adducit. Ib. מה עבדת לא תכסי מיני. v. 21. R. אצטלי בבלי. Ib. ורגתנון ונסבתנון. Ib. וכספא תחותיהון, ſic verſu proximo. v. 22. R. ורהטו למשכניה *& cucurrerunt ad tabernaculum ejus.* v. 23. R. ולות כל ישראל *& ad omnem Iſraelem.* v. 24. R. ונסיב ית כספא וית אוצטלא *& tulit argentum, & ſtolam.* v. 25. R. בתר דרגמו.

CAP. VIII.

Verſ. 3. R. גברין גיברי. v. 4. R. מאחרי קרתא לא תרחקון. Ib. מתקניא, & ſic cap. 3. 24. & 4. 3. Vi. Bab. v. 5. Corrige in noſtris, *egredientur.* v. 6. R. עד דניגור. v. 7. R. מן כמנא ותתרכון ית יתבי קרתא *& extirpabitis habitatores urbis.* v. 8. R. ויהא במיחדכון. Vi. Bab. v. 11. R. וכל עמא דעבדי. Ib. מקבל קרתא ושרו. v. 13. בליליא ההוא. v. 14. R. דמתקן ליה. v. 15. R. ואפכו למדברא *& verterunt ſe verſus deſertum.* v. 16. R. כל עמא דבעי *omnis populus qui in Ghai.* v. 17. R. כדפתיחא, una voce. Sic verſ. 23. כדחי. v. 18. R. ברמחא די בידך על עי די בידך. v. 21. R. כמנא. v. 22. R. במציעין אילין. v. 25. initio, R. והוה כל *Et fuit, omnes.* Ib. in fine, אנשי דעי. v. 27. R. בזו להון בני ישראל. In noſtris vox [*filii*] hoc modo uncinulis includenda eſt. v. 28. R. תל חרוב לעלם לצדו. v. 29. R. במעלנא דתרע. v. 33. ad finem R. ית עמא דישראל *populum Iſraelis.*

CAP. IX.

Verſ. 4. R. ואזדודו. Paraphraſtes videtur legiſſe in Hebræo ויצטירו per ד, quod R. David obſervat & miratur. Nam צדה *viaticum* ex eadem radice per זוודין in Targum transferri ſolet. v. 5. *ut oblecæ*: ſed ex verſu 12. & ex Interpretis notis præfationi ejus ſubjunctis conſtat legendum eſſe *obleæ*, quemadmodum correximus. v. 7. R. מאים ביני את יתב ואיכדין אגזר עמך קיים *Forſan inter me tu habitas; & quomodo pangam tecum fœdus?* Elias legit דלמא, Thisb. in שמא. v. 10. R. אמוראה *Emorrhæi.* v. 19. in fine R. לאנזקה להון. Totus hic verſus deſideratur in editione Pariſienſi. v. 21. R. ויהון לקטי, ſic verſ. 23. ולקטי. v. 24. R. אתחואה אתחוא. v. 25. R. כשפר וכתקין בעינך *ſicut pulchrum & ſicut rectum in oculis tuis.* v. 26. R. מידא דבני ישראל.

CAP. X.

Verſ. 1. R. ית ישראל. v. 2. R. רבתא מן עי. v. 4. R. ונמחי ית גבעון *& debellemus Gibghon.* v. 5. in fine R. עלהא. v. 10. R. ומחנון מחתא רבתא. v. 13. R. עמא דישראל. Ib. ולא דחק. v. 14. R. ארי ייי במימריה אגיח *quoniam Dominus in dicto illius &c.* v. 18. R. אבנין רברבן לפומא *ad oſtium.* v. 19. in fine, R. בידכון *in manu veſtra.* v. 21. R. למקדה לשלם. v. 23. וית מלכא דחברון, atque ita in reliquis (excepto rege Lachis) וית. v. 24. R. גברי עבדי קרבא *facientes bellum.* v. 27. R. ורמונון במערתא. v. 28. R. ומחהא, ſic verſu 32. v. 30. R. דבה לא אשתאר בה משיזב *non relicta eſt in ea evaſio.* v. 39. R. וגמרו ית כל נפשתא דבה. Ib. כך עבד. v. 40. R. ית כל יתבי ארעא טורא *omnes habitatores terræ montis.* Ib. ושפלתא, ſic cap. 11. 2, 16. & alibi. Ib. כל נשמה, ſic cap. 11. 11, 14. ſed abſque Mappik, quod forſan melius hinc abeſſet. v. 41. R. ארעא דגושן. v. 42. R. וזמנא, ſine ב. Ib. deeſt במימריה *in verbo ſuo.*

CAP. XI.

Verſ. 2. initio, R. ולמלכיא. v. 3. initio, R. וכנענאי, ואמוראי, in plurali, ſicut etiam reliqua quæ ſequuntur. Ib. in fine, [illegible] בארעא מצפיא. v. 8. R. חריצי מיא [illegible]. Kimchi & Jarchi hunc locum citantes legunt חריצי ימא. Sunt autem, inquiunt illi, Salinæ ſive foſſæ ad hanc rem factæ; in quas derivatæ aquæ marinæ ſalſæ, & à Solis calore aduſtæ, fiunt Sal. In Veneta etiam & Baſilienſi editione legitur ימא: ſed ob convenientiam cum Hebræo, & ne verſionem mutare cogeremur correximus ex Regiis מיא. v. 10. R. [illegible] In noſtris ſimpliciter vertendum, *interfecit gladio.* v. 13. R. אוקיד בנורא יהושע *incendit in igne Joſue.* v. 14. initio R. וכל עדאה קירויא. Vi. Bab. Ib. בזו להון. v. 16. R. וית כל ארע דרומא. v. 17. R. דסליק, ſic cap. 12. 7. Ib. וית מישר *& planitiem.* v. 18. R. עם כל מלכיא. v. 19. R. אילהין חיואי. v. 20. R. דלא יהון עליהון רחמין. v. 21. R. טור יהודה. v. 22. R. לא אשתארו גבריא. Ib. *in Gad*, ſed in textu eſt בגת. v. 23. Baſ. ית ארעא, omiſſo כל, quod ex Ven. & R. reſtituimus. Ib. R. כפלגותהון.

CAP. XII.

Verſ. 1. in fine R. מישר מדינחא. v. 2. R. מלכא דאמוראה. Ib. ארעא דגלעד, ſic v. 5. Ib. ויבקא נחלא, noſtra lectio דנחלא, habetur etiam Deut. 3. 16. in Jonathane, & Onkelo editionis noſtræ. v. 7. R. לשבטיא דישראל. v. 8. ad finem, R. חיואי, abſque ו copulativo, *Hivæum.* v. 22. R. דיקנעם לכרמל. v. 23. R. דעממי לגלגל.

CAP. XIII.

Verſ. 1. R. עלתא ביומיא. v. 2. R. כל תחום. In noſtris vertendum pluraliter, *omnes termini*, juxta Hebr. v. 3. R. על ארע כנענאי מתחשבא, ubi in noſtris corrigendum, *Chenaghanæorum.* Ib. עזאי ואשדודאי. v. 4. R. כל ארע כנענאי ומערתא דכל צידונאי עד אפקה *omnium Sidoniorum &c.* v. 5. R. וארע גיבלאי *Terra Gebalæorum*, neglecto copulativo ab Interprete: quod tamen initio verſus 6. & 8. habetur & in textu & in verſione, quamvis utrobique abſit ab Hebræo. v. 6. R. חרצי מיא. Vi. ſupra ad cap. 11. 8. & Bab. v. 7. R. לתשעת שבטין ולפלגות. v. 8. R. ועימיה שבט ראובן ושבט גד. Ib. deeſt vox מדנחא, ſed in tranſlatione nihilominus legitur, *ad Orientem.* v. 11. R. וארע גלעד. Vi. ſupra ad cap. 12. 2. Ib. in fine, עד סלך. v. 12. R. הוא אישתאר, abſque ו copula. v. 14. R. לחוד לשבטא דלוי. v. 19. R. וצרת שחר בטורא דעמק *in monte vallis.* Sed apud R. Sal. Jarchi, & R. David Kimhi legitur בטורא דמישרא, ut in noſtris. v. 20. R. ומשפך רמתא *& effluxionem Ramatha.* Vi. Deut. 3. 17. & 4. 49. in Onkelo & Jonathane. v. 22. R. קסומא. v. 23. R. ותחומא, abſque Affixo, contrà ac cap. 15. 12. ſed & Jarhi & Kimhi hic etiam legunt ותחומיה. Vi. inſuper Onk. & Jon. Deut. 3. 16, 17. Ib. קרוי ישראל ופצחיהן *urbes Iſrael & villæ earum.* Vi. Bab. v. 25. R. ארע בני עמון. v. 26. R. רמת המצפה *Ramath Miſepeh.* v. 27. R. מלכות סיחון מלכא דחשבון ירדנא ותחום עד סוף ימא דגינוסר *uſque ad finem &c.* v. 29. R. לפלגות שבטא. Hujus lectionis, quòd melius convenire videretur, verſionem retinuimus. Ib. והות לפלגות שבטא דמנשה. Sed Interpres videtur legiſſe, דבני מנשה. v. 30. R. וכל מתנן כל מלכות עוג. v. 31. R. ארע דגלעד. Legendum vel ארעא, ut cap. 12. 2. vel גלעד, abſque præfixo ד, ut ſupra verſ. 11. Ib. קירוי מלכות עוג. v. 32. R. ואילין דאחסין. v. 33. R. דיהב להון ייי, omiſſo אלהא דישראל *Deus Iſrael.*

CAP. XIV.

Verſ. 2. R. בערבא, ר pro ד. Ib. יתפלגון להון אחסנתיהון כמא דפקיד ייי ית משה *diviſæ ſunt eis poſſeſſiones ſuæ: juxta id quod præcepit Dominus Moyſi.* v. 4. R. ורוחיהון לבעיריהון ולקניניהון. v. 10. R. וכען ארי קיים. Ib. דאזל עם ישראל במדברא, ſic apud R. Davidem in commentario. In noſtris vertendum, *quando ambulavit Iſrael in deſerto.* v. 11. R. כחילי דבכן וכחילי *ſicut virtus mea quæ tunc &c.* Vi. Bab. v. 12. R. וקירויא רברבין.

CAP. XV.

Verſ. 2. R. דרומא, ſine ל. v. 3. R. ונפק, ſic verſ. 4. & 11. bis. Ib. דעקרבים, terminatione Hebraicâ. v. 4. לתחומא דימא *ad terminum maris*: ſic verſ. 11. v. 7. R. והוו מפקנוהי לעין קצרא. Atque ſic correximus pro קצרא, quod in Ven. & Baſ. Vi. Bab. v. 8. R. וסליק, in præterito bis, ut & ſupra verſ. 6. ſic verſ. 6. & 7. & cap. 16. 6. ועבר. Ib. v. 8. ירושלם. v. 9. R. ויסחר, ex Aphel, & ſic poſtea aliquoties. Ib. ותאר תחומא לבעלה *& reſpexit terminus ad Baghala.* Sic verſ. 11. ותאר תחומא לשכרון. Attamen R. Salomon & R. David verbum תאר, à Jonathane per יסחר ubique reddi affirmant. v. 12. R. ימא רבה ותחומה *& termini ejus.* Sic etiam apud R. David legitur ותחומיה. Vi. cap. 13. 23. v. 13. R. חולק בנו. v. 14. R. *& Seſſi*, male. v. 16. R. דימחי. Ib. ברתי לאנתו. Sic cum Affixo tertiæ perſonæ ad finem verſ. 17. v. 18. R. ומלכתיה. v. 19. in fine R. תחותאה. v. 21. R. והואה קרויא. v. 36. R. קירויא ארבע עשרי, ſic verſ. 41. קירויא שית עשרי. v. 38. R. ומצפה. v. 51. R. חד עשרה. Ib. *& vici ejus.* Sed Affixum plurale eſt ut in noſtris. v. 52. R. ורומה *& Rumah.* v. 53. R. וינום *Et Janum.* In Hebræo ſcribitur per ם, legitur per ס. v. 57. R. קרוין עשרא. v. 62. R. והנבשן וקרתא דמלחא *Et Haniſhſan, & urbs Salis.*

CAP. XVI.

Verſ. 1. R. למי יריחו. Ib. דסליק מיריחו בטורא דביתאל. v. 2. Corrige in noſtris, *prodiit.* v. 3. R. לתחום ליפליט. Ib. והוו. Sic verſ. 8. v. 7. R. ולנערת. v. 10. R. ית כנענאה דיתבין *Chananæum qui habitantes.* Vi. Bab. Ib. בגו בני אפרים. In noſtris vertendum, *in medio domus Ephraim.*

CAP. XVII.

Verſ. 1. R. עבד קרבין הוו ליה ארע, *faciens bella, & fuerunt ei &c.* Sic verſ. 2. *Et fuerunt.* v. 4. R. [illegible] Ib. in fine, [illegible] Vi. Bab. v. 5. R. [illegible] Sic verſu ſequente, [illegible] v. 6. R. [illegible] Sic cap. 19. 14, 22. v. 11. R. [illegible] v. 14. R. ליהושע *Joſue*, in dativo. Ib. [illegible] v. 15. R. [illegible] Ib. ותחסן, ex Aphel. Ib. [illegible] טורא דבית אפרים *mons domus Ephraim.* Vi. Bab. v. 16. R. [illegible] v. 17. R. לבני יוסף. In noſtris legendum, *domui Joſeph.* Ib. R. ולא יהי לכון. v. 18. R. להון. Noſtra lectio convenit cum Hebræo, ubi eſt לו in ſingulari.

CAP. XVIII.

Verſ. 1. R. לשילו per ו, & ſic poſtea aliquoties. v. 4. R. ויתהלכון. v. 5. R. ויתפלגון יתה לשבעא. v. 6. R. ותיתון לותי הכא. Lege in noſtris, *& affereis &c.* Ib. עדבין הכא *ſortes*, in plurali, ſic verſ. 10. v. 7. R. ושבטא דגד ושבטא דראובן *& tribus Gad, & tribus Ruben.* v. 11. R. ונפק, in præſenti, contra ac cap. 15. 3. v. 12. R. וסליק תחומא. Ib. ad finem, למדברא. v. 13. R. דלעיבר לוז. Ib. לעטרות. Ib. in fine, ארעתא. v. 16. in colo poſteriore, R. לחילת הנום *ad vallem Henom*, abſque בר *filii*; ſed nec in Hebræo illic eſt בן. v. 17. R. מציפונא. Ib. לגלגלא דלקביל *ad Gilgela &c.* v. 19. R. והוו מפקנוי תחומא. Ib. לציפונא. v. 20. R. לידה, fœmininè. Rectius in noſtris ליה, ut referatur ad עדבא vel ad שבטא, quæ præceſſerunt verſ. 11. Heb. אתו. v. 21. R. והואה קרויא. v. 23. R. ועוים. v. 24. R. וכפר עמוני ועפני. v. 25. R. והרמה *& Harama.* v. 26. R. והמצפה והכפירה *Et Hamiſepeh.* v. 28. R. וצלע האלף ויבוס *Et Szelagh, & Eleph, & Jebuzz.*

CAP. XIX.

Verſ. 1. R. והות אחסנתהון. v. 13. R. לגיתה חפר. v. 18. R. והכסלות. v. 22. R. מפקנוהי דתחומא *exitus ejus termini Jordanis*: abſque pronomine affixo. v. 27. R. *Jiphthahh*, pro *Jiphthahhel* quod poſtulat textus. Ib. in fine, מציפונא *à Septentrione.* v. 29. R. ותאב תחומא bis. v. 30. R. קירוין עשרין ותרין. v. 34. R. ונפק מתמן לחקוק. Ib. ובאשר מערע. v. 40. R. נפק עדבא. v. 41. in fine, R. ועיר שמש. v. 46. R. ומי הירקון והרקון. v. 47. R. לפתגם דחרב ואחסינו יתה. v. 50. R. בטורא דבית אפרים, *In monte domus Ephraim.* v. 51. R. אילין אחסנתי דאחסינו.

CAP. XX.

Verſ. 4. R. קרתא ההיא *urbis ejus*, ut in inciſo ſequente. Ib. ויכנשון, ex Kal. v. 7. ad finem, R. בארע דבית יהודה *in terra domus Judah.* v. 8. R. ראמות, ſed in tranſlatione eſt *Rimoth.* v. 9. R. כל דיקטול. Vi. Bab. Ib. ביד גאל דמא.

CAP. XXI.

Verſ. 1. in fine, R. דבני ישראל. v. 2. R. בידא דמשה. Ib. ורוחיהון. Contra verſ. 26. ורוחיהן. v. 3. R. מאחסנתיהון. Ib. וית רוחיהן. Sic verſ. 8. v. 4. R. ומשבט בנימין. Ib. קרוין תלת עשרה. v. 5. in fine, R. עשרא. v. 6. R. תלת עשר. Sic verſ. 33. v. 9. R. משבטא דבית יהודה *ex tribu domus Juda.* v. 10. in initio, R. והוו. Ib. מבני לוי *Ex filiis Levi.* Ib. עדבא קדמאה. v. 11. R. בטורא דבית יהודה *in monte domus Juda.* Ib. וית רוחהא. Sic verſu ſequenti ac ſæpius deinceps, etiam verſ. 36, & 37. v. 20. R. לליואי דאשתארו. v. 21. R. קטוליא, pluraliter, quamvis tranſlatio ſit ſingularis ut in noſtris. v. 27. R. מורעית ליואי, ſic verſ. 40. v. 29. R. וית ירמות *Et Jarmuth.* v. 36, & 37. deſunt in Ven. & Baſ. ſupplevimus itaque ex Regiis. Vi. Bab. v. 38. R. בגלעד, more Hebraico. v. 42. R. קרתא קרתא ורוחהא *urbs urbs, & ſpacia ejus.* v. 44. R. קדמיהון מכל, abſque priore מן. v. 45. in fine, R. יתקיימו.

CAP. XXII.

Verſ. 4. R. לאחוכון, formâ ſingulari. Sic verſ. 8. עם אחוכון. Ib. איתפנו. Ib. לארע אחסנתיהון. Ven. & Baſ. אחסנתהון. Pro הון Affixo tertiæ perſonæ poſuimus כון ſecundæ, quod ſenſus hic omnino poſtulat, unde Interpres etiam in Regiis reddidit *poſſeſſionum veſtrarum.* Idem judicium de verſu 19. ubi omnia exemplaria habent אחסנתהון. v. 5. R. ברחלתיה. v. 8. R. ובלבושין סגיאין. v. 9. R. לארע גלעד לארע אחסנתיהון. v. 10. R. לגלגלי *ad Gilgelas.* Sic v. 11. בגלגלי *in Gilgelis.* Ib. v. 11. ad finem, לעיבר בני ישראל. v. 13, & 15. R. לארע גלעד, ut ſupra verſ. 9. v. 16. R. כדנן אמרו. Ib. דשקרתון במימר אלהא דישראל. v. 17. R. והוה מחתא. v. 18. R. מבתר דחלתא דייי ויהי *de poſt timorem Domini, &c.* v. 19. R. ברם אם מסאבא ארע אחסנתהון עיברו לכון לאחסנת *Profectò ſi polluta terra poſſeſſionis veſtræ, tranſite vobis ad poſſeſſionem.* Vi. ſupra verſ. 4. v. 20. R. שקר שקר בחרמא. Ib. גברא חד. v. 22. R. קדמוהי גלי *ante eum manifeſtum.* Ib. ידע אם במימרד ואם בשקרא שקרנא. v. 23. R. למבני. v. 24. R. מפתגמא עבדנא. Ib. מה לכון חולק *Quæ vobis pars &c.* Interrogatio autem in noſtris tollenda eſt. v. 25. R. ותחומא יהב. v. 27. R. מחר לבננא, per tranſpoſitionem vocum. v. 29. R. למרד. Vi. Bab. Ib. ולמנחתא *& ad munus.* v. 32. R. מארע גלעד לארע דכנען. v. 34. R. סהיד למדבחא *teſtem altare*; vi. Bab. Ib. in fine, האלהים.

CAP. XXIII.

Verſ. 1. R. והוה לזמן. Ib. סחור סחור. v. 2. R. סבית עלית ביומיא. v. 3. R. ית כל עממיא האילין. Ib. in fine, *pacem dedit vobis.* Interpres videtur legiſſe מניח. v. 7. R. דאישתארו האילין עמכון ובשם. Ib. in fine, להון. v. 10. R. מגיח לכון קרבא כמא דמליל לכון. v. 13. R. לתבר ולתקלא. v. 14. R. הא *Ecce.* Ib. חד מכל. Ib. ולא בטיל מנהון פתגמא חד *& non ocioſum fuit ex illis verbum unum.* v. 15. R. ככל פתגמיא תקניא. Ib. ית כל פתגמא בישא. Ib. מעלוי ארעא טבתא הדא דיהב.

CAP. XXIV.

Verſ. 3. R. מעבר פרת ודבריית יתיה *& ſuſcepi eum in omni terra &c.* Ib. *filium ejus*, ſed in textu eſt בנוהי, ſicut in noſtris. v. 6. R. ואפקית, abſque ייי, quod redundat in Ven. & Baſ. & inde in noſtris. v. 7. R. ואיתי עליהון. Vertendum, *Et venire fecit*, in tertia perſona. v. 8. R. לארע אמוראי. Ib. בידכון *in manus veſtras.* v. 10. in fine, R. מידהון *de manu eorum.* v. 11. R. ואגיחו קרבא עמכון. Ib. *& Emorrhæi*, licet in textu Chal. nulla ſit conjunctio. Ib. וחיואי *& Hhivæi.* Ib. בידיכון *in manibus veſtris.* v. 12. pro ערעיתא Kimhi legit ארעיתא, & rationem nominis aſſignat, quod homini obſtet, & ei in faciem involet, ab ארע deducens, qua voce utitur Targum pro Heb. קרה *Occurrit.* Ib. R. ותרכת יתהון *& ejecit illos.* Ib. מלכי אמוראה *reges Emorrhæi.* v. 13. R. ויתיבתון בהן. v. 15. R. ית מן. Ib. די מעבר פרת ואם ית טעותא דאמוראה דאתון. v. 17. R. ית אתיא רברבתא האילין ונטרנא; ut redundet וית, quod in noſtris habetur ex Ven. & Baſ. v. 18. R. יתבי ארעא *habitatores terræ.* Ib. ואף אנחנא *& etiam nos.* v. 19. R. לא תיכלון. Ib. אל קנוא. Ib. מן קדם דין *ab ante quem.* v. 20. R. לטעות עממיא. v. 24. R. קדם ייי אלהנא *Ante Dominum Deum noſtrum.* v. 26. Hujus verſus membrum prius ſic adducitur à Kimhi in commentario. ויהושע כתב ית פתגמיא האילין בספרא ואצנע בספר אוריתא דייי. Verbum ואצנענון abeſt à Regiis, ubi tranſlatio ſic habetur, *Et ſcripſit Joſue verba hæc in libro legis Domini.* Ib. R. תחות אלתא. Vi. Bab. Vox אלתא, ut & Hebr. אלה, hic non *quercum*, ſed *poſtem januæ* denotat, ut R. Salomoni & R. Davidi placet. Nam אלה *quercus*, per בוטמא in Targum reddi ſolet. v. 27. R. דכתיבין עלהא. R. David legit עלה. Ib. deeſt in Regiis ולסעדו *& in teſtimonium.* v. 32. R. חקלא דזבן יעקב מן בני חמור. v. 33. R. בטור דבית.

JUDICES.

CAPUT I.

Verſ. 3. R. בכנענאה. v. 4. R. ומחונון בבזק עשרא. v. 6. R. ואפך אדני בזק *Et vertit Adoni-Bezeq.* Ib. קרצולי, per צ loco ס, & ſic verſu proximo. Vi. Bab. v. 7. R. מקצצין. v. 9. R. בכנענאה. Sic v. 10. לות כנענאה. v. 12. in fine, R. ברתי לאנתו. Sic v. 13. cum Affixo tertiæ perſonæ. v. 14. R. ומלכתיה, quod habetur apud R. Sal. ut in noſtris. Ib. אחסנא, & ſic verſ. 15. Ib. v. 15. ארע בית שקיא. Ubi in noſtris vertendum, *locum domus irrigationis.* v. 16. R. מקרית יריחו, ſic apud Kimhi. Ib. R. עם בית יהודה למדבר *cum domo Jehuda &c.* Ib. בדרום ערוד. v. 19. R. Sal. legit ובתר כן דחבו. Ib. R. רתיכי. Rectius apud R. Dav. רתיכין, ut in noſtris. v. 24. R. אחוינא. v. 26. R. לארע חיתאי. v. 27. R. ושרי כנענאה. v. 28. R. ומני ית כנענאה *& numeravit Chenaghanæum.* v. 29. R. לא תריכו ית כנענאי *non extirpavere Chenaghanæum.* v. 32. R. דבני אשר *de filiis Aſer.* Sic v. 33. דבני נפתלי *De filiis Nephtali.* Ib. R. ושרו אמוראי *Et cœperunt Emorrhæi.* [illegible] *Et preſſa eſt domus Joſeph.* [illegible] in Hebræo, aliena erit iſta interpretatio: melius Buxtorfius in Babylonia, *Et ingraveſcebat manus domus Joſephi.*

CAP. II.

Verſ. 1. R. לבוכים. [illegible] v. 3. R. יהון לכון לתקלא. v. 4. R. עם כל בני ישראל *cum omnibus filiis Iſrael.* [illegible] *Vir Dei.* [illegible] v. 7. R. וכל יומי, licet ſtatim ſequatur [illegible] v. 9. R. [illegible] v. 10. R. לבית אבהתהון *ad domum patrum ſuorum.* Vi. Bab. Ib. [illegible] *poſt errores ab errore populorum.* Ib. וסגידו להון. v. 14. R. ביד בוזין ובזו יתהון ומסרינון *in manu direptorum, & diripuerunt eos; & tradidit eos.* v. 16. R. ופרקינון מיד בוזיהון. v. 17. R. ואף מן נגודיהון. Vi. Bab. Ib. ולא עבדו כן. v. 18. R. נגודין, & bis præterea in eadem forma. Vi. verſum præcedentem. Ib. ארי מתיב ייי ממה דאמר *nam converſus eſt Dominus ab eo quod dixit, & excepit &c.* Ib. מדחקיהון ומשעבדיהון *ab oppreſſoribus eorum, & ab humiliatoribus eorum.* v. 19. R. והוי כד מית נגודא. Ib. למפלחהון ולמסגד להון. v. 20. R. *& dicit.* Malè, cùm in Chaldæo verbum ſit præteritum ואמר. v. 22. R. דתקנן מן קדם ייי. v. 23. in R. deeſt כל *omnes.* Ib. ולא מסרינון, Ven. מסרינון, ſed Baſ. מסרנון.

CAP. III.

Verſ. 2. ad finem; Baſ. להון pro לחוד. Ib. in fine R. ידעין להון *cognoſcentes illos.* v. 3. R. טורא דלבנן. v. 7. R. ופלחו לבעליא. v. 9. R. פריק לבני. [illegible] v. 31. R. David legit [illegible] ad 1. Sam. 13. 20.

CAP. IV.

Verſ. 5. R. והיא יתבא בעטרות דבורה בין רמה ובין ביתאל

בטורא דבית אפרים וסלקין לותה בית ישראל לדינא *Et fuit habitans in urbe in Ghataroth Debora, inter Rama & inter Bethel, in monte domus Ephraim: & aſcendentes ad eam domus Iſrael ad judicium.* cæteris omiſſis. His autem verbis (juxta mentem Paraphraſtæ noſtri) non tam deſignatur locus habitationis ejus, quàm oſtenditur eam fœminam perdivitem fuiſſe, cui ex diverſis locis facultates ſuppetebant. *Pulverem* vel *terram albam* eam intelligit R. Salomon quam figulis vendebant, licet alii agrum ſativum interpretentur, qui ſc. *gravibus canebat ariſtis*, ſeu *albeſcebat ad meſſem*, juxta illud Servatoris Joh. 4. 35. v. 10. R. ית שבט זבולן וית שבט נפתלי. v. 11. R. עם מישר אנניא *prope planiciem Iacuum.* v. 14. R. נפק *exiens.* v. 15. Corrige in noſtris, *ad verbum gladii.* v. 16. R. בתר רתיכיא. v. 19. R. צחינא, una voce. v. 20. R. האית הכא. Ib. in fine לית. v. 21. R. בידהא. Ib. וקשרת ית סיכתא. Vi. Bab. Ib. ונעצרת. R. Sal. habet ונעיצרת, ſic Elias in Thisbite. v. 22. R. דמימת *qui mortuus.*

CAP. V.

Verſ. 1. R. בר אבינועם בעידנא ההוא *Filius Abinogham in tempore illo.* Quæ his interjiciuntur in noſtris, ut & alia plura in hoc capite, in Regiis ut ſupervacanea rejecta ſunt. v. 2. באוריתא *in legem*, abeſt à Regiis, ſed à Kimhi lectum eſt, qui Targum hujus verſus in commentario ſuo laudat. Ib. R. איתגברו אינון. Ib. מעל תחום כל. Ubi in noſtris legendum, *qui expulerant eos de omni termino.* Ib. ומשיריתיה, ſine Ib. דאתעבד לישראל, abſque להון. Ib. לאלפא, ſine copulativo. v. 3. R. שמעו מלכיא ואציתו שלטוניא אמרת דבורה *Audite reges, & attendite dominatores, dixit Deborah &c.* Ib. ומודא *& confitens.* v. 4. R. יוי ביום אתגליותך להון משעיר בהופעות יקרך ועל תחומי ארעא דאדום *Domine, in die revelari te illis de Seghir, & in oſtenſione gloriæ tuæ, ſuper terminos terræ Edom, &c.* abſque illis quæ initio verſus in noſtris habentur. v. 5. Quæ uncinulis incluſa ſunt abſunt à Regiis. Ib. R. איתרגיף ואיתרגיש וסליק תננידה. v. 6. R. בשבילין מתקנין. v. 7. R. דהואה יתבין. Ib. אצטדיאו ואטלטלו. Vi. Bab. Ib. בגו בית ישראל *in medio domus Iſrael.* v. 8. R. בית ישראל *domus Iſrael.* Ib. R. וכד תבו לאוריתא *& cum redierunt ad legem.* Ib. דכד אתא עליהון סנאה ומעיקא בארבעין אלפין אחדי סייפין וגו׳ *& quando venit ſuper eos oſor & tribulator in quadraginta millibus tenentium gladios &c.* Ib. ובשיתין *& in ſexaginta*, adjecta copula: ſic ſtatim, ובתמני & ובשבעין. Ib. גירריא, abſque ורתיכוהי, quod in noſtris, paucis interjectis, ſequitur. Ib. in fine, לא יכילו לאגחא קרבא בישראל *non potuerunt ad ineundum prælium cum Iſrael.* v. 9. R. יכרו. Vi. Bab. Ib. בבי כנישתא *in domo congregationis.* v. 10. poſt medium, R. יהון אזלין, ubi in noſtris vertendum, *qui fuerunt ambulantes.* Ib. in fine, deeſt בארעא דישראל *in terra Iſrael.* v. 11. R. בית מתובת מכסין וכמנת ליסטין על גובין בית שקיא דמיא אתרא דיתעבידא להון ניסין וגבורן לדבית ישראל מלקדמין אתר דהואה בנת ישראל נפקן לממלי מיא דחלין לאשמעא קל טרפת פרסת רגלאי מן קדם כמנת סנאה ומעיקא *domus ſeſſionis abſconditorum, & inſidiæ latronum ſuper lacus domus irrigationum aquarum, locum quo facta ſunt illis ſigna, & fortitudines domui Iſrael ab antiquis, locum quo fuerant filiæ Iſrael exeuntes ad implendum aquas, metuentes ad audire faciendum vocem ſtrepitus pedum ab ante inſidiai oſoris & affligentis.* Vi. Bab. Ib. ועל זכותיה. v. 12. R. תושבחתא. v. 14. R. ואגיח קרבא *& iniit bellum.* At paulo poſt, קטיל, abſque copulativo, quod ab Interprete nihilominus adhibitum eſt. Ib. נחתו מרשמין *deſcenderunt ſignati.* Ib. ומשבט. Ib. בקולמוס דספר, abſque חד, R. David legit בקולמוס דספרא. v. 15. R. ושאר שבטיא דישראל *& reliquæ tribus Iſrael.* In noſtris ושאר שבטא *& reliqui tribus, i. e. qui reliqui ſunt de tribu Iſſachar:* ſequitur itaque *miſſi*, maſculinè. v. 16. R. בין תחומיא למשמע בשורא למדע אידא משרי נצחא בקרבא למהוי עימיה לברק אתון אמרין דילך אנחנא ולסיסרא אתון אמרין דילך אנחנא הכדין וגו׳ *inter terminos, ad audiendum legationem ad ſciendum manum exercitus vincentem in prælio ad eſſe cum eo: Barak vos dicentes, Tui nos; & Ziziſaræ vos dicentes, Tui nos; num ita &c.* Vi. Bab. Ib. in fine, מחשברת ליבא. v. 17. R. שרו. Ib. גזו עברו ירדנא *vaſtarunt, tranſmiſerunt Jordanem:* quod apud R. D. legitur גזו ועברו, intercedente copula. Ib. על ספר ימא. Ib. ובנונון יתיבו בהן. Vi. Bab. v. 18. deſunt hæc in R. קדם יי *coram Domino.* Ib. R. כל יתבי ארעא *omnes habitatores terræ.* R. David legit cum noſtris, כל עממי ארע. v. 19. R. אתו מלכיא אגיחו קרבא *Venerunt reges, inierunt bellum*, abſque ſequenti קרבא. v. 21. R. דאיתעבידא. Vi. Bab. Ib. R. בכין אשתלפא טופרי סוסותהון מפינוק. v. 22. R. לישראל מלקדמין היא נחלא. v. 23. R. נביאה דיוי, ſed apud Kimhi ſcribitur נביוא. Ib. לסעודן עמא דיוי לסעודן עמא דיוי כד אגיח וגו׳ *ad auxilia populi Domini, ad auxilia populi Domini quando iniit &c.* v. 24. R. דמשמשן, in fœminino rectiùs. v. 25. R. שאל ירחה *petiuit eam.* Sed R. David legit מינרה. Ib. R. קריבת. v. 26. R. ידה לסיכתא אושיטת וימינא, præcedentibus omiſſis. Ib. R. פעת מוחיה. Ib. אעברת בצדעידה *tranſivit in tempore ejus*; abſque סכתא, quemadmodum etiam adducitur à R. Davide. v. 28. R. בעד מן חרכא *In uſque ex feneſtra.* Vi. Bab. Ib. pro ומריקא R. David habet ואוריקה *proſpiciendi* ſignificatione, ut ipſe ait; legendum itaque ואודיקה. Ib. ad finem, R. מיתין לי. v. 29. ad finem, deeſt in R. ואמרא *& dixit.* v. 30. R. ומפלגין *& dividentes.* abſque הלא initio verſus. Ib. לכל חד, & ſic apud Kimhi. v. 31. Deeſt in Regiis כסיסרא, initio verſus, & paulo poſt צדיקיא: ſed hoc poſterius à R. Davide legitur. Ib. R. לאוהרה כמיפק שמשא *& miſericordiæ ejus erunt futuræ ſplendeſcere, ſicut exire Solem.*

CAP. VI.

Verſ. 1. R. ביד מדינאי. Sic verſ. 13. v. 2. R. *fecerunt ſibi Iſrael:* ſed in Chal. eſt בני ישראל, ut in noſtris. Ib. וית מערתא וית מצדתא. v. 3. in fine R. עליהון *ſuper eos.* v. 4. R. ושרן עליהון *Et tenderunt ſuper eos.* Ib. ולא משארין. v. 8. R. מארעא דמצרים *de terra Ægypti.* v. 9. R. דמצראים ומיד כל. v. 11. R. אבוהי דעזר *patris Gheſer*; v. 12. in initio, R. ואתחזי ליה. v. 13. R. ולמה ערענא כל אילין *& ad quid acciderunt nobis omnia hæc?* v. 14. R. ואתפני ליה מלאכא דיוי *Et reverſus eſt ei angelus Domini.* v. 15. R. בבעו ארני. Sed R. David legit בבעו יי, ut in noſtris: ſubjicit idem, Gedeonem, juxta ſententiam Paraphraſtæ, Angelum quaſi Deum ipſum ſanctum benedictum ſic compellâſſe, cùm nondum ſciret eum eſſe Angelum. Ib. deeſt הלא. v. 16. R. ית מדינאי *Midianæos.* v. 17. R. רחמין קדמך *miſericordias ante te.* v. 18. R. מכאן עד מיתי לותך ואסיק *& afferam.* v. 19. R. לתחות אלתא *ad-ſubtus quercum*, R. D. legit אלנא juxta noſtra. v. 20. R. וית פטיריא. v. 21. R. אסתלק. v. 24. R. שלמא עד. Ib. בעפרא דאבוהי דעזר. v. 25. R. אינורא דבעלא דאבוך. v. 26. R. עלותא *holocauſti.* v. 27. in fine, R. בליליא. v. 28. R. ואשרתא דעלוהי קציצא, Baſ. אשרתא, ſine præfixo copulativo. Ib. R. מסק. Vi. Bab. v. 31. R. יהב ליה. Ib. ואם צרוך *& ſi utilitas.* v. 38. R. בומא דבתרוהי, mendoſè pro ביומא. Ib. ונפק טלא מן גיזתא מלא לקנא מיא *& exivit ros à vellere &c.* v. 39. R. לא יתקוף. Ib. ומנא הדא בגיזתא יהא כען יובשא בגיזתא *ſiccitas in vellere*

CAP. VII.

Verſ. 3. R. אכריז כען *clamare fac nunc.* v. 4. R. ויהי דאימר, Baſ. די אמר, quod hic non convenit. v. 5. R. בלחודוהי. v. 6. R. גברי. v. 8. R. אתקף. Vi. Bab. v. 11. R. מה די ממללין ובתר כן יתקפן ידך ותחות *quid loquentes, & poſtea fortificabuntur manus tuæ &c.* v. 12. R. כנובא. v. 14. in fine, R. משריתיה *caſtra ejus.* v. 15. R. *ad caſtra ad Iſrael.* Ib. in fine, ית משריתא דמדינאי. v. 16. in fine R. כדיא. Sic verſ. 19. v. 18. R. בסחרנורת. Ib. Baſ. דמקטלא, deeſt in Regiis. Vi. Bab. v. 20. R. שופריא *buccinas*, abſque præfixo ב. v. 23. R. משבט נפתלי *ex tribu Nephthali.* Ib. ומן שבט אשר ומן כל שבטיא דמנשה *& ex omnibus tribubus Menaſſe.* v. 24. R. בכל טורא דאפרים *in omnem montem Ephraim.* Ib. ויחודו עליהון. Vi. Bab. Ib. כל אינש דבית אפרים *omnis homo domus Ephraim.* v. 25. R. רברבי מדינאי *principes Midianæorum.*

CAP. VIII.

Verſ. 1. R. במדינאי *in Midianæos.* v. 3. R. ומה יכלנא. Ib. נחת רוחתהון. v. 4. R. גברא דעימיה. v. 8. R. ומליל עמהון כהדא. v. 10. R. כחמשא עשר אלפין. Ib. גברי שלפי סיפא. De voce גברי vide quæ notavimus ad Gen. 10. 9. v. 12. R. וכבש ית תרין מלכי. Vi. Bab. v. 16. R. ודבר ית כובי. Ib. וגריד עליהון *& radere fecit ſuper eos.* Vi. Bab. v. 18. R. כחזוא. v. 20. R. עד כען הוא יניק. v. 21. initio R. ואמרו *& dixerunt.* v. 24. in fine R. ארי ערבאי קטילו *nam Arabes occiderunt.* Vi. Bab. v. 26. R. ובליליא *& coronas*, pluraliter, ſicut etiam apud R. Davidem habetur. R. Sal. עונקיא ובליליא. v. 28. R. ואיתכנעו מדינאי *Et humiliati ſunt Midianæi.* v. 30. R. נשין סגיאן. v. 35. R. הוא גדעון *ipſe Gidghon.*

CAP. IX.

Verſ. 2. R. יתבי בית שכם *habitatores domus Sechem.* v. 3. lege, *ante omnes habitatores.* v. 4. R. גברין סריקין ובקרים *viros vacuos & libertos.* Vi. Bab. v. 7. R. טורא דבגריזים. v. 10. R. לתאינתא. Sic v. 11. abſque ל. v. 12. R. לגפנא איתא כען מלוכי *Veni nunc regna.* v. 15. lege, *habitate*, abſque conjunctione, ut in Regiis. v. 16. R. ובשלימותא. v. 17. R. ברם דאגיח קרבא אבא *Verùm quod iniit bellum pater meus.* v. 23. R. רוח בישא. v. 24. R. ודמהון. Ib. *manum ejus*, ſed in Chal. eſt ידוהי. v. 27. R. ושתיו ולטיטו. v. 28. R. שלטוניה. v. 31. R. ואחוהי. Ib. צרין על קרתא עלך *anguſtiantes ſuper urbem ſuper te.* v. 33. R. דעמיה נפקין לותך *exeuntes ad te.* v. 34. R. ארבע. v. 37. Rabbi Salomon legit, מעם תוקפא דארעא. R. Dav. מתוקפא. Ib. in fine, R. מעוננים. v. 38. R. דקצצתא בידה. Vi. Bab. Ib. פוק בבעו כען *exi, precor, nunc.* v. 39. R. קדם בעלי שכם *ante poſſeſſores Sechem.* v. 40. R. ונפלו קטילין. Vi. Bab. v. 43. initio, R. ודבר. Ib. in fine, וקטלינון *& occidit eos.* v. 44. R. ואבימלך ומשריתא *& Abimelech, & turmæ*, abſque כל *omnes.* v. 45. R. אגיח בקרתא, ſine קרבא. v. 47. R. אתכנישו. v. 48. R. ונטלה ושוי על כתפיה. v. 52. R. וקריב. v. 53. R. איתתא. Ib. רכב ריחי. v. 55. R. וחזו אנש ישראל. v. 57. R. לוטת יותם.

CAP. X.

Verſ. 1. R. בר אחבוהי. R. Salomon & R. David ſtatuunt דודו eſſe nomen proprium: hic tamen obſervat, alia exemplaria Targum habere בר דודו; alia בר אח אבוהי, quaſi Thola filius patrui Abimelech fuiſſet. Vi. Bab. Ib. R. משבטא דיששכר *de tribu Iſſachar.* v. 4. R. להן קרת *illis vocavit.* Ib. בארע גלעד. v. 8. R. תמני עשר שנין. Ib. בארע. v. 9. R. בדבית יהודה ובבני בנימן ובבני אפרים *in eos qui domus Jehuda, & filiis Binjamin, & filiis Ephraim.* v. 10. R. פלחנא דאלהנא *cultum Dei noſtri.* v. 11. R. ומן אמוראי. v. 12. R. מן קדמי. Ib. מן ידיהון *de manibus eorum?* v. 15. R. יומא הדין, ſic cap. 12. 3. contrà Joſ. 22. 22. & alibi דין, ubi in noſtris eſt הדין. v. 16. R. ותקצר נפשו. Vi. Bab. v. 17. R. במצפיא *in Miſzpeia.* v. 18. R. גברא דישרי. Ib. לרישא.

CAP. XI.

Verſ. 1. R. גלעדאה. v. 2. R. איתתא משבטא אוחרי *mulieris de tribu alia.*

Vi. Bab. v. 3. R. בארע טוב *in terra Tob.* Sic apud Kimhi. Vi. Bab. v. 4. R. והוה לזמן *Et fuit ad tempus.* v. 5. R. מארע טוב. Vi. ſupra verſ. 3. v. 12. R. לי ולך. v. 15. R. ית ארע מואבאי וית ארע בני עמון *terram Moabæorum, &c.* ſic verſ. 18. v. 17. R. ולא קביל מלכא דאדום. Ib. ולא אבא *& non voluit*, ſcil. *rex Moab.* v. 18. R. ית ארע אדומאי *terram Edomæorum.* Sic bis in hoc verſu, מואבאי *Moabæorum.* v. 20. R. ושרו ביהץ. v. 21. in fine, R. בארעא ההיא. v. 23. R. למירתה. Vi. Bab. v. 25. R. ואם קרבא *& ſi bellum.* v. 26. R. ובערעור. v. 27. R. ואנא לא חבית. Ib. עמי *mecum.* Ib. דעבד דינא *qui faciens judicium.* v. 29. R. רוח גבורתא: ſic adducit Kimhi ad cap. 6. 14. hujus libri. Ib. in fine verſus, R. ית בני עמון. v. 31. R. ויהי מיפק דיפוק *& erit egrediens quod egredietur.* v. 33. R. קדם, ſine præcedente מן. v. 34. R. למצפיא לביתיה והא ברתיה נפקא לקדמותיה *& ecce filia ejus exiens &c.* Ib. לית ליה מינה *non erat ei ab ea.* Vi. Bab. v. 35. R. חוא. v. 36. R. ית פומך. Ib. דעבד יוי לך *fecit Deus tibi.* v. 37. R. תרתין ירחין. Sed verſ. 39. תרין, ut in noſtris. v. 38. R. וחברתהא. v. 39. R. וחברת לאבוהא. Ib. לא ידעה גבר והוה. Ib. יתחה ובוע. Ib. הוית בעוכרי.

De additione ad hunc verſum conſule Kimhi, & Bab.

CAP. XII.

Verſ. 2. deeſt in Regiis vox אנא *ego.* Ib. מידיהון *de manibus eorum.* v. 3. R. בעל גב לאתקטלא *propter ad occidendum.* v. 6. R. שובלתא, per Segol. Ib. סובלתא ולא מתקין. Ib. מדבית אפרים *ex-de domo Ephraim.* v. 8. R. מדבית לחם *ex-de Bethlehem.* v. 9. R. ותלתין כלן אעיל. v. 11. R. דמשבטא דזבולן *de-ex tribu Zebulun.* v. 12. R. דמבית זבולן *de-ex domo Zebulun.* Ib. באילון בארע שבט זבולן *in Eilon in terra tribus Zebulun.* v. 14. in fine, R. תמני שנין. v. 15. R. שבט אפרים.

CAP. XIII.

Verſ. 1. R. ומסרינון יוי ביד פלשתאי. v. 7. R. ותילדין בר. v. 8. in fine, R. דיתיליד. v. 9. R. *Et Manoah & maritus ejus &c.* redundat conjunctio & poſterior. v. 10. דאתא יומא דיכי, apud Kimhi habetur ביומא דיכי. v. 14. R. בכל דפקידתיה תיטר *ut omnia, &c.* v. 16. R. אם תיחדינני. Vi. Bab. v. 17. R. מן שמך. v. 19. R. ומפרש למעבד. Vi. Bab. v. 23. R. אילו רעוא מן קדם יוי.

CAP. XIV.

Verſ. 2. R. וכען סבו כען *& nunc accipite nunc.* Ib. לאינתו. v. 3. R. ואמר ליה *Et dixit illi.* Ib. הלית בבנת. v. 4. R. היא וארי תסקפא *& quod adinventionem.* v. 8. R. וזר למחזי. v. 11. R. תלתין גברין. In noſtris lege, *triginta ſodales.* v. 12. R. שבעא יומי. v. 15. R. קריתון לנא. R. Sal. & R. David legunt יתנא. v. 16. R. חודיתא חדתא. v. 17. R. שבעא יומין. v. 20. R. והוה אתת, quod incongruum. Ib. לחבריה, quemadmodum citatur etiam à R. Davide.

CAP. XV.

Verſ. 1. R. בגדיא. v. 2. R. ויהביתה, Ven. סניתא ויהביתה: in verbo priore eſt א loco ה Affixi 3. perſ. fœm. qualia nonnulla ex Pentateucho Conſtantinopolitano notavimus ſupra ad Gen. 5. 29. ſic in fine hujus verſus etiam in noſtris eſt חלופא, ubi Regia habent חלופה *commutatio ejus.* v. 3. R. הדא זימנא. Ib. אעביד עמהון *faciam cum eis*, abſque præcedente ארי *nam.* v. 4. R. ושוי בעורא חדא. v. 5. R. מגדישא ועד קמיא ועד כרמיא ועד זיתיא *ab acervo & uſque ad ſegetes, & uſque ad vineas, & uſque ad olivas.* Sic & R. David citat ועד זיתיא, qui Hebr. וית collective ſumptum exponit ותים. v. 10. R. אנשי דבית יהודה *homines domus Jehuda.* v. 11. R. *ex domus Jehuda.* Ib. שליטין בנא. v. 13. R. גדילן חדתן. v. 14. R. והוה גדילתא *& fuit funes.* Ib. דארח בידה. R. David legit, דאחד בידה נורא *quod corripuit ignis.* Ib. R. ואיתפסקו איסרוהי *& defecerunt vincula ejus.* v. 16. R. דגורין דגורין *acervos acervos.* v. 18. R. עברת על ידא דעבדך. v. 19. R. ובזע אלהים *Et rupit Deus.* Verborum proximè ſequentium triplicem ex diverſis exemplaribus lectionem adducit R. David. 1. juxta libros noſtros, ית כיפא דבלועא. 2. ית ככא דבלועה. 3. רומא דבלעא. Vi. Bab. Ib. R. הא היא קיימא בלחי *ecce ipſe conſtans &c.*

CAP. XVI.

Verſ. 1. R. לעורת. v. 2. Initium hujus verſus ſic adducit R. David. לעותא איתחוא למימר, ubi legendum לעותאי. v. 5. R. במה חילידה סגי. v. 7. R. אם יסרוני בשבעה. v. 9. R. כמא דמתפסק. Ib. ובמה. v. 10. R. שקרת בי, ſic verſ. 13. Ib. עמי כדבין כען חוי לי *nunc annuncia mihi.* v. 11. R. אתעבידת בהון עיבידתא. v. 12. R. בהון ואמרת. Ib. in fine, מעל דרעוהי כחוט. v. 13. R. כדבין חוי לי, ſine כען. Vi. ſupra verſ. 10. Ib. אם תשתן. Vi. Bab. v. 14. R. David, אכסין דגרדאין. Vi. Bab. v. 17. R. ואהוי בכל אנשא. In noſtris legendum, *ut unus ex filiis hominis.* v. 18. deeſt in Regiis ברם *tantùm.* v. 21. R. ונקרו. Ib. in fine, אסירי. R. David legit, והוה טחין בבירת רחיא, ex hac verſione ſimplici & literali, alienam & abſurdam eorum interpretationem redarguens, qui *molendi* verbum eo ſenſu hic accipiunt, quo uſurpatur Job 31. 10. v. 22. R. ושרי שער. v. 23. R. דבח רב. v. 24. R. וראסני ית קטילנא. v. 25. R. קרון לשמשון *Vocemus Simſon.* Vi. Bab. v. 26. R. גבר דביתא מתקן עליהון, ſic verſ. 29. Ib. ואסתמך עליהון. v. 27. R. ואיתתא. v. 28. R. יוי יעול דכרני כען קדמך *Domine, intret memoria mei nunc ante te.* In noſtris legendum, *Domine Deus.* Ib. בזימנא הדא *in vice hac.* Ib. in fine, דנקרו פלישתאי, deeſt לי *mihi.* v. 30. ad finem, R. מדקטל.

CAP. XVII.

Verſ. 1. R. והוה גבר מטורא דאפרים *Et fuit vir de monte Ephraim.* v. 2. R. דאינסיב, contractè pro דאתנסיב. v. 5. R. והוה ליה לכהן *& fuit illi ſacerdoti.* Vi. Bab. v. 7. R. מדבית לחם דבית יהודה *ex-de Bethlehem domus Jehuda.* Ib. והוא לואה. v. 8. R. דישכח, ex Kal. v. 9. R. מבית לחם דבית יהודה *ex Beth-lehem domus Jehudah.* v. 10. R. ולכהן, ſic v. 12. Ib. ופרנוסך. v. 13. R. לכהן *ſacerdoti*, ut verſ. 5.

CAP. XVIII.

Verſ. 1. R. אחסנא למיתב. Ib. לא איתפלגת, abſque להון. Ib. בנו שבטיא. v. 2. R. גברין בני חילא. Vi. ſupra ad Gen. 10. 9. Ib. ולמבדקה *& ad rimandum eam.* ubi in noſtris eſt א loco Affixi. Vi. ſupra cap. 15. 2. v. 3. R. אינון עם בית מיכה. Ib. עביד כא. v. 4. R. ואהוי ליה לכהן *& ero ei ſacerdoti.* Vi. cap. 17. 5. v. 5. R. ונידע התצלח. Ib. in fine, עלהא. v. 6. R. אורחכון, ſic & apud Kimhi אתקין יי ארחכון. v. 7. R. ושרן. Ib. ורחוקין אינון. v. 8. R. אחיהון. Ib. לצרעה ולאשתאול *ad Szeghah & ad Eſthaol.* v. 10. R. בידכון *In manu veſtra.* v. 14. R. ארעא דליש. Ib. וצלם ומתכא *& ſimulachrum & fuſum?* v. 15. R. ואתו pro ועלו. Vi. Gen. 19. 1. Ib. לבית מיכה. v. 16. R. במעלנא דתרעא דמבני דן *qui ex filiis Dan.* v. 17. R. גברין דאזלין. Ib. אתו לתמן נסיבו ית צלם *venerunt eò, tulerunt ſimulachrum.* v. 19. R. ואיתא עמנא *& veni nobiſcum.* Vi. ſupra, ad Exod. 14. 19. Ib. לאב ולכהן. Ib. ad finem ולזרעו. v. 21. R. ית טפלא. v. 23. R. ית דהלתי דעבדית. v. 24. R. וקרו לבית דן *Et vocârunt domum Dan.* Ib. נסיבתון ודברתון *accepiſtis & tuliſtis.* Ib. ומה דין אתון אמרין וגו׳ *& quid hoc? vos dicentes &c.* v. 25. Pro דילמא ישלטון. R. David citat hinc, וישלטון בכון. Ib. R. גברין מרירי נפשן וחוסיף. Vi. Bab. Ib. ונפש, per duplex Segol ex forma Hebraica: ſic in hoc capite & præcedenti צלם, & אלף, qualia multa paſſim occurrunt quæ ſingula ſuis notare locis nimium ἀνιαρὸν ἂν εἴη eſſet. v. 26. R. לאורחתהון. v. 27. R. ודברו. Ib. ואתו עד ליש על עמא *& venerunt uſque Lais &c.* v. 28. R. ארי רחיקין אינון מצידונאי *quoniam diſtantes illi à Sidoneis.* v. 29. R. כשום דן. v. 30. R. לשבטא דבני דן *tribui filiorum Dan.* v. 31. R. ית צלם מיכה דעבד כל יומין.

CAP. XIX.

Verſ. 1. R. והוה גברא. Ib. legendum in noſtris, *in finibus montis domus Ephraim.* v. 3. R. למללה. Ib. וחזיה. v. 6. R. לחתניה *genero ſuo.* v. 8. R. ואקדימו בצפרא *Et anticipaverunt in aurora.* v. 9. R. פנא יומא. Ib. לחוד לקריין. Ib. בדי יומא דין בית כא. Vi. Bab. Ib. ותקדמתון מחר. v. 12. R. בני עממיא. v. 13. R. איתא ונתקריב *Veni, & applicabimur.* v. 15. R. דיכניש *qui congregare faciat.* ſic verſ. 18. v. 16. R. אתא מן עיבידתיה. Ib. ברחובא. Ib. בני שבטא דבני בנימן *filii tribus filiorum Binjamin.* v. 17. R. דקרתא. v. 19. Vocem עבדך tam de viro quam de concubina ejus dici obſervat R. David, acſi dixiſſet עמנא *nobiſcum*: pluraliter itaque legendum, *cum ſervis tuis*, juxta Hebr. עם עבדיך. v. 20. R. ברחובא. Vi. Gen. 19. 2. v. 22. R. אינין גברי מוטבין. Ib. נברי. v. 23. in fine, R. קלנא הדא. v. 29. ad finem, R. ארעא דישראל. v. 30. R. ויהי כל דחזי. Ib. לא הוה. Ib. עלהא, ſic cap. 20. 9.

CAP. XX.

Verſ. 1. R. וארע גלעדאה. Ib. lege in noſtris, *ad ante Dominum.* v. 3. R. דלשבט בנימן. v. 5. R. ענוהא. v. 9. R. דין פתגמא. v. 12. R. גברין בכל שבטי בנימן *in omnibus tribubus Binjamin.* Familiæ nomen pro tribu aliquando uſurpari, & viciſſim, obſervat R. David: hic itaque per *tribus Binjamin* intelliguntur decem familiæ magnæ ab illo ortæ. v. 20. R. ונפקו אנשי ישראל *Et exierunt viri Iſrael*, in plurali, ſicut etiam in hoc verſu repetitur. Ib. עם בני בנימן. v. 21. R. עשרין ותרתין אלפין. v. 22. R. באתר דסדרו קרבא תמן *ubi ordinaverunt prælium ibi.* v. 25. R. ונפקו דבית בנימן *Et exierunt de domo Binjamin.* Corrige in noſtris *exiit.* Ib. R. רמן, ut & ſupra verſ. 21. v. 28. R. בר אלעזר כהנא קאים *filius Elghazar ſacerdos ſtans.* v. 31. R. בכבש ארחתא דחדא דסלקא *quæ una quæ aſcendit.* v. 32. R. כקדמיתא. Ib. לכיבשיא. v. 33. R. וכמנא דישראל. v. 35. R. ותבר יוי ית דבית בנימן *Et fregit Dominus de domo Binjamin.* v. 36. R. אתרא לדבית בנימן *locum iis qui domus Binjamin.* v. 37. R. אוחו ואתנגידו. v. 38. R. מתקן. Vi. Bab. v. 39. R. קטילין באנש. v. 40. R. לאחוריהון *ad poſteriora ſua.* v. 41. Elias legit, ונבר ישראל. Tisb. rad. חור. Ib. R. ארי קריבת דתיתי עליהון בישתא. v. 42. R. אדבקינון. Ib. מיכן ומיכן. Ib. ואינשי כמנא. v. 43. R. טלטילו ית בנימן ורדפונון מבית ניחיהון *Diſperſerunt Binjamin, & perſecuti ſunt eos à domo requietionum eorum.* Sed R. David legit ניחהון in ſingulari, ut in noſtris. Ib. מדנח שמשא *ad ortum Solis.* v. 44. R. כל אילין, ſine præcedente ית. v. 46. R. *omnes hi facientes belli.* Ubi tamen in Chal. eſt גברי עבדי קרבא. v. 48. R. ועד כל.

CAP. XXI.

Verſ. 2. R. וּבְכוּ בְּכוּ סַגִּיא. v. 4. R. וַהֲוָה בְּיוֹמָא *Et fuit in die.* Ib. וְנִכְסַת *& oblationem.* v. 5. R. מִכָּל שִׁבְטַיָּא *ex omnibus tribubus.* Ib. שְׁבוּעֲתָא רַבָּא. v. 6. R. וְאִתְנְחַמוּ דְבֵית יִשְׂרָאֵל *Et pœnitentiâ ducti ſunt domus Iſrael.* Ib. אֲחֵיהוֹן. v. 10. R. וּשְׁלַחוּ לְתַמָּן. v. 11. R. דִּידַעַת מִשְׁכְּבֵי. v. 12. R. לְמִשְׁכְּבֵי דְכוּרָא *quæ non noverunt virum ad concubitum maſculi.* Ib. יָתְהֶן. v. 17. R. לִדְבֵית בִּנְיָמִין *iis qui domus Binjamin.* v. 18. R. לִיט גַּבְרָא דְיִתֵּן וגו׳ *Maledictus vir qui dabit uxorem filiis Binjamin.* Sed in textu eſt לִדְבֵית בִּנְיָמִין, ut in noſtris. v. 19. Apud Kimhi legitur, מוֹמַן לוֹמַן ממועד למועד. v. 21. R. וְתַחְטְפוּן לְכוֹן. Ib. לַאֲרַע שִׁבְט בִּנְיָמִין. v. 22. R. חֲנִינָן לְהוֹן. Vi. Bab. Ib. לָא סוֹפִּיקְנָא לְמִיתַּן לְהוֹן גְּבַר אִתְּתֵיהּ. v. 23. in fine R. בְּהֵן.

RUTH.

CAPUT I.

Verſ. 1. R. וַהֲוָה בְּיוֹמֵי נְגוּד נְגוֹדַיָּא. Vi. Bab. Ib. וּנְפַק *& exiit.* Obſervet Lector ea, quæ in tranſlatione hujus verſus Italico, quem vocant, charactere habentur, in Regiis deſiderari: atque idem deinceps in genere notandum de omnibus hoc characteris genere excuſis, de quibus in hiſce notis nihil dictum erit. Hic verò poſtrema verba ſic potius vertenda ſunt in noſtris; *Quando autem erat fames hæc gravis in terra Iſrael, exiit vir magnus &c.* v. 7. Supple hæc ex Regiis: וּמְהַלְכָן בְּאָרְחָא לְמֵיתַב לַאֲרַע יְהוּדָה *& ambulantes in via ad redeundum ad terram Jehudah.* v. 8. R. עִמְּכֶן, & עִם בַּעֲלֵיכֶן. v. 9. R. וְתִשְׁכְּחוּן. Ib. in fine, קָלְהוֹן וּבְכִיאָן. v. 10. R. וַאֲמַרָן לַהּ. Ib. in fine R. *revertemur ad terram tuam.* Sed in Chal. eſt נֵיתוּב לְעַמִּךְ. v. 11. R. לְמָה אַתּוּן אָזְלָן עִמִּי *ad quid vos venitis mecum?* Ib. הַעַד כְּעַן אִית לִי וָלְדִין בִּמְעַי *num uſque nunc ſunt mihi nati in viſceribus meis.* Ib. in fine לְגֻבְרִין *in viros?* v. 12. R. אֲרוּם סֵיבִית מִלְּמֶהֱוֵי מִבְּעֵלָא לִגְבַר *ab eſſe maritatam viro.* Sic denuo in hoc verſu, מִבְּעֵלָא. v. 13. קְלִיל reddidimus adjectivè, *parvulum*; Mercerus adverbialiter, *paulisper*: Vi. etiam cap. 3. 10. Mallet idem ſtatim legi לְמִסְבֵּהּ, cum Affixo maſculino, *ut eum accipiat in virum.* Deſunt hæc in Regiis, juxta ea quæ notavimus ád verſ. 1. hujus capitis. Ib. R. אֲרוּם מְרִיר לִי לְבִי יַתִּיר מִנְּכוֹן. v. 14. R. וּנְטַלָן קָלְהֵן וּבְכַיָּן. Ib. poſt לַחֲמוּתַהּ ſubjicitur in R. וַאֲזָלַת לְאָרְחַהָא *& ivit ad viam ſuam.* v. 15. R. לְוָת עַמַּהָא. v. 16. R. לְמִתּוּב מִבַּתְרָיִךְ. Ib. וּלְכָל אֲתַר דִּתְבִיתִי אֲבִית מָה דְּנָטְרִין עַמִּיךְ אֲהָא נָטְרָא כְּאִילּוּ הֲווֹ *& in omni loco quo pernoctabis, pernoctabo. quod cuſtodit populum tuum, ero cuſtos meus, ut ſi fuerunt.* Ib. וֵאלָהִיךְ *& Deus tuus.* v. 17. R. בְּכָל מָה דִּתְמוּתִי אֲמוּת. Ib. ad finem, מוֹתָא יַפְרֵישׁ. v. 19. R. עַד דְּעָלָן לְבֵית לֶחֶם *uſque quo aſcenderunt ad Beithlekhem*: melius vertas cum Mercero, *ingrederentur, intrarent, vel venirent*, ſic ſtatim in hoc verſu & in verſu 22. v. 19. R. וְאִכְנִישׁוּ כָּל יָתְבֵי קַרְתָּא עֲלָוֵיהֶן. Vi. Bab. v. 20. R. לָא תְהֶוְיָן קָרְיָן. Ib. קְרוֹן לִי מְרִירָא בְּרַם אֲמִיר *vocate mihi Amaram quoniam &c.* v. 21. R. אַסְהֵיד בִּי חוֹבָתִי וְשַׁדַּי אַבְאִישׁ לִי. v. 22. R. וִיתֵבַת נָעֳמִי *Et ſedit Naghami.* Ib. וְרוּת מוֹאֲבִיתָא כַּלָּתַהּ. Ib. וְאִינוּן עָלָן לְבֵית לֶחֶם. *Et illæ aſcenderunt in Beithlekhem.* Vi. ſupra ad verſ. 19. Ib. וּבְהַהוּא יוֹמָא. Ib. in fine, מִן שַׁעֲרִין.

CAP. II.

Verſ. 1. R. לְגַבְרַהָא. Ib. מִן יִחוּס, Elias legit, דְּמִן יִחוּס. Thisb. in יחס. v. 2. R. מוֹאֲבִיתָה. v. 3. R. וְאוֹרַע יָת אַרְעוּתָא אַחְסָנַת חַקְלָא דַהֲוָת *& accidit accidens poſſeſſioni agri &c.* Elias legit וְאֲרַע אַרְעוּתָא, Mercerus וְאוֹרַע אַרְעָה, ita correxit Venetorum lectionem אִירְעֲהָא, ſicut cap. præced. verſ. 6. ex כַּלָּתְהָא fecit כַּלָּתַהּ, & ex בַּעֲלְהָא verſ. 9. בַּעֲלָהּ. v. 6. R. רִיבָא דְמִן עַמָּא *Puella quæ ex populo.* Ib. מֵחֲקַל מוֹאָב. v. 7. R. מָה דְּיִשְׁתְּאַר. Ib. וְאִתְעַכְּבַת כָּאן מִן צַפְרָא *& commorata eſt hic à mane.* Ven. וְאִיתְעַכְּבִית. Ib. וְעֵירָא דֵין. v. 8. R. הֲלָא קַבֵּילְתְּ, Ven. קַבֵּיל. Ib. מִכָּאן לְמֵיזַל לְאוּמָא אָחֳרִיתִי. v. 9. R. עֵינָיִךְ תְּהֵא מִסְתַּכְּלָא *Oculus tuus erit obſervans.* Ib. דִּיחַצְּדוּן תַּמָּן וּתְהָכִי בַּתְרֵיהוֹן. Ib. בְּדִיל דְּלָא יִקְרְבוּן בִּיךְ לְבִישׁ *ut ne appropinquent in te ad malum.* Ib. צַחְיָא לְמוֹי, Ven. צְהִירַת. Ib. מִן מוֹי דִּי מְלַיִין, Mercerus legit דִּימְלַיִין. v. 11. R. אִתְחַוָּאָה לִי כָּל טֵיבוּתָא *denuntiatum eſt mihi omne bonum.* Ib. וְאַרַע יַלְדּוּתִיךְ. v. 12. R. לְאִתְגַּיָּירָא וּלְאִתְכַּסָּאָה תְּחוֹת. v. 13. R. וַאֲמָרַת אַשְׁכְּחֵית *Et dixit: Inveni.* Ib. אֲרֵי נַחֶמְתַּנִי. Ib. לְמֶהֱוֵי חוּלָקִי עִם חֲדָא מִן אַמְהָתִיךְ. v. 14. R. קְרִיבִי וְתֵיכְלִין לַחְמָא *Accede & comedes panem.* Ib. בִּסְטַר חַצּוֹדַיָּא וְאוֹשִׁיט לַהּ קָלִי וַאֲכָלַת *in latere meſſorum, & porrexit illi toſtum &c.* Ib. וְאַשְׁאֲרַת, rectius quàm in Venetis & noſtris. v. 15. R. וְלָא תְכַסְּפוּנַהָא. v. 16. R. מִן עַתְּרַיָּא וְאַף מִשְׁבַּק תִּשְׁבְּקוּן לַהּ מִן אֲסָרַיָּא *relinquetis ei ex faſcis, & etiam ſinere ſinetis illi ex ligatis.* v. 17. initio R. וּלְקָטַת שְׁבָלִין. Ib. יָת שִׁבְּלִין דִּצְבָרַת וַהֲוָת. Ib. in fine verſus, שַׁעֲרִין, ſic verſ. 23. v. 18. R. מָה דְּאַכְנְשַׁת. Ib. מְזוֹנַהּ דְּשַׁיְּירַת לַהּ מִן שַׂבְעַהּ *cibum ſuum quem reliquit illi ex ſaturitate.* v. 20. ad finem R. מִפָּרִיקָנָא הוּא. Vi. Bab. v. 21. R. עִם רִיבַיָּא דִּילִי תִּסְתַּפְּפִין. Ib. יָת כָּל חֲצָדָא דִּילִי *omnem meſſem quæ mihi.* v. 22. R. תִּיפְּקִין עִם עוּלֵימְתֵיהּ. Vi. Bab. v. 23. R. וְאִדְבְּקַת בְּעוּלֵימְתּוֹי. Ib. לְמֶעְבַּד *ad faciendum*, pro לְמִצְבַּר.

CAP. III.

Verſ. 1. R. לָא אֲנוּחַ. Ib. בְּנִין דְּיוֹטַב לִיךְ. v. 2. R. אִידַּר שְׂעוֹרִין בְּרוּחָא דְלֵילְיָא. v. 3. R. בִּשְׁמָנִין. Ib. תַּכְשִׁיטַיִךְ *ornamenta tua.* Elias legit, וְתַשְׁוִי תַכְשִׁיטַיִךְ עֲלָיִךְ. v. 4. initio, R. וַהֲוָה בְּעִידָּן, abſque דְּמַכֵּיהּ. Ib. וּתְהֵא מִינֵּיהּ עֵיטָא *& erit ab eo conſilium.* v. 6. R. וַעֲבַדַת כָּל דְּפַקְּדַתַּהּ *& fecit omnia quæ juſſit eam.* v. 8. R. וַהֲוָה גַּבְרָא וְאִתְרְכֵין בִּשְׂרֵיהּ כְּלֵיפְתָּא. Ib. וַחֲזָא וְהָא אִתְּתָא דְמַכָּא *& aſpexit, & ecce mulier dormiens.* Ven. דַּמְכָא. v. 9. R. מַאן אַנְתְּ בְּרַתִּי *Quæ tu filia mea?* Ib. אֲרֵי פָרִיק אַתְּ. v. 10. R. קֳדָם יְיָ בְּרַתִּי, abſque מִן. Ib. בַּתְרָאֵי מִן קַדְמָאֵי. Ib. בָּתַר עוּלֵימַיָּא. v. 11. R. כָּל דְּתֵימְרִי לִי אַעֲבֵיד, abſque לִיךְ. v. 12. R. אֲרֵי פָרִיק אֲנָא. Ib. דַּחֲזֵי לֵיהּ לְמִפְרַק יַתִּיר מִנִּי. v. 13. R. אִם יִפְרְקִנָּךְ גַּבְרָא דַּחֲזֵי לֵיהּ. Ib. וְאִי לָא צָבֵי. v. 14. R. וּדְמָכַת קֳבֵיל רִיגְלוֹי עַד עִידָּן צַפְרָא *uſque ad tempus matutini.* Ib. עַד דְּלָא *uſque ut non.* Ib. אֲרֵי אַתְּת. v. 17. R. יְהַב לִי, ſine גַּבְרָא. Ib. לָא תְהָכִי.

CAP. IV.

Verſ. 1. R. בֵּית דִּין דְּאַתְרָא דְסַנְהֶדְרִין. Elias legit cum noſtris abſque דאתרא. Tisb. in סנהדר. Ib. גַּבְרָא דְּצַנִּיעַן אָרְחָתֵיהּ. v. 3. R. לְפָרִיקָא. v. 4. R. אֲהָא מְחָרֵה בָּךְ וַאֲגַלֵּה יָת אוּדְנָךְ *Ero perforans in te, & revelabo aurem tuam.* Ib. וּבְגוֹ כָּל קֳבֵיל יָתְבֵי בֵּי דִינָא דְסַנְהֶדְרִין וּקְבֵיל סָבֵי עַמִּי *coram ſedentibus domo judicii Zzanhedrin, & coram &c.* Ib. אִם רְעוּתָךְ לְמִפְרַק פְּרוֹק וְאִם לֵית רְעוּתָךְ לְמִפְרַק חַוִּי לִי. Ib. לֵית בַּר מִינָּךְ לְמִפְרוֹק וַאֲנָא אֲהָא פָרִיקָא בָּתְרָךְ *non eſt præter te ad redimendum, & ego ero redemptor poſt te.* Pro לְמִתַּב *ad habitandum*, quod in noſtris, Mercerus putat legendum לְמִסַּב *ad accipiendum.* v. 5. R. וּבִינוּתָךְ יָת חַקְלָא מִידָא. Ib. מוֹאֲבִיתָה אִיתַּת שְׁכִיבָא תְּהֵא קְנֵי לְיַבָּמָה יָתַהּ בְּנִין דִּיקוּם שְׁמָא דִשְׁכִיבָא עַל אַחְסַנְתֵּיהּ *Et Ruth* (in Chal. eſt וּמִן יְדָא דְרוּת) *Moabiæ uxoris jacentis, eris emens ad propinquandum eam; icirco ut ſurgat nomen jacentis ſuper poſſeſſionem illius.* v. 6. R. וַאֲמַר פָּרִיקָא כְּהָאי גַוְנָא *Quia iſto colore.* Elias in Thisbite legit, כְּהָאי גַוְנָא. Vi. Bab. Ib. וְלֵית לִי רְשׁוּ *& non eſt mihi facultas.* Ib. פְּרוֹק לָךְ אַתְּ דְּלֵית לָךְ אִתְּתָא יָת אַחְסַנְתִּי *redime tibi tu, quia non eſt tibi uxor, poſſeſſionem meam.* v. 7. R. דְּשָׁקְלִין וְטָלְיִן *quo ponderantes, aut ferentes.* Vi. Mercerum hic, & Bab. ad Cant. 3. 8. Ib. R. וּמְחַלְּפִין, ex Aphel. Ib. טְלַע גְּבַר נַרְתְּקֵיהּ *excalciavit vir vaginam ſuam.* Elias in Thisbite in voce תיק affert lectionem noſtram. Ib. וְהָכֵי נְהִיגִין. v. 8. R. וּטְלַע יָת נַרְתְּקֵיהּ וּקְנָא מִנֵּיהּ *& detraxit vaginam ſuam & emit ab eo.* omiſſa mentione nominis *Boghaz.* v. 9. deeſt in R. אַתּוּן *vos.* Ib. R. וּלְמַחְלוֹן. v. 10. R. מוֹאֲבִיתָה, ut verſ. 5. Ib. לְמֵיקַם, abſque בְּנִין. Ib. וְלָא יִשְׁתֵּיצֵי. v. 11. R. יָת בֵּית אֲבוּכוֹן יִשְׂרָאֵל *domum patris veſtri Iſrael.* v. 14. R. שְׁמָא דַיְיָ. Ib. בֵּין צַדִּיקֵי יִשְׂרָאֵל *inter juſtos Iſrael.* v. 15. R. לְמְקַיָּמָא נְפַשׁ וּלְכַלְכָּלָא. v. 16. R. וְשַׁוִּיאַת יָתֵיהּ בְּעִיטְפַתַּהּ. v. 22. R. הוּא יִשַׁי דְּאוֹלִיד, ubi tamen tranſlatio habet, *& Jiſai genuit David.* Adde, *regem Iſrael*, quas voces Interpres omiſit.

SAMUEL. I.

CAPUT I.

Verſ. 1. R. גְּבַר פְּלָן, R. David legit גַּבְרָא. v. 2. R. וַהֲווֹ לִפְנִנָּה. v. 3. R. David legit, יוֹמָא דְמוֹעֲדָא: & verſ. 5. אִיתְמְנַע לַהּ וְלַד. v. 7. R. וְכֵן עָבֵד שְׁנָה בִּשְׁנָה. Ib. וְלָא אָכְלָא. v. 8. R. וּלְמָה לָא אָכְלַתְּ וּלְמָה בָּאִישׁ לְלִבִּיךְ *& cur malè eſt cordi tuo?* v. 9. R. וּבָתַר וְאִשְׁתִּיו *& poſtquam biberant.* Ib. בִּסְטַר סִפָּא *in latere poſtis.* In noſtris redditur, *in latere luminis*, quia præcedit עַל מְזוּזֵי *juxta poſtes*, quod abeſt à Regiis. v. 11. R. וְלָא תְרַחִיק. Ib. Magis ad mentem Paraphraſtæ vertas, *& timor hominis non erit ſuper eo.* Acſi in Hebræo legerit וּמוֹרָא, per א. Ita R. David. v. 12. R. וִיהָא מְדַאסְגִיאַת. Ib. וְעֵלִי מוֹרִיךְ לַהּ *& Gheli expectans illam.* Sed R. Sal. & R. David legunt אוֹרִיךְ. v. 13. R. David habet כַּד מְצַלָּא בְלִבַּהּ. v. 15. R. וְאַמְרֵית עֲלְבוֹן נַפְשִׁי. Apud R. Davidem eſt עוֹלְבַן. v. 19. R. דְּכִרְנַהּ לִקְדָם יְיָ *recordatio ad ante Dominum.* Affixo neglecto. v. 21. R. יָת דְּבַח מוֹעֲדָא, R. Sal. & R. David citant יָת דְּבַח מוֹעֲדַיָּא. Ib. R. David וּלְאַשְׁלָמָא. v. 23. R. עֲבִידִי דְתַקִּין *Fac quod firmum.* Ib. בְּרַם אִם יְקַיֵּים. v. 24. Elias in Thisbite legit וְרַבְיָא יָנִיק. v. 28. R. מְסַרְתֵּיהּ וִיהֵא. Apud Kimhi legitur, דִּיהֵא משמש, juxta lectionem noſtram. Ib. כָּל יוֹמִין דְּהוּא קַיָּים יְשַׁמֵּשׁ *miniſtrabit.*

CAP. II.

Verſ. 1. כבר שמואל ברי עתיד למיהוי נביאה על ישראל. Hæc & reliqua, quæ in verſibus ſequentibus de regibus Gentium & Iſraele, habentur, à R. Davide tanquam Jonathanis verba citantur; quamvis in Regiis ut ſupervacanea rejecta ſint: quin & eadem à R. Salomone lecta eſſe videntur, qui verba verſ. 3. אל תרבו תדברו, quaſi ad Peninnam dicta intelligenda eſſe ſcribit, juxta ſenſum literalem; at verò juxta ſenſum allegoricum, prout in Targum interpretatur Jonathan. Vi. Bab. Ib. R. אִיתְפְּתַח פּוּמִי *apertum eſt os meum.* v. 3. R. רַבְרְבָן רַבְרְבָן *magnalia magnalia.* Ib. יְיָ עַל כָּל עוֹבָדוֹהִי מָתַח דִּינָא *Dominus ſuper omne factum ſuum extendens judicium.* v. 4. R. קַשְׁתֵּי דְגִבָּרֵי יִתְבָּרָן. v. 5. R. חֲבוּ לְאַגְרָא בְּלֶחֶם מְזוֹן פּוּמְהוֹן *in pane cibi oris ſui.* Ib. וּדְרָדְהוֹן *& qui fuerunt.* Sic verſu præcedenti. Ib. וְאִתְּתָא עֲקַרְתָּא דְּלָא יְלִדַת עֲתִידָא לְאִתְמְלֵי וּדְמַלְיָא

בנין

בְּנִין יִסּוֹפַן *& mulier ſterilis quæ non peperit, futura ad implendum, & plenæ filiis finierunt.* v. 6. R. יְיָ דְּהוּא שַׁלִּיט *Dominus qui ipſe regnans.* Ib. מַחֵית, ſine copula. Ib. לְחַיֵּי עָלְמָא *ad vitas ſeculi.* v. 9. R. וְרַשִּׁיעַיָּא עָבְרֵי מֵימְרֵיהּ *& improbi tranſgreſſores dicti ſui.* v. 10. R. בְּקָל רָם יַשְׁקִיף יַעְבֵּיד פּוּרְעֲנוּת דִּין מִגּוֹג *in voce excelſa impellet, jaciet ultionem de Gog.* Ib. deeſt in Regiis עִמֵּיהּ. v. 12. R. גֻּבְרִין רַשִּׁיעִין. Ib. מִן קֳדָם יְיָ *ab ante Dominum.* Sic verſ. 20. v. 13. Elias in Thisbite legit, וְנִימוּסֵי כַהֲנַיָּא. v. 14. Pro וּבָקַע, correximus וְקָבַע ex Regiis, & ex cap. 19. 10. Vi. Bab. v. 15. R. וְאַף עַד לָא יִתַּסְקוּן תַּרְבַּיָּא לְמַדְבְּחָא וְאָתֵי *Et etiam nondum &c.* v. 16. R. וַאֲמַר לָא אֲרֵי *& dixit: Non; quoniam.* Vi. Bab. v. 17. R. וַהֲוָה חוֹב. Ib. אֲרֵי בְּזוֹ גַּבְרַיָּא. Ib. R. David legit, יָת קֻרְבְּנָא דַיְיָ, ſingulariter ut in Hebræo. v. 20. in fine, R. לְאַתְרֵיהּ. v. 24. R. לָא בְּנַי. v. 25. R. וִיפַלֵּי, quod rectius videtur: ſic enim in Pael hoc verbum Hebraico בְּעַר, reſpondere ſolet, quo ſenſu Paraphraſtes hic adhibuit, ut R. Davidi videtur; apud quem paulò poſt in eodem verſu legitur מִמָּן יִבְעֵיהּ. v. 27. R. עַל בֵּית אֲבוּךְ *ſuper domum patris tui.* v. 29. R. בְּנִכְסַת קוּדְשַׁי *in mactationem ſanctam meam.* Ib. יָת בְּנָךְ קַדְמוֹתָא. Vi. Bab. v. 30. R. בְּכֵין כְּדַנַן אֲמַר *Propterea ſic dixit.* Ib. יְהַשְׁטוּן. v. 31. R. יָת תְּקוֹף דְּרָעָךְ, juxta quam lectionem melius reddas; *fortitudinem brachii tui, & fortitudinem brachii domus patris tui*: cùm in Hebræo ſit זְרֹעַ *brachium*, non זֶרַע *ſemen.* v. 32. R. וּתְהֵא מִסְתַּכַּל וְתֶחֱזֵי. Vi. Bab. Ib. *quæ peccaverunt.* Ib. deeſt קֳדָמַי, nec habetur apud Kimhi, à quo hic verſus citatur. v. 33. R. וֶאֱנָשׁ לָא אִיפְסַק *Et homo non deficiet.* Ib. וְכָל סַנְיָאוֹת. v. 35. R. וּכִרְעוּתִי. R. David legit, דִּי בְּמֵימְרִי וּבִרְעוּתִי.

CAP. III.

Verſ. 2. R. בְּיוֹמָא הַהוּא *in die illo.* Ib. שָׁרְיָא לְמִכְהֵי וְלָא יָכִיל *& non potens.* v. 3. R. וְקָלָא דַיְיָ מֵהֵיכְלָא דַיְיָ *& vox Domini è templo Domini.* Vi. Bab. v. 6. & v. 8. ſub initio, R. מִקְרֵי ſine ל. Sic v. 7. מַדַּע. v. 9. R. אֲרֵי שָׁמַע *Nam audiens.* v. 10. R. וְאִתְגְּלֵי לֵיהּ יְקָרָא דַיְיָ *Et revelata eſt ei gloria Domini.* v. 12. R. אֲקִים לְעֵלִי. Ven. אֲקִים. Ib. R. עַל אֱנָשׁ בֵּיתֵיהּ *ſuper hominem domus ejus.* v. 16. R. וּקְרָא עֵלִי לִשְׁמוּאֵל. v. 17. R. יַעֲבֵיד יְיָ לָךְ. Ib. פִּתְגָּמָא מִכָּל. v. 18. R. דְּתַקִּין קֳדָמוֹהִי *quod rectum ante ipſum.* v. 19. R. וְלָא בַטִּיל. Ib. in fine, חֲדָא *unum*, pro דְּאַרְעָא *terræ*, ut cum noſtris legit R. David. v. 21. R. לְאִתְגְּלָאָה. Ib. כְּפִתְגָּמָא דַיְיָ *juxta verbum Domini.*

CAP. IV.

Verſ. 2. R. וְסַדַּרוּ. v. 3. R. נִיסַּב כְּעַן לָנָא *accipiemus nunc nobis.* Ib. וִיהֵי בֵּינַנָא. Ib. וּבְדִיל *& propter.* Ita citatur à R. Davide. v. 8. R. אִילֵּין, abſque reduplicatione, ſic etiam apud R. Davidem. Ib. R. יָת מִצְרָאֵי. v. 9. R. לְגֻבְרִין גִּבָּרִין, quemadmodum recurrit ad finem verſus. Ib. in fine, קְרָב. v. 10. R. וַהֲוָת מַחְתָּא. Ib. וְאִתְקְטִילוּ. Ib. גְּבַר רִיגְלִי. Vi. Bab. v. 12. R. מִשִּׁבְטָא דְּבֵית בִּנְיָמִין *ex tribu domus Binjamin.* Ib. in fine רְמֵי בְּרֵישֵׁיהּ *conjectum in capite ejus.* v. 13. R. הֲוָה לִיבֵּיהּ זָיַע עַל אֲרוֹנָא *fuit cor ejus tremens &c.* Ib. בְּקַרְתָּא וְאִשְׁתְּגִישַׁת *in urbe &c.* v. 17. R. מִן קֳדָם *ab ante.*

CAP. V.

Verſ. 3. R. אֱנָשׁ אַשְׁדּוֹד, ſic verſ. 7. v. 4. R. מַחְתָּן עַל סְקוּפְתָּא. v. 5. R. וְכָל עָלִין *& omnes intrantes.* v. 9. R. שִׁגּוּשׁ רַב לַחֲדָא. Ib. in fine, בְּטַחוֹרַיָּא. Ita etiam à Kimhi citatur, apud quem verba præcedentia ſic leguntur וּלְקוֹ יָתְהוֹן. v. 10. R. וַהֲוָה כַּד אֲתָא אֲרוֹנָא. v. 11. R. וְלָא יִקְטוֹל. Ib. אֲרֵי הֲוָה. Ib. תַּקִּיפָא. Ib. לְתַמָּן. v. 12. R. בְּטַחוֹרַיָּא, ut ſupra verſ. 9.

CAP. VI.

Verſ. 1. R. וַהֲוָה אֲרוֹנָא. v. 3. R. מְשַׁלְּחִין אַתּוּן *mittentes vos.* Ib. אֲשָׁמֵיהּ *expiationis ejus*, ſic verſ. 4. 8. v. 4. Ven. וַאֲמַר מִנְיַן, ubi verbum eſt ſingulare, ita etiam Bis. Ib. R. מַחְתָּא חֲדָא שָׁרְיָא. Interpres videtur legiſſe שָׁוְיָא. v. 6. R. שַׁלְּחוּנוּן. v. 8. R. וּתְשַׁלְּחוּן יָתֵיהּ. v. 9. R. סָלֵיק pro יִסַּק. Ib. קְרִיבַת לָנָא. v. 12. R. אָזְלוּ מֵיזַל וְגָעַן *& iverunt eundo &c.* v. 13. R. וּבֵית שִׁמְשָׁא קָצְרִין. v. 14. R. עַל מִבֵּית שֶׁמֶשׁ וְקָמַת תַּמָּן *de Beth-Semes, & ſtetit ibi.* v. 19. R. David legit, דְּחַדִּיאוּ וְדַחֲזוֹ יָת אֲרוֹנָא דַיְיָ. Ib. R. חַמְשִׁין אַלְפִין, R. Sal. & R. David. habent אַלְפֵי, ut in noſtris. v. 20. R. מַן יְכִיל. Ib. וּלְאַי דֵין אֲתַר יִסְתַּלֵּק.

CAP. VII.

Verſ. 3. R. וְאַתְקִינוּ לִבְּכוֹן בְּפֻלְחָנָא דַיְיָ *& firmate cor veſtrum in cultu Domini.* v. 6. R. וּמְלִיאוּ מַיָּא וְשַׁפְכוּ לִבְּהוֹן בִּתְיוּבְתָּא קֳדָם יְיָ *& impleverunt aquas, & effuderunt cor ſuum in pœnitentia ante Dominum.* R. Salomon & R. David hunc locum prout in noſtris legitur afferunt. v. 8. R. לָא תִשְׁתּוֹק מִינָּנָא. v. 9. R. עֲלָתָא גְּמִיר *holocauſtum conſumptum.* v. 11. R. וּנְפַקוּ אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל מִן מִצְפַּיָא. v. 13. R. בִּתְחוּם אַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל *in terminum terræ Iſrael.* Ib. וַהֲוָת מַחְתָּא. v. 14. R. וּבֵין אֱמוֹרָאָה.

CAP. VIII.

Verſ. 1. R. דַּיָּינִין לְיִשְׂרָאֵל. v. 2. R. בְּרֵיהּ בּוּכְרָא. Ib. בִּבְאֵרָא דְשֶׁבַע *In Beera de Sabagh.* v. 3. R. וּצְלוֹ דִינָא. Vi. Bab. v. 6. R. לְמְדִינְנָא. v. 9. R. נִמּוּסָא דְמַלְכָּא דִּימְלֹךְ, ſic verſ. 11. ſed R. David legit נִימוּסָא. v. 11. Interpres omiſit pronomen *veſtros*, licet in textu ſit בְּנֵיכוֹן. v. 12. R. אִיכָּרַיָּא לְמֵינַר, ſine ו copula: in ſequente verò clauſula R. David legit וְאוּמָנַיָּא. v. 15. R. וְיִתֵּן pro יְיהַב. v. 16. in fine, R. יָת עִיבִידְתְּהוֹן. v. 18. R. בְּעִידָנָא הַהִיא *in tempore illo*, ſic etiam in fine verſus. v. 22. R. וְתַמְלִיךְ עֲלֵיהוֹן *& regnare fac ſuper eos.*

CAP. IX.

Verſ. 2. R. דְּשַׁפִּיר מִינֵּיהּ. Ib. רַב מִכָּל עַמָּא. In noſtris legendum, *altus*, vel *procerus.* v. 4. R. וַעֲבַר בְּטוּרָא דְאֶפְרָיִם. Ib. R. David legit בְּאַרְעָא דָרוֹמָא. Vi. etiam cap. 13. 17. & 2. Reg. 4. 42. Ib. R. וַעֲבַרוּ בְּאַרַע מַדְבְּרָא *& tranſierunt in terra deſerti.* Vi. Bab. Ib. וַעֲבַרוּ בְּאַרַע שִׁבְט בִּנְיָמִין *& tranſierunt in terram tribus Binjamin.* v. 5. R. דְּבַהּ נְבִיאַיָּא *in qua Prophetæ.* R. Sal. & R. David legunt דבה נביא, non addito דייי. Ib. R. לְעָלְמָה דְעַמֵּיהּ. v. 6. R. וְגַבְרָא יַקִּיר וְיִתְנַבֵּי קְשׁוֹט *& vir honorabilis; & vaticinabitur veritatem.* R. David hæc adducit juxta lectionem noſtram, apud quem ſequentia verba ſic leguntur, כל מה דיתנבי אתקיימא יתקיים. Ib. R. כְּעַן נֵיזִיל לְתַמָּן דִּלְמָא יְחַוֵּי *nunc ibimus eò &c.* v. 7. R. וְזָוְדִין עֲטָרוּ מִמָּנַנָא *viatica defecerunt de vaſis noſtris.* R. David hæc affert juxta ac in noſtris leguntur, ſed abſque עֲרַן. Ib. R. מַדְּעַם ſine ו, ſic apud R. Sal. ſicut paulo poſt R. מָה עִמָּנָא, atque ita etiam Kimhi, qui in præcedenti loco legit וּמִדְּעַם, cum libris noſtris. v. 8. R. וְזוּא חַד, ita Kimhi & Elias, ſed R. Sal. habet חֲרָא. Ib. R. וְאֶתֵּן *& dabo.* v. 9. R. אֲמַר נְבִיָּא, ubi tamen tranſlatio habet, *dixit vir.* Ib. חֲוָיָא, bis, ſic verſ. 11. & præterea aliquoties in hoc capite. Vi. Bab. v. 12. Ven. וְאָתִיבַת יָתְהוֹן וַאֲמַרַת. Ib. R. אִית כָּא. v. 13. R. כֵּן תַּשְׁכְּחוּן. Ib. פָּרֵיס עַל מְזוֹנָא וּבָתַר כֵּן *benedicens ſuper cibum, & poſtea.* Vi. Bab. Ib. Elias legit יֵאכְלוּן זְמִינַיָּא, Thisb. in זמן. Ib. R. כְּיוֹמָא דֵין. v. 16. R. בְּעִידָנָא הָדֵין מְחַר אֶשְׁלַח, ſic R. David. Ib. מֵאֲרַע שִׁבְט. Ib. R. David legit, אֲרֵי גְלֵי קֳדָמַי עוּלְבָנָא דְעַמִּי. v. 20. R. לְמִבְעֵיהֶן. R. David ſequitur lectionem noſtram, ſic pergens יוֹמָא דְנַן תְּלָת יוֹמִין. Ib. R. עֲלֵיהֶן. Ib. וּדְכָל דִּילָךְ. v. 21. R. שִׁבְטֵי בִנְיָמִין וּלְמָה מְלַלְתָּא לִי *tribuum Binjamin? & quare locutus es mihi.* v. 22. R. David legit, וְאַעֲלִינוּן לְבֵית אַסְחָרוּת. Ib. R. אַתְרָא בְרֵישׁ.

CAP. X.

Verſ. 1. מָנֵי, non eſt in Regiis, uti nec יָתֵהּ. v. 3. R. וְיִשְׁאֲלוּנָךְ. Ib. R. David legit לְבֵית אֵל. Ib. R. גְּדָיִין. Ib. תְּלָתָא פִּתִּין, ſic R. David. Ib. גְּרַב דַּחֲמַר. v. 4. R. תַּרְתֵּין גְּרִיצָן. R. David legit גריסן. Ib. R. מִידֵּהוֹן *de manu eorum.* v. 5. R. דְּבַהּ אֲרוֹנָא. Ib. לְתַמָּן. v. 7. R. אַתְקִין לָךְ מָנֵי *paratio tibi*, ſic R. Sal. & R. David. v. 8. R. וּלְנִכְסָא נִכְסַת. v. 9. R. כַּד אַתְפְּנִי *quando reflexit*, abſque כַּתְפֵּיהּ. v. 14. R. אֲחֲבוּהִי, unâ dictione, ſic in verſibus ſequentibus. Vi. Levit. 25. 49. Ib. לָא אַשְׁכַּחְנוּן *non reperiremus eas.* v. 21. R. וְקָרֵיב יָת שִׁבְטָא דְבֵית בִּנְיָמִין לְזַרְעִיתֵיהּ *Et applicuit tribum domus Binjamin &c.* v. 24. R. יִצְלַח וְאִתְאַחַד מַלְכָּא. Vi. Bab. v. 25. R. יָת נִמּוּסָא דְמַלְכוּתָא *ſtatutum regni.* v. 26. R. גֻּבְרִין דַּחֲלֵי חִטְאָה *viri timentes peccatum*, ſic R. Sal. & R. David, apud quos ſequitur ut in noſtris דִּיתְיְהַב, pro quo in Regiis eſt וְיִתְיְהֵב.

CAP. XI.

Verſ. 1. R. כָּל אֱנָשׁ יָבֵשׁ. v. 2. R. אִם תַּעְבְּדוּן כִּדְנָא *Si facietis hoc.* v. 3. R. בְּכָל תְּחוּם עַמָּא דְיִשְׂרָאֵל *in omni termino populi Iſrael.* v. 7. huc referendum videtur quod R. David ſcribit ad 1. Sam. 13. 20. צמד בקר reddi in Targum פְּדַן דְּתוֹרֵי. v. 8. R. וֶאֱנָשֵׁי יְהוּדָה, ſic verſ. 9. לֶאֱנָשֵׁי יָבֵשׁ. Vide verſ. 15. v. 9. R. כְּמֵיחַם שִׁמְשָׁא. v. 12. R. מַן דֵּין; ſed R. David legit cum noſtris, מא דין: idem pro לְמֶמְלַךְ, quod ſequitur paulò poſt, habet לְמֵילַךְ, minus convenienter. Ib. R. אִיתוֹ, pro אַיְתוֹ, ex Aphel. Vi. quæ notavimus ad Lev. 15. 14. v. 15. R. וְכָל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל *& omnis homo Iſrael*, contra ac ſuprà notatum ex verſ. 8. & 9.

CAP. XII.

Verſ. 1. R. לְכָל אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל *ad omnem hominem Iſrael.* v. 2. R. קָשִׁית וְסָבִית *& ego antiquatus ſum & ſenui.* Ib. מִנְּעוּרַי *à juventute mea.* v. 3. R. שְׁחָדִית, *munere accepi.* Vi. Babyloniam Cl. Buxtorfii, & Lexicon ejuſdem Chaldaicum in radice שחד, ſignificatione ſecunda & tertia. Ib. R. וּמִן דְּמִן קַבֵּילִית *& à quo accepi.* Ib. מִינֵּיהּ בְּדִינָא *ab eo in judicio.* v. 4. R. מִידָא דֶאֱנָשׁ. v. 6. Delenda eſt in noſtris vox *Teſtis.* v. 7. R. כָּל זָכְוָתָא, ſine יָת. v. 8. R. בְּאַרְעָא הָדֵין *in terra hac.* Vi. Bab. v. 9. R. וּבְיַד, bis pro וּבְיָדָא. v. 11. R. יָת יְרֻבַּעַל *Jerubaghal.* v. 12. R. אֲתָא לְנָלִיכוֹן. Vi. Bab. In noſtris vertendum, *venit contra vos.* v. 14. R. וּתְהוֹן אַף אַתּוּן. Ib. דִּימְלֹךְ *qui regnabit.* v. 16. initio, R. וְאַף *Et etiam*, ſic verſ. 23. v. 17. & 18. R. קָלִין וּמִטַר. v. 18. R. וְצַלִּי שְׁמוּאֵל *& oravit Semuel.* Ib. וּדְחִילוּ *& timuerunt.* v. 19. R. אֱלָהָנָא *Deum noſtrum.* v. 20. R. אַתּוּן עֲבַדְתּוּן *Vos feciſtis.* Vi. Bab. v. 22. R. מִן קֳדָם יְיָ *ab ante Dominum.*

CAP. XIII.

Verſ. 2. Particula כֵּן, abeſt à Regiis. Ib. R. תַּרְתֵּין אַלְפִין. Ib. וּבְטוּרָא דְבֵית אֵל. Ib. לְגִבְעֲתָא דְבֵית בִּנְיָמִין *in Gibghatha Binjamin.* Contra verſ. 15. בְּגִבְעֲתָא דְבִנְיָמִין. v. 3. & 4. R. יָת אִיסְטַרְטִיג. v. 5. R. עִם יִשְׂרָאֵל *cum Iſrael.* v. 6. R. טִינָרַיָּא וּבְנַגְבַיָּא. v. 8. Deeſt in Regiis pronomen לֵיהּ, quod tamen apud Kimhi legitur, ubi hunc locum adducit. v. 9. R. קְרִיבוּ לְוָתִי עֲלָתָא. v. 11. R. יוֹמַיָּא. Ib. אִתְכְּנִישׁוּ. v. 13. R. וְלָא נְטַרְתָּא *& non cuſtodiſti.* v. 17. R. מַשִּׁרְיַת פְּלִשְׁתָּאֵי תְּלָת מַשִּׁרְיָן. Ib. לַאֲרַע דָּרוֹמָא, ubi R. David habet לְאַרְעָא, qui ſimilem phraſin adducit ex cap. 9. 4. ubi tamen בארעא דרומא reddit בארץ שליש in Hebræo, non בארץ שעלים vel שעלים, ut ipſe quod illic ſcripſerat oblitus hic ſtatuit. v. 19. R. יְדוּדָאֵי. v. 20. R. לַאֲרַע פְּלִשְׁתָּאֵי, ſic R. David. v. 21. R. פִּינָמַת, Elias legit לְחוּרְפָּא בְהוֹן פִּינָמַת. Thisb. rad. פנם. Ib. וּלְאַפְצָא וְקַרְת. Vi. Bab. v. 22. R. וְלָא מִשְׁתַּכְּחָא. R. David legit, לא משתכח, ubi deeſt etiam copula. Ib. בִּידָא דְכָל עַמָּא. Ib. וּמִשְׁתַּכְּחָא לְשָׁאוּל.

CAP. XIV.

Verſ. 2. R. שִׁפּוֹלֵי רִמּוֹן *planiciei granati*, abſque ב præfixo. Ib. in fine גֻּבְרַיָּא. v. 9. R. אִתְעַכְּבוּ עַד מִקְרִיבַנָא לְוָתְכוֹן, ſine præcedenti לָנָא. v. 10. R. סְקוּ לְוָתָנָא. v. 11. R. לְאִיסְטַרְטִיג. Ib. מִן חוֹרַיָּא. v. 13. R. מִטְעֲנִין. R. David legit, וּנְפַלוּ כַד טָעֲנִין הַרְבָּא קֳדָם יְהוֹנָתָן. Ib. R. מְמַחַת בַּתְרוֹהִי. v. 14. R. David legit, פְּדַן דְּתוֹרַיָּא בְּחַלְקָא. v. 19. R. David legit, אָזֵל מוֹזֵיל וְסָגֵי חַבְרֵיהּ. v. 20. R. שִׁגּוּשׁ רַב לַחֲדָא. v. 22. R. וְכָל אֱנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל דְּאִטַּמַּרוּ. Ib. אַפְּכוּ. v. 24. R. אִידְחִיק, cum duplici י. R. David אִדְחַק. Ib. R. וְלָא טְעִים. v. 27. R. וַאֲתֵיב יְדֵיהּ לְפוּמֵיהּ *& retulit ipſum ad os ſuum.* v. 30. initio, R. בְּרַם אֲרֵי *verum enimvero.* v. 33. & 34. R. קְרִיבוּ. v. 36. R. עַד נְהַר צַפְרָא.

Ib. Corrige in nostris, *Accedemus huc.* v. 37. R. בִּידָא דְיִשְׂרָאֵל. v. 38. R. אִתְקְרִבוּ הָכָא. Ib. הֲוָה חוֹבָא. v. 40. R. תְּהוֹן לְעִבְרָא חֲדָא. v. 41. R. David legit, אִיתִינֵיה בְקוּשְׁטָא. v. 43. R. יוֹנָתָן & לְיוֹנָתָן. v. 48. R. וְשֵׁיזִיב יַת דְּבֵית יִשְׂרָאֵל *& erunt homines domus Israel.* v. 52. R. וַהֲוָה קְרָבָא תַּקִּיף.

CAP. XV.

Vers. 3. R. כְּעַן אֵיזִיל, sic in eodem versu עַד יָנִיק, sine copulâ. Sed Elias in Thisbite legit וְעַד. v. 4. R. גְּבַר רַגְלִי וְעַשְׂרָא. Ib. יַת אֱנָשׁ דְּבֵית יְהוּדָה *hominum domus Jehudæ.* v. 9. R. וּשְׁמִינַיָּא. v. 12. R. וְהָא מְתַקֵּן. Kim. מתקין. v. 17. R. הֲלָא מְשָׁרֵיוּתָךְ. Kimhi legit, הלא אם שריותך חוי הויתא שיט וגו׳. Ib. R. הִיא גְרַמָא לָךְ *ipsum occasionem dedit tibi.* Quæ verò parenthesi inclusa statim sequuntur, diverso charactere insignita quòd è Regiis absint, à R. Salomone tanquam ex Jonathane ad hunc modum citantur; שבטא דבנימן עבר בימא ברישׁ כל עמא. v. 20. R. וְיַת דְּבֵית עֲמָלֵק נְסֵית *& homines domus Ghamalec confeci.* v. 21. R. דִּיחֶרְמוּן. R. Sal. & R. David divisim legunt cum Venetis די חרמון. v. 22. R. הַרְעֲוָא. Ib. הָא קַבָּלָא. Ib. לְאַצְתָא. v. 23. R. אֲרֵי כְּחוֹבֵי גַבְרַיָּא *Nam ut culpæ virorum &c.* sic R. David, sed R. Sal. legit כחוב גברא. Sequitur apud R. Davidem, דשאלין בקסמיא וגו׳: apud R. Sal. verò sic, דשאלין בקסמא כן חובת כל אינוש דמסרב על מילי נביא, ubi desunt nonnulla. Ib. R. עַל פִּתְגָמֵי אוֹרַיְתָא דַייָ *super verba legis Domini.* Ib. דְטָעַן. Vi. Bab. Ib. וְרַחֲקָךְ *& elongavit te.* v. 24. R. וּבְסָרֵית עַל פִּתְגָמָךְ. v. 28. R. דְּתַקְנִין עוֹבָדוֹהִי מִינָּךְ *quod rectiora sint facta illius præ te.* v. 29. R. גְּזַר עֲלָךְ. v. 32. R. מְרוֹר מוֹתָא.

CAP. XVI.

Vers. 1. R. עַל שָׁאוּל *super Saulem*, sic vers. ult. capitis præcedentis & cap. 19. 9. Ib. מְלִי קַרְנָךְ. v. 2. R. עֶגְלַת תּוֹרִין. v. 3. R. וּתְזַמֵּין. Ib. וַאֲנָא אֲחַוֵּינָךְ. v. 4. R. וְאִתְכַּנִּישׁוּ. R. David habet ואתכנשו. Ib. R. מֵיחָךְ. v. 5. R. בִּשְׁירוּתָא. Ib. in fine, קוּדְשַׁיָּא *sanctitatum.* v. 7. R. לָא כְמָא. v. 13. R. וּמְשַׁח יָתֵיהּ *& unxit eum.* Ib. רוּחַ גְבוּרָה. Sic & R. Sal. & R. Jesaias: at R. David habet רוח נבואה, ut in nostris, ubi in translatione legendum, *spiritus prophetiæ.* Vi. Bab. v. 16. R. דְּיָדַע לְנַגָּנָא. v. 18. R. בְּרָא לְיִשַׁי. Ib. בְּרֵיוָה *aspectu suo.* R. David legit, וגבר שפיר בריוויה. v. 19. R. וְאָמַר שְׁלַח לִי. v. 20. R. טְעוּן חֲמָרָא בְלַחְמָא *onustum asinum pane.* Sic fere R. David, טעון חמרא בלחם. v. 22. in fine, בְּעֵינָי *in oculis meis.* v. 23. R. עַל שָׁאוּל *super Saul.* Ib. יַת כִּנָּרָא. Ib. וּמִתְרְוַח. Ib. וּמִסְתַּלְּקָא מֵעִלָּוֹהִי *& ascendit desuper eum.*

CAP. XVII.

Vers. 1. R. וְאִתְכַּנִּישׁוּ לְסוֹכוֹ דִּלְשִׁבְט. Sic v. 2. אִתְכַּנִּישׁוּ. v. 5. R. וּמַתְקַל שִׁרְיָנָא. v. 6. R. מְטַל בֵּין כַּתְפּוֹהִי *gestata inter humeros ejus.* Ven. וּמְטַל דִּנְחָשׁ. R. David & R. Solomon legunt etiam וּמטל, sed absque דנחשא, quod omnino redundare videtur. v. 8. R. וְקָם וְאַכְלִי עַל סִדְרֵי קְרָבָא דְיִשְׂרָאֵל *Et stetit, & intonuit super ordines belli Israel.* R. David, וקם ואכריז על סידרי קרבא דישראל וגו׳. Ib. R. לְמָה אַתּוּן נָפְקִין לְסַדָּרָא קְרָבָא עִם פְּלִשְׁתָּאֵי הֲלָא אֲנָא גָלְיַת פְּלִשְׁתָּאָה *Ad quid vos exeuntes ad ordinandum bellum cum Pelisthæis? nonne ego Goliath Pelisthæus.* Vi. Bab. v. 13. R. דְּאָזְלוּ בִקְרָבָא *qui iverunt in bello.* v. 15. R. אָזֵל וְתָאֵב. v. 16. R. וְקָרֵיב פְּלִשְׁתָּאָה מַקְדִּים. v. 17. R. טוּלְמִין דְּלַחְמָא הָאִלֵּין *tortas panis has.* R. David affert lectionem nostram. v. 20. R. עַל נְטִירָא וּנְטַל וַאֲזַל כְּמָה דְפַקְדֵיהּ *super custodiam &c.* v. 22. R. וַאֲתָא וּשְׁאַל. v. 25. Lege in nostris, *& erit vir qui &c.* v. 26. R. סִדְרֵי עַמָּא דַייָ. v. 28. R. רוּגְזֵיהּ דֶּאֱלִיאָב. v. 30. Deest in Regiis vox פִּתְגָמָא. v. 31. R. וְדַבְּרוּהִי *& duxerunt eum.* v. 33. R. לִפְלִשְׁתָּאָה *ad Pelisthæum.* v. 34. R. David scribit in nonnullis exemplaribus Chaldaicis esse וְאַף דּוֹב׳, hinc constat aliter in ejus exemplari lectum fuisse. v. 35. R. וְשֵׁיזֵבִית מִן פּוּמֵּיהּ. v. 36. R. עֲרֵלָאָה הָדֵין. v. 37. R. מִיַּד אַרְיָא וּמִיַּד דּוּבָא. v. 39. R. לָא אִילוּף. Ib. אֲרֵי לָא אִילוּפִית *quia non doctus fui.* R. Sal. & R. David lectionem nostram adducunt. Vi. Bab. Ib. R. מִנֵּיהּ *de se.* v. 40. R. שְׁעוֹעֵי. R. Jesaias habet שעיעי. Ib. R. וּבְטַרְמִילֵיהּ. R. Sal. legit ובתורמילה. R. David & R. Jesaias ובתרמיליה. v. 42. R. וְסָמוֹק וְשַׁפִּיר *& ruffus, & pulcher.* v. 43. R. הֲכַלְבָּא שְׁטֵי. Ib. וְלָטֵט. Ib. בְּטַעֲוָתֵיהּ. v. 44. R. אֵיתָא עֲלַי. Ib. וּלְבְעִירָא דְחַקְלָא *& feris agri.* v. 45. R. הָא אַתְּ אָתֵי *Ecce tu veniens.* Ib. אֱלָהָא סִדְרֵי דְיִשְׂרָאֵל. v. 46. R. פִּגְרֵי מַשִּׁרְיַת *cadavera exercitus.* Ib. אֱלָהָא קַיָּמָא בְּיִשְׂרָאֵל *Deus permanens in Israel.* v. 47. R. נִצְחָן קְרָבָא *victorem bellum.* v. 49. R. וַאֲחַזַר וּמְחָא *& convolvit & percussit.* v. 51. R. בִּפְלִשְׁתָּאָה *in Pelisthæo.* Ib. וּפְסַק בֵּהּ. v. 52. R. וְקָמוּ אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל. Ib. קְטִילֵי. Vi. Bab. v. 55. R. חֵי נַפְשָׁךְ. Ib. אִם יָדַעְנָא. v. 56. R. שְׁאַל לָךְ אַתְּ *Pete tibi tu.* v. 57. R. וְאַיְתְיֵיהּ לִקְדָם.

CAP. XVIII.

Vers. 2. R. לְמֵיתַב לְבֵית *ad redeundum ad domum.* v. 4. R. וּשְׁלַח *Et misit.* v. 5. R. דִּשְׁלַח לֵהּ. v. 6. R. וּבְחֶדְוָא *& in lætitia.* v. 8. R. לָא אִשְׁתָּאֲרַת לֵיהּ עוֹד אֱלָהֵין. v. 10. R. וַהֲוָה מְיוֹמָא. v. 11. R. וְאֶבְרְזִינַהּ, cum Affixo fœminino: in nostris est masculinum, quod unà cum præcedenti ad Davidem referendum esse videtur, ut non malè vertas; *Percutiam Davidem, & affigam eum ad parietem.* Vi. cap. 19. 10. v. 14. R. בְּכָל אָרְחָתֵיהּ מַצְלַח *in omnibus viis suis &c.* R. Sal. & R. David legunt מצליח. v. 17. R. עֲבֵיד קְרָבִין וְאַגִּיחַ קְרָבָא עִמֵּיהּ דַייָ. In nostris legendum, *facienti bellum meum.* v. 18. R. בְּרַם וְזַרְעִית אַבָּא *verùm & prosapia patris mei.* Sic apud Kimhi. v. 19. R. דִּמְטָא אִיתְיְהָבָא יַת מֵירַב. v. 20. R. יַת דָּוִד. Ib. וּשְׁפַר פִּתְגָמָא *& pulchruit verbum.* v. 21. R. לְתַקְלָא. Ib. מִן תַּרְתֵּין תִּתְחַתַּן בְּיוֹמָא דֵין. Interpres videtur legisse ut in nostris, & בִּי יוֹמָא דֵין מִתְּרֵין, in masculino, sic enim reddit; *& dixit Saul, In uno de duobus gener fies mihi hodie.* Ubi omissa est etiam vox *Davidi*, licèt in Chaldæo sit לְדָוִד. Vi. Bab. v. 25. R. לְאִיתְפְּרָעָה מִסָּנְאֵי מַלְכָּא. v. 26. R. וְלָא שְׁלִימוּ יוֹמַיָּא.

CAP. XIX.

Vers. 3. R. אֶיפּוֹק וְאֵקוּם לְוָת אַבָּא. R. David legit לקדם אבא. v. 4. R. לָא חָטָא, sine לָךְ. v. 5. R. וּלְמָה אַתְּ חָאֵיב *& quare tu culpabilis.* v. 6. R. וְקַיֵּים שָׁאוּל קַיָּים הוּא יְיָ *& juravit Saul, Permanens ipse Dominus.* v. 8. R. וְאוֹסֵיפַת עוֹד קְרָבָא לְמֶהֱוֵי *Et addidit adhuc bellum esse.* v. 9. R. עַל שָׁאוּל *super Saul.* Ib. וּמוֹרְנִיתֵיהּ *& hasta ejus.* Sic vers. 10. בְּמוֹרְנִיתֵהּ *in hasta sua.* v. 10. R. וּלְמִבְרְזֵהּ *& ad perforandum,* quasi ה, paragogicum esset, non pronomen Affixum. Ib. וְאִיתְפְּטַר. v. 11. R. לְבֵית דָּוִד. v. 13. R. וְיַת נוֹדָא דְעִזַּיָּא *& pellem caprarum*, sic R. David & R. Jesaias, & postea vers. 16. v. 14. R. וַאֲמָרַת מְמָרַע הוּא. v. 17. R. וְשַׁלַּחְתְּ יַת בַּעֲלֵי דְבָבִי. v. 20. R. וַחֲזוֹ *& vidit.* v. 22. R. הֵיכָא שְׁמוּאֵל. v. 23. R. וַאֲזַל תַּמָּן. v. 24. R. וּשְׁלַח. Ib. וּנְפַל בִּרְשָׁן. Quid propriè significet בִּרְשָׁן, haud satis liquet; tradit R. Salomon authore R. Menahem, cum ex ore cujusdem Arabis audivisse ברשן, in lingua Arabica idem esse quod משוגע *insanus, furore correptus:* hanc ipsam vocem Arabicam reperire non potuimus, proximè tamen accedit verbum برشم *mærorem & iracundiam præ se ferre, obtutum defigere*, quæ hominis mentis alienatæ sunt. Tritum illud, *Ira furor brevis est:* Saulem autem iracundiâ & rabie in Davidem tunc temporis percitum fuisse non est quod dubitemus.

CAP. XX.

Vers. 2. R. וּמְדֵין יְכַסֵּי אַבָּא *occultabit pater meus.* v. 3. R. וְחֵי נַפְשָׁךְ. v. 4. R. וְיִתְעֲבֵיד לָךְ. In nostris lege, *& faciam tibi.* v. 5. R. בְּיוֹמָא תְלִיתָאָה *in die tertia.* Lectio nostra citatur à R. Davide. Sic cap. 20. 12. ubi in exemplaribus etiam nostris est בְּיוֹמָא, ille habet דיומא. v. 8. R. בִּקְיָמָא דַייָ. v. 11. R. אֵיתָא וְנִיפּוֹק *veni & exibimus.* v. 12. R. פִּתְגָמִין תַּקְנִין. v. 13. R. וּתְהָךְ בִּשְׁלָם. v. 15. R. כַּד יְשֵׁיצֵי יְיָ. v. 16. R. וְאִיתְפְּרַע יְיָ, sine לֵיהּ, quod in citatione horum verborum apud R. Salomonem legitur. v. 18. R. לִמְחַר *Ad crastinum.* Ib. יְהֵא מְרוּחַ, ex Pael ut & vers. 25. v. 19. R. וּבִתְלָתוּת יוֹמָא. R. David affert lectionem nostram. v. 20. R. בְּקֶשֶׁת שַׁדִּי *in arcu sagittario.* v. 21. R. אַיְתִי יַת גִּירַיָּא. Ib. הָא גִירָא מִינָּךְ, & sic vers. 22. *Ecce jaculum à te & illuc abi &c.* v. 23. R. מֵימְרָא דַייָ סָהִיד בֵּינָא וּבֵינָךְ עַד עָלְמָא *dictum Domini testis inter me & inter te usque in sæculum.* v. 25. corrige *& accubuit.* Ib. R. עַל שִׁוְיָא דִּמְתַקַּן לֵיהּ. Ib. בִּסְטַר דְּשָׁאוּל *in latere Saulis.* v. 26. R. עִירוּעַ הֲוָה לֵיהּ. v. 27. R. מִיּוֹמָא דְבַתְרוֹהִי דַּהֲוָה עִיבּוּר, *à die &c.* Elias in Thisbite, rad. עבר, sic adducit, מיומי דבתרוהי והוא עבור. R. David & R. Jesaias legunt ביומא, cum nostris. v. 28. R. יַת שָׁאוּל לְמֵימַר *Sauli, dicendo.* v. 29. R. וְהוּא דְפַקֵּיד לִי *& ipsum quod præcepit mihi.* Ib. לָא עַל לְפָתוֹרָא *Non intravit ad mensam.* v. 30. R. בַּר יִשַׁי. v. 33. R. לְמִמְחֵהִי. v. 34. R. מִן פָּתוֹרָא בִּתְקוֹף רְגַז. v. 36. R. וַאֲמַר לְעוּלֵימָא. In nostris lege, *Adolescenti suo.* Ib. יַת גִּירַיָּא דַאֲנָא שָׁרֵי, sic postea in hoc versu שְׁרָא per ר, & in versu etiam sequenti. Vi. Bab. v. 38. R. וְלָא תְעַכֵּב. v. 40. R. אוֹבִיל לְקַרְתָּא, sine Affixo. v. 41. R. וּבְכוֹ גְּבַר יַת חַבְרֵיהּ עַד דָּוִד אַסְגִּי *& fleverunt vir socium suum &c.* v. 42. R. אִיזֵיל בִּשְׁלָם. Ib. בֵּינָנָא וּבֵינָךְ.

CAP. XXI.

Vers. 2. Deest in Regiis vox קֳדָמַי, sed apud R. Davidem legitur: in nostris redde, *ante me.* v. 4. R. וַאֲמַר לֵיהּ לֵית לְחֵם. Ib. אֱלָהֵין לְחֵם דְּקוּדְשָׁא. v. 5. R. וַהֲווֹ מָנֵיהוֹן דְּעוּלֵימַיָּא *ipsorum adolescentium.* Ib. וְהוּא לָא בְּאוֹרַח *& ipse non in via.* Vi. Bab. v. 6. R. דִּמְעַדָּן. Ib. אִיתְנְסַבוּתֵיהּ. v. 7. R. אֲדוּמָאָה. v. 8. R. וְאִילוּ *Et forsan.* Ib. וְאַף זֵינַי לָא נְסֵבִית *& etiam arma mea &c.* Sic R. David hæc utraque. v. 9. in fine, R. הַבְהֲנָה לִי. Vi. Bab. v. 11. R. הֲלָא לְדֵין מְשַׁבְּחִין: in nostris verte, *nonne hunc laudantes.* Ib. בְּרִבְּוָן. Vi. Bab. ad Levit. 26. 8. v. 13. R. וְשַׁנִּי יַת מַדְּעֵהּ *& mutavit cognitionem suam.* Ib. וּמְשָׁרֵיט דְּשֵׁי: melius Kimhi, ומשרט על דשי. v. 14. R. הָכְדֵין חֲזֵיתוּן *Ecce ut hunc vidistis.*

CAP. XXII.

Vers. 1. R. וְכָל בֵּית אֲבוּהִי *& omnis domus patris ejus.* v. 5. R. לְאַרַע דְּבֵית יְהוּדָה *ad terram domus Juda.* v. 7. R. בְּנֵי שִׁבְטָא דִבְנֵי בִנְיָמִן *filii tribus filiorum Benjamin.* Ib. אַלְפֵי. v. 8. R. וְלֵית דְּכָאֵיב לִי מִנְּכוֹן עֲלַי *& non est qui doleat mihi &c.* Ib. כְּיוֹמָא הָדֵין *sicut die hac.* v. 10. R. וּשְׁאֵיל לֵיהּ. v. 13. R. וּשְׁאֵלְתְּ לֵיהּ. Vi. Bab. v. 14. R. וְיַקִּיר בְּבֵיתָךְ. v. 15. R. שָׁרֵיתִי. Ib. וּבְכָל בֵּית *& omni domo.* v. 17. R. לְרַהֲטַיָּא. v. 18. R. לְשָׁלוֹט *ad potestatem exercendum.* Ib. תְּמָנַן וְחַמְשָׁא גַבְרָא. v. 19. R. קַרְתָּא דְכָהֲנַיָּא מְחָא *urbem sacerdotum percussit.* v. 20. R. וְאִשְׁתֵּיזֵב בַּר חַד. v. 22. R. וַאֲנָא גְרָמִית *& ego occasio fui.* Elias in Thisbite, rad. גרם, adducit sine copula. Ib. בְּכָל בֵּית אֲבוּךְ *in omni domo patris tui.* v. 23. R. Sal. legit, ארי מאן דבעי וגו׳.

CAP. XXIII.

Vers. 1. R. בִּקְעִילָה וְאִינּוּן. v. 7. R. אֲרֵי אִתְמְסַר. v. 9. R. Sal. legit, כמין ית בישתא. v. 11. R. הַסָּבִיר לְמֵיחַת כְּמָה דִשְׁמַע. Lege in nostris, *Num cogitat Saul descendere &c.* v. 14. R. וּבְעָהִי. v. 15. R. לְמִבְעֵיהּ לְמִקְטְלֵיהּ *ad quærendum & ad occidendum se.* v. 16. R. לְחוּרְשָׁה וְתַקֵּיף. v. 18. R. אֲזַל לְאָרְחֵיהּ *ivit in viam suam.* Sic R. David. v. 19. R. מִטַּמַּר עִמָּנָא בִּמְצָדָתָא בְּחוּרְשָׁא. v. 21. R. בְּרִיכִין אַתּוּן. v. 22. R. אָמְרִין לַהּ *dicentes ei.* v. 23. R. מִכָּל מִטְמוּרְיָתָא. Ib. אִיתוֹהִי בְּאַרְעָא וַאֲבַלֵּשׁ *& erit si ille non est in terra,* acsi Interpres legisset וְהָוֵי אִם לֵיתוֹהִי. v. 24. R. לִקְדָם שָׁאוּל. v. 25. R. לְמַדְבְּרָא דְמָעוֹן. v. 26. R. מִתְבְּעֵת לְמֵיזַל. Vi. Bab. v. 28. Posterior pars hujus versus ad hunc modum habetur apud R. Davidem, כיף פלגותי אתרא דאתפליג בידה לבא מלכא דשאול למיזל לכא ולכא. Elias legit כֵּיף פְּלוּגְתָּא. Thisb. rad. פלג.

CAP. XXIV.

Vers. 1. R. בִּמְצָדַת. v. 2. R. בְּמַדְבַּר עֵין גֶּדִי. v. 3. R. וְיַת גִּבָּרוֹהִי. Ad verba sequentia scribit R. David se nescire quâ ratione inductus Jonathan reddiderit יעלים

per כֵּיפַיָּא. v. 4. Interpres neglexit vocem יָתְבִין *sedentes.* v. 5. ad finem, מְעִילָא לְשָׁאוּל. v. 8. R. קָם בִּמְעַרְתָּא. v. 12. R. וְלָא קְטַלְתָּךְ. Ib. וְלָא סְטֵית לָךְ *& non adversatus sum tibi.* Ib. in fine, לְמִקְטְלִי. In nostris redde, *ad occidendum eam.* v. 14. R. מַתְלַיָּא מִלְקַדְמִין *assimilatores ab antiquis.* R. David etiam legit מלקדמין, sine præfixo ד, reliqua ut in nostris. Ib. R. מֵרַשִׁיעַיָּא תִּיפּוֹק. v. 16. R. וְגַלֵּי קֳדָמוֹהִי דִּינִין דִּינַי *& manifesta ante eum judicia.* Vi. Bab. Ib. in fine, מִנָּךְ, pro quo in nostris est מִמָּךְ, formâ magis Hebraica quem Chaldaicâ. Vide 2. Sam. 19. 43. v. 19. R. יַת דְּמַסְרַנִי, sine præcedente copulâ. v. 22. R. וְלָא תְפַסֵּק. v. 23. R. לִמְצָדַיָּא *ad præsidia.*

CAP. XXV.

Vers. 1. R. בְּבֵיתֵיהּ בְּרָמְתָה *in Ramathis.* Ib. וּנְפַק לֵהּ לְמַדְבְּרָא דְפָארָן *& fugit sibi in desertum ad Paaran.* v. 2. R. יַת עָאנֵיהּ בְּכַרְמֶל. v. 3. R. וְשַׁפִּירַת רֵוּ. v. 4. R. David legit והוּ מורעית כלב, sed R. Jesaias affert lectionem nostram. v. 7. R. וּכְעַן רָעֲיָא דִילָךְ. Ib. לָא אַנְזֵיקְנָנוּן. R. David habet, לא אנזיקינון. v. 9. R. עִם נָבָל יַת פִּתְגָמַיָּא. v. 10. R. סַגִּיאִין, sine ד. v. 11. R. *tonsoribus*, sine pronomine *meis.* v. 14. R. אוֹנְדִּין. v. 17. R. גְּבַר רָשִׁיעַ. v. 18. R. וַחֲמֵשׁ סְאִין קַלְיָא *& quinque Zeavan polentæ.* Ib. דְּעִינְבִּין יְבִישִׁין. v. 20. R. וְנַחְתָּא בִּסְטַר, in Kimhi edit. Bas. legitur בסתר טורא, sed in Veneta, qua usi sumus, editione בסטר, juxta textum Jonathanis. v. 21. R. *quæ illis in deserto.* v. 22. R. כְּדֵין יַעְבֵּיד יְיָ *Sic faciat Dominus.* Ib. עַד נְהַר צַפְרָא. v. 24. R. וּנְפַלַת קֳדָם רִיגְלוֹהִי *& cecidit ante pedes ejus.* v. 26. R. וְחֵי נַפְשָׁךְ דִּי מְנָעָךְ יְיָ מִלְמִשְׁפַּךְ דְּמָא, absque וּזְכַאי. v. 28. R. David legit ארי קרביה דעמיה דיו׳, in fine, R. בְּיוֹמָךְ. v. 29. R. וְקָם אֱנָשׁ. v. 30. R. וִיהֵוֵה אֲרֵי יְקַיֵּים. Ib. וִיפַקְּדִינָךְ. v. 31. R. לְיִצְפָּא. R. David legit cum ה in fine, ליצפה. v. 32. R. דְּשַׁלְחָךְ יוֹמָא הָדֵין לְקַדְמוּתִי. v. 34. R. אִילוּלְפוֹן, voce unâ. Ib. עַד נְהַר צַפְרָא, sic vers. 36. Ib. יָדַע מַדַּע. v. 35. in fine, R. אַפָּיךְ. v. 38. R. וּתְבַר יְיָ. v. 39. Bas. & Ven. חֲסוּדִי, per Tseri. R. חִיסְדֵי. Ib. R. וּשְׁאַל לַאֲבִיגַיִל. v. 40. R. לַאֲבִיגַיִל. v. 42. R. עוּלֵימְתָהָא אָזְלָן לְקִבְלַהּ וַאֲזַלַת. v. 43. R. תַּרְוֵיהֶן.

CAP. XXVI.

Vers. 1. R. וַאֲתוֹ אֱנָשׁ זִיף. Ib. בְּגִבְעַת חֲכִילָה דְּעַל. v. 3. R. דְּעַל אוֹרְחָא. v. 8. R. בְּמוֹרְנִיתֵהּ וְאֶבְרְזִינֵהּ *in hasta sua, & configam eum.* R. David legit במורניתא, ut in nostris. v. 10. R. אֱלָהֵין יְיָ יִמְחֵיהּ *nisi Dominus percutiat eum.* v. 11. R. יְדִי. Ib. וּכְעַן סַב כְּעַן יַת מוֹרְנִיתָא. v. 12. R. דְּחָזֵי, & דְּיָדַע, in præsenti; contrà vers. 14. וַאֲמַר, in præterito: utrumque juxta Hebr. v. 15. R. הֲלָא גַבְרָא אַתְּ, apud Kimhi legitur גבר גיבר, ut in nostris. v. 16. R. בְּנֵי גַבְרֵי חַיָּבֵי *filii debitores.* Ib. חֲזֵי אֵי מוֹרְנִיתָא. v. 18. R. וְלָא בִידִי חוֹבָא *& non in manu mea culpa.* v. 19. R. יִתְקַבֵּל קוּרְבָּנִי: lege in nostris, *accipiat sacrificium meum.* Ib. R. מִלְמִידַר. Vi. Bab. Ib. deest in R. nomen דוד, quod tamen legitur apud R. Sal. & R. Davidem qui hunc locum adducunt. Ib. R. Jesaias legit לעממיא. v. 20. R. לָא יִתְאֲשַׁד. v. 21. R. דִּיקֶרֶת, sed vers. 24. divisim דִּי יְקֶרֶת. Hæc forma cum duplici Segol pro Pathach in R. passim occurrit, ut אֲמֶרֶת, cap. 28. aliquoties, & alibi multa ejusmodi. v. 25. R. אַצְלָחָא תַצְלַח.

CAP. XXVII.

Vers. 1. R. כְּעַן אִתְמְסַר *Nunc tradar.* v. 2. R. בַּר מַעֲכָה *filium Maghakah.* v. 5. in fine, R. לְמִבְעֵיהּ. v. 6. R. לְמַלְכָּא *regi.* v. 7. R. יוֹמִין וְאַרְבְּעָה יַרְחִין *dies & quatuor menses*, ita etiam apud Kimhi. v. 8. R. וְגִרְזָאֵי *& Gargezæum.* Ib. R. דְּמַעֲלָנָא. R. Salomon legit מן מעלנא דחגרא. v. 9. R. וּמָחֵי. Ib. וְאָתְיָא, sic vers. 11. Ib. וְשַׁבוּ *& ceperunt.* v. 12. R. בְּעַמֵּיהּ יִשְׂרָאֵל. Ib. Deest עֲבַד in Regiis.

CAP. XXVIII.

Vers. 2. R. יַת דִּיעֲבֵד. v. 3. R. אֱנָשׁ קַרְתֵּיהּ *homines civitatis ejus.* R. David adducit lectionem nostram. v. 7. R. וְאֵיהָךְ לְוָתַהּ וְאֶבְעֵי מִנַּהּ. v. 8. R. וְתַרֵין גֻּבְרִין. Ib. וַאֲתָא *& venit.* v. 12. R. בְּקָל רָם *in voce alta.* v. 13. ad finem, R. דְּסָלִיק. v. 14. R. יְכָרַע שָׁאוּל. v. 18. R. לְמֵימְרָא דַייָ. Ib. בִּדְבֵית עֲמָלֵק *in homines domus Ghamalek.* v. 19. R. וְאַף יַת מַשְׁרֵית יִשְׂרָאֵל *& etiam castris Israel.*

CAP. XXIX.

Vers. 1. R. בְּעֵין דִּי. v. 4. R. הָתֵיב יַת גַּבְרָא. Ib. וְלָא יְהֵא לָנָא לְסָטָן *& non erit nobis in Zeatan.* Ib. וּבְמָה. v. 5. in fine, R. בְּרִיבְוָן. v. 7. R. וְאֵיזֵיל לִשְׁלָם. v. 9. in fine, R. לִקְרָבָא. v. 10. in fine, R. וּתְהָכוּן.

CAP. XXX.

Vers. 1. R. וְעַמַּלְקָאֵי. Ib. וּמְחוֹ יַת צִקְלַג וְאוֹקִידוּ. v. 2. in fine, R. לְאָרְחַתְהוֹן. v. 3. R. וְהָא קַלְיָא. v. 4. R. עַד דְּלָא הֲוָת. v. 6. R. וְאִתַּקַּף דָּוִד. v. 7. in fine, R. לְוָת דָּוִד. v. 8. R. וְאַדְבְּקִינֵהּ. Vi. Bab. Ib. אֲרֵי אַדְבָּקָא. v. 10. in fine, R. יַת נַחֲלָא דִּבְסוֹר, sic per ס, in versu præcedenti, & vers. 21. v. 11. R. לְדָוִד. Ib. וַאֲכַל וְאַשְׁקוּהִי. v. 12. R. וְתַרְתֵּין אִיתְכָּלִין. Ib. וְלָא שְׁתֵי. Ib. יוֹמִין. v. 13. R. עַבְדָּא דִגְבְרָא. v. 16. R. אָכְלִין וְשָׁתַיִן. Ib. מֵאַרְעָא, & וּמֵאַרְעָא. v. 17. R. דְּיוֹמָא דְּבָתְרוֹהִי, sic etiam R. David. Ib. R. עוֹלַם, sine גְּבַר. Ib. עַל יַנְקַיָּא וְאַפְּכוּ. Vi. Lexicon nostrum Orientale. v. 19. R. כָּל דִּשְׁבוֹ לְהוֹן *omnia quæ captivaverant eis.* v. 20. R. וְתוֹרֵי דְבַרוּ. v. 21. R. לְמָאתַן גֻּבְרַיָּא דְאִתְמַנְּעוּ. Ib. וְאוֹתֵיבוּנוּן. v. 22. R. וְהַשִּׁיעַ מִגֻּבְרַיָּא. v. 24. R. כְּחוּלָק דְּנָחֵת לִקְרָבָא וּכְחוּלָק דְּאִשְׁתְּאַר *sicut pars descendentis ad bellum, sic pars residui.* Ib. יִפַּלְגוּן. v. 16. R. לְסָבֵי דְּבֵית יְהוּדָה *ad senes domus Jehudæ.* v. 29. R. בְּקִרְוֵי יְרַחְמְאֵלָה *in urbibus Jerahhmelah.*

CAP. XXXI.

Vers. 1. R. אֱנָשׁ יִשְׂרָאֵל. v. 2. R. מַלְכִּישׁוּעַ, conjunctim. v. 3. R. קַשָּׁתַיָּא. R. David legit קשתין. Ib. Ven. לְמֵינַר, per ר, sic apud Kimhi ejusdem editionis. Vi. Bab. ad 2. Sam. 1. 18. v. 4. R. וְיִתְעַלְּבוּן בִּי. R. David legit ויתעלצון, ubi mendam arguit vox כמתלעב in exemplum adducta. v. 7. in fine, R. בְּהוֹן. v. 9. R. בְּאַרַע פְּלִשְׁתָּאֵי. v. 12. R. וְיַת גּוּפֵיא דִבְנוֹהִי.

SAMUEL II.

CAPUT I.

VErs. 4. R. וַאֲמַר דְּאַפָּךְ. v. 17. R. יַת אִלְיָא הָדָא. v. 18. R. יַת בְּנֵי יְהוּדָה לְמֵיגַּד. Vi. Bab. v. 19. R. אִתְעַתַּדְתּוּן עַל יִשְׂרָאֵל *steterunt super Israel.* R. David adducit sine עַל, ut in nostris. Vi. Bab. v. 20. R. וְלָא תְבַסְּרוּן *& ne bene nuncietis.* Ib. דִּילְמָא יְדוּצָן. v. 21. R. טוּרֵי בְגִלְבּוֹעַ. Vi. Bab. Ib. מִינָּהּ חָלְתָא. R. David & R. Sal. habent מיניה. v. 23. R. מִנִּשְׁרַיָּא קַלִּילִין וּמֵאַרְיָוָתָא. v. 25. R. בְּגוֹ עָבְדֵי קְרָבָא *inter belligerantes.* v. 27. R. אִתְקְטַלוּ.

CAP. II.

Vers. 2. R. וּסְלֵיק לְתַמָּן. Ib. in fine, דִּמְכַּרְמְלָא. v. 9. R. David legit, דבית אשור. Ib. R. וְעַל יִשְׂרָאֵל כּוּלְהוֹן & וְעַל יִזְרְעֶאל, utrumque absque דְּבֵית. v. 13. R. בְּרֵיכְתָא דְגִבְעוֹן. v. 16. R. וְאִתְקְטַלוּ כַחֲדָא *& occisi sunt simul.* Ib. אַחְסָנַת גְּבוּרַת קְטִילַיָּא *Hæreditatem fortitudinis occisorum.* R. Sal. & R. David legunt ut in nostris. v. 17. R. וְאִיתְבַּר אַבְנֵר. v. 19. R. וְעַל שְׂמָאלָא *& super sinistram.* v. 20. R. וְאִתְפְּנִי אַבְנֵר לַאֲחוֹרוֹהִי. v. 22. R. לְמֵימַר לְוָת עֲשָׂהאֵל. v. 23. R. וַהֲווֹ כָּל *& fuerunt omnes.* v. 25. R. לְסִיעָא חֲדָא. Elias citat לְסִיעָה חַד Thisb. in סעה. Ib. R. רָמָא חֲדָא. v. 27. Deest עַמָּא in R. v. 30. R. תְּשַׁע עֲשַׂר.

CAP. III.

Vers. 1. R. וַהֲוָה קְרָבָא תַּקִּיף. Ib. וּבֵית דָּוִד אָזֵל וְתָקֵיף *& domus David ambulabat & prævalebat.* v. 6. R. כַּד הֲוָה קְרָבָא. v. 7. R. וַאֲמַר אִישׁ־בֹּשֶׁת לְאַבְנֵר *& dixit Ishoseth ad Abner.* v. 8. R. David legit הלא רישא אנא, sine כלבא, sic etiam legisse videtur R. Salomo. v. 10. R. מַלְכוּתָא. v. 11. R. מִדְּדָחֵיל מִנֵּהּ. v. 12. R. וְהָא יְדִי. v. 13. R. שְׁאֵיל מִינָּךְ. Ib. מַיְתְיוּתָךְ. Vi. Bab. v. 16. R. עַד עַלְמַת. v. 19. R. קֳדָם בְּנֵי בִנְיָמִן *ante filios Benjamin.* Sic in fine versus, כָּל בְּנֵי בִנְיָמִן *omnium filiorum Benjamin.* v. 20. R. וַאֲתָא אַף אַבְנֵר *Et venit etiam Abner.* Ib. וְעִמֵּיהּ עַשְׂרִין גֻּבְרִין. v. 22. R. אֲתוֹ מִמַּשִּׁרְיָתָא *venerunt de castris.* v. 25. in fine, R. דְּאַתְּ עָבֵיד. v. 26. R. מִלְּוָת דָּוִד *à David.* v. 27. R. בְּשֵׁילְוָה. v. 29. R. עַל רֵישָׁא דְיוֹאָב וְעַל. Ib. R. Jesaias legit, ומתקיף באגר. Vi. Bab. v. 32. R. וּבְכָא עַל קִבְרָא *& flevit super sepulchrum.* v. 34. R. אִיתְקְרֵבָא. Ib. גֻּבְרִין רַשִׁיעִין. Vi. supra ad Gen. 10. 9.

CAP. IV.

Vers. 1. R. וְאִיתְרְשַׁלָא. Ib. רֵישֵׁי תַּרְתֵּין מַשִּׁרְיָן *capita duorum exercituum.* v. 4. R. בְּתַרְתֵּין רִיגְלוֹהִי. Ib. בְּסוֹרָא דְשָׁאוּל. Ib. תַּרְבִּינְתֵּיהּ וְאַפְּכַת. v. 6. initio, R. וְהָא אַתוֹ. In nostris lege, *& illi venerunt.* v. 7. R. מִשְׁכְּבֵיהּ. Ib. וְקַטְלוּהִי וּפְסַקוּ יַת רֵישֵׁיהּ. v. 10. R. מַתְּנָה בִּבְסוֹרְתָא *donum pro nuncio.* R. David legit, מתנא בבשורתיה. v. 11. R. גֻּבְרִין רַשִׁיעִין. v. 12. R. וְקַטְלוּנוּן וְקַצִּיצוּ.

CAP. V.

Vers. 1. R. הָא אֲנַחְנָא קָרִיבָךְ וּבִשְׂרָךְ אֲנַחְנָא. v. 3. R. לְוָת מַלְכָּא לְחֶבְרוֹן. v. 4. R. וְאַרְבְּעִין *& quadraginta.* v. 6. R. יָתֵב אַרְעָא וַאֲמַר *habitatorem terræ, & dixit.* Ib. לָא יֵעוֹל דָּוִד הָכָא. v. 8. R. יַת חַטָּאַיָּא, sine copulativo. Ib. רְחִיקַת נַפְשָׁא. v. 9. R. מִן מְלִיתָא וּלְגָיו. Vi. Bab. v. 10. R. אָזֵל וְסָגֵי. Ib. אֱלָהֵי צְבָאוֹת. v. 11. וְאַבְנִין, deest in Regiis. R. David adducit juxta lectionem nostram, quæ sic vertenda; *ligna & lapides.* v. 18. R. וְאִתְרְטִישׁוּ. v. 20. R. בְּמֵישַׁר גִּבְרַיָּא, ut vers. præcedenti 18. & sic etiam in fine hujus versus, sed absque præpositione ב. Ib. יַת סָנְאַי קֳדָמַי. Ib. R. David legit כמה דמתבר מאן דחסף, reliqua ut in nostris. Ib. R. דְּמַלֵּי מַיִין. Ib. שְׁמָא דְאַתְרָא.

CAP. VI.

Vers. 1. R. וְאוֹסֵיף עוֹד דָּוִד לְמִכְנַשׁ *Et addidit adhuc congregare omnes &c.* Sic etiam legit R. Jesaias. v. 2. R. שְׁמָא שְׁמָא *nomen nomen.* Epizeuxis eadem in Hebr. v. 3. R. מְדַבְּרִין. v. 4. R. אָתַן עִם אֲרוֹנָא *venientes cum arca.* v. 6. R. אֲתַר מְתַקַּן. Ib. וַאֲחַד בֵּיהּ אֲרֵי מַרְגּוּהִי. v. 13. R. שִׁיתָא דַרְגִּין. Vi. Bab. v. 15. R. וְקָל שׁוֹפָרָא. v. 16. R. אֲתָא לְקַרְתָּא. Ib. corrige in nostris *cribrantem.* Ib. וּבְסֵרַת לֵיהּ בְּלִבַּהּ. v. 17. R. וְאַעִילוּ יַת אֲרוֹנָא. Ib. וְאָקִימוּ יָתֵיהּ בְּגוֹ מַשְׁכְּנֵיהּ *& statuerunt eam intra tentorium suum.* v. 22. R. דְּאַתְּ אֲמַרְתְּ בְּעֵינֵיהֶן. v. 23. R. וְלָד.

CAP. VII.

Vers. 4. R. עִם נָתָן *cum Nathan.* v. 5. in fine, R. בֵּהּ. v. 7. R. דְּמַלֵּילִית לְכָל חַד מִשִּׁבְטַיָּא. v. 10. R. וַאֲשַׁוֵּי אֲתַר מְתַקַּן קֳדָמַי לְעַמִּי. Ib. בְּנֵי רַשִׁיעַיָּא. v. 12. R. אֲרֵי יִשְׁלְמוּן יוֹמָךְ. Ib. וְאָקִים. Ib. דְּתוֹלִיד בָּתַר כֵּן וְאַתְקֵין. v. 14. R. אֲנָא אֱהֵוֵי לֵיהּ לְאַב וְהוּא יְהֵי קֳדָמַי כְּבַר *& ipse erit ante me ut filium.* Ib. וּבְמַרְדוּת גֻּבְרִין. v. 16. R. יְהֵא מְתַקַּן, sic v. 26. v. 17. R. כֵּן מַלֵּיל נָתָן. v. 18. R. וַאֲמַר לֵית אֲנָא כְּמִיסַּת *& dixit; Non sum pro sufficientia.* Ib. וּמָה בֵּיתִי. v. 21. R. וּכְרְעוּתָךְ עֲבַדְתָּא יַת כָּל רַבְרְבַיָּא הָאִלֵּין *& secundùm voluntatem tuam fecisti &c.* Vi. Bab. v. 22. R. כְּכָל שְׁמַעְנָא אַמְרִין קֳדָמַנָא. Hæc leguntur apud R. David Kimhi ut in nostris. v. 23. R. וּמַן כְּעַמָּךְ יִשְׂרָאֵל. Ib. R. David legit שלוחין, cum Venetis. v. 25. R. וְעַל בֵּיתֵיהּ *& super domum ejus.* v. 27. R. גְּלִיתָא יַת אֻדֵּן עַבְדָּךְ *revelasti autem servi tui.* Ib. יַת צְלוֹתָא הָדָא. v. 29. R. יִתְבָּרְכָן: sed R. David legit, יתברכון.

CAP. VIII.

Verſ. 2. R. רמי יתהון. v. 3. R. הדרעזר *Hhadar Ghezer.* Sic in ſequentibus. v. 4. initio, R. ואחד דוד. R. David legit ואסר. v. 7. R. ית שלטי דדהבא. v. 8. R. ומבארות *& ex Beeroth.* v. 11. in fine, R. דכבש. v. 12. R. ומטואבאי *& de Moabeis.* v. 13. R. ועבד דוד תמן משרית *Et fecit David ibi habitacula.* v. 18. R. על קשתיא ועל קלעיא. Vi. Bab.

CAP. IX.

Verſ. 7. R. ואותיב לך. Ib. על פתורא דילי *ſuper menſam, quæ mea eſt.* v. 11. R. כחדא מבני.

CAP. X.

Verſ. 2. R. על אבוהי ואתו. Ib. לארע. v. 3. R. ולמבדקה. Vi. Bab. v. 4. initio, R. ודבר חנון. v. 8. R. וסדרו קרבא. v. 12. R. תקף ונתקף. v. 15. R. וחזא אנש ארם *Et vidit omnis vir Aram.* v. 16. R. רב חילא: hinc vocem רב, quæ in Ven. & Baſ. deeſt, in noſtris reſtituimus. v. 18. R. מחהי *percuſſit.* v. 19. R. ואשלימו ית ישראל.

CAP. XI.

Verſ. 2. R. והליך על איגר. Ib. מעל אגרא *deſuper tecto.* v. 6. R. שלח לי ית אוריה. v. 11. R. במטליא. Ib. וחי נפשך. v. 13. R. ואכל ושתי קדמוהי *& comedit & bibit coram eo.* v. 20. R. הלא ידעיתון. v. 23. R. ונפקו עלנא בחקלא *& exierunt ſuper nos in agro.* v. 24. ושדו קשתיא. Ib. מעל שורא *deſuper muro.* v. 25. R. כדנן תימר. Ib. לא יבאש. Ib. תקטל. v. 26. וספדרת, ita ſupra verſ. 8. ונפקת, & alia hujus formæ paſſim occurrunt in Regiis. v. 27. R. ועברת אבלא.

CAP. XII.

Verſ. 3. R. אימרתא חדא ועירתא דזבנה. Vi. Bab. Ib. מפתיה אכלה. v. 4. R. ואתא ארחא. v. 6. R. על חד ארבעה *ſuper unam quatuor.* R. David citat ארבעין, ut habetur in noſtris. v. 7. R. ייי אלהים אלהא דישראל *Dominus Elohim Deus Iſrael.* Sic & verſ. 11. ייי אלהים *Dominus Elohim.* v. 8. R. בחינך, verte, *in ſinum tuum.* Interpres in mente habuit vocem לחינך, vel לחינתך. v. 9. R. קדמי וית אוריה *ante me & Uriah.* v. 14. R. עמיה דייי. v. 15. R. לביתיה ותבר. v. 18. R. הא כד הוה *Ecce quando fuit.* Ib. in fine, בישתא. v. 20. R. מארעא ואסחי ושף *& lavit ſe, & unxit ſe.* v. 22. R. David legit, העד רביא קיים. v. 24. R. וקרא ית שמיה. Ib. וייי רחם ליה. v. 25. in fine, בעבור ייי. v. 28. R. ושרו על קרתא. v. 29. in fine, R. וכבשה. v. 31. R. ונדר יתהון בשוקיא *& laceravit illos in plateis.*

CAP. XIII.

Verſ. 5. R. יונדב שכב. Ib. אחתי ותוכלינני. Ib. in fine, מן ידהא. v. 7. R. אחויך, ſic verſ. 20. bis. v. 8. R. ואולת תמר לבית אמנון *ad domum Amnon.* v. 9. R. ונפקו כל אנש *& egreſſi ſunt omnes homines.* v. 12. R. בבעו אחי, tranſpoſitis vocibus. v. 13. R. אוביל ית חסדי. v. 15. R. וסנה אמנון. Ib. סנאתה די סנה מרחמתא דרחמה. v. 16. R. את אמרת *tu dixiſti.* v. 17. R. ואגיף דשא. v. 18. R. כן לבשי. v. 19. R. ואולא מיזל וצוחא. v. 23. R. עם דבית אפרים *apud viros domus Ephraim.* v. 29. R. גבר על כודנתיה. v. 32. R. לא יימר מלכא. Lege in noſtris, *Non dicat dominus meus.* Ib. אלהין אמנון. Ib. הוה כמינא. R. David legit, הות כמינא. v. 33. R. אתקטלו *occiſi ſunt.* v. 35. R. כפתגם עבדך. v. 36. R. בכיא סגיאה. v. 37. R. עמיהוד *Ghamihhud.* Ib. ומין סגיאין *diebus multis.*

CAP. XIV.

Verſ. 1. R. ארי בלבא דמלכא *quòd eſſet in corde regis.* v. 2. R. ודבר מתמן. Ib. דמן יומין *quæ à diebus.* v. 3. in fine, R. בפמהא. Sic verſu proximo, על אפהא. v. 4. initio, R. David legit, ואתת איתתא, cujus etiam lectionis rationem hanc innuit, quòd de adventu ejus prius quam de locutione ejus ad regem mentio ſit facienda. Ib. R. ואמרת פרק מלכא. v. 5. R. ואמרת ברם אתתא ארמלתא. R. Sal. & R. David legunt בקושטא. v. 6. R. ומחא חד ית חד. v. 7. R. כל זרעיתא. Ib. ית ירותא ובען. v. 8. in fine, R. עליך. v. 10. in fine, R. לאנוקא ליך. v. 14. R. דמאית הא כמיא. R. David affert lectionem noſtram. Vi. Bab. Ib. in fine, R. מיניה בידור. v. 15. R. תמליל כען *Loquatur nunc.* Ib. ית פתגמא הדין *verbum hoc.* v. 21. R. ואזיל ואתיב *ito & reduc.* v. 22. R. על ארעא *ſuper terram.* Ib. in fine, דעבדך *ſervi tui.* v. 25. R. רגליה. v. 30. R. אחסנת יואב, & ad finem verſus ית אחסנתא, abſque Affixo. v. 32. R. ואשלח יתך לות מלכא.

CAP. XV.

Verſ. 2. R. וקרי אבשלום ליה ואמר ליה. Ib. מחדא שבטיא. v. 4. R. כל גברא. Ib. ואדנינידה. R. Sal. & R. David legunt ואידנינידה. v. 5. R. ונשק ליה. v. 6 R. קדם מלכא *ante regem.* v. 12. R. מלוכא דדוד. v. 14. R. וידבקיננא ויכמון עלנא ית בישתא *& inſidietur ſuper nos malum.* v. 17. R. וכל עמא דעמיה *& omnis populus qui cum illo.* Ib. R. David legit באתר דרחיק, & ſic etiam R. Salomon. v. 18. R. קשתיא. Ib. גבריא דאתו. v. 19. R. נכראי. Ib. ואף גלי את, ſine particula אם, quem tamen legit R. David. v. 20. R. ואנא אזיל. Ib. ואתיב ית אחוך. v. 21. R. קיים הוא ייי וחי ריבוני. Ib. אם לאתר, abſque copulativo. Sic verſ. 22. עבר, & verſ. 25. יתיבינני. v. 27. R. חזויאה את תתוב. R. David legit חזויא. Vi. Bab. Ib. R. בן אביתר. v. 30. R. מכרך. v. 32. R. ריש טורא *caput montis.* R. Sal. & R. David legunt in plurali טוריא. Ib. והא לקדמותיה חושי ארכאה. v. 33. R. למטול, ſic cap. 19. 35. v. 34. Ven. & Baſ. אהי עבדך דאבוך, correximus ex Regiis עבדא. v. 35. R. *& erunt*, ſed in textu eſt ויהי, ut in noſtris.

CAP. XVI.

Verſ. 1. Deeſt in Regiis vox יבשין. R. David legit דעינבין יבישין. v. 2. Lege in noſtris *Aſini.* v. 5. R. עד עלמת. Sic cap. 17. 18. בעלמת, & cap. 19. 16. מעלמת. v. 6. R. וכל גבריא. Vide notam noſtram ad Gen. 10. 9. v. 7. R. David legit גבר דחייב קטול. Ib. R. וגבר רשיע. v. 8. R. אתיב ייי עלך, mutato verborum ordine. v. 12. R. מאים גליא. v. 13. R. ומשדי עפרא. v. 17. R. עם חברך ולמה. v. 21. R. לות לחינתא. Ib. וישמע. Ib. איתגריתא מאבוך. Ib. ויתקפן. Vi. Bab. v. 22. R. לות לחינתא, formâ plurali ut in verſu præcedenti, atque ita in Venetis etiam utrobique: mirandum itaque in Baſileenſibus legi לחינתא, quod ſingulare.

CAP. XVII.

Verſ. 2. R. כדהוי משלהי. v. 3. R. David legit, כד יתיבון כלהון. v. 8. R. ומרירי נפשן. Ib. in fine, עם עמא. v. 9. R. הוא טמיר. Ib. הוה מחתא. v. 10. R. ממסא ימסי ארי ידע. v. 11. R. כדין מלכית *Sic conſului.* Ib. דעל כיף ימא. v. 12. R. מן אתריא דנשתכח תמן *ex locis in quo invenietur.* v. 14. R. אנשי ישראל. v. 15. R. וכדין וכדין מלכית אף אנא *& ſic & ſic conſului ego.* v. 16. R. במישרא במדברא *in planicie* quæ eſt *in deſerto.* Ib. דילמא יתהני. Vi. Bab. v. 17. R. ואינון ייזלון ויחוון. v. 19. R. דקלין. R. David habet דקילן, de qua lectione Vi. Bab. v. 22. R. עד ניהר צפרא, & ſupra 1. Sam. 25. 22, 34, 36. v. 25. R. *matrem Joab*, malè. v. 26. R. בארעא דגלעד.

CAP. XVIII.

Verſ. 1. R. אלפי. v. 3. R. לב bis pro emphatico לבא, quod in noſtris. v. 4. R. למאון ולאלפין. v. 5. R. אסתמרו, ſic verſ. 12. v. 6. R. והוה קרבא. v. 7. R. עמא דישראל. Ib. והוה תמן מחתא. v. 8. R. והות תמן *Et fuit ibi, prœliantes diſperſi ſunt ſuper facies &c.* Vi. Bab. Ib. מדקטילת. v. 11. R. ועלי למתן, abſque כען. v. 12. R. על ידי אלף. v. 13. R. או עבדית פון בנפשי שקרא *Aut faciam utique &c.* v. 14. R. מבכין אנא אשרי *nunc ego manebo.* v. 15. R. עשרה עלימין. v. 16. R. ארי ועד יואב. Vi. Bab. v. 18. R. ית קמתא. v. 20. R. כשר את לבסרא יומא הדין. v. 21. R. מה דחזיתא *id quod vidiſti.* v. 22. R. ויהוי מה. Ib. in fine בסורתא מתיהבא, ſic & R. David. v. 23. R. מאורח מישרא ואקדים. v. 25. R. היא בסורתא. v. 27. R. בסורתא טבא. v. 32. R. אתעתד בדין. v. 33. R. צבית דמיתית.

CAP. XIX.

Verſ. 3. R. במהפכותהון בקרבא. v. 4. R. וצוח. v. 6. R. ארי חזיתא. v. 7. R. ומליל עם לבא *& loquere cum corde.* Ib. ותהא בישא דא לך. Ib. מנעורך ועד כען. v. 9. R. והא פרקנא *& ecce redemit nos.* v. 10. R. למה אנחנא שתקין *ut quid ſilemus.* v. 11. R. עם סבי *cum ſenioribus.* v. 14. R. ושלחו לות מלכא. v. 17. R. משבטא דבית בנימן *ex tribu domus Binjamin.* Ib. וזנו. v. 18. R. ואעברו מנותא *& tranſire fecerunt ſcapham.* R. David legit ut in noſtris עברו. Ib. ולמעבד תקין. v. 20. R. אתיתי. v. 21. R. החלף דין. v. 22. R. ארי תהון לי. v. 24. R. רגלוה. R. David & R. Jeſaias legunt רגלוהי. Ib. in fine, R. בשלמא. v. 26. R. ארי מחגר עבדך. v. 28. R. ארי לא הוו. Ib. למקבל, abſque ו. v. 31. R. ועבר עם מלכא. Vi. Bab. v. 32. R. בר תמנין שנין. At verſ. 35. תמנן. Ib. במותביה במחנים. v. 35. R. ואם אשמע *& num audiam.* v. 36. R. תשלומתא הדא. v. 37. R. יתוב כען. Ib. דאבא ואמא. v. 41. R. וכל גברי, contra ac ſupra cap. 16. 6. v. 42. R. ולמה דנן תקף. Ib. אכילנא. v. 43. R. David legit, רעינא ממך. Vide ſupra 1. Sam. 24. 16. Ib. R. ומדין אשיתני.

CAP. XX.

Verſ. 1. R. משבטא דבנימן. Ib. לית לנא. v. 3. R. David legit נטירין, quod non convenit genere. v. 5. R. ית בית יהודה. v. 6. R. כען דלמא יבאש. Ib. וכען דבר *quæſo accipe.* v. 8. R. בנדנדה. Vi. Bab. v. 11. R. ונברא קם עילוהי. v. 12. R. מטרף. v. 13. R. כד אפכיה. v. 14. R. לאבל. v. 15. R. וצברו מליתא. Ib. R. Sal. & R. David legunt ואפיקא. Vi. Bab. v. 19. R. אנחנא משלימין. Ib. לחבלא קרי. v. 21. R. יתיה בלחודוהי. v. 22. R. בחכמתהא. v. 23. R. ממנא על קשתיא *præfectus ſuper jaculatores.* v. 24. R. ואדונירם *Et Adoniram.* v. 25. R. ושישא ספרא *Et Siſa ſcriba.* v. 26. R. ואף עירא דמתקוע *Et etiam Ghira qui erat ex Thecoagh*, abſque voce יאיראה. Sic & R. David, & R. Salomon, & R. Jeſaias. Vi. cap. 23. 26. *Tekoitam* reſpectu patriæ, *Jairitam* reſpectu familiæ, à patre vel avo *Jair*, dictum putat R. David: niſi forſan *Tekoa*, quod R. Salomoni placet etiam, ab olei illic naſcentis copia cujus ad lucernas uſus erat, alio nomine vel ſaltem epitheto *Jair* dicta fuerit; ut idem ſit יצהר & יאיר, à *lucendo* utrumque dictum. Vide etiam R. Davidem ſupra ad cap. 14. 2.

CAP. XXI.

Verſ. 2. R. משאר אמוראה. Ib. בדקני. v. 3. R. ובמה אכפר. v. 4. R. לית אנחנא בריכין למיסב *Non nos benedicimus accipiendo*, & paulò poſt, *occidendo.* v. 5. R. ודחשיב עלנא. v. 6. R. ונצלבונון. R. David legit, וניצלובינון. v. 8. R. חמשת. Ib. דרביאת. Ib. דממחולת. v. 9. R. ביד גבעונאי וצלבונון. v. 10. R. דנחת עליהון מטרא *deſcendit ſuper illos pluvia.* Ib. ולא שבקה. v. 12. R. משורי דבית שן. Ib. בגלבוע. v. 14. R. צלות דיירי ארעא. v. 15. R. והוה עוד קרבא, ſic verſ. 18, 19, & 20. Ib. ad finem verſus, בפלשתאי *in Peliſthæos.* v. 16. R. בבני גבריא *ex filiis robuſtorum.* v. 19. R. מחי פרוכתא דבית מקדשא. R. David מוחי פרוכתא דבית מקדשא דמבית לחם. Ultima verba deſunt in Regiis. v. 20. R. ושית עשרין וארבע מנין.

CAP. XXII.

Verſ. 3. R. אלהי תקפי. Ib. דבבי רוחצני. Ib. סמכני verbum, pro nomine סומכני, ad hunc itaque modum habetur tranſlatio: *quòd extolleret cornu meum, in liberatione ſua fulcivit me. ecce fuit &c.* Ita ſtatim פרקני *liberavit me.* Ib. in fine, שיזבני. R. David legit ואף מיד כל חטופין ואנסין שיזב יתי. v. 5. Lege in noſtris, *anguſtia.* Ib. R. וחיי לית. v. 7. R. ובעותי מן קדמוהי מתקבלא באדנוי *ab ante ipſum ſuſcipiebatur in auribus ejus.* v. 8. R. ושכלולי *& fundamenta.* v. 9. R. סליק תננת רגזיה כאשא בערא מן קדמוהי משיצי דלקא מממריה. Ib. Ven. mi. in Targum Haphtaræ diei ſeptimi Paſchatis, דלקן מממריה. Totius autem verſus tranſlatio in Regiis ſic habetur: *Aſcendit fumus indignationis ejus ſicut ignis comburens, abante illum; conſumit increpatio ejus, ſicut carbones ignis, ſuccenſa à dicto ejus.* v. 11. R. על כרוביא ודבר בתקוף *Super Cherubim, & deduxit &c.* v. 12. R. אשרי, abſque præfixo copulativo; ſic paulò poſt, ענן יקר, ubi in noſtris vertendum, *& nube gloriæ.* v. 13. R. דלקא מממריה *ſuccenſa eſt à dicto ejus.* Vi. ſupra verſ. 9. v. 16. R. עמקי ימא ואתגליאו. v. 17. R. דברני ושיזבני *gubernavit me & eripuit me.* v. 18. R. ישיזבנני משנאי. v. 19. R. קדמוני. R. David legit, יקדמוני. Ib. Corrige in noſtris, *migrationis.* Ib. R. והוה. Ib. סמך. v. 20. R. לרווחא. v. 24. R. נטר נפשי כל יומי מחובין *omnibus diebus meis à peccatis.* v. 27. R. מחשבן בישן *cogitationes malas.* v. 28. R. וית עם חשיך *& populum miſerum.* v. 30. R. אלהי. Ita ſupra in fine verſus 22. v. 31. R. אלהנא דכיונא *Deus noſter eſt &c.* Ib. היא תקוף לכל דמתרחצין עלוהי *ipſa eſt fortitudo omnibus &c.* v. 32. R. לית אלהא אלא ייי ולית דתקיף *Non eſt Deus niſi Dominus, nec qui ſit fortis.* v. 33. R. ומתקן. v. 34. R. תקפי יקימינני. v. 35. R. ומתקף כקשת נחשא דרעי *ut arcum æneum.* v. 36. R. תקוף פרקנך ופרקתני *fortitudinem liberationis tuæ & liberaſti me.* v. 37. R. תחותי ולא אזדעזעה. v. 38. R. רדפית שנאי. Ib. עד דגמרתינון, ex Pael, & ſic verſu ſequente וגמרתינון. v. 39. R. למקם קדמי *ſtare ante me.* v. 41. R. מחזרי קדל *vertentes cervicem*, abſque קדם. Ven. mi. מחזרי קדל קדם, ubi utramque lectionem habes. v. 43. R. כטין שוקין בעטירת. v. 44. R. לכל עממיא *omnibus gentibus.* v. 45. R. לשמע אודן ישתמעון לי, Ven. mi. למשמע אודן ישתמעון לי. v. 47. R. ומרמא אלהא תקוף פרקננא *& ex alto Deus noſter robur &c.* v. 48. R. דעבד פרענותא. Ib. תחותי, ſic verſ. 37, & 40. v. 49. R. ופריקי. Ib. תתקפינני ממשרית חטופין תשיזבינני *roborabis me, ab exercitu raptorum eripies me.* v. 51. R. מסגי פורקן למעבד *Qui multiplicat liberationem facere.*

CAP. XXIII.

Verſ. 1. R. משיח במימר אלהא. Ib. R. בחיך בסים. Vi. Bab. v. 3. R. אמר דוד אמר אלהא. Ib. שליט, ſine ד. quæ ſic redduntur, *Dixit David, Dixit Deus Iſrael ſuper me, locutus eſt fortis Iſrael dominator in filiis hominis.* R. David legit ut in noſtris, אמר דוד אלהא דישראל. Ib. הוא משיחא דעתיד ליקום. v. 4. R. וכשימשא דמוהר לאנהרא בזיהור יקרכון *ut luceatis in luce gloriæ veſtræ.* Ib. בלא עננין בזיהור יקריה הא כברא דמסברא בשני ביצרתא *& ſicut Sol qui ſplendet abſque nubibus in ſplendore gloriæ ſuæ: ecce ſicut ager &c.* v. 5. R. יתיר מכדין. Ib. ad finem, עוד לקבליה *amplius contra ipſum.* Tranſpoſitis vocibus. v. 6. R. וכל בר אנש חיים *& omnis filius hominis parcit.* v. 7. R. ואף כן כל אנש *Et ſic omnis homo.* R. David citat abſque כן. Ib. R. לא יכלין, ſine præfixo ד. Ib. מורנין ורומחין. v. 8. initio, R. ואילין *Et hæc.* R. David affert, ut in noſtris legitur, ſine ו. Ib. שפיר בריוה. Ib. גיבר בגברותא. Ib. מתקן במאני זינא ונפק *& exiens*, ſic ונצח. v. 9. R. בר אחבוהי בר אחוהי *filius patrui ejus filii Akhokh.* R. David legit, בר דודו, ſic etiam verſ. 24. Ib. Ven. & Baſ. בתלתא גבריא, correximus ex Regiis בתלתא. v. 10. R. עד די לאית ידיה ואדביקת. Ib. ועמא תבו *& populus redierunt.* v. 11. R. דמן הרר, apud R. Davidem adjicitur טוראה, ut in noſtris: in tranſlatione Latina in Regiis eſt *Hadar*, ſed aliter infrà v. 33. Ib. R. מליא דטלופחין. v. 12. R. ושיזביה. Ib. R. & Ven. למערת עדלם *in ſpeluncam Ghadulam.* v. 17. R. למעבד, ſine præfixo מ. Ib. גבריא, Ven. גבריא. v. 18. R. & Ven. והוא תבית. Vi. Bab. v. 19. R. מן תלתא גיבריא *Ex tribus robuſtis.* Ib. ולתלת גבורן *& uſque ad tres fortitudines.* Ita citatur etiam à R. Salomone. v. 20. R. ולידה עובדין. Ib. רברבי מואבאי *magnates Moabæorum.* R. Sal. & R. David adducunt lectionem noſtram. v. 22. R. בתלתא גברין. Sic v. 23. מן גיברין. v. 24. R. בר אחבוהי, ut ſupra verſ. 9. v. 26. R. חלץ דמן פרעתון *Hheletſ qui ex Pirghathon.* v. 33. R. שמא דמן הרר, omiſſo טוראה, ut ſupra verſ. 11. v. 34. R. בר מעכתי *filius Maghachati.* v. 35. R. חצרו *Hheſzraſ.* v. 36. R. דמשבט גד *qui ex tribu Gad.* v. 39. R. ושבעה.

CAP. XXIV.

Verſ. 2. R. בכל שבטיא. Ib. ומנו ית עמא ואידע. v. 3. R. הזין. v. 4. R. מן קדם מלכא *ab-ante regem.* v. 5. R. דשבט גד, R. David legit דבשבט גד. v. 6. R. ולארע, R. David legit, ולארע דרומא, ut in noſtris; fatetur tamen ſe neſcire, cur Paraphraſtes vocem תחתים reddiderit per דרומא. Quod ſequitur apud eum דמתמן menda videtur. v. 7. R. ועלו למבצר צור *& intrarunt ad munitionem Szor.* Vi. Bab. v. 8. R. לסיפי תשעה ירחין ועשרין יומין לירושלם *à fine novem menſium &c.* v. 9. R. אלפין גברי חילא. v. 11. R. חוזאה דדוד. v. 13. R. ואם תלתא ירחין תהי ערוק. Ib. מותנא בארעך. v. 15. R. דמתסק: R. Salomon legit דאתסק in præterito, ſed R. David habet דמיתסק, juxta libros noſtros. v. 16. R. מלאכא דייי *angelus Domini.* Ib. באדרי דארונה *in areis Arawnah.* v. 20. R. עברין עלוהי. Ib. על אפוהי *ſuper faciem ſuam.* v. 21. R. למזבן מינך ית אידרא *Ut emam à te aream.* Ib. ותתכלי מותנא. v. 22. R. תוריא לעלתא, abſque דכשירין. Sic v. 23. deeſt in R. למלכא; contrà verò in quibuſdam exemplaribus ſic legi monet R. David, יהב ארונה למלכא די בעא מיניה מלכא. In Venetis etiam ſuprà verſ. 21. pro ארונה, legitur ארון. v. 25. R. צלותא דדיירי. Ib. מעל עמא דישראל *à populo Iſrael.*

REGUM I.

CAPUT I.

Verſ. 2. R. יבעון. Ib. ותשחין. v. 4. R. והות למלכא, rectius per verbum fœm. ſermo enim eſt de *Abiſag.* v. 5. R. רדפין קדמוהי. v. 7. R. אדניהו. In hoc & hujuſmodi nominibus ו in fine modò adeſt, modò non. Sic verſ. 10. ובניהו *& Benajahu.* v. 9. R. עין קצרא, Sed R. Salomon & R. David legunt per ד, ut in noſtris. Ib. R. אחוהי. Ib. R. וכל גברי שבט יהודה *& omnes viros tribus Jehudah.* v. 12. R. ואמלכינך. v. 13. R. והוא יתיב, ut infrà verſ. 17. v. 14. R. הא עד דאת, ſine præeunte ו. Ib. אעול בתריך. v. 18. R. וכען ריבוני *& nunc domine mi.* Contrà verſ. 20. ואת רבוני *Et tu domine mi.* In priore loco in Hebræo legitur ועתה, adjectâ notâ Maſorethica, *tria eſſe quæ Lectorem fallere poſſint, cùm legenda videantur* אתה, *legantur tamen* עתה: in poſteriore ואתה, ubi ſimiliter R. David annotat, *fieri poſſe ut per errorem legatur per* ע, *cùm ſenſus eò magis accedat.* In MS. Bibliorum codice Seldeniano utrobique legitur ואתה. v. 19. R. לסגי, ſic verſ. 25. v. 21. R. ובני שלמה מתרכין. v. 22. R. והא עד. v. 28. R. וקמת קדם מלכא. v. 33. R. דברו עמכון. v. 35. R. ועל דבית יהודה *& ſuper populum domus Jehudah.* v. 36. R. אלהיה דריבוני. v. 37. R. מכרסי מלכותא. v. 38. R. וקשתיא וקלעיא, ſic verſ. 44. v. 41. R. וזמיניא, ſic verſ. 49. v. 42. R. עד דהוה ממליל והא יהונתן. v. 48. R. ועיני חזין. v. 51. R. כיומא הדין. Ib. דלא יקטול. v. 52. in fine, R. יתקטיל, ſine ו.

CAP. II.

Verſ. 2. R. ותתקף ותהוי. v. 3. R. וסהידותיה כמה. Ib. ולכל אתר. v. 4. R. ית ארחתהון. v. 5. R. דקטילינון בערמימותיה, ſic etiam legit R. David. Ib. ודמי דמחשיב דמהון, quod ſic forſan verti poſſet, *& ſimilis fuit*, vel *aſſimilavit ſe, quaſi reputaret ſanguinem illorum.* Noſtra verò lectio ſic, *quaſi reputaretur ei ſanguis eorum &c.* Ib. באיספנקי. v. 8. R. בר שבטא דבנימן. Ib. והוא לוטני. Vi. Bab. v. 14. R. עמיך ואמרת. v. 17. R. ית אפיך ויתן לי. v. 19. R. על כרסוהי ושוי כרסיא לאמיה דמלכא. v. 22. R. אחי קשוט מיני *frater meus ornatior me.* Vi. Bab. Ib. בעצה חדא הוו *in conſilio uno fuerunt.* R. David legit, בעצה דא. v. 23. R. יעביד לי ייי. v. 25. R. דייי אלהא. v. 32. R. תרין גברין. v. 33. R. ויזכו דמיהון. Ib. בנוהי לעלם. v. 34. R. ושלט בידה, ſic verſ. 46. v. 44. R. ואתיב ייי *& reddidit Dominus.* v. 45. R. וכרסי מלכותה דדוד יהא מתקן. v. 46. אתקנת.

CAP. III.

Verſ. 2. R. על במתא. v. 4. R. אסיק שלמה. v. 5. R. ואמר ייי בנו שאל. v. 6. R. בקשוט ובזכו. Ib. ad finem, על כרסוהי. v. 8. R. עמא, ſine Affixo. Ib. לא יתחשבון, abſque ד. v. 9. R. לב סבר. Ib. in fine, ית עמא סגי הדין, ſed R. David legit סגיאה. v. 11. R. סברותא. v. 12. R. וסכלתן דדכוותך. v. 15. R. ארונא דקיימא. v. 16. R. תרתין נשיא. Ib. וקמאה. v. 18. R. כחדא ולית נכרי. Ib. תרין אנחנא. v. 20. R. מלותי, convenientius quàm מלותיה quod in noſtris ex Venetis & Baſileenſibus habetur. v. 21. R. וקמית בצפרא. v. 22. R. אלהן ברי חייא *ſed filius meus eſt vivus.* Sic poſtea in hoc verſu & in ſequenti, אלהין בריך מיתא. Ib. וממללן קדם מלכא *& locutæ ſunt ante regem.* v. 25. R. לתרין והבו פלגה לחדא ופלגיה לחדא *in duo, & date partem ejus uni, & partem ejus alteri.* v. 26. R. אתגוללו. v. 27. R. הא היא אימיה.

CAP. IV.

Verſ. 3. Pro ספרא, quod in Baſileenſibus, ex R. & Ven. correximus ספריא, quod & ſenſus poſtulat. v. 7. R. תרי עסר איסטרטיגין. Ib. מטי לחד. v. 9. R. ואילון בית חנן. v. 10. R. שוכה וכל ארעא דחפר. v. 12. R. דבסטר צרתן. v. 13. R. בר גבר. Ib. דילהון עברין. v. 14. R. דילה מחנים *cujus erat Makhanaim.* v. 16. R. דמשבט אשר *ea quæ erant de tribu Aſſer.* v. 18. R. בשבטא דבני בנימן *in tribu filiorum Binjamin.* v. 19. R. גבר בר אורי בארע גלעד ארע סיחון מלכא דאמוראה. v. 21. R. בכל מלכותא מן פרת ארע פלשתאי *omnibus regnis à Perath terra Peliſthæorum.* R. David hæc citat ut in noſtris leguntur. v. 23. R. ועופא פטימא, R. David legit ut in noſtris, ועופיא פטימיא, & ſic ad initium verſus, פטימיא, ubi in exemplaribus omnibus excuſis eſt דפטמא. v. 24. R. וכל מלכי *& omnibus regibus.* v. 26. R. ארות סוסון. v. 28. R. ושעריא ותבנא. v. 29. R. סגיא לחדא. v. 30. R. וסגיאת חכמת שלמה. v. 31. R. וחכים מכל. v. 32. R. תשבחתיה. v. 33. R. וממלל על אעיא מארזא די בלבנן ועד אזובא דנפק

דְּנָפֵק בְּכוּתְלָא וּמַלֵּל עַל בְּעִירָא *Et locutus est super lignis à cedro quæ est in Libano, & usque ad hyssopum quæ prodit de pariete: & locutus est super jumentis.* R. David legit ואתנבי על מלכי בית דוד וגו׳, ut in nostris.

CAP. V.

Vers. 3. Lege in nostris, *nomini Domini.* Ib. R. עַד דִּימְסַר. v. 4. R. לֵית סָטָן. v. 6. R. וְיִקְצוּן לִי אַרְזִין. Ib. דְּיָדַע לְמִקַּץ. v. 8. R. אֲסוּפֵיק יַת כָּל צָרְכָךְ, sic v. 9. תְּסוּפֵיק יַת צָרְכֵי לְמִתַּן. v. 11. R. יְהַב לְחִירָם עֶשְׂרִין, ad finem verò versus, יְהִיב. Ib. שַׁתָּא בְּשַׁתָּא. v. 12. חָכְמָה. v. 14. R. עַשְׂרָא אַלְפִין גַּבְרָא בְּיַרְחָא מִשְׁתַּנַּן *decem millia virorum, in mense vicissim.* Ib. וּתְרֵין יַרְחִין בְּבֵיתֵיהּ. v. 16. R. אִיסְטַרְטִיגַיָּא דִּלְשְׁלֹמֹה דִּמְמַנַּן עַל עֲבִידְתָּא *antesignanorum Selomoh qui præpositi erant super opus*, juxta ordinem verborum in Hebræo. v. 17. R. וְעַקָּרוּ. Ib. אַבְנִין טָבָן *lapides bonos*, sed R. David legit יקרן, cum libris nostris.

CAP. VI.

Vers. 3. R. עֶשֶׂר אַמִּין פּוּתְיֵהּ. v. 4. R. וּסְתִימָן מִלְּבַר, R. David legit מלברא, sequentia verò sic, וחפין כלינסא בית אבהת. v. 5. R. וְיָוָא סְחוֹר סְחוֹר אַקַּף עַל כָּתְלֵי בֵיתָא סְחוֹר סְחוֹר לְהֵיכְלָא *prominentiam in circuitu, gyravitque parietes domus circumcirca templum.* v. 6. R. וּתְלִיתָאָה. Ib. אֲרֵי נַפְקְתָא עֲבַד לְגָיו לְבָרָא *quia projecturam fecit in medio forinsecus.* v. 7. R. שְׁלָמָן מִטְּקַס. v. 12. R. דְּאַתְּ בָּנֵי, malè in Bas. בְּנֵי. Ib. וְאִם יַת דִּינַי. v. 13. R. וְלָא אַרְחֵיק. v. 15. R. וְעַד כָּתְלַיָּא, & sic versu sequente. R. David citat ex hoc versu sine copulativo, ut in nostris. Ib. וַחֲפָא יַת אוּשֵׁי. v. 16. R. מִלְּגָיו לְבֵית. v. 18. R. וּנְסָרִין דְּאַרְזַיָּא חָפֵי בֵיתָא, ac rursus, חָפֵי נְסָרִין דְּאַרְזַיָּא, apud R. Sal. legitur ut in nostris, דארזא, in singulari. v. 19. R. בְּגוֹ בֵיתָא *in medio domus.* v. 22. R. דִּי לְבֵית כַּפּוּרֵי. v. 25. R. מְשַׁחְתָּא חֲדָא וְעִיבְדָא חַד. v. 29. R. וּגְלַף קְלִיעִין. v. 31. R. אֵילוֹהִי וְסִפּוֹהִי מְתַקְּנִין *super liminaribus ejus & postibus ejus inter se ordinatis.* R. David legit אילא וספוהי, quod propius accedit ad Hebr. v. 32. R. וְשׁוֹשַׁנִּין וְחָפֵי, sic vers. 35. Ib. עַל צוּרַת דִּיקְלַיָּא. v. 33. R. דְּאָעֵי זֵיתָא מִן רְבִיעֲתָא, R. Salomon & R. David afferunt lectionem nostram. v. 34. R. וְתַרְתֵּי דַשִּׁין. Ib. דְּדַשָּׁא תִנְיָנָא. v. 35. R. וּגְלַף כְּרוּבִין. v. 37. R. בְּשַׁתָּא, sine ו. v. 38. R. מֵיסַף אִבְּבַיָּא, R. David habet איבביא, juxta ac in nostris legitur.

CAP. VII.

Vers. 2. R. וְקָרוֹנָתְהוֹן דְּאַרְזַיָּא. Vi. Bab. v. 3. R. וַחֲפֵי נְסָרִין. Sic vers. 7. & 11. v. 4. R. תְּלָתָא סִידְרִין וַוֵּי לָקֳבֵיל וַוֵּי. R. David legit, וכלונסא תלתא סידרין ווי לקביל ווי, sic & R. Sal. habet כלונסא, per ו, & ווי sine copulativo. v. 5. R. מְרַבְּעִין. Ib. וּמְקַבֵּיל וַוֵּי לָקֳבֵיל וַוֵּי, ut in versu præced. v. 7. Corrige in nostris, *præpararetur.* Ib. R. Sal. legit, כוסרייה לבית דין, sed R. David magis accedens ad lectionem nostram, כורסיה בית דינא. Idem paulò post habet פורסדא pro פרוסדא, & idem esse ait quod פרוזדור in celebri illo apophthegmate R Jacob in Pirke Aboth cap. 4. ubi etiam quædam exemplaria פרוסדור per ס habere testatur. R. Sal. legit ut in nostris פרוסדא. Ib. R. וְעַד אוּשַׁיָּא, sic R. David & R. Salomon. Vi. Bab. v. 8. R. כְּעוֹבָדָא הָדֵין. v. 9. Lege, *mensuram.* Ib. R. וּמְשַׁכְלְלִין. v. 10. R. וּמְשַׁכְלַל בְּאַבְנִין טָבִין, sic vers. 11. טָבִין pro טָבָן. v. 12. R. דְּמָרֵישׁ אָעֵי אַרְזַיָּא. Ib. גְּוָויתָא. v. 14. R. אוּמָּן נְחָשָׁא. Ib. יַת חָכְמְתָא וְיַת סָכְלְתָנוּתָא. Ib. עִיבִידָא & עִיבִידְתֵּיהּ. v. 15. R. תְּמָנְיָא עַשְׂרֵי & תַּרְתָּא עַשְׂרֵי, quæ apud R. Davidem leguntur ut in nostris. v. 16. R. קְרוֹנָתָן, & sic vers. 18. Ib. מַתִּיךְ נְחָשָׁא. Ib. רוּמֵיהּ דְּקְרוֹנְתָא, & rursus רוּמֵיהּ דִּקְרוֹנְתָא תִנְיָנָא: sic deinceps masculinè. v. 17. R. סְרִיגִין עוֹבַד סְרִיגוּ, & sic, עוֹבַד גְּדִילוּ. v. 18. Lege, *in circuitu.* v. 19. R. וְקָרוֹנָתְהוֹן *Et coronæ earum.* v. 20. R. וְקָרוֹנָתְהוֹן עַל. Ib. R. Sal. legit לקבל דובקא. v. 23. R. עֶשֶׂר אַמִּין מִשִּׂפְתֵיהּ וְעַד שִׂפְתֵיהּ. Sic vers. 24. לְסִפְתֵיהּ. v. 24. R. מַקְּפִין לְיַמָּא. v. 25. R. לְמַעְרְבָא *ad Occasum*, prius quàm לְדָרוֹמָא *ad Meridiem*: idem ordo est in Hebræo. Ib. R. מְתַקַּן עֲלֵיהוֹן מִלְּעֵילָא. v. 26. R. וְשִׂפְתֵיהּ כְּעוֹבַד שְׂפַת כּוֹס. Ib. R. David legit, לקיט כשושנתא. Ib. R. בַּרְטִיבָא. v. 27. R. וּתְלָתָא אַמִּין. v. 28. R. בְּסִיסָא נְדַנְפִּין לְהֵין, singulare est Hebr. מכונה, quod observat etiam R. David à Jonathane reddi בסיסא. v. 29. R. צִיר אַרְיָון. Ib. כַּנְּתָא מִלְּעֵילָא. v. 30. R. כְּתֵפִּין לְהֵין. Ib. כְּתֵפִּין מְתַכְּנִין מִכְּבַשׁ. v. 31. R. לִקְרוֹנָתְהוֹן. Ib. וּפוּמַהּ סִגְלְגַל. Ib. מְרַבְּעִין. v. 32. R. וְרוּמֵהּ דְּגַלְגְּלָא חֲדָא. v. 33. R. וְגַבֵּיהוֹן וְכִיבּוּשֵׁיהוֹן וְחִפּוּיֵיהוֹן *& collæ earum, & subligacula earum, & tegmina earum.* R. David legit, וחופיהון וכיבושיהון, eodem ordine quo in nostris leguntur. v. 34. R. כְּתֵפִּין עַל אַרְבַּע זָוְיָן *super quatuor angulos.* v. 35. R. רוּמֵיהּ. v. 37. R. כִּדְנָה עֲבַד יַת עֲשַׂר. Ib. וּמְשַׁחְתָּא חֲדָא וְעִבְרָא חֲדָא. v. 38. R. כִּיּוֹרָא מַחְסִיל בַּרְטִיבָא. v. 38. R. מִשְּׂמָאלָא. Ib. יַמִּינָא קִידוּמָא. v. 40. R. וַעֲבַד חִירוֹם, per Cholem ut Hebraicè. v. 41. R. וְאַנְנֵי קְרוֹנָתָן דְּעַל רֵישׁ, eædem voces eodem modo punctatæ iterum in hoc versu & in proximo habentur: R. Sal. legit קרנותא, suprà ad vers. 18. v. 42. R. תַּרְתֵּין סִידְרִין. v. 43. R. וְיַת בְּסִיסַיָּא עַשְׂרָה וְיַת כִּיּוֹרַיָּא עַשְׂרָה. v. 45. R. בְּבֵית מַקְדְּשָׁא, R. David legit sine præfixo ב, ut in nostris est. v. 46. R. בְּעוֹבֵי גַּרְגוּשְׁתָּא, R. Sal. & R. David legunt, גרגישתא, ubi litera י indicat vocalem Chirek, quâ hæc vox in nostris effertur. v. 48. R. מָנַיָּא דְּבֵית מַקְדְּשָׁא *vasa domus sanctuarii.* v. 49. R. וְשׁוֹשַׁנַּיָּא. Ib. וְצִיבְתַיָּא, ubi Bas. pravè נִצְבְתַיָּא. v. 51. R. מַלְכָּא שְׁלֹמֹה *rex Selomoh*, juxta ordinem verborum in Hebræo. Ib. בְּאוֹצְרֵי בְּבֵית.

CAP. VIII.

Vers. 2. R. וְאִתְכְּנִישׁוּ. Ib. קֳרָן לֵיהּ, sed R. David & R. Sal. legunt דקרן, ut in nostris habetur. v. 5. R. כְּנִישְׁתָּא דִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל דְּאִזְדַּמְּנוּ *congregatio filiorum Israel &c.* v. 6. R. דִּמְתַקַּן בְּגוֹ בֵיתָא. v. 7. R. פְּרִיסִין. Ib. Lege in nostris, *& vectes ejus.* v. 9. R. בַּאֲרוֹנָא מַחֲתִין תְּרֵין לוּחֵי *In arca depositæ sunt duæ tabulæ.* v. 11. R. וְלָא יְכִילוּ כָּהֲנַיָּא. v. 13. R. אֲתַר מְתַקַּן, sic vers. 21. מְתַקַּן. v. 16. R. לְמִן יוֹמָא דְּאַפֵּיקִית. v. 21. R. דַּעֲלֵיהוֹן כְּתִיבִין קְיָמָא דַּיְיָ *super quas scripta sunt verba fœderis Domini.* v. 23. R. דִּפְלְחִין קֳדָמָךְ *qui serviunt tibi.* v. 24. R. כְּיוֹמָא הָדֵין *secundùm diem hanc.* v. 26. R. פִּתְגָמָךְ דְּמַלֵּילְתָּ *verba tua quæ locutus es.* v. 27. R. אֲרֵי מַן סְבַר וּמַן דָּמֵי דִּבְקוּשְׁטָא. Ib. לָא יָכְלִין לְסוֹבָרָא יַת יְקָרָךְ. v. 28. R. יְיָ אֱלֹהִים. v. 29. R. לְקַבָּלָא. Ib. R. David legit, באפי אתרא הדין. v. 31. R. דְּרָשֵׁי בִּידֵיהּ, R. David adducit lectionem nostram. v. 32. R. לְחַיָּבָא חַיָּיב. v. 33. R. וִיצַלּוּן וְיִבְעוּן. v. 34. R. דְּקַיֵּימְתָּא לַאֲבָהָתְהוֹן *quam jurâsti patribus eorum.* v. 37. R. יֵרָקוֹנָא. Ib. אֲרֵי יְעִיקוּן לְהוֹן *cùm obsederint illos.* Ib. בְּאַרַע קִרְוֵיהוֹן. Ib. וְכָל מְרַע. v. 38. R. וְכָל בָּעוּתָא דִּתְהֵא. v. 41. R. מֵאֲרַע רְחִיקָא. v. 42. R. יְדָךְ תַּקִּיפָא וּדְרָעָךְ. v. 43. R. וְאַתְּ תְּקַבֵּיל. v. 45. R. עֻלְבַּנֵיהוֹן, R. David legit ut in nostris, עולבנהון, quod singulare juxta ac Hebr. מִשְׁפָּטָם. v. 46. R. וְיִשְׁתְּבוּן שְׁבֵיהוֹן *& captivati fuerint captivitate sua.* Vi. Bab. Ib. רְחִיקָא, sine ד. v. 47. R. בְּאַרַע שְׁבְיֵיהוֹן. v. 48. R. בְּאַרַע, ut versu præcedenti. Ib. אוֹרַח אַרְעֲהוֹן. v. 56. R. בְּיַד מֹשֶׁה. v. 57. R. וְלָא יַרְחֲקִינַּנָא. v. 63. R. תַּרְתֵּין רִיבְּוָא, absque וְעֶשְׂרִין, quod in libris nostris ex Ven. & Bas. omnino redundare videtur, quocirca nec Latinè illud expressimus: *duæ* enim *myriades*, h. e. תַּרְתֵּין רִבְּוָא, sunt *viginti millia*, quibus si alia *duo millia* adjicias, habebis *viginti & duo millia.* Ib. R. וְעָנָא מְאָה וְתַרְתָּא רִיבְּוָא, i. e. *& ovium centum & duæ myriades*, sive, *mille & viginti millia*: hæc igitur clausula rectius in nostris habetur; nam *duodecim myriades*, seu תַּרְתָּא עַסְרֵי רִבְּוָא, conficiunt *centum & viginti millia.* Interpretatio Latina utrobique rectè se habet. v. 64. Pro רָחִיק correximus ex Regiis דְּחִיק. Ib. R. יַת עֲלָתָא וְיַת מִנְחָתָא. v. 65. R. קְהָל רַב. Ib. אַרְבְּעָה עֲשַׂר. v. 66. R. כַּד חָדוּ וְשַׁפִּיר לִבְּהוֹן.

CAP. IX.

Vers. 3. R. וַאֲמַר יְיָ לֵיהּ שְׁמִיעַ קֳדָמַי יַת צְלוֹתָךְ *Et dixit Dominus illi: &c.* Ib. וְאַף רְעוּתִי *& etiam beneplacitum meum.* R. Sal. & R. David citant ut in nostris, אם רעותי. v. 6. R. וּקְיָמַי דִּיהָבֵית *& decreta mea &c.* v. 7. R. *domum quam ædificavi.* Sed in Chaldæo est דְּאַקְדֵּישִׁית, ut in nostris. Ib. אַרְחֵיק. Ib. וּלְשׁוּעֵי. v. 8. R. David legit, דהוא עילאי יהא חרוב. Ib. R. וְיָנִיד. v. 11. R. צָרְכֵּיהּ וּבְכֵן יְהַב. Ib. בְּאַרַע גְּלִילָא. v. 12. R. לְמִסְעַר. v. 13. R. וּקְרָא לְהֵן אֲרַע כָּבוּל. v. 14. R. וּשְׁדַר חִירָם, sic vers. 27. v. 15. R. וְיַת שׁוּרַיָּא דִּירוּשְׁלֶם *& muros Jerusalem.* v. 16. R. וִיהָבַהּ מַתְּנָה לִבְרַתֵּיהּ. v. 19. R. קִרְוֵי בֵּית אוֹצְרַיָּא *urbes domus repositoriorum.* Ib. in fine, שָׁלְטוֹנֵיהּ. v. 20. R. דְּאִשְׁתְּאָרוּ. v. 21. R. לְמַסְּקֵי מִסִּין פָּלְחִין *in allatores tributorum servientes.* v. 22. R. *quia erant illi viri belligeratores.* v. 25. R. קְטוֹרֶת בֻּסְמִין, R. David legit בוסמיא. v. 26. R. וּסְפִינָא עֲבַד מַלְכָּא שְׁלֹמֹה. v. 27. R. וְאוּמָּנִין לְדַבָּרָא יַמָּא *& peritos regendi maris.* R. David affert lectionem nostram.

CAP. X.

Vers. 1. R. לְנַסָּיוּתֵיהּ בְּמַתְלִין *ut tentaret eum in parabolis.* v. 2. R. בְּמַשִּׁרְיָן סַגִּיאָן. Ib. גַּמְלִין טְעִינִין בֻּסְמִין. v. 3. R. וְלָא הֲוָה מִדַּעַם. v. 5. R. וּמֵיקַם מְשַׁמְּשָׁנֵיהּ. Ib. וַעֲלָוָתֵיהּ, sed R. David legit ועלתיה, ut in nostris. Ib. R. וְלָא אִשְׁתְּאָרַת. v. 7. R. לָא אִתְחַוָּאָה לִי פַּלְגוּת מָה. v. 8. R. וְטוּבֵי עַבְדָּךְ *& beati servi tui.* v. 10. R. כִּכְּרֵי דַּהֲבָא וּבֻסְמִין. Ib. לָא אָתֵי כְּבֻסְמַנַּיָּא. v. 11. R. דְּמַיְתְיָא דַּהֲבָא. Vi. Bab. Ib. R. אַלְמוּגַיָּא. v. 14. R. דְּדַהֲבָא דַּאֲתָא לִשְׁלֹמֹה. Ib. וְשִׁיתִּין. v. 16. R. דְּדַהֲבָא טָבָא, R. David דהבא, sine ד servili, ut in nostris. v. 19. R. וְאַשְׁרָתָא, formâ singulari sicut etiam ad finem versus. v. 21. R. מְקֵירַת מַלְכַיָּא *refrigerii regum.* Ib. in fine, מִדַּעַם, sine præposito ל. v. 22. R. אֲרֵי סְפִינַת אַפְרִיקָא. Elias legit, סְפִינָתָא דְּאַפְרִיקִי. v. 25. R. וּמָנֵי כַסְפָּא *& vasa argenti.* v. 27. R. דִּבְשְׁפֵלְתָא לִסְגֵי.

CAP. XI.

Vers. 2. R. דְּלָא יַטְעֲנָן. Ib. טַעֲוָתְהֵן בָּהֵן, sic vers. 8. לְטַעֲוָתְהֵן. v. 7. R. שִׁקּוּץ מוֹאֲבָאֵי. v. 11. R. חֲלָף דַּהֲוָה דָא. Ib. יַת מַלְכוּתָךְ מִינָּךְ *regnum tuum à te.* v. 12. R. לָא אַעְבְּדִינַּהּ. Ib. מִיַּד בְּרָךְ אַעְדֵּינַהּ. v. 13. Lege in nostris, *Jerusalem urbem quam volui.* In Regiis deest vox קַרְתָּא. v. 15. R. Sal. legit יַת קְטִילַיָּא, & in Hebræo est את החללים. v. 17. R. וַעֲרַק הֲדַד *Et fugerat Hadad.* v. 19. R. אֲחָתָא דְתַחְפְּנֵס. v. 20. R. בְּגוֹ בְּנֵי פַּרְעֹה *in medio filiorum Phargho.* Ib. רַבֵּי בֵּית פַּרְעֹה. Deest in nostris vox רַבֵּי, retinuimus tamen interpretationem ejus uncinulis inclusam & alio charactere notatam; quod in hoc tomo & sequenti fit, quoties aliquid supplendi sensus gratiâ inseritur: at sine ea hic locus in nostris sic forsan reddi potuisset, *& fuit Genubath domesticus Phargho*; sic enim דְּבֵית in Targum quodammodo adjectivè nonnunquam accipi solet. v. 21. R. שְׁכַב דָּוִד. v. 23. R. הֲדַר עֶזֶר *Hadargheser.* v. 24. R. רַב מַשִּׁרְיָתָא. v. 29. Deest in Regiis pronomen אִנּוּן. v. 30. R. וּסְדָקַהּ לִתְרֵי עֲשַׂר סִידְקִין. v. 31. R. עֲשַׂר סִידְקִין אֲרֵי כְּדֵין. v. 32. R. בְּדִיל עַבְדִּי דָוִד. v. 35. R. וְאֶתְּנִנַּהּ לָךְ. v. 36. R. דְּאִיתְרְעֵיתִי בַהּ. v. 37. R. בְּכָל דְּרָעְוָא נַפְשָׁךְ. v. 38. R. דְּכָשַׁר קֳדָמַי *quod rectum est ante me.* v. 39. R. וְאַעְנֵי *Et humiliabo.* Vi. Bab. v. 41. R. סְפַר פִּתְגָמֵי שְׁלֹמֹה.

CAP. XII.

Vers. 1. R. Lege, *Et ivit Rekhabgham.* v. 3. R. בְּכָל קְהָלָא דְיִשְׂרָאֵל *cum omni ecclesia Israel.* v. 4. R. אֲקֵיל מִפָּלְחָנָא *allevia de servitio patris tui duro.* v. 7. R. וְתִפְלְחִנּוּן וְתַעֲנִינּוּן מִלִּין טָבָן. R. David legit טבן. v. 10. R. כְּדָנַן תֵּימַר. Ib. אֲקֵיל מִינָּנָא כְּדָנַן תְּמַלֵּיל עִמְּהוֹן. v. 13. R. פִּתְגָמִין קָשִׁין *verba dura.* v. 14. R. בְּמַלְכָּא דְיָנוּקַיָּא. v. 15. R. בְּדִיל לְקַיָּמָא יְיָ יַת פִּתְגָמֵיהּ *ut firmaret Dominus verbum suum.* v. 16. R. מָה לָנָא חוּלָק בְּדָוִד *Quæ est nobis pars in David?* Kimhi legit לית לנא, ut in nostris. v. 20. R. וּקְרוֹ יָתֵיהּ לִכְנִשְׁתָּא. Ib. שִׁבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה *tribus domus Jehudah.* v. 21. R. יַת כָּל דְּבֵית יְהוּדָה וְיַת שִׁבְטָא דִּבְנֵי בִנְיָמִין *omnes viros domus Jehudah, & tribum filiorum Binjamin.* Ib. עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל *cum filiis Israel.* v. 22. R. שְׁמַעְיָה נְבִיָּא קֳדָם יְיָ. v. 23. R. מַלְכָּא שִׁבְטָא דְּבֵית יְהוּדָה וּלְכָל בְּנֵי יְהוּדָה וּבִנְיָמִין *regem tribus domus Jehudah, & ad omnes filios Jehudah & Binjamin.* v. 24. R. קְרָב. Ib. יְקַבִּילוּ יַת פִּתְגָמָא דַּיְיָ. v. 27. R. נִכְסַת קֻדְשַׁיָּא. v. 28. R. עֶגְלֵי דַהֲבָא. v. 31. R. יַת בֵּית בָּמָן. v. 32. R. דִּשְׁבַט יְהוּדָה. Ib. לְיַת כּוּמְרֵי. v. 33. R. בַּחֲמִשָּׁא עַשְׂרָה יוֹמָא בְּיַרְחָא.

CAP. XIII.

Vers. 2. R. וְאִתְנַבֵּי וּקְרָא עַל אֱגוֹרָא *Et prophetavit & clamavit contra aram.* v. 3. R. וּמִשְׁתְּפֵיךְ קִטְמָא דַּעֲלוֹהִי, sic vers. 5. וְאִשְׁתְּפֵיךְ. v. 4. R. לַאֲתָבוּתָהּ לֵהּ. v. 6. R. וּבְעִי. v. 10. R. וַאֲזַל בְּאוֹרַח אָחֳרִי. v. 11. R. וּנְבִיָּא שִׁקְרָא חַד סָבָא וּשְׁמֵיהּ מִיכָה יָתֵיב *Et propheta mendax unus senex, & nomen ejus erat Michal &c.* R. David observat in quibusdam exemplaribus scriptum esse illud, ושמיה מיכה, Rabbinorum quoque nonnullos in hac sententia esse eum fuisse Michah, (sic enim legendum in Regiis pro *Michal,*) cùm alii *Amasiam* sacerdotem Bethel, alii *Iddo* prophetam, alii *Jonathanem filium Gersom* fuisse dicant. Quisquis verò fuerit, Samariæ priùs habitâsse & illinc in Bethel commigrasse ex historia Josiæ, 2 Reg. 23. 18. colligunt. Ib. R. וְאִשְׁתְּעִיאוּנוּן. v. 12. R. וּמַלֵּיל עִמְּהוֹן *Et locutus est cum eis.* Ib. מִשְּׁבַט יְהוּדָה, sic vers. 14. v. 13. R. וּרְכֵיב עֲלוֹהִי. v. 20. R. עִם נְבִיָּא דַּאֲתִיבֵיהּ *cum propheta qui reduxerat illum.* v. 22. R. עִמָּךְ לְמֵימַר *tecum, dicendo*; v. 24. R. וַהֲוָה נְבֶלְתֵּיהּ. Ib. לְקִבְלַהּ, acsi נבלתא, masculini esset generis. v. 25. R. שִׁקְרָא, ut suprà vers. 11. & infrà vers. 29. ubi in posteriore parte versus legitur דִּנְבִי שִׁקְרָא. v. 30. R. וַוי עַל אָחִי. v. 31. R. בָּתַר דִּקְבַר יָתֵיהּ, sed Interpres videtur legisse דְּקַבְרוּ, vertit enim, *postquam sepelierunt.* v. 33. R. דְּרָעֵי מְקָרֵיב.

CAP. XIV.

Vers. 1. R. מְרַע אֲבִיָּה. Vi. Bab. v. 2. Corrige in nostris, *ut non cognoscant.* Ib. R. וְהָא תַּמָּן. v. 3. R. וְתִסַּב בִּידָךְ עַשְׂרָה. Ib. וְכִיסָנִין וּלְלוּעַ. Vi. Bab. Ib. וְהוּא יְחַוֵּי *& ille indicabit.* v. 4. R. אֲרֵי קָמָא עֵינוֹהִי *& steterant oculi ejus.* v. 5. R. וְהָא אִתְּתָא. Ib. פִּתְגָמָא מִינָּךְ. Ib. אֲרֵי מְמָרַע הוּא. v. 6. R. קָל רִיגְלָהָא עָלָה. Ib. עֲלָךְ פִּתְגָמִין קָשִׁין. v. 8. R. וִיהַבְתָּא לָךְ, ubi א est pro ה. Vi. suprà notata ad Jud. 15. 2. v. 9. R. וּמַתְּכָא *& conflatile.* v. 10. R. עַל בֵּית יָרָבְעָם *super domum Jerabgham.* Ib. אֱחִיד, sine ו copulativo. Ib. וַאֲפַלִּי בָּתַר יָרָבְעָם כְּמָה דִּמְפַלְּיִן בִּגְלִילָא עַד דִּמְסַיְּפִין. Vi. Bab. v. 11. R. בְּמֵימְרָא דַיְיָ. Vi. Bab. v. 12. R. לְבֵיתָךְ. Ib. וִימוּת רַבְיָא. v. 13. R. וְיִסְפְּדוּן עֲלוֹהִי. v. 14. R. וִיקִים יְיָ קֳדָמוֹהִי. v. 16. R. וְיִמְסַר יְיָ יַת יִשְׂרָאֵל *Et tradet Dominus Israel.* v. 17. R. לְתִרְצָה rectè, ת in nostris est ex Hebræo תִּרְצָתָה. v. 19. R. לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. v. 20. Corrige in nostris, *Nadab.* v. 21. R. אַרְבְּעִין וְחַד שְׁנִין. v. 22. R. וַעֲבַדוּ דְּבֵית יְהוּדָה *Et fecerunt populi domus Jehudah.* Ib. דַּעֲבַדוּ קַדְמֵיהוֹן בְּחוֹבֵיהוֹן דַּחֲבוּ *quæ fecerunt majores eorum, &c.* v. 26. R. וּנְסֵיב יַת כָּל מָאנֵי בֵּית מַקְדְּשָׁא דַּיְיָ וְיַת אוֹצְרֵי *& cepit omnia vasa domus &c.* v. 27. R. עַל יַד רַבָּנֵי *in manu magistrorum.* v. 28. R. וַהֲוֵי בְּזִמַן דְּעָלֵיל. Ib. לְדוּבָא דְרָהֲטַיָּא. Vi. Bab. v. 29. R. לְמַלְכַיָּא דְּבֵית יְהוּדָה *regum domus Jehudah?*

CAP. XV.

Vers. 1. R. וּבְשַׁתָּא תַּמְנֵי עַשְׂרֵי. v. 3. R. כְּלִבָּא דְדָוִד. v. 4. R. קַיֵּים יְיָ *firmavit Dominus.* Ib. יַת בְּרֵיהּ בַּתְרוֹהִי *filium ejus post eum.* v. 5. R. לָא סְטָא, asyndetos. Ib. בְּפִתְגָם אוּרִיָּה חִתָּאָה. v. 6. R. וּקְרָבָא הֲוָה, sic versu sequente & 16. ut vers. 32. הֲוָת, fœmininè ut in nostris. v. 7. R. לְמַלְכַיָּא דְבֵית, sic infrà vers. 23. v. 13. R. אַעְדֵּי מִמַּלְכוּתַהּ דַּעֲבַדַת טַעֲוָתָא. Ib. יַת טַעֲוָתָא, א pro ה. Vi. cap. 14. 8. v. 15. R. יַת קֻדְשֵׁי אֲבוּהִי. Ib. וְקֻדְשֵׁי דְּבֵית מַקְדְּשָׁא *& sancta domus sanctuarii.* R. David habet lectionem nostram. Ib. וּדְהַב וּמָנַיָּא. v. 17. R. בְּדִיל דְּלָא לְמִשְׁבַּק נָפֵיק *ut non permitteret exeuntem.* Verbum לְמִשְׁבַּק paulo aliter in nostris *desinendi* seu *desistendi* sensu accipitur. v. 18. R. דְּאִשְׁתְּאָרוּ בְּאוֹצְרֵי. Ib. וּבְאוֹצְרֵי בֵּית מַלְכָּא *& in thesauris domus regis.* v. 19. R. בֵּינָא וּבֵינָךְ וּבֵין אַבָּא. v. 20. R. וּשְׁדַר. Ib. עַד כָּל אֲרַע שִׁבְטָא דְנַפְתָּלִי. v. 21. R. וִיתֵיב בְּתִרְצָה. R. David legit בתרעיתא, ut in nostris. Vi. Bab. Nominis תִּרְצָה, quod ille à רָצַץ *frangere* deducit, etymologiam aliam, à רְצָה *velle, bene velle,* colligere licet ex Cant. 6. 3. ubi illud כְּתִרְצָה *sicut Tirsah*, periphrasticè redditur בְּזִמַן דִּצְבוּתָךְ לְמֶעְבַּד רְעוּתִי *in tempore quo vis facere voluntatem meam.* LXX. magis concisè reddiderunt ὡς εὐδοκία *sicut beneplacitum*, quò reliqui etiam Interpretes eos secuti respexisse videntur. Quid quòd nomen תַּרְעִיתָא, ex Targum ab ipso hic adductum, melius à רְעָה *velle*, quàm à רָעַע *frangere* deducitur, cùm nullibi *fracturam* significet, sed *cogitationem, solertiam,* sæpius? v. 23. R. לְמַלְכַיָּא *regum.* Ib. לְעִידָּן סֵיבוּתֵיהּ מְרַע. Vi. cap. 14. 1. v. 25. R. מְלַךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה, sic vers. 28. v. 26. R. וּבְחוֹבוֹהִי דְחַיֵּיב *& in peccatis ejus qui peccare fecit*, sic vers. 34. v. 29. R. יַת כָּל בֵּית יָרָבְעָם לָא אִשְׁתְּאַר כָּל נְשָׁמָה. Corrige in nostris, *quousque.* Ib. בִּידָא דְּעַבְדֵּיהּ. v. 30. R. בְּאַרְגָּזוּתֵיהּ. v. 31. R. לְמַלְכַיָּא דְיִשְׂרָאֵל, sic cap. 16. 5.

CAP. XVI.

Vers. 9. R. רַבְּנֵי רְתִיכַיָּא. Lectio nostra adducitur à R. Davide. Ib. R. שָׁתֵי וְרָוֵי *bibens & ebrius.* Ib. אַרְצָא דִּי עַל בֵּיתָא *Arsa qui erat super domum.* Legitur hoc etiam apud R. Davidem ut in nostris. v. 11. R. כְּמִתְבֵיהּ עַל כּוּרְסוֹהִי. v. 14. R. לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל. v. 15. R. עֶשְׂרִין וּשְׁבַע. Bas. malè עַסְרֵי, quod ex Venetis correximus עַסְרִין. Vide infra, vers. 23. Ib. R. שְׁבַע יוֹמִין. Ib. עַל גִּבְּתוֹן. v. 19. R. עַל חוֹבוֹהִי דְּחָב *propter peccata sua quæ peccavit.* v. 20. R. וּמְרָדֵיהּ. Ib. פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא. v. 21. R. פַּלְגוּת עַמָּא הֲוַת. Ib. לְאַמְלָכוּתֵיהּ pro לְאַמְלְכִיוּתֵיהּ, sic cap. 15. 30. בְּאַרְגָּזוּתֵיהּ, ubi in nostris est בְּאַרְגָּזְיוּתֵיהּ. v. 23. R. לְאָסָא, absque מַלְכָּא. Ib. תַּרְתֵּי עַשְׂרֵי שְׁנִין. Ven. & Bas. ut in nostris עַסְרִין, non bene: verisimile autem est Correctorem Basileensem, hunc locum emendare in animo habentem, in alterum v. 15. ubi vox eadem rectè erat, incidisse, eoq; modo pro una menda duas fecisse. Posito itaque hic עַסְרֵי, & illic reposito עַסְרִין omnia rectè se habebunt. v. 24. R. כְּרַכָּא שׁוֹמְרוֹן, at in fine versus, דְּטוּרָא דְשׁוֹמְרוֹן, minus convenienter. v. 25. R. וְאַבְאֵישׁ מִכָּל *& pejus fecit omnibus.* v. 29. R. לְאָסָא מֶלֶךְ. v. 31. R. מַלְכָּא דְּצִידוֹנָאֵי *regis Szidonæorum.* v. 33. Lege, *& addidit Akhab.* v. 34. R. לְשַׁכְלְלוּתַהּ. R. David legit pronomen separatim, ut in nostris. Ib. R. דְּמַלֵּיל בְּיַד יְהוֹשֻׁעַ.

CAP. XVII.

Vers. 3. R. וְתִסְתַּתַּר. v. 9. R. לְצָרְפַת דִּי לְצִידוֹן *ad Szarphath in Szidon.* v. 10. R. וַאֲתָא בִּתְרַע. v. 13. R. וְתַפֵּיקִין לִי. v. 14. R. לָא תֶחְסַר, rectè, cùm præcedat nomen fœmininum וּצְלוֹחִיתָא, sic vers. 16. לָא חֲסֵרַת. v. 15. R. הִיא וְהוּא וֶאֱנָשׁ בֵּיתַהּ. Vi. cap. 14. 8. v. 17. R. מְרַע בַּר אִתְּתָא. Vi. cap. 14. 1. v. 18. Lege, *rememorares.* v. 20. R. יְיָ אֱלֹהִים, sic vers. 21. v. 22. R. נַפְשֵׁיהּ דְּרַבְיָא.

CAP. XVIII.

Vers. 1. R. וַהֲוָה לִזְמַן *& fuit in tempore.* Ib. עַל אַרְעָא *super terram.* v. 5. R. נִשְׁכַּח עִסְבָּא וּנְקַיֵּים סוּסְוָות. v. 6. R. לְמֶעְבַּד בַּהּ, mendosè pro לְמֶעְבַּר. Ib. אַחְאָב הֲלִיךְ *Akhab ambulavit*, sic statim וְעוֹבַדְיָה הֲלִיךְ *& Ghobadiah ambulavit.* v. 7. redundat *in* præpositio ante *in occasum*, etiam in R. v. 10. R. תַּמָּן, sine ל. Ib. וְאוֹמֵי. v. 12. R. עַד דְּאֵנָא. Ib. וְרוּחַ. Ib. וְלָא יִשְׁכְּחִינָךְ וְיִקְטְלִינַּנִי. Bas. וְיִקְטְלִנַּנִי. Ib. R. מִזְּעוּרִי. v. 13. R. מְאָה גַבְרָא. v. 17. R. אֵלִיָּה, sine ו paragogico, & sic aliquoties præterea in hoc capite. v. 18. R. בְּדִשְׁבַקְתּוּן. v. 21. R. לְתַרְתֵּין פַּלְגִין. R. David legit לתרין פלגון, sicut in nostris. Ib. R. בָּתַר בַּעֲלָיָא *post Baghalaia.* v. 22. R. הָא אֲנָא *Ecce ego.* v. 24. R. וְיִשְׁלַח מֵימְרֵיהּ וְיֵחוּת. v. 25. R. תּוֹרָא חַד וְעִיבִידוּ. v. 26. R. וְלֵית דְּעָנֵה וּמִשְׁתַּטַּן. Apud R. Sal. & R. Davidem legitur ut in nostris, ואשטתו. v. 27. R. בְּקָל רָם *voce alta.* v. 29. R. וְלֵית דְּמַצֵּית. v. 31. R. כְּמִנְיַן שִׁבְטֵי. v. 34. R. אַרְבְּעָה כַּדִּין. Ib. עַל עֲלָתָא. Ib. תְּלִיתוּ וּתְלִיתוּ. v. 35. R. מְלָא מַיָּא. v. 37. R. בְּרַחֲמוּתָךְ יָתְהוֹן. v. 38. R. וּנְפַלַת. Ib. וַאֲכַלַת יַת עֲלָתָא. v. 39. R. וַחֲזָא כָּל עַמָּא. v. 40. R. וֶאֱנָשׁ לָא יִשְׁתֵּיזֵיב. Ib. לְנַחְלָא דְקִדְרוֹן וְנַכְסִינוּן תַּמָּן *ad torrentem Kedron, &c.* v. 42. R. לְרֵישׁ כַּרְמְלָא. v. 44. R. deest סְלֵיק prius, posterius legitur סְלֵיקָא. Ib. אוֹדְרָזוּ. v. 45. R. עַד דְּמוּרַן. Ib. עֲנָנִין וְרוּחָא.

CAP. XIX.

Vers. 3. R. David legit, לְשֵׁיזָבָא יַת נַפְשֵׁיהּ. Ib. R. דִּלְשִׁבְטָ יְהוּדָה. v. 4. R. אֲנָא מִטְּרַף בְּרִין וּכְעַן *conturbabor in hoc? &c.* Apud R. Davidem legitur ut in nostris, מיטרף כדין. v. 10. R. אֱלָהָא צְבָאוֹת, sic v. 14. Ib. לְמִקְטְלִי *ut occidant me.* Ita etiam vers. 14. v. 11. R. וְהָא יְקָרָא דַיְיָ מִתְגְּלֵי *& ecce gloria Domini revelatur.* Ib. וְקֳדָמוֹהִי מַשִּׁרְיַת מַלְאֲכֵי רוּחָא, sic apud R. Sal. & R. Dav. ex quibus correximus, cùm in Ven. & Bas. hic רוּמָא, sed in sequentibus רוּחָא. v. 12. R. וּבָתַר מַשִּׁרְיַת מַלְאֲכֵי זִיעָא מַשִּׁרְיַת מַלְאֲכֵי אֶשָּׁתָא *Et post exercitum angelorum commotionis, exercitus angelorum ignis.* Ib. בְּחַשָּׁאֵי, cum א quiescente, sic apud Eliam in Thisbite. v. 14. R. בֵּית יִשְׂרָאֵל. Lege in nostris, *filii Israel.* v. 15. R. לְמַדְבְּרָא דְדַמֶּשֶׂק. v. 19. R. רָדֵי תְּרֵי עַשְׂרֵי פַּדָּנִין דְּתוֹרַיָּא. R. David legit, תרין עשר פדנין דתורא. Bas. כִּתְרֵי, per כ, sed emendavimus ex Venetis. Ib. R. בְּחַד בִּתְרֵי עֲשַׂר, hoc à R. Davide adducitur ut in nostris. v. 20. R. אֶשּׁוֹק כְּעַן.

CAP. XX.

Vers. 6. R. וִיהֵא כָּל רִגְגָא דְעֵינָךְ. v. 10. R. אִם יִסּוֹפֵק. Ib. בְּשַׁעֲלֵי פַּרְסָא דְרִיגְלֵי. R. David hæc adducit ut in nostris leguntur. v. 11. R. וְסָלֵיק מִינֵּיהּ. v. 12. R. אִיזְדָּרְזוּ וְאִזְדָּרִיזוּ עַל קַרְתָּא *Expedimini: & expedierunt se adversus urbem.* R. David affert lectionem nostram. v. 15. R. תְּלָתִין, sine copula. Ib. יַת עַמָּא, absque interveniente כָּל. v. 16. R. וּבֶן הֲדַד שָׁתֵי רָוֵי. Ib. מַלְכִין מַסְעֲדִין לֵיהּ. v. 20. R. עַל סוּסְוָא. Vi. Bab. v. 21. R. וּנְמַר יַת רְתִיכַיָּא. Nostra lectio ונמיר habetur apud R. Davidem. Vi. Bab. v. 23. R. תַּקִּיפוּ מִינַּנָא. v. 27. R. וְאִיזְדַּמְּנוּ. v. 28. R. וַאֲמַר לְמַלְכָּא. v. 30. R. וּבַר הֲדַד אַפֵּךְ וְעַל. v. 31. R. מַלְכֵי גַּבְרֵי חִסְדָּא אִינּוּן *reges sunt viri misericordiæ.* v. 32. R. הַעַד כְּעַן. v. 34. R. אַתִּיב וְשׁוּקִין תְּמַנֵּי. v. 35. R. מִתַּלְמִידֵי נְבִיַּיָּא *de discipulis prophetarum.* R. David legit מתלמידי נבייא, ubi duplicatio literæ י pluralem numerum indicat. v. 38. R. בְּמַעְפְּרָא עַל עֵינוֹהִי. R. David legit במעפרת עינוהי, ex alio tamen exemplari affert במעפרא עלי אפוהי. R. Sal. legit במעפורתא, i. e. inquit ille, סודר *sudarium.* v. 39. R. וְהוּא צָוַח. v. 40. R. וַהֲוָה עִם עַבְדָּךְ. v. 41. R. נְבִיָּא, quod rectius punctatur נְבִיַּיָּא, ex forma plurali. Vi. supra vers. 35. v. 42. R. גְּבַר חַיָּיב. R. David legit גבר דחייב.

CAP. XXI.

Verſ. 1. R. דִּי בְּיִזְרְעֶאל. v. 2. R. קָרִיב בִּסְטַר בֵּיתִי propinqua in latere domus meæ. Ib. דְּמֵי מְרֵהּ דְשָׁוֵי. v. 4. R. נְסִיס וּדְוֵי. v. 6. R. יִזְרְעֵאלָאָה, ſic verſ. 7, 15, & 16. v. 7. R. בְּמַלְכוּתָךְ in regno tuo. R. David legit, במלכותא. v. 8. R. וּשְׁדָרַת אִגְּרִין. Ib. דִּבְקִרְתֵּיהּ qui erant in civitate illius. Vocem præcedentem R. David legit חורבינא, in ſingulari, ut in Venetis. Vi. Bab. v. 11. R. וְחוּרְבִּינַיָּא. Ib. כְּמָה דִכְתִיב. Ib. לְוָתְהוֹן. v. 13. R. גַּבְרֵי בְּנֵי רִישְׁעָא. Ib. וּרְגַמוּהִי. v. 16. R. לְמֵירְתַהּ, ſic verſ. 18. ſed כַּרְמָא eſt maſculinum. Vide initium capitis hujus. v. 23. R. David obſervat Paraphraſten habere באחסנת, acſi vox Hebræa בחיל eſſet pro בחלק, ablatâ literâ ק. v. 24. R. וְדִימוּת בְּחַקְלָא, abſque לֵיהּ. v. 25. R. דְּחָשִׁיב. v. 26. R. אֱמוֹרָאֵי.

CAP. XXII.

Verſ. 3. R. הֲיִדַעְתּוּן. Ib. שָׁתְקִין מִלְּמִיסַב. v. 5. R. בְּיוֹמָא הָדֵין, Ven. כְּיוֹמָא דֵין. v. 6. R. לְרָמוֹת גִּלְעָד, ſic verſ. 15. Ib. בִּידָא דְמַלְכָּא. v. 8. R. הוּא מִיכָה ille eſt Micha. v. 9. R. לְגַוָּאָה חַד וַאֲמַר אוֹבַע מִיכָיְהוּ & dixit, Accelerare fac Michajahu. Vi. Bab. v. 10. R. מַלְכָּא דְשִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה rex tribus domus Jehudah. Ib. R. עַל כֻּרְסְוָתֵהּ, ſic verſ. 19. Ib. מִתְנַבַּן. v. 13. R. לְמִקְרֵי לְמִיכָיְהוּ. Ib. מְמַלַּל חַד שַׁוֵי תַקֵּן קֳדָם מַלְכָּא locutione una ponunt rectum ante regem; pro שַׁוֵי forſan legendum שָׁוֵי, ut hujuſmodi ſenſus ſit, locutio una æqualis, vel pariter recta eſt ante regem. v. 14. R. יַת דְּיֵימַר לִי יְיָ. v. 15. R. לְרָמוֹת גִּלְעָד in Ramoth Gilghad, ſic verſ. 29. v. 16. R. כְּמָה זִמְנִין. Ib. דְּלָא תְמַלֵּיל עֲלַי. v. 19. R. שָׁרֵי עַל כֻּרְסְוָתֵהּ. v. 21. R. וַאֲמַר לֵיהּ יְיָ בְּמָה אַתְּ יָכִיל & dixit, in quo prævalebis? v. 22. R. וְאֶהֱוֵא. Ib. כָּל נְבִיֵּא שִׁקְרָא דִּילֵיהּ omnium prophetarum mendacii qui ſunt illi. Ib. וַעֲבֵיד לָךְ רְעוּתָךְ & fac tibi voluntatem tuam. Vide Targum Toſiphta ſive addititium, apud Kimhi. v. 25. R. וְאַתְּ עָלֵיל תְּוָון. v. 26. R. יַת מִיכָיְהוּ. v. 27. R. וְאוֹכְלוּהִי. Ib. עַד מֵיתָא בִשְׁלָמָא. v. 28. R. מִן קֳדָם יְיָ. v. 30. in fine, R. וְעַל לִקְרָבָא. v. 31. R. קְרָב עִם. v. 32. R. רַבְּנֵי רְתִיכָא. v. 34. R. בֵּין דִּיבְקֵי שִׁרְיָינָא inter juncturas loricæ. Ib. אֲרֵי אִתְמְרַעִית, abſque אֲנָא. Lectio noſtra laudatur à R. Davide. v. 35. R. מִתְקַף וְקָאִים. Ib. דְּמָא דִּמְחוֹתָא. v. 38. R. יַת רְתִיכָא currum. v. 43. R. בְּכָל אוֹרַח אָסָא. v. 44. initio, R. לְחוֹד בָּמָתָא. v. 46. R. וּגְבוּרָתֵיהּ דַּעֲבַד & fortitudines ejus quas fecit. Ib. וּדְאַגִּיחַ, abſolute, abſque ſequente voce קְרָבָא. Ib. עַל סְפַר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכַיָּא. v. 48. R. אִיסְטַרְטִיגָא מַלְכָּא. v. 49. R. אֲרֵי אִתְּבַרָא. v. 52. R. מֶלֶךְ שִׁבְטָא.

REGUM II.

CAPUT I.

VErſ. 3. R. וְאִתְנַבֵּי לְהוֹן & vaticinare illis. Ib. אֱלָהּ קַיָּם, ſic verſ. 6. v. 6. R. אַתְּ שָׁלַח. Ib. לְתַמָּן, ſic verſ. 16. v. 8. R. בְּעֵיל סַעֲרִין. v. 10. R. וְאִם נְבִיָּא Et ſi propheta. Ib. וְנַחְתַת אֶשָּׁתָא מִן קֳדָם יְיָ מִן שְׁמַיָּא & deſcendit ignis à Domino de cælo, ſic verſ. 12. v. 11. R. רַב חַמְשִׁין אָחֳרָנָא magiſtrum quinquagenorum alterum, ſic verſ. 13. תְּלִיתָאָה tertium, bis. v. 12. R. וַאֲתֵיב אֵלִיָּהוּ וַאֲמַר לֵיהּ Et reſpondit Eliah & dixit ei. v. 13. R. וּבְעָא מִנֵּיהּ & precatus eſt eum. Ib. וְנַפְשׁ דְּעַבְדָךְ. v. 14. R. אֶשָּׁתָא מִן קֳדָם יְיָ. In noſtris lege, ignis de cælo. Ib. R. חַמְשִׁין קַדְמָאֵי. v. 17. R. דְּמַלֵּיל לְאֵלִיָּהוּ quod locutus erat ad Eliahu. Ib. מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה. v. 18. R. לְמַלְכֵי יִשְׂרָאֵל.

CAP. II.

Verſ. 2. R. תִּיב כְּעַן Sede quæſo, ſic verſ. 4, & 6. v. 3. R. יְיָ דָּבַר יַת רִבּוֹנָךְ מִנָּךְ Dominus accipit dominum tuum à te, ſicut verſ. 5. v. 6. R. לְיַרְדְּנָא ad Jardena. v. 9. R. עַד לָא אִידְּבַר, ſic verſ. 10. דַּאֲנָא מִידְּבַר. v. 12. R. דְּטָב לֵיהּ לְיִשְׂרָאֵל ipſi Iſrael. Ib. וּמְפָרְשִׁין. Hæc leguntur apud R. Davidem, ut in noſtris. Ib. R. וְאַתְקֵף בִּלְבוּשׁוֹהִי וּסְדַקִינּוּן לִתְרֵין סְדָקִין. v. 15. R. נְחַת רוּחֵיהּ. v. 16. R. נַטְלֵיהּ רוּחָא. v. 17. R. עַד סַגִּי, R. David legit ut in libris noſtris, סגיא. v. 19. R. דְּרִיבּוֹנִי חָזֵי. Ib. in fine, מְתַכְּלָא. v. 20. R. וְאַיְתִיאוּ לֵיהּ. v. 21. R. מוֹת וְתַכְלוּ mors & orbitas. v. 22. R. וְאִיתַּסִּיאוּ. v. 23. R. וְהוּא סָלֵיק. Ib. וְיַנְקִין דְּעַרְקִין נְפַקוּ. v. 24. R. וַחֲזָנוּן. Ib. וּנְפַקָא.

CAP. III.

Verſ. 1. R. תַּמְנֵי עֲשַׂר. v. 3. R. לָא סְטָא מִנְּהוֹן. v. 4. R. מָרֵי נִיתָא וּמוֹתֵיב תִּקְרְבָתָא. R. David legit, מרי ניתי. v. 5. R. וּמְרַד מַלְכָּא. v. 7. R. מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה regem tribus domus Jehudah. Ib. מְרַד בִּי. Ib. סוּסְוָתִי כְּסוּסְוָתָךְ. v. 9. R. וּמַלְכָּא דִיהוּדָה & rex Jehudah, contra ac v. 7. Ib. וְלָא הֲווֹ מַיָּא. v. 10. R. בְּיַד מוֹאָב in manum regis Moab. v. 13. R. נְבִיֵּא דַאֲבוּךְ. Ib. חוֹבֵי דְשַׁעְתָּא הַהִיא peccata temporis hujus. R. Sal. legit ut in noſtris, ſicut etiam R. David, niſi quod addat עלנא hoc modo, לא תידכר עלנ׳ חובי דשעתא ההיא ne memineris in nos peccata &c. Vi. Bab. Ib. R. בִּידָא דְמוֹאָב in manum Moab. v. 15. R. כַּד מְנַגֵּן דִּמְנַגֵּן. v. 19. R. וְכָל קִרְיָא כְּרִיכָא. v. 20. R. מַיָּא אָתָן. v. 23. R. דְּמָא דֵין. v. 25. R. וְכָל אַחְסַנְתָּא שַׁפִּירְתָא. Ib. עַקַּרוּ. Ib. וְאִסְתַּחֲרוּ קַלָּעַיָּא. v. 27. in fine, R. לְאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל in terram Iſrael.

CAP. IV.

Verſ. 1. Quæ deſunt hic in Regiis, à R. Davide ad hunc modum citantur, כד קטילת איזבל רשיעת וג׳. Apud eundem vide Toſiphta, ſive additamentum Targumicum ſatis prolixum in hunc locum, ſicut etiam ad verſ. 6, & 7. v. 3. R. מִן כָּל שִׁבָבַיְכִי. Vi. Bab. v. 5. R. בְּאַפָּהּ. v. 6. R. עוֹד מָנַיָּא. Ib. וַאֲמַר בְּרַהּ לַהּ לֵית עוֹד מָנַיָּא & dixit filius ejus: Non ſunt amplius vaſa. v. 7. R. וּבְנַיְכִי. Ib. בְּמָה דְּאִשְׁתְּאַר. v. 8. R. בִּזְמַן מֵעִבְּרוֹהִי. v. 12. R. קְרֵי לְשׁוּנַמִּיתָא. v. 13. R. כַּד עֲסַקְתְּ הָדָא, R. David legit עסקא. Ib. Ven. & Baſ. אִם רַב חֵילָא, ſed proculdubio legendum עִם, ut ex R. correximus. v. 16. in fine, R. לְאַמְתָךְ, R. David legit cum noſtris, באמתך. v. 17. R. כְּעִידָן דְּהִיא קַיָּמָא, R. David hic etiam affert lectionem noſtram. v. 19. R. אוֹבִילֵיהּ לְאִמֵּיהּ. v. 22. R. וְאַתְמְטֵי עַד נְבִיָּא דַּייָ וְאֵתוּב. v. 23. R. וַאֲמַרַת שְׁלָם, rectè ut verſ. 26. v. 25. R. שׁוּנַמִּיתָא דֵּיכִי. v. 28. R. וְאִם לָא, R. David legit ſine ו. v. 29. R. וְזָרֵיז חַרְצָךְ. Ib. וְאֵיזֵיל. Ib. תְּשַׁכַּח. v. 30. R. וַאֲמַרַת אִמָּא דְרַבְיָא. v. 34. R. וְאַלְהִית. Vi. Bab. Ib. בִּשְׂרָא דְרַבְיָא. v. 35. R. וְאַלְהִית עֲלוֹהִי וְאִתְמַקְמַק רַבְיָא. Vi. hic etiam Bab. Ib. וּפְתַח רַבְיָא. v. 36. R. וַאֲתָת לְוָתֵיהּ & venit ad illum. v. 39. R. יַרְקָנִין, R. David legit ירוקנין. Ib. R. וּלְקַט מִנֵּיהּ פַּקּוּעֵי. R. David habet פיקעי, ubi י indicat vocalem Chirek, quâ notatur hæc vox in noſtris. v. 42. R. וְעֶשְׂרִין טוֹלְמִין דִּלְחֵם שְׂעָרִין & viginti placentas &c.

CAP. V.

Verſ. 1. R. וְהוּא הֲוָה לְקֵי בִּסְגִירוּתָא. v. 6. R. לְוָת מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל. v. 9. R. בֵּיתָא לֶאֱלִישָׁע. v. 10. R. וְאִתַּסִּי, ſic verſ. 13, & 14. & verſ. 11. וְתִתַּסִּי, & verſ. 12. וְאִתַּסִּי. v. 14. R. כְּפִתְגָמָא דִנְבִיָּא. v. 15. R. אֱלָהּ קַיָּם. v. 17. R. עֲלָה וּדְבַח. v. 18. R. לְבֵית רִמּוֹן, & paulo pôſt בְּבֵית רִמּוֹן in domo Rimon. v. 26. R. יַת כַּסְפָּא, & יַת לְבוּשַׁיָּא.

CAP. VI.

Verſ. 2. R. גְּבַר שְׁרִי חֲדָא. v. 5. R. נְפַל, ſine ו. v. 8. R. בֵּית מִישְׁרָנָא erit ſtatio caſtrorum noſtrorum: ſed יְהֵי, abeſt à textu. v. 9. R. לְמַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל. v. 11. R. דְּוֵי. v. 13. R. אֵיזִילוּ וַחֲזוֹ. v. 14. R. סַגִּיאָן. v. 15. R. וְסוּסָוָן & equi. v. 18. R. וַאֲמַר יְיָ מְחִי & dixit: Domine, percute. v. 19. R. לָא דָא אוֹרְחָא. Ib. לְגַבְרָא דְאַתּוּן בָּעַן. v. 20. R. וְהָא בְשָׁמְרוֹן & ecce erant in Semron. v. 21. R. הַאֶקְטוֹל אֶקְטוֹל. Ib. אַתְּ קָטֵיל. v. 25. R. בְּחַמְשׁ סִלְעִין. v. 26. R. פְּרוֹק רִבּוֹנִי. v. 32. R. מִן קֳדָמוֹהִי. Ib. filius occiſoris hic: ſed in textu eſt קְטוֹלָא הָדֵין, ut in noſtris.

CAP. VII.

Verſ. 2. R. וַאֲתֵיב גַּבְרָא Et reſpondit vir fortis. Vide ſuprà Gen. 10. 9. Ib. דְּמַלְכָּא סָמֵיךְ. Ib. פְּתַח. Ib. כְּפִתְגָמָא הָדֵין ſecundum verbum iſtud? Contrà verſ. 19. פִּתְגָמָא הָדֵין, ſine כ. v. 3. R. יָתְבִין הָכָא. v. 4. R. וּכְעַן אִיתוֹ. v. 5. R. לְמַשְׁרִית אֲרָם. v. 6. R. וְיַת מַלְכֵי מִצְרַיִם & reges Miſzraim. v. 8. R. לְמַשְׁכְּנָא דְחַד. Ib. וְטַמַּרוּ וְתָבוּ. v. 9. R. יוֹמָא דֵין יוֹמָא דִבְסוֹרָא. Ib. וִיעָרְעִינָנָא חוֹבָנָא. Ib. לְבֵית מַלְכָּא. v. 11. R. וּקְרוֹ נָטְרֵי תַרְעַיָּא. v. 12. R. יְדַעוּ אֲרֵי. v. 14. R. וּדְבָרוּ. Ib. סוּסָוָן, ſic R. David. v. 15. R. בְּאִתְבְּעָתוּתְהוֹן. Vi. Bab. v. 16. R. וּבַזּוּ. v. 17. R. עַל יְדֵיהּ. v. 18. R. כְּעִידָן הָדֵין. v. 19. R. אִילּוּ יְיָ, ſine præfixo copulativo.

CAP. VIII.

Verſ. 1. R. דְּאַחְיֵי, ſic verſ. 5. & 6. Ib. אַף עָתִיד, ſine ו. v. 2. R. בַּאֲרַע פְּלִשְׁתָּאֵי. v. 3. R. מֵאֲרַע פְּלִשְׁתָּאֵי וּנְפַקַת. v. 4. R. וּמַלְכָּא מְמַלֵּיל. v. 5. R. הָא אִתְּתָא ecce mulier. Elias legit דָא. v. 6. R. גּוּאָה חַד. R. David legit גואוא. Vi. Bab. Ib. R. חַקְלָא, ſine Affixo; niſi א Affixi fœm. ה locum ſuppleat, ut ſupra aliquoties notatum. v. 7. R. לְדַרְמֶשֶׂק. Ib. מְמָרַע וְאִתְחוּהִי. Ib. אִתְחַמְטָא נְבִיָּא Perductum eſt Propheta. v. 8. R. מִמַּרְעֵי דֵין. v. 10. R. וְאַחֲזְיַנִי. v. 12. R. תִּקְטוֹל יַנְקֵיהוֹן. v. 15. R. וּנְסֵיב גּוּנְבָא. Vi. Bab. v. 16. R. in fine etiam ſicut in medio, מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה regis tribus domus Jehudah. v. 17. R. deeſt הֲוָה. v. 19. R. וְלָא הֲוָת רַעֲוָא. Ib. לְחַבָּלָא יַת בֵּית יְהוּדָה diſperdere domum Jehudah. Ib. לְקַיָּמָא לֵיהּ מַלְכוּ quòd firmaret illi regnum. v. 23. R. לְמַלְכַיָּא. v. 24. R. בְּקַרְתָּא דְדָוִד אֲבוּהִי in civitate David patris ſui. v. 27. Ven. & Baſ. בְּבֵית אַחְאָב, malè. v. 29. R. לְמִסְעַר, ſic cap. 9. 16. & cap. 10. 13. Ib. מְמָרַע הוּא.

CAP. IX.

Verſ. 1. R. וְסַב מָנָא. v. 4. R. תַּלְמִידָא דִנְבִיֵּא דַּייָ diſcipulus prophetarum Domini. R. David & R. Salomon adducunt ſine דיי. v. 7. R. וְאִתְפְּרַע. Ib. נְבִיַּיָּא. v. 8. R. וְאָבֵד כָּל בֵּית. v. 10. R. וּפְתַח. v. 12. R. Lege, unxi te. v. 13. R. עַל דְּרַג שַׁעַיָּא in gradu horarum. Sic etiam à R. Davide citatur. v. 15. R. אִם רַעֲוָא נַפְשְׁכוֹן. v. 16. R. וּרְכֵיב יֵהוּא וַאֲתָא לְיִזְרְעֶאל. Ib. מֶלֶךְ שִׁבְטָא. v. 17. R. דְּבַר רְכְבָּא Accipe currum. v. 25. R. רְמָהִי. Ib. דְּכִיר אֲנָא. Ib. עֲלוֹהִי מַטַּל. v. 26. R. גְּלֵן קֳדָמוֹהִי. v. 27. R. בְּאוֹרַח בֵּית גִּינְּתָא. v. 28. R. בִּירוּשְׁלֶם. v. 29. R. בַּר אַחְאָב מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל filii Ahhab regis Iſrael. v. 31. R. קְטֵיל יַת רִבּוֹנֵיהּ. v. 32. R. תַּלְתָּא גוּזָן. v. 35. R. וּפִיסַת יְדַיָּא. v. 36. R. דְּמַלֵּיל בְּיַד עַבְדֵּיהּ אֵלִיָּה דְמִתּוֹשָׁב. In noſtris vertendum, quod locutus eſt per manum ſervi ejus &c. v. 37. R. David legit דמבדר, quod Elias, in Thisbite in radice בדר hunc locum adducens, omittit.

CAP.

CAP. X.

Verſ. 1. R. וּכְתַב יֵהוּא אִגְּרָן. v. 2. R. אִגַּרְתָּא הָדָא. Ib. בְּנֵי רִבּוֹנְכוֹן. v. 4. R. תְּרֵין מַלְכִין. v. 7. R. וְדַבָּרוּ. Ib. וּנְכַסוּ שַׁבְעִין. v. 10. R. לָא בָטֵיל. Ib. מִפִּתְגָמָא דַּייָ חַד דְּמַלֵּיל de verbo Domini, unum, quod locutus eſt. v. 12. R. רָעֵי בְּאוֹרְחָא. v. 14. R. וַאֲמַר אַחֲדוּנוּן. Ib. לְגוֹ בֵּי כְּנִישָׁא. Noſtra lectio ſonat, ad medium domus &c. v. 18. R. אַחְאָב פְּלַח. Ib. וְיֵהוּא at Jehu. v. 19. R. וְכָל דְּיִשְׁנָא. Ib. בְּחָכְמְתָא בְּדִיל לְאַבָּדָא. v. 20. R. כְּנִישָׁא. v. 21. in fine, R. סְפָא לִסְפָא. v. 22. R. לְדִי מְמַנָּא עַל קִמְטְרַיָּא. R. Sal. & R. David legunt קומטריא per ו, quo indicatur vocalis Schurek vel Kibbuts. Ib. R. אַפֵּיק לְבוּשׁ, at in fine verſus לְבוּשַׁיָּא. v. 23. R. בֵּית בַּעְלָא, ut in Hebr. abſque præfixo ל. v. 24. initio, R. וְעָלוּ לְמֶעְבַּד. Ib. מִן גַּבְרַיָּא דַּאֲנָא. v. 29. R. לְחוֹד חוֹבֵי. v. 30. R. דְּבִיעָאִין יְהָבוּן לָךְ. v. 31. R. מִכָּל חוֹבֵי יָרָבְעָם בַּר נְבָט דְּחַיֵּיב ab omnibus peccatis Jarabgham filii Nebat &c. v. 32. R. שָׁרֵי רוּגְזָא. v. 33. R. אֲרַע גִּלְעָד אֲרַע שְׁבַט גָּד וּשְׁבַט רְאוּבֵן וּשְׁבַט מְנַשֶּׁה. Ib. וַאֲרַע גִּלְעָד. v. 34. R. וְכָל גְּבוּרְתֵּיהּ & omnis fortitudo ejus. Ib. לְמַלְכַיָּא דְיִשְׂרָאֵל.

CAP. XI.

Verſ. 3. R. מִטַּמַּר. v. 5. R. עָלֵי שַׁבְּתָא, ſic verſ. 7. נָפְקֵי שַׁבְּתָא. v. 6. R. מִשְׁתַּדְּלֵי ſollicitè: in noſtris eſt מִדְּאִשְׁתְּלֵי, à radice שלה, quæ inter alia errare & oblivisci ſignificat: hinc Cl. Buxtorfius in Lexico Chald. Talm. Rab. ex prima ſignificatione reddit, ne alicubi erretur: aliam tamen interpretationem affert in Babylonia ſua, quam illic vide. v. 8. R. וְתַקְפוּן דְּעַל מַלְכָּא & circundabitis ea quæ ſunt circa regem. Ib. בִּידֵיהּ, omiſſio literæ ה in noſtris virgulâ voci ſupernè impoſitâ indicari debuit; ſed prout in Venetis & Baſileenſibus invenimus, relinquere viſum eſt. Hujuſmodi quædam ſuprà notavimus. Ib. לְגָיו מִן סִדְרַיָּא intra ordines, ita etiam R. Salomon, ſed R. David legit ut in noſtris. In Regiis etiam verſ. 15. habetur ut in hoc verſu, redditur tamen illic, extra ordines. v. 13. R. יַת קָל דְּרַנְּנִין עַמָּא vocem ovantium populi. In noſtris eſt דְּרַקְּדְנִין plaudentium, pedibus ſc. i. e. ſaltantium & choreas agentium, juxta illud Virgilianum, Pars pedibus plaudunt choreas & carmina dicunt. Vi. Bab. Ib. R. וְעָלַת לְוָת עַמָּא. v. 16. R. וְשַׁוִּיאוּ לַהּ אֲתַר. Ib. דְּסוּסָוָתָא. v. 17. R. וּבֵין מַלְכָּא. v. 18. R. כּוּמְרָא דְּבַעְלָא. v. 19. R. בְּאוֹרַח רְהָטַיָּא בְּבֵית מַלְכָּא per viam curſorum in domum regis.

CAP. XII.

Verſ. 2. Abeſt à Regiis vox כְּמָא, quæ in noſtris redundare videtur: reddidimus quatenus, ut hoc modo ſignificetur eum non ex proprio ingenio ſic feciſſe, ſed quouſque & quamdiu ſolummodo à Jehojada ſacerdote ita inſtitutus eſt. v. 4. R. דְּעָבַר עַל מִנְיַן גַּבְרָא quod tranſit ſuper computum viri, גַּבְרַיָּא, in noſtris reddimus virorum, non fortium aut robuſtorum, quòd in Hebræo ſit אִישׁ. Vide ſuprà ad Gen. 10. 9. v. 5. R. וְאִינוּן יְתַקְּפוּן יַת בִּדְקָא. v. 6. R. לְמַלְכָּא יוֹאָשׁ; ſic alibi יוֹרָם, ubi in noſtris eſt יְהוֹרָם. v. 7. R. אֱלָהֵן לְבִדְקָא ſed ad rupturas. v. 9. R. וּנְקַב חֲרַכָּא בְּדַשֵּׁיהּ. Ib. בְּיַמִּינָא in dextera. Ib. וִיהַבוּן תַּמָּן כָּהֲנַיָּא נָטְרֵי הֵיכְלָא & dederunt ibi ſacerdotes cuſtodes templi. R. Sal. & R. David legunt אמרכליא, ut in noſtris. v. 10. R. סָנֵי כַּסְפָּא בַּאֲרוֹנָא. v. 11. R. וְיִתְּנוּן יַת כַּסְפָּא דִּמְתַקַּם. Ib. עָבְדֵי עֲבִידְתָּא. Ib. וּמַפְּקִין לֵיהּ לְנַגָּרֵי & impendebant illud in fabros. v. 12. R. יַת בֶּדֶק מַקְדְּשָׁא דַּייָ וּלְכָל. v. 13. R. מוֹמְרַיָּא מוֹרְקַיָּא חֲצוֹצְרָתָא כָּל מָן דִּדְהַב וּמָן דִּכְסַף. v. 16. R. וּכְסַף חַטָּאתָא. Ib. יְהָבִין לֵיהּ. Ven. יָהֲבִין. v. 18. R. מַלְכַיָּא דְבֵית יְהוּדָה. Ib. וּבְגִנְזֵי בֵּית מַלְכָּא וְשַׁדַּר & in gazis domus regis &c. v. 19. R. לְמַלְכַיָּא. v. 20. R. וּמְרַדוּ מְרַד.

CAP. XIII.

Verſ. 6. R. לָא סְטוֹ מֵחוֹבֵי בֵּית יָרָבְעָם à peccatis domus Jarabgham. v. 7. R. גְּבַר רִיגְלַי. v. 8. R. לְמַלְכַיָּא דְיִשְׂרָאֵל regum Iſrael, ſic verſ. 12. v. 13. R. יְתֵיב עַל כֻּרְסוֹהִי. v. 16. R. אַחֵית יַת יְדָךְ. v. 17. R. פְּתַח כַּוִּין. Ib. עַד דְּתֵשֵׁיצִינּוּן quouſque conſumas eos. v. 20. R. וּמַשִׁרְיַת מוֹאֲבָאֵי עָלְלָה & exercitus Moabæorum intrârunt. v. 21. R. בְּגַרְמֵי אֱלִישָׁע. v. 25. R. מִיַּד יְהוֹאָחָז de manu Jehoahhaz.

CAP. XIV.

Verſ. 6. R. לָא יְמוּתוּן אֲבָהָן. Ib. לָא יְמוּתוּן עַל פּוּם אֲבָהָן אֱנָשׁ בְּחוֹבֵיהּ יְמוּתוּן. In noſtris lege, ſed quiſque &c. יוּמְתוּן verò ſonat, morte afficientur, ſed forma eſt Hebraica non Chaldaica. v. 10. R. וְתִפּוֹל אַתְּ ut cadas tu. v. 11. in fine, R. לְשִׁבְט יְהוּדָה. v. 13. R. וַאֲתָא לִירוּשְׁלֶם & venit in Jeruſalem. Ib. וּפְרַט בְּשׁוּרָא. Ib. R. מִתְּרַע שְׁבַט אֶפְרַיִם עַד תְּרַע זָוִיתָא à porta tribus Ephraim &c. v. 21. R. וּדְבַרוּ כָּל עַמָּא דְאַרְעָא omnis populus terræ. v. 23. R. מְלַךְ עַל יִשְׂרָאֵל. Ib. אַרְבְּעִין וְחַד. v. 25. R. אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל עִם עַבְדֵּיהּ Deus Iſrael cum ſervo ſuo Jonah filio Amithai propheta. v. 27. R. וְלָא יְהָא רַעֲוָא. Ib. עַל יַד יָרָבְעָם per manum Jarabgham.

CAP. XV.

Verſ. 1. R. מְלַךְ עֲזַרְיָה. v. 2. R. וְחַמְשִׁין וּתְרֵין שְׁנִין. v. 4. R. עַד כְּעַן עַמָּא מְדַבְּחִין וּמְסַקִּין בּוּסְמִין adhuc uſque populus ſacrificabat &c. ſic verſ. 35. v. 6. R. לְמַלְכַיָּא, ſic verſ. 36. ut alibi ſæpius. v. 7. R. בְּקַרְתָּא דְבֵית דָּוִד in civitate domus David. v. 10. R. לָקֳבֵיל עַם. R. Sal. & R. David legunt ut in noſtris קדם עמא. v. 11. R. עַל סְפַר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא לְמַלְכַיָּא דְיִשְׂרָאֵל. v. 12. R. בְּנִין רְבִיעִין יָתְבוּן. Vi. ſupra cap. 10. 30. v. 15. R. עַל סְפַר פִּתְגָמֵי in libro verborum. v. 16. R. תַּרְעָא ſine Affixo. Ib. in fine, בְּזַע. v. 18. R. לָא סְטָא מִכָּל חוֹבֵי non declinavit ab omnibus peccatis. v. 19. R. לְתַקָּפָא מַלְכוּתָא. v. 20. R. עַל כָּל גִּבָּרֵי, ſine copulativo, quod Interpres nihilominus expreſſit. v. 25. R. וְיַת אַרְיֵה. Ib. מִבְּנֵי גִּלְעָד de filiis Gilghad. v. 29. R. וְיַת גִּלְעָד וְיַת גְּלִיל כָּל אֲרַע שְׁבַט נַפְתָּ׳ In noſtris legendum, omnem terram tribus Naphthali.

CAP. XVI.

Verſ. 1. R. מֶלֶךְ שִׁבְטָא דְבֵית יְהוּדָה regis tribus domus Jehudah. v. 6. R. וַאֲדוֹמָאֵי אֲתוֹ & Edomæi venerunt in Eilath. In Hebræo ſcribitur ארמים, inquit R. David, quòd rex Aram ceperit eam, & ejus ope Edomæi habitarent: ſed legitur אדמים per Daleth, quòd ad filios Edom pertineret, ut ſuprà expoſuimus. v. 8. R. בֵּית מַקְדְּשָׁא, abſque ב ſervili præfixo. v. 9. R. לְקִיר in Kir. Vi. Bab. v. 13. R. & ſparſit victimam. v. 15. R. וְכָל דַּם עֲלָה. Ib. נִכְסַת קוּדְשִׁין. v. 19. R. הָא אִינוּן כְּתִיבִין. In noſtris legendum, nonne illa ſcripta ſunt?

CAP. XVII.

Verſ. 4. R. שַׁתָּא בְּשַׁתָּא. v. 9. R. דְּלָא כַשְׁרָן. v. 11. R. בְּכָל בָּמָתָא. v. 12. R. וּפְלַחוּ לְטַעֲוָתָא דַּאֲמַר & ſervierunt idolis &c. v. 13. R. כָּל סְפַר וְכָל מַלִּיף. v. 14. R. וְלָא הֵימִינוּ & non crediderunt. v. 15. R. בָּתַר טָעֲוַת עַמְמַיָּא poſt errores gentium. v. 18. R. מֵאֲרַע. Ib. וְלָא אִשְׁתְּאַר. Ib. שִׁבְטָא דִיהוּדָה. v. 19. initio, R. וְאַף Et etiam. v. 20. R. מֵאֲרַע בֵּית שְׁכִינְתֵּיהּ de terra domus majeſtatis ſuæ, ſic verſ. 23. v. 22. R. לָא סְטוֹ מִנְּהוֹן. v. 23. R. מֵעַל אַרְעֲהוֹן. v. 24. R. וּמִכּוּת וּמֵעַוָּה & ex Chuth, & ex Ghavah. v. 29. R. טַעֲוָתֵיהּ וְאַחִיתוּ בְּבֵית בָּמָתָא דַּעֲבַדוּ in domo excelſorum quam fecerant. v. 31. R. וְעַוָּאֵי Et Ghavæi. Ib. וַאֲנָשֵׁי סְפַרְוָיִם. Corrige in noſtris, homines. v. 34. R. כְּנִימוּסֵי. Ib. לֵיתֵיהוֹן דָּחֲלִין. Ib. וְלֵיתְנוּן עָבְדִין כִּגְזֵירַתְהוֹן וּכְדִינְהוֹן. v. 35. R. מִטַּעֲוַת עַמְמַיָּא לָא תִסְגּ׳. v. 37. R. וְלָא תִדְחֲלוּן טַעֲוָת, ſic verſ. 38. v. 40. R. כְּנִימוּסֵיהוֹן קַדְמָאֵי, per ב, contra ac verſ. 34. v. 41. R. וְאַף בְּנֵיהוֹן.

CAP. XVIII.

Verſ. 1. R. בְּשַׁתָּא תְּלִיתָאָה. v. 4. R. וְחַבַּר יַת קָמְתָא. Ib. וְקַץ יַת אֲשֵׁירְתָא וּפְסַק יַת חִוְיָא. v. 10. R. וּכְבַשׁוּהָ. v. 12. R. לְמֵימְרָא דַּייָ אֱלָהֲהוֹן. v. 14. in fine, R. דִּדְהַב. v. 15. R. בְּבֵית מַקְדְּשָׁא. v. 16. R. וְיַת סְקוּפָּהָא & limina ejus. Vi. Bab. v. 17. R. David in commentario ad Joſ. 15. 7. citat hinc, חקל משטא קצריא, ſed in Venetis illic etiam legitur קצריא per ר. Vi. Bab. in locum illum. v. 19. R. מַלְכָּא רַבְּתָא. Vi. Bab. v. 20. R. בְּמַלַּל סִפְוָן בְּמִילָךְ וּגְבוּרְתָּא אֶעֱבֵיד. Ven. בְּמַלַּל סִיפְוָן בְּמִילָךְ וּגְבוּרָא, ſic & R. David. v. 21. R. וִיבוּעִינַהּ. Ib. לְכָל דְּאַתְרְחִיץ עֲלוֹהִי. v. 23. R. דְּרָכְבִין עֲלֵיהוֹן. v. 24. R. וְאַתְרְחֵיצְתָּא לָךְ עַל מִצְרַיִם ut confidas in Ægypto. v. 25. R. לְאַתְרָא הָדֵין לְחַבָּלוּתֵיהּ. Ib. סַק עַל אַתְרָא הָדֵין וְחַבְּלֵיהּ Aſcende contra locum hunc &c. v. 28. R. וְקָם רַב שָׁקֵה וְאַכְלֵי בְּקָל רַב. Ib. שְׁמַעוּ יַת פִּתְגָמֵי דְמַלְכָּא רַבְּתָא. v. 29. R. לָא יַטְעֵי, quemadmodum correximus pro יְטַעֵי, quod in Ven. & Baſ. Ib. R. מִן יְדִי de manu mea. v. 31. R. גְּבַר יַת פֵּירֵי גּוּפְנֵיהּ. v. 32. R. לַאֲרַע טָבָא בְּאַרְעֲכוֹן. In Hebræo eſt כְּאַרְצְכֶם, hic igitur omnino legendum כְּאַרְעֲכוֹן, ut nos correximus & Interpres legit, quamvis in Ven. & Baſ. etiam ſcribatur per ב. Ib. ſequitur אֲרַע, ter in forma conſtructa. Ib. וְחִיוּ, abſque ן paragogico quod in Imperativis minus uſitatum. v. 33. R. טָעֲוַת עַמְמַיָּא Errores gentium, i. e. idola, quo ſenſu frequenter occurrit hoc vocabulum, ſicut etiam דַּחְלָא Timor, terriculamentum, ut hoc loco in noſtris, & in verſibus ſequentibus. Sed hoc poſterius pro vero etiam Deo uſurpatur Deut. 32. 15. in Targ. Hier. v. 34. R. אָן דַּחְלָא דַּחֲמָת, ſic וְאָן דַּחְלָא דִסְפַרְוָיִם. Ib. הֲלָא טַלְטִילִנּוּן וְאַגְלִינּוּן מַלְכָּא דְאַתּוּר nonne tulit eos & migrare fecit illos rex Aſhur? Vi. Bab. Ib. R. אֲרֵי שֵׁיזִיבָא יַת שָׁמְרוֹן מִן יְדִי, ſic verſ. 35. דְּשֵׁיזִיבָא, & מִן יְדִי bis. v. 37. R. כַּד מְבַזְּעִין cum diſcidiſſent.

CAP. XIX.

Verſ. 1. R. וְאִתְכַּסִּי סַקָּא. v. 2. R. סָפְרָא וְיַת סָבֵי. Ib. מִכַּסַן שַׂקִּין. v. 4. R. יַת פִּתְגָמֵי רַב שָׁקֵה דִּשְׁלָחֵיהּ, ſic ſtatim עַל פִּתְגָמַיָּא, utrobique deeſt כָּל. Ib. דִּי שְׁמִיעַן קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ. R. David legit דשמעין קדמוהי, juxta lectionem noſtram, quam ſic vertas licet: ut faciat ultionem ſuper omnibus verbis quæ audita ſunt coram eo Dominus Deus tuus. v. 5. R. חִזְקִיָּהוּ לְוָת יְשַׁעְיָהוּ. ו in fine hujuſmodi nominum in noſtris exemplaribus frequenter omittitur, quod ſuprà etiam monuimus. v. 6. R. לָא תִדְחֲלוּן Ne timeatis. Ib. lege in noſtris, audiſti. Ib. R. דְּחַסִּידוּ עוּלֵמֵי מַלְכָּא דְאַתּוּר. Interpres neglexit vocem מַלְכָּא. v. 7. R. וְאַפְּלִינֵיהּ בְּחַרְבָּא, rectè. In Venetis eſt וְאַעְלִינֵיהּ, ubi errorem Typographi facilè agnoſcas, quo poſita eſt litera ע pro proxima פ: mirandum autem in Baſileenſibus, quæ noſtris præiverunt, vocem non eſſe reſtitutam, ſed punctationem potius mutatam, præſertim cum vox אֶעְלְנֵיהּ vix ullum ſenſum commodum hic efficiat. Altum de ea in Babylonia ſilentium, retinuimus autem, quod à Buxtorfio ſtudio ſic factum videretur: verſionem tamen à Regiis non mutavimus, juxta quod ſupra monuimus ad Num. 8. 22. v. 10. R. כְּדֵין תֵּימְרוּן. v. 11. R. מַלְכֵי אַתּוּר. v. 14. R. יַת אִיגַּרְתָּא. Ib. וּקְרָנוּן, & וּפְרַסִינּוּן. v. 15. R. שַׁרְיָא כְּרוּבַיָּא manet in Cherubaia. Ib. דְּלֵית בַּר מִינָּךְ. v. 16. R. פִּתְגָמֵי סַנְחֵרִיב. v. 17. R. מַלְכַיָּא דְאַתּוּר. v. 20. R. לְחִזְקִיָּהוּ לְמֵימַר. v. 21. R. מְבַסְרָא עֲלָךְ מְעִיקָא עֲלָךְ deſpexit te, moleſtè egit adverſum te. Vi. Bab. Ib. in fine, R. עַמָּא דִּי בִּירוּשְׁלֶם, ubi lectio noſtra affertur à R. Davide. v. 22. R. אֲרֵימְתָּא קָלָךְ. Ib. וַאֲמַרְתְּ מִלִּין דְּלָא כַשְׁרָן & dixiſti &c. v. 23. R. וַאֲמַרְתְּ. Ib. בְּתוּקֹף כְּרַכֵּיהוֹן. Ib. מַקְדְּשֵׁיהוֹן. Ib. וְאֶכְבּוֹשׁ. v. 24. R. מַיִן נֻכְרָאִין וּשְׁפָחֵית בְּפַרְסַת. v. 25. R. מִיּוֹמֵי קֳדָם. Ib. וּדְהָא הֲוָה לָךְ. v. 26. R. אִתְקַצַּר. Ib. כְּעֲשַׂב אִגָּרַיָּא דִּסְלֵיק עַד לָא מָטָא ſicut herba tectorum quæ aſcendit, eo uſque non perveniat. v. 28. R. וְאָשַׁוֵּי שֵׁירִין בְּלֵיסְתָךְ. v. 29. R. בְּשַׁתָּא הָדָא in anno hoc. Ib. וּבְשַׁתָּא תִנְיֵתָא. v. 32. R. וְלָא יְקַשֵּׁית. Ib. in fine, מְלַיְּימָא. v. 34. R. בְּדִילִי propter me, ſic cap. 20. 6. v. 35. R. בְּמַשְׁרִיתָא אַתּוּרָאָה. v. 37. R. לַאֲרַע קַרְדּוּ.

CAP. XX.

Verſ. 1. R. לֶאֱנָשׁ בֵּיתָךְ. v. 2. R. וְאַסְחַר חִזְקִיָּה יַת אַפּוֹהִי לְכוֹתְלָא Et vertit Hhizkiah &c. v. 3. in fine, R. בִּבְכִי סַגִּיאָה. v. 4. R. לְדַרְתָּא מְצִיעֲתָא. v. 5. R. אֱלָהָא דְדָוִד. Ib. גְּלֵי קֳדָמַי דִּמְעָתָךְ. v. 6. Ven. & Baſ. עַל יוֹמָא, correximus יוֹמָךְ, ut in Regiis rectè habetur. v. 7. R. סַבוּ דְבֵילַת Accipite maſſam.

Ib. in fine, וְאַתְּסִי, ut supra cap. 5. 14. v. 9. R. פִּתְגָמָא הָדֵין verbum hoc. Ib. הֵיאַךְ טוּלָא עֲשַׂר שָׁעִן, sic postea aliquoties שָׁעִן, ubi in nostris est שָׁעִין, ut vers. 11. in fine, ubi R. David exhibet lectionem nostram. v. 11. R. אֶבֶן שָׁעַת דְּנָחֲתַת. Elias legit שָׁעֲיָא in Thisbite, sicut etiam R. David in commentario. v. 12. R. אֲרֵי מְרַע חוּקִיָּה. v. 13. R. יַת כָּל גִּנְזוֹהִי omnes thesauros suos. Ib. וְיַת כָּל בֵּית מָנוֹהִי & omnem domum vasorum suorum. Ib. וְלָא הֲוָה מִדַּעַם. Ib. שָׁלְטוֹנֵיהּ. v. 14. R. מָה אֲמַרוּ גֻּבְרַיָּא הָאִינוּן וּמְנָן אֲתוֹ עֲלָךְ. Ib. מֵאֲרַע. v. 17. R. וְדִי גְנַזוּ & quod thesaurizarunt. Ib. וְיִתּוֹבַל לְבָבֶל & deferetur ad Babel. v. 20. R. לְמַלְכַיָּא.

CAP. XXI.

Vers. 5. R. דְּרַת בֵּית. v. 6. R. וְעַנִּין וְנָחִישׁ. v. 8. R. כְּכָל דְּפַקֵּידְתִּינוּן juxta omnia quæ præcepi eis. v. 11. R. דִּבְקָדְמוֹהִי. v. 12. R. דִּי כָּל דְּיִשְׁמְעִינָּהּ. v. 13. vox צְרוּרַת, deest in Regiis, sed apud Kimhi habetur: videtur legendum צְרוּרַת, quò respicit versio nostra: idem sentit Buxtorfius in Babylonia, sed in Lexico in voce מַתְקוֹלֶת, col. 2625. reddit, pondus afflictionis. v. 14. R. וּאַרְטֵשׁ. Ib. וִיהוֹן לְמִבַּז. v. 15. R. דַּעֲבָדוּ דְּבִישׁ. v. 16. R. עַד דְּמַלָא. Ib. סִיפָּא בְּסִיפָּא. v. 17. R. לְמַלְכַיָּא regum, sic vers. 25. v. 21. R. בְּכָל אוֹרַח דַּאֲזַל אֲבוּהִי. v. 22. R. בְּאָרְחָן דְּתָקְנָן in viis quæ rectæ erant. v. 23. R. וְקַטְלוּ. v. 25. R. וְדַעֲבַד & ea quæ fecit. v. 26. R. וְקַבְרוּ Et sepelierunt.

CAP. XXII.

Vers. 1. R. תְּמָנֵי, sic vers. 3. בִּתְמָנֵי עֲשַׂר. Ib. vers. 3. בֵּית מַקְדְּשָׁא, absque ל præfixo, ut vers. 4. absque ב. v. 5. R. עַל יַד עָבְדֵי in manu facientium, sic vers. 9. Ib. דִּמְמַנַּן בְּבֵית. v. 7. R. לָא מִתְחַשַּׁב. v. 9. R. לְוָת מַלְכָּא וַאֲתִיב. v. 13. R. וְעַל דְּאִשְׁתְּאַר בְּיִשְׂרָאֵל וּבִיהוּדָה & super eo quod relictum est in Israel & Jehudah. Ib. עַל פִּתְגָמֵי סִפְרָא הָדֵין. v. 14. R. לְוָת חוּלְדָּה נְבִיאֲתָא. Ib. in fine, עֲמַהּ, rectius. v. 18. R. פִּתְגָמַיָּא דִּי שְׁמַעְתָּא verba quæ audisti. v. 19. R. וְלִלְוָטָא.

CAP. XXIII.

Vers. 2. R. וְכָל יָתְבֵי יְרוּשְׁלֵם & omnes habitatores Jerusalem. Ib. וְכָהֲנַיָּא וּנְבִיאַיָּא & sacerdotes & prophetæ. R. David legit cum nostris, סָפְרַיָּא; adjicit Prophetas à Paraphraste vocari Scribas, i. e. discipulos, (sapientum sc. vel Prophetarum) quòd alii illic non essent Prophetæ, vel tunc temporis Hierosolymis abessent, unde necesse habuit Rex ad Huldam prophetida mittere. Sic Esa. 3. 2. שׁוֹפֵט וְנָבִיא Judex & Propheta, in Targum redditur, דַּיָּן וְסָפַר Judex & Scriba. Ib. R. וְסַדַּר קֳדָמֵיהוֹן & exposuit illis. v. 3. R. וְיַת סָהֲדְוָתֵיהּ. Ib. וּבְכָל נַפְשָׁא. v. 4. R. בְּנַחְלָא דְקִדְרוֹן in torrente Kidron, sic vers. 6. ubi redditur, in torrentem. v. 6. in fine, R. בְּנֵי נָלְיָא, Kimhi adducit absque בְּנֵי, ut in Ven. addit idem נָלְיָא, esse nomen idoli cujusdam, de quo in Rabbinorum scriptis observat, בֵּית נָלְיָא, vocari (per ludibrium sc.) בֵּית כָּרְיָא. Vi. Buxt. Lex. in כרה. v. 7. R. דְּאַקְדִּישׁ טַעֲוָתָא quas consecraverat idolis. R. David affert lectionem nostram. v. 8. R. עַד בֵּאֵרָא דְשֶׁבַע usque ad Bera-schebagh. Ib. דְּעַל שְׂמָאל גְּבַר בְּמַעֲלָנֵי תְרַע קַרְתָּא in introitibus portæ &c. R. David legit ut in nostris habetur. v. 11. R. בְּמַעֲלָנֵי בֵית in introitu domus. R. David hic etiam lectionem nostram profert: ut & paulò post in eodem versu legit גְּווארֵהּ, pro quo in R. est גְּוָאֲרֵהּ, & sic cap. 25. 19. ubi ille legit גְּוָּוא. v. 12. R. תְּרַע, sic vers. 15. v. 14. R. וּמַלָּא יַת אַתְרֵיהוֹן. v. 15. R. דְּאַחְטִי יַת יִשְׂרָאֵל. Ib. אֱגוֹרָא הַהוּא. Ib. וְאַדְּקֵהּ & comminuit illud. Sic præteritum est cum Affixo, at juxta lectionem & versionem nostram infinitivus. v. 16. R. עַל אֱגוֹרַיָּא. Lege in nostris, super aras, in plurali ut vers. 17. ubi eadem in Regiis lectio. Ib. R. דְּאִתְנַבֵּי נְבִיָּא quod prophetaverat propheta. v. 17. R. מִשִּׁבְטָא יְהוּדָה. v. 18. R. גַּרְמוֹהִי יַת גַּרְמֵי נְבִי שִׁקְרָא. v. 19. R. כְּכָל עוֹבָדַיָּא דַּעֲבַד. v. 22. R. נְגוּדַיָּא דְדָנוּ. Ib. מַלְכַיָּא דְיִשְׂרָאֵל. v. 24. R. דְּאִתְחֲזוֹן. v. 26. R. בִּיהוּדָה contra Jehudah. Sic cap. 24. 3. ubi redditur, in Jehudah. v. 27. R. וְאַרְחֵיק. Vide Bab. Ib. יַת יְרוּשְׁלֵם וְיַת בֵּיתָא דַּאֲמָרִית Jerusalem, & domum de qua dixeram. v. 28. R. עַל סֵפֶר פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא. v. 33. R. וְכִכַּר דַּהֲבָא.

CAP. XXIV.

Vers. 2. R. וְיַת מַשְׁרְיַת מוֹאֲבָאֵי & exercitus Moabæorum. v. 3. R. מֵאֲרַע, sic vers. 20. v. 4. R. וּמְלָא יַת יְרוּשְׁלֵם דַּם זַכָּאִין וְלָא הֲוָת רַעֲוָא קֳדָם יְיָ לְמִשְׁבַּק & impleverat Jerusalem sanguine innocentium, & non fuit voluntas Domini parcere. v. 5. R. לְמַלְכַיָּא. v. 7. R. מִנַּחְלָא דְמִצְרַיִם. v. 13. R. וְאוֹצְרֵי בֵּית מַלְכָּא, sicut in Hebræo etiam est וְאוֹצְרוֹת absque אֶת. Ib. R. מָנֵי דְדַהֲבָא. v. 14. R. וְלָא אִשְׁתְּאַר & non relicti sunt. v. 15. R. וְיַת רַבְרְבוֹהִי. R. David legit per נ, ut in nostris. v. 16. R. שִׁבְעַת אַלְפִין. Ib. וְאוּמָנַיָּא וְתַרְעַיָּא אַלְפָא & artifices &c. Ib. גִּבָּרִין גִּבָּרֵי, sic cap. 25. 4. גִּבָּרֵי עָבְדֵי. v. 17. R. אַחְבּוּהִי, unâ dictione. v. 20. R. הֲוָת דָּא בִּירוּשְׁלֵם.

CAP. XXV.

Vers. 1. R. וְכָל מַשְׁרְיָתֵיהּ. Ib. וּבְנָא עֲלַהּ. In nostris lege, & ædificaverunt. v. 4. R. תְּרַע בֵּין שׁוּרַיָּא עַל גִּינְּתָא. Ib. וַאֲזַלוּ & abierunt. v. 5. R. וּרְדַפוּ מַשְׁרְיַת כַּסְדָּאֵי. Ib. מַשְׁרְיָתֵיהּ אִתְבַּדַּרָא מִינֵּיהּ. v. 6. R. וּמַלִּילוּ עִמֵּיהּ: in nostris lege, & locuti sunt, pluraliter uti in Hebræo. v. 7. R. וְיַת בְּנֵי צִדְקִיָּהוּ נְכַסוּ. Ib. בְּשַׁלְשְׁלָוָן דִּנְחָשׁ. v. 9. R. יַת בֵּית מַקְדְּשָׁא domum sanctuarii. v. 10. R. תַּרְעָא כָּל מַשְׁרְיַת. v. 11. R. וְיַת שְׁמִיעִין. R. David legit שְׁמוּעַיָּא. v. 12. R. David legit בִּכְרָמִין וּבְחַקְלִין, transpositis vocibus, quo ordine Hæbræis meliùs respondent. v. 14. R. כָּל מָאנֵי דִנְחָשָׁא. v. 17. initio, R. וּתְמָנֵי עֲשַׂר אַמִּין. Ib. וְקָרוֹנָתְהוֹן & דְּקָרוֹנָתְהוֹן, & sine præfixa litera קָרוֹנָתְהוֹן. v. 19. R. וַחֲמְשָׁא גִּבָּרִין & quinque viros. Sic convenit cum Hebræo. v. 23. R. חֵילְוָתָא אִינוּן וְגֻבְרַיָּא. Ib. בַּר מַעֲכָה filius Maghachah. v. 24. in fine, R. וְיוֹטִיב לְכוֹן. v. 25. R. וַעֲשָׂרָה גֻּבְרִין עִמֵּיהּ. v. 27. in fine, R. וְאַפֵּיק יָתֵיהּ מִבֵּית אֲסִירֵי & eduxit illum de domo vinctorum. v. 28. R. יַת כָּרְסוֹהִי.

ESTHER.

CAPUT I.

Vers. 1. R. הוּא אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ דִּמְלַךְ מִן הֶנְדְּיָא וְעַד מַעַרְבָא דְכוּשׁ Ahhasueros qui imperavit ab Hendia & usque ad occidentem Chus. Quæ his interjecta in nostris leguntur absunt à Regiis, ea autem in interpretatione Latina Italico, quem vocant, charactere discernuntur à reliquis quæ agnoscuntur à Regiis & Hebraicis plerunque conformia sunt. Non opus erit igitur ea ubique disertis verbis designare, cùm hoc discrimine animadverso ipsemet Lector nullo negotio illa observare possit. Idem supra monuimus ad initium libri Ruth, hic autem repetimus ne semel tantùm dictum minus attentos fugeret. v. 2. עַל כָּרְסֵי מַלְכוּתֵיהּ דִּי בְּשׁוּשַׁן super solium regni sui quod erat in Susan. Ib. voci מַרְדָּא, quam provinciam reddidimus affinis videtur Syr. ܡܰܕܳܐܬܳܐ vectigal, quippe quod ex provinciis cogatur. Tailerus in translatione sua hujus libri, quæ nostrâ jam excusâ demum prodiit, reddit Medos Babelis; an satis commode judicent eruditi. Vide etiam Jo. Buxtorfii Lexicon Chaldaicum & Syriacum. Locus forsan corruptus est, sic restituendas, וְכַד צְדָא כוֹרֶשׁ מָדָאָה יַת בָּבֶל & quando devastaret Cyrus Medus Babel. Vide vers. 4. Hanc conjecturam nostram confirmat editio Hanoviensis, in qua hæc ita leguntur. v. 3. R. בְּשַׁתָּא תְּלִיתָאָה לְמַלְכוּתֵיהּ עֲבַד מִשְׁתְּיָא לְכָל רַבְרְבָנוֹהִי וְעַבְדוֹהִי אוֹכְלוֹסֵי פָּרַס וּמָדַי אִסְטְרַטִּיגִין וְרַבָּנִין דִּמְמַנַּן עַל פִּלְכַיָּא אָכְלִין וְשָׁתַיִן וְחָדַיִן קֳדָמוֹהִי Anno tertio regni sui fecit convivium omnibus magnatibus suis & servis suis, exercitibus Parazz & Madai, antesignanis & magistris qui præfecti erant re- [illegible]

satis capio. v. 7. R. לְאַשְׁקָיוּתְהוֹן. Ib. וּמָנַיָּא מִמָּנַיָּא אִשְׁתַּנְּיוּ & vasa à vasis mutabantur. Ib. דַּחֲזֵי לְמִשְׁתֵּי. v. 8. R. כְּהִלְכַת. Ib. דְּאָנֵס. Ib. כֵּן שַׁוִּית טַעַם. Ib. כִּרְעוּת גְּבַר וּגְבַר. v. 9. R. עֲבַדַת מִשְׁתְּיָא נְשַׁיָּא. v. 11. R. לְאַיְתָאָה יַת וַשְׁתִּי מַלְכְּתָא קֳדָם מַלְכָּא בְּכְלִילָא דְמַלְכוּתָא עַל רֵישַׁהָא לְאַחֲזָאָה לְעַמְמַיָּא וּרַבְרְבָנַיָּא יַת שׁוּפְרַהָא Ut adducerent Vasthi reginam ante regem cum corona regis super caput ejus, ut ostenderet gentibus & magnatibus pulchritudinem ejus. v. 12. R. מֵימְרָא דְמַלְכָּא דִּי בְּיַד רַבְנַיָּא. v. 13. R. הֵיכְדֵין יָאֵה בְּמַנְדְּעָא דְעִידָנַיָּא. Ib. קֳדָם חַכִּים וְיָדַע ante sapientem & cognoscentem. v. 14. R. וְדִקְרִיבִין Et ii sunt qui proximi erant illi. v. 15. R. בְּמַלְכְּתָא וַשְׁתִּי. v. 16. R. לָא עִילָוֵי מַלְכָּא. Ib. דִּי בְּכָל פִּלְכַיָּא. v. 19. R. אִין קֳדָם מַלְכָּא יִשְׁפַּר. Ib. וּמַלְכוּתָהּ יִתֵּן, א pro ה, Affixo fœminino positum suprà aliquoties notavimus. Idem judicium de voce præcedenti רֵישָׁא. v. 20. R. כְּפִתְגָמָא אֲרוּם רַבָּא הִיא quia magna est, viz. מַלְכוּתֵיהּ ditio ejus. v. 21. R. דִּמְמוּכָן. v. 22. R. מְסָרְכָן, rectè. Ib. מְמַלְלָא לִישַׁן גַּבְרָא loqueretur lingua viri, in imperfecto, juxta quod præcedit, ut omnis homo dominaretur. Sensus causâ tempus in his mutavimus.

CAP. II.

Vers. 1. R. לְמִדְכַּר יַת וַשְׁתִּי וְיַת דַּעֲבַדַת וְיַת דְּאִתְגְּזַר עֲלַהָא recordari Vasthi, & quod fecerat, & quod decretum fuerat adversus eam. v. 2. R. יִבְעוֹן לְמַלְכָּא Quærantur [illegible]

apud illum haud rectè scribitur חַכְסָא, taxum significare, ejusve in psilothris usum esse, ut eo nomine Buxtorfium Juniorem erroris arguere non dubitaverit. Vide hic Babyloniam, invenies Patrem etiam haud absque ratione nobiscum unà in eodem errore esse, si modò error sit. Sed parcius ista viris. v. 13. R. quo perfecti erant absque בָּתַר. Ib. עִמְּהָא מִן בֵּית נְשַׁיָּא. v. 14. R. לְשַׁמּוּשֵׁי יַת מַלְכָּא. Ib. בָּתַר כֵּן לָא תְּתוּב לְוָת מַלְכָּא post hoc non revertebatur ad regem. v. 15. R. כָּל מִידְעַם, sine ל præfixo. Ib. וַהֲוָת אֶסְתֵּר מַשְׁכְּחָא טִיבוּ בְּעֵינֵי כָּל חָזְהָא & invenit Ezzther gratiam in oculis omnium &c. v. 17. Lege in nostris cubiculi pro cubili. v. 18. R. וַהֲווֹ קָרוֹ לַהּ quod vocaverunt. v. 19. R. וּמָרְדְּכַי יָתֵב Mardechai sedebat. v. 20. R. לָא חָוַת Non indicaverat Ezzther, absque præcedentibus. Quæ paulò post sequuntur Tailerus sic vertit, in diebus menstrui sui abstinuit à pulmentis, & vinum gentium peregrinum non gustavit. Menstrua patientibus pulmenta esse illicita nusquam antehac legisse memini. Vi. cap. 3. 8. v. 21. R. מָרְדְּכַי יָתֵב בִּתְרַע מַלְכָּא. Ib. pro בְּכֵין, in nostris omnino videtur legendum בְּכֵין tunc, uti reddidimus: sic cap. 7. 7. mendose legitur בְּחִין pro בְּכֵין. Ib. R. תְּרֵין רַבְּנֵי מַלְכָּא.

CAP. III.

Vers. 1. R. מוֹרְעִית אֲגָג. v. 4. R. אֲרֵי חֲוִי לְהוֹן דְּהוּא יְהוּדִי. v. 6. R. לְאוֹשָׁטָא יְדָא extendere manum. Ib. qui erant in omni regno Ahhasueros. Sed Chaldaica horum illic desunt. v. 7. R. הוּא יַרְחָא דְנִיסָן בִּשְׁנַת תְּרֵיסַר לְמַלְכוּת אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ רְמָא פוּרָא ipse est mensis Nisan &c. Sic in fine, הוּא יַרְחָא דַאֲדָר ipse est mensis Adar. v. 8. R. מִתְבַּדַּר וּמִתְפָּרַשׁ. Ib. פִּילְכֵי מַלְכוּתָךְ. Ib. לֵיתֵיהוֹן נָטְרִין וּלְמַלְכָּא לֵית לֵיהּ שׁוּם טִימֵי illi non observant: regi autem &c. v. 9. R. אִין קֳדָם מַלְכָּא שַׁפִּיר יִתְכְּתֵב לְאוֹבָדֵיהוֹן. Ib. עַל יְדָא דְעָבְדֵי מַטְבְּעָא super manus cudentium monetam. Sic apud Eliam in Thisbite, rad. טבע, ex Targ. Hierosʃ. i. e. secundo, ubi sic legitur. Quæ statim sequuntur in nostris verba וּמַן יָכִיל וגו׳, interrogativè forsan legenda sunt, Et quid valet, quantum continet? ista summa sc. ut verba sequentia responsum habeant: minarum sexaginta myriades &c. Utcunque versio nostra sensum eorum attigisse videtur. Cùm enim talentum sit sexaginta minarum, decem millia talentorum erunt minarum sexaginta myriades sive sexcenta millia. Notetur porro, cùm singuli Israelitarum dimidium sicli in redemptionem animæ dare tenerentur, Hamanem hic internecionem eorum centuplo pluris licitari; mina siquidem quinquaginta siclorum sive centum drachmarum erat. Vide Targum secundum hujus versus, ubi centum drachmas in caput promisisse, drachmarum verò summam decem millia talentorum esse dicitur. Vide etiam cap. 4. 1. Targ. sec. v. 10. R. וְאַעְדִּי מַלְכָּא יַת עִזְקְתֵהּ. v. 11. R. וְעַמָּא מְסִירִין. Ib. לְמֶעְבַּד מִנֵּהּ כְּמָא דְיוֹטִיב קֳדָמָךְ ut facias ex ea &c. v. 12. R. בִּתְלֵיסַר יוֹמִין. Ib. עַמָּא וְעַמָּא פִּילְכָא וּפִילְכָא בְּרוֹשֶׁם כְּתָבְהָא. Ib. כְּמַמְלַל לִישָׁנֵיהּ. Ib. כְּתִיב וּמְפָרַשׁ scriptum & expositum, postrema duo in Venetis etiam leguntur ut in Regiis. v. 13. R. בְּיוֹמָא חַד בְּיוֹמָא דִתְלֵיסַר יוֹמָא לְיַרְחָא תְּרֵיסַר. Vi. Bab. v. 14. R. גְּזֵרְתָּא, sine Affixo. v. 15. R. וְקַרְתָּא דְשׁוּשַׁן הֲוָת מִתְעַרְבְּלָא & civitas Susan erat coarctata.

CAP. IV.

Vers. 1. R. יַת כָּל דְּאִתְעֲבֵד וּבְזַע מָרְדְּכַי יַת לְבוּשׁוֹהִי omnia quæ acta erant: & scidit Mardechai vestimenta sua. Decretum à rege in Judæos sancitum superorum consensu duplici de causa ratum fuisse tradit R. Salomon: quod imaginem tempore Nebuchadnezzar adorassent, & convivium Ahhasueri participassent. Posteriorem tantùm assignat Paraphrastes, cujus mentem haud satis assecutus est hic Tailerus. Vide cap. 1. 5. Eo quod de sigillo ex luto dicitur, ad illud Job. 38. 14. alludi videtur. Ib. R. וּנְפַק בְּגוֹ קַרְתָּא וּקְבַל & exivit in medium urbis & clamavit. Illud autem quod ex hoc versu in Thisbite voce דרדק, & pleraque alia quæ ab Elia ex hoc libro illic adducuntur, in Targum secundo habentur. Commentatores Hebræi R. A. Ezra & R. Sal. Jarhi an Targum alterutrum viderint dubium facit quòd vix uſpiam laudent, cùm in aliis libris, hic præsertim, frequentissimè id facere soleat. v. 2. R. וַאֲתָא עַד פַּלְטֵירָא Et venit usque ad palatium. Ib. לִתְרַע פַּלְטֵירִין portam palatiorum. v. 3. R. וּבְכָל פִּילְכָא וּפִילְכָא אֲתַר דְּפִתְגָם גְּזֵרַת מַלְכָּא וּגְזֵירַת דִּינָא מָטֵי & in qualibet regione & loco quo verbum decreti regis & decreti judicii pertigit. v. 4. R. וְעָלָן עוּלֵימָתַן דְּאֶסְתֵּר. v. 5. R. וּקְרָת אֶסְתֵּר לַהֲתָךְ Et vocavit Ezzther Hathach. Vide Bab. Ib. לְבוּשֵׁי דְשַׁדְּרַת לֵיהּ vestimenta quæ miserat ei. v. 6. R. וּנְפַק הֲתָךְ, per ה ut in verso præcedenti, & sic in sequentibus. Ib. דִּלְקֳדָם פַּלְטֵירִין דְּלְמַלְכָּא quæ erat ante palatia regis. v. 7. R. לְהָמָן וְיַת מַמּוֹן כַּסְפָּא Haman: & copiam argenti. Ib. עַל יְדֵיהוֹן דְּגִזְבְּרִין super manus thesaurariorum. v. 8. R. וְיַת דִּיטַגְמָא דִּי כְּתַב. Ib. וּלְפַקְדָא עֲלַהָא, sic in fine versus עַמָּהָא. v. 11. R. וְכָל עַבְדֵי מַלְכָּא Omnes autem servi regis. v. 13. R. יָתִיר מִכָּל יְהוּדָאֵי unica ex omnibus Jehudæis. v. 14. R. [illegible] Ib. אִין לְעִידָנָא הָדָא אַתְּ מָטְיָא לְמַלְכוּתָא an ad tempus hoc tu [illegible]

וְלָא רְתַת מִנֵּיהּ qui non surrexit & non tremuit ab eo. אַרְכּוּבְתָא genu significat, non currum, ut Tailerus vertit. Quid opus extensione pedis ad ostendendum quod scriptum erat è regione currus; aut quis scripturæ locus iis verbis designetur alii viderint. v. 11. Tailerus ad verbum reddit אִתְמְנֵי עִם דוּכְסֵי numeratus est cum ducibus. Id ita intelligendum, ut reliquos regeret & iis præesset, haudquaquam verò æquales haberet. Vide cap. 3. 1. Sic Gen. 40. 4. de Josepho dicitur וּמַנִּי יַת יוֹסֵף עִמְּהוֹן constituit, vel præfecit Josephum cum eis, i. e. juxta Syrum & Arabem, super eos, ut curam eorum ageret, & necessaria illis subministraret. Porrò תְּמָנְיָא octo denotat non octoginta, ut ille; pro eo dicendum esset תְּמָנַן. v. 11. R. וּסְגִיאוּת בְּנוֹי וְיַת דְּרַבִּי יָתֵהּ & multitudinem filiorum suorum, & quod magnificaverat eum. v. 12. R. וְאַף לְעִדָּן מְחַר. v. 13. R. דַּאֲנָא חָזֵי. Ib. יָתֵב בִּתְרַע. v. 14. R. יַעְבְּדוּ אָע זְקִיף חַמְשִׁין אַמִּין וּבְצַפְרָא אֱמַר לְמַלְכָּא וְיִצְלְבוּן יַת מָרְדְּכַי עֲלוֹי וּמִן בָּתַר כֵּן עוּל קֳדָם מַלְכָּא לְבֵית מִשְׁתְּיָא בְּחֶדְוָה וּשְׁפַר פִּתְגָמָא קֳדָם הָמָן וַעֲבַד קֵיסָא Faciant lignum altum quinquaginta cubitorum, & in aurora dicito regi ut suspendant Mardechai super illud: & post hæc intrato coram rege in domum convivii in lætitiis. & gratum fuit verbum ante Haman, & fecit lignum. De significatione vocis תֵּירָא in hoc versu, quam nos catenam reddidimus, Tailerus lebetem: vide quæ habet Buxtorfius in Lex. Chal. Talm.

CAP. VI.

Vers. 1. R. בְּלֵילְיָא הַהוּא נְדַד שִׁגְתֵּהּ דְּמַלְכָּא וַאֲמַר לְאַיְתָאָה קֳדָמוֹהִי יַת סִפְרָא דְּדָכְרָנַיָּא פִּתְגָמֵי יוֹמַיָּא וַהֲווֹ מִתְקְרִין קֳדָם מַלְכָּא In nocte illa recessit somnus regis, & dixit ut afferretur ante se liber monimentorum verborum dierum: & fuerunt lecta ante regem. Hæc verba, דְּלָא אַעֲלַת אֶסְתֵּר וגו׳, quæ post medium versus in nostris leguntur, sic vertit Tailerus, quia Estheram ad convivandum mecum non introduxi, sed Hamanem solum. At verbum non est primæ personæ, sed tertiæ fœmininæ. Post hæc aliquantum pro עָבְדֵי legimus עוֹבְדֵי דִּינֵיהוֹן, hoc enim frequens ut Kamets chatuph ponatur pro Cholem: ubi ille sic vertit, servi juris eorum regis antiqui, qui coram eo fuere. v. 2. R. עַל בִּגְתָן. Ib. מִנַּטְרֵי פַּלְטֵרִין ex custodibus palatiorum. v. 6. R. וַאֲתָא הָמָן & venit Haman. Ib. לְמַן יִצְבֵי. v. 8. R. וְיַיְתוֹן, cum ו copulativo, at sub finem versus דְּיִתְיְהֵב, sine eo. Ultima hujus versus clausula juxta A. Ezra sic vertenda est, & cujus capiti corona regia imposita est. ut sermo non sit de diademate regio, sed de alia quadam corona sive ornamento, quod equus quo vehebatur rex, quemque alicui ex servis ejus equitare licitum non erat, capite gestare solebat: rem hanc notam esse ait, & verba sanè tum Hebraica tum Chaldaica huic interpretationi optimè conveniunt. v. 9. R. לְבוּשָׁא וְסוּסָא. Ib. מֵרַבְנֵי מַלְכָּא. Ib. וְיִרְכְּבוּנֵּהּ. v. 10. R. יַת לְבוּשׁ וְיַת סוּסָא. Ib. עֲלוֹי סוּסָא. Ib. לְמָרְדְּכַי יְהוּדָאָה דְּיָתֵב בִּתְרַע פַּלְטֵרִין דְּמַלְכָּא לָא תְמַנַּע Mardechai Jehudæo qui sedet in porta palatiorum regis: ne subtrahas. v. 11. R. וּנְסַב הָמָן. Ib. וְאַרְכְּבֵיהּ. Ib. וּקְרָא קֳדָמוֹהִי כְּדֵין אִתְעֲבֵד sic fit. v. 12. R. וְתָב מָרְדְּכַי לִתְרַע & rediit Mardechai ad portam. Ib. וּמִתְעַטֵּף רֵישֵׁיהּ. v. 13. R. יַת כָּל דַּעֲרָעֵיהּ. Ib. מִזַּרְעָא דִּיהוּדָאֵי ex semine Judæorum. Ib. אֲרֵי מִנְפַּל תִּנְפּוּל קֳדָמוֹהִי. v. 14. R. עַד כְּעַן. Ib. וְרַבְרְבָנֵי מַלְכָּא מְטוֹ וְאוֹחִיו.

CAP. VII.

Vers. 1. R. לְמִשְׁתֵּי חַמְרָא ad bibendum vinum. v. 3. R. שְׁווֹב נַפְשִׁי מִן יְדָא דְסַנְאָהּ. Ib. מִן יְדָא דִבְעֵל דְּבָבָא de manu auctoris inimicitiæ meæ. Ubi juxta Interpretem א est loco י Affixi, ut supra ad cap. 5. 1. dictum. v. 4. R. אֲרֵי לֵית לְמַעִיקָא טוּמִין. Ib. לְשֵׁיצָאָה וּלְמִקְטַל וּלְאוֹבָדָא וְאִלּוּ. Ib. אִזְדַּבַּנְנָא. v. 5. R. דִּי אַמְלְכֵיהּ בְּלִבֵּיהּ. v. 6. R. וְאָמְרַת אֶסְתֵּר Et dixit Ezzther: Ib. est Haman malus hic. Vox מְנִיכָא torquem propriè significat, sed pro diversis corporis partibus diversè redditur; capiti impositum, ut hic, diadema convenienter dicitur. v. 7. R. וּמַלְכָּא קָם Et rex surrexit. Pro בְּחִין, quod in Ven. & Bas. legendum in nostris בְּכֵין. Ib. R. מִמִּשְׁתְּיָא דְחַמְרָא. Ib. לְמִתְבַּע עַל נַפְשֵׁיהּ חַיּוּתָא ut quæreret pro anima sua vitam. v. 8. R. עַל דַּרְגָּשׁ דְּאֶסְתֵּר יָתְבָא עֲלַהָא. v. 9. R. מִן רַבְרְבָנַיָּא. Ib. הָא קֵיסָא דְזַמֵּן, absque בְּרַם, ut in versu etiam præcedenti. Ib. קָאֵים בְּבֵיתָא דְהָמָן.

CAP. VIII.

Vers. 2. R. יַת עִזְקְתֵהּ anulum suum. Ib. רַבָּן וְסָרְכָן עַל נִכְסוֹהִי דְּהָמָן super facultates Haman. v. 3. R. וּבְכִיַת וּפַגְנַת וּפַיֵּסַת לֵיהּ & ploravit, & clamavit, & supplicavit ei. Ib. וְיַת זְמִימֵיהּ דִּי חֲשַׁב. v. 4. R. יַת תַּגְרָא. v. 5. R. אִין עַל מַלְכָּא יִשְׁפַּר, sic cap. 9. 13. ut suprà cap. 5. 4. Ib. טַעֲמָא לְמִכְתַּב. Ib. פִּטְקַיָּא דִּשְׁדַר הָמָן epistolæ quas misit Haman filius Hamdatha. v. 6. R. דְּתַנְדַּן [illegible]

CAP. IX.

Verſ. 1. R. ובתריסר ירחין. Ib. בתליסר יומין. Ib. דחשיבו בעלי דבביהון דיהודאי למשלט בהון ואתהפכת דישלטון. v. 2. R. יהודאי, ut verſ. 1. ſic verſ. 10. דיהודאי. Ib. לקטלא ית כל דתבעין ad occidendum omnes quærentes. Ib. באנפיהון. Ib. פחדיהון. v. 3. R. עליהון ית יהודאין לארכונין ſuper ſe Jehudæos principes. v. 4. R. ארום רב מרדכי בבית מלכא ומשמעה נפק. Ib. אזל ומתרברב. v. 5. R. וקטילת והובד & occiſionis & perditionis. v. 11. R. עאל מנין קטילין. v. 12. R. יהודאי ואובדו. Ib. בנוי דהמן דאשתארו ובכל פילכי מלכא & decem filios Haman qui remanſerant. Et in reliquis regionibus regis. In noſtris uti etiam in Baſileenſibus eſt ו pro ד. Ib. in fine, R. עד כען ויתעבד. Si quæ aliæ varietates à Regiis in ſecundo hujus verſus Targum fuerint, ex hiſce deprehendi poſſunt. Idem in proximo verſu & aliis, quorum duplex Targum habetur, obſervandum. v. 13. R. ישפר. Ib. אף מחר. Ib. למעבד כגזרת יומא הדין faciendi juxta decretum hodiernum. v. 14. R. ומאה ותמניא Tailerus vertit, Ita centum & octoginta, pro octo, ut ſupra ad cap. 5. 11. dictum. Hoc & alia pauca, in quibus vir eruditiſſimus mihique quondam amicus lapſus eſt, à nobis eſſe notata, nemo, ut ſpero, ſuccenſebit; cùm veritatis amore, & nequis incautus in errorem abducatur, non contradicendi ſtudio id fiat. v. 15. R. ביום ארבע עשר. v. 16. R. ית נפשיהון ואשכחו ניחא. v. 17. R. ביומא תלת עשר. Ib. ונחו בארביסר ביה & quieverunt quarta decima ejuſdem. v. 18. R. אתכנשו בתליסר ביה ובארביסר בה ונחו בחמיסר. v. 19. R. ארביסר, ut in verſu præcedenti. Ib. חדוא ומשתיא. v. 20. R. פלכי מלכא. v. 21. R. ארביסר & חמיסר, ut paulo ſupra. v. 22. R. ביומיא האנון בזמן דנחו In diebus illis tempore quo quieverunt. Ib. מדבונא לחדוא ומאבלא. Ib. בהון יומי משתיא in eis dies convivii. Ib. לחבריה מתנן לחשוכי. v. 23. R. ית דשריו. Ib. וית די כתב & quod ſcripſerat. v. 24. R. יחום אנון. Ib. ורמא פורא projeceratque Phura. v. 25. R. בישא וממיה. v. 26. R. על שום פורא. Ib. נסרין ומן, ſine ליה. Ib. יומי ניסא dies miraculi. Ib. ידעין ומה חזו ſciantque: & cur viderentur. v. 27. R. ועלוי כל דיוראין. Ib. in fine כרשם כתביהון וכזמניהון בכל שתא ושתא juxta characterem ſcripturæ ſuæ, & juxta tempus eorum quolibet anno. v. 28. R. יחום כהניא. Ib. ויחוסא דבית ישראל דשריא. Ib. יהודאין ודכרניהון לא ישתיצון. v. 29. R. ברתה דאביחיל. Ib. תקפא דניסא, abſque וית. Ib. ית אגרתא דפוריא. v. 31. R. באדר בזמן עובדיהון in Adar tempore operis eorum.

CAP. X.

Verſ. 2. R. וכל עובדי תקפיה. v. 3. R. ארום מרדכי יהודאה אלקפטא ורבן על כל יהודאין ומתרעי לסגי אחוי דמן שבטא דבנימין. Ib. למלכא תבע טבתא לעמא בית ישראל וממלל שלמא לכל זרעיה דבית יעקוב & princeps ſuper omnes Jehudæos, & acceptus multitudini fratrum ſuorum, qui erant de tribu Benjamin, quærebat bonum populo ſuo domui Iſrael, & loquebatur pacem omni ſemini ſuo, domui Jacob.

JOB.

CAPUT I.

VErſ. 1. R. בארע ארמניא. Vi. Bab. Ib. ודחילא דייי & timens Dominum. Ib. מן בישא, ſic verſ. 8. v. 2. R. שבעא בנין ותלת בנתא. v. 3. R. שבעת אלפין דעאן ותלת אלפי גמליא. Ib. וזוגין דתורי. Ib. ופלחנא סגי. Ib. עתיר מן כל. v. 4. R. והוו אזלין בנוהי ועבדין משתיא. Ib. ושלחין וקרין לתלת אחתיהון & mittebant & vocabant &c. v. 5. R. כד מחזרין יומי משתיא ושדר & cùm in orbem tranſiſſent dies &c. Ib. ואקדם בצפרא והוה מסיק עלון מנין כלהון. Ib. מאים חבו בני ולא צלו בשמא דייי בלבהון כדין ונו' & non oraverint in nomine Domini in cordibus ſuis: ſic &c. v. 6. R. והוה יום דינא רבא Et fuit dies judicii magni. Vi. Bab. Ib. למקם. Ib. ואתא לחוד שטנא ביניהון, adjicitur illic למקם קדם ייי ut ſtaret coram Domino. v. 7. R. ואמר שטנא קדם ייי מלפשפש בארעא ולמיזל & dixit Satan coram Domino, A ſcrutando in terra & ambulando per eam. v. 8. R. על עבדי ſuper ſervum meum. Ib. ארי לית דכותיה בכל ארעא in univerſa terra. Ib. ודחילא & timens. v. 9. R. הא מגן דחל איוב. v. 10. R. הלא אנת אגנת בדיליה ובדיל אנש ביתיה ועל כל דיליה מחזור Nonne tu protexiſti &c. Ib. וקניניה נפיש & poſſeſſio ejus crevit. v. 11. R. אושיט כען ידך ואנזק בכל דיליה manum tuam & noce omnibus &c. Ib. אין לא קדמך יצלי niſi coram te oraverit. v. 12. R. הא כל די ליה בידך En univerſa quæ habet in manu tua ſunt. Ib. ידך למנזק manum tuam ad nocendum. v. 13. R. יומי אתחולי שבועתא. Vi. Bab. Ib. חמר. v. 14. R. ועזגד. Ib. תורתא. Ib. ואתנן רעין. v. 15. R. מלכתא דזמרגד דברתנון. Ib. לבלחודי, at contrà verſ. 16. & 17. בלחודי. v. 16. R. עד כדין דא ממלל. Ib. וגמרתנון. v. 17. R. עד כדין דין, ſic verſ. 18. Ib. כשדאי מניו תלתא אוכלוסין. Ib. ודברנון. Ib. אף אנא בלחודי etiam ego ſolus: ſed & לחוד, ſignificat etiam. v. 19. R. וקרב בארבעא זוית. Ib. אף אנא בלחודי quoque ego ſolus. v. 21. R. ערטולי, bis per ו. Ib. אתוב תמן לבי קבורתא revertar illuc ad domum ſepulturæ. Ib. וכדמתנסב יהא שמה דייי מברך & nunc quis ablatum eſt, ſit &c. v. 22. R. ולא הדר מלי neque reddidit verba.

CAP. II.

Verſ. 2. R. הי מנן את אתי. Ib. ית ייי. Ib. מלמשוט & ומהלכא. v. 3. R. על עבדי, ut cap. 1. 8. ſic לית דכותיה. Ib. ועד כען הוא מתוקף, ſic verſ. 9. אנת מתוקף. v. 4. R. אברא מטול אברא. v. 5. R. וברם אושיט כדון. Ib. לגרמיה ולנפשיה os ejus & animam ejus. v. 6. R. הא הוא מסיר Ecce ipſe traditus eſt. v. 7. R. מן פריסת רגליה ועד מוקדיה. v. 8. R. פחר לאתקרספא ביה. Vi. Bab. Ib. במצע קיטמא. v. 9. R. ברך. v. 10. R. דעבדן קלנא בית אבהתהון הא כדין. Ib. בספוותה, reliquis omiſſis. v. 11. R. למנד עלוהי & moverent capita ſua in eum. v. 12. Lege in noſtris, & non cognoverunt. Ib. R. ית מעיליה. Ib. על רישיהון. v. 13. R. על ארעא. Ib. דמתמלל עמיה פתגמא ארי חמו ארום רב.

CAP. III.

Verſ. 1. R. בתר כן, non præcedente מן. v. 2. R. ופום איוב Et cecinit Job. Vi. Bab. v. 3. in fine, R. איתברי גברא. v. 5. R. יטנעון יתיה. v. 8. R. ילטטון יתיה די לטטין. Ib. דאטמוסין למדבר באתערותהון אליתהון qui parati ſunt, cùm ſuſcitantur, tollere lamentationem ſuam. v. 9. R. נשף בורקיה. Vi. Bab. Ib. יסתכי לנהורא. Ib. קריצותא. v. 10. R. פרתי דלסתי portas maxillarum mearum. Ven. פרתי, quod in Baſ. mutatum in פאתי: hujus mutationis Buxtorfius rationem non reddit. פתי vel פאתי eſt latum, ſpatioſum, unde פתאה vicus, platea: huc reſpicientes meatum reddidimus. Ib. R. כריסא, ſine Affixo. v. 15. R. קורטיהון. Vi. Bab. v. 17. R. רשיעי דעבדו תיובתא. Ib. תלמידי דאישתלהי. v. 18. R. בי רבא, ſic apud Eliam. v. 19. R. מכיפתא מן קדם ייי קירוס דידיה ab alligatione à facie Domini dominatoris ſui. v. 20. R. למה יהב. v. 22. R. דהוון חדין. Ib. ישבחון. v. 24. R. תונחתי תעול. Ib. מימי אכליותי. v. 26. R. לא שלותי ולא שלית מבשורתא Nonne diſſimulavi & nonne quievi, quoniam &c. Ib. מבשורתא דיקידתא דען de incendio ovium.

CAP. IV.

Verſ. 3. R. דחלשיא infirmorum. v. 4. R. בעבירתא תחייל. v. 5. R. כדין תיתי. v. 6. R. ושלימות ארחתך. v. 7. R. כדין מן הוא דזכאי quis eſt ipſe juſtus. Ib. ואן תריצי. v. 8. R. שקר. v. 10. R. מרתחין כדביא contremiſcere faciunt ſicut urſi. v. 11. R. וישמעאל דמתיל לאריותא יהובד מדלית ונו' Iſmahel autem qui comparatus eſt leoni peribit, eo quòd &c. Ib. כלסטיסיא דאתפרשו מן אורחן ſicut prædones &c. Alterum hujus verſus Targum ex his cum lectione Regiorum conferri poteſt ut ſupra monuimus. v. 12. R. אתאמר בתכיף ואלפת dictum eſt verbum repentè &c. v. 13. R. על בר נשא. v. 14. R. וסגעי איברי. v. 17. R. האפשר. Ib. יזכי ואם. v. 18. R. ובמלאכוי ישויה עילא. v. 19. R. שיתאסיתהון. v. 20. R. מצפרא לרמשא מתמחין מדלית percuſſi ſunt: &c. v. 21. R. אתנטל.

CAP. V.

Verſ. 2. R. יקטל רגוז קירים ושברא. v. 3. R. חמיתי שטיא דנציב. v. 6. R. מטול דלא נפק מן עפרא. v. 9. R. דעבד. Ib. ולית סוף quorum non eſt finis. v. 10. R. דיהב. Ib. מחוז עממיא provinciæ populorum. v. 11. R. Deeſt מטול ab initio. Ib. in fine, פרקנותא. v. 13. R. בחכמתהון. Ib. אתיב עליהון reddidit ſuper eos. v. 14. R. בליליא ממששין. v. 16. R. ומלכתא דרשיעי טפות פמיה & conſilium impii &c. Vi. Bab. v. 17. R. אלה, ſic cap. 8. 3, 5. & alibi paſſim. v. 18. R. מיתי מכאה. Lege in noſtris, dolorem. Ib. ומעל מסתרתא. v. 19. R. יפצינך ובשביעיתא לא יקרב בך ביש. v. 20. R. דמצראי. Ib. מקטילת חרבא. v. 21. R. כמיזקא דלישן. Ib. ביני עממיא inter populos. v. 22. R. לחבל. Ib. לחית ארעא. v. 24. R. במשכן בית אלפנך in tabernaculo domus doctrinæ tuæ. Ib. בית מקדשך ולא תנוק, ubi in noſtris legendum, domus tabernaculi tui. v. 26. R. לבי קבורתא in domum ſepulturæ. v. 27. R. קביל יתיה.

CAP. VI.

Verſ. 2. R. במסחתא. v. 3. R. מן חלא דימא, ſine יתיר. Ib. אשתלהיו. v. 4. R. גררי. Ib. אלהא יסדרון לי. v. 5. R. האפשר דמכרו Nunquid poteſt clamare. Ib. ינוה תורא aut mugiet bos. Vi. Bab. v. 6. R. טעמא. v. 7. R. היך דוותא. v. 8. R. יהב אלהא. v. 9. R. ושרי אלהא וממסכן & pauperem me fecit. Ib. ויעתר. v. 10. R. ברתיתא על רשיעיא ולא חס cùm venerit tremor ſuper impios, &c. v. 12. R. אין היך חילא דאבניא. v. 13. R. סייע בי וחכמתא אתנדחת מני. In noſtris legendum, aufugit à me. v. 15. R. כמפקנות & כננור, utrumque ſine היך. v. 16. R. מצינתא. v. 17. R. הכדין דר טובענא בעידן דחבו Talis fuit generatio diluvii in tempore quo peccaverunt. Ib. אתנמרו. Ib. אתחמיו & incaluerunt. Vi. Bab. v. 18. R. איסרטי אורחתהון. v. 21. R. ארום כען. Ib. in fine, ודחלתון & timuiſtis. v. 22. R. מטולתי. v. 23. R. ושיזבו יתי מיד. v. 25. R. מה בשימין. Ib. ומה דכשר. v. 27. R. יתיה תשדון. v. 29. R. תובו כדין. Ib. רשעא iniquitas. v. 30. R. ואין.

CAP. VII.

Verſ. 6. R. קלילין יתיר מגרדית. v. 9. R. כן דנחת. v. 11. Lege, non prohibebo. v. 12. R. במצעה. v. 14. R. ומחזיוניא. v. 15. R. שנוקא. v. 16. R. רחקת לא לעלם. v. 19. R. ולא. v. 20. R. נטר בר נשא.

CAP. VIII.

Verſ. 2. R. אימת. v. 3. R. האפשר דאלה. v. 4. R. חבו קומוי. v. 6. R. וישלם יאות & pacificabit pulchritudinem. v. 7. R. ויהי שירותך. v. 8. R. שאל כען לדרא קדמאה. v. 10. R. ומלבהון & de corde ſuo. v. 11. R.

דיתנאה

דיתנאה גומיא בלא ביצנא. v. 12. R. עד דהוא בפיוחה. Vi. Bab. v. 13. R. אסרטי. Ib. וסבר דילטור & ſpes delatoris. v. 15. R. יתוקף ביה. v. 17. R. עד אינר, ſine præcedente די. Ib. בי אבניא יעון. v. 18. R. אין יסלעמניה ומאתרה ומכדיב. v. 19. R. ומעפרא חורן. v. 20. R. לא ירחק. Ib. ולא יתוקף. v. 21. R. בחוכא.

CAP. IX.

Verſ. 2. R. הכדין ומה יזכי. v. 4. R. חכים. v. 5. R. מלכיא דקימין בטוריא ולא ידעו דהפכנון reges qui ſtant in montibus &c. v. 9. R. ואדרוני שטרי מזל מוליא & cubicula ſyderum, conſtellationem planetarum. v. 10. R. פרישן, ſine copula. v. 11. R. עלי ולא אחמי יתה ſuper me, & non videbo eum. v. 12. R. מעלמא à ſeculo. v. 13. R. מרשיעיא תחותוי דיתין אותניא דמסתיעין בסגעא ab impiis: ſub eo curvantur fortes qui auxiliantur in multitudine. Vi. Bab. v. 14. R. כל, ſine præcedente אף. v. 15. R. זכאית. v. 16 R. יצירת קלי. v. 17. R. בינתא. v. 18. R. ישבענני מרוריא. v. 20. R. אין אזדכי פמי. v. 22. R. חדא מכילתא היא לי Una menſura eſt mihi. v. 23. R. אם ברגוז ימית. Vi. Bab. Ib. מתמסין. v. 24. R. מן קדם דיניהא יחפי à facie judicum ejus operit. Ib. אין לא דכי; hoc reddi poteſt, ſi non juſtus vel purus eſt. v. 25. R. ויומי קלילין. v. 26. R. חלפון היך ספינן דטעינין. Ib. דטאס. v. 27. R. אתנשי. v. 28. R. דחלית כלהון timui omnes. v. 30. R. אין אשתזגת במי. v. 31. R. הכדין בשוח. v. 32. R. אתיב יתה. v. 33. R. על תרוינא. v. 34. R. לא תבעת. v. 35. R. לא הכא אנא בהדי.

CAP. X.

Verſ. 1. R. אתנגות נפשי. Vi. Bab. v. 2. R. תנצי בי. v. 3. R. התקין קומך. Ib. תרחק. Ib. רשיעיא. v. 5. R. הא כיומי. v. 7. R. על מנדעתך. v. 8. R. ידיך צירו יתי. Sic verſ. 11. אלבשת יתי, qualia cùm paſſim occurrant, ubique notare opus non erit. Idem ſtatuendum de aliis cujuſlibet perſonæ aut numeri pronominibus, ut cap. 12. 23. R. ומאבד יתהון. v. 9. R. היך טינא. Ib. תתיב יתי. v. 10. R. הלא כחלבא. v. 13. R. ואלין טמרתא. v. 15. R. מן יום דינא רבא à die judicii magni. v. 16. R. ואריכם ידיך. Lectio noſtra ſonat, manum ejus. v. 17. R. סהדיך. Ib. עמי מתחלפין. Ib. ומתחילין & militant. v. 18. R. לא תסכי יתי. v. 19. R. כמה דלא. Ib. מתיל מן כריסא perinde acſi de utero. v. 20. R. ופסקין. Ib. ושוי רוח עלי at pone mihi ſpacium. v. 21. R. עד לא. Ib. לארע. v. 22. R. ארע דתימוראה. Ib. יתוב בה בני נשא ומפעפעא בערע היך קבל ut habitent in ea filii hominum, ſed tenebreſcit in occurſum ſicut caligo.

CAP. XI.

Verſ. 2. R. מרי שפון יזכי. v. 3. R. כדבוניך גבריא משתקין. v. 5. R. ספוותיה. v. 6. R. בכופלא לחכמתא. Ib. אלה מעויתיך. v. 7. R. האפשר. Ib. תשכח, bis, ut & alibi ſæpe ex Aphel, quod hic notandum ut Lectoris moleſtiæ parcatur. v. 9. R. מארע. Ib. ופתיהא. v. 10. R. ומן. v. 11. R. גברי שקר. Ib. דחמי שקרא. v. 12. R. ועילא מרודא כבר יומי אתיליד in diebus naſcitur. v. 13. R. ותפרוש. Ib. ידך. v. 14. R. ולא תשרי. v. 15. R. ארום בכין. Ib. בלא מום. v. 17. R. ופעפועא דקבלא & obſcuritas tenebrarum. v. 18. R. ותשכב לרוחצן. v. 19. R. ולית דמניד. Ib. סגיאין. v. 20. R. ועיני רשיעיא ישתיצון. Ib. וסברהון מפחי נפש.

CAP. XII.

Verſ. 2. R. בקשטא ידעית ארום In veritate cognovi quia. v. 3. R. דכוותהון. Sed in tranſlatione eſt, ſicut vobis. v. 4. R. וחייך & irridet. v. 5. R. לרשיעיא דמן מחשבתא שליו. v. 6. R. בני ישמעאל דשלין. Ib. דמרגזין קדם אלהא. Ib. דאיתי עלוהי אלהא. Cætera ut in Targum poſteriori, ad quod prius exigendum. v. 9. R. ארום מימרא דייי quoniam verbum Domini. v. 10. R. נפש דכל דחי. v. 12. R. בקשישי. Ib. ביונתא, ſic verſ. 13. וביונתא. v. 14. R. וסגר על אנש. Ib. ולא יתפתח. v. 15. R. הא יחוד. Ib. ומתהפכין. v. 17. R. מלכיא. v. 18. R. שלשילתא. v. 19. R. דמוביל רברבניא כד משתלשלין Qui ducit principes incatenatos. v. 24. R. עממיא populorum. Ib. ותעתעינון. Vi. Bab. v. 25. R. ממששין חשוכא. Ib. ותעתעינון כרווי. In noſtris lege ſingulariter, quaſi ebrium.

CAP. XIII.

Verſ. 2. R. היך מנדעתכון ידעית. Ib. לא פריש. v. 3. R. ומכסוא עם. v. 4. Lege, idoli. v. 5. R. מן יתן Quis det ut. Sic cap. 14. 13. Quis dabit ut. v. 6. R. כען, ut in præcedentibus etiam aliquoties pro כדון. v. 7. R. הקדם אלהא תמללון Nunquid coram Deo &c. Ib. נכלן dolos? v. 8. R. הא אנפוהי, ſic in præcedentibus habuimus הא ſeparatum pro ה præfixo interrogativo, quod ſi poſthac occurrat, notare ſuperſedebimus. Ib. לאלהא תנצון. v. 9. R. היך במתלעבא בבר נש. Ib. תתלעבון במימריה irridetis verbum ejus. v. 11. R. ודלוחיה יפול. v. 12. R. לקטם אגב טינא. v. 14. R. אטול בשרי בשני. Ib. ידי manuum mearum. v. 15. R. קומוי, ſic iterum in hoc & in proximo verſu, ſicut etiam in hoc libro præceſſit, hic ergo notâſſe ſufficiat, ſi quæ hujuſmodi poſthac reperientur. v. 17. R. קבלו, abſque copulativo, quod Interpres nihilominus expreſſit. Ib. ותנוי. v. 18. R. סדרית. Ib. אזכי. v. 19. R. כדון אשתק. v. 20. R. תרין. Ib. בכן מן קומך לא אטמר. v. 22. R. אתיבינך. v. 25. R. דשקיף תתבר. v. 26. R. ותורתינני עוירן.

CAP. XIV.

Verſ. 3. R. תעל בדינא. v. 4. R. מן יהב דכי גבר Quis dabit mundum virum. v. 6. R. abſque היך. v. 7. R. לאילן. Ib. ויתוב. v. 8. R. אין מתסיב. v. 10. R. וגבר. Sic alibi forma abſoluta adhibetur in Regiis, ubi in noſtris eſt emphatica, & contrà; quam varietatem, cum ſenſui nihil adjiciat vel adimat, ſcrupuloſius obſervare non erit neceſſe. Ib. יתנגיד. v. 11. R. כנישותהון. Ib. פצידהון. v. 12. R. דמכיהון. v. 14. R. האפשר, ſic cap. 15. 8. & alibi. v. 16. R. פסיעותי תמני. v. 19. R. שאפו. v. 20. R. קלסטורדה, Elias legit ut in noſtris. v. 22. R. עלוהי, cætera ut in Targ. poſteriore, quibuſdam omiſſis, quæ charactere diverſo indicantur in verſione Latina.

CAP. XV.

Verſ. 3. R. דמכסן במלין דלא. v. 4. R. תפיש דחלתא חבצר. v. 5. R. ותתרעי לישן חכימין. v. 7. R. הבקדמאה. v. 8. R. ואטפי. v. 9. R. תתבין ולא עמנא. v. 10. R. רב מן אבך. v. 11. R. חזי למהוי נבך videtur eſſe apud te. v. 14. R. יזכי, utrobique. Ib. דאתתא. v. 15. R. בקדישי עלא. v. 16. R. דשתי. v. 19. R. לבלחודיהון. Ib. חלוני ביניהון. v. 21. R. באדנוי. Ib. ביוותא ייתינה. v. 23. R. למזון אן. v. 24. R. מחורין יתיה היך מלך דמעתד לאסתחרא בלגיונין qui ſtat ut circumdetur legionibus. v. 25. R. ארום אושיט לאלה. v. 26. R. באקושי ריש תריסוי. v. 27. R. חפא זיוה. v. 28. R. שכונאין בקרויא. Ib. יתיבון & יתב. v. 29. R. divitiæ ejus. v. 31. R. בר נש filius hominis. v. 33. R. בתרה botrum ſuam. v. 35. R. מתכין ניכלא. Vi. Bab.

CAP. XVI.

Verſ. 4. R. דכמתכון. Ib. הלוי אירת. Ib. אחביר. Ib. ואניד עליכון. v. 5. R. אחילכון עליכון. v. 6. R. לא יתמנע non prohibebitur. v. 9. R. עאס עלי בבכוי כאומיל. v. 10. R. פתחו. v. 11. R. ממרט. Vi. Bab. v. 12. R. שליו הוית. Ib. ושויני ליה לפלגסא. v. 15. Lege pulvere, abſque præpoſitione ſuper. v. 16. R. מן בכיתא. v. 17. R. חטופין. v. 18. R. אדמי. v. 19. R. הארית annum eſt. Ib. במרומם. v. 21. R. היך, ſine ו. v. 22. R. אתן ואיסרטיא.

CAP. XVII.

Verſ. 1. R. חבלה. Ib. דועכו. Ib. מתקנן. v. 2. R. מתלעבין עמי. v. 3. R. ערוב. Ib. לידי יקרב manum meam tangat? v. 4. R. אטשתא. Ib. לא תרורם יתהון. v. 6. R. ועתדתני למתלין בעממיא. Lege in noſtris, Et ſtatuit me. v. 8. R. וזכאו & juſtus. v. 9. R. ויוחד תריץ Et apprehendet rectum. Ib. ודכי אידיא יוסיף לאתחילא. v. 10. R. תובון ואתו convertimini & venite. v. 12. R. ליליא ליממא ישוון. v. 13. R. בית שווי domum ſtrati mei. v. 16. R. טנדי, melius in noſtris טנדו, ſicut adducunt Aruch & Elias, qui dictionem compoſitam faciunt ex טן corpus & דו duo: vox eſt plane Perſica, in qua lingua تن & دو iſta ſignificant, ex eis verò compoſita dictio تندو Araneam, forſan quòd inſectorum modo ex duobus corporibus quaſi tenui filo conjunctis conſtare videatur. Ib. R. תחתון, in Aruch legitur מחתן, in voce טנדו.

CAP. XVIII.

Verſ. 2. R. למלין תבינון. v. 4. R. ארעא מלמיתב terra, ne habitetur, reliqua ut in Targ. priore, quod ſemper tenendum ubi nihil dicimus. v. 5. R. ניץ נורה ſcintilla ignis ejus. v. 8. R. סריגותא. v. 9. R. יתחד בתקלא דפוחא יתקוף עלוי גיבריא. Vi. Bab. v. 12. Regia hic Targum poſterius exprimunt. v. 13. R. דמותא. v. 14. R. למלך רגושתא. v. 15. R. דלית ליה ויבדר. Lectio noſtra videtur ſic vertenda, quòd nihil ſit ei. v. 16. R. יתיבשן, reliqua ut in Targ. poſt. v. 17. R. מארעא. Ven. מני ארעא דישראל. v. 20. R. אצטריו. Ib. וקדמאי. Ib. in fine רתיתא tremor. v. 21. R. עוילא. Ib. דלא ידע ליה.

CAP. XIX.

Verſ. 2. Lege, confudiſtis. v. 4. R. בקשטא שניתי. v. 6. R. דעו השתא Scitote nunc. Ib. עלי אחד cepit me. v. 7. R. הא אקבול חטוף. v. 9. R. מעלי אשלח. Ib. בליליא. v. 10. R. ואטל כקיסא. Sic verſ. 11. כמעיקוי ſine היך, & verſ. 15. כבר, & alia hujuſmodi paſſim. v. 13. R. וידעי ברם & noti utique mei. v. 14. R. ואשתמודעי. v. 15. R. דארי ביתי. v. 19. R. רחקו מני, eadem punctatio hujus verbi etiam in verſu præcedenti. v. 20. R. ובבשרי אדבקת. v. 21. R. מחתא מקדם אלהא plaga à facie Dei. v. 23. R. מן יתן דיכי Quis tribuat hic. v. 24. R. מן פרזלא. v. 25. R. ומבתר כן. Ib. עלי יקום conſurget ſuper me. v. 26. R. דאתפח. v. 27. R. ועיני חמון. v. 29. R. כד רגז אלה על סרחנותא. Ib. קטלין בחרבא.

CAP. XX.

Verſ. 2. R. דחישותי בי. Vi. Bab. v. 3. R. וכפוחא מביונתי. v. 4. R. מעידן דאשתוי. Ib. על pro עלוי, quod idem, quocirca nec eam differentiam in poſterum notare opus erit. v. 8. R. ויגלי כחזונא. v. 9. R. דסקרתיה. v. 10. R. ירעון במסכנין placabunt pauperes. Vi. Bab. Ib. משלמין. v. 11. R. חילוה. v. 12. R. אין תבסם. Ib. ימנעינה continebit illud. v. 14. R. מתהפיך אירסא. Ib. דחורמנא aſpidis. v. 15. R. ופלט יתיה. v. 16. R. לישן תניניא lingua draconum. v. 17. R. וליואי. v. 18. R. כד תקפה מתפרג מנה ולא יבוע cùm fortitudo ejus immutata fuerit ab eo, &c. שלחופיה juxta verſionem noſtram eſt verbum, ſed Buxtorfio nomen: ſic igitur verte, cum opulentiæ ejus datur immutatio. Ita melius reſpondet Hebraico תמורתו. v. 21. R. דמשיזב. v. 22. R. כר תתמלי, ſed legendum כד. Ib. כל ידא. v. 23. R. מטרא דפרענות בקרביה pluviam ultionis in bello ſuo. v. 24. R. מזיני קרבא דפרזלא arma bellica ferrea. v. 25. R. מתיקא, abſque Affixo, ſic apud Eliam in Thisbite. Ib. R. וברקא במרירתה & fulgurat in fel ejus. Ib. ויהלך עלוהי. v. 26. R. תנמרנה נור גהנם. v. 28. R. מודלפין ביום רגזיה.

CAP

CAP. XXI.

Verſ. 2. R. תנחמתמון. v. 3. R. ומבתר כן דמללת. v. 4. R. הא ברם אנא *Ecce proſcitò ego.* Ib. מה דין לא תתעיק, ſeparatim ut ſuprà verſ. 4. quod & alibi fit, quamvis brevitatis cauſâ ubique non notetur. Ib. יחיון אתקפו לחדא קנו *confortati ſunt valde, & poſſederunt.* v. 8. R. בניהון מכון. v. 9. R. שלמא מדלירת. v. 10. R. יפקטן *in irritum jaciunt.* Vi. Bab. v. 13. R. נמרין בטבא. Ib. ובמרגיעא קבורא. Ib. R. Sal. legit נחיתו. v. 14. R. ויימרון לאלהא. v. 16. R. הא לא אשתדר. v. 19. R. ויפרע & כלה שלאנן *ultionem reddet.* v. 22. R. דלאל יליף. v. 23. R. בתקיף. Ib. הא נלין קומוי. v. 27. R. האן, bis pro אן, quod & alibi obſervatum, hic verò iterum monuiſſe ſatis ſit. Ib. פריסא. v. 29. R. וסמיונידהון. v. 30. R. בסימו לה. חברא. v. 32. R. ואיהוא. Ib. גדישן נעיר. v. 33. R. ובתרוה. Ib. v. 34. R. ואיך, ſic adducit Elias. Ib. R. בכון שקרא *in vobis falſa?*

CAP. XXII.

Verſ. 2. R. האפשר דלאלהא יליף בר נש *filius hominis.* v. 4. R. המדחל. v. 7. R. משלהי מנך יבסנגך. v. 5. R. דסגיעתא. v. 6. R. אחך. v. 8. R. דיליה. v. 9. R. ארמלן שלחתא. Ib. יתימי תשפף. v. 11. R. ולא. v. 13. R. דהלאל אמטתא ידין *quòd Deus per caliginem judicet.* v. 14. R. סתיר לה. Ib. ותקוף. v. 15. R. דמן עלמא *quæ eſt à ſeculo.* v. 16. R. ותשלם מן עלמא *à ſeculo.* v. 18. R. ומילכת רשיעי. v. 21. R. Ib. טבא. v. 22. R. על לבבך. v. 23. R. תרחק עלתא. v. 24. R. ארום דאתמאיך במימרך *Qui* שינר דנחליא אופיר. Vi. Bab. v. 29. R. *enim humiliatus fuerit in verbo tuo.* Ib. ודשוח בסרחנא. Vi. Bab. v. 30. R. בזכותך. Ib. אידיך.

CAP. XXIII.

Verſ. 4. R. מכסניותא. v. 7. R. יתקון עמיה *ſe præparabit cum eo.* Ib. מן מרי דיני. v. 8. R. אטיל וליתוהי. v. 9. R. צפונא, ſine ב præfixo. Ib. ולא כד מכוין *quando vertetur.* Ib. ולא אחוי. v. 10. R. אפוק. v. 11. R. והוא יחידי עדירת. v. 12. R. *oris mei*, ſed in Chald. eſt פומוי. v. 13. R. והוא יחידי. v. 15. R. מטול היכנא מקומוי.

CAP. XXIV.

Verſ. 1. R. ודחכימין יתיה *& qui ſciunt illum.* Vi. Bab. Unde poſthac Lectori petenda quæ à nobis omiſſa ſunt, cùm anguſtiis temporis conſtrictis ſingulas exemplarium differentias, præſertim quæ minoris momenti ſunt perſequi non liceat. v. 5. R. הא כמרודיא. לבוה דמשכת ליה מזונא Ib. והכדין נפקו בעובדיהון *ſic egreſſi ſunt &c.* Ib. דרשיעיא יכסחון לשלוי *ad prædam, unde depromitur ei cibus & pueris.* v. 6. R. v. 8. R. מקלוחא *A fluxu.* v. 10. R. ערטולאי, ſic verſ. 7. ſed abſque א. Ib. בלא כסות וכפנין. v. 12. R. ונפשת קטילין. Ib. תצלי האפשר דאלהא *clamat: Nunquid poteſt eſſe quòd Deus.* v. 13. R. במרודין. v. 14. R. וחשוכא. v. 15. R. ועינא דגיופא נטרא נשף למימר. Ib. וממור. v. 16. R. מתחתמין להון לא ידעו *obſignaverunt ſibi, & non cognoverunt.* v. 17. R. שיול אתחיבו פרענותא דטולא. v. 19. R. צחיא. Ib. אנסו *rapuerunt.* Ib. *infernus eos qui peccaverunt.* v. 20. R. קיסא עיליתא. v. 21. R. דמירע עקרתא. v. 22. R. וננר. v. 23. R. על אורחתהון. v. 24. R. וקיפו זעיר וליתוהי והיך כל מה דעבדו אתפרעו במיא רתיחין חיבא *Exaltantur paululum &c.* Ib. קלקלו ובמיא רתיחין טפוין ומידין והיך ריש שובלא יתמוללון *& juxta omnia quæ patrârunt pœnas luunt: in aquis ebullientibus opprobrio afficiuntur, & in aquis ferventibus præfocantur tum demum: & ſicut ſummitas ſpicæ contererentur.* Vi. Bab. v. 25. R. ואין לא דיכי האן הוא דיכדבינני *Et ſi non eſt ita &c.*

CAP. XXV.

Verſ. 2. R. ודלוחא עמה. Ib. שלמא. Ib. adjicitur in fine דילה *ſuis*, ut in Targum altero. v. 4. initio, ומה יזדכי, pro יזכי. Idem aliquoties jam ante obſervavimus. v. 5. R. שמשה *ſol ejus.* v. 6. R. כל דכן אנש דבחיוי רחשא, ſine אף.

CAP. XXVI.

Verſ. 8. in fine, R. תחותיה. v. 9. R. פרסהא כפרגודא עלוי ענני יקריה. v. 10. R. נור ואמר. Ex hac lectione remanſit in noſtris illud, *& dixit.* v. 12. R. מלתא שמענא מנה ורפפת ובסכלתנותה מחא גברא *percuſſit fortem.* v. 14. R. גבורתה מן יתבין. Ultimum hoc verbum in Regiis aliquoties in hoc libro quaſi ex conjugatione Ithpael punctari obſervavimus, in noſtris ex Ithpeal, hic vero ſemel pro omnibus notâſſe ſufficiat.

CAP. XXVII.

Verſ. 3. R. ארום עד כדון כלא נשמתי בי וגו׳ *Quoniam adhuc totus halitus eſt in me, & ſpiritus Dei eſt in naribus meis.* v. 6. R. ולא יהרהר לבבי מיומי *& non malè cogitabit cor meum &c.* v. 8. R. מה סבר. v. 9. R. ישמע אלהא. v. 10. R. יתפרנק. v. 14. R. אין יסנון. v. 16. R. יתקן לבושין. v. 17. R. יהא לביש יקרי. v. 23. R. ישקף עלויהון ידיהון ויכרבק עלוי. Vi. Bab.

CAP. XXVIII.

Verſ. 3. De ſignificatione vocis מפולמן, quæ in Regiis redditur *fortes*, vide Druſium in hunc locum & Bab. v. 4. R. מן אתר דמפלח *à loco culto.* Ib. דמתנשין מלמעבר. Ib. ברגלא. v. 6. R. אחרא, ſine די. Ib. אבנהא ועפלתין. v. 7. R. אורח אילן חייא לא חכמתה *Semitam arboris vitæ nulla &c.* v. 8. R. בניא דאריון ולא זאר צלוי ליונא. v. 11. R. מולחי נהריא זרו. Ib. מפיק. v. 13. R. ולא תשתכח בארע ודנין דמתחתין. v. 14. R. לירת עמי. v. 16. R. יקיר. v. 17. R. ואיספקלריא. v. 18. R. ובירורין. v. 19. R. יקרא דאתי מכוש בפטלין *pretioſa quæ venit &c.* Vi. Bab. v. 21. R. מעיני כל דחי *ab oculis omnis viventis.* Ib. והוא חכים איטמרא. v. 22. R. בית אובדנא. Ib. במתיעבא. v. 23. R. v. 27. R. בכן חמיה. v. 28. R. ביונתא, abſque היא.

CAP. XXIX.

Verſ. 2. R. כירחין קדמאין כיומיא דאלהא ינטרינני. v. 5. R. הוה, ſine קמוי. Ib. חזור חזור ביומי עולימי *in circuitu in diebus adoleſcentiæ meæ.* v. 8. R. וזקפו *ſurgebant & erigebant ſe.* v. 10. R. אדבקת. v. 11. R. שמעת אמרת. v. 13. R. דאבדא. v. 15. R. עינין הויתי *Oculus eram.* Ib. וטיול רגליא *& deambulatio pedum.* v. 16. R. אבא הויתי. v. 19. R. דמיא. v. 20. R. משתלחפא. v. 24. R. לא יסתכלון בידי, per tranſpoſitionem. v. 23. R. ואורכין כמטרא. v. 25. R. ארחתהון, ſic jam aliquoties habuimus pro אורחיהון, poſthac verò non opus erit notare ſi occurrat.

CAP. XXX.

Verſ. 1. R. דדעדקין, Elias legit דרדקין. Vi. Bab. v. 2. R. לחוד חילא דידיהון *Veruntamen virtus &c.* Ib. הובד. v. 3. R. צדיא חשוך ברמשא *deſertam & tenebroſam in veſpere.* v. 4. R. הובאי חלף. Ib. ועיקרי רתימין. v. 8. R. בנוי דנבל. Ib. ישתתפון. v. 10. R. יתרחקון מני. v. 11. R. שירי שרא ואתיב יתי ודוממה *vinculum meum diſſolvit, & reſpondit mihi, & ſilentium.* v. 12. R. יקומון רגלי. v. 13. R. צדיו שבילי. Ib. ולית *& non eſt.* v. 14. R. פלטירת. v. 18. R. יתלבש כסותי *induebatur veſtimentum meum.* v. 20. R. קמית ותתבין בי. Vide cap. 26. 14. v. 21. R. ירך. v. 22. R. בתשיותא. v. 25. R. ארום ידעית דמותא *Scio enim quòd morti.* v. 24. R. לגרמי יגרג מחתה *in oſſa &c.* ut in poſteriore Targ. in fine verò עליהון אספליעיתא. Vi. Bab. v. 25. R. לא בכיתי, hujus formæ exempla paſſim obvia ſunt, nec ſingula notare operæ pretium erit.

CAP. XXXI.

Verſ. 2. R. יהיב לי *daret mihi.* v. 3. R. ותברא. v. 7. R. הלך לבבי. v. 8. R. אדרע. Ib. יתלשן. v. 13. R. אין רחקית דינא דעבדי. v. 15. R. עבדני צבות מסכניא עבד יתיה *qui in ventre fecit me, fecit illum.* v. 16. Lege, *deſii.* Ib. R. צבות מסכניא *quod volebant pauperes.* v. 17. R. ואכלת טולמא דלחמי בלחודי *buccellam panis mei ſolus.* v. 18. R. ארום דמטליותי. v. 23. R. דלח. v. 24. R. סברי ולפטלון. v. 25. R. ואין בסגעא סופקת ידי *& ſi in multitudine earum plauſi manu mea.* Vi. Bab. v. 29. R. בתברא *in interitu.* Ib. ואין אתערת כד אשכחנה בישא *& excitatus ſum cùm inveniſſet eum malum.* v. 33. R. אין חפית כאדם מרודי, abſque קדמוי, pro quo forſan legendum קדמי, *ſicut Adam primus*, ὁ πρωτόπλαστος. v. 34. R. אתקף ברגוש רבנותא *in tumultu principatus.* Ib. ולא אפוק. v. 35. R. יקבל, ſine ד. Ib. רוגזוני. v. 36. R. אכבנניה *& circumdarem illum.* v. 38. R. ארעי. v. 39. R. ונפשא דמרהא.

CAP. XXXII.

Verſ. 2. R. דמן נגיסרת. Ib. תקף רגזיה. v. 6. R. מנדעי עמכון *ſcientiam meam vobiſcum.* v. 7. R. וסגעי. v. 9. R. לא רברביא חכמין. v. 10. R. בכן אמרת. Ib. אף אנא. v. 11. R. עד תפשפשון. v. 16. R. ארום ישתקון קמו ולא וגו׳ *quia tacuerunt, ſteterunt, & non &c.* v. 17. in fine, R. לחוד אנא. Latina interpretatio hujus verſus in noſtris omiſſa eſt, quæ in Regiis ſic habetur: *Reſpondebo quoque ego partem meam: annunciabo ſcientiam meam etiam ego.* v. 19. R. לא יתפתח, ſine ד. Ib. היך לגינין, ſed legendum היך, vertitur enim, *& ſicut.* v. 22. R. יסובר יתי *tollet me.* Vi. Bab.

CAP. XXXIII.

Verſ. 2. R. במוריגי. v. 5. R. תכול. v. 6. R ברם אנא. v. 12. R. דכיית דאתיבנך *juſtificatus es, quòd reſpondeam tibi.* v. 16. R. יגלה אדנא דבני. v. 18. R. משחותא. Vi. Bab. Sic verſ. 22. לשחותא. v. 20. R. מן תונבא, abſque præcedente copula, quam tamen Interpres expreſſit. Ib. מרחקא נשמתא *abominatur ſpiraculum ejus*, quaſi legerit נשמתיה. v. 21. R. בשריה מן למחמי *caro ejus ut non videat.* v. 22. R. לממיתיא *mortiferis.* v. 23. R. פרקליטא חדא *paracletus unus*, tranſp. Ib. לבר נש. v. 25. R. אתקליש בשריה *Attenuatur caro ejus.* Vi. Bab. v. 26. R. לבר נש היך צדקתיה *filio hominis &c.* v. 27. R. ולא יהוי. v. 28. R. פרק. Ib. מן למעבר בשלחא *ne tranſeat per gladium.* v. 30. R. נפשיה מן שוחא *animam ejus &c.*

CAP. XXXIV.

Verſ. 6. R. מטול דיני. v. 10. R. חכימי לבא *ſapientes corde.* Ib. in fine, ניכלא *dolus.* v. 14. R. ישוי לותיה. Sic לותיה יכנוש, in fine verſus. v. 15. R. דשני דינא על עפרא ישכוב. In noſtris lege, *in pulverem revertetur.* v. 17. R. יסתמר. Baſ. יסתמר. vi. Bab. Ib. ואין זכאי רב יחיב *& num juſtum magnum reum perages?* v. 18. R. דאתאמר *ut dicatur.* v. 19. R. אפי רברבניא. Ib. ידוי, ut cap. 35. 7. ידך, & alia ſubinde hujuſmodi quæ nimis eſſet ſigillatim recenſere. v. 22. R. ברם לית חשוך *Non ſunt enim tenebræ.* v. 23. R. ישוי תוב. v. 24. R. ירהטון מימי נהרא דסגיעין בנומיא מדלית סוף *Currunt aquæ fluminis quæ multæ ſunt in foveas ſine fine.* Ib. מבתריהון חלופהון *ſequentes pro eis.* v. 25. R. יהורע. Ib. ומדכאין. v. 26. R. דיחמון צדיקיא ויזכון דינא *in quo videbunt juſti, & juſtificabunt judicium.* v. 29. R. שכינתיה. v. 31. R. דתימר *ut dicas.* v. 33. R. האפשר, ut verſ. 31. & alibi paſſim, uti jam monuimus. v. 36. R. אבא דבשמיא יבחן *Pater mi qui es in cœlis probetur.*

CAP. XXXV.

Verſ. 3. Elias in Thisbite hinc affert, מה צרוך מתעל סורחני. Pro מתעל fortè legendum אית על. v. 4. R. וית חבריך מן עמך *& ſociis qui tecum ſunt.* v. 6. R. וסגיעו מרודיך. v. 7. R. זכית. v. 12. R. קבלין ולא עני, at verſ. 9. מקבלין, ex Pael. Ib. גיותנות בישין. v. 13. R. לחוד שקרא. v. 14. & 15. R. וכדין ארום. v. 15. R. אסער תקפה. Ib. לאפושי. v. 16. R. ללמא יפצא.

CAP. XXXVI.

Verſ. 5. R. דרמא לא ירחק. Interpres hic, ut in aliis quibuſdam quæ ſuis locis obſervantur lectionem noſtram exprimit. v. 7. R. מצדיקא *à juſto.* Ib. לעלמין. v. 8. R. באשלין דסגופא. Hujuſmodi plura jam notata ſunt; cùm verò utrovis modo legas ſenſus idem maneat, tales etiam varietates deinceps præteriri poſſunt. v. 10. R. דרמין. v. 12. R. בשלחא יעברון מעלמא *per gladium tranſibunt, & à ſeculo* v. 13. R. רחמוי. v. 16. R. וברם פצאינך. v. 17. R. ודינא דחיבא גמרת דינא. v. 19. R. בעדן רתחא וכל וגו׳ *in tempore furoris, & omnes qui robuſti ſunt virtute?* omiſſo ſcil. משכחין. v. 20. R. לא תרחוק *ne longè ſias.* Ib. ומן לסלקא עממיא. v. 21. R. על דין. v. 22. R. אלהא יתקיף. Ib. ומן *& quis.* v. 25. R. כל בר נש חמון. v. 28. R. כאסו *quaſi ſanitatem.* v. 30. R. מטריה *pluviam ſuam.* v. 32. R. חטוף ידיא. v. 33. R. יחוי עלוי, reliqua ut in Targum poſtremo.

CAP. XXXVII.

Verſ. 1. R. ויטפין. v. 4. R. מכלי קל יכלי בקל *intonat ſonus inclamat voce.* v. 5. R. *mirabilia magna quæ facturus eſt quæ ignoramus.* Turbato verborum ordine, quòd abſit verbum עבד. v. 6. R. למבשלא. v. 7. R. ביד כל בר נש. Ib. עובדיה. v. 9. R. זועא. v. 11. R. בטחבות *in humiditate.* Vi. Bab. Ib. עננא. v. 12. R. תסקפתא. Ib. פלחי ארעא. Ib. בכל ארעתא דפקדינון על אפי תבל על ארעא *in univerſam terram quocumque præceperit eis ſuper faciem orbis terræ.* v. 13. R. וגלימתא. v. 15. R. התדע כד שוי אלהא גזירתא עלויהון. Ib. נהור ענניה *lux nubis ejus.* v. 16. R. התדע על מבשקרני עיבא פרישתא. v. 18. R. דחזותהון. v. 19. R. מן קדם חשוך. v. 20. R. אין מלל. v. 22. R. קדם אלהא דחיל. v. 23. R. שדי לא אשכחנה מרבר *Omnipotentem non invenimus loquentem.* Ib. בסגעי, ac rurſus וסגעי חילא *& multa potentia.* v. 24. R. לא יחמי כל *non videbit ſicut omnes.*

CAP. XXXVIII.

Verſ. 2. R. מן דין דמחשיך מלכתא *qui obſcurat conſilium.* v. 8. R. וסגר ברשיא. v. 9. R. בשואותי. v. 10. R. ועברין *& vectes.* v. 11. R. ובא יתיבש *& hic ſiccabuntur.* Ib. גלליך *fluctus tui.* v. 12. R. למהוי צפר *ut eſſet diluculum.* v. 13. R. בסטרי ארעא *extrema terræ.* v. 14. R. ומתעתדין. v. 15. R. ויתכסי מחיביא נהורהון דצדיקי. In noſtris lege, *lux ſua.* Ib. R. ואדרעא דנבדא אתברת *& brachium robuſti confringetur.* v. 16. R. העלתא עד מערב לסגור ימא *ad Occidentem ut concluderes mare.* v. 21. R. ידעת ארום *Sciebas verò quòd.* v. 23. R. לעדני. v. 24. R. מתקבל נהורא *ſuſcipitur lux.* v. 25. R. מאן פלג לשטפא דתהומא חריצי מיא ואורחא *Quis diviſit inundationi abyſſi ciſternas aquarum, & viam:* reliqua ut in Targum ſecundo, niſi quod abſit מתמן, & in fine ſit בקלין. v. 26. R. ומדברא דלירת *& in deſertum &c.* v. 30. R. כאבנא מיא. Ib. ומטמרן. v. 32. R. בעדניה, Elias in Thisb. rad. שטר, legit בזמניה. Ib. ועיש על בנהא *& veſperum ſuper filios ſuos.* v. 33. R. האפשר התרים לעיבא. v. 34. R. דידעתא. Ib. שטרא דגלגליה על ארעא, fine אפשר. v. 36. R. או מן יהב לתרנגול ביונתא וגו׳ *aut quis dedit gallo intelligentiam &c.* ut in ſecundo Targum. v. 37. R. לויקא *utri:* reliqua ut in Targum poſteriore. v. 38. R. אישתאם. Vi. Bab. v. 39. R. האפשר דתצוד ליתא. v. 41. R. לורת אלהא. Ib. טעין.

CAP. XXXIX.

Verſ. 2. R. דשלמין ותדע עדני. v. 3. R. חמטין. Ib. משדרן. v. 5. R. מן שלח. v. 8. in fine, R. יחבע. v. 10. R. האפשר דתקטר. Ib. נלימתא, ut cap. 37. 13. v. 11. R. סנא חילה. v. 13. R. ואין אברא. v. 14. R. ארום שבקת. v. 18. R. דבמרומא. v. 21. R. ויפול לקדמות זיני קרבא *& egreditur in occurſum armorum bellicorum.* v. 24. R. ברגוש ורגוז. v. 25. R. דרברבני. v. 26. R. פרש נדפוי. v. 27. R. מימר פמך *verbum oris tui.* v. 29. R. מסתכלין. v. 30. R. דמא.

CAP. XL.

Verſ. 1. R. מימרא דייי *verbum Domini.* Ib. מן עלעולא. v. 2. R. זרו כדון כגברא. v. 11. R. הא כדון חיליה *Ecce nunc virtus ejus.* Ib. בפרתא. v. 12. R. וגבה היך ארזא. Ib. גבריה ושעבוזוהי משבשבין *membrum virile ejus & teſticuli ejus perplexi.* v. 17. R. דנחלין. v. 19. R. בעיניה. Ib. נקיב נחיריה *perforabitur naris ejus.* v. 21. R. אגמונא *circulum.* v. 22. R. דיסגי לך בעותא. v. 23. R. לעבד פלח לעלם *in ſervitium perpetuum.* v. 25. R. יעבדון שירותא עלוי חבריא *Facientne prandium ſuper eum ſocii.* v. 26. R. במשכה.

CAP. XLI.

Verſ. 1. R. קדמי *coram me?* v. 2. R. כל דתחות כל שמיא. v. 3. R. כדבובוי. v. 6. R. מתריסין לה בחותם צאיר *protegunt eum ſignaculo ſtricto.* v. 7. R. חד בחד. v. 9. R. מקקוי תנהר. R. David legit זריווי, ad 2. Reg. 4. 35. ubi hunc locum citat. v. 11. R. נפיח דעבד. Sic paſſim participia pro verbis, & vice verſâ: quæ res cum ab arbitrio eorum pendeat qui puncta appoſuerunt, nihil eſt cur nos uſque adeo ſolicitos reddat, ut ubique notemus. v. 13. R. וקדמוי תרוץ. v. 16. R. מן מספיריה דחלון. v. 17. R. ולא תמות *& non morietur.* v. 18. R. יחשוב עלוי. v. 19. R. גירריא דקשתא. v. 20. R. וינחק. Ib. רומחיא. v. 21. R. עלוי כסאן. Vi. Bab. ad Pſal. 40. 3. v. 22. R. מצילתא. v. 24. R. מדלא. v. 25. R. מלך הוא, tranſpoſitio. Ib. בני טורי *filios montium.*

CAP. XLII.

Verſ. 1. R. ית מימרא דייי *ad Verbum Domini.* v. 3. R. מדלית מנדעא. Ib. היכנא, ſic verſ. 6. abſque ד. v. 6. R. על בני. v. 8. R. ותסקון עלותא *& offeretis holocauſta.* Ib. היכמא דמלל להון. Ib. ואיוב עבדוי, tranſp. v. 9. R. וצופר. Ib. וסבר ייי *& acceptavit Dominus.* v. 10. R. מטול חברוי. Ib. דהוה לאיוב. In hoc verſu male notatur *verbum* charactere diverſo. v. 11. R. אנש חורפא. v. 14. R. תליתאה. v. 15. R. להון אבוהון אחסנתא. v. 16. in fine, R. דריא, ut contrà verſ. 17. יומין, ex forma abſoluta.

PSALMI.

PSAL. I.

VErſ. 1. R. טובוהי. Vi. Bab. Ib. ובארח. v. 2. R. רעותה. Ib. Elias in Thisbite, rad. נמס legit ובנימוסי pro ובאוריתיה. v. 4. R. דתשקפנה זעפא *quam projicit ventus.* v. 5. R. מטול כן לא יקומון רשיעי ביום דינא רבא *Propterea non conſiſtent impii in die judicii magni.* Ib. וחטאי בסיעתהון דצדיקי, ſic verſu proximo ארחתהון דצדיקי: hujus conſtructionis, cùm admodum frequens ſit, hæc duo exempla ſunto, ne quotieſcunque occurrerit notare opus habeamus.

PSAL. II.

Verſ. 2. R. עם משיחה *cum Meſſia ejus.* v. 3. R. אמרין נתרע *Dicunt, Diſſolvamus.* Ib. ית שושלותהון. v. 6. R. על ציון טור קדשי *ſuper Sion montem ſanctum meum.* v. 7. R. אשתעי דאלהא קימא ייי אמר לי *Recitabo Dei pactum: Dominus dixit mihi.* Ib. חביב כבר לאבא את לי. v. 8. R. *fines terræ.* Nam abeſt vox שלטוני. v. 12. R. כזעיר תקפה טב לכל.

PSAL. III.

Verſ. 2. Lege, *infeſtatores.* v. 3. R. דאמרין. v. 5. R. מטר ובית מקדשיה, pro מטור בית, literâ ו, malè inter excudendum ex loco ſuo in alienum tranſlatâ: quod ex Daghesch in litera ב, clarius liquet. Hoc non animadvertentes Pariſienſes vocalem Pathach literæ ט, ſuppoſuerunt, hoc modo מטר, quæ vox nihili eſt. v. 7. R. לא אדחל מרבון עממין דיחזור *Non timebo à myriadibus populorum &c.* v. 8. R. דרשיעי. v. 9. R. למן קדם. Ib. ועל *& ſuper.*

PSAL. IV.

Verſ. 1. R. על נגינתא *ſuper Neghinath.* Vi. Bab. v. 4. R. ודעו ארי. Ib. חסידא לדה *miſericordem ſibi.* Ib. במקריה לה. v. 5. R. וזעו מנה. v. 6. R. יצריכון. Ib. כנכסת *ſicut ſacrificium.* v. 8. R. וחמריהון סגיעו. Vi. Bab. ad hunc verſum & Pſal. 3. 3. v. 9. R. מטול דאנת ייי לבלחודי לרחצן תותבנני *ſecurè ſedere facies me.*

PSAL. V.

Verſ. 2. R. בינה רגגי *intellige deſiderium meum.* v. 3. R. אציח, ut verſu etiam præcedente. v. 5. R. דלא אלה צבי ברשעא את לא יתותב. Vi. Bab. v. 6. R. [illegible] v. 7. R. [illegible] Ib. עברי שקר, ſic verſ. 11. v. 9. R. תשבחתי. Ib. אורחך. v. 10. R. ארום דלית. Sic Pſal. 9. 5. & 11. & alib. ארום pro מטול ד. v. 11. R. מן מלכיהון. v. 12. R. ותטלל עליהון. Elias legit ותטיל. Thisb. in טלית. Ib. במימרך דרחמין שמך *in verbo tuo amatores &c.*

PSAL. VI.

Verſ. 1. R. על כנרא *ſuper citharam*, abſque בנגינתא. Ib. נימין. v. 2. R. ברגוך תכסינני *in furore tuo corripias me.* v. 3. R. חוס עלי אלהא. v. 5. R. פרק יתי. v. 7. R. כל, abſque ב. v. 8. R. חשוכת מרונז עיני. v. 9. R. קבל ייי קל *accepit Dominus vocem.* v. 10. R. פניעתי ייי קבל צלותי. v. 11. R. כל בעלי דבבי. Ib. ויבעתון כשעה.

PSAL. VII.

Verſ. 1. R. תרגמא דאוריתא *Interpretatio Legis.* v. 3. R. היך כאריא. Ib. ופשח ולית דפצי. v. 7. R. ברוגזך. v. 9. R. ידון. Ib. פרע לי. v. 10. R. לרשיעיא. Ib. לבא וכלין. v. 13. R. אם לא תאב. v. 14. R. ואמטולתה אתקין זינא. v. 16. R. בשחתא דעבד. v. 17. R. ועל מוחה חטופה יחית.

PSAL. VIII.

Verſ. 1. R. כנרא. v. 2. R. תליל ומשבח שמך בכל ארעא *excelſum & laudabile eſt nomen tuum &c.* ut verſ. 10. v. 3. R. וינקיא אשתיתא. Ib. ונקם נקמתא *& ultorem.* v. 6. R. וחסרתה. Hic in noſtris pronomen ſeparatum habetur, quod in Regiis frequenter fieri ſupra ad Job. 10. 8. obſervatum. v. 9. R. עברי ארחת ימא *tranſeuntes vias maris.*

PSAL. IX.

Verſ. 1. R. על מיתותא דבן *ſuper mortem filii.* v. 6. R. שמהתהון *nomina eorum.* v. 7. R. שבקת מלמתב הובדת אשתציו וכרכיהון אצתריו *dejeciſti ne habitarentur: deleviſti.* v. 8. R. בשמי מרומא אתקין. Elias legit cum noſtris, תקין. v. 9. R. ידין ארעא *judicabit terram.* v. 11. R. ויתרחצון במימרך *Et confident in verbo tuo.* v. 13. R. דתבע ייי, ſed Interpres non expreſſit ייי. Ib. דמא דזכאין *ſanguinem mundorum.* Ib. ית צדקי דכר ולא יתנשי קבילתא דענותני [illegible] v. 15. R. [illegible] *omnia mirabilia tua.* Ib. [illegible] v. 18. R. [illegible] *timoris Dei.* v. 19.

R. לעלמין מתנשי. Ib. סבורא דענותני. v. 20. R. לא יתעשן בר נש יתדנון. v. 21. R. עממיא דבני נשא אינון.

PSAL. X.

Verſ. 1. R. בעדני. v. 2. R. בנות רשיעא *Arrogantia impii.* v. 3. R. דישתבח. Ib. רגגת. Ib. ודמברך גברא טלימא רחיק. v. 4. R. לא גלין, fine ד. v. 5. R. כל, fine ב. v. 9. R. למחפש עניא *ut deprehendat pauperem.* v. 12. R. קום ייי אלהא קיים. Ib. לא תתנשי ענותניא. v. 13. R. אמר בלבבה לא תתבע. v. 15. R. ולא ישכחון. v. 16. R. לעלמי עלמין ייברו עממיא. v. 17. R. אדנך לצלותהון *aurem tuam ad orationes eorum.* v. 18. R. ומסכן לא יוסיפון תוב.

PSAL. XI.

Verſ. 1. R. לשבחא לדוד *Ad laudandum Davidi.* Ib. איכדין, Elias legit היכדין תימרון לנפשי. v. 3. R. מטול מה עבד צדיקא זכותא *cur operatur juſtus juſtitiam?* abſque וכאדה. v. 4. initio, R. מימרא דייי *Verbum Domini.* Ib. ייי בשמי *Domini in cœlis.* v. 5. R. מימרא דייי צדיקא בחין *Verbum Domini &c.* Ib. ורשיעא ורחם *& improbum & diligentem.* v. 6. R. מטרא דפרענותא על רשיעיא מפחין אשתא. v. 7. R. זכותא רחים. Ib. חמין.

PSAL. XII.

Verſ. 2. R. צדיקיא ארום ספו. In noſtris legendum, *conſumpti ſunt boni.* v. 3. R. גבר עם חבריה. Ib. שפותא שעיעתא, ſic verſ. 4. v. 5. R. דאמרין ללישננא. Ib. מן הוא רבון. v. 6. R. אקום בדינא אמר ייי *exurgam in judicium, dicit Dominus.* Ib. עליהון בישתא, tranſpoſitis & mutatis vocibus. v. 7. R. מליא דייי מלין. Ib. היך סימא *ſicut argentum.* v. 8. R. לעלם. Contrà pſal. 15. 5. לעלמין. v. 9. R. דמהון.

PSAL. XIII.

Verſ. 3. R. מלכיא. Ib. יתרורם. v. 4. R. אלהי. In noſtris א eſt loco Affixi י. Sic pſal. 18. 7. & alibi, quod hic obſervandum ne ſæpius moneamus. v. 5. R. בעל דבבי בישא אשלטת ביה *inimicus meus malus &c.* Ib. ארום שטאתי. v. 6. R. בטיבותך. Ib. דפרע.

PSAL. XIV.

Verſ. 2. R. בני אדם. v. 3. R. דעבד טב לית אף חד. v. 4. R. הלא ידעין. v. 5. R. דלהון דלוחא דשקר דלא חמי למדלח *timuerunt timore falſo, quo non decebat timere.* v. 6. R. דשוי ייי *poſuit Dominum.*

PSAL. XV.

Verſ. 1. R. ומן יזכי למשרי *& quis merebitur hoſpitari.* v. 2. partem priorem quæ in Baſileenſibus deeſt ex Regiis ſupplevimus. v. 3. R. בישתא וחסודא. v. 4. R. דשיט באנפוהי ודבסיר. Ib. in fine, ולא יפרג.

PSAL. XVI.

Verſ. 1. R. ייי ארום אתרחצית *Domine, quoniam &c.* v. 2. R. טבתי לא אתיהיבא. v. 3. R. אנון, ſequentibus omiſſis quæ ſic etiam verti poſſunt, *notam facite &c.* v. 4. R. ורשיעיא מסגן סלמניהון ומן בתר *Impii autem multiplicant &c.* Ib. נסכיהון & שמהתהון. v. 6. R. בבסימותא. Sic verſ. 11. בסימותא. v. 7. R. ית ייי, tranſp. Ib. דדאן. v. 8. R. מימרא דייי *Verbum Domini.* Ib. שכינתיה מן ימיני *majeſtas ejus à dextera mea.* v. 11. R. בסימותא *dulcedo.*

PSAL. XVII.

Verſ. 1. R. בלא שפתי דנכילו. v. 2. R. חמין *vident,* abſque תהוין. v. 3. R. ולא *& non inveniſti.* Ib. בישתא לא עברת ית פמי. v. 4. R. אכסנית *angui.* v. 6. R. אצלי אדנך לותי *inclina aurem tuam ad me.* Ib. שמע מלולי. In noſtris verte, *ſuſcipe orationem meam.* v. 7. R. פרע להון *ulciſcere illos.* Verba Latina ſenſus gratia retinuimus, licet Chald. in noſtris deſint. v. 8. R. בטלל שכינתך. v. 9. R. מחזרין. v. 10. R. ברברבנותא. v. 11. R. חזרו עלנא *circundederunt ſuper nos.* v. 14. R. במיתותא ומשתצין מארעא *morti, & abſciſi ſunt de terra.* Ib. יתמלי כריסהון *implebitur venter eorum.* v. 15. R. דאתער איקר *quo evigilaverit gloria.*

PSAL. XVIII.

Verſ. 3. R. מתיהב לי. v. 5. R. כאתתא. Ita etiam affertur à R. Salomone ex 2 Sam. 22. 5. Ex eo autem quod Targum illinc petat cùm hic idem habeatur, & vix alibi Hagiographorum Targum citet, cùm Onkeloſum & Jonathanem paſſim adducat, argumentum videtur colligi poſſe ipſum illud vel omnino non vidiſſe, vel dignum non judicâſſe quod à ſe laudaretur. v. 7. R. כד עיק לי. Ib. מהיכל קודשיה דבשמיא *de templo ſanctitatis ſuæ, quod eſt in cælis.* v. 8. R. ואשוית. v. 9. R. סלק קטרא קדמוי *Aſcendit fumus coram eo.* v. 10. Deeſt vox יקריה in Regiis, ab Interprete tamen agnita. v. 12. R. *pluviam:* licet in Chaldæo ſit מטרין pluraliter ut in noſtris, ſed abſque דרעוא. v. 13. R. במופיתיה היך נומרין *in increpatione ejus &c.* v. 14. R. בשמיא *in cælis.* v. 15. R. היך כגררין ובדרנון *tanquam ſagittas & diſperſit eos.* v. 16. R. ממופיתך ייי *ab increpatione tua Domine.* v. 17. R. שלח מן רומא *Miſit ab excelſo.* Ib. ושזבני *& eripuit me.* v. 18. R. מבעלי דבבי *ab inimicis meis* in priore membro verſus, וממשנאי *ab oſoribus meis* in poſteriore. v. 21. R. ישלמנני ייי. v. 22. in fine, R. קדם אלהי *coram Deo meo.* v. 23. R. גלין לקבלי. v. 24. R. ואהוי שלים. v. 26. R. ועם זרעיה יצחק *& cum ſemine ejus Iſaac.* v. 27. R. דהלך בברירותא *qui ambulavit in puritate.* Ib. מכל פסולא. Ib. ועם פרעה ועם מצראי. Ib. עמך ישראל. Interpres omiſit *Iſrael.* v. 28. R. עמך דחשיבין את עתיד למפרקהון *Quoniam in populum tuum egenorum, tu, inquam ſalvaturus es.* v. 29. R. מנהר שרגי ייי אלהי ינהר קבלי *illuminabis lucernam meam: Dominus Deus meus illuſtrabit tenebras meas.* v. 31. R. בחירתא תריסא הוא לכליהון. Ib. במימריה *in verbo ejus.* v. 32. R. אומיא ועממיא *nationes & populi.* Ib. ועמך בית ישראל יימרון *populus autem tuus domus Iſrael dicet.* v. 35. R. מאלף. v. 36. R. תקוף פרקנך *fortitudinem ſalutis tuæ.* v. 37. R. אסגעת פסיעתי *Multiplicâſti greſſus meos.* Ib. ולא אזדעזעא רכובתי. v. 38. R. ארדף בעלי דבבי ואדבקנון ולא אתוב *& comprehendam illos: &c.* Pro תבורת, quod in noſtris & Baſileenſibus, in Venetis eſt תבירת quod Præteritum à תוב: probabile autem eſt Buxtorfium correxiſſe אתוב. v. 39. R. ולא יכלין. v. 40. in fine, R. חמטתנון תחותי *inclinâſti eos ſub me.* v. 41. R. ויהבתינון מחזרי קדל קדמי *terga verterent coram me.* v. 44. R. מפלגותא דעממיא. Ib. מנית יתי ברישי עממיא *præfeciſti me in capita gentium.* Ib. יפלחנני. v. 45. R. בני נכראין יתכדבון *filii alienigenorum:* ſic verſ. 46. *filii extraneorum.* v. 47. R. אלהי *Deus meus.* Vide ſuprà ad pſal. 13. 4. v. 48. R. פורענותא דילי. v. 49. R. ופריקי מן בעלי דבבי ועל דקימין. Ib. מגברא חטופא דעמיה *à viro cum quo rapina eſt.* v. 50. R. אימר תשבחן. In noſtris verte, *cantabo laudem.*

PSAL. XIX.

Verſ. 2. R. מחוון & משתען. v. 3. R. מחוי מימרא *indicat verbum,* & rurſus מחוי מנדעא, abſque פתית. Vi. Bab. v. 4. R. ולא משתמעין קליהון *& non audiuntur voces eorum.* v. 5. R. עיניתהון *proſpectus eorum.* Ib. משרוי *tabernaculum ſuum.* v. 6. R. היך מגנונה צריכוכא ובפלגות יומא יחדי היך גברא דמטי למרהט בתקוף באורח מעלנה בפניא *velut de thalamo ſuo deſiderabili: & in dimidio diei lætabitur ut gigas, qui pervenit ut currat in fortitudine viam occaſus ſui ſub veſpera.* v. 9. R. מחדין. Ib. פקדנא דייי. v. 10. R. לעלם. Ib. זכין. v. 11. lege in noſtris, *favus.* v. 12. R. בדנטרנון חלופי היכנא אתעביד רביהון דישראל *eò quòd ſervaverit ea, factus eſt princeps Iſraelitarum.* Vi. Bab. v. 14. R. איזון אהי *tunc enim fiam.*

PSAL. XX.

Verſ. 4. R. ידכר. At verſ. 8. נדכר ex Aphel. v. 7. R. משוחביה דשמיא קדישיא. Vi. Bab. v. 9. R. הנון. At alibi per א ab initio, ubi in noſtris eſt ה. v. 10. R. מימרא דייי פרוק לן *Verbum Domini redime nos.*

PSAL. XXI.

Verſ. 2. R. ימלוך מלכא *regnabit rex.* Ib. כמה מרנן. v. 7. R. תשוינה, abſque præcedente די. v. 8. R. דמלכא מתרחץ במימרא דייי *quòd rex confidit in verbo Domini.* v. 9. R. ופרענות *& ultio.* v. 10. R. באשתא ישלהבנון ותנטרנון בעור גהנם *igne inflammabit eos &c.* v. 13. R. תסדר אוריתך *ordinabis legem tuam.* v. 14. R. ונרוננא על גבורתך *& pſallemus ſuper virtute tua.*

PSAL. XXII

Verſ. 2. R. אלהי אלהי. v. 3. R. ולא תתקבל צלותי *nec ſuſcipitur oratio mea.* Ib. ולית שתיקותא לי. v. 4. R. מן בגלל תשבחתא דישראל. v. 5. initio, R. במימרך אתרחיצו *In verbo tuo confiſi ſunt.* Eodem ordine hæc verba illic habentur rurſus in hoc verſu & in ſequenti. v. 7. R. ולא גבר סבל. v. 8. R. ומטלטלין *& movent.* v. 9. R. שבחית *Laudes dixi.* Ib. וישזבני פצאה יתי מטול דיתרעי בי *& eripuit me; eruit me, quoniam complacuit ſibi in me.* v. 10. R. דאנת הוא דאפקתני *Quoniam tu ille es qui &c.* Ib. רחצני *fiducia mea.* v. 11. R. על־מימרך אטלקת מכריסא מרחם אומי אלהי אנת : *juxta verbum tuum projectus ſum ab utero; à vulva matris &c.* v. 12. R. לית דמסיע *non eſt qui adjuvet.* v. 13. R. לתורי נגחנין סגיעין *tauris cornupetentibus multis.* v. 14. R. פתחין עלי. Ib. ומתבר. v. 15. R. היך שעוה פיג במצע מעיני *ſicut cera, palpitans in medio &c.* v. 16. R. ליחתי *humor meus.* v. 17. R. סיעת חייבין רשיעין *caterva peccatorum impiorum.* v. 18. R. ומבזן. v. 19. R. פתגיי. Vi. Bab. Ib. עדבא *ſortem.* v. 20. R. תקוף חילי לסיועי סרהב *fortitudo virtutis meæ &c.* v. 21. R. פצא מדקטלין. Ib. דרשיעא דמתיל לכלבא *impii, qui comparatus eſt cani.* v. 22. R. תקיף היך אריא *fortis ſicut leonis.* Ib. ומלכיא תקיפין וגיותנין היך רימנין *& ſuperbis unicornium inſtar.* v. 25. R. צלותא דעניא *orationem pauperis.* Ib. מנה ובצלאותיה *ab eo: & dum precatur.* v. 26. R. כל תשבחתי. Sed vocem כל, inſuper habuit Interpres. Ib. בכנישתא סגיעי עמא *in congregatione multorum populorum.* v. 27. R. כל תבעוהי. Hic etiam Interpres præteriit vocem כל. Ib. לבביכון. Sed in tranſlatione eſt pronomen tertiæ perſonæ, ideoque in noſtris etiam retinuimus. Vide reliquas verſiones. v. 29. R. ארום דייי היא *Quia Domini eſt.* v. 32. R. ייתון בניהון *Venient filii eorum.* Ib. ויחוון צדקתיה לעמא.

PSAL. XXIII.

Verſ. 1. R. דזן לעמיה. Ib. לא חסרין. v. 2. R. אשריני ועל מוי דניח ידברנני *& ſuper aquas &c.* v. 3. R. צדיקי מטול גבורת שמיה *juſtorum propter fortitudinem nominis ſui.* v. 4. R. לחוד כד איזיל במישר טולי מותא. Ib. מביש. v. 5. R. רישי כהני *capitis Sacerdotum.* v. 6. R. טיבותא.

PSAL. XXIV.

Verſ. 1. R. דייי היא ארעא. Ib. ובריתהא ומליתהא *& creaturæ ejus atque plenitudo ejus.* Ib. ויתבין. v. 3. R. מאן יזכה למסק בטור *Quis merebitur aſcendere &c.* Ib. in fine באתר קדשה *in loco ſancto ejus.* Vide Bab. & confer quæ notavimus ad Gen. 37. 26. v. 4. R. על מגן *in vanum.* v. 6. R. אפי שכינתיה לעלמין *faciei majeſtatis ejus in æternum.* v. 7. R. מלך דאיקר.

PSAL. XXV.

Verſ. 2. R. במימרך אתרחצת *in verbo tuo confiſus ſum.* v. 3. R. לחוד כל דסברין במימרך *qui ſperant in verbo tuo.* v. 5. R. אדרך יתי בקושטך ואלפני ארום את אלהא פורקני *Deduc me in veritate tua &c.* Ib. כל יומא *cunctis diebus.* v. 12. R.

באורחא

באורחא דיתרעי. v. 13. R. בטוב עלמא דאתי תאב *in beatitudinem mundi venturi revertetur.* Ib. אחסנא pro ארעא. Vi. Bab. v. 18. R. לכל חובי. v. 19. R. סגיעו. Ib. דחטוף. v. 20. R. ארום סברית במימרך *quoniam ſperavi in verbo tuo.* Sic in noſtris verſ. 21. ubi Regia habent עלך *in te.* v. 22. R. פרוק אלהא.

PSAL. XXVI.

Verſ. 1. R. אנא בשלמותי הלכת ובמימרא דייי אתרחצית *ego in perfectione mea ambulavi, & in verbo Domini &c.* v. 2. R. ולבי *& cor meum.* v. 7. R. בקל תשבחתא. Ib. פרישותך. v. 8. R. מזמן למשכן איקרך *paratum tabernaculo gloriæ tuæ.* v. 9. R. דם זכאי *ſanguinem innocentem.* v. 10. R. וימינהון מליא *& dextera eorum plena eſt.* v. 12. R. רגלי קמת בתריצותא.

PSAL. XXVII.

Verſ. 1. R. מימרא דייי *Verbum Domini.* v. 2. R. כד יקרבון. Ib. לנמרא. Ib. אנון אתקלו. v. 3. R. לא ירחל. Ib. אנא מתרחץ. v. 6. R. וכדון יתרים. Ib. ואנכס במצע משכניה נכסין לרעוא ביבבא *in medio tabernaculi ejus ſacrificia acceptabilia cum jubilatione.* Ib. ואבוע. v. 7. R. קלי אצלי *vocem meam cùm oravero.* v. 8. R. בעו *Exquirite.* v. 9. R. לא תצלי. Ib. פרקני, fine ד. v. 10. R. שבקו. Ib. ומימרא דייי יכנוש יתי *verbum autem Domini &c.* v. 11. R. מטול תשבחתא ייי *propter laudem Domini.* Vi. Bab. v. 14. R. תקף.

PSAL. XXVIII.

Verſ. 2. R. קבל קל. v. 3. R. עבדי עילא. Ib. ובישותא בלבבהון. v. 4. R. פרע להון ייי היך עובדיהון *Repende eis Domine &c.* Ib. וכבישות מעלליהון *& ſecundum malitiam adinventionum eorum.* Ib. הב להון והתב *tribue illis, & redde.* Verbis פרע & הב tranſpoſitis. v. 6. R. בריך מימרא דייי ארום שמע קל צלותי : *Benedictum verbum Domini, quoniam exaudivit vocem orationis meæ.* v. 7. R. במימריה אתרחץ לבבי ואסתייעת *in verbo ejus confiſum eſt cor meum, & adjutus ſum.* v. 9. R. וזון יתהון *& ciba eos.*

PSAL. XXIX.

Verſ. 3. R. איקר בית שכינתיה *gloriæ domus majeſtatis,* omiſſo pronomine ab Interprete. v. 5. R. מתבר, ex Pael, ut verbum ſtatim ſequitur. v. 7. R. מנסר. v. 8. R. מרטט *tremorem incutit deſerto,* & rurſus מרטט *incutit terrorem verbum Domini,* חיויא די במדברא *ſerpentibus qui ſunt in deſerto.* v. 9. R. ובהיכל בית מקדשיה *ac in templo domus ſanctuarii ejus.* Ib. יקריה *gloriam ejus.* v. 10. R. ייי בדרא דטובענא על כורסי יתב לאתפרעא מנהון *ſuper ſedem judicii ſedit &c.* Ib. ויתב על כורסי רחמין *ſeditque ſuper ſedem miſerationum.*

PSAL. XXX.

Verſ. 1. initio, R. שבח, & in fine תשבחתא לדוד *hymnus Davidi.* v. 2. R. ארוממנך ייי *Exaltabo te Domine.* Ib. in fine, לי, ut in Hebræo. v. 4. R. מלמחת לבית קבורתא *ne deſcenderem in domum ſepulchri.* v. 5. R. ואודו אדכרו קודשיה *& confitemini, in memoriam revocate ſanctitatem ipſius.* v. 6. R. יבית בכותא ובצפרא *demorabitur fletus &c.* v. 7. R. בשלותא דלא אזדעזע לעלמין *in tranquillitate &c.* v. 9. R. קריתי ולות אלהי. v. 10. R. אפשר דיודון קדמך דשכבין בעפרא אפשר דיתנון קשטך *nunquid poſſunt confiteri coram te qui jacent in pulvere? nunquid poſſunt annunciare veritatem tuam.* v. 13. R. דישבחונך *laudent te.* Ib. אודה קדמך *confitebor tibi.*

PSAL. XXXI.

Verſ. 3. R. לטינר כריך עשין *in petram munitam & fortem.* v. 4. R. מן בגלל. v. 5. R. תפיק *educes.* Ib. דכמנון אמטולתי *quem abſconderunt propter me.* v. 7. R. במימרך ייי אתרחצית, i. e. *in verbo tuo, Domine, confiſus ſum.* Sed Interpres lectionem noſtram expreſſit. v. 8. R. בטובך. v. 10. R. חשכת מרגוא *caligavit præ ira.* v. 11. R. ישתיצון בדוונא יומי ושנותי בתונחתא *exciſi ſunt in mœrore dies mei &c.* Ib. אתקל בחובי *corruit in peccato meo.* Ib. מתכליאו חשכון *præ conſumptione denigrata ſunt.* v. 12. R. יתיר מכל. v. 13. R. דמתיאש מלבא *qui deſpondet animum.* Ib. למאן דפחר דמתבר *in vos &c.* v. 14. R. טב וביש, i. e. *bonum & malum.* Sed verſio Latina in noſtris habetur per omnia, quamvis vox Chald. כחדא, illic etiam deſit. v. 15. R. במימרך התרחצית *in verbo tuo confiſus ſum.* v. 16. R. בידך אנון זמני. Ib. פרקנך *redemptionis tuæ.* v. 18. R. לבית קבורתא *in domum ſepulchri.* v. 19. R. שפון דמללן שקרא דממללין *labia quæ loquuntur mendacium &c.* v. 20. R. במימרך *in verbo tuo.* v. 21. R. מגברי גדוד *à viris exercitus.* v. 25. R. לבכון כל דרחצין במימרא דייי *cor veſtrum &c.*

PSAL. XXXII.

Verſ. 1. R. טובוהי דבר נשא, ut verſ. ſeq. & ſic pſal. 33. 12. *Beatus filius hominis.* Ib. חטאה. v. 2. R. דלא יחשב. Ib. ולית ברוחיה. v. 5. R. אודה עלי מרודי לייי. Verbum *remiſiſti* malè hic notatur charactere diverſo. v. 6. R. לותך לעידן רעותא *ad te &c.* Ib. לחוד לעידן דייתון *verùm in tempore quo venient.* v. 7. R. בסטרך תטרנני *in latere tuo cuſtodies me.* v. 9. R. דהדיא לא יקרב לותך *ſimul &c.* acſi eſſet כחדא. v. 10. R. ודרחיץ במימרא דייי *qui verò confidit in verbo Domini.* v. 11. R. תריצי רעיונא *quorum ſunt rectæ cogitationes.*

PSAL. XXXIII.

Verſ. 1. R. לתריציא יאיא שבחא, Elias habet יאה תושבחתא. v. 3. R. קדמוהי *coram eo.* Ib. לנגנא *pſallendo.* v. 6. R. במימרא דייי. v. 7. R. דמכנש. v. 8. R. דחולו *Timete.* v. 12. R. עמא דאתרעי. v. 13. R. חמא לות כל. v. 14. R. אסתכל; at verſ. præced. אודיק, quod Elias in Thisbite ex hoc verſu citat. v. 16. R. בסגעי חילא, & rurſus בסגעי תקפא, utrumque ſine Affixo. v. 17. R. לא ישתיזב. v. 18. R. ולסברין *& ſperantes.* v. 22. R. דסברין לך.

PSAL. XXXIV.

Verſ. 3. R. תשתבח נפשי. v. 7. R. קרי וייי שמע *clamavit & Dominus exaudivit.* v. 8. R. לדחלוהי ושיזבנון. v. 11. R. אריוא. v. 17. R. רגיזין. v. 23. R. פריק ייי.

PSAL. XXXV.

Verſ. 1. R. אתרברב ייי *Magnificare Domine.* v. 3. R. וטרוק תיקא וזמן לאורעות *& claude thecam, & ſta in occurſum.* Vi. Bab. v. 5. R. יהון. v. 6. R. וחביריא *& caligines.* v. 7. R. שיח מצדתהון. v. 8. R. תיתי ליה שליא ולא ידע. Ib. תצודיה. v. 10. R. פצא עניא מדתקיף. v. 11. R. דלא, abſque מן. v. 12. R. נפשי, fine ל. v. 14. R. היך אחא, at והיך אבלא, Interpres utrobique copulam expreſſit: ſic verſ. 15. לא מפקין. v. 15. R. *& neſcivi etiam, ſi lacerarent:* malè hæc ſic diſtinguuntur. v. 19. R. לא יחדון לי. Ib. לשקרא. v. 21. R. חמירת עינינן. v. 22. R. לא תרחק מני. v. 23. R. והקיץ. v. 25. R. דלא יאמרון *Ut non dicant.* Ita rurſus Chald. v. 26. R. דחדן על בישותי.

PSAL. XXXVI.

Verſ. 2. R. לבבה *cordis ejus.* v. 3. R. שעע. Ib. חוביה *peccatum ſuum.* v. 7. R. אלהא *Deus,* poſt צדקתך. Ib. ודינך *& judicia tua.* v. 8. R. ישרון לרחצן. v. 9. R. יתרוון מדהן. v. 10. R. בדיל נהור יקרך *propter lucem gloriæ tuæ.* v. 12. R. לא תטלטל יתי *non commoveat me.*

PSAL. XXXVII.

Verſ. 1. R. לא תרגג *Ne æmuleris,* ſic & verſ. 7, & 8. in poſtremo loco redditur, *ne æmulatus fueris.* Ib. למודן *ut ſuperbias.* v. 2. R. בסרהוביא. v. 3. R. בארעא. Ib. ועסוק *& operam nava.* v. 5. R. גלי קדם ייי *Manifeſta coram Domino.* v. 6. R. ויפק *Et educet ſicut lucem* צדקתך *juſtitiam tuam: & judicia tua ſicut meridiem.* v. 7. R. שתוק אמתין *Tace, præſtolare.* v. 15. R. יתברן. v. 16. R. צדיקא. v. 17. R. דרעי רשיעיא תתברן וסעד צדיקיא ייי *ſuſtentat autem juſtos Dominus.* v. 18. R. ידע ייי *Cognoſcit Dominus.* Ib. דשלימי. v. 20. R. דבבא. Ib. *vervecum impinguatorum, qui tandem jugulantur;* omiſſo ſcil. דמן אולא. v. 22. R. במימריה *in verbo ejus.* Ib. ודמלטטין במומתיה *& qui maledicuntur in jurejurando ejus.* v. 25. R. ולא חמית. v. 27. R. זור מלמעבד בישותא ועבד טבתא *Recede à malè agendo &c.* Ib. בגין כן תשרי לעלם *ut habites in ſempiternum.* v. 28. Vox *miſericordes* in noſtris eodem cum reliquis charactere exprimi debuit. v. 37. R. ארחא תריצותא *iter rectum.* Ib. סוף, abſque ד. v. 40. R. ושיזבנון שיזיב להום מחיביא ופרקנון.

PSAL. XXXVIII.

Verſ. 2. R. תרדי לי. v. 3. R. אתחתן בי. v. 8. R. כפלי אתמליו קדיחותא. v. 9. R. פגמיירת *Confractus ſum.* v. 12. R. רחמי. v. 13. R. פיחין. Ib. ובעתי בישתי. Ib. in fine, ממללין *loquuntur.* v. 14. R. היך חרשית *quaſi obſurduiſſem.* Ib. דלא פתח *qui non aperit.* v. 19. R. אנא אתני. v. 21. R. בישא חלופי טבתא. v. 22. R. לא תרחק.

PSAL. XXXIX.

Verſ. 2. R. אורחי. v. 5. R. אודע יתי ייי סופי *Notum fac mihi Domine finem meum.* Ib. מעלמא אנא *à ſeculo ego.* v. 6. R. הא קלילין *Ecce leves.* Ib. קימין לעלם *vivent in æternum.* v. 7. R. מהלך גבר. v. 9. R. חסודי סכלא. v. 12. R. את רדי בר נשא *tu caſtigas hominem.* Ib. היך זחיל *inſtar limacis.* v. 13. R. ולבעותי *& ad petitionem meam.*

PSAL. XL.

Verſ. 3. R. תקן אסתורי. v. 4. R. חדת תשבחתא קדם אלהנא *hymnum coram Deo noſtro.* v. 6. R. ורעיונינך *& cogitationes tuæ.* v. 7. R. *ad auſcultanda præcepta tua:* ſed in Chaldæo eſt פרקנך. v. 8. R. דאתכתיבא. v. 11. R. לקהלא רבא. v. 12. R. בגלל היכנא. v. 13. R. חכפו עלי בישן *circundederunt me mala.* Ib. ורעיוני שבק יתי *& cogitatio mea deſeruit me.* v. 14. R. אתרעי ייי למפצא יתי. v. 16. R. חדינא *lætati ſumus,* pro חדוא.

PSAL. XLI.

Verſ. 2. R. לעניי דמסכנא *de rebus pauperis.* v. 3. R. *nec tradet:* ſed in Chal. eſt תמסרניה. v. 6. R. ויבד. Vi. Bab. ad pſal. 40. 18. v. 7. R. וכד ייתי למקבל *Et cùm venerit &c.* Ib. יכנף עילא. v. 9. R. טלומא ורשיע *perverſum & improbum.* Ib. דין מרע. v. 10. R. ברם הוא אתרברב *etiam magnificavit ſe.* v. 11. R. ואוקמני מן מרעי *ab infirmitate mea.* v. 12. R. לא יתגבר בעל דבבי עלי *non invaleſcet auctor inimicitiæ meæ ſuper me.* v. 14. R. אלהא דישראל. Ib. ויימרון *& dicant.*

PSAL. XLII.

Verſ. 2. R. היך נפשי. Ib. ליתך אלהים *ad te Deus.* v. 5. R. דעות נפשי כד אעבר תחות טללא *cogitationem &c. ſub umbraculo.* Ib. לבלחודי. Ib. ביע והודותא *exultationis & confeſſionis.* v. 6. R. ותרוגשין. Ib. תוב אודי קדמוהי *adhuc confitebor ei.* Sic verſ. 12. ubi redditur, *coram eo,* ut & pſal. 43. 5. v. 7. R. מטול היכנא ידכרנך. Ib. מארע. Ib. טורא חרמני *montis Hermonii.* v. 9. R. שבחה עמי. Ib. לאלהא. v. 10. R. תקפי למה אנשיתני *Fortitudo mea quare &c.* v. 11. R. בדקטלין לי ומפשחין גרמי בזמן דמחסדין יתי מעיקי *Dum occidunt me, & excoriant membra mea &c.* Ib. כדאמרין לי מעיקי כל יומא *quando dicunt mihi tota die inimici mei.* v. 12. R. ארום הוא אלהי.

PSAL. XLIII.

Verſ. 1. R. דון יתי אלהא. Ib. מעם לא חסיד *à gente non pia.* Ib. ומלות. Vi. Bab. v. 2. R. ארי אנת אלהא. Ib. למה אנשיתני למה בקבלא איזיל *quare oblitus es mei? quare in tenebris incedam?* v. 3. R. אנון ידברנני יעלון. Ib. מקדשך *ſanctuarii tui.* Ib. ולמדרשי. v. 4. R. קרבנא למדבחא דייי

In verſione Latina corrige in noſtris, *oblationem.* Ib. R. לורת אלהא דמנה *Deo, à quo eſt.* v. 5. R. ותרונשין, ut pſal. 42. 6, & 12.

PSAL. XLIV.

Verſ. 2. R. אלהא באדננא *Deus &c.* v. 3. R. תברת אמיא. Elias legit לאמיא.
v. 5. R. פורקניא. v. 6. R. במימרך *In verbo tuo.* Ib. ובשמך *& in nomine tuo.* v.
9. R. במימר אלהנא *In verbo Dei noſtri.* Ib. ושמך ייי נודה לעלמין *& nomen tuum
Domine &c.* v. 10. R. בחילותנא. v. 11. R. בבשו יתנא. v. 14. R. שויתנא
לחסודא. v. 16. R. ובהת אפי חפא יתי. v. 17. R. מקל מחסד ומנדף.
Ib. ונקום נקמתנא. v. 19. R. לא נוור פלינ וחוחין *diviſum elationibus.* Ib.
ואסטיתא איסטורנא מתריצות. v. 20. R. אמאכתנא. v. 21. R. ופרשנא
ידנא בצלו לטעות עממין נכראין *& obtendimus manus noſtras in oratione &c.* v. 22.
R. ארום קדמוהי גלין *quoniam ante ipſum manifeſta ſunt.* v. 24. R. אתנבר ייי *Invaleſce Domine.* v. 25. R. שכינתך.

PSAL. XLV.

Verſ. 2. R. בעא. Ib. ממלל לישני טוחי *loquutura eſt lingua mea feſtinanter.* v. 3.
R. מטול היכנא ברכנך אלהא לעלם. v. 4. R. היך גברא *ſicut fortis.* Ib. זיוך
ושבהורך. v. 5. R. ושבהורך סגיא בכן. Ib. על כרסי *ſuper thronum.* Ib.
הימנות קשוט ועניתנות צדקתא *fidei veritatis & manſuetudinis juſtitiæ.* v. 6. R.
ונירדי קשתך *& ſagittæ arcuum tuorum.* Ib. בעלי דבבי מלכא. v. 7. R. כורסך
אלהא בשמיא *ſedes tua Deus in cœlis.* Ib. מלכות תריץ חטר מלכותך *regnum
rectum &c.* v. 8. R. ואנת מלכא משיחא מטול דרחמתא *Tu autem ô rex Chriſte,
propterea &c.* Ib. אלהים אלהך *Deus Deus tuus.* v. 9. R. מורא דכיא ואסקי
אלואין. Ib. מני יחדונך *inde lætificabunt te.* v. 10. R. דמתעתד. Ib. ומכתבא
בפרשגן זיותך היך אובריזין וגו׳ *& exarabitur in exemplari ſplendor tuus velut obrizo &c.*
v. 11. R. ותחמי. Ib. דפלחתא בבית. v. 14. R. כל שבח שפר *Omne laudabile
&c.* Ib. ואוצרי. Ib. פלכין. Ib. דמטמרין. Ib. יקרבון קרבנין קדם מלכא ודורונין
לכהניא *offerent in oblationes coram rege, & munera ſacerdotibus.* v. 15. R. חבריתהא
דמתחברין *ſocii ejus &c.* v. 16. R. תתין בחדותא וביע *cum gaudio & exultatione.*
Ib. דמלכא דעלמא *regis orbis.* v. 17. R. אבהתך צדיקיא יהון בנך *patrum tuorum
juſtorum erunt filii tui.* v. 18. R. אדכר שמך *Memorabo nomen tuum.* Ib. יודון לותך *confitebuntur tibi.*

PSAL. XLVI.

Verſ. 1. R. לבני קרח על ידיהון אתאמר בנבואה *filiis Korakh per manus eorum,
dictum eſt in prophetis.* v. 2. R. סיוע בעקתא. Ib. נשכח *inveniemus.* v. 3. R. כד
אשלחיפו אבהתנא. Ib. היך טוריא *ſicut montes.* v. 5. R. ומחדין קרתא
דאלהא. v. 6. R. אלהא ושכינתה במצעה *Deus & majeſtas ejus &c.* v. 9. R.
עובדי אלהא. Ib. ברשיעי. v. 10. R. קרביא *bella.* v. 11. R. פסקו מסדרי
קרבא ודעון *Diſcedite ab acie belli & advertite.* Ib. אלהא רמא בעממיא.

PSAL. XLVII.

Verſ. 2. R. קדם אלהא *coram Deo.* v. 3. R. על כל יתבי ארעא *ſuper omnes habitatores terræ.* v. 5. R. בית מקדשא יקר תקפה דיעקב *domum ſanctuarii, gloriam fortitudinis Jacob.* v. 6. R. שום אלהנא *nomen Dei noſtri.* Ib. אלהא *Deus,* ſic bis verſu ſequenti, & pſal. 48. 4, 9. & alibi. v. 8. R. על כל יתבי *ſuper omnes habitatores.* v. 9.
R. כל עממיא *omnes populos.* Ib. כרסי יקריה *thronum gloriæ ſuæ.* v. 10. R. עמא
דמהימנין *populus fidelium.* Ib. דייי אנון תריסי ארעא ועל כלהון לחדא
אתעלה *Domini ſunt clypei terræ, & ſupra illos omnes vehementer exaltatus eſt.*

PSAL. XLVIII.

Verſ. 1. R. שיר תשבחתא *Canticum laudis.* v. 3. R. דמשורא דצפונא קרתא
qui eſt diffuſio Aquilonis &c. v. 6. R. ופרשותא. v. 7. R. זועא. v. 9. R. יימרון
כלהון כחדא היכמה *Dicent omnes ſimul &c.* v. 10. R. אשוינא אלהא טובך *Coæquavit nos Deus benignitas tua.* Ib. במצע, ſic apud Eliam. v. 12. R. בועא בתשבחן
כנישתא *exulta laudibus congregatio.* v. 14. R. לאוכלוסותא דמלעילא בירניתהא
ad cætum qui eſt ſupra palatia ejus. v. 15. R. דנן הוא אלהא אלהנא *hic eſt Deus,
Deus noſter.*

PSAL. XLIX.

Verſ. 3. R. לחוד בני אדם. v. 4. R. לבי כיונא *cordis mei recta.* v. 6. in fine,
lege in noſtris, *me.* v. 8. R. גברא רשיעא ולא יתן *vir impius &c.* v. 9. Vide Babyloniam. v. 10. R. ולא יחמי *& non videbit.* v. 11. R. ארי יחמי חכימי רשעא
דמיתין מיתותא ומתדנין בגיהנם כחדא היך כסלא *Quoniam videbit ſapientes improbos qui moriuntur morte ſecunda, & adjudicantur gehennæ, unà ſicut inſipiens.* v. 12. R. מטול
יתנון. v. 13. R. ובר נש *Et filius hominis: de reliquis vide Bab.* v. 14. R. דאתנאו
סרחניהון *peccata ſua.* v. 15. R. וחברו חסידיא ופלחו בהון ותריציא *& contempſerunt pios; ut ſerviant ſibi & rectos inſuper.* Ib. מדור בית שכינתא דיליה *habitationem domus majeſtatis ejus.* v. 16. R. מן גהנם *à gehenna.* Ib. in fine, ודברגני לחולקיה
בעלמא דאתי *& inducet me in partem ſuam in ſeculum venturum.* v. 17. R. יעתר *dives fit.*
v. 18. R. ולא ייחות. v. 19. R. *anima ejus.* Ib. תתברך *benedicetur.* v. 21. R. בר נש
ut ſupra verſ. 13. Ib. ולא יתבין *nec intelligit.* Ib. ואשתוי.

PSAL. L.

Verſ. 1. R. וקרא *& vocavit.* Ib. ועד מעלנה. v. 2. R. מכלל ושירוי *Perfectio & initium.* v. 3. R. ליוון. v. 5. R. דמתילא לקרבניא *quæ ſimilis eſt oblationibus.* v. 6. R. ויתנון. v. 7. R. שמעו *Audite.* v. 8. R. דבחיך. v. 10. R. [illegible] דרביע ורעי כל יומא טורין אלפא: *accubantem & paſcentem.* Vi. Bab. v. 13. R. [illegible] *A die deſtructionis domus ſanctuarii non accepi.* v. 14. R. [illegible] *vota tua quæ voviſti in Sinai ut firmares præcepta.* v. 15. R. [illegible] אמר אלהא. v. 19. R.

לישן תליתאי *lingua triplici.* Ib. מדבקא. v. 20. R. תתב באחוך *Stabis contra
fratrem tuum.* Neb. תתיב *Stas.* Cur ita verterint haud conſtat. Ib. כדבובא. v. 21. R.
אהוי דוגמת אלהא ואנא בתקוף רגז אתפרע מנך אכסננך *Ero ſimilitudo Dei,
ego verò in furore iræ ultionem ſumam de te; arguam te.* v. 22. R. דחלת אלהא *timoris
Dei.* v. 23. R. בישא וכבש ליה *pravum, & compreſſerit illum.* Ib. דמוקיר לי
וידי יצרי. Ib. בפרקנא דאלהא *redemptionem Dei.*

PSAL. LI.

Verſ. 6. R. לבלחודך. v. 7. R. *generare me, & in peccato fomitis pravi &c.* Verſum
totum vide in Babylonia. v. 8. R. ובמטמור לבא. v. 9. R. דמרי מי אדיותא
עלוי מסאבא באיזובא מקטם. Eadem in Latinis tranſpoſitio. Ib. תחוורנני
ומתלגא אחוור. v. 10. R. תשמעינני *Facies me audire.* Ib. תבוען תשבחתא
גרמיא. v. 11. R. מחובי וכלהון עויי. v. 12. R. ברא לי. Ib. תחדית
בגושמי *renova in corpore meo.* v. 14. R. אתיב לותי. Ib. ורוח נדבותא *&
ſpiritu munificentiæ.* v. 16. R. אלהים אלה פרקני תבוע תשבחתך לישני
צדקתך; *Deus, Deus redemptionis meæ: ſtillabit laudem lingua mea juſtitiæ tuæ.* v. 17. R.
באורייתך *in lege tua.* v. 18. R. קדשין. v. 20. R. ברעותך. v. 21. R.
הבכן תצבי נכסת קודשין דזכותא עלתא דמתסקא גמירא דא בכן *immolationem ſanctorum juſtitiæ, oblationem iſtam, quæ offertur perfecta: &c.*

PSAL. LII.

Verſ. 3. R. גבר. Vi. Gen. 10. 9. v. 6. R. סלעמותא. v. 7. R. יתרעינך.
v. 8. R. בפרענותך *punitionem tuam.* v. 10. R. דזית עבוף.

PSAL. LIII.

Verſ. 1. R. על חנגין על פרענות *ſuper choros, ob retributionem.* v. 2. R. מטבא
אשתכח. v. 3. R. בני נשא. Ib. האית משכיל. v. 4. R. זרו לאחורא
כחדא איטנפו. v. 5. R. הלא ידעון עבדי. v. 7. R. די יהב. Ib. פרקנות
דישראל כד יחזור ייי גלות עמיה *redemptionem Iſrael? quando reduxerit Dominus &c.*

PSAL. LIV.

Verſ. 3. R. וברוח *& in ſpiritu.* v. 4. R. אלהא קבל *Deus accipe.* Ib. צית
למימרי פומי *verba oris mei.* v. 6. R. הא אלהא סעד. v. 7. R. יתיב
בישא *Convertat malum.* Ib. אמאכנון.

PSAL. LV.

Verſ. 2. R. אצית אלהא צלותי. v. 4. R. ארי יערון *quoniam teſtificabuntur.*
v. 6. R. וחפרת. v. 7. R. גדפא. v. 8. R. אבורת. v. 9. R. נטילה
ועלעולא *ſublatæ & turbinis.* v. 12. R. אתרגושתא, hinc ſequitur verbum ſingulare eſt.
Ib. מפלמיתה שקרא. v. 13. in fine, R. מניה *ab eo.* v. 14. in fine, R. יתי.
v. 15. R. נתדיץ רזא *inibimus lætum ſecretum.* Ib. מקדשא דייי. v. 16. R. בישא,
in ſingulari, unde ſententiam ſic reddidit Interpres; *& malum Doeg & Achitophel ſententiam
feret adverſum ipſos.* v. 18. R. וארגוש וישמע. v. 20. R. ישתמע קדם אל
Auditur coram Deo. Ib. לעלמיא מלקדמין ורשיעיא דלא מהשנין *in ſecula ut à
principio: peccatores autem qui non mutant.* Ib. בישא ולא דחלין. v. 22. R. ממשח
דפוטמין *unctione pinguedinum.* v. 23. R. לצדיקא *juſto.*

PSAL. LVI.

Verſ. 1. R. ליונתא שתיקותא. v. 2. R. יתבי גתאה *ex incolis Gath.* v. 5.
R. אתרחצת. v. 9. R. בזויקיך. Ib. הלא סכום עולבני בחשבנך *nonne
ſumma miſeriæ meæ &c.* v. 10. R. מחזרי קדל קדמי ביומא *vertentes cervicem
coram me &c.* v. 11. R. במשחתא דרחמין. v. 13. R. קרבני.

PSAL. LVII.

Verſ. 3. R. דזמין עכבוביתא למגמר בפום איספלידא עוולא אמטולתי
qui accerſivit araneam ut perficeret in ore ſpeluncæ telam propter me. Vi. Bab. v. 4. R. יזמן
מלאכיה *aptabit angelum ſuum.* v. 5. R. נפשי חריא *Anima mea acuitur.* Vi. Bab.
Ib. כדביני נומריא *tanquam inter carbones.* Ib. in fine, חריפתא. v. 8. R. בדחלתך
in timore tui.

PSAL. LVIII.

Verſ. 2. R. תמללון תריצותא. v. 3. R. אוף רשיעי *Etiam impii.* Ib. ידיכון
יתקפון *manus veſtræ complectuntur.* v. 4. R. אתעבדו נכראין רשיעיא מן מעא תעו.
v. 5. R. אירסא להון היך גון אירסא דחויא *Venenum eorum ſicut interius venenum
ſerpentis.* In noſtris eſt בגון, quod, ne longius ab interpretatione Regiorum diſcederemus, reddidimus, *in interiore eorum:* ſed hoc ſenſu potius dicendum eſſet בגוהון. Sit itaque, ut revera
eſt, finale illud ן radicale, & lectio vera כגון, de qua vide Eliam in Thiſbite, & Babyloniam. v. 6. R. דלא מקבל. Ib. אסורי נחשין ומן רטוני רטן *ſed in cantationibus incantantis.* v. 8. R. אנגיד גירדוהי. v. 9. R. ולא חמין. v. 11. R.
אסטורוי ישוון באדמא דרשיעא. v. 12. R. מתיחין בדיירי ארעא
extenduntur in incolas terræ.

PSAL. LIX.

Verſ. 4. R. מטול חובי & מטול סרחני. v. 5. R. ומסדרין *& ordinantur,*
abſque קרבא. v. 8. R. הוא דישמע. v. 10. R. עשני לותך. v. 11. R.
אלהי טובי. Ib. אלהא, ſine Affixo. v. 13. R. ויתאחדון. v. 15. R. ויתרגשון
& fremunt. v. 17. R. ואבוע.

PSAL. LX.

Verſ. 2. R. על אוגר *per camelum.* Ib. ונפלו. v. 3. R. ותקפתנא רגזתא עלנא
בתקוף רתחתא *confregiſti nos; iratus es &c.* v. 5. R. אשקיתנא כס דלוט *calice
maledictionis.* v. 7. R. פרוק ימינך *redime dextram tuam.* v. 8. R.
אלהא מלל. Ib. [illegible] v. 10. R. [illegible] *jubila & fortificare.* v. 14. R. במימר
אלהא *In verbo Dei.*

PSAL. LXI.

Verſ. 1. R. על יד דוד *per manum Davidis.* v. 3. R. קדמך לותך *in conſpectu
tuo, ad te.* Ib. על טור *ſuper montem.* v. 4. R. קשטא עשנא מבעל דבבא.
Vi. Bab. v. 6. R. ירותא לעלמא דאתי *hæreditatem in ſeculo venturo.* v. 8. Lege,
ſeculi. Ib. R. קדם אלהא *coram Deo.*

PSAL. LXII.

Verſ. 1. R. על ידא *per manum.* v. 3. R. לא אזדעזע. v. 4. קטולין
כולכון. v. 9. R. קומוי והוהי לבכון, adjicitur in Regiis, וצלו קומוי בכל
לבכון ואמרו *& orate coram eo toto corde veſtro, & dicite.* v. 10. R. כד יסבון גבריא
במסחתא מתקלין מזליהון *ſi acceperint homines ſtateram ponderantes fata ſua.* Vi. Bab. Ib.
R. למא הוון. v. 11. R. בטלומא. Ib. לא תתהבלון ממונא. Quæ ſic cum præcedentibus cohærent, *Ne confidatis in rapina, & violentia: nolite divitiis vani fieri.* v. 12. R.
וחניתא דנא שמענא *& ſecundam iſtam audivimus.* In noſtris vertendum ſingulariter,
audivi. v. 13. R. יאה למעבד. Ib. אנית תשלם.

PSAL. LXIII.

Verſ. 1. R. מהוידה. Ib. בתחום, ſine ד. v. 2. R. אקדים בצפרא. Ib.
צהית לותך נפשי מרגג לותך. v. 3. R. קדשך *ſanctitatis tuæ.* v. 4. R. טב
חסדך. v. 5. R. ובשום *& in nomine.* v. 6. R. נפשי באורייתא *animam meam
in Lege.* v. 7. R. במטרתא. v. 9. R. בתר אורחתך במימרי סעדת ימינך
poſt vias tuas: verbum meum ſuſtentavit dextera tua. v. 10. R. לבית קבורתא *in domum
ſepulturæ.* v. 11. R. מוהבות תעליא יהון. v. 12. R. פומהון דממללי.

PSAL. LXIV.

Verſ. 2. R. דבעל דבבא. v. 4. R. קשותהון. Ib. דקטל מריר. v. 5.
R. בטמרא. v. 8. R. ויתנהון על מחתיהון *& inferet plagas eorum.* v. 9. R.
ויטלטלון ברישיהון כל חזמי להון *& movebunt capita ſua &c.* v. 10. R.
ויתנון עובדא דאלהא.

PSAL. LXV.

Verſ. 1. R. על יד דוד ושירתא *per manum Davidis & canticum.* v. 2. R. שבחתא
דמלאכיא *laus Angelorum.* v. 5. R. טובוהי דתתרעי בה ותקרבנה לדחלתך
Beatus in quo tibi complacueris, & cum applicueris ad timorem tui. v. 6. R. קבל צלותנא
אלהא פרקננא *exaudi orationem noſtram Deus redemptio noſtra.* v. 7. R. דמתקן.
v. 9. R. סיפי תהומיא *finium abyſſorum.* Ib. שבחא בפומהון, tranſp. v. 10. R.
ארעא דישראל *terræ Iſrael.* Ib. מקוביתא דאלהא דבשמיא דמליא מטרין
דברכתא *imbribus benedictionis.* v. 11. R. תקוף מרביני צמחיתהא רוה תשדך
גיסהא *Vi ſulcorum germina ejus &c.* Ib. ברסיסי תמוגגנה צמחיתה תברך *guttis
diſſolvis eam, germini &c.* Vi. Bab.

PSAL. LXVI.

Verſ. 1. R. שירתא ותשבחתא. v. 2. R. יקירו שמה *glorificate nomen ejus.*
v. 3. R. מן קדמך *à conſpectu tuo.* v. 6. R. דהפך *Qui convertit.* Ib. לטור בית
מקדשא *ad montem domus ſanctuarii.* v. 8. R. ייי *Domino.* v. 12. R. מרי מופנא
auctorem exactionis. Vide Buxtorfii patris Lexicon Chald. in זוף & נוף, & ejuſdem Babyloniam in hunc locum. Ib. דנהנא כד בכור *tanquam fornace.* v. 13. R. לבית מקדשך
in domum ſanctuarii tui. v. 20. R. בריך ייי.

PSAL. LXVII.

Verſ. 3. R. אורחתך, hæc forma in hoc & in aliis nominibus frequenter occurrit, licet
brevitatis cauſa non ubique notemus. v. 5. R. קשוט *in veritate.* v. 6. R. אמיא
כולהון. v. 7. R. ארעא דישראל *terra Iſrael.*

PSAL. LXVIII.

Verſ. 1. R. על יד דוד שבחא ושירתא *per manum Davidis &c.* v. 2. R.
ויתבדרון *& diſpergentur.* v. 3. R. והיכמא דתתמסי שעוה. v. 4. R.
קדם אלהא. v. 5. R. כורסי יקרא. Ib. ובועו. v. 7. R. מזוג זווגין, *ut*
abſque præcedente די. Ib. לברוגא כחדא. Sequitur hic, למבני ביתא מנהון
ædificet domum ex eis. Ib. בני ישראל *filios Iſrael.* Ib. מטול עובדי אבהתהון
דכשרין פרקינון בפומבי *ſalvavit eos in pompa.* v. 8. R. בעמודא דאשתא
בליליא ובעמודא דעננא ביממא קומי עמך *in columna ignis nocte, & in columna nubis die &c.* v. 9. R. ענני שמיא אטיפו טלין דרעוא מן קדם שכינתא דייי
nubes cœlorum ſtillaverunt rores beneplaciti à conſpectu majeſtatis Domini. Sic ad finem, דאתגלי
עלוהי שכינתא דייי *quod manifeſtata eſt ſuper illum majeſtas Domini Dei Iſrael.* v. 11. R.
משרית כתי מלאכיא *exercitus cœtuum angelicorum.* v. 12. R. מימרא דייי יהב
Verbum Domini dedit. Ib. הוון מבשרין. Ib. לאוכלוסין סגיעין *cætibus multis.* v. 14.
R. אמר אלהא דישראל אתון מלכיא אין דמכין אתון ביני *Dixit Deus
Iſrael, Vos reges ſi dormitis &c.* Ib. האי כנישתא *ecce eccleſia.* Ib. זקיק, ſine ד. v. 15.
טוריא ניתניא. Ib. בכן גהנם *tunc gehenna fuit.* v. 16. Vide Bab. v. 17. R.
מימרא דאלהא. Ib. שכינתיה בה *majeſtatem ſuam in eo.* Ib. הא טור דסיני
בקדשא. Ib. מימרא דייי ישרי לעלמין *Verbum Domini in cœlis &c.* v. 18. in fine, R.
v. 19. R. תיבין לאורייתא *qui revertuntur ad legem.* Ib. deeſt אלהים in fine verſus.
v. 20. R. כל יומא. Ib. טעין יתנא מוסיף לנא *addens nobis.* Ib. וסעודנא. v. 22.
R. דמהלך בחובוהי. v. 23. R. דישתנקו ובלוטונון נוניא וגו׳ *qui ſunt ſuffocati, & quos abſorpſerunt piſces &c.* v. 24. R. בפרענותהון דרשיעיא *vindictam improborum.* Ib. מבעלי דבביהון מנהון ישבעון. v. 25. R. הליכת אלהנא
Inceſſus Dei noſtri &c. v. 26. R. עם מריבן, ſine די. v. 27. R. במצע כנישא. v. 28. R. *abruentes ipſam tribum, lapidibus: negotiatores filiorum
Neptali, ſuppeditantes cibum ipſis &c.* Chaldaica horum, & reliqua hujus verſus vide in Babylonia.
v. 31. R. אוכמיא *nigri.* Ib. [illegible] *congregationem virorum.* Ib. [illegible]
R. [illegible] v. 33. R. מלכות עממיא *Regna gentium.* Ib. קדם אלהא *coram
Deo.* Contrà in fine verſus præcedentis eſt ייי *Domino:* & rurſus in hoc verſu, קדם ייי
cantate coram Domino. v. 34. R. לדיתב על כרסי יקרה *thronum gloriæ ſuæ.* v. 35.
R. איקר בעשנא *gloriam in fortitudine.* v. 36. R. ויימרון בריך אלהא *proinde dicant, Benedictus Deus.*

PSAL. LXIX.

Verſ. 1. R. על שושניא *ſuper lilia.* v. 3. R. טמעית כד בבוצא דמצו *Demerſus
ſum tanquam in limo profundi.* Ib. ומלך תקיף היך זוטא דמיא דנגדין בתקוף *&
rex fortis, ſicut alveus aquarum quæ rapiditate feruntur.* Sic fere verſ. 16. Vi. Bab. v. 4. R.
מלאורכא בצלו קדם ייי אלהי *ob perſeverantiam in oratione coram Domino Deo meo.* v.
5. R. על סהדותהון *ob teſtimonium eorum.* Ib. אתיב אשלם *reſtituam & reddam.* v.
10. R. טננת בית מקדשך גמרת יתי. v. 11. R. חסידותי. v. 12. R.
לותי יתבי תרע. v. 13. R. ויהברת חלף כסותי שקין. v. 16. R. ולא
יסלעם יתי שלטן תקיף ולא תתפתח *nec abſorbeat me princeps potens, & non aperiatur
adverſum me gehenna ut claudat ſuper me os ſuum.* v. 17. R. אסתכל. v. 18. R. ולא
תסלק *Neque auferas majeſtatem tuam.* v. 19. R. יתרברבן. v. 21. R. היא מרעא
ipſe morbo afficit. Ib. הספידא *luctus.* Vi. Bab. v. 23. R. באבלי *in luctu meo.* Neb.
באבלי, cujus interpretationem ſecuti ſumus. v. 26. R. תהי משכנהון. v. 27. R.
אלהי בשבח. Ib. מנהון ישתעון. v. 28. R. הב עויא. v. 31. R. ומן דכאיב
v. 32. R. בקרנוהי וטלפוהי *cum cornibus fuit & ungularum fiſſionibus.* Vi. Bab. v. 33.
R. חמין. v. 35. R. ישבחון ליה. v. 36. R. ויתבון תמן *& habitabunt ibi.*
v. 37. R. ישרון בגוה.

PSAL. LXX.

Verſ. 2. R. לפצאה יתי *ad liberandum me.* v. 3. R. ויתחסדון. Ib. צבין בישתי.
v. 4. R. יתכרעון היך בהתתהון *Incurventur juxta &c.*

PSAL. LXXI.

Verſ. 4. R. מידא דמרי עולא. v. 5. R. סברי. Ib. אלהי. Ita frequenter
cum Affixo formæ ſingularis. v. 6. R. ממעיני אמי. Ib. לך תשבחתי *tibi laus
mea.* v. 10. R. עלי בעלי דבבי בישו, eodem ordine habentur Latina. Ib. מתמלכין.
v. 12. R. תרחק. Ib. ייי לסעודי זריז. v. 13. R. וישתיצון. v. 14. R. ואצלי ואוסיף
precaborque & adjiciam. v. 15. R. צדקתך, ſic verſ. 16. v. 17. R. אלהא
אלפתנא. Ib. ועד השתא. v. 18. R. תקוף דרועך. Ib. לדר חורן *generationi alteræ.* v. 20. R. דאחמיתן עקן סגיען. In noſtris legendum, *oſtendiſti mihi.*

PSAL. LXXII.

Verſ. 3. R. לעמה בית ישראל. v. 4. R. ידין לענויי. v. 5. R. *coram lumine Lunæ:* omiſſo ſcil. קדמך. Ib. לדרי. v. 6. R. על ארעא *ſuper terram.* v. 8.
R. ועד סטר ימא דאוקינוס *& uſque ad angulum maris Oceani:* at verſ. 10. retento etiam
רבא, *maris magni Oceani.* v. 12. R. חשוכא. Ib. דסעיד. v. 14. R. נפשיהון
animas eorum. v. 15. R. מדהב דאיתיו משבא. v. 16. R. ירגוש היך לבנן.
v. 17. R. לעלם מדכר, tranſp. Ib. וקדם דאתברי שמשא *& antequam
creatus eſſet Sol.* v. 18. R. עבד, ſine ד. Ib. לבלחודוהי. v. 19. R. לעלם
ויתמלא.

PSAL. LXXIII.

Verſ. 2. R. כזעיר פון. v. 3. R. בעידן שליום *in tempore pacifico.* v. 4. R.
אתנטלון מחשבתהון ובריר ופטים וגו׳. Ib. על יום מיתותיהון *efferuntur
cogitatus eorum: & terſum, & pingue, &c.* v. 6. R. מחטופין *de rapinis.* v. 7. R.
דמות פרצופיהון *ſimilitudo vultuum eorum:* ideo prodit in fœminino mutata eſt. Ib.
עברו רוטביהון חפו על לוחי לביהון *progreſſæ rugæ eorum cooperuerunt tabulas cordis
illorum.* Vi. Bab. v. 8. R. מרוטבא *præ humore.* v. 9. R. בצדיקי *in juſtos terræ.*
v. 10. R. בגין כן על מימרא דייי דימחינון *Propterea decretum eſt verbo Domini ut
percutiat eos.* Ib. היך מיין סגיעין *quaſi aquæ multæ.* v. 13. R. ברם אנא. v. 17.
R. לבית מקדשא דאלהא אתבין לסופיהון *ad domum ſanctuarii &c.* v. 19. R.
בשעתא, abſque ſequenti verbo כלו, cujus loco poſt אשתיצו [illegible] adjicitur
שלימו *& conſumpti.* v. 22. R. בעירא. v. 23. R. תדירא נגדך. v. 24. R.
תדברנני בעלמא הדין ומבתר *deduces me in hunc mundum: &c.* Ib. עלי ponitur
poſt לאיתאה. v. 27. R. דמתרחקין מפלחנך ייבדון *qui abhorrent à cultu tuo, &c.*
Ib. כל דטעו. v. 28. R. למקרב בתר פלחנא דייי *accedere ad cultum Domini.*
Ib. שויתי במימרא דייי רחצני למשתעיא *poſui in verbo Domini fiduciam &c.*

PSAL. LXXIV.

Verſ. 2. R. דשרית משכנך בה *in quo requievit tabernaculum tuum.* Vi. Bab. v. 4.
R. אכלין מעקיך. v. 5. Lege, *contundet.* Ib. R. קיסא. v. 6. R. ומפסלת
Ib. מחין. v. 7. R. בית מקדשך *domum ſanctuarii tui.* v. 8. R. אמרין *Dicunt.*
v. 9. R. נביאה לא חזינא. v. 11. R. מלמפרוק. v. 12. R. פרקניא
redemptiones. v. 13. R. מוי דימא דסוף *aquas maris carectoſi.* Ib. על מוי דימא
in aquis maris. v. 16. R. תקנתא. v. 17. R. תחומיא. v. 19. R. לא
תנשי. Sic verſ. 23. v. 21. R. ועניא וחשיכא *tunc pauper & egenus.*

PSAL. LXXV.

Verſ. 2. R. שכינת שמך *majeſtate nominis tui.* Ib. אודינן לך אלהא אודינן
v. 7. R. בית מדברא *domo deſerti.* v. 9. R. לטלטלא בה מגדעא דרשיעיא
ad tollendam per illud &c. Ib. מדין קדמאי *fuit ex priori.* Sine קשי. Vi. Bab.

PSAL. LXXVI.

Verſ. 1. R. ושירא *& canticum.* v. 3. R. בית שכינתיה בציון. v. 4. R.
[illegible] *ſcuta & gladios, &c.* v. 6. R. בשנתיהון *in ſomnis ſuis.* Ib. גברי חילא *fortes robore.* v. 7. R. וארתיכין *& currus.* v. 8. R. אנת
דחיל אנת ומן דיקום

PSAL. LXXVII.

Verſ. 2. R. קָלִי בְּרַם קֳדָם אֱלָהָא *Vox mea utique coram Deo.* Ib. וְיַצֵּית לְמֵימְרִי *& attendet verbo meo.* v. 3. R. רוּחַ נְבוּאָה *ſpiritus prophetiæ.* v. 4. R. אֲצַלֵּי קֳדָם ייי *orabo coram Domino.* v. 5. R. תְּמוֹרְתָא. v. 8. R. לְעָלְמַיָּא יִרְחַק. v. 10. R. וְאִין סְלֵק. Ib. מִלְּמִכְמַר, Elias in Thisbite legit לְמִכְמַר omiſſo מִן quem vide. v. 11. R. וַאֲמָרֵית מַרְעִיתִי הִיא אִשְׁתַּנְּיוּ. v. 12. R. עוֹבָדֵי ייי *operum Domini.* v. 17. R. מְגוֹ *de medio.* Ib. רְתִיתוּן. v. 18. R. כֵּיפֵי.

PSAL. LXXVIII.

Verſ. 1. R. עַל יְדֵיהּ. v. 5. R. יַת אֲבָהָתַנָא. v. 6. R. דִּידְעוּן. v. 8. R. דְּלָא אַתְקִין. v. 9. R. הֲפַכוּ קְדָל. v. 11. R. דְּאַחְמֵי לְהוֹן. v. 13. R. וְזִיקָא *utres.* v. 14. R. הֵיךְ בַּעֲנָנָא יוֹמָם. Sed Interpres neglexit particulam הֵיךְ. v. 16. R. מַיָּא נוּלַיָּא מִכֵּיפָא. Ib. נְגָדִין דְּמַיָּא. v. 17. R. עוֹד לְמֶחְטֵי לֵהּ לְמַרְגְּזוּ עִילָּאָה. v. 18. R. לְמִשְׁאַל מֵיכְלָא. v. 19. ſub initium, R. קֳדָם אֱלָהָא *coram Deo*, mox autem קֳדָם ייי, & ſic verſ. 21. v. 20. R. וּדְבוּ מַיָּא. Ib. וְנַחֲלַיָּא נְגָדִין *torrenteſque diſcurrerunt.* v. 21. R. וּלְחוֹד רוּגְזָא, ſine תְּקוֹף. v. 32. R. בְּפָרִישׁוּתֵיהּ. v. 35. R. פָּרִיק יָתְהוֹן. v. 36. R. & Neb adjiciunt in fine, בְּעִדָּן צְלוֹתְהוֹן *in tempore orationis ipſorum.* v. 37. R. לָא מְכַוַּן *non erat rectum.* v. 41. R. וְנַסִּיוּ קֳדָם אֱלָהָא. v. 42. R. יַת נִיסַּיָּא *miraculorum.* v. 46. R. וּמְסַר לְחַלָּא עֲבוּרֵיהוֹן. v. 47. R. וְשִׁקְמֵיהוֹן. v. 52. R. הֵיךְ רָעְיָא *ſicut paſtor.* v. 53. R. וְלָא דְחִלוּן. v. 54. R. דִּקְנַת. v. 56. R. וְנַסִּיוּ, ut ſupra verſ. 41. v. 58. R. וּבְצַלְמֵיהוֹן. v. 62. R. לְדִקְטְלִין. v. 64. R. בְּחַרְבָּא נְפַלוּ וְאַרְמְלָתְהוֹן *gladio ceciderunt &c.* In Targum ſecundo hujus verſus pro דְּכַשְׁרוּ, videtur legendum דְּבַשְׁרוּ. v. 65. R. הֵיךְ גַּבְרָא. v. 69. R. לְעָלַם *in ſeculum.* v. 70. R. מֵעֲדָרַיָּא דְעָנָא.

PSAL. LXXIX.

Verſ. 1. R. עַל יְדָא דְאָסָף *per manum Aſaph.* v. 4. R. לְשִׁבָבָנָא. Ib. וְנִיחְכָא. v. 5. R. תִּתְבְּעַר הֵיךְ אִישָׁתָא טַנְנוּתָךְ. v. 6. R. אֲרֵי בִּשְׁמָךְ לָא צַלִּין *quandoquidem in nomine &c.* v. 11. R. דַּאֲסִירָא, ſing. juxta Hebr. אָסִיר, ſed Interpres reddit pluraliter. v. 12. R. לְשִׁבָבָנָא, ut ſupra verſ. 4.

PSAL. LXXX.

Verſ. 1. in fine, R. שִׁירָתָא. v. 3. R. לִבְנֵי אֶפְרַיִם *Filiis Ephraim.* In Hebræo eſt לִפְנֵי *Coram.* Ad hanc vocem Maſora notat *duo eſſe quæ Lectorem fallere poſſint*, ut ſc. per errorem putet legenda eſſe לִבְנֵי. Horum alterum habetur Prov. 4. 3. Hinc in hujus loci Targum nata varia lectio, cui ſimilem ſuprà notavimus. 1. Reg. 1. 20. v. 6. R. דְּדִמְעָא תְּלִיתַי. v. 7. R. יִתְלַעְבוּן לָנָא *ludibrio nos habuerunt.* v. 9. R. עַמְמַיָּא דְאַרְעָא. v. 11. R. חַפּוֹן. Ib. בֵּית מַקְדְּשֵׁהּ וּבָתֵּי מִדְרְשֵׁהּ הָא רַבָּנִין אַלִּימִין וגו׳ *domus ſanctuarii ejus, & domus doctrinæ ejus: ecce præceptores fortes &c.* v. 12. R. יַנְקִיתָא. v. 14. R. יִתְבְּדִנַּהּ *Devaſtabit eam.* Vi. Bab. v. 15. R. אֱלָהָא, ſic in aliis paſſim locis, in quibus noſtra habent אֱלֹהִים. v. 19. R. וְלָא נְזוּר *Et non diſcedemus.* v. 20. R. מִגָּלוּתָנָא *à captivitate noſtra.* Ita ſuprà verſ. 8. ubi Pronomen omiſſum eſt ab Interprete.

PSAL. LXXXI.

Verſ. 3. R. וּפַקְדוּ *& frequentate.* Ib. עִם נַבְלָא *cum nablo.* v. 4. R. יוֹמָא חַגָּא דִּילָנָא *die ſolennitatis noſtræ.* v. 5. R. לְיִשְׂרָאֵל הוּא וְהִלְכְתָא. v. 6. R. וְשַׁלִּיט עַל אַרְעָא. Ib. אֻלְפַּת וּשְׁמָעַת. v. 8. R. בַּאֲתַר טְמוּר. v. 9. R. בָּךְ *in te.* Ib. בְּמֵימְרִי. v. 10. R. לָא יְהוֹן בֵּינֵיכוֹן *Non erunt filii veſtri.* v. 11. R. אֱלָהֲכוֹן *Deus veſter.* v. 12. R. לָא צְבִי בְּמֵימְרִי. v. 14. R. דְּעַמִּי יִשְׁמַע. Elias legit, דְּעַמִּי שְׁמִיעַ. v. 15. R. וְעַל מְעִיקֵיהוֹן אָתִיב. v. 16. R. תִּקְפַּתְהוֹן לְעָלַם.

PSAL. LXXXII.

Verſ. 1. R. בִּמְצַע דַּיָּנִין בִּקְשׁוֹט דָּאִין *in veritate judicat.* v. 5. R. בַּחֲשׁוֹכָא מְהַלְּכִין. Ib. כָּל בְּסִיסֵי *omnes baſes.* v. 8. R. דּוּן יָתְבֵי.

PSAL. LXXXIII.

Verſ. 1. R. שִׁיר תֻּשְׁבַּחְתָּא *Canticum laudis.* v. 8. R. גְּבָלָאֵי. v. 10. R. בְּמִדְיָן וּלְסִיסְרָא וּלְיָבִין. v. 11. R. רַעְיָא דִּרְמִיס לְעַפְרָא *in pulvere.* v. 12. R. וְהֵיךְ זֶבַח וְצַלְמוּנָע כָּל. v. 15. R. דְּבַעֲרָא חוּרְשָׁא. v. 19. R. וְיִדְּעוּן. Ib. בִּלְחוֹדָךְ.

PSAL. LXXXIV.

Verſ. 2. R. מַה רְחִימִין הִינוּן מַשְׁכְּנָיךְ. v. 3. R. לְדָרְתָךְ ייי *atris tua Domine.* Ib. וּלְחוֹד בִּסְרִי *atque adeo caro mea.* v. 4. R. אִית לַהּ דְּמִתְכַּשְׁרִין גּוֹזָלַיְתְהָא. Ib. עַל גַּבֵּי מַדְבְּחָךְ *in ſuperficie altaris tui.* v. 5. R. מַקְדְּשָׁךְ בְּעָלְמָא הָדֵין *ſanctuarii tui in ſeculo iſto.* Ib. לְעָלְמֵי עָלְמִין *in ſecula ſeculorum.* v. 7. R. דְּעָבְרִין בְּעִמְקֵי. In Baſ. eſt עִם pro עַל. Ib. R. יְשַׁוּוּנֵהּ. Ib. לְדְיָתְבִין בְּאוּלְפַן *qui immorantur in doctrina.* v. 11. R. Pro *in exilio* Interpres habet *extrà*, diverſo à cæteris charactere quòd in textu nihil ei reſpondeat. Ib. רִשְׁעָא *impietatis.* v. 13. R. טוּבֵיהּ לְבַר נַשׁ דִּמְתְרְחֵיץ.

PSAL. LXXXV.

Verſ. 5. R. פּוּרְקָנָנָא. Ib. מִנָּנָא *à nobis.* v. 8. R. אַחְמֵי. Ib. וּפוּרְקָנָךְ תֵּיהַב *& ſalutem tuam da.* v. 11. R. אוּרְעִין. Elias in Thisbite legit אַרְעִין. v. 13. R. מֵימְרָא דַייי יִתֵּן *verbum Domini dabit.*

PSAL. LXXXVI.

Verſ. 2. R. אַתְּ ייי אֱלָהִי *tu Dominus Deus meus.* v. 5. R. לְאוֹרַיְתָא. v. 6. R. בְּקָל. v. 8. R. בְּאַנְגְּלֵי שְׁמַיָּא *in angelis cæleſtibus.* v. 12. R. אוֹדֵי לָךְ *Confitebor tibi.* Ib. וִיקָר. v. 14. R. וּכְנִישַׁת תַּקִּיפִין *& caterva fortium.*

PSAL. LXXXVII.

Verſ. 1. R. אִתְאֲמַר שְׁבַח שִׁירָא *dictum eſt hymnus, & canticum.* v. 5. R. אִתְאֲמַר. Ib. דָּוִד מַלְכָּא דְיִשְׂרָאֵל *David eſt rex Iſraelis.* v. 6. R. חֻשְׁבַּן כָּל עַמְמַיָּא. v. 7. R. תֻּשְׁבַּחְתַּן עַל קָרְבָּנַיָּא.

PSAL. LXXXVIII.

Verſ. 1. R. לְשַׁבָּחָא עַל צְלוֹתָא לְשַׁבָּחָא עַל שִׂכְלָא *ad laudandum pro oratione, ad canendum pro intellectu.* v. 6. R. דְּלָא חָבוּ. Ib. מִמַּצְוָתָא *à præceptis.* Vi. Bab. Ib. דְּלָא דְכַרְתָּנוּן *quorum non recordatus es.* Ib. יִתְפַּלְגוּן. v. 7. R. כְּנוּבָא. v. 8. R. גְּזֵירָךְ *procellæ tuæ.* v. 10. R. מַעֲנִיוּתָא. Ib. כָּל יוֹמָא פְּרַשִׂית לָךְ. v. 11. R. דְּאִתְמְסַרוּ בְּעַפְרָא *quæ tradita ſunt pulveri.* v. 12. R. וְקוּשְׁטָךְ. v. 13. R. דְּיִתְיְדַע בַּחֲשׁוֹךְ. Ib. בְּאַרְעָא צַהוּתָא. v. 16. R. וְנָגוּד מְטַלְיוּתָא. Vi. Bab. v. 19. R. בְּאַפֵּיהוֹן *& in conſpectu &c.*

PSAL. LXXXIX.

Verſ. 2. R. חִסְדַּיָּא *miſericordias.* v. 3. R. אַתְקְנֵי. v. 6. R. אַנְגְּלֵי שְׁמַיָּא *angeli cælorum.* v. 7. R. דִּדְמֵי לַייי. v. 8. R. בְּרָזְהוֹן. Ib. דְּיָתֵב. v. 9. R. וְקוּשְׁטָא חֲזוֹר חֲזוֹר לָךְ. v. 12. R. אַף דִּילָךְ. v. 13. R. מַדְבְּרָא דְצִפּוּנָא *Deſertum Aquilonis.* Ib. אַתְּ בְּרָאתָנוּן תָּבוֹר דִּבְמַעַרְבָא וְחֶרְמוֹן *tu creâſti: Tabor ab Occidente & Hermon.* v. 18. R. עוּשְׁנֵיהוֹן. Formæ pluralis nomen Interpres vertit ſingulariter, quod ſæpe facit & contrà. Ib. תְּרוּמֵם יְקָרָנָא. v. 19. R. תְּרִיסֵי אַרְעָא וּלְקַדִּישׁ *protectionis terræ & ſancti.* v. 20. R. הָבְכֵן מַלֵּילְתָּא בְּחֶזְוָנָא. Ib. וַאֲמַרְתָּא. v. 21. R. בִּמְשַׁח קוּדְשִׁי. v. 23. R. וּבַר רַשִׁיעָא לָא יְסַגְּפִנֵּיהּ. Vi. Bab. v. 27. R. אֱלָהִי. v. 28. R. עַל כָּל מַלְכֵי *ſuper omnes reges terræ.* v. 40. R. עִם, ſine ד. v. 43. R. אַחֲדֵיתָא. v. 44. R. סַיְפֵהּ חֲרִיפָא *gladium ejus acutum.* Ib. וְלָא אוֹקִימְתָּא יְדֵהּ *& non confirmâſti manum ejus.* v. 46. R. עוּלֵימוֹי. Ib. עַטֵּפְתָּא עֲלוֹיְדֵהּ. v. 49. R. יְשֵׁיזֵב. v. 51. R. עַל עִטְפִּי. v. 53. R. בְּעָלְמָא הָדֵין וּלְעָלְמָא דְאָתֵי *nec non in ſeculo venturo.*

PSAL. XC.

Verſ. 1. R. לְכָל דָּר וְדָר. v. 3. R. וַאֲמַרְתְּ. v. 4. R. חֲשִׁיבִין. v. 5. R. הֵיךְ דִּמְכִין יְהוֹן *quæ erit illis ſicut ſomni.* v. 6. R. יָצִיץ. Ib. וּלְרַמְשָׁא *veſperi autem.* v. 7. R. וּמֵחֶמְתָךְ אִתְבְּהֵלְנָא. v. 8. R. עֲוָיָתָן, ubi ן redundat. v. 11. R. דְּיָדַע. v. 12. R. מַן יְתַכֵּוַן *quis diriget.* Ib. מַבְנֵי חָכְמְתָא *conſtruit ſapientiam.* v. 17. R. ייי אֱלָהָנָא *Domini Dei noſtri.* Ib. *præpara verba Legis &c.* Vi. Bab. In Regiis eſt אוֹרַיְתָא, ſine Affixo.

PSAL. XCI.

Verſ. 7. R. וְיִפְּלוּן. v. 8. R. בְּעֵינָךְ תִּסְתַּכַּל. v. 9. R. *excelſam poſuiſti.* Vi. Bab. v. 10. R. וּמַזִּיקָא *atque nocumentum.* v. 12. R. לְאַבְנָא. v. 15. R. קֳדָמַי וְאֶעְנֵי.

PSAL. XCII.

Verſ. 5. R. בְּעוֹבָדֵי נִיסָךְ בְּעוֹבָדֵי וגו׳ *in operibus miraculorum tuorum, in operibus &c.* v. 6. R. כְּמָה הִינוּן רַבְרְבִין *Quàm magnifica illa opera tua, &c.* v. 7. R. בַּר נָשָׁא טַפְשָׁא, mox verò וְשַׁטְיָא. v. 16. R. ייי תַּקִּיפִי.

PSAL. XCIII.

Verſ. 4. R. מִקָּלִין דְּמַיִין. Ib. תְּבָרֵי יַמָּא. Ib. in fine, ייי, ſine ד quod hic redundat. v. 5. R. יָאוּן.

PSAL. XCIV.

Verſ. 3. R. רַשִׁיעַיָּא מַצְלְחִין ייי *improbi proſperitate fruituri ſunt Domine.* v. 7. R. לָא חָמֵי ייי *Non videt &c.* ſic verſ. 12. & alibi ייי pro יָהּ. v. 9. R. דְּאַתְצִיבָא. Ib. וְלָא, at verſ. 10. לָא. v. 13. R. דְּיִכְּרֵה לְרַשִׁיעַיָּא שׁוּחָא. v. 19. R. בְּסַנְעֵי, qua forma frequentiſſime illic occurrit. v. 22. R. וִיהֵי מֵימְרָא דַייי *Et erit verbum Domini.*

PSAL. XCV.

Verſ. 1. R. וּנְשַׁבַּחָא. Ib. פָּרְקָנָנָא. v. 5. R. דְּדִילֵיהּ יַמָּא. v. 9. R. חֲמַיִן *videntes.*

PSAL. XCVI.

Verſ. 1. R. חַדְתִּי אַנְגְּלֵי. v. 4. R. וּדְחִיל. v. 9. R. רְתוּתוּ מִקַּמֵּיהּ. v. 11. R. יַמָּא וּמְלֵייהָא. v. 12. R. אֲדַיִן יְשַׁבְּחוּן. v. 13. R. בְּזוֹכוּ וְעַמְמַיָּא.

PSAL. XCVII.

Verſ. 6. R. יְחָזוּן אַנְגְּלֵי שְׁמַיָּא *angeli cæleſtes.* v. 7. R. יִסְגְּדוּן קֳדָמוֹהִי כָּלְהוֹן אֻמַּיָּא. v. 10. in fine, R. פְּצָאִינוּן.

PSAL. XCVIII.

Verſ. 7. R. דְּדַיְרִין. v. 5. R. בְּכִנָּרָא וְקָל *in cithara & voce.*

PSAL. XCIX.

Verſ. 1. R. תְּזוּעַ. v. 4. R. דִּינָא רְחֵם. v. 8. R. עֲנִיתָא לְהוֹן.

PSAL. CI.

Verſ. 1. קֳדָם ייי, ſed Interpres pronomen expreſſit. v. 3. R. לָא אֲשַׁוֵּי לְקָבֵיל עֵינַי *Non ponam in conſpectu oculorum meorum.* Ib. וְסָטְיָן מִפִּקּוּדַיָּא. v. 7. R. לָא יִתְיְהֵב. v. 8. R. צַפְרָא אֲנַסֵּר *Manè perdam.*

PSAL. CII.

Verſ. 1. R. אִשְׁתַּלְהֵי. v. 2. R. וּפְנִינָתִי קֳדָמָךְ תֵּיעוֹל. v. 4. R. תַּפִּין חָרְרִין *chytropodes aduſti.* v. 5. R. וְיִתְיַבַּשׁ לִבִּי *& areſactum eſt cor meum.* v. 15. R. עַפְרַהּ. v. 18. R. צְלוֹתָא דְמִצְטַדְּיָן. v. 19. R. תִּתְכְּתַב דָּא *Scribetur illud.* Ib. יְשַׁבַּח אֱלָהָא. v. 25. R. מֵעָלְמָא הָדֵין *de mundo illo.* Sic pſal. 103. 17. *à ſeculo illo.* v. 26. R. דְּאִתְבְּרִיוּ כָּל בִּרְיָתָא. v. 28. R. מִשְׁתַּלְמִין.

PSAL. CIII.

Verſ. 6. R. טְלוּמִין. v. 7. R. אָרְחֵיהּ. v. 11. R. הֵיכְמָה דִּגְבִיהִין. v. 12. R. הֵיכְמָה דִּרְחִיק מַדְנַח. Ib. יַרְחֵק. v. 13. R. הֵיכְמָה דְּחָיֵס אַבָּא. Ib. חָיֵס מֵימְרָא דַייי *miſeretur verbum Domini.* v. 14. R. קֳדָמוֹהִי גְּלֵי יִצְרָא בִּישָׁא דְּמַטְעֵי יָתָנָא *coram eo palam eſt concupiſcentia prava, quæ in errorem abripit nos.* v. 15. R. יוֹמוֹי. v. 19. R. מֵימְרָא דַייי בִּשְׁמַיָּא אַתְקֵין כּוּרְסְיֵהּ וּמַלְכוּתָא דִּילֵיהּ *Verbum Domini in cælis paravit &c.*

PSAL. CIV.

Verſ. 1. R. ייי אֱלָהִי *Domine Deus meus.* v. 3. R. עַל עֲנָנִין קְלִילִין *in nubibus leviſſimis.* Ib. דְּאָזֵיל עַל עֲנָנִין *qui ambulat ſuper &c.* v. 10. R. בְּנַהֲרָוָתָא. v. 13. R. מִפֵּירֵי עוֹבָדָיךְ תִּשְׂבַּע אַרְעָא *de fructibus operum tuorum ſatiabis terram.* v. 15. R. דִּמְחַדֵּי. v. 16. R. לִבְנַיָּא. v. 19. R. לְמִמְנֵי בֵּהּ. v. 20. R. רָחֲשִׁין. v. 21. R. מֵיכְלֵיהוֹן. v. 22. R. מְדוֹרֵיהוֹן רָבְעִין. v. 25. R. וּפְתֵי. Ib. רִחְשָׁא, ut ubicunque fere hæc vox occurrit. Ib. חֵיוָתָא זְעֵירָתָא. v. 26. R. אִילָן. v. 27. R. סְבוּרִין. v. 35. in fine, R. שַׁבַּחוּ אֱלָהָא *laudate Deum.* Sic in fine & principio etiam aliorum plurium Pſalmorum.

PSAL. CV.

Verſ. 7. R. מְתִיחָן. v. 8. R. דְּפַקֵּיד. Ib. לְאַלְף. v. 15. R. וְלִנְבִיאַי. v. 16. lege *omne.* v. 18. R. בְּשֵׁיר דְּפַרְזְלָא עֲלַת נַפְשֵׁהּ *in catenam ferream intravit anima ejus.* v. 21. R. רִבּוֹן לְבֵיתֵהּ שַׁלִּיט. v. 26. R. שַׁדַּר מֹשֶׁה. v. 28. R. וְאַחְשְׁכִינוּן. v. 30. R. רְחַשׁ אַרְעֲהוֹן. v. 32. R. אֲמַר לְמֶהֱוֵי מִטְרֵיהוֹן *Juſſit pluvias eorum eſſe.* v. 33 R. וְתֵאנַתְהוֹן וְתַבַּר אִילָן. v. 34. R. גּוֹבָאֵי. Ib. וְלֵית. v. 35. כָּל פֵּירֵי *omnes fructus.* v. 36. R. וְקַטַּל *Et occidit.* Ib. בְּאַרְעֲהוֹן *in terra eorum.* v. 38. R. דִּלְוָחְהוֹן.

PSAL. CVI.

Verſ. 2. R. גְּבוּרָתָא. v. 10. R. מִבְּעֵל דְּבָבָא *ab auctore inimicitiæ.* v. 14. R. בַּאֲתַר צָדֵי *in loco arido.* v. 20. Pro. וּמְזוּדְהֵם, Elias legit וּמְזוּהֵם, Thisb. in לְכָלָךְ. Vi. Bab. v. 24. R. וְאִתְרַחֲקוּ בְּאַרְעָא רַגִּיגְתָּא *Et abominati ſunt &c.* Ib. בְּפִתְגָּמוֹי *verbis ejus.* v. 28. R. וְאִדַּבְּקוּן לְטָעֲוַת. Ib. נִכְסַת. v. 31. R. לְמֵיחֵי לְדָר *ut viveret in generationem.* v. 32. R. וּבְאֵישׁ. v. 34. Ven. & Baſ. יַת עֲמֵיהּ, mendoſe ut videtur. v. 35. R. וְאַלִּיפוּ. v. 38. R. אָדָם בְּנֵיהוֹן. v. 39. R. וְסָאֲבוּ בְּעוֹבָדֵיהוֹן. v. 40. R. וְרַחֵקַת מֵימְרֵהּ *& abominatum eſt verbum ejus.* v. 42. R. וְאִתְכַּבְּשׁוּ תְּחוֹת. v. 43. R. פְּצָאנוּן, ſic pſal. 107. 6. v. 44. R. כַּד שְׁמִיעַ קֳדָמוֹי וגו׳ *dum audiretur coram eo oratio eorum.* v. 45. R. הֵיךְ סוּגֵי טַבְוָתֵיהּ.

PSAL. CVII.

Verſ. 3. R. וּמִיַּמָּא סְטַר דָּרוֹמָא *& de mari latere Auſtrali.* v. 5. R. נַפְשְׁהוֹן בְּהוֹן תִּשְׁתַּלְהֵיא *in ipſis defecit.* v. 7. R. וְהוֹלְכִנּוּן בְּאוֹרְחָא. v. 10. R. יָתְבֵי *Habitantes*, & ſtatim *vinctos*, omiſſo וַהֲווֹ, ex Chaldæo. v. 14. R. וְשַׁלְוָחְהוֹן. v. 18. R. כָּל אוּכְלָא. v. 20. R. וְשַׁתְקֵן פִּתְגַּם *verbum.* v. 22. R. נִכְסַת. v. 26. R. בְּבִישׁוּתָא תִּתְמְגַג. v. 29. R. וְשַׁתְקָן גַּלְלֵיהוֹן. v. 30. R. רְעוּתְהוֹן. v. 32. R. מְשַׁבְּחִין יָתֵהּ. v. 33. R. יַמָּא הֵיךְ צַהוּתָא. Interpres legit מַיָּא. Huic geminum vide Joſ. 11. 8. v. 34. R. פֵּרִי, ſic verſ. 37. v. 35. R. וְאַרְעָא צַדְיָא *& terram deſertam.* v. 36. R. כְּפִינִין וְאַתְקִינוּ תַּמָּן *& conſtituerunt ibi.* v. 38. R. וּסְגוּ. v. 39. R. מֵאוּנְק בִּישָׁא. v. 40. R. רַבְרְבַיָּא וְאַטְעֵינוּן. v. 41. R. וְשַׂגֵּב *Et ſublevavit.* Ib. מִמִּסְכֵּנוּתָא. v. 42. R. יֶחֱמוּן. Ib. שׁוּרַת פּוּמָא וְאִתְחֲסַמַת. v. 43. R. וְיִתְבַּיְּנוּן.

PSAL. CVIII.

Verſ. 1. R. וְתֻשְׁבַּחְתָּא. v. 8. R. מַלֵּיל. Ib. שְׁכִינַת קוּדְשֵׁהּ *majeſtatis ſanctæ ſuæ.* v. 10. R. מַלְכֵי אֱדוֹם *reges Edom.* v. 13. R. דִּבְנֵי נָשָׁא.

PSAL. CIX.

Verſ. 4. R. שִׂטְנִין לִי, ſic verſ. 5. וְשָׂנְאָן. v. 10. R. וּמִטַּלְטַל. Ib. וִישַׁיְּלוּן וְיִבְעוּן מַה הֲוַת *quæ fuerit.* v. 13. R. יִתְמְחֵי שְׁמֵהּ *deleatur nomen ejus.* v. 17. R. וּרְחֵם לְוָטָא וַאֲתֵית עֲלֵהּ. Ib. וְרַחֲקַת. v. 18. R. לְבוּשֵׁהּ. v. 20. R. מֵעִם ייי וּדְמַלְּלוּ. v. 21. R. וְאַתְּ ייי אֱלָהָא *Tu vero Domine Deus.* v. 23. R. בְּצַלְיוּתֵיהּ. v. 24. R. מִלְּמֶהֱוֵי. v. 26. R. סְעוֹד יָתִי. v. 29. R. שָׂנְאַי. v. 30. R. אֲהוֹדֵי ייי.

PSAL. CX.

Verſ. 1. R. וְאוֹרִיךְ עַד זְמַן דַּאֲשַׁוֵּי בַּעֲלֵי דְבָבָךְ כְּבֵישׁ *Expecta igitur donec ponam inimicos tuos.* Cætera ut in Targum poſteriori. v. 2. R. מֵימְרָא דַייי *Verbum Domini.* v. 3. R. אַנְחוּתָךְ. v. 4. R. בְּמֵימְרֵהּ דַּאֲנָא מִתְמַנֵּי *in verbo ſuo, me præfectum iri.* Ib. בִּגְלַל זְכוּתָא דַהֲוֵית *pro merito quòd fuerim.*

PSAL. CXI.

Verſ. 6. R. תַּנֵּי לְעַמֵּהּ. v. 8. R. סְמִיכִין לְעָלְמֵי עָלְמִין *in ſecula ſeculorum.* v. 10. R. לְמִדְחַל קֳדָם ייי *timere in conſpectu Domini.*

PSAL. CXII.

Verſ. 1. R. טוּבוֹהִי דְבַר נָשָׁא דְּדָחִיל מִן קֳדָם ייי *à conſpectu Domini*, ut paulo ſupra. v. 2. R. יְהוֹן בְּנוֹי. v. 5. R. טָבָא גַּבְרָא tranſp. v. 8. R. עַד זְמַן דְּיֶחְמֵי.

PSAL. CXIII.

Verſ. 4. R. רָמָא. v. 7. R. וּמִקִּלְקַלְתָּא מְרִים *& de ſtercore &c.* v. 8. R. לְאוֹתְבֵי, forſan legendum לְאוֹתָבֵיהּ, ut deſit in Regiis apex literæ ה reſectæ index.

PSAL. CXIV

Verſ. 3. R. כַּד אִתְגְּלֵי מֵימְרָא דַייי עַל יַמָּא דְסוּף יַמָּא חֲמָא וְאַפֵּיךְ יוֹרְדְנָא חֲזַר לַאֲחוֹרָא: *Cùm apparuiſſet Verbum Domini ſuper mare carectoſum, mare vidit, & erupit Jordanis, & converſus eſt retrorſum.* v. 6. R. מְטַפְּזִין. v. 8. R. לְעֵינָוָן דְּמַיִין *in fontes aquarum.*

PSAL. CXV.

Verſ. 4. R. טַעֲוָתְהוֹן דְּעַמְמַיָּא *Idola gentium.* Ib. עוֹבָדֵי אִידֵי *opera manuum.* v. 5. R. וְלָא חָמוֹן. v. 8. R. עָבְדֵיהוֹן וְכָל *& omnis.* v. 9. R. דְּבֵית יִשְׂרָאֵל רְחִיצוּ *Domus Iſrael confidite.* Ib. סַעֲוּדְהוֹן, ſic verſ. 10. 11. v. 14. R. יוֹסֵף ייי עֲלֵיכוֹן. In noſtris legendum, *Apponat verbum Domini &c.* v. 15. R. דְּעָבַד. v. 17. R. מְשַׁבְּחִין קֳדָם ייי *laudant coram Domino.* Ib. נְחוּתֵי. v. 18. R. נְבָרֵךְ אֱלָהָא מֵהַשְׁתָּא.

PSAL. CXVI.

Verſ. 3. R. עָקְתָא וְדַוְנָא אַשְׁכַּח. v. 6. R. שַׁבְרָנַיָּא. v. 7. R. לְבֵית נְיָחַיְכִי. v. 8. R. מִן דִּמְעֲתָא. v. 9. R. אֲהַלֵּךְ. v. 13. R. דְּפֻרְקָנָא *redemptionis.* v. 16. R. לְשׁוּשַׁלְתִי *catenam meam.* v. 17. R. קֳדָמָךְ אֶדְבַּח *Coram te ſacrificabo.* v. 19. R. בְּדָרְתַיָּא דְבֵית מַקְדְּשָׁא דַייי *ſanctuarii Domini.*

PSAL. CXVIII.

Verſ. 5. R. אֱלָהָא, bis pro יָהּ. v. 10. R. אַקְּפוּן יָתִי, at verſ. 11. אַקְּפוּנִי. v. 12 R. הֵיךְ דְּבוּרִיתָא דְּלָקוּן. v. 13. R. מִדְחָא דְחֵית יָתִי חוֹבִי *Impulſione impulit me peccatum meum.* v. 11. R. עַל כָּל עַמְמַיָּא *ſuper omnes gentes.* v. 19. R. וְאֶשְׁבַּח אֱלָהָא. v. 22. R. בֵּינֵי בְּנוֹהִי, abſque הֲוָה. Ib. מֶלֶךְ וְשָׁלְטָן. v. 25. R. בְּבָעוּ מִנָּךְ ייי פְּרוֹק *Obſecro te Domine confer ſalutem.* Nos plurale fecimus *Obſecramus*, ut in membro etiam ſequente, quod verba adjuncta ſic poſtulent. v. 27. R. וְאַנְהַר *& illuxit.* Ib. תְּקָרְבִנֵּהּ וְתַדּוֹן אַדְמָא *ſacrificaveris eum, &c.*

PSAL. CXIX.

Verſ. 1. R. אוֹרְחָא. v. 5. R. דְּאַתְקְנַת אוֹרְחָתִי לְמִנְטַר *quòd præparaverim vias meas &c.* v. 6. R. לְכָלְהוֹן פִּקּוּדָיךְ. v. 9. R. יְדַכֵּי. Ib. אוֹרְחֵיהּ. v. 17. R. וְאֵיחֵי *& vivam.* Ib. דְּבָרָיךְ, ut in verſu etiam præcedenti. v. 20. R. אֲעֲדֵי מִנִּי דִּינָיךְ *judiciorum tuorum.* v. 21. R. דְּטָעַן מִפִּקּוּדָיךְ. v. 22. R. חִסּוּדָא וּבְסַרְנוּתָא. v. 23. R. לְחוֹד יָתְבִין. v. 25. R. אַחֵי יָתִי *vivifica me:* ſic verſ. 40, 154, 156, 159. v. 26. R. אוֹרְחַי אִשְׁתָּעֵית *Vias meas enarravi.* v. 28. R. מִדְּוָנָא. v. 42. R. סְבָרֵית בְּמֵימְרָךְ. v. 45. R. בִּפְתָיוּת אוֹרְחָךְ *in latitudine viarum tuarum.* v. 49. R. מְטוּל דְּאוֹרַכְתָּנִי. v. 53. R. רְתֵיתָא אַחֲדָתַנִי מֵרַשִׁיעַיָּא. v. 61. R. לָא נְשֵׁיתִי. v. 68. R. וּמוֹטִיב. v. 76. R. יְהוֹן כְּדוֹן חַסְדָּךְ *Sint quæſo pietates tuæ.* v. 83. R. הֵיךְ זַרְנוּקָא בְּקִטְרָא קְיָמָךְ לָא אַנְשֵׁיתִי. v. 87. R. כִּזְעֵיר פּוֹן. v. 90. R. וְקַיֵּמְתָּא *& firmâſti.* v. 91. R. יוֹמָא דֵין. v. 92. R. אֲדַיִן, ita ſuprà verſ. 6. v. 93. R. לָא אַנְשֵׁי. v. 96. R. סוֹפָא. v. 97. R. כְּמָה רְחֵימֵית. Ib. כָּל יוֹמָא הוּא. v. 103. R. כְּמָה, ut verſ. 97. v. 105. R. שְׁרָגָא דִּמְנַהַר לְרַגְלִי. v. 106. R. לְמִטַּר דִּינֵי *cuſtodire judicia.* v. 107. R. כַּד עַל גַּב יְדַי *acſi in ſuperficie &c.* v. 110. R. קוּלְאָ pro פַּחָא. Ib. לָא טְעֵיתִי. v. 116. R. וְלָא תְבַהֲתִנַּנִי מִכְּלְיוּתִי. v. 117. R. וְאֶנְעֲנַע בִּגְזֵירָתָךְ. v. 118. R. כָּל דְּטָעַן. v. 120. R. מִדְּלוּחָךְ בִּסְרִי. v. 122. R. עֲרֵב עַבְדָּךְ לְטָב *Sponde pro ſervo tuo &c.* v. 126. R. אַפִּישׁוּ *adauxerunt.* v. 132. R. כְּהִלְכְתָךְ לְרָחֲמֵי שְׁמָךְ *pro conſuetudine tua &c.* v. 136. R. טוֹפֵי. Ib. אוֹרַיְתָךְ *Legem tuam.* v. 144. R. צִדְקָתָא סַהֲדְוָתָךְ *Juſtitia & teſtimonia tua.* v. 148. R. מַטְּרָתָא בְּצַפְרָא. v. 150. R. קָרְבוּ. v. 158. R. וְאִתְחָרְנֵית. v. 167. R. וְאַרְחֵמְנוּן.

PSAL. CXX.

Verſ. 2. R. מִשִּׂפְוָתָא *à labio.* v. 4. R. דְּגִבָּרִין, quod Interpres tamen reddidit ſingulariter. Ib. עִם גֻּמְרֵי רְתָמִין. v. 5. Legendum in noſtris juxta Regia, *cum tabernaculis.* v. 7. R. וְהִנּוּן.

PSAL. CXXI.

Verſ. 3. R. וְלָא יְנוּם. v. 6. R. שָׁלֵט. Ib. לָא יִמְחִנָּךְ. Ib. וְלֵילְיָא כַּד שָׁלְטָא.

PSAL. CXXII.

Verſ. 1. R. עַל מְסוּקִין עַל יַד דָּוִד *ſuper gradibus per manum Davidis.* Ib. לְבֵית מַקְדְּשָׁא, ſic verſ. 5. v. 7. R. עַל חֵילָךְ וְשַׁלְוְתָא *& tranquillitas.*

PSAL. CXXIII.

Verſ. 2. R. וְהֵיכְמָה דִּמְדִיקִין עֵינֵי אַמְהָתָא. Ib. עַד זְמַן דְּיֵיחוֹס *uſque ad tempus quo &c.* v. 4. R. סַגִּיעָא שְׂבַעַת. Ib. תַּלְעֲבָא דְשַׁלְוָן.

PSAL. CXXIV.

Verſ. 1. R. מֵימְרָא דַייי דַהֲוָה *Verbum Domini quod fuit.* v. 3. R. תְּקוֹף. v. 4. R. מַיָּא דְיַמָּא *aquæ maris.* Ib. מַרְעִיתָא עֲבָרַת. v. 5. R. עֲבַר עָלָנָא מַלְכָּא דְּמַשְׁרְיָתֵהּ מְתִילִין לְמוֹי דְיַמָּא וְיַרְדְּנָא *cujus caſtra comparantur aquis maris elatis.* v. 7. R. צִפְּרָא דְּאִשְׁתֵּיזְבַת מִקּוּלְאָ וְתַקְלַיָּא קוּלְאָ אִתְּבַר *quæ elapſa eſt de laqueo & offendiculis &c.*

PSAL. CXXV.

Verſ. 2. R. וּשְׁכִינְתָּא דַייי. In noſtris vertendum, *& verbum Domini.* v. 5. R. יוֹלְכִנּוּן ייי בְּגֵהִנָּם וְחֶלְקְהוֹן *deducet Dominus in gehennam, & pars eorum.*

PSAL. CXXVI.

Verſ. 1. R. נֶהֱוֵי דָּמְיָן הֵיךְ דְּמוּכַיָּא דְּמִתְּעָרִין מֵחֶלְמֵיהוֹן *dormientibus qui evigilant à ſomniis ſuis.* v. 2. R. אֲדַיִן יִתְמְלֵי חוּכָא פּוּמָנָא. Ib. בִּיעַ לְתֻשְׁבַּחְתָּא *jubilatione ad hymnodiam.* v. 4. R. גַּלְוָתָנָא הֵיךְ כְּמָה דִּמְתִיחֲבָא. Ib. נָבְעִין בַּהּ *erumpunt in eam.* v. 5. R. וְעַמָּא דְּזָרְעִין פָּה בִּדְמַעְתָּא *Et populi qui ſeminant in ea &c.* Ib. בְּבִיעַ בְּחֶדְוָא יִקְצְרוּן *cum exultatione & lætitia metent.* v. 6. R. מֵהַלְכָא יְהַלֵּךְ בִּבְכִיתָא מְסוֹבַר בַּר זַרְעָא *portans frumentum ſementis.* Vi. Bab.

PSAL. CXXVII.

Verſ. 1. R. בֵּיתָא *domum.* v. 2. R. וְאָכְלֵי מוֹנַיָּא. v. 4. R. *ſic merces erit operum bonorum eorum, qui Legi vacaverunt à pueritia.* Vi. Bab. v. 5. R. לְגַבְרָא דִּימַלֵּי מִדְרְשֵׁהּ.

PSAL. CXXVIII.

Verſ. 1. R. לְכָל דְּחָלַיָּא. v. 3. R. דְּעָבְדָא. v. 4. R. הָא כִּי הֵיכְנָא. v. 5. R. מֵימְרָא דַייי *Verbum Domini.*

PSAL. CXXIX.

Verſ. 1. R. יֵימְרוּן. v. 5. R. יִבְהֲתוּן, ſic paſſim in Peal. v. 6. Baſ. נָתַק בֵּיהּ ex Mſ.

PSAL. CXXX.

Verſ. 2. R. צְלוֹתִי. v. 3. R. תִּנְטַר אֱלָהָא. v. 6. R. אוֹרְכַת לַייי מִנְּטוּרֵי מַטְּרַת צַפְרָא.

PSAL. CXXXII.

Verſ. 5. R. לְבֵית מַקְדְּשָׁא. v. 12. R. עַד עָלְמָא *uſque in ſeculum.* v. 15. R. מְבָרַךְ אֲבָרֵךְ.

PSAL. CXXXIII.

Verſ. 1. R. על מסוקין לדוד *ſuper gradibus ipſi David.* At pſal. 131. 1. על יד דוד *per manum Davidis.* Ib. R. בציון *in Sion.*

PSAL. CXXXIV.

Verſ. 1. R. על מטרת ut redundet בירת, priori loco. Idem judicium de קודשא. v. 2. poſt ידיכון, abſque qua voce Elias hæc adducit in Thisb. rad. דכן. Vi. etiam Bab.

PSAL. CXXXV.

Verſ. 3. R. שבחו קדם ייי *Laudate coram Domino.* Ib. טב עבד ייי *bonum fecit Dominus.* v. 4. R. בחר לה אלהא. v. 6. R. דאתרעי. v. 7. R. מטרין *pluviarum.* v. 8. R. דמצרים. v. 15. R. עובדי ידי. v. 18. R. עבדיהון כל דמתרחצין. v. 20. R. דבית לוי.

PSAL. CXXXVI.

Verſ. 4. R. לעבד, ſic verſ. 5. & 7. v. 6. R. עלוי מיא. v. 10. R. למחי מצראי במכתשין וקטל בכריהון *qui percuſſit Ægyptum plagis & occidit primogenita eorum.* v. 19. R. דאמוראי. v. 20. R. דבותנן, ut & pſal. 135. 11.

PSAL. CXXXVII.

Verſ. 2. R. במצעה. v. 3. R. דשירתא ובוונא. v. 6. R. אין לא דכרנא ליך. Ib. אין לא אסיק ית ירושלם לדכרן טב *niſi aſcendere fecero Jeruſalem in memoriam bonam.* v. 7. R. דארום ית יומא דחרבו ית ירושלם *diei qua deſtruxerunt &c.* v. 8. R. ליך ית תשלומת גמליך *retaliationem retributionis tuæ.* v. 9. R. טובוהי דמאן דיוחד.

PSAL. CXXXVIII.

Verſ. 1. R. קדם דיניא אשבחנך. v. 2. R. היכל קדשך *templo ſancto tuo.* Ib. lege, *magnificaſti.* v. 5. R. על כל כבשיא *in omnibus viis.* v. 7. R. תקימנני ועל נחירי *& ſuper nares.* v. 8. R. מימרא דייי יפרע להון בישא אמטולתי *Verbum Domini reddet &c.*

PSAL. CXXXIX.

Verſ. 4. R. ארום לית *Quoniam non eſt.* v. 6. R. פרישא מנדעא מני *Mirabilis eſt ſcientia præ me.* v. 8. R. ואימוך. v. 11. R. ולליא מנהר עלי *nox verò lucet ſuper me.* v. 12. R. ברם חשוכא. v. 14. R. אודי קומך *confitebor coram te.* v. 16. R. יומי. v. 17. R. ולקדמי כמה יקירין אנון רחמיך אלהא *Et coram me quàm honorabiles &c.* v. 21. R. ובדקימין לקבלך אנא מרגג. Vi. Bab. v. 23. R. בשפש יתי אלהא ודע. Ib. בחן יתי ודע.

PSAL. CXL.

Verſ. 2. R. פצא יתי אלהא. v. 3. R. די חשבו. Ib. מגרין קרביא. v. 5. R. מאידא דרשיעא מגברין מרי חטופין *à viris auctoribus iniquitatum.* v. 6. R. פרסון. Ib. לעלמין pro תרירא. v. 12. R. ניותניא קולא קדמי *Laqueum ante me.* Ib. אנשא מרי חטוף ועבדין בישן *virum pravum & operatorem malorum.* v. 14. R. יתבון תריציא, melius vertas, *habitabunt*, vel *ſedebunt recti.*

PSAL. CXLI.

Verſ. 2. Lege in noſtris, *manuum mearum in oratione.* בצלו abeſt è Regiis. v. 4. R. לפתגם דביש למחשב מחשבן בישן ברשעא *cogitationes impias in impietate.* Ib. לאתחברא עם גברי *ut conjungar cum viris.* v. 5. in fine R. בבישותהון. v. 6. R. בידיהון דתקיפין דיניהון ותיבין *fortium judicum ſuorum: ſed revertuntur.* v. 8. R. ארום לותך ייי אלהי מודיקא ארום במימרך *Quoniam ad te Domine Deus meus. Ib.* *etenim in Verbum tuum.* v. 10. R. במצדתהון *in retiacula ſua.*

PSAL. CXLII.

Verſ. 1. R. על יד *per manum.* v. 5. R. על ימינך, pravè, unde nec Interpres Affixi rationem habuit.

PSAL. CXLIII.

Verſ. 1. R. תשבחתא לדוד. v. 2. R. לא יזכי. v. 3. R. רדף. Ib. בחשוכא. Ib. עלמא ההוא. v. 4. R. ואשתלהית *Et anxius fuit.* v. 6. R. דצחיא. v. 7. R. *in domum ſepulchri*, omiſſo ſc. גוב. v. 9. R. לפריקי. v. 10. R. רוחך טבא. v. 11. R. בצדקתך תפיק מעקתא *educes &c.*

PSAL. CXLIV.

Verſ. 2. R. טובי וכרך תקפי *& arx fortitudinis meæ.* Ib. דמכבש עממיא תחותי. v. 6. R. ברקין *fulgurationes.* Ib. גרריך ותשגושנון. v. 7. R. מידיהון. v. 10. R. דיהב פרקנא. Ib. דאפצי. v. 11. R. ממלל מומתא.

PSAL. CXLV.

Verſ. 1. R. ייי אלהי. v. 4. R. וגבורתך. v. 14. R. דנפילין. v. 15. R. דקרין מסברין ואת יהב לכלהון. v. 16. R. לכל חי *omne animal.* v. 18. R. יתה לכל דקרין. v. 20. R. רחמוי.

PSAL. CXLVI.

Verſ. 1. R. ית ייי *Dominum.* v. 2. R. קדם ייי *coram Domino.* v. 5. R. מאן דאלהא דיעקוב. v. 9. R. ית גיורין *advenas.* Ib. וארחת *& vias.*

PSAL. CXLVII.

Verſ. 1. R. ויאיא *& pulchra.* v. 2. R. גלותא דישראל יכנש. Vide Eliæ Thisbiten in כנש. v. 3. R. ארכא למרעיהון. v. 4. R. בשמהן קרי. v. 8. R. דחפי. Ib. in fine עסבא. v. 10. R. דרכבין. Ib. ולא בשקי גברין רהטונין יתרעי *fortium currentium &c.* v. 12. Totus omiſſus eſt in Baſ. præter ultimam vocem ציון. v. 14. R. שמן וטוב חטיא ישבעינך *oleo & bonitate frumentorum &c.* v. 15. R. דשדר. v. 17. R. ומן קדם. Ib. למקם, abſque ליה. v. 18. R. חומתה. Ib. וולחין. v. 19. R. דאוריתה *legis ſuæ.*

PSAL. CXLVIII.

Verſ. 1. R. *angeli excelſi*, deeſt enim illic כל חילו. v. 6. R. וקימנון. v. 10. R. רברבני וכל נגודי ארעא. v. 11. R. רחשא וכל צפרא דפרח. Ib. חיותא. v. 12. R. רוקין ולחוד בתולתא *Adoleſcentes incorrupti &c.* v. 13. R. לבלחודוי. v. 14. R. איקר מלכותיה לעמה תשבחתא *gloriam regni ſui &c.* Ib. שבחתה. Ib. ישראל עמה *Iſrael populo ſuo.* Ib. שבחו אלהא *laudate Deum.*

PSAL. CXLIX.

Verſ. 1. R. תשבחתה דידה. v. 2. R. יחדי ישראל במאן דעבדיה *Lætetur Iſrael &c.* Ib. במלכהון. v. 9. R. ובכנרין.

PSAL. CL.

Verſ. 4. R. בהרדבילין *in chordis.* Vi. Bab. v. 5. R. בצלצלין דמשמעין לבלחודיהון. Ib. בצלצלין דיבבא *cymbalis jubilationis.* v. 6. R. תשבח אלהא. Ib. שבחו אלהא *laudate Deum*, ut alibi paſſim in Pſalmorum principio & fine.

PROVERBIA.

CAPUT. I.

Verſ. 8. R. ולא תטעי נמוסא. Sic cap. 6. 20. v. 15. Corrige, *tuum.* v. 17. R. פרחתא. v. 20. R. קלא. א pro ה, ut ſupra aliquoties notavimus. Sic cap. 5. 4. ואחריתא, & verſ. 8. דביתא, etiam in noſtris, & verſ. 19. וברחמותא. Hæc, & alia hujusmodi quæ ſubinde occurrunt, hinc originem traxiſſe videntur quòd pro ה à ſcribis compendium ſcripturæ affectantibus in fine vocis reſecto ab aliis indoctioribus reponeretur א. v. 28. R. הידין, ſic alibi. v. 33. R. ונשלה *& ſecurus erit.*

CAP. II.

Verſ. 4. R. תציצירה *effoderis illam.* v. 7. R. סבריי pro שבהור, quod in noſtris reddendum *gloriam.* Vi. Bab. v. 12. R. דממליא מפרכיתא. v. 21. R. ודלא, ita redundabit antecedens ואלין. v. 22. R. נסופין, & נתעקרין.

CAP. III.

Verſ. 5. R. כלה לבך. v. 20. Lege, *rupiæ.* v. 21. R. לא נזל מעינך *ne recedat ab oculis tuis.* Sic cap. 4. 21. לא ניזלן וגו׳, ubi in noſtris etiam vertendum, *Ne vileſcant &c.* ut hic. v. 25. R. מן דחליא. v. 35. R. דחכימי נסחן. Vi. Bab.

CAP. IV.

Verſ. 4. R. קמט מלוי. v. 5. R. מן מאמריה דפמי.

CAP. V.

Verſ. 4. R. נידי. v. 5. R. הלכתה מסמכא. v. 10. R. דאחרני. v. 14. R. הוית לי בישן *habui mala.* Vi. Bab. v. 22. R. ובחבלי חטאוי נתפכר.

CAP. VI.

Verſ. 8. R. מתקנא. v. 28. R. מתכוין. v. 35. R. מהיבה ולא מתפיס.

CAP. VII.

Verſ. 4. R. דאחתי. Ib. ומנדעא. Vi. Bab. v. 5. R. דתנטרך. v. 6. R. דמן ביתיא. Ib. ומן תורקין דירא. In verſione Chaldæo-Samaritana Deut. 22. legitur vox ࠀࠑࠐࠉ תירק pro Hebr. מעקה *lorica, peribolus tecti.* Ejuſdem ſignificati videtur hic eſſe תורקין, quo redditur Hebr. אשנב *Cancelli ſc.* vel *ſepimentum* ſolarii ſive ambulacri ſubdialis in ſumma ædium parte: Syrus ſimiliter reddit ܒܡܘܫܛܪܘܢ, qua eadem voce Jud. 5. 28. pro אשנב, itidem uſus *xyſtum* vertit. Vide quæ ad Deut 22. 8. notavit vir doctiſſimus, & linguarum tum Orientalium tum Occidentalium peritiſſimus, Edmundus Caſtellus, cui loci ejus indicii gratia debetur. v. 10. R. דעלימי. v. 15. R. לרגשא. Ib. דאמרת אדברתך *quòd dixeram &c.* v. 17. R. וברקמא וקנמא. v. 23. R. צפריא לות פיחא *paſſeres &c.*

CAP. VIII.

Verſ. 9. R. דצבין. v. 12. R. וידיעתא. v. 15. R. משיחן. v. 16. R. מטולתי דדבני. Ib. וכלהון דיני בתריצותא *& omnes &c.* v. 17. R. דמקדמין. v. 30. R. צדוו. Ib. וכד הוה. Vi. Bab.

CAP. IX.

Verſ. 6. Poſt מנכון, Regia apponunt שברי *inſipientes.* v. 11. R. דבי נסגאין *per me multi erunt.* v. 16. R. מטול דשבר. Vi. Bab.

CAP. X.

Verſ. 1. R. נחדי. v. 2. R. אוצרין דרשיעא *theſauri impietatis.* v. 11. R. נכסי חטופיא *injurias tegit.* v. 15. R. דעתרה וסימנא *divitiarum ejus, & pavor.* Vi. Bab. v. 20. R. סמא *Argentum conflatum*, ſine גביא. v. 22. R. ניוסף. Sic verſ. 27. תיוסף. v. 23. R. עבירתא *ſcelus.* v. 28. R. סבריהון, & rurſus, וסבריא, pluraliter. v. 30. R. לא יקוערון *non habitabunt.*

CAP. XI.

Verſ. 8. R. על חלפוי. Vi. Bab. v. 20. Regia addunt in fine בארחתהון, ſed Interpres prætermittit. v. 16. R. נשבקין לבעלי דבבוי.

CAP. XII.

Verſ. 13. R. מתקל. v. 14. R. מן פרי. Sic cap. 13. 2. v. 18. R. אית דאמרין וגו׳ *ſunt qui dicant* quaſi *gladios tumultuoſos.* Vi. Bab. v. 25. R. מחדיא & מדחלא. v. 26. R. מטעי להון.

CAP. XIII.

Verſ. 2. in fine, R. תתחיורת *dejectiore ſcil. ſatiabitur.* Vi. Bab. v. 3. R. נפשה ופתח. Ib. סגו שניא *multus terror.* v. 11. R. יסגי ממונה. v. 12. R. טב מן דמשדי למעדרו מן תחלי *illo qui pendit.* Legendum videtur potius *pendet.* v. 19. R. ומתרחקא. Ib. פריקא מן בישתא *eſt recedere à malo.*

CAP. XIV.

Verſ. 1. Lege in noſtris, *manibus ſuis.* v. 2. R. ודעשיק. v. 3. R. וצערא *& tribulatio.* v. 8. R. דארחא ושטיותא וגו׳ *& ſtultitia ſtultorum fraudulenta.* v. 19. R. עולי תעין דחשלין *Perverſi errant &c.* Vi. Bab. v. 22. R. נתון על־תרעיא דצדיקא. v. 30. R. חסין *fortis eſt*, pro הכין. v. 31. R. נפשה *animæ ſuæ.* Ib. עלבא יקריה.

CAP. XV.

Verſ. 8. R. דבחיהון. v. 16. R. סמתא דורבתא *theſauri multiplicationis.* v. 19. R. ארחהון *Via &c.* v. 26. R. מחשבתא בישתא. v. 32. R. ודשמע.

CAP. XVI.

Verſ. 6. R. מסטיא *avertit*: at verſ. 17. מסטיא, ubi redditur per infinitivum. v. 17. R. בנפשה. v. 25. R. וסופיה. v. 28. R. ודרתנא *& ſuſurro.* v. 30. R. גוה בשפותא *annuens labiis ſuis.* Sic præceſſit verſ. 27. ובשפותא, ſine Affixo.

CAP. XVII.

Verſ. 3. R. לבה, quod Interpres illic reddit, *corda.* v. 11. Baſ. מרירא, forſan pro מרידא. v. 14. R. מטעי דינא *lis, dimittenda eſt.* v. 17. R. חברא רחם.

CAP. XVIII.

Verſ. 1. R. ובכל־מלכתא. v. 6. R. ממטי לה לחרתא *perducit eum ad rixam.* v. 7. R. שניא הוא לה *pavori eſt ei.* v. 8. R. מדאבנן ליה *dolore afficient illum.* Vi. Bab. v. 24. R. דבקרת.

CAP. XIX.

Verſ. 1. R. דמתהלך. Ib. מן הוו דמתעקמן. v. 9. R. לא מודכא. v. 10. Dele in noſtris *cum.* v. 11. R. דנעבר חובא. v. 14. R. ירותתא הוא דאבהתא *ſunt hæreditas à parentibus.* v. 17. R. גוף. Ib. משתלם לה *& retributio bona reddetur ei.* v. 21. R. בלבי דגברין *in corde virorum.* v. 25. corrige, *inſipiens.* v. 29. R. זהרתא לגשמיהון *verbera corporibus eorum*, abſque דסכלי.

CAP. XX.

Verſ. 9. R. דזכי. v. 28. R. ומתקן, ut alibi paſſim ex Aphel.

CAP. XXI.

Verſ. 1. R. היך טפי. v. 2. R. מתקן לבי *corda.* v. 7. R. ריבונא *rapina.* Sic cap. 24. 2. Ib. ולא ענין וגו׳ *non ſe ſubmiſerunt ut facerent.* v. 13. R. אף־נקרא. v. 15. R. ושניא *& terror.*

CAP. XXII.

Verſ. 5. R. נשבא ופוחי. v. 18. R. בכרסך ונתקנין.

CAP. XXIII.

Verſ. 1. R. אתבין במן דשים. v. 8. R. וחבלת. v. 16. R. ספותך *labia tua.* v. 24. R. נרוץ מרוץ. v. 33. R. בנכריתא & תהפוכתא, formâ plurali.

CAP. XXIV.

Verſ. 12. R. דתרעיתא וגו׳ *Deus qui cogitationes cordis ſcrutatur*, abſque דא & הלא. v. 17. R. דבעל דבבך. v. 24. R. אף־לא למימר *neque dicere.* Ib. דצדיק. v. 34. R. ותדרכך מסכנותך.

CAP. XXV.

Verſ. 3. R. ולא. Ven. ולבא. Hinc in Regiis redditur, *cor inveſtigabile.* v. 20. R. היך סמא למנא *ſicut argentum vas*, מנא & *vas* & *veſtimentum* denotat, ſignificatum poſterius in noſtris convenit. מלטיתא, in Regiis redditur *tinea*, in noſtris *putredo*, quod *tinea* præcedat. Vide Bab. ad cap. 12. 4. Ib. Corrige, *irritat.*

CAP. XXVI.

Verſ. 3. R. לחמרא. v. 4. R. שטיותה. v. 15. R. בשחתה *ſub aſcella ſua*, lege *ſua.* v. 22. R. מרככן לה *conterunt eum.*

CAP. XXVII.

Verſ. 7. R. כל־מרם ומרירותא חלי לה. v. 14. R. לוטתא. v. 17. R. אפי. v. 22. R. סיעתא ובארדך *Lique piſtillo.* Vi. Bab.

CAP. XXVIII.

Verſ. 4. R. משתבחין, ſine ו. Ib. lege, *convertantur.* v. 10. R. נפל ושלמי, futurum, & ſic verſ. 14.

CAP. XXIX.

Verſ. 19. R. דידע ניר *qui cognoſcit jugum.* Vi. Bab. v. 24. R. נפסקוי סומתא.

CAP. XXX.

Verſ. 4. R. בריתא. v. 6. R. דלמא יכסנך. v. 15. R. בנן מהבהבן *filiæ iſtæ.* v. 16. R. רחמא. v. 22. R. וטפשא ישבע לחמא. v. 24. R. ומחכמין. v. 33. R. דמיצא.

CAP. XXXI.

Verſ. 2. initio, R. מה־ברי *Quale væ fili mi.* v. 14. R. אלפה דתגרא. v. 29. R. ואת עברת. v. 30. R. דחלתה. Ib. היא תשבחתא. v. 31. R. עובדיה.

ECCLESIASTES.

CAPUT I.

Verſ. 1. R. פתגמי קהלת *Verba Eccleſiaſtæ.* Iterum monendus eſt Lector, ea quæ hic deſiderantur è Babylonia Cl. Buxtorfii petenda eſſe, cætera verò, de quibus ne illic quidem quidquam habetur, in Regiis deeſſe, quæ characterum in verſione Latina diverſitas indicat. v. 4. R. דרא אזל ודרא אתי וארעא לעלמי עלמין קימא *Generatio abit & generatio venit & terra &c.* v. 5. R. ועאל. Ib. ולאתרה שאף ואזל *& ad locum ſuum anhelat & ambulat.* Ib. ודנח, & דהוא דנח. v. 6. R. ואזיל רוחא ועל־סחרנוהי תאב רוחא *& ambulat ſpiritus, & per circuitum ſuos revertitur ſpiritus.* v. 8. R. למללא. Ib. מלמשמע פתגמי. Ib. למהוי pro למיתי. Ib. ולא יכלא, bis. Ib. מה דעתיד. v. 9. R. מה־דהוה. Ib. הוא דעתיד, bis. Ib. כל־דרי עלמא. v. 10. in fine, R. די־הוו קדמנא. v. 11. R. ואף לבתראיא, abſque præcedenti קדמאין. v. 13. R. לאללא חכמתא על־כל־מה־דאתעבד *& ad explorandam ſapientiam de omni &c.* Ib. דכל־עובדי. v. 14. R. והוא כלא *& id omne.* v. 15. R. די־סריבן ארחתה *cujus viæ rebelles ſunt.* Ib. חסיר באוריתא *deficiens in Lege.* v. 18. R. רגו מן קדם ייי.

CAP. II.

Verſ. 1. R. אמרת במימרי *dixi in dicto meo.* v. 2. R. צערי. Ib. דיעבדנה. v. 3. R. בבירת חמרא. v. 5. R. וכל־אילני פרין *& omnes arbores fructiferas.* v. 6. in fine, R. לאספקא *ad incendendum*, pro לאשקאה, quod reponendum ante מנהון. v. 7. R. תורין ועאן. v. 8. R. ומרזבין דשדין מיא פושרי, & rurſus דשדין. Elias legit דשדיין. Vi. Thisb. in פשר. v. 10. R. וכל־דבעו. Ib. ומכל בני־אנשא *præ omnibus filiis hominis.* Ib. ודין הוא חלקי טב דאודמן. v. 11. R. די־בטרחתא טרחית. v. 12. R. ואסתכלת אנא, ut verſ. 11. Ib. דהא כבר אתגזרת. v. 13. R. יתיר מן שטותא כמותר. v. 15. R. כארעון דשטיא *juxta accidens ſtulti.* Ib. ומללית בלבבי. v. 16. R. דיהא סופא דצדיקא. v. 18. R. בדיל תחות. v. 19. in fine, R. אף דין הבלו. v. 20. R. דאשבקנה. Ib. דייתי בתרי. v. 22. R. אית לגבר בכל שמשא *ſub Sole*, ut & ſuprà verſ. 3. & infrà cap. 4. 1. v. 23. R. ותקף רגו גנוניה *& fortitudo indignationis negotium ejus.* v. 24. R. טרחיה. Ib. ויחזי. Ib. ית פקודיא דייי. Ib. דמצלח. v. 25. R. דיעסוק. v. 26. R. דשפיר מנה.

CAP. III.

Verſ. 3. R. לקטלא בחרבא *ad occidendum gladio.* v. 6. R. לתבוע ממונא. v. 7. R. לאחראה. Hinc ד in Baſileenſibus & noſtris ab initio vocis לאחטא neſcio quo pacto poſitum. v. 11. R. אף ית אנשי עלמא מסר בלביהון בגין דלא יהודע למהוי בסופא *etiam homines ſeculi hujus tradidit in corda ipſorum; ne innoteſcat.* Ib. *futurum ſit in fine.* v. 13. R. מתנה דאתיהבת. v. 14. R. בין טב וביש. v. 15. R. מה־דהוה. Ib. הוא מבר הוא דאתי ומה־דעתיד *id ipſum jam &c.* Sic ſtatim, הוא כבר הוה וליום דינא רבא *id jàm fuit, &c.* v. 17. R. ארום עדן מתעתד. v. 19. R. לית מדעם. v. 20. R. כל־דירי עלמא. v. 21. R. ומן הוא חכימא דידע *Et quis &c.* v. 22. R. וייטיב לבה.

CAP. IV.

Verſ. 2. R. ית שכיביא. Ib. ולא חזו. v. 3. R. ולא אתברי בעלמא *nec creatus eſt in mundo.* v. 4. R. עובדא דעבדו. v. 5. R. דעל משך *quod eſt ſuper pellem.* v. 6. בהניות נפש. v. 8. R. יחידי. Ib. למשבע עתרא, abſque Affixo. Ib. למה דין. v. 10. R. ואלו חד *& ſi unus.* Ib. בעדן די־יפל על ערשיה *in tempore quo decidet &c.* v. 11. R. ואף אם דמכן *Et etiam &c.* Ib. ואתתא, ſine Affixo. v. 12. R. מתקלקלין. Ib. כל קבלה *omnino adverſus eum.* Ib. דמנגדליא. Ib. דלא בבהילו אתנתק. v. 13. R. *Major eſt qui eſt pauper, & ineſt in eo ſpiritus* חכמתא *ſapientiæ ab-ante Dominum, quàm rex ſenex* וטפש *& ſtultus: & ultra hæc non eſt cognitio ut admoneatur amplius.* v. 14. R. מן בית אסירי נפק *de domo vinctorum exivit.* Ib. *regni ſui.* v. 15. R. דאזלין תחות שמשא עם רביא תנינא *qui ambulant ſub Sole cum puero ſecundo.* v. 16. R. דהוה קדמיהון אף לבתראי לא יחדון בה ארי אוף דין הבלו *qui fuit ante illos: neque etiam poſteriores lætabuntur in eo. quia etiam hoc vanitas.* v. 17. R. מלא חובין קדם ייי *plenus peccatis ante Dominum,* Ib. מן עובדין בישין. Ib. וליתוהי מתקבל *& non eſt ipſum acceptum.* Ib. בין טב ובין ביש.

CAP. V.

Verſ. 1. R. קדם ייי, ſine מן. Ib. על־כרסי יקרא. Ib. קלילין. v. 2. R. בסגיאות גוונין אף כדן קל שטיא *in multitudine negotiorum, ſic etiam vox ſtulti.* Ib. היכמא דייתי. v. 3. R. לית רעוא מן קדם ייי *non eſt beneplacitum ante Dominum.* v. 5. R. על כל מלך *ſuper omne eloquium tuum.* v. 7. R. מסכנא וגולא ודין וצדקתא *pauperis, & direptionem judicii & juſtitiæ.* Ib. deeſt למימר. Ib. ארום אלהא אדיר על שמי מרומא נטר. Ib. לביש. v. 8. R. מתיהב בפציחין. v. 9. R. די ירחם למכנש ממון *qui amabit congregare divitias*: bis eiſdem verbis. v. 10. R. לעלמא דאתי יהבית כד סגיא טיבותא pro בזמן וגו׳. Ib. למרדה. Ib. אגרתא בעינוהי. v. 11. R. בבירת קבורתיה, ad finem verſus. v. 12. R. בישתא מרעיתא. Ib. ולית בה אסו. Ib. ולא יעבד מנה מדעם טב *& non facit ex eis quicquam boni.* Ib. לסוף, abſque copula. v. 13. R. בתרוהי ביד בריה *poſt illum in manu filii ſui.* v. 15. R. לעלמא דאתי *ad ſeculum venturum.* Ib. לקבלת רוחא *ut reciperet ventum?* v. 17. R. ענייו ואכסניא *pauperum & hoſpitum.* Ib. די־יהב לה אלהא *quem dederit ei Deus.* v. 18. R. ית אגר חלקה שלים *mercedem partis ſuæ perfectam.* v. 19. R. יסתגיף.

CAP. VI.

Verſ. 2. R. עַל קְרִיבְהּ. v. 3. R. הִי דִּי־יְהֶוְון יוֹמֵי חַיּוֹהִי dies vitæ ejus. Ib. מוֹדְמְנָא לֵהּ. v. 5. R. וּלְמִבְחַן. v. 7. R. מִתְּזָן alitur, pro מִיתְזִין. v. 8. R. מַה־יוֹתֵר לְחַכִּימַיָּא quid amplius eſt ſapientibus. Sic ſtatim שַׁטְיָא redditur ſtultis. Ib. בְּאַלְפַּן אוֹרַיְתָא in diſciplina Legis. v. 9. R. עַל מַה דְּאִית לֵהּ ſuper eo quod ipſi eſt. Ib. וּלְמֶחְמֵי אֲגַר עוֹבָדוֹי. v. 11. R. אֲרוּם אִית פִּתְגָּמִין.

CAP. VII.

Verſ. 1. R. לְמֶהֱוֵי בְּסוֹפוֹהִי ut ſiat in fine ejus. v. 2. R. עַל רֵישֵׁי. Ib. דִּי־ אִתְבְּרֵי quo creatus eſt. v. 3. R. לְבֵית אֶבְלָא in domum luctus ad conſolandam eam. Ib דְּבֵית אֶבְלָא, * לְבֵית אֶבְלָא. Ib. וְאִן־אִית בֵּהּ & ſi eſt in ipſo. v. 4. R. עִם רַשִׁיעַיָּא improbos. Ib. וְאִיהוּ מְרַחֵם. v. 5. R. לֵב חַכִּימַיָּא עָצֵב. v. 8. R. לְמַתְּנָה. v. 10. Ad finem, R. עַד דִּיהוֹבֵד. v. 11. R. וּבְעִדָּן עָקְתָךְ. Ib. מַה הֲוָה דְּיוֹמִין Quid fuit quod dies. v. 12. R. חָכְמַת אוֹרַיְתָא עִם אַחְסַנְתָּא. Ib. וְיַתִּיר לְמֶהֱוֵי גְּבַר בְּעִנְוְתָנוּתָא ut ſit vir cum manſuetudine. v. 13. R. הֵיכְמָא דְמִסְתַּמַּר. Idem participium mox recurrit. Ib. בְּעִדָּן דְּיַעְבֵּד. Ib. מַנְדַּעַת חָכְמְתָא יְקִים יַת מָרֵהָא. In noſtris legendum, ſapientiæ Legis. v. 15. R. וְהוֹטַב לְכָל. Ib. יַת־דִּין לְקַבֵּל דִּין. v. 16. R. וּזְכוּתֵהּ נְטִיר לֵהּ. Ib. לְאִתְפְּרָעָא לְיוֹם דִּינָא רַבָּא. v. 17. R. בְּנִין לְחַיָּסָא. Ib. כְּחָכְמַת juxta ſapientiam. v. 18. R. הַרְהוֹרֵי לִבָּךְ cogitationes cordis tui. Ib. וְלָא־תַרְחֵק אָרְחָתָךְ. Ib. מִבֵּית אֻלְפַּן de domo doctrinæ. Ib. עַד־דְּלָא־יִמְטֵי. v. 19. R. לְמִנְטַל טִיבוּ. Ib. נְפַק מִן יְדֵי־חוֹבַת כֻּלְּהוֹן exit de manibus omnium delictorum illorum. v. 20. R. וְחָכְמְתָא תְּסַיַּע לְחַכִּימָא דִּיכְבּוֹשׁ יַת יִצְרָא בִּישָׁא מְטוּל דְּלָא לְמֶחְטֵי יַתִּיר מִן עַסְרְתֵּי שַׁלִּיטִין דַּהֲווֹ בְּקַרְתָּא Et ſapientia auxiliabitur ſapienti qui ſubegerit concupiſcentiam malam, ideo ut non peccet magis quàm decem imperatores qui fuerint in civitate. v. 21. R. קֳדָם יְיָ כָּל־יוֹמֵי חַיּוֹהִי ante Dominum omnibus diebus vitæ ſuæ, vocibus tranſpoſitis. v. 22. R. בְּרַם לְכָל־ פִּתְגָּמַיָּא Verùm ad omnia verba. Ib. דִּמְלַטֵּט לָךְ. v. 23. R. דְּלֵית הוּא דִּכְוָתָךְ. Ib. יְדִיעַ בְּלִבָּךְ notum eſt in corde tuo. v. 24. R. כָּל־דָּא אֲמָרֵית. Ib. אַחְכֵּם יַת כָּל־חָכְמַת. Ib. אִתְרַחֲקַת. v. 25. in fine, R. בְּחָכְמְתָהּ. v. 26. R. עוֹבָדֵי צַדִּיקַיָּא. Ib. פֻּרְעֲנוּת חוֹבַת שַׁטְיָא. v. 27. R. מִן מְרִירוּת. Ib. דְּהִיא עֲבִדָא. Ib. אִית בְּלִבְּבַהּ כְּפִתְּן יְדַהָא בְּדִיל דְּלָא לְמֶעְבַּד עִיבִידְתָּא ſic ut non faciant opus. Ib. וְיִתְלְכַד בִּזְנוּתְהָא. v. 29. R. וְאִית Et eſt. Ib. בְּכָל אִלֵּין כַּשְׁרָה in omnibus his rectam. v. 30. R. יַת אָדָם קַדְמָאָה.

CAP. VIII.

Verſ. 1. R. מַן אִית חַכִּימָא. Ib. וּלְמִדַּע פִּשְׁרֵי מִלַּיָּא בִּנְבוּאָה & ſcire ſolutiones eloquiorum in prophetia? v. 2. R. בְּשֵׁם מֵימְרָא דַיְיָ in nomine dicti Domini. v. 3. R. בְּדִיל דְּלָא לְצַלָּאָה. Ib. אִתְבְּהִיל מִן קֳדָמוֹהִי. Ib. רִבּוֹן כָּל־עָלְמָא־ דִּי יִצְבֵּי יַעְבֵּד Dominus totius mundi &c. v. 5. R. וְדִין דִּקְשׁוֹט & judicium veritatis. Ib. בְּלִבָּא דְחַכִּימָא in corde ſapientis. v. 6. R. דִּסְגִּיאָה עֲלוֹוהִי quod multum eſt in eo. v. 7. R. חַכִּים דְּיָדַע מַה־דַּעֲתִיד ſapiens qui ſciat &c. v. 8. R. בְּנִין דְּלָא יִפּוֹק ne exeat. v. 10. R. וְאוּלוּ. Ib. וְאִתְנַשִׁיו. v. 11. R. פֻּרְעֲנוּת רַשִׁיעַיָּא. v. 12. R. אִתְגְּלֵי לִי revelatum eſt mihi. v. 14. R. וְאִית חַיָּבִין דְּמָטֵי לְהוֹן טַב. Ib. לָא זְכוּתְהוֹן אִלֵּין לְמִפְרַע non eſt meriti eorum, &c. Ib. וּזְכוּתָא קַלִּילָא. Ib. אָכְלִין אַגְרְהוֹן. v. 15. R. מִן טָרְחֵהּ וּבְחֻלָקֵהּ de labore ſuo, &c. Ib. לְשַׁלָּם לְעָלְמָא דְאָתֵי ad ſeculum venturum. v. 16. R. אֲרוּם הָא חַכִּימָא. Ib. טַרְחָא הוּא לֵהּ. v. 17. R. דְּחִילָא הִיא וְלֵית רְשׁוּ לֶאֱנָשׁ. Ib. יַת כָּל־עוֹבַד omne opus. Ib. לֵית לֵהּ לְמִשְׁכַּח non erit illi invenire.

CAP. IX.

Verſ. 1. R. עַל כָּל־מַה־דִּיהֵי בְּיוֹמֵיהוֹן אַף רְחִימְתָא דִּירַחֲמִינוּן גְּבַר אַף שִׂנְאַתָא דִּיסְנִינוּן גְּבַר. v. 2. R. בְּמַזְּלָא ex providentia. Hanc vocem in diverſis hujus libri locis pro ratione cujuſque diverſè reddidimus. Aliàs fatum, ut in verſu proximo; aliàs providentiam, ut hic Regia; ubi cùm in noſtris plurale ſit, ſydera vertere coacti fuimus.

Ib. וּמִן־שְׁמַיָּא atque ex cœlo. Ib. וּלְמִסְאַב וּלְמִקְרַב נִכְסַת קֻדְשִׁין. Ib. כְּטָבָא כְּחַיָּבָא דְּלָא דָחֵל מוֹמָתָא כִּגְבַר דְּמוֹמָתָא דָחֵל: ſicut bonus, ſic peccator; qui non timet juramentum, ſicut vir &c. v. 3. R. בְּכָל דְּאִתְגְּזַר תְּחוֹת שִׁמְשָׁא in omni quod conſtitutum eſt ſub Sole. Ib. וּבָתַר יוֹמוֹהִי דֶּאֱנָשָׁא & poſt dies hominis. Ib. כְּדִין חַיָּבָא juxta judicium peccatoris. v. 5. R. בְּנִין דְּנָטְרוּ. v. 6. R. אַף רְחִימוּתְהוֹן אַף־ שִׂנְאוּתְהוֹן. Ib. הוּבְדָא periit, juxta Interpretem. Sed quidni plurale ſit fœmininum? Ib. דְּמִתְעֲבֵד. v. 7. R. לְכָל־צַדִּיקָא וְצַדִּיקָא. Ib. וּשְׁתֵי בְלֵב טַב חַמְרָךְ vinum tuum &c. Ib. דַּהֲווֹ צָחִין qui fuerunt ſitientes. Ib. טָבַיָּא & אִתְרַעְיָן quæ numero conveniunt, genere diſcrepant. v. 9. R. בְּחַיָּיךְ וּבְטָרְחוּתָךְ דִּי־אַנְתְּ טָרַח. v. 14. R. וְגֻבְרִין נִכְרֵי. Ib. זְכוּתָא. Ib. וְתַקִּיף לְאִתְכַּנְעָא. Ib. בְּמַצְדְּתִין. Tam hæc quàm noſtra lectio melius forſan verteretur munitionibus ſeu propugnaculis, aggeribus ſcil. vallis, foſſis, &c. cum ab urbe ſermo tranſlatus ſit. v. 15. R. וְדִישְׁתְּכַח בְּנוּ נוּפָא. Ib. וְשֵׁיזֵב יָתָהּ & eripuit illud. Ib. עֲבַד קְרָבָא. v. 16. R. חָכְמַת צַדִּיקָא ſapientia juſti. Sic paulo poſt רַשִׁיעָא improbi. Ib. צַדִּיקָא עַנְיָא, abſque intercedente copula. Sic poſtea פִּתְגָּמֵי. Ib. לֵיתֵיהוֹן מִתְקַבְּלִין non ſuſcipiuntur. v. 17. R. מִקַּבְּלַת קָל רַשִׁיעָא דְּהוּא שַׁלִּיט עַל־שַׁטְיָין דְּפָגְיָן quàm clamor vocis improbi &c. v. 18. R. חָכְמַת חַכִּימַיָּא ſapientia ſapientum. Ib. מִמָּנֵי, abſque præcedenti יַתִּיר.

CAP. X.

Verſ. 1. R. הֵי כְּדִבְבָא דְּנָרִים. Ib. דְּהוּא דָמֵי. v. 2. R. לִבָּא דְחַכִּימָא. v. 3. R. דְּעָבֵד מִלִּין דְּלָא כַּשְׁרִין לְאִתְעֲבָדָא. v. 4. in fine, R. רַבְרְבָנִין. v. 5. R. דַּחֲזֵית בְּעָלְמָא. Ib. כְּפִתְגָּמָא velut verbum. v. 6. R. יַת רַשִׁיעָא וְשַׁטְיָא, quod Interpres reddidit aſyndetως improbum ſtultum. Ib. נִכְסִין דִּי בִּידֵיהוֹן facultatibus quas in manibus ſuis habent. v. 7. R. חֲזֵית עַבְדַיָּא דַּהֲווֹ מִתְגַּבְּרִין עַל־ סוּסָוָן וְרַבְרְבִין אָזְלִין Vidi ſervos prævalentes &c. v. 8. R. וְתַקִּיפוּ גָדֵרָא & qui diſſiparunt materiem. v. 9. R. דִּיסְגֻּד לְצַלְמַיָּא דְאַבְנִין יִצְטַעַר בְּהוֹן וְדִיסְגֻּד לְצַלְמַיָּא דְקֵיסִין אִתּוֹקַד בְּהוֹן: Qui adorabit ſtatuas lapidum, anguſtiabitur in illis; & qui adoraverit ſtatuas lignorum, comburetur in illis. v. 10. R. כַּד יְחוֹבוּן עַמָּא יִתְעַבְדוּן שְׁמַיָּא fient cœli. Ib. לָא צַלִּי. Ib. אוֹכְלוֹסִין אוֹכְלוֹסִין ſingulæ turbæ. Ib. עַל־ יִצְרֵיהוֹן לְמִבְעֵי רַחֲמִין מִן אֱלָהָא poſtulantes miſericordiam à Deo. v. 11. R. לִשָּׁן תְּלִיתַי בִּישׁ triplici lingua malum. v. 13. R. פֻּמֵּהּ חוּלְחוּלְתָּא oris ejus amentia. Contrà in fine verſus, שְׁטוּתָא וּבִישָׁא ſtultitia & malum. v. 15. R. לְקַרְתָּא דְחַכִּימָא. v. 16. R. בְּעִדָּן דִּי־יִמְלֹךְ עֲלָךְ. Ib. דְּלָא יְקָרְבוּן תְּדִירָא. v. 17. R. אוֹרַיְתָא וּפִקּוּדַיָּא Legis & præceptorum, ut verſu ſequenti. v. 20. R. לָא־ תְלוּט עַתִּירָא ne maledicas diviti.

CAP. XI.

Verſ. 1. R. אוֹשֵׁט פַּרְנָסוּתָךְ Porrige alimentum tuum. Ib. בְּעָלְמָא הָדֵין וּבְעָלְמָא דְאָתֵי in ſeculo hoc & in ſeculo venturo. v. 3. R. אִם־אִתְמַלְיָן. Ib. מֵימְרָא דַיְיָ הָוֵי וְאַף סִבְעָא וגו׳ fiet. & etiam ſaturitas &c. Ib. תַּמָּן מִשְׁתַּלְחָא mittitur eò. v. 4. R. אֲרוּם חָרָשִׁין וְקוֹסְמִין מְתִילָן etenim incantatores & arioli aſſimilantur. v. 7. R. שְׁכִינְתָא דַיְיָ לְדַעֲתִיד. Ib. מִן זִיו שְׁכִינְתֵּהּ. v. 8. R. וִיהֵא דָכַר & erit memor. Ib. וְחָזֵי לֵהּ לְקַבָּלָא דִּינָא. v. 9. R. בְּחֵיזוּ עֵינָךְ דְּלָא תִסְתַּכַּל בְּבִישָׁא. v. 10. R. דְּלָא תִגְרוֹם בִּישָׁא.

CAP. XII.

Verſ. 2. R. בִּישָׁתָא וִימָטוּן. Ib. in fine, רְעוּת. v. 3. R. לָא יָכְלוּן. v. 5. R. וְתִתְמְנַע מִן־מִשְׁכְּבָא & prohiberis à concubitu. Ib. וִיסַחֲרוּן, ex Aphel, ut mox ſequitur בְּסָפְדַיָּא דִּמְסַחֲרִין. Pro סָפְדַיָּא lamentantes ex adjunctis plus quam probabile eſt Paraphraſten ſcripſiſſe סָפְרַיָּא Scribæ, adeoque in Hebræo legiſſe הַסּוֹפְרִים. v. 6. R. לְנוּ קִבְרָךְ. v. 9. R. וְהוּא הֲוָה מְאַלֵּף & ipſe docuit. v. 10. ad finem, R. וּבְמֵימַר סָהֲדַיָּא & in dicto teſtium. v. 11. R. דְּאָנְסִין לְאַלָּפָא מַנְדְּעָא. Ib. ſicut qui docet bovem, omiſſa voce וְיָקְרָן. v. 12. Poſt אוֹרַיְתָא additur in Regiis סַגִּי multùm.

CANTICA.

CAPUT I.

Verſ. 1. R. אֲמַר אָדָם. Ib. פְּתַחוּ כֻּלְּהוֹן פֻּמְהוֹן. Ib. דְּאִתְיְהִיב לֵהּ בַּר. Ib. כְּלֵיל אִתְקַדְּשׁוּת. v. 9. R. דְּאִשְׁתְּנַקוּ פַּרְעֹה cùm ſuffocatus eſt &c. v. 12. R. סְרִיו כְּנִרְדָּא. Vide Buxtorfii Lexicon Chal. Talm. in נרד. v. 13. R. בֵּי הִיא וּמִנָּא. Sic etiam verſ. 14. & cap. 2. 15. v. 17. R. בְּיוֹמֵי מַלְכָּא.

CAP. II.

Verſ. 1. R. מִן אוֹרְחָתָא דְּתַקְּנָן à viis quæ rectæ ſunt. v. 7. R. מִן קֳדָם, abſque copulativo. Ib. כָּל דָּרָא. v. 14. R. וּנְפַקַת קָלָא & deſcendit vox. Interpres videtur legiſſe וּנְחָתַת. v. 16. R. וְתַבְּרוּ יָתֵהּ & confregerunt illum. Ib. וְחַבִּירָא בְּפִתְגָּם, abſque intercedente copula.

CAP. III.

Verſ. 7. R. וְהָהִיא בִּרְכְתָא. v. 10. R. שְׁלָם יָתֵהּ. v. 11. R. דְּמַטַּלְתָּא דַעֲבַד tabernaculorum quam fecit: omiſſo יַת חִנָּא דְמַטַּלְתָּא, quod in noſtris ſequitur.

CAP. IV.

Verſ. 9. R. וְזוֹטַר דִּי בְּנָךְ minimi filiorum tuorum. v. 10. R. כַּמָּה שַׁפִּירִין. Sic paſſim in hoc libro pro כַּמָּה. Ib. חֲבִיבְתִי bis. Ib. לְנִנְפֵּי. v. 11. R. כְּעוּרְתָּא. v. 12. R. דְּנַפְשֵׁיהוֹן. v. 13. R. בְּנִין כֵּן. Vertendum in noſtris, generant propterea juſtos. v. 15. R. מִדַּבְּרִין.

CAP. V.

Verſ. 2. R. וּמְסַר יָתְהוֹן יְיָ בְּיַד & tradidit eos Dominus &c. v. 4. R. וְכַד שְׁמַעַת. v. 13. R. וְסִפְוָתֵיהּ חַכִּימוֹי. v. 15. R. נִצְחָן קְרָבָא victoriis in bello.

CAP. VI.

Verſ. 8. R. וְעַסִּיקָא בְּפִתְגָּמֵי. At alibi in hoc libro עַסְקָא, ubi noſtra exemplaria habent עֲסִיקָא. Ib. וְקַלְסוּ לְהוֹן. Elias legit וִיקַלְסוּ. v. 9. R. כִּקְרִיצְתָּא ſicut mane. v. 10. R. דְּעַמֵּי.

CAP. VII.

Verſ. 4. R. לְנַגְדָּא. Interpres pro nomine habuit, & vertit ad carcerem. Noſtram lectionem melius reddas, ad cædendum vel flagellandum. v. 8. Elias hic adducit כְּלוּלַבֵּי דְתָמָר, ut legitur ſuprà cap. 2. 12. v. 13. R. סָפְרַיָּא. Sic cap. 8. 9. סָפְרֵיהוֹן.

CAP. VIII.

Verſ. 1. R. הֲוֵיתִי דְכִירָא. Ib. וּמַסְרָא נַפְשִׁי. v. 5. R. אַבְנָא בְּאַרְעָא ſicut lapis quem projicit homo ſuper terram. v. 7. R. מַלְכֵּי אַרְעָא דְּמַתִּילִין. v. 13. R. בֵּינֵי אַמַּיָּא וְיָתְבָא. v. 14. ad finem, R. יִסְּקוּן כָּהֲנַיָּא.

ISAIAS.

CAPUT I.

Verſ. 2. R. דְּאִתְרְנִיפְרַת. v. 3. pro אוּרְיָא, R. David ad 2. Reg. 4. 26. legit אוּרְוִיא. v. 6. R. בְּחוֹבֵיהוֹן in peccatis ſuis. v. 7. R. וּבְחוֹבֵיכוֹן propter peccata veſtra, ſic apud R. David. Ib. R. צְדִיַּת אַרְעָא deſerta eſt terra. Ib. וְאִתְחֲלַפַּת & tranſlata eſt; omiſſa ab Interprete voce מִנְּכוֹן. v. 8. R. בְּמִקְטַיָּא. v. 17. R. דְּכוּ דַּאֲנִיס דִּינוּ דִין יְתָמָא קַבִּילוּ קְבֵילַת אַרְמַלְתָּא Subvenite vim patienti, judicate judicium pupilli, audite clamorem viduæ. v. 20. R. אֲרֵי בְמֵימְרָא דַיְיָ גְּזִיר כֵּן quia in verbo Domini decretum eſt ita. v. 24. R. לְרַשִׁיעַיָּא. v. 25. R. כָּל רַשִׁיעָךְ omnes improbos tuos. Ib. כָּל חַיָּבָךְ omnes peccatores tuos. v. 31. R. וְעוֹבַד יְדֵיהוֹן, quibus aſtipulatur R. David.

CAP. II.

Verſ. 8. R. לְעוֹבַד opus. Ib. לְדְאַתְקְנָא quod paraverunt. v. 10. R. יֶעֱלוּן לְמֶעְרַק בְּטִנָּרַיָּא Ingredientur ut fugiant in petris. v. 11. R. הַהוּא. v. 16. R. בְּבִירָנְיָת שִׁפְרָא, ita apud R. David וְעַל כָּל בִּרְנִיּוֹת שׁוּפְרָא. v. 21. R. וּבִשְׁקִיפֵי כֵּיפַיָּא petrarumque foramina. v. 22. R. לָא אִיתוֹי.

CAP. III.

Verſ. 2. Apud R. David וּדְמִשְׁתְּאִיל. v. 3. R. שַׂר וְרַב. At prætermiſit interpres vocem שַׂר. v. 5. R. יִשְׁלְטוּן עוּלֵימַיָּא Dominabitur puer. v. 7. R. וְלֵית מָא דְאִתְכַּסֵּי וְלָא תְמַנּוּנִי רַב עַל עַמָּא Neque quo operiar, ne conſtituatis me principem ſuper populum. v. 9. R. אִשְׁתְּמוֹדְעוּת אַפֵּיהוֹן בְּדִינָא אַסְהֵד, apud R. David ita legitur אשתמודעת אפיהון בדינא אסהיד. v. 10. R. לְצַדִּיקַיָּא juſtis. v. 14. R. עַמֵּהּ. v. 17. R. David יקרידהון יעדי. v. 18. R. בְּעִדָּנָא הַהִיא. v. 20. R. וְקוּלְמוֹסַיָּא. v. 23. R. וְכִבְנָתַיָּא, ſic apud Kimhi at 2. Sam. 17. 28. כבנתא. v. 24. R. יְהָבִין, cujus verſionem omiſit interpres. Ib. בְּשִׁפְרֵיהוֹן. v. 25. R. וְעָבְדֵי נִצְחָנָךְ, pro hoc legit Kimhi ועבדי מצותיך.

CAP. IV.

Verſ. 2. Kimhi legit ועבדי ארעא. v. 6. R. עֲלוֹהִי. Ib. וּמִמְּטַר.

CAP. V.

Verſ. 2. Kimhi habet מרבחא. v. 4. R. דְּלָא עֲבַדַת. v. 7. R. אֲמַרַת. v. 8. R. וְאָמְרִין. v. 11. R. חֲמַר אֲנָסָא. v. 13. apud Kimhi בבוצירתא. v. 20. R. וְחָשׁוֹךְ לְרַשִׁיעַיָּא & tenebræ impiis. Ib. מְרָרָא לְרַשִׁיעַיָּא amaritudo impiis. v. 24. R. בִּסְגֵי תֻקְפְּהוֹן In multitudine fortitudinis eorum. Ib. רַחֲקוּ Abominati ſunt. v. 30. R. כְּאִתְרְגוֹשַׁת עַמָּא ſicut tumultus populi. Ib. עָקָא דְּאָתֵי עֲלֵיהוֹן tribulatio veniet ſuper eos.

CAP. VI.

Verſ. 1. R. וּמִנַּטַּל. v. 2. R. מְכַסֵּי רִגְלוֹהִי velabat pedes ſuos, at R. David נוויתהון. v. 5. R. מֶלֶךְ עָלְמָא Regis ſeculi. Ib. חֲזוֹ עֵינַי, ſic & Kimhi. v. 8. R. דְּאָמַר מַן דְּאֶשְׁלַח. Ib. וּמַן יֵיזִיל לָנָא & quis ibit nobis. v. 9. R. וְחָזַן מֶחֱזָן. Kimhi חזון מחזי. in Kimhi & R. תלמידך, ponitur poſt מחטאה. v. 10. Pro טַפַּשׁ. Elias legit אִטַּפַּשׁ Infatuatum vel incraſſatum eſt. Convenit Gr. ἐπαχύνθη, ut Mat. 13. 15. & Act. 28. 27. hinc adducitur. Ib. לִבָּא. Ib. וְעֵינוֹהִי טַמְטֵם & oculos ejus claude. v. 13. R. דְּמִנַּתַּר. Ib. לְאַרְעָא.

CAP. VII.

Verſ. 3. R. מִשְׁטַח קַצָּרַיָּא. R. David ad Joſ. 15. 7. משטא קצריא. v. 7. R. וְלָא תְהֵי. v. 9. R. לְמִלֵּי. v. 11. R. David ita legit דיתעביד לך נסין על ארעא או יתחוי לך בשמים. v. 13. R. הֲזְעֵיר מִנְּכוֹן. v. 18. R. מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם de terra Ægypti. v. 20. R. מַלְכָּא עִם מַשִׁרְיָתֵהּ regem cum exercitu ſuo. v. 23. R. שְׁוֵן אֲלַף. v. 25. R. דִּי בְּבֵית יְהוּדָה qui ſunt in domo Juda. Ib. וְלָא תֵעוֹל.

CAP. VIII.

Verſ. 2. R. וְחַסְהֵד. Ib. בְּיוֹמֵי אוּרִיָּה in diebus Uriæ. Ib. דַּאֲמָרִית בִּנְבוּאָתִי quas dixi in prophetiam. v. 7. R. אֲנָא יְיָ מַיְתֵי וּמַסִּיק Ego Dominus adducam & aſcendere faciam. v. 10. R. אֱלָהָנָא בְּסַעְדָּנָא Deus noſter eſt in adjutorium noſtrum. v. 11. R. מְרַד־מְרַד. v. 21. R. יְכַל. v. 23. R. יִשְׁתַּלְהֵי לִדְיֵיתֵי non deficiet qui veniat.

CAP. IX.

Verſ. 1. R. עִם אֲרַע־עִם אֲרַע cum terra cum terra. Ib. יַמָּא נִיסֵּי. v. 3. R. מַפְלַח. v. 4. R. כִּדְרִשְׁמֵי כְּחַמָּא. Ib. כֵּן יֵיתוּן ſic venient contra eos populi. v. 5. R. קְיָם עָלְמָא. v. 10. R. שְׂנָאֵי דְּיִשְׂרָאֵל רְצִין hoſtes Iſrael Raſin. v. 12. R. עַד דְּאַיְתִי donec adduxit. v. 15. R. דְּעַמָּא הָדֵין. v. 16. R. בִּמְרָדֵיהוֹן. v. 18. R. חֲרוּבַת אַרְעָא deſerta eſt terra. v. 20. R. וְעַל דָּא לָא תָבוּ & in hoc non ſunt converſi.

CAP. X.

Verſ. 3. R. דִּמְרַחִיק. v. 6. R. אוֹרַיְתִי legem meam. v. 9. R. כְּכַרְכְּמִישׁ. Ib. כְּאַרְפַּד. v. 10. R. וּמִשּׁוֹמְרוֹן. v. 14. R. כִּכְבָשַׁת, pro hoc in noſtris leg. collegi. v. 15. R. הֲלָא אֲנָא Nonne ego. v. 16. R. וּתְחוֹת יְקָרְהוֹן & ſubtus gloria eorum. v. 17. R. וְיִקְטֹל. v. 21. R. קֳדָם אֵל. v. 22. R. בֵּית יִשְׂרָאֵל domus Iſrael. v. 24. R. בְּשׁוֹטֵהּ, pro quo in noſtris בְּשׁוּלְטָנֵיהּ in dominatu ſuo. v. 25. R. מוֹעֵיר. v. 26. R. וְעוֹד יַיְתֵי & adhuc adducet. Ib. עַל עַמָּא à populo. v. 28. R. לְמִכְמָשׁ. v. 32. R. עָנֵה וְאָמַר. Ib. עֲלָה קָם וּמָנִיד Aſcendet & ſtabit & commovebit. v. 34. R. וְיִקְטֹל.

CAP. XI.

Verſ. 2. R. בְּדַחַלְתָּא דַיְיָ in timore Domini, ſic verſ. 3. v. 4. R. וִידוּן. Ib. לְחַשִּׁיכֵי. Ib. מֵאִית רַשִׁיעָא, mendoſè. v. 6. R. דּוּבָּא, ſic verſ. 7. v. 10. R. דַּעֲתִיד דִּיקוּם. v. 13. R. מִדְּבֵית de domo. v. 14. R. לְמִמְחֵי יַת. Ib. יִשְׁתַּמְעוּן. v. 15. R. וִירִים יַת.

CAP. XII.

Verſ. 4. R. אוֹדוּ. v. 6. R. בְּגַוִּיךְ.

CAP. XIII.

Verſ. 2. R. יְהַב. Ib. דְּמִתְנַדְּבִין. v. 3. R. תַּקִּיפֵי תֻשְׁבַּחְתִּי fortes laudis meæ. v. 4. R. מַלְכְוָת, addit interpres, multorum. v. 5. R. מִסְּיָפֵי שְׁמַיָּא יְיָ à finibus cœli Dominus. v. 8. R. וְזָיְעִין trementes ſicut. v. 11. R. עַל יָתְבֵי תֵבֵל בִּישָׁא. v. 18. R. וְעַל בְּנַיָּא & ſuper filios. Ib. עֵינֵיהוֹן. v. 19. R. כְּמַהְפֶּכְתָּא. v. 20. R. וְלָא יִפְרוֹס.

CAP. XIV.

Verſ. 2. R. וִידַבְּרוּנוּן עַמְמַיָּא וִיוּבְלוּנוּנוּן לְאַתְרֵיהוֹן & tollent eos populi & adducent eos in locum ſuum. v. 4. R. מְרוּתָנָא ſubjectio noſtra. Ib. חַיָּבַיָּא peccatorum. v. 6. R. מְחָן וְלָא פָסְקָן percuſſionibus ſine ceſſatione. v. 8. R. מַלְכִין חֲדִיו Reges lætati ſunt. Ib. מְחַבְּלָנָא. v. 13. apud R. Salomon איסק עילוי כל עמא. v. 16. R. וְלָךְ יִסְתַּכְּלוּן & te proſpicient. v. 18. R. Salomon legit בבית עולמים. v. 19. ואת אתרכינת מאתרך, ita legit R. David. v. 22. R. וְאֵקוּם & conſurgam. v. 23. R. יְיָ אֱלֹהִים, vocis poſterioris verſionem neglexit interpres. v. 26. R. עַל כָּל אַרְעָא ſuper omnem terram. v. 30. R. לִרְחָצָא. v. 32. R. יִתְרַחֲצוּן וְיֶחֱדוֹן ſperabunt & lætabuntur.

CAP. XV.

Verſ. 1. Raſhi legit אינון דמימין pro דמיכין, ut Kimhi habet cum R. & Ven. v. 2. R. וּבְכָל רֵישֵׁיהוֹן & in omnibus capitibus ſuis. v. 6. R. אַף דִּתְאָה יָרוֹק fœnum quoque viride. v. 7. R. עַל יַמָּא uſque ad mare. v. 9. R. קְטִילִין. Ib. מַשִּׁרְיָתָא.

CAP. XVI.

Verſ. 1. R. לְטוּר ad montem. v. 10. R. חֲמַר Vinum. Ib. pro יעצרון עצורין, R. Salomon ad cap. 15. 5. legit יעוערון בקלהון. v. 13. R. עַל מוֹאָב ſuper Moab. v. 14. R. גְּזַר יְיָ decrevit Dominus. Ib. R. מוֹעֵיר.

CAP. XVII.

Verſ. 5. R. וּבִדְרָעֵהּ. v. 7. R. עַל פָּלְחָן. v. 10. R. אֱלָהָא פָּרְקָנִיךְ. v. 12. R. יְהֶמְיָן. v. 13. R. וְאֶזּוֹף בֵּהּ increpabo ea. v. 14. R. עַד לָא.

CAP. XVIII.

Verſ. 3. R. כָּל יָתְבֵי תֵבֵל. v. 7. R. וּלְעַמָּא דְיִתְקַף דְאִתְקְרֵי. Ib. לְאַרְעָא ad terram in qua invocatum eſt.

CAP. XIX.

Verſ. 1. R. מִן מִצְרָאֵי. v. 7. R. יְבֵשׁ exſiccabitur. v. 10. R. בֵּית שְׁתֵי מַחָא locus irriguus ejus. v. 11. R. מִלְּקַדְמִין. v. 14. R. דְּמִתְרַשֵּׁשׁ בְּחוֹבֵיהּ qui provolvitur in vomitu ſuo. Vi. Buxtorf. Bab. v. 18. R. בְּיוֹמָא הַהוּא In die illa. Ib. דְּהִיא חֲרָא. v. 19. R. מְתַקֵּן. v. 25. R. וְכַד תָּבוּ לְאוֹרַיְתִי מִתְקָרְבִין & quando converſi ſunt ad legem meam.

CAP. XX.

Verſ. 3. R. דִּמְהַלֵּךְ. v. 4. R. מִצְרָאֵי, ſic verſ. 5. v. 6. R. וְיֵימַר. Ib. אֲתַר בֵּית רְחָצָנָנָא locum confidentiæ noſtræ, omiſſo ab interprete בית.

CAP. XXI.

Verſ. 1. David ita legit, מטלן משרו דאתו ממדברא במי ימא. R. Salomon autem eodem modo hæc effert verba quo habentur in noſtris. Ib. חֲסִין דְּאָתַן בְּאוֹרַח, ita Kimhi & Regia, at R. Salomon ut in noſtris. v. 2. R. וְכָל דַּהֲווֹ & omnes. v. 6. R. דְּיֶחֱזֵי יְחַוֵּי. v. 7. R. מַשִּׁרְיָן סַגִּיאָן אָתְיָן turbæ magnæ veniebant. v. 8. R. יְשַׁעְיָה נְבִיָּא Eſaias propheta. Ib. מַשִּׁרְיָן סַגִּיאָן turmarum multarum. Ib. כְּאַרְיָא עַל ſicut leo ſuper. v. 9. R. צַלְמָנֵי. v. 10. R. דִּשְׁמַעֵית מִן קֳדָם יְיָ quod audivi à facie Domini. v. 13. R. בְּנֵי דְדָן filii Dedan. v. 14. R. נְגוּדִין דְּמַיָּא utres aquarum. v. 16. R. כָּל שְׁנַיָּא omnium annorum. v. 17. R. וּשְׁאָר תְּקוֹף Et reſiduum fortitudinis. Ib. דַּיְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא Domini exercituum, prætermiſſo ab interprete אלהא.

CAP. XXII.

Verſ. 6. ſic legit R. David ועל שוריא דבקו תריסין. v. 7. Ita apud R. David, משרייך. v. 8. R. וְזֵין גִּנְזֵי מַקְדְּשָׁא. Elias legit, וְזֵין בֵּית מַקְדְּשָׁא. v. 10. R. לְאַתְקָפָא שׁוּרָא. v. 11. R. וּמִקְוֵה Et lacum. Ib. וּדְבָרָהּ מִלְּקַדְמִין. v. 12. R. וְלִגְנוּו וּלְמֵיסַר. v. 13. R. וְלָא נֵחֵי & non vivemus. v. 17. R. מְטַלְטַל לָךְ. v. 18. R. לַאֲתַר פְּתִיוּת in locum latum. v. 20. R. וְאַרְבֵּי, ex Pael ut apud Onkel. Exod. 31. 1. ubi idem etiam R. verbum in Hebr. v. 22. R. David לבושי אפודא. v. 25. R. בְּיוֹמָא הַהוּא in die illo.

CAP. XXIII.

Verſ. 1. R. מְחוֹזֵיהוֹן, male, ut opinor, in omnibus exempl. pro מחוזיכון. Ib. מִלְּמֵיתָן. Ib. אָתוֹ. v. 2. R. דַּהֲווֹ עָלִין בְּיַמָּא qui tranſibant mare: potius, qui aſcendebant. v. 7. R. קֻרְבָּנִין מֵאַרַע. v. 10. R. כְּמֵימֵי. v. 12. R. לְכוֹן מְנָח. v. 14. R. אִתְבְּזִיזוּ מְחוֹז devaſtata eſt provincia.

CAP. XXIV.

Verſ. 1. Ita R. David ותחפיה בהתא. v. 3. R. תִּתְדַּשׁ אַרְעָא conculcabitur terra. v. 9. R. עַד יְדֵי זְמַר. v. 10. R. אִתְאַחֲדוּן. v. 14. R. בִּשְׁמָא דַיְיָ nomen Domini. v. 15. R. בְּמֵיתֵי אוּרָא. v. 20. R. כְּעַרְסְלָא. Ib. עֲלָהָא חוֹבָהּ וְתִפֵּל.

CAP. XXV.

Verſ. 8. R. יִתְנְטַר. v. 10. R. דְּמִדְרַשׁ תִּבְנָא, haud dubiè perperam. v. 11. R. וְיִפְרוֹס.

CAP. XXVI.

Verſ. 1. R. תִּשְׁבַּחְתָּא הָדָא *Canticum iſtud.* v. 14. R. לְמִיתִין, at in Venetis לְמִיתִין. v. 16. R. הֲווֹ דָחֲלִין *timebunt.* v. 17. R. דִּבְעִדָּן מֵילְדַהּ *quæ in tempore partûs ſui.* v. 18. R. כִּמְעַדְיָא בְעִדָּן מֵילְדַהּ *quaſi prægnantem in tempore partûs ſui.* v. 19. R. לְמִיתִין, ut verſ. 14. Ib. אוֹרַיְתָא *legem.* v. 20. R. עֲבַד עוֹבְדִין. v. 21. R. יָתְבֵי אַרְעָא *habitatorum terræ.*

CAP. XXVII.

Verſ. 1. Ita legit R. Salomon דאיתרברב כסנחריב מלכא תנינא. Ib. R. יָת עַמָּא דְתַקִּיף *populum qui fortis eſt.* v. 3. R. אֶלָּא חוֹבֵיהוֹן. v. 4. R. מִן קֳדָמַי. v. 5. R. יִתְעֲבִיד. v. 6. R. יְתוּבוּן. v. 7. R. דְּהוּא מָחֵי. v. 8. R. דַּהֲוֵיתָא כָּאִיל בַּהּ יְכִילוּן לַהּ *quâ metiebatur, metientur ei.* v. 11. R. יִתְקַצְּרָן חֵילֵיהוֹן יִבְהֲתוּן *diminuentur exercitus ejus, confundentur.* Ib. pro וּמַלְפַן. R. Salomon videtur legiſſe מדלקן. v. 12. R. וְעַד נַחְלָא.

CAP. XXVIII.

Verſ. 2. R. הָא מָאן תַּקִּיפִין וְדַסְנִין אָתְיָן מִן קֳדָם יְיָ *Ecce quam terribilia & fortia veniunt à facie Domini.* v. 6. R. וּלְמֵימַר קְשׁוֹט דְּדָאֵן לְדְיָתְבִין בְּבָתֵּי דִינָא *Et in verbum veritatis ei qui judicat & habitantibus in domibus judicii.* v. 13. R. לְפֻרְקָן בְּעִדָּן *redemptionem in tempore quo.* v. 17. R. דִּינָא תַקִּיף *judicium forte.* v. 21. R. וּמַפְלְחִין פָּלְחָן. v. 22. R. אֱסוּרֵיכוֹן. v. 25. R. אתיב ואכנשׁ יַתְהוֹן *convertam & congregabo eos.* Ib. וְזַרְעִין זַרְעִין לְשִׁבְטֵיהוֹן. Ib. הָא כְּזָרְעֵי חִטִּין עַל לִגְנִין וְשַׂעֲרִין *ſicut congregantur ſemina tritici in horrea & hordeum.* v. 26. R. לְהוֹן אַלְפַן דְּדִין *ſunt eis doctrina &c.* v. 27. R. מְחַבְּטִין קִצְחָא.

CAP. XXIX.

Verſ. 1. R. cum R. Davide וַי מַדְבְּחָא מַדְבְּחָא *Væ altare altare.* Ib. R. שְׁנָה שְׁנָה. v. 2. R. מְחוֹר, ſemel tantum. v. 7. R. דִּמְעִיקִין לַהּ *& qui tribulat eam.* v. 13. R. רַחִיק מִדַּחַלְתִּי. v. 23. R. בְּנֵיהוֹן יְקַדְּשׁוּן *filii ſui ſanctificabunt.*

CAP. XXX.

Verſ. 6. R. בְּאוֹרַח עָקָא *in via tribulationis.* Ib. דְּלָא יְהֵנוּן. v. 9. R. דְּלָא אָבוּ. v. 11. R. אַבְטְלוּנָא מִמַּסְטוּנָא. Vi. Buxtorf. Bab. v. 13. R. כְּשׁוּר מַקַּף *ſicut murus circumiens.* v. 16. R. סוּסָוָן. Ib. עַל כֵּן. v. 19. R. לְקָל קְבָלָךְ צְלוֹתָךְ *ad vocem clamoris tui orationem tuam.* v. 20. R. וְיִתֵּן לְכוֹן *& dabit vobis.* Ib. שְׁכִינְתֵּהּ *majeſtatem ſuam.* v. 26. R. עֲתִיד לְאַנְהָרָא. v. 30. R. פְּסִילָן, ab Interprete omittitur, ejuſque loco transfertur בְּרוֹר, quod in Regiis non legitur.

CAP. XXXI.

Verſ. 2. R. עַל דְּעֲבַרְתָּא *propter tranſgreſſionem.* v. 3. R. מִצְרָאֵי. v. 4. R. לָא מְחַבַּר. Ib. לָא מִתְעַכֵּב כֵּן *non demorabitur, ſic.* v. 6. R. אַסְנֵיתוּ לְמִטְעֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל *multum erraſtis domus Iſrael.* v. 7. R. דַּעֲבַדָא. v. 8. R. מִן קֳדָם *à facie.*

CAP. XXXII.

Verſ. 2. R. קֳדָם, abſque מִן. Ib. בַּאֲרַע צַחְיָא *in terra ſitiente.* v. 5. R. לְרַשִׁיעַיָּא צַדִּיקַיָּא *Impiis juſti.* v. 6. R. דְּאִנּוּן כְּצַחְיָא לְמַיָּא *quæ ſunt ſicut aquæ ſitibundæ.* v. 9. R. עֲדַיוֹ, ſic verſ. 11. 18. Ib. אֲצִיתוּ. v. 12. R. וְעַל חַקְלֵי. v. 13. R. עַל אֲרַע עַמִּי. v. 17. R. עַד עָלְמָא *uſque in ſeculum.*

CAP. XXXIII.

Verſ. 2. R. וְאַף פֻּרְקָנָא. v. 5. R. צִיּוֹן דְּעָבְדֵי. v. 6. R. וִיהֵי כְּמָא. v. 7. R. תִּתְגְּלֵי לְהוֹן *revelatus fuerit eis.* R. David legit cum noſtris אִתְגְּלֵי. v. 8. R. אָרְחָן עַל דְּאַשְׁנִיו. Ib. וְלָאִתְמַסְרָא. v. 9. R. וְצָדְיָא מָתְנַן *& vaſtata eſt Baſan.* v. 14. R. בְּבִישְׁתָא אֶתְיָא. Ib. יְקִידוֹת נוּר *incendio ignis.* v. 15. R. יִתְיְחִבוּן. v. 16. R. וְהוּא בְּאַתַר. v. 18. R. הֵיכָא pro אֵיכָא ter. v. 23. R. אִית בְּהוֹן עַוִּרִין *ſint in eis cæci.* Elias habet יִשְׁתַּאֲרוּן, juxta lectionem noſtram. v. 24. R. מִסְחוֹר סְחוֹר לִשְׁכִינְתֵּהּ *in circuitu majeſtatis ejus.*

CAP. XXXIV.

Verſ. 3. R. וְיִתְמְסוֹן טוּרַיָּא. v. 4. R. וְיִתְמְסוֹן כָּל שְׁמֵי שְׁמַיָּא *Et tabeſcent omnes cæli cælorum.* Sequitur apud R. Sal. ויתמחון שמיא וגו׳. Ib. R. כָּל מַשִּׁרְיָתְהוֹן. v. 5. R. דְּחִיבַת בְּדִינָא. v. 6. R. רַבָּא בְּאַרְעָא. v. 9. R. נַחֲלֵיהָא דְרוֹמִי *torrentes Romani imperii.* Vi. Bab. v. 10. R. לְעָלַם עָלְמַיָּא לֵית דְּעָדֵי בַהּ. v. 11. R. יִשְׁרוֹן. v. 12. R. בְּנֵי חוֹרִין. v. 13. R. לִבְנַת נַעֲמִין *filiis ſtruthionum.* R. David affert lectionem noſtram. v. 16. R. וּבְמֵימְרֵהּ יִתְקָרְבוּן *& in verbo ejus conjungentur.*

CAP. XXXV.

Verſ. 1. R. בַּאֲרַע צַחְיָא. v. 3. R. אֲמַר יְיָ נְבִיַּיָּא *Dixit Dominus Prophetis.* R. David convenit cum noſtris. v. 4. R. מִתְנַלֵּי מָרֵי. v. 6. R. מַיִן וְנַהֲרִין. v. 7. R. יִסְגוּן קְנֵה *multiplicabuntur calamus:* vertendum in noſtris, *aſcendent.* v. 8. R. לָא יִתְעוֹן. v. 10. R. יְקַר יְהֵי. Ib. יִשַׁבְּחוּן. Ib. מִדְּבֵית יִשְׂרָאֵל.

CAP. XXXVI.

Verſ. 2. R. בְּמַשִּׁרְיָן. Ib. בְּמוֹקְתָא. v. 4. R. מַלְכָּא רַבּוֹנָא. v. 5. R. אֲמַרְתְּ *Dixiſti.* Ib. וּבִגְבוּרָה. v. 6. R. אֲרֵי אִתְרְחֶצְתָּא *Quoniam confidis.* v. 8. R. לְמַנְאָה לָךְ. v. 10. R. מִמֵּימְרָא דַיְיָ סְלֵקִית. v. 11. R. וְלָא תְמַלֵּל. Ib. דְּעַל. v. 12. R. הַעַל רִבּוֹנָךְ. v. 13. R. דְּאַשּׁוּר. v. 19. R. וְאָן דַּחַלְתְּ *Et ubi eſt Deus.* v. 20. R. דְּשֵׁיזְבָא.

CAP. XXXVII.

Verſ. 4. R. קֳדָם יְיָ אֱלָהָךְ *coram Domino Deo tuo.* v. 6. R. כְּדְנַן תֵּימְרוּן. v. 16. R. יְיָ צְבָאוֹת אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל. Ib. אַתְּ הוּא אֱלָהָא *Tu es Deus.* v. 22. R. דִּי גְזַר *quod decrevit*, vert. in noſtris, *quod locutus eſt.* Ib. מְעִיקָא עֲלָךְ *tribulavit te.* v. 23. R. וְעַל מַן אִתְרַבְרַבְתָּא וּקְדָם *& ſuper quem magnificatus es, & contra.* v. 26. R. דִּשְׁלַט בְּהוֹן וְאַף עֲלָךְ *eò quod dominatus eſt eorum? etiam de te.* v. 27. R. וּכְיָרוֹק דִּתְאַדֵּה. Ib. אַגְרַיָּא דְסָלֵק *tectum quod tollitur.* v. 28. R. Salomon legit לברא, quod à Regiis abeſt. Ib. R. וּמֵיתָךְ. Ib. גְּלוֹ bis pro גְּלֵי. v. 31. R. עַנְפֵּיהּ לְעֵילָא *rami ejus ſurſum.* v. 36. R. דְּאַתּוּר מְאָה. Ib. מֵיתִין.

CAP. XXXVIII.

Verſ. 1. R. מָאִית אַתְּ. v. 3. R. וּבְלִבַּב שְׁלִים. Ib. קֳדָמָךְ עַבְדֵית *coram te fecerim.* v. 10. R. וְעַל דְּכַרְנִי *& quia recordatus eſt mei.* v. 12. Pro כנול נרדאין R. Sal. habet כִּנְחַל גִּידוּדִין. Hinc colligit Hebr. אורג rapidi cujuſdam fluvii, *Araxis* forſan, nomen eſſe, quò trahit illud Jobi, cap. 7. 6. Ib. R. אֲרֵי גְלֵי *quia tranſmigravit.* Hic noſtram lectionem confirmat R. Sal. v. 15. R. וְהָא אַסְגֵּי *ecce enim multiplicavit.* v. 19. R. הוּא יוֹדֵה. v. 21. R. וְיִשְׁטְחוּן עַל שִׁחְנָא וְיִתַּסֵּי *& extendant ſuper ſcabiem & ſanabitur.*

CAP. XL.

Verſ. 3. R. אָרְחָא קֳדָם יְיָ *viam Domini.* v. 4. R. וּדְמַן. v. 7. R. רַשִׁיעַיָּא דְעַמָּא. v. 9. R. דִּיבַסְּרוֹן לְצִיּוֹן. v. 12. R. מַתְקְנִין. Ib. כְּאִלּוּ בִּמְכִלְתָּא. v. 14. R. דִּבְעוֹ מִן קֳדָמַי *qui à facie mea quæſierunt.* v. 16. R. וְחֵיוָתָא רַבְּתָא *& animalia multa.* v. 17. R. עַמְמַיָּא לְמָא. v. 18. R. קֳדָם אֱלָהָא. v. 20. R. בְּדָאְעָא דְּלָא אָחֵר. v. 21. R. עוֹבְדֵי סִדְרֵי לְכוֹן *vobis opus ordinis mei.* Ib. לְמִדְחַל מִן דִּבְרָא. v. 27. R. דִּינִי יֶעְבַּר. v. 29. R. יְהַב לְצַדִּיקַיָּא.

CAP. XLI.

Verſ. 2. R. נִקְשׁוֹט קְרָב. v. 24. R. בְּדָה לְכוֹן. v. 26. R. מַחְוֵי וְאַף. v. 27. R. הָא אִתַּן. R. Sal. legit, נביא דמלקדמין לציון הא אתו.

CAP. XLII.

Verſ. 2. R. בְּבְרָא קָלֵהּ. v. 3. R. עִנְוְתָנַיָּא דְּכִקְנֶה רְעִיעַ לָא יִתְבַּר *Manſuetos qui ſunt quaſi calamus quaſſatus non confringet.* Ib. לָא יְטַפֵּי *non extinguet.* Hic verſus à R. Salomone ad hunc modum affertur, עינותניא דאינון כקניא רעיעא לא יתברון וחשיכיא דאינון כבוצין עמי כנר כבה לא יטפון. Voces כנר כבה priorum ſunt exegeticæ. v. 9. R. עַד לָא יֵיתוּן. v. 11. R. מֵרֵישׁ טוּרַיָּא *de capite montium.* Sic apud R. Salomonem. v. 15. R. אוֹבִישׁ וְאַשְׁוֵי. v. 16. R. וְאֶדַבַּר דְּכַסְמָן בְּאוֹרַח. v. 21. R. יְיָ רְעֵי לְזַכָּאוּתְהוֹן לְיִשְׂרָאֵל וְרַבִּי *Dominus voluit ut juſtificaret Iſrael & magnificavit.* v. 25. R. עָבְדֵי קְרָבָא *bellatorum.* Ib. עַל לֵב.

CAP. XLIII.

Verſ. 2. R. בְּיַמָּא דְסוּף *mare carectoſum:* Voces ut ſunt in Venetis transfert Interpres; nec rarò id quidem. Ib. R. וְלָא יִכְלוּן לְכוֹן *& non prævalebunt contra vos.* v. 6. R. אֵימַר *Dicam Aquiloni.* Ib. אֵיתִי בְנַי. v. 12. R. פְּרָקִית יַתְכוֹן מִשִּׁעְבּוּד מִצְרָאֵי *Ego redemi vos à ſubjectione Ægyptiorum.* v. 14. R. אִתְגְּלֵיתוּן לְבָבֶל *tranſmigrâſtis in Babylonem.* Sic R. David, at R. Sal. hic legit cum noſtris. v. 17. R. כְּבוֹצִין עֲמֵי. Videtur hoc potius vertendum *ſicut lucerna extincta.* Neque enim בוצין poteſt eſſe plurale à ſing. בוצא, quod apud R. Sal. & in noſtris hic legitur, cùm ſequatur adjectivum ſingulare.

CAP. XLIV.

Verſ. 9. R. צַלְמָנַיָּא. v. 12. R. עָבֵד מַפַּח נוּר. v. 14. R. וּנְסַב לֵהּ חֲרוּ. Ib. מְרַבֵּי. v. 15. R. וּנְסַב מִנֵּהּ *& ſumpſit ex eo.* v. 17. R. abſque לֵיהּ poſt סָגִיד. v. 20. R. הָא דַחְלְתֵיהּ. Ib. לִבַּהּ טַפְשָׁא. Ib. הֲלָא שִׁקְרָא עֲבָדַת יְמִינִי *Annon mendacium operata eſt dextra mea.* R. David legit ut in noſtris. v. 24. R. וְשַׁכְלְלִית. v. 25. R. לְחַכִּימַיָּא. v. 26. R. מְקִים פִּתְגָם. Ib. תִּתְיַתֵּב. v. 28. R. לְכוֹרֶשׁ.

CAP. XLV.

Verſ. 2. R. וּמִישְׁרַיָּא אֲכַבֵּשׁ *& in campeſtribus ſternam viam.* R. Sal. legit וּשׁוּרַיָּא. v. 5. R. לְמִפְלַח קֳדָמַי *ſervire coram me.* v. 8. R. תִּפְתַּח אַרְעָא. v. 9. R. דַּעֲבִידִין. v. 14. R. אֱלָהָא בַּר מִנֵּהּ *Deus præter eum.* v. 20. R. וְלָא יָדְעִין. Ib. צַלְמְנֵהוֹן, ut & ſuprà verſ. 16. צַלְמָנַיָּא.

CAP. XLVI.

Verſ. 7. R. מִנֵּהּ וְלָא יְתִיבְנֵהּ. v. 10. R. אֶעְבֵּד. v. 11. R. אַיְתֵינֵהּ.

CAP. XLVII.

Verſ. 5. R. יְקַר מַלְכוּת *Gloria regni Chaldæorum.* יְקַר abeſt ex Regiis. v. 13. R. דַּהֲווֹ מְסַכַּן לְמַוֹּלַת שְׁמַיָּא חָזַן. v. 14. R. שֵׁיצִינוּן *conſumpſit eos.*

CAP. XLVIII.

Verſ. 2. R. שְׁמֵהּ. v. 3. R. וּבַסַּרְתִּנּוּן בִּתְכֵיף *& annuntiavi ea: repentè.* v. 5. R. יֵיתוּן. v. 6. R. הַאִתְגְּלִית. Ib. דְּלָא יְדַעְתִּנּוּן. v. 14. R. מִדְּרָחֵם לֵהּ *propter dilectionem qua dilexit Iſrael.* v. 15. R. וְאַצְלְחֵית אוֹרְחֵהּ.

CAP. XLIX.

Verſ. 1. R. נְגָוָן לִי *inſulæ mihi.* v. 12. R. Sal. legit דרומאי *Auſtralium.* v. 15. R. נְבִיָּא אַף יָת אִלֵּין. v. 18. R. דְּמִתְכַּנְשִׁין וְאָתַן. v. 22. R. וְעַל כָּל מַלְכוּתָא. Ib. יֵיתַן. v. 24. R. הַאֶפְשַׁר דְּאִתְנְסֵב. Ib. יָת דַּאֲמִיר עֲלַהּ. Hujus verſus Targum poſterius etiam in Regiis habetur: ſequentis 2. verſus Targum prius maxima ſui parte poſt ישתיזב poſteriori inſeritur. v. 26. R. מוֹנִין. Sic apud Kimhi. Ib. R. כָּל בְּנֵי בִסְרָא *omnes filii carnis.*

CAP. L.

Verſ. 2. R. הַאִתְקַפָּדָא אִתְקַפְּדַת גְּבוּרְתִּי *numquid deficiens defuit potentia mea.* Vi. Buxtorf. Bab. v. 7. R. וִידַעַת אֲרֵי לָא. v. 10. R. אֲמַר לְכָל עַמְמַיָּא *dicat omnibus populis.* Ib. בְּקָל עַבְדוֹהִי נְבִיַּיָּא *vocem ſervorum ſuorum prophetarum.* Ib. יִתְרְחִיץ בִּשְׁמָא. v. 11. R. דִּין עַל דִּין. Ib. בָּתֵּיהוֹן בְּנוּרָא וּשְׁבֵינָא נְשֵׁיהוֹן וְטַפְלֵיהוֹן *domos igni, & captivas ducimus uxores eorum, & parvulos eorum.* Ib. וּבְהָדָא גְּזֵירָה שְׁלִימוּ *& in hoc decreto conſumpti ſunt.* Ib. וּבְחֶרֶב דְּתַקֵּפְתּוּן. Ib. לְתַקָּלְתְּכוֹן.

CAP. LI.

Verſ. 2. R. וְקָרֵבְתֵּיהּ. v. 6. R. כֵּן תִּתְבַּלֵּי. Ib. וְזָכוּתִי לָא תֵחַת *& juſtitia mea non deficiet.* v. 7. R. אוֹרַיְתָא. v. 11. R. וּפְרִיקַיָּא דַיְיָ יְתוּבוּן *& qui redempti ſunt à Domino convertentur.* v. 16. R. בְּפֻמֵּי נְבִיַּיָּא וּבִטְלָל *in ore prophetarum & in umbra.* v. 19. R. עָקַת אָתוּ עֲלָךְ. Ib. יְכֵלְתְּ לְמֵקָם כַּד אַרְבְּעִיתוּן *non potuiſti conſurgere, cum irruerint.* Vi. Buxtorf. Bab. v. 20. R. מִטַּרְפָן. Ib. מְצָדִין. Ib. וּמְווֹפִיתָא. v. 22. R. עָתִיד. Ib. לְמִשְׁתְּהָא.

CAP. LII.

Verſ. 1. R. אִתְגַּלָּאָה אִתְגַּלָּאָה. v. 2. R. קַרְתָּא דְקֻדְשָׁא יְרוּשְׁלֶם *Jeruſalem civitas ſancta.* R. David lectionem noſtram ſimpliciter affert. v. 7. R. וּמַשְׁמַע פֻּרְקָן. Ib. מַלְכוּתֵהּ. v. 12. R. וְעָתִיד לְאַכְנָשָׁא. v. 13. R. יִרְאַם וְיִנְטַל וְיִתְקַף *exaltabitur & elevabitur & confortabitur.*

CAP. LIII.

Verſ. 1. R. מַן הֵימִין. Ib. דִּין עַל. v. 2. R. בְּכָל דְּיַחְזְוִינֵּהּ וְיִסְתַּכַּל בֵּהּ. v. 5. R. בֵּית מַקְדְּשָׁנָא *domum ſanctuarii noſtri.* Ib. וּבְדִנְתְנְהֵי. Vi. Buxtorf. Bab. v. 7. R. וּמְמַלֵּל מִלָּא. v. 8. R. לְוָתֵהּ יִמְטֵי *uſque ad eum pervenient.* v. 10. R. לְנַקָּאָה abſque בְּדִיל. v. 12. R. בְּכֵן יִתְפַּלַּג.

CAP. LIV.

Verſ. 1. R. כְּאִתְּתָא, bis in hoc verſu. Ib. מִבְּנֵי רוֹמִי. Sic Elias. Vi. Buxt. Bab. v. 2. R. וְקִרְוֵי אַרְעִיךְ. v. 5. R. אֱלָהָא. v. 6. R. כְּאִתְּתָא. v. 7. Totùs abeſt ex Venet. & Baſ. quem ex Regiis reſtituimus. v. 9. R. בָּךְ. v. 13. R. אוֹרַיְתָא. v. 14. R. וּמֵאִתְבָּרָא. v. 16. R. נַפָּחָא וְנָפַח בְּשַׁחוּרִין וּמַפֵּיק *fabrum ferrarium ſufflantem in prunas & diducentem.* v. 17. R. דִּיתְקַן.

CAP. LV.

Verſ. 1. R. דְּיִצְבֵּי. v. 3. R. וְקַבִּלוּ אוּלְפַן אוֹרַיְתִי קַבִּלוּ לְמֵימְרִי וְתִתְקַיְּמוּן *& ſuſcipite diſciplinam legis meæ, obedite verbo meo, & ſuſtentabitur.* v. 5. R. יִפְלְחוּנָךְ. v. 7. R. יִשְׁבּוֹק. v. 8. R. כְּמַחְשְׁבָתִי. v. 10. R. דְּיָתוּב. Ib. כְּמֵיסַת לְאָכֵל.

CAP. LVI.

Verſ. 1. R. וְעָבִידוּ. v. 2. R. טוּבֵי אֱנָשָׁא, pro hoc pravè in Venetis טוּבִי. Ib. R. וּבַר אֱנָשׁ דְּיִתְקַף. Ib. כָּל בִּישׁ. v. 4. R. דְּנָטְרִין יָת יוֹמֵי. v. 5. R. עָלְמָא אֶתֵּן. v. 6. R. עַל עַמָּא. Ib. מֵאֱלָהוּתֵיהּ. v. 9. R. חֵיוַת חֻרְשָׁא. v. 10. R. וְלָא יָדְעִין. Ib. יָכְלִין לְמִנְבַּח. v. 12. R. הָדֵין רַבָּא.

CAP. LVII.

Verſ. 2. R. אוֹרַיְתָא. v. 3. R. הָכָא עַם. v. 8. R. אַפְּתֵית מִשְׁכְּבִיךְ וְקַצְּצַת לִיךְ מִנְהוֹן רְחֵמְתְּ מִשְׁכְּבְהוֹן *dilataſti cubiculum tuum & ſuccidiſti tibi ex eis, dilexiſti cubiculum eorum.* v. 9. R. אוּנְדְּיִךְ. Ib. תַּקִּיפַת. v. 10. R. נִכְסִין סַגִּיאִין אַשְׁכַּחַתְּ *divitias multas inveniſti.* v. 11. R. לְאוֹרַיְתִי. v. 16. R. וְלָא לְסוֹפָא יְהֵי *nec in finem erit furor.* Vi. Buxtorf. Bab. Ib. R. עָתִיד לְקַיָּמָא. v. 19. R. לְאוֹרַיְתִי קָרִיב. v. 21. R. אֲמַר אֱלָהִי.

CAP. LVIII.

Verſ. 2. R. דְּקָשׁוֹט כְּאִלּוּ. v. 3. R. נְבִיָּא אֲמַר *propheta dixit.* v. 4. R. הָא לְתַחֲרוּ. v. 5. R. הָא בְּהָדָא הִיא תַּעֲנִיתָא *Hoccine eſt jejunium.* Ib. יוֹמָא בֵּהּ. Ib. הַלְכְּפָף. v. 6. R. הֲלָדָא הִיא. Ib. בְּדָה פְּרָדוּ. v. 11. R. פָּסְקָן מוֹהִי. v. 13. R. וּלְקַדִּישָׁא דַיְיָ. Ib. וּמְמַלְּלָא מִלִּין. Sic apud R. Dav.

CAP. LIX.

Verſ. 5. R. חִיוָן חַרְמָנִין מַפְּקָן *aſpidum educunt.* Ib. מַפְּקָן חִיוָן. v. 13. R. לְאַחֲרָא מִבָּתַר. Ib. וּסְטָיָא מִחַן. v. 14. R. וְאִסְתְּחַר לַאֲחוֹרָא דִינָא וְזָכוּתָא מֵרָחִיק קָמַת אֲרֵי אִתְקְלוּ בִּרְחוֹבָא עָבְדֵי קֻשְׁטָא *Et converſum eſt retrorſum judicium, & juſtitia longè ſtetit, quia impegerunt in plateas veraces.* v. 16. R. וְיִפְרְקִנּוּן בִּדְרָע. v. 17. R. וְאִתְגְּלֵי לְמֶעְבַּר.

CAP. LX.

Verſ. 4. R. בְּנִיכִי מֵרָחִיק. Ib. עַל נְסַן. v. 5. R. וְתִתְנַהֲרִין. R. David legit וְתִנְהֲרִין. v. 6. R. יֵיתוּן בְּדַהֲב. v. 8. R. כְּיוֹנִין, abſque præced. הָא. v. 13. R. וְאַשְׁכְּרוֹעִין. Ib. וְאַתַר מַשְׁרְיוּת. v. 15. R. בֵּית דּוּץ. v. 16. R. וּבִבְזַת מַלְכֵיהוֹן. v. 18. R. חֲטוֹפָא. Ib. וְתַבְרָא.

CAP. LXI.

Verſ. 3. R. וּמְשַׁח חֶדְוָא. v. 4. R. יְקִימוּן וִיחַדְּתוּן. v. 7. R. חֲלַף דְּאִתְבַּהִיתוּן. Apud R. David legitur דבהתתון, à quo etiam prius לְהוֹן omiſſum eſt. Ib. R. וְיִבְהֲתוּן עַמְמַיָּא.

CAP. LXII.

Verſ. 6. R. הָא כְּעוֹבָדֵי *Ecce ſicut opera patrum tuorum fuerunt recta.* R. David legit עַל עוֹבְדִי. Ib. R. וְנָטְרִין קֳדָמַי. Ib. לָא פָּסְקִין מִדְּאָמַר *ſic non ceſſant dicere.* v. 10. R. נְבִיַּיָּא עֲבָרוּ *Prophetæ tranſite.* R. Salomon legit אמר נבייא. Ib. R. דַּהֲוָה כְּאֶבֶן. v. 11. R. דְּכָל עוֹבְדֵיהוֹן. R. Salomon habet וּכָל. v. 12. R. פְּרִיקָא דַיְיָ *redemptum à Domino.*

CAP. LXIII.

Verſ. 1. R. אִלֵּין דַּעֲתִיד. Ib. פֻּרְעָנוּתָא תַקִּיפָא. v. 2. R. וּמֵישְׁרָן. Ib. בְּמַעֲצַרְתָּא, ſic verſ. 3. v. 6. R. וַאֲדוּשִׁנּוּן. v. 7. R. נְבִיָּא דַיְיָ. Ib. וּכְסַגִּיאוּת טַבְוָתֵיהּ. v. 8. R. לָא יְשַׁקְּרוּן. v. 9. R. הוּא יְשֵׁיזְבִנּוּן וְנַטְלִנּוּן. v. 10. R. וְהוּא אַגִּיחַ. v. 11. R. דִּלְמָא יֵימְרוּן. v. 14. R. דַּבַּרְתָּהִי. v. 16. R. הוּא רַחֲמָךְ. Ib. הוּא יְיָ אֱלָהָנָא. v. 17. R. אוּלְפַן אוֹרַיְתָא. v. 19. R. יְהַבְתְּ אוֹרַיְתָךְ *dediſti legem tuam.*

CAP. LXIV.

Verſ. 4. R. מִתְרְעִין קֳדָמָךְ *Placita fuerunt coram te.* Ib. טָבַיָּא וְרַחֲמָךְ הֲווֹ דְּכִירִין. v. 5. R. וּמִן קֳדָם חוֹבְנָא. R. Salomon וּבְחוֹבְנָא. v. 7. R. וּכְעַן יְיָ רַחֲמָךְ *& nunc Domine tam &c.* v. 9. R. וִירוּשְׁלֶם צַדְיָא. v. 10. R. הֲוָת לְחוּרְבָּנָא.

CAP. LXV.

Verſ. 1. R. אוֹרַיְתָא לְדְלָא. v. 3. R. וְעַמָּא. v. 5. R. דְּאָמְרִין קְרַב לְהַלָּאָה *Qui dicunt, Accede illuc.* v. 12. R. וְאֶמְסַר יַתְכוֹן *Et tradam vos.* v. 17. R. דִּי חַדְתָּן. v. 24. R. וַאֲנָא אֲקַבֵּל צְלוֹתְהוֹן וּבָעוּתְהוֹן *ego exaudiam orationem & deprecationem eorum.*

CAP. LXVI.

Verſ. 3. R. מַסֵּק דַּם קֻרְבָּן *qui offert ſanguinem oblationis.* v. 4. R. דְּיִצְפּוֹ. v. 6. R. קָלָא דַיְיָ.

JEREMIAS.

CAPUT I.

VErſ. 7. R. לְכָל אֲתַר. v. 16. R. דִּינֵי עַמְהוֹן. v. 18. R. לְמַלְכֵי דְבֵית יְהוּדָה *& regibus.* &c.

CAP. II.

Verſ. 3. R. אִנּוּן. Ib. דְּמַן דְּאָכֵל. v. 10. R. דִּגְלוֹ מִכְּרָךְ לִכְרָךְ. v. 12. R. וְעַל עוֹבָדִין. Ib. דַּעֲבָרוּ. v. 13. R. תַּרְתֵּין בִּישָׁן. Ib. טוּבָא כְּמַבּוּעַ *bona &c.* v. 15. R. קָלְהוֹן יְשַׁוּוּן. Ib. יִצְדְּיָן. v. 17. R. אוֹרְחָא דְתַקְנָא. v. 23. R. David legit כינקתא קלילא דמקלקלא ארחהא. v. 24. R. מְהַלְּכָא בִּרְעוּת נַפְשָׁהּ *ambulat in voluntate animæ ſuæ.* v. 25. R. לְטָעֲוָתָא, abſque עַמְמַיָּא, quod R. David legit cum noſtris. v. 27. R. Salomon legit עַלְנָא, quod abeſt è Regiis.

CAP. III.

Verſ. 2. Pro נִגְדִּין. R. David legit נגרין, quam lectionem exemplo ex Talmud adducto confirmat. v. 5. R. דְּיִתְנַטְרוּן לִיךְ חוֹבִין. v. 6. R. וּפָלְחִין תַּמָּן *& colunt ibi idola.* v. 9. R. פָּלְחֵי טַעֲוָתָא אַבְנַיָּא *cultoribus idolorum lapidum.* R. Salomon & R. David afferunt hæc ut in noſtris habentur. v. 11. R. וְכִית נַפְשָׁהּ דְּמִתְחַסְנָא *Juſtificavit animam ſuam illa quæ ſeſe obſtinat ne.* Ib. מִמַּשְׁקָרָא *magis quam falſaria domus.* v. 15. R. וְאַמְנֵי לְכוֹן.

CAP. IV.

Verſ. 2. R. David habet בשמי, quod in Regiis deeſt. v. 4. R. דִּלְמָא תִפּוֹק כְּאִשְּׁתָא *ne forte egrediatur.* v. 6. R. אֲתָא לְצִיּוֹן. v. 10. R. נְבִיַּי *prophetæ mei.* Ib. וְלִירוּשְׁלֶם. Hæc apud Kimhi ut in noſtris leguntur. v. 14. R. רְמָתָא אִתְפָּרְקוּ. v. 15. R. דִּיגְלוֹן לְעֶגְלָא *qui migraverunt ad vitulum.* R. Salomon legit עַל דִּפְלַחוּ לְעֶגְלָא. v. 17. R. סְרָבַת. v. 18. Ven. & Baſ. & R. David, וּמְרָדָא. Regia וּמְרָרָא. Hoc ſecuti ſumus cùm in Hebr. ſit מַר *amarum.* v. 29. R. יָתְבֵי קַרְתָּא *habitatores civitatis.* Ib. בְּהוֹן אֱנָשׁ. v. 30. R. מַן אִית בִּיךְ.

CAP. V.

Verſ. 1. R. וְאִם תִּשְׁכְּחוּן. Ib. וּבָעֵי הֵימָנוּתָא. v. 6. R. כְּנִמְרַיָּא כְּמִנִין. Ib. תְּיוּבָתֵיהוֹן. v. 7. R. לַהּ לִכְנִשְׁתָּא. Ib. קִרְיָתִי בְנִין. Ib. וְעוֹד שְׁבַעַת. v. 9. R. David legit, ואם עמא דכדין עובדיהון. Ultima vox deeſt in Regiis, nec opus eſt מִן ante עַמָּא cùm ſequatur מִנְהוֹן. v. 12. R. קֳדָם יְיָ אָתְיָא *à facie Domini &c.* v. 14. R. אֱלָהֵי צְבָאוֹת. v. 15. R. עַמָּא דְלָא תִדַּע. v. 17. R. לְאִשְׁתַּאֲבָא בְּהֵן. v. 20. R. בִּדְבֵית יַעֲקֹב. v. 22. R. הָא מִן קֳדָמַי. v. 23. R. וְעַל דִּסְטוֹ. v. 24. R. דִּבְזְמַן קַיָּם. v. 26. R. חַיָּבִין בְּנִכְלָא. v. 30. R. הֲוָת בְּאַרְעָא.

CAP. VI.

Verſ. 1. R. אִשְׁתְּמַע בְּאַרְעָא. v. 6. R. אֲנוּסִין בְּנָוַהּ. v. 8. R. דְּלָא אִתְיְתַבַת. R. David legit per ו, ut in noſtris. v. 9. R. וְעוֹד תְּתוּב מַחֲתָךְ *& adhuc revertetur plaga tua.* R. David legit וּתְתוּב. v. 11. R. David legit נְבוּאַת יי. In Regiis deeſt יי. v. 15. R. אַף אִתְכְּנַעוּ. v. 17. R. וַאֲקֵימֵית. v. 22. R. הָא אֲנָא מַיְתֵי עַמָּא מֵאֲרַע צִפּוּנָא *Ecce ego adducam populum de terra Aquilonis.* v. 25. R. לֵהּ מִתְכַּנְשִׁין. R. David, למתכנשין. v. 26. R. וְחוּפוּ רֵישֵׁיכוֹן. R. David, וחפו רישיכון. v. 29. R. בְּנוּ נוּרָא. Ib. הֲוָאָה בְּטֵילָן. v. 30. R. הָא כְּכֶסֶף.

CAP. VII.

Verſ. 4. R. דְּאָמְרִין לְמֵימַר קֳדָם *qui dicunt dicendo.* Ib. R. Salomon legit אנחנא מחחוין קדמוהי. Ib. R. פָּלְחִין וְדָבְחִין קֳדָם הֵיכְלָא. v. 6. R. תְּשׁוֹדוּן בְּאַתְרָא. v. 16. R. בְּבָעוּ וּבִצְלוֹ. v. 18. R. אָעַיָּא וַאֲבָהָתָן מַדְלְקִין, forte pro אבהתיהון, ut LXX. v. 20. R. חֵיל עַל אַתְרָא. v. 24. R. וְלָא שְׁמַעוּ וְלָא אַרְכִינוּ *& non audierunt &c.* v. 29. R. יָת עַם דָּרָא *populum generationis.* v. 31. R. יַת בָּמַת.

CAP. VIII.

Verſ. 3. R. מִמַּחָא. v. 5. R. תָּבוּ לְמִמְרַד. v. 7. R. נְטַרוּ יָת עִדָּן מֵיעַלְהוֹן. Ib. יָת דִּינָא דַיְיָ. v. 8. R. דְּשִׁקְרָא לִמְזַיְּפָא. v. 9. R. חַכִּימַיָּא וְאִתְבָּרוּ. v. 14. R. אֲרֵי חֵיוָן, ſic verſ. 17. v. 16. R. מִקָּל מַפְסוּעִית. R. Salomon & R. David legunt פסיעות. Vi. Bab. Ib. R. וְיֵיתוּן וְיִבְזוּן. v. 18. R. לְהוֹן מִן קֳדָם. Ib. לִבִּי דְוֵה. v. 22. R. לֵית לִי עוֹבְדִין.

CAP. IX.

Verſ. 1. R. כְּמַבּוּעַ דִּמְעַן *quaſi fontem lachrymarum.* v. 6. R. עֲוָיָתְהוֹן בְּנִכְלִין. v. 8. R. מַחְרִיף, abſque דִּי, quod habent R. Salomon & R. David. Ib. R. מְמַלֵּל וּבִמְעוֹהִי. v. 10. R. קָל וּבְכִי. v. 11. R. לְיָגְרִין. R. Salomon דנורין. v. 15. R. דְּלוּט בִּישׁ *maledictionis peſſimæ.* v. 21. R. עָאל בְּבִירָנְיָתָנָא. Ib. מֵרְחוֹבָן. v. 26. R. מַקְפֵי פָּתַן.

CAP. X.

Verſ. 1. R. פִּתְגָמָא הָדֵין *verbum iſtud.* v. 2. R. דִּמְשַׁוִּין בִּשְׁמַיָּא *quæ poſita ſunt in cœlis.* v. 4. R. מְחַפֵּי לֵהּ בְּמַסְמְרִין. v. 6. R. אֲרֵי רַב אַתְּ. v. 7. R. כָּל עַמְמַיָּא, abſque עַל. v. 8. R. עַד דִּפְלַחוּ. v. 9. R. כִּסְפָּא דִּימַפְרַח. v. 11.

R. דְאַם יֵימְרוּן לְכוֹן. v. 12. R. לְדַעֲבַד שְׁמַיָא וְאַרְעָא *qui fecit cælum, & terram.* R. David affert absque שְׁמַיָא, juxta Hebræum. v. 14. R. אִטְפַּשׁוּ כָּל עַמְמַיָא *Insipientes facti sunt omnes populi.* Ib. בְּהִיתוּ כָּל קֵינַי. Ib. R. רוּחָא בְּהוֹן. v. 17. R. בְּתַקְפַּיָא *in munitionibus.* R. David habet בתוקפא, in singulari. v. 18. R. David legit דיקבלון חוביהון, absque פורענות. v. 20. R. וְלֵית דִמְתַח. v. 25. R. לָא חָבְעָא אֲרֵי.

CAP. XI.

Verſ. 2. R. וְתְמַלְלוּן עַל אֱנָשׁ. v. 3. R. דְלָא יְקַיֵם יָת פִּתְגָמֵי. v. 8. R. לְפִתְגָמֵי קְיָמָא. v. 9. R. אִשְׁתְּכַח דְמָרְדוּ בֶּאֱנָשׁ יְהוּדָה וּבְיָתְבֵי יְרוּשְׁלֵם *Inventa est rebellio in viris Judæ & in habitatoribus Jeruſalem.* v. 10. R. עִם אֲבָהָתְהוֹן *cum patribus ſuis.* v. 11. R. עֲלֵיהוֹן בִּישְׁתָא וְלָא יִכְלוּן *ſuper eos &c.* v. 12. R. וִיהָכוּן אֱנָשֵׁי. v. 14. R. וְצַלוּ אֲרֵי. v. 15. R. לִיחְטָא סַגִיאִין. Vide Buxtorf. Bab. v. 16. R. מְטַלָן בְּאִילָנָא *in arbore.* v. 20. R. דַיָן דִקְשׁוֹט.

CAP. XII.

Verſ. 1. R. אוֹרְחַת רַשִׁיעִין מַצְלְחָן *viæ impiorum proſperantur.* v. 3. R. לְיוֹם קְטוֹל. v. 5. R. בְּרָא בְּרוּבֵי יַרְדְנָא. R. Salomon legit דִי בְרוּם. Ib. R. דַאֲנָא מֵיטִיב. Ib. פּוֹן דַאֲנָא מְחוֹנַךְ. v. 6. Deeſt in Regiis nomen ירמיהו, quod apud R. Davidem habetur ut in noſtris. Ib. R. אֲרֵי אַף אֲחָךְ. v. 8. R. סְלֵקַת לְקֳדָמַי *aſcendit in conſpectum meum.* v. 9. R. עֲלַהּ חֵיוַת בָּרָא לְמִבְזָהּ *contra eam* (omiſſis quæ ſequuntur in noſtris) *beſtiæ agri ut diripiant eam.* v. 15. R. וִיהֵי בָתַר.

CAP. XIII.

Verſ. 9. R. אֲתַבַּר יָת תְּקוֹף *conteram fortitudinem.* v. 10. R. דְאָזְלִין בְּהִרְהוּר. v. 11. R. בְּחַרְצֵי דִגְבַר *lumbis viri.* v. 15. R. שְׁמַעוּ וְאַצִיתוּ. v. 16. R. וְעַד לָא יִתְנַגְּפוּן. Ib. וְיֵיתֵי עֲלֵיכוֹן *& venient ſuper vos.* v. 18. R. לְמַלְכָּא וּלְאִתְּתֵיהּ *Dic regi & uxori ejus.* v. 19. R. אִתְקַבְּלַת תַּשְׁלְמַת עוֹבָדֵיהוֹן *operum ſuorum.* R. Sal. איתקבלו תושלמת חוביהון. v. 20. R. עָאן תֻּשְׁבַּחְתִּיךְ *oves laudis tuæ.* v. 21. R. הֲווֹ מִתְרַבְרְבִין. v. 23. R. וְאַף נִמְרָא. Ib. אֲלוּפִין לְמֶעְבַּד. v. 27. R. וַעֲצַת חִטְאָה *& conſilium peccati.*

CAP. XIV.

Verſ. 10. R. בְּפִלְחַן טַעֲוָתָא. v. 16. R. וּבְנֵיהוֹן וּבְנָתְהוֹן. v. 17. R. וְלָא יִשְׁתְּקוּן. v. 19. R. וְיָת יָתְבֵי צִיוֹן. Ib. סְלִיחוּת חוֹבִין. R. Dav. סליחה. v. 21. R. Poſt אֲבָהָתָנָא קֳדָמָךְ, ſequuntur hæ voces אֲרֵי חַבְנָא קֳדָמָךְ, quæ referendæ ad finem verſus præcedentis.

CAP. XV.

Verſ. 4. R. מַלְכָּא דְשִׁבְטָא. v. 5. R. בִּשְׁלָמָא לָךְ. v. 8. R. סַגִיאָן קֳדָמַי. v. 10. R. וּלְמָא דַאֲנָא רַשְׁיָא חָבַע. v. 16. R. אֱלָהֵי צְבָאוֹת. v. 19. R. יְיתִינָהוֹן אִנוּן לְפִתְגָמָךְ *Obedient ipſi verbis tuis.* Sic & R. Sal. editionis Venetæ, ſed in Baſ. correctum eſt יתובון. v. 20. R. כְּשׁוּר דִנְחָשׁ תַּקִיף *quaſi murum æneum, fortem.* Ib. יִכְלִין.

CAP. XVI.

Verſ. 10. R. וִיהֵי אִם תֶּחֱוֵי. v. 13. R. אֲבָהָתְהוֹן עֲלֵיכוֹן רַחֲמִין *patribus eorum.* v. 17. R. לָא מִתְכַּסָן מִן קֳדָמַי *non ſunt opertæ à facie mea.* Ib. מְקַבֵּל מֵימְרִי. v. 20. R. הַיַעֲבֵד לֵיהּ אֱנָשָׁא דַחֲלָן *Nunquid faciet homo ſibi deos?*

CAP. XVII.

Verſ. 2. R. כְּדַאֲדַכְּרָא. v. 3. R. עַל דְפָלְחִין. v. 6. R. בְּלָא וְלַד. v. 11. R. וְלָא בְּדִינָא. v. 13. R. מֵימוֹהִי. v. 17. R. לִי לְתְבַר *mihi in interitum.* v. 20. R. פִּתְגָמַיָא דַייָ.

CAP. XVIII.

Verſ. 4. R. מָאן אָחְרָן. v. 17. כֵּן omittitur in Regiis. Ib. R. הִבְּרְהוֹן.

CAP. XIX.

Verſ. 2. R. פִּתְגָמַיָא. v. 13. R. וְנַכְּסוּ נִסְכֵּיהוֹן.

CAP. XX.

Verſ. 4. R. לְבָבֶל וִיקַטְלִנוּן. v. 7. Pro וְאִשְׁתַּבְּשִׁית Elias legit וְאִשְׁתַּבַּשׁ. v. 8. R. לְחִסוּדִין וְלִלְעַב. R. David legit cum noſtris וללעג. v. 17. R. מִבִּטְנָא וְהוֹרַת.

CAP. XXI.

Verſ. 4. R. בִּידֵיכוֹן דְאַתּוּן.

CAP. XXII.

Verſ. 4. R. מַלְכִין דְיָתְבִין. v. 6. R. בְּרֵישֵׁי טוּרַיָא. Interpres reddit ſingulariter, ſicut apud R. Salomonem & in noſtris habetur. v. 13. R. בְּלָא כְּדַחֲזֵי לֵיהּ. v. 15. R. לְמַלְכָּא קַדְמָאָה. R. David legit בְּמַלְכָּא. v. 21. R. מְקַבְּלָא דִין דָא. v. 23. R. בֵּית מַלְכַיָא *& in domo regum.* v. 27. R. לְמֵתַב לְתַמָן. v. 28. R. אִם כְּמָנָא דְלֵית *aut ſicut vas &c.* v. 29. R. פִּתְגָמָא דַייָ *verbum Domini.* Sic apud Kimhi.

CAP. XXIII.

Verſ. 5. R. מְשִׁיחַ דְצִדְקָא *Meſſiam juſtum.* v. 8. R. זַרְעָא דְבֵית יִשְׂרָאֵל. Ib. וּמִכָּל מְדִינָתָא *& de cunctis provinciis.* v. 14. R. יְדֵי מְבָאֲשִׁין. v. 16. R. אִנוּן יָתְכוֹן. v. 32. R. עַל נְבִיֵי שִׁקְרָא דְמִתְנַבָּן חֶלְמִין *ſuper pſeudoprophetas qui prophetant ſomnia.* v. 38. R. נְבוּאָה בִּשְׁמָא דַייָ *Prophetia in nomine Domini.* v. 40. R. וְאַיְתֵי עֲלֵיכוֹן חִסוּד עָלַם *& adducam ſuper vos opprobrium &c.*

CAP. XXIV.

Verſ. 1. R. נְבוּכַדְרֶאצַר. Sic & cap. 25. 1, 9. cap. 29. 21. cap. 34. 1. v. 2. R. טָבָן לַחֲדָא. v. 3. R. טְבָתָן טָבָן. v. 8. R. דְלָא מִתְאַכְלָן. v. 10. R. וְכַפְנָא וּמוֹתָא עַד *& famem & peſtem &c.*

CAP. XXV.

Verſ. 1. R. עַל יִרְמְיָה. v. 6. R. לְמִפְלְחֵהוֹן וּלְמִסְגַד לְהוֹן. v. 7. R. בְּדִיל לְאַרְגָזָא. v. 10. R. קָל חַתְנִין. v. 13. R. פִּתְגָמַי *verba mea.* v. 14. R. אַפְלַחוּ בְהוֹן. v. 15. R. יָתָךְ בֵּינֵיהוֹן *inter quos ego &c.* v. 17. R. ייי לְוָתְהוֹן *ad quos &c. Dominus.* v. 19. R. דְמִצְרַיִם. v. 20. R. מַלְכֵי אֲרַע דְעוּץ *regibus terræ Hus.* v. 27. R. וּפְלוּ וְלָא. v. 33. R. בְּעִדָנָא הַהִיא. v. 34. R. וְחוּפוּ רֵישֵׁיכוֹן. Ib. דִרְוֵיתוּן רְגִיגִין *qui ſatiati eratis deliciis.* Noſtra lectio laudatur à R. Davide.

CAP. XXVI.

Verſ. 3. R. דַאֲנָא מְחַשֵׁב. v. 14. R. וּכְעַן הָא אֲנָא *& nunc ecce ego.* v. 15. R. ייי לְוָתְכוֹן.

CAP. XXVII.

Verſ. 4. R. כְּדֵן תֵּימְרוּן לְרִבּוֹנֵיכוֹן. v. 12. R. כְּכָל פִּתְגָמַיָא *juxta omnia verba.* v. 21. R. בְּבֵית מַקְדְשָׁא.

CAP. XXVIII.

Verſ. 1. R. נְבִיָא דְשִׁקְרָא. v. 5. R. שִׁקְרָא abeſt ex Regiis; ut etiam verſu 12, 15, &c. v. 6. R. כֵּן יַעְבֵּד ייי יְהֵי רַעֲוָא *ſic faciat Dominus, & placeat.* v. 14. R. לֵיהּ לְמִפְלְחֵיהּ *ei, ut ſerviant ei:* poſterior vox abeſt etiam ex Ven.

CAP. XXIX.

Verſ. 5. R. יָת אֲבָהוֹן. v. 16. R. בְּקַרְתָּא הָדָא *in urbe hac.* v. 18. R. כִּדְקַטְלִין בְּחַרְבָּא.

CAP. XXX.

Verſ. 3. R. לַאֲבָהָתְהוֹן וְיֵירְתוּנַהּ *patribus eorum, & poſſidebunt eam.* v. 4. R. וְעַל יְהוּדָה. v. 7. R. וְלֵית. v. 8. R. וְעַנְקֵיכוֹן. v. 14. R. יְתַנְשִׁיוּךְ מִשְׁאַל. v. 17. R. קֶרֶן לִיךְ צִיוֹן. v. 20. R. וִיהוֹן בְּנֵיהוֹן. v. 21. R. מַלְכֵּהוֹן. Ib. וּמְשִׁיחְהוֹן. v. 23. R. נָפְקַת.

CAP. XXXI.

Verſ. 2. R. דְאַסֵּק מִמִּצְרַיִם סַפֵּק *quem aſcendere fecit &c. tribuit.* Ib. נְיָחָא לְיִשְׂרָאֵל. v. 4. R. בְּתֻקוֹנִין. v. 5. R. נְצַבוּ שְׁתָלִין. v. 6. R. דְאַתּוּן אָמְרִין *Qui dicitis.* v. 8. R. וְחַגְרִין יֵיתוּן בְּהוֹן *clauſi ſunt in eis venient.* v. 12. R. וּבְבְנֵי עָאן. v. 13. R. יֶחְדוּן כְּנִישְׁתָּא. Ib. מִדְווֹנֵיהוֹן *à mœſtitiis ſuis.* v. 15. R. רָחֵל אָלְיָא וּבָכְיָא בִּמְרַר יְרוּשְׁלֵם בָּכְיָא *Rachel lamentatur & plorat ob amaritudinem Jeruſalem, plorat.* v. 18. R. עֲלָנָא יִסוּרִין. v. 20. R. הָא כְבַר. v. 21. R. לְקִרְוַיָא אִלֵין *ad civitates has.* v. 26. R. וַחֲזֵית דְמֵכֵית וּשְׁנָתִי הַנְחַתְנִי *& vidi, dormivi, & ſomnium meum requiem dedit mihi.* v. 27. R. וְיָת בֵּית יְהוּדָה. v. 32. R. לְאַפָּקוּתְהוֹן מֵאַרְעָא. v. 33. R. עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. v. 34. R. וְלָא יִדְכְּרוּן.

CAP. XXXII.

Verſ. 2. R. וּבְכֵן. v. 7. R. אַח אֲבוּךְ אָתֵי. v. 8. R. אַח אֲבִי, ut verſ. præced. & ſequent. & verſ. 12. Ib. שִׁבְטָא דְבִנְיָמִן. v. 11. R. דְזִבְנִי, ut mox verſ. 12. in R. & noſtris. v. 14. R. וְיָת שְׁטָרָא דְזִבְנִי. Ib. וְיָת דַחֲתִים. v. 17. R. וּבְאֶדְרָעָךְ. Contra, verſ. 21. וּבִדְרָעָא. v. 23. R. וַעֲרָעַת לְהוֹן. v. 24. R. מְלֵיתַיָא צְבַרוּ עַל קַרְתָּא *aggeres congeſti ſunt contra civitatem.* v. 32. R. כָּל בִּישׁוּת. Ib. כָּהֲנֵיהוֹן וּנְבִיאֵיהוֹן *ſacerdotes eorum, & &c.* v. 35. R. מִן קֳדָמַי לְמֶעְבַּד. v. 42. R. מְמַלֵל עִמְהוֹן *locutus ſum cum eis.*

CAP. XXXIII.

Verſ. 9. R. יָת כָּל טָבְתָא. v. 11. R. בְּבֵית מַקְדְשָׁא. v. 13. R. דְבִנְיָמִן. Ib. יְתַנְהוֹן עַמָא *diſcet populus.* v. 21. R. דִקְיָמֵת עִם. v. 22. R. הָא כְמָא דְלֵית *Ecce ſicut &c.*

CAP. XXXIV.

Verſ. 5. R. יִסְפְּדוּן לָךְ. v. 7. R. מְגִיחִין, abſque קְרָבָא. v. 14. R. אַרְנֵיהוֹן. v. 16. R. וְכַבְשְׁתּוּן יָתְהוֹן. v. 17. R. מִן מוֹתָנָא.

CAP. XXXV.

Verſ. 4. R. בְּנֵי חָנָן. v. 9. R. וְזַרְעָא לָא. v. 13. R. קַבֵּלְתּוּן אֻלְפָן. v. 15. R. אַרְנֵיכוֹן.

CAP. XXXVI.

Verſ. 8. R. בְּבֵית מַקְדְשָׁא, ſic verſ. 10. v. 9. R. עַמָא דְאָתָא. v. 10. R. מַדְנְחָא קַדְמָאָה *orientalis primæ.* v. 11. R. כָּל פִּתְגָמַיָא. v. 19. R. וְאִטַּמַר.

CAP. XXXVII.

Verſ. 2. R. לְפִתְגָמַיָא. v. 4. R. וְלָא מְסַרוּ יָתֵיהּ. v. 10. R. קַרְתָּא הָדֵין. v. 12. R. דְבִנְיָמִן. Ib. תַּמָן לִבְנוֹהִי וּלְאַחוֹהִי בְּגוֹ *filiis ſuis & fratribus ſuis in medio.* v. 13. R. דִמְמַנָא עַל תַּרְעָא וּשְׁמֵיהּ *conſtitutus ſuper portam, nomine.* v. 14. R. אָמַר עֲלַי *dicis de me.* v. 15. R. בְּבֵית אֲסִירֵי.

CAP. XXXVIII.

Verſ. 4. R. עַבְדֵי, abſque גַבְרֵי. Ib. אֱלָהֵן לְבִישָׁא. v. 8. R. עֶבֶד מַלְכָּא. v. 9. R. מִית לְאַתְרֵיהּ. v. 11. R. עֶבֶד מֶלֶךְ, at verſ. 12. ut in noſtris. v. 16. R. בִּידָא דְגַבְרַיָא. v. 18. R. מִידֵיהוֹן. v. 21. R. וְאִם מְסָרֵב אַתְּ לְמִפַּק. v. 22. R. וְהָא כָּל. Ib. אֱנָשֵׁי שְׁלָמָךְ. v. 23. R. דִבְבָל תִּתְאַחַד. v. 25. R. וְלָא תְכַסֵי. v. 26. R. לְבֵית יְהוֹנָתָן סָפְרָא *in domum Jehonathan ſcribæ.*

CAP. XXXIX.

Verſ. 5. R. וּרְדַפוּ מַשְׁרְיָת.

CAP. XL.

Verſ. 5. R. צָבֵי לְמִתַּב *vis habitare.* Ib. וּמָנֵי לֵיהּ. v. 8. R. בְּנֵי קָרֵחַ *filii Carcæ.*

CAP. XLI.

Verſ. 2. R. וְקַטְלוּ יָתֵיהּ. v. 8. R. מַטְמוֹנִין בְּחַקְלָא. v. 12. R. לְאַגָחָא קְרָבָא. v. 17. R. לְמֵיטַל לְמִצְרַיִם.

CAP. XLII.

Verſ. 6. R. לְדַאֲנַחְנָא. v. 16. R. יַדְבֵּק יָתְכוֹן בְּמִצְרַיִם *comprehendet vos in Ægypto.* v. 17. R. וִיהוֹן כָּל. v. 22. R. לְאִתּוֹתָבָא לְתַמָן.

CAP.

CAP. XLIII.

Verſ. 4. R. וְכָל רַבְרְבֵי חֵילְוָתָא, ſic verſ. 5. v. 5. R. בְּאֲרַע שִׁבְטָא דְבֵית *in terra tribûs domûs.* v. 11. R. וְיִמְחֵי יָת אַרְעָא. v. 12. R. וַעֲטַר יָת אַרְעָא דְמִצְרַיִם *Et amiciet terram Ægypti.*

CAP. XLIV.

Verſ. 1. R. בְּאַרְעָא דְמִצְרָאֵי. v. 6. R. וּלְצָדוּ. v. 8. R. לְשֵׁיצָאָה יָתְכוֹן. v. 9. Ven. & Baſ. אֲבָהָתְהוֹן, quod ex Regiis correximus. Ib. R. בְּאֲרַע שִׁבְטָא דְבֵית *in terra tribûs domûs.* v. 12. R. וְיִתְרְמוֹן בְּחַרְבָּא *& cadent.* v. 14. R. וּלְמֵתַב בְּאַרְעָא דְבֵית יְהוּדָה. Ib. לְמֵיתֵי לְמֵתַב תַּמָן *ut veniant & habitent illic.* v. 16. R. פִּתְגָם נְבוּאָה *Verbum prophetiæ quod &c.* v. 19. R. וּלְנַסָכָא לַהּ. Ib. וּמְנַסְכִין לַהּ. v. 25. R. וּלְנַסָכָא לַהּ נִסוּכִין. Ib. הַעֲבַדוּן יָת נִדְרֵיכוֹן *facitis vota veſtra.* v. 28. R. דְעָלוּ לְאַרְעָא *quæ ingreſſæ ſunt in terram.* v. 30. R. פַּרְעֹה חֲגִירָא *Pharaonem claudum.*

CAP. XLVI.

Verſ. 4. R. אֲסַרוּ סוּסְוָתָא. v. 6. R. נַבְרָא בְּאַרַע. v. 8. R. בְּמַשְׁרְיָתֵיהּ הֲוָה סָלֵק כַּעֲנָנָא דְחָפֵי. Ib. וְדִיָתְבִין בְּהֵן. v. 9. R. נוֹגְדִין וּמָתְחַן *extendentes & portantes.* v. 10. R. ייי אֱלֹהִים צְבָאוֹת *Domino Deo exercituum*, bis ita in hoc verſu. v. 19. R. אַתְקִינִי לָךְ. v. 22. R. יְהָכוּן עֲלֵיהוֹן *ibunt contra eos.* v. 25. R. וְעַל מִצְרָאֵי. v. 26. R. נְבוּכַדְרֶאצַר. Ib. וּבִידָא דְעַבְדוֹהִי. v. 27. R. פָּרִיק לָךְ. v. 28. R. דְבַדַּרְתָּךְ לְתַמָן.

CAP. XLVII.

Verſ. 1. R. עַד דְלָא יְיתֵי.

CAP. XLVIII.

Verſ. 9. R. לְצָדוּ תְּהֱוֵין. v. 25. R. מַלְכוּת מוֹאֲבָאֵי. v. 26. R. וְיִתְרְשׁוּן מוֹאֲבָאֵי *Et triturabuntur Moabitæ.* Vide Buxtorf. Bab. v. 29. R. וּמִתְפַּנְקֵיהוֹן. v. 31. R. וְעַל אֱנָשׁ. v. 35. R. מִן מוֹאֲבָאֵי. v. 36. R. עַל אֱנָשֵׁי כְּרַךְ. v. 42. R. דַייָ אִתְרַבְרַבוּ. v. 45. Ven. & Kimhi חילידון in plurali, quod non convenit verbo præced.

CAP. XLIX.

Verſ. 1. R. בְּקִרְווֹהִי יָתְבוּ. v. 8. R. עִדָן סְעוֹרָן. v. 9. R. עֲלָךְ לָא מַשְׁאֲרִין. v. 11. R. לָא יִשְׁתַּבְקוּן. v. 16. בשנא דכיפ', Kimhi. Ib. R. אִם תְּרִים כְּנִשְׁרָא *& exaltaveris quaſi aquila.* v. 19. Kimhi ארי מאן כוותי ומאן. v. 21. R. אִשְׁתְּמַע קָלָהּ *audita eſt vox ejus.*

CAP. L.

Verſ. 4. R. בְּכֵין גָלוּ וּבְמֵתַבְהוֹן. v. 6. R. עָאן מְבַדְרַיָא. v. 7. R. מִמְּדוֹר קֻשְׁטֵיהּ *ab habitaculo veritatis ejus.* v. 9. R. מֵאַרַע צִפּוּנָא. v. 12. R. אִתְּבָרַת מְדִינַתְכוֹן *contrita eſt provincia veſtra.* v. 15. R. אִתְפַּגַרוּ שׁוּרָהָא *deſtructi ſunt muri ejus.* Ib. הוּא אִתְפָּרְעוּ. Ib. כְּמָא דַעֲבַדַת. v. 16. R. וְאָחֵד חַרְבָּא *& tenentem gladium.* v. 20. R. חוֹבֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל *iniquitates domus Iſrael.* v. 21. R. שְׁאָרְהוֹן. v. 23. R. דַהֲוָה מְזִיעַ. v. 24. R. אִתְצַיְדַת לָךְ. v. 25. R. בְּאַרַע כַּסְדָאֵי, ſic verſ. 35. v. 30. R. גַבְרֵי עָבְדֵי קְרָבָא. v. 34. R. רַשִׁיעֵי אַרְעָא, ſic etiam Kimhi. v. 37. R. עַל רְתִיכֵיהוֹן. v. 38. R. בְּמֵימְהָא וִיבְשׁוּן. v. 41. R. מֵאַרַע צִפּוּנָא *de terra Aquilonis.* v. 44. R. וְהִיא לְדִיר רָעֲן. v. 45. R. אַרְעָא דְכַסְדָאֵי. Ib. מְדוּרֵיהוֹן.

CAP. LI.

Verſ. 1. Kimhi legit ושפירי בקומיהון. v. 5. R. אֲרֵי כִדְנַן אֲמַר ייי לָא *Hæc enim dicit Dominus.* v. 6. R. לָא תִתְקַטְלוּן בְּחוֹבָהּ *ne occidamini in peccato ejus.* v. 7. R. מִנֵהּ רַוָן. v. 11. R. וּפֻרְעֲנוּת הֵיכְלֵהּ. v. 13. R. עִדָן סְעוֹרָן. v. 17. R. כָּל קֵינָאָה. Ib. שִׁקְרָא אַתֵּיכִנוּן *falſa ſunt quæ conflavit.* v. 20. R. בָּךְ עַמְמִין סַגִיאִין *in te populos multos.* v. 21. R. רְתִיכָא וְרָכְבַהּ *currum & aſcenſorem ejus.* v. 25. R. מִן תַּקִיפַיָא *à fortibus.* v. 27. R. עַמְמַיָא עָבְדֵי קְרָבָא *populos bellatores.* v. 31. R. יְרַהֵט וּדְמַחֲוֵי. v. 36. R. וְאַתְפַּרַע. v. 42. R. בְּסַגֵי כְּמֵי יַמָא. v. 44. R. נִכְסוֹהִי מִנֵהּ. v. 49. R. אַף בְּבָבֶל. v. 57. R. וְלָא יְחוֹן לְעָלְמָא דְאָתֵי. In noſtris vertendum, *non venient in ſeculum venturum.*

CAP. LII.

Verſ. 3. R. עַל דְאַרְגִיזוּ. v. 8. R. וּבְמֵישְׁרֵי. v. 14. R. תְּרַעָא כָּל מַשְׁרְיָת. v. 19. R. וְיָת מְנָרְתָא. v. 20. R. לְבֵית מַקְדְשָׁא. v. 21. R. מַקַּף לֵהּ. v. 22. R. וְקָרוֹנַתְהוֹן עֲלוֹהִי. Ib. דְקָרוֹנַתְהוֹן. v. 29. R. מְאָה וּתְלָתִין. v. 32. R. מֵעַל מִכּוּרְסֵי.

THRENI.

CAPUT I.

Verſ. 1. R. וְשַׁלִיטְתָא בְּאַפְרִכַיָא. v. 2. Pro *Auguſti* vertendum *Julii* hic & verſ. 5. alioqui *Tiſri* erit *October*, cùm inter eum & menſem *Ab* intercedat *Elul.* v. 7. R. הֲוָת דְכְרָא. v. 11. R. אֲנָחָן, ut ſupra verſ. 4. אֲנִיחָן. v. 15. R. דִבְתוּלְתְהוֹן. v. 19. R. בְּנֵי עַמְמַיָא *filios populorum.* v. 20. R. תְּכָלַת חַרְבָּא.

CAP. II.

Verſ. 7. Ven. & Baſ. מְסַר בְּיְדֵהּ. Correximus ex Regiis בְּיַד. v. 17. Ven. & Baſ. אֲרוֹם יְקַר. Ex Regiis fecimus אֲרִים. v. 20. R. וּנְבִיָא *& Propheta.* Ib. Ven. & Baſ. דְאוֹכַח יָתְהוֹן. Ib. R. יָתְכוֹן, quod ſecuti ſumus.

CAP. III.

Verſ. 9. R. שְׁבִילַי סְרָאוּ *ſemitæ meæ occluſæ ſunt.* Ad finem lineæ ponitur סרב, tanquam Keri ſeu varia lectio, unde vox in textu circello inſignitur. Vi. Bab. v. 24. R. אֲמֶרֶת נַפְשִׁי *dixit anima mea.* v. 36. R. לְסָרְבָא. Elias legit per כ. v. 39. R. *omnibus diebus*, acſi interpres legerit כָּל יוֹמֵי. v. 47. R. אִימְתָא, ſine ו. v. 49. R. וּמְמַלֵל. v. 51. Elias legit מִינְיוֹל.

CAP. IV.

Verſ. 2. R. בְּנִין דִילְדוּן. v. 6. R. וּסְנֵי חוֹבַת. Ib. Elias legit, דַהֲפִיכַת כְּשַׁעְתָּא. v. 7. R. סָמְקוּ. v. 8. R. עַל גַרְמֵיהוֹן. v. 11. R. בְּעוּר אֶשָׁתָא. v. 20. R. מַלְכָּא מְשִׁיחָא *Rex Meſſias.* Vi. Bab. Ib. חַבּוּלֵיהוֹן דִמְבָאֲשִׁין *occiſionis ſceleratorum.* v. 22. R. יִשְׁלַם עֲוָיָתָךְ.

CAP. V.

Verſ. 1. Ven. & Baſ. יְחוּי, pravè. v. 14. R. זְמָרְהוֹן. v. 15. R. בְּטֵיל חֶדְוַת. v. 16. R. נְפַלָא.

EZECHIEL.

CAPUT I.

Verſ. 1. R. מִסוֹף תְּלָתִין שְׁנִין *in fine triginta annorum.* R. David hæc legit ut in noſtris habentur; ſed addit quædam exemplaria Targum habere פרת pro כבר, diſſidium quoque hac de re inter Rabbinos eſſe, R. Judam Chebar, fluvium eundem cum Euphrate, R. Hunâ ab eo diverſum eſſe contendente. Ib. R. וַאֲנָא הֲוֵיתִי בְּגוֹ. v. 6. R. Haud ſatis ſibi conſtant quæ Paraphraſtes habet de numero alarum ſive pennarum: ſedecim fuiſſe dicit ſingulis faciebus, ſedecim verò facies unicuique creaturæ, quo pacto ratione ſubductâ invenies ducentas quinquaginta & ſex fuiſſe creaturis ſingulis, cum ille non plures omnibus ſimul aſſignet. Melius itaque R. Sal. ſingulis faciebus quatuor alas tribuit, atque inde ſummam prædictam colligit. Forſan de ſpecie non de numero facierum intelligi debet, quod dicitur *ſedecim fuiſſe ſingulis faciebus*, i. e. humanæ, leoninæ, bovinæ, aquilinæ. v. 7. R. וּמְזִיעִין עָלְמָא וּמְנַצְנְצָן. R. David habet ומנצצין. v. 8. R. עֲבִידָא לְהוֹן. v. 11. R. פְּרִישָׁן מִלְעֵילָא. v. 13. R. וְזִהוֹרָא. v. 14. R. בְּאַנְפָּא עֵינָא לְמֶחֱזֵי *in facie habebant oculos ut viderent.* Noſtra lectio ad verbum ſonare videtur, *in claudendo oculo ad viſum.* i. e. *dum clauditur oculus & rurſus ad videndum aperitur, in illu oculi convertebantur:* quemadmodum mox dicitur, *veloces erant quaſi aſpectus fulguris.* v. 24. R. מֶלֶךְ עָלְמָא *regem ſeculi.* Ib. בְּמִקְמֵיהוֹן מַשְׁתְּקִין גַפֵּיהוֹן. Sic cum Affixis maſculinis apud R. Davidem. Diſcrepantias generis, quæ hic paſſim occurrunt, ſigillatim notare infinitum eſſet. v. 25. R. David legit לעבדוהי נבייא הוה קלא משתמע מעילוי רקיעא דעל רישיהון, quibuſdam omiſſis quæ in noſtris & Regiis habentur. v. 26. R. כְּמֶחֱזֵי אָדָם. R. David notat Paraphraſten non tranſtuliſſe hæc Hebraica, דמות כמראה אדם, diverſè itaque in diverſis exemplaribus ſuppleta ſunt. v. 27. R. דְלָא יָכְלָא, bis. Ib. וּמִלְרַע חֲזֵיתִי. R. David monet ſe in alio exemplari inveniſſe דלא אפשר לאסתכלא ביה ולרע, unde ſuſpicari ſubit quædam præterea in illius exemplari vel omiſſa, vel aliter ac in noſtris habentur lecta fuiſſe.

CAP. II.

Verſ. 6. R. David legit ובנו עממיא, ſed R. Sal. habet עמא in ſingulari. v. 8. R. שְׁמַע יָת דַאֲנָא מְמַלֵל. v. 10. R. וְהִיא כְתִיבָה.

CAP. III.

Verſ. 3. R. נַפְשָׁךְ תְּסַבַּע. v. 8. R. לְקָבֵיל, utrobique pro כְּקָבֵיל, ut & verſ. 9. ubi ſequitur בֵּית עֵינֵיהוֹן *contra frontes eorum.* v. 13. R. נָשְׁקָן חַד לְחַד *ſeſe invicem oſculantium.* R. David legit נקשן, & exponit דופקות זו בזו *ſe mutuò pulſantium:* juxta illud Dan. 5. 6. v. 18. R. דְרַשִׁיעָא, pro דִרְשָׁעָא, & ſic verſ. 19. v. 21. R. אוֹהַרְתֵּהּ לְצַדִּיקָא. Ib. לָא חָטָא. v. 23. R. שְׁרֵי. v. 24. R. וַאֲמַר לִי עוּל. v. 25. R. גְזֵרַת פִּתְגָמַי עֲלָךְ *ſtatui verbum meum ſuper te.* Sic apud R. Salomonem.

CAP. IV.

Verſ. 2. R. בְּצִיר. Sic Veneta. v. 5. R. בְּחוֹבֵיהוֹן *in peccatis eorum.* R. Sal. & R. David legunt etiam per ב.

CAP. V.

Verſ. 5. R. שַׁוִּיתַהּ סְחוֹר סְחוֹר מְדִינָתָא *poſui eam in circuitu provinciarum.* v. 11. R. אֶקְטוֹף דְרָעָךְ *conteram brachium tuum.* v. 15. R. וּבִתְקוֹף רְגַז *& in ira furoris mei.* v. 17. R. וּדְבַר וְדַם יְעִבַּר בָּךְ *& peſtilentia & ſanguis tranſibunt per te.*

CAP. VI.

Verſ. 4. R. וְיִתְבָּרוּן, ſic verſ. 6. וְיִתְבָּרָן. v. 9. R. Sal. legit ואינון יהון חזן. v. 13. R. בְּגוֹ פְּגוּל טַעֲוָתְהוֹן *in medio abominationis idolorum eorum.*

CAP. VII.

Verſ. 4. R. וְתִדְעוּן *& ſcietis.* v. 7. R. תַּבְרָא. Ib. אִתְרְגוֹשַׁת. Sequentia apud R. Salomonem ſic leguntur, ולא לאישתיזבא לרישי טוריא. Hanc lectionem ſecutus eſt Interpres, ſed R. David noſtram exhibet. v. 9. R. וְלָא יְחוּס מֵימְרִי וְלָא אֲרַחֵם כְּחוֹבֵי אוֹרְחָתִיךְ. v. 10. R. שׁוּלְטָנָא. R. David, צמח שולטנא הופע רשעא *apparuit impietas.* v. 11. R. למסער, ſic R. David. Verte apud nos, *ad auxiliandum impiis.* v. 12. R. מִן קֳדָם ייי *à facie Domini.* v. 13. R. אֲרֵי מוּבְנָא. Kimhi, ארי מובינא. v. 14. R. בְּאַחְווּרוּת. Ib. דְמִתַּקְנִין *qui accincti ſunt.* Ib. דְאָזֵיל בִּקְרָבָא. v. 15. R. יְשֵׁיצוּנֵיהּ. R. David habet ישיצינה, ſingulariter juxta Heb. v. 17. R. יִתְאַשְׁדוּן בְּמַיָא. v. 19. R. יִסְבְּעוּן.

CAP.

CAP. VIII.

Verſ. 1. R. שְׁתִיתְתָא בִשְׁתִיתְתָא. v. 12. R. יַת יָתְבֵי אַרְעָא. v. 16. R. Salomon legit וְאִינוּן מִתְחַבְּלִין וּסְגִדִין.

CAP. IX.

Verſ. 1. R. מָאן חִבּוּלֵיהּ. v. 9. R. לַחֲדָא לַחֲדָא nimis valdè. v. 10. R. לָא יֵחוּס מֵימְרִי. v. 11. R. לְבוּשָׁא.

CAP. X.

Verſ. 4. R. וְאִתְמְלִי. v. 11. R. אָזְלִין וְלָא. v. 17. R. רוּחַ בְּרִיְתָא.

CAP. XI.

Verſ. 11. R. בְּנַוָּהּ לְבִשְׂרָא. v. 19. R. דַּהֲוָא תַקִּיף. v. 21. R. וּבָתַר. Ib. אוֹרְחָתְהוֹן.

CAP. XII.

Verſ. 20. R. דַּהֲוָאָה יָתְבָן לְרָחְצָן quæ habitatæ fuerunt confidenter. v. 24. R. וְקָסָם כַּדְּבִין, pro quo in Baſ. & Ven. וְכוּב כַּדְּבִין. Vide Buxtorf. Bab.

CAP. XIII.

Verſ. 2. R. נְבִיֵּי שִׁקְרָא דְיִשְׂרָאֵל pſeudoprophetas Iſrael. v. 7. R. וּמִן קֳדָמַי à facie mea. v. 17. R. לִבְהוֹן. Ib. עֲלֵיהוֹן. v. 18. R. אַתּוּן יָכְלִין. Ib. R. & Kimhi נַפְשָׁתְכוֹן. v. 19. R. דְּלָא חֲזֵי לְהֵן דִּימוּתוּן אַתּוּן מְמִיתִין quas non decebat mori, quas vos occiditis. Ib. דְּלָא חֲזֵי לְהֵן דְּתִתְקַיְּמָן אַתּוּן מְקַיְּמִין בְּכַדְּבוּתְכוֹן quas non decebat vivere, quas vos vivificatis, cùm mentimini. v. 20. R. מְחָרְשִׁין. Ib. יַתְהוֹן. Ib. מְחָרְשִׁין יַת נַפְשָׁתְהוֹן.

CAP. XIV.

Verſ. 13. R. יַת מְחַת. v. 21. R. בִּישִׁין.

CAP. XV.

Verſ. 3. R. כָּל מָאן.

CAP. XVI.

Verſ. 2. R. יַת כָּל תּוֹעֲבָתְהוֹן omnes abominationes ſuas. v. 3. R. מֵאַרַע כְּנַעֲנָאָה. Ib. וְהוֹדַעְתָּהּ, at R. Salomon, ut in noſtris. Ib. R. וּבְדָרַע מְרוֹמָם. Ita R. Salomon. Ib. R. Salomon אָנָא מִתְרִיךְ יַת אֲמוֹרָאֵי. v. 5. R. Salomon דְּפַרְעֹה רְשִׁיעָא. v. 6. R. Salomon מְעַנַּן בְּשִׁיעְבּוּדֵיכוֹן. v. 8. R. פְּרַקְנְכוֹן. v. 11. R. בְּתִקּוּן פִּתְגָמֵי. Ib. דִּכְתִיבִין עַל. Ib. מֹשֶׁה נְבִיאָה וּבְקִדּוּשַׁת. v. 12. R. יַת אֲרוֹן. v. 13. R. וִירִיעָן דְּבוּץ. Ib. לַחֲדָא לַחֲדָא. v. 17. R. מָאנֵי. v. 21. R. יַתְהוֹן לְהוֹן. v. 29. R. לְעַמָּא דְּאַרְעָא דִּכְנַעַן. Ita etiam in Venet. R. Salomon ut in noſtris. v. 36. R. וְאִתְחֲזִי. Ib. לְהוֹן. v. 43. R. וְלָא עֲבַדְתְּ לִיךְ. v. 45. R. דְּאַסְגִּית לְחַבָּלָא דְּאִתְרַחֲקוּ אֲבָהָן ubi ejecti ſunt patres. Ib. עִמְּהֶן אֲבָהָן. v. 47. R. וְתִתְחַבְּלִין מִנְּהֶן. v. 50. R. יַתְהוֹן כְּמָא. v. 55. R. תְּתוּבֶן לְוֻלְכֶן. v. 61. R. וְתִתְחַדְּכְּרִין יַת אוֹרְחָתִיךְ. Ib. יַתְהֶן לִיךְ. v. 62. R. קְיָמִי דְּעִמִּיךְ. v. 63. R. וְלָא יְהֵא לִךְ.

CAP. XVII.

Verſ. 6. R. וְשַׁלַּחַת & וַעֲבַדַת & וַהֲוָת. v. 8. R. עַל מַיִין. v. 19. R. דְּאַשְׁנֵי וְאִתֵּן.

CAP. XVIII.

Verſ. 3. R. מַמְתַּל מַתְלָא. v. 6. R. אִתְּתָא טוּמְאָה לָא עָאל. v. 13. R. מַשְׁכּוּנָא וְיִתְקַיֵּם לָא. v. 14. R. כְּוָתְהֵן. v. 15. R. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. v. 16. R. לָא מַשְׁכַּן pignus non pignoraverit. v. 19. R. דִּין דִּקְשׁוֹט וְזָכוּ judicium verum & juſtitiam. v. 20. R. אֱנָשׁ דְּיֶחֱטֵא הוּא. v. 23. R. רַעֲוָא בְּמוֹתָא. v. 24. R. הוּא יִתְקַיֵּם. v. 25. R. מִפָּרְשָׁן bis: ſic verſ. 29. v. 27. R. מֵחוֹבֵיהּ ab iniquitate ſua.

CAP. XIX.

Verſ. 10. R. וְהִיא שְׁתִילָא. Ib. R. David, לְגֶפֶן דִּשְׁתִילָא. v. 11. R. עַל מַלְכְוָתָא ſuper regna.

CAP. XX.

Verſ. 22. R. וְאָתִיבַת יַת. v. 25. R. וּמְסַרְתִּנּוּן בְּיַד יִצְרְהוֹן טַפְשָׁא, eodem etiam modo legit hæc verba R. Salomon. Ib. R. יִתְקַיְּמוּן בְּהוֹן in quibus non vivent. Ita etiam R. Salomon. v. 26. R. אֲרֵי אֲנָא יְיָ. v. 32. R. וּכְזַרְעִית מְדִינָתָא & ſicut cognationes provinciarum. v. 40. R. קֻרְבְּנֵיהוֹן. v. 41. R. בְּרֵיחַ קֻרְבַּן לְרַעֲוָא In odore oblationis voluntariè. Ib. דְּאִתְחַבַּרְתּוּן בְּהוֹן. v. 47. Partem hujus verſus ex alio exemplari, multo aliter quam in noſtris ac Regiis leguntur, citat R. David cujus hæc verba הא אנא מגרי בך עמא דתקיף כאישתא ויקטול בך כל גבר עתיר וכל גבר מסכן לא ימנע בשלהוביתא דמשציא Ecce ego concitabo contra te populum fortem tanquam ignem, & occidet in te omnem virum divitem, omnemque virum pauperem, nec reprimetur flamma conſumens, pro וְתִקְטִיל in Regiis וְתִקְטֵל. Noſtram etiam hujus commatis lectionem in quibuſdam exemplaribus reperiri aſſerit.

CAP. XXI.

Verſ. 7. R. יִתְאַשְׁדָּן כְּמַיָּא. v. 12. R. בְּכָל רַבְרְבֵי in univerſis principibus. v. 15. R. דְּאִשְׁתְּלִיפַת. v. 23. R. לָא הֲווּ יָדְעִין.

CAP. XXII.

Verſ. 12. באונסיא in rapinis. R. David. v. 14. R. לְיוֹמָא דַּאֲנָא in die quem ego. v. 18. R. David, כפסילת כספא הוו ſicut ſcoria argenti fuerunt.

CAP. XXIII.

Verſ. 4. R. מְשַׁמְּשָׁא. v. 10. R. עֲבָדוּ בַהּ fecerunt in ea. v. 11. R. רַחֲמָהָא מִנַּהּ amores ſuos præ illa. v. 20. R. שַׁמָּשָׁא. Vide Buxtorf Bab. v. 23. R. גִּבָּרִין וּמְזִינִין fortes & præparatos. v. 24. R. מְסַחוֹר סְחוֹר. v. 25. R. David, רברבך וְיֵקִיד. Ib. R. תִּתּוֹקַד בְּנוּרָא. v. 37. R. לְהוֹן לְפָלְחַן. v. 38. R. עוֹד דָּא אַרְעוּ. v. 39. R. וּבְנִכְסוּתְהוֹן יַת בְּנֵיהוֹן. v. 42. R. דִּשְׁלֵין שַׁלְוָא בְגַוַּהּ qui ſumma fruebantur proſperitate, fuit in medio ejus. v. 44. R. לְרִשְׁעָתְהוֹן. Vide Buxtorf. Bab. v. 45. R. דַּם זַכַּי אֲרֵי ſanguinem innocentem, quia. v. 46. R. עֲלֵיהֶן. Ib. יַתְהֶן מַשְׁרְיָן. v. 47. R. עֲלֵיהֶן. v. 49. R. טַעֲוָתְכוֹן.

CAP. XXIV.

Verſ. 3. R. דִּיסְקָן מַשְׁרְיָן. v. 9. R. וְאַף אֲנָא. v. 16. R. תְּשַׁנֵּר דִּמְעָתָךְ omittes lachrymas tuas. v. 23. R. בְּרֵישֵׁיכוֹן. Ib. עַל אֲחוּהִי.

CAP. XXV.

Verſ. 2. R. וְאִתְנַבֵּי. v. 8. R. מָה שְׁנָן. v. 9. R. תְּקוֹף מוֹאֲבָאֵי. v. 11. R. וּבְמוֹאֲבָאֵי. v. 14. R. מִן אֱדוֹמָאֵי.

CAP. XXVI.

Verſ. 9. R. יִתֵּן בְּשׁוּרָךְ. v. 16. R. קֳדָם תְּבָרְהוֹן. v. 17. R. לְכָל יָתְבָהָא.

CAP. XXVII.

Verſ. 9. R. בִּיךְ שַׁיָּטִין remiges in te. v. 16. R. טָבָן וּמַרְגְּלָן.

CAP. XXVIII.

Verſ. 13. R. בִּסְגֵי טוּב. Sic R. Sal. apud quem deeſt כל ante עותרא; ſed R. David lectionem noſtram per omnia ſervat. Ib. R. דְּאַתְּ עֲבִיד חֲלָלִין quòd factus ſis concavitatibus. v. 14. R. וִיהִיבַת לָךְ רְבוּתָא & data eſt tibi magnitudo.

CAP. XXIX.

Verſ. 5. R. לְחֵיוַת אַרְעָא. v. 6. R. מִצְרָאֵי. Sic verſ. 14. & cap. 30. 6, 8, 18. Vi. Exod. 7. 22. v. 7. R. David legit ביד מלך בבל תקיף. Reliqua vide in Babylonia. v. 10. R. וְעַל מַלְכוּתָךְ. Ib. צָדוּ וְאִשְׁתְּמָמוּ. R. David legit nobiſcum ושממו. v. 15. R. יִפְלְחוּן, ex Aphel, ut alibi in hac locutione. v. 20. R. דְּאִפַּלַּח בַּהּ. v. 21. R. אֲקִים פֻּרְקָן ſuſcitabo redemptionem domui Iſrael. Sic etiam legit Kimhi.

CAP. XXX.

Verſ. 8. R. כַּד אַיְתִי עַמְמַיָּא cùm adduxero populos. Sic R. David in Venetis. v. 11. R. Ipſe & populus ejus. Ib. אָתַן לְחַבָּלָא venient ad diſperdendam. v. 13. וְאוֹבֵד. R. David legit cum noſtris ואביד. Ib. in fine, R. בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם in terra Ægypti. v. 16. R. וְאֵתֵן, pro וְאַיְתֵי, contra ac verſ. 8. Ib. כְּאִשְּׁתָא עַל מִצְרַיִם. v. 21. R. יַת תְּקוֹף מַלְכוּת פַּרְעֹה fortitudinem regni Pharaonis. v. 23. R. לְבֵינֵי.

CAP. XXXI.

Verſ. 3. R. הָא אַתּוּרָאָה דָּמֵי. Sic R. Sal. v. 4. R. Sal. legit בעממיא סגין. Ib. R. בְּסוּמְכְוָתָא אַתְקֵף. R. David, בסומכוותיה תקיף. R. Sal. ut in noſtris. v. 10. R. עַל כָּל מַלְכְוָתֵיהּ ſuper omnia regna. Affixo ab Interprete neglecto. v. 11. R. אִתְפְּרָעָה אִתְפְּרַע מִנֵּהּ בְּחוֹבֵיהּ. v. 12. R. כָּל מַלְכֵי עַמְמֵי אַרְעָא omnes reges populorum terræ. v. 15. R. וַחֲשׁוֹכַת עֲלוֹהִי. v. 17. R. אִתְּבָרוּ מִתְּקָפְהוֹן בְּגוֹ מַלְכְוָתָא contriti ſunt à fortitudine ſua in medio regnorum. R. David legit מתוקפיהון.

CAP. XXXII.

Verſ. 2. R. כְּתַנִּינַיָּא בְּיַמְמַיָּא ſicut dracones qui ſunt in mari. v. 7. R. כְּכוֹכְבֵי שְׁמַיָּא ſicut ſtellæ cœli. v. 8. R. וּנְטִירִין קֳדָמַי & aſſervati coram me. v. 9. R. בְּאַיְתָיוּתִי תַּבְרִי קִרְבָּךְ cùm adduxero contritionem meam intra te. R. Sal. & R. David legunt cum noſtris תבירי קרבך. v. 10. R. גְּבַר עַל נַפְשֵׁיהּ. v. 12. R. בְּחַרְבֵּי גִבָּרַיָּא Gladiis fortium. v. 13. R. & non conturbabit eas pes. Vi. Bab. v. 14. R. David monet in quibuſdam exemplaribus legi, בכן אצדיתי למכיותהון ומלכיהון בניח אדבר Tum ſubſannabo depreſſionem eorum, &c. v. 16. R. David legit אליתא היא נבואתא ונו. v. 20. R. לְחַרְבָּא, abſque præcedente לָהּ. v. 23. R. קִבְרֵיהוֹן כָּלְּהוֹן, ut verſu præcedenti. v. 26. R. וְכָל אִתְרְגוֹשְׁתֵּהּ סַחְרָנוּתְהוֹן קִבְרֵיהוֹן כָּלְּהוֹן & omnis multitudo ejus in circuitu &c. v. 27. R. דִּשְׁלַטוּ בְּאַרְעָא.

CAP. XXXIII.

Verſ. 2. R. לְמוֹהָרָא. v. 5. R. שׁוֹפְרָא, ſine Affixo quod perperam in Ven. & Baſ. huic voci apponitur, cùm pertineat ad vocem קְטוֹלָא mox ſequentem: Typothetæ lapſus in proclivi hic fuit, utrâque voce lineam in iis editionibus claudente. Legendum itaque cum Regiis קְטוֹלֵיהּ. v. 11. R. בְּמוֹתֵהּ דְּרַשִׁיעָא. v. 13. R. כַּד אֲמַרִית לְצַדִּיקָא. Sic v. 14. וְכַד אֲמַרִית לְרַשִׁיעָא, & verſ. 29. כַּד אֶתֵּן. Item cap. 36. 20. כַּד אֲמְרִין. v. 20. R. אֱנָשׁ כְּאוֹרְחָתֵיהּ. v. 22. R. עַד דַּאֲתָא לְוָתִי. Ib. וְאִתְפְּתַח פּוּמִי & apertum eſt os meum. v. 26. R. אִתְעַתַּדְתּוּן, ſine copulativo, & ſic apud Kimhi. v. 27. R. דִּי בְחָרְבָתָא בְּחַרְבָּא. Ib. לְשֵׁיצָאוּתֵהּ ut conſumant eum. v. 28. R. וְיִתְבַּטַּל גֵּאוּת תָּקְפַהּ & ceſſabit ſuperbia fortitudinis ejus. v. 30. R. גְּבַר עִם אֲחוּהִי. v. 31. R. וְיֵיתוּן לְוָתָךְ. Ib. וְיִשְׁמְעוּן. v. 32. R. וּמוּטַב. v. 33. R. וּבְמֵיתְהַהּ.

CAP. XXXIV.

Verſ. 5. R. David legit ואתמסרו לשיצאה. Sed monet in alio exemplari eſſe לאשתיצאה. v. 8. R. וְלָא תְבַעוּ פַרְנָסַי. Quod reddendum, & non quæſierunt gubernatores mei. Sed Intepres pronomen omiſit. v. 13. R. מִן אַרְעָתָא וְאַעֵילִינּוּן de terris &c. v. 14. R. יְהֵי בֵּית מֵישְׁרֵיהוֹן erit locus habitationis eorum. v. 21. R. וּבְתָקְפְּכוֹן & in fortitudine veſtra. v. 28. R. לְבִזָּא בְּעַמְמַיָּא. v. 31. R. שְׁמִי עֲלוֹהִי. R. David habet עליהון.

CAP. XXXV.

Verſ. 2. וְאִתְנַבֵּי עֲלוֹהִי. v. 5. R. וְתַבְבְתָּא. v. 10. R. דִּילִי יְהוֹוְן. v. 11. R. לְאוֹטָבָא לְהוֹן. Sic R. David. v. 12. R. שְׁמִיעַ קֳדָמַי יַת כָּל אַרְגָּזוּתָךְ Audita eſt coram me omnis irritatio tua.

CAP. XXXVI.

Verſ. 17. R. וְסָאִבוּ יָתָהּ. v. 19. R. כְּאוֹרְחַתְהוֹן בִּישָׁא juxta viam illorum peſſimam. v. 26. R. David legit רשיעא, abſque ד. v. 33. R. וְאוֹתֵיב יַת קִרְוַיָּא. v. 35. R. אַרְעָא דִיכַן הֲוָת צַדְיָא. v. 37. R. אֶתְבְּעֵי בְּמֵימְרִי, abſque לְכוֹן. v. 38. R. מְלֵין אֱנָשָׁא עַמָּא.

CAP. XXXVII.

Verſ. 3. R. הֲיֵיחוֹן. v. 7. R. וְהָא זִיעָא. v. 9. R. אֲתָא רוּחָא. v. 12. R.

ואסק

וְאַסֵּק. v. 16. R. וּכְתַב עֲלוֹהִי לְיוֹסֵף דְּהוּא שִׁבְטָא & ſcribe ſuper illam Joſeph, qui eſt tribus. v. 19. R. וְאַעְבְּדִנּוּן לְלוּחָא חַד & faciam eos in tabulam unam. v. 25. R. וְיִתְּבוּן עֲלַהּ, ut mox וְיִתְּבוּן עַל אַרְעָא.

CAP. XXXVIII.

Verſ. 4. R. שִׁירְיָן בִּלְיסְטְרָךְ. Ib. לְבִשֵׁי גְּמַר כָּלְּהוֹן. v. 7. R. דְּאִתְכְּנַשׁוּ עִמָּךְ quæ congregatæ ſunt tecum. v. 8. R. דְּתָבוּ עַמֵּהּ מִקְּטוֹלֵי חַרְבָּא cujus populus reverſus eſt ab occidentibus gladio. R. David ed. Ven. עמא מקטולי. v. 9. R. כְּאִתְרְגוּשְׁא. Ven. Baſ. habent per ב ab initio. v. 12. R. חָרְבָתָא דְּאִתּוֹתָבָא. Ib. דְּאַצְלַחוּ בְּנִכְסִין. Sic & R. David, niſi quod pro ד habeat ו. v. 13. R. כְּנִשְׁתָּא. v. 15. R. וְתֵיתֵי מֵאַתְרָךְ & ibis de loco tuo. v. 18. R. יִדְלַק רֻגְזִי מַשְׁרִיתָךְ.

CAP. XXXIX.

Verſ. 9. R. בְּמָאנֵי זֵינָא. Sic verſ. 10. v. 14. Ven. & Baſ. עִם דְּעַדַּן. Sed legendum עַם, ut ex Regiis emendavimus. Vi. R. Sal. v. 17. R. עַל קְטִילַי ad interfectos meos. v. 18. R. מַלְכִין רַבְרְבִין וְטוּרָנִין. v. 19. R. דְּמָא לְרְוֵי ſanguinem ad ebrietatem. v. 20. R. עַל טוּרֵי עַמִּי בְּשַׂר סוּסָוָן וּרְתִיכִין גִּבָּרִין וְכָל גַּבְרֵי עָבְדֵי קְרָבָא ſuper montes populi mei carne equorum, & quadrigarum fortium & omnium bellatorum robuſtorum. v. 25. R. וְאֶרְחַם עַל כָּל. v. 28. R. דְּעַל דְּחָבוּ qui, pro eo quod &c.

CAP. XL.

Verſ. 3. R. וְהוּא קָאֵם & ipſe ſtabat. v. 5. R. שִׁית אַמִּין בְּאַמְּתָא בְּאַמְּתָא. R. David legit ut noſtris, R. Sal. paulo aliter, שית אמין באמתא והיא אמתא. v. 13. R. David legit מאנרי תויא, in plurali. v. 14. R. אֲלַיָּא שִׁתִּין וּפְסַךְ רוּמְהוֹן אַמְּתָא חֲדָא frontes ſexaginta; altitudo earum unius cubiti erat. In quibuſdam exemplaribus Targum ſe reperiſſe ſcribit R. David, ועבד אליא שתין אמין קומיהון, in aliis verò אליא שתין אמין רומיהון. v. 16. R. כּוֹתְרָתָא, plurali forma ſicut etiam cap. 41. 26. v. 41. in fine, R. נִכְסִין. v. 43. R. בֵּית מַטְבְּחַיָּא מְגוּיוּ. Ib. לְאוּלָמַיָּא. Ib. בְּשַׂר קֻרְבָּנָא caro oblationis.

CAP. XLI.

Verſ. 7. R. וְסַלְקָא & aſcendebat, bis in hoc verſu. v. 9. in fine, דְּמַלְגָיו. v. 13. R. דְּקֳבֵיל וְכָתְלָהָא. v. 21. R. בְּחֵזוּ יְקָרָא. Sic apud Jathi & Kimhi. v. 22. R. פָּתוֹרָא מַדְבְּחָא. R. David in Venetis legit מקבל. R. Sal. mutato verborum ordine דלקביל מדבחא. v. 25. R. כּוֹתְלַיָּא, abſque עַל præcedente. v. 26. R. וְסִקְפַּיָּא.

CAP. XLII.

Verſ. 5. R. אֲרֵי נְסִיבוּ. R. David habet נסיבן. v. 6. R. מְתַלְתִּין. Sic apud R. Sal. v. 12. R. דְּפִתְחִין.

CAP. XLIII.

Verſ. 7. R. וְלָא יְסָאֲבוּן. Ib. in fine, בְּמָתְהוֹן & in excelſis ſuis. v. 17. R. וּמֵאֲתַר דְּסָלְקִין לַהּ & à loco per quem aſcendebant ad illud. Eadem lectio venetorum; noſtra, quæ ad Hebr. magis accedit, à R. Davide deſumpta eſt. v. 21. R. David legit באתר דחזי בביתא, R. Salomon ברחוי לביתא abſque אתר. v. 24. R. וּתְקָרְבִנּוּן, ex Pael ut & verſ. 22. 23. Ib. וְיִסְּקוּן. v. 26. R. וִירַבּוּן, ex Pael ut ſuprà verſ. 22. Ib. R. וְיִקָּרְבוּן קֻרְבָּנֵיהּ. R. David legit pluraliter קרבניהון. v. 27. R. בְּרַעֲוָא קֳדָמַי coram me voluntariè. Sic & R. David.

CAP. XLIV.

Verſ. 1. R. בְּאוֹרַח תַּרְעָא, ſic verſ. 4. v. 2. R. אֲרֵי יְקָרָא דַּיְיָ אֱלָהָא דְיִשְׂרָאֵל quia gloria Domini Dei Iſrael &c. v. 5. R. שַׁוִּי לִבָּךְ. v. 9. R. כָּל בְּנֵי עַמְמַיָּא. v. 10. R. בָּתַר טַעֲוָתְהוֹן poſt idola ſua. v. 11. R. יַת עֲלָתָא. v. 13. R. וִיקַבְּלוּן. v. 17. R. אִתְכַּנְעוּתְהוֹן. v. 17. R. וְלָא תֵהֵי עֲלֵיהוֹן כְּסוּת. v. 24. R. יְדוּנוּנִּין judicabunt eos. v. 28. R. וּתְהֵי לְהוֹן לְחוּלָק. Fruſtra eſt hic Nobilius, dum aſſerit Chaldæum convenire cum Vulgata, non erit eis hæreditas. v. 29. R. וְחַטָּאתָא. Ib. יֵיכְלוּן, abſque Affixo.

CAP. XLV.

Verſ. 1. Ven. & Baſ. וּבְפַלְגוּתְהוֹן. v. 2. R. חֲמֵשׁ מְאָה אַמִּין בַּחֲמֵשׁ מְאָה אַמִּין quingenti cubiti per quingentos cubitos. v. 4. R. שְׁבִיק לְבָתַּיָּא. v. 7. R. לִתְחוּם מַדִּנְחָא. v. 10. R. יְהוֹן לְכוֹן. v. 12. R. כָּלְּהוֹן שִׁתִּין מָנְיָא רַבָּא מְנֵי קֻדְשָׁא יְהֵי לְכוֹן omnes ſexaginta ſunt mna magna: mna ſancta erit vobis. Sic in Venetis. Vi. Bab. v. 14. R. מַעַשְׂרָא בֵּיתָא. v. 15. R. מִפַּטִּימַיָּא דְיִשְׂרָאֵל. Sic R. David. v. 22. R. תּוֹרָא לְחַטָּאתָא.

CAP. XLVI.

Verſ. 2. R. קוּדְשׁוֹהִי וְיִסְגֵּד. v. 5. R. וְלְאִמְּרַיָּא מִנְחָתָא דְּתִדְבַּק. Ib. מְלֵי תַרְעָא. Sic verſ. 7. v. 9. R. דְּדָרוֹמָא. Sic præterea aliquoties in hoc verſu הָנָא ſequente ד. v. 12. R. כְּמָא דְּיַעֲבֵד. v. 15. R. וְיַת מִשְׁחָא. v. 16. R. הִיא דִבְנוֹהִי תְהֵא אַחֲסַנְתְּהוֹן. v. 19. R. לְלִשְׁכַּת קֻדְשָׁא. Ib. בְּסוֹפֵיהֶן. R. David adducit cum Affixo maſculino. v. 22. R. מְקַטְּרָן. R. Salomon legit מקטרין.

CAP. XLVII.

Verſ. 4. R. וּמְשַׁח אַלְפָּא. v. 8. R. לְמֵישְׁרָא. v. 9. R. אֲתַר דְּיֵעֲלוּן, bis. v. 12. R. עַל כֵּיפוֹהִי. v. 18. R. קִדּוּמָא pro מַדִּנְחָא. Sic cap. 48. 3, 4, 5, 6, & 7. Ib. מִתְּחוּמָא עַד יַמָּא. v. 22. R. וּלְגִיּוֹרַיָּא.

CAP. XLVIII.

Verſ. 9. R. דְּתַפְרְשׁוּן, mendoſè pro דְּתַפְרְשׁוּן. v. 16. R. אַרְבְּעָה. Sic aliquoties. Ib. וּמְרוּחַ מַדִּנְחָא. v. 17. R. וּלְדָרוֹמָא, & וּלְמַעְרְבָא, & וּלְמַדִּנְחָא. v. 18. R. וּדְיִשְׁתְּאַר. Sic verſ. 21. v. 34. R. וּלְרוּחַ. Ib. אַרְבְּעַת. v. 35. R. יִתְפָּרֵשׁ מִיּוֹמָא דְיִשְׁרֵי. R. Salomon legit איתפרש מיומא דאשרי.

HOSEE.

CAPUT I.

Verſ. 3. R. וְאִם לָא יְתוּבוּן כְּמִתַּר ſed ſi non fuerint converſi, ſicut defluunt. v. 4. R. David legit, קרי שמיה מבדריא. Ib. R. וּבָתַר כֵּן תָּבוּ אַף אִנּוּן Et poſtea converſi ſunt etiam ipſi. Ib. דִּבְבֵית אֵל וְדִי בְדָן qui erant in Bethel & in Dan. v. 9. R. לָא יְהֵא בְּסַעְדְּכוֹן. v. 10. R. לִבְנֵי עַמְמַיָּא. Ib. עֲבָדוּ עַל פִּתְגָמֵי אוֹרָיְתָא tranſgreſſi fuerint verba legis.

CAP. II.

Verſ. 3. R. כְּמָא דְּנָחַל רֻגְזִי ſicut reſedit iracundia mea. v. 4. R. וְעַל בְּנַהָא לָא. v. 5. R. David תעו כנישתהון. Ib. R. דַּהֲוָת אָמְרָה אֵהָךְ בָּתַר quæ dicebat; Sequar. Ib. וְכָל פַּרְנוּסַי. v. 7. R. וְאֵתוּב לְרִבּוֹנִי קַדְמָאָה & revertar ad dominum meum priorem. v. 8. R. אַסְגֵּיתִי לַהּ. v. 12. R. חֵיוַת בָּרָא, ſic verſ. 18. & cap. 4. 3. v. 13. R. וּמְסַקָּא לְהוֹן. v. 15. R. אֶעֱבֵד לַהּ נִסִּין. v. 21. R. אֲקַבֵּל לִצְלוֹתְכוֹן.

CAP. III.

Verſ. 2. R. וִיהַבֵית כְּסַף Et dedi argentum. Ita etiam legit David Kimhi, at R. Salomon ut in noſtris. Ib. R. נַפְשָׁתְהוֹן.

CAP. IV.

Verſ. 1. R. בֵּית יִשְׂרָאֵל domus Iſrael. v. 5. R. בִּיוֹמָא. Ib. וכרתי כנשתך Et excidam cœtum tuum. Ita legitur apud R. David: atque huic lectioni aſtipulatur A. Ezra. v. 6. R. לְאַפָּסָא. v. 8. R. וְעַד דְּנִשְׁיָתָא. v. 8. R. חַטָּאַת עַמִּי. v. 9. R. לְכָהֲנָא. Ib. לְאִתְפְּרָעָא. Ib. לְדַבְּסִיר בְּדִיל. v. 12. R. קֻדְשֵׁיכוֹן ad contaminandas ſolennitates veſtras. Ib. R. בָּתַר פֻּלְחַן poſt cultum. v. 14. R. אֲרֵי גִּיפָּן. Ib. R. Salomon וּמְדַמֵּי בְּחָטְרֵהּ. Ib. מְסִיעִין in Baſ. male pro מסתיעין ut in Venet. Ib. R. אָכְלִין וְשָׁתַן. R. David legit ut in noſtris. v. 18. R. וְזְנוּתָא דְּרַחֲמוּ. Ib. R. D. Kimhi דייתי להון קלנא, ut in Venet. aliter in Baſil. v. 19. R. Salomon מאינורי תועבתהון ab aris abominationum ſuarum.

CAP. V.

Verſ. 1. R. לְמַלְפֵיכוֹן. Ita etiam R. David. v. 2. R. עַל כָּלְּהוֹן. v. 3. R. טְעוֹ כְּעַן קִימוּ. v. 6. R. סְלֵק שְׁכִנְתֵּהּ ſubduxit ſe majeſtas ejus. v. 7. R. דְּבֵית אֶפְרַיִם. v. 8. R. דְמִגִּבְעָתָא דְבִנְיָמִין qui erat de Gebaa Benjamin. Ib. שְׁמוּאֵל נְבִיָּא Samuelis prophetæ. Ib. R. קֳדָמַי דְּבֵית מַקְדְּשָׁא coram me in domo ſanctuarii. v. 9. R. דְּבֵית אֶפְרַיִם לְצָדוּ יְהוֹן viri domûs Ephraim in deſolationem erunt. v. 13. R. לְאַסָּאָה לְכוֹן ſanitatem conferre vobis: Pro hoc in Baſ. & Ven. לְאַסָּאָה לְהוֹן. v. 14. R. וְאַרְיֵה מְחַת. v. 15. R. יִתְבְּעוּן דַּחַלְתִּי excitabunt potentiam meam. Ib. וְאָתוּב גְּבוּרְתִּי.

CAP. VI.

Verſ. 3. R. וְנִרְדֹּף. Ib. דְמִקְדָּשׁ. v. 4. Deeſt in Baſ. hæc clauſula; כַּד עֲבַר

לְכוֹן דְּבֵית אֶפְרַיִם, quam ex Ven. ſupplevimus. v. 5. R. מֵימְרֵי רְעוּתִי. v. 10. R. קְיָמָא דְּגַזְרִית, in noſtris reddi poteſt, pactum quod pactum eſt. Ib. בְּבֵיתְאֵל וּבְדָן in Bethel & in Dan. v. 11. R. לְאַסְגָּאָה חוֹבִין. Ib. יְמַטֵּי קִיצָא pertinget finis.

CAP. VII.

Verſ. 2. R. וְלָא מְחַשְּׁבִין. v. 4. R. דְּאָזֵי לַהּ quem accendit ſibi. Vide Buxtorf. Bab. v. 6. R. אֲרֵי אִתְקָרְבוּ לְמֶעְבַּד עֵצַת חַטָּאִין Acceſſerunt enim ut opere complerent conſilium peccatorum. v. 8. Deeſt in Baſ. hoc comma, בְּעַמְמַיָּא אִנּוּן אִתְעָרְבוּ בֵּית אֶפְרַיִם, quod ex R. & Ven. reſtituitur. v. 9. R. נִכְסֵיהוֹן. Ib. לָא יָדְעִין לְמִדְחַל מִן קֳדָמַי non norunt formidare à facie mea. v. 11. R. David, דמן ליונה. v. 12. R. וְיִסּוּרִין. Ib. אַף אִיתַי. v. 15. R. אִנּוּן מוֹסְפִין לְחַשְּׁבָא קֳדָמַי ipſi addunt moliri coram me. v. 16. R. מֵעֲקִימוּת לִשָּׁנְהוֹן propter perniciem linguæ eorum.

CAP. VIII.

Verſ. 6. R. וְהוּא נְבִי. v. 7. R. אֲרֵי בֵּית יִשְׂרָאֵל.

CAP. IX.

Verſ. 3. R. וּלְאַתּוּר. v. 4. R. בְּרַעֲוָא קֻרְבָּנֵיהוֹן. Ib. קֻרְבָּנְהוֹן. v. 6. בְּהוֹן abeſt ex Regiis. v. 7. R. וּמִשְׁתַּטְּמִין לְהוֹן. Vide Buxtorf. Bab. Ib. R. David legit חטאיך. v. 8. R. מִסְכַּן דְּבֵית. Ib. לְהוֹן דִּיקוּם. Ib. תַּקְלָן. v. 10. R. עַל מַבּוּעַ דְּמַיִן juxta fontem aquarum. Ib. עָרַע מֵימְרִי. v. 11. R. וְעַל דְּמִנְעוּ. v. 12. R. אֲרֵי אַף וַי לְהוֹן. v. 13. R. טַעֲוָתָא בְּנֵיהוֹן, ſic etiam R. David. v. 16. R. טַרְפֵּהּ מִלְּעֵלָּא folium ejus ſurſum.

CAP. X.

Verſ. 1. R. גֶּפֶן דִּנְצִיב. v. 2. R. וִיבוּן. v. 6. R. דְּבֵית יִשְׂרָאֵל. v. 8. R. פָּרְקַת יַתְהוֹן. Ib. נִפְלָן. v. 9. R. דְּבֵית יִשְׂרָאֵל. v. 11. R. עָקָא דִיהוֹן דָּמַן. Ib. מִצְרָאֵי. Ib. מִצְּוָארֵיכוֹן. Ib. מְכַבְּשִׁין קֳדָמֵיהוֹן. v. 12. R. בְּאָרְחָא דְזָכוּ per viam juſtitiæ.

CAP. XI.

Verſ. 3. R. רַחִים עֲלֵיהוֹן. v. 4. R. בִּלְחִיאָתָא. v. 8. R. מִתְגּוֹלְלָא רַחֲמַת אֲבָהָתְכוֹן convoluta eſt commiſeratio patrum veſtrorum. v. 9. R. עוֹבָדֵי כִּבְנֵי בִשְׂרָא opera mea quaſi filiorum carnis. v. 11. R. וּכְיוֹנָה דְּתָיְבָא לִשׁוֹבָכַהּ quæ revertitur ad columbare ſuum. v. 12. R. בְּכַרְבִּין. Ib. וּבְנִכְלִין. Ib. מִתְקַפִּין בְּפֻלְחָנָא דַיְיָ עַד דִּגְלוֹ validi fuerunt in cultu Domini, donec exularunt.

CAP. XII.

Verſ. 3. R. וַיְיָ דִּכְרָנֵהּ Dominus memorabile ejus. v. 5. R. הֲלָא יַעֲקֹב אֲבוּכוֹן Nomine de Jehacob patre veſtro. v. 6. R. דַּיְיָ אֱלָהָךְ Domini Dei tui. v. 8. R. תַּשְׁלֻמַת חוֹבִין

Patribus noſtris

S

retributionis peccatorum. v. 11. R. תְּחוּמֵי חַקְלִין termines agrorum.

CAP. XIII.

Verſ. 1. R. מְרַבְרְבִין quid principes fuerint. Ib. דְחָבוּ עַל דִּפְלַחוּ quia peccaverunt, in eo quod coluerunt. v. 2. R. אִנּוּן אָמְרִין נְבִיֵּי quibus ipſi dicunt; &c. v. 5. R. צָרְכֵיכוֹן neceſſaria: Pronomen veſtra omiſit Interpres. v. 7. R. דְּכָמַן עַל. v. 8. R. מֵימְרִי לְהוֹן. v. 9. R. לְאוֹרַיְתִי. v. 10. R. דְּאַתְּ אֲמַר. v. 12. R. כָּל חֲטָאֵיהוֹן. v. 13. R. עֲלוֹהִי וְהוּא. v. 14. R. מִדִּקְטוֹל פְּרַקְתִּנּוּן à cæde redemi. Ib. לִמְחַבְּלָא וְעַל דַּעֲבָרוּ.

CAP. XIV.

Verſ. 1. R. וְעַלְמֵיהוֹן. v. 3. R. וּתְקַבֵּל הָא כְּטָבִין & ſuſcipias nos utique quaſi bonos. Ib. עַל מַדְבְּחָךְ ſuper altari tuo. v. 9. R. כִּבְרוֹן שַׁפִּיר. v. 10. R. דְּהָלְכוּ בְּהוֹן qui incedant per eas. Ib. חַיֵּי עָלְמָא.

JOEL.

CAPUT I.

Verſ. 12. R. וְרִמּוֹנַיָּא אַף. v. 16. R. הָא עַד דַּאֲנַחְנָא. v. 17. R. אִחְפְּנָרוּ אוֹסְנַיָּא.

CAP. II.

Verſ. 1. R. נְבִיָּא אֲמַר תְּקַעוּ Propheta dic; Clangite. Ib. וִיבַבּוּ. v. 2. R. דִּפְרִיס עַל. v. 3. R. בֵּהּ לְרַשִּׁיעַיָּא, Sic etiam R. David. v. 8. R. וּלְאָתַר. Ib. שְׁלִיחִין אָזְלִין קָטְלִין miſſi ſunt vadunt, & trucidantur. Ib. מִמּוֹן. Huic expoſitioni aſtipulantur R. Salomon, Abravanel, &c. nec video quidni verior cenſeatur. v. 17. R. וְלָא חֲתַן. Ib. בֵּינֵי עַמְמַיָּא אָן inter populos; Ubi. Ib. בְּמֵימַר אֱלָהֲהוֹן verbo Dei ſui. v. 20. R. וְיִסַּק רֵיחֵיהּ. v. 22. R. פֵּירֵיהוֹן. R. David, פירויהון. v. 23. R. מַלְפֵיכוֹן לִזְכוּ. R. David, ארי יהיב לכון ית מלפיכון לזכו. v. 26. R. עַמִּי בֵּית יִשְׂרָאֵל.

CAP. III.

Verſ. 4. R. בְּרֵישְׁכוֹן, ſic verſ. 7. v. 5. R. חֶמְדָּתִי. Ib. לְהֵיכְלֵיכוֹן. v. 6. R. תְּחוּמְהוֹן. v. 8. R. וְיַת בְּנַתְכוֹן. v. 9. R. מְגִיחֵי קְרָבָא. v. 13. R. אוֹשִׁידוּ דִּמְהוֹן. v. 18. R. דַּיְיָ יִפּוֹק וִיהֵי מַשְׁקֵי יַת.

AMOS.

CAPUT I.

Verſ. 1. R. בְּיוֹמֵי עֻזִּיָּה מַלְכָּא דְבֵית יְהוּדָה.

CAP. II.

Verſ. 1. R. בְּנוּרָא בְּבֵיתֵיהּ pro calce domum ſuam. v. 7. R. כְּעַפְרָא דְאַרְעָא. Ib. רֵישׁ מִסְכֵּנַיָּא. R. David legit בעפרא. Ib. אָזְלִין לְוַת עוּלֶמְתָּא. v. 8. R. מִסְחָרִין. R. Sal. legit מסחרי. v. 13. R. בְּאַתְרֵיכוֹן in locis veſtris. v. 15. R. וּדְאָחֵיד. Ib. לָא יִתְקַיַּם בִּקְרָבָא non conſiſtet in prælio. Ib. בְּרַגְלוֹהִי. Ib. וְרָכֵיב סוּסְוָן. v. 16. R. עַרְטִילַאי בְּלָא זֵין יְעָרֵק בְּעִדָּנָא הַהִיא fugiet tunc temporis.

CAP. III.

Verſ. 1. R. בְּנֵי יִשְׂרָאֵל. Legendum in noſtris domus Iſrael. v. 5. R. וְצַיָּד לֵית לֵהּ. v. 9. R. דְּאַרְעָא דְמִצְרַיִם. v. 11. R. בְּאַרְעָא וִיבַטֵּיל. v. 14. R. אֲגוֹרַיָּא וְיִפְּלוּן altarium, &c.

CAP. IV.

Verſ. 1. R. אֵי שׁוּלְטָנָא ubi eſt poteſtas. v. 2. R. קַיָּם יְיָ אֱלֹהִים בְּקֻדְשֵׁיהּ. v. 3. R. כִּנְשִׁין quaſi mulieres. Ib. וְיִגְלוּן יָתְכוֹן. Sic & R. Sal. Sed R. David habet יתהון. v. 4. R. אֱתוֹ לְבֵית אֵל. Ib. וּמַיְתִין אַתּוּן. v. 5. R. וּמַיְתָן לֵהּ In noſtris verti poteſt, & adducunt ad eum. v. 12. R. בְּכֵן דָּא אַעְבֵּד Propterea hoc faciam.

CAP. V.

Verſ. 2. R. שַׁתָּא חֲדָא anno uno. Ib. עַל אַרְעֲהּ וְלֵית דִּיקִימִנַּהּ. v. 3. R. קַרְתָּא דְנָפְקִין מִנַּהּ. v. 5. R. David legit לטעותא דבית אל. v. 8. R. מִן קֳדָם יְיָ דַעֲבַד à facie Domini qui fecit. Ib. מַשְׁרְיָן דְּסַגִּיאָן. R. Sal. legit סגיאן fine ד. Et paulo poſt, ומדבר in Baſileenſibus; ſed Veneta habent ומבדר, ut in textu. v. 10. R. לִדְמוֹכַח לְהוֹן בֵּית דִּינָא qui corripit eos in domo judicii. Noſtra lectio R. Salomoni accepta referri debet. v. 16. R. לִדְיָדַע אֵלְיָא ad eum qui ejulandi eſt peritus. R. David legit לידעי. R. Salomonis ab omnibus diverſa eſt lectio, ועביד מספדא יערע בדעביד אליויא. v. 18. R. וַי דִּמְחַמְּדִין. v. 26. R. David monet in quibuſdam exemplaribus legi פתכריכון pro פתכומריכון. Ib. R. טַעֲוָתְכוֹן.

CAP. VI.

Verſ. 2. R. הַטָּבִין. v. 4. R. וְעַמְקִין עַל עַרְסָתְהוֹן. Vi. Bab. v. 5. R. דִּמְנַגְּנִין. v. 7. R. יִגְלוֹן. Ib. וְיִעְדֵי מִנְּהוֹן מַרְזְחִין. Sic & R. David. v. 8. R. יְיָ אֱלָהֵי צְבָאוֹת Dominus Deus Sabaoth. Ib. מַקְדְּשָׁא רְבוּתֵיהּ דְּיַעֲקֹב ſanctuarii amplitudinis Jacob. Sic R. David Venetæ editionis. v. 12. R. אִם יְהֵי רְדֵי בְתוֹרַיָּא.

CAP. VII.

Verſ. 2. R. עַד לָא שֵׁיצִי antequam conſummaſſet. Ib. דְּבֵית יַעֲקֹב domus Jacob. v. 6. R. רְגוּזָה מִן דָּא אַף הִיא לָא תִתְקַיַּם. v. 7. R. וְהָא מֵימְרָא דַיְיָ מְעַתַּד Verbum Domini ſtabat. Sic & R. David. v. 9. Dominus haud recte notatur diverſo charactere. v. 14. R. וּמִן קֳדָם חוֹבֵי עַמִּי. v. 16. R. אַתְּ אָמַר.

CAP. VIII.

Verſ. 3. R. דְּיִימַר. R. Sal. & R. David legunt abſque ד. v. 8. R. מֶלֶךְ בְּמַשְׁרְיָתֵיהּ. R. Sal. legit במשריאן דסגיאן. v. 11. R. לְמִשְׁתֵּי מַיָּא. Ib. יַת פִּתְגָמַיָּא דַיְיָ. v. 13. R. בְּעִדָּנָא הַהִיא. v. 14. R. דַּחְלְתָךְ Deus tuus.

CAP. IX.

Verſ. 3. R. Sal. legit ברישׁ, & paulo poſt לחמן. Ib. R. וְאִם יְדַמּוֹן לְאִטַּמָּרָא מִן קֳדָמַי בְּבֵיסֵי præterea ſi putaverint poſſe deliteſcere à facie mea &c. v. 5. R. וְיִסַּק עֲלַהּ וגו׳ aſcendetque contra eam rex. v. 6. R. דְּסַגִּיאָן כְּמֵי יַמָּא quaſi aquas maris. Sic & R. Salomon, niſi quòd habeat סגיאן abſque ד. v. 8. R. גְּמִירָא שֵׁיצָאָה, non intercedente copula. v. 9. R. וְלָא נְפַל אֶבֶן, abſque מִנֵּיהּ. v. 11. R. וּמִפַּגְרֵיהוֹן אֶתְקֵן וְתִשְׁלַט בְּכָל מַלְכְוָתָא & rupturas eorum reparabo &c. Ib. סַגִּי מַשְׁרְיָתֵיהּ copioſas ejus legiones. v. 12. R. בְּדִיל דְּיַחְסְנוּן. Ib. אֲמַר יְיָ בְּכֵן אֲנָא עָבֵד דָּא ait Dominus, ideo hoc facio. v. 13. R. וְעָצַר, & בְּמַסָּק, & וְיִרְבּוֹן.

ABDIAS.

Verſ. 2. R. David, יסביתך עשו רשיעא בעממיא exhibui te Eſau impie inter nationes. v. 6. R. אִתְגְּלִיו מַטְמוֹרוֹהִי. R. Salomon ut in noſtris. v. 7. R. אָכְלֵי לַחְמָךְ פָּתוֹרָךְ veſcentes pane menſæ tuæ. v. 8. R. מִכְּרַכָּא רַבָּא דְעֵשָׂו ex arce magna Eſau? v. 9. R. Salomon יתבי ארעא דרומא. Ib. R. מִכְּרַכָּא רַבָּא, ut verſ. 8. v. 11. R. וְאַף אַתְּ. v. 12. R. בְּיוֹם עָקָא. v. 16. R. David, כן ישתו כל עממיא. v. 18. R. אֲרֵי בְּמֵימְרָא דַיְיָ גְּזִיר כֵּן ſiquidem verbo Domini ita ſtatutum eſt. v. 19. R. David, ית טורא דעשו. Ib. R. David דיתבי ארעא דגלעד. v. 21. R. David מטורא דציון de monte Sion. Ib. R. כְּרַכָּא רַבָּא arcem magnam. Ib. בְּקָרִיב עַל כָּל יָתְבֵי אַרְעָא וּתְהֵי מַלְכוּתָא דַיְיָ קַיָּם לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא In inſtanti omnibus terræ incolis: eritque regnum Domini permanens in ſeculum, & per ſeculorum ſecula. Sic etiam R. David.

JONAS.

CAP. I.

Verſ. 5. R. לְאַקָּלָא מֵעֲלֵיהוֹן. Ib. נְחַת. Ib. וּשְׁכַב. v. 8. R. מַן בִּישְׁתָא. v. 9. R. יְהוּדָאִי. v. 12. R. יַמָּא מִנְּכוֹן. v. 14. R. בְּחוֹבַת נַפְשָׁה. v. 16. R. לְדַבָּחָא דִּבְחִין ſacrificia ſacrificaturos. R. David legit ut in noſtris.

CAP. II.

Verſ. 4. R. עֲלַי עֲבָרוּ. v. 7. R. וְאַרְעָא נְגָרַת. v. 9. R. טַעֲוָתָא דְמֵאַתַר.

CAP. III.

Verſ. 5. R. וּלְבַשׁוּ שַׂקִּין. v. 6. R. לְבוּשׁ יְקָרֵיהּ. Ita etiam R. David. v. 9. R. וְיִתְרַחֵם עֲלָנָא מִן & miſericordia fiet nobis à &c. Ita etiam R. David. Ib. R. נֵיבַד.

CAP. IV.

Verſ. 1. R. עַד דַּהֲוֵיתִי קָיֵם עַל dum adhuc ſtabam in. v. 6. R. וּסְלִק מֵעַל. v. 7. R. דְּיוֹמָא דְבַתְרוֹהִי וּמְחַת. v. 11. R. עַשְׂרֵי רִבּוֹא אֱנָשָׁא.

MICHÆAS.

CAP. I.

Verſ. 5. R. וּבְחַטָּאֵי בֵּית. v. 6. R. חַקְלִין בֵּית צְדוּת. v. 7. R. בֵּית דַּחַלְתְּהָא. R. David ut in noſtris. v. 8. R. בְּשִׁבְיָא עַרְטִלָּאִין nudi in captivitatem. v. 11. R. מִיָּתְבֵי צַאֲנָן de habitatoribus Zaanan. v. 12. R. מְסָרְבָא לְמֵתַב converti renuit. v. 15. R. David עדולם ייתון בתחום. v. 16. R. כְּנִשְׁרָא דְנָתְרוּ גַּדְפוֹהִי, aſtipulatur R. Salomon.

CAP. II.

Verſ. 1. R. עַרְסָתְהוֹן. v. 3. R. עַל עַם דָּרָא הָדֵין contra populum iſtius generationis. v. 10. R. בְּדִיל טְמָיוּתָהּ אַתּוּן מְחַבְּלִין ut eam polluatis, perditè agitis. Ib. מסחיעין עלה. Ita legit R. Salomon. v. 11. R. וּמַלְפִין יָתְהוֹן. v. 12. R. David ita legit כנשא אכנשיכון. Ib. R. תְּהִימַן מִסְּנֵי, pro quo malè in Venetis, חַמַּן, rectiùs הָמַן, ut in Lex. ſuo Chald. Buxtorf. v. 13. R. בְּעֵל דְּבָבָא.

CAP. III.

Verſ. 5. R. מוֹבִיל, pro quo in Ven. & Baſ. מוֹבִיר, bis ita occurrit in hoc verſu. v. 11. R. וּנְבִיֵּי שִׁקְרָא בִּכְסַפָּא & pſeudo prophetæ pro argento. Ib. לָא תֵיעוּל עֲלָנָא.

CAP. IV.

Verſ. 5. R. כָּל עַמְמַיָּא יְחוּבוּן עַל univerſi populi peccabunt ad. Ib. נִתְרְחֵיץ בִּשְׁמָא דַיְיָ fiduciam collocabimus in nomine Domini. v. 10. R. וְתַמָּן תִּשְׁתֵּיזְבִין וְתַמָּן. v. 12. R. בְּמַלְכוֹהִי אֲרֵי conſiliis ejus, quippe. v. 13. R. וְאַגְמַר קֳדָם יְיָ conſumam autem coram Domino. Ib. דְּרִבּוֹן כָּל אַרְעָא dominatore univerſæ terræ.

CAP. V.

Verſ. 2. R. דִּזְעֵיר הֲוֵיתָא quæ minima fuiſti. v. 10. R. David, ית רתיכיהון.

CAP. VI.

Verſ. 1. R. קוּם אִתְוַכַּח עִם אֲבָהָתָא וְיִשְׁמְעוּן אִמְּהָתָא קָלָךְ Surge judicio contende cum patribus, & audiant matres vocem tuam. Firmat hanc lectionem etiam R. David. v. 2. R. יַת דִּינָא diſceptationem. Ib. דִּינָא סְדַר קֳדָם judicium ordinatum eſt coram. v. 3. R. אַסְהֵיד קֳדָמַי, quod ut in noſtris reddit Interpres. v. 6. R. בְּנֵי שַׁתָּא. v. 7. R. דִּכְרִין בְּרִבְוָת. v. 9. R. לִשְׁמָא דַיְיָ nomen Domini. Ib. שְׁמַעוּ מַלְכָּא וְשִׁלְטוֹנַיָּא audite rex & præfecti. v. 10. R. David, בבית רשיעא. v. 14. R. David ויהא עלך מרע במעך.

CAP. VII.

Verſ. 1. R. גְּבַר דְּלֵיהּ. v. 2. R. מְצָדִין לְגַמִּירָא ad exterminium venantur. v. 4. R. מִתְקְלָא עִדָּן סַעֲרָן. v. 6. R. אֲרֵי בְּעִדָּנָא הַהִיא בְּרָא Quia tempore illo filius. Ib. מְקַלָּא לְחַמָּתַהּ. v. 7. R. אֲמַר נְבִיָּא וַאֲנָא Dixit propheta; Ego autem. Ib. בֵּאלָהָא. v. 8. R. David בעלת דבבותי. Ib. R. יָתְבַת כִּדְבְקִבְלָא. v. 9. R. כֵּס לְוָט מִן Calicem maledictionis. v. 10. Elias legit וְתֶחֱזֵי רוּמִי. Ib. R. בְּמַפַּלְתַּהָא ruinam ejus. v. 11. R. יִתְבַּנְיָא ædificabitur. v. 12. R. וְקִרְוֵי תְקוֹפְהָא & civitatibus fortitudinis ejus. v. 13. R. David ולמני הורמני. v. 14. R. אֲמַר נְבִיָּא פַּרְנֵס Dixit propheta; Paſce. Ib. כְּחוּרְשָׁא ſicut ſylva. v. 15. R. כְּיוֹמֵי מִסַּקְהוֹן. v. 20. R. וְטַבְוָת אַבְרָהָם & miſericordiam Abrahæ. Ib. עַל מַדְבְּחָא. Ib. טַבְוָן וְקוּשְׁטָא כְּמָא דְקַיֵּימְתָּא bona atque veritatem, ſicut à &c. R. Salomon, חיוב קושט.

NAHUM.

CAPUT I.

Verſ. 6. R. כַּד אִתְגְּלֵי בִּרְחַמְנוּתֵיהּ. Ib. חֵמְתֵיהּ pro רוּגְזֵיהּ repetito. v. 8. R. יַעֲבֵד לְכָל עַמְמַיָּא cum omnibus gentibus. v. 9. R. הוּא עָתִיד. In interpretatione Latina poſt vobiſcum ſuperflue adjicitur de vobis. Ib. לָא תִתְקַיַּם בְּבֵית יִשְׂרָאֵל תַּרְתֵּין זִמְנִין עָקָא non conſurget domui Iſrael bis anguſtia. v. 10. R. וּכְמָא דִי טְעוֹ.

CAP. II.

Verſ. 1. R. תַּקִּיפִי obfirma, & חַסִּינִי corrobora. v. 4. R. בִּרְחוֹבֵי קִרְיָא. Ib. in fine טָרְדִין. v. 8. R. וְאִנּוּן עָרְקִין. v. 9. R. סָפוּ כָּל מָנֵי. Sic R. Salomon at R. David סופו כל. v. 11. R. Salomon legit ושבקין תמן ביניהון, inverſo verborum ordine. R. David legit cum noſtris. v. 12. R. וּמְלַן אוֹצְרֵיהוֹן.

CAP. III.

Verſ. 4. R. שַׁפִּירַת חִן. v. 7. R. דִּמְנַחֲמִין לִיךְ. v. 8. R. מֵי יַמָּא שׁוּרַהָא aquæ maris murus ejus? v. 9. R. כּוּשׁ סָמְכוּתַהּ. v. 17. R. כִּנְחִילֵי גוֹבָאֵי.

HABACUC.

CAPUT I.

Verſ. 9. R. כְּרוּחַ קִדּוּמָא vento vehementi. v. 10. R. וְצָבַר מְלִיתָא וְכָבַשׁ לַהּ. v. 11. R. דְּרָאמַת רוּחֵיהּ. v. 15. R. בְּחֶרְמֵיהּ. Sic verſ. 16. מִכְלָהּ.

CAP. II.

Verſ. 1. R. וּמְסַכֵּינָא אֲנָא. v. 4. R. אָמְרִין בְּלִבֵּיהוֹן dicunt in cordibus ſuis. v. 13. R. הֲלָא מִחָן Nonne plagæ. R. David legit הא מחן תקיפין. Ib. R. וּמַלְכְוָתָא.

CAP. III.

Verſ. 3. R. David legit ומים חושבחתיה. v. 8. R. הָא עַל מַלְכְוָן En ſuper regna. Ib. הוֹדַעְתָּא לְהוֹן. v. 13. R. תָּרְכַת חַיָּבַיָּא. Ib. עַל צַוְּרֵי מַלְכֵי סַנְאֵיהוֹן תְּרַדּוֹךְ colla regum inimicorum ipſorum calcaſti. v. 14. R. מַחְשְׁבַן בִּישָׁן machinationes malas. Ib. תַּבַּרְתִּנּוּן בְּרוּחַ confregiſti eos vento. Ib. עַל דִּדְחַקוּ eò quòd oppreſſiſſent. v. 16. R. מְצָרַאי. Sic R. Salomon. Ib. לְחַכִּימַי ſapientes meos. Ib. נְעִית, pro וְעִית. v. 18. R. עַל נִסַּיָּא propter ſigna. R. David habet in ſingulari ניסא. Ib. בֵּאלָהָא עֲבֵד פֻּרְקָנִי.

SOPHONIAS.

CAPUT I.

Verſ. 5. R. עַל אֲגוֹרַיָּא. v. 10. R. מִן עוּפְלָא וְחַבְרָא à loco ſublimi &c. Sic & R. David, ſed R. Salomon lectioni noſtræ authoritatem aſtruere videtur, dum ſcribit משנה, ſecundam, eſſe portam avium, quæ ab ea (portâ ſc. piſcium) ſecunda erat. In fine verſus R. David legit מן גובשתא, monens interim alia exemplaria habere מן גבעתא. v. 11. R. אִילֵּילוּ דְּיָתְבִין, abſque כָּל, quod ab Interprete tamen expreſſum eſt. Ib. אֲרֵי אִתְבְּרוּ. v. 12. R. עַל גַּבְרַיָּא.

CAP. II.

Verſ. 2. R. Salomon legit רתיהון דמן למוצא דנשבא, Regia habent דנסבא, ſed Interpres lectionem priorem ſecutus eſt. Vi. Bab. v. 5. R. Salomon legit עמא דמחייבין. R. David lectionem noſtram habet. v. 7. R. לְטָבָא קֳדָם יְיָ in bonum coram Domino. Ib. גָּלְוָתְהוֹן. v. 11. R. וְיִסְגְּדוּן לֵיהּ וְיִבְעוֹן & adorabunt eum & requirent. v. 15. R. לְחֵיוְתָא כָּל דְּיִעְבַּר עֲלַהּ. Ib. בִּידֵיהּ.

CAP. III.

Verſ. 2. R. לָא שְׁמַעַת. Ib. וּלְפֻלְחָנָא דֶאֱלָהַהּ לָא אִתְקָרְבַת. v. 8. R. לְקָרָבָא מַלְכְוָתָא. Ib. כָּל רַשִׁיעֵי אַרְעָא. v. 11. R. דִּי מְרַדְתְּ. Vi. Bab. v. 14. R. וּבוּעִי. v. 19. R. הָא אֲנָא עָבֵד. R. Salomon & R. David citant ut in noſtris. v. 20. R. גָּלְוָתְכוֹן bis.

AGGÆUS.

CAPUT I.

Verſ. 4. R. בִּכְיוֹרֵי אַרְזַיָּא. R. Sal. בנסרי דארזיא. v. 8. R. סַקוּ לְטוּרָא. v. 9. R. מִסְתַּכְּלִין אַתּוּן לְסַגִּי. Ib. R. David ואנא אשלח ביה מארתא. v. 11. R. וְקָרֵית יוֹבְשָׁא עַל. v. 14. R. צִבְאוֹת אֱלָהֲהוֹן exercituum Dei ſui.

CAP. II.

Verſ. 13. R. הֲיִתְאֲסַר וַאֲתִיבוּ Nonne prohibebitur, & reſponderunt. v. 20. R. מִן יוֹמָא הָדֵין ex die iſta. v. 24. R. וַאֲשַׁוִּינָךְ כְּגִלּוּף.

ZACHARIAS.

CAPUT I.

Verſ. 21. R. אֱנָשׁ לְהַלְכָא בְּקוֹמְתֵיהּ וְזָקְפָא וְאִתְאֵה. Ita etiam legit R. David.

CAP. II.

Verſ. 8. R. דִּמְנַזֵּק לְכוֹן. v. 9. R. לִמְפַלְחֵיהוֹן.

CAP. III.

Verſ. 2. R. יִנְעַר יְיָ בָּךְ יָחֶטְאָ וְיִנְעַר יְיָ. v. 4. R. וְאַלְבֵּשׁ יָתָךְ זַכְוָן. Ita etiam R. David. v. 9. R. וְאַעְדֵי יַת חוֹבֵי ſcelera auferam.

CAP. IV.

Verſ. 5. R. מָה אִנּוּן אִלֵּין. v. 6. R. אֱלָהֵן בְּרוּחַ מֵימַר קֻדְשִׁי אֲמַר ſed ſpiritu verbi ſanctitatis meæ, dicit. v. 7. R. יַת מְשִׁיחָא דַּאֲמִיר Chriſtus cujus &c. v. 9. R. שְׁלָחַנִי לְוָתְכוֹן. v. 10. R. נִדְבָּכִין בְּאִלֵּין ordines ſunt in his. R. Salomon legit ut in noſtris. v. 13. R. מָה אִלֵּין.

CAP. V.

Verſ. 3. R. וְכָל דִּמְקַיֵּים. v. 10. R. עַמָּא הָדֵין דַּהֲווֹ populum iſtum qui.

CAP. VI.

Verſ. 2. R. בִּרְתִיכָא קַדְמֵיתָא. v. 5. R. בְּאַרְבַּע רוּחֵי שְׁמַיָּא in quatuor ventis cœli. v. 6. R. נָפְקִין בַּתְרֵיהוֹן. v. 10. R. דַּאֲתוֹ מִבָּבֶל. v. 12. R. דַּעֲתִיד דְּיִתְגְּלֵי. v. 13. R. יִטּוֹל זִיו.

CAP. VII.

Verſ. 13. R. וַהֲוָה כְּמָא. v. 14. R. אֲרַע חֶמְדְּתָא.

CAP. VIII.

Verſ. 3. R. טורא דקודשא. v. 4. R. ברחובי ירושלם. v. 6. R. תתיקר דחלתי. v. 14. R. ולא תב מימרי *nec pœnituit verbum meum.* v. 16. R. גבר עם חבריה. v. 20. R. קרוין סגיאין. v. 22. R. מלכון רברבן. Ita etiam apud R. David. Lectio quæ in noſtris, ſonat *reges magni.*

CAP. IX.

Verſ. 3. R. כטין שוקין. v. 6. R. ויתבון בית ישראל. v. 9. R. כנישתא דציון יבבי *cœtus Sion: jubila.* v. 10. R. שלמא למלכותא. Ib. על ספי ארעא. v. 11. R. במדבר צרי. v. 15. R. ויקטלונון. Ib. על כותל מדבחא.

CAP. X.

Verſ. 2. R. שקרא ממללין ללא מדעם. v. 3. R. כסוס תקיף. v. 5. R. כטין שוקין. v. 8. R. עליהון דיסנון. v. 10. R. יסופק להון. v. 11. R. מצראי יעדי.

CAP. XI.

Verſ. 2. R. נכסיא אתבזיזו. v. 4. R. ייי אלהים. Ib. לפרנסא ית עמי. v. 5. R. לית עלנא חובא. v. 10. R. גלו לביני עממיא *migraverunt inter populos.* v. 11. R. קימא גלו. v. 13. R. מקדשא דייי לתחות *Domini ſub manu &c.* v. 14. R. ואגליון יתה על דאשניו *& captivum duxerunt eum, eò quòd irritum fecerant.* v. 17. R. מיבש יבש.

CAP. XII.

Verſ. 2. R. כיד אניסין *quaſi per vim in &c.* v. 13. R. זרעית בית לוי גבריהון לחוד. Sic in reliquis זַרְעִית pro זַרְעִית.

CAP. XIII.

Verſ. 3. R. ארי יתנבי. Ib. ויחרון ביה. Vi. Bab. v. 6. R. דרחמנא. Hæc vox juxta punctationem noſtram melius forſan, & Hebræo convenientius, reddatur *amatorum noſtrorum.* v. 7. R. ועל שלטוניא *& principes.* R. Sal. legit cum noſtris שלטונא in ſingulari, at mox contrà קטול ית מלכיא. v. 8. R. ויסופון ותלתא. Sic verſ. 9. ית תלתא, pro quo R. David habet ית תליתאה.

CAP. XIV.

Verſ. 1. R. עתיד. R. David habet ut in noſtris, דעתיד. Idem legit in fine verſus, בנו ירושלם, ſed R. Sal. בנויך. v. 4. R. על טור זיתיא. Sic in Venetis. v. 7. R. Sal. legit כנהור יומא & כקבל ליליא. v. 8. R. דמדנחא. v. 10. R. באתרה. v. 13. R. David legit על ידא דחבריה. v. 14. in fine, R. לסגי לחדא. v. 16. R. בזמן שתא בשתא למסגד. v. 17. R. מלך עלמיא, ut verſu præcedenti. v. 18. Pro תסק Baſileenſia habent תפק, i.e. *exiverit.* Ib. R. Sal. & R. David legunt ולא עליהון יסק נילוס. v. 19. R. מצראי. v. 20. R. יהי כל כרובת וגו׳ *erunt omnes phaleræ* equi ſanctificatæ coram Domino. v. 21. R. בבית דייי.

MALACHIAS.

CAPUT I.

VErſ. 4. R. David legit ונתוב, juxta Hebræum. Ib. R. דייתי ייי עליהון *adducit Dominus &c.* v. 5. R. דאפתי ית תחומא דישראל. R. Salomon legit, ואפתי ית תחום ארעא דישראל. v. 6. R. אן יקרי *ubinam eſt honor meus?* v. 11. R. Salomon legit אבא מקבל. Ib. R. קרבן דכי. R. Salomon וכאי.

CAP. II.

Verſ. 3. R. David legit בעללת ארעא. v. 5. R. אלפן אוריתא. Sic & R. David. Aliquando א pro Affixo primæ perſonæ adhibetur; ſi hic ita accipiatur, lectio iſta conveniet cum noſtra. v. 9. R. לכל עממיא. v. 12. R. וישיציניה מקריב *diſperdet eum Dominus ne offerat.* v. 13. R. ודי מדנקן, recte per fœmininum, quamvis R. Salomon habeat דמדנקין. v. 16. R. ולא תכם. Eadem in Venetis Apocope. v. 17. R. בראתון.

CAP. III.

Verſ. 4. R. ויתקבל ברעוא קדם ייי *Et ſuſcipietur voluntariè coram Domino.* v. 6. R. Salomon legit ואתון דבית יעקב מדמן. v. 7. R. לאוטבא. v. 9. R. עמא בית ישראל כלהון *popule univerſa domus Iſrael.* v. 12. R. וְעָבֵד בֵּהּ. Veneta pravè וַעֲבַד. Noſtram lectionem exhibet R. David. v. 16. R. ליקר שמה. v. 17. R. כמא דחאס.

CAP. IV.

Verſ. 2. R. שמשא דזכו *Sol puritatis.* Ib. ותטולון *ac augeſcetis.* In noſtris eſt תשלון à נטל, quod hic abſolute *tolli*, *efferre ſe*, ſignificare videtur.

MOnendus eſt Lector nos in citandis *Hebræorum* commentariis exemplari *Baſileenſi* uſos eſſe, ſerius tamen deprehendiſſe plurima in eo a *Buxtorfio* correcta quæ in *Venetis* aliter lecta erant, quod ne cui fraudi eſſet hic indicare viſum eſt. Atque ita tandem hiſce annotatiunculis & cum eis toti operi *Biblico* Divina benignitate ſupremam manum imponimus. Quod in iis præſtiti, pro ratione temporis ſatis anguſti & virium imbecillate, æquos ſpero Lectores boni conſulturos; ſimul optans ut illis non minoris utilitatis ſint, quam mihi moleſtiæ fuerunt. Neque tamen (ut quod res eſt fatear, quo minus virum inſigniſſimum debita laude fraudem) ullo modo fieri potuit ut intra tempus præſtitutum eas abſolviſſem, niſi in partem laboris ultro acceſſiſſet Cl. D. *Edmundus Caſtellus.* Illius ergo ſunt annotata in *Eſaiam*, *Jeremiam*, & *Ezechielem* a capite nono uſque ad vigeſimum ſeptimum incluſive, item in *Hoſeam*, *Joelem*, *Abdiam*, *Jonam*, *Michæam*, *Hagghæum*, & *Zachariæ* capita undecim priora.

עד הנה עזרנו יהוה

Variantes in Syriaca Verſione Veteris Teſtamenti Lectiones, e codicibus noſtris Mſſ. excerptæ ab *Herberto Thorndicio.*

AD LECTOREM ADMONITIO.

Contulimus ad Pentateuchum Par. primo manuſcriptum Pentateuchum Rev. in Chriſto Patris Jacobi Uſſerii Armachani, Hiberniæ Primatis, quem Us. appellamus, vetuſtatis non contemnendæ. Geneſis enim ejus, in calce, abſoluta ſcribitur Anno Alexandri milleſimo quingenteſimo viceſimo quarto, cujus initium in annum Chriſti duodecimum ſupra duodecies centeſimum incurrit. (Nam quod, Deuteronomium Anno MDVI. abſolutum, in ejus fine ſcriptum eſt, viginti annorum mentionem omiſſam eſſe oportet) Præterea binos apographos, qui, præter Pſalmos, totam Veteris Teſtamenti Scripturam habebant, quorum alterum in Oriente ſibi deſcribi fecerat idem Jacobus; Ad cujus marginem ſubinde aſperſæ erant, manu neſcio cujus, variantes è Gregorio quodam Syro, Scholiaſte, ut opinor, quarundam Scripturæ partium, lectiones, quas, quoties operæ pretium videbatur, retulimus: Hunc in Pentateucho, Us. 2. appellamus, alibi, Us. tantum. Alterum ex Oriente ſecum advexerat, vir non minus morum candore quam eruditione præſtans Edvardus Pococke. Pſalmorum autem exemplar unum ſuppeditavit idem Jacobus, ad cujus oram adſcriptas variantes lectiones, (quas ſerius deprehenderam ex editione Erpeniana excerptas) quoties opera pretium videbatur exſcripſi; Bina autem idem Edvardus. Ad Prophetas autem contulimus Ms. Erpenianum qui nunc eſt Academiæ Cantabrigienſis: Quem propterea Cant. appello Ad cujus calcem, etſi manu recentiori, anno Chriſtiano MLXVI. ſcribi cœptum eſſe, annotatum eſt. Monendus autem eſt Lector, in perſonis verborum, in quibus ܘ maſc. plurale, vel ܝ fœm. ſive ſingulare ſive plurale reticetur, ſine diſcrimine vel apponi ܘ & ܝ vel omitti ſolere ab eis qui Syriacos codices ſcribunt. Quæ ſcribendi ἀδιαφορία cum diverſam lectionem non efficiat, ut pote quæ ad eundem ſenſum exprimendum ab eis adhibetur, ſuperſtitioſæ & faſtidioſæ diligentiæ futurum fuiſſe uſu comperi, eam ubique annotare. Satis igitur viſum fuit, quædam hujus generis quaſi exempla ſubinde relinquere, quibus admoneri poſſet lector, quatenus in eis judicio ſuo niti debeat, in quibus uſus Syriaca ſcribentium nihil definiat. Eadem ratione, uſu Magiſtro doctus, puncta pluralis, non ea mente ab eis apponi, ut ſingularia intelligantur quibus appoſita non ſunt, (quæ ſcilicet toties apponuntur quoties ſcriba opus eſſe putat) non putavi hanc varietatem ſemper annotandam fuiſſe: exempla tantum reliqui, quæ lectorem ſui juris admoneant, præſertim ſicubi alius hinc ſenſus evadit. Denique, cum in Hebraicorum Nominum vocalibus rarus admodum ſit codicum Syriacorum conſenſus, nulla autem idonea diſcrepantiæ ratio, ſatis putavi, (fretus etiam ejus quem prius honoris cauſâ nominavi Jacobi judicio) ſubinde hanc varietatem, quoties res ferre videbatur, annotare. Conjecturas autem, quibus emendari verſionis Syriacæ lectio poſſe videbatur, ut inter legendum occurrentes aſpernatus non ſum, ita non ſponte ſe offerentes non quæſivi.

CAPUT. I.

VER. 2. ܘܐܪܥܐ] Mſſ. Us. 1. & 2: ܐܪܥܐ. male. Ib. ܘܒܘܗ] Ms. Us. ܒܘܗ. ſed eſt error Scribæ. v. 6. ܘܗܘܐ. ܦܪܫ.] Ms. Us. ܘܢܗܘܐ ܦܪܫ optime. v. 11. ܥܣܒܐ. ܕܡܙܕܪܥ ܙܪܥܐ.] videtur legendum. ܕܡܙܕܪܥ ܙܪܥܗ. interpungendo poſt ܬܕܐܐ ut ܥܣܒܐ ſit per appoſitionem, ut apud Onkelum דבר זרעיה nam ܕܡܙܕܪܥ. non poteſt eſſe activum: v. 12. ܘܐܦܩܬ] Ms. Poc. ܐܦܩܬ. v. 14. ܢܗܘܘܢ] Ms. Us. ܢܗܘܐ ut in Hebr. v. Gen. 39. 25. Levit. 10. 19. & 22. 13. vide etiam, Judith 9. 1. item Luc. 9. 28. Ib. ܘܠܙܒܢ̈ܐ] Mſſ. omnes ܘܠܙܒܢܬܐ. v. 16. ܠܙܘܢܝ] Ms. Us. ܠܡܙܘܢܝ. Ib. ܠܫܘܠܛܢܐ ܕܠܠܝܐ] Ms. Us. ܠܫܘܠܛܢܗ. v. 17. ܘܝܗܒ] deeſt ܘ in Ms. Us. per errorem ſcribæ. v. 18. ܢܘܗܪܐ ܠܚܫܘܟܐ] Ms. Us. ܢܘܗܪܐ ܚܫܘܟܐ. v. 21. ܕܪܚܫܘ] Ms. Us. non habet ܕ. Ib. deeſt in Us. ܘܟܠ ܦܪܚܬܐ ܕܓܦܐ ܠܓܢܣܗ per errorem ſcribæ. v. 24. ܘܒܥܝܪܐ] Ms. Us. ܘܒܥܝܪܐ ܠܓܢܣܗ male ex v. 25. v. 26. ܘܢܫܠܛܘܢ] Ms. Us. ܘܢܫܬܠܛܘܢ vide Cap. 3. v. 16. in Syr. v. 27. ܕܟܪ] Ms. Us. ܕܟܪܐ. Ib. ܘܢܩܒܐ] Ms. Poc. ܘܢܩܒܬܐ. v. 29. ܥܣܒܐ ܕܙܪܥܐ] res ipſa loquitur legendum eſſe ܥܣܒܐ ܕܙܪܥ ut in Hebr. facilis enim error ܐ̈ ܐ pro ܙ. Et ſic ſcriptum reperio in Us. Ibid. ܦܐܪܐ ܕܐܝܠܢܐ] Ms. Us. ܦܐܪܐ ܕܐܝܠܢܐ ܕܙܪܥܗ ܡܙܕܪܥ. ܠܟܘܢ ܢܗܘܐ ܠܡܐܟܘܠ. v. 30. ܘܠܟܠ] Ms. uterque ܘܟܠ recte. v. 31. ܘܗܘܐ] Ms. Us. ܘܗܐ Ms. Poc. ܘܗܘܐ ܛܒ ܘܗܘܐ ܪܡܫܐ. vera eſt lectio Us. Ib. ܫܬܝܬܝܐ] in Uſſ. ܫܬܝܬܐ.

CAP. II. v. 4. ܗܠܝܢ] Ms. Us. ܘܗܠܝܢ. v. 5. ܘܟܠܗܘܢ] ܐܝܠܢܐ ܕܚܩܠܐ ܗܘܘ Ms. Us. ܟܠܗܘܢ ܐܝܠܢܐ ܗܘܐ. forte legendum ܟܠܗ ܐܝܠܢܐ, & poſt ܗܘܐ, eſt enim ܐܝܠܢܐ ſine punctis pluralis in Mſſ. v. 8. ܩܕܡ] Ms. Us. uterque ܩܕܝܡ per ܝ ut apud Ferrarium. Sic etiam. v. 10. Et poſt una voce ܡܢܩܕܝܡ quod fortaſſe id vult quod Vulg. *a principio*, & Aqu. ἀπ᾽ ἀρχῆς Sym. ἐκ πρώτης v. 10. ܠܦܪܝܫܬܐ] Uterque Ms. ܕܡܬܦܪܫܘܬܗ ܕܦܪܝܫܬܐ non ܠ. recte ut mihi videtur. Ib. ܦܝܫܘܢ] uterque ܦܝܫܘܢ ܗܘܐ. v. 11. ܕܚܘܝܠ] Ms. Us. ܗܘܐ ܕܚܘܝܠ ſic v. 13. v. 12. ܘܕܗܒܐ] Ms. Poc. ܘܕܗܒ̈ܐ in plurali. v. 15. ܘܠܡܛܪܗ̇] Poc. ܘܠܡܛܪܗ.

CAP. III. v. 2. ܢܐܟܘܠ] Ms Us. ܢܐܟܠ. v. 5. ܕܐܟܠܬܘܢ] Ms. Us. ܕܐܟܠܝܢ ܐܢܬܘܢ. Ib. in omnibus Mſſ ܐܝܟ ܐܠܗ̈ܐ cum punctis pluralis. v. 6. ܘܪܓܝܓ] Mſſ. uterque ܪ̈ܓܝܓܐ in plurali. v. 7. ܦܪܙܘܡܐ] Ms. Poc. ܦܪܙܘܙܘܡܐ ſed eſt Græcum περιζώματα Lat. *campeſtria* S. Ambr. v. 10. ܘܕܚܠܬ ܡܛܠ ܥܪܛܠܝ] Ms. Us. ܘܕܚܠܬ. ܡܛܠ ܗܘ ܥܪܛܠܝ. v. 12. ܕܝܗܒܬ ܠܝ ܥܡܝ] ܠܝ non legitur in Ms. v. 16. ܘܗܘ] Poc. ܗܘ ܢܫܬܠܛ ܒܟܝ. v. 20. ܕܟܠܚܝܢ] duabus vocibus in Mſſ. v. 22. ܘܢܐܚܐ] Ms. Poc. ܘܢܚܐ. v. 23. 24. ܩܕܡ in Ms. Us. ܩܕܝܡ ſic Cap. 4. 16.

CAP. IV. v. 1. ܘܐܡܪܬ] Ms. Poc. ܐܡܪܬ, male ut videtur. v. 7. ܗܐ ܠܐ] Ms. Poc. ܗܘܐ ܠܐ. Us. 2. ܗܐ ܘܠܐ. v. 15. ܦܘܪܥܢܐ ܢܦܪܥ] Ms. uterque ܦܘܪܥܢܐ ܡܦܪܥ male ut videtur, ſed Ms. Us. poſt ܠܐ habet punctum: quod videtur neceſſarium; niſi legamus ܦܘܪܥܢܝܢ quæ emendatio eſt tam neceſſaria, quam certa: v. 22. ܟܠ ܕܢܚܫܐ] Mſſ. ܟܠ ܡܢ ܕܢܚܫܐ. v. 23. ܠܡܐܡܪܝ] Ms. Us. ܠܡܐܡܪ̈ܝ ſic & Poc. v. 25. ܘܫܡܬ ܫܝܬ] Ms. uterque ܫܡܗ ܫܝܬ ܠܗ reſtituendo ܠܗ Us. 2. ܫܝܬ ܠܗ ܘܫܡܬ Ibid. ܠܡܬܩܪܝܢܘܗܝ] diviſim in Mſſ.

CAP. V. v. 5. ܟܠܗܘܢ ܫܢܘܗܝ] Ms. Us. ܟܠ ܝܘܡܘܗܝ Ms. Poc. ܟܠ ܫܢ̈ܘܗܝ. v. 10. ܐܘܠܕ ܒܢܝܐ] Ms. Us. una voce (ut & v. 19. & Poc. ܐܘܠܕܒܢܝܐ. v. 20.) Poc. ut impreſſum eſt. v. 12. 13. 15. Ms. uterque ܡܗܠܠܐܝܠ ut poſtea impreſſum extat. ver. 20. ܘܡܫܠܡ] in Poc. ܘܐܫܠܡ ſic & in 22. & 27. v. 21. ܠܡܬܘܫܠܚ] libri noſtri ܠܡܬܘܫܠܚ. v. 25. ܘܐܘܠܕ ܠܠܡܟ] in Us. ܘܐܘܠܕܠܡܟ ſic & in 26. & 28. v. 31 deeſt in Us. ܫܒܥ quod ipſius manu in margine notatum eſt ſuppletum eſſe in altero Ms. ut & in Poc.

CAP. VI. v. 2. ܕܠܗܘܢ] In utroque Ms. ܕܠܗܘܢ ſic etiam v. 4. in Us. v. 4. ܘܡܢ ܒܬܪ] in Us. ܘܡܢ ܒܬܪܟܢ. Ib. ܓܢܒܪܐ ܕܫܡܗܐ proculdubio leg. ܓܢܒܪ̈ܐ etſi tum Mſſ. tum impr. ܓܢܒܪ̈ܐ. v. 5. ܕܣܓܝܐܬ] uterque Ms. ܕܣܓܝܐܬ. v. 10. ܘܐܘܠܕ ܢܘܚ ܬܠܬܐ ܒܢܝܢ] Ms. Us. uterq; ܘܐܘܠܕ ܢܘܚ ܬܠܬܐ ܒܢ̈ܝܢ Poc. item, niſi quod habet ܬܠܬ. v. 13. ܕܟܠ ܒܣܪܐ] Mſſ. ܕܟܠ ܒܣܪ recte omnino. v. 14. ܩܢܝܢ ܩܢܝܢܗ] ſic punctatur in Us. ut & v. 15. ubi Poc. ܩܢ̈ܝܢܗ. Et hoc loco ſemel monuiſſe ſufficiet, Us. 1. tantæ vetuſtatis codicem, ſemper ܩܢܝܢ legere. Poc. ſemper ܩ̈ܢܝܢ. Ex quibus in unum conflatis lectio Pariſienſis ܩܢ̈ܝܢ conſtare videtur: quod idem uſu veniſſe videtur in ܥܦܪܐ ܦܠܐ & aliis ejuſdem formæ nominibus, quæ in Uſſer. primo leguntur ܥܦܪܐ ܦܠܐ in Poc. autem ſemper ܥܦܪܐ ܦܠܐ. v. 16. ܬܓܡܪܝܗ̇] Ms. uterque. ܬܟܡܪܝܗ̇ per Caph, cum his punctis in Poc. & Us. 2. v. 17. ܛܘܦܢܐ. ܡܝܐ.] in Poc. ܛܘܦܢܐ ܕܡܝܐ recte omnino. v. 19. ܘܡܟܠܚܝܢ] in utroque Ms. diviſim per ܠ. v. 22. ܟܠ ܕܦܩܕܗ] nihilominus videtur ſcribendum eſſe ܟܟܠ ut in Hebr.

CAP. VII. v. 11. ܡܥܝܢܝ ܬܗܘܡܐ] Mſſ. ܡܥܝܢܝܬܗܘܡܐ. Ib. ܐܬܬܦܬܚ Mſſ. ܐܬܦܬܚܘ. v. 15. ܟܠ ܒܣܪ] diviſim in Mſſ. v. 16. ܘܕܥܠ] Ms. uterque ܘܕܥܠܘ nota pluralis expreſſa, ſecundum ea quæ præmiſi. v. 23. ܘܐܫܬܚܩ] eſt ex correctione utriuſq; Ms. in Par. ܘܐܬܓܡܪ.

CAP. VIII. v. 4. ܛܘܪܝ ܩܪܕܘ] Ms. uterque ܛܘܪܩܪܕܘ puncta in Poc. v. 7. ܥܘܪܒܐ] Ms. Poc. ܥܘܪܒܐ ſic punctat. v. 11. ܘܐܬܬ] ad marg. Us. 2. annotatum eſt Gregorium legere ܘܗܦܟܬ. Ib ܛܪܦܐ ܕܙܝܬܐ] Mſſ. ܛܪܦܘܗܝ ܕܙܝܬܐ. v. 13. ܐܦܝ ܐܪܥܐ] Ms. Poc. ܐܦ̈ܝ ܐܪܥܐ item Us. 2. v. 21 in Mſſ. utrumque legitur ܪܝܚܐ ܕܢܝܚܐ ܘܪܝܚܐ ܕܢܝܚܐ quamvis alterum videatur gloſſema, Ib. ܘܐܡܪ ܒܠܒܗ] in Poc. ܘܐܡܪ ܒܠܒܗ ܐܠܗܐ ܒܠܒܗ.

CAP. IX. v. 3. ܟܠܪܚܫܐ] duabus vocibus ܟܠ ܪܚܫܐ in Mſſ. ut alibi. v. 4. interpunctum eſt ubique poſt ܒܢܦܫܗ ܕܡܗ poteſtq; intelligi per hypallagen, in cujus anima eſt ſanguis ipſius, id eſt, in cujus ſanguine eſt anima ipſius. Sed videtur potius ܕ in ܕܒܢܦܫܗ redundare, etſi in Mſſ. comparet. v. 11. ܠܡܚܒܠܗ̇] Poc. ܢܚܒܠܗ̇ male. v. 15. ܘܐܬܕܟܪ] Poc. ܐܬܕܟܪ Us. 2. ܐܬܕܟܪܘ male. Ib. ܚܝܘܬܐ] Poc. ܘܚܝܘܬܐ. Ib. ܢܗܘܐ] Mſſ. ܢܗܘܘܢ. v. 16. Ms. Us. ܘܚܙܝܬܗ̇, una voce. v. 17. diviſim ut et in Poc. ubi una voce editum eſt. v. 23. ܥܪܛܠܝܘܬܐ] in Poc. & Us. 2. duabus vocibus, apud Ferrarium citatur per Teth.

CAP. X. v. 2. ܘܡܫܟ݂. ܘܬܝܪܣ.] ܘܡܫܟ in Poc. item, ܘܬܝܪܣ. v. 3. ܘܬܘܓܪܡ] in Poc. ܘܬܘܓܪܡ. v. 4. ܘܕܘܕܢܝܡ] in Poc. ܘܪܘܕܢܝܡ ut & Gregorius. Ib. ܐܠܝܫܐ] in Us. ܐܠܝܫܐ item ܘܪܘܕܣ & ܠܐܬܪܘܬܗܘܢ. v. 5. ܕܓܢܣܐ. ܕܥܡܡܐ] in Us. utroque ܕܓܢܣܐ ܕܥܡܡܐ. recte omnino v. 11. ܢܦܩ ܠܐܬܘܪ] in Poc. ܢܦܩ ܠܐܬܘܪ. Ib. ܘܟܠܚ] fortaſſe habet ܚ pro ܟ & ita poſt in 13. ܘܠܟܣܠܘܚܝܡ ܘܠܟܦܬܘܪܝܡ. ſane in nominibus præſertim propriis adeo frequens eſt ܚ in ܟ mutatio, ut, niſi alia ratio accedat, ſemper annotandam eam varietatem non putaverim. v. 13. ܠܠܘܕܝܡ. ܘܠܥܢܡܝܡ] in Poc. ܠܥܢܡܝܡ & ܘܠܠܗܒܝܡ v. 19. ܕܓܪܪ] in Poc. ܕܓܪܪ v. 25. ܦܠܓ] in Poc. ܦܠܓܬ. male, ut opinor. v. 28. ܘܠܐܒܝܡܐܝܠ] in Poc. ܘܠܐܒܝܡܐܝܠ v. 30. ܠܡܫܐ] in Poc. ܠܡܫܐ. ſic etiam Us. 2. & Gregorius.

CAP. XI. v. 1. ܘܡܡܠܠܐ] in Ms. utroque ſcriptum eſt ܘܡܡܠܠܠܐ ſcilicet quia alterum ܠ non effertur v. 6. ܠܐ ܢܬܟܠܐ ܡܢܗܘܢ ܟܠ ܡܐ ܕܐܬܪܥܝܘ] in Mſſ. legitur ܠܐ ܢܬܟܠܐ ܡܢܗܘܢ ܟܠܡܕܡ etſi in Poc. ultima vox diviſim ſcripta eſt. v. 7. ܠܫܢܐ] certa eſt lectio, etſi Hebr. aliud ſuadeant, propter utrumque Ms. in quibus puncta pluralis, & propter v. 9. v. 13. ܘܐܘܠܕ ܒܢܝܢ] in Us. ܘܐܘܠܕܝܢ ſed Us. 2. habet ut impreſſum eſt, quod Poc. confirmat: Et certe Syriacus Int. Hebr. lectionem exprimere ſolet. Onkelus tamen hic legit חלתין. v. 29. ܕܥܣܪܝܢ] in Poc. ܕܥܣܪܝܢ v. 31. ܒܪ ܒܪܗ] in Mſſ. ܒܪ ܒܪܗ ܒܪ ܒܪܗ.

CAP. XII. v. 3. ܘܡܒܪܟܝܟ] Inſititium videtur aliunde: & tamen agnoſcitur a noſtris Mſſ. v. 5. ܘܐܬܘ ܠܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ] abeſt a Poc. ſicut a Græco. item ab Us. 2. v. 6. ܕܡܘܪܐ] cum punctis pluralibus in Us. v. 11. ܫܦܝܪܬ ܒܚܙܘܐ] habet punctum verbi in Us. ܫܦܝܪܬ ſed videtur legendum ܪ ܫܦܝܪܐ Us. 2. ܫܦܝܪܬܝ v. 14. ܘܚܙܐܘܗ] v. 15. ܘܚܙܐܘܗ̇] in Us. ܘܚܙܐܘܗ̇ utrobique: in Poc. eadem varietas, quæ in impreſſo, ſed ordine contrario. Ib. ܘܐܬܕܒܪܬ] in Poc. ܘܐܬܕܒܪܬܝ.

CAP. XIII. Videtur Syrus Int. v. 10. legiſſe in Hebr. צען pro צער & v. 18. ויאתה pro ויאהל.

CAP. XIV. v. 1. ܕܐܪܝܘܟ ܡܠܟܐ ܕܐܠܣܪ. ܘܟܕܪܠܥܡܪ] In Us. puncta ſunt ܕܐܠܣܪ, item ܘܬܕܥܠ. obſervandum autem eſſe etiam ibi ܟܕܪܠܥܡܪ in Poc. ܕܐܠܣܪ item ܕܐܪܝܘܟ item v. 9. v. 2. ܗܝ ܨܥܪ] in Poc. ܗܝ ܕܨܥܪ v. 4. ܠܟܕܪܠܥܡܪ] in Us. punctatum eſt ܠܟܕܪܠܥܡܪ una voce. v. 5. ܘܙܘܙܢܝܡ] in Us. ܙܘܙܢܝܡ ſine ܘ, item in Poc. v. 9. ܕܓܘܝܐ] in Poc. punctatum eſt ܕܓܘܝܐ v. 10. ܒܐܪܐ ܒܐܪܐ ܕܚܡܪܐ] in Poc. ܒܐܪܐ ܕܚܡܪܐ in Us. 2. lacuna loco ſecundi ܒܐܪܐ v. 13. ܕܐܫܟܠ] in Mſſ. ܕܐܫܟܠ v. 17. ܕܡܠܟܐ] in Mſſ. ܕܡܠܟܐ in plurali quod non congruit cum Heb. item in Poc. v. 18. ܫܠܝܡ] in Poc. diſerte ſcriptum eſt ܫܠܝܡ

CAP. XV. v. 2. ܕܪܡܣܘܩܝܐ] in Poc. ܕܪܡܣܘܩ Us. 2. ܕܪܡܣܘܩܝܐ v. 8. ܒܡܢܐ ܐܕܥ] in Poc. ܒܡܢܐ ܐܕܥ ܗܕܐ v. 18. in Mſſ. ſicut impreſſum eſt, ܠܐܪܥܐ ܗܕܐ, & vide ſimile 39. 12, 13. 18. niſi tamen & ibi exciderit ܠ & hic reponendum ſit, v. 19. ܘܠܩܕܡܘܢܝܐ] in Us. ܘܠܩܕܡܘܢܝܐ

CAP. XVI. v. 2. in Mſſ. ܐܬܐܠܕ cum duplici ܐ, etſi Heb. ſuadeat eſſe ܝ pro ܕ v. 6. ܒܥܝܢܝܟܝ] in Us. utroque ܒܥܝܢܝܟܝ v. 16. ܠܐܝܫܡܥܐܝܠ] in Us. ܠܐܝܫܡܥܐܝܠ.

CAP. XVII. v. 12. ܒܪ ܬܡܢܝܐ] in Us. ܒܪ ܬܡܢܝܐ cum punctis pluralis. v. 23. ܘܓܙܪܗ] in Poc. ܓܙܪ recte omnino.

CAP. XVIII. v. 7. ܘܥܒܕ ܠܗ] in Poc. ܘܥܒܕܝܢ ܠܗ item in Us. 2. v. 16. ܕܢܗܘܘܢ] in Poc. ܕܢܗܘܘܢ Us. 2. ܕܢܗܘܘܢ v. 17. ܐܝܟ ܕܟܣܐ ܐܢܐ] in Mſſ. ܐܢܐ ܕܟܣܐ ܐܢܐ ܡܢ. v. 19. ܘܡܫܩܠܡ] in Poc. ܘܡܫܩܠܡ ſed ſolemnis eſt error, τῶ ܘ pro ܕ & ex adverſo.

CAP. XIX. v. 7. ܐܚܝ̈] in Poc. punctatum eſt ܐܚܝ̈ ܠܐ v. 9. ܬܚܘܬ] forte pro ܬܚܘܬ v. 20. ܘܗܝ ܙܥܘܪܐ ܗܝ] in Poc. ܘܗܝ ܙܥܘܪܐ male videtur deeſſe ܗܝ v. 26. ܒܣܬܪܗ] in Us. ܒܣܬܪܗ fœmininum ut ſit, quamvis Hebr. & Chald. maſc. v. 35. ܘܐܫܩܝܢܝܗܝ] in Us. ܘܐܫܩܝܢܝܗܝ item in Poc. cum duplici ܢ, ad quorum prius punctum pertineat. in Us. 2. ܘܐܫܩܝܢܝܗܝ. eſt autem ܘ illud ſecundæ manus, a qua codici illi aſcripta ſæpius puncta obſervavi. v. 37. ܕܡܘܐܒܝܐ] in Us. ſecunda manu punctatum eſt, ܕܡܘܐܒܝܐ Us. 2. ܡܘܐܒܝܐ.

CAP. XX. v. 1. ܒܝܬ ܩܕܫ ܠܒܝܬ ܓܕܪ] in Us. ܒܝܬ ܩܕܫ ܠܒܝܬ ܓܕܪ v. 9. ܕܐܝܬܝܬ] in Poc. ܐܝܬܝܬ ſine ܕ v. 14 ܘܥܒܕܝܢ] in Poc. ܘܥܒܕܝܢ quod punctum manifeſtum eſt ad ܥ pertinere. v. 15. ܕܫܦܪ] in Us. ܕܫܦܪ in Poc. & Us. 2 ܕܫܦܪ in præterito. v. 17. ܘܐܣܝ] in Poc. ܘܐܣܝ ܐܠܗܐ.

CAP. XXI. v. 4. ܕܦܩܕܗ] in Us. ܕܦܩܕܗ ubi pthocho ad ܦ præcedentem pertinet ut nuper 20. 14. v. 7. ܕܝܠܕܬ] in Us. 2 ܘܝܠܕܬ, ܘ pro ܕ & aperte in prima, in Us. ܕܝܠܕܬ ubi punctum videtur primam notare ut in Hebr. cum tertia impreſſa ſit. v. 9. ܡܓܚܟ] in Poc. ܡܓܚܟ ܥܡܗ quod nihil eſt niſi error ſcribæ. v. 10. ܒܪ ܐܡܬܐ ܗܢܐ] in Marg. Us. notatur legendum ܐܡܬܐ ܗܕܐ v. 14. ܘܦܪܩܗ] in Us. ܘܫܪܟܗ per ܫ in Poc. per ܐ. v. 20. ܘܗܘܐ ܗܘܐ] in Us. ܘܗܘܐ ܗܘܐ male in præterito.

CAP. XXII. v. 3. ܘܩܕܡ] in Poc. ܘܩܕܡ v. 12, 16. ܚܣܟܬ] in Poc. ܚܣܟܬ item in Us. 2. in 16. v. 20. ܘܐܬܚܘܝ] in Us. ܘܐܬܚܘܝ v. 21. ܘܠܩܡܘܐܝܠ] in Us. utroque ܘܩܡܘܐܝܠ v. 22. ܘܠܚܙܘ] in omnibus eſt ܘܚܙܘ Ib. ܘܠܦܠܕܫ ܘܠܝܕܠܦ] in Poc. ܦܠܕܫ ܘܝܕܠܦ Ib. ܘܠܒܬܘܐܝܠ] in Us. ܘܒܬܘܐܝܠ v. 24. ܘܠܡܥܟܐ] in Poc. ܘܡܥܟܐ.

CAP. XXIII. v. 8. ܐܢ ܨܒܝܢ ܒܢܦܫܟܘܢ] in Poc. ܐܢ ܨܒܝܢ ܒܢܦܫܟܘܢ. Ib. ܡܢ ܥܦܪܘܢ ܒܪ ܨܚܪ] in Poc. ܡܢ ܥܦܪܐ ܒܪ ܨܚܪ ܚܬܝܐ. v. 18. ܠܩܢܝܢܐ] in Mſſ. ܠܩܢܝܢ.

CAP. XXIV. v. 2. ܥܒܕܗ ܪܒܐ ܕܒܝܬܗ] in Poc. ܥܒܕܐ ܪܒ ܒܝܬܗ Us. 2. ܪܒܐ ܕܒܝܬܗ. v. 7. ܗܘ ܢܫܕܪ] in Poc. & Us. 2. ܘܗܘ ܢܫܕܪ. v. 9. ܥܠ ܡܠܬܐ ܗܕܐ] in Poc. non habetur ܗܕܐ. v. 12. ܘܥܒܕ] in Poc. ܘܥܒܕ puncto promoto, ut prius obſervatum eſt. Ib. ܠܡܪܝ] in Us. ܠܡܪܝ, ubi varietatem prius obſervatam in hac voce punctanda repræſentatam vides. v. 15. ܢܦܩܬ] quid ſi legamus ܢܦܩܬܗ etſi contra fidem codicum? ſic ſtatim ſequitur v. 16. etſi v. 18. in Poc. ܢܦܩܬ. v. 21. ܫܠܝܐ] Syriacus Int. legebat in Heb. משקה pro משתאה niſi legendum ܫܠܝܗ quod non dubito verum eſſe. v. 22. ܩܕܫܐ] in Us. ܩܕܫ̈ܐ ܕܗܒܐ per notam pluralis. v. 44. ܘܐܦ ܠܓܡܠܝܟ] in Us. ut & in Poc. ܘܐܦ ܠܓܡܠܝܟ. v. 47. ܘܫܐܠܬܗ] in Poc. ܫܐܠܬܗ v. 50. ܘܥܢܐ ܠܒܢ ܘܒܬܘܐܝܠ] in Poc. ܘܥܢܘ ܠܒܢ ܘܒܬܘܐܝܠ. Ib. ܡܢ ܡܪܝܐ] in Us. ܡܪܝܐ v. 54. ܫܕܪܘܢܝ] in Poc. ܫܕܪܘܢܝ. v. 55. ܬܐܙܠ] in Us. ܬܐܙܠܝܢ item in Poc. v. 58. ܘܐܡܪܬ ܗܝ] in Mſſ. ܘܐܡܪܬ ܗܘܘ ut alibi ſæpius: item ſtatim ܐܙܠ ܐܢܐ] in Mſſ. ܐܙܠ. v. 63. ܢܦܩ ܗܘܐ] in Poc. ܢܦܩ ܗܘܐ ܗܘܐ

CAP. XXV. v. 2. ܘܫܘܚ] in Us. ܘܫܘܚ v. 4. ܘܐܒܝܕܥ. ܘܐܠܕܥܐ. ܘܚܢܘܟ] in Us. utroque ܘܐܒܝܕܥ, item ܘܐܠܕܥܐ in Poc. ܚܢܘܟ in Us. 2. ܚܢܘܟ. v. 15. ܘܬܝܡܐ] in Us. ܘܬܝܡܐ item in Poc. Ad mentionem Laban Syri ver. 20. aſcriptum eſt Marg. Us. in hæc verba.

ܐܪܡܝܐ ܗܘ ܣܘܪܝܝܐ ܗܘ. ܣܘܪܝܐ ܡܢ ܫܡܗ ܕܣܘܪܘܣ ܐܬܩܪܝܬ ܗܘ

ܗܘ ܕܩܛܠܗ ܠܐܚܘܗܝ ܘܐܡܠܟ ܥܠ ܒܝܬ ܢܗܪܝܢ ܘܐܬܩܪܝܬ ܟܠܗ ܐܪܥܐ ܕܐܘܚܕܢܗ ܣܘܪܝܐ. ܥܠ ܣܘܪܝܐ. ܘܩܕܡ ܩܘܕܡ ܣܘܪܝܝܐ ܐܪܡܝܐ ܡܬܩܪܝܢ ܗܘܘ. ܘܡܢ ܕܐܡܠܟ ܥܠܝܗܘܢ ܣܘܪܘܣ ܗܝܕܝܢ ܣܘܪܝܝܐ ܐܬܩܪܝܘ. ܠܣܘܪܝܐ ܕܝܢ ܩܘܠܐܣܘܪܝܐ ܡܬܝܚܕܐ ܐܢܛܝܘܟܝܐ ܘܠܕܩܝܐ ܘܚܠܒ ܘܣܠܘܩܝܐ ܘܚܡܬ ܘܫܝܙܪ ܘܚܡܨ ܘܩܣܪܝܐ ܘܟܠܗ ܐܬܪܐ ܕܫܐܡ : ܐܪܡܢܝܐ ܕܝܢ ܠܐ ܗܘܘ ܐܪܡܝܐ ܐܠܐ ܣܘܪܝܝܐ.

Aramæus, Syrus eſt. Syria de nomine Syri dicta eſt, qui interfecit fratrem ſuum & regnavit in Meſopotamia, & vocata eſt omnis terra poſſeſſionis ejus Syria. Antea Syri vocabantur Aramæi, & cum demum regnaret eis Syrus, tunc Syri dicti ſunt. Ad Cœloſyriam pertinet Antiochia, Laodicea, Chaleb, Seleucia, Hamath, Shaizru, Emeſa, Cæſarea, omniſque regio Sham: Armeni autem Aramæi non ſunt, ſed Syri ſunt. V. 23. ܠܥܡܡܝܢ] in Poc. ܠܥܡܡܝܢ item in Us. 2. v. 24. ܬܐܡܐ & ܘܡܫܟܘܗ.] in Poc. ܘܡܫܟܘܗ male ut videtur, ut poſt ܬܐܡܐ. v. 26. ܒܪ ܫܬܝܢ ܫܢܝܢ] in Us. ܒܪ ܫܬܝܢ in Poc. ܒܪ ܫܬܝܢ. v. 34. ܘܩܡ ܐܙܠ] in marg. Us. ܘܐܙܠ item in Us. 2. etſi Syriaſmus hoc non poſtulet.

CAP. XXVI. v. 5. ܕܢܡܘܣܝ] in Us. ܕܢܡܘܣܝ in Poc. ſine punctis. v. 13. ܕܪܒ] in Us. ܕܪܒ in præſenti. v. 14. ܥܢܐ ܕܥܢܐ] non eſt in Us. In Us. 2. ad marginem aſcriptum extat. v. 22. ܘܩܪܐ ܫܡܗ̇] in Poc. ܫܡܗ item in Us. 2.

CAP. XXVII. In Us. in Tit. Cap. ܒܘܪܟܬܐ plur. v. 9. ܐܝܟ ܕܪܚܡ] in Us. ܐܝܟ ܕܪܚܡ in præterito, item. v. 14. in Poc. præſens utrobique, ut & in Us. 2. v. 20. ܡܛܠ] in Poc. ܡܛܠ male. v. 42. ܘܐܬܚܘܝ ܠܪܒܩܐ] abeſt hoc loco ܚ plurale ab omnibus Mſſ. v. 44. ܥܕܡܐ ܕܢܬܟܢܫ ܚܡܬܗ ܕܐܚܘܟ] In Mſſ. ܥܕܡܐ ܕܢܬܟܢܫ ܚܡܬܗ ܕܐܚܘܟ. ܘܢܛܥܐ ܥܒܕܐ ܕܥܒܕܬ ܠܗ ܘܢܫܬܪܐ ܚܡܬܗ ܕܐܚܘܟ ܡܢܟ.

CAP. XXVIII. v. 3. ܘܢܣܓܝܟ] in Poc. & Us. 2. ܘܢܣܓܝܟ. v. 4. ܒܢܘܗܝ ܥܡܟ] in Us. ܒܢܘܗܝ in ſingulari ſecundum Heb. recte. Ut & in Cap. 27. v. 41. etſi ibi Mſſ. conſentiant impreſſo. v. 13. ܕܝܗܒ] in Us. ܕܝܗܒ ſine nota præſentis quæ in Poc. extat. v. 17. ܘܐܡܪ ܡܐ ܕܚܝܠ ܐܬܪܐ ܗܢܐ] additum ad Hebr. extat in Mſſ. ut & poſt ܕܚܝܠ. v. 18. ܒܨܦܪܐ] in Poc. ܒܨܦܪܐ in plur. male, ſequitur enim ܘܣܡܗ. v. 19. ܫܡܗ ܕܐܬܪܐ] in Us. ܕܐܬܪܐ ܗܘܐ ܫܡܗ forte legendum ܕܐܬܪܐ. v. 20. ܘܢܛܪܢܝ ܒܗ ܒ] in Poc. ܘܢܛܪܢܝ ܒܐܘܪܚܐ ſine ܒܗ. ſed male, natus enim errore repetitione τῶ ܒ.

CAP. XXIX. v. 4. cum ויאמר ſemper in hoc ſermone Jacobi cum paſtoribus & deinceps reddatur per ܐܡܪ obſervandum eſt, ſemper notari puncto præſentis niſi initio v. 5. in Poc ubi punctum infra vocem notat præteritum, quod idcirco videtur vitioſum. v. 8. ܕܢܬܟܢܫܘܢ ܟܠܗܘܢ] in Us. ܕܢܬܟܢܫܘܢ recte. Ita enim prius, & in Poc. v. 21. ܘܐܥܘܠ] in Poc. ܘܐܥܘܠ male ut videtur. v. 33. ܫܡܥ ܡܪܝܐ] in Poc. ܡܪܝܐ ܫܡܥ.

CAP. XXX. v. 1. ܘܐܠܐ] in Us. duabus vocibus ܘܐܢ ܠܐ ſic Greg. in Us. 2. v. 3. ܘܐܬܒܢܐ] in Us. ܘܐܬܒܢܐ ut & in Poc. Ibid. in Mſſ. etiam ܐܢܬܬܐ ubi Hebr. congruit ܠܐܢܬܬܐ. v. 8. ܟܬܫܬ ܥܡ ܚܬܝ ܘܙܟܝܬ] in Us. ܟܬܫܬ ܥܡ ܐܚܬܝ ܘܐܫܟܚܬ ܠܗ ܘܙܟܝܬ ita etiam in Poc. plenius: v. 13. ܛܘܒܬܝ.] in Mſſ. ܛܘܒܬܐ neque enim adſunt puncta pluralis, ſed male, nam ad marg. Us. 2. ܠܥܝܢܐ ܕܐܬܚܙܝܬ ܠܗܝ ܡܢ errore ܕ in ܪ mutatum eſt. v. 14. ܗܘܝܘܢ] in Us. ܗܘܝܘܢ ܠܗ ſic etiam in Poc. Us. 2. ܗܘܝܘܢ ܠܗ. v. 38. ܘܢܬܥܒܢ] in Us. videtur ſcriptum ܘܢܬܥܒܢ nam ſane utrumque reperitur ܚܡ & ܚܡܐ non ſolum apud Ferr. ſed & v. 41. v. 39. ܘܝܠܕܢ ܥܢܐ ܦܨܝܚܬܐ] in Poc. ܘܝܠܕܢ ܥܢܐ ܥܠ ܚܘܛܪܐ ſed ܥܠ ܚܘܛܪܐ redundat.

CAP. XXXI. v. 1. ܠܐ ܕܐܝܬ ܗܘܐ ܠܐܒܘܢ] in Poc. ܕܐܝܬ ܠܐܒܘܢ. v. 12. ܥܠ ܕܚܙܝܬ ܟܠ] in Us. ܕܚܙܝܬ ܟܠ ܡܕܡ ſic & in Poc. v. 13. ܐܢܐ ܐܢܐ ܐܠܗܐ ܕܐܬܚܙܝܬ ܠܟ ܒܒܝܬ ܐܝܠ] in Poc. ܐܢܐ ܐܠܗܐ ܕܐܬܚܙܝܬ ܠܟ ܒܝܬ ܐܝܠ quatuor reliquis vocibus male omiſſis. ver. 14. ܘܐܡܪܘ ܠܗ ܪܚܝܠ] in Us. ܘܐܡܪܘ ܠܗ ܪܚܝܠ ܘܠܝܐ. v. 15. ܢܘܟܪܝܬܐ] in Us. ܢܘܟܪܝܬܐ. v. 22. ܕܥܪܩ ܝܥܩܘܒ] in Us. ܕܥܪܩ ܝܥܩܘܒ. v. 26. ܒܫܒܝܬܐ ܕܚܪܒܐ] deeſt in Poc. ܒܫܒܝܬܐ male ut opinor v. 29. ܐܢܐ ܐܠܗܐ ܕܐܒܘܟ ܕܝܠܟ ܐܡܪ ܠܝ] in Poc. ܐܠܗܐ ܕܐܒܘܟ ܐܡܪ ܠܝ v. 41. ܒܥܢܟ] in Poc. ܒܥܢܟ male, opinor. v. 46. ܘܥܒܕܘ ܓܠܐ] deeſt in Us. ſed extat in Poc. idque rectum.

CAP. XXXII. v. 11. ܘܠܡܫܪܝܬܐ] in Poc. ܘܠܡܫܪܝܬܐ ſine ܘ ante ܠ. v. 12. ܘܐܝܬܒ] in Us. ܘܐܝܬܒ. v. 15. ܘܥܣܪܐ ܬܘܪܐ] ſic in utroque Ms. quamvis viginti in Lat. Ibid. ܐܬܢܐ] in Poc. ܐܬܢܐ male, nam Us. ut impreſſum eſt ſine ܘ. v. 18. ܕܥܒܪ] in Us. ܕܥܒܪ in præſenti, ut poſt ܐܬܐ, in Poc. nullum eſt punctum. v. 19. ܠܬܠܝܬܝܐ] in Poc. ܠܬܠܝܬܝܐ in margine tamen ut impreſſum eſt. Ib. ܕܐܙܠ] in Us. ܕܐܙܠ ſcilicet in plurali, in Poc. nullum eſt punctum. v. 22. ܒܠܠܝܐ] quamvis Mſſ. conſentiant impreſſo, certum eſt legendum ܒܠܠܝܐ. v. 28. ܐܠܐ ܐܢ ܐܝܣܪܐܝܠ ܢܗܘܐ ܫܡܟ] in Us. ܐܠܐ ܐܝܣܪܐܝܠ ܢܗܘܐ ܫܡܟ ܘܡܬܩܪܐ ܐܢܬ ܐܝܣܪܐܝܠ inverſo ordine. v. 31. ܘܫܡܫܐ ܕܢܚܬ ܥܠܘܗܝ] non legitur in Uſſ. ut nec in Hebr. etſi in Poc. & Us. 2. forte leg. ܕܢܚܬ. v. 32. ܕܢܫܝܐ] non habet in Mſſ. punctum ܫ reliqua extant ut impreſſa ſunt.

CAP. XXXIII. v. 2. ܘܐܩܝܡ] in utroque ܘܐܩܝܡ ſine ܐ. v. 6. ܘܩܪܒ] in Us. ܘܩܪܒܝ in Poc. ܘܩܪܒܘ ſequitur enim in omnibus ܘܣܓܕܘ. v. 8. ܕܦܓܥܬ ܒܗ] forte ܕܦܓܥܬ ܒܗ ut in Hebr. Ibid. ܕܐܫܟܚ] in Mſſ. ܕܐܫܟܚ. v. 10. ܡܩܒܠ ܕܫܡܝܐ] in Poc. & Us. 2. ܕܫܡܝܐ ܡܩܒܠ male. v. 17. ܡܛܠܠܐ] videtur ſcribendum ܡܛܠܠܐ in plur. v. 18. ܟܕ ܐܬܐ] in Us. ܐܬܐ in præt.

CAP. XXXIV. v. 5. ܕܛܡܐܬ] in Us. ܕܛܡܐܘܗ̇ quod videtur rectum, habes autem idem in plurali v. 7. 13. & 27. v. 18. ܘܫܦܪ] in Us. ܘܫܦܪܘ ſic & in Poc. Ib. ܒܥܝܢܝ] in Us. ܒܥܝܢܝ. v. 24. ܘܓܙܪ] in Us. ܘܓܙܪܘ item in Poc. v. 26. ܘܢܦܩܘ] in Us. ܘܢܦܩܘ.

CAP. XXXV. v. 9. ܘܐܬܓܠܝ ܠܗ ܐܠܗܐ] in Us. ܘܐܬܓܠܝ ܠܗ ܐܠܗܐ & rectum eſt ut in Hebr. v. 11. ܥܡܐ ܘܟܢܫܐ] in Us. ܘܥܡܐ. v. 14. ܢܣܟܐ] in Us. ܢܣܟܐ in ſing. ut in Hebr. recte: item in Poc. v. 23. ܘܙܒܘܠܘܢ] in Poc. punctatum eſt. ܘܙܒܘܠܘܢ item prius ܕܐܚܐ] ܕܐܚܐ ſic Us. v. 26. v. 27. ܠܩܪܝܬ ܐܪܒܥ] in Poc. ܠܩܪܝܬ in Us. ܠܩܪܝܬ Us. 2. ܘܩܪܝܬ. v. 28. ܘܗܘܘ ܝܘܡܝ] in Us. ܘܗܘܘ ܝܘܡܝ.

CAP. XXXVI. v. 4. ܠܐܠܝܦܙ] in Poc. ܠܐܠܝܦܙ item v. 41. v. 5. ܘܠܝܥܠܡ] in Us. ܘܠܝܥܠܡ ubi pthocho ad primam ſyllabam pertinet, ut prius: v. 2. ܘܐܗܠܝܒܡܐ (ubi Us. 2. & Poc. ܘܐܗܠܝܒܡܐ) ut & v. 5. & 14. & 18. item 25. v. 15. ܪܫܐ ܕܬܝܡܢ] in Poc. ܪܫܐ ܕܬܝܡܢ ut & in Us. 2. Ib. ܩܢܙ] in Mſſ. punctatum eſt ܩܢܙ & hoc manu ſcriptoris, nam in his nominibus appoſita eſt, in Us. alia manu, punctatio ab ea diverſa quæ impreſſa eſt, cujus rationem fere non habui. v. 20. 21. ܘܫܒܥܘܢ ܘܥܢܐ] Us. ut & Poc. ܠܘܛܢ, ܘܫܘܒܠ, ܘܨܒܥܘܢ. v. 22. ܚܘܪܝ] in Us. ܚܘܪܝ ut & in Poc. & in Hebr. v. 23. ܘܐܘܢܡ] in Poc. ܘܐܘܢܡ. v. 32. ܕܢܗܒܐ] fortaſſe legendum ܕܢܗܒܐ

gendum ܕܢܣܒܘܢ ſecundum Hebr. etſi Mſſ. non addicant. notandum econtra v. 24. ܐܝܐ quod eſt איה in Hebr. ut ſcias has literas inter ſe permutari. v. 38. & 39. ܒܪ ܥܟܒܘܪ] in Mſſ. ܒܪ ܥܟܒܘܪ hoc nomen ſemper ſic legitur & in Regum libris.

CAP. XXXVII. v. 2. ܒܝܫܬܗܘܢ] in Us. ܒܝܫܬܗܘܢ. v. 3. ܕܦܣܬܐ] in Poc. punctatum invenio ܕܦܣܬܐ. ver. 4. ܘܣܢܐܘܗܝ] in Us. utroque ܘܣܢܐܘܗܝ ſic v. 18. in Us. utroque ܘܚܙܐܘܗܝ ut etiam in Poc. v. 17. ܐܡܪܝܢ ܗܘܘ] in Us. ܐܡܪܝܢ in præſenti. v. 25. in Poc. & Us. 2. poſt ܘܥܛܪܐ additum eſt ܘܡܬܛܟܐ. v. 30. ܛܠܝܐ ܐܝܢܐ ܗܘ] quid ſi legamus ܗܘ ܠܗ ܠܛܠܝܐ? ſecundum Hebr. v. 32. ܘܫܕܪܘܗ̇] ad marg. Us. notatur legendum ܘܫܕܪܘܗ. ver. 35. ܠܡܒܝܐܘܬܗ] in Us. ſcriptum eſt ܠܡܒܝܐܐܘܬܗ.

CAP. XXXVIII. v. 1. ܥܕܘܠܡܝܐ] videtur non ſolum metaplaſmum paſſum, ܪ pro ܕ ſed etiam metatheſim ܥܪܘܠܡܝܐ item in Poc. ſed ver. 12. ܥܪܘܠܡܝܐ ubi in Uſſ. ut prius. v. 5. ܫܠܐ] in Us. ſcriptum videtur ܫܝܠܐ ſic n. clarius. v. 11. item ver. 14. tamen aliter. 39. 26. v. 8. ܘܝܒܡܝܗ̇] in Poc. ܘܝܒܡܝܝܗ̇ per duplex ܝ ſed eiſdem punctis, in Uſſer. 2. ܘܐܝܒܡܝܗ̇ ſed in margine reſtituitur ܘܝܒܡܝܗ̇ ex Gregorio. v. 9. ܕܠܗ ܠܐ ܗܘܐ] in Poc. poſt ܗܘܐ additum eſt ܙܪܥܗ. v. 11. ܠܗ̇] in Poc. ܠܗ. v. 12. ܣܓܝܐ] in Poc. ܘܣܓܝܐ ܗܘ ܙܒܢܐ. v. 14. ܒܦܪܫܘܬܐ] in Poc. & Us. 2. ܦܪܫܘܬܐ ſic. v. 19. in Uſſ. v. 24. ܘܐܬܒܛܢܬ] in Uſſ. ܘܐܬܒܛܢܬ v. 25. ܥܙܩܬܐ] quid ſi legamus ܥܙܩܬܗ? v. 26. ܙܟܝܐ ܗܝ] ſi ܙܟܝܐ victorem ſignificat, ſuſpicandum videtur rectius lectum iri hoc loco ܙܟܝܐܗܝ etiam invitis Mſſ.

CAP. XXXIX. v. 8. ܐܫܠܡ] non dubito legendum eſſe ܐܫܬܠܡ quamvis Mſſ. conſentiant impreſſo. v. v. 22. v. 9. ܕܐܢܬܬܗ] in Poc. ܕܐܢܬܬܐ male.

CAP. XL. v. 5. ܚܠܡܐ] in Poc. & Us. 2. ܚܠܡ̈ܐ in plurali. v. 41. 11. item ver. 8. v. 8. ܗܘ ܕܐܠܗܐ ܗܘ] in Poc. & Us. 2. ܗܘ ܕܐܠܗܐ ܗܘܐ male. v. 10. ܘܗܘܘ] in Us. ܗܘܘ ſine ܘ. v. 16. ܫܦܝܪ] in Poc. ܫܦܝܪ. v. 17. ܣܠ̈ܐ] in Poc. ܣܠܐ in ſingulari, item in Us. utroque.

CAP. XLI. v. 3. ܥܠ ܟܐܦ] in Us. ܥܠ ܟܐܦ. v. 8. ܚܟܝܡܘܗܝ] in Us. ܚܟܝܡܘܗܝ ſic v. 11. ܚܟܝܡܐ. v. 13. ܐܝܟ ܕܦܫܩ ܠܢ] in Poc. ܐܝܟܢܐ ܕܦܫܩ. v. 18. ܘܫܦܝܪܢ ܚܙܘܗܝܢ] in Poc. ܘܫܦܝܪܢ ܚܙܘܗܝܢ videtur legendum ܫܦܝܪܢ. v. 21. ܘܥ̈ܠܝ] in Uſs. utroque ܘܥܠ quamvis poſt ܕܥܠܝ. v, 25. ܚܠܡܐ ܚܕ ܗܘ] in Us. ܚܠܡܐ ܕܦܪܥܘܢ ܚܕ ܗܘ quod & ad marginem Us. 2. notatum eſt e Gregorio. v. 27. ܕܫܩܝܦܢ] in Poc. ܕܫܩܝܦܢ. v. 30. ܘܬܬܛܥܐ] in Poc. ܡܬܛܥܐ item in Us. 2. v. 34. ܘܢܚܡܫ] in Us. ܘܢܚܡܫ quod cum Hebr. non convenit. v. 38. ܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ ܐܝܬ ܒܗ] in Poc. ܓܒܪܐ ܕܐܝܬ ܒܗ ܪܘܚܐ ܕܐܠܗܐ. v. 43. ܐܦ ܡܪܟܒܬܐ ܕܬܪܬܝܢ] in Us. utroque plenius impreſſo ܘܐܪܟܒܗ ܥܠ ܡܪܟܒܬܐ quod Hebr. poſtulat. ſic & in Poc. v. 44. ܐܘ ܪܓܠܗ] in Poc. ܘܪܓܠܗ. v. 45. ܐܣܢܬ] quamvis Mſſ. conſentiant impreſſo, puto tamen per errorem, quo ſupra notavi in propriis ܢ ſæpe ſcriptum eſſe pro ܝ, eſſe ſcriptum ܐܣܢܬ pro ܐܣܝܬ Us. 2. infra. 47. 20. ܐܣܝܬ.

CAP. XLII. ܣܓܕܘ ܠܗ] in Poc. & Us. 2. ܘܣܓܕܘ ܠܗ & ſane ܘ ſæpe redundat in Syriaſmo. vide ver. 13. v. 9. ܐܬܝܬܘܢ] in Us. ܐܬܝܬܘ ſic etiam ver. 12. v. 14. ܝܘܣܦ] in Us. neceſſario additum eſt. ܗܘ ܕܡܠܠܬ ܥܡܟܘܢ ܗܢܐ. v. 16. ܘܐܬܚܒܫܘ] in Poc. ܘܡܬܚܒܫܝܢ proclivi lapſu. v. 18. ܘܚܝܘ] in Us. ܘܢܚܝܘ. v. 19. ܒܬܚܒܘܫܬܟܘܢ] in Poc. ܒܬܚܒܘܫܬܟܘܢ ver. 33. ut impreſſum eſt. v. 21. ܒܐܘܠܨܢܐ ܕܢܦܫܗ] in Poc. ܒܐܘܠܨܢܐ ܕܢܦܫܗ. v. 30. ܩܫܝܬܐ ܕܡܪܐ ܐܪܥܐ] in Poc. ܩܫܝܬܐ ܡܪܐ ܐܪܥܐ. v. 34. ܬܬܓܪܘܢ] in Us. ܬܬܬܓܪܘܢ. v. 37. ܐܡܛܝܬܝܗܝ] in Us. ܐܡܛܝܬܘܗܝ.

CAP. XLIII. v. 4. ܘܢܙܒܢ] in Us. ܘܢܙܒܢܘ. v. 8. ܘܢܚܐ] in Poc. ܕܢܚܐ item in Us. 2. v. 11. ܘܐܘܪܕܘ ܠܗ] in Poc. ſingulare, quod verum videtur. Ib. ܘܥܛܪܐ] in Poc. ܘܥܛܪܐ item in Us. 2. v. 14. ܘܢܫܠܚܘܢ] in Poc. ܘܢܫܠܚܝܢ per ܝ. v. 19. ܘܩܪܒܘ] in Poc. ܘܩܪܒܘ. v. 25. ܐܟܠܝܢ] in Poc. ܠܡܐܟܠ ܠܚܡܐ item in Us. 2. v. 27. ܘܫܐܠ] in Poc. ܘܗܘ ܫܐܠ. v. 28. ܐܡܪܘ] in Poc. poſt ܐܡܪܘ inſertum eſt ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ ſenſui turbando. v. 29. ܢܬܪܚܡ] in Poc. ܢܬܪܚܡ. v. 31. ܘܣܝܡܘ ܠܗ ܠܚܡܐ] in Poc. ܘܣܝܡܘ ܠܗܘܢ ܠܚܡܐ item in Us. 2. v. 32. ܕܡܣܠܝܬܐ ܗܝ] in Us. ܕܡܣܠܝܘܬܐ ܗܝ. v. 34. ܡܢܬܐ ܡܢ ܡܢܬܗܘܢ] in Us. ܡܢ ܡܢܬܗܘܢ etſi in margine emendatum eſt ܡܢܬܗܘܢ v. 47. 24.

CAP. XLIIII. v. 2. ܟܣܦܐ] in Poc. ܟܣܦܐ. v. 12. ܘܒܩܐ male legi videtur ܘܒܩܐ etſi Mſſ. conſentiant impreſſo, pro ܘܒܨܝ. v. 30. ܢܦܫܗ ܐܣܝܪܐ] in Us. ܢܦܫܗ ܐܣܝܪܐ ܒܗ recte, item in Poc. v. 31. ܘܡܐܬ ܕܝܢ] in Us. ܘܡܐܬ ܕܝܢ in præterito male. v. 34. ܐܚܙܐ ܒܝܫܬܐ] in Poc. ܐܚܙܐ ܒܝܫܬܐ.

CAP. XLV. v. 4. & 5. ܕܙܒܢܬܘܢܢܝ] in Us. ita punctatum eſt ܕܙܒܢܬܘܢܢܝ quod punctum debetur ipſi ܢ. v. 9. ܡܕܝܢܬܐ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ] in Us. utroque ܥܠ ܡܕܝܢܬܐ ܕܡܨܪܝܢ. v. 10. ܕܓܘܫܢ] in Us. ܕܓܘܫܢ. v. 23. ܘܡܙܘܢܐ ܣܒܪܐ] in Mſſ. ܣܒܪܐ ܘܡܙܘܢܐ. Ib. ܘܡܙܘܢ ܠܐܒܘܗܝ] habet ܐ. in Poc. & Us. 2.

CAP. XLVI. v. 6. ܘܩܢܝܢܗܘܢ] in Us. ܘܩܢܝ̈ܢܗܘܢ in plur. v. 7. ܘܒܢܬܗ ܘܒܢܬ ܒܢܘܗܝ ܥܡܗ] in Us. ܘܒܢܬܗ ܘܒܢܬ ܒܢܘܗܝ. Ib. ܘܒܢ̈ܝ ܒܢܘܗܝ] in Us. ܘܒܢܘܗܝ ܒܢܘܗܝ. v. 10. ܒܪ ܟܢܥܢܝܬܐ] in Us. ܒܪܗ ܟܢܥܢܝܬܐ. v. 12. ܘܥܘܢܢ ܚܨܪܘܢ ܘܚܡܘܠ] in Us. ܚܨܪܘܢ ܘܥܘܢܢ in Poc. ܘܚܨܪܘܢ ܘܚܡܘܠ. v. 15. ܘܥܡ ܕܝܢܐ ܒܪܬܗ] in Us. ܘܥܡ ܕܝܢܐ ܒܪܬܗ ܗܝ. v. 17. ܘܫܪܚ] in Poc. ܘܫܪܚ. v. 18. ܠܠܝܐ ܒܪܬܗ] in Us. ܠܠܝܐ ܒܪܬܗ. v. 21. ܘܐܫܒܝܠ] in Us. ܘܐܫܒܠ. Ib. ܘܐܓܪܐ ܘܢܥܡܢ ܘܐܚܝ ܘܪܐܫ] in Poc. ܘܐܚܝ ܘܪܐܫ poſt ܘܪܐܫ & ܘܐܪܕ. v. 29. ܨܘܪܗ] videtur ſine ratione plurale eſſe etſi Mſſ. conſentiant. v. 31. ܐܣܩ] in Poc. & Us. 2. ܘܐܣܩ. v. 32. ܪܥܘܬ] in Poc. ܪܥܝܢ melius, ut ver. 34. ܪܥܝܐ quod idem eſt.

CAP. XLVII. v. 1. ܕܓܘܫܢ] in Poc. ܕܓܘܫܢ item v. 4. Ib. ܘܗܐ ܐܢܘܢ] in Poc. ܗܐ ܐܢܘܢ quomodo & Us. ut ſæpe impreſſum eſt. v. 3. ܐܦ ܐܒܗܝܢ] in Us. ܐܢܫܝܢ ܘܐܦ ܐܒܗܝܢ item in Poc. v. 12. ܠܚܡܐ ܠܦܘܡ ܛܠܝܗܘܢ] in Us. ܠܚܡܐ ܠܦܘܡ ܛܠܝܐ ut in Hebr. v. 14. ܕܐܙܒܢܝܢ] in Us. ܕܐܙܒܢܘ. ver. 20. in Poc. & Us. 2. ܘܙܒܢ ܝܘܣܦ ܦܘܠܚܢܐ ܕܡܨܪܝܐ. Ib. ܕܙܒܢܘ] in Us. ܕܙܒܢܘ ubi pthocho ad ܙ. pertinere vides. v. 22. ܠܐ ܙܒܢ] in Us. ܕܠܐ ܙܒܢ. v. 27. ܒܐܪܥܐ ܕܓܘܫܢ] in Us. utroque ܒܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ ܒܐܪܥܐ ܕܓܘܫܢ.

CAP. XLVIII. v. 2. ܐܬܐ] videtur melius legi ܐܬܐ in præſenti etſi Mſſ. conſentiant impreſſo, Nota hic ver. 3. ܐܬܚܙܝ per ܝ, quod alicubi ſine ܝ ſcriptum invenimus. v. 9. ܘܐܡܪ ܦܪܥ] in marg. Us. notatur ſcribendum ܘܐܡܪ ܐܝܣܪܝܠ ܦܪܥ quod

quod impreſſum non eſt, & in textu eraſum erat. v. 10. ܢܚܬ̈ܘ] in Us. ܢܚܬܘ vide a. Samariticum ubi ſcribitur [illegible] v. 11. ܠܐ ܣܒܪܬ] in Poc. ܠܐ ܣܒܪܬ.

CAP. XLIX. In Tit. uterque habet ܒܘܪܟܬܐ ܕܝܥܩܘܒ ܠܫܒܛܘܗܝ. v. 4. ܬܬܝܬܪ] in Us. ܬܬܝܬܪ quod punctum ad ܬ pertinet, ut poſitum eſt in Poc. v. 5. in Poc. & Us. 2. non legitur ܐܚܐ. v. 6. ܒܪܥܝܢܗܘܢ] in Poc. ܒܪܥܝܢܗܘܢ. Ib. ܥܩܪܘ] in Us. ܥܩܪܘ. v. 27. ܒܢܝܡܝܢ ܕܐܒܐ ܚܛܘܦܐ. ܒܨܦܪܐ ܢܐܟܘܠ ܚܛܘܦܐ. ܘܠܪܡܫܐ ܢܦܠܓ] in Us. utroque ܒܨܦܪܐ ܢܐܟܘܠ ܚܛܘܦܐ. ܘܠܪܡܫܐ ܢܦܠܓ ܒܙܬܐ. v. 28. ܒܪܟܬܗ] in Poc. ܒܪܟܬܗ. v. 29. ܠܡܥܪܬܐ] in Us. ܠܡܥܪܬܐ cum puncto ſub ܡ, ut impreſſum leg. v. 33. ubi in Poc. punctatum eſt ſecundum impreſſum. v. 30. ܐܚܝܕܘܬܐ] in Poc. ܐܚܝܕܘܬܐ male. v. 31. ܩܒܪܘܗ] in Poc. ܩܒܪ.

CAP. L. v. 3. ܘܒܟܘܗܝ] in Us. ܘܒܟܐܘܗܝ ut prius, ſic & in Poc. v. 8. ܕܓܘܫܢ] in Poc. ſic punctatum eſt ܕܓܘܫܢ. v. 23. ܬܠܝܬܝܐ] in Poc. ܬܠܝܬܐ male. Ib. de annis Joſephi 110. notatum eſt in margine Uſſer. ܫܢܝܢ ܡܐܐ ܘܥܣܪ ܐܝܟ ܗܕܐ ܬܘܪܬܐ. ܫܒܥܣܪ ܒܐܪܥܐ ܕܟܢܥܢ. ܒܥܒܕܘܬܐ ܥܣܪ. ܒܒܝܬ ܐܣܝܪܐ ܬܠܬ. ܟܕ ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܬܪܝܢܐ ܠܦܪܥܘܢ ܬܡܢܝܢ. ܘܐܝܬ ܕܐܡܪܝܢ ܒܒܝܬ ܐܣܝܪܐ ܬܠܬ ܘܦܠܓܐ ܫܢܝܢ. *Anni centum & decem ex hac diſpoſitione: Septendecim in terra Canaan: In ſervitute decem: In carcere tres: cum vicarius eſſet Pharaonis octoginta: Sunt qui dicunt, in carcere tres cum dimidio.*

In Us. ad calcem Geneſis. ܫܠܡ ܣܦܪܐ ܩܕܡܝܐ ܕܐܘܪܝܬܐ ܕܐܝܬ ܒܗ ܫܪ̈ܒܐ ܬܠܬܝܢ ܘܐܪܒܥܐ ܘܩܦܠܐܘܢ ܥܣܪܝܢ ܘܚܡܫܐ ܐܝܟ ܡܫܠܡܢܘܬܐ ܕܫܒܥܝܢ ܘܬܪܝܢ: ܦܬܓܡ̈ܐ ܕܝܢ ܕܐܝܬ ܒܗ ܟܠܗܘܢ ܐܪܒܥܐ ܐܠܦܝܢ ܘܫܬܡܐܐ ܘܬܠܬܝܢ ܘܚܕ ܒܡܦܩܬܐ ܦܫܝܛܬܐ. *Finis primi libri legis, cujus ſectiones ſunt triginta quatuor, capita autem viginti quinque ſecundum traditionem* LXXII. *Verſus autem quos continet omnes, quater mille ſexcenti triginta unus, in editione ſimplici.*

EXODUS.

CAP. I.

IN Tit. Uſs. ܬܘܒ ܡܦܩܢܐ ܣܦܪܐ ܕܬܪܝܢ ܕܐܘܪܝܬܐ in Poc. ut impreſſum eſt, niſi quod præmittit ܬܘܒ. v. 4. ܘܓܕ] in Poc. punctatum eſt ܘܓܕ. v. 10. ܢܬܚܟܡ ܥܠܘܗܝ] in Us. ܢܬܚܟܡ ܥܠܝܗܘܢ. v. 11. ܘܡܫܥܒܕܢܐ] in Us. punctatum eſt ܘܡܫܥܒܕܢܐ. v. 22. ܘܦܩܕ] in Poc. ܘܦܩܕ quod eſt conjug. primæ.

CAP. II. v. 3. ܘܫܥܬܗ̇] in Poc. punctatum eſt ܘܫܥܬܗ̇. Ib. ܠܛܠܝܐ] in Us. ܛܠܝܐ ſine ܠ. v. 9. ܐܝܢܩܝܘܗܝ] in Poc. ܐܝܢܩܝܘܗܝ, ut & in Us. 2. v. 23. ܐܬܬܢܚܘ] in Poc. ܐܬܬܢܚܘ Us. 2. male ܐܬܬܢܝܚܘ.

CAP. III. v. 5. ܐܪܥܐ ܩܕܝܫܬܐ] in Us. ܐܪܥܐ ܗܝ ܩܕܝܫܬܐ ut & in Poc. & Us. 2. v. 14. ܐܗܝܗ ܐܫܪ ܐܗܝܗ] in Mſſ. ſic punctatum eſt ܐܗܝܗ ܐܫܪ ܐܗܝܗ. v. 17. ܘܕܝܒܘܣܝ̈ܐ] in Us. ܘܕܝܒܘܣܝܐ quæ puncta ad ܐ pertinent. v. 19. ܒܐܝܕܐ] in Mſſ. ܒܐܝܕܗ.

CAP. IV. v. 9. ܬܬܗܦܟܝܢ ܠܕܡܐ] in Poc. ܬܬܗܦܟܘܢ ܠܕܡܐ. v. 11. ܘܐܡܪ] in Poc. ܐܡܪ ſine ܘ. v. 25. ܘܐܣܝܬ] videtur legendum ܘܐܩܦܬ etſi Mſſ. conſentiant impreſſo. Ib. ܕܝܢ ܠܗ] in Us. ܕܝܢ ܠܗ, male ut videtur, ſed errore uſitato, ܝ pro ܢ, ſic & in Poc. v. 27. ܘܢܫܩܗ] in Us. ܘܢܫܩܗ ea punctandi ratione, quam obſervavimus. ſic v. 28. ܕܦܩܕܗ. v. 31. ܘܗܝܡܢܘ] in Us. ܘܗܝܡܢܘ.

CAP. V. v. 6. ܠܡܫܥܒܕܢܝܗܘܢ] in Us. ܠܡܫܥܒܕܢܝܗܘܢ. v. 10. ut impreſſum eſt v. 13. ܡܫܥܒܕܢܐ at v. 14. ܡܫܥܒܕܢܝܗܘܢ in Poc. ſemper uti mpreſſum eſt. ut & in Us. 2. v. 17. ܡܬܒܛܠܝܢ] in Us. ܡܬܒܛܠܝܢ in Poc. ܡܬܒܛܠܝܢ.

CAP. VI. v. 4. ܕܥܡܪܘ] in Poc. ܘܥܡܪܘ male ܘ pro ܕ. v. 16. ܘܫܢ̈ܝ] in Poc. ܘܫܢܝ. v. 17. ܠܒܢܝ ܘܫܡܥܝ] in Mſſ. ܠܒܢܝ ܘܫܡܥܝ. v. 21. ܘܢܦܓ] in Poc. ܘܢܦܓ. v. 24. ܘܐܒܝܐܣܦ] in Poc ܘܐܒܝܐܣܦ quamvis autem Us. uterque conſentiat impreſſo, videtur tamen ubique error ſcripturæ, pro ܘܐܒܝܐܣܦ ut poſt in ܦܘܛܝܐܝܠ pro ܦܘܛܐܝܠ. v. 26. ܗܢܘ ܗܘ] in Us. ܗܢܘܢ.

CAP. VII. v. 3. ܐܩܫܐ] puncta ܐ̈ ܐܩܫܐ confirmantur a Mſs. v. 4. ܒܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ] in Us. plenius, ut in Hebr. ܕܡܨܪܝܢ ܘܐܦܩ ܚܝܠܘܬܝ ܥܡܝ ܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܡܢ ܐܪܥܐ ܕܡܨܪܝܢ intercíderant, quæ inter duo ܕܡܨܪܝܢ interjecta erant. v. 7. ܬܡܢܝܢ] in Us. ܬܡܢܐܝܢ ut alibi: hic autem bis. v. 26. ܕܢܦܠܚܘܢܢܝ] in Us. ܕܢܦܠܚܘܢܢܝ forte, ut ܘ ad ܢ pertineat in Poc. enim, ut & Us. 2. ܕܢܦܠܚܘܢܢܝ. v. 19. ܓܘܡܐ] in Poc. ſcriptum eſt ܘܥܠ ܓܘܡܐ quod confirmat puncta appoſita.

CAP. VIII. v. 6. ܘܫܡܠܘܢ] in Us. ܘܫܡܠܘܢ ܥܘܪܕܥܐ Us. 2. ܘܫܡܠܘ qnod eſt pro ܘܫܡܠܘܢ. v. 9. ܐܬܟܠܝܘ] in Us. ܐܬܟܠܝܘ. Ib. ܘܡܢ ܚܩܠܬܐ] in Us. ܘܡܢ ܚܩܠܬܐ lege ܘܡܢ ܚܩܠܬܐ ut ſit ܕܪ̈ܬܐ non ܚܩܠܐ. v. 13. ܘܡܚܝܗ̇ ܠܐܪܥܐ] in Us. ܘܡܚܝܗ̇. v. 15. ܐܨܒܥܗ] in Poc. ܐܨܒܥܗ ܗܝ ut & in Us. 2. v. 17. ܘܬܗܘܐ ܥܘܪܒܐ] ſic etiam in Mſſ. legitur ut fœm. ſit ܥܘܪܒܐ. v. 19. ܦܘܪܫܢܐ ܗܘ] in Us. ܗܘ ܦܘܪܫܢܐ. v. 26. ܘܨܠܝ ܡܢ] ad Marg. Uſſer. 2. notatum eſt e Grego. legere nonnullos ܘܨܠܝ ܠ ut in Hebr. v. 27. ܕܐܡܪ] in Us. ܐܝܟ ܕܐܡܪ ܡܢ male ex Heb.

CAP. IX. ܘܡܣܬܟܪܬ] in Poc. ܘܡܣܬܟܪܬ. v. 8. ܦܚܝܠܐ] in Us. ܡܦܚܝܠܐ in Poc. ܦܚܝܠܐ. v. 9. ܘܦܩܘܥܝܢ] in Poc. ܘܦܩܥܝܢ ut poſt. v. 11. v. 14. ܡܚܘܬܝ] in Us. ܡܚܘ̈ܬܝ in plur. quod verius. v. 16. ܡܛܠ ܗܕܐ ܗܘ] in Poc. ܡܛܠ ܗܢܐ ܗܘ. v. 32. ܕܟܘܢܫܝܢ] Poc. ܕܟܘܢܫܝܢ. v. 33. ܘܡܛܪܐ] in Poc. ܘܡܛܪܐ ܠܐ ܢܦܠ.

CAP. X. v. 9. ܕܥܐܕܐ ܗܘ] in Us. ܕܥܐܕܐ ܥܐܕܐ ܗܘ. v. 12. ܕܙܪܥܐ] notatur in Marg. Uſs. legi etiam ܕܩܡܨܐ. v. 17. ܘܢܥܒܪܝܗ̇ ܡܢܝ] in Poc. ܘܢܥܒܪܝܗ̇ ܡܢ.

CAP. XI. v. 5. ܕܒܬܪ ܪܚܝܐ] in Poc. ܕܒܬܪ ܪܚܝܐ ut & in Us. 2. v. 6. ܘܝܠܠܬܐ] in Us. ܝܠܠܬܐ ut etiam Cap. 12. 30. v. 7. ܢܢܒܚ] in Poc. ܢܢܒܚ ut & in Us. 2.

CAP. XII. v. 4. ܢܣܒܘܢ ܗܘ] in Poc. ܐܢ ܢܣܒܘܢ ܗܘܐ ut & in Us. 2. v. 8. ܥܠ ܡܪܝܪܬܐ] in Poc. ܥܡ ܡܪܝܪܬܐ itaque ſtatim. v. 13. ܘܐܦܣܘܚ] in Us. ܘܐܦܣܘܚ in Poc. v. 23. ܘܢܦܣܘܚ. v. 14. ܠܕܪ ܕܪܝܢ] in Us. ܠܕܪܐ ܕܪܝܢ bis in Uſſ. 2. cum ܐ & ſine ܐ. v. 16. ܩܪܝܐ] in Us. ܩܪܝܐ in Poc. ܩܪܝܐ & in Us. 2. Ib. ܘܟܠ ܥܒܕܐ] Us. ܟܠ ܥܒܕ. Ib. ܕܡܬܐܟܠ ܗܘ] Us. uterque ܗܘ item Poc. v. 17. ܦܛܝܪ̈ܐ] videtur eſſe plur. quia Hebr. המצות etſi in Mſſ. non eſt notatum, v. 33. ܘܐܠܨܘ ܡܨܪܝܐ ܠܥܡܐ] in Poc. ܘܐܠܨܘ ܡܨܪܝܐ ܠܥܡܐ. v. 34. ܘܠܝܫܐ] in Us. ܠܝܫܐ in Poc. ܠܝܫܐ quod videtur rectum: in Us. 2. ܕܠܝܫܐ. v. 25. ܘܬܫܡܫܘܢ] quod in Mſſ. etiam extat, videtur reſtituendum Cap. 11. 2.

v. 39. ܘܐܦܩܘܗܝ] in Us. ܘܐܦܩܘܗܘܝ. Ib. ܢܫܟܚܘܢ] in Poc. ܫܟܚܝܢ in preſenti, male. v. 42. ܕܢܛܝܪ ܗܘܐ] forte legendum ܢܛܝܪ ܗܘ etiam contra Mſſ. v. 48. ܕܢܥܒܕܝܗ] in Us. ܢܥܒܕܝܗ. v. 51. ܟܠܗ ܚܝܠܘܬܐ] videtur ſcribendum ܟܠܗܝܢ ܚܝܠܘܬܗܘܢ etſi Mſſ. non addicant.

CAP. XIII. v. 1. ܘܦܩܕܗ ܀ ܥܠ ܡܘܫܐ] Poc. plenius. ܘܦܩܕܗ ܠܡܘܫܐ ܥܠ ܡܥܒܕܢܐ ܥܠ ܡܘܫܐ. v. 3. in Poc. ܥܒܕܘܬܐ pro ܥܒܕܐ. v. 4. ܕܢܦܩܝܢ ܐܢܬܘܢ] in Uſſ. ܢܦܩܝܢ ܐܢܬܘܢ ſine ܕ male, ut videtur.

CAP. XIV. v. 2. ܠܩܘܒܠܗ̇ ܠܒܥܠܨܦܘܢ] in Us. ܠܩܘܒܠܗ ܕܒܥܠܨܦܘܢ quod eſt maſc. v. 4. ܘܐܫܬܒܚ] in Us. ܘܐܫܬܒܚ ut in Heb. v. 9. ܦܪܫܘܗܝ ܘܚܝܠܗ] in Poc. ܘܦܪܫܘܗܝ ܘܚܝܠܗ abundante ܘ Syriace. v. 14. vide num genuina ſint quæ noſtri etiam codices habent. ܘܡܪܝܐ ܢܩܪܘܒ ܚܠܦܝܟܘܢ. v. 25. ܘܐܕܒܪܘ] in Uſſ. ܘܐܕܒܪ bene: ſic n. etiam in Poc. ſic & Hebr. & Sam. Ib. ܚܒܝܢ] in Us. ܚܒܝܢ in præſenti, bene.

CAP. XV. v. 5. ܐܝܟ ܟܐܦܐ] in Mſſ. ܐܝܟ ܟܐܦܐ. v. 11. ܕܢܨܚܐ] Poc. ܕܢܨܚܢܐ. v. 15. ܘܡܬܬܥܝܩܢ] uidetur legendum ܘܡܬܬܥܝܩܝܢ. v. 22. vide annon ubique ſcribi debeat ܝܡܐ ܕܣܘܦ ut in Heb. & Sam. etſi in Syriacis codicibus ubique per ܕ. v. 24. ܘܐܬܪܥܡܘ] in Uſſ. ܘܐܬܪܥܡ. v. 25. ܘܚܘܝܗ] in Poc. ܘܚܘܝܗ.

CAP. XVI. v. 4. ܡܡܛܪ ܐܢܐ] in Poc. ܡܡܛܪܢܐ. v. 16. ܠܓܘܓܠܬܐ] in Poc. ܠܓܘܓܠܬ. & poſt ܡܫܘܚܬܐ] ܡܫܘܚܬܐ & ſic v. 18. ܡܫܚܬܐ. v. 18. ܘܐܝܬܪ] in Us. ܘܝܬܪ. v. 23. ܡܢܝܚܐ] in Us. ܡܢܝܚܐ ſine nota pluralis. v. 33. ܡܢܐ] in Us. ܡܢܐ promotis punctis. v. 36. ܗܘܐ] in Us. ܗܘܐ in præterito.

CAP. XVII. v. 1. ܘܠܝܬ ܡܝܐ] In Us. plenius. ܠܝܬ ܗܘܘ ܡܝܐ. v. 7. ܕܢܣܝܘ] in Poc. ܥܠ ܕܢܣܝܘ. v. 15. ܡܕܒܚܐ ܢܣܝ] in Us. ܡܕܒܚܐ ܢܣܝ item in Poc.

CAP. XVIII. v. 1. ܘܐܦܩ] in Us. ܕܐܦܩ puto verum eſſe quod verſum eſt, ܘܕܐܦܩ. v. 5. ܡܕܒܪܐ] in Us. ܡܕܒܪܐ vides promota puncta. item ܠܛܘܪܐ] ܠܛܘܪܗ in Poc. & Us. 2. v. 7. ܘܢܫܩܗ] in Poc. ܘܢܫܩܗ cum puncto ſuperno. v. 26. ܕܩܫܝܐ] in Us. ܕܩܫܝܐ in Poc. ut prius, ܕܩܫܝܐ.

CAP. XIX. v. 5. ܘܬܛܪܘܢ ܩܝܡܝ] in Poc. ܘܬܛܪܘܢ ܗܘ ut & in Us. v. 6. ܡܠܟܘܬܐ. ܘܟܗܢܐ] videtur leg. ܡܠܟܘܬܐ ܕܟܗܢܐ etſi Mſſ. conſentiant impr. niſi forte ſecutus fuerit lectionem Apoſtoli βασιλεῖς καὶ ἱερεῖς. Apoc. 1. 6. v. 13. ܢܫܬܕܐ] in Us. ܢܫܬܕܐ ut prius, in Poc. ܢܫܬܕܐ.

CAP. XX. v. 6. ܠܐܠܦܐ ܕܪܐ] in Us. ܠܐܠܦܐ ܕܕܪܐ. v. 11. ܕܫܒܬܐ] in Us. ܕܠܫܒܬܐ. v. 17. ܠܐ ܬܐܪܓ] in Us. ܠܐ ܬܐܪܓ ܒܝܬܗ ܕܩܪܝܒܟ. ܠܐ ܬܐܪܓ in Poc. utrobique per ܐ v. 20. ܡܢܣܐ ܗܘܐ] in Us. ܡܢܣܝܘ. v. 25. ܘܬܛܢܦܝܗ] in Us. ܘܬܛܢܦܝܗܝ.

CAP. XXI. In Tit. Us. ܥܠ ܦܘܩܕܢܐ ܘܕܝܢܐ. v. 6. ܒܒܝܬ] in Us. ܒܒܝܬ etiam cum nomen eſt: v. 8. ܢܦܪܩܝܗ] in Us. ܢܦܪܩܝܗ in Aphel recte. v. 18. ܐܘ ܒܟܘܦܐ] in Us. ܐܘ ܒܟܘܦܪܐ. v. 19. ܘܐܣܝܘܬܐ ܢܐܣܐ] in Poc. ܘܐܣܝܐ ܢܐܣܐ. v. 29. ܘܐܣܗܕܘ] in Us. ܘܐܣܗܕܘܗ. v. 36. ܢܓܚܢܐ ܗܘܐ] in Poc. ܢܓܚܢܗ ܗܘܐ unde videtur corrigendum in v. 29.

CAP. XXII. v. 3. & 4. ܒܓܢܒܘܬܗ] in Us. ܒܓܢܒܬܗ ſed correctum eſt in marg. v. 4. ܓܢܒܬܐ. v. 4. ܚܝ ܒܚܝܐ] in Poc. non reperitur ܚܝ. v. 9. ܐܚܪܢܐ] in Us. ܐܚܪܬܐ. Ib. ܕܚܝܒܐ] ܡܢܘ ܕܚܝܒܝܢ in plur. ſenſu poſtulante. ſic & v. 8. v. 16. ܡܟܣܒ] in Poc. ܡܟܣܒ. v. 26. ܬܡܫܟܢ] in Us. ܕܡܡܫܟܢ ſine ܒ. v. 30. ܕܬܡܝܢܝܐ] in Us. ܬܡܝܢܝܐ.

CAP. XXIII. v. 2. ܠܡܣܛܐ] in Poc. ܠܡܣܛܐ. v. 4. ܘܡܬܒܥܒܥܐ] in Mſſ ܘܡܬܒܥܒܥ ante v. 14. Titulus miniatus in Us. ܥܠ ܥܐܕܐ ܕܦܛܝܪܐ. v. 15. ܬܛܪ] interpunge poſt ܬܛܪ ex utroque Mſſ. v. 16. ܕܥܒܕܝܟ] in Poc. ܡܢ ܕܥܒܕܝܟ item in Us. v. 23. ܘܐܚܘܝܐ] in Us. ܘܠܚܘܝܐ.

CAP. XXIV. v. 3. ܟܠ ܕܡܠܠ ܡܪܝܐ ܢܥܒܕ] in Us. ܢܥܒܕ in præſenti. item v. 7. ubi item in Poc. v. 8. ܘܙܩ ܥܠ ܥܡܐ] in Us. ܘܙܪܩ in Poc. & Us. 2. ܥܠ ܘܙܪܩ ܘܙܩ.

CAP. XXV. v. 5. ܕܣܡܝܩܝܢ] in Us. ܕܣܡܝܩܢ. v. 17. ܚܘܣܝܐ] in Poc. ܚܘܣܝܐ & ſic. v. 23. v. 26. ܘܬܥܒܕ ܠܗ] ܐܪܒܥ ܥܙܩܢ ܕܕܗܒܐ in Us. ܘܬܥܒܕ ܥܠ ܐܪܒܥ ܥܙܩܢ ܕܕܗܒܐ ܥܠ videtur tamen hæc clauſula redundare. ver. 29. ܡܢܩܝܬܐ] puto ſcribendum ܡܢܩܝ̈ܬܐ ex ſeq. Mſſ. non juvant. v. 31. ܘܫܘܫܢܘܗܝ] in utroque ܘܫܘܫܢܘܗܝ. v. 36. cum ܝ v. 35. ܩܢܝܗ] in Us. ܩܢܝ̈ܗ ſemper.

CAP. XXVI. v. 3. ܡܚܒܪܢ] in Poc. ܡܚܒܪܢ utrobique: ܒ autem in ܡܚܒܪܬܐ ubique caudam habet, ut & in Us. 2. quod hic ſæpe per ܒ. expreſſum eſt cum ipſum ܝ non exprimitnr. v. 9. ܘܬܥܦ] in Us. utroque ܘܬܥܦ forte ut puncta ad ܕ pertineant; & ſtatim ܘܬܥܦܝܗ] in Us. ܘܬܥܦܝܗ. v. 11. ܘܬܥܒܕܝܘܗܝ] Us. ܘܬܥܒܕܝܘܗܝ Us. 2. ܘܥܒܕܝܘܗܝ. v. 23. ܠܙܘܝܬܐ] videtur legendum ܠܙܘܝ̈ܬܐ in plurali: etſi Mſſ. non addicant, ut v. 24. v. 30. ܘܬܩܝܡ] in Us. ܘܬܩܝܡܝܗܝ Us. 2. ܘܬܩܝܡ. v. 31. ܒܚܪܘܒܘܗܝ] in Us. ܒܚܪܘܒܘܗܝ. v. 33. ܕܩܪܫܐ] in Us. ܕܩܪ̈ܫܐ in plurali. videtur autem legiſſe קרשים, & voluiſſe intelligi, loco aſſerum in lateribus futurum velum columnis appenſum.

CAP. XXVII. v. 11. in Us. ܒܐܘܪܟܐ ܗܘܐ in plurali ut v. 14. v. 15. ܡܐܐ ܚܡܫܝܢ] deeſt in Us. videtur autem legendum. ܡܐܐ ܐܡܝܢ ܚܡܫܝܢ vel. ܗܘܐ vel ܒܗܘܐ etſi Poc. ut impreſſum eſt. v. 16. ܕܬܘܟܬܐ] ſic & Mſſ. tamen fortaſſe leg. in plur. ܕܬܘܟ̈ܬܐ, v. 16. ܕܬܟܠܬܐ] in Poc. ܘܬܟܠܬܐ in Us. ܬܟܠܬܐ ut in Heb.

CAP. XXVIII. v. 4. ܦܪܙܘܡܐ ܘܦܪܬܐ] in Us. ܦܪܙܘܡܐ ܕܦܪܬܐ neceſſario. v. 7. ܡܚܒܪܢ ܚܕ ܗܘ] in Us. ܡܚܒܪܢ ܗܘܝܢ ܚܕ ܗܘ bene v. 16. ܙܪܬܐ ܘܙܪܬܐ] in Mſſ. puncta extant ܙܪܬܐ ܘܙܪܬܐ. v. 19. ܡܫܘܚܬܗܘܢ] in Us. ܡܫܘܚܬܗܘܢ per ܝ v. 21. ܠܫܒܛܝܢ ܠܫܒܛܐ] in Poc. ܠܫܒܛܝܢ ܠܫܒܛܝܢܐ per ܝ. v. 24. ܘܥܠ ܬܪܝܢ ܦܐܬܘܗܝ] in Us. ܕܥܠ recte. v. 32. ܦܘܡܗ] in Us. ܦܘܡܗ ſubſcriptum eſt punctum manu diverſa. v. 34. ܘܬܘܦܝܐ ܕܗܒܐ ܘܪܘܡܢܐ videtur ſcribendum ܘܪܡܢܐ ܕܗܒܐ ܘܪܘܡܢܐ nam in Us. ut impreſſum eſt. v. 39. ܕܒܘܨܐ] in Us. ܕܒܘܨ̈ܐ in ſingulari.

CAP. XXIX. v. 28. ܫܠܡܝܗܘܢ] in Us. ܫܠܡܝܗܘܢ male ut opinor in ſingulari. v. 31. ܩܕܝܫܐ] in Us. ܩܕܝܫܐ per ܝ quod abeſt ab impreſſo.

CAP. XXX. v. 23. ܦܠܓܘܬܗ] in Poc. ܦܠܓܘܬ ſine

affixo. Ib. ܡܬܩܠܐ ܪ̄ܢ] Us. 2. ܘܡܬܩܠܝܢ ܪ̄ܢ. v. 25. ܡܫܚܐ ܡܒܣܡ. ܡܒܣܡܐ] in Us. 1. ܡܫܚܐ ܡܒܣܡ ܡܒܣܡܐ ܕܒܣܡ. ܡܘܪܩܐ ܕܡܒܣܡܢܘܬܐ. in Us. 2. ܡܫܚܐ ܡܒܣܡ ܡܒܣܡܐ ܕܒܣܡ. ܡܘܪܩܐ ܕܡܒܣܡܢܘܬܐ. Interpunge poſt ܡܒܣܡ & lege ܡܫܚܐ ܕܡܒܣܡܢܘܬܐ ܕܡܘܪܩܐ ex Heb. Poc. notaverat ad oram libri ܡܒܣܡ ܡܒܣܡ. v. 32. ܠܐ ܢܬܡܫܚ] in Us. ܠܐ ܢܬܡܫܚ bene ut videtur. v. 33. ܕܢܒܣܡ] in Uſſ. ܢܒܣܡ. v. 34. ܒܣܡܐ] videtur legendum ܗܢܘܢ ܒܣܡ̈ܐ in plurali.

CAP. XXXI. v. 1. ܒܫܡܗ] in Us. ܒܫܡܗܐ. v. 3. ܘܒܟܠ ܥܒܕ] quid ſi legamus ܕܒܟܠ ܥܒܕ? frequens enim error eſt ܘ pro ܕ & contra. v. 6. ܠܐܗܠܝܒ] in Poc. ܠܐܗܠܝܒ. v. 13. ܫܒ̈ܬܐ] non videtur plena oratio in ܫܒ̈ܬܐ, nec ſatis Heb. reſpondent, niſi addas ܕܝܠܝ, ſed Mſſ. non juvant. v. 18. ܒܨܒܥܬܗ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܐ] in Us. utroque ܒܨܒܥܬܗ ܕܐܠܗܐ ſine ܡܪܝܐ ut in Heb. ſic & in Poc.

CAP. XXXII. v. 17. ܒܩܠ ܡܬܟܬܫܝܢ] in Poc. ܒܩܠ ܡܬܟܬܫܝܢ. v. 18. ܕܡܫܒܚܝܢ] in Poc. ܕܡܫܒܚܢ item in Us. 2. v. 20. ܘܕܩܗ] in Poc. ܘܕܩܗ. v. 23. ܥܒܕ] in Poc. ܥܒܕ. v. 24. ܐܡܪܬ ܠܗܘܢ. ܐܝܢܐ ܕܐܝܬ ܠܗ] in Poc. ܐܡܪܬ ܠܗܘܢ ܐܝܢܐ ܕܐܝܬ ܠܗ in Us. ܐܡܪܬ. Ib. ܘܐܪܡܝܬܗ] in Us. ܘܐܪܡܝܬܗ.

CAP. XXXIII. v. 19. ܒܫܡܗ ܕܡܪܝܐ] in Us. utroque ܒܫܡܐ ܕܡܪܝܐ item in Poc. & ita impreſſum. 3. 4. 5. ita & in Mſſ. fortaſſe legendum ܕܡܪܝܐ. Ib. ܘܐܪܚܡ] in Poc. ܘܐܪܚܡ.

CAP. XXXIV. v. 7. ܥܠ ܒܢܝ̈ܐ] in Poc. ܥܠ ܒܢܝܐ ſed dilutius ſcriptum. v. 10. ܕܠܐ ܐܬܒܪܝܘ] in Us. ܐܬܒܪܝܘ Titulus ad v. 18. in Us. ܥܠ ܥܐܕܐ ܕܦܛܝܪܐ quare videtur ibi legendum ܥܐܕܐ ܕܦܛܝܪܐ etſi Mſſ. non addicant, ſcribitur autem ܕܦܛܝܪܐ in Us. & hic & poſt. v. 21. ܒܙܪܥܐ] in Us. ܒܙܪܥܐ in ſing. ſic & in Poc. Titulus v. 22. non legitur in Us. in Poc ܥܠ ܥܐܕܐ ܕܫܒܘܥܐ.

CAP. XXXV. v. 17. ܘܣܪ̈ܕܐ] in Poc. ܘܣܪ̈ܕܐ in plurali, quod videtur rectum. v. 21. ܕܐܬܪܥܝܬ] in Us. ܕܐܬܪܥܝܬܗ bis. v. 30. ܒܫܡܗ] in Us. ܒܫܡܗܐ. v. 35. ܢܝܪ̈ܐ] in Poc. ܢܝܪܐ male ut puto.

CAP. XXXVI. v. 1. ܘܡܫܟܢ] in Us. ܘܡܫܟܢܐ. Ib. ܚܟܝܡܐ ܘܡܣܟܠܢܐ] in Us. 2. ܚܟܝܡܐ ܘܡܣܟܠܢܐ. v. 7. ܘܝܬܝܪ] in Us. ܘܝܬܝܪ. v. 15. ܚܕܬܐ ܚܕܬܐ] in Poc. ܚܕܬܐ ܚܕܬܐ. v. 19. ܕܡܫܟܐ] in Us. ܡܫܟܐ in ſingulari, contra ac in ܡܫܟ̈ܐ. Ib. ܘܡܟܣܝܐ] in Us. ܘܡܟܣܝܐ in ſingulari, ut & in Us. 2.

CAP. XXXVII. v. 5. ܥܙܩܬܗ] in Us. ܥܙܩܬܗ. v. 9. ܘܡܛܠܠܝܢ] in Us. ܘܡܛܠܠܝܢ item in Poc. v. 16. ܡܢܩܝܬܐ] in Poc. & Us. 2. ܘܡܢܩܝܬܐ. v. 18. ܩܢܝܢ ܡܢܪܬܐ] in Poc. ܩܢܝܢ ܡܢ ܡܢܪܬܐ pro ܕܡܢܪܬܐ ſic & in Us. 2. v. 19. ܟܘܫܬܐ] in Us. ܟܘܫܬܐ, item in 21.

CAP. XXXVIII. v. 12. ܘܥܡܘܕܝܗܘܢ ܕܡܕܒܚܐ] in Us. inductum videtur ܕܢܚܫܐ ante ܕܡܕܒܚܐ. ut verſu. 9. & 13. eraſus enim eſt locus dictionis unius. v. 18. ܕܣܝܘܢ] in Poc. ܕܣܝܘܢ ut & ſupra. 36. 20. Ib. ܠܩܘܒܠ ܣܪܕܐ] in Us. utroque ܠܩܘܒܠ ܣܪܕܐ in ſing. male ut puto. v. 19. ܘܩܘܪܡܝܗܘܢ ܕܝܠܗܘܢ] in Poc. ܘܩܘܪܡܝܗܘܢ ܕܝܠܗܘܢ. v. 25. ܕܡܢ̈ܝܢܐ] in Us. utroque ܕܡܢܝܢܐ in plur. bene ſic & in Poc. v. 28. ܘܩܘܪܡܐ] in Us. ܘܩܘܪܡܐ in ſing. male ut videtur:

CAP. XXXIX. v. 3. ܘܦܣܩܘ] in Poc. ܘܦܣܩܘ ܚܘܛܐ. v. 9. ܙܪܬܐ] in Us. punctatur ܙܪܬܐ. v. 25. ܡܢ ܣܘܪ] Us. addit ܒܝܢܝ ܪܘܡܢܐ ܕܥܠ ܫܘܦܠܘܗܝ ܕܡܥܝܠܐ ܚܕܪܢܐܝܬ. ܪܘܡܢܐ ܘܙܓܐ ܡܢ ܣܘܪ ܫܘܦܠܘܗܝ ſcribe ܙܓܐ ܕܕܗܒܐ ܘܪܘܡܢܐ ܡܢ ܣܘܪ ܫܘܦܠܘܗܝ ܥܠ ܫܘܦܠܘܗܝ ܕܡܥܝܠܐ ex Heb. manifeſtum eſt, repetitione ejuſdem vocis excidiſſe hæc omnia. v. 32. ܘܫܠܡܬ] in Us. ܫܠܡ ut in Hebr.

CAP. XL. v. 23. ܣܕܪܐ ܕܠܚܡܐ] in Ms. ܠܚܡܐ ܣܕܪܐ. v. 35. ܡܫܟܢܐ] in Poc. ܡܫܟܢܐ In calce hujus libri in Us. 1.

ܫܠܡ ܣܦܪܐ ܕܡܦܩܢܐ ܕܒܢܝ̈ ܐܝܣܪܝܠ ܕܗܘܝܘ ܕܬܪܝܢ ܕܢܡܘܣܐ. ܐܝܬ ܒܗ ܕܝܢ ܫܒ̈ܩܐ ܥܣܪܝܢ ܘܫܬܐ. ܘܦܬܓܡܐ ܐܠܦܝܢ ܘܚܡܫܡܐܐ ܘܫܬܝܢ.

Finis libri Exodi filiorum Iſraelis, qui eſt ſecundus Legis: Sunt autem ſectiones ejus viginti ſex, et verſus ter mille quingenti ſexaginta.

LEVITICI.

CAP. I.

VER. 2. ܡܢ ܬܘܪܐ] in Poc. ܘܡܢ ܬܘܪܐ. item in Us. 2. v. 14. ܡܢ ܦܪܘܓܝ̈ܐ] in Poc. ܡܢ ܦܪܘܓܝܐ. Ib. ܝܘܢܐ] in Us. 2. ܡܢ ܒܢܝ̈ ܝܘܢܐ plur. v. 16. ܘܢܫܕܝܘܗܝ] legendum ſecundum Heb. ܘܢܫܕܝܘܗܝ eſt enim ; & in Us. etſi non in Poc. in Mſſ. autem eſt ܦܘܪܩܢܗ pro ܦܘܪܩܢܗ.

CAP. II. v. 2. ܡܠܝܐ] in Us. ܡܠܐ in Poc. ܡܠܝܐ. v. 7. ܕܢܬܥܒܕܘܢ] in Us. punctatum eſt ܕܢܬܥܒܕܘܢ. in Poc. eſt ܘ pro ܝ male. in Us. 2. ܕܢܬܥܒܕܘܢ ſed lege ܕܢܬܥܒܕܘܢ. v. 12. ܩܘܪܒܢܐ ܕܪܫܝܬܐ] in Us. ܩܘܪܒܢ̈ܐ ܕܪܫܝܬܐ. videtur legendum ܩܘܪܒܢܐ ܕܪܫܝܬܐ ex Hebr.

CAP. III. v. 7. ܘܐܢ ܡܢ ܐܡܪܐ ܗܘ] in Us. ܘܐܢ ܐܡܪܐ ܗܘ ut in Heb. v. 10. ܘܣܘܪ ܟܘܠܝܬܐ] in Us. ܘܣܘܪ. v. Ex. 29. 13, item v. 15. item 4. 9. v. 13. ܕܡܕܒܚܗ] in Us. ܕܡܕܒܚܗ̇ fœm. quod cætera requirunt, etſi in Poc. ܕܡܕܒܚܗ ſine puncto fœm. ſequitur in Us. v. 14. ܡܕܒܚܗ] ܡܕܒܚܗ̇ quare videtur reſtituendum eſſe punctum fœm. in ܩܘܪܒܢܗ. v. 14. ܡܕܒܚܗ ܩܘܪܒܢܐ] in Us. ܡܕܒܚܗ̇ ܩܘܪܒܢܗ ܩܘܪܒܢܐ ſecundum Hebr. v. 15. ܕܒܟܘܠܝܬܗ] ſcribendum ܕܒܟܘܠܝܬܗ̇ etſi Mſſ. non addicant, ſic & Cap. 4. v. 9. 35.

CAP. IV. v. 2. ܕܦܘܩܕܢܘܗܝ] in Poc. ܕܦܘܩܕܢ̈ܘܗܝ cum punctis pluralis. v. 12. ܘܢܦܩܝܘܗܝ] in Us. ܘܢܦܩܝܘܗܝ, ܘ redundante ut alibi obſervatum eſt, ſic & in Poc. v. 32. ܘܐܢ ܐܡܪܐ] in Us. ܘܐܢ ܐܡܪܐ in ſing. quod verſum eſt *de agnis* quaſi deeſſet ܡܢ in Poc. ܘܐܢ ܡܢ ܐܡܪ̈ܐ item in Us. 2.

CAP. V. v. 4. ܒܡܘܡܬܐ] in Us. ܒܡܘܡܬܐ. v. 8. ܘܢܩܠܘܦ ܪܫܗ] in Us. ܘܢܩܠܘܦ ܪܫܗ bene admodum: error inde, quod ܥܠ præceſſerat. v. 16. ܡܢ ܩܘܕܫܐ] in Mſſ. ܡܢ ܩܘܕܫܐ in ſingul.

CAP. VI. v. 10. ܠܒܘܫܐ ܕܒܘܨܐ] in Us. ܠܒܘܫ̈ܐ in plur. bene, ut in Hebr. Ib. ܥܠ ܒܣܪܗ] in Us. ܥܠ ܒܣܪܗ. v. 12. ܕܡܕܒܚܐ] in Poc. ܕܡܕܒܚܐ in ſing. ut & in Us. 2. v. 16. ܦܛܝܪܐ]

ܩܘܪܒܢܐ] videtur cauda ܝ̈ ܫ loco ܩ ut ſupra notatum: expreſſum eſt ܩ in Mſſ. ſic v. 26. 27. Cap. 6. 6. v. 20. ܠܟܘܡܪ̈ܐ] in Us. ܠܟܘܡܪܐ v. 29. ܟܠ ܕܟܪܐ] in Us. ܕܟ̈ܪܐ in plur. bene, item in Poc.

CAP. VII. v. 4. ܟܘܠܝܬܗ] ut ſupra. Mſſ. non juvant. v. 6. ܕܟܪܐ] in Uſs. ܕܟ̈ܪܐ in plur. ut ſupra. v. 8. ܕܡܩܪܒ] in Poc. bis ܡܩܪܒ v. 12. Mſſ. addunt fini verſus, ſecundum Hebr. ܠܚܡܐ ܕܦܛܝܪܐ ܦܫܝܟܐ ܒܡܫܚܐ ܘܣܡܝܕܐ ܡܠܬܐ ܒܡܫܚܐ. tantum deeſſe videtur ܘ initio clauſæ: *ſimilam recentem, placentas oleo delibutas*: legendum autem eſt in eis quæ ſtatim ſequuntur; ܥܠ ܓܪ̈ܝܨܐ ܕܚܡܝܪܐ in plur. etſi ſine Mſſ. v. 14. ܦܘܪܫܢܐ] in Mſſ. ܦܘܪܫܢܐ ſine ܕ ſed tum omittendum eſſet ܡܢ ante ܟܠ quod Hebraica non ferunt. v. 18. ܢܬܐܟܠ. ܢܬܐܟܠ] in Mſſ. ܢܬܐܟܠܘܢ & ܬܐܟܠܘܢ & v. 20. ܢܬܐܟܠܘܢ & ܢܐܟܠ. & v. 21. ܬܩܪܒܘܢ & ܢܐܟܠ. ſed tamen ibi ܬܩܪܒ. item v. 25. bis. item in Poc. quæ hic retuli, ut ſcias quid ſibi indulgeant ſcribæ Syriacorum. v. 21. ܬܬܢܓܕ] in Poc. ܬܬܢܓܕ ܕܒܥܝܪܐ quod videtur referre vocalem ad ܓ aliter ac impreſſum eſt.

CAP. VIII. v. 2. ܘܦܛܝܪܐ] quid ſi legamus ex Heb. ܘܦܛܝܪ̈ܐ ſic enim ſcriptum eſt in Uſs. 2. non v. 26. ubi eadem ratio. v. 13. ܘܟܒܫ] vide an leg. ſit. ܘܚܒܫ ut in Hebr. eſt enim ܘܟܒܫ paulo alienius v. 16. ܘܣܪܟ] In Uſs. ܘܣܪܟ ut ante in Poc. ܘܣܪܟ. item v. 25. in utroque. v. 24. ܟܘܒܝ̈ܢ] in Poc. ܟܘܒܐ v. 26. ܕܒܣܡ] in Poc. ܘܒܣܡ v. 35. ܢܛܘܪܬܗ] in Us. ܢܛܘܪ̈ܬܗ. item in Poc. in Uſs. 2. ܢܛܘܪܬܗ in ſing. v. 36. ܘܥܒܕ in Mſs. ܘܥܒܕܘ.

CAP. IX. v. 2. ܕܙܕܩ] in Poc. ܕܙܕܩ per Pthohho v. 19. ܘܬܪܒܐ ܕܡܟܣܐ ܘܟܘܠܝܬܐ] in Uſs. ܘܡܟܣܝܐ ſing. forte legendum, ܘܡܟܣܝܐ ܕܟܘܠܝܬܐ. vel ܘܬܪ̈ܒܐ ut in Hebr. in Poc. ܘܟܘܠܝܬܐ ܘܡܟܣܝܐ ܕܬܪܒܐ

CAP. X. v. 4. In proprio ܠܡܝܫܐܝܠ] habes exemplum ܝ pro ܩ, errore in codicibus ſcripturæ Syriacis inolito, ut ſupra notavi. Ib. ܘܠܐܠܝܨܦܢ] in Uſs. ܘܠܐܠܝܨܦܢ Ib. ܩܪܘܒܘ] in Poc. ܩܪܒܘ ſine ܘ in Uſs. 2. ܩܪܘܒܘ. v. 6. ܪܫܝܟܘܢ] forte legendum ܪ̈ܫܝܟܘܢ etſi in Uſs. ut impr. eſt, item in Poc. v. 12. ܕܝܗܝܒ ܠܟ] in Uſs. ܕܝܗܝܒ ܠܟ ut antea. v. 14. ܕܙܕܩ] in Poc. ܕܙܕܩ v. 15. ܠܐܢܬܬܐ] in Uſs. ܠܐܢܬܐ male. v. 17. ܕܐܝܬܝܗ ܩܘܕܫܐ] hic etiam per ܩ in Mſs. ut ſupra.

CAp. XI. v. 5. ܦܪܣܬܗ] in Poc. ܦܪܣܬܐ v. 11. ܬܣܝܒܘܢ] quid ſi legamus ܬܬܣܝܒܘܢ ut poſt v. 24. in Uſs. ܬܣܝܒܘܢ Poc. ܘܡܢ ܫܠܕܝܗܘܢ ܠܐ ܬܬܩܪܒܘܢ. v. 13. ܦܪܣܬܐ] in Uſs. ܦܪܣܬܐ ܡܢ in ſing. v. 16. ܘܒܩܘܒܐ] in Poc. ܘܒܩܘܒܐ. apud Ferr. ܒܩܘܒܐ. v. 17. ܘܩܘܩܐ] in Uſs. ܘܩܘܩܐ apud Ferr. ܩܘܩܐ ut & in Us. 2. v. 22. ܠܓܘܒܝܗ] in Uſs. ܠܓܘܒܝܐ ܚܓܒܐ in fœm. v. 33. ܬܬܒܪ] in Us. ܬܬܒܪ in Poc. ܬܬܒܪ Ib. ܬܬܛܢܦ] in Poc. ܬܬܛܢܦ v. 42. omiſſum in noſtris poſt ܐܪܥܐ ܥܠ] ܠܐ ܬܐܟܠܘܢ ܐܢܘܢ. ܡܛܠ ܕܛܢܦܘܬܐ ܐܢܘܢ. v. 43. ܠܐ ܬܛܢܦܘܢ ܢܦܫܬܟܘܢ ܒܟܠ ܪܚܫܐ ܕܪܚܫ ܥܠ ܐܪܥܐ. ܘܠܐ ܬܬܛܢܦܘܢ ܒܗܘܢ. ܘܠܐ ܬܬܛܡܘܢ hæc in Mſs. noſtris plene extant. v. 47. ܘܠܡܦܪܫܘ] in Poc. & Uſs. 2. ܘܠܡܦܪܫܘ.

CAP. XII. v. 8. ܠܐ ܡܫܟܚܐ] in Uſs. ܡܫܟܚܐ.

CAP. XIII. v. 3. ܘܡܬܚܙܝܢܐ] in Poc. ܡܬܚܙܝܢܐ Us. 2. ܘܡܬܚܙܐ. v. 4. ܒܣܘܡܩܬܐ] in Uſs. ܒܣܘܡܩܬܐ Poc. ܒܣܘܡܩܬܐ v. 6. ܕܡܣܪܝܬܐ] in Uſs. ܕܡܣܪܝܬܐ v. 10. ܫܘܚܢܬܐ] in Uſs. ܫܘܚ̈ܢܬܐ in plur. male v. 34. ܕܢܬܓܠܚ] in Uſs. ܢܬܓܠܚ. Ib. ܘܢܚܘܪ ܠܗ] ܘܢܚܘܪ ut ſupra v. 39. ܕܚܘܪܝܢ] in Poc. & Uſs. 2. ܕܚܘܪ̈ܝܢ v. 40. ܕܚܘܪܝܢ] Poc. ܕܚܘܪܝܢ v. 42. ܩܪܚܐ] In Uſs. ܩܪܚܐ ut ſit leve.

CAP. XIV. v. 4. ܘܐܪܙܐ ܕܫܢܐ] in Uſs. ܘܐܪܙܐ ut ſit leve. v. 10. ܘܬܠܬܐ ܥܣܪ̈ܘܢܐ] in Uſs. ܘܬܠܬܐ ܥܣܪܘܢܐ apud Ferr. ܘܬܠܬܐ ܥܣܪܘܢܐ, quare videri debet ita ſcriptum fuiſſe in libris quos ille tractavit: ita enim & in Poc. & in Uſ. v. 15. 21. in Uſs. 2. ܘܬܠܬܐ ܥܣܪܘܢܐ. v. 14. ܐܕܢܗ] in Poc. ܐܕ̈ܢܗ in plurali, & ut in Uſs. 2. v. 36. ܕܢܦܢܘܢ] in Uſs. ܘܢܦܢܘܢ. Ib. ܘܢܦܢܘܢܗ] in Uſs. ܘܢܦܢܘܢܗ quod videtur indicare legendum ܘܢܦܢܘܢܗ v. 43. ܘܐܬܢܣܚܬ] in Uſs. ܘܐܬܢܣܚܬ ܟܐܦܐ communis generis eſt apud S. Iſaac Syrum Ferrarius. v. 48. ܘܐܢ ܠܐ] in Poc. ܘܐܢ ܠܐ ܐܝܬ ܡܟܬܒ male. Ib. ܕܐܬܛܫܝܘ] in Uſs. ܕܐܬܛܫܝܘ ut prius.

CAP. XV. v. 2. ܘܕܘܒܗ] Uſs. 2. ܘܕܘܒܗ. v. 3. ܐܘ ܕܐܒ ܒܣܪܗ ܡܢ ܕܘܒܗ. ܐܘ ܚܬܝܡ ܒܣܪܗ ܡܢ ܕܘܒܗ. Us. non habet ܐܘ ſed tantum ܕܐܒ & utrobique ܒܣܪ nec Us. 2. ubi tamen eſt ܡܢ ſecundo loco, ut & in Poc. utrobique confer. Sam. verſ. v. 13. 15. & 19. ࠃࠁࠃࠌࠄࠄ v. 4. ܕܕܘܒܐ] in Us 2. ܕܝܬܒ ܥܠܘܗܝ ܕܕܘܒܐ v. 13. ܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ] in Uſs. 2. ܫܒܥܐ ܝܘܡܝܢ v. 14. ܒ̈ܢܝ ܝܘܢܐ] in Poc. ܒܢܝ ܝܘܢܐ in plurali, ut in Arab. فرخي حمام. v. 19. ܕܘܒܐ ܕܒܣܪܗ..] uterque Uſ. diſtinguit poſt ܕܒܣܪܗ quod in Heb. aliter ſe habet; & ſane ſi ſequamur Hebr. legendum erit ܕܡܐ ſenſu expeditiori. v. 25. ܕܕܘܒܐ] in Us. 1. punctatum eſt ܕܕܘܒܐ v. 33. ܘܠܡܣܬܢܝܬܐ ܕܬܗܘܐ ܒܣܬܢܘܬܗ. ܘܕܟܪܐ ܕܕܐܒ ܕܬܗܘܐ] in Uſ. 1. ܒܣܬܢܘܬܗ ܬܗܘܐ (in Uſ. 2. ܒܣܬܢܝܬܐ) ܘܡܣܬܢܝܬܐ ܕܬܗܘܐ ܕܡܐ ܘܕܟܪܐ Ibid. ܬܬܛܢܦ.] punctatum eſt in Uſ. 2. ܬܬܛܢܦ Ib. ܕܡܬܛܢܦܝܢ ܐܘ ܕܬܛܢܦܘܢ] non legitur in Us. 1. legitur in Us. 2. & in Poc.

CAP. XVI. Tit. ܕܥܠ ܡܘܬܗܘܢ] Uſs. 1. legit ܡܘܬܗܘܢ Poc. ܕܐܬܩܪܒܘ ܡܘܬܗܘܢ quod neceſſarium videtur v. 5. ܦܪ̈ܣܝܢ] in Us. ſcriptum eſt ܦܪܣܝܢ item v. 7. & deinceps Poc. ſine ܩ per punctum. v. 12. ܡܠܐ] v. 16. ܕܛܡܐ punctatio ܝ̈ ܡܠܐ quam expreſſerunt Pariſ. eſt Pocochiani codicis, nam Uſs. 1. ſemper ſcribit ܡܠܐ ut ܛܡܐ v. 16. quod tamen punctum pertinet ad ſecundam literam. Poc. ibi ܕܛܡܐ. Ib. ܘܢܥܒܕ] Uſ. 2. ſcribit ܘܢܥܒܕ cum puncto ſuperne. v. 14. utrobiq; ܘܢܥܒܕ v. 19. ܘܢܕܟܝܘܗܝ] Uſs. 2. ܘܢܕܟܝܘܗܝ male v. 25. ܘܬܪܒܐ] in Poc. ܬܪܒܐ quod eſt leve, item ſtatim v. 27. ܘܬܪܒܗܘܢ] ܬܪܒܗܘܢ ut & in Uſs. 1. & 2. v. 28. ܠܡܫܪܝܬܐ] in Uſs. ܠܡܫܪܝܬܐ ut prius v. 26. & ut in Hebr.

CAP. XVII. Tit. ܘܥܠ ܕܠܐ ܢܐܟܠ ܕܡܐ] non comparet in Uſs. 1. v. 5. ܕܢܝܬܘܢ ܢܟܣܝܗܘܢ] in Poc. ܢܟܣܝܗܘܢ ܕܢܝܬܘܢ v. 6. ܘܢܣܩ] Poc. ܘܢܣܩ quod eſt leve; item v. 8. ܕܢܣܩ quod oſtendit errorem ſcribæ in punctando. Uſs. 2. ܘܢܣܩ, ut prius, utrobique. v. 13. ܐܘ ܕܦܪܚܬܐ] Poc. ܐܘ ܦܪܚܬܐ ſine ܕ v. 16. ܚܛܝܬܗ] in Uſs. 2. ܚܛܝܬܗ.

CAP. XVIII. v. 4. ܕܝܢܝ ܬܥܒܕܘܢ ܘܦܘܩܕܢܝ] in Uſs. 1. ܘܦܘܩܕܢܝ ܬܥܒܕܘܢ ܕܝܢܝ ܐܠܐ v. 6. ܠܡܓܠܝܘ ܥܪܛܠܝܘܬܗ] in Uſs. 2. ܥܪܛܠܝܘܬܗ ܠܐ ܬܓܠܐ ܕܐܒܘܟ v. 7. ܘܥܪܛܠܝܘܬܗ] in Poc. ܘܥܪܛܠܝܘܬܗ quia male ſuperſcriptum erat punctum fœm. ſubſcripſit maſc. v. 9. ܐܘ ܡܢ ܒܪܐ ܐܚܪܝܢ] in Poc. ܐܘ ܒܪܐ ܐܚܪܝܢ ſine ܡܢ v. 18.

v. 18. ܘܠܘܬܗ] in Uſs. 2. ܕܠܘܬܗ recte. v. 21. ܠܡܥܒܪܘ] in Poc. ܠܡܥܒܪܘ v. 26. ܘܠܐ ܢܥܒܕ ܡܢ] in verſu 30. ܐܝܟ ܚܕ v. 30. ܡܢ ܢܡܘܣ̈ܝܟܘܢ] in Poc. ܡܢ ܢܡܘܣܝܟܘܢ in Uſs. 2. ܡܢ ܢܡܘܣܝܟܘܢ.

CAP. XIX. v. 4. ܠܐ ܬܬܦܢܘܢ] in Poc. ܠܐ ܬܬܦܢܘܢ v. 11. ܠܐ ܬܓܢܒܘܢ. ܠܐ ܬܟܕܒܘܢ] in Poc. & Uſs. 2. ܘܠܐ ܬܓܢܒܘܢ ܘܠܐ ܬܟܕܒܘܢ ܘܠܐ ܬܫܩܪܘܢ v. 15. in Uſs. 1. Titulus ܥܠ ܕܝܢܐ ܕܟܐܢܐ v. 19. ܬܪܟܒܘܢ] in Poc. ܬܪܟܒܘܢ v. 20. ܚܐܪܘܬܐ] in Uſs. 1. ܚܐܪܘܬܐ. apud Ferrarium ܚܐܪܘܬܐ in Poc. ܚܐܪܘܬܐ in Uſs. 2. ܚܐܪܘܬܐ v. 26. ܠܐ ܬܬܢܚܫܘܢ] in Poc. ܘܠܐ ܬܬܢܚܫܘܢ in Uſs. 2. ܬܬܢܚܫܘܢ. v. 27. ܦܐܬܐ in Uſs. 2. ܦܐܬܐ v. 31. ܙܟܘܪܐ] in Uſs. 2. ܙܟܘܪܐ apud Ferr. per ܘ.

CAP. XX. v. 10. ܕܓܐܪ ܒܐܢܬܬܐ] in Uſ. 2. ܒܐܢܬܬܐ ܓܐܪ v. 18. ܕܣܬܢܝܬܐ] in Uſs. 1. ܕܣܬܢܝܬܐ ut ſupra ſequitur ܘܓܠܐ ܡܒܘܥܐ ܕܕܡܗ̇ ܗܝ. ܘܗܝ ܓܠܬ ܡܒܘܥܐ ܕܕܡܗ̇ ܐܢܫ. ܘܐܢܫ ܕܡܟ ܥܡܗ̇ ܗܘ. ܐܝܟ ܗܘ̈ ܠܘܬܗ v. 19. ܗܘ ܠܐ ܕܡܟ] Ib. ܘܡܘܬܐ ܢܡܘܬܘܢ ܬܪܝܗܘܢ Tit. v. 21. in Uſs. 1. ܥܠ ܡܫܬܘܬܐ ܕܐܝܬ ܠܐܚܘܗܝ v. 23. ܒܥܡܡܐ] in Uſs. 1. ܒܥܡ̈ܡܐ. in plur. neceſſario.

CAp. XXI. v. 4. ܢܬܛܡܐ] in Uſs. 2. ܢܬܛܡܐ v. 11. ܠܐ ܢܥܘܠ] in Uſs. 1. ܢܥܘܠ quod eſt leve. v. 14. ܘܡܬܦܠܚܐ] Uſs 1. 2. ܘܡܬܦܠܚܐ male, item Poc. v. 18. ܕܚܪܝܡ] in Poc. ܚܪܝܡ item in Uſs 1. v. 20. ܕܡܚܝܕ] in Uſs. 1. ܡܚܝܕ.

CAP. XXII. v. 2. ܢܬܦܪܫܘܢ] in Poc. ܢܬܦܪܫܘܢ male v. 8. ܕܐܬܚܪܝ] forte legendum ܘܕܐܬܚܪܝܐ ex Heb. v. 9. ܢܛܪܘܢܗ] videtur legendum ܢܛܪܘܢܗ in ſing. ut et v. 16. ſic ſcriptum eſt hoc loco in Poc. v. 21. ܢܕܪܐ ܐܘ ܕܡܢ ܢܦܫܗ ܡܩܪܒ] in Poc. & Uſs. 2. ܢܕܪܐ ܐܘ ܡܢ ܢܦܫܗ ܠܐ ܢܗܘܐ ܒܗ ܡܘܡܐ male. Ib. ܠܐ ܢܗܘܐ ܒܗ ܡܘܡܐ] in Poc. & Uſs. 2. ܢܕܪܐ ܐܘ ܡܢ ܢܦܫܗ ܡܘܡܐ item in Uſs. 1. v. 23. ܕܡܫܪܟ] in Uſs. 1. ܡܫܪܟ unde videtur ſignificari ܩ v. 28. ܘܬܘܪܐ ܐܘ ܥܢܐ ܠܗ ܘܠܒܪܗ] in Poc. ܘܬܘܪܐ ܐܘ ܥܢܐ ܠܗ ܘܠܒܪܗ ܘܠܒܪܬܗ fœm.

CAP. XXIII. v. 7. ܥܒܕܐ] in Uſs. 1. ܥܒܕܐ. v. 15. ܫܒܘܥܝܢ] in Uſs. 2. ܫܒܘܥܝܢ quod poſtulat conſtructio, apud Ferrarium ܫܒܘܥܐ nec fœm. dicitur nec maſc. ita etiam eſt in Uſs. 1. eſt igitur plurale ܝ̈ ܫܒܘܥ̈ܬܐ quod ſequitur. v. 18. ܥܠ ܠܚܡܐ] in Uſs. 2. ܠܚܡܐ ܥܡ ܠܚܡܐ ܘܥܡ ܠܚܡܐ v. 19. ܨܦܪܝܐ] forte ܨܦܪܐ ܨܦܪܝܐ in ſing. ut prius. v. 24. ܒܝܪܚܐ] in Uſs. 2. ܒܝܪܚܐ v. 27. ܚܘܣܝܐ] in Uſs. 1. ܚܘܣ̈ܝܐ in ſing. ut in Heb. & antea in Syr. v. 36. ܬܟܢܫܘܢ] in Uſs. 1. ܬܟܢܫܘܢ recte; Poc. ܬܟܢܫܘܢ in Uſs. 2. ܬܟܢܫܘܢ v. 40. ܘܫܒܛܐ.] videtur ſcribendum ܘܫܒܛܐ. quaſi ܘ omiſſo propter ܫ.

CAP. XXIV. Tit. in Uſs. 2. ܥܠ ܕܠܐ ܢܓܕܦ v. 4. ܕܟܝܬܐ] Uſs. 1. ܕܟܝܬܐ recte, & Poc. Tit. v. 10. ܥܠ ܒܪܐ ܕܓܕܦ] ܥܠ ܓܕܘܦܐ Uſs. 1. ܓܕܘܦܐ ܗܘ ܒܪܗ ܕܡܨܪܝܐ bene. Poc. ܕܓܕܦ in ſing. niſi omiſſa ſunt puncta: ſic etiam Uſs. 2. v. 11. ܘܓܕܦ] Uſs 2. ܘܓܕܦ. ut ſit grave.

CAP. XXV. v. 8. ܫܒܥ ܫܒܬܐ ܕܫܢܝܐ] in Uſs. 1. ܫܒܥ ܫܢܝܢ ܕܫܢܝܐ unde videri poteſt & prius corruptum, ܫܒܥ ܫܒܬܐ ܫܢܝܢ in Uſs. 1. poſt v. 34. Tit. ܥܠ ܕܠܐ ܢܫܬܥܒܕ ܥܒܕܐ.

CAP. XXVI. v. 1. ܘܨܠܡܐ ܕܦܬܟܪܐ] in Uſs. 1. ܘܨܠܡܐ ܘܦܬܟܪܐ v. 8. ܡܐܐ] Poc. ܡܐܐ in ſing. ut in Uſs. 1. in Uſ. 2. ܡܐܐ v. 13. ܠܢܝܪܐ] in Mſs. ܠܢܝܪܐ quod eſt grave. ſic v. 19. ܐܝܟ ܢܚܫܐ] Mſs. ܐܝܟ Poc. ܘܐܝܟ. v. 14. Tit. ܥܠ ܡܘܬܐ ܕܚܛܗܐ] Uſs. 1. ܥܠ ܚܛܗܐ ܕܥܒܕܘ.

CAP. XXVII. Tit. in Uſs. 1. ܥܠ ܢܕܪܐ ܘܥܠ ܩܘܕܫܐ ܘܥܠ ܚܪܡܐ ܘܥܠ ܡܥܣܪܐ ܕܒܥܝܪܐ item in Poc. niſi quod deeſt ܘܥܠ ܡܥܣܪܐ. v. 2. ܢܕܪܐ] in Uſs 1. ܢܕܪ̈ܐ in plur. male. v. 8. ܕܢܕܪ ܢܕܪܐ] in Uſs. 1. ܕܢܕܪ ܢܕܪܐ in præſenti, ut & in Poc. item in Uſs. 2. v. 15. ܟܣܦܐ ܕܡܘܠܕܐ ܕܒܗ̇] in Uſs. 1. ܟܣܦܐ ܕܡܘܠܕܐ ܕܒܗ sed in Uſs. 2. v. 15. & 19. ܟܣܦܐ & ܟܣܦܐ ܕܡܘܠܕܐ ܕܡܘܠܕܗ̇ ſine ܕ v. 21. ܕܡܫܬܒܩ] in Poc. ܕܡܫܬܒܩ item v. 28. & 29. v. 22. ܘܠܐ ܗܘ] videtur legendum ܕܠܐ ܗܘ etſi codices non addicant. v. 27. ܬܬܙܒܢ] in Uſs. 2. ܬܬܙܒܢ. v. 28. ܠܐ ܢܬܙܒܢ] Uſs. 2. ܠܐ ܢܬܙܒܢ v. 32. ܟܠ ܕܥܒܪ] Poc. ܘܟܠ ܕܥܒܪ In fine. ܫܠܡ ܣܦܪܐ ܕܠܘܝܐ] Poc. ܫܠܡ ܣܦܪܐ ܕܟܗܢܐ ܘܠܘܝܐ ܕܡܬܩܪܐ ܕܒܢܝ ܠܘܝ.

CAP. I. NUMERI.

Titulus libri in Poc. ܬܘܒ ܣܦܪܐ ܕܡܢܝܢܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܣܦܪܐ ܕܡܢܝܢܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ in Uſs. 2. tantum ܣܦܪܐ ܕܡܢܝܢܐ ܕܐܝܣܪܝܠ in Uſs. 1. ܬܘܒ ܣܦܪܐ ܕܡܢܝܢܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ lege ܡܢܝ̈ܢܐ in plurali. v. 5. 6. ܐܠܝܨܘܪ ܒܪ ܫܕܝܐܘܪ] Uſs. uterq; ܫܕܝܐܘܪ & ܫܕܐܘܪ ſic & Poc. item Cap. 2. 10. Uſ. 1. item 2. 12. v. 10. ܘܦܕܗܨܘܪ] Uſs. 1. ܦܕܗܨܘܪ recte. v. 13. ܦܓܥܐܝܠ] in Poc. ܦܓܥܐܝܠ v. 15. ܥܝܢܢ ܕܒܢܬ] Uſs. 1. ܥܝܢܢ in plur. melius, ſemel in Poc. aliquoties in Uſs. 2. ܥܝܢܢ v. 22. 38. ܠܒܢܝ ܫܡܥܘܢ] Uſs. 2. in Simeone & Dane ܠܒܢܝ ܫܡܥܘܢ in Manaſſe v. 34. ܠܒܢܝ ܡܢܫܐ & ſequitur ܠܫܪܒܬܗܘܢ v. 44. ܚܕ ܚܕ] Poc. ܠܒܝܬ ܐܒܗܘܢ ܚܕ ܚܕ v. 47. ܕܐܒܗܬܗܘܢ] Uſs. 1. ܐܒܗܬܗܘܢ in ſing. recte. item 2. & Poc. v. 51. ܢܬܩܪܒ] in Uſs. 2. ܢܬܩܪܒ v. 53. ܪܘܓܙܐ] Uſs. 1. ܪܘܓܙܐ tamen v. 22. ܘܪܘܓܙܐ & ita Poc.

CAP. II. v. 11. ܘܚܝܠܗ] Uſs. 1. & 2. ܘܚܝܠܗ v. 24. ܕܐܦܪܝܡ] ܕܐܦܪܝܡ in Poc. ܠܒܝܬ ܐܦܪܝܡ Uſs. 2. ܕܐܦܪܝܡ f. legendum ܕܒܢܝ ܐܦܪܝܡ v. 25. ܐܚܝܥܙܪ] Uſs. 1. ܐܚܝܥܙܪ v. 27. ܦܓܥܐܝܠ] Uſs. 1. ܦܓܥܐܝܠ v. 31. ܕܐܬܡܢܝܘ] in Uſs. 1. & Poc. ܕܐܬܡܢܝܘ Uſs. 2. ܕܐܬܡܢܝܘ ut in Poc. & Uſs. 2. Cap. 3. 16. ܕܡܢܝܗܘܢ.

CAP. III. v. 1. ܕܝܘܡܐ ܕܡܠܠ] Uſ. 2. ܕܝܘܡܐ ܕܡܠܠ v. 4. ܩܕܡ ܐܠܗܐ] Uſs. 1. ܩܕܡ ܐܠܗܐ v. 13. ܗܘ ܕܩܛܠ] Uſs. 2. ܕܩܛܠ ܗܘ v. 17. ܘܡܪܪܝ] Poc. ܘܡܪܪܝ v. 18. ܠܒܢܝ ܓܪܫܘܢ] Uſs. 1. & Poc. ܓܪܫܘܢ ܠܒܢܝ item v. 21. ut in Exod. v. 26. Uſs. 1. ܘܢܛܘܪܝܗܘܢ pro ܘܢܛܘܪܝܗܘܢ ܟܠܗ] bene etſi codices non addicant. v. 30. ܐܠܝܨܦܢ] Uſs. 1. ܐܠܝܨܦܢ v. 31. ܘܡܕܒܚܐ] videtur ſcribendum ܘܡܕܒܚ̈ܐ in plur. ex Heb. v. 32. ܕܢܛܪܝܢ] Uſs. 1. ܕܢܛܪܝܢ v. 33. ܘܡܘܫܝ] Uſs. 1. ܘܡܘܫܝ v. 39. ܕܡܢܝܬ] Uſ. 1. ܡܢܝܬ Poc. & Uſs. 2. ܕܡܢܝܬ quomodo notare ſolent tertiam præteriti ſing. fœm. v. 41. ܘܒܥܝܪܐ] Uſs. 1. ܘܒܥܝܪܐ male. v. 46. ܕܝܬܝܪܝܢ ܥܠ] videtur ſcribendum ex Heb. ܕܝܬܝܪܝܢ. ܥܠ ܠܘܝܐ deeſt ܥܠ ܠܘܝܐ in Poc. & Uſſ. 2. v. 47. ܚܡܫܐ ܚܡܫܐ ܡܢ ܒܟܘܪܐ.] Mſſ. ܚܡܫܐ ܚܡܫܐ ܡܢܝܢܐ ܡܢܗܘܢ recte.

CAP. IV. v. 12. ܒܡܟܣܝܐ ܕܣܡܩܐ] videtur ſcribendum ܒܡܟܣܝܐ ex Heb. etſi codd. non conſentiant v. 13. ܘܢܫܩܠܘܢܗ] Uſſ. 1. ܘܢܫܩܠܘܢܗ Ib. ܢܚܫܐ] Mſſ. ܢܚܫ̈ܐ in plur. ut & v. 7. male. v. 16. ܘܡܫܚܐ] Uſſ. 1. ܕܒܣܡܐ ܘܡܫܚܐ ܕܡܢܚܬܐ ܕܐܡܝܢܐ v. 17. ܕܐܡܝܢܐ] videtur legendum ܐܡܝܢܐ etſi codices non addicant, viz. ex Heb. v. 19. ܘܠܐ ܢܡܘܬܘܢ] videtur ſcribendum ܘܠܐ ܢܡܘܬܘܢ v. 25. ܕܓܠܝܐ] Uſſ. 1. ܓܠܝܐ v. 27. ܥܠ ܟܠ ܡܛܥܢܝܗܘܢ] in Uſſ. 2. ܥܠ ܟܠ ܡܛܥܢܝܗܘܢ v. 32 ܘܡܛܥܢܝܗܘܢ] in Poc. ܘܡܛܥܢܝܗܘܢ Ib. ܘܡܐܢܝܗܘܢ] in Uſſ. 2. ܡܐܢܝܗܘܢ in plur. male. v. 36. ܘܗܘܘ] Poc. ܗܘܘ ſine ܘ v. 46. ܟܠ ܡܢܝܢܐ] in Uſſ. 1. ܟܠ ܡܢܝ̈ܢܐ in plur. recte. v. 47. ܠܡܥܒܕܘ] in Uſſ. 1 ܠܡܥܒܕܘ recte ex Heb. v. 49. ܡܛܥܢܝܗܘܢ] in Poc. & Uſſ. 2. ܡܛܥܢܗ ܟܠ.

CAP. V. v. 3. ܘܠܐ ܢܛܡܐܘܢ ܡܫܪܝܬܗܘܢ ܕܐܢܐ ܫܪܐ ܐܢܐ] Mſs. omnes ܘܠܐ ܢܛܡܐܘܢ recte: & poſt, ܡܫܪܝܬܗܘܢ ſing. & ܕܐܢܐ ܫܪܐ ܐܢܐ v. 4. in Tit. Uſs. 1. & Poc. ܕܥܠ ܣܛܝ̈ܘܬܐ in plur. male. v. 8. ܢܩܡܬܐ] fortaſſe ſcribendum ܕܢܩܡܬܐ etſi codices non addicant. v. 15. ܩܘܪܒܢܗ] f. leg. ܩܘܪܒܢܗ̇ ex Hebr. Uſs. 1. punctum non addit: videtur autē aliquid deeſſe. v. 17. ܕܡܫܟܢܐ] quid ſi ſcrib. ܕܡܫܟܢ̈ܐ? v. 21. ܠܠܘܛܬܐ ܘܠܡܘܡܬܐ] Uſs. 1. ܠܠܘܛܬܐ ܘܠܡܘܡ̈ܬܐ ubi ܠܡܘܡ̈ܬܐ ſenſu ſingulare eſt. ſupra Poc. ܠܠܘܛ̈ܬܐ ܘܠܡܘܡ̈ܬܐ Uſs. 2. ܠܠܘܛܬܐ ܘܠܡܘܡ̈ܬܐ ut & 1. & impreſſum. v. 29. ܘܬܣܛܐ] Poc. ܬܣܛܐ & Uſs. 2.

CAP. VI. In Tit. ܕܢܙܝܪܐ] Poc. & Uſs. 2. ܢܙܝܪ̈ܐ in plur. v. 5. ܠܐ ܢܥܒܪ] Poc. ܠܐ ܢܥܒܐ. ita ut ſuperſcriptum ſit ܠܐ ܢܥܒܪ. v. 15. ܘܓܪ̈ܝܨܬܐ ܦܛܝܪ̈ܐ] Uſs. 1. ܓܪܝܨܬܐ ܦܛܝܪ̈ܐ Poc. ܓܪ̈ܝܨܬܐ ܦܛܝܪ̈ܐ & in Uſs 2. v. 22. Tit. in Uſs. 1. ܕܥܠ ܒܘܪ̈ܟܬܐ in plurali.

CAP. VII. Tit. ܚܘܕܬܐ ܕܡܕܒܚܐ] Mſs. ܕܡܫܟܢܐ ſed in marg. Uſs. 1. ܕܡܕܒܚܐ v. 2. ܪ̈ܫܝܗܘܢ ܕܫܒܛܝܗܘܢ] Uſs. 1. ܪܫܝܗܘܢ ܕܫܒܛܝܗܘܢ quod utrobique videtur magis proprium. v. 3. ܡܢ ܟܠܗܘܢ] Uſs. 1. & Poc. ܡܢ ܟܠܗܘܢ v. 7. ܡܫܚܬܐ] Poc. ܡܫܚܬܐ v. 5. 6. Uſs. 2. ܡܫܚܬܐ. v. 14. ܘܡܠܝܐ] forte ſcribendum ܕܡܠܝܐ etiam contra codices, ex Hebr. vel ܡܢ ܡܠܝܐ ubi tamen Uſs. 1. habet ܡܠܝܢ. Poc. ut impreſſum eſt, item in Uſs. 2. lapſus in ſcribendo ܘ pro ܕ valdē uſitatus. v. 44. tantum ܡܠܝܐ. v. 19. ܡܢ ܡܠܟܝܢ] Poc. ܡܢ ܡܠܟܝܢ die 8. v. 55. in Uſs. 2. ܬܡܢܝܗܘܢ ܡܢ ܡܠܟܝܢ nam die nono non habetur ܡܢ v. 65. ܬܪ̈ܝܢ ܬܪ̈ܝܢ] in Uſs. 1. ܬܪܝܢ ܬܪ̈ܝܢ ut alibi ſemper. ܩܘܪܒܢܗ ܗܢܘ] in Poc. ܕ ܗܘ ܩܘܪܒܢܐ ܕܢܚܫܘܢ. v. 67. ܡܢ ܡܠܟܝܢ ܫܒܥܝܢ] in Uſs. 1. ܡܢ ܡܠܟܝܢ ܕܫܡܫܐ deeſt ibi ܡܠܟܝܢ ut alibi. v. 79. v. 89. ܬܪܝܢ ܟܪ̈ܘܒܝܢ] in Poc. ܬܪ̈ܝܢ ܟܪ̈ܘܒܝܢ.

CAP. VIII. Tit. ܕܥܠ ܫܪ̈ܓܐ] in Uſs. 1. ܕܥܠ ܫܪ̈ܓܐ in plur. v. 2. ܫܪܓܐ] Uſs. 1. ܫܪ̈ܓܐ in plur. valde bene. v. 3. ܘܐܢܗܪ] quid ſi legamus etiam ſine libris? ܐܢܗܪ ܒܫܪ̈ܓܐ ܠܥܠ ܡܢ ܐܦܝ ܡܢܪܬܐ ܐܢܗܪ ܫܪ̈ܓܝܗ v. 4. ܟܡܐ ܕܚܙܝܗ] Uſs. 1. ... item in Poc. v. 12. ܘܬܐܪ̈ܐ] videtur ſcribendum ܬܘ̈ܪܐ in plur. etſi contra codices. v. 16. ܒܟܘܪ̈ܐ] Uſs. 1. ܒܘܟܪ̈ܐ valde bene. v. 19. ܘܠܡ ܥܡܐ] Uſs. 1. ܘܠܒܢܝܐܝܠ.

CAP. IX. Tit. ܕܥܠ ܦܨܚܐ] in Uſs. 2. ܥܠ ܦܨܚܐ v. 6. ܠܐ ܐܫܟܚܘ] in Uſs. 1. ܐܫܟܚܘ ܠܐ bene. fine v. 6. addit Uſs. 1. ܩܪܒܘ ܩܕܡ ܡܘܫܐ ܘܩܕܡ ܐܗܪܘܢ ܒܝܘܡܐ ܗܘ. bene v. 7. ܠܡܩܪܒܘ ܩܘܪܒܢܐ] in Uſs. 1 ܠܡܩܪܒܘ v. 10. ܐܘ ܒܐܘܪܚܐ] videtur deeſſe ܕܪܚܝܩܐ ante ܐܘ ܒܐܘܪܚܐ etſi codices non addicant. ܡܪ̈ܪܐ] Uſs. 1. ܡܪ̈ܪܐ in plur. & tamen ܦܛܝܪ̈ܐ in ſing. ſic in Poc. & Uſs. 2. v. 13. ܘܐܢܫ ܗܘ] in Uſs. 1. ܘܐܢܫ ſine ܗܘ, male, ut videtur. Poc. ܗܘ ܐܢܫ v. 15. ܘܒܪܡܫܐ ܗܘܐ ܗܘܐ] in Poc. ܗܘܐ ܗܘܐ ܒܪܡܫܐ ut & in Uſs. 1. & 2.

CAP. X. v. 4 ܘܢܬܟܢܫܘܢ] in Poc. ܘܢܬܟܢܫܘܢ & Uſs. 1. recte, eſt enim leve. v. 8. ܐܢܘܢ ܢܒܥܘܢ] videtur legendum ܢܒܥܘܢ in plur. etſi codices non addicant. v. 10. ܘܒܪ̈ܝܫܝ ܝܪ̈ܚܝܟܘܢ] in Uſs. 1. ܒܪܝܫܝ ܝܪܚܝܟܘܢ quod eſt ſing. ut in Hebr. v. 11. ܒܥܣܪܝܢ ܒܝܪܚܐ] Poc. ܒܥܣܪܝܢ ܒܝܪܚܐ v. 19. ܕܨܘܪܝܫܕܝ] Uſs. 1. ܨܘܪܝܫܕܝ item Poc. & Uſs. 2. v. 25. ܠܟܠܗܘܢ ܡܫܪ̈ܝܬܐ] Uſs. 1. ܠܟܠܗܘܢ ܡܫܪܝܬܐ item Poc. & Uſs. 2. v. 29 ܚܡܘܗܝ ܕܡܘܫܐ] Uſ. 1. ܚܡܘܗܝ ܕܡܘܫܐ v. 32. ܘܬܐܬܐ]

grave. Poc. ܬܐܬܐ Uſs. 2. ܬܐܬܐ v. 35. ܘܢܬܒܕܪܘܢ] Uſs. 1. ܢܬܒܕܪܘܢ.

CAP. XI. v. 1. ܘܫܡܥ] Uſs. 2. ܫܡܥ ſine ܘ. v. 6. ܝܒܝܫܐ] Poc. ܝܒܝܫܐ Uſs. 2. ܝܒܝܫܬܐ v. 18. ܛܒ ܗܘܐ] Uſs. 2. ܛܒ ܗܘܐ v. 21. ܐܠܦ ܓܒܪ̈ܝܢ] Uſs. 2. ܐܠܦ ܓܒܪ̈ܐ v. 31. ܘܐܦܪܚ ܣܠܘ̈ܝܐ] Uſs. 1. ܣܠܘ̈ܝܐ & ܘܐܦܪܚ Poc. ܘܐܦܪܚ v. 32. ܣܠܘ̈ܝܐ] Uſs. 2. ܣܠܘ̈ܝܐ v. 34. ܕܪܓܐܘ] Uſs. 1. ܕܪܓܐܘ.

CAP. XII. v. 5. ܘܢܚܬ] Uſ. 2. ܘܢܚܬ v. 8. ܚܙܐ] Uſs. 1. ܚܙܐ.

CAP. XIII. v. 3. ܪ̈ܫܐ] Uſs. 2. ܪܫܐ v. 7. ܝܘܣܦ] Poc. ܝܘܣܦ Uſs. 2. ܝܘܣܦ. v. 10. ܓܕܝ] Uſs. 1. ܓܕܝ Poc. ܓܕܝ item Uſs. 2. v. 15. 16. ܒܪ ܡܟܝ] Uſs. 1. & 2. ܓܐܘܐܝܠ. item ܒܪ & ܡܟܝ item Uſs. 2. v. 22. ܚܒܪܘܢ] Uſs. 2. ܚܒܪܘܢ.

CAP. XIV. v. 2. ܐܡܪܘ] Uſs. 2. ܐܡܪܘ quod videtur eſſe ܐܡܪܘ. v. 9. ܠܚܡܢ] Uſs. 1. ܠܚܡܢ recte. v. 22. ܘܢܣܝܘܢܝ] Uſs. 2. ܘܢܣܝܘܢܝ v. 25. ܘܡܡܠܟܐ] Poc. ܘܡܡܠܟܐ v. 31. Totum illud ܘܒܢܝܟܘܢ] uſque ad ܠܐܪܥܐ videtur ſapere gloſſema, (neque enim extat in Hebr.) etſi codices non addicant. v. 36. ܗܦܟܘ] videtur ſcribendum ܘܗܦܟܘ etſi codices non addicant. v. 41. ܠܡܠܬܗ] Uſs. 1. ܠܡܠܬܗ v. 42. ܬܬܒܪܘܢ] Uſs. 1. ܬܬܬܒܪܘܢ.

CAP. XV. v. 9. ܬܠܬܐ] Uſs. 2. ܬܠܬ ܥܣܪ̈ܘܢܐ v. 42. ܡܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܚܛܗܘܢ] Uſs. 1. ܡܢ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ſine ܩܕܡ.

CAP. XVI. v. 5. ܠܡܕܒܚܐ] Uſs. 1. ܠܡܕܒܚܐ in præſ. et v. 6. v. 9. ܘܦܪܫܟܘܢ] Uſs. 1. et Poc. ܘܦܪܫܟܘܢ ut ſit grave. v. 16. ܘܗܪܘܢ] Uſs. 2. ܘܗܪܘܢ v. 22. ܕܟܠ ܒܣܪ] Poc. ܘܕܟܠ ܒܣܪ item Uſs. 2. v. 31. ܘܐܬܦܬܚܬ] Uſ. 1. ܘܐܬܦܬܚܬ à ܦܚܬܐ fovea ut videtur. Uſs. 2. ܐܬܦܬܚܬ v. 35. ܘܐܟܠܬ ܠܡܐܬܝܢ] Uſs. 3. ܘܐܟܠܬ ܠܗܘܢ ܠܡܐܬܝܢ v. 41. ܩܛܠܬܘܢ] Uſs. 1. ܩܛܠܬܘܢ ut ſit leve. v. 42. ܘܐܬܟܢܫܬ] Uſs. ܐܬܟܢܫܬ item Poc. & Uſs. 2. v. 47. ܚܙܘ ܡܘܬܢܐ] Uſs. 2. ܡܘܬܢܐ non ܡܘܬܢܐ, ut ante. v. 48. ܡܘܬܢܐ ܕܡܢ ܡܘܬܐ] Poc. & Uſs. 2. ܡܘܬܢܐ ܡܢ ܡܘܬܐ item v. 50. in Poc. v. 49. ܘܐܪ̈ܒܥܣܪ] Poc. ܐܪܒܥܣܪ ܐܠܦ.

CAP. XVII. v. 5. ܘܐܦܪܥ] Uſs. 1. ܘܐܦܪܥ v. 8. ܘܦܪܥ] Uſs. 1. ܘܦܪܥ Poc. ܦܪܥ item Uſs. 2.

CAP. XVIII. v. 3. ܠܐ ܢܩܪܒܘܢ] Poc. ܘܠܐ ܢܩܪܒܘܢ v. 7. ܦܠܚܘܬܐ ܡܘܗܒܬܐ] Uſs. 2. ܡܘܗܒܬܐ Poc. ܦܠܚܘܬܐ ܕܡܘܗܒܬܐ in plur. Ib. ܕܩܪܒ] Poc. ܩܪܒ ܘܢܬܩܛܠ. v. 9. ܕܡܩܪܒܝܢ ܩܘܪܒܢܝܗܘܢ] Uſs. 1. item Poc. ܩܘܪܒܢܝܗܘܢ. v. 14. ܚܪܡܐ] Poc. ܚܪܡܐ v. 15. ܬܦܪܘܩ] Poc. ܬܦܪܘܩ Ib. poſt. ܒܟܘܪܗܘܢ ܕܒܥܝܪܐ] Uſs. 2. ܡܢ ܒܟܘܪܗܘܢ ܕܒܥܝܪܐ ܛܡܐܐ ܬܦܪܘܩ Poc. in priore ܘܒܟܘܪܐ v. 26. ܡܥܣܪܐ ... ܡܢ ܡܥܣܪܐ] Poc. item Uſs. 2. ܡܢܗ: & lege ܡܥܣܪܐ in ſing. hic & in fine verſus.

CAP. XIX. In Tit. ܘܬܕܟܝܬܐ] Uſs. 1. ܬܕܟܝܬܐ, quid ſi legas in ſing. ܕܚܕܐ ܬܕܟܝܬܐ? v. 12. ܘܢܬܕܟܐ] Poc. ܢܬܕܟܐ ut ſit leve bis. v. 15. ܚܪܝܡ ܗܘ] Poc. ܗܘ ܚܪܝܡ ܗܘ ſic etiam in Uſs. 2.

CAP. XX. v. 2. ܘܐܬܟܢܫܘ] Poc. ܘܐܬܟܢܫܘ ut ſit leve v. 4. ܠܬܡܢ] Poc. item Uſs. 2. ܠܬܡܢ ܕܢܡܘܬ v. 5. ܕܒܫܐ ܐܬܪܐ] Uſs. 2. & Poc. ܕܒܫܐ ܐܬܪܐ in plur. v. 10. ܘܟܢܫܘ] Poc. ܘܟܢܫܘ

ut ſit & grave & plur. v. 12. ܘܗܝܡܢܬܘܢ] Uſs. 1. ܘܗܝܡܢܬܘܢ Ib. ܠܡܩܕܫܘܬܢܝ] Uſs. 2. ܠܡܩܕܫܘܬܢܝ v. 14. ܐܕܘܡ] Poc. ܕܐܕܘܡ v. 16. ܐܫܬܡܥ] Uſs. 2. ܐܫܬܡܥ ܩܠܢ v. 17. ܢܥܒܪ] Poc. ܢܥܒܪ v. 19. ܩܠܢ] Uſs. 2. ܩܠܢ recte ut puto. v. 23. Titulus ܡܘܬܗ ܕܐܗܪܘܢ] in Uſs. 1. ܡܘܬܗ ܕܐܗܪܘܢ ܘܕܒܪܬܗ ܕܐܠܥܙܪ ܒܛܘܪ ܗܘܪ

CAP. XXI. v. 2. ܐܝܟ ܢܕܪܐ] Uſs. 2. ܢܕܪ ܢܕܪܐ Poc. ܐܝܟ ܢܕܪ v. 7. ܕܢܥܒܪ] Uſs. 2. ܕܢܥܒܪ v. 10. ܐܘܒܬ] Uſs. 1. & 2. ܐܘܒܬ v. 12. ܙܪܕ] Mſs. ܙܪܕ v. 26. ܣܝܚܘܢ] Poc. ܣܝܚܘܢ v. 27. ܬܬܒܢܐ ܘܬܬܬܩܢ] Uſs. 1. ܬܬܒܢܐ ܘܬܬܬܩܢ. Ib. ܡܕܝܢܬܗ] Uſs. ܡܕܝܢܬܗ

CAP. XXII. Tit. ܕܒܠܥܡ ܘܕܒܠܩ] in Uſs. 1. paulo plenior ܕܒܠܥܡ ܒܪ ܒܥܘܪ ܘܕܒܠܩ ܒܪ ܨܦܘܪ v. 5. ܦܬܘܪ] Uſs. 1. ܦܬܘܪ Poc. ܦܬܘܪ ut & Uſs. 2. forte idem eſt. v. 6. ܢܥܘܠ] Poc. ܢܥܘܠ ܡܢ ܐܪܥܐ v. 13 ܠܐܪܥܟܘܢ] Uſs. 1. ܠܐܪܥܟܘܢ Ib. ܕܐܙܠ] Poc. ܐܙܠ ſine ܕ v. 18. ܡܠܐ] Uſs. 1. ܡܠܐ Poc. ܡܠܐ. Ib. ܕܐܥܒܪ] Uſs. 2. ܐܥܒܪ ſine ܕ v. 24. ܕܟܪ̈ܡܐ] fortaſſe legendum ܟܪ̈ܡܐ in plur. etſi codd. non addicant. v. 29. ܕܒܙܚܬܢܝ] Uſs. 1. ܕܒܙܚܬ ſine ܢ v. 30. ܠܐ ܗܘܐ ܡܠܝܠ ܗܘܐ] Uſs. 2. ܡܠܝܠ ܡܢ ſed male. v. 35. ܐܢ ܠܗܘܝܢ] Poc. ܗܘ ܠܗܘܝܢ Uſs. 1. ܗܘ ܠܗܘܝܢ Ib. ܕܪ̈ܘܪܒܢܐ] Uſs. 1. ܪܘܪܒܢܐ v. 36. ܠܡܕܝܢܬܐ] Uſs. 2. ܠܡܕܝܢܬܐ ſine ܕ recte. v. 40. ܘܥܢܐ] Uſs. 1. ܥܢܐ ſine punctis pluralis.

CAP. XXIII. v. 2. ܥܠ ܡܕܒܚܐ] Uſs. ܥܠ ܡܕܒܚܐ in ſing. male ut videtur, ſic etiam v. 4. etſi v. 14. & v. 30. in plur. ex quibus apparet interdum aſcribi puncta pluralis, alibi ſecus: nec inutilem tamen interdum tamen eſſe laborem quærendi in Mſs. quando aſcribenda ſint. v. 3. ܘܐܢܐ ܐܙܠ] Uſs. 2. ܘܐܢܐ ܐܙܠ ܐܢܐ in præſenti. v. 7. ܘܐܪܡ ܡܬܠܗ] Uſs. 2. ܘܐܪܡ ܡܬܠܗ ܘܐܡܪ ܡܬܠܗ vix enim ܐܪܡ ferat ܡܬܠܗ etſi ſic etiam v. 18. v. 10. ܬܡܘܬ] Poc. ܬܡܘܬ. v. 13. Poc. & Uſs. 2. non habent ܠܐ ܬܚܙܐ ܘܟܠܗ Uſs. 1. habet. v. 14. ܬܘܪܐ] Uſs. 2. ܬܘܪܐ v. 19. ܐܠܗܐ] Poc. et Uſs. 2. ܐܠܗܐ. Ib. ܗܘ ܐܡܪ ܘܥܒܕ] Uſs. 1. ܘܗܘ ܐܡܪ ܗܘ v. 27. ܘܡܬܛܦܝܣ] Uſs. 1. 2. ܘܡܬܛܦܝܣ

CAP. XXIV. v. 1. ܕܥܠ ܢܚܫܐ] Uſs. 1. ܕܥܠ ܢܚܫܐ v. 3. ܕܥܒܕܘܬ] Uſs. 2. ܕܥܒܕܘܬ. v. 7. ܘܬܬܪܝܡ] Poc. ܘܬܬܪܝܡ v. 8. ܕܥܠ ܥܡܡ̈ܐ] Uſs. ܕܥܠ ܥܡܡ̈ܐ v. 9. ܪܒܝܥ] Poc. ܪܒܝܥ v. 14. ܕܥܒܕ] Uſs. 2. ܕܥܒܕ v. 24. ܕܟܬܝܐ] Uſs. 1. ܕܟܬܝܐ quod eſt · Poc. ܕܟܬܝܐ item Uſs. 2.

CAP. XXV. v. 1. ܒܫܛܝܡ] Uſs. 1. ܒܫܛܝܡ Poc. & Uſs. 2. ܒܫܛܝܡ v. 2. ܘܩܪܝ] Poc. ܘܩܪܝ item Uſs. 2. v. 6. ܠܡܕܝܢܝܬܐ] Poc. et Uſs. 2. ܠܡܕܝܢܝܬܐ v. 11. ܘܛܒ] videtur legendum ܛܒ etſi codd. non addicant. v. 14. ܫܡܥܘܢ] Poc. ܫܡܥܘܢ Uſs. 2. ܫܡܥܘܢ v. 18. ܕܦܥܘܪ] Uſs. 2. ܕܦܥܘܪ Ib. ܥܠ ܦܥܘܪ] Uſs. 1. ܥܠ ܦܥܘܪ.

CAP. XXVI. v. 16. ܐܙܢܝ] Uſs. 2. ܐܙܢܝ v. 17. ܐܪܘܕܝ] Uſs. 2. ܐܪܘܕܝ et ܐܪܐܠܝ v. 20. ܙܪܚ] Uſs. 2. ܙܪܚ v. 24. ܝܫܘܒ] Uſs. 1. ܝܫܘܒ. v. 26. ܣܪܕ] Poc. ܣܪܕ v. 29. ܡܟܝܪ] Mſs. ܡܟܝܪ. v. 32. ܫܡܝܕܥ] Poc. ܫܡܝܕܥ & Uſs. 2. v. 33. ܘܡܠܟܐ] Poc. ܘܡܠܟܐ. Ib. ܘܬܪܨܐ] Mſs. ܬܪܨܐ v. 35. ܫܘܬܠܚ] Mſs. ܫܘܬܠܚ v. 36. ܥܪܢ] Mſs. ܥܪܢ v. 38. ܐܫܒܝܠ] Uſs. 2. ܐܫܒܝܠ v. 46. ܫܪܚ] Poc. ܫܪܚ et Uſs. 2. v. 49. ܫܠܡ] Uſs. 1. ܫܠܡ v. 57. ܠܓܪܫܘܢ] Poc. ܠܓܪܫܘܢ Ib. ܡܪܪܝ] Uſs. 2. ܡܪܪܝ v. 58. ܚܒܪܘܢ] Mſs. ܚܒܪܘܢ

CAP. XXVII. v. 1. ܚܦܪ] Poc. ܚܦܪ v. 2. ܘܩܡ. ܘܩܡ̈ܝ] Poc. et Uſs. 1. ܩܡܘ et ܘܩܡ̈ܝ v. 5. ܕܝܢܗܝܢ] Uſs. 2. ܕܝܢܗܝܢ plur. propter affixum ut videtur. v. 21. ܢܥܠ] Poc. ܢܥܠ pro præſenti. Ib. ܕܢܦܩܐ] Uſs. 1. ܕܢܦܩܐ recte, idem enim eſt.

CAP. XXVIII. v. 4. ܩܪܒ] ſingulare ut in Hebr. verſu autem 11. plur. v. 12. ܘܬܠܬܐ] Mſs. ܘܬܠܬܐ ut & hic v. 20. v. 18. ܘܒܥܠ] videtur ܘ redundare. v. 21. ܠܚܕ ܚܕ] Poc. ܠܚܕ ܚܕ Uſs. 1. ܠܚܕ ܚܕ ut ſemper. v. 31. ܘܢܣܟܝܗܘܢ] quare ſingulare?

CAP. XXIX. v. 1. ܒܚܕ] Uſs. 2. ܒܚܕ ut v. 7. v. 6. videtur legendum poſt ܕܬܡܝܕܐ] ܘܡܢܚܬܗ ut Cap. 31. 28. item ܘܡܢܚܬܗ, etſi codd. nihil mutant. v. 12. ܘܒܚܡܫܬܥܣܪ] Poc. ܘܒܚܡܫܬܥܣܪ quod eſt inſolitum. v. 13. ܥܠܘܬܐ] Uſs. 1. ܥܠܘܬܐ in ſing. item Uſs. 2. v. 33. ܐܝܟ ܕܚܙܐ ܠܗܘܢ] Uſs. 2. ܐܝܟ ܕܚܙܐ ܠܗܘܢ v. 39. ܢܕܪ̈ܝܟܘܢ] Uſs. 1. ܒܢܕܪ̈ܝܟܘܢ ܘܒܪܓܬܟܘܢ Ib. ܢܣܟܝܟܘܢ] videtur analogia poſtulare ܢܣ̈ܟܝܗܘܢ in plur. ſed eſt plur. in Poc. ſing. in Uſs. 1.

CAP. XXX. v. 3. ܢܕܪ ܢܕܪ] Uſs. 2. ܢܕܪ ܢܕܪ v. 5. ܘܢܫܬܘܩ ܠܗ̇] Uſs. videtur ſemper legere ܢܫܬܘܩ ܠܗ̇ nunquam enim habet punctum fœm. v. 9. ܢܫܪܐ] Poc. ܢܫܪܐ in præſenti, item Uſs. 2. v. 14. ܕܡܫܥܒܕܐ] Uſs. 1. ܕܡܫܥܒܕܐ fœm.

CAP. XXXI. v. 2. ܐܬܦܪܥ] Uſs. 1. ܐܬܦܪܥ etſi in marg. ܐܬܦܪܥ Uſs. 2. ܐܬܦܪܥ Ib. ܡܢ ܡܕܝܢܝ̈ܐ] Uſs. 2. ܡܕܝܢܝ̈ܐ Ib. ܠܥܡܟ] Uſs. 1. ܠܥܡܟ v. 3. ܕܢܬܦܪܥ] Uſs. 1. ܕܢܬܦܪܥ v. 8. ܘܦܠܛܘ] Uſs. 2. ܘܦܠܛܘ Ib. ܒܚܪܒܐ] Uſs. 2. ܒܚܪܒܐ v. 11. ܟܠܗܝܢ ܕܒܙܬܐ ܘܕܒܥܝܪܐ] Uſs. 1. ܟܠܗ̇ ܒܙܬܐ ܘܒܥܝܪܐ ut in Hebr. v. 17. ܕܝܕܥܬ ܕܟܪܐ] Uſs. 2. ܝܕܥܬ ܕܟܪܐ v. 18. ܕܟܪܐ] Poc. ܕܟܪ̈ܐ in plur. male. v. 23. ܒܢܘܪܐ] Uſs. ܒܢܘܪܐ ut in Hebr. & poſt. v. 24. ܡܫܪܝܬܐ] Uſs. 2. ܡܫܪܝܬܐ v. 29. poſt. ܦܠܓܘܬܗܘܢ] adde ex Uſs. 1 ܗܒܘ ܘܗܘܐ ܡܢ ܗܒܘ ܘܗܘܐ ܠܟܘܢ ܡܢ ܕܒܙܬܐ (ubi Uſs. 2. & Poc. ܗܒܘ ܠܗ) ܗܘܐ ܦܘܪܫܢܐ ܕܡܪܝܐ. ܘܡܢ ܦܠܓܘܬܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܐܝܠ. ܗܒ. quibus additis, tolli poteſt nota lacunæ. Tantum ܘ in ܘܡܢ initio verſus tollendum erit. Vides, in ſequentibus, diſcrimen cenſus Dominici in Hebr. & Syr. eſſe pro ratione hujus diſcriminis.

33750	0
5	
6750	0

v. 31. ܘܥܒܕ] Uſs. 1. & 2. ܘܥܒܕܘ v. 32. ܘܗܘܐ ܫܢܝܢܐ] lege ܘܗܘܐ v. 52. ܠܡܐܐ ܘܫܬܝܢ] Uſs. 2. ܠܡܐܐ ܫܬܝܢ

CAP. XXXII. v. 1. ܘܓܠܥܕ] Uſs. 1. ܘܓܠܥܕ male. v. 2. ܘܐܡܪܘ] ܘܐܡܪܘ ut alibi Uſs. 1. et 2. item v. 9. v. 3. ܘܢܡܪܐ ܘܚܫܒܘܢ ... ܘܢܒܘ] Mſſ. ܘܢܒܘ ܘܒܥܘܢ ܘܚܫܒܘܢ ordine quo in Hebr. Ib. ܘܐܠܥܠܐ] Uſs. 2. ܘܐܠܥܠܐ. v. 11. ܘܐܠܥܠ] Uſs. 1. ܘܐܠܥܠ. v. 18. ܒܒܬ̈ܝܢ] in Poc. ܒܒܬܝܢ. v. 24. ܘܕܢܦܩ] in Poc. ܕܢܦܩ ܡܢ ܦܘܡܟܘܢ. v. 33. ܘܥܘܓ] in Uſs. 1. ܥܘܓ. v. 34. ܘܥܪܘܥܝܪ] Uſs. 1. ܥܪܘܥܝܪ. v. 35. ܘܥܛܪܘܬ] Uſs. 2. ܘܥܛܪܘܬ ܫܘܦܢ. v. 39. ܓܠܥܕ] Uſs. 1. ܓܠܥܕ et ver. 40. v. 41. ܘܚܘܝܪ] Poc. ܘܚܘܝܪ. v. 42. ܘܩܢܬ] Uſs. 1. ܘܩܢܬ. Uſs. 2. ܘܩܢܬ. Ib. ܢܘܒܚ] Uſs. 1. ܢܘܒܚ. Uſs. 2. ܢܘܒܚ.

CAP. XXXIII. v. 3. ܒܝܪܚܐ ܕܩܕܡܝܐ] Uſs. 1. ܒܝܪܚܐ ܩܕܡܝܬܐ recte. v. 7. ܦܘܡ ܚܝܪܘܬܐ] videtur punctandum ܦܘܡ ܚܝܪܘܬܐ ex Hebr. v. 19. 20. ܪܬܡܐ. ܘܪܡܘܢ ܦܪܨ] Mſſ. ܪܬܡܐ. ܘܪܡܘܢ ܦܪܨ. v. 21. ܒܠܒܢܐ] Poc. ܒܠܒܢܢ. Ib. ܒܪܣܐ] Uſs. 1. ܒܪܣܐ & Poc. v. 25. ܒܡܩܗܠܬ] Uſs. 1. ܒܡܩܗܠܬ eſt mhagiono. v. 29. ܒܚܫܡܘܢܐ] Uſs. 1. ܚܫܡܘܢܐ. v. 34. ܒܝܛܒܬ ܒܥܒܪܘܢܐ] Uſs. 1. ܒܝܛܒܬ & ܒܥܒܪܘܢܐ v. 49. ܠܐܒܠ ܫܛܝܡ] Uſs. 1. ܠܐܒܠ ܫܛܝܡ Poc. ܠܐܒܠ ܫܛܝܡ. v. 55. ܠܓܒܝܟܘܢ ܘܒܥܩܪܐ] Uſs. 2. ܘܒܥܩܪܝܟܘܢ.

CAP. XXXIV. v. 4. ܠܚܨܪ ܐܕܪ] Poc. ܚܨܪܐܕܪ (ut v. 9. ܚܨܪܥܝܢܢ) Uſs. 2. ܚܨܪܐܕܪ. v. 7. ܡܢ ܝܡܐ ܪܒܐ] Mſſ. ܘܡܢ redundante ܘ ut ſæpe. v. 9. ܠܙܦܪܘܢ] Uſs. 1. ܠܙܦܪܘܢ. v. 15. ܡܢ ܡܕܢܚܐ] Uſs. 1. ܡܕܢܚܐ ܠܗܠ ܡܢ ܡܕܢܚܐ. v. 18. ܘܚܕ ܪܝܫܐ] Poc. ܘܚܕ ܪܝܫܐ ܡܢ ܫܒܛܐ quod non videtur abhorrere a Syriaſmo. v. 26. ܦܪܢܟ] Poc. ܦܪܢܟ. item Uſs. 2.

CAP. XXXV. v. 8. ܡܢ ܡܘܪܬܗ] Us. 1. ܡܢ ܡܘܪܬܗ. v. 22. ܘܠܐ ܒܥܕܠܐ] Uſs. 1. ܘܠܐ ܒܥܠܐ. v. 26. ܠܡܩܛܠܗ] Uſs. 1. ܠܡܩܛܠܗ plur. v. 29. ܢܡܘܣܐ] Uſs. 2. et Poc. ܢܡܘܣܐ in plur. non ſecundum Heb. v. 33. ܕܒܗ ܐܢܬܘܢ ܥܡܪܝܢ ܘܕܡܐ ܕܐܫܬܕܐ] Uſs. 2. ܕܥܡܪܝܢ et ܕܐܫܬܕܐ.

CAP. XXXVI. ܪܝܫܐ] Uſs. 1. ܪܝܫܐ ut alibi. v. 2. ܠܒܢܬ ܨܠܦܚܕ] Mſſ. ܠܒܢܬ ܨܠܦܚܕ ut prius. v. 3. ܘܬܬܬܘܣܦ] ܘܬܬܬܘܣܦ item verſ. 4. ubi itidem in Uſs. 2.

DEUTERONOMIUM.

CAP. I.

VER. 1. ܡܕܒܪܐ] Uſs. 1. ܡܕܒܪܐ ut ante. Ib. ܠܘܩܒܠ ܣܘܦ] Poc. et Uſs. 2. ܣܘܦ. Ib. ܘܚܨܪܘܬ] Poc. ܘܚܨܪܘܬ Uſs. 1. ܘܚܨܪܘܬ Uſs. 2. ܘܚܨܪܘܬ recte. v. 4. ܒܐܕܪܥܝ] Uſs. 1. et 2. ܒܐܕܪܥܝ. v. 7. ܢܗܪܐ ܦܪܬ] Uſs. 2. ܦܪܬ ut Arab. v. 13. ܘܡܝܕܥܝܢ] Uſs. 1. ܘܡܝܕܥܝܢ. v. 15. ܘܚܟܝܡܐ] Uſs. 2. ܘܚܟܝܡܐ. v. 17. ܘܗܘܐ ܦܣܩܐ] Uſs. 1. ܘܗܘܐ ܦܣܩܐ in præſenti. Ib. ܩܪܒܘܗܝ] Poc. ܩܪܒܘܗܝ in ſing. v. 22. ܘܢܐܓܫܘܢ] Uſs. 2. ܘܢܐܓܫܘܢ. v. 24. ܘܐܓܫܘܗ] Uſs. 1. ܘܐܓܫܘܗ. v. 42. ܬܬܟܬܫܘܢ] Uſs. 1. ܬܬܟܬܫܘܢ. v. 44. ܟܕܒܘܪܐ] Uſs. uterque ܟܕܒܘܪܐ.

CAP. II. v. 8. ܐܝܠܬ] Uſs. 1. ܐܝܠܬ quod videtur rectum propter Epiphanium qui per ܐ ſcribit. ſic et Poc. et Uſs. 2 tamen codex Samarit. et Arab. noſter, ut impreſſum eſt v. 12 ܚܘܪܝܐ] Uſs. 2. ܚܘܪܝܐ. v. 22. ܚܘܪܝܐ. id. v. 10. ܐܝܡܝܐ] ܐ pro ܝ ſolenni errore. v. 18. ܬܥܒܪ] Uſs. 1. ܬܥܒܪ. v. 23. ܟܦܬܘܩܝܐ] Poc. ܟܦܬܘܩܝ. Ib. ܚܨܪܐ] Uſs. 2. ܚܨܪܐ. Ib. ܟܠܗ ܥܘܙܐ] Poc. ܟܠܗ ܥܘܙܐ et Uſs. 2. ſed puncto ſupra ſcripto.

CAP. III. v. 9. ܣܢܝܪ] Uſs. 1. ܣܢܝܪ. v. 14. ܝܐܝܪ] Uſs. 1. & 2. ܝܐܝܪ. v. 15. ܘܠܡܟܝܪ] Uſs. ܘܠܡܟܝܪ ut alibi. v. 16. ܕܢܚܠܐ ܬܚܘܡܗ] Mſſ. ܕܢܚܠܐ ܬܚܘܡܐ. v. 17. ܘܐܫܕܘܬ] Uſs. 2. ܘܐܫܕܘܬ. v. 18. ܦܩܕܬ] Uſs. 1. & Poc. ܦܩܕ in præſenti. v. 20. ܗܢܘܢ] quid ſi legas ܗܢܘܢ?

CAP. IV. v. 1. ܢܡܘܣܐ] Uſs. 1. ܢܡܘܣܐ in plur. unde & v. 9. forte ܦܬܓܡܐ ut in Hebr. v. 5. ܕܬܥܒܕܘܢ ܟܢ] Mſſ. ܕܬܥܒܕܘܢ ܐܢܬܘܢ. v. 10. ܡܠܝ ܕܢܠܦܘܢ] Uſs. 2. & Poc. ܡܠܝ male. v. 12. ܫܡܥܝܢ ܗܘܝܬܘܢ] Uſs. 2. ܫܡܥܝܢ ܐܢܬܘܢ. v. 25. ܘܬܬܚܒܠܘܢ] Mſſ. ܘܬܬܚܒܠܘܢ. v. 33. ܘܐܬܚܝܬܘܢ] Uſs. 1. ܘܐܬܚܝܬܘܢ. v. 35. ܘܐܬܚܙܝܬܘܢ ܐܢܬܘܢ] Uſs. 1. ܘܐܬܚܙܝܬܘܢ. v. 36. ܘܐܫܡܥܟ ܩܠܗ ܥܡ ܐܫܬܘܕܥܘܢ ܥܠܝ ܕܐܘܕܥܟ ܘܢܪܕܝܟ] Uſs. 1. ܘܐܫܡܥܟ ܩܠܗ ܥܡ ܐܫܬܘܕܥܘܢ ܥܠܝ ܕܐܘܕܥܟ. v. 38. ܕܢܥܠܟ] Poc. ܕܢܥܠܟ Uſs. 1. ܕܢܥܠܟ impreſſum conſtat ex utroque. v. 39. ܡܢ ܠܬܚܬ] Poc. ܠܬܚܬ item v. 5. 8. v. 48. ܣܢܝܪ] Uſs. 1. ܣܢܝܪ ut ante.

CAP. V. v. 7. ܐܠܗܐ] Poc. ܐܠܗܐ ܐܚܪܢܐ. v. 14. ܘܒܥܝܪܟ] Mſſ. ܘܒܥܝܪܟ in ſing. v. 25. ܐܠܗܢ] Poc. ܐܠܗܐ ܕܚܝ. v. 29. ܘܢܛܪܘܢ] Poc. ܘܢܛܪܘܢ item Uſs. 2. v. 31. ܕܐܠܦ] Uſs. 2. ܕܐܠܦ.

CAP. VII. v. 5. ܘܐܫܝܪܘ] Poc. ܐܫܝܪܘ ſine ܘ. v. 9. ܘܬܕܥ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܟ] Uſs. 1. ܘܬܕܥ ſecundum Hebr. Poc. & Uſs. 2. ܘܬܕܥ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܗ. v. 11. ܘܬܛܪ ܦܘܩܕܢܐ] quid ſi legamus ܘܬܛܪ etſi contra libros, ut in Hebr? v. 13. ܦܐܪܐ] etiam contra libros puto legendum ܦܐܪܐ in ſing. ut Heb. in Uſs. 2. ad marginem notatum eſt videndum Gregorium. v. 16. ܕܦܩܚܐ] vide an legendum ſit ܦܚܐ in ſing. ſecundum Hebr. etiam contra libros. v. 19. ܘܐܬܘܬܐ] Uſs. 1. ܕܐܬܘܬܐ ſecundum Hebr. recte. v. 20. ܘܐܒܕܘܢ ܕܫܬܚܠܦܝܢ ܘܐܬܛܫܝܘ] ܘ in ܘܐܬܛܫܝܘ priore non agnoſcitur ab Heb. v. 22. ܕܡܫܟܚ ܠܐ ܬܫܟܚ ܠܡܫܠܡܘ ܐܢܘܢ] Uſs. 2. ܡܫܠܡܘ ܠܐ ܬܫܟܚ ad marginem vide Greg. quaſi eam lectionem rejiciendam eſſe oſtendat. v. 24. ܡܢ ܬܚܝܬ] Poc. ܡܢ ܬܚܝܬ. v. 25. ܬܬܢܟܠ] Uſs. 1. ܬܬܢܟܠ prorſus neceſſario.

CAP. VIII. v. 2. ܕܢܢܣܝܟ] Poc. ܕܢܢܣܝܟ ſine tertia ܟ. v. 5. ܘܬܕܥ] forte legendum ܘܬܕܥ ut in Hebr. ſic certe in Poc. v. 15. ܚܘܝܐ ܩܠܝܐ] forte legendum ܚܘܝܐ in ſing. v. 16. ܘܢܒܩܝܟ] Uſs. 1. ܘܢܒܩܝܟ neceſſario item Uſs. 2.

CAP. IX. v. 1. ܠܡܐܪܬ ܘܠܡܩܘܡ] Uſs. 1. ܠܡܐܪܬ ܠܡܩܘܡ ſecundum Heb. v. 3. ܘܬܕܥ] f. leg. ܘܬܕܥ ut prius ex Hebr. etſi contra libros. item v. 6. Ib. ܗܘ ܥܒܪ] legendum ܗܘ ܕܥܒܪ ex Heb. contra libros. ver. 21. ܘܦܫܩܬܗ ܘܐܣܘܝܬܗ] Uſs. 1. ܘܦܫܩܬܗ puncto item ܘܐܣܘܝܬܗ infra ſcripto. Uſs. 2. ܘܦܫܩܬܗ melius. v. 22. ܒܬܚܫܒܘܬܐ] ſing. in Hebr.

CAP. X. v. 2. ܘܐܟܬܘܒ] Uſs. 1. ܘܐܟܬܘܒ male. v. 6. ܡܘܣܪܐ] Uſs. 1. ܡܘܣܪܐ Poc. ܡܘܣܪܐ ſed Uſs. 2. diſerte ܡܘܣܪܐ. v. 7. ܠܓܕܓܕ] Uſs. 1. ܠܓܕܓܕ Uſs. 2. ܓܕܓܕ

CAP.

CAP. XI. v. 1. Uſs. 1. non habet initium. ܘܬܪܚܡ ܠܡܪܝܐ ܐܠܗܟ] certe deeſſe videtur ܘ ܘܬܪܚܡ. v. 6. ܘܦܬܚܬ] Hebr. poſtulant Uſs. 1. ܕܦܬܚܬ recte. v. 6. ܘܠܐܝܠܝܢ] ܕܠܐܝܠܝܢ. Ib. ܕܒܬܪܝܗܘܢ] Uſs. 1. ܕܒܬܪܝܗܘܢ recte. contra v. 10. Uſs. 2. ܕܐܬܝܬܘܢ & v. 11 ܕܥܒܪܝܢ.

CAP. XII. v. 2. ܘܐܠܗܝܗܘܢ] videtur rejiciendum ܘ in ܘܐܠܗܝܗܘܢ, etſi invitis libris, ex Hebr. v. 5. ܕܬܐܬܘܢ] videtur legendum ܬܐܬܘܢ ex Hebr. v. 18. ܘܡܥܣܪܐ] Poc. ܘܡܥܣܪܐ in plur. male, ex Hebr. v. 20. ܘܬܐܡܪ ܐܟܘܠ] ܒܣܪܐ] in Poc. & Uſs. 2. deeſt ܐܟܘܠ ܒܣܪܐ poſt, ܕܪܓܝܓܐ in Uſs. 2. ܕܪܓܝܓܐ ſine ܐ & ſane hoc habere viſa eſt ſcriptura Poc. et Uſs. 1. v. 27. Uſs. 2. et Poc. non habent ܘܥܠܘܬܟ ܘܕܒܚܝܟ ܢܬܐܫܕ ܥܠ ܡܕܒܚܐ ܕܡܪܝܐ ܐܠܗܟ] v. 30. ܬܬܩܠ] Poc. ܬܬܩܠ item Uſs. 2.

CAP. XIII. v. 8. ܠܐ ܬܬܦܝܣ] Uſs. 1. ܠܐ ܬܬܦܝܣ. v. 16. ܠܐ ܬܬܒܢܐ] Uſs. 1. ܠܐ ܬܬܒܢܐ.

CAP. XIV. v. 3. ܣܢܝܬܐ] Uſs. 1. ܣܢܝܬܐ. v. 21. ܕܢܘܟܪܝܐ] Uſs. 1. ܕܢܘܟܪܝܐ. Ib. ܠܐ ܬܒܫܠ] Uſs. ܠܐ ܬܒܫܠ. v. 22. ܥܣܪܐ ܬܥܣܪ] Uſs. 1. ܥܣܪܐ ܬܥܣܪ rectius, quia ſequitur ܬܥܣܪ Poc. et Uſs. 2. ܬܥܣܪ.

CAP. XV. v. 1. ܫܒܥ] Uſs. 1. ܫܒܥ in plur. v. 7. ܬܐܚܘܕ] Uſs. 1. ܬܐܚܘܕ. v. 9. ܘܬܬܒܐܫ] Uſs. 1. ܘܬܬܒܐܫ. v. 21. ܕܡܘܡܐ] Uſs. 1. ܕܡܘܡܐ 22. ܘܕܡܘܡܐ Poc. ܕܡܘܡܐ ut et Cap. 16. 22.

CAP. XVI. Tit. Uſs. 1. ܥܠ ܦܨܚܐ. v. 8. ܦܨܚܐ] quid ſi legamus ܦܨܚܐ ſecundum Hebr. etiam contra libros? ut v. 16. v. 19. ܠܐ ܬܢܣܒ] Uſs. 1. ܠܐ ܬܢܣܒ.

CAP. XVII. v. 8. ܦܘܠܓܢܐ ܕܕܝܢܐ] quidni ܦܘܠܓܢܐ ܕܕܝܢܐ in plur. etiam libris invitis, ſecundum Hebr? v. 9. ܟܗܢܐ ܘܠܘܝܐ] quid ſi ܟܗܢܐ & ܠܘܝܐ ut in Hebr. eadem ratione? nam v. 12. alia ratio eſt quare ſingulare ſit. item v. 18. v. 17. ܢܣܓܐ] Uſs. 2. ܢܣܓܐ ut ſit leve, male. v. 19. ܘܢܛܪ] Uſs. 1. ܕܢܛܪ recte ſecundum Hebr. v. 20. ܡܢ ܦܘܩܕܢܐ] quid ni ܦܘܩܕܢܐ in ſingular. ut Hebr.?

CAP. XVIII. v. 3. ܘܡܢܬܐ] Uſs. 1. ܡܢܬܐ. v. 6. ܡܢ ܚܕܐ] Uſs. 2. ܘܡܢ ܚܕܐ. v. 9. ܕܥܒܕܝܢ] Poc. ܕܥܒܕܝܢ. v. 20. ܕܢܡܠܠ] videtur ſcribendum ܘܕܢܡܠܠ.

CAP. XIX. v. 6. poſt ܕܢܥܒܕ] addit Uſs. 1. ܘܢܩܛܠܝܘܗܝ neceſſario. v. 13. ܘܬܒܥܐ forte legendum ܘܬܒܥܐ ut v. 19. ut & 21. 9. v. 16. ܕܢܣܗܕ] Uſs. 1. ܕܢܣܗܕ ut ſit leve. ut & v. 16. Poc. ܢܣܗܕ 18. ܕܢܣܗܕ Uſs. 2. ܕܢܣܗܕ utrobique.

CAP. XX. v. 3. ܩܪܒܝܢ ܐܢܬܘܢ] Uſs. 2. ܩܪܒܝܢܬܘܢ una voce. v. 8. ܐܝܟ ܕܠܒܗ] Uſs. 1. ܐܝܟ ܠܒܗ Poc. & Uſs. 2. ܐܝܟ ܠܒܗ ܕܠܒܗ. v. 19. Non legebat Syrus לא in Hebr. לא תכרות ſed legendus videtur ipſe per interrogationem, cum ait. ܐܝܟ ܒܪܢܫܐ ܗܘ.

CAP. XXI. v. 7. ܐܝܕܝܢ] Uſs. 2. ܐܝܕܝܢ ut Arab. ſequitur autem ܐܝܕܝܢ ܠܐ. v. 12. ܘܬܣܦܪ] Uſs. 2. ܘܬܣܦܪ. v. 13. ܘܬܬܒܟܐ] Poc. ܘܬܬܒܟܐ. v. 14. ܬܬܬܓܪ] Uſs. 1. ܬܬܬܓܪ bene.

CAP. XXII. v. 18. ܘܢܪܕܘܢܝܗܝ] Uſs. 2. ܘܢܪܕܘܢܝܗܝ ad marg. Uſs. 2. v. 21. ܘܢܪܓܡܘܢܗ] Uſs. 1. & Poc. ܘܢܪܓܡܘܢܗ. Ib. ܕܒܝܬ ܐܒܘܗ] Uſs. 1. et Poc. ܕܒܝܬ ܐܒܘܗ. ad v. 23. ܒܬܘܠܬܐ ܡܟܝܪܬܐ] notavit Bootius ad Marg. Uſs. 2. in Cat. ad Matt. 1. 24. legi ܡܟܝܪܬܐ.

CAP. XXIII. v. 2. ܢܥܘܠ] Poc. ܢܥܘܠ Item v. 3. et 10. et 11. v. 4. ܒܥܘܪ ܦܬܘܪ] Uſs. 1. ܡܢ ܦܬܘܪ. v. 6. ܫܠܡܗܘܢ] Uſs. 1. ܫܠܡܗܘܢ in ſing. recte. v. 13. ܬܗܦܘܟ] Uſs. 2. ܬܗܦܘܟ cum ܘ. v. 16. ܕܢܫܦܪ] Poc. et Uſs. 2. ܕܢܫܦܪ. Ib. ܒܐܝܢܐ] Uſs. 2. ܒܐܝܢܐ in plur.

CAP. XXIV. v. 6. ܘܪܟܒܐ] Uſs. 2. ܘܪܟܒܐ. v. 8. ܘܙܗܝܪܘ] Poc. ܙܗܝܪܘ ſine ܘ. v. 14. ܥܢܝܐ in Uſs. 2. ܥܢܝܐ in plur. ut in Samarit.

CAP. XXV. v. 10. ܡܫܐ] Uſs. 1. ܡܫܐ Poc. ܡܫܐ et Uſs. 2. v. 17. ܐܘܪܚܟܘܢ] Poc. ܐܘܪܚܟܘܢ.

CAP. XXVI. v. 9. ܘܝܗܒ ܠܢ ܐܪܥܐ] Uſs. 1. ܘܝܗܒ ܠܢ neceſſario. v. 12. ܫܢܬܐ ܕܡܥܣܪܐ] Uſs. 1. ܫܢܬ Uſs. 2. ܫܢܬ. v. 18. ܥܡܐ ܚܒܝܒܐ] Uſs. 1. ܥܡܐ ܚܒܝܒܐ ܐܝܟ ܕܡܠܠ.

CAP. XXVII. v. 1. ܘܦܩܕ. ܘܐܡܪ] Poc. ܘܦܩܕ. poſt. Uſs. 1. ܐܡܪ ſine ܘ. v. 9. ܘܐܡܪ] Poc. ܘܐܡܪ. v. 20. ܐܒܘܗܝ] Uſs. 1. ܐܒܘܗ. v. 26. ܕܢܩܝܡ ܟܠ] Uſs. 2. ܕܠܐ ܢܩܝܡ ܟܠ.

CAP. XXVIII. v. 4. ܘܡܘܠܕܐ ܕܒܥܝܪܟ] Poc et Uſs. 2. ܡܘܠܕܐ in plur. ut reliqua, quare ſic etiam leg. v. 11. v. 13. ܘܠܥܠܡܐ] Uſs. 2. ܠܥܠܡܐ. v. 25. ܬܬܚܙܐ] Uſs. 2. ܬܬܚܙܐ. v. 30. ܬܐܪܘܣ ܐܢܬܬܐ] Uſs. 1. ܬܐܪܘܣ ܐܢܬܬܗ. v. 34. ܚܙܘܐ] Uſs. 2. ܚܙܘܐ in plur. v. 36. ܕܩܝܣܐ ܘܕܟܐܦܐ] Uſs. 1. et 2. ܕܩܝܣܐ ܘܕܟܐܦܐ in ſing. longe melius, ut in Hebr. ſic v. 64. v. 51. ܡܘܬܐ] Uſs. 2. ܡܘܬܐ in plur. ſic alias ut Cap. 30. v. 9. v. 54. ܬܒܐܫ] Uſs. 1. ܬܒܐܫ item v. 56. Poc. ܬܒܐܫܝܢ & 56. 57. v. 57. ܕܬܐܟܘܠ] Uſs. 1. ܕܬܐܟܘܠ in præſenti. v. 66. ܬܬܕܚܠ] Uſs. 1. ܬܬܕܚܠ. v. 67. ܚܙܘܐ] verſio Samarit. int. ܚܙܘܐ.

CAP. XXIX. v. 7. ܘܐܬܡܚܝܘ] Uſs. 2. ܕܐܬܡܚܝܘ neutrum ſecundum Heb. ſed ܘܐܬܡܚܝܘ. v. 10. ܪܫܝܟܘܢ ܫܒܛܝܟܘܢ] videtur legendum in Hebr. ראשי. v. 17. ܕܩܝܣܐ ܘܕܟܐܦܐ] Uſs. uterque ܕܩܝܣܐ ܘܕܟܐܦܐ in ſing. recte ut in Hebr. v. 21. ܡܚܘܬܐ] Uſs. 1. ܡܚܘܬܐ plur. v. 29. ܘܢܥܒܕ] videtur ſcribendum ܕܢܥܒܕ etiam contra libros.

CAP. XXX. v. 18. ܕܥܒܪܝܢ ܐܢܬܘܢ] Uſs. 2. ܕܥܒܪܝܬܘܢ.

CAP. XXXI. v. 7. ܐܬܥܫܢ] Uſs. 1. ܘܐܬܠܒܒ lege ܐܬܥܫܢ. v. 8. in folio inſerto Uſs. 1. ſic ſcriptus eſt (quod tamen folium ſatis negligentem ſcriptorem habuit) ܘܗܘ ܡܪܝܐ ܐܙܠ ܩܕܡܝܟ ܘܗܘ ܢܗܘܐ ܥܡܟ ܘܠܐ ܢܫܒܩܟ ܘܠܐ ܢܪܦܝܟ ܠܐ ܬܕܚܠ ܘܠܐ ܬܬܒܥܬ ܘܩܪܐ ܡܘܫܐ ܠܝܫܘܥ ܘܐܡܪ ܠܗ ܠܥܝܢܝ ܟܠܗ ܐܝܣܪܝܠ ܐܬܠܒܒ ܘܐܬܥܫܢ ܡܛܠ ܕܐܢܬ ܬܥܠ ܥܡ ܥܡܐ ܗܢܐ ܠܐܪܥܐ ܕܝܡܐ ܡܪܝܐ ܠܐܒܗܝܟ ܠܡܬܠ ܠܗܘܢ ܘܐܢܬ ܬܘܪܬ ܐܢܘܢ ܘܡܪܝܐ ܗܘ ܐܙܠ ܩܕܡܝܟ ܘܗܘ ܢܗܘܐ ܥܡܟ ܘܠܐ ܢܫܒܩܟ ܘܠܐ ܢܪܦܝܟ Poc. ܠܐ ܬܕܚܠ ܘܠܐ ܬܬܒܥܬ. v. 17. ܘܐܡܪ ܒܝܘܡܐ] Poc. ܒܝܘܡܐ ܗܘ

ܡܛܠ item Uſs. 1. v. 19. ܬܫܒܘܚܬܐ ܗܕܐ ܠܣܗܕܘܬܐ] Uſs. 1. ܬܫܒܘܚܬܐ ܗܕܐ. ܘܐܠܦܗ̇ ܠܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ ܘܣܝܡܝܗ̇ ܒܦܘܡܗܘܢ sed in Uſs. 2. poſt hæc, ſequitur ܡܛܠ ܕܬܗܘܐ ܠܝ ܬܫܒܘܚܬܐ ܗܕܐ ܠܣܗܕܘܬܐ ubi vides errorem natum ex repetitione ejuſdem vocis, nimirum, ܬܫܒܘܚܬܐ ܗܕܐ. v. 21. ܘܡܛܝܢ] Uſs. 1. ܘܡܛܝܢ Uſs. 2. ܘܡ̈ܛܝܢ item 21. ܬܫܒܘܚܬܐ ܩܕܡܝܗܘܢ Uſs. 1. ܗܕܐ ܬܫܒܘܚܬܐ.

CAP. XXXII. Tit in Uſs. ܬܫܒܘܚܬܐ ܕܝܫܘܥ ܒܪ ܢܘܢ ܘܕܡܘܫܐ. v. 2. ܪ̈ܘܚܐ] Uſs. 2. ܪܘܚܐ in ſing. v. 8. ܬܚܘܡܐ] quid ſi legamus ܬܚܘ̈ܡܐ in plur. etiam invitis libris? v. 10. ܐܫܟܚܗ] Uſs. 2. ܐܫܟܚܗ ܠܐ. ver. 14. Syrus pro בני בשן legebat. דישון cum transferebat ܒܢ̈ܝ ܕܬܘܪ̈ܐ. v. 17. ܘܚܕ̈ܬܐ] Uſs. 2. ܚܕ̈ܬܐ ſine ܘ. & v. 26. ܘܐܡܪܬ] ſine ܘ. v. 32. ܡܪܝܪܐ ܠܗܘܢ] Uſs. 1. ܡܪ̈ܝܪܐ in plur. v. 38. ܕܢܣܟܗܘܢ] Poc. ܕܢܣ̈ܟܝܗܘܢ in plur. v. 39. ܕܦܨܐ] Uſs. 2. ܕܡܦܨܐ. ver. 44. ܟܠܗܘܢ ܦܬܓ̈ܡܐ] Uſs. 1. non habet ܟܠܗܘܢ. v. 51. ܕܛܠܡܬܘܢ] Uſs. 1. ܕܛܠܡܬܘܢ item Poc. & Uſs. 2.

CAP. XXXIII. Tit. in Mſſ. ܒܘܪ̈ܟܬܐ in plur. v. 2. ܕܢܚ ܠܗܘܢ] Uſs. 2. ܕܢܚ in præſenti. deeſt autem aliquid. v. 7. ܗܘܝܢ] Uſs. 1. ܗܘ̈ܝܢ in plur. & Uſs. 2. pro ܢܬܘܩܦܢ, f. ܢܬܘܩܦ. ut Uſ. 1. v. 19. ܠܛܘܪܐ ܢܩܪܘܢ] Uſs. 1. ܘܠܛܘܪܐ. ܕܒܥܒܪܘܢ. v. 21. ܘܚܙܐ] Uſs. 1. ܘܚܙܐ ܡܩܕܡܬܐ ܠܗ.

CAP. XXXIV. v. 1. ܕܡܘܐܒ ܠܛܘܪ ܢܒܘ] Uſs. 1. ܩܕܡ ܢܒܘ melius. v. 3. ܘܠܡܫܪܐ] Uſs. 1. & Poc. ܘܡܫܪܐ Uſs. 2. ܘܠܡܫܪܐ recte. v. 7. ܐܬܡܚܠܝ] Uſs. 1. ܐܬܡܚܠܘ male. v. 11. ܒܟܠܗܘܢ] Uſs. 1. & Poc. ܘܒܟܠܗܘܢ non ita bene.

In fine hujus libri Uſs. 2. & Uſs. 1.

ܫܠܡ ܟܬܒܐ ܕܬܢܝܢ ܢܡܘܣܐ ܗܢܘ ܕܚܡܫܐ ܕܐܘܪܝܬܐ. ܕܗܘܝܢ ܣܕ̈ܪܐ ܕܝܠܗ ܗܘ ܀ ܥܣܪܝܢ. ܐܦ ܦܬܓ̈ܡܘܗܝ ܬܪ̈ܝܢ ܐܠܦ̈ܝܢ ܘܫܒܥܡܐܐ ܘܬܡܢܝܢ ܘܬܠܬܐ ܦܬܓ̈ܡܝܢ. ܟܠܗ ܕܝܢ ܐܘܪܝܬܐ ܗܘܝܐ. ܫܬܬܥܣܪ ܐܠܦܝܢ ܘܬܫܥ ܡܐܐ ܘܥܣܪ̈ܝܢ ܘܚܡܫܐ ܦܬܓ̈ܡܝܢ. ܟܠܗܘܢ ܕܝܢ ܣܕ̈ܪܐ ܐܟܚܕܐ. ܡܐܐ ܘܥܣܪ̈ܝܢ ܘܫܬܐ. ܗܟܢܐ ܩܕܡܝܐ ܬܠܬܝܢ ܘܐܪ̈ܒܥܐ. ܗܟܢܐ ܕܬܪ̈ܝܢ ܕܡܦܩܢܐ ܥܣܪ̈ܝܢ ܘܫܬܐ. ܗܟܢܐ ܕܬܠܬܐ ܕܗܘܝܘ ܕܟܗ̈ܢܐ ܥܣܪ̈ܝܢ. ܗܟܢܐ ܕܐܪ̈ܒܥܐ ܕܡܢܝܢܐ ܥܣܪ̈ܝܢ ܘܫܬܐ. ܗܟܢܐ ܕܚܡܫܐ ܕܬܢܝܢ ܢܡܘܣܐ ܥܣܪ̈ܝܢ. ܟܠܗܘܢ ܡܐܐ.

Finis Deuteronomii, libri quinti Legis, cujus Sectiones ſunt viginti, & verſus bis mille ſeptingenti octoginta tres. Tota autem Lex, continet verſus ſedecim mille nongentos & viginti quinque. Sectiones autem ſimul omnes centum viginti ſex. Primi libri, triginta quatuor. Secundi, nimirum Exodi, viginti ſex. Tertii, id eſt Levitici, viginti. Quarti, ſive Numerorum, viginti ſex. Quinti, id eſt, Deuteronomii, viginti : Summa, centum viginti ſex.

FINIS.

JOSUE.

CAP. I.

VER. 8. ܘܬܬܓܪ ܘܬܬܚܟܡ] videtur ſcribendum ܕܬܬܓܪ, ex Hebr. contra libros. v. 15. ܘܬܐܪܬܘܢܗ̇] Uſs. ܘܢܐܪܬܘܢܗ̇.

CAP. II. v. 2. ܘܐܬܐܡܪ] Poc. ܘܐܬܐܡܪܘ. v. 3. ܘܐܡܪ] Poc. ܘܐܡܪ ܠܗ̇. v. 4. ܢܦܩܬ] Poc. ܢܦܩܬ. v. 5. ܡܪܕܦܝܢ ܐܢܬܘܢ] Uſs. ܡܪܕܦܝܬܘܢ. v. 6. ܩ̈ܝܣܐ] Uſs. ܩ̈ܝܣܬܐ. Ib. ܐܠܝܢ] Poc. ܐܠܝܢ. v. 9. ܝܕܥܐ ܘܕܐܬܡܣܝܘ ܟܠܗܘܢ ܥܡܘܪ̈ܝ ܐܪܥܐ] Poc. & Uſs. ܝܕܥܐ ܘܕܐܬܡܣܝܘ ܐܪܥܐ ſine ܟܠܗܘܢ ܥܡܘܪ̈ܝ. v. 14. ܚܠܦܝܟܝܢ ܢܦܫܢ] Uſs. ܚܠܦܝܟܝܢ ܢܦܫܢ. v. 16. utrumque habet ܠܛܘܪܐ ܛܘܪܐ bis. v. 17. ܡܫܬܪܝܢ] Poc. ܡܫܬܪ̈ܝܢ Ib. puncta plur. in ܡܘܡ̈ܬܐ] minio tranſfixa in Uſs. v. 19. ܘܚܢܢ ܡܫܬܪܝܢ] Uſs. ܘܚܢܢ ܒܚܝܒܝܢ ܡܫܬܪܝܢ. v. 24. ܘܐܡܪܘ] Poc. ܐܡܪܘ ſine ܘ.

CAP. III. v. 1. ܘܩܕܡ ܝܫܘܥ ܒܨܦܪܐ] Uſs. ܘܩܕܡ ܝܫܘܥ ܒܪ ܢܘܢ Item : ܘܫܩܠܘ] Uſs. ܘܫܩܠ. v. 3. ܘܟܗ̈ܢܐ] forte ܟܗ̈ܢܐ ܠܘܝ̈ܐ ut Heb. v. 4. ܕܐܘܪܚܐ] Uſs. ܕܐܪܚܐ male. v. 5. ܬܩܕܫܘܬܐ] forte ܬܩܕ̈ܫܬܐ ut Heb. v. 6. ܩܒܘܬܐ ܕܩܝܡܐ] Uſs. ܩܒܘܬܐ ܕܕܝܬܩܐ, mox recte. v. 8. Uſs. ܕܕܝܬܝܩܝ ut Poc. v. 3. 6. 7. 8. v. 8. ܘܐܢܬ ܦܩܘܕ] Poc. ܘܐܦܩܘܕܬ. ܘܩܘܡܘ] Poc. ܩܘܡܘ. Uſs. ſine puncto. v. 10. ܘܢܚܪܒ] Poc. & Uſs. ܘܢܚܪܒ male. v. 12. ܕܒܪܘ] Poc. ܕܒܪ. v. 13. ܕܐܬܬܢܝܚܢ ܦܣ̈ܬܐ] Poc. ܕܐܬܬܢܝ̈ܚܢ ܦܣܬܐ Uſs. ܕܐܬܬܢܝ̈ܚܢ ܦܣ̈ܬܐ. v. 15. ܕܐܬܝܩܕܝ] Poc. ܕܐܬܝܩܕܘ v. 16. ܐܝܟ ܕܩܝܡܐ ܚܕܐ ܒܛܘܪܐ ܚܕ] Uſs. ܕܩܝܡܐ. ܚܕ ܒܛܘܪܐ ܚܕ ita interpunctum v. 13. etſi ſcriptum ܚܕܐ.

CAP. IV. v. 2. ܕܒܪܘ] Poc. ܕܒܪ ut contra. v. 4. ܕܢܣܒܘ forte legendum in ſing. v. 3. ܘܦܩܘܕ ܘܐܡܪ] Hebr. poſtulat ܘܦܩܘܕܘ ܘܐܡܪܘ. v. 6. ܡܢ ܡܚܪ] Uſs. ܡܚܪ ſine ܡܢ v. 21. habetur in Uſs. v. 8. ܟܐ̈ܦܐ] Uſs. ܟܐܦ̈ܐ. v. 10. ܒܟܠܗܘܢ ܦܬܓ̈ܡܐ] Uſs. ܒܟܠܗܘܢ ܦܘܩܕ̈ܢܐ. v. 18. ܦܣ̈ܬܐ ܕܪ̈ܓܠܝܗܘܢ] Uſs. ܦܣ̈ܬܐ ܕܪ̈ܓܠܘܗܝ Item. ܘܗܦܟܘ] Uſs. ܘܗܦܟܝ. v. 19. ܡܕܢܚܗ̇] Uſs. ܡܕܢܚܗ.

CAP. V. v. 1. ܐܙܠ ܟܠܗܘܢ] Poc. ܘܐܙܠ Uſs. ܢܟܐ. v. 2. ܣܦܣܝܪܐ] forte legendum ܣܦܣܝܪ̈ܐ plur. v. 5. ܡܛܘܠ ܒܡܕܒܪܐ ܠܐ ܐܬܓܙܪܘ] Uſs. tantum ܐܬܓܙܪܘ Poc. tantum ܡܛܘܠ ܐܬܓܙܪ. v. 12. ܡܢ ܥܒܘܪ ܕܐܪܥܐ] Uſs. ܡܢ ܥܒܘܪ ܕܐܪܥܐ & Poc.

CAP. VI. v. 26. ܐܙܠ ܗܘܐ] Poc. ܐܙܠ ܗܘܐ.

CAP. VII. v. 1. ܙܒܕܝ] Uſs. ܙܒܕܝ. v. 2. ܕܒܝܬ ܐܝܠ ܡܕܢܚܗ̇] Poc. ܕܒܝܬ ܐܝܠ Uſs. ܡܕܢܚܗ ܕܒܝܬ ܐܝܠ. v. 5. ܘܫܒܪܬܐ] Uſs. ܘܐܫܒܪ̈ܬܐ. Ib. ܘܗܘܘ] in Heb. ܘܗܘܐ in ſing. v. 14. ܘܬܬܩܪܒܘܢ ܒܫܪ̈ܒܬܐ] Poc. ܒܫܪ̈ܒܬܐ ܘܬܬܩܪܒܘܢ. v. 23. ܘܐܫܕܘܗܝ ܘܐܝܬܝܘܗܝ] Uſs. ܘܫܕܘܗ, & ܘܐܝܬܝܘܗ.

CAP. VIII. v. 1. ܘܕܒܪ] Uſs. & Poc. ܘܕܒܪ quod eſt Imp. ſed lege, ܕܕܒܪ. v. 10. ܩܕܡ ܥܡܐ ܘܕܒܪܗܘܢ] Poc. & Uſs. ܩܕܡ ܕܒܪܗܘܢ. v. 13. ܡܢ ܡܥܪܒܗ] Poc. ܡܢ ܡܥܪܒܗ̇. v. 24. ܘܫܠܡܘ] videtur ſcribendum. ܕܫܠܡܘ. ex Heb. v. 27. ܒܙܘ] Uſs. ܒܙܘ ܐܢܘܢ. v. 32. ܕܟܬܒ] ܩܕܡ ܒܢ̈ܝ Uſs. & Poc. ܕܟܬܒ ܗܘ ܒܢ̈ܝ ܐܝܣܪܝܠ.

CAP. IX. v. 4. ܘܨܛܒܬܘ] Uſs. ܘܨܛܒܬܘ ܙܘܕ̈ܐ ܘܐܙܠܘ. v. 5. ܡܪ̈ܩܥܝܢ] Uſs. ܡܪܩܥܝܢ. v. 9. ܕܫܡܥܢ ܫܡܥܗ] Hebr. poſtulat, ܫܡܥܢ ܫܡܥܗ. v. 12. ܡܟܒܫ] Poc. ܡܟܒܫ. v. 13. ܡܢ ܣܓܝ̈ܐܘܬ] Uſs. ܡܢ ܣܓܝܐܘܬ. v. 9. ܝܡܝܢ] Uſs. & Poc. ܐܝܡܝܢ & v. 20. v. 25. ܐܝܟ ܕܫܦܝܪ ܒܥܝܢܝܟ] Uſs. ܐܝܟ ܕܫܦܝܪ ܩܕܡ ܥܝܢܝܟ v. 27. ܘܡܠܝ̈ܢ] Poc. ܘܡܠܝܢ male.

CAP. X. v. 1. ܘܐܕܘܢܝܨܕܩ] Poc. ܘܐܕܘܢܝܨܕܩ v. 2. ܘܐܬܕܚܠܘ] Poc. ܘܕܚܠܘ item Uſs. & tamen uterque v. 4. ut impreſſum eſt. v. 3. ܗܘܗܡ ܡܠܟܐ ܕܚܒܪܘܢ ܕܒܪܝ] Poc. ܗܘܗܡ ܗܘܪܗܡ ſecundum Arab. Uſs. ܗܘܪܗܡ, item ܕܒܝܪ. v. 10. ܒܡܣܩܢܗ ܕܒܝܬ ܚܘܪܘܢ] videtur ܕܒܝܬ ܚܘܪܘܢ redundare ex Heb. eſt tamen in Mſſ. v. 13. ܘܕܡܪ] Mſſ. ܘܕܡܪܘ v. 14. ܕܫܡܥ] Uſſ. ܕܫܡܥ. v. 16. & 17. ܘܡܥܪ̈ܐ] Uſſ. ܒܡܥܪܐ v. 19. ܘܐܪܕܦܘ] Poc. ܘܐܪܕܦܘܢ v. 20. ܠܡܕ̈ܝܢܬܗܘܢ] Uſſ. ܡܕܝ̈ܢܬܐ ܥܫܝܢܬܐ. ܠܡܕܝܢܬܗܘܢ videtur autem aliter legiſſe. v. 28. ܘܩܛܠܗ] Uſſ. ܘܩܛܠܗ. v. 33. ܗܘܪܡ] Uſſ. ܘܗܘܪܡ. v. 35. ܠܥܓܠܘܢ ܕܝܗܘܕܐ] Poc. & Uſſ. ܠܥܓܠܘܢ ܕܝܗܘܕܐ ſed v. 37. in marg. ܕܝܗܘܕܐ ut & Uſſ. v. 37. ܘܠܟܠܗܝܢ ܩܘܪ̈ܝܗ̇. ܘܠܟܠܗܝܢ ܢܦ̈ܫܬܐ ܕܐܝܬ ܗܘܝ ܒܗ̇. ܘܠܐ ܫܒܩ ܒܗ̇ ܫܪܝܕܐ. ܐܝܟ ܕܥܒܕ ܠܥܓܠܘܢ ܘܚܪܡܗ̇ ܘܠܟܠܗܝܢ ܢܦ̈ܫܬܐ ܕܐܝܬ ܗܘܝ ܒܗ̇.] uterque Mſſ. ܘܠܟܠܗܘܢ ܩܘܪ̈ܝܐ ܕܒܗ̇. ܘܠܟܠܗܘܢ ܢܦ̈ܫܬܐ ܕܐܝܬ ܗܘܝ ܒܗ̇. ܘܠܐ ܫܒܩ ܡܢܗܘܢ ܫܪܝܕܐ. ܐܝܟ ܕܥܒܕܝܢ ܒܗ̇. ܘܚܪܒܗ ܐܢܬܝ] Uſſ. ܘܚܪܒ ܐܢܬܝ v. 40. ܚܪܒܗ̇] Uſſ. ܚܪܒܘ pro. ܚܪܒܘܗܝ. v. 41. ܕܥܙܐ] Uſſ. ܕܥܙܐ Poc. ut impreſſum eſt. v. 43. Hebr. non reperitur in Uſſ. nec in Poc.

CAP. XI. v. 1. ܡܕܘܢ] Uſſ. ܡܪܘܢ Poc. ut impreſſum eſt. Ibid. ܕܐܟܫܦ] Poc. ܕܟܫܦ Uſſ. in Catal. ut impreſſum eſt. v. 1. ܕܒܝܢ] forte legendum ܝܒܝܢ. errore uſitato. v. 2. ܘܒܢܦܬܐ ܕܕܐܪ] Uſſ. ܘܒܢܦܬܐ ܕܘܪ in Catal. ut impreſſum : item Poc. ܣܢܝܠ] Poc. ܒܢܝܠ. v. 4. ܘܪ̈ܟܫܐ] videtur legendum ܘܪܟܫܐ v. 7. ܘܐܬܐ ܗܘܐ] Uſſ. et Poc. ܘܐܬܐ ܗܘܐ v. 9. ܥܩܪ] Uſſ. ܥܩܪܘ v. 10. ܠܚܨܘܪ] Uſſ. ܚܨܘܪ Poc. v. 1. ut impreſſum eſt. Ib. ܪܫܗܘܢ] Poc. ܪܫܝ̈ܗܘܢ v. 11 ܢܫ̈ܡܬܐ] Uſſ. ܠܢܫܡܬܐ item Poc. v. 19. ܠܐܫܬܠܡܬ] Uſſ. ܐܫܬܠܡܬ ſine ܠ

CAP. XII. v. 2. ܕܐܪܢܘܢ] Uſſ. ܕܐܪܢܘܢ v. 3. ܝܡܐ ܕܡܠܚܐ] Poc. ܝܡܐ ܕܡܠܚܐ ܘܝܡܐ ܕܡܠܚܐ Ib. ܡܢ ܬܝܡܢ] Uſs. ܬܝܡܢ v. 13 in Poc. et Uſs. Rex Godor immediate antecedit Regem Adar v. 20. ܕܫܡܪܘܢ ܘܡܪܘܢ] Uſs. ܕܫܡܪܘܢ ܘܡܪܘܢ v. 21. ܕܬܥܢܟ ܘܕܡܓܕܘ] Uſs. ܬܥܢܟ Poc. ܕܬܥܢܟ. Item ܘܡܓܕܘ & Poc.

CAP. XIII. v. 3. ܓܬܝ̈ܐ] Uſs. ܓܬܝܐ. Item ܘܐܫܩܠܘܢܝ̈ܐ] Uſs. ܘܐܫܩܠܘܢܝܐ. Item ܥܘܝ̈ܐ ܘܥܩܪܘܢܝ̈ܐ] Uſs. ܥܘܝܐ Poc. ܥܘܝܐ ܘܥܩܪܘܢܝ̈ܐ v. 11. ܘܓܫܘܪܘܡܥܟܬ] Uſs. ܘܓܫܘܪܘܡܥܟܬ v. 12 ܘܐܡܠܟ] videtur legendum ܕܐܡܠܟ etſi contra libros. Ib. ܘܦܠܛ] Poc. ܕܦܠܛ v. 13. ܠܓܫܘܪܝ̈ܐ ܘܡܥܟܬܝ̈ܐ] Poc. ܠܓܫܘܪܝ̈ܐ ܘܡܥܟܬܝ̈ܐ v. 16. ܕܡܝܫܪܐ] Poc. ܡܝܫܪܐ ܕܡܝܕܒܐ v. 25. ܕܝܥܙܝܪ] Poc. ܝܥܙܝܪ et Uſs. v. 27. ܒܝܬ ܐܗܪܡ] Poc. ܒܝܬ ܐܗܪܡ ܘܒܝܬ ܢܡܪܐ ܘܣܘܟܘܬ. v. 31. ܒܢ̈ܝ ܡܟܝܪ ܡܢܫܐ] Poc. ܒܢܝ ܡܟܝܪ ܡܢܫܐ.

CAP. XIV. v. 10. ܒܪ ܬܡܢܝܢ] Poc. ܒܪ ܬܡܢܝܢ v. 6. ܒܪ ܝܘܦܢܐ] Uſs. ܒܪ ܢܘܦܢܐ

CAP. XV. v. 3. ܠܐܕܪ] Poc. ܠܐܕܪ v. 6. ܠܓܠܓܠ] Poc. ܓܠܓܠ v. 9. ܛܘܪܐ ܕܥܦܪܘܢ] Poc. ܠܛܘܪܐ v. 11. ܘܠܫܟܪܘܢ] Uſs. ܫܟܪܘܢ. ܘܠܛܘܪܐ ܕܒܥܠܐ] Poc. ܛܘܪܐ ܕܒܥܠܐ Uſſ. ܛܘܪܐ poſt ſtatim ܛܘܪܐ v. 18. ܠܥܬܢܝܠ] Poc. ܠܥܬܢܐܝܠ Uſs. ܠܥܬܢܝܠ

A verſu 22 nomina locorum.

ܩܒܨܐܝܠ. ܘܥܕܪ. ܘܝܓܘܪ. ܘܩܝܢܐ. ܘܕܝܡܘܢܐ. ܘܥܕܥܕܐ. ܘܩܕܫ. ܘܚܨܘܪ. ܘܝܬܢܢ. ܘܙܝܦ. ܘܛܠܡ. ܘܒܥܠܘܬ. ܘܚܨܘܪ ܚܕܬܐ. ܘܩܪܝܘܬ. ܘܚܨܪܘܢ. ܐܡܡ. ܘܫܡܥ. ܘܡܘܠܕܐ. ܘܚܨܪ ܓܕܐ. ܘܚܫܡܘܢ. ܘܒܝܬ ܦܠܛ. ܘܚܨܪ ܫܘܥܠ. ܘܒܐܪ ܫܒܥ. ܘܒܝܙܝܘܬܝܐ. ܒܥܠܐ. ܘܥܝܝܡ. ܘܥܨܡ. ܘܐܠܬܘܠܕ. ܘܟܣܝܠ. ܘܚܪܡܐ. ܘܨܩܠܓ. ܘܡܕܡܢܐ. ܘܣܢܣܢܐ. ܘܠܒܐܘܬ. ܘܫܠܚܝܡ. ܘܥܝܢ. ܘܪܡܘܢ.

In Poc. ܩܒܨܐܝܠ. ܘܥܕܪ. ܘܝܓܘܪ. ܘܩܝܢܐ. ܘܕܝܡܘܢܐ. ܘܥܕܥܕܐ. ܘܩܕܫ. ܘܚܨܘܪ. ܘܝܬܢܢ. ܘܙܝܦ. ܘܛܠܡ. ܘܒܥܠܘܬ. ܘܚܨܘܪ ܚܕܬܐ. ܘܩܪܝܘܬ. ܘܚܨܪܘܢ. ܘܐܡܡ. ܘܫܡܥ. ܘܡܘܠܕܐ. ܘܚܨܪ ܓܕܐ. ܘܚܫܡܘܢ. ܘܒܝܬ ܦܠܛ. ܘܚܨܪ ܫܘܥܠ. ܘܒܐܪ ܫܒܥ. ܘܒܝܙܝܘܬܝܐ. ܘܒܥܠܐ. ܘܥܝܝܡ. ܘܥܨܡ. ܘܐܠܬܘܠܕ. ܘܟܣܝܠ. ܘܚܪܡܐ. ܘܨܩܠܓ. ܘܡܕܡܢܐ. ܘܣܢܣܢܐ. ܘܠܒܐܘܬ. ܘܫܠܚܝܡ. ܘܥܝܢ ܪܡܘܢ. In Uſſ. autem ܩܒܨܐܝܠ. ܘܥܕܪ. ܘܝܓܘܪ. ܘܩܝܢܐ. ܘܕܝܡܘܢܐ. ܘܥܕܥܕܐ. ܘܩܕܫ. ܘܚܨܘܪ. ܘܝܬܢܢ. ܘܙܝܦ. ܘܛܠܡ. ܘܒܥܠܘܬ. ܘܚܨܘܪ ܚܕܬܐ. ܘܩܪܝܘܬ. ܘܚܨܪܘܢ. ܘܐܡܡ. ܘܫܡܥ. ܘܡܘܠܕܐ. ܘܚܨܪ ܓܕܐ. ܘܚܫܡܘܢ. ܘܒܝܬ ܦܠܛ. ܘܚܨܪ ܫܘܥܠ. ܘܒܐܪ ܫܒܥ. ܘܒܝܙܝܘܬܝܐ. ܘܒܥܠܐ. ܘܥܝܝܡ. ܘܥܨܡ. ܘܐܠܬܘܠܕ. ܘܟܣܝܠ. ܘܚܪܡܐ. ܘܨܩܠܓ. ܘܡܕܡܢܐ. ܘܣܢܣܢܐ. ܘܠܒܐܘܬ. ܘܫܠܚܝܡ. ܘܥܝܢ. ܘܪܡܘܢ.

CAP. XVI. v. 2. ܕܥܛܪܘܬ] Uſs. ܕܥܛܪܘܬ v. 3. ܕܒܝܬ ܚܘܪܘܢ Uſs. ܕܒܝܬ ܚܘܪܘܢ item v. 5. v. 6. ܠܡܟܡܬܐ ܡܢ ܓܪܒܝܐ] Poc. ܠܡܟܡܬܐ ܕܡܟܡܬܐ ܓܪܒܝܐ vide Cap. 17. v. 7. v. 8. ܘܢܚܠܐ] Uſs. ܢܚܠܐ Poc. ܢܚܠܐ v. 10. ܚܘܝܘ ܒܢ̈ܝ ܐܦܪܝܡ] Poc. ܚܘܝܘ ܒܢ̈ܝ ܐܦܪܝܡ item Uſs.

CAP. XVII. v. 3. ܘܡܠܟܐ] Poc. & Uſs. ܡܠܟܐ Ibid. ܘܡܠܟܬܐ. ܘܢܥܐ] ܢܥܐ ܘܡܠܟܬܐ Uſs. ܘܢܥܐ v. 4. ܘܦܩܕ̈ܝܗ] Uſ. ܘܦܩܕ̈ܝܗ ܥܒܕܐ v. 8. ܘܬܦܘܚ ܗܘܬ ܠܡܢܫܐ] forte legendum ܗܘܬ ܬܚܘܡܗܘܢ ܕܬܦܘܚ ܘܬܦܘܚ ܗܘܬ ut dicat civitatem in limite ſitam, agrum autem ejus Manaſſi aſcriptum. v. 15. ܘܦܪܙܝ̈ܐ] Poc. ܦܪܙܝ̈ܐ ſine ܘ quod Uſſer. habet.

CAP. XVIII. v. 5. ܘܒܢ̈ܝ ܝܘܣܦ] Uſs. ܘܒܢ̈ܝ ܝܘܣܦ v. 6. ܘܐܝܬܝܘܗܝ] Uſs. ܘܐܝܬܝܘܗܝ Poc. ܘܐܝܬܝܘܗܝ v. 9 ܒܟܬܒܐ] Uſs. & Poc. ܒܟܬܒܐ. v. 10. ܘܐܪܡܝ] Uſs. ܘܐܪܡܝܘ. v. 16. ܕܒܢ ܗܢܘܡ] Uſs. ܕܒܢ ܗܢܘܡ v. 18. ܠ ܟܬܦܐ ܕܠܩܘܒܠ] Uſs. ܠܩܘܒܠ ܠ ܟܬܦܐ ܕܒܝܬ ܥܪܒܬܐ ܠ ܟܬܦܐ ܕܠܩܘܒܠ nimirum repetito e ſequentibus ܕܒܝܬ ܥܪܒܬܐ quo expuncto ſana omnia. Nomina locorum à verſu 21. ܐܝܪܝܚܘ. ܘܒܝܬ ܚܓܠܐ. ܘܥܡܩ ܩܨܝܨ. ܘܨܡܪܝܡ. ܘܒܝܬ ܐܝܠ. ܘܥܘܝܡ. ܘܦܪܐ. Uſs. ܘܥܦܪܐ. item Poc. ܘܥܒܪ item Poc. ܘܟܦܪ ܥܡܘܢܐ Poc. ܘܓܒܥ Poc. ܘܡܨܦܐ ܘܟܦܝܪܐ

CAP. XIX. v. 3. ܘܚܨܪ ܫܘܥܠ] Poc. ܘܚܨܪ ܫܘܥܠ ܘܒܠܗ.. v. 4. ܘܐܠܬܘܠܕ] Poc. ܘܐܠܬܘܠܕ Uſs. ܘܐܠܬܘܠܕ v. 5. ܘܨܩܠܓ] Poc. ܘܨܝܩܠܓ v. 6. ܘܒܝܬ ܠܒܐܘܬ] Uſs. ܘܒܝܬ ܠܒܐܘܬ. v. 8. ܕܚܨܪ̈ܝܗܘܢ] Poc. & Uſs. ܕܚܨܪܝܗܘܢ Ibid. ܟܠܗܝܢ ܩܘܪ̈ܝܐ] ܘܩܘܪ̈ܝܬܐ

ܘܬܕܡܬܐ Uſs. ܘܬܪܡܠܬܐ ܒܝܬ ܚܒܒܬ v. 10. ܠܐܘܪܥ] Uſs. ܠܐܪܥ. v.12. ܘܠܕܒܪܬ] Poc.& Uſs. ܘܠܕܒܪܬ Ib. ܘܟܣܠܘܬ] ܟܢܫܘܬ v.15. ܘܒܝܬܠܚܡ] Poc. ܘܒܝܬ ܠܚܡ. v.19. ܘܚܦܪܝܡ] Uſs. ܘܚܦܪܝܡ Ibid. ܘܫܝܥܢ] Uſs. ܘܫܝܥܢ v. 21. ܘܥܝܢܓܢܝܡ] Uſs. ܘܥܝܢܓܢܝܡ. v. 22. ܘܫܚܨܘܡܐ] Uſs. ܘܫܚܨܘܡܐ. v. 25. ܘܐܟܫܦ] Uſs. ܘܐܟܫܦ v. 26. ܘܡܫܥܠ] Poc. ܘܡܫܥܠ v. 27. ܒܝܬ ܕܓܘܢ] Uſs. ܕܓܘܢ Ib. ܘܢܦܬܚܐܝܠ] Uſs. ܘܢܦܬܚܐܝܠ v.28. ܘܥܒܕܘܢ] Uſs. ܘܥܒܕܘܢ v. 29. ܚܘܣܐ] Uſs. ܚܘܣܐ. v. 33. ܘܕܩܪܡ] Poc. ܘܩܪܡ. Ib. ܘܢܩܒܐܝܠ] Uſs. ܘܢܩܒܐܝܠ v. 34. ܠܐܙܢܘܬ ܬܒܘܪ] Uſs. ܬܒܘܪ Poc. ܬܒܘܪ v. 33. ܘܨܝܕܐ] Uſs. ܘܨܝܕܐ v. 37. ܘܐܕܪܥܝ ܘܨܝܕܐ] Uſs. ܘܐܕܪܥܝ. Poc. ܘܐܕܪܥܝ ܘܨܝܕܐ. v.38. ܘܡܓܕܠ] Uſs. ܘܡܓܕܠ. v.38. ܒܝܬ ܥܢܬ] Uſs. ܒܝܬ ܥܢܬ v. 41. ܘܨܪܥܐ] Poc. & Uſs. ܨܪܥܐ. Ibid. ܘܐܫܬܐܘܠ] Uſs. ܘܐܫܬܐܘܠ Poc. ܘܐܫܬܐܘܠ. v. 43. ܘܬܡܢܬܐ] Poc. ܘܬܡܢܬܐ. Ibid. ܘܥܩܪܘܢ] Poc. ܘܥܩܪܘܢ v. 45. ܘܓܬ ܪܡܘܢ] Poc. ܓܬ ܪܡܘܢ v. 50. ܬܡܢܬ] Poc. ܬܡܢܬ. Ib. ܒܛܠܠ] Poc. ܒܛܠܠ.

CAP. XX. v. 7. ܗܝ ܕܗܝ] Uſs. ܗܝ ܕܗܝ

CAP. XXI. v. 4. ܟܗܢܐ ܒܢܝ ܐܗܪܘܢ] Uſs. ܒܢܝ ܐܗܪܘܢ item Poc. ſic v. 10. ܡܢ ܒܢܝ ܩܗܬ] Uſs. ܡܢ ܒܢܝ ܩܗܬ lege ܡܢ v. 13. ܘܠܚܒܪܘܢ] Poc. ܘܠܚܒܪܘܢ item Uſs. v. 18. ܘܠܥܠܡܬ ܘܠܚܡܬܗ] Uſs. ܘܠܥܠܡܬ ܘܠܚܡܬܗ v. 20. ܘܡܫܪܒܬܐ ܕܒܢܝ ܩܗܬ] Poc. ܘܡܫܪܒܬܐ ܕܒܢܝ ܩܗܬ ܠܘܝܐ v. 21. ܘܫܟܝܡ] Uſs. ܘܫܟܝܡ Ib. ܒܛܘܪܐ ܕܐܦܪܝܡ] Uſſ. ܒܛܘܪܐ ܕܐܦܪܝܡ. v. 24. ܘܠܓܬ ܪܡܘܢ] Uſs. ܘܠܓܬ ܪܡܘܢ v. 27. ܘܠܒܥܫܬܪܐ] Uſs. ܘܠܒܥܫܬܪܐ ܘܠܩܕܫ ܘܠܚܠܩܬ male ܟܕܡܘܬ] ſcribe ܩܕܡܘܬ non per ܟ ut & in libris. v. 30. ܘܡܫܐܠ] Uſs. ܘܡܫܐܠ v. 31. ܚܠܩܬ] Uſs. & Poc. ܩܕܫ pro *Kedeſh*. Ibid. ܘܡܪܥܠܐ] ܘܡܪܥܠܐ Uſs. & Poc. male. v. 35. ܘܦܪܚܠܝܡ] Uſs. ܘܦܪܚܠܝܡ Poc. ܘܦܪܚܠܝܡ. ܘܡܥܠܬ forte leg. ܘܡܥܠܬ ex ſuperioribus, etſi libri non addicant. Nam ex quatuor urbibus Rubenitarum, in duabus diſſentiunt codices Syriaci ab Hebraicis: Sicut etiam præponunt urbes Rubenitarum urbibus Zabulonitarum. v. 40. ܘܟܠܗܝܢ] ܟܠܗܝܢ Uſs & Poc. ܘܟܠܗܝܢ ܩܘܪܝܐ ܗܘܝ bene.

CAP. XXII. v. 9. ܠܓܠܥܕ] Uſs. ܠܓܠܥܕ. v. 10. ܕܓܠܝܠܐ] ܕܓܠܝܠܐ verſu autem 11. ܕܓܠܝܠܐ v. 22. ܕܒܥܘܠܐ] Poc. ܕܒܥܘܠܐ v. 26. ܢܒܢܐ ܠܢ ܡܕܒܚܐ] ܢܒܢܐ ܠܢ ܡܕܒܚܐ Poc. (Uſs. ܐܢܐ.) v. 33. ܢܣܩܘܢ] Poc. ܕܢܣܩܘܢ & Uſs. v. 34. ܡܕܒܚܐ ܗܘ] lege ܕܡܕܒܚܐ ܗܘ nam libri non addicunt.

CAP. XXIII. v. 1. ܐܢܝܚ] ܕܐܢܝܚ lege, etſi contra libros ex Heb. v. 3. ܡܬܟܬܫ] lege ܕܡܬܟܬܫ eadem ratione, & fortaſſis ſtatim antea ܕܐܢܬܘܢ ܚܙܝܬܘܢ. v. 4. Codices noſtri habent ܕܠܐ quod non eſt in Heb. v. 7. ܬܐܙܠܘܢ] Uſs. ܬܐܙܠܘܢ non ܬܐܙܠܘܢ v. 13. ܠܡܟܫܘܠܬܐ] Uſs. ܠܡܟܫܘܠܬܐ Ibid. ܠܚܘܛܪܐ] Poc. ܠܚܘܛܪܐ v.14. ܕܐܢܐ ܐܙܠ] Uſs. ܐܙܠ v. 16. ܘܬܐܒܕܘܢ] Poc. ܘܬܐܒܕܘܢ.

CAP. XXIV. v. 9. ܘܐܬܟܬܫ] Uſs. ܘܐܬܟܬܫ v. 19. ܕܐܠܗܐ ܩܕܝܫܐ] Uſs. ܩܕܝܫܐ v. 27. ܐܝܬܝܗ] Poc. ܐܝܬܝܗ ܗܢܐ ܟܐܦܐ male quamvis ſic poſtea impreſſum eſt. Sic & Uſs. v. 32. ܫܟܝܡ] Uſs. ܫܟܝܡ

JUDICUM.

INitio Uſſer. ܟܬܒܐ ܕܫܦܛܐ ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ ܕܐܝܬܘܗܝ ܣܦܪܐ ܕܫܘܦܛܝܡ ܐܠܐ ܠܐ ܡܬܝܕܥ ܡܢ ܟܬܒܗ ܐܝܟ ܕܐܡܪܝܢ ܒܢܝ ܐܗܪܘܢ ܟܗܢܐ ܘܡܬܟܬܒ ܗܘܐ ܒܙܒܢܐ ܕܫܦܛܐ. ܘܡܬܩܒܠ ܒܥܬܝܩܬܐ ܘܒܚܕܬܐ ܐܝܟ ܒܪܘܚܐ ܢܒܝܘܬܐ. ܥܠ ܕܗܘܝ ܒܫܢܝܐ ܡܐܬܝܢ ܘܥܣܪܝܢ ܘܬܡܢܐ ܫܢܝܢ.

Liber autem Hiſtoriæ Judicum, quamvis annotatum non ſit nomen ejus qui ipſum ſcripſit, notum tamen eſt quod ab aliquo ſacerdotum filiorum Aharonis, qui temporibus Judicum iſtorum ſacerdotio functi ſunt, ſcriptus ſit; Adeoque exactus admodum. Itaque recipitur in Teſtamento veteri & Novo, quaſi ſpiritu Prophetico ſcriptus de iis quæ annis CCXXVIII. contigerunt.

CAP I.

VErſ. 11. ܩܘܪܝܬ ܣܦܪܐ] Uſs. ܩܘܪܝܬ ܣܦܪܐ. v.16. ܘܒܢܝ] ܩܝܢܝ Poc. & Uſs. ܩܝܢܝ ܘܒܢܝ v. 18. ܘܠܥܩܪܘܢ] Poc. ܘܠܥܩܪܘܢ Uſs. ܘܠܥܩܪܘܢ v. 21. ܐܘܪܫܠܡ] Poc. ܐܘܪܫܠܡ v. 27. ܐܝܒܠܥܡ] Poc. ܐܝܒܠܥܡ Uſſ. ܐܝܒܠܥܡ v.30. ܘܢܗܠܠ] Uſſ. ܘܢܗܠܠ. v. 31. ܥܟܘ. ܘܐܚܠܒ. ܘܐܟܙܝܒ. ܘܚܠܒܐ] Poc. ܥܟܘ. Poc. item Uſſ. ܘܐܟܙܝܒ Poc. ܘܐܦܝܩ Poc. item Uſſ. ܘܪܚܘܒ v.32. ܕܐܘܪܥ] Poc. ܕܐܪܥ. v. 34. ܐܡܘܪܝܐ] Uſſ. ܐܡܘܪܝܐ. v.35. ܘܫܥܠܒܝܡ] Poc. & Uſs. ܘܫܥܠܒܝܡ.

CAP. II. v. 3. ܠܡܣܪܩܘܬܐ] forte legendum ܠܡܣܪܩܘܬܐ in ſciſſuram.

CAP. III. v. 2. ܕܪܪ̈ܐ] Poc. & Uſſ. ܕܪܐ] in plur. recte. Ibid. ܕܩܪܒܐ] uterque ܩܪܒܐ ſine ܕ v. 3. ܫܠܝܛܐ ܕܦܠܫܬܝܐ] Poc. & Uſs. ܫܠܝܛܢܐ ܕܦܠܫܬܝܐ ſing. recte v. 8. ܕܐܪܡ] Uſs. ܕܐܪܡ v. 9. ܠܥܬܢܝܐܝܠ] Uſs. ܠܥܬܢܝܐܝܠ v.16. ܐܘܪܟܗ] Poc. ܐܘܪܟܗ ܙܪܬܐ. forte ܙܪܬܐ v, 19. ܦܣܝܠܐ] Poc. & Uſs. ܦܣܝܠܐ ܕܠܘܬ ܓܠܓܠܐ ܘܡܢ ܟܠܗܘܢ] Uſs. ܘܡܢ ܟܠܗܘܢ non ܟܠܗܘܢ v. 24 Uſs. ܒܬܘܢܐ ܕܩܝܛܐ v.22. ܒܬܘܢܐ] forte ܒܬܘܢܐ & v.25. ܠܐ ܦܬܚ] forte ܕܠܐ etſi contra libros. v.25. ܡܪܗ] Poc. ܡܪܗ in ſing. v. 28. ܠܡܥܒܪܬܐ ܕܝܘܪܕܢܢ] Poc. & Uſs. ܠܡܥܒܪܬܐ v. 29. ܕܝܢ] Poc. ܕܝܢ.

CAP. IV. v. 6. ܐܒܝܢܥܡ ܒܪ] Poc. & Uſs. ܐܒܝܢܥܡ. Uſſ. ܢܦܬܠܝ v.9. & ܥܡܗ ܩܕܫ] Uſſ. ܩܕܫ ܥܡܗ. v.11. ܩܝܢܝ ܩܝܢܐ] Poc. ܩܝܢܝ ܩܝܢܐ Ibid. ܒܨܥܢܢܝܡ] Uſs. ܒܨܥܢܢܝܡ.

CAP. V. v. 7. ܦܨܝܚܐ] Uſs. ܦܨܝܚܐ male v.17. ܠܐ ܗܘܝ] ܠܐܘܚܕܢܐ Poc. ܠܐ item ܠܐܘܚܕܢܐ ſine ܠ priori, male. v. 19. ܐܬܘ ܡܠܟܐ ܘܐܬܟܬܫܘ ܥܡ ܡܠܟܐ ܕܟܢܥܢ] Poc. (in Uſſ. ܘܐܬܟܬܫܘ) ܐܬܘ ܡܠܟܐ ܘܐܬܟܬܫܘ ܗܝܕܝܢ ܐܬܟܬܫܘ ܡܠܟܐ ܕܟܢܥܢ ܒܬܥܢܟ ܥܠ ܡܝܐ ܕܡܓܕܘ v. 22. ܣܘܣܘܬܐ ܕܚܝܠܬܢܐ] Poc. ܣܘܣܘܬܐ ܕܚܝܠܬܢܐ pro ܢܥܩܪܘܢ v. 24. ܩܝܢܝܐ] Poc. ܩܝܢܝܐ v. 26. ܠܡܫܪܘܩܝܬܐ] Poc. ܠܡܫܪܘܩܝܬܐ. v.30. ܨܒܥܐ

ܒܡܫܟܢܐ ܕܥܒܪܝܐ ܕܟܢܥܢ] Poc. & Uſs. ܒܡܫܟܢܐ ܕܥܒܪܝܐ ܕܟܢܥܢ.

CAP. VI. v. 11. ܕܥܦܪܐ] Uſs. ܕܥܦܪܐ v. 12. ܘܐܬܚܙܝ] Poc. ܘܐܬܚܙܝ. v. 19. ܘܦܛܝܪܐ] Poc. ܦܛܝܪܐ in præf. v. 26. ܘܬܣܩ ܥܠܘܗܝ ܥܠܬܐ ܕܐܩܪܒ] Poc. ܐܩܪܒ ܥܠܘܗܝ ܥܠܬܐ ܕܐܩܪܒ poſt. ܘܬܣܩ ܥܠܬܐ Poc. ܐܘ ܥܠܬܐ bene: videtur autem ܥܠܬܐ abundare, etſi Mſs. agnoſcunt. Uſs. ܘܬܣܩ ܥܠܬܐ v. 34. ܠܐܒܝܥܙܪ] etiam in Mſſ. v. 35. ܘܗܢܘܢ] etiam in Poc. fine ܘ Uſs. ܗܢܘܢ eſt enim plurale, ut in Hebr.

CAP. VII. v. 4. ܐܝܟܢܐ] Poc. ܐܝܟܢܐ Uſs. ܘܐܝܟܢܐ v. 8. ܠܡܫܪܝܬܐ] Poc. ܡܫܪܝܬܐ. v. 9. ܩܘܡ] Poc. ܡܫܪܝܬܐ v. 10. ܘܦܘܪܐ] Uſs. ܦܘܪܐ. v. 12. ܕܡܕܝܢܝܐ] forte leg. ܕܡܕܝܢܝܐ etſi Poc. non conſentit, nec Uſs. Ibid. ܙܝܩܐ] Poc. ܙܝܩܐ ut & Uſs. v.6. ܘܐܘܚܕܘ] Uſs. ܘܐܘܚܕܘ v. 22. ܠܨܪܝܪܐ & ܡܚܘܠܬܐ] Poc. ܨܪܝܪܐ item ܡܚܘܠܬܐ Uſs. ܡܚܘܠܬܐ ܕܐܒܠ. v.24. ܢܚܬܘ] Poc. ܢܚܬ Uſs. plur. Ibid. ܘܐܚܕܘ] Uſs. ܘܐܚܕܘ.

CAP. VIII. v. 2. ܚܨܕܗ] Poc. & Uſs. ܚܨܕܗ male. v.3. ܦܬܓܡܐ] Poc. ܦܬܓܡܐ recte. v.5. ܙܒܚ] Uſs. ܙܒܚ v.15. ܙܒܚ. v. 11. ܕܒܢܝ] Uſs. ܕܒܢܝ v. 12. ܐܝܠܝܢ & ܙܒܚ] Uſs. ܙܒܚ ܘܨܠܡܢܥ v. 14. ܘܟܬܒ] Uſſ. ܘܟܬܒ ܠܗ v.21. ܘܐܢܬ] lege ܕܐܢܬ etſi Mſs. non addicant.

CAP. IX. v.6. ܕܫܟܝܡ] Uſs. ܕܫܟܝܡ v.7. ܘܩܡ ܒܪܝܫ] Uſs. ܘܩܡ ܒܪܝܫ. v. 15. neuter ſubducit virgulam לְ ܗܘܝܬܘܢ v. 26. ܥܒܕ] Arabic. عَابَارَ per ܒ non per ܦ ut Hebr. v. 28. ܙܒܘܠ] Poc. ܙܒܘܠ. Item Uſs. & ſane v. 36. 37. in Arab. زَاحَالْ v. 37. ܕܡܥܘܢܢܐ] Uſs. ܕܡܥܘܢܢܐ v.43. ܘܚܙܐ. ܘܗܐ ܥܡܐ ܢܦܩ] Uſs. ܘܚܙܐ ܘܗܐ ܥܡܐ ܕܢܦܩ v. 45. ܕܡܠܚܐ] Uſs. ܡܠܚܐ.

CAP. X. v. 4. ܘܫܒܥܝܢ] videtur leg. ܘܫܒܥܝܢ etſi contra codd. ex Hebr. Ibid. ܒܥܝܪܐ] Poc. ܒܥܝܪܐ item Uſs. v. 8. ܠܐܡܘܪܝܐ ܕܒܓܠܥܕ] Uſs. ܠܐܡܘܪܝܐ v. 9. ܘܐܦ ܥܡ] ܥܡ ܒܢܝ ܐܦܪܝܡ Poc. & Uſs. ܘܥܡ ܒܢܝܡܝܢ ܥܡ ܒܢܝ ܐܦܪܝܡ. ut Hebr. v. 18 ܕܢܫܪܐ] Poc. ܕܢܫܪܐ.

CAP. XI. v.1. ܘܢܦܬܚ] Hic Arabs corrigit errorem inolitum in libris Syriacis, in quibus ſæpe reperitur ܢ pro ܝ, præſertim in propriis nominibus, ut ܢܚܘܡܐܠ. Ex eo igitur ſcribe ܝܦܬܚ. v.2. ܘܐܡܪܘ ܠܗ. ܠܐ ܬܐܪܬ] In Mſſ. ܘܐܡܪܘ ܠܐ ܬܐܪܬ ܒܒܝܬ ܐܒܘܢ ܡܛܠ ܕܒܪܐ ܐܢܬ ܕܐܢܬܬܐ ܐܚܪܬܐ: ܗܕܐ hæc clauſa omiſſa fuerat à ſcribis librorum quos habuit Sionita. v. 6. ܩܨܝܢ] Uſs. ܩܨܝܢ ܥܡ ܒܢܝ v. 33. ܥܡ ܥܪܘܥܝܪ ܥܕܡܐ ܠܡܢܝܬ] Scriptura codicis Arabici, Araar ad Manith, videtur manifeſtum facere errorem Syriaci. v. 37. ܘܐܙܠ] Uſs. ܘܐܙܠ.

CAP. XII. v. 3. ܒܐܝܕܝ] Poc. ܒܐܝܕܝ item Uſs. v. 5. videtur legendum ex Arab. ܡܐ ܕܐܡܪܝܢ & poſt ܠܡܥܒܪܬܐ ſed et ſic non ſatis congruit, forte legendum. ܗܘܘ ܕܐܡܪܝܢ ܠܗ v. 14. ܒܢܝ ܒܢܝܐ Poc. ܒܢܝ ut ſupra. v.15. ܕܦܪܥܬܘܢ] Uſs. ܕܦܪܥܬܘܢ & ܕܦܪܥܬܘܢ Poc. ܦܪܥܬܘܢ Sionita ſequitur Arabica.

CAP. XIII. v. 8. ܕܢܐܬܐ] Poc. habet ܕܢܐܬܐ cujuſmodi pleonaſmus cum exemplum non habeat, putandum eſt, vitio ſcriptoris factum hoc loco, neq; enim agnoſcit ܕ Uſſerianus. v.14. ܬܐܟܘܠ] obſervandum eſt in Uſſeriano ſcriptum eſſe ܬܐܟܘܠ. aliter accipi poterat tanquam ad Manoe ſermo eſſet. v.16. ܠܚܡܐ] in Poc. ſcriptum eſt ܠܚܡܐ item v. 17. ܫܡܟ ܡܢܘ] ܡܢܘ ܫܡܟ & quod in Hebr. וְכִבַּדְנוּךָ, cum Syriace redditum ſit ܢܝܩܪܟ, hoc paraphraſtice expoſuit Arab. *vocabimus cum nomine tuo*: Cum tamen fortaſſe tranſpoſitis literis per errorem ſcriptum ſit pro ܢܩܪܝܟ. v. 25. ܙܪܥܐ] etiam legit Arabs verum 16. 13. per ܕ.

CAP. XV. v. 2. ܕܬܣܢܐ] Poc. ܕܬܣܢܝܗ. v. 4. ܫܥܠܐ] Poc. ܫܥܠܐ item Uſs. v. 5. ܠܟܕܝܫܬܐ] Poc. ܠܟܕܝܫܬܐ in plur. ut et mox. & utrobique in Uſſer. v. 6. ܘܚܡܘܗܝ] Uſs. ܚܡܘܗܝ. v. 14. ܠܚܝ] Poc. ܠܚܝ item Uſs.

CAP. XVI. v. 2. ܕܐܬܐ ܠܗܪܟܐ] Mſſ. ܕܠܗܪܟܐ. v. 12. ܠܡܟܡܢܐ] Poc. ܠܡܟܡܢܐ Uſs. ܠܡܟܡܢܐ. v. 12. ܬܘܢܐ ܘܕܡܟܡܢܐ] Uſſer. hic & v. 23. ܬܘܢܐ ܡܟܡܢܐ aliter tamen v. 27. v. 19. ܕܓܒܪܐ] Uſs. ܓܒܪܐ v. 24. ܠܐܠܗܗܘܢ ܘܫܒܚܘ] Poc. ܘܫܒܚܘ ܠܐܠܗܗܘܢ ܘܐܡܪܘ. v. 26. ܘܐܣܡܟܢܝ] Uſs. ܘܐܣܡܟܢܝ.

CAP. XVIII. v. 2 ܠܡܪܓܠܘܗ̇] Uſſer. in plur. v. 10. ܪܘܚܬܐ] Mſſ. ܪܘܚܬܐ. 11. ܡܢ ܫܪܒܬ ܕܢܝܐ] ܢ pro ܝ ſolenni errore librorum Syriacorum, ut ſupra notavi. v. 14. ܠܡܪܓܠܘ ܐܪܥܐ] Uſs. ܠܡܪܓܠܘ. 19. ܠܫܪܒܬܐ] Poc. in plural. v. 23. ܠܡܝܟܐ] Mſſ. in ſing. v. 28. ܪܚܘܒ] Mſs. ܪܚܘܒ. v. 29. ܠܩܪܝܬܐ] f. ܕܩܪܝܬܐ. v. 31. ܕܥܒܕ] Uſs. ܕܥܒܕܘ.

CAP. XIX. v. 1. ܒܥܒܪܗ ܕܛܘܪܐ] forte legendum ܒܥܒܪܗ ܕܛܘܪܐ ܕܐܦܪܝܡ ſecundum Hebr. etſi nec infra reperitur v. 18. v. 8. ܘܐܬܟܪܝ ܥܡ ܕܢܝܐ] ſcribendum ܘܐܬܟܪܝܘ ܥܡ ܕܢܝܐ omiſſo ܕ quod repetendum erat. v. 30. ܐܬܚܙܝܬ] Poc. ܐܬܚܙܝܬ item Uſs.

CAP. XX. v. 1. ܐܝܟ ܓܒܪ] Uſs. ܐܝܟ ܚܕ. v. 10. ܠܟܠ ܫܒܛܐ ܕܒܢܝܡܝܢ] Mſſ. ܫܒܛܐ. v. 16. ܫܒܛܐ] Uſs. ܫܒܛܐ. v. 48. ܕܐܫܟܚܘ] Mſſ. ܕܐܫܟܚܘ.

CAP. XXI. v. 5. ܕܡܫܟܢܐ] Mſſ. cum punctis pluralis. v. 14. ܣܦܩܘ] Poc. ܣܦܩܘ In calce libri hæc leguntur in Mſſ. quibus lectio impreſſa emendatur. ܫܠܡ ܟܬܒܐ ܕܫܦܛܐ ܗܘ ܕܡܬܩܪܐ ܒܥܒܪܝܐ ܣܦܪܐ ܕܫܘܦܛܝܡ: ܟܬܒܐ ܕܝܫܘܥ ܒܪ ܢܘܢ ܘܗܢܐ ܟܬܒܐ ܕܫܦܛܐ ܐܝܬ ܒܗܘܢ ܦܬܓܡܐ ܕܪܒܘܬܐ. Abſolutus eſt liber Judicum, qui Hebræis volumen Shoptim appellatur. [Liber autem Joſue filii Nun & liber iſte Judicum continent verſus IVMCCXXXIII.

RUTH.

CAP. I.

VER. 2. Mſſ. ܦܠܚܘ quod accedit ad ſonum ܐܦ ܦܠܚܘ. v. 9. ܢܝܚܐ] Mſſ. ܢܝܚܐ. v. 11. ܕܝܠܕܐ] Mſſ. ܕܝܠܕܐ. v. 15. ܠܡܘܐܒܝܬܐ] ad Marg. Poc. ܠܡܘܐܒܝܬܐ. v. 16. ܕܐܦܘܬܝ] Mſſ. ܕܐܦܘܬܝ. v. 17. ܕܐܬܡܘܬ] Mſſ. ܐܬܡܘܬ.

CAP. II. v. 1. ܠܡܘܕܥܬܐ] Uſs. ܡܘܕܥܬܐ ܡܢ. v. Arab. v. 3. ܒܦܪܕܣܗ] Poc. ܕܦܪܕܣܗ. v. 9. ܘܗܘܝܬܝ] ad oram Uſſer. Greg. ܘܗܘܝܬܝ. v. 23. ܠܚܨܕܐ ܕܣܥܪܐ] Poc. ܘܠܚܨܕܐ ܕܚܛܐ.

CAP. III. v. 1. ܐܡܪܬ ܠܗ ܢܥܡܝ] Poc. ܘܐܡܪܬ ܠܗ ܢܥܡܝ ܚܡܬܗ. v. 7. ܘܡܫܟܒܬܐ] Mſſ. ܡܫܟܒܬܐ

ܘܡܦܝܣܢܐ. apud Ferrarium ut impreſſum eſt. v. 13. ܐܬܪܐ ܕܐܢܫ ܠܐ. ܘܒܡܕܒܪܐ] in Mſſ. ܒܡܕܒܪܐ ܕܐܢܫ ܠܐ ܥܡܪ ܒܗ ܘܠܐ ܒܡܕܒܪܐ ܕܐܢܫ ܠܐ ܗܘܐ ܒܗ ܡܕܡ ܚܢܢ. v. 14. ܟܬܘܒܐ] Uſs. ܟܬܘܒܐ.

CAP. IV. v. 4. ܘܐܢܐ ܐܡܪܬ ܕܐܓܠܐ ܐܕܢܟ ܘܐܡܪܬ ܠܟ. ܘܡܠܟܘܬܐ ܡܢܝ] Duplex verſio ejuſdem clauſæ: ubi pro ܘܐܢܐ ܐܡܪܬ videtur legendum ܘܐܡܪܬ pro ܕܐܓܠܐ, ܘܡܠܟܘܬܐ. v. 7. ܗܝ ܡܥܒܕܢܘܬܐ] videtur legendum ܗܘܬ ܡܥܒܕܢܘܬܐ ܘܡܚܠܦܢܘܬܐ ܥܠ ܟܠ ܡܕܡ ܕܢܩܝܡ. v. 11. ܕܐܝܣܪܐܝܠ] Poc. ܕܐܝܣܪܐܝܠ. v. 16. ܒܥܠܕܒܒܐ. ܗܘܐ] Mſſ. plenius ܗܘܐ ܠܗ ܡܢ ܕܐܚܪܝܢ ܘܡܢ ܕܡܫܟܚ ܘܗܘܐ ܠܗ ܡܫܟܚܢܘܬܐ ܕܢܚܘܐ ܘܐܚܘܢ. recte: nimirum ſecundum Hebr.

SAMUELIS. I.

CAP. I.

VER. 1. ܐܠܝܗܘ] Mſſ. ܐܠܝܗܘ. v. 21. ܠܡܕܒܚܘ] Poc. ܠܡܕܒܚܘ consentit Ar. ܘܢܕܪܗ] forte ܘܢܕܪܗ ſecundum Hebr. v. 27. ܫܐܠܬܗ] Mſs. ܫܐܠܬܗ. v. 28. ܫܐܝܠܐ] Poc. ܫܐܝܠܐ.

CAP. II. v. 14. ܡܫܟܢܐ] Uſs. ܡܫܟܢܐ. v. 21. ܐܬܦܩܕܬ] Uſs. ܐܬܦܩܕܬ. v. 31. ܐܪܥܟ ܘܐܪܥܐ ܕܒܝܬ ܐܒܘܟ] Poc. ܐܪܥܗ ܘܐܪܥܐ ܕܐܒܘܟ Uſſer. ܐܪܥܗ ܘܐܪܥܐ ܕܐܒܘܟ. v. 35. ܡܫܝܚܝ] Poc. ܡܫܝܚܗ. v. 36. ܠܐܠܦܐ] Poc. ܠܐܠܦܐ.

CAP. III. v. 1. ܡܠܬܐ] Uſs. ܡܠܬܐ. v. 8. ܕܛܠܝܐ ܗܘ] Uſs. ܗܘ ܛܠܝܐ. v. 12. ܐܩܝܡ] Mſs. ܐܩܝܡ. v. 14. ܐܬܚܣܝ ܠܐ] Lege ex certa conjectura ſecundum Hebr. ܠܐ ܢܬܚܣܐ ܚܛܗ ܕܒܝܬ ܥܠܝ ܒܕܒܚܬܐ ܘܒܩܘܪܒܢܐ. etſi nec libri juvant, nec Ar.

CAP. IV. v. 8. ܐܠܗܐ ܗܢܐ ܕܡܚܐ] In Mſs. plenius ܡܢ ܐܝܕܗ ܕܐܠܗܐ ܗܢܐ ܚܝܠܬܢܐ ܗܘ ܐܠܗܐ ܗܢܐ ܚܝܠܬܢܐ ܗܘ ſed legendum ܚܝܠܬܢܐ ܗܢܘܢ. ut in Hebr. ܒܡܚܘܬܐ] ſæpe admodum in libris noſtris ܒܡܚܘܬܐ. v. 19. ܘܒܪܟܬ ܘܝܠܕܬ] Uſs. ܒܪܟܬ ܝܠܕܬ Syriaſmo familiari, *incurvans ſe peperit*. v. 20. ܘܐܡܪܝܢ ܠܗ ܠܐ ܬܕܚܠܝܢ] non eſt in Poc. nec in Ar. magis quam in Hebr. Uſſer. habet. ſed ſemel tantum ܠܐ ܬܕܚܠܝܢ.

CAP. V. v. 3. ܐܢܝܚܘܗܝ] Uſs. ſæpe ܐܢܝܚܘܗܝ. v. 4. ܦܩܥܐ ܕܐܝܕܘܗܝ] Poc. ܐܝܕܘܗܝ Uſs. ܕܐܝܕܘܗܝ videtur legendum ܕܐܝܕܘܗܝ ܦܣܝܩܢ quia ſequitur de trunco.

CAP. VI. v. 3. ܬܘܒ] Mſs. ܬܘܒ. v. 5. ܦܠܫܬܝܐ] Poc. ܦܠܫܬܝܐ Uſs. ܦܠܫܬܝܐ. v. 7. ܠܐ ܢܦܠ] Uſs. ܘܠܐ. v. 15. ܕܕܗܒܐ & ܡܢܐ] videntur ex Ar. legenda pluraliter ut in Heb.

CAP. VII. v. 3. ܕܐܝܣܪܐܝܠ ܒܝܬ] Poc. ܕܐܝܣܪܐܝܠ ܒܝܬܐ. v. 17. ܘܗܦܟ ܗܘܐ ܠܪܡܬܐ] Mſs. plenius ܘܗܦܟ ܗܘܐ ܠܪܡܬܐ ܡܛܠ ܕܬܡܢ ܗܘܐ ܒܝܬܗ. ut in Heb.

CAP. VIII. v. 3. ܘܐܬܪܢܝܘ] Uſs. ܘܐܬܢܛܝܘ.

CAP. IX. v. 1. ܒܪ ܨܪܘܪ ܒܪ ܒܟܘܪܬ] Poc. ܒܪ ܨܪܘܪ ܒܪ ܒܟܘܪܬ Uſs. ܨܪܘܪ. v. 2. ܛܒ ܘܫܦܝܪ] Poc. ܫܦܝܪ ܛܒ Uſſer. ܫܦܝܪ ܛܒ. v. 7. ܕܢܬܠ] Poc. ܢܬܠ Uſs. hic habet ܢܬܠ ſupra ut Poc. v. 20. ܐܬܒܕܝ] Poc. ܐܬܒܕܘ.

CAP. X. v. 2. ܒܨܠܨܚ] Mſs. ܒܨܠܨܚ. v. 3. ܕܬܒܘܪ] ܕܬܒܘܪ & ܛܒܘܪ. v. 4. ܘܢܫܐܠܘܢ] Uſs. ܘܢܫܐܠܘܢ. v. 5. ܩܝܣܬܐ] Uſs. ܩܝܣܬܐ. v. 8. ܥܕܡܐ ܠܗ] Mſs. ܠܗ. male.

CAP. XI. v. 1. ܢܚܫܘܢ] Uſs. ܢܚܫܘܢ. v. 2. ܥܝܢܝܟܘܢ] Poc. ܥܝܢܝܟܘܢ.

CAP. XII. v. 3. ܐܝܢܐ] Poc. ܐܝܢܐ. v. 17. ܩܠܐ] forte ܩܠܐ in plur. v. 23. ܐܠܦܟܘܢ] Mſs. ܘܐܠܦܟܘܢ.

CAP. XIV. v. 11. ܘܐܬܓܠܝܘ] Mſs. ܘܐܬܓܠܝܘ. v. 14. ܦܕܢܐ] Poc. ܦܕܢܐ in ſing. v. 19. ܐܙܠ] Mſs. ܐܙܠ in præt. ܘܣܓܐ] Mſs. ܘܣܓܐ. v. 23. ܒܝܬ ܐܘܢ] Poc. ܒܝܬ ܐܘܢ Uſs. ܒܝܬ ܐܘܢ. v. 30. ܡܚܘܬܐ] Uſs. ܡܚܘܬܐ. v. 52. ܘܚܙܐ ܓܢܒܪܐ] Poc. ܘܚܙܐ ܓܢܒܪܐ in præt. Uſs. ܘܚܙܐ ܓܢܒܪܐ.

CAP. XV. v. 2. ܣܡܘ] Poc. ܣܡܘ. v. 4. ܘܡܢܝܐ] Poc. ܘܡܢܝܐ. v. 6. ܠܩܝܢܝܐ] Poc. ſæpe ܠܩܝܢܝܐ. v. 13. ܒܪܝܟ ܐܢܬ ܠܡܪܝܐ] Poc. ܗܘ ܒܪܝܟ. Uſs. ܒܪܝܟܘ. v. 21. ܘܪܫܝܬܐ ܕܚܪܡܐ] Mſs. ܪܫܝܬܐ ܕܚܪܡܐ forte legendum ܪܫܝܬܐ ܕܚܪܡܐ ſecundum Hebr.

CAP. XVII. v. 1. ܡܫܪܝܬܗܘܢ] Poc. in ſing. v. 6. ܘܡܪܘܩܬܐ] Uſs. ܘܡܪܘܩܬܐ. v. 10. ܚܣܕܬ ܠܗ] Uſs. ܚܣܕܬ. v. 35. ܘܐܚܕܬܗ] forte ܘܐܚܕܬܗ. v. 40. ܕܦܪܩܐ] Uſs. ܕܦܪܩܐ in plur. v. 42. ܛܠܝܐ ܗܘܐ ܘܣܡܩܪ] Mſs. ܛܠܝܐ ܗܘܐ ܘܣܡܩܪ. v. 44. ܠܚܝܘܬܐ] forte ܠܚܝܘܬܐ plur. ܘܡܫܬܘܬܐ] Poc. ܫܬܘܬܐ. v. 52. ܘܐܬܟܬܫܘ] forte ܘܐܬܟܬܫܘ. neque enim legi puto ܐܬܟܬܫܘ. 52. ܕܥܩܪܘܢ] Poc. ܕܥܩܪܘܢ Uſs. ܕܥܩܪܘܢ. v. 56. ܕܥܠܝܡܐ ܗܘ] Uſs. ܥܠܝܡܐ ܗܘ.

CAP. XVIII. v. 17. ܒܪܬܗ] ſecundum Hebr. ܒܪܬܗ. v. 19. ܡܗܘܠܐ] Poc. ܡܗܘܠܐ. v. 27. ܥܘܪܠܬܐ] Mſs. interdum ܥܘܪܠܬܐ. Addit autem Poc. fine verſus ܘܗܘܐ ܠܗ ܫܐܘܠ ܒܥܠܕܒܒܐ.

CAP. XIX. v. 11. ܡܩܛܠ ܠܗ] Poc. ܡܩܛܠ ܠܗ. v. 13. ܘܡܣܡܟܐ] Uſs. hic et v. 16. ܡܣܡܟܐ in plurali. v. 18. ܘܢܘܝܬ] Uſs. ܠܗ ܢܘܝܬ. v. 19. ܘܐܡܪܘ ܢܘܝܬ] Mſs. ܘܐܡܪܘ ܠܗ ܢܘܝܬ. ܢܘܝܬ] In Arab. Naiot, quaſi e codice meliori.

CAP. XX. v. 7. ܛܒ] Uſs. ܛܒ. ܡܫܟܚܐ] Mſs. ܗܘ ܡܫܟܚܐ. ܐܢܐ ܠܐ ܝܕܥ] videtur legendum, ܡܢ ܐܢܐ ܝܕܥ ܐܢܐ ܕܠܟ ut ſtatim ܠܟܠܢ. v. 33. ܘܐܪܡܝ ܚܢܝܬܐ] Poc. ܚܢܝܬܐ ܠܗ ܘܐܪܡܝ.

CAP. XXI. v. 2. ܠܡܠܟܐ] Poc. ܡܠܟܐ ܠܐ quod idem. v. 10. ܠܒܝܬ ܐܟܝܫ] in marg. Uſſer tanquam interſerendum ܠܒܝܬ.

CAP. XXII. v. 9. ܘܩܡ ܠܗ] Poc. ܩܡ ܠܗ. v. 11. ܒܢܘܒ] Mſs. ܕܒܢܘܒ. v. 13. ܕܩܡ ܥܠܝ] Mſs. ܘܩܡ. v. 18. ܘܩܛܠ] Poc. ܘܩܛܠ.

CAP. XXIII. v. 17. ܘܐܢܬ] Poc. ܘܐܢܬ ſed videtur legendum ex Hebr. ܘܐܢܐ ܐܗܘܐ ܠܟ ܠܬܢܝܢܐ.

C XXIV. v. 20. ܢܦܩ ܥܡ ܒܥܠܕܒܒܗ] Uſs. ܢܦܩ ut ܡܢܗ.

CAP. XXV. v. 18. ܕܡ ܡܩܠܝܐ] Uſs. ܡܩܠܝܐ v. 21. poſt ܠܗ ܗܘܐ ܕܐܝܬ Mſs. interſerunt ܡܕܡ ܡܢ ܟܠ ܕܐܝܬ ܠܗ. ܠܗ ܗܘܐ ܕܐܝܬ ubi vides excidiſſe interjecta duobus ܠܗ ܗܘܐ ܕܐܝܬ itaque agnoſcuntur, etiam in Arabico. v. 22. ܡܕܡ] forte legendum ܡܕܡ ܡܢ. v. 24 ܘܡܦܩܢܐ ܠܐ ܕܡܢܗ] non extat in Mſs. v. 34. ܕܢܦܩ] Poc. ܕܢܦܩ.

CAP.

CAP. XXVI. v. 1. ܢܦܫܐ] videtur error in omnibus libris inolitus pro ܢܦܫܐ Hebr. v. 8. ܕܐܦܪܘܫ] non dubito legendum ܘܐܦܪܘܫ. Nam ܕ pro ܘ frequens error. & ita locutus eſt ſupra. v. 13. ܕܩܕܡ] Poc. ܩܕܡ Uſs. ܕܩܕܡ. v. 23. ܘܐܫܠܡܟ] lege ܕܐܫܠܡܟ.

CAP. XXVII. v. 6. ܨܩܠܓ] Poc. ܨܩܠܓ Uſs. ܨܩܠܓ. v. 8. ܘܓܕܘܪܝܐ ܘܥܡܠܩ] Uſs. ܓܕܘܪܝܐ ſine ܘ. v. 12. ܗܘܐ ܠܗ] Mſs. ܠܗ.

CAP. XXVIII. v. 2. ܡܕܡ] Mſs. ܡܕܡ ܠܟ. male v. 6. ܘܐܦ ܒܚܠܡܐ] Arabs legebat ܒܚܠܡܐ. noſtri non juvant. v. 18. videtur legendum ܕܝܢ ܗܘܐ ܚܡܬܗ ܗܘܐ ܡܠܬ, ſic enim Arabs, non libri noſtri. v. 24. ܡܪܒܥܐ] Poc. ܡܪܒܥܐ duplici ܥ.

CAP. XXX. v. 1. ܘܐܘܩܕܘ ܐܢܘܢ] Poc. ܐܢܘܢ v. 2. ܘܫܒܘ] ܐܢܫܐ Uſs. ܐܢܫܐ v. 13. ܕ ܡܢ ܗܘ ܡܨܪܝܐ ܠܛܠܝܐ] Poc. ܕ ܡܢ ܗܘ ܡܨܪܝܐ ܠܛܠܝܐ (Uſs. ܗܘ) ܗܘܐ v. 22. ܠܠܘܬܗܘܢ] Poc. ܠܠܘܬܗܘܢ.

SAMUELIS. II.

CAP. I.

VEr. 1. ܘܗܘܐ ܒܬܪ ܕܡܝܬ ܫܐܘܠ ܘܕܘܝܕ ܗܦܟ ܡܢ ܡܚܘܬܐ] Mſſ. ܘܗܦܟ ܡܢ ܡܚܘܬܐ ܕܥܡܠܩ. v. 6. ܕܓܠܒܘܥ] Poc. ܕܓܠܒܘܥ ܘܦܪܫܐ Uſs. ܦܪܫܐ ܕܓܠܒܘܥ optime. v. 15. ܦܓܥ] Poc. ܦܓܥ v. 25. ܒܩܪܒܐ] Poc. ܒܩܪܒܐ v. 26. ܕܪܚܡܬܟ] Mſs. ܪܚܡܬܟ in ſing.

CAP. II. v. 1. ܘܐܙܠ] Poc. ܘܐܙܠ Uſs. ܘܐܙܠ. v. 5. ܒܢܝ ܝܒܫ] Poc. ܝܒܫ. v. 11. ܗܘܐ ܡܠܟܐ] Mſs. ܡܠܟܐ ܕܡܠܟ. v. 13. ܘܥܠܡ] Mſs. ܥܠܡ. v. 16. ܚܕ ܠܚܕ] Mſs. ܚܕ ܠܚܕ. v. 20. ܐܢܬ ܐܢܬ] Mſs. ܗܘ ܐܢܬ. v. 22. ܘܐܡܪ] Uſs. ܠܗ ܐܡܪ.

CAP. III. v. 8. ܒܝܫܐ] Mſs. ܒܝܫܐ v. 17. ܐܬܡܠܠ] ܘܡܠܠ ܥܡ ſine ܘ in Mſs. ut & v. 2. v. 26. ܘܐܗܦܟܘܗܝ] Uſs. ܘܐܗܦܟܘܗܝ v. 35. ܘܐܡܪ ܒܠܒܗ] Poc. ܒܠܒܗ ܘܐܡܪ. ܘܟܠܡܕܡ] Poc. ܟܠܡܕܡ male. v. 36. ܘܫܦܪ ܒܥܝܢܘܗܝ] Poc. ܘܫܦܪ ܒܥܝܢܘܗܝ ܘܟܠ ܥܡܐ Uſs. ܘܫܦܪ ܒܥܝܢܘܗܝ ܘܟܠ ܥܡܐ. recte ad Hebr.

CAP. IV. v. 2. ܪܝܫܝ ܓܝܣܐ] Mſs. ܪܝܫܝ ܓܝܣܐ ܕܡܢ ܪܝܫܢ sed v. 10. Poc. ܒܣܘܪܬܐ melius quam in plurali, ut impreſſum eſt.

CAP. V. v. 8. ܘܣܡܝܐ] Poc. ܘܣܡܝܐ.

CAP. VI. v. 11. ܥܘܒܕ] Uſs. ܥܘܒܕ v. 19. ܠܒܝܬܗ] ܒܥܠܐ ܚܕ ܡܢ ܦܝܠܐ Mſs. ܦܝܠܐ ܚܕ ܒܝܬܗ ܠܒܝܬܗ. v. 20. ܐܬܓܠܝܬ] Mſs. ܐܬܓܠܝܬ ܟܕ ܡܬܓܠܐ] Mſs. ܐܬܓܠܝܬ v. 21. ܡܠܟܘܬܐ ܗܘ ܩܕܡ] ܗܘ non extat in noſtris. ܡܛܠ ܕܓܒܝܢܝ] noſtri ܡܛܠ ܕܓܒܝܢܝ.

CAP. VII. v. 7. ܕܐܝܣܪܐܝܠ. ܕܫܒܛܐ] noſtri poſt ܕܐܝܣܪܐܝܠ interſerunt ܫܒܛܐ ܕܐܝܣܪܐܝܠ. v. 9. ܕܐܬܠܟ] Poc. ܕܐܬܠܟ. v. 20. ܡܫܬܥܐ ܠܟ] Uſs. ܡܫܬܥܐ ܠܟ in ſing. v. 21 ܪܒܘ] Poc. ܪܒܘ.

CAP. VIII. v. 2. ܢܦܫܐ ܘܢܦܫܐ] noſtri ܢܦܫܐ ܢܦܫܐ v. 3. ܕܢܨܒܐ] Poc. ܕܢܨܒܐ. v. 12. ܡܡܠܟܬܐ] noſtri ܡܡܠܟܬܗ v. 17. ܘܫܝܐ] Poc. ܫܝܐ Uſs. ܫܝܐ.

CAP. IX. v. 2. ܢܒܝܐ] noſtri ܢܒܝܐ. v. 5. ܫܕܪ ܡܠܟܐ] noſtri plenius ܫܕܪ ܡܠܟܐ ܘܕܒܪܗ. v. 6. ܡܦܝܒܘܫܬ] Poc. ܡܦܝܒܘܫܬ v. 8. ܘܣܓܕ ܘܐܡܪ ܥܒܕܟ ܗܘ] noſtri ܡܦܝܒܘܫܬ ܘܣܓܕ ܘܐܡܪ ܥܒܕܟ ܗܘ ܥܒܕܐ

CAP. X. v. 1. ܡܠܟܐ ܕܒܢܝ] Poc. ܡܠܟܐ. v. 8. ܕܢܥܡ] forte ܘܢܥܡ vel ܘܢܥܡ. v. 12. ܠܫܠܘܬ] noſtri ܫܠܘܬ. v. 18. ܡܫܪܝܬܗ] noſtri ܡܫܪܝܬܗ.

CAP. XI. v. 2. ܟܕ ܦܫܪ ܗܘܐ] noſtri ܟܕ ܗܘܐ ܦܫܪ. v. 18. ܕܬܫܥܐ] noſtri ܕܬܫܥܝܬܐ finitum fuerit narrari. v. 23. ܠܡܚܡ] Uſs. ܠܡܚܡ. v. 25. ܐܟܘ ܗܢܐ ܘܐܟܘ ܗܢܐ] ſemel in Poc. v. 27. ܘܐܬܬܣܝܒܬ] Uſs. ܘܐܬܬܣܝܒܬ.

CAP. XII. v. 4. ܐܪܙܐ] Poc. ܐܪܙܐ etſi poſtea ut impreſſum eſt. Sic tamen & Uſs. v. 5. ܕܥܒܕ] Poc. ܥܒܕ v. 8. ܒܢܬܗ ܕܐܝܣܪܐܝܠ] vel ſcribendum ܒܝܬ, vel corrigenda Hebraica ad Syriaca. v. 17. ܘܩܡܘ ܣܒܐ] noſtri ܩ ܘܩܡܘ ܥܠܘܗܝ v. 21. ܡܢܐ ܗܘ ܗܢܐ ܕܥܒܕܬ] noſtri ܡܢܐ ܗܢܐ ܥܒܕܬ. v. 25. ܝܕܝܕܝܐ: ܡܛܠ] Uſs. interſerit ܝܕܝܕܝܐ ܗ v. Ar. v. 28. ܘܐܚܕܗ ܕܝܠܝ] Poc. ܘܐܚܕܗ ܕܝܠܝ.

CAP. XIII. v. 5. ܠܟ ܬܡܪ] Uſs. ܬܡܪ ܚܬܝ ܠܟ. v. 34. ܡܢ ܕܒܪܐ] Uſs. ܡܢ ܕܒܪܐ. v. 36. ܫܡܥ] Uſs. ܫܡܥܘ. ܘܐܬܒܝܐ] Poc. ܘܐܬܒܝܐ v. 39. ܘܐܬܬܘܝ] noſtri ܘܐܬܬܘܝ *placatus eſt. Aberravit*, apud Ferrarium; ad marg. Uſs. juxta poſterius ſignificatum exponitur ܗܘ ܛܥܐ: vid. Arab.

CAP. XIV. v. 7. ܠܒܪܗ] noſtri ܠܒܪܗ. Ib. ܐܪܥܐ] Poc. ܐܪܥܐ. Ib. ܠܐܒܘܗܝ] noſtri ܐܒܘܗܝ. v. 8. ܠܒܝܬܟ] noſtri ܠܒܝܬܟ. v. 9. ܠܡܠܟܐ] Poc. ܡܠܟܐ. v. 12. ܐܡܠܠ ܡܠܬܐ] noſtri ܐܡܠܠ ܡܠܬܐ. v. 13. ܚܫܒܬܘܢ] noſtri ܚܫܒܬܘܢ. Ibid. ܕܡܠܟܐ] noſtri ܡܠܟܐ. v. 27. ܘܐܬܝܠܕ] Uſs. ܘܐܬܝܠܕ. v. 28. ܫܢܝܢ] Uſs. ܫܢܝܢ. v. 36. ܠܘܬ ܡܠܟܐ] noſtri ܠܘܬ ܡܠܟܐ.

CAP. XV. v. 7. ܐܪܒܥܝܢ ܫܢܝܢ] Uſs. ܐܪܒܥ ܫܢܝܢ. v. 12. ܡܠܟܘܬܗ] Uſs. ܡܠܟܘܬܗ Ib. ܕܥܡܗ] noſtri ܕܥܡܗ. v. 25. ܘܡܫܟܢܗ] Uſs. ܘܡܫܟܢܗ ܠܗ ubi ſecundum eſt maſc.

CAP. XVI. v. 1. ܐܬܥܩܒ] noſtri ܐܬܥܩܒ. v. 2. ܡܛܠ] Poc. ܡܛܠ. v. 4. ܘܐܢܐ] forte ܐܢܐ vide Ar. v. 16. ܢܚܐ ܢܚܐ] noſtri ܢܚܐ.

CAP. XVII. v. 7. ܘܠܐ ܡܛܠ ܕܐܡܪ] noſtri ܘܠܐ ܠܐ ܘܠܐ. v. 13. ܘܢܓܪܘܢܗ] Poc. ܘܢܓܪܘܢܗ. Uſs. ܘܢܓܪܘܢܗ Ibid. ܨܪܪܐ] Poc. ܨܪܪܐ Uſs. ܨܪܐ ܨܪܪܐ. v. 18. ܚܙܘܗܝ] noſtri ܚܙܘܗܝ. v. 23. ܡܫܡܥܗ] Uſs. ܡܫܡܥܗ. v. 27. ܫܒܝ] noſtri ܫܒܝ.

CAP. XVIII. v. 16. ܘܗܦܟ ܥܡܐ] noſtri ܘܗܦܟ ܠܗ ܟܠܗ ܥܡܐ. v. 20. ܘܠܐ ܬܗܘܐ] ܬܗܘܐ non eſt in noſtris. v. 24. ܐܝܟ ܗܘ ܘܐܝܟ ܗܘ] noſtri ܐܝܟ ܗܘ ܘܐܝܟ ܗܘ ܠܗ ܘܐܡܪ ܐܝܟ ܗܘ ad Hebr. Ib. ܪܗܛ] noſtri ܪܗܛ. v. 26. ܠܬܪܥܐ] noſtri ܠܬܪܥܐ. Initio verſus 27. excidit comma, ܘܐܡܪ ܡܠܟܐ ܛܒ ܗܘ ܡܫܡܥܬܐ ex repetitione ܘܐܡܪ. v. 27. ܓܒܪܐ ܗܘ ܛܒܐ] noſtri ܘ ܗܘܐ ܛܒܐ ܗܘ ܓܒܪܐ. v. 28. ܘܐܫܠܡ] noſtri ܘܐܫܠܡ. lege ܘܐܫܠܡ. v. 29. ܕܚܙܝܬ] Poc. ܚܙܝܬ.

CAP. XIX. v. 31. ܕܢܫܪܝܘܗܝ] noſtri ܕܢܫܪܝܘܗܝ bene eſt enim ἀπολύει v. 32. ܓܒܪܐ ܗܘܐ] Uſs. ܗܘ ܓܒܪܐ. v. 35. ܘܐܢܫܝܐ ܘܐܢܫܐ] noſtri ܘܐܢܫܐ ܐܢܫܐ ܕܫܡܥ.

CAP. XX. v.8. ܚܨܘܗܝ ܒܬܠܝܬܐ] noſtri ܚܨܘܗܝ ܗܘܐ ܒ. v. 11. ܡܢ ܕܐܝܬ] noſtri ܡܢ ܡܢ ܕܐܝܬ. v.14. ܦܪ̈ܘܡ] Poc. ܦܪ̈ܝܡ ut in Hebr. Uſs. ܦܪ̈ܝܡ quod idem eſt. v. 15. ܘܟܒܫܬ] forte ܕܟܒܫܬ v. 21. ܐܘܫܒ] lege ܐܘܫܦ cum Ar. ܘܗܘܒܗ] Uſſ. ܘܦܩ̈ܘܗܝ. ܥܠ ܡܣ̈ܩܐ] noſtri ܥܠ ܡܣܩܐ ܗܘܐ v. 24. ܘܐܕܘܪܡ] Uſs. ܐܕܘܪ̈ܡ

CAP. XXI. v. 4. ܘܠܐ ܐܝܬ ܠܢ ܓܒܪܐ ܕܢܩܛܘܠ] noſtri ܘܠܐ ܐܝܬ ܠܢ ܓܒܪܐ ܕܢܩܛܘܠ v. 5. ܕܐܬܚܫܒ ܕܢܫܝܨܢ ܠܝܣܪܝܠ ܕܢܐ] noſtri ܕܢܐ ܠܝܣܪܝܠ ܒܟܠܗ ܬܚܘܡܐ v. 7. ܡܦܝܒܘܫܬ] noſtri ܡܦܝܒܘܫܬܗ. v. 10. ܕܟܕ ܓܒܪ̈ܐ] noſtri ܠܗ ܫܒܥܐ. v. 27. ܠܐܬܟܠܝ] noſtri ܠܐܬܟܠܠܘ.

CAP. XXII. v. 30. ܓܝܣܐ] noſtri ܓܝܣܐ. v. 34. ܕܝܠܝ] Uſſ. ܕܝܠܝ. v. 46. ܢܬܦܫܩܘܢ] noſtri ܢܬܦܫܩܘܢ ܘܢܬܚܝܒܘܢ ܡܢ ܫܒ̈ܝܠܝܗܘܢ

CAP. XXIII. v.4. ܕܒܪ̈ܩܐ] Poc. ܕܒܪ̈ܩܐ v.8. ܚܟܝܡܐ] forte legendum ܒܪ̈ܫܝܐ. v. 28. ܢܛܘܦܬܝܐ ܕܡܢ] noſtri ܢܛܘܦܬܐ. forte legendum ܢܛܘܦܬܝܐ. v.30. ܒܢܝܢ] noſtri ܒܢܝܢ. item ܢܚܠܝ ܓܥܫ ܕܡܢ ܣܘܦ] Poc. ܡܢ ܢܚܠܝ ܓܥܫ ܣܘܦ.

v. 33 ܐܪܪܝ ܒܪ] Poc. ܐܪܪܝ Uſs. ܐܪܪܝ. v. 34. ܠܡܥܟܐ] noſtri ܠܡܥܟܐ. v. 35. ܐܪܒܝܐ] noſtri ܐܪܒܝܐ v.37. ܢܚܪܝ] noſtri ܢܚܪܝ.

CAP. XXIV. v.1. ܘܐܣܝܬ] noſtri ܘܐܣܝܬܗ v. 9. ܘܡܢܝܢܐ] Poc. ܘܡܢܝܢܗܘܢ Uſſ. addit ܕܥܡܐ ܠܡܠܟܐ v. 13. ܫܢ̈ܝܢ ܫܒܥ] non comparet in noſtris: In calce libri in noſtris, ܫܠܡ ܟܬܒܐ ܕܫܡܘܐܝܠ ܢܒܝܐ . ܘܐܝܬ ܒܗ ܦܬܓܡ̈ܐ ܐܠܦܝܢ ܘܐܪܒܥܡܐܐ ܘܬܠܬܝܢ ܘܫܬܐ.

Finis libri hujus qui a Samuele Propheta nominatur. Conſtat autem verſibus tribus mille quadringentis triginta ſex. Sequitur autem,

ܗܢܐ ܟܬܒܐ ܕܫܪ̈ܒܐ ܕܡܠܟܐ ܟܬܝܒ ܒܝܕ ܟܗܢܐ ܕܫܡܗ ܝܘܚܢܢ ܘܐܝܬ ܒܗ ܦܬܓܡ̈ܐ ܚ ܐܠܦܝܢ ܘܬܠܬܡܐܐ ܘܥܣܪܝܢ ܘܫܒܥܐ ܘܒܗ ܒܙܒܢܐ ܐܬܟܬܒ ܣܦܪ ܕܒܪܝܡܝܢ ܘܗܘ ܡܣܬܪܗܛ ܒܗܢܐ ܘܗܢܐ ܒܗ: ܗܘ ܕܝܢ ܝܬܝܪ ܡܬܩܒܠ ܡܛܠ ܕܒܪܘܚܐ ܐܬܟܬܒ.

Liber iſte Hiſtoriæ Regum ſcriptus eſt a ſacerdote, cui nomen Joannes: Conſtat autem verſibus quinquies mille tercentum viginti ſeptem. Eodem tempore ſcriptus eſt liber Paralipomenon. Itaque comparatione illius hic confirmatur, & ille hujus. Hic autem magis recipitur, quia Spiritu ſcriptus eſt.

REGUM I.

CAP. I.

VErſ. 26. ܘܐܬܝ ܕܐܢܐ] Uſs. ܐܢܐ v. 34. ܘܬܫܡܫܘܢܝܗܝ] Poc. ܘܬܫܡܫܘܢܝܗܝ. v. 38. ܘܦܠܝܬܝ] Uſs. ܘܦܠܝܬܝ. v. 49. ܘܙܘܥܘ ܟܠܗܘܢ] Poc. ܘܙܥܘ ܟܠܗܘܢ ܕܐܘܪܝܐ

CAP. II. v. 40. ܘܒܥܐ] Uſſ. ܘܒܥܐ.

CAP. III. v. 18. ܘܝܠܕܬ ܐܦ ܐܢܬܬܐ] Poc. ܘܝܠܕܬ ܐܦ ܐܢܬܬܐ. v. 20. ܒܥܘܒܗ ܕܐܢܬܬܐ] Poc. ܒܥܘܒܗ. Uſſ. ܒܥܘܒܗ ܕܐܢܬܬܗ

CAP. IV. v. 5. ܘܙܒܘܕ] noſtri ܙܒܘܕ. v. 6. ܕܐܢܬܬܐ] noſtri ܡܠܟܐ ܕܐ. v. 25. ܘܬܚܝܬ ܬܐܬܐ] Uſs. ܘܬܚܝܬ v. 28. ܘܠܡܫܡܫܢܘܬܐ] ſic in marg. Uſſ. in textu autem ܘܠܡܫܡܫܢܘܬܐ, ut et in Poc.

CAP. VI. v.3. ܦܬܝܗ] Poc. ſemper ܦܬܝܗ. v.8. ܘܡܣܬܪܬܐ] Poc. in plurali v. 12. ܕܥܒܕ] Uſſ ܕܥܒܕ v. 36. ܕܓܘܝܬܐ] Poc. per ܓ ſed male. Poſt VII. 16. ſcribit ipſe etiam per ܓ.

CAP. VII. v.4. ܘܐܣܛܘܐ] Poc. ܘܐܣܛܘܐ. ܘܡܬܚܙܝܢ] Poc. ܘܡܬܚܙܝܢ ut & poſt. ܕܩܕܡ ܐܪܙܐ] Uſſ. ܐܪܙܝܢ. v. 20. ܡܢ ܣܛܪܐ] Uſſ. ܡܢ ܣܛܪܐ. v. 25. ܦܢܝܢ ܠܡܥܪܒܐ] in noſtris occidens ante meridiem. v. 29. ܘܟܠ ܦܬܘܪܐ] noſtri per ܕ. vide v. 41. v.36. ܘܦܬܘܪ] noſtri ܘܦܬܘܪ v. 39. ܡܢ ܝܡܝܢܐ] forte ܘܝܡܝܢܐ ut in Hebr. v. 51. ܘܡܠܩܛܐ] lege in plur. ſecundum Hebr.

CAP. VIII. v.2. ܕܡܛܠܬܐ] noſtri in ſing. v. 6. ܟܠܝܗ] Uſſ. ܟܠܝܗ. v. 27. ܠܐ ܩܝܡ] noſtri ܩܝܡ. v.31. ܘܡܘܡܬܐ] noſtri ܘܡܘܡܬܗ. v.55. ܩܥܐ] noſtri ܩܥܐ v. 60. ܘܢܕܥܘܢ ܟܠܗܘܢ] noſtri ܘܢܕܥܘܢ ܗܘܘ v. 63. ܕܫܠܡܐ ܢܟܣܬܐ] Uſſ. ܢܟܣܬܐ v. 66. ܥܡܗ] Uſſ. ܥܡܗ

CAP. IX. v.10. ܘܒܝܬܗ ܕܡܠܟܐ noſtri legunt ܘܒܝܬ ܡܠܟܐ. v. 26. ܕܐܕܘܡ] Arabs legit Edom, ut credibile ſit errorem irrepſiſſe in codices Syriacos.

CAP. X. v. 7. ܘܐܘܣܦܬ] videtur legendum ܘܐܘܣܦܬ in ſecunda, ſic certe Uſſer. v. 13. ܘܝܗܒܬ] Poc. ܐܝܗܒܬ item Uſſer.

CAP. XI. v. 11. ܘܬܢܝܢܐ] Uſs. ܘܠܐ ܬܢܝܢܐ. v. 15. ܟܠ ܕܟܪܐ] Poc. ܟܠ ܕܟܪܐ ܘܕܟܪܐ. v. 18. videtur Arabs meliore uſus codice cum ſcribit Pharan per ܦ quam noſtri qui per ܕ. v. 24. ܗܕܪܥܙܪ] Poc. ܘܐܙܠܘ ܗܕܪ item Uſs. v. 25. ܐܕܘܡ] Uſs. ܐܕܘܡ ܡܢ Poc. ܐܕܘܡ. v. 26. ܨܪܝܕܐ] Poc. ܨܪܝܕܐ item Uſs. v. 27. ܘܣܟܪ] Poc. ܘܣܟܪ ut ſit grave, item Uſs.

CAP. XII. v. 6. ܐܝܟܢܐ ܡܡܠܟܝܢ ܐܢܬܘܢ ܠܗ. ܕܐܬܠܐ] Uſs. ܘܐܬܠܐ ܠܗ ܐܢܬܘܢ ܡܡܠܟܝܢ. v. 14. ܙܘܕܩܘܗܝ] Poc. ܙܘܕܩܘܗܝ & ܙܘܕܩܘܗܝ item Uſs. ſed v. 10. ܙܘܕܩܘܗܝ. v.32. ܘܥܒܕ ܥܐܕܐ ܐܝܟ ܥܐܕܐ] in Uſs. ܘܥܒܕ ܥܐܕܐ ܒܝܪܚܐ ܕܬܡܢܝܐ. Ib. ܕܥܒܕ] Mſs. ܕܥܒܕ ܡܢ ܠܒܗ.

CAP. XIII. v. 3. ܘܡܕܒܚܐ ܡܬܦܠܓ] Poc. ܘܡܕܒܚܐ ܡܬܦܠܓ. v. 23. ܘܡܢ ܒܬܪ ܕܐܟܠ ܠܚܡܐ. ܘܡܢ ܒܬܪ ܕܐܫܬܝ ܡܝܐ] Poc. ܠܚܡܐ ܘܐܫܬܝ ܡܝܐ Uſser. ܘܡܢ ܒܬܪ ܕܐܟܠ ܠܚܡܐ ܘܡܢ ܒܬܪ ܕܐܫܬܝ ܡܝܐ in ſing. v.32. ܥܠ ܟܠܗܘܢ] noſtri ܥܠ ܟܠܗܘܢ ܒܬ̈ܐ ܕܒܡܕܝܢܬܐ.

CAP. XIV. v. 15. ܘܚܘܪܐ] Poc. ܘܚܘܪܐ item Uſſerianus.

CAP. XV. v. 13. ܠܡܦܠܚ ܠܬܪܥܐ] Poc. ܠܡܦܠܚ ܬܪܥܗ item Uſſer.

CAP. XVI. v. 6. & 8. ܐܠܐ] in Poc. ܐܠܐ & ſic etiam poſtea. v. 23. ܫܢ̈ܝܢ ܠܬܠܬܝܢ] Poc. ܫܢ̈ܝܢ ܕܬܠܬܝܢ Uſſerianus autem ܫܢ̈ܝܢ ܬܠܬܝܢ ܘܚܕܐ ܫܢܝܢ. Ad initium Eliæ adſcriptum eſt in noſtris libris ܐܠܝܐ ܢܒܝܐ ܐܬܢܒܝ ܥܣܪܝܢ ܘܐܪܒܥ ܫܢ̈ܝܢ ܩܕܡ ܡܐܬܝܬܗ ܕܡܪܢ ܬܡܢܡܐܐ ܘܬܡܢܝܢ ܘܫܬ ܫܢ̈ܝܢ ܒܨܚܚܐ ܐܚܪܢܐ ܫܬܡܐܐ ܘܥܣܪܝܢ ܘܫܬ ܫܢ̈ܝܢ *Elias Propheta Prophetavit XXIV. annos, anteceſſit autem adventum Domini noſtri 886 annis: in alio exemplari 626. annis.* v. 31. ܕܡܠܟܐ ܕܨܝܕܢܝܐ] Poc. ܡܠܟܐ ܕܨܝܕܢܝܐ item Uſſerianus. v. 34. ܣܓܘܒ] Poc. ܣܓܘܒ.

CAP. XVII. v. 9. ܠܨܪܦܬ] noſtri ܠܨܪܦܬ.

CAP. XVIII. v. 9. & 10. ܕܚܙܩܝܐ ܕܚܘܪܝܢ] Uſs. ܕܚܙܩܝܐ ܚܘܪܝܢ. v. 13. ܕܐܝܙܒܠ] Uſſerianus ܐܝܙܒܠ forte ſcribendum ܕܐܝܙܒܠ

ܕܐܝܙܒܠ frequens enim error ܐ pro ܕ. ſic v. 31. fortaſſe legendum ܕܐܝܙܒܠ ܒܪܬܗ. certe in Poc. infra XIX. 2. ܠܐܝܙܒܠ ſcriptum eſt, ubi recte legimus ܠܐܝܙܒܠ & XXI. 26. in Uſſer. ſcriptum eſt ܐܡܘܪܝܐ. v. 29. ܕܡܣܩܝܢ ܒܕܒܚܬܐ] Poc. ܕܡܣܩܝܢ ܒܕܒܚܬܐ. v. 31. ܘܐܬܩܪܝ] ad marginem Uſs. adnotatum eſt e Gregorio Syro ܐܬܩܪܝ.

CAP. XIX. v. 19. ܠܬܪܥܣܪ] Uſs. ܠܬܪܥܣܪ certe ܦܕܢܐ fœm. eſſe conſtat, ſed ex ſequentibus veriſimile fit, maſculinam etiam eſſe: ܗܘܐ ܠܬܪܥܣܪ ܩܕܡ ܘܗܘ.

CAP. XX. v. 8. ܘܠܐ ܬܬܦܝܣ] Uſs. ܘܠܐ ܬܬܦܝܣ ſed lege ܘܠܐ ܬܬܦܝܣ. v. 14. ܘܡܕܒܪܢܐ] videtur legendum ܕܡܕܒܪܢܐ ut apud Arabem: nam quod ſtatim v. 15. ſcriptum eſt ܕܡܕܒܪܢܐ & mox ver. 17. & 19. ܘܡܕܒܪܢܐ inconſtantia ſcripturam ſuſpectam facit de vitio, legendum nimirum ܕܡܕܒܪܢܐ & ܕܡܕܒܪܢܐ. v.20. ܘܐܬܦܠܓܘ ܗܘܘ] Poc. ܐܦ ܗܘܘ item in Uſs. Notandum autem eſt, quod per totam hanc hiſtoriam ܐܕܘܡ ſcribitur in codicibus Syriacis, Aram eſſe apud Arabem: Unde conjectura eſt in codices Syriacos errore irrepſiſſe. v. 33. ܘܦܠܛܘ ܢܦܫܗ] Poc. ܢܦܫܗ, item in Uſs.

CAP. XXI. v. 21. ܒܫܪܟܐ ܕܒܝܬܗ] videtur ſcribendum ܕܒܝܬܗ, ut prius ܕ interciderit ob poſterius.

CAP. XXII. v. 3. ܠܪܡܬ ܓܠܥܕ] Poc. ܠܪܡܬܓܠܥܕ. v. 4. ܘܪܟܒܝ] Poc. ܘܪܟܒܝ. v. 12. ܡܬܛܠܒܝܢ ܐܬܘܢ ܗܘܘ ܕܡܫܒܚܝܢ] in Uſs. pro quo impreſſum eſt ܡܬܛܠܒܝܢ ܗܘܘ ܕܡܫܒܚܝܢ. v.24. ܘܛܠܠܬ ܒܗ] Poc. ܕܛܠܠܬ. v. 40. ܟܢܥܢܝܐ] Poc. ܟܢܥܢܝܐ item Uſs. Notandum, nec libri nec capitis diſtinctionem ullam in codicibus noſtris eo in loco reperiri, ubi Hebraicus codex ſecundum Regum inchoat.

REGUM II.

CAP. I.

UER. 16. ܠܡܫܐܠ ܠܗ] Poc. ܠܡܫܐܠ, item Uſs. Ad v. 17. ܫܢܬܐ ܬܪܬܝܢ] in margine Uſs. ſic adnotatum eſt; ܒܫܢܬ ܬܪܬܝܢ ܕܝܘܪܡ ܒܪ ܝܗܘܫܦܛ ܡܠܟ ܝܘܪܡ ܒܪ ܐܚܐܒ. ܘܠܐ ܗܘܐ ܚܬܝܬܐ ܕܠܬܚܬ ܟܬܝܒ ܕܒܫܢܬ ܬܡܢܥܣܪܐ ܕܝܗܘܫܦܛ ܡܠܟ ܝܘܪܡ. ܘܒܫܢܬ ܚܡܫ ܕܝܘܪܡ ܒܪ ܐܚܐܒ ܡܠܟ ܝܘܪܡ ܒܪ ܝܗܘܫܦܛ *In duobus exemplaribus ita ſcriptum eſt; Anno ſecundo Joram filii Joſaphat regnavit Joram filius Achab; Sed exactum non eſt. Quia infra ſcriptum eſt, decimo octavo anno Joſaphati regnaſſe Joramum, & anno quinto Jorami filii Achab regnaſſe Joramum filium Joſaphat.*

CAP. II. v. 14. ܐܦ ܗܘ] noſtri, ܐܦ ܗܘ ܟܕ ܡܚܐ ubi & copulativam habes, & ſenſum quem reddit Sionita: interpunctio enim antecedit. v. 16. ܘܢܪܡܝܘܗܝ] in Uſs. ܘܢܪܡܝܘܗܝ per mhagione. Codices Syriaci quia ſecundum Regum ab Eliſæi rebus inchoant, ideo poſt verſum 18. ita eſt in noſtris: ܫܠܡ ܣܦܪܐ ܬܠܝܬܝܐ ܕܡܠܟܐ ܕܐܠܝܐ ܢܒܝܐ *Finis libri tertii, libri Eliæ Prophetæ. Et ſtatim;* ܐܠܝܫܥ ܢܒܝܐ ܐܬܢܒܝ ܫܒܥܝܢ ܫܢܝܢ ܩܕܡ ܡܐܬܝܬܗ ܕܡܪܢ ܐܝܟ ܐܠܝܐ ܢܒܝܐ ܪܒܗ. *Eliſha Propheta prophetavit annis LXX. Ante adventum autem Domini quot & Elias magiſter ejus. Tum,* ܣܦܪܐ ܕܬܠܬܐ ܕܡܠܟܘܬܐ ܐܠܝܫܥ ܢܒܝܐ *Tertius liber Regnorum: Eliſha Propheta.* ſive ut Uſſer ܕܐܠܝܫܥ ut ante ܕܐܠܝܐ. v. 23. ܠܓܒܪܐ ܕܡܪܕ ܩܪܚܐ] noſtri ܩܪܚܐ ܠܓܒܪܐ ut alterum gloſſema ſit.

CAP. III. v. 7. ܘܕܒܫܘ] Poc. ܘܕܒܫܘ ut prius. v. 21. ܐܣܝܪܝ ܚܨܐ] noſtri, ܐܣܝܪ ܚܨܐ. v. 25. ܠܡܥܝܢܘܗܝ] noſtri, ܠܡܥܝܢ

CAP. IV. v. 3. ܡܐܢ̈ܐ ܣܦܝܩ̈ܐ] noſtri ܡܐܢܐ ܣܦܝܩܐ *vaſa quæ ſufficiant*: optime. v. 8. ܟܠܡܐ] videtur ex ſequentibus ſcribendum ܟܠ ܡܐ inde enim ܫܟܝܚܐܝܬ v.19. ܘܫܒܩܘܗܝ] Uſſ. ܘܫܒܩܘܗܝ v. 41. ܘܐܪܡܝܘ ܒܩܕܪܐ] Uſſ. ܘܐܪܡܝܘ forte ܘܐܪܡܝ ſing. ut in Hebr. quanquam etiam ſequitur in Uſs. ܘܐܟܠܘ in plurali.

CAP. VI. v. 15. ܘܚܝܠܐ ܕܪܟܒܐ] Uſſ. ܘܚܝܠܐ ܘܪܟܒܐ v. 29. ܘܛܫܝܬܗ] Poc. ܛܫܝܬܗ

CAP. VII. v. 1. ܕܣܘܬܐ] noſtri, ܣܐܬܐ ut poſt. Item v. 16. & 18. v. 2. ܘܥܠ ܐܝܕܗ] noſtri, ܥܠ ܐܝܕܗ. item v. 17. & 19. v. 7. ܘܥܪܩܘ] Poc. ܘܥܪܩܘ ut prius; uterque autem noſtrorum ſtatim ܢܦܫܗܘܢ. v.18. ܡܢ ܩܕܡ ܐܡܪܐ] noſtri ܐܡܪܐ ܘܐܡܪ ܡܢ male.

CAP. VIII. v. 2. ܘܥܒܕܬ ܐܝܟ ܡܠܬܐ] noſtri ܡܠܬܐ ܐܝܟ ܘܥܒܕܬ. v.7. ܕܐܬܐ ܠܗ ܓܒܪܐ] noſtri plenius ܕܐܬܐ ܓܒܪܐ ܕܐܠܗܐ ܠܕܡܣܘܩ

Idq; ſecundum Hebr. v. 19. ܠܒܢܘܗܝ] noſtri ܘܠܒܢܘܗܝ v. 26. ܒܪܬܗ ܕܥܡܪܝ] noſtri, ܒܪܬ ܥܡܪܝ v. 28. ܘܡܚܘܗܝ ܐܪܡܝܐ] noſtri, ܐܪܡܝܐ ܘܡܚܘܗܝ

CAP. IX. v. 2. ܢܡܫܝ] etſi noſtri etiam libri ſcribunt hoc nomen per ܢ, videtur tamen per errorem irrepſiſſe hæc ſcriptura: ut e contrario ܢܡܫܝ pro ܢܡܫܝ. v.7. ܘܬܬܒܥ] noſtri, ܘܬܬܒܥ. v.13. ܕܕܪ̈ܓܐ] noſtri, ܕܪ̈ܓܐ. v.17. ܘܐܡܪ ܕܟܒܪ] Poc. ܘܐܡܪ ܘܐܡܪ v. 21. ܪܟܒܗ] noſtri ܪܟܒ, male. v. 25. ܠܩܛܝܠܐ] noſtri, ܦܠܓܐ. v. 57. ܕܢܒܘܬܐ] Poc. ܘܢܒܘܬܐ

CAP. X. v. 1. ܕܐܚܐܒ] non reperitur in noſtris, ſicut nec videtur ad ſenſum pertinere. In Uſſeriano autem poſt ܘܠܪܒܢܐ ܕܫܡܪܝܢ ܡܪܒܝܢܐ ܗܘܘ ܠܗܘܢ ܒܢܘܗܝ quæ etſi infra leguntur, non videntur huic loco aliena. v.9. poſt ܐܢܬܘܢ in Poc. ܕܡܢܘ in Uſſ. ܡܢܘ quod, quid ſibi vult? ܐܢܐ ܡܪܕܬ. v. 17. ܕܥܒܕ] noſtri, ܕܥܒܕ ܐܝܟ ܕܐܡܪ. v. 20. ܘܩܪܘ] noſtri, ܩܪܘ ܟܢܘܫܬܐ ܠܒܥܠ. v.29. ܠܐ ܣܛܐ] in noſtris ܠܐ ܣܛܐ ܡܢ ܚܛܗܐ ܕܝܪܒܥܡ v. 35. ܘܫܟܒ] in Poc. ܘܫܟܒ ܥܡ, pro ܘܫܟܒ

CAP. XI. v. 3. ܡܛܫܝܐ] noſtri, ܡܛܫܝܐ v.5. ܬܠܬܐ] noſtri, ܬܠܬܐ & poſt ܕܢܛܪܘܢ v. 12. ܟܠܝܠܐ ܘܣܗܕܘܬܐ] noſtri ܟܠܝܠܐ ܘܣܗܕܘܬܗ. unde conjectura eſt legendum ܘܣܗܕܘܬܐ ut in Hebr. v.17. ܒܝܬ ܡܪܝܐ ܠܡܗܘܐ ܠܥܡܐ] noſtri, male. ܒܝܬ ܡܪܝܐ ܠܡܗܘܐ ܠܗ ܠܥܡܐ ܘܒܝܬ ܡܠܟܐ ܘܥܡܐ.

CAP. XII. v. 1. ܙܒܝܐ noſtri, ܙܒܝܐ v. 18. ܘܐܬܩܛܠ] noſtri, ܘܐܬܩܛܠ. v.21. ܝܘܙܒܕ] in Poc. uterq; eſt ܝܘܙܒܕ, in Uſſer. uterque ܝܘܙܒܕ.

CAP. XIII. v.1. ܫܢܝܢ ܫܒܥܣܪ] in Uſſ. ܫܢܝܢ ܕܫܒܥܣܪ v. 6. ܕܚܛܝܘ] ܒܗ & ܒܗܘܢ in Poc. ut in Hebr. v.12. ܘܐܬܟܬܒܘ] noſtri, ܘܐܬܟܬܒ, forte ܕܐܬܟܬܒ ut in Hebr. Sic certe ſcriptum eſt in Poc. 14.15. v. 20. ܟܕ ܐܬܐ] noſtri, ܟܕ ܐܬܐ ܗܘ ܒܪ ܫܢܬܐ ܗܝ v. 21. ܘܐܬܢܚ] Poc. plenius ܘܐܬܢܚ ܘܩܡ ܥܠ ܪܓܠܘܗܝ v. 25. ܐܝܟ ܡܕܝܢܬܐ] Poc. ܐܝܟ ܡܕܝܢܬܐ

CAP. XIV. v. 2. ܘܐܝܟ ܕܥܒܕ] Poc. ܐܝܟ ܕܥܒܕ ut in Heb. v.9. ܚܙ ܕܚܙ] Uſſ. ܚܙ ܕܚܙ v. 14. ܘܡܢܐ ܕܒܝܬܐ. ܘܗܘܝܘ] in noſtris ܘܡܢܐ ܕܒܝܬܐ ܗܘܝܘ, male.

CAP. XVII. v. 4. ܘܥܡܪ] non dubito legendum ܕܥܡܪ ut in Hebr. etſi libri noſtri id non habeant. v. 31. ܠܚܪܕܘܢ] Uſſ. ܠܚܕ̈ܪܘܢ . ܕ pro ܪ, ut alias annotavimus.

CAP. XVIII. v. 16. ܘܨܕܘܩ ܗܘ] noſtri, ܘܨܕܘܩ ܗܘܐ recte. v. 20. ܘܐܒܫܝ] Poc. ܘܐܒܝܫܝ, errore ſæpe notato. v. 24. ܘܫܠܛ ܒܐܕܘܡ] Poc. ܘܫܠܛ ܡܠܟܐ ܒܐܕܘܡ. Item Uſſer. Ib. ܘܥܠ ܟܠܗ ܐܕܘܡܝܐ] Uſſ. ܘܐܦ ܥܠ ܟܠܗ ܐܕܘܡܝܐ. lege, ܕܥܠ. v. 25. ܥܠ ܟܠܗ ܐܠܡܐ] noſtri, plenius ܥܠ ܟܠܗ ܐܝܣܪܝܠ ܥܡܐ ܕܝܠܗ. v. 30. ܠܐܬܠܡܠܟܘܬܐ] noſtri, ܠܡܠܟܘܬܐ v. 31. ܕܒܢܝ ܥܡܘܢ] noſtri ܕܒܢܝܐ ܕܥܡܘܢ ut Hebr.

CAP. XIX. v. 3. ܘܠܦܠܝܓܘ] non legitur in noſtris. v. 4. ܥܒܕܘܗܝ ܕܕܘܝܕ] Poc. plenius ܥܒܕܘܗܝ ܕܕܘܝܕ. Ibid. ܡܠܟܐ ܕܐܬܘܪ] Uſſ. ܐܬܘܪܝܐ. v. 9. ܠܘܬ ܐܘܪܚܐ ܕܒܝܬ ܩܪܝܬܐ] noſtri ܠܘܬ ܐܘܪܚܐ ܕܒܝܬ ܩܪܝܬܐ v. 12. ܕܒܢܝ̈ ܐܡܘܢ] Poc. plenius, ut ſupra ܕܒܢܝ ܐܡܘܢ ܕܟܠܗܘܢ. v. 17. ܘܫܒܩܘ ܡܠܟܐ ܠܘܬܗ] in Poc. ܘܫܒܩܘ ܡܠܟܐ ܕܐܬܘܪ : in ſing. ut ſupra, haud ita recte. v. 20. ܡܠܟܐ ܕܐܬܘܪ] Uſs. ܒܡܬܘܪܬܐ ſecundum Hebr. Poc. ܒܡܬܘܪܬܐ. v. 20. ܒܟܪ̈ܘܒܐ] noſtri ܒܟܪ̈ܘܒܐ : recte ex Hebr. v. 27. ܘܐܬܥܡܪܘ ܡܢܗܘܢ] noſtri ܘܐܬܥܡܪܘ. v. 37. ܕܪܡܠܟ] ad oram Uſſer. notatum eſt, Gregorium Syrum legere ܕܪܡܠܟ.

CAP. XX. v. 4. ܕܡܢ ܓܒܪ̈ܐ] noſtri ܓܒܪ̈ܐ. v. 19. ܕܒܡܕܝܢܬܐ] noſtri ܕܒܝܬ ܫܡܫ ܒܡܕܝܢܬܐ minus recte.

CAP. XXI. v. 5. ܕܫܠܦܝ ܣܝܦܐ ܕܩܪ̈ܒܐ] Poc. in ſing. quod fortaſſe ſemper melius. v. 19. ܡܠܬܐ ܕܓܕ] Poc. ܡܠܬܐ ܕܓܕ.

CAP. XXII. v. 5. ܘܕܚܝܠ ܠܟܠܗ ܥܠܡܐ] noſtri ܕܚܝܠ ܠܥܠܡܐ: verſu tamem 9. addunt ܕܚܝܠ. v. 7. ܒܫܡܗ ܕܡܪܝܐ] noſtri ܒܫܡܗ ܕܡܪܝܐ. v. 17. ܘܢܥܕܪܘܢ] noſtri ܘܢܥܕܪܘܢ

CAP. XXIII. v. 4. ܕܢܫܡܫܘܢ ܒܒܝܬܐ] Uſs. ܒܫܘܡܫܐ. v. 8. ܒܢ̈ܝ] in noſtris ſic, ܒܢ̈ܝ ܕܡܫܡܫܝܢ ܒܒܝܬ ܐܠܗܐ ܕܝܠܗ ܘܫܘܡܫܐ. v. 11. ܘܫܘܡܫܐ] noſtri ܘܫܘܡܫܐ : bene, & mox ܕܝܠܗ. v. 19. ܕܝܠܗ] noſtri, ܕܝܠܗ ut in Hebr. v. 35. ܘܫܘܡܫܐ hic interciderunt quæ in Hebr. ſequuntur prius in noſtris ſic: ܘܫܘܡܫܐ ܕܒܝܬܐ ܕܡܪܝܐ ܐܝܟ ܡܐ ܕܦܩܕ ܡܘܫܐ ܥܒܕܗ ܕܐܠܗܐ ܘܚܙܩܝܐ ܡܠܟܐ.

CAP. XXV. v. 13. Non legitur in noſtris tota iſta clauſula; ܘܫܠܡ ܣܦܪܐ ܕܡܠܟ̈ܐ ܕܐܝܣܪܝܠ ܘܕܝܗܘܕܐ. In noſtris ſic ſubſcriptum eſt ܫܠܡ ܣܦܪܐ ܕܡܠܟ̈ܐ ܕܐܝܣܪܝܠ ܘܕܝܗܘܕܐ ܕܐܝܬ ܒܗ ܦܬܓ̈ܡܐ ܐܠܦ ܘܬܠܬܡܐܐ ܘܥܣܪܝܢ ܘܫܬܐ

Finis libri Regnorum Iſraelis & Judæ: cujus verſus ıↃↃCCCXXVI.

Tum ſequitur; ܘܐܦ ܣܦܪܐ ܕܕܒܪ̈ܝ ܝܘܡܬܐ ܒܗ ܒܙܒܢܐ ܐܬܟܬܒ ܘܟܬܝܒ ܐܢܘܢ (f. ܟܬܝܒ ut poſtea) ܟܬܝܒܐ ܕܡܢ ܝܘܚܢܢ ܟܬܝܒ. *Etiam ſcriptum libri Chronicorum eodem iſto tempore conſcriptum eſt, Et ſcriptum eſt, ab eodem* Joanne *ſcriptum eſſe.*

PARALIPOMENON I.

Notandum, Initio Paral. Lacunas quas agnoſcit editio Paris. in noſtris codd. nullas reperiri: Nec ullum eſſe ſatis idoneum argumentum, quod ab Hebraico in his libris tam immaniter diſceſſum ſit, vitio exſcriptorum potius quam voluntate Interpretis factum eſſe. Quod quidem magnopere mirandum eſt, cum duæ tantum memorentur editiones Syriacæ: altera, quam exhibemus, ad Hebraicum facta, quam ܦܫܝܛܬܐ *Simplicem appellant, altera ad Græcum, quam* ܕܫܒܥܝܢ *in libris Paral. tantum ab Hebraico diſcedi, nec tamen Græcum exprimi.*

CAP I.

VErſ. 39. ܘܗܘܡܡ] Uſs. ܘܗܡܡ v. 41. ܐܫܒܢ] noſtri ܐܫܒܢ v. 43. ܕܡܠܟܘ ܡܠܟ̈ܐ] noſtri ܡܠܟ̈ܐ in plur. ut ܗܘܐ ܕܠܐ ܗܘܐ ܡܠܟܐ

CAP. II. v. 8. ܘܒܢܝ ܐܬܢ ܥܙܪܝܐ] Poc. ܥܙܪܝܐ v. 18. ܐܫܬܗ ܘܡܢ ܐܫܬܗ] Uſs. ܐܫܬܗ ܘܡܢ v. 35. ܠܝܪܚܥ] noſtri, ܠܝܪܚܥ

CAP. IV. v. 20. ܘܒܢ̈ܝ] noſtri plenius, ܘܒܢ̈ܝ. ܫܡܥܘܢ ܐܡܢܘܢ ܘܪܢܐ ܒܢ ܚܢܢ ܘܬܝܠܘܢ. ܘܒܢ̈ܝ ܝܫܥܝ ܙܘܚܬ ܘܒܢ ܙܘܚܬ. v. 27. ܘܐܚܘܗܝ] noſtri ܘܐܚܘܗܝ male. v. 41. ܘܚܪܡܘ] videtur ſcribendum ܘܐܚܪܡܘ v. 42. ܘܥܘܙܝܐܝܠ] noſtri ܥܘܙܝܐܝܠ.

CAP. V. v. 1. ܘܝܘܣܦ] noſtri, ܝܘܣܦ. v. 4. ܫܡܥܝ ܒܪܗ] noſtri in primo loco ܫܡܥܝ.

CAP. VI. v. 38. ܐܝܣܗܪ ܒܪ ܩܗܬ] videtur legendum ܐܝܣܗܪ, etſi ſine ope librorum. v. 55. ܚܒܪܘܢ ܘܚܕܪ̈ܝܗ] noſtri, ܚܒܪܘܢ v. 62. ܘܡܢ ܫܒܛܐ] videtur leg. ܡܢ ܫܒܛܐ etſi ſine libris. Item videtur legendum v. 66. ܘܡܢ ܫܒܛܐ ܕܐܦܪܝܡ etſi diſſentiente Arabe. v. 70. ܘܥܢܪ] lege ex Heb. ܥܢܪ, ut & v. 77. v. 74. ܘܡܫܠ] Poc. ܘܡܫܐܠ. v. 79. ܘܡܦܥܬ] Poc. ܘܡܦܥܬ

CAP. VII. v. 3. ܘܝܫܝܐ] noſtri ܘܝܫܝܐ v. 6. ܘܒܟܪ ܘܝܕܝܥܐܝܠ] in Poc. ܘܒܟܪ ܘܝܕܝܥܐܝܠ. v. 12. ܒܢ̈ܝ ܥܝܪ] Poc. ܒܢ̈ܝ ܥܝܪ Uſs. ܒܢ̈ܝ ܥܝܪ. v. 21. ܘܐܠܥܕ ܒܪܗ] Poc. ܘܐܠܥܕ ܒܪܗ v. 30. ܘܫܪܚ ܚܬܗܘܢ] Poc. ܘܫܪܚ ܚܬܗܘܢ

CAP. VIII. v. 11. ܘܐܒܝܛܘܒ] Poc. ܘܐܒܝܛܘܒ Ibid. ܘܐܠܦܥܠ] noſtri ܘܐܠܦܥܠ male. v. 13. ܘܫܡܥ] noſtri, ܘܫܡܥ ut antea.

CAP. XI. v. 10. ܘܓܢܒܪ̈ܐ] videtur legendum ܕܓܢܒܪ̈ܐ & v. 11. ܓܢܒܪ̈ܘܗܝ

CAP. XII. v. 1. ܡܢ ܩܕܡ ܫܐܘܠ] noſtri ܡܢ ܩܕܡ male. v. 28. ܘܓܢܒܪ̈ܐ ܕܚܝܠܐ ܘܚܝ̈ܠܐ] Poc. ܘܓܢܒܪ̈ܐ ܕܚܝܠܐ ܘܚܝ̈ܠܐ Uſs. ܘܓܢܒܪ̈ܐ ܕܚܝܠܐ ܘܚܝ̈ܠܐ. v. 31. noſtri ܠܡܡܠܟܘ ܠܕܘܝܕ abſque ܠܕܘܝܕ.

CAP. XIII. v. 2. ܠܟܠܗܘܢ ܐܚܝܢ ܕܦܫܘ] Uſs. ܠܟܠܗܘܢ ܒܢܝܢܫܐ quamvis v. 4. ut impreſſum eſt. v. 11. ܘܐܬܟܪܝ] Uſſ. ܘܐܬܟܪܝ. v. 14. ܘܒܪܟ] noſtri ܘܒܪܟ quaſi intercidiſſet quod in Samuele narratur, dictum fuiſſe Davidi, benedixiſſe Dominum.

CAP. XIV. v. 7. Ad oram Uſſer. notatum eſt ad nomen Eliphelet ܐܠܝܦܠܛ ܬܪ̈ܬܝܢ ܙܒܢ̈ܝܢ ܟܬܝܒ ܘܟܬܒܬ ܐܝܟ ܕܐܫܟܚܬ (l. ܐܫܟܚܬ) *Eliphelet bis ſcriptum eſt. Scripſi tamen ut inveni.*

CAP. XVI. v. 1. Poſt ܩܘܪ̈ܒܢܐ Poc. addit ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܝܫܪܝܠ ſecundum Heb. v. 11. ܘܒܥܘ ܡܢܗ] in Poc. bis ܒܥܘ ܐܦܘܗܝ ſicut & v. 8. ubi Uſſer. ܒܥܘ ܐܦܘܗܝ in plur. ut & hic. v. 30. ܐܬܬܙܝܥ ܐܪܥܐ ܐܬܬܙܝܥ] noſtri ܐܬܬܙܝܥܝ ܐܪܥܐ ܐܬܬܙܝܥܝ cum ܝ fœm. v. 39. ܘܠܟܗܢ̈ܐ] Poc. ܘܟܗܢ̈ܐ item poſt, ut & Uſſ. ܒܡܫܟܢܐ ܕܡܪܝܐ ܕܒܓܒܥܘܢ. v. 40. ܥܠܬܐ ܕܡܪܝܐ] Poc. addit, ܥܠܬܐ ܕܦܩܕ ܡܪܝܐ ܒܐܘܪܝܬܗ : ut in Hebr. eadem habet & Uſſer

CAP. XVII. v. 25. ܘܓܠܝܬ ܠܒܟ ܥܒܕܟ] videtur legendum ܘܓܠܝܬ ܐܕܢܐ ܕܥܒܕܟ, non ܠܒܟ, etſi libri noſtri ſic legunt.

CAP.

CAP. XVIII. v. 2. ܥܡܗ ܠܪܡܬ ܓܠܥܕ] Poc. ܥܡܗ. v. 16. ܡܪܥܝܬܐ] videtur legendum ܡܪܥܝܬܐ, etſi neque noſtri libri neque Ar. hoc habeat.

CAP. XIX. v. 2. ܚܙܐ ܒܪ ܚܢܢܝ] noſtri ܚܢܢܝ ܚܙܝܐ male. v. 4. ܒܛܘܪܐ ܕܐܦܪܝܡ] Uſs. ܒܛܘܪܐ ܕܐܦܪܝܡ quod certe idem eſt quod in Chald. כונשרא Prov. III. 8. v. 18. ܘܕܝܢ̈ܐ ܕܝܗܘܕܐ] Uſs. ܘܕܝܢ̈ܐ.

CAP. XX. v. 2. ܕܥܡܘܢ ܕܥܡܘܢ] Uſs. ܕܥܡܘܢ. v. 3. ܘܐܬܩܪܝܘ ܒܡܩܕܫܐ] noſtri ܡܩܕܫܐ. v. 5. ܘܠܘܝ̈ܐ] Uſs. ܘܠܘܝ̈ܐ. v. 6. ܐܢܬ ܗܘ ܫܠܝܛ ܥܠ ܟܠܗܝܢ ܡܠܟܘܬܐ] Uſs. ܐܢܬ ܫܠܝܛ ܥܠ ܟܠ.

CAP. XXI. v. 17. in Poc. ܘܐܙܠܘ ܘܒܙܘ ܟܠ ܩܢܝܢܐ ܕܐܫܬܟܚ ܒܒܝܬ ܡܠܟܐ. ܘܐܦ ܒܢܘܗܝ ܘܢܫܘܗܝ: ſic & Uſs. v. 22. ܘܡܠܟܬ] Poc. ܘܡܠܟܬ, item Uſser.

CAP. XXII. v. 5. ܥܡܗ] Poc. ܥܡܗ. v. 19. ܒܡܠܟܘܬܐ] Poc. ܒܡܠܟܘܬܐ.

CAP. XXIII. v. 4. ܘܡܢ ܟܗܢ̈ܐ ܘܡܢ ܠܘܝ̈ܐ] noſtri ܟܗܢ̈ܐ ܘܠܘܝ̈ܐ. v. 22. ܘܩܛܠܘ] in Poc. plenius ܘܩܛܠܘ ܠܗ ܒܒܝܬܗ. v. 29. ܘܡܚܡܨܢܝܬܐ] in Uſs. ܘܡܚܡܨܢܝܬܐ per ܨ non per ܣ. Poc. per ܣ.

CAP. XXIV. v. 6. ܒܡܫܟܢܐ ܕܙܒܢܐ] noſtri, ܒܡܫܟܢܐ ܕܙܒܢܐ. v. 16. ܥܡ ܡܠܟ̈ܐ] Poc. ܥܡ ܡܠܟ̈ܐ, ut & Uſser. v. 21. ܒܥܘ] in Poc. ſemper ܒܥܘ, ut & in Uſser. v. 22. ܘܩܛܠܘܗܝ] Poc. ܘܩܛܠܘܗܝ.

CAP. XXV. v. 1. ܟܕ ܡܠܟ] noſtri ܟܕ ܡܠܟ. v. 2. ܕܠܐ ܒܠܒܐ ܫܠܝܡܐ] videtur legendum ܒܠܒܐ ܫܠܝܡܐ, etſi ſine libris. v. 7. ܡܢ ܒܢܝ̈ ܐܦܪܝܡ] lege ܘܡܢ ܒܢܝ̈ ܐܦܪܝܡ. notandum autem eſt 23. & 24. verſus nimirum 30. & 31. in noſtris non reperiri.

CAP. XXVIII. v. 1. ܘܥܒܕ ܕܠܐ ܫܦܝܪ] noſtri ܘܥܒܕ ܕܠܐ ܫܦܝܪ. v. 15. ܘܐܘܒܠܘܢܘܢ] Uſs. ܘܐܘܒܠܘܢܘܢ.

CAP. XXIX. v. 7. ܘܩܛܠܘ] Poc. ܘܩܛܠܘ. v. 18. ܘܐܠܘ ܠܐ ܗܘܐ ܥܒܕ ܛܒܬܐ] Poc. plenius ܐܠܘ ܠܐ ܗܘܐ ܥܒܕ ܛܒܬܐ ܩܕܡ ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ ܕܝܠܗ. ܘܐܠܘ ܠܐ ܗܘܐ ܥܒܕ ܛܒܬܐ. & ſic etiam prorſus in Uſs.

PARALIPOMENON. II.

CAP. I.

VER. 7. ܘܐܡܪ ܠܗ] videtur ſcribendum ܘܐܡܪ. & v. 13. ܘܐܬܐ ܫܠܝܡܘܢ : etſi ſine libris. v. 17. videtur deeſſe ܘܡܠܟܘܬܐ ܕܚܬܝ̈ܐ ܘܕܐܪܡܝ̈ܐ.

CAP. II. v. 13. ܗܘ ܕܐܒܘܗܝ] Poc. ܗܘܐ. v. 16. ܘܩܝܣ̈ܐ ܡܢ ܠܒܢܢ] Uſs. ܘܩܝܣ̈ܐ ܡܢ. v. 18. noſtri plenius, ܘܥܒܕ ܫܒܥܝܢ ܐܠܦܝܢ ܐܢܫܝܢ ܛܥܘܢܝ ܡܘܒܠܐ ܘܬܡܢܝܢ ܐܠܦܝܢ ܦܣܘܠܝ ܟܐܦܐ ܒܛܘܪܐ ܘܬܠܬܐ ܐܠܦܝܢ ܘܫܬܡܐܐ ܪܫܝ ܦܘܠܚܢܐ.

CAP. IV. v. 9. ܪܒܐ] Poc. ܪܒܐ.

CAP. V. v. 2. ܕܒܗ ܐܝܬܝܗܘܢ] noſtri ܐܝܬ male. v. 9. ܘܐܫܬܟܚܘ ܗܘܘ ܪܝܫܐ] Poc. plenius; ܘܗܘܘ ܐܝܬܝܗܘܢ ܘܐܫܬܟܚܘ ܗܘܘ ܪ̈ܫܝܗܘܢ ܡܢ ܩܕܡ ܒܝܬ ܩܘܕܫܐ ܘܠܒܪ ܠܐ ܐܫܬܟܚܘ ܗܘܘ ܪ̈ܫܝܗܘܢ eadem & in Uſſ.

CAP. VI. In Tit. ܨܠܘܬܐ ܕܫܠܝܡܘܢ] Uſs. ܨܠܘܬܐ ܕܫܠܝܡܘܢ. v. 13. ܚܡܫ ܐܡܝ̈ܢ] Uſs. ܘܩܡ. v. 14. ܘܥܒܕܝܟ] noſtri ܥܒܕܝܟ male. v. 24. ܘܢܬܒܘܢ] Poc. ܘܢܬܒܘܢ l. ܘܢܬܘܒܘܢ ut in Uſſer. v. 20. in Uſs. plenius ܥܠ ܒܝܬܐ ܗܢܐ ܒܐܝܡܡܐ ܘܒܠܠܝܐ v. 30. ܘܐܢܬ ܐܠܗܐ] Poc. ܐܢܬ ܐܠܗܐ. v. 35. ܘܬܥܒܕ ܕܝܢܗܘܢ] noſtri. ܕܝܢܗܘܢ male.

CAP. VII. v. 10. ܘܫܕܪ] Poc. ܘܫܕܪ.

CAP. IX. v. 15. ܕܕܗܒܐ ܫܛܝܚܐ] Poc. ܕܕܗܒܐ ܫܛܝܚܐ. v. 17. ܘܐܚܕܗ] noſtri plenius ܘܐܚܕܗ ܒܕܗܒܐ.

CAP. X. v. 15. ܡܢ ܩܕܡ ܐܠܗܐ] Uſs. ܡܢ ܩܕܡ.

CAP. XII. v. 14. ܘܐܒܐܫ] Uſser. ܐܒܐܫ ut ſit maſc. quod ſenſus poſtulat.

CAP. XIII. v. 8. ܥܓܠ̈ܐ ܕܕܗܒܐ] Poc. ܥܓܠ̈ܐ plur. v. 18. ܘܐܬܡܟܟܘ] Poc. ܐܬܡܟܟܘ.

CAP. XIV. v. 7. ܥܠ ܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕܐ] Uſser. ܥܠ ܐܪܥܐ ܕܝܗܘܕܐ. v. 17. ܘܠܐ ܐܦ] Poc. ܘܠܐ.

CAP. XVIII. v. 3. ܐܝܟ ܥܡܟ ܥܡܝ] noſtri, ܐܝܟ ܥܡܟ ܥܡܝ ut in Regibus.

CAP. XX. v. 30. in noſtris ſic, ܘܫܠܝܬ ܡܠܟܘܬܗ ܕܝܗܘܫܦܛ ܡܢ ܩܪ̈ܒܐ. ܘܐܢܝܚ ܠܗ ܐܠܗܐ ܡܢ ܟܠ ܒܥܠܕܒܒܘܗܝ ܕܚܕܪ̈ܘܗܝ. ܘܗܘܐ ܫܝܢܐ ܒܡܠܟܘܬܗ. ܘܡܕܡ ܠܐ ܗܘܐ ܠܗ ܒܝܫܐ.

CAP. XXI. v. 4. ܒܚܪܒܐ] videtur ex Hebr. legendum ܒܚܪܒܐ.

CAP. XXII. v. 1. ܒܪ ܚܡܫ ܘܥܣܪܝܢ ܫܢܝ̈ܢ] Poc. ܒܪ ܚܡܫ ܫܢܝ̈ܢ.

CAP. XXIII. v. 16. ܩܝܡܐ] noſtri ܩܝܡܐ ܡܠܟܐ ut in Hebr. v. 18. ܒܐܘܪܝܬܗ] noſtri ܒܐܘܪܝܬܗ.

CAP. XXIV. v. 6. ܕܡܫܐ ܥܒܕܗ ܕܡܪܝܐ] Poc. ܕܡܫܐ.

CAP. XXV. v. 1. ܝܘܥܕܢ] noſtri ܝܘܥܕܢ. v. 14. ܠܡܣܓܕ] videtur legendum ܘܣܓܕ ܠܗܘܢ. v. 16. ܘܠܐ ܫܡܥܬ] Poc. ܫܡܥܬ ܘܠܐ male; etſi ſic etiam Uſser. v. 19. ܡܚܝܬ] Poc. ܡܚܝܬ male.

CAP. XXVI. v. 9. ܘܡܬܩܢ] Uſs. ܘܡܬܩܢ. v. 10. ܒܡܕܒܪܐ ܐܝܟ ܕܐܝܬ ܗܘܐ] Uſs. ܗܘܐ ܐܝܬ. v. 21. ܣܓܝܪܬܐ] noſtri ܣܓܝܪܬܐ male.

CAP. XXVIII. v. 5. ܫܒܝܐ ܪܒܐ] Uſs. ܫܒܝܐ. v. 9. ܘܐܬܐ] noſtri, ܐܬܐ. v. 18. Poc. ܘܐܚܕܘ ܠܡܕܝܢܬܐ medio loco inter ܥܠ & ܚܙܪ

CAP. XXIX. v. 6. ܘܫܒܩܘܗܝ] Poc. ܘܫܒܩܘܗܝ male quamvis ſic etiam & Uſs.

CAP. XXX. v. 9. ܘܬܗܦܟܘܢ] Uſs. ܘܬܗܦܟܘܢ ܡܢ ܫܒܝܬܗܘܢ. v. 14. hic in noſtris ſic legimus ܘܥܒܕܘ ܦܨܚܐ ܒܐܪܒܥܣܪ ܒܝܪܚܐ ܬܪܝܢܐ ita ut a fine v. 14. ad medium v. 22. nihil extet præter duas voces ܘܥܒܕܘ ܦܨܚܐ v. 21.

CAP. XXXII. v. 6. ܥܠ ܠܒܗܘܢ] forte legendum ܥܠ ܠܒܗܘܢ ut in Hebr. v. 17. ܠܡܨܚܝܘ] noſtri, ܠܡܨܚܝܘ. v. 25. ܘܗܘܐ ܪܘܓܙܐ ܥܠܘܗܝ] noſtri ܥܠܘܗܝ. v. 26. ܘܐܬܡܟܟ ܚܙܩܝܐ] Poc. ܘܐܬܡܟܟ ܚܙܩܝܐ : item Uſs. v. 32. ܘܛܝܒܘܬܗ] noſtri plenius ܘܛܝܒܘܬܗ.

CAP. XXXIII. v. 13. ܘܫܡܥ] Uſs. ܘܫܡܥ male.

CAP. XXXIV. v. 8. ܘܒܫܢܬ] hic videtur deeſſe ܬܡܢܬܥܣܪܐ etſi nec in noſtris comparet. v. 17. ܘܐܫܬܟܚ ܟܣܦܐ] noſtri ܘܐܫܬܟܚ ܟܣܦܐ forte pro ܐܫܬܟܚ id eſt ܗܘܐ.

CAP. XXXV. v. 5. ܘܩܘܡܘ] forte legendum ܘܩܘܡܘ ſecundum Hebr. etſi libri noſtri non juvent. v. 21. ܠܐ ܥܠܝܟ ܐܢܐ ܡܠܟܐ] Poc. ܠܐ ܥܠܝܟ ܐܢܐ ܡܠܟܐ ܕܝܗܘܕܐ. item Uſs. v. 24. ܘܩܒܪܘܗܝ ܒܩܒܪ̈ܐ] Poc. ܒܩܒܪܐ.

CAP.

EZRÆ.

CAP. II.

VER. v. 13. ܐܕܘܢܝܩܡ] noſtri, ܐܕܘܢܩܡ. v. 20. ܘܚܡܫܐ] noſtri, ܬܫܥܝܢ ܘܚܡܫܐ. v. 25. ܘܒܐܪܘܬ ܘܟܦܝܪܐ] noſtri, ܟܦܝܪܐ ܐܠܐ ܘܒܐܪܘܬ. v. 22. ܕܡܟܡܫ] Uſs. ܘܡܟܡܫ. v. 36. ܕܒܝܬ ܝܫܘܥ] noſtri, ܝܫܘܥ. v. 43. ܢܬܝܢܐ] noſtri, ܢܬܝܢܐ. v. 46. ܫܠܡܝ] noſtri ܫܠܡܝ. v. 52. ܡܚܝܕܐ] Poc. ܡܚܝܕܐ. v. 47. ܒܢܝ ܓܚܪ ܒܢܝ ܓܕܠ] noſtri, ܓܕܠ ܒܢܝ ܓܚܪ ܒܢܝ. v. 70. ܘܢܬܝܢܘܗܝ] Hebr. poſtulat ܘܢܬܝܢܐ.

CAP. III. v. 5. ܕܡܬܢܕܒ] noſtri, ܕܡܬܢܕܒ ſcribe ex Heb. ܘܕܡܬܢܕܒ. v. 9. ܘܩܕܡܝܐ ܘܒܢܘܗܝ] noſtri, ܘܒܢܘܗܝ.

CAP. IV. v. 5. ܡܠܟܘܬܐ] lege ܡܠܟܘܬܐ etſi contra libros. v. 6. ܘܒܡܠܟܘܬܗ ܕܐܚܫܘܪܫ] ܘܒܡܠܟܘܬܗ. v. 10. ܐܣܢܦܪ] noſtri, ܐܣܢܦܪ. Ib. ܘܐܬܘܬܒ] noſtri ܐܘܬܒ ܒܗܘܢ. v. 11. ܘܐܬܘܬܒ] noſtri ܘܐܬܘܬܒ. v. 13. ܡܠܟܘܬܐ ܠܐ ܬܬܠ] Poc. omittit ܠܐ, item Uſs. v. 17. ܘܫܠܡ] lege ex Heb. ܘܫܠܡ etſi invitis libris. v. 18. ܕܫܕܪܬܘܢ ܠܢ] noſtri, ܕܫܕܪܬܘܢ.

CAP. VI. v. 4. ܡܬܝܗܒܐ] noſtri, ܡܬܝܗܒܐ male. v. 6. ܘܫܬܪܒܘܙܢܝ] noſtri, ܘܫܬܪܒܘܙܢ male. v. 13. ܘܫܬܪܒܘܙܢ] Uſs. ܘܫܬܪܒܘܙܢ: Potius deeſſe puto ܡܠܟܐ ܕܪܝܘܫ e Chald.

CAP. VII. v. 15. ܘܠܡܝܬܝܘ] Poc. ܘܠܡܝܬܝܘ. Uſs. ܘܠܡܝܬܝܘ. v. 17. ܠܗܘܢ] noſtri ܠܗܘܢ.

CAP. VIII. v. 1. ܕܐܬܡܢܝܘ] Hebr. ܕܐܬܡܢܝܘ libris non obſtantibus. v. 14. ܒܓܘܝ] noſtri ܒܓܘܝ. v. 15. ܗܘܐ] noſtri, ܗܘܐ. Ibid. ܘܡܢ ܒܢܝ ܠܘܝ] Hebr. poſtulant ܘܡܢ ܒܢܝ ܠܘܝ ܠܐ ſed libri non juvant. v. 16. ܠܐܠܝܥܙܪ] fortaſſe ܠܐܠܝܥܙܪ. v. 33. ܠܐܠܥܙܪ] noſtri ܠܐܠܥܙܪ. v. 36. ܘܫܩܠܘ] Poc. ܫܩܠܘ.

CAP. IX. v. 1. ܓܘܝ] noſtri ܓܘܝ male. Ib. ܕܟܢܥܢܝܐ] noſtri ܘܟܢܥܢܝܐ. o pro ܕ. v. 7. ܘܚܢܢ] Poc. ܘܚܢܢ ܘܐܒܗܬܢ. v. 8. ܗܘܐ] noſtri, ܗܘܘ. v. 9. ܘܒܡܠܟܘܬܗ] videtur ſcribendum ܘܒܡܠܟܘܬܗ, etſi libri non juvant.

CAP. X. v. 3. ܘܐܝܟ ܕܨܒܐ] noſtri ܘܐܝܟ ܕܨܒܐ. v. 4. ܘܐܬܚܝܠ] noſtri, ܘܐܬܚܝܠ. v. 15. ܝܚܙܝܐ] Poc. ܝܚܙܝܐ. v. 18. ܘܓܕܠܝܐ] noſtri, ܘܓܕܠܝܐ. v. 20. ܙܒܕܝܐ] noſtri, ܙܒܕܝܐ.

NEHEMIÆ.

CAP. I.

VErſ. 8. ܬܬܒܕܪܘܢ] noſtri, ܬܬܒܕܪܘܢ.

CAP. II. v. 3. ܡܕܝܢܬܐ ܕܒܝܬ ܩܒܘܪܐ] noſtri ܡܕܝܢܬܐ ܕܒܝܬ ܩܒܘܪܐ. v. 10. ܣܢܒܠܛ] Uſs. ܣܢܒܠܛ.

CAP. III. v. 1. ܕܟܗܢܐ] noſtri, ܕܟܗܢܐ. Ibid. ܘܩܕܫܘܗܝ] fortaſſe ܘܩܕܫܘܗܝ. v. 3. ܣܢܐܐ] noſtri, ܣܢܐܐ. v. 4. ܡܪܡܘܬ ܠܘܩ] noſtri, ܠܘܩ. v. 10. ܚܫܒܢܝܐ] noſtri, ܚܫܒܢܝܐ. v. 15. ܕܫܝܠܘܚܐ] Uſs. ܕܫܝܠܘܚܐ. v. 16. ܒܝܬܨܘܪ] Poc. ܒܝܬܨܘܪ. v. 18. ܒܘܝ] noſtri ܒܘܝ. v. 25. ܦܠܠ * ܒܪ ܐܘܙܝ in noſtris ſine diſtinctione. Ib. ܦܪܥܘܫ] noſtri, ܦܪܥܘܫ. v. 27. ܬܩܘܥܝܐ] noſtri, ܬܩܘܥܝܐ. v. 29. ܕܡܕܢܚܐ] Uſſ. ܕܡܕܢܚܐ] Poc. ܕܡܕܢܚܐ. v 30. ܚܢܢܝܐ] noſtri ܚܢܢܝܐ. v. 32. ܕܬܪܥܐ ܕܥܢܐ] noſtri ܕܥܢܐ.

CAP. IV. v. 2. ܘܢܩܝܡܘܢ] noſtri, ܘܢܩܝܡܘܢ. v. 8. ܕܢܚܘܬ] noſtri, ܕܢܚܘܬ. v. 11. ܘܢܩܛܘܠ ܠܗܘܢ ܘܢܒܛܠ ܗܘܐ ܥܒܕܐ] noſtri, ܘܢܩܛܘܠ ܥܒܕܐ.

CAP. VI. v. 8. ܐܝܟ ܡܠܐ ܕܐܡܪܬ] noſtri, ܐܝܟ ܡܠܐ ܕܐܡܪܬ. v. 11. ܐܝܟܘܬܝ ܕܥܐܠ ܠܗܝܟܠܐ] noſtri ܐܝܟܘܬܝ, fortaſſe ܐܝܟܘܬܝ ܕܥܐܠ ܠܗܝܟܠܐ.

CAP. VII. v. 3. ܥܕܡܐ ܕܬܕܢܚ ܫܡܫܐ] noſtri, ܥܕܡܐ ܕܬܕܢܚ. v. 7. ܘܡܪܕܟܝ] Poc. ܘܡܪܕܟܝ, ſic à verſu 20 in noſtris, ܒܢܝ ܥܕܝܢ ܫܬܡܐܐ ܘܚܡܫܝܢ ܘܚܡܫܐ. ܒܢܝ ܦܚܬ ܡܘܐܒ ܬܪܝܢ ܐܠܦܝܢ ܘܬܡܢܡܐܐ ܘܬܡܢܐܥܣܪ. ܒܢܝ ܥܝܠܡ ܐܠܦܐ ܘܡܐܬܝܢ ܘܚܡܫܝܢ ܘܐܪܒܥܐ. ܒܢܝ ܙܬܘܐ ܬܡܢܡܐܐ ܘܐܪܒܥܝܢ ܘܚܡܫܐ. ܒܢܝ ܙܟܝ ܫܒܥܡܐܐ ܘܫܬܝܢ. ܒܢܝ ܒܢܘܝ ܫܬܡܐܐ ܘܐܪܒܥܝܢ ܘܬܡܢܝܐ. ܒܢܝ ܒܒܝ ܫܬܡܐܐ ܘܥܣܪܝܢ ܘܬܡܢܝܐ. ܒܢܝ ܥܙܓܕ ܬܪܝܢ ܐܠܦܝܢ ܘܬܠܬܡܐܐ ܘܥܣܪܝܢ ܘܬܪܝܢ. ܒܢܝ ܐܕܘܢܝܩܡ ܫܬܡܐܐ ܘܫܬܝܢ ܘܫܒܥܐ. ܒܢܝ ܒܓܘܝ ܬܪܝܢ ܐܠܦܝܢ ܘܫܬܝܢ ܘܫܒܥܐ. ܒܢܝ ܥܕܝܢ ܫܬܡܐܐ ܘܚܡܫܝܢ ܘܚܡܫܐ. ܒܢܝ ܐܛܝܪ ܕܡܢ ܝܚܙܩܝܐ ܬܫܥܝܢ ܘܬܡܢܝܐ. ܒܢܝ ܚܫܘܡ ܬܠܬܡܐܐ ܘܥܣܪܝܢ ܘܬܡܢܝܐ. ܒܢܝ ܒܨܝ ܬܠܬܡܐܐ ܘܥܣܪܝܢ ܘܐܪܒܥܐ. ܒܢܝ ܚܪܝܦ ܡܐܐ ܘܬܪܥܣܪ. ܒܢܝ ܓܒܥܘܢ ܬܫܥܝܢ ܘܚܡܫܐ. ܒܢܝ ܒܝܬ ܠܚܡ ܘܢܛܘܦܐ ܡܐܐ ܘܬܡܢܝܢ ܘܬܡܢܝܐ. ܒܢܝ ܥܢܬܘܬ ܡܐܐ ܘܥܣܪܝܢ ܘܬܡܢܝܐ. ܒܢܝ ܥܙܡܘܬ ܐܪܒܥܝܢ ܘܬܪܬܝܢ. ܒܢܝ ܩܪܝܬ ܝܥܪܝܡ ܟܦܝܪܐ ܘܒܐܪܘܬ ܫܒܥܡܐܐ ܘܐܪܒܥܝܢ ܘܬܠܬܐ. ܒܢܝ ܪܡܐ ܘܓܒܥ ܫܬܡܐܐ ܘܥܣܪܝܢ ܘܚܕ. ܒܢܝ ܡܟܡܫ ܡܐܐ ܘܥܣܪܝܢ ܘܬܪܝܢ. ܒܢܝ ܒܝܬ ܐܝܠ ܘܥܝ ܡܐܐ ܘܥܣܪܝܢ ܘܬܠܬܐ. ܒܢܝ ܢܒܘ ܚܡܫܝܢ ܘܬܪܝܢ. v. 55. ܒܢܝ ܣܝܣܪܐ] noſtri, ܣܝܣܪܐ. v. 57. ܒܢܝ ܣܘܦܪܬ] Uſs. ܣܘܦܪܬ.

CAP. VIII. v. 8. ܘܦܪܫܘ] noſtri, ܘܦܪܫܘ. Ib. ܡܣܬܟܠܝܢ] Uſs. ܕܡܣܬܟܠܝܢ. Poc. ܕܡܣܬܟܠܝܢ ܐܝܟ. v. 10. ܠܐ ܬܬܥܝܩܘܢ] Uſſer. ܘܠܐ ܬܬܥܝܩܘܢ. v. 18. ܝܘܡܐ ܒܝܘܡܐ] noſtri, ܝܘܡ ܒܝܘܡ.

CAP. IX. v. 6. ܐܢܬ ܗܘ ܡܪܝܐ ܒܠܚܘܕܝܟ] Uſs. ܐܢܬ ܗܘ. ܡܪܝܐ ܡܪܝܐ ܒܠܚܘܕܝܟ. v. 25. ܘܡܥܡܪܬܐ] noſtri, ܘܡܥܡܪܬܐ. v. 29. ܡܪܚܘܬܐ] noſtri ܡܪܚܘܬܐ, male. v. 32. ܠܟܠܗ ܥܡܐ] noſtri, ܥܡܐ. v. 33. ܐܝܟ ܕܥܒܕܬ ܥܡܢ] noſtri non habent ܥܡܢ.

CAP. X. v. 10. ܘܐܘܪܝܐ] noſtri, ܘܐܘܪܝܐ. v. 14. ܦܪܥܘܫ] noſtri, ܦܪܥܘܫ. v. 20. ܡܓܦܝܥܫ] noſtri, ܡܓܦܝܥܫ. v. 24. ܗܠܘܚܫ] Uſs. ܗܠܘܚܫ v. 28. ܘܢܬܝܢܐ] Uſs. ܢܬܝܢܐ.

CAP. XI. v. 3. ܒܩܘܪܝܗܘܢ] Uſs. ܒܩܘܪܝܗܘܢ. Poc. ܕܩܘܪܝܗܘܢ vides initium erroris. v. 4. ܡܗܠܠܐܝܠ] Uſs. ܡܗܠܠܐܝܠ. v. 7. ܡܥܫܝܐ] noſtri, ܡܥܫܝܐ. v. 11. ܡܪܝܘܬ] in Uſſ. per ܘ. v. 12. ܦܠܠܝܐ] noſtri, ܦܠܠܝܐ. v. 14. ܡܫܠܡܘܬ] noſtri ܡܫܠܡܘܬ. Ibid. ܒܪ ܐܚܙܝ] noſtri, ܐܚܙܝ. v. 18. ܘܬܡܢܝܢ] noſtri, ܘܬܡܢܝܢ. v. 24. ܡܫܝܙܒܐܝܠ ܠܗ] noſtri non habent ܠܗ. v. 32. ܘܥܢܢܝܐ] Uſs. ܥܢܢܝܐ. v. 34. ܚܕܝܕ ܨܒܥܝܡ ܘܢܒܠܛ] noſtri, ܚܕܝܕ (Poc. ܨܒܥܝܡ) ܘܢܒܠܛ ܘܠܘܕ ܘܐܘܢܘ ܘܓܝ ܚܪܫܐ.

CAP.

CAP. XII. v. 3. ܐܕܘܢܝܩܡ] noſtri ܐܕܘܢܝܩܡ. Ib. ܒܝܬ ܐܠ] noſtri ܒܝܬ ܐܠ. v. 10. ܒܝܘܝܕܥ] noſtri, ܝܘܝܕܥ. v. 19. ܘܠܥܩܘܒ] noſtri, ܘܠܥܩܘܒ. Ib. prius ܐܕܝܢ] noſtri per ܘ. v. 32. ܘܝܗܘܫܥܝܐ] noſtri, ܘܝܗܘܫܥܝܐ. v. 35. ܙܟܪܝܐ] noſtri, ܙܟܪܝܐ. v. 39. ܠܬܪܥܐ ܕܚܢܢܐܝܠ] noſtri, ܕܚܢܢܐܝܠ. v. 40. ܒܒܝܬܐ] noſtri, ܒܒܝܬܐ. v. 44. ܕܡܢܬܐ] noſtri, ܕܡܢܬܐ.

CAP. XIII. v. 5. ܡܢ ܩܕܡܝܢ] Poc. ܡܩܕܡܝܢ. v. 11. ܐܝܟ ܡܫܡܫܢܘܬܗܘܢ] noſtri, ܡܫܡܫܢܘܬܗܘܢ ܐܝܟ. v. 14. ܘܒܛܝܒܘܬܝ] noſtri, ܘܒܛܝܒܘܬܗ. v. 19. ܘܟܕ ܐܓܢܝ] Poc. ܐܓܢܝ, Uſſ. ܐܓܢܝ. v. 23. ܐܫܕܘܕܝܬܐ] noſtri, ܐܫܕܘܕܝܬܐ. v. 31. ܕܗܘܐ ܒܛܝܒܘܬܐ] noſtri, ܕܗܘܐ ܒܛܝܒܘܬܐ.

Variantes ad Eſtheram lectiones quære poſt Prophetas.

JOB.

Hæc leguntur in Uſſer. ante initium libri Job, partim autem & in Poc.

ܟܬܒܐ ܕܐܝܘܒ ܙܕܝܩܐ ܟܬܒܗ ܡܘܫܐ ܢܒܝܐ. ܘܠܐ ܐܚܠܛܗ ܥܡ ܟܬܒܘܗܝ ܡܛܠ ܕܡܢ ܥܡܡܐ ܗܘܐ ܘܠܐ ܡܢ ܒܢܝ ܝܥܩܘܒ. ܐܡܪܝܢ ܕܝܢ ܕܐܝܬܘܗܝ (Poc. ܕܐܝܬ) ܡܢ ܒܢܝ ܥܣܘ ܝܘܒܒ ܒܪ ܙܪܚ ܕܐܡܗ ܒܨܪܐ (Poc. ܒܨܪܐ) ܚܡܝܫܝܐ ܠܐܒܪܗܡ. ܐܝܘܒ ܒܪ ܙܪܚ ܒܪ ܥܣܘ ܒܪ ܐܝܣܚܩ ܒܪ ܐܒܪܗܡ. (hactenus Poc.) ܐܣܦ ܕܝܢ ܟܗܢܐ ܚܒܪܗ ܕܥܙܪܐ ܘܐܪܘܕ ܣܦܪܐ ܘܝܥܩܘܒ ܪܘܒܝܠܝܐ ܐܡܪܝܢ ܕܡܢ ܒܢܝ ܝܘܩܛܢ ܗܘ ܩܕܡ ܐܒܪܗܡ. ܡܠܘܗܝ ܕܐܪܘܕ ܗܟܢܐ ܐܢܘܢ. ܓܒܪܐ ܚܕ ܥܬܝܪܐ ܗܘܐ ܡܢ ܫܪܒܬܐ ܕܒܝܬ ܝܘܩܛܢ ܕܫܡܗ ܐܝܘܒ ܘܫܒܥ ܙܒܢܝܢ ܐܬܟܬܫ ܥܡ ܣܛܢܐ ܘܙܟܐ. ܐܡܪ ܕܝܢ ܐܣܦ ܕܒܫܢܬ ܟܗ ܕܢܚܘܪ ܗܘܐ ܐܓܘܢܐ ܗܢܐ ܩܕܡ ܡܘܫܐ ܫܢܝܢ (vitioſum) ܡܢ ܩܕܡ ܡܐܬܝܬܗ ܕܡܪܢ ܫܢܝܢ ܐܝܟ ܡܢܝܢܐ ܕܦܫܝܛܬܐ.

*Liber iſte Job, a Moſe Propheta ſcriptus eſt: Quem libris ſuis non immiſcuit, quia ex Gentibus fuit, non ex filiis Jacob. Dicunt tamen fuiſſe eum ex filiis Eſau Jobab filium Zarach cui mater Baſora, ab Abrahamo quintum; Sic Job filius Zarach filii Eſau, filii Iſaak, filii Abraham. Aſaph autem ſacerdos ſodalis Ezræ, & Arud ſcriptor, Jacobus etiam Rubenſis dicunt fuiſſe eum e filiis Joktan Abrahamo antiquiorem. Verba Arudi ſic ſe habent; Fuit vir quidem dives de genere familiæ Joktan, nomine Job, qui ſepties cum Satana pugnans vicit: dicit autem Aſaph, anno 25 Nahor agonem hunc accidiſſe annis ante Moſem *; ante adventum Domini *, ſecundum numeros editionis ſimplicis.*

CAP. I.

VER. 4. ܒܫܒܬܗܘܢ] videtur ex Heb. legendum ܒܫܒܬܗ. v. 16. ܐܬܬ] Poc. ܘܐܬܬ, forte leg. ܕܐܬܬ. v. 14. ܥܠ ܐܝܕܝܗܘܢ] Uſs. ܥܠ ܐܝܕܝܗܘܢ.

CAP. III. v. 21. ܘܡܚܦܛܝܢ] vide num legendum ſit ܕܡܚܦܛܝܢ.

CAP. IV. v. 21. ܒܚܝܠܗܘܢ] Ad oram Uſſer. e Greg. ܢܦܩܘܢ ܒܗܘܢ ܒܫܪܟܗܘܢ, quod oſtendit legendum antea ܝܬܪܢܗܘܢ, non ut in Uſs. ܝܬܪܢܗܘܢ.

CAP. V. v. 1. ܡܢ ܩܕܝܫܐ] Uſs. ܡܢ ܕܩܕܝܫܐ. v. 5. ܚܨܕܗ] Poc. ܚܨܕܗ meſſem ejus. v. 27. ܗܝ ܠܟ] noſtri ܕܥܘܝ ܠܟ.

CAP. VII. v. 14. ܘܒܚܙܘܢܐ ܒܚܠܡܝܢ] noſtri ܘܒܚܙܘܢܐ ܬܒܥܬܢܝ.

CAP. IX. v. 14. ܡܢ ܪܘܓܙܐ] noſtri ܡܢ ܕܪܘܓܙܐ.

CAP. X. v. 6. ܘܡܒܨܐ ܐܢܬ] noſtri ܕܡܒܨܐ male. v. 8. ܘܐܬܩܢܬܢܝ] Uſs. ܘܐܬܩܢܬܢܝ. v. 21. ܐܙܠ ܐܢܐ] poteſt etiam eſſe futurum, ܐܐܙܠ. v. 22. ܡܛܘܠܝܐ] Poc. ܡܛܘܠܝܐ, item Uſſ.

CAP. XI. v. 17. ܢܨܦܪ] forte legendum ܢܦܪ.

CAP. XII. v. 6. ܢܫܠܘܢ] lege ܢܫܠܘܢ ex Heb. v. 10. ܘܕܟܠܗ ܒܣܪ ܐܢܫ] videtur legendum ܕܟܠ.

CAP. XIII. v. 3. ܡܬܟܣܣ ܐܢܐ] noſtri ܡܬܟܣܣ ܐܢܐ. v. 21. ܠܐ ܬܕܚܠܢܝ] ex Heb. ܠܐ ܬܒܥܬܢܝ ܕܚܠܬܟ; ſed Syrus fortaſſe illud legerit. v. 26. ܘܟܬܒܬ] Uſs. ܟܬܒܬ.

CAP. XIV. v. 11. ܡܬܓܠܐ ܝܡܐ ܘܢܗܪܐ] videtur legendum ܡܬܓܠܐ ܝܡܐ ܘܢܗܪܐ ex Hebr.

CAP. XV. v. 13. ܒܥܠ ܐܪܚܐ ܕܐܢܫ ܐܘ ܒܥܠ ܐܬܪܐ] noſtri, ܒܥܠ ܐܪܚܐ ܐܘ ܒܥܠ ܐܬܪܐ. Conjectura eſt legendum eſſe ܒܥܠ ܐܪܚܐ ܕܐܢܫ ܐܘ ܒܥܠ ܐܬܪܐ ܕܐܢܫ. v. 28. ܘܐܬܬܩܢ ܒܚܘܪܒܐ] Heb. videtur poſtulare ܕܐܬܬܩܢ ܠܚܘܪܒܐ.

CAP. XVI. v. 1. ܫܡܥܬ] Uſs. ܕܫܡܥܬ: v. 7. ܐܠܨܢܝ] Uſs. ܐܠܨܢܝ Poc. ܐܠܨܢܝ.

CAP. XVII. v. 8. ܢܬܕܡܪܘܢ] Poc. ܢܬܕܡܪܘܢ.

CAP. XIX. v. 6. ܡܬܥܘܠ ܠܝ] Poc. ܡܬܥܘܠ ܠܝ, Heb. אצעק. v. 12. ܘܐܬܟܢܫܘ] Poc. ܐܝܟ ܚܕ. v. 27. ܒܥܝܢܝ] Uſs. ܒܥܝܢܝ.

CAP. XX. v. 5. ܡܢ ܩܪܝܒ] Poc. ܒܥܠ ܩܪܝܒ. v. 6. ܢܦܩ] noſtri ܢܦܩ. v. 7. ܢܬܘܒܕ] Uſs. ܢܬܘܒܕ. v. 23. ܘܢܚܬ] Poc. ܘܢܚܬ, Uſs. ܢܚܬ.

CAP. XXI. v. 10. ܬܒܪ] forte legendum ܬܒܪ. v. 17. ܘܚܒܠܐ ܢܦܠܝܢ] noſtri, ܢܦܠܝܢ ܘܚܒܠܐ. v. 24. ܕܚܠܒܐ] Uſs. ܕܚܠܒܐ. v. 34. ܘܒܛܠܢܘܬܟܘܢ] Poc. ܘܐܝܟ ܕܒܛܠܢܘܬܟܘܢ ܗܘ, Uſs. interpungit ante ܗܘ.

CAP. XXII. v. 16. ܘܢܗܪܐ ܕܢܘܪܐ] noſtri ܘܢܗܪܐ quod eſt ܘ. v. 21. ܐܫܠܡ ܗܫܐ ܥܡܗ] Uſs. ܥܡܗ. v. 28. ܘܢܩܘܡ ܠܟ] Uſs. ܢܩܘܡ.

CAP. XXIV. v. 5. ܒܡܫܡܫܢܘܬܗܘܢ] Uſs. ܒܡܫܡܫܢܘܬܗܘܢ. v. 8. ܡܢ ܛܠܠܐ ܕܟܐܦܐ] noſtri ܡܢ ܛܠܠܐ ܕܟܐܦܐ forte ܛܠܠܐ. v. 25. ܘܐܢ ܠܐ ܗܘܐ] Uſs. ܘܐܢ ܠܐ ܗܘ.

CAP. XXVIII. v. 1. ܡܬܟܫܦܝܢ] Poc. ܡܬܟܫܦܝܢ: & ad mar. Uſſer. Gregorium ita legere notatum eſt, ſed male. v. 8. ܐܪܝܐ] noſtri ܐܪܝܐ recte: videtur autem paulo ante legendum ܚܝܘܬܐ in ſing. v. 25. ܘܡܝܐ ܐܝܟ ܟܝܠܬܐ] Poc. ܘܡܝܐ ܐܝܟ ܟܝܠܬܐ, Uſs. ܘܡܝܐ ܐܝܟ ܟܝܠܬܐ.

CAP. XXIX. v. 7. ܘܡܩܝܡ] videtur legendum ܘܡܩܝܡܐ ut in Hebr. v. 18. ܘܐܝܟ ܩܢܝܐ ܐܣܓܐ] noſtri ܐܣܓܐ male: videtur autem leg. ܘܐܝܟ ܩܢܝܐ ܐܣܓܐ, ſic certe in Arab. v. 19. ܘܫܪܫܝ ܦܬܝܚ ܠܡܝܐ] videtur legendum ܫܪܫܝ ܦܬܝܚ ܠܡܝܐ ܘܛܠܐ ܢܒܝܬ ܒܩܛܝܦܝ ex Hebr.

CAP. XXX. v. 10. ܘܦܪܨܘܦܝ] quidni ܘܦܪܨܘܦܝ? v. 22. ܘܐܪܟܒܬܢܝ] Uſs. ܘܐܪܟܒܬܢܝ.

CAP. XXXI. v. 10. ܬܛܚܘܢ] ad oram Uſs. notatum eſt Gregorium legere ܬܛܚܘܢ. v. 15. ܒܟܪܣܐ] noſtri ܒܟܪܣܐ

G

ܒܕܒܪܗ. v. 26. ܡܢ ܣܒܝܢ] Poc. ܣܒܝܒ male procul dubio, etſi non reperitur hoc ſenſu ܣܒܝܢ apud Ferrarium.

CAP. XXXII. v. 2. ܙܕܩ ܡܢ ܐܠܗܐ] Uſs. ܙܕܩ ܩܕܡ ܐܠܗܐ. v. 13. ܘܠܐ] Poc. ܘܟܕ. v. 14. ܠܐ ܐܡܪ ܠܘܩܒܠܝ ܡ̈ܠܐ] videtur legendum ܠܐ ܐܡܪ ܠܘܩܒܠܝ ܡܠܐ. *adverſus me nihil dixit.*

CAP. XXXIV. v. 5. ܘܕܝܢܝ ܐܥܒܪ] videtur legendum ܕܕܝܢܝ ܘܐܥܒܪ: ſi tamen repetitio hæc gloſſema non ſit. v. 13. ܡܢܘ ܦܩܕ ܠܐܪܥܐ] forte legendum ܦܩܕ ܠܗ, errore nato ex iteratione ejuſdem literæ.

CAP. XXXVI. v. 28. ܘܦܪܣܘ ܥܢ̈ܢܐ] legendum videtur ܡܦܪܣܘ.

CAP. XXXVIII. v. 21. ܘܡܢ ܬܘ̈ܠܕܬܐ] ad marg. Uſs. notatum eſt, legi in Catena ad Matth. ܡܢܘ ܡܢܝܢ ܬܘ̈ܠܕܬܐ ܕܝܘܡܬܐ. v. 30. ܘܐܦܝ̈ ܬܗܘܡܐ ܐܬܩܪܫ] in noſtris plenius ܘܐܦܝ̈ ܬܗܘܡܐ ܐܬܩܪܫ ܐܝܟ ܟܐܦܐ. v. 39. ܘܚܝܘܬܗ] noſtri ܘܚܝܘܬܐ: & ſtatim Uſſer. ܡܢܘ ܢܡܠܐ.

CAP. XXXIX. v. 3. ܒܢ̈ܝܐ] Uſs. ܒܢܝܐ in ſing. recte. v. 25. ܐܣܢܝܢ] videtur Arab. legiſſe ܐܬܟܝܢ. v. 32. ܡܣܘܗ] Uſs. ܡܣܘܗܘ.

CAP. XL. v. 9. ad ܗܘ ܕܥܒܕܘܗܝ] (ſic enim ſcriptum eſt) aſcriptum eſt in Uſs. ܗ̄ ܡܥܒܕܢܐ. v. 15. ܘܡܟܫܪ] Uſs. ܘܡܟܫܪ̈.

CAP. XLI. v. 12. ܒܨܘܪܗ] Poc. ܒܨܘܪܬܗ. v. 16. ܠܐ ܡܫܬܢܝܢ] Poc. ܘܠܐ Uſſ. ܕܠܐ.

PSALMORUM.

PSAL. I.

VER. 4. ad marg. Uſs. ܠܐ ܗܟܢܐ ܪ̈ܫܝܥܐ ܠܐ ܗܟܢܐ.

PSAL. II. v. 1. ܘܐܡ̈ܘܬܐ] Poc. 1. ܘܐܘܡ̈ܘܬܐ. v. 3. Uſs. ܕܢܫܕܐ ſed ad ܕ in marg. *deeſt*, ſcilicet in alio codice. v. 8. ܥܡ̈ܡܐ] Poc. 1. in ſing. item 2. item Uſs. v. 10. ܘܐܬܪܕܘܢܘܗܝ] Poc. 2. ܘܐܬܪܕܘܢܘܗܝ, item Uſs.

PSAL. III. in fine verſus 5 in Poc. 1. ܕܫܡܫܬܐ.

CAP. IV. v. 4. ܠܚܣܝܕܘܬܐ] Poc. 1. ܠܚܣܝ̈ܕܬܐ in plur. in fine verſus 5 in Poc. 1. ܕܫܡܫܬܐ. v. 9. ܒܫܝܢܘܬܐ] ad marg. Uſs. ܒܫܝܢܘܬܟ fortaſſe conjectura ex Hebr.

PSAL. V. v. 1. ܒܗܓܝܓܝ] Poc. 1. ܒܗܓܝ̈ܓܝ Poc. 2. ܒܗܓܝ̈ܓܝ. v. 4. ܠܫܡܥܬܢ ܨܦܪ̈] Poc. 1. ܠܫܡܥܬܝܢ ܨܦܪ̈ܐ 2. ܘܨܦܪ̈ܐ. v. 5. ܘܠܐ] Poc. 1. ܕܠܐ. v. 9. poſt ܘܒܙܕܝܩܘܬܟ in Poc. 1. ܦܘܫܐ. ܘ autem, quia verſus incipit a ܒܙܕܝܩܘܬܟ. v. 11. ܚܝܒ] Poc. 2. ܚܝܒܢ.

PSAL. VI. v. 7. ܒܟܠܐ] Poc. 2. ܒܟܠܠܐ.

PSAL. VII. v. 7. ܕܒܥܠܕܒܒ̈ܝ] Poc. 2. ܕܒܥܠܕܒܒܝ. v. 10. ܢܒܠܐ ܪ̈ܫܝܥܐ] Uſs. ܢܒܠܐ ܗܝ ܪ̈ܫܝܥܐ: ſed ad ܗܝ in marg. *deeſt*.

PS. VIII. v. 6. ܥܛܪܬܝܗܝ] Uſs. ܘܥܛܪܬܝܗܝ: ſed ad ܘ in marg. *deeſt*.

PS. IX. v. 3. ܐܙܡܪ] Poc. 1. ܘܐܙܡܪ. v. 16. ܘܒܦܚܐ] Uſs. ܘܒܦܚܬܐ, ſed ad marg. ܒܦܚܐ. Poc. 2. ܘܒܦܚܬܐ ܕܛܫܘ ܗܝ.

PS. X. v. 9. in Uſs. plenius ܟܡܝܢ ܕܢܚܛܘܦ ܡܣܟܢܐ ܢܚܛܘܦ ܡܣܟܢܐ ܒܡܨܝܕܬܗ ܘܡܟܡܝܢ: & ſtatim ܘܢܡܟܟܝܗ, ſed ad marg. ܘܢܡܟ̈. v. 12. ܬܬܪܝܡܝܗ] Uſs. ܐܝܕܟ, ad marg. ܬܬܪܝܡܝܗ.

PS. XI. v. 4. ܘܥܦܥܦ̈ܘܗܝ] Poc. 2. ܘܒܥܦܥܦ̈ܘܗܝ. v. 6. ܘܢܚܬ] ad ܘ in marg. Uſs. *deeſt*, ut legatur ܢܚܬ. Poc. 2. ܢܚܘܬ.

PS. XII. v. 3. ܘܒܠܒܐ] ad marg. Uſs. ܒܠܒܐ. v. 9. ܙܠܝܠܐ] videtur legendum ܙܠ̈ܝܠܐ in plur.

PS. XV. v. 4. ܘܡܝܩܪܝܢ] Poc. 2. ܘܡܝܩܪܐ.

PS. XVI. v. 4. ܘܠܐ] Poc. 1. ܕܠܐ. v. 6. ܒܫܘܦܪ̈ܐ] Poc. 2. in ſing.

PS. XVII. v. 7. ܘܡܚܝܢܗܘܢ] Poc. 2. ܘܡܚܝܢ. Ibid. ܘܦܪܘܩܐ] ad ܘ in marg. Uſs. *deeſt*.

PS. XVIII. v. 7. ܡܢ ܗܝܟܠܗ] Uſs. ܘܡܢ ܗܝܟܠܗ. v. 23. ܡܢ ܨܝܕܝ ܐܥܒܪܬ] Poc. 2. ܡܢ ܨܝܕܝ ܐܥܒܪܬܗܘܢ. v. 31. ܕܐܠܗܐ ܡܠܘܗܝ] Poc. 2. ܕܐܠܗܐ. Poſt v. 42. ܗܠܠܘܝܐ in Poc. 1. v. 46. ܢܬܒܠܘܢ] Uſs. ܢܒܠܘܢ.

PS. XIX. v. 4. ܒܠܐ ܡܐܡܪܐ ܕܠܐ ܡܫ̈ܬܥܝܢ ܠܐ in Poc. 2. quod quid ſit neſcio. Uſs. ܠܐ ܡܫܬܡܥܝܢ ܒܡܠ̈ܬܗܘܢ. v. 7. ܘܡܢ ܫܘܚܢܗ] Uſs. ܡܢ. Ib. ܕܢܛܝܐ] videtur legendum ܕܢܛܫܐ ex Hebr. etſi contra libros: certe verſu 13. Poc. 1. ܛܫܝ̈ܬܐ. v. 13. ܕܡܛܫܝ̈ܬܐ] ad marg. Uſs. ܡܛܫܝ̈ܬܐ.

PS. XX. v. 6. poſt verſum 4. ܕܫܡܫܬܐ in Poc. 1. v. 6. ܘܢܫܬܒܚ] Poc. 2. ܢܫܬܒܚ. v. 7. ܘܦܘܪܩܢܐ] Poc. 2. ܕܦܘܪܩܢܐ.

PS. XXI. v. 4. ܒܒܘܪ̈ܟܬܐ] Uſs. ܒܒܘܪܟܬܐ. v. 11. ܘܦܐܪ̈ܝܗܘܢ] In Poc. 1. elegantiſſime ſcripto, video verſuum initiis minio appictum inſtar ܗ, quod eſt ܘ cum cauda. Unde ſuſpicio eſt adhæſiſſe ܘ initiis verſuum quorundam ut hic. 22, 19. ubi eſt ܘ in Poc. 1.

PS. XXII. v. 6. ܘܠܐ ܒܗܬܘ] Uſs. ܐܒܗܬܘ, ſed ad ܘ in marg. *deeſt*. v. 14. ܘܦܬܚܘ] Poc. 1. & 2. ܦܬܚܘ. & Uſs. v. 30. ܢܫܐ] Uſs. ܢܫ̈ܐ.

PS. XXIII. v. 4. ܒܛܠܠܝܗ] Uſſ. ܒܛܠ̈ܠܝܢ: ad marg. ܒܛܠܠܝܗ: Poc. 2. ܒܛܠܠܝܢ. v. 5. ܐܝܟ ܚܝܠܐ] Poc. 2. cum punctis plur.

PS XXIV. in fine verſus 6. ܕܫܡܫܬܐ in Poc. 1. Et Poc. 2. ſemper ܡܠܟܐ ܕܫܘܒܚܐ ſing. ut & Uſs. in fine Pſal. 24. ܘܫܠܡ ܗ̄ in Poc. 2. In 1. ܫܠܡܬ ܬܫܡܫܬܐ ܕܨܦܪܐ ܐܝܬ ܒܗ̇ ܦܬܓ̈ܡܐ ܫܬܡܐܐ ܘܬܡܢܝܢ ܙܘܓ̈ܐ ܬܠܬܡܐܐ ܘܐܪܒܥܝܢ

Finis Officii matutini, verſuum 680. *bigarum autem* 340.

PS. XXV. v. 10. ܘܣܗܕ̈ܘܬܗ] Poc. 2. ܣܗܕܘܬܗ in ſing.

PS. XXVII. v. 4. ܘܐܚܙܐ] Poc. 2. ܕܐܚܙܐ.

PS. XXIX. v. 5. ܘܬܒܪ] ad oram Uſſ. ܘܬܒܪ pro ܘܐܬܒܪ. v. 9. ܐܝܠ̈ܬܐ] Poc. 2. ܐܝܠܬܐ.

PS. XXX. v. 1. ܠܚܘܕ̈ܬܗ] Uſs. ܕܚܘܕ̈ܬܗ. v. 12. ܘܐܣܪܬܢܝ] Uſs. ܘܐܣܪܬܢܝ, ad marg. ܐܣܪ̄. v. 19. ܫܦܝܪܬܐ] videtur legendum ܫܦܝܪܘܬܐ ex Heb. contra codices. v. 20. ܛܝܒܘܬܟ] Poc. 1. in ſing. ܛܝܒܘܬܟ ܣܓܝܐܐ ܡܢ.

PS. XXXI. v. 5. ܡܢ ܦܚܐ] ad oram Uſs. ܡܨܝܕܬܐ, & ita in Poc. 2.

PS. XXXII. in Tit. forte legendum ܡܬܦܪܥܢܝܢ.

PS. XXXIII. v. 4. ܬܪܝܨ ܗܘ] omnes libri ܗܘ ܬܪܝܨ.

PS. XXXIV. v. 9. ܘܛܥܡܘܗܝ] ܘ in ora Uſs. *deeſt*, & *deeſt* ſane in Poc. 2. v. 21. ܘܬܬܒܪ] Poc. 2. ܬܬܒܪ ſine ܘ: ſcilicet ܗ, initium bigæ antecedit in Poc. 1. & Uſs. unde occaſio erroris: Sic Pſ. xxxv. v. 3. ܐܡܪ in Uſs.

PS. XXXV. v. 18. ܠܐ ܢܚܕܘܢ] ad marg. Uſs. ܕܠܐ: & ſtatim ܘܥܫܝܢܐ ܒܥܡܐ ܕܡܫܒܚܢ in Poc. 2. ubi videtur legendum ܥܫܝܢܐ Poc. 1. ܘܥܫܝ̈ܢܐ.

PS. XXXVI. v. 1. ܕܥܒܕܐ] Uſs. ܘܥܒܕܐ, ſed ad ܘ in marg. *deeſt*. v. 9. ܘܒܢܚܠܐ] Uſs. ܒܢܚܠܐ: ſed ad marg. ܢܚܠ̄. v. 13. ܡܫܬܚܠܦܝܢ] Uſs. ܘܡܫܬܚܠܦܝܢ, ſed ad ܘ in marg. *deeſt*.

PS.

PS. XXXVII. v. 7. ܘܠܐ ܬܬܚܡܡ] ad ܘ in marg. Uſs. *deeſt*. v. 11. ܘܡܬܦܢܩܝܢ] Poc. 1. & Uſs. ܡܬܦܢܩܝܢ e contrario ſine ܘ. v. 29. ܘܢܝܪ̈ܬܘܢ] ad ܘ in marg. Uſſer. *deeſt*. & ſtatim in Uſſer. ܘܢܥܡܪܘܢ ܥܠܝܗ̇ ܠܥܠܡ ܥܠܡܝܢ (ut & in Poc. 1.) etſi ad ܠܥܠܡ in marg. *deeſt*. v. 33. videtur ex Hebr. legendum ܘܠܐ, non ܠܐ. omnes tamen libri habent quod impreſſum eſt. v. 36. ܡܢ ܟܕ ܥܒܪܬ] ad marg. Uſs. ܘܡܢ, & ita in Poc. 2. v. 39. ܘܡܠܟܝܢ] Uſs. ܡܠܟܝܢ ad marg. ܣܘ̄.

PS. XXXVIII. v. 7. ܟܠܗ ܝܘܡܐ] Uſs. ܘܟܠܗ, ſed ad ܘ in marg. *deeſt*. v. 10. ܘܬܢܚܬܝ] Uſs. ܬܢܚܬܝ, ſed ad marg. ܬܢ̄, ut eſt in Poc. 1. v. 18. ܗܘ ܠܡܚܘܬܐ] Uſſ. ܠܡܚܘܬܐ: ſed ad marg. inſerto ܗܘ. v. 20. ܘܚܝܝܢ] videtur legendum ܚܢܡ ex Hebr. etſi invitis libris.

PS. XXXIX. v. 8. ܘܡܢܘ] Uſs. ܡܢܘ, appoſito etiam ܗ. v. 9. ܘܡܢ ܟܠܗܘܢ] Uſs. ܡܢ in marg. ܘܡܢ, & ita in Poc. 1. item 2. Ib. ܘܚܣܕܐ] ad ܘ in marg. Uſſ. *deeſt*. v. 14. ܚܝܐ] Uſſ. ܘܚܝܐ: ſed ad ܘ in marg. *deeſt*.

PS. XL. v. 2. ܐܬܦܢܝ] ad marg. Uſſer. ܘܐܬܦܢܝ. v. 4. ܘܢܚܙܘܢ] in Uſs. ܢܚܙܘܢ: ſed ad ܘ in mar. *deeſt*. v. 6. ܒܥܠܡ] Uſſ. ܘܒܥܠܡ, ad marg. ܒܥܠܡ. Ib. ܘܡܚܫܒ̈ܬܟ] Uſs. ܕܡܚܫܒ̈ܬܟ, ad marg. ܘܡܚܫܒ̈ܬܟ.

PS. XLI. v. 10. ܐܢܫ ܫܠܡܝ] Uſs. ܕܐܢܫ. v. 11. ܘܐܢܬ] Uſſer. ܐܢܬ, ad marg. ܘܐܢܬ. v. 14. ܐܡܝܢ ܘܐܡܝܢ] Uſs. ܐܡܝܢ ܐܡܝܢ, ad ܘ in marg. *deeſt*, etſi ſic in Poc. 1. In fine Pſal. 41. in Poc. 1. ܫܠܡ ܣܦܪܐ ܩܕܡܝܐ ܕܕܘܝܕ ܐܝܟ ܥܒܪ̈ܝܐ.

Finis libri primi Davidis ſecundum Hebraicum. Et in initio PS. XLII. ܫܠܡܬ ܡܢܬܐ ܩܕܡܝܬܐ ܕܐܝܬ ܒܗ̇ ܡܙܡܘܪ̈ܐ ܡ̄ܐ ܦܬܓ̈ܡܐ ܐܠܦ ܘܪ̄ܨܘ̄. ܡܢܬܐ ܕܬܪ̈ܬܝܢ ܕܐܝܬ ܒܗ̇ ܡܙܡܘܪ̈ܐ ܠ̄ܐ.

Finis partis primæ, in qua Pſalmi XLI. verſus MCCXCVI. Pars ſecunda in qua Pſalmi XXXI.

PS. XLIII. v. 2. ܘܒܩ̈ܘܒܠܐ] Uſs. & Poc. 2. ܒܩ̈ܘܒܠܐ: in marg. ܘܒܩܘܒܠ̄. ܘܡܫܟܢܐ] Uſs. ܠܡܫܟܢܐ, ad marg. ܘܡܫܟܢܐ.

PS. XLIV. v. 2. ܘܐܦ] Uſſ. ܐܦ, in marg. ܘܐܦ. Poc. 2. ܐܦ. v. 22. ܘܕܝܢ] in Uſſer. ܕܝܢ, fortaſſe ſcribendum ܕܕܝܢ. in Poc. 1. ܘܕܝܢ. In fine Pſal. 44. ܫܠܡܬ ܬܫܡܫܬܐ ܕܬܠܬ ܫܥ̈ܝܢ ܦܬܓ̈ܡܝܗ̇ ܙܘܓ̈ܐ ܫ̄ܥ *Finis Officii horæ tertiæ, verſuum duplicium* 370.

PS. XLV. v. 4. ܗܕܪܝܟ ܘܫܘܒܚܝܟ ܘܢܨܚܢܝܟ] in omnibus, ܗܕܪܝܟ ܘܫܘܒܚܝܟ. ܘܫܘܒܚܝܟ ܘܢܨܚܢܝܟ.

PS. XLVI. v. 10. ܘܡܬܒܪ] Poc. 2. ܡܬܒܪ ſine ܘ.

PS. XLVII. v. 10. ܐܬܟܢܫܘ] ad marg. Uſſer. ܐܬܟܢܫܘ.

PS. XLVIII. v. 15. ܕܗܘ] ܗܘ in Uſſer. ſed ad marg. ܕܗܘ. Ibid. ܗܘ ܢܕܒܪܢ] Uſs. ܕܗܘ: ſed ad ܕ in mar. *deeſt*.

PS. L. v. 1. ܒܡܕܢܚܐ] ad marg. Uſſer. ܘܡܕܢܚܐ. v. 3. ܘܢܘܪܐ] ad ܘ in marg. Uſs. *deeſt*. v. 8. ܕܒܚ̈ܝܟ ܐܟܣܢ] ad ܐܟܣܢ in marg. Uſs. *deeſt*. v. 23. ܘܬܡܢ] Poc. 2. ܬܡܢ ſine ܘ, & ad marg. Uſſer. notatum eſt ܘ in alio codice deſiderari.

PS. LI. v. 1. ܒܫܒܥ] omnes noſtri ܒܬܫܒܥ, item v. 11. præter Uſſer. ubi ad marg. ܒܬܫܒܥ. v. 19 ܠܒܐ ܬܒܝܪܐ] ad marg. Uſſ. additur ܘܡܟܝܟܐ: item in Poc. 1. v. 20. ܒܨܒܝܢܟ] in Uſs. ܒܨܒܝܢܟ: ad mar. ܒܨܒ̄.

PS. LV. v. 3. ܐܬܟܪܝܬ] Poc. 1. ad Uſs. ܘܐܬܟܪܝܬ: ubi tamen ſcriptum eſt, ܘ in alio exemplari deeſſe. v. 13. ܘܐܦܠܐ] Uſs. ܐܦܠܐ, ad marg. ܘܐܦܠܐ, Poc. 2. ܐܦܠܐ. v. 21. ܩܝܡܗܘܢ] Uſs. ad marg. ܩܝܡܗ, ut in Poc. 2.

PS. LVI. v. 1. ܕܝܘܢܝܢ] Poc. 2. ܝܘܢܝܢ. v. 9. ܠܩܕܡܝܟ] Uſs. ܕܠܩܕܡܝܟ: in marg. tamen notatum eſt *deeſſe* ܕ, in alio exemplari ſcilicet. v. 14. ܕܫܦܝܪ̈ܬܐ] ad mar. Uſs. ܫܦܝܪ̈ܬܐ.

PS. LVII. v. 3. ܕܦܪܥ] ad ܕ in marg. Uſs. *deeſt*, & *deeſt* ſane in Poc. v. 5. ܠܫܢܗܘܢ] ad mar. Uſs. ܠܫܢ̈ܝܗܘܢ.

PS. LVIII. In Tit. ܕܕܘܝܕ & ܡܟܬܒܐ] videtur ܕ priori loco redundari, poſteriori *deeſſe*. v. 7. ܟܐܦܐ] ad mar. Uſs. ܒܟܐܦܐ. v. 9. ܠܐ ܚܙܝܘܗ] Uſs. ܘܠܐ ܚܙܝܘܗ Poc. 1. ܘܠܐ ܚܙܝܘܗ item 2. v. 12. ܘܐܝܬ] Uſs. ܐܝܬ, & Poc. 1.

PS. LIX. v. 5. ܠܐ ܒܣܟܠܘܬܝ] Uſs. ܕܠܐ: in margine *deeſt*. v. 9. ܘܐܢܬ ܡܪܝܐ] Uſs. ܐܢܬ. v. 14. ܒܚܡܬܟ] Uſs. ܘܒܚܡܬܟ: ſed ad marg. ܒܚܡ̄.

PS. LX. v. 5. ܠܐ ܕܢܥܪܩܘܢ] Uſs. in marg. ܠܐ. v. 9. ܘܐܦܪܝܡ] Poc. 1. ܐܦܪܝܡ, & ad ܘ in marg. Uſs. *deeſt*. v. 10. ܐܫܕܐ] videtur enim inſolitus in libris Syr. ܪ pro ܕ, adeo manifeſtus eſt ſenſus Hebr. Ib. ܘܡܘܐܒ] omnes ܡܘܐܒ: in marg. Uſs. ܘܡܘܐܒ.

PS. LXI. v. 3. ܘܠܟ ܩܪܝܬ] Uſs. & Poc. 2. ܠܟ, in marg. ܘܠܟ. v. 8. ܕܢܛܪܘܢܝ] ad ܕ in marg. Uſs. *deeſt*.

PS. LXII. In Tit. ܕܐܝܕܘ] manifeſtum eſt legendum ܕܝܕܘ. v. 12. ܘܬܪ̈ܬܝܢ ܗܠܝܢ ܫܡܥܬ] Poc. 2. ܬܪ̈ܬܝܢ ܗ̄ ܫܡܥܬ: in marg. Uſs. ܫܡܥܬ.

PS. LXIII. v. 4. ܛܒܝܢ ܚܣ̈ܕܝܟ] Poc. 2. ܛܒܝܢ ܐܢܘܢ ܚ̄, ad marg. Uſs. ܐܢܘܢ. v. 8. ܐܬܛܫܝܬ] Poc. 1. & ad marg. Uſs. ܐܬܛܫܝܬ ܒܟ. v. 12. ܘܡܫܬܒܚ] Uſs. ܡܫܬܒܚ, ſed in marg. ܘܡܫ̄.

PS. LXIV. v. 5. ܘܡܫܬܕܢܗܘܢ] Uſs. ܡܫܬܕܢܗܘܢ: in marg. ܘܡܫ̄. v. 6. ܡܢ ܚܙܐ] Poc. 2. ܡܢܘ, item Uſs. ſed in marg. *deeſt*.

PS. LXV. v. 1. ܡܫܒܚܬܐ ܫܝܪܐ] noſtri omnes ܡܫܒܚܬܐ ܕܫܝܪܐ. v. 13. ܘܒܬܪܥܝ̈ܬܐ] ad ܘ in marg. Uſs. *deeſt*. v. 14 ܘܡܫܒܚܝܢ] Uſs. ܡܫܒܚܝܢ, in marg. ܡܫ̄.

PS. LXVI. v. 3. ܕܚܣܝܢܐ] ad marg. Uſs. ܒܚܣܝܢܐ. v. 5. ܘܬܘ ܚܙܘ] Uſs. ܬܘ ܚܙܘ. v. 6. ܒܪܓܠܐ] Uſs. ܡܢ ܪܓܠܐ.

PS. LXVIII. v. 6. ܡܕܝܢܬܐ ܗܘ ܩ̄] Poc. 2. ܡܕܝܢܬܐ ܩ̄: ad ܗܘ in marg. Uſs. *deeſt*. v. 13 ܡܠܟ̈ܐ] Poc. 2. ܘܡܠܟ̈ܐ. v. 19. ܘܫܒܝܬ] ad ܘ in ora Uſs. *deeſt*. Ib. ܘܐܦ] Uſs. ܐܦ, ſed ad marg. ܘܐܦ. v. 22. ܘܩܕܩܕ̈ܬܐ] in Poc. utroq; ſing: ad ܘ in ora Uſs. *deeſt*. v. 25. ܘܐܬܚܙܝܘ] ad oram in Uſs. ܚܙܘ̄. v. 27. ܣ̄ ܗܘ ܡܢ] omnes noſtri ܡܢ ܡܒܘܥܐ ܕܐܝܣܪܝܠ: nam quod ad ܠ in marg. Uſs. notatur *deeſt*, videtur profectum à lectione impreſſa. v. 28. ܘܪ̈ܘܒܢܐ ܕܝܗܘ̄] Poc. 2. ܘܪ̈ܘܒܢ, & ad marg. Uſs. ܪ̄ܘ. v. 35. ܘܠܐܝܣܪܝܠ] Uſs. ܘܐܝܣܪܝܠ, in Poc. 1. ܠ eraſum eſt: lege ܕܐܝܣܪܝܠ vel ܥܠ ܐܝܣܪܝܠ ut in Hebr.

PS. LXIX. v. 3. ܘܠܝܬ] videtur legendum ܕܠܝܬ. v. 4. ܘܨܗܝܘ] Poc. 2. ܨܗܝܘ, & ad ܘ in marg. *deeſt*. v. 30. ܘܦܘܪܩܢܟ] Uſs. ܘܦܘܪܩܢܟ, ſed ad ܘ in marg. *deeſt*.

PS. LXX. v. 6. ܐܠܗܝ] Uſs. ܐܢܬ ܐܠܗܝ, etſi ad oram *deeſt*. Poc. 8. ܡܪܝܐ ܠܐ ܬܘܚܪ.

PS. LXXI. In Tit. ܡܢ ܗܘܐ ܫܒܝܐ] videtur legendum ܫܒܝܐ ܕܒܢܝ. v. 7. ܕܬܕܡܘܪܬܐ] ܘܬܕܡܘܪܬܐ. ſed ad oram, *deeſt*. v. 10 ܐܬܡܠܟܘ] Uſs. ܘܐܬܡܠܟܘ, ſed ad ܘ in marg. *deeſt*. Sic v. 13. ܘܢܬܥܛܦܘܢ. v. 16. ܕܓܒܪܘܬܟ] ſed ad ܕ in ora Uſs. *deeſt*. ſecundum Hebr. v. 19. ܘܬܕܡܪ̈ܬܐ] Uſs. & Poc. 2. ܕܬܕܡܪ̈ܬܐ ad oram, Uſſer. ܬ̄.

PS. LXXII. v. 19. ܘܬܬܡܠܐ] Poc. 1. & 2. ܬܬܡܠܐ: ad ܘ in ora Uſs. *deeſt*.

PS. LXXIII. v. 10. ܢܗܦܟܘܢ] Uſſ. ܕܢܗܦܟܘܢ, ſed ad oram notatur ܕ *deeſſe*. v. 11. ܘܐܡܪܝܢ] Uſs. (ut & Poc. 1.) ܐܡܪܝܢ, ad oram ܘܐܡ̄. v. 15. ܗܘ ܐܡܪܬ] videtur ex Heb. legendum ܐܡܪܬ ܗܘ: deeſt enim verſus, & perturbata eſt lectio.

PS. LXXIV. v. 11. ܘܝܡܝܢܟ ܡܢ ܥܘܒܟ –] loco hujus commatis ad oram Uſſer. ܘܝܡܝܢܟ ܡܢ ܓܘ ܥܘܒܟ ܫܝܨܝܐ ſecundum Hebr. Sane hoc, ut cætera, loco variantis lectionis annotandum erat.

PS. LXXV. v. 4. ܠܥܡܘܕ̈ܝܗ] Poc. ܠܥܡܘܕ̈ܝܗ̇ ſecundum Hebr. v. 5. ܠܐ ܬܬܪܒܘܢ] Uſs. ܠܐ in marg. ܕܠܐ, v. 6. ܘܠܐ]

Uſſer. ܠܐ, item Poc.2. etſi in marg. Uſs. ܘܠܐ: in Poc.1. ܘ eraſum viſitur.

PS. LXXVI. v.1. ܘܪܒ ܫܡܗ] ad marg. Uſs. ܘܪܒ ܗܘ ܫܡܗ.

PS. LXXVII. v.17. ܚܙܐܘܟ ܡܝܐ ܐܠܗܐ] ad ܡܝܐ in marg. Uſs. deeſt, & deeſt certe in Poc. 2. v.19. ܘܩܠܐ ܕܪܥܡܟ] in Poc.1. ܩܠܐ, et ad ܘ in marg. Uſs. deeſt, Poc.2. ܘܩܠ̈ܐ in plur.

PS. LXXVIII. v.5. ܐܩܝܡ ܒܝܥܩܘܒ] ad ܐܩܝܡ in marg. Uſs. deeſt. Sic ſane in Hebr. v.14. ܘܕܒܪ ܐܢܘܢ] ad ܘ in mar. Uſs. deeſt, et ſane deeſt in Poc. 2. v.18. ܘܢܣܘ] Uſs. ܢܣܘ. ܠܐܠܗܐ] ad mar. Uſs. ܠܐܠܗܗܘܢ. v.19. ܕܢܫܟܚ] ad ܕ in mar. Uſs. deeſt, certe non legitur in Poc. 2. v.26. ܘܕܒܪ] Uſs. ܕܒܪ, in mar. ܘܕܒܪ. v.34. ܘܡܩܕܡܝܢ] ad ܘ in mar. Uſs. deeſt, quod apprime convenit Syriaſmo. v.42. ܡܢ ܐܝܕܐ ܕܦܪܩܢܐ] Poc. 2. ܡܢ ܦܪܩܢܐ: & ſane cætera notantur deeſſe in mar. Uſs. v.45. ܘܫܕܪ] Uſſer. ܘܫܕܪ, ſed in mar. ܝ pro ܘ. v.56. ܘܡܪܡܪܘܗܝ] Uſs. ܡܪܡܪܘܗܝ, in marg. ܘܡܪ̈. v.59. ܘܐܣܠܝ] Uſs. ܐܣܠܝ. v.64. ܘܟܘܡܪ̈ܝܗܘܢ] Poc.1. ܟܘܡܪ̈ܝܗܘܢ, & in marg. Uſs. ad ܘ deeſt. v.70. ܒܥܒܕܐ] Uſs. (ut & Poc. 1.) ܘܒܥܒܕܐ, ſed ad ܘ in marg. deeſt. v.71. ܡܢ ܒܬܪ] Uſs. ܡܢ, ad marg ܘܡܢ.

PS. LXXIX. v.3. ܐܫܕܘ] ad marg. Uſs. ܘܐܫܕܘ, quod in reliquis non comparet. v.8. ܒܥܓܠ] Uſſ. ܘܒܥܓܠ, ſed in mar. ܒܥܓܠ. v.10. ܐܠܗܗܘܢ] Poc. 2. & in ora Uſs. ܐܠܗܗܘܢ, ut Heb.

PS. LXXX. v.10. ܐܦܢܝܬ] Uſs. ܘܐܦܢܝܬ, etſi in marg. ad ܘ deeſt.

PS. LXXXI. v.6. ܡܢ ܐܪܥܐ] Poc. 2. ܐܪܥܐ, quæ lectio ad marg. Uſs. notata eſt. v.10. ܐܠܗܐ ܢܘܟܪܝܐ] Uſs. ܐܠܗܐ, Poc.2. ܐܠܗܐ, item 1. v.17. ܘܣܒܥܗ] in marg. Uſs. ܘܐܣܒܥܗ, non in reliquis

PS. LXXXIII. v.18. ܕܢܒܗܬܘܢ] Uſſer. ܘܢܒܗܬܘܢ: in marg. ܘܢܒܗܬܘܢ, ut in Poc. 2. & 1.

PS. LXXXIV. v.3. ܢܦܫܝ] Poc. 2. ܢܦܫܝ, ad oram Uſſer. ܢܦܫܗܘܢ.

PS. LXXXV. v.11. ܐܬܦܓܥܘ] ad marg. Uſſer. ܐܬܦܓܥܝ.

Ib. ܘܐܙܕܕܩܘܬܐ] Poc.2. ܙܕܝܩܘܬܐ, ut & Uſs. ſed ad marg. ܘܙ.

PS. LXXXVI. v.8. ܡܪܝܐ ܐܠܗܐ] Uſs. ܐܠܗܐ, ut & Poc. 2. etſi in marg. ܐܠܗܐ. v.11. ܒܫܒܝܠܟ] in ora Uſſ. ܒܫܒܝܠܝܟ, ut Heb. v.13. ܘܦܨܝܬ ܢܦܫܝ] Uſs. ܢܦܫܝ, ſed ad ܠ in marg. deeſt. v.14. ܘܬܒܥܘ] Uſs. ܬܒܥܘ. v.16. ܘܗܒ ܚܝܠܐ] Uſs. ܗܒ, ſed ad ܘ in marg. deeſt, et certe in Poc.1. eraſum eſt ܘ: ſic ܘܦܪܘܩ ſtatim, ad ܘ in marg. deeſt.

PS. LXXXVII. v.5. ܕܢܬܝܠܕ] Poc.2. ܢܬܝܠܕ, in 1. ܕ alia manu ſuperſcriptum, ad ܕ in marg. Uſs. deeſt.

PS. LXXXVIII. v.3. ܘܐܪܟܢ] Uſs. ܐܪܟܢ, ſed ad marg. ܘܐܪܟܢ. v.14. ܩܕܡ ܨܠܘܬܝ] Uſs. ܡܪܝܐ ܨܠܘܬܝ, in marg. deeſt.

PS. LXXXIX. v.5. ܐܝܟ ܕܠܐ ܚܛܗܐ] Uſs. ܚܛܗܐ. v.9. ܘܥܠܡܐ ܕܥܠܡܝܢ] Uſſer. ܥܠܡܐ ܕܥܠܡܝܢ, in marg. ܘܥ: Poc. 2. ܥܠܡܐ ܕܥܠܡܝܢ, item 1. v.21. ܐܫܟܚܬ] Uſs. ܘܐܫܟܚܬ. Ib. ܘܡܫܚܬܗ] ad ܘ in marg. Uſs. deeſt, Poc 2. ܡܫܚܬܗ.

PS. XC. v.10. ܘܡܘܬܪܗܘܢ ܫܢܝܢ] Uſs. ܘܡܘܬܪܗ, in marg. ܘܡܘܬܪܗܘܢ: Poc.1. ܘܡܘܬܪܗ, item 2. v.17. ܘܒܥܒܕ] Uſſer. ܘܒܥܒܕ, ad ܒ in marg. deeſt, Poc. 1. ܘܥܒܕ.

PS. XCI. v.2. ܕܒܗ ܣܒܪܬ] Poc. 2. ܒܗ, item 1. ſic etiam in marg. Uſs. v.5. ܠܐ ܬܕܚܠ] Uſs. ܘܠܐ, ad ܘ in marg. deeſt. v.8. ܘܦܘܪܥܢܗܘܢ] ad ܘ in marg. Uſſ. deeſt. v.9. ܡܛܠ ܕܡܪܝܐ] Uſs. ܡܛܠ ܕܐܢܬ ܡܪܝܐ, (item Poc.1.) in marg. ut impreſſum eſt.

PS. XCIII. v.4. ܡܫܒܚ] ad marg. Uſs. ܘܡܫܒܚ. v.5. ܘܣܗܕܘܬܟ] Uſs. ut & Poc. 2. ܣܗܕܘܬܟ: in marg. ܘܣܗ̈. Ib. ܠܒܝܬܟ] ad ܠ in marg. Uſs. deeſt: & ſane non legitur in Poc. 2.

PS. XCIV. v.11. ܡܚܫܒܬܗܘܢ] ad mar. Uſs. ܡܚܫ̈ܒܬܗ. v.12. ܕܬܪܕܝܘܗܝ ܐܢܬ] ad marg. Uſſ. ܕܬܪܕܝܘܗܝ. Ib. ܘܡܢ ܢܡܘܣܟ] Uſſ. ܡܢ ܢܡܘܣܟ, etſi in mar. ܘܡ̈: item Poc. 1. & 2.

PS. XCV. v.1. ܦܘܪܩܢܐ] Uſs. ܦܘܪܩܢܢ, in marg. ܦܘܪܩܢܐ. v.2. ܕܐܠܗܐ ܗܘ] ad ܗܘ in marg. Uſs. deeſt. v.9. ܚܙܘ] ad marg. Uſs. ܘܚܙܘ. v.10. ܘܐܡܪܬ] Uſſ. ܐܡܪܬ, ad marg. ܘܐܡܪܬ.

PS. XCVI. v.5. ܘܡܪܝܐ] Uſs. ܡܪܝܐ, ad marg. ܘܡܪܝܐ, Poc. ܡܪܝܐ. v.11. ܢܚܕܐ] Uſſ. ܘܢܚܕܐ, ſed ad ܘ in marg. deeſt.

PS. XCVIII. v.8. ܘܛܘܪ̈ܐ ܢܫܒܚܘܢ] Poc.2. ܢܫܒܚܘܢ ܛܘܪ̈ܐ, perinde ut ad marg. Uſſer.

PS. XCIX. v.7. ܕܝܗܒ] ad ܕ in ora Uſſer. deeſt.

PS. C. v.3. ܘܗܘ] ad ܘ in ora Uſs. deeſt, Poc. 2. ܗܘ ܥܒܕܢ, ܘܠܐ ܗܘܝܢ ܚܢܢ, & in marg. Uſs. inſeritur ܗܘܐ.

PS. CI. v.2. ܘܐܗܠܟ] Poc. 2. ܐܗܠܟ, ut in marg. Uſs. v.7. ܠܐ ܢܬܒ] Uſs. ܘܠܐ, ſed ad ܘ in marg. deeſt, Poc. 2. ܘܠܐ. v. ܘܡܬܡܠܠ] ad oram Uſs. ܘܡܬܡܠܠ, & ita in Poc. 2.

PS. CII. v.4. ܘܓܪ̈ܡܝ] ad ܘ in marg. Uſs. deeſt, ita certe in Poc. 2. v.9. ܚܣܕܘܢܝ] Uſs. ܚܣܕܘܢܝ, marg. ܚܣܕܘܢܝ, Poc.2. ܚܣܕܘܢܝ. v.17. ܘܒܫܘܒܚܗ] Poc. 2. ܒܫܘܒܚܗ, ut in marg. Uſs. v.19. ܘܥܡܐ] Uſs. ܥܡܐ, in marg. ܘܥܡܐ, Poc. 2. ܥܡܐ. v.24. ܫܢ̈ܝ] Uſſ. ܫܢ̈ܝ (ſed in marg. ܫܢ̈ܝ) ut & Poc. 1.

PS. CIII. v.14. ܘܐܬܕܟܪ] ad oram Uſs. ܘܡܬܕܟܪ, ſic in Poc. 2. v.16. ܕܠܐ] Uſs. ܠܐ, in marg. ܕܠܐ.

PS. CIV. v.1. ܡܪܝܐ ܐܠܗܝ] ad marg. Uſſ. ܐܠܗܐ. v.8. ܘܢܚܬܝܢ ܦܩܥ̈ܬܐ] ad oram Uſſ. ܘܢܚܬܝܢ, item Poc. 1. v.15. ܘܡܫܚܐ] ad ܘ in marg. Uſs. deeſt. v.17. ܬܢܢ̈ܐ] ad oram Uſs. ܬܢܢܐ. v.20. ܘܒܗ] ad oram Uſs. ܘܒܗ ܗܘ, Poc. 2. ܘܒܗ ܚܝ̈ܘܬܐ. v.25. ܪ̈ܚܫܐ] ad marg. Uſs. ܡܢ ܪ̈ܚܫܐ. v.30. ܘܡܚܕܬ] ad oram Uſs. ܘܡܚܕܬ. Poc. 1. ܡܚܕܬ. v.34. ܢܬܒܣܡ] Uſs. (ut & Poc. 1.) ܘܢܬܒܣܡ, ſed ad ܘ in marg. deeſt. v.35. ܚܛ̈ܝܐ] Uſs. ܚܛ̈ܝܐ, ſed in marg. ܚܛ̈ܝܐ.

PS. CV. v.15. ܕܠܐ] in marg. ܠܐ. v.16. ܥܠ ܐܪܥܐ] Uſs. ܐܪܥܐ (in marg. ܥܠ) & ita in Poc. 2. v.17. ܘܠܥܒܕܘܬܐ] ad ܘ in marg. Uſs. deeſt: v.20. item ad ܘ in ܘܫܪܝܗ. v.22. ܕܢܬܠܦܘܢ] Uſs. ܢܬܠܦܘܢ, ſed in marg. ܢܬܠܦܘܢ. v.21. ܥܠ ܟܠܗ] ad marg. Uſs. deeſt ܟܠܗ, Poc. 1. ܥܠ ܟܠܗ, item 2. v.23. ܘܥܠ] ad ܘ in marg. Uſs. deeſt, in Poc. 1. ܥܠ, item 2. v.41. ܢܗܪ̈ܐ] in marg. Uſs. ܢܗܪ̈ܐ. v.42. ܕܐܒܪܗܡ] ad marg. Uſs. ܠܐܒܪܗܡ.

PS. CVI. v.5. ܢܚܙܐ, ܢܚܕܐ, ܢܫܬܒܗܪ] in marg. Uſs. per ܐ, in prima perſ. v.8. ܘܦܪܩܢ] ad ܘ in marg. Uſs. deeſt: item ſtatim in ܘܗܠܟ, & ſic in Poc. 2. v.16. ܘܐܚܡܬܘ] in marg. Uſs. ܘܐܚܡܬܘ, et ita Poc. 2. v.22. ܘܕܚܝܠܬܐ] Uſs. ܕܚܝܠܬܐ ܕܚܝܠܬܐ, ſed in marg. deeſt. v.31. ܘܐܬܚܫܒܬ] in marg. Uſs. ܐܬܚܫܒܬ, & ita ſcriptum in Poc. 2. v.43. ܘܗܢܘܢ] in marg. Uſs. ܘܗܢܘܢ. v.45. ܘܐܬܕܟܪ] Uſs. cum Poc. 1. ܐܬܕܟܪ, ad marg. ܘܐ. v.46. ܘܝܗܒ] Uſs. ܝܗܒ.

PS. CVII. v.13. ܘܩܥܘ] in marg. Uſs. ܘܩܥܘ, et ita in Poc. 2. Ib. ܘܡܢ ܐܘܠܨܢܗܘܢ] Uſs. ܐܘܠܨܢܗܘܢ. v.29. ܘܐܫܬܬܩܘ] ad ܘ in marg. Uſs. deeſt. v.40. ܥܠ ܫܠܝܛ̈ܢܐ] Uſs. ܫܠܝܛ̈ܢܐ, ad marg. ܫܠܝܛ̈ܢܐ, ſic etiam Poc. 1. item 2. v.39. ܘܐܬܒܨܪܘ] ad ܘ in marg. Uſs. deeſt, et ita in Poc. 2.

PS. CVIII. v.10. ܘܡܘܐܒ] Uſs. ܘܡܘܐܒ, ſed ad ܘ in marg. deeſt.

PS. CIX. v.3. ܘܐܬܟܬܫܘ] ad ܘ in marg. Uſs. deeſt. v.18. ܕܢܥܛܦܝܗ] ad marg. Uſs. ܘܢܥܛܦ, ita ſane in Poc. 2. v.26. ܘܦܪܘܩܝܢܝ] ad ܘ in marg. Uſs. deeſt.

PS. CXI. v.5. ܘܡܬܕܟܪ] Uſs. ܘܡܬܕܟܪ, in marg. ܘܡܬܕܟܪ, ſic etiam Poc. 1. v.8. ܘܡܬܩܢܝܢ] Uſs. ܘܡܬܩܢܝܢ (ut & Poc. 1 & 2.) etſi ad ܘ in marg. deeſt. v.10. ܘܪܫܐ ܗܘ] Uſs. ܗܘ ܪܫܐ, etſi ad ܗܘ in marg. deeſt.

PS. CXII. v.10. ܘܚܪܘܩ] Uſſ. ܚܪܘܩ.

PS. CXIV. v.7. ܡܢ ܩܕܡ] Uſſ. ܘܡܢ (ut & in Poc.1. & 2.) etſi ad ܘ in marg. deeſt. v.17. ܐܦܠܐ] in Uſſ. ܘܐܦܠܐ (ut & in Poc. 1.) etſi ad ܘ in marg. deeſt.

PS. CXV. v.4. ܐܘ ܡܪܝܐ] Uſs. ܐܘ, ad marg. ܘ. v.6. ܘܡܫܬܡܥܝܢ] ad marg. Uſs. ܐܬܡܫܡܫܘܢ ut in Hebr. v.8. ܦܪܘܩ] Uſs. ܦܪܘܩ, ad marg. ܦܪܘܩܗ; Poc. 1. ܦܪܘܩ 2. ܦܪܘܩܗ ܗ̄ܘ. v.9. ܐܠܗܐ] Uſs. ܡܪܝܐ. v.19 ܘܒܝܬܐ] ad ܘ in marg. Uſs. deeſt: & ſane in Poc. 2. ܒܝܬܐ. Titulus hujus Pſalmi in Poc. 1. ܫܘܠܡܐ ܕܥܡܐ ܚܕܬܐ ܥܒܕܝܢ ܗܝܟܠܐ ܕܝܗܘܕܝܐ ܗܠܠܘܝܐ ܦܬܓ̈ܡܐ ܝܚ: ad verſum autem 10, ܫܘܠܡܐ ܕܥܡܐ ܚܕܬܐ. ܗܘܝܘ ܡܫܒܚܐ ܕܡܝܐ ܕܡܪܝܐ ܕܩܝܡ ܡܙܡܘܪܐ ܩܕ̄ ܒܝܘܢܝܐ. ܗܠܠܘܝܐ ܦܬܓ̈ܡܐ ܝܙ. Ordinatio populi novi, In Græco CXIV, Hallelujah, Verſuum XVIII. Tum, Perfectio populi novi. Hic deſinit in Græco Pſalmus CXIV. Incipit autem Pſalmus CXV, Hallelujah, Verſuum XVII. Ib. in Poc. 2. ܩܕ.

PS. CXVII. v.25. ܦܘܪܩܢܢ, & ܦܪܘܩ] Uſs. ܦܘܪܩܢܢ & ܦܪܘܩ, ad marg. ܦܪܘܩ, ſic certe in Poc. 1. & 2.

PS. CXVIII. v.18. ܟܠ ܐܝܟ ܟܕ] ad ܟܕ in marg Uſs. deeſt, Poc. 2. ܐܝܟ ܕܡܢ ܟܕ, item 1. ܗ. v.35. ܕܒܗ] in marg. Uſs. ܕܒܗܘܢ, & ſic ſane in Poc. 2. ܘ. v.42. ܘܐܬܠ] Uſs. ܐܬܠ ad ܘ in marg. Uſs. deeſt: Poc. 1. ܐܬܠ. v.43. ܠܐ ܬܥܒܪ] Uſs. ܘܠܐ, ſed ܘ in marg. deeſt. v.46. ܒܕܝܢܝܬܐ] ſed ad marg. Uſs. ܒܕܝܢܘܬܟ ut in Heb. ܝ. v.57. ܕܡܠܐ] Uſſ. ܕܡܪܝܐ, Poc. item 2. & 1. ܠ. v.96. ܦܘܩܕܢܝܟ] Poc. 2. ܦܘܩܕܢܝܟ. ܝ. v.120. ܘܡܢ] Uſs. ܕܡܢ, in marg. ܘܡܢ. ܕ. v.141. ܘܫܝܛ ܐܢܐ] ad ܐܢܐ in marg. Uſſ. deeſt.

PS. CXX. v.5 & 6 ܢܦܫܝ & ܥܡ] Uſs. ܢܦܫܝ & ܥܡ.

PS. CXXI. v.1. ܠܛܘܪ̈ܐ] Uſs. ܕܠܛܘܪ̈ܐ, ſed ad ܕ in marg. deeſt; Poc. 1. ܕܠܛ̈, item 2.

PS. CXXII. v.2. ܘܐܝܟ ܕܟܝܢܐ] ad ܘ in marg. Uſs. deeſt; in Poc. 2. priore loco ܘܐܝܟ. v.4. ܘܫܒܛ̈ܐ] ad ܘ in marg. Uſs. deeſt.

PS. CXXIV. v.2. ܐܠܘܠܐ ܡܪܝܐ] Uſs. ܐܠܘܠܐ ܡܪܝܐ (& ita Poc. 2.) ſed in marg. ad ܠ, deeſt. v.4. ܠܐ ܐܬܓܠܝ] ad ܠ in marg. Uſs. deeſt, Poc. 2. ܘܠܐ ܐܬܓܠܝ, item 1.

PS. CXXXIV. v.12. ܘܝܪܬܘܬܐ ܠܐܝܣܪܐܝܠ] ad marg. Uſs. ܝܪܬܘܬܐ ܠܥܡܗ, Poc. 2. ܝܪܬܘܬܐ tantum.

PS. CXXXIX. v.6. ܘܐܬܝܩܪܬ] Uſs. ܐܬܝܩܪܬ, in marg. ܐܝܩܪ.

PS. CXL. v.6. ܘܐܬܟܪܟܘ] Uſs. ܐܬܟܪܟܘ.

PS. CXLII. v.2. ܠܐ ܬܥܠܘܢ ܒܕܝܢܐ] ad marg. Uſs. ܠܐ ܬܥܠ ܥܡ. v.10. ܕܐܪܥܐ] Uſs. ܕܐܪܥܐ, item Poc. 2. Ib. ܒܦܫܝܛܘܬܐ] ad marg. Uſs. ܗܝ ܒܦܫܝܛܘܬܐ.

PS. CXLIII. v.2. ܘܒܕܝܢ] Uſs. ܒܕܝܢ, ut & Poc. 1: Poc. 2. ܕܒܕܝܢ.

PS. CXLIV. v.9. ܫܘܒܚܐ ܚܕܬܐ] ad marg. Uſs. ܗܝ ܚܕܬܐ. v.10. ܠܡܠܟ̈ܐ] Uſs. ܕܠܡܠܟ̈ܐ, ſed ad ܕ in marg. deeſt. v.14. ܕܒܫܘܩܝܢ] Uſs. ܕܒܫܘܩܝܢ, ſed ad ܒ in marg. deeſt.

PS. CXLVII. v.18. ܘܡܫܒ ܪܘܚܐ] in marg. Uſs. ܪܘܚܗ. v.20. ܠܐ ܒܕܝܢ] Uſs. ܘܠܐ, ſed ad ܘ in marg. deeſt.

PS. CXLIX. v.9. ܘܫܘܒܚܐ] ad marg. Uſs. ܫܘܒܚܐ, & ita in Poc. 2.

PROVERBIORUM.

PRoverbiorum initio in noſtris, ܡܬܠܐ ܕܫܠܝܡܘܢ ܒܪ ܕܘܝܕ ܡܠܟܐ ܕܐܝܣܪܐܝܠ ܕܐܬܟܬܒܘ ܡܢ ܩܕܡ ܡܐܬܝܬܗ ܕܡܪܢ ܕܐܝܟ ܫܢܝܢ ܬܫܥ ܡܐܐ ܘܚܡܫܝܢ ܘܚܡܫ ܫܢܝܢ Solomon ſcripſit libros hoſce Propheticos XL annis. Ante adventum autem Domini noſtri in carne DCCCCLV annis.

CAP. I.

VER. 1. ܘܡܪܕܘܬܐ] Poc. ܡܪܕܘܬܐ. v.13. ܘܢܡܠܐ ܒܬܝ̈ܢ ܒܗ ܘܢܡܠܐ] Poc. ܒܬܝ̈ܢ ܘܢܡܠܐ, Uſs. ܘܢܡܠܐ ܒܬܝ̈ܢ. v.21. ܒܫܘܩ̈ܐ] ad marg. Uſs. Greg. ܒܫܘܩ̈ܐ ܘܒܐܘܪܚܬܐ. v.23. ܐܒܥ] noſtri, ܐܒܥ. v.26. ܘܐܢܐ] Poc. ܐܢܐ.

CAP. II. v.20. ܘܒܫܒܝܠܐ ܕܙܕܝܩ̈ܐ] Uſſer. non agnoſcit ܕܒܗܘܢ.

CAP. III. v.9. ܐܝܩܪܝܗܝ] noſtri, ܐܝܩܪܝܗܝ. v.25. ܠܐ ܬܕܚܠ] Poc. ܠܐ ܬܕܚܠ.

CAP. IV. v.3. ܘܝܚܝܕܝܐ ܡܩܕܡܐ] Uſſ. ܝܚܝܕܝܐ. v.16. ܘܦܩܕܢܐ ܗܘ] Uſs. ܘܦܩܕܢܐ ܗܘ, ſed ad marg. ex Greg. ܘܦܩܕܢܐ ܗܘܐ.

CAP. V. v.9. ܕܠܐ ܬܬܠ] noſtri ܘܠܐ. v.19. ܐܪܚܬܐ] noſtri ܐܪܚܬܐ.

CAP. VI. v.1. ܒܪܝ ܐܢ] Uſs. ܒܪܝ ܐܢ in præſenti, & tamen ſequitur ܐܫܬܟܚܬ. v.8. ܡܢ ܡܠܬܐ] Uſs. ܡܢ ܡܠܬܐ. v.12. ܘܒܥܩܡܘܬܐ] ad marg. Uſſ. Greg. ܒܥܩܡܘܬܐ. v.17. ܕܫܩܪܝܢ] Poc. ܕܫܩܪܝܢ. v.23. ܘܡܪܕܘܬܐ ܕܢܡܘܣܐ] forte ܕܡܪܕܘܬܐ ſecundum Hebr. v.25. ܘܠܐ ܬܬܠ] forte ܠܐ.

CAP. VII. v.9. ܒܥܕܢ ܪܡܫܐ ܘܒܚܫܘܟܐ] Uſs. ܘܒܚܫܘܟܐ. v.13. ܘܢܫܩܬܗ] Poc. ܘܢܫܩܬܗ, ubi ܐ tantum vocalem exprimit. v.15. ܠܐܘܪܥܟ] noſtri ܠܐܘܪܥܟ ܘܐܫܟܚܬܟ v.22. ܐܝܟ ܬܘܪܐ ܠܢܟܣܬܐ] noſtri ܐܝܟ ܬܘܪܐ ܠܢܟܣܬܐ.

CAP. VIII. v.5. ܥܒܪ̈ܐ] Uſs. ܥܒܪ̈ܐ.

CAP. IX. v.9. ܘܢܘܣܦ ܠܗ] noſtri habent ܕ pro ܘ. v.12. ܠܢܦܫܟ] noſtri, ܠܢܦܫܟ.

CAP. X. v.31. ܦܘܡܗ] noſtri ܦܘܡܗ.

CAP. XI. v.11. ܒܡܘܪܟܬܗܘܢ] noſtri in plurali. v.16. ܒܥܘܬܪܗܘܢ] noſtri ܒܥܘܬܪܗܘܢ. v.29. ܪܘܚܐ] noſtri in plurali.

CAP. XII. v.5. ܘܬܘܩܦܗܘܢ] noſtri, ܘܬܘܩ̈ܦܗܘܢ in plur. v.15. ܐܘܪܚܗ ܕܣܟܠܐ ܗܝ] Poc. ܐܘܪܚܬܗ ܕܣܟܠܐ ܗܝ ܩܕܡ ܥܝ̈ܢܘܗܝ

CAP. XIII. v.5. ܩܘܫܬܐ] noſtri ܕܩܘܫܬܐ. v.11. ܘܡܬܟܢܫܝܢ] Poc. ܘܡܬܟܢܫܝܢ. v.12. ܘܐܝܠܢܐ] Poc. ܐܝܠܢܐ abſque ܘ. v.20. ܕܡܗܠܟ] noſtri ܘܡܗܠܟ. v.24. ܕܪܚܡ ܠܗ] Uſs. ܕܪܚܡ.

CAP. XIV. v.3. ܕܐܦܘܗܝ ܘܓܘܪܐ] Hebr. poſtulat ܕܓܘܪܐ.

CAP. XV. v.4. ܢܦܫܗ] Uſs. ܢܦܫܗ. v.30. ܡܦܫܡ] Poc. ܡܦܫܡ.

CAP. XVI. v.22. ܕܚܠܬܐ ܗܝ] Uſs. ܕܚܠܬܐ ܗܝ. v.33. ܡܬܦܣܩܐ] videtur legendum ܡܬܦܣܩܐ, etſi invitis libris.

CAP. XVII. v.18. ܕܚܒܪܗ] forte ܚܒܪܗ. v.25. ܘܡܡܪܪ] Poc. ܡܡܪܪ.

CAP. XVIII. v.11. ܘܐܝܟ ܫܘܪܐ ܪܡܐ] ſcribendum procul dubio ܐܝܟ ܫܘܪܐ ܕܪܡ ſecundum Hebr. v.14. ܢܦܫܗ] Poc. ܢܦܫܐ, Uſs. ܢܦܫܐ. v.16. ܘܡܩܪܒܬܗ] Uſs. ܘܡܩܪܒܬܗ, item Poc.

CAP. XIX. v. 5. [illegible]] Poc. [illegible].

CAP. XX. v. 3. [illegible]] Uſs. [illegible]. v. 18. [illegible]] Poc. [illegible], item Uſs.

CAP. XXI. v. 1. [illegible]] Uſs. [illegible]. v. 4. [illegible]] Poc. [illegible], item Uſſ. v. 10. [illegible]] Uſs. [illegible]: ſed puto ܠܐ omiſſum fuiſſe errore uſitato. v. 17. [illegible]] noſtri, [illegible]. v. 26. [illegible]] Poc. [illegible]. v. 24. [illegible]] Uſs. [illegible].

CAP. XXII. v. 6. [illegible]] ad marg. Uſs. *Greg.* [illegible]. v. 9 [illegible]] Uſs. [illegible]. v. 16. [illegible]] Poc. [illegible]. v. 18. [illegible]] Uſs. [illegible]: v. 29. [illegible]] Poc. [illegible]: [illegible]: 23. 10. [illegible] in eodem.

CAP. XXIII. v. 1. [illegible]] Uſs. [illegible]. v. 6. [illegible]] Uſs. [illegible]. v. 29. [illegible]] Poc. [illegible]. Ibid. [illegible]] Poc. [illegible], Uſs. [illegible]. v. 33. [illegible]] Uſs. [illegible].

CAP. XXIV. v. 30. [illegible]] noſtri [illegible].

CAP. XXV. v. 8. [illegible]] noſtri [illegible], quid ſi [illegible]? v. 14. [illegible]] Poc. [illegible]. v. 20. [illegible]] forte [illegible]. v. 22. [illegible]] Poc. [illegible], Uſs. [illegible].

CAP. XXVI. v. 2. [illegible]] Uſs. [illegible]. v. 6. [illegible] & [illegible]] utrumque [illegible] in Poc. forte [illegible] & [illegible], ſane in Uſs. priori loco [illegible].

CAP. XXVII. v. 2. [illegible]] Poc. plenius [illegible], & ſtatim [illegible], ſic etiam Uſſ. v. 9. [illegible]] Uſier. [illegible].

CAP. XXVIII. v. 16. [illegible]] manifeſtum eſt ſcribendum eſſe [illegible], etſi libris invitis.

CAP. XXIX. v. 8. [illegible]] Poc. [illegible] in ſing.

CAP. XXX. v. 8. [illegible]] Uſs. [illegible]. v. 28. [illegible]] in marg. Uſſ. *Greg.* [illegible].

ECCLESIASTIS.

CAP. I.

VER. 12. [illegible]] Poc. [illegible]. v. 15. [illegible]] noſtri [illegible], Quod eſt apud Ferrarium [illegible]. Vide 7. 14.

CAP. II. v. 1. [illegible]] Uſs. [illegible]. v. 6. [illegible]] videtur ſcribendum [illegible] ex Heb. etſi contra libros. v. 10. [illegible]] in Uſs. [illegible] cum punctis plur. v. 11. [illegible]] Poc. [illegible]. v. 12. [illegible]] noſtri, [illegible]. Ib. [illegible]] Poc. [illegible]. v. 19. [illegible]] Poc. [illegible]. Ib. [illegible]] Poc. [illegible]. v. 24. [illegible]] Poc. [illegible].

CAP. III. v. 20. [illegible]] Poc. [illegible]. v. 21. [illegible]] ad marg. Uſs. *Greg.* [illegible].

CAP. IV. v. 1. Uſſ [illegible], omiſſis quæ inter [illegible] & [illegible] interjecta, ut & in Poc. Ibid. [illegible]] Uſſ. [illegible]. Vide Ferrarium. v. 2. [illegible]] noſtri, [illegible]. Ib. [illegible]] noſtri, [illegible]. v. 16. [illegible]] Poc. [illegible].

CAP. V. v. 8. [illegible]] Poc. [illegible], Uſs. [illegible], & ad marg. *Vide Greg.* v. 10. [illegible]] noſtri non habent [illegible]. v. 13. [illegible]] Uſſ. [illegible]. v. 18. [illegible]] noſtri, [illegible]. Ib. [illegible]] Poc. [illegible].

CAP. VI. v. 2. [illegible]] noſtri [illegible]. v. 10. [illegible]] noſtri [illegible]: ad marginem tamen Uſs. *Greg.* [illegible]. Ib. [illegible]] noſtri [illegible], forte [illegible]. v. 12. [illegible]] noſtri [illegible].

CAP. VII. v. 3. [illegible]] Poc. [illegible] ut alibi ſæpius apud Salomonem. v. 10. [illegible]] Poc. [illegible], Uſs. [illegible]. v. 14. [illegible]] in marg. Uſs. *Greg.* [illegible] fruſtra. v. 15. [illegible]] Poc. [illegible], Uſs. [illegible]. v. 19. [illegible]] Uſs. [illegible]. v. 21. [illegible]] Uſs. [illegible]. v. 27. [illegible]] noſtri [illegible].

CAP. VIII. v. 2. [illegible]] Uſs. [illegible], quid ſi [illegible] ſenſu quo in Chald. uſurpatur hoc verbum, *rebellandi*? v. 11. [illegible]] noſtri, [illegible]. v. 12. [illegible]] noſtri, [illegible]. v. 17. [illegible]] Poc. [illegible].

CAP. IX. v. 1. [illegible]] noſtri [illegible]. v. 7. [illegible]] Uſs. [illegible].

CAP. X. v. 15. [illegible]] noſtri, [illegible]: poſt verſum ſecundum, ad oram Uſs. [illegible] *lacuna magna*: et, *Vide Greg.* Quod quid ſit, quærendum.

CAP. XI. v. 6. [illegible]] noſtri, [illegible].

CAP. XII. v. 6. [illegible]] Heb. [illegible]. v. 6. [illegible]] ad marg. Uſs. *Greg.* [illegible]. v. 14. [illegible]] noſtri [illegible].

In fine noſtri [illegible] *finis libri Eccleſiaſtis, verſuum* 621.

CANTICI CANTICORUM.

CAP. I.

VER. 2. [illegible]] noſtri [illegible].

CAP. II. v. 3. [illegible]] ad marg. Uſs. [illegible], quod quid vult? v. 9. [illegible]] Uſs. [illegible] & in marg. *Greg.* [illegible]. v. 11. [illegible]] Poc. plenius [illegible]: eadem lectio annotata eſt ad marg. Uſs. e Gregorio. v. 14. [illegible]] Poc. [illegible].

CAP. III. v. 10. [illegible]] videtur legendum [illegible], ut in reliquis.

CAP. IV. v. 3. [illegible]] Poc. [illegible]: 6. 4. cum ܘ in Poc. ubi Uſs. [illegible]. v. 4. [illegible]] Poc. in ſing. v. 16. [illegible]] Uſs. [illegible].

CAP. V. v. 1. Poc. minus habet quam Hebr. [illegible] Uſs. [illegible].

CAP. VII. v. 4. [illegible]] Uſs. [illegible]. v. 12. [illegible]] noſtri [illegible].

CAP. VIII. v. 1. [illegible]] Uſs. [illegible]. v. 14. [illegible]] Poc. [illegible], Uſs. [illegible], ſed ad marg. *Greg.* [illegible].

ISAIÆ.

ESAIÆ

Initium in Poc. ſic ſe habet:

ܒܫܡ ܐܒܐ ܘܒܪܐ ܘܪܘܚܐ ܕܩܘܕܫܐ ܚܕ ܐܠܗܐ ܫܪܝܪܐ ܡܫܬܪܝܢܢ [illegible]

[illegible]

[illegible]

ܘܡܫܬܒܚܝܢ : ܘܒܟܠܗܘܢ ܫܒܝ̈ܠܘܗܝ ܠܩܕ̈ܡܝܗ ܦܪ̈ܨܐ :
ܘܣܒܪܐ ܕܙܘܕܩܝܗܘܢ ܠܡܬܚܝ̈ܠܐ : ܘܠܐ ܢܫܬܒܩ ܠܚܛܝܐ ܠܐ
ܚܛܐ ܦܫܩܐ : ܘܠܐ ܐܚܛܘ ܠܘܬ ܡܪܝܐ : ܘܐܢܬ ܡܪܝ ܕܣܡܬ
ܬܝܒܘܬܐ ܠܗ ܚܛܝܐ ܡܢ ܘܣܘܓܐ ܕܪ̈ܚܡܘܗܝ ܕܐܠܗܐ : ܡܛܠ
ܕܐܣܓܝܬ ܚܛܗ̈ܝ ܝܬܝܪ ܡܢ ܡܢܝܢܐ : ܚܠܐ ܕܝܡܐ
ܡܫܦܥܝܢ ܐܝܟ ܕܗܘܘ ܡܢ ܩܕܡ ܘܠܐ ܚܙܝܬ ܡܪܘܡܐ ܐܝܟ
ܦܩܥܬܐ ܘܙܩܝܦ ܡܢ ܚܝܠܐ ܕܢܘܪܐ ܫܠܝܚܐ ܘܐܬܟܦܦܬ
ܐܪܥܗܘܢ ܕܗܘܝܐ ܘܫܦܝܪܐ : ܘܠܐ ܡܬܢܝܚܐ ܠܫܘܒܩܗܘܢ
ܘܠܓܪ̈ܣܝܗܘܢ : ܘܐܬܒܛܠܬ ܐܪܥܗܘܢ ܘܟܢܫܐ ܕܥܡܗ ܠܗܘܢ
ܡܫܝܚܐ ܘܠܐ ܠܡܫܒܩܘܗܝ : ܘܐܬܒܛܠܬ ܐܪܒܥܗܘܢ ܦܠܓܐ
ܕܥܣܪܘ ܠܗܘܢ : ܘܐܬܢܛܠܘ ܠܗܘܢ : ܟܠܗܘܢ ܕܐܬܪ̈ܘܚܝܗܘܢ
ܘܒܟܢܫܐ ܕܩܕ̈ܡܝܗܘܢ : ܘܗܘܐ ܟܕ ܐܬܒܪܪ ܐܬܥܐ ܘܟܢܫܗ ܟܢ̈ܫܐ
ܘܠܐ ܡܫܬܡܥ ܠܗܘܢ. ܡܛܠ ܕܗ̈ܘ. ܘܟܕ ܒܥܘ ܒܚܣ̈ܝܢܐ
ܘܒܢܦ̈ܫܐ ܕܐܪܥܐ ܢܒܥܘܢ ܡܢ ܩܕܡ ܕܢܟܪܘܢ ܕܟܪܐ ܡܬܩܠܐ
ܣܛܢܐ : ܘܡܢ ܐܝܟܐ ܕܐܪܥܗ : ܘܡܠܟܐ ܒܚܝ̈ܠܐ
ܕܡܫܬܒܗܪܝܢ : ܘܒܥܕܢ ܩܪܝܗ ܕܡܠܟܐ : ܘܐܬܗܘܐ ܩܪܝܒܐ

ܚܣܝ ܠܐܠܗܐ ܒܡܘܕܝܢܐ ܗܘ : ܡܛܠ ܕܙܕܝܩܘܬܗ ܕܐܠܗܐ ܠܐ
ܡܢ ܕܡܫܬܡܥܝܢ : ܘܐܬܦܫܪ ܘܐܫܬܪܝܘ ܐܝܟ ܐܬܪܐ ܕܟܬܒܝܢ
ܕܐܬܪܘܡ ܘܐܬܦܫܛ : ܘܐܝܟ ܐܝܠܢܐ ܕܡܬܥܩܪ ܒܫܒܝܐ : ܘܡܛܠ
ܒܟܠܗܘܢ ܥܡ̈ܡܐ ܘܥܠ ܟܠܗܘܢ ܡܠ̈ܟܐ ܕܐܪܥܐ : ܘܡܛܠ
ܟܠ ܡܬܚܝܠ ܙܒܢܐ : ܘܡܛܠ ܠܐ ܐܝܬ ܡܬܩܢܢܘܬܐ : ܘܡܛܠ
ܕܒܗܘܢ ܠܚܛܐ ܕܐܪܥܐ : ܘܡܛܠ ܠܐ ܡܬܦܢܝܢ ܠܬܝܒܘܬܐ :
ܒܟܠܐ ܐܬܡܢܝܘ ܬܘܒܐ ܕܪܘܚܐ ܕܢܦܫܐ. ܘܐܬܦܩܕܘ ܬܘܒ ܬܟܬܘܫ̈ܐ
ܢܚܙܐ ܘܒܗܬܬܐ ܙܕܩܐ ܚܣܝ ܠܐܠܗܐ ܒܡܘܕܝܢܐ ܗܘ : ܘܓܡܪ ܠܡܕܝܢܬܐ
ܘܦܠܚܢܐ ܕܢܦܫܗ ܘܒܪܘܚܗ ܐܝܬܘܗܝ : ܘܕܚܠܬܗ ܒܟܠܙܒܢ
ܕܐܪܥܐ : ܘܡܫܒܚܝܢ ܕܐܪܥܐ ܡܢ ܩܕܡ ܕܢܚܙܘܢ ܘܢܗܦܟܘܢ ܘܢܚܙܘܢ
ܡܪܝܐ ܕܫܠܡܐ : ܟܕ ܡܠܟ ܒܢܝܘܬܐ ܕܐܪܥܐ ܘܡܢܗ ܟܠܗ ܡܠܟܘܬܐ.
ܘܚܙܘ ܚܣ̈ܝܢܐ ܐܝܟܢܐ ܕܐܬܦܢܝ ܕܗܘܐ ܘܐܫܬܡܥܬ ܨܠܘܬܗ
ܕܡܢܫܐ ܠܗܘܢ : ܘܡܬܝܒܘܬܗ ܠܗܘܢ ܒܫܘܒܚܐ : ܡܫܒܚܝܢ ܠܗ :
ܘܐܡܪܘ ܐܝܟ ܦܪܘܩܐ ܕܠܐܠܗܐ ܚܕܝܢ ܒܦܪ̈ܘܩܐ ܘܒܦܘܪ̈ܩܢܗ
ܘܐܪܥܐ ܡܠܝܐ ܡܢ ܦܘܪ̈ܩܢܗ ܕܩܕܝܫܐ ܘܡܠܟܗ ܗܘ ܕܐܪܥܐ ܕܟܠܗ
ܡܠܐ ܕܦܩܕ ܒܡܠܟܘܬܗ ܠܥܠܡܐ.

ESAIÆ.

Poſt unum folium mutilus eſt Cantabrig. uſque ad caput decimum. Uſſer. caput primum non habet, ſuperſcriptum enim eſt ܚܣܝܪ ܩܦܠܐܘܢ ܩܕܡܝܐ ܡܢ ܢܘܣܟܐ ܚܣܝܪ *defuit caput primum exemplari mutilo.* Poc. autem plane aliam verſionem exhibet, ſuppleto folio uno ac altero quæ defuerant.

CAP. I.

Verſ. 4. ܡܬܡܪܡܪܢܐ] Cant. ܡܬܡܪ̈ܡܪܢܐ. v.7. ܢܘܟܪܝܐ] Cant. ܢܘܟܪ̈ܝܐ.

CAP. II. v. 4. ܣܟ̈ܝܗܘܢ] Uſs. ܕܣܟ̈ܝܗܘܢ. Ib. ܦܘܣܐ] Uſſer. ܦܣܪܐ male. v.8. ܠܥܒ̈ܕܝܗܝ] Uſs. ܠܥܒ̈ܕܝܗܝ. v. 15. ܘܥܠ ܫܘܪ̈ܐ] Uſs. ܘܥܠ ܟܠܗܘܢ ܫܘܪ̈ܐ. Ibid. ܘܥܠܬܐ ܕܪ̈ܡܐ] Uſſer. ܘܡܥ̈ܠܝܬܐ ܕܪ̈ܡܐ. v.20. ܠܚܦܪ̈ܘܬܐ] leg. ܠܚܦܪ̈ܘܬܐ. Ib. ܘܡܥܛ̈ܠܦܐ. ܘܐܪ̈ܡܝܢ ܠܥܛ̈ܠܦܐ] Uſs. ܘܠܥܛ̈ܠܦܐ ܐܝܟ ܦܪ̈ܚܬܐ ܘܠܗܘܢ.

CAP. III. v. 1. ܕܫܩܝܐ ܒܡܝ̈ܐ] Uſſer. ܕܫܩܝܐ. v. 9. ܡܣܒ ܒܐܦ̈ܝܗܘܢ] Uſſer. ܒܐܦ̈ܝܗܘܢ. v. 10. ܡܛܠ ܕܛܘܒܝܗܘܢ] Uſs. ܘܡܛܠ ܕܛܘܒܝܗܘܢ. v. 16. ܘܗܠܟ̈ܝܢ] Uſs. ܕܗܠܟ̈ܝܢ.

CAP. V. v.7. ܡܠܠܬܐ] Uſs. ܐܡܠܠܬܐ. v. 9. ܪ̈ܘܒܬܐ] Uſs. ܘܪ̈ܒܬܐ. v. 30. ܘܢܢܗܡ ܥܠܘܗܝ] noſtri ܢܢܗܡ ſine ܘ.

CAP. VI. v. 5. ܛܡܐ ܐܢܐ] Poc. ܐܢܐ ܛܡܐܐ. v. 6. ܢܫܩܠ] forte ܕܢܫܩܠ, etiam libris non conſentientibus. v.7. ܢܬܚܣܝܢ] Poc. ܘܢܬܚܣܝܢ. ܘܢܬܓܫܦܝܢ. v. 13. ܡܫܪܝܬܗ] Uſs. ܡܫܪܝܗ.

CAP. VII. v. 3. ܘܫܐܪ̈ܝܫܘܒ] Poc. ܘܫܐܪܝܫܘܒ. v. 13. ܠܒܢܝܢܫܐ] lege cum punctis plur. etſi libri non exprimant. v. 15. ܚܐܘܬܐ] Poc. ܚܐܘܬܐ. v. 20. ܒܥܒܪܗ ܕܢܗܪܐ] Uſſer. ܘܒܥܒܪ̈ܘܗܝ, lege ܕܒܥܒܪ̈ܘܗܝ.

CAP. VIII. v. 1. ܓܠܝܘܢܐ] noſtri, ܓܠܝܘܢܐ. v. 17. videtur ܡܣܟܐ ܐܢܐ jungendum antecedentibus ܘܐܬܟܣܝ ܢܗܡܣܐ.

CAP. IX. v. 14. ܪܫܐ ܘܕܘܢܒܬܐ ܟܦܐ ܘܣܡܘܩܐ ܣܡ] Poc. ܪܫܐ ܘܕܘܢܒܬܐ ܘܕܘܢܒܬܐ ܘܪܫܐ ܣܡܘܩܐ. v. 21. ܘܐܦܪܝܡ] fortaſſe rectius, ܡܢܫܐ ܕܐܟܠܘܗ ܠܐܦܪܝܡ : ſic certe ſcriptum eſt in Uſſer.

CAP. X. v. 9. ܟܪܟܡܝܫ] noſtri, ܟܪܟܡܫ, & ſtatim ܟܠܢܐ. v. 15. ܕܢܩܝܫ] Uſs. ܘܕܢܩܝܫ, forte ܕܢܩܝܫ.

CAP. XI. v. 2. ܪܘܚܐ ܕܝܕܥܬܐ] noſtri, ܘܪܘܚܐ. v. 4. ܠܡܣܟܢܐ] ſecundum Hebr. ܘܠܡܣܟܢܐ : ſic paulo ante, ܕܝܢ, & ſtatim ܢܟܣܐ, item ܠܐܪܥܐ.

CAP. XII. v. 2. ܗܘ ܚܝܠܝ] Uſſer. ܘܗܘ.

CAP. XIII. v. 7. ܘܬܬܒܥܝܘܢ] Uſs. ܘܬܬܒܥܝܢ. v. 22. ܗܝܪܘܫ] noſtri, ܗܝܕܘܫ.

CAP. XIV. v. 8. ܐܦ ܒܪܘܬܐ] Uſs. ܒܪ̈ܘܬܐ ; in Poc. deeſt.

CAP. XV. v. 1. ܘܐܬܒܙܘ] Uſſer. ܘܐܬܒܙܙ. v. 6. ܢܡܪܝܡ] Cant. & Poc. ܢܡܪܝܡ. v. 7. ܠܥܪܒܬ] Cant. & Poc. ܠܥܪ̈ܒܬ. Uſſer. ܠܥܪ̈ܒܬ.

CAP. XVI. v. 1. ܕܫܡܪ] omnes ܫܡܪ. v. 11. ܘܓܘܣ ܫܘܪܐ] Cantab. ܫ ܠܐ ܘܓܘܣ, item Uſſer.

CAP. XVII. v.9. ܕܐܡܘܪ] Uſs. ܘܐܡܘܪ, item Poc.& Cant.

CAP. XVIII. v.2. ܕܒܙܠ] videtur legend. ܕܒܙܠ ex Hebr. v. 4. ܒܬܘܩܢܝ] Uſſer. ܒܬܘܩܢܝ.

CAP. XIX. v.15. ܥܒܕܐ] videtur legendum ܥܒܕܐ etiam contra libros. v. 18. ܗܪܣ] Cant. ܡܕܝܢܬܐ ܕܗܪܣ.

CAP. XXI. v. 2. ܘܨܘ̈ܪܝ] videtur legendum ſine nota plur. in imper. *vigila*, etſi omnes libri puncta iſta exhibent. v.5. ܘܣܡܘ ܪܘܡܐ] Cant. ܘܣܡܘ. v.9. ܡܢ ܪܟܒ ܓܒܪܐ] Cant. ܡܢ ܓܒܪܐ.

CAP. XXII. v. 19. ܘܐܬܗܦܟܟ ܡܢ ܐܬܪܟ] Uſſer. ܘܐܬܗܦܟܟ ܫܠܝܛ.

CAP. XXIII. v. 4. ܘܠܐ ܚܒܠܬ] Uſs. ܚܒܠܬ. v. 11. ܠܟܢܥܢ] Cantab. ܠܟܢܥܢ. v. 14. ܘܬܫܒܚܘܗܝ] Cant. ܘܬܫܒܚܘܗܝ.

CAP. XXIV. v. 3. ܘܬܬܒܙܙ] Uſs. ܘܬܬܒܙܙ. v. 8. ܘܬܦ̈ܐ... ܘܟܢ̈ܪܐ] videtur ſcribendum, ܚܕܘܬܐ ܕܬܦ̈ܐ & ܚܕܘܬܐ ܕܟܢ̈ܪܐ etiam ſine libris. v. 9. ܠܫܬܝܗܘܢ] Uſſer. ܠܫܬܝ̈ܗܘܢ. v. 16. ܐܘܝ ܠܝ] Cant. ܐܘܝ ܠܝ.

CAP. XXV. v. 2. ܡܢ ܩܪܝܬܐ ܠܡܕܝܢܬܐ] Uſs. ܠܐ ܠܡܕܝܢܬܐ ܠܥܠܡ, item Poc. & Cant. v. 7. ܐܦ ܫܠܝܐ] Uſſ. & Poc. ܐܦ̈ܝ, item Cant.

CAP. XXVI. v. 2. ܦܬܚܘ] Uſſer. ܘܦܬܚܘ. v. 9. ܐܬܩܕܡܬ] Poc. ܐܬܩܕܡ̈ܬ, item Uſs. v. 10. ܐܬܪܚܢ] videtur legendum ܐܬܪܚܡ, & ita eſt in Cant. v. 11. ܘܐܝܟ ܢܘܪܐ] leg. ܕܐܝܟ.

CAP. XXVII. v. 3. ܐܢܛܪܝܗ] Uſſer. ܘܐܢܛܪܝܗ.

CAP. XXVIII. v. 6. ܠܡܕܝܢܬܐ ܕܡܫܬܥܒܕܝܢ] fortaſſe ܠܡܫܬܥܒܕܝܢ.

ܠܡܫܬܥܒܕܝܢ. v.20. ܡܬܟܢܫܐ] Poc. ܡܟܢܫܐ. v. 25. ܫܥܪ̈ܐ] Cant. ܫܥܪܐ. Ib. ܘܫܥܪ̈ܘܗܝ] Uſs. ܘܫܥܪܗ.

CAP. XXIX. v. 1. ܠܡܕܒܚܝ] Uſs. ܕܠܡܕܒܚܝ. v. 6. ܬܬܦܩܕܝܢ] Uſs. ܐܬܦܩܕܝ. Ibid. ܒܥܠܥܠܬܐ] plur. in Uſs. & Cant.

CAP. XXX. v. 4. ܗܘܘ] forte ܗܘܘ. Ibid. ܚܢܣ] Uſs. ܘܚܢܣ. v.6. ܕܥܝܠܐ ܕܓܡܠܐ] Cant. ܕܥܝܠܐ ܕܓܡܠܐ. v. 11. ܘܐܬܗܦܟܘ] Uſs. & Cant. ܘܐܬܗܦܟܘ. v. 13. ܦܪܘܨܝ] Uſs. ܘܦܪܘܨܝ. v. 17. ܚܙܪܐ] Ferrarius ait ܚܙܪܐ ſtipitem eſſe defixum in terra, Sionita autem interpretatur *onagrum* : in Cant. ܚܙܪܐ ſcriptum extat. v. 22. ܐܝܟ ܡܫܬܢܐ] Uſſer. ܠܐ ܡܫܬܢܐ. v. 23. ܘܡܫܬܥܢܐ ܕܐܪܥܐ] Uſs. ܐܪܥܐ ܕܐܪܥܐ ܘܡܫܬܥܢܐ, item Poc. & Cant. v. 32. ܕܚܒܛܗ. ܫܘܛܐ] videtur legendum ܕܫܘܛܐ. v. 33. ܡܬܩܕܡܬܗ. ܐܦ ܗܘ] videtur ſubeſſe vitium, ſed libri non juvant. Ibid. ܕܒܥܪܬܐ] Uſs. & Cant. ܘܒܥܪܬܐ.

CAP. XXXI. v. 9. ܢܥܒܪ] videtur legendum ܢܒܥܪ ex Hebr.

CAP. XXXII. v. 12. ܘܦܐܪ̈ܝܗ] noſtri, ܕܦܐܪ̈ܝܗ. v. 14. ܒܘܠܐ] videtur hoc loco redundare. v. 16. videtur legendum ܬܬܒ pro ܬܬܝܒ.

CAP. XXXIII. v. 1. ܕܠܗܘܢ ܠܐ ܒܙܘܢ] Si vel ἀκολουθίαν ſequamur, vel Hebr, legendum erit ܬܬܒܙܘܢ, quod ſtatim in Cant. ſcribitur ܬܬܒܙܘܢ. v. 11. ܒܪܘܚܟܘܢ] Uſs. ܒܪܘܚܟܘܢ. v. 13. ܫܡܥܘ] Uſs. ܘܫܡܥܘ. v. 16. ܠܡܥܫܢܗ] Uſs. ܘܠܡܥܫܢܗ.

CAP. XXXIV. v. 5. ܕܐܬܬܢܝܚ] Uſs. & Cant. ܕܐܬܢܝܚ. v. ult. ܠܝܠܝܬܐ] hanc ſcripturam agnoſcunt quidam apud Ferrarium : ex noſtris ſolus Cant. ſcribit ܠܝܠܝܬܐ.

CAP. XXXV. v. 2. ܫܪܘܢܐ] Uſs. ܫܪܘ̈ܢܢܐ, in Cant. ܢ eraſum viſitur.

CAP. XXXVI. v. 7. ܡܕܒܚܐ ܗܢܐ] Poc. ܚܕ, item Uſs. & Cant. v.8. ܥܡ ܡܪܝ] Cant.& Uſs. addunt ܕܐܬܘܪ ܡܠܟܗܘܢ. v. 9. ܡܢ ܚܕ ܕܥܒ̈ܕܘܗܝ] Uſs. & Cant. ܡܢ ܥܒ̈ܕܘܗܝ.

CAP. XXXVII. v. 21. ܡܢ ܐܡܠܟ ܫܡܥܬ] noſtri, ܫܡܥܬ ܐܡܠܟ. ܡܢ. v. 26. ܡܢ ܝܘܡܐ ܩܕܡܝܐ] Cant. & Uſs. ܕܡܢ. v. 32. ܘܡܫܬܘܙܒܢ] forte ܘܕܡܫܬܘܙܒܢ, etiam invitis libris. v. 38. ܗܢܘܢ] Poc. ܘܗܢܘܢ : item Uſs. & Cant.

CAP. XXXVIII. v. 8. ܫܡܫܐ ܐܫܬܡܫܐ] non legitur in Uſs. & nec in Cant. v. 15. ܘܚܫܒ] Uſs. & Cant. ܘܐܡܪ. v.17. ܡܪܘ ܚܒ] Cant. ܡܪܝ.

CAP. XXXIX. v. 8. Poſt ܫܝܢܐ ܘܩܘܫܬܐ, in Poc. ܘܗܘܐ ܫܝܢܐ ܒܝܘܡܬܗ ܫܝܢܐ ܘܩܘܫܬܐ ܒܝܘܡ̈ܝ ܚܝܘܗܝ. Verſus 13 intercidit in libris etiam noſtris, ex repetitione clauſulæ quæ in fine v.12. V. 8. ܕܢܗܘܐ] Uſs. ܢܗܘܐ.

CAP. XL. v. 10. ܡܩܕܡܘܗܝ] Uſs. ܘܩܕܡܘܗܝ. v. 20. ܦܪܫ ܗܘ] Uſs.& Cant. ܦܪܫ. Ib. ܘܢܓܪܐ ܚܟܝܡܐ. ܘܡܬܚܟܡܢܘܬܗ] Uſs. ܘܡܬܚܟܡܢܘܬܗ ܕ. ܘܢܓܪܐ, fortaſſe ܕܚܟܝܡ ܘܢܓܪܐ ܚܟܝܡܐ. v. 22. ܘܡܬܚܝܢ] Uſs. ܕܡܬܚܝܢ.

CAP. XLI. v. 1. ܐܫܬܬܩܘ] Cant. ܐܫܬܬܩܘ. v. 3. ܘܢܥܒܪ ܫܠܡܐ] Hebr. ܢܥܒܪ ܫܠܡܐ. v.7. ܘܢܦܚܐ] Hebr. ܘܢܦܚܐ, vel ܘܢܦܚ : libri noſtri utrobique ut impreſſum eſt.

CAP. XLII. v. 1. ܕܨܒܬ ܒܗ] ܨܒܬ. v. 5. ܘܢܫܡܬܐ ܠܗ] Poc. ܢܫܡܬܐ, item Uſs. & Cant. Et ſtatim, ܘܪܘܚܐ] forte ܘܪܘܚܐ vel ܪܘܚܐ ex Hebr. v. 14. ܐܫܬܘܩ ܠܥܠܡ] ad marg. Uſs. ܐܫܬܘܩ ܠܥܠܡ, *dictum interrogando.* v. 16. ܠܥܘܝܪ̈ܐ] Uſſ. et Cant. ܠܥܘܝܪ̈ܐ. v. 19. ܥܒܕܐ ܕܡܪܝܐ] Hebr. ܥܒܕܐ. v. 22. ܡܫܬܒܝܐ ܘܡܬܒܙܙܐ] Hebr. ܡܫܬܒܝܐ ܘܡܬܒܙܙܐ.

CAP. XLIII. v. 14. ܘܐܬܒܪ] lege ܘܐܬܒܪ ex Hebr. v. 26. ܕܬܙܕܕܩ] Uſs. ܕܬܙܕܕܩ.

CAP. XLIV. v. 9. Omnes libri habent ܘܠܐ ܫܡܥܝܢ, non Hebr.

CAP. XLV. v. 4. ܟܢܝܬܟ] noſtri ܟܢܝܬܟ.

CAP. XLVI. v. 10. ܘܨܒܝܢܝ ܐܥܒܕ] Poc. et Cant. ܨܒܝܢܝ ܐܥܒܕ, forte ܕܨܒܝܢܝ ܐܥܒܕ.

CAP. XLVII. v. 3. ܢܬܓܠܐ ܥܪܛܠܝܘܬܟܝ] poſt hæc addunt Uſſ. et Cant. ܘܢܬܚܙܝܢ ܚܣܕܝ̈ܟܝ. ܘܐܬܦܪܥ ܦܘܪܥܢܐ ܡܢܟܝ. v. 13. ܡܬܪܒܝܐ] Uſs. ܡܢ.

CAP. XLVIII. v. 15. ܘܐܝܬܝܬܗ ܘܐܨܠܚܬ ܐܘܪܚܗ] videtur ſcribendum ܐܝܬܝܬܗ et ܐܘܪܚܗ in maſc. etiam invitis libris.

CAP. XLIX. v. 5. ܘܐܦܩܢܐ] Uſs. ܕܐܦܩܢܐ. v. 6. ܠܐܩܡܐ ܫܒܛܐ ܕܝܥܩܘܒ ܘܠܡܦܢܝ ܢܛܝܪ̈ܘܗܝ ܕܐ] Hebr. poſtulat ܕܐܩܝܡ ܫܒܛ̈ܐ ܕܝܥܩܘܒ ܘܠܡܦܢܝ ܢܛܝܪ̈ܘܗܝ, ſed libri nihil mutant. v. 8. ܕܚܪ̈ܒܬܐ] Uſs. ܕܚܪ̈ܒܬܐ, ſed in marg. ܕܚܪ̈ܒܬܐ. v. 12. ܣܝ̈ܢܝܡ] Uſs. ܣܝܢܝܡ, ſed ad marg. ܐܪܥ ܣܝܢܝܡ, Poc. ܘܡܢ ܐܪܥܐ ܕܣܝܢܝܡ, item Cant. v. 26. ܕܐܢܐ ܡܪܝܐ] Uſſ. ܕܐܢܐ ܐܢܐ.

CAP. L. v. 2. ad ܦܪܩܬ, in marg. Uſs. ܦܪܩܬ ܡܢ ܐܬܬ ܦܪܩܬ ܡܢ ܕܦܪܩ. Ib. ܠܐܠܗܐ] Uſs. ܠܐܠܗܝ.

CAP. LI. v.9. ܐܬܬܥܝܪܝ ܕܪܥܗ] non legitur ܕܪܥܗ in Poc. nec in Cant. In Uſs. alia manu ad marg. inſerendum notatur. v. 14. ܠܐ ܢܡܘܬ] Uſs. ܘܠܐ. v. 20. ܕܪܘܓܙܗ] Uſs. ܟܣܐ ܕܪܘܓܙܗ.

CAP. LII. v. 2. ܠܡܫܒܠ] Uſs. ܢܫܒܠ, etſi in marg. ܠܡܫܒܠ.

CAP. LV. v. 12. ܘܛܘܪ̈ܐ ܘܪ̈ܡܬܐ ܢܬܦܨܚܘܢ ܩܕܡܝܟܘܢ. ܘܬܫܒܘܚܬܐ ܘܟܠܗܘܢ] quid ſi ܛܘܪ̈ܐ ܘܪ̈ܡܬܐ ܢܬܦܨܚܘܢ ܩܕܡܝܟܘܢ ܒܬܫܒܘܚܬܐ. ܘܟܠܗܘܢ, ſic fere Hebr. ſed libri nihil mutant.

CAP. LVI. v. 2. ܘܢܛܪ ܐܦ ܫܒܬܐ] libri habent ܐܦ, etſi ad ſenſum nihil faciat. v. 10. ܢܚܙܝܢ] Uſs. et Cant. ܢܚܙܝܢ.

CAP. LVII. v.2. ܘܢܝܚܐ ܠܗܘܢ ܒܡܫܟܒܝܗܘܢ] videtur ſenſus poſtulare ܕܢܝܚܐ ܠܗܘܢ, ſed libri nihil mutant. v. 6. ܥܠ ܗܠܝܢ] Uſs. ܗܢܐ. v. 10. ܐܫܬܟܚܬܝ] Hebr. poſtulat ܐܫܬܟܚܬܝ, ſed libri nihil mutant.

CAP. LIX. v. 6. ܠܐ ܢܗܘܘܢ] Uſs. ܗܘܘ. v. 9. ܐܬܪܚܩ ܡܢܢ ܕܝܢܐ] Cant. ܐܬܪܚܩܘ ܡܢ ܕܝܢܐ. v. 21. poſt ܡܢ ܦܘܡܟ, deeſt clauſa quam noſtri ſupplent ܡܢ ܦܘܡܟ ܘܡܢ ܦܘܡܗ ܕܙܪܥܟ ܘܡܢ ܦܘܡܗ ܕܙܪܥܐ ܕܙܪ.

CAP. LX v.8. ܘܝܘܢܬܐ ܠܫܘܒܟܝܗܝܢ] noſtri, ܠܫܘܒܟܝܗܝܢ. v. 9. ܠܡܝܬܝܘ] noſtri omnes ܡܝܬܝܘ : et ib. ܘܡܝܩܪܐ, etſi Heb. poſtulat ܘܠܡܝܩܪܐ.

CAP. LXI. v. 3. ܡܫܚܐ ܕܚܕܘܬܐ] noſtri omnes ܕܚܕܘܬܐ.

CAP. LXIII. v. 4. ܦܘܪܩܢܝ] Uſs. ܦܘܪܩܢܐ. v. 17. ܫܒܛܐ] Hebr. poſtulat ܫܒ̈ܛܐ, ſed libri non addicunt.

CAP. LXIV. v. 3. ܚܙܝܢ ܗܘܘ] Uſs. ܠܐ. v. 4. ܘܣܒܪܘܗܝ] Uſs. ܣܒܪܘܗܝ.

CAP. LXV. v. 7. ܥܠ ܥܒܕܝܗܘܢ] Cant. et Poc. una voce ܥܒܕ̈ܝܗܘܢ : in fine autem ejus verſus omnes noſtri addunt, ܕܢܦܩܘ ܡܢ ܡܨܪܝܢ ܒܚܝܠܐ ܪܒܐ, quæ Pariſienſes recto judicio expunxiſſe videntur. v. 17. ܘܠܐ ܢܬܕܟܪܢ] ad marg. Uſs. ܕܠܐ ܢܬܕܟܪܢ ſecundum Hebr. Ib. ܢܬܕܟܪܢ] noſtri omnes ܢܬܕܟܪܢ ut Hebr. v. 20. ܕܢܫܠܡ] Uſs. ܢܫܠܡ.

CAP. LXVI. v. 13. ܐܝܟ ܓܒܪܐ ܕܐܡܗ ܡܒܝܐܐ ܠܗ] Uſs. ܡܒܝܐܐ. v.15. ܘܐܝܟ ܥܠܥܠܐ] Poc. ܐܝܟ ܥܠܥܠܐ.

JEREMIÆ.

CAP. II.

VErſ. 6. ܕܐܪܥܡ] Mſs. ܐܪܥܡ. v. 13. ܓ̈ܒܒܐ] Uſs. ܓ̈ܒܒܬܐ. v. 24. ܢܫܡܬܗ̇] Poc. ܢܫܡܬܗ̇, ut eſt Ferrarius: Uſs. ܢܫܡܬܗ. v. 34. ܒܟܢܦܝܟܝ] Uſſer. ܒܟܢܦܝܟܝ ܕܡܬܚܙܝܢ. v. 37. ܡܢ ܗܢܐ ܗܘܐ] Uſs. ܡܢ ܗܢܘ.

CAP. III. v. 1. ܐܢܬܬܐ ܐܬܦܠܓܬ] Uſs. ܐܢܬܬܐ ܠܐ. v. 8. ܘܥܠ ܟܠ ܕܓܪܬ] videtur ſenſus poſtulare ܕܥܠ ܟܠ, ſed libri nihil mutant. v. 9. ܗܘܬ ܕܩܠܝܠܘܬ] Uſs. ܕܩܠܝܠܘܬܐ, Poc. ܕܩܠܝܠܐ, ſolus Cant. ܕܩܠܝܠܘܬ. v. 18. ܘܢܐܬܘܢ ܐܟܚܕܐ ܗܢܘܢ] Uſſer. ܘܢܐܬܘܢ ܒܚܕܐ ܗܢܘܢ.

CAP. VI. v. 1. ܒܬܠܒܪ] noſtri ܒܬܠܒܪ. v. 3. ܠܘܬܗ̇] Uſs. ܠܘܬܗܘܢ. v. 6. ܩܛܘܥܘ] noſtri, ܩܛܘܥܘ. v. 15. ܒܥܘܕܪܢܐ] Uſs. ܒܥܘܗܕܢܐ. v. 20. ܠܡܢܐ ܠܝ] Uſs. ܠܡܢ.

CAP. VII. v. 11. ܕܡܥܪܬܐ] Cant. ܡܥܪܬܐ ܕܓܝܣ̈ܐ. v. 19. ܠܐ ܗܘܐ ܠܝ] Uſs. ܘܠܐ.

CAP. VIII. v. 5. ܕܐܬܦܢܝܬܘܢ] noſtri, ܐܬܦܢܝܬܘܢ. v. 6. ܬܬܚ] noſtri, ܐܬܬܚ. v. 19. ܘܡܛܠ ܕܐܝܬ] Uſs. ܘܡܛܠ ܕܐܝܬ.

CAP. IX. v. 4. ܠܐ ܬܬܟܠܘܢ] Uſs. & Cant. ܬܬܬܟܠܘܢ. v. 7. poſt ܘܒܠܒܗ ܣܐܡ ܟܡܐܢܐ, addit Cant. ܘܐܡܪ ܠܗ ܒܫܠܡܐ ܒܩܘܪܒܗ ܘܒܚܘܫܒܐ ܒܝܫܐ ܒܠܒܗ. v. 24. ܘܡܬܦܣܝܢ] Uſs. ܡܬܦܣܝܢ, lege ܕܡܬܦܣܝܢ.

CAP. X. v. 7. ܡܠܟܘܬܗܘܢ] Uſs. ܡܠܟܘܬܗܘܢ. v. 14. ܟܠ ܨܝܘܦ] Uſs. ܨܝܘܦ. v. 16. ܐܝܟ ܗܠܝܢ ܕܐܝܟ] Uſs. ܐܝܟ ܗܠܝܢ. v. 18. in Cant. inter ܘܐܥܩܒܝܢܘܢ & ܘܐܥܩܒܝܢܘܢ, inſertum legitur ܘܠܐ.

CAP. XI. v. 2. ܘܐܡܪ ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ] Uſs. & Cant. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ: in Hebr. utrumque plurale.

CAP. XII. v. 9. ܡܨܒܥܬܐ] Poc. & Uſſer. ܡܨܒܥܬܐ. v. 14. ܕܐܪܒܥ] Uſs. ܕܐܪܒܥܬܐ, (ut cap. 13. v. 4.) Poc. ܕܐܪܒܥܬܐ propter punctum ut videtur.

CAP. XIII. v. 10. ܒܬܪ ܦܘܠܚܢܐ ܐܢܘܢ] Uſs. ܒܗܘܢ, Cant. ܐܢܘܢ. v. 14. ܘܐܒܗ̈ܬܐ ܘܒܢ̈ܝܐ] Uſs. & Poc. ܕܒܢ̈ܝܐ. v. 18. ܕܫܩܒܠ] noſtri, ܘܫܩܒܠ.

CAP. XV. v. 2. ܘܐܢ ܢܐܡܪܘܢ] ſic & Cant: Uſs. ܢܐܡܪܘܢ. v. 5. ܕܚܡܣ ܥܠܝܟܝ] Uſs. ܢܚܡܣ ܥܠܝܟܝ.

CAP. XVI. v. 5. ܠܐ ܬܥܠܘܢ ܠܒܝܬ ܡܪܙܚܐ] noſtri plenius, ܠܐ ܬܥܠܘܢ ܘܠܐ ܬܐܙܠܘܢ ܠܒܝܬ ܡܪܙܚܐ. v. 18. ܘܕܛܢܦܘܬܗܘܢ] Cant. in plurali.

CAP. XVII. v. 1. Poſt ܕܡܕܒܚܝܗܘܢ, addunt noſtri ܡܛܠ ܕܡܬܕܟܪܝܢ ܒܢܝܗܘܢ ܡܕܒܚܝܗܘܢ, repetitio ultimæ vocis occaſionem errori dedit. v. 4. ܘܐܫܬܒܩܬ] Uſs. ܘܐܫܬܒܩܬ.

CAP. XVIII. v. 17. ܒܥ̈ܝܢܝܗܘܢ] Cant. ܒܥܝܢܝܗܘܢ. v. 21. ܘܛ̈ܠܝܗܘܢ ܢܗܘܘܢ] Uſs. ܘܛ̈ܠܝܗܘܢ ܘܢܫܝܗܘܢ. ܘܠܡܘܬܐ ܢܛ̈ܠܝܗܘܢ. v. 23. ܒܥܘܠܐ ܡܘܬܐ] Uſs. ܠܡܘܬܐ. Ibid. ܒܥܕܢ ܪܘܓܙܟ ܥܒܕ ܒܗܘܢ] Uſs. ܒܥܕܢ ܪܘܓܙܟ.

CAP. XIX. v. 5. ܘܒܢܘ] noſtri, ܒܢܘ.

CAP. XX. v. 10. Videtur addendum poſt ܘܢܬܦܪܥ ܡܢܗ, ex Hebr. ܘܢܬܦܪܥ ܡܢܗ ܠܗ: ſed libri non juvant.

CAP. XXI. v. 12. ܘܦܨܘ ܕܛܠܝܡ] Uſs. ܛܠܝܡ ܘܦܨܘ. v. 13. ܫܪܝܬ ܒܥܘܡܩܐ] noſtri, ܒܥܘܡܩܐ in ſing. v. 14. ܘܐܦܩܘܕ] Uſs. ܘܐܦܩܘܕ.

CAP. XXII. v. 6. ܐܝܟ ܕܒܪܝܬܐ ܐܝܟ] Uſs. ܐܝܟ, Cant. non habet ܐܝܟ, & ad oram Uſs. notatur deeſſe apud Gregorium, ut & in Heb. v. 10. ܬܒܟܘܢ] Uſs. ܬܒܟܘܢ. v. 14. ܘܒܢܐ] Uſſ. ܘܒܢܐ. v. 15. ܡܬܡܠܟ ܐܢܬ ܕܐܢܬ ܡܬܚܪܐ] Uſſ. & Poc. ܡܬܡܠܟ ܐܢܬ ܕܐܢܬ ܡܬܚܪܐ. v. 20. ܘܒܥܒܪܝܢ] Cant. ܘܡܥܒܪܝܢ. v. 21. ܗܝ ܗܘܐ] Uſs. ܗܝ ܗܘܐ. v. 22 ܬܬܒܗܬܝܢ] Uſs. ܘܬܬܟܠܡܝܢ. v. 28 ܠܕܘܪܐ] Poc. & Cant. ܠܕܘܪܐ.

CAP. XXIII. v. 7. ܒܝܘܡܬܐ] Uſſer. ܒܝ̈ܘܡܬܐ. v. 10. ܘܡܪܗܛܗܘܢ] Uſs. ܡܪܗܛܗܘܢ. v. 17. ܕܡܫܪܟܝܢ] Uſſer. ܕܡܫܪܟܝܢ.

CAP. XXIV. v. 2. ܘܡܣܪܝܩܬܐ] Cantab. ܡܣܪܝܩܬܐ. v. 2. ܒܝܫ̈ܬܐ] Uſſer. ܒܝܫ̈ܐ. v. 6. ܐܦܩܘܕ — ܐܒܢܝܘܗܝ] Uſſer. ܐܒܢܝ — ܐܢܘܢ ܐܦܩܘܕ ܐܢܘܢ.

CAP. XXV. v. 4. Poſt ܢܒܝܐ addit Uſs. ܘܠܐ ܫܡܥܬܘܢ. v. 30. ܗܘܝ ܗܘܝ] Poc. ܗܘܝ ܗܘܝ. v. 34. ܘܬܬܒܪܘܢ] Uſſer. & Cant. ܬܬܬܒܪܘܢ.

CAP. XXVI. v. 2. ܕܐܬܪܐ] Uſſer. ܕܐܬܪܐ ܕܝܗܘܕܐ. v. 14. ܐܝܟ ܕܫܦܝܪ] Uſſer. ܕܫܦܝܪ ܠܟܘܢ. v. 21. ܡܪܙܚܐ] noſtri omnes ܡܪ̈ܙܚܐ in plur. ut Heb. V. 20 & 22. in ܡܠܟܐ ܕܝܗܘܕܐ & ܐܒܘܗܝ habes ܕ cum ܕ mutatum: cui noſtri hic conſentiunt, item in ܕܒܒܠ, ſicutetiam cap. 36. v. 12. & 25.

CAP. XXVII. v. 2. Initio addunt noſtri, ܘܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܝ ܐܡܪ ܡܪܝܐ ܠܡܪܝܐ. v. 6. ܐܢܐ ܝܗܒܬ] Uſſer. ܐܢܐ ܗܘ ܝܗܒܬ. v. 10. ܕܐܪܚܩܟܘܢ ܡܢ ܐܪܥܐ ܘܐܫܬܪܟܘܢ] noſtri plenius, ܕܐܪܚܩܟܘܢ ܡܢ ܐܪܥܟܘܢ ܘܐܣܚܦܟܘܢ ܘܬܐܒܕܘܢ.

CAP. XXVIII. v. 16. ܫܢܬܐ ܐܢܐ] noſtri, ܫܢܬܐ ܐܢܐ. v. 27. ܡܢ ܩܕܡܝܟ] Uſs. ܕܡܢ.

CAP. XXX. v. 18. ܗܐ ܡܗܦܟ] Uſſer. ܐܢܐ ܡܗܦܟ.

CAP. XXXI. v. 2. ܒܡܕܒܪܐ] Uſſer. ܒܡܕܒܪܐ. v. 9. ܐܕܒܪ] Uſſer. ܘܐܕܒܪ. v. 19. ܐܬܝܕܥܬ] Uſs. & Poc. ܐܬܝܕܥܬ, Cant. ܐܬܝܕܥܬ.

CAP. XXXIII. v. 9. ܘܢܬܡܗܘܢ] videtur legend. ܘܢܬܡܗܘܢ ſecundum Heb. ſed libri non addicunt. v. 14. ܠܘܬ ܒܝܬ ܝܗܘܕܐ] Uſs. ܠܘܬ ܒܝܬ ܝܗܘܕܐ ܘܥܠ ܒܝܬ ܐܝܣܪܝܠ. v. 20. ܩܝܡܝ ܘܩܝܡܝ] Uſs. ܩܝܡܝ. v. 26. ܘܡܫܡܫܢܝ — ܫܡܫܐ] omnes noſtri, ܘܡܫܡܫܢܝ ܐܢܐ ܠܐ ܫܡܫܐ.

CAP. XXXIV. v. 5. Poſt ܒܥܠܡܐ, omnes noſtri addunt ܒܥܠܡܐ ܢܐܡܪܘܢ ܡܪܝܐ ܗܘ ſecundum Hebr. v. 20. Poſt ܘܐܬܠܟܡ, noſtri addunt ܐܢܘܢ ſecundum Hebr. v. 21. ܢܦܫܗܘܢ] Uſs. ܢܦܫܗܘܢ.

CAP. XXXVI. v. 7. ܘܢܦܩܘܢ ܡܪܝܐ ܩܕܡܘܗܝ] Uſs. ܘܢܦܩܘܢ ܡܪܝܐ ܡܢ. v. 10. ܒܣܦܪܗ] noſtri, ܒܣܦܪܗ in ſing. v. 16. ܦܬܓܡܘܗܝ] noſtri, ܦܬܓܡܐ. v. 26. ܠܒܪܘܟ ܣܦܪܐ] noſtri omnes ܠܒܪܘܟ ܣܦܪܐ. v. 29. ܡܠܟܘܬܐ] Uſs. ܡܠܟܐ.

CAP. XXXVII. v. 2. ܕܗܘܐ] noſtri, ܗܘܐ, ut & 38. 1. v. 9. ܬܬܛܥܘܢ] Cant. ܬܛܥܘܢ.

CAP. XXXVIII. v. 6. ܘܫܒܩܘܗܝ] Uſs. & Poc. ܘܫܒܩܘܗܝ, male. v. 9. ܘܐܪܡܝܘܗܝ] legendum ܕܐܪܡܝܘܗܝ, ſic enim noſtri, & ſic in Hebr. v. 12. ܘܐܡܪ ܥܒܕܡܠܟ] Uſs. ܘܐܡܪ ܠܗ.

CAP. XXXIX. Ad marg. Poc. ſic ſcriptum: ܐܪܒܥ ܙܒ̈ܢܝܢ ܐܬܟܒܫܬ ܐܘܪܫܠܡ ܡܢ ܒܒܠܝ̈ܐ. ܩܕܡܝܬܐ ܫܢܬ ܕ: ܕܝܘܝܩܝܡ: ܘܬܪܬܝܢ ܫܢܬ ܝܐ: ܕܝܠܗ. ܘܬܠܬܐ ܟܕ ܐܫܬܒܝ ܝܘܟܢܝܐ. ܘܐܪܒܥ ܫܢܬ ܝܐ: ܕܨܕܩܝܐ.

Quater capta eſt Jeruſalem a Babyloniis, Primo anno quarto Joakim: Secundo undecimo ejuſdem: Tertio cum abductus eſt Jechonias: Quarto, anno XI Zedekiæ.

v. 16. ܦܬܓܡ̈ܐ] Hebr. poſtulat ܦܬܓ̈ܡܝ, ſed libri nihil mutant.

CAP. XL. v. 1. ܟܕ ܐܣܝܪ] Uſs. ܐܣܝܪ. v. 4. ܗܐ ܫܪܝܬܟ] Uſs. ܗܐ. Ibid. ܫ̈ܫܠܬܐ] noſtri, ܫܫܠܬܐ. v. 7. ܗܢܘܢ] Cant. ܗܢܘܢ.

CAP. XLI. v. 9. ܕܩܛܠ] Uſs. ܐܢܘܢ ܕܩܛܠ. v. 12. ܘܐܬܘ ܠܡܩܪܒ] Uſs. ܥܠ. v. 15. ܘܥܪܩ] Uſs. ܘܥܪܩ ܡܢ ܩܕܡ. v. 18. ܡܢ ܟܠܕܝ̈ܐ] Uſs. ܡܢ ܟܠܕܝܐ.

CAP. XLII. v. 6. ܘܢܫܬܡܥ ܠܡܠܬܗ] Uſs. ܠܡܠܬܗ. v. 13. ܕܢܬܒ ܒܗ̇] Uſs. & Cant. ܕܢܬܒ ܒܗ̇, quod perinde eſt. v. 20. ܘܐܛܥܝܬܘܢ] ſecundum Hebr. eſſet ܐܛܥܝܬܘܢ, ſed libri noſtri nihil mutant.

CAP. XLIII. v. 8. ܒܬܚܦܢܚܣ] Cant. ܒܬܚܦܢܚܣ.

CAP. XLIV. v. 2. ܘܗ̈ܝ ܚܪ̈ܒܢ] Hebr. poſtulat ܘܗܐ ܐܢܝܢ. v. 12. ܘܢܡܘܬܘܢ ܟܠܗܘܢ] Uſſ. ܟܠܗܘܢ ܘܢܫܠܡܘܢ ܠܡܘܬ. ܒܚܪܒܐ ܘܒܟܦܢܐ ܢܡܘܬܘܢ. v. 13. ܥܠ ܕܝܬܒܝܢ] Uſs. ܥܠ ܕܝܬܒܝܢ. v. 17. ܒܥܒܝܢ] Cant. ܒܥܒܝܢ ܚܝܠ, quod idem eſt. v. 22. ܡܢ ܩܕܡ ܒܝܫܘܬ] Uſs. ܡܢ ܩܕܡ ܡܢ.

CAP. XLV. v. 4. ܐܢܐ ܡܚܪܒ ܗܘ] noſtri non habent ܗܘ. v. 5. ܕܬܒܥܐ] Uſs. ܬܒܥܐ.

CAP. XLVI. v. 16. ܥܠ ܚܒܪܗ] Cant. ܒܟܡ. v. 22. ܕܒܟܡ ܚܝܠܐ] noſtri omnes ܕܥܠ.

CAP. XLVII. v. 4. ܠܡܬܒܪܘ] noſtri omnes ܠܡܬܒܪܘ: confer cum Hebraico.

CAP. XLVIII. Titulus ܥܠ ܡܘܐܒ] Cant. ܥܠ ܡܘܐܒ ut in Hebr. v. 2. ܐܦ] Uſs. ܘܐܦ. v. 19. ܫܐܠܝ] Uſs. ܘܫܐܠܝ. v. 21. ܘܥܠ ܚܠܘܢ] Uſs. ܚܠܘܢ. Ib. ܡܘܦܥ] Uſs. ܡܘܦܥ. v. 23. ܘܥܠ ܒܝܬ] Uſs. ܒܝܬ. v. 33. ܕܡܥܨܪܬܐ ܡܢ] Uſſ. ܘܡܢ.

CAP. XLIX. v. 16. ܡܢ ܬܡܢ] Uſs. ܘܡܢ. v. 23. ܥܠ ܕܡܫܩ] Uſs. & Poc. ܕܥܠ. v. 33. ܠܡܥܡܪ ܒܢܝܫܐ] Uſs. ܠܡܥܡܪ ܒܪ ܐܢܫܐ ܘܠܐ ܢܥܡܪ ܒܢܝܫܐ. v. 36. ܘܠܐ] ܢܗܘܘܢ Cant. ܢܗܘܘܢ ܘܠܐ. v. 39. ܫܒܝܬܗ ܕܥܝܠܡ] Uſs. ܫܒܝܬܐ ܕܥܝܠܡ.

CAP. L. v. 3. ܗܘ ܢܥܒܕ] videtur ex Hebr. ſcribendum ܗܘ ܢܥܒܕ, ſed libri noſtri nihil mutant. Ibid. ܘܐܙܠܘ ܗܘܘ] Uſs. ܘܐܙܠܘ. v. 6. ܥܠ ܛܘܪ̈ܐ] Uſs. ܥܠ ܛܘܪ̈ܐ ܘܥܠ ܪ̈ܡܬܐ ܗܕܡܘ ܐܝܟ. v. 14. ܐܬܛܝܒܘ] noſtri plenius * ܐܬܛܝܒܘ ܥܠ ܒܒܠ ܚܕܪ ܚܕܪ ܟܠܗܘܢ ܕܫܕܝܢ ut in Hebr. v. 15. ܐܝܟ ܕܥܒܕܬ] Uſs. ܐܝܟ, Cant. ܐܝܟ ܕܥܒܕܬ. v. 22. ܩܠܐ ܕܩܪܒܐ] noſtri omnes ܩܪܒܐ, male. v. 44. ܐܢܐ ܐܝܟ ܗܘ] Uſs. ܘܗܘ, ut & initio verſus 45 ܘܡܛܠ, & verſus 46 ܘܡܢ. Ibid. ܘܪܥܘܬܐ] Uſs. ܘܪܥܘܬܐ.

CAP. LI. v. 1. ܗܐ ܡܥܝܪ ܐܢܐ] Uſs. ܘܗܐ. v. 2. ܘܐܫܕܪ] ad marg. Uſs. *Greg.* ܐܫܕܪ. v. 4. ܡܫܬܚܠܦܝܢ] Uſs. ܡܫܬܚܠܦܝܢ. v. 5. poſt ܡܢ ܐܠܗܗܘܢ, in Uſs. ܡܢ ܡܪܝܐ ܚܝܠܬܢܐ ܐܠܗܗܘܢ. v. 11. ܕܢܘܒܕ] Uſs. ܐܘܒܕ. v. 14 ܩܕܫ] Uſs. ܩܕܫ. v. 29. ܘܬܬܬܙܝܥ] Uſs. ܘܬܬܬܙܝܥ. v. 30. ܡܕܝܢ̈ܬܐ] Uſs. ܡܕܝܢܬܐ. v. 49. ܩܛܝ̈ܠܐ ܕܟܠܗ̇ ܐܪܥܐ] noſtri plenius ܐܦ ܒܒܠ ܬܦܠ ܩܛܝܠܐ ܕܐܝܣܪܝܠ ܘܐܦ ܡܢ ܒܒܠ ܢܦܠܘܢ ܩܛܝܠܐ ܕܟܠܗ̇ ܐܪܥܐ, ut in Hebr: error ex repetitione ܩܛܝܠܐ. v. 59. ܦܬܓܡܐ] Uſs. ܦܬܓܡܐ. v. 61. ܘܬܚܙܐ] ſenſus poſtulat ܘܬܚܙܐ, ſed libri nihil mutant.

CAP. LII. v. 1. ܚܡܘܛܠ] ad marg. Uſs. *Greg.* ܚܡܘܛܠ. v. 3. ܡܪܘܕ] Uſs. ܡܪܘܕ ܕܡܪܘܕ. v. 12. ܫܢܬ] forte ܫܢܬ. v. 20. ܕܢܚܫܐ ܬܚܝܬ] noſtri plenius, ܕܢܚܫܐ ܘܬܘܪܐ ܕܢܚܫܐ ܬܚܝܬ ܡܟ̈ܘܢܝܬܐ, error ex repetitione ܕܢܚܫܐ.

LAMENTATIONUM JEREMIÆ.

CAP. I.

VER. 10. ܕܥܠ ܒܡܩܕܫܟܝ] Cant. ܕܥܠ ܒܡܩܕܫܟܝ ܒܡܩܕܫܐ, ſed videtur ܒܡܩܕܫܟܝ redundare.

CAP. II. v. 7. ܡܩܕܫܗ] Uſs. ܡܩܕܫܗ. Ibid. ܐܝܟ ܕܒܝܘܡܐ] Uſs. ܐܝܟ ܕܒܝܘܡܐ. v. 9. ܘܐܘܒܕ] videntur in ſing. legenda, ſi Hebr. conſulamus: ſic tamen libri. v. 14. ܘܚܙܘ] Poc. ܘܚܙܘ. v. 18. ܕܥܝܢܟܝ] Uſs. ܕܥܝܢܟܝ.

CAP. III. v. 2. ܘܗܕܒܪ] Uſs. ܘܗܕܒܪܢܝ. v. 5. ܘܚܕܪ] noſtri ܘܚܕܪܢܝ. v. 14. ܓܚܟܐ] Uſs. ܓܚܟܐ. v. 18. ܘܐܡܪܬ ܕܐܒܕ] noſtri, ܘܐܡܪܬ ܕܐܒܕ. v. 22. ܕܠܐ ܫܠܡܘ] noſtri ܕܠܐ ܫܠܡܘ ܘܠܐ ܫܠܡܘ. v. 28 & 29. ܢܬܒ ܒܠܚܘܕܘܗܝ & ܢܬܠ] noſtri, ܢܬܠ ܘܠܐ ܢܬܒ. v. 38. ܡܢ ܦܘܡܗ] noſtri, ܡܢ. v. 42. ܫܒܩܬ] Poc. ܠܐ ܫܒܩܬ, item Uſs. v. 44. ܥܢܢܐ] Poc. ܥܢܢܐ. v. 56. ܠܐ ܬܛܫܐ] Uſs. ܘܠܐ ܬܛܫܐ.

CAP. IV. v. 2. ܝܩ̈ܝܪܐ] Uſs. addit ܘܫܦܝܪܐ. v. 5. poſt ܒܬܦܢܘܩܐ, in Uſs. ܘܗܐ ܐܬܪܥܝܘ ܥܠ ܩܩܠܬܐ. v. 14. ܘܠܐ ܐܬܚܫܒܘ] in marg. Uſs. *Greg.* ܐܬܚܫܒ in ſing. ſed male. v. 12. ܕܢܥܠܘܢ] noſtri, ܘܠܐ.

CAP. V. v. 2. Cant. non agnoſcit ſecundum ܠܢܘܟܪ̈ܝܐ. Uſs. ſubjicit ܫܠܡ ܟܬܒܐ ܕܐܪܡܝܐ ܢܒܝܐ ܕܨܠܘܬܗ ܥܡܢ ܐܡܝܢ *Explicit ſcriptura libri Jeremiæ Prophetæ cujus preces nobis adſint, Amen.*

EZEKIELIS.

EZekielis initio in Poc. ܚܙܩܝܐܝܠ ܢܒܝܐ ܐܬܢܒܝ ܥܣܪܝܢ ܫܢܝܢ. ܡܢ ܩܕܡ ܡܐܬܝܬܗ ܕܡܪܢ ܒܒܣܪ ܬܠܬܡܐܐ ܘܫܬܝܢ ܫܢܝܢ.

Ezekiel Propheta Prophetavit viginti annis. Ante adventum autem Domini noſtri in carne CCCCXXXI annis.

CAP. I.

VER. 25. poſt ܕܠܥܠ ܡܢ ܪܩܝܥܐ, addit C. ܒܡܩܡܗܘܢ ܗܘܝ ܡܪܦܝܢ ܟܢ̈ܦܝܗܝܢ ut in Hebr. item in Poc. In Uſſer. totus verſus deeſt.

CAP. II. v. 1. ܩܘܡ] Cant. & Poc. ܩܘܡ. v. 9. ܘܐܦ] quidni ܘܗܐ? libri tamen nihil mutant.

CAP. III. v. 8. ܠܘܩܒܠ ܐܦܝܗܘܢ] Uſs. ܐܝܟ ܐܦܝܗܘܢ. v. 12. ܫܡܥܬ ܩܠܐ] Uſs. ܫܡܥܬ ܩܠܐ. v. 15. ܠܘܬ ܫܒܝܐ] noſtri omnes ܠܘܬ ܫܒܝܐ.

CAP. IV. v. 15. ܒܙܒܠܐ ܕܬܘܪ̈ܐ] Uſs. ſolus ܒܙܒܠܗܘܢ.

CAP. V. v. 1. ܐܝܟ ܕܡܢ] Uſs. ܘܐܝܟ ut in Hebr. v. 3. ܘܬܨܪ ܒܟܢܦܝܟ] Uſs. ܘܬܨܪ ܐܢܘܢ.

CAP. VI. v. 12. noſtri addunt initio hujus verſus ܘܕܢܫܬܚܪ ܘܕܢܛܪ ܒܟܦܢܐ ܢܡܘܬ ſecundum Hebr. v. 14. ܡܕܒܪܐ ܕܕܒܠܬܐ] noſtri addunt, ܒܟܠܗܝܢ ܡܕܝܢܬܐ ܘܢܕܥܘܢ ܕܐܢܐ ܡܪܝܐ.

CAP. VII. v. 7. ܘܨܦܪܐ] Uſs. ܨܦܪܐ, Cant. & Poc. ܨܦܪܐ. v. 24. ܕܥܡ̈ܡܐ] Uſs. ܕܥܡܡܐ male.

CAP. VIII. ad initium verſus ſeptimi Titulus in Uſs. ܥܠ ܦܘܪܫܢ ܕܡܕܡܘܢ؛ v. 11. ܘܝܙܢܝܐ] Uſs. ܘܝܙܢܝܐ, Poc. ܘܝܙܢܝܐ.

CAP. IX. v. 2. ܘܒܥܒܝܗ] Uſs. ܕܒܥܒܝܗ ut mox, recte; etſi reliqui nihil mutant. v. 9. ܘܐܬܡܠܝܬ ܥܘܠܐ] Uſs. & Poc. ܐܬܡܠܝܬ ܥܘܠܐ, Cant. ut impreſſum eſt.

CAP. X. v. 8. ܘܐܬܚܙܝ] Uſs. ܘܐܬܚܙܝ ܕܐܝܬ. v. 11. ܠܩܘܒܠܗܘܢ] Uſs. ܠܩܘܒܠܗܘܢ. v. 13. ܓܠܓܠܐ] Hebr. poſtulat ܓܠܓܠܐ, idque congruit cum ܗܘܝ, libri tamen nihil mutant.

CAP. XI. v. 10. poſt ܬܬܕܝܢܘܢ, in Uſs. ܘܬܕܥܘܢ ܕܐܢܐ ܐܢܐ ܡܪܝܐ. v. 12. poſt ܥܒܕܬܘܢ, in Uſs. ܘܐܝܟ ܕܝܢ̈ܐ ܕܥܡܡ̈ܐ ܕܚܕܪ̈ܝܟܘܢ ܥܒܕܬܘܢ. v. 21. ܕܡܪܕܝܬܐ] noſtri ܡܪܕܝܬܐ ſine ܕ. v. 23. ܕܡܕܢܚܗ̇] Poc. ܒܡܕܢܚܗ̇.

CAP. XII. v. 5. ܦܘܩ ܘܠܐ] Cant. ܦܘܩ ܒܗ ܕܠܐ, Uſs. ܕܠܐ, item Poc. v. 15. ܒܝܢܬ ܥܡܡ̈ܐ] Uſs. ܒܝܢܬ. v. 16. ܕܒܗܘܢ] Poc. & Cant. ܕܒܗ̇ optime. v. 19. ܠܥܡܘܪ̈ܝܗ̇] Cant. ܠܥܡܘܪ̈ܝܗ̇ ܕܐܘܪܫܠܡ, ſed ita ut appoſita nota ſit inducendum eſſe ܕܐܘܪܫܠܡ: Uſs. ܘܠܥܡܘܪ̈ܝܗ̇.

CAP. XIII. v. 4. ܒܚܘܪ̈ܒܬܐ] noſtri ܒܚܘܪܒܬܐ in plur. v. 16. ܘܐܝܬ ܫܠܡܐ ܠܗ̇] noſtri ܘܐܝܬ ܫܠܡܐ ܠܗ̇ ܗܘ ܕܠܝܬ ܫܠܡ ܐܡܪ ܡܪܝܐ. ܗܘ ܗܘܐ, exciderat nimirum quicquid inter duo ܫܠܡ interjectum fuerat.

CAP. XIV. v. 1. ܘܐܬܘ ܠܘܬܝ ܓܒܪ̈ܐ ܡܢ ܩܫܝ̈ܫܐ ܕܐܝܣܪܝܠ] Uſs. ܘܐܬܘ ܠܘܬܝ ܓܒܪ̈ܐ ܡܢ ܩܫܝ̈ܫܐ ܕܐܝܣܪܝܠ. v. 4. ܗܘ ܕܒܗ] Uſs. ܒܗܘܢ.

CAP. XV. v. 4. ܫܘܦܢܗ̇] videtur Hebr. קצותיו poſtulare ܫܘܦܢܘܗܝ, ſed libri nihil mutant.

CAP. XVI. v. 7. ܘܪܒܝܬܝ ܘܓܒܪܬܝ] libri hic nihil juvant: Uſs. tantum ܘܪܒܝܬܝ. v. 8. ܥܒܝܪܐ] Uſs. ܥܒܝܪܐ. v. 12. ܘܩܕܫܐ ܒܐܕܢܝܟܝ] Poc. ܘܩܕܫ̈ܐ, quod ſi in plurali legatur, ſatis placet, *globulis perforatis ex argento.* v. 16. ܕܟܣܦܐ] Uſs. ܕܟܣܦܐ. v. 32. ܐܝܟ ܐܢܬܬܐ ܕܓܝܪܬܐ] Cant. tantum ܐܝܟ ܐܢܬܬܐ. Ibid. ܕܓܝܪܬܐ ܕܓܒܪܗ̇] Uſs. ܐܝܟ ܐܢܬܬܐ. v. 47. ܥܠ ܗܠܝܢ ܡܚܕܐ ܙܥܘܪ] Uſs. ܡܚܕܐ ܙܥܘܪ ܗܠܝܢ ܥܠ. v. 51. ܚܛܗܝܟܝ] noſtri, ܚܛܗ̈ܝܟܝ ܡܢ ܕܝܠܗ̇: ſequitur ܒܚܛܗ̈ܝܟܝ. ܘܙܕܩܬܝܢ ܐܚܘ̈ܬܟܝ ܒܟܠܗܝܢ ܬܘܥܒ̈ܬܟܝ ܕܥܒܕܬܝ. ܘܐܦ ܐܢܬܝ ܣܒܠܝ ܚܛܗ̈ܝܟܝ quæ hic reſtituenda ex omnibus noſtris.

CAP. XVII. v. 6. ܡܬܦܫܛܐ] noſtri, ܡܬܦܫܛܐ. Ibid. ܘܥܩܪ̈ܘܗܝ ܬܚܘܬܝܗ̇] Uſs. ܬܚܘܬܗ̇ ܢܗܘܘܢ. v. 10. ܗܐ ܢܨܝܒܐ] Uſs. ܗܘܐ. v. 14. ܘܢܛܪܘܢ ܩܝܡܗ] Uſs. ܢܛܪܘܗ, forte ܕܢܛܪܘܢ ܒ.

CAP. XVIII. v. 5. ܘܙܕܝܩܘܬܐ] Uſs. ܙܕܝܩܘܬܐ. v. 17. ܠܐ ܢܡܘܬ] Poc. addit ܠܐ ܢܡܘܬ ܘܒܚܘܒܐ, item Uſs. & Cant. v. 10. ܘܢܫܕܐ] fortaſſe, ܕܢܫܕܐ. v. 21. ܘܢܛܪ ܦܘܩܕ̈ܢܝ] Uſs. ܢܛܪܗܘܢ. v. 22. ܕܥܒܕ ܗܘܐ] Uſs. ܕܥܒܕ ܗܘܐ. v. 25. ܠܐ ܬܪܝܨܐ] Uſs. ܠܐ. v. 27. ܡܢ ܚܛܝܬܗ] Uſs. ܡܢ ܚܛܝܬܗ. v. 29. ܐܝܟ ܕܐܝܬ ܐܘܪܚܗ] Uſs. ܗܟܢܐ, item v. 30. V. 30. ܐܝܟ ܐܘܪܚܬܗ] Cant. ܡܢ ܐܘܪܚܬܗ.

CAP. XIX. v. 7. ܒܩܠ ܢܗܡܬܗ] Cant. ܒܩܠ ܢܗܡܬܗ.

CAP. XX. v. 5. ܘܐܬܝܕܥܬ ܠܗ] Uſs. ܠܗܘܢ. v. 6. ܕܐܦܩܬ ܐܢܘܢ] Uſs. ܕܐܦܩܬ ܠܗܘܢ, quod & ibi v. 15 pro ܠܗܘܢ. v. 18. ܘܐܡܪܬ ܠܒܢܝ̈ܗܘܢ ܒܡܕܒܪܐ] non legitur in Cant: ſequitur autem, ܒܦܘܩܕ̈ܢܐ addito ܕ.

CAP. XXI. v. 15. ܐܬܝܗܒܬ ܐܝܟ] Uſs. ܠܗܘܢ. v. 27. ܐܦ ܗܝ ܘܐܬܥܒܕ ܗܘܝܘ] Uſs. ܐܦ ܘܐܬܥܒܕ ܗܘ.

CAP. XXII. v. 1. ܐܝܟ ܕܝܢ] Uſs. ܘܐܝܟ. v. 28. ܘܚܙܘ ܠܗܘܢ ܚܙܘܐ ܕܓܠܐ ܘܩܣܡܘ ܠܗܘܢ ܕܓܠܬܐ] Uſs. ܕܓܠ ܘܩܣܡܘ ܠܗܘܢ ܚܙܘܐ ܕܓܠܬܐ.

CAP. XXIII. v. 4. ܕܐܚܘܬܗ̇] Uſs. ܐܚܬܗ̇, Cant. ܕܐܚܘܬܗ̇. ib. ܘܐܬܝܠܕܘ] Uſs. ܘܐܬܝܠܕܘ. v. 7. ܒܟܠܗܘܢ ܒܢܝ̈ܐ] Uſs. ܒܟܠܗܘܢ ܒܢܝ̈. v. 13. ܐܘܪܚܐ] Uſs. ܐܘܪܚܬܐ. v. 16. ܘܐܫܬܪܝܬ] Uſs. ܘܐܬܬ. v. 28. ܡܢ ܐܝܠܝܢ] Uſs. ܡܢ ܕܣܢܝܬܝ ܐܢܘܢ ܒܐܝܕܝ̈, ſed lege ܡܢ ܕܣܢܝܬܝ ܡܢ, ut interciderint quæ inter duo ܡܢ. v. 34. ܘܬܡܨܝܢ] Uſs. ܬܡܨܝܢ. v. 44. ܐܝܟ ܥܠܬܐ] Uſs. ܐܝܟ.

CAP. XXIV. v. 12. incluſa uncis extant in omnibus noſtris: & v. 24. hæc etiam in omnibus extant.

CAP. XXV. v. 13. ܠܡܬܚܪܒܘ] Uſs. ܠܡܬܚܪܒܘ.

CAP. XXVI. v. 19. ܡܝ̈ܐ ܣܓܝܐ̈ܐ] Uſs. ܡܝ̈ܐ ܣܓܝܐ̈ܐ.

CAP. XXVII. v. 7. ܘܡܦܪܣܐ] lege in ſing. ex Hebr, non ex libris. v. 14. ܘܪܟܫܐ] noſtri, ܪ̈ܟܫܐ. v. 19. ܘܩܢܝܐ] noſtri, ܘܩܢ̈ܝܐ. v. 26. ܐܚܕܟܝ] Uſs. ܐܚܕܟܝ, Cant. ܐܚܕܘܟܝ. v. 27. ܒܝܘܡܐ ܕܡܦܘܠܬܟܝ] Uſs. ܒܝܘܡܐ. v. 33. ܠܟܠܗܘܢ ܬܚܘܡܝ̈ܟܝ] Uſſer. ܠܟܠ.

CAP. XXVIII. v. 5. ܥܘܬܪܟ] Uſs. ܘܥܘܬܪܟ. v. 9. ܕܐܡܪ ܐܢܐ ܐܢܬ] Uſs. ܬܐܡܪ. v. 18. ܡܢ ܟܠ] Uſs. ܒܟܠܗܘܢ.

CAP. XXIX. v. 4. ܘܕܒܩ] Uſs. ܘܕܒܩ. v. 10. ܣܘܢܐ] Uſs. ܣܘܢܐ. v. 12. ܡܚܪ̈ܒܬܐ ܕܬܗܘܝܢ] Uſs. ܘܚܪ̈ܒܝܗ̇. ܕܬܗܘܝܢ ܡܚܪܒܬܐ ܒܝܢܬ ܡܚܪ̈ܒܬܐ ܒܝܢܬ ܡܕܝܢ̈ܬܐ. ܡܚܪ̈ܒܬܐ ܕܬܗܘܝܢ.

CAP. XXX. v. 9. ܗܘܐ ܡܬܝܐ] lege ܗܘܐ ſecundum Heb. etſi libri nihil mutant. v. 12. ܠܐܪܥܐ ܒܝܕ ܢܘܟܪ̈ܝܐ] noſtri plenius, ܘܐܙܒܢ ܠܐܪܥܐ ܒܝܕ ܒܝ̈ܫܐ ܘܐܚܪܒ ܐܪܥܐ ܒܝܕ ܢܘܟܪ̈ܝܐ: intercideran quæ inter duo ܠܐܪܥܐ interjecta.

CAP. XXXI. v. 6. ܬܚܘܬ] Uſs. ܘܬܚܘܬ.

CAP. XXXII. v. 4. ܕܐܪܥܐ] Uſſ. ܕܐܪܥܐ. v. 30. ܒܚܪ̈ܒܗܘܢ] Uſſer. ܒܚܪ̈ܒܗܘܢ. Ibid. ܘܐܬܬܒܪܘ] Uſſer. ܘܐܬܒܪܘ. v. 31. ܘܢܬܒܝܐ ܥܠ ܦܓܪ̈ܝܗܘܢ] noſtri ܗܘ ܦܓܪ̈ܝܗܘܢ, ut ſtatim.

CAP. XXXIII. v. 5. ܡܙܗܪܐ] Uſs. ܙܗܝܪܐ. v. 6. ܕܡܗ] Uſſ. ܕܡܗ. v. 18. ܒܗ ܢܡܘܬ] Uſs. ܒܗܘܢ. v. 19. ܒܗܘܢ] Uſs. ܒܗܘܢ. v. 20. ܐܝܟ ܐܘܪܚܗ] Uſs. ܐܝܟ. v. 24. ܚܕ] Uſs. ܚܕ ܗܘ. v. 25. ܥܠ ܕܡܐ ܐܟܠܝܢ] Hebr. poſtulat ܐܟܠܝܢ ܥܠ ܛܘܪ̈ܐ: fortaſſe legebat interpres חשוו, nam libri nihil mutant.

CAP. XXXIV. v. 6. ܐܬܒܕܪܬ] Uſs. & Poc. ܐܬܒܕܪܬ. v. 14. ܬܐܠܦ] Uſs. ܘܬܐܠܦ.

CAP. XXXVI. v. 1. ܕܡܪܝܐ] Uſſer. ܕܡܪܝܐ ܡܠܬܐ. v. 3. ܘܐܬܝܠܕܬܘܢ] noſtri omnes ܘܐܬܝܠܕܬܘܢ. v. 4. ܕܡܪܝܐ ܡܠܬܐ] Uſſer. ܡܪܝܐ: utrumque male. Ibid. ܕܪ̈ܘܡܐ] noſtri omnes ܕܪ̈ܘܡܐ, ſic etiam verſu 34 in Cant. V. 35 prius membrum poſteriori reſpondebit, ſi ſic concipiatur, ܐܪܥܐ ܗܝ ܕܚܪܒܬܐ ܐܝܟ ܦܪܕܝܣܐ ܗܘܬ ܗܘܬ, ſed libri nihil mutant; tantum Uſſer. ܕܐܪܥܐ.

CAP. XXXVII. v. 16. ܥܠ ܚܕ] Uſs. ܘܥܠ. v. 18. ܐܢܬ] Uſſ. ܐܢܬ. v. 25. ܒܢܝ̈ܗܘܢ ܠܥܠܡ] Uſs. ܠܥܠܡ ܒܢܝ̈ܗܘܢ.

CAP. XXXVIII. v. 4. ܪܟܫܐ] Uſs. ܘܪܟܫܐ: (ſic v. 10. ܒܗܘ: c. 39. v. 4. ܘܒܦܪ̈ܫܝܗ: c. 46. v. 13. ܘܒܗܘܢ: Dan. 5. v. 30. ܒܗܘ.) v. 7. ܕܟܢܝܫ] noſtri ܕܟܢܝܫ.

CAP. XXXIX. v. 11. ܡܩܒܪܗ] Cant. ܡܩܒܪܬܗ. v. 18. ܘܐܪ̈ܒܐ ܘܬܘ̈ܪܐ ܘܐܬܘ̈ܕܐ] Poc. & Cant. ܘܐܪ̈ܒܐ ܘܬܘ̈ܪܐ ܘܐܬܘ̈ܕܐ, Uſs. ܘܐܪ̈ܒܐ ܘܬܘ̈ܪܐ ܘܐܬܘ̈ܕܐ.

CAP. XL. v. 4. ܠܡܚܙܝܘܬܟ ܗܘ] Uſſer. ܗܘ. v. 11. ܐܡܝܢ ܘܐܡܝܢ] Cant. ܐܡܝܢ ܐܡܝܢ. v. 12. ܦܬܝܐ ܕܩܕܡ] Uſſer.

Uſs. ܬܚܘܬܗ. v. 48. ܘܦܬܝܐ ܕܬܪܥܐ ܬܠܬ ܐܡܝ̈ܢ ܡܟܐ ܘܬܠܬ ܐܡܝ̈ܢ ܡܟܐ] hæc non leguntur in Cant.

CAP. XLI. v. 16. ܥܘܡܩܐ ܩܪܝܒ] Cant. ܩܪܝܒ. v. 21. ܕܡܕܒܚܐ] noſtri ܡܕܒܚܐ.

CAP. XLII. v. 3. ܟܠ ܩܒܠ ܩܒܠ] noſtri ܕܪ̈ܘܡܐ.

CAP. XLIII. v. 3. ܕܚܙܝܬ ܟܠ ܚܙܘܐ ܕܚܙܝܬ] noſtri plenius, ܕܚܙܝܬ ܟܕ ܐܬܝܬ ܠܡܚܒܠܘ ܠܡܕܝܢܬܐ ܘܐܝܟ ܚܙܘܐ ܕܚܙܝܬ, interciderant quæ inter duo ܕܚܙܝܬ interjecta erant. v. 11. ܘܨܘܪܬܗ ܟܠܗ̇] Uſs. ܘܨܘܪܬܗ ܘܥܠܠܝܗ̇ ܘܡܦܩܢܝܗ̇ ܘܟܠܗ̇ ܨܘܪܬܗ̇. v. 24. ܘܢܪܡܘܢ ܥܠܝܗܘܢ ܡܠܚܐ] Uſs. ܥܠܝܗܘܢ ܡܠܚܐ ܘܢܪܡܘܢ ܥܠܝܗܘܢ ܟܗ̈ܢܐ ܡܠܚܐ ܘܢܣܩܘܢ ܐܢܘܢ ܥܠܬܐ ܠܡܪܝܐ.

CAP. XLIV. v. 9. ܠܐ ܢܥܘܠ ܒܗ] Uſs. ܠܐ ܢܥ.

CAP. XLV. v. 1. ܦܠܓܘܬܗ̇] Cant. & Poc. ܦܠܓܘܬܐ. v. 4. ܠܡܫܡܫܢܘܬܐ] omnes noſtri in plur. ܠܡܫܡ̈ܫܢܐ. v. 13. ܕܚܛܐ] Uſs. ܕܚܛܐ ܕܡܢ ܟܘܪܐ. v. 20. ܕܦܟܝܪ ܕܒܝܢܐ] videtur ex Hebr. legend, ܡܢ ܦܬܝܐ. Sed libri nihil mutant. v. 24. ܚܝܦܐ ܠܬܘܪܐ ܘܐܪܒܐ ܚܝܦܐ] Poc. & Uſs. utrobique ܚܝܦܐ.

CAP. XLVI. v. 2. ܡܢ ܐܘܪܚܐ] Uſſ. ܕܡܢ.

CAP. XLVII. v. 18. ܡܢ ܒܝܬ ܚܘܪܢ] Cant. ܡܢ ܚܘܪܢ. v. 20. ܘܡܬܚܡ] quid ſi legas ܕܡܬܚܡ? v. 23. ܘܥܡܘܪ̈ܐ ܕܐܝܬ] Uſs. ܐܝܬ ܕܐܝܬ.

CAP. XLVIII. In omnibus noſtris deeſt verſus ſextus, in quo finis tribus Ephraim, ante Judam. v. 16. ܘܡܕܢܚܐ] Uſs. ܘܡܕܢܚܐ ܕܡܕܝܢܬܐ.

DANIELIS.

CAP. I.

VER. 2. Cant. & Poc. ܘܡܢ ܡܐܢ̈ܐ ܕܒܝܬ ܡܪܝܐ ܘܐܝܬܝ ܐܢܘܢ ܠܒܝܬ ܐܠܗܗ ܕܒܒܝܬ ܓܢܙܐ ܕܐܠܗܗ. Cant. etiam ſemper habet ܦܠܓܘܬܐ in ſing. v. 3. ܐܫܦܢܙ] ſolus Uſs. ܐܫܦܢܙ. v. 4. ܘܡܬܒܝܢܝܢ] Uſs. ܘܡܬܒܝܢܝܢ.

CAP. II. v. 25. ܕܢܦܩܘ] Uſſ. ܢܦܩܘ. v. 40. ܘܡܬܦܣ] Cant. ܘܡܬܦܣ.

CAP. III. v. 10. ܐܝܟ ܐܡܪܬ] Uſs. ܐܝܟ ܡܠܟܐ. v. 15. ܕܬܫܬܡܥܘܢ] Uſs. ܕܬܫܬܡܥܘܢ ܠܗܘܢ. v. 92. ܐܢܐ ܚܙܐ] ܓܒܪ̈ܐ] ſuperſcriptum Uſſer. eadem, ut videtur manu, ܓܒܪ̈ܐ ܐܪܒܥܐ. v. 94. ܘܢܘܪܐ] Uſs. ܢܘܪܐ.

CAP. IV. v. 1. ܒܒܝܬܝ ܘܡܫܒܚ] Uſs. ܘܫܠܝܐ ܒܒܝܬܝ ܘܪ. v. 6. ܒܟܠ] Uſs. ܕܒܟܠ. v. 9. ܘܥܠ ܐܠܢܐ] Cant. ܘܥܠ ܐܝܢ. v. 22. ܘܡܛܠܠܢܐ ܥܡ ܚܝܘܬܐ] in marg. Uſs. ܥܡ ܚܝܘܬܐ ܕܒܪܐ. v. 33. ܐܝܟ ܕܢܫܪ̈ܐ] Uſs. & Poc. ܐܝܟ ܢܫܪ̈ܐ.

CAP. V. v. 2. ܕܢܦܩ ܡܢ ܗܝܟܠܐ ܕܒܐܘܪܫܠܡ ܐܒܘܗܝ] noſtri ܕܐܦܩ ܢܒܘܟܕܢܨܪ ܡܢ ܗܝܟܠܐ ܕܒܐܘܪܫܠܡ ܐܒܘܗܝ ܘܢܫܬܘܢ] ܐܒܘܗܝ ܢܒܘܟܕܢܨܪ. v. 5. ܕܢܦܩ] Uſs. & Poc. ܢܦܩ. v. 13. ܡܢ ܐܝܠܝܢ ܡܠܟܐ ܐܢܬ] Uſs. ܡܠܟܐ ܐܢܬ ܗܘ ܕܢܝܐܝܠ ܡܢ ܐܝܠܝܢ. v. 20. ܠܒܗ] in Uſs. ſuperſcriptum ܪܘܚܗ ܕܠܒܗ. v. 21. ܠܡܠܟܘܬܗ ܘܠܡܢ] Uſs. ܘܠܡܢ ܗܘ.

CAP. VI. v. 10. ܘܡܨܠܐ] Uſs. ܗܘܐ ܡܨܠܐ. v. 13. ܘܢܬܒܥܐ ܡܢ ܟܠ] nullus noſtrum habet ܚܘܫܒܐ quod Hebr. poſtulat. v. 17. ܘܐܬܚܬܡܬ ܒܥܙܩܬܐ ܚܕܐ ܘܣܡܘܗ̇] Cant. non habet ܚܕܐ ut nec Hebr. v. 26. ܠܥܠܡܝܢ] Uſs. ܠܥܠܡ.

CAP. VII. v. 2. ܡܬܟܬܫܝܢ] videtur legendum ܡܬܟܬܫܝܢ. v. 8. ܒܩܪ̈ܢܬܐ ܕܩܕܡܝܬܐ] Uſs. ܕܩܕܡܝܬܐ. v. 14 ܘܠܐ ܬܬܒܪ] lege ܠܐ ut in Chald.: libri tamen non addicunt. v. 25. ܥܕ ܙܒܢ] Uſs. ܙܒܢܐ.

CAP. VIII. v. 7. ܘܪܡܝܗܝ] Uſs. ܘܪܡܝܗܝ, ad marginem tamen ܘܫܕܝܗܝ. v. 13. ܠܡܫܬܟܚܘ] Cant. ܠܡܫܬܟܚܘ. v. 27. ܘܩܡܬ] Uſs. ܩܡܬ.

CAP. IX. v. 19. ܡܪܝܐ ܬܘܒ] noſtri ܡܪܝܐ ܫܡܥ. ܡܪܝܐ ܫܒܘܩ. ܡܪܝܐ ܬܘܒ ܘܥܒܕ. v. 21. ܕܩܘܪܒܢܐ ܕܪܡܫܐ] Poc. ܕܩܘܪܒܢܐ ܕܪܡܫܐ. v. 24. ܘܦܘܫܩܐ ܘܢܒܝܘܬܐ] Cant. ܦܘܫܩܐ. v. 27. in Cant. deeſt quicquid inter duo ܚܘܒܠܐ interjicitur.

CAP. X. v. 6. ܡܬܚܙܝܢ] ad oram Uſſ. notatum eſt Greg. legere ܡܬܚܙܝܢ, & ita in Cant. v. 13. ܘܡܠܟܘܬܐ ܕܦܪ̈ܣܝܐ] ad oram Uſſer. notatum eſt eundem legere ܕܡܠܟܐ.

CAP. XI. Notandum, inſerta textui hoc loco argumenta explicationum ex hiſtoria in Poc. non reperiri, in reliquis minio diſtingui à textu, qua neglecta a ſcribis diſtinctione, in textum Pariſienſem irrepſit confuſio verſ. 6.

verſ. 4. ܘܠܐܚܪ̈ܢܐ ܠܐܚܪ̈ܢܐ] poſteriore loco lege ܘܠܐܚܪ̈ܢܐ ex Uſſer. & Cant: ſeu, ut in marg. notatum eſt, Greg. legere, ܘܠܐܚܪ̈ܢܝܢ. Ib. ܐܝܟ ܫܘܠܛܢܗ] in marg. Uſſ. *Greg.* ܫܘܠܛܢܗ, ut in Hebr. Ib. ܘܒܬܪܗ ܕܦܛܠܡܐܘܣ ܘܡܠܟܘܬܐ ܠܡܩܕܘܢܝܐ ܠܦܘܠܛܐ, ܘܕܠܐ ܠܣܠܝܩܘܣ ܘܠܠܐܢܛܝܘܟܘܣ, non leguntur in Uſſer. v. 5. ܦܛܠܡܐܘܣ] * ܒܪ ܠܐܓܘܣ ܕܡܢ ܐܚܝ ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ. Cant. ܒܪ ܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܕܡܢ ܗܘܢܝܐ. v. 6. ܐܟܪ ܦܛܠܡܐ ܠܐ] Cantab. ܡܠܟܐ ܘܦܛܠܡܐܘܣ. Ibid. ܦܛܠܡܐܘܣ] Uſſer. ܐܘܦܛܠܡܐܘܣ *Eupator.* Ib. ܘܒܪܬ ܡܠܟܐ] Uſſ. ܡܠܟܐ ܕܒܪܬܗ. Ib. ܠܐܢܛܝܘܟܘܣ ܐܚܪ ܠܐ ܗܢܐ] Cant ܠܐܢܛܝܘܟܘܣ ܐܬܐ ܗܘܐ. ܘܠܐ ܥܕܢܐ ܕܦܛܠܡܐܘܣ ܒܪܬܗ ܕܗܘܬ ܐܝܬ ܒܗ ܐܬܬܐ. Ibid. ܘܒܪܬܗ ܕܦܛܠܡܐܘܣ ܘܡܠܟܘܬܐ ܠܡܩܕܘܢܝܐ ܠܦܘܠܛܐ, ܘܕܠܐ ܠܐܢܛܝܘܟܘܣ, non leguntur in Uſſ. Poſt ܘܡܬܚܫܒܝܢܗ] in Cant. ܡܫܬܠܡܐ ܠܐܢܛܝܘܟܘܣ ܕܒܪܬܗ ܘܡܬܚܫܒܢܐ ܠܦܛܠܡܐܘܣ ܘܡܢ ܐܚܝ ܫܠܝܛܐ ܒܪ ܕܡܢ ܐܪܝܘܣ. v. 7. poſt ܠܐܬܪܗ] in Cant. ܕܐܢܛܝܘܟܘܣ ܒܪܗ ܕܐܢܛܝܘܟܘܣ. Ib. poſt ܕܓܒܪܐ] in Cant. ܗܘ ܕܗܘܐ ܠܐܢܛܝܘܟܘܣ ܠܐ ܦܛܠܡܐܘܣ. poſt ܘܢܚܒܠ] in Cant. ܠܐ ܦܛܠܡܐܘܣ ܠܐܢܛܝܘܟܘܣ. v. 10. poſt ܒܢܘ̈ܗܝ] in Cant. ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܕܒܪܗ ܕܐܢܛܝܘܟܘܣ ܘܐܚܘܗܝ. poſt ܒܚܝ̈ܠܘܗܝ] in Cant. ܠܐ ܦܛܠܡܐܘܣ ܡܠܟܐ. poſt ܒܟܢܫܐ] in Cant. & Uſſ. ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܘܐܚܘܗܝ. ܠܐ ܦܛܠܡܐܘܣ. ܡܠܟܐ ܕܬܝܡܢܐ ܘܥܡܗ. v. 11. poſt ܘܢܬܡܪܡܪ] in Cant. ܦܛܠܡܐܘܣ ܕܡܢ ܡܨܪܝܢ ܐܚܝ. poſt ܘܢܬܪܒܐ] in Cant. ܘܕܦܛܠܡܐܘܣ ܕܒܪ ܐܢܛܝܘܟܘܣ ܠܐܢܛܝܘܟܘܣ. poſt ܚܝܠܐ ܪܒܐ] in Cant. ܘܦܛܠܡܐܘܣ. poſt ܒܐܝܕܗ] ܕܐܢܛܝܘܟܘܣ ܒܪܗ. Item poſt ܒܟܠܗ] in Uſſ. ܕܐܢܛܝܘܟܘܣ ܒܪܗ, in quo nihil horum ulterius extat. v. 13. ܘܢܦܩܘܢ] Uſs. ܢܦܩܘܢ male. poſt ܘܢܬܐ] ܠܐܢܛܝܘܟܘܣ ܒܪ ܡܢ ܒܬܪ ܫܢܝ̈ܐ. Ibid. poſt ܘܥܬܝܪܐ] ܦܛܠܡܐܘܣ ܐܝܟ ܕܠܐ ܡܫܬܘܕܥܐ ܘܡܩܒܠܐ. v. 14. poſt ܕܥܡܟ] ܠܐ ܠܐܢܛܝܘܟܘܣ ܘܐܦ ܠܐܚܘܗܝ ܘܐܦ ܠܗ̇. Ib. poſt ܠܚܙܘܢܐ] ܕܦܛܠܡܐܘܣ ܒܪ ܟܠ. v. 15. poſt ܒܥܠܕܒܒܐ] ܠܐܢܛܝܘܟܘܣ. Ib. poſt ܠܐ ܢܩܘܡ] ܕܦܛܠܡܐܘܣ ܘܡܠܟܘܬܗ. v. 16. poſt ܐܝܟ ܨܒܝܢܗ] ܠܐܢܛܝܘܟܘܣ. v. 17. poſt ܠܡܬܥܠܝܘ] ܕܦܛܠܡܐܘܣ ܒܪܬܗ. v. 19. poſt ܘܠܐ ܢܫܬܟܚ] ܠܐܢܛܝܘܟܘܣ. v. 20. poſt ܠܐ ܡܥܒܪ] ܠܐ ܦܛܠܡܐܘܣ ܒܪܗ. ܠܐ ܦܛܠܡܐܘܣ ܕܐܢܛܝܘܟܘܣ. Ib. poſt ܡܠܟܘܬ] ܦܛܠܡܐܘܣ ܡܠܟܐ ܕܡܨܪܝܢ

ܡܫܡܫ

[illegible]. Ibid. poſt [illegible] [illegible]. Ibid. poſt [illegible] [illegible]. v. 22. poſt [illegible] [illegible]. Ib. poſt [illegible] [illegible]. Ibid. poſt [illegible]. v. 22. poſt [illegible] in Uſſ. [illegible]. v. 25. poſt [illegible] in Uſſer. [illegible]. v. 25. poſt [illegible]. Ibid. poſt [illegible]. v. 26. poſt [illegible] v. 27. poſt [illegible]. v. 28. poſt [illegible]. Ibid. poſt [illegible]. v. 29. poſt [illegible]. v. 30. poſt [illegible]. Ibid. poſt [illegible]. Ibid. poſt [illegible]. Et ſtatim; [illegible].

Hæc non erant tanti: ſed quoniam partim eorum edita ſunt, volui, vel reſidua, vel diverſa, qualia noſtri codices exhibent, repræſentare.

Verſ. 13. [illegible] noſtri, [illegible]. v. 38. [illegible] in Uſſer. [illegible], ſed ſupra ſcripto [illegible].

CAP. XII. v. 3. [illegible] Poc. [illegible], mendoſe.

HOSEÆ.

CAP. I.

Verſ. 10. [illegible] Poc. & Cant. [illegible].

CAP. II. v. 1. [illegible] lege cum noſtris, [illegible]. v. 18. [illegible] Uſſer. & Cant. [illegible].

CAP. IV. v. 19. [illegible] Uſſer. [illegible].

CAP. VI. v. 4. [illegible] Uſſer. [illegible]. v. 7. [illegible] Cant. [illegible] male.

CAP. VII. v. 5. [illegible] Uſs. [illegible]. v. 6. [illegible] noſtri [illegible].

CAP. IX. v. 4. [illegible] Uſs. [illegible]: (ſic c. 12. v. 10. [illegible]: c. 13. v. 1. [illegible]: Obad. v. 8. [illegible].) v. 15. [illegible] Hæc non agnoſcit Cant. ſed tantum [illegible].

CAP. X. v. 10. [illegible] Uſs. [illegible]. v. 13. [illegible] in marg. Uſſer. [illegible].

CAP. XII. v. 2. [illegible] Cant. [illegible], in marg. tamen [illegible], ut & c. 10. v. 4.

JOEL.

CAP. I. Verſ. 18. [illegible] Uſſer. [illegible].

AMOS.

CAP. I. Verſ. 3. [illegible] Uſs. [illegible].

CAP. IV. v. 3. [illegible] Cant. [illegible]. v. 4. [illegible] noſtri, [illegible], male. v. 7. [illegible] Uſs. [illegible].

CAP. V. v. 1. [illegible] Uſs. [illegible]. v. 4. [illegible] Uſs. [illegible]. v. 16. [illegible] noſtri, [illegible]. v. 17. [illegible] Poc. [illegible]. v. 27. [illegible] Uſs. [illegible], Poc. [illegible].

CAP. VI. v. 13. [illegible] ſic noſtri, non [illegible] ſecundum Hebr.

CAP. VII. v. 13. [illegible] Uſs. [illegible].

CAP. VIII. v. 4. [illegible] noſtri, [illegible].

CAP. IX. v. 1. [illegible] forte, [illegible].

JONÆ.

CAP. I.

Ver. 3. [illegible] prius] in marg. Uſſ. [illegible], *Greg.* [illegible]. v. 6. [illegible] Uſs. [illegible]. v. 11. [illegible] Uſs. [illegible].

CAP. IV. v. 5. [illegible] Uſs. [illegible]. v. 6. [illegible] Uſs. [illegible]. v. 11. [illegible] Uſs. [illegible].

MICHÆÆ.

CAP. I.

Ver. 2. [illegible] Uſs. [illegible]. v. 5. [illegible] Uſs. [illegible]. v. 10. [illegible] ad marg. Uſs. *Greg.* [illegible]. v. 12. [illegible] Cant. [illegible].

CAP. IV. v. 14. [illegible] Uſs. diſtinguit; [illegible] quæ diſtinctio verum ſenſum oſtendit.

CAP. V. v. 1. [illegible] ad oram Uſs. *Greg.* [illegible].

CAP. VI. v. 1. [illegible] ad marg. Uſs. *Greg.* [illegible].

CAP. VII. v. 12. [illegible] Uſs. [illegible]. v. 17. [illegible] in marg. Uſs. *Greg.* [illegible], quod ſpeciem habet gloſſematis.

NAHUM.

CAP. II. Ver. 5. [illegible] noſtri omnes [illegible], male. v. 16. [illegible] Uſs. [illegible].

HABACUC.

CAP. I.

Ver. 8. poſt [illegible] interſerenda e noſtris [illegible]. v. 15. [illegible] Poc. [illegible].

SOPHONIÆ.

CAP. I.

Ver. 9. [illegible] Poc. [illegible]. v. 12. [illegible] Uſs. [illegible].

CAP. III. v. 8. [illegible] Uſs. [illegible]. v. 19. poſt [illegible] in Uſſ. [illegible].

AGGÆI.

CAP. I.

Ver. 3. [illegible]. v. 4. [illegible] Cant. [illegible]. v. 5. [illegible] noſtri [illegible]. v. 9. [illegible] Cant. & Poc. [illegible].

ZACHARIÆ.

CAP. I.

Ver. 8. [illegible] Uſs. [illegible], ad marg. *Greg.* [illegible].

CAP. III. v. 1. [illegible] Cant. [illegible], Uſs. [illegible].

CAP. V. v. 9. [illegible] Poc. & Uſs. [illegible].

CAP. VI. v. 10. [illegible] Uſs. [illegible].

CAP. VIII. v. 2. [illegible] Uſs. & Poc. [illegible]. v. 9. [illegible] Uſs. [illegible]. v. 11. [illegible] Uſs. [illegible]. v. 14. [illegible] noſtri [illegible].

CAP. IX. v. 7. [illegible] ad marg. Uſs. *Greg.* [illegible]. v. 13. [illegible] Uſs. [illegible].

CAP. XI. v. 9. [illegible] Uſs. [illegible].

CAP. XII. v. 5. [illegible] Uſs [illegible]. v. 9. [illegible] Uſs. [illegible].

CAP. XIII. v. 7. [illegible] Cant. [illegible].

CAP. XIV. v. 4. [illegible] Cant. [illegible]: item v. 5. [illegible] Cant. [illegible]. v. 8. [illegible] Uſs. & Poc. [illegible].

MALACHIÆ.

CAP. I. Verſ. 7. [illegible] Uſs. [illegible].

In fine Malachiæ in Cant. [illegible]

Explicit Malachias ſive liber XII Prophetarum, quorum oratio perpetuo nobis adſit, Amen. Precibuſque ipſorum, precibuſque omnium Sanctorum, ſodalium ipſorum, præſertim Virginis quæ Deum peperit, omnium Sanctorum matris, quæ pro genere Adami intercedit, propitius ſit Deus Lectori & Scriptori peccatori, et omnibus ſive verbo ſive opere ipſis participantibus.

ESTHERÆ.

Eſtheræ librum, Eſdræ primum qui dicitur, Tobiam, & Judith, Syriaco-latinos nunc primum damus, prorſus quales in noſtris codicibus extant; Nec punctis quidem illis neglectis, quæ [illegible] & [illegible] appellant. Præterea, ſecund. Epiſt. Baruch, Epiſt. Jer. additamenta Danielis, Maccabaicos, ſecundum, &, quem tertium appellant. Igitur, vacillante ſæpiuſcule duorum Apographorum fide, ratio lectionis reddenda fuit, qualem quidem ſubinde conjectura aſſequi licuit.

CAP. I.

Verſ. 5. [illegible] in Uſſer. ſenſu nullo [illegible] vide cap. 7. v. 8. Ibid. [illegible] Poc. [illegible], ſed cum [illegible] Vela ſive Aulæa ſignificet, videtur [illegible] quod idem valet, gloſſema eſſe, quod in textum irrepſerit. v. 6. in Poc. ſcriptum eſt, [illegible], non [illegible]. Ib. in Poc. ſcriptum eſt [illegible]: Eſai. 3. v. 22 [illegible] v. 9. in Poc. [illegible], ut in Hebr: non ut Uſſer. [illegible]: v. 10. recte Poc. [illegible] hoc igitur exhibemus; nam in Uſſer. male [illegible]. Ib. [illegible] Poc. [illegible]. v. 14. [illegible] non legitur in Poc. v. 15. [illegible] videtur legendum [illegible] in ſing. ſenſu exigente. v. 17. [illegible] videtur Syriaſmus poſtulare [illegible].

CAP. II. v. 2. [illegible] ubi omiſſum o plurale ſenſum mutat. v. 3. [illegible] Poc. [illegible], *& egreſſa ſunt præcepta Regis.* Propius accedes ad Hebr. ſi legas [illegible] *et conſtituat Rex præceptum:* quæ lectio, ex utriuſq; codicis lectione quodammodo conflata eſt. v. 4. [illegible] Poc. [illegible]. v. 7. [illegible] in Poc. [illegible], ſed prius [illegible] non legitur ſubducta virgula. v. 15. [illegible] in Poc. ſcriptum eſt, [illegible]. v. 16. [illegible] in Poc. [illegible]. v. 20. [illegible] Poc. [illegible]: videtur legend. [illegible]. v. 24. [illegible] Poc. [illegible], ubi o plurale redundat. Hoc ſecutus ſum.

CAP. III. v. 4. ܐܡܪܝܢ ܗܘܘ ܠܡܠܟܐ] Poc. ܘܡܢ ܐܡܪܝܢ ܠܡܠܟܐ. v. 6. ܘܗܘܐ ܠܡܘܒܕܘܬܗܘܢ] neuter codex habet quod reſpondeat Hebr. להשמיד: ſupplevi ܠܡܘܒܕܘ. v. 7. ܦܘܪܣܐ] Poc. ſcribit ܦܘܪܐ. v. 8. ܡܫܬܥܒܕܝܢ] Poc. ܡܫܬܥܒܕܝܢ ܘܠܐ ܐ. v. 9. ܫܦܝܪ ܠܐ] fieri poteſt, ut lectum ſit ܠܐ illud, ܐܢ ܥܠ ܡܠܟܐ ܫܦܝܪ ܠܐ in Hebraico, unde facta eſt verſio Syriaca, hoc ſenſu, *ſi non videtur Regi ferendos eſſe Judæos.* Sed ſane ſimplicius eſt, & non ſolum Hebraico codici, ſed etiam uſui ejus locutionis, tam in Syriaco quam in Hebraico accommodatius, ut dicamus, ܠܐ illud additum eſſe vitio exſcriptorum. Ibid. ܐܠܦܝܢ ܟܟܪܝܢ ܟܟܪܐ] Poc. ܐܠܦܐ, & ܟܟܪܝܢ ܟܟܪ̈ܐ. v. 12. ܘܐܬܩܪܝܘ ܣܦܪܐ] in Poc. ܘܐܬܩܪܝܘ ܣܦܪ̈ܐ: lege ܘܐܬܩܪܝܘ ܣܦ̈ܪܐ. Ibid. ܠܡܪܙܒ̈ܢܐ] in Poc. ܠܡܪܙܒ̈ܢܐ ܕܡܠܟܐ. Ibid. ܠܡܕܝܢ̈ܬܐ] in Poc. ܠܡܕܝܢ̈ܬܐ recte. v. 13. ܘܐܫܬܕܪܘ] in Poc. ܘܐܫܬܕܪܘ. Ibid. ܠܡܕܝܢ̈ܬܐ] in Poc. ܠܡܕܝܢ̈ܬܐ ܕܡܠܟܘܬܗ. v. 14. ܦܬܓܡܐ] in Poc. ܦܬܓܡܐ ܕܡܠܟܐ. v. 15. ܡܫܬܪܗܒܝܢ] in Poc. ܡܢ ܡܫܬܪܗܒܝܢ.

CAP. IV. v. 3. ܡܬܪܡܝܢ] in Poc. recte ܘܩܛܡܐ ܡܬܪܡܝܢ, *& cinis ſtratus.* v. 8. ܘܦܩܕܘܗܝ] in Poc. ܘܦܩܕܗ *& mandavit ipſi.* v. 11. ܐܝܬ ܕܐܝܬ] videtur ܐܝܬ gloſſema eſſe, vacillante ſcriba, num ܕܐܝܬ, quod ſequitur idem eſſet, ܕ præpoſito: Cum revera, ab Hebr. דת tranſumptum ſit. v. 16. ܕܒܬ ܕܒܬ] in utroque exemplari noſtro ſcriptum eſt ܕܒܬ, ſed certe hoc non eſt aliud ab ܐܕܬ.

CAP. V. v. 1. ܠܒܘܫܐ] videtur legend. plur. ܠܒܘ̈ܫܐ. v. 2. ܫܒܛܐ. ܘܩܪܒܬ] in Poc. ܫܒܛܗ ܘܩܪܒ recte, & mox, ܘܩܪܒܬ ſine ܘ. v. 5. ſuſpecta lectio ܣܪܘ, ſed melius non occurrit. v. 10. ܐܬܚܝܠ] in Poc. ܐܬܚܝܠ ܗܡܢ recte. v. 14. ܘܒܨܦܪܐ] in Poc. ܘܒܨܦܪܐ ܥܘܠ.

CAP. VI. v. 1. ܩܪܝܢ] non convenit τῷ ܩܪܝܢ ܗܘܘ, etſi ita ſcriptum in utroque. v. 4. ܕܢܐܡܪ] in Poc. ܢܐܡܪ. v. 8. Uſs. ܕܢܠܒܫ ܠܒܘܫܐ ܡܠܟܝܐ, Poc. ܕܢܠܒܫ: poſt, Uſs. ܕܪܟܒ ܒܗ ܡܠܟܐ, Poc. ܕܪܟܒ, quæ puncta ſibiipſis diverſum ſignificant. Adeo incerta eſt eorum ratio in codicibus Syriacis. Ib. ܡܢ ܕܐܬܬܣܝܡ ܠܪܫܗ] in Uſs. ſcriptum erat, ܘܐܣܝܡ ܠܪܫܗ ܠܪܫܗ, & ita verti, ac ſi ſcriptum eſſet ܡܢ ܕܐܬܬܣܝܡ: Eſt enim in Hebr. וַאֲשֶׁר נִתַּן. In Poc. autem ܡܢ ܐܝܕܗ ܐܬܬܣܝܡ, quod eſt dicere, *corona regia manu regis capiti ejus impoſita.* v. 13. ܘܫܪܝܬ] videtur legend. ܕܫܪܝܬ, eſt enim in Hebr. אשר החלות, & ܘ pro ܕ poſitum ſæpe notavimus.

CAP. VII. v. 2. verti, ac ſi ſcriptum fuiſſet ܒܡܫܬܝܐ ut in Heb: uterque tamen codex habet ܕܡܫܬܝܐ. Ib. ܒܥܘܬܟܝ] in Poc. ſcriptum eſt ܒܥܘܬܟܝ. v. 5. ܕܒܠܒܗ] Poc. ܒܠܒܗ. v. 8. ܠܒܝܬܐ ܒܝܬܢܐ] Poc. legit ܡܢ ܓܢܬ ܒܝܬܢܐ recte, *de horto* ſcilicet *atrii interioris.* Ibid. ܘܪܒܐ ܘܐܫܬܡܥ] Poc. ſcribit ܕܪܒܐ: legendum eſt autem ſtatim ܕܐܫܬܡܥ eadem, τῆς ܘ pro ܕ, ratione.

CAP. VIII. v. 1. in Poc. ܘܐܫܠܛܗ ܥܠ ܒܝܬܗ ܕܗܡܢ ܗܘ ܒܥܠܕܒܒܐ. Et ſane ita legiſſe videtur Syrus, quia ſequitur ܘܫܠܛܗ. v. 3. ܘܒܥܬ] videtur ſcribendum ܘܒܥܬ ex Hebræo. v. 8. ܘܐܢܬܘܢ ܟܬܘܒܘ ܥܠ ܝܗܘܕܝܐ] videtur ſcribendum, ܘܐܢܬܘܢ ܟܬܘܒܘ ut in Hebr.: & ſtatim ܕܝܗܘܕܝܐ, ſenſu exigente. v. 10. ܕܪܡܟ̈ܐ] in Poc. ܒܢܝ ܪ̈ܡܟܐ ܐܚܫܬܪ̈ܦܢܐ, ſed in marg. ܕܪܡܟ̈ܐ. v. 17. ܡܬܗܘܝܢ] In margine Poc. ܡܬܢܘܒܝܢ, quod quid ſit, quæro: legendum eſt certe ܡܬܝܗܘܕܝܢ ex Hebr.

CAP. IX. v. 1. poſt ܠܡܫܬܠܛܘ ܒܗܘܢ] Non eſt dubium mutila eſſe hoc loco exemplaria noſtra, fuiſſeque ſcriptum in hunc modum ܘܗܦܟܬ ܕܢܫܬܠܛܘܢ ܝܗܘܕܝܐ ܗܢܘܢ ܒܣܢܐܝܗܘܢ. v. 3. ܕܡܠܟܐ] lege ex Hebr. ܕܡܕ̈ܝܢܬܐ. v. 4. ܠܒܝܬ ܡܠܟܐ] in Poc. ܒܝܬ ܡܠܟܐ recte. v. 7. Ex filiis Haman quartus in Poc. ܦܘܪܬܐ, ſextus ܐܪܝܕ, ſeptimus ܦܪܡܫܬܐ. Verſus 18 deſideratur in utroque codice noſtro. v. 25. ܐܡܪ ܗܘܐ ܣܦܪܐ] fortaſſe legendum ܐܡܪ ܗܘܐ ܒܣܦܪܐ, ut dicat, *regem ſcripto præcepiſſe.* Sed uterque codex habet quod exhibuimus. Ib. ܥܠ ܨܠܝܒܐ] in Poc. ܥܠ ܨܠܝܒ̈ܐ *in patibulis.* v. 26. in Poc. legitur ut vertimus, ܦܘܪܐ, videtur autem legendum ſtatim ܥܠ ܫܡ. v. 31. ܘܢܛܪܘܢܗܘܢ] non dubito legendum eſſe ut verti, ܨܘܡܝܐ ܕܢܛܪܘܢܗܘܢ.

E S D R Æ.

CAP. I.

VER. 1. ܐܘܪܫܠܡ] videtur ut conſtat oratio legendum ܒܐܘܪܫܠܡ. v. 3. totum illud ܘܣܡܘ ܒܗܝܟܠܐ ܩܕܝܫܐ ܩܘܕܫܐ videtur melius abeſſe a Græco. Ibid. ܘܫܡܫܘܗܝ] in Poc. ſcriptum eſt ܘܫܡܫܘܗܝ. v. 9. ܘܡܥܝܐ] forte ܘܫܡܥܝܐ, in Gr. Καὶ Ἰεχονίας, καὶ Σαμαίας, καὶ Ναθαναὴλ ὁ ἀδελφὸς, καὶ Ἀσαβίας, ܚܫܒܝܐ. v. 10. in Poc. ſcriptum eſt ܦܪܝܫܝܢ ܦܠܓܘ, quæ inconſtantia vitii ſuſpicionem præbet: ſcribendum videtur ܦܪܝܫܝܢ. v. 12. ܒܩܕܪ̈ܐ ܕܢܚܫܐ] Scribe ܢܚܫܐ. v. 18. ܐܦ ܐܫܬܟܚ ܠܡܠܟܐ] manifeſtum eſt legendum eſſe ܐܝܟ ܐܫܬܟܚ ܕܡܠܟܐ. v. 20. ܐܝܟ ܕ] ܗܘܐ ܐܝܟ ܕ. Ib. ܕܡܩܒܠܬܐ] forte ܕܡܩܒܠ. v. 24. ܕܚܛܝܬܐ ܕܚܛܝܢ] forte ܕܚܛܝܘܬܐ. v. 31. ܐܬܬܦܠܛ] in Poc. ܡܢ ܐܬܬܦܠܛ. v. 32. Excidit hoc loco vox una, cujus reſtitutio e Gr. exemplari locum ſanet; legendum ܪܫܐ, ܥܡ ܢܫ̈ܝܗܘܢ ܐܒܠܘ ܗܘܘ *præſides cum uxoribus ſuis lamentati ſunt eum.* Tangit enim morem luctus Judaici, quo primores populi per ordines ſuos, eorumque fœminæ per ſuos ordines luctum celebrabant: de quo more vide apud Prophetam Zachariam Cap. 12. v. 11, 12, 13. ubi hunc ipſum luctum deſcribit: Cui illuſtrando conſule Maimonidem in תענית. v. 38. etiam hic vox deeſſe videtur, & legendum ܐܚܘܗܝ ܐܣܪܗ ܘܐܝܬܝܗ e Græco, συλλαβὼν ἀνήγαγεν ἐξ Αἰγύπτου. Ib. ܙܪܩܝܐ] Ζαράκην Gr. Zachariam verti, nec enim aliud occurrebat. v. 41. ܘܐܬܟܬܒܘ] videtur legendum ܗܠܝܢ ܕܐܬܟܬܒܘ ܥܠܘܗܝ *quæ ſcripto conſignata ſunt de eo.* v. 43. ܝܘܝܩܝܡ ܝܘܝܩܝܡ] lege ܝܘܝܩܝܡ ܒܪ ܥܣܪܝܢ ܗܘܐ ܝܘܝܩܝܡ: ſequitur autem in marg. Poc. ܒܪ ܬܡܢܬܥܣܪ̈ ut in alio exemplari fuiſſe *octodecimum* ſignificet, quæ varietas lectionis etiam in codice Romano annotata eſt. v. 48. videtur expungendum illud ܘܐܬܩܘ, ſine quo procedit ſenſus. v. 55. videtur legendum ܘܡܓ̈ܕܠܐ, ut ſit Græcum πύργους. v. 57 & 58. ܕܬܡܠܐ ܫܒܬܐ] lege ܕܬܡܠܐ ܫܒܬܐ ܕܝܘܡܬܐ ܕܫܒܝܐ ܕܫܠܡܘ.

CAP. II.

v. 1. ܒܡܠܟܘܬܗ ܕܟܘܪܫ] Senſus erit apertus ſi legas ܕܟܘܪܫ, quaſi repetito ܕ ܒܡܠܟܘܬܗ ex fine c. 1. v. 8. ܪ̈ܝܫܐ] lege ܪ̈ܝܫܐ ܕܫܒܛ̈ܐ ut in Græco ἀρχίφυλοι. v. 9. ܘܗܘܢܗܘܢ] expunge ܘ, & lege ܕܗܘܢܗܘܢ ܐܬܥܝܪ *quorum mens excitata fuerat,* ut in Gr. ὧν ὁ νοῦς ἠγέρθη. v. 10. poſt ܕܐܝܬܝ ܒܝܬܗ, abſunt à noſtris codicibus quæ ſequuntur in Græco, καὶ ἐξενέγκας αὐτὰ ὁ Κῦρος ὁ βασιλεὺς, quæ ſupplenda eſſe orationis ἀνακολουθία demonſtrat: ܘܐܦܩ ܐܢܘܢ ܟܘܪܫ ܡܠܟܐ ܕܦܪ̈ܣܝܐ. v. 13. ܡܣܒܠ̈ܢܘܬܐ ܘܦܢܟ̈ܐ] neceſſario ſcribendum ܡܣܒܠ̈ܢܘܬܐ, & poſtea, ܘܦܝ̈ܠܐ.

CAP. III. v. 2. Videri poſſet ſcribendum ܘܦܪܬܘ̈ܢܝܐ; ſed in voce peregrina nihil mutandum: ſic v. 11. & c. 4. 47. V. 3. ܘܐܬܬܥܝܪ] lege ܘܐܬܬܥܝܪ. v. 5. videtur ſcribendum, ܗܘܐ ܕܐܝܟ ܐܢܫܐ, ut in Poc; potius quam ܗܘܐ ܕܢܚܘܐ ܐܢܫܐ: Gr. ὃ ἐὰν φανῇ τὸ ῥῆμα. & ſane ab hoc Syriaſmo videtur profectus uſus ille τοῦ ἐὰν quem in Novo Teſtamento adeo frequentem eſſe conſtat: v. 11. ܗܘܐ ܡܢ ܕܐܝܟ ܗܘܝܘ ܡܠܟܐ. v. 6. ܘܐܪ̈ܓܘܢܐ] videtur ſcribendum in ſingulari ܘܐܪܓܘܢܐ: & verſu ſequenti, ܘܡܕܢ ܠܐ ܡܠܐ. v. 10. Cum vere ſcriptum videatur in codicibus noſtris ܚܕ ܚܕ ܗܟܢܐ ܡܠܬܐ: ſequitur ut videri debeat ſtatim inferendum ܡܠܬܐ, vel ܟܠܗ ܡܠܬܐ.

CAP. IV. v. 3. ܐܝܟ ܕܢܐܡܪ] omnino legendum ܐܝܟ ܢܐܡܪ. v. 5. ܘܐܝܟ ܢܐܡܪ] quod in Gr. καὶ ὅσα ἐὰν προνομεύσωσι, ſcribe ܐܝܟ ܢܒܙܘܢ. v. 14. ܕܡܬܒܙܝܢ] fortaſſe legendum eſt ܗܘ ܡܕܝܢܐ ܗܘ ܕܒܙܝܢ ܗܘܘ, etſi codices in eo conſentiant quod edimus. v. 16. ܡܢܗ ܗܘܘ ܕܢܨܒܘ] videtur legendum, ܕܡܢܗ ܗܘܘ ܢܨܒܘ ܗܘܘ ἐξ ὧν ὁ οἶνος γίνεται. v. 22. ܒܟܠܡܕܡ] manifeſtum eſt legendum ܒܟܠ ܡܕܡ ܐܝܬ ܠܗ, etſi codices hoc exhibent quod damus. v. 24. ܘܡܫܒܚ] ſcribendum ܘܡܫܒܚ cum puncto præt. ut in Gr. v. 28. ܠܡܠܟܐ ܕܗܘ] ſcribendum ܠܡܠܟܐ ܠܗ e Græco: videtur ܕ additum propter ſonum ſimilem ſono ܕ ſequentis. v. 30. ܘ illud in ܘܡܫܬܪܝܐ argumento eſt deeſſe quæ amplius ſunt in Græco, lege ܘܡܠܟܐ ܗܘܐ ܠܐ ܡܬܒܥܐ ܘܡܫܬܪܝܐ ܗܘܐ ܡܢ ܡܠܟܐ: quod autem ſequitur ܘܡܪܓܙܐ, lege ܘܡܪܓܙܐ. v. 31. ܠܡܦܝܣܗ] manifeſtum eſt legendum eſſe ܠܡܦܝܣܗ ܗܘܐ ܠܗ, nam in Gr. κολακεύει. v. 33. ܘܫܪܝܘ] lege ܫܪܝܘ in ſing. v. 39 & v. 40. ܘܠܐ ܐܝܬ ܠܗ] lege, ܐܝܬ ܠܗ ܘܠܐ ܐܝܬ ܠܗ omiſſis, ſcil. per ſcribæ errorem, quæ in Græco utrumq; ܕܐܝܬ ܠܗ interjacent. v. 41. ܠܫܪܪܐ] lege ſecundum Gr. ܠܫܪܪܐ ܘܠܡܠܟܘܬܐ. v. 42. ܡܢ ܟܠ] intellige ܡܢ ܟܠ ܐܢܫ. v. 43. ܠܡܠܟܐ] in Poc. ܕܠܡܠܟܐ: lege ut in Gr. ܠܡܠܟܐ. v. 53. ܘܠܒܢܝܗܘܢ] videtur legendum ܘܠܒܢܝܗܘܢ.

CAP. V. v. 4. Videntur mihi ſupplenda in Syriacis, quæ amplius in Gr. leguntur, κατὰ τὰς πατριὰς αὐτῶν εἰς τὰς φυλὰς, κατὰ τὴν μερίδα, ܠܒܝܬ ܐܒܗܬܗܘܢ ܠܫܒܛ̈ܝܗܘܢ ܘܠܡܢܘܬܗܘܢ. Ibid. ܪܒܐ ܕܝܗܘܕܐ] manifeſtum eſt legendum eſſe ܒܪܗ ܕܝܗܘܕܐ. ܕܐܝܬ: fortaſſe autem & mox legendum fuerit ܗܘ ܕܝܫܘܥ ܘܝܘܐܒ, ſicut & mox v. 8, ubi ſcriptum eſt ܕܝܫܘܥ ܘܢܚܡܝܐ ܗܘ ܕܝܫܘܥ: ſcribendum fuerit ܗܘ ejecto, ܘܝܫܘܥ ܘܢܚܡܝܐ ܘܥܙܪܐ, ܘ ſemper in locum ܕ repoſito, ut cum Græcis cumq; reipſa conveniat. v. 7. ܘܦܢܘ ܗܘܘ] lege ܘܦܢܘ. v. 11. videntur Græca hoc loco poſtulare ܒܢ̈ܝ ܝܫܘܥ ܘܝܘܐܒ, εἰς τοὺς υἱοὺς Ἰησοῦ καὶ Ἰωάβ· quanquam in Poc. ſcriptum eſt, ܝܫܘܥ. v. 14. Ad lacunæ hujus initium ſic aſcriptum legi in Poc. ܒܟܬܒܐ ܥܬܝܩܐ ܕܡܢܗ ܐܟܬܒܢ ܡܚܒܠܝܢ ܗܘܘ ܐܝܟ ܬܪܝܢ ܦܐܬܐ ܗܪܟܐ. ܗܟܝܠ ܟܠܗܘܢ ܫܡܗܐ ܠܐ ܟܬܝܒܝܢ ܗܪܟܐ. ܐܫܬܟܠ ܩܪܘܝܐ, *In antiquo libro ex quo deſcripſimus, corruptæ erant quaſi duæ paginæ* (vide Ecclum. c. 9. v. 7.) *hoc loco: Igitur omnia nomina hic ſcripta non ſunt. Nota Lector.* v. 44. Videtur legendum, ܕܐܬܪܘ, abjecto ܕ, vel ܐܬܪܘ redundante, ut ſæpe, ܘ. Hoc poſtulant Græca, tum, orationis ἀκολουθία & integritas. v. 45. ܘܗܘܝܘ ܠܗܘܢ. ܘܢܬܠ] lege ܕܐܝܬ ܠܗܘܢ, ܘܢܬܠܘܢ ܡܢ ܕܐܝܬ ܠܗܘܢ: manifeſtum ex Græcis, κατὰ τὴν αὐτῶν δύναμιν καὶ δοῦναι εἰς τό. v. 50. ܘܐܬܟܢܫܘ] lege ܘܐܬܟܢܫܘ ܠܗܘܢ, quia eſt in Gr. καὶ ἐπισυνήχθησαν αὐτοῖς, ſenſu poſtulante. Ibid. ܕܒܥܠܕܒܒܘܬܐ] lege ܡܛܠ ܕܒܥܠܕܒ̈ܒܐ, vel potius ܡܛܠ ܕܒܥܠܕܒܒܘܬܐ, quia in Gr. eſt, ὅτι ἐν ἔχθρᾳ ἦσαν αὐτοῖς. v. 55. ܘܚܡܪܐ] videtur legendum ܘܚܡܪ̈ܐ in plurali, ut in Gr. χάῤῥα. v. 58. ܘܩܡܘ ܠܘܝܐ] videtur e Græcis legendum; ܘܩܡܘ ܠܘܝ̈ܐ ܗܘ ܐܝܟ ܚܕ. ܘܫܒܚܘ ܠܡܪܝܐ. v. 65. ܘܥܡܐ ܢܦܩ ܗܘܐ ܩܠܐ ܡܢ] videtur excludendum hoc loco ܡܢ, ut locus ſic legatur, ܩܠܐ ܪܒܐ ܕܢܦܩ ܗܘܐ ܡܢ ܥܡܐ ܘܐܫܬܡܥ ܗܘܐ ܥܕܡܐ ܠܪܘܚܩܐ, vel ܠܡܪܚܩ, quia in Gr. ὄχλος γὰρ ἦν ὁ σαλπίζων. v. 71. ܠܐ ܫܒܩܘ ܕܢܒܢܘܢ ܥܡܗܘܢ] ſcribe ܠܐ ܫܒܩܘ ܕܢܒܢܘܢ ܥܡܗܘܢ ܕܡܕܝܢܬܐ.

CAP. VI. Initium capitis quod ἀκολουθίαν deſiderat, ſatis oſtendit ea quæ in Græcis amplius habentur, deeſſe vitio ſcriptorum in Syriacis, *viz.* ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ ἔτει τοῦ Δαρείου βασιλείας ſtatim autem legendum ܘܚܓܝ ܗܘ ܕܚܙܐ. v. 3. ܘܦܣܢܐܝܠ] in Poc. ſcriptum eſt & hic & poſtea v. 7, ܘܦܣܢܐܝܠ: nec eſt dubium ſequi debere, ut ibi, ܣܬܪܒܘܙܢܝܣ. v. 12. ܕܡܫܬܥܠܝܢ ܒܫܘܠܛܢܗܘܢ] in Poc. ſcriptum eſt ܕܡܫܬܥܠܝܢ ܒܫܘܠܛܢܗܘܢ melius, ut videtur. v. 15. ܕܐܪܥܐ ܕܟܠܕܝܐ] non eſt dubium legendum eſſe ܡܠܟܐ ܕܒܒܠ ܕܟܠܕܝ̈ܐ. v. 16. ܡܢ ܫܢܬ ܚܕܐ] legendum videtur ut in Poc. ܡܢ ܫܢܬ ܚܕܐ ܕܟܘܪܫ. Ibid. deſideratur in Syriacis vitio ſcriptorum, ܟܘܪܫ ܡܠܟܐ ܕܒܒܠ ܟܬܒ ܟܘܪܫ ܡܠܟܐ βασιλεύοντος Κύρου χώρας Βαβυλωνίας ἔγραψεν ὁ βασιλεὺς Κῦρος. v. 20. ܕܡܢ ܐܝܬ ܗܘܐ] manifeſtum eſt ſcribendum eſſe ܘܡܢ ܗܝܕܝܢ ܘܥܕܡܐ ܠܗܫܐ ܡܢ ܕܐܝܬ ܗܘܐ. v. 21. ܘܠܐ ܐܫܬܟܚ] in Poc. ܠܐ ܐܫܬܟܚ ܥܒܕܘܬܐ, ſine ܘ. v. 25. ܕܡܠܘܗܝ ܕܐܪܥܐ] legendum ܕܐܪܥܐ ܕܡܠܘܗܝ ἐγχωρίων. v. 27. ܠܫܒܩܢܐ] videtur legendum ܘܫܒܩܢܐ.

CAP. VII. v. 4. videtur expungendum eſſe quod mox repetitur, ܡܢ ܡܠܟܐ ܕܟܘܪܫ ܘܕܐܪܝܘܫ ܘܐܪܬܚܫܫܬ ܡܠܟܐ ܕܦܪ̈ܣܝܐ. v. 7. ܠܡܚܕܝܘܬܐ] manifeſtum etiam eſt legendum eſſe ܠܚܘܕܬܐ, exigente hoc Syriaſmo. Sequitur autem in Poc. ܕܗܘܢܘܢ ܕܡܪܝܐ. 9. ܠܦܬܟܪ̈ܐ] Cum in Græco ſcriptum ſit κατὰ φυλὰς ἐστολισμένοι, videtur legendum ܐܝܟ ܫܒܛ̈ܐ ܡܢ ܡܠܒܫܝܢ ܐܣܛܠܐ ܥܠ. v. 11. Syriaci codices legunt cum vulgata ܠܐ ܐܬܕܟܝܘ ܗܘܘ ſecus ac in Græco: Conſonabunt autem, ſi legamus in Græco, ὅτι ἡγνίσθησαν οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται ἅμα· καὶ πάντες οἱ υἱοὶ τῆς αἰχμαλωσίας οὐχ ἡγνίσθησαν ὅτε οἱ Λευῖται ἅμα πάντες ἡγνίσθησαν, ita ut Interpres Syrus cum ὅτι pro ὅτε legeret, propterea tranſtulerit ܡܛܠ: Nec enim purificatos fuiſſe omnes Iſraelitas ſatis indicant ſequentia.

CAP. VIII. v. 3. ܐܒܗܝܢ] lege ܐܒܗܬܐ. Ibidem ܕܐܘܪܝܬܐ ܕܡܫܐ] fortaſſe ſcribendum ut in Gr. ܕܡܘܫܐ ܢܒܝܐ: ſequente autem verſu vocem nihili ܒܪܫܥܐ manifeſtum eſt in ܒܐܪܥܐ mutandam. v. 9. ܚܘܣܢܐ] lego ܚܘܣܢܗ. v. 11. ܘܡܢ ܟܢܫܐ ܕܐܢܫܝܢ] lege ܘܡܢ ܕܐܢܫܝܢ ܛܒ̈ܐ nimirum καὶ τὰ φιλάνθρωπα, abundante initio ܘ, ut Hebræis. v. 17. ܘܫܡܠܝ] manifeſtum eſt ſcribendum eſſe ܫܡܠܝ ἐπιτέλει, ܘ abundante ut hic ſæpius. v. 24. ܘܡܬܪܕܝܢܐ] Scribe ut ſupra (f. ܕܥܒܘܕܘܬܐ) ܕܥܒܘܕܘܬܐ ܘܡܬܪܕܝܢܐ ܘܐܣܘܪܐ ܘܡܚܫܒܐ ܟܬܝܒܐ. v. 26. ܐܝܟ ܕܒܟܬܒܘܗܝ] ſi

Græca audias, scribes hic ܐܢ ܬܚܘܐ ܒܬܫܡܫܬܗ ܕܡܪܝܐ. v. 27. ܘܡܬܡܠܟܢܘܬܐ] necesse est rescribi ܘܡܬܡܠܟܢܐ in singulari. v. 30. videtur Syriacus interpres legisse in Gr. ἐυςαλὴς, cum vertit ܢܦܩ ܒܡܦܩܢܐ ܗܘܐ. v. 35. manifestum est ܢܣܒܬܘܢ scriptum esse in nostris pro ܢܣܒܘܢ. v. 37. ܘܐܙܠܘ] videtur legendum ܐܙܠ ܕܐܝܣܪܝܠ ut in Gr: in Poc. sane male ܐܙܠܘ: v. 39. ܣܦܪܐ] legendum ut in Poc. ܣܦܪܐ. v. 42. ܘܩܡ ܥܠ ܕܪܓܐ] non est dubium legendum esse, ut est in Gr. ܘܩܡܘ ܥܡܗ ܗܘܘ ܕܥܡܗܘܢ. v. 45. pro ܘܡܢ ܐܬܐ ܠܗܘܢ, & ܘܟܕ ܦܬܚ ܟܬܒܐ, reposui quæ in Græcis. v. 48. ܘܠܘܝܐ] manifestum est ex Græcis, legendum esse ܘܠܘܝܐ ܗܘܘ ܡܠܦܝܢ. v. 51. ܡܢܬܐ] necessario legendum ܡܢܬܐ ܠܡܣܟܢܐ. v. 56. ܗܢܘܢ ܣܦܪܐ ܕܒܗܘܢ ܡܠܟܐ ܘܡܠܟܘܬܐ] lege meo periculo ܗܢܘܢ (ܗܢܘܢ vel) manifestum enim est distingui hæc a præcedentibus. v. 65. ܠܒܢܝ ܒܢܝܐ ܗܘܘ] lege ܘܐܬܠܘܝܘ ܠܗܘܢ ܒܗܘܢ ܒܢܝ ܒܢܝܐ ܗܘ ܠܒܢܝ ܠܘܝܐ. In numero autem victimarum quæ sequuntur, patet, ultra medicinam vitiatos esse codices nostros Syriacos. v. 70. ܘܐܬܝܗܒܘ] videtur ex Græcis legendum esse ܘܐܬܝܗܒܘ ܠܟܗܢܐ ܘܠܠܘܝܐ ܕܟܠܗ ܥܡܐ ܘܕܡܫܒܚܢܐ ܘܬܪܥܐ ܕܝܠܗܘܢ. v. 71. in utroque codice scriptum est ܘܗܘܘ ܒܡܕܝܢܬܗܘܢ, pro ܘܗܘܘ ܗܘܘ. v. 75. ܘܐܡܪ ܗܘܐ ܠܗ] videtur legendum ܘܐܡܪ ܗܘܐ ܠܗܘܢ, vel ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ. v. 78. ܟܘܠܗܘܢ ܥܡܐ] manifestum est legendum esse ܟܘܠܗܘܢ ܡܠܟܐ. v. 86. ܘܐܬܬܪܝܘ] videtur legendum secundum Græca ܘܐܬܬܪܝܘ, καὶ κατακληρονομήσητε. v. 97. ܠܟܠܗܘܢ] videtur legendum ܠܪܝܫܝ ܫܒܛܐ ܕܐܝܣܪܝܠ: cum enim Græco sit παντὸς τοῦ Ἰσραὴλ, videtur sensus postulare, capita etiam Israelitarum juramento adacta esse; etsi in Gr. etiam deest copula.

CAP. IX. v. 5. ܠܟܘܪܣܝܐ] supple e Gr. ܘܢܦܩܐ. v. 7. ܕܐܝܣܪܝܠ] videtur ex Græco, scribendum esse ܐܝܣܪܝܠ. Ibid. ܒܐܘܪܫܠܡ] scribe, ܒܐܘܪܫܠܡ. v. 12. ܕܐܝܬ ܠܗܘܢ] scribe ܗܠܝܢ ܕܐܝܬ ܠܗܘܢ ܢܫܐ, ita ut per abbreviaturam scriptum fuerit ܠܗ pro ܠܗܘܢ. v. 14. lego ܐܬܦܢܝܘ ܥܠܝܗܘܢ ad sensum Græcorum, συνεβράβευσαν αὐτοῖς. v. 17. ܓܒܪܐ] lege ܗܘܘ ܓܒܪܐ ܕܢܣܒܘ, deest enim ܕ ante ܓܒܪܐ. v. 21. ܕܐܡܗܪܝܢ] in Poc. scriptum est ܕܐܡܗܪܝܢ, & mox ܘܡܗܪܝܢ. v. 22. ܕܦܫܚܘܪ] in Poc. ܘܡܢ ܒܢܝܐ ܕܦܫܚܘܪ, in Gr. καὶ ἐκ τῶν υἱῶν Φαισοὺρ. v. 25. mirum unde factum sit ut nostri codices Syriaci legant, ܘܡܢ ܒܢܝܐ ܕܫܠܘܡ, cum sit in Gr. καὶ ἐκ τῶν θυρωρῶν Σαλοῦμος, ܘܡܢ ܬܪܥܐ ܕܫܠܘܡ. v. 27. ܘܐܦܒܪܝܐ] in Poc. scriptum est ܘܐܦܪܝܐ propius Græco Ἰωαβδίας. v. 32. ܠܡܠܟܐ] Poc. ܘܠܡܠܟܐ. v. 36. ܘܫܒܩܘ] Si Gr. sequamur, legendum ܘܫܒܩܘ ܐܢܝܢ ܥܡ, καὶ ἀπέλυσαν αὐτὰς σὺν τέκνοις. v. 37. puto legendum, ut cum Græcis conveniat, ܘܝܬܒܘ ܟܗܢܐ ܘܠܘܝܐ ܘܡܢ ܕܐܝܣܪܝܠ ܒܐܘܪܫܠܡ ܘܒܐܬܪܐ ܘܟܠܗ ܕܐܝܣܪܝܠ ܒܟܦܪܝܗܘܢ, ut intelligat, primo Sacerdotes Levitas & Israelitas Hierosolymis et in agro Hierosolymitano habitasse: Tum perinde reliquos Israelitas in civitatibus vicisque suis et agris eorum. v. 44. ܢܒܝܪܐ ܠܗ] in Poc. scriptum est ܢܒܝܪܐ ܠܗ.

T O B I Æ.

Titulus quem eundem uterque codex exhibet, sequitur ex eo, quod, calci primi libri Esdræ adjectum, suo loco exhibuimus. Nam, in tanta varietate exemplarium, Græci, Hieronymiani, Hebraici, Syriacus codex Græcum exprimit.

CAP. I.

VER. 1. ܕܥܣܐܝܠ ܕܐܘܪܝܐܝܠ] videtur legendum ܕܓܒܐܝܠ e Græco & Hebr: item post ܕܐܘܪܝܐܝܠ e Græco & Poc: in Heb. autem אריאל. v. 4. Non dubito codices nostros hoc loco mutilos esse, restituendaque hæc vel similia: ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܫܒܛܐ ܕܐܝܣܪܝܠ ܠܡܕܒܚܘ ܟܠܗܘܢ ܫܒܛܐ. ܘܐܬܩܕܫ ܗܝܟܠܐ ܕܡܥܡܪܐ, nimirum ut conveniat cum Græco: Sic, Ex omnibus tribubus Israel, ut sacrificarent omnes tribus. Et sanctificatum est Templum habitationis. Etsi autem Græca statim postulent ܗܘ ܕܐܬܒܢܝ ܒܗ, tamen uterque codex habet quod expressimus, ܕܐܬܒܢܝ ܒܗ. v. 16. ܠܓܒܪܐܝܠ] in Poc. ܠܓܒܐܝܠ ut vertimus, cum in Uss. semper sit Gabriel pro Gabaele. v. 18. ܠܐ ܡܬܦܩܕܝܢ] in Poc. scriptum est ܠܐ ܡܬܦܩܕܢܘܬܐ. v. 24. ܠܐܬܘܪ ܕܐܬܐ] lege ܘܐܬܦܢܝ ܠܐܬܘܪ ܕܐܬܐ. Ibid. Vide an non redundet illud ܒܪܐ in fine capitis, nam ܡܢ ܗܘ ܕܐܬܐ idem est quod in Græco ἐκ δευτέρας, ut mox ܡܢ ܬܪܝܢ ܕܒܥܐ ἐξάδελφος.

CAP. II. v. 2. ܕܐܝܟ ܕܠܐܢܫܝܢ] melius in Poc. ܗܘ ܕܠܐ ܡܢ ܠܐܢܫܝܢ ὃν ἂν εὕρῃς. v. 22. ܦܢܝܬ] plenius in Poc. ܦܢܝܬ ܘܐܡܪܬ ܠܝ respondens dixit mihi, ut in Gr. Ibid. ܡܢܝܚܝܢ ܠܗܘܢ] melius in Poc. ܗܘ ܡܢܝܚܝܢ ܠܗܘܢ ܒܟܠܗ, ut vertimus: forte leg. ܕܡܛܠ.

CAP. III. v. 4. ܒܥܘܠܗܘܢ ܕܠܗܘܢ] videtur legendum ܕܒܥܘܠܗܘܢ ܠܡܚܪܘܒܝܢ. v. 6. ܐܢܫܐ] in Poc. scriptum est ܐܢܫܐ, sæpe ܐܢܫܝܢ. v. 8. ܫܒܥܐ] in Poc. scriptum est ܫܒܥܐ. v. 9. ܘܐܬܡܛܝܢ] Sensus postulat ܘܐܬܡܛܝܢ in præterito. v. 10. ܠܒܝܬ ܐܒܘܗ̈ܝ] lege ܠܒܝܬ ܡܢ ܐܒܘܗܝ. v. 13. ܕܫܘܒܩܢܐ] Græca postulant ܕܫܘܒܩܢܐ ܕܝܠܟ ܒܐܪܥܐ. Ibid. in Poc. ܘܡܬܬܦܩܕ ut in Græco, non ܘܡܬܦܩܕ.

CAP. IV. v. 1. ܘܐܬܕܟܪ ܗܘܐ] in Poc. ܘܐܬܕܟܪ ܗܘ ܒܗ. v. 6. ܘܠܟܠܗܘܢ] puto scribendum ܘܠܟܠܗܘܢ. v. 7. ܠܐ ܬܗܦܘܟ ܦܪܨܘܦܟ] Non est dubium supplendum esse e Græco, ut vertimus, ܠܐ ܬܗܦܘܟ ܦܪܨܘܦܟ ܡܢ ܠܗ. v. 13. ܒܐܚܝܟ] in Poc. ܘܐܬܒܪܒܝ ܒܐܚܝܟ ܕܥܡܗܘܢ. ܘܒܪܢܫܐ ܘܒܪܢܫܐ ܕܥܡܗܘܢ, quod rectum est: erat quidem insultum secundo ܘܐܬܒܪܒܝ ante ܘܒܪܢܫܐ; quo sublato reliqua exacte respondent Græcis. v. 15. ܗܘ ܕܐܢ ܕܣܢܐ ܠܟ] in Poc. ܕܠܐ ܠܟ ܕܣܢܐ ܠܟ ܠܐ ܬܥܒܕ quod rectum est. Statim versu 20, ܠܐ ܬܥܒܕ ܠܗ ܕܠܐ ܚܪܒ ܗܘܢ. Cæterum videtur addendum ܠܐ ܬܥܒܕ, interpungendo ut ex Usser. expressimus. Ibid. ܪܘܙ] videtur scribendum ܪܙܐ. v. 22. ܐܝܟ ܗܘ ܕܫܬܩܐ] in Poc. ܐܝܟ ܗܘ ܕܢܦܫ ܫܬܩܬܐ, melius.

CAP. V. v. 1. ܐܥܒܕ] scriptura Usseriani quam expressimus, docet legendum esse, ܐܢܐ. ܐܥܒܕ, ut in Græcis. v. 16. ܡܢ ܐܝܢܐ] in Poc. scriptum est, ܡܢ ܐܝܢܐ ܫܒܛܐ ܘܡܢ ܐܝܢܐ. v. 19. ܘܠܟܠܗܘܢ. ܘܗܘܢ] manifestum est legendum esse, ܘܠܟܠܗܘܢ, ut in Græcis, etsi libri sint ut editum est. ܫܒܩܬ ܠܟ ܐܢܬܬܝ.

CAP. VI. v. 1. ܘܐܙܠ] in Poc. scriptum est, ܘܐܙܠ ܬܪܝܗܘܢ. v. 5. ܙܘܕܝܢ] in Poc. scriptum est ܙܘܕܝܢ ܠܝܡܐ. v. 8. non dubito legendum esse in plurali ܢܘܪܐ, ut in præcedentibus, ac in Græcis: mirum autem est legi mox, non solum in Syriacis, sed etiam Græcis, τῇ Ῥάγῃ, cum & res, & præcedentia & sequentia postulant Ecbatana. Et ita habet codex Hebraicus. v. 12. totum

totum illud ܠܡܬܠ ܕܝܠܗ ܡܬܝܗܒܐ ܝܪܬܘܬܐ ܕܐܒܘܗ̈ܝ non comparet in Poc. In neutro quæ præcedunt, λαλήσω περὶ αὐτῆς τοῦ Ἀθλῶναί σοι αὐτὴν εἰς γυναῖκα.

CAP. VII. v. 1. ܘܫܐܠ ܠܗܘܢ ܪܥܘܐܝܠ ܘܐܡܪ] in Poc. ܘܫܐܠ ܗܘܐ ܠܗܘܢ. ܘܐܡܪ ܠܗܘܢ: puto legendum quod expressi, ܘܫܐܠ. ܘܫܐܠ ܠܗܘܢ ܡܢ ܐܝܟܐ ܐܢܬܘܢ. ܘܐܡܪܘ ܠܗ ܐܚܐ ܕܝܠܟ. v. 5. videtur totum illud, καὶ εἶπαν αὐτῷ, Καὶ ζῇ, καὶ ὑγιαίνει, vitio excriptorum nostris codicibus deesse. v. 10. ܕܐܝܟ] in Poc. ܘܐܡܪܬ ܕܠܐ ܠܡܐܟܠ ut ante, quod rectum est. Ibid. in Poc. tantum ܗܘ ܡܠܟܐ, sine ܗܢܐ, recte. Ibid. in Poc. ܗܘܘ ܡܢܟ, bene. Ibid. ܠܡܐܟܠ] vel legendum est ܠܡܐܟܠ ܐܢܬ ܘܠܡܫܬܐ, vel ܘܠܡܫܬܐ ܠܡܐܟܠ, ut in Græco, ἕως ἂν φάγῃς καὶ πίῃς. Hic in margine Usser. ܘܠܡܫܬܐ ܠܡܐܟܠ ܠܐ ܐܟܘܠ ܡܢ ܟܠܡܕܡ ܥܕܡܐ ܕܬܩܝܡܘܢ ܘܬܐܡܪܘܢ. ܘܐܡܪ ܕܐܢ ܕܡܫܬܐܠ ܗܘܐ. ܘܐܠܐ ܐܬܡܠܟܘ ܠܗ. ܕܒܪܬܐ ܡܢ ܫܒܛܐ ܐܚܪܝܢܐ ܠܐ ܬܬܠ ܕܢܣܒܘܗ. ܟܕ ܝܕܥ ܗܘܐ ܕܠܗ ܝܗܒܐ ܗܝ ܒܪܬܐ ܕܠܘܬ ܢܡܘܣܐ ܕܡܘܫܐ ܡܢ ܡܠܟܘܬܐ ܐܝܟ ܢܡܘܣܐ. Hucusq; e codice verso de Septuaginta, descripsimus: Qui cum mutilus esset, nec ultra quicquam inveniretur, reliqua de alio codice describi necesse fuit. Igitur, quæ hinc ad finem libri, ab editione alia sunt. Sane ab hoc primum versu incipiunt Syriaca Græcis dissonare, nec amplius Tobiam τῶν LXX habemus Syriace.

CAP. VIII. v. 2. ܥܠ ܓܘܡܪܐ ܕܢܘܪܐ ܕܒܣܡܐ] Poc. ܘܣܡܬ ܥܠܝܗܘܢ ܒܣܡܐ; cui (cineris, vel prunis) imposita erant aromata: non ܣܝܡܝܢ in præsenti. v. 9. ܘܕܢܗܘܘ] in Poc. ܐܝܟ ܕܢܡܘܣܐ ܢܗܘܐ ܡܩܝܡܐ, ut jus Lege constitutum postulat; melius. v. 11. In Poc. scribitur ܘܐܡܪ ܪܥܘܐܝܠ. v. 14. ܒܫܠܡܐ] videtur orationis integritas postulare ܒܫܠܡܐ ܕܠܗܘܢ. v. 15. ܠܐܘܪܚܗܘܢ] in Poc. ܕܢܬܒܪܟ ܐܠܗܐ ܐܠܗܐ. v. 16. ܘܫܒܚܘ ܠܗ] videtur legendum ܘܫܒܚܘ ܠܐܠܗܐ.

CAP. X. v. 6. ܘܡܬܟܠܗ] videtur legendum ܘܡܬܟܠܗ. v. 7. ܘܫܘܬܦܐ] videtur legendum ܘܫܘܬܦܐ ܗܘܬ. v. 8. ܐܝܟ ܕܢܫܕܪ] in Poc. ܕܢܫܕܪ ܟܕ ܢܫܕܪ. v. 9. ܘܫܠܚܘܗܝ] in Poc. ܘܫܠܚܘܗܝ ܘܫܕܪܘܗܝ, itaq; debuerat esse in Usseriano ܐܝܟ ܕܐܢܫܐ in sing. v. 13. ܘܫܠܡܐ ܗܘܐ ܠܗ ܒܫܠܡܐ] in Poc. ܘܗܘܐ ܫܠܡܐ.

CAP. XI. v. 1. ܠܢܝܢܘܐ] in Poc. scriptum est ܠܢܝܢܘܐ. v. 3. ܒܫܠܡܐ ܟܠܗ ܚܝܠܐ] Poc. non habet ܒܫܠܡܐ, & sane glossema videtur. v. 4. ܪܗܛ] Poc. ܪܗܛ ܗܘܐ in præterito, omnino melius. Item ܘܐܡܪ, quod etiam melius. v. 19. ܘܩܠܐ ܪܒܐ] in Poc. ܒܩܠܐ ܪܒܐ voce magna: ibi etiam scriptum ܘܐܡܪܬ ܠܗ.

CAP. XII. v. 15. ܐܢܐ ܐܢܐ] recte in Poc. ܐܢܐ ܐܢܐ ܪܘܦܐܝܠ. v. 19. ܢܚܙܐ ܐܢܬܘܢ] in Poc. ܐܢܬܘܢ ܚܙܝܢ ܗܘܝܬܘܢ ܠܝ. v. 20. in Poc. ܘܫܒܚܘ ܘܫܒܚܘ ܐܠܗܐ.

CAP. XIII. v. 5. ܘܢܟܢܫ] in Poc. ܘܢܟܢܫ ܠܟܠܢ.

CAP. XIV. v. 6. ܐܝܟ ܕܥܒܕ] forte ܠܘܬ ܟܠ. Ib. ad illa ܟܠܗ ܥܡܐ, ascriptum erat ad marg. Usser. ܗܢܐ ܐܫܟܚܢܢ ܕܫܠܡܘ ܒܢܘܣܚܐ Hic finis eorum quæ in exemplari invenimus: Verum in Poc. sequebantur quæ adjecimus. v. 7. ܘܢܥܠܘܢ] fortasse, legendum; ܘܢܗܦܟܘܢ ܥܡܢ ܟܠܗ ܠܗܘܢ, & gentem nostram totam reducent, scilicet Gentes; Quemadmodum apud Esaiam scriptum est. De duplici autem Hierosolymorum instauratione, quam Græcus codex exhibet, nihil habet hæc editio. v. 14. Fortasse legendum est secundum Græca; ܘܢܚܙܐ ܡܢ ܚܕ ܥܠ ܚܕ ܘܐܬܒܢܝ ܒܝܬ ܡܩܕܫܐ. ܘܐܠܐ ܗܘܐ ܠܐܘܪܫܠܡ. Certe locus vitiosus est; quem si sic legas, satis consonabit Græcis.

J U D I T H.

CAP. I.

VErs. 1. Reposui quod in margine Usser. scriptum erat, ܕܐܬܒܢܝ. uterque enim codex habebat ܘܐܬܒܢܝ. Ibid. ܒܦܬܝܗܝܢ] Ex sequentibus clarum erit legend. esse ܒܦܬܝܗܝܢ. v. 2. Putavi vertendum ܕܬܪܥܐ ܠܬܪܥܐ ܕܡܕܝܢܬܐ, ut in Græco, in plurali; & sic etiam prius, ܡܕܝܢܬܐ: melius autem libri quam quod legitur in margine Usser. ܘܥܒܕ ܬܪܥܝܗ. ܘܬܪܥܐ ܕܡܕܝܢܬܐ, quamvis citetur e MS. v. 5. ܗܘ ܗܘ] in Poc. punctis aliis, ܗܘ ܗܘ ܦܠܓܗ ܕܪܥܝ. v. 6. ܛܘܪܐ] forte etiam legendum, ܒܛܘܪ̈ܐ ܛܘܪ̈ܐ in plurali. v. 7. vitiosa sine dubio lectio ܕܡܪ̈ܘܬܐ ܕܡܠܟܐ: quid tamen reponendum sit, non facile est dictu, nisi de Græco sumas ܕܡܪܒܥܬܐ. v. 9. ܘܕܡܪܝܬܐ] repone, non solum e Græco, sed & ex margine Uss. ܒܡܕܝܢܬܐ ܘܕܡܪܝܬܐ: Sic etiam paulo post, ܘܠܡܕܝܢܬܐ: Et in fine versus, ܠܡܕܝܢܬܐ ܕܠܝܬܐ in plurali: Et sic etiam post, v. 12. ܠܡܕܝܢܬܐ ܕܬܚܘܡܗܘܢ ܘܠܡܕܝܢܬܐ. v. 11. ܘܗܦܟܘ] lege, ut in Poc. ܘܗܦܟܘ: item post, lege ܘܩܛܠܗ ܒܪܘܡܚܗ ܗܘ ܡܠܟܐ & occidit eum, rex ipse, lancea sua.

CAP. II. v. 5. ܒܪܓܠܝܗܘܢ] legendum ut in Græco, ܒܪ̈ܓܠܐ ܕܚܝܠܝ pedibus exercitus mei: Et mox ܘܐܬܠ ܐܢܘܢ ܠܒܙܬܐ ܠܚܝܠܝ, & dabo eis in prædam exercitui meo: Statim etiam ܕܢܗܪܐ ܘܢܚܠܐ, est enim in Græco καὶ ποταμὸς ἐπικλύζων. Et ante, ܘܢܡܠܘܢ ܢܫܩܠܘܢ ܘܢܚܪܒܘܢ ܡܢ ܩܕܡ ܦܢܝܗܘܢ: expressum enim est τὸ ܩܕܡ in margine Uss, & errore omissum eo videri potest quod sequatur, ܡܢ ܩܕܡܝܗܘܢ ܢܦܠܘܢ. v. 6. ܘܢܫܬܡܥܘܢ] Gr. postulant ܘܢܫܬܡܥܘܢ ܘܢܐܬܘܢ. Ibid. ܘܐܡܪܬ ܕܐܬܥܒܕ] in Poc. ܘܐܡܪܬ. ܘܐܬܥܒܕ: puto interpungendum & legendum, ut verti ܘܐܡܪܬ ܕܐܬܥܒܕ quæ dixi, ipsa faciam. v. 8. ܠܢܚܠܝܗܘܢ] in Poc. ܠܢܚܠܝܗܘܢ. v. 12. ܘܦܩܕ] in Poc. ܘܦܩܕ, quia præcesserat ܘܦܩܕ: Uss. autem ut in Gr. καὶ ἀπῆλθεν, καὶ ἐπεστρατοπέδευσεν sic statim, ܘܢܦܩ. Gr. καὶ ἀπῆλθεν: mox ܘܢܦܩ, Gr. διέκοψε: tum ܘܚܒܠܗ, Gr. ἐπρονόμευσε. Cum autem scriptum sit in Syriacis codicibus, ܘܚܒܠܗ ܠܟܠܗܘܢ, putandum est intercidisse nomen alicujus populi, præposito ܠ. Hinc ad finem capitis cum Græcus codex omnia efferat in singulari, Syriaci eadem exercitui tribuunt, efferentes in plurali. Tantum v. 14. ܘܗܦܟ ܥܡܗ ܟܠܗ ܚܝܠܗ ܠܐܬܘܪܐ. v. 13. ܠܡܕܝܢܬܐ] in Poc. ܘܠܡܕܝܢܬܐ ܕܡܕܝܢܬܐ. ut in Gr. v. 15. videtur legendum ut supra, ܠܡܕܝܢܬܐ ܕܡܕܝܢܬܐ, & ܠܡܕܝܢܬܐ ܕܦܠܓܗ in plurali: sic enim in Græco. v. 17. ܘܢܣܒ] in Poc. ܘܢܣܒ, ut prius. v. 18. ܠܚܝܠܐ ܣܓܝܐܐ] Poc. ܠܚܝܠܐ ܣܓܝܐܐ ܕܐܬܟܢܫ; legend. ܕܐܬܟܢܫ, e Gr.

CAP. III. v. 1. ܫܠܡ ܠܟܠܗ] in Poc. ܠܟܠܗ ܫܠܡ, meliori ut videtur ordine. v. 2 & 3. ܕܢܦܩ] utrobique in Poc. ܐܝܟ ܕܢܦܩ ܠܡܕܝܢܬܐ. v. 7. in Poc. ܘܢܦܩܘ ܠܗ ܠܐܘܪܥܗ. sed & hic etiam habes, ܘܢܦܩܘ, ܘܩܒܠܘ, ܘܩܒܠܘ, ܘܚܒܠܘ, quæ sunt omnia in Gr. singularia: tribuenda hæc scripturæ Syriacæ, in qua ܘ plurale cum non efferatur, non est mirum si interdum non addatur plurali, alibi addatur singulari.

CAP. IV. v. 2. ܘܕܚܠܘ] vel ut in Poc. ܘܕܚܠܘ: forte ܘܐܬܕܚܠܘ, ut ܘܐܬ sit initium. v. 5. ܘܐܬܩܢܘ] in Poc. ܘܐܬܩܢܘ. v. 10. ܘܠܡܕܝܢܬܗܘܢ] videtur legendum ܘܠܡܕܝܢܬܗܘܢ in plurali: nam in Gr καὶ τὰς πόλεις τῆς κληρονομίας αὐτῶν. Vide cap. 5. v. 22. v. 17. Non est dubium legendum esse e Gr. ܢܦܠܘ, repetito ܠ à fine vocis præcedentis.

CAP. V. v. 5. Uterque codex habebat ܒܥܠܕܒܒܝܗ̈ ܕܥܡܐ: ſed cum aſcriptum eſſet ad marginem Uſſeriani ܒܥܠܕܒܒܐ, ut in Græco, non dubitavi id reponere. v. 22. ϰ̀ αἱ πόλεις ἀυτῶν ἐκρατήθησαν ὑπὸ τῶν ὑπεναντίων· Syr. ܘܡܕܝܢܬܗܘܢ ܐܬܐܚܕ ܡܢ ܒܥܠܕܒܒܐ. vid. c. 4. v. 10. v. 27. ܠܐ ܢܗܘܐ] lege. ܠܐ ܢܗܘܐ vel ܠܐ ܢܗܘܘܢ repetito ܢ a fine vocis præcedentis. Repoſui autem ſtatim ܘܢܗܘܘܢ ܠܡܬܟܫܠ ܠܟܠܗ ܚܝܠܗ, nam in Græco ϰ̀ ἔσονται εἰς καταβρωμα πάσης τῆς στρατιᾶς σου· Locutio ſumpta e Num. c. 14. v. 9. Vide etiam. c. 10. v. 12.

CAP. VI. v. 4. ܠܐ ܢܚܙܘܢ ܡܢ] non eſt dubium legendum eſſe ܠܐ ܢܚܙܝܢ ܐܦܝ ܡܢ ܝܘܡܢܐ, vel ܐܦܝ, ut in Græco οὐκ ὄψει ἔτι τὸ πρόσωπόν μου ἀφ᾽ ἡμέρας ταύτης, quanquam utrique codici abeſt vox iſta. Ibid. ܡܢ ܫܘܠܛܢܐ] lege ܡܢ. v. 5. ܘܠܐ ܬܚܙܝܢ] Poc. ܘܬܚܙܝܢ ܥܝܢܝܟ ܛܒ̈ܬܐ, putaſti ſcilicet, *quod videbunt oculi tui bona.* v. 8. ܡܚܒܠܢܘܬܐ] Non eſt dubium legendum eſſe ut in Græco ܒܚܪܒܐ ܕܡܚܒܠܢܘܬܐ reclamantibus etiam codicibus Syriacis. Ibid. ܢܦܠܘܢ ܘܢܦܠܘܢ] in Poc. ܘܢܦܠܘܢ ܢܦܠܘܢ redundante ܘ ut diximus. Ibid. ܘܐܬܚܪܒܬ ܡܕܝܢܬܐ] videtur Syriaſmus poſtulare ܘܐܬܚܪܒܬ ܡܕܝܢܬܐ. v. 11. ܠܟܢܫܬܐ ܗܝ] in Poc. ܠܟܢܫܬܐ ܗܝ, & mox ܠܟܢܫܬܐ ܗܝ. v. 12. ܦܬܓܡܐ ܕܡܠܟܐ] in Poc. ܦܬܓܡܐ ܕܟܢܫܬܐ ܗܢܘܢ male, nam in Gr. πάντα τὰ ῥήματα τῆς συνεδρείας. v. 20. ܐܬܪܐ] Scribendum ut in margine Uſſeriani ܘܒܟܠ ܡܕܝܢܬܐ, ſic enim & in Græco: niſi interpres Syr. legerit in Gr. pro πότον, τόπον ܐܬܪܐ. v. 21. ܩܕܡ] videtur etiam reclamantibus codicibus ſcribendum ܩܕܡ ut in Græcis.

CAP. VII. v. 3. Manifeſtum eſt ſcribendum eſſe ſemper in Syriaco ܕܘܬܝܢ, non autem ܕܘܬܝܢ quod habent codices multis in locis. Sic in ſuperioribus, cap. 4 v. 3 in Syriaco, putavi vertendum ac ſi ſcriptum eſſet ܐܟܠ ܡܫܟܢܐ, hic tamen Poc. ܐܟܠ ܡܫܟܢܐ. v. 5. ܡܫܡܫܢܐ] in Poc. ܘܩܡܘ ܡܫܡܫܢܐ ܕܡܕܝܢܬܐ, recte ſi ܡܫܡܫܢܐ legas in plur. ut in Gr. ἀναβάσεις. v. 8. ܘܐܬܘ] legendum ut in Gr. ܘܐܬܘ ܡܚܝܢܬܐ ܕܒܢܝ ܥܣܘ ܘܥܡܐ. Ib. Si ſequamur Græca, ſcribendum erit ܥܠ ܪܝܫܐ ܕܛܘܪܐ ܗܢܘܢ. v. 9. ܐܠܐ ܢܫܡܥ] lege ܢܫܡܥ, Gr. πρίν. v. 10. ܗܘܐ ܠܗ] lege ܩܝܡܝܢ ܗܘܘ ܒܡܨܥܬܗܘܢ ܡܥܟܢܐ ܗܘܘ ܠܗ *poſita erant in medio ipſorum*, impedimenta ſcilicet ut in obſidione, in caſtra recepta eſſe, *multa admodum*: quæ lectio plenior Græca. v. 11. ܘܐܬܦܫܛܘ ܐܦܝܗܘܢ] videtur legendum ܘܐܬܦܫܛܘ ܐܦܝܗܘܢ. v. 16. ܘܫܦܪܬ] videtur legendum ܘܫܦܪܬ ܡܠܬܗ ܩܕܡ ܗܘܠܘܦܪܢܣ. v. 23. non eſt dubium ܬܪܥܐ idem eſſe quod in Græco θυρσῖς, ut mox ܬܘܒ τάχυ, ſic cap. 11. v. 1. v. 25. ܘܕܒܪܗ] in Poc. ܘܕܒܪܗ: ſcribe, ut in Græco ܘܥܩܪܗ, ϰ̀ ἐσκόρπισε & mox ܘܥܩܪ ϰ̀ ἐξαπέστειλε, non ܥܩܪܐ.

CAP. VIII. v. 1. ܒܪ ܐܠܝܐܒ] quoties hic ſcriptum eſt ܒܪ videtur legendum ܒܪ in Syriacis. v. 6. ܡܬܬܟܠܬܐ] in Poc. ܡܬܬܟܠܬܐ, & tamen poſtea ܡܬܬܟܠܬܐ. v. 9. ܒܝܫܐ] videtur legendum, ܦܬܓܡܝܗܘܢ ܕܥܡܐ ܒܝܫ̈ܐ in plurali, ut in Gr. τὰ ῥήματα τοῦ λαοῦ τὰ πονηρά. Ibid. ܠܟܠ ܡܕܒܪܢܝܬܗ] videtur legendum, ut in Poc. ܕܦܩܝܕܐ ܠܟܠ ܡܕܒܪܢܝܬܗ, *quæ præfecta erat proprio ipſius*: ܦܩܝܕܬܗ, ἡ παρεστῶσα αὐτῇ, quæ præfecta omnibus facultatibus ipſius, *miniſtrabat ipſi*. Ibid. ܗܘܬ ܡܫܡܫܐ] videtur ſcribendum, ܗܘܬ ܡܫܡܫܐ ܠܗ ܘܡܕܒܪܐ ܩܢܝܢܗ.

v. 11. ܠܐ ܬܢܣܘܢ] lege ܠܐ. v. 14. ܠܐ ܬܢܣܘܢ ܠܐܚܝܐ] videtur legendum ſecundum Gr. ܠܐ ܬܢܣܘܢ ܠܐ ܬܪܓܙܘܢ ܠܡܪܝܐ *nolite fratres irritare*. v. 15. ܕܢܬܬܟܠ ܠܐ] legendum videtur ܡܬܬܟܠ ܠܐ ܗܘܐ ܐܝܟ ܒܪ ܐܢܫܐ ܕܢܬܬܟܝܠ, ܘܠܐ ܐܝܟ ܒܪ ܐܢܫܐ ܕܢܬܕܝܢ, *Nec enim inſtar hominis eſt ut ei miniteris, nec ſicut filius hominis ut examinetur*: Eodem enim ſpectat quod præceſſerat, μὴ ἐνεχυράζετε, nolite quaſi pignoribus captis Deum reſpondendum in judicio quaſi adigere. Propterea veram eſſe puto lectionem, Num. 23. v. 9, unde hæc ſumpta, διαιτηθῆναι. v. 17. ܡܬܟܠܝܢܢ] lege, ܕܡܬܟܠܝܢܢ. v. 19. ܡܢ ܕܡܢ] in Gr. ܦܠܓܘܬ. Ibid. ܫܒܝܢ] Gr. ܫܒܝܢ. v. 21. ܕܢܫܒܘܢ ܡܩܕܫܢ ܒܪܗܛܐ] fortaſſe ſcribendum ܢܫܒܘܢ ܟܠܗ, ut v. 3 ܟܠܗ. ܡܠܟܐ. ܟܠܗ ܡܠܟܐ. v. 28. ܐܝܬܝܟܝ] ſenſus poſtulat ܐܝܬܝܟܝ ܡܬܟܠܢܐ, ſed nimirum ܝ aſcititium ſicut reticetur a ſcribis ubi vim habet, ita adhibetur ubi non habet. Ibid. ܢܦܫܢ] Poc. ܢܦܫܢ. v. 32. ܘܐܢܐ ܘܬܬܟܠܝܢ] ſupple, ܘܐܢܐ ܘܬܬܟܠܝܢ ܢܦܫܟܝܢ.

CAP. IX. v. 1. Non videtur vitioſum ܒܥܕܢܐ ܕܡܬܩܪܒ ܒܣܡ̈ܐ (cum in eo conſentiunt codices) cum τὸ θυμίαμα ſit Syris ܒܣܡ̈ܐ: in Poc. autem eſt. ܒܪܡܫܐ ܗܘ male: quia in Gr. τῆς ἑσπέρας ἐκείνης. v. 2. ܒܗ ܒܗܘ ܙܒܢܐ] lege, ܠܐ ὅτι. ܘܥܠ ܕܛܢܦܘ] videtur legendum ܘܥܠ ܕܛܢܦܘ ܚܪܒܐ. v. 3. ܒܬܢܝܢ] manifeſtum eſt in Græco legendum eſſe, ܒܬܢܝܢ ܕܡܬܛܢܦܝܢ, ἐκ τῶν ἠπατημένων ὑπὸ σοῦ. v. 6. ܡܫܡܠܐ] videtur omnino legendum ܡܫܡܠܐ, non ܡܫܡܠܐ: eſt enim in Græco πάταξον δοῦλον ἐκ χειλέων ἀπάτης μου. v. 16. cum in Græco legamus οὐδὲ ἡ δυναστεία σου ἐν ἰσχύουσιν, non videtur ferri poſſe hoc loco ܡܬܒܗܢܝܢ, forte ſcribendum ܡܬܪܚܡܝܢ.

CAP. X. v. 3. videtur interpres noſter legiſſe, ϰ̀ περιεκλύσατο τὸ σῶμα ὕδατι, cum vertit ܘܐܫܝܓܬ ܦܓܪܗ: ſed melius noſtri codices Gr. Legendum autem mox ܘܡܫܚܬ ܒܡܫܚܐ ܓܒܝܐ, vel ut in Poc. ܘܡܫܚܬ ܡܫܚܐ ܓܒܝܐ, ut *unguentum electum* dicat, quod in Gr. μύρῳ παχεῖ. Cum autem transferret hic interpres ſtatim, ܘܡܫܚܬ ܣܪܩܬ ܣܥܪܗ, videtur legiſſe, ϰ̀ διέταξε quod eſt in noſtris libris διέταξε, & ſane mox lege ܘܣܡܬ ܡܨܢܦܬܐ ܥܠ ܪܝܫܗ, non ܣܪܩܬ ܣܥܪܗ, *mitram*. v. 7. ܫܘܚܠܦܗ] Scribe ܫܘܚܠܦ ܐܣܟܝܡܗ. v. 15. ܘܡܠܟܐ] lege ܘܡܠܟܐ ܠܘܬ ܡܪܢ. v. 17. ܡܢ ܠܘܬ] videtur ſcribendum ܘܩܒܠ ܦܘܩܕܢܐ ܡܬܘܩܢܝܢ ܗܘܘ ܠܗ: deeſt autem hoc totum in Græcis.

CAP. XI. v. 1. Non eſt dubium excidiſſe hoc loco ܠܡܫܥܒܕܘ, & legendum eſſe ܠܟܠ ܕܨܒܐ ܠܡܫܥܒܕܘ, ſic enim in Gr. ὅστις ἥρετισε δουλεύειν. v. 4. ܢܚܒܠܝܢ] videtur legendum ܢܚܒܠܝܢ ܟܠ ܕܠܐ ܢܝܩܪܘܢ. v. 5. ܢܦܫܗ] videtur legendum ܢܦܫܗ ܠܥܒܕܬܟ, ut in Gr. v. 6. ܢܫܡܠܝܢ] ſcribe in ſing. ܢܫܡܠܝܢ ܫܘܒܚܝܢ. v. 20. ܒܝܬ ܥܡܢܐ] lege ܢܘܗܪܐ ܕܒܝܬ ܥܡܢܐ, τοῦ εἶδ ἐν ἡμῖν κράτος.

CAP. XII. Deeſt initio capitis de Gr. ϰ̀ ἐκέλευσεν εἰσαγαγεῖν αὐτὴν οὗ ἐτίθετο τὰ ἀργυρώματα· ϰ̀ ἐκεῖ--- v. 5. ܘܫܟܒܬ] videtur magis convenire Gr. ܘܫܟܒܬ ܥܕܡܐ ܠܦܠܓܗ ܕܠܠܝܐ, reſtituto ܕ in locum ܘ.

CAP. XIII. v. 6. ܠܘܬ ܪܝܫܗ] in Gr. ϰ̀ στᾶσα Ἰουδὶθ παρὰ τὴν κλίνην αὐτοῦ εἶπεν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς— unde videtur legendum in Syr. ܘܩܡܬ ܝܗܘܕܝܬ ܠܘܬ ܥܪܣܗ ܘܐܡܪܬ ܒܠܒܗ. v. 10. ܒܬܪܥܐ] in Poc. ſcriptum eſt, ut & v. 8. ܒܬܪܥܐ: mox videtur ſcribendum ܒܬܪܥܗ ܕܡܕܝܢܬܐ: & ſtatim, ܒܬܪܥܗ: & v. 19. ܘܦܬܚܘ ܬܪܥܐ. v. 20. ܒܡܬܟܫܦܢܘܬܐ] puto legendum ܒܡܬܟܫܦܢܘܬܐ ܕܒܗܬܬܐ, quia in Gr. εἰς μίασμα ϰ̀ αἰσχύνην. Videtur

ſtatim antea excidiſſe libris Syriacis ܠܐܒܕܢܗ εἰς ἀπώλειαν αὐτοῦ. v. 24. ܥܡܐ] fortaſſe etiam ſcribendum ut in Græcis ܕܥܡܐ ܘܐܢܫܐ. v. 25. ܠܡܥܒܕ] ſcribe ܠܡܥܒܕ e Gr.

CAP. XIV. v. 5. ܒܛܘܦܣܗ] legendum ut ſupra ܒܛܘܦܣܗ in plurali: vel ut in Gr. ܒܛܘܦܣ ܟܠ. v. 6. ܐܣܪ] in Poc. ܥܝܪ ܐܣܪ ܥܡܐ: & mox lege ܕܐܣܪ ܕܥܡܗ, vel potius ܕܣܠܝܘܗܝ ܗܘܐ, hoc enim eſt Græcum ἐκφαυλίσασθαι. v. 31. Videtur reponendum ut in Græcis ܒܪ ܡܢ ܕܐܝܬ ܥܡܗ ܒܝܬܐ ܡܫܡܫܢܐ ܕܗܘܐ ܥܠ ܟܠ ܩܢܝܢܐ: mox etiam reponenda videntur quæ Græcus codex inſuper exhibet ܘܐܬܚܙܝ ܠܗ ܒܫܪܟܐ ܟܠ ܡܐ ܕܥܒܕ ܠܗ. v. 7. ܥܠ ܡܫܟܢܐ] manifeſtum eſt legendum eſſe ܥܠ ܡܫܟܢܐ ܕܒܓܘܗ. v. 8. ܩܠܐ ܪܒܐ] manifeſtum etiam eſt legendum eſſe ܩܠܐ ܘܒܟܝܬܐ ܘܐܢܚܬܐ ܘܩܥܬܐ ܪܒܬܐ, ſcilicet ut in Gr. μετὰ κλαυθμοῦ, ϰ̀ στεναγμοῦ, ϰ̀ βοῆς ἰσχυρᾶς. v. 17 et 18. manifeſtum eſt legendum eſſe ܘܩܪܝܬ ܥܡܗ: non ܘܠܐ.

CAP. XV. v. 2. ܘܒܪܡܫܐ] fortaſſe legendum ut in Gr. ܕܒܪܡܫܐ ܒܟܠ ܦܠܓܐ. v. 5. ܘܢܦܩܘ] in Poc. ܘܢܦܩܘ: manifeſtum eſt legendum eſſe ܘܢܦܩܘܢ. v. 8. Videntur meliorem ſenſum continere Græca, his verbis: ἐκυρίευσε τῶν λοιπῶν, ϰ̀ αἱ κῶμαι ϰ̀ ἐπαύλεις ἐν τῇ ὀρεινῇ ϰ̀ πεδινῇ ἐκράτησε πολλῶν λαφύρων. Itaq; videri poteſt etiam in Syriacis codicibus legendum, ܘܐܬܚܠܛܘ ܥܡ ܫܪܟܐ ܘܡܪܝܬܐ ܕܛܘܪܐ ܘܦܩܥܬܐ ܘܢܣܒܘ ܒܙܬܐ ܣܓܝܐܬܐ, abundante ܘ in ܘܢܣܒܘ. Ubi tamen non eſt quod reſpondeat τῷ, ϰ̀ ἐπαύλεις, in codicibus noſtris Syriacis. v. 12. ܘܡܥܒܕܝܢ ܗܘܘ] in Poc. ܘܡܥܒܕܝܢ ܗܘܘ ܚܕܐ, quæ diſcrepantia cum ſuſpectum reddat locum, & in Græco ſit ϰ̀ ἐλαφύρευσε, putavi ad veſtigia lectionis Syriacæ ſubſtituendum ܘܡܥܒܕܝܢ ܗܘܘ ܚܕܐ: ſtatim, ſi Græca ſequamur, ſcribendum erit ܘܐܟܠܝܠܘ ܢܦܫܗܝܢ facili lapſu. v. 14. ܬܫܒܘܚܬܐ] videtur legendum ܘܫܒܚܬ ܐܢܫ ܟܠ ܬܫܒܘܚܬܗ, quia ſequitur ſtatim ܬܫܒܘܚܬܗ: et ita etiam in Græco, præſertim cum quod præceſſerat in Gr. τὰ ὅλκια αὐτῆς, intellexerit Syrus ܡܫܒܚܬܗ. Ibid. ܘܙܡܪܘ] ſecundum Gr. ܘܙܡܪܘ. v. 15. ܘܡܫܬܒܚܝܢ] in Poc. punctatum eſt ܘܡܫܬܒܚܝܢ ܐܠܗܐ, ut paſſivum ſit, non ut in Uſſer. activum.

CAP. XVI. v. 5. ܒܪܒܘܬܐ] videtur legendum in plurali ܐܝܟ ܒܪܒܘܬܐ ܕܚܝܠܗ, nam in Gr. ἐν μυριάσι δυνάμεως αὐτοῦ· & mox, ܕܣܘܓܐܗܘܢ ὧν τὸ πλῆθος αὐτῶν. v. 12. Scribendum ܒܢܝ ܦܪܚܝܐ, reſpondet enim ܡܪܝܐ ut in Gr: non ܦܪܚܝܐ. v. 17. ܠܡܢ ܕܢܩܘܡ] legendum ܘܐܝܟ ܕܠܐ ܢܚܒܠ ܠܗ ܠܚܡܝܐ, nam quod adjiciunt codices ܕܢܩܘܡ nec in Græco eſt, & ſenſum deſtruit. v. 21. in Gr. ſcriptum eſt, ϰ̀ κλαύσονται ἐν αἰσθήσει ἕως αἰῶνος. Cum igitur manifeſtum ſit Syriacum interpretem legiſſe in Gr. καύσονται, puto legendum in Syriaco ܘܢܐܩܕܘܢ ܒܪܓܫܐ, hoc eſt, ϰ̀ καύσονται ἐν αἰσθήσει.

SAPIENTIÆ SALOMONIS.

CAP. I.

VER. 3. ܡܬܟܬܫܢܘܬܐ ܕܚܝܠܐ] Uſs. ܡܬܟܫܢܘܬܐ. ܚܝܠܐ. v. 5. ܡܪܕܘܬܐ] fortaſſe legendum ܕܡܪܕܘܬܐ e Græco. v. 10. ܚܘܫܒܐ] Uſs. ܚܘܫܒܐ: forte ܪܘܚܬܐ, Gr. θροῦς. v. 14. videtur legendum ܘܡܬܩܢܝܢ in plur: MS. in ſing. v. 15. ܕܠܐ ܡܝܘܬܐ] videtur legendum ܕܠܐ ܡܝܘܬܐ.

CAP. II. v. 4. ܘܢܛܥܐ] omnino legendum ܘܢܛܥܐ ܫܡܗ. v. 20. ܢܬܒܚܪ] Uſs. & Poc. ܢܬܒܚܪ male. v. 23. ܒܨܠܡܐ] Uſs. & Poc. ܒܨܠܡܐ.

CAP. III. v. 3. ܐܝܟ ܚܒܠܐ] Uſs. & Poc. ܚܒܠܐ. v. 15. ܘܠܐ ܡܬܚܒܠ] Uſs. & Poc. ܠܐ. v. 18. ܘܠܐ ܢܗܘܐ ܠܗ ܡܬܒܝܐܢܘܬܐ] Uſs. & Poc. ܘܠܐ ܢܗܘܐ.

CAP. IV. v. 19. ܘܢܦܠܘܢ ܐܝܟ ܢܦ̈ܠܐ ܡܢ ܐܝܘܬܗܘܢ] Uſs. & Poc. ܘܢܦܠܘܢ ܐܝܟ ܢܦ̈ܠܐ ܡܢ.

CAP. V. v. 1. ܘܢܩܘܡ] Uſs. ܘܢܩܘܡ. v. 11. ܦܪܝܚܬܐ] Poc. ܦܪܝܚܬܐ. Ibidem ܘܠܐ ܐܝܟ ܐܬܪܐ] Uſs. & Poc. ܘܠܐ ܐܬܪܐ ܐܝܟ. v. 14. ܐܝܟ ܥܦܪܐ] Uſs. & Poc. ܐܝܟ ܥܦܪܐ. v. 23. ܡܥܒܪܢܘܬܗ ܕܐܪܥܐ] Uſs. ܡܥܒܪܢܘܬܗ, ad marginem ܐܪܥܐ ܡܥܒܪܢܘܬܗ.

CAP. VI. v. 4. ܘܡܬܒܥܝܢ] Videtur ſcribendum ܕܡܬܒܥܝܢ e Græco. v. 8. ܠܟܠ ܟܠ] forte e. legendum ܘܠܟܠ ܟܠ. v. 16. ܐܝܟ] Uſs. & Poc. ܐܝܟ.

CAP. VII. v. 3. Si credamus legiſſe Syrum ἔπεσον ut nos legimus, legendum erit ܕܢܦܠܬ. v. 12. ܕܡܕܒܪܢܐ ܗܝ] Uſs. & Poc. ܗܝ ܡܕܒܪܢܐ. v. 13. ܡܢܗܘܢ] Uſser. & Poc. ܡܢܗܘܢ. v. 25. ܗܘ ܗܠܝܢ] Uſs. & Poc. ܗܘ ܗܠܝܢ male. v. 27. ܡܬܚܕܬܐ ܒܥܠܡܐ ܗܘ] Quid ſi legamus ܡܬܚܕܬܐ ܒܥܠܡܐ ܗܘ ܕܝܬܝܪܐ? v. 30. ܡܛܠ ܕܠܘܬܗ] lege ܡܛܠ ܕܠܘܬܗ.

CAP. VIII. v. 9. ܘܡܠܟܬܐ ܬܗܘܐ ܠܝ] Uſs. ܘܡܠܟܬܐ ܬܗܘܐ ܠܝ. v. 18. ܐܚܪܢ] Poc. ܐܚܪܢ.

CAP. IX. v. 16. ܘܒܥܘܬܢ] Uſs. ܒܥܘܬܢ, Poc. ܒܥܘܬܢ, male uterque. Ibid. ܕܒܫܡܝܐ ܡܢ ܡܫܟܚܝܢ] Uſs. ܡܫܟܚܝܢ ܢܫܟܚ, Poc. ܡܫܟܚܝܢ.

CAP. X. v. 8. ܕܢܬܛܥܘܢ] noſtri ܕܢܬܛܥܘܢ. v. 10. ܕܩܘܫܬܐ] Uſs. ܩܘܫܬܐ. v. 20. ܒܥܘܕܪܢ] Uſs. ܒܥܘܕܪܢ. v. 21. ܕܚܪܫܬܐ] forte etiam contra libros, legendum ܚܪܫܐ.

CAP. XI. v. 7. ܢܗܪܐ] noſtri ܕܢܗܪܐ. v. 19. ܕܚܙܘܬܐ] noſtri ܕܚܙܘܬܐ. v. 21. ܒܥܠ ܫܘܠܛܢܐ] noſtri ܒܥܠܐ ܡܫܠܛܢܐ. v. 24 & 25. in initio, videtur ſcribendum ܠܐ ܐܝܬ ܡܕܡ, et ܘܡܕܡ ܐܝܬ ܠܗ ܐܝܬ.

CAP. XII. v. 2. ܒܥܠܡܐ] orationis ἀκολουθία videtur poſtulare ܘܒܥܠܡܐ: item v. 5. ܡܬܚܫܒܝܢ] Uſs. ܘܡܬܚܫܒܝܢ. v. 6. ܦܘܪܥܢܐ ܐܪܙܐ] legendum ܐܪܙܐ, vel ܐܪܙܐ ܦܘܪܥܢܐ. v. 11. ܠܐ ܗܘܐ] fortaſſe ܘܠܐ. v. 21. ܘܐܪܙܐ ܠܚܕܐ] noſtri ܡܪܙܐ. v. 22. ܕܢܬܪܥܐ] noſtri ܕܢܬܪܥܐ, forte ܘܢܬܪܥܐ.

v. 24. ܕܐܠܦܘ] noſtri ܕܐܠܦܘܢ. v. 26. ܘܐܬܕܟܪ] videtur legendum ܐܬܕܟܪ. Ib. ܕܡܫܡܫܢܘܬܐ] In noſtris ſic. ܕܡܫܡܫܢܘܬܐ ܕܒܢܘܗܝ ܕܐܝܟ ܙܪܥܐ. ܘܡܬܒܪܟܝܢ ܗܘܘ ܒܟܠܗܘܢ ܕܚܠܬܐ ܐܝܟ ܐܪܙܐ ܕܟܠܗܘܢ ܒܢܝ̈ ܡܠܟܘܬܗܘܢ.

CAP. XIII. v. 1. ܘܡܢ ܓܒܪܐ] noſtri ܘܐܦ ܡܢ, forte ܡܢ. Ibid. ܘܠܐ ܢܚܒܠ] noſtri ܠܐ ܘܠܐ: lege ܘܠܐ ܢܚܒܠܘܢ ܠܐ. v. 6. ܡܚܝܠ ܓܒܪ. ܘܡܕܝܢ] noſtri ܡܚܝܠ ܘܓܒܪ. ܢܚܒܠ. v. 10. ܘܐܝܟ ܐܢܘܢ] videtur legendum ܘܐܝܟ ܕܐܝܟ ܐܢܘܢ: nam propter ſimilitudinem, facile omitti potuit ܕܐܝܟ. Ibid. ܘܐܡܪ] ſi Græcum ſequamur aut Arab, legendum erit ܢܐܡܪ. v. 13. ܕܐܦܝܣܘ ܗܘܐ] Poc. ܕܐܦܝܣܘ ܗܘ.

CAP. XIV. v. 1. ܕܬܘܕܝܬܐ] noſtri ܬܘܕܝܬܗ. v. 4. ܕܬܫܝܐ] noſtri ܘܬܫܝܐ male. Ib. ܘܗܘܐ] ſcribe ſine libris ܗܘܐ. v. 7. ܕܪܚܡܐ ܡܬܚܫܒ ܠܗ ܒܝܫܬܐ] forte ܡܬܚܫܒ, vel e Gr. ܕܪܚܡܐ ܡܬܚܫܒ ܗܘܐ. v. 15. ܕܒܥܝܢ] forte, ܘܒܥܝܢ. v. 16. ܕܢܣܒ ܘܝܗܒ] Uſs. ܕܢܣܒ ܘܝܗܒ ſecundum Gr, ſed ſuperſcriptum eſt ܕܢܣܒ ܘܝܗܒ. v. 24. ܘܡܬܢܝܚܘܬܐ] noſtri, ܘܡܬܢܝܚܘܬܐ: & fortaſſe poſtea pro ܒܬܢܝܚܘܬܐ, legendum ܒܬܢܝܚܘܬܐ. v. 27. ܘܠܡܫܠܡܢܘܬܗܘܢ] forte ܠܡܫܠܡܢܘܬ.

CAP. XVI. v. 1. ܕܒܒܢܘܗܝ] forte ܒܒܢܘܗܝ, etſi contra libros. v. 4. ܡܬܝܬܒܢ ܡܕܝܢܬܐ ܒܗܘܢ] noſtri ܡܬܝܬܒܐ ܡܕܝܢܬܗ.

v. 7. ܗܘ ܐܠܗܐ] ſcribe ܗܘ ܐܠܗܐ e Gr. etſi contra libros. v. 10. ܗܘܘ ܘܪܚܡܝܢ] Uſs. ܘܪܚܡܝܢ, Poc. ܪܚܡܝܢ recte omnino ſecundum Gr. v. 11. ܦܪܘܫܘܬ ܐܢܘܢ] noſtri ܦܪܘܫܘܬ. v. 22. ܕܥܠܡܐ ܘܫܘܠܡܐ] noſtri ܥܠܡܐ ܘܫܘܠܡܐ: forte ܥܠܡܐ ܕܝܢ ܘܫܘܠܡܐ. v. 23. ܚܛܝܐ] noſtri ܚܛܝܐ. v. 26. ܠܡܦܪܫ ܒܝܫܬܐ ܘܠܡܥܒܕ] noſtri ܠܡܥܒܕ: Uſs. etiam ܐܢܫܐ. Ibid. ܘܠܐ] noſtri ܠܐ male. v. 28. ܡܬܩܢܝܢ] noſtri ܡܬܩܢܝܢ male.

CAP. XVII. v. 2. ܘܡܠܟܘܬܗܘܢ] noſtri ܘܡܠܟܘܬܗܘܢ. v. 4. ܕܐܝܟ] noſtri ܘܐܝܟ. v. 7. ܘܡܫܘܚܬܐ] Poc. ܡܫܘܚܬܐ. v. 13. ܘܠܐ ܡܬܚܙܝܐ] noſtri ܠܐ ܡܬܚܙܝܐ.

CAP. XVIII. v. 3. ܘܡܫܬܢܐ] noſtri ܡܫܬܢܐ. v. 4 & 5. ܘܡܢܘ ܢܫܟܚ ܕܢܬܢܐ] videtur legendum, ܘܡܢܘ ܢܫܟܚ ܕܢܫܬܥܐ ܓܒܪܘܬܗ ܕܡܪܝܐ ܐܘ ܕܢܬܢܐ ܛܝܒܘܬܗ. Ibid. ܠܡܫܬܥܝܘ] noſtri ܠܡܫܬܥܝܘ. Ibid. ܘܐܘܣܦ] noſtri ܘܐܘܣܦ. v. 9. ܘܬܘܒ] noſtri ܘܬܘܒ. Ibidem ܘܡܬܚܫܒܝܢ] Poc. ܡܬܚܫܒܝܢ: & ad oram Uſs. notatum eſt, ita legere Gregorium. v. 10. ܘܡܬܐܡܪܝܢ] Poc. ܡܬܐܡܪܝܢ. v. 23. ܘܥܡ] Poc. ܥܡ. v. 24. ܕܟܠ ܝܘܡ] Uſs. ܟܠ ܝܘܡ.

CAP. XIX. v. 2. ܕܐܠܗܐ ܘܠܐ] noſtri ܠܐ ܢܗܘܘܢ: lege ܘܠܐ ܢܐܠܗܘܢ ſecundum Græca. Noſtri numerum verſuum 1236 exhibent.

ECCLESIASTICI.

CAP. I.

VER. 20. ܕܚܠܬܗ ܕܐܠܗܐ ܗܝ] Hard. ܕܡܪܝܐ. Aſcriptæ erant ad marg. Uſs. variæ lectiones, ex codice Sebaſt. Hardy quem contulerat Bootius. Hæ ex his notis Hard. aut H. intelligendæ.

CAP. II. v. 7. ܕܚܠܬܐ] ſic in H: noſtri ܘܠܐ. v. 11. ܡܚܠܘ] Uſſ. ܘܡܚܠܘ, forte ܡܚܠܘ.

CAP. III. poſt v. 7. ſequitur in Poc. ܕܢܩܒܠ ܐܠܗܐ ܘܡܫܒܚ ܠܗ ܐܝܟ ܡܢܗ. v. 9. ܘܬܘܕܝܬܗ] noſtri ܬܘܕܝܬܐ. v. 16. ܕܢܬܬܥܒܕ] noſtri ܢܬܬܥܒܕ. v. 19. ܘܐܢܬ ܪܒ] noſtri non habent ܪܒ. v. 26, 27. dimidium horum ver. nempe ܘܙܗܝܪ ܓܒܪܐ ܕܒܥܐ ܚܟܡܬܐ ܘܗܘܝܘ. ܒܗܝܢ ܚܣܝܪ ܕܥܒܕ ܡܚܝܠ ܘܠܐ, non eſt in noſtris: Eſt in Hard.

CAP. IV. v. 2. ܠܢܦܫܐ] noſtri ܘܢܦܫܐ. v. 25. ܕܒܪܢܫܐ] ſic H: Uſs. ܕܒܪܢܫܐ ܗܘ ܕܐܠܗܐ. v. 29. ܬܫܡܥܝܘܗܝ ܠܐ] noſtri ܬܫܡܥܝܘܗܝ ܠܐ. v. 30. ܬܗܘܐ ܠܐ] Uſs. ܬܬܬܚܘܐ ܠܐ, ſed Hard. ܬܗܘܐ ܠܐ.

CAP. V. v. 6. ܘܡܫܬܒܩܢܐ ܕܚܛܗܐ ܗܘ ܢܦܫܟ ܥܠܝܟ] ſic etiam Hard: noſtri ܘܡܫܬܒܩܢܐ ܕܚܛܗܝܟ ܗܘ ܢܦܫܟ.

CAP. VI. v. 5. ܫܠܡܬܐ ܕܫܠܡܐ] ſic etiam Hard: noſtri ܫܠܡܬܐ ܫܠܡܐ. v. 35. ܘܬܬܪܥܐ] Uſs. ܘܬܬܪܥܐ, Poc. ܘܬܬܪܥܐ.

CAP. VII. v. 1. ܘܠܐ] ſic & Hard: noſtri ܠܐ. v. 4. ܘܡܠܟܘܬܐ] ſcribe ܡܠܟܘܬܐ e Gr. etſi ſine libris. v. 9. ܒܩܘܪܒܢܐ] Uſs. ܒܩܘܪܒܢܝ, Poc. ܒܩܘܪܒܢܝ. v. 10. ܬܬܟܪܐ ܠܐ] noſtri ܘܠܐ. v. 19. ܓܒܪܬܐ] noſtri ܘܓܒܪܬܐ, ſed in Uſs. inductum erat ܘ. v. 29. ܒܟܘܠܗ] Poc. ܒܟܘܠܗ recte.

CAP. VIII. v. 1. ܬܬܚܪܐ ܠܐ] Uſs. ܘܠܐ. v. 21. ܕܠܐ ܬܣܒܪ] ſic et noſtri: ſcribe, ܕܠܐ ܬܣܒܪ, e Gr.

CAP. IX. v. 7. ܘܬܬܚܙܐ ܒܝܬ ܕܚܒܬܐ ܕܚܝܒܐ] fortaſſe ſcribendum ܕܚܝܒܐ, videtur enim ܕܚܒܬܐ paginam ſignificare, in illis quæ ad Ezd. 5. v. 14, ex codice Poc. annotavi ܐܝܟ ܕܬܬܟܬܒ ܒܕܚܒܬܐ: ut ſenſus ſit, *& paginæ debitorum inſcribaris*, in libro nempe accepti & expenſi: Neque enim de adulterio ſermo eſſe poteſt, quia de meretrice inſtitutus eſt.

CAP. X. v. 9 & 11. ܘܡܠܟܘܬܗ. ܘܒܥܘܬܗ] noſtri ܘܡܠܟܘܬܗ ܘܒܥܘܬܗ. ܘܙܢܝܘܬܗ. v. 20. ܘܒܪܝܫܝܗܘܢ] noſtri ܘܒܪܝܫܝܗܘܢ. v. 22. in Uſs. ſic, ܐܠܐ ܕܚܠܬܐ ܕܐܠܗܐ ܡܠܟܐ ܐܝܬ ܠܗ ܘܪܒܐ ܕܚܠ ܡܢ ܐܠܗܐ ܘܕܚܠ ܡܢ ܕܐܢܫ ܠܐ ܚܣܝܪ. Hard. ſic. ܪܒܐ ܕܚܠܬܐ ܕܐܠܗܐ ܘܠܐ ܚܣܝܪ ܡܢܗ ܪܒܐ ܕܚܠ ܡܢ ܕܐܢܫ ܠܐ ܚܣܝܪ ܥܡ ܪܒܐ ܕܚܠܬܐ. ܪܒܐ ܕܚܠܬܐ ܡܢ ܕܚܠ. In Poc. ut impreſſum eſt, niſi quod ſcriptum eſt bis ܐܠܐ ܡܠܟܐ ܕܪܒܐ, non ܪܒܐ.

CAP. XI. v. 28. ܒܫܠܡܐ] Sic & noſtri: Verum ex Gr. conjectura eſt, ſcribendum ܒܫܘܠܡܐ (vel ܒܫܘܠܡܐ ܕܒܫܘܠܡܐ) ܕܡܘܬܐ; ut exciderit ܒܡܘܬܐ ܢܬܒܨܐ ܒܫܘܠܡܗ. ܘܒ̄ ܒܫܘܠܡܐ ܒܫܘܠܡܗ ܢܬܝܕܥ ܓܒܪܐ, quod in Gr. præcedit. v. 34. ܕܒܒܝܬܟ ܓܒܪܐ] Poc. ܓܒܪܐ, Gr. ܓܒܪܐ.

CAP. XII. v. 5. ܦܘܪܥܢܐ] noſtri ܦܘܪܥܢܗ.

CAP. XIII. v. 13. ܬܬܬܠܐ ܠܐ] noſtri ܬܬܠܐ ܠܐ.

CAP. XIV. v. 19. ܕܪܐ ܡܬܬ] Poc. ܕܡܬܬ, fortaſſe ܕܪܐ ܡܬܬ. v. 22. ܘܒܟܠ ܫܒܝܠܘܗܝ] noſtri ܘܒܟܠ. v. 25. ܕܢܛܪܐ] forte, ܘܢܛܪܐ.

CAP. XV. v. 14. ܐܫܬܒܩ ܐܢܘܢ ܒܝܕ ܢܦܫܗܘܢ] noſtri non habent ܐܢܘܢ: Uſs. ܘܢܦܫܗܘܢ. Ibid. ܐܢ ܬܨܒܐ] noſtri ܘܐܢ, fortaſſe ܕܐܢ.

CAP. XVI. v. 5. ܘܚܙܝܬ] noſtri, ܚܙܝܬ. v. 13. ܗܘܝܐ ܘܐܦ ܠܐ ܢܣܒ] noſtri, ܐܦ ſine ܘ. v. 27 ܠܐ ܦܣܩܝܢ] Uſs. ܘܠܐ.

CAP. XVII. v. 8. ܒܪܚܡܬܐ] noſtri ܒܪܚܡܬܐ. v. 12. ܫܡܥܘ] Uſs. ܘܫܡܥܘ. v. 16. ܕܢܗܝܡܢ] noſtri, ܕܢܗܝܡܢ. v. 28. ܡܠܐ ܕܒܚܒܪ] Poc. ܘܡܠܐ ܕܒܚܒܪ. Fortaſſe reddendum ܘܡܠܬܐ in fine v. 27, ut ſit ܘܡܠܐ ܫܦܝܪܐ: tunc ſcribendum ܡܠܐ

ܕܒܚܒܪ: nam in Uſs. ܘܡܠܐ ܕܒܚܒܪ. v. 28. ܐܦ ܗܘ ܗܘܐ] Uſs. ܐܦ ܗܘ: Poc. ܐܦ ܗܘ ܗܘ.

CAP. XVIII. v. 1. ܒܥܠܡܐ ܟܠܗ] noſtri ܒܥܠܡܐ ܟܠܗ. v. 10. ܥܠ ܓܡܘܪܬܐ] Poc. ܡܢ ܓܡܘܪܬܐ. Ib. ܐܝܟ ܕܢܗܘܐ] noſtri ܐܝܟ ܕܢܗܘܐ. Ibid. ܒܥܝܢܐ] noſtri ܒܥܝܢܐ. v. 19. ܡܬܒܥܐ] noſtri ܡܬܒܥܝܐ. v. 22. ܐܝܟ ܕܠܐ ܬܬܬܠܐ ܠܐ] Uſs. ܘܠܐ. v. 30. ܒܪܓܝܓܬܟ] noſtri ܒܪܓܝܓܬܟ.

CAP. XIX. v. 9. ܡܢ ܢܦܫܟ] ſic etiam Hard: noſtri, ܕܢܦܫܟ. v. 21. ܕܡܬܒܥܝܐ] Hard. ܕܡܬܒܥܝܐ. v. 24. ܘܚܠܦ] noſtri, ܘܚܠܦ. v. 28. ܘܡܬܚܫܒܢܘܬܐ] in Uſs. eſt ܡܬܚܫܒܢܘܬܐ, ſed Hard. ܡܬܚܫܒܢܘܬܐ.

CAP. XX. v. 3. ܐܝܟ ܕܒܥܐ ܠܡܬܒܥܐ] Uſs. ܐܝܟ ܕܒܥܐ. v. 20. ܡܠܬܐ] Poc. ܡܠܬܐ. v. 24. ܡܬܬܠܐ ܥܠ] Uſs. ܡܬܬܠܐ.

CAP. XXI. v. 20. ܡܬܒܥܐ ܒܡܬܡܟܟܘܬܐ] noſtri ܡܬܒܥܐ ܡܬܒܥܐ. v. 23. ܚܟܡܬܐ] noſtri ܚܟܡܬܐ.

CAP. XXII. v. 8. ܘܡܠܐ ܕܓܠܝܢ] fortaſſe ſcribendum, ܘܡܠܐ. v. 19. ܕܓܠܝܢܐ] noſtri ܕܓܠܝܢܐ. v. 30. ܥܠ ܕܢܫܬܡܥ] ſic Hard: noſtri ܕܢܫܬܡܥ ܥܠ. v. 24. ܠܐ ܬܬܠܘܢ] fortaſſe ܠܐ ܬܬܠܘܢ, ut ſequitur.

CAP. XXIII. v. 8. ܘܡܢܝܢ ܕܢܬܐ] noſtri ܘܡܢܝܢ. v. 11. ܡܢ ܕܝܡܐ] noſtri ܡܢ ܕܝܡܐ. v. 14. ܡܢ ܕܝܡܐ] noſtri ܡܢ ܕܝܡܐ. v. 16. ܕܒܢܬܐ ܐܬܒܪܐ] Poc. ܐܬܒܪܐ ܐܬܒܪܐ. v. 17. ܕܒܗܘܢ ܠܐ] Uſs. ܘܠܐ. v. 18. ܕܢܬܒܥܐ ܡܢ ܠܐ] Uſs. ܕܢܬܒܥܐ ܒܗܘܢ per gloſſema. v. 21. ܕܢܬܒܥܐ ܠܐ] noſtri, ܕܢܬܒܥܐ ܠܐ. v. 22. ܒܚܫܘܟ] noſtri ܒܚܫܘܟ. v. 26. ܘܡܬܩܒܠ ܒܚܫܘܟܐ] noſtri ܡܠܐ ܕܒܚܫܘܟܐ.

CAP. XXIV. v. 10. ܡܢ ܩܕܡ ܥܠܡܐ] noſtri ܡܢ ܩܕܡ. v. 24. ܕܒܗܘܢ ܟܠ] Hard. habet ܟܠ: noſtri non habent.

CAP. XXV. v. 6. ܡܠܐ ܕܝܢܐ] noſtri ܕܝܢܐ ܡܠܐ. v. 10. ܐܝܟ ܗܘ ܕܒܝ] noſtri ܐܝܟ. v. 18. ܕܚܫܝܐ] noſtri ܕܚܫܝܐ.

CAP. XXVI. v. 11. ܡܫܬܡܥܢܐ ܠܐ] noſtri ܡܫܬܡܥܢܐ ܠܐ. v. 17. ܒܢܘܗܪܬܐ] Uſs. ܒܢܘܗܪܬܐ, Poc. ܒܢܘܗܪܬܐ. v. 20. ܕܢܬܬܢܝܚ] noſtri ܕܢܬܬܢܝܚ. v. 22. ܒܡܠܟܘܬܗ ܒܡܠܬܗ] noſtri ܒܡܠܟܘܬܗ ܒܡܠܬܗ ܘܒܫܠܝܐ.

CAP. XXVIII. v. 3. ܕܒܐܪܥܐ ܐܢܫ] ſic etiam Hard: noſtri ܒܐܪܥܐ ܐܢܫ. v. 10. ܐܝܟ ܐܪܙܐ] Hard. ܐܪܙܐ.

CAP. XXIX. v. 10. ܕܡܫܝܚܐ] noſtri, ܘܡܫܝܚܐ. Puto ܘ iſtud natum ex nota diſtinctionis, ut ܘ ſæpe initio verſiculorum, in Pſalmis. v. 17. ܡܢ ܒܪܗ] noſtri ܡܢ ܒܪܗ. v. 28. ܕܢܛܪܐ ܘܚܘܫܒܢܐ] noſtri ܘܚܘܫܒܢܐ. v. 32. ܗܘ ܕܒܪܝܟ] noſtri non habent ܗܘ: Hard. habet.

CAP. XXX. v. 12. ܡܬܬܚܬܝܬܗ] Poc. ܡܬܬܚܬܝܬܗ. v. 13. ܕܢܬܡܠܟ] ſic etiam Hard: noſtri ܕܢܬܡܠܟ.

CAP. XXXI. v. 3. ܡܬܬܢܝܚܝܢ] noſtri ܡܬܬܢܝܚܝܢ. v. 9. ܒܥܘܬܪܐ] noſtri ܒܥܘܬܪܐ. v. 18. ܡܪܝܡ ܘܚܙܐ] ſic etiam noſtri: Hard. ܕܡܬܬܚܙܐ. Ib. ܢܬܦܬܚܘܢ] noſtri ܢܬܦܬܚ. v. 22. ܠܟܢܝܐ] noſtri ܠܟܢ.

CAP. XXXII. v. 8. ܘܓܕܝܐ ܘܡܬܪܚܐ] fortaſſe legendum ܘܕܡܬܪܚܐ.

CAP. XXXIII. v. 19. ܬܬܠܘܢ] noſtri ܬܬܠܘܢܝܢ.

CAP. XXXIV. v. 4. ܕܢܦܫ] Uſs. & Hard. ܕܢܦܫ ܕܢܦܫ: Poc. ܕܢܦܫ. v. 7. ܘܐܬܬܠܘ] noſtri, ܘܠܐ ܐܬܬܠܘ. v. 8. ܠܡܫܬܠܡܘ] noſtri ܠܡܫܬܠܡ.

CAP. XXXV. v. 5. ܬܬܚܡܠ ܠܐ] Uſs ܘܠܐ. v. 19. ܡܛܠ ܕܗܘܝܐ ܟܠ ܐܠܐ] noſtri ܡܛܠ ܕܗܘܝܐ ܕܐܠܐ. Ib. ܘܡܬܒܥܝܢ] noſtri ܘܡܬܒܥܝܢ, H. ܡܬܒܥܝ. v. 20. ܕܢܬܒܥܐ ܒܟܪܝܗܘܬܗܘܢ] noſtri ܕܢܬܒܥܐ ܒܟܪܝܗܘܬܐ ܒܟܪܝܗ. v. 24. ܘܒܥܘܕܪܢܗ ܫܒܝܐ] noſtri ܘܒܥܘܕܪܢܗ ܫܒܝܐ.

CAP. XXXVI. v. 4. ܐܟܘܬܢ] Poc. ܕܐܟܘܬܢ. v. 9. ܒܡܬܒܥܝܢ] noſtri ܒܡܬܒܥܢܘܬܐ.

CAP. XXXVII. v. 8. ܒܢܦܫܟ ܐܢܬ] Uſs. ܐܢܬ ܗܘ. v. 9. ܕܠܐ ܢܬܩܘܡ ܡܛܠ ܥܒܕܐ] Poc. ܕܠܐ ܢܬܩܘܡ ܡܛܠ ܥܒܕܐ: Uſs. ܘܠܐ ܢܬܩܘܡ ܡܛܠ ܥܒܕܐ. v. 27. ܒܐܢܘܢ ܘܒܚܝܝܗܘܢ] Uſs. ܒܐܢܘܢ ܘܒܥܘܠܗܘܢ ܘܒܚܝܝܗ. v. 29. ܕܢܬܒܥܐ ܐܢܬ] Uſs. ܕܢܬܒܥܐ ܐܢܬ ܐܢܬ.

CAP. XXXVIII. v. 6. ܒܚܝܠܗ ܕܡܪܝܐ] noſtri ܒܚܝܠܗ. v. 8. ܘܡܬܬܩܢܐ] fortaſſe ſcribendum ܕܡܬܬܩܢܐ. v. 14. ܘܢܬܠ] Uſs. in marg. ܘܢܬܠܘܢ. v. 28. ܡܬܒܥܐ ܒܗ] noſtri ܡܬܒܥܐ, male. v. 30. ܕܢܬܒܥܐ ܐܢܬ] videtur ſcribendum ܕܢܬܒܥܐ. v. 34. ܘܡܬܒܥܝܢ] Uſs. ܡܬܒܥܝܢ ܘܡܬܒܥܝܢ ܒܡܬܒܥܝܢܘܬܐ, Gloſſema, qualia aliquot habuimus. v. 37. ܘܦܘܪܫܢܐ ܕܢܬܒܥܐ] Poc. ܘܢܬܒܥܐ.

CAP. XXXIX. v. 1. ܕܢܬܒܥܐ] Sic etiam Hard: noſtri, ܕܢܬܒܥܐ. v. 5. ܒܡܬܒܥܝܢܐ ܕܢܦܫܐ] noſtri, ܒܡܬܒܥܝܢܐ ܕܢܦܫܐ. v. 10. ܡܬܒܥܝܢܘܬܐ ܘܡܬܒܥܝܢܘܬܐ] fortaſſe ܕܡܬܒܥܝܢܘܬܐ. v. 15. ܒܢܦܫܗܘܢ] noſtri ܒܢܦܫܗ. v. 19. ܒܥܒܕܘܗܝ] noſtri ܒܥܒܕܘܗܝ: Item, 20 & 39. ܡܬܒܥܝܢ. v. 29. ܘܐܦ] noſtri ܘܐܦ, male.

CAP. XL. v. 26. ܡܬܒܥܝܢ ܟܠܐ] poſt hæc Hard. addit ܠܐ ܒܫܘܠܡܗ ܕܐܠܗܐ, nimirum tranſpoſito initio verſiculi ſequentis.

CAP. XLI. v. 15. ܒܗ ܟܠ ܚܕܐ] Uſs. ܒܗ ܒܗ ܟܠ ܚܕܐ per gloſſema. In Poc. deletum eſt ܒܗ, & ad marg. ܒܗ ܘܗܘ ܐܦ ܒܗ ܘܡܢ ܕܢܬܒܥܐ ܗܘܐ. Lege ܒܗ, *id eſt, ſolicitus eſto, & cura, ut bonum ſit.*

CAP. XLII. v. 19. ܘܡܬܒܥܝܢ ܡܫܬܥܝܢܬܐ] Uſs. ܘܡܬܒܥܝܢ ܡܫܬܥܝܢܬܐ ܘܡܫܬܥܝܢܬܐ, Gloſſ.

CAP. XLIII. v. 5. ܕܡܠܟܗ] noſtri, ܡܠܟܗ. Ib. ܫܒܝܠܗ] ſic etiam noſtri; Hard. ܫܒܝܠܗ.

CAP. XLIV. v. 3. ܘܡܬܐ] fortaſſe, ܘܡܬܐ. v. 6. ܘܐܝܠܝܢ] noſtri ܘܐܝܠܝܢ. v. 9. ܐܢܫܐ] noſtri ܐܝܟ ܐܢܫܐ.

CAP. XLV. v. 2. ܒܩܘܪܒܢܐ] Hard. ܒܩܘܪܒܢܗ. v. 8. ܕܒܝܬܐ] noſtri, ܒܝܬܐ. Ibid. ܒܡܠܟܘܬܐ ܕܡܠܟܘܬܐ] Hard. non agnoſcit ܕܡܠܟܘܬܐ.

CAP. XLVI. v. 1. ܪܒܐ] Uſs. ܪܒܐ. v. 2. ܫܢ̈ܝܐ] Uſſer. ܫܢ̈ܝܐ. v. 3. ܡܠܐ ܐܢܐ] Uſs. ܐܢܐ. v. 12. ܕܢܚܘܐ] noſtri ܕܢܚܘܐ. v. 15. ܘܢܚܘܗܝ] Uſs. ܘܢܚܘܗܝ, male. Ib. ܓܒܪܐ] Hard. ܓܒܪܐ.

CAP. XLVII. v. 23. ܡܬܒܥܝܢ] noſtri ܡܬܒܥܝܢ.

CAP. XLVIII. v. 28. ܐܬܐ ܘܡܫܝܚܐ] Uſs. ܕܡܫܝܚܐ.

CAP. XLIX. v. 3. ܕܓܒܪܘܬܐ] ſine dubio ſcribendum ܕܓܒܪܘܬܐ, etſi libri nihil juvant. v. 10. ܠܡܫܬܥܝܐ ܕܡܬܒܥܝܢ] noſtri, ܘܡܬܒܥܝܢ. v. 14. ܕܡܬܒܥܝܢܘܬܗܘܢ] noſtri ܕܡܬܒܥܝܢܘܬܗܘܢ. v. 19. ܒܐܝܕܐ] Uſs. ܒܐܝܕܐ, forte ܒܐܝܕܝܐ.

CAP. L. v. 1. ܐܬܬܠܝ] Poc. ܐܬܬܠܝ. v. 6. ܡܠܐ ܕܢܘܪܐ] noſtri ܕܢܘܪܐ. v. 15. ܕܡܫܬܒܚ ܒܫܘܒܚܐ] Uſs. ܘܡܫܬܒܚ ܒܫܘܒܚܐ ܘܒܫܘܒܚܐ: Gloſſ. mox ܘܡܫܬܒܚܝܢ] noſtri ܡܫܬܒܚܝܢ.

CAP. LI. v. 17. ܘܡܬܬܒܥܝܢ] noſtri ܘܡܬܬܒܥܝܢ.

Ordo capitum per totum hunc librum, idem eſt in noſtris codicibus qui in Pariſienſi. In fine autem, ſic ܫܠܡܘ ܡܠܘܗܝ ܕܝܫܘܥ ܒܪ ܫܡܥܘܢ ܕܡܬܩܪܐ ܒܪ ܐܣܝܪܐ. *Huc uſq; verba Jeſu filii Simeon, quem filium Aſiro vocant.* Et ſtatim literis miniatis; ܫܠܡ ܟܬܒܐ ܗܢܐ ܕܚܟܡܬܐ ܕܝܫܘܥ ܒܪ ܫܡܥܘܢ ܕܡܬܩܪܐ ܒܪ ܐܣܝܪܐ (Uſs. ܣܝܪܐ) ܕܐܝܬ ܒܗ ܦܬܓܡܐ ܬܪܝܢ ܐܠܦܝܢ ܘܚܡܫܡܐܐ. *Explicit liber iſte Sapientiæ Jeſu filii Simeonis, qui cognominatur filius Aſiro* (Uſſ. *qui cognominatur Sirach*) *continens verſus duo millia quingentos.*

BARUCH.

BARUCHI I.

PAG. I.

ܢܫܬܠܡܘܢ] fortaſſe ܢܫܬܠܡܘܢ. Ibid. ܡܬܟܪܟܝܢ] Uſs. ܡܬܟܪܟܝܢ. Ib. ܩܪܝܒ ܗܘ] Uſs. ܗܘܐ. Pag. 2. ܟܬܒܐ] Uſs. ܘܟܬܒܐ. Ib. ܕܢܫܐ] Uſs. ܗܠܝܢ ܕܢܫ̈ܐ: lege ܕܢܫ̈ܐ ܗܠܝܢ. Pag. 3. ܢܣܒ. ܘܠܐ] fortaſſe legendum ܢܣܒܬܘܢ ܠܐ. Ad finem in Uſs. ܫܠܡܬ ܐܓܪܬܐ ܩܕܡܝܬܐ. *Finis Epiſt. primæ.*

BARUCHI II.

CAP. I.

VErſ 1. ܡܢ ܒܒܝܠ] non extat in noſtris codd. Ib. ܠܟܠܗܘܢ] forte, ut in Gr. ܠܟܠܗܘܢ. v.2. ܕܥܒܕܬ ܒܝܫܬܐ] MSS. ܕܥܒܕ. v.8. ܡܢ ܗܝܟܠܐ] lege in ſing. ܗܝܟܠܐ. v. 12. ܘܢܚܝܚܘܢ] lege ܘܢܚܝܚܘܢ.

CAP. II. v. 4. ܐܬܝܢ] lege ܐܬܝܢ. v. 22. ܕܡܕܝܢܬܐ] lego ܕܡܕܝܢ̈ܬܐ in plur. e Gr. etſi contra libros.

CAP. III. v. 5. ܠܡܫܬܡܥܘ] lego ܘܫܡܥܘ. v. 10. lego ܚܙܝܬ, non ܚܙܝܬ, ut in libris. v. 20. ܘܢܦܩܬ] lego ܘܢܦܩܬ. v.37. ܘܡܫܝܚܐ] Poc. ܡܫܝܚܐ ܒܬܪ.

CAP. IV. v. 1. ܘܡܬܚܝܝܢ] lego ܘܡܬܚܝܝܢ. v. 2. ܘܐܬܬܘܝ] lego ܘܐܬܬܘܝ. v. 17. ܘܡܬܡܨܝܢ] lego ܡܬܡܨܝܢ.

v. 22. lego ܡܬܟܪܝܘܬܐ, non ut in libris ܡܬܟܪܝܢ ܗܘܘ. v. 24. ܘܢܚܙܘܢ] lego ܢܚܙܘܢ. v. 26. ܘܐܬܕܒܪܘ] lego ܐܬܕܒܪܘ. v. 33. ܢܬܬܠܝܛ] lego ܢܬܠܝܛ.

CAP. V. v.5. ܠܡܪܘܡܐ ܕܠܐ]per hallucinationem poſitum eſt *cortinis:* legendum enim ܒܡܪ̈ܘܡܐ *in excelſis:* ut Judith c.14.v.1. v. 8. ܕܟܠ ܐܝܠܢܐ] lego ܟܠ, ut in MSS.

CAP. VI. v. 3. ܗܐ ܗܝܕܝܢ ܗܐ] lege ܗܐ ܗܝܕܝܢ *tum ecce.* v. 42. ܘܡܥܛܦܝܢ ܥܛܦܐ ܕܚܒܠܐ] lego ܡܥܛܦܝܢ ܥܛܦܐ ܕܚܒܠܐ. v. 43. ܥܡ ܚܕ ܡܢܗܝܢ] lego e Gr. ܚܒܪܬܗ. Ib. ܘܐܬܬܚܝܒܬ ܠܗ] lego ܐܬܚܝܒܬ. v.46. ܘܢܦܩܘܢ ܢܗܘܘܢ] lego ܢܗܘܘܢ ܢܦܩܘܢ. v. 52. ܢܥܒܕܘܢ] lego ܢܥܒܕܘܢ.

SUSANNA altera eſt ex Poc. ſolo.

CAP. I.

VErſ. 5. ܘܐܝܬܝܗܘܢ ܐܘܪ] ad marg. Uſs. notatum eſt nomina Presbyterorum iſtorum extare apud Greg. Syrum. v. 9. ܒܫܡܝܐ] lego ܕܫܡܝܐ ܘܕܝܢܐ ܐܝܟ ſecundum Gr. v. 17. lego ܕܝܠܗ ܕܘܟܬܐ. v. 37. in utroque ܘܐܬܬܚܝܒ ܗܘܐ ܥܡܗ] lego ܥܡܗ, ut ſit pleonaſmus Syriacus. v. 41. ܘܩܛܠܘܗ ܗܘܘ] lego ܘܩܛܠܘܗ. 41. in Poc. ܘܐܝܟ ܕܚܙܝܬ ܒܥܝܢܐ] forte legendum ܕܚܙܝܬ ܒܥܝܢܐ ܕܒܚܘܫܒܐ, ut v. 26, 49, 50. v. 48 ܕܒܢܝ ܐܝܣܪܝܠ] forte legendum ܒܢܝ̈ܐ. Ibid. ܡܘܢ] lego ܡܢܘ. v. 53. Poc. ܘܟܕ ܐܡܪܐ] lego ܘܟܕ ܐܡܪ.

Cantici III *PUERORUM.*

VErſ. 44. ܢܬܒܗܬܘܢ] lego ܢܬܒܗܬܘܢ. v. 63. lego ܕܡܫܒܚܝܢ, ut in Poc. In Cant. ܠܟܠܗܘܢ ܕܡܫܒܚܝܢ ܡܠܟܐ: nam in Pariſ. ܕܡܫܒܚܝܢ.

BELI & DRACONIS.

VErſ. 12. ܐܢܬܘܢ ܕܝܢ ܡܠܟܐ] forte legendum ܐܢܬ ܕܝܢ ܡܠܟܐ. v. 26. lego ܕܒܪܐ, ut e Greg. ad marg. in Uſſer. notatum eſt, nam in Uſſ. ܕܒܪܐ. Ibid. ܘܩܛܠܗ] Ib. Greg. ܘܩܛܠܗ. v. 30. ܘܗܘܐ ܠܗ ܗܟܢܐ ܡܠܟܐ] Hic ad marg. Uſſer. ܗܟܢܐ ܐܫܟܚܬ ܚܣܝܪܐ ܒܨܚܚܐ *Sic inveni mutilum in exemplari.* Reliqua e Cant. & Poc. v. 33. ܠܚܩܠܐ] lego ܠܚܩܠܐ.

MACCABÆORUM I.

CAP. I.

VErſ. 11. Noſtri ܐܢܛܝܘܟܘܣ. v. 17. Poc. ܘܐܬܛܠܡܘ ܐܢܛܝܘܟܘܣ. v. 30. ܘܐܬܛܠܡܘ: Uſſer. ܘܐܬܛܠܡܘ, recte. ܐܢܛܝܘܟܘܣ. v. 30. ܫܒܝܬܐ] noſtri ܫܒܝܬܐ in plurali. v.35. ܢܬܠ] orationis ἀκολουθία videtur poſtulare ܢܬܠܗ. v.41. ܕܢܗܘܘܢ] Uſs. ܕܢܗܘܘܢ. v.44. ܘܫܕܪ ܐܓܪ̈ܬܐ ܠܟܠܗ ܡܠܟܘܬܐ] noſtri ܘܫܕܪ ܐܓܪܬܐ ܠܟܠܗ ܡܠܟܘܬܐ. v. 56. ܘܩܕܡܐ ܕܢܡܘܣܐ] Poc. ܕܢܡܘܣܐ, Uſs. ܕܢܡܘܣܐ ܘܩܕܡܐ.

CAP. II. v. 7. ܘܢܦܩܬ] fortaſſe ܢܦܩܬ. v. 24. ܐܝܟ ܕܝܢܐ] ſcribe ܕܝܢܐ e Gr. etſi contra libros. v. 59. ܘܐܬܬܦܨܝ] Uſs. ܘܐܬܦܨܝ. v. 64. ܠܢܡܘܣܐ] noſtri ܠܢܡܘܣܐ male.

CAP. III. v. 28. ܚܝܠܐ ܟܠܗ] noſtri ܟܠܗ. v. 32. ܠܗ ܕܗܘܐ] noſtri ܗܘܐ. v. 37. ܕܚܕܐ] noſtri ܘܚܕܐ. v. 44. ܘܐܬܟܢܫܬ] Uſs. ܘܐܬܟܢܫܬ. v. 49. ܕܒܟܘܪ̈ܐ] noſtri ܕܒܟܘܪܐ. v. 58. ܘܐܬܛܝܒܘ] noſtri ܘܐܬܛܝܒܘ.

CAP. IV. v. 5. ܘܢܦܩ ܗܘܐ] fortaſſe ܢܦܩ. v. 18. ܘܫܒܘܩ ܕܒܙܬܐ] noſtri ܫܒܘܩ ܒܙܬܐ. v. 23. ܘܢܣܒܘ ܡܢܗܘܢ] ſcribe ܘܢܣܒܘ ܡܢܗܘܢ e Gr. v. 46. ܒܐܬܪܐ] non legitur in noſtris, v.51. ܠܠܚܡܐ] Uſs. ܘܠܚܡܐ. v.52. ܕܢܝܣܢ] noſtri ܕܢܝܣܢ.

CAP. V. v. 15. ܘܬܪܘ ܦܠܣܛܝܢܝܐ] noſtri, ܦܠܣܛܝܢܝܐ, tamen verſ. 21 in utroque, ܦܠܣܛܝܢܝܐ.

CAP. VI. v. 18. ܘܐܝܟ ܗܘ] noſtri ܐܝܟ ܗܘ. v. 20. ܫܢܬ ܡܐܐ ܘܚܡܫܝܢ] Uſs. ܫܢܬ ܡܐܐ ܘܚܡܫܝܢ ܘܚܕܐ. v. 46. ܘܩܛܠܗ] noſtri ܘܩܛܠܘܗ. v. 51. ܘܡܥܪܒܬܐ] Uſs. ܘܡܥܪܒܬܐ. v. 62. ܘܐܬܦܠܓ] noſtri ܐܬܦܠܓ. v. 63. ܕܡܕܝܢܬܐ ܘܐܫܟܚܗ ܠܦܝܠܝܦܘܣ] noſtri ܠܦܝܠܝܦܘܣ ܕܡܕܝܢܬܐ ܡܕܒܪ ܗܘܐ ܒܗ ܘܐܫܟܚܗ ܠܗ ܒܡܕܝܢܬܐ ܘܐܬܟܬܫ ܥܡܗ: omiſſis quæ inter duo ܕܡܕܝܢܬܐ interjecta erant, ſenſus in contrarium verſus fuerat.

CAP. VII. v. 32. ܘܢܦܠܘ] noſtri ܢܦܠܘ. v. 33. ܕܡܠܟܐ] noſtri ܡܠܟܐ. v. 43. ܗܘܐ ܕܝܢ ܡܢ ܩܕܡ ܟܠ] noſtri ܗܘܐ ܩܕܡ ܟܠ.

CAP. VIII. v. 3. ܕܐܬܬܠܝܛܘ] Uſs. ܐܬܬܠܝܛܘ.

CAP.

CAP. IX. v.5. ܘܐܬܚܙܝܬ] Uſſ. ܐܬܚܙܝܬ: v.25.26.32.34.47.50. Uſſer. ܒܢܝ ܒܥܝܢ. v. 40. ܘܚܙܘ ܐܢܘܢ] noſtri, ܚܙܘ ܐܢܘܢ. v. 51. ܘܒܢܝܢܐ ܕܒܝܬܐ] noſtri ܒܢܝܢܐ ܕܒܝܬܗ.

CAP. X. v.34. ܘܟܠ ܝܘܡ] noſtri ܟܠ ܝܘܡ male. v.37. poſt ܘܢܗܘܘܢ adduat noſtri, ܘܢܗܘܘܢ ܥܠ ܟܠܗ (Uſſ. ܢܗܘܘܢ) ܕܡܠܟܘܬܐ. ܘܫܠܝܛܐ ܕܡܠܟܘܬܐ ܡܢ ܥܡܗ ܕܝܗܘܕܝܐ. Ib. ܘܐܝܟ ܚܕ] Poc. ܘܐܝܟ ܚܕ. v. 50. ܕܐܢܛܝܓܘܢܘܣ] noſtri ܐܢܛܝܓܘܢܘܣ: Uſſer. etiam v.58. V. 64. ܡܢ ܡܠܟܘܬܐ] Gr. poſtulant ܡܠܟܘܬܐ. v.73. ܘܡܫܝܚܘܬܐ] noſtri ܡܫܝܚܘܬܐ. v. 85. ܐܝܟ] Poc. ܘܐܝܟ.

CAP. XI. v. 12. ܘܒܢܝܢܐ ܕܒܝܬܐ] noſtri ܒܢܝܢܐ ܕܒܝܬܗ. v. 33. ܕܡܠܟܐ ܘܢܣܒܘ] noſtri, ܕܡܠܟܐ ܢܣܒܘ. v. 73. ܠܚܫܡܘܢ] noſtri ܠܚܫܡܘܢ: lege e Gr. ܠܚܫܡܘܢ.

CAP. XII. v. 17. ܘܐܓܪܬܐ] noſtri, ܐܓܪܬܐ. v.21. ܕܐܝܬ ܠܗ] noſtri, ܕܐܝܬ. v. 37. ܕܡܕܝܢܬܐ] noſtri, ܡܕܝܢܬܐ.

CAP. XIII. v. 37. ܫܠܝܚܘܬܐ] libri, ܫܠܝܚܘܬܐ *legationem.*

CAP. XIV. v. 4. ܘܟܠܗܘܢ] noſtri, ܟܠܗܘܢ: fortaſſe ܘܟܠܗܘܢ. v. 20. ܘܐܚܝܢ] Poc. ܐܚܝܢ male. v. 21, ܐܬܟܢܫܘ. v.24. ܘܐܢܘܡܐ] in noſtris ſemper ܐܢܘܡܐ vulgato errore ܡ pro ܢ. ܘܐܚܘܗܝ] lego ܐܚܘܗܝ ut ſupra. ܘܡܫܝܚܐ] lege e Gr. ܘܡܫܝܚܐ ܘܫܠܝܚܐ] lego ܘܫܠܝܚܐ. v. 43. ܘܟܬܒܐ] noſtri, ܟܬܒܐ.

CAP. XV. v. 2. ܘܫܠܡܐ] noſtri. ܫܠܡܐ.

CAP. XVI. v. 12. ܘܐܬܚܬܢܘܗܝ] noſtri, ܐܬܚܬܢܘܗܝ. v. 14. ܘܡܠܟܘܬܐ] noſtri, ܡܠܟܘܬܐ. In fine noſtri, ܫܠܡ ܟܬܒܐ ܩܕܡܝܐ ܕܡܩܒܝܐ ܕܐܝܬ ܒܗ ܦܬܓܡܐ ܒ ܐܠܦܐ ܘܫܒܥܡܐܐ ܘܫܬܝܢ ܘܫܬܐ. *Explicit primus liber Macchabæorum, continens verſus MMDCCLXVI.*

MACCHABÆORUM II.

CAP. I.

VErſ. 7. ܘܡܠܟܘܬܗ] lego ܡܠܟܘܬܗ, ut in Gr. in fine Eſtheræ, ἔτυς τετάρτυ βασιλεύοντος Πτολ. eſt, *anno quarto regni Ptol.* v.8. ܘܐܝܬܝܗܘܢ] lego ܐܝܬܝܗܘܢ & ܐܝܬܝܗ in plur. v.19. ܒܩܒܪܐ] ad marg. Poc. ܐܢܐ ܐܠܝܐ ܕܟܬܒܬ ܗܠܝܢ ܚܙܝܬ ܒܐܪܐ ܗܢܐ ܘܫܬܝܬ ܡܢܗ *Ego Elias qui hæc ſcripſi, vidi hunc puteum, & aquam ex eo bibi.* v. 20. ܘܢܗܘܐ] lego ܢܗܘܐ e Gr. v. 23. poſt ܢܗܪܐ ܕܐܝܬܘܗܝ ܠܗܘܢ ܠܟܠܗܘܢ puto ſequi debere quod paulo poſt poſitum eſt, ܟܠܗܘܢ ܘܡܠܟܘܬܗ.

CAP. II. v.2. ܘܢܦܩܘ] libri ܢܦܩܘ. v.9. ܘܐܝܟ] lego ܐܝܟ.

CAP. III. v.5. ܡܢ ܐܬܪܐ ܕܦܘܢܝܩܐ] Poc. ܕܦܘܢܝܩܐ. v.29. ܘܚܙܘܗܝ] videtur legendum ܘܚܙܘܗܝ. v.32. ܘܡܬܚܫܒܢܘܬܐ] lego ܘܡܬܚܫܒ. v. 34. ܠܐ ܐܝܬ ܠܗ] Gr. ܠܐ ܐܝܬ ܠܗ.

CAP. IV. v. 12. ܡܫܬܥܝܢܘܬܐ] lego ܡܫܬܥܝܢܘܬܐ e Gr.

CAP. V. v. 9. ܘܐܬܡܢܥ] lego ܐܬܡܢܥ. v. 11. ܘܡܬܚܫܒ] lego ܘܡܬܚܫܒ.

CAP. VI. v. 3. ܗܘܐ] lego ܗܘܐ. v. 4. ܘܙܢܝܘܬܐ] Uſſer. ܘܙܢܝܘܬܐ: lego ܘܙܢܝܘܬܐ. v. 8. ܠܝܘܕܝܐ] lego ܠܝܘܕܝܐ. v. 16. ܒܡܘܬܢܐ] Poc. ܡܘܬܢܐ: lego ܡܘܬܢܐ.

CAP. VII. v. 5. ܘܗܘܐ] Uſſer. ܗܘܐ. v. 7. ܘܫܢܩܘܗܝ] forte ܫܢܩܘܗܝ. v. 36. ܘܚܝ̈ܐ] lego ܚܝ̈ܐ.

CAP. VIII. v. 9. ܘܫܕܪܗ] lego ܫܕܪܗ. v. 19. ܘܐܠܦܐ] ad marg. Poc. ܡܐܐ ܘܫܒܥܝܢ ܘܚܡܫܐ ܐܠܦܝܢ ܕܡܝܬܘ ܒܚܕ ܠܠܝܐ ܘܡܐܬܝܢ ܘܬܡܢܝܢ. *In alio exemplari ſcriptum vidimus ducenta octoginta quinque millia.*

CAP. IX. v.4. ܘܒܚܪܒܐ ܗܘ] lego ܒܚܪܒܐ ܗܘ. v.28. ܘܡܚܕܐ ܕܐܢܫܐ] Uſſer. ܘܡܚܕܐ ܕܐܢܫܐ.

CAP. XI. v. 5. ܘܡܢܗ ܒܢܐ] lego ܡܢܗ ܒܢܐ. Ibidem ܘܬܠܬܡܐܐ ܘܬܪܬܥܣܪ] ܬܪܬܥܣܪ apud Bar Bahlul, XII ſignificat: igitur verſum eſt quaſi milliaria deeſſent. v. 25. ܘܢܗܘܘܢ] lego ܘܢܗܘܘܢ. v. 30. ܕܢܚܬܘܢ] lego ܢܚܬܘܢ.

CAP. XII. v.8. ܘܐܝܟ ܗܢܐ ܥܒܕ] lego ܐܝܟ. v.11. ܘܡܬܦܝܣܝܢ] lego ܡܬܦܝܣܝܢ. v. 18. ܘܡܫܡܫܢܐ] lego ܡܫܡܫܢܐ.

CAP. XIII. v. 20. ܘܐܬܦܠܓܘ ܡܢ ܒܬܪ ܕܗܘܐ] lego ܘܐܬܦܠܓܘ ܒܬܪ ܕܗܘܐ. v. 23 ܘܐܬܗܦܟ] lego ܐܬܗܦܟ.

CAP. XIV. v. 1. ܕܐܠܟܣܢܕܪܘܣ ܗܘ] lego ܗܘ ܕܐܠܟܣܢܕܪܘܣ, vel ܡܫܬܘܫܛܢܐ. v. 6. ܘܡܬܚܪܝܢ] lego ܡܬܚܪܝܢ, *zelatores.* v. 10. ܗܘܘ] lego ܢܗܘܘܢ. v. 16. ܘܐܬܝ] Sic lego propter Gr. Uſſer. ܘܐܬܐ. v. 22. ܕܚܫܝ̈ܐ] Poc. ܚܫܝ̈ܐ. v. 36. ܛܪ] lego ܛܪ in Imperativo.

CAP. XV. v. 17. ܘܢܨܚܘܢ] Uſſer. ܢܨܚܘܢ ܘܢܨܚܘܢ. v. 20. ܘܡܫܬܢܝܢ] Uſſer. ܡܫܬܢܝܢ.

MACCHABÆORUM III.

CAP. I.

VErſ. 12. ܘܚܙܐ] lego ܘܚܙܐ. v. 21. ܘܡܬܚܫܒܝܢ] fortaſſe legendum ܡܬܚܫܒܝܢ. v. 25. ܘܟܠܗܘܢ] lego ܘܟܠܗܘܢ.

CAP. II. v.19. ܠܐ ܫܒܘܩ ܠܗ ܘܡܫܬܒܩܝܢ] lego ܫܒܘܩ. v. 20. ܕܥܒܕܐ ܕܢܝܚܐ] lego ܕܢܝܚܐ in plur. v. 21. ܘܡܢܗܘܢ] lego ܡܢܗܘܢ. v. 29. ܘܐܬܚܙܝ ܥܠܝܗ] lego ܥܠܝܗ.

CAP. III. v. 7. ܘܡܨܥܝܢ] lege ܡܨܥܝܢ. v. 22. ܘܡܬܬܘܝܢ] ad marg. Poc. ܘܡܬܬܘܝܢ.

CAP. IV. v. 2. ܘܐܠܝܐ ܘܒܟܝܐ] lego ܘܒܟܝܐ. v.4. ܕܡܝܐ ܘܡܬܚܫܒܝܢ ܗܘܘ] conſtructio poſtulat ſingulare. v.7. ܘܡܬܚܫܒ] lego ܡܬܚܫܒ. v. 8. ܡܢ ܩܕܡ] ſic lego, nam in Uſſer. ܩܕܡ.

CAP. V. v.12. ܕܥܒܕܬܐ] Sic lego, nam in Poc. ܥܒܕܬܐ: in Uſſer. ܥܒܕܬܐ. v. 20. ܘܡܬܚܫܒ] lego ܡܬܚܫܒ.

CAP. VI. v. 10. ܥܡ ܥܡܗ] fortaſſe legendum ܥܡ ܥܡܗ. v. 21. ܐܝܟ ܕܐܬܪܘܬܐ] Uſſer. ܐܝܟ ܐܬܪܘܬܐ. v.26. ܘܢܗܘܐ] forte ܢܗܘܐ. Ibid. ܘܐܬܦܪܫܘ] lego ܐܬܦܪܫܘ. v.29. ܘܡܬܚܫܒܢܘܬܐ] lego ܡܬܚܫܒܢܘܬܐ. v.30. ܘܐܠܐ ܗܟܢܐ] lego ܐܠܐ ܗܟܢܐ.

CAP. VII. v. 5. ܘܐܬܪܚܡ] lego ܐܬܪܚܡ

Addenda & mutanda.

In Admonitione ad Lectorem per hallucinationem poſita eſt ætas codicis Prophetarum Cantabrigienſis, ea quæ, ſequiori manu paginæ vacuæ illita, prima ſe objecit. Nec memineram ad calcem libri, manu Scriptoris, Annum Græcorum milleſimum quadringenteſimum octogeſimum quintum annotatum eſſe, Conun poſterioris quarto, feria ſexta ſive paraſceue.

In Uſſer. ad Judicum cap. 19. v. 28. ܐܝܟ ܗܘ ܕܐܡܪܝܢ ܗܢܘܢ ܕܡܢ ܐܠܥܙܪ ܗܘܐ ܦܢܚܣ ܘܡܢ ܦܢܚܣ ܒܢܘܗܝ ܐܝܟ ܕܟܬܝܒ ܒܣܦܪܐ ܕܝܡܝܢ ܕܟܬܒ ܥܙܪܐ ܗܘ ܕܝܢ ܕܗܠܝܢ ܗܘܝ ܒܝܘܡܝ ܦܢܚܣ ܗܘܐ. ܘܗܘ ܕܡܢ ܐܠܥܙܪ ܗܘܐ ܐܠܐ ܗܘ ܗܘܐ ܡܢ ܩܕܡ ܕܢܗܘܘܢ ܕܝܢܐ. ܗܘ ܕܝܢ ܕܡܛܠ ܕܗܘܐ ܐܝܟ ܕܐܡܪ. ܘܗܝ ܕܥܠ ܢܚܫܝܪܘܬܐ ܡܛܠ ܕܗܘܐ ܥܠ ܒܢܝ ܒܢܝܡܝܢ. ܐܘ ܡܛܠ ܕܡܫܪܐ ܗܘܐ ܒܪ ܟܘܫ ܡܠܟܐ. ܐܘ ܡܛܠ ܕܥܡܕܢܘ ܒܡܘܬܗ ܕܝܫܘܥ ܒܪ ܢܘܢ. ܘܡܢ ܗܝܕܝܢ ܕܢܗܘܘܢ ܕܝܢܐ ܘܡܫܒܚܝܢ ܘܐܡܪܝܢ ܕܗܘܐ ܥܠ ܕܚܠܬ ܐܠܗܐ ܕܥܡܐ ܘܥܒܕܐ ܚܕܬܐ ܗܘܝܐ ܕܕܝܢܐ.

Si verum eſt diebus Phinees filii Eleazar accidiſſe filiis Benjamin ut ſcriptum eſt, invenietur ante tempus Judicum (ſuppleo enim ܒܙܒܢܐ) *tempore, mortem Jeſu filii Nun in ſequente, accidiſſe. Quod ſi tempore Judice,* *Judices inſecuto, prout ordo Scripturæ hujus poſtulat, invenietur Phinees iſtum filium Eleazar non fuiſſe, ſed alium qui in ſerie temporis Judices ſecutus ſit, ante ætatem Eli ſacerdotis. Itaque alterum duorum, vel ſynonymia ingreſſus eſt error, vel hiſtoriæ ordine: Phinees enim filius Eleazar a diebus Moſis cognoſcitur, temporeque Jeſu filii Nun, & poſt eum, octoginta annis miniſtravit, & mortuus eſt. A quo tempore ad illud inveniuntur anni plus tercentum.*

Ad initium I Samuelis. ܫܡܘܐܝܠ ܢܒܝܐ ܡܢ ܫܒܛܐ ܕܠܘܝ ܘܡܢ ܫܪܒܬܐ ܕܩܘܪܚ ܗܘܐ ܟܕ ܡܢ ܙܒܢܐ ܕܝܫܘܥ ܒܪ ܢܘܢ ܘܥܕܡܐ ܠܙܒܢܐ ܗܢܐ ܠܐ ܐܬܚܙܝ ܢܒܝܐ ܒܐܝܣܪܝܠ ܠܡܫܘܚܬܐ ܕܬܠܬܡܐ ܫܢܝܢ ܕܒܗܘܢ ܕܝܢ̈ܐ ܗܘܘ ܬܫܥܣܪ ܚܕ ܒܬܪ ܚܕ. [illegible]

Samuel Propheta de tribu Levi genereq; Koræ fuit, cum a tempore Jeſu filii Nun ad hoc uſq; tempus, nullus apparuiſſet Propheta in Iſrael, ſpatio tercentum annorum quo Judices XIX populo præfuerunt unus poſt alium: Et in locis etiam quibuſdam permiſit Deus ut Gentes quædam profanæ dominarentur populo qui Dominum irritaverat: præceſſit autem Samuel adventum Meſſiæ annis MXXXV, prophetavitque annis XL. Et in eo factum eſt ſecundum initium Prophetiæ in populo Iſraelis.

Initio Iobi, ratio poſtulat ܐܘܣܩܘܦܐ ܗ D, ܫܢ̈ܝܢ MDCCCCXXV, ſignificare. Verum Bar Bahlul in voce ܦܣܩ literas Alphabeti ab ܐ unitates, millenarios, myriades ſignificare agnoſcit, non centenarios. Hæſitabam igitur, donec moneret Poc. noſter reperiſſe ſe apud ſcriptorem quendam Syriacum poſt ܬ 400. ܗ̄ 500. ܘ̄ 600. ܙ̄ 700. ܚ̄ 800 ܛ̄ 900. ܝ̄ 1000. Sed initio Proverbiorum [illegible] ſunt DCCCC & LV.

Eſther. Cap.1. v.5. c.7. v.8. ܒܝܬܐܠܢܐ Syriacum ad formam & ſignificationem Hebraici הביתן factum, una voce *palatium interius* ſignificare videtur, ad mentem Abenezræ.

Eſdræ ſecundum LXX. I. Cap.1. v.5. ܒܝܬ ܐܪܙܐ reddidi quod hæc lectio ferre videbatur. Verum legendum videtur [illegible] ἐν μεγαλειότητι, Cap.8. v.3. ܐܦ ܗܢܘܢ] lege ܗܢܘܢ ܐ, delendum. Tobiæ Cap.6. v.8. ܐܬܬܐ] lege ܐܬܐ. Suſannæ v.17. ܐܫܠܐ] *Saponariam* dixi, virtutis ſimilitudine. Cæterum ܐܫܠܐ Arab. eſt أشنان ſecundum Bar Bahlul & Bar Ali Lexicographos Syriacos, id eſt, *Alkali*. 2 Maccab. Cap.11. v.5. Adde: Fortaſſis autem, ſi *milliaria* deleas, ſeptemdecim ſtadia (hoc enim eſt ſecundum Bar Bahlul ܫܒܥܣܪ ܐܣܛܕܘܢ) vera eſt diſtantia Bethſuræ ab Hieroſolymis, non, ut in Græco, quinque. Sic nullum erit in hac lectione vitium. Monendum autem eſt occurrere in libris quos Latinos edimus, voces quaſdam, quas neq; in Bibliorum codice, aut apud Ferrarium, ſed neq· apud Bar Bahlul Erpenianum Academiæ Cantabrigienſis, nec Bar Ali qui eſt penes Poc. noſtrum, reperias: quas proinde ad ſenſum loci ubi inveniuntur, reddidi. Eſther Cap.8. v.10. ܬܡܫܡܫܢܐ. Job. Cap.3. v.9. ܐܠܝܦܐܢ. Cap.8. v.2. ܦܪܘܫܐ. Cap.9. v.7. ܐܣܛܪ̈ܘܬܐ. Cap.10. v.6. ܠܗܘܦܟܢܐ. Judith. Cap.13. v.8. ܠܡܫܡܪ. v.10. ܡܫܪܐ. ut & Cap.16. v.11. 2 Macc. Cap.2. v.26. Cap.15. v.3. ܐܬܐ. 2 Macc. ܡܢܛܦܝܢ. 3 Macc. ܡܫܡܫܝܢ. 3 Mac. Cap.11. v.9. ܠܡܠܐܘܐܢ. Aliæ ſunt voces quas e Græco mutuo ſumptas exiſtimo Tob. Cap.2. v.11. ܚܪܣ χέζω. Judith Cap.8. v.9. ܦܪܓܣܛܝܣ ἡ παραστᾶσα αὐτῇ. Eſdræ Cap.3. v.6. ܩܪܡܐ Κεφαλή. C.5. v.55. ܚܪܬܐ χάρρα. Cap.9. v.11. ܐܕܝܫ ἄδηις. Judith Cap.11. v.1. ܬܪܣܝܣ θάρσει. Cap.13. v.10. ܡܓܠܣܐ μαγάδις forte & Tob. Cap.3. v.11. ܡܢ ܚܕܐ, eſt Gr. μία μ, ut ܡܢ. Suſannæ v.51. ܐܬܢܟܠܘ ܘܐܬܦܬܝܘ ܒܗܘܢ verte, *mecum ſeductæ ſunt a vobis.*

Collatio trium exemplarium N. T. viz. Viennenſis, Guid. Fabricii, & Martini Troſtii, cum noſtro Pariſienſi.

IN MATTHEO.

CAP. 12. verſ. 2. ܒܫܒܬܐ] Vienn. Guid. & Troſt. ܒܫܒܬܐ. C. 13. v.27. ܠܐ ܗܘܐ] V. G. et T. ܠܗ. v.35. ܕܬܘܩܢܗ] V. G. & T. ܬܘܩܢܗ. C.23. v.37. ܦܪ̈ܘܓܝܗ] G. Plant. & Troſt. ܦܪܘܓܝܗ. C. 26. v.73. ܡܡܠܠܟ] V. & T. ܡܡܠܠܟ. C. 27. v.20. ܕܢܫܐܠܘܢ ܠܗܘܢ] ſic Plant. G. & V. T. autem ܕܢܫܐܠܘܢ. v. 35. ܕܢܬܡܠܐ ܡܕܡ ܕܐܬܐܡܪ ܒܝܕ ܢܒܝܐ ܕܦܠܓܘ ܢܚ̈ܬܝ ܒܝܢܬܗܘܢ ܘܥܠ ܠܒܘܫܝ ܐܪܡܝܘ ܦܣܐ] deſunt in noſtro Par. habentur autem in V. G. & T. C.28. v.6. ܘܐܬܘ ܚܙܘ] T. ܐܬܘ ܚܙܘ.

IN MARCO.

CAP. 2. v.26. ܕܐܒܝܬܪ] G. et T. ܕܐܒܝܬܪ. v.28. ܡܪܗ] G. et T. ܡܪܗ. C.5. v.13. ܘܦܣ ܠܗܘܢ] G. T. et P. ܦܣ ܠܗܘܢ v.14. ܕܪ̈ܥܝܢ] T. ܕܪܥܝܢ. C. 6. v. 56. ܠܩܘܪ̈ܝܐ ܘܠܡܕܝܢ̈ܬܐ ܘܠܩܘܪ̈ܝܐ] V. G. et T. ܠܩܘܪ̈ܝܐ ܘܠܡܕܝܢ̈ܬܐ. C.7. v.8. ܡܫܡܥܝܢ] V. G. T. et P. ܡܢ. ܡܫܡܥܝܢ Vide L. de Dieu in locum, p.189. C.9. v.25. ܐܠܟܡܐ] G. T. et P. ܐܠܟܡܐ. v. 22. ܚܡܘܕܐ] ſic & V. Sed G. T. et P. ܚܡܘܕܐ. C.12. v. 29. ܦܘܩܕܢܐ] ſic et G. Sed V. T. & P. ܦܘܩܕܢ. C.13. v. 8. ܪܥܫܐ] G. T. ܪܥܫܐ. C. 14. v. 37. ܕܬܬܥܝܪ] G. T. ܕܬܬܥܝܪ. C.15. v. 20. ܙܚܘܪܐ] V. G. & T. ܙܚܘܪܐ. C.16. v. 14. ܠܡܣܒܪܢܘܬܗ] V. G. T. & P. ܠܡܣܒܪܢܘܬܗ.

IN LUCA.

CAP. 1. v. 14. ܘܕܘܨܐ] V. G. T. & P. ܘܕܘܨܐ. v. 27. ܡܟܝܪܬܗ] ſic G. Sed V. T. et P. ܡܟܝܪܬ. v. 75. ܒܟܐܢܘܬܐ] ſic V. et G. Sed Troſt. Plant. et Tremel. ܒܟܐܢܘܬܐ ܘܒܙܕܝܩܘܬܐ. C. 2. v. 44. ܗܘܬ ܐܘܪܚܐ] V. G. & T. ܗܘܬ ܐܘܪܚܐ. C. 9. v.17. ܘܐܬܪܘ] V. G. T. & P. ܘܐܬܪܘ. v. 19. ܕܢܘܚܡܐ] V. G. T. & P. ܢܘܚܡܐ. C. 12. v. 11 ܬܬܦܩܕܘܢ] G. T. ܬܬܦܩܕܘܢ. v.19. ܢܦܫܝ] V. G. & T. ܢܦܫܝ. C.13. v.9. ܠܫܢܬܐ ܕܐܬܝܐ] V. G. et T. ܠܫܢܬܐ ܕܐܬܝܐ. C.16. v.7. ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܐܐ ܟܘܪ̈ܝܢ ܚܛܐ] V. G. & T. ܘܐܡܪ ܠܗ ܡܐܐ ܟܘܪ̈ܝܢ ܚܛܐ. C. 17. v. 29. ܟܒܪܝܬܐ] V. G. & T. ܟܒܪܝܬܐ. C. 18. v. 40. ܕܢܩܪܒܘܢܝܗܝ] V. G. T. & P. ܕܢܩܪܒܘܢܝܗܝ. C. 19. v. 15. ܡܢܐ ܐܬܬܓܪܘ ܟܠ ܚܕ ܡܢܗܘܢ] V. G. T. & P. ܡܢܐ ܐܬܬܓܪ ܟܠ ܚܕ ܡܢܗܘܢ. v.28. ܟܕ] V. G. & T. ܘܟܕ. v.31. ܕܡܪܢ] V. G. T & P. ܕܡܪܢ. C. 20. v. 9. ܢܨܒ] V. G. T. et P. ܢܨܒ.

IN JOHANNE.

CAP. 2. v.14. ܠܗܢܘܢ ܕܡܙܒܢܝܢ] ſic V. Sed T. et P. ܠܗܢܘܢ ܕܡܙܒܢܝܢ. C.3. v.30. ܘܠܝ] V. G. T. et P. ܘܠܝ ܗܘܐ. C.4. v. 36. ܠܚܝ̈ܐ ܕܠܥܠܡ] V. G. T. et P. ܠܚܝ̈ܐ ܕܠܥܠܡ. C. 5. v. 18. ܐܒܘܗܝ] V. G. T. et P. ܐܒܘܗܝ. C.6. v.39. ܢܩܝܡܝܘܗܝ] ſic G. P. et Trem. T. autem ܢܩܝܡܝܘܗܝ ܐܢܐ. C. 7. v. 28. ܠܗ ܡܝܕܥܝܢ] T. ܘܠܗ ܡܝܕܥܝܢ. C. 8. v. 16. ܐܢܐ ܕܝܢ] G.T. ܕܝܢ. C. 9. v.35. ܐܢܬ ܡܗܝܡܢ] T. ܐܢܬ ܡܗܝܡܢ: V. G. et P. ܡܗܝܡܢ ܐܢܬ ܐܢܬ. C.10. v.38. ܥܒܕܐ ܗܘܐ] in T. ܗܘܐ deeſt. C.15. v.22. ܗܘܬ ܠܗܘܢ ܚܛܝܬܐ] in G et T. ܠܗܘܢ deeſt. C 16. v.24 poſt ܫܐܠܬܘܢ in T. habetur ܡܕܡ ܘܠܐ, uti videtur, mendoſe. C. 17. v. 23. ܘܐܚܒܬ ܐܢܘܢ] V. T. ܘܐܚܒܬ ܐܢܘܢ. C 19. v.13 ܓܦܝܦܬܐ] V. G. et T. ܓܦܝܦܬܐ. C. 21. ſub finem ܘܐܡܪ] in T. et P. deeſt.

In ACTIS *Apoſtolorum.* CAP. 1. v. 21. ܘܠܥܠܡ] T. ܘܠܥܠܡ ܗܘ. C. 3. v. 13. ܠܗ ܠܗ] T. ܗܘ ܠܗ. C.12. v.20. ܠܒܠܣܛܘܣ] G. ܠܒܠܣܛܘܣ. C. 13. v. 4. ܠܣܠܘܩܝܐ] G. ܠܣܠܘܩܝܐ. C. 16. v. 37. ܠܗܓܡܘܢ̈ܐ] G. ܠܗܓܡܘܢ̈ܐ. C. 17. v.14. ܘܛܝܡܬܐܘܣ] T. ܘܛܝܡܬܐܘܣ. v. 31. ܘܐܦܢܝܗ] T.P. ܘܐܦܢܝܗ ܡܢ. C. 25. v.5. ܕܐܝܬ ܒܗܘܢ] T. ܕܐܝܬ ܒܗ. v. 18. ܕܡܬܚܙܝܢ ܗܘܘ] V. G. T. et P. ܕܡܬܚܙܝܢ ܗܘܘ. C. 27. v. 12. ܣܬܘܐ] T. ܣܬܘܐ ܗܘܐ. v 25. ܠܐܠܗܐ] G. T. ܠܐܠܗܐ. C.28. v.28. ܦܘܪܩܢܐ] T. ܦܘܪܩܢܐ ܕܐܠܗܐ.

In Epiſtola ad ROMANOS. CAP. 2. v.3. ܠܗܘܢ] V. T. et P. ܡܢ ܠܗܘܢ.

CORINTH. I. In titulo ܠܘܬ ܩܘܪܢܬܝܐ ܩܕܡܝܬܐ ܗܝ ܕܫܠܝܚܐ] deſunt in T. C. 7. v.9. ܢܣܒܘܢ] G. T. ܢܣܒܘܢ. C.9. v. 9. ܕܠܐ ܬܒܘܡ ܬܘܪܐ] T. ܕܠܐ ܬܒܘܡ ܬܘܪܐ. C. 10. v.12. ܘܐܢܫ ܕܡܣܬܒܪ] ſic V. G. et P. Sed T. ܘܐܢܫ ܕܡܣܬܒܪ.

CORINTH. II. CAP. 2. v. 6. ܐܪܟܐ] V. T. ܐܪܟܐ.

GALAT. CAP. 4. v.9. ܘܡܫܥܒܕܝܢ] T. ܘܡܫܥܒܕܝܢ.

PHILIPP. In tit. ܠܘܬ] T. deeſt. CAP. 1. v.1. ܦܝܠܝܦܣܝܐ] T. ܦܝܠܝܦܣܝܐ.

COLOSS. In tit. ܠܘܬ] T. deeſt. CAP. 4. v.16. ܘܩܪܘܗ] T. P. ܩܪܘܗ.

THESSAL. I. In titulo. ܠܘܬ] T. deeſt.

THESSAL. II. In titulo ܠܘܬ] T. deeſt. CAP. 3. v.5. ܡܣܝܒܪܢܘܬܐ] G T. ܡܣܝܒܪܢܘܬܐ.

TIMOTH. I. In titulo. ܠܘܬ] T. deeſt.

TIMOTH. II. CAP. 3. v.7 ܡܫܟܚܝܢ] T. P. ܡܫܟܚܝܢ. C. 4. v. 13. ܟܬܒ̈ܐ] T. ܟܬܒܐ C. 6. v. 20. ܒܪ] T. ܒܪ.

HEBR. CAP. 6. v.8. ܡܬܩܠܢܘܬܐ] G. T. ܡܬܩܠܢܘܬܐ.

TIT. CAP. 1. v. 1. ܕܫܪܪܐ] T. P. ܕܫܪܪܐ.

PETR. I. In titulo ܠܘܬ] T. deeſt. CAP. 1. v. 10. ܐܬܢܒܝܘ] G. T. ܐܬܢܒܝܘ. CAP. 5. in fine ܫܠܡܐ ܥܡ] T. deeſt.

JOHANN. I. In titulo ܠܘܬ] T. deeſt. C. 2. v. 24. ܡܩܘܝܢ] T. ܐܢܬܘܢ ܡܩܘܝܢ.

NOTATIONES VARIANTIS LECTIONIS,

Ex optimis quibuſque exemplaribus diligenter collectæ

A MARTINO TROSTIO.

IN MATTHÆO.

CAPUT I.

VERS. 20. ܡܢ ܪܘܚܐ ܗܘ ita codex Viennenſis. Guido Fabricius ܪܘܚܐ ܗܘ. Vide Andreæ Maſii Grammat. fol. 56. col.2. Caſp. item Waſeri, pag.39.

CAP. III. v. 16. Raphelengius ex MS. Colonienſi legit ואתפתחו *& aperti ſunt.* Editiones impreſſæ, & verſio Arabica ܐܬܦܬܚܘ.

CAP. V. v.6. ܕܟܦܢܝܢ ita Viennenſ. & Bertram. p.103. vide etiam Luc.1. 53. cap.6. 21. 1 Cor.4.11. Guido ܕܟܦܢܝܢ. v. 13. תתמלח *ſalietur*: Tremellius. Libri impreſſi ܬܬܡܠܚ. Vide notas ad v.34. cap. 24. Matthæi. v. 17. דאשרי *ut deſtruam*: Tremel. Editiones cæteræ ܕܐܫܪܐ. v.23. ܐܟܬܐ ita codex Vienn. Maſius in peculio Syro fol. 4. & editio N. T. Syriaci Plantin. in 8. Tremellius, Guido, exemplar Pariſienſe, & Bertram. p.385, legunt ܐܟܬܐ ab Hebr. אֵיבָה *inimicitia.* v. 24. והידין תוב קרב *& tunc redi, offer.* Tremell. Codices cæteri ܬܐ.

CAP. VI. v. 2 קַרְמָךְ ita Tremellius. Vide meum Lexicon Syrum. v. 7. ܘܟܕ ܡܨܠܝܢ ܐܢܬܘܢ Viennenſis editio, Guido, & Pariſienſe exemplar, Ann. 1584. apud Joan. Bene-natum in 4. excuſum. Tremellius vero ex MS. legit דַמְצַלִּין Confer Marc.11. 24. Luc.11. 2. Raphelengii MS. habet דַמְצַלִּיתוּן Ib. ܘܫܒܘܩ Ita Viennenſ. & Guido. Tremell. & Rapheleng. ex MS. ܘ rejiciunt. v. 17. ܐܦܝܟ *faciem tuam*: ita Guido, Tremel. Plantini editio in 8. & Pariſienſe exemplar. Viennenſ. editio rectius legit ܐܦܝ̈ܟ Vide Luc. 21. 35. 2 Cor. 1. 11. c.10. 1. c. 11.20. Gal. 1. 22. 1 Theſſ. 2. 17. cap.3. 10. v.23. ܚܫܘܟܐ ܗܘ *tenebræ ſunt.* Guid. v. 28. עָוְלִין *nent.* Tremel. v.29. ܫܠܝܡܘܢ. Ita Vienn. & Tremel. Guido & reliqui ܫܠܝܡܘܢ. Vide Matth. 1. 6, 7. c.12.42. Luc.11.31. c.12.27. Joh.10.23. Act.3.11. c.5 12. c.7.47.

CAP. VII. v. 16. ܡܥܘܪ̈ܩܒܢܐ Viennenſ. & Guido. vide Hebr. 6. 8. v. 27. תַּחְיַת *& deſcendit.* Tremellius.

CAP. VIII. v. 32. וְאָמַר לְהוֹן ישוע *& ait illis Jeſchua.* Trem. & exemplar Pariſ. Edit. cæteræ copulam omittunt.

CAP. X. v. 9. ܒܟܝܣܝܟܘܢ Viennenſ. Trem. & Guido ex MS. ܒܟܝ̈ܣܝܟܘܢ *in crumenis veſtris.* v. 10. ܘܠܐ ܬܪܡܠܐ *neque viatorium ſaccum.* ita libri impreſſi Trem. legit תַּרְמִילָא Vide Marc.6. 8. Luc.9. 3. c.10. 4. c.22. 35, 36. v. 41. ܒܫܡ ܙܕܝܩܐ *in nomine juſti.* ita Viennenſ. Guido legit ܙܕܝܩܐ

CAP. XI. v. 16. ܠܛܠܝ̈ܐ ita Viennenſ. & Guido. vide Matth. 2. 16. cap. 21. 15. Luc. 7. 32. c. 18. 16. Joh. 21. 5. v.20. ܚܝ̈ܠܬܐ Viennenſis & Guido.

CAP. XII. v. 23. ܟܠܗܘܢ Viennenſ. Tremell. & Guid. ex MS. ܟܠܗܘܢ v.40. ܬܠܬܐ Viennenſ. v. 45. וְעָאלִין וְעָמְרִין *& ingrediuntur & habitant.* Trem.

CAP. XIII. v. 4. ܘܐܬܐ ܦܪܚܬܐ *& venit avis.* Ita Viennenſ. & edit. cæt. Trem. וְאָתָא v.16. דְשָׁמְעִין *quæ audiunt.* Tremel. v. 22. ܘܦܐܪܐ Ita Guid. Trem. & exemplar Pariſienſe. Plantini in 8. legit ושועי v. 29. ܕܠܡܐ ܡܓܒܝܢ Viennenſ. Trem. ex MS. מְנַבִּין et ita quoque edit. cæteræ legunt. v. 30. ܘܐܣܘܪܘ ita Viennenſ. Trem. Rapheleng. et Guid. ex MS. reſtituunt ܘܐܣܘܪܘ *& ligate,* ut habet codex Græcus, et verſio Arabica. v. 32. ܡܢ ܟܠܗܘܢ ܙܪ̈ܥܘܢܐ ita codex Viennenſis, Guidonis, et Plant. Trem. et exemplar Pariſ. מִן כֻּלְהֵין· vide 1 Cor.15. 38.

CAP. XIV. v.1. ܛܛܪܪܟܐ ita Guid. Editiones cæt. ܛܛܪܪܟܐ v. 4. ܠܗ ܕܬܗܘܐ ita Viennenſ. Tremellius et reliqui דתהוא v.22. ܠܩܕܡܘܗܝ ita Viennenſ. Tremel. ex MS. ſyllabam ܗܝ omiſſam repoſuit.

CAP. XV. v. 19. נִפְקִין et v. 20. מְסַנֵּין Tremellius.

CAP. XVI. v. 2. ܨܚܘܐ ܗܘ *ſerenitas futura eſt.* Guid. v. 3. ܣܬܘܐ ܗܘ *hyemalis tempeſtas futura eſt.* Guid. v. 17. ܒܪ ܝܘܢܐ ita Guido. vide Joh. 1. 43. c.21. 17.

CAP. XVII. v. 4. ܕܦܐܐ Guido. v. 6. ܠܐܪܥܐ Vienn. Guid. ܠܐܪܥܐ v. 17. ܐܗܘܐ ita Viennenſ. Guid. legit ܐܗܘܐ vide Bertram. pag. 277. et hæc ſequentia loca; Matth. 17. 20. Luc. 1. 32. c. 17. 35. 1 Cor. 14. 34. et Bertram. p.292.

CAP. XVIII. v. 6. ܪܚܝܐ ܕܚܡܪܐ *mola aſinaria*: ita Vienn. Trem. et editio Plantini in 8. Guido Fabr. et edit. Pariſienſis ܕܚܡܪܐ vide Marc. 9. 42. v. 12 ܘܠܛܥܝܐ Viennenſ. Guido ܠܛܥܝܐ vide v.13. Luc. 15. 4, 7. v.16. ܕܒܪ ܥܡܟ *accipe tecum.* ita Viennenſ. Guid. et editio Plant. in 8. Trem. et edit. Pariſ. דוק וְתִמְצָא עִמָּךְ

CAP. XIX. v. 2. ܣܓܝܐܐ Viennenſ. et Tremellius. vide Matth. 4. 25. c. 9. 10. Guido, editio Pariſienſis, et Plantini סגיאא. v. 11. ܣܦܩ ܠܗ ܡܠܬܐ *capax ſermonis*: ita Vienn. Trem. perperam legit ספקלא v. 16. ܡܠܦܢܐ ܛܒܐ ita libri impreſſi. Tremel. אֲנָא דְטַב

CAP. XX. v. 12. ܘܐܫܘܝܬ *& pares feciſti.* Vienn. Guido Fabr. ܘܐܫܘܝܬ vide Bertr. p.309. v. 33. ܕܢܬܦܬܚܢ ܥܝܢ̈ܝܢ *ut aperiantur oculi noſtri.* ita Vienn. et cæteræ. Tremel. עֵינַן

CAP. XXI. v. 16. ܐܬܩܢܬ ܬܫܒܘܚܬܐ ita Viennenſ. et Guido Fabr. Trem. legendum cenſet תַּקְנַתְּ Judicent hujus linguæ periti. v. 41. ܒܙܒܢܝܗܘܢ ita Viennenſ. et Trem. Guido, Plant. edit. in 8. et exemplar Pariſ. plural. legunt ܒܙܒܢ̈ܝܗܘܢ v. 42. ܡܢ ܠܘܬ ita diviſim legunt Viennenſ. Guido, edit. Plantini et Pariſienſ. vide etiam Luc. 15.29. 1 Cor. 13.8. Trem. legit מִלְוָת conjunctim. v.45. ܕܥܠ Viennenſ. et Guido Fabr.

CAP. XXII. v. 16. ܘܠܐ ܐܟܦܬ ܠܟ ܐܢܬ *neque accipis curam*: ita legunt Viennenſ. Guid. et Buxtorf. in Gram. Chald. p.41. Dan. 2. 37. exſtat. אַנְתָּה Trem. Editio Plant. et exemplar Pariſ. legunt. אנת abſq; olaph. v. 17 Sequentia verba in Trem. deſunt, שַׁלִּיט לְמִתַּל כְּסַף רֵישָׁא לְקֵסַר או לָא *licet dare pecuniam capitatim Cæſari, nec ne?* v. 23. קְרֵבוּ לֵהּ *acceſſerunt ad eum*: ita Trem. Editiones cæteræ omittunt לֵהּ Ibid. ܕܠܝܬ ܚܝܐ ܕܡܝ̈ܬܐ *non eſt reſurrectio mortuorum.* Ita Viennenſ. et Guido Fabr. Cæteri libri impreſſi legunt חַיַּת vide etiam 1 Cor. 15.12, 13, 21, 42. v. 34. אַכְחַד *pariter.* Trem. Edit. cæt. cum א in fine.

CAP. XXIV. v. 5. ܢܛܥܘܢ ita Vienn. Guido legit ܢܛܥܘܢ *ſeducent.* v.17. In codice Viennenſi deerat ultima vox v. 17, et integer verſus 18. quem Trem. et Guid. ex MS. repoſuerunt. v. 20. ܒܣܬܘܐ *in hyeme*. Viennenſ. Guido ܣܬܘܐ v. 34. ܕܠܐ ܬܥܒܪ ܫܪܒܬܐ *quod non præteribit generatio.* Ita Viennenſ. Trem. et Luc. 21. 32. Waſerus in Gram. p. 111. Buxtorf. in Chald. Gram. p. 61. Guido vero, Plantini editio, et Pariſ. exemplar ܬܥܒܪܝ cum *Jud* in fine. vide Gram. Andr. Maſii fol. 23. et Caſp. Waſeri p. 110. Ibid. ܘܢܗܘܝܢ ܟܠܗܝܢ ܗܠܝܢ *iſta omnia fiant.* Ita Viennenſ. vide etiam Luc. 21. 32. Guido et edit. Pariſ. legunt. ܢܗܘܘܢ.

CAP. XXV. v. 8. ܐܡܪܝ Guido. Trem. v. 8. 9. 11. אָמְרִין v. 44. ܒܚܘܫܒܐ Guido. vide meum Lexicon Syrum.

CAP. XXVI. v. 25. ܐܢܬ ܗܘ et c. 27. v. 6. ܐܡܪ ܗܘ Guido.

CAP. XXVII. v. 7. ܕܩܒܪܐ Idem. Confer. v. 10. et Rom. 9. 21. v. 20. ܕܢܫܪܐ ܠܗܘܢ *ut ſolveret eis*: ita Viennenſ. Guido et edit. Pariſ. Trem. et Rapheleng. ex MS. reſtituerunt דנשאלון *ut peterent*, ut habent textus Græcus, et verſio Arabica. v. 63. ܡܩܝܡܢܐ Guido.

IN MARCO.

CAP. I.

VErſ. 11. ܘܩܠܐ ܗܘܐ *& vox facta eſt*: ita Viennenſ. Guid. editio Plantini et Pariſ. Tremell. וְקָלָא הֲוָת vide Matth. 17. 5. Marc. 9. 7. Luc. 3. 22. c. 9. 35, 36. Joh. 12. 30. Act. 2. 6. c. 10. 15. c. 12. 22. v. 27. ܥܒܝܕܐ ܗܘ Guido Fabricius.

CAP. II v. 15. דאתו בתרה *qui venerant poſt eum* Tremell. Reliquæ editiones habent ܘܐܬܘ ut legunt codex Græcus et verſio Arabica. v. 22. אבדין Tremellius.

CAP. III. v. 3. במצעיתא *in medium.* Tremellius. v. 29. דיגדף ברוחא *blaſphemaverit contra Spiritum.* Tremel. Hujus conſtructionis exemplum unicum offendi in N. T. vide Lexicon meum Syrum. Reliquæ editiones habent ܕܢܓܕܦ ܥܠ ܪܘܚܐ

CAP. IV. v. 19. עאלין חנקין & v. 32. דבטלליה item v. 38. דמיך Tremel. v. 40. ܒܣܕܝܐ ܕܡܫܬܥܠܝܢ ܐܝܟܢܐ ܗܘܐ ܒܗܝܢ vox הכנא exulat ab editione Tremell.

CAP. V. v. 1. ואתו *& venerunt.* Trem. vide Matt. 8. 28. Luc. 8. 26. v. 13. ܐܝܟ ܬܪܝܢ ܐܠܦܝܢ *circiter bis mille*: ita Guido & editio Plantini in 8.

CAP. VI. v. 20. ܕܢܒܝܐ ܗܘ Guido Fabricius. v. 24. ואמרת לאמה *& dixit matri ſuæ.* Tremel. v. 35. ܣܓܝܐܐ ܗܘ Guido Fabricius. v. 36. דחדריהון ita Tremel. & edit. Pariſ. v. 49. ܕܚܙܘܐ ܗܘ Guido.

CAP. VII. v. 2. מסנין v. 5. מסינין Tremel. vide Bertam. pag. 271. v. 7. דחילין v. 21 & 23. נפקין Tremel.

CAP. IX. v. 20. ܘܡܬܦܠܦܠ *& volutabat.* ita Guid. Fabr. Trem. Edit. Plantini, & Pariſ. Vienn. codex. Andr. Maſius in peculio Syro, fol. 9. & Schindlerus legunt ܡܬܦܠܦܠ. v. 21. ובנא הוא ita Tremell. Edit. cæt. ܕܒܢܝܐ ܗܘܐ vide Luc. 8. 29. v. 21. ܕܗܘܝܐ ܗܘ Guid. v. 22. וזבנין סגיאא Tremellius. vide Lexicon Syrum.

CAP. X. v. 40. לא הוא דילי *non eſt meum.* Tremell. vide Matth. 20. 23.

CAP. XI. v. 1. et Luc. 19. 29. פאגא Tremellius. v. 13. ܙܒܢܐ ܓܝܪ ܠܐ ܗܘܐ ܗܘܐ ܕܬܐܢܐ *tempus enim non erat ficuum*: ita Viennenſ. Guidonis & Plantini editio. Tremellius זבנא גיר לא הוא דתאנא

CAP. XII. v. 5. ܐܚܪܢܐ *alios*: Viennenſ. Reliquæ habent ܐܚܪܢܐ v. 21. כד אף לא הו שבק *neque ipſe relinquens*: ita Trem. vide Matth. 22. 26. Luc. 20. 31. v. 28. ܐܝܢܐ ܦܘܩܕܢܐ *quodnam eſt mandatum*: ita Viennenſ. Tremellius & Plantini editio in 8. Guido vero & edit. Pariſ. ܐܝܢܐ. Conſule Lexicon. v. 39. Guid. Fabr. ex MS. Poſtelli addit ܘܪܝܫ ܡܣܬܡܟܐ ܒܚܫܡܝܬܐ *& primos conſeſſus in cœnis*, ut habet codex Græcus & verſio Arabica. v. 44. ארמית *injecit*: ita Tremel. Cæteri cum affixo. vide Luc. 21. 4.

CAP. XIII. v. 7. ܘܫܡܥܐ ܕܩܪܒܐ *& rumorem bellorum*: ita libri impreſſi, & Matth. 24. 6. Tremel. legit וטבא דקרבא vide ejuſdem annotationes ad d. l. Matthæi. v. 15. ܕܒܐܓܪܐ ܗܘ *in tecto eſt*. Guido. v. 18. ערוקכון *fuga veſtra.* Tremel. vide Matth. 24. 20. v. 21. ܗܪܟܐ ܗܘ *iſtic eſt*. Guido Fabr. v. 31. ומלי לא יעברון *& verba mea non præteribunt.* Tremell. vide Matth. 24. 35. Luc. 21. 33.

CAP. XIV. v. 4. מִן תַלְמִידוֹהִי *ex diſcipulis ejus*: ita Trem. Cæteri ܠܬܠܡܝܕܐ abſque affixo. Confer Matt. 26. 8. Joh. 12. 4. Ibid. ܕܐܬܟܪܝܬ ܠܗܘܢ *quibus diſplicuit*: ita legunt Viennenſ. Guid. Plantini edit. in 8. & exemplar Pariſ. Cornel. Bertram. p. 259. & 273. Buxtorf. in Chald. p. 68. Waſerus p. 68. Tremellius vero דְאִתְבְּאֵשׁ

CAP. XV. v. 9. וַאֲמַר לְהוֹן *& dixit eis.* Tremellius. v. 12. ܠܡܢ ܐܡܪܝܢ ܐܢܬܘܢ ܡܠܟܐ *quem vocatis regem*: Viennenſ. MS. vero Tremell. & Guid. ܕܩܪܝܢ.

IN LUCA.

CAP. I.

VER. 45. ראחמללי Raphelengii MS. v. 53. וְעַתִּירָא שְׁרָא *& divites dimiſit*: Tremell. v. 58. ܫܒܒܘܗ̈ܝ *vicini ejus.* Ita Guid. Edit. cæteræ ܫܒܒܘܗܝ v. 65. מְתְמַלְּלִין Tremellius. v. 75. ܘܒܟܐܢܘܬܐ *& in juſtitia.* Deeſt hoc in Viennenſi, quod Tremel. & Raphelengius ex MS. addunt.

CAP. II. v. 8. ܕܥܡܪܝܢ *qui habitabant.* Guido. vide Act. 14. 13. cap. 10. 17. 23. v. 13. אֶתְחֲזִיו *conſpecti ſunt*: Trem. v. 18. ܕܐܬܡܠܠ ita Viennenſ. & Trem. Guido vero, editio Plant. & Pariſ. legunt in plurali ܕܐܬܡܠܠܘ v. 19. נָטְרָא הֲוָא *conſervabit.* vide & v. 51. Tremell.

CAP. IV. v. 19. וְלְמִשְׁדְּרוּ *ad dimittendum.* Trem. impreſſi codd. alii ܘܠܡܫܪܐ ܘܠܡܟܪܙ v. 36. ܡܡܠܠܐ ܗܘ ita Viennenſ. Cod. alii ܗܘܐ

CAP. V. v. 2. נֵיב Tremell. & cap. 19. 29. Joh. 3. 23. cap. 4. 5. c. 6. 23. Act. 1. 12. c. 5. 10. c. 9. 37. c. 22. 3. c. 23. 2. c. 27. 39. v. 9. אחדה הות *apprehenderat.* Trem. Alii codd. ܗܘܐ

CAP. VI. v. 12. אָגֵא *pernoctabat.* Tremellius. Editiones aliæ & Bertram. p. 183. ܐܓܝܗ. v. 25. ܠܡܣܟܢܐ Viennenſ. Ego reſtitui ܠܡܣܟܢܐ ut libri impreſſi habent. v. 36. ܡܪܚܡܢܐ ܗܘ *miſericors eſt.* Guido. v. 45. מן סימתא טבא *ex theſauris bonis.* Trem.

CAP. VII. v. 6. מן ביתה *a domo ejus*: Tremell. Alii libri ܡܢ ܒܝܬܐ v. 37. ܕܣܡܝܟ ܗܘ Guido.

CAP. VIII. v. 23. וקריבא הוא *& proximum erat*: ita Trem. Alii libri habent ܗܘܬ & ita Marc. 4. 47.

CAP. IX. v. 33. למפרעו *diſcedere.* Tremel. Editiones cæt. ܠܡܦܪܫܘ v. 38. מן כנשא הו בעא *e turba illa clamabat.* Trem. Ibidem ܕܝܚܝܕܝ ܗܘ *qui unicus eſt.* Guido.

CAP. X. v. 30. קימא בה נפשה *viveret in eo anima ejus.* Trem.

CAP. XI. v. 5. ܒܦܠܓܗ ܕܠܠܝܐ *in medio noctis*: ita Tremel. & Viennenſ. Codices reliqui legunt ܒܦܠܓܗ vide Mat. 25. 6. Mar. 14. 35. c. 6. 23. Act. 16. 25. c. 20. 7. c. 22. 6. c. 26. 13. c. 27. 27. v. 26. בישא מן קדמיתה *prior quam principium ejus.* Trem. & editio Plant. vide Matth. 12. 45. c. 27. 64. Guido & edit. Pariſienſis ܒܝܫܬܐ ܡܢ ܩܕܡ v. 29. שרבתא הדא בישתא *generatio hæc mala.* Tremel. vide Matth. 12. 39. c. 16. 4. Marc. 8. 12. Editiones cæt. ܒܝܫܬܐ v. 35. ܚܫܘܟܐ ܗܘ *tenebræ ſint.* Guido.

CAP. XII. v. 6. וחדא מנהון Tremel. Vide Matth. 10. 29. v. 13. ܕܢܦܠܓ *ut dividat*: ita Guido & editio Plantini. v. 34. ܢܗܘܐ Guido. Viennenſ. ܢܗܘܐ vide Corn. Bertram. pag. 292. v. 49. מן כרו יוקת *jam accenſus ſit.* Tremel. Edit. cæt. habent ܝܩܕܬ v. 53. ואמא *& mater.* Tremellius.

CAP. XIII. v. 4. תמנתא עסר *octodecim*: vide v. 11. & 16.

CAP. XIV. v. 21. ܘܠܩܘܪܝܐ *& in pagos*: ita Viennenſ. & Guid. Tremell. editio Pariſ. ולקוריתא

CAP.

CAP. XV. v. 9. ܪܚܡܬܢܝ ita Guido. Editiones cæt. ܪܚܡܬܢܝ Confer Bertram. pag. 290. Andr. Maſ. Gramm. fol. 36.

CAP. XVI. v. 21. ומתיאב *& cupiebat.* Trem. Cæt. edit. ܘܡܬܝܐܒ Bertram. p. 365 & 369.

CAP. XIX. v. 11. ܡܢܝܬܐ ita Viennenſ. Guido & Trem. reponunt ܡܢܝܬܟ ut habet codex Græcus & verſio Arabica. v. 20. מנתך *mina tua.* v. 40. קעון *clamabunt.* Trem. v. 41. ܘܚܙܗ Viennenſ. & editio Plantini. Edit. cæt. וחזא.

CAP. XX. v. 6. ܢܒܝܐ ܗܘ Guido. v. 24. ܘܨܠܡܐ ܕܡܢܐ Idem. Vide Matth. 22. 20. Marc. 12. 16. v. 38. ܚܝܝܢ Guido. vide Joh. 6. 57. Act. 17. 28. Rom. 6. 11. c. 14. 8. 1 Cor. 15. 45. 2 Cor. 1. 8. 1 Theſſ. 3. 8. c. 4. 15, 17. Hebr. 9. 14. & Bertram. p. 356.

CAP. XXI. v. 24. ܙܒܢܐ *tempora.* & cap. 22. 26. ܕܪܒܐ ܗܘ *qui princeps eſt.* Guido. v. 34. ܬܠܬ ܙܒܢܝܢ *tribus vicibus.* Guido. Alii impreſſi libri ܬܠܬ Sic Matth. 26. 34. Luc. 22. 62. v. 37. ܫܘܠܡܐ ܢܣܒ *complementum accipient.* ita Viennenſ. Trem. & editio Pariſ. Guido vero et Plantin. legunt in plurali. v. 60. ܡܡܠܠ ܗܘ

CAP. XXIII. v. 2. ܡܗܦܟܢܐ ܗܘ. v. 7. ܫܠܝܛܐ ܗܘ Guido. v. 11. ܘܐܣܛܘܠܐ ita omnes libri impreſſi. IS. Caſaubonus exercit. XVI ad Annales Baronii pag. 435. legendum cenſet דוהוריתא, quem vide. v. 49. ܘܚܙܝܢ ܗܘܘ ܗܠܝܢ *& ſpectabant iſta.* Viennenſ. et Trem. Edit. cæt. ܗܘܝܢ ܘܚܙܝܢ.

CAP. 24. 32. ܝܩܕ ܗܘܐ *accenſum erat.* ita Viennenſ. Editiones cæteræ יקיד.

IN JOHANNE.

CAP. I.

VER. 9. נוהרא שררא *lux vera.* Trem. et edit Pariſ. v. 15. ܕܩܕܡܝ ܗܘ ܡܢܝ *prior eſt quam ego.* Guido et exemplar Pariſ. vide v. 30. v. 17. שררא דין וטיבותא ביד ישוע משיחא הות *veritas autem & gratia per manum Jeſchua Chriſti facta eſt.* Trem. et ed. Pariſ. v. 19. סהדותא דיוחנן *teſtimonium Juchanan.* Idem.

CAP. II. v. 14. ואשכח להנון דזבנין תורא *& invenit eos, qui vendebant boves.* ita exemplar Auſtriacum et Trem. Editiones cæt. ܘܐܫܟܚ ܒܗܝܟܠܐ ܠܗܠܝܢ ܕܡܙܒܢܝܢ ut habent codex Græcus et verſio Arabica.

CAP. III. v. 6. ܒܣܪܐ ܗܘ *caro eſt.* ܪܘܚܐ ܗܘ *Spiritus eſt.* Guido. v. 26. מסהדעלוהי *teſtatus es.* Tremell. Edit. cæt. ܣܗܕܬ. v. 31. ܕܐܪܥܐ ܗܘ *terra eſt.* v. 33. ܫܪܝܪܐ ܗܘ *verax eſt.* Guido.

CAP. IV. v. 10. הבי לי אשתא *da mihi bibere.* Tremell. MS. vide v. 7. et verſionem Arabicam. v. 24. ܪܘܚܐ ܗܘ *Spiritus eſt.* Guido. v. 33. ܒܝܢܝܗܘܢ *inter ſeſe.* ita Viennenſ. Guido et editio Plant. vide Matth. 18. 15. Marc. 4. 34. Luc. 16. 26. c. 22. 17. c. 23. 24. Joh. 9. 16. Act. 15. 9. Trem. et editio Pariſ. בינתהון. vide Matth. 20. 26. Luc. 23. 12. Act. 22. 30. c. 24. 21. 1 Cor. 1. 11. c. 2. 2. c. 5. 1. c. 11. 18. Philip. 2. 18. 2 Theſſ. 3. 7.

CAP. V. v. 20. In Viennenſi codice deerant hæc: *Et quæ ſunt majora his opera oſtendit ei,* quæ Trem. ex MS. reſtituit. v. 26. בקיומה. *in ſemetipſo.* Tremell. et c. 6. 53. Rom. 1. 27. c. 9. 3. 1 Cor. 6. 7. c. 9. 27. 2 Cor. 12. 15. Eph. 2. 15. Col. 1. 15. cap. 4. 9. Heb. 1. 3. cap. 8. 28. c. 10. 1. Alii libri impreſſi ܒܩܢܘܡܗ.

CAP. VI. v. 39. Initium verſiculi 39 Syrus codex Viennenſis non habebat, videlicet, *Hæc eſt autem voluntas ejus, qui miſit me, patris mei*: quod Guido & Tremel. ex MS. repoſuerunt. v. 57. ܢܚܐ ܠܥܠܡ *vivet in æternum*: ita Viennenſ. & Tremel. MS. Poſtelli legit, *propter me*: ut habet codex Græcus, & verſio Arabica. v. 63. מלא דאנא מלל Tremellius. v. 70. ܣܛܢܐ ܗܘ

CAP. VII. v. 17. ܐܠܗܐ ܗܘ v. 27. & c. 9. 29, 30. ܐܡܟܐ ܗܘ Guido. v. 38. מן דהימן *qui credit.* v. 48. ומן פרישא Tremel. & edit. Pariſ.

CAP. VIII. v. 1. Deeſt hiſtoria adulteræ in exemplari Syriaco, 11 verſibus comprehenſa. v. 32. יעדרכון ita Tremel. Libri impreſſi alii ܢܚܪܪܟܘܢ. v. 34. ܥܒܕܐ ܗܘ *Servus eſt.* Guido. v. 56. מסוי הוא *cupiebat.* Tremel. Impreſſi libri alii ܡܣܘܐ. Vide Lexicon Schindleri fol. 1202, & 1203.

CAP. IX. v. 4. דאנשא Tremellius. v. 17. ܕܦܬܚ ܗܘ. v. 22. ܕܡܫܝܚܐ ܗܘ v. 24, 25. ܚܛܝܐ ܗܘ CAP. 10. 2. ܪܥܝܐ ܗܘ

CAP. XII. v. 24. ܐܢ ܕܝܢ *Si vero.* ita Viennenſ. Edit. cæt. אן דין v. 32. אגר כל־נש *attraham omnem hominem.* ita Tremell. & edit. Pariſ. Alii libri ܐܓܪܘܪ. Vide Lexicon Schindl. fol. 1066, & 336.

CAP. XIII. v. 10. ܐܦ ܐܢܬܘܢ ܕܟܝܐ ܐܢܬܘܢ *& vos mundi eſtis.* Guido.

CAP. XIV. v. 1. ܠܐ ܢܬܕܘܕ *ne prematur*: ita Viennenſ. & Tremell. MS. Guidonis leg. ܢܬܕܘܕ. Idem ex MS. addit, *Quod ſi abiero, parabo vobis locum*: quæ in Viennenſi deerant. v. 28. ܚܕܝܢ ܗܘܝܬܘܢ Viennenſ. Tremel. & aliæ editiones חדין

CAP. XVI. v 14. in fine deerat in codice Viennenſi dictio hæc, *& indicabit vobis*: quam Guido ex MS. reſtituit. v. 22. ܟܪܝܘܬܐ ܠܟܘܢ *triſtitia eſt*: Vienn. Vide 1 Theſſ. c. 4. v. 13. Guido ܟܪܝܘܬܐ vide Matt. c. 19. v. 22. Joh. c. 16. v. 21. 2 Cor. c. 6. v. 10.

CAP. XVIII. v. 13. דחמותה Tremel. Edit. cæt. ܕܚܡܘܗܝ.

CAP. XX. v. 15. ܕܓܢܢܐ ܗܘ *quod hortulanus eſſet.* Guido. v. 16. ܪܒܘܠܝ ita codex Viennenſ. & Tremel. Guid. legit ܪܒܘܢܝ vide Druſii commentarium priorem ad voces N. T. p. 139. ejuſdem item Præterita. Ang. Caninium de locis N. T. p. 86. Arabs legit ܪܒܘܢܝ.

CAP. XXI. v. 3. אזל אנא לצוד *abeo ad capiendum piſces.* Tremellius & edit. Pariſienſis.

IN ACTIS APOSTOLORUM.

CAP. I.

VErſ. 18. ܗܘܐ ܗܘ v. 20. ܕܡܥܡܪܗ *habitatio eius.* Guido.

CAP. II. v. 33. ܗܘ ܚܙܝܢ ܐܢܬܘܢ Sic exemplar Auſtriacum & Tremel. MS. Guidonis ܚܙܝܢ v. 38. MS. Guid. *in nomine Domini Jeſua*, ut habent textus Græcus & verſio Arabica.

CAP. III. v. 13. ܐܠܗܗ ܗܘ ܐܒܪܗܡ ita Vienn. Guido & Plantini editio. vide Matth. c. 22. v. 32. Luc. c. 20. 37. Act. c. 7. v. 32. Trem. & editio Pariſ. abſque affixo.

CAP. IV. v. 24. ܐܡܪܝܢ Ita exemplar Auſtriacum, Trem. & Pariſ. vide Roman. c. 6. v. 5. Guido ܐܡܪܝܢ & ita Maſius in peculio Syro. vide Joh. c. 4. v. 36. c. 20. 4. c. 21. 2. Rom. c. 1. 12. c. 3. 12. 1 Cor. c. 15. v. 6. 1 Theſſ. c. 5. v. 10.

CAP. V. v. 19. ܦܬܚܗ ܠܬܪܥܐ: ita Viennenſ. editio. Cæteræ & verſio Arabica ܦܬܚ *aperuit.* v. 38. ܐܢ ܗܘ ܕܡܢ *nam ſi ſit.* ita Viennenſ. Tremel. & Plantini codices. Guido vero legit ܕܝܢ.

CAP. VI. v. 7. וסגיא הוא מנינא *& augebatur numerus.* Trem. Libri impreſſi alii ܣܓܐ.

CAP. VII. v. 55. תשבוחתה דאלהא *gloriam Dei.* Trem. Sic c. 8. v. 3. לביתא

CAP. VIII. v. 30. מנא דקרא אנת *quod legis.* ita Tremel. Ab aliis editionibus exulat dolath. ver. 37. deeſt in libris impreſ.

CAP. IX. v. 7. ܕܐܠܡܐ ܗܘ ita Viennenſ. Libri alii ܗܘܐ v. 13. ܥܒܕܬ ita Viennenſ. Maſius in peculio Syro fol. 31. & editiones cæteræ ܥܒܕܘ v. 15. ܕܡܐܢܐ ܗܘ *vas eſt.* Guido. v. 18 & c. 22. v. 13. Tremel. & Raphelengii MS. ואתפתחי. vide Matth. 9. 30. cap. 30. 33. Luc. 24. 31. Joh. 9. 10. v. 30. בדחלתא דאלהא *in timore Dei.* Tremellius. vide etiam 2. Cor. 7. 1.

CAP. X. v. 6. Tremellius ſequentia verba de ſuo adjecit והו יאמר לך מנא ולא לך למעבד *& ille dicet tibi, quid oporteat te facere.* v. 12. ܕܪܓܠܐ ܐܪܒܥ *quadrupedia.* ita Viennenſ. et Tremell. vide cap. 11. 6. Guido abſque affixo ܪܓܠܐ. v. 37. ܒܝܬ ܡܢ ܕܢܣܒ ܡܥܡܘܕܝܬܐ ita Codex Viennenſ. et Guidonis in toti Judæa, initio facto, a Galilæa. Trem. & Raphel. ex MS. reſtituerunt incuria typographi omiſſum verbum ܕܐܬܦܩܠ v. 42. ܕܗܘܝܘ ܗܘ quod ipſe ſit. Guido.

CAP. XI. v.16. מלתא דמרן ſermonis Domini noſtri. Tremel. ſic cap. 16. 32.

CAP. XIII. v.17. ܠܛܘܠܐ ita codex Viennenſ. MS. Raphelengii legit ܠܛܠܠܐ. v. 46. ܗܘܐ ܠܘܬܗܘܢ Viennenſ. Tremel. & Bertram. pag.287. Editiones cæteræ ܦܫܡ.

CAP. XIV. v. 2. ܠܡܬܦܫܡܝܢ ita Guido, editio Pariſ. & Plantini. Codex Viennenſ. & Trem. ܠܡܬܦܝܣܝܢ, vide Luc. 1. 17. Joh. 3. 36. Hebr. 7. 14. 1 Pet. 3. 21. Bertram. p. 259. v. 11. ܘܢܚܬܘ ܠܘܬܢ ita Viennen. Libri alii ונחתו & deſcenderunt. v. 14. סרקו נחתיהון Sciderunt veſtimenta ſua. Tremell. v. 15. לות אלהא חיא ad Deum viventem. ita Trem. & Raphelengii MS. v. 23. ܢܚܬ ܠܘܬܗܘܢ ita legunt Codex Viennenſ. Guido & Plantin. Tremel. vero et MS. Raphelengii ܢܚܬܘ deſcenderunt. Ibid. לאטליא ita Tremellius.

CAP. XV. v. 7. ܩܡܘ ita Viennenſ. Editiones cæteræ ܩܡ ſurrexit, ut legit codex Græcus, & verſio Arabica. v. 12. ואתותא & ſigna. Tremel. Editiones cæteræ copulam omittunt. 34 verſus deeſt, quem Tremellius ita reſtituit: ברם הוא צבינה דשילא דיקוא תמן: Sed fuit voluntas Shilæ ut maneret ibi. v. 40. ܠܫܝܠܐ ita Viennenſ. Tremell. שילא. vide Act. 15. 22, 27, 32. c. 16. 19, 25, 29. c. 17. 4. 10. 14. c. 18. 5.

CAP. XVII. v. 23. ܕܡܫܡܫܝܢ ܠܗܘܢ ita cod. Viennenſ. et Tremel. Guido vero et editio Pariſ. דחלין אנתון

CAP. XVIII. v. 6. In impreſſis deſiderantur hæc verba: Sanguis veſter ſuper caput veſtrum, quæ Tremell. vertit דמכון על רישכון v. 13. ܡܦܝܣ ܗܘ ita Viennenſ. Guido, et Plantini editio. Tremell. et editio Pariſ. ואמרין

CAP. XIX. v. 21. ܐܫܬܠܡ ܗܠܝܢ ita codex Viennenſ. Guido et Plantini ܐܫܬܠܡܘ: Tremel. et edit. Pariſ. אשתלמו דכלהון expleta eſſent. v. 26. דלא אלהא. et v. 27. ולא הדא ibidem Trem. Edit. cæt. ܠܗ et ܠܗܘܢ.

CAP. XX. v. 14. ܡܢ ܬܐܣܘܣ ex Theſo: ita omnes libri impreſſi. Andreas Maſius in peculio Syro fol. 53. col. 3. ſuſpicatur mendoſe ܬ pro ܐ poſitum eſſe. Verſio Arabica habet ܐܣܘܣ v. 24. ותשמשתי CAP. 21. v. 5. באורחה Trem. Edit. cæt. abſque affixo. v. 6. לבותיהון et v. 34. שריראית Tremel.

CAP. XXII. v. 11. Addunt ex MS. Guido et Tremel. hæc verba, quæ in impreſſo Viennenſi deerant; apprehenderunt me manibus meis, ii qui mecum erant. v. 22. ܕܢܚܐ ܗܘ v. 29. et c. 23. 27. ܕܪܗܘܡܝܐ ܗܘ v. 5. ܕܪܫܐ ܗܘ v. 20. ܠܥܠܝܡܐ adoleſcens. Guido. v. 29. ܥܠ ܦܘܩܕܢܐ ita codex Viennenſ. Tremel. et Guido reſtituerunt ܦܘܩܕܢܐ

CAP. XXIII. v. 9. אן דין ſi autem: ita diviſim Tremell. Edit. cæt. ܐܢܕܝܢ conjunctim. v. 15. דתבצון ita Trem. Edit. cæt. ܕܬܒܥܘܢ vide Maſ. Pecul. fol. 41. col. 2. v. 21. ܢܫܬܘܢ bibent. ita Viennenſ. Tremel. Bertram. pag. 277. Edit. reliq. ܢܫܬܘܢ. vide v. 12. et Lexicon Syrum.

CAP. XXIV. v. 5. ܪܫܐ ܗܘ princeps enim eſt. Guido. v. 3. ܒܣܘܓܐܐ ܕܫܝܢܐ in magnitudine tranquillitatis. Reſtituendum videtur, inquit Raphelengius ex MS. דשינא hæc enim vox alibi ſæpius in pacis ſignificatione invenitur: cum alias שניא à שנא et שני mente moveri, inſanire, deducatur. Hæc ille. Arabs vertit in multa pace. v. 9. ܐܪܘܝܬ Viennenſ. Edit. cæt. legunt numero plurium, et Maſius Pecul. fol. 6. col. 2. v. 13. ܡܬܚܪܐ ita Viennenſ. Guido ܡܬܚܪܐ vide cap. 25. 5.

CAP. XXVI. v. 22. ܠܙܥܘܪܐ ita codex Viennenſ. Alii legunt לזעורא parvis.

CAP. XXVII. v. 15. ܠܐܝܕܐ in manum. Vienn. Vide Marc. 9. 43. c. 14. 41. Luc. 1. 47. c. 6. 9. Act. 9. 17. c. 19. 6. 1 Cor. 12. v. 15. 1 Tim. 5. 22. Waſeri item Gram. p. 22. v. 27. ܐܬܚܒܫܘܢ ita Guido. Vide etiam v. 33. v. 40. ܫܪܘ ita Viennenſ. Trem. ושרו. v. 43. כאא Tremel. Alii ܟܠܐ.

CAP. XXVIII. v. 2. וקראון & vocaverunt nos. ita edit. Pariſ. Edit. cæt. ܩܪܘܢ. Similia exempla vide c. 19. 30. Rom. 10. 20. c. 12. 21. 1 Cor. 16. 6. & Maſii Gramm. fol. 12 & 35. v. 3. סוגאא דחכובא multitudinem ramorum. Tremellius. Alii legunt ܕܚܘܒܫܐ. v. 25. בפום אשעיא לוקבל per os Iſaiæ contra. Tremell. v. 28. ܦܘܪܩܢܐ ܕܐܠܗܐ redemptio Dei: ita legunt Tremellius, Guido, & Plantini editio. Verſ. 29 in omnibus editis deeſt. Tremellius in margine ita eundem vertit וכד הלין אמר נפקו יהודיא וסגי דרשין הוו בינתהון. Et quum hæc dixiſſet, egreſſi ſunt Judæi & diſceptabant multum inter ſe.

IN EPISTOLA PAULI AD ROMANOS.

CAP. I.

VER. 17. ܟܐܢܘܬܗ ܕܐܠܗܐ juſtitia ipſius Dei. Viennenſ. Alii interponunt ܓܝܪ enim.

CAP. II. v. 4. ܠܬܝܒܘܬܐ ܗܘ ad reſipiſcentiam.

CAP. III. v. 4. ܟܪܬܒ Guido. v. 7. ܛܠܝܐ puer: ita cod. Viennenſ. Alii rectius legunt ܚܛܝܐ peccator. v. 14. ܦܘܡܗܘܢ os eorum. ita cod. Viennenſ. Tremell. et Bertram. p. 375. Alii פומהון. v. 31. et CAP. 4. v. 16. ܢܡܘܣܐ ܗܘ v. 9. ܓܙܪܬܐ ܗܘ v. 11. ܐܬܐ ܗܘ v. 15 ܠܡܥܒܪܢܘܬܐ ܗܘ Guido. v. 17. ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܗܘ ܕܗܝܡܢܬ ܒܗ coram Deo, in quem credidiſti. ita omnes libri impreſſi. Franciſcus Junius, Hic locus, inquit, judicio meo corruptus eſt, et adjectione unicæ literæ א curari poteſt in hunc modum דהימנותא בה in quem fuit fides, vel, in quem credidit. Alioqui nec Græco textui reſpondet, nec bene exprimit, ſed magis obſcurat Pauli argumentationem. Hæc ille. Arabs vertit אלדי אמנת בה.

CAP. V. v. 18. ܐܟܢܐ ita cod. Viennenſ. Guido et Plantin. Maſius interpretatur, ad eum modum. Occurrit etiam. 1 Cor. 12. 12. vide jam Tremellii annotationes.

CAP. VI. v. 10. & c. 7. 7. ܚܛܝܬܐ ܗܘ v. 23. et c. 7. 13. ܡܘܬܐ ܗܘ. CAP. 7. v. 22. נמוסא Tremell. et edit. Pariſ. Cæt. cum affixo.

CAP. VIII. v. 24. ܕܒܣܒܪܐ ܗܘ quod in ſpe eſt. Guido.

CAP. IX. v. 4. ܐܝܣܪܝܠ ita Viennenſ. Guido, et Plantini codex. vide Rom. 10. 21. 2. Cor. 11. 22. Tremell. legit יסראיל. v. 28. ܡܠܬܐ ܓܙܪ ſermonem decidit. ita Viennenſ. et Trem. Guido, Rapheleng. MS. Schindl. fol. 343. legunt ܓܙܪ vide etiam Maſii peculium Syrum fol. 10. col. 2. v. 31. רדף הוא Viennenſ. et Tremell. Edit. cæt. ܪܕܦ.

CAP. X. v. 3. כאנותא juſtitiam. Tremell. Alii cum affixo. v. 14. ܕܠܐ ܗܝܡܢܘܗܝ ܒܗ in quem non crediderunt. Guid. MS.

CAP. XI. v. 3. ܐܢܫ ܗܘ. v. 5. ܫܪܟܐ ܗܘ Guido. v. 19. ܐܬܦܫܚܘ ita cod. Viennenſ. et Tremell. Alii ܐܬܦܫܚܘ.

CAP. XII. v. 2. ܐܢܫ ܗܘ. v. 7. ܡܠܦܢܐ ܗܘ.

cap. 13. v. 1. ܐܠܗܐ ܗܘ. v. 4. ܡܫܡܫܢܐ ܗܘ. v. 11. ܕܙܒܢܐ ܗܘ.

CAP. XIII. v. 12. ܢܫܕܐ propellamus. Guido et Plant. Edit. reliquæ ܢܫܒܘܩ miſſa faciamus.

CAP. XV. v. 2. ܕܒܢܝ ܐܢܫܐ filii hominis. Cod. Vienn. Alii ܕܠܒܢܝܢܐ ad ædificationem. v. 4. ܠܡܠܦܢܘܬܢ ܗܘ Guido.

CAP. XVI. v. 25. דְמִן זַבְנֵא עָלְמֵא quod temporibus ſeculorum. Trem. et edit. Pariſ.

IN

IN EPISTOLA I AD CORINTHIOS.

CAP. I.

VER. 20. ܕܪܘܫܐ ܗܘ CAP. II. v. 11. ܐܢܫܐ ܗܘ.

CAP. IV. v. 4. ܡܪܝܐ ܗܘ.

CAP. V. v. 8. ܒܚܡܝܪܐ in fermento: ita Viennenſ. Alii libri legunt ܒܦܛܝܪܐ in azymis. v. 11. ܕܒܝܫܐ ܗܘ Guido.

CAP. VI. v. 5. ܠܡܦܪܫܘ ita omnes libri editi. Maſius vero in pecul. Syro fol. 23. col. 1. legit ܦܘܪܫܢܐ.

CAP. VII. v. 17. איכנא יהלך ita ambulet. Trem. & edit. Pariſ. Alii ܗܠܟܐ. v. 21. גבי לך מן דתפלוח elige tibi potius quam ut ſervias: Trem. & editio Pariſienſ. vide Tremell. annotationes. Reliqui ܓܒܝ ܠܟ ܕܬܦܠܘܚ Guido vertit: elige tibi ut utaris. v. 22. ܡܫܘܚܪܪܐ ܗܘ, & ܥܒܕܐ ܗܘ Guido. v. 38. In Viennenſi deerant hæc verba: Is autem, qui non dat (nuptum) virginem ſuam, longe melius facit; quæ Guido ex MS. addidit.

CAP. VIII. v. 12. ܒܡܫܝܚܐ ܗܘ.

CAP. IX. v. 17. ܒܨܒܝܢܝ ܗܘ. v. 18. ܐܓܪܝ ܗܘ. v. 21. איך דלא נמוסא כד לא איתי לאלהא דלא נמוסא tanquam exlex, quum non ſim Deo exlex. Trem. & Guido. v. 22. ܠܟܠܢܫ ܟܠ ܗܘܝܬ omni homini factus ſum omnia. MS. Guidonis ex Tremell.

CAP. X. v. 11. ܕܡܛܐ ܠܗܘܢ ita cod. Viennenſ. & Tremell. Reliqui ܕܡܛܐ Ibid. ܘܐܬܟܬܒ Vienn. Guido & Plantini edit. Raphelengii MS. & Tremellius ואתכתבי Ibid. ܕܢܛܪܬܗ Viennenſ. Cæteri ܕܢܛܪܬܗܘܢ. v. 26. ܒܡܠܐܗ cum plenitudine ejus. Vienn. & Trem. Reliq. ܒܡܠܐܗ. v. 27. ܘܨܒܝܢ ܐܢܬܘܢ & vultis. Viennenſ. Cæteræ ܨܒܝܢ. v. 30. ܡܘܕܐ ܐܢܐ gratias ago. Viennenſ. & Tremell. Plantini editio מודא אנא

CAP. XI. v. 3. ܓܒܪܐ ܗܘ v. 7. ܕܡܘܬܐ ܘܬܫܒܘܚܬܐ ܗܘ ܬܫܒܘܚܬܐ Guido. Ibidem ܐܢܬܬܐ ܕܝܢ Viennenſ. & Tremell. Cæt. ܕܝܢ.

CAP. XII. v. 3. ܕܡܪܝܐ ܗܘ. v. 15. דלא הוית מנה Trem. Reliqui abſque ܕ. v. 17. ܫܡܥܐ ܗܘ Guido. v. 29. Num omnes Apoſtoli? num omnes. MS. Guidon.

CAP. XIII. v. 2. ܛܘܪܐ montes. Guido.

CAP. XIV. v. 1. ܗܪܛܘ ſectamini. ita cod. Viennenſ. & Tremellius. Guido legit ܗܛܪܘ Vide Lexicon Schindleri fol. 1703. v. 16. מתלדמנא MS Rapheleng. & Tremell. Cæt. abſque ܕ. v. 22. ܐܬܐ ܗܘ. v. 37. ܕܪܘܚܢܐ ܗܘ ܐܘ ܢܒܝܐ ܗܘ Guido. v. 45. ܢܦܫܐ & v. 52. ܢܦܫܬܐ Viennenſ. & Tremell. Edit. cæteræ ܢܦܫܐ & ܢܦܫܬܐ. v. 56. ܢܡܘܣܐ ܗܘ Guido.

CAP. XVI. v. 12. ܕܐܬܐ ita Viennenſ. et Tremellius. Reliqui abſque Nun. v. 24. MS. Guid. ܚܘܒܝ dilectio mea. In calce Epiſtolæ MS. Guid. addit: Philippis Macedoniæ, & miſſa eſt per manus Timothei.

IN EPISTOLA II AD CORINTHIOS.

CAP. II.

VErſ. 5. ܐܬܝܩܪ gravis eſſet. ita edit. Viennenſ. Tremel. Cæt. ܐܝܩܪ v. 7. ܕܒܝܫܐ ܗܘ CAP. 3. v. 14. et c. 5. 17. ܕܡܫܝܚܐ ܗܘ Guido.

CAP. IV. v. 18. ܡܬܚܙܝܢ Edit. Viennenſ. Ibid. MS. Guid. addit: Sed ea, quæ non cernuntur. CAP. 5. v. 7. ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܗܘ

CAP. 7. v. 9. ܠܬܝܒܘܬܐ ܗܘ v. 10. ܡܘܬܐ ܗܘ CAP. 8. v. 23. ܫܠܝܚܐ ܗܘ.

CAP. X. v. 3. Etſi enim in carne ambulamus. MS. Tremel. et Guidonis.

CAP. XI. v. 4. ܐܚܪܝܢ Viennenſ. MS. Guidonis ܐܚܪܢܐ.

CAP. XII. v. 9. ܒܟܪܝܗܘܬܐ ܗܘ v. 19. ܚܒܝܒܐ ܗܘ Guid. In fine Guido ex MS. adjecit: Et miſſa fuit per manus Titi.

IN EPISTOLA AD GALATAS.

CAP. I.

VErſ. 7. ܐܢܫܐ ܗܘ Guido.

CAP. II. v. 14. ܐܢܬ ܗܘ ܐܢ Guido. Vide Matth. 14. 28. Luc. 22. 68. cap. 23. 37. Joh. 10. 24. Edit. cæt. ܐܢܬ ܐܢ v. 17. ܡܫܡܫܢܐ ܗܘ CAP 3. v. 8. ܕܗܝܡܢܘܬܐ ܗܘ Guido. v. 25. כד אתא דין הימנותא Quum venit autem fides. Tremellius. v. 26. ܟܠܟܘܢ Viennenſ. MS. Guid. & alii legunt ܟܠܟܘܢ, v. 29. וירתא דמולכנא & hæredes per promiſſionem. Tremell. et edit. Pariſ. Alii legunt ܘܝܪܬܐ ܕܡܘܠܟܢܐ vide Tit. 3. 7.

CAP. IV. v. 1. ܡܢ ܥܒܕܐ a ſervis. Ita codex Viennenſ. et verſio Arabica. Guido legit ܥܒܕܐ à ſervo. Numerus pluralis in hiſce linguis frequentiſſime ponitur pro ſingulari. Gen. 21. 7. מי מלל לאברהם היניקה בנים שרה כי ילדתי בן ונו Sic Joh. 19. 23. tulerunt veſtimenta ejus. Vide Caſaub. exercitat. XVI ad annales Baronii, p. 451. col. 1. v. 9. ܠܡܫܬܥܒܕܘ ita Auſtriacum exemplar. Tremellius et cæt. למשעבדו. v. 12. ܗܘ Guido. vide Bertram. pag. 290. v. 25. ܛܘܪܐ ܗܘ Guido. v. 26. ܗܝ ܕܝܢ Viennenſ. Alii ܕܝܢ ܗܝ. Verſum 31 Guido et Tremel. ex MS reſtituerunt.

CAP. V. v. 7. ܐܬܬܦܝܣܬܘܢ ita codex Vienn. Trem. et Pariſ. Guido ܐܬܬܦܝܣܬܘܢ v. 13. ܚܐܪܘܬܐ ܗܘ Idem. v. 26. סריקא שובחא vacui gloria. CAP. 6. v. 2. נמוסא דמשיחא Tremel. v. 8. ܡܢ ܪܘܚܐ ܢܚܨܘܕ Raphelengii MS, et Tremell. copulam præponunt. Ibidem ܕܪܘܚܐ de Spiritu. Guido.

IN EPISTOLA AD EPHESIOS.

CAP. I.

VErſ. 19. ܘܡܢܘ ܗܝ ܝܬܝܪܘܬܐ ܕܪܒܘܬܗ & quæ ſit hæreditas virtutis illius. ita Viennenſ. et Guido. At reſtituenda eſt vera et genuina lectio ex MS. codice, qui ſic habet: ומנא הי יתירותא דרבותא דחילה quæ certe pulchre exprimunt textus Græci et Latini (adde et Arabici) veritatem ϗ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. Et quæ ſit ſupereminens magnitudo virtutis ejus. Ad verbum; & quæ ſit excellentia magnitudinis &c. Hæc autem vox ירתותא ſurrogata fuit in locum duarum יתירותא דרבותא ex præcedenti verſu; in quo ירתותא legitur. Hæc Raphelengius.

CAP. III. v. 13. ܐܘܠܨܢܝ et v. 14. ܒܘܪܟܝ ita Vienn. Cæt. שאל אנא, & כאף אנא v. 13. תאמני anxius ſit. Tremellius.

CAP. V. v. 12. דבטושה ſecreto. [f. per ܛܫ pro ܛܫ] Trem. & editio. Pariſ. v. 13. ܢܘܗܪܐ ܗܘ v. 23. ܪܫܐ ܗܘ Guido. v. 23. ܡܚܝܢܐ ita Vienn. Trem. et edit. Pariſ. Guido legit ܡܚܝܢܐ vide Bertram. pag. 359 et 411.

CAP. VI. v. 8. ܥܒܕܐ ܗܘ v. 16. ܗܦܟܐ MS. Guid.

in toti Judæa, initio facto, *a Galilæa*. Trem. & Raphel. ex MS. reſtituerunt incuria typographi omiſſum verbum ܕܫܪܝ v. 42. ܗܘ ܕܗܘܝܘ *quod ipſe ſit*. Guido.

CAP. XI. v.16. מלתא דמרן *ſermonis Domini noſtri*. Tremel. ſic cap. 16. 32.

CAP. XIII. v.17. ܒܬܘܬܒܐ ita codex Viennenſ. MS. Raphelengii legit ܬܘܬܒܘܬܐ. v. 46. ܗܘܐ ܕܢܬܡܠܠ Viennenſ. Tremel. & Bertram. pag. 287. Editiones cæteræ ܗܘܐ.

CAP. XIV. v. 2. ܡܬܛܦܝܣܝܢ ita Guido, editio Pariſ. & Plantini. Codex Viennenſ. & Trem. ܡܛܦܝܣܝܢ, vide Luc. 1. 17. Joh. 3. 36. Hebr. 7. 14. 1 Pet. 3. 21. Bertram. p. 259. v. 11. ܘܢܚܬ ܠܘܬܢ ita Viennen. Libri alii ונחתו & *deſcenderunt*. v. 14. סרקו נחתיהון *Sciderunt veſtimenta ſua*. Tremell. v. 15. לות אלהא חיא *ad Deum viventem*. ita Trem. & Raphelengii MS. v. 25. ܢܚܬ ܠܗܘܢ ita legunt Codex Viennenſ. Guido & Plantin. Tremel. vero et MS. Raphelengii ܢܚܬܘ *deſcenderunt*. Ibid. לאטליא ita Tremellius.

CAP. XV. v. 7. ܩܡܘ ita Viennenſ. Editiones cæteræ ܩܡ *ſurrexit*, ut legit codex Græcus, & verſio Arabica. v. 12. ואתותא *& ſigna*. Tremel. Editiones cæteræ copulam omittunt. 34 verſus deeſt, quem Tremellius ita reſtituit: ברם הוא צבינה דשילא דיקוא חמן: *Sed fuit voluntas Shilæ ut maneret ibi*. v. 40. ܠܫܝܠܐ ita Viennenſ. Tremell. שילא. vide Act. 15. 22, 27, 32. c. 16. 19, 25, 29. c. 17. 4. 10. 14. c. 18. 5.

CAP. XVII. v. 23. ܕܝܕܥܝܢ ܐܢܬܘܢ ita cod. Viennenſ. et Tremel. Guido vero et editio Pariſ. דחלין אנתון

CAP. XVIII. v. 6. In impreſſis deſiderantur hæc verba: *Sanguis veſter ſuper caput veſtrum*, quæ Tremell. vertit דמכון על רישכון v. 13. ܟܕ ܐܡܪܝܢ ita Viennenſ. Guido, et Plantini editio. Tremell. et editio Pariſ. ואמרין

CAP. XIX. v. 21. ܐܫܬܠܡ ܗܠܝܢ ita codex Viennenſ. Guido et Plantini ܐܫܬܠܡܝܢ: Tremel. et edit. Pariſ. אשתלמו *expleta eſſent*. v. 26. דלא אלהא. et v. 27. ולא הדא ibidem דכלהון Trem. Edit. cæt. ܟܠ et ܘܟܠܗܘܢ.

CAP. XX. v. 14. ܡܢ ܬܣܘܣ *ex Theſo*: ita omnes libri impreſſi. Andreas Maſius in peculio Syro fol. 53. col. 3. ſuſpicatur mendoſe ܬ pro ܐ poſitum eſſe. Verſio Arabica habet ܐܣܘܣ v. 24. ותשמשתי CAP. 21. v. 5. באורחה Trem. Edit. cæt. abſque affixo. v. 6. לבותיהון et v. 34. שריראית Tremel.

CAP. XXII. v. 11. Addunt ex MS. Guido et Tremel. hæc verba, quæ in impreſſo Viennenſi deerant; *apprehenderunt me manibus meis, ii qui mecum erant*. v. 22. ܕܢܚܐ ܗܘ v. 29. et c. 23. 27. ܕܪܗܘܡܝܐ ܗܘ v. 5. ܕܥܡܗܘܢ ܗܘ v. 20. ܠܛܠܝܐ *adoleſcens*. Guido. v. 29. ܦܪܩ ܠܗܘܢ ita codex Viennenſ. Tremel. et Guido reſtituerunt ܦܪܩܘ

CAP. XXIII. v. 9. אן דין *ſi autem*: ita diviſim Tremell. Edit. cæt. ܐܢܕܝܢ conjunctim. v. 15. דתבצון ita Trem. Edit. cæt. ܕܬܒܥܘܢ vide Maſ. Pecul. fol. 41. col. 2. v. 21. ܢܫܬܘܢ *bibent*. ita Viennenſ. Tremel. Bertram. pag. 277. Edit. reliq. ܢܫܬܘܢ. vide v. 12. et Lexicon Syrum.

CAP. XXIV. v. 5. ܪܝܫܐ ܗܘ *princeps enim eſt*. Guido. v. 3. ܒܣܘܓܐܐ ܕܫܝܢܐ *in magnitudine tranquillitatis*. Reſtituendum videtur, inquit Raphelengius ex MS. דשינא hæc enim vox alibi ſæpius in *pacis* ſignificatione invenitur: cum alias שניא à שנא et שני *mente moveri*, *inſanire*, deducatur. Hæc ille. Arabs vertit *in multa pace*. v. 9. ܕܪܒ Viennenſ. Edit. cæt. legunt numero plurium, et Maſius Pecul. fol. 6. col. 2. v. 13. ܡܘܕܥܐ ita Viennenſ. Guido ܡܘܕܥܐ vide cap. 25. 5.

CAP. XXVI. v. 22. ܠܙܥܘܪܐ ita codex Viennenſ. Alii legunt לזעורא *parvis*.

CAP. XXVII. v. 15. ܠܐܝܕܐ *in manum*. Vienn. Vide Marc. 9. 43. c. 14. 41. Luc. 1. 47. c. 6. 9. Act. 9. 17. c. 19. 6. 1 Cor. 12. v. 15. 1 Tim. 5. 22. Waſeri item Gram. p. 22. v. 27. ܕܡܠܚܐ ita Guido. Vide etiam v. 33. v. 40. ܫܪܘ ita Viennenſ. Trem. ושרו. v. 43. כאנא Tremel. Alii ܟܠ.

CAP. XXVIII. v. 2. וקראון *& vocaverunt nos*. ita edit. Pariſ. Edit. cæt. ܩܪܘܢ. Similia exempla vide c. 19. 30. Rom. 10: 20. c. 12. 21. 1 Cor. 16. 6. & Maſii Gramm. fol. 12 & 35. v. 3. סוגאא דחבובא *multitudinem ramorum*. Tremellius. Alii legunt ܕܣܘܟܐ. v. 25. בפום אשעיא לוקבל *per os Iſaiæ contra*. Tremell. v. 28. ܦܘܪܩܢܐ ܕܐܠܗܐ *redemptio Dei*: ita legunt Tremellius, Guido, & Plantini editio. Verſ. 29 in omnibus editis deeſt. Tremellius in margine ita eundem vertit וכד הלין אמר נפקו יהודיא וסני דרשין הוו בינתיהון. *Et quum hæc dixiſſet, egreſſi ſunt Judæi & diſceptabant multum inter ſe.*

IN EPISTOLA PAULI AD ROMANOS.

CAP. I.

VER. 17. ܟܐܢܘܬܗ ܕܐܠܗܐ *juſtitia ipſius Dei*. Viennenſ. Alii interponunt ܓܝܪ *enim*.

CAP. II. v. 4. ܠܬܝܒܘܬܐ ܗܘ *ad reſipiſcentiam*.

CAP. III. v. 4. ܒܕܝܢܐ Guido. v. 7. ܛܠܝܐ *puer*: ita cod. Viennenſ. Alii rectius legunt ܚܛܝܐ *peccator*. v. 14. ܦܘܡܗܘܢ *os eorum*. ita cod. Viennenſ. Tremell. et Bertram. p. 375. Alii פומהון. v. 31. et CAP. 4. v. 16. ܢܡܘܣܐ ܗܘ v. 9. ܓܙܪܬܐ ܗܘ v. 11. ܐܬܐ ܗܘ v. 15 ܡܥܒܪܢܐ ܗܘ Guido. v. 17. ܩܕܡ ܐܠܗܐ ܗܘ ܕܗܝܡܢܬ ܒܗ *coram Deo, in quem credidiſti*. ita omnes libri impreſſi. Franciſcus Junius, Hic locus, inquit, judicio meo corruptus eſt, et adjectione unicæ literæ א curari poteſt in hunc modum דהימנותא בה *in quem* fuit *fides*, vel, *in quem credidit*. Alioqui nec Græco textui reſpondet, nec bene exprimit, ſed magis obſcurat Pauli argumentationem. Hæc ille. Arabs vertit אלדי אמנת בה.

CAP. V. v. 18. ܐܟܘܬܗ ita cod. Viennenſ. Guido et Plantin. Maſius interpretatur, *ad eum modum*. Occurrit etiam. 1 Cor. 12. 12. vide jam Tremellii annotationes.

CAP. VI. v. 10. & c. 7. 7. ܚܛܝܬܐ ܗܘ v. 23. et c. 7. 13. ܡܘܬܐ ܗܘ. CAP. 7. v. 22. נמוסא Tremell. et edit. Pariſ. Cæt. cum affixo.

CAP. VIII. v. 24. ܕܒܣܒܪܐ ܗܘ *quod in ſpe eſt*. Guido.

CAP. IX. v. 4. ܕܐܝܣܪܝܠ ita Viennenſ. Guido, et Plantini codex. vide Rom. 10. 21. 2. Cor. 11. 22. Tremell. legit יסראיל. v. 28. ܡܠܬܐ ܓܙܪ *ſermonem decidit*. ita Viennenſ. et Trem. Guido, Rapheleng. MS. Schindl. fol. 343. legunt ܓܙܪ vide etiam Maſii peculium Syrum fol. 10. col. 2. v. 31. רדף הוא Viennenſ. et Tremell. Edit. cæt. ܪܕܦ.

CAP. X. v. 3. כאנותא *juſtitiam*. Tremell. Alii cum affixo. v. 14. ܕܠܐ ܗܝܡܢܘ ܒܗ *in quem non crediderunt*. Guid. MS.

CAP. XI. v. 3. ܐܢܐ ܗܘ. v. 5. ܫܪܟܐ ܗܘ Guido. v. 19. ܕܐܬܦܣܩܘ ita cod. Viennenſ. et Tremell. Alii ܕܐܬܦܣܩܘ.

CAP. XII. v. 2. ܐܢܫܐ ܗܘ. v. 7. ܕܡܠܦܢܐ ܗܘ. cap. 13. v. 1. ܕܐܠܗܐ ܗܘ. v. 4. ܡܫܡܫܢܐ ܗܘ. v. 11. ܕܢܪܒܐ ܗܘ.

CAP. XIII. v. 12. ܢܕܚܘܩ *propellamus*. Guido et Plant. Edit. reliquæ ܢܫܕܐ *miſſa faciamus*.

CAP. XV. v. 2. ܕܒܪܢܫܐ *filii hominis*. Cod. Vienn. Alii ܕܒܢܝܢܐ *ad ædificationem*. v. 4. ܠܡܠܦܢܘܬܐ ܗܘ Guido.

CAP. XVI. v. 25. דְמִן זַבְנֵא עָלְמֵא *quod temporibus ſeculorum*. Trem. et edit. Pariſ.

IN EPISTOLA I AD CORINTHIOS.

CAP. I.

VER. 20. ܕܒܥܐ ܗܘ CAP. II. v. 11. ܕܐܢܫܐ ܗܘ.

CAP. IV. v. 4. ܡܙܕܩ ܗܘ.

CAP. V. v. 8. ܒܚܡܝܪܐ *in fermento*: ita Viennenſ. Alii libri legunt ܒܦܛܝܪܐ *in azymis*. v. 11. ܕܦܬܟܪܐ ܗܘ Guido.

CAP. VI. v. 5. ܠܡܦܠܓܘ ita omnes libri editi. Maſius vero in pecul. Syro fol. 23. col. 1. legit ܒܘܝܐ.

CAP. VII. v. 17. איכנא יהלך *ita ambulet*. Trem. & edit. Pariſ. Alii ܡܗܠܟ. v. 21. גבי לך מן דתפלוח *elige tibi potius quam ut ſervias*: Trem. & editio Pariſienſ. vide Tremell. annotationes. Reliqui ܓܒܝ ܠܟ ܕܬܦܠܚ Guido vertit: *elige tibi ut utaris*. v. 22. ܡܫܘܚܪܪܐ ܗܘ, & ܥܒܕܐ ܗܘ Guido. v. 38. In Viennenſi deerant hæc verba: *Is autem, qui non dat (nuptum) virginem ſuam, longe melius facit*; quæ Guido ex MS. addidit.

CAP. VIII. v. 12. ܒܡܫܝܚܐ ܗܘ.

CAP. IX. v. 17. ܨܒܝܢܘܬܐ ܗܘ. v. 18. ܐܓܪܐ ܗܘ. v. 21. איך דלא נמוסא כד לא איתי לאלהא דלא נמוסא *tanquam exlex, quum non ſim Deo exlex*. Trem. & Guido. v. 22. ܠܟܠܢܫ ܗܘܝܬ ܟܠ *omni homini factus ſum omnia*. MS. Guidonis ex Tremell.

CAP. X. v. 11. ܕܐܬܚܙܝ ܠܗܘܢ ita cod. Viennenſ. & Tremell. Reliqui ܕܐܬܚܙܝ Ibid. ܘܐܬܟܬܒܬ Vienn. Guido & Plantini edit. Raphelengii MS. & Tremellius ואתכתבו Ibid. ܕܫܠܡܬ Viennenſ. Cæteri ܕܫܠܡܬ ܗܘܢ. v. 26. ܒܡܠܝܘܬܗ *cum plenitudine ejus*. Vienn. & Trem. Reliq. ܒܡܠܝܘܬܗ. v. 27. ܘܨܒܐ ܐܢܬܘܢ *& vultis*. Viennenſ. Cæteræ ܕܨܒܝܢ. v. 30. ܡܘܕܐ ܐܢܐ *gratias ago*. Viennenſ. & Tremell. Plantini editio מודא אנא

CAP. XI. v. 3. ܕܓܒܪܐ ܗܘ v. 7. ܫܘܒܚܐ ܗܘ ܘܬܫܒܘܚܬܐ Guido. Ibidem ܐܢܬܬܐ ܕܓܒܪܐ Viennenſ. & Tremell. Cæt. ܓܒܪ.

CAP. XII. v. 3. ܕܡܪܝܐ ܗܘ. v. 15. דלא הוית מנה Trem. Reliqui abſque ܕ. v. 17. ܫܡܥܐ ܗܘ Guido. v. 29. *Num omnes* Apoſtoli? num omnes. MS. Guidon.

CAP. XIII. v. 2. ܛܘܪܐ *montes*. Guido.

CAP. XIV. v. 1. ܗܪܛܘ *ſectamini*. ita cod. Viennenſ. & Tremellius. Guido legit ܪܗܛܘ Vide Lexicon Schindleri fol. 1703. v. 16. מטל דמנא MS Rapheleng. & Tremell. Cæt. abſque ܕ. v. 22. ܐܬܐ ܗܘ. v. 37. ܕܢܒܝܐ ܗܘ ܐܘ ܕܪܘܚܢܐ ܗܘ Guido. v. 45. ܚܝܐ & v. 52. ܚܝܬܐ Viennenſ. & Tremell. Edit. cæteræ ܕܚܝܐ & ܕܚܝܬܐ. v. 56. ܢܡܘܣܐ ܗܘ Guido.

CAP. XVI. v. 12. ܐܦܠܘ ita Viennenſ. et Tremellius. Reliqui abſque Nun. v. 24. MS. Guid. ܚܘܒܝ *dilectio mea*. In calce Epiſtolæ MS. Guid. addit: *Philippis Macedoniæ, & miſſa eſt per manus Timothei.*

IN EPISTOLA II AD CORINTHIOS.

CAP. II.

VErſ. 5. ܐܬܝܩܪ *gravis eſſet*. ita edit. Viennenſ. Tremel. Cæt. ܐܬܝܩܪ v. 7. ܕܢܚܢܐ ܗܘ CAP. 3. v. 14. et c. 5. 17. ܕܡܫܝܚܐ ܗܘ Guido.

CAP. IV. v. 18. ܡܬܚܙܝܢ Edit. Viennenſ. Ibid. MS. Guid. addit: *Sed ea, quæ non cernuntur*. CAP. 5. v. 7. ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܗܘ CAP. 7. v. 9. ܠܬܝܒܘܬܐ ܗܘ v. 10. ܡܘܬܐ ܗܘ CAP. 8. v. 23. ܫܘܬܦܐ ܗܘ.

CAP. X. v. 3. *Etſi enim in carne ambulamus*. MS. Tremel. et Guidonis.

CAP. XI. v. 4. ܐܚܪܢܝܢ Viennenſ. MS. Guidonis ܐܚܪܢܐ.

CAP. XII. v. 9. ܒܟܪܝܗܘܬܐ ܗܘ v. 19. ܚܒܝܒܐ ܗܘ Guid. In fine Guido ex MS. adjecit: *Et miſſa fuit per manus Titi.*

IN EPISTOLA AD GALATAS.

CAP. I.

VErſ. 7. ܕܢܗܦܟ ܗܘ Guido.

CAP. II. v. 14. ܐܢ ܐܢܬ ܗܘ Guido. Vide Matth. 14. 28. Luc. 22. 68. cap. 23. 37. Joh. 10. 24. Edit. cæt. ܐܢ ܐܢܬ v. 17. ܡܫܡܫܢܐ ܗܘ CAP 3. v. 8. ܒܗܝܡܢܘܬܐ ܗܘ Guido. v. 25. כד אתא דין הימנותא *Quum venit autem fides*. Tremellius. v. 26. ܟܠܟܘܢ Viennenſ. MS. Guid. & alii legunt ܟܠܟܘܢ v. 29. וירתא דמולכנא *& hæredes per promiſſionem*. Tremell. et edit. Pariſ. Alii legunt ܝܪܬܐ ܒܡܘܠܟܢܐ vide Tit. 3. 7.

CAP. IV. v. 1. ܡܢ ܥܒܕܐ *a ſervis*. Ita codex Viennenſ. et verſio Arabica. Guido legit ܥܒܕܐ à *ſervo*. Numerus pluralis in hiſce linguis frequentiſſime ponitur pro ſingulari. Gen. 21. 7. מי מלל לאברהם היניקה בנים שרה כי ילדתי בן ונו Sic Joh. 19. 23. *tulerunt veſtimenta ejus*. Vide Caſaub. exercitat. XVI ad annales Baronii, p. 451. col. 1. v. 9. ܠܡܫܬܥܒܕܘ ita Auſtriacum exemplar. Tremellius et cæt. למשעבדו. v. 12. ܗܘܝܬ Guido. vide Bertram. pag. 290. v. 25. ܛܘܪܐ ܗܘ Guido. v. 26. ܕܗܝ Viennenſ. Alii ܗܝ ܕܝܢ. Verſum 31 Guido et Tremel. ex MS reſtituerunt.

CAP. V. v. 7. ܐܬܬܦܫܘܢ ita codex Vienn. Trem. et Pariſ. Guido ܐܬܦܫܘܢ v. 13. ܠܚܐܪܘܬܐ ܗܘ Idem. v. 26. סריקא שובחא *vacui gloria*. CAP. 6. v. 2. נמוסא דמשיחא Tremel. v. 8. ܡܢ ܪܘܚܐ ܕܪܘܚܐ Raphelengii MS, et Tremell. copulam præponunt. Ibidem ܕܪܘܚܐ *de Spiritu*. Guido.

IN EPISTOLA AD EPHESIOS.

CAP. I.

VErſ. 19. ܘܡܢܘ ܗܝ ܝܪܬܘܬܐ ܕܚܝܠܗ *& quæ ſit hæreditas virtutis illius*. ita Viennenſ. et Guido. At reſtituenda eſt vera et genuina lectio ex MS. codice, qui ſic habet: ומנא הי יתירותא דרבותא דחילה quæ certe pulchre exprimunt textus Græci et Latini (adde et Arabici) veritatem καὶ τί τὸ ὑπερβάλλον μέγεθος τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. *Et quæ ſit ſupereminens magnitudo virtutis ejus*. Ad verbum; *& quæ ſit excellentia magnitudinis &c.* Hæc autem vox ירתותא ſurrogata fuit in locum duarum יתירותא דרבותא ex præcedenti verſu; in quo ירתותא legitur. Hæc Raphelengius.

CAP. III. v. 13. ܒܐܘܠܨܢܝ et v. 14. ܒܘܪܟܝ ita Vienn. Cæt. שאל אנא, & כאף אנא v. 13. תאמני *anxius ſit*. Tremellius.

CAP. V. v. 12. דבטושה *ſecreto*. [f. per ܫ pro ܣ] Trem. & editio. Pariſ. v. 13. ܢܗܘܪܐ ܗܘ v. 23. ܪܝܫܐ Guido. v. 23. ܡܚܝܢܐ ita Vienn. Trem. et edit. Pariſ. Guido legit ܡܚܝܢܐ vide Bertram. pag. 359 et 411.

CAP. VI. v. 8. ܥܒܕܐ ܗܘ v. 16. ܚܣܝܪ MS. Guid.

AD PHILIPPENSES.

CAP. II. v. 13. ܘܨܒܐ ܕܠܗܘܢ Vienn. Guid. MS. et alii legunt ܘܨܒܝܢ c. 3. 20. ܡܬܡܟܢܐ ܗܘ Guido. In fine MS. Guid. addit hæc verba: *& miſſa eſt per manus Epaphroditi.*

AD COLOSSENSES.

CAP. I. Verſ. 29. MS. Raphelengii legit ומתכתש אנא כמעבדנותא *& certans ego ſecundum efficaciam.*

CAP. IV. v. 3. MS. Guid. et Trem. legunt: *ad loquendum arcanum ipſius Meſchicho, propter quod vinctus ſum, ut pateſaciam illud.* v. 13. MS. Guid. addit: *& pro iis.* Et in fine Epiſtolæ: *miſſa eſt autem per manus Tycici.*

AD THESSALONICENSES I.

CAP. II. v. 17. בחובא סניא *cum dilectione magna.* Trem. Codices cæt. סניאא Idem v. וצבין *& voluimus.* cæt. וצבינן Idem c. 3. 5. דלמא *ne forte.* cæt. ܕܠܡܐ.

CAP. V. v. 7. ܡܫܟܚܐ ܗܘ Guid. v. 14. MS. Rapheleng. et Trem. legit ואנרו. In fine Guid. ex MS. addidit hæc verba: *quæ ſcripta eſt Athenis, miſſa vero per manus Timothei.*

AD THESSALONICENSES II.

CAP. I. v. 1. אבא Tremell. Editiones reliq. cum affixo. In fine MS. Guid. addit: *& miſſa eſt per manus Tycici.*

AD TIMOTHEUM I.

CAP. III. v. 3. נציא *litigioſus.* CAP. 5. 13. ביתא Trem. et Pariſ. Cæt. ܒܝܬܐ. v. 25. ܥܒܕܐ ܛܒܐ *viri boni.* ita codex Viennenſ. et Guid. Tremell. et MS. Raphelengii legunt עבדא *opera bona.*

CAP. VI. v. 10. ܐܛܥܝܘ ita Viennenſ. Cæt. ܐܛܥܝܘܗ *immiſerunt.* Ibid. ܐܢܫܐ Tremellius et edit. Pariſ. Cæt. abſque א in fine.

AD TIMOTHEUM II.

CAP. II. v. 9. ܡܠܬܗ ܕܐܠܗܐ ܠܐ ܐܣܝܪܐ *ſermo Dei non eſt vinctus.* Guido.

CAP. III. v. 2. ורחמא כספא *& amantes argentum.* Tremell. v. 3. Principium verſus 3. deſideratur in impreſſo Syro Teſtam. v. 16. ܟܠ ܟܬܒܐ ita codex Viennenſ. et Tremell. MS. Guid. legit ܟܠ Ibidem ܡܪܕܘܬܐ ܗܘ Idem.

CAP. IV. v. 16. ܫܒܩܘܢܝ ita Viennenſ. et Guido. Trem. et MS. Raphelengii legit ܫܒܩܘܢܢܝ *deſeruerunt me.*

AD TITUM.

CAP. I. v. 1. עבדא דאלהא *ſervus Dei.* Tremellius et edit. Pariſienſ. Cæteræ cum affixo. v. 14. ܢܬܦܢܘܢ ita codex Vienn. Reliqui ܢܬܦܢܘܢ *conjiciant ſe.*

AD PHILEMONEM.

VER. 9. ܡܬܟܫܦܢܐ ܗܘ ܒܥܐ *petendo peto.* Guido in fine addit: *& miſſa per manus Oneſimi.*

AD HEBRÆOS.

CAP. II. v. 9. הוניר סתר מן אלהא בטיבותה חלף כלנש טעם מותא *Ipſe enim, excepto Deo, per beneficentiam ſuam pro quovis homine guſtavit mortem:* ita legit MS. Tremel. & editio Pariſ. Codex Viennenſ. & alii ita: ܗܘ ܓܝܪ ܐܠܗܐ ܒܛܝܒܘܬܗ ܚܠܦ ܟܠܢܫ ܛܥܡ ܡܘܬܐ *nam Deus ipſe per gratiam ſuam pro omnibus guſtavit mortem.* Arabs ita: וקד דאק אלמות בדל כל אחד בנעמה אללה *Et guſtavit mortem pro unoquoque per gratiam Dei.* v. 14. ܐܫܬܘܬܦ ܗܘ ܒܗ ܒܕܡܘܬܐ ܐܫܬܘܬܦܘ Ita Guid. Alii codices & verſio Arabica legunt in ſingulari, *communicavit.*

CAP. III. v. 3. ܣܓܝ ܗܘ MS. Guid. v. 4. ܡܬܩܢ ܗܘ ܡܬܩܢܐ. v. 10 Idem. v. 8. ܡܡܪܡܪܢܐ ita Viennenſ. Alii ܡܡܪܡܪܢܐ Ibidem כמרמרנא *tanquam exacerbatores.* Tremel. Alii ܡܬܡܪܡܪܢܐ v. 10. ܠܐ ܝܕܥܘ ita cod. Viennenſ. Cæteri ܝܕܥܘܗ *noverunt.*

CAP. IV. v. 1 ܢܕܚܠ ܗܘܐ ܢܕܚܠ ita Codex Viennenſ. Guid. & Tremel. ex MS. reſtituerunt ܢܕܚܠ *mutuamus.*

CAP. V. v. 7. ܘܫܡܥܘܗܝ Viennenſ. & Trem. Alii libri ܘܫܡܥܘܗܝ v. 13. ܡܫܟܚ ܗܘ c. 6. v. 8. ܡܣܝܒ ܗܘ Guido.

CAP. VI. v. 1. מלתה דמשיחא *ſermonis Chriſti.* Tremell.

CAP. VII. v. 13. הו גיר דאתאמרי עלוהי *Is enim de quo dicuntur hæc.* Trem. Ibid. ܡܫܡܫܢܐ ܗܘ v. 28. ܡܫܡܠܝܐ ܗܘ c. 9. v. 15. ܘܡܬܠ ܗܘ Guido.

CAP. IX. v. 25. ܩܘܕܫܐ ita codex Viennenſ. Guid. & Trem. Editio vero Plantini סניאתא v. 7 & 26. ܣܓܝ ܗܘ v. 20. ܘܦܩܕ ܗܘ v. 22. ܡܬܕܟܐ ܗܘ

CAP. XI. v. 4. ܘܡܡܠܠ ܗܘ Guido. v. 14. Initium hujus verſus deerat in impreſſo Viennenſi codice, nempe, *Et, ſi civitatem illam, ex qua exiverant, quæſiviſſent:* quod Trem. & Guido ex MS. reſtituerunt. v. 28. ܚܠܛ ܕܡܐ ita codex Viennenſ. & Guid. Raphelengius, Trem. & verſio Arabica legunt ex MS. in ſingulari *fecit.* v. 32. ܢܣܒܘ Viennenſ. Alii ܢܣܒܘ. Idem ורסס דמא *& aſperſit ſanguinem.* Tremel.

CAP. XII. v. 9. ܡܟܝܠ ܠܐܒܐ ܕܪܘܚܐ ܢܫܬܥܒܕ ܘܢܚܐ ܠܐܒܐ ܕܪܘܚܬܐ Ita legit Viennenſ. & Guid. qui tamen vertit *Patri ipſorum Spirituum.* Arabica verſio habet לאבי *Patri.* Vide Tremel. annot. v. 29. & Jacob. c. 3. v. 6. ܢܘܪܐ ܗܘ c. 13. 14. ܘܡܬܥܬܕܝܢ Guid. Idem ex MS. in fine hæc adjecit: *Finita eſt Epiſtola ad Hebræos, quæ ſcripta eſt ex Italia Romana.* Editio Plantini in 8. habet: *& miſſa per manus Timothei.*

IN EPISTOLA JACOBI.

CAP. II. v. 8. ܡܫܡܠܝܢ ܐܢܬܘܢ *perfecti eſtis.* Guido.

CAP. III. v. 15. מן חושכא דנפשא *a tenebris animæ.* Tremel.

CAP. V. v. 12. ܠܐ ܒܫܡܝܐ ܘܠܐ ܒܐܪܥܐ *neq; per cælum, neq; per terram.* Ita Trem. MS. Rapheleng. & verſio Arabica.

IN EPISTOLA PETRI.

CAP. II. v. 15. ܨܒܝܢܐ ita Vienn. & Trem. Guid. vero & ed. Plant. קרישא v. 7. ܟܐܦܐ v. 17. & Joh. c. 2. 16. ܘܥܠܡܐ ܗܘ Guido.

IN EPISTOLA JOHANNIS.

CAP. I. v. 5. ܢܘܗܪܐ ܗܘ c. 2. v. 4. ܘܫܪܪܐ ܗܘ v. 16. ܘܪܓܬܐ ܗܘ v. 22. et c. 3. 23. et c. 5. 20. ܘܗܢܘ ܗܘ v. 7. ܘܢܦܩܘ ܗܘ v. 8. ܡܫܝܚܐ ܗܘ et ܫܠܝܚܐ ܗܘ v. 15. ܕܢܦܩ ܗܘ c. 4. 8 et 16. ܫܘܒܚܐ ܗܘ c. 5. 17. ܘܡܘܬܐ ܗܘ v. 19. ܒܒܝܫܐ

CAP. II. v. 19. *Si enim ex nobis fuiſſent, apud nos permanſiſſent,* Guido ex MS. addidit. v. 24. ܡܫܡܥܘ ܕܠܗܘܢ ita Viennenſ. Cæteræ ܡܫܡܥܝܢ.

CAP. V. v. 2. ܟܕ ܠܐܠܗܐ ita codex Viennenſ. et Tremel. Guid. et editio Plantini ܟܕ ܠܐܠܗܐ verſus 7. In omnibus libris impreſſis deſideratur. v. 15. דשאלין Tremellius et edit. Pariſ. Alii שאלינן

EDMUNDI CASTELLI S.T.B. PRÆFATIO, DE ANIMADVERSIONUM Samariticarum in totum pentateuchum ab eo collectarum, Scopo atque uſu.

In edendo Pentateucho Samaritano, ejuſque verſione Chaldæo Samaritana exemplar Pariſienſe in magnificentiſſimo illo (quod poſt homines natos in lucem prodiit unquam) opere Biblico, ſecuti ſumus: quod quidem religioſius obſervantes (cum non niſi in mendis evidentiſſime typographicis, neque id tamen in omnibus ab eo diſcedere conſtitutum fuerit) in cauſa hoc erat cur in vocibus Aſteriſco notatis, quæ non raro erant erratorum indices, nil mutaverimus; nec plura in illo etiam quæ nobis correctione egere videbantur, emendaverimus. Nunc igitur tandem Aſteriſcorum illorum rationem hic tibi exhibemus; atque ſimul etiam propoſiti exemplaris errores atque defectus non paucos præcipue quoad Chald. Samar. Pentateuchum; varias item lectiones, quæ in aliorum Samaritanorum codicum collatione occurrunt: collectas partim ex nuperis Adnotationibus Doctiſſ. Morini (cujus ſtudio atque labore inſigni, κειμήλιον hoc admodum pretioſum, ac auro quidem contra non carum, poſt tot ſæcula abſconditum, in lucem non ita pridem Pariſiis primum fuit editum) partim ex viri Reverendiſſ. Jacobi Uſſerii Archiepiſcopi Armachani Hiberniæ Primatis Manuſcriptis codicibus Samaritanis, quos nobis communicavit, & quorum unum pro ſolita ejus munificentia in me etiam contulit (Liturgiam ſc. Samaritanam, cum foliis quibuſdam valde imperfectis ac ſine ordine compactis Commentarii Arab. in partem tantum ſectionis unius vel alterius Geneſ. Exod. atq; Levit.) partim etiam ex Liturgia Mſta Samaritana. (quam dono mihi legavit amicus meus ſingularis ὁ μακαρίτης D. Abrahamus Wheelocus Arabicæ linguæ apud Cantabrigienſes noſtros nuper profeſſor primus: ubi a. nulla iſtorum mentio, ut noſtra habenda ſunt tantum conjectanea. Horum v. Aſteriſcorum ſunt etiam aliæ nondum compertæ cauſæ, de quibus parum adhuc, aut nihil nobis conſtat, prout inter legendum cuiquam proclive erit obſervare.

Idem quoque dicendum eſt de Lineola quadam, illius inſtar quam literis numeralibus ac vocibus contractis ſupraponunt Syri, quæ dictionum apicibus frequentiſſime incumbit, eſtque nonnunquam duplex, at ſæpius unica. Hujus lineolæ cauſa eſt aliquando ſatis clara atque aperta, nempe ut moneatur Lector de vocum quarundam homonymia, quo cautius diſtinguat inter dictiones plurimas iiſdem literis ſcriptas, ſignificationem a. omnino diverſam habentes: E. g. Gen. XII. 1 ࠋࠊ cum lineola, verbum eſt ſignificans, *Ito*; in eodem a. verſu abſque illa, pronomen eſt. Gen. XI. 10. ࠔࠌ cum illa, nomen eſt proprium, abſque illa commune. Exo. V. 3. ࠁࠃࠁࠓ *cum peſte*, hac diſtinguitur a ࠁࠃࠁࠓ *cum verbo*. Neque tamen, ut Diſtinctionis nota in cunctis hujuſmodi ambiguis vocibus ſemper occurrit, ſed nunc adeſt, nunc abeſt pro ſcribentis arbitrio: E. g. Gen. IX. 23. ࠔࠊࠌ cum lineola, *Humerus* eſt: abſque ea Gen. XLVIII. 22. *pars, portio*: at Gen. XXI. 14. cap. XXIV. 15. Exo. XII. 34. deeſt hæc lineola in priori ſignificatu tantum, imo & ultimo in loco adeſt vocabulo Chald. Samar: Nec non alibi ſæpius inveniuntur iſtiuſmodi exempla. Non raro loco Dageſh ponitur in hiſce præſertim particulis ࠏࠌࠄ·ࠏࠌࠊ·ࠏࠌࠊࠅࠍ etc. *cum illo, tecum, vobiſcum*, etc. ad diſtinguendas eas ab ࠀࠕࠅࠍ·ࠀࠕ·ࠀࠕࠄ *vos. te, eum*, Aliquando tamen, atque hoc ſæpius quidem nos (forte etiam ipſos Samaritanos) latent veræ iſtius virgulæ rationes, niſi dicamus ejuſdem eſſe generis cum iis quas adferunt Hebræi pro literis ſuis majuſculis minuſculis, ſuſpenſis, clauſis, apertis, etc: Verbo denique, vel myſterioſi quiddam & abditi ſenſus, vel ſuperſtitionis ſaltem (cui tamen minus addicta eſt hæc natio) innuere videatur. Porro etiam Diſcrepantiæ ſubinde inter Chald. Samaritanum, & Arab. Samaritanum (cujus quod habuimus exemplar, valde fuit fragmentoſum, defectu laborans non tantum plurium ſæpe integrorum capitum, ſed & quorundam etiam librorum, Levitici ſc. totius, exceptiſque plus minus 20. verſibus, Numerorum etiam) qua data occaſione hic notantur: nec non affinitas & cognatio vocum Chaldæo Samarit. cum aliis vicinis linguis ſemper fere, ubi id ulla poſtulaverit difficultas, ſubjungitur.

Neque omnino ingratam nos navare operam putavimus perpuſillum illud quod Pentateuchi extat Æthiopice, duo ſc. illa Moſis Cantica: Prius Exo. XV. poſterius Deut. XXXII. ſub finem Pſalterii Æthiop. Romæ An. Dom. 1513. editi, ad noſtrum Interpretem (utut ad 70. accedat propius) conferendo, & ſicubi ab his differt, vel ab Hebræo, plenius exſcribendo. Loca denique obſcuriora elucidantur plurima, aliquando ex Hebræorum Syrorumque libris, aliquando etiam ex ipſis Samaritanorum Liturgiis (quarum tres quibus uſi ſumus interpretationem Arabicam, aliqua ex parte earum, literis Samaritanis lineatim ad latus in eadem pagina adjunctam habent; unde dialecti hujus Europæis ſaltem, jam pene deperditæ, certiorem deprompſimus cognitionem: quam tibi etiam hic, & in Lexico noſtro (Deo volente) propediem exituro, ulterius ob oculos ponemus: ex qua lingua, ut & ex Æthiopica, Vocabulis Hebraicis, Chaldaiciſque hactenus minus recte intellectis. lux clarior oritur, atque certior) itemque ex aliis MSS. libris, quos nullo non labore atque pretio conquiſivit vir admodum Reverendus D. Brianus Waltonus S.T. Doctor, operis totius moderator, & ἐργοδιώκτης: cujus etiam vigilantiæ ſtudiiſque indefeſſis debetur, quod conatus noſtri qui in eadem arena deſudavimus aliquid hic in bonum publicum protulerint.

ANIMADVERSIONES SAMARITICÆ IN GENESIN

CAP. I.

VERS. 6. ࠒࠁࠀࠕࠄ: *Reſpondet ſæpius in hoc Pentateuchi capite, & ni fallor ſolo, τῷ Hebræorum* רקיע: *&* firmamentum, *haud dubie ſignificat, a radice* ࠒࠁࠀ *&* ࠀࠒࠁࠄ, *quæ poſterior verbi forma in Liturgia MSta Samaritana Arabice redditur per* نسق ordinavit, conſeruit, confirmavit, *Gig. Locus ubi occurrit ita ſe habet p. 62. lin. 12.* ࠔࠔࠄ·ࠋࠔࠔࠄ ࠀࠒࠁࠄ·ࠓࠓࠁࠉ·ࠌࠕࠉࠄ·ࠀࠋࠄࠕࠌ·ࠓࠓࠉࠕࠄ·ࠁࠌࠔࠉ·ࠉࠋࠔ·ࠄࠕࠓࠓ *qui in altera columna e regione ſic vertitur* اسمه مع اسمه نسقه للتعظيم* الله رب الدهور وموسي نبي كل الاجيال

Nomen ejus *ſupra* cum nomine ejus *infra* ad magnificationem concatenavit: Jehovah Deus ſæculorum, & Moſes propheta ejus per omnes generationes. *Hinc ut* Κόσμος *juxta Etymolog.* παρὰ τὸ κοσμῶ, ὅ τὰ πάντα ἐν ἑαυτῷ κεκοσμημένα καὶ διατεταγμένα, *ita* Firmamentum orbes cœleſtes, totaque ſuperior mundi machina, *quam τῷ* ࠒࠁࠀࠕࠄ *indigitari putamus, a pulcherrimo Ordinis connexu qui in ea cernitur (Unde Platonicorum de Spherarum concentu, nata eſt opinio) nomen habet. Etiam ipſis Arabibus, orbes, Sphærulæque ordine junctæ ita appellantur, ſc.* نسق. *Proinde Neotericos non immerito hic perſtringit Cl. D. Morinus, qui* רקיע expanſionem *interpretantur. Hoc certum, ubicunque hi vocabulum* רקע *&c.* Expandi *vertunt, antiquiſſimos ſcripturæ interpretes, qui vocum Hebraicarum ſenſum extra omnem dubitationis aleam callebant optime, (70. intelligo, cumque iis Vulg. Lat. autorem,) loco ejus ſubſtituiſſe* ἐστερέωσα, firmavi, *vel quod Ar.* نسق *aliquatenus reſpondeat. Addo & Interpretem Æthiop.* ࠒࠁࠀࠄ *Exod. 15. 8. per* ረገዐ *i. q. Hebr.* רקע, *ab eoque deductum tranſtuliſſe. vid. An. noſtras ad lo. Et quod magis adhuc ad rem facit, aptior multo atque accomodatior locis omnibus in quibus iſthæc reperitur dictio, ex hac verſione accreſcit ſenſus, quam ex illorum altera. Conſule hæc pauca tantum: Pſal.* 136. 6. *Iſa.* 42. 5. *cap.* 44. 24. Expandit Deus terram ſuper aquas. *Quis obſecro veterum, unquam locutus eſt ita: Terram* expanſum *dicere, quid aliud, quam cœlo terram miſcere? Optime quidem,* Simul junxit *vel* Firmavit *(ut 70. & Vul. Lat.)* terram ſuper aquas: *Et quod non minimum habet roboris ad firmandam hanc ſententiam, ei favent verſiones Syr. Arab. noſtra & Oxon. & Pſal.* 136. *Ar. noſtra, Nebienſ. D. Waltoni atque etiam Æthiopica. Mitto, quod plurimis aliis Scripturæ locis maxime conſona eſt iſta loquendi formula; altera nulli. Dictionem hanc* ࠒࠁࠀࠕࠄ *tribuunt Samaritani Tabulis legis, quas etiam ſexto die tradunt creatas,* ࠒࠁࠀࠕࠄ·ࠋࠀࠄࠉࠌ·ࠋࠅࠇࠉ·ࠀࠋࠁࠕ ࠋࠅࠇࠉ ࠒࠁࠀࠕࠄ:ࠓࠁࠉ·ࠉࠅࠌ·ࠁࠓࠀ·ࠀࠕࠄ·ࠄࠔࠉࠕࠉ Firmamentum Dei ſunt Tabulæ legis: Firmamentum *quod* die ſexto condidit. *v.* 11. ࠔࠋࠁࠋࠁ *a Chald.* לבלב *Ut autem Græcis* θάλλω, *ſic Ch.* מלבלב הוא לשון פרח *inquit Aquinas, & ante eum antiquiores Hebræi: per* Floruit *potius quam* Germinavit *redditur.* ࠔࠋࠁࠋࠁ *a. &* ࠔࠋࠁࠋࠄ *quamvis Chaldæis idem videntur denotare, Samaritanis diverſiſſima ſignificant vide Lexicon Sam. ver.* 17. ࠁࠓࠒࠉࠏࠕࠄ *vide Lexicon noſtrum. v.* 20. *pro* ࠋࠁࠉࠓ *in verſ. Sam. leg.* ࠋࠁࠉࠓ *D. Mor. v.* 21. *In H. Sam. pro* ࠄࠓࠔࠁࠕࠀ *leg.* ࠄࠓࠔࠕࠀ *v.* 22. ࠀࠋࠉࠓࠕࠀࠕࠄ *Eſt genus piſcis, de quo mentio fit in Talmude Hieroſ.* לכים *dictum: Hanc autem dictionem, cum Græca vulgata* πλάσμα, *quæ omnino idem ſignificat quod Arab.* ثعبان *hoc loco uſurpata, convenire judico: præſertim cum in hac dialecto* ࠒ *pleonaſticum vocibus addi nonnunquam cernimus: vel quod magis forte placeat, & uſu etiam venit, loco gutturalis iſtud* ࠒ *ſubſtituitur. v.* 24. ࠏࠁࠕࠉࠀ *reſpondet dictioni H.* חיה *& ut illa, voraciora potius denotat animalia, ab A.* عقس voravit, *cujuſmodi ſunt illa quæ carnibus veſcuntur, ut Lupi, leones, etc: ut non inepte diſtinguit Gerundenſis: per* ࠁࠔࠓࠀࠄ *autem intelliguntur illæ animalium ſpecies quæ herbas comedunt, ſive ſint domeſtica, ſive ſylveſtria. v.* 28. ࠏࠔࠓࠉࠓࠋࠕࠄ *In MSS. Samaritanis non inſolenter vocabulum* ࠓࠋࠕࠄ *exponitur per Ar.* ظهر: *& videtur opponi incognitis terræ locis, habitationique minus commodis: proinde ſic opinor non male vertantur prædictæ voces,* Habitate loca cognita ejus, *quæ ſc. vitæ hominum, agriculturæque conducunt maxime. Arrideret quidem admodum verſio Cl. D. Morini* Aratro proſcindite colliculos ejus, *niſi hoc unum obſtaret, quod ne ſemel quidem neque in Pentateucho, neque in cæteris Samaritanorum MSS. hujus vocis mihi occurrit iſthæc ſignificatio; at quam attulimus ſæpiſſime.*

CAP. II.

v. 7. ࠋࠁࠁࠉࠒࠏࠕࠔࠄ *Diverſus hic abit a noſtro Interpres Arab. Samaritanus, qui vertit* كابا ناطقا *prorſus ut Arab. noſter quocum concordat quam ſæpiſſime etiam contra Chald. Sam. v.* 10. ࠁࠂࠃࠋࠕࠌ *Videatur prope accedere ejuſdemque eſſe ſignificationis cum* ࠏࠁࠂࠃࠋࠕࠌ *Gen.* 10. 32. *ſed potius hoc in loco convenire judico cum H.* נוזלים fluenta: *cui aſtipulatur etiam Arab. Samar. qui vertit* جداول *v.* 18. ࠒࠁࠋࠄ ſecundum anterius ejus: *vide quæ de hac verſione. habet Cl. de Dieu in lo.*

CAP. III.

v. 5. ࠑࠋࠀࠕࠄ: ſicut Angeli: *Cum noſtro conveniunt hic Arab. Samar. itemque Arabica Saadiæ verſio, atque Erpenii: nec non plærique Hebræorum: Sunt tamen qui de Deo intelligunt,* eritis ſicut Deus, *inter quos Abravanel: ut quemadmodum Deus ſemetipſum intelligendo cognoſcendoque, creaturas fecit exiſtere; ita homo cognoſcendo uxorem ſuam, exiſtere facit (hoc eſt gignit) liberos, qui antea non erant: qui* טוב *dicuntur* מצד המציאותם reſpectu eſſentiæ eorum, רע *autem* מצד העמל והטורח שיש בגדולם reſpectu laboris atque moleſtiæ, quæ educationem eorum comitatur. *Sunt etiam, & in eis Maimonides, qui* Sicut Dii ſcientes bonum & malum, *ſic explicant: per vetitæ arboris appetitum, rejecta Intellectuali facultate, cujus objectum*

objectum Verũ eſt, vel Falſũ, toti demerſi eritis in apprehenſione rerũ Senſibilium, inq; bonis & malis quæ ad ea ſpectant. V.6. ࠁࠌࠕࠒࠄ bonus, deſiderabilis, affine τῷ Perſarum نيكو cui etiam ſæpius reſpondet. v. 7. ࠐࠓࠃࠌࠄ per epexegeſin hic forte accipiatur, ad explicandũ ࠏࠌࠋࠌࠄ h. e. ࠐࠓࠃࠌࠄ Inſectatores, vel, inſequentes: & intelligit opinor, Conſcientias, quæ peccati reatu lancinatæ, animæ perſecutores ſunt omnium infenſiſſimi atque maxime feroces: Et vocabulum quo utitur Arab. Sam. hoc ipſo in loco, idem etiam ſignificat, nempe بصيرتهما vide Sap. 17. 11. v. 8. ࠄࠔࠕࠌࠉࠓࠀࠋࠉ Arab. Samar. عند اتساع النهار In extenſione diei v. 14. ࠏࠕࠋ propriiſſime & fere ſemper reſpondet Heb. ענה: niſi hoc tantum in loco, & Geneſ. 9. 25. Itemque nomen inde derivatum Num. 5. 21. 23. 27. & Deut. 29. 20. His omnibus locis reſpondet Heb. vel ארר vel קבב Quem ſenſum in MSS. Sam. libris, ne ſemel quidem reperi. In hoc autem ſignificatu varie admodum ſcribitur: aliquando ࠏࠁࠋ, ut in locis allegatis: aliquando ࠏࠏࠋ. Gen. 12. 3. cap. 27. 29. Num. 22. 6. cap. 23. 27. cap. 24. 9. Aliquando, ࠏࠄࠋ Num. 22. 11. 17. cap. 23. 7. Semel tantum, ſed rectiſſime ࠏࠕࠋ Deut. 23. 4. ࠑࠏࠕࠋࠔࠋ v. 22. ࠄࠔࠁ.ࠆࠒࠇࠁ Verbum ࠆࠒࠇ in MSS. Samaritanis Arabice redditur per رفع & ارتفع: nec non aliquando per نصف, ut patet ex hoc tetraſticho, ex quibus conſtat magna pars unius eorum Liturgiæ

ࠔࠌࠉࠀ.ࠅࠀࠓࠏ.ࠀࠓࠇࠒ.ࠁࠌࠋࠄ:> ࠔࠁࠕࠀ.ࠁࠓࠀ.ࠁࠁࠋ.ࠓࠁࠅࠕࠄ:>
ࠔࠅࠓࠌࠉ.ࠔࠌࠌࠉࠀ.ࠀࠔࠉࠁࠓࠁࠋࠋ:> ࠔࠌࠄ.ࠌࠔࠁࠇ.ࠋࠋࠏࠋࠌ:>

Cui e regione reſpondet iſthæc Arabica verſio, سماء وارض رفع بكلمه* السبت خلق بسبب جلالها * اسوار الما نصب بسبب····اسمه يسبح ابدا Cœlum & terram verbo ſuo extulit: Sabbatum creavit ob ſummas excellentias: ut armillas gemmeas poſuit hæc noſtri ergo: nomen ejus in ſecula laudandum. Alio in loco hæc habentur verba ࠏࠕࠁࠑࠉ.ࠀࠅࠏࠁࠉ.ࠇࠒࠕࠁࠉ ࠋࠀࠓࠇࠌࠋ Arabice ſic. خيرك جعل رفعه لاسرائيل Mirifice elevata eſt bonitas tua erga Iſraelem. His ita poſitis, hoc modo vertatur iſte locus, Homo factus eſt ſicut elatus, vel tanquam in cœlum evectus a ſe ipſo (id enim ſignificat ࠄࠕࠁࠒࠇ cœlum, ut Arabibus سما a سماء) vel aliter, eſt veluti a ſeipſo conſtitutus, erectus etc.: Et Heb. ממנו in hoc ſenſu ſc. ex ſe, potius quam, ex nobis, accipiunt Hebræorum plurimi, Onkelos. Targ. Perſic. Jonath. Hieroſ. Ar. Saadiæ. Jarhi, R.S. כהן Menahem etc. כי רגשות ממני יורה על יחיד נסתר inquit poſterior iſte. Ib. ࠁࠄ forte, ne obeat, h.e. permaneat (fruatur) paradiſo: حعى Ar. Obivit: vel, ne doleat, illud חף Chaldæis: q.d. ne, infœlicem illam arborem, ex cujus fructu comederat, in ſuiipſius poſterorumque omnium ſemper deplorandum præcipitium, perpetuo ante oculos habens, nimia triſtitia abſorbeatur.

CAP. IV.

v. 12. ࠌࠏࠔࠉࠇࠋࠑ Heb. נע ונד Eſt كلّي Arabibus latitavit, locum latibuli accepit. Gig. quod fugitivorum proprium. Vel forte, Interdictus eris, a ܟܠܐ Syris & Æthiop. Interdixit. Multum conſonat cum Ch. גלי quo utuntur hoc loco Targ. Onk. & Jon. Atque ejuſmodi permutationes, ג & צ ſunt in hac dialecto frequentiſſimæ. ࠌࠔࠏ autem affine videtur Heb. טמה unde נטמה Occultatus abſconditus fuit. Sic D. Kimhi in Iob. 18. 3. נטמה inquit ענין סתימה הלבו אין דעת: idem quod טמטם: אטם ut volunt Rabbinorum alii Vel aliter hanc vocem ita interpretemur Rejectus, abominandus. Illud Samaritanis in Lit. ࠌࠔࠏ & Syr. ܛܢܦ Pro. 29. 27. Atque in hunc ſenſum exponunt H. נטמה Syrus, atq; Arabs, cum nonnullis etiam Hebræorum; quibus נד idem fere ſignificare videtur, quod נדה Atque ab his perparum aut potius nihil diſſentit Arab. Samar. qui locum hunc ita vertit شريدا وطريدا تكون propulſus ac rejectus eris. verſ. 15. ࠔࠁࠏࠀࠌࠔࠉ ࠔࠒࠌ: Arab. Samarit. علي الكمال يعاقب complete punietur ſic etiam ver. 24. V. 20. ࠕࠒࠁࠌࠍ Arab. Sam. واقتني المال & pecuniam, vel mammona poſſidentium. verſ. 21. ࠁࠑࠇࠌࠋࠁ.ࠕࠒࠏࠋࠕࠇ.ࠌࠁࠃࠄ ࠕࠏࠔࠓࠄ. Quatuor hæ dictiones procul omni dubio reſpondent aliquo ſaltem modo, quatuor aliis apud Onkeloſum. Primo ࠁࠑࠌࠇࠄ idem omnino eſt, quod Syris ܦܠܚܐ Syſtrum, Gen. 31. 27. Ut enim in verbo, ق & ف Ar. permutantur: (فلحى i. q. فلق) Ita Samaritanis צ & ק ࠇࠕࠋࠏࠒ autem idem eſt quod ࠓࠀࠀࠌࠒ qua voce hic utitur Arab. Sam: propius aliquanto cum eo conſonat dictio Coptica, κιθαρος (quam etiam aliter appellant potius ϨⲀⲚⲤⲀⲚⲒⲤ cujus ſignificatio convenit cum Ar. عود quæ immediate ſequitur in Arab. Sam. h. e. Teſtudo. Tertio ࠄࠋࠁࠌ Cymbalum. eſt prorſus i. q. Perſarũ جنك: quippe ࠌ & چ facillime alternant. ࠏࠔࠓࠄ denique mihi videtur idem denotare quod זמר & זמרא apud Onk. & Jonath. ▽ enim in hac dialecto loco ו, nonnunquã venit. v. 22. ࠏࠁࠌࠍ Significatione convenire videtur cum Ar. حف conflavit, concinnavit; Raſit حعوف qui conflat, concinnat; Radit: etiam Chaldæis idem. unde ࠏࠁࠕࠍ Novacula, raſorium inſtrumentum Num. 6. 5. cap. 8. 7. Ib. ࠒࠌࠇࠋ Pro hac voce omnino nihil habet Hebræus textus: ei v. apud 70. reſpondet χαλκεύς, apud Arab. Sam. ac noſtrum صيقل in C. صيقال Erp. سقال: in Vul. Lat. Faber: eumque porro indigitat ࠒࠌࠇࠋ, vel qui conglutinat, connectit, vel coaptat (id Ar. لسق) vel ſi i. q. سقل qui expolit ac lævigat; vel denique qui fabricat, ceu molitur aliquid. vide An. ad Gen. XI. 6. Ib. ࠒࠄࠍ Arabibus تحوف Sciens, intelligens. Gig. Atque inde opinor ࠒࠄࠍ Scientia, artificium. Arab. Sam. כל־חרש vertit, كل مخروط V. 24. ࠀࠋࠕ perperam ponitur, pro ࠀࠋࠕࠉ D.M.

CAP. V.

v. 1. ࠄࠌࠑࠀࠋࠔࠉ Sic etiam Arab. Samar. v. 24. ࠕࠀࠌࠋࠕࠉ Arab. Sam. وفقد Ib. ࠄࠌࠑࠀࠋࠔ: nec aliter Arab. Sam.

CAP. VI.

v. 3. ࠔࠋࠏࠁࠉࠀࠂࠔࠉࠁࠏࠁࠃࠌࠉࠁࠒࠋࠌࠉࠀࠌࠋࠉ Heb. לא ידון רוחי באדם לעלם: ubi, vocem רוחי R. Niſſim, apud Abravanelem intelligendam cenſet מלשון כעס ex illo loco Prov. 16. 32. Qui dominatur ſpiritui ſuo h. e. iræ ſuæ: ſimiliter hoc in loco, Spiritus meus, h. e. Ira mea non litigabit, neque exardeſcet in hominem ſemper, perque omnes generationes, eo quod caro eſt, ſed ſtatuam ei præfinitum reſipiſcendi tempus, ſc. 120. annos, neque ipſum amplius (niſi tranſactis illis,) ob quæcunque tandem ſint facinora, deinceps puniam. Huic expoſitioni mihi videtur favere hic noſter interpres. Opus meum, h. e. iræ meæ (Iſa. 28. 21.) non projiciet ſe, vel projicietur (ࠍࠒࠋ enim Samaritanis idem eſt quod Arab. لقا: Gen. 21. 15. et quidni etiã ࠍࠁࠒࠋ? ſiquidem ב protheticon verbis nonunquam affigitur, abſque ulla ſignificationis mutatione; ſic ࠍࠁࠋࠒ in hac lingua idem eſt quod فلق: & برهن i. q. بره: ࠉࠔࠋࠑࠍ i. q. ࠔࠋࠑ. تحرن i. q. تحر atque id genus alia non pauca) Opus inquam iræ meæ in homines, durante illo præſcripto tempore, diutius non effundetur. Atque in hunc ſenſum intelligatur etiam Arab. Erpenii verſio لا يتفرغ روحي Non evacuabitur (effundetur) amplius ſpiritus, h. e. ira mea. v. 7. ࠋࠕࠒࠔࠀ tam Appendam, quam Auferam ſignificat: Deus non prius aufert homines eoſque punit, donec appenderit prius. Dan. 5. 27. V. 11. ࠀࠄࠇࠁࠋ vitioſe in Exemplari pro ࠀࠄࠇࠍࠀࠀ, ut ver. 12. Ver. 14. ࠔࠇࠌࠇ Heb. גופר & quod ſecundum S. Hieronymum, refragante quamvis Druſio, pro eodem habetur, כופר: de qua re pulchram hanc alluſionem, adducit R. Menahem גופר וכופר היה כתיבה רמז שאם ישובו יהיה כופר לנפשם ואם לאו אש ונפרית יבא עליהם ࠔࠇࠌࠇ a. dictio videtur Copta, vel Ægyptiaca, arboris ſcilicet nomen, quam سبستان appellat Avicenna, Copti vero ⲤⲒⲤⲀⲨⲎⲚ quæ in Alexandria & Syria naſcitur. Fateor tamen, me nihil adhuc omnino reperiſſe, vel apud Avicennam, Dioſcoridem, Plinium Mathiolum, P. Alpinum, Veſlingium, alioſve quoſcunque botonographos, de hujuſce arboris quoad navigia conficienda uſu. Quid ſi putemus igitur (cum Syro) de ܓܘܡܐ Arab. بردي vel Papyro (quam Cami, vel Sami, voce cum hac noſtra Ch. Samar. aliqua ſaltem ex parte conſona, appellant Japonenſes) intelligendum potius. Vide Anim. in Exod. 2. 3. De alterutra ſi interpretemur, hoc in loco (quod alibi etiam non raro accidit) ab omnibus aliis quibuſcunque verſionibus diverſus abit noſter interpres. Nam quamvis 4. Cedrorum ſpecies enumerant Hebræi, ארז קדרוס עץ שמן וברוש (teſte Abenmelec & D. Kimhi in lib. Radicum) ſub quarum una, omnis alia τῶ H. גופר fere includitur interpretatio, (etiã Ar. سمسار juxta aliquos) hæc plane ſub nulla cadit.

CAP. VII.

v. 1. ࠄࠋࠌࠑࠁ lege, ࠄࠋࠌࠃࠁࠉ v. 23. ࠍࠕࠑࠉ Solus vide Lexicon noſtrum.

Cap. VIII. Verſ. 4. ࠁࠌࠃࠍࠓࠇ Nec aliter Arab. Samar. Ipſis Armenis iſte mons pluribus nominibus appellatur, Արարատ Ararath, Մասիս Maſis, Վասպուրական Vaſpuracan, Արասատ Araſad, quod poſterius, tranſpoſitione literarum mediarum, & protheſi τῶ n. & d. noſtrum hoc vocabulum plene efficit: neque apud ipſos quicquam eſt quod ei adhuc magis affine reperio. ver. 9. ࠓࠒࠑ locus quietis, ab Ar. قر: concinit Arab. Sam. qui vertit مقرا Ib. ࠌࠏࠌ etiam eſt prorſus idem quod Arabibus سعي v. 21. ࠄࠓࠁࠉࠃࠌࠋࠉ ad ſecretum ſuum, h. e. apud ſeipſum. Ar. Saadiæ من ذاته fere ut Perſica. Ab omnibus autem hic differt Arab. Samar. لخصيمه litigatori ejus, h. e. cum eo litiganti, vel contendenti, eo quod univerſo terrarum orbi tantam induxerat πανωλεθρίαν. Quid ſimile tamen habet R. Menahem in lo. אל לבו inquit, h. e. על לבו של נח cordi Noe: qui ex arca jam egreſſurus, totum conſpicatus eſt mundum penitus deſolatum, unde attonitus manſit doluitque admodum, dicens; Forſan adducet Deus aliud diluvium, adeo ut deſtrueretur etiam ipſe ſemenque ejus: idcirco locutus eſt Dominus cordi Noæ (qui hoc modo timide diſceptando, arguendoque, quaſi خصيم لله factus eſt) verba conſolatoria, eique benedixit. Hæc ille. V. 22. ࠔࠌࠁࠍࠄࠔࠋ.ࠀ.ࠃࠕࠇࠉࠓࠌࠔࠔࠏࠉࠀࠋࠄ. Cui plene reſpondet Ar. Sa. ان طمير قلب الانسان ساء

CAP. IX.

Verſ. 7. ࠍࠕࠇࠍࠓࠀࠕ Et extendite, dilatationem veſtri per terram facite: Perinde ut Ar. noſter & Erpenii, اسعوا v. 23. & ࠍࠕࠋࠇࠉ ࠀࠕࠍࠔࠋࠒ Reſp. Hebræis ערוה idem opinor thema utriſque: tantum poſteriori præfigitur ࠒ (quod vocibus nonnunquam fit) & ࠔࠋ pro ࠋࠇ: ponitur Eſt autem radix vel سلخ, quod Arabibus, Cutem denotat virilium, Gig. & metonymice ipſa virilia: vel forte a ሰለበ Æthiopibus Denudavit i. q. ערה Hebræis: mutatis פ & ב, quæ alternant quam ſæpiſſime.

CAP. X.

Verſ. 8. ࠌࠍࠌࠒ affine videtur Arab. وقص Eminuit, ſublimis fuit: Dolore affecit: quo ſublimior, eo populum gravabat magis, & dolere fecit. v. 10. ࠀࠌࠍࠕࠒ: Syr. ܩܘܦ Caput: Latino item vocabulo conſonat Samaritanum: ut & Cretenſe κουφὴ & Japonicum, Cophe. v. 19. Initio hujus verſus deſunt (teſte Morino) in exemplari hæc verba. ࠋࠕࠁࠃࠉࠌࠄࠌࠕ ࠔࠌࠋࠏࠍࠑࠄ v. 30. ࠄࠓࠍࠇ. Arab. Sam. ࠇࠋࠁࠀࠍ. vide Cap. 12. 6.

CAP. XI.

Verſ. 2. ࠓࠏࠍࠔ Ar. Sam. ࠒࠀࠓࠏࠋࠀ. v. 3. ࠕࠍࠀࠇ:ࠍࠀࠇࠍࠉ Arab. Sam. نضرب لبنا: Verbum autem ࠍࠀࠇ plane idem ſignificat quod hic ضرب Ar. Sam. vide Num. 16. v. 26. unde conſtat nomen ࠕࠍࠀࠇ a Percutiendo ita dici: quia cæmentum tunditur multum atque percutitur, antequam conficiantur lateres. Ib. ࠇࠕࠋࠌࠍࠉࠄࠇࠌࠋࠍ. Affinis eſt hæc dictio Copticæ ΝΙΣΛΙΛ, quæ fere idem ſignificat, ſc. res combuſtas: fortaſſis forma Linguæ, prout lateres ſolent: ea autem Coptis ΝΙΛac, ipſum noſtrum vocabulum. Ib. ࠄࠍࠔࠕࠋ: لوسة Arabibus, viſcus: Cæmentum: rectius ſcribitur لوثة a verbo لوث Illinivit 1 Regum. 20. v. 38. Atque hinc proculdubio noſtrum ࠄࠍࠔࠕࠋ v. 4. ࠄࠃࠒࠋ Rejecta tantum ad finem dictionis litera, ࠋ, plane eadem eſt cum Iberica გოდოლო: Codolo, Turris Ib. ࠄࠔࠌࠃࠕࠔ vide Lexicon. v. 5. ࠄࠕࠄࠌ Ar. Sam. ملاك الله v. 6. ࠇࠍࠋࠉ vide Lexicon. Ar. Sa. ينتصب Ib. ࠍࠕࠒࠇࠋࠌࠃࠉࠋࠑ Omne quod ſe facere adſtrinxerunt, verbo, voto vel pacto لسعى idem eſt quod تعقد Se adſtrinxit, intentus rei fuit Alibi ſc. Gen. 4. v. 20. reſpondet hoc verbum τῷ Ar. صيقل apud Eripen. سقال literis tranſpoſitis ipſum noſtrum vocabulum: apud 70 χαλκεὺς: in V. Lat. Faber: fabricandi a. ac moliundi ſenſus huic loco ſatis apte quadrat. Cum noſtro conſentit etiam Ar. Sam. يزعمون Aſſeruerunt ſe, Ar. noſter & Saadiæ همّوا propoſuere ſibi: cumque his 70. Et quod notandum maxime, in idem ferme recidit Heb. Sam. ࠕࠋࠍࠔࠌࠐ quomodo occurrit tam in Codd. Uſſer. quam in Pariſ. quod Moliuntur, interpretatus eſt D. Morinus. Eſt a. proprie, Mutuo convenire, convocare, invitare &c. ut fecerunt illi v. 3. hujus Cap. Dixit unuſquiſque ad proximum ſuum; Venite, faciamus.. Certe multo majorem habet emphaſin ac præcedentibus congruentiorem iſthæc expoſitio, quam Heb. יזמו V. 7. ࠒࠋࠃࠉ Convenit cum Æthiop. ለድለቅለቅ i. q. Arabibus بلبل & Syr. ܒܠܒܠ Turbavit conturbavit: prout etiã بلبس quod recte obſervavit Cl. Morinus. v. 8. ࠄࠋࠌࠋࠕࠒࠋࠍ: videtur mihi compoſita vox ex برج (qua utitur hic Ar. Sam.) & ࠒࠋࠌࠋ: h. e. Turris Babelis. vid: v. 9. vel quod magis arridet, ex Բէլ Pel, Armenis, Turciſque Babel: & Կոլայ colai, quod utriſque Turris Ib. v. 9. ࠒࠋࠌࠋ, Babel, vel a ࠒࠋࠃ dedicatur, vid. ver. 7. vel forte, ut ࠒࠋࠕࠋ idem eſt quod אחרונית Gen. 9. v. 23. ſic ࠒࠋࠋ Samaritanis idem ſit quod Hebræis אחר Mutavit, quia ibi primum mutata eſt primæva hominum lingua. Atqui hic nihil certi pono v. 13. ࠍࠌࠋࠀ omiſſo ࠀ pro ࠍࠌࠀࠋࠀࠉ D. M. v. 14. ࠍࠕࠔࠕ pro ࠍࠀࠕࠔࠍࠉ D. M. v. 31. ࠔࠌࠃࠉࠔࠍࠉࠀࠕࠋࠉࠔࠍࠉ Ar. Sam. ࠍࠀࠇࠀࠓࠄࠉࠌࠀࠌࠍ

CAP. XII.

ver. 1. ࠔࠋࠑࠍࠑ Ar. Sam. الذي ارشدك v. 6. ࠔࠑ Ar. Sa. ࠇࠋࠓࠀࠍࠉ. Ib. ࠄࠓࠄࠓࠉࠔࠌࠔࠉࠃࠏ Ar. Sa. الي مرج البها v. 8. ࠁࠌࠀࠉ ࠋࠀ. Ar. Sam. بيت القادر Ib. ࠄࠍࠌࠏࠄ Ar. Sa. الكفير ver. 13. ࠔࠌࠃࠄࠌࠇࠉࠋࠌࠃࠉ Suſpectum de mendo: vel enim legendum ࠔࠌࠃࠏࠌࠇ ope tua; vel forte, ࠔࠌࠃࠀࠇࠄ, tui gratia. v. 19. ࠀࠋ Male textui in exemplari additum. D. M.

CAP. XIII.

v. 7. ࠒࠋࠕࠇࠉ Ar. Sam. مشاجرة v. 10. ࠀࠄࠕࠔࠉࠀࠌࠉ Ar. Sa. كل مرج

CAP. XIV.

v. 1 ࠓࠏࠍࠔ Ar. Sam. العارق Ib. ࠓࠇࠋࠀ, Ar. Sam. الترك Ib. ࠔࠋࠌࠏࠉ Ar. Sam. الديلم ver. 2. ࠃࠀࠔࠁ Ar. Sam. اسمابك ver. 3. ࠇࠍࠋ: forte ut נפש Chaldæis atque Syris, Monumentum ſalis vide 1. Mac. 11. ver. 28. Ar. Sam. بحر ver. 5. ࠀࠌࠍࠌࠏ Ar. Sam. الصنميين Ib. ࠄࠔࠌࠋ Ar. Sam. السواد Ibid. ࠄࠌࠍࠏࠌࠔ Arab. Sam. المرهوبين Ib. ࠄࠕࠔࠁࠉ A. Sa. في سيب v. 6. ࠕࠕࠋࠍࠋࠉࠄࠔࠋࠍࠉࠇࠕࠓࠍ Ar. Sam. قنطره الكحار verſ. 7 ࠌࠃࠑ.ࠕࠕࠋࠍࠁࠉ Arab. Samar. في احصاص النخل v. 9. l. ࠌࠀࠔࠔࠏࠉ Mo. v. 13. pro ࠃࠕࠌࠄ. in H. Sa. leg. ࠃࠕࠌࠑࠉ Mo. verſ. 15. ࠄࠕࠍࠃ.ࠋࠍࠕࠍࠏࠔࠉ Plane idem mihi videtur ࠍࠕࠍࠕࠏࠔ quod Onkeloſo מחונן hoc ipſo in loco: excepto quod apud ipſum reſpondet τῷ H. יכום apud noſtrum etiam τῷ ירדפום: qui proinde diverſis vocibus eundem tribuit ſenſum, quod nonnunquam alibi fit: & fere eodem modo poſterius verbum interpretatur Ar. Sam. هزموهم الي الغوطه verſ. 17. ࠄࠍࠁࠍࠔࠉࠓࠔࠌࠔࠋ Ar. Sam. مرج السبي ver. 18. ࠄࠋࠕࠌࠄ:ࠄࠋࠌࠄ: Hic, & verſibus ſequentibus reſpondit ࠄࠋࠕࠌࠄ τῷ Heb. עליון ubi autem ſiorſim occurrit, reſpondit fere vel τῷ אל Gen. 16. 18. ca. 17. 1. c. 21. 33. ca. 31. 1. 3. vel τῷ האל Gen. 30. 36. ca. 31. 12. c. 46. 3. vel τῷ איל Exod. 15. 15. aliquando τῷ עצום Gen. 18. 18 Exod. 1. 9. Num. 32. 1. ſemel Præpoſitioni אל Exod. 15. 13. Neque prætereundum hic, quaſdam gentes aliqua Dei Attributa præ aliis ſolitas ſibi reddere magis propria atque peculiaria. Ut Samaritani hoc cognomento ࠄࠋࠕࠌࠄ:ࠄࠋࠌࠄ & Arabice تعالي Deum ſæpiſſime appellant tum in Scripturis tum & in ipſorum Liturgiis: Judæi הקבה communiter eum vocant: quaſi Sanctitatem ejus præcipue celebrantes. Arabes Miſericordia ſua Deum maxime indigitant: Galli Æternitate: dum illis dici fere ſemper ſolet الرحمن الرحيم: & his L' Eternel. Quod idem de cæteris etiam nationibus dicendum eſt. Quin & nonnunquam ob novos eventus nova ei tribuuntur nomina. vide Anim. noſtras in Exo. 3. 13. v. 23. ࠌࠍࠓࠀ: חורא, teſte Schindlero idem eſt quod שורה filum: tranſpoſitis autem ו & ר noſtrum hoc habemus vocabulum: ו. enim & פ. ejuſdem organi, ac fere ſoni literæ ſunt: vel quod forte magis placeat ࠌࠍࠓࠀ per hypallagen deduci poteſt ab Hebr. תפר ſuit, conſuit. מחוט שממנו תופרין כל בגד inquit A. Ezra, Cui favere videtur Symmachi verſio, ἀπὸ νήματος: ac ſi dixiſſit, A ſutricis vel ſartoris filo, ad ſutoris vel calceamenti corrigiam prorſus nihil accipiam.

CAP. XV.

Verſ. 1. ࠍࠕࠌࠋࠃࠁ in tempore iſtorum, v. 2. ࠓࠓࠃࠑࠉ Ar. Sam. مستولي juxta cum Onkel. uterque. v. 8. ࠄࠍࠀࠓࠌࠌ hæreditabit eam, ſcil. ſemen meum, vel ſucceſſores, de quibus v. 5. V. 10. ࠕࠓࠐࠁ leg. ࠕࠓࠀࠁࠉ Ibid. ࠓࠃࠂ* Hæc ipſa dictio ab Onk. ver. ſequenti per פלגיא diviſiones transfertur, atque ita convenit cum cæteris iſthæc verſio. Obſervanda autem illa ſignificatio. Locus iſte ab Ar. Sam. ſic vertitur. وبضعه تبضيعا وجعل امري تبضيعه تلقا صاحبه v. 14. ࠁࠑࠍ legendum ࠉࠃࠑࠍ

CAP. XVI.

Verſ. 2. ࠍࠁࠕࠁࠀࠀ Ar. Sam. اروق Ante hanc vocem in Chald. Sam. omittitur ࠌࠋࠕࠀ, forte v. 5. poſt ࠀࠋࠄ deeſt ࠁࠀ D. M.

CAP. XVII.

Verſ. 17. ࠄࠔࠄࠀࠀ vide Cap. 18. 12. v. 18. ࠀࠌࠋࠉ ࠀࠄ. Ecce non, vel annon? vel ſi ࠀࠌࠋ ut Arabica vox ſumatur, quales certe non paucas habet iſta dialectus, tum vertenda erit, Ecce utinam. Ibid. ࠔࠌࠔࠃࠒ Ar. Sam. في طاعتك

CAP. XVIII.

Ver. 3. ࠀࠄ legendum potius ࠀࠋ At interrogative ſumptum in idem recidit. v. 6. ࠍࠌࠋࠕࠏ: עגול Ch. & عكال Ar. eſt proprie Torta rotunda i. q. כעך, quæ dictio Chaldæis, Syris, Rabb. Arab. Perſis, Anglis, aliiſque nationibus idem ſignificat. v. 12. ࠀࠃࠓࠏࠒ tribus dictionibus utitur Interpres noſter in exponendo H. צחק, ſc. ࠄࠔࠀ v. 13. 15. pro qua mendoſe in exemplari ponitur ࠄࠔࠄࠀࠀ Gen. 17. 18. per metatheſin loco ࠄࠄࠔࠀࠀ: prout hoc capite ſæpius, & Cap. 21. 9. occurrit. ࠄࠔࠀ autem in Liturgia Samarina Arabice redditur per عاجب quod ex hoc conſtat tetraſticho

ࠃࠋࠓࠔࠀࠉࠁࠌࠓࠁࠀࠔ:> ࠄࠔࠑࠔࠀࠔࠄࠉࠌࠃࠇࠄ:> ࠀࠉࠄࠍࠀࠃࠁࠏࠃ ࠔࠄ:>
ࠕࠔࠌࠍࠌࠀࠉࠀࠔࠓ ࠄࠍ:>:

Quæ verba in alia columna e regione Arabice ita ſe habent البست خلايقك احسان حكمتك فعلته عاجبا ونظره تسبح Qui induiſti creaturas tuas ſapientiæ tuæ beneficentiis, miranda operatus es, & gloriam tuam effeciſti conſpiciendam: *Hinc loco ſupradicto, Gen. 17. 17. vertendum eſt verbum illud.* Et admiratus eſt. *Aliæ duæ voces ſunt* ךפשק *hic, &* צצבצ *Cap. 39. 14. 17. quæ ambæ idem plane ſignificant, nempe,* litigavit, contendit: *Habent non infrequenter hoſce duos comites, non diffidentem tantum admirationem, ſed & litigioſam quandam expoſtulationem, ſumma atque inſolita Dei beneficia: vide 2 Reg. 4. 16. Cap. 7. 19. Luc. 1. 18. V. 21.* פצבצא rependam bona: *nec multo aliter Ar. Erpenii (exemplari Arab. Sam. deſunt hic multa, quod ei etiam alibi accidit quam ſæpiſſime)* ارجعهم. פעצ *autem idem eſt quod Chaldæis atque Syris* פרע *nec non aliquantulum cum eo conſonat.* ף *enim &* ∇ *in hac dialecto alternant ſæpe (ſic* פשש *i. q.* שמע: קים *&* צמחף *i. q.* עץ) *ſæpius vero* ב *&* צ *literæ homorganicæ. Dicitur etiam* פעצ *ut &* פרץ, *tam de* retributione mali, *Deut. 32. 35. 41. quam* boni & æqui, *Exod. 21. 36. cap. 23. 1. 3, 4, 5, 9. &c. ubi peculiariter intelligendum de* reſtitutione amiſſi, læſi, *&c. V. 31.* בצצ *eſt plane hic idem quod Ar.* معن: *& ſimiliter reſpondet Heb.* הואיל: *vide Arab. Deut. 1. 5. & hoc ipſo in loco: unde etiam eodem modo vertendum. Aliter tamen ſupra accipitur ver. 28. 29, 30. hujus cap. ubi idem videtur denotare quod Chal.* מאים *V. 33.* צצ2ב *ſic & Ar. Samar. At Ar. Erpenii* نور الله *phraſis quæ fere trigeſies in libro Exodi apud illum interpretem occurrit, ubi in Hebr. eſt tantum* האלהים: *nec non in noſtro etiam aliquoties invenitur Arabico. Neque hoc eo fine proculdubio, ne Deus ipſe crederetur Abrahæ, Moyſique locutus quod hiſce utuntur vocibus,* צצ2ב نور *&c. Sed potius occaſionem ita loquendi ab ipſis antiquiſſimis Targumiſtis, Onk. Jonath, & Hieroſolym. ſumpſerunt: qui omnes ſimile quid habent, Exod, 34. 6. Atque alibi etiam, eorum ſaltem aliqui in omnibus fere locis, ubi apud Chaldæo Sam. Arabico Sam. cæteroſque interpretes Arabicos τῶ* צצ2ב, *vel* نور *ſit mentio.*

CAP. XIX.

Ver. 3. במחמבה *Eſt plane idem quod* ܝܬܒ *in verſ. Ar. prout etiam* במחב *ſæpe reſpondet Heb.* ישב *& Ar.* جلس *Ar. Sam.* صنيعا *v. 6.* קבצ2 *vitioſe opinor pro* קבצ2ז *ut & mox venit v. 10. Eſt autem* قفل *Arabibus,* occluſit, obſeravit portas. *v. 9.* קדש׳2∇2׳ז∇22 Accede altius, *vel* ulterius, & veni. *Ibid.* 2צבבאמ *eſt ſuſpcitio de mendo, pro* 2צבבאמ *ad* frangendum, irrumpendum, באמ *enim Samaritanis eſt idem quod H.* פרץ. *cui ſæpe reſpondet Exod. 19. 22. 24. Gen. 38. 29. v. 16.* ז2∇2אמ Et turbatus eſt. *Vox eſt peculiaris Samaritanis: reſpondet ut plurimum H.* הום *&* המם: *ab Arab. Sam. vertitur, nunc per* هاج *nunc per* ارعج *omnino idem quod* הום: *inde igitur petenda verbi ſignificatio. Aliquando cum* ה *ſcribitur* 2ה2אמ *in eodem ſignificatu: priori modo ter occurrit: hoc in loco, Deut. 2. 15. cap. 28. 20. poſteriori quater Exod. 14. 24. Num. 21. 20. Deut. 2. 25. cap. 7. 23. convenit hic cum 70. ut fere ſemper ſolet. v. 19.* דא2׳2אףמ ne *ſis* in exciſionem. *v. 21.* במחבא *vitioſe in exemplari pro* במחבא *quod Arabibus plane idem eſt cum H.* הפכי: *vide verſionem Arab. Sapient. 5. 24. cap. 11. 21. v. 23.* גפא2׳ חבמחה Aſcendens egreſſus eſt: *id. Arabibus* ناص *vel potius* نأص *idem quod* خرج *in Arab. noſtra & Erpenii hoc in loco. Arab. Sam.* طهرت *v. 24* המף2ה projecit, dejecit; *in quem ſenſum vertit Syrus & Targum Jonath. atque Hieroſ. v. 27.* יבמח2ז׳חבמב In precatione auroræ, h, e, matutina. *Phraſis Targumica, Pſal. 57. 9.* evigilabo שחר *Targ.* לצלותא דקריין *Quæ ut recte intelligatur non parum conferunt verba M. Maimonidis in* יד חוקה *Tract. de precibus. c. 1. ſ. 4. Sciendum eſt antiquiores patres numerum precum definiviſſe ſecundum numerum ſacrificiorum: duplex eſt oratio quotidiana, reſpondens duplici ſacrificio jugi: quoties autem offertur ſacrificium ſuperadditum eo die tertia oratio præſcripta eſt, reſpondens ſacrificio ſuperaddito. Oratio quæ reſpondet jugi ſacrificio matutino vocatur* תפלת השחר oratio auroræ: *oratio reſpondens ſacrificio jugi quod offertur inter duas veſperas, vocatur* תפלת מנחה: *oratio reſpondens ſuperadditis vocatur* תלפת המוספין *Hinc illud prophetæ, Pſal. 55. 17. unde poſt pauca addit, Tres ſunt orationes ſingulis diebus: Diebus vero Sabbati, atque diebus feſtis, & Calendis, quatuor: Die autem expiationum quinque. Hæc ille. Conſule ſis, 1 Cron. 15. 21. in Syr. & Arab.*

CAP. XX.

Verſ. 5. במחבזא *Prorſus idem quod Ar.* نصفة juſtitia, æquitas, ص *&* س *in quam plurimis vocibus ſine diſcrimine utuntur non Arabes tantum, ſed multæ etiam aliæ gentes Orientales: ſuffragantur hic, ut ſolent, 70. v. 7. Omiſſa ſunt hæc verba, in tranſlat. Lat.* Tu, *&* omnia quæ tua ſunt. *Ibid. pro* 2צבמ *l.* 2מאצ. *Mo. v. 8. l.* ׳זאפקדש *M. v. 12.* זאב ∇במף Atque etiam res eſt, *h. e.* ita ſe habet: ut quod res eſt dicam: *vel* revera, certe. *Hoc enim in pluribus linguis obſervare licet, eandem fere vocem ſignificare* rem, *vel* factum, *&* revera, *vel* ſane. *v. 16.* ז2פקז2ף Et quod ex adverſo, *h. e.* in omni quod ex adverſo, *vel* contra te eſt, *Aliter etiam de perſona intelligatur,* ei qui contra te eſt, *ut D. Morinus; vel denique* ei qui coram, in conſpectu tuo eſt. *v. 18.* ∇מחמף *pro* המחמף *vel* אמחמף *idem quod H.* הציק Anguſtiavit, conſtrinxit, coercuit: *frequens hoc apud Æthiopes tam in MSS. quam impreſſis libris,* ∇ *pro* ה *&* א *etiam in litera characteriſtica conjugationis.*

CAP. XXI.

V. 1. Pro, fecitq; ei, *in tranſlat. Lat. leg.* fecitque Jehova Saræ.

CAP. XXIII.

Verſ. 16. בדימ. *H.* עבר *Æthiopibus ſignificat verbum* ዐደወ transivit, circuivit, profectus eſt.

CAP. XXIV.

V. 2. צאמ *Sic in exemplari: pro quo alibi* צאמ *D. M. v. 21.* אמז׳ש: *Ar. Sam.* متأمل *Ar. Saadia* مستسقي potum petebat ab ea: *Unde noſter interpres & Saadias videntur legiſſe* משתה *loco* מתאה *v. 25. leg.* ׳אבב *v. 61. l.* ׳זאפצבמב *Mo.*

CAP. XXV.

Verſ. 8. ש2צ *Gen, 20. v. 30. & cap. 21. v. 16. Reſpondet Heb.* מת *&* מות: *idem etiam Syris 2 Mac. 7. v. 7. 13. 1. Bar. 1. ſed magis proprie ac peculiariter in hac dialecto ſignificare videtur (quod τῷ H.* גוע *cui ſæpius reſpondit, etiam convenit)* pacatam, facilem, doloriſque expertem mortem; *qualem Græci* εὐθανασίαν *appellant, Arabes* حتف: *quamque ſibi optare ſolitus eſt Auguſtus Cæſar. Diſtinguit hic Abravanel inter* ינוע ימת ויאסף *prius dicitur reſpectu corporis, ſecundum reſpectu animæ, tertium reſpectu totius compoſiti. Ar. Sam.* توفا *v. 16.* זבאמפצדב *idem quod Chaldæis* דרותא: *permutatis tantum* ו *&* פ: *quo in omni lingua nihil eſt frequentius. Ar. Sam.* حصونهم *ver. 21.* 2צבב ut aptaret, diſponeret uxorem ejus. *Oratio medium eſt homines adaptans ad omne bonum, tam recipiendum, quam faciendum. Vel forte per* 2צבצב *ut alibi ſemper occurrit. Vide Lexicon. v. 25.* צצזצ2א *idem quod Chaldæis* כבלא pallium *(prout apud Baal Aruch occurrit) & ut opinor ab eo: cui affinis Gr.* χλαῖνα. *verſ. 27.* א2ז2מ: *forſan idem quod* א2זבמ Dux, *aut pro eo: vel tanquam ab* ال *quod cum* اول *convenit, teſte Giggio, idem etiam ſignificet, ſc.* primus, primarius, princeps: *vel denique (cum Arabicas voces non paucas habet iſta dialectus) idem ſit quod* الولي Dominus, princeps, rector. *Frequens hoc in Samaritanorum MSS. dictiones Arabicas Arabicis etiam characteribus ſæpe permixtas habere in ſua ipſorum lingua. Ib.* בצמ2ה *eliſo* ה *idem quod* בצמה2ה *dictio Chaldæis familiaris. ver. 29.* ∇פמחמ: *forte pro* הפמחמ *vel* אפמחמ *vide Gen. 20. v. 18.* tædio, moleſtia laboro. *Vel ſi* ∇ *radicale, ut* ∇פמ: *Ch. & Syr.* Stimulavit, pupugit: *quo ſenſu Latini his vocibus utuntur: h. e.* male habuit, anxit, moleſtiam attulit: *unde* ∇פמחמ moleſtia affectus, turbatus ſum, ܐܬܥܝܩܬ *ut Syrus. v. 30.* אבמחמ Multiplica, da mihi affatim. *v. 32.* ה2ףמ *Videatur quidem* ף *pro* צ *ſcriptum: Hoc tantum obſtat, hanc vocem ita ſcriptam, apud Samaritanos neque in Pentateucho, neque in precibus eorum, uſpiam inveniri: ſed pro ea utuntur potius* צה *&* צבה. *Gen. 19. v. 24. occurrit hæc vox, ſed alio ſenſu: ſecundum quem ſic vertendus iſte locus,* אבא *Abſolute,* Me quod attinet, projecit (rejecit) me ad mortem *v. 34.* ׳∇פשזמ *Ita ſi in exemplari: ſed ut una vox efferenda. M. Ib.* אשבמ: *a* שבה *in Hiphil,* conculcationi, contemptui habuit: *id* שפה *&* שף *Ch. (quæ duæ formæ ſæpe confunduntur, idemque ſignificant)* Calcavit, conculcavit: *idem fere cum H.* בוז: *Quæ enim contemnimus, ſub pedibus nonnunquam conculcamus. vide Joſh. 10. v. 24. Ar. Sam.* ازدري

CAP. XXVI.

Verſ. 1. אבפז2זב *Ar. Sam.* الخلوص: *ſic v. 6. V. 2.* 2בבמף: *Ægyptus, apud diverſas nationes variis appellatur nominibus: Judæi* מצרים *vocant: Arabes* قبط *Æthiopes* ግብጽ: *Syri antiquiſſime* ܡܨܪܝܢ *poſtea* ܡܨܪܝܢ: *Coptitæ* XHMI: *ita præter hæc ſunt alia etiam nomina accidentaleter tantum, more eorum quæ* ſobriquets *appellant Galli, ei adhibita: ſic in Scripturis* רהב *ſæpius dicitur, propter* robur *&* fortitudinem; *Syris* ܬܢܝܢ *ob ſummam ejus* magnitudinem: *& quidni hic* בבמף *propter frequentem populi Dei, Abrahæ, Iſaaci, Jacobi, &c totius ſæpius Judaicæ gentis, ipſiuſque Chriſti illic* deſcenſum, *atque illinc* egreſſum? *vel aliter ſic liceat interpretari,* Ad egrediendum quo es profecturus. *v. 12.* שמצאמש æſtimationes, proportiones: *eſt enim* צאמש *idem quod* ערך: *Levit. 5. v. 15. 18. proinde convenit cum Gr. Aquilæ* ἑκατὸν ἑκασμένον centuplum, æſtimatum *ut Hieronymus vertit: nec aliter Onk. & Jonath. Arab. Sam.* مائة ضعف *v. 20.* ׳זפ∇פ *bis ſic ſcribitur, male pro* מפ∇פ *M. V. 21.* אד∇שדה *plane idem mihi videtur ſignificare quod Arabibus* حسد *& Ch. atque Sy.* חסרא Invidia, calumnia, contumelia. *(facilis eſt permutatio* ש∇ *cum* حس*) conſentiunt etiam aliæ verſiones. v. 28.* צבמאה: *forte,* ſtrues, ſtructura *juramenti cauſa facta; quod veteribus in more fuit: vel potius corrupte a Ch.* מומי: פ *&* ז, *ſæpiſſime in hac dialecto alternant: &* ב *poſt labialem loco* צ *euphoniæ gratia: quæ tamen permutatio frequens eſt etiam abſque labiali præcedente: ut* ∇מאצה *idem eſt quod* טינה *Exod. 1. v. 14.* ጸሞወ *Æth. i. q.* זנה *&c. v. 29. pro* זצבצמה *lege* צצבצה.

CAP. XXVII.

V. 37. אפדנ, *pro quo ver. 33.* אאפדנ *Cap. 43. v. 11.* אפדנז *Exod. 33. ver. 17.* צפדנה: *ex alluſione habita ad H.* אף *eſt Arabibus* انف Naſus: Ira. Nunc; *Pariter etiam Samaritanis, a* אפדנ Ira, *derivantur prædictæ voces ſignificantes* Nunc, modo. *verſ. 42.* ׳זאא *מב׳ Ita in exemplari, pro* זאאהבמ *vel* זאאהבמ

CAP. XXVIII.

V. 1. 2׳2מחהף *videtur* πλεονάζειν: *Apud Æthiopes tamen* ለ *nominativis præfixum nonnunquam invenimus: An recte quærant doctiores. v. 17. Omittitur* אצמבש *D. M.*

CAP. XXX.

V. 11. בדג׳ *Videtur Interpres tranſtuliſſe tantum vocem* גד: *confer cum hoc verſu Gen. 49. verſ. 19. Ter reſpondet hic dictio Heb.* גד *&* גדר *autem Chaldæis eſt* Contemnere: & Annuntiare, ut rem bonam & lætam: *Et* جاد *Arabibus ſignificat* Bonus fuit. *Juxta hoc poſterius ſignificatum convenit noſter cum 70. ac nonnullis Judæorum. Moſes* הכהן *apud D. Kimhi* Venit ſydus bonum & fauſtum, *quod vocant* כוכב צדק. *Sic etiam Raſhi, Ezra &c. Vel forte ex Arabico verbi uſu intelligatur* بسر Expugnavit: expedivit. *Gig.* בצדה expeditus *atque huic ſenſui ſuffragatur Aquilæ verſio* εὔζωνος, Expeditus, accinctus, quaſi ad pugnam: *quam præ cæteris probaſſe videtur S. Hieronymus in Pſa. 18. v. 30. Quin & alibi Hebraicam vocem ipſi 70. ita nonnunquam vertunt. v. 14.* אמאאמש: ܝܒܪܘܚܐ *&* ܝܒܪܘܚܐ *Syris, teſte B. Bahlul. i. q.* ܝܒܪܘܚܐ ܡܘܕܘܕ ܐܝܒܢܐ *&* اتاوة *Arabibus* Donatio qua conciliatur favor: *quæ poſterior ſignificatio (notationi H.* דודאים *aliquatenus reſpondens) huic loco forſan non inepte conveniat. De ſpecie autem ſive floris ſive fructus, diſſentiunt inter ſe doctiſſimi Hebræorum: Mandragoras eſſe negat A. Menahem (& cum eo plærique alii)* ושאין להם ריח: *Auguſtinus tamen ex eis ſuaveolentes comperiſſe affirmat, contra Fauſtum, lib. 22. c. 56. confirmat etiam Lemnius: & aliquatenus ſaltem Dioſcorides, qui* εὐώδη μετὰ βάρους τινὸς *aſſerit. Et paſtoribus (qualis Jacobus fuit) de eis comedentibus, narcoticas eſſe: Itemque matrici prodeſſe, teſtatur Avicenna* تخدر. يبقي الرحم: *quæ omnes illarum deſcriptiones huic loco non parum conducunt. Ræſhi* Gelſaminum, *alii* Violas *interpretantur. Certe vox Græca, & Georgiana* ἴον, *&* (ია) *ia quæ haſce denotat, ad noſtrum* אאמא *prope accedit. v. 21. leg.* זמפצבמ *Mo. v. 34.* א2׳בא: Annon? Nonne? *Ita eſt in Ex. noſtro, Armach. & in Arab. Sam. v. 38.* 2צבצב *Reſpondet ſemper Ch.* לקביל *ab eoque deduci facili homoorganicarum permutatione nullus dubito. v. 43.* זצבאה Et auctus, ampliatus eſt. *Ar. Sam.* واتسر

CAP. XXXI.

Verſ. 9. in H. S. l. אבמצב *M. v. 10. in H. S.* בקדמש *pro* בקדמש *M. v. 20* אפר *per hypallagen idem quod Ch. & Syr.* ערק: *vel potius pro eo. v. 27.* אשפש: *Ch.* שבש *i. q. Hebr.* פתה perſuaſit: *Item* Agitavit לשון חלחלה *habet, inquit Aquinas:* quare animo agitaſti. *Arab. Sam.* لما احببت *Ibid.* פבמצש *pro H.* שרים *legebat* שרים *Arab. Sam.* بالسرور *v. 30.* צמבצ *i. q. Arabibus* شوقا *qua voce hic utitur Ar. Sam. cuique apud eum reſpondet ſæpius, a quo etiam ſono parum differt. v. 31. In verſione leg.* filias tuas *Mor. v. 32. lege* is apud quem inveneris. *v. 34.* פ2ש *In Liturg. Samar. per* وصل *Arabice vertitur. v. 41.* אפמש *interpretis oſcitantia eſt, ut bene obſervat D. Morinus, qui H.* שנים annos *ſignificans, &* duo, *ſine ſenſu poſteriorem ſenſum eligit. v. 42.* 2מהזא *varie ſcribitur hæc dictio: alibi* 2מזאה, *&* 2מ∇מ: *i. q.* ליאות *ab H.* לאה labor, moleſtia. *v. 47.* אזאפ *eſt proprie* Inquilinus: *prout vertimus (Hebr.* יגר *tanquam a* גור *deducit.) Ar. Sam.* مجلس Sedes, conſeſſus: *ita videtur ille interpretari Chald. Sam.* אזאפ. *Quaſi idem eſſet quod Chald.* מותב. *v. 49.* פ∇שאה *Ar. Sam. ſic vertit hunc locum, &c.* والمنصبة الذي قال ينصف الله *ubi notandum, ut* קום *Hebrais (a quo* פ∇שאה*) denotat &* ſurrexit, *&* inſurrexit, conſiſtit, *&* obſtitit; *ſic etiam Arabibus* نصف, *unde* منصبه *apud Arab. Sam. utrumque indigitat: proinde utræque voci* פ∇שאה, *&* منصبة *conveniat forſan ſignificatio,* obſtaculi, impedimenti, *&c. q. d.* Obſtaculo hoc illi erit, ne inique cum filiabus *&c*

CAP. XXXII.

Verſ. 11. הא2 *in exemplari, pro* ׳ה2א *v. 14. pro* צמפצפד *lege* צמפצד׳ בדמה *v. 28.* ∇צ *vel pro* צש *ponitur, vel* πλεονάζει. *v. 32.* הבמה׳ *Ar. Sam.* يعرق الانسا

CAP. XXXIII.

Verſ. 4. הצבז Et flevit: *ſingulariter ſolus noſter legit. v. 10.* בצמפאז *pro* אפהמבמ *ut plenius effertur. cap. 34. 19. Deut. 33. 11. quæ literarum eliſio in hac dialecto non eſt infrequens. v. 13.* ז2א∇פבבב: Et pulſabo eas. *Illud Syris juxta cum Samar.* ܕܩ *i. q.* دق لطم *teſte B. Bahlul. Aliud ſignificatum, vide Deut. 31. 8. Atque hic ab Hebræo (nec raro id alibi) diſcedunt interpretes Orientales (excepto Perſico) fere omnes: Heb. Sam. Jonath. Onk. Syr. Ar. noſter, Saad. Erpen. &c. Hi cuncti verbum Hebr. vel in prima legunt perſona, vel in tertia ſingulari. v. 14.* אבזפפ patienter ſuſtinebo. *Reſpondet verbo H. Sam.* אאבה2ה *prout in Uſſer. Codd. etiam occurrit: quod Job. 8. v. 3. in hunc ſenſum vertunt Senes, ſc.* ὑπομενῶ. *Suffragatur hoc loco Arab. Samar. qui verſum hunc ita interpretatur,* يعبر الان مولاي قدام عبده وانا اترفق رويدا لاجل الماشيه حتي ان اتي الي مولاي الي الشعر. Tranſeat nunc Dominus meus ante ſervum ſuum, & ego lente comitabor (patienter agam *Gig.*) propter armenta, donec veniam ad Dominun meum in Seir. *v. 19. pro* צמש, *leg.* צמש, *Mor. potius* צב. *ibid. pro* הצאפ, *quod in exemplari legendum* הצאפ.

CAP. XXXIV. Verſ. 9. In Heb. Sam. leg. הצאבצב, *Mor.*

CAP. XXXV.

Verſ. 16. צבצבאמ *Corrupte ab Heb.* כברת, *vel ut nomen proprium cum 70. interpretatur: Arab. Samar.* نحو فرسخ من الارض *Erpen.* قد ميل من الارض *v. 17.* 2אפ *pro quo reponendum (inquit D. Morinus) ex alio exemplari* ׳2׳אפהמ2מ

CAP. XXXVI.

Verſ. 20. הפהמ, *tranſponitur Reſh, teſte Morino: alind exemplar habet* ׳הפאה *v. 23.* זבש *aliud exemplar* ׳זבשז *D. Mor. v. 24. pro* ∇צ *quod huic loco minus appoſitum, aliud exemplar* מא *D. Mor. Arab. Sam.* الجبابرة كافع. *v. 35.* Anith, *pro* Avith *in noſtro & Pariſ. v. 38. leg.* אהאמז. *Mor.*

CAP. XXXVII.

Verſ. 3. המצמצש: *aliud exemplar* במהז *D. Mor. verſ. 21.* 2א׳ בפ2זב׳בבש. *Ar. Sam.* لا نقوته الروح *v. 25.* מב∇ש *eſt proculdubio i. q. Chald.* שעוה *&* שעף *vide Gen. 43. 11.* Cera: *cui ſuffragantur etiam Ar. Sam. & Erp.* سمع *Ib.* אמ∇פב, *Hæc dictio apud Bar Bahlul,* Triticum *denotat, &* paſtam dulciariam: *In Ar. Sam. deeſt quod ei reſpondeat. v. 27.* הא *in noſtris & Par. pro* ׳2א *v. 34. Aliud exemplar ſupplet* זפקד & rupit: *D. Mor. ſed plus deeſt. Ib. leg.* זאאאה2 *lamed deeſt in exemplari. D. M. v. 35.* במ∇א *videtur potius legendum* במ∇א

CAP. XXXVIII.

V. 5. הבזדצ *vitioſe opinor pro* צמבפה *ut ver. 14. v. 8.* הא: *pro quo aliud exemplar* ∇22 *D. Mor. verſ. 16. Iſtæ dictiones* ׳באא ׳∇פבזב *ad finem ſequentis verſus referendæ ſunt. v. 18.* צפש *Ar. Sam.* צבפאצ

CAP. XXXIX.

V. 6. poſt prius אשפ *d.* ׳2ז *in H. Sam. M. v. 10. leg.* ׳צצ2ז2ה *quamvis in exemp.* ׳צצ2ז2ה *Mor. v. 16. pro* reſtituit, *leg.* poſuit. *M. verſ. 22.* Et dedit præfectus carceris in manum Joſephi omnes vinctos, qui erant in carcere: *Omittitur in verſione.*

CAP. XL.

V. 13. ׳צצזצצב *Ar. Sam.* يرفع فرعون راسك *v. 17.* בה *poſt* ∇2 πλεονάζει: *non eſt in alio Exemplari D. Mor.*

CAP. XLI.

V. 10. leg. & poſuit eos in *Mor. v. 16.* אמ∇במ reſpondebitur: *ut 70. Arab. Sam.* سوي الله لا يجيب عن سلامة فرعون *Syrus apud Hieronymum in hoc loco legit,* Reſpondebimus. *Aliter in noſtro. v. 22. Deſunt nonnulla in Chal. Sam. poſt* ש2מש׳ *v. 31.* מ∇צ *plane i. q. Arabibus* عظم *v. 32.* זבפ2׳אמבמא׳ה2צה. Et aſcendit ſecundo ſomnium. *Sit etiam Hebr. Samar. nec non Arab. Samar.* وصعود الحلم ثانيا *non ſine aliqua ab Hebr. reliquiſque verſionibus deſcrepantia, quamvis in eundem fere ſenſum. v. 36.* 2בצפב *in* reſervationem: *videtur affine Ar.* مقسوم ſeparatus, reſervatus: *Ar. Sam.* وديعة: *ſuffragantur etiam Ar. Erp. & Aquil. qui* παραθήκη. *vertit Ib.* ∇∇פב *Vitioſe pro* ∇פאב *ut in alio exemplari. D. Mor. V. 43.* ה2אצב *Rectius alius interpres qui retinet Heb.* המשנה *D. Mor. Ar. Sam.* الوزاره *Ib.* אבצב *aliud exemplar pro hoc verbo ſcribit* פ∇ב *Ib. In Heb. Sam. pro* אברך *Ar. Sam.* الاب الشفوق *v. 45.* ∇צמאמ׳ז2א Arcanum meum revelavit *ab aliis diverſus Ar. Sam.* كنز العلم Scientiam recondidit. *Arab. Erp.* كاشف الاسرار *cui adſtipulatur Arab. noſter, & cum his Onk. Jonath. atque Verſio etiam Ægypt. in Pentateucho Copto: de quo vid. Kircher. Prodrom. Cap. 5. p. 126. Ib.* באבצה *Arab. Sam.* امام الاسكندرية Pontifex Alexandriæ. *v. 54. poſt* צמפמצ *aliud exemplar habet* זהזה, 2צה. *Deeſt etiam initium verſus ſequentis D. Mor. v. 56.* זבבה *perperam; alius Codex* צבבה *D Mor.*

CAP, XLII.

V. 4. אבפ2: *Reſtituit hic noſter dictionem, quæ e Targum Hieroſ. plane videtur excidiſſe: ſiquidem teſtatur Baal Aruch apud illud autorem in hoc capite* סקל *reſpondere τῷ H.* אסון: *quæ excepto hoc noſtro, in nullo Targumin, nedum in illo, hodie conſpicitur. Eam retinent etiam Iberi, inſerto tantum,* d: *quibus* ზიკეთოთი: Sicudili, *idem ſignificat: Nec multum diſſonat Græcorum* ἐξώλεια: *vide An. ad Exod. 21. v. 13. V. 19.* ∇מפ2ז *pro quo alibi* אמפ2ז *&* המפ2ז: *Quod Æthiopibus non inuſitatum ſupra notavimus. Ib.* בפצב: *pro eodem v. 33.* צפבש: סרכא *Ch. i. q. conſona vox Græca* ἔξαρχος, procurator: *inde* צפבב alimentum, procuratio: *Æthiopibus fere idem* ሐልዎ Cura, ſolicitudo. *Ar. Sam.* قوت *vid. ver. 33. Ver. 21.* ה2פפאמ *eſt idem quod Talmudicis* איברא: vere, profecto; veruntamen: *forte etiam pro eo: ut & cum eo ſatis conſonat. v. 25.* צמפצבש *convenit cum* ורזין *apud Onk. in hoc loco: frequentiſſima eſt Samaritanis alternatio* ב *&* ז. *v. 27.* ∇פצ Sacculus, ſarcina: *plane idem quod Syris* ܚܘܡܠܐ *Iſa. 46. v. 1.* Sarcina compreſſa, colligata: *voce ei illic annexa, & quidem Synonymica* ܚܘܡܠܐ

B

(ܚܡܝܪܐ enim ܠܚܘܫܒܐ ܗ̄ܘ inquit Bar Bahlul,) utuntur hic Onk. & Syrus: quibus adſtipulatur Ar. Sam. عكم v. 28. ࠀࠋࠉࠄࠌ·ࠋࠁࠁ Arab. Sam. السلطان بنا v. 33. ࠁࠅࠔ Affine eſt Ch. & Syr. צרכא Defectus, indigentia, res neceſſaria: nec ſenſum ſuppeditat huic loco incongruum. Jonathan hac voce utitur: nec diſſimili Onkel. v. 36. ࠁࠄࠋࠉࠌ in alio Exemplari ࠁࠄࠋࠀ·ࠋࠌ D. Mor. Ib. ࠉࠀࠄࠁࠀ in Liturgia Samar. uſurpatur pro ࠉࠀࠄࠋ v. 38. Omittitur vox ࠁࠄࠇ post ࠀࠏࠄࠄ. M.

CAP. XLIII.

Verſ. 4. ࠓࠉࠌࠁࠉ: Videtur confundi hæc forma cum Heb. verbo ࠌࠓࠉ. verſ. 1. poſt ࠓࠉࠌࠁࠉ habet aliud exemplar ࠓࠄࠔࠁࠉ, vel, ࠓࠉࠌࠁࠉ D. Mor. duobus verbis (quod ſæpe fit) idem enuntians. v. 10. ࠁࠄࠔࠇࠀࠀ: forſan per metatheſin pro ࠁࠄࠇࠀࠔࠀ: ſiquidem ࠉࠇࠔ Samaritanis in hac ſignificatione ſæpe occurrit. v. 11. ࠀࠁࠐࠁ proprie Res decantatæ, vulgi ſermone celebres: نبس & نبص Arabibus, Sermo, loquela. Samaritanis autem peculiariter etiam cum modulatione vocis: Reſpondit enim H. זמר in diverſis ejus ſignificatis, Exod. 15. 2. ࠄࠁࠐࠁ Canticum meum, H. זמרת Num. 13. 24. ࠁࠐࠁ ſurculus Heb. זמרה. Alibi reſpondet ࠁࠐࠁ H. גורל & convenit cum Ch. פיסא & פצא: atque Syr. ܦܣܐ & ܦܣܬܐ: Unde ࠁ ut Hæmanticum habendum: & ab alio themate vox illa deducenda. Ib. ࠁࠄࠒࠏࠄࠄࠁ Ar. Erpen. مسلعى piſtacium. v. 14. ࠄࠀࠏࠌࠃ pro ࠀࠄࠏࠌࠃ, ut res docet, & aliud exemplar D. Mor. v. 15. Defectum ita ſupplet aliud exemplar ࠉࠌࠏࠒࠉ·ࠌࠄࠓࠄࠌࠋ·ࠉࠀࠏࠁࠉ D. Mor.

CAP. XLIV.

Verſ. 5. ࠄࠂࠁࠄ·ࠄࠉࠂࠁ Tentando tentat: ut 70. Ar. Sam. فلا يتفال v. 23. leg. ࠀࠓࠌࠀࠉ· Mor. Ibid. leg. ࠁࠉࠌࠉࠌࠏ. M.

CAP. XLV.

V. 6. Deſunt ·ࠌࠄࠁ·ࠌࠌࠇ·ࠄࠓࠉࠇࠉ·ࠀࠓࠏࠉ·ࠐࠃࠉ·ࠌࠁࠁ D. Mo. v. 7. Omittuntur nonnulla, quæ ſic habet aliud exemplar ·ࠉࠏࠓࠀ·ࠁࠓࠄࠌࠇ ࠂࠌࠋ·ࠉࠌࠄࠒࠌࠋࠉ Ubi H. שאריה iſte interpres pro Fermento ſumpſit. D. Mor. v. 11. ࠓࠓࠏࠀࠀ·ࠉࠋࠃ Ne extermineris: In eundem ſenſum Ar. Sam. كيلا انقرض. Aliud exemplar habet ࠃࠐࠉࠀ D. Mor. v. 19. Omiſſa hic aliud exemplar ſupplet. ࠉࠋ· ࠌࠄࠔࠁࠋࠉ·ࠋࠉࠌࠄࠋࠏࠋ·ࠋࠁࠋࠏ ·ࠋ ࠏ·ࠂࠄ·ࠀࠄࠋ·ࠁࠉࠌࠄࠏࠉ·ࠁࠋࠉࠀࠐࠌࠉࠋࠁ·ࠄࠀ·ࠋࠂࠐࠉࠀࠉ D. Mor. ·ࠀࠉ ࠉࠁࠋࠌ·ࠋࠌࠄࠓࠄࠌ·ࠏࠓࠀ·ࠌࠐࠉ·ࠋࠀ·ࠋࠁࠌࠄࠀࠌ v. 26. ࠁࠃࠏ Corruit. Ar. Sam. شكك.

CAP. XLVI.

Verſ. 4. ࠒࠋࠂ Aliud exemplar præcedens ࠌࠋࠒࠂࠀ utrobique utitur. D. M.

CAP. XLVII.

Ver. 19. Hæc deſunt in exemplari ·ࠉࠌࠇࠋ·ࠁࠐࠀࠏࠓࠀ ࠀࠄࠀ·ࠁࠄࠀࠐࠐ ࠉࠁࠄࠀ·ࠁࠋࠁ·ࠉࠀࠓࠏࠀ· D. Mor. Ibid. ࠁࠀࠉ in exemplari pro ࠓࠀࠉ· v. 25. ࠃࠀࠋࠉ aliorumque qui domibus: ex uſu vocis Æthiopico: quibus እለ Alius: Niſi forte ࠃࠀ idem ſit quod iis አደወ viri. Ita quidem Onk. ולאנש v. 26. ࠒࠋࠇࠋ: in partem, portionem. Prima hujuſce verſionis occaſio, a verſu 22. hujus cap. deſumpta videtur: ubi 70. vocabulum חק bis per δόσιν, idem plane quod H. חלק interpretantur: quos ut alibi quam ſæpiſſime ita & hic ſequaces ſuos habent Onk. Jon. Ar. Par. & Saad. v. 29. ࠀࠁࠄࠋࠇ pro, loco: aliud exemplar ࠄࠀࠌ. ſubter D. M. v. 30. ࠄࠁࠌࠌࠃࠀࠉ dormire facies me, et aliud exemplar, ࠌࠃࠀࠉ D. Mor.

CAP. XLVIII.

Verſ. 7. ࠄࠏࠉࠓࠁࠌ Ar. Sam. فرسخا vide Cap. 35. 16. v. 13. ࠃࠒࠉ ࠄࠃࠄࠋࠌ perperam in exemplari, pro ࠄࠃࠄࠋ·ࠌࠃࠒࠉ· Aliud exemplar pro ࠌࠃࠒ habet ࠓࠓࠒ D. M. v. 15. ࠀࠄࠓࠃࠌ male, pro ࠀࠄࠉࠉࠃࠌ ex quo fui, ut in alio exemplari. D. Mor. Et pro ࠄࠁࠃࠏࠌ in H. Sam. rectius in Liturg. Sam. ࠄࠁࠃࠉࠏࠌ. v. 16. ࠉࠌࠋࠌ Rex: ſic omnes codices Samaritani. D. M. v. 17. ࠌࠌࠌ Chald. & Syris Demiſit, repreſſit, ſubmiſit. Retinent tamen omnes interpretes Hebraicam ſignificationem, apprehendit: Et forſan Samaritanis idem.

CAP. XLIX.

Verſ. 3. ࠄࠁࠐࠂ: Aliud exemplar habet ࠄࠏࠉࠓࠋ afflictionis meæ. D. M. v. 4. ࠀࠏࠓࠀࠀ Formari poteſt iſthoc verbum, vel ab ࠏࠓࠀࠀ lotus eſt: vel potius forte a ࠏࠓࠀ quod cum ࠁ ſervili ſignificat ſæpe, Repente, ſubito, feſtinanter: unde in Aphel ࠀࠏࠓࠀࠀ feſtinus, præceps fuiſti (feciſti:) ita fere Ar. Erpen. سرع: H. Sam. autem ࠀࠐࠓࠇࠁ optime quadrat. v. 5. ࠁࠉࠄࠌࠉࠄࠒ·ࠓࠒࠌ.ࠉࠌࠌࠂࠀ Arab. Sam. دسما ظلما مقاطعهما v. 7. ࠇࠁࠌ· In deteriorem ſenſum ſumitur hæc dictio, ut ܡܫܒܗܪܐ Syris, Inſolens, faſtuoſus, jactabundus, glorioſus. vide Prov. 25. 27. Syr. Iſa. 10. 33 Ar. Sam. ابهج وجلهما Ib. ࠁࠉࠀࠒࠄࠃࠁ concordat hic cum Sam. & Ar. Sam. كبيهم: ab omnibus aliis verſionibus, ut etiam ab Hebræo textu diverſi: obſervandum. v. 10. ࠉࠋࠌ Ar. Sam. سليمان Ib. ࠁࠉࠃࠉࠁࠀࠄ Aliud exemplar ࠁࠉࠓࠓࠃࠄ M. Ar. Sa. انقاد v. 15. ࠂࠄࠓࠀࠋ ࠂࠁࠁ Tributi diſpenſator: ࠂࠄࠓࠀ enim Deut. 20. 11. reſpondet H. מס vel aliter, paſtor miniſtrare: ࠂࠉࠓࠀ vel ࠂࠄࠓࠀ in Liturgia Samaritana reperio etiam per خادم verſam: quo modo propius accedit ad verſionem Aquilæ & Symmachi γεωργὸς ἐργάζειν v. 17. ࠄࠓࠋࠏ pro ࠄࠉࠋࠏ, prout in alio exemplari legitur D. M. v. 19. &c. ࠓࠉࠂࠃࠉࠃ Ar. Sam. جل كردوس يتكردس وهو يتكردس في الساقه v. 22. ࠄࠄࠄࠏࠋ Ar. Sam. صعيري: quæ ſine dubio propria eſt hujus dictionis ſignificatio: affinis Gr. ἐλάχιστος: Armenorumque atque Angl. Leaſt, ԼԱՇ Laſh. v. 23. ࠌࠄࠋࠁࠄࠇࠂࠌ. Ad quæ verba hæc habet Græc. Schol. τὸ Σαμαρειτικὸν, Καὶ ἐμίσησαν αὐτὸν κάτοχοι μηνίδων. prout in noſtro exemplari: unde elucet hujuſce verſionis Antiquitas, nec non autoritas: quæ tunc temporis in æſtimio fuit: Convenit cum noſtro, ut alibi ſæpius, Targ. Onkel. v. 24. ࠉࠒࠌࠏࠁ ἐν βάθει inquit iterum Gr. Schol. habet editio Samaritana: Arab. Sam. صلابه ut noſter Arab. a quo (niſi ubi textus Samaritanus differt ab Hebræo) raro diſcedit. Ib. ࠄࠋࠉࠓࠀࠀ Ar. Sam. حلت Ib. ࠋࠀࠄࠏࠌ ab Altiſſimo Ar. Sam. من ولي. Aliud exemplar. ࠉࠉࠋࠀ·ࠌ D. M. Ib. ࠓࠉࠄࠁ idem quod בחיר electus, Exod. 15. 4. Arab. Samar. السيد. v. 27. ࠄࠃࠏࠂ·ࠁࠄࠂࠄ Ar. Sam. ࠄࠋࠇࠋࠀ·ࠌࠁࠏࠄ Deprædatus eſt ornamentum. Concordant 3. Samarit. contra reliquos omnes.

CAP. L.

Verſ. 21. ࠒࠁࠂࠀ Arab. Sam. اكفيكم. v. 24. ࠓࠌࠃࠄ·ࠁࠌࠓࠃ Arab. Sam. افتقادا يفتقدكم: ut & verſ. 25.

EXODUS

CAP. I.

Verſ. 10. ࠋࠂ: legendum ࠒࠋࠂ ut in alio exemplari. D. Mor. v. 11. ࠁࠃࠃࠌ·מגד Chaldæis ארמאריאו בלעז Armarium (inquit Da. d. Pomis) ſignificatio quæ in aliis Chaldaicis Lexicis fruſtra quæritur. Armenis quidem Caſtrum denotat: & prorſus ita vertit Arab. Samarit. حصينه: juxta quod ſignificatum ࠁࠃࠃࠌ deducatur non inepte ab Heb. מגדל homoorganicæ enim ל & נ: Iberis etiam idem ſignificat Mchedeli, cuſtodia, turris. Ib. ࠉࠄࠋࠏ·ࠉࠉࠌ Non ingratum forte erit Samaritani Commentatoris in hunc locum expoſitionem ſubjicere: plura ex eo, cæteriſque eorum MSS. de Fide illorum, Religione, Cultu, Ritibus &c. obſervatione non indigna, in aliud opus, Deo annuente, reſervantes: Dicit textus ࠌࠄࠂࠌ·ࠄࠓࠂ·ࠉࠄࠋࠏ·ࠉࠌࠄ: Et poſuerunt ſuper eos principes tributorũ, هو عنوان قبول جماعته قوله واستصوابهم رايه وطاعتهم امره . وبهذا استحقوا اهل مصر الاهلاك لموافقتهم اياه على ما يجوز شرعا وعقلا . وذلك انهم وفقوه على اشقايهم وعدم نسلهم واهلاكهم &c Exinde innuens, totam Ægyptiorum turbam verbo regis acquieviſſe, ejus approbaſſe ſententiam, præceptoque ejus morem geſſiſſe: ac propterea interitum meritos fuiſſe omnes Ægyptios, eo quod conſenſerant illi, æque ac ipſe; de eo, quod tum legi repugnabat, tum etiam rationi: Nempe, quia populus cum rege de affligendis Dei ſervis, liberis eorum interficiendis, eoſque penitus delendis inique conſpiraſſent, ideo & ſeipſos qui hæc eadem paterentur dignos effecerunt. Proinde cum hanc ſollicitudinem Iſraelitis jam ſtruxiſſent, factum eſt, quo magis eos affligebant ipſi, prolem eis denegando, robur eorum debilitando, propagandique vires ſolvendo, eo magis eis adaugebat Deus excelſiſſimus & robur, vireſque propagandi, ad liberos ultra poteſtatem hominibus ordinarie conceſſam, gignendos? Hæc ille. verſ. 12. ࠉࠒࠄࠄࠀࠉ: Idem omnino habet hic verbum Arab. Erp. verſio صاقت: unde liquet ejus ſignificatio. Arab. Samar. ضجروا v. 14. ࠄࠌࠒࠁ· اي يستكدموهم inquit Commentator Samaritanus بعنف (qua voce hic utitur etiam Interpres Arab. Sam.) Pergit autem ille prior بمعني انهم لا يرفقوا بهم ولا يريحوهم زمانا في مثله تقوي قواهم Hac dictione innuit, inhumaniter cum eis egiſſe Ægyptios, neque tantum temporis ac quietis eis indulſiſſe, quantum viribus eorum laboribus exhauſtis ſufficeret recuperandis. Ib. ࠌࠓࠉ legendum ࠋࠌࠓࠃ: ſic aliud exemplar. D Mor. verſ. 15 ·ࠌࠌࠃ ࠌࠓࠁࠌ.ࠉࠀࠇ· اي حسنه h. e. pulchritudo, inquit idem Commentator: ࠉࠏࠉࠁ·ࠉࠀࠁࠄࠁࠀ.ࠌࠌࠉ· اي بهيه h. e. Venuſtas. v. 18. ࠉࠐࠏࠒ ࠉࠏࠓࠁ· Vocat rex obſtetrices, inquit prædictus commentator Sam. ut ex eis inquirat rationem, quare vivos conſervaſſent maſculos: quæ aſtutitia plane muliebri ad ſpes ejus intercipiendas uſæ, narrant ei; Mulieres Hebraicas in pariendo multum diverſo modo ſe habere ab Ægyptiacis: ſiquidem hæ كالوحوش لم تحتجن الي قوابل بل يلدن مسرعه بسهولة وقد سمي الشرع التي تقبل نفسها ࠇࠄࠉ· من قوله ࠌࠄ·ࠇࠄࠉࠀ·ࠉࠁࠉ· والتي تقبلها غيرها ࠌࠄࠋࠀࠃࠀ· ferarum inſtar, obſtetricibus minime indigent, ſed feſtinato pariunt, atque facillime. Appellatur autem partu laborans illa quæ ſibimetipſi obſtetricatur ࠉࠄࠇ a voce qua hic utitur ſacra ſcriptura, ࠀࠉࠄࠇ·ࠄࠌ: ࠉࠁࠉ: illa vero cui obſtetricatur altera, ࠀࠃࠀࠋࠄࠌ· Hæc ille: ver. 19. ࠁࠀࠄࠇ· Arab. Sam. وحييات ver. 20. ࠓࠏࠄࠀࠉ· واحد احسانه اليهن انه اوقع في قلب فرعون قبول قولهن فلم يبحث عنه بل قنعت به نفسه واطمان به قبله Hoc unum fuit inquit idem Author Sam. erga obſtetrices Dei beneficium, quod in cor Pharaonis induxerit, abſque ulla inveſtigatione dictum earum boni conſuluiſſe, ſemetipſum ei ſubmittendo inque ejus acceptatione acquieſcendo. Ib. ࠉࠌࠏ·ࠉࠉࠂࠉ· عرفنا ان اراده الله تعالي تمت واراده فرعون لم تتم ejuſdem autoris verba habemus. Hinc diſcimus, Dei excelſiſſimi voluntatem fuiſſe adimpletam, Pharaonis autem illam minime. Siquidem voluit Deus excelſus quod animo ejus repugnabat maxime, eumque de pertinacia ejus atque rebellione, reddebat invalidum. Hoc inſuper innuens, ſolere Deum ex peſſima hominum voluntate, quod ſuo plurimum inſervit propoſito, extrahere. Ib. ࠌࠄࠀࠓ·ࠌࠉࠋ·ࠏࠄࠉ Innuit retributionem illam, quæ opera earum bona conſecuta eſt: quod nempe, numeroſam earum ſobolem uſque adeo multiplicaret Deus, ut in Iſraele nominatiſſima eis conſtructa eſſent ædificia ࠉࠏࠉࠁ·ࠉࠁࠓࠌ·ࠀࠄࠁ فيقال indigitarentque ea, dicendo; Hæc eſt domus Shiprah, Hæc eſt domus Puah. v. 22. ࠉࠏࠓࠁ·ࠉࠄࠄࠉ· Liquet propoſitum fuiſſe Pharaonis, ut ſobolem non tantum ſupprimeret Iſraeliticam, ſed perimeret: in quem finem tres haſce machinatur machinas. الاوله منعهم بالشغل الشاق عن اجتماعهم بنساهم * الثاني انه امر القوابل يقتلوا الذكور حين يولدوا . الثالث لما لم يتم له غرضه نادا في الشوارع ࠌࠄࠓࠓࠏࠉࠋ·ࠃࠄࠋࠄࠉ·ࠁࠁࠉ·ࠋࠌ فتمامه * فسلط عليهم الرعيه كي يدخلوا الي منازلهم ويفتشوا نساهم لدرف (pro لتعرف) الحامل منهم من غير الحامل والوالده من غير الوالده Primo, ærumnoſis laboribus eos coercere nititur, ne liberis gignendis operam darent. Tum obſtetricibus præcipit, ut maſculos modo natos interficerent. Denique non hoc modo ſuccedente ei conſilio, inter edicta proclamat; Omnis filius Hebræis natus &c. & ex ſubditis eis præfecit, qui domos eorum ingrederentur, uxoreſque eorum perſcrutarentur, ad dignoſcendum prægnantes inter eas a non prægnantibus, & parturientes a non parturientibus. Hæc etiam ille. Atque ex hiſce omnibus, & quæ ſequuntur apud eundem autorem ſatis liquet, Samaritanos ſacras illas quas admittunt Scripturas cum Commentariis non habere tantum, ſed & legere: (cum Liturgia enim eorum Damaſcena conjungitur iſte liber) eoſque etiam literali, ſimplici, atque conciſa, abſque ulla traditionum vel quam rariſſime quidem, & quæ ut indubitatæ ab omnibus habentur, commixtione, earum interpretatione uti. Quin & hoc obſervandum inſuper, Arabicas voces, per quas iſte commentator ullam ſcripturæ dictionem explicat, plane eaſdem eſſe cum iis quæ apud interpretem Arabico-Samaritanum leguntur. Unde conjiciat quis forte, vel utriuſque (Verſionis ſcilicet Arab. Sam. atque Commentarii) eundem fuiſſe autorem, vel ſaltem Commentatori huic adfuiſſe iſtam verſionem. Hæc obiter tantum, & pro Specimine.

CAP. II.

Verſ. 2. ࠉࠋࠀ·ࠏࠁ·ࠉࠉࠀ اي انه كان حسن الصوره بهي الهيه علي وجه نور ساطع . واعلم ان لفظه ࠏࠉࠁ·ࠉࠄࠁࠉ اسما مترادفه. Commentatoris Samar. verba ſunt, hoc eſt inquit; Erat ei elegans forma, vultus ſplendidus, ſuper faciem ejus coruſcans lumen. Dictiones autem ࠏࠉࠁ·ࠉࠄࠁࠉ nomina ſunt ſeſe mutuo explicantia. v. 3. ࠀࠁࠀ ࠉࠌࠀ Pro hoc in Liturg. Sam. legunt ࠄࠓࠓࠃࠁࠃ·ࠀࠋࠁࠄࠁࠂࠀ navi papyracea. Huc ſpectant quæ habet Bar Bahlul ſub voce ܚܡܝܪܐ p. 160. 1. ܚܡܝܪܐ inquit: (qua voce tum hoc in loco, tum etiam Gen. 6. 14. pro H. גפר utitur Syrus) eſt شجر غلاط (quamvis inter الحبوب والبقول olera ac legumina in Kircher Nomenclat. Ægypt. Arab. recenſeant Ægyptii) ܐܝܟ ܡܥܒܪܢܐ ܡܨܪܝܐ (hoc quidem nomine inſigniunt Senes, ſcil. παπυρίων) ܚܡܝܪܐ ܕܡܨܪܝܐ - قالوا ساج واخرون شمشار وقال العبرانيون ܚܙܝܢ ܗܘ ساج — ܘܐܝܬܝܗ ܐܪܙܐ ܚܙܘܐ ܗ̄ ܦܦܘܪܘܣ (unde Heb. גפר pro abietis, vel cedri ſpecie ſumunt) Eſt a. Papyrus junci ſpecies non in Ægypto tantum, ſed & in Syria ac Meſopotamia naſcens, ex quo antiquitus lembos, ſcaphas, cymbas, aliaque navigia pice oblita conſtruxiſſe accolas Plinius teſtatur, lib. 13. cap. 11. item lib. 7. c. 56. Suffragatur ei Herodotus, lib. 2. Ægyptios accolas ex hoc junco feciſſe ſua navigia. Theophraſtus, lib. 4. Hiſt. Plant. Papyrus ad plurima utilis ex eo enim navigia faciunt. Agathias Scholaſticus Smyrnæ, lib. 5. de bello Goth. refert claſſem 150. navium ex arundinibus compactarum, quæ ſexcentos non amplius homines caperet: Plura de papyraceis iſtiuſmodi, ſive junceis navigiis, videſis apud Wigandum Orat. 2. Cl. Dilher. diſp. 1. Abravanelem, D. Kimhi, A. Ezram, alioſque præſertim Hebræos in Eſa. 18. 2. Veſling. obſerv. ad cap. 36, Proſper. Alp. d. plant. Ægypt. qui contra 70. eorumque ſequaces Arab. noſtrum, atque Oxon. per בכלי גמא intelligunt navigia juncea, quibus utuntur gentes illæ ultra Ægyptum, quas Troglodytas eſſe putant. Hinc Perſ. hoc ipſo in loco תיבת גמא per كشتي دوج vertit. Arab. Sam. سفينه ساج Ibid. ࠉࠓࠃࠁ ſcil. ࠁࠉࠁࠌࠄࠁ ſi modo decantatiſſimo in pluribus Samaritanorum Liturgiis verſui fidem adhibeamus: ·ࠋࠌࠌ:ࠋࠌࠋ·ࠓࠏࠄ·ࠉࠁࠉࠌࠄࠁ·ࠁࠐࠓ·ࠁࠌࠉ·ࠌࠌࠉ·ࠋࠓࠏࠐ·ࠁࠃࠉ·ࠉࠋࠄࠇ ·ࠁࠉࠌࠄࠃࠉࠐࠉ·ࠌࠓࠐࠌ·ࠄࠁ· Deus qui ſervavit Moſen de fluvio Piſone, te ſervet ab omni malo rebelli, atque faſtuoſo. Ar. Sam. الخليج v. 4. ࠀࠌࠌࠒࠀࠀ In Lit. Sam. ࠀࠐࠓࠇࠀ continuit, detinuit ſe. v. 5. poſt ࠉࠓࠃࠁ deſunt hæc verba, quæ habentur in Lit. Sam. ࠋࠏ·ࠌࠄࠋࠐࠀ.ࠉࠀࠀࠄࠓࠁࠉ ࠉࠓࠉࠁ·ࠀࠌࠁࠉ Ibid. ࠀࠇࠋࠌࠉ: In Lit. Sam. ࠀࠓࠃࠉ v. 6. poſt ࠄࠃࠄࠋࠄࠌ deſunt in exemplari ࠉࠄࠀࠓࠁࠁࠏ D. Mor. v. 9. ࠌࠄࠋࠉ Pro hoc in Liturg. Sam. ࠄࠁࠓ Educa. Ibidem, In Heb. Samar. leg. ࠀࠁ·ࠉࠋ M. v. 10. poſt ࠉࠉࠉ deſuit ࠉࠋ in Ex. D. Mor. v. 13. ࠉࠏࠉࠐࠂࠋ: Injuriam facienti, a Chal. סרח læſit, inique egit. Arab. Sam. الفاجر. ver. 23. ࠁࠉࠀࠉࠁࠌࠀ corrupte ab H. שועה ב & ו permutatis.

CAP. III.

Verſ. 3. ࠒࠁࠋࠀࠌࠄ Convenit ejus ſignificatio cum Chald. אשתלהב mutatis tantum ה & ࠒ: Atque a Samar. hoc verbo, deduci videtur vox שלבוקין apud Targ. Hieroſ. Exod. 9, 9. Tumores effervescentes, abſumentes, tabeſcentes. Arab. Sam. يشتعل. v. 5. ࠁࠏࠁ H. הלום Non autem ut adverbium loci hic accipiendum puto: ſed potius temporis, feſtinanter, ſubito, raptim, ut alibi ſæpius, Exod. 33. 5. Num. 12. 4. c. 16. 21. a Ch. חטף: unde חטופה ſubitaneum, momentaneum; & Gallorum, Hative. v. 6. ࠌࠂࠀࠌࠋࠉ Vitioſe pro ࠌࠂࠀࠌࠋࠉ Ar. Sam. من التامل الي الله v. 7. ࠌࠒࠃࠌࠄࠉ Præpoſitorum ejus, Ar. Sam. ࠌࠂࠀࠇࠄࠉ· v. 13. ࠌࠌࠉ·ࠉࠌ فاذا اقول (ſupra nominati Commentatoris verba ſunt) فقال له الارب قل لهم ࠀࠉࠄࠉ·ࠌࠋࠇࠄ·ࠀࠋࠄࠌࠌ ومطالبتهم اياه اما لاجل كونهم يعرفوا خبر ابرهيم وتاريخ الاربع مايه سنه وقد انتهت المده فاقتضت الحكمه بعثه السيد الرسول لخلاصنا فان كانت البعثه صحيحه فقد تسمي بسم جديد فقل لنا ࠉࠌࠌ·ࠌࠌ وكما قال بعضهم ان العاده جريه بان يتسمي رب العالمين بسم جديد عند كل حادثه تشاكل تلك الحادثه &c. Quid tunc dicam? Reſpondit ei Deus; Dic eis ࠀࠉࠄࠉ miſit me ad vos. Interrogationis eorum veriſimile eſt hanc fuiſſe rationem: Hiſtoria Abrahami, æræque ejus quadringentorum annorum, quorum jam expletus fuit terminus, erat populo huic probe nota: proinde ad ipſos liberandos poſtulabat hoc tempore ſapientia Dei principis Apoſtoli miſſionem: Cujus ut vera ſit, atque indubitata miſſio, alio Deus appellandus erit nomine. Dic igitur nobis, inquiunt; Quodnam eſt hoc nomen ejus? Sunt autem qui dicunt, ſolitum aliquando fuiſſe morem, in omni novo, inſigniorique providentiæ eventu, convenienter illi novitati, ipſum Deum novo indigitandum nomine: Sic cum Abrahamum de Cedarlaomer, ſuiſque ſociis victorem fecerat. ࠀࠋ·ࠏࠋࠄࠉࠁ nominatus eſt, Gen. 14. Cum magnæ illius promiſſionis ࠀࠍࠉ·ࠄࠁࠄ:ࠁࠓࠉࠅࠉ:ࠀࠅࠌ *Gen.*17.4: eundem reddiderat compotem, ࠀࠋ·ࠔࠃࠉ dictus eſt. Aſſerunt etiam aliqui Pharaonem reſpexiſſe hæc verba, ࠌࠄ·ࠔࠌࠄ: ac ſi ipſe principem illum Apoſtolum, mittentis eum nomen requireret. At hoc ſciendum, philoſophos omnes, quique ex ſententia erant Pharaonis miſſionem hanc abnegaturos, eo quod eum Theologum, ſive, de cœlo allocutum minime agnoſcerent: illud autem non eſt hic probandi locus. Propterea fieri nequit, quæſtionem hanc a Pharaone faciendam: ſed ipſe princeps Apoſtolus, nominis ejus notitiam petit, quia ipſe de eo interrogaretur: illud igitur ei notum facit, dicendo, ࠀࠄࠉࠄ·ࠀࠔࠓ·ࠀࠄࠉࠄ Neceſſitatem eſſentiæ ejus exinde innuens, nequit non exiſtere, quia Immutabilis, atque Æternus eſt ille, neceſſitaſque illius exiſtentiæ. Dicunt aliqui, ࠀࠄࠉࠄ·ࠀࠔࠓ·ࠀࠄࠉࠄ idem eſſe quod ࠉࠄࠅࠄ. Sunt etiam alii qui volunt nomen quo hoc loco appellatur, fuiſſe ࠀࠄࠉࠄ tantum *q.d.* tecum Ero auxiliaturus in liberando filios Iſrael: Eſt igitur ࠀࠄࠉࠄ اسم مستقبل nomen derivatum, a ſignificatione Novi alicujus beneficii jam collaturi: Eumque indigitat qui neceſſario & per ſe exiſtit. *Hæc ille.*

C A P. IV.

V. 7. In Hebræo textu ࠏ *pro* ࠄ *in voce* ࠏࠁࠔ *D. Mor. Ib.* ࠄࠀ·ࠔࠁࠉࠄ *Aliud exemplar,* ࠀࠃࠁࠄࠑ *D.Mor. v.*8. *Deſunt hæc quæ in alio exemplari habentur,* ࠄࠍࠌࠉࠐ·ࠋࠌࠋ·ࠍࠑࠍࠌࠉࠇࠑ·ࠄࠀࠌࠃࠒ *v.* 11. ࠋࠋࠌ *: Vox Hebrææ plane contraria, nec cum ullo Interpretum hic convenit : locum ſic vertit,* Quis poſuit loquentem? *ver.* 24. ࠄࠑࠄࠉ·ࠄࠏࠃࠍࠑ *Arab. Samar.* وصلفه ملاك الله *Ib.*ࠄࠀࠀࠌࠉࠏࠌࠋ *Forſan* πλεονάζει ࠏ *: & radix,* ࠀࠌࠉ Deſtruxit *: vel* ࠏ *pro* ࠇ *poſito, quo nihil in hac dialecto uſitatius: idem quod Arabibus* حصم Adverſatus eſt, oppugnavit. *Alibi reſpondet hoc verbum Heb.* אוץ *Exod.* 5. *v.* 13. *&* עָצַר *Num* 29. *v.* 35. *quarum neutra huic loco ſatis apte quadrabit ſignificatio. v.* 25. ࠓࠑࠐ *petra. Hinc forte deducatur* מנהרות *Jud.* 6. *v.* 2. ſpeluncæ in petra. *Marſis per inverſionem* Hern, *idem ſignificat. Affine eſt H.* חער Novacula *mutatis tantum homoorganicis,* ח *&* ע *cum* ב *&* ࠄ *Ar. Sam.* صيلع

C A P. V.

V. 6. ࠄࠉࠌࠃࠒ *Ar. Sam.* مستكنين *v.* 9. ࠍࠑࠁࠏࠇࠑ ſolliciti ſunt. *Syris atque Arabibus frequens eſt atque familiaris hæc ſignificatio. Arab. Sam.* ويتعطفون *H. Sam.* ࠑࠏࠔࠉ *ſic etiam in Uſſer. v.* 16 ࠄࠀࠁࠑࠏࠑ ࠏࠌࠑ culpa apud te eſt. *Sic etiam Hebræorum quidam* עמך *per* עליך *exponunt. A. Ezra in lo.* החטא יהיה עליך *aſtipulatur etiam Ar. Sam.* الخطيه قبالك *Alii* עמך *idem ſignificare volunt quod* לעמך ad populum tuum eſt *&c. h. e.* in populum tuum ſævitur, *ſic Aquila, Onk. &c. Sunt denique qui* על עמך *vertunt,* Super populum tuum reatum adducit hoc: *vid. Sal. Jarhi. R. Menahem,* נמצא חטאים, עמך. *Ita etiam Symachus, & Ar. Er.*

C A P. VI.

V. 1. ࠓࠁࠑ, *vitioſe in exempl. pro* ࠓࠀࠁࠑ *v.* 5. ࠀࠉࠌࠁࠃ *plane convenit cum Ar.* جريض præfocatio animi præ mœrore & anguſtia: *ab eoque videtur profectum. Emphaſin addit H.* נאקה.

C A P. VIII.

V. 3. *leg.* ࠌࠉࠌࠑࠃࠑ *Mo. v.* 4. *Supplendus eſt defectus voce* ࠌࠉࠃࠁࠏ *D. M. v.* 9. ࠔࠁࠑࠀࠀ *Vertitur, ac ſi ſcribendum erat per metatheſin* ࠔࠁࠑࠀࠀ, judicem te fac. *At retinenda eſt potius propria verbi forma: quæ reſpondet aliquando Hebræo* הפליא *&* הפלה; *aliquando τῷ* בער,*& nonnunquam τῷ* בטא. *v. Lex. Sam. Ex his, huic loco præcipue convenit ultima ejus ſignificatio.* Effare, pronuntia, conſtitue, poſtula: *ut fere omnes habent verſiones : præ aliis huic ſenſui favet Arab. noſter* افرج *denotans proprie* poſtulationem בבטוי *verſ.* 16. ࠋࠌࠋࠌࠉࠌ *Chal. atque Syr.* קלמא *Ar. per inverſionem* قمل *idem plane ſignificant quod Sam.* ࠁࠌࠉࠋࠌࠑ pediculos*: & proprie quidem, teſte Bar. Serushai* ܩܠܡܐ ܩܡܐ ܢܘܟܠܐ graviſſime mordentes: *& ut Phagius exiſtimat,* Inguinales. *v.* 30. *abeſt a textu, ex alio exemplari ſic ſupplendum* ࠍࠌࠑ·ࠔࠉࠔࠌ·ࠑࠁࠍࠑ ࠄࠑࠄࠉࠋ·ࠄࠋࠉࠑ·ࠄࠏࠁࠍ·ࠌࠏ

C A P. IX.

V. 5. *in fine* ࠓࠀࠁࠑ *Sine ſenſu : in alio exemplari rectius* ࠄࠏࠓࠀࠁ *D. Mor.* ࠓࠀࠁࠑ *autem hoc loco reſpondet prorſus præcedenti voci* ࠓࠇࠑ *vide Exod.* 32. *v.* 6. *quod etiam ſæpius occurrit ita. Neque hoc huic interpreti inſolitum, duobus nonnunquam etiam tribus verbis idem enuntiare. Gen.* 21. *v.* 1. *Animad. ca.* 22. *v.* 16. *An. V.* 9. *leg.* ࠑࠏࠋ & ſuper *M. verſ.* 15. ࠌࠋࠋ *: videtur in utroque ſenſu ſumi, ut Hebræis atque Chal.* דבר *tam pro* Peſte, *quam pro* verbo; *quia ut cuique virga ſive plaga ſua vox eſt ſuumque verbum Mic.* 6. *v.* 9. vox flagelli *Nah.* 3. *v.* 2. *ſic Peſti præ aliis eſſet. Arabibus etiam* ملل *&* ملال *&* dictionem *denotat atque* febrim. *v.* 17. ࠂࠋࠃࠌ *Samaritanis, Chal. & Arab. idem; a Græco* δόλος. *Ara. Sam.* منطبطا بقومي *: quod rectius ſcribitur* منضبطا *verſ.* 31. ࠁࠀࠍ *In Liturgia Samaritana Arabice redditur per* فرع *i. q. Syris* ܦܪܥ Effloruit: *quæ ut propria habenda eſt hujus vocis ſignificatio. Huic convenit Arab. Sam.* مزهر *v.* 32. ࠍࠑࠉࠌࠑࠓ mollia ac tenera: *Ar. Sam.* خفيان abſcondita, latentia. עדין תחת הארץ באפלה *inquit Abravanel ad lo. cui ſuffragantur D. Camius, A. Ezra, Al. Lippomannus, aliique : quorum ſententiæ multis adverſatur N. Fuller. Miſcel.* 3. *c.* 11.

C A P. X.

*V.*1.*in H.S. le.*ࠔࠀࠀࠉ *Mo. in Uſſ.* ࠔࠀࠉ *v.*5.ࠔࠀࠒࠓࠀ *vitioſe in exemplari pro* ࠀࠔࠀࠉࠓࠀ, *ut mox occurrit. v.*6.*V.*21. ࠑࠉࠌࠂࠀࠒ & recedere faciet, auferet caligo, *h. e.* inductæ tenebræ tollent ſolitas noctis tenebras; ut lux major tollit minorem. *vel,* & ceſſaverit, *h. e.* poſtquam ceſſaverit (defierit) caligo : *Ita fere Onk. Jonath. & Arab. noſter: Arab. Sam.* واندمس

C A P. XI.

Verſ. 5. ࠁࠉࠌࠑࠀࠌ in ſocietate, congregatione tua. צמת *&* ضم Congregari, conjungi, *Nec diſſentit Arab. Sam.* بصحبتك *v.* 9. ࠋࠍࠑࠉ *pro* ࠋࠂࠍࠑࠉ *: aliud exemplar* ࠂࠍࠀࠉ multiplicare. *Et mox* ࠁࠓࠏ *pro* ࠁࠀࠓࠏ *D. Mor.*

C A P. XII.

V. 11. ࠍࠑࠌࠉࠋࠉࠒ *per apocopen a* מקל. *v.* 14. ࠏࠋࠉ *in Ex. pro* ࠏࠋࠌ *verſ.* 16. *Hæc deſunt in ex. noſtro* ࠑࠉࠌࠑࠁ·ࠄࠌࠑ·ࠁࠉࠏࠀࠄ·ࠐࠉࠌࠑࠍ·ࠒࠃࠔ *v.* 40. ࠑ *deeſt ante* ࠁࠀࠓࠏ Mo.

C A P. XIII.

*V.*12.ࠓࠇࠌ *præcedere debet* ࠁࠀࠑࠇࠄ *Ib. pro* ࠁࠉࠓࠀࠄ *aliud exemplar habet* ࠁࠏࠉࠓࠀࠄ:*& pro* ࠀࠓࠓ*al.* ࠏࠒࠓ *M.v.*18.ࠑࠇࠌࠉࠌ *aliud ex.*ࠐࠌࠑࠍࠉࠌ *D. Mor. verſ.* 19. ࠃࠌࠓࠍ·ࠉࠃࠌࠓ recordando recordabitur. *verſ.* 22. ࠑࠁࠏࠌࠑࠓ πλεονάζει ࠑ

C A P. XIV.

*V.*4. ࠍࠑࠓࠀࠀࠁ *pro* ࠍࠑࠓࠀࠁ *: aliud retinet H.* ࠀࠓࠇࠓࠑࠀࠌ *D. Mo.*

C A P. XV.

V. 1. ࠑࠉࠑ·ࠉࠌࠋࠄ *Æthiopicus,* ስቡሕ ዘተሰብሐ : Glorificandus ille qui glorificatur. *v.* 2. ࠍࠁࠁࠐࠉ·ࠍࠁࠁࠑ *Æth.* ወመሰወሪ : ኮነኒ : ለአድኅኖትየ :: Protector factus eſt mihi in ſalutem meam. *ver.* 3. *Æth.* እግዚአብሔር : ይቀጠቅጥ : ፀብአ : Dominus conterens bella. *v.* 4. ࠇࠐࠉ *Æth,* ወረወ : projecit. *Pro* ࠇࠐࠉ *aliud ex.* ࠀࠓࠉࠇ *D. Mor. Ib.* ࠑࠁࠉࠑࠓ *Æthiop.* ኅሩያን : ወመስተፀዕናን : በመሠልስት :: ወተሰጥሙ : Electos & aſcenſores in tribus (*h. e.* qui tribus equis inſidebant *ut Origen. & Gr. Nyſſ. vid. Not. Nobilii in lo.*) *vel,* cum Triariis*: (Ita* مثلث *Arab. in eadem forma cum Æth. vertitur Ezec.* 23. *v.* 23. *Intelligit opinor veteranos milites; ſpectatiſſimæ virtutis viros quos* גברין *appellat hic Onkel.* גברוי *T. Jonath. & Hieroſolym.* سرهنكاني *Thauvaſ.* τοὺς ἰσχυροὺς, ϗ πρὸς τρεῖς δυνάμεις ἀνεστῶτας, *Orig. & Gr. Nyſſ. lo. pred.* ܪ̈ܫܐ ܕܪ̈ܫܢܐ *Syr.* Principes principum, *Vul. Ezec.* 23. *v.* 23. *forte q. ut apud Romanos tertio loco, poſt haſtatos qui primo, & principes qui ſecundo, pugnam capeſſabant)* & ſubmerſi ſunt. *Ch. S.* ࠏࠂࠒࠁࠍࠄ *idem quod* אשתקעו *& forſan corrupte pro eo. v.*5. *In H. Sam. leg.* ࠁࠌࠉࠋࠑࠀ *Mor. Ib.* ወደፈኖሙ : ማዕበል :: ወተሰጥሙ ተወስተ : ቀላይ : ከመ : እብን :: Et operuerunt eos fluctus; & demerſi ſunt in profundo, ſicut lapis. *v.* 6. ࠏࠂࠉࠍࠄ *Æthiop.* ተሰብሐ : glorificata eſt *Ib.* ࠉࠃࠉࠀࠀ *Æthi.* ሠረወቶሙ : diſperſit, eradicavit. *v.* 7. *Æth.* ወበብዙኃ : ስብሐቲከ : ቀጥቀጥኮሙ : ለጸላእትከ :: ፈነውከ : መዐተከ : ወበልዖሙ : ከመ : ብርዕ :: Et multitudine gloriæ tuæ confregiſti adverſarios tuos; miſiſti iram tuam, & devoravit eos, ſicut ſtipula. *Ib. leg.* ࠌࠓࠃࠐࠉࠌ *Mo. v.* 8. ࠀࠀࠏࠓࠌࠑ *Æth.* ቆሙ : inſurrexerunt *Ib.* ࠌࠉ طمي *Ar.* Elevatio, *ſenſu huic loco non incongruo. Pro hoc Æthi.* አረፍት : murus *Ibid.* ࠉࠁࠍࠀࠄ *Æth.* ወረገዐ : ማዕበል : & compactæ, *vel,* condenſatæ ſunt undæ *:* ረገዐ *hic plane idem eſt quod Heb.* רקע condenſavit, confirmavit. *v.* 9. ࠓࠉࠇࠑࠀࠄ·ࠃࠁࠍࠔࠉ *Æth* ወእጸግብ : ለነፍስየ :: implebo animam meam. *Reliqua pars ver. ſic ſe habet,* እቀትል : በመጥባሕትየ : ወእኰንን : ብእደየ :: Interficiam gladio meo: & diiudicabo manu mea. *Ib.* ࠏࠐࠓࠀ·ࠁࠓࠑࠇࠌ: *Æth.* ፈነውከ : መንፈስከ : Miſiſti ſpiritum tuum. *verſ.* 10. ࠀࠉࠏࠋࠉࠋࠑ : *omnino idem quod Chal.* אטלטלו dejecti ſunt. *verſ.* 11. ࠁࠇࠉࠑࠋࠉࠄ *Æth.* አመልክት diis. *Ib.* ࠀࠔࠀࠁࠇ *Æth.* ስብሐቲከ: laus tua. *verſ.* 13. ࠂࠇࠁࠀ *Æth* ወአስተፈሣሕከ : በኀይልከ : ተረፈ : መቅደስከ : Lætas feciſti, *vel* conſolatus es reliquias ſanctuarii tui. *Ib.* ࠇࠉࠑࠋࠄ *Ab omnibus aliis interpretibus diverſus hic abit noſter ſumendo* אל *præpoſitionem pro* אל Deo. *v.* 14. ࠉࠌࠓࠏࠑࠍ *confer cum hoc loco Deut.* 2. 25. *c.* 28. 60. *c.* 32. *v.* 27. *& c.* 9. *v.* 19. *ubi Arab. Sam. verbum hoc explicat per* جزع tremuit, contremuit *: quæ quidem propria videtur ejus ſignificatio : ad quam prope accedit Arab.* مرع *Æth. vertit* ወተመዐ : & irati ſunt. *v.* 15. ࠀࠀࠉࠓࠒࠑ *convenit cum Syr.* ܐܬܩܛܢ Attenuatus eſt, macruit. *In Aphel occurrit Ecclus.* 25. *v.* 22. ܐܪܩ *: idem quod* רקק *&* رقق *Ch. atque Arab. v.* 15. *Æth.* ወተመሰወ : liquefacti ſunt. *v.* 16. ࠔࠃࠌ *prorſus idem quod Ch.* שתק, *& quod per tranſpoſitionem Arab.* سكت: *quæ ambo ab eo deduci videntur Ib.* ࠌࠀࠁࠁࠍࠄ. *Hinc proverbium,* Mutus ut lapis. *Afflictionum effectus Silentium. Æth.* ጸንዐ : አመ ኰኵሕ : petra durior factus eſt. *Ib.* ࠏࠌ *Æth.* ሕዝብከ: populus tuus. *v.*17. ࠀࠂࠄࠍࠑࠀࠌ *Æth.* መቅደስከ :: *Ib.*ࠌࠌࠁࠁࠍ *Æth.* ውስት : ድልወ : መኅደርከ : እግዚኦ : ዘገበርከ : ቀዲስ in paratum habitaculum tuum Domine, Sanctum quod feciſti. *verſ.* 18. ࠌࠋࠏ·ࠑࠏࠑࠓࠉ·ࠌࠋࠀࠌࠄ Angelus æternitatis, & ultra. *Æth.* ይነግሥ : እግዚአብሔር : ለዓለም : ወለዓለም : ዓለም: ወዲደ :: Dominus regnabit in ſeculum, & in ſeculum ſeculi, & ultra. *v.* 19. *in exemplari*

exemplari Rom. atque Poc. plura habet quam ulla alia verſio, totus verſus ſic legitur, እስመ : ቦአ : ሰረገላቲሁ : ለፈርዖን : ምስለ : አፍራሲሁ : ወመበተጽዕናን : ውስተ : ባሕር :: ወአስተጋብአ : እግዚአብሔር : ላዕሌሆሙ : ማየ : ባሕር :: ወደቂቀ : እስራኤልስ : ሐለፉ : እንተ : የብስ : ማእከለ : ባሕር :: ወማየስ : ሎሙ : አረፍት : በየማን : ወአረፍት : በጽግመ :: Quoniam ingreſſus eſt currus Pharaonis cum equitibus & aſcenſoribus in mare : & congregavit ſuper eos Dominus aquas maris : filii autem Iſrael tranſierunt per aridam in medio maris : & aquæ etiam eis murus fuit in dextram, & murus in ſiniſtram. *v.* 21. ࠀࠓࠂࠉࠁࠀ *Cum noſtro convenit Onkel.* מְעַנִיא: *Atque Verbum quod proprie eſt* Reſpondere in cantu, alternis canere. *Atque iſtiuſmodi Antiphoniæ & carmina amœbæa permultum in uſu fuerunt non in antiqua tantum Judæorum eccleſia, ſed in Chriſtianorum nova. Quin et durat hæc præ- apud Orientales omnes, quod ex Ritualibus eorum conſtat, xit uſque in hodiernum diem. Hinc in Liturgia Samaritana (neque enim de aliis hic dicendi locus) poſt ſingulos fere* 4. *vel* 6. *verſus hæc recitantur verba* ࠀࠃ·ࠓࠇࠌ·ࠍࠁࠃ·ࠀࠃ·ࠓࠇࠌ·ࠍࠁࠀࠔ·ࠁࠇࠀࠄ·ࠋࠔࠌ·ࠁࠓࠁࠄ·ࠍࠁࠉࠑࠄ. Quia tu es miſericors, quia tu es miſericors, laus nomini tuo maximo atque victorioſo. *Et ut Chriſtiani per tot jam ſæcula, quo firmius Trinitatis aſtruatur fides, ſuam Gloriam Patri, & Filio &c. in eodem officio ſæpius ingeminare ſoliti ſunt; ita illi ad propugnandam Dei unitatem ſuas illas antiphonias omnes hoc modo claudunt :*ࠋࠉࠀ·ࠀࠋࠀ·ࠄࠋࠀ·ࠃࠇࠀ: Non eſt niſi Deus unus. *v.* 24. *leg.* ࠏࠃ·ࠄࠁࠃࠓ *Mor. v.* 25. ࠑࠓࠌࠄ *perperam in exempl. pro* ࠑࠓࠌࠄ

C A P. XVI.

Verſ. 25. *Hæc deſunt* ࠑࠀࠌ·ࠔࠌࠄ·ࠀࠌࠋࠑࠀࠄ·ࠉࠑࠌࠉ·ࠄࠑࠋࠀ·ࠔࠁࠀ ࠑࠉࠑࠌࠍ·ࠋࠉࠄࠑࠄ *verſ.* 31. ࠍࠌ *Chaldæis, Syris, Æthiop. Malaie. Latine valet hæc particula,* Quid, *nec non etiam Coptitis, quod primus ni fallor, ex modernis ſaltem Hebræis, obſervavit Chazkuni. Ita quidem in Nomenclatore Ægyptiaco-Arabico D. Kircheri interpretatam habemus :* ⲘⲀⲚⲚⲀ *idem quod* ϪⲈⲞⲨⲠⲈⲪⲀⲒ ما هو هذا *Huic concinit Theodoreti illud, plurimorumque cum eo patrum, ſc. quod Interrogatio vicem nominis habuerit. Nil abſurdi (D. Druſii verba ſunt) ſi dicamus Iſraelitas; qui tot annos in Ægypto triverant, uſos fuiſſe particula ejus linguæ. Ibid.* ࠌࠀࠓࠓࠐ·ࠒࠋࠉࠍ: ſicut oryza decorticata : *De mendo ſuſpectum: Sic enim Schol. in editione* 70. *Romana* τὸ Σαμαρειτικὸν, ὡς σπέρμα ὀρύζης. *Unde liquet in codice quem ille citat, locum hunc ita olim fuiſſe converſum* ࠑࠑࠀ·ࠐࠑࠓࠏ·ࠀࠓࠓࠐ *: ac proinde* ࠀࠓࠓࠐ *ibi reſpondiſſe τῷ Heb.* גד. *Dictio cujus ſignificatio ipſis Judæis hodie non minus ignota, quam Manna fuit patribus. Sunt qui per* חרדל *exponunt : & ſunt qui ut nomen proprium ſumunt:* כורע גד *ſc. ut ſemen Gad ultra Jordanem non gradiebatur; ita neque Manna. Communiter quidem per* כוסבר. Coriandrum *vertunt Targumiſtaum maxima pars atque Talmudici. A. Ezra autem ingenue fatetur ſe neſcire quid ſignificet, quia in ſcriptura eſt abſque ſocio. Certe* oryza *propter colorem magis convenit; præcipue notæ, atque uſus apud Orientales, nutrimentique (teſte Avicenna) congruentioris : prout* Manna *omnibus conveniſſe ferunt; parvulis ſapuiſſe, inſtar humoris olei; juvenibus ut panem; provectæ ætatis hominibus, velut placentas ex melle. Ar. Sam.* هو كالبزر مقشر Sicut ſemen decorticatum. *Ib.*ࠉࠁࠏࠌࠑ *Affine eſt* ࠉࠁࠏࠌࠑ *τῷ Ar.* حاف panis, *atque ita interpretantur hunc locum alii interpretes : atque etiam* ࠉࠁࠏ *apud Samaritanos in eodem ſenſu ſumitur, quo* חפף *&* חפה *apud Ch. vel forſan* Epitheton *eſt abſque re, prout Græcis* ἄμυλον, *qua voce utuntur hic Aquila & Symmachus. v.* 36. ࠄࠋࠌࠑ Epha *vide An. ad Num.* 28. 5.

*C A P. XVII. verſ.*3. *&c.* ࠉࠀࠉ me, et filios meos & pecora mea.

C A P. XVIII.

Verſ. 11. ࠑࠁࠉࠏ *eſt plane idem quod H. atque Syris* חצפו protervi, contumaces fuerunt *: cui interpretationi conſentit etiam Arab. Epen.* تواقحوا *v.* 13. *pro* ࠉࠄࠑࠄ *leg.* ࠑࠄࠑࠄ *Mor. v.* 21. ࠀࠍࠇࠄ *videtur hic & alibi convenire cum Chal.* הנאה: *unde & forte deducitur. v.* 22. ࠑࠀࠒࠉ Et imminue; *id Arab.* قص *atque ita fere vertunt hunc locum* 70. *Onk. aliique : vel a* قص præcide: *In alio exemplari* ࠑࠒࠋࠋ *D. M.*

C A P. XIX.

Verſ. 12. ࠂࠒࠉࠍ *Melius aliud exemplar* ࠌࠂࠒ *D. M. v.* 13. ࠌࠁࠇ ࠉࠇࠁࠉ *Aliud ex.* ࠁࠔࠍࠀࠑࠁࠑࠍ *D. M. v.* 18. ࠋࠉࠑࠄ *præcedere debet* ࠑࠂࠋࠒ *D.M. v.*19. *Deſunt initio verſus* ࠑࠑࠑࠒࠋ·ࠔࠍࠍࠑ·ࠌࠀࠏ ࠑࠀࠒࠍࠔ·ࠓࠉࠓ *ubi* ࠌࠀࠏ *ponitur pro* ࠌࠑࠀࠄ. *vel,* ࠌࠉࠀࠀ *D. Mor. Ib.*ࠌࠏࠉࠋࠄ *H.* יעננו *prave, vel pro* ࠌࠀࠏࠉࠋࠄ confortatus eſt eum; *vide Deut.* 31. 6, 7. *vel quod ſenſui hujus loci magis convenit, pro* ࠍࠁࠌ·ࠋࠄ: *quamvis enim apud Samaritanos rariſſime in uſu eſt Hebr. hoc verbum, ſed pro eo fere ſemper Arab.* ࠁࠉࠓࠀ: *bis tamen, nec amplius (ni fallor) in Pentateucho occurrit : Gen.*30.33. *Num.*35.30. *alibi rarius. v.*21. ࠉࠋࠁࠁࠑࠍ ܐܒܒܒܘ *inquit B. Bahlul. idem eſt* شجعوا Audaces, animoſi nimis : *quo ſenſu uſurpatur in* 5. *Conjugatione* تشجع *Jer.*2.25. *cap.* 18. 12. *Ibid. pro* ࠀࠍ* *leg.* ࠀࠍ *contracte i.q.* ࠀࠏࠍ *Mor. v.* 24. ࠀࠍ *per Apocopen pro* ࠀࠏࠍ: *ut verſ.* 25.

C A P. XX.

Verſ. 10. ࠌࠓࠑࠉࠃࠑ *præcedere debet* ࠁࠀࠌࠄࠌ *D. Mor. v.* 17. *pro* ࠀࠑࠉࠄ* *leg.* ࠀࠑࠄࠄ *M. v.* 22. ࠓࠑࠌࠀ *Apud Rabbinos innuit,* Mutare fidem : *At magis arridebit forſan Arabicum vocis ſignificatum: & jure quidem, utpote, quod ad Senum verſionem propius accedit. Eſt enim* مور *Arab. idem quod Hebr.* סוג Recurſari, retrocedere, avertere ſe, *peculiariter,* præ metu, *vel* hæſitatione, *cui etiam diſerte reſpondet : Iſa.* 50. 5. Non te avertes, cohibebis abſtinebis omnino, *ut* 70. *in plurali* οὐκ ἀφίξεσθε *Deut.* 18. 21. *v.* 26. ࠁࠔࠃࠓࠉࠍ *Proprie,* per machinationes, artificia, opera confecta, congeſta, excogitata, *qualia ſunt,* gradus, ſcalæ *: horum diminutivum in Græco vulg. dicitur* σκάλα, *cui affine Sam.* ࠔࠃࠓ: *& mutato* ࠓ, *&* ࠋ, *quo nihil in hac dialecto uſitatius, convenit etiam cum Latina voce; Turc. Copi. Ital. Hiſp. atque Gall.* ࠔࠃࠓ *autem idem eſt Samaritanis quod Heb.* מעלל *Deut.* 28. 20. *Et verbum reſpondet Heb.* התעלל Excogitavit, machinatus eſt *: Exod* 10. 2. *Num.* 22. 29 *Quin &* עלל *apud Hebræos videtur idem ſignificare quod* עלה aſcendit *unde* עללי ſuper *: & Syriace* ܥܠܝ̈ܐ ſuperiores*: atque hoc modo* ࠁࠔࠃࠓࠉࠍ *ſi ab hoc ſenſu verbi formemus,* Aſcentiones, *&* elevationes *indigitabit, & cum cæteris omnibus interpretibus noſter ad amuſſim conveniet.*

C A P. XXI.

Verſ. 8. ࠉࠔࠋࠇ *Aliud exempl.* ࠉࠔࠋࠏ, *D. Mor. Ibid.* ࠋࠋࠁࠔࠉࠄࠄ In veſtiendo, poſtquam induerit ſe illa : *hoc eſt, poſtquam matrimonio illam ſibi junxerit : Hinc mulier viro maritata apud Juriſperitos dicitur,* Soubs couvert Baron. *Atque hic primo occurrit metaphoricus hujus vocis uſus : poſt tam in ſcripturis quam alibi varie transfertur, tum ad perſonas,* 2 *Chron.* 24. 20. *Rom.* 13. 14. *tum ad res :* 1 *Pet.* 5. 5. *In Liturg. Sam. qui Sabbatum non rite celebrat, aiunt,* ࠋࠀ·ࠋࠁࠔࠀࠄ *v.* 10. ࠋࠏࠌࠉࠄ *legendum* ࠋࠄࠏࠌࠉࠄ *D.M. De* ࠌࠁࠍࠉࠄ: *vide An. ad Deut.*11.12. *V.* 13. ࠂࠀࠒࠋ *Italice ſignificat inquit D. Pomarius,* Accidente mortale, *idem interpoſito tantum* ב, *quod Syris* ܦܘܓܥܐ. *Vide Gen.* 42. 4. *An. Ibid. pro* ࠍࠌࠑ·ࠄ *leg.* ࠍࠌࠑࠉ *Mor. v.* 22. ࠂࠑࠓࠄ *rectius forte legendum,* ࠉࠑࠓࠄ. *ut ſic conveniat cum* 70.

CAP. XXII.

Verſ. 2. ࠁࠀࠓࠀࠀࠄ, *pro* ࠌࠇࠀࠓࠀࠄ *in alio Ex.* ࠒࠓࠋࠁ ࠄ *D.M. v.* 5. ࠁࠇࠏࠉ *aliud* ࠇࠓࠏࠉ *& rectius,* D.M. *v.*6. ࠉࠒࠓࠀࠄ, *aliud* ࠀࠑࠒࠑࠀࠄ *v.* 8. *deeſt,* ࠔࠋࠇ D. M. *v.* 10. Aut abactum, *omittitur in verſione. v.* 13. ࠇࠃࠉࠉ* *Aſteriſcus ſubindicat mendum, pro* ࠇࠁࠃࠉ. *v.* 15. ࠍࠁࠍࠔࠄ *rectius* ࠍࠁࠍࠂࠄ

C A P. XXIII.

V. 1. *poſt* ࠀࠃࠍ *deeſt* ࠏࠌ *D. Mor. v.* 5. *pro,* bajulando bajulabis, *lege* ſublevando ſublevabis. *verſ.* 16. ࠄࠒࠉࠉࠓ *præcedere debet* ࠓࠃࠑ *verſ.* 19. ࠇࠔࠍ·ࠀࠁ·ࠇࠃࠁࠑ Sicut ille qui ſacrificat pravum, abominandum *: ad verbum* oblivionem, *h. e.* oblivioni tradendum. *Sic enim vox* שכח *(quæ in Heb. Samar. reſpondet huic* ࠀࠂࠇࠔ*; ex qua interpretatione eam non verbum, quod aliqui Docti volunt, ſed ut nomen, habendam eſſe, clare liquet) &c.* לשון בזיון תיעוב מאום פגול *juxta ipſos Hæbræos habet. Hinc in Targum non ſemel per* אתרחק *exponitur Iſa.* 23. *v.* 15. 17. *Et apud Syros quod ei communiſſime reſpondet verbum* ܛܥܐ Oblitus eſt, *inde derivatur* ܛܥܘܬܐ abominatio, idolum. *Ut & apud Arab.* ضل oblitus eſt, *deducitur* ضلالة, res prava, rejicenda, nihil boni habens. *verſ.* 25. ࠑࠉࠂࠏࠉ & aufert.

C A P XXIV.

V. 4. *omittitur dictio* ࠄࠏࠑࠓࠄ *D. Mor. v.* 11. ࠑࠋࠉࠉࠏࠓࠉ laterales, *h. e. qui conſcenſo monte, quaſi lateri divinæ majeſtatis propius appropinquarant : per* גדולים *exponit Abravanel : per* בעלי סוד *Aquinas. Intelligit, inquit Menahem, Nadab, Abibu, reliquoſque Seniores qui ita vocantur* שנאצל עליהם רוח הקדש.

C A P. XXV.

V. 10. *Deeſt* ࠃࠑࠋࠄ *aut quid ſimile D. Mor. v.* 20. ࠏࠋ *redundat ante* ࠉࠂࠁࠉ *Mor. ver.* 29. ࠉࠂࠉࠀࠀࠄ *Eſt idem quod Ch.* בסא *&* ביסא *v.* 37. *&c.* ࠋࠑ in illud medium quod eſt conjunctum faciei ſuæ: *h. e. ut unaquæque lucerna luceat in illam partem, quæ eſt e regione faciei ſuæ.*

C A P XXVI.

V. 19. *In fine ver. le.* ࠂࠑࠉࠑ *Mor. v.* 34. *deeſt, qui ſic ſupplendus* ࠀࠀࠑ·ࠉࠀࠁࠍ·ࠀࠁࠑ·ࠋࠏ·ࠀࠐࠍࠑ·ࠂࠑࠑ·ࠀࠀࠑ·ࠐࠃ ࠉࠄࠔ·ࠃࠒࠔࠃ

C A P. XXVIII.

V. 20. ࠍࠇࠂࠑ *Aliud exem.* ࠍࠐࠇࠂࠑ *ut in Hebr. Notandum etiam in alio exemplari nomina lapidum omnino diverſa eſſe. Primus ordo,* ࠃࠉࠓࠉࠃ·ࠐࠀࠁࠃ·ࠑࠂ ࠁࠑࠓࠃࠑ·ࠍࠐࠁࠌࠑ·ࠐࠀࠑࠋ : *ſecundus* ࠑࠌ·ࠁࠋࠌࠑ ࠉࠑࠍࠍ·ࠇࠑࠋ·ࠃࠏ *quartus* ࠉࠐࠃࠋࠑ·ࠄࠑ·ࠉࠌࠑ ࠁࠉࠀࠐࠍࠑ·ࠄࠋࠏࠍ·ࠉࠌࠑ: *D. Mor. v.* 21. *leg.* ࠍࠑࠀࠄࠔ *v.* 33. ࠌࠑࠑ ࠐࠑࠍࠉ *Aliud ex.* ࠐࠑࠍࠉ *D. Mor. v.* 36. ࠀࠑࠉ ࠁ *Aliud ex* ࠉࠇࠑࠀࠁ *D. Mor. v.* 40 *Deeſt* ࠀࠏࠃࠓ *D. Mor. v.* 43. ࠍࠑࠌࠑࠃࠐࠁ *Aliud ex.* ࠍࠑࠌࠑࠃࠐࠁ *rectius. D. Mor.*

C A P. XXIX.

V. 14. *leg.* ࠑࠃࠐࠉ·ࠀࠉࠑ·ࠌࠑࠔ *Mor. v.*22.*poſt* ࠀࠁࠓࠄ *omittuntur duæ dictiones* ࠁࠋࠇ·ࠀࠉࠑ·ࠄࠉࠋࠀ·ࠀࠉ *D. Mor. v.* 29. ࠀࠀࠁࠓࠀࠌࠑ *De genuino tam hujus quam Hebr. vocis ſenſu judex eſto doctus inter Hebræos interpres R. S. Jarhi, qui in hunc locum hæc habet* למשחה *h. e. inquit (Num.* 18. *v.* 8.*)* להתגדל בהם שיש משיחה לשון שררה כמו לך נתתי *Pſa.* 105. 15. אל תגעו במשיחי

C A P. XXX.

V. 23. *In fine verſus omiſſum,* & calami odoriferi ducentos & quinquaginta. *Mor. v.* 25. ࠀࠑࠁࠐ *: Ut,* Unctionem, *hic verteremus, nil cogit; teſtantibus illud Hebræorum doctiſſimis, Raſhi in locum, quem conſul* מתורגם לשון רבוי לפי שאין צורך משיחתן אלא לגדלה *& obſervat A. Ezra &c.* שהוכיר הנכבד שהוא באהל. Dignitatis atque excellentiæ index unctio *vid. cap.* 40. 15. *V.* 35. ࠔࠇࠋࠀࠑ Nigrum *ſignificare videtur Gen.* 30. 32. *qui color fuit Galbani, teſte Camio : ex quo cætera etiam aromata in compoſitione concolorata, unde totum* ࠔࠇࠋࠀࠑ *dicatur: vel, quod magis placet, a* ࠔࠋࠑ *i. q. Chaldæis* עֲרַב *deducatur : ut ſic cum cæteris verſionibus conveniat.* ࠇ *enim &* ࠑ, *in hac dialecto quam ſæpiſſime permutantur.*

C A P. XXXI.

Verſ. 5. ࠌࠉࠉࠑ*: idem quod Chald.* קיסא*: vel forte ut* קיסם. *v.* 16. *deeſt* ࠌࠋࠑࠏ

CAP. XXXII.

Verſ. 1. Pro [illegible] leg. [illegible] M. v. 11. [illegible] Si verbum [illegible] ſumamus tanquam a [illegible], tum vertendum erit; Et quieſcere fecit, (quod ſubſtituendum loco Solvit, in Annotat. ſub fine columnæ) Moſes iram Domini: qualis locutio occurrit nonnunquam apud Chald. & Syros Interpretes, Gen. 33. 20. אנחניה לרוגויה, & alibi: [illegible]. v. apud Samar. reſpondet Heb. נוח vel הניח: Atque etiam Jonathan alio licet ſenſu vocem שרי hic habet. Nihilominus eſt cur malim dictionem hanc prout ſcribitur potius interpretandam, Et Moſes miniſtrabat, attendebat, inſerviebat iræ Domini. שרת enim i. q. שמש teſtantibus id Hebræis: qua ipſa voce in exponendo phraſin hanc Heb. יחלו פני utitur Interpres Syrus, Prov. 19.6. [illegible]. Nec aliter ibidem Arab. كلمون وجوه Æthiop. eam per [illegible] reddit Pſal. 45. 14. genuflectent, quod miniſtrantis actus eſt, & officium. Sequaces utrique τῶν 70. Iræ a. ſervire quempiam æque dicamus atque vultui, cujus iſte indicium. v. 19. Deeſt ante [illegible] particula [illegible] D. M. v. 22. Pro [illegible] l. [illegible] M. v. 25. [illegible] deduci poteſt a [illegible] conterere, conculcare, vide Lexicon: & Gen. 25. 34. ubi reſpondet Heb. יבז: quomodo etiam hic ſumendum, ut contemptui redderet, exponeret eum; [illegible] vero poſterius additur propter affixum [illegible] In gloſſa apud B. Aruch. מתגלגל משתפא per explicatur, ut deportarentur ab adverſariis.

CAP XXXIII.

Verſ. 16. [illegible]: Aliud exemplar, [illegible] D. M. v. 22. [illegible] Et tegam. Eſt Samaritanis peculiaris iſthæc ſignificatio: In Liturgia Samarit. per سغر exponitur in hoc diſticho, [illegible] Scriptura æqualiter ſe habet (conformatur) unicuique cordi, & cor tenerum obtegit.

CAP. XXXIV.

Verſ. 5. Deeſt [illegible] v. 7. pro [illegible] aliud exemp. [illegible] v. 9. deeſt [illegible] D. Mor. v. 29. [illegible], i. q Chaldæis זיו ſplendor.

CAP. XXXV.

Verſ. 7. [illegible], pro quo v. 23 [illegible] idem quod [illegible] a Chald. אוכם Niger, ater. Hinc cap. 28. 18. [illegible] reſpondet Heb. נפך quem nigri coloris lapidem eſſe ſcribit R. Haggaon. Atque hoc modo cum Syr. & Arab. convenit noſter. v. 11. [illegible] tabulas ejus. v. 15. In H. Sam. poſt [illegible] d. [illegible] Mor. Ib. In Ch. Sam. leg. [illegible] M.

CAP. XXXVII.

Verſ. 5. Deeſt [illegible] D. M. v. 8. & 9. Deſunt [illegible] v. 9. [illegible] D. M.

CAP. XXXVIII.

Verſ. 5. Omittuntur [illegible] quæ in alio exemplari. D. M. v. 14. [illegible] leg. [illegible]; v. 15. pro [illegible] leg. [illegible] Mor. v. 19. [illegible] deeſt τῷ [illegible] D. M. v. 26. [illegible], i. q. [illegible], Gen. 24. 22. Monetæ ſpecies.

CAP. XXXIX.

Verſ. 3. Pro [illegible], leg. [illegible], Mor. v. 5. [illegible] pro [illegible] D. M. v. 23. pro [illegible] leg. [illegible], Mor. v. 28. deeſt, [illegible] D. M. v. 39. [illegible], pro [illegible]: ut in alio exemplari.

CAP. XL.

Verſ. 7. [illegible], pro [illegible], vel [illegible], ut aliud exemplar. D. M. v. 15. [illegible]: Ut mittamus Hebræos dictionem hanc prout nos vertimus, interpretantes: ſic etiam Arab. Erpen. كدرهم quæ certe unctionem nunquam denotat. Nec apud Syros, Samaritanoſve, vel ſemel in hac ſignificatione adhuc reperi: Vide An. ad cap. 29. 29. cap. 30. 25. Lev. 7. 37. cap. 10. 7. c. 21. 10. 12. Num. 18. 18.

ANIMADVERSIONES SAMARIT. IN LEVITICUM

CAP. I.

Ver. 16. [illegible], Vel, ſordes & excrementa denotet hoc vocabulum, כל לשון דבר המאוס ut Hebr. de ſua voce (a [illegible] Evacuavit, excrevit; vel, receptaculum eorum quæ evacuantur, ſc. Ventriculum, ut Ar. & Perſ. & Gr. Aquilæ Σιτιζωὸν. Multum conſonat hæc dictio cum Chald. ופק per quam communiter exponunt Hebræi vocabulum præcedens מראתו; ita ut utrumque ad idem fere ſignificatum referre videatur. Rationem hanc ſubjungit Jarhi, quare ventriculus avium in ſacrificiis rejiciendus, non perinde beſtiarum: quia hæ in veſcendo a dominorum ſuorum præſepi non recedunt; aves autem foras prædando victum ſuum quærunt: at membrum prædæ recipiendæ deditum, Deo haudquaquam placet. Vide Targum Hieroſ. in Gen. 49. v. 12.

CAP. III.

V. 7. ante [illegible] deeſt [illegible] v. 15. [illegible], pro [illegible] D. Mor.

CAP. IV.

Verſ. 24. [illegible]* legendum potius [illegible] Mor.

CAP. V.

Verſ. 3. [illegible], pro [illegible] D. Mor. verſ. 11. [illegible] pro [illegible]

CAP. VII.

V. 24. [illegible] affine eſt Chal. לאה & Arab. لاغ ægrotantis, morbo laborantis: atque ita plane habet Ar. Erpenii سقيمة v. 30. [illegible] pro quo Cap. 9. v. 21. [illegible] convenit cum Syr. [illegible], a quo deducitur. v. 35. [illegible], Hoc eſt כתרגומו לשון גדולה inquit Menahem in lo.

CAP. VIII.

V. 15. [illegible] expiavit. v. 32. pro [illegible] leg. [illegible] Mo. v. 35. [illegible] pro [illegible] D. Mo.

CAP. IX.

V. 2. [illegible] in expiationem. v. 15. [illegible] & expiavit ea. v. 22. [illegible]* vitioſe pro [illegible] Ib. [illegible] πλεονάζει [illegible].

CAP. X.

V. 7. [illegible] Summæ ſanctæque dignitatis atque excellentiæ tum rebus tum perſonis indicium fuit unctio ſub lege ראוי להנהג בו כבוד וקדושה inquit Abravanel in lo. Ver. 9. [illegible] Muſti, vel, mulſi genus: affinitatem habet cum Chal. רהטה quod מקמח ודבש ושמן teſtibus Hebræis confectum fuit. Unde illum ab antiquis dictum, juxta Abenmelec, Qui bibit lac, aut mel, (ex quibus conficitur רהט) & venit in Sanctuarium, reus eſt. Cum hoc aliquatenus ſaltem conſonat Gr. βρῦτος: & Copt. ПIMBPIC, quæ etiam idem ſignificant. Onkelos per יין & שכר vel [illegible] intelligit vinum novum & vetus. Deut. 14. v. 26. Verſ. 19. pro [illegible]* legendum ut in alio Ex. [illegible] D. Mor.

CAP. XI.

V. 5. [illegible] Idem certe quod Chald. טפזא quod per Chœrogryllum hic vertitur, ſed rectius Deut. 14. v. 7. per Cuniculum: contra autem Samaritani textus verſio recte hic, male autem ibi ponitur. v. 9. [illegible] idem quod Chald. חרספיתין Ib. [illegible]* legendum videtur [illegible] v. 13. [illegible] idem quod Arab. باري v. 16. [illegible] Heb. תחמס a violentia nomen habet: ut etiam Arab. Erpen. خطاف: & quidni etiam noſtrum [illegible] ab Arab. طعر violenta impulſio. v. 17. [illegible] veſpertilio, Arab. Sam. البوم Deut. 14. v. 16. Ib. [illegible] Rapacium genus avium: forte ab Æthiop. በርበረ vi rapuit: vel juxta alios, quia in Barbaria abundant maxime. Arab. Sam. الشاهين verſ. 18. [illegible] Idem quod Ch. קפופה; qua tamen voce utitur Onkelos in exponendo Heb. ינשוף: de hac ave ſcitum eſt illud Talmudicorum כל מיני עופות יפיה להלום חוץ מקריה וקפופה. Syriacæ verſionis Interpres de pellicano intelligit. Rectius proculdubio Bar Bahlul, qui per [illegible] reddit, vel ut alii Codices [illegible]: additque [illegible] quod etiam de Heb. תנשמת cui reſpondet [illegible] affirmat S. Jarhi. Ter tantum in V. Inſtrumento occurrit, perq; tot variantes dictiones a 70. vertitur. Ib. [illegible] per ſtruthionem redditur hæc eadem vox in textu Syr. & Arab. Iſa. 34. ver. 13. Job. 30. v. 29. necnon alibi etiam. De qua ave (ſi tamen ita ſit dicenda,) ſic B. Bahlul, [illegible]

Perſice dicitur Eſhtaurmourg, Arab. Eſhtarmuz, carbones ignis facile deglutit, camelo ſimilis, inque deſertis Arabiæ degit. Struthionem eum indigitare ſatis liquet: ſuffragatur etiam Arab. Sam. النعام. Nos Judæos ſuæ ipſorum linguæ non raro ignaros ſecuti, aliam in Annotationibus ſubjunximus vocem, ſc. ulula, quæ corrigenda. v. 19. [illegible] tam Syriace quam Arabice in ſcripturis frequenter pro Hirundine uſurpatur. Iſa. 38. v. 14. Jer. 8. v. 7. Epiſ. Jer. 21. Deut. 14. v. 18. Ib. [illegible] Corrupte deduci videtur ab Heb. אנפה: ut & Ch. אבו idem ſignificans: ſiquidem [illegible] & [illegible]: atque ב & פ ejuſdem organi literæ ſæpiſſime inter ſe permutantur: Ita dici volunt Hebræi שיתאנף מהרה v. 30. [illegible]* procul omni dubio vitioſe; quod non innuit tantum aſteriſcus, de quo nihil Morinus, ſed literæ [illegible] ſimul junctæ quæ ſunt plane incompatibiles, ut loquuntur verborum magiſtri: Vel igitur pro [illegible] legendum, ut aliquatenus affine ſit Heb. חמט; vel pro [illegible] quod ſecundum aliquos Hebræorum idem ſignificat quod H. חמט, ſc. לימצה limacem ut Latine redditum habemus apud S. Jarhi. Ib. [illegible] Cum duabus Chaldaicis vocibus affinitatem habet כרושתינא אשותא quæ ambæ in eodem conveniunt ſignificatu, & Talpam indigitant, בריה שאין לה עינים ut R. Jehuda. verſ. 33. pro [illegible] leg. [illegible]. Mor. v. 36. [illegible] In alio exemp. [illegible], quod rectum D. Mor. v. 42. [illegible], in alio exempl. [illegible] v. 45. [illegible]* perperam pro [illegible] D. Mor.

CAP. XII.

Verſ. 2. [illegible] Liturg. Samar. [illegible] Ibid. pro [illegible]. in Litur. Sam. legitur [illegible]: Ib. [illegible] tranſpoſitis [illegible] & ב affine eſt Ar. فارضة cui etiam reſpondet in Arab. Erpen. Lev. 15. 33. tranſpoſito [illegible] ad initium vocis, convenit cum Heb. דוחה: inſerto [illegible], quod in hac dialecto uſitatum. v. 3. [illegible] In Liturg. Samar. [illegible]: quod de mendo ſuſpectum. v. 4. [illegible] Liturg. Sam. [illegible]: Ut Syrus & mox ſequitur in ver. 5. Ib. [illegible] Lit. Sam. [illegible] v. 5. [illegible]: In Liturg. Sam. rectius [illegible] v. 6. [illegible]: Lit. Samar. [illegible] Ibid. [illegible] Lit. Sam. [illegible] Ibid. [illegible] Lit. Sam. [illegible] Ib. [illegible]: Lit. Sam. [illegible] Ibid. [illegible]

[illegible]: Lit. Sa. [illegible] v. 7. [illegible]: Liturg. Samar. [illegible]: v. 8. [illegible] Lit. Sam. [illegible]: Ibid. [illegible]: Lit. Samar. [illegible]: Ibid. [illegible]: Liturg. Samar. [illegible]

CAP. XIII.

Verſ. 6. [illegible]: Arab. fere idem eſt quod كبا quod hoc in loco reſpondet Heb. כהה, Deſidit, depreſſus eſt: vel idem cum H. כהה habeat ſignificatum, cujus interpretatio alibi fit non ſemel: ſic apud Arabes ... epentheticum vocibus quibuſdam nonnunquam accidit, tum in initio, tum in medio, atque in fine quidem ſæpius abſque ulla ſignificationis mutatione: In initio, نبعثر i. q. بعثر: in medio, طرمح i. q. طرح: in fine بلعم i. q. بلع: aliæque quamplurimæ. v. 19. pro [illegible] leg. [illegible] M. v. 21. In Heb. Sam. pro [illegible]* leg. [illegible] Mor. v. 37. [illegible] perperam pro [illegible] v. 49. deſunt [illegible] D. M. v. 51. pro [illegible]* quod in exempl. leg. [illegible] D. M. v. 54. pro [illegible] lege [illegible] D. M. v. 55. [illegible] idem eſſe quod Syr. [illegible] Vilitas, fœditas, Prov. 30. 12. Iſa. 4. 4. nullus dubito: nec qui mediocriter in hac dialecto verſatus fuit, mihi negabit quiſpiam. In vilitate, h. e. in viliori parte. Notior ſignificatio vocis [illegible] quæ plane convenit cum Perſico نكوني Vide Lexicon Perſ. Per viliorem, vel deteriorem partem, intelligitur exterior veſtis ſuperficies, ut per meliorem, interior: Quo ſenſu intelligunt hunc locum Raſhi & Abravanel.

CAP. XIV.

Verſ. 36. [illegible] pro [illegible], ut in alio exempl. D. Mor. v. 37 [illegible] Syris i. q. [illegible]: سيول: حواص B. Bahlul, rivi, ſtagna, fluenta: convenit fere cum verſione 70. Et Onk. פחתין: foſſæ, foveæ: Ib. [illegible] videtur potius leg. [illegible] v. 41. pro [illegible], leg. [illegible] Mo. v. 45. [illegible] bis in hoc verſu occurrit hæc dictio multum diverſo ſignificatu: Secundo in loco vitioſe videtur poni pro [illegible], vel quid ſimile: Ib. l. [illegible] Mor. v. 56. [illegible], De qua voce apud Syros, ſic B. Bahlul [illegible] قشور القروح: Secundum Bar Serushai, eſt cruſta ulcerum.

CAP. XV.

Verſ. 11. [illegible]* pro quo leg. [illegible]: Mor. v. 26. [illegible]* lege [illegible] v. 31. leg. [illegible] Mor.

CAP. XVI.

Verſ. 23. [illegible] Æthiopibus [illegible] eſt proprie: In humeros impoſuit, Act. 15. 10. Matth. 23. 4. Samaritanis autem contra ab humeris depoſuit, repoſuit. Num. 17. 7. apud utroſque convenit aliquatenus cum Heb. שום poſuit. Verſ. 24. In Heb. Samar. redundat [illegible] ante [illegible] Mor. v. 27. Leg. [illegible] Mor. v. 31. In Heb. Sam. pro [illegible], leg. [illegible] Mor. ſic & in Uſſer. Ibid. In Chald. Sam. lege [illegible] Mor.

CAP. XVII.

Ver. 7. [illegible] Deſtructoribur: [illegible] Ch. atque Syr. idem quod אברון, ἀπολλύων, Apoc. 9. v. 11. Vel ut תרע Chal. reſpondet τῷ H. שער porta: quidni etiam Sam. [illegible] conveniat cum H. שעיר Dæmon ſylveſtris? eſt certe eadem utriuſque ratio. verſ. 8. [illegible]* lege [illegible] Mor.

CAP. XVIII.

V. 10. deeſt [illegible] D. Mor. v. 18. [illegible]* vitioſe pro [illegible] v. 23. [illegible] De ejuſmodi indignatione intelligunt hunc locum Judæi, qua diluvio periit totus mundus; alluſione facta ad vocem חבל. vid. A. Ezra. Arabibus eſt hæc dictio, Turpitudo, impuritas, fœditas: quæ etiam ſenſui hujus loci maxime eſt accommoda.

CAP. XIX.

V. 15. Poſt [illegible] deeſt [illegible] D. M. v. 19. Omittuntur [illegible] maculis variis, pardi inſtar, diſtinctum. v. 20. [illegible] i. q. مرهونة oppignerata, deſponſata: amor præſertim ſponſalis mutuis ſolet firmari pignoribus. v. 23. [illegible] Et vacatione vacare facietis eam cum fructibus ejus tribus annis. ver. 29. [illegible] Ne permittas: id שרא Chal. Atque ita convenit cum Syr.

CAP. XX.

V. 20. [illegible]: Ut homo [illegible] dicitur qui ſine veſtibus, Job. 24. v. 7. & qui ſine armis, Amos, 2. v. 16. in Tar. quidni etiam qui ſine liberis? Hoc certum ערה Hebræis eſt & Nudare, & Evacuare: & ዐረቀ Æth. (quod inde deductum, ut etiam [illegible]) eſt & Vacuus, & Sterilis: nec non Syris [illegible].

CAP. XXI.

V. 9. [illegible] Proprie, foras egredi, quod huic interpreti idem eſt quod fornicari: puellæ vagatrices raro pudicæ. Nec prætereundum خطي quod in Arab. Erpen. reſp. τῷ [illegible], atque inde خاطية peccatricem atque meretricem æque indigitat. Vide Arab. Erpen. Gen. 38. v. 15. 21. 22. Deut. 23. v. 18. ubi خاطية Reſp. H. קדשה. Hinc liquet quo ſenſu dictio ἁμαρτωλὸς ſumenda in N. T. Luc. 7. v. 37. 39. Verſ. 12. [illegible] præcedens [illegible] ſatis indicat, hac voce non meram unctionem, ſed magnam ſacerdotii præcellentiam intelligendam eſſe: Unde Menahem ad lo. לא יטמא נכבד בעמיו להחל כבודו & Abravanel, Interdicitur hic ne quid faciat שיהיה חלול בכבודו: ver. 15. Deeſt [illegible] D. Mor. v. 18. [illegible] Arab. سطر Amputare, curtari, Gig. Curtus membris: plane i. q. Heb. חרום v. 20. [illegible] Hæc tria verba [illegible] & [illegible] omnino mihi videntur idem ſignificare quod Heb. בלל: de duobus prioribus ſatis opinor conſtabit ex Animad. in Gen. 11. v. 9. de tertio ex hoc loco, ubi eidem etiam voci reſpondeat: & [illegible] quidem atque ל in fine harum dictionum, literæ ſunt non in hac tantum dialecto, ſed & in omni alia lingua admodum commutabiles. Atque hinc [illegible] idem prorſus erit quod תבלול: proinde ex nominis notatione eundem mihi videtur denotare morbum, qui a Medicis τάραξις vocatur. R. Menahem ſic dici teſtatur, שמבלבל העין Abravan. הוא כרמות שבלול Ib. [illegible] idem indubie quod Chald. חזון impetigo, cui non ſemel reſpondet: rationem Hebraicæ dictionis ילפת aliqui petunt a Jud. 16. ve. 29. eo quod מלפפת adhæret & ſerpit uſque ad diem mortis, teſte Raſhi in lo. Alii a Ruth. 3. v. 9. inter quos Abravanel, qui de tremore membrorum interpretatur ילפת הוא רעט האברים

CAP. XXII.

V. 23. [illegible] Syris eſt [illegible] & [illegible] Secuit, exſecuit, inquit B. Bahlul كعقيف عرم وقطع vel ſecundum alios [illegible] Forte ex uſu Arab. شرم fidit petenda hujus vocis ſignificatio: quæ quidem plene convenit cum Syr. verſione [illegible] hoc in loco.

CAP. XXIII.

Verſ. 8. pro [illegible] leg. [illegible] Mor. v. 23. leg. [illegible] in Heb. Sam. Mor. v. 36. In Heb. Sam. leg. [illegible]

CAP. XXIV.

V. 11. [illegible] Convenit plane cum Syr. [illegible] Illuxit: annuntiavit B. Bahlal per صبح & اصطبح reddit. Illuſtrare autem atque Explanare ([illegible] qua voce utuntur hic Syr. & Chal.) ſæpe idem ſonant. v. 14. Deeſt [illegible] ante [illegible] v. 23. [illegible] legendum [illegible] D. Mor.

CAP. XXV.

Verſ. 5. [illegible] Olim videtur aliter fuiſſe lectum: loco hujus, τὸ σαμαρειτικόν, τῶν χέρσων habet h. e. interpretante Druſio in Fragmentis vet. Interpret. uvæ quæ in locis aſperis & incultis proveniunt. Unde etiam aliud aliquando extitiſſe exemplar Samar. a noſtris diverſum conſtat. Quod adhuc manifeſtius liquet ex variis lectionibus quas in Cap. 12. Levit. atque alibi collegimus. Quid quod in Editione 70. Romana diſerte memoratur non tantum ἑτέρα γραφή, ad Exod. 28. verſ. 4. verumetiam ἄλλη ἔκδοσις, ad Levit. 8. v. 15. vid. inter Nobil. Not. Atque hic minime prætereundum puto, quod cum ibi in Geneſ. quater fiat mentio τοῦ σαμαρειτικοῦ, bis a noſtris diſcordant exemplaria: in Exod. undecies, ubi quinquies diverſa ſunt: in Levit. etiam undecies, & diſcordant quater: in Num. novies, & ſemel tantum diſſentiunt: In Deut. mentio nulla. Per τὸ σαμαρειτικὸν a. ſemper intelligitur verſio Chald. Samar. non textus Hebr. Sam. Siquidem inter hæc exemplaria vix ac ne vix quidem, tantam adhuc obſervavimus diſcrepantiam, quanta (dicto abſit invidia) inter Hebræa invenitur. v. 21. [illegible]* pro [illegible] ut in alio Ex. D. Mor. verſ. 51. [illegible] Utrobique in Hebræo textu & Sam. Ain, eſt pro Aleph. Alii Codices Heb. אם, & alter Sam. [illegible] D. Mor.

CAP. XXVI.

V. 2. leg. [illegible] in H. Sam. M. v. 4. pro [illegible]. leg. [illegible] Mor. v. 12. leg. in Heb. Sam. [illegible] Mor. v. 13. pro [illegible] leg. [illegible] Mor. Ib. [illegible] Si interpretemur hanc dictionem prout ſumitur Deut. 31. v. 9. dabit ſenſum quem ſubjunximus: vel aliter [illegible] hic idem forte ſit quod וקיפין frequentiſſima commutatione [illegible] pro ו: atque ita plane conveniet cum Heb. textu, ut illum explicant S. Jarhi, A. Ezra, aliique: קוממיות h. e. inquiunt, בקומה וקופה ambulare feci eos erectos cum elata protenſaque ſtatura, non quaſi ſub onere depreſſos. Vel denique Obtectos, protectos, ſc. ſub ala curæ, providentiæque divinæ. v. 16. [illegible] Ab Arab. عرب Corruptum habens ſtomachum, deductum videtur: quæ corruptio, ut præcipua recenſetur Tabis cauſa: de quo morbo, Heb. השחפת communiter omnes intelligunt. Excipio Menahem, qui Hydropen interpretatur, הוא השקוי inquit. v. 24. [illegible] Eſt proprie cum contentione de victoria: τὸ σαμαρειτικὸν, ἐμφιλονείκως: Eodem vocabulo tranſtulit etiam Græcus Interpres quiſquis tandem ille fuerit Scholii Samaritani, dictionem [illegible] Lev. 13. 51. vid. Nobilii Annotat. ad locum. Accedit B. Bahlul. [illegible] inquit i. q. quod [illegible] pertinaciter ſe oppoſuit, & contendit de victoria: Suffragatur etiam doctiſſ. A. Ezra. qui dictionem קרי idem ſimiliter denotare teſtatur גבורה ונצוח ejuſque ſignificatum deſumptum vult ex Gen. 42. 29. ubi קרת & קשות verſu ſequenti, ut Synonoma, ponit: h. e. duriter, obſtinate, inſuperabiliter: R. Menahem לשון מניעה ei tribuit, inhibendi detinendique ſenſum ex Prov. 25. v. 17. הוקר: & cap. 17. v. 27. Alii teſte S. Jarhi exponunt במקרה per ארעאי שאינו אלא לפרקים contingenter, abrupte, interrupte, quibuſdam tantum vicibus: Aliter Abravanel, Deus non tantum relinquet eos; למקרה ופגעי העולם caſibus & contingentiis mundi, ut in eadem communi ſorte cum peſſimis, atque a peſſimis ad eorum libitum puniantur, ſed peculiaris inſuper eos inſequetur providentia vindicatrix, quæ rotæ inſtar, ſe in eos devolvet, &c. *v.* 25. *pro* [illegible], *leg.* [illegible], *Mor. v.*30. [illegible] *pro* [illegible]: *ut in alio ex. Mor. v.*32 *In Heb. Sam.* [illegible] *v.*34. [illegible]* *pro* [illegible] *v.*37. [illegible]* *legendum certe* [illegible]: *etiam contra exemplar Mor. v.* 39. [illegible]* *legendum* [illegible], *ut in alio exemplari, vel* [illegible] D. Mor. *v* 43. [illegible] *convenit cum Heb.* ירצו. Τὸ Σαμαρειτικὸν, ἱλάσονται: *vide Heb.* 2. 17.

ANIMADVERSIONES SAMARIT. IN LIBRUM NUMERORUM

CAP. I.

V*Erſ.* 20. [illegible] exercitum: *atque ſic in ſequent. verſ.* 22. 24. *&c.*

CAP. II.

V. 3. [illegible]: *videtur leg.* [illegible], *vide Cap.* 3. *v.* 38. *V.* 7. Deſunt [illegible] *D. Mor. v.* 11. [illegible] *ſcriptum in exempl. pro* [illegible]

CAP. III.

Verſ. 13. *In Heb. Sam. leg.* [illegible] *ver.* 27. *pro* [illegible] *leg.* [illegible] *Mor.*

CAP. IV.

Verſ. 3. *Hæc omiſſa ſunt in ex.* [illegible] *v.* 6. [illegible] *perperam pro* [illegible], *vel potius* [illegible] *ut in alio ex. D. Mor. v.* 14. [illegible] *pro quo Exod.* 27. *v.* 3. [illegible] *idem prorſus quod ibidem Syr.* [illegible] *Ib.* [illegible] ſuper geſtatorium, *ut* 70. *v.*25. [illegible] *pro* [illegible] *ver.* 37. *Deſunt in fine ejus hæc verba* [illegible] *Mor.*

CAP. V.

V. 4. [illegible] *lege* [illegible] *ver.* 18. [illegible] *Hoc eſt* aquæ anguſtiarum; *vel* ſterilitatis; remotionis; *vel* perditionis & exitii. *Tria priora ſignificata, teſte B. Bahlul, Syrorum propria ſunt: Græce n. idem eſt inquit quod* البعل [illegible] [illegible] ἀπορία: *& paulo poſt illud vertit per* [illegible] *itemque per* [illegible]: *ultima ſignificatio peculiaris eſt Arabibus: harum vix ulla quæ huic loco non conveniat. Lector hic ſuo fruatur judicio. v.* 27. [illegible]*: *pro* [illegible]

CAP. VI.

V. 3. *Vide Anim. ad Levit.* 10. *v.* 9. *v.* 4. [illegible]* *pro* [illegible] *v.* 5. [illegible] Novacula: *eſt plane ab Arab.* حلق radere, *Levit.* 13. *v.* 33. *v.* 7. *Deeſt* [illegible] *ante* [illegible] *v.* 8. [illegible]* *leg.* [illegible] *Mor. v.* 9. [illegible] *ſic in ex. ſed leg.* [illegible] *Mor. v.* 19. [illegible] *corrupte a* בשל *Ib.* [illegible] *præcedere debet* [illegible] *D. Mor. v.* 25. [illegible] *Lit. Sam.* [illegible] *Ibid.* [illegible] *Lit. Sam.* [illegible] Abſolvat te. *Eſt n.* [illegible] *Syris i. q.* [illegible] *&* שרה *Chald.* Abſolvit, remiſit.

CAP. VII.

V. 1. [illegible] *i. q. Ch.* חסול: *Vid. Gen.* 2. *v.* 1. *An. v.* 17. [illegible] *proprie*, Hirci ſylveſtres, *i. q. Syris* [illegible] *v.* 21. *poſt* [illegible] *deeſt* [illegible] *verſ.* 48. *pro* [illegible] *leg.* [illegible] *Mor. verſ.* 78. *pro* [illegible] *leg.* [illegible] *Mor.*

CAP. VIII.

Ver. 9. *Deeſt* [illegible] *ante* [illegible] *Mor. v.* 12. Facieſque *pro* facietque *D. Mor. & delenda annotatio. v.* 16. dati, *inquam, omittitur.*

CAP. IX.

Ver. 6. [illegible] ſuper cadaver: *Anima hominis mortui, nihil aliud eſt quam cadaver. vide Lyranum in lo: conſonat Arab. Atque Æthiop. frequens hoc ſignificatum* [illegible] corpus, cadaver. *Vid. Lexic. ver.* 15. *In Heb. Sam. leg.* [illegible] M. *v.* 22. [illegible]* παλεύάζει [illegible], *nec eſt in alio ex.* M.

CAP. X.

V. 2. [illegible]* *Deeſt* [illegible], *quod in alio ex. v.* 17. *ante* [illegible] *deeſt* [illegible] *Ib. pro* [illegible] *leg.* [illegible] M. *v.*24. *Deeſt* [illegible], *&* [illegible], *dictioni* [illegible] *D. Mor. v.*30. *leg.* [illegible] M. *v.*33. [illegible] *ponitur pro* [illegible] *Deut.* 14. *v.* 24. *Aliud exemplar uſurpat dictionem conſuetam. Dici poteſt* [illegible], *poſitum pro* [illegible], *vel* [illegible], *& radicem eſſe* [illegible]. *Ib.* [illegible] in neceſſitatem; *ita quoque aliud exemplar. D. Mor.*

CAP. XI.

V. 4. [illegible] *Corrupte ab Heb.* אספסף *v.* 5. [illegible]* *tranſpoſitis* [illegible] *&* [illegible], *pro* [illegible] *ut in H. v.* 17. *Omiſſa ſunt* [illegible] *D. Mor. Ib.* [illegible] *in alio ex* [illegible] *rectius. D. M. v.* 25. [illegible] non continuerunt ſe: *Talmudiſtis id* הכניש: *quod conſtat ex illo R. Channin*, לא תכניש דבריך מפני איש Ne contineas verba tua in cujuſquam gratiam. *Sanhedr. Cap.* 1. *ſect.* 3. *Atque ita etiam interpretantur hunc locum Onk. Jon. pleriſque Hebræorum. ver.* 31. [illegible] *ſi recte ſcribitur formari poteſt a* [illegible] *idem quod Heb.* נטש: *vel a* [illegible] *ſive* [illegible] *in Aphel, i. q. Ch.* אפרח *qua voce utuntur hic Onk. & Jon. in transferendo præcedens* ינו: volare fecit: *ſed tum deeſt quod reſpondeat Heb.* יטש *niſi illud interpres propter affinitatem literarum hoc ſenſu acceperit. Si ſubſit mendum, legendum forte erit:* [illegible], *vel* [illegible] *quæ ultima vox in vertendo* Heb. *hoc* נטש *adhibetur Deut.* 32. *v.* 15. *Neque* [illegible] *vel* [illegible] *ullibi in Pentateucho, vel Liturgiis occurrit amplius: ſed* נטש *convertit fere noſter vel per* [illegible], *vel per* [illegible] *v.* 32. [illegible] *etiam Gen.* 37. *v.* 31. *reſpondet* Heb. שטח Expandit: *ſignificatio Samaritanis peculiaris. Arab.* نكس Demiſit *ſenſu etiam utrobique non incongruo.*

CAP. XII.

V. 1. [illegible] ſplendida, illuſtris: *aliud Exemp.* [illegible] recta, decora. *Ch. Onk.* שפירתא *idem ſenſus. D. Mor. v.* 3. *deeſt* [illegible] *v.*11. [illegible] *De mendo ſuſpectum, vel pro* [illegible] imbecilliter, ſtulte egimus. *Arab.* [illegible] *&* [illegible] *fere idem eſt quod* טפש *qua voce utuntur hic Onk. & Jonath: vel deficiente* [illegible], *quod nonunquam in hac dialecto accidit, pro* [illegible], *aut pro more verborum in hac conjugatione,* [illegible] *ipſiſſima vox quæ in Tar. Hieroſolym. occurrit, & verſioni* 70. *quos haut raro ſequitur, prorſus conformis. v.*14. [illegible]* in adduendo, aut faciendo ire: *Senſus nihil ad rem; & error, legendum n. eſt* [illegible], *ut aliud ex. D.* Mor.

CAP. XIII.

Verſ. 1. [illegible], *Aliud exemplar* [illegible] *D. M. Familiare hoc admodum Samar. permutare* [illegible] *&* [illegible] [illegible] *vero, &* [illegible] *quæ duæ voces indifferenter uſurpantur, Gen.*30. 20. *Hæ inquam, atque etiam* [illegible], *ac* [illegible] *Samar. Arabibuſque*, conſilium, conſiderationem, & cogitationem *ſignificant: Unde* [illegible], *ſive* [illegible], conſiderent, *non inepte interpretemur; cui verſioni illa* 70. *prorſus conſentit. At quam convenientiam cum his habet Heb. Samar.* [illegible]? *dictio Hebræis, Chald. Syris, Armen. Turc. Perſiſque, ſi Lexica eorum conſulimus, penitus ignota; nec ad rhombum uſus quem habet apud Arab. atque Æthiopes: bis occurrit, hic & Deut.* 1. 22. *Mihi videtur idem denotare quod Syr.* [illegible] *& Arab.* [illegible] Caute, diligenter obſervavit: *facilis permutatio* [illegible] *&* [illegible]: *Atque hoc modo Interpretes hi omnes inter ſe optime conſentient. Ib.* [illegible]* *leg. potius* [illegible] *v.* 11. *In Heb. Sam. leg.* [illegible] *Mor. At in Uſſer, ut in Heb.* [illegible] *v.*19. [illegible]* *pro* [illegible]: *ut ver.*20. *V.*20. [illegible] muratæ, muris cinctæ, *a* [illegible], *Chaldæis i. q.* חגר cinxit, *inquit* D. *de Pomis. Talmudicis eſt etiam* detinuit: *unde* [illegible] *Deut.* 20. 20. *i. q. Chald.* כובשין munitiones, propugnacula, arces: *quæ poſterior ſignificatio huic loco fortaſſe convenientior: quia quæ ſequitur vox* [illegible] *etiam* muratas, *vel* munitas urbes *denotat; vel denique a* [illegible] *&* הגר (*quod poſterius prioris interpretatio communiter fit*) extrema pars, & ambitus rei; *etiam* loci, *vel* regionis oras, *ſive* partes, *ſignificet* exteriores; *quas* اقطار *appellant Arabes; Galli*, les marches: *Itali*, i Cantoni, *quales Helvetiorum; Civitatum autem illas, Latini*, Suburbia; *Arab.* الاربطة *&* ارباض *quæ voces hoc ipſo in loco habentur in noſtra, Erpeniique verſione Arabica; Hæ autem extra, & abſque muris ſunt. Atque hoc modo huic interpretationi omnino conſentiet Hebræo-Samaritana vox cui reſpondet* [illegible], *de qua altum apud omnes Hebr. Lexicographos ſilentium, ſcil.* [illegible], *quam non mendoſe ſcriptam teſtantur omnes non tantum quibus uſus eſt D. Morinus Codices, ſed Uſſeriani etiam. Apud Æthiopes a.* (*& fruſtra opinor quæritur hæc dictio in ulla alia lingua*) [illegible] *unde ſatis apte deduci poteſt noſtrum* [illegible], Oram, *ſive*, extremam rei alicujus partem, *indigitat. v.*23. [illegible] Palatium, *teſte Munſtero, Ar. Erpenii & noſter* [illegible] Thronus, Metropolis: *rationem ſubjungit Raſhi*, ששם מושב המלכים *Ægypti metropolin intelligit. Niſi alicui videatur mendum, nempe* [illegible] *pro* [illegible], *ut ita cum Chald. Vulg. atque Hebræorum pleriſque noſter conveniat. v.* 34. [illegible] *Eſt Syr.* [illegible] detrectare: *Prov.* 19. 8. *cui affine Latinum hoc, itemque Armen.* [illegible] Tartincal, *omnino idem quod hic H. Sa.* [illegible] murmuravit, ſuſurravit.

CAP. XIV.

*Verſ.*6. [illegible]* *in alio exemp. rectius* [illegible] M. *v.*11. [illegible] *a* [illegible] *i. q. Arab.* علي contra, adverſus; *teſte B. Bahlul: & quo ſenſu occurrit, Act.*27. 5. *Samaritanis hinc videtur formari verbum, quod* contrariari, adverſari, contradicere, reſiſtere, *vel quid ſimile ſignificat, Atque ita non ſemel interpretatur hoc verbum Ar. noſter, hoc verſu, & v.* 23. *Ar. Sam. Deut.* 32. 19. *ejus loco habet* رفض *ut etiam noſter. v.* 32. [illegible]* *leg.* [illegible] *v.* 24. [illegible] *leg.* [illegible] *v.* 38. *pro* [illegible], *leg.* [illegible] *D. Mor. v.* 44. [illegible]: *i. q. Syr.* [illegible] Audacter, dedita opera fecit.

CAP. XV.

Verſ. 39. [illegible] *Deduci etiam poteſt a* [illegible] *Syr.* Perrupit, erupit: Non erumpetis, effluetis poſt: *Atque ita fere interpretati ſunt Chald. & Syr. eſt enim* [illegible] *qua voce utuntur* effluxit, diffluxit. *Vel forte adhuc rectius dicamus* [illegible] *per metatheſin poni pro* [illegible]: *i. q.* חור *Heb. cui hic reſpondet: Sic* [illegible] *idem eſt quod* קום, [illegible] *i. q.* רוץ *atque id genus plurima.*

CAP. XVI.

Verſ. 2. [illegible] vocati ad tempus, *hoc eſt*, tempore concilii: *ut Vulg. & Chald. ſcil. quo tempore conveniebant magnates de re aliqua conſulturi. v.*9. [illegible]* *leg.* [illegible] *v.* 29. [illegible], *leg.* [illegible], *D. M. v.* 32. *Chald. Sam.* [illegible] omnes opes, *vel* divitias ejus.

CAP. XVIII.

*Verſ.*6. Pro tuos, *in Verſ. Lat. pone ut eſt in adnot.* veſtros. *v.*8. [illegible], *Ita etiam Onk. & Jon.* לגדולה *Raſhi in lo, Nec aliter Abravanel* ענינו לגדולה *Suffraganeur Senes*, εἰς γέρας, *& Ar. Erpen.* لكبر: *Hinc ſatis liquet quid* [illegible] *v.* 12. [illegible] præcipuum, *in Liturgiis Samar. hoc vocabulum ſæpiſſime occurrit, & per* خاص *Arabice convertitur; ut in hoc tetraſticho,* [illegible] *Quæ Arabice ſic ſe habent,*

خاص المخلوقات زهره من نورك خاص كل الامم اخترت لك تساجدين

Præcipuæ creaturarum, ſcintilla ſunt de tuo lumine: præcipuas omnium gentium elegiſti, ut te adorent. *Vide Annot. ad Deut.* 32. 9. *Ib.* [illegible] veteris. *Non ſatis aſſequor cur ita verterit hanc vocem doctiſſ. Interpres.*

CAP. XX.

V. 11. [illegible] *Aliud ex.* [illegible] *ſic etiam c.* 22. *v.* 23. *V.* 13. *In Heb. Sam. leg.* [illegible] *Mor. v.* 17. [illegible] *leg.* [illegible] *D. M. v.* 24. [illegible]* *pro* [illegible] *D. M. v.* 28. [illegible]* *lege* [illegible]

CAP. XXI.

V. 12. [illegible]* *rectius leg.* [illegible] *v.* 14. [illegible] *aliud* [illegible] *D. M. Ib.* [illegible] Vada: *eſt n.* [illegible] *hic paragogicum: & a* جور tranſire *deducitur. D.* Mor. *v.* 17. [illegible] *alterum ex.* [illegible] *D.* Mor. *verſ.* 18. [illegible]* Enarrator, doctor: *aliud ex:* [illegible] *D.* Mor. *v.* 20. [illegible] *ſic ſcribitur: ſed leg. cum alio ex.* [illegible] Mor. *v.* 22. [illegible] Peragrabo, circumibo: *ſic n. in Liturgia Samar. per* نار *Arab. exponitur: prout etiam in noſtris Bibliis* رام *ſæpiſſime reſpondet H.* חור *fere i. q.* نار *Ar. v.* 29. [illegible] *reverti etiam poteſt* Sicut res corrupta *ex Deut.* 31. *ver.* 29. *ubi* [illegible] *reſpondet Heb.* השחת: *vel* [illegible] *&* [illegible] *commutatis, quod Samaritanis admodum familiare*, ſicut res mortua *vel*, mors: *id Arab.* طفس *teſte Gigg. Non prætereundum hic quæ habet B. Bahlul ſub voce* [illegible] *ex B. Serushai* [illegible] *inquit* [illegible] صنم المواببين [illegible]: *Per* [illegible] *a.* Jovem *intelligit: Hoc ſi de Jove Stygio accipiamus, conſentiunt etiam quæ tradit S*tus *Hieronymus libro* 5. *in Iſaiam, dum idem facit quod* בעל פעור: *In Nabo, inquit, erat Chamos idolum conſecratum, quod alio nomine appellatur Baal-phogor: in cujus ſacris, quæ comedebantur ſacrificia, inferiæ erant in memoriam defunctorum peractæ. Conſule ſis Pſal.* 106. *v.* 28. *ubi per* זבחי מתים *intelligendæ ſunt victimæ quæ Jovi Stygio* (*qui Phœnicibus* Mot *dictus*) *mactabant.* Mot *a. &* מוש *Hebræis idem ſonant. Hoc modo plane convenit Etymologia τῦ* כמוש *cum Chal. Sam.* [illegible] *vel* [illegible]

CAP. XXII.

V. 22. [illegible] *Aphel a* [illegible] *quod Arab.* Cohibuit, obſtruxit. *Adſtipulatur expoſitio Raſhi in lo.* היה רוצה למנעו מלחטא. *ver.*23. [illegible] *Ita ſcribitur, ſed al. ex.* [illegible] *Mor. v.* 26. [illegible] *i. q. Syris* [illegible] *congruit etiam cum* عرض Oppoſuit, reſtitit, adverſatus eſt. *v.* 30. [illegible] *in alio exempl.* [illegible] *D. Mor. v.* 31. [illegible]: ſuper me a principio tuo: [illegible] *idem videtur quod Syris* [illegible]. *Vel forte*, a prima inequitatione tua. a ثار *Arab.* Inequitavit. *Aliud exemplar habet.* [illegible]: ex quo tu es. [illegible]: *aliud Ex.* [illegible] *D.* Mor. *v.* 34. *poſt* [illegible] *deeſt* [illegible] *D.* Mor. *v.* 39. *In Heb. Sam. leg.* [illegible] Mor.

CAP. XXIII.

Ver. 3. [illegible] Languidus, triſtis: [illegible] *Syris* languit, debilitatus eſt. *Ita fere interpretatus eſt Targ. Hieroſ. R. Jehuda*, נשבר, *R. Menahem* צולע: *a Gen.* 32. *v.* 25. *in eundem ſenſum D. Kimhi, & alii. v.* 8. [illegible] Convitiis proſcinde; *id Chal.* סכף *teſtibus B. Aruch, & Aquinate*, לשון השחתה וחרפתה *verſ.* 10. [illegible] enarrabit: *videtur legendum* [illegible] *vel ſaltem* [illegible] *D.* Mor. *v.* 19. [illegible] *aliud Ex. melius*, [illegible] *D. Mor. verſ.* 21. [illegible] fermentum: *ſed tum fere in diverſa forma* [illegible] *&* [illegible] *Reſpondet Heb.* עמל *cui* לשון עבירה *tribuit Raſhi;* 70. πόνος. *Hinc ſimul conjunctas habemus haſce duas voces ab Apoſtolo* 1. *Cor.* 5. *verſ.* 8. ζύμη πονηρίας. *Aliter* [illegible] *idem forte denotet quod* Heb. חמר grave, durum, moleſtum: *ut etiam* עמל *ver.* 23. [illegible] *forte leg. potius* [illegible]: *Eſt tamen* Ligatio *incantationis quædam ſpecies. v.*14. [illegible] *i. q.* חטף rapina, ſpolium. *Ib.* [illegible] Attraxerit, poſſederit: *Talmudicis id fere innuit: atque ita interpretati ſunt Onk. & Ion. aliud ex.* [illegible] *D. Mor.*

CAP. XXIV.

Verſ. 3. [illegible]: *aliud exempl.* [illegible] *D. M. Ib.* [illegible] *forte idem quod Arab.* صلم, *aut* مصلوم Percuſſus, male affectus fuit oculus, *ſcil. mentis ejus, ita ut minime videre potuit, vel intelligere: uſitatiſſima autem hæc commutatio* [illegible] *&* [illegible]: *atque huic expoſitioni favent maximi nominis Hebræi, S. Jarhi*, עינו נקורה: *cui conſentiunt Elias R. Menahem, Abravanel, aliique. v.* 4. [illegible]* *aliud exempl.* [illegible]: *ut etiam v.*16. *D. M. v.*8. [illegible], *eliſo* [illegible] (*huic dialecto non infrequens*) *pro* [illegible] *Ib.* [illegible] *i. q.* מחץ contereť, comminuet: *concidit Syris* [illegible] *v.* 17. [illegible] *pro* [illegible] *ut in alio exempl. D. M. Verſ.* 11. [illegible]: *pro* [illegible] *aliud exempl. D. M. v.* 19. [illegible]* *pro* [illegible] *Mor. v.* 22. [illegible] *Hæ voces aliter ita ſint vertendæ*, Donec reverteris, *Ita vir admodum Reverendus, nec vulgari eruditione clarus Jo. Lightfoot, S.T.D. qui diſcrepantias inter H. Sam. & Chald. Sam. in hoc & ſequenti libro, prout in Bibliis noſtris ſub finem columnarum habentur, tranſtulit. Pro* [illegible]. *Aliud exemplar habet* [illegible]: *&* [illegible] *vertit* [illegible] *D. Mor. v.* 24. [illegible]: *aliud exempl.* [illegible] *retinuit. Mor.*

CAP. XXV.

Verſ. 12. [illegible] *Ita & exemp. aliud, ſcribendum tamen* [illegible]. *D. M*

CAP. XXVI.

Verſ. 1. [illegible] numeri, *ut Arab. v.* 5 *leg.* [illegible] *Mor. ver.*15. *In Heb. Sam. pro* [illegible], *leg.* [illegible] *Mor.*

CAP. XXVII.

Verſ. 1. [illegible]* *pro* [illegible]: *ut aliud exempl. M. v.*9. *Pro* [illegible]* *in Heb. Samar. leg.* [illegible]: *ut in Uſſer, v.* 14. *leg.* [illegible] *v.* 17. [illegible]. *dele unum jod, error Exempl. Mor. v.* 20. [illegible]: *Aliud exempl.* [illegible], D. M.

CAP. XXVIII.

Verſ. 3. *Pro* [illegible]* *leg.* [illegible] D. M. *v.* 5. [illegible], *a* כול menſuravit, *pro hoc alibi* [illegible] *Lev.*5.11. *c.*6.20. *Num.*5.15. *&* [illegible] *Lev.*19. 36. *& contractius adhuc*, [illegible]: *Exod.* 16. 36. *Deut.*25. 14, 15. *Semper pro* Epha *ponitur. v.* 11. *Pro* [illegible] *leg.* [illegible]: *ſic enim ſcribitur in utroque exemplari. D. Mor. v.* 14. [illegible] *Onkel.* באתחדרותיה *cui manifeſte reſpondet, atque ſignificatu convenit; proinde legendum videtur* [illegible] *idem quod Syr.* [illegible]

CAP. XXIX.

Verſ. 11 *In Heb. Sam. leg.* [illegible] *Mor. v.*35. [illegible] *Sane ſcribendum* [illegible] *Alind exempl.* [illegible], *Mor.*

CAP. XXX.

Verſ. 6. [illegible] *plane idem videtur quod Ar.* كبح *h. e.* قطع منع inhibuerit, reſciderit.

CAP. XXXI.

V. 16. [illegible] propter ſermonem Phogor. *v.* 27. [illegible] Tenentes *vel* capeſſentes bellum, *ab* [illegible]: *Hebr.* חפשי *diſerte reſpondet. v.* 48: [illegible] *idem quod* [illegible] *v.* 49. [illegible] *ſenſu convenit cum Arab.* عصل *&* حصل Mortuus eſt: *niſi forte mendum ſit pro* [illegible], *aut* [illegible]: *in Kal. Hebræis, Chald. Syriſque notiſſima vox.*

CAP. XXXII.

V. 9. Initio *hæc omittuntur* [illegible] *D. Mor. v.* 22. [illegible] *aliud ex.* [illegible] *D. Mor.*

CAP. XXXIII.

V. 52. [illegible] *Chaldæis* שרכין עלין *ut B. Aruch*, ענפים סעיפים *ut Pomarius, h. e.* Rami, ſurculi, folia: *Contra Syris* [illegible] *In libro Paradiſi*, profunditas fundamenti, اصول *ut B. Serushai apud B. Bahlul*; Radices: *ac ſi diceret*, Radices *ac* ramos eorum diſperdetis. *Verum ut quod judico ad rem propius, dicam*, [illegible] Idola *denotare prout cæteri fere omnes vertunt interpretes, nullus dubito.* Idola *a. in Scripturis ni fallor* 40. *plus minus variis reperio appellata nominibus: depictorum tantum, tribus*, צירים: *Iſa.*45. *v.* 16. צלם *Dan.* 2. *v.* 31. *etiam propter creditam internam virtutem ita dicta aſſerit Rambam: &* אבן משכית *Lev.* 26. *v.* 1. *Huic directe reſpondet vox Heb. in hoc verſu; at per aliud exponit noſter, per Mutum ſcil. idoli genus, a propheta τῦ* אבן דומם *nomine ſignatum, Hab.* 2. *v.* 19. *& paulo ante* אלילים אלמים: *jam v.* אלמים *atq;* [illegible], *omnino idem indigitant; nec ulterius quærendum hujuſce dictionis ſignificatum: vide Kimhi, Raſhi & Abravanel in lo. neque n. vacat eorum verba ſubnectere. v.*55. [illegible] *al. ex.* [illegible] M.

CAP. XXXIV.

V. 4. *leg.* [illegible] *ut in alio ex.* Mor. *ver.* 6. [illegible] *In altero Ex.* [illegible] D. Mor. *v.* 11. [illegible]* *legendum potius* [illegible]

CAP. XXXV.

V. 3. [illegible] *pro eodem ponitur quod* [illegible] *verſu præcedenti.*

CAP. XXXVI.

Verſ. 8. *In* Hebræo-Samarit. *leg.* [illegible] Mor.

ANIMADVERSIONES SAMARIT. IN DEUTERONOMIUM.

CAP. I.

V*Erſ.* 12. [illegible] *Non* ſtultitiam *tantum ſignificat hæc vox, ſed* pinguedinem *etiam, ex naturali cauſa, juxta ſcitum illud Hebræorum*, שמנונית הלב גורם הטפשות *Res autem pingues, graves fere ſunt, atque oneroſæ: proinde hac ratione convenit aliquatenus* [illegible] *cum Heb.* משא *cui hic reſpondet. v.*20. *Pro* [illegible], *leg.* [illegible] *M. v.* 22. [illegible]: *Vide An. ad Num.*13.1. *v.*27. [illegible]: *Hujus radix nequit eſſe* [illegible]: *ſed potius* [illegible]; *At quid dices*, [illegible]? *prorſus idem teſte Nathan in ſuis Concordantiis quod hoc loco Heb.* רגן: *quid illud?* כלשון סכסוך: *quæ quidem dictio ſono perparum differt a noſtro* [illegible]; *nec exemplo caret harum literarum permutatio:* Perturbationem, *vel* combuſtionem feciſtis: *prope accedit ad Arab.* تكلسم *v.* 28. [illegible] *Idem ſignificare quod alibi* [illegible] *extra dubium eſt iis, qui norunt quantam licentiam ſibi ſumunt Samaritani in indifferenti harum literarum uſu. v.* 29. [illegible] Conturbemini: *in Ithpeel a* צרה *quod apud Chaldæos* לשון חכרה *habet teſte Baal Aruch, &* לשון תמיה *ut Pomarius. Hinc per* תתברון *Onk. & Jon. Hebraicum verbum cui reſpondet* [illegible] *vertunt; atque in eundem ſenſum etiam Perſicus. v.* 36. *poſt* [illegible] *ex alio exemplari reſtituenda hæc verba* [illegible] *D.* M. *v.* 41. [illegible]* *videtur pro* [illegible]: *ſic D. M. Ib.* [illegible] Et parati fuiſtis. *Aliud exemplar* [illegible] Et compoſuiſtis vos, *D. Mor.*

CAP. II.

Verſ. 5. ࠋࠁࠕࠑࠓࠀ: *male pro* ࠋࠁࠕࠏࠓࠀ, *ut in alio ex.* D.M. *v.* 6. ࠋࠁࠕࠀࠔࠀࠕ *Exempl. aliud,* ࠋࠁࠕࠀࠔࠀࠕ *Mor. v.* 11. *ex alio exempl. ſic reſarcitur,* :ࠉࠀࠕࠔࠀࠋࠁࠕ:ࠋࠁࠕࠋ:ࠓࠐࠕ:ࠉࠀࠁࠀࠕࠔࠁ *D. M. v.* 22. ࠋࠁࠕࠉࠔࠉࠐࠕ* *pro* ࠋࠁࠕࠉࠔࠉࠐࠕ *D. M. v.* 30. ࠉࠀࠉࠏ *plane idem quod Arab.* عياص durus, difficilis volenti quid.

CAP. III.

Verſ. 4. *In Heb. Sam.leg.* ࠓࠃࠓࠀࠄ. Mor. *v.* 5. ࠔࠓࠄ *pro* ࠔࠓࠉ *Aliud exemplar in plurali* ࠋࠉࠔࠐࠉࠋࠉࠔࠕ. *D.Mor. Ib.* ࠄࠀࠀࠆࠉࠐࠁ *ex Heb.* פרוי *plane videtur derivatum :* ז *enim &* ו *eundem fere ſonum habent : nec a Sam.voce multum diſſonat Ital.*Borgo,*cui reſpondet etiam in ſignificatu: Nam* פרוי *ut &* ࠄࠆࠉࠐࠁ *quod idem diximus* מה שאן לונדר חומה ומבצר *ut Kimhi in lib. Rad. Nathan in Concord. et conſtanter Hebræi omnes : unde Chaldaice per* פצחיא *ſemper, excepto tantum Hab.*3. 14. *convertitur. Atque hoc modo etiam* פצח *&* ברז *Ch. atque Ar. inter ſe conveniunt. Senes varie admodum hanc vocem vertunt, ut in locis ubi occurrit videre eſt. v.* 12. ࠉࠀࠄࠄ* *pro* ࠀࠉࠄࠄ D. M. *v.* 26. ࠉࠀࠕࠏࠁ præcationi meæ : בי *pro particula obſecrandi ſumit.*

CAP. IV.

Verſ. 16. *Ante* ࠋࠁࠑࠋ *deeſt* ࠋࠁࠕࠐࠏࠀ. *D. Mor.*

CAP. V.

Ver. 5. ࠋࠁࠉࠋࠉࠐࠑ, *leg.* ࠋࠁࠔࠉࠋࠉࠐࠑ D. M. *v.* 15. ࠏࠓࠃࠀࠐ* *pro* ࠏࠓࠃࠀࠐࠕ *ut aliud exempl. D. Mor. v.* 22. ࠉࠄࠁࠋ *pro* ࠉࠄࠕࠋ, *ut aliud exempl.* D. M. *v.* 24. *deeſt* ࠄࠀࠔࠀ *v.* 27. ࠔࠔࠏ: *Hæc antecedere debent* ࠕࠁࠉࠄࠋࠀ:ࠄࠕࠄࠉ:ࠋࠋࠔࠉࠃ:ࠋࠔ:ࠀࠉࠕࠏࠔࠁࠕࠉ:ࠋࠋࠔ:ࠄࠀࠀࠕ D. M. *v.* 32. ࠋࠁࠕࠓࠀࠀࠕ *legendum* ࠋࠁࠕࠓࠏࠀࠕ

CAP. VII.

Verſ. 1. ࠉࠋࠔࠉ *idem quod Chaldæis* שלח Emiſit,ejecit. בלשון סופו וקץ *ut* D. d. *Pomis. v.* 4. ࠄࠋࠉࠉࠉࠔࠉࠕ: *Aliud exemp. recte* ࠔࠋࠉࠉࠉࠔࠉࠕ: *D. Mor. v.* 13. ࠓࠒࠀ & ࠓࠃࠀ (*pro libertate quam ſibi ſumunt Samaritani in homogenearum uſu*)*idem ſignificant,& reſpondent Heb.* שגר *Exod.*13. 12. *Deut.* 28. 4. *&c. In Liturg.Sam.ſæpius Arabice per* اصل *convertitur ; ut ex hoc diſticho liquet* ࠀࠉࠋ:ࠋࠁࠋ <:ࠄࠋࠉࠄࠋ:ࠀࠉࠋ:ࠓࠒࠀ <:ࠓࠒࠀ:ࠕࠐ:ࠄࠋࠏࠋࠔࠋ *Arabice ſic :* اصل ليس لسلطنته فرع ليس لسلطنته هو اصل Poteſtati ejus non eſt principium, Dominio ejus non eſt finis, Principium ipſe. *Hinc* principales, *vel* præcipuos. *hoc loco denotare poteſt : Gen.* 31. 30. *videtur idem quod Chald.* אזל *apud Onk.* abiit, exiit : *unde Æthiopibus* ኦቀረ exitus aquarum, *Cant.* 1. 12. *v.* 15. ࠋࠔ, *pro* ࠋࠁࠔ. *D.M. v.* 26. ࠀࠋ. *pro* ࠀࠋࠕ *Mor.*

CAP. VIII.

Verſ. 3. ࠔࠁࠉࠆࠀࠕ *Solus noſter ita interpretatur Heb.* יענך : *multo melius aliud exemp.tranſtulit* ࠔࠁࠂࠔࠀࠕ.ࠔࠏࠁࠋࠕ *D.Mor. Ib.* ࠔࠓࠂࠀࠕ *Æthiopibus ſignificat hoc verbum* Afflixit, laborare fecit, انعبك *ut Ar. hic habet. Niſi forte conveniat cum Ch. & Syr.* צרך Indigentia, *vel* penuria afflixit te, *ut eſt in Vulg.*

CAP. IX.

Verſ. 17. ࠀࠕࠉࠀࠀࠕ. *rectius aliud exemplar* ࠀࠕࠉࠄࠀࠀࠕ *D. Mor. v.* 23. ࠕࠏࠂ* *leg.* ࠕࠒࠂ: *ut aliud exemplar D. Mor.*

CAP. X.

Verſ. 7. ࠕࠋࠕࠂ. *leg.* ࠕࠋࠏࠂ: *Mor.*

CAP. XI.

Verſ. 6. ࠋࠕࠀࠕࠔࠉࠁࠕ *Aliud exemp.* ࠋࠕࠀࠓࠁࠕࠁࠕ D.*Mor. Habet Arab. Samar. Interpres quod priori* ࠋࠕࠀࠕࠔࠉࠁࠕ *reſpondet, ſc.* انضموا *Sed alio ordine poſitum,& cum aliqua a cæteris diſcrepantia : Pericopes, quantum in* MS. *habemus eſt hæc verſio.* فابتلعهم * وجميع الناس الذي انضموا الي قارح وبيوتهم واخبيتهم * وجميع الناس الذين معهم فيما بين اسرايبل Et deglutivit eos, omneſque homines qui ad Corah congregati erant,& domos eorum, ac tabernacula eorum, & omnes homines qui cum eis erant. *v.* 10. ࠔࠓࠄࠂࠐ *Eſt nihil in hac dialecto uſitatius quam iſtiuſmodi commutatio,* ࠕࠄࠂ *&* ࠕࠏࠂ: *Confer Gen.*21. 30.*Exod.*22. 13. *cum Gen.*31. 44 47. 48. 50. 52. ࠕࠕࠏࠂ *autem &* ࠕࠏࠂ *Samaritanis eſt etiam i. q.* قدوم Adventus, occurſus, *Gen.* 14. 17. *Deut.* 4. 30. *Ut igitur a* قدوم *eſt* قدم pes, *& Chald. a* סור *eſt* אסתורא *idem; cujus exempla in aliis item linguis habemus non pauca : quidni* ࠕࠄࠂ *quoque* pedis *habeat ſignificationem ? Certe intra anguſtos adhuc limites clauditur iſtius dialecti cognitio ; Hoc autem eo veriſimilius apparet, quia (teſte Morino) aliud exemplar retinet dictionem Hebraicam* ברגלך *quaſi huic* ࠔࠓࠄࠂࠋ *Synonomon: vel aliter ita vertendum,*adventu tuo. *ver.* 12. ࠉࠕࠔࠐࠋࠉࠏ *Videtur mihi idem denotare quod Arab.* عين عناية Oculus curæ, providentiæ divinæ : *poſteriori voce utitur hic Arab. noſter & Erpen.* Chaldæis *atque Syris eſt proprie* Neceſſitas : *Verum ut Neceſſitas, & Neceſſitudo Latinis conſonant, nec minus opinor hæc* *dictio ſub eodem diverſo ſenſu Samaritanis :* Hoc *certum,* Honain *apud B. Bahlul per* حوار *vertit, ut & Zecharia per* ميلي Animi inclinatio, propenſio ; *quod in idem ferme recidit : Addo quod Exod.* 21. *v.* 10. *ubi hoc idem vocabulum occurrit in* 70, *haberi* ὁμιλίαν, *congruenter ſatis.* H*uic a. poſteriori loco prædicti Zachariæ magis accommode videtur interpretatio,* زوني *per* مرمل *convertentis, quaſi* quæ ſtatui viduitatis neceſſaria.

v. 14. *Deeſt* ࠔࠉࠔࠉࠁࠉ muſtum tuum. D. Mor. *v.* 29. ࠔࠉࠔࠉࠓࠃࠁࠄ *ut una dictio ſcribitur.* Mons *a. iſte in Samaritanorum ſcriptis, præclaris inſignitur nominibus: nunc n.* جبل المنقطعين : *nunc* ࠔࠉࠄࠋࠀ:ࠀࠉࠁ *appellant ; modo* الفرايض ; *nec non aliquando* اسمح الالم *Ibid. Pro* ࠋࠁࠉࠏࠓࠕࠏ *Arab. Sam.* ࠏࠓࠒࠋࠀ,ࠋࠓࠕ

CAP. XII.

Verſ. 6. *leg.* ࠋࠕࠔࠉࠄࠁࠕ *Mor. ver.* 8. ࠓࠔࠑ *Aliud ex.* ࠓࠔࠁ *Mor. v.* 20. *In Heb. Sam. leg.* ࠔࠉࠄࠋࠀ *Mor.*

CAP. XIII.

V. 5. *Omittitur* ࠄࠁ *D. Mor. v.* 6. *deeſt* ࠉࠀ *D. Mor. Ib.* ࠔࠁࠄ *pro quo rectius alibi* ࠓࠕࠄ, *itemque* ࠓࠕࠏ *vide Lexicon. i. q. Chald.* חיק. *v.* 10. ࠔࠀࠄࠏࠔࠋ *pro* ࠔࠀࠏࠏࠔࠋ, *& ſic v.* 13. *aliud exemplar habet. D. M. Quamvis ut* دحا *&* طحا *idem ſunt Arabibus, quidni etiam* ࠄࠄࠏ *& Hebræ.* רחה *in eodem ſignificatu conveniant ? Sane Arab. Samar. per* ادحاك *vertit. v.* 14. *Sic iſta legito.* ࠋࠏࠔࠀࠕࠉࠓࠏࠓࠀࠕ *D. M. v.* 16. *Omittitur dictio* ࠋࠀ *D. M.*

CAP. XIV.

V. 1. ࠋࠕࠏࠓࠀࠀ Convenit *plane cum Syr.* [illegible], Secuit, incidit : *per* انسق *exponitur apud B. Bahlul : firmat hanc ſententiam Arab. Samar. qui* يتكرحوا *interpretatur : peculiariter de* inciſione cum cultris *intelligunt plerique Hebræorum, qualis illa* 1. *Reg.* 18, *v.* 28. *Atque hinc Ar. noſter ſuam videtur hauſiſſe interpretationem : iſtiuſmodi* laniatum *ſpecialiter prohiberi putat R. Menahem* על הרוני עיר הנדחת propter occiſos in urbe depulſa : *de qua Cap. præcedente. v.* 5. ࠋࠔࠔࠀ Mihi *videtur i. q. Chald.* אשימא *cui* דמות תיש *teſtatur B. Aruch : & conſentiunt fere omnes Hebræi (excepto Nathane, qui* שם עוף *ſcribit) dictionem hanc de aliquo* hircorum *genere eſſe intelligendam. Ib.* ࠉࠉࠏࠕ *i. q.* Chald. דיצא (ࠏ *pleonaſtico) & Heb.* דישון *cui reſpondet : Arab. Sam. duabus vocibus hanc unam videtur exprimere ; quarum prima* الاروي *quæ in Arab. noſtro & Erpen. altera* الكركدن *h. e.* Rhinoceros, *ut transfertur Deut.* 33. *v.* 17. *Ib* ࠔࠉࠄࠐ *pleonaſtico* ࠄ (*quale fuit* ࠏ *in* ࠉࠉࠏࠕ, *ut jam nunc obſervavimus) i. e. quod* ראם רים *vel* רימא Unicornis. Chaſcuni *per* שולייא *exponit :* ראם *a. &* شال *Act.* شول *in eodem conveniunt ſignificatu, ſc.* Elevavit, exaltavit : Hinc Unicorni *hæc nomina* רימא *&* שולייא *a cornu ejus altitudine atque eminentia. Quid quod Onk. Jonath. Syrus, aliique Interpretes, Unicornem inter animalia in hoc verſu comprehendi volunt ? cumque ut mundum, eſuque licitum communiter recenſent* Hebræi: *præter hanc a. non eſt hic alia dictio quæ illum indigitet. Ib.* ࠓࠀࠉ Convenit *aliquatenus cum Syr.* ܙܪܢܩ *h. e.* [illegible] *teſte Gregorio apud B. Bahlul ; vel ut Ferrarius,* Camelopardalis : *cui ſuffragantur omnes non tantum verſiones noſtræ* 70. *Vul. Lat. Onk. Jonath.* Perſ. *Syr. & Arab. ſed & Arab. Samar. Erp. Saadia, R. Jonas Grammaticus ille antiquiſſimus, atque* Hebræorum *plerique. v.* 13. ࠄࠀࠉࠀࠕ Heb. ראה : *ſic Levit.* 11. *v.* 14. *hæc eadem vox cum* ד, *legitur: & ſcribit A. Menahem in lo. quatuor nominibus vocari hanc avem, ſc.* ראה, דאה, איה, דיה : *nec aliter* Chaſcuni. *ver.* 15. ࠄࠂࠕࠕࠏ *Heb.* תחמס *ex quo, homogenearum tantum permutatione facile deducitur. Arab. Sam.* ࠂࠕࠕࠏࠋࠀ *v.* 16. ࠉࠁࠉࠀ *Arab. Sam.* ࠓࠒࠂࠋࠀ, Sacer, *avis. Ib.* ࠄࠁࠕࠁࠒ *Arab. Sam.* الكساف *v.* 18. ࠄࠀࠉࠋࠕࠁࠂ *i. q.* الخطاف Hirundo, *teſte Bahlul. vid. An. ad Lev,* 11. *v.* 9. *Ar. Sam.* زمج Avis rapax *quæ Perſice* دو برادران *vid. Gol. Turcice* سكسك *apud* نعمة الله *Ib.* ࠄࠀࠓࠒࠂ *Arab.Sam.Erp.& Saad. ut noſter* الهدهد: *conveniunt hic omnes contra* 70. *v.* 23. *Omittitur dictio* ࠓࠔࠁࠉ *D. Mor.*

CAP. XV.

Ver. 2. ࠉࠁࠄࠉ *Eſt omnino idem quod Ch. atque Syr.* נבב : *Conſtruitur cum* ࠁ *ut Heb.* נשה *& tum ut illud* Mutuo dare, *vel abſque* ࠁ *cum Accuſativo & tum ut idem* נשה Exigere *ſignificat. Ib.* ࠀࠋ* *leg.* ࠀࠋ *v.* 5. ࠀࠕࠋ *Aliud ex.* ࠕࠕࠄࠋ Mor. *ſic etiam v.* 23. *V.* 13. *Verſus prior pericope abeſt, quæ ſic reſtituenda,* ࠔࠁࠔࠋࠔࠀࠕࠄࠁࠋࠕࠄࠋࠔࠀࠉࠃࠕࠉ *D.* M.*v.* 14. ࠕࠕࠀࠐࠕࠉࠄࠕࠀࠉ Viatico donabis eum, *ut* 70. *& Tar. Hieroſ. Paulo aliter Arab. Erp.* تعبيا تعبيه inſtruendo ornate eum inſtrues. *Ita etiam A. Ezra* עשה לו תפארת : *Accedit Raſhi,* הענק *inquit* לשון עדי בנובה ובמראית העין דבר שיהא נכר שהטיבות לו : ויש מפרשים לשון הטענה על צוארו alii *inquit* ſenſum ei tribuunt Onerandi ſuper collum ex Prov. 1. *v.* 9. *Atque hæc eſt interpretatio Jonathanis.* Porro hæc domini munificentia, *ut obſervat Abravanel,* pro ratione benedictionis divinæ ab adventu ſervi, erat conferenda : quo major hæc, & amplior illa : & recordare te non tam tua, quam quæ Dei ſunt daturum, & olim temetipſum etiam fuiſſe ſervum ; ut ſequitur. *Ita ille. verſ.* 18. ࠉࠀࠄࠐࠉ *præponi debet* τῷ ࠁ *D.* Mor.

CAP.

CAP. XVII.

V. 8. *Hæc deſunt in noſtro Exemp.* ࠋࠁࠉࠐࠉࠋ.ࠋࠁࠉࠉࠔࠕࠉ D. Mor.

CAP. XVIII.

V. 3. ࠄࠉࠄࠉ:ࠋࠕ *Aliud exemplar* ࠄࠄࠕࠋࠕ *In Heb. Sa. pro* ࠔࠄࠋࠄࠕ* *in Uſſer. Co.* ࠔࠉࠄࠋࠄࠕ:ࠄࠀࠉࠒࠓ *Nullo modo convenit hoc vocabulum cum Heb.* רקה μῆλον, κρόταφος, γνάθος, *ut* 70. *varie reddunt, ſed potius idem eſt quod Syris* ܡܪܩܐ ܕܟܪܣܐ *& Arabibus* مراق البطن *teſte Honin apud Bar Bahlul* فيقال يونانية ܐܢܛܪܘܢ ἔντερον *autem Græcis omnino i.q. Heb.* קבה Inteſtinum, interanea ; *quorum pars eſt* ἔνυστρον, *qua voce hic utuntur Senes. De jure a. Sacerdotibus determinari haſce partes aſſerunt Judæi quaſi ex analogia quadam : Primitiæ terræ ut iis præcepto divino debentur ; pariter etiam & principia animalium. Jam a. Genas eſſe principium corporis, Armum eſſe principium membrorum quæ intricata ſunt in corpore, & Ventriculum eſſe principium viſcerum tradit cum Rambam Gerundenſis : verſ.* 5. ࠀࠋࠄ *leg.* ࠀࠋࠕ *Mor. verſ.* 8. ࠄࠀࠕࠓࠔࠀ *Aliud exemplar habet* ࠄࠐࠁࠋ *Hebræo textu proxime* D. *Mor. ver.* 20. ࠕࠀࠏࠉ. ࠉࠃࠉ לשון קימא *habet hoc verbum, teſte Aquinate ; ad quod adducit Prov.* 9. *v.* 1. *ubi Heb.* חצבה Chaldaice *per* עתידת *vertitur : ut etiam Syr.* ܐܬܩܝܡܬ : erexit : קימא *a. ejuſmodi ſuiipſius* erectionem *innuit, quam comitatur oppoſitio non adhærentium ſibi : appoſite hoc : in præcedentibus n. dixerat* Deus *ſe Erecturum prophetam &c, hic igitur ex adverſo addit, Qui a. ſe Erexerit, h. e. pertinaciter, diligenter, cum ſtudio atque repetito labore, intentioneque animi ; Hinc per* متكدد *i. q.* متكده *hanc vocem exprimunt Samaritani in ſuis Liturgiis : Haud ingratum reor unum tantum ſi ſubjungam locum. ex Lit.* Damaſcen. ࠁࠓࠕ ࠉࠕࠔࠉࠔࠀࠉࠀࠄࠏࠁࠁࠀࠉࠔࠉࠔࠉࠋࠏࠔࠉࠁࠓࠄࠉࠄࠔࠔ.ࠕࠒࠁࠋࠔࠋ: ࠏࠋࠔࠄࠕࠀࠉࠋࠁࠉࠏࠀࠉࠕࠉࠔ:(*Arabice vertitur per* متكددين) ࠋࠔࠏࠓ. ࠉࠕࠔࠉࠔࠀࠄࠔࠄࠉࠃࠐࠕࠋࠁࠕࠐࠓࠋࠁࠔࠉࠕࠔࠉࠃࠆࠋࠀࠄࠔࠋࠉࠐࠔࠔ ࠏࠃ ࠐࠔࠉࠔࠀࠀࠔࠁࠕࠋࠉࠔࠉࠁࠔࠋࠉࠐࠔࠄࠋࠀࠉࠓࠐࠒࠏࠀࠉࠄࠔࠋࠀࠀࠏࠋࠏࠋࠕࠋࠁࠕࠉࠃࠋ ࠋࠋࠁࠃࠕࠐࠒࠋࠉࠔࠋࠏࠋࠔࠉࠔࠀࠔࠉࠉࠔࠄࠔࠀࠀࠕࠔࠓࠀࠀࠕࠄࠋࠃࠁࠕࠄࠄࠉࠔࠉࠄ ࠋࠉ ࠉࠄࠉࠉࠏࠀࠔࠔࠄࠕࠉࠓࠒࠏࠔࠕࠁࠔࠋࠕࠉࠋࠏࠕࠓࠉࠂࠕࠉࠋࠉ Die ſexto Hebræi addiſcunt cum *prima* Solis luce duplum vulgaris doctrinæ : Ipſique obnixius ſe applicant obſervationi diei Sabbati, quemadmodum eis præcepit Dominus eorum die promulgandi illum ; A veſpere ad veſperam celebrabitis ſabbata veſtra (Levit. 23. v. 32.) Deus fixit *ei* terminum minime removendum : Paradiſus eſt, nequaquam appenſus huic mundo, Sabbatum : atque Lex in medio ejus adinſtar eſt arboris vitæ, quo tempore populus conſtabat ad pedem montis Sinai. *&c.*

CAP. XX.

V. 1. ࠔࠉࠂࠔࠄࠉ *leg.* ࠔࠉࠒࠂࠔࠄࠉ M.*v.*19.*&c.* ࠄࠔࠋࠀࠉࠄࠋࠄࠉ *Textui* Hebræo *ad verbum reſpondet noſter: Aliter a. Ar.Sam.* اتري ان شجر الصحراء كالانسان يدخيل (*pro* يدخل) من بين يديك في الحصن Num forte arbores campi ſint ſicut homo qui ingreditur a conſpectu tuo in munitione ? *Ita fere* 70. *Raſhi, atque Abravanel,* כי *inquit* משמש בלשון דילמא, שמא : *Sepharadi ſic exponit hunc locum, quem ſequitur I. Tremellius,* Hominis eſt arbor agri qui a facie tua venit in obſidionem. *A. Menahem etiam affirmative, cum A. Ezra hæc verba intelligenda cenſet,* Ut hominem in bello ſervant qui tributum pendit, ſic & arborem quæ fructum profert. *v.* 20. ࠄࠀࠕࠀࠏࠉࠀ* *Aliud exemplar* ࠄࠀࠕࠓ *ut* Heb. D. Mor.

CAP. XXI.

V. 3. ࠋࠁࠄࠂࠔ *Idem quod Heb. Sam.* ࠋࠏࠁ Dominus,poſſeſſor : *Atque hæc poſterior vox ita ſcribitur non tantum in Pariſ. Cod. ſed & in Uſſer. Nec diverſus opinor ab his abit Arab. Samarit. qui per* ࠁࠏࠋ *vertit : affine Heb. Samaritano* ࠋࠏࠁ, *& mutatis tantum homogeneis, prorſus idem :* بعل *autem Arabiæ fœlicis idiomate, ſignificatu nihil differt ab Hebræo* בעל. *Atque hoc modo (quod perraro accidit) contra textum Hebræum, reliquoſque omnes Interpretes, ſimul conſentiunt tres Samaritani, Heb.* Chal. *& Arab. Sam. v.* 18. ࠉࠀࠕࠓࠀ Diffluens luxuria, profuſus, a זון Defluxit, diffluxit : *Vel,* improbus, improbior, *ut Arab.* اردى : *vel,* incorrigibilis, incaſtigabilis, *a* זון Caſtigavit, *& elif quaſi privativo i.* لمي :*ut* ارلي *i.q.* لم يزل : *Atque hoc propius ad Heb.*

CAP. XXII.

V. 7 ࠔࠉࠔࠕࠉ : *In alio exemplari abſque affixo. D. M. v.* 8. ࠒࠓࠕࠀ *Bis tantum, ni fallor, in ſcripturis occurrit hæc dictio ; in ſingulari hic, & reſpondet Heb.* מעקה : *& in plurali,* Prover. 7. *verſ.* 6. *& reſpondet Heb.* אשנבי : *ubi in Venetis, & Regiis legimus* חורקין ; *in Baſilienſ. & noſtris* חרכין : *Erroris hujus occaſio inde nata, quod Elia in ſuo Methurgeman fatetur ſe neſcire quid ſignificet* חורקין : *in B. Aruch adducitur, ut obſervat* Cl. *Buxtorfius, ubi remittit lectorem ad* בלם, *at quid proprie denotat, non videtur intellexiſſe. Aquinas ut ignotum præterit : neque habetur in B. Bahlul ;* Hinc *tamen loco ſupradicto reſtituendum liquet : de cujus etiam ſignificatu deinceps non dubitandum. Quin & ulterius hoc tuto inferre liceat, non abs re fore, dictionum quibus utitur* Interpres *Samaritanus ſignificationem, ex earum apud Targumiſtas, atque Talmudiſtas interpretatione (quod quidem nos ſæpius fecimus) nonnunquam elicere : utrique genti una fere eſt eademque lingua, utut in commercio cæteriſque diſtant quam longiſſime. Arab Samar. per* ࠄࠋࠓࠆࠀࠄ *convertit, quod a* ࠒࠓࠕࠀ *parum differt : vide verſionem Arab. Joſh.* 22. 25 *& Epheſ.*2. 14: *v.* 12. ࠔࠉࠕࠉࠐࠉ *i. q.* ציצן. *vel corrupte ab eo : alibi* Tintinnabula, *quæ quia in extremitate veſtimentorum ſacerdotalium, quaſi fimbriarum loco, olim poſita, inde videntur iis etiam dediſſe nomen ſuum, v.*18. ࠄࠕࠉࠀࠀࠕ : *Aliud exempl.* ࠄࠋࠕࠄࠀࠉࠕ *Mor.*

CAP. XXIII.

Verſ. 1. ࠄࠋࠆࠕ, *i. q. Arabibus* دحل *&* دغل Vitium depravati alicujus menbri. *v.* 19. ࠋࠁࠔࠀ *i. q. Chaldæis, Syr. atque Arab.* רבי (*qua voce etiam hic utitur Onk. Syr. Arab. Erpen. &c.*) Educare : contractum inire, uſuram exercere : *Ac ſi Uſura apud omnes haſce gentes ad educationem orphanorum minime improbanda.*

CAP. XXV.

Verſ. 4. ࠔࠔࠁࠀ *Idem quod Rabbinis* סבך *& Arab.* شبك Implicare, fiſcellam imponere : شبك *enim* fiſcella *convenit cum Syr.* ܠܚܣܡ *v.* 11. ࠄࠓࠂࠁࠁ per verenda : *illud etiam Hebr.* בשר *Ezec.* 23. 20. *& magnam carnem habere dicuntur, quibus membrum illud magnum, quos* mutionatos *appellant. Accedit verſio Arab. Samar.* ࠄࠀࠉࠄ pudendum, *unde* حي *i. q.* زبون impudens, جال سور ادم *Turcice redditur in* نصاب صبيان : *Ar. Erpen.* انثييه. *v.* 18. ࠄࠉࠏࠉࠋࠔ *Ar. Sam.* المرجعين وراك qui reverſi erant poſt te. *Propius ad Heb. Arab. Erp.* لضعفين *cui convenit interpretatio A. Ezra* שאין בם כח ללכת.

CAP. XXVI.

Verſ. 4. ࠄࠋࠂࠀࠔ: *videtur error pro* ࠄࠋࠂࠀࠔࠉ *verſ.* 2. *Arab. Sam. retinet* طبق *utrobique : v.* 13. *pro* ࠔࠒࠕࠋ *leg.* ࠔࠒࠒࠋ *D. Mor. v.* 15. ࠀࠁࠏࠔࠀࠕࠉ *leg.ut in alio exemp.* ࠀࠏࠁࠀࠔࠀࠕ *M. v.* 19. ࠔࠀࠀࠁࠄࠔࠋࠕ *Aliud exemplar* ࠔࠀࠀࠕࠄࠔࠋࠕ *D. Mor.*

CAP. XXVII.

Verſ. 2. ࠓࠕࠂࠀࠕ* & in ordinem eos conſtituas, *Falſus eſt Interpres : nam vertendum erat,* & linivit eos calce : *ut aliud exemplar* ࠉࠓࠕࠂࠀࠕ ࠕࠀࠉࠂࠓࠋࠁࠕࠀࠉ: *idem error erratur, verſ.* 24. *Mor.*

CAP. XXVIII.

Verſ. 1. ࠕࠏࠁࠔࠋ *abeſt* ࠕ *copula : & poſt* ࠋࠏ *abeſt* ࠋࠔ: *utrumque repræſentat aliud exemplar D. M. v.* 4. ࠔࠉࠄࠁࠐࠕ *debet abeſſe* ࠕ, *ut in alio exempl. Mor. v.* 5. ࠔࠋࠏࠉࠏ *diſtinguendum inter* ࠋࠀࠏࠉࠏ *i. q.* חומר bitumen, *Gen.* 14. 10. *&* ࠋࠏࠉࠏ *idem quod* טחן *permutata gutturali : firmat hanc conjecturam Arab. Samar. qui ita vertit* ࠔࠋࠄࠏ, *ut etiam v.* 17. *Arab. Erpen.* طبقك *qua dictione utitur Ar. Sam. Cap.*26. 2. 4. *Ibid,* ࠔࠀࠀࠔࠋࠔ *Arab. Sam.* معاجنك *ut Arab. noſter, & Erpen. A. Menahem,* פירות לחים ויבשים *interpretatur.* Fructus virides, & aridi. *verſ.*13. ࠔࠋࠂࠀࠀࠉࠕ *dele unum* ࠀ: *Ibid.* ࠋࠏࠋࠋ *abundat* ࠋ: *error exemp. Mor. v.*20. ࠔࠀࠕࠋࠏࠋࠀ *Eſt tanquam a* ࠋࠏࠋ, *vel* ࠋࠄࠋ: *vide Gen.*19. 16. *Arab. Sam.* الحج *Erpen.* التسويش *v.* 21. *Abeſt verbum* ࠒࠐࠉ *D. Mor. v.* 22. ࠄࠔࠉࠔࠏࠁࠕ, *oſt certe ab Heb.* חמם *unde & Arab. Erp.* وبالحمة *& quod eodem recidit Ar. Sam.* والملكمه *Ib.* ࠄࠀࠒࠋࠕࠁࠕ *Arab. Sam.* الربع *Erpen.* بالاستعال *Ibid.* ࠄࠀࠒࠉࠒࠕࠁࠕ *Ar. Sam.* ࠄࠒࠉࠒࠔࠋࠀࠕ Hemicrania. *Erpen.* بالسخانة *Ibid.* ࠄࠋࠁࠃࠁࠂࠕ *Ar. Sam.* الدق Hectica, *Erpen.* بالنشاف *v.* 27. ࠔࠉࠋࠁࠂࠁࠕ: *Heb.* בעפלים : *Hanc dictionem Symmachus alibi vertit per* κατὰ τῶν κρυπτῶν, 1 *Sam.*5. 6. *quo ſignificat* partes occultas, *ſive,* quæ occultari debent: *Porchetus ſcribit hoc nomine ſignificari morbum, qui a Græcis* τεινεσμὸς *vocatur,* qui eſt irritus egerendi conatus cum inflammatione ac tumore ſedis, mucoſa & ſanguinolenta quædam egerentis. *Morbum fuiſſe in poſteriori parte corporis firmat locus ille, Pſal.* 78. 66. *ubi pro* טחרים *a Talmudicis loco* עפלים *ſubſtituto, in Heb. eſt* אחור : [illegible] *autem Æthiopibus (cui valde affine eſt Chald. Sam.* ࠋࠁࠂ) *omnino idem eſt quod Heb.* אחור dorſum, tergum. *Omittitur hic (teſte Morino) unum genus morbi quod aliud exemplar ſic effert* ࠉࠄࠓࠁࠐࠕ, *pro Heb.* חרם *ſeu* דרם *quod* Prurigo *interpretatur. v.* 40. ࠋࠓࠂࠀ *idem plane quod* ࠁࠓࠂࠀ, *vel potius forſan pro eo, frequentiſſima labialium commutatione :* سرب *autem idem ſignificat quod* ࠋࠔࠂ *qua voce hic utitur interpres Ar. Sam :* Effudit, fluere fecit. *Ib.* ࠋࠏࠔࠀࠉ *eſt in ſingulari, cum textus H. ſit in plurali : in alio exemplari contrarium ; in textu eſt ſingulare, in verſione plurale : D. Mor. Convenit hoc verbum cum Syr* ܫܚܠ Defluxit. *Jer.*13. 17. *Et Chald.* שחל *quod Talmudicis etiam* decidit, cecidit : *Et quidem uſitatiſſima gutturalium commutatione, pro eo videtur poni. Aſtipulatur Arab. Samar.* اسيل : *imo præter illum, atque Ar. Erp. huic ſenſui conſentiunt (quod inſolenter accidit) cæ-*

tera

terræ omnes quæ in Bibliis nostris habentur versiones. Atque hinc lumen oritur dictioni Hebraicæ נשל quæ non tantum ענין ההסרה והסתירה habet, ut Kimhi vult in libro Radicum; Sed præterea :כל פה שפירושו נתירה ut Nathan in Concordant. & D: d. Pomis Defluendi, & ut marcidum decidendi significatum connotat, a נתר, qua voce hic utuntur Interpretes Arabici omnes, Samar. Saadiæ, Erpen. noster; item Syrus. Onkel. Targ. Hierosol. & Jonath. v. 54. ࠓࠐࠏࠄ: Deducta videtur hæc dictio ab Arab. حطي Commodorum copia, fælicitate, ac deliciis frui: unde nomen حطاه Gen. 6. 8. Ibid. ࠇࠉࠅ, Hebr. חיקו Varie admodum scribitur hæc dictio, nunc ࠇࠁ, alibi ࠇࠕࠁ, & ࠏࠁ, eodem significatu, scil. quo Chald. חובא: At חבא quamvis Chal. Amor sit, Samarit. tamen neque in Pentateucho, neque in aliis eorum scriptis (quod memini) in hoc sensu occurrit unquam; Sed Heb. אהב & אהבה semper exprimunt, vel per ࠓࠇࠌ, aut quod idem est ࠓࠏࠌ, & ࠓࠇࠌࠀ vel ipsam retinent vocem Heb. ࠉࠀࠓࠁࠀ & ࠀࠄࠁࠄࠅ: imo etiam H. חבב per ࠓࠇࠕࠌ vertunt, Deut. 33. 3. Et quamvis hic non incommodum infert sensum, est tamen ubi eum omnino ferre nequit, sc. Exod. 4. 6. Denique Interpres etiam Ar. Sam. hoc ࠇࠁࠅ per ࠇࠄࠋࠅ reddit: proinde nulla hic varietas, neque vers. 56. V. 58. ࠉࠄࠕࠅ Heb. השם sumpsit interpres, ut Judæi κατ' ἐξοχὴν pro Deo: aliud exempl. ࠌࠅ: D.M. v. 59. ࠉࠌࠏࠁࠀࠀࠌ Intra unius lineæ spatium tribus diversis modis effertur ista dictio in eodem significatu. a ࠌࠇࠅ: Vide Lexicon Sam. Ib. ࠌࠐࠕࠄࠌ, vel mendose scribitur; vel non insolita in hac dialecto permutatione, ࠕ pro ࠇ ponitur; alibi enim ࠌࠐࠇࠅ i. q. Ar. مرض effertur. v. 61. & Cap. 7. 15. V. 63. ࠉࠌࠐࠄ Chal. Voluit, complacuit, acquievit, i. q. Heb. הואיל: vocem quæ huic aliquatenus consonat habet Arab. Samar. يسر v. 65. ࠉࠐࠁࠀࠕࠀ i. q. דווא Chald. dolor, tristitia, mœror.

C A P. XXIX.

Vers. 10. ࠏࠓࠏࠄࠌࠑࠋ: Est verbum ࠐࠏࠂ Chal. atque Syr. idem quod Heb. פקד Visitavit: Atque hinc etiam nomen ࠐࠏࠂ videtur idem significare quod פקיד præfectus: quamvis Chaldæis in usu esse hoc significatum, minime constat. Forsan vitiose scribitur ࠂࠐࠏࠄࠌࠑࠋ, pro ࠂࠁࠐࠄࠌࠑࠋ quod alibi fere semper respondet Heb. שוטר. Ita ut imprimitur in exempl. scriptum testatur D. M. sed leg. ait ࠉࠑࠂࠏࠐࠄࠌࠑࠋ vers. 16. ࠐࠃࠏࠐࠀࠕࠋ In 2ª. persona plur. a cæteris omnibus interpretibus diversus hic abit noster; ut & alibi nonnunquam. v. 18. ࠋࠎࠏࠌ Heb. לענה Transmutatione unius tantum literæ, h. e. ࠏ ante ࠋ posita, est hæc dictio prorsus eadem cum Belgica Alsem, absinthium, quæ corrupte videtur ex Latina deducta. v. 19. ࠄࠄࠏࠅ Est i. q. Chaldæis צוחא: Hunc locum Arab. Sam. sic vertit انصرف بسبب هلاك (perperam pro قلبي) اذ بسلامة قلبي الريان مع العطشان Cum in pace (securitate) cordis mei versatus fuero, eo quod perdet Deus potu repletum, h. e. צדיק ut aliqui volunt, & sitientem, sc. רשע, ita dictum ex illa allusione Jer, 17. v. 6. Ac si providentia Divina omnino non distingueret inter bonos & malos: juxta illud Eccles. 9. v. 2. Atque huic interpretationi saltem dictionis ספות favet R. Jehuda, qui לשון כריתה ei tribuit: itemque R. Jona Grammaticus qui per יכלה exponit; eo quod videt Deum perfectos simul cum impiis absumentem. Maxima quidem Interpretum pars Heb. ספות in sensu accipiunt Addendi, accipiendi &c. Ita Onk. Syr. Arab. Jonath. Pers. Christiani etiam fere omnes; nec non Hebræorum plurimi inter quos A. Ezra, qui in hunc sensum interpretatur, Eo quod addiderit, h. e. concesserit Deus irriguam animam versari cum sitiente, justos nempe commorari & simul cum iniquis habitare, ideo nihil mali iis casurum putant impii בצדקה צדיקים אחה propter justitiam justorum ipse vivam; prout Deus aliquando toti parcere voluit civitati propter 10. justos Gen. 18. Valde arrideret isthæc sententia, nisi aliter accepissent sensum vocabuli ספות Senes, Vul. La. & uterque Samaritanus; a quorum concordi interpretatione, vix aut ne vix quidem libenter discesserim. v. 21. ࠀࠑࠌࠀࠕࠉࠌࠄࠀࠌࠄ Non prætermittendum videtur, ab eadem radice deduci hic vocabulum quod Execrationem significat; & cum illo aliud, quod Fœdus denotat. Primum fœdus non absque maledictionibus. vers. 22. ࠄࠋࠑࠁࠄࠄ Arab. Samaritan. دواكها الذي احلها الله Et clades quibus extirpabit eam Deus. v. 24. ࠉࠊࠁࠍࠄ* leg. ࠉࠃࠁࠓࠄ Mo.

C A P. XXX.

Ver. 3. &c. ࠓࠌࠑࠉ Ita etiam Arab. Sam. atque Erpen. ويعود الله الهك مع عودتك v. 4. ࠋࠑࠁࠁࠓࠌࠄ* per metathesin puto pro ࠋࠑࠁࠁࠓࠌࠄ Adducet te. Nisi forte (ut conjectat Morinus ad Arab. يلدر respexerit: q. d. properabit reditum tuum. Arab. Sam. & Erpen. يجمعك v. 13. ࠓࠁࠏࠋࠉࠑࠉ sic scribitur, sed leg. ࠓࠁࠏࠌࠉ vel, ࠓࠁࠏࠌࠉ

C A P. XXXI.

Vers. 7. ࠋࠕࠋࠏ leg. ࠋࠕࠋࠏࠅ D. Mor. v. 8. ࠋࠑࠁࠁࠓࠌࠄ. Non percutiet, pulsabit te: Ex usu Syr. i. q. لطم في vide Gen. 33. 13. In Liturg. Sam. ࠉࠁࠒࠓ per حاف exponitur in hoc disticho ࠋࠕࠀࠕࠄࠌࠉࠁࠕࠋࠅࠀࠓ (Ar. حاقين) De sua spe decident; qui non te quærunt. Hinc locum hunc ita vertamus, Non fallet, distituet, deseret te: quæ etiam interpretatio est Onk. Jon. & Ar. Ib. ࠀࠇࠁࠋ Arabibus est Tremere: Samaritanus etiam occludere, concludere ut constat ex hoc tetrasticho. ࠋࠄࠌࠓࠇࠁࠀࠀࠄࠋ ࠋࠌࠄࠁࠄࠌࠓࠌ ࠋࠄࠁࠀࠓࠀࠋࠋࠄࠌࠁࠕࠋࠀ Liturg. Sam. pag. 44. l. 15. Non sunt occlusæ misericordiæ tuæ portæ in eos qui se parant ex parte pauperum. v. 12. ࠏࠓࠄࠀ Plane ut Syr. ܙܥܩ & Ar. صرخ: Atque ut Clamo Latinis aliquando idem est quod Voco, Virgil. Eclog. 6. 9. in utroque sensu sumitur ࠏࠓࠄࠉ apud Samaritanos: in posteriori hic. Nec aliter Arab. noster, & Saadiæ. v. 15. post ࠄࠋࠕࠀࠀ omittitur ࠄࠕࠄ. M. v. 19. ࠁࠕࠀࠄ. Forte legendum ࠁࠀࠕࠀ colloca: Ita fere Ar. Samar. جعلها constitue illud: semel occurrit ex hoc verbo derivatum, scil. ࠁࠀࠕࠀ, Gen. 31. 27. V. 20. ࠄࠏࠃࠉ i. q. Arab. دحص pinguefactus est. Ib. ࠌࠓࠁ Arabibus زرم Conversus est. Absolvit: Gig. prior significatio convenit huic loco, posterior Gen. 24. 31. Ar. Sam. انصرف.

C A P. XXXII.

V. 1. ࠕࠀࠄࠄࠀ Æthiop. አጽምአ: ሰማይ: ወእንግርክ: Ausculta cœlum & alloquar te: ut 70. v. 2. ࠄࠁࠄࠂࠁ Ar. Sam. مطلصي Ib. ࠂࠂࠁࠄ Æth. ወትሴርም Et exspectetur. Ib. ࠋࠄࠋࠏࠌࠕ Æth. ወከመ: ጊሜ: ወኒኦት: ፀመር: & sicut nebula, vel nix affatim descendens in vellus. v. 3. ࠕࠋࠄࠋࠀࠋ Ar. Sam. لربنا القدر ver. 4. ࠄࠓࠕࠏࠄ Æth. እግዚአብሔር: ጻድቅ: በመግበሩ Deus justus in operibus ejus. Ib. ࠕࠋࠁࠏ in H.S. videtur pro ࠕࠋࠁࠇ Aliud ex. ࠕࠋࠁࠇࠀࠀ Mo. v. 5. Scribendum ut duæ voces, ࠄࠋ ࠀࠋ Sic alterum exemplar. D.M. Ib. ࠁࠓࠁࠁࠏ Æth. ርኩሳን immundi. Ib. ࠓࠒࠔࠓࠔ Arab. Sam. ملطلم, vocabulum si recte scribitur, ignotum Lexicographis. Extat quidem apud Schindlerum, at significatione diversa, de qua etiam nihil constat. Æth. ወገፋዕት Et opprimens. v. 6. ࠋࠕࠔࠓ Est proprie Impetuosus, furiosus, incitatus, ὁρμητικὸς: a רשף ὁρμὴ prout optime vertitur a Symmacho Cant. 8. v. 6. Sumpta est a. metaphora ab Avibus, quæ incitatæ feruntur ad escam, & prædam suam: רשף לשון עוף testantibus id Hebræorum doctissimis: Hinc tum ࠓࠔࠁ tum נבל cui prius illud respondet, multo melius per Incitavit, irritavit, impulit, incendit, transferri potest, quem ut Judæi communiter, per מאס בוה vilipendit: Ita transfert verbum נבל Arab Samar. vers. 15. hujus Cap. sc. per يسلطه; itemque Onkel. per ארגז, irritavit: Nec multo aliter Senes Prover. 30. vers. 32. ἐὰν προῇ σεαυτὸν h. e. si immiseris, impuleris-at ne semel quidem in sensu בוה ab iis ullibi expositum reperimus. Pro ࠋࠕࠔࠓ Æth. አብድ stulte, ut 70. & Vulg. Ib. ࠌࠌࠄࠋࠌ. Æth. ፈጠረከ fecit te. v. 8. ࠄࠌࠋࠏ Pro ࠋࠕࠄࠋࠏ ut habet aliud exemplar. D. M. Arab. Sam. علي Ib. ࠏࠁࠒ Æth. ita legit hanc clausulam, ሠርዖሙ: ለአሕዛብ: በበደርሎሙ: ወበበኍልቆሙ: ለመላእክት: እግዚአብሔር: constituit populos singulis in locis suis, suisque in numeris, secundum Angelos Dei. vers. 9. ࠄࠀࠕࠋࠁࠏࠌࠐ Arab. Sam. خاص تخلته propria, peculiaris, præcipua ejus hæreditas. Vid. An. ad Num. 18. vers. 12. Sæpius respondet Heb. חלב de quo sic D. Kimhi, lib. Rad. כמו שהחלב מבחר הבשר קראו למבחר בל דבר החלב Eo quod adeps optimum est de carne quod præcipue eligitur, (addo, & præ omni aqua lachrymæ habentur maximi) ideo electum cujuscunque rei חלב vocant Hebræi, & ࠐࠌࠐ Samaritani. Hinc a. clare liquet loco חבל legisse utrosque Samaritanos חלב. Hunc versum sic legit Æth. ወኮነ: ያዕቆብ: መክፈልተ: ሕዝቡ: ለእግዚአብሔር:: ወእስራኤልኒ: ሐብለ: ርስቱ:: Et factus est Jacob pars populi Dei: & Israel etiam funiculus hæreditatis ejus. v. 10. ࠄࠄࠄࠇ Syris. ܚܒܩ Constrinxit, compegit, cinxit: circumdedit: atq; hoc etiam Æthiopibus. Apud B. Bahlul per الخصيف الكفيف المبرم المرز الملوز المشتد redditur: Estque proprie, fasciis involvere ut infantes suos ligare solent nutrices, ܚܒܩ ܥܘܠܐ i. q. قماط الصبي In libro Paradisi. In eundem fere sensum Arab. Sam. ويساعده confortavit, corroboravit eum: ligantur n. membra ut corroborentur. Cæteri interpretes Arabici eodem hic vocabulo utuntur omnes sc. يكفيه Erp. Saad. & noster; in quo cum 70. & Onkel. conveniunt. Senes etiam alibi Heb. מצא similiter vertunt. Æthiop. hunc versum sic legit ወአጽገቦሙ: በመድረ: ገዳም: ወበጽምአ: ሐሩር: በበድወ: ... ፈጠሮሙ: Et satiatus est eos in terra solitudinis, & in æstu sitibundo & inaquoso, in regione deserta prospexit eis, eosq; docuit Ib. ࠋࠕࠋࠏࠀ Retinet verbum H. noster, et Ar. S. v. 11. ࠌࠁࠓࠁ Hebræis atque Chaldæis נשף & omnino idem significant; quidni etiam saltem aliqua ex parte Samaritanis? mihi quidem videtur in eodem sensu hic sumi ࠔࠕ quo a Talmudicis usurpatur נשף, Agitavit, movit, devolvit: Cui suffragantur Arabici Interpretes fere omnes: diserte Arab. Samar. & Saad. qui per يرفرف & noster qui per يرف quod idem, vertunt Heb. רחף: a quo perparum diversus est Arab. Erpen. qui per يحوف vertit, h. e. circumit. Ib. ࠕࠀࠄࠄࠏࠕࠋࠏ. Ita vertatur Auxilio suo: est n. ࠕࠏࠕࠋࠏ in Liturg. Sam. i. q. معين Adjutor. Vid. Lex. Sam: Æthiops hanc pericopen sic vertit, ዘያስተጋብእ: አፕሮሁ: ታሕተ: ክንፊሁ:: ወከመ: የሐቅፍ: አፕሮሁ: በገበዋቲሁ:: ወትሐዝሎሙ: ዉስተ ክንፊሁ:: ወጸርሞሙ: በእንግድአሁ:: Poc. በእንግድዒሁ: Quæ colligit, pullos suos sub alis suis: & ut amplexatur pullos suos in lateribus suis: ac fovet eos in alis suis, eosque gestat in pectore suo. v. 13. ࠂࠕࠋࠌ Arab. سلك est primum camelæ Lac, teste Gig. Hinc etiam f. generaliter Lac denotet: atque ita vertunt hic Heb. דבש Arab. noster. & Saad. nec non Græc. Esa. 7. v. 22. in edit. Complut. v. 14. ࠀࠓࠀࠏ Fervor, æstus iræ: Heb. Sam. ࠇࠌࠀ propter defectum τοῦ ࠀ, in eodem sensu cum Heb. חמת a יחם sumpsit noster interpres, contra cæteras omnes versiones. Arabs noster Saad. & Erp. per سمن vertunt. Ar. Sam. زبد Pers. مسكهي: nec aliter reliqui. Ib. ࠏࠒࠕࠓ vinum; idem etiam Arab. عقار. vers. 15. Initium hujus versus sic legit Æth. ክረየ: ጽጋበ: ለመዘሩ:: ሰብሐ: ወገዝፈ: ወርኅበ:: Cæspitare fecit saturitas lascivum: vel, Auxit, abundantiorem fecit saturitas lasciviam: pinguis factus est, & incrassatus, ac dilatatus. Ibid. ࠉࠄࠓࠔࠁࠕ Æth. ወርሐቀ: እምእግዚአብሔር: ሕይወቱ:: Et recessit a Deo vitæ ejus, Ib. ࠀࠔࠁࠓࠄࠀ pulchrum, decorum, elegantem te fecisti: cui concinit etiam Arab. Sam. حسنتنا Ib. ࠀࠒࠕࠋࠁࠑࠕࠄࠀࠕࠄ Ar. Sam. ولي معونه fere ut Arabs noster. v. 16. ࠋࠂࠋࠁࠀࠄ i. q. Chald. בנם Irritasti eum: in eodem sensu conveniunt 70. Onk. Arab &c. in secunda a. persona solus noster legit. v. 17 ࠋࠒࠓࠕࠐࠄࠌ Fortasse rebus vilibus, nihili דלית בון ממש ut Targ. Hier. a فرد Vilis, contemptus, abjectus fuit: vel, Deceptoribus a فرد Decepit: sic n. Satanas Deceptor fratrum dicitur: Æthiop. ለአጋንንት: Dæmonibus. Ibid. ࠇࠐࠀࠄࠋ Æth. አማልክት: ግብተ: እለ: ኢይበቍዑ:: ወእለ: ኢየአምሩ: አበዊሆሙ:: Dii repentini nequaquam utiles, & quos non noverunt patres eorum. Ib. ࠀࠕࠓࠋࠕࠋ Obstupuerunt, exhorruerunt. i. q. ܫܥܪ Syris: Vel, Explorarunt, cogitarunt, æstimarunt; ex usu Heb. תור: atque tum loco שערום videtur legisse noster שערום, in quem sensum vertunt etiam hoc verbum Arabs noster & Saadias. Arab Sam. تالهوها v. 18. ࠋࠔࠀ Si a ࠋࠔࠂ in Aphel deducamus, Recedere fecit (Chald. n. נשך Recessit) ita cum nostro consentit etiam Arab. Sam. qui Heb. תשי per نطرح vertit. v. 19. ࠌࠌࠏࠂ Æth, ወተመዐ: መዓተ: ላዕለ: ደቂቆሙ: Et ira succensus est adversus filios suos. v. 20. ࠀࠏࠌࠓ Æth. እመይጥ Avertam. Ibid. ࠌࠉࠏࠐࠓࠁࠀࠄࠀࠕࠋ Æthiop. ዘይከውን: በደኃሪቶሙ:: quid erit in novissimis eorum. Ibid. ࠀࠋࠕࠌ Contracte pro ࠀࠄࠋࠕࠌ Æthiop. ዐለዊያን: prævaricatores. v. 21. ࠓࠔࠕࠋ Æthiop. ዘአልቦሙ: excorde. v. 22. ࠐࠁࠕࠒ Arab. Sam. العميق Imum, profundum, infimum, κατωτάτω, ut in Catena: Dalmatis etiam Doboc idem; a דבק Infixus, defixus, affixus est, hæsit. Hærent maxime quæ in alto & profundo, Alto demersus summa rursus haut bullit in unda. Pers. Porro dici potest, דבוק qui in carcerem compingitur: unde & Carcerem forte non inepte significet. Ib. ࠀࠋࠌࠔ In Pentateucho bis tantum occurrit, hic, & Gen. 3. v. 24. i. q. Heb. להב & להט Arab. Sam. per نلظي vertit: Convenit cum Chal. לחש unde לוחשות Ardentes. Ib. ࠐࠌࠂࠄ idem omnino quod Syris. ܫܬܐܣܐ, de quo hæc B. Bahlul ܫܬܐܣܐ ساف بنا ܫܬܐܣܐ ܕܒܝܬܐ ܗܘܐ ܕܒܢܝܢܐ: ܕܡ: ܕܟܐܦܐ: ويقال علي الاساس المحفور: ܕܡ ܗܘܐ الساف من البنا من الحجارة وغردلك ܫܬܐܣܐ اساس ابتدي اساس*: Structura ædificii, vel strues, ordove lapidum: dicitur de fundamentis fodinæ: & de initiis fundamentorum, Æth. ኵሉ: መሰረታት: Omnia fundamenta v. 24. ࠉࠏࠃࠋࠁࠐࠑ ࠀࠌ ࠏࠄࠄ ࠒࠏࠄࠌ ࠋࠁࠔࠓ ࠏࠏࠌࠄ: Propterea ingruet fames, edulium ejus æstus, vel furor, confringens rebelles. ࠕࠏࠄ idem hic esse quod Arab. جوع satis confirmat universalis omnium quotquot extant versionum consensus. ࠇࠏࠄࠌ a. est prorsus idem quod Arab. حطم & قصم & Rab. קטם. Arab. Sam. ࠉࠌࠄࠄࠀࠐࠉࠓࠁࠔࠉࠄࠕࠀࠐࠏࠏࠕࠋࠀࠀࠐࠄࠌ ࠉࠁࠄࠋࠇࠌࠋࠀ ob hoc fames, nutrimentum ejus scintilla frangens rebelles, vel adversarios. Cuncti tres Samaritani Codices (quod notandum) inter se hic consentiunt contra reliquos etiam omnes. Vid. Animad. in Genes. 49. v. 7. 27. cap. 41. v. 32. Hinc autem, atque ex aliis hujusmodi locis quamplurimis, conjectet quis forte inter Arab. Parisiens. quem nos impressimus, atque Ar. Sam. interpretem quamvis permagna non raro intercedit convenientia (quod & nos notavimus, & per totum Pentateuchi, quantum saltem nobis conceditur illius contextum, observare est) haut tamen Samaritanum quempiam (utpote qui contra omnes gentis suæ codices dissentanea posuisse vix videtur verisimile) utriusque autorem extitisse. Ib. ࠀࠋࠌࠁࠏࠉࠌ cum fervore reptilium pulveris. Arab. Sam. ࠀࠋࠌࠁࠏࠉࠌ Iste versus in Æthiop. ita se habet ወይመውቱ: በረኃብ: ወይከውኑ: መብልዐ: ለአዕዋፍ: ወያደክም: ኀይሎሙ: ... አፈኑ: አስናነ: አራዊት: ላዕሌሆሙ: ... Et consumentur fame, eruntque comestio avium: ac elanguet potentia eorum; atque dentes bestiarum terræ immittam in eos, cum veneno fugientium a terra, vel ut aufugiant a terra. v. 25. ࠉࠁࠌࠁࠋ Æthiop. ወእፍአ ... Et deforis liberos suos destruet gladius.

Ibid. ࠐࠁࠓ Videtur diminutivum, a ࠄࠁࠓ suffixo ك, more Persico, ut a محير: محيرك Samaritani a. loco ك habent ࠐ: vide Gen. 14. v. 24. nec non alibi. v. 26. ࠓࠐࠃࠄࠋࠕࠋ Arab. Sam. اروتهم In angulos abigam eos. Ib. ࠌࠋࠀࠌࠄࠄ Ita & Arab. Sam. المالك: nec aliter Ar. Erp. & Saad. Æthiops versum sic legit, ወእቤ: ከመ: እዘርዎሙ:: ወእስእር: እምድር: ዝክሮሙ:: ወእምእጓለ: እመሕያው: Et dixi, Disperdam eos, & cessare faciam de terra memoriale eorum, & de hominibus. v. 27. Hunc versum ita transtulit Æth. በመዐት: ፀረ: ኮኑ:: ወከመ: ኢይትዐበዩ: ፀር:: ወኢይበሉ: እደዊነ: ጸንዐት:: አኮኑ: እግዚአብሔር: ዘገብረ: ለዝ: ኵሉ:: propter iram a. adversarii reputati sunt, & ne magnificetur hostis; neque dicat; Manus nostra fecit hoc: Num (vel, Non) Deus est qui omne hoc præstitit? Ib. ࠄࠌࠑࠓࠕࠋࠇࠄࠄࠋࠕ Arab. Sam. ࠄࠀࠌࠑࠓࠕࠀࠄࠀࠓࠁࠀ Vitiose posterius pro ࠀࠄࠀࠓࠁࠀ: prius idem est vocabulum Heb. Sam. Ch. Sam. Arab. Sam. Arabique nostro, verum in diverso significatu. v. 28. ࠕࠋࠀࠁࠂࠁࠕࠋࠄࠇࠄࠓࠕ Æth. ወአልቦሙ: መልሐ: ወሃይማኖት:: Et non est eis sal, fidesque. v. 29. ࠄࠀࠐࠁࠕ Prospicerent; id Syris ܚܙܐ teste Sionita, qui ita transtulit, Ecclus. 32. vers. 3. Atque ita consentit hic noster interpres cum Onk. Syr. Jonath. qui per יסתכלו vertunt: verbum sc. ab Heb. שכל deductum. Paulo aliter Ar. Sam. qui hanc clausulam sic transfert. ࠌࠀ ࠀࠇࠀࠌࠌࠕ ࠕࠄࠀࠌࠌࠋࠕࠋ ࠁࠄࠓࠐࠀ Non dijudicarunt ut confiderent in hoc. Versum hunc sic vertit Æth. ወኢኀለዩ: ከመ: ይለብዉ: ለዝንቱ:: ወኢያእመሩ: በመዋዕል: ዘይመጽእ:: Non sapuerunt ut hoc intelligant, neque cognoverunt in secuturum tempus. vers. 31. ࠌࠄࠏࠕࠁࠋ Æth. ከመ: አምላክነ: አማልክቲሆሙ: ፀርነሰ: አብዳን:: sicut Deus noster Dii eorum: inimici a. nostri amentes. Ib. ࠔࠐࠋࠄࠋ favent sc. huic dicto, sententia ܢܘܚܒܐ ܠܗ apud B. Bahlul idem est quod Arab. طيب نفسك faveas tibimet ipsi: Atque ita cum H. convenit. Quin & ܠܗ etiam apud eundem per حلا redditur. Jer. 20. v. 7. ܦܘܝܬܢܝ ܡܪܝܐ ܘܐܬܦܝܬ h. e. inquit خليتني فتخليت privasti me, & privatus sum: quo vocabulo utuntur Senes in exponendo Heb. פללתי Gen. 48. v. 11. sc. ἐστερήθην: unde & פלילים cui hic respondet ࠔࠐࠋࠄࠋ per ἀνόητοι vertunt, q. d. privati judicio, mente capti. Quæ significatio frustra inter Judæos quæritur, qui לשון משפט vel דין & תפלה tantum ei tribuunt: Secundum hunc a. sensum pulchre inter se consentiunt noster & 70. V. 32. ࠒࠋࠕࠌࠄ Haud ulla vox est alia omnibus nationibus adeo communis, utpote quæ fere eadem est Samaritanis, Arab. Chald. Æthiop. Syr. Armen. Copt. Georg. Malaic. Turc. Sclav. Græc. vet. & vulg. Lat. Ital. Hisp. Germ. Belg. &c. at non omnibus idem significat: Arab. est calamus & nomen cujusdam plantæ: forsan hic generalius quamcunque plantam denotat. Æth. ከመ: አጸደ: ወይን: sicut vitis Ib. ࠕࠑࠔࠄࠁࠀ Et de habitatione: id Heb. שיבה: cum Vulgata congruere videatur, de suburbanis, sc. populis qui inhabitant. Aliter a. per Conversionem, vel reditum verti potest. Atque ita fere Æth. ወሐረጎሙኒ: እምኔ: ገሞራ:: Et reditus eorum (ex usu vocis Arabico) de Gomorra. Consentiunt Arabici interpretes universi, Ar. Sam. Saad. Erp. nosterque in ejusdem vocis usu. Ib. ࠕࠂࠕࠕࠋࠄ Æth. ቀመሆሙኒ: poma eorum. v. 33. ࠀࠓࠀࠏ Æth. ሓመዘ: አርዌ: መድር: venenum bestiarum terræ. Ib. ࠁࠐࠁࠂࠐ Filius tumoris, h. e. tumefaciens. Respondet quidem alibi ࠁࠐࠂ τῷ Heb. נאה, atque ut Arab. ببر prorsus idem significat, Deut. 32. v. 26. 29. At hic certe Tumoris, vel Inflationis significatum potius habet, juxta Gig. Quod & cum sensu hujus loci cæterisq; cum versionibus congruit melius. Contra nostrum etiam in hac pericope inter se fere consentiunt Arabes; quam sic vertit Arab. Sam. مع سم الرقش الحقد cum veneno tessellatorum odiosorum, sc. draconum. Erpen. وسم الافاع الكاسحين Et venenum aspidum perniciosarum. Æth. ሓመዘ: አፍዖት: ዘይቀትል: venenum aspidum mortiferum. v. 34. ࠏࠁࠄࠂ Valde affinis hæc vox τῷ est Arab. كمر, qua etiam hoc in loco utuntur 3. Arabes, Ar. Sam. Saad. & noster: Nec non Ar. جمر: sed plane idem esse puto cum eorum خمس, Occultavit, abscondidit. ࠇ & ࠏ in hac dialecto quam sæpissime alternantibus. Ita quoque nostro cum cæteris convenit. Æth. ትእዛዝ: edictum, Ib. ࠓࠏࠄࠐ Tanquam ligatum, ab حبس ligamen: vel Occultum, clausum (quod propius ad Hebr. accedit) ab Arab. عرف Occultavit. Gig. Ut pro una voce legatur, nil juvat ulla quod sciam Orientalis lingua, nedum Samaritanorum quos habemus codices: neque n. alibi occurrit amplius: Nisi forsan credamus ࠏ loco vocalis esse ut in נוין i. q. דנוי Gen. 30. v. 6. ࠍࠉࠏࠋ i. q. דנין Deut. 32. v. 2. &c. itemque ࠐ loco ࠁ, ut sit ࠐࠓࠏࠄ i. q. Chald. Convolutum, complicatum, ligatum: qui sensus fere coincidit cum præcedentibus vocibus, nec non etiam cum Heb. חתום. Ib. ࠌࠀࠕࠄࠋ Inter negotia, vel negotiationes meas: id Chaldæis כירה; vel, in abditis, arcanis meis, a ܟܡܢ Syris i. q. عبط teste B. Bahlul, Latuit, abdidit: unde عويط, profunditas: vel *denique inter* Scripta, chirographa mea. [illegible] *i. q.* الخط بالبد الخط & *inquit idem B. Bahlul. Quin & Senes* Heb. אוצרת *cui respondet isthæc vox, per* χῶρας *exponunt Nehem.* 13. *v.* 13. *Vers.* 35. [illegible] *Æth.* በእለት፡ ኵነኔ፡ እትቤቀሎሙ፡፡ In die judicii vindictam de eis sumam. *Ibid.* [illegible] percussionis eorum, *a* רטש *quod Chald.* לשון הכה וטרף וקטל ובוע *habet, teste P. Aquinate; Arab. idem* رطس: *Etiam* Dimittendi, deturbandi cum fractura *significatum* לשון השמטה בכתות ושבר *habet teste eodem Aqu.* Hinc *Arab. Erp.* Heb. אידם *cui respondet* [illegible] *per* كسرهم *vertit: similiter & Syrus. Ar. Sam.* عكسهم. *Æth.* ሓለቆሙ፡ perditionis eorum. *Ib.* [illegible] *Æth.* ለክሙ Vobis. *ver.* 36. [illegible]: *In Liturg. Sam. exponitur hoc verbum Arabice per* مار, *ut in hoc tetrasticho.* [illegible] (*Arab.* ممير) [illegible]: *Arab.* نار السور هو موصل Adoremus Deum, quia ipse miserator: Subjiciamus nos ei, quia ipse misericors est: Animabus nostris abunde ille prospicit: Consilio autem malignanti ille supervenit. *Atqui adeo unanimiter hic consentiunt omnes Interpretes,* 70. *Vul. Lat.* 4. *Arab. Æthiop. Onk. &c. in versione* Heb. ידין *ut plane de mendo suspectum sit istud* [illegible] *Ib.* [illegible] *Æth.* ወይትናበብ፡ advocabitur, exorabitur, sermo fiet. *Ib.* [illegible] *Æth.* እስመ፡ ርእዮሙ፡ ከመ፡ ተመሰዉ፡ ወኀልቁ፡፡ ወተዘንገገ፡ በኀበ፡ ሀለው፡፡ Quoniam vidit eos dissolutos, & consumptos, & conviitiis affectos ubicunque manebant. *v.* 37. [illegible] *Æth.* ወሶበ፡ሰርሑ፡ይቤ፡ እግዚአብሔር፡፡ አይቴ፡ እሙንቱ፡ አማልክቲሆሙ፡፡ Et cum male se habuerunt dixit Deus; Ubi sunt Dii eorum? *ver.* 38. [illegible]: *Æthiop.* መድኃኒክሙ፡ salvatores vestri. *v.* 39 [illegible] *Æth.* አእምሩ፡ አእምሩ፡ Scitote, scitote. *Ibid.* [illegible] *Æth.* በእደ፡ እመለከ፡ ዘእንበሌየ፡ Alius Deus præter me. *Ibid.* [illegible]: *Æthiop.* ወእሣሀል Et miserabor. *vers.* 40. [illegible] *Æth.* ሰማይ *Ib.* [illegible] *Æth.* እምሕል፡ በየማንየ፡ ወእብል፡ Jurabo per dextram meam, & dicam. *v.* 41. *Æth. ita vertit* ወእበልሖ፡ ከመ፡ መብረቅ፡ ለመጥባሕትየ፡፡ ወትቀውም፡ እዴየ፡ በኵነኔየ፡ Quia exacuam ut fulgur gladium meum: & irruet manus mea in judicium meum. *v.* 42. [illegible] *Scriba festinans omisit Lamed. D. Mo. Ibid. Pro* [illegible] *lege* [illegible] *D. M. Ib. Æth.* ወእርእስተ፡ መላእክተ፡ ፀር፡፡ Et capita principum inimicorum. *Postea hac insuper addit,* ይትፌሣሑ፡ ኵሉን፡ ሰማያት፡ ኅቡረ፡፡ ወይሰግዱ፡ ሎቱ፡ ኵሎሙ፡ መላእክተ፡ እግዚአብሔር፡፡ Lætabuntur simul omnes etiam cæli; & adorabunt eum omnes Angeli Dei. *v.* 43. [illegible] *Ex usu Arabico hujus verbi significatio haurienda,* Illuminabit, illustrabit: *quamvis etiam Syris, teste B. Bahlul, idem indigitat, qui per* صاحوا *exponit juxta* [illegible] *quod reddi potest vel* Illuxerunt, *vel* vocaverunt: *prius significatum ni fallor sequitur Arab. Sam. qui per* ويطهر *vertit: mihi v. non satis liquet, annon potius legendum* ويطهر *quod Heb. propius: Varie admodum legit Æthiopicus Interpres hunc versum. Ita scilicet* ወይትፌሣሑ፡ ሕዝብ፡ ምስለ፡ ሐዘቢሆሙ፡፡ ወይብሉ፡ ኵሎሙ፡ ውሉደ፡ እግዚአብሔር፡ ጽእሰ፡ ውእቱ፡፡ እስመ፡ ይትቤቀል፡ ደመ፡ ደቂቁ፡፡ ወይትቤቀሎሙ፡ ወይትፈደዮሙ፡ በቀለ፡ ለፀሩ፡፡ ወይትቤቀሎሙ፡ ለጸላእቱ፡፡ ወያነጽሕ፡ እግዚአብሔር፡ ምድረ፡ ለሕዝቡ፡፡ Et lætabuntur gentes cum populo eorum: efferentque omnes filii Dei illam vocem: quoniam sanguinem filiorum ejus vindicabit, ulcisceturque, ac vindictam rependet hostibus ejus: & pœnam exiget ab osoribus ejus: expurgabit autem Dominus terram populi sui.

CAP. XXXIII.

Vers. 2. [illegible] *Ar. Samar.* وأشرق *Ib.* [illegible] *Ar. Sam.* ولمع: Et resplenduit. *Hoc sensu usurpatur istud verbum in Liturgia Sam. de Tabulis legis verba faciens, inquit,* [illegible] Fulgent illæ fulguris instar resplendentis; Inter ignes ipsas conscripserunt, illius calami cælaturis. *Proinde caute distinguendum est inter hoc verbum, &* [illegible], *Gen.* 1. 12. *quæ prorsus diversa significant. v.* 3. [illegible] *Ar. Sam.* حقا *Erpen. Saad. noster* ايضا: *Interpretum hic nullus cum Heb. Samar.* [illegible] *concordat, prout occurrit in exemplaribus tam Usser. quam Paris. Ibid.* [illegible] De verbo tuo. *v.* 4. [illegible] *prope accedit ad Ar.* قبيل Turba, cœtus; *& ad Hebr.* קהלה *idem etiam significans: Be enim Arab. &* [illegible]; *atque* [illegible] *&* [illegible] (*ut* [illegible] *i. q.* כוס *&c.*) *sæpissime alternant: nisi forte mendum. v.* 6. [illegible]: *Ar. Sam.* يثاب *qui a cæteris omnibus hic discedit. Ibid.* [illegible] *Samaritanis in Kal passive significare videtur,* [illegible] Occidatur: *vel forte, i. q. Chald.* נקש percutiatur, puniatur: *non insolitum hoc: etiam Arab. in hisce duobus verbis* نقس & نقش *quæ nonnunquam in eodem significatu conveniunt. Atque huic sensui favet Ar. Sam.* يعاقب Torqueatur. *v.* 8. *Post* [illegible] *omittitur* [illegible] *Mor. Ibid.* [illegible] *Eadem voce utitur, Ar. Sam.* بالرجل ناسكك *ver.* 9. [illegible] Nedum oculos elevavit, intorsit, *hoc est,* respexit: *Hoc Syris* [illegible] *teste B. Bahlul,* فتح الجفون او العين حتى انقلاب الجفون apertio palpebrarum, *vel* oculorum, *ut alii volunt,* inflexio palpebrarum. *v.* 10. [illegible]. *Ar. Sam.* [illegible]. *Non prætereunda hic observatio Cl. Abravanel in h. vers.* Statim *inquit* post Jehudam, Levi meminit, triumque singularium privilegiorum, quibus ille præcellebat: horum primum, Urim & Thummim, per quæ in maxime arduis Regni negotiis consilium dabatur; quid statuendum, agendumque; quod ad Regium spectabat munus: Secundum, illud instruendi populi in lege Dei; de quo in initio hujus vers. quod opus fuit officii Prophetici, post illud Regis proximum: Postremum, Sacrificia atq; oblationes offerendi munus, quod specialissime Sacerdotum fuit, pag. 414. *v.* 12. [illegible] *Eadem voce utitur Arab. Sam.* يرفرف *Erpen.* يحوف *Vide Animad. ad Cap.* 32. 11. *v.* 16. [illegible] *ex usu Arabico, i. q.* سائر tota omnisque res; *optima interpetatio Heb.* מלאה, *quam ei tribuit hoc in loco etiam noster Arabs. In alio exempl. inquit* D. M. *est* מלאה. *Ibid.* [illegible] *Similiter Arab. Samar. Saad. & noster. v.* 17. [illegible] *Arab.* كلس Prostravit: *Forte aliquanto propius* كلش violenter impulit. *Samaritanis tamen potius idem videtur denotare quod Hebr.* נגח: *unde Ar. Sam. hunc locum ita vertit* ينطح جميعا اقاطير *v.* 19. [illegible] *Arab. Sam.* وكنوز دخاير الرمل: [illegible] *Communiter est i. q. Chald.* שתק, *Arab.* سكت Quievit, siluit. *Mercatorum thesauri tum demum quieti, ac in tuto sunt, postquam ad arenam, vel litus pervenerint: nec minus Litori convenit* Quietum *dici, quam, Mari, turbulentum. Silentis a. est apud seipsum abscondere, atq; occultare quæ in mente gerit; atq; hinc forte res occultas & absconditas non inepte significet. Itaque exponunt hunc locum plurimi interpretes. Per hac* Abscondita arenæ *intelligenda censet Rashi, tum Gemmas illas pretiosas, tum & pisces quosdam delicatiores, ut Thunnus, &c. qui in litore, & maris ripis reperiri solent. v.*20. [illegible], *pro quo Gen.*49.26. [illegible] *Et* supremam partem capitis *denotat, atq; etiam* infimam partem auris, *Exod.*29.20. *& alibi sæpius in priori saltem sensu sumitur. Hinc Ar. Sam. per* الجماجم *vertit. v.* 21. *Ante* [illegible] *deest* [illegible] *Mor. Totam hanc pericopen sic transtulit Arabico-Samarit.* له ان هناك خصال الرياسه جميع وينتهي روسا القوم * عداله صنع واحكام امة في اسرايل Ibi fuit ei proprietas dignitatis simul, & initium principum populi: justitiam Dei fecit, & judicia populi in Israele. *Propius ad Hebr. Arab. Erpen.* لان ثم سهم الكاتب مخفي وجاء مع روس القوم * عدل الله عمل واحكامه مع اسرايل Quoniam ibi abscondita est Scribæ portio; & venit cum principibus populi; justitiam Dei exercuit, & judicia ejus cum Israele *V.* 23. [illegible]: *Ipsa Heb. voce hic utuntur plerique Interpretes: Arab. autem Sam. non sine aliqua discrepantia, nec minus emphatice tamen illam vertit* ذو قناعه Contentus, *qui felicior* saturato. *Ibid.* [illegible] Et aptus, idoneus, dignus factus; *prorsus ut Arab. Sam.* مستكفي *Hinc Heb.* מלא *per* ἴσον *i. q.* [illegible] *reddunt Senes Ezec.* 41. 8. *v.* 25. [illegible] Vectes, seræ, pessula tua. *Est idem quod Æthiop.* መንኵል: *& cui etiam per metathesin literarum fere consonat, quin & per illud transfertur Heb.* מנעל *Can.*5.5. *Vide Lex. nostrum Æth. Huic expositioni favet Arab. Sam.* اغلاقك *cæterique interpretes Arab. omnes, nec non Persicus. Atque hinc huic loco exoritur sensus magis genuinus. Quæ enim obsecro major est benedictio, an quæ hominum calceos, atque chirothecas (ut aliqui volunt) an quæ arcium ac fortissimorum locorum vectes, atque repagula ex ferro, æreque conficienda prædicit? Proinde errant hic certe tam ipsi Senes, Syrus, Exempl. illud aliud de quo Mor. in quo* [illegible], *ac Judæorum plerique, quam recentiores Theologi non pauci, qui Hebr.* נעל *&* מנעל *temere confundunt:* Calceum *quidem illud indigitat; hoc tantum* Seram, *aut* Vectem. *Ibid.* [illegible] *Substantive hoc in loco accipiendum videtur istud vocabulum; ut sit idem quod* [illegible], *Deut.*9.26. Magnitudo tua. *Siquidem literæ heemanticæ, (qualis* ב.) *in hac præsertim dialecto, non raro excidunt. Est autem duplex* magnitudo, *Copiæ sive abundantiæ, atque Fortitudinis: Gallis utramque indigitat eadem dictio, sc.* force. *Et sunt quidem qui utramque, sunt etiam qui alterutram tantum hic intelligi volunt. Antiquiores Judæi in Vajicra rabba, & apud S. Jarhi, de* Copia atque abundantia rerum externarum *exponunt:* כימיך *hoc est,* quotquot sunt dies vitæ tuæ, in quibus Dei voluntatem perfeceris, dies erunt affluentiæ tuæ; omnes undique nationes argentum adportabunt in terram Israelis, propterea quod præstantissimorum fructuum ferax illa est, omnesque terræ ab ea sustentantur, & aurum atque argentum eorum tantopere illuc convexerint, ut ipsismet deficiet prorsus, præ copia qua vestram regionem ditabunt abundanter. *Hæc illi. Favet huic sententiæ Arab.-Samar. qui per* مكثر *vertit. Et cum Heb.* דבא *in hoc sensu convenit Arab.* دبي. *At plures sunt qui de magna hujusce tribus potentia, atque fortitudine vocem Heb. interpretantur; sic* 70. *Onkel. Kimhi, A. Ezra, atque alii plurimi. Et quod ad cumulum facit hujus benedictionis, ut acute observat Abravanel, non obstante summa hac Asseri præ omnibus aliis tribubus felicitate, de qua plura in hoc atque præced. versu, minime ipsi ut Josepho invidebunt fratres ejus, sed* רצוי אחיו, *ut v.* 24. *quam acceptissimus eis erit, etiam* [illegible], *eique gratulabuntur admodum. v.*26. [illegible] *Sic & aliud exemp. Mor.* [illegible] Sicut Deus gloriosi. *Arab. Sam.* كاله اسرييل Sicut Deus Israelis. *Arab. Erpen.* مثل الرب يهودا Sicut Dominus Judæ. *v.* 27. [illegible]. *Arab. Sam.* قدرته العالم Potentia ejus sempiterna. *Ib.* [illegible] *Ar. Sam.* استاصل Exterminet. *v.* 28. [illegible] *Discedit hic a cæteris noster interpres. Aliud exempl. teste Mor. ad Heb. textum magis apposite,* [illegible] in confidentia, *Ibid.* [illegible] *Potius leg.* [illegible], *ut in Heb. quamvis* [illegible] *&* [illegible] *in hac dialecto sæpe alternent: Ar. Sam.* فارعه fons *pec.* altior pars alvei Jaacob. *Erp.* مثل بركة يعقوب instar piscinæ Jaacob. *v.* 29. [illegible] Altitudinis, excellentiæ tuæ: *a* نبر *Arab.* Elevavit, extulit. *Unde etiam* منبر Thronus, *quia in alto positus.* [illegible] *Syr.* Exiliit, *i. q.* [illegible] *teste Bar. Bahlul, quo sensu occurrit, Lev.* 11. 21 *Nemo autem salit nisi qui aliquatenus seipsum effert. Hinc liquet* [illegible] τῷ *Heb.* גאוה *satis apte respondere.*

CAP. XXXIV.

Vers. 1. [illegible] *Vitiose in exempl. positum loco* [illegible] *constat ex omnibus locis in quibus occurrit vox* פסגה *ut Num.*21. 20. *Cap.*23.14. *Deut.*3.27. *&c. V.* 7. [illegible] *In hac eadem dictione conveniunt Interpretes Arabici omnes, excepto Ar. Sam. qui per* طراوة *vertit, eodem etiam sensu. v.*8. [illegible]. Fletus dedecoris Mosis: *forte, quod maximus ille propheta morti non minus obnoxius fuit (dedecus quod propter peccatum nemini non incumbit) quam infimi subsellii homunciones: vel* Fletus dedecoris, *hoc est, fletus minime decentis, q. effusi nimis atque superabundantis: siquidem animi sui passionibus se laxare nimium, ob externa quæcunque præsertim, viris sapientibus, nedum sanctis, turpe olim, atque indecorum habitum fuerit. Hinc Heb. hoc loco vocabulum* אבל, *Græce Job.*29,25. *per* ταπεινὸν *vertitur, quod in idem fere recidit cum nostro* [illegible], *ac si humilis atque abjecti animi signum, juxta Stoicos* γυναικοπρεπὲς *hoc esset. Quid quod Æthiop.* ገዐ *fere idem significat, scil.* Subjectus, humilis, abjectus fuit?

Collationem Pentateuchi Hebraici cum Samaritico; multis ab hinc annis instituit Reverend. Usserius, & discrepantias annotavit, quas ut (ab ipso habui) communicavit D. Tho. Combero S. T. D. Hic vero dum Parisiis agebat, earum copiam fecit D. Morino, qui, ut in Præf. ejus ad Pentat. Samaritanum, in animo habuit, eas cum Bibliis magnis D. de Jay imprimere, licet postea consilium mutaverit; unde hactenus lucem non viderunt. Cum vero nec Usserii, nec Comberi exemplar, (utrisque perditis,) nec aliud nancisci possem, novam horum textuum collationem fieri necessarium erat, ut fidem de eis edendis solverem. In quo opere adjutores habui viros Doctiss. D. Edm. Castellum S. T. B. & D. Joh. Lightfoot S. T. D. quorum ille Genesin & sex priora Exodi capitula contulit; hic Numeros, & Deuteronomium: reliqua, inter alia negotia innumera, ipse horis succisivis notavi. Cumque in multis conveniant inter se Codex Samariticus, & versio Græca τῶν ό, ubi ab Hebræo discrepant, ne quicquam deesset, quod lectoris usui inserviret, etiam omnia loca ejusmodi diligenter annotari curavimus. Quæ omnia sacrarum literarum studiosis haud ingrata fore spero.

B. Waltonus.

GENESIS.

CAP. I.

VERS. 11 מוריע [illegible] *v.* 14 מארת [illegible] *Ibidem* להבדיל [illegible] εἰς φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ διαχωρίζειν. *Ibid.* לאחת [illegible] *v.* 15 למאורת [illegible] *v.* 16 המאורת [illegible] *ib.* הגדול [illegible] *v.*20. יעופף [illegible] *v.* 21 למינהם [illegible] γένη αὐτ. *ib.* עוף [illegible] *ib.* התנינם [illegible] *v.* 26 כדמותנו [illegible] *v.* 23 ירב [illegible] *v.* 24 וחיתו־ארץ [illegible] *ib.* חיה [illegible] *v.* 28 וכבשה [illegible] καθ' ὁμοίωσιν. רומש [illegible] *v.* 29 העץ [illegible] *v.* 30 [illegible]

CAP. II.

Vers. 1 השביעי [illegible] τῇ ἕκτῃ. *v.* 4 תולדת [illegible] *ibid.* וייצר [illegible] *v.* 7 ארץ ושמים [illegible] τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. החוילה [illegible] *ib.* הסבב [illegible] *v.* 11 כל [illegible] *v.* 9 האדם [illegible] *ibid.* טוב [illegible] *ib.* מן [illegible] *v.* 19 ההוא [illegible] *v.* 12 ויבאה [illegible] *v.* 22 תחתנה [illegible] *v.* 21 כל [illegible] ἔτι ἐκ. *ib.* והיו לבשר [illegible] καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα. *v.* 23 מאיש [illegible] *v.* 24 ערומים [illegible] *v.* 25

CAP. III.

*Ver.*3 העץ [illegible] *v.*5 וידע [illegible] *ib.* יודעי [illegible] *v.* 6 להשכיל [illegible] *ib.* עלה [illegible] *v.*7 עירמם [illegible] καὶ ἔφαγον. ויאכל [illegible] *ib.* ויתחבא האדם [illegible] *v.*9 [illegible] *v.* 8 חגרת [illegible] *ib.* עירם [illegible] *ib.* וארא [illegible] *ib.* קלך [illegible] *v.*10 איכה [illegible] *ibid.* ואחבא [illegible] *v.* 11 עירם [illegible] *v.* 12 הוא [illegible] *v.* 13 אל [illegible] *prius.* Καὶ τῇ. *ib.* והרנך [illegible] *ib.* השיאני [illegible] *v.*16 ואל עפר [illegible] *v.*19 תצמיח [illegible] *v.* 18 בעצב [illegible] *v.* 20 האדם [illegible] *ib.* הוא [illegible] *v.* 21 כתנות [illegible] *v.* 24 הכרבים [illegible]

CAP. IV.

Vers. 4 ומחלבהן [illegible] καὶ ἀπὸ τῶν στεάτων αὐτ. *v.*7 תיטיב [illegible] אחיו [illegible] *v.*8 τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, Διέλθωμεν εἰς πεδίον. *v.*9 אי [illegible] תקף חת? [illegible] *v.*10 דמי [illegible] αἵματος. *ibid.* צעקים [illegible] βοᾷ. *v.*12 תקף [illegible] *v.* 14 אסתר [illegible] *v.*16 נוד [illegible] *v.*17 [illegible] προσθήσει τὴν. *v.* 14 [illegible] *v.*18 האונה [illegible] *v.* 25 ותקרא [illegible] *v.* 26 שם [illegible] הוחל [illegible]

CAP. V.

Vers. 3 בצלמו [illegible] κατὰ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ. *v.*4. מאת [illegible] *v.*6, & 7,9,10,12,13,15,16 ויולד [illegible] *v.*18 שנה ומאת שנה [illegible] *v.*19 ויולד [illegible] שמנה מאות שנה [illegible] *v.* 20 ותשע מאות שנה [illegible] שתים וששים שנה [illegible] *v.*21 & 22 ויולד [illegible] שבע ושמונים שנה ומאת שנה [illegible] *v.*23 ויהי [illegible] καὶ ἐγένοντο. *v.*25 שתים ושמונים שנה [illegible] *v.*26 שנה ויולד [illegible] ושבע מאות שנה ויולד [illegible] *v.* 27 תשע וששים שנה ותשע מאות שנה [illegible] *v.*28 שתים ושמנים שנה ומאת שנה ויולד [illegible] *v.*29 ממעשנו [illegible] ἀπὸ τῶν ἔργων ἡμῶν. *v.*30 חמש ותשעים שנה וחמש מאת שנה ויולד [illegible] *v.* 31 שבע ושבעים שנה ושבע מאת שנה [illegible] *v.* 32 ויולד נוח את [illegible]

CAP. VI.

Vers. 2 טבת [illegible] *v.* 3 לעלם [illegible] *v.*4 וילדו [illegible] *ibid.* המה [illegible] *ver.* 5 מחשבת [illegible] *v.* 7 ועד עוף [illegible] ἕως πετεινῶν. *ib.* עשיתם [illegible] *v.* 9 תמים [illegible] *v.* 10 ויולד [illegible] *v.* 15 חמשים [illegible] καὶ πεντήκοντα. *v.* 16 ושלשים [illegible] *v.* 19 החי [illegible] *ibid.* מכל בשר [illegible] καὶ ἀπὸ πάσης σαρκός. *ib.* להחית [illegible] *ib.* ונקבה יהיו [illegible] *v.* 20 מהעוף [illegible] *ibid.* מכל רמש [illegible] *ibid.* למינהו [illegible] κατὰ γένος αὐτῶν.

CAP. VII.

Ver. 1 יהוה לנח [illegible] *ver.* 2 הטהורה [illegible] *ibid.* הוא שנים איש ואשתו [illegible] ἄρσεν καὶ θῆλυ. *ibid.* גם [illegible] δύο δύο, ἄρσεν καὶ θῆλυ. *vers.* 3 הטהורה [illegible] *ib.* השמים [illegible] τοῦ οὐρανοῦ τῶν καθαρῶν. *v.* 8 [illegible] *ibid.* וכל [illegible] καὶ ἀπὸ πάντων. *v.* 9 אלהים [illegible] *v.*11 המה [illegible] *ib.* לארבת [illegible] *ib.* מעינת [illegible] *ibid.* שש [illegible] *v.* 13. ושם וחם [illegible] Σὴμ, Χάμ. *v.* 15 הבשר [illegible] *v.* 16 זכר ונקבה [illegible] *v.* 23 ועד עוף [illegible]

CAP. VIII.

Vers. 2 מעינת [illegible] *ib.* וארבת [illegible] *v.* 3 הלוך ושוב [illegible] הלוך וחסור [illegible] *ib.* מקצה [illegible] *v.* 4 אררט [illegible] *v.* 5 [illegible] *ibid.* החדש [illegible] *ver.* 7 ויצא יצוא ושוב [illegible] *v.* 9 ידו [illegible] *v.* 11 עלה [illegible] *v.* 12 שוב [illegible] *v.* 13 בראשון [illegible] *ver.* 17 כל [illegible] Καὶ πάντα. *ibid.* תוצא [illegible] *v.* 19. כל [illegible] Καὶ πάντα. *ib.* כל־הרמש וכל העוף [illegible] καὶ πᾶν πετεινὸν, καὶ πᾶν ἑρπετόν. *v.* 20. עלת [illegible] *v.* 21 אסף [illegible] *ib.* לקלל עוד [illegible] ἔτι καταράσασθαι. *ibid.* [illegible] *v.* 22 וקר וחם וקיץ וחרף ויום [illegible] ψῦχος καὶ καῦμα, θέρος καὶ ἔαρ, ἡμέραν.

CAP. IX.

Vers. 2 ומוראכם וחתכם [illegible] *ib.* נתנו [illegible] δέδωκα. *v.* 3 את כל [illegible] *v.* 5 חיה [illegible] *ib.* ומיד [illegible] *ibid.* אחיו [illegible] *v.* 6 האדם [illegible] *v.* 7 שרצו [illegible] *v.* 11 כל בשר [illegible] וביניכם [illegible] *ib.* לשחת [illegible] *v.* 12 עוד [illegible] *ib.* חיה [illegible] *v.* 15 בכל [illegible] *ib.* [illegible] *ib.* לשחת [illegible] *v.* 16 וראיתיה [illegible] *ib.* לזכר [illegible] *ib.* היצאים [illegible] *v.* 17 הקימתי [illegible] *ver.* 18 חיה [illegible] *ibid.* שם וחם [illegible] Σὴμ, Χάμ. *v.* 19 ומאלה [illegible] ἀπὸ τούτων. *v.* 21, אהלה [illegible] *v.* 23 וישמו [illegible] *v.* 24 וייקץ [illegible]

CAP. X.

Vers. 1 ויולדו [illegible] *ib.* אחר [illegible] *v.* 2 ומדי [illegible] *ib.* ותבל ומשך [illegible] Θοβὴλ, καὶ Μοσόχ. *ver.* 3 וריפת [illegible] *ibid.* בארצתם [illegible] *vers.* 4 אלישה [illegible] *vers.* 5 ודדנים [illegible] *ibid.* למשפחתם [illegible] *v.* 6 ופוט [illegible] *v.* 7 וסבתה [illegible] *v.* 8 ילד [illegible] *ib.* נמרד [illegible] *v.*9 גבר [illegible] *ib.* כנמרד [illegible] *v.* 10 וכלנה [illegible] *v.* 11 ההוא [illegible] *ibid.* רחבת [illegible] *v.* 13 ענמים [illegible] *v.* 15 בכרו [illegible] *v.* 17 הערקי [illegible] τὸν Ἀρουκαῖον. *v.* 18 נפצו משפחות [illegible] *v.*19 מצירן באכה גררה עד עזה באכה סדמה ועמרה ואדמה וצבים עד לשע [illegible] *v.* 20 למשפחתם [illegible] *ib.* ללשנתם [illegible] *ibid.* בארצתם בגויהם [illegible] *ver.* 22 ולוד [illegible] *v.* 23 ועוץ [illegible] *ibid.* וחול [illegible] *ib.* וגתר ומש [illegible] *ver.* 25 ילד [illegible] ἐγεννήθησαν. *ver.* 27 אוזל [illegible] *ibid.* הדורם [illegible]

CAP. XI.

CAP. XII.

CAP. XIII.

CAP. XIV.

CAP. XV.

CAP. XVI.

CAP. XVII.

CAP. XVIII.

CAP. XIX.

CAP. XX.

CAP. XXI.

CAP. XXII.

CAP. XXIII.

CAP. XXIV.

CAP. XXV.

CAP. XXVI.

CAP. XXVII.

CAP. XXVIII.

CAP. XXIX.

CAP. XXX.

CAP. XXXI.

CAP. XXXII.

CAP. XXXIII.

CAP. XXXIV.

CAP. XXXV.

CAP. XXXVI.

CAP. XXXVII.

Verſ. 1 [illegible] מגורי *v.* 2 [illegible] תלדות [illegible] *v.* 3 [illegible] כתנת חסבינה *v.* 4 [illegible] אחיו *v.* 5 [illegible] τῶν ὑῶν αὐτȣ̃. *v.* 5 ויוספו [illegible] *v.* 7 [illegible] *ibid.* [illegible] המלך *v.* 8 [illegible] ותשתחוין [illegible] *ibid.* [illegible] *v.* 10 חלמתיו [illegible] *ibid.* ויוספו [illegible] *ibid.* משול [illegible] *v.* 13 הבוא [illegible] *ibid.* ואל אחיו [illegible] *ibid.* אל אביו [illegible] *v.* 16 אנכי [illegible] השבני [illegible] *ib.* ראה [illegible] *v.* 14 לכה [illegible] *ibid.* אחה [illegible] *ibid.* ἤκȣσα γὰρ αὐτῶν. [illegible] שמעתי *v.* 17 [illegible] *v.* 20 ונהרגהו [illegible] *v.* 19 הלוה [illegible] Δωθαείμ. [illegible] ברתן [illegible] *ibid.* הברות [illegible] *ibid.* ונשלכו [illegible] *ibid.* ἀποκτείνωμεν. *v.* 22 [illegible] ויצלהו *v.* 21 ἔσαι. יהיו [illegible] *ibid.* אכלתהו [illegible] *bis.* כתנתו *ib.* ויפשיטו [illegible] *v.* 23 [illegible] אלהם [illegible] ולט *v.* 25 רק [illegible] *ibid.* הברה [illegible] *ibid.* ויקחהו [illegible] *v.* 24 כתנת *bis.* [illegible] *v.* 31 תהי [illegible] *v.* 27 הולכים [illegible] *ibid.* [illegible] הוא *ibid.* [illegible] ויביאו *v.* 32 [illegible] *v.* 32 *bis:* 33 *ſemel.* [illegible] *ib.* τȣ̃ ὑȣ̃ μȣ ἐςί. בני [illegible] *ibid.* ויכירה [illegible] *v.* 33 והמרנים *v.* 36 [illegible] אבל [illegible] *ibid.* אל [illegible] *v.* 35 [illegible] אכלתהו *ibidem* τὸν Ἰωσήφ. [illegible] אתו [illegible] *ibid.* Μαδιηναῖοι. [illegible] אל מצרים [illegible]

CAP. XXXVIII.

Verſ. 1 חירה [illegible] *v.* 3 ויקרא [illegible] *v.* 5 והיה [illegible] *v.* 10 והקם [illegible] *v.* 8 בכורו [illegible] *v.* 6 בכויב [illegible] *ibid.* [illegible] לתמר [illegible] *v.* 13 וחירה [illegible] *v.* 12 אשר [illegible] *v.* 16 [illegible] *bis.* הוא *ibid.* וחכם [illegible] *v.* 14 Θάμαρ τῇ νύμφῃ αὐτȣ̃. מקמה *v.* 21 חתמך [illegible] *ibid.* לך [illegible] *v.* 18 [illegible] הבה [illegible]

[illegible]

CAP. XXXIX.

[illegible]

CAP. XL.

[illegible]

CAP. XLI.

[illegible]

CAP. XLII.

[illegible]

CAP. XLIII.

[illegible]

CAP. XLIV.

[illegible]

CAP. XLV.

[illegible]

CAP. XLVI.

[illegible]

CAP. XLVII.

[illegible]

CAP. XLVIII.

[illegible]

CAP. XLIX.

[illegible]

CAP. L.

[illegible]

EXODUS.

CAP. I.

[illegible]

CAP. II.

[illegible]

CAP. III.

[illegible]

CAP. IV.

[illegible]

CAP. V.

[illegible]

CAP. VI.

[illegible]

CAP. VII.

[illegible]

CAP. VIII.

[illegible]

CAP. IX.

Verſ. 1 [illegible]

[illegible] ἐν τοῖς ὑποζυγίοις, καὶ ἐν ταῖς καμήλοις. v. 5 הדבר [illegible] ib. *sequentia non habentur in Hebræo*, [illegible] (*deinceps eadem verba repetuntur, quæ in ver.* 1,2,3,4,5, *ad* [illegible] *exceptis hisce*, [illegible] *initio verſ.*5) [illegible] סלא τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. *ver.* 8 השמימה ישראל *ver.* 7 [illegible] *ver.* 10 ועד [illegible] *ver.* 9 השמימה [illegible] *ib.* כמני [illegible] *ib.* אל [illegible] *v.* 14 אלהם [illegible] *v.* 12 [illegible] למן־היום הוסדה [illegible] *v.* 19 ואך אותך [illegible] *v.* 15 [illegible] *ib. hæc ſequentia non ſunt in Hebr.* [illegible] (*deinceps repetuntur eadem verba quæ ſupra, a verſ.* 13 *uſque ad finem hujus verſus* 19.) [illegible] &c. בכל־ארץ [illegible] *v.* 24 ברד [illegible] *ib.* קלת *v.* 23 אל *v.* 21 [illegible] *ib.* בכל־ארץ [illegible] ἐν Αἰγύπτῳ. *v.* 25 מצרים חספון [illegible] *ibid.* ואשלחה [illegible] *v.* 28 קלת [illegible] *ver.* 27 ἕως. *ver.* 30. הקלות [illegible] *ib.* את כפי [illegible] *ver.* 29 [illegible] *ver.* 33 נכתה [illegible] *v.* 31 τὸν Κύριον. [illegible] יהוה אלהים המטר והברד והקלת *ver.* 34 ומטר [illegible] *ib.* הקלות [illegible]

CAP. X.

Verſ. 1 אתתי [illegible] *ib.* Ὅπως. [illegible] ולמען *v.* 2 שתי [illegible] ויבא משה ואהרן אל פרעה ויאמרו *v.* 3 [illegible]

[illegible]

CAP. XI.

[illegible]

CAP. XII.

[illegible]

CAP. XIII.

[illegible]

CAP. XIV.

[illegible]

CAP. XV.

[illegible]

CAP. XVI.

[illegible]

CAP. XVII.

[illegible]

CAP. XVIII.

[illegible]

CAP. XIX.

[illegible]

CAP. XX.

[illegible]

[illegible]

CAP. XXI.

[illegible]

CAP. XXII.

[illegible]

CAP. XXIII.

[illegible]

CAP. XXIV.

[illegible]

CAP. XXV.

[illegible]

CAP. XXVI.

[illegible]

CAP. XXVII.

[illegible]

CAP. XXVIII.

[illegible]

CAP. XXIX.

[illegible]

ibid. postremum. v. 8 כתנת v. 9 לפני ... אבנט ... ταῖς ζώναις. ib. מגבעת ver. 10 ... ἐπὶ τὰς θύρας. ver. 12 קרנת ver. 13 ... היתרת על הכבד ... τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος. ver. 14 ערו ver. 15 ליהוה הוא ... אהרן v. 18 ניחוח v. 19 ... v. 20 תנוך ib. בהן bis. Versus 21 habetur in Samarit. in fine ver. 28, ubi pro וקדש הוא ponitur ... ver. 22 והאליה ibid. יתרת ibid. הכלית ... v. 25 והקטרת ib. ניחוח ib. לפני יהוה non est in Samar. Versus 21 in codice Hebræo, hic subjungitur versui 28 in Samar. v. 29 בהם & sic v. 33. v. 30 יבא v. 31 במקם קדש v. 33 בהם למלא v. 35 אתכה ib. ... v. 38 תמיד ἐνδελεχῶς, κάρπωμα ἐνδελεχισμοῦ. v. 40 רבע ... ועשרן ibid. ונסכה v. 41 לה לריח ibid. v. 42 ... σοι ἐκεῖθεν. v. 43 ונעדתי שמה לכם שמה ... ib. ונקדש בכבדי

CAP. XXX.

Quæ hic habentur in codice Hebræo, a versu primo usque ad versum 11, sunt in Samar. cap. 26. ver. 35, &c. v. 13 עשרים השקל ... ver. 14 יתן ... מחצית ... v. 18 ... v. 19 ... שמה ורחצו אהרן ובניו ממנו v. 20 ימתו ... & sic ver. 21, 28. v. 21 ... v. 23 ... וקנמן v. 26 העדת v. 27 ואת ... חק prius. ... ibid. ואת המנרה ibid. ואת כליה ואת ... ואת הכיר ... ἐπὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς. v. 28 ...

CAP. XXXI.

Vers. 2 ... ver. 4 לחשב מחשבת ... ver. 7 ... ver. 8 ... prius. ... ib. ... & sic passim in seqq. v. 11 ... v. 13 ... ver. 18 ... שני לחת אבן

CAP. XXXII.

Vers. 2 ... v. 6 ... v. 10 ... ibid. hæc sequentia non sunt in Hebræo, ... ver. 11 ... v. 13 ... v. 15 העדת ... v. 16 ... v. 18 ... v. 19 ... v. 20 ... v. 22 ... v. 25 ... v. 28 ... v. 30 ... v. 32 ... v. 34 ...

CAP. XXXIII.

Vers. 1 ... MS. A. ... ver. 10 ... ver. 11 ... v. 15 ... v. 16 ... ver. 20 ... ver. 23 ...

CAP. XXXIV.

Vers. 1 לחת & sic ver. 4. ib. כראשנים bis. ... v. 3 ... ver. 4 ... in Samar. postponitur primæ voci hujus versus. v. 7 ... v. 10 ... v. 11 ... ver. 12 ... ver. 13 ... ver. 18 ... ver. 20 ... v. 22 ... v. 24 ... v. 26 ... v. 28 ... v. 31 ... v. 33 ... v. 35 ...

CAP. XXXV.

Vers. 1 לעשת ... v. 3 ... v. 5 ... v. 6 ... v. 7 ... v. 10 ... v. 11 ... secundum. ... sic iterum versu eodem, & in seqq. ... v. 16 ... ver. 17 ... v. 19 ... v. 21 ... ver. 22 ... v. 23, 24, 29. v. 23 ... ver. 24 ... v. 25 ... ver. 26 ... ver. 27 ... ver. 28 ... ver. 30 ... v. 31 ... ver. 32 ... v. 35 ...

CAP. XXXVI.

Vers. 1 ... ibid. ... idem v. 2, 3, 4. v. 4 ... v. 7 ... v. 8 ... Hinc usque ad initium cap. 40, ubi LXX discrepant tum ab Hebræo tum a Samaritano, in tantum ut discerni non possit utri magis conveniant. ib. ... v. 9 ... sic. v. 10, 13, 14, 15, 16. v. 10 ... v. 12, 17. ver. 11 ... ver. 17 ... v. 18 ... v. 19 ... ver. 21 ... v. 22 ... ver. 23 ... v. 25 ... v. 28 ... v. 29 ... v. 31 ... ver. 32 ... ver. 33 ... ver. 34 ... v. 35 ... v. 38 ...

CAP. XXXVII.

Vers. 1 ... ver. 5 ... idem v. eodem & v. 5. ... v. 7 ... sic v. 8, ... v. 9 ... ver. 13 ... v. 14 ... v. 16 ... v. 18 ... v. 19, 20 ... v. 21 ... ver. 22 ... ver. 24 ... v. 25 ... v. 27 ...

CAP. XXXVIII.

Vers. 1 ... v. 3 ... ver. 5 ... v. 7 ... v. 8 ... ver. 9 ... v. 10 ... v. 11 ... ver. 17 ... v. 18 ... v. 19 ... v. 20 ... ver. 21 ... v. 23 ... v. 24 ... v. 25 ... sic ver. 28. ... ver. 27 ... ver. 30 ... v. 31 ... sic v. eod.

CAP. XXXIX.

Vers. 2 ... v. 3 ... ver. 4 ... ver. 5 ... v. 6 ... sic ver. 16, 18. ... v. 8 ... sic v. 8, 18, 19, 20, 21. ... ver. 13 ... v. 14 ... v. 15 ... v. 17 ... ver. 18 ... v. 19, 20. ... v. 20 ... v. 21 ... ver. 23 ... ver. 24 ... v. 25 ... v. 29 ... ver. 32 ... ver. 33 ... v. 34 ... v. 35 ... ver. 36 ... ver. 36, 37, 39, 40, 41. ... v. 39 ... v. 40 ...

CAP. XL.

Ver. 2 ... ibid. ... sic v. 6. ver. 3 ... ver. 4 ... v. 5 ... & sic v. 20. v. 7 ... ibid. ... v. 11 ... ver. 14 ...

... אתם כתנת ... v. 15 להיות ... ver. 17 באחד לחדש ... ἐκπορευομένων αὐτῶν ἐξ Αἰγύπτου, νεομηνίᾳ. ver. 20 האדן ... sic ver. eod. & v. 21. ver. 22 ויתן ... Καὶ ἐπέθηκε. ibid. צפנה ... v. 24 המנרה ... v. 25 הנרת ... ver. 27 סמים ... ver. 29 פתח משכן ... παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς. ver. 30 הכיר ... ib. שמה ... ver. 31 ורחצו ... ver. 34 את ... ver. 36 העלתו ... ver. 38 לילה בו ... ἐπ' αὐτῆς νυκτός.

LEVITICUS.

CAP. I.

Ver. 2 ומן ... ib. קרבנכם ... τὰ δῶρα ὑμῶν. v. 3 לרצנו ... v. 4 ידו ... v. 6 והפשיט ... Καὶ ἐκδείραντες. ibid. את־הכל ... μελιοῦσιν. v. 9 ורחץ ... πλυνοῦσιν. ibid. ונתח ... ib. אשה ... τῇ θυσίᾳ. ib. ניחוח ... v. 10 הצאן ... ibid. מן ... Κυρίῳ, ἀπό. ibid. העזים לעלה ... ib. desunt hæc in Heb. ... ver. 11 צפנה ... v. 12 ונתח ... Καὶ διελοῦσιν. ver. 14 ... ibid. מראתו בנצתה ... v. 17 לא ... ibid. מקרבני ... καὶ οὐ.

CAP. II.

Vers. 1 לבנה ... λίβανον θυσία ἐστί. v. 2 משם מלא ... ἀπὸ αὐτῆς πλήρη. ibid. לבנתה ... v. 4 תקרב ... ibid. בלולת ... ver. 5 המחבת ... ibid. מצת ... ver. 11 תקטירו ... ver. 13 מנחתך bis. ... secundo, θυσιασμάτων. ib. קרבנך ... v. 14 קלוי ... ib. לבנתה ... v. 15 לבנה ...

CAP. III.

Vers. 2 ידו ... ver. 4 הכלית ... ibidem היתרת ... ver. 5 ... τὸ αἷμα. ver. 9 ... v. 10 הכלית ... ib. היתרת ... bis. ... & sic cap. 4. v. 9. ... ver. 9. v. 13 ... Ἀαρὼν οἱ ἱερεῖς. ver. 16 ... ὀσμὴν εὐωδίας τῷ Κυρίῳ.

CAP. IV.

Vers. 2 מהנה ... v. 5 המשיח מדם ... τὰς χεῖρας ἀπὸ τοῦ αἵματος. vers. 6 ... v. 7 ... v. 8 ... ver. 12 והוציא ... ver. 14 ... ibid. ... v. 17 ... ver. 18 ... ver. 20 ... ver. 21 ... ver. 22 ... ver. 23 ... v. 24 ... ver. 25 ... v. 26 ... v. 28 ... v. 29 ... ver. 30 ... ver. 31 ... ver. 33 ... v. 35 ...

CAP. V.

Ver. 2 אשר ... ver. 4 ... v. 5 ... ver. 6 ... v. 7 ... v. 8 ... v. 9 ... ver. 11 ... ver. 12 ... ver. 16 ... v. 17 ...

CAP. VI.

Vers. 3 ... ver. 4 ... v. 5 ... v. 6 ... v. 9 ... ver. 10 ... ver. 14 ... ver. 15 ... ver. 18 ... v. 20 ... v. 21 ... ver. 22 ... ver. 23 ... v. 30 ...

CAP. VII.

Vers. 2 ... v. 8 ... sic v. 11, 25. v. 10 ... v. 12 ... ver. 15 ad finem, adduntur in Samar. ... ver. 17 ... ver. 19 ... ver. 20 ... v. 21 ... v. 24 ... v. 25 ... v. 27 ... v. 29 ... v. 30 ... v. 36 ... ver. 37 ... v. 38 ...

CAP. VIII.

Vers. 6 ... & sic v. 13. ver. 7 ...

ib. באבנט ... ib. האפר ... & sic v. eod. ver. 8 אל ... ἐπί. ib. האורים ... v. 9 וישם ... posterius. ... ver. 11 הכיר ... ver. 13 כתנת ... ibid. אבנט ... ζώνας. v. 14 ויסמך ... v. 16 הכלית ... & sic v. 10, 19. ibid. ... v. 17 ערו ... ver. 18 ויקרב ... ver. 21 חלבהן ... ver. 23 תנוך ... ibid. בהן bis. ... & sic v. 24. v. 24 ויקרב ... ib. תניך ... v. 25 ואת primum. חלבהן ... ibid. יתרת ... ibid. הכלית ... ibid. ... v. 28 אשה הוא ... ver. 29 ויניפהו ... ver. 30 על בגדיו ... καὶ τὰς στολὰς αὐτοῦ. ib. את primum. ... καί. ver. 31 מועד ... τοῦ μαρτυρίου ἐν τόπῳ ἁγίῳ.

CAP. IX.

Vers. 3 בני ... τῆς γερουσίας. v. 5 אל־פני ... v. 6 ויראו ... ver. 10 היתרת ... & sic ver. 20. v. 13 על־המזבח ... ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. v. 15 כראשון ... ib. ויקרב ... & v. 16, 17. ver. 17 כפו ... τὰς χεῖρας. ver. 18 וימצאו ... ver. 20 ... ver. 21 ... ver. 23 ... v. 24 ...

CAP. X.

V. 1 ... MS. A. ... v. 3 ... v. 4 ... v. 5 ... ver. 6 ... ver. 9 ... ver. 10 ... ver. 13 ... ver. 14 ... primum. ... vers. 15 ... v. 17 ...

CAP. XI.

Vers. 3 פרסת ... v. 5 ... v. 7 ... ver. 9 ... Καὶ. ver. 10 ... v. 13 ... v. 15 ... v. 16 ... v. 18 ... ver. 19 ... v. 20 ... v. 21 ... v. 22 ... ver. 25 non sunt in Heb. ... ver. 26 ... ver. 27 ... v. 29 ... & v. 44. ... v. 31 ... v. 32 ... v. 33 ... v. 35 ... ver. 36 ... v. 37 ... ver. 38 ... v. 45 ... v. 46 ...

CAP. XII.

Vers. 3 ... ver. 4 ... ibid. ... ver. 7 ... ibidem ... vers. 8 ...

CAP. XIII.

Vers. 3 ... v. 6 ... v. 7 ... v. 9 ... v. 11 ... v. 12 ... ver. 18 ... v. 21 ... v. 22 ... ver. 26 ... ver. 30. v. 28 ... v. 32 ... v. 36 ... ver. 38 ... v. 39. ... v. 42 ... v. 45 ... ver. 55 ... v. 56 ... ver. 59 ...

CAP. XIV.

Vers. 1 ... ver. 4 ... v. 5 ... v. 6 ... ver. 9 ... v. 13 ... v. 14 ... v. 17, 25, 28. v. 16 ... ver. 20 ... ver. 22 ... v. 24 ... ver. 29 ... ver. 30 ... ver. 31 ... ver. 36 ... v. 37 ... v. 39 ... v. 41 ... v. 42 ... v. 43 ... v. 44 ... ver. 45 ...

[illegible]

CAP. XV.

Verſ. 3 [illegible] *Non ſunt hæc in Hebr.* [illegible]

CAP. XVI.

[illegible]

CAP. XVII.

Verſ. 4, *non ſunt hæc in Hebr.* [illegible]

CAP. XVIII.

[illegible]

CAP. XIX.

[illegible]

CAP. XX.

[illegible]

CAP. XXI.

[illegible]

CAP. XXII.

[illegible]

CAP. XXIII.

[illegible]

CAP. XXIV.

[illegible]

CAP. XXV.

[illegible]

CAP. XXVI.

[illegible]

CAP. XXVII.

[illegible]

NUMER.

NUMERI.

CAP. I.

Verſ. 2 [illegible]

CAP. II.

Ver. 2 [illegible] *ver.* 4 [illegible] *& ſic v.* 15, 19, 23, 26, 28, 30.

CAP. III.

Verſ. 9 [illegible] *ver.* 12 *non eſt in Heb.* [illegible]

CAP. IV.

[illegible]

CAP. V.

[illegible]

CAP. VI.

[illegible]

CAP. VII.

[illegible]

CAP. VIII.

[illegible]

CAP. IX.

[illegible]

CAP. X.

[illegible]

CAP. XI.

[illegible]

CAP. XII.

[illegible]

CAP. XIII.

Hic quæ ſequuntur poſt finem verſus primi in Samar. deſumuntur ex Deut. 1. *ver.* 20, 21, 22. [illegible]

[illegible] *v.* 10 [illegible] *v.* 11 [illegible] *v.* 16 [illegible] *v.*17 [illegible] *& ſic ver.* 18, 33. *& cap.*14. *v.* 36, 38. *ibid.* [illegible] *v.* 18 משה *deeſt in Samar.* *v.* 21 [illegible] *ver.*22 [illegible] *verſ.* 26 [illegible] *verſ.* 30 *non eſt in Heb.* [illegible] *ver.* 33 [illegible] *ver.* 34 [illegible] *deinde poſt finem hujus v. in Samarit. ſequuntur quædam deſumpta ex Deut.* 1. [illegible]

CAP. XIV.

[illegible] *Poſt finem verſus* 40 *in Sam. adduntur pauca quædam deſumpta ex Deut.* 1. [illegible]

CAP. XV.

[illegible]

CAP. XVI.

[illegible]

CAP. XVII.

[illegible]

CAP. XVIII.

[illegible]

CAP. XIX.

[illegible]

CAP. XX.

[illegible] *Poſt finem ver.* 13 *in Samarit. ſequuntur verſus quidam deſumpti ex Deut. cap.* 2. *v.*1, *&c. & cap.* 3. *v.*24, *&c.* [illegible]

CAP. XXI.

[illegible] *Poſt v.*11, *additur verſiculus ex Deut.*2.9. *& poſt v.*12 *adduntur quædam ex Deut.* 2. 18, 19. [illegible] *poſt v.*20 *adduntur quædam ex Deut.cap.*2. *v.*21 *non ſunt in Heb.* [illegible] *pro quibus in Samar. adhibentur quædam ex Deut. cap.*2, *nempe hæc,* [illegible] *deinde adduntur quædam in Samar. ex Deut. cap.*2, *viz. hæc,* [illegible] *v.* 35 [illegible] *deſunt in Samarit.*

CAP. XXII.

Verſ. 4 ילחכו הקהל [illegible] ἐκλείξει ἡ συναγωγὴ αὕτη. *v.* 5 הנה *prius.* [illegible] *ſic etiam ver.* 11. *ib* הנה *poſterius.* [illegible] וקסמים καὶ ἰδὼ. *ver.*6 ואשר [illegible] *ib.* ויאר [illegible] *ver.*7 היוצא [illegible] *v.*9 מי [illegible] τί. *ver.*11 הנה העם [illegible] *ib.* ויסף [illegible] *ver.*12 עמהם [illegible] *ver.* 14 ויקומו [illegible] *ver.* 15 ויבאאלהים [illegible] *v.*18 מלא [illegible] *v.* 19 ארעה [illegible] *v.* 20 במשעול [illegible] *verſ.* 22 הולך [illegible] *verſ.* 24 לבלעם [illegible] *v.* 26 ויוסף [illegible] *ib.* ויעמוד [illegible] *v.* 27 ההסכן [illegible] *ver.* 29 התעללת [illegible] *ver.* 30 [illegible] *ver.* 31 וישתחו [illegible] *ver.* 32 לשטן [illegible] εἰς διαβολήν *Cv.* רע *ibid.* ירט [illegible] *ver.* 33 אתכה הרגתי [illegible] *ver.* 34 [illegible] *ver.* 35 אתה תדבר [illegible] τοῦτο φυλάξῃ λαλῆσαι. *ver.* 37 הלא [illegible] *ver.* 38 היכל [illegible] *ib.* בפי [illegible] חצורת *ibid.* אתו אדבר [illegible] *v.*39 ויבאו [illegible] *ib.* [illegible] *v.*41 קצה [illegible]

CAP. XXIII.

Verſ. 1 בנה [illegible] *ib.* מובחות [illegible] *v.* 3 לבלק [illegible] *ib.* ויקר אלהים [illegible] יקרה יהוה [illegible] φανῆται ὁ Θεός. *ver.* 4 וישם יהוה [illegible] *ver.* 5 אל בלעם [illegible] *v.* 6 עלתו [illegible] τῶν ὁλοκαυτωμάτων αὐτοῦ. *v.* 7 מן ארם [illegible] *v.* 8 קבה [illegible] *v.* 9 צרים [illegible] *ibid.* ישכון [illegible] *ver.* 10 את־רבע [illegible] *ib.* חמת [illegible] *ver.* 11 ברך [illegible] *v.* 12 בפי [illegible] *v.* 13 אשר *deeſt in Sam.* *ver.* 15 עלחך [illegible] *ibid.* אקרה [illegible] *ver.* 16 ויקר יהוה [illegible] לו [illegible] *ver.* 17 והנו [illegible] *ibid.* עלתו [illegible] *ibid.* [illegible] *ver.* 18 ושמע קום [illegible] *ver.* 19 ודבר [illegible]

[illegible]

CAP. XXIV.

[illegible]

CAP. XXV.

[illegible]

CAP. XXVI.

[illegible]

CAP. XXVII.

[illegible]

CAP. XXVIII.

[illegible]

CAP. XXIX.

[illegible]

CAP. XXX.

[illegible]

CAP. XXXI.

[illegible]

CAP. XXXII.

[illegible]

CAP. XXXIII.

[illegible]

CAP. XXXIV.

[illegible]

CAP. XXXV.

[illegible]

CAP. XXXVI.

[illegible]

DEUTERONOMIUM.

CAP. I.

[illegible]

CAP. II.

[illegible]

CAP. III.

[illegible]

CAP. IV.

[illegible]

CAP. V.

[illegible]

CAP. VI.

[illegible]

CAP. VII.

[illegible]

CAP. VIII

CAP. VIII.

Verſ. 2 ענוך לנסתך [illegible] & ſic v. 16. ib. את
[illegible] deeſt in Samar. ib. מצותו [illegible] ver. 3 ויאכלך [illegible]
ibid. ירעון [illegible] & ſic v. 16. v. 4 רגלך [illegible] οἱ πόδες σου.
ver. 7 non eſt in Heb. [illegible] ϗ πολλήν. ibidem עינת ותהמת יצאים
[illegible] ibid. ותאנה [illegible] συκαῖ. v. 10
[illegible] v. 15 טבים [illegible] ib. הנדר [illegible] שרף [illegible]
על [illegible] v. 12 [illegible] v. 16 המוציא [illegible] המאכלך [illegible]
ib. ועקרב [illegible] ib. non ſunt in Heb. [illegible]
v. 18 למען [illegible] ϗ ἵνα. [illegible]

CAP. IX.

Verſ. 1 לבא [illegible] ibid. עצמים [illegible] ib. גדלת ובצרת
[illegible] v. 3 והאברהם [illegible] v. 4 בהדף [illegible]
ver. 5 אלהיך deeſt in Samar. ib. מורישם [illegible] v. 7 אל [illegible]
ver. 8 חרב [illegible] v. 10 עמכם [illegible] v. 11 לחות [illegible] ibid.
לחת האבנים deſunt in Samarit. ver. 12 non eſt in Heb. [illegible]
ver. 15 ואפן [illegible] ibid. וארד [illegible] ver. 16 וארא [illegible]
ver. 17 ואתפש [illegible] ibid. לחת [illegible] ver. 18 ואתנפל
[illegible] & ſic v. 25. ib. חטאתכם [illegible] τῶν ἁμαρτιῶν
ὑμῶν & ſic ver. 21. v. 20 ואתפלל [illegible] & ſic v. 26.
ver. 21 ואשרף [illegible] ibid. ואכת [illegible] ib. היטב [illegible]
ib. ואשלך [illegible] ibid. הירד [illegible] v. 22 קברת [illegible]
v. 23 בקלו [illegible] v. 24 דעתי [illegible] v. 26 ואמר [illegible] ib.
תשחרת [illegible] ibid. יד חזקה [illegible] ἐν τῇ χειρί σου τῇ
κραταιᾷ. ver. 28 non eſt in Heb. [illegible] οἱ κατοικοῦντες. ibidem להביאם
[illegible] ibid. להמתם [illegible] ver. 29 non eſt in Heb.
[illegible] ἐκ γῆς Αἰγύπτου. ibidem הגדל [illegible] ibidem ובזרעך
[illegible]

CAP. X.

Verſ. 1 ההוא [illegible] & ſic ver. 8. ib. כראשנים [illegible]
& ſic ver. 2, 10. ver. 2 ואכתב [illegible] ib. הלחת bis. [illegible]
& ſic ver. 3. 4, 5. ver. 3 ואעש [illegible] ib. ואפסל [illegible] ibid.
[illegible] ib. ואעל [illegible] v. 4 אליכם [illegible] ver. 5 ואפן וארד
[illegible] ib. ואשם [illegible] v. 6 נסעו מבארת בני־יעקן מוסרה
[illegible] poſterius pars hujus ver-
ſus in Samar. habetur poſt ver. 7. ver. 7 נחלי־מים [illegible]
[illegible]
[illegible] לא
[illegible] ver. 8 הוא [illegible] ver. 10
[illegible] לשמר [illegible]
[illegible] v. 11 non eſt in Heb. [illegible] τούτου. ver. 13 הגדל והנבר
[illegible] ibid. ואדני [illegible] verſ. 17 אותם [illegible]
verſ. 15 [illegible] ϗ αὐτῷ. ver. 21 אתו [illegible] ver. 20 [illegible] גדלת ונוראת
[illegible]

CAP. XI.

Verſ. 1 ומשפטיו ומצותיו [illegible] καὶ τὰς ἐντολὰς
αὐτοῦ, καὶ τὰς κρίσεις αὐτοῦ. ver. 2 וורעו [illegible] ver. 3 מעשיו
[illegible] ibid. מלך מצרים deſunt in Samar. ver. 6 non ſunt in Heb.
[illegible] ver. 7 הראת [illegible] ibid. הגדל
[illegible] v. 8 עברים [illegible] ib. מציך [illegible] v. 9 תאריכו
[illegible] v. 10 לחת להם ולזרעם [illegible] אתה בא
[illegible] ibid. MS. A. εἰσπορεύεσθε ὑμεῖς. ibid. הוא [illegible] ibid. ברגלך
[illegible] v. 11 ובקעת [illegible] ver. 12 ארץ [illegible] ib. מרשית
[illegible] ib. שנה [illegible] ver. 14 ונתתי [illegible] Καὶ δώσει. & ſic
v. 15. ibid. ארצכם [illegible] τῇ γῇ σου. ibid. יורה [illegible] ibid.
בטבה [illegible] ibid. מהרה [illegible] ver. 17 דגנך ותירשך [illegible]
[illegible] v. 18 לטוטפת [illegible] v. 19 בביתך [illegible] ib. ובשכבך
[illegible] v. 20 מזוות [illegible] v. 21 ירבו [illegible] v. 22 non eſt in
Heb. [illegible] σήμερον. ibid. לעשתה [illegible] ver. 23 מלפניכם
[illegible] ibid. ועצמים מכם [illegible] ver. 24 מן־הנהר
[illegible] ϗ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ. ib. נבלכם [illegible] v. 25 בפניכם
[illegible] ib. ומוראכם [illegible] ver. 21 תשמעו [illegible] &
ſic verſ. 28. v. 29 גרזים [illegible] v. 30 המה [illegible] ib. אלוני מורה
[illegible] ver. 31 לבא [illegible] ver. 32 non eſt in
Hebr. [illegible]

CAP. XII.

Ver. 1 תשמרון [illegible] v. 2 המקמות [illegible] v. 3 מזבחתם
[illegible] ib. מצבתם [illegible] v. 4 תעשון [illegible] v. 5
יבחר [illegible] & ſic v. 11, 14, 18, 21, 26. ib. לשום [illegible] ibid.
לשכנו [illegible] ib. ובאת [illegible] ϗ ἐλεύσεσθε. v. 6 תרומת ידכם
[illegible] & ſic ver. 11. ver. 8 תעשון [illegible] v. 9 אלהיך
[illegible] ibid. לך [illegible] ὑμῖν. ver. 11 שמה [illegible] ibid. עולתיכם
[illegible] ibid. מעשרתיכם [illegible] ϗ τὰ ἐπιδέκατα ὑμῶν. ib.
non eſt in Heb. [illegible] v. 12 ועבדיכם ואמהתיכם [illegible]
[illegible] ver. 13 מקום [illegible] ver. 14 non eſt in Heb. [illegible]
v. 16 תאכלו [illegible] v. 17 דגנך [illegible] ib. ותירשך [illegible]
ib. ובכרת [illegible] ibid. ידך [illegible] τῶν χειρῶν σου. v. 18 ועבדך
[illegible] ὁ παῖς σου. ver. 20 אלהיך [illegible] ib. נבלך [illegible] v. 21
לשום שמו [illegible] v. 22 non eſt in Heb. [illegible] ἐν σοί. ibid.
יאכלנו [illegible] ver. 28 שמר [illegible] ibid. non eſt
in Heb. [illegible] ϗ ποιήσεις. ibid. non eſt in Heb. [illegible] ib. הטוב
והישר [illegible] ver. 30 השמדם [illegible] ibid. איכה
[illegible] ver. 31 כל [illegible] ver. 32 מצוה אתכם [illegible] ibid. non
eſt in Heb. [illegible] σήμερον. ib. תסף [illegible] ibid. תגרע [illegible]

CAP. XIII.

Ver. 4 ו paragogicum quater accedit fini verborum in Samar. ib.
ובקלו [illegible] ibid. תדבקון [illegible] ver. 5 חלם [illegible] ibidem

אתכם [illegible] אלהיכם המוציא [illegible] τοῦ Θεοῦ σου ἐξαγαγόντος
σε. ver. 6 non ſunt in Heb. [illegible] ἐκ πατρός σου ἤ. ver. 7
[illegible] v. 8 לו [illegible] ibid. הרחקים [illegible] הקרבים
[illegible] v. 9 בראשנה [illegible] ver. 11 ויראון [illegible] ibid. ויספו
[illegible] ibid. non eſt in Heb. [illegible] ἔτι. ver. 14 היטב [illegible]
ver. 15 ההוא [illegible] ibid. החרם [illegible] v. 18 non eſt in Heb.
[illegible] ϗ τὸ ἀρεστόν.

CAP. XIV.

Verſ. 2 קדוש [illegible] ibid. non eſt in Heb. [illegible] ὁ Θεός σου. v. 3
תאכל [illegible] φάγεσθε. v. 4 וארח [illegible] ibid. שור שה [illegible]
[illegible] μόσχον ἐκ βοῶν, ϗ ἀμνόν. ver. 5 ואקו [illegible] ib. ותאו [illegible] v. 6
מפרסת [illegible] v. 7 ממפריסי [illegible] ib. השסועה deeſt
in Sam. & Græc. ibid. המה [illegible] v. 8 הוא ולא גרה [illegible]
[illegible] ϗ ὀνυχίζει ὀνυχιστῆρας ὁπλῆς, ϗ τοῦτο μη-
ρυκισμὸν ἐν μηρυκᾶται. v. 9 את [illegible] Καί. v. 12 הנשר והפרס והעזניה
[illegible] v. 13 והראה וארת
[illegible] Καὶ τὸν γῦπα, ϗ τὸν ἴκτι-
νον. v. 15 למינהו [illegible] השחף ואת־הנץ [illegible] v. 16
את [illegible] Καί. ibidem, habentur in Heb. ver. 18 [illegible]
ϗ ἔποπα. ib. והתנשמת [illegible] v. 18 והחסידה [illegible]
[illegible] ib. הדוכיפת [illegible] v. 19 לא יאכלו [illegible]
[illegible] ἐ φάγεσθε ἀπ' αὐτῶν. ver. 21 מכר [illegible] ibid. קדוש [illegible]
ver. 22 היצא [illegible] ib. שנה poſterius. [illegible] κατ' ἐνιαυτόν. v. 23
ואכלת [illegible] Καὶ φαγῇ αὐτό. ib. יבחר [illegible] & ſic ver. 24, 25.
ibid. non ſunt in Heb. [illegible] Κύριος ὁ Θεός σου. שמו [illegible]
[illegible] ibid. דגנך [illegible] ibid. ובכרת [illegible] ver. 24 לשום
[illegible] v. 26 ובייין [illegible] v. 28 מקצה [illegible] ib. תוציא [illegible]
ibid. ההוא [illegible] ver. 29 ידך [illegible]

CAP. XV.

Verſ. 2 שמוט [illegible] ib. משה [illegible] ibid. ישה [illegible] ib. ואת [illegible]
ver. 4 ברך [illegible] ib. non eſt in Heb. [illegible] ὁ Θεός σου. v. 5 שמוע
[illegible] ver. 7 אחד [illegible] ibid. בארצך [illegible] ἐν τῇ γῇ. ibid. תקפץ
[illegible] v. 8 non eſt in Heb. [illegible] & ſic verſ. 11. ib. העבט [illegible]
v. 9 קרבה [illegible] ib. השבע [illegible] ver. 10 מעשך [illegible] τοῖς
ἔργοις MS. A. addit σου. ibid. ידך [illegible] ver. 11 אביון [illegible]
ver. 12 השביעת [illegible] v. 13 ריקם [illegible] v. 14 אשר [illegible]
καθά. v. 18 בעינך [illegible] v. 19 בבכר [illegible] v. 20 יבחר [illegible]

CAP. XVI.

Verſ. 2 יבחר [illegible] & ſic ver. 6, 7, 11, 15, 16. ib. non eſt in Heb.
[illegible] v. 3 תאכל bis. [illegible] ver. 4 גבלך [illegible] v. 5 לא [illegible]
ver. 6 אל המקום [illegible] ibid. שמו שם [illegible] ver. 8
שבעת [illegible] v. 9 [illegible] מלאכה [illegible] ib. עצרת
ועבדך [illegible] ver. 11 יברכך [illegible] ver. 10 [illegible] ἀρξαμένου σου. מהחל [illegible] ib.
[illegible] ὁ παῖς σου. & ſic ver. 13. ib. non eſt in Heb. [illegible] ver. 12
במצרים [illegible] ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. v. 15 non eſt in Heb. [illegible]
ὁ Θεός σου. v. 16 שלוש [illegible] ib. non eſt in Heb. [illegible] αὐτόν. ib. ריקם
[illegible] v. 22 שנא [illegible]

CAP. XVII.

Verſ. 2. באחד [illegible] ver. 3 וישתחו [illegible] ibid. צויתי
[illegible] v. 4 והגד [illegible] ib. היטב [illegible] v. 5 הוא [illegible]
v. 6 שנים [illegible] ib. או [illegible] ἤ ἐπί. v. 7 בראשנה [illegible]
ib. ובערת [illegible] ver. 8 בין־דין [illegible] ϗ ἀναμέσον κρίσις.
ibid. ריבת [illegible] ibid. יבחר [illegible] & ſic ver. 10. ver. 9 השפט
[illegible] & ſic ver. 12. ib. ודרשת [illegible] ϗ ἐκζητήσαντες. v. 10
non eſt in Heb. [illegible] ὁ Θεός σου. ver. 11 ועל [illegible] ibid. לא
[illegible] ver. 12 בזדון [illegible] ver. 13 ויראו [illegible] ibid. יזידון
[illegible] v. 14 תבא [illegible] ibid. וישבתה [illegible] v. 15 שום
[illegible] ver. 16 אמר [illegible] ib. תספון [illegible] v. 19 בו [illegible] ib.
לעשתם [illegible] v. 20 רום [illegible] ib. סור [illegible] ib. שמאול [illegible]
ib. non eſt in Heb. [illegible]

CAP. XVIII.

Verſ. 1 אשי [illegible] MS. A. κάρπωμα. ver. 3 הזרע [illegible] ibid.
והלחיים [illegible]* v. 4 דגנך [illegible] ver. 5 לעמד [illegible]
[illegible] παρεστάναι ἔναντι Κυρίου τοῦ Θεοῦ MS. A. addit σου. ibid.
לשרת בשם־יהוה [illegible] v. 6 יבא [illegible] & ſic
ver. 22. ib. מאחד [illegible] ib. יבחר [illegible] v. 8 ממכריו [illegible]
τῆς πράσεως. ver. 9 תועבת [illegible] & ſic verſ. 12. verſ. 10
[illegible] מעונן ומנחש ומכשף 11 וחבר חבר ושאל אוב וידעני
[illegible] 11 κληδονιζόμενος, ϗ οἰω-
νιζόμενος, v. 11 φαρμακὸς ἐπαείδων ἐπαοιδήν, ἐγγαστρίμυθος, ϗ τερατοσκόπος.
v. 12 non eſt in Heb. [illegible] τῷ Θεῷ σου. ib. מורש אותם [illegible]
v. 14 אתה ירש [illegible] ibid. ואל קסמים [illegible]
ver. 15 מקרבך מאחיך [illegible] ἐκ τῶν ἀδελφῶν σου. ib. כמני
[illegible] ver. 16 בחרב [illegible] ibid. אסף [illegible] ib. האש [illegible]
v. 19 דברי [illegible] MS. A. τῶν λόγων αὐτοῦ. v. 21 איכה [illegible] ibid.
נרע [illegible] v. 22 ולא [illegible] ib. בזדון [illegible] ibid. תגור [illegible]
ἀφέξεσθε.

CAP. XIX.

Ver. 2 שלוש [illegible] v. 3 תכין [illegible] ver. 4 מתמל [illegible] &
ſic ver. 6. ib. שלשם [illegible] ver. 5 יבא [illegible] ibid. ונדחה
לעשתה [illegible] ver. 9 גבלך [illegible] ver. 8 חבדיל [illegible] v. 7 [illegible]
[illegible] ib. וללכת [illegible] πορεύεσθαι. ver. 10 נקי [illegible] & ſic
ver. 13. v. 11 וכי [illegible] ib. הערים האל [illegible] ver. 12
ומת [illegible] ibid. דם [illegible] v. 14 ראשנים [illegible] v. 15
חטאת [illegible] v. 16 כי [illegible] Ἐὰν δέ. v. 17 האנשים [illegible] ib.
יהיו [illegible] v. 18 היטב [illegible] v. 20 ויראו [illegible] ibid. יספו
[illegible] ib. לעשות עוד [illegible] ἔτι ποιῆσαι.

CAP.

CAP. XX.

Ver. 1 איבך [illegible] ver. 3 אלהם [illegible] ibid. אל תחפזו
ואל תערצו [illegible] ver. 5 וישב [illegible] &
ſic v. 6, 7, 8. ver. 8 ויספו [illegible] ibid. ימס [illegible] ver. 9
ככלת [illegible] v. 10 אל [illegible] ver. 15 הרחקת [illegible] v. 17
החרם [illegible] ibid. החתי והאמרי הכנעני [illegible]
[illegible] ibid. non eſt in Heb. [illegible] ϗ τὸν Γεργεσαῖον. ver. 19
תכרת [illegible] ibidem לבא [illegible] verſ. 20 עשה הוא [illegible]
[illegible]

CAP. XXI.

Verſ. 2 שפטיך [illegible] ver. 3 הקרבה [illegible] ibid. ההוא
[illegible] ibid. אשר [illegible] ibid. עול [illegible] ver. 4 והורדו [illegible]
ver. 5 לשרתו [illegible] ibid. פיהם [illegible] v. 6 הקרבים [illegible]
v. 7 שפכה [illegible] v. 8 נקי [illegible] & ſic ver. 9. v. 11 בשביה [illegible]
ib. אשת [illegible] ver. 15 תהיין [illegible] ib. האחת bis. [illegible] ib.
הבכור [illegible] & ſic v. 16, 17. ib. לשניאה [illegible] ver. 17 אנו
[illegible] v. 18 ומורה [illegible] & ſic ver. 20. ver. 19 ותפשו [illegible]
ibid. מקמו [illegible] ver. 10 וקני [illegible] τοῖς ἀνδράσι. ibid. בקלנו
[illegible] ib. וסבא [illegible] ver. 22 וכי [illegible] ib. עץ [illegible] v. 23 קבור
[illegible] ib. תלוי [illegible]

CAP. XXII.

Verſ. 1 שיו [illegible] ver. 2 קרב [illegible] ib. non
eſt in Hebr. [illegible] ver. 3 וכן [illegible] ibid. לחמרו [illegible] ver. 4
את חמור אחיך או שורו נפלים [illegible]
ib. הקם [illegible] ver. 6 ביצים bis. [illegible] v. 9 תקדש [illegible]
v. 10 תחרש [illegible] ib. חמר [illegible] ver. 11 שעטנז [illegible]
ver. 14 והוצא [illegible] ibid. ואקרב [illegible] ver. 15 הנער bis.
[illegible] & ſic ver. 16, 20, 21, 23, 24. 25, 26 bis, 27, 28, 29. ver. 17
non eſt in Heb. [illegible] αὐτῇ. ib. ופרשו [illegible] v. 18 הוא [illegible] &
ſic ver. 24. ib. non eſt in Heb. [illegible] ἑκατόν. v. 19 לשלחה [illegible]
ver. 20 הזה deeſt in Samar. v. 21 לזנות [illegible] ib. בית [illegible]
[illegible] v. 22 בעלת [illegible] v. 26 תעשה [illegible] v. 29 ענה [illegible]
v. 30 ולא [illegible]

CAP. XXIII.

Verſ. 1 דכא [illegible] פצוע דכא [illegible] ib. שפכה [illegible]
v. 2 יבא bis. [illegible] & ſic v. 3 bis. 8, 10, 11. v. 4 מפתור
[illegible] ver. 6 וטבתם [illegible] ver. 7 אדמי [illegible] ibid. לא
poſterius. [illegible] v. 8 ילדו [illegible] ib. יבא [illegible] v. 10 מקרה
[illegible] ibid. אל deeſt in Sam. ver. 11 והיה לפנות־ערב ירחץ
[illegible] במים וכבא השמש יבא אל תוך המחנה:
[illegible] v. 12 תהיה
[illegible] ib. שמה חוץ [illegible] v. 13 חוץ [illegible] v. 16 באחד
[illegible] ver. 17 תהיה [illegible] ibid. יהיה [illegible] ibid. קדשה
[illegible] ib. קדש [illegible] ver. 20 ידך [illegible] v. 22 וכי [illegible] v. 23
אלהיך deeſt in Sam. ver. 24 תבא [illegible] & ſic ver. 25.

CAP. XXIV.

Verſ. 1 non ſunt in Heb. [illegible] v. 3 האיש [illegible] ver. 4
ההוא [illegible] ibid. תחטיא [illegible] μιανεῖτε. ver. 5 נקי [illegible]
ver. 8 non eſt in Heb. [illegible] τὸν νόμον. ib. אתם [illegible] v. 10
חשה [illegible] ſic etiam ver. 11. ibid. תבא [illegible] ibid. עבטו
[illegible] & ſic ver. 12. v. 11 יוצא [illegible] ver. 14 מגרך
[illegible] ἐκ τῶν προσηλύτων. v. 16 אבות [illegible] ib. יומתו [illegible]
v. 18 משם deeſt in Sam. v. 21 תעולל [illegible] ver. 22 לעשות
deeſt in Samarit.

CAP. XXV.

Verſ. 2 השפט [illegible] v. 3 יסיף bis. [illegible] ib. להכתו [illegible]
ib. ונקלה [illegible] v. 5 יבא [illegible] ib. עליה [illegible] πρὸς αὐτήν.
ver. 6 non eſt in Heb. [illegible] v. 11 במבשיו [illegible] ver. 12 וקצתה
[illegible] verſ. 13 גדולה [illegible] & ſic verſ. 14. ver. 15 יאריכו
[illegible] v. 17 זכור [illegible]

CAP. XXVI.

Verſ. 2 כל deeſt in Sam. & Græc. ib. יבחר [illegible] ibid. שמו
[illegible] ver. 6 וירעו [illegible] ib. ויענונו [illegible] ver. 7 קלנו
[illegible] v. 8 ויציאנו [illegible] ibid. בזרע [illegible] ib. ובמרא
[illegible] ϗ ἐν ὁράμασι. ver. 9 ויבאנו [illegible] ver. 12 ונתתה
[illegible] v. 13 ולגר [illegible] ib. מצותך [illegible] τὰς ἐντολάς. v. 14
באני [illegible] ver. 15 השקיפה [illegible] v. 17 ומשפטיו deeſt in Sam.
ib. בקלו [illegible] ver. 18 האמירך [illegible] ver. 19 לשם [illegible]
ibid. ולהיתך [illegible]

CAP. XXVII.

Ver. 1 שמר [illegible] φυλάσσεσθε. v. 3 תבא [illegible] v. 4 בהר עיבל
[illegible] ver. 6 עולת [illegible] v. 9 נהיית [illegible] ibid. non
eſt in Heb. [illegible] v. 10 חקיו [illegible] v. 12 הר גרזים [illegible]
ibid. ויהודה [illegible] Ἰούδας. ibid. ויוסף [illegible] Ἰωσήφ. ib. ובנימן
[illegible] ver. 13 וזבולן [illegible] Ζαβουλών. v. 16 ואמר [illegible]
ϗ ἐροῦσι. & ſic in ſequentibus. ver. 25 נקי [illegible] ver. 26 non eſt
in Heb. [illegible] ἐν πᾶσι. ib. לעשות אתם [illegible]

CAP. XXVIII.

Verſ. 1 שמוע [illegible] ibid. לעשות [illegible] ϗ ποιεῖν. ibid. גויי
[illegible] v. 2 והשגך [illegible] ver. 7 הקמים [illegible] ibid. אחד
[illegible] & ſic ver. 25. ib. בשבעה [illegible] & ſic ver. 25. v. 8
[illegible] ib. ידך [illegible] & ſic ver. 12, 20. v. 9 קדוש [illegible]
ver. 10 ויראו [illegible] ver. 11 והותרך [illegible] ibid. לטובה
[illegible] verſ. 12 מטר [illegible] v. 13 מצוה אתכם [illegible] v. 14
ושמאול [illegible] ver. 15 לעשות את־כל deſunt in Sam. ver. 18

non ſunt in Heb. [illegible] ibid. עשתרת [illegible] & ſic
v. 51. v. 20 המארה [illegible] ib. המהומה [illegible] ib. השמדך
[illegible] & ſic ver. 24, 45. ib. אבדך [illegible] & ſic v. 22.
v. 21 כלתו [illegible] ver. 22 יככה [illegible] & ſic ver. 27, 28. ib.
ורדפוך [illegible] verſ. 25 ממלכות [illegible] verſ. 26 לכל עוף
[illegible] τοῖς πετεινοῖς. v. 27 ובחרס [illegible] v. 29 את רדפיך [illegible]
ibid. אך [illegible] v. 30 ישגלנה [illegible] v. 31 נתנות [illegible]
v. 33 פרי [illegible] ib. יניעך [illegible] ver. 37 לשמה [illegible] ver. 38
תוציא [illegible] v. 39 תאגר [illegible] ib. התלעת [illegible] v. 40
תסוך [illegible] ibid. ישל [illegible] ver. 41 תוליד [illegible] ver. 42 יירש
[illegible] v. 48 בעירם [illegible] v. 49 יראה [illegible] v. 51 השמדך
[illegible] & ſic ver. 61. ibid. תירוש [illegible] ver. 52 חמתיך
[illegible] ib. נבחרת [illegible] v. 53 יהוה אלהיך deſunt in Sam.
& Græc. ibid. יציק [illegible] ver. 55 איבך [illegible] & ſic
ver. 57. ver. 56 הצג [illegible] ibid. מהתענג [illegible] ver. 57
היוצרת [illegible] verſ. 58 הכתבים [illegible] verſ. 59 מכתך
[illegible] ibid. גדלת [illegible] ver. 60 מדוה [illegible] ibid. ודבקו
[illegible] v. 61 הזאת [illegible] v. 62 שמעת [illegible] MS. A. εἰσηκού-
σατε. ibidem אלהיך [illegible] MS. A. τοῦ Θεοῦ ὑμῶν. ver. 63 להיטיב
[illegible] ibid. ישיש [illegible] ver. 65 דאבון [illegible] ver. 66 תאמין
[illegible] v. 68 מצרים באניות [illegible] εἰς Αἴγυπτον
ἐν πλοίοις. ibid. לך [illegible] ibid. תסיף [illegible] MS. A. προσθήσε-
σθε. ibid. לראתה [illegible] ibid. לאיביך [illegible] τοῖς ἐχθροῖς
ὑμῶν.

CAP. XXIX.

Verſ. 1 בחרב [illegible] verſ. 2 אלכם [illegible] verſ. 3 הגדלת
[illegible] ver. 5 ונעלך [illegible] ϗ τὰ ὑποδήματα ὑμῶν. ibidem
בלתה [illegible] MS. A. ἐπαλαιώθησαν. v. 7 סיחן [illegible] v. 8 לנחלה
[illegible] ver. 9 תשליכו [illegible] ver. 11 נשיכם [illegible] MS. A.
Καὶ αἱ γυναῖκες ὑμῶν. ib. מחניך [illegible] τῆς παρεμβολῆς ὑμῶν. ver. 12
לעברך [illegible] ver. 17 שקוציכם [illegible] ver. 19 בשררות
[illegible] ibid. הרוה [illegible] ver. 20 סלח [illegible] ibid. יעשן
[illegible] ἐκκαυθήσεται. ib. ורבצה [illegible] ϗ κολληθήσεται. v. 21 הכתובה
[illegible] τὰς γεγραμμένας. ver. 22 יבא [illegible] ibid. וראו [illegible]
v. 23 תזרע [illegible] ibid. תצמח [illegible] ibid. צביים [illegible]
v. 24 מה poſterius. [illegible] v. 25 עמם [illegible] ib. בהוציאו [illegible]
ver. 27 ההוא [illegible] ver. 28 אחרת [illegible] ver. 29 הנסתרת
[illegible] ibid. והנגלת [illegible]*

CAP. XXX.

Verſ. 1 והשבת [illegible] ibid. אל [illegible] ibid. הדיחך [illegible]
ver. 3 שבותך [illegible] v. 5 היטבך deeſt in Sam. ver. 8 non eſt in
Heb. [illegible] τοῦ Θεοῦ σου. ver. 9 ידך [illegible] τῶν χειρῶν σου. ibid. ופרי
[illegible] בהמתך ופרי אדמתך לטבה
[illegible] ib. לשוש [illegible] ver. 11 הוא bis. [illegible] & ſic verſ. 12, 13.
ibid. רחקה [illegible] v. 12 השמימה [illegible] ver. 15 היום deeſt
in Sam. v. 16 ללכת [illegible] ib. ולשמר מצותיו וחקתיו [illegible]
[illegible] ver. 18 אתה עבר [illegible] ὑμεῖς διαβαί-
νετε. ver. 20 בקלו [illegible] ib. להם [illegible]

CAP. XXXI.

Verſ. 2 אלהם [illegible] ib. אמר [illegible] ver. 3 עבר bis. [illegible]
ib. יהושע [illegible] v. 7 תבוא [illegible] ibid. תנחילנה [illegible]
v. 10 במעד [illegible] ver. 11 לראות [illegible] ibid. יבחר [illegible]
ib. תקרא [illegible] ib. ויראו [illegible] ver. 13 אלהיכם [illegible]
ib. אתם prius. [illegible] αὐτούς. ver. 15 וירא [illegible] v. 16 שמה [illegible]
ib. ועזבני [illegible] ϗ καταλείψουσί με. ib. והפר [illegible] ϗ διασκεδά-
σουσι. & ſic v. 20. v. 17 והיה [illegible] ib. לאכל [illegible] ib. הלא
[illegible] v. 18 הסתר אסתיר [illegible] ibid. non eſt in Heb.
[illegible] ἀπ' αὐτῶν. ibid. פנה [illegible] ἀπέστρεψαν. ver. 19 שימה בפיהם
[illegible] copula eſt etiam in Græc. ver. 20 non eſt in Heb.
[illegible] δοῦναι αὐτοῖς. ver. 21 תמצאן [illegible] ib. אל הארץ
[illegible] ibidem, non eſt in Heb. [illegible] τοῖς πατράσιν αὐτῶν.
ver. 26 לקח [illegible] Λαβόντες. v. 27 היתם [illegible] v. 28 הקהילו
[illegible] ver. 29 וקראת [illegible] ϗ συναντήσεται.

CAP. XXXII.

Ver. 1 פי [illegible] ver. 2 חוד [illegible] ibid. כשעירם [illegible]
v. 3 שם [illegible] ib. הבו [illegible] v. 5 שחת לו לא בניו מומם [illegible]
[illegible] ἡμάρτοσαν οὐκ αὐτῷ τέκνα μωμητά. v. 6 קניך [illegible]
ib. ויכננך [illegible] v. 7 זכר [illegible] Μνήσθητε. ib. ימות [illegible]
ibid. ויגדך [illegible] ibid. שנות דר ודר [illegible] v. 8
בהנחל [illegible] ib. גבלת [illegible] v. 9 non eſt in Heb. [illegible]
Ἰσραήλ. v. 10 ימצאהו [illegible] ib. מדבר [illegible] ib. ובתהו ילל
[illegible] ibidem יבוננהו יצרנהו [illegible] ישמן
[illegible] ϗ ἐπαίδευσεν αὐτόν, ϗ διεφύλαξεν αὐτόν. v. 11 יעיר [illegible]
ib. על prius. [illegible] ϗ ἐπί. ib. יקחהו [illegible] copula eſt etiam in
Græc. ver. 13 ארץ [illegible] ib. ויאכל [illegible] ϗ ἐψώμισεν
αὐτούς. ib. מחלמיש [illegible] ver. 14 חמאת [illegible] ib. חלב כרים
[illegible] ibid. חמר [illegible] ibid. non ſunt in Heb. [illegible]
[illegible] Καὶ ἔφαγεν Ἰακώβ, ϗ ἐνεπλήσθη. ver. 15 אלוה [illegible] & ſic
v. 17. ib. ויגבל [illegible] ib. ישתעו [illegible] v. 16 יקנאהו
[illegible] ib. בתועבת [illegible] v. 18 תשי [illegible] ver. 20
[illegible] ibid. אראה [illegible] copula eſt item in Græc.
ib. תהפכת [illegible] ib. אמן [illegible] v. 21 בהבליהם [illegible]
v. 22 ותיקד [illegible] ibid. שאול [illegible] ibid. ותאכל [illegible] κα-
ταφάγεται. ibid. ויבלה [illegible] ib. ותלהט [illegible] φλέξει. ver. 23
עלימו

v.23 עלימו ·ࠏࠋࠉࠄࠌ ib. חצי ·ࠅࠇࠑࠉ κὰ τὰ βέλη μου. v.24 מזי ·ࠌࠆࠉ ib. ולחמי ·ࠅࠋࠇࠌࠉ ib. וקטב מרירי ·ࠅࠒࠈࠁ ·ࠌࠓࠉࠓࠉ ib. בהמת ·ࠁࠄࠌࠅࠕ ver. 25 ומחדרים ·ࠅࠌࠇࠃࠓࠉࠌ ibid. יונק ·ࠉࠅࠍࠒ ver. 26 אפאיהם ·ࠀࠐࠀࠉࠄࠌ ibid. אשביתה ·ࠀࠔࠁࠉࠕࠄ v. 27 לולי ·ࠋࠅࠋࠉ ibid. אויב ·ࠀࠅࠉࠁ ibid. צרימו ·ࠑࠓࠉࠄࠌ ibid. ידנו ·ࠉࠃࠍࠅ v. 28 עצות המה ·ࠏࠑࠅࠕ ·ࠄࠌࠄ v. 29 לו ·ࠋࠀ Οὐκ. ib. ישכילו ·ࠉࠔࠊࠉࠋࠅ ib. יבינו ·ࠉࠁࠉࠍࠅ ver. 30 איכה ·ࠀࠉࠊࠄ ibid. כי non est in Sam. ver. 32 ומשדמת ·ࠅࠌࠔࠃࠌࠅࠕ ibid. ענבמו ·ࠏࠍࠁࠉࠄࠌ ib. רוש ·ࠓࠀࠔ ibid. אשכלת מררת ·ࠀࠔࠊࠋࠅࠕ ·ࠌࠓࠓࠅࠕ ver. 33 תנינם ·ࠕࠍࠉࠍࠉࠌ ib. אכזר ·ࠀࠊࠆࠓ ver. 34 כמס ·ࠊࠌࠅࠎ ibid. באצרתי ·ࠁࠀࠅࠑࠓࠅࠕࠉ ver. 35 לי נקם ·ࠋࠉࠅࠌ ·ࠍࠒࠌ Ἐν ἡμέρᾳ ἐκδικήσεως. ibidem עתדת ·ࠅࠏࠕࠃࠅࠕ v.37 אי ·ࠀࠉࠄ v.38 זבחימו ·ࠆࠁࠇࠉࠄࠌ ib. ישתו ·ࠅࠉࠔࠕࠅ copula est etiam in Græc. ib. נסיכם ·ࠍࠎࠉࠊࠌ ib. ויעזרכם ·ࠅࠉࠏࠆࠓࠊࠌ ib. יהי ·ࠉࠄࠉࠅ γενηθήτωσαν. v. 39 ואני ·ࠅࠀࠍࠉ ver. 40 אל שמים ·ࠀࠋ ·ࠔࠌࠉࠌ ver. 41 שנותי ·ࠔࠍࠕࠉ v. 42 פרעות ·ࠐࠓࠏࠅࠕ ver. 43 יקום ·ࠉࠒࠅࠌ ibid. אדמתו ·ࠀࠃࠌࠕ v. 44 והושע ·ࠅࠉࠄࠅࠔࠏ ver. 45 לדבר את־כל ·ࠋࠃࠁࠓ ·ࠀࠕ ver. 46 לכל ·ࠏࠋ ·ࠊࠋ ἐπὶ πάντας. ibid. לעשות ·ࠅࠋࠏࠔࠅࠕ καὶ ποιεῖν. v. 47 תאריכו ·ࠕࠀࠓࠉࠊࠅࠍ ver. 49 הר נבו ·ࠄࠓ ·ࠍࠁࠄ ibid. ירחו ·ࠉࠓࠉࠇࠅ ver. 53 ומת ·ࠅࠌࠅࠕ ibid. עמיך ·ࠏࠌࠊ τὸν λαόν σου. ib. עמיו ·ࠏࠌࠅ τὸν λαὸν αὐτοῦ.

CAP. XXXIII.

Vers. 2 פארן ·ࠐࠀࠓࠍ ib. ואתה ·ࠅࠀࠕࠄ ib. מרבבת ·ࠌࠓࠁࠁࠅࠕ ibid. מימינו ·ࠌࠉࠌࠉࠍࠅ v. 3 חבב ·ࠇࠅࠁࠁ ib. כל ·ࠅࠊࠋ καὶ πάντες. ibid. לרגלך ·ࠋࠓࠂࠋࠊ ib. ישא ·ࠅࠉࠔࠀ ver. 5 עם ·ࠏࠌ ib. יחד ·ࠉࠇࠃࠅ ver. 6 ואל ·ࠀࠋ ibid. מתיו ·ࠌࠕࠉࠅ ver. 7 רב ·ࠓࠁࠉࠌ ver. 8 ואוריך ·ࠅࠀࠅࠓࠉࠊ ibid. חסידך ·ࠋࠀࠉࠔ ·ࠇࠎࠉࠃࠊ ib. נסיתו ·ࠍࠎࠉࠕࠄࠅ ibid. תריבהו ·ࠕࠓࠉࠁࠄࠅ ver. 9 ראיתיו ·ࠓࠀࠉࠕࠉࠅ ib. הכיר ·ࠄࠊࠓ v. 10 ותורתך ·ࠅࠕࠅࠓࠕࠊ ibid. קטורה ·ࠒࠈࠅࠓࠄ ver. 11 ידיו ·ࠉࠃࠉࠅ ibid. מתנים ·ࠌࠕࠍࠉࠌ ibid. מן יקומון ·ࠌࠍ ·ࠉࠒࠅࠌࠅࠍ ver. 12 לבנימן ·ࠅࠋࠁࠍࠉࠌࠉࠍ copula item est in Græc. ib. ידיד ·ࠉࠃࠉࠃ ib. עליו deest in Sam. & Græc. ib. חפף ·ࠅࠇࠅࠐࠐ copula est etiam in Græc. ib. כתפיו ·ࠊࠕࠐࠉࠅ v. 14 גרש ·ࠌࠂࠓࠔ ver. 15 הררי ·ࠄࠓࠓࠉ ib. גבעות ·ࠂࠁࠏࠅࠕ ver. 16 ומלאה ·ࠅࠌࠋࠀࠄ ib. שכני ·ࠔࠊࠍࠉ v. 17 שורו ·ࠔࠅࠓࠅ ταύρου. ib. ראם ·ࠓࠀࠉࠌ ibid. ארץ ·ࠀࠓࠑ ver. 19 הר ·ࠄࠓ ibid. שם ·ࠔࠌ ibid. ינקו ושפני ·ࠉࠍࠒࠅ ·ࠅࠔࠐࠅࠍࠉ v. 20 כלביא ·ࠊࠋࠁࠉࠀ ibid. אף ·ࠅࠀࠐ ver. 21 מחקק ·ࠌࠇࠒࠒ ibid. עם ·ࠏࠌ ver. 22 גור ·ࠂࠓ ibid. יזנק ·ࠅࠉࠆࠍࠒ καὶ ἐκπηδήσεται. ver. 23 רצון ·ࠓࠑࠅࠍ ibid. ים ·ࠉࠌ ibid. ירשה ·ࠉࠓࠔࠄ ver. 24 יהי ·ࠅࠉࠄࠉ καὶ ἔσται. ib. רגלו ·ࠓࠂࠋࠉࠅ v. 25 דבאך ·ࠅࠃࠁࠀࠊ ver. 26 ובגאותו ·ࠅࠁࠂࠀࠅࠕࠅ ver. 27 מענה ·ࠌࠏࠍࠄ ib. זרעת ·ࠆࠓࠏࠅࠕ ib. השמד ·ࠄࠔࠌࠃ v. 28 אל ·ࠏࠋ ἐπί. ibid. ותירוש ·ࠅࠕࠉࠓࠅࠔ ib. אף ·ࠅࠀࠐ ver. 29 אשריך ·ࠀࠔࠓࠉࠊ ibid. נושע ·ࠍࠅࠔࠏ ib. גאותך ·ࠂࠀࠅࠕࠊ ib. במותימו ·ࠁࠌࠅࠕࠉࠄࠌ

CAP. XXXVI.

Vers. 1 נבו ·ࠍࠁࠄ ibid. ירחו ·ࠉࠓࠉࠇࠅ ibid. את־הגלעד עד־דן ׃ ואת כל־נפתלי ואת־ארץ אפרים ומנשה ואת כל־ארץ יהודה ·ࠌࠍࠄࠓ ·ࠌࠑࠓࠉࠌ ·ࠏࠃ ·ࠄࠍࠄࠓ ·ࠄࠂࠃࠅࠋ ·ࠍࠄࠓ ·ࠐࠓࠕ ·ࠅࠏࠃ ·ࠄࠉࠌ ·ࠄࠀࠇࠓࠅࠍ Versus 3 deest in Sam. v. 4 non est in Heb. ·ࠋࠆࠓࠏࠊ ib. הראיתיך ·ࠄࠓࠀࠉࠕࠉࠊ v. 6 בגי ·ࠁࠂࠉࠀ v. 7 במתו ·ࠁࠌࠅࠕࠅ ver. 9 ידיו ·ࠉࠃࠉࠅ ver. 10 נביא עוד ·ࠏࠅࠃ ·ࠍࠁࠉࠀ ἔτι προφήτης. ver. 11 האתת ·ࠄࠀࠕࠅࠕ v. 12 המורא ·ࠄࠌࠅࠓࠀ

Admonendus est Lector, quòd etsi pleraque eorum quæ in hasce præcedentes collationes ex LXX *interseruimus, exactè congruant cum Samarit. interdum tamen quædam inseruntur quæ non per omnia, sed quo tantùm discrepant ab Heb, τῷ Samar. consonant. Item, quòd voces quæ plenè sæpiùs scribuntur in Samarit. cum literis* ו׳ י׳, *quæ eadem defectivè habentur in* Heb. *(cujus etiam contrarium interdum cernitur;) præsertim cùm nullam sensûs varietatem constituant, inter collationes Num. & Deut. rariùs annotantur.*

Variantes Lectiones in ÆTHIOPICA Psalmorum versione, collectæ tum ex binis ÆTHIOPICI Psalterii Editionibus, prima Romæ A.D 1513. altera Coloniæ A.D. 1518. Impensis *Jo. Potkeni* impressis, tum ex MS. Psalt. ÆTHIOP. Cl. *Pocockii*, cum brevibus subinde ad voces quasdam, ac loca difficiliora Annotationibus, per *Ed. Castellum.*

PSAL. I.

Titulus in Rom. & Col. ut in Impressis : in Poc. ብስመ : አብ : ወወልድ : ወመንፈስ:ቅዱስ:አሜን::——————ፍካሬ:መዝሙር:ዘዳዊት:: ወፍካሬ: ዘጻድቃን: ወዘኃጥኣን:: ሃሌ:ሉያ : ለአብ : ሃሌ:ሉያ:ለወልድ::ሃሌ:ሉያ: ለመንፈስ:ቅዱስ::=፦ In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, *Amen.* ---Interpretatio Psalmorum Davidis, Atque interpretatio justorum, ac peccatorum : Hallelujah Patri, Hallelujah Filio, Hallelujah Spiritui sancto.

VER. 3. ወይከውን:R. *et* C. ይከውን : *P. ib.* በጊዜሁ: *Ita Rom. at* C. & P. በበጊዜሁ: quilibet tempore suo. *ver.6* ወበእንተዝ:R. *et* C. በእንተዝ: *P.*

PSAL. II.

Tit. in R. & C. ut in Impressis; in P. መዝሙር : ዘዳዊት:: Psalmus Davidis.

Ver.5 የኀውከሙ: *P.* የሀውከሙ: *v.6* በሳዕሌሆሙ: *R. & C.* ሳዕሌሆሙ : *v. 9* C.ወተርዕዮሙ: *R.* ወትርአዮሙ : *P.* ወትሬዕዮሙ : *rectius. ib.* ኀጺን: *P.* ሐጺን::=፦

PSAL. III.

Tit. in R. & C. ut in Impressis; in P. መዝሙር: ዘዳዊት::

Ver. 3 ወመልዕልተ: *R. & C.* ወመልዕል: *P.*=፦

PSAL. IV.

Tit. in R. & C. ut in Impressis; in P. መዝሙር : ዘዳዊት::

Vers. 1. አርኃብ : *P.* አርሐብ : *v. 3* ወተሐሰዉ : *P.* ወተሐሡ : *ver.5* ይትዐፀቀክሙ: C. *plenius; at contractius R. et P.* ይትዐወቅሙ: *v.8* ወቅብእ: *P.* ወቅብዕ::=፦

PSAL. V.

Tit. in R. & C ut in impressis in P. መዝሙር: ዘዳዊት::

Ver.4. ወእስትርኢ :ለከ:: *R.C. & P. plane ut Syrus.* ܐܬܚܙܐ ܠܟ apparebo tibi: *male apud Nobilium,* videbo te. *ib. R. et* C. ዘዐመፃ : *P.* ዘአመፃ : *v.5* R. *et* C. ዐማፀያን--*v.6* ዓመፃ : *P.* አማፀያን--አመፃ : *Atque ita fere semper: quod hic notasse sufficiat. v. 7* ወጕሕላዊ--*P.* ወጕሕላዊ: ልብ: ይሰቆርሮ: ለእግዚአብሔር:: Et cor dolosum abominatur Dominum.

PSAL. VI.

Tit. in R. & C. ut in impressis : in P. ፍጻሜ : መዝሙር : ዘዳዊት::

Vers. 5 ወበሲኦልኒ-- R. *et* C. ወበሲኦልኒ:መኑ:የአኵተከ:: *P.* & in sepulchro etiam quis tibi persolvet gratias? *v. 6* R. & C. ሰሬሕኩ-*P.* ፀሬሕኩ: *v.7* ወተሀወከት: -*P* ወተሐመገት : እመዐትከ : ዓይንየ : Et caligat a furore tuo oculus meus. *ver. 10* ለይገብኡ- *P.* ወይገብኡ : *ibid.* ወፍጡነ : *deest in P.*

PSAL. VII.

Tit. in R. & C. ut in impress. in P. መዝሙር : ዘዳዊት::

Ver.7. በሥርዓትከ : *Ita C. at R. & P.* በሥርዓት : præcepto *ver. 9.* እግዚኦ-*R. & C.* እግዚኦ: አምላኪ: Domine Deus mi. *P. v.10* ይፈትን: ልበ : - *R. & C.* እግዚአብሔር : ራትዕ : ይፈትን : ልበ : ወኵሊያተ : Dominus rectus (æquus) scrutatur cor. & renes P. *v. 13* ይመልሰሐ: *Ita. C. at. R.* ይመልስ : *P.* ይመልሕ : Evaginabit. *v. 14* ወእሕጻሁኒ : *P.* ወእሕጺሁኒ: *v. 15* በዐመፃ : *Ita R. & C. at P.* ሐመ : አማፂ : በአመፂሁ, Et humiliatus est iniquus propter iniquitatem ejus. *Ib.* ወፀነሰ : በጸዕር : *sic R. & C. at P.* ጸነሰ : ፂዐረ::=፦

PSAL. VIII.

Tit. in R. & C. ut in impress. nisi quod pro መክብብ: *in R. in C. habetur* መክብብት : *in P.* መዝሙር : ዘዳዊት::

Ver. 6 ደበ : ኵሉ :*sic R. et C. at P.* ወስተ : ኵሉ::=፦

PSAL. IX.

Tit. in R. & C. ut in impress. in P. ፍጻሜ : መዝሙር : ዘዳዊት::

Vers.6 ለገዘሉፈ:*sic P. et R.* ለጸሉፈ::C. *v.20* ወሊይጸንዕ: *R. & C.* ሊይጸንዕ: *P. v.24* ወዐማፂኒ: *P.* አማፂኒ:: *ibid.* ወሊይትኃሠሥ : *Ita. P.* ወይትኃሠሥ: *R. & C. v.28* ሊይትሀወክ: *P.* ሊይትሐወክ : *ib.* ወሊይረክበኒ: *P.* ሊይረክበኒ:: *v. 31* ወይጸኅሐ : P. ይጸንሕ : *Sic etiam ver. seq. Ib.* ወይመስጥ : P. ይመሰጥ: *ib.* ወይትቀጸዕ : P. ይትቀጸዕ:: *v. 34* ሊይረሰዑኒ : *sic R. & C. Rectius* P. ይረሰዑኒ: *v.35* ለነደያን : *ita R. & C. plenius* P. ለነደያን : ሕዝብከ: pauperum populi tui. *v.36* በእንተ: ምንተ : Quapropter : *ita R. et C.* እስከ : ማእዜኑ : Quousque ? P. *ib.* አምዕዓ : P. ያምዕዓ : Irritabit. *ib.* እስመ : ይብል : Quia dicit. *R. & C.* እንዘ : ይብል : Dicens. *P. Ib.* ሊይትኃሠሠኒ: *R. & C.* ሊይትቤቀለኒ : እግዚአብሔር : Deus non ulciscetur (puniet) *illud.* P. *v. 37* ትሬኢኒ-R. *et* C. ሶበሰ:ይሌብዋ :በነፍሱ : እምአእበዳ:: ወእምአእመረ : ከመ : ውእቱ : ይገብእ : ውስተ : እዴከ::P. Si autem intellexisset insaniam quæ in anima sua, scivisset utique quod *scipsum* ille tradit in manus tuas. *Atque ita fere Arab. Rom. v. 38* ለዕሌከኑ- *P.* እኮኑ : ላዕሌከ : ተገድፈ : Nonne super te derelictus est? *Ib.* ወእንተኒ: *P.* ወአንተ:: *ibid.* ቀጥቀጥ-P. ብመዝሩዕተ : ኃይልከ : ቀጥቅጥ : Brachio potestatis tuæ contere. *v. 39* ወትትኃሠሠ- P. ሶበሰ : ትትኃሠሠ : ኃጢአቱ : በእንቲአሁ : ትትረከብ : በቱ : Cum etiam inquiretur peccatum ejus, propter illud invenietur in eo. *A cæteris omnibus non parum hic diversus. v.40* ለዓለመ- P. ለዓለመ : ዓለም:: *v.41* ለነደይያን: *C.* ለነደይ : *P.* pauperis. *ib.* ወሕሊና : ልቦሙ : P. ወኃሊና : ልቦሙኒ::=፦

PSAL. X.

Tit. idem in R. & C. qui in impressis; atque etiam. Psal. XI. tantum pro ሰማዕት : *hoc in loco, habetur illic* ሰማእት : *quod in idem plane recidit, sc.* De Auditione : Heb. על השמינית super octavam; *Instrumentum* 8. *chordarum : vel, Canticum* 8. *tonorum. A. Ezra. Diem circumcisionis, D. Kimhi : quo tempore bis legitur* קרית שמע *lectio illa* Audi (*Deut* 6.4.) *Midras Tillim in* Psal. 6. *qui proinde Dies* ሰማዕት : *h.e.* Auditionis *dici potest non inepte. Alii de Die judicii, a creatione octavo, intelligunt; ob eandem fortassis causam, sc. propter vocem quam omnes tunc Audient, Johan.* 5. 28. *Arnobius de Die Sabbati interpretatur; Audiendo verbo etiam tunc vacandum maxime. Nisi forsan error sit in utroque loco pro* ስምንት: *in* P. *est tantum,* ፍጻሜ:መዝሙር:ዘዳዊት::

Ver.2. በጽመሚት : *R. & C.* በጽሚት :P. *v. 4* መቅድሶ : *C.* መቅድሙ: *perperam. v.5* የሀትቶ : *C.* ይሐቶ : P. ይሀቶ : *R. Sic etiam. ver.* 6to. *Post decimum hunc psalmum, (ut & post* 10um *quemque sequentem) in MS. Cl.* Pococki *subjungitur Doxologia.* ስብሐት : ለአብ : ወወልድ : ወመንፈስ : ቅዱስ:: የእዜኒ : ወዘልፈኒ : ወለዓለመ : ዓለም : አሜን::=፦ Gloria patri, & filio, & spiritui sancto : Est modo, semper erit, & in secula seculorum, *Amen.*

PSAL. XI.

Tit. in R. & C. ut in impressis; in P. ወዝሙር: ዘዳዊት::

Vers. 3 ይሀርወኒ : *R. & C.* ይሴርዋኒ : P. *v. 6* ወእንግሕድ : *R. & C.*

ወእግሀድ:

ወእግሀድ : P. *v. 8* ወተሚኀፀነ : *R. & C.* ወተሚኀጸነ:P. *ib.* ለዓለም : *R. & C.* ወእስከ:ለዓለም:: Et usque in seculum. P. *v. 9* ወበከመ:ልዕልናከ- R. *et* C. ወበከመ :ልዕልናከ : አርሐብከ : ሥርዓቶሙ: ለደቂቅ : እጓለ : እመ: ሕያው:: P. Secundum altitudinem tuam ampliasti statura filiorum hominum.

PSAL. XII.

Tit. in R. & C. ut in impress. in P. መዝሙር : ዘዳዊት::

Ver. 5. ሐዘነ : R. & C. ኀዘነ: P.::=፦

PSAL. XIII.

Tit. in R. & C. ut in Impress. in P. መዝሙር: ዘዳዊት::

Ver. 3 ዘይኃሥሥ : *R. & C.* ዘይትኃሥሥ:P. *v.8.* ዓመፃ : R.C. አመፃ : P.=፦

PSAL. XIV. *Tit. idem in R. C. & P.*

Vers. 2. ዘየሐውር : *R. & C.* ዘእንበለ : ዘየሐውር : P. *prorsus ut Arabs noster* إلا الذي يمشي Nisi ille qui ambulat- *ib.* ወይነብብ : *R. & C.* ወዘይነብብ : P. *v.6.* ወኢይኄሱ : *R. & C.* ወኢይሐሱ : P. *v. 7* ወኢይትሀወክ : *R. & C.* ኢይትሀወክ: P.

Psal. XV. Tit. in R. & C. ut in impress. Respondet autem dictio ሠርዕት: *τῷ* علي *in Tit. Arab. Et* መጽእፍ : *videtur idem significare quod Ar.* مصاف Qui, *vel,* quod ad aliquem refert peculiari modo. *Act.* 10.24. q. d. *Qui ut perpetuus ipsi comes adjungi debet. Tit. in* P. መዝሙር : ዘዳዊት::

Vers. 3 ለቅዱሳን- R. & C. ከመ : ክቡራን : እለ : ውስተ : P. Etiam pretiosis (honoratis) qui in- *ib.* ተስብሐ : *R. & C.* ዘተሰብሐ :P. *v. 3.* በዝኃ:-R. *et* C. አንሰ: እፈቅድ : በብዝኃ: ደዌ: ታስተፋጥኖሙ:: Optarem ipse quidem in multiplicatione doloris accelerares--P. *v.4* ማኅበሮሙ: ዘደም: *R. & C.* ማኅበሮሙ : ዘከተ : ደም:P. *v.8* በቅድሜየ : *R. & C.* ቅድሜየ: P. *sequitur in* P. ውእቱ: በኵሉ:ጊዜ:: ipse *est* omni tempore.

PSAL. XVI. *Tit. idem in R. C. & P.*

Vers. 3 ይወጽእ : P. ይወፅእ:: *v. 6* ሰኰናየ : *R. & C,* ሰኰንወየ : P. *v.7* ጸሩኃኩ : P. ጸሩሕኩ:: *v. 8* እሰብሖ : C. ሰብሖ : *R. & P. v. 13* ወዐዕቀጸሙ : *R. & C.* ወእዕቀጸሙ:: P. *v. 14* እግዚኦ : -- *R. & C.* እግዚኦ : እምድኃረ : ውሑድ : ዝርዎሙ : ውስተ : ምድር:: Domine, post paucos *illos* qui siluerint in terra--P. *ibid.* እመኃቡአቲከ--*R. & C.* እመዲግብቲከ : ጸግበት:-- de admirandis tuis adimpletus est--. P. *v. 15* ጸግቡ-- *R. & C.* እስከ : ያተርፉ : እምድረሆሙ : ለደቂቆሙ:: Usque eo, ut relinquant terras eorum parvulis suis. P. *ver. 16* R.C. ወእንሰ:P. እንሰ::=፦

PSAL. XVII.

Tit. in R. & C. ut in impress. in Poc. ፍጻሜ: ዘገብረ : እግዚአብሔር: ዘዳዊት : In finem, servi Domini, Davidis P*salmus.*

Vers. 3 ወቀርኑ : R. & C. ቀርኑ : P. *v. 5* ፀዕር: R. & C. ጸዕረ: P. *v. 6* ወዑገተኒ : R. & C. ዖገተኒ : P. *ib.* ወበዝሐኒ : C. ወበጽሐኒ : R. & P. *v.9.* ተመየሙ : R. & C. ተመዕየሙ : P. *v.10* ወዐረገ : R. & C. ዓርገ: P. *ib.* እምኔሁ : R. & C. ቅድሜሁ : coram eo.P. *v.13* ወአውደዊ: R. *et* C. ወአዖደ: P. *ib.* ወጸልመ : R. *et* C. ጸልመ : P. *v. 14* አፍሐመ : R. & C. ወአፍሐመ : P. *v. 15* ወአንጐደጕደ: R *et* C. አንጐደጕደ : P. *ib.* ወልዐል : R. *et* C. ልዐል : P. *v.15* ወሀበ : P. ወሐበ : R. *et* C. *v. 18* ወእመተግሣጽከ : R. *et* C. እመተግሣጽከ : P. *ib.* መዐትከ : R. *et* C. መንፈሰ : መዐትከ : spiritus iræ tuæ. P. *v.19* እመአርደም : R. *et* C. እመርደም : P. *v. 23* የአስየኒ : R. *et* C. የዓስየኒ : P. *v. 32* እትአደዋ : R. *et* C. እትዓደዋ : P. *v.37* ለእደዊየ:: R. *et* C. ለእደውየ:: P. *ib.* ወረሰየ : R. *et* C. ወረሰዮ:: P. *v. 39* ዘያጸንዑኒ: R. *et* C. ያጸንዓኒ : P. *v. 40* ወአርኃብከ : R. *et* C. አርሐብከ: P. *ib.* ሰኰናየ:: R. *et* C. ሰኰንወየ:: P. *v. 43* በጸብእ:: R. *et* C. በፀብዕ:: P. *ib.* ወአዕቀጽኮሙ : R. *et* C. አዕቀጽኮሙ : P. *v.45* ወአውየው : R. *et* C. አውየው : P. *ib.* ወሀበ: እግዚአብሔር : R. *et* C. ወእግዚአብሔር:P. *v.46* አኃርጸሙ: R. *et* C. አሐርጸሙ : P. *ib.* ወእከይደሙ :--R. *et* C. ወእከይድ : እብድንቲሆሙ : ከመ : ፀብር : መሠያጠት:: *Et* conculcabo cadavera eorum, ut lutum platearum. P. *v.54* ለመሲሁ: *R. et* C. ለመሲሑ: P.

PSAL. XVIII. *Tit. idem in R. C. et P.*

Vers. 1 ያየድእ : *R. et* C. ያየድዓ : P. *ib.* ሰማያት : *Ita.* R.C. *et* P. *contra cæteras versiones omnes. v.4* ወፀአ : *R. & C.* ወጽአ : *P. v.5* ወውእቱሰ : *R. & C.* ውእቱሰ : P. *v.7* እመለሕቡ : *R. et C.* እመለሀቡ : P. *v.8* ስመዑ:: *R. et* C. ወስመዑ:: P. *v.9* ኵነኔሁ : R. *et* C. ወኵነኔሁ: P. *ib.* ትእዛዙ : R. *et* C. ወትእዛዙ : P. *v. 10* ፈሪሀ : R. *et* C. ወፈሪሃ : P. *ib.* ወየሐዩ : R. *et* C. የሐዩ : P. *ib.* ፍትሑ: R. *et* C. ወፍትሑ : P. *v. 11* ወይትፈተው : R. *et* C. ይትፈቶ : *P. ib.* ወሰከር : R. *et* C. ወሦከር : P. *v. 12* ወገብርከሰ : R. *et* C. ገብርከሰ : P. *v. 14* ወእምሰ : R. *et* C. እምሰ : P.

PSAL. XIX. *Tit. in* R.C. *et* P. *idem.*

Vers. 5 ወነዐቢ : R. *et* C. ወነዓቢ: P. *v.6* ለድኅኖ : R. *et* C. ለድኃኖ: P. *melius. ver. 8* ነዐቢ : R. *et* C. ነዓቢ : P. *ver. 9* ተዐቅጹ : R. *et* C. ተዓቅጹ : P.

PSAL. XX. *Tit. idem in* R.C. *et* P.

Vers. 4 ወወሀብኮ:: P. ወሀብኮ : R. *et* C. *v.6* ለዓለም: R. *et* C. ዘለዓለም: P. *v.7.* ወኢይትሀወክ : R. *et* C. ወኢይትሐወክ : P. *v. 8* ትረክበሙ : R. *et* C. ትረክበ : P. *v.9* ወትረሰይዮሙ : R. *et* C. ወትረሰዮሙ : P. *ib.* እቶን:R. *et* C. ዕቶን:P. *v.12.* ገጸከ: R. *et* C. ገጾሙ: P. *melius,* vultum eorum.

PSAL. XXI.

Tit. in C. *ut impressis, in quo vox* ስብሐት : *perperam poni videtur, pro* ጸበሐ : *ut cum 70. conveniat. In* R. *omittitur* እንተ : ስብሐት : *in* P. ፍጻሜ : መዝሙር : ዘዳዊት::

Vers. 1 እመአድኃኖትየ: R. *et* C. *absque* እመ: P. *contra autem* እመቀለ: P. ቀለ: R. *et* C. *absq;* እመ: *v. 2* ዕለትየ: ወኢሰማዕከኒ: R. *et* C. *per* diem meum (*more Arab. usitatissimo, nec non aliquando Syris atque Samaritanis. vid.* 1. *Sam.*9.12. *cap.*20.34. *c.*15.11. *Ar. Jer.*22.30. *Syr. &c. Suum est cuique tempus.*) P. ዕለተ : ኢሰማዕከኒ : *ib.* ወለሊትየኒ : R. *et* C. ወሌሊተኒ : P. *v. 3* ወእንተሰ : R. & C. እንተሰ : P. *v.5* ወኢይትኃፈሩ : R. & C. ወኢይትኀፈሩ : P. *melius. v.9* እወጽእከኒ : P. እወፅእከኒ : R. *et* C. *ibid.* ሀለውኩ.

R. *et* C. ሀሎኩ : P. *ib.* ውስተ : እማኅፀን : R. *et* C. እማኅፀን : P. *absque* ውስተ : *ver. 12* ዐገቱኒ : C. አገቱኒ : P. & R. *ver. 15* ዘይትመሰው : *R. et* C. ዘይትመሰሰ : P. *v.23* እሴብሐከ : እግዚኦ : laudabo te Domine P. እሴብሕከ:R. *et* C. *v.26* ጸሩሓኩ:R. *et* C. ጸሩሕኩ:P. *v. 27* ወይዜክሩ: R. *et* C. ይዜክሩ: P. *v.31* ወውእቱ : R. *et* C. ውእቱ : P. *v.33* ወነፍስየኒ: R. *et* C. ነፍስየኒ: P. *v.34* ወይዜንዎ:R. *et* C. ወትዜኑ:P.

PSAL. XXII.

Tit. ፍጻሜ : መዝሙር : ዘዳዊት : P. ፍጻሜ: *omittitur in* R. *et* C.

Vers. 1 ይረእየኒ : R. *et* C. ይረዕየኒ : P. *ib.* ወእልቦ : R. *et* C. እልቦ : P. *v.5* ወከስታሙከ : R. *et* C. *perperam in utroque: Recte* P. ወቅስታሙከ : *Ita etiam in Wemmer. Lex. v. 6* ማዕደ : P. ማእደ : R. *et* C. *ib.* በአንጻረሆሙ : ለእለ : R. *et* C. አንጻረ: እለ::P. *v.7* በቅብእ: R. *et* C. በቅብዕ : P. *Ibid.* ጽኑዕ : R. *et* C. Firmus, efficax. P. ምሉዕ : plenus.

PSAL. XXIII.

Tit. in R. *et* C. *ut in impressis: in* P. መዝሙር: ዘዳዊት::

Vers. 4 ዘንጹሕ : R. *et* C. ዘእንበለ : ንጹሕ : P. Nisi qui innocens. *ibid.* ከንቶ:ለዕለ : ነፍስ : C. uanum super animam. P. *et* R. ከንቶ: ላዕለ:ነፍሱ: uanum super animam suam. *v.9* ወይበእ : R. *et* C. ወይበዕ:P.

PSAL. XXIV.

Tit. idem in R. C. *& P.*

Vers. 1 ለንቃዕደወኩ : R. *et* C. አንቃዕደኩ : P. *v. 2* ወኢይትኃፈረ : R. *et* C. ወ *deest in* P. *v. 7* ኃጢአትየ---R. *et* C. *Aliter* P. ኃጢአትየ : ወዕበደ : ንእስየ : ኢትዘክር : peccata mea, & stultitiam juventutis meæ, ne-- *v. 8* ምህረትከ : R. *et* C. ምሕረትከ : P. *v.9* ይመርሐሙ : R. *et* C. ይመርሆሙ : P. *v. 10* ወይሜህሮሙ : R. *et* C. ወይሜሕሮሙ : P. *sic etiam v.15. Ver.14* ወነፍስሁ : R. *et* C. ወ *d. in* P. *ib.* ወዘርኡ : R. *et* C. ወዘርኡኒ: P. v.19 ወስሬሀየ : R. *et* C. ወስሬሕየ: P. v.20 ይጸልሉኒ : R. *et* C. ይጸልዑኒ: P. v.21 ወኢይትኃፈር:እግዚኦ:P. እግዚኦ : *d. in* R. *et* C.

PSAL. XXV.

Tit. idem in R. C. *et* P.

Vers. 4 ውደ : R. *et* C. ዓውደ : P. v.8 አፍቀርኩ : --R. *et* C. አፍቀርኩ : ተልእኮ : ለሰነ : ቤትከ:: P. Dilexi, ministravi decori domus tuæ. *v.9* ዕድው: ደም : R. *et* P. ደም : *d. in* C. v.10 ወምልእት : R. *et* C. ወምልዕት : P. v. 11 ወአንሰ : R. *et* C. ወ : *deest in* P. *ibid.* ወተሠሀለኒ : P. ወ : *d. in* R. *et* C.

PSAL. XXVI. *Tit. idem in* R.C. *et* P.

Vers. 1 ወምንትኑ : ያደነግፀኒ:: R. *et* C. ምንትኑ : ያደነግፀኒ : P. v. 5. ጸበእኒ : R. *et* C. ጸበዓኒ : P. v 10 ርእስየ : ደበ: Caput meum super---P. ርእስየ : *d. in* R. *et* C.. v.11 ዕድኑ: R. *et* C. ዐድኑ:P. v.14 ወሊትትገኃስ: R. *et* C. ወሊትትገሀስ: P. v. 15 ወሊትትሣየየኒ : R. *et* C. ወሊትትሐየየኒ : P. v. 18 ለእለ : R. *et* C. እለ : P. v. 20 ወተሰፈውዎ : R. *et* C. ወተሰፈዎ : P.

PSAL. XXVII. *Tit. idem in* R.C. *et* P.

Vers. 1 ወሊትጸመመኒ : R. *et* C. ወ : *d. in* P. *ib.* ወእመሰ : R. *et* C. ወ : *d. in* P. v.3 ወሊትገድፈኒ: R. *et* C. ወሊትገድፈ : P. v.6 ርዕሶሙ:R. *et* C. ርእሶሙ : P. v.9 ወይረድአኒ : R. *et* C. ወ: *d. in* P. v.10 ወሠረጸ: ጽጋየ: R. *et* C. ወሰረፀ : ሠጋየ : P. v. 11 መሲሁ : R. *et* C. መሲሑ : P. v. 12 ረእዮሙ : R. *et* C. ረዐዮሙ : P.

PSAL. XXVIII.

Tit. in P. *tantum* መዝሙር : ዘዳዊት : *in* R. መዝሙር : ዘፃአት : ዘዳዊት: ትዕይንት:: *in* C. መዝሙር:ዘዳዊት:ዘበፃዐት:ትዕይንት:*melius.*

Vers. 6 ወያደገድጋ:--R. *et* C. *ut in Impress. Poc. in initio vers. convenit cum Hebr. contra 70: in reliqua illius parte, ab* Heb. *cæterisque omnibus versionibus multum diversus : In quo ita legitur,* ወያቀንጽሙ : ከመ : ጠዕዋ: ከረከንድ:: ወፍቁርሰ : ከመ : ወልዱ : ርኢም : ዘአሐዱ : ቀርኑ:: Et subsilire faciet eas (*vid. Cant.* 2. 8.) tanquam vitulum (*affine* ጠዕዋ : *τῷ Arab.* طفل Bos, vacca sylvestris. *Gig.*) rhinocerotis (*vid. Deut.* 33. 17. *tam Persis quam Arab. id* كركدن) Et dilectum etiam, sicut filium monocerotis, cui unicum cornu. v.8 ለዕዋመ : R. *et* C. ለእዋመ: P.

PSAL. XXIX.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impress.* P. መዝሙር : ደዊት::

Vers. 1 ጸሳሊ : R. *et* C. ጸሳሊየ : P. *melius.* v.2 ወሐይወ : P. ወ: *d. in* R. *et* C. v.9 ሜጥከሰ:--R. *et* C. *ut in impress. Poc.* አመሰ : ሜጥከ:ገጸከ : እከውን : ድንጉፀ:: Cum autem averteris faciem tuam-- v. 10 ወኀበ : P. ወ: *d. in* R. *et* C. v.11 ለእመ : R. *et* C. እመ : P. v. 14. ወሐዚተ : R. *et* C. ወኃዚተ : P. v.15 ከመዝ : R. *et* C. ከመ: P.

PSAL. XXX.

Tit. in P. *et* R. *tantum* መዝሙር : ዘዳዊት: *in* C. መዝሙር : ዘዳዊት:ዘበተደሞ: ከመዝ : ውእቱ : በከልእ : Psalmus Davidis, qui in deliquio, *vel,* defectu mentis--*idem mihi videtur* ተደሞ : *quod Ar.* دهش : *Non multum a nostro dissentit Arab. MS. de quo* I. *Vicars in* h.l. في تحيري *quæ voces occurrunt in nostro Arab. infra* v. 23 *atque inde, ut aliqui volunt, occasio hujus tituli.*

Vers. 5. ኅብሉ : R. *et* C. ሀብሉ : P. v.15 ቀበፁኒ : *Ita* R.C. *et* P. Obliti sunt me. *Nec aliter Arabs noster, Nebiens. &* Roman. v. 18 ወእነሰ : R. *et* C. ወ: *d. in* P. v.19 ወእምእለ : R. *et* C. እለ : P. v.24 ወይትዌከሉ: በከ : R. *et* C. ይትዌከሉከ : P. v. 25 ወተኃብለሙ : R. *et* C. ወተሀብለሙ: P. v.26 እመበሕለ : R. *et* C. እመበሀለ : P. v. 30 ወይትቤቀል : ሎሙ : R. *et* C. ወይትቤቀሎሙ: P. *Ib.* ይኃሠሡ : R. *et* C. ይኃሡ : P. *ib.* ቀዐቢተ: C. *Arab.* فحش Sermonis pravitatem, obscænitatem; *vel,* profundos, latentes sensus *innuit : nisi potius f. mendum sit, pro* ትዕቢተ: *ut in* R. *et* P.

PSAL. XXXI.

Tit. መዝሙር : ዘዳዊት:P. *at* R. *et* C. *ut in Impressis.*

Vers. 1 ለእለ : R. *et* C. እለ : P. *ib.* ወለእለ : R. *et* C. ወእለ:P. v.6 ወእለ : R. *et* C. *perperam : rectius* P. ወእቤ : Et dixi. *ib.* ወእንተ: R. *et* C. ወ : *d. in* P. v. 11 ሊትኩኑ:--R. *et* C. *ut in Impressis.* ደቂቀ : እጓለ : እመሕያው : ሊትኩኑ:--O filii hominum nolite--P. v. 13 መቅሠፈትሙ : R. *et* C.

R. et C. መቅለሀፊቶሙ : P. *Ib.* ወእለሰ : R. et C. *abſque* ወ : P. v. 14 ወተሠሂኩ : R. et C. Liberales eſtote, *vel,* ſtudete ut Liberales ſitis, *id Arab.* تسلكي : *Niſi potius error ſit in utroque, pro* ወተሐሠዮ : *ut in* P. *occurrit.*

PSAL. XXXII.

Tit. in R. C. *et* P. *ut in impreſſ.*

Verſ. 2 ዘዐሠርቱ : R. & C. ዘኣሠርቱ : P. *v.* 5 ወመጸዋዕተ : R. & C. ወመጸዋተ : P. *v.* 6 ኃደሉሙ : R. & C. ኣደለ : P. *v.* 11 ወምክሬሰ : R. & C. ወ *deeſt in* P. *v.* 18 ወእለሰ : R. & C. ወ : *d. in* P. *v.* 21 ወተከልኑ : R. et C. ወተወከልኑ : P. *rectius.*

PSAL. XXXIII.

Tit. in P. *tantum* መዝሙር : ዘዳዊት : *in* R. & C. *ut in impreſſ.*

Verſ. 3 ለዐብይዎ : R. & C. ወያዐብይዎ : P. Et magnificent. *v.* 11 ወእለሰ : R. & C. ወ *abeſt a* P. *ib.* ሠናየ : R. & C. ሠናየተ : P. *v.* 12 ወሰመዑኒ : R. & C. *abſque* ወ P. *v.* 15 ተገሐሠ : R. & C. ተገሀሠ : P. *v.* 17 ይሠረወ : R. & C. ይሠሩ : P. *v.* 22 ወእለሰ : R. & C. *abſque* ወ P.

PSAL. XXXIV.

Tit. in P. መዝሙር : ዘዳዊት : R. & C. *ut in impreſſ.*

Verſ. 1 ፀብዖሙ : R. & C. ጸብዖሙ : P. *v.* 6 ለይሀቅይዎሙ : R. & C. ለይሀቅዎሙ : P. *v.* 8 ኅብሉ : R. & C. ሀብሉ P. : *ſic & v.* 9 *Ver.* 9 መሠገርት : R. & C. መስገርት : P. *bis : tertium ut in* R. & C. *v.* 10 ወነፍሰየሰ : R. & C. *abſque* ወ P. *v.* 13 ተነሥኡ:: — R. & C. *ut in impreſſis.* P. ወነበቡ : ሳዕሌየ : በእንተ : ግብር : ዘኢየአመር:: Et loquuntur adverſus me de re quam ignorabam. *v.* 14 ወእኅጥዕዋ : R. et C. ወእኅጥእዋ : P. *v.* 15 ወእንሰ : R. et C. ወ *d. in* P. *v.* 16 ሕፀንየ : R. et C. ሕጽንየ : P. *v.* 17 ከመዘ : — R. et C. ከመ : ዘለአኅዊየ : P. *v.* 18 ወተማከሩ : P. ወ *d. in* R. et C. *ib.* ይቅስፍኒ : R. et C. ይቅሠፍኒ : P. *v.* 22 እለ : R. et C. ወእለሂ : P. *v.* 26 ወእጽሞእ : P. ወ *d. in* R. et C. *ibid.* ወእግዚእየ : P. ወ *deeſt. in* R. et C. *v.* 29 ወይትኃፈሩ : *R. et C.* ለይትኃፈሩ : *P. v.* 30 ለይልበሱ : R. et C. ወይልበሱ : P. *ib.* ወኃሰረ : R. et C. ወኅሣረ : P. *v.* 31 አዐቢይ : R. et C. ዓቢይ : P.

PSAL. XXXV.

Tit. in R. et C. *ut in impreſſ.* P. ፍጻሜ : መዝሙር : ዘዳዊት :

Verſ. 4 ወሐለየ : R. et C. ወኃለየ : P. *v.* 7 ኣብዝኃከ : R. et C. ኣብዒኃከ : P. *v.* 8 ወይትዌከሉ : R. et C. ወ *abeſt a* P. *v.* 9 እመፈለገ : R. et C. ፈለገ : P.

PSAL. XXXVI.

Tit. in R. et C. *ut in impreſſ. in* P. መዝሙር : ዘዳዊት::

Verſ. 3 ወየኃድረከ : R. et C. ወ *d. in* P. *ib.* ወይሬዕየከ : R. et C. ወይሬእየከ : P. *v.* 4 ወይሁበከ : R. et C. ወ *d.* P. *v.* 5 ወተወከል : R. et C. *prius* ወ *deeſt in C. ib.* ወወእቱ : P. ወ *d. in* R. et C. *v.* 6 ወተጸመደ : R. et C. ወተጸመደ : P. Et adhære ei. *v.* 9 የኃሥሙ : R. C. የሐስሙ : P. *v.* 10 እንከ : ኃጥእ : R. et P. እንከ : *abeſt a C. v.* 11 ወየዋሃንሰ : R. et C. *abſque* ወ P. *Atque ita Clemens Roman.* χρησοὶ ἔσονται οἰκήτορες γῆς. *v.* 19 እግዚአብሔር : *abeſt a* P. *ante* ፍኖተ : *v.* 21 የኀልቁ : R. et C. የሐልቁ : P. *ver.* 23 ይረግሞዎ : R. et C. ይረግሞ : P. *ver.* 24 ለዘይፈቅድ:: R. et C. ለዘ : ይፈቅድ : P. *v.* 26 ወርዘወኩሂ : R. et C. ወርዘኩሂ : P. *v.* 27 ወኩሎ : R. et C. ወ *d.* P. *v.* 28 ተገሐሰ : R. et C. ተገሀሠ : P. *v.* 30 ወይትቀቤሎሙ : R. et C. ወይትቤቀለ : ሎሙ : P. & retribuet immaculatis : *ut* 70. *comma quod in* Hebr. *omnino non eſt. v.* 31 ወጸድቀንሰ : ወ *d.* P. *v.* 33 ዘኩናሁ : R. C. ሰኩናሁ : P. *v.* 36 ወያዐቢየከ : R. et C. ወ *d.* P. *v.* 38 ኃሠሠኩ : ወኢረከብኩ : መካኖ:: R. et C. ኃሠሠኩ : ——P. *plane ut Arabs noſter, & Walton. At Arab. Rom. & Nebienſ.* طلبت موضعه فلم اصبه : Quæſivi locum ejus, & non inveni eum. *Prout etiam occurrit apud Clementem Romanum* καὶ ἐζήτησα τὸν τόπον αὐτοῦ καὶ οὐχ εὗρον. *v.* 40 ይሠሥረወ : R. et C. ይስረወ : P. *ib.* ወይሁሬወ : R. et C. ወይሰርዮ : P.

PSAL. XXXVII.

Tit. in R. et C. *ut in impreſſ. in P.* መዝሙር : ዘዳዊት::=፡

Verſ. 1 ወአልቦ : R. et C. ወ *d.* P. *v.* 4 አመሰእርተ : R. et C. እመሰዕርተ : P. *v.* 5 ወበቀብቀ : አዕጽምትየ : ——*Ita* R. C. *et* P. *ab omnibus aliis quibuſcunque interpretibus diverſi,* Debilitata, infirmata ſunt ; *vel,* tabuerunt oſſa mea. *Eſt n.* በቀብቀ : *plane idem quod Chald.* מקמק, *cui etiam conſonat ; ab Heb.* מקק : *Ar. Walt. per* قاصب *Nebienſ. per* قصع *vertit. Ib.* እበደየ : R. et C. ዐበደየ : P. *v.* 6 ሐርተምኩ : R. et C. ኅርተምኩ : P. *v.* 7 ፀዕለተ : R. et C. ጸእለተ : P. *v.* 8 እመሐዝኑ : ልብየ : R. et C. ኅዘነ : እመልብየ : P. *v.* 9 ሊይትኃበእ : R. et C. ሊይትሀበእ : P. *ver.* 11 ወቢጽየኒ : R. et C. ወቢጽየ : P. *ibid.* እደወ : R. et C. ዕደወ : P. *v.* 12 ቀብፁኒ : R. et C. ቀብጹኒ : *P.* Obliti ſunt, *vel,* negant me, & alieni facti ſunt mihi. *ibid* የሐሠሠዋ : R. et *C.* የሐሠዋ : P. *v.* 13 ወኮኑ : R. et C. ወ *d.* P. *v.* 14 ወእንሰ : R. et C. ወ *d.* P. *v.* 20 ወይኄይሉኒ : R. et C. ወ *d.* P. *v.* 21 ወእለ : P. ወ *d.* R. et C. *ib.* ወገደፉ : እኅዋሆሙ : ከመ : በድን : ርኩሰ:: Et repulerunt fratres ſuos, *vel,* & repulerunt *me* fratres eorum, tanquam cadaver immundum. *Conveniunt in additione hujuſce* σίχυ, *tres Æthiopici Codd. contra Hebr.* 70. *Vul. Lat. reliquoſque interpretes omnes. Solus* S. *Ambroſius teſtatur in aliquot Codd. Græc. & Latinis hæc inveniri verba,* Et projecerunt me ſicut mortuum abominatum, ——*Quia ſimile habet Arabs noſter, & Nebienſ. a noſtro diverſus tamen, qui ſic legit,* طردوني انا الحبيب كالميت المرذول وسمروا جسدي *Paulo aliter Arab.* Rom. *Gabr. Sionitæ* ابعدوني ورفضوني كالميت وسمروا جسدي Elongarunt me, & repulerunt me tanquam mortuum, & clavis confixerunt corpus meum. *v.* 22 ወኢትርሐቅ : R. et C. ወ : *deeſt in.* P.

PSAL. XXXVIII.

Tit. in R. et C. *ut in impreſſ. pro* ידיתון *autem MS. Alex. aliique Codd. tam Græci quam Latini, habent* Ἰδιθοὺμ, *Idithum ; longius ab Hebr. Æthiop.* ሊደቅም : (*Niſi ſubſit mendum,* ቅ : *pro* ት :)*at quantum ad argumentum Pſalmi, tempore* doloris, *vel* mœroris (*Arab.* دقم) *ſcriptum, verſ.* 3. *& ſub finem ; & ad notationem nominis* Hebr. על הדינין של צרה *teſte* R. *Sal. ſatis accommodum.* ማኅሌብ : *etiam, aut vitioſe ponitur, pro* ማኅሌት : Canticum, *quod veriſimile ; aut ſ. per* Dilectum *ex uſu Arab.* حلب *vertendum. In* P. *tantum* መዝሙር : ዘዳዊት::=፡

Verſ. 1. ዕቢ : R. et C. ኣቢ : P. *v.* 4 ወነደደ : R. et C. ወነደ : P. *v.* 6 እዴሀር : R. et C. እዴኅር : P. *tranſpoſitis liberis i. q. Arab.* اسرح *v.* 7. ወሊከመ : ወንት : R. et C. ከመ : ወሊወንት : P. *v.* 9 ይትለወኩ : R. et C. linguntur (*unde Angl. To Licke*) *ſed perperam videtur hic poni pro* ይትሀወኩ : conturbantur : attoniti *vel,* obnoxii fiunt, *ex uſu Arab. ut in* P. *v.* 10 ይዘ ግቡ : እንዘ : ሊያአምሩ : P. Theſaurizant neſcientes : *pro hoc in* R. et C. ይዘግቡ : ወሊያአምሩ : *v.* 11 ወተዕገሥትየኒ : R. et C. ወተዕገሠትየኒ : P. *ver.* 12 ወእምኮኑ : R. et C. ወ *d.* P. *ibid.* ፀዕለት : R. et C. ፅእለት : P. *v.* 14 ሳሬት : R. et C. ሠሬት : P. *v.* 15 ወአጽመዒኒ : R. et C. ወአጽምእኒ : P. *v.* 17 እሐር : ኃበ : C *et* P. *In* R. *deſunt.*

PSAL. XXXIX.

Tit. in R. et C. *ut in impreſſ.* P. መዝሙር : ዘዳዊት::

Verſ. 2. ላመዓመ : R. et C. ዓመዓመ : P. *v.* 6 ቱወክልቱ : R. et C. ቱክልቱ : P. *v.* 7 ለሕሊናከ:: R. et C. ለኅሊናከ:: P. *ver.* 8. እደደእኩ : R. et C. እደደዕኩ : P. *ver.* 9 ወቍርባነ : ሊፈቀድኩ : Et oblationem nolui : *ſic tres Æthiop. Codices.* R. C. *et* P. *Itemque in Epiſt. ad Hebr. X.* 10. *ubi hæc eadem habentur verba, ita in utroque exemplari leguntur : Contra Hebr. Chal. Græcas, Latinaſque omnes.* 4. *Arab. noſtram, Rom. Neb. Walt. cæteraſque quotquot extant editiones. ver.* 11 በማእከለ : R. et C. በማዕከለ : P. *ver.* 13 ርዑይከ : R. et C. ርትዒይከ : P. *rectius. v.* 16 እልበ : P. et R. እልበቲ : C. *v.* 17 እመስእርተ : R. et C. እመሠዕርተ : P. *v.* 18 ስመር : R. & C. ሠመር : P. *v.* 19 ወይኅሰሩ : R. et C. ወይኅሠሩ : P. *ib.* እለ : ያስተዋድደዋ : R. et C. እለ : ይፈቅዱ : ይእተተዋ : ለነፍስየ : qui quærunt ut auferant animam meam. P. *v.* 20 ለይግብኡ : R. et C. ወይግብኡ : *v.* 22 በጊዜሃ : ኃሰሮሙ : R. et C. በጊዜ : ኃሣሮሙ : P. *v.* 23 ይኄሊ : R. et C. ይሄሊ : preſens eſt, adeſt mihi. *v.* 24 እግዚኦ : R. et C. *In* P. *deeſt. ib.* ወሊትጕንዱ : R. et C. ወ *d. in* P.

PSAL. XL.

Tit. in R. et C. ut in impreſſ. in P. መዝሙር : ዘዳዊት::=፡

Verſ. 2. ወያበጽሖ : R. et C. ወያበፅዒ : P. *ver.* 3 ኵሉ : መስከቤሁ : እመደዌሁ:: R. et C. ኵሉ : ደዌሁ : ዘወሰተ : መስከቤሁ:: omnem ejus infirmitatem quæ ſuper ſtratum ejus, *ſc. avertiſti.* P. *ver.* 6 ወይበል : ወይርእየ : ዘከንቶ : R. et C. እመ : በለ : ይርአየ : ከንቶ : P. *v.* 10 እንስእ : R. et C. እንሥእ : P. *v.* 13 ወሊትሰ : R. et C. ሊተሰ : P.

PSAL. XLI.

Tit. in R. et C. *ut in impreſs.* P. መዝሙር : ዘዳዊት::

Verſ. 1. እግዚአበሔር : C. እግዚአብሔር : R. et P. *v.* 2 ገጸ : R. et C. ገጸ : P. *ib.* ነመሰየ : P. *pro* ነፍሰየ : *v.* 8 ነዐሰ : R. et C. ነሉሰ : P.

PSAL. XLII.

Tit. ut in impreſſ. in R. C. & P.

Verſ. 1. እጌዚኦ : C. እግዚኦ : P. et. R. *v.* 3 ዐብዮቲከ : R. et C. እብዮቲከ : P. *v.* 4 ወእበወእ : R. et C. ወ *d. in* P.

PSAL. XLIII.

Tit. መዝሙር : ዘዳዊት : P. *In* R. et C. *ut in impreſſis.*

Verſ. 3. ሀቀደኮሙ : R. et C. ሰቀደኮሙ : P. *ver.* 12 ወእገበእከነ : R. et C. ወእገበዕከነ : P. *v.* 13 ወዘረወከነ : R. et C. ወዘርከነ : P. *v.* 15 ጽዕለተ : R. et C. ነገረ : P. ſermonem, diverbium. *ibid.* ለአደያሚነ : R. et C. ለአድያሚነ : P. *v.* 16 ወኀሰተ : R. et C. ወሐሰተ : P. *ver.* 18 ዘይጽእል : R. et C. ዘይጽዕል : P. *ib.* ወይዘረኪ:: *ſic* R. C. *et* P. *Conſonat aliquatenus, atque ſignificatione convenire videtur cum* ጸረፈ. i. q. *Hebr. hic* מגדף : *Niſi forte ex uſu vocis Arab.* رذل improbus (*cui affinis Chal. Sam.* [illegible] : *Gen.* 18. 23. 25.) *interpretanda ſit hæc dictio. Hoc tantum obſtat quod cum interpretum nullo plene convenit iſte ſenſus ; Eſt tamen ubi Senes* מגרפה *per* φαυλισμὸν Improbitatem *exponunt.* ſc. *Iſa.* 51. 7. *ib.* ወእመገጸ : P. ወ *d. in* R. et C. *v.* 19 ወሊረሳዕነከ : R. et C. ወሊረሳእነከ : P. *ver.* 20 ወሊተገሕሠ : R. et C. ወሊተገሀሠ : P. *v.* 25 ንቃሕ : R. et C. ንቃህ : P. *v.* 26 ወተፀናስነ : R. et C. ወተጸናስነ : P. *v.* 27 ኅሰረት : R. et C. ኅሠረት. P.

PSAL. XLIV.

Tit. መዝሙር : ዘዳዊት : P. *In* R. et C. *ut in impreſſis.*

Verſ. 3. ሳሕዩ : R. et C. ሳህየ : P. i. *q. Heb.* נאה *atque Arab.* يهي *quibuſcum fere conſonat. Eſt autem* لهي *Arab.* Amavit. Lenocinatus eſt, *Gig. inde nomen,* Amabilitatem *videtur denotare ; ſenſu huic loco non incongruo. v.* 5 በሰኒከ : R. et C. በሠኒከ : P. *ib.* ወበሳሕይከ : R. et C. ወበሳህይከ : P. *ut v.* 3 *Vid. Cant.* 2. 14. *Ib.* ታሠራኅ : R. et C. ተሰራሐ : P. *ver.* 7 ኃያል:: R. et C. ኃያል:: P. *Ib.* ለጸላእተ : ንጉሠ:: R. et C. ጸላእትከ : ለንጉሠ:: P. inimicorum tuorum O rex. *ver.* 8 ወበተረ : R. et C. ወ *deeſt in* P. *v.* 9 ቀብእከ : R. et C. ቀብዓከ : P. *Ib.* ቀብእ : R. et C. ቀብዓ : P. *v.* 10 ወቀንእት : R. et C. ወቀንዓት : P. *ib.* ወሰሊኖት : R. et C. ወሰሊሖት : P. *ibid.* እምክቡደነ : ለቅርንት : ዘእመነሆሙ : እሰተፈሣሕከ:: R. et C. እምክቡራን : ቀርን : ንጉ : ፈድፈድ : አሰተፈሣሕከ:: P. A domibus, *vel* palatiis eburneis, quibus abundantius (vehementer) te delectarunt. *Hic* ክቡራ : & ክቡደ : *videntur pro eodem ſumi : ſc. pro Regum domibus,* βασιλείων, *ut vertit Symmachus Hebr. vocabulum cui reſpondent*

reſpondent iſtæ dictiones Pſal. 122. 7. *v.* 11 ወርቅ : R. et C. ወርቀ : ኦፊር : P. auri Ophir. *ib.* ወሑብርት : R. et C. ወሁብርት : P. *v.* 12 ወርእይ : R. et C. ወርእዮ : *P. melius. ib.* ወርስዑ : R. et C. ወ : *d.* P. *v.* 13 ስነኪ : R. et C. ሠነኪ : P. *v.* 15 ንጉሠ : ሐሴበን:: R. et C. *Rectius multo Poc.* ንጉሠ : አመወስጥ:: intrinſecus, ἔσωθεν ; *ut MS. Alex. Vatican. quæ lectio a Didymo etiam ponitur, & a Sancto Hieron. tanquam* 70. *agnoſcitur. Vid. Nob. Not. Suffragantur omnes non tantum Latinæ editiones, ſed & Arabicæ, Pariſ.* Rom. *Neb. Walton. ib.* ወኁብርት : R. et C. ወሑብርት : P. *v.* 18 እበዊኪ : R. et C. እበወኪ : P. *ib.* ወትሠይሚዮሙ : R. et C. ወትሰይሚዮሙ : P.

PSAL. XLV.

Tit. in R. et C. *ut in Impreſs. in* P. መዝሙር : ዘዳዊት::

Verſ. 3. ወተሐመገ : R. et C. *rectius* P. ተሐመገ : mutatæ, alteratæ ſunt, i. *q. Arab.* حمج : *vel* حمج Languit : *ita Symmachus* Heb. *vocabulum cui hoc reſpondit, interpretatur,* ἐφλέγμαινεν *Pſa.* 6. 7. *ubi apud Poc. ocurrit etiam* ሐመገ : *loco Heb.* עששה. *v.* 8. ወትርእዮ : R. et C. ወ *d. in* P. *ib.* ይስዕር : R. et C. ይሠዕር : P. *ib.* እስካ : አጽናፈ : R. et C. እመአጽናፈ. P.

PSAL. XLVI.

Tit. in R. et C. ut in Impreſſ. in P. መዝሙር : ዘዳዊት::=፡

Verſ. 10. እሰመ : ለእግዚአብሔር : —R. et C. እሰመ : እመኀበ : እግዚአብሔር : ረከቡ : ክቡራን : መድር : ልዕልና : ፈድፈደ:: P. quoniam a Deo conſecuti ſunt magnates terræ ſublimitatem ſuam abundanter.

PSAL. XLVII.

Tit. In R. et C. *ut in Impreſſis. in* P. መዝሙር : ዘዳዊት::

Verſ. 2. እድባረ : —R. et C. ደብረ : ጽዮን : ልዕልተ : በገቦ : mons Zion excelſi in latere—*ſic & Arabs noſter, Rom. ac Nebienſ. v.* 3 እግዚአብሔር : የአመር : —R. et C. Deus in palatiis ejus manifeſtabit, cum ſuſceperit eam. እግዚአብሔር : እርእየ : ኃይሎ : ወሰተ : እረፍቲሃ:: *P.* Deus virtutem ejus declaravit in requie, *vel potius* in mœnibus ejus ; *fere ut quinta editio,* εἰς ὀχύρωμα. *v.* 8 ተወከፍነ : እግዚኦ : R. et C. Suſcepimus, *vel,* recepimus Deus—ሰበክነ : እግዚኦ : P. Annuntiavimus O Deus—*ſic etiam Arabs noſter, Ro. Nebienſ. At Walt.* لداعو *ut* R. et C. በማእከለ : R. et C. በ : *d. in* P. *v.* 11 እግተቲዋ : R. et C. ዕግትዋ : P. *v.* 13 ወወእቱ : R. et *C.* ወ : *d. in* P.

PSAL. XLVIII.

Tit. in R. et C. *ut in Impreſſis. in* P. መዝሙር : ዘዳዊት::

Verſ. 3. ወሕሊና : R. et C. ወኅሊና : P. *v.* 5. ኃጢአት—iniquitas calcanei mei circundabit me. R. et C. እመ : እገቱኒ : ፀርየ : cum me circundant inimici mei. P. *v.* 7 እኖኒ : R. et C. እኅዉኒ : P. *v.* 8 ወሊተወለጠ : P. ወሊይተወለጠ : R. & C. *v.* 11 ወመቋብርሆሙ : R. & C. ወ : *d.* P. *ib.* ወእብያቲሆሙ : R. et C. ወ *d. in* P. *ib.* ሐሰማቲሆሙ : በበ : በሐወርቲሆሙ : R. & C. በሐወርቲሆሙ : በበእሰማቲሆሙ : P. *v.* 12 ወሰብእሰ : R. & C. ወ : *d. in* P. *v.* 13 ወለሊሃ : R. & C. ወ : *d. in* P. *ib.* ወእንዘ : R. & C. *abſque* ወ : *in* P. *v.* 15 ወይቀንዮሙ : R. & C. ወይቀንየወሙ : P. *v.* 19 ፊግእት : R. & C. ፊግዕት : P. *ib.* የአመነከ : ሰብእ : R. et C. fidem adhibebit tibi unuſquiſque የእኵተከ : ሰብእ : *P.* Gratias tibi aget—*ut Syr. Arabs noſter, Rom. & Neb. at* يعترف *Walt.*

PSAL. XLIX.

Tit. in R. & C. *ut in Impreſſ. in P.* መዝሙር : ዘዳዊት::

Verſ. 2. እሰከ : ነዐረብ : R. & C. *melius* P. እስከ : ዐረብ : *ib.* ሰነ : R. & C. ሠነ : P. *v.* 4 ወእወደዊ : R. & C. ወዓወደዊ : P. *v.* 6 ሉቱ : R. & C. ቦቱ : P. in eo. *ib.* ጸድቃኑ R. & C. ጽድቃኖ : P. *v.* 11 ገደም : R. et C. ገደሞኒ : P. *v.* 12 ሀቤየ : R. et C. ኀቤየ : P. *v.* 13 ወሊይስእለከ : R. & C. *abſque* ወ : *in* P. *v.* 15 ወወሀብ : P. *deeſt in* R. & C. *v.* 16 መንደቤከ : R. et C. መንዳቤከ : P. *Ita Clemens Romanus,* θλίψεώς σου : *ut & S. Auguſtinus atque Pſalterium Romanum. v.* 17 በእፉከ : R. C. et P. ὅτι σόμαβος σου. *Clemens Romanus. v.* 23 ይመስጥ : R. C. et. P. *Clemens Romanus,* ἁρπάσῃ ὡς λέων. *Ita et S. Auguſtinus. ver.* 24 እንተ : ባቲ : እርእየ : እድኅኖቶ : ለእግዚአብሔር:: C. —— እድኅኖቶ : እግዚአብሔር:: R. ——እግዚአብሔር : እድኅኖቶ:: P. per quod oſtendam ſalutare Dei ; *vel* Deum & ſalutare ejus ; *vel* oſtendet Deus ſalutare ejus. *Clemens Romanus* ἂν δείξω αὐτῷ τὸ σωτήριον τοῦ θεοῦ. *Atque ita Pſalter. Roman. S. Cyprian, S. Auguſtinus, & Vulgata.*

PSAL. L.

Tit. in R. & *C. idem qui in Impreſſ. in P.* መዝሙር : ዘዳዊት::

Verſ. 5. ከመ : ተጸደቅ : ——R. et C. እስመ : ጽድቅ : እንተ : በነቢብከ : ወትመውዕ : ሰበ : ተፈታሕከ:: quia juſtus tu in ſermonibus tuis, & vinces cum judicaris. P. *v.* 8 ፀጽዐደ : R. et C. *male pro* ዕጽዐደ : *vel ut rectius* P. ወእጽዐደ : *v.* 11 ወመንፈሰ : R. ወ : *d. in* R. et C. *v.* 16 ከናፍየ : *leg.* ከናፍርየ : *Clemens Romanus,* τὸ σόμα μου ἀνοίξεις καὶ τὰ χείλη μου— *v.* 17 ሊትሠመር : R. et C. ሊተሰመር : P. *v.* 18 በሠመረትከ : R. et C. በስምረትከ : P. *In doxologia Poc. ſub finem hujus Pſalmi, peculiaris eſt ab illa quæ poſt alios diſcrepantia ; ita leg.* ሰብሐተ : ለአብ : ወወልድ : ወመንፈሰ : ቀዱሰ : አሜን:: ዘዳዊት : ዘወልደ : ክርስቶስ : ካህን : ናሁ : ተጽሕፈ : ፃ : Gloria Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, Amen. Davidis, cujus filius Chriſtus Sacerdos : ecce inſcribitur ፃ ; *h. e.* 50. *Quæ eadem verba (exceptis tantum tribus ultimis) habentur etiam poſt Pſa.* 100. *ante doxologiam, ut hic poſt.*

PSAL. LI.

Tit. in R. et C. *idem qui in Impreſſ. in* P. ፍጻሜ : መዝሙር : ዘዳዊት :

v. 2 መሳፂ : R. et C. መሳጺ : P. *v.* 3 ወእብደርከ : P. ወ : *d. in* R. et C. *v.* 6 ወይፍርሑ : R. et C. *prorſus ut Heb.* 70. *Vul. Lat. Ar. noſter,* Rom. *Neb. Walt. cæteræque omnes præter Syr. Verſiones. Poc. autem cum Syro ſolus hic convenit,* ወይትፈሣሕ : & lætabuntur. *v.* 8 በምሕረቱ : ለእግዚአብሔር : R. et C. በምሕረቱ : ለልዑል : P. in miſericordia Altiſſimi. *Ab Arab. cæteriſque omnibus etiam hic diverſus noſter.*

PSAL. LII.

Tit. ፍጻሜ : ዘአመ : መጽአ : ዘበ : አእምሮ : ዘዳዊት:: R. et C. In finem, cum advenit qui in, *vel,* a conſilio Davidi fuit : *qui intelligentiam et conſilium ei ſubminiſtrabat de Doegi, Ziphitarumque contra eum machinationibus : ita fere R. D. Kimhi. Vet. Anglican. Gallic. pluresque editiones Lat.* De, *vel,* pro Amalech, *loco Hebr.* מחולת *habent. Tit. Æthiop. a cæteris omnibus hic diverſus. In Poc,* መዝሙር : ዘዳዊት :

Verſ. 3. ዘየኃቅ : C. qui certo cognoſceret, *vel,* dignoſceret de Deo, *ex uſu verbi Arab.* عقب : *niſi. f. error ſit pro* ዘየኃሥ : *ut* R. et P. *Ita* 4. *Arab, noſter,* Rom. *Neb. Walt. cum reliquis Verſion. v.* 4 ዓረዮ : P. ኣረዮ : R. & C. *ver.* 5 በሊዑ : R. & C. ብለዓት : P. *v.* 6 ወበሀየ : R. et C. ወ : *d. in* P. *v.* 7 ለዕጽመቲሆሙ : R. et C. ለእጽመቲሆሙ : P. *ib.* ለኃሰሮሙ : R. et C. ለሐሰሮሙ : P.

PSAL. LIII.

Tit. in R. et C. *ut in Impreſſis ; in* P. መዝሙር : ዘዳዊት::

Verſ. 5. ሠርዎሙ : R. et C. ሰርዎሙ : P.

PSAL. LIV.

Tit. in R. et C. *ut in Impreſſis ; in* P. መዝሙር : ዘዳዊት::

Verſ. 1. ወሊትትሃየየኒ : R. et C. ወሊትትሕየየኒ : P. *ver.* 2 ወደንገፅኩ : R. et C. *in* P. *abſque* ወ : *v.* 6 እሠርር : R. et C. እስርር : P. *v.* 10 ወሠረኅ : R. et C. ወስረሐ : P. *v.* 12 እመተዐገሰከ : R. et C. እመተዐገሠከ : P. *v.* 14 ወአንተሰ : R. et C. *abſque* ወ : P. *ibid.* ወእሁቀየ : R. et C. ወዓወቀየ : P. *v.* 15 አስተጠዐምከ : R. et C. *abſque* ዐ : P. *male. v.* 17 ወወስተ : R. et C. ወ : *d. in* P. *ibid.* ርብየቲሆሙ : R. et C. እብየቲሆሙ : P. *proprie* ædes *denotat* magnificas, regias, palatia. i. *q.* ክቡራን : *et* ክቡደን : *Pſal.* 104. 28. *Pſal.* 117. 15. *Pſal.* 131. 7. *vid Lex. noſtrum. v.* 18 ወእንሰ : R. et C. *in* P. *abſque* ወ : *ib.* ጸራኅኩ : ኀበ : —R. et C. ሰበ : ጸራኅኩ : ኀበ : cum clamabam ad—P. *ibid.* ወአመሳኪየ:: R. et *C.* ወ : *d. in* P. *v.* 19 እየድኅ : R. et C. እየድዕ : P. *v.* 20 ይትቃረቡኒ : R. et C. ይትቃሬኑኒ : P. qui conſociati ſunt mecum. i. *q. Arab.* يرهن. *v.* 21 ወያኅስሮሙ:: R. et C. ወያኅሠሮሙ : P. *ver.* 24 ወፀሕደ : R. et C. ወጽሕደ : P. *v.* 25 ሕሊናከ : R. et C. ኅሊናከ : P. *ib.* በመዋዕሊሆሙ : R. et C. መዋዕሊሆሙ : P. *ibid.* ተወከልኩከ : እግዚኦ : R. et C. ተወከልኩ : እግዚኦ : P. expectabo Dominum.

PSAL. LV.

Tit. in R. et C. *ut in Impreſſis :* P. መዝሙር : ዘዳዊት::=፡

Verſ. 3. ተወከልኩ : እግዚኦ : R. et C. እግዚኦ : *non eſt in* P. *ut nec in Hebr.* 70. *Vul. Lat. &c. ibid.* ወይፀንሑኒ : R. et C. *abſque* ወ : *in* P. *ver.* 8 በሕይወትየ:: R. et C. *abſque* በ : P. *v.* 11 በእግዚአብሔር : ይከብር : ዘነበብኩ:: *ſic* R. C. *et* P. *qui omnes una diverſi abeunt ab Hebr.* 70. *V. Lat.* 4. *Arab. cæteriſque verſionibus univerſis. v.* 12 እኁብ : ብፅእትየ : R. et C. እሁብ : ብፅዓትየ : P. *v.* 13 እሜት : ለነፍሰየ : R. et C. ለነፍሰየ : እሜት : P. *ib.* እመደኃፅ : R. et C. እመደሕፅ : P.

PSAL. LVI.

Tit. in R. et C. *ut in Impreſſis ; in P.* መዝሙር : ዘዳዊት::

Verſ. 4. ኅሰረ : R. et C. ኅሠረ : P.

PSAL. LVII.

Tit. in R. et C. *ut in Impreſſis ; in* P. መዝሙር : ዘዳዊት::=፡

Verſ. 2. ይፀፍሩ : R. et C. ይጸፍሩ : P. *v.* 3 እሜኃፀን:: R. et C. እሜኃጸን:: P. *ib.* ወእመከርሠ : R. et C. ወ : *deeſt in* P. *ver.* 5 ወእንዝ : P. ወ : *d. in* R. et C. *ib.* ይሠርየ : መሠርይ : R. et C. ይሰረየ : መሰረየ. P. *v.* 6 ለእናብሰት : R. et C. ዘእናብሰት : P. *v.* 9 ሕለተ : R. et C. ኃለተ : P. *contra Pſal.* 67. 33. P. ሕለተ : R. et C. ኃለተ : *ubi, ut & in N. T. ſemper,* Arundinem *videtur denotare : Vid. Mat.* 27. 29, 30. *Mar.* 15. 19. *Apoc.* 11. 1. *Ei affine Copt.* ἄλανον, *atque Arab.* حولان (*quippe* ن : & ተ : *literæ ſunt homogeneæ*) *& Soridan.* خلل i. *q. Hebr.* קנה *& Gr.* κάλαμος. *ib.* ከመ : ሕያዋን : R. et C. *abeſt* ከመ : *a* P. *ver.* 10 በቀለ:: R. et C. በቀለ : ረሲዓን:: P. punitionem impiorum. *ibid.* ወይትኃፀብ : R. et C. ወይትሐጸብ : P. *v.* 11 ወይብል : ሰብእ : ቦኑ : እንጋ : ፍሬ : ለጸድቅ:: ወቦኑ : እንጋ : እግዚአብሔር : ይፈትሕ : ሎሙ : በዲበ : ምድር:: Et dicet homo ; Nonne eſt igitur fructus juſto ? nonne eſt utique Deus judicans eos ſuper terram ? R. et C. ሰበ : ርእየ : ሰብእ : ይብል : ከመዘኑ : እንከ : ዐሤተ : ጻድቃን:: ወከመዝኑ : ይፈትሕ : ሎሙ : እግዚአብሔር : በዲበ : ምድር:: *P.* Cum viderit homo dicet ; Annon *ita eſt* igitur juſtorum merces ? Annon ſimiliter eos in terra judicabit Deus ?

PSAL. LVIII.

Tit. መዝሐፍ. C. መጽሐፍ : R. *cætera idem qui in Impreſſis.* መዝሙር : ዘዳዊት:: P.

Verſ. 2. ወበልሀኒ : R. et C. ወበልሐኒ : P. *ibid.* እመእድወ : R. et C. እመዕድወ : P. *v.* 6 ኅወጸሙ : R. et C. ሐወጸሙ : P. *ib.* ዐመፂ : R. et C. አመፂ : P. *Atque ſic fere ſemper. v.* 7 ወይርኅቡ : R. et C. ወይርሐቡ : P. *v.* 8 ወናሁ : R. et C. *abſque* ወ : *in* P. *ib.* ወዘዚ : ሰመዖሙ : R. et C. ወለዘዚ : ትሰመዖሙ : P. *v.* 9 ወአንተ : R. et C. ወ : *abeſt a* P. *ver.* 10 ለመሕፀን : R. et. C. ለመኃጸን : P. *v.* 12 ዝርዎሙ : R. et C. እለ : ዝርዎሙ : P. *ibid.* ወረደሊየ:: R. et C. *abſque* ወ : P. *ver.* 13 በእንተ : ኃጢአተ : አፈሆሙ : ወቃለ : propter peccatum oris eorum, atque ſermonem—P. *in* R. et C. *d.* በእንተ & ወ : *ante* ቃለ : *v.* 14 ወየኃልቁ—በደኃሪ : R. et C. ወየኀልቁ : በደኃሪ : P. *ver.* 16 ወይርሐቡ : R. et C. ወይርሀቡ : P. *v.* 17 ወእመሰ : R. et C. *abſque* ወ : P. *v.* 18 ወእንሰ : *R. et C.* ወ *abeſt a* P. *ib.* ወእትፈሣሕ : P. ወ : *d. in* R. et C. *ib.* በምሕረትከ:: R. et C. እምሕረትከ : præ miſericordia tua. P.

PSAL. LIX.

Tit. in R. & C. *ut in Impreſſis ; in* P. መዝሙር : ዘዳዊት::

Verſ. 6. መሀርከ:: *ita* R. C. *et* P. Spolia *indicit : hæc dictio Pſal.* 118. 162. *Exod.* 15. 9. *vid. Lex. Affinis eſt Armen.* [illegible] : Spoliatus. *Convenit eum Chald. & Rabs in lo.* [illegible] *ibid.* እዕጸደት : R. et C. እዕጸደት : P. *v.* 8 ወይሁዳ : R. et C. ወይሁዳ : P. *v.* 9 ሊጸምአክ : R. et C. *rectius* P. ሊጸምአክ : *ut et v.* 10.

PSAL. LX.

Tit. in R. & C. *ut in Impreſſ. in* P. መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 2. ወእምእብን ፡ R. *et* C. ወእምዕብን ፡ *v.* 3 ወመሬሕከኒ ፡ R. *et* C. ወመሬህከኒ ፡ P. & *ad præcedentem* 2i. *verſus* στίχον *pertinet.* *v.*6 እምዕለት ፡ ዕለት ፡ ይወሰክ ፡ ንጉሠ ፡ R. *et* C. ለለመዋዕል ፡ ይዌሰክ ፡ ንጉሠ ፡ P. Illos ipſos *vel,* eoſdem dies adjicies regi. *ib.* ወእስከ ፡ P. ወ ፡ *d. in* R. *et* C. *v.* 7 ለሠላሉ ፡ R. *et* C. ለሠሀሉ ፡ P. *v.* 8 ከመ ፡ ተሀበኒ ፡ ተመኔትየ ፡ *Ita* R. C. *et* P. *Eſt* ثمن *Arab.* pretium, merces : *vel aliter ita vertendum f.* ut *reddas mihi* optata, vota, deſideria mea : *a* ተመነየ ፡ *tam Æth. quam Arab.* Deſideravit, optavit. *Job.* 6. 56. *Utut ſit, ab Heb. Chald.* 4. *Arab. Syr. cæteriſq; omnibus, quotquot extant, editionibus diverſus hic abit noſter.*

PSAL. LXI.

Tit. in R. *et P. idem qui in Impreſſ. in* P. መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 3. ትሠውሙ ፡ C. Apponitis, *ut S. Auguſtinus.* ትቀውሙ ፡ R. *et* P. Inſurgitis. *ib.* ጽንፅንት ፡ R. *et* C. ጽንንት ፡ P. *ib.* ንሑል ፡፡ R. *et* C. ንሁል ፡፡ P. *v.*9 ሐሰዊያን ፡ R. *et* C. ሐሰውያን ፡፡ P. *ib.* እሙንቱሰ ፡ እሙንቱ ፡ ውስተ ፡ ከንተ ፡ ክመ ፡፡ ክመ ፡ *Ita* R. C. *et* P. Ipſi de vanitate in vanitatem ſimiliter, *vel,* idem, idem, *inquam. Caute diſtinguendum inter* ክመ ፡ & ከመ ፡ *h. e. Caph ſextæ atque primæ Claſſis : hoc,* Ut, ſicut, quemadmodum : *illud,* ſimiliter, *vel potius* idem : *plane ut* ܗܟܢܐ *Jer.* 23. 10. *ut mox v.* 11 *hujus Pſal.* ወዘንተ ፡ ክመ ፡ hoc idem. *vid. Pſal.* 89. 2. *Pſal.* 92. 3. *Pſal.* 101. 28. &*c. ib.* ወሊትሰፈውዋ ፡ R. *et* C. ወ ፡ *d. in* P. *v.* 10 ለእመ ፡ R. *et* C. ለ ፡ *deeſt in* P.

PSAL. LXII.

Tit. in R. & *C. ut in Impreſſ. in* P. መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 3. ወከመ ፡ P. ወ *d. in* R. *et* C. *v.*6 ከመዝ ፡ እምሰቡሕ ፡ R. *et* C. ከመ ፡ ዘእምሰቡሕ P. *ver.* 7 ወበምስክቢየኒ R. *et* C. ወበምስክብየኒ ፡ P.

PSAL. LXIII.

Tit. in R. *et* C. *ut in impreſſis, in* P. መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 1. እምትሕዝብተ ፡ ጸላእ ፡ *Ita in* 3. *Codd. Æthiop. occurrit.* R. C. *et* P. præ *timida* inimici expectatione. *Id proprie indigitat* ትሕዝብተ ፡ *confer cum hoc loco Luc.* 21. 26. *ubi eodem etiam ſenſu ſumitur. Dictio ut mihi videtur compoſita, (cujusmodi apud Æthiopes reperiuntur admodum perpauca) tanquam a* ተከዘ ፡ timuit & ሐዘበ ፡ exiſtimavit, expectavit. *v.* 2. ወሰውረኒ ፡ እማዕሌቶሙ ፡ *Ita* R. C. *et* P. protege me (*ut in quibuſdam libris Græcis, nam in Rom. eſt* ἐσκέπασάς με, *conſentientibus etiam* 4. *Arab. Neb.* Rom. *Walt.* & *Parſ. una cum Syr*) a prævaricatione (*ita potius vertendum*) *ab* ዐለወ ፡ Prævaricatus eſt : *Huic affine Syr.* ܥܘܠܐ, & *Arab.* عل *hoc ipſo in loco.* *ver.* 3 ወወሰቁ ፡ P. ወወሠቁ ፡ R. *et* C. *Ib.* በጽሙሚት ፡፡ R. *et* C. በጽሚት ፡ P. *v.* 4 ወሊፈርሁ ፡፡ R. *et* C. ወሊይፈርሁ ፡፡ P. *ib.* ወአሙጽንዑ ፡ R. *et* C. ወአጽንዑ ፡ P. *v.*8 ከመ ፡ ሕንጸ ፡ R. *et* C. ከመ ፡ ሐጸ ፡ ደቂቅ ፡ ዘሊይክል ፡ ለቍሰሉ ፡ ኮነ ፡— Sicut ſagitta parvuli quæ vulnerare nequit, facta eſt.

PSAL. LXIV.

Tit. idem in R. C. *et impreſſ. in* P. መዝሙሮ ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 1. ይትፌንው ፡ R. *et* C. ይትፌነዋ ፡ P. *v.*7 ለእንበረ ፡ በሕር ፡፡ R. *et* C. ለሰፍሐ ፡ በሕር ፡፡ Latitudinem maris. P. *ut* & *Schol. Gr. apud. Nobil.* & *noſter Arabs.* *v.* 8 ይወጽኡ ፡ በጽባሕ ፡ ወሰርከ ፡ ይትፌሠሑ ፡፡ *Ita* R. C & P. Exibunt mane, & veſpere delectabuntur. *In plurali etiam legit ultimum vocabulum Symmachus; qui totum* στίχον *ita vertit,* progrediente diluculo, & veſpere hymnos dicent, *contra textum Hebr.* 70. *V. Lat.* 4. *Arab. cæteraſq; verſiones omnes.* *v.* 11. አርዊዮ ፡ R. *et* C. አርውዮ ፡ P. *ib.* ወአሰመሮ ፡ R. & C. ወአሠመሮ ፡ P. *ib.* ለመእረረ ፡፡ *R.* & *C.* ለመዕረረ ፡፡ P. *v.*12 ገደም ፡ *R. et* C. ገዳማት ፡ P. *ver.* 14 ወይለብቡ ፡ አበሐኵ ፡ አባግዕ ፡፡ *R.* & *C.* ወይለብሱ ፡ ሰብሐ ፡ እብሐኵ ፡ አባግዕ ፡፡ P. Et induti ſunt pinguedine arietes ovium. *ut Arabs noſter.* *ver.* 14 ይመልእ ፡ *R. et C* implebit ይመልኡ ፡፡ P. implebunt.

PSAL. LXV.

Tit. in R. & *C. ut in Impreſſ. in* P. መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 4. ወትርእዮ ፡ R. *et* C. ወ *d. in* P. *ib.* እምእጋለ ፡ R. *et* C. ለእጋለ ፡ P. *v.* 8 ለእገሪየ ፡ R. *et* C. ለእገርየ ፡ P. *v.*10 ወእጽእንከ ፡፡ R. *et* C. ወአጽዕንከ ፡ P. *ver.* 12 ብፅአትየ ፡ R. *et* C. ብፅዓትየ ፡ P. *ver.* 13 መንደቤየ ፡፡ R. *et* C. መንዳቡየ ፡ P. *ver.* 14. አበውእ ፡ R. *et* C. አበውዕ ፡ P.

PSAL. LXVI.

Tit. in R. et C. *ut in impreſſis ; In* P. መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 1. ወንሕዮ ፡፡ R. *et* C. ወንሕየዎ ፡፡ P.

PSAL. LXVII.

Tit. in R. *et* C. *ut in impreſſ. in* P. መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 4. እግዚአብሔር ፡ ስሙ ፡ *R.* & C. ስሙ ፡ *abeſt a* P. *v.* 5 ለእብ ፡ P. እብ ፡ R. *et* C. *ib.* ለእቡራት ፡ *R.* & C. ለዓቢራት ፡ P. *v.* 7 ለሙቀሐን ፡ P. ለሙቁሐን ፡ *R.* & C. *Ib.* ከማሁ ፡ ሰመሩሪን ፡ እለ ፡ ይነብሩ ፡ ውስተ ፡ መቃብር ፡፡ *R.* & C. ከማሁ ፡ ለእኩያን ፡ እንብርሙ ፡ ውስተ ፡ መቃብር ፡፡ P. Similiter malignos habitare facit in ſepulchris. *v.* 8 እንተ ፡ ገደም ፡ ኀለፍከ ፡፡ *R.* & C. እንተ ፡ ያሴሞን ፡ ኀለፍከ ፡፡ P. Cum pertranſieris Jeſhimon. *ver.* 9 ገጽከ ፡ P. ገጽ ፡ *R.* & C. *ib.* ለእምላክ ፡ R. & C. እምላክ ፡ P. *ib.* ገጹ ፡ ለእምላክ ፡ R. & C. ገጽከ ፡ እምላክ ፡ P. A facie tua Deus— *v.* 11 እንሰሰከ ፡ የኀድር ፡ R. & C. ኅሩያኒከ ፡፡ ይኀድሩ ፡ Electi tui habitabunt. *ib.* ወለስትደሉከ ፡ R. & C. *abſque* ወ *in* P. *v.*12 ኃይለ ፡ R. & C. ኃይሉ ፡ virtus ejus. P. *ver.*16 ለምንት ፡ ይትነሠኡ ፡ አድባር ፡ ርጉዓን ፡፡ R & C. ለምንት ፡ ይትገአዙ ፡ አድበረ ፡ ባሳን ፡፡ Quare contenditis (ἐρίζετε *Aquila*) altercamini montes Baſan ? P. *v.*17 ዘሠምረ ፡ R. *et* C. ዘሰምረ ፡ P. *melius.* *v.*20 ይከሕዱ ፡ R *et* C. ይከህዱ ፡ P. *v.*24 ወፄእየ ፡ እገብእ ፡፡ *Ita Codd.* R. *et* C. *defective ut videtur, atque ab omnibus aliis Editionibus hic diverſi (quod huic Interpreti frequens admodum)* מבשן *cum Syro, Arabe noſtro, Nebienſ. ac* Roman. *non ut nomen proprium interpretatur.* Tranſmigrationem, *vel,* egreſſionem meam reducam. *plenius in Poc.* ወፄእየ ፡ እገብእ ፡ ማእከለ ፡ ለእሶን ፡፡ *f. pro* ለበሶን ፡ *vel,* ለእስናን ፡ Tranſmigrationem meam reducam e medio Eſon : *forte,* Baſan, *vel,* dentium; *ut Syrus* & 3. *Arab. Ro. Neb. et noſter.* *v.*26 ዘውስተ ፡ መቅደሰ ፡፡ R. *et* C. ቤተ ፡ መቅደሰ ፡፡ P. *in* domum Sanctuarii. *v.*30 ይሁይ ፡ R. *et* C. ይሁዱ ፡ P. *ib.* ወመሳእክተ ፡ ንፍታሌም ፡፡ P. ወ ፡ *d. in* R. *et* C. *ver.* 31 ወአጽንዖ ፡ እግዚኦ ፡ R. *et* C. እግዚኦ ፡ *deeſt in* P. *ver.*32 ነገሠታት ፡ P. ነገሥት ፡ R. *et* C. *v.*37 ወለዐለ ፡ P. ወ *d. in* R. *et* C.

PSAL. LXVIII.

Tit. in R. C. *ut in impreſſis ; in* P. መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 2. ወጠገእኩ ፡ R. *et* C. ወጠገዕኩ ፡ P. *v.*4 ሠረሳኩ ፡ R. *et* C. ሰረሕኩ ፡ P. *ib.* ወሰሀከኒ ፡ R. *et* C. ወሰሕከኒ ፡ P. *v.* 6 ወጸንዑ ፡ P. ወ ፡ *d. in* R. *et* C. *v.* 10 ጸዕለተ ፡ P. ፅእለተ ፡ R. *et* C. *ver.* 11 ለአኃዊየ ፡፡ R. *et* C. ለአኃውየ ፡፡ P. *v.* 12 ቅንአተ ፡ R. *et* C. ቅንዓተ ፡ P. *v.* 14 ወለበስኩ ፡ R. *et* C. ለበስኩ ፡ P. *v.* 18 እምዐምዓም ፡ R. *et* C. እምአምአም ፡ P. *Eſt* I. *q. Arab.* حمأة 2 *Pet.* 2. 22. & حمأ cœnum, lutum fœtidum : *qua poſteriori dictione utitur hic Arab. Nebienſ.* *Ib.* ወሊይኃጠኒ ፡ R. *et* C. ወሊየሐጠኒ ፡ P. *tum hic, tum* & *præcedenti verſ.* I. *q.* انحط 7. *conjug.* τοῦ حط Depreſſus, infixus eſt : *ſæpe in Scripturis reſpondet* τῷ H. כבש Dejecit. Operuit *poſterius ſignificatum utrique loco aptiſſime convenit* ; Ne me operiat, obruat. *ver.* 19 ወሊየብቁ ፡ አፈሁ ፡ ዐዘቃት ፡ ለዕሌየ ፡፡ R. *et* C. ወሊየብቀው ፡ አፈሆሙ ፡ እዝቃት ፡ ላዕሌየ ፡፡ P. ne aperta ſint ora puteorum ſuper, *vel,* adverſus me. *v.* 23 ለሊከ ፡ እግዚኦ ፡ P. Ipſe tu Domine. እግዚኦ ፡ *d. in* R. *et* C. *ib* ወኀሳርየ ፡፡ *R. et* C. ወኀሣርየ ፡፡ P. *et ſic v.*24 *Ver.* 25 ወነበርኩ ፡ R. *et* C. ወ ፡ *d. in* P. *v.*26. ሐሞት. I. *q. Arab.* حمة Bilis, fel. *Gig.* *v.*27 ማዕደሙ ፡ P. *rectius* ማእደሙ ፡ R. *et* C. *v.*27 ማዕገት ፡ Circuitus, *quo ſenſu occurrit Pſal.* 139. 10. *ab* ዐገተ ፡ *v.* 28 ወይጽለሚ ፡ R. *et* C. ወ ፡ *deeſt in* P. *v.*35 ወአዐቢዮ ፡ R. *et* C. ወአዓብዮ ፡ P. *v.* 36 ወአሠመሮ ፡ R. *et* C. ወአሰምሮ ፡ P. *ibid.* ዘሊያበቍለ ፡ ቀርነ ፡ R. *et* C. non, *vel,* nondum cornua producentem ; *contra* Heb. 70. *Vul. Lat.* 4. *Arab. Clement.* Rom. *cæteraſque omnes verſiones. Propius ad* Heb. *Poc.* እንተ ፡ እንቍለ ፡ ቀርነ ፡ *v.*37 ኅሥዎ ፡ R. *et* C. ኃሠዎ ፡ P. *v.*40 ሰሕተረ ፡ R. *et* C. ሰህተረ ፡ P. *v.* 41 ወይነብሩ ፡ P. ወ ፡ *d. in* R. *et* C.

PSAL. LXIX.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impreſſ. in* P. መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 1. ነጽረ ፡ ውስተ ፡ R. *et* P. ነጽረ ፡ *deeſt in* C. *ver.* 3 ወይገብኡ ፡ R. *et* C. ለይገብኡ ፡ P. *ver.* 4 ወይገብኡ ፡ P. ለይገብኡ ፡ R. *et* C. *ver.* 7 እግዚኦ ፡ ሊመለክየ ፡ ወሊትጕንዳ ፡፡ R. *et* C. እግዚኦ ፡ ሊትጕንዳ ፡፡ P.

PSAL. LXX.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impreſſ. in* P. መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡

Verſ. 1. ወሊትኃፈር ፡ C. ወሊይትኃፈር ፡ R. *et* P. *rectius.* *ver.* 6 ትስፉውትከ ፡ R. *et* C. ትስፍውትከ ፡ P. *v.* 10 ርሰእየ ፡፡ R. *et* C. ርሰዕየ ፡፡ P. *v.* 14 ያስትዋድደዋ ፡ R. *et* C ያስተዋድዱ ፡ P. *v.* 15 እሰፈወከ ፡ C. *male.* እሴፈወከ ፡ R. *rectius* እሴፈከ ፡ P. *v.* 17 እበውእ ፡ R. *et* C. እበውዕ ፡ P. *ver.* 19 ወእረሰእ ፡ R. *et* C. ወእረሰዕ ፡ P. *v.* 21 ወጽድቋከኒ ፡፡ R. *et* C. ወጽድቀኒ ፡፡ P. *abſorpto* ከ ፡ *in præcedente* ቀ ፡ *quod in hac lingua haud inuſitatum.* *v.* 23 ከዐበ ፡ R. *et* C. *deeſt in* P. *v.* 24 ወእዜምር ፡ P. ወ ፡ *d. in* R. *et* C.

PSAL. LXXI.

Tit. in R. *et* C. *idem qui in Impreſſis ; Deeſt in P.*

*Verſ.*7 ወርኅ ፡፡ R. *et* C. ወርኁ ፡፡ P. Luna ejus. *v.*9 ይቀመኑ ፡፡ R. *et* C. ይቀምሑ ፡፡ P. *v.* 10 ገደ ፡ R. *et* C. ጋደ ፡ *a* حادّ Conſecravit, dedicavit *Deo :* (*Samaritanis etiam idem, Deut.* 20. 5.) *deducitur* ገደ ፡ Donum, donarium, *proprie Deo dicatum : prout apud Demoſthenem legimus,* ἀναθήματα ἀνατιθέναι Donaria conſecrare. *v.* 12 ረደዔ ፡፡ R. *et* C. ረዳኤ ፡፡ P. *v.*13 ወይመሕከ ፡ R. *et* C. ወይመህከ ፡ P. *v.*14 ወእምተእግልት ፡ R. *et* C. ወእምተዕግልት ፡ P. *v.* 15 ወየሐዮ ፡ R. *et* C. *abſque* ወ ፡ P. *ib.* አረብ ፡ R. *et* C. ዓረብ ፡ P. *v.*16 ወይነውኅ ፡ R. P. *et* C. prolongabitur, *h.e.* durabit. *v.*17 ስሙ ፡ R. *et* C. ስሙ ፡ P. *melius.* *ib.* ወእምቅድመ ፡ P. ወ *d. in* R *et* C. *v.*18 ወያስተበፅእዎ ፡ R. *et* C. ወያስተበጽዕ ፡ P.

PSAL. LXXII.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impreſſis : in* P. መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 2. እገሬየ ፡፡ R. *et* C. እገረየ ፡፡ P. *v.* 4 ሰልቦሙ ፡ R. *et* C. ሰልበ ፡ P. *v.*5 ሊኮኑ ፡ ዕደወ ፡፡ R. *et* C. ሊኮኑ ፡ ከመ ፡ ሰብእ ፡ P. non ſunt tanquam homines. *ib.* ወሊተቀስፉ ፡ ምስለ ፡ ሰብእ ፡፡ R. *et* C. *Multo aliter legit hunc* στίχον P. *ſc.* ወአገቱ ፡ ርእሶሙ ፡ በእመፂ ፡ ከመ ፡ በቍለት ፡ ዘይሠርፁ ፡፡ Et iniquitate ſeipſos circundant, veluti ramulis pullulantibus. *Diverſus hic a* 4. *Arab.* 5. *Syr. cæteriſque omnibus quas adhuc vidimus editionibus.* *v.* 7 ዘእምእንጕዕ ፡ P. *abſque* ዘ ፡ R. *et* C. *v.* 11 ወቦኑ ፡ R. *et* C. *abſque* ወ ፡ P. *ver.* 13 ወኀፀብኩ ፡ R. *et* C. ወሐጸብኩ ፡ P. *Ib.* እደዊየ ፡፡ R. *et* C. እደውየ ፡ P. *v.*15 ወሰበ ፡ P. ወ *abeſt a* R. *et* C. *ib.* ናሁ ፡ ሠራዕኩ ፡ —*Ita* R. C. *et* P. *Fere ut Pſalterium Romanum,* Ecce natio filiorum tuorum, quibus diſpoſui : *id proprie* ሠራዕኩ ፡ *quibus, vel quibuſcum* diſpoſui, conſtitui *pec. fœdus, pactum. vid.* Hebr. 8. 8, 9. *vel,* conveni, aſtipulatus ſum, وضعت *ut Arabs Walton. vid. Arab.* Rom. *Pſal.* 83. 7. & *Gig. licet aliter etiam interpretemur, ex uſu ſc. hujus vocis Syr.* ܬܩܠ Ecce in nationem filiorum tuorum offendam, impingam : *illud etiam Arab.* سرع : Alliſit, impegit ; *vel denique* determinavi contra, *u. f. t.* *Ita* ለ ፡ *Æthiop. nonnunquam ſignificat : Vid. Lex. Æthiop. magis*

appoſite ad Heb. 70. *Vulg. La. reliquaſque verſiones.* *ver.* 16 ወተወከፍኩ ፡ R. *et* C. ወተወከፍከኒ ፡ P. Et *tu* me juviſti ut cognoſcerem. *v.*18 አጽናሕከሙ ፡ *Ita* R. *et* P. ſuſtinere, pati feciſti eos, *ſc. mala* : *ut diſerte Arab. Walt. accuratiſſimum exemplar* وضعت لهم المساوي mala eis conſtituiſti. *v.*20 አኅስርሙ ፡ R. *et* C. አሓሠር ፡ P. *v.*23 መሬሕከኒ ፡፡ R. *et* C. መሬህከኒ ፡፡ P. *ver.* 24 በከ ፡፡ ተሀሉ R. *et* C. በከ ፡ አሀሉ ፡ P. in te, *vel,* tecum ero.

PSAL. LXXIII.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impreſs. in* P. መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 6. ከመ ፡ ዘውስተ ፡ ለዕልየ ፡ P. ከመዝ ፡ ውስተ ፡ ለእልየ ፡ R. *et* C. *v.* 7 ወከማሁ ፡ R. *et* C. ከማሁ ፡ P. *v.* 9 በበሕዘቢሆሙ ፡፡ R. C. P. ſingulæ tribus eorum. *v.* 11 ማእዜኑ ፡ R. *et* C. ማዕዜኑ ፡ P. *ib.* እንከ ፡ እግዚኦ ፡ R. *et* C. እግዚኦ ፡ P. *ibid.* ይጼእል ፡ R. *et* C. ይጼዕለ ፡ P. *v.*14 ወእንተ ፡ R. *et* C. *abſque* ወ ፡ P. *v.*16. Tu ſiccaſti fluvios Ethan; *Deeſt iſte* στίχος *in* R. C. *et* P. *v.*17 ወወርኃ ፡፡ R. *et* C. ወወርኁ ፡፡ P. *v.*18 ወመድር ፡ R. *et* C. ወ *deeſt in* P. *ib.* ወሐጋየ ፡ እንተ ፡ ፈጠርከ ፡፡ R. *et* C. ወሐጋየ ፡ ዘአንተ ፡ ገበርከ ፡፡ P. ሐጋየ ፡ æſtatem, *an* ver *ſignificat, ex Orientali nulla quod ſciam ſatis conſtat lingua.* חג *Exod.* 23. 18. *atque alibi,* paſcha, *feſtum vernale, denotare obſervant docti : De* vere *intelligere videntur hunc locum Arabs noſter, et Walt. Nec non cum* Heb. קיץ *aliquatenus conſonat* ሐጋየ ፡ *tranſpoſitis* ጋ ፡ & የ ፡ *quæ interpretatio eſt Arab. Nebienſ. atque* Rom. *v.*22 ወሊይገባእ ፡ P. ሊይገብዕ ፡ R. *et* C. *v.* 24 ወሊትርሳዕ ፡ P. ሊትርሳዕ ፡ R. & C. *ib.* ትዝኅርቶሙ ፡ *R.* & *C.* ትዝህርቶሙ ፡ P.

PSAL. LXXIV.

Tit. in R. & *C. ut in Impreſſ. in P.* መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 3. ወትመሰወት ፡ C. ትመሰወት ፡ *R.* & P. *v.* 4. ለኃጥአን ፡ R. *et* C. *deeſt in* P. *v.*7 ዘምሉእ ፡ *R.* & C. ወምሉእ ፡ P. *ib.* ቅድሐቱ ፡፡ *R. C.* & P. Hauſius ejus : *a* ቀደሐ ፡ *tam Arab. quam Æth.* Hauſit. *vid. Apoc.* 14. 10. & *cap.* 18. 6. *v.*10 ወእሰብር ፡ *R.* & *C.* ወይሰብር ፡ P. Et confringet. *ib.* ኃጥአን ፡፡ R. & C. ኃጥአን ፡፡ P.

PSAL. LXXV.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impreſs. in* P. መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 3. ወበህየ ፡ ሰበረ ፡ አቀርንተ ፡፡ *R. C.* & P. *Non habetur in* Hebr. 4. *Arab.* 70. *Vulg. Lat. nec in ulla alia verſione.* *v.*4 እምአድባር ፡ R. & C. ወእምአድባር ፡ P. *v.*5 ወሐለሙ ፡ *R.* & *C.* ሐለሙ ፡ P. *v.*6 ለአምላክ ፡ P. አምላክ ፡ R. *et* C. *ib.* ይጼእኑ ፡ R. *et* C. ይጼዕኑ ፡ P. *ver.* 9 ለኵሉሙ ፡ P. ለኵሉ ፡ *R.* & C. *ver.* 10 ሕሲናሆሙ ፡ *R.* & *C.* ሕሊናሁ ፡፡ P.

PSAL. LXXVI.

Tit. in R. & *C. ut in Impreſſ. in* P. መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 1. ወአጽምአኒ ፡፡ R. *et* C. ወ ፡ *d. in* P. *v.* 2 እደዊየ ፡ ሌሊተ ፡ ቅድሜሁ ፡ ወሊኬዱኒ ፡፡ R. *et* C. *Ab omnibus aliis hic diverſi. Aliter* P. ሰፋሕኩ ፡ እደውየ ፡ ሌሊተ ፡ ቅድሜሁ ፡ ወሊተወሳወልኩ ፡፡ Extendi manus meas nocte coram eo, & non plangor. ولول *ſæpiſſime reſpondet Heb.* ילל & יבב : *proinde cum nullo interpretum etiam hic convenit noſter.* *In* 4. *Codd. Syr.* ܐܬܒܝܐ ܠܐ *Arab. Walt.* ولم اصل *ver.* 4 ተረከብከወኒ ፡ R. C. *et* P. deprehendi, *pro* deprehendiſti, *ut perperam in Annot. ſub fi. Colum. Frequens hoc Æthiopibus, verba formæ paſſivæ ſæpius ſignificationem habent activam ; & contra : vel,* Inventus, deprehenſus ſum a cuſtodiis inimicorum meorum : *utcunque vertamus diverſus hic abit a cæteris omnibus noſter Interpres. Symmachus tantum, atque* S. Hieronymus *verbum* Hebr. *cum noſtro legunt in prima perſona.* *v.*8 ወኮኑ ፡ P. *abſque* ወ ፡ R. & C. *v.*10 ከመዝ ፡ ያሰተባሬ ፡ R. *et C.* ከመ ፡ ዝያሰተባሬ ፡ P. *v.* 13 ባሕቲትከ ፡ ዓቢየ. Solus tu magnus P. ዓቢየ ፡ *d. in* R. *et* C. *v.* 16 ደመና ፡ R. *et* C. ደመናት ፡ P. *v.*20 ወመሬሕከሙ ፡ *R.* & *C.* ወመሬህከሙ ፡፡ P.

PSAL. LXXVII.

Tit. in R. & *C. ut in Impreſſis; in* P. ወዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 8. ዘዐቀመ ፡ *R. et C.* ዘአቀመ ፡ P. *v.* 14 ረድኤትሙ ፡ *R.* & *C.* ረድኤቶሙ ፡ P. *melius.* *v.* 18 ወእንቅዖ ፡ *R.* & *C.* ወእንቅዓ ፡ P. Fregit, rupit : ſcidit. *Congruit cum Arab.* نقع *v.* 23 ወይዝኅብ ፡ R. *et* C. ወ ፡ *d. in* P. *v.*25 ወነደደ ፡ *R.* & *C.* ወነደ ፡ P. *v.* 29 በልዑ ፡ *R.* & *C. deeſt in* P. *v.*32 ወወድቀ ፡ *R.* & *C.* ወድቀ ፡ P. *v.* 34 ወመጽአ ፡ *R.* & *C. abſque* ወ ፡ P. *v.*35 መብዝኅቶሙ ፡፡ *R. C.* & P. *Ita etiam Arab. Walton.* اكثرهم *S. Auguſtinus, Pſalterium Romanum, nec non alii quoque libri Græci,* πλείοσιν, *Pſalter. Nebienſ. atque Aquila, teſte Euthymio : cui tamen adverſatur* S. Hieronymus, *dicens,* Hebraicam *vocem Aquilam eſſe interpretatum* εὐπορίας αὐτῶν : *forte utramque lectionem conjunxit, ut vetus Pſalterium. Vid. Nobil. Not.* *v.* 37 አመኒሆሙ ፡ *R.* & *C.* ዓመኒሆሙ ፡ P. *v.*38 ወእመ ፡ *R.* & *C. abſque* ወ ፡ P. *v.*46 ወተመይጡ ፡ *R.* & *C. abſque* ወ ፡ P. *v.*49 ለእፍለጊሆሙ ፡፡ *R.* & *C.* እፍለጊሆሙ ፡፡ P. *v.*50 ወፈነወ ፡ R. *et* C. *abſque* ወ ፡ P. *v.*50 አኮት ፡ R. C. *et* P. אך. *Talmud.* & *Arab.* آكة plaga, calamitas; *pec. quarta illa qua percuſſi erant Ægyptii Exod.* 8. 21. *De cynomya conſtanter intelligunt Senes,* 4. *Arab. ac fere omnes interpretes.* *Ib.* ወበልአሙ ፡፡ R. *et* C. ወበልዖሙ ፡፡ P. *ibid.* ወአርኰሶሙ ፡፡ R. *et* C. *abſque* ወ ፡ P. *v.*54 ወፈነወ ፡ R. *et* C. *abſque* ወ ፡ P. *v.* 55 ወሊምሕከ ፡ R. *et* C. ወሊምህከ ፡ P. *ver.* 56 በውስተ ፡ R. *et* C. ውስተ ፡ P. *v.*65. ወአናሕሰየ ፡፡ R. C. *et* P. Dimiſit, rejecit, repulit. *Affine videtur* τῷ *Arab.* حسي & حسا I. q. طرح, همل : *atque ita fere transfertur* Heb. התעבר *a* 4. *Arab.* Dimittendi *ſignificatum ſæpius habet in Miſſ. Æthiop. p.* 174. 175. *v.* 71. ወኃደገ ፡፡ ወደን ፡፡ *Hoc eſt,* ዘኃደገ ፡ *frequens hoc Æthiop.* ወ ፡ I. q. ዘ ፡ *v. Pſ.* 80. 5. *Pſ.* 85. 9. qui reliquit, *vel,* quem dereliquit vinum. *v.*72 ፀሮሙ ፡ R. *et* C. *abſque* ሙ ፡ P. *v.*75 ወኃጢዮሙ ፡ R. *et* C. *abſque* ሙ ፡ P. *ver.* 76 መቅደሰ ፡ R. *et* C. መቅደሶ ፡ P. *ver.* 79 ወመርሀሙ ፡ R. *et* C. ወመርሖሙ ፡ P.

PSAL. LXXVIII.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impreſſis ; in* P. መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡ =:

Verſ. 2. ሙብልዖሙ ፡ C. ሙብልዖ ፡ R. *et* P. *v.* 5 ቅንዐትከ ፡፡ *R. et* C. ቅንአትከ ፡፡ P. *v.* 9 ወሰረይ ፡ ለነ ፡ P. ለነ ፡ *d. in* R. *et* C. *v.*14 ወንሕነሰ ፡ R. *et* C. *abſque* ወ ፡ P. *Ibid.* አባግዒ ፡ R. *et* C. ወአባግዒ ፡ P. *ib.* ለዓለም ፡ ዓለም ፡ P. ለዓለም ፡ R. *et* C. *v.* 15 በኵሉ ፡ ትውልደ ፡ ትውልደ ፡፡ in omni generatione & generatione, *h. e.* in ſingulis generationibus P. ለትውልደ ፡ ትውልደ ፡፡ R. *et* C.

PSAL. LXXIX.

Tit. in R. et C. ut in Impreſſis ; in. P. መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 1. ዘይረዕዮሙ ፡ R. *et* C. ዘይረዕዮ ፡ P. *ib.* ባግዐ ፡ P. አባግዐ ፡ R. *et* C. *ib.* ሰየሴፍ ፡ P. ዮሴፍ ፡ R. *et* C. *v.*5 ማእዜኑ ፡ R. *et* C. ማዕዜኑ ፡ P. *v.*9 ዐጸደ ፡ R. *et* C. አጸደ ፡ P. *v.*10 ወተከልከ ፡ *R. et* C. *abſque* ወ ፡ P. *v.*11. እርዝ ፡ R. *et* C. ዓርዝ ፡ P. *v.* 17 ለውዓት ፡ እሳት ፡ C. —በእሳት ፡ R. እለ ፡ እውዓይተ ፡ በእሳት ፡ P. Quæ ſuccenſa eſt igne. *ib.* ወእምተግሣጸ ፡ R. *et* C. *abſque* ወ ፡ P. *v.*18 ለከ ፡ R. & C. *d. in* P.

PSAL. LXXX.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impreſſis.* ፍጻሜ ፡ ዘበእንተ ፡ ማኅበብት ፡ ዘአሰፍ ፡ መዝሙር ፡ ዘኃምሰቱ ፡ ሰንበት ፡፡ In finem pro torcularibus (*a* حب Acinus vinaceus, *deduci videtur* ማኅበብት ፡ *locus unde* Vinum *premitur,* Torcular, *Baptiſmi typus, teſte S. Auguſtino, ut Deus die quinto ex aquis creavit animalia,* & *quinto die exivit Iſrael ex Ægypto per mare Baptiſmi. Eſt etiam* ኅበበ ፡ Heb. I. *q.* כסה Occultavit, operuit : *unde ut aliqui volunt,* כסא, *ver.* 3. *quo tempore canendus erat iſte Pſalmus : vid. Paraphraſt. Chald.*) Aſaphi Pſalmus, qui quinta Sabbati, *ſc. canendus : ut diſerte habetur in MS. Lat.* Pro torcularibus Pſalmus in Sabbato canendus. *Hic idem titulus qui in Æthiop. occurrit etiam apud* S. *Auguſtin. in Pſalterio Roman.* & *in Vulgata, aſſerente Nobilio.* Hinc *liquet, atque ex plurimis aliis hujuſmodi locis, Pſalterium Æthiopicum Romæ, atque Coloniæ impreſſum, Pſalterio Romano quoad Titulos ſaltem, nec non alicubi in ſequentibus etiam Pſalmorum verbis, ac ſententiis quibuſdam, ab Abyſſino aliquo, ut probabile eſt ; conforme fuiſſe factum. Aliter enim in MS. Poc. ut pro more præfigi ſolet fere omnibus ;* መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡ *Neque in Arab. Walton. Pſalmorum ulli alius habetur Titulus, quam* مزمور لداوود النبي & مزمور لداوود, *aliquando etiam* مزمور *tantum, cum numero Pſalmi.* *v.* 3 ንፍኁ ፡ R. *et* C. ንፍሑ ፡፡ P. *Ib.* ሰርቅ ፡፡ *R.* & *C.* ሠርቅ ፡፡ *P. rectius* : Convocationis ; *videtur enim convenire cum* Hebr. שרק Convocavit. *v.*5 ወአቀሙ ፡ *R.* & *C.* ዘአቀሙ ፡ *P.* 8 ወአሰመዕ ፡ *R.* & *C.* አሰመዕ ፡ *P.* *v.*14 ወጸለእቱሰ ፡ *P. abſque* ወ ፡ *R. et* C. *ib.* ኅሰውዎ ፡ R. *et* C. ሐሰውዎ ፡ *P.* *ib.* ወይከውን ፡ ——R. *et* C. ከመ ፡ ዘይከውን ፡ ጊዜሆሙ ፡ *P.* Adeo ut eſſet tempus eorum. *Arab. Walt.* فيكون وقتهم. *v.* 15 ወሴሰዮሙ ፡ *R.* & *C.* ሶበ ፡ ሴሰዮሙ ፡ Dum cibaſſet eos. *P.*

PSAL. LXXXI.

Tit. in R. & *C. ut in Impreſſ. in P.* መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 1. ወይኰንን ፡ *R. et* C. ወኰነነ ፡ C. *v.* 8 ወኰንና ፡ R. *et* C. *abſque* ወ ፡ P. *ib.* እስመ ፡ አንተ ፡ R. *et* C. እስመ ፡ P.

PSAL. LXXXII.

Tit. in R. & *C ut in Impreſſis; in P.* መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 4. ወሊይዝከሩ ፡ R. *et* C. *abſque* ወ ፡ P. *v.* 12 ቅድመ ፡ R. *et* C. ዘቅድመ ፡ P. *v.* 15 መለአ ፡ *R. et* C. መለዐ ፡ P. *v.* 16 ወይትኃፈሩ ፡ C. *abſque* ወ ፡ R. & *P. melius.* *v.* 17 አንተ ፡ እግዚአብሔር ፡ P. እግዚአብሔር. *omittitur in* R. *et* C.

PSAL. LXXXIII.

Tit. in R. & *C. ut in Impreſſis ; in P.* መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 4. እግዚኦ ፡ እግዚኦ ፡ P. እግዚኦ ፡ R. *et* C. *v.*6 ወዝ ፡ ይሄሉ ፡ በልቡ ፡ ዘበላዕሉ ፡፡ *Ita* R. C *et.* P. Cujus in corde manet, quod in ſummo ejus eſt, *h. e. ſummum ejus bonum.*

PSAL. LXXXIV.

Tit. in R. & *C. ut in Impreſſis, in* P. መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 8. አጸምእ ፡ R. *et C.* አጸምዕ ፡ P. *ib.* ዘይነበኒ ፡ *R. et* C. ዘይነብበኒ ፡ P. *v.* 11 ተሰዐማ ፡፡ R. *et* C. ተሰአማ ፡፡ P. *v.* 14 ወየኃድግ ፡ *Ita* R. C. *et* P. permittet, *vel,* mitigabit.

PSAL. LXXXV.

Tit. in R. & *C. ut in Impreſſis; in P.* መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 3. አንቃዕደውኩ ፡ R. *et* C. አንቃዕደኩ ፡ P. *v.* 9 ወትገብር ፡ R. *et* C. ዘትገብር ፡ P. *v.* 13 ዐማፀያን ፡ R. *et* C. አማፂያን ፡ P.

PSAL. LXXXVI.

Tit. in R. & *C. ut in Impreſſis : in P. nullus, nec diſtinctio inter hunc et præcedentem pſalmum.*

Verſ. 3. ለራዐብ ፡ R. *et* C. ለረአብ ፡፡ P.

PSAL. LXXXVII.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impreſſis ;* ዘለመ ፡ መጽአ ፡ cum advenit, *reſpondet* Heb. מחלת *Deceptus proculdubio hic fuit, quiſquis tandem ille fuit qui titulum hunc tranſtulerit, ſimilitudine vocum Græc.* χορεία & χώρησις ; *prior tantum huc ſpectat, qua utitur etiam Aquila,* ἐπὶ χορείας. *In P.* መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 10. ወኵሉ ፡ P. *abſque* ወ ፡ R. *et* C. *ib.* እደዊየ. R. *et* C. እደውየ ፡ P. *v.* 11 ሠራይት ፡ R. *et* C. ስራይት ፡ P. *v.*13 ወይትዐቀቦ ፡ C. *male.* ወይትዐወቅ ፡ R. *rectius.* ይትዓወቅ ፡ P. *ver.*14 ቅድሜከ ፡፡ R. *et* C. *omittitur in* P. *ver.*16 ወሰረሩ ፡ R. *et* C. *plenius* P. *at abſque* ወ ፡ ሰረሕኩ ፡፡ =:

PSAL. LXXXVIII.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impreſſis ; in P.* መዝሙር ፡ ዘዳዊት ፡፡

Verſ. 7. ለእግዚአብሔር : እመደቀቀ : C. *et* R. ለእግዚአብሔር : *omittitur in P.* *v.* 10 ታረመመ : R. *et* C. ታረም : P. *ib.* ወአንተ : R. *et* C. *abſque* ወ : *P.* *v.* 12 ወለዓለምኒ : R. *et* C. ወዓለምኒ : *P.* *v.* 18 ወለቅዱስ: R. *et* C. ወቅዱስ : *P.* *v.* 19 ወሠእት : R. *et* C. *abſque* ወ : *P. ib.* ወዐልዐልኩ : R. *et* C. ወአልዐልኩ : *P.* *v.* 20 ቅብእ : ቅዱስ :: R. *et C.* ቅብዓ : ቅዱስ :: P. oleo ſancto : *Clemens Romanus iſtud comma ita legit,* ἐν ἐλαίῳ αἰωνίῳ ἔχρισα αὐτόν. In oleo ſempiterno unxi eum. *v.* 33 እቀሥዮ : *R. et C.* እቀሕዮ. P. *v.* 36 ይኄሉ : *R. et* C. ይሄሉ :: *P.* *v.* 41 ጽእለተ : R. *et* C. ጽዐለተ : P. *v.* 44 ፀብእ :: R. *et* C. ፀብዐ : *P.* *v.* 44 መቅደሶ :: R. *et* C. መንበሮ :: *P.* thronum (ſedem) ejus. *ver.* 47 ተዘከር : እግዚኦ : *P.* እግዚኦ : *d. in* R. *et* C. *v.* 50 ዘጸአልዎሙ : R. *et* C. ዘጸዓልዎሙ : *P.* *v.* 51. እቤራተ : R. *et* C. ዕብሬተ : *P.*

PSAL. LXXXIX.

Tit. in R. C. *ut in Impreſſis ; in P.* መዝሙር : ዘዳዊት :: *Atque ita etiam in Arab. Walton.* مزمور لداوود : *Ver.* 6 ወእንዒዎ : R. *et* C. ወእንጺዎ : *P. Affine τῷ Arab.* نصو Amputavit, tranſivit : evanuit, detritus fuit: *fere* i. *q.* ذبل *qua voce hic utuntur Arabs noſter,* Rom. *& Nebienſ. Unde ςίχος iſte ita vertatur,* Et veſpere quidem decidet *quod* aridum ac languidum, *vel* , amputatum *eſt* illius. *v.* 7 በመቅሠፍትከ :: R. *et* C. እመቅሠፍትከ :: *P.* a flagello tuo. *v.* 10 ሰብእ: R. *et* C. ሰብዓ: *P.* *v.* 15 ማእዜኑ: R. *et* C. ማዓዜኑ: P. *v.* 19 ወይሠርሕ : R. *et* C. ወይሰርሕ: P. *Ut in* R. *et* C. *convenit cum Arab.* شرح Diſpoſuit, i. *q.* اصلح *qua voce utuntur hic Arabs noſter & Rom. Ut in* P. *congruit cum Arab.* سهّل i. q. سرح facilem reddit, *quæ dictio occurrit etiam hic apud omnes* 4. *Arabes, Neb. Rom. Walt. atque noſtrum. Deeſt in omnibus tribus Codd. Æthiop.* R. C. *et* P. *quod reſpondeat* Heb. ומעשה ידינו כוננהו : *Convenientiam obſervat hic Nobilius Æthiop. cum Pſalterio Roman. quæ nulla, niſi in hoc defectu :* ሰኒ : *enim proprie non eſt* i. q. עלינו *Abeſt iſte ςίχος a Græc. Vatic. Habetur autem in Alexandr. &* 4. *Arab.*

PSAL. XC.

Tit. in R. C. *ut in Impreſſ. in* P. መዝሙር : ዘዳዊት ::

Verſ. 3. ናእዊት :: R. *et* C. ናዓዊት :: P. *v.* 5 በወልታ : R. *et* C. ከመ : ወልታ : P. *v.* 6 ወእመሐፀ : R. *et* C. ወ : *omittitur in* P. *v.* 7 ይወድቁ : በገቦከ : ዐሠርቱ : መእት :: እእላፍ : በየማንከ : ወኀቤከሰ : ሊይቀርቡ :: R. *et* C. ይወድቁ : በጸጋምከ : እሰርቱ : መእት : ትውልድ :: ወእእላፍ : በየማንከ : ኀቤከሰ : ሊይቀርቡ :: P. Cadent a ſiniſtra tua mille generationes ; Et millia a dextra tua, ad te autem non appropinquabunt. *v.* 12 በእብኑ : R. *et* C. በዕብኑ :: P.

PSAL. XCI.

Tit. in R. & C. ut in Impreſſ. in P. መዝሙር : ዘዳዊት ::

Verſ. 8. ይሠርረው : R. *et* C. ይሰረው : P. *v.* 10 ሲበትየ : *ita* R. C. *et* P. *Male a Wemmars exponitur,* Quies, ſuavitas : *cujus fefellit nos authoritas ; Eſt enim prorſus* i. q. *Arab.* شيبتي Senectus mea , *ipſiſſima vox qua hic utitur Arabs Walton. Atque ita convenit noſter cum* 70. *Vulg. Lat. cunctiſque Arab.* *v.* 11 ወርእየተ: Hoc *verbum cum* በ : *conſtructum eſt proprie* videre aliquem cum deſpectu, *vel ſaltem,* abſque metu.

PSAL. XCII.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impreſſ. in* P. መዝሙር : ዘዳዊት ::

Verſ. 5. *Deeſt in* 3. *Codd. Æthiop.* R. C. *et* P. *ςίχος reſpondens* Hebr. ישאו נהרות דכיה : *Omittitur etiam in Græc. Edit. Rom. Arab. Rom. & Nebienſ. Habetur a. in Alexandr. in Arab. Walt. atque noſtro.* *v.* 6 ተሰሀየ : R. *et* C. ተሰሃየ : P. *Arab.* Illuſiones , deceptiones : *Hebr.* Furores ; labores *ſignificat hæc dictio.*

PSAL. XCIII.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impreſſis* ; ዘበረቡዕ : ሰንበት :: qui quarto Sabbato, *vel* , quarto Sabbati *ſc. canendus erat. vid. Pſal.* 80. *Tit. & Nobil. Not. ad hunc Pſal. in Poc.* መዝሙር : ዘዳዊት ::. *ver.* 6 እቤራተ : R. *et* C. ዕቤረ : P. *v.* 9 ዘተከለሙ : R. *et* C. ዘተከለሁ : P. *ver.* 10. ወሊይዘለፍኑ :: R. *et* C. *Abſque* ወ : P. *ib.* ዘይመሕርሙ : R. *et* C. ወዘይሜህርሙ : P. *v.* 13 ይትገኀሠ : R. *et* C. ይትገሀሠ : P. *v.* 21 ወይንዕውዋ : *R. &* C. ወይንዕዋ : P.

PSAL. XCIV.

Tit. in R. & C. ut in Impreſſ. in P. መዝሙር : ዘዳዊት ::

Verſ. 3. አቢይ : R. & C. ዓቢይ : P. *ver.* 5 ይእቲ : በሕር : ወውእቱ : ፈጠረ :: R. & C. ውእቱ : ሰይእቲ : ባሕር : ፈጠሮ :: P. *ver.* 7 ወአበገዐ : P. *abſque* ወ : R. *et* C. *ib.* ለእመ : R. & C. እመ : P. *v.* 8 እመ : ለመከርዎ :: P. እመ : *deeſt in R. & C.* *v.* 9 ወፈተኑኒ : *R. &* C. *abſque* ወ : P. *v.* 10 ወአርብዐ : R. *et* C. *abſque* ወ : P. *ib.* ተቈጦዕክዎሙ :: *R. & C.* ተቈጦዕክዋ :: P. *v.* 11 ፈናዊየ : R. *et* C. ፈናውየ : P.

PSAL. XCV.

Tit. in R. & C. ut in Impreſſis ; in P. መዝሙር : ዘዳዊት ::

Verſ. 2. ወተዜነው : እምዕለት : ዕለት : R. ዕለት : *d. in* C. ወተዘየነው : እምዕለት : ዕለት : P. *v.* 9 ለእግዚአብሔር : ኵሉ : P. ለእግዚአብሔር : *deeſt in* R. & C. *ver.* 11 ወትትከወስ : *R. & C.* ወተከወስ: P. *v.* 12 ወይመጽ :: *R. & C.* ወይመጽእ :: P. *ib.* ወይመጽእ : *R. & C. abſque* ወ : P.

PSAL. XCVI.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impreſſ. in P.* መዝሙር : ዘዳዊት ::

Verſ. 2. አውደ :: *R. & C.* ዓውደ :: P. *ver.* 6 ወለኵሉሙ : R. & C. ወኵሉሙ : P. *melius.* *ver.* 7 ወእለ : ይትሜክሑ : P. እለ : ይትሜክሁ : R. *et* C.

PSAL. XCVII.

Tit. idem in R. & C. P.

Verſ. 8. ወዓለምኒ : R. *et* C. *abſque* ወ : P.

PSAL. XCVIII.

Tit. idem in R. C. *et* P.

PSAL. XCIX.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impreſſis ; in* P. መዝሙር : ዘዳዊት ::=፦

Verſ. 2. በሐሤት :: R. *et* C. በኀሤት :: P. *ver.* 3 ውእቱ : አመላክኒ :: R. *et* C. ውእቱ : *omittitur in* P. *v.* 4 ወንሕነሰ: R. *et* C. *abſque* ወ : P.

PSAL. C.

Tit. idem in R. C. *&* P. *tantum ubi* P. ዘዳዊት : R. *et* C. ደዊት ::

Verſ. 1. ሰሐሲ : R. *et* C. ሰኀሲ : P. *v.* 2 እንዘ : እብል : ማእዜ : P. dicens ; Quando——ማእዜ : R. *et C. ver.* 5 ተገሕሠ : R. & C. ተገሀሠ : P. *v.* 7 ወለሠሡዐ : ልብ : R. *et* C. ወስሱእ : ልብ : P. *proprie,* diffiſſo, *vel,* ſciſſo corde. *ib.* ሊይትሀወል : R. *et* C. ሊይትሐወል: P. *v.* 8 እንብርሙ: P. እንብር : *R. & C. male. ib.* ለኵሉ : *R. et* C. ለኵሉሙ : P. *melius. ib.* ለኵሉሙ : P. ኵሉሙ : *R. & C. Sub finem hujus Pſalmi habentur in Cod. Poc. eadem verba , quæ etiam poſt* Pſal. 50. *occurrunt. ſc.* ዘዳዊት : ዘወልደ : ክርስቶስ : ካህን :: Davidis, cujus filius Chriſtus Sacerdos, *tum ſequitur Doxologia illa quæ in Impreſſis.*

PSAL. CI.

Tit. in R. &. C. ut in Impreſſis ; idem etiam in P. *dempto tantum vocabulo* ኵሉ ::=፦

Verſ. 6. ጠገለ : R. *et* C. ጠገዓ : P. *ver.* 7 እድገ : መረብ : *In Æthiopicis illis quas habemus Scripturæ partibus hæ voces amplius non occurrunt :* Gallum Gallinaceum *ſignificare videntur : quemadmodum hunc locum vertit Armenus. vid. Annotationes noſtras ad Excerpta quædam ex Gregorio Syro in Pſal.* 102. 7. *v.* 14. እድሜሃ:: R. *et* C. ዕድሜሃ:: P. *ver.* 15 እበኒሃ : *R. & C.* ዕበኒሃ : P. *ver.* 18 ወሊታቀዮእ : *R. & C.* ወሊታቀዮዓ : P. *v.* 26 ሠርተ : *C.* ሠረርተ : *R. & P. rectius. ver.* 28 እግዚኦ : አንተ : P. እግዚኦ : *deeſt in R. et* C. *ver.* 29 ወደቂቀ : *R. et* C. *abſque* ወ : P.

PSAL. CII.

Tit. in R. & C. ut in Impreſſis ; in P. መዝሙር : ዘዳዊት ::

v. 5 ዘይኄድሳ: R. *et* C. ወይሔድሳ : P. *ver.* 6 ግፈእን:: R *et C.* ግፈዓን:: P. *v.* 10 ወእክ : R. *et* C. እክ : P. *ver.* 13 ይሜህር : R. *et* C. ይሜሕር : P. *v.* 14 ይፈሪ:: R. *et* C. ይጸመሂ:: P. *propria hinc liquet vocis* ጸመሀ : *ſignificatio, convenire* ſc. *eam cum* Hebr. צמח *per quam etiam exponit Nathan, aliique* Hebræi *quod hic occurrit vocabulum* ציץ : *In Concord.* כל שענינו צמיחה או נלוי *inquit* ציץ : *dicitur de omni quod,* Germinat, *vel,* apparet, *licet ad perpuſillum tempus : vid. Pſal.* 92. 8. ויציצו כל : פעלי און *inde* ጸመሀ : *Æthiop.* Marcuit , evanuit. q. d. *quod oritur & moritur vid. Jac.* 1. 11. 1 *Pet.* 1. 4. *cap.* 5. 4. *In hunc etiam modum cum Poc. exponunt hunc locum Arabs noſter , & Nebienſ.* *v.* 16 ወሠሀሉት : *R. C. abſque* ወ : P.

PSAL. CIII.

Tit. in R. & C. ut in Impreſſis ; in P. መዝሙር : ዘዳዊት ::

Verſ. 1. ዐበይከ : R. *et C.* አበይከ : P. *v.* 3 ጽርሖ : *R. et* C. ጸርሖ : P. *melius.* *v.* 10 ወሰኖሙ : *Ita* R. C. *et* P. *affine eſt τῷ Arab.* وشن Edita prominens terra , editus locus : *quo nomine Aquarum terminus, hoc eſt ,* Litus , *vel* , ripa , *loca illa altiora quibus compeſcuntur flumina indigitari videntur. ver.* 12 ለጸምዖሙ : R. *et* C. ለጸምለሙ : P. *v.* 13 በማእከለ : R. *et* C. ማእከለ : P. *v.* 17 ወቅብእ : R. *et* C. ወቅብዕ : P. *v.* 18 ኵሉ : ዕፀወ : P. ዕፀወ : R. *et* C. *ver.* 19 ወጸሳዓት : R. *et* C. ወጸልዓት : P. *v.* 20 በእድሜሁ : R. *et* C. በዕድሜሁ : P. *ibid.* ወፀሐይኒ : R. *et C. abſque* ወ: P. *ver.* 24 ወይውዕል : R. *et* C. *abſque* ወ : P. *ver.* 26 ወርሒብ : P. ወርሂብ : *R. et* C. *ibid.* ዘይትሀወስ : R. *et* C. ዘይትሐወስ : P. *ver.* 28 በኀቤከ : P. ኀቤከ : R. *et* C. *ibid.* አንተ : *abeſt a* P. *ver.* 30 መንፈሶሙ : R. *et* C. ነፍሶሙ : P. *ver.* 35 በቃልየ :: P. ቃልየ :: R. *et* C.

PSAL. CIV.

Tit. in R. & C. ut in Impreſſ. in P. መዝሙር : ዘዳዊት ::

Verſ. 11. ውሁደን : R. *et* C. ውሑዳን : P. *ver.* 16 ወፈነወ : R. *et* C. ፈነወ : P. *ibid.* በቅድሜሆሙ : P. ቅድሜሆሙ : R. *et* C. *ib.* ወተሰይጠ : R. *et* C. ተሰይጠ : P. *ib.* ወኮነ : ከመ : *C. omittitur in* R. *in* P. ወኮነ : ገብረ :: *v.* 18 ወፈነወ : *R. et* C. ፈነወ : P. *ver.* 19 ወአኮንኖ : በለዕለ : P. በለዕለ : *deeſt in* R. *et* C. *ver.* 20 ለሊቃውንቲሆሙ : *R. et* C. ለሊቃውንቲሁ : P. *melius ad* Hebr. *v.* 24 ወፈነወ : R. *et* C. ፈነወ : P. *ver.* 25 በላዕሌሆሙ : *P.* ላዕሌሆሙ : R. *et* C. *v.* 26 ወፈነወ : R. *et* C. ፈነወ : P. *ver.* 28 ወአውፀአት : R. *et* C. ወአውጽአት : P. *v.* 29 ወመጽአ : R. *et* C. መጽአ : P. *ibid.* ወትንንያ : *Ita* R. C. *et* P. *Ab Arab.* دنّ Sonitum edidit *muſca, formatur* دنين & دنة (*cui affine hoc noſtrum* ትንንያ : ት : *enim Æthiop. quam ſæpiſſime reſpondet τῷ Arab.* د : *ut* ደዊት : i. q. دودة) Inſecti genus formicis ſimile : *a qua interpretatione non multum diverſa illa Senum, qui per σκνῖπας transferunt hunc locum, ut illum etiam Exod.* 8. *ver.* 16. 17, 18. *Arabs Walton. per* برغش *vertit,* i. q. *Italis* , Zanzare, *teſte docto quodam in Annotat. ad locum :* h. e. muſchetta notturna , *ut alius interpretatur :* Muſcula nocturna ; *de qua vid. Lex. Ital. ver.* 30. ዝናሞሙ : R. *et* C. ዝናሞ : *P.* pluviam ejus *Ibid.* ወናደደ : R. *et* C. ወነደ : P. *ver.* 32 ወይቤ : R. *et* C. ይቤ : P. *Ibid.* ወመጽአ : R. *et* C. *abſque* ወ : P. *ver.* 36. በፀእቶሙ :: R. *et* C. በጽአቶሙ :: P. *Ibid.* ፈርሀዎሙ : R. *et* C. ይፈርሀዎሙ : P. quia timebat eos. *ver.* 37. ወአንጠልዐ : R. *et* C. አንጠልዐ : P. *ver.* 39. ወእንቅዐ : R. *et* C. እንቅዐ. P. *v.* 42 ወወሁቦሙ : R. *et* C. ወወሀቦሙ : P.

PSAL. CV.

Tit. ሃሌሉያ : *In* R. *et* C. መዝሙር : ዘዳዊት :: P.

Verſ. 10. ከመዘ : በገደም :: R. *et* C. ከመ : ዘበገደም :: P. *v.* 18. ለተእይኑ : R. *et* C. ለተዓይኑ : P. *v.* 19. ወነደደ : R. & C. ወነደ : P. *ibid.* ወአውለዮሙ : R. & C. ወአውዓዮሙ : P. *v.* 21. ዘይትረአይ : R. *et* C. ዘይትረዓይ : P. *ver.* 33. ወአዘዘ : præcepit *eis : plane ut Arabs Nebienſ. & Rom.* اوصاهم Ordinavit labiis ſuis, *ut non ingrederentur Canaan : MS. Angl. apud I. Vicars in lo. v.* 35. ወዘብሑ : R. & C. ዘብሑ : P. *v.* 38. ወተመዐዓ : P. ወተመዐ : R. & C. *v.* 40. ወኀሰሩ : R. & C. ወኀሠሩ: P. *v.* 46. ንትመከሕ : R. & C. ንትመከሀ : P. *v.* 47. ለይበሉ : R. & C. ለይበል : P.

PSAL. CVI.

Tit. ሃሌሉያ :: R. *et* C. መዝሙር : ዘዳዊት :: P.

Verſ. 9. ለነፍስ : ዕርቅት : P. ነፍስ : ዕሩቃ : R. *et* C. *v.* 20. ወፈነወ : R. & C. ፈነወ : P. *v.* 25. ወመጽአ : R. *et* C. መጽአ : P. *v.* 27. ወደንገፁ : *R. et* C. ደንገፁ : P. *v.* 33. ወረሰዮሙ : R. *et* C. ዘረሰዮሙ : R. *et* C. *ver.* 35. ወበመድረ : P. ወመድረ : R. *et* C. *v.* 36. ወእንበረ : R. *et* C. እንበረ : P. *v.* 37. ወተከሉ : *R. & C.* ተከሉ : P. *ibid.* ማእረረ : *R. et* C. ማዕረረ : P. *v.* 38. ወበረከሙ : *R. et* C. በረከሙ : P. *v.* 41. በተፀናሱ :: R. *et* C. በተጸናሱ : P. *ibid.* ብሔር :: R. C. & P. *proprie* Regionem , provinciam : *ver.* 42. ወይርአዮ : R *et C.* ይርአዮ : P.

PSAL. CVII.

Tit. in R. et C. ut in Impreſſ. in P. መዝሙር : ዘዳዊት ::=፦

Verſ. 4. አቢየት : R. *et* C. ዓቢየት : P. *v.* 12. ወሊትወፀእ : R. *et* C. ወሊትወጽእ : P.

PSAL. CVIII.

Tit. in R. & C. *ut in Impreſſ. in P.* መዝሙር : ዘዳዊት ::

Verſ. 3. ወዘእመአፍቀሩኒ : R. *et* C. ከመ : ዘአፍቀሩኒ : P. Quemadmodum , *vel,* pro eo quod diligerent me. *v.* 12. ወበእሐቲ: R. *et* C. በእሐቲ : P. *v.* 16. ወአብደረ : መርገመ : R. *et* C. አብደሩ : ለመርገም : Dilexerunt maledictionem. P. *De mendo ſuſpectum, pro* አብደረ : *q. neque affixa , neque verba ſequentia ſunt in plurali.* *v.* 17. ወበአ : R. *et* C. ወበእተ : P. *v.* 20. ወአንተሰ : R. *et* C. አንተሰ : P. *v.* 23 ወስሕከ : *Ita* R. C. *et* P. *Eſt certe* i. q. *Arabibus* شكل , *& ni fallor pro eo,* Immutatum, alteratum *corpus* fuit , *pec. colore : quæ ſignificatio optime huic loco quadrat, prout eum tranſtulerint Senes , Chald.* 4. *Arabes , Syrus ,* &c. *& ut Heb.* כחש *exponunt D. Kimhi, Nathan , ceterique Hebræi. ver.* 24. ወሰበ : P. ሰበ : R. *et* C. *ver.* 27. ወአመንቱሰ : ይረግሙኒ : R. *et* C. እሙንቱሰ : ይረግሙ :: P. *v.* 28. ለይልብሱ : ኀፍረተ : R. *et* C. ወይልብሱ : ኀፍረተ : ወኀሣረ : Et pudore induentur atque contemptu. P.

PSAL. CIX.

Tit. in R C. *et* P. *ut in Impreſſis.*

Verſ. 3. ወኃንን: R. *et* C. ወትኃንን: P. *v.* 7. ብዚኃን : C. *male* : ብዙኃን: R. ብዙኃን : P.

PSAL. CX.

Tit. ሃሌሉያ : R. *et* C. መዝሙር : ዘዳዊት :: P.

Verſ. 1. እግዚኦ: *omittite in P.* *v.* 5. ወእርእዮሙ : R. *et* C. እርእዮሙ: P.

PSAL. CXI.

Tit. ሃሌሉያ : R. *et* C. መዝሙር : ዘዳዊት :: P.

Verſ. 3. ዓለመ : *abeſt a* P. *v.* 5. ወይሌቅም : R. *et* C. ወይዓቅም :: P.

PSAL. CXII.

Tit. ሃሌሉያ : R. & C. መዝሙር : ዘዳዊት :: P.

Verſ. 3. ነዐረብ : C. *male.* ዐረብ : R. ዓረብ :: P.

PSAL. CXIII.

Tit. ሃሌሉያ : R. *et* C. መዝሙር : ዘዳዊት : R. *et* C.

Verſ. 2. ወኮነ : R. *et C.* ኮነ : P. *v.* 4. ወአድበር : *R. et C.* አድበር : P. *Ita etiam v.* 6 . *v.* 9. ነሀብ : R. *et* C. ሀብ : Da, *ut* 70. *Vulg. Lat.* &c. *v.* 11. በሰማይኒ : ወበመድርኒ : *Conveniunt hic.* 3. *Æthiop.* R. C. *et* P. *cum Pſalterio Romano.* *v.* 15. ወአልቦሙ : መንፈስ : ውስተ : አፈሆሙ :: *Non invenitur iſte ςίχος neque in Heb. neque in ullo alio apud nos interprete.* *v.* 26. ሙታን : P. መዋታን : R. *et* C.

PSAL. CXIV.

Tit. ሃሌሉያ : R. *et* C. መዝሙር : ዘዳዊት :: P.

Verſ. 4. ወጸዋዕኩ : R. & C. ጸዋዕኩ :: P.

PSAL. CXV.

Tit. ሃሌሉያ : R. *et* C. መዝሙር : ዘዳዊት :: P.

Verſ. 2. ወአንሰ : *R. et* C. አንሰ P. *ibid.* እመገዕዝየ : *Ita* R. C *et* P. *Si a* ገእዘ : *deductum hoc,* præ commotione, *vel,* indignatione mea. *Ita ſane interpretantur Senes* Heb. חפז , *Pſal.* 47. 6. *ſec.* 70. *nec multo aliter Symmachus hoc ipſo in loco ,* ſc. ἀδημονῶν ; ዐ : *autem &* አ : *in hac lingua quam ſæpiſſime alternant. Sin autem a* ገዐዘ : in ecſtaſi mea ; *& ſunt qui* Heb. חפזי *ſic interpretantur. vid. Annot. Æth. ad Act.* 10. 10. *v.* 4. እትሜጦ : *Pro* circumferam *leg.* Sumam, accipiam : *eſt enim a* ተመጠወ : *quod tam Activam quam paſſivam habet ſignificationem: Activam hic: ut & Pſal.* 16. 12. *Pſal.* 17. 19. *Pſal.* 47. 3. *Apoc.* 5. 7. *Alibi paſſivam. Ib.* እጼውእ : *R. & C.* እጼውዕ : P. *v.* 5. *Deeſt in omnibus* 3. *exemplaribus* R. C. *et* P. *quod reſpondeat Heb.* ובשם יהוה אקרא. *v.* 7. *Deeſt etiam rurſus in R. C. &* P. *quod reſpondeat iiſdem* H. *vocibus* ובשם יהוה אקרא.

PSAL. CXVI.

Tit. ሃሌሉያ : R. & C. መዝሙር : ዘዳዊት :: P.

PSAL. CXVII.

Tit. ሃሌሉያ : *in* R. & C. መዝሙር : ዘዳዊት :: P.

Verſ. 5. ወሰበ : P. ሰበ : R. *et* C. *v.* 6. ወእግዚአብሔር : *R. et C.* እግዚአብሔር : P. *v.* 11. ዐገተስ: ዐገቱኒ :: R. *et C.* አገተስ : አገቱኒ :: P. *v.* 12. ዐገቱኒ : R. *et* C. አገቱኒ : P. *ib.* ንህብ : R. *et* C. ንሐብ : P. *ib.* ወነደደ : R. *et* C. ወነደ : P. *v.* 13. ተንተንኩ : *Significatione omnino convenit , nec non aliquatenus ſono, cum Heb.* נטה , מטט , מוט & נוט , *unde Latinorum ,* nutare ; *priori diſerte reſpondet Pſal.* 72. 2. *Quadrat omnibus locis iſte ſenſus, ubicunque in Scripturis , vel Miſſ. occurrit* ተንተነ : *vid. Pſal.* 144. 15. *Ephe.* 4. 14. *&c.* *v.* 15. ዓብያቲሆሙ : R. *et* C. አብያቲሆሙ : P. *v.* 17. ዘእንበለ : ዘአሐዮ :: R. *C et* P. Abſque hoc , *vel* , ita ut non vivam ; *Sunt enim mortui qui moriuntur. vid. Pſal.* 17. 14. *Syr. idque* לחבל. : *Iſa.* 51. 14. *Ch. Syr. Vulg. non ita Sancti. Pſal.* 16. 10. *v.* 19 ዝአንቀጽ : R. *et* C. ዝቲ : አንቀጽ : P. *v.* 21. ወውእቱ : ኮነ : R. *et* C. ወይእቲ : ኮነት : P. *Eſt n.* እብን : *Æthiop. c. g. at* Heb. אבן *f. tantum. Ib.* ማእዘንተ :: R. *et* C. ማዕዘንተ :: P. *v.* 14. አድኀኒሰ: R. *et* C. አድኀንኒ: P. *ib.* ሠርሕሶ :: R. *et* C. *Reſpondet litera iſthæc paragogica* ሰ : *in fine hujus, & præcedentis vocis , particulæ* Heb. נא, *quam Chaldæus fere ſemper vertit* כען *vel* כדון Nunc : *non autem tempus, ſed animi indigitat affectum, pec. Obſecrantis : proinde* לשון בקשה *propriiſſime habet, teſtantibus id Talmudicis, (apud quos ſemper ita uſurpatur) cæteriſque etiam maximi inter* Heb. *nominis :* אין נא אלא בלשון בקשה *inquit Raſhi in Num.* 10. 31. *Ita quoq; Arabs Mauritanus ibidem* بطلبة اسعي *emphatice utrumque connectans vocabulum* עתה & בקשה : *Et quidem litera hæc* ሰ : *tanquam a* ሰእለ : *excerpta (ut,* da, *Gallorum in* ouy da, *&c. a δέομαι ; niſi malles potius ab iſthoc* נא, *homogeneæ enim literæ ſunt* נ, *& d.) idem ſimiliter connotare nullus dubito. Firmant inſuper hanc conjecturam verſio Symmachi, δέομαι, & Quintæ editionis,* O Domine, ſerva obſecro ; O Domine proſperare obſecro. *Poc. pro* ሠርሕሰ : *legit,* ስርሕ : ፍኖተነ :: proſperare viam noſtram : *Ita fere Arabs Nebienſ.* اللهم سهل طريقنا Deus facilem redde viam noſtram: *nec multo aliter Arabs noſter. v.* 26. በኀበ : እለ : ያስተሐምሙ : *Ita* R. C. *et* P. apud eos quibus ea curæ ſunt: ሐመመ : *in* 1. *conj. reſpondet nonnunquam τῷ Ar.* همم *in* 10. *conj. Ar.* i. q. عبد *Deut.* 32. 17. *vid. Luc.* 15. 8. 1 *Tim.* 3. 5.

PSAL. CXVIII.

Tit. ሃሌሉያ : R. *et* C. አሌፍ : ብሂል : ከብ : Alef. *h. e.* dicere *ſequentes* 22. *literæ Alfabeti.* P.

Verſ. 2. *Deeſt poſterior ςίχος* ወበኵሉ : ልቦሙ : የኀሥሥዎ :: *in* P. *v.* 6. በርዕየ : R. *et* C. በርእየ : P. *v.* 16. ወሊይረስእ : R. *et* C. ወሊይረስዕ : P. *v.* 21. ይትገሐሡ : R. *et* C. ይትገሀሡ : P. *v.* 22. ጽእለተ : R. *et* C. ጽዐለተ : P. *v.* 25. ጠግእት : R. *et* C. ጠግዓት : P. *ib.* ወአሕይወኒ : P. አሕይወኒ : R. *et* C. *v.* 32. በፍኖተ : P. ፍኖተ : R. *et* C. *v.* 34. ወዐቅብ : R. & C. ወአዐቅብ : P. *melius* : & cuſtodiam. *v.* 35. ምርሐኒ : እግዚኦ : P. ምርሐኒ : *tantum.* R. & C. *v.* 41. ወይመጽእ : R. *et* C. ይመጽእ : P. *v.* 44. ወእዐቅብ : R. *et* C. ወዓዐቅብ : P. *v.* 49. ለገብርከ : R. *et* C. ለገብርከ : P. *melius.* *v.* 51. ሊተገኀሠሙ : R. *et* C. ሊተገሀሠሙ : P. *v.* 63. እለ : R. *et* C. *in priori ſticho ;* ለእለ : P. *v.* 67. ነሰሕኩ :: R. *et* C. ነሠሕኩ : P. pœnitentiam egiſſem, *vel,* egeram : *ſ.* pœnitenda feci, commiſi. *Eſt quidem* Heb. שגג Incogitanter, inconſiderate ; ignoranter egit : *quod feciſſe homines merito pœnitet , neque id inſolenter quidem. v.* 82. መእዜ : R. *et* C. መዕዜ : P. *v.* 84. ማእዜ : R. *et* C. መዕዜ : P. *v.* 85. ወእመእኮሰ : P. ወእኮሰ : R. *et* C. *v.* 97. ተመሐርየ : R. *et* C. ተመሀርየ : P. *v.* 98. ወእመጸበእትየ : P. እመጸበእትየ : R. *et* C. *v.* 102. ወሊትገሐስኩ : R. *et* C. ወሊትገሀሰኩ : P. *v.* 107, ወሐመምኩ : P. ሐመምኩ : R. *et* C. *v.* 112. ዘእንበለ : ሒስ :: R. *C. et* P. *Si ſumi liceat* ሒስ : *in eodem ſenſu cum* ኀይስ :(*quæ tum literæ , tum vocum formæ, in hac lingua alternant non raro) ita conſentiet hic noſter Interpres cum* 70. *eorumque ſequacibus,* 4. *Arab. Vul. Lat. &c. Eſt autem hujus dictionis magis propria atque peculiaris ſignificatio (de qua nihil omnino habet Wemmars in Lex. ſuo Æthiop. ut neque de quampluribus aliis vocabulis Æthiopicis, quæ non tantum in SS. Scripturis, ſed in Liturg. atque Miſſal. hujus gentis occurrunt ſæpius) eadem quæ Ar.* حيس Crimen, culpa, error : res prava. *Proinde ita vertenda hæc verba,* abſque crimine, *vel* culpa. *Conſule ſis hæc loca, Act.* 25. 27. 1 *Cor.* 11. 34. *Col.* 3. 13. *Quin & forma* ኀይስ : *ſignificatione nonnunquam convenit cum hac voce, neque alium ſatis apte ſenſum feret , vid. Math.* 5. 23. *Judæ. v.* 9. *at ſæpius cum* ሐ : *Rom.* 9. 19. *cap.* 14. 15. *Col.* 3. 13. *Apoc.* 2. 4. 14. 20. *Affine eſt Æthiop.* ሐሰወ : Decepit : *& Heb.* עקב *cui hic reſpondit : nec ſemel ita vertunt Senes,* πτερνισμός Decepito, dolus ; *& cum iis etiam Chal. Syr. Arab. Pſal.* 40. 10. 4. *Reg.* 10. 19. *v.* 117 በኵነኔከ : R. *et* C. ኵነኔከ: P. *v.* 118. እመትእዛዝከ :: R. *et* C. እመኔከ :: P. *ib.* ፍትወቶሙ : R. *et* C. ፍትወቶሙ : ውእቱ :: P. *v.* 120. አውድድ : R. C. *et* P. *plane deductum videtur ab* Heb. יתד (*unde & Ar.* ود *eliſo* ת) *certe optime convenit cum verbo* סמר *cui hic reſpondit :* מסמר *enim &* יתד *voces ſunt ſynonomæ : &* ת *cum* ደ : *alternant nonnunquam in hac lingua, ut in* ደዊት :) *quaſi* clavis confige timorem *tuum in carnem meam. vid. Pſal.* 151. 2. *Ubi in* 10. *conjugatione Arab. occurrit.* *v.* 126. ወአለው : R. *et* C. ወዓለው : P. *v.* 128. ወኵሉ : ፍናተ : P. ኵሉ : ፍናተ : R. & C. *v.* 131. አናሕኩ : *idem plane ſignificat hoc verbum, quod Arab.* أنح Anhelavit, ſpiritum vehementer duxit ; ና : *autem eſt* 4^{tæ}. *Claſſis propter tertiam gutturalem.*

Cognationem cum eo habent نوح : אנח Hebr. אנק : נאק : נחה : v.133. ወሊይምዐኒ: R. et C. ወሊይምእኒ: P. v.137. ኵነኔከ: R et C. ኵሉ: ኵነኔከ: P. ver. 138. ወአሕዝከ : R. ወአሕዘከ : C. Vitiose proculdubio in utroque, pro ወአዘዝከ : ita in P. præcepisti, ut in Hebr. 4. Arab. &c. ver. 141. ወሐገበስ : R. et C. ወሐገከ : P. ver. 147. ማእከለ : አድባር : R. et C. ማእከለ : አድብር : P. Significatione hic certe convenit አድባር : cum Arab. دبارا post justum tempus ad precationem venit : & ادبار Res posticæ, post venientes ; elapsa occasione : نعبر وقت ut Arab. Walt. hic vertit ; h. e. ἐν ἀωρίᾳ, ut 70. De vespera diei intelligit autor ברכורת, Hebr. נשק : q. d. statim post decubitum : quod quidem intempestivum surgendi tempus. Ex hac autem, atque Senum hujus dictionis versione, satis constat errare eos, qui Hebr. נשף primam tantum & ultimam noctis partem, per horam sc. integram ante solis occasum, vel ortum, ut Genebrard. & cum eo alii non pauci indigitare putant : nam de omni tempore a vespera ad mane dictam reperimus : vid. translat. 70. Isa. 5. 11. Job. 24. 15. cap. 3. 9. Isa. 59. 10. Job. 7. 4. 1 Reg. 30. 17. Hoc a. in loco specialiter de intempesta nocte intelligenda est ; prout etiam Jerem. 13. 16. hanc vocem Hebræi communiter interpretantur. Vide Luc. Brugens. Notationes ad S. Biblia, qui de varietate codicum in legendo hunc locum, quamplurima congessit. ver. 149. በከመ : ትፍሕከ:: R. et C. በከመ : ነቢበከ:: P. ver. 151. እግዚኦ : R. et C. deest in P. ver. 152. እምስምዕከ : R. et C. ስምዕከ : P. ver. 156. ሠሕልከ : R. et C. ሣህልከ : P. ver. 157. ወሊተገሐስኑ : R. et C. ወሊተገሀስኑ : P. ver. 162. ምህርከ : R. C. et. P. vid. An. ad Psal. 59. 6. ver. 163. አፍቅርኩ:: R. et C. አፍቀርኩ:: P. melius. ver. 164. ወእሴብሐከ : R. et C. እሴብሐከ : P. Ibid. በእንተ : ኵነኔ : ጽድቅከ:: R. et C. በእንተ : ኵሉ : ኵነኔ : ጽድቅከ:: P. de omni judicio justitiæ tuæ, ver. 166. ተሰፈወኩ : R. et C. ተሰፈውኩ : P. Ibid. ወአቀብኩ : R. et C. ወዓቀብኩ : P. ver. 167. ነፍስየ : ትእዛዘከ:: R. et C. ነፍስየ : ስምዓከ:: P. anima mea testimonium tuum. ver. 171. ጕስአ : R. et C. ጕሥዓ : P. Ibid. መሐርከኒ : R. et C. መሀርከኒ : P. v. 172. ኵሉ : ትእዛዘከ:: R. et C. ኵሉ : ኵነኔከ:: P. omnia judicia tua. v. 176. ተረሳእኩ : R. et C. ተረሳዕኩ : P. ibid. ሊረሳእኩ:: R. et C. ሊረሳዕኩ:: P.

PSAL. CXIX.

Tit. in R. C. *et* P. *ut in Impressis*

Vers. 5. ሴልየ : R. et C. ሰይልየ : P. *ibid.* ዘርህቀ : R. *et* C. ዘርሕከ : P. *ver.* 6 ወሰበ : R. *et* C. ሰበ : P. *ibid.* ይፀብሉኒ : impugnabant : R. *et* C. ይጸልሉኒ : odio me habebant. P.

PSAL. CXX.

Tit. in R. C. *et* P. *ut in Impressis.*

Vers. 3. ለእገርየ:: R. *et* C. ለእገርከ : P. *melius. ibid.* ዘየአቅበከ:: R. *et* C. ዘየዓቀበከ:: P. *ver.* 6 ሊያውሊከ : R. *et* C. ሊየወዓከ:: *P.*

PSAL. CXXI.

Tit. in R. C. *et* P. *ut in Impressis.*

Vers. 3. ከማሃ : ኅቡረ : R. *et* C. ከማሀ : *cum litura quadam ad pedem dextri lateris* τοῦ ሀ: *unde videtur leg.* ሁ: *qui regularis est illud scribendi modus,* ከማሁ : P. ወኅቡረ : quæ similiter *se habet*, & consociata est apud seipsam. *v.* 4. ሕዝበ: እግዚአብሔር: ስምዐ: እስራኤል:: *R. & C. Deest iste* στίχος *in* P.

PSAL. CXXII.

Tit. in R. C. *& P. ut in Impressis.*

Vers. 3. ዓመት : R. *et* C. ለመት : P. *ver.* 5 ፀእለተ : R. *et* C. ጽዕለተ:: P.

PSAL. CXXIII.

Tit. in R. C. *et P. ut in Impressis.*

Vers. 2. አሕዝብ : R.C. *et* P. *ut & ver.* 3, *vel ut Adverbium dubitandi sumatur, vel, ut verbum prout transtulimus ; atque ut* S. *Augustinus Gr.* ἆρα *vertendum esse contendit, sed in alia persona,* sc. putas pertransiit, *&c. v.* 4. ሀክከ:: R. *et* C. ሐከከ:: P. *v.*6 ነአዊተ : R. *et* C. ነዓዊተ:: P.

PSAL. CXXIV.

Tit. in R. C. & P. ut in Impressis.

Vers. 2. የአወደ : R. *et* C. የዓወደ:: P.

PSAL. CXXV.

Tit. in R. C. *et* P. *ut in Impressis.*

Vers. 1. ወኮነ : P. ኮነ : R. *et* C. *ver.* 6 ያዓርሩ:: R. *et* C. ያአርሩ:: *P. v.* 7. ወሰበሰ : R. *et* C. ሰበሰ : P.

PSAL. CXXVI.

Tit. in R. C. & P. ut in Impressis.

Vers. 6. ፍትወቶሙ : *R. et* C. ፍትወቶ:: P.

PSAL. CXXVII.

Tit. in R. C. & P. ut in Impressis.

Vers. 1. ወእለ : የሐውሩ : P. እለ : የሐወሩ : R. *et* C.

PSAL. CXXVIII.

Tit. in R. C. & P. ut in Impressis.

Vers. 1. ይፀብሉኒ : R. *et* C. ይፀብዑኒ : P. *v.*3 ዲበ : ዘበንየ : R. *et* C. አጸመ : ዘበንየ : ዘበጡ : P. *Ad* os *usque* dorsum meum flagellarunt. *vel forte ab* עצם, *sive* عظم Heb. *atque Arab.* Gravis, fortis fuit (ע *enim &* አ : *ab Æthiopibus sæpissime sine ullo discrimine usurpantur) adverbialiter significare potest* አጽመ : Graviter, fortiter, strenue d. m. flagellarunt : *vel denique ab Arab.* عصام lorum, loris d. m. f. *dictio est quæ in nullis Æthiopum quos habemus libris occurrit amplius : Neque ut præpositio (qua hic cum* Hebr. *utuntur cæteri omnes illius interpretes) in hac, vel ulla alia quacunque Orientali lingua reperiri puto. v.* 4. ሰበረ : ሐደፈሆሙ : *Affine hoc* ሐደፈ: *transpositione literarum* τοῦ *Chald.* אקפד Collum. R. *et* C. ሰበረ : ከሰወደሆሙ : P. *eodem sensu. v.* 5. እንሕስት:: R. *et* C. እንሕት:: P. *vitiose : est n. a* ነሐሰ: *ibid.* ዘእንበለ: R. *et* C. እንበለ:: P.

PSAL. CXXIX.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impressis ; absque titulo in* P. *quasi idem cum priore Psalmus.*

Vers. 2. ዘያጸምዕ : R. *&* C. ዘያጸምእ : P. *ver.* 4. ወበእንተ : P. በእንተ: R. *&* C.

PSAL. CXXX.

Tit. in R. C. *et* P. *ut in Impressis*

Vers. 1. ሊይትዐበዩ : R. *et* C. ሊተዐበዩ : P. *ibid.* ወሊይዘዋዕ : R. *et* C. ወሊተዘወዓ:: P. *v.* 4. ትእስያ : R. *et* C. ትዕስያ:: P.

PSAL. CXXXI.

Tit. in R.C. *et* P. *ut in Impressis.*

Vers. 2. ወበፀአ : R. *et* C. ወበፅዓ : P. *ver.* 3. ከመ : ሊይበውእ——— R. *et* C. እንዘ : ይብል : ሊይበውዕ : —— Dicens, Non introibo—— *ibid.* ወከመ : ሊያዐርግ : R. *et* C. ወሊያዐርግ : P. *ver.* 4. ወከመ : ሊይሁበኒ : R. *et* C. ወሊይሁበኒ : P. *ver.* 5. ወሊአረፍት : R. *et* C. ወሊዕረፍት : P. *ver.* 7. ንበውእ : R. *et* C. ንበውዕ : P. *ibid.* ዐቢያቲሁ:: R. *et* C. አብያቲሁ : ለእግዚአብሔር : : P. Palatia Domini. *ver.* 8. አረፍትከ : R. *et* C. ዕረፍትከ:: P. *ver.* 11. እስመ : እምፍሬ : R. *et* C. ወይቤሉ : እምፍሬ : Et dixit, de fructu——— *ver.* 12. ወለእመ : R. *et* C. ለእመ : P. *ver.* 13. እስከ : ለዓለም : R. *et* C. ለዓለም : P. *ver.* 15. ወገየ : R. *et* C. ገየ:: P.

PSAL. CXXXII.

Tit. in R. C. *&* P. *ut in Impressis.*

Vers. 3. ወከመ : P. ከመ : R. *et* C. *ib.* ጠለ : አርሞንኤም : R. *et* C. አርማንኤም : *omittitur in* P. *v.*4 ህየ : አዘዘ : ibi mandavit P. ህየ : *d. in* R. *et* C.

PSAL. CXXXIII.

Tit. in R. C. *et P. ut in Impressis.*

Vers. 2. ዐጸደ : R. *et* C. ዓጸደ : P.

PSAL. CXXXIV.

Tit. in R. *&* C. ሃሌሉያ: P. ማኅሌት : ዘበመዓርጊሁ::=:

Vers. 2. አጸደ : R. *et* C. ዓጸደ : P. *v.* 12 ወርስተ : R. *&* C. ርስተ : P. *v.* 13 ለዓለም : ዓለም : P. ለዓለም : R. *et* C.

PSAL. CXXXV.

Tit. in R. *et* C. ሃሌሉያ: *At in* P. ማኅሌት: ዘበመዐርጊሁ:: Canticum graduum

Vers. 6. ዘአጽንአ : R. *&* C. ዘአጽንዓ : P. *v.* 13 ወከፈለ:: *R. C. &* P. & partitus est eum, *q.* in duas partes secuit. *ver.* 16 ዘወአውፅአሙ : *R. et* C. *male ; rectius* P. ወአውጽኦሙ : *ibid.* ዘአውፅአ : ማየ : እምኰኵሕ:: እስመ : ለዓለም : ምሕረቱ:: *Ita* R. C. *et* P. *Nec habetur istud comma in ullo alio quem adhuc vidimus interprete, nisi in Arab. nostro, ac Romano : Unde, atque ex permagna illa quæ inter hosce per totum fere Psalterium reperitur convenientia, alicui videatur satis probabile, Translationem illam Arabicam ex Æthiopica factam fuisse ; aut saltem contra, hanc ex illa. Idem etiam forte dicendum de libro Canticorum. Ver.*17 ዘቀተለ : ነገሥተ : ዐቢይተ:: *R. & C.* ዘቀተለ: አሕዛበ : ብዙኃነ:: P. Et percussit multas gentes ; *Notanda discrepantia : neque enim in ulla alia quæ extat editione invenitur hæc lectio.*

PSAL. CXXXVI.

Tit. ዘዳዊት:: *R. et* C. ማኅሌት : ዘበመዓርጊሁ:: P.

Vers. 2. ኵያቲሃ : *R. et C.* ኵሐትሃ : P. *Est* i. *q. Arab.* خلاف *Talmud.* חילפא salix : *& corrupte videtur ab eo deductum :* ף, *enim &* ח, *alternant nonnunquam (sic in Talmude non semel legitur* חילח, i. *q.* חלף) ל, *etiam atque* י, *&* ה : *sæpius. Salix autem Marina mihi videtur hic præcipue intelligenda, quæ saxis (Æthiop.* ኰኵሕ) *adnascitur · vid. Bauhin.* H. *Plant. Li.*8.*c.*20.*& L.*39.*c.*41. *V.*4 እማኅልሃ: R. *et* C. እመኅልዮሃ: P. *v.* 5 ወእሮ: R. *et* C. እሮ : P. *v.*6 ወእመሰ : R. *et* C. እመሰ: P. *ibid.* ረሰእኩኪ : R. *et* C. ረሰዕኩኪ : P. *ver.* 7 ለእመ : P. እመ : R. *et* C. *ver.* 8 ሊበፂእኩ : R. *et* C. ሊበፂዕኩ : P. *ver.* 10 ተከዐወ : ወተሰወጠ : R. *et* C. Effundatur atque evacuetur usque ad f. *in eundem sensum cum* 70. ነሠቱ : ነሠቱ : P. Destruite, destruite ; *ut in* 4. *Arab. tantum in nostro Arabe deest repetitio verbi* اهدموا, *quæ habetur in Nebiens. &* Rom. *in Walton. autem est* فلتهدم وتنقض *propius ad formam Æthiop. prout extat in* R. *et* C.

PSAL. CXXXVII.

Tit. ዘዳዊት : *R. &* C. መዝሙር : ዘበመዓርጊሁ:: P.

Vers. 4. እፄውእከ : *R. &* C. እፄውዓከ : P. *v.*6 ዐቢይ : *R. &* C. ዓቢይ : P. *v.* 8 አሕዛብ : *etiam contra* 4. *Arabes, cæterosque omnes interpretes legit hunc locum.*

PSAL. CXXXVIII.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impressis ; in* P. መዝሙር : ዘዳዊት::

Vers. 2. ——ቀጸዕከ:: *Ita* R. C. *et* P. *Est proprie* ቀጸዐ : *Afflictione, morbo, vel onere* depressit, incurvavit ; *veluti adversarius, extraneus, alienus, qui minime amicus : atque ita certe a* 70. *exponitur* זר *(quod a* זור *radice ut aliqui volunt verbi* זרית *cui hic respondet* ቀጸዕከ :) sc. *tam* ἐχθρὸς *Prov.* 6. 1. *quam* ἀλλότριος, *tanquam a* זור : *Vocabulum Hebr. interpretatur Chald.* אתעברת חילוני : *suffragantur Senes Psal.* 57. 4. ἀπηλλοτριώθησαν——— זרו : *qui & alibi per* ἐναντιόομαι *reddunt. Prov.* 20. 8. *Convenit Æthiop.* ቀጸዐ : *cum Arab.* وصع pressit, depressit : *Sed potius, ac prorsus quidem idem opinor quod* قعص Incurvavit, inflexit : *unde* انقعص شي res incurvata est. *Loco hujus vocabuli utuntur* 70. κύψει, *cui aliquatenus consonat* ቀጸዐ : *Psal.* 9. 10. *secundæ partis. Vid. etiam Psal.* 56. 8. *Psal.* 68. 13. 28. *Psal.* 37. 6. *in quibus omnibus locis,* premendi, incurvandi, inflectendi *sensum habet.* q. d. *vestigia mea tanquam alienus, vel adversarius arctissime premis, insequeris inflectisque, quocunque me vertam, supra, infra, ad dextram, vel sinistram (quos* 4. *situs* τοῦ רבעי *indigitari putat Camius) semper & ubique meos tractus, meam gyrationem, meas spiras pervestigas, meque venaris, ut vertagus leporem : metaphora qua toto fere Psalmo utitur propheta. ver.* 4. ወፈጠርከኒ : P. ወፈጠርከ : R. *et* C. *ibid.* ወይደብከ : R. *et* C. ወወይደብከ : P. *melius. ver.*6. ለሐወር : *Ita* R. C. *et* P. Ibo. *Clemens Romanus pro hoc habet* ἀφήξω, *& in marg.* ἴσ. ἀφίξομαι. *ibid.* እጕይ : R. *et* C. እጕይይ : P. *Clemens Romanus,* κρυβήσομαι *illius loco habet ; suffragatur Syrus. v.*7. ወእመኒ : ዐረገ:: ——— ውስተ : ቀላይ : R. *et* C. እመኒ : ዓረገ:: ———እስከ : ቀላይ : P. *verba sequentia ita legit Clemens Romanus,* ἐὰν ἀναβῶ εἰς τὸν οὐρανὸν Ϲὺ εἶ ἐκεῖ, ἐὰν ἀπέλθω εἰς τὰ ἔσχατα τῆς γῆς, ἐκεῖ ἡ δεξιά Ϲυ, ἐὰν καταστρώσω εἰς τὰς ἀβύσσυς, ἐκεῖ τὸ πνεῦμά Ϲυ. *ver.*8. ወእመኒ : R. *et* C. እመኒ : P. *ver.* 11. በእመጠነ : ጽልመት : ከማሁ : ብርሃና : R. C. *et* P. በእምጠነ : *in Scripturis quas habemus Æthiop. semel tantum de quantitate temporis dicitur ; sc. Psal.* 145. 1. *quamvis & illic aliter interpretari liceat: Alibi semper, vel de modo, ratione, respectu rei, vel de ejus qualitate, de numero semel Apoc.* 13. 18. *intelligendum videtur. Vid. Math.* 25. 15. *Mar.* 4. 33. *Rom.* 5. 15, 16. *Apoc.* 21. 16. *Unde ita vertendus etiam iste locus,* Pro ratione tenebrarum ejus h. e. *noctis,* ejusmodi est lux ejus. q. d. *Maxime nigrantes tenebræ, atque splendidissima lux sunt omnino apud Deum pares. ver.* 12. ወተወከፍከኒ : ከመ : አእምር:: *Ita R. C. & P. Consentiunt hic.* 4. *Arabes, Syri, cæterique omnes quos habemus Interpretes cum Hebræo, soli hi nostri Æthiop.codices videntur in diversum ire. Si enim* አእምር : *nihil aliud sit quam* አእምሮ : Scientia, cognitio, *tum vel sensum exhibebit quem anneximus,* Scientia quasi fovisti me, *per trajectionem particulæ* ከመ : *vel,* suscepisti me quasi scientiæ *tuæ objectum, hominem quem probe, intus & in cute nosti : de qua cognitione plura in sequentibus subjungit : vel si ex usu Arab. vocis* الامر res miranda, prodigium : quasi miraculum *potentiæ tuæ : quæ quidem interpretamenta plane nihil habent, quod vel cum Hebræo textu, vel cum cæteris conveniat versionibus. Quid si igitur ultimo in loco dicamus* አእምር : *cognatæ significationis esse cum Chald.* אימרים viscera, intestina ? *C.* יומא *c.* 6. *s.* 7. *in Mishna, de Juvenco, & hirco, qui erant comburendi verba faciens,* והוציא *inquit* קרען את אימוריהן findebat eos *sacerdos,* eorumque viscera educebat : *quo sensu apud Talmudicos occurrit sæpius. Atque hinc per Synecdochen,* አእምር : venter : *ut* בטן *(cui hic respondet) Hebræis, tam* מעין *ut Chald. Num.* 5. 22. *&* σπλάγχνα *ut Senes Prov.* 26. 22. *transtulerint, quam* venter : *Quod eidem vocabulo in aliis etiam linguis non insolenter accidit. Atque ita congruenter cum Heb. cæterisque versionibus omnibus sic reddi potest iste* στίχος, Et suscepisti me etiam *de* utero. *ver.* 14. ወሊአከልየ : *Ita R. C. &* P. Neque essentia, *vel* substantia mea ; አከለ : *enim sæpe ut verbum substantivum occurrit,* i.*q. Græce.* ἦν *Vid. Luc.* 3. 23. *Act.* 1. 15. *cap.* 19. 7. *cap.* 23. 13. *cap.* 24. 11. *cap.* 27. 37. *Alibi significatione convenit cum* Heb. כלכל, כול, יכל, אכל potuit ; suffecit, pavit, nutrivit, *unde* እክል : panis, frumentum, *quo sustentamur. ver.*15. ወዘሂ : ገበርኩ : *Ita R. C. &* P. *Ab omnibus aliis Interpretibus in diversum hic abeunt Codices Æthiop. Quatuor Arabes Neb. Rom. Walt. & noster inter se conveniunt ; nequaquam cum Græcis, vel Latinis. ver.* 18. እድወ : R. *et* C. ዕድወ: P. *ibid.* ተገሐሡ : R. *et* C. ተገሀሡ : P. *v.*19. ይዜኀሩ : R. *et* C. ይዜሀሩ : P. contendunt, superbe dicunt, *ut* زهر *Arab. nostro suffragatur Theodotio. ibid.* ወይነሥኡወን : C. *male* ወይነሥአወን : *R. & P. v.* 20. ወተመንሰውኩ : *R. & C.* ተመንሰኩ : P. Tentatus sum, periclitari proclivis sum. *v.* 22. ፍትነኒ: *Ita Po. at in R. & C.* ወኮኑኒ : etiam facti sunt mihi ; *quod de mendo suspectum.*

PSAL. CXXXIX.

Tit. in R. et C. ut in Impress. in P መዝሙር : ዘዳዊት::=:

Vers. 3. ወአብልሑ : R. *et* C. እለ : አብልሑ : P. *ver.* 4. እምእደ : R. *et* C. እምዕደ : P. *v.*6. እኅበለ : R. *et* C. እህበለ : P. *v.* 7. ወአጽምዓኒ : R. *et* C. ወአጽምአኒ : P. *v.* 9. ሊትመጥወኒ : *R. et C.* ሊትመጥወኒ : እግዚኦ : P. *ibid.* ሊይዜኀሩ:: R. *et* C. ሊይዜሀሩ : P. *v.* 10. ወርእሰ : R. *et* C. ርእሰ : P. *v.*11. ወትንጽሐሙ : ውስተ : ምድር:: R. *et* C. *deest iste* στίχος *in* P. *v.*12. ይነዕዎ: R. *&* C. ተንዖ : P.

PSAL. CXL.

Tit. in R. *&* C. *ut in Impressis ; in* P. መኃልይ: ዘበዐርጊሁ::=: Canticum graduum.

Vers. 3. ዘዓቅሞ : R. *&* C. ዘአቅሞ : P. *In eundem etiam sensum* 4. *Arabes. v.*6. ወቅብእ : R. *&* C. ወቅብዓ : P. *Ib.* ሊይትቀበእ: R. *&* C. ሊይትቀብዓ : P. *v.* 7. ከመ : ይሠሀሉ:: R. *&* C. Ut misereantur *male, pro* ይሠሀሉሙ : *ut cum* 70. *atque Theodotione conveniat : qui vocem* ברעותיהם *ex usu Chald.* רעה *i.q.* רצה *vertunt.* P. ከመ : ሊተሠሀሎሙ:: *plane in contrarium sensum,* ut non miserearis eorum. *Propius aliquanto ad* Heb. Ob mala eorum, *h.e. ut iis male sit. ibid.* ጽኑአኒሆሙ:: R. *&* C. ጽኑዓኒሆሙ:: P. *v.* 9. እፀጽመቲሆሙ : Ossa eorum. *Ita* R. C. *&* P. *quibuscum faciunt (teste Nobilio) quidam Græci, nec non Syri, quatuor Arabes, &c. ib.* እግዚኦ : R. *&* C. እግዚኦ : እግዚኦ : P. *sic & Arabs noster, ac Neb. v.* 10. ኅብሉ R. *&* C. ሀብሉ : P.

PSAL. CXLI.

Tit. in R. *&* C. *ut in Impress. in P.* መኃሌተ : ዘዳዊት::=:

Vers. 4. ወኅብሉ : R. *&* C. ሀብሉ : P. *ver.* 6. ወኅበሂ : ለመሰጥ : አልብየ:: *Ita* R. C. *&* P. Et quo aufugiam non habeo. *ver.* 9. ይሄይሉኒ:: R. *&* C. ይኄይሉኒ:: P. *ver.* 10. ተእሰየኒ:: R. *&* C. ተዓሰየኒ:: P.

PSAL. CXLII.

Tit. in R. *&* C. *ut in Impress. in P.* መዝሙር : ዘዳዊት::=:

Vers. 4. ወቀብጸተኒ : R. *et* C. ወቀብፀተኒ : P. *Tria significata habet hoc verbum, duo priora Æthiopibus peculiaria.* 1. Oblitus est : *Atque hoc satis constat ex Psal.* 30. 15. *Ubi omnes Interpretes, etiam quibuscum maxime concordat noster, ita vertunt* Hebr. נשכחתי. 2. Abnuit, renuit, negavit. *Psal.* 76. 3. *Rom.* 4. 20. *Ubi & secundum priorem sensum interpretemur.* 3. Commotus, contractus, angustiatus, conturbatus ; pavidus fuit ; *ex usu vocis Arab.* 1 *Thess.* 3. 3. *Psal.* 60. 2. *Itemque hoc in loco. ver.*7. ስምዐኒ : እግዚኦ : R. *&* C. እግዚኦ : *omittitur in* P. *v.* 8. እምኔየ:: R. *&* C. እምገብርከ:: P. a servo tuo. *ibid.* እዘቅት:: R. *&* C. ዓዘቅት:: P. *ver.*10. ለንቀዕደኩ : R. *&* C. ለንቀዕኩ : P. *perperam. v.* 12. ይመርሐኒ : *R. et* C. ይመርሀኒ : P. *ibid.* ወበእንተ : R. *et* C. በእንተ : P.

PSAL. CXLIII.

Tit. in R. *&* C. *ut in Impress. in P.* መዝሙር : ዘዳዊት::=:

Vers. 6. ወይጠቢዩ:: R. *&* C. ወይጠብዑ:: P. *v.*13. ተክል: R. *et* C. ተክል: ዘይት : ሐዲስ : novellæ plantationes olivæ. P. *v.*15. ምሉእ:: R. *et* C. ምሉዕ:: P. *ver.* 16. በሙፋሬሆን:: R. *et* C. በሙፋሬሆሙ:: P. *ibid.* ስቡሕ : R. *et* C. ስቡሐን:: P. *melius. v.* 17. ቅጽሮሙ:: *R. C. & P. Arab.* قصر Arx, palatium. 2 *Sam.* 11. 2. 27. *unde Hispan. Alcazar : Hujus autem vocabuli sensum jam autumo a verbo* ቀጸረ : *petendum potius, quod tam Arab. quam Æthiop.* i.e.q. حبس *qua voce loco* ቀጸረ : *utitur Arabs* Walton. *Psal.* 16. 10. Inclusit, conclusit, incarceravit. *Unde nomen* ቅጽር : Mœnia, maceria, murus, *quo aliquid cingitur vel includitur, satis apte indigitare puto. Imo bis alibi diserte respondet* τῷ *Heb.* חומה *Cant.* 5. 7. *& cap.* 8. 10. *proinde iis in locis, ut etiam hic, ita vertendum censeo. Quin & Arab. fere idem videtur denotare* قصارة الارض brevis terræ ambitus. *ibid.* ያበውእዎሙ::R.& C. ያበውዕዎሙ:: P.

PSAL. CXLIV.

Tit. in R. *et* C.*ut in Impress. in P.* መዝሙር:ዘዳዊት::=:

Vers. 3. ዐቢይ : ———ወብዙኅ : R. *&* C. ዓቢይ——ወብዙኃ : P. *v.* 6. ወያየድዑ : ጽንዐከ:: R.*&* C. ወያየድዑ: ጽንዓከ:: P. *Habetur iste* στίχος *tantum apud hunc, atque Arabem nostrum. v.* 15. ተንተኒ::R. C. *et* P. *vid. An. ad Psal.*117.13.

PSAL. CXLV.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impressis ; in* P. መዝሙር : ዘዳዊት::=:

Vers. 1. ሀለውኩ:: *R. et* C. ሀሉኩ:: P. *v.*2. ወሊትትአመኑ: *R. et* C. *absque* ወ : P. *v.* 9. ለዓለም:: *R. et* C. ለዓለም : ዓለም::P.

PSAL. CXLVI.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impressis ; in* P. መዝሙር : ዘዳዊት::=:

Vers. 3. ቍሰሎሙ:: R. *&* C. ሉሙ : ቍሰሎሙ:: P. eos, contritionesque eorum. *ver.* 12. በምሕርቱ:: R. *&* C. ቦቱ:: P.

PSAL. CXLVII.

Tit. in R. *&* C. *ut in Impressis in* P. ሃያ : (*contracte pro* ሃሌሉያ :) መዝሙር : ዘዳዊት::=:

Vers. 1. ወሰብሕዎ : P. ሰብሕዎ : R. *&* C. *v.* 9. ለበዕድ : R. *&* C. ለበዕድን : P. *rectius.*

PSAL. CXLVIII.

Tit. in R. *et* C. *ut in Impressis ; in* P. ሃያ : *Hallelujah.*

Vers. 4. ሰማየተ : ሰማያት:: R. *&* C. ሰማየ : ሰማያት::P. *ver.*8. እስሐትየ ; R. *et* C. ወእስሐትየ : P.

PSAL. CXLIX.

Tit. in R. *et* C. ሃሌሉያ:: *in* P. ሃያ::=:

*Vers.*5. ይትሜክሁ : R.*et* C. ይትሜክሑ: P. *ver.*8. ከመ: R. *et* C. ወከመ: P. *ver.* 9. ይዕስሮሙ : R. *&* C. ይእስሮሙ : P.

PSAL. CL.

Tit. in R. *&* C. ሃሌሉየ : *in* P. ሃያ::=:

Vers. 3. ወበመሠንቆ:: R. *et* C. ወበመሰንቆ:: P. *ver.* 4. ወበእንዚራ:: *R.& C.* ወበዕንዚራ:: P.

Excerpta paucula ex Scholiis Gregorii Syri in *LIBRUM PSALMORUM*; a Doctiſsimo viro DUDLEIO LOFTUSIO I. V. D. & in Latinum verſa cum brevibus Annotationibus per EDMUNDUM CASTELLUM.

PSAL. I. Ver. 6.

ܡܛܠ ܕܝܕܥ ܗܘ ܡܪܝܐ. ܗ̄. ܐܬܢܣܝܘܣ ܐܡܪ ܕܝܕܥ ܚܠܦ ܗܘ ܕܡܝܩܪ ܣܝܡܐ *Quoniam novit Dominus; Athanaſius* dicit *Cognoſcit pro honorat ponitur.*

PSAL. II. Ver. 12.

ܢܫܩܘ ܒܪܐ ܕܠܐ ܢܪܓܙ. ܝ̈ܘ. ܐܚܘܕܘ ܡܪܕܘܬܐ ܕܕܠܡܐ ܢܪܓܙ ܡܪܝܐ. ܐܩܘ ܢܫܩܘ ܓܒܝܐ. ܣܘ ܣܓܘܕܘ ܕܟܝܐܝܬ

Oſculamini filium ne iraſcatur. Græci. Apprehendite diſciplinam, nequando Dominus. Aquila, Oſculamini electe. Symmachus. Adorate pure.

PSAL. IV. Ver. 5.

ܐܡܪܘ ܒܠܒܘܬܟܘܢ: ܐܝܟ ܢܡܘܣܐ ܓܪܡܛܝܩܝܐ ܒܠܒܒܘܬܟܘܢ ܘܠܐ ܗܘܐ ܕܢܐܡܪ. ܡܛܠ ܕܒܠܒܒܐ ܐܡܪܝܢܢ ܘܠܐ ܒܠܒܐ. ܘܗܕܐ ܚܕܐ ܡܢ ܣܘܥܪܢܐ ܕܟܝܘܬܐ ܕܡܦܩܬܐ ܗܕܐ ܦܫܝܛܬܐ

Dicite in cordibus veſtris. Juxta regulam Grammaticæ, ܗܕܐ ܦܫܝܛܬܐ *dicamus oportet* ܒܠܒܒܘܬܟܘܢ *dicimus enim* ܠܒܒܐ *&* non ܠܒܐ : *Unde inter alia, argumentum hoc unum eſt puritatis Tranſlationis hujus Simplicis.*

PSAL. VII. Tit.

ܡܙܡܘܪܐ ܫܒܝܥܝܐ ܕܕܘܝܕ ܟܕ ܫܡܥ ܥܠ ܚܢܝܩܘܬܗ ܕܐܚܝܬܘܦܠ. ܝ̈ܘ. ܚܠܦ ܡܠܘܗܝ ܕܟܘܫ ܒܪ ܝܡܝܢܝ. ܐܩܘ ܘܣܘܡ ܘܬܐܘ ܚܠܦ ܠܐ ܝܕܥܬܗ ܕܕܘܝܕ ܠܐ ܝܕܥܬܐ ܕܕܘܝܕ

Pſalmus ſeptimus Davidis, quando auditionem acceperat de ſtrangulatione Abitophel ; Græci, pro verbis Chuſi filii Iemini. Aquila, Symmachus, Theodotio ὑπὲρ ἀγνοήματ☉, *hoc eſt, pro ignoratione Davidis.*

PSAL. VIII. Tit.

ܡܙܡܘܪܐ ܬܡܝܢܝܐ ܥܠ ܡܫܝܚܐ ܦܪܘܩܢ ܘܥܠ ܦܘܪܫ ܟܝ̈ܢܐ. ܝ̈ܘ. ܫܘܠܡܐ ܥܠ ܡܥܨܪ̈ܬܐ. ܕܥܠ ܥܨܪܬܐ ܡܠܠ ܡܪܕܝܬܐ ܗܢܘܢ ܟܠܗܘܢ ܣܝܥܬܐ ܕܒܪ̈ܝܬܐ ܘܙܪ̈ܥܐ ܘܐܬܪ̈ܐ ܘܦܪ̈ܚܬܐ ܘܢܘܢ̈ܐ ܕܡܬܝܗܒܝܢ ܠܢ ܡܢ ܐܠܗܐ ܠܬܘܪܣܝܐ ܕܐܢܫ

Pſalmus octavus de Meſsiah redemptore noſtro, & de diſtinctione naturarum. Græci. In finem, pro torcularibus; qui per dictionem Torcularia . intelligunt omnes quoſque *vinearum proventus, & ſemina & proles animalium,* & *volucres, & piſces, quæ nobis a Deo tribuuntur, in uniuſcujuſque alimentum.* Ibid. ܦܪܘܩܢ ܗܘ ܕܡܬܩܢܝܢ ܒܗ ܟܠ

In Syriacis ܟܕ ܚܙܐ ܡܪܝܐ ܦܓܥ ܘܡܚܐ ܠܟܠ ܡܠܟܘ. *exemplaribus* τῶν 70. *ubicunque* occurrit *nomen* ܡܪܝܐ *circa eum notatur* ܦܝܠܘܣ.

PSAL. X. Ver. 5.

ܘܡܬܬܪܝܡ ܕܝܢܟ ܡܢ ܠܘܩܒܠܗ. ܗ̄. ܡܬܪܝܡ ܕܝܢܝܟ ܡܢ ܠܘܩܒܠ ܐܦܘܗܝ ܘܡܬܚܡܠܢ. ܦܪܨܘܦܗ ܥܠܝܗ ܘܐܦ ܢܘܣܪܐ ܠܘܩܒܠܗ ܘܐܬܟܢ ܡܢ ܦܪܨܘܦܗ ܝ̈ܘ. ܐܠܐ ܡܫܬܩܠܝܢ ܕܝ̈ܢܝܟ ܡܢ ܐܦܘܗܝ ܡܢ ܠܘܩܒܠܗ.

Et elevatum eſt judicium tuum e conſpectu illius. Oportet ut ſcribatur ܠܘܩܒܠܗ *cum duplici Lamed, & ut legatur* ܠܘܩܒܠܠܗ *hoc eſt, facies ejus ; quomodo etiam vertunt Græci, Auferuntur judicia tua à facie ejus. Dicit... Attamen in omnibus codicibus Occidentalium atque Orientalium quos vidimus, cum unico Lamed ſcribitur.*

PSAL. XIV. Ver. 3.

ܘܐܦܠܐ ܚܕ. ܗ̄. ܡܢ ܐܬܘܪܝܐ ܘܡܫܬܟܚܝܢ ܬܡܢܝܐ ܦܬܓܡܐ ܝܬܝܪܐ ܡܫܬܟܚܝܢ ܒܟܪܟܐ ܡܢ ܨܚܚܐ ܥܬܝܩܐ ܝܘܢܝܐ ܘܐܝܠܝܢ ܐܢܘܢ. ܩܒܪܐ ܦܬܝܚܐ ܓܓܪܬܗܘܢ

Et ne unus quidem . h. e. de Aſſyriis. Atque inveniuntur hic octo verſus plures in quibuſdam antiquis Græcorum codicibus ; Hi autem ſunt, Sepulchrum patens eſt guttur eorum.....

PSAL. XVI. Ver. 9.

ܡܛܠܗܢܐ ܚܕܝ ܠܒܝ ܡܢܘܬܐ ܡܬܪܓܡܢܘܬܐ ܐܝܟ ܠܒܐ ܡܪܝܐ ܐܝܟ ܕܐܢܫ ܚܕܐ ܐܢܫ ܦܪܐ ܕܘܟܬܐ ܕܚܕܐ ܕܢܦܫ ܐܢܫ ܘܡܢ ܗܕܐ ܐܦ ܠܒܝ ܚܕܝ ܒܓܘ ܡܢܘܬܐ ܕܡܠܬܐ ܕܟܝܢܐ ܗܫܬܐ *Propter hoc gaviſum eſt cor meum. Ex regula Grammaticæ oportet* ܚܕܝ ܠܒܝ *eodem modo efferri, quo* ܪܒܐ ܥܡܐ ܪܒܐ *Atque exinde etiam diceres, ut* ܪܒܐ ܥܡܐ ܪܒܐ. *Sunt vero qui* ܚܕܝ *hoc, atque* ܠܒܝ *ad regulam peculiarem referunt.*

PSAL. XVIII. Ver. 21.

ܘܐܝܟ ܕܟܝܘܬܐ ܕܐܝ̈ܕܝ ܦܪܥܢܝ. ܒܟܪܟܐ ܡܢ ܨܚܚܐ ܦܫܝܛܬܐ ܒܠܚܘܕ ܘܐܝܟ ܕܟܝܘܬܐ ܕܐܝ̈ܕܝ ܕܒܥܐ ܡܢܝ ܦܪܥܢܝ.

Et ſecundum puritatem manuum mearum explevit me. In antiquis quibuſdam Simplicis editionis *codicibus ſcribitur, & ſecundum puritatem manuum mearum, quam a me requiſivit.* Ver. 26. ܥܡ ܚܣܝܐ ܚܣܝܐ ܬܗܘܐ. ܐܪܡ̈. ܥܡ ܩܕܝܫܐ ܩܕܝܫܐ ܐܗܘܐ ܥܡ ܐܢܐ. ܡܨܪ̈ܝ ܐܦ ܗܘ ܒܐܠܦ. *Cum puro purus eris. Armenus, cum ſancto ſanctus ero, cum* ܐ *hoc eſt, ego. Ægyptiacus ſimiliter cum Aleph.* Ver. 43. ܘܐܝܟ ܛܝܢܐ *Et ſicut lutum platearum.* ܕܫܘܩܐ ܐܕܘܫ ܐܢܘܢ. ܡܨܪ̈ܝ ܐܫܚܩ ܐܢܘܢ. *conculcabo eos.* Ægyptiacus, *comminuam.*

PSAL. XIX. Ver. 4.

ܠܝܬ ܡܡܠܠܐ ܘܠܐ ܡܠܐ ܕܠܐ ܡܫܬܡܥܝܢ ܒܩܠܗܘܢ. ܝ̈ܘ. ܠܐ ܐܝܬ ܡܡܠܠܐ ܘܠܐ ܡܠܐ ܕܠܐ ܡܫܬܡܥܝܢ ܩܠܗܘܢ. ܗ̄. ܗܘܢܐ ܘܣܘܟܠܐ ܡܣܬܩܒܠ ܗܢܐ ܣܘܪܝܝܐ ܠܝܘܢܝܐ ܒܗܕܐ ܕܗܢܐ ܐܡܪ ܕܒܩܠܗܘܢ ܡܫܬܡܥ ܡܡܠܠܐ. ܗܘ ܕܝܢ ܕܠܐ ܡܫܬܡܥ ܩܠܗܘܢ ܟܠܗ. ܘܗܕܐ ܬܪܝܨܐ ܝܬܝܪ. ܡܛܠ ܕܢܚܘܐ ܣܘܟܝܗ ܕܡܙܡܪܢܐ ܗܪܟܐ ܕܫܬܝܩܝܢ ܐܢܘܢ ܡܟܪܙܢܐ

Non eſt ſermo, neque verbum, quod non audiatur in voce eorum. Græci, horum non eſt ſermo neque verbum eo quod non audiatur vox eorum, hoc eſt, ſenſus, vel intellectus. Opponitur hic Syrus Græco in hoc, quod Syrus dicit in voce eorum audiri Sermonem; *Græcus autem , omnino non audiri vocem eorum. Et correctius hoc ; Scopus ſiquidem Pſalmiſtæ hic eſt ut indicaret, Silentes eſſe prædicatores.*

PSAL. XXII.

In primo verſu hujus Pſalmi, ſic ſe habet Armen.

աճ իմ նայեաց առ իս ընդէր *Deus meus reſpexit ad me quare, &c.* Ver. 22. ܘܡܢ ܩܪܢܐ ܪܡܬܐ ܡܟܝܟܘܬܝ. ܗ̄. ܘܡܢ ܩܪ̈ܢܐ ܕܪܐܡܐ ܩܪܢܐ. ܡܟܝܟܘܬܝ ܗ̄. ܪܐܡܐ ܕܡܬܩܪܐ ܚܕ ܩܪܢܐ. ܘܚܝܘܬܐ ܗܝ ܩܪܢܐ ܪܒܬܐ ܕܐܝܠܐ

Et a cornu excelſo humilitatem meam. Græcus, & a cornibus ܪܐܡܐ. *Unicornium humilitatem meam. Monocerotem intelligit, cervi* genus *magni, atque excelſi, qui unicum* tantum *medio capitis cornu poſsidet.* Ver. 30. ܟܦܢ̈ܐ *Famelici terræ ; Ægyptiacus, magnates..* ܕܐܪܥܐ. ܡܨܪ̈ܝ ܪܘܪ̈ܒܢܐ

PSAL. XXIII Ver. 4.

ܫܒܛܟ ܘܚܘܛܪܟ ܗܢܘܢ ܒܝܐܘܢܝ. ܡܨܪ̈ܝ ܢܢ ܡܨܪ̈ܝ *Virga tua, & baculus tuus, ipſa me conſolata ſunt.* ܫܒܛܟ ܘܢܗܪܟ. *In uno* exemplari *duplex Nun. Ægyptiacus, virga tua, & rivus tuus.*

PSAL. XXIV. Ver. 1.

ܕܡܪܝܐ ܗܝ ܐܪܥܐ ܒܡܠܘܝܗ. ܡܨܪ̈ܝ ܒܫܘܡܠܠܝܗ.

Domini eſt terra cum plenitudine ſua. Ægyptiacus , cum perfectione ſua.

PSAL. XXVII. Ver. 6.

ܐܕܒܚ ܒܡܫܟܢܗ ܕܒ̈ܚܐ ܕܬܘܕܝܬܐ. ܐܩܘ ܘܣܘ. ܕܒܚܐ ܒܠܚܘܕ ܐܡܪܝܢ ܘܠܐ ܡܘܣܦܝܢ ܗܝ ܕܬܘܕܝܬܐ. ܡܛܠ ܕܐܚܝܕܝܢ ܪܥܝܢܐ ܝܗܘܕܝܐ ܗܘܘ.

Sacrificabo in tabernaculo ejus Sacrificia laudis : Aquila & Symmachus, Sacrificia tantum dicunt, neque addunt illud *Laudis, quod ſententiam Judaicam retinerent.*

PSAL. XXVIII. Ver. 8.

ܘܡܚܣܝܢܐ ܘܦܪܘܩܐ ܕܡܫܝܚܗ. ܐܪܡ̈. ܣܒܪܐ ܕܦܘܪܩܢܝ ܡܫܝܚܗ.

Et protector , atque Salvator *Chriſti ſui; Armenus, Spes ſalutis meæ Chriſtus ejus.*

PLAL. XXIX. Ver. 1.

ܐܝܬܘ ܠܡܪܝܐ ܒܢ̈ܝ ܕܟܪ̈ܐ. ܗ̄. ܠܝܬ ܠܗ ܗܢܐ ܪܝܫܐ ܠܡܙܡܘܪܐ ܠܐ ܐܝܬܘ ܠܡܪܝܐ ܒܢܝ̈ ܐܠܗܐ ܡܢ ܒܬܪܟܢ ܐܝܬܘ ܠܡܪܝܐ ܒܢ̈ܝ ܕܟܪ̈ܐ.

Afferte Domino filios arietum; In Græco non eſt hoc initium Pſalmi. ſed, Adducite Domino filii Dei, deinde transfert, Afferte Domino filios arietum.

PSAL. XXX. Ver. 10.

ܡܢܐ ܡܘܬܪܢܐ ܐܝܬ ܒܕܡܝ. ܕܐܚܘܬ ܠܚܒܠܐ. ܐܪܡ̈. ܡܢܐ ܡܘܬܪܢܐ ܐܝܬ ܠܟ ܒܕܡܝ ܐܢ ܐܢܐ ܐܚܘܬ ܠܚܒܠܐ.

Quæ utilitas eſt in ſanguine meo, ut deſcendam in corruptionem ? Armenus, Quænam eſt tibi utilitas in ſanguine meo, ſi ipſe deſcendero in corruptionem ? Ibid. ܠܐ ܡܘܕܐ ܠܟ ܥܦܪܐ ܘܠܐ ܡܚܘܐ ܗܝܡܢܘܬܟ. ܐܪܡ̈. ܕܠܡܐ ܒܥܦܪܐ ܡܘܕܐ ܐܢܐ ܠܟ ܐܘ ܡܘܕܥ ܫܪܪܟ ܐܢܐ.

Non confitetur tibi pulvis, neque patefacit fidem tuam. Armenus, nunquid in pulvere confiteor ipſe tibi, aut notam facio veritatem tuam ?

PSAL. XXXI. Ver. 5.

ܘܐܦܩܢܝ ܡܢ ܡܨܝܕܬܐ ܗܕܐ ܕܛܫܝܘ ܠܝ. ܗ̄. ܡܢ ܦܚܐ ܘܫܦܝܪ. ܡܛܠ ܕܦܚܐ ܡܛܫܝܐ ܘܠܐ ܡܨܝܕܬܐ.

Et *educ me ex reti illo quod abſconderunt mihi. Græcus, ex laqueo : & magis correctè : quippe laqueus abſconditur, at non rete.*

PSAL. XXXVIII. Ver. 14.

ܐܢܐ ܕܝܢ ܐܝܟ ܚܪܫܐ ܠܐ ܫܡܥܬ ܗܘܝܬ ܘܐܝܟ ܓܘܡܐ ܠܐ ܦܬܚܬ ܦܘܡܝ. ܐܪܡ̈. ܘܐܢܐ ܐܝܟ ܓܘܡܐ ܠܐ ܫܡܥܬ ܗܘܝܬ ܘܐܝܟ ܚܪܫܐ ܕܠܐ ܦܬܚ ܦܘܡܗ ܘܫܦܝܪ ܕܓܘܡܐ ܠܐ ܫܡܥ ܘܚܪܫܐ ܠܐ ܡܡܠܠ. ܚܪܫܐ ܕܝܢ ܡܫܟܚ ܕܢܫܡܥ ܘܓܘܡܐ ܡܫܟܚ ܕܢܡܠܠ.

Ego *verò tanquam mutus non audiebam, & ſicut ſurdus non aperui os meum ; Armenus, & ego ſicut ſurdus non audiebam , & tanquam mutus . qui non aperit os ejus :* Et in hoc *rectè, quia* ܓܘܡܐ *non audit, &* ܚܪܫܐ *non loquitur : At* ܚܪܫܐ *ille eſt qui poteſt audire, &* ܓܘܡܐ *qui poteſt loqui.*

PSAL. XL. Ver. 7.

ܐܕܢ̈ܐ ܕܝܢ ܢܩܒܬ ܠܝ. ܐܪܡ̈. ܡܫܡܥܬܐ ܕܝܢ ܫܪܪܬ ܒܢ.

Aures autem perfodiſti mihi. Armenus, *Auditum autem in nobis confirmaſti.*

PSAL. XLII. Ver. 1.

ܐܝܟ ܐܝܠܐ. ܗ̄. ܐܝܟ ܕܒܪܓܝܓܘܬܐ ܡܬܝܩܕ ܐܝܠܐ ܥܠ ܡܒܘ̈ܥܐ ܕܡ̈ܝܐ.

Sicut cervus : Græcus, quemadmodum cupiditate flagrat cervus ad fontes aquarum. Ver. 12. ܡܛܠ ܕܬܘܒ ܐܘܕܐ ܠܗ. ܗ̄. ܘܐܪܡ̈ ܠܐ ܐܡܪܝܢ ܬܘܒ.

Quia adhuc confitebor ei ; In Græco atque Armeno, non legitur *adhuc.*

PSAL. XLIX. Ver. 16.

ܘܡܢ ܐܝܕܐ ܕܫܝܘܠ ܢܦܨܝܢܝ. ܡܦܩܢܐ ܕܩܒܪܐ ܢܦܩܢܝ. ܘܡܢ ܒܝܬ ܩܒܘܪܐ ܦܩܘܕ ܐܠܗܐ ܢܦܨܝܢܝ ܕܟܕ ܐܡܪ. ܘܐܪܡ̈ ܡܩܒܠ ܠܝ.

Et de manu inferni, vel, *ſepulchri educet me ; pro* ܢܦܨܝܢܝ (quod legit etiam Cod. Erpen.) in aliis Codd *opinor erat* ܢܩܒܠܢܝ *& ex antiquo ſcripto in Coph mutatum eſt, in hoc quod Græcus dicit* ܢܩܒܠ ܠܝ *accepit me ; & Armenus,* ܡܩܒܠ ܠܝ *ſuſcipit me.*

PSAL. L. Ver. 14.

ܕܒܘܚ ܠܐܠܗܐ ܬܘܕܝܬܐ. ܐܪܡ̈. ܐܣܩ ܠܟ ܩܘܪܒܢܐ ܕܒܘܪܟܬܐ

Sacrifica Deo gratiarum actionem. Armenus, Aſcendere fac oblationem benedictionis.

PSAL. LI. Ver. 9.

ܙܠܘܦ ܥܠܝ ܒܙܘܦܐ. ܝ̈ܘ. ܙܘܦܐ ܩܪܐ ܠܗ. ܘܐܪܡ̈ ܐܙܘܒܐ ܡܫܝܚܐ.

Aſperge ſuper me hyſopo, Græcus ܙܘܦܐ *appellat, & Armenus* ܡܫܝܚܐ Vid. F. Rivolæ Dictionar. Armenolat. p. 368.

PSAL. LVII. Ver. 8.

ܐܫܒܚ ܘܐܙܡܪ. ܗ̄. ܐܙܡܪ ܘܐܙܡܪ. ܗ̄. ܩܕܡܝܬܐ ܒܙܝܢ ܪܟܝܟܐ ܡܢ ܙܡܪܬܐ ܘܬܪܝܢܝܬܐ ܒܙܝܢ ܩܫܝܐ ܡܢ ܙܡܪܐ ܘܙܡܪܬܐ.

Laudabo & Pſallam ; Græcus , canam & pſallam, ſcilicet primum cum Zain quieſcente ex ܙܡܪܬܐ : & *ſecundum cum Zain phathacato de* ܙܡܪܐ & ܙܡܪܬܐ : ſ. hoc vult, in Pael, de cantu Muſico , ſive modulatione vocis, ترتيل ut B. Bahlul vertit; in Pael, de ſubjecta materia laudationis divinæ uſurpari, Vid. quæ habet Lud. de Dieu in Matth. 11. 17.

PSAL. LIX. Ver. 7.

ܘܢܢܒܚܘܢ. ܗ̄ ܘܢܙܥܩܘܢ ܐܝܟ ܟܠܒܐ. ܗ̄. ܡܢ ܡܚܘܬܐ ܕܡܚܝܢ. ܘܢܢܒܚܘܢ Sono, atque ſignificatione convenire videtur hoc verbum ſi rectè ſcribitur *(*nam apud Syrorum Lexicographos, quos habemus minimè reperitur*)* cum Arab. عج i. q. Syris ܥܓܐ *Clamare, ejulare.* At potius de mendo ſuſpectum, pro ܢܒܚܘܢ qua voce utuntur hic non tantum Syrus noſter, ſed & 3. Arabes, Rom. Walton. atque noſter ; *Symmachus, & vociferabuntur* (vid. Num. XIV. 1. in Syr. & V. Lat.) *ut canes, ſc. ob percuſsionem* eorum, *qui cædunt* eos.

PSAL. LXIV. Ver. 2.

Exaudi *Deus vocem* ܫܡܥ ܐܠܗܐ ܩܠܝ. ܐܪܡ̈. ܨܠܘܬܝ. *meam : Armenus, orationem meam.*

PSAL. LXVI. Ver. 3.

ܒܣܘܓܐܐ ܕܚܝܠܟ ܢܟܕܒܘܢ ܠܟ ܒܥܠܕܒܒܝܟ. ܒܕܠܬ ܘܠܐ ܢܬܒ ܢܟܕܒܘܢ ܠܗ. ܐܪܡ̈. ܕܓܠܐ ܗܘܝܢ ܠܟ.

Propter multitudinem roboris tui mendaces tibi fient inimici tui : cum Dolath, (ܒܕܠܬ enim pro. ܒܬܘ ponitur) *quod non leg. ſed* ܢܬܟܬܒܘܢ *cum Thau (*ſc. loco, ܢܬܟܕܒܘܢ*) ſcribentur,* vel *deſcribentur. Armenus, Mendaces ſunt tibi.*

PSAL. LXVIII. Ver. 16.

Montes Ghebenjam : ܛܘܪܐ ܕܓܒܢܝܢ. ܗ̄. ܛܘܪܐ ܡܓܒܢܐ. *Græcus mons coagulatus :* (nam leg. ܡܬܓܒܢܐ.) Ver. 28. ܬܡܢ *Ibi Benjamin parvulus* ܒܢܝܡܝܢ ܙܥܘܪܐ ܒܫܠܝܐ. ܐܪܡ̈. ܒܬܡܗܐ. *in tranquillitate ; Armenus, in ſtupore,* vel *pavore ;* ut S. Hilarius, & Roman. Pſalterium.

PSAL. LXIX. Ver. 3.

In quo non eſt conſiſtendi ܘܠܝܬ ܒܗ ܡܩܡܐ. ܐܪܡ̈. ܢܝܚܐ. *locus : Armenus, quietis.*

PSAL. LXXII. Ver. 1.

Da judicium tuum regi : Ar- ܗܒ ܕܝܢܟ ܠܡܠܟܐ. ܐܪܡ̈. ܟܐܢܘܬܟ. *menus, juſtitiam tuam.* Ver. 7. ܘܣܘܓܐܐ ܕܫܠܡܐ ܥܕܡܐ ܕܢܒܛܠ. *Et multitudo pacis, donec deſierit.* Symmachus, *conſenuerit.* ܗ̄ ܕܢܣܒ.

Ver. 9. ܘܩܕܡܘܗܝ ܢܒܪܟܘܢ ܢܟܪ̈ܝܐ. ܒܚܝܬ ܟ ܘܒܥܠܕܒܒܘܗܝ ܥܦܪܐ ܢܠܚܟܘܢ. ܒܩܫܝܐ ܕܟ ܒܟܠܗܘܢ ܨܚܚܐ ܥܬܝܩܐ ܗܟܢܐ ܟܬܝܒ. ܠܐ ܢܚܟܘܢ ܒܪܘܟܟܐ ܕܚܝܬ ܟ ܕܒܟܝ ܩܫܝܐ.

Et inimici tui pulverem lingent, ܢܠܚܟܘܢ *Cum caph molli poſt Cheth in omnibus antiquis exemplaribus ita ſcribitur : Veruntamen* ܢܚܠܟܘܢ *cum Caph duro ante Cheth* potius *probatur.* Ver. 17. ܩܕܡ ܫܡܫܐ ܐܝܬܘܗܝ ܫܡܗ. ܗ̄. ܢܩܘܐ ܫܡܗ ܘܡܫܪܪ. ܐܪܡ̈. ܐܝܬܘܗܝ ܗܘܐ ܫܡܗ ܘܠܐ ܡܫܪܪ.

Et *ante Solem eſt nomen ejus. Græcus, permanebit nomen ejus : & confirmata* hæc lectio. *Armenus, erat nomen ejus ; quæ non* eſt *confirmata* vel *probata. ſ.* quia ab Arianis, hæretiſiſque fuit impugnata.

PSAL. LXXIV. Ver. 14.

ܠܥܡܐ ܥܫܝܢܐ. ܗ̄. ܠܥܡ̈ܐ ܟܘܫ̈ܝܐ. ܐܪܡ̈. ܠܥܫܝ̈ܢܐ ܕܗܢܕܘ.

Populo forti; Græcus, populis Æthiopibus. Armenus, fortibus Indiæ.

PSAL. LXXV. Ver. 3.

ܡܛܠ ܕܐܣܒ ܙܒܢܐ. ܗ̄. ܐܡܬܝ ܕܐܣܒ ܙܒܢܐ ܗ̄ ܗܘ ܕܬܚܡ ܐܠܗܐ *Quia nanciſcar tempus. Græcus, cum accepero tempus ; ſcil. quod Deus* ܬܚܡ. *præfinivit.* Ver. 9. ܘܡܠܐ ܡܙܘܓܐ ܕܚܡܪܐ ܬܠܝܠܐ. ܗ̄. ܕܚܡܪܐ ܠܐ ܡܙܝܓܐ. ܐܪܡ̈. ܚܡܪܐ ܚܝܐ. *Et plenus eſt miſtione vini fæculenti. Græcus vino non miſto.* h. e. mero. *Armenus, vino puro.* Id ܚܝܐ & חיא tam Syris quam Hebræis : unde illud Maimonidis אין נוטלין ידיהן ביין בין חי בין מזוג Non lavant manus ſuas in vino, nec puro, nec mixto. Tractat. ברכות Cap. 7.

PSAL. LXXVIII. Ver. 57.

Inſtar arcus fallacis. ܐܝܟ ܩܫܬܐ ܢܟܝܠܬܐ. ܐܪܡ̈. ܡܬܝܚܬܐ. *Armenus, extenſi.*

PSAL. LXXIX. Ver. 1.

ܥܒܕܘܗ ܠܐܘܪܫܠܡ ܚܪܒܬܐ. ܗ̄. ܐܝܟ ܢܛܪܬܐ ܕܩܪܐ. ܐܩܘ ܓܘܪܐ. ܣܘ ܥܒܐ. ܐܪܡ̈. ܡܛܠܠ̈ܐ ܕܢܛܘܪ̈ܐ ܦܐܪ̈ܐ. *Feceruntque Jeruſalem deſolatam. Græcus pergulam. Aquila, acervum. Symmachus, Sylvam. Armenus, tuguria cuſtodientium fructus.*

PSAL. CII. Ver. 7.

ܘܐܬܕܡܝܬ ܠܩܩܐ ܕܡܕܒܪܐ. ܗ̄ ܠܩܘܩܢܘܣ ܐܪܡ̄ ܠܦܪܚܬܐ ܕܢܘܗܪܐ. *Et similis factus ſum pellicano, qui eſt in ſolitudine: hoc eſt, Cygno. Armenus, Avi lucis*; f. Gallum intelligit gallinaceum: juxta illud Poetæ, Criſtatæque ſonant undique Lucis aves. Martial. lib. 14. qui Græcis ὀρθροβόαν dicitur: cujus inſuper nomen fere idem eſt Græcis, Gallis, Luſitanis, Polonis, atque Hungaris, manifeſto veſtigio (alio licet ſenſa) vocis hujus Syriacæ, ܩܩܐ. Nec multum diverſo nomine appellatur Arab. Gallis, Bohemis, Hiſpanis, &c. Alauda avis, Lucis etiam non minus matutinæ præcentor. Dictiones autem illæ, quibus utitur hic *Æthiops*, ſcil. ለዶግ ፡ ማርብ ፡ priori conjecturæ magis favere videntur: ſiquidem ለዶግ ፡ affinis eſt τῷ Arab. الديك *Gallus*; & ማርብ ፡ Iaponenſium, Maru, vel, Marab, pec. *Gallus gallinaceus*. vid. Dict. Iapon. p. 54. a. & 237. a.

PSAL. CIV. Ver. 18.

ܘܟܐܦ̈ܐ ܡܥܫܢܐ ܠܩܘ̈ܦܕܐ. ܝܘ̄ ܠܐܪ̈ܢܒܐ. *Et rupes latibulum herinaceis. Græcus, leporibus.*

PSAL. CVII. Ver. 1.

ܐܘܕܘ ܠܡܪܝܐ ܕܛܒ ܗܘ. ܐܪܡ̄ ܕܚܝܠܬܢ ܗܘ. *Confitemini Domino, quia bonus eſt. Armenus, quia fortis eſt.* Ver. 23. ܘܥܒ̈ܕܝ ܥܒܕܐ ܒܡ̈ܝܐ ܣܓܝ̈ܐܐ. ܩܪܩܦ̄ ܥܒ̈ܪܝ ܬܚܘ̈ܡܐ ܐܘ ܥܒܪܐ ܒܪܫܝܬ ܘܠܐ ܫܠܝܐ. *Et gerentes negotium in aquis multis. Carcaphienſis, tranſeuntes terminos, vel tranſitus in principio. At non probatur.*

PSAL. CIX. Ver. 8.

ܘܕܢܛܝܪ ܠܗ. ܗ̄ ܕܟܢܝܫ ܠܗܘܢ. ܐܚܪ̈ܢܐ ܢܣܒܘܢ ܗ̄ ܢܒܙܘܢ. ܝܘ̄ ܘܠܐܦܣܩܘܦܘܬܗ. ܐܪܡ̄ ܠܡܫܝܚܘܬܗ ܢܣܒ ܐܚܪܢܐ. *Et quod cuſtoditum eſt, hoc eſt, quod congregatum eſt eis, alii accipiant, h. e. deprædentur. Græcus, & Epiſcopatum ejus; Armenus, & unctionem ejus alius accipiat.*

PSAL. CXV. Ver. 11.

ܐܢܐ ܐܡܪܬ ܒܙܘܥܬܝ. ܐܪܡ̄ ܒܬܗܪܬܝ. ܡܨ̄ ܒܛܥܝܘܬܝ. *Ego dixi in tremore meo. Armenus, in admiratione mea. Ægyptus, in errore meo.*

PSAL. CXXXV. Ver. 13.

ܠܦܠܓ ܝܡܐ ܕܣܘܦ. ܐܪܡ̄ ܝܡܐ ܪܒܐ ܠܦܠ̈ܓܘܬܐ. *Dividenti Mare Suph in duas partes*: (id proprie ܦܠܓ in Kal, ܠܐܘܪܚܐ ܠܬܪܬܝܢ ܦܠ̈ܓܘܬܐ *in viam duarum partium*: teſte Bar Bahlul, qui etiam adducit hunc ipſum locum, eumque ita explicat ܘܐܦܠܓܗ ܠܦܠܓܐ ܚܕ ܘܦܠܓܐ ܚܕ) *Armenus, mare magnum in partes.*

PSAL. CXXXVI. Ver. 1.

ܟܕ ܐܬܕܟܪܢ. ܩܪܩܦ̄ ܟܕ ܐܬܕܟܪܢ ܠܝܗܘܕ. ܘܠܐ ܫܠܝܐ. *Ad recordandum nos*, vel, *cum recordaremur. Carcaphienſis, cum recordaremur Judæam; quod non probatur.*

ANNOTATIONES *E. Caſtelli* in ÆTHIOPICAM Verſionem CANTICI CANTICORUM.

CAP. I.

VErſ. 5. ሊይርእየኒ ፡ ፀሐይ ፡፡ *Ita etiam* S. *Ambroſius d. Iſaac.* Non eſt intuitus me Sol; *nec multo aliter Arabs. Quod obſervandum quidem, vel ob hoc, quod vocem Hebræam* שזפתני *in contrarium tranſtulerint ſenſum, non* Hebræi *tantum omnes, qui* ענין ראיה והבטה *communiter ei tribuunt, ſed & Symmachus atque Senes, qui* שזף *ubique interpretantur idem quod Arab.* سرر (ז & ر *in aliis etiam vocibus alternant nonnunquam*) limis oculis intuitus eſt. *id proprie* παρέβλεψε, *qua voce utuntur ſemper quoties occurrit* שזף. *Niſi dicamus*, non eſt intuitus——*idem denotare quod* non *benigne*, h. e. *torve, vel limis oculis* intuitus eſt. *Hunc intuitum Syrus per ejus exprimit effectum, idque melius teſte* S. *Hieronymo*, decoloravit, nigram me reddidit. *ver.* 8. ኀቤየ ፡ *Eſt quidem* حب *Arab.* Amicus i. *q. Heb.* רעה, *unde* רעיתי *hoc ipſo in loco: at hic potius a uſu hujus vocabuli apud Æthiopes vertendum eſt*, propinqua mea: *ad verbum*, prope me; *at more Græc.* πλησίον, *ut nomen uſurpatur* i. *q.* ቢጽ ፡ *cui etiam ſæpiſſime reſpondit tam in N. Teſtamento, quam in Veteri. v.* 12. አቀኍረ ፡ Alligamentum. *Convenit plane cum* عقد *Arab. atque* Heb. Ligavit, alligavit: *permutatis tantum* ر : & د : *quæ literæ in* Heb. *admodum ſimiles: nec infrequens hæc alternatio. Sic* أفر & أفد *Arab. idem*, locus *ſc.* arboribus conſitus. ገሀየ ፡ *Æth. i. q.* جهر &c. *Ibid.* ግየ ፡ ልብን ፡ *plane idem eſt quod Arab. hic* الميعة & *alibi* لبني ſtyrax: *vid. Gen.* 30. 37. *Exod.* 30.34. *Ecclus* 24.17. *vel aliter ita verti poſſint hæc verba*, Alveus aquarum Libani—*At prior magis placet interpretatio. ver.* 15.——ዘበሐቄ ፡ in cubili noſtro ornato, ſplendido, venuſto, nitido. *Ita multo mallem transferendum; ut* በሐቄ ፡ *plane idem ſit quod Ch.* בהק & *Arab.* بهي (*ſiquidem* ሐ ፡ & ה ; *itemque* ק & ي *alternant ſæpe*) *In eundem ferme ſenſum Aquila hic, atque alibi Symmachus, & Senes vertunt non infrequenter* Heb. רענן ſc. εὐθαλής. *Vid. Dan.* 4. 1. *Job.* 15. 32. *Sym. Quinetiam ut verſu ſequenti Heb.* ברות *per eandem vocem exponit noſter, nec multo aliter reddunt Græci Heb.* ברוש *idem omnino quod* ברות, *& pro eo poſitum* (*ut aliqui volunt*) *ſc.* ἡρμοσμένον. 2. *Reg.* 6.5. concinnum, ornatum. Cupreſſum *autem minime denotare* በሐቄ ፡ *exinde colligo, non tantum quia Interpretum nullus eſt qui* Heb. רענן *ita verterit; ſed quia inter Orientales nulla lingua eſt, in qua* Cupreſſi *nomen affinitatem ſaltem aliquam non habet cum voce Græca & Lat. Non* Heb. ברות & ברוש *quibus deeſt tantum prima ſyllaba, ne dicam litera. Armen. Turcæque deeſt*, ر : سالوي *Cæteræ omnes propiores Arab.* سربين *tranſpoſitis* ر : & ب. *Georg. Sclavon*, &c. *prorſus eadem.*

CAP. II.

Verſ. 1. ጽጌ ፡ ገደም ፡ (*ita leg. cum* ደ ፡ *primæ Claſſis*) *male hic videtur poni, pro* ጽጌ ፡ ደንግላት ፡ *ut mox ſequitur. Ver.* 2. ጽጌ ፡ ደንግላት ፡ Flos virginum: *non uſitata pluralis forma*, ደንግላት ፡ i. *q.* ደናግል ፡ *ſatis apte ita appellatur* Lilium, *propter candorem atque puritatem; virginum autem ſummum decus eſt, ut in hac præcellant.* Hinc etiam vice *verſa*, Florem Lilii *appellant Sancti Patres virginitatem: Et quidem quod in ſuo genere optimum eſt, ac præſtantiſſimum, Æthiopes hoc inſigniunt epitheto: unde Thus puriſſimum iis dicitur* ዕጣን ፡ ደንግል ፡ Thus Virginis, *quo nomine vocatus fuit* David *Abyſſinorum Imperator, Caroli Quinti* σύγχρονος. *Huc ſpectant quæ habet* S. *Ambroſius de Inſtit. Virginis; Chriſti Lilia ſunt ſpecialiter ſacræ Virgines; quarum eſt ſplendida, & immaculata virginitas: cujus (inquit alibi) decor excellit ſuper omnem alium Eccleſiæ decorem. v.* 8. ወየንበሰብስ ፡ *Reſpondet* Heb. מקפץ raptim accurrens, *ut Ar. Montanus*, ממהר ללכת, *ut* D. *Kimhi in lib. Rad. plane* i. *q. Arab.* بسبس Properavit, acceleravit. *ver.* 10. እንቲአየ ፡ *pro quo alibi* ኀቤየ ፡ i. *q. Syris* ܕܝܠܝ *q. d.* mea ſolius, & propria, *ut cum Cicer. loquar. v.* 17. ደኀንኒ ፡ *Convenit certe cum* ደሐየ ፡ Cavavit, excavavit: *Hæ enim verborum formæ tam apud* Heb. *quam Arabes ſæpiſſime inter ſe permutantur. Atque ita cum* 70. *conſentit noſter Interpres. ver.* 17. *Male hic in Notis ſuis citat Nobilius*, S. *Ambroſium libr.* 3. *de Virginitate, qui non hunc vertit locum, ſed illum huic ſimilem, verſu ultimo* Cap. 8. *ubi loco Græc.* ἀρωμάτων, & *Heb.* בשמים *noſter cum* S. *Bernardo legit* ሉቴል ፡ *Quam lectionem retinent hic Complutenſ. Biblia Regia, & cum Patribus ſaltem Latinis, Ambroſ. Anſelm. Greg. &c. omnes fere codices impreſſi, teſte Ghiſlerio in lo. Montes autem iſti de quibus in hoc libro ſæpius loquitur Salomon, tria habuiſſe nomina ex ipſo textu, præſertim Gr. atque Æthiop. ſatis conſtat. Primo Montes* בתר *hic in Heb. dicuntur, vel ob id quod in plures partiti erant, vel quod eorum rupes bifidæ eſſent, hiulcæ atque diffiſſæ. Deinde, Montes* בשמים Cap. 8. *ver. ult. quia herbis aromaticis pleni eſſent ac referti. Denique Montes* Βαιθήλ *Æthio.* ቤቴል ፡ Cap. 2. *v.* 9. *ex vicina civitate Bethel in tribu Benjamin, ubi deſcripti reperiuntur Montes quidam nemoroſi, arboribus conſiti, gramineque ac herbis aromaticis pleni.*

CAP. III.

Verſ. 6. ጽኒን ፡ & *alibi*, ጽሒን ፡ Thus *a* ሰኀነ ፡ *Chal. Syris, atque Arab.* Calefecit, incaluit: *Vid. cap.* 4. 6. 11. *cap.* 5. 15. *cap.* 7, 8. *Apoc.* 18. 13. *ut ab* ዐጠነ ፡ Incenſavit, ዕጣን ፡ Incenſum, Thus. *q. ſine calore & incendio aromata odorem non emittunt. v.* 9. መጸረ ፡ *ut* מצור Heb. Munitio, propugnaculum; *vel a* ጸወረ ፡ Portavit, geſtavit. መጸረ ፡ φορεῖον, *qua voce utuntur hic Senes.*

CAP. IV.

Verſ. 2. ይመንትዋ ፡ *ſic etiam cap.* 6. 5. *A Chald.* תיומין *per inverſionem literarum formatur verbum* መንተወ ፡ Gemellos edidit: *unde* መንታ ፡ Gemelli. *cap.* 7. 3. *Roman.* 9. 10. *v.* 4. መቀጸፍት ፡ *videtur convenire cum Arab.* مواصفة Tituli, inſignia; deſcriptiones, encomia: *in Impreſſis amplius non occurrit. v.* 7. ወሊመንተዊ ፡ ሰዐለከ ፡ neque ſuper te quidem

quicquam eſt; *h. e. nihili, vel, nullius culpæ reus es; non* debitor——*id* ሰዐለ ፡ *Æthiop. ut* على *Arab. ver.* 9. ንብረትከ ፡ *eſt hic & cap.* 7. 1. ንብረት ፡ Situs, poſitio, ſtructura, lineamentum. *v.* 13. ዐቀማሓ ፡ *rectius* አቀማሒ ፡ *ut cap.* 7. 13. አ ፡ *enim nota pluralis, vel characteriſtica conjugationis, male cum* ዐ ፡ *commutatur, inquit apud Venerium Petrus Æthiops, vir ſuæ linguæ peritiſſimus: quamvis in libris præſertim impreſſis hoc admodum frequenter invenimus.*

CAP. V.

Verſ. 1. አቀማሒሁ ፡ *male in exemplari ponitur pro* አቀማሒሁ ፡፡=፡

Verſ. 11. ድሉል ፡ pendulus. *Convenit Æthiop.* ደለለ ፡ *cum Arab.* أدل 4. *conj.* Extendit ſe. *Gig.* اندل 7. *conj.* effuſus eſt: *itemque cum Chald.* דלדל, *atque Arab.* تدلدل Pendula res fuit; *in quibus* Heb. תלתל *liquido agnoſcas.* Huic *expoſitioni aſtipulatur Syrus, qui* ܡܦܩ̈ܠܢ *& Ar. qui* سبطة *reddit. Nec refragantur Senes, qui* Elatæ *in longum ſua filamenta diffundenti, cincinnos comparant ſponſi. vid. Proſper. Alpin. de Plantis Ægypt. cap.* 7. *Bauhini Hiſt. Plant. T.* 1. *l.* 3. *p.* 352, *a. Proinde errant hic fere omnes Hebræi Interpretes, eorumque ſequaces, qui Heb.* תלתלים criſpos *exponunt, vel* condenſos, *tanquam a* תלל *ut A. Ezra*, D. *Kimhi, &c. Solus Raſhi inter eos quos mihi videre contigit, rectum aſſecutus eſt hujus vocis ſenſum, qui* לשון תלוים פנדלויים בלעז *ei tribuit; omnino ut nos vertimus, tanquam a* תלה *deducens; ad quod certe propius accedit ejus ſignificatum. v.* 13. መሰትሒሁ ፡ *male in exemplari pro* መሰትሒሆ ፡ *Ibid.* ርጊ ፡ areola, *ab* Heb. ערוגה *corrupte deduci, eliſo* ע, *nullus dubito. Propius aliquanto Chald.* אריגא i. *q.* ערוג *in quo ultimo vocabulo deficit ſecunda Heb. litera; ut in Æthiop. prima.*

CAP. VI.

Verſ. 1. አብያተ ፡ *Ita etiam ſcribitur Pſal.* 143. 13. *Et in utroque loco vocem eandem ei reſpondentem ſc.* ταμεῖα *Senes habent. Alibi in R. & C. ſemper cum* ቀ ፡ *occurrit*, ቀብያተ ፡ *in Poc. tamen cum* አ ፡ & Palatia, ædes magnas, *vel* regias *proprie denotat ab* ዐበየ ፡ *Sic autem cum nullo alio hic convenit noſter interpres. v.* 2. *Poſt* ኀቤየ ፡ *in verſione Æthiop. deſunt nonnulla partim ad hunc verſum, & partim ad ſequentem pertinentia. v.* 10. ወረደ ፡——*Duplex eſt hic in noſtro Interprete diſcrepantia a cæteris verſionibus omnibus;* 1. *quod legit* Deſcendit nepos meus *pro* Deſcendi: 2. *quod hæc verba inſuper addit*, ወእመ ፡ ጸገየ ፡ ቆዕ ፡ *quæ deſumpta videntur ex cap.* 7. 12. *& perperam huc tranſlata. Vid. illic.*

CAP. VII.

Verſ. 1. ሰጠዊት ፡ Reſpondens, *vel*, reſponſio; *videtur mihi e margine in textum irrepſiſſe hæc dictio; quæ enim ſequuntur verba manifeſtam* reſponſionem *continent præcedenti quæſtioni factam. Ibid.* መድበል ፡ *Eſt* دبل *Arab.* congregavit, coegit; adunavit, adaptavit, concinnavit: *Gig. unde ſenſus huic loco exoritur non incongruus. Siquidem caſtra bene coacta, atque ordinata intelligenda hic eſſe communiter cenſent interpretes. v.* 2. ኅንብርትከ ፡ *Eſt* ኅንብርት ፡ *idem quod Chald.* טבור, פרח, *quibuſcum etiam ex parte conſonat: At propius ut aiunt, Japon.* Tandaporoth, *umbilicus. Ibid.* ሞዐክ ፡ *Affine videtur Arab.* عكة, عكك : Uter, vas, *in quo retinetur aliquid, ab* عك Retinuit. *Ibid.* ርሑቅ ፡ Tornatus, tornatilis; *ut Gr. & Vulg. Lat. quibus non refragor. Quin & ex uſu Arab.* فهق (*ſi modo* ሞዐክ ፡ *putemus cum Ar.* عكك *convenire, de quo propriſſime dicitur*) *vocem hanc etiam non inepte interpretandam judico*, plenus, amplus fuit. *Quæ ſignificatio tam ſenſui hujus loci, quam & cap.* 5. 14. *ubi idem occurrit vocabulum, perbelle quadrat: De hoc loco extra dubium eſt. In illo altero*, Manus ſponſi *dicuntur* ፍሑቅ ፡ *h. e. carnibus* plenæ, *vel carnoſæ*, planæ, læves, *quaſi* torno *edolatæ: ut ſic coincidat Æthiop. cum* 70. *Ibid.* ሰውጥ ፡ Acervus; *ab effundendo, & projiciendo multa ſimul, Æthiop. nomen habet. Ibid.* ሓጹር ፡ Vallatus, circundatus, i. *q. Arab.* حصر *Vid. Luc.* 19. 43. *Nulla harum in hoc unico verſu vocum prout annotavimus, apud Wemmers in Lex. ſuo Æthiop. invenitur. Solum hanc ultimam habet in ſenſu* abbreviationis, & diminuntionis, i. *q. Arab.* قصر : *Atque ita etiam vertit huno locum* S. *Ambroſius*, Sicut acervus tritici minuti inter lilia. *ver.* 7. *In hoc verſu, & ſequentibus, ſive ſcriptoris, ſive epanorthotæ incuria, tum ordo verſuum invertitur, tum deſunt etiam non pauca. ver.* 12. ጸገየ ፡ ቆዕ ፡ floruit Cyperus. *Ita cum Philone legit noſter, a cæteris omnibus interpretetibus, ut alibi etiam quam ſæpiſſime, admodum hic diverſus. De Cypero videſis Avicennam. Lib.* 2. *Tit.* 2. *ſub* حنا *quo nomine ab eo appellatur. Proſper. Alp. d. Plant. Ægypt. cap.* 13. *ſed præſertim Bauhin. To.* 2. *lib.* 18. *cap.* 182. *Heb.* סמדר *Senibus* i. *q. Gr.* κυπρισμὸς *Judæis* primulus vitium fructus, *qui flore deciduo emergit: Paulo grandior, ſed adhuc immaturus* בסר *dicitur; demum cum plane maturus* ענב *nuncupatur. Ter in hoc libro occurrit Æthiop.* ቆዕ ፡ *Cap.* 4. 14. *ubi in Heb.* כפרים. *Gr.* κύπρος, & *c.* 6. 10.

CAP. VIII.

Verſ. 6. ድሩክት ፡ Durus, a, um *Mat.* 25. 24. *idem quod Arab.* درق *v.* 7. *Deeſt in Æthiop. quod reſpondeat his verbis* [& flumina non undabunt eam] *Ibid.* ብእሲ ፡ *bis occurrit: alterum videtur* πλοιάζειν. *v.* 10. አኀ ፡ ወይእቲ ፡ *f. pro* ወእኁ ፡ ይእቲ ፡ *Ibid.* እርከብ ፡ *in Exempl.* ዕርከብ ፡ *haud recte, teſte Petro Æthiop. v.* 12. *Deeſt initium hujus verſus in Æthiop. v.* 13. ይሬእይዎ ፡፡ vident, percipiunt intelligunt eum. *v.* 14. ቤቴል ፡ *Ita etiam* S. *Bernardus: quæ lectio deſumpta videtur ex Cap.* 2. *ver. ultimo. Vid. Annot. illic.*

THOMÆ GRAVII

Obſervationes quædam in Perſicam Pentateuchi Verſionem.

QUinque Moſis libros in Perſicam linguam traduxit *Jacobus Tuſenſis* (qui vulgò *Tawoſius* audit) cujus verſio ſuperiori ſeculo (an. ſcil. 1551) *Conſtantinopoli* excuſa eſt, additis etiam *Chaldæâ Onkeluſii* Paraphraſi, & R. *Saadiæ Arabicâ* interpretatione, quæ omnia Hebraicis duntaxat, non Perſarum aut Arabum propriis characteribus exarata ſunt.

Eſt autem, ut rectè cenſet *Lud. de Dieu*, Verſio minimè contemnenda, quæque Lectori Sacrarum literarum, & Perſicæ linguæ ſtudioſo utilis admodùm eſſe poſſit, ideoque Vir præſtantiſſimus *Br. Waltonus* ſuæ Bibliorum πολυγλώττου editioni adjungi dignam cenſuit. Multa quidem de ea ejuſdem Viri rogatu, atque ut mihimet ipſi ſatisfacerem, obſervavi, quæ memoriæ atque ordinis cauſâ ad certa quædam *Capita* ſeu *Claſſes* redegi: quorum brevem hic indicem ſubjicere viſum eſt, ut videat Lector quæ potiſſimum in hoc opere animadvertere oporteat, de quibus aut ego (ſi Deus facultatem conceſſerit) alibi fuſiùs diſſeram, aut ſaltem alius quiſpiam, harum literarum peritus, non inutiliter uberiorem *Tractatum* conficere poſſit.

Sic autem mihi commodiſſimè diſtribui poſſe videntur.

I. *De locis quibuſdam difficilioribus à Perſico Interprete illuſtratis.*

II. *Loca in quibus* Rabbinorum *traditiones & placita, potius quam Hebraicum Textum, ſequitur.*

III. *Loca in quibus* Hebraiſmi *nimis tenax videtur.*

IV. *Peculiares quædam interpretationes & locutiones huic Scriptori uſitatæ.*

V. *Diſcrepantiæ inſigniores, & loca in quibus ab aliis Interpretibus recedit.*

VI. *Loca prætermiſſa, & ſine interpretatione relicta.*

VII. *De Latinâ hujus Verſionis interpretatione.*

VIII. *De erroribus ex vocum ambiguitate enatis, aliiſque locis emendatione indigentibus.*

De hiſce omnibus aliiſque nonnullis ad Opus hoc pertinentibus multa in Adverſariis meis annotata habeo, quæ in aliud tempus & volumen reſervanda ſunt, ne ultimus hic ſacri operis Tomus, eruditis aliorum obſervationibus refertus, in molem nimiam, & enormem excreſcat. *Specimen* tamen exiguum, & veluti guſtum hic exhibere libuit, ut reliqua faciliùs vel ipſe Lector ſuppleat, vel poſthac abſolvenda æquiori animo expectet.

Ad *primam Claſſem* referri meretur celeberrimum illud *Jacobi Vaticinium* Gen. 49.10. quod ſic à Perſico Interprete redditum eſt. نه گردد سلطنت از يهوده — h. e. *Non recedet Principatus à Jehuda, neque Scriba è medio filiorum ejus, donec veniat* Chriſtus *ejus, et ad eum congregabuntur* Gentes.

Quanquam verò *Benjamin Tudelenſis* aliique prophetiam hanc eludere conentur, magnifica quædam de Judæorum Bagdadi aliiſque locis dominatu & imperio referentes, mera tamen figmenta & fabulas eſſe *Kimchi* aliique ingenuè fatentur: ut ad verba illa Hoſ. 3. 4. *Dies multos manebunt filii Iſraelis abſque Rege & abſque Principe, & abſque ſacrificio*--- ואלה הם ימי *Hi ſunt dies exilii* (inquit Kimchi) *in quo hodie ſumus, nec Regem nec Principem ex Iſraele habemus, & in poteſtate Gentium ſumus.* Promiſſum igitur Meſſiam veniſſe propriæ ipſorum confeſſiones, & Perſæ aliorumque ſanæ hujus loci interpretationes clarè teſtantur.

Magiſtrorum ſuorum expoſitiones, & *Rabbinorum* commenta interdum, potiùs quàm *Moſis* verba ſecutum eſſe multa indicia commonſtrant: ut Exod. 24. 12. *Dixit Dominus ad Moſen, Aſcende ad me in montem, & ibi eſto: et dabo tibi* אֶת־לֻחֹת הָאֶבֶן *Tabulas lapideas.* Sic V. Vulg. & LXX. & Syrus. At Perſicus habet مر لوحهاي آن جواهرين *Tabulas Gemmeas* (nam جوهر Perſis, quod etiam گوهر ſæpe ſcribitur, *Gemmam*, & *Margaritam* vulgò notat) ſic etiam Exod. 31. 18. ubi Targum Jonathanis B. Uziel, *dedit Moſi duas Tabulas* ſapphirinas *è ſolio gloriæ, etc.*

Imò poſtquam Moſes has Tabulas confregiſſet, alteras ſimilis materiæ confectas & edolatas fuiſſe ſcribit. Vide Exod. 34. 1. *Dola tibi tuas Tabulas lapideas:* ubi Perſicus iterum habet دو لوحهاي جواهرين: atque etiam Arab. interpres utroque loco eâdem voce الجوهر utitur. Aliquando tamen Perſicus habet سنگيها *lapideas*, ut Deut. 4. 13. & cap. 5. 22. & cap. 9. 9, 10. quibus in locis Targum *marmoreas* fuiſſe dicit.

Aliud exemplum ſit illa *Balaami prædictio*, Num. 24. 24. --- צִים מִיַּד כִּתִּים quæ ſic Pagninus vertit, *Naves è littore* Chittim *affligent* Aſſur, *& affligent* Heber, *& etiam ipſe in ſeculum perit*: at Perſicus in hunc modum, *Turmæ populi Romæ affligent Aſſur et Heber, &c.* quem locum Targum utrumque & Jonath. & Hieroſol. de exercitibus, & copiis ex *Italia* deductis, ad Aſſyrios & Judæos ſubjugandos exponunt. Imò Hieronymus ſeu V. Interpres Lat. eodem modo intelligit. *Venient* (inquit) *in Trieribus de Italia, ſuperabunt Aſſyrios, vaſtabuntque Hebræos.* Hinc (ut credibile eſt) Latini & Romani Κιτιοι dicti ſunt, ut apud Euſebium, & alios legimus.

Quamplurimis in locis *Hebraiſmi* (ut ſuprà dixi) tenaciſſimus eſt, quod ſatis liquet ex voculis آن & مر ad nauſeam uſque repetitis: ſcilicet, veritus eſt ne ſe alioqui parum fidelem interpretem oſtenderet, & Lectorem ſuum defraudaret, ſi pro את & ה nihil reponeret. Cui labori utinam pepercisſet, nihil enim Verſionem hanc, multis in locis venuſtam ſatis & laudandam, magis ingratam atque faſtidiendam reddit. Quòd ſi ה conſtanter exprimenda ſit, cur non etiam ו quæ apud Moſem toties in principio ſententiarum, & alibi occurrit? Quamvis enim Perſica lingua aſyndetis gaudeat, hic tamen multis in locis ו potiùs quàm آن libenter admitteret.

Eandem κακοζηλίαν & Hebraiſmi affectationem in vocula بود (*Fuit*), aliiſque tum verbis tum nominibus paſſim deprehendas. Ob hanc & ſimiles alibi cauſas *Latinus Interpres* dum Perſici veſtigia arctiùs premit, ſæpenumerò locutiones & phraſes habet inconcinnas, & (ſi ad *Grammaticorum* ſtateram appendantur) minime probandas, quas tamen Lector cauſæ haud ignarus, ei faciliùs condonabit. Tales ſunt Gen. 15. 17. Gen. 23. 3. Vide etiam cap. 26. 10. *quid hoc feciſti nobis? ut parum dormierit unus &c.* & cap. 27. 30. & 34. *fuit quando fin.*--- *erat tantùm exeundo egreſſus.* & v. 34. *benedic mihi etiam ego.* & Gen. 20. 18.

Enimverò, non in hac tantùm ſed in aliis quoque Verſionibus *interpretationes nimiùm verbis aſtrictæ à* Solœciſmis *parum abſunt.*

Quanquam verò religioſè adeò tot locis Perſa Hebraicis verbis incubet, in nonnullis tamen habenas ſibi laxat, & *libertatem*, ut opinor, majorem quàm fidum interpretem decuit, ſibi indulget; ut Gen. 10. 10. pro בָּבֶל *Babel*, بغداد *Bagdad* ſubſtituit. Atqui Bagdad, ſi cum Babylone conferatur, recens urbs eſt, quippe ab *Almanſore* condita anno *Hegiræ* 145. (*Chriſti* 762.) Porrò Babylon ad *Euphratem*, & Bagdad ad *Tigrim* fluvium ſita eſt, ut videas apud *Geogr. Nub.* 6. parte Climatis 4. & *Sarac. hiſt.* autorem in vita Almanſoris Chaliphæ. lib. 2. cap. 3.

Peculiares huic Scriptori interpretationes, & proprias quibus gaudet formulas & locutiones crebrò obſerves. Gen. 31. 19. legimus, *Rachel furata eſt* הַתְּרָפִים Teraphim *patris ſui*, i. e. ut Vulg. & LXX. reddunt *Idola*, & Chald. Syr. ut etiam Anglicana noſtra Verſio habet *Imagines.* At Perſicus آن اسطرلابها i. e. juxta Lat. interpretem, *furata eſt Aſtrolabia patris ſui*: ſic etiam commate 34. & 35. ejuſdem capitis. Adeoque nomen hoc illi placet, ut eo ſæpiſſimè utatur. Num. 22. 7. Legati à Balaco ad Bilhamum profecti dicuntur, וּקְסָמִים בְּיָדָם & *Divinationes* (ut vertit Ar. Mont.) *in manu eorum*, vel ut LXX. μαντεῖα. At noſter — رفتند *perrexerunt* (inquit) *cum Aſtrolabiis in manu ſua.* Et Num. 24. 23. Bilhami verba ſic redduntur, *Non eſt omen in Jacob, neque Aſtrolabium in Iſraele.* Et Moſis verba, Deut. 18. 10. Vide etiam v. 14.

Ad interpretationum *diſcrepantias* & differentias inſigniores digitum duntaxat referre nunc licet. Vide Gen. 32 32. Exod. 4. 16. & 17. 15. Levit. 26. 30. Num. 33. 55. Deut. 33 3. quibus alias quamplurimas adjicere facile eſt.

Loca prætermiſſa & ſine interpretatione derelicta habes Exod. 3. 14. Num. 33. 10. Deut. 14. 12. Integræ quidem ſententiæ rariſſimè abſque interpretatione occurrunt: at nomen unum & alterum per ſe, & veluti ſolitarium, ſæpiſſimè ſine verſione reperitur. Ut שַׁדַּי Shaddai *Omnipotens*: כֻּשִׁית Cuſhith *Æthiopiſſa*: עֲזָאזֵל Azazel *hircus emiſſarius*: &c.

De *Latina interpretatione*, de *interpolationibus*, atque clauſulis quibuſdam ei adjectis, de *erroribus* item & lapſibus nonnullis, ſi fuſè, & prout res poſtulat dicerem, longiori multò tempore quam nunc mihi conceſſum eſt, opus foret.

Cum *linguâ Perſicâ*, characteribus verò & *literis Hebraicis* (quarum numerum Perſicæ longè ſuperant) Verſio hæc excuſa & exarata prodierit, certè non *interpretari* modò, ſed & fideliter *deſcribere* Libros hoſce arduum & difficile erat: quapropter Interpreti Latino æquus Lector facilè ignoſcet, ſi in viâ tam perplexâ, ſpinoſâ, & aſperâ hæſitaverit aliquando, vel etiam impegerit. Meo certè judicio non veniam tantùm, ſed et laudem meretur, qui opus adeò intricatum ſuſceperit, & eo, quem vides, modo abſolverit.

Si igitur eum aliquando *literarum*, aliquando autem *ſignificationum ambiguitas* fefellerit, quis adeò iniquus, aut etiam propriæ ſortis, & ignorantiæ immemor eſt, ut errata quædam carpere & vellicare potiùs velit, quàm ob tot bene & fideliter præſtita meritam laudem, & grates rependere?

Alia permulta ſunt quibus te *ſtudioſe Lector* alloqui libenter, & commonefacere vellem: ſed inſtat, atque urget feſtinans Typographus, ut mihi ad hæc & alia quædam perficienda paucæ tantùm horæ ſuperſint. Quamplurima igitur hic omiſſa, tuo candori & diligentiæ ſupplenda relinquo: quod idem de *Evangeliorum* quoque Perſica Verſione intelligi cupio. Quanquam enim in meis *Annotationibus* haud pauca animadverſa ſint, plura tamen reſtant dicenda, quæ temporis anguſtiæ, & MSSorum exemplarium defectus præterire invitum coegerunt. De quibus, & aliis tum Novi tum Veteris Teſtamenti locis uberiùs diſſerere ſtatui, ſi Deus O. M. vitam & vires benignè conceſſerit, cui nos & noſtra, Chriſto mediante, probari & accepta eſſe cupimus, atque ad hunc optatiſſimum Finem, *Vita*, & *Vota*, ac *Studia* noſtra omnia dirigantur.

ANNOTATIONES *E. Caſtelli* in ÆTHIOPICAM Novi TESTAMENTI VERSIONEM.

Annotationes in Evang. ſecundum MATTHÆUM.

CAP. IV.

IN *Exemplari omittitur numerus, quo ſuum ſumit initium hoc Cap. qui deeſt etiam Capp. 6, 7. 9. nec non ſequentibus plurimis.*

CAP. V.

Verſ. 18. እንተ ፡ እሐቲ ፡--*videtur hic* እንተ ፡ *ut in ſeq. verſſ. itemque alibi nonnunquam ſignificare*, vel, etiam : *vid. Lexicon noſtrum.*

Ver. 22. ዘፀርቀ: *Ita in exemplari; rectius alibi* ፀሪቀ: *ut in Miſſ. Æthiop. p.* 159. *Co.* 2. *li.* 6. *vel* ጸሪቀ : *Mat.* 10. 9. *Mar.* 6. 8. *cap.* 12. 41. *in quibus omnibus locis reſpondet Græc.* χαλκὸς. *Eſt autem* χαλκὸς, *proprie* quadrans oboli. *Unico tantum in loco idem videtur quod Gr.* λεπτὸν, ſc. *Luc.* 21. 2. *hoc eſt*, octava pars oboli, *Syr.* ܡܥܐ. minimus nummus : q. d. nihili, *vel*, triobularis *homuncio. ver.* 23. ዘይኄይስ : *Significatione proculdubio convenit hoc verbum cum nomine* ሒስ : *Pſal.* 118. 112. *& Act.* 25. 27. *i. q. Arab.* حس Res prava ; error, culpa, crimen, reatus; *cui affine etiam* ሐሰወ : *proinde locus ita vertendus*, quod—in te reus factus ſit, *vel*, crimen commiſit. *Vid. Annot. ad Pſal.* 118. 112. *ver.* 29. *poſt* ለሐዲ : *deeſt in exemplari.* እሙን ፡ አበልክ::=:

CAP. VI.

Verſ. 20. ወኢይፈትሉ: Et non operantur, *pro quo leg.* Et non nent.

CAP. IX.

Verſ. 4. *Poſt* ኃጢአቲከ : *deeſſe videntur hæc verba*, እመበሂለ : ተንሥእ: ወሑር:: *v.* 37. ገባሪ : *idem ſignificare quod* ገበሬ : factor, operarius *conſtat ex Rom.* 9. 21. *ubi opponitur* τῷ ግብር::=:

CAP. X.

Titulus ante initium hujus capitis, in exemplari ad initium ver. 37. *præcedentis Cap. minus commode ponitur.*

CAP. XI.

Hujus capitis initium in exemplari ponitur ante ſequentem Titulum.

CAP. XII.

Verſ. 1. *Tit.* ሰንበተ ፡ ወትረ:: Veſpere Sabbati : *Ita literis de hoc rogatus tranſtulit hæc verba doctiſſimus Interpres : Certe in Scripturis Vet. atque N. Teſtamenti Æthiopumque Leiturgiis, quas mihi percurrere licuit*, ወትረ: *nihil aliud adhuc denotare reperi, niſi* Semper, continuo ; frequenter : *Vid. Pſal.* 102. 9. *Mat.* 18. 10. 1 *Theſſ.* 1. 2. *cap.* 5. 17. *Act.* 24. 26. *mitto quæ in Liturgiis occurrunt loca. At certo certius hujuſmodi Titulis, qui quidem ter in S. Lucæ Evangelio, Capp.* IV. VI. *&* XIII. *& ſemel hic habentur, minime competunt iſthæc ſignificata. Si quod ipſe ſentio liberum ſit proferre, dicerem* ወትረ : *plane idem eſſe quod* ፋሲክ : *Primo, quia aliter nulla inſtituitur lectio pro ipſo die Paſchatis, prima* ſc. *Sabbato: Pro ſecundo, ni fallor poſt Paſcha extat, Luc.* 24. *pro tertio. Joh.* 20. *pro quarto, Joh.* 21. *pro quinto. Joh.* 4. *pro ſeptimo. Acts* 6. *pro octavo Act.* 18. *pro ſexto & ipſo Paſchatis die ſub hoc nomine nullam invenimus ; loco igitur poſterioris autumo* ሰንበተ : ወትረ : *hic poni ; loco prioris*, በ ፪ ሰንበተ : ወትረ : *Luc.* 4. In ſexto Sabbato VVathra. *Ita dictum forte ad diſtinguendum Sabbatum Judæorum, quod temporarium tantum fuit, ab hoc Chriſtianorum, quod cum Salvatoris noſtri reſurrectione ſuum cepit initium, perpetuum, ad finem uſque mundi duraturum, Æternique Sabbati (quod proprie* ሰንበተ : ወትረ :) *clarior typus. His deinde addo etiam Perſicum hujus vocis uſum. Joh.* 11. 55. *Ubi Græcus textus habet* τὸ πάσχα, 4. *Arab.* فصح, *Vul. Lat.* Paſcha, *vertit hoc Perſa* عيد ونر *Ver.* 44. ወሥርግ : & ornatam : *In libris Scripturæ quos impreſſimus amplius non occurrit : Vox eſt Æthiopibus peculiaris : Hinc Sapientia* ሥርጕተ: ጻድቃን : *dicitur*, Ornatrix. *vel*, ornamentum juſtorum.

CAP. XIII.

Verſ. 1. *In exemplari omittitur titulus qui præfigitur, quod & alibi etiam fit ſæpiſſime; ex Tabula autem ante initium N. T. illum reſtituimus.*

Verſ. 22. ወስጠፍተ : *Eſt* שטף *Talm.* Feſtinavit, acceleravit cum impetu; *unde hoc nomen. ver.* 33. ሐሪጽ : *Eſt proprie* Farina, *a* ሐረጸ: Moluit : *ut* ἄλευρα *Gr. ab* ἀλέω. *Reſpondet alibi* τῷ *Gr.* φύραμα. 1 *Cor.* 5. 6, 7. *Gal.* 5. 9.

CAP. XIV.

Verſ. 1. *Titulus cum initio hujus capitis in exemplari ponitur ad initium v.* 58. *cap. præcedentis.*

CAP. XVI.

In exemplari incipit in medio primi verſ. hujus Cap. cum ወእንዘ::=:

CAPX. XVIII.

Verſ. 7. ግብር : neceſſario : *ita tranſtulerat hanc dictionem doctiſſimus interpres : & quidem optime. Neque tamen diſplicebit opinor verſio quam ejus loco ſubſtituimus. A* ግብረ : *enim* Res, factum *formatur* ግብር : *Adverbium affirmandi*, i. q. *Gallis* De faict, *h. e.* certe, *vel ut Gr.* Πάντως *cui diſerte reſpondet Luc.* 4. 23. omnino, utique : *vid. quæ habet Stephanus in Lex. de voce* πάντως, *per omnia enim conveniunt huic* ግብር::=:

CAP. XXI.

In exemplari incipit hoc cap. cum Titulo, medio primi verſ. cum voce በእሑ::=:

CAP. XXII.

Verſ. 8.——ሊከፈሎሙ : *eodem puto ſenſu quo* ἐκείνοις οὐ δέδοται *dicitur, Mat.* 13. 11. *ver.* 11. በተዝከረ : ነገሥት : Et cum admonuiſſet regina ; *vel*, & quum annuntiatum eſt Principibus, *prout nos tranſtulimus ; in quo fere cum Perſ. convenit. Omiſit hunc locum interpres. v.* 42. [ይቤ :] *quod in exempl. deeſſe videbatur, ſupplevimus.*

CAP. XXIII.

Verſ. 6. ፍጻሜ : *Eſt* ፈጸመ : Finis, conſumatio : *finis autem menſæ, eſt in conſeſſibus ſummus at ſupremus locus, quem præcipue ambiebant Phariſæi.*

CAP. XXIV.

Verſ. 12. ተሰከሰ : *Plane convenire puto cum Arab.* شكس Durus, difficilis : Avarus, tenax ; *q. d.* gravate, ac valde difficulter ſe exeret. *ver.* 27. ወያበርቅ : *In exemplari*, ወያስበርሊ : *vitioſe procul dubio, vel pro* ያበርቅ : *ut impreſſimus ; vel potius f. pro* ያስተርኢ : videtur, apparet *ut mox occurrit v.* 31.

CAP. XXV.

Verſ. 9. እመበ : *Rectius leg. videtur* ለበበ : እመበ : *ut cap.* 13. 29. *v.* 24. ድሩክ : *vid. Annot. ad Cant.* 8. 6.

CAP. XXVI.

Verſ. 50. ወሊእኃዝዎ::—*Diverſus hic admodum noſter, ac plane contrarius Gr. ac cæteris Interpretibus : f.* ሊ : πλεονάζει.

CAP. XXVII.

Tit. ante ver. 20. በደገሙ : መስቀል : *Dies* መስቀል : i. q. *Arab.* عروبة *Scriptoribus antiquis magis peculiariter* σωτηρία, *& Paraſceve ; Hiſp.* El viernes ſanto, *quo die, ut ex Rituali Arab. penes Illuſtriſſ. hujus operis* ἐργοδιώκτην, *D.* VValtonum *ſatis conſtat ; In more antiquitus Eccleſiis Orientalibus poſitum fuit, pro qualibet hora tot diſtinctas habuiſſe Evangeliorum Lectiones : unde* ደገሙ : *hoc in loco vel alteram harum Lectionum, vel ſecundam hujus Diei partem reſpicere videtur. Ibid.* ለሀ : አበሉ : *Aliter*, annuerunt populo. *vid. An. Æthiop. ad Rom.* 3. 26. *v.* 51. ወነቀዐ: *Convenit certe cum Arab.* نقع Sciſus, apertus fuit. نقع الكعب *Gig. vid. Pſal.* 77. 18. *Pſal.* 104. 39. *Æthiop.*

CAP. XXVIII.

In Titulo, ወበማእከሊል: —*f. leg. potius*, በማእከለ:——in medio Sabbati : *ut Mar.* 7. 1. *Tit in Syr.* ܦܠܓܗ ܕܫܒܬܐ

Annotationes in Evangelium ſecundum MARCUM.

CAP. I.

VERS. 3. ጺሑኢ: *Eſt* ኢ: *vel paragogicum, vel ſollicitudinis nota ; quæ in initio Apocal. ſub fine vocum occurrit quam ſæpiſſime.*

CAP. IV.

Verſ. 22. ዘይትከበት : *quid ſi legamus* ዘኢይትከሠት ? *facili ſcribæ lapſu*, quod non manifeſtabitur? *Hoc certe ad Gr. magis appoſite. v.* 27. ወይፄሕዮ : Et viſitat illud ; *Id quidem proprie videtur ſignificare : vid. Pſal.* 88. 33. እፄሕዮ *in R. & C. ſcribitur, in P.* እፄሕዮ : *& Act.* 15. 36. ንፄሕ ዮሙ: Hic viſitationem *cum expectatione innuit, qualis illa agricolarum.*

CAP. V.

Verſ. 26. ዘአልሐሚ : Addidit, adjecit, *ita videtur ſignificare ex comparatione Luc.* 5. 36. *cum hoc loco.*

CAP. VI.

Ver. 14. ረድአ : ——*ad verbum*, Auxiliatur ei virtus. *Id proprie tam Arab. quam Æthiop.* ረደአ::=:

CAP. VII.

Verſ. 3. በሕቁ : *Semel occurrit hoc verbum poſt in N. Teſt. ſc. Act.* 18. 28. በሕቁ : ይትዋቀሦሙ : *qui locus f. non inepte transferri ſic poteſt*, Clare *vel* manifeſte redarguebat —*& quidni etiam hic (ſalvo ſemper Doctiſſimi Interpretis judicio)* aperte, manifeſte, (*niſi malles dicere*, ornate) lavant—*videtur enim convenire cum Chald.* בהק *in omnibus quibus invenitur locis, vid. Annot. in Æthiop. Verſ. Cantic. Cap.* 1. 15. *Ibid.* ወኰሰኰሰቲ: *Affine* τῷ *Arab.* كلس *& idem proculdubio ſignificans. Ibid.* ወጸህረቲ: صهور *ſimile quid* ξεστὶ *ſignificat apud Gig. Convenit plane cum Arab.* صعر i. q. *Gr.* χαλκὸς ; *nec exemplis caret iſthæc alternatio, ſc.* ق ف & U : *ſic Arab.* هلع i. q. فلع, *&c. Japonenſibus ſignificat hæc dictio* i. q. *Arab.* فصاع *qua voce utitur hoc in loco Arabs noſter & Erpen. v.* 11. ቍርባን :—*Locus iſte non parum perplexus, ita non inconcinne reddatur*, Donum *quod* Lucrareris, *vel*, in quo quæſtum faceres, a me, *h. e. de poteſtate mea elapſum* dicendum eſt.

CAP. IX.

Verſ. 50. ዘተሰናአው:: *Ut alia habent vocabula quam plurima Arabes ſenſu Hebræis plane contrario, ita & hoc : Eſt enim* שנא *Heb.* Odio habuit ; *Arab. contra in* 3. *conjug.* Benevolus fuit, comiter egit : *Cum illo etiam convenit hic Æthiop. at ſenſu potius, licet forma remotior cum Syr.* ܫܝܢ *Ezech.* 39. 2. *Syr. vid.* 1 *Pet.* 5. 14. 2 *Pet.* 3. 14. *Æth.*

CAP. X.

Verſ. 5. አንስቲያክሙ : uxores veſtras ; *ita vertimus. Eſt enim* አንስት : *non* Fœmina *tantum, ut Wemmars in Lex. ſuo habet, ſed etiam* Uxor, *ut* אנתתא *Chald. & Syr.* ܐܢܬܬܐ ; *quod per* امراة *reddit B. Bathlul*, vid. Pſal.108.9. Arab. & paulo poſt per ثيب Uxor, quam novit maritus ejus. v.40. ——ለካልኣን ፡ አስተደለወ ፡ Ita etiam verti poteſt hic locus, Non ego ille, qui daturus ſum vobis; at amicis, vel ſodalibus paratum eſt: quo ſenſu vocabulum ካልኣን፡ præſertim in libro Canticorum ſæpius occurrit. Cap.5.1. Cap.1.6. Cap.8.13.

CAP. XIII.

Verſ. 1. መንተ ፡ ይመስል ፡ Al. —cui ſimilis, h. e. qualis eſt hæc ſtructura— v.17. ይሐፅን ፡ plane convenit cum Arab. حضن fœtum fovit, in ſinum cepit. v.24. ወአተ ፡ Ita in exemplari fuit, pro quo leg. potius አተወ ፡ ut poſuimus.

CAP. XIV.

Verſ. 3. ወአክሶቶ ፡ vel a ክሰተ ፡ deducitur, & cum Syro atque Perſa convenit; vel a ከሰሰ ፡ i.q. Arab. كسس (quæ tamen forma in Defectivis vix reperitur) magis apposite ad Gr. & Vul. Lat. v.12. ፈሢክ ፡ videtur hic feſtum Paſchatis denotare; ut ፋሲሐ ፡ Paſchale ſacrificium: vel forte indifferenter pro eodem uſurpantur; ut etiam ܦܨܚܐ Syris Ezr. 6.19. i. q. ܦܨܚܐ ver.44. ወአጸንዎ ፡ Arab. convenit اصن cum اسر & اصر Ligavit f. idem etiam Æthiop. ver. 54. ብርሀ ፡ Ut φῶς Græcis Lux & Ignis; ſic ብርሀ ፡ Æthiop. & بهر Arab. Luxit, & ignis, vel ſolis calore uſtus fuit; Huic interpretationi ſuffragantur Syrus, Uterque Arabs noſter & Erp. Perſa, & Vulg. Lat. Proinde nec reijcienda.

CAP. XV.

Verſ. 1. ወወመይዎ ፡ ſic in exemplari; nec amplius invenitur: De mendo ſuſpectum, f. pro ወደይዎ ፡ commiſerunt—vel, ሐመይዎ ፡ quo verbo utitur S. Johan. cap.18.12. putat doctiſſimus Interpres pro መቀሕዎ ፡ poni. At quid ni potius cum Arab. الوامد Anguſtia conveniat, nihil video: Hinc verbum ወመየ ፡ Anguſtiavit: Ligavit. Quæ duo ſignificata eidem competunt voci apud Heb. Chal. & Syr. in צור; apud Arab. in شل, itemque in aliis linguis.

Annotationes in Evangelium ſecundum LUCAM.

CAP. I.

VERS. 80. ያገድሥዎ ፡ ad verbum, manicaret ſe; niſi ſit forte mendum pro የግህድዎ ፡ manifeſtaret ſe, ut in Gr. quæ vox occurrit Math. 12. 16.

CAP. II.

Verſ. 7. ወአሰረቶ ፡ መንኮቢያቲሁ ፡ ligavit pollicem ejus: Phraſis obſcura ſatis; niſi f. D. Wemmers ſua fefellit interpretatio; quem alibi erraſſe obſervavimus non ſemel: Indis tamen occidentalibus Pollicem paulo contractius ſc. Cobian dici reperio. Mallem latioris eſſe hic ſignificationis, ut apud Arabes. Sed hic certi nihil habeo quod ſtatuam. ver. 37. ማዕሰብት ፡ Ita eſt in exemplari: i. q. መበለት ፡ vel potius f. pro eo.

CAP. V.

Verſ. 36. ገመደ ፡ ደርገሐ ፡ ——alio, & quidem meliori ordine leguntur hæc verba, Mar. 2. 21. vid. illic.

CAP. VI.

Verſ. 38. ወንከኑሐ ፡ ſ. conjectam, projectam, depulſam: Arab. نكح & نفيه Repulit, depulit rejecit, Ita fere convenit cum Ar. نعله.

CAP. VIII.

Numerus hujus cap. omittitur in exemplari. v.1. ውስተ፡ i.q. Arab. الى cui hic reſpondet: in qua ſignificatione etiam alibi ſæpe invenitur. Pſal. 118.81. Pſal. 136.1.12. &c. v. 14. ወሐወዘ ፡ ተደለው ፡ f. voluptas copiæ, abundantiæ; proſperitatis. Illud Gr. εὐθηνία cui reſpondet, Pſal.29. 7. vel, deliciarum, prout ſignificat, 2 Pet. 2. 13. & in Miſſ. p.164. Col. 4. li. 3. a Petro Paulo Gualterio Aretino ita transfertur. ወረሲ ፡ ፋግዓ ፡ ወተድላ ፡ ወትረ ፡ præbe ſemper gaudium & delicias.

CAP. IX.

Verſ. 4.——ትወፅኡ ፡ puto rectius ſcrib. ታወፅኡ ፡ donec emiſeritis aliquos ſc. ex illa domo; vel, donec feceritis ut alii vobiſcum exeant. v. 6. አሐደ ፡ aliqui eorum ſc. Apoſtolorum, ut diſerte Syrus. ver. 62. Ante ድኅሬት፡ videtur deeſſe እንዘ ፡ ነጽሬ ፡ vel ነጸር ፡ retro reſpiciens.

CAP. XI.

Numerus hujus cap. omittitur in exemplari. v.42. ወጸናትም፡ etiam Rutam. Mihi enim videtur (eliſo ና ፡) conſonare, & ſignificatione omnino convenire cum سذاب Avicen. Lib. 2. Tr. 2. n. 578. idem ſc. eſſe quod Gr. πήγανον. Ibid. ወተትዓወርዎ ፡ Occultatis, vel abſcondi faciatis; reſpondet enim Heb. העלים Pſal.9. 22. unde poſt ver. 52. clavis juſtitiæ dicitur abſcondi.

CAP. XII.

Numerus hujus Capitis omittitur in exemplari, atque ut priori jungitur.

CAP. XIII.

Verſ. 19. አሐ ፡ Tam ſono quam ſignificatione plane convenit cum Teuton. Ochs. Apud Talmudicos etiam dicitur אחות de pecudibus.

Annotationes in Evangel. ſecundum JOHANNEM.

CAP. I.

VERS. 1. ወሊእመሠረት ፡ Ita nos reſtituimus: pro quo in utroque exemplari ወሊእመረት ፡ quamplurimis hujuſmodi mendis ſcatent Codices quos ſecuti ſumus Æthiopici: perpaucas tantum notare patitur operis atque temporis noſtri ratio. ver. 25. የኢኮንከ ፡ Qui non es Chriſtus. የ ፡ enim pro ዘ ፡ alibi etiam nonnunquem occurrit Luc. 13.35. vid. Lex.

CAP. III.

Verſ. 5. In utroque exemplari legitur መንግሠሠጋተ ፡ እግዚአብሔር፡— v.6. ወእቱ ፡ pro መንግሠተ ፡ እግዚአብሔር ፡—— v. 6. ሠጋ ፡ ውእቱ ፡ Infinitum fere eſſet omnia hujuſmodi errata quæ in eo extant recenſere.

CAP. IV.

Verſ.1.Tit. በኃምስ፡ፈሢክ፡ Non his verbis intelligitur Feſtum Pentecoſtes, ut quibuſdam videri poteſt, vel ob hanc cauſam, quia apud Syros illi feſto inſtituitur hæc lectio: primo enim ኃምስ፡ non quinquaginta, ſed quinque tantum denotare conſtat ex duplici titulo ad cap.15. Actorum ubi; ኃምስ ፡ in priori; per ፭ hoc eſt, quinque, in poſteriori exprimitur: Pentecoſte autem alibi non per ፭ ፡ ſed ፶ ፡ Actor. 2. Tit. & plenius per ipſam Græcam vocem Act. 2. 1. cap. 20. 16. Æthiop. deſignatur; & dictio illud ſignificans, non ኃምስ ፡ ſed ኃምሳ ፡ vid. 1 Cor.12.11. Tit. in Syr. & Æthiop. Quid quod in Tit. ante, v. 33. cap. 13. Joh. ubi noſter legit ኃምስ ፡ (paſcha intelligens) Syrus habet, Quinta poſt Reſurrectionem, quod plane in idem recidit. Denique Rituale Arabicum D. VValtoni (quod luce aliquando ان شا الله cum aliis etiam ejuſdem generis gentis literatæ peculio non indignis donari poſſe ſperamus) iſti lectioni hunc præfigit Tit. الخامس بعد الفصح p. 56. a. v. 8. ኅብስተ ፡ ሲሳዮሙ ፡ Al. panem comeſtionis eorum; quo veſcerentur: v. 12. ጥሪቱ ፡ ut a קנה Poſſedit מקנה Pecus, atque Arab. قنيان; ſic a ጠረየ ፡ nomen ጥሪት፡ Pecora, vel armenta opinor hic non inepte ſignificare poteſt. ver. 28. ቀሡተ ፡ Mihi plane videtur idem quod Syris ܩܣܛܐ Urceus, hydria.

CAP. V.

Verſ. 39. ትርአዩ ፡ ክታቡተ ፡ Ita eſt in exemplari: Non ſine mendo puto pro ክቡታተ ፡ ut nos mutavimus; & tranſtulit D. Interpres. Remotius Arab. كناشة Pandectæ, quamvis Nun & Thau in hac dialecto nonnunquam alternant. Eſt quidem כתש Chald. atque Syr. Certavit, unde Certamina, vel Controverſias; δυσνόητα illa, ex quibus Scripturæ maxima lis oritur f. denotare videatur. At prima magis placet conjectura. Non invenitur iſta lectio in 4. Arab. Rituali Arab. Syr. Perſ. vel ullo alio Interprete.

CAP. VII.

In exemplari incipit hoc caput ad verſ. 68. cap. præcedentis v. 17. ለሊእየ ፡ እነግር ፡ de meipſo loquor: eſt enim fere idem quod Syr. ܠܘܬ ܢܦܫܝ quo ſenſu ſæpius ለ ፡ Æthiop. ſumitur; pro De; verſ. ſc. ſequenti: & 1 Cor. 9.11. ab ipſo Interprete ita transfertur. v.28. ወለሊየ፤ aliter, ex meipſo: neque enim ለሊየ ፡ unius tantum caſus particula eſt: vid. infra cap. 8. 42. ubi D. Interpres ita vertit.

CAP. VIII.

Verſ. 25. ወነገርኩክሙ ፡ idem quod ዘነገርኩክሙ ፡ Hoc nihil frequentius apud Æthiopes. vid. Var. Lect. in Æthiop. Pſal. verſ. ad Pſal. 77. 71. Pſal. 85. 9. &c. ubi eſt in uno Exemplari ወ ፡ eſt in alio ዘ ፡ v.33. ወአመአመ ፡ ኮነ ፡ ſubintelligi videtur ዓለመ ፡ quod alibi diſerte exprimitur. Mar.13.19. Niſi dicendum potius ኮነ ፡ contracte pro ኮንነ ፡ ex quo fuimus.

CAP. IX.

In exemplari incipit medio ultimi verſ. cap. præced cum ወፀአ ፡——†

CAP. X.

Verſ. 1. በጴጥርስ ፡ ዘኅድር ፡ De Petro peregrino, vel Monacho: vel, de Petri cathedra, ſede, reſidentia: vel, prout nos in impreſſis tranſtulimus. v. 22. Tit. በመስቀል ፡ Ad verbum, In cruce, hoc autem per Humiliationem vertimus: quia magnum Humiliationis, vel Jejunii ut dicitur Jer. 36. 6. feſtum, menſe መስከረም ፡ hoc eſt, Septembris inſtituit Deus: vid. Levit. 23. 24. 27. &c. quo tempore Feſtum Dedicationis መድቅሐ ፡ hoc verſu dictum, celebrabant Judæi; alii tamen id menſe Decembris obſervatum volunt. Dicitur Dedicatio ዘመስከረም ፡ hyemalis, vel quæ in hyeme, (cujus primus menſis Æthiopibus መስከረም appellatur) ad diſtinguendum illud a tribus aliis Dedicationis Feſtis; de quibus vid. Schindler. Lex. ſ. חנוכה. vel. ſ. መስቀል ፡ idem eſſe poteſt quod يوم الجمعة Dies veneris, Titulus ſc. qui huic lectioni præponitur in Rituali Arab. D VValtoni.

CAP. XI.

Verſ. 41. ወአንቀፅ ፡——Al. & aperuit eos etiam: Arab. id ſignificat نقع apud Gig. نقع الجيب aperta eſt tunica. p.784.

CAP. XIII.

Verſ. 29. ዘሙዳየ ፡ Non extat omnino apud Wemmars, ut nec aliæ voces quam plurima, quæ ut hac in N. præſertim Teſtamento occurrunt ſæpiſſime: Eſt autem ሙዳየ ፡ proculdubio, i. q. Arab. مدي Pera, capſula

ſula دنج qua voce hic utitur Arabs noſter. Ibid. Tit. ante ver. 33. ፬ ፡ ጸሬቅሊጦስ ፡ Referre mihi videtur hoc ፬ ፡ quatuor, ad quatuor perſonarum genera in Officio Æthiopico per vices loquentia, ſc. ቀሲስ ፡ ካህን ፡ ዲያቆን ፡ ወሕዝብ ፡ Epiſcopum, Sacerdotem, Diaconum, & Populum; quorum f. unumquodque ſemel clamat, Paraclete.

CAP. XV.

In Cod. Roman. incipit hoc caput cum his verbis ትንሥኡ፡ ንሑር ፡ እመዝየ፡ in fine ultimi verſ. præcedentis capitis.

CAP. XVII.

Verſ. 8. Eſt redundantia quarundam vocum in hoc verſu. v. 12. Sunt etiam in hoc verſu nonnullæ dictiones quæ redundant in utroque exemplari. At nihil hic mutavimus.

CAP. XIX

Verſ. 23. Male ponitur verborum ordo in hoc verſu, quæ ſic forſan legi poſſint, ክደና ፡ ሊያልትኍ ፡ ወውእቱ ፡ ከደን ፡ ዘአልቦ ፡ ርፋአተ ፡ ለዕሉ፡ ወሊመንቱ ፡ Tunicam ejus non lacerabunt, & illa tunica non habuit futuram ſuper eam ullam.

Annotationes in ACTUS APOSTOLORUM.

CAP. I.

Tit. ትብሐጽን ፡ male, vel pro ትብቀኍዑ ፡ proficiant, ita ut tranſtulimus; vel pro ትብጽሑ ፡ adveniant. v.3. እንዘ ፡ ይመዕደሙ ፡ vel, confirmans eos, ut tranſtulit D. Interpres; vel, conſolans eos, vertenda eſt opinor hæc dictio. In iis quas impreſſimus Scripturæ libris non occurrit amplius: ſemel invenitur in Miſſ. proprietates trium in Deitate perſonarum quantum ad fideles diſtinguens, hæc habet, አብ ፡ ይስሕብ ፡ ወወልድ፡ያለምድ፡ ወመንፈስ ፡ ቅዱስ፡ ይመዕድ፡ Pater attrahit, filius aſſueſcit, Spiritus ſanctus conſolatur, ita potius vertendum puto, quia hoc officium ejus eſt maxime peculiare, ob quod ei nomen Paracleti, quem præ aliis Chriſtianis Æthiopes ſumma cum ſolennitate ſub hoc titulo, & ceremoniis celebrant ſingularibus. Vid. An. ad Joh. 13.33. Tit. itemque Tit. ſeq. ver. 12. ቀደሚት ፡ ሰንበት ፡ Al. primam ſeptimanæ, diem intelligit Dominicum, quale ſc. iter illo die carpere fas erat.

CAP. II.

Verſ. 31. ወሠጋሁ ፡ præponendum potius ኢይሬእዮ ፡ v. 33. ዘሦጠ ፡ Al. Effuſionis, vel qui effunditur. v.41. ሠለስቱ ፡ male opinor in exemplari pro ሠለስ ፡ Trigeſies: eſt enim ሠለስቱ ፡ Tres. v. 47. ወእንተ ፡ ጸብተ ፡ Eſt Chald. צבת Ordinavit, hinc transferenda putavimus hæc verba ex decreto, vel ordinatione: ſed potius de mendo ſuſpectum, ſc. ጸብተ ፡ pro ጸብሐት ፡ per omne mane, ſynechdochice pro in dies: occurrit hæc phraſis infra. cap. 16. 5. እንተ ፡ ጸብሐት ፡ prætermiſit hunc locum D. interpres.

CAP. III.

Verſ. 17. አአምሩ ፡ ——Aliter, Scitote quod in non cognoſcendo eum, h.e. per ignorantiam——

CAP. V.

Verſ. 5. ነገርረ ፡ vitioſe puto in exemplari pro ነገረ ፡ audiens hunc ſermonem. v.7. ዘኮነ ፡ ምታ ፡ quod fuit maritus ejus: Al. quid factum fuerat, (h. e. acciderat) marito ejus.

CAP. VI.

Verſ. 1. ወእለ ፡ እመአረሚይ ፡ Al. cum Gentilibus hanc ſignificationem habet ወ ፡ Æthiop. ut etiam Heb. ſæpe: vid. Schindler. ſ. hac litera Ibid. ይፀመዱ ፡ Al. Attendentes, permanentes, q. d. Præſtolantes fruſtra.

CAP. VII.

Verſ. 39. Ante initium hujus verſus poſt ያሀብነ ፡ redundant in exemplari omnia hæc verba, ዘሉቱ ፡ ዐበየ ፡ አበዊነ ፡ ዘተመጠወ ፡ ነገሬተ ፡ ሕይወት ፡ ከመ ፡ ለነ ፡ ይሁበነ ፡ tum ſequitur ዘሉቱ——ut in Impreſſis noſtris. v.54. አገዘፈ ፡ Al. excanduerunt, efferbuerunt corda eorum, ex uſu Ch. נוף, magis apposite ad Gr.

CAP. VIII.

Verſ. 32. ለተኀርዶ ፡ Paulo aliter verbum ſcribitur, Cap. 10. 13. & ca.11.7. ሕርድ ፡ Affine quidem eſt τῷ הרג Heb. ut obſervavit D. Interpres; addo & Iberorum Chdari, mactare.

CAP. X.

Verſ. 6. ቆርኔሊዎስ ፡ Al. O Corneli; non enim Cornelii, ſed Petri domus vicina fuit mari, ut diſerte mox etiam noſter habet Interpres. v. 32. ver. 10 ገዐዘ ፡ ኃለየ ፡ Aliter, Ecſtaſis, vel abſtractio mentis a corpore, quæ Dionyſio ἀναγωγὴ dicitur.

CAP. XI.

Verſ. 18. እንደዒ ፡ ለእመ ፡ Al. Quod ſi forte, vel, forte ita eſt quod i.q. Syris ܟܕ ܠܡܐ & conſonat etiam እንደዒ ፡ cum ܠܡܐ: ለእመ ፡ autem plane idem eſt quod Syr. ܐܢ: hoc a Bar Bahlul exponitur per ܐܢ نري لعل & ſæpius quidem in hoc ſenſu occurrit.

CAP. XII.

Verſ. 20. ደቀ ፡ ጽርሑ ፡ ለንጉሥ ፡ Al. Miniſter palatii regis: ጽርሕ፡ enim idem puto quod Arab. صرح v. 23. ወዐጸየ ፡ Al. & vermiculatus, vel vermibus exeſus, ab ዕፄ ፡ enim vermis, formari videtur verbum ዐፀየ ፡ ſive ዐጸየ፡፡=፡

CAP. XIV.

In cod. Rom. numerus ፲፭ ፡ h. e. 15. Male ponitur pro ፲ ፡ ante ወሐረ፡——in ultimo verſ. præced. cap. v.5. videtur deeſſe ከመ ፡ ይኅክርሙ ፡ ante ወይትዋገሩ ፡ & quidem hujuſmodi defectus in exemplari occurrunt non inſolenter. v.11.——ዮቢ ፡ h. e. Barnabam Jovem dicunt & Paulum Mercurium in lingua Romana; utitur Interpres noſter Latina voce.

CAP. XV.

Verſ. 16. ዘወድቀ ፡ መዝብር ፡ Al. Siquid mali, detrimenti, vel ruinæ ei accidit. זבורית apud Talmudicos peculiaritur dicitur de Agro deterrimo; vid. Miſhn. fo. 1. pa. 1. ſect. 6. & fo. 5. p. 4. ſect. 8. atque alibi ſæpiſſime occurrit. Hinc generatim etiam de re quavis deteriori זבר & נובר intelligi videtur. Hinc & Arab. زبير & زوبرا (quibuſcum haud dubie convenit noſtrum መዝብር ፡) Malum: Infortunium, adverſitas, noxa, detrimentum. عدت علي بزوبرا cum detrimento, vel noxa ad me refertur. ver. 38. በጸንፈሊያ ፡ pro hoc in Codice Rom. legitur በጸንሊያ፡፡=፡

CAP. XVI.

Verſ. 11. አመትራቄ ፡ f. pro ሰአመትራቄ ፡ v. 12. ቀድሚ ፡ Al. Primitiæ. vid. Pſal. 77. 56. vel prima & præcipua civitas, ut Gr. Vul. Lat. atque Arab.

CAP. XVII.

In Cod. Rom. incipit hoc cap. cum verſ. 40. cap. præced. v.28. In Cod. Rom. ita legimus, ወንሄሉ ፡ ወንትሐወስ ፡ ወንሄሉ ፡ ubi poſterius ወንሄሉ ፡ proculdubio redundat. v.31. Poſt በከመ ፡ deeſt ሠረዐ ፡ vel ሠየመ ፡ & tum locus ita vertendus, Eo quod ſtatuit diem—— At quomodo poſterior pars verſus ſupplenda eſſet, difficilior conjectura. Ibid. ወአንሥአ ፡ Al. eo quod, vel quia ſuſcitavit eum. Vid. 1 Cor. 14. 5. Rom. 16. 27. ver. 34. እለ ፡ ዘንሱስ ፡ Eſt נסס Rab. teſtibus Schindlero & Munſteto, Illuſtravit; unde ita verti poſſint hæc verba, qui illuſtris, vel clariſſimi Dionyſii ſequaces, a partibus ei——ንሱስ፡ in Miſſal. ſemel tantum inveni, locus ita ſe habet, በእንተ ፡ ንሱስ ፡ ክርስቲያን ፡ ሕዝብከ ፡ ከመ ፡ ትዕቀቦሙ ፡——qui f. ita vertendus, pro Secta, vel inſtituto Chriſtianorum populo tuo, ut ſervares eos.—— Arab. etiam نس & نسس idem fere videtur quod منسي: Hinc ita etiam hunc locum tranferre non inepte liceat, qui Sectæ, vel inſtituti erant Dionyſii——

CAP. XIX.

In Cod. Rom. incipit ad verſ. 6. hujus cap. v. 2. ሰማዕናሁ ፡ ጥቀ ፡ Al. Vix dum audivimus quod—— v. 18. ወይኔስሑ ፡ Al. Et pœnitentiam egerunt de iis quæ fecerant. v. 40. ዘአልቦሙ ፡ ጌጋየ ፡ Al. ab inculpatis.

CAP. XX.

Verſ. 5. ፀኑሐን ፡ Omittitur እንዘ ፡ nota participii, ut & alibi ſæpe. Al. expectantes nos erant. Participium enim Paul Activam habet nonnunquam ſignificationem. Luc. 9. 53. ሖሉፍ ፡ iens, tendens. Heb.4.12. ſic ድኑዕ ፡ &c. v.34. Poſt ተቀንየ፡ deeſſe videtur ዘአንበለ ፡ Non—— Miniſtrarunt niſi——.

CAP. XXI.

In Cod.Rom. incipit hoc cap. cum ወፈነውዎ፡——in ultimo verſ. cap. præcedentis. ver. 33. ገብረ ፡ factum ejus, vel leg. ገብሮ ፡ ver. 35. ዐረ ፡ Al. Accidit ei, ab ዐረየ ፡ i. q. Chald. ארע, a quo etiam deduci videtur. Atque ſic conſentit noſter Interpres cum Gr. Vulg. Lat. atque Arab.

CAP. XXIII.

In Cod. Rom. incipit cum ይቤሎሙ ፡ medio primi verſus hujus Capitis. v. 19. ዘእንተ ፡ redundat hic, ut alibi etiam ſolet.

CAP. XXIV.

Verſ. 4. ኢያጽሐብከ ፡ Tanquam vitioſe pro ኢያሰሐብከ ፡ vertit hoc D. Interpres, ne protraham te, ita conſentit cum Vulg. Lat. Al. ne nimis familiariter tecum agamus, ex uſu vocis Arab. in 3. conj. vid. Ecclus 30. 9. vel denique ጸሐበ ፡ idem opinor hic ſignificare quod Arab. صعب (eſt nihil apud Æthiopes uſitatius quam harum literarum permutatio) gravis, moleſtus fuit: ne tædio ſim tibi. v. 24. vocabula quædam perperam in hoc verſu poſita, ita f. rectius legenda, ዘስማ ፡ ድሩሲላ ፡ እንተ ፡ አይሁዳዊት ፡ እስመ ፡ ይሰምዑ ፡ በእንተ ፡ ኢየሱስ ፡ ክርስቶስ ፡——cujus nomen Druſilla (quæ Judæa fuit) quia audirent de Jeſu Chriſto—— v. 29. ወበጽሑ ፡—— Ita in Cod. Rom. Et venerunt Portius & Feſtus: ac ſi duo diverſi homines erant. Per oſcitantiam certe vel ſcribæ, vel epanorthota, f. utriuſque.

CAP. XXV.

Verſ. 14. ፈከጦከ ፡ male in exemplari pro ፈልከከ ፡ v. 16. ወአቤሎሙ፡ pro quo in exemplari ወይቤሎሙ ፡ & dixit eis. ver. 27. ሒሰ ፡ vid. An. ad Pſal. 118. 112.

CAP. XXVI.

Verſ. 3. ተዐገሠከ ፡ አጽምአኒ ፡ Al. ut patienter me audias. v. 14. ምጉጠየ ፡ ወተርገጸ ፡ Aliter f. ſic reddi poteſt, Spinæ, vel ſpineto meo, ut pedem opponeres: ምጉጥ ፡ enim convenire puto cum Arab. عنط & عيض i. q. شوك qua voce hic utitur Arabs Mauritanus, Palus; Spina, ſpinetum. ተርገጸ ፡ autem idem eſt quod እግር ፡ Pes, Joh.20. 12. inde formari videtur verbum, Pede conculcare, pedem opponere, &c. v.29. ከመ ፡ ይኩኑ፡—— Al. ut ita ſint, exceptis vinculis meis.

CAP. XXVIII.

Verſ. 3. አለደ ፡ Ita in exemplari, pro አሐደ ፡ ut videtur D. Interpreti, qui proinde ita tranſtulit, accepit: quæ quidem verſio etiam convenit cum Syr. Niſi f. vox ſit Æthiopibus peculiaris: in Impreſſis alibi non extat.

Annotationes in Epiſtolam ad ROMANOS.

CAP. I.

ANte verſ. 26. ቁ.ሙ ፡ *In more eſſe videtur apud Æthiopes in Templis ſuis ſtare in pedes cum leguntur Evangelia atque Epiſtolæ. Quod ad Evangelia diſerte conſtat ex ipſorum Miſſ. p. 162. col. 3. li. 30. Diaconus accipens Evangelia dicit,* ቁሙ ፡ ስጽሙዑ ፡ ወንገለ ፡ ቅዱስ, *&c.* State, & audite Sanctum Evangelium.

CAP. II.

Verſ. 3. ወዘትጸልኡ ፡ *male, vel pro* ወዘትጸአልኡ ፡ *vid. Gram. Æthiop. vel pro* ወዘተጸአልኡ ፡ criminaris, detractas— *v.* 15. ወይቀልዩሙ ፡ & deteſtabuntur. *Ex uſu ſc. Arab.* قلى *quo ſenſu in V. Teſt. ſæpe occurrit, Levit.* 20.23. *cap.* 26.30. *&c. vel potius opinor convenit cum Heb.* הקלה *& Chald* אקלי. vilipendit, contempſit, ſprevit. *vid. An. in* 1 *Joh.* 3.20.

CAP. III.

Verſ. 22. ሌለየ ፡ *Caute hic diſtinguendum eſt (quod noſtrorum ſaltem virorum quos vidimus adhuc nullus fecerit, & hujus diſtinctionis aliquando nos etiam cum aliis magni nominis fefellit defectus) inter hæc tria verba,* ለየለየ ፡ *ex quo in 4. conj. Ar formatur* አለሊ ፡ Pernoctavit: *&* ለወለ ፡ Inflammavit, *a quo* ትሉሊ ፡ *Jac.* 3.6. *&* ለለየ ፡ *vel* ለሊ ፡ Diſtinxit, diſcriminavit, diſcrevit: *Hoc ſemel tantum in Scripturis occurrit. Heb.* 4.12. *de verbo Dei dicitur* ወይለሊ ፡ ሠረወ ፡ አሞሊሊት ፡ Et diſcernit, *vel* diſtinguit a nocte *vel* tenebris perditionem; *ita vertendum opinor vocabulum* ሠረወ ፡ *Sunt in omnibus hominibus tenebræ quædam quoad Scripturarum veræque Religionis myſteria; at in quibuſdam, ne dicam plurimis, tenebræ ut ita dicam Ægyptiacæ ad perditionem, animum intelligo non cæcutientem tantum, ſed pertinaciter obſtinatum, veritatique adverſantem: Inter hos diſcernit Sermo Dei. Niſi forte alluſio fiat ad Horrorem illum noctu perdentem, Pſal.* 90.5, 6. *quærant quibus pinguius otium; nobis non vacat. Hujus verbi in Liturgiis Æthiop. frequentius occurrit iſte ſenſus. In confeſſione fidei illorum ita legimus,* አብ ፡ ይነብር ፡ ወወልድ ፡ ይኴንን ፡ ወመንፈስ ፡ ቀዱስ ፡ ይሐትት ፡ ከመዝ ፡ ነአምን ፡ ጽንዓሬ ፡ ወሁብሬ ፡ እንዘ ፡ ሊንፈልጥ ፡ ወሊንሌሊ ፡ ከመ ፡ ሊይኩን ፡ ብዑድ ፡ ንፈልጥ ፡ እንከ ፡ ወንሌሊ ፡ ከመ ፡ ሊይኩን ፡ ሓውስ ፡ Pater inhabitat, Filius judicat, Spiritus Sanctus ſcrutatur, Ita credimus communicationem atque unionem, non ſeparantes neque diſtinguentes *ſc. eſſentialiter:* Separamus autem ſine diverſitate, & diſtinguimus ſine mixtura. *p.* 171. *col.* 3. *li.* 30. *Atque hinc ſatis aperte deducitur* ሌለየ ፡ Diſtinctio, differentia. *v.* 26. ወበ ለሀ ፡ ብሂሉቱ ፡ ejuſque conniventiam *: vox compoſita, quales perpaucæ Æthiopicæ, ex* ለሀ ፡ etiam. *Mat.* 21. 30. *&* በሂለ ፡ dicere. *Verbum ſignificat* Annuere, connivere, conſentire, obedire, accomodare ſe, *vel quid ſimile. Conſule ſis hæc loca, Mat.* 27.20. *Rom.* 6.12.16. *Jac.* 4. 7. *cap.* 5. 6. *in editione Niſſel. ver.* 7. *ubi, ut in aliis etiam locis male transfertur. Hinc nomen* ለሀ ፡ ብሂሉት ፡ *&* ለሀ ፡ ትብሉ ፡ μακροθυμία. *cap.* 2. *Eph.* 4. 2. *Atque* ለሀ ፡ በሃሊት ፡ εὐπιθὴς *idem plane quod Perſis* اري كرد *Hiſt. Chriſti Perſice. p.* 40. *li.* 6.

CAP. V.

Verſ. 5. ሙልአ ፡ ውስተ ፡— *Eo ſenſu vocem* ሙልአ ፡ *accipiendam hic puto, quo Heb.* הממלאים *Iſa.* 65. 11. libantes, infundentes, *ut Schindl. vel* effundentes. *Apud Æthiopes a. nihil uſitatius quam idem verbum in quacunque fere conjugatione, præſertim prima, Activam ſimul & Paſſivam habere ſignificationem: Vel aliter ita etiam verti poteſt*, expanditur, *vel* extenditur in cordibus noſtris: *Id Arab.* امليم *qua voce loco Iſaiæ prædicto utitur Arab. Oxon. ex quo plurima ſupplevimus in Bibliis noſtris, quæ deerant in Pariſienſ. (quem ſperamus, cum bono Deo, in Majores ac Min. Prophetas integrum cum aliis etiam Scripturæ partibus, tam Arabice, quam Syriace, Æthiop. &c. fore ut brevi edamus)* املي *in 4. conj.* Expandit, extendit: Dilatavit, amplificavit*: fere ut Senes qui per* πληθύνω *vertunt, Exo.* 1. 7. Multiplicabat— *v.* 14. እስመ ፡ *Mihi videtur hic, ut & Ca.* 7. 18. *atque Eph.* 6.12. *idem ſignificare quod* ዘ ዘ ፡ quilibet, quicunque, quodcunque.

CAP IX.

Verſ. 3. አትዐለለ ፡ *genuinam hujus vocis apud Æthiopes nondum inveni ſignificationem: ex uſu Arabico tantum conjecturam fecimus, quibus* اعلل *in 4. conj. immque in 8. eſt* Avertit, divertit; deduxit, abduxit; ablactavit.

CAP. XI.

Verſ. 1. አሉ ፡ *videtur male pro* ለቤ ፡ *vel* አለ ፡ ለቤ ፡ *ut cæteræ habent verſiones. v.* 21. ሊ.ምሕኮሙ ፡ *Ita eſt in Cod. Rom. male, pro* ሊ.ምሕኮሙ ፡ *v.* 22. ያወቅየከ ፡ *videtur convenire cum* ዐወቀ ፡ animadvertit; *vel* وقي Reformidavit, *q.* formidabile exemplum te reddet; *vel f. pro* ይወቅርከ ፡ exſcindet te.

CAP. XIV.

Tit. ante v. 19. አፓንያ ፡ *quo modo occurit etiam. Cap.* 15. *v.* 14. *Cap.* 16. *v.* 1. *male opinor pro* አጲፓንያ ፡ Epiphania, *prout alibi ſcribitur.*

CAP. XVI.

Verſ. 2. ዘፈቀደክሙ ፡ *f. pro* ዘፈቀደተክሙ ፡ rogaverit vos—

Annotationes in I. Epiſtolam ad CORINTHIOS.

I. CORIN. III.

VERS. 5. ለእኩ ፡ *f. vel pro* ለእከ ፡ Miniſtri, *ut in verſione; vel pro* ተለእኩ ፡ miſſi ſunt illi, *ut* per eos.—

CAP. IV.

Verſ. 7. ትግእዝ ፡ *Non ſatis aſſequor rationem cur ita verterit hanc vocem doctiſſ. Interpres: Eſt proprie*, exprobras, contemnas; judicas, ſtatuis, *&c. v.* 8. *Eſt* ወነሣእክሙዒ ፡ *in Rom. Cod. loco* ወነጋሣእክሙዒ ፡ *prout reſtituimus.*

CAP. V.

In Rom. Cod. incipit cum ወበየውሀት ፡ *ultima voce cap. præcedentis.*

CAP. VII.

Verſ. 10. ሞክለ ፡ *idem quod* አሙ ፡ *v.* 12. ሊ.ይሜብል ፡ non ſubjectus ero: *ita in prima conj. ſignificare videtur. Contra in* 5ª. *Arab.* ተሜብለ ፡ Dominare, 1 *Tim.* 2.12. *vox eſt peculiaris Æthiopibus.*

CAP. VIII.

Incipit hoc caput in Cod. Rom. ad finem alt. verſus præcedentis Cap. cum ዘሀሉ ፡ *perperam. ver.* 7. በሊ.ያጠብዖቶሙ ፡ *Al.* in inſtabilitate eorum. *ver.* 12. ወታወድቁ ፡ *Al.* Deijcientes, *vel* deiici facientes.

CAP. IX.

Verſ. 22. በግዕዝ ፡ ኩሉ ፡ *Al. pro* omni indole, *vel*, cujuſquam ingenio.

CAP. X.

Verſ. 18. በሥጋ ፡ *Al.* ſecundum carnem hominis: qui edunt victimas, etiam ſunt—*ver.* 22. ንቅናእኑ ፡ *f. rectius tranſpoſitis duobus Nun*, ናቅንእኑ ፡ zelare, iraſci facimus— *ver.* 28. ከመ ፡ ይግእዝዋ ፡ — *Al.* ut judicarent conſcientiam veſtram.

CAP. XI.

Verſ. 14. ሊየወቀቀክሙኒ ፡ *pro* ሊ.ያዓውቀክሙ ፡ *ut D. Interpres,* nonne manifeſtum facit vobis, — *vel. f. pro* ይወቀለሀክሙ ፡ *ſed prior magis placet conjectura. v.* 15. አንኍተ ፡ *Eſt contracte pro* አንወኍተ ፡ *vid. Gram. v.* 34.— ሊ.ትትሐየሱ ፡ *Al.* Ut in hoc non ſitis crimine maculati, notati; *a* ሐ.ስ ፡ *vid. Annot. ad Pſal.* 118. 112.

CAP. XII.

Verſ. 7. ለሐዱ ፡ *videtur redundare: Atque hujuſmodi pleonaſmus in Scripturis occurrit alibi non inſolenter. vid. Act.* 17. 28. *cap.* 19. 1. *Heb.* 11. 9. *Rom.* 15. 6. *Jac.* 1. 27. *&c. ver.* 13. ገብሬ ፡ *Pro hoc leg.* ነብሬ ፡ *ut in Cod. Rom. Nam ſæpius ita occurrit, & opponitur* τῷ አጋዐዚ ፡ *vid. Gal.* 3. 28. *Cap.* 4. 1. *Eph.* 6. 5. 8. *Col.* 3. 11. 22. *Cap.* 4. 1. 1 *Tim.* 6.1. *Tit.* 2.9. *Rom.* 14. 4. 1. *Pet.* 2. 18.

CAP. XIII.

Verſ. 3. ከመ ፡ አትመዘገን ፡ *Al.* ut premium nanciſcar. *ver.* 6. በፍግዐ ፡ in violentia; *retinemus vocabulum ut in exemplari, affine Chald.* פגע violenter incurrere, impetum facere. *ver.* 12. *media pars hujus verſus ita mihi legenda videtur,* ወአስተርአየኒ ፡ ኩሉ ፡ ከመዘ ፡ በመጽሄት ፡ ወአመዘ ፡ (*quod inſerendum*) ከሠተ ፡ ገጽ ፡ በገጽ ፡ & viſa ſunt mihi omnia quaſi in ſpeculo, tunc autem aperte *videbo* facie ad faciem. *Alia exemplaris vitia, quæ emendavimus (non tamen omnia, nimis longum id foret) uncis habentur incluſa. ver.* 13. ወተቀህዉ ፡ *Eſt radix* ቀሐወ ፡ *vid. Lexic. noſtrum. Affine eſt Chald.* קחק Laborioſe, diligenter intendere, *q.d.* zelare.

CAP. XIV.

Verſ. 15.—ሰቢጽየኒ ፡ *leg. f.* ሰልብየኒ ፡ & petam, *vel* rogabo corde meo. *ver.* 18.— እነብብ ፡ *Al.* quod loquar, *vel* loquens ſim. *v.* 33. ሊ.ኮኑ ፡ *f. pro* ሊ.ኮነ፡፡=፡

CAP. XV.

Verſ. 1.—ተዓሉክሙ ፡ *Al.* quemadmodum adducta, *vel* oblata eſt.

Annotationes in II. Epiſt. ad CORINTHIOS.

CAP. II.

VERS. 5. ወዘኒ ፡ ተክዘ ፡—*Aliter*, Et ſiquid triſtitiæ eſt, non eſt *multum* mihi, quod contriſtatur, ipſe ſi unus pariter *afficiatur*, ut non aggravem illud, *vel* illum ſupra vos omnes. *Huic expoſitioni favere videntur illa quatuor puncta quæ ante* ውእቱ ፡ *ponuntur, majoris pauſæ nota.*

CAP. IIII.

Verſ. 8. ንሐመም ፡—*Al.* in omnibus afflicti, ſed non tentati.

CAP. V.

Verſ. 4. *Pro* ንሰልበ ፡ *ut nos mutavimus, in exempl. eſt* ንልበስ ፡ *vitioſe. ver.* 6. ትነግዱ ፡ *Al.* peregrinamini in corpore veſtro *:* ለሙ ፡ *idem eſt quod* In; *Math.* 12. 42. *Mar.* 6. 11. *ver.* 7. በአድልዎ ፡ *Al.* per id quod apparet. *ver.* 10. ንትሐተት ፡ *Eſt proprie* Scrutinio, indagini, explorationi ſubijci. *ver.* 19. አናሕሰየ ፡ *Al.* Dimittens peccata eorum.

CAP. VI.

Verſ. 7. ዘአልቦ ፡ ኑፋቄ ፡ *Al.* abſque ſimulatione, *vel*, quæ non eſt ſimulata. *Ex tribus, quibus uſi ſumus Codicibus in excudendo N. hoc Teſtamentum Æthiop. unico illi Doctiſſ. Interpretis D. Loftuſii qui ſolus Paulinas habuit Epiſtolas, caſu contigit infœlici, ut ex eo hoc in loco voces aliquot exuſtæ fuerint, quas (ne moraretur prelum) conjectando ut ut potuimus uncis incluſas ſupplevimus; ubi autem noſtra nos fefellit conjectura. dictiones illas ex perfecto quem poſtea comparavit* R. D. D. VValtonus *exemplari, hic tandem reſtituimus. v.* 9. *pro* [ንኣዩዒ] *leg.* ሕያዋን ፡ *Ibid. pro* [ወሊ.ቀታለነ] ፡ *leg.* ወሊ.ቀታልያን ፡ *ver.* 10. *pro* [ንትሐስዩ] *leg.* ንትፈሣሕ ፡ *eodem ſenſu. Ibid. pro* [ከመዘ ፡ አልብክሙ ፡ ወታጠርዩ ፡ ኩሉ ፡] *leg.* ከመዘ ፡ አልብክሙ ፡ ወሊ.መንት ፡ ወኵሉ ፡— ut nihil omnino apud vos habentes, & omnia in manibus veſtris. *ver.* 11. *pro* [ርኍተ ፡] *leg.* ክሡተ ፡ *eodem etiam ſenſu. Ibid. pro* [ቆርንቆስ ፡ (*error typograph.*) ተረሐበ ፡] *leg.* ቆሮንቶስ ፡ ወርሐበ ፡ *Ib. pro* [ተነሀቡ ፡] *in exemplari eſt* ነሀቡ ፡ *an recte dubito.*

CAP. VII.

Verſ. 1. *pro* [ንፈጽም] ፡ *leg.* ወንግበር ፡ ſed operemur, *vel* perficiamus. *ver* 2. *pro* Agedum *leg.* Statio. *Ib. pro* [ጽንሑኒ ፡] *leg.* ትፈልጡኒ ፡ Diſtinguite nos *v.* 3. *pro* [አቀደሞኩዒ ፡] *leg.* ወደለኩዒ ፡ *quod in idem recidit*, jam antea ego, *adverbio more verborum formato. vid. Phil.* 3. 12.

Verſ. 7. ወትትቃሐው ፡ *Al.* & zelo commoti eſtis, zelamini. *vid. An. ad* 1 *Cor.* 13. 13.

CAP. VIII.

Verſ. 17. ሰሳጤክሙ ፡ *Al.* Conceſſionem, poteſtatem veſtram, facultatem ei impertitam.

CAP. IX.

Verſ. 7. ሜህዘ ፡ ዚ.ለክሙ ፡ መዝገ ፡ ኵልክሙ ፡ *Convenit f.* ሜህዘ ፡ *cum* ሙሕዘ ፡ *a* ወሐዘ ፡ affluxit*: q. d.* de veſtra propria affluentia, *vel* abundantia propinarunt vobis *: ſed pro* ኵልክሙ ፡ *puto melius leg.* ኵሉሙ፡፡=፡

CAP. X.

Verſ. 1. *Pro* አስፌ ፡ *in exemplari eſt* ለተፊ ፡ *ſine ſenſu. v.* 18. ክሙ ፡ *cum* ክ ፡ *in hac claſſe*, Idem *ſignificat. vid. An. ad Pſa.* 61.9.

CAP. XI.

Verſ. 19. ነበበያን ፡ *vitioſe puto in exemplari pro* ጠቢባን፡፡=፡

CAP. XIII.

Verſ. 11. ወተሠናአው ፡ *Significatione convenit cum Syr.* ܫܝܢ & pacem habete, inite, *vid. Annot. ad Marc.* 9. 50.

Annotationes in Epiſtolam ad GALATAS.

CAP. II.

VERS. 20. አሐዱ ፡ *videtur leg.* አሐዩ ፡ vivo. *ver.* 21. አሰመሰኬ *: f. pro* አስመ ፡ ሰበኬ፡፡=፡

CAP. IV.

Verſ. 3. አንደዒ ፡ ለአመ ፡ *vid. An. ad Act.* 11.18. *ver.* 13. በአመጠኒ ፡— *Al.* pro infirma, *vel* tenui facultate mea, edocui vos. *v.* 26. ወሊ.የሩስ ሞሰ ፡— *Al.* Et Hieruſalem quæ ſurſum, libera eſt, cujus, *vel* de qua mater noſtra. *v.* 29. በመንፈስ ፡ ቅዱስ ፡ *Al.* per Spiritum Sanctum.

CAP. V.

Verſ. 17. ዘሊ.ይፈቅድ ፡ *In exempl. abſque* ሊ. ፡ *vitioſe* ዘይፈቅድ ፡ *v.* 24. አልበ ፡ ዘይኍይስ ፡—*Al.* non habet criminis quod incuſet eum; *vel* adverſus eum nil habet reatus lex.

CAP. VI.

Verſ. 3.— ዘያሰሕት ፡ ርእሶ ፡ *Al.* nemo ſit qui fallit ſeipſum. *v.* 12. ያድልዎ ፡ ለገጽ ፡ qui volunt accipere perſonas.

Annotationes in Epiſtolam ad EPHESIOS.

CAP. III.

VERS. 11. በዘ ፡ ሠረወ ፡ *Al.* propter quam, *h.e. propter Eccleſiam* conſtituit mundum *:* በ ፡ *ſæpe hoc ſenſu occurrit. Joh.* 4.41, 42, 50. *vel*, per quam.

CAP. IV.

Verſ. 32. መርያነ ፡ *male puto pro* መሐርያነ ፡ *vel,* መሀርያነ ፡ *vid. Rom.* 12. 10. *Phil.* 1. 20. benigni; *a* መሐረ ፡ benignus fuit *: nomen* መሐሪ ፡ *pl.* መሐርያነ፡፡=፡

CAP. V.

Verſ. 5. ወዘያጠውዑ ፡ *pro hoc in exempl. vitioſe ponitur* ወዘያጠዐው ፡ *v.* 17. እንዘ ፡ ታናሕሰወ ፡ *Al.* Dimittentes quæ ſunt—

CAP. VI.

Verſ. 4. ሊ.ታስተቀጥዑ ፡ *Al.* angore ne afficiatis. *vid. Col,* 3.21. *Tit.* 3.2.

Annotationes in Epiſtolam ad PHILIPPENSES.

CAP. I.

VERS. 12. ከመ ፡—*Al.* quomodo *jam* major eſt profectus, *ſive* exaltatio in doctrina Evangelii. *ver.* 20. መሀርያነ ፡ benigni. *vid. An. ad Eph.* 4. 32.

CAP. II.

Verſ. 6. አኮ ፡ ሀይደ ፡—*Al.* Non *fuit* rapina ejus, quod factus eſt Deus. *ver.* 17. አወጽኣ ፡ *Significatione convenit cum Arab.* ضحى Sacrificavit.

CAP. III.

Verſ. 8. ኵስሕ ፡ *Eſt plane,* 1. *q. Arab.* كساحة Purgamentum, quod verrendo ejicitur, *a* كسح 1. q. كنس.

CAP. IV.

Verſ. 8. ወዘመይሐር ፡ *Al.* & quodcunque benedictio *eſt. ver.* 16. ትክዝየ ፡ *Al. in* ærumna, *ſive* ſollicitudine mea, *per ellipſin præpoſitionis, quæ frequens valde in hac lingua.*

Annotationes in Epiſtolam ad COLOSSENSES.

CAP. I.

VERS. 20. በደሙ ፡ መስቀሉ ፡ *pro hoc in exemplari legitur* በቅድመ ፡ መስቀሉ ፡ in conſpectu crucis ejus, *puto non ſine mendo. v.* 24. ተኀጸጸ ፡ *Ita eſt in exempl.* minutiora, *vel* minima. *Niſi f. leg. potius* ተኀደደ ፡ *quod neſcio an quis* Reliquias *vertat, a* ኀደደ reliquit *: Pſal.* 37.10. *in Edit. Col. pro quo in Codd. Rom. & Poc. rectius ponitur* ኀደገ ፡ *& quidem de mendo prius illud merito ſuſpectum.*

CAP. II.

Verſ. 15. ተዋሰጠሙ ፡ በቲ ፡ *Al.* transfiguratus eſt eis in illa. *ver.* 16. ወሊ.በአለሠኀርትክሙ ፡ *Deduci videtur a Chald.* סהר Luna. *v.* 18. ፈቂዶ ፡— *Al.* Cupiens per blanditias religionem Angelorum, quaſi oblitus (*id Ar.* سى *Alibi non occurrit: videtur legiſſe D. Interpres* ይትሰናየ ፡ *at in exempl. eſt* ይትናሰየ ፡ *f. vitioſe*) ſuiipſius, aut inflatus carnali corde ſuo*: v.* 16. & non firmiter tenet caput ſuum— *Ibid.* ወይትወደይ ፡ *ſignificat hoc verbum in 4. conj.* Configere, *vid. Annot. ad Pſal.* 118. 120. *in hac* 5ª. *conj.* configi, arcte conjungi, connecti. *In* 10. *conj.* Apte, arcteque concinnare, conjungere, copulare. *Pſ.* 151.2.

Annotationes in Epiſt. I. ad THESSALONICENSES.

CAP. II.

Verſ. 5. ወአመአመ ፡—*Ad verbum*, Ex quo fuimus, non ſumus uſi— *ver.* 6. ወሊ.በዕደ ፡ *f. melius* በዕደ ፡ *ver.* 14. በክርስቶስ ፡ *pro hoc in Rom. Cod.* ዘክር ስቶስ ፡ *quam recte judicet Lector.*

CAP. III.

Verſ. 1. አቴናኒ ፡ *pro quo perperam in exemplari* አሕታኒ፡፡=፡

CAP. IV.

verſ. 11. ትክብሩ ፡ *Al.*—Honoretis, *h.e.* honorem æſtimetis— *v.* 17. ወአመዝ ፡—*Al.* Et tunc nos qui vivi, & qui reliqui ſumus, nos rapient—

CAP. V.

Verſ. 9. ለመንሱት ፡ *hic & Cap.* 2.10. *idem videtur denotare quod* ሙሰን ፡ *v.* 13. መግበሪ ፡ *pro quo male in exemplari,* መክበሪ፡፡=፡

Annotationes in Epiſt. II. ad THESSALONICENSES.

CAP. III.

Verſ. 7. ሊ.ሠሣዕነ ፡—*Proprie,* non fiſſo, *h. e. falſo ac duplici corde* fuimus apud vos. *Semel tantum occurrit in Pſalmis, Pſa.* 100. 7. *ubi pro* ሠሡዐ ፡ *in R. & C. in P. eſt* ስሉእ ፡ fiſſus; *adeo ut de hoc ſenſu vocis liquido conſentiunt omnes codices. ver.* 11. ወአልበ ፡ ዘይትቀነዩ ፡ *Al.* non eſt cui inſerviunt.

Annotationes in Epiſtolam I. ad TIMOTHEUM.

CAP. I.

Verſ. 6. ዐወከኩ ፡ *Eſt* ܥܨܐ *Syr.* Obſtetit, impedit. *Arab.* Decertavit. *Æthiop. videtur ſignificare hoc verbum* Defecit, receſſit; *ut D. Interpres* abrenuntiavit *cum quadam reſiſtentia atque impugnatione. vide ſis hæc loca, v.* 19. *hujus cap.* 2. *Tim.* 2.18. *v.* 15. ከመ ፡ ያድኅኖሙ ፡ *pro quo in exempl.* ይድኅኖሙ ፡ ከመ፡፡=፡

CAP. II.

Verſ. 9. ይትረሰዩ ፡ *Al.* conſtituantur, collocentur. *v.* 12. ወይትሜብል ፡ *vid. An. ad* 1. *Cor.* 8.2.

CAP. III.

Verſ. 1. ጳጳስ ፡ Papa, *apud Æthiopes eſt diſtinctus clericorum gradus ſupra Epiſcopos; quod conſtat ex Miſſal. p.* 161. *c.* 2. *l.* 13. *ubi hoc ordine ponuntur perſonæ inter eos ſacræ (alibi tamen alia etiam reperio nomina) pro quibus indies orare ſolent; ſc.* ሊ.ቀ ፡ ጳጳሳት ፡ ጳጳሳት ፡ ሊ.ጳ.ሰቆጳሳት ፡ ቀሰውስት ፡ ወዲያቆናት ፡ Archi-papæ, Papæ, Epiſcopi, Præsbyteri, & Diaconi. *ver.* 5. ወዘሰ ፡ — *Al.* Nam qui— ወ ፡ *enim ut conjunctio illativa quam ſæpiſſime uſurpatur: vid.* 1 *Cor.* 14. 5. *Act.* 7.40. *v.* 13. ይገብሩ ፡ *Al.* efficiunt, operantur, procurant.

CAP. IV.

Verſ. 7. መድኅተ ፡ *Ita in exempl. pro* መኀደውተ ፡ *ut rectius occurrit ſupra. Cap.* 1.4.

CAP. V.

Verſ. 1. ሊ.ተመኀጸ ፡ *Si recte ſcribitur vox eſt peculiaris Æthiopibus i. q.* ገሠጸ፡፡=፡

CAP. VI.

Verſ. 9. ወዘይብእሶሙ ፡ *Al.* & quæ malæ, ſive peſſimæ ſunt eis; *vel*, quæ nocivæ; *id Syris* ܒܝܫܐ *teſte B. Bahlul, qui per* ضر *exponit.*

Annotationes in Epiſt. II. ad TIMOTHEUM.

CAP. I.

IN Titulo per hæc verba ዘኅዲር ፡ ሰዐሊነ ፡ *quæ ad ver.* 14. *hujus Cap. ſatis aperte referenda, intelligi videtur Hymnus ille quem nos appellamus*, Te Deum.

CAP. III.

Verſ. 9.— ሊ.ይትለዓሉ ፡ *Al.* ſed non proficient, provehentur; *atque ſimiliter ver.* 13. *ver.* 10. በተለ ፡ በአፍቅሮ ፡ *pro quo in exempl. vitioſe* በተስፍቅሮ፡፡=፡

CAP. IV.

Verſ. 10. ጋዕየ: *f. pro* ጋለቲየ: *v.* 13. ተማዕልአ: *Si* ፈለ: *eo ſenſu ſumatur quo Syrus noſter, Ar. Erpen. cum veterum nonnullis* τὰ φαιλόνην *vertunt* وعا الكتب vaſa librorum, *tum ſic vertendus erit iſte locus,* vaſa chartacea collige, *vel* aſsume tecum; *Id.* መበለ: *non Heb. tantum, ſed & Æthiopibus; vel a* ملا *Ar.* venire fac, adducito: *vel denique pro* ተመጽአ: *quæ conjectura eſt D. Interpretis. Mitto quod* لبغب *Ar. eſt* Surculus, *vel filamentum* Palmæ, *cujus uſus Scriptioni inſervire teſtantur cum Plinio etiam alii plures.*

Annotationes in Epiſtolam ad TITUM.

CAP. I.

VERS. 2. እንዘ: ተሰፈው: —*Al.* expectantibus vitam. *v.* 8. ዘየነሐሲ: *Al.* remittentem, qui facile condonat peccantes in eum; *vel,* qui piger, tarduſue eſt ad iram.

CAP. II.

Verſ. 14. ዘይትቀሐው: *Al.* fervidum, zelo affectum. *vid. An. ad* 2 *Cor.* 7. 7.

CAP. III.

Verſ. 8. ዘሊይበቍዕ: *f. intelligit, quod* non utile *tantum eſt hominibus, ſed in ſe etiam bonum; vid. Luc.* 16. 6. 7. *ubi laudatur factum* ዘይበቍዕ: ለሰብእ: አሰ: ሊእምግባሁ: hominibus bonum, non ex ſua natura.

Annotationes in Epiſt. ad PHILEMONEM.

CAP. I.

VERS. 15. ለዕለከ: *Ita eſt in Cod. Rom.* ſupra te, *ut tranſtulit D. Interpres: vel,* ut factus ſis debitor: *id* ለዕል: *Æth. ut &* علي *Ar. vid Luc.* 16. 6. 7. *vel f. mendum eſt pro* ለዓለም: in perpetuum.

Annotationes in Epiſt. ad HEBRÆOS.

CAP. II.

VERS. 8. ኢር ኢየነ: *vitioſe puto pro* ኢርኢየነ: *vel* ኢርኢነ: nunc autem non videmus—

CAP. VIII.

Verſ. 6. ኅሩየ: *q. d.* Electiſſimus, *qui ad Mediatoris officium aptiſſimus eſt atque convenientiſſimus; ut* حري *Arab. quod neque de duobus, neque de omnibus uſurpatur, vid. Gal.* 3. 20. *ſed qui unus eſt ex multis.*

CAP. X.

Verſ. 5. ኢፈቀድከ: *Al.* Nolui: *permagna eſt varietas quæ in hiſce verſibus apud Interpretem noſtrum invenitur, quæ non a fonte tantum, ſed ab omnibus aliis quæ adhuc apud nos extant verſionibus longe diſcedit. vid. An. ad Pſal.* 39. 9. *ver.* 25. ለመድር: *videtur idem connotare quod* ይለምድ: ሰብእ: ut mos eſt quibuſdam; *vel f. pro eo ponitur.*

CAP. XI.

Verſ. 5. ወዘእንበለሰ: *pro quo vitioſe proculdubio in exempl.* ወዘአበለሰ: *v.* 20. በረከቶሙ: *Ita nos reſtituimus, at pro hoc in exempl. male legitur* ረከበሙ: adeptus eſt— *Ib.* በእንተ: —*Al.* de rebus futuris, quæ ipſis eſſent eventuræ. *v.* 35. ወነሥአ: —*Æth.* Et mulier accepit— *v.* 38. ዘኢይደልዎ: —*Æth.* Quos non decuit, non æquum, *vel* par erat, *ut*—

CAP. XII.

Verſ. 1. ተፈነ: *puto pro* ተከፈነ: ad conſtructa nobis promiſsa. *v.* 4. ወዓዲ: *f. rectius* ወኢዓዲ: *vel,* ወዓዲ: ኢ—nondum ad mortem—

CAP. XIII.

Verſ. 5.—ለመለእክተክሙ: *Al.* perſiſtite, *vel* durate, ſi modo ſufficit vobis pro miniſterio veſtro. *Pro* ለመልእክተክሙ *in exempl. prave habetur* ለመልአክክሙ: pro principe veſtro, *contra textum Græcum, verſiones omnes, ſanumque ſenſum. v.* 15. በኑ: Nunquid: *f. pro* በቱ: per eum igitur—

Annotationes in Epiſtolam. S. JACOBI.

CAP. I.

Verſ. 27. ሕብቍቍ: *i. q. Ar.* عيب, *& cum eo partim conſonat, & partim Græc.* κακῷ.

CAP. II.

Verſ. 7. ዘተከየ: —*Al.* quod nominatum ſupra vos. *v.* 11. ኢትቅትል: ነፍሰ: ne percutias, *vel* occidas animam, *h. e. lethaliter. vid. Gen.* 37. 21. *unde phraſis iſthæc Æthiopibus juxta cum Chald. uſitatiſſima ſuum traxit originem.*

CAP. III.

Verſ. 4. ወይትነድአ: *Convenit haud dubie cum Arab.* ندا Commotus eſt; *cui affine Heb.* נוד, נדד, נדה. *Ib.* ዘኅይደሪ: ብእሲ: *Ad verbum* Gubernans homo, *h. e.* navarchus: *In impreſſis Scripturæ libris alibi non occurrit: In Confeſſione autem fidei Æthiop. de proprietatibus* 3. *Perſonarum hæc lego,* አብ: ያጸንዕ: ወወልድ: ያጠብዕ: ወመንፈስ: ቅዱስ: ይሔድፍ: *h. e.* Pater corroborat, Filius præparat, Spiritus Sanctus dirigit, *vel* gubernat. *p.* 171. *c.* 3. *li.* 28. *Atque hinc* ሐይፊ: Gubernaculum navis, *Act.* 27. 40. *v.* 5. ዕም: *Nequaquam ut præpoſitio hic, quæ utramque literam alterius Claſſis habet, ſed ut nomen extra omne dubium ſumi debet; & ut Latinis* Mater, *&* Materia *cognatæ voces ſunt, ſic* እም: *&* ዕም: *Æthiopibus. Poſterius hoc* Materiam, *vel* Sylvam *denotare, vel ex hoc loco ſatis conſtat. Addo quod* عُم *Arab.* Spinæ *genus eſt: &* Deſertum, *locus ſylveſtris Japonenſ. yama,* Sylva: *quæ vox Lat. ut Gr.* ὕλη *generatim etiam pro quacunque* materia *uſurpatur. Et materia quidem quaſi mater eſt ex cujus potentia, vel matrice (ut ita dicam) res materiatæ omnes a prima Cauſa in actum educuntur. Ibid.* ወተረሥዕ: *ab* አርሥዐ: *vel i. q. Arab.* أرمص Afflixit, dolore affecit; *vel f. convenit cum* رمص Sordidat, inquinat; *quod magis appoſite ad Gr. cæteraſque verſiones omnes. Ib.* ወትለለ: *Eſt tanquam a* ለወለ: Inflammavit, *de quo tamen nihil adhuc inveni in ulla Orientalium lingua. Proinde tam hoc quam alia vocabula plurima Æthiopica, Syriaca, Samaritana, Arabica, atque Perſica, de quibus in omnibus quos habemus Lexicographis ne* γρῦ *quidem extat, vel ad Lexicon noſtrum Orientale, vel ad aliud volumen Biblicum, quod aliquando (volente Deo) ſimus edituri, referre neceſſum erit.*

CAP. V.

Verſ. 7. ትሰዊ: Spicas edat, *vertit D. Interpres:* effundat *pluviam, Niſſelius, tanquam a* ሰወጠ: *nos, ut cognatæ ſignificationis cum Arab.* سوي demittat *pluviam. Mentem Interpretis Æthiop. an quis noſtrum aſſecutus fuerit, haud parum dubito. ver.* 11. ዕሰተበጽዖሙ: *Ita in exemplari, melius* ዕሰተበጽዖሙ: *ver.* 12. እም: ኢትትኰነኑ: ወኢትበሉ: ውከተ: ደይን: *Quæ verba ita tranſtulit D. D. Loftuſius, vir non tantum* πολυγλώττατος, *ſed & omnigena eruditione clarus, mihique multis nominibus merito colendus;* Niſi in judicium vocemini, & intretis in judicium.

Annotationes in I. Epiſtolam S. PETRI.

CAP. I.

VERS. 5. ከመ: ትድኅኑ: —*Æthiop.* ut ſervemini *ad id* pro quo parati eſtis, & revelabitur—

CAP. III.

Verſ. 18. ጸድቅ: *Æthiop.* Juſtitia.

CAP. IV.

Verſ. 8. ወጸሐው: *Occurrit hæc dictio Math.* 16. 2. *nec in impreſſis alibi, ubi convenit cum Heb.* צחח Terſus, politus, lucidus, luculentus. *f. leg.* ቀሐው: *vel* ጸሐቀ: *ut conjectat D. Interpres. v.* 17. ለፍዳ: *videtur idem quod Heb.* לפיד: *niſi mendum ſit pro* ፍትሐ: *vel* ለፍትሐ:: =:

CAP. V.

Verſ. 8. ይጎሀር: *idem puto quod Arab.* ظهر Prodit: *vel dictio f. Æthiopibus peculiaris.*

Annotationes in II. Epiſtolam S. PETRI.

CAP. I.

VERS. 9. በመርሰሰ: *f. rectius leg.* መገሰሰ: ambulat contrectans, palpans, manu tentans; *vel ſi* በመገሰሰ: cum contrectatione— *v.* 10. ለብዕሉ: *Al.* contra divitias ejus; *Ita ſæpe ſignificat hæc litera, vid. Act.* 6. 13. ሉቃ: *C.* 15. 2. *C.* 18. 28. *&c.*

CAP. II.

Verſ. 4. ብዕረ: Ardor, incendium, perditio; *ut Hebræis. v.* 14. ወስጡሕ: *Eſt proprie* extenſum, dilatatum: *Heb.* 4. 13. *ut Heb.* שטוח. *v.* 20 በከንቱ: *Al.* fruſtra, gratis: *i. q. Heb.* חנם.

CAP. III.

Verſ. 2. ዘዐቀደሙነ: *rectius leg.* ዘአቀደሙነ:: =:

Annotationes in I. Epiſtolam S. JOHANNIS.

CAP. I.

VERS. 1. *In exemplari* ለዓለም: ዓለም: ዓለም: *ubi* πλεονάζει *poſtremum* ዓለም: *v.* 5. ኅቤሁ: *pro quo male in exempl.* እቤሁ:: =:

CAP. II.

Verſ. 2. *Incipit hic verſus in exemplari cum duabus ultimis vocibus præcedentis, ſc.* ጸድቅ: ወእቱ: *v.* 14. አእመርከሙ *f. leg.* አእመርክሙ: novistis.

CAP. III.

Verſ. 20. ወይቀልየነ: & contempſerit nos: *Eſt plane idem Æthiopibus in Kal, quod in Hiphil Chald.* אקלי: Vilipendit, ſprevit, contempſit: *Et noſtro hic aſtipulatur Arabs Erp.* حقرنا.

Annotationes in Epiſtolam 3am. S. JOHANNIS.

CAP. I.

VERS. 9. አሰ: ርቱዕ: አቀድም: ሎሙ: *Al.* Sed rectus (*ut Iſrael* ישרון *Deut.* 32. 15. *h. e. vel quem oportuit fuiſse rectum, vel per antiphraſin*) *qui* præeſt eis, is quidem per infidelitatem ſuam vos minime acceptos habet; *id ſignificare,* ኢይሰጠወክሙ: *conſtat ex* 1 *Pet.* 2. 5. *atque hic ſenſus ad Gr. magis eſt accommodus.*

Annotationes in Epiſtolam S. JUDÆ.

CAP. I.

VERS. 9. ይኊስከ: እግዚአብሔር: *Male hic in Edit. Niſſel.* ይገሠጽከ: *Significat proprie* ይኊስከ: criminis te reum peragat Deus. *vid. An. ad Pſal.* 118. 112. *& ad Math.* 5. 23. *ver.* 13. እሰ: ይፈልሐ: ለሐሰርሙ: Egerentes *vel* eijcientes ignominiam ſuam, h. e. *quocunque ſe conferunt ſuam produnt infamiam, atque turpitudinem. Satis apte convenit vox iſthac D. Niſſelio adeo difficilis explicatu cum Arab.* فلح Egeſſit, ejecit: *unde* فلكة الغائط ventris egeſtio, *apud. Gig. v.* 21. እንተ: ሕይወት: —*Æth.* ad vitam quæ in ſecula ſeculorum.

Anno.

Annotationes in Apocalypſin S. JOHANNIS.

CAP. I.

IN *Tit.* —ዘቍስጥንጥንያ: መጥርጸሊስ: *vertit D. Interpres*—Chuiſtntniæ metropolis; *cujuſmodi loci, nedum Metropolis, nuſpiam apud ullum Chorographum mentionem invenimus: niſi (quod probabile) pro* Chuiſtntniæ *intelligenda ſit Conſtantinopolitanæ; unde mutavimus hic, ut etiam alibi nonnunquam eruditiſſimi viri tranſlationem: Hoc certiſſimum, his literis apud Æthiopes ſcribi ſolere nomen hujus urbis: Conſule ſis Miſſ. Æthiop. p.* 161. *col. lin.* 1. 3. *In formula Abſolutionis* ፋትሐት: ዘወልድ: *ut ibi dicitur, quam Sacerdos ante Synaxin legit, eam rogant ipſis ratam fieri per os* 318. *Epiſcoporum qui recta fide in Synodo Nicena fuerunt congregati, & centum quinquaginta* እለ: በቍስጥንጥንያ: *in* Conſtantinopolitana. *Firmant inſuper ſententiam noſtram idem etiam ſcribendi modus apud Arabes; vid. Cl. Joh. Gravii Tabulas Geogr. P.* 4. *p.* 7.

CAP. I.

Verſ. 15. ዘእርሰንዎ: *Plane convenit hæc dictio cum Heb.* כסף, *& Arab.* رصف (ف *&* ף: *alibi alternant non raro*) *vid. Pſal.* 18. 33. *Pſal.* 118. 140. *Apoc.* 2. 18.

CAP. II.

Verſ. 5. በበይነ: መንት: *Al.* propter quod, *vel* qua de cauſa. *Ibid.* ሊነሰሕከ: *Hoc ſubſtituimus, pro* ሊነኅሕከ: *quod in exemplari vitioſe legitur; niſi f. affine ſit Arab.* نخّ & نخّ Extimulaveris, incitaveris te. *v.* 10. ዘሕወት: *male in exempl. pro* ዘሐይወት: *& quidem centurias aliquot hujuſmodi mendarum in eo invenire eſt; quas ut plurimum nos correxiſſe ſperamus.*

CAP. IV.

Verſ. 5. ያወዒዋ: *Ita nos mutavimus, pro quo in exempl. male* ያትዋ:: =:

CAP. V.

Verſ. 5. ይፍትሃ: *Ita in exempl. rectius le.* ይፍትሕሃ: *v.* 6. ፯: ፯: *pro his in exempl.* —፯ ፯. *h. e.* ſex.

CAP. VI.

Verſ. 6. ሊየእብሩ: *Puto convenire hanc vocem cum Arab.* أبر *i. q. Heb.* אבד (ד *&* ר *ob ſimilitudinem literarum ſæpiſſime permutantur*) perdidit, exitio dedit. *v.* 16. ወሰጸሰት: *male pro* ጸሰዓት: *i. q.* Heb. סלע *Pſ.* 103. 13. 19. *atque ita vertit D. Interpres: vel f. tanquam ab* Hebr. צולה *formatur* ጸለት: Abyſsus, profundum: *ut operuit Pharaonem, ejuſque exercitum Exod.* 15. 5. *Ita eos etiam obruat, & abſcondat &c. e. q. ſ.*

CAP. VII.

Verſ. 4. ፻ ወ ፵፻ ወሠየ: እለ: ተኀትሙ: *Quæ verba ita tranſtulit D. Interpres,* decies & quadragies, centies & quadragies centum obſignati erant: *et ſic poſt v.* 5. ፻፻ ወ፳፻: decies centies, & vigeſies centum, *et ita in ſequentibus: nos vero mutavimus ut in Impreſſis. Et quidem ut verum hic fatear, in figuris Æthiopicis debito modo computandis errarunt omnes quotquot adhuc vidimus Grammaticæ Æthiopicæ Scriptores, Jo. Potken, Ach. Venerius, & quem ſequitur Marianus Victorius, Joh. Gerhardus, & Jac. Wemmers qui omnes* ፻፻: mille *denotare volunt, &* ፲፻፻: myriadem, h. e. 10000. *Cum revera Æthiopes mille ſic exprimunt,* ፲፻: *& myriadem hoc modo* ፻፻: *&* 20000. ፪፻፻: 30000. ፫፻፻: *&c. Hunc nodum non ſine ope ſuaviſſimi mei amici, inque maximo hoc opere* συνεργοῦ ἀκμήτου, *Sam. Clerici, A. M. viri tum in ſtudiis* Philologicis, *tum Mathematicis, nec non univerſa politiori literatura verſatiſſimi, expedivi.*

CAP. IX.

Verſ. 12. ወተረፈ: *f. le.* ወተረፈ: *v.* 17. ደርከና: *Eſt dictio quæ alibi in Impreſſis quos habemus Scripturæ libris quantum ad hunc præſertim ſenſum nequaquam comparet,* دركون *Perſis eſt* دوال فتراك (*teſte* نعمة الله) Lorum pharetræ, *vel potius* hippoperæ; *Arab.* funis, *vel* chorda arcus, *Gig. hinc f. verbum,* Chorda, *vel* fune ligare, connectere.

CAP. XI.

Verſ. 1. ዘመጠነ: በትር: *Eſt proprie,* qui baculus *erat* menſorius. *v.* 6. መጠነ: ፈቀዱ:: *Al.* quantumcunque voluerint.

CAP. XII.

Verſ. 14. ኀበ: ትትዓቀብ: —*Æthiop.* ubi ſervatur omnibus diebus, tempus, & tempora, & dimidium temporis. *v.* 15. *&* 16. ውሒዘ: *Eſt etiam ubi hæc dictio pro* Torrente, *vel* flumine *uſurpatur; vid. Pſal.* 123. 4.

CAP. XIV.

Verſ. 17. ወይጸውር: —*Alit.* Et portabat ille etiam falcem.— *v.* 20. ምዕራፍ: *Hoc vocabulum* Stationes *puto non inepte transferri poteſt:* Stationi *autem ſi* 100. *tribuere liceat ſtadia, conveniet ita iſthæc computatio cum textu Gr. cæteriſque verſionibus.*

CAP. XV.

Verſ. 8. ወእመዝ: መልአ: —*Æthiop.* Et tum implevit *eos* in templo fumo— *Ibid.* ወክብሐት: *rectius f. le.* ወክብሐቱ:: =:

CAP. XVII.

Verſ. 10. ወ ፩ እመጽአ: *Æthiop.* Et unus oh venit: *ſed potius* አ: *vitioſe in exemplari videtur poni pro* ኢ: *vel* ዓዲ ኢ: non, *vel* nondum.

CAP. XVIII.

Verſ. 11. ገራውሂሆሙ: merces eorum, *ita nos vertimus hoc vocabulum, quod a D. Interprete omiſſum eſt: vel, aliter,* agros eorum, *v.* 12. ዕፀ: ሕቁ: *Obſervatu forte non indignum* ዕፀ: *aliter hic ſcribi, quam* ዕፀ: Arbor, lignum: *ſc. cum* ፀ: *primæ Claſſis: unde aliam etiam interpretationem ei tribuendam puto: nempe ut fere idem ſit quod* ንዋየ: vas, inſtrumentum, *&c. quod eo magis adducor ut credam; primo, quia Mſ. Alexandr. pro* ξύλον *legit* σκεῦος. *Deinde quia iſte ſenſus melius convenit cum ſequenti voce* ሕቁ, *quæ mihi plane idem videtur quod Arab.* عاج *ſiquidem* ቁ: *&* ج *literæ ſunt homogeneæ*) Ebur. *Totam denique hanc conjecturam firmat Arabs Mauritanus, qui hunc locum ita tranſtulit* وكل انية من العاج & omne vas eburneum. *Niſi ſit f.* ሕቁ: *nomen Æthiop. arboris Thyiæ,* ξύλου θυΐνου, *ut Gr. de qua vid. Bauhin. Hiſt. Plant. To.* 1. *li.* 9. *c.* 17. *&* 18. *vel denique, quid ſi dicamus* ሕቁ: *i. q. Arab.* حاوة *h. e.* قيمة pretium: *quo modo legit Arabs noſter, ſc.* الثمين *v.* 14. ወኢይረክብዎ: —*Al.* Et non invenerunt iſta amplius. *v.* 15. Mercatores tui horum in te etiam ſtabunt— *v.* 17. ወኵሉ: ኬነት: —*Al.* & omnes artifices navium— *vid. Act.* 19. 24. 25. *ver.* 19. እምነ: ክብሬ: *Al.* de pretioſis, *vel* præcipuis illius—

CAP. XIX.

Verſ. 1. በሰማይ: *Al.* in cœlo. *Ib.* ወይብሉ: *Al.* & dixerunt. *Ib.* ወፍርቃን: & redemptio, ſalus. *ver.* 11. ስሙ: nomen ejus, *ver.* 12. አስማት: nomina.

CAP. XX.

Verſ. 1. ጸሐይ: *Mendum puto, pro* ቀለይ: *Aliter diverſiſſimus hic abit noſter interpres, nec raro id quidem, non a textu tantum, Gr. ſed ab omnibus quibuſcunque quæ apud nos ſunt verſionibus. ver.* 3. ወአውደቆ: *Æth.* & cadere fecit eum.

CAP. XXI.

Verſ. 5. ዘይቤ: πλεονάζει. *v.* 8. እንዘ: የአምኑ: *f. le.* እንዘ: ኢየአምኑ: *ut Gr. uterque Arabs, cæteræque verſiones omnes. ver.* 9. በገዑ: *rectius leg.* በገዐ: *ut ver.* 14.

CAP. XXII.

In Edit. Rom. incipit hoc Cap. medio v. 24. *Cap. præced. cum voce* ወነገሥት: *v.* 11. ወለዘገፍዕ: —*Al.* Et qui oppreſſit, opprimet eum adhuc, & qui ſordidus eſt, ſordeſcere faciet eum amplius. *Eſt enim* ፏ: *ſæpe litera paragogica. Sunt quidem præter hæc, alia etiam vocabula quamplurima, non in hac tantum Tranſlatione, ſed in verſionibus Arabica, Syriaca, atque Samaritana, Animadverſiones opinor ſeveriores merito expoſcentia, quæ ratione ad exitum jam jam feſtinantis preli, neceſſario ſunt hic prætermittenda, et ad aliud tempus, opuſque (ſi Deus annuerit) reſervanda. Quod reſtat, pro* BIBLIIS *hiſce vere* πολυγλωττάτοις, *Providentia ſumme miranda, labores immenſos atque indefeſſos R*mi. *& ad maxima nati, D. D.* BRIANI VVALTONI *ſecundante, nunc tandem fauſte, feſtineque abſolutis,* ስብሐት: ለእግዚአብሔር: ለደገ፥: ኵሉ: ልሳን:: =:

Annota.

Annotationes quædam in Perſicam Interpretationem EVANGELIORUM.

Doctiſſimo Viro **BRIANO WALTONO** *S. Theol. Doctori* **THOMAS GRAVIUS** *S.*

ANimadverſiones quaſdam in Sacra Evangelia, Perſicam in linguam traducta, & tuis auſpiciis luce donata, ut tibi, & aliis communicarem, nuper efflagitaſti. Deſiderio tuo obſecutus *Annotationes* haſce tibi legendas, & (quod maxime cupio) exactâ judicii tui lance trutinandas miſi, ut tuo calculo, & ſuffragio probatæ aliorum cenſuram minus reformident. Utinam majori operâ tibi gratificari, & publicum commodum, cui tu labores tuos, & ſtudia devoviſti, promovere poſſem. Plurima quidem in hoc opere obſervanda occurrunt, ego vero de copioſa ſegete manipulos quoſdam collegi, & ut Arabes loquuntur قليلا من كثير de ingenti acervo pauca delibavi, quod *neceſſitati*, potius quam voluntati meæ, imputandum eſt. Nam temporis anguſtias quibus conſtringor, & occupationes meas ſingulis Septimanis in orbem recurrentes, tute, & alii cognoſcunt. Illud præterea mihi incommodum accidit, quod ab Urbe veſtra, & *Academiis* remoto exemplaria quædam, & inſtrumenta ad hoc opus idonea defuerint, ideoque perplexius iter fuit, cum *Manuſcriptos* Evangeliorum codices, tanquam viæ duces, nullos haberem. Quæcunque hic ſcripta ſunt, non docendi magis, quam diſcendi, & veritatis explorandæ cauſa elucubravi, quæ Doctorum examini, tuo præſertim, libens ſubjicio. Adeo mihi *Veritas* cordi eſt, ut convinci, & moneri, beneficium, non opprobrium eſſe ducam. Latino Perſicæ hujus verſionis interpreti, viro eruditiſſimo, me una cum aliis debitorem agnoſco, a quo ſi aliquando deflectam, & in diverſum abeam, non illud diſſentiendi libidine factum eſt, ſed eâ *Libertate*, & *Candore* quibus literatos uti oportet. Si in meis vero errata nonnulla deprehendantur, veniam quam aliis impertior, ipſe viciſſim jure poſtulo. Labi, & errare hominis quidem eſt, ſed errantibus conſulere, & ignoſcere multo magis humanum eſſe cenſeo. Tuis laboribus (vir Doctiſſime) fauſtum Deus exitum concedat, ut *Sacro Operi* felix colophon imponatur, & omnes חֲנֻכַּת הַבַּיִת h. e. feſta *Encænia* læti celebremus. Vale.

Dunsbeiæ in Agro Lincolnienſi, xi KAL. *Jan.* 1657.

SAMUEL CLERICUS *Linguæ Perſicæ Studioſo Lectori S.*

QUatuor *Evangeliorum* duplex apud nos *Perſica* Verſio habetur; Una recentior, ut quidem videtur, ex *Græco* traducta: hujus exemplaria bina, ex utraque *Academia* unum, nactus vir clariſſimus *Abrahamus Wheelocus* (mihi tum ob eruditionem non vulgarem, tum ob ſingularem ejus, dum viveret, erga me humanitatem, haud ſine honore memorandus) in *Latinum* ſermonem eam convertit, & prelo ſubjectam notis illuſtrare cœpit; ſed morte prçventus opus imperfectum reliquit: quod tamen viri ſplendidiſſimi, *Mæcenatis* quondam illius, munificentia haud penitus intercidit. Altera eſt quam hîc damus; cujus licet unicum exemplar, ex divite celeberrimi viri *Edwardi Pocockii* penu depromptum, habuerimus: quia tamen ex *Syriaco* facta, & priore antiquior viſa eſt, & ne actum agere videremur, eam non indignam judicavit *Cl. D. Waltonus*, operis hujus *Biblici* ἐργοδιώκτης, qui in eo locum haberet. In ea *Latino* ſermone donanda ita verſatus ſum, ut nec verborum proprietates negligerem, nec *Perſicæ* phraſeos, quoad fieri poſſet, vim enervarem; ſed mediam quandam viam ingreſſus, in iis quæ ſæpius recurrunt locutionibus ſatis habui, in uno vel altero loco κατὰ πόδα, alicubi etiam minus forſan Latine, verba reddere, in aliis vero liberiore explicatione eorum ſenſum & *Interpretis* mentem exprimere. Quocirca *Lectorem* plurimum juvabit hujuſmodi loca obſervare & inter ſe conferre, quo uberiorem ab ejus lectione fructum percipiat. Statueram quidem verſionem totam recognoſcere, & quaſi ad incudem revocare, ac plurimorum quę in ea occurrunt rationem reddere: ſed cûm aliis, quę mei in hoc opere muneris fuerunt, diſtracto, feſtinante interim & urgente prelo, id minime liceret, opportune hîc ſubvenit vir doctiſſimus, mihiq; adeo tum eruditionis tum amicitię nomine plurimum colendus, *Thomas Gravius*, cujus in hanc interpretationem exquiſitę animadverſiones, quicquid à me hac in parte expectari, nedum prçſtari potuit, ſatis ſuperque *Lectori* penſabunt. Ille ſi alicubi à me diverſum ſentire videatur, & cum *Lectoris* utilitate res conjuncta ſit, haud ægre mihi ferendum duxi. *Homo* cum ſim, *humani* hoc mihi accidere potuiſſe ut errarem, nihil eſt quod quiſpiam miretur, aut me pudeat; haud novum videri debet ſi currentem impingere contingat, aut ſi mentis æque ac oculorum acies pluribus intenta nonnunquam allucinetur: at ſi in errore pertinacius perſtitero, dignus fuero qui graviſſimas doctorum & bonorum omnium cenſuras ſubeam. Vale, Lector amice, & conatibus noſtris fave.

PRÆFATIO.

PErſicæ hujus interpretationis Autorem, Syriacum, *non vero Græcum Evangeliorum contextum ſibi vertendum propoſuiſſe multis indiciis liquido conſtat. Hinc eſt quod Syriaca vocabula interdum retineat, eorundem interpretationem illico adjungens, ut Joh.*19.17. ܩܪܩܦܬܐ *&* 13. ܓܦܝܦܬܐ *& alia Lectori obſervanda. Sæpiſſime vero ſuiipſius quoque interpres eſt. h.e.* Perſicas & Arabicas voces (*Perſis familiares & receptas*) *aliis velut notioribus reddit. Ut pro* Spiritu ſancto *ſæpe* روح القدس & جان پاك *ſimul conjunctis utitur. Sic* معموديت & شستگاه Baptiſmus. *Luc.*20.4. (*v. etiam Joh.*1.33.) غيور & بارشك zelotes *Luc.*16.15. عاقر & نازاينده ſterilis *Luc.*1.36. ضحوست & روز بي بارانست ſerenitas eſt. *Mat.*16.2. *Hujus generis creberrima exempla per totum opus ſparſa reperiuntur. Pleraque iſtorum Perſæ ab Arabibus mutuati ſunt, & in ſuam linguam receperunt, quibus promiſcue tanquam vernaculis utuntur, ideoque ab hoc Interprete frequenter etiam ſine ulla explicatione adhibentur. Interdum Syriacas voces haud ſatis animadvertendo hallucinatur, & impingit, præſertim in iis quæ ſonum & literas ſimiles habent, ut in Animadverſionibus hiſce fuſius monſtratur. Crebro liberius ſpatiatur, &* paraphraſten *magis quam interpretem agit, multa de ſuo explicationis cauſa adjiciens. Quorum luculenta exempla habes Mat.*16.18. *& c.*24. 37. *Marc.*10.22. *Item Luc.*2.26. *c.*5.8. *c.*16.23. *& c.*24.45. *Vide etiam Joh.*2.9. *&* 21.7.20.25. *&c.*

*Multa Evangelico textui aſſuit, & adjungit, quorum in Græcis & Syriacis codicibus neque vola, neque veſtigium eſt, ut Matth.*26.52. Martyras *poſt Chriſti mortem reſurrexiſſe dicit: & Luc.*15.13. *Filii prodigi fratrem portionem ſuam diligenter aſſervaſſe, & negotiatum fuiſſe ſcribit. Alia his exempla adjicere promptum foret. Vide ſis Marc.*15.65. *Luc.*2.7. *&* 57. *&* 18.13. *&* 19.9. *&* 24.53. *Illud quoq; monendum eſt aliqua variis in locis* prætermiſſa *eſſe, quod plerunque non Interpreti, ſed ei potius qui codicem excripſit, imputandum cenſeo, cujus fidem, & diligentiam hic ſæpe deſideramus. Nonnunquam uno & eodem loco* deſunt *alia, & alia* redundant *ut Luc.*11.10. *verborum Chriſti* (πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, καὶ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται) *interpretatio emittitur, hæc vero inſeruntur* كيست از شما كه فرزندش ازو— Quis eſt e vobis qui filio bonum petenti malum daturus ſit? *Vide etiam Joh.*2.9. *& alibi.*

Eorum ſane quæ in hac verſione partim deficiunt, partim ſuperfluunt, & redundant, amplum hic indicem Lectori exhibere poſſem. Sed brevitatem mihi prælum feſtinans injungit. Præcipua additamenta *in his Annotationibus indicavi, atque etiam hiatus, &* defectus *inſigniores, quorum aliquos in Lectoris gratiam ſupplevi, idem in reliquis facturus ſi Manuſcripti Evangeliorum codices, & exemplaria mihi præſto fuiſſent. Conſulat Lector Perſicam verſionem doctiſſimi viri* Abr. Wheelock *opera concinnatam, quam morte præreptus imperfectam, & ſemianimem reliquit, quod vero nunc vita & luce fruatur, Clariſſimo Viro* Thomæ Adams (*harum literarum eximio Fautori*) *debemus.*

MATTH.

TIt. *Evangelium*] A Perſis & Arab. أنجيل & إنجيل dicitur. Syri Græcam vocem Εὐαγγέλιον integram retinent, cui Perſæ & Arabes primam ſyllabam detraxerunt. الانجيل فيه هدي ونور *Evangelium in quo directio & lux.* Alcor. Sur. 5. & paulò poſt لستم على شي حتي تقيموا التورية والانجيل *Nihil proficitis niſi obſervetis legem & Evangelium.* Hæc diſerte pronuntiat αὐτοκατάκριτος Muhammedes. A Perſis alio nomine مژده appellatur, quod in hâc verſione paſſim occurrit.

Hebr. dictum eſt] Vel, *prædicatum eſt*. Nam ſic crebrò Gr. κηρυχθῆναι exprimere ſolet. Ut Matth. 24. 14. *Evangelium hoc in univerſo mundo prædicabitur*, habes hæc ipſa verba كنند شود ſic cap. 26. 13. Matthæum verò *Hebraicè* Evangeliũ non prædicaſſe tantùm ſed etiã ſcripſiſſe plurimorũ ſententia eſt. *Propter eos qui ex circumciſione crediderant Evangelium Chriſti Hebraicis literis verbiſque compoſuit,* inquit Hieronym in catal. ſcript. Eccl. qui ſe exemplaria ejus apud *Nazaræos* in Syriâ & alibi vidiſſe aſſerit.

CAPUT I.

Verſ. 1. *Liber Generationis*] Diſcrimen eſt inter γένεσιν quæ hîc, & γέννησιν quæ v. 18. habetur: at Perſa eadem voce (زاييدن) utrobique utitur, ſic & Vulg. Lat. Ver. 5. *E Raguth*] Heb. nomen eſt רעו & Chald. unde 70 Ῥαγαῦ, at Syr. & Arab. literam Ain inſerunt, quam Perſa in غ mutat. Sic *Lazarus* qui ab Arabibus Muhammedanis عازر *Azarus* dicitur, à noſtro غازر *Gazarus* vocatur. v. Luc. 16. & Joh. 11. v. 21. *Jeſũ*] Variis modis effertur, & ſcribitur à Perſico interpr. ſalutare hoc nomen: ver. 1. eſt يوشع, at hic et v. 16. يشوع cap. 3. 13. عيسي & alibi ايشوع. Nomen عيسي Muhammedanis receptum eſt, & in Alcorano ſæpe uſurpatur, Arabes verò & Perſæ, qui Chriſtiani ſunt, aliis libentius utuntur. Sic Johannes Bapt. cap. 3. & alibi paſſim يوحنا & يحيي dicitur: يحيي à Muhamm. (ut in Alc. c. 3. &c.) à Chriſtianis verò uſitatius يوحنا. Quod ad nominis hujus interpretationem attinet (quam hîc Angelus declaravit σώσει γὰρ, &c.) notatu dignæ ſunt Perſicæ voces quibus Σωτὴρ exprimitur ſc. خلاص كننده Luc. 2. 10. (ut Tertull. *Salutificator* & *ſalutis artifex*) item زندگاني دهنده Lu. 1. 47. & Joh. 4. 42. vides ut ſingulis locis, binis & compoſitis vocibus utatur. Idem quippe in hâc linguâ notari poteſt, quod *Cicero* in Latinâ de nomine iſto obſervavit. *Ita magnum eſt* (inquit) *ut Latino uno verbo exprimi non poſſit. Is eſt nimirum* Σωτὴρ *qui ſalutem dedit*. Or. 2. in Verr. ver. 23. *Deus noſter nobiſcum*] Sic & Syr. pronomen poſſeſſivum adjicit, quod in iſtâ linguâ ſolenne eſt, in *Immanuelis* tamen nomine non includitur, ideoque Evangeliſta habet tantum μεθ' ἡμῶν ὁ Θεός. Arabs vero hîc nominis hujus interpretationem prorſus omiſit, quod ſanè miror; at in editione illâ quæ Romæ prodiit, integra habetur, & Græcæ undiquaque reſpondens. ſc. تفسيره معنا الله *

CAP. II.

Ver. 1. *In Bethlehem*] Locus hic à Perſ. interprete بيت اللحم conſtanter dicitur, at in aliâ verſione Perſ. & ſic apud Arab. بيت لحم Compoſita vox, quæ (ſi verbum verbo reddas) *domum carnis* ſignificat, & ſic Heb. בֵּית־לֶחֶם. Sæpe equidem miratus ſum doctos viros in ſcriptis & concionibus nomen hoc explicantes, etymon ejus à לחם quà *panem* ſignificat arceſſere, de alterá vero ejus vocis ſignificatione prorſus ſilere. Atqui לחם etiam *carnem* denotare certum eſt, præſertim in iis S. S. locis ubi de ſacrificiis agitur. Zeph. 1. 17. לְחֻמָם *caro eorum*, (ut *Pagn.* & *Angl. noſtra* verſio rectiſſimè,) malè verò ibi Arias M. *panem* ſubſtituit. Audiamus Merceiũ de eo loco ſic diſſerentem. *Quidam pro cibo exponunt, ſed Hebræorum certior expoſitio eſt ut* לְחוּם *ſicut &* לֶחֶם, *carnem vel quæ editur, vel quæ non editur,* i. e. *corpus ſignificet*. Sic ille. Apud Arabes لَحْمٌ *carnem* non verò *panem* ſignificat. Itaque licet non improbem priorem nominis rationem, hanc tamen longè præfero, quam forſitan Perſicus interpres & Arabes reſpexerunt. Quo enim aptiori nomine inſigniri poſſit locus ille in quo primo Deus (ut Apoſtolus loquitur) ἐν σαρκὶ ἐφανερώθη? 1 Tim. 3. 16. Certè in ipſo nomine *myſterium, & vaticiniũ* latuiſſe non dubito. *Adventus Regum Perſiæ*] Hunc titulum interpres huic capitis parti in gentis ſuæ honorem præfixit, quanquam an *Reges* fuerint, multò magis an in *Perſiá* regnaverint, dubium ſit. Habet tamen multos ſibi aſſentientes. E Perſiâ veniſſe quibuſdam vox ipſa Μάγος (مجوس) perſuadet, quam *Perſicam* eſſe fatetur Kamuſi author. *Nec quiſquam rex Perſarum poteſt eſſe qui non ante Magorum diſciplinam, ſcientiamque perceperit;* inquit Cicero 1. de divin. Ex *Arabiâ* veniſſe non minus recepta erat opinio apud veteres, de quâ vide Grotium. Magis *ſapientiæ* & *doctrinæ* laudem magno conſenſu tribuunt ſcriptores, unde Anglic. interpretibus viſum pro Magis *Sapientes* ponere, licet aliæ pleræque verſiones Perſicum nomen retineant.

Magi] Quia vox hæc *Perſica* eſſe à ſcriptoribus agnoſcitur, operæ pretium erit pauca hic de eâ notare. Aliis verbis dicitur آتش پرست *Ignis cultor.* Perſas ignem numinis inſtar veneratos eſſe hiſtoriæ paſſim docent. Θεὸν τὸ πῦρ ὑπειλήφασι inquit Theodor. hiſt. eccl. 5. *Sacraria* ei dicata πυρεῖα à Græcis vocantur. In precibus, atque cantilenis, aliiſque myſteriis in Ignis honorem peragi ſolitis, præcipua Magorum θρησκεία & religio ſita erat. Μάγοι τὸ πῦρ τετιμήκασι, &c. v. Clement. Alexandr. & πρώτῳ τῷ πυρὶ εὔχονται, inquit Strabo l. 15. Ignis ille, *Æternus*, & ἄσβεστον πῦρ à Strab. & aliis dicitur, eodem prorſus nomine quo ignis Diabolo, & Angelis ejus paratus in Evangelio appellatur. Fortè hæc Perſarum ſuperſtitio (ut alii quamplurimi Gentilium ritus) à malè intellectis Scripturæ verbis originem traxit, ubi Deus ignis dicitur, ut Deut. 4. 24. אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ quod ſic Perſicè vertitur خدا تو آتشي *Deus tuus Ignis.* مجوس ſeu *Magi nomen* (ut refert *Alfirazab.*) ex duabus aliis Perſicis vocibus conflatum eſt, ſc. ميج گوش quæ nihil ad religionem ſpectãns ſignificant, ſed صغير الاذنين *hominem breves aures habentem* notant, qualem primum diſciplinæ hujus *Autorem* fuiſſe perhibent, à quo ad ſectatores ejus nomen tranſlatum eſt. v. Kamus. in مجوس. v. 16. *ipſum ludos feciſſent*] Vel ſimpliciter, *illusissent*. Gr. ἐνεπαίχθη· habes eandem phrasin, Lu. 23. 36. *eum ludificabant*. Idem significat تسخر كردن Mat. 27. 29. v. 20. *Dixit*] Deest hic كفت, nam in Gr. est λέγων, & Syr. ܐܡܪ: at quod hic omittitur, alibi sine causâ additur, ut Mar. 9. 13. كفت *dixit, Ite* &c. ubi planè redundat, neque in Gr. Syr. aliisque versionibus habetur. Conjunctionem و [*&*] in hac versione, & aliis sæpissimè omitti, in unaquâque ferè paginâ observari potest.

CAP. III.

Ver. 3. *Vox clamantis resonat*] Vel, *vox clamat* (seu *resonat*,) quod propius accedit ad Gr. & Syr. nam منادي زدن *verbum* compositum est quod passim apud hunc interpretem significat *clamare, prædicare*, ut cap. 10. 27. *prædicate in tectis*, habes hanc ipsam locutionem. v. 4. *lana*] پشم de ovibus dicta *lanam*, at de camelis *pilos* etiam significat. Hujusmodi tunica è lana seu pilis camelinis alio nomine à Persis dicitur اشتربانه Arab. زرمانقه

ver. 6. *in fluvio Jor.*] Sic Syr. sed non Evangelista. Marc. 1. 5. utraque vox habetur. ver. 12. *Ignis nunquam sopietur*] vel, *nunquam extinguetur*; nam sermo est de igne inextinguibili. Sic Marc. 9. 44. & alibi passim. خسبيدن est *dormire*, at de igne vel lucernâ dictum significat *extingui*, ut Marc. 9. 44. vide etiam Matth. 12. 20.

CAP. IV.

Ver. 1. *A Diabolo calumniatore*] Varia nomina sunt in Pers. & Arab. lingua quibus solet iste humani generis hostis denotari, ut جانّ, ديو, الوسواس, شيطان, &c. sed vix ullum frequentiùs eo quo Persa nunc utitur (ابليس) quod ut Arabes tradunt à verbo ابلس (quod *desperare* & *animo conturbari* significat) originem habet, quia scil. perditus & deploratus Dei misericordiam, & salutem penitùs desperat: sic Alkamusi autor أَبْلَسَ يَئِسَ — وتحيّر ومنه ابليس. Intelligitur plerunque hoc nomine *princeps Diabolorum*, qui sæpissimè ἄρχων δαιμονίων dicitur. Ut verò *Beelzebub* à Syro ܪܝܫ ܫܐܕܐ *caput dæmonum*, sic in Hebr. Tobiæ versione *Asmodæus* ראש השטנים de quo liceat hîc pauca ad caput hoc pertinentia annotare. Dicitur Tob. 3. 8. 'Ασμοδαῖος πονηρὸν τὸ δαιμόνιον· sic etiam v. 25. De nominis origine varia à doctis adferuntur. Apud *Wierum* de præstigiis dæmonum acervus etymorum habetur. *Asmodæus* (inquit l. 1. c. 21.) *spiritus vel deus cæcitatis, destructor, dissipator, aut delicti abundantia, vel peccatum abundans, sive ignem mensurans*. Plerique à verbo שמד quod in Hiphil *perdere, destruere* significat duci credunt, ut conveniat cum 'Αβαδδὼν, Apoc. 9. 11. Verum qui sequentia perpenderit originis Persicæ nomen esse fortassis haud diffitebitur: nam ازمود (*azmoud*) Persis usitatissimum est, & significationem habet Satanæ & malo spiritui maximè congruentem. Est enim ازمود *ad malum solicitavit, tentavit*. Unde tertio hujus capitis versu ὁ πειράζων, *Diabolus* dicitur, quod Persicè ازماينده redditur. Hujus capitis titulus est, *Azmoudan*, & sæpè hic vocabulum illud occurrit: versu primo Christus dicitur ازموده i. e. *tentatus*. Nota & certissima regula est, apud Persas *Agentem & Patientem* eâdem voce exprimi solere, ut نويسنده *scriptor & scriptus*. خورده *comedens & comestus*: sic pariter ازموده (*azmoudah*) *tentatus & tentator*. Persica vero terminatio هْ in Græcam [*αῖος*] facillimè transit. Illud quoque conjecturam meam probabiliorem reddit, quòd nusquam ante deportationem Judæorum in Babylonem, eorumque per Mediam & Persiam dispersionem nomen hoc legatur, *Ecbatanis* verò Mediæ Metropoli receptum fuerit. Nova hæc esse fateor, sed vera, ut opinor, aut saltem verisimillima eruditus lector censebit. v. 2. *Jejunium suscepit*] vel simpliciter, *jejunavit*. v. 5. *Urbem Hierosolymam*] Evangelista vocat ἁγίαν πόλιν, sic Syr. & Arab. قُدْس *sanctitatem*, & civitatem etiam *Hierosol.* denotat, unde & hodie à Turcis aliisque *Kuds* vulgò dicitur, maluit hic interpres proprium urbis nomen quam ejus epitheton ponere. v. 16. *Tyrannidis mortis*] In Gr. est σκιᾷ θανάτου, & sic Syr. & Arab. atque ita proculdubiò Persicus interpres verba transtulit, non minus hîc quam aliis in locis. Nam Luc. 1. 19. habetur سايه مرك i. e. σκιὰ θαν. ita etiam Ps. 44. 19. & 107. 10. & alibi. Itaque locus hic corruptus videtur, ut etiam multi alii, non interpretis vitio, sed ejus qui librum exscripsit. ver. 24. *Fama ejus inclaruit*] Gr. ἀπῆλθεν ἡ ἀκοή. Vulg. *abiit opinio ejus*: optimè Arab. ذاع خبره *Emanavit fama ejus*, Et sic Pers. hoc loco خبر او فاش شد *fama ejus divulgata est*. فاش كردن est *palam facere & publicare*, ut supra, حال اشكارا كردن phrasis ejusdem significationis, cap. 1. 19.

CAP. V.

v. 4. *Ingemiscent ad consol*] multû ab Evang. verbis differt hic locus, & à Syr. & Arab. facile tamen conciliari potest si voculam كه quæ تعزيت immediatè sequitur, ante eam colloces. Tum enim verba sic reddenda sunt, *Beati lugentes, quia consolationem, desiderium suum* (i. e. quam desiderant) *invenient*.

ver. 7. *In ipsos*] vel, *erga ipsos*. v. 11. *Objecerint*] vel, *ingesserint*, nam objicere mala verba est potiùs aliquem ut maledicum accusare. Nisi per *verba* hic res intelligantur, quomodo etiam Hebr. דָבָר & Græcum ῥῆμα frequenter usurpantur.

ver. 15. *Lucernam tinæ supponat*] Gr. ὑπὸ τὸν μόδιον. *Tina* vasis vinarii genus, de quo sic Varro, *antiquissimi in convivis utres vini primò, postea tinas ponebant*. Persica vox est كاس mensura rotundæ figuræ. Marc. 4. 21. & Luc. 11. 33. *Amphora* redditur, quæ Latinis modio multo major est, nam juxta Volusianum, tres modios continet. Arabs hic habet مكيال quod mensuram in genere significat, & à Lat. ejus interprete *Modius* redditur, sic Syr. ܣܐܬܐ & pari ratione كاس ita verti possit. ver. 19. *Parvi erit*] Syr. ܙܥܘܪܐ & Arab. صغير *parvus erit*. Pers. خوار داشتن est *parvum habere & rejicere*, & cum شدن *nihili fieri*, quod optimè loci hujus sensum explicat, q. d. qui mandata hæc rejecerit ipse rejicietur, qui ea nihili fecerit is nullo in loco vel numero habebitur. Eo verò elegantior est Persica interpretatio, quia eadem vox & *parvum* & *perditum* significat. v. 21. *Retaliationem in eum competere*] Gr. ἔνοχος ἔσαι τῇ κρίσει, cum quo Syr. & Arab. conveniunt, & certè پاداش hic *judicium* verti potest. Signif. enim *retributionem, judic.* & *condemnationem*, ut κρίσις. ver. 25. *Dum in via amicabiles estis*] vel, *dum in viâ propinqui* (seu *simul præsentes*) *estis*. Nam يار est *propinquus, vicinus, socius*, qui eodem loco præsens est, & sic convenit cum Syr. ܥܡܗ, & Gr. μετ' αὐτοῦ· sermo est non de amicis sed adversariis. v. 29. *Si oculus tibi fraudem fecerit*] Et mox, sequenti versu, *si dextra in te proditionem fecerit*: in utroque loco est eadem Persica vox (atque & Græca σκανδαλίζει) خيانة i. e. ὕβρις, & *offensa*: alibi sæpiùs پريشاني habetur, ut Jo. 6. 61. & Mat. 18. 7, 8.

CAP. VI.

Ver. 7. *Multiloquium*] Si Persicè legas, شنوده شوند, sic vertere licebit, *ob multiloquium eorum*, &c. v. 9. *Sanctum est nomen tuum*] Sunt penes me sex aut 7 *Dominicæ orationis* Persicæ versiones inter se diversæ, in nullâ tamen præterquàm istâ, Gr. ἁγιασθήτω per indicativum vertitur, quæ sanè à Gr. Syr. Arab. & aliis omnibus, ut opinor, discrepat, imò absurda videtur, neque enim petitio, sed affirmatio est. In MS. veteri quod Romæ habetur, est apud Mat. پاك باشد & apud Luc. پاك شود sc. ἅγιον ἔσω. In editione etiam Wheelokianâ præfationis pars omittitur, neque enim Persica verba aliud sonant quam, *O Pater sanctum esto nomen tuum*, Luc. 11. 2. quod fortasse Typographo imputandum. است in hac versione aliquando ponitur pro باشد *esto*, ut Luc. 3. 14. *stipendium vestrum vobis* بس است ubi Syr. *sufficiens esto*, vel *sufficiat*, Arab. اكتفوا *contenti estote*, sic Luc. 2. 2. Etiam alibi observari potest apud hunc interp. *Enallage* temporum & modorum, ut Mat. 10. 24. οὐκ ἔστι, at Pers. نباشد *non erit*, vel *ne sit*. v. etiam Jo. 3. 18. & v. 35. &c. v. 11. *Panem qui diei necessarius est*] Gr. ἐπιούσιον, quod quidam ab οὐσία duci volunt: (& inde Vulg. hîc *supersubstantialem* vertit:) alii verò ab ἐπιοῦσα sc. ἡμέρα, at per *supervenientem diem* quidam *crastinum* intelligunt, ut Arab. hîc للغد; plerique rectiùs *hodiernum*, neque tamen absolutè hodiernum panem peti volunt, sed potius *sufficientem*, sive Deus hodie sive cras daturus sit, ejus arbitrio, & providentiæ relinquentes; & hæc interpretatio admodum placet: sic in Romanâ editione Arab. خبزنا كفافنا *panem nostrum nobis sufficientem*. Syr. *panem indigentiæ nostræ*, e. i. quocunque tempore eo indigemus, Luc. 11. 3. & Pers. similiter نان در بايست است *panem quo indigetur*, ut Luc. 10. 42. يك چيز در بايست است ἑνὸς δέ ἐστι χρεία, à quo loco hic etiam aliquam lucem accipiat. v. 13. *Tentationes afflictionis*] Notandum est Pers. interpretem solere vel ante vel post ازمايش [*tentationem*] aliud vocabulum *miseriam* denotans addere, ut hic بلا, & Luc. 22. 28. زحمت, & Mat. 26. 41. محنت, quanquam in singulis hisce locis Gr. πειρασμ. tantum habeat, & Syr. unam duntaxat vocem, ut Persa etiam Luc. 11. 4. unicâ contentus est. *Serva & libera*] Solet Pers. interpres a ἰσοδύναμα & συνώνυμα vocabula conjungere, licet Gr. & Syr. unum solummodo exhibeant, exempla passim obvia sunt. Mat. 11. 8. δαιμόνια ἐκβάλλετε, *dæmonia ejicite & fugate*, cap. 9. 9, 10. *publicani & mancipes*, cap. 10. 24. εἰρήνην, *pacem & tranquil.*

quil. cap. 19. 21. πτωχοῖς, درويش و مسكين. v. 24. *Servitium præstare*] vel simpliciter, *servire*. v. 34. *Malo suo competit*] vel, *dies malo suo dignus est*. Nam sic Persicus (licet malè) locum hunc intellexit.

CAP. VII.

ver. 22. *Prophetiã egimus*] vel *prophetavimus*. *Dæm. eduximus*] vel, *ejecimus*.

CAP. VIII.

ver. 4. *Cohnan, id est, sacerdotibus*] quod hic sacerdotes in plurali reddat (cum in Gr. ἱερεῖ sit, & sic quoque in aliis versionibus) Syro fortassis imputari debet, ubi legitur, *ostende te sacerdotibus*, quanquam meo judicio etiã Syrus cum Græco convenit, nam ܟܗܢܐ, si vocales demas, est tũ singul. tũ plur. v. etiã Lu. 1. 5.

ver. 15. *Salutem experta*] vel, *adepta*, ut c. 15. 30. frequens locutio.

ver. 21. Hawarion *seu Apostolos*] *Apostolorum* prima (ut puto) mentio habetur Mat. 10. 2. igitur hæc velut proleptica epenthesis est, quâ tamen hoc in loco minimè opus fuit, nam dubitari meritò potest, an hîc Discipulus ex Apostolorum numero fuerit. Certè Beza id negat, D. Augustinum secutus. Quod ad appellationem hanc [*Hawariyoun*] spectat certum est Apostolos sic vocari, sed ab Arab. & Persis Christianis frequentiùs رُسُل dicuntur (quo nomine hic interpres sæpiùs utitur) quod omnino convenit cum Syr. ܫܠܝܚܐ. A Muhammedanis vero الحَوَارِيُّون ut Azoar. 3. قال عيسي من انصاري — قال الحواريّون نحن انصار الله امنا بالله *Dixit Jesus, quinam sunt* Adjutores mei? *Dixerunt Apostoli, nos sumus adjutores Dei: credimus in Deum, &c.* Cur verò sic vocati fuerint rationem hanc edunt, quæ magnâ ex parte falsa, & ridicula est. حواري *Fullonem* significat, & credunt Muhammedani Apostolos non Piscatores sed *Fullones* fuisse: sic *Gelaloddîn* celebris apud eos scholiastes, cujus verba (ut locus hic Persici interpretis plenè explicetur) visum est hic apponere: ad Sur. 3. هم اصفياء عيسي اول من امن به وكانوا اثني عشر من الحور وهو البياض الخالص، وقيل كانوا قصارين يحوّرون الثياب اي يبيضونها Hoc est, *Fuerunt electi à Jesu, primi qui in eum crediderunt numero duodecim*, [*dicti* Hawariyoun] *ab* Al-hawar *quod purum candorem significat. traditur enim* Fullones *eos fuisse*, *& in* vestibus dealbandis *operam posuisse*. Eadem habet ad Sur. 61. & similia etiam alius Scriptor جامع اللغة dictus, & nisi brevitati studerem plura hâc de re ex eorum scriptis proferri possent. At longè rectius à *mentis candore* & innocentiâ, ob *vitæ & doctrinæ puritatem* nomen hoc merentur. Illud præterea notandum non Christi tantùm Apostolos, sed etiam ipsius Muhammedis *adjutores*, & *socios*, & fidelissimos *sectatores* حواريون i. e. eodem hoc nomine insigniri.

CAP. IX.

Ver. 27. *Cæci vestigiis ejus inhæserunt*] vel, *secuti sunt eum*: در دنبال cum alio verbo est, *sequi*, ut Marc. 2. 15.

CAP. X.

ver. 10. *Maximus Simon*] Gr. πρῶτος, & Ar. اول & Syr. ܩܕܡܝܗܘܢ, hic مهتر. Mat. 18. 1. مهتر μείζων. 'Οικονόμος in Evang. vertitur مهتر خانه Luc. 12. 42. v. 20. *Mens pura, & Spiritus Sanctus*] Duas hasce ejusdem rei seu personæ appellationes suo more conjungit, ut Marc. 1. 10. pleniùs *Spiritus Sanctus*, i. e. *mens pura*: sic Marc. 13. 11. & Luc. 13. 16. Una quidem sufficeret, & sæpe unam duntaxat adhibet, ut Mat. 28. 19. *in nomine Patris & F. & Sp. S.* habetur جان پاك, & Mat. 1. 18. *prægnans de Sp. S.* روح القدس tantúm: eadem in multis locis observare possis. Ab Arab. & Persis Sp. Sanctus Arab. روح القدس, at جان پاك putum putum Persicum ejus nomen est. v. 30. *Coma singulatim numer. est*] Gr. τρίχες πᾶσαι, Syr. ܟܠܗܝܢ, Pers. ad verbum *pilus capitis vestri unus unus* (unusquisque) *numer. est*: similis pæne phrasis, Hebr. אִישׁ אִישׁ, i. e. *quilibet vir*, ut Lev. 20. 2. ubi Pers. مردي مردي *vir vir*. v. 37. *Me dedecet*] vel, *me non est dignus*, vel, *mihi non est aptus*, ut Gr. οὐκ ἄξιος & Syr. ܠܐ ܫܘܐ ܠܝ. Pers. شايان est *dignus*, & vox quâ Syrus utitur eadem est quoad signif. & originem.

CAP. XI.

Ver. 5. *Pauperes beantur*] At Gr. εὐαγγελίζονται, & sic reliqui interpretes, Pers. فرخنده significat *faustum, auspicatum*, ut qui faustum & lætum nuntium audit, sic vox quâ Arab. hic utitur يبشرون q. d. *fausta & læta iis nunciantur*. v. 19. *Sap. ab operibus s. perfecta est*] Gr. verba sunt ἐδικαιώθη ἡ σοφία ἀπὸ τῶν τέκνων αὐτῆς. V. Vulg. *Justificata est sap à Filiis s.* At Syr. versionis Lat. interpres longè aliter, *Justificata est sap ab operibus suis*: & Pers. hic كردارها [*Opera*] habet. Verùm ut Syriaca vox sic reddatur, neque necessarium, neque huic loco accomodum est. Nam ܥܒܕܝܗ *Opera* & *Operarios*, seu *Servos* ac *Cultores* notat: & unius punctuli vario situ significationes istæ distingui solent. Utra vero istarum loco huic magis conveniat facilè judicabit eruditus Lector. Sapientiæ studio operam dantes *Filios* ejus appellari, in Orientalibus & aliis Linguis usitatum est, sic φιλοσόφων παῖδες pro Philosophiæ incumbentibus. Eosdem sapientiæ *Cultores* & quasi *Servos* dici notissimum est. Ideo Tremellius locum hunc sic vertit, *Justif. est Sap. à cultoribus suis*. Syro igitur cum Evangelistâ satis convenit, quod magis manifestum est è Luc. 7. 35. ubi eadem sententia habetur, quam Syrus ad verbum reddit. *Justif. est sap. à Filiis suis* (ܒܢܝܗ) & sic etiam rectè Pers. از فرزندان خود. Quæ omnia rite conferenti nulla de loci hujus versione dubitatio aut *scrupulus* restabit. Istud haud intempestivè adjiciam simillimum planè huic locum esse, Eccles. 9. 1. חכמים ועבדיהם, ubi per עבדיהם interpretum plerique *sapientum Opera*, at alii *Operantes*, & sapientiæ *inservientes* intelligi volunt. Certè Chald. paraphr. non Opera, sed *Discipulos* reddit, & sic alii quidam.

CAP. XII.

ver. 9. *In synagogis eorum obibat*] vel, *agebat*, seu *versabatur*. v. 19. *Hypocriticè non aget*] corrigendus est hic locus, nam Gr. habet οὐκ ἐρίσει *non contendet*, & similiter Syr. & Arab. Pro مراياد itaque videtur legendum مماراد à ماري *contendit, litigavit*. Confer Persicam interpretationem cum Arab. & in meam sententiam facilè transibis. v. 44. *Calefactam*] Gr. habet σεσαρωμένον, & vulg. *scopis mundatam*, sic etiam Syr. & Arab. cur igitur hic Persicus كرم شده i. e. *Calefactam* reddit, ut & Luc. 11. 25? Ratio, ut mihi videtur, satis manifesta est: vox ܣܟܝܪ (quâ hîc Syrus utitur) duo significat, quod *scopis purgatum* est (v. Luc. 15. 8.) atque etiam quod *calefactum* est. Persicus posteriorem significationem amplexus est, priore neglectâ, quæ tamen huic loco maximè quadrat. ver. 21. *Fiduciam agent*] vel, *fid. habebunt*. ver. 39. *Novissimum creaturarum*] vel, *finis rerum creatarum*. Mat. 28. 20. in Gr. eadem verba habentur συντέλεια τοῦ αἰῶνος, & cap. 24. 3. atque hic iterum v. 40. Phrasis hæc, toties repetita, diversimodè à Pers. interprete redditur, & reverâ S. Scripturam hâc linguâ editam legentibus observandæ, & notatu dignæ sunt copiosæ, & elegantes locutiones quibus una hæc res (*finis* sc. *mundi*, Christiano semper meditandus, & in animo figendus) à Persis exprimitur, ut انتها عالم & پايان فرجام خلق & جهان aliæque in versione Evangeliorum, & alibi occurrentes. ver. 55. *Jacob & Joses*] Persicum nomen hic est يوشا, sed in genealogiâ Christi Luc. 3. 29. يوسا scribitur, at Syr. utrobique ܝܘܣܐ, & Arab. يوسا. Monendus est Lector de duplici circa hoc nomen errore apud *Vulg. Lat.* Nam primò hic est *Joseph* pro *Jose*, apud Lucam verò *Jesu*: quod aliis occasio errandi fuit, & *Tho. Aquinatem* decepit, qui hinc infert nomen Jesu novum non fuisse, sed aliis anteà impositum, *ut patet* (inquit) *ex genealogiâ Christi*. v. tertiæ part. qu. 37. art. 2.

CAP. XIII.

Parab. excudit] vel, *proposuit*, ut Pers. زدن idem significet q. Ar. ضرب.

ver. 46. *Unionem pretiosissimam*] *unio* cum gemmam significat est masculini generis, ut, *unio exaluminatus*, Plin. Legas itaque *pretiosissimum*, & *illum*.

CAP. XIV.

Ver. 26. *Spectrum & apparit. falsam*] Sic Marc. 6. 49. φάντασμα. Arab. & Persæ خيال vocant, *mendax & falsum* دروغ vulgò à Persis dici solet, unde Mendaciorum pater *Diabolus*, Jo. 8. 44. دروغ vocatur. Quidam πνεῦμα, Luc. 24. 37. eodem sensu, quo hic φάντασμα, dici volunt, & Angl. versio utrumque uno *Spiritûs* nomine expressit. Syr. verò & Ar. روح habent, & Pers. جان i. e. *Genius*. v. 35. *Opem prætergressos*] ad verbum, *manum prætergressos*, è *manu egressos*, i. e. *tanquam insanabiles relictos*. Quanquam hic mendum suspicer.

CAP. XV.

ver. 24. *Oves quæ aberrarunt*] Gr. πρόβατα ἀπολωλότα, *oves quæ perierunt*, & certe Persicus hic apto utitur vocabulo quod & *errantem* & *pereuntem* notat: Est enim composita vox à گم *perditio* & راه *via*. ideo sæpe priori tantùm utitur, ut Mat. 10. 6. & cap. 18. 12. quod satis est ad Gr. ἀπολωλὸς exprimendum, & rectè ibi *ovis amissa* redditur. v. 27. *Et vivunt*] *Additamentum* hoc est, neque tamen hujus solius, sed *Syri* interpretis.

CAP. XVI.

ver. 23. *O infidelis*] Notandum est Persicum hunc interpretem (quisquis fuerit) ea quæ ad *D. Petri* laudem & honorem spectant multum verbis ornare & amplificare. ut paulo antè v. 18. Christi verba ita περιφράζει, *Tu es Petra religionis meæ, & fundamentum ecclesiæ meæ, super te extruetur*. Ea vero quæ ad ipsius vituperium & reprehensionem dicuntur valde minuit & extenuat, si hic *pro Satana*, *infidelem* posuerit. Ego verò non dubito quin locum hunc rectè satis verterit, nam Marc. 8. 33. diserte habet اي شيطان *O Satana*, & Syrus quẽ sequitur habet utrobique ܣܛܢܐ, & eo probabilius est locum hunc (ut multa alia) à scribâ depravatum esse, quia utriusque vocis شيطان & ايمان terminatio eadem est, & aliquæ literæ communes.

CAP. XVII.

Ver. 15. *In quem dæmonium potestatem obtinet*] Gr. σεληνιάζεται, Syr. ܐܝܬ ܠܗ ܒܪ ܐܓܪܐ *est ei filius tecti*, & sic c. 4. 24. similis locutio, ubi in alia versione Persica redditur خداوند بام *dominus tecti*. De nominis hujus ratione video doctos viros *Tremellium, Fullerum, Lud. de Dieu* multùm inter se dissentire.

Tremellius *filium agri* vertit, quod meritò ab aliis exploditur. Ludovic. de Dieu hæc habet, *Filius tecti vocatur ipſe ſpiritus lunaticus gaudens tectis, ac ſupremis ædium partibus.* Fullerus (velut ὑπ. διαμέτρε oppoſitus) ſic dici putat *quia tecta fugitaret, & procul à domibus, & locis habitatis (ſolitudinem quærens) verſaretur.* Mihi aliud in mentem venit, quod Lectori perpendendum offero. ܒܪ hic (ut ſæpe alias apud Syros, & בֵּן Hebr. & Arab.) *incolam, poſſeſſorem* (ut à Perſ. etiã redditur خداوند *dominus, poſſeſſor*) ſignificat. In Scripturis verò homo dæmone corruptus impuri ſpiritus *domicilium* eſſe dicitur. Locus ille, Mat. 12. 43. clarè hoc indicat, ὅταν ἀκάθ. πνεῦμα, &c. *Cum immundus ſpiritus exierit ab homine, ambulat quærens requiem--dicit revertar in* Domũ *meam unde exivi & aſſumit ſecum 7 alios ſpiritus, & habitant ibi*, ſic Luc. 11. 24. En *domum & incolas*. Hinc Dæmoniaci vulgò *Poſſeſſi* dicuntur, quia eos malus ſpiritus velut domum ſuam incolit & poſſidet. Hinc toties in ſacris literis dæmonia *ingredi, exire, reverti* dicuntur, planè ut dominus in ſuas ædes. Itaque خداوند بام i. e. *tecti dominus* & *poſſeſſor* ſeu *incola* ſpiritus impurus dicitur, non tamen quivis, aut quovis tempore, ſed is demum qui in miſero homuncione manſionem ſuam habet, ibi velut *ſub tecto* degens. Cogita an non ob ſimilem rationem Syris dæmonia ܥܡܘܪܐ vocentur à ܥܡܪ habitare, ut apud Arabes سكينة non tantùm de Dei præſentiâ (quæ Hebr. שְׁכִינָה eſt) ſed de malo etiam Genio ſeu ſpiritu inhabitante exponitur. v. Kamus. & Cl. Golium in البت. Cur vero ܐܓܪܐ & بام i. e. *tectum* & ſuperior ædium pars nominatur? Nimirum domini & incolæ in eâ parte plurimum gaudebant, ibi *ambulare, colloqui, cubare* ſolebant, ut etiam hodie moris eſt in Perſiâ & calidioribus Orientis regionibus. Hinc teſte Hieronymo *tecta* domorum peculiariter δώματα dicebantur, quod liquet etiã ex variis V. & N. T. locis. Hæc à me *quæſita* magis quàm aſſerta in medium protuli, veriora monſtrantem ſequi paratus. v. 25. *Corpus perdat*] Nimis à Gr. & Syro diſcrepat, apud quos ſic habetur, *qui voluerit animam ſuam ſervare perdet eam*; cum quibus convenit Perſicus: nam تن eſt *corpus*, ſed ſæpiſſimè ponitur pro Gr. αὐτὸς, *ipſe*, ſic Marc. 5. 34.

CAP. XVIII.

Ver. 6. *Dignus eſt cui lapis*] Luc. 17. 2. hic vertitur بهتر مي بود *melius eſſet, ut* &c. rectiſſimé. Eadem eſt hic, & illic Syriaca vox ܦܩܚ, quæ aliquando Perſicè redditur per بهتر *melius*, aliquando per لايقست, *aptum, conveniens eſt*, quomodo ſi hic verteretur proximè accederet ad Gr. συμφέρει, viz. *Conveniret ei ut lapis* &c. v. Marc. 9. 42. ver. 10. *Angeli cum illis--videbunt*] Inſignis diſcrepantia tum à Gr. tum Syr. verbis, quæ tamen facilè tolli poteſt. Nam vocula ܠ redundat, (ut alibi,) quâ neglectâ ſic locus hic verti debet. *Angeli eorum omni temp. vultum patris m. qui in cœlis eſt vident.* ver. 25. *Venditum eſſe*] ſeu *venum dari*.

CAP. XIX.

Ver. 12. *Non evenit ei relinq.*] *Animus ei non erat relinquere*, vel magis ad verbum, *in cor ejus non venit ut relinqueret*. v. Marc. 10. 12.

ver. 29. *Decuplam mercedem*] Imò *centuplam*, ut Gr. ἑκατονταπλασίονα & Syr. ſic Marc. 10. 30. ubi Perſ. rectè habet يكي درصد, itaque hîc etiam repone صد pro ده, 100 pro 10.

CAP. XX.

Ver. 18. *Mortem ei adjudicabunt*] vel, *eum morti adjudicabunt*, juxta Syr. nam الزام كردن apud hunc interpretem eſt *reum facere & damnare*. v. Marc. 12. 41. & alibi. ver. 19. *Eum in manus plebis tradent*] Gr. τοῖς ἔθνεσι, Chriſtus intelligit *Gentes* à Judæis diſtinctas, & ſic Latini interpretes Gr. Syr. & Arabici textus. At عوام quo Perſicus utitur (quod ejuſdem omnino originis eſt cum voce Syriacâ) ita redditur ac ſi plebem & vulgus Judæorum etiam denotaret, de quo monendum putavi Lectorem, nam ſæpiſſimè hæc apud Perſicum confunduntur. Verum eſt عوام aliquando ſignificare *plebem & populum Judaicum*, ut cap. 27. 20. Sed hîc, & Marc. 10. 33. & quam plurimis aliis in locis aliter intelligendum, pro *Gentibus*, ut dixi, à Judæis ſejunctis.

ver. 28. *Animam ſ. pro ſalute m.*] Gr. ψυχὴν α. λύτρον ἀντὶ π. Arab. ليبدل نفسه *ut commutaret animam ſ.* &c. Multùm notandæ ſunt voces apud Hebr. & alios Orientales quibus λύτρον exprimitur: nam ad intelligendum grande ſalutis noſtræ & *redemptionis myſterium* plurimum conferunt. *Syr.* vox hîc & 1 Tim. 2. 4. eſt ܦܘܪܩܢܐ pro qua Perſ. hîc adhibet عوض خلاص. عوض idem eſt quod Gr. ἀντάλλαγμα, & pro eo ponitur, Mat. 16. 26. *res ſc. quæ pro aliâ viciſſim datur*. خلاص pro פִּדְיוֹן Ex. 21. 30. Num. 3. 49, 50. & alibi ſæpe, cùm igitur utrumvis ſeparatim hoc notent, multò magis hîc conjuncta. *Hebr.* maxime uſitata ſunt כֹּפֶר, פִּדְיוֹן, & גְּאֻלָּה. *Perſis* كفارت, فدي, خلاص, عوض, quæ illis cum *Arabibus* communia ſunt, & *Hebraicis* valdè affinia.

CAP. XXI.

ver. 7. *Veſtimentum ſuum Jeſus*] At Evangeliſta (quem reliqui interpretes ſequuntur) non Jeſum ſed diſcipulos ejus hoc feciſſe narrat, ſic tamen Perſicus vertit etiam Marc. 11. 7. ver. 9. *Hoſanna, id eſt, Laus*] In laudem & honorem Chriſti hæc dicta & facta fuiſſe non eſt dubium, & ob hanc rationem forſan *Hoſanna laudem* ſignificare dicit. Quid propriè ſonet notum eſt è Pſal. 118. 25. הוֹשִׁיעָה נָּא i. e. *libera obſecro* (ubi in הוֹשִׁיעַ eſt alluſio ad *Jeſu nomen* inde ductum) & Perſicus ibi interpres rectè vertit فرج ده *liberationem* vel *ſalutem da*. Judæi *ramos palmarum* in feſto Tabernaculorum geſtari ſolites nomine hoc vocant, & *diem ſeptimum* feſti Hoſanna magnum: ſi igitur frondes, quid ni Laus etiam, & feſtæ acclamationes eâ voce denotentur? Ut ὡσαννὰ ab Hebr. voce differt, ita reliquæ linguæ illam corrumpunt & variè efferunt. v. Syr. Arab. Perſ. At Joh. 12. 13. in Perſ. codice omittitur.

CAP. XXII.

In puncto ſermonis] Gr. ἐν λόγῳ, & ſic Syr. atque ita Perſ. vox نكته Luc. 11. 54. *dictum* redditur. v. 30. *In reſurrectione conjugium non eſt*] Liberius quidem hunc locum vertit, ſed tamen eleganter Chriſti verba παραφράζει, & fortaſſe hanc ob cauſam, quia religioni quam *Perſæ* & *Muhammedani* profitentur, & eorum ſententiæ de ultima hominis *felicitate*, hic maximè locus adverſatur. Notiſſimum eſt Muhammedem ſuis *poſt hanc vitam* polliceri *uxores*, & *mulieres* formæ elegantiſſimæ, auro, & gemmis, & ſericis veſtimentis indutas, & ſuper pulvinaribus in Paradiſo recubantes, ut ipſe loquitur *Sur.* 18. & 76. & alibi: poſt longos hac de re ſermones illud epiphonematis loco ſubjungit, نعم الثواب, *O ſuavem retributionem!* Meritò igitur hîc Perſa Chriſti verba paulò fuſiùs exponit, ut vecordi eorum opinioni, & ſpei divinum hoc oraculum opponeret.

v. 39. *Proximum veluti oculum*] Græ. ὡς σεαυτὸν, *ſicut teipſum*, & Syr. *ſicut animam tuam*, & Perſa plerunque habet جان *animam*, ut cap. 19. 19. & Marc. 12. 31, 33. &c. ubi Lat. *teipſum* (& rectè quidem) vertit. Solent verò Orientales *oculum* pro *ipſa perſona*, ſeu *rei eſſentia*, quod apud *Arabes* uſitatiſſimum eſt, ponere. Ut Hebr. עֶצֶם (*os* vel *corpus*) pro re ipſa frequenter ſumunt. vide Joſ. 10. 27. & Gen. 7. 13. ubi Arab. بذات *in eſſentia*. Ita Arabes & Perſæ *oculum* accipiunt. Exempla obvia ſunt è quibus facilè loci hujus interpretationis cauſa, & ratio diſcernatur. v. 46. *Procaciter adortus eſt*] Vel, -- *audaciâ uſus eſt*: phraſis hæc frequens eſt, & Marc. 12. 34. eadem verba habes, ubi vertitur, *nemo auſus eſt* &c. ſic Luc. 12. 40.

CAP. XXIII.

Ver. 23. *Hæc oportet vos facere, non illa*] vel Perſici interpretis, vel ſcribæ magnum hic erratum eſt; nam verbum quod reſpondeat τῷ ἀφιέναι (i. e. *omittere*) prorſus omiſit, quod tamen ſenſus maximè poſtulat, alioqui Chriſto contradicit, qui utraque præſtari voluit. Itaque كذاريد vel tale quid, quod *omittendi* ſignificationem habet, hic poſt اينها ponendum eſt. Quòd ſi nihil addere velis, ſenſus longè ſanior erit, ſi verba *per interrogationem* legas, viz. *hæccine oportet facere, non illa?* quod quidem Luc. 11. 42. (ubi locus huic germanus habetur) fecit Lat. interpres. Utinam verò errato huic obtegendo velum iſtud ſufficeret.

CAP. XXIV.

Ver. 6. *Unicâ vice*] vel, *primâ vice* (i. e. nondum, οὔπω) erit finis. v. 24. *Uſque electos etiam*] Quanquam mihi feſtinanti quædam neceſſariò prætereunda ſint, hîc tamen monere libet duo verba اكر توانند i. e. *ſi poſſent*, εἰ δυνατὸν, (quæ habentur Marc. 13. 22. ubi idem ſermo eſt) hîc etiam inſeri debere, alioqui interpretatio hæc minus ſana erit. ver. 37. *De diluvio notitiam non habuerunt*] Hoc inter *Additamenta* illa de quibus in Præfatione monui, recenſendum eſt. Annon *Noam præconem*, & futuræ calamitatis vatem habuerunt? ſenſus hîc eſſe videtur, diem quo venturum eſſet diluvium neminem præſciviſſe: & ſic optimè convenit cum verbis Chriſti de die judicii, verſu præcedente, *diem & horam nemo ſcit*. Sed reverâ præferenda eſt alia, loci hujus interpretatio, *de diluvio nullam rationem*, ſeu *conſiderationem habebant*: nam phraſis quâ hîc utitur وقوف داشتن eſt ad verbum, *conſiderationem habere*, ſeu *animum rei intendere*, atque ita Perſicus verè & eleganter hunc Evangeliſtæ locum exponit, ſcil. quanquam Noachus de diluvio venturo eos admoneret, imò *in conſpectu eorum arcam extrueret*, minimè tamen animum advertebant: ſed prædicantem ſuſque deq; habebant. Confer hæc cum verbis D. Petri, 1. epiſt. c. 3. 20. & judica.

CAP. XXV.

ver. 23. *Majus hoc meritus es*] Multum à Gr. & Syr. differt, neque certè سزا *meritum*, ſed convenientem, & congruam cuique ſeu *pœnam*, ſeu *mercedem* ſignificat. v. paſſim. ver. 34. *prædeſtinatum*] معد *paratum* ſignificat, ut etiam verbum illud quod hîc immediatè ſequitur; ſolet enim ut ante dixi, duo ἰσοδύναμα vocabula unius loco crebrò ponere. (v. 41.) Arab. etiam habet hanc ipſam vocem معد, & à Lat. interprete *paratum* bene redditur.

CAP. XXVI.

ver. 7. *Unguentum Galiæ*] Sic etiam in titulo hujus Sectionis, & Luc. 7. 15. & alibi, *Galiam* appellat. Evangeliſta dicit fuiſſe βαρύτιμον *pretioſum*, & Syrus, *aromaticum*, quæ duo hoc unum Galiæ nomen comprehendit, & includit: nam غاليه ſignificat unguentum maximè *odoratum*, notat etiam *rem charam & pretioſam*, & hinc Galia nomen habet apud Arabes, tum ob *odorẽ* tum ob *pretiũ*. v. Jo. 12. 3. ubi dicitur نردين *nardus*, &c. v. 31. *Duplici animo eritis*] Animi dubius & hæſitans, à Perſis eleganter دودله dicitur, i. e. *duo corda*, vel (ut hîc vertitur) duplicem animum habens, & دودله شدن eſt *ambigere & dubitare*, quod de iis aptè uſurpatur, qui perſecutione ingruente animo diſtrahuntur, incerti quam viam eligant, & Chriſtum ſequantur necne. Talis à D. Jacobo δίψυχος appellatur, c. 1. 9. cum quo Perſica vox omnino convenit. Idem διακρινόμενος dicitur, i. e. juxta Arab. *dubitans & animo diviſus*. Utrumque Perſico vocabulo comprehenditur. Syriacam vocem, quæ Gr. σκανδαλισθῆναι reſpondet, Perſicus variè interpretatur, ut ſuprà dictum, & clariùs Marc. 11. 23. Luc. 17. 1. Jo. 6. 61. patebit; præcipuè verò Mat. 18. 6, 7. qui locus hujus ope corrigi & explicari poteſt. ver. 41. *Corpus meum*] Differt à Gr. & reliquis omnibus interpretibus, qui pronomen non addunt, neque de Chriſto, ſed potius de diſcipulis ejus verba intelligenda ſunt; ſic tamen etiam Marc. 14. 38. vertuntur. ver. 75. *Peccatum ejus remiſſum eſt*] Hoc etiam interpretis Perſici aſſumentum eſt, ut multa alia.

CAP. XXVII.

ver. 32. *Angariarunt.*] Syr. Arab. & Perſa hîc utuntur verbo ejuſdem originis, ſignificationis, & literarum (ſcil. سخر) quod eſt *compellere, & vi adigere*. Interpretes Latini ſingulis in locis illud verbo *angariandi* reddiderunt, quod ſanè improbari non debet. Licet enim *peregrina*, & *Perſica vox* ſit, Græcis tamen & Latinis in uſu eſt, pro *cogere, Angarorum* ſcil. & regiorum apud *Perſas* miniſtrorum more. Propriè quidem *equi & jumenta* (τοῦτο τὸ δράμημα τῶν ἵππων καλέουσι Πέρσαι Ἀγγαρήϊον, inquit Herodotus lib. 8.) at apud Ulpianum etiam *naves*; apud Evangeliſtas verò *Homines*, ſæpè dicuntur *Angariari*. Ἄγγαρος λέξις Περσική, inquit *Heſychius*, quod etiam alii ſcriptores ſatis teſtantur.

MARC.

CAPUT I.

VEr. 2. *in Iſaiah propheta ſcriptum eſt*] Non ſunt *Iſaiæ*, ſed *Malachiæ* verba quæ immediatè ſequuntur, & duorum prophetarum vaticinia hic conjunguntur: ideoque Evangeliſta habet, ἐν τοῖς προφήταις, ſine ullius nomine. Syrus tamen quem hîc ſequitur Perſicus *prophetas* omittit, & Iſaiæ nomen inſerit, imo ſic etiam *Vulg. Lat.* Igitur vel ſic antiquitùs legebatur, vel interpretes iſti reſpexerunt locum Matth. 3. 3. ubi Evangeliſta Iſaiam prophetam citat, hujus Malachiæ teſtimonii nullâ mentione factâ, quod tamen cap. 11. 10. legitur. vide Luc. 1. 76. & 7. 27. ver. 4. *Johannes, i. e. Jahja*] Sæpè interpres hoc *Baptiſtæ nomen* cum altero illo quod à Syro accepit, conjungit. Sic Mat. 3. 1. *Jahja quem* (inquit) *Johannem appellatur.* Pleniùs verò Joh. 1. 6. *nomen ejus* Johannes, *Perſicè autem* Jahja *vocatur*. Quod non ita intelligendum eſt, quaſi hujus linguæ proprium nomen eſſet, nam certum eſt Perſas illud ab Arabibus accepiſſe, (disertè enim *in Alcorano* hoc nomine appellatur Sur. 3.) quod interpres hîc agnoſcit. Luc. 1. tit. ſect. quartæ, *Johannes* (inquit) *ſignificat miſericordiam Dei, eum verò* (بلغت عرب) *ſermone Arabum* Jahia *appellant*: quod nomen ab altero, punctorum mutatione, originem habuiſſe videtur. ver. 13. *à ſpiritibus impuris*] Gr. ἦν μετὰ τῶν θηρίων. Sic Syr. & Arab. at Perſicus, *pro beſtiis, dæmonas* ſubſtituit. Interdum quidem per beſtias & feras, diabolos allegoricè exponi haud nego, at hîc veriſimili' eſt eum Synonyma more ſuo conjungere, & poſt *Satanam, impurũ ſpiritum* explicationis gratiâ addere. Pro verbis autem illis, καὶ ἦν μετὰ θηρίων (quæ hîc non redduntur) ſupple وبود بحيوانات. Sic in Levit. 26. 22. ubi Gr. θηρία, Perſ. habet حيوانات & Syr. ſimiliter (ut hîc etiam) ܚܝܘܬܐ. ver. 24. *Quid opus eſt tibi Jeſu?*] vel, *quod negotium eſt tibi?* Sic cap. ſequenti v. 7. بكار خود برو *ad negotium tuum abi.* cap. 5. 7. habes eadem verba etiam ab impuro ſpiritu prolata, τί ἐμοὶ καὶ σοὶ; ubi Lat. interpres, *quid negotii habes mecum?* & Luc. 4. 34. & Jo. 2. 5. چه كارداري با من— *quid negotii mecum habes mulier?* ſæpiſſimè enim hæc formula occurrit, pro qua Ar. plerunq; ما بالك *quæ voluntas*, vel *quis animus eſt tibi*, interdum ما لك ولي. v. paſſim. ver. 27. *Authoritati ſimilis eſt*] vel, *cum authoritate verſatur*, ſeu *manet*. Sic enim ماندن ſignificat, atque ita aliis in locis vertitur, ut cap. 6. 2. در تعجب ماندند *cum admiratione manſerunt*. Et cap. 6. 51. cum به, quod propius accedit ad hunc locum.

CAP. II.

Ver. 4. *Per feneſtram*] Evangeliſta dicit eos tectum nudaſſe & perfodiſſe, quod foramen Perſ. روزنه appellat. Sic verò dicitur quivis locus in domo, روز i. e. *diem* & lucem admittens, & hîc feneſtra ſatis aptè redditur, nam Latinis etiam oſtium, & quivis aditus aliquando feneſtra dicitur. ver. 15. *Matthæum ſequerentur*] Imò potiùs Jeſum quàm Matthæum ſequebantur. Sed facilè agnoſces hîc in Perſico textu erratum eſſe quod etiam facillimè tolli poteſt, ſi pro مي ſcribas همي, quod *temporis nota*, non *hominis nomen* eſt, & ſequenti ſtatim verſu, imò ſæpè in hoc capite, & alibi millies occurrit, verbis præpoſitum. Sic igitur lege دنبال او مي امدند, *eum ſequebantur*. Hoc ſi admittas (quod ut opinor, negari non debet) diſcrepantia omnis ſublata eſt.

CAP. III.

Ver. 22. *Amici ejus*] Gr. οἱ παρ᾽ αὐτοῦ, quinam verò hi fuerint incertum eſt. Syr. habet ܐܚܝ̈ܢܘܗܝ *conſanguinei ejus*, at Anglicana verſio cum Perſica conſentit, in margine verò habet *cognatos*: iidem fortaſſe Johan. 7. 3. برادران ἀδελφοὶ dicuntur. ver. 22. *Ex intellectu ſuo exceſſit*] Gr. ἐξέστη. Multum locus hic interpretes torſit, & à nonnullis eorum viciſſim tortus eſt. Videat Lector an ex his quæ dicturus ſum lucis aliquid ei accedere poſſit. Quidam hoc *per ſimulationem* dictum putant, ut eo prætextu Chriſtum è turba eriperent, cui ſententiæ, haud quidem probabili, favet tamen Maldonatus. Illud affirmari poteſt nullam neceſſitatem aut cauſam hic eſſe cur per verbum ἐξέστη, *amentiam*, aut *inſaniam*, multò minus *furorem* (ut vet. Lat. tranſtulit --- *in furorem verſus eſt*) intelligamus. Haud ſanè credibile eſt (licet impii ſcribæ cum *dæmonium habere*, & μαίνεσθαι Joh. 10. 20. dixerint) *amicos Chriſti*, inter quos etiam *mater* ejus nunc adfuiſſe putatur, eum pro inſano aut furioſo habuiſſe. Quare commodâ interpretatione leniendæ ſunt phraſes illæ *(extra mentem ſuam exiit)* ut Syrus, & *(ex intellectu ſuo exceſſit)* ut Perſicus vertit. Chriſtus turbæ docendæ, ægrotis ſanandis, dæmoniis ejiciendis intentus, ne comedendi quidem tempus (ut refert Evang.) habebat. Itaque ſui velut oblitus videbatur, & eorum quæ ad corpus & vitam ſpectant, curam abjeciſſe. Solent verò *extatici* per plures dies inediam pati, ut Act. 9. 9. *Paulus* cœleſti viſione & voce attonitus, per triduum neque comedebat neque bibebat; & *Pſaltes* in vehementi angore conſtitutus queritur ſe oblitum fuiſſe comedere panem, Pſal. 102. 4. Longam verò abſtinentiam ſequi ſolet ἔκλυσις & ἀθυμία, & *animi deliquium* (v. quæ de Jonathane dicuntur, 1 Sam. 14.) quod nunc Chriſto accidiſſe amici ejus cenſebant, ſi *Arab. interpretem* ſequamur, qui ἐξέστη ita reddit ساهي القلب, *in deliquium cordis incidit*, ut in *Waltoniana* editione vertitur, melius certè quàm in *Romana* (*vecors eſt*); nam سهي ſignificat, *oblitus eſt, neglexit.* Sæpè ἐξίστασθαι in S. S. dicuntur, non mente & intellectu privati, ſed rei alicujus admiratione perculſi. vide Act. 8. 9, 13. & cap. 9. 21. ſæpè vehemens animi intentio intellectum, licèt non tollat, abſtrahit tamen, ita ut homines *extra ſe rapi*, & res ad victum & vitam ſpectantes minimè intelligere, aut animadvertere videantur. Liceat unum exemplum huic loco accommodare. *Socrates* (ut refert Gellius noct. Att. l. 2. 1.) *perdius & pernox ſtare ſolitus eſt, à ſolis ortu ad ſolem alterum orientem --- tanquam quodam* ſeceſſu *mentis*, &c. Annon de ſapiente illo (quanquam ab inſania remotiſſimus erat) dici poterat ἐξέστη; & ſi amici ejus ex humanitate & benevolentia eum κρατῆσαι (ut hic loquitur Evang.) *prehendere*, & ad cibum ſumendum cogere voluiſſent, ecquid mirum fuiſſet? Mihi certè hujuſmodi interpretatio placet, quæ haſce locutiones duras apud Syrum & Perſicum & alios interpretes molliat, quibus ſe offendi quidam, & olim, & nuper profeſſi ſunt.

CAP. IV.

Ver. 40. *Quid me terruiſtis?*] Imò diſcipuli territi & conſternati ſunt, non Chriſtus, quod affirmare valde abſonum & indecorum eſſet: longe rectiùs Matth. 8. 26. ubi de hac ipſa re ſermo eſt چرا ترسيديد *quid timuiſtis?* & hic procul dubio ita legendum eſt. Locus ſane corruptus eſt, ſed ſcribæ potiùs quàm interpretis vitio.

CAP. V.

Ver. 13. *Extra ſe cucurrerunt*] Confer hunc locum cum Mat. 8. 32. & Luc. 8. 33. videbis hîc quædam *deeſſe*, & quædam etiam *redundare*.

CAP. VI.

Ver. 1. *In eum crediderunt*] Longè aliter Evang. ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ, & Syr.; non dubito quin aſſentiaris legendum eſſe كرديدند (nullâ pænè mutatione) & ſic omninò convenit cum Gr. *ambulabant cum eo*: habes hanc ipſam phraſin de diſcipulis Jeſum ſequutis, Joh. 6. 66. باوي نمي كرديدند οὐκέτι μετ᾽ αὐτοῦ περιεπάτουν. Ver. 9. *Calceos odio haberent*] Odioſa fortaſſis Lectori videatur hæc interpretatio, quæ Chriſti verbis, & loci hujus ſenſui, & cæteris interpretibus repugnat. Juſſit Chriſtus diſcipulos iter capere ὑποδεδεμένους σανδάλια i. e. (ut vulg. Lat. vertit) *calceatos ſandaliis*, ita Syr. ܕܢܣܐܢܘܢ *ut calcearentur ſandaliis*, & Arab. احذية في ارجلهم. Quæ igitur tam inſignis diſcrepantiæ cauſa fuit? rationem breviter edam. Perſicus hîc Syrum ſequi voluit (ut ex ipſo ejus errore manifeſtum eſt) verum ut in LXX. Interpretum verſione graviſſima errata ſæpenumero contigerunt, ob voces quaſdam malè acceptas (quæ literas quidem eaſdem, vel ſimiles, at ſignificationes toto cœlo diſtantes habent) idem hic accidit. Nam Syr. ܣܢܐ eſt *odio habuit*: item ܣܐܢܐ eſt *calceus* (& Chald. סֵין Exod. 3. 5.) quod cum ܥܡ præpoſito ſæpiſſimè occurrit. v. Luc. 15. 22. Joh. 1. 27. v. Joh. 15. 25. ܣܢܐܘܢܝ *odio hab.* & Epheſ. 6. 15. ܣܐܢܘ *calceate*: utraque vox iiſdem literis conſtat. Ut verò propiùs accedam, & rem quaſi manu palpandam exhibeam, Matth. 24. 10. habes ܢܣܢܘܢ *odio proſequentur*, & hîc ܢܣܐܢܘܢ *calcearentur*: ecce autem quantilla differentia! Perſicus igitur non ſatis hîc oculatus unum pro altero accepit, notabili ſanè errore; quem tamen ut aliquantulum excuſemus, dici poteſt illa Chriſti verba reſpexiſſe quibus prohibet diſcipulos calceos ſecum ferre. v. Luc. 10. 4. *Nolite portare ſacculum, neque peram, neque calceamenta.* In cujus loci expoſitione interpretes quidam eodem ferè modo, quo hic Perſa, falluntur. Sed verba in ſpeciem pugnantia è Matth. 10. 10 *conciliari*, ut opinor, poſſunt. Nam ibi legimus, μηδὲ δύο χιτῶνας, μηδὲ ὑποδήματα, & vox δύο ad ſequentia referri videtur. Chriſtus non *nudis pedibus* (ut aliqui putant) diſcipulos incedere voluit, ſed vetat futuri ſollicitos plures tunicas, & calceamentorum paria ſecum portare. Sic Juvencus,

Nec geminas veſtes, nec plantis tegmina bina.

CAP. VII.

Ver. 4. *A foris* empta] In Perſ. & Syr. textus Latinâ verſione vox (*empta*) inſeritur, quæ vereor ne erudito Lectori multum diſpliceat, nam omnino ab hoc loco aliena eſt, neque lucem aliquam miniſtrat, ſed à vero ſenſu animum legentis abſtrahit, ut ex ſequentibus facilè patebit. Evang. verba ſunt ἀπὸ ἀγορᾶς ἐὰν μὴ βαπτίσωνται οὐκ ἐσθίουσι. quæ optime exprimunt Judæorum traditionem & conſuetudinem, & rectiſſime Syr. & Perſ. hunc locum verterunt; ut etiam vet. Lat. (*à foro*) nude & ſine ulla interpolatione. Non enim de rebus in foro emptis, ſed *de hominibus à foro redeuntibus* verba intelligenda ſunt. Etiamſi nihil emiſſent, tamen juxta placita τῶν πρεσβυτέρων, neceſſe erat à foro revertentibus manus lavare. Ratio hæc erat, quia in forum prodeuntibus multa obvia erant (tum homines, tum res venales) e quorum contrectatione facile polluerentur. Ideò ut refert *Maimonides. Solebant Phariſæi ad latera viarum incedere*, ut ſic (עַמֵּי הָאָרֶץ) *populi terræ, ſeu plebeiorum contactum in plateis, ne contaminarentur, melius vitarent. Domi* quidem manentibus difficile erat pollutionem vitare, *in foro* autem pæne impoſſibil:

poſſibile judicabatur. Ideoque ex ſeniorum traditione neceſſe erat non tantùm Phariſæis, ſed etiam cuivis plebeio (unde etiam hic Evang. poſtquam dixiſſet Φαρισαῖοι, addit καὶ πάντες Ἰουδαῖοι) à foro venientibus, ſive aliquid emiſſent, necne, lavari. Imò *Druſius* & alii ex hoc loco, & verbo βαπτίσωσι, probare contendunt à foro redeuntes *totum corpus* lavaſſe ſolitos. Lege quæ de Judæorum lotionibus Cl. & doctiſſimus Pocockius obſervavit, & facile mihi aſſentieris vocem *(empta)* hoc loco omitti poſſe, cui (ut puto) inferendæ occaſionem dedit *Arab. interpres.* ver. 11. *Ut vobis miniſterium præſtem*] Si Perſicus interpres minùs rectè locum hunc exponat, & quid ſit juramentum ſeu votum Κορβᾶν haud ſatis intellexerit, facilius ei ignoſci poteſt, cum alii quamplurimi in ejus explicatione à vero deviarint. Doctiſſimi Viri *Pocockius* & *Capellus* hac de re multa obſervarunt. Rem paucis accipe. *Corban* eſt *munus* Deo conſecratum, quod in privatum alicujus utilitatem convertere illicitum fuit: erat etiam *juramenti* ſeu *voti contracti quædam formula.* Corban *eſto quicquid mei te juvare poſſit*, ut Chriſtus hic loquitur, Κορβᾶν (ὅ ἐστι δῶρον) ὃ ἐὰν ἐξ ἐμοῦ ὠφεληθῇς, quaſi plenius diceret, *è rebus meis utilitatem aliquam capere tam illicitum tibi eſto, quàm* Corban, *i. e. donum Deo conſecratum in tuos uſus convertere.* His animadverſis facile erit à Chriſto *diſputata* intelligere. Jubet Deus *parentes* honore afficere, & ſi *egentes* fuerint ſublevare. Ingratus aliquis *filius* (avaritiâ aut aliâ cauſâ ſtimulante) jurat, & voto *Corban* ſe obſtringit, egenti patri *nihil ſe daturum.* Quid igitur hîc faciendum? Reſpondent *Scribæ*, Mandatum potiùs quàm ſacroſanctum illud juramentum violandum. Unde clare ſequitur illud *Concluſionis* loco à Chriſto illatum, ἀκυροῦντες τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τῇ παραδόσει. *Traditione veſtrâ irritum facitis Dei mandatum.* Notandum voto hoc obſtrictos non ſemper bona ſua Deo voviſſe, & conſecrâſſe, (ut multi exiſtimârunt) ſed apud ſe retinuiſſe, aliis tamen (cui nunquam benefacere decreverant) *haud profutura*, nec magis ei communicanda, quàm ſi conſecrata, & alienis uſibus prorſus interdicta fuiſſent. Hæc *ſummatim dicta* in Judæorum libris, & doctorum ſcriptis fuſiùs differuntur.

CAP. VIII.

ver. 12. *Jeſus quietem cepit*] Sic etiam cap. 7. 34. *quievit*, آسود, at Gr. ἐστέναξε, error quidem eſt Perſici interpretis, ſed eo magis excuſabilis, quia labi hic facillimum erat, nam *unum iota* differentiam hanc peperit, ܐܬܬܢܝܚ eſt *quievit*, at ܐܬܬܢܚ *ingemuit*, ἐστέναξε, exemplum habes Mat. 26. 45 *dormite & requieſcite*, ubi vides hanc Perſicam vocem & Syriacam *Jud* intermediâ auctiorem.

CAP. X.

v. 19. *Peccatū ne committas*] Gr. eſt μὴ μοιχεύσῃς, pro quo Perſa habet گناه مكن peccatum ne facito, *genus* pro *ſpecie* ſumens: ſic ſupra v. 12. hujus cap. در گناه باشد *in peccato erit*, ubi Gr. μοιχᾶται. Mat. 19. 9. فساد quod *ſpurcitiem* & *corruptelam* notat, ſpecialiter pro *adulterio* ponitur: etiam apud Evang. ἁμαρτωλὸς pro adulterâ, v. Luc. 8. 37, 39. alibi verò planius habet زنا مكن, ut Mat. 19. 18. *adult. ne committas.* ver. 22. *Non ferret relinquere*] Hæc de ſuo addit, quæ neque Gr. neq; Syr. habet. v. 30. *Omnia anxietas & ægr.*] Nil tale habet Gr. vel Syr. neque hoc dicere voluit Chriſtus, ſed potius fidelem Chriſtianum inter *perſecutionum ærumnas & anxietates* pro rebus Evangelii cauſâ relictis centies majori emolumento & *ſolatio, & poſt hanc vitam æterna* fruiturum, ut rectè ſatis Perſicus int. apud Matth. Chriſti verba reddit, cap. 19. 29. quæ hic nimis *diſtorquentur.* μετὰ διωγμῶν, i. e. در الشدايد *inter tribulationes & perſecut.* ut rectè Arab.

CAP. XI.

ver. 17. *Emiſtis & vendidiſtis*] verba hæc neque apud Evang. neque Prophetam habentur, nec Syrus aut alius quis interpres, imò neque ipſe Perſicus ea adjecit Mat. 21. 13: at Luc. 20. 46. poſt *ſpeluncam latronum* additur مقام طراران *loc° crumeniſecarū*, ſic n. Ar. طرّار βαλαντιοτόμος.

CAP. XII.

ver. 42. *Duos glomos fili*] Locus inſigniter depravatus. Gr. verba ſunt δύο λεπτὰ, quæ Perſ. reddit دو گروهها ريسمان, ſic Luc. 21. 2. Eadem & Gr. & Perſica verba ſunt: at Luc. 12. 59. τὸ λεπτὸν, pro quo Perſicus habet پولي, quod in hâc linguâ ſæpiſſimè pro *minutulo nummo* uſurpatur. ريسمان eſt *filum* & ſic *Latinus interpres* hic vertendum eſſe judicavit. گروهه etiam eſt vox πολύσημος. Fateor me MSS. exemplaribus deſtitutum iſtic hærere, & quanquam multa divinare poſſem, mallem tamen *vera* ab aliis diſcere, quam dubia & incerta proferre.

CAP. XIII.

ver. 34. *Ut janua ſemper clauſa eſſet*] Sic quidem ſonant Perſica verba. v. Luc. 11. 7. & Joh. 20. 19. at Evangeliſtæ verba ſunt τῷ θυρωρῷ ἐνετείλατο ἵνα γρηγορῇ. Mihi videtur hujus loci *ſenſum dimidiatum* reddidiſſe: Nam duplex *janitoris* officium in Evangelio refertur, Primò, oſtium furibus & *alienis clauſum* diligenter cuſtodire, Secundò, *Domino pulſanti ſtatim reſpondere & aperire.* v. Joh 10. 3. & hoc à nobis Chriſtus potiſſimum exigit, Luc. 12. 36. *Sitis ſimiles expectantibus Dominum ſuum-- ut cum pulſaverit ſtatim aperiant ei.* Syrus hic habet, *janitori præcepit*, ܕܢܗܘܐ ܥܝܪ, *ut vigilans eſſet*, i. e. paratus Domino pulſanti reſpondere & fores recludere, ut apud Malach. prophetam cap. 2. 12. עֵר וְעֹנֶה *vigilans & reſpondens.*

CAP. XIV.

ver. 65. *Teipſum libera*] verba hæc ab Evangeliſtâ ſemel, à Perſâ bis referuntur, hic ſc. & cap. ſequenti v. 19. utroque in loco convitia & ſcommata Chriſto ingeruntur, at hujus dicterii nulla iſtic apud *Gr.* vel *Syrum* mentio habetur.

CAP. XV.

ver. 43. *Joſeph-- Boulentes dictus eſt*] Gr. Ἰωσὴφ εὐσχήμων βουλευτὴς Syr. *honorabilis Senator*: at notandum βουλευτοῦ nomen à Syro retineri, quod Perſa aliud *Joſephi nomen* eſſe credidit, atque ut illud Mat. 27. 22. *Jeſus qui vocatur Chriſtus*, & Mat. 10. 2. *Simeon qui vocatus eſt Cephas* ita hic eodem modo, *Joſephus qui vocatur Boulentes*, vertit: nam in ſingulis locis eſt خوانده شود. Cauſam vero mecum perpende, quam ut opinor veriſſimam agnoſces, ܡܝܩܪܐ eſt *honoratus, nobilis*, ܡܩܪܐ (& frequentius ܡܬܩܪܐ quod in locis proximè citatis occurrit) *nominatus, vocatus*, iiſdem ferè literis conſtans: Perſicus præſentem quoque vocem tanquā à ܩܪܐ deductam ſumens, ob *literarum & ſoni ſimilitudinem*, per خوانده itidem reddidit, & hinc Joſepho novum nomen indidit. Confer Mat. 27. 16, 17. Luc. 1. 36. Joh. 11. 16. εὐσχήμων, (cujus interpretatio hic deeſt) Perſicè eſt گرامي & بزرگ. Cum autem *de corpore* & *animo* dicatur, ut utriuſque decorem notet, utraque vocis ſignificatio ſcitè ab *Arab. interprete* conjungitur, ubi ſuavis agnominatio eſt vocum راي & ري.

CAP. XVI.

ver. 16. *Aquâ Chriſtianus factus*] Sic Gr. vox βαπτισθεὶς & Syr. ܥܡܕ redditur: ita Mat. 28. 19. عماده كنيد يعني ترسا كنيد, *Baptizate*, i. e. *Chriſtianos efficite.* Arab. صبغة eſt *Baptiſmus* atque etiam الدين والملة i. e. *Ipſa Religio.*

L U C.

CAP. I.

Ver. 4. *Fideliſſime Theophile*] Gr. κράτιστε, Syr. ܢܨܝܚܐ *potens, illuſtris*, Arab. العزيز, ubi Lat. *O Chariſſime.* Verum quidem eſt عزيز Arab. & Perſis aliquando *carum & dilectum*, uſitatius verò, & loco huic convenientius, *potentem*, & *excellentem* denotare. مؤمن à *fide*, & *ſecuritate* pariter ſic dicitur. Is nimirum cujus fidei ſe alii committunt, & qui eos poteſtate ſuâ protegit, & incolumes præſtat. *Auditor fuiſti*] Obſervet hic Lector verbi κατηχήθης interpretationem, quæ optimè convenit cum voce à *Tertulliano, Cypr.* & aliis Scriptoribus Latinis receptâ. شنودن Perſis eſt *audire*, & à Patribus Lat. *Catechumeni, Audientes* paſſim dicuntur: hinc Rupertus de div. off. *Audiens quiſque regulam fidei Catechumenus dicitur: Catechumenus namque Auditor interpretatur*, lib. 4. cap. 18. ver. 6. *Deo digni*] vel, *Deo placentes*, nam سزاوار eſt *placere*, & *dignum eſſe*: utrumque includit phraſis illa ab Apoſtolo uſitata, περιπατῆσαι ἀξίως τοῦ Θεοῦ. ver. 17. *Univerſum populum*] Gr. λαὸν κατεσκευασμένον, Syr. ܓܡܝܪܐ *perfectum*, & ſic Perſis تمامت de numero vel opere dictum ſignificat *Totum*, & *finem*, at de moribus & animo, *perfectionem* & *integritatem*, ut Gr. τέλειος, & *Integer* Lat. ver. 36. *Eliſabetha matertera tua*] Gr. συγγενής σου, & Syr. *cognata*: at *Nicephorus* longè diverſum tradit, ſc. Elizabetham & Mariam *conſobrinas* fuiſſe, ſic etiam *Xaverius* in hiſt. Chriſti, juxta interpretationem *Ludovic. de Dieu*, aſſerit Eliſabetham è *matertera* Mariæ genitam. ver. 61 *In Iſraele tuo*] à Gr. & Syr. plurimum diſcrepat, imò & ſacris literis contrarium dicere videtur: Nam certum eſt in Iſraele quendam longè antè hoc nomine appellatum fuiſſe. v. 1. Paralip. 12. 12. Evangeliſtæ verba ſunt, οὐδεὶς ἐν τῇ συγγενείᾳ σου, &c. quibus Syr. & Arab. conſimilia habent, nec dubito locum hunc à Perſico bene redditum fuiſſe, ſed à *ſcribâ* depravatum. Nam vix credibile eſt eum qui paulò ante (verſ. 58) συγγενεῖς rectè vertit, ſtatim in συγγενείᾳ reddendâ turpiter adeo lapſum eſſe. Quare hic etiam قبيله (quæ habetur v. 58.) repone, quod συγγενεῖς & συγγένειαν, *cognatos* & *tribum* ſignificat. Si retinere quis velit vocem اسرايل, ſic forſan defendi poſſit, ſi dicas تو (*tuum*) Iſraelis nomini appoſitum ita generale illud vocabulum reſtringere, ut idem cum συγγενείᾳ ſignificet: q. d. *in eâ Iſraelis parte* quam tu cognatione propius contingis, nemo ſic appellatus eſt. Sed hoc nimis *tortum* & violentum videtur, itaque mallem loco corrupto medicinam, quam patrocinium commodare.

CAP. II.

ver. 11. *Hodie ſervator naſcitur*] vel, *natus eſt*, nam idem prorſus eſt Perſ. زاييده شد cum Gr. ἐτέχθη & Syr. ܐܬܝܠܕ. Certum anni diem quo natus fuerit Chriſtus etiamſi non referant Evangeliſtæ, antiquiſſima tamen Eccleſiæ traditio VIII. *Kal. Januar.* Natalem ejus fixit. Eodem die *Bruma*, ſeu ſolſtitium hyemale, illo ſeculo ſtatuebatur. Sic Plinius qui illo ævo vixit, lib. 18. 25. *Bruma Capricorni ad VIII. Kal. Jan. ferè.* & cap. 27. *VIII. Kal Jul. longiſſima dies totius anni.* Notatu verò haud indignum eſt Muhammedanos, Arabes ſc. & Perſas

hâc

hâc in re cum Chriſtianis conſentire. Nam apud eos, *Natalis Meſſiæ* quaſi in proverbium abiit pro nocte longiſſimâ. Sic ſcriptor quidam جامع اللغة his verbis, وقت ولادة عيسي عم وهو اطول ليلة من السنة *Tempus nativitatis Jeſu, ſuper quo pax, fuitque illud nox totius anni longiſſima.* Huc referendum eſt illud in Gloſſario Perſico شبي يلدا. *Nox longiſſima.* Eadem quoque ليلة التمام *Nox perfectionis*, ſeu *conſummationis*, Kamuſio & aliis, quia tum ſolis curriculum perficitur, & abſolvitur. ver. 49. *Convenit ut in domo Patris ſim*] Sic etiam Syrus hæc Chriſti verba *de templo* dicta intelligit. Gr. ἐν τοῖς τοῦ πατρός. Profectò ſenſus hic, & interpretatio rejici non meretur: quaſi dixerit Chriſtus parentibus (qui eum anxie apud cognatos & amicos quæſiverant) Cur me alibi quam in templo quærebatis? *ubinam filium commorari oportet potius quam in Patris ſui domo*, in quâ me nunc inveniſtis? Amplectuntur hanc interpretationem non tantum *Syrus* & *Perſicus*, ſed etiam B. *Auguſtinus, & alii* ex antiquis.

CAP. IV.

ver. 11. *Alis ſuis te tollent*] Nullus, ut opinor, interpres locum hunc ſic vertit, in Gr. eſt ἐπὶ χειρῶν ἀροῦσί σε, ſic Syr. *in ulnis ſuis* vel *brachiis*, atque ita Pſal. 91. 11. unde hæc verba citata ſunt. ubi etiam Perſ. در دستان *in manibus.* Arab. علي ايديهم *ſuper manus ſ. portabunt te.* Quid verò moror Lectorem cum vera interpretatio in propinquo ſit, ſc. cap. 2. 28? ibi Simeon dicitur Chriſtum in *ulnas ſuas* accepiſſe, ubi Perſicus habet در بر, & Marc. 10. 16. Chriſtus ipſe dicitur puerulos *in ſinum* ſuſcepiſſe: in ſingulis hiſce locis Perſicus eadem phraſi utitur, quæ eodem modo etiam hic reddenda. ver. 41. *Chriſtus ſeverus fuit*] vel, *objurgabat, increp.* ut Gr. ἐπιτιμῶν, & Syr. Perſis تند eſt *durus*, & *de metallis* dicitur poſt liquefactionem concretis & duratis, hinc تنديدن *durum ſe & aſperum exhibere*, quod etiam apud Latinos *ad verba* & *orationem* transfertur.

CAP. V.

ver. 10. *Venator hominum*] vel *Piſcator*, شكار كردن reſpondet Hebr. צוד quod ab Orientalibus de *ferarum, avium, & piſcium capturâ* uſurpatur, ut hic apud Syr. & Arab. videas. Gr. eſt ζωγρῶν *vivos capiens*, ideoque addit Syr. & Perſ. *ad vitam* quanquam vox hæc non tantum de Apoſtolis, ſed etiam *de Satanâ* (qui non ad vitam ſed *mortem homines* capit) uſurpetur, 2 Tim. 2. 26. Mat. 4. 19. ἁλιεῖς ἀνθρώπων *piſcatores hominum*, ubi Perſ. eleganter ادمي گيران; ſic Marc. 1. 17.

CAP. VI.

ver. 35. *Quempiam deſperabundum ne facite*] Locus hic eò magis obſervandus eſt, quòd non tantum *Perſicus*, ſed etiam *Syrus & Arabs* velut uno conſenſu eum tali interpretatione donarint, quæ cū à *Vulgata* & ab antiquis receptâ verſione recedat, argumento eſt aliter ab illis quam à noſtris lectum fuiſſe. Græca verba (prout nunc legimus) ſunt δανείζετε μηδὲν ἀπελπίζοντες. Vulg. *mutuum date nihil inde ſperantes*, at Syrus ita videtur legiſſe δαν. μηδέν' ἀπελπίζοντες (exiguâ quidem, imò nullâ quoad literas, differentiâ, quæ tamen ſenſum inſigniter variat) & ἀπελπίζειν non eâ ſignificatione quæ probatiſſimis apud Græcos Scriptoribus uſitata eſt (quibus *deſperare* ſemper ferè notat) ſed qualis eſt plerunque verborum apud Hebræos in *Piel* & *Hiphil* accepit. Si igitur *Græcos* Scriptores, & *Orientales*, & *Latinos* hic conferas, *triplex* apparebit vocis hujus uſus: & ἀπελπίζοντες ſunt. Primo, *Qui ipſi deſperant*, juxta communem Græcorum uſum. Secundo, *Qui alium deſperare faciunt*, juxta Syr. Arab. & Perſicum. Tertio contrariâ pœne ſignificatione, *qui aliquid aliunde ſperant*, juxta *Vulgatam* & *Latinorum* interpretationem. E tribus hiſce vocis hujus acceptionibus, *tres*, & quidem ſatis elegantes, ſenſus emergunt, in quibus expendendis ingenioſus lector ſeſe utiliter exercere poſſit.

CAP. VII.

ver. 47. *Multum digna fuit*] & paulò poſt, *parum dignus fuit*, multum diſcrepat à Gr. & reliquis interpretibus, cujus cauſam è Syro interprete Lector divinet. *Tria* ſunt in hâc parabolâ præcipuæ notæ verba, quibus tota narratio quaſi pendet, & innititur, quorum unum alterum conſequitur, *Debuit, Remiſit, Dilexit*, quæ ſi rite perpenderis differentiæ hujus anſam prehendes.

CAP. IX.

ver. 7. *Mirans hæſitabat*] Gr. διηπόρει, V. Lat. *hæſitabat*, at Syr. ܬܡܗ *miratus eſt*, Mat. 8. 10. ubi Gr. ἐθαύμασε. Perſa utroque in loco Syrum ſequitur eandem phraſin adhibens. Arab. eleganter & Gr. & Syr. interpretationem conjunxit, تحير وانكاد.

CAP. X.

ver. 21. *Cum Spiritu Sancto collocutus eſt*] ܒܪܘܚ hic idem eſt quod τῷ πνεύματι, ut بجان alibi paſſim. v. Luc. 1. 17, 80. Joh. 4. 23. Quia vero Syrus *Sanctum* addidit, idem & Perſa fecit. Pro ἠγαλλιάσατο, Syrus habet ܪܘܙ quod *gaudere*, & *exultare* ſignificat, v. Mat. 5. 12. at Perſ. مناجات كرد *de rebus arcanis ſermonem fecit*, (ناجي eſt *ſecretum communicavit*) quia Chriſtus de revelatione & occultatione *myſteriorum* hic loquitur: vel fortaſſe ܪܘܙ idem hic quod ܐܪܙ *myſterium, arcanum* denotare ſenſit, ut etiam Perſica vox راز: utriuſque exemplum habes Gen. 49. 6. ver. 34. *In diverſorium ſuum*] Nota voces quibus hic Syr. Arab. & Perſa utuntur, Arab. الفندق Græcæ voci πανδοχεῖον eſt ſignificatione, & ſono ſimillima: dicitur etiam فندق, cui proximè accedit Syr. ܦܘܬܩܐ *nun* eliſâ. Eſt autem ut Kamus exponit خان السبيل, i. e. *taberna diverſoria*, ut Plautus loquitur. Talis fuit (ſecundum Chald. paraph.) *Rahab* mulieris domus in quam Iſraelitarum exploratores diverterunt, Joſ. 2. 1. dicitur enim פּוּנְדְּקִיתָא, i. e. πανδοκεύτρια, *mulier cauponaria.* vide Exod. 4. 24. ubi 70 κατάλυμα habent, ut Luc. 2. 8. Nomen autem quo Perſicus hic utitur eſt *Caravanſerai*, i. e. *domus* ſeu *hoſpitium Caravanæ*, quæ mercatorum aliorumque *ſimul iter facientium caterva* eſt. Nomen ut judico Perſicum eſt, & quidem aptiſſimum: nam كار eſt *negotium*, كاروان *negotiatorum turba.* سرا Perſ. eſt *ampla domus*, unde Mat. 26. 3. Pontificis M. *Aula* ſic dicitur, & Turcici Imper. (ut etiam aliorum) palatium *ſerai* (vulgò *Seraglio*). v. Matth. 11. 8. convenit cum Ch. & Syr. ܫܪܐ, *habitavit, manſit.*

ver. 41. *Martha-- in omnib. rebus exornata es*] Locus hic attentum Lectorem poſtulat, ne ipſe una cum Perſico interprete fallatur, quem certum eſt in hoc verſu reddendo ceſpitaſſe. Error verò hic cum multis aliis ex eodem fonte manavit, nempe ex verbis literas ſimiles habentibus, vel ejuſdem ſoni, aut organi, malè intellectis & confuſis, quod non tantum huic interpreti, ſed D. Hieronymo, & aliis frequenter impingendi cauſa fuit. Si hic آراسته cum Lat. interprete vertas *ornata es*, Syr. vocem ܡܥܝܕܐ *ſolita es*, videtur accepiſſe pro ܡܨܒܝܐ. v. Luc. 21. 5. ubi ܡܨܒܬܐ *ornatum* per آراسته redditur. Sed ut, quantum fieri poteſt, interpretem excuſemus, & errorem hunc minuamus, cogitet lector annon hæc ipſa vox quâ hic utitur (آراسته) utrumque denotet, *ſolicitudinem*, ſc. & *ornatum*: profectò meâ ſententiâ, poſterior ſignificatio cum priori bellè & aptè congruit. Nimirum qui ornati & nitidi videri cupiunt, ſolent multam ſolicitudinem, & curam adhibere, atque in ſe poliendo & comendo, ut loquitur Comicus, anxiè laborare, & ſatagere, ut non immerito idem verbum & *curam*, & *ornatum* ſignificet. Etiam Latinis *adornare* eſt curare & parare, & eodem ſenſu à Perſis dicitur آراسته كردن. Locum huic ſimillimum habes, Luc. 21. 34. ubi Gr. ἐν μερίμναις, at Perſ. آرايش, cum quo ſi conferas Syrum conjecturam meam probabiliorem dices. ver. 41. *Præcellentiam habes*] Gr. τυρβάζῃ, Syr. *inquieta es*, at immane quantum diſtat ab his noſter? decepit illum ut puto vox πολύσημος ܪܗܒ, quæ Syris *perturbationis*, atque etiam *excellentiæ*, & *roboris* ſignificationem habet. Perpende annon ſimillima huic παρερμήνεια & diſcrepantia in LXX. & aliis verſionibus reperiatur, Cantic. 6. 4. ubi habes hoc ipſum verbum רהב, quod tum *velocitatem* & *commotionem*, cum *præcellentiam* & *elationem* notat: hanc poſteriorem *Anglic.* & aliæ verſiones ſequuntur, LXX. & Arab. priorem: operæ pretium erit loca & verba conferre. Præſens verò locus ſatis arguit Perſam Græcum codicem haud conſuluiſſe, nam apud Evang. eſt περὶ πολλά, quod Syrus per plurale fœmininum reddit, (cui reſpondet neutrum apud Græcos) quia verò de Marthâ muliere ſermo eſt, putavit etiam hâc voce ܣܓܝܐܬܐ *fœminas* plures denotari.

CAP. XI.

Ver. 3. *In cœlo terræ potiris*] Locus corruptus, quis enim credat Perſam, qui hæc orationis Dominicæ verba apud Matth. rectè vertit, hic adeò à veritate, atque etiam à ſeipſo diſcrepare? Matth. 5. 10. ſic legimus, *Fiat voluntas tua, ſicut in cœlo, & in terra*: et ſi Perſicas voces rite perpenderis, hoc loco eaſdem poſitas fuiſſe dices, & à ſcriba præpoſterè & perverſè exaratas. Nam pro *zamîn dari*, ſcribe *dar zamîn*, & nihil hic differt ab Evang. aut à Syr. & reliquis, & apud Mat. 5. 10. expreſſè habetur در زمين. Vides quàm exiguâ & pæne nullâ mutatione verus ſenſus emergat: quòd ſi *MSS exemplaria* mihi ſuppeterent, non dubito quin Verſio hæc à multis erroribus (quibus nunc *exſcriptoris* vitio ſcatet) vindicari poſſet, in quorum nonnullis detegendis, atque emendandis tantum laboris & operæ impendi. ver. 31. *Regina Auſtri*, i. e. *Æthiopiæ*) Mat. 12. 42. βασίλισσα Νότου, ut hoc etiam loco dicitur: à *Joſepho* Antiqu. 8. (p. 270.) Αἰγύπτου καὶ Αἰθιοπίας βασίλισσα ſæpiùs appellatur. Verùm Arabes اليمن i. e. Yamanenſis *Arabiæ reginam* fuiſſe magno conſenſu affirmant, & in Regum Hamyarenſium ſerie numerant. Imò nomen ipſius referunt بلقيس (*Belkis*), cujus ſæpe à ſcriptoribus mentio fit. vide *Geogr. Nub.* & *Alcor. Scholiaſt.* ad Sur. 27. ubi varias fabellas & narrationes de hac Regina legas. A Syro & Arab. ملكة التيمن Nomen verò hoc تيمن *Auſtrum* quidem & *Meridionalem plagam* (ut Pſal. 126. 5.) ac peculiariter Territorium & *Clima Arabiæ* felicis denotat, quod *Auſtrale* jure dicitur, cum ad æquinoct. fere circulum pertingat. Nam *Sanaa* urbs Ar. fel. & Regia olim ſedes, ab Arabum Geographis initio primi climatis ſtatuitur, & *latitud.* gr. 14. 30. ac dies noctibus toto anno prope æquales habere dicitur. *Aden* verò maritimum oppidum multò Auſtralius eſt, de quo ſic Abulfeda خارجة عن الاول الي الجنوب, *Extra primum clima jacet ad Meridiem.*

ver. 34 *Lucerna corporis oculus*] Locus hic corruptus eſt, non tamen interpretis ſed *ſcriptoris* culpâ. quod res ipſa monſtrat. Nam Matth. 6. 22. (ubi eundem ſermonem habemus) rectè & fideliter vertitur, at hic quàm præpoſtera & confuſa

ſunt

ſint verba facile videas. Itaque prior ille locus integer & ſanus huic male affecto medeatur. Idem *remedium* aliis quoque permultis applicandum eſt.

CAP. XII.

Ver.16. *Aquam & terram habuit*] Notanda eſt hæc *Divitis* deſcriptio آب وزمين داشت *Aquam & terram habuit*: per duo hæc elementa omnium rerum affluentia & abundantia denotatur. Ideoque Perſarum Reges à populis quos imperio ſuo ſubdere volebant, per feciales denuntiare ſoliti erant, ut Aquam & Terram traderent, hoc eſt, ut omnia ſuo imperio & poteſtati reſignarent & ſubjicerent. Clarè hoc indicat Ariſtides in Panathen. — αἰτεῖν ἔπεμψεν — ἀπαρχὰς Γῆς καὶ Ὕδατος· πάντων δ' εἶναι τούτων Κύριος. Unde Ariſtot. Rhet. 2. διδόναι Γῆν καὶ Ὕδωρ δουλεύοντός ἐστι, *Tradere Terram & Aquam, ſervire eſt.* Hinc facilè intelligas locum illum *Judithæ* cap.2.7. ubi *Nabuchodonoſor* Olopherni adverſùs Occidentales populos expeditionem paranti hæc mandat, ἀπαγγελεῖς αὐτοῖς ἑτοιμάζειν γῆν καὶ ὕδωρ. Simillimus huic locus eſt apud Diod. Sic. lib. 11. de Xerxe, — κήρυκας ἐξέπεμψε προστάξας εἰς πάσας τὰς πόλεις ἰέναι, καὶ τοὺς Ἕλληνας αἰτεῖν ὕδωρ καὶ γῆν, hoc eſt, ut ſe ſervos ejus agnoſcerent, neque liberum ſibi eſſe vel Aquam *bibere*, vel Terræ fructibus *veſci* abſque ipſius permiſſu. Sic enim inſolens hoc Perſarum poſtulatum Alexander M. interpretatus eſt --- *Aquam ipſam Terramque poſtulantium, ut neque Fontium hauſtum, nec ſolitos cibos relinquerent,* apud Q. Curt. l. 3. Quid igitur per Terram & Aquam apud noſtrum Interpretem ſignificetur ex *Judit.* cap.3.3. colligas, ſcil. agri & valles frugiferæ, fontes, campi, greges ovium & caprarum, armenta boum, equorum, camelorum, & alia quæ ibi recenſentur à LXX. & V. Lat.

CAP. XIV.

Ver.2. *Hydropicus eſt tumefactus toto corpore*] Hic nobis Perſicus more ſuo Arabicam vocem مستسقي interpretatur, & ſimul Syriaca verba, quibus *hydrops* exprimitur. Cùm verò tria hujus morbi genera medici ſtatuant, *Tympanitem, Aſcitem, & Anaſarcã* (v. Celſ. 3.21.) quæ Arabes الطبلي, السقي, اللحمي vocant, manifeſtum eſt hic *Aſciten* intelligi. Non ingratum, ut puto, neque ab hoc loco alienum erit, ſi paucis hujus morbi nomen, quod apud Lat. & Græcos obtinet, ab hoc ipſo verbo, quo hic Perſa & Arabs utuntur, peti oſtendam. Nam اسقا (*Aſca*) eſt propriè *aquam in hydria detulit*; inde, *aquâ intercute ſeu hydrope laboravit.* اسقية (ipſum ferè Gr. nomen ἀσκοὶ) *Utres*, unde *Aſcites* hic morbus. Quàm verò cognata & propinqua ſint iſta Hebr. שקה *bibit, adaquatus f.* facilè vides. ver.5. *Filius aut bos*] In Gr. eſt, ὄνος ἢ βοῦς, at Syr. ܒܪܐ *filium* habet: cùm primò hoc legerem, facile ſuſpicabar exemplar, quod ſecutus eſt, υἱὸν habuiſſe, quod confirmat MS. Alexandrinum eximiæ antiquitatis, cujus diſcrepantes à codicibus vulgatis Lectiones in hac editione *Waltoniana* (magno ſtudioſorum commodo) apponuntur, in quo ſic legitur, υἱὸς ἢ ὄνος. Arab. verò utrumque tum υἱὸν tum ὄνον omiſit, & tantùm ثور *bovem* habet, at in Romana editione eſt حماره او ثوره.

CAP. XV.

Ver.13. *Victu, voluptate, & ſociis*] Habes hic non inelegantem ἀσώτου deſcriptionem. Optimè huic loco conveniunt quæ Philoſophus initio quarti lib. Ethic. ſcripſit *de prodigis*, & εἰς ἀκολασίαν δαπανηροῖς. vide etiam & confer Sap. 2. 6, 7, 8, 9. Multa in hoc verſu addidit Perſa, quæ neque apud Evangeliſtam neque Syrum interpretem habentur. Ver.23. *Boves ſaginatos mactate*] Multa hic notanda occurrunt. Gr. habet τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε, & Arab. etiam عجل *vitulum*: at Syr. quem Perſ. ſequi ſolet, ܬܘܪܐ *bovem*. Nec tamen hoc Lectori diſpliceat, nam *aureus ille vitulus* quem Iſraelitæ coluerunt à Pſalte, dicitur שור *bos*, Pſal. 106. 20. Imò Græci μόσχον *Bovem*, & *Vitulum* Latini *Juvencum* appellant, quare utro modo hic vertatur parum refert: ſed neque hic Perſicus ab uſitata verſione recedit, nam præſens vox كاو eſt etiam *vitulus*, ut Gen. 18.17. ubi Hebr. בן־בקר, LXX. μοσχάριον, Tawoſius hâc ipſâ voce كاو utitur. At illud longè majoris momenti eſt, quòd hic *boves ſaginatos* mactari dicat, cum nulla quod ſciam verſio hic plurali numero utatur, imò ſingulari numero *ſingulare myſterium* ineſſe Chriſtiani fatemur, quibus per vitulum Chriſtus intelligitur. *Vitulus ſaginatus* (inquit Hieron.) *qui ad pœnitentis immolatur ſalutem ipſe Salvator eſt, cujus quotidiè carne paſcimur, cruore potamur.* Libenter velim Perſam cum cæteris interpretibus in concordiam reducere, & quidem facile erit, ſine ulla verborum diſtortione, ac ne literulâ quidem mutatâ. Disjungas modò vocis hujus كاوان ſyllabas, & ſeparatim ſcribas كاو ان, omnis diſcrepantia penitùs ſublata eſt, habes ipſiſſima Evangeliſtæ verba Perſicè reddita. Nam نره كاو ان فربهرا بكشيد ad verbum exprimit μόσχον τὸν σιτευτὸν θύσατε. آن ſexcenties ab hoc interprete uſurpatur (& Gr. articulo ὁ, Hebr. ה paſſim reſpondet) nominibus frequenter propoſitum, & interdum cum illis coaleſcens, ut آنكس *ille homo*, آنگاه *illud tempus*, ſeu *opportunitas*. Obſerva autem hic ab Evangeliſta articulum geminari, & bis dici τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν, ut meritò Perſa quoque notam emphaticam addiderit.

CAP. XVII.

Ver.10. *Servi mundi*] Aut hic in codice vitium eſt, aut fatendum interpretem locum hunc haud rectè vertiſſe. ver.36. *Ubi cadaver vultures*] Haud dubium eſt quin Chriſtus verba illa reſpexerit, quæ Jobi c.39.30. habentur, ubi de נֶשֶׁר ſive *Aquilâ*, ſic legimus. באשר חללים שם הוא, quod V. Lat. ita reddit, *ubicunque cadaver fuerit ſtatim adeſt.* Deut. 14.12,13. & Levit. 11.13. varia avium genera memorantur, ubi hæc ipſa vox à Perſ. interprete ponitur pro פֶּרֶס i.e. *Oſſifraga*, ut in Anglicana verſione & alibi redditur. Oſſifragæ verò à Plinio & aliis in Aquilarum genere recenſentur, à quibus etiam *Vultures* progenerari ſcribit, natur. hiſt. lib. 10. c. 3. Notet verò Lector *Hieroſolymorum ruinam* & excidium hic à Chriſto prædici, ideoque clariſſimus Theologus ſcitè per *cadaver urbem Hieroſolymitanam*, per *aquilas, Romanorum inſignia* & exercitus denotari voluit, qui in Judæa *congregati* urbem illam obſidione cinxerunt, & tandem (*ut aquilæ & vultures putidum cadaver*) penitùs abſumpſerunt.

CAP. XVIII.

Ver.2. *Jus meum ab adverſario capias*] داد eſt *æquitas*, & jus illud quod unicuique tribuendum eſt (aptiſſimum huic loco verbum) à دادن *dare, tribuere*: hinc etiam دادن *debitum* notat. Senſus itaque eſt, æquum & juſtum, quod ab adverſario obtinere nequeo, *Tu exigito*, & dare cogito. ver.7. *Deus jus capiet*] Notatu dignum eſt, & huic loco convenit, apud Perſas *Dei nomen* eſſe دادار. Sic Nematallah, دادار نام خداي تعالي partim ob eam rationem quæ hìc à Chriſto exprimitur, quia ἐκδίκησιν ποιεῖ, & æquitatem & juſtitiam diſpenſat; præcipuè verò quia bonorum omnium (دهنده) *Dator* & Largitor eſt. ver.13. *Capite ſuo terram pulſabat*] Obſervet hic Lector novam planè interpretationem; quoties apud Evang. occurrit phraſis hæc ἔτυπτε τὸ στῆθος, pluribus verbis à Perſa redditur, quæ longè aliud ſignificant, ſcil. *in genua procidit capite terræ applicato.* Sic Luc. 23. 48. Quæ verò hujus diverſitatis cauſa eſt? Dicam quod mihi veriſimile videtur. Ut Phariſæi jactantiam, ita ſummam Publicani humilitatem Chriſtus hìc exprimit, qui voce, & geſtu pœnitentis, & demiſſi animi indicia commonſtrat. Solent verò Perſæ, atque Muhammedani cùm in templo ſunt (ut nunc Publicanus fuiſſe dicitur) ad reverentiam, & animi dejectionem teſtandam fronte terram contingere, & caput, ac pedes, & genua, & utramque manum humo applicare. Actio hæc ſeu geſtus peculiariter سجود dicitur, quo verbo Perſa ſæpe utitur pro γονυπετεῖν & προσκυνεῖν, v. Luc. 22.41. Matth. 2.11. Marc. 10.17. Ut verò locum hunc, & Orientalium morem pleniùs intelligas, notandum eſt *ſeptem corporis membra* (paulò ante nominata) quibus venerationem & humilem ſubmiſſionem indicant, ob hanc cauſam مساجد dici, i. e. *religioſæ proſtrationi inſervientia.* Sic Alfiraz. الاراب السبعة مساجد, quibus adjice quæ ex *Gienhario* citavit J. Golius, السجود علي سبعة اراب *adoratio fit ſuper ſeptem membris, ſcil. utroque pede, utriſque genibus, utraque manu, & fronte humo applicitis.* Iccirco ſolent in Templis ſtoream ſeu *ſtratum* ponere corporis humani longitudine, ne frons & reliqua membra humi defixa ſordidentur, quod etiam à religioſo hoc uſu سجاده dicitur. Igitur per ritus à Perſis nunc, & olim, uſitatos Publicani ſubmiſſionem & humilitatem deſcribit. Hæc mihi probabilis hujus interpretationis ratio videtur, quam, donec meliorem quis ſuggerat, boni conſulas. Certè aliis in locis interpres iſte vocabula quædam è Muhammedana religione deprompta Chriſtianis rebus accommodat, & locutiones nonnullas adhibet quæ *Iſlamiſmum* redolent.

CAP. XIX.

Ver.11. *Ad parabolas adjecit*] Unam hanc parabolam ita titulis & verbis diſtinguit, ac ſi duæ eſſent, & duæ etiam Perſonæ, *Rex & Mercator.* Poſtremâ tamen parte unus idemque eſt qui à ſervis rationes exigit, & rebelles ſubditos ſupplicio afficit. Reverâ hic ut multis aliis in locis nimis confuſa, & perplexa narratio habetur: & in hujus Evangeliſtæ Perſicâ verſione plura quàm in cæteris, ut mihi videtur, luxata & diſtorta ſunt.

CAP. XXI.

Ver.35. *Veluti fulgur*] Repentinus Chriſti adventus fulguri comparatur, ut Mat. 24.27. ubi Perſ. eandem vocem habet, برق, ſcil. quæ *fulgur* ſignificat. Neque dubito quin illa Chriſti verba in animo habuerit, cùm hæc ſcriberet; nam alioqui nulla hujuſmodi comparatio aut ſimilitudo hoc loco occurrit, ſed Gr. verba ſunt, ὡς παγίς. Syr. vox ܦܚܐ & *laqueum* & *fulmen* denotat: unde hæc diſcrepantia, ut opinor, nata eſt.

CAP. XXII.

Ver.32. *Tu convertere, & fratres tuos confirma*] Notanda eſt hæc interpretatio: non enim Perſicè tantùm, ſed & Syriacè atque Arabicè locus hic ita vertitur. Syr. ܐܬܦܢܝ (vide cap. 9.38.) Arab. فارجع, *revertere*: gemino *Imperativo* utuntur, & Petro *duo* hic præcipi innuunt, Primò ut pœnitentiam ageret, dein ut Fratres quoque (ſui lapſus & imbecillitatis memor) erigeret & confirmaret. Et profectò ſi Græca verba perpendas, ἐπιστρέψας στήριξον τοὺς ἀδελφούς, ipſa quoque ſenſum hunc & interpretationem commodè ferre poſſunt. Nam ſæpe in ſacris literis Participium cum Imperativo junctum ejuſdem *Modi* vim & poteſtatem obtinet, ut Act. 22.16. ἀναστὰς βάπτισαι, ubi V. Vulg. *exurge & baptizare,* & ſic quoque Syr. & Arab. vertunt. ver.4. *Lacrymæ ejus inſtar ſanguinis*] Apud Syrum eſt ܕܘܥܬܗ *ſudor ejus*, Perſa autem legiſſe videtur ܕܡܥܬܗ, & pro oculorum humore, ſeu *lacrymis* accepit: non magnâ quidem quoad literas differentiâ; at grandi, ſi ſenſum ſpectes, vel ipſius, vel codicis, quem ſecutus eſt, errore.

JOHANNES.

CAPUT I.

VEr.1. *In principio ſermo erat*] كلمة. Aliæ verſiones Perſicæ habent سخن, ſed ut apud Latinos, perinde eſt, ſive *Sermo*, ſive *Verbum* reddatur ὁ Λόγος, (cum utrumque Veteribus in uſu fuerit:) ita apud Perſas utraque vox indiſcriminatim uſurpatur. سخن *Perſarum* pecularis eſt, at كلمة illis cum *Arabibus* communis. Notatu dignum eſt, non à Chriſtianis tantùm, ſed etiam à Muhammedanis Chriſtum كلمة, ſeu *Dei verbum* agnoſci. Sic enim Alcor. Sur. quartâ, انما المسيح عيسي ابن مريم رسول الله وكلمته *Certè Chriſtus Jeſus filius Mariæ Dei Legatus eſt, & Verbum ejus.* Inſigne profectò ad ipſos convincendos teſtimonium; ſed peſſimâ interpretatione veritatem depravant. Nam ab Evangeliſta Chriſtus dicitur Verbum illud quod *omnia creavit*, (verſ. 3.) at juxta hos ſic dicitur, quia ipſe verbo *creatus eſt*, ſcil. in utero Matris abſque viri operâ. Sic Gielal. Alcor. Scholiaſtes سمي كلمة لانه خلق بكلمة كن, *Verbum nominatur, quia ipſe creatus eſt verbo, Eſto.* Eadem habet Kamuſi autor, & alii eorum ſcriptores. Ver.4. *Vita in eo erant*] Nomen חַיִּים Hebr. Chald. & Syris habet tantùm pluralem numerum, ut etiam alia *ætatum* nomina (ob multitudinem, ut volunt, & diſtinctionem dierum, annorum, &c.) quia igitur Syrus hic habet ܚܝ̈ܐ, Perſicus itidem plurale poſuit. Quod profectò minimè neceſſe erat: nam Latinus Syri interpres rectè ſatis ſingulari utitur, & ipſe etiam Perſ. ſæpiſſimè, ut in illo Chriſti dicto (quod huic loco lucem dat) Joh. 14.6. *Ego ſum Via, Veritas, & Vita.* At quare Lat. Syri interpres hic vertit, *per ipſum facta eſt vita,* cùm Syriaca verba omnino cum illis Evang. conveniant, ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν? ver.5. *Lucem non extinxerunt*] Valde alienum hoc eſt ab Evangeliſtæ ſenſu. Gr. habet κατέλαβε, & ſimiliter Syr. & Arab. &c. an hic ܐܕܥܟܘܗ vel ܐܕܥܟܘܗܝ pro ܐܕܪܟܗ acceperit, penes Lectorem judicium eſto.

Ver.13. *Ex voluntate & carne*] Scrib. potiùs از ارادت كوشت, ut Arab. من ارادة لحم *ex voluntate carnis*: nam و hic redundat. Vel fortaſſe eſt ἓν διὰ δυοῖν, ut apud Poetam, --- *dolor & mens*, i.e. mentis dolor. Sic verſ. 23. *vox & clamor*, i.e. vox clamantis, ut Gr. φωνὴ βοῶντος. ver.16. *Ex ſcaturigine abundantiæ ejus*] Perſa aptiſſimis verbis hic utitur ad exprimendam Chriſti plenitudinem. Nam فيض de rebus maximè diffuſis & exuberantibus dicitur. Unde نيل مصر (juxta Kamuſ.) *Nilus* amnis (*Ægypti rigator, & fœcunditatis parens,* ut à Plinio dicitur,) الفيض nominatur. Optimè hæc conveniunt cum illo Joh. 7.38. ubi de Spiritu, & ubere Chriſti gratiâ ſermo eſt, *flumina aquæ vitæ è ventre ejus manabunt.* Eadem vox فيض hic adhibita *gratiam Dei*, & *flumina* longè latéque exundantia ſignificat. Imò Arab. الموت *Mors* (vide Kamuſ.) ſic vocatur, quia totum orbem inundavit, vel (ut Apoſt. Rom. 5.12.) εἰς πάντας ἀνθρώπους διῆλθε. ver.51. *Angeli deſcendent & præibunt*] Gr. & Syr. *aſcendentes & deſcendentes.* Perſica etiam vox رفتن cum بالا eſt *aſcendere*, ut cap. 7.89. پيش eſt ἐπὶ & πρὸς, ut hoc cap. v.1,2. & *ante*, ut cap. 3.28. quo ſenſu ſi hic ſumendum ſit, intelligit Angelos ut *Miniſtros & Anteambulones* Chriſtum præceſſuros. Sic Joh. Baptiſta dicitur *Angelus faciem Domini præcedens*, vide Marc. 1. (& Luc. 1.76. ubi habes eadem verba quæ hic پيش بروي) & Mat. 4.11. Angeli dicuntur ad eum *miniſtrandi gratiâ* acceſſiſſe.

CAP. II.

Ver.6. *Conchæ erant ex lapide*] Gr. ὑδρίαι, Perſa hic طشتي habet, & Luc. 8.16. σκεῦος eâdem voce redditur. Unde ſatis conſtat *vas* eſſe *lotionibus deſtinatum.* Exod. 30.18. *Facies concham æris, & baſin*: ibi pro כיור Perſicus etiam habet hanc vocem طشتي. At Johan. 4.28. ubi iterum vox ὑδρία occurrit, eſt كوره, quod eſt *vas teſtaceum*, unde Perſis كوركار *Figulus.* De *Hydriis* iſtis variæ quæſtiones moventur, quas utinam ſolverent *Colonienſes*, apud quos (ſi credere libet) una earum aſſervatur, de qua ſic *Winheimius* in ſacr. Agripp. *Bibi inibi ex una Hydria, in qua Chriſtus in Cana Gal. aquam in vinum convertit.*

CAP. III.

Ver.8 *Spiritus ubicunque vult ſpirat*] Græca vox πνεῦμα anceps & πολύσημος diverſas hujus loci interpretationes peperit. Syriaca ܪܘܚܐ æquè ambigua eſt, Perſica verò جان reſtrictior, quæ *Spiritum & Animam* denotat. Arabica eſt ريح *Ventus*, & ſic quoque Anglicani interpretes reddendam judicarunt, Chryſoſtomum aliosque præſtantiſſimos Autores ſecuti. Sæpe hanc diſcrepantiam hâc ipſâ in voce reperias, ut Gen. 1.2. ubi per רוּחַ plerique *S. Dei Spiritum*, at alii *Ventum* ad Aquas, ſuper quas movebatur, exiccandas emiſſum intelligunt. Perſicus ibi باد *ventum* habet, imò Arabs in plurali, رياح *ventos.* Similis diverſitas eſt Micai 2.11. ubi אִישׁ הֹלֵךְ רוּחַ à quibuſdam redditur, *Vir ambulans ſpiritu*, à Junio autem *homo ventoſus.* Pauca hic adjicere libet de loco ſatis vexato, Pſalm. 104.4. עֹשֶׂה מַלְאָכָיו רוּחוֹת מְשָׁרְתָיו אֵשׁ לֹהֵט, cujus interpretationem (ut mihi videtur) Apoſtolus luculentam exhibuit Hebr. 1.7. ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα, qui utramque verſus illius partem de *Angelis* intelligendam clarè docet, & ex priori πνεύματα, è poſteriori λειτουργοὺς eſſe demonſtrat, quæ poſteà conjungens (v.14.) Angelos λειτουργικὰ πνεύματα *adminiſtratorios Spiritus* (nam *Ventos* quis hìc diceret?) eſſe pronuntiat. Sic Pagninus illo Pſalmiſtæ loco, & V. Vulg. *Angelos & ſpiritus*, Arabica verſio ملايكة & ارواحا habet. Hos, ſeu ipſum potiùs Apoſtolum, Anglici interpretes ſecuti ſunt, quorum verſio rejici haud debet tantâ authoritate ſuffulta. Ver.18. *Judicium non ſubibit*] Sic rectè vertitur, licèt Perſica phraſis داوري نخورد propriè ſonet, *judicium non comedet.* Notandus enim eſt frequens & elegans uſus verbi خوردن. Qui mentitur, aut jurat, qui curâ torquetur, vel pœnas luit, à Perſis *mendacium, juramentum, ſolicitudinem ſupplicium comedere*, ſeu *devorare* dicitur. Matth. 6.34. غم نخوريد *ne anxiè eſtote*, & paulò poſt غم خودرا خورد, quod Latino interpreti ſic vertere libuit, *moleſtiam devorabit.* Crebras ejuſmodi locutiones apud Hebræos & alios Orientales, & nonnunquam apud Græcos & Latinos reperies. Hinc illud Diaboli nomen toties Chald. & Syris uſitatum. אכלקרצא, quod propriè eum notat qui criminationibus veſcitur, ſeu *calumniis paſcitur.* Ad Perſicam phraſin, *edit judicium*, propè accedit illud Apoſtoli 1 Cor. 11.29. κρῖμα ἐσθίει.

A Filio Dei alienus] Locus multum depravatus & à Syro & Gr. diſcrepans. vide paulò ante v.16. & ſupra cap. 1.14. è quibus locis non difficulter hic reſtitui poſſit. ver 33. *Fidem fecit quod Deus*] Locus hic notari meretur ob inſignem interpretationum varietatem. Gr. ἐσφράγισεν ὅτι ὁ Θεὸς ἀληθής, ad quæ Syrus proximè accedit, ܚܬܡ &c. ubi Lat. *definivit*, melius verò eſſet, *ſignavit*. Arab. prout nunc legitur, longiùs abit, ſed aliter ſcribendum, & interpretandum eſſe vix quiſquam, ut opinor, dubitabit; ſcil. ختم *obſignavit* &c. ut Joh. 6.27. habetur. Ne longior ſim, conferas velim loca quæ ſeſe mutuò illuſtrabunt. vide etiam edit. *Wheel.* Perſis σφραγίζειν eſt مهر كردن, ut Matth. 27.26.

CAP. IV.

ver. 6. *Jeſus non ſolus baptiz. ſed*] Videtur hic Perſicus & verbis & menti Evangeliſtæ contraire, cum quo tamen conciliari poſſit ſi voculam نيز, quæ hic ſenſum corrumpit, auferas. Nam تن & تنهي eſt αὐτὸς, تنها μόνος, ſi ſic legas, diſcrepantia tolletur. ver. 14. *In corpore ejus fons erit*] at Gr. ἐν αὐτῷ πηγή ſic Syr. ܒܗ *in eo*, ſic etiam Perſicus: nam تن eſt αὐτὸς. Notant Perſæ varias habere ſignificationes, & frequenter denotare شخص وكس i.e. *Perſonam & ipſummet hominem.* Ut עֶצֶם Hebr. eſt *corpus*, atque etiam locum *Perſonæ*, & pronominis ſupplet: ſic omnino تن Perſis. Exemplum habes utriuſque tum Hebr. tum Perſ. vocabuli in hac ſignificatione Gen. 7.13. *in ipſo die*, ubi Ar. Mont. *in corpore diei*, at Angl. & alii, *in illo ipſo die.* ver.24. *Rectè oportet ut adorent*] Interpretatio hæc aliquantò perplexior & obſcurior eſt, ſenſus verò dilucidus, & cum Chriſti verbis congruens; nam جان *Spiritus* eſt, & راستي *Veritas*, quæ duo Chriſtus in veris adoratoribus tanquam ἀπώδη requirit: externos autem Ritus ad divini cultus τάξιν & decorem pertinentes, neutiquam damnat. ver. 26. *Ego ſum, ego ſum*] Gr. ἐγώ εἰμι, quod Syrus geminato pronomine ܐܢܐ exprimere ſolet, quem loquendi modum Perſicus hic imitatur: ſed hoc notandum, à Syro tantum pronomen duplicari, (uno verbi locum ſupplente,) at à Perſ. & pronomen & verbum etiam geminantur, & in unum coaleſcunt: ſic cap. 6.35. *ego ſum, ego ſum panis:* & v.41. Aliquando verò contractiùs dicitur, منم من *ego ſum ego*, ut cap. 6.20. & 8.28.

ver. 46. *Nomen ejus Abdo lmelic*] Locus notandus, Gr. eſt βασιλικὸς, qui à V. Lat. *Regulus* dicitur, iccirco, βασιλίσκος, eum legiſſe multi ſuſpicantur. Alii *Regalem* interpretantur, quod Eraſmo placet, & Arab. انسان ملكي *homo regius*, at Syr. ܥܒܕܐ ܕܡܠܟܐ *Servus regius*, ut multi volunt, unus ex Herodis *aulicis.* Perſicus verò Syriacis vocibus *proprium* viri hujus nomen exprimi credidit, atque eum fidenter ſic vocat, & titulus huic ſectioni præfixus eſt, *Sanat Chriſtus filium Abdi lmelici.* Neque hoc temerè damnes, nam ſi, Græco codice inconſulto, Syriacum tantum ſequereris, fortaſſis locum hunc non aliter verteres, præſertim cum hæ ipſæ voces Syr. *proprium nomen* conficiant Orientalibus uſitatum: nam Jerem. 38. 7. & alibi, *Ebedmelec* Syriacè eſt ܥܒܕ ܡܠܟ, qui in Lat. Vulgatâ *Abdemelech* dicitur.

CAP. V.

Ver. 6. *Fons Baptiſterii*] Sic etiam Syri Lat. interpres vertit, Gr. προβατικὴ κολ.: Κολυμβήθρα eſt locus ubi quis *natare*, & *lavare* poſſit, unde κολ. Σιλωὰμ *Natatoria Siloe* Jo. 9. 7, 11. à Vulg. redditur; at à Syro juxta poſteriorem ſignificationem *maamuditho*: Perſ. utrumque incluſit, dum hic چشمه *fontem*, & v. 5. حوض *piſcinam* vocat. Locus hic, ut putatur, vicinus erat *portæ* quæ eodem nomine (προβατικὴ) dicta eſt, & ſic à LXX vertitur Nehem. 3. 1. Cum verò Hebraicè *Baitô lheſed* vocari dicat, magis reſpexit Arabicam quã Hebr. linguam: neque enim Hebr. aut Syri articulum ال agnoſcunt. ver. 24. *Vitam æternam in perpetuum*] Gr. ζωὴ αἰώνιος, ſic Syr. & Ar. Obſervet autem Lector ad æternitatẽ declarandam ſolere Perſicum etiam ابد آ addere, ſic c. 3. 16. & c. 6. 40, 54, 69. ſic Hebr. לעלם ועד, quarum vocum una ſæpe æternitatẽ ſignificat, & ſic Perſic᾽ etiam unã quandoq; omittit. c. 10. 28. & 20. 31. ver. 25. *Mortui audient*] νεκροὶ Perſ. مردكان. Notum eſt in S. literis etiam *Viventes* Mortuos dici, animâ quidem præditos, at Dei *Spiritu* & gratiâ deſtitutos: quales hic Chriſtum intelligere veriſimillimum eſt, quos Paulus νεκροὺς τοῖς παραπτώμασιν appellat, Eph. 2. 1, 5. Notandus verò eſt (qui mox ſequitur) de *duplici reſurrectione* locus, ζωῆς ſc. & κρίσεως, quo conciliari poſſunt quædam ἐναντιοφανῆ Scripturarum dicta. *Impios* reſurrecturos negant è Rabbinis quidam, quod verum ſanè eſt ſi ἀνάστασιν ζωῆς intelligas. Non adverſatur huic Chriſti effato illud Iſ. 26. 16. מתים בל יחיו רפאים בל יקומו *mortui non vivent, defuncti non reſurgent.* Neque illud Pſal. 88. 11. *Num mortui exurgent?* Nam alia illic reſurrectio, & ad præſentem vitam regreſſus intelligitur. Utile autem, & volupe ſimul erit in his locis diverſas Hebr. vocis רְפָאִים ſignificationes animadvertere, quæ varias pariter interpretationes pepererunt. Siquidem una illa vox & *Mortuos*, & *Medicos*, & *Gigantes* denotat, & juxta ſingulas has acceptiones totidem quoque hîc verſiones reperiuntur. Ex hâc ambiguitate nata eſt abſona illa interpretatio quæ *Medicos* à futurâ reſurrectione excludit; ſic enim Arabicè vertitur ſupra memoratus Iſaiæ locus, 26. 14. الاموات لا يرون الحيوة والاطباء لا يقومون i. e. *Mortui vitam non videbunt, nec medici reſurgent.* Sic etiam Pſ. 88. 11. pro רפאים Vulg. habet *Medicos*, LXX ἰατρούς. In Walton. editione habes فلاسفة *philoſophos*, (quod eòdem ferè recidit:) at in aliis MSS. Pſalterii codicibus اطباء *Medicos*. Ne verò hoc in Medicorum aut Philoſophorum contumeliam trahatur, notanda eſt *Vet. Latini* interpretis expoſitio, *Num medici ſuſcitabunt?* ut ſenſus ſit Medicos, quanquam ad ſalutem & vitam conſervandam à Deo conſtituti ſint, defunctos tamen ad vitam revocare haud poſſe. Sic etiam Lat. LXX interpres verba illa ἰατροὶ ἀναστήσουσι reddit, tum in Pſal. tum apud Iſaiam. Ἀναστῆσαι cum accuſativo (quem hic ſubintelligi volunt) eſt *ſuſcitare*, ut Joh. 6. 45. 54. ἐγὼ ἀναστήσω αὐτόν. ſic apud Hom. Il. ω. Achilles de Hectore defuncto Priamum alloquens, οὐδέ μιν ἀνστήσεις *Neque ipſum reſurgere facies*, inquit: cui ſimillimum eſt illud Davidis dictum cum ipſi quoque filius obierat, 2 Sam. 12. 23.

ver. 26. *In eſſentiâ naturæ ſ.*] Syrus vocem ܩܢܘܡ hic habet & Perſa quoque eandẽ retinuit, سرشت inſuper, i. e. *naturam*, addens nimis operoſé. Evang. tantum habet ἐν ἑαυτῷ, pro qua Syriaca vox poni ſolet *perſonam* ſignificans, & *pronominis* vicem frequenter ſupplens. vide Rom. 9. 3. pro quâ Perſicus سرشت adhibet, ut cap. 6. 53. eadem eſt vis & uſus Arab. بذاته hic & alibi. v. Gen. 7. 13.

CAP. VI.

ver. 19. *Uti quiſp. in aridâ*] Hoc Perſæ additamentum eſt; in animo ut opinor habuit alia S. S. loca ubi hæc verba occurrunt, ut Heb. 11. 29. *tranſierunt mare tanquam per aridam.* v. Ex. 15. 19. ubi Perſ. eadem ferè quæ hîc, & Joſ. 13. 7.

ver. 27. *Hunc fructum obſignavit D.*] Antiquum hîc Perſa obtinet, &, quod ſæpe aliâs obſervavi, voces Syriacas quæ literas eaſdem, at ſignificationes remotiſſimas habent, confundit. ܐܒܐ demptis vocalibus *patrem* ſignificat & *fructum*, ille non پدر (ut ſolet, & debuit) ſed ميوه *fructum* hîc poſuit. Si Græcum textum, vel ſaltem Arabicum conſuluiſſet, errorem hunc, & plures alios facilè vitaſſet.

ver. 31. *Manna comederunt*] variis nominibus à Perſis & Arab. inſignitur, hoc capite كرانكبين, alibi verò dicitur ترانكبين & طلانكبين, i. e. *ros melleus*, nam in ſingulis hiſce habes Perſicam vocem انكبين *Mel*, cujus ſaporem Mannæ tribuit Scriptura. Nominis ratio vulgò petitur ab illâ mirantium Iſraelitarum quæſtione מָן־הוּא *man-hu*, ut Ex. 16. 15. ויאמרו איש אל אחיו מן־הוא כי לא ידעו מה־הוא, quod ſic vertit Hieron. *Dixerunt ad invicem* Manhu, *quod ſignificat*, quid eſt hoc? *ignorabant enim quid eſſet.* LXX etiam τί ἐστι τοῦτο; At ſic ſentientes Aben Eſra irridet, neque מָן *Quid* ſignificat vel in Hebr. vel in Arab. linguâ, neque in Chaldaicâ (ut cenſet Buxtorf.) niſi impropriè & abuſivé. Igitur alii è Rabbinis deducunt à מָנָה *præparavit, diſpoſuit*, ut Dan. 1. 5. וַיְמַן &c. *Conſtituit eis Rex portionem:* fuit enim Manna cibus à Deo præparatus & conſtitutus, & Iſraelitarum quotidianum velut *Demenſum*. Optimam (ut mihi videtur) appellationis hujus cauſam, & rationem ſuggerit Arabica lingua, quæ S. literis, & rei ipſi undiquaque convenit, quam è Judæis quoque nonnulli amplectuntur. مَنّ (ipſa Hebr. vox מָן Man) *Donum* eſt, & مانّ Mânna *donavit, benefecit* idem ſc. cum انعم. Ita quidem *Manna* idem quod Latinis *Munus*, vel Dei benefici Donum: & ſic à Tawoſio Judæo expreſsè redditur in Perſicâ ſuâ verſione מָן־הוּא, بخشش *Beneficentia, ſeu gratuitum Donũ eſt.* Annon ipſe Moſes quoq; hoc dicit? Nam ſimulac Manna cœlitus deciderat mirantibus Judæis illico reſpondet הוא לחם אשר נתן יי לכם *Iſte eſt cib᾽ quem* Donavit *vobis Deus:* & notandũ eſt cum de Manna ſermo ſit, verbum נָתַן aut δίδωμι præponi vel ſequi, (vide Pſ. 78. 24. Joh. 6. 32, 33.) quaſi nominis vim, & originem, gratioſi Dei eximium munus, & *Donativum* eſſe indicans; jure enim hoc nomen meretur panis ille, & cœleſte alimentum, quod Deus populo ſuo viritim per 40 totos annos quotidie largitus eſt. Hoc quoque obſervandum eſt منّان (*Mannân*) Dei ipſius nomen eſſe, ut apud Kamuſ. & alios, *Benefactorem*, & propitium *Largitorem* ſignificans, qualem ſe Iſraelitis monſtravit, divinum hoc munus liberaliter impertiendo, quod non ineleganter Poetæ verbis appelles -- *Aërii mellis cæleſtia Dona.* Georg. 4. In Datoris igitur & Doni memoriam jure hoc Iſraelitæ, ut Moſes loquitur, מָן *Man* appellarunt. Hæc fuſiùs expoſui ut tibi Lector, vel mecum ſentiendi, vel meliora indagandi anſam darem. v. 43. *Futile ne dicatis*] Sic v. 61. & cap. 7. 23. & melius cap. 7. 12. γογγυσμὸς *ſermo indecorus*, Syr. & Arab. رطن (Hebr. רגן) eſt γογγύζειν *murmurare*, Perſ. بيهوده *vanum, ineptum* ſignificat, unde بيهوش *fatuus:* alibi verò habet دمدمه, ut Mat. 20. 11. Perſicus vero Pentateuchi interpres ſæpius لندش كردن

CAP. VII.

ver. 8. *Ego non aſcendo*] Notum eſt quantas lites hic locus pepererit. Cum Perſ. conſentit etiam V. Latinus, ut hic quidem editur, nam in nonnullis codicibus legitur, *ego nondum aſcendo.* Etiam in Gr. exemplaribus ſcriptum fuit ἐγὼ οὐκ ἀναβαίνω, ut ex *Chryſoſt.* liquet, apud quem tamen ſequitur νῦν, & ἄρτι, atque hanc lectionem amplectuntur *Syr.* & *Arabs* qui ܗܫܐ, & الان habent. Ob dictum iſtud (teſte Hieronymo) impius *Porphyrius* Chriſtum mendacii inſimulare auſus eſt: & alii (id quod mendacio proximum eſt) *Æquivocationem* hinc aſtruere nituntur. Sed vox οὔπω ſenſum manifeſtiſſimum reddit, quam ſi cum Perſico & aliis abeſſe ſineres, ex iis tamen quæ verſu 10 ſequuntur, Chriſti mentem intelligas.

CAP. VIII.

ver. 6. *Minimum quid captarent*] Gr. ἵνα ἔχ. κατηγορεῖν. Syrus ipſam Gr. vocem retinet, nam ܩܛܪܓ per metatheſin literarum eſt à κατηγορεῖν. Arab. علة *cauſa, accuſatio.* Lucem Perſicæ interpretationi miniſtrent illa Kamuſi verba, هم (inquit) المظهرون عيوب, i. e. (ut vertit Cl. Golius) *qui aliena manifeſtant vitia.* ver. 9. *Singulatim exibant*] Deeſt hic (& in *Wheel.* quoque editione) interpretatio horum verborũ [ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι] quæ quidem non *Perſicus* tantum, ſed & *Syrus*, imò ipſe etiam V. *Latinus* omiſit, & in quibuſdam *Græcis* codicibus deſunt. Quid verò mirum *particulam* aliquam hujus *hiſtoriæ de adulterâ* muliere omitti, cum *tota* olim à nonnullis interpretibus *excluſa* fuerit? ver. 37. *Verbis meis digni non eſtis*] Hæc interpretatio orta eſt ex ambiguitate Syr. vocis ܡܣܦܩܝܢ quæ *ſufficientes, capaces, & dignos* denotat: apud Latinos etiam *ſufficere* aliquando ſignificat *capacem, idoneum & dignum* eſſe, ſic quoque Gr. ἱκανός. ver. 44. *Calumniator qui Diabolus*] Gr. τοῦ διαβόλου, Syr. ܐܟܠܩܪܨܐ ad quam vocem exprimendam ſolet aliquando Perſicus plura nomina conjungere, ſic Mat. 4. 1. ابليس معتاب. Ejuſdem prorſus ſignificationis cum præſenti voce compoſitâ بهتان كوي eſt معتاب, & per eandem à Perſico ſcriptore ſic exponitur, معتاب يعني بهتان كوي. De nomine ابليس quæ ſit Arabum ſententia ſuprà explicavi, quia vero Alfirauz. عجمي *ſeu peregrinum nomen* eſſe ſuſpicatur, non improbanda eſt Cl. Golii conjectura, qui è Gr. διάβολος per aphæreſin contractam eſſe putat. Certè Perſica hæc, ſeu potius Arabica vox non magis à Græcâ diſtat, quàm *Zabulus* apud Cyprianum & alios occurrens: eſt autem بهت, à quo Act. nomen بهت Buhton, *falsò imputavit, calumniatus*, & *mentitus fuit*, & Buhtânon *Calumnia, mendacium.* ver. 56. *Cupidus erat*] Aptè & verba, & mentem Evangeliſtæ, & vim vocis ἠγαλλιάσατο exprimit, quod non tantum *exultare* & *gaudere*, ſed & *cum gaudio cupere*, deſiderium ſc. cum lætitiâ permixtum, notat. Magis amplectenda eſt hæc interpretatio cum Syrus & Arab. conſentiat, & Gr. vox ἵνα ſic vertendum eſſe ſatis arguat.

CAP. IX.

ver. 35. *Qui te ſanavit*] verba hæc intempeſtivè hic inſeruntur, & locum pervertunt: ſi dixiſſet ei Jeſus, Filium Dei eſſe qui ipſum ſanaverat, quid opus erat ſequenti interrogatione, *Quis eſt Domine?* Notandum verò eſt Syrum illa verba [*qui ſanatus fuerat*] addere, quæ in Gr. non habentur, è quibus non rectè perceptis diſcrepantia hæc orta eſt. Quinetiam deeſt interpretatio horum verborum ἑώρακας αὐτὸν, quæ Perſice vertas ديدي اورا.

CAP. X.

ver. 1. *Oves per oſtium*] Locus depravatus, cui ſi *MSS.* exemplaria mihi ſuppeterent, mederi fortaſſe haud difficile eſſet. Idem judicium de verſu 5 ferendum. Conſule Wheel. editionem. ver. 10. *Quod amplius eſt*] Gr. περισσὸν *abundantiam*, & *praſtantiam*, ſeu *excellentiam* notat. v. Rom. 3. 1. ſic etiam Syr. ܝܬܝܪ & Arab. افضل. Interpretum alii priorem, alii poſteriorem ſigni-

ſignificationem ſequuntur. ver. 24. *Quamdiu animam noſtram tollis?*] ſic V. Latinus, Gr. ψυχ. ἡμ. αἴρεις; eandem Syriacam phraſin bis habes Rom. 8. 15. de *Spiritum* accipientibus, οὐκ ἐλάβετε πνεῦμα δουλ. &c. ܢܣܒ eſt *accipere*, atque etiam *auferre*, ſic Perſ. vox ستادن hîc uſurpata. Utriuſque exemplum eſt Gen. 30. 15. Ut vero res ſuſpenſæ *Tolli* dicuntur, (ſicut *in crucem tollere*,) ſic animi etiam *dubitatione* cruciati & *ſuſpenſi*. Arab. hic habet متى تعذب *quouſque cruciavis animas noſtras? Enecare*, pro longâ morâ & expectatione ſuſpenſum, & incertum tenere, frequenter apud Latinos legas: & hoc ut puto reſpexit qui Syr. verſioni illud hîc appoſuit (*nos ſines animam agere?*) quod meo judicio omittere ſatius fuiſſet.

CAP. XI.

Tit. *Vivificat Chriſtus Gazarum*] Sic per totum hoc caput conſtanter appellatur, ſic & Luc. 16. *Pauper* ille ad divitis januam decumbens. A Muhammedanis عازر frequenter dicitur, cujus exemplum dabo ad locum hunc imprimis ſpectans, ut ſcias ab illis hiſtoriæ hujus veritatem, & Chriſti miraculum agnoſci. In Alcor. Sur. tertia, Chriſtus ſic loquens introducitur, احيي الموتى *mortuos vitæ reſtituam.* Ibi *Gialal.* celebris Scholiaſtes hæc habet, احيي عازر صديقا له وابن العجوز وابنة العاشر, ubi vides *Azarum* nominari, atque (ut ver. 11. hujus capitis) *Amicum Chriſti*, & unà cum *aliis* recenſeri qui à Chriſto ſuſcitati ſunt. Sic quoque Alfirauzab. Kamuſi author, عَازَر احياه عيسى ع م *Azarus viri nomen, quem vitæ reſtituit Jeſus, ſuper quo pax.* Perſicus verò ع in غ mutat, quod Latini quoque & Græci faciunt in nominibus quibuſdam Orientalibus. Ab Arab. Evang. interprete لَعَازَر dicitur, ſic etiam in alia verſione Perſica. ver. 16. *Thomas, cui nomen Tama*] Gr. Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος. Interpretationem nominis *Thoma* hîc refert, ut aliis in locis, nam *ter* apud unum hunc Evangeliſtam occurrit. v. cap. 20. 24. & 21. 2. Nullius Apoſtoli nomen præterquam hujus interpretatione donatum eſſe obſervat Leontius, quod quare factum ſit divinant potiùs quàm docent ſcriptores. Illud certum eſt Δίδυμον non eſſe aliud Apoſtoli nomen, ſed prioris duntaxat *interpretamentum*, quod clarè liquet è Syra, Arab. & Perſ. verſione. Haud rectè igitur *Nonnus*, & alii *Thomam* διώνυμον fuiſſe affirmant. *Hoc tam ridiculum eſt* (inquit Heinſius) *ac ſi dicam binominẽ Adamum eſſe, quia nomen ejus terram denotat.* Plura quæ hic annotari poſſent omitto, illud tantùm monens in Perſicis vocibus, quæ ان & ام terminationem habent, *fatham* ut *o* ſæpiſſimè pronuntiari, quod ſi hic fiat, تاما melius reſpondebit Græcæ appellationi, & Syriacæ ܬܐܘܡܐ.

ver. 16. *Tama, i. e. Gemellus*]. vide locum illum Geneſ. 25. 24. *Gemini in utero ejus erant*, ubi Hebr. תומם. Syr. ܬܐܘܡܐ. LXX. δίδυμα. Perſ. verò (ut hic) habet جفت, cujus vocis elegans uſus notandus eſt, ſignificat enim duos æquales, & *par* conjunctum, ſive *utero*, ut Gemelli, ſive *connubio*, ut maritus & uxor, (v. Mar. 10. 9. & Mat. 19. 6) ſive eâdem *ſpecie*, ut par turturum, (Luc. 2. 24.)

CAP. XII.

Ver. 4. *In manum inimicorum*] Perſica phraſis بدست دادن, ad verbum eſt, *in manum tradere*, non inimici tantùm, ſed cujuſvis, ut ſupra cap. 3. 35. de Chriſto dicitur, *Pater omnia in manum ejus dedit*, ubi Perſicus iiſdem (quibus hîc) verbis utitur. Hîc verò idem notat quod سپردن, παραδιδόναι, quod etiam aliquando habet دست (*manum*) adjunctam. vide Joh. 19. 1. & 18. 35. ver. 32. *Amicos meos ad me traham*] Gr. πάντας. Sic Syr. & Ar. at V. Lat. *omnia*, quaſi legiſſet πάντα. Sic etiam Verſio Wheel. habet همه چيزرا *omnes res*, à quibus vides quantum noſter diſcrepet. Fortaſſe locum illum reſpexit, ubi Chriſtus eos pro quibus moriturus erat, *amicos ſuos* vocat. vide Joh. 15. 13, 14. & confer.

CAP. XIII.

Ver. 38. *Animam tuam non dabis*] Hic abſolutè negat quod Gr. & alii interpretes per *interrogationem* tantùm efferunt. Verùm optime cum illis conveniet, ſi punctulum primæ literæ ſupra poſitum, infra colloces, hoc eſt, ſi pro ندهي legas بدهي.

CAP. XIV.

Ver. 2. *Si dixero, Ibo* &c.] Locum hunc perplexum & difficilem interpretum diſſenſus, & variæ expoſitiones reddiderunt, de quo multa obſervavi quæ nimis longum foret hîc inſerere. Εἶπον, quidam ad præcedentia referunt, alii ad ſequens πορεύομαι, ut hîc Perſicus, qui locum hunc ita interpretatur, acſi μὴ à verbis Chriſti abeſſet, cujus particulæ etiam alii rationem nullam habuerunt.

ver. 8. *Patrem nobis oſtende*] Hic etiam paucula deſunt, nam pro Gr. ἀρκεῖ ἡμῖν, & Syr. ܚܘܢ ܠܢ, nihil habet, quæ ſic interpretari poſſis بس است مارا, vel ut *Wheel.* verſio habet, بسنده است مارا, quæ noſter, ut veriſimile eſt, omiſit, quia vox ܚܘܢ (cujus varius uſus eſt apud Syros) aliquando redundare videtur, & hic pleonaſticam eſſe credidit. Sic Luc. 22. 51. eadem Syr. vox à Perſ. omittitur. ver. 14. *Si à me petieritis*] Verba hæc (*à me*) redundant, notandum tamen non Perſam tantùm, ſed & Syrum, atque Arab. imò & vulg. Lat. ſic locum hunc vertere, quod ſatis innuit aliter olim ſcriptum fuiſſe. In V. Lat. obſerva duplex additamentum, nam verſu præcedenti *Patrem* inſerit, & hîc *Me* (i. e. *Filium*) quum neutrum in Gr. habeatur. ver. 17. *Totus mundus*] همه (*totus*) non rectè hic additur, quod neque Gr. neque Syr. habet. ver. 16. *Paracletum*] Obſerva Perſ. & Syr. & vulg. Lat. hic, & ver. 26. & cap. 15. 26. atque etiam cap. 16. 7. *Græcam* vocem retinere, ab Orientalibus, literis quibuſdam (ut in aliis fieri ſolet) interpoſitis, variatam; à Vulg. Lat. *Paraclitus* ſcribitur. *Arabs* neque Græcam vocem, neque eandem Arabicam conſtanter retinet, ſed hoc loco habet مسليا, at v. 26. المعزي, utraque autem *Conſolatorem* denotat. Aliud quoque hic notandum, ſed & *deteſtandum* ſimul, Muhammedanos hoc nomen *pſeudoprophetæ* ſuo tribuere, atque de ipſo hæc Evangelii loca, & Chriſti promiſſum interpretari. Sic Greg. Abulfar. de Arabum moribus refert, eruditos inter eos cenſere Muhammedem indigitari في التورية * في الانجيل * في الزبور *In Lege, & Pſalmis, & Evangelio.* Evangelii verò hunc locum intelligunt, *Si ego non abiero, Paracletus non veniet.* Hoc verò minus mirandum, cùm Muhammedes disertè affirmet, *proprium ſuum nomen à Chriſto prædictum, & expreſſum* fuiſſe. Sic Sur. 61. — قال عيسى *Dixit Jeſus Filius Mariæ Iſraelitis, Ego annuntio vobis poſt me venturum Apoſtolum cui nomen Ahmed* (ſive Muhammed) Sic Sur. 7. ait ſe مكتوبا *ſcriptum*, ſcil. in Lege & Evangelio, i. e. (inquit Scholiaſtes) باسمه وصفته *quoad nomen, & quoad mores ſeu officium.* Hinc *Perſa* quidam (cujus epiſtola ad Meletium Monachũ Græcè extat) Chriſtianos ita criminatur, τὸ τοῦ Μωαμὲθ ὄνομα &c. *Mahometi* (inquit) *nomen in Vet. Teſt. & in Evang. ſcriptum erat, & à Chriſto laudatum. Chriſtiani verò illud expunxerunt.* Cui elegantiſſimè & ſolidè reſpondens Imperator Conſtantinop. *Jo. Cantacuzenus*, acuto, & forti *dilemmate* impudens hoc mendacium retundit, quod habes *Apologiâ* 4. Hæc (à me alio opere ſi Deus voluerit fuſiùs tractanda) breviter hic referre libuit, ut videat Lector quales blaſphemias in *Paracletum*, Spiritum *veritatis*, Spiritus *mendax* eructaverit.

CAP. XVI.

ver. 2. *Deo oblationem feciſſe*] Obſerva vocem quæ hic à Perſ. Syr. Arab. (nam in eadem omnes conveniunt) uſurpatur, [*Corban*,] quæ *ſacrificium* & *munus Deo oblatum* notat. Vulg. Lat. reddit *obſequium*, nimis laxé. Vox λατρεία, & προσφέρειν ei additum, denotat aliquid *eximium, & extraordinarium*, quod inſtar *gratiſſimæ hoſtiæ* Deo offeratur. Et ſic intelligendum eſſe locum ipſe *eventus*, & *Judæorum ac Paganorum crudelitas* ſatis docet, qui Diis ſuis nullum gratius libamen Chriſtianorum ſanguine crediderunt. Nam (ut *Tertulliani* verbis loquar) *Chriſtianum omnium ſcelerum reum, Deorum, Imperatorum, Legum, Morum, Naturæ totius inimicum exiſtimabant.* Apol. p. 15. Ita apud *Muhammedanos*, bello perſequi الكفار, (ſic illi etiam Chriſtianos vocant,) سبيل الله *via ſeu cultus Dei*, & peculiariter امر (quaſi grande & præcipuum *Dei mandatum*) appellatur. Sed *crudelitas veſtra* (inquit Tert.) *noſtra gloria eſt: & præmium fecit religio, quod perfidia putabat eſſe ſupplicium*, ut eleganter reſpondit Ambroſ. iis qui Chriſtianos *proſcribere, & necare*, Deo & hominibus gratum eſſe cenſebant. ver. 11. *Gubernator mundi is eſt*] Inſignis defectus; deeſt enim interpretatio verbi κέκριται, cujus cauſâ hæc mihi videtur. Syr. vox ܕܝܢ *judicium* notat, atque etiam particula eſt per ſe nihil ſignificans (utriuſque exemplum habes hoc ipſo verſu) ideoq; eam omittendam cenſuit; confer & judica: ſupple igitur حكوم شده است *judicatus eſt*, (ut rectè Wheelock. editio,) vel ſimile aliquid. ver. 32. *In provinciam diſpergamini*] Supra Joh. 7. 35. ubi de Judæorum διασπορᾷ ſermo eſt, vocem hanc ولايت uſurpavit, quæ *regionem* ſignificat, hîc verò Syr. ܠܐܬܪܗ, i. e. *loco* reſpondet: & ſic Arab. الى موضعه. Per τὰ ἴδια hic propria cujuſque vel *regio* vel *domus* intelligi poteſt, ſic cap. 19. 27. recepit eam εἰς τὰ ἴδια. Arab. redditur الى بيته, *ad domum ſuam:* atque ita *Angl.* verſio utroque in loco.

ver. 33. *Ut mihi propter vos pax ſit*] Imò potiùs, *ut vobis propter me pax ſit*, ut ſenſus manifeſtò poſtulat. Sic Syr. Arab. لكم السلام بي *vobis pax in me.* Eſt itaque hic manifeſta verborum tranſpoſitio, ut ſæpe alibi. Neque in *Wheelock.* editione ſatis ſana interpretatio eſt, nam ibi ايماني (*fides*) habetur, potiùs, ut noſter, سلامت, (*pax*,) optimus fidei effectus.

CAP. XVII.

Ver. 21. *In ſermonem eorum unum ſint*] Quod ſæpe ſuſpicatus ſum, & antea monui, hic locus confirmat: Nempe in hac verſione phraſes & verba *tranſponi*, ſcribæ, ut opinor, magis quàm interpretis culpâ. Conferenti Græca verba & alias interpretationes, evidenter quod ſcribo eluceſcet, & verba ſic collocanda eſſe, در سخن ايشان كه همكنان يكي باشند — i. e... *per eorum ſermonem, ut omnes unum ſint.*

CAP. XVIII.

ver. 11. *Alii cuipiam bibendum*] Gr. οὐ μὴ πίω αὐτό; interrogationem hanc Arabs ſic vertit, لابدّ لي *fieri non poteſt quin bibam:* pari ſenſu Perſa, neceſſe eſt ut *egomet non alius*, poculum hoc bibam. كسي ديكر Chriſto contraponitur, ut in illâ Baptiſtæ quæſtione Mat. 11. 3. Tune es ille venturus, an *alium* (كسي ديكر) expectamus, & Luc. 7. 19. vide etiam Joh. 5. 43.

CAP. XIX.

ver. 11. *Peccato tuo majus*] in Gr. nulla hujuſmodi Pilati cum Juda comparatio habetur, neque in Arab. apud Syrum vero (quem noſter ſequitur) reperitur, ubi in fine verſus verba hæc adduntur, [illegible] ver. 13. *Nomen Agger lapideus*] vel, *pavimentum lapideum*, ut Syr. & Arab. notandum enim Syr. Arab. & Perſ. hic eodem verbo uti رصيف pro Gr. voce λιθόστρωτον. رصف eſt *lapides in pavimento*, atque eleganti metaphorâ, *verba in oratione conjunxit*, juxta verſum illum à *Cicerone* ſæpiùs laudatum, *Quam lepidè lexes compôſtæ, ut teſſerulæ omnes, Arte pavimento.* ver.14. *Feriâ ſextâ*] Paraſceue, quod eleganter Marc. 15. 42. προσάββατον dicitur, & Syr. *Arubtho* à Perſico ſolet per روز ادينه exprimi, ſic v. 31. & Luc. 23. 54. & alibi. Arab. جمعه, non quod vox hæc proprie *paraſc.* aut *præparationem* notet, (nam *Congregationem* & σύναξιν potius ſignificat) ſed quia *dies Veneris*, Arabibus جمعه dictus, idem eſt tempus cum Jud. paraſceue. ver.17. *Impoſ. crucem in loco*] بجايكاهي referendū eſt ad verba بدر بردند v. 16. non ad immediate præcedentia, *crucem impoſ.* Nam antequam ad Golgotha ventum eſſet, crux ei impoſita eſt. v G . Syr. Ar. *Karkita*] hic deeſt vox illa quam Evang. & Syr. & Arab. *Hebraicam* vocant, licet diverſimode apud illos ſcriptam. Perſicus *Karkita* Hebraicam vocem dicit, vel potius ſcribæ hoc imputandum, nam Mat. 27. 33. & Marc. 15. 20. habes *Golgotha* nomen expreſſum, ut minimè dubium ſit quin hic quoque ita ſcripſerit خوانده قرقفتا وبعبري كاكولتا. Syrus ſingulis locis habet *karkaphtho*, quod hic *karkita* corruptè legitur, idem vero ſignificat quod Perſis كله سر *Cranium*. Hebr. גֻּלְגֹּלֶת, Ch. *gulgultha*. Evangeliſta poſterius Lamed, Syrus verò prius abjecit. ver.19 *Hic eſt Jeſus Nazar. Rex Jud.*] Varietas aliqua & diſcrepantia obſervari poteſt in Evangeliſtarum verbis, dum ἐπιγραφὴν ſeu (ut Johannes appellat) τίτλον cruci impoſitum referunt. In hoc omnes conſentiunt, verba illa ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, quæ Judæos maximè cruciabant, clarè & diſerte ſcripta fuiſſe: quibus *Jeſu* nomen apud Matth. & Johan. præponitur. Apud Matth verò & Luc. οὗτός ἐστιν ante cætera legitur. Notandum verò apud Syrum ſingulis in locis ܗܢܘ expreſſum eſſe, acſi omnes Evangeliſtæ οὗτός ἐστιν ſcripſiſſent. Conſimiliter Perſa اينست *hic eſt* adhibet, ut loca conferenti liquebit. Annon verò (ut hoc obiter notem) Latina Syriaci textus interpretatio (v.21.) inconcinna, & ſolœciſmo proxima eſt? viz. *Ipſe dixit me Regem Jud. eſſe*, pro *ipſe dixit quod Rex Jud. ſum*. In *Æthiopicâ* verſione titulus cruci impoſitus talis eſſe dicitur, *Dominus Jeſus Nazarenus Rex Judæorum*, ſic etiam Matth. 27. 37. Quis verò credat Pilatum ſic ſcripſiſſe? ſolet quidem in illa linguâ nomini Jeſu *Domini* titulus præponi, at hic parum aptè neque ex decoro additus videtur. Huc verò loco quadrat *Giraldi Cambrenſis obſervatio*, qui Henr.2. regnante in *Angliâ* floruit. *Notandum* (inquit) *quod Monachi ferè cuncti abuſivis pronuntiationibus, præ cæteris viris Eccleſiaſticis utentes, quoties Evangelia legunt, huic dictioni JESUS hanc dictionem DOMINUS juxta caſuum inflexiones, adjicere ſolent, in hunc modum, Dixit Dominus Jeſus diſcipulis ſuis: Cum tamen in Evangelicis ſcripturis. totis 4^or^ ſc. Evangeliis, talis junctura, præterquam duobus in locis, minimè reperiatur.* Sic ille in libro nondum (quod ſciam) typis edito, cujus verba hic opportunè referre libuit. ver. 22. *Quod ſcriptum eſt perinde eſt*] Gr. ὃ γέγραφα γέγραφα, i. e. quod ſcripſi ratum manebit, haud mutabitur, ut Nonnus, ἔγραφον ἀσφαλέως τόπερ ἔγραφον. Solent ad rei certitudinem, & conſilii immutabilitatem declarandam, verba geminari, ut in illo Eſth. 4. 16. כַּאֲשֶׁר אָבַדְתִּי אָבָדְתִּי, Syr. *cum fecero, fecero*: quanquam ſuſpicari quis poſſit ibi Syriaca verba olim cum Hebraicis eadem fuiſſe, & gutturalem unam pro alterâ (ܕ pro ܙ) poni. Hic vero Perſ. همانست ſignificat *ita eſt, illud ipſum eſt* (ſc. quod ſcripſi) ut Mat. 26. 44. همان سخن گفت *eundem ſermonem dixit*. v. etiam Luc. 6. 33. è quibus locis hic lucem accipiat. ver. 23. *Veſtimenta*] Deſunt hic quædam aliunde ſupplenda, ut locus integer fiat. ver. 31. *Judæi dix.*] Evangeliſta non ait Judæos hoc dixiſſe, ſed iſtud *Syri additamentum* eſt, à quo Perſa accepit. ver. 39. *Condituram camphoram*] Gr. μίγμα, ſed nota Syr. Arab. & Perſ. eâdem hic voce حنوط uti, quæ propriè exprimit *Orientalium conſuetudinem* in condiendis mortuorum corporibus antequam ſepelirentur, quem morem Ægyptiis uſitatum optimè deſcripſit Herodotus, & doctiſſimus Frater meus *Joh. Gravius* in ſuâ *Pyramidographiâ*: eâdem voce חנט Hebr. etiam utuntur. v. Gen. 50. 2. ubi hæc tibi omnia occurrent, atque ut hic noſter Chriſti, ita illic Jacobi corpus *camphorâ condîtum* ait Perſ. interpres.

CAP. XX.

ver. 7. *Strophiolum involutum*] Perſicâ vox دولبند (*Dûlband*) eſt faſcia capiti obvoluta, ſeu *linteum* unde *Tiara* conficiuntur, atque hinc *Cidaris* ſeu capitis tegumentum Orientalibus uſitatum ita appellatur, quod à noſtris variatâ, ut fieri ſolet, peregrinâ voce, *Tulipant* & *Turbant* dicitur, quam poſtremam vocem etiam *Anglicani interpretes* in Bibliorum verſione adhibuerunt, Dan. ſc. 3. 21.

ver. 20. *Manus & axillam*] بغل *axillam* ſignificat & ſic redditur c. 19. 24. & alibi: ſed cum toties ab Evangeliſtâ πλευρὰ dicatur, & à Syr. ܕܦܢܗ, Arab. جنب, idem quoque hic Lector intelligat, ut *axillam & partem alis propinquam, latus* ſc. notet, unde بغل كردن eſt *amplexus*. In Wheel. editione eſt پهلو, quod ſæpe pro צִדָּה *latere* ponitur.

CAP. XXI.

Ver.12. *Quis eſſet, vel ut interrogaret*] vel, *quis eſſet interrogare*, ut وا ſæpè, ſic etiam وا redundat, (v. Joh. 14. 2) atque ita convenit cum Gr. ver.15. *Paſce agnos meos*] verba hæc à Chriſto inculcata accuratiùs expendi merentur, quibus tenerrimus ejus *affectus* & amor indicatur. Bis dicit βόσκε, ſemel ποίμαινε, at Syrus & Orientales verſiones ſingulis in locis eodem verbo utuntur, quod *paſcere* ſignificat, ut etiam vulg. Latina. *Paſcendos* verò triplici nomine diſtinguunt Syrus, Arabs, & Perſicus, imò ipſe etiam Evangeliſta, juxta codicem Alexandrinum. Primò, Syrus habet ܐܡܪܝ τὰ ἀρνία μου, *Agnos*, vel ut doctiſſimus *Caſaubonus* reddi mavult, *Agnellos meos*. Secundò, ܥܪܒܝ, προβάτιά μου. Lat. Vulg. hic & etiam priore loco *Oves* habet. Tertiò, ܢܩܘܬܝ, Arab. نعاجي, Perſ. ميشان مرا, quæ in his linguis propriè *Oves fæmellas, & fœtantes*, ut Vulg. appellat Pſal. 78. 79. Hebr. רְחֵלִים, notant: exempla habes Gen. 31. 38. *Oves tuæ non abortierunt*, ubi Syrus & Perſa iiſdem quibus hic nominibus utuntur. Sic etiam Gen. 32. 14. *MS. verò Alexandr* προβάτια habet. Pronomen quoq; μου ter ſuffixum, ſuaviſſimum ſenſum efficere, & ſalubre paſtoribus monitum præbere, *B. Auguſt.* obſervavit; cui Syrus ter (majoris emphaſis causâ) ܠܝ addidit, & Perſ. براي من, quæ interdum *obſecrandi formula* eſt, quaſi Chriſtus dixiſſet, *Obſecro te* paſce, *meâ causâ*, imò *meâ vice* oves meas paſce: hoc enim Perſis براي من ſignificat. ver. 25. *Scribæ mundi deficerent*] Hoc à Perſico additur ad præcedentis dicti explicationem, ſcil. *ſcriptores univerſos tanto negotio impares futuros.* Eâdem phraſi aptè ſatis utitur Marc. 5. 26. عاجز بودند de *Medicis* qui inveteratum mulieris αἱμαῤῥοούσης morbum nullâ arte ſanare poterant. Multi hic *Allegoriam* ſtatuunt, & Evangeliſtæ verbum χωρῆσαι non de *Locorum* ſed de *Lectorum* capacitate intelligunt: quia ſc. *animalis homo non capit quæ Dei ſunt.* 1 Cor. 2 14. Verum (ut ſcitè regerit Eraſmus) *ad hunc modum nec unam paginam divinæ ſapientiæ caperet mundus.* Itaque *Hyperbolen* eſſe plerique agnoſcunt (quam Perſicus hic ampliorem facit) cùm *ſalvâ Rerum fide Verba fidem excedere videntur.* Ita σοφῇ σιγῇ (ut loquitur Nonnus) *ſapienti ſilentio* Chriſti res geſtas obſignat ſimul, & amplificat Evangeliſta, & magnitudinem earum *tacendo* quodammodo exprimit. Huc referas illud Minutii Fel. de Deo, *Nobis ad intelligendum pectus anguſtum eſt, & ideo ſic eum dignè æſtimamus, dum* Inæſtimabilem *dicimus.*

HÆc, *Amice Lector*, prout tempus (perquam breve, & anguſtum) ferebat, annotavi, ſuaſu doctiſſimi Viri *Br. Waltoni*, cujus indefeſſos conatus, & ſummum de piis doctiſque omnibus bene merendi ſtudium, eximium hoc *Sacrorum Bibliorum* Opus abunde comprobavit. Quantum *Eccleſiæ*, totique *Literariæ Reip.* beneficium hinc acceſſerit, qui candorem, & pietatem cum eruditione conjunctam habent, libenter & grate agnoſcunt. Multi profecto rei *difficultatem*, & funeſtos *Angliæ motus* intuentes, tantæ molis opus inter tantos patriæ noſtræ Tumultus vix inchoari quidem, ne dum perfici poſſe credebant. Sed divina benignitas obſtacula omnia, & fidem quoque plurimorum ſuperavit: quæque propitio numine pridem incepta ſunt, vides nunc eodem cœli favore ad metam feliciter perducta. Ne ipſa quidem *Invidia* inſignem hanc *Dei Bonitatem*, & pulcherrimi iſtius *Operis Utilitatem*, ac præſtantiam diffiteri auſit: quod non *Britanni* modo, ſed *Exteri* quoque ingenti applauſu, meritiſque Encomiis celebrarunt. Quod ſi in tam varia, & multiplici materia, quædam, vel *Codicum* vitio, vel *Typothetarum* incuria, vel *Interpretum* demum hallucinatione, depravata occurrant, haud mirum videri debet: quin illud potius ſtupendum foret, ſi in tam vaſto, & diffuſo opere nihil mendoſum, aut corrigendum inveniretur. Æquiſſimum cenſeo illud Varronis monitum *Si quis multa commode dixerit, magis boni conſulendum, quam ſi aliquid nequiverit, reprehendendum.* (L. L. 6°.) Quum ex fœcundo ſolo uberes proventus, & copioſam meſſem Agricola reportaverit, impium ſane foret ob paucas hinc inde ſpicas, & grana quædam, levia fortaſſis, & rejectanea, Deo frugum datori obmurmurare. Haud minus iniquum eſſet in utiliſſimi Operis contumeliam vitioſa quædam, & defectus perpaucos objicere, ac piis aliorum laboribus obloqui, ſi non omnia curioſitati noſtræ, & votis undiquaque reſpondeant. In ſacris hiſce Bibliis legendis Μωμοσκόπου tantum partes agere, & *maculas* duntaxat, ac *nævos*, (qui formoſiſſimis corporibus inſunt) reprehendere, & ſugillare, maligni eſt animi, & Deo hominibuſque ingrati, atque, ut verbo dicam, à *Charitate* illa remotiſſimum, quam *Sancta* hæc *Volumina* qualibet fere paginâ nobis commendant. Iſtud poſtremum, Lector, opto voveoque, ut aſſidua horum Librorum *Lectione*, & *Studio*, ea tibi Felicitas, qua nulla major eſſe poſſit, obtingat, hoc eſt (ut Davidis utar verbis) חֵן וְכָבוֹד יִתֵּן יְהוָה *Gratiam* ſimul & *Gloriam*, à Deo, qui ſolus utramque largitur, uberem & perennem conſequaris.

Μόνῳ σοφῷ Θεῷ τιμὴ καὶ δόξα.

Præfatio EDWARDI POCOCKII linguarum Hebraicæ & Arabicæ in Academia Oxonienſi Profeſſoris, in qua variantium in Pentateucho Arabico lectionum ratio redditur.

QUod Chriſtianum quendam Alepenſem, ſectæ Melchiticæ, conquerentem aliquando audivi, non reperiri penes ipſos Arabice exemplar Bibliorum aliquod, quod æquali filo contextum partibus inter ſe congruis apteque diſpoſitis conſtaret; idem de illo quod magnificis nobiliſſimi viri ſumptibus, laudatiſſimaque virorum doctorum induſtria Pariſiis nobis exhibitum eſt, Londiniq; non minori cura ac laude fæliciter expreſſum, merito affirmari poſſe res ipſa teſtatur. Ejuſmodi ſcil. eſſe quod e diverſis atque inter ſe multum diſcrepantibus laciniis contextum ſit, ſive id agente qui ipſum deſcriberet, ſive (quod magis veriſimile) quod ipſi ad manum non fuerit, omnium librorum ab uno aliquo concinnata verſio, adeo ut neceſſe habuerit quo integrum ſibi corpus conflaret, partes parum ſibi conſtantes, utpote, e diverſis fontibus, diverſis ſæculis, & a diverſarum ſententiarum hominibus profectas connectere. Hinc factum ut librorum Veteris Teſtamenti alii ea lingua editi fontem Hebraicum, alii LXXII. verſionem, ſive ex ea immediate, ſive (quod de pleriſque forſan affirmandum) mediante Syriaca derivati, referant. Non idem ergo de omnibus judicium ferri poteſt, de ſingulis ſeorſim pronuntiandum erit, unde & a quo tranſlati fuerint, prout cuique ſe obtulerint codices qui interpretum vel nomina, vel ætatem præ ſe ferant. Nobis impreſentiarum de Pentateucho privatim, prima Magni operis parte diſquirendum erit, de quo quid rationibus, ſi non certis atque omnino indubitatis, ſatis tamen (ut mihi videtur) probabilibus nixi ſentiamus, in medium proferre liceat.] Horum igitur librorum verſionem Arabicam quæ hic edita eſt, celebri Judæorum Magiſtro R. Saadiæ Haggaoni originem ſuam debere autumamus licet ab alio quopiam ſubinde interpolatam. Neque enim opera alius cujuſpiam privata, ex fonte Hebraico primitus deductam facile ſuadet ea quæ eſt inter hanc & illam quæ R. Saadiæ eſſe ab omnibus pro conceſſo habetur, in iis paſſim locis quæ Paraphraſtico more interpretandi licentiam ſumpſit, convenientia: Si duobus quibuſvis συγχρόνοις, ὁμοπατρίοις, atq; inter ſe ſtudiis ac familiaritate conjunctiſſimis, mandaretur librum aliquem, quam maxime fieri poſſet, ad verbum ex una in alteram linguam transferendi provincia, haud facile, pro majori quæ in hominibus reperitur ingeniorum & conceptuum quam formarum varietate, eodem ubique verborum delectu, iiſdem loquendi formulis uterentur; at ut qui his legibus non adſtricti, autorem quempiam Paraphraſtica libertate interpretentur iis in locis ubi maxime a verborum ſono abeant, eoſdem ſenſus, eaſdem dictiones adhibeant, haud ſine majori quam quod de LXXII Græcæ verſionis autoribus narratur, miraculo fieri poteſt, fidemque plane exuperat. Quod tamen in iis, de quibus jam ſermo eſt, verſionis Arabicæ exemplaribus, contigiſſe videmus. Non major alibi fere inter ipſa diſcrepantia eſt, quam quæ inter diverſa ejuſdem ſcriptoris ἀπο χειρ. & alias occurrit; in locis autem non tam ſecundum autoris verba, quam interpretum mentem expreſſis, ea quæ in diverſorum Interpretum verſionibus haud reperitur, vel repertum iri probabile ſit, concordia. Quod ſi quis R. Saadiæ opus in manus ſumptum ſibi in aliquibus mutandum cenſuerit, non eſt quod novæ verſionis autor habeatur: Ac talem quidem exſcriptorem nactus videtur Haggaon iſte, quem ut plagii, niſi alicunde conſtaret ipſum quæ Saadiæ erant pro ſuis venditaſſe, iiſque nomen ſuum inſcripſiſſe, minime arguerim, ita neſcio an ψευδεπιγραφίας notam facile effugerit. Opus enim cui manum admovit conſulto aliquoties immutaſſe conſtat, adeoque in diverſum a primo ejus autore abiiſſe, ut ſe aliud plane ab ipſo ſenſiſſe ac τῷ ὑποθέτῃ δουλεύειν prodat. Probatum hoc nobis dabunt vel loca illa in quibus glorioſa Dei præſentia ejuſque patefactio deſcribitur, aliter paſſim enuntiata. Gen. 11. 5. וירד יהוה *Et deſcendit Dominus*, vertit Haggaon, فاورد الله امرا موجلا *Demiſitque Dominus mandatum terrificum*; hic فانحدر ملائكة *Deſcenderuntque angeli.* Cap. 12. 7. bis pro יהוה reddente Saadia اَللّٰه *Dominus*, apud hunc, ملاك الله *angelum Domini* legimus. Ita & cap. 18. ver. 1. Ibid. v. ultimo וילך יהוה *Abiitque Dominus*, Saadias. وارتفع نور الله *Sublatuſque eſt ſplendor Domini*, hic فمضى ملاك الله *Abiitque* (inquit) *angelus Domini.* Exod. 19. 3. Saad. *Aſcenditque Moſes* الى الله *ad Dominum*; hic الى ملاك الله *ad angelum Domini.* ver. 9. ها انا متجلي لك *Ecce ego manifeſtaturus ſum me tibi in nube*; hic, *Ecce ego* تجلي ملاكي لك *manifeſtaturus ſum tibi angelum meum.* ut & ibid. ver. 11. 18. 20. & c. 20. v. 20. & c. 24. v. 1, 2. in his omnibus Saad. الله *Dominus*; hic vero ملاك الله *angelum Domini* reddit. ut ver. 10. 11. 17. Saad. نور الله *ſplendorem Domini*, hic ut ante ملاك الله *angelum Domini.* Sic Exod. 33. 20. *Non poteris videre* את פני *faciem meam*, Saad. اوايل نوري *anteriora ſplendoris mei*; hic وجه ملكي *faciem angeli mei.* v. 23. *Videbis poſteriora mea, at facies mea non videbuntur*, Saad. *poſteriora ſplendoris mei, at anteriora ejus non videbuntur*; hic *poſteriora angeli mei, at faciem ejus non videtur.* [leg. *facies.* vel, *videbis*] c. 34. 5. *Deſcenditque Dominus in nube.* Saad. *Revelavitque ſe Dominus*, hic, *Et apparuit angelus Domini.* ver. 6. *Et tranſivit Dominus.* Saad. *Cumque tranſiret* نور الله *ſplendor Domini*: hic ملك الله *angelus Domini.* ver. 9. *Vadat nunc Dominus.* Saad. *Cum gradietur* نورك *ſplendor tuus inter nos*: hic مَلَاكُكَ *angelus tuus.* his adde Gen. 9. 6. ubi verba iſta כי בצלם אלהים עשה את האדם *Quia in imagine Dei fecit hominem.* Saadias interpretatur لان بصورة الله مسلطا صنعه *Quoniam in imagine Dei dominantem* [*ſeu dominio præditum*] *fecit ipſum*, (ut in MS. legitur. vel ut in edit. Conſtant. بصورة شريفة *forma illuſtri, glorioſa*) *dominantem fecit ipſum*; hic vero interpoſito الملائكة ſenſum corrumpens, *Quoniam ad imaginem angelorum fecit ipſum dominantem.* Nec non ea loca in quibus pro *Dei* nomine etiam *Propheta* ſubſtituit. e.g. Gen. 18. 13. فقال نبي الله لابرهيم *Dixitque Propheta Domini Abrahamo.* ubi Saad. prout ſonant Hebraica, فقال الله لابرهيم *Dixitque Dominus Abrahamo.* cui conſonum eſt & quod Gen. 8. 21. apud ipſum legimus, *Dixitque Dominus* لنبيه *Prophetæ ſuo*, cum Hebraica אל לבו *ad cor ſuum*, vel *in corde ſuo*, reddiderit Saadias, من ذاته *ab eſſentia ſua*, i.e. *a ſeipſo.* Quis non alium hic, ac diverſa plane ſentientem operi Saadiano ſe immiſcuiſſe ſentiat? Cui interim ſectæ ipſum adjudicemus, nondum in comperto eſt. Nam ut a Judæo prodire potuiſſe hæc non temere negaverim, cum ab Aben Ezra diſcamus eſſe inter eos qui Abrahamo non tres Angelos, ſed tres Prophetas apparuiſſe ſtatuant, ita nec eorum quempiam in ipſo verſionis, quam ſuis gratam eſſe cuperet, textu vel pro יהוה, toties ملاك *angelum*, vel eo quem indicavimus loco *Prophetam*, more aliis inſolito atque inaudito, ſubſtituere voluiſſe, haud facile crediderim. Samaritanorum forſan genium magis hæc ſpirant, quorum hanc notat hæreſin Morinus, ad Gen. 5. & Ab. Ezr. ad Gen. 1. (a qua nec immunes videntur Judæorum aliqui) quod hominem ad Angelorum ſimilitudinem creatum aſſerant, quibuſque fere ſolenne eſſe ut nomen Angeli Tetragrammato vel ſubſtituant, vel addant tum ex ejuſdem doctiſſimi viri annotationibus, ipſaque Paraphraſi inſpecta, tum iis quæ ex verſione Arabico-Samaritano adducit Cl. vir, Jo. Henricus Hottingerus, percipere eſt. Sunt & quæ ſuadeant eum a quo hæc navata eſt opera, ſi non Mohammedanorum partibus addictiorem fuiſſe, ſtudium tamen adhibuiſſe ut ipſis non ingrata eſſet: dictiones nempe & loquendi formulæ apud ipſos præcipue in uſu, atque inprimis nomina quædam propria aliis minime uſitata.

Quis enim alius Jethronem شعيب *Shoaibum* appellaret? ut taceam ſolennem iſtam ex Alcorano formulam بسم الله الرحمن الرحيم *In nomine Dei Miſeratoris Miſericordis*, libri fronti præfixam. (ſi a MS. ſit) quam non temere adhibent vel Chriſtiani vel Judæi niſi iis in libris quos eo nomine Pſeudoprophetæ iſtius aſſeclis commendatiores eſſe volunt: ac certe verſionem hanc, prout characteribus Arabicis, eaque quam videmus forma, expreſſa eſt (a quocunque tandem præſtitum fuerit) in Mohammedanorum præcipue gratiam adornatam fuiſſe, ſi quis aſſeruerit, minime me repugnantem habebit. Liceat quæ conjecturæ anſam præbeant Lectori proponere. Iſmael Abulfeda Hamai Princeps opere tam hiſtorico quam geographico, aliiſque ſcriptis clarus, de Judicibus ac Regibus Iſraeliticis acturus hæc habet: *Hac in parte neceſſe eſt ut multa recurrant errata, cum ob magnam temporis intercapedinem, tum quod Hebraice ſcripta ſint quæ de iis memoriæ prodita ſunt, cujus linguæ verba debito modo proferre admodum difficile eſt. Neque in exemplaribus Hiſtoriarum his de rebus conſcriptarum quæ inſpicere contigit inveni de cujus veritate certo mihi conſtaret. Unumquodque enim alteri contrarium reperi, vel in nominibus Judicum vel eorum numero, vel temporis quo præfuerunt ſpatio, notandis. At Judæis libri ſunt viginti quatuor antiquitus apud ipſos per manus accepti*, [ولم تعرب الى الان بل هي باللغة العبرانية] *qui nondum Arabici facti ſunt, verum lingua Hebraica exarati. Comparatis ergo mihi ex ipſis Judicum Iſraeliticorum et Regum libris, accerſivi virum Hebraice & Arabice doctum cui eos prælegendos tradidi, tribuſque adhibitis exemplaribus, ex ipſis tranſcripſi quod mihi veriſſimum viſum eſt, nominaque literis & vocalibus ſuis quam fideliter potui, notavi.* Docent hæc magni Autoris verba nullam tunc temporis reperiri potuiſſe textus Hebraici verſionem, literis Arabicis exaratam. neque enim aliter intelligenda ſunt quæ ſcribit, viginti quatuor Judæorum libros nondum Arabicos factos fuiſſe, cum multis ante annis a R. Saadia (forſan & aliis) verſi fuerint (ipſe enim anno Hejræ 672. natus, Haggaon autem anno mundi ſecundum Judæorum computum 4702. denatus perhibetur) ſed uti Judæis, adhuc etiam, in more eſt, ſuis tantum depicti characteribus quo minus a diverſæ profeſſionis hominibus legerentur. Si quis igitur eandem cum Iſmaele Principe religionem profeſſus, ipſius exemplo, vel ſimili, ea quæ textus Hebraicus a LXXII. verſione, iiſque quæ Samaritanorum libri (forſan & tunc temporis Arabice delineati) præ ſe ferrent, diſcrepantia contineret, videndi deſiderio flagrans, ab aliquo utriuſque linguæ perito obtinuerit, ut quæ penes Judæos eſſet interpretationem Arabicam, Arabicis etiam literis deſcriberet, facile fieri potuit ut cum illis quas innuimus a primigenia ipſius facie differentiis, in eorum quorum manibus terenda erat gratiam, nec aliis obſervata, in plures emanaret. Neque vero tunc primum habitu Saracenico amictam temere affirmaverim, cum de ipſo Saadia aſſerentem Aben Ezram habeamus שתרגם התורה בלשון ישמעאל וכתיבתם ipſum legem lingua & Scriptura Iſmaelitica interpretatum, cujus tamen exemplaria aliqua Iſmaelitis communicata fuiſſe vix credi ſinunt docti Principis, quæ laudavimus, verba. Quicquid hujus ſit, non omnia prout nunc ſe habent a Saadia prodiiſſe cenſeat neceſſe eſt qui non ipſum aliis alium finxerit, aliaque ſuis, alia Mohammedanis obtuliſſe, quam verſutiam ab Aben Ezra operis iſtius cenſore non nimis benigno, haud impune, credo, tuliſſet. At vero propius videtur ut alium quempiam in meſſem Saadianam falcem miſiſſe credamus, eumque ortu vel Judæum vel Samaritanum. Neque enim Chriſtianum (Orthodoxum ſaltem) fuiſſe, vel a Chriſtianis gratiam captare voluiſſe res ipſa docet, nedum ut verſionem iſtam omnes Eccleſiæ Orientales maximopere venerari concedamus. Si igitur in differentiarum quæ inter hoc & alia interpretationis Saadianæ exemplaria intercedunt, cauſas inquiratur, tres eæ potiſſimum ſtatuendæ videntur. Quarum prima omnibus fere doctorum ſcriptis quæ in vulgus emanarunt, communis eſt: viz. exemplarium, ſive ea autoribus, qui poſt editos a ſe libros aliqua ſubinde mutare conſueverunt, ſive librariis imputetur, varietas (unde & ille, ni fallor, editionis Conſtantinopolitanæ tam a MS. quam ab editione Pariſiana diſſenſus) Secunda, ea quam jam innuimus, viz. tum ut ſententiam ſuam (majori certe audacia quam patitur fidæ verſiouis ratio, quicquid ſibi in Commentariis permittere potuiſſet) quaſi divina autoritate ſtabilitam daret; tum ut ad eorum quibus operam ſuam præcipue locavit, uſum ac loquendi morem, ea quæ dicerentur, accommodaret. Tettia demum, quod ad Grammaticorum Canones, quorum in Arabicis Hebraice exarandis, negligentiores fere ſunt Judæi (uti codices ipſorum manuſcriptos conſulenti patebit) omnia inter tranſcribendum diligentius exegerit. Hinc factum ut quæ ad generum ac caſuum diſtinctionem, nec non literarum quieſcentium rationem pertinent, accuratius in his editionib⁹ quam vel Conſtantinopⁿᵃ vel codice MS. expreſſa reperiantur. Cui addi poſſit quod & alias verba minus probata magis Arabicis commutaverit, cum apud Saadiam ea aliquando occurrant, quæ vix agnoſcant qui proprie loqui amant, autores. His conditionibus atque hac uſus licentia, Haggaonis verſionem tranſcribendam ſuſcepiſſe videtur hic quiſquis fuerit, cujus ad exemplar edita Pariſiis prodit. quod tamen doctiſſimi viri meliore fide quam ille Saadiana dedit, edendo, magnam apud bonos omnes gratiam merito inierunt. nec minorem reportabunt, ſpero, qui editioni Londinenſi, magna peneque ſtupenda diligentia incubuerunt, variantes, quo inter ſe conferri poſſint & interpretis & interpolatoris opera, lectiones adjiciendo. Quid de verſione iſta prout recens edita eſt, nobis videatur indicavimus, liceat de eadem prout Saadiam autorem habet, pauca ſubjungere. Conſilium ipſius, ſi præfationem integram inſpicere liceret, magis perſpectum haberemus. E fragmento quod in codice MS. extat aliquatenus illud elicere licet, dum ejuſmodi concinnaſſe ſe ait interpretationem quæ Lectori breviter abditos legis ſenſus, quatenus Majorum traditionibus conſentiant, recluderet, eſſetque تفسير بسيط النص فقط محررا بمعرفة العقل والنقل *illius quod præ ſe fert textus explicatio ſecundum rationem intellectus & traditionis* (Hebraicis שכל & קבלה reſpondent.) واذا امكنني ان اودع الاية كلمة او حرفا ينكشف به المعني المراد لمن يقنعه التلويح من القول فعلت ذلك *quod ſi* (inquit) *potuerim commati alicui, verbum vel particulam addere quo manifeſtior fiat ſenſus illi, cui vel verbo innuiſſe ſufficiat, hoc feci.* Idque in gratiam eorum qui librum aliquem, ex quo depromi poſſent quæ ad Dei cultum ſpectant, deſiderarent, nec quæſtionibus minus neceſſariis, nec adverſariorum objectionibus & ad eaſdem reſponſionibus refertum, ſed qui معاني نص التوراة فقط *ſenſus textus legis tantum exhibens, ad ea interim digitum intenderet.* Quo ſpectant & quæ ad calcem operis monet, ويجب ان يتذكر الناظر في هذا التفسير ما تحت كل كلمة زدتها او نقصتها من المعاني فانه اذا صنع ذلك انكشفت له امور كثيرة من المسايل والاجوبة وصار له ذلك اصلا يبني عليه علم الفقه اعني אלמשנה ואלתלמוד وساير ما حملته اثار انبيا الله *Oportet eum qui interpretationem iſtam conſuluerit memoria tenere quid unicuique verbo quod vel addiderim vel ſubtraxerim, ſubſit intellectuum; quod ſi fecerit retegentur ipſi quæſtiones & reſponſa quam plurima, eritq; ipſi fundamentum cui ſcientiam juris ſuperſtruat, viz. Miſhnam & Talmud, reliquaque quæ ſuggerunt quæ a Prophetis ſunt [traditionum] veſtigia.* Opus hoc Conſtantinopoli dudum impreſſum, doctorum manibus teritur, quæ tamen editio paſſim mendis ſcatet, exemplaris, aliquando forſan, quod ſecuti ſunt vitio, alias eorum qui vocales appoſuerunt Grammatieæ Arabicæ linguæque proprietati minus conſonas, ſive imperitia ſive negligentia. Codex MS. cujus mentionem fecimus & ex quo variantes lectiones datæ ſunt, exaratus eſt anno æræ contractuum 1760. initio menſis Niſan, in urbe Hamah ad fluvium Marud [Orontem] ſita, manu Eliæ filii Bar Joſuæ, F. Bar Chalphon. Quando primum literis Arabicis deſcripta ad Chriſtianorum Orientalium manus pervenerit verſio iſta non eſt quod ſtatuamus, aliter quam ex conjectura poſt Abul Fedæ demum tempora factum, ob eas quas innuimus, rationes; nec quam apud ipſos autoritatem conſecuta ſit, cum in eas propenſiores videantur quæ LXXII. ſequantur. quod antiquitus ea ipſis (neſcio quam ob rationem) inſediſſe videatur opinio a Judæis odio Chriſtianorum corruptos eſſe libros ſacros. Ipſi interim complures ſive a Græco, ſive Syriaco derivatas habent. Tres mihi videre contigit Arabice ſcriptas; quarum primæ bina poſſidet Academia Oxonienſis exemplaria, munificentia Magni literarum Orientalium (ut & cæterarum) quondam Patroni Gulielmi Laud Archiepiſcopi Cantuarienſis, lemniſcis, aſteriſcis, obelis, cæteriſq; ab Origene excogitatis notis, & variantibus ſubinde e codd. Judæorum & Samaritanorum lectionibus, ornata, quæ ante annos aliquot una cum Patritio Junio percurri, quo Cl. vir inde quæ ad editionem LXXII. quam meditatus fuerat adornandam facerent, excerperet. Interpretatio iſta ab AlHaretho Senani filio (exemplarium alterum Al Harbo legit) concinnata præfatione luculenta conſpicua eſt, in qua non ſui tantum operis, ſed & multorum quæ ad Græcos & e Græco Syros codices ſpectant, rationem reddit; tum ad Octaplū ſc. Origenis, in quo areis ſuis diſtinctim locabantur textus Hebraicus tam ſuis quam Græcis depictus characteribus, & ſex quæ tunc temporis extiterunt verſiones Græcanicæ, tum ad opus e ſex illis inter ſe collatis conflatum, necnon ad notas iſtas, Aſteriſcos ſc. Obelos, Lemniſcos, Hypolemniſcos, &c, quas eo fine adhibuit ut verſionum tam inter ſe quam cum textu Hebraico convenientia vel diſcrepantia uno intuitu proponeretur. Originem etiam oſtendit hallucinationis iſtius qua factum ut in multis codicibus Græcis ΠΙΠΙ, Syris vero ܦܝܦܝ Fifi, ad marginem adſcriptum reperiatur; viz. Librariorum quorundam inſcitia qui nomen יהוה (literis Hebræis, non ut docti quidam, Samariticis quæ figura admodum diſſimiles) ab Origene appoſitum, ubi ab Interpretibus, κύριος (quod ſonat Adonai vice nominis Tetragrammati a Judæis inter legendum proferri ſolitum) redderetur, more non, quo decuit, Hebræorum, a dextra ſiniſtrorſum, ſed Græcorum a ſiniſtra dextrorſum legendo, & pro ipſorum literis quas proxime referre videbantur, habentes, ΠΙΠΙ ſcripſerunt, quod & Syri ſuis exprimere conati in ܦܝܦܝ Fifi corruperunt. Operæ demum a Lucio [i.e. Luciano] in textu conferendo poſitæ meminit. In his atq; hujuſmodi obſervandis tota eſt primæ verſionis præfatio, qua in deſcribenda optandum foret & Scribas autoris diligentiam adæquaſſe. Secundæ pariter exemplar perquam eleganter & ſplendide ſcriptum eidem Bibliothecæ donavit Gulielmus Corderoy Mercator Londinenſis, cui & ſua eſt præfatio, ſed minoris momenti, utpote quæ legibus quas שבכתיב ſeu *ſcriptam*, & שבעלפה *ore traditam* vocant, confuſis, Prophetarum & Sacerdotum apud Judæos, quibus per manus traditam vult ἔγγραφον illam, a Moſe uſque ad Annam & Caipham Pontifices ſummos, Catalogum pertexit. Codex iſte verſionem a priori diverſam exhibet, exaratus anno Æræ Martyrum milleſimo ſexageſimo quarto, a Thoma quodam Monacho, nulla (quam viderim) transferentis facta mentione. Tertia, privati adhuc juris ab utraq; in diverſum, quod ad verba, abit. hoc omnes commune habent quod a LXXII. Interpretum verſione fluxiſſe videantur. quod & de binis adhuc aliis ſtatuendum, quas exhibent duo Commentariorum in Pentateuchum volumina, literis Syriacis dialecto Arabica (quem ſcribendi morem Curſhani vulgo appellant) in eadem celeberrima Bibliotheca Oxonienſi. Textum utrumq; ab altero diverſum, ſed qui LXXII. interpretationem fontem habeat, præfert, uti ea loca in quibus ipſa ab Hebraico longius recedit, videre eſt. Atque hæc de iis etiam quas oculis uſurpare licuit, Chriſtianorum verſionibus e Græca (mediante forſan Syriaca quæ figurata audit) derivatis. ne quid de illa ad ſimplicem quam vocant, conformata, aliiſve quæ nobis auditu tantum cognitæ, in præ ſentiarum dicamus, cum vel hæc ultra præfationis juſtæ modum, & præter inſtituti de opere privatim Saadiano pauca proferendi eſſe videantur.

Specimen breve verſionum quarum in Præfatione facta eſt mentio.

بدا خلق الله السموات والارض وكانت الارض Gen. 1. 1. 2. Exem. 1.
غير محسوسة في الابتدا خاوية من غير شي مهملة وغير
محكمة وكانت الظلمة علي غمر المياه وروح الله ترف على وجه
الما *Initio creavit Deus cœlos & terram, eratq; terra imperceptibilis* “ *in principio, inanis, vacua neglecta, non ſtabilita, [vel imperfecta] fueruntque tenebræ ſuper abyſſum aquarum, & ſpiritus Dei incubabat faciei aquæ.*

“forſan loco non ſuo poſita ſunt hæc verba, cum variam primæ vocis lectionē exhibeant.

2 في البدء خلق الله السمآ والارض وكانت الارض غير
منظورة وغير مستعدة وكانت الظلمة علي وجه الغمر وروح
الله تهب (al. رياح) (al. ترف) على المياه *In principio creavit Deus cœlum et terram. fuitq; terra inaſpectabilis et incompoſita, & fuerunt tenebræ ſuper faciem abyſſi, et ſpiritus Dei flabat ſuper aquas.*

3 في الاول خلق الله السمآ والارض وكانت الارض غير
منظورة وغير مستعدة والظلمة فوق اللجة وروح الله ترف
فوق الما *Inprimis creavit Deus cœlum & terram, fuitque terra inaſpectabilis, incompoſita, & tenebræ ſuper profundum, & ſpiritus Dei expandebat ſe ſuper aquam [vel incubabat aquæ]*

4 اول ما خلق الله السمآ والارض وكانت الارض غير منظورة
وغير مستعدة والظلمة فوق اللجة وروح الله ترف فوق الما
Primum quod creavit Deus [erat] cœlum & terra, fuitque terra [ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος] inaſpectabilis & incompoſita, & tenebræ ſuper profundum, & ſpiritus Dei expandebat ſe ſuper aquam.

5 في البدء خلق الله ذات السمآ وذات الارض وكانت الارض
خاوية غير محسوسة من غير شي وغير محكمة وكانت
الظلمة على غمر المياه وروح الله ترف علي وجه الما *In principio creavit Deus ipſum cœlum & ipſam terram, fuitque terra vacua, imperceptibilis, inanis, & non ſtabilita [vel imperfecta] erantque tenebræ ſuper abyſſum aquarum, &c.*

وقال قاين لهابيل اخيه اعبر بنا الي البقعة Gen 4. 8. 1.
Tranſi nobiſcum [i.e, tranſeamus]

2 ثم قال قاين لهابيل اخيه * لنمض الي الحقل. * *abeamus.*

4 & 3 قال قايين لهابيل اخيه * امض بنا نسير في الوطا
* *Abi nobiſcum.*

5 ثم قال قاين لهابيل اخيه اعبر بنا الي البقعة
Tum dixit Cain Abeli fratri; Tranſeamus [tranſi nobiſcum] in campum.

Variantes Lectiones in Libro GENESIS.

CAP. I. ver. 2. الغمر *Abyſſi.* Mſ. الغمور ib. رياح الاله Conſt. & Mſ. رياح الله v. 4. فصل الله C. & Mſ. وفصل Unde patet, verba ſic diſtinguenda, *Voluitque Deus ut eſſet lux, & fuit lux; cum cognoviſſet Deus lucem eſſe bonam. Et diviſit Deus, &c.* v. 5. ولما مضي الليل والنهار يوم واحد *Cumque præteriiſſet nox & dies, dies unus.* Conſt. & Mſ. من الليل والنهار *De nocte & die, dies unus.* v. 7. وبين المآ الذي من فوقه C. & Mſ. والما الذي فوقه Non malè repetitur بين *inter.* Et revera requiri videtur من tam ante فوقه quam ante دونه ib. فكان كذلك Mſ. & C. كذاك v. 9. ان وشآ الله C. شا الله ib. ان يجتمع الماء C. كذلك ib. ان تجتمع الامياه P. & C. & Mſ. كذاك v. 10. وتجمع المآء بحارا Conſt. & Mſ. وملام المآء سماه بحارا atque exprimendo מקוה melius convenire videtur يجمع quam تجتمع ib. لما علم ان ذلك جيد *Cum cognoviſſet illud eſſe bonum.* Conſt. لعلم الله ان ذلك جيد *Quod ſciret Deus illud bonum eſſe.* Mſ. Eo modo quo Par. at aliter diſtinguit ut antea monuimus, ſc. ut, *Cum ſciret illud bonum eſſe,* claudat ſententiam, non incipiat. v. 11. ان يكلي الارض C. & Mſ. ان تكلا الارض. nam ارض f. g. eſt. ib. عشبا ذا حب Mſ. & C. وعشبا *Et herbam, &c.* ibid. كذلك Mſ. & C. كذاك v. 12. لما علم الله &c. *Cum cognoviſſet Deus, &c.* C. rurſus, لعلم الله *Ob ſcientiam Dei,* i.e. *quod ſciret Deus illud bonum eſſe.* v. 14. ان يكون انوار Mſ. & C. ان تكون f. rectè. ib. بين الليل والنهار *Inter noctem & diem.* Mſ. & C. بين النهار والليل *Inter diem & noctem.* ut in H. ib. فيكون Mſ. & C. فيكونان in duali. v. 15. وكان كذلك Mſ. & C. كذاك v. 18. وللاضاءة ſic & C. ללאראה niſi quod male cum ד pro ض ut & v. 17. Ubi ידי habet pro تضي: & ſic pro ظ ut דלאם h. ver. pro ظلام: at Mſ. وللسلط *ad dominandum,* ut in Hebr. ibid. وللتفرق Mſ. & C. والتفرق *Et ad ſeparandum.* ib. لما علم الله *Cum cognoviſſet Deus.* ſic & Mſ. at C. rurſus, لعلم الله: male hic iterum Verſ. Latina illis verbis ſententiam inchoat, quibus præcedens claudenda. ſic & rurſus ver. 21. & 25. ver. 20. in C. سعا ساع ubi dictio سعا redundare videtur. v. 21. فخلق pro وخلق Cujuſmodi & alia, cunctis ligaturis Arab. ſub initio operis nondum conflatis, nonnunquam occurrunt. ibid. التنانين العظام ſic & Mſ. ut in margine adſcript. נא i. e. aliud exemplar, אלתנינין אלעצימין v. 22. البحار pro البحار ib. في الارض Mſ. على الارض v. 24. فكان كذلك Mſ. الارض لاصنافها فكان كذاك ſic & C. niſi quod لاصنافه habet. v. 25. فصنع Mſ. & C. وصنع ib. وكل دبيب Mſ. & C. وساير دبيب ib. لاجناسه Mſ. لاصنافها C. لاصنافه v. 26. انسانا بتصويرنا وتشكيلنا اياه مسلطا يستولي Mſ. & C. انسان بصورتنا كشبهنا مسلطا يستولون ib. والبهايم C. ut f. v. 24. بهايم ponitur ut invariabile. v. 27. بصورة C. شريفة بصورة at Mſ. بصورة الله شرفها الله v. 28. وبارك litera ب cum ligatura peſſimè formata. ibid. فعموا Mſ. & C. وعموا melius prius. ib. البحر pro البحر ib. حب على v. 29. ها قد اعطيتكم Mſ. & C. قد هوذا &c. ib. وجه Mſ. & C. حب الذي على ib. طعاما ſic & Mſ. ماكلا v. 30. وجميع طير ſic & C. in Mſ. deeſt. جميع ib. وساير الداب ſic & C. at Mſ. دابّ ib. جعلته deeſt in Mſ. & in C. ib. in C. pro الان eſt الي ان. ib. فكان كذلك Mſ. وكان كذاك C. كان كذاك v. 31. لما علم C. ولعلم الله

CAP. II. v. 1. كملت Mſ. فكملت C. وكملت ib. جيوشهن Mſ. & C. جيوشهم v. 2. مثل خلقه Mſ. & C. addunt الذي C. وبارك الله في اليوم Mſ. &c. وبارك الله اليوم v. 3. صنعه Mſ. اذ خلقا v. 4. اذ خلقنا اليوم omiſſo وبرك فيه وقدسه C. خلق v. 5. وان جميع in Mſ. deeſt. و ib. ولا انسان كان v. 7. نفسا ولا انسان كان يفلحها Mſ. & C. ليفلح الارض ناطقا Mſ. نفسا حيا ناطقا *Animam viventem rationalem.* v. 8. وصير هناك Mſ. & C. ثم v. 9. وطيب Mſ. deeſt و v. 10. وجعل نهر Mſ. & C. ونهر ib. ليسقي Mſ. & C. يسقي ib. فيصير Mſ. & C. ويصير ib. اربعة ارؤس Mſ. روس C. ذلك v. 12. الذي ثم Mſ. & C. الذي فيه v. 11. لاربع روس البلد ſic & C. at Mſ. تلك الارض v. 13. جيحان Mſ. & C. جيحون ib. المحيط Mſ. & C. محيط v. 15. فاخذ Mſ. & C. واخذ v. 16. جايز لك ان Mſ. & C. جايز ان v. 17. فانك في يوم Mſ. اكلك منها C. في يوم تاكل منها في يوم ان تاكل v. 18. وقال الله Mſ. وان الله قال v. 19. فحشر C. وحشر ib. ليريه C. ليرى ib. ما سماه Mſ. & C. ما سمي ib. باسم deeſt in Mſ. & C. v. 20. فاسمي ادم Mſ. & C. وسما. ib. وطير اسما male

pro السما C. & Mſ. طاير السما ib. ولم يجد ادم عونا ſic &
C. at Mſ. ولم يوجد لادم عون v. 22. وبني الله الضلع التي
اخذ امراة Mſ. وبنا الله منها امراة ib. فاتي بها الي ادم Mſ.
&C. فاتي بها اليه v. 23. وقال ادم هذه المراة شاهدت
&c. عظما. Et Lat. *Et dixit Adam : Hæc mulier vidit os ex
oſſibus meis, &c.* peſſime: legendum ut in C. هذه المرة
&c. شاهدت *Hac vice vidi.* Mſ. habet ايقينا هذه المرة
Num certo hac vice, &c. ib. ان تسمي امراةً ſic & C. at
Mſ. ان تسمي هذه امراة v. 24. فيصيران Mſ. فيصيرون
male. v. 25. من ذلك in Mſ. & in C. deeſt من

CAP. III. v. 1. تاكلا C. & Mſ. تاكلوا ut & v. 3. ubi
& تموتو pro تموتا v. 2. قالت المراة للثعبان C. & Mſ.
قالت له *Dixit ea illi.* v. 4. في وسطه ſic & C. at Mſ. في
وسط الجنان *In medio Paradiſi.* v. 4. لستما تموتان C. &
Mſ. لا موت تموتون v. 5. انكما C. & Mſ. انكم Ut &
cætera in pl. quod & alibi ſæpius ubi duali locus
eſt, contingit, ut ſemel monuiſſe ſufficiat. ib. تنفتح
C. & Mſ. تنفض eodem ſenſu. v. 6. المراة C. & Mſ. الامراة
ut & alibi. ſic v. 12. v. 13. &c. ib. شهية للمنظر مني Mſ.
شهيه المنظر منا ut & C. quod ad vocem poſtremam.
ib. واعطت بعلها Mſ. واعطت ايضا بعلها v. 7. رانفتحت
C. & Mſ. وانفضت ib. عريانان C. & Mſ. عرايا ib. مازر C.
ميازره Mſ. ميازرا v. 8. في حركة C. & Mſ. بحركة ibid.
فاستخبا Mſ. فاختبا ſic & v. 10. in prima perſona. ibid.
&c. خبا فيما *Abditione inter arbores horti* C. & Mſ. حيا
&c. من بين يدي الله فيما *Præ pudore a præſentia Domini inter, &c.* facile mutari potuit حياء in خباء ver. 9.
ادم Mſ. بادم v. 10. &c. فايقنت اذ انا C. & Mſ. فاتقيت *Et
timui.* ſi ايقنت *Certus factus ſum*, legatur, deberet
potius ſequi انْ *quod* quam اذ *quando.* ver. 11. التي
نهيتك عن الاكل منها *E qua prohibui te ne comederes.*
C. & Mſ. التي امرتك ان لا تاكل منها *De qua præcepi
tibi ne comederes.* v. 14. فانت ملعون Mſ. ملعون انت
ib. وجميع Mſ. ومن جميع ib. طول ايام حياتك Mſ. طول
حيوتك v. 15. واجعل عداوة C. & Mſ. وعداوة اجعلها
ib. &c يشدخ منك الراس Mſ. & C. يشدخك الراس
وانت تلدغه العقب v. 16. الاولاد ſic & C. at Mſ. البنين
ib. وهو يتسلط عليك *Et ipſe dominabitur tibi.* Mſ. وهو
المتسلط عليك بالاختيار *Et ipſe in te dominium exercens
(erit) pro arbitrio.* Ut & C. niſi quod deſit عليك
v. 17. فاكلت Mſ. واكلت ut & ſæpius ف pro و &
vice verſa و pro ف occurrit, quod tanti non eſt ut
pro variante lectione habeatur. v. 19. الي حين رجوعك
in Mſ. & C. deeſt حين v. 20. سمي ادم زوجته C. & Mſ.
سمي ادم اسم زوجته ibid. حي ناطق Mſ. حي ان ناطق
forſ. pro حيوان vel redundat ان ver. 21. *Indumenta corii*
at بدن *Corpus* ſignificat, non *corium* : ut reddi poſſit, *Indumenta corporis*, i. e. quibus corpus ipſorum tegeretur. ver. 22. منا C. & Mſ. منه forſ. eo ſenſu quo
Chald. hæc reddit, والان فيجب ان يخرج من الجنان ليلا
يمد يده *Et modo oportet ut exeat* (vel *educatur, ejiciatur*) *ex horto ne extendat manum ſuam.* C. & Mſ. والان
كيلا يمد يده *Et nunc ne extendat manum ſuam,*
omiſſis cæteris, quibus nihil eſt in textu Hebr. quod
reſpondeat. ver. 24. الملايكة in C. & Mſ. deeſt articulus. ib. شجر الحياة C. & Mſ. شجرة

CAP. IV. ver. 1. ثم ان C. & Mſ. وان v. 2. هابيل
C. & Mſ. هبل ut & alibi. v. 4. واتي هابيل ايضا بشي
من بكور C. & Mſ. وهبل اتي هو ايضا من بكور
v. 5. وسقط وجه C. & Mſ. ووقع وجهه v. 6. وقال الله القاين
ſic & C. at Mſ. قال الله له ib. ولم سقط C. & Mſ. ولم
وقع v. 7. وانت المسلط ſic & C. at Mſ. وانت المتسلط v. 9.
فقال الله لقاين Mſ. فقال الله له in C. deeſt له ibid. هل
انا حافظ C. & Mſ. احافظ اخي انا v. 10. وقال Mſ. قال
v. 12. تفلح الارض ولا C. & Mſ. تفلحها ولا v. 14. هل
انستر من بين يديك C. & Mſ. هل من بين يديك
انستر v. 15. قال الله ſic & C. at Mſ. قال له الله v. 16.
من قدام الله C. & Mſ. من بين يدي الله v. 17. وواقع
Mſ. واقع v. 20. هو اول سكان الخيام ومتخذي المواشي
C. & Mſ. وهو كان اول من سكن الاخبية وملك الماشية
in C. deeſt articulus. ver. 23. وصلا ايضا C. & Mſ.
وصلا هي ايضا ibid. وهو اول C. & Mſ. وهو كان
اول ibid. وكانت اخته ſic & C. at Mſ. وكان اسم
اخته ibid. فقال لامخ لامراتيه يا عادا ويا صلا C. & Mſ.
فقال لمك لنساه ibid. واثقا يا عده ويا صله *Dixitque
Lamech uxoribus ſuis confidens*, vel, *confidenter*, deeſt in Mſ.
ibid.

ib. ويا مراتي Mſ. ويا نسا ut & C. niſi quod deſit copula
ib. اتراني C. & Mſ. اترا v. 24. تقاد C. & Mſ. يقاد v. 25.
ثم ان ادم C. & Mſ. وان ادم v. 26. ولشيت ايضا وُلد Mſ.
ولشت هو ايضا ولد ابنا ib. حينيذ ابتدي بالدعا
باسم الله C. & Mſ. حينيذ تبدلت الدعوة باسم الله Tunc
mutata eſt invocatio nominis Dei. Niſi f. leg. تبذلت
pro חבדלה*, ſic n. in* C. *occurrit, Profanata eſt: quod ad* H. *propius*

CAP. V. v. 1. — هذا كتاب شرح اعمار اولاد ادم Mſ.
وهذا Mſ. & C. شرح تاليد ادم كما انه في يوم خلقه الله
بشبهه صنعه مسلطا Explicationis generationis Adami
quemadmodum die quo creavit ipſum Deus, in ſimilitudine ſua, dominio præditum fecit ipſum. Niſi ad
Deum referatur, & reddend. pro imperio fecit eum.
v. 2. ولما خلقهما ذكرا وانثي باركهما Mſ. وخلقهما ذكرا
وانثي وبارك فيهما C. ذكرا وانثي خلقهما وبارك فيهما
ib. وسماهما ادميين في يوم خلقهما Mſ. وسماهما ادم في
ذلك اليوم C. ودعا اسمهما ادم في يوم خلقهما v. 3. فعاش
ثم اولد ولدا (pro سنة) ادم ماية وثلثين سنت Mſ. & C.
كذلك لما عاش ادم ثلاثين وماية (ماية وثلثين C.) سنة
اولد ابنا Ita poſtquam vixiſſet &c. v. 5. الذي عاشه deeſt
in C. & Mſ. ib. تسعماية سنة وثلثين سنة in C. & Mſ. ماية
وثلثين سنة v. 6. ماية وخمس سنين ſic & C. & Mſ. ماية
سنة وخمس سنين ib. ثماني ماية وسبع سنين C. & Mſ.
ثمان ماية سنة وسبع سنين v. 15. خمسا C. & Mſ. خمسة
v. 18. اثنتين وستين سنة وماية سنة C. & Mſ. ماية واثنتين
وستين سنة v. 22. بعد ايلاد C. & Mſ. بعد ما اولد v. 24.
وقبضه اليه Aſſumpſitque eum ad ſe. C. & Mſ. وقبضه
الله Aſſumpſitque ipſum Deus. v. 25. ماية سنة وسبعا
وثمانين C. & Mſ. ماية وسبعة وثمنين v. 29. ومن مشقة
ſic & C. in Mſ. deeſt من v. 32. اولد ساما وحاما ويافث
Mſ. اولد نوح شم وحم ويفث

CAP. VI. v. 1. الناس ſic & C. at Mſ. الانسان v. 2. بنو
Mſ. بني ut ſæpius: non obſervata caſuum differentia:
v. 3. قال الله عند ذلك لا تحل روحي على هولاء الناس
&c. ابدا Mſ. قال الله لا يغمد روحي في هولا الناس الي
الدهر اذ هم بشريون وتكون مدتهم Non recondet ut in
vagina (vaginabitur) ſpiritus meus in iſtis hominibus in ſæculum, cum ſint carnales, eritque ſpatium
eorum, &c. ſic et C. niſi quod pro روحي ſpiritus
meus, habeat, ذاتي Eſſentia mea. v. 4. وكان على
&c. الارض Mſ. وكانو (كان C.) الجبابرة في الارض في ذلك
الزمان وبعد ذلك ايضا كان (كانو يدخلو C.) يدخل
بنو الاشراف الي بنات العامة حراما فيلدن لهم هم
الجبابرة الذي (الذين من الدهور C.) من الدهر ذوو
الاسما Fueruntque Gigantes in terra eo tempore, et poſt
illud etiam ingreſſi ſunt filii illuſtrium ad filias plebis, per nefas, et pepererunt illis: ſunt illi Gigantes
qui à ſæculo magni nominis (*fuerunt*.) v. 5. فراي الرب
&c. ان شر الناس قد كثر على الارض Mſ. ولما راي الله
ان قد كثر شر الناس في الارض وجميع خاطر افكار
قلوبهم شر محض طول الزمان Cumque vidiſſet Deus
quod multiplicata eſſet malitia hominum in terra, et
omnis imaginatio cogitationum cordium ipſorum
malum merum (ſimpliciter mala) eſſet continue: ſic et C.
niſi quod pro شر محض legatur راي محض typographi,
ut videtur, errore. v. 6. &c. وكره الله خلقه C. et Mſ.
الله كما صنعهم في الارض (C. cum præced. و) تواعدهم
واوصل المشقة الي قلوبهم Comminatus eſt ipſis Deus,
ſicut fecerat ipſos; et induxit (immiſit) miſeriam in
corda ipſorum. v. 7. &c. فقال الرب امحق Mſ. بان قال
امحو الناس الذين خلقتهم عن وجه الارض من انسان
الي بهيمة الي دبيب الي طاير السما اذ تواعدتهم كما خلقتهم
Ut diceret; Delebo homines quos creavi à facie terræ
ab homine uſq; ad jumentum (beſtiam) uſq; ad reptile,
uſque ad volucrem cœli, cum minatus ſim ipſis, ſicut
creavi ipſos : ut et C. v. 8. فظفر نوح من الله برحمة Mſ.
ونح وجد حظا من عند الله ut et C. niſi quod deſit من
v. 9. هولاَ وُلْدُ نوح Mſ. et C. هذا شرح تاليد نح ib. برا تقيا
صالحا صحيحا في اجياله في طاعة الله Mſ. et C في حقبة—
سلك Probus integer in generationibus ſuis, in obſequio Dei inceſſit. v. 10. فولد له ثلث بنين C. et Mſ.
واولد نوح ثلث بنين شم وحم ويفث v. 11. وفسدت Mſ.
واذ انفسدت in C. deeſt اذ ib. وامتلئت اثما فجورا Mſ. et C.
وامتلأت الارض ظلما v. 12. ولما رآها الله قد فسدت بان
من v. 13. وراها اذ انفسدت اذ (بان C.) فسد Mſ. افسد
قبلهم ظلما Mſ. et C. ظلما من قبلهم v. 14. بالقفر ſic et C.
Mſ. بقفر v. 15. ذراعا سمكها in Mſ. deeſt سمكها v. 16.
من جانبها Mſ. في جانبها v. 17. لاهلاك كل بشر C. et Mſ.
لاهلاك كل بشري ib. يموت C. et Mſ. يتوفا v. 18. ونسوة
C. et Mſ. ونسا v. 19. البشرة C. et Mſ. البشر ib. يدخل
C. et Mſ. تدخلهم ib. لتحيا Mſ. ليحيو C. ليحيون ib.

يكرن pro يكون C. et Mſ. يكونون v. 20. تدخل
اليك لتحيا Mſ. ليحيو C. يدخلون اليك ليحيون v. 21.
فيكون Mſ. ويكون v. 22. بجميع Mſ. جميع ib. الله به
in Mſ. et C. deeſt به

CAP. VII. v. 1. فقال الله لنوح Mſ. فقال الله له v. 2. وخذ
من جميع البهايم الطاهرة سبعة سبعة الواحد وزوجه C &
Mſ. ذكورا واناثا من جميع البهايم الطاهرة تاخذ سبعة سبعة
ibid. ذكرا وانثي Mſ. & C. ذكورا واناثا v. 3. ايضا وخذ In C.
& Mſ. deeſt خذ ibid نسلها على وجه الارض C. & Mſ. علي
وجه جميع نسلهم v. 4. فانني ممطر بعد سبعة ايام Mſ. فانه
سبعة ايام انا ممطر الي ibid. واكو جميع مايقوم مما خلقت
C & Mſ. واكو جميع الناس الذي صنعت C. صنعتها
التي *Et delebo omnes homines quos feci.* v. 5. نوح جميع C &
Mſ. نوح بجميع ibid. الله به in C. & Mſ. deeſt به v. 7.
ونسوة بنيه معهم cum ipſis Mſ. ونسا بنيه معه cum ipſo
v. 9. دخلت Mſ. دخلو ut et alibi, ut v. 15. &c. ibid. ذكور
&c. Mſ. ذكورا واناثا كما امره الله et ſine به in fine.
v. 11. لعمر Mſ. et C. من عمر ibid. السبعة عشر C. et Mſ.
السابع عشر ib. تشققت عيون Mſ. جميع عيون Omnes
fontes. v. 16. ذكرا وانثي والداخلون Mſ. والداخلين
ذكور واناث ib. به deeſt in Mſ. v. 17. فحمل Mſ. فحملت
v. 18. ولما كثر الما جدا وعظم Mſ. ولما عظم الما وكثر جدا
C. ولما كثر الما وعظم جدا v. 20. ولما علا— Mſ. عظم
in cæteris convenit, niſi quod in وتغطت copulam و
omittat. at C. خمسة عشر ذراع من العلو صعد الما
v. 23. نوح فقط ومن معه Mſ. نوح ومن معه فقط v. 24. ولما
علا الما غطي الارض Mſ. & C. ولما عظم الما على الارض
forſ. على rectius quam غطي

CAP. VIII. v. 1. وراعي ſic et C. Mſ. ذكر ib. واجاز الله ريحا
C. et Mſ. فامر الله بريح v. 5. وفي يوم خلا منه C. et Mſ.
وفي الواحد منه Et uno, ſeu primo ejus. v. 6. الذي صنعه
C. et Mſ. التي صنعها v. 8. جف C. et Mſ. خف alleviata
eſſet aqua: ſic et v. 11. v. 10. اطلاقها C. et Mſ. اطلقها v. 11.
اليه deeſt in Mſ. ib. ورقة C. et Mſ. بورقة v. 12. ولم
تعاود الي الرجوع اليه البتة C. et Mſ. ولم تعاود الرجوع اليه
ايضا v. 13. احدي Mſ. et C. احد ib. وجه الارض قد جف
C. et Mſ. قد جف وجه الارض v. 15. وخاطب الله نوحا Mſ.

وقال الله لنح v. 17. الوحوش C. et Mſ. الوحش ib. &c. ليتوالد
Mſ. يتوالدون في الارض ويثمرون ويكثرون v. 19. ودبج
&c. من التابوت Mſ. وجميع الوحش والطاير وساير الدبيب
الدابّ على الارض لاجناسهم خرجو من التابوت C. ساير
(leg. والطاير) الوحوش الساير v. 20. فاصعد الجميع صعايد
على المذبح Mſ. صواعدا (f. pro لله: deeſt in C.) وقرب الله
على المذبح v. 21. وقال الله لنبيه Dixitque Deus Prophetæ ſuo. C. et Mſ. قال الله من ذاته Dixitque Deus
ab eſſentia ſua (à ſe ipſo) ib. pro لعن in C. et Mſ. اَلْعَنُ
ib. ولا اعيد قتل Mſ. ولا اعيد ايضا قتل C. ولا اعود
ابدا اقتل v. 22. لا تعطل C. et Mſ. لا يعطلون

CAP. IX. v. 1. اكثروا واثمروا C. et Mſ. اثمرو واكثرو
v. 2. مسلّمة C. et Mſ. مسلّمون v. 4. deeſt in Mſ. و init. v.
تاكله C. & Mſ. تاكلوه v. 5. فاطلبها بالمنع C. بالمنع
in quo & deſunt aliqua. Mſ. من انفسكم فاطلبها بالنهي
&c. ومن يد ساير الحيوان فاطلبها بالمنع ومن يد الناس
A vobis ipſis requiram, interdicto, & a cæteris animalibus requiram ipſum prohibitione (vel cohibendo) &c.
ver. 6. بنفسه ſic & C. Mſ. بدمه ibid. بانسان ſic & C.
Mſ. بناس ib. لانه بصورة الملايكة صنعه مسلطا Quoniam ad imaginem Angelorum fecit eum dominantem.
Mſ. لان بصورة الله مسلطا صنعه Quoniam ad imaginem Dei, dominio præditum fecit illum C. بصورة
شريفة forma excellenti. v. 12. جاعله C. & Mſ. التي انا
جاعلها ib. حية معكم C. & Mſ. حية التي معكم
v. 13. وهي قوسي in C. & Mſ. deeſt وهي v. 14. اذا
غيمت غيما C. & Mſ. اذا غيمت غماما v. 15. وبين كل
ſic & C. Mſ. وبين لكل ib. ولا تصير Mſ. & C. ولا يصير
v. 16. ويكون C. & Mſ. فتصير ib. من الله لكل نفس
ſic & C. at Mſ. بين الله وبين كل نفس ib. على بشري C.
& Mſ. بشري الذي على v. 17. ثم قال Mſ. كذاك قال
in C. وقال ib. علامة العهد ſic & C. at Mſ. علامة امان
ſignum fidei, ſeu ſecuritatis. ib. اقمت Mſ. ثبتتها C. ثبتها
ib. بشر علي الارض C. & Mſ. بشريّ الذي على v. 20. واذ
ابتداء ſic & C. at Mſ. وابتدي ib. غرس Mſ. فغرس
v. 24. علم C. & Mſ. فعلم ib. الصغير ſic & C. at Mſ.
الاصغر v. 27. الي يافث Mſ. ليفت C. يحسن Mſ. ويحسن ib.
ويسكن اخبية سام Mſ. في اخبية شم v. 28. ثلثماية سنة
C. & Mſ. ثلث ماية وخمسين

CAP.

CAP. X. v. 1. وهولآ اولاد Mſ. وهذا شرح تاليد C. وهذه
وهم بنون ولدوا لهم Mſ. اذ ولد لهم بنون بعد الطوفان
in C. deeſt بنون v. 2. والصيدين Mſ. والصسن C. والصيبص
v. 4. وقبرس وادبته & Cyprus & Adbata. Mſ. وقفرس وادنة
& Cyprus & Adena. v. 5. بلغاتهم وعشايرهم واسمايهم Et
nominibus ſuis C. & Mſ. للغته لعشايرهم واممهم Et
gentibus ſuis v. 6. وتفت Lat. & Tafta. Mſ. وتفت v. 7. وبنو
حبشة Et filii Æthiopiæ. C. & Mſ. وبنو كوش & filii
Cuſh. ib. الفاقو والدمس Mſ. & C. القاقوا والدمدم (vel
والدمدس) ib. والسند والهند Mſ. والهند والسند v. 8.
في الارض Mſ. & C. في البلد v. 9. تخيفا Mſ. تخوفا ib. يقال
كنمرود Mſ. يقال هذا كنمرد v. 10. الارض Mſ. ذلك
البلد v. 12. العظيمة Mſ. العظمي v. 13. والقرمانيين C.
& Mſ. والفرميين Et Firmæos. v. 14. فاليمنيين Et
Alyamanæos Mſ. والبمبين C. والبيميين Et Bimæos.
v. 19. خلوص Mſ. الخلوص v. 21. &c. ايضا بنون Mſ. وولد
لسم هو ايضا ابو جميع بني عبر اخي يفت v. 22.
خورستان Choraſtan. C. & Mſ. خوزستان Chuzaſtan
puto rectius. v. 24. deeſt in Mſ. v. 26. المذاذ Mſ. الماده C.
العيرد ib. والشلف Mſ. والسلف C. ſine articulo ib.
وحصرموت (in Mſ. deeſt) ib. ويارح C. & Mſ. ويرح v. 27.
ودقلا Mſ. & C. ودقلة v. 30. المدينة الي الجبل الشرقي C.
الي مدينة الجبل الشرقي ad urbem montis orientalis.
Mſ. الي المدينة الشرقي ad urbem orientalem. v. 32.
لتوالدهم Mſ. لتاليدهم in C. deeſt ه. ib. في البلد C.
& Mſ. في الارض

CAP. XI. v. 1. جميع اهل الارض in Mſ. deeſt اهل ib.
وكان الكلام C. & Mſ. وكلام واحد v. 2. وكان لما رحلوا C.
& Mſ. ولما رحلو ib. من المشرق ſic & C. at Mſ. من
الشرق v. 3. كان لهم بدل الطين C. كان لهم ملاطا in
Mſ. deeſt لهم. v. 4. لنبني C. & Mſ. نبني ib. على وجه
الارض C. & Mſ. على وجه جميع الارض v. 5. فانحدر ملايكة
لنظر *Deſcenderuntque Angeli ad videndum.* C. & Mſ.
ليري واورد الله امرا موجلا *Demiſitque Deus mandatum terreficum, ut videret.* v. 6. &c. ما اختاروا ان يفعلوه والان لا
Mſ. ما ابتدو ان يصنعوه والان فلا Quod cæperunt facere, &c. Sic & C. niſi quod pro فلا habeat لا. v. 7.
لغاتهم حتي لا يسمع Mſ. لغتهم حتي لا يصنع male pro

لغاتهم & يسمع v. 9. بها ببابل Mſ. ثم شتت *ibi diſperſit.*
ib. اهل الارض ſic & C. Mſ. جميع اهل الارض *Omnium, &c.*
ib. بددهم الله على جميع وجهها ſic & C. at Mſ. بددهم على
جميع الدنيه v. 10. اولاد Mſ. & C. تاليد ut & v. 27. v. 12.
خمسا C. & Mſ. خمسة v. 20. اثنين Mſ. اثنتين v. 21.
بعك leg. بعد v. 23. وعاش مايتي سنة Mſ. وعاش بعد ذلك
&c. مايتي C. ولما عاش بعد ذلك: ut & in præcedentibus.
v. 24. تسعا Mſ. & C. تسعة v. 26. وعاش تارح Mſ. & C. ولما
عاش ترح v. 27. تارح اولد Mſ. اذ اولد *quando genuit.*
v. 28. ابيه تارح C. & Mſ. ترح ابوه v. 29. لهما امراتين
Mſ. & C. لهم نسا ib. ابنة C. بنت Mſ. بت male. v. 31.
Et Sarai nurum ſuam, uxorem Abraham filii ſui.
Deſunt hæc in Mſ. ib. من قوم معهم in Mſ. deeſt قوم

CAP. XII. v. 1. ومنشيك C. & Mſ. ومولدك v. 3.
وشاتمك العن ويتبرك C. ويستبركو Mſ. والعن شاتميك
ويتبارك v. 4. وانطلق C. & Mſ. فمضي v. 5. اموالهم التي
تمولوا والنفوس التي اصطنعوا في C. & Mſ. سرحهم الذي
ملكوه والنفوس التي اكتسبوها بحران ib. وجاوا الي
بلد كنعان C. & Mſ. وجاو اليه v. 6. ابرام البلد Mſ. &
C. ابرم في البلد ib. بلوط Mſ. & C. مرج & ſic noſter.
c. 14. 13. ib. في البلد Mſ. فيه v. 7. له ملاك الله Mſ. & C.
له الله ib. وقال له in C. & Mſ. deeſt له v. 8. هناك C. &
Mſ. ثم ib. الذي جعل ملاكه متجليا اليه Mſ. & C.
لله المتجلي له *Deo qui ſe ipſum manifeſtarat.* ib. بيت
ايل من الغرب له والعي Mſ. بيت ال من الغرب وعي
ib. ثم مذبحا Mſ. ثم ايضا مذبحا ib. ودعاه باسمه Mſ. & C.
ودعا v. 9. رحل ابرام in Mſ. deeſt ابرام v. 11. من دخول
مصر C. & Mſ. من الدخول الي مصر v. 12. راك Mſ.
اراك C. راوك v. 13. حتي يحسن الي Mſ. لقبل ان يحسن لي
C. لكي ان يحسن الي ib. من اجلك C. & Mſ.
بحريرتك v. 14. ان المراة Mſ. & C. انها المراة v. 15. ونعتوها
C. & Mſ. ومدحوها ib. الي منزله ſic & Mſ. at C. الي قصره
v. 17. فبلا *Afflixitque* C. & Mſ. فتواعد *Et minatus eſt.*
ib. واهله Mſ. & C. وآله ib. زوجته C. & Mſ. زوجة ابرم
v. 18. ابرام Mſ. & C. بابرم v. 20. عليه ſic & C. at Mſ. به
ib. يذرفوا Mſ. Recte بذرقوا C. برجال فبذرقوني

CAP. XIII. v. 4. كان فيه مضربه Mſ. كان ثم خباه
ib.

ib. ثم في الابتدا Mſ. ثم اولا v. 5. وكان ايضا للوط الساير
(C. السالك) Mſ. وايضا للوط الساير ib. وخيام C. & Mſ.
واحبية v. 6. ولم تحملهما حسة البلد Mſ. ولم حملهما البلد
C. ولم يحملهما الارض ib. يقيما فيها in Mſ. deeſt فيها
v. 7. فكانت Mſ. فكان v. 8. حتي قال ſic & C. Mſ. ثم قال
ib. لا يحسن ان يكون C. & Mſ. tantum لا تكون Ne ſit.
ib. لانا رجلان Mſ. لانا قوم C. فاننا قوم v. 9. الان جميع
البلد Mſ. الا ان جميع الارض C. &c. اليس جميع ib. اما
الي الشمال C. & Mſ. اما يسرة ib. عنك deeſt in Mſ. & C.
v. 10. &c. فاذا جميعه سقي C. & Mſ. ان كله سقي ib.
كجنة الله مثل Mſ. & C. كجنان الله وكارض v. 11.
الي المشرق Mſ. من الشرق C. من المشرق v. 12. ابوام pro
ابرام ib. بارض Mſ. & C. في بلد v. 14. بعد ما Mſ. بعد ان
ib. انت فيه C. & Mſ. انت ثم ib. الي الابد C. & Mſ. الي
الدهر v. 16. ان امكن C. ليس malè. ib. احصا تراب
C. & Mſ. ان يحصي تراب v. 17. فاني اعطيكها C. & Mſ.
فاني لك اعطيها v. 18. ابرام مرحلة مرحلة الي ان C. & Mſ.
ابرام وجا omiſsis cæt. ib. في ارض ممري C. & Mſ. في مرج
ممرا ib. وبني مذبحا Mſ. وبني ثم مذبحا

Cap. XIV. v. 1. سريان Mſ. & C. السر ſic & v. 9. ibid.
خورستان C. & Mſ. خوزستان ſic & v. 9. v. 2. عمورا وشنياب
Mſ. عمره شناب v. 3. مرج الحقول Mſ. عمق السدين ſic &
v. 8. ut & C. & v. 10. at hic C. مرج ib. هو البحيرة الميتة C.
& Mſ. هي البحيرة المالحة *Eſt illud lacus ſalſus.* v. 4. عشره
C. & Mſ. عشر v. 5. الشجعان الذين في الصنمين *q. d.*
fortes qui in duobus Idolis, (vel loco ſic dicto) C. & Mſ.
الشجعا الذين بعشتروت قرنايم ib. والمهيبين الذين في
المستوي Mſ. والهيوبين الذي في شوه C. والهيوبيين
Forſ. ergo legend. والمهيبين v. 6. والكورانيين Mſ.
والكوريين C. والكوريون ib. جبال الشراه ſic & C. at Mſ.
جبل شراه ib. كان في Mſ. كان ايضا في v. 10. فيه اداك
(quod quid ſit quæro: forſ. pro اذاك, tunc temporis)
ابار Mſ. فيه ابار C. فيها v. 11. ماءكلهم C. & Mſ. طعامهم
v. 12. وماله C. & Mſ. وسرحه v. 13. ابرام C. & Mſ. لابرم ib.
اصدقا ابرام Mſ. & C. ذوو عهد ابرام *Fœderati Abrami.*
v. 14. ان قريبه قد اسر C. ان قد سبي قريبه Mſ. اقريبه
malè. v. 17. فتلقاه Mſ. & C. تلقاه ib. الي مرج المستوي

Mſ. ال عمق شوي ſcrib. الي ut in C. v. 18. وملك العدل
يروشلم C. وملكي صدق ملك شلم Mſ. ملك سوليم
v. 19. للقادر Mſ. للطايق. ut & v. 20. & alibi ſæpius.
طايق pro قادر v. 23. &c. ان اخذت من خيط in C.
& Mſ. Mutato verborum ordine من خيط الي شمع
نعل ان اخذت v. 24. &c. وقسم القوم Mſ. ونصيب القوم

Cap. XV. ver. 1. هذه الخطوب Mſ. هذا الامور v. 3.
فقال Mſ. قال v. 4. بل — قايلا له Mſ. الا — له قايلا v. 5
احصا — v. 5. برا — التفت الي Mſ. خارج — التفت الان الي
v. 9. جميع احصا — تحصيهم قال Mſ. تحصيها ثم قال
فقدم — Mſ. فاخذ — هذه وشطرها — v. 10. قدم Mſ. خذ
Mſ. قبالة — يشطره ibid. شطرها melius ذلك ثم سطرها
فانقضت صنوف الجارح علي الاجساد v. 11. تلقا — يسطره
Mſ. ثم وضع الطاير علي الصطور *Deſcenderunt volucres*
in ordines, ſcil. *cadavera ordine diſpoſita;* C. علي الاجساد
ſuper corpora. ibid. فحركها ونفرها ابرام Mſ. فحركها
ابرم تحركت. C. فتحركت v. 12. وقع سبات علي ابرام ſic & C.
Mſ. فاذا بسبات قد وقع علي ابرام v. 13. لابوام pro لابرام
ib. ويشقونهم عمام اربعماية Mſ. ويعذبونهم ويستعبدوهم
اربعماية v. 14. يخرجون بمال Mſ. يخرجو بسرح eodem ſenſu
v. 15. وتدفن ut & C. Mſ. تدفن v. 16. ذنوب ut & C.
Mſ. ذنب v. 17. الدهمة — وشعل نار ساير — الشطور Mſ.
v. 18. الاشطار C. الجهمة — وقليل نار قد جاز — السطور
عاهد — هاذ (pro هذا ut in C.) Mſ. عهد — هذه الارض
والقينين Mſ. وساكنكم من القينين v. 19. البلد
v. 20. والشجعان Mſ. والشجعا ut & in C.

Cap. XVI. v. 1. وكانت لها Mſ. وكان لها ſic & C.
v. 3. فاعطتها ابرام Mſ. لابرم v. 5. فقالت Mſ. قالت
v. 6. فعذبتها ساراي حتي in Mſ. ساراي omittitur v. 7.
حجر الحجاز Mſ. الجفار C. حجرا لحجاز Lapidis Hejaz. v. 8.
واستحدي v. 9. قال — قال من Mſ. فقال — قالت من
من كثرة Mſ. كثرة v. 10. واستخدمي C. واستخدي Mſ.
الله ib. وتسمينه ſic & C. Mſ. وتسميه v. 11. من الكثرة C.
دعاك اليه من شقايك Mſ. لضعفك ut & C. nihilo addito. v. 13. القادر الراي — لمخاطب — فنادت Mſ. — فسمت
الطايق الناظر — *(qui ſe revelavit, vel apparuit)* المتجلي
ib.

ib. هاهنا Mſ. هانا deeſt in C. v. 14. الحي — يرد Mſ.
الناظر — يرد ut & C. v. 15. ابنه — ابنا Mſ. بسم — ابن
ابنه ib. وسمي male pro فسمي v. 16. لابرام deeſt in Mſ.

Cap. XVII. v. 1. تراي له ملك الله — القادر Mſ. تجلي
له الله -- الطايق v. 4. ايضا -- ابرهيم ſic & C. Mſ. ابدا — ابرهم
v. 5. ويخرج منك ملوك — واثمرك Mſ. ملوك منك — وانميك
يخرجون ut & C. v. 7. — وبين نسلك Mſ. وبينك ونسلك
ſic & C. ib. ولنسلك بعدك Mſ. ولنسلك من بعدك deſunt
in C. v. 8. حورا موبدا — وهي جميع — بلدة Mſ. — بلد
حوز الدهر — جميع v. 9. احفظ — لابرهيم Mſ. فاحفظ — له
deſunt in C. v. 8. & 9. v. 10. ان وبين نسلك من بعدك
يختتن Mſ. ونسلك بعدك يختتن ſic & C. v. 11. فتختتنون
Mſ. فاذا تختتنون ut & C. v. 12. ليس (ut & C.) — كل ذكر
هو من نسلكم Mſ. الذي ليس هو نسلك — كل رجل C.
من نسلك v. 13. — بمالك — اختتانا Mſ. واذ بختانه (C. بل)
(تختتن -- لك بثمن ib. عهدا موبدا Mſ. عهد الدهر v. 14. واي
اقلف من الذكور لم تختتن — Mſ. واي رجل اقلف لم
يختتن — ib. تنقطع تلك النفس — اذ قد Mſ. ينقطع ذلك
لما — (C. ذلك الرجل) الانسان v. 16. — واعطي لك — واباركها
— منها امة Mſ. وارزقك ut & C. — ابارك فيه C. وابارك فيه
— منه امم — (C. امه) ib. يخرجون ut & C. Mſ. يكونون
v. 17. & 18. الابن ut & C. Mſ. الا ابن redundante l. C. لابن
v. 18. فقال — يحيا بين ut & C. Mſ. وقال — يحيا معه بين
v. 19. فقال — عهدا موبدا ومع نسله Mſ. قال — عهد
الدهر ونسله ut & C. v. 20. وقد سمعت قولك في اسماعيل
وها Mſ. وفي اسمعيل قد سمعتك ها ut & C. ib. واثمره Mſ.
وانميه C. واثمرته ib. ويولد اثني عشر شريفا Mſ. واثني
عشر شريفا يولد v. 21. الاتيه Mſ. القابلة C. الاخري altero.
v. 22. ملاك الله Mſ. نور الله *Splendor Domini,* ut & C. v. 23.
ولدان بيته وساير المشترين بماله مع كل ذكر Mſ. & C.
كل رجل (C. بثمنه) المولودين في منزله والمشترا بثمن v. 23.
الله به — حسب ما — Mſ. في هذا — في ذات ذالك ut & C.
Eo ipſo die الله — كما v. 24. وابراهيم Mſ. وكان ابرهيم
ſic & C. ib. عند ختنه لحم قلفته Mſ. حين ختن القلفة
من بدنه ut & C. v. 27. اناس — والمولودين — بماله من
الاجنبيين Mſ. رجل — المولود — بثمن (ſic & C.
niſi quod leg. بثمنه) من كل غريب

Cap. XVIII. v. 1. ملاك الله في بلوط Mſ. الله في مرج
in prato; vel, *planitie.* ib. بباب المضرب عند حر Mſ. علي
احضر للقايهم — المضرب v. 2. (C. في) باب الخبا عند حما
تجز Mſ. تجز الان عن v. 3. حاضر تلقاهم — الخبا Mſ. & C.
عن (C. تجوز عن) v. 4. ما Mſ. من ما v. 5. خبز لتسندوا
من خبز Mſ. & C. بها — ثم تمضوا بعد ذلك — جرتم
فاسرع — ver. 6. واسندوا — بعد ذلك تمضون — مررتم
الخبا — بثلث اصع Mſ. & C. المضرب — ياخذ ثلاث ويبات
ver. 7. — احضر Mſ. — حاضر C. حضار v. 9. قال ها Mſ.
& C. قال هوذا v. 10. — قال المبعوث منهم اليها سارجع
شيخان v. 11. قال سارجع — الخبا Mſ. & C. المضرب
قد شاخا وطعنا — وانتهي Mſ. & C. طاعنان — وقد امتنع
v. 12. — ابعد Mſ. — بعد v. 13. الد وقد — فقال نبي الله
Mſ. الد وانا قد — فقال الله *Dixitque Deus, &c.* v. 14. امر
امر للوقت Mſ. في مثل هذا الوقت اعود اليك ولسارة ابن
ارجع اليك في مثل هذا الوقت من قابل ولسره ابن
شيا سارجع اليك في مثل هذا الوقت لاقبل ولسره ابن C.
v. 15. فقال Mſ. قال v. 16. من هناك علي طاهر سدوم Mſ.
اعلم انه — واهله بعده v. 19. من ثم — قبالة سدم & C.
عالم بانه — واله من بعده ويحفظون Mſ. بان يحفظوا
طريق — حتي ينجز الله — ما ib. اعلم بانه — واله بعده C.
طريق — بسبب C. طرق — لقبل ان يفي الله — بما Mſ.
فقال — صراخ المظلومين في سدوم v. 20. ان يوفي Mſ. & C.
فلحدر اليها نذيرا ينظر v. 21. فقال له — صراخ سدوم
Mſ. امرا موجلا (C. الان) اورد *Demittam mandatum terrificum.* انظر C. ابصر اكتب Niſi f. leg. כהב vel
כתב de quibus haud ſatis conſtat. v. 22. وبقي واقفا
Mſ. عاده واقف v. 23. تسيف ſic & C. Mſ. تسغي malè
v. 24. القرية — وان وجد خمسون ſic & C. Mſ. لعل
— يوجد — البلد ايقينا تسفهم *Num certo perdes ipſos?*
اتفني اهلها — من اجل — صالحا في ib. تسيفهم C.
لقبل — (C. بسبب) الصالح — في ما بينهم Mſ. وسطها
v. 25. وان — ان Mſ. ſic & C. وانت — انت معاذا حاكم
فقال له — في وسط القرية v. 26. احاكم C. معاذا احكام
امعنت Mſ. امعنت v. 27. وقال — في ما بينهم Mſ. & C.
malè, deeſt ن. v. 28. نقص — الخمسين صالحا ينقصون
ينقصون C. ان ينقص الخمسين صالح خمسة Mſ. الخمسة

C
مرين

خمسة — في كلامه — v. 29. من الخمسين صالح خمس
v. 30. خمسا — كلامه — وقال لعل Mſ. فقال عسي ان
فقال لعل C. قال — ثم لعل Mſ. وقال — عسي ان — هناك
وقال هوذا قد Mſ. وقال قد — الله عسي ان ver. 31.
حتي اتكلم هاذه المرة فقط لعل quæ post الله ſequntur
Mſ. يشتد — ربي — عسي ان v. 32. redundare videntur.
Mſ. فمضي ملاك الله v. 33. يصعب — الله — لعل &C.
Et ſublatus eſt ſplendor Domini. وارتفع نور الله

Cap. XIX. v. 1. Mſ. الرسولان — راهما — لاستقبا لهما
وتدكان Mſ. وادجا وسيرا v. 2. الملكان — راهم — تلقاهم
نبيت في الرحبة Mſ. في الرحبة نبيت ibid. وتمضيان
حتي الج — الي منزله — بجلسا — فطيرا فاكلوا ver. 3.
ثم الاح — (حتي الج C.) منزله — منزلة — فطير واكلا Mſ.
deeſt باهل قريه — الذي Mſ. اهل القرية — الذين v. 4.
بالمنزل من شب ut Mſ. C. بالبيت من حدث in C. ib. الذي
Mſ. الرجلان اللذان جا — في هذه الليلة — نواقعهما v. 5.
v. 6. القوم الذي دخلو — الليله اخرجهم — نواقعهم
ما عرفنا — v. 8. اليهم — Mſ. اليهما — v. 7. وغلق Mſ. واغلق
لم يعرفون — (لم يعرفان C.) عدا Mſ. ولا تصنعوا بهولاء
قالوا — Mſ. فقالوا — عن الباب وقالوا v. 9. بهاولاي (الهاولاي C.)
من اسانا ibid. فقالوا — الي ههنا ثم قالوا C. ثم ثم قالوا
فمدا v. 10. منهم فلحوا C. منهم فالحوا Mſ. اليهما فالجوا
فمد القوم — وادخلو Mſ. الرجلان اليد — وادخلا لوط
عندهم — وغلقوا Mſ. اليهما — واغلقا الباب ib. لوطا الي
في باب — بالعشي v. 11. اليهم — وغلقوا الباب C. المصراع
بباب — بالعشا من صغير الي كبير Mſ. من شاب الي شيخ
Mſ. الرجلان — ايضا هاهنا — v. 12. من شاب الي شيخ C.
وبنات — Mſ. وبناتك — من لك ib. القوم — هاهنا ايضا —
فانا مهلكا ناس — اذ قد عظمت صرخهم — v. 13. مالك
لاهلاك ib. لانا مهلكو هذا — لما صعد صراخهم — Mſ.
آخذي v. 14. بعث بنا لنهلكهم Mſ. هذه المدينة
المتزوجين ببناته — اخرجوا — Mſ. بناته — واخرجوا — فكان
Mſ. عند طلوع — الج الرسولان — فخذ — v. 15. وكان
كيلا ib. طلوع — الحّ (الح C.) الملايكة — خذ —
كلا تنساف Mſ. ينقرضين بالبلا النازل بذنب اهل القرية
الرجلان — بسبب v. 16. برتب (بذنوب C.) اهل البلد
v. 17. القوم — بشققة — خارج Mſ. ردمت — الي خارج

اخرجوهم — برا — Mſ. اخرجاهم — خارج — كيلا تنقرض
Mſ. رسولي — v. 18. وَتَخَلَّصْ pro وَتَخَلَّصْ ib. كلا تنساف
v. 19. Quæſo O Legate Dei. برغبة يا رسول الله C. رسول —
قريبه ان Mſ. قريبة يمكنني الهرب v. 20. كلا — Mſ. ليلا
Mſ. الخلاص — لست v. 22. ليلا Mſ. بان لا v. 20. اهرب
v. 25. وعمره Mſ. وعلي عموره ib. تخلص — (اخلص C.) ليس
وقلب — وساير المرج — Mſ. فقلب — المرج — (ſic & C.) نبت
v. 27. من in C. omittitur من وريه Mſ. وراه v. 26. نبات
ولها — للوط — v. 29. وادلج — فيه Mſ. ut & C. فادلج — ثم
v. 30. فلما — لوطا — لوط يسكنها Mſ. ut C. يسكنها لوط
وقالت — v. 31. اذ — في مغارة Mſ. انه (ان C.) في المغارة
ut C من ابينا v. 32. قالت — الناس Mſ. (ناس C.) النسا
الغد — (الغد C. deeſt) فنسقيه — (ut C.) v. 34. منه Mſ.
وستبقي C. من غد — فنسقه — نستبقي Mſ. واستبقي
اباهما Mſ. C. في تلك الليلة اباهما خمرا وقامت v. 35.
فحملت Mſ. فحملتا v. 36. خمرا في تلك الليلة ايضا وقامت
هي ايضا Mſ. ut C. ايضا v. 38.

Cap. XX. v. 2. اختي هي بعث Mſ. هي اختي وبعث
هو Mſ. اخي هو v. 5. انسان صالح Mſ. انسانا صالحا v. 4.
قال — من ان — لي Mſ. فقال — عن ان — الي v. 6. اخي
v. 9. فادلج Mſ. وادلج — v. 8. يدعو Mſ. ويدعوا v. 7.
وفعلت معي افعالا لا يجوزان تفعل ib. بابرهيم Mſ. ابراهيم
مني v. 10. واعمال لم يصنع مثلها صنعتها معي Mſ.
v. 11. ut in C. صنعت pro اذ صنع Mſ. حتي فعلت
ليس خوف الله — Mſ. خوف الله ليس — فتقتلني اهلي
حقيقة — لكن Mſ. الحقيقة — لا من v. 12. فيقتلوني
واعطي — عليه Mſ. واعطي ذلك — اليه v. 14. ليس من
هوذا قد — Mſ. قد — يكون v. 16. اقم Mſ. فاقم v. 15.
تواعد — من ال Mſ. قد توعد — من اهل v. 18. تكون

Cap. XXI. v. 1. بها — رعي Mſ. لها — ذكر v. 2. وولدت
وولدت — (omiſſo ساره) في Mſ. ساره — في زمان —
omiſsis cæteris. قالت الله Mſ. قال الله انها تلد فيه ib.
وهو ابن — v. 4. فسمي — اسحق Mſ. فاسمي — اسحاق v. 3.
قالت v. 7. اسحق Mſ. اسحاق v. 5. بن — كما Mſ. حسب ما
قالت من — شيخوخيته — Mſ. صدق من — شيخوختها
فقالت v. 10. فصنع — فطم Mſ. وصنع — فطام v. 8.
لابراهيم

وقال — لك ساره فاقبله — فان v. 12. قالت له Mſ. لابراهيم
v. 13. قال له — سره لك اقبلها — من يصحك Mſ. اسحق
فدفعهما — صيرهما — v. 14. اذ هو Mſ. ut & C. فانه
فدفعه — صيره — عنقها — Mſ. منكبها — فضلت
Mſ. فجلست — كعلوه — موت الصبي v. 16. وضلت
وجلست — كنحلوة — (ut & C. غ cum كغلوة leg.) موته
v. 22. واتخذت Mſ. واخذت v. 21. فسمع Mſ. وسمع v. 17.
بل تصنع معي كالاحسان الذي v. 23. قايلين Mſ. قولا
قال احسان الذي Mſ. صنعته معك ومع اهل البلد
Mſ. غصبوها v. 25. صنعته معك اصنع معي ومع البلد
ut C. Mſ. فقال ابيمالخ لم — وايضا فانت لم v. 26. غصبها
اخذ ابراهيم غنما — فاعطي v. 27. فقال لا — وانت فلم
v. 28. اخذ غنما — فاعطا — وعهدا Mſ. ذلك — وقطعا
هذا — نعاج Mſ. هذه — النعجات v. 29. واوقف Mſ. ووقف
hunc verſ. Mſ. ſic legit. قال لتاخذها من اجل v. 30. &c.
قال ان تاخذها مني (من يدي C.) لقبل ان تكون
لذلك — حلفا ثم Mſ. ولذلك — خلفا v. 31. لي شهاده اني
ونصب v. 33. عهدا عهدا — فرجعو Mſ. عهدا ورجعا v. 32.
ثم غرس غرسا — (وغرس غرسا C.) Mſ. نصبا — الله العالم
Mſ. وجاور ابراهيم v. 34. رب العالم C. رب العالمين
وسكن ابرهيم

Cap. XXII. v. 1. فقال — هذه Mſ. قال — هذا v. 2.
وحيدك — Mſ. واحدك — هو اسحق — قربانا — اعرفك به
v. 3. للقربان — اقول لك — (هو in Mſ. deeſt). هو اسحق C.
حطبا للقربان — Mſ. حطب الصعيدة — ومضي —
Mſ. قال الله امض اليه ib. فمضي — (للقربان in C. deeſt)
فقال v. 5. وراي C. ut & Mſ. at C. فنظر v. 4. قال له الله
النار والسكين v. 6. قال — اليكم Mſ. ابراهيم — اليكما
الله v. 9. واين — Mſ. فاين — v. 7. نارا وسكينا Mſ. ut & C.
فاخذ v. 10. الله — ثم ابرهيم Mſ. امض اليه — ابرهيم ثم
قال يا ابرهيم Mſ. قايلا يا ابراهيم يا ابراهيم v. 11. واخذ Mſ.
تمك (Mſ. deeſt تمد يدك الي — انك تقي لله v. 12.
بعد ذلك فاذا — قرناه — v. 13. يدك) الي — لانك تقي الله
عينيه فنظر — بقرناه — فمضي Mſ. فمضي اليه فاخذه
وسمي ابرهم Mſ. — مكان يرحم الله زايره v. 14. &c. واخذه
ذلك الموضع الله يتجلا كما يقال اليوم في هذا الجبل
الله Mſ. — من السما ثانية v. 15. ſic & C. الله يتجلي

— فيك v. 17. قال Mſ. وقال v. 16. بابرهيم ثانيا من السما
اجمعين Mſ. اجمعون v. 19. فيك male pro فيه — Mſ.
Mſ. اخوه v. 21. هذا — وقيل Mſ. هذه — بان قيل v. 20.
ولدتهم v. 23. وحزو وفلداش Mſ. وحز وفلداش v. 22. — اخاه
ولدتهم ملكه لنحور Mſ. لنحور

Cap. XXIII. v. 1. وسبعا Mſ. وسبعة v. 3. حضرة ſcrib.
او ضيف — Mſ. وضيف — عندكم وادفن v. 4. حضرة
Mſ. فاجاب بنو ver. 5. &c. معكم ادفن (l. redundat)
v. 7. في خير Mſ. في خيار v. 6. فاجابه بني حث وقالوا له
اشتهت v. 8. البلد بني حث Mſ. البلد وهم بنو حيث
شاءت انفسكم — مني Mſ. نفوسكم — مني في ان تشفعوا
يعطيني — Mſ. وفي ان يعطيني — المضعفة v. 9. واشفعوا
وساير — Mſ. وبحضرة ساير — دخل باب v. 10. المضاعفة
لا تذكر ثمنا يا سيدي v. 11. في باب C. دخل من باب
قد اعطيتكها ib. ut & C. لا يا سيدي اسمع Mſ. فاسمع
قد وَهَبْتها لك بشهاده ib. &c. الذي قد اعطيتها لك Mſ.
Quæ eſt in ea, dedi tibi in præſentia filiorum patrui mei, &c.
Nec aliud hic valet بشهاده quam *in præſentia.*
Poſteriorem partem verſus ſic legit Mſ. ut & C.
التي فيها بحضرة بني عمي اعطيتهما لك ادفن فيها
Mſ. ليس حاجتي الا عندك فليتك — ver. 13. ميتك
بحضرتهم ib. اما ان ليتك C. اما ان انت بل ليتك —
واجاب عفرون v. 14. &c. اقبله Mſ. وتقبله ib. بحضرتهم pro
ارض — بيني وبينك ما هي v. 15. واجابه وقال له Mſ.
روضة — ما هي بيني وبينك ادفن Mſ. فادفن ميتك فيها
Mſ. سمع ابراهيم — الدراهم — v. 16. ut & C. فيها ميتك
مما هو جاير بين التجار ibid. الفضة — (ابراهيم abeſt)
Mſ. في التجارات Mſ. جايزة ut & C. v. 17. وجوب شري in Mſ. de-
ſunt ut & in C. v. 18. قريتهم Mſ. قريته v. 19. في حقل مغاره
في مغارة الضيعة المضاعفة Mſ. المضعفة

Cap. XXIV. v. 1. له — وبارك Mſ. وباركه v. 3. — ان لا
بل تمضي الي بلدي ومولدي v. 4. الا — الذي Mſ. الذين
Mſ. المراة لا تشا v. 5. الا الي بلدي ومولدي تمضي Mſ.
اخرجني — وينجح طريقك فتاخذ v. 7. لا تشا الامراة ان
وينجح طريقك C. abſunt & in C. اخذني — — فتاخذ Mſ.
Mſ. عيني هذه الا من احلافك ان لا ترد ابني الي ثم v. 8.
غيني عد ابني لا ترده الي ثم *Præterquam quod filium meum*

meum non reduces. v.9. على هذا الامر Mſ. على هذه الامور
v. 10. اخذ عشرة جمال—Mſ. اخذ العبد عشرة اجمال—
ibid. معه—فمضي Mſ. بيده—ومضي v.11. فاناخ—
فاناخ—(rectius فاناخ) العشا—Mſ. عشا—المستقيات
يستقون v.13. ها انا Mſ. هوذا انا v.14. فيكون الجارية التي—
فاية جارية—قلتك—Mſ. جرتك ibid. واسقي ايضا
وايضا جمالك اسقي Mſ. جمالك v.15. &c. وكان قبل فراغه
initium 15. v. ſic legit Mſ. فهو قبل ان يفرغ من كلامه
فاذا بربقة قد خرجت ربقا التي v. 16. لم يعرفها رجل—
ورجل لم يعرفها—الي Mſ. على v.17. فاحضر—لتلقاها—
فحاضر—تلقاها—وقال Mſ. وقال لها v. 18. فقالت—
قالت—وسارعت—واسقته Mſ. واسرعت—وسقته v. 19.
لجمالك ايضا استقي Mſ. اسقي ايضا لجمالك v. 20.
فسارعت Mſ. فاسرعت وفرغت—في المسقاه واحضرت
ونفضت—الي الساقية وحاضرت ibid. الي ان سقت جميع
حتي استقت لجميع Mſ. v. 21. Mſ. وبقي الرجل متاملا
مستسقي C. والرجل مستسق Petens ut bibendum daret. v.23.
بعد ما—Mſ. بعد ذلك—اخبريني بنت من انت هل احد
ابنه من انتي اخبريني هل موجود Num reperitur? v. 25.
قالت—وايضا Mſ. قالت له—ولنا ايضا ver. 28. ثم
ثم حاضرت—في منزلها Mſ. احضرت—في بيت امها
v. 29. وسمي اسمه Mſ. يسمي ibid فاحضر لابان—خارج
فحاضر—برا Mſ. v. 30. وكان ذلك بعد نظره—وبعد
لما راي—وسمع كلامها قايلة كذا Mſ. سماعه ibid.
قال لي Mſ. كلام ربقا قايلة كذا خاطبني—فصار
الرجل صار v.31. قال—الله Mſ. فقال—من الله v.32. الي
المنزل—يغسل Mſ. المنزل—يغسل به v.33. صير الطعام
صير بين—اقل—Mſ. بين اتكلم ibid. فقال له تكلم
قال تكلم Mſ. v. 35. جدا فكثر Mſ. فعظم ورزقه غنما
واعطاه غنم ver. 37. Mſ. فاحلفني—مقيم في بلده
واحلفني—ساكن في بلدهم v. 37. لسيدي لعل المراة
لمولايي فلعل لا تتبعني المراة Mſ. لا تتبعني ver. 41.
يعطوك كنت Mſ. يعطوك امراة لابني كنت v.43. فهوذا—
هوذا—فاية جارية—من ما Mſ. فالجاريه—ما v. 44. انا
لجمالك استقي فهي Mſ. اسقي لجمالك هي ver. 46.
فسارعت—وايضا Mſ. فاسرعت—حتي اسقي جمالك

اسقي جمالك v.48. وخررت وسجدت—(pro وَسَجَدْتُ leg.
وخرت—Mſ. وسبحت الله اله وسجدت) (male pro
وخررت licet & ita in C. legatur.) وباركت الله الاه v. 49.
اخبروني وان لا—Mſ. فاخبروني بذلك والا— ibid. اتجه
اولي عينة او يسرة Mſ. عينا او يسارا v. 50. Mſ. نكلمك
ان نكلمك v. 51. —تكون زوجة Mſ.—فتكون امراة
v. 53. انية—وفواكه Mſ. العبد انية—وطرايف اعطاها
اعطا v.55. قال—عندنا—Mſ. وقال—معنا—عشرة اشهر
عشرا v. 56. قال—امضي Mſ. فقال—لَامضِي v. 57.
قال—قولها Mſ. فقال—قولها في هذا v. 61. —ومضين
—ومضو Mſ. v. 62. جا Mſ. قدم من سفرته الي—الراي
في مجيه من—الناظر v. 64. Mſ. رفعت ربقا—كادت
كادها تسقط C رفعت—سقطت v. 65. لاستقبالنا
تلقانا Mſ. ver. 67. خبا—Mſ. مضرب—بها عن امه
على امه

Cap. XXV. v.1. وتاخذ—Mſ. فاخذ v.2. Mſ. فولدت
وولدت v. 5. ثم اعطا Mſ. واعطي v.6. وهب—وصرفهم—
اعطا—واطلقهم—وعاده باقيا شرقيا Mſ. في حياته شرقا
dimiſitque eos—dum ipſe adhuc ſuperſtes eſſet orientem verſus,
v. 7. وهذا—Mſ. وهذه—عاشها ماية سنة—وخمس
عاش—ماية وخمسة v.8. poſt ابرهيم additur ومات quod
in Mſ. deeſt. v.9. في مغارة الضيعة Mſ. في المغارة المضعفة
المضاعفة v. 10. ثم دفن—Mſ. فيها قبر—وزوجته ساره
ibid. وسره زوجته v. 11. ولما Mſ. وكان—ان بارك—الراي
كان—بارك—الناظر v.12. تاليد—Mſ. توليد—الذي
التي v. 13. وها ولي هذه—Mſ. هذه—حسب ولادتهم
باسمايهم لتاليدهم v. 15. هم بنو—Mſ. بنو—وهذه—
وهذا— v.17. ماية—ومات Mſ. ماية سنة—ولما مات صار
وصار v.18. بحضرة جميع Mſ. واقام بحضرة جميع اخوته
اخوته اقام v.19. وهذا اشرح تاليد Mſ. & C. وهذه اخبار اسحق
اسحق بن ابرهيم بعد ما خص ابرهيم من اولاده يصحك
v.20. لما كان—بربقا—الارمني Mſ. وكان—ربقا—الارمي
v. 21. عاقره فاشفعه Mſ. عاقرا فشفعه v.22. الولدان—
الاولاد—انا Mſ. ان (ut & C.) الامر هكذا لم الطلبه—
بهذه لم اردة ibid. ان Mſ. لتلتمس علما من عند الله
تطلب امر الله v.23. فقال الله لها—وكلا حزبين من في
احسابك

فقال لها—وحزبين تتفرق Mſ. احسابك يفترقان ويتايد
منها يتايد v.24. ولادتها Mſ. حملها نظرت واذا تومان
فاذا بتوامين v.25. كل بدنه كمدرعة—فاسمياه العيص
كسا من—فاسموه عشو Mſ. v. 26. ممسكة—العيص
ماسكة—عشو واسمي Mſ. واسمي v. 27. العيص—تام
عشو—ساذجا Mſ. الفضايل v.28. فاحسب—Mſ. C. فاحب
v.29 —لغب Mſ. لاغب v.30. فقال العيص—لاغب—
فقال—لغب—اسمي عشو Mſ. سمي العيص v.31. فقال—
قال—بكورتك Mſ. بكورتك v. 32. وقال العيص—فلم
قال عشو—ولما لي بكورة Mſ. تكون لي بكوريه v. 33.
قال—بكورته Mſ. فقال—بكوريته v.34. خبزا وطبيخا—
خبز وطبيخ—وقام فمضي—Mſ. ومضي— v.34. العيص
عشو البكورة Mſ. بالبكورية

Cap. XXVI. v 1. على عهد—فمضى Mſ. في ايام—ومضي
v.2. فتجلي له الله وقال—Mſ. فتظاهر له ملاك الله فقال—
ib. اقم Mſ. بل اسكن v.3. وبالعاجل (*Et cito f. inpræſentiarum, ſeu, in hac vita*)
اسكن—Mſ. اسكن—فانني اكون
اكون ib. فاني—ولنسلك اعطي Mſ. لانني—ولنسلك هذه
جميع هذا v.4. ويتبارك Mſ. ويتبرك v.5. قولي—رسومي
امري—وصايايي ورسومي Mſ. ووصاياي v.7. خاف—قال
تخوف—قايلا كلا يقتلوني—Mſ. ليلا تقتلني—بسببها
يقتلني C. عليها v.8. بيصحك—Mſ. اسحق— v.9. بسببها
—عليها Mſ. v.10. جبلت Mſ. لجلبت v.11. فنادي ابيمالخ—
فنادي—قومه Mſ. القوم v.12. فافاد—بالحرز ut & C. Mſ.
فوجد—بالتقدير v.13. &c. فاكثر Mſ. وعظم شان الرجل
الرجل وكان كل ما مر كثر الي ان عظم جدا— *Et multiplicatus eſt vir &c.*
v.14. غنم وماشية بقر وفلاحة عظيمة
من الغنم والبقر وعبيد كثير Mſ. v. 15. في ايام—
علي عهد—Mſ. الفلسطيون قد سدوها (*tempore &c.*)
قد سدها الفلسطينيون v. 17. فمضي من ثم اسحق
ومضي يصحك من ثم Mſ. v.18. عاد اسحق فحفر—
عاد وحفر Mſ. v.19 نابع—Mſ. عذب— v.20. فاختصم
فخاصم Mſ. v.21. بير—Mſ. بيرا—فاختصموا—فاسماها
فخاصموه—وسموها v.22. يختصموا—فاسماها—الان—علينا
يخاصموه—فسماها—لان—لنا Mſ. v.24. وتظاهر له ملاك
وتجلا له الله—وقال انا—Mſ. الله—وقال له عنه— *Et apparuit ipſi Dominus.—Et dixit, Ego, &c.* ibid. ابراهيم
ابرهيم عبدي Mſ. v.25. Mſ مضربه وكرا ثم عبيد
كبايه وكرو ثم عبيده v.26. واحرث Mſ. واحراث v.27.
شنيتموني Mſ. ابغضتموني v. 28. Mſ. فقالوا—قد علمنا
قالوا—راينا v. 29. واطلناك—Mſ. واطلقناك—من الله
الله male pro واطلقناك v.30. اكلوا فيه Mſ. واكلوا
v.31. وَمَضَوْا pro وَمَضَوْا v. 32. جاو Mſ. عبيد—حفروا
عبيد—حفروا ها (pro جاوا) v. 33. Mſ. فاسماها سبعة
فسماها سبعا v. 34. كان Mſ. صار العيص ابن—باير
عشو بن—باري

Cap. XXVII. v.1. ولما ضعفت—بالعيص—يا بني
قامت C. ثم لما—دمست—(*caligarunt*) بعشو—ابني Mſ.
ſteterunt v. 2. هوذا انا قد Mſ. هوذا قد v.3. احمل اليك—
فاحمل التك—Mſ. وصد *inſtrumenta tua* صد ut & C.
v. 4. به—منه—امرت Mſ. بها—منها—ان امرت v.5.
فسمعت—عشو—ياتي Mſ. وسمعت—العيص—وياتي v. 6.
ابنها—عشو Mſ. ابنها قولا—العيص v. 7. ايتني—منها
اتني—منه حتي اباركك Mſ. واباركك v.9. المعز جيدين—
الماعز جيادا اصلحها—يحب Mſ. اصلحهما—احب
v.10. الي ابيك Mſ. اليه v.11. قال لها يعقوب ان العيص
قال لها هوذا عشو Mſ. v.12. Mſ. يجسني—كالساخر منه—ولا
ان يجسني—كلاعب به—لا v.13. Mſ. اقبل وامض وخذ
قبل مني وامض خذ v.14. احب Mſ. يحب v.15. اخذت
اخذت ثياب عشو Mſ. ربقا ثياب العيص v. 16. واخذت
وجلود الجدا البستها Mſ. جلدي جديي الماعز فالبستهما
v. 17. in fine Mſ. adduntur بيد يعقوب ابنها v. 18.
يابه—يا ابني Mſ. يا ابت—يا بني v. 19. العيص—قد
عشو—صنعت—لقبل ان Mſ. صنعت—لكي تبركني
تباركني v. 20. ماذا اتفق لك حتي اسرعت الوجود يا بني
ماذا اسرعت في المجي يا ابني—Mſ. *quam cito veniſti?*
vel, quî factum eſt, ut tam cito veneris? ib. وفق قدامي ذلك
وقفه بين يدي Mſ. v. 22. Mſ. يجسه—يدا العيص
وجسه—يدي عشو v. 23. شعرانتين Mſ. شعرانيتين
v. 24. ثم قال Mſ. بل اقال v. 27. انظر—بارك الله فيها
انظروا—باركها الله Mſ. v. 28. الدجن Mſ. الكبوب v.29.
ويخدمك—ويخضع Mſ. وتخدم لك—وتخضع v.30. يعقوب

اتفق انه خرج يعقوب خروجا من بين يدي اسحاق
ابيه &c. Mſ. (f.pro خرج ut in C.) يعقوب كان كما فرغ
من بين يديه اذ اقبل عشو اخوه من صيده v.31.
واني—يقوم—لكي Mſ. اني—يقم—لقبل ان ibid.
صَيْدِ pro صَيْدِ v.32. وقال له اسحق ابوه من Mſ. قال له من
v.33. فقلق—قلقا—ليكون Mſ. فزعج—ازعاجا—
وليكن v.34. ومرة—يا ابت Mſ. مرة—يابه v.35. فقال له جا
Mſ. قال قد جا v.36.— فقال الان اباه سماه يعقوب قد Mſ.
قال نعما اسمي يعقب لانه— ibid. وهوذا هو الان—ابقيت
Mſ. والان—بقيت v.37. فاجاب اسحق وقال—عبيدا له
والحبوب Mſ. عبيدا (male pro له ut in C.) اجابه فقال—لك
وبالدجن v.38. فقال العيص لابيه—وبركني ايضا يا ابتي
Mſ. قال له—بركني انا ايضا v.39. فاجابه اسحق ابوه وقال له
Mſ. فاجابه وقال v.40. واخاك—نيره Mſ. واخوك—اصره
pro اسره ut in C. v.41. وقال العيص—تقرب —Mſ. وقال—
ستقرب v.42. فخبرت—بكلام—متوعدك Mſ. فاخبرت—
كلام—متواعدك v.44. واقم— Mſ. وقوم— pro وقُمْ
ibid. اياما—تزول— Mſ. ايام—ترجع v.45. وعند زوال
غضب اخيك من فعلك فينسي ما صنعت به ابعث
Mſ. اوالي ان يرجع غضبه عنك فينسا جميع صنعت به
وابعث— *aut donec revertatur (avertatur) ira ipſius a te, &*
obliviſcatur omnium quæ feciſti ipſi, & mittam—v.46.—ابنتي
من بنات حيث مثل هايتن Mſ. بنات— منهم مثل
هاولاي— ib. ساير اهل هذا—فلم Mſ. ساير هذا—فلما
Cap. XXVIII. v.1. يعقوب—فقال—تاخذ Mſ. يعقوب—
وقال—تتخذ v.2.— قم—فامض—بيت—ابي امك
Mſ. قوم فامضي—الي بيت جدك— ibid. بامراة من ثم
Mſ. من ثم بامراة v.3. والقادر Mſ. والطايق v.4. بعدك
بارثك ارض بجاورتك التي وهب Mſ. من بعدك ان تحوز بلد
سكناك الذي اعطاه *ut poſſideas regionem habitationis*
tuæ, &c. v.5. وارسل—فمضي Mſ. وبعث—ومضي v.6.
العيص ان—وقد بعث—بمرءة Mſ. عشو بان—وبعث—
بامراة v.8. اشرار Mſ. شرار v.9. ومضي العيص الي حلة
اسماعيل Mſ. مضي الي اسمعيل v.11. فصيرها ut & C. Mſ.
فجعلها v.12. منتصب—وكان ملايكة—فيه Mſ. منتصبه—
وملايكة—فيها v.13. ملاك—له عن الله انا—التي Mſ.

بنور— (*Lux ſeu ſplendor Domini* quod & v.16. retinet
impreſs :) له انا—الذي v.14. ويتبرك Mſ. ويتبارك v.15.
اين—بكلما Mſ. اينما—بما v.16. نومته Mſ. نوبه v.18.
جعل توسده ونصبه Mſ. جعله متوسده وانصبه v.19.
وسمي—بيت ايل Mſ. واسما—بيت الله v.20. ان كان
الله—هذه—التي—سالكها Mſ. ان الله—هذا—الذي—
سالكه v.21. وليا Mſ. ولينا redundante ن v.22. دكة—
يرزقنيه اعشره تعشيرا لك Mſ. دكا—ترزقنيه اعشره لك
Cap. XXIX. v.2. بير—ثلثة قطعان—رابضة— Mſ.
عندها (redundare videtur ها) ببير—بثلثة قطوع-رابضها
(C. رابضة عليه) ibid. القطعان وصخرة Mſ. يسكون
C. يسقون القطوع وصخرة verſ. 3. اجتمعت رعاة
القطعان Mſ. اجتمع ثم رعا القطوع v.4. من حران Mſ.
نحن من حران ver.5. فقال—فقالوا— Mſ. قال—قالوا—
v.6. فقال لهم Mſ. قال له :pro لهم v.7.— بعد—هو وقت
فاسقوا—به فارعوها Mſ. عاده—وقت—اسقوا—ارعوها
v.8. تجتمع رعاة القطعان ويدحرجوا— فم Mſ. يجتمع رعا
القطوع ندحرج— في v.9. بينا هو—جات—لانها كانت
Mſ. بيناه—اذ جات—لانها v.10. ودحرج—عن البير Mſ.
فدحرج—عن في البير v.12. ربقا فاحضرت Mſ. بن ربقا
فحاضرت v.13. احضر للقايه Mſ. حاضر تلقاه v.14. ثم
قال لابان ليعقوب—فعظمي—ومكث Mſ. فقال له لبن—
عظمي—فمكث v.15. وقال له لابان—اتخذ مني Mſ. ثم قال
لبن ليعقب— فتخذ مني v.17. حسنتان وان كانت Mſ.
حسناوان وكانت v.18. فاحب راحيل يعقوب Mſ. فاحب
يعقوب رحل v.19 قال لابان اعطاي اياها لك اصلح من
اعطاي اياها لرجل اخر فاقم عندي Mſ. قال لبن اصلح
ان اعطيها لك من ان اعطيها لرجل اخر اقم عندي
Melius eſt ut dem eam tibi, quam ut dem alii, &c. v.22. —فجمع
Mſ.— فصنع f. pro فجمع vel pro اجمع ut C. v.23. العشا
Mſ. بالعشا— v.25. هي ليا—فلم اربتني Mſ. بها لاه—
ولم واربتني ut & C. v.26. قال لابان لا Mſ. قال لا v.27.
بالخدمة التي تخدمها عندي سبع Mſ. بخدمه تخدمني
سبع v.28. كذا وكمل اسبوع هذه ليا Mſ. كذاك
واكمل اسبوع لاه v.30. واعطي لابان راحيل ابنته بلها
Mſ. واعطاها لبن بلها v.31. ليا مبغضة Mſ. لاه مشنيه
v.32.

v.32. الي ضعفي Mſ. لضعفي v.33. الله دعاني لاني
مشنوة— ايضا هذا Mſ. الله اني مشنية—هذا ايضا v.34.
الي زوجي Mſ. الي رجلي v.35. جده شكر Mſ. اشكر
Cap. XXX. v.1. احسدتها وقالت له Mſ. حسدت
اختها وقالت ليعقوب v.3. هذه Mſ. هوذا v.4. امتها بلها
زوجة Mſ. بلهه امتها— v.5. فحملت بلها— ليعقوب
Mſ. فحملت— له v.6. صدوني فرزقني هذا واسمته دان Mſ.
دعوتي ورزقني ولدا لذلك اسمته دن v.8. واطفقت redundare
videtur ف & leg. ut in Mſ. واطفقت *Et prævalui.*
v.9. الولاده—يعقوب Mſ. الولاد—ليعقوب v.10. فولدت
ليعقوب Mſ. فولدت له ابنا v.12. وولدت زلفا امة ليا
ابنا ثانيا Mſ. ثم ولدت له ابنا ثانيا v.14. به الي امه
ليا— راحيل لها Mſ. الي لاه (redundante ي) بهي
امه—لها رحل v.15. فقالت—زوجي Mſ. قالت—بعلي
ver.16. جا يعقوب من— استحققتك Mſ. جا من—
استحققتك ف deficiente v.17. دعا ليا—ابنا Mſ. لها—
له ابنا v.18. فقالت ليا قد Mſ. وقالت قد v.19. فحملت
ايضا ليا Mſ. وحملت ايضا v.20. فقالت ليا قد Mſ.
وقالت قد— v.22. رعي— وسمع دعاها فرزقها Mſ.— ذكر
فسمع لها ورزقها v.24. حتي امضي Mſ. امضي v.26.
اولادي ونسوتي اللواتي— Mſ. نساي واولادي الذين—
ib. خدمتي الي خدمتك Mſ. التي خدمتك v.27. ان الله
تعالي قد بارك علي من اجلك Mſ. قال له— فباركني
الله بجريرتك ver.28. وقال بين لي— حتي Mſ.— قال
اشرح —على حتي اعطيك v.30. كثيرا— عليك الله
Mſ. كثرة—الله لك v.31. اذا صنعت— فيه ارجع الي
رعي Mſ. اصنع—ارجع ارعا v.33. امرّ—بغنمك—معز
منقطع— حما ut & C. Mſ. ان امرّ— في غنمك— شاه
حمرا (C. شا منقط وابلق) منقطع v.33. ابلق ومنقطا—
Mſ. منقطع وابلق =C. منقط وابلق v.33. والمنقطة—
فجعل— بيده بنيه Mſ. والبلق—فاعطا— بنيه v.36.
بينهم— ورعي يعقوب Mſ. بينه—ويعقوب كان يرعا v.37.
اخذ— وجوز— الي قشر ابيض— قسط ut & C. Mſ. اخذ
له— ودور— (& C. حور quod alius arboris nomen.)
القشر الابيض—قشر v.38. التي— الاحواض—وتكون
Mſ. الذي—الكياض—لتكون v.39. الضان Mſ. الغنم

v.40. افرد يعقوب الضان— قطعانا pro ط ſcrib. ط. Mſ.
فرد الغنم— قطوعا v.41. في كل— تحمي—الربعية—التوحم
Mſ. الربيعية— (C. يحام rectius وحام) كل— وحام—
لتتوحم ut & C. v.42. الكثيرة Mſ. الكثير
Cap. XXXI. v.1. لابان قايلين Mſ. لبن يقولون v.2.
يعقوب ايضا—قبل Mſ. ايضا يعقوب— قبله v.3. ارجع
الي بلد Mſ. ايضا ارجع امض الي ارض v.4. فبعث
الي عند غنمه—لهما Mſ. يعقوب— وبعث— الي غنمه—
لهم v.5. قبل Mſ. قبله v.6. وانتما تعرفان Mſ. وانتن
تعرفن v.7. وابوكما—سي—اجري Mſ. وابوكن—بي—
اجرتي v.8. محجلة يكون اجرك Mſ. تكون اجرك
محجلة v.9. فافرد— ابيكما ما اعطاني Mſ. فافاد—
ابيكن واعطاني (C. فافاض) v.10. ودم— فاذا Mſ.
وخام—فكان v.11. الحلم—فقالت Mſ. المنام—قالت
v.12. صانعه Mſ. صانع v.13. القادر المبشرك—اذ
النصيبة— نذرا Mſ. الطايق المبشرك— الذي—
النصبة—النذر v.15. الان Mſ. الا ان v.16. افادك—
الله اياه من— Mſ. افاده الله من— ibid. فهو— والان
فجميع ما—فاصنعه Mſ. هو—والان ما—اصنعه v.17.
فقام Mſ. ثم قام v.18. ماشيته وجميع سرحه الذي
ملكه في فدان ارام Mſ. سرحه الذي ملكه ومع
ماشيته ساير ملكه الذي ملكه في فدن ارم—
C. ماشيته وجميع سرحه الذي ملكه ومع &c. ut in Mſ.
v.20. لابان— Mſ. من لبن— v.23. مسير Mſ. مسيرة
v.24. في حلم— ſic & C. Mſ. في تلك— v.25. خيمته Mſ.
خباه v.26. فقال لابان ماذا—بنتي—بالسيف Mſ. وقال
لبن ليعقوب ماذا—بناتي—بسيف v.27. ودفوف Mſ.
ودفاف v.30. مضيا مضيت— فلم Mſ. مضيت مضيا—
لم v.31. فاجاب يعقوب بان قال للابان في تخوفت وقلت
لئلا تغصبيني بنتيك Mſ. فاجابه يعقوب وقال لاني توخفت
تغصبني) وقلت كلا تغصبني *vi eriperes, auferres,* pro quo
[فعتسه] ولم Mſ. ولتم v.35. على بناتك (تغصيني male
v.36. وخاصم لابان—بان قال—خطيبي—رهقتني— Mſ.
وخاصمه— وقال— خطابي— ارهقتني— v.37. وقد—
فماذا—من جميع Mſ. واذ—فما—جميع —v.38. يا هذا—
يتكل Mſ. هذا—تتكل v.39. استهلكته—تطلبه
Mſ.

Mſ. استهلكتها—تطلبها v.40.—Mſ. يقرحني—تحرقني
vulneravit, male me affecit, C. autem تحرقني quid ſi
in Mſ. literas tranſpoſitas putemus? v.41. وهذا —Mſ.
هذا— v. 42. ولتعب Mſ. وتعب v. 43. فاجاب لابان بان
قال ليعقوب—والبنون بني—عسيت ان افعل— وباولادهما
Mſ. فاجابه لبن وقال— والاولاد اولادي— عسي ان
اصنع— او باولادهن ver. 44. نعهد— ويكون Mſ.
نعاهد— يكن v 45. ورفعه نصيبه Mſ. ورفعها نصبة
ver. 46. قال يعقوب— ونصبوها— فوقها Mſ. قال—
وصنعوها— فوقه ver. 47. الشهادة— جل عيذ Mſ.
الشاهدة— جلعد v. 48. رجم الشادة Mſ. الرجم الشاهد
ut & C. v. 49. قال فيه— على وعليك— نستتر— Mſ.
قال— الله بيني وبينك— نستر— C. نستتر ibid. واحد
منا من صاحبه Mſ. امر عن صاحبه v. 15. ان لا—
بنتي— عليهما Mſ. الا— بناتي— عليهن v.51. وقال لابان
ليعقوب هودا— Mſ.— وقال له ايضا هودا —ib. والنصيبه
سدوت Mſ. النصبه— زدوت ſic & C. idem valet cum س
& ز ; & *jactum* ſeu *projectionem* inter cætera denotat.
v. 52. والنصيبه— ان لا— الي لشر Mſ. والنصبه— على
الا— الي شر v. 53. يحكم فيما بيننا Mſ. يحكموا بيننا
ver. 55. لابان فقبل— لابان فرجع Mſ. لبن بالغدا—
فقبل— لبن ورجع

Cap. XXXII. ver. 1. في طريقه Mſ. الي طريقه
ver. 2. العيص— شراه حقل Mſ. عشو— الشراه بلد
ut & C. *Ad Sharah regionem Edom.* ver. 4.
العيص كذا— عند لابان Mſ. عشو كذي— عند
in Mſ. deeſt Laban. C. مع لبن سكنت v.5.— وصارت
من اخبر Mſ. وصار— اخبر v.6. العيص— هو— للقايلك
Mſ. الي عشو— به— تلقاك v.8. وقال— العيص Mſ. قال—
عشو v.9. واله— القايل لي— والي مولدك واحسن Mſ.
يا الاه— الذي قلت لي— ومولدك احسن v.10. بعصاي
عبرت هذا الاردن— قد Mſ. عبرت هذا الارض بعصاي—
فقد v. 11. العيص— اخاف منه ان من معي من
الامهات— مع البنين Mſ. عشو— اخافه كلا— ممن
معي الام مع البنين قسوة *crudeliter.* v. 12. انا— Mſ.
اني— v.13. وبات— وعزل— للعيص Mſ. ثم بات— وعزا—
(f. pro عزل) لعشو v. 14. مايتي Mſ. مايتين v. 16.
وجعل— بيد عبيده— Mſ. واعطا— عبيده —ibid.
تقدموا قدامي— وبين قطيع Mſ. تقدموني— وقطيع
v. 17. ووصي— العيص— فقال Mſ. وامر— عشو— وقال
لك v. 18. فقال— الي سيدي العيص وهودا Mſ. فقال—
لسيدي عشو وهذا v. 19. ووصي— بمثل ذلك وايضا
الثالث وايضا ساير— Mſ. وامر— كذاك والثالث
وساير— ib. القطعان— للعيص— وافيتموه ut & C. Mſ.
القطوع— لعشو— وجدتموه v.20. يسفعني Mſ. ان يشفعني
v.21. وهو بات Mſ. وبات هو v.22. وقام في تلك— والاحد—
ابنا الذين Mſ. وقام تلك— واحدي— ولد له ib. جيرة
يبوق Mſ. عبر يبق C. معبر *tranſitum.* v. 23. الوادي
Mſ. الواد v.24. ولماراي انه لم يطقه Mſ. فلما انه راي ان
ليس يطيقه v. 27. وقال— قال له Mſ. قال— قال v. 28.
بل اسراييل ايضا لانك راست— Mſ. الا اسرايل لان
ما Mſ. باسمك— وما v. 29. وطقت Mſ. واطقت ib. تراست
اسمك— ما v. 30. الموضع يعقوب Mſ. يعقوب الموضع
v.31. فنيابيل— يطلع Mſ. فنوال— يضلع leg. يطلع
v.32. ياكل— بحق Mſ. ياكلوا— من حق

Cap. XXXIII. ver. 1. العيص— على راحيل وليا Mſ.
بعشو— على لاه وعلي رحل v. 2. واولادهما— ثم راحيل
واولادها Mſ. واولادهم— بعد ذلك ثم رحل ويوسف *Deinde*
Rahel & Joseph. v. 3. يقدمهم Mſ. تقدمهم v. 4. فاحضر
العيص للقايه Mſ. فحاضر عشو تلقاه v.5. فرفع— فنظر
Mſ. ورفع— ونظر v. 6. الامتان واولادهما Mſ. الامتين
واولادهن v.7. فسجدا Mſ. وسجدوا v. 8. لم لك جميع—
فاجابه— حظا Mſ. لما لك جميع هذا— فاجيبه— حظا
v.9. قال العيص Mſ. قال له عشو v. 10. حظا— فاقبل—
وجه Mſ. اقبل— وجوه (*Gratiam, &c.*) خطا— v. 11.
واقبل— جيت بها— من ذلك— اخذها Mſ. فاقبل—
لك— منه— قبلها (redundat ا.) جيات v.12. ثم قال له نرحل
وتمضي واسير معك Mſ. ثم قال له تعال نرحل ونتساير
فاني اسير حداك *Veni profiſcamur & una eamus, ego ſiquidem ibo ante te.* v. 13. رطاب Mſ. رخاص C. رحضة
eodem ſenſu. v. 14. اسوقهم— من اجل الملاك Mſ.
اسوق— لقبل الملك v. 15. فقال العيص— ذا قد—
كل مذا الحظ Mſ. حظا-- ذا (omiſſo nomine) --قال *gratiam.*

ver. 16. العيص— الي شراه Mſ. عشو— الي الشراه ver. 17.
عرشا ولذلك اسمي الموضع عرشا هو سكوت ut & C.
niſi quod omittantur voces عرشا هو. Poſteriorem
partem ſic legit Mſ. عريشا ولذلك اسم الموضع سكوت
Tabernaculum, ideoque nomen loci eſt Succoth. ver. 18.
التي في Mſ. الت في deeſt ي v.19. فيها مضربه— نعجة
Mſ. ثم كبايه— نقجة pro نعجة v. 20. اله اسرايل
Mſ. الله الطايق الاه اسرايل

Cap. XXXIV. v. 1. بنات البلد Mſ. الي بنات اهل
البلد v. 4. لحمور Mſ. وقال شخام لحمور v. 6. بذلك
Mſ. في ذلك v. 7. ابنته Mſ. ابنة يعقوب v. 8. فتكلم
حمور معهم— Mſ. فكلمهم حمور— ib. شعفت—فاجعلوها
Mſ. قد شعفت— فاعطوها v. 10. ايديكم Mſ. يديكم
v. 11. —ولاخوتها— Mſ. —واخوتها— ib. وما تقولوه لي
ابلغه لكم Mſ. وما تقولون لي اعطيكم v. 12. المهر—
لاعطيكم Mſ. من المهر— اعطيكم ibid. ترسموه لي
واجعلوا لي Mſ. تقولون لي واعطوني *Dicatis mihi, & date mihi puellam.* v.13. &c. فاجاب بنو يعقوب Mſ. فاجاوبوهما
بني يعقوب بمكر قايلين كما نجس دينه اختهم
Reſponderuntque illis filii Jacob dolo, dicentes, ſicut contaminaverat Dinam ſororem ipſorum. v.14. وقالوا—هذا ان—
رجلا— لانه Mſ. وقال— هذا الامر ان— لرجل— اذ هو
v. 15. &c. لكنا بخلة نواتيكم Mſ. لكنا بخلة نطابقكم
واختتن منكم كل رجل (leg. مثلنا) ان صرتم مثلا
At conditione hac aſſentiemus vobis, ſi ſitis ſicut nos, & unuſquiſque veſtrum circumciſus fuerit. v. 17. ان تختتنوا
Mſ. فتختتنوا v.19. ان يصنع —جميع اهل Mſ. ليصنع—
جميع v. 20. قريتهما خاطبا Mſ. قريتهم خاطبو v. 21.
مسالمون— فيجلسون— Mſ. مسالمين— ان يجلسوا—
ibid. ونتزوج بناتهم Mſ. وان نتزوج ببناتهم v. 22. رجل
كل منا Mſ. لنا كل رجل v. 23. مواشيهم بان Mſ.
ومواشيهم— عدا ان v.27. وليوي اخوا— واحد منهم سيفه
Mſ. ولوي اخوي— امرء سيفه v.27. وبنو— من اجل نجيس
Mſ وبني— كما نجسوا *ſicut contaminaverant.* v.28. واخذوا
غنمهم— الضياع Mſ. غنمهم— الضياع اخذوه v. 29.
سبوه وغنموه— المنزل Mſ. سبوها وغنموها— المنازل v. 30.
وليوي— ويقتلونني فاهلك انا واهلي Mſ. وللوي—
ويقتلوني وانفد انا والي v. 31. اكزانية يجعل اختنا Mſ.
قالا فكزانية يصنع باختنا

Cap. XXXV. ver. 1. —للقادر المظهر ملاكه لك
عند هربك من قدام العيص اخيك Poſteriorem partem verſ. 1. ſic habet Mſ. واصنع ثم مذبحا للطايق
المتجلي لك في هربك من بين يدي عشو اخيك
—*Omnipotenti qui ſe tibi manifeſtavit*— ver. 2. —وقال
لاهله— ازيلوا— التي Mſ. فقال— لاله— انزعوا— الذين
ver. 3. فنصعد— ونصنع— للقادير المجيب لي Mſ.
للطايق المجيبي (& *faciam*, &c.) ونصعد— واصنع—
verſ. 4. المعبودات— التي— والاشناف التي في اذانهم
Mſ. معبودات— التي كانت— والا شنفة الذي
في اذنيهم verſ. 5. التي— بني Mſ. الذي— ورا بني
ver. 6. جا يعقوب الي— هي— هو Mſ. جا الي— هيا— هوا
(bis redundante ا) وجميع v.7. وبني— القادر— تظاهر له
ملاك الله Mſ. فبنا الطايق— تجلي له الله *manifeſtavit ſe ei Dominus.* ver.9. تظاهر ملاك الله— عند بجيه Mſ. تجلي
الله— في بجيه *manifeſtavit ſe Deus*—&c. ver. 10. —بل
Mſ. الا v.11. القادر Mſ. الطايق v.12. جعلته— واسحق—
اجعله— بعدك Mſ. اعطيته-- ولاسحق— اعطيه— من
بعدك v. 13. ملاك— خاطبه فيه Mſ. نور الله— خاطبه
Splendor Domini—v.14. نصيبة— خاطبه فيه ربه من حجر
f. ربه factum a دكه ſcribæ errore, quod Hebr. מצבה
reſpondit. Mſ. دكه— خاطبه دكه من حجارة v.15.
من الطريق الي ان v.16. ثم بيت ال Mſ. فيه بيت ايبل
يدخلوا Mſ. من المسافة الطريق (forſ.è margine irrepſit cum ſint ſynonyma.) ليدخلوا v. 17. هذا Mſ. هذا لك
v.20. دكه— قبر راحيل Mſ. نصبة— رحل v.21. خيمته
Mſ. كباه v.22. ولما— الموضع— فصار Mſ. فلما— البلد—
فصاروا v. 26. اجاد— بنو— الذين Mſ. غد— بني— الذي
v.27. حبري الموضع الذي— فيه Mſ. حبرا الذي فيها
v.28. ثمانين سنة Mſ. عنيين v.29. توفي اسحق— العيص
Mſ. توفي—عشو

Cap. XXXVI. v. 1. اولاد العيص Mſ. تاليد عشو
ver. 2. العيص قد تزوج Mſ. عشو تزوج v. 3. وباسمات—
اسمعيل Mſ. وبسمت— يسمعال v. 4. فولدت— للعيص

Mſ. وولدت—لعشو v.5. العيص الذين Mſ. عشو الذي
v.6. العيص—ما له—وساير ملكه— Mſ. عشو—اله—
وساير بهايمه وساير ملكه ib. بذلك الي—من بين يدي
Mſ. الي—من قبل v.7. سرحها— يمكن—سكنها ان
يحملهما من اجل Mſ. سرحهم—يطق—سكانهم ان
يحملهم من قبل ver. 8. &c. وكان العيص فى جبل شراه
Mſ. فسكن عشو الذي هو الاحمري جبل شعير v. 9.
ولادة—شراه Mſ. تاليد—شعير v.10. هذه—بني العيص—
ورعوايبل Mſ. هذا—بنو عشو— رعوال ver. 11. بنو—
واومار وصفو Mſ. بني—اوم صفو v.12. وعناع كانت—
العيص—عماليق—العيص Mſ. وكانت تمنع—عشو—
عملق—عشو v.13. وهولا—وشما—العيص Mſ. وهاولي—
شمه—عشو v. 14. ابنة—العيص وولدت Mſ. بنت—عشو
ولدت v.15. بني العيص—واومار—وصفو Mſ. بنو عشو—
ومر—صفو— v.16. وعغتام Mſ. عغتم v.17. وهولا صناديد
رعوايل ابن العيص Mſ. وهاولي رعوال بن عشو— ſic & in C.
ib. زارح—شما—صناديده Mſ. وزرح—وشمه—صناديدهم
v. 18. العيص— Mſ. عشو— v. 19. العيص Mſ. —عشو
v.20. هولا—الحورانيون Mſ. وهاولي—الحوي forſ. pro الحري
ver. 21. ودليسان— الحورانيين Mſ. وديشن— الحوريون
C. الحوريون v.22. واخته تمناع Mſ. واخته لوطن تمنع
v.23. &c. وهولا بنو شوبال Mſ. وهاولي بني شوبل علوان
ومنحت وعيبل شفو واينم v. 24. وايا Mſ. اية v. 25. وهولا
بنو عنا ديشون Mſ. وابن عنه ديشن ver.27. هولا بنو
&c. يصير Mſ. وهاولي بني اصر بلهن وزعون وعقن
ver. 28. هادان ابنا ديشان Mſ. هاولي بني ديشن ver. 29.
الحورانيين Mſ. الحوريين v.30. —الحورانيين Mſ. وديشان
—الحوريين (abeſt صناديد) v.32. ملك بادوم—دهابا
Mſ. اول من ملك فيه—دنهبه v.33. بصري (pro من) بن
Mſ. من بصرا v.35. هداد بن بداد Mſ. هدد بن بدد v.36.
من مسريقا Mſ. ممسرقا v. 38. حانان ابن Mſ. حدن بن
v.40. العيص Mſ. عشو v. 41. وايلا—وفينون Mſ. واله—
وفينن v.42. وقناز—وتمان—ومبصار Mſ. وقنز—وعمن—
ومبصر v.43. في ارض Mſ. من بلد
Cap. XXXVII. ver. 1. في ارض مجاورة ابيه في بلد
Mſ. بلد سكنا ابيه بلد v.2. حوادث يعقوب لما كان—

وبني مراتي—واتي—لابيهم Mſ. شرح تاليد يعقوب كان—
ومع بني نسوه—اتي—لابيهم ver. 3. يوسف اكثر من
محبته لجميع—لانه—حبة Mſ. يوسف من جميع—لانه له—
تونيه v.4. من محبته لجميعهم ابغضوه ولم يستطيعوا السلام
عليه Mſ. من جميعهم شنوه ولم يصيقوا ان يسلمو عليه
v.5. رويا Mſ. ريا ver. 6. قال لهم اسمعوا— الرويا التي
Mſ. قال اسمعوا—الريا الذي v. 7. وكان Mſ. كانا v.8. فقال
له اخوته ملكا— سلطانا Mſ. وقالوا له املك— سلطان
ver. 9. وقال رايت ايضا رويا— واحد— ساجدون
Mſ. وقال هوذا قد رايت رويا ايضا—واحدي— ساجدين
C. تسجد v. 10. واذ قصها— الرويا التي راتها هل نجي انا
Mſ. الريا الذي رايتها انا (C. فقص) واذ قص— deeſſe
videtur هل نجي ver. 11. حفظ pro حفظ ver. 12.
لرعي Mſ. ليرعو v. 13. قال له نعم Mſ. قال نعم v. 14.
قال له امض فاعلم Mſ. قال امض اعرف C. اعلم v.15.
رجل Mſ. رجلا v.17. فقال—بدوثان Mſ. قال—في دثن
v. 18. وقبل Mſ. قبل v. 20. وحتي نقتله— ونقول ان
وحشا رديا Mſ. نقتله ونقول وحش ردي v. 22. قال لهم
راوبين لا—هذه—ايديكم—كي Mſ. قال لهم لا—
هذا—يدكم—لقبل ان v.23. سلخوا عنه جبته Mſ.
سلخوه تونيه v.24. فاخذوه— Mſ. واخذوه v.25. واكلوا—
عيونهم Mſ. ياكلوا— اعينهم ibid. برفقة—الجرش—
خرنوبا Mſ. بقافلة—جرش— خرنوب— ibid. وشاهبلوط
وهم سايرون Mſ. وشاه بلوط ماضين v. 27. حتي نبيعه
Mſ. نبيعه v.28. المديون—وباعوه Mſ. المدنيون— وباعوه
لهم v.29. واذا Mſ. فاذا v.30. ورجع—وقال اذ—في الجب
فانا Mſ. ثم رجع—فقال ان—فانا v. 31. ثم اخذوا جبة—
وغمسوها Mſ. فاخذوا تونية—وغمسو التونية v.32. جبة—
Mſ. تونية— v.33. جبة— Mſ. تونية— v.34. وخرق على
Mſ. خرق—في
Cap. XXXVIII. v. 1. عذلمي واسمه Mſ. عذولمي اسمه
v. 2. بنت—شوع فتزوج Mſ. ابنة—اشوع فتزوجها v. 3.
عير Mſ. عم ibid. فولدت—شيلا Mſ. وولدت—شلة
ver. 8. اخيك— عليها Mſ. بها (pro اخيك) اخيه
C. اخيك وابنتي بها v. 9. افسد Mſ. وافسد v. 11. قال لا
ممن ان Mſ. كلا قال ut & C. v.14. لم تجعل له زوجة Mſ.
لم

لم تعطي له لتكون له زوجة ſic & C. v.16. قالت له ما
Mſ. قالت ما v.17. جديا من الغنم— تبعث بذلك الي Mſ.
جدي من المعز— تبعث به C. تبعثه v.18. وشرابتك—
واعطاها Mſ. ومفتولك— فاعطاها v. 20. الجدي Mſ.
بالجدي v.21. موضعها Mſ. الموضع v. 22. وقال—ايضا
قالوا Mſ. فقال—قالوا v.23. —تقبض لنفسها كيلا نكون
هزوة هوذا قد ارسلت Mſ. فقال يهوذه دع تاخذه كلا
نصير هزوا هوذا قد بعثت هذا الجدي C. —تاخذ ذلك
كلا نكون ازرا قد ارسلت v.24. ثلثة اشهر— بان قيل له—
وهي— قال يهوذا Mſ. ثلاث شهور— وقيل له قد— وها
هي— قال C. —وقيل له زنت v. 25. بينما هي مخرجة—
واشرابة Mſ. بيناهي تخرج— والمفتول C. والمقتولة v. 26.
فاثبتها— ولم يعد ايضا الي ان Mſ. فاثبتهم— يعود ايضا
v. 27. وقت— فاذا Mſ. في وقت— واذا v. 28. ولما— خرج
ut & C. Mſ. فلما— يخرج v. 29. بايامي forſ. pro يا نامى
Mſ. يا نامي *O creſcens.* ut & C.
Cap. XXXIX. v. 1. هبط الي— حدروه الي ثم ut & C.
Mſ. هبط به الي— احدروه الي مصر v. 2. رجلا— في بيت
ut & C. Mſ. رجل— في منزل v. 4. ووجد حظا Mſ. وجد
يوسف حظا v. 5. وكان منذ— بركته في Mſ. ولما
كان من— بركت الله في v. 6. فترك Mſ. ترك v. 7.
عينها Mſ. عينيها v. 8. ما Mſ. بما v. 9. —باكثر تصرفا
مني Mſ. —باكثر مني C. باكبر *major.* ibid. غيرك
لانك— واعصي الله Mſ. الا انت لانك— واخطي لله
Et peccem in Deum. C. malè واعطي v.10. بجانبها ليكون
Mſ. لصقها او يكون v.11. وكان— صنعا Mſ. كان—
صناعة v.12. تعلقت Mſ. فتعلقت به v.14. ليلعب Mſ.
ليتلاعب v.15. صوتي Mſ. صوت v.18. وكان عند رفع—
فترك— جانبي Mſ. فلما رفعت—ترك— في يدي v. 19.
سمع مولاه كلام زوجته التي— كذا Mſ. سمع كلامها
الذي— كذي v. 20. فاخذه واودعه السجن الموضع
الذي فيه اسري الملك محبوسون فاقام في السجن Mſ.
فاخذه مولاه وودعه في السجن موضع اساري الملك
ماسورون واقام ثم في السجن v. 20. معه— وامال Mſ. مع
يوسف— وميل v. 22. جعل في يده— مدبره Mſ. جعل
ريس السجن تحت يد يوسف يدبره v. 23. الان— وما

يفعله فالله Mſ. مما—وجميع ما يعمله الله
Cap. XL. ver. 1. هذه— الي سيدهما Mſ. هذا—
لسيدهما ملك مصر v. 2. على كل خادميه Mſ. على
خادميه v.3. وجعلهما ut & C. Mſ. ودعهما v. 4. عليهما
يوسف— في الحفظ ut & C. Mſ. يوسف عليهما— في
السجن v.5. رايا— كل واحد منهما على حدته— الذان
Mſ. راينا— كل رجل على حدة— الذين v. 8. قالا— رويا
Mſ. قالوا— ريا v. 9. روياه Mſ. رياه v. 10. وفيه ثلاثة Mſ.
وفي الجفن ثلاث v. 11. فيها وناولته اياه Mſ. في الكاس
وناولته لفرعون v. 12. تفسيره الثلاثة Mſ. تفسيرها ثلثة
ver. 13. ثلثة— منزلتك وتناوله— الاولي اذ Mſ.
ثلاث—مرتبتك وتلاوه (مرتبتك وتناوله C.)—الاولة الذي
v. 14. الان— عندي Mſ. الي ان— الي v. 15. لاني—
ارض— استحققت به ان اجعل Mſ. لان— بلد—
استحققت ان يجعلوني بسببه v. 16. بخير Mſ. بخير v. 17.
ما— الطير— منه Mſ. مما— الطاير— منها v.18. تفسيره
الثلاث— ثلثة ايام هي Mſ. تفسيرها ثلاث— ثلاث ايام
v.19. والي ثلثة— Mſ. الي ثلاث v.20. في اليوم—مولد—
صنع فيه— لكل Mſ. اليوم— ولاد— صنع— لجميع
v. 21. فامر Mſ. وامر v. 22. حسب ما Mſ. كما
Cap. XLI. v. 1. مضي من الزمان حولان Mſ. مضت
سنتان حايلتان v. 2. فرعت Mſ. ورعط pro وراعت v. 3.
ووقفن الي جانبهن على شاطي النيل Mſ. فوقفت على
جانبهن ſic & C. v. 4. البقرات الحسنات الضخمات Mſ.
بقرات الحسنات المنظر الضخمه v. 5. ثم حلم ثانية
فراي— سنابل— ممتليات جياد Mſ. ثم نام فراي
ثانية— سنبلات— ملا جيادا v. 6. سنابل— مضروبة Mſ.
سنبلات— مشوبة v.7. السبع السنابل—السنابل المتليات
هو حلم Mſ. السنبلات— سنبلات السمان الملا به حلم
v.8. راوياه—من فسرها Mſ. راه— من يفسرها v. 10. على
عبديه— في منزل Mſ. على عبيده— في حفظ منزل v.12.
فقصيناهما— ففسر— روياه Mſ. فقصصناها— فسر— رياه
v.13. وكما— كان ذاك— الي رتبتي Mſ. فكما— كذاك
كان— الي مرتبتي v.14. السجن Mſ. الحبس v.15. فقال—
رويا— عنك انك اذا— رويا Mſ. قال—ريا—عنك اذا— ريا
v. 16. وقال له من— بالسلام Mſ. وقال من— بسلام
ver. 17.

v. 17. ثم كلم. فرعون يوسف وقال Mſ. ثم كلمه وقال v. 18.
الشبه Mſ. الحلي pro quo in C. الرلي male. v.19. الهيات
جدا لم Mſ. الحلي جدا رقيقات اللحم لم v. 20. البقرات
الاول Mſ. بقرات الاوايل v. 21. دخلت اليها Mſ. دخلت
v. 22. سنابل— ممتليات جدا Mſ. سنبلات—ملا جيادا
Plenæ, *bonæ*, & ſic forſ. reponend. loco جدا ver. 23.
سنابل— مضروبة— وراهن Mſ. سنبلات— مشوبة— وراها
v. 24. السنابل الدقاق— السنابل— فاخبرت بذلك Mſ.
السنبلات الرقاق— السنبلات— فقلت ذلك v. 25. قال
يوسف لفرعون معني رويتي فرعون Mſ. قال له يوسف حلما
فرعون هما v. 26. السنابل— سبع سنين للخيرهن Mſ.
سنبلات—هي سبع سني خير v.27. السنابل—المضروبة—
القبول Mſ. سنبلات— المشوبة— قبول v. 29. يكون فيها
شبع كبير Mſ. يكون شبع كثير v. 30. ثم تاتيكم—
في ارض مصر Mſ. ثم توافيكم— في بلد مصر v. 32.
وانما— لان— عند— صنعه Mſ. واما— فلان— من
عند— ان يصنعه v.33. بلده Mſ. على بلد v.34. ويطلق
له ان— مصر Mſ. ويطلق له فرعون ان— بلد مصر
v.35. ويجمعوا— ويحفظوا طعاما Mſ. ويجمعون— ويحفظون
طعامها v. 36. لسبع سني Mſ. لسبع سنين v. 37. قواده
اجمعين Mſ. جميع قواده v.38. ثم قال ut & C. Mſ. فقال
v.39. هذه— لا فهم Mſ. هذا ليس فهم v.40. انت تكون—
والي امرك ينقاد كل شعبي وجميع قومي Mſ. انت تكون
وعلي امرك ينقاد جميع (*Tu eris præfectus*) موكلا—
قومي v. 41. ثم قال له— فقد Mſ. ثم قال فرعون ليوسف—
قد v.42. ثم نزع— من عن يده— على عنقه Mſ. فنزع—
من يده— في عنقه v 43. واركب— الطريف Mſ.
واركبه—الطريق ut & C. *viam*, f. *parate viam*, vel,
via cedite. v. 48.— فجمع— السنين الذي كان Mſ.
وجمع—سنين التي كانت— ibid. جعل طعام كل حقل
لضيعة هي Mſ. جعل طعام ضياع كل قرية التي ibid.
حولها في وسطها Mſ. حواليها فيها v. 49. انتاهي leg.
انتهي v. 50. هما اللذان ولدتهما اشنات Mſ. ولدتهما له
اسنت v.51. فسمي— نساني Mſ. فسما— قد انساني v. 53.
الذي كان Mſ. الذي كانت pro كان v. 54. في ان
تاتي— وفي جميع بلد Mſ. ان تاتي— وفي بلد v.55. يقله

لكم فاصنعوه Mſ. يقول لكم اصنعوه v. 56. على وجه
البلد— في بلد Mſ. على جميع وجه الارض— في جميع
بلد v.57. البلدان الي مصر ليمتاروا Mſ. البلدان جاو الي
مصر يمتارون C. ان يمتارون

Cap. XLII. v.1. فقال لبنيه Mſ. فقال يعقوب لبنيه
v. 2. هودا— ميرا موجود— ونحيا Mſ. قال هودا— ميره
موجوده— نحيا v. 3. ليمتاروا Mſ. يمتارون v. 4. يبعثه—
قال اخاف ان Mſ. يبعث به—قال كيلا v.5. بنو—في وسط
ut & C. Mſ. بني—في ما بين v. 6. ماير بجميع—فجا Mſ.
ميير بجميع—فجاو v.7. وراي—وتنكر لهم Mſ. راي—
وتنكر v.8. واثبت Mſ. فاثبت v. 10. ليمتاروا Mſ. يمتارون
ver. 11. ثقات *religioſi*, potius *veraces*, ſeu, *fide digni.*
v. 15. الا—اخيكم الصغير Mſ. اخوكم الاصغر (pro الا)—الي
v.16. نمتحن—فنعرف هل—فوحياة انكم— Mſ. يمتحن—
هل— وحيوة انتم— v.17. الي تحفظ Mſ. الي حفظ v.19.
ثقات— فامضوا واحوا— بيوتكم Mſ. ثقاتا— امضو
ودعوه— منازلكم v.20. الي ليتحقق Mſ. الي يتحقق
v.21. لكننا—اذ ضرع Mſ. لكنا—وضرع v.22. اقل—
لذلك نحن Mſ. اقول—والان هودا انا v.23. لم يعلموا--جعل
Mſ. لا يعلمون — اوقف ver. 25. فضته — جوالقه
Mſ. فضتهم— جولقه v.27. الواحد جوالقه—هي في Mſ.
احدهم جولقه—بها في فا *in ore* ver. 28. وها— وانزعج
Mſ. وهودا— وزعج v. 30. بتجسيس Mſ. بجساسه v.31.
فقلنا Mſ. فقلنا له v.33. فقال لنا Mſ. فقال لنا الرجل
سيد البلد v. 34. لستم—وتتجروا Mſ. ليس—وتتجروا
v.35. فبينماهم—اذا—وابوهم Mſ. فبيناهم— فاذا—وابيهم
ver.36. عَلَيَّ pro عَلَّيَ ver. 37.— قال راوبين لابيه انكل
اجي به (C. تتكل) Mſ. قال له راوبن عيت—اجيبه
v. 38. وحده بقي فان صادفته Mſ. وحده قد بقي
فان وافقه

Cap. XLIII. v.2. ارجعوا l. ارجعوا ib. فرغ—الطعام
Mſ. فرغوا—طعام v.3. وقال لنا لا Mſ. وقال لا v.4. اخانا
Mſ. باخينا v. 5. تبعث لا ننحدر Mſ. تبعث به لم ننحدر
ver. 6. وقال— الي بان اخبرتم Mſ. قال— الي فاخبرتم
v. 7. مولدنا— ابوكم بعد باق— اخاكم Mſ. تاليدنا—
ابوكم حي— اخوكم v.8. ثم قال يهوذا لاسراييل—
حي

حتي تقوم Mſ. ثم يهوذه ليسرال ابيه—ونقوم v.9. وانا—
ومن يدي— وان لم اجي به اليك— مذنب اليك
Mſ. انا— ومني— فان لم اجيبه لك— تخطي لك v. 10.
قد رجعنا مرتين Mſ. الان قد رجعنا دفعتين ver.11.
كان ذلك كذلك فاصنعوا Mſ. كان كذاك صنعوا—
ibid. الي الرجل هدية Mſ. هدية للرجل v.12. خذوا—
المردودة— لعل ذلك Mſ. خذوه— مردوده—لعله v. 13.
فارجعوا Mſ. ارجعوا ver. 14. والقادر— فيطلق— Mſ.
والطايق—حتي يطلق— ibid. وبنياميين واخاف انا Mſ.
مع بنيمن وانا اخاف ver. 15. وضعفا من Mſ. وضعف
v. 16. معهم بنيامن— الي المنزل— Mſ. بنيمن معهم—
المنزل— ib. واصلح ما تذبحه— طهرا Mſ. واصلحه—
في الظهيره ver. 17. امره به Mſ. قال v. 18. فخافوا اذا—
وقالوا انما نحن بسبب— مدخلون Mſ. فخافوا القوم اذ—
وقالوا بسبب نحن مدخلون v. 21. فضة Mſ. بفضة v.22.
لنمتار Mſ. لنمتار بها v. 23. وقال —لا تخافوا Mſ. قال—
لا تخافون ver. 24. الي بيت Mſ. الي منزل v.25. وهيوا—
بانهم ثم ياكلون Mſ. انهم ياكلون ثم (pro وهيوا) وهيا—
v.26. ولما جا— التي جات— وسجدوا Mſ. دخل— التي—
وسجدوا له v.27. بعد— الذي ذكرتم حيّ Mſ. عاد—
باقي ver. 28. قالوا الان— وخروا Mſ. قال عاد—ثم خروا
v.29. اخاه ابن شقيقة امه— Mſ. اخوه بن امه— ibid.
الذي ذكرتموه لي قالوا نعم Mſ. التي (l. الذي) قلتم لي
ver. 30. وطلب Mſ. فطلب ver. 32. يستجرون ان ياكلوا
Mſ. ان ياكلون يستجيزون *permittunt*, ſeu, *licitum*
ducunt.

Cap. XLIIII. ver.1. حسب ما Mſ. كما v.2. ويصير
جامي—في فم—امر به Mſ. وجامي—في في— قال له
v.3. وحميرهم Mſ. ثم وحميرهم v.4. فهم قد—ولم يبعدوا—
Mſ. هم قد—لم يبعدون— ib. لم كافاتم على الخير بالشر
Mſ. لم كافيتم شرا بدل خير v.5. مولاي فيه Mſ. فيه
مولاي v. 7. القول حاشا عبيدك ان Mſ. الكلام عبيدك
معادون v. 10. ما—تكونون Mſ. كما—تكونوا v.11.
بحط— Mſ. وحط— v. 12. وبدا Mſ. بدا v. 13. واشال
Mſ. وشال ver.14. وهو ثم Mſ. وعاده ثم v.15. الصنع—
علمتم انما نمتحن Mſ. الصنيع—تعلمون انه ما يمتحن

C. علمتم انه—يمتحن verſ. 18. ابتكلم— علي عبدك
Mſ. يتكلم— على عبدك فان مثل فرعون ver. 20.
فقلنا لسيدي لنا موجود اب شيخ كبير Mſ. فقلنا له موجود
لنا اب شيخ v. 22. لسيدي Mſ. لسيدنا v.23. قلت—
النظر الي وجهي Mſ. فقلت—ان تروا وجهي v.24. قال
ابونا—قليلا Mſ. قال لنا ابونا— قليل v.26. الصغير Mſ.
الاصغر ver. 27. انما ولدت لي ابنين Mſ. ولدت لي اثنين
v.28. اره— Mſ. اراه— v.29. بشر Mſ. بكسره ut & C. *cum*
mœrore. verſ. 30. والان عند بجي ال— متعلقة Mſ.
والان ان صرت الي—معدوقة *collecta* niſi ſit pro معقوده
ut in C. *alligata.* ver. 31. ويكون عند نظره ان ليس
&c. الفتي معنا فيموت ويحدروا عبيدك Mſ. وكمي
(C. فكما) يرا انه ليس معنا يموت ويكون عبيدك
قد انزلوا شيبه عبدك ابوهم بحسرة الي التري ver. 32. من
ابي-واحصن حضرتك فاكون مذنبا الي ابي طول الزمان
Mſ. من ابيه— فاكون خاطيا لك طول الزمان ver.33.
فليجلس Mſ. يجلس ver. 34. فاشاهد Mſ. كلا اشاهد

Cap. XLV. v.2. سمعه Mſ. سمعوه v.3. هل ابي بعدي
باق— Mſ. هل عاد ابي باقي ibid. يطق اخوته اجابته
مما اندهشوا Mſ. يطيقوا ان يجيبوه مما دهشوا ver. 4.
بعتموه للمنحدرين الي مصر Mſ. بعتموني الي مصر v. 5.
والان لا يشق عليكم ولا يشتد Mſ. فالان لا يشق ولا يشتد
ibid. عندكم اذ— معونة Mſ. عليكم اذ— لمعيشة
ut & C. *ad vitam* conſervandam, vel, *ad victum* parandum.
v.6. وذلك ان هاتين سنتنا Mſ. ولذلك ان هذا سنتي v.7.
فبعثني الله قدامكم ليصير— ſic & C. Mſ. وبعثني الله
بين يديكم اثير— *ut ſuſcitem* ibid. وليحيي Mſ. ويحيي
v.8. لستم—الي هاهنا بل الله— Mſ. ليس— هاهنا الا الله—
ib. اهله Mſ. اله v.9. صيرني—ولا تقف Mſ. قد صيرني—
لا تقف ver.10. فتقيم—وبنوك وبنو بنيك وغنمك وبقرك
وجميع Mſ. تقيم— وبنيك وبني بنيك وجميع C. بنيك
وجميع بقرك v.11. واموتك هناك اذ قد— Mſ. اموتك ثم
لان قد— ib. للجوع حتي لا—واهلك وينفد جميع Mſ. جوعا
ليلا— والك وجميع v.12. فمي Mſ. في v. 14. بكا ايضا Mſ.
ايضا بكا v. 15. وبكي معهم Mſ. وبكا v.16. وقيل
له جا Mſ. وقيل لهم قد جا ver.17. لاخوتك— اوسقوا—

احملوا — ver. 18. اخوتك — وسقوا — ادوها Mſ. ورودها
واحملوا — وصيروا — اعطيكم Mſ. وصيروهم — اعطيكم
فصنع — بني اسرايل Mſ. فصنعوا — بنو اسراييل ver. 21.
واعطا كل — خلع Mſ. واعطي لكل — خلعات v. 22.
حمير محملة من خير مصر وبعشر اتن محملة برا ver. 23.
ut & C. Mſ. حمير محملة برا reliqua ſcribæ lapſu deſiderantur.
ترجزوا في Mſ. تراجزوا في الطريق ver. 24.
وقالوا له Mſ. وقالوا بعد يوسف باق v.26. الطريق فمضوا
العجل — Mſ. العجلات — فعاشت v.27. عاد يوسف باحي
وقال حسبي ان — بعد باق واراه v.28. فعاش f. pro فاعش
وقال اسرايل حسبي ان عاد — باقي اراه Mſ.

Cap. XLVI. v. 1. من له Mſ. اله *familiam ipſius.* v. 2.
v.4. وقال انا الاه Mſ. قال انا الله اله v. 3. في ريا Mſ. في رويا
يعقوب ابلهم — الذي Mſ. اباهم — التي v. 5. وانا Mſ. انا
وبنو بنيه وبنات v.7. يعقوب وجميع Mſ. وجميع v. 6.
وهذه — دخل يعقوب v. 8. وبني بنيه وبناته وبنات Mſ.
v. 12. وبني Mſ. وبنو v.11. وهذا — الذي هو يعقوب Mſ.
جميعهم — Mſ. جمعهم — وثلثون v. 15. وشله Mſ. وشيلا
التي — v. 18. وبني بريعه Mſ. وبنو بريعا v. 17. وثلثين
وبنو رحل Mſ. وبنو راحيل v. 19. التي pro الذي Mſ.
من v. 25. ما ولدت Mſ. من ولدت v. 20. زوجة يعقوب
من خرج — وذلك v. 26. ما ولدته ſic & C. Mſ. ولدته
اللذان v. 27. ما خرج — سوي نسوي Mſ. سوي نسوه
ثم v. 28. الذين ولدوا — نفسان Mſ. ولدا — وهما نفسان
ليتلقي — v. 29. وبعث يعقوب بيهوذه Mſ. بعث بيهوذا
præ affectu. يتلقا — ابيه — عليه هويا Mſ. اباه — عليه
وجهك ان عادك باقي Mſ. وعلمت انك بعد باق v. 30.
v. 32. اني — الذي في Mſ. انا — الذين كانوا في v. 31.
وقال v.33. وجميع مالهم قد Mſ. وحميرهم وجميع مالهم
فقولوا كنا ذوي — منه — v.34. وقال ما Mſ. لكم ما
اباونا من v. 34. قولوا كان عبيدك ذوي — من — Mſ.
ابونا لقبل ان Mſ. اجل ان

Cap. XLVII. v. 1. الي فرعون فاخبره Mſ. الي فرعون
واخذ من Mſ. واخذ خمسة اناسي من اخوته ووقفهم v.2.
وقال فرعون لاخوه v. 3. بعض اخوته خمس اناس فاوقفهم
قال لهم فرعون Mſ. يوسف ما صنعكم قالوا له رعاة غنم

— جينا نسكن v.4. ما صنعتكم قال عبيدك رعا غنم
بلدك اذ ليس مرعي لغنمنا من اشتداد الجوع في
ثم قالوا له انما جينا Mſ. بلد الشام فلنقم في بلد السدير
لنسكن في البلد مما ليس رعا لغنم عبيدك مما اشتد
الجوع في بلد كنعان والان فعبيدك يسلون المقام في
بلد السدير — *venimus ut habitemus in regione, quod non ſit paſcuum ovibus ſervorum tuorum, eo quod gravis fuerit fames in terra Canaan: & nunc rogant ſervi tui, ut maneant,* (vel, *locum*) *in regione Alſadir.* ver. 5. اذا اتاك ابوك
Mſ. هوذا v. 6. ابوك واخوتك جاوا اليك Mſ. واخوتك
وقال له فرعون v. 8. ايضا فاوقفه Mſ. فوقفه v. 7. فهوذا
فقال فرعون ليعقوب كم ايام Mſ. كم سنو حياتك
سني Mſ. سنو عمري مايه وثلثون v. 9. سني حيوتك
في Mſ. في اجود موضع منه v. 11. عمري ثلاثون ومايه
في جميع البلد من v. 13. اله Mſ. اهله v. 12. اجوده
حتي ibid. في جميع اهل البلد مما اشتد Mſ. اشتداد —
v.14. حتي نحل C. حتي جاوا اليه كل اهل Mſ. احتل اهل
حتي في — ومن v.15. وبلد كنعان Mſ. وفي بلد الشام
ثم في — وبلد كنعان ثم جا Mſ. بلد الشام وجا
Mſ. ليلا نموت — لان الورق قد فني ibid. جميع —
قال لهم يوسف — v. 16. لا نموت — اذ فني الورق
قال — اعطيكم Mſ. ابعكم (C. ابايعكم) بماشيتكم
وماشية — وبالحمير — Mſ. وبماشيته — الحمير — v.17. بها
v. 18. بالطعام بمواشيهم في تلك Mſ. بالطعام تلك ibid.
ان الورق قد فني والمواشي من البهايم عند سيدنا
ut & C. Deeſt ه in Mſ. ibid. وارضونا Mſ. ورياضنا
agri noſtri. ut & C. ver. 19. نحن — وارضونا — فلم
عبيدا ib. فلا — ورياضنا — ورياضنا Mſ. وارضينا —
نحن عبيدا ورياضنا ملكا Mſ. لفرعون وارضونا ملكا له
ولا نموت Mſ. ولا نمت ولا تحتل الارض ibid. لفرعون —
Mſ. اراضي — كل رجل منهم — v. 20. والارض لا تحل
Mſ. الجوع عليهم — الضياع ibid. رياض — كل رجل —
Mſ. من طرف تخم مصر v. 21. عليهم الجوع — الرياض
Mſ. ماعدا اراضي — يشتروها — v. 22. من طرف مصر
كان Mſ. لايمتهم — رضيهم ib. عدا رياض — يشتريها —
v. 24. ورياضهم Mſ. واراضيكم v. 23. لايمتهم — رياضهم
لبذر الضياع C. فاعطوا منهم — لبذار الضياع وما —
Mſ.

Mſ. لبذر الحنطه — فاعطوا (redundat, & è margine irrepſiſſe
videtur.) وما الصحرا v. 26. الا اراضي ايمتهم
v. 27. لفرعون عدا رياض ايمتهم فان كلها Mſ. فانها كلها
في بلد مصر Mſ. في مصر سبع v. 28. ولما Mſ. فلما
Mſ. فاوسي — واصنع به — تدفني بمصر v. 29. سبعة
فادفني — v. 30. اوم — واصطنع لي — تدفني في مصر
فحلف له فسجد اسرايل Mſ. فحلف له v. 31. وادفني Mſ.
علي طرف — السرير شكرا *Juravitque ei, & adoravit Iſrael ſuper extremitate lecti, gratias agens.* C. شكرا علي
طرف السرير

Cap. XLVIII. ver. 1. ان قيل — فكان هذه Mſ. ولما
القادر — لي v.3. وقيل Mſ. فقيل v. 2. كان — هذا — قيل
الطايف — تجلي لي Mſ. ملاكه في — فبارك (*qui apparuit mihi*)
Mſ. اثمرك — نسلك بعدك هذا v.4. في — وبارك
Mſ. والان — الي افرايم v. 5. مثمرك — هذا البلد لنسلك
ومولودك الذين يولودون v. 6. فالان — الي يكون افريم
v. 7. وبالايدك الذي ولد — ينضافون Mſ. يضافون
v.8. فدفنتها هناك — في بيت Mſ. فدفنتها — هي بيت
قال له Mſ. قال هما ver. 9. من ماولي Mſ. من هذان
Mſ. وكانت عينا اسرايل قد ثقلتا — ver. 10. هما
Mſ. ولم يطق — ibid. وكانا عيني يسرال قد ثقلا
وقال — روية وجهك لم ارتجها ver. 11. ليس يطيق
ثم قال — النظر الي وجهك لم اومل فقد Mſ. وهوذا قد
من Mſ. من عند حجره v.12. ايضا Mſ. ايضا نسلك v. 11.
عند حجره وسجد يوسف علي وجهه علي الارض *Et incurvavit ſe Joſeph in faciem ſuam ſuper terram,* ver. 13.
ثم اخذ يوسف كليهما C. ثم اخذهما Mſ. ثم اخذ
منشه هو البكر Mſ. البكر leg. منشا البكم v. 14.
v.16. ابابي — مد كنت Mſ. ابوي — منذ كنت v.15.
بملك — ابابي — ويمون Mſ. ملك — ابوي — ويميان
الملاك الذي افتكني al. بالملك الذي فكني C.
وقال يوسف لابيه ليس ذلك صوابا يا ابي ان هذا — v.18.
وقال له ليس كذي يابه هذا صغير Mſ. ut & C. اجعل
فابي ابوه — يكثر v.14. ſic & C. *Non ita, O pater mi,*
ايضا ويكون منه ايضا امة ولكني — يكثر اكثر منه — الامم
فابي — ايضا يكثر وتكون منه امة ولكني — Mſ. ſic & C.

ذلك — يتبرك verſ. 20. — يكثر منه — الامم شبهه
في ذلك — يتبارك — بعض Mſ. قايلين بعضا لبعض
ويكون — Mſ. فيكون — ابيكم v.21. لبعض قايلين
شكم — Mſ. — وسما — وهو الذي v. 22. ابايكم *Donum.*
(C. حظا *portionem.*) الذي

Cap. XLIX. ver. 1. ابارك فيكم واخبرك بما ينالكم
علي — تبدلت تخلص v. 4. اخبركم بما يوافيكم Mſ.
Mſ. الي — تبدلت فراشي تخلصت *Ex quo mutaſti lectum meum evaſiſti.* v. 5. فرصنهما Mſ. فرضيتهما ut & C. f. eo
ſenſu quo apud Geographos, &c. v. 6. سورهما Mſ. سورها
v. 7. فملموم ut & C. Mſ. فذموم deeſſe videtur م
v.8. في اقفا -- يسجدك Mſ. -- نسودونك (*Dominum te agnoſcent*)
لا — والرسم v. 10. الذي اذا — Mſ. اذا v. 9. في اقفيه
Mſ. الي الجفن بحشه وللسوريق v. 11. ولا — والراشم Mſ.
وابيض Mſ. ومبيض ver. 12. للجفن بجاشه ولسريق
ويصير v.15. وربولون ساحل Mſ. ربولون في سواحل v. 13.
ويصير كالذمة خادما Mſ. خادما *Ut tributarius ſerviens.* C. באדמא דמה ver. 16. دان Mſ. ودن
ver. 17. — وكالمعرون — ويكون Mſ. — ويكون دن
الاسع — فيقع Mſ. اللاسع — فيقع الي ibid. وكالمطرون —
وحد — Mſ. وعاد — v.19. *& cadit equitans ipſum* راكبه الي
ver. 21. يرده Mſ. تدر C. ترد *afferet, proferet* ver. 23.
فبتت — واهتزت — طاعة v. 24. امرروه C. امروه Mſ. ومرمروه
Mſ. — فثبتت (*firmus fuit*) — وفاز (C. فازن, *prævaluerant*)
طايق — بركات — Mſ. الد -- بركة — وبركات -- v.25. طاعته
الربضة — وبركات الثادي ibid. الطايق الاه C. بركات —
Mſ. بركات الثدايا — رابطة v. 26. يفاع Mſ. ان يفاع redundare videtur, nec in C. habetur. v. 27. كالذيب —
هذه جماعة — ver.28. كذيب — سلبا — Mſ. السلب
v. 29. هاولي جميع — امرء حسب Mſ. امري علي حسب
الضعفة — الشام — ver. 30. مع اباي Mſ. مع ابوي
& ſic C. المضاعفة — كنعان — Mſ. الحتي لخطة مقبرة
ثم Mſ. وثم v.31. حوز قبر C. الحتي مقبرة

Cap. L. ver. 1. ابيه Mſ. ابوه v. 2. — وامر Mſ. وامر
ركمل له اربعين — Mſ. كملت له اربعون — v.3. يوسف —
ibid. تكمل Mſ. كذلك كانت تكمل v.4.
حطا —

استحلفني — v.5. حطا — كلموا Mſ. حطا — فكلموا
قال فرعون ver. 6. كان استحلفني — ادفن Mſ. فادفن
اهل — غيران — تركوهم v.8. اله Mſ. اهله v.7 قال Mſ.
وصعد Mſ. وصعدت معه v.9. ال — عدا — تركوها Mſ.
Mſ. سكان — الحزن — الذي في ver. 11. معه ايضا
جميع ما اوصاهم به ver. 12. سلكن — ذلك الحزن — في
وحملوه — الضعفة — v. 13. كجميع ما اوصاهم Mſ.
ver. 14. حملوه — المضاعفة — ابرهيم Mſ. ابرهيم كحوز
لبيت يوسف لا ver. 15. كان صعد معه Mſ. كان معه
كلا يتهددنا يوسف — بجميع Mſ. يتهددنا — علي الشر

كذي Mſ. قولوا كذي ليوسف بطلبة يا — v.17. الشر
استغفر ذنبهم وخطيتهم فقد ibid. قولوا ليوسف يا —
تصفح عن ibid. اغفر ذنب اخوتك وخطاهم فقد Mſ.
وجا — v.18. تغفر ذنب Mſ. ذنب — كلمه — كلموه
v. 20. اتقي Mſ. اخاف v.19. وجاوا — ووقعوا Mſ. فوقعوا
فالان Mſ. والان v. 21. وانتم — لقبل Mſ. انتم — لاجل
اقسم ان يملكه ابراهيم v.24. بن منشه Mſ. ابن منشا v.23.
الله — Mſ. الله تعالي — بعظامي v. 25. اقسم لابرهيم Mſ.
فمات Mſ. فمات يوسف ابن — في تابوت v. 26. باعظامي
بن — في صندوق

Variantes Lectiones in Libro EXODI.

وهاولي — واهل بيته Mſ. هذه — واهله Cap. I. ver.1.
وكانت — v.4. شمعون لوي Mſ. وشمعون وليوي v. 2.
لم ver. 8. وكان — سبعون مع Mſ. سبعين نفسا مع
فقال — v. 9. من لم يشاهد يوسف Mſ. يعرف يوسف
ver. 10. وقال — هوذا قوم بني اسرايل Mſ. بنو اسرايل
نحتال — يكثرون — وافانا Mſ. نحتل — يكثروا — وافتنا
ولا — وعين ſic & C. Mſ. ولاة — وفي عين ver. 11.
ويرتدون C. وييسرون Mſ. يوسرون verſ. 12. روسا C.
ثم قال — v.15. وامرزا — كانت باقما Mſ. ومرروا — باقما v.14.
ويامر وقال — لقوابل — التي — Mſ. لقبلتي — اللتين —
اذا قابلتما — المنبر — v. 16. احدهما Mſ. احداهما v. 15.
قبلتن — Mſ. ابن فاقتلاه — بنت فاستبقياها
القابلتان — v.17. المنبر — ابنا فاقتلوه — ابنة فاستبقوها
القوابل من — يصنعن — Mſ. تصنعا — لهما — واستبقتا
فدعا بهما — v. 18. لهون — (و redundante) فاستبقت
فدعي Mſ. لهما ما بالكما صنعتما — من استبقايكما
بهم — لهم (لهن & بهن C.) ما بالكن صنعتن —
ان العبرانيات لسن كالنسا المصريات v. 19. واستبقيتن
ان ليس كالنسا المصريات العبرانيات Mſ. لانهن كلهن —
v.20. قبل — اليهم Mſ. وقبل — اليهن ibid. بل هن —
القابلتان — صنع لهما v. 21. القوابل Mſ. القابلتين
القوابل — صنع لهن بيوتا جيبهن Mſ. بيوتا وجبهما
فحملت v. 2. ابنة لوي Mſ. بابنة ليوي Cap. II. v. 1.
تخفيه بعد — v. 3. فحملت وولدت Mſ. الامراة وولدت

تخفيه زيادة — Mſ. تابوت بردي — وقفرته — وصيرته
جواريها سايرات v.5. تابوتا من بردي — وقفرتها — وصيرتها
وفتحته — فاذا — فاشفقت بني v. 6. جوارها يمشين Mſ.
وفتحتها — فاذاه — فشفقت بني العبرانيين Mſ. اسرايل
كبر v. 10. وادعي لك بامراة Mſ. وادعوا لك بمراة v. 7.
كبر جات — كابن Mſ. الصبي جات — كالولد
ان Mſ. كبم male in impreſſ. ان كبر موسي v. 11.
ويسرة فراي Mſ. وشمالا فلم ير انسانا v. 12. موسي كبر
ان ليس انسان v. 13. يتضربان Mſ. يتناصيان v. 14.
فقال — رييسا علينا وحاكما — ففزع وقال اذن الخبر
قال — رييسا حاكما علينا — ففزع موسي Mſ. قد ذاع
ودلت — الاحواض لسقي v. 16. وقال اذا قد عرف الخبر
فلما — فطردوهن v. 17. ودلات — الحياض لتسقي Mſ.
Mſ. فلما جين — المجي v. 18. ولما — فطردوهم Mſ.
Mſ. فلن رجل — لنا وسقي v. 19. ولما جاءت — بالمجي
ادعوه Mſ. ادعينه v. 20. قالت رجل — لنا ماء وسقي
في ver. 22. بصفره Mſ. صفورا ver. 21. ادعون به C.
Mſ. فسمع الله v. 23. في بلد غربة Mſ. ارض غريبة
فسمع الله شهيقهم
حموه — الي طرف Mſ. حميه — في طرف Cap. III. v. 1.
بضرم — من وسط العليقة — العليقة — وهي لا v. 2.
العليق v. 3. بضريم — السنا — السنا — وهو ليس Mſ.
وانزع — v. 5. من السنا Mſ. الله من السما v. 4. السنا Mſ.
الي ملاك الله v. 6. و redundante انزع — وانت Mſ. انت

ثم قال قد — لضعف — v.7. ſic & C. الي نور الله Mſ.
v.9. ثم قال الله قد — ضعف — علمت Mſ. وعلمت
الذي المصريين ضاغطوهم Mſ. الذي ضغطهم المصريون
نتعال الان — Mſ. فالان تعال — من بلد مصر v. 10.
deſide- ارض مصر in Mſ.: من ارض مصر v.11. من مصر
اني — Mſ. انا — في انني بعثتك — فاعبدوا v. 12. ratur
يزول الازلي بعثني Mſ. يَزُولُ v.14. اني بعثت بك — اعبدوا
وقال له ايضا كذي Mſ. قال كذا قل v. 15. اليكم
حطا — فلا — فراغا v. 21. ادخل Mſ. فادخل v. 18. قل
وتتنسفون Mſ. وتستنسفون v. 22. حطا — لا — فارغا Mſ.
Mſ. يومنوني — يتجل لك ملاك الله Cap. IV. v. 1.
فقال له Mſ. قال الله له v.4. يومنون بي — يتجلي لك الله
لكي — تجلي Mſ. قال لكي — تجلي ملاك الله لك v. 5.
قال له — فاذا Mſ. وقال له — فاذا بها بيضا v. 6. لك الله
Mſ. بالاية الثانية v. 8. فارا بها قد Mſ. وقد v. 7. بيضا
Mſ. يقبلوا — من ماء — وصبه — ver. 9. بالثانية
بان يصير — علي ib. يقبلون — ماء من — واصببه —
لست v. 10. *In arida.* فيصير — في اليبس Mſ. الارض
ليس انا ذو نطق Mſ. ذا نطق منذ امس وما قبل ولا منذ
نطقا — اليس v. 11. من امس وما قبله ولا من حين
والان ver. 12. النطق — اليس انا الله Mſ. خالقهم انا الله
واشتد غضب — يتلقاك v. 14. فامض الان Mſ. فامض
تصنعون Mſ. تصنعان v. 15. فاشتد وجد — تلقاك Mſ.
الي آثَرُ — (male cum Dhamma.) فارجع — هل هم v. 18.
بمدين — فارجع — v.19. الي يثر — ارجع — هل عادهم Mſ.
ورجع الي مصر — v.20. في مدين — ارجع — فان Mſ. فانه
ورجع هو الي بلد مصر — بها في يده Mſ. باخذها بيده
صنعتها — ولم يطلق Mſ. صيرتها — ولا يصلق v. 21.
v. 22. فقل — مشرفا علي سبيل المجاز Irrepſiſſe videntur
iſta è margine & continere explicationem vocis مشرفا
quod valet *honoris gratia*. ſc. metaphoricum eſſe loquendi genus.
ابني — فها انا v. 23. فقال — مشرفا Mſ.
في الطريق في المبيت فاجا v. 24. ابني يعبدني — هانا Mſ.
صفورة — Mſ. صفورا — العريس v.25. في الطريق فاجا Mſ.
حين اذن — العروس Mſ. حينيذ — العريس v.26. العروس
واخبر — بعثه — امره الله v. 28. وقبله Mſ. فقلبه v. 27.

— وجمعا v. 29. فاخبره — بعث — امره بها Mſ. باقامتها
v. 31. الله موسي Mſ. الله به موسي v. 30. وجمعوا Mſ.
فامن — لضعفهم — Mſ. فامن ضعفهم — وسجدوا لله
وساجدوا
Cap. V. ver. 1. دخل موسي — كذا Mſ. abeſt
قالا اله — v. 3. واطلق Mſ. فاطلق v.2. دخل — كذي
قبل v. 7. تعطلوهم Mſ. تعطلاهم v. 5. قال الاه — Mſ.
Mſ. يصنعوها — ولا — ويقولون v. 8. قبله بل هم Mſ. هم
فيستغلون Mſ. فيستغلوا v. 9. يصنعوها — لا — ويقولوا
تمضون v. 11. كذي — ليس Mſ. كذا — لست v. 10.
امضوا خذوا — من حين Mſ. وتاخذون — من حيث
v. 12. واعلموا انه لم Mſ. وتعملون اذ ليس ib. حيثُ pro
قايلون اكملوا اعمالكم — v. 13. فتبددوا Mſ. فتبدد
وقالوا — v. 14. قايلون كملو عملكم — عطا Mſ. اعطا
وجاء — ver. 15. وقيل (deeſt in Conſt.) ان Mſ. بان
فجاوا — وصرخوا — كذي بعبيدك Mſ. واستغاثوا — كذا
التبن ليس يدفع الينا ويقولون لنا &c. ver. 16.
Eodem modo & in C. legitur hic verſ. Mſ.
تبن ليس يعطا لعبيدك ولبن يقال لنا اعملوها
لذلك v. 17. وهوذا عبيدك مضروبون وقومك اثمون فيهم
جدا لذلك انتم قايلين — Mſ. ſic & C. تقولون — فنذبح
والان امضوا Mſ. والان فامضوا &c. v. 18. تقرب C. نذبح
اعملوا وتبن لا يعطا لكم وضرايب اللبن ادفعوها —
لهم بشح قايلين وقالوا Mſ. نفوسهم بشر وقالوا ver. 19.
وخيبوا — ليتلقياهم — v. 20. f. varia lectio è margine.
فقاجوا — ليتلقيلهم — فرعون Mſ. فرعون وعنده عبيده
فقالوا — في يدهم Mſ. فقال — في ايديهم ليقتلونا v. 21.
الي فرعون وخاطبته Mſ. الي فرعون اساء ver. 23. لقتلونا
باسمك اسي ibid. ومن حين ſic & Mſ. at C.
ومن حيث
Cap. VI. v. 1. لفرعون — لموسي Mſ. بفرعون — لمسه v. 3.
تجليت — بالطايق — Mſ. تسميت — بالقادر — واسمي الله
واسم الله فقط لم اعرفهم *Nomen Domini tantum, iis non feci*
سمعت بني — v.5. بلد سكناهم Mſ. سكناهم v.4. *notum*.
سمعت شهيق بني — المصريون Mſ. يستخدمهم المصريون
المخرجكم من Mſ. المخرج لكم من ثقل v.7. يستخدمونهم
البلد — ابرهيم — فاعطيكم اياه — اوفي ver.8. تحت ثقل

ver.9. الي البلد — لابرهيم — فاعطيه لكم — اني Mſ.
كلم Mſ. فكلم ver.11. موسي بذاك بني Mſ. موسي بني
وحصرون v.14. يسمعوا — القم Mſ. يقبلوا — اللسان ver.12.
وهذه — مواليدهم — وسنو — مايه ver. 16. وحصرن Mſ.
وهذا — تاليدهم — وسني — Mſ. وسبع وثلثون سنة
مايه وثلثاً وثلثين 133. C. malè سبعة وثلثون ومايه سنة
على ver. 19. وعزيال وسني Mſ. وعزاييل وسنو ver. 18.
فاتخذ — يوخابذ — ver. 20. على تاليدهم Mſ. موالدهم
فتزوج — Mſ. زوجة له وكانت سنو — مايه وسبعا وثلثين
(antequam prohiberetur. بيوخبذ — من قبل ان تحظر —
(له لزوجة ſic & C. at in Mſ. manu recentiori apponitur
Mſ. ميشاييل ver.22. وكان سني — سبعا وثلثين ومايه
قال لهما v.26. اللاويانيين Mſ. اباء اللاويانيين ver. 25. ميشوال
هما المخاطبان — من ver.27. قال الله لهما Mſ. الله تعالي
يوم كلم — v.28. وهما المخاطبين — من مصر Mſ. بلد مصر
v.30. وقال له Mſ. وقال الله لموسي v.29. يوم خاطب — Mſ.
ibid. وقال بين يديه — Mſ. قال موسي بين يدي الله —
يسمع (ف deſideratur) وكي Mſ. وكيف يسمع
منكم ver. 4. قال له Mſ. قال الله لموسي CAP. VII. v. 1.
المصريون — قدرتي على الصريين ver. 5. منكما Mſ.
ver.8. المصريين — يدي على المصريين Mſ. المصريين leg.
(redundante اذا) — وقالوا Mſ. اذ — وقال v.9. قايلا Mſ. وقولا
كذاك — قال الله Mſ. كذلك — قال الله تعالي ver. 10. (وا
والسحرا — علما Mſ. والسحرة — ايضا سحرة مصر ver. 11.
Mſ. منهما ver.13. ثم ابتعلت Mſ. فابتلعت ver.12. مصر
امض الي فرعون — هوذا v. 15. وابا Mſ. وابي ver.14. منهم
Mſ. وقل له — وهوذا انت ver. 16. امض اليه — هوذاه Mſ.
كذا — بهذه — ver. 17. وقال (redundat ا) له — وهوذاك
كذي — بهذا — اني الله المعاقب هانا Mſ. انني الله ها انا
ويعجز المصريون عن ان ver.18. *me eſſe Deum qui punit.*
ver. 19. ويعج (يعجز malè puto pro) المصريين ان Mſ.
المصريون — Mſ. المصريين — تجمع — وفي الحجارة
Mſ. فصنع — وجميع ver. 20. ملام — والحجارة
وانتن — فعجز — عن ان ver. 21. وصنع — وبحضره
فصنع — السحرة — v.22. ونتن — فلم يطيق — ان Mſ.
(male وصنع — حلبا مصر — قبل — Mſ. قلب — منهما

وحفر ver. 24. الي منزله Mſ. منزله ver.23. منها (قلب pro
واحتفر جميع المصريون Mſ. جميع المصريين
(redundat ا) وقال Mſ. وقل له كذا CAP. VIII. ver. 1.
فيسعي — ver.3. جميع تخمك Mſ. تخمك ver.2. له كذي
فتسعي — مضاجعك — بيوت Mſ. — مضاجعك — بيت
وفي بيوت قوامك وساير قومك تصعد الصفادع ver.4.
وفي بدنك وبدن قوادك وساير قومك تصعد Mſ.
علي مياه مصر فصعدت — وغطت ver. 6. الصفادع
مايه علي (مياه male pro) المصريين فصعد — وغطوا Mſ.
في ان يزيل — ver.8. علي بلد مصر Mſ. علي مصر ver.7.
قال له موسي — ver. 9. يزيل — يذبحون Mſ. يذبحوا
قال موسي — فيقطع — منازلك Mſ. فتقطع — منزلك
(redundat ليكي — Mſ. لكي — انه — مثل لله ver.10.
Mſ. عنك وعن قومك وقوادك ver.11. ان — مثل لله (ي
ومن الدور ver. 13. منك وعن منازلك وقوادك وقومك
جمعوها — ver. 14. والدور والضياع Mſ. ومن الضياع
جموعها — (جمعوها l.) وانتنت — Mſ. وانتنت الارض منها
وصنعوا Mſ. فصنعا ver.17. فلما Mſ. ولما ver.15. الارض
Mſ. في الغداة — وهوذا ver.20. جريكه Mſ. جراحه v.19.
فانك — قومي فها انا — المصريين ver. 21. بالغداة — هوذاه
لانك — قومي هانا — المصريون عليها ايضا Mſ. عليها
به — اني — علي العالم Mſ. بها — انني — على الارض v. 22.
قال فرعون اطلقكم — وبكم v.28. وصنع Mſ. فصنع v.24.
قال انا اطلقكم — وبكم في البر عدا Mſ. عدا فابعادا
عدا Mſ. عدا لا يعاود فرعون السخرية ليلا v.29. ابعادا
فزال — وعن قواده v.30. السخرية فلا يعاودها فرعون ليلا
وزال — وقواده Mſ.
كذي — الاه Mſ. كذا — اطلق CAP. IX. ver. 1.
وعادك ممسك Mſ. وعدال ممسك v. 2. العبوانيين اطلق
والبقر والغنم وبا عظيما Mſ. والغنم والبقر وباه عظيمه v. 3.
Mſ. ويعث — لم ينفق ver.7. المصريون Mſ. المصريين v.4.
ويهوي Mſ. ويرشه موسي الي السما v.8. فبعث — لم يمت
قرح نابت Mſ. قرحا نابتا متنفطا ver. 9. به موسي في الهوا
وهوا به — Mſ. ورشه — الي السما — قرحا متنفطا نابتا v.10. متنفط
Mſ. قال الله لموسي v.12. في الهوا — قرح متنفط نابت قال الله
كذي قال الله Mſ. كذا قال الله اله العبرانيين v.13. قال الله
ver.14.

لان — انا باعث بكثير Mſ. فاني — باعث كثيرا v. 14.
cum لَقتلتك leg. لاني لو اطلقت قدرتي لقتلتك v. 15.
واني الان لو اطلقت يدي لقتلتك Mſ. ل phathata.
v. 17. بقيتك — ولكي Mſ. ابقيتك — وكي v.16.
v.19. من يوم Mſ. منذ يوم v.18. ومهما انت Mſ. بعد انت
ابعث (deſunt in Mſ.) فانه اي انسان او بهيمة Mſ. فابعث
من خاف من Mſ. فمن خاف كلام v.20. وجد في الصحرا
v.24. في جميع بلد مصر Mſ. في بلد مصر v. 22. كلام
متلكدة — مثله Mſ. متكده — مثله في بلد مصر منذ
عدا في — Mſ. غيران بلد — الذي فيه ver. 26. منذ
فدعا — لله Mſ. من دعا — الله العدل v. 27. الذي ثم
ان تكون Mſ. من ان يكون v.28. الله العادل C. العدل
Mſ. وانت وعبيدك — قبل v. 30. ايضا Mſ. ابدا v. 29.
ان الكتان الذي v. 31. واما انت وقوادك — من قبل
Mſ. والجلبان — افلتان v. 32. ان الكتان Mſ. لكم
v.34. يديه Mſ. يده v.33. افليتين C. والخرسنة — افلاوان
وشده — قلب فرعون — الله v. 35. وقواده Mſ. وعبيده
شدد — قلبه — الله Mſ. لموسي
قد Mſ. تويت — وقلب عبيده — بهم CAP. X. ver. 1.
Mſ. وتعلمون انني v. 2. قويت — وقلوب قواده — فيهم
Mſ. فدخل — الي كم — تدعن لي v. 3. وتعلموا اني
فها — v. 4. ودخل — كم قد — تدعن من بين يدي
ها — غدا بالجراد الي تخمك Mſ. بالجراد غدا في تخمك
منذ — على الامة — v. 6. تبقت لكم Mſ. تبقت v. 5.
تشاهد — بادت v. 7. منذ — علي الارض — وخرج Mſ. فخرج
v. 9. *videas Ægyptum periiſſe.* تشاهد ان — انبادت Mſ.
تمضي — فيعبدون — وطردهما v. 11. ببنينا Mſ. ببنينا
البلد الذي v. 12. يمضي — يعبدون — وطردهم Mſ.
يده — الريح القبول — حملت v.13. البلد جميع ما Mſ.
ولا v. 14. عصاه — ريح قبول — حمل ريح Mſ. الريح
فغطي جميع — v.15. وبعده لا يكون Mſ. يكون بعده
فاسرع v.16. فغطا عيون جميع — اظلم Mſ. اظلم البلد
v.17. فاسرع فرعون بموسي Mſ. فرعون في الدعا بموسي
غربية ver. 19. المرة ايضا — يزيل Mſ. المرة — ليزيل
غربيا شديدا — Mſ. شديدة — فحملت — وصكت
تبقى — Mſ. يبق — في بلد مصر v.19. فحمل — وصك

Mſ. مدلهم v.22. منذ Mſ. بعد v.21. في جميع تخم مصر
v.24. انسان — وبجميع Mſ. الانسان — وبجميع v.23. افل
قال v. 25. اعبدوا — فتمضي Mſ. فاعبدوا — فيمضون
v. 26. قال له موسي — وصواعدا Mſ. موسي — وصغايد
ايضا تمضي — لم Mſ. تمضي — لا يبقي — الله ربنا
Mſ. قال له — النظر الي — يوم رويتك v. 28. يبقى — الله
قال له — لست v. 29. ثم قال له — ان تري — في يوم تري
ثم قال له — ليس اعود Mſ. اعاود
قال — الطلاقه لكم — يطردونكم CAP. XI. ver. 1.
حطا — فكان ver. 3. فقال — الطلاقه — يطردكم Mſ.
حطا — فعظيم — في جميع بلد Mſ. عظيما — في بلد
كذي — انا متجل Mſ. كذا — انا مسير ملاكي v. 4.
من Mſ. من ناسهم الي — v. 7. يعاود Mſ. يعود v. 6.
الله v.7. من الاذا (*de noxa*) من نشاهم الي — (من انسان C.)
الله بين المصريون بني Mſ. بني اسرايل من المصريين به
Mſ. بني اسراءيل v. 10. قوادك Mſ. قومك v. 8. اسرايل
بني اسرايل من بلده
يتخذ — ذلك — من العلم لكل CAP. XII. ver. 3.
عن — رب البيت v. 4. يتخذوا — ذاك — لكل Mſ.
يتاساه — راسا ibid. من — هو وجاره — Mſ. وجاره —
ذكرا — او الماعز v.5. تتواسونه — راس صحيح Mſ. صحيحا
Mſ. فيذبحه v. 6. ذكر — والماعز تاخذونه Mſ. ياخذونه
Mſ. وليأخذوا — ما يجعلونه — والمظل v.7. ليذبحه
وياكلوا — في تلك — v.8. ويخذون — ويجعلون — المظل
لا ياكلوا — v.9. وياكلون — ذلك — ياكلونه Mſ. ياكلوه
ولا ib. لا تاكلوا — طبيخ منضج Mſ. طبيخا منضجا
وعلي هذه الصفة v. 11. ولا تبقوا منه Mſ. تبقوا شيا منه
v. 12. وكذي فكلوه — وتاكلوه Mſ. كلوه — وكلوه
فيراه ملاكي v. 13. فاتجلي في Mſ. فاجلي ملكي في
ويكون — وتحجوا — فتحجونه v. 14. انظره وارثي Mſ. ويرثي
وليأكلوا سبعة ايام ib. فيكون — تحجون — تحجونه Mſ.
واما اليوم — v. 15. وسبعة ايام تاكلوا فطيرا Mſ. فطيرا
v.16. اما في اليوم — من — ينقطع Mſ. فيه من — ينقرض
يكونان لا يصنع Mſ. يكون — ولا يصنع شي — هو
v. 19. الي اليوم Mſ. الي اخر اليوم v. 18. فيهما شي — فهو
خميرا في Mſ. خمير في بيوتكم — ينقطع من صريحي
منازلكم —

كل شي v.20. منازلكم — ينقطع ذلك الانسان من صريح
بجميع شيوخ بني — Mſ. جميع بني — انهضوا v.21. شيا Mſ.
صعتر — في الدم الذي في v.22. اندبن C. امتدوا
من صعتر — في دم في طست — Mſ. الطشت — في الطشت
فيجوز ملاك الله — على المطل — دخله v.23. في الطست
فيتجلي الله — على المظل — داخله ولا يرد Mſ. ولا يدع
فاذا — بنيكم — Mſ. واذا — اولادكم — العبادة v.26.
قولوا — Mſ. فقولوا رافة — راف بمن في بيوت v.27. الصنعة
بنو — فصنعوا جميع — الله به — v.28. ارثي — رثي لبيوت
Mſ. بحسب ذلك ib. بني — وصنعوا بجميع — الله — Mſ.
Mſ. فدعا موسي — فاذبحا — فاذبحوا لله v.31. كذاك
وشدد — في v.33. ودعي بموسي — اخرجا — اعبدوا الله
وتشدد — ليطلقونهم — Mſ. اطلاقهم — قالوا انا — موتي
مشدودة Mſ. مشدوده في ثيابهم v.34. قالوا — مايدون
وصنعوا بني Mſ. وصنع بنو اسراييل — امر الله v.35.
v.37. حطاء Mſ. حطا v.36. اسرايل حينيذ — (tunc) امر
الي سكوت شبيها — (quaſi) Mſ. الي العريش — رجل خلا
ver. 39. رجل راجل (virorum fortium) سوي (vel circiter.)
v.40. حتي زادا لم يصنعوا Mſ. حتي ان زاد لم يصنعوه
Mſ. كان في v.41. مقام اهل — اقام Mſ. مقام — اقاموه
fuit poſt annos 430. كان بعد اربع ماية وثلثين سنه في
كذاك هذا الليل لله محفوظ لخروجهم كذاك — v.42.
(Nox cuſtodiæ, ſeu obſer- وكما كان ليل حفظ Mſ. الليل
لله ليخرجهم فيه من بلد مصر كذاك — vationis.)
انسان — حينيذ يجوز له ان v.44. الليل لله (nox Domino)
وفي بيت — v.46. لانسان — وحينيذ ياكل Mſ. ياكل
v.47. في بيت — وعظم لا تكسرون Mſ. وعظما لا يكسروا
وَارَدَ — (leg. واراد) فحينيذ v.48. يصنعه Mſ. يصنعونه
واراد — وحينيذ يتقدم — اذ يصير Mſ. فيتقدم ويصير
شريعة واحدة Mſ. ولتكون شريعة واحدة بينهم v.49.
فصعوا Mſ. فصنع بنو v.50. تكون — بينكم
(leg. فصنعوا) بني

Cap. XIII. ver. 1. ثم قال Mſ. ثم كلم v.2. كل رحم
Mſ. خرجتم — من بيت — ver. 3. كل بطن Mſ.
الله اخرجكم ibid. اخرجتكم — (eduxi vos) من بين
واذا — v.5. بشدة يد اخرجكم الله Mſ. بشدة قدرة

وكا — اقسمت — (juravi) يعطيكه Mſ. اقسم — الله يعطيك
Mſ. الايام v.7. تاكل — حجا لله Mſ. كلوا — حج لله v.16.
في ذلك اليوم Mſ. قايلا في ذلك اليوم — بسبب v.8. ايام
وليكون — وذكرا — لان الله بقدرة v.9. قايلا — سبب
ويكون — وذكا — (pro ذكرا) لان Mſ. شديدة اخرجك
v.11. وتحفظ Mſ. واحفظ v.10. بشدة يد اخرجك الله
وكذاك — وقسم Mſ. وكذاك — اقسم الله لك — واعطاك ايام
بطن — Mſ. رحم — التي تكون v.12. لك — واعطاه لك
وبكر الحمير فافده — بكر من — v.13. الذي يكون
وكل بكر حمار افده — بكر ذكر Mſ. افده
هذه — Mſ. هذا — قدرة v.14. (maſculum —) من — فافده
من Mſ. من بكور — الي بكور — ولذلك — v.15. يد
من بكور — وكل ابكار ibid. ابكار — الي ابكار — لذلك —
فيكون — لان الله v.16. من ذكور — وكل بكور Mſ.
Quoniam fortitu- وتكون — لان بشدة يد Mſ. اخرجنا
ولما — لم يسيرهم ver. 17. dine manus, vel manu forti.
الله في طريق ارض لان — قال لا يسيروا فيها كيلا —
وكان لما — لم يسيركم طريق بلد Mſ. حربا فيرجعوا
الي طريق — v.18. والان — قال ليلا — الحرب فيرجعون
طريق — ومتعبون (pro متعبيون) Mſ. ومتعبيين صعد بنو
من سكوت — Mſ. من العريش — البر v.20. صعدوا بني
والله — Mſ. وملاك الله — ليسيروا ليلا ونهارا v.21. البريه
لا Mſ. لا يزيل عمود — وعمود v.22. فيسيروا نهارا وليلا
يزول العمود — والعمود

Cap. XIV. ver. 1. قايلا Mſ. تكلما ver. 2. — يرجعوا
يرجعون — الحيث — Mſ. الجبلات — صفون الطاغوت انزلوا
ver. 3. صفون بعل تنزلون (C. صنم Idolum. ut & v. 9.)
فاشد — واعظم — وبجميع ver 4. قد انغلق Mſ. انغلق
فاشدد — واتعظم — وجميع جنده Mſ. جنوده كذالك
وقواده Mſ. وقلوب قواده عليهم — بني ver. 5. كذاك
Mſ. وساير — وعلي جميعهم قواد ver 7. اليهم — من بني
الي فم الجبلات — صفون v.9. وجميع — وقواد علي جميعهم
اثال — v.10. على فم الحيروث — بعل صفن Mſ. الطاغوت
اخذتنا Mſ. اخرجتنا v.11. رفع — بالمصريون Mſ. المصريون
قال — v.13. لهم اصلح لنا من Mſ. لهم خير من ver. 12.
وقال — يصبعها Mſ. يصنعها اليوم — رايتم — ابد الابيد
لكم

لم — كلم بني — في ان v.15. لكم — رايتم — ابدا الي الدهر
ارفع — الي — فشقه فيدخل v.16. ما — مر بن — (بني l.) ان Mſ.
المصريين v.17. فارفع — على — وشقه فيدخلوا بني Mſ. بنو
فيدخلون — بدا احله بفرعون وبجميع جنوده وبمراكبه
المصريون ويدخلون — علي فرعون وعلى جنده Mſ.
بين ver. 19. علي فرعون Mſ. باهلاك فرعون v.18. بمراكبه
بين يديهم — وصار — Mſ. يدي — فصار — فرحل عمود
Mſ. فدخل — وبين عسكر — فغشيا ver. 20. ورحل العمود
ومد — الله علي البحر ver. 21. فدخلا — وعسكر — وغشي
ودخل — ver. 22. فمد — الله البحر بريح قبول Mſ. ريحا قبولا
بجميع ver. 23. ودخلوا — البحر والما Mſ. البحر في اليبس والما
مراكبه ver. 25. من النار Mſ. من نار ver. 24. جميع Mſ.
مراكبهم وساقوها — المصريين Mſ. وساقه — في المصريين
جيش — الداخلين — v.28. وفرسانهم Mſ. فرسانهم ver. 26.
شمالهم ver. 29. جيوش الداخلون — ولا واحد Mſ. احد
فاغاث — Mſ. واغاث — من المصريين ver. 30. يسارهم Mſ.
فامنوا Mſ. وامنوا به وبموسي عبده v.31. من يد المصريين
بالله وبموسي رسوله

Cap. XV. ver. 1. بها — التسبحة Mſ. بهم — التسبيح
Mſ. وبجدي الذي — قادري — اعظمه ver. 2.
وجنوده ver. 4. وبجدي الازلي الذي — طايقي — ارفعه
العمور غطتهم v.5. وجنده زدا بها (C. رمي بها) Mſ. وشقها
الاعدا Mſ. العدو v.6. العمور غطتكم (malè ح pro ه) Mſ.
ver. 8. وبكثرة — بسخطك Mſ. وبعظمة — سخطك ver. 7.
ver. 11. بريحك Mſ. ريحك v 10. تعرم الما Mſ. تعرمت المياه
جليل — تخوف المدايح Mſ. الجليل — تخيف ذو المدايح
ver. 14. الشعب Mſ. القوم ver. 13. metuendus laudibus
وماجوا جميع Mſ. وماج كل v.15. — وسمعت Mſ. — فسمعت
تقع — Mſ. يقع — بعظيم — الذين ملكته حورا ver. 16.
(ut v.17. initium ſit, atque ita بعظم — الذين ملكتهم *
(ſic & C.) فتاتي — اصلحته يداك ver. 17. حوارا (C. etiam)
اذ دخلت — ver. 19. تاتي — اصلته (ح deeſt) يداك Mſ.
الدف — v.20. اذ دخل — فرد الله عليهم Mſ. فرد عليهم
مريم قايلة — بهم ver. 21. دفا — بدفاف Mſ. بدفوف
منها شيا في v.25. شور Mſ. الجفار v.22. مريم — بها Mſ.
ثم جاوا — فنزلوا Mſ. فجاوا — ونزلوا ثم v.27. منها في Mſ.
ثم علي الما

Cap. XVI. ver. 2. وهرون في تلك البرية Mſ.
وقالوا لهما ليتنا — الي — فلم v.3. وعلي هرون في البرية
وقال — v.4. وقال لهما بنو اسرايل ليتنا — على — اذ Mſ.
قال — فيخرج — فيلقطونه Mſ. فليخرج — ليلقطوه حسب
يصلحون — Mſ. فليصلحوا — يلقطونه ver. 5. امر
فقال موسي وهرون Mſ. فقال موسي وهرون v. 6. يلقطون
ان — منه — تمرمركم — ver. 8. لجميع بني اسرايل
بان — به — Mſ. متمرمرون — ومن نحن — تمرمركم
ثم ver. 9. تدمركم — متدمرون — ونحن من — تدمركم
ثم قال موسي Mſ. قال الله لموسي وهرون قولا — تمرمركم
لهرون قل — تدمركم Tum dixit Moſes Aaroni, Dic. v.10.
فكما (فلما — C.) الي — الله — Mſ. فكلما — في — الله في
تدمر Mſ. تمرمر v.12. تكلما Mſ. قايلا ver. 11. قد ظهر في
بالعشي — سلب Mſ. العشي — كان سبط الطل ver. 13.
Mſ. سبط — شي v.14. الطلي (effuſio roris سكب الطل C.)
بني — Mſ. بنو — اعطاكم الله ايام v.15. سكب — بشي
Mſ. ليلقط كل — مريانا — نفوسهم ver. 16. اعطاه الله لكم
من قليلا ومن ver. 17. يلقط منه كل — مريان — انفسكم
لم ينقص ذلك ver. 18. من كثر ومن قلل Mſ. كثيرا
منه شيا الي — ver. 20. فلم ينقصه كل Mſ. من حاجته كل
منه الي — Mſ. (نغل ut ver. 24.) فانتن ونغش فيه الدود
كل Mſ. الرجل يلقط على مقدار ver. 21. فنتن ونغل دودا
اليوم — اشراف جميع بني اسرايل ver. 22. رجل على قدر
ver. 23. في اليوم — جميع اشراف الجماعة فا — Mſ. فا —
فقال لهم موسي هو — Mſ. فقال لهم هو — فدعوه لكم
Mſ. فتركوه — فلم — ونغل لم يكن فيه ver. 24. دعوه
لا تجدونه ver. 25. فودعوه — ولم — ورمة لم تكون فيه
ver. 27. وكذاك ست Mſ. وكذلك ستة ver. 26. لا تجدوه Mſ.
في اليوم — Mſ. اليوم — خرج — ليلقطوا — يجدوا شيا
لموسي قل لهم الي ver. 28. خرجوا — ليلتقطوا — يجدوا
الله جعل لكم شريعة — كل امري ver. 29. لموسي الي Mſ.
اسمه المن v.31. الله قد اعطاكم شريعة — كل انسان Mſ.
مل — لاجيالكم — ينظروا — اطعمتهم v.32. المن اسمه Mſ.
ملوا — لاجيالهم — ينظرون — اطعمتكم Mſ. اخرجتهم
وقال لهرون Mſ. وقال موسي لهرون ver. 33. اخرجتكم
الي ان دخلوا — الي حين ver. 35. كما Mſ. فكما ver. 34.
حولهم

الي دخولهم — الي دخولهم Mſ. دخولهم
عن امر — يكٌ Mſ. علي امر — تكين Cap. XVII.
اعطنا — Mſ. عطيانا — ولم تمتحنون ما عند الله ver.2.
ولما عطش — تمرمروا — من مصر ver.3. وما تمتحنون الله
يرجمونني v.4. ولما ظمي — تذمروا — من بلد مصر Mſ.
فقال — يدي القوم — خذها ver. 5. سيرجمونني Mſ.
ها انا مقيم ver. 6. قال — يديهم — خذه Mſ. (ſic & C.)
ذا — خاصم به بنو — v.7. ها انا موقف دليل Mſ. دليلا
ذات — خاصم بنو — وامتحنوا Mſ. وامتحنوا به ما عند الله
فقال موسى ليوشع — v.9. عملق Mſ. عملاق ver.8. الله
فقال ليهوشع — Mſ. لمحاربة — ومعي العصا — باتخاذها
يوشع — من ver. 10. حارب — والعصا — بها في يدي
ver. 11. يهوشع — ان يحارب عملق Mſ. محاربة العمالقة
ولما — يدا — عليه — ver. 12. العملق Mſ. العمالقة
فلما — يدي — فوقه — Mſ. فكانت — محصونتين
حتي كرد يوسع ver. 13. فكانتا — محصونتين (ſic & C.)
v.14. (C. حتي بذر donec diſperſeret) ثم كرد يهوشع Mſ.
الان لي — ان ver. 16. في كتاب ذكرا Mſ. ذكرا في كتاب
الازلي — ان تكون ال عمالق Mſ. يكون — العمالقة جيلا
جيل (ſic & C. Juravit æternus per thronum, &c.)

فاخذ ver. 2. يثرو Mſ. & C. شعيبٌ v.1. Cap. XVIII.
فاخذ يثرو — ما كان قد ارسلها Mſ. شعيب — ما ارسلها
ابي كان ver.4. غرشم Mſ. جيرشوم v.3. (C. ما بعث بها)
شعيب — وابناه — نازل فيه ver.5. ابي في عوني Mſ. عوني
شعيب — v.6. يثرو — وبنوه — نازل ثم الي Mſ. & C. الي
حماه — واحد منهما v.7. يثرو — وابنيها Mſ. & C. وابناها
ver.8. حموه — امر عن — الي الخبا Mſ. عن — الي الخيمة
شعيب — ver. 9. فقص — حموه Mſ. وقص — حميه
وقال شعيب — من v. 10. يثرو — وخلصتهم Mſ. وخلاصهم
اكبر v.11. يثرو — من تحت نقل (ſic & C.) Mſ. نقل
اكبر من جميع — انفكوا Mſ. دون جميع — انفجوا
(ſic & C. Impudenter ſeu inſolenter ſe geſſerunt) ver. 12.
ثم قدم يثرو — مع Mſ. ثم قرب شعيب — مع حمي
ما هو Mſ. ما صنع — فقال — جالسا — واقفون v. 14. حمو
v. 15. صانعه — وقال — انك جالس — ووقف (C. واقف)
ان كانت لهم Mſ. ان كانت v.16. ليطلبون Mſ. يطلبون

Mſ. ليس هذا الامر الذي انت صانعه حسنا v.17.
Non eſt ليس الاصلح هذا الامر الذي انت صانعه
والقوم — v.18. ليس يصلح C. quod maxime expedit, &c.
اليه v. 19. وهذا القوم — ان تصنعه Mſ. ان تتولاه
علي Mſ. بالرسوم — فيه — يعملونه ver. 20. الي الله Mſ.
من جميع القوم اناسا — v. 21. الرسوم — فيها — يعملون
من Mſ. ساني (melius cum ش) الطمع وخمسين
اناسا — (malè omiſsis cæteris.) شناة للطمع — (C. شاني
فيحكموا — ويكونوا يرفعون — v. 22. الطمع) وخمسات
فيحكمون — ويكونون — يرفعونه — Mſ. وهم يحتملون
الثبات ويصير ايضا — الشعب الي موضعه v. 23. ويحتملون
القيام بهم وايضا — القوم الي موضعه Mſ. بسلام
من Mſ. من حميه v. 24. يصير (C. يسير) بسلام
فاختار — Mſ. فاختار موسي — فجعلهم v. 25. حموه
Mſ. فيرفعون الامر الصعب — والصغير v. 26. فولاهم
حماه ver. 27. الامر الصعب يرفعونه — والامر الصغير
حموه Mſ.

بخروج — Mſ. من خروج — من بلاد v. 20. Cap. XIX.
Mſ. من رفيديم — الاسرائيليون حذا v. 2. من بلد
الي ملاك الله — كذا قال v.3. مرفيديم — ال اسرايل ازا
راءيتم — v. 4. الي الله — كذي قل لال Mſ. الله لال
تكونون v. 6. شاهدتم — شبيها علي Mſ. شبه المحمول علي
v.8. ودعي بشيوخ Mſ. فدعا باشياخ v. 7. تكونوا Mſ.
فاجابه القوم اجمعين — Mſ. فاجابوه اجمعون وقالوا —
بجلي v. 9. قاله الله نصنعه Mſ. قال الله نعمل بحسبه ib.
متجلي لك في غمام Mſ. ملاكي لك في غلظ الغمام
وليومنوا — Mſ. ويومنوا — فكلم — القوم ib. السحاب —
v. 11. ويغسلوا Mſ. وليغسلوا v. 10. فاخبر — القوم لله
v. 12. ويكونوا — يتجلا Mſ. وليكونوا — يتجلي ملاك الله
الصعود — دنا فليقتل Mſ. من الصعود — دابه فليقتل
لا — رجم — او انسانا واذا — بالبوق جازلهم — v. 13. قتلا
من حيث لا — يرجم — ام انسانا لا يحيا Mſ. الجبل
Mſ. الي القوم v. 14. واذا — البوق جاير لهم — الي الجبل
Mſ. معدين ثلاثة — تقربوا v. 15. من الجبل الي القوم
اليوم — كانت في v. 16. مستعدين لثلاثة — تقربون
في اليوم — Mſ. غداته — حتي انزعج جميع القوم الذي
بالعداه

فاخرج — ليتلقي v.17 بالغداه كانت — زعج القوم الذين
وطور — من اجل تجلي ملاك v. 18. واخرج — لتتلقا Mſ.
ibid. وجبل — من قبل ما تجلي الله — Mſ. الله —
وترعرع C. وتزعزع جميعه Mſ. وتزعزعت الجماعه
ملاك الله — ونادي الله موسي — راس v. 20. الجبل جدا
ان لا — الي v. 21. الله — ونادا موسي — راسه Mſ. الجبل
Mſ. وليتقدس لايمة — كيلا v. 22. كي لا — علي Mſ.
قال الله له — فانزل v. 24. وايضا الايمة — يتقدسون ليلا
وقال لهم Mſ. وقال لهم ذلك v.25. قال له — انزل Mſ.

من بلد مصر Mſ. من الارض مصر v.2. Cap. XX.
Mſ. & C. منحوتا — لما — من العلو — في الارض سفلا v. 4.
القادر الغيور — v. 5. فسلا — مما — في العلوا — في السفل
الطايف الغيور C. الطايف المعاقب — لشانيي Mſ. لساني
بسم — Mſ. باسم — يحلف v.7. لمحبي Mſ. من محبي v. 6.
سبت تسبت فيه لله — v. 10. تعمل Mſ. تخدم v. 9. حلف
ſic & C. السابع v. 11. سبت لله — في منزلك Mſ. في محلك
لا Mſ. معطيه لك Mſ. معطيكه v. 12. السبت Mſ.
ibid. — ولا Mſ. لا — v. 16. — ولا Mſ. لا — v. 15. ولا Mſ.
لا تهو بيت صاحبك v.17. شهادة باطلة Mſ. شهدة زور
ولا تمن منزل Mſ. لا تشته زوجة صاحبك وعبده
يدركون — v. 18. صاحبك ولا تمن زوجته وعبده
ينظرون — والفلايل — زعجوا Mſ. والشعل — انزعجوا
انت نسمع — الله ليلا Mſ. نسمع — الله فنهلك v. 16.
فانما تجلي لكم ملاك الله ليمتحنكم v. 20. نهلك
فاني لكي يمتحنكم تجلي لكم Mſ. ولتكون تقوته في
عن v.21. تقويه leg. تقويه ib. الله ولكي تكون تقيته في
فلا v. 23. من بعيد — اللذي ثم Mſ. بعد — الذي فيه
فلا تصطنعوا معي — لا Mſ. تصنعوا — لا تصنعوها
واصنعوا لكم مذبح علي الارض v. 24. تصطنعوها لكم
Mſ. اصنعوا لكم — صعايدك — اذكر باسمي اجيبك
مذبح علي الارض اصنعه لي صواعدك — (Quo mentionem
faciam nominis mei. Potius quam, Recordare ut Par.)
Mſ. علي — سوتك ver. 26. اذكر اسمي التجلي لك
الي — سواتك

وهذا — Mſ. وهذه — التي تجعلها لهم v.1. Cap. XXI.
يخرج Mſ. ſic & C. فليخرج v. 3. التي تتلوها بحضرتهم
بامراة — (C. المراة) فالامراة Mſ. ſic & C. عراة — فالمراة v.4.
الحكام — او الي Mſ. الحاكم — او حذه ver. 6.
قبحت — غريب Mſ. ان قبح — الغربا لا يسلط v. 8. حذه
باخري معها فلا ينقصها من طعامها v. 10. لا يتسلط
فطعامها وكسوتها واوقاتها لا ينقصها Mſ. وكسوتها واوقاتها
وان ver. 13. فقتله فليقتل قتلا Mſ. فمات فليقتل v.12.
لم يعتمد قتلته وسببه الله علي يده فساجعل لك موضعا
ومن لم يتعمد فان الله اوصل في امره Mſ. للهرب اليه
وان لم يتعمده — In C. : انى اصير لك موضعا يهرب اليه
الله سبب له علي يده واصير لك موضع يهرب الي ثم
واذا تقحم رجل علي اخر فقتله باغتيال من قدام ver.14.
وان اتقحم انسان علي صاحبه Mſ. مذبحي تاخذه ليقتل
بمكر C. فقتله بخبث من عند مذبحي خذوه واقتلوه
ver. 16. فمن عند مذبحي ياخذ (pro يوخذ) ويقتل
قتل يقتل Mſ (ſic & C.) ووجد في يده فليقتل قتلا
تخاصم اناس — Mſ. تخاصما انسانان — احدهما ver. 18.
Mſ. الضارب غير انه يعطيه ارش عطلته v. 19. احدهم
v.21. فمات Mſ. ومات v. 20. الضارب عدا عطلته يعطيه
لانه مولاه ſic & C. Mſ. انه ماله pecunia ejus, ut Hebr.
تناصا اناس — Mſ. واذا تخاصم قوم — ويعطه ذلك v. 22.
وديه عين — Mſ. وعينا — وسنا — ويدا v. 24. فيعطيه
او ver. 26. وكي Mſ. وكيا v.25. وسن — ويد pretium oculi
وان Mſ. وان القي — او امته ibid. او عين امته Mſ. امته
او سن امته (C. طرح excuſſerit. f. rectiùs.) سرح —
ثورا — فاشهد ver. 28. الثور نقي Mſ. الثور بري v.27.
ثور — فنوشد صاحبه Mſ. علي صاحبه Indicatum fuerit
v. 31. فان — فليعطي Mſ. وان — فليعط v. 30. domino
ver.35. لا Mſ. فلم v. 33. ابنا او امة Mſ. صبيا او صبية
فيباع — وكذاك الميت Mſ. فليبيعا — وكذلك الميت
ثور Mſ. ثورا v. 36. ايضا

فلا تبل به Mſ. فدمه مطلول ver. 2. Cap. XXII.
Non eſt ei فليس له دية C. Non eſt ob eum vindicta.
اشرقت — Mſ. شرقت — فلا تكل له v.3. pretium ſanguinis.
Et rependat. فله دية فليغرم C. Eſt ob eum vindictæ. فله تبل
وان Mſ. واذا ارعي الانسان ضيعة — ورعت v. 5.
فوجدت Mſ. ووجدت v. 6. ارعا انسان ضيعا — ان رعت
ليحفظه له فسرق ذلك Mſ. لتحفظ ذلك له فسرق v. 7.
ver. 8.

v.8. يوجد السارق Mſ. سارق يوجد v.9. يقول—هولي—سلمه
Mſ. ان يقول— هو— سلم C. يغرم v.10. ثورا— اوشيا
من ساير البهايم Mſ. ثور— او ساير البهايم ليحفظه
deeſt verbum hoc etiam in C. v. 10. غنم بغير Mſ. او
سبي بغير v.11. يفصل—ولا Mſ. تفصل—ولم v.12. وان
سرق Mſ. ومن سرق v.13. يغرم الفريسة (ſic & C.) Mſ.
يغرم ثمن الفريسة v.14. الانسان من صاحبه شيا Mſ.
انسان شيا من صاحبه v.15. مستاجرا Mſ. اجيرا ver. 16.
خدع — فليمهرها زوجة له (ſic & C.) Mſ. خادع—
فليمهرها وتكون له زوجة ver. 17. به Mſ. منه
ver. 19. وكل من اتي بهيمة Mſ. وكل من ضاجع شيا من
البهايم ver. 20. الا لله Mſ. الا الله (C. حاشي لله) ver. 21.
تعنيه — في ارض Mſ. تعبنه — في بلد (ſic & C.) v.22.
ولا تظلم كل ارملة ويتيم Mſ. كل ارملة ويتيم فلا تظلمه
ver. 23. فان ظلمت واحدا منهم Mſ. فانك ان ظلمته
v. 24. وبنوكم Mſ. وبنيكم ver. 25. وان اقرضتم Mſ. وان
اقرضت v.27. فيماذا — فان هو— منه لاني Mſ. فيماذا—
(C. اكيف ذا) فانه قد — صراخه انني (C. له)
ver. 28. ولا تشتمن حاكما Mſ. والحاكم لا تشتمه ver. 29.
وسلافك — وابكر — فاجعلها لي Mſ. وسلافتك —
وبكور— وتعطينيهم C. تعطيه لي ver. 30. فاصنع —
وليكن المولود منها سبعة تجعله لي Mſ. تصنع —
سبعة—تعطينيه (C. تعطيه لي) v.31. وكونوا اناسا مقدسين لي
وحيوانا مفترسا في—بل اطرحوه للكلب Mſ. واناس مقدسين
تكونوا لي وحيوان مفترسين في—بل للكلب اطرحوه

CAP. XXIII. ver. 1. لتكون Mſ. فتكن ver. 2. عما
تميلها به بل مل الي ورا الاكثر Mſ. لتميلها بل ورا
الاكثر فميل (C. فمل) v. 3. تحاب (ſic & C.) Mſ. تحابي
ver. 4. فاجات Mſ. فاجيت ver.5. حمله — بل يجبان تحط
عنه حطا Mſ. تحمله —بل حطا تحطه معه ver.6. عمل
Mſ. عيل ver.7. وابعد من الكلام الباطل Mſ. ومن
الكلام الباطل فابعد ver. 8. الرشي تعمي Mſ. الرشا
يعمي ver.9. ولا تضغط الغريب اذ طال Mſ. والغريب لا
تضغطه وانتم عالمون بضعف نفس الغريب اذ طال Infirmitatem
animæ peregrini. C. ولا تضغط الغريب لانكم عارفين
بنفس الغريب وطال ما ver. 10. وازرع حقلك ست سنين

Mſ. وست سنين ازرع ارضك فيها v. 11. سيبها وذرها
تاكل—وفاضلها—البرية كذلك فاصنع Mſ. تسيبها
وتذرها ياكل-- وفاضلهم— الصحوا وكذلك اصنع
ver.12. وستة Mſ. وست C. ست ver. 13. واحتفظ بجميع ما
وصيتك به تذكره— فيك ſic & C. Mſ. وبجميع ما
فاك (leg. تذكروه)—قلته لكم احتفظوا تذركوه v.14.
وثلاث كرات Mſ. وثلث مرات ver. 15. تاكل فيها—
لانك— مقدسي فارغين Mſ. تاكل— فان— بين
يدي فارغا ver. 17. تحضر في جميع— مقدس Mſ.
يحضر جميع—بين يدي v. 19. يواكير— بها— ولا
تطبخ الجدي بلبن امه Mſ. بكور— به— ولا
تاكل لحم بلبن *Neque comedes carnem cum lacte.*
Ita Rabbini locum hunc intelligi volunt. ver. 21.
v. 21. عن جرمكم Mſ. جرومكم v. 22. اقول لك— وابغض
مضاديك Mſ. اقوله— واضررت مضارريك C. مضاريك
Et affligam affligentes te. v. 23. وادخلك Mſ. ادخلك
v.24. باعمالهم—مذابحهم ſic & C. Mſ. كاعمالهم—
دكاكها *Statuas eorum.* v. 25. فابارك— وفي شرابك
وازيل Mſ. يبارك— وشرابك ويزيل v. 26. ولا وتكون
ثاكل ولا عاقر Mſ. ولا تبقا مكثال وعاقر v. 30.
لكني اطردهم قليلا قليلا— Mſ. لكن قليلا
قليلا اطردهم— ibid. الارض Mſ. البلد ver. 31.
فلسطين— اجعل Mſ. الفلسطين— اسلم ver. 32. لهم
ولمعبوداتهم Mſ. معهم ومع معبوداتهم ver. 33. كيلا
يبغوك على الخطا لي Mſ. كيلا يخطوك لي *Ne te peccare in me faciant.*

CAP. XXIV. v.1. الي ملاك الله Mſ. الي الله v.2. الي ملاك
الله Mſ. الي الله v. 3. وقص القوم—الكلام الذي به عليه
Mſ.(f.è linea prox.redundat vox iſta)—قوم الله—فقص
الامور التي بها نصنعها v.4. الله—غدوة وبني—عشر
دكة Mſ. الله ذاك— بالغداة فبني عشر دكة v.5. ابكار
بني— صعايد— من البقر لله Mſ. بيكور من شباب
بني— صواعد— لله من البقر v.7. وعمل جميع ما امر
الله به بين ايديهم وقالوا نقبله ونعمل به Mſ. وقالوا
جميع ما امر الله به نقبله ونصنعه ſic & C. v. 8. ثم
لكم— (ſic & C.) اخذ موسي الدم— على— هوذا—
الاحكام Mſ. الدم— (deeſt من in C.) فاخذ موسي من
عن—

هذا معكم— الامور (pro علي) عن— C. الكلمات
ver. 10. ملاك الاه Mſ. نور الله الاه ſic & C. *Splendorem*
Domini. ver. 11. ملاك الله Mſ. نور الله ver.12. الي الجبل
هناك حتي اعطيك Mſ. اليّ الي الجبل ثم واعطيك *Ad me*
in montem.— v.13. فقام هو Mſ. فقام موسي v. 14. اليهما
Mſ. اليكم C. rectius اليهم v. 16. ستة Mſ. ست v. 17.
وكان منظر ملاك الله Mſ. وكان ريا نور الله *Et fuit*
aſpectus ſplendoris. v. 18. به Mſ. فيه

CAP. XXV. ver. 1. قايلا Mſ. تكليما ver. 2. فريزه—
فريزتي Mſ. رفيعة—رفيعتي *Oblationem meam*: à رفع *tollere,*
elevare. atque hanc vocem infra c. 29. 28. noſter
etiam retinet. ver. 3. الفريزه التي تاخذونها Mſ. الرفيعه
التي تاخذونها v.4. ومرعزي Mſ. ومرعز C. ومرعزا v. 5.
كبش Mſ. كباش ver. 6. الاضاة— لدهن— الاصماغ
ſic & C. Mſ. للاضاة—الدهن—الصموغ v.8. فليصنعوا
Mſ. فيصنعوا ver. 9. فاصنعوا Mſ. تصنعوا ver. 10.
وليصنعوا— وليكن ذراعين— وعرضه ذراعا ونصفا
وسمكه ذراعا ونصفا Mſ. ويصنعوا— ذراعين— وذراع
ونصف عرضه وذراع ونصف سمكه v. 11. من ذهب Mſ.
بذهب ver. 12. حلقات— من جانبه— من جانبه Mſ.
حلق— في جانبه— في جانبه v. 13. وغشها Mſ. وغشاها
v. 14. علي جانب Mſ. علي جانبي v. 15. في الحلق لا Mſ.
في حلق الصندوق لا v. 17. وليكن ذراعين—وذراعا
Mſ. ذراعين— وذراع ver. 19. واعمل كروبا من —
وكروبا من Mſ. واصنع كروبا واحدا من—واحدا من
v. 20. ومظالين Mſ. ومظللين v. 21. بعد Mſ. من بعد
v.22. علي صندوق— اوصيك به Mſ. على الصندوق—
امرك به v. 23. وليكن طولها ذراعين وعرضها ذراعا
وسمكها ذراعا ونصفا Mſ. ذراعان طولها وذراع عرضها
وذراع ونصف سمكها v. 24. وغشها Mſ. وغشاها v. 25.
مستديره—زيجا Mſ. مستديرا—زيج v.26. وضع —حلقات
ذهب— في اربع زواياها Mſ. واصنع —حلق من ذهب—في
الاربع زوايا ver. 27. امام Mſ. وامام ver. 28. وغشها— Mſ.
—وغشاها v. 30. يدي سكينتي دايما Mſ. يديّ دايما
ſic & C. v. 31. واعملها مصمتة— تكون Mſ. مصمتة
تصنعها— يكونوا v. 32. ولتكن ست قصبات Mſ.
وست قصبات خارجات v. 33. كذلك Mſ. كذاك v. 34.

وفي المنارة Mſ. وفي نفس المنارة v.35. كذلك— القصبات
كذاك— قضبات ver.36. تفاحها— تكون مصمتة Mſ.
تفافيحها— يكونون كلها مصمتا ver. 37. سبعة —
اسرجت— فلتضي Mſ. سبع — اسرج — تجي *pertinget*
C. تضي *cum accenſæ fuerint lucernæ.* ver. 38. وذوات
كلبتيها Mſ. وكلبتها v.39. بدرة من ذهب Mſ. من بدرة
ذهب ver. 40. واعمل مثل شكله — مراة Mſ. واصنع
مورا— كشكله *videre factus eſt.*

CAP. XXVI. ver.1. عشر شقق — صورة صنعة Mſ.
عشرة اشقاق — (C. شقاق) صورا صنعة (C. صورة
كروبين *figuræ Cherubim*) v.2. ثمان — ذراعا — الشقق
Mſ. ثمانية — ذراع — الشقاق (C. الاشقاق) ver.3. وخمس
شقق تكون مخيطة الواحدة مع الاخري * اصنع Mſ.
خمس شقاق تكون مخيطة واحدة مع اخري وخمس شقاق
مخيطة واحدة مع اخري * واصنع v. 4. وكذلك فاصنع
Mſ. وكذلك تصنع v. 5. خمسين — تصنع — ولتكن—
احداها Mſ. وخمسين — تصنعها — وتكون الواحدة ver.6.
شطية — والف الشقق الواحدة بالشطايا Mſ. شطظا—
وولف الاشقاق واحدة بالشطظ (C. شضة, puto شطة) ſic
& C. ver. 7. واصنع شققا من مرعزي مضربا Mſ.
وتصنع شقاقا من ماعز خبا v.8. اربعة — لاحدي Mſ.
اربع — للاحدي v. 9. والف — شقق — الشقق — واثن
المضرب Mſ. وخيط — الشقاق — اشقاق واثني الخبا
v.10. الموتلفة Mſ. المتلفقة v.11. شطية—الشطايا—والف Mſ.
شظظا—الشظاظ—وولف v.12. من شقق المضرب—تسبله
Mſ. شقاق الخبا—تسبلها v.13. هاهنا وذلك--شقق المضرب—
جانب Mſ. ههنا—شقاق الخبا—جانبي v.14. تيوس اديما —
Mſ. كباش اديم ibid. دارش— *pellibus nigris.* Author
Kamuſi Dariſh *pelles notas* eſſe dicit, *colore nigricante*: non
ergo eſt coloris, ſed potius pellis ejus coloris nomen.
quid ſi à Græco δέρας; neque enim originis eſſe Arabicæ cenſet idem Autor. ver. 15. قايمة Mſ. قايما ver. 17.
ولتكن لها— كذلك فاصنع Mſ. ولها — كذاك تصنع
v.19. تحتجة ولتكن قاعدتان Mſ. التحتجة قاعدتان v. 20.
وبجانب Mſ. والجانب ver.21. واربعين — من فضة Mſ. ولها
اربعين — فضة ver. 22. من الغرب Mſ. في الغرب ver. 24.
لكل ركنين Mſ. للركنين v.25. ثماني—ولتكن قاعدتان

Mſ. ثنية — قاعدتان ver. 26. عوارض — المسكن Mſ.
امهاجا — المسكن الواحد ver. 27. — عوارض — عوارض
للزوايا Mſ. امهاج — امهاج — للزاويتين ver. 28. والعارضة
الوسطي — نفذة Mſ. والمهج الاوسط — نافذ ver. 29.
للعوارض — العوارض Mſ. للا مهاج — المهاج ver.30. بهيئته
Mſ. كهيانه ver. 31. بحلة Mſ. شجفا C. سجفا rectiùs
cum س ut ver. ſequenti. ver. 32. — واصنعها — اعمدة
ولتكن زرافينها Mſ. — وعلقه *appende ipſum* — عمد
وزرافينها (C. واجعلة) ver. 33. — الحاجلة — الشطايا
الحاجلة فتفصل الحاجلة Mſ. — السجف — الشطاظ
(C. الشضض pro الشظ) السجف فيفصل السجف v.34.
واصنع Mſ. واجعل v. 35. من خارج الحاجلة Mſ. خارج
السجف ver.36. رقام Mſ. راقم ver. 37. — اعمدة — وغشها
ولتكن زرافينها من ذهب وافرغ لها — نحاس Mſ. — عمد
وعشاها وزرافينها ذهب وصب لها — من نحاس

CAP. XXVII. v.1. مذبح القرابين من — وليكن طوله
خمس ادرع Mſ. من — خمسة (C. مذبح القرابين) مذبحا
ادرع طوله ver.2. شرفته — شرفه Mſ. اركانه — اركانه
ver.4. في اربعة الاطراف — حلقات — النحاس Mſ. من
نحاس — حلق — في اربع اطرافها v.7. وادخل ſic & C.
Mſ. وتدخل ver. 8. من الواح — كذلك يصنعون Mſ.
كذلك يصنعوا (C. rectiùs الواحا) deeſt ا. — الوحا ver.9.
الجذوب — عشر (ſic & C.) مهب Mſ. الجنوب — من عشر
(ſic & C.) ver. 10. فلتكن عشرين — واجعل زرافين Mſ.
عشرون — وزرافين v. 11. وكذلك لجهة — واعمدتها عسرون
الاعمدة — من فضة Mſ. وكذلك في جهة — وعمدها
عشرون العمد — فضة ver. 12. يكون قلوعا Mſ. قليع
طولها v.13. خمس عشرة Mſ. خمسة عشر v.14. — واعمدتها
ثلث Mſ. وعمدها — ثلاثة ver. 15. ولباب — مشرور وله
عمدة — اربع (al. pro اربعة) خمسة Mſ. والباب — مشرور
وله اربع عمد — اربعة (*opere phrygionico*) صنعه راقم *columnæ*
quatuor, ut in Hebr. ver. 17. خمسون ذراعا Mſ.
خمسون v. 19. للسرادق (dele ة) واوتادة ver. 21. من خارج
الحاجلة — بين يدي سكينة الله Mſ. — خارج السجف
بين يدي الله ſic & C.

CAP. XXVIII. ver.1. من بين جميع بني — ليوموا
ويكونوا لي — بنيه (ſic & C.) Mſ. — من بني — ليوا لي
بنوه v. 3. علم روح الحكمة ان ſic & C. Mſ. راي علم
الحكمة ان يصنعوا ثياب الحكمة ان repetita hæc errore
ſcribæ. v.4. — وهذه — التي يصنعوها — ومطرة ومبطنة
ويصنعون — وبنيه Mſ. وهذا — الذي يصنعوها — ومطر
ويصنعوا — ولبنيه (ſic & C.) — وثونية ver. 5.
والاسمانجوان Mſ. (deeſt س) والامانجون ver. 6. فيصنعون
Mſ. فيصنعوا ver. 7. يخيطان Mſ. تحيط v. 8. — الذي Mſ.
الذي عليها C. التي عليها v. 10. علي حسب ولادتهم
Mſ. كتاليدهم ſic & C. ver.11. خارط — واجعلهما يحيط
بهما Mſ. — واصنعها (C. خارظ quod verius) خارج
تحيط بها C. محيطة معينة من ذهب تصنعها *circumdatos*
ocellatos ex auro facies eos. ver. 12. حجوي — بين يدي
سكينة الله Mſ. حجارة — بين يدي الله ver. 17. — فيها
اربعة Mſ. فيه — اربع ver.18. ومها البلور (forſan vox ſecunda
primæ explicatio eſt, ut in Kamuſio.) Mſ. وبها
rectiùs cum م C. ومها ſed ſine البلور v.19. جزع وسبج
Mſ. زجع وسبج malè tranſpoſitis literis. C. جزع وسبج
ver. 20. ويسف ſic & C. Mſ. ويشب ver. 21. لاثني Mſ.
للاثني v. 22. سلسلة Mſ. سلاسل v.24. ضفيرتي — اللتان
في Mſ. الضفيرتين — التي في ver.25. — وطرفي — الاخرين
فتصيران علي Mſ. وطرفا — الاخرين — فتصير على
ver. 26. حلقتين واجعلهما ſic & C. Mſ. حلقتين من
ذهب واجعلها v. 28. وتحبكون — الي حلقة Mſ. — ويحبكوا
الي حلق ſic & C. v. 29. على الصدرة Mſ. علي صدره
ſuper pectus ſuum. C. على قلبه *ſuper cor ſuum.* ver. 30.
وتجعل في البدنة المهياة — وتكون Mſ. — بان تجعل فيها
فتكون C. وتجعل علي البدنة ibid. على قلبه بين يدي
سكينة الله Mſ. علي صدره بين يدي الله C. على قلبه
بين يدي الله ver.31. الصدرة صنعة حايك ſic & C.
Mſ. الصدرة omiſsis cæteris, ut in Hebr. v.32. — فوه
فيه — من وسطه — تصير له Mſ. في وسطه — يصير له
وجلاجل ذهب ver.33. وبك في الذي راسه من وسطه C.
فيما بينهما دايرة ſcribæ errore—deeſt in Mſ. C. وجلاجلا
من ذهب في ما بينما مستديرا ver.34. — ذهب — ذهب
بما يدور Mſ. من ذهب — من ذهب — مستديرا ſic & C.
ver. 35.

ver.35. اذا خدم — الي القدس بين يدي سكينة الله
Mſ. اذ يخدم — القدس — بين يدي الله ſic & C.
ver.36. قدسا لله ſic & C. Mſ. قدس ليوي Hebraica
ſc. retinens. ver.37. بخيط — دون Mſ. بسلك من — دو
malè omiſſa litera ن. v.38. ويكون — ذنوب — تقدسها
اعطياتهم Mſ. وتكون — عن ذنوب — يقدسها عطاياهم v.39.
الجبة — رقام Mſ. — التونية ſic & C. راقم C. رقم ver.40.
جبيا Mſ. تونيات C. توانية v.42. سراويلات — من ابدانهم
ſic & C. Mſ. سراويل — من بدنهم ver. 43. وتكون Mſ.
فتكون C. وتك ut ſæpe alibi omiſſo ن

CAP. XXIX. ver. 1. — ويوموا لي خذ فتيا من Mſ.
— وياموا لي خذ ربا من ſic & C. v. 2. — وخبزا — جرادق
تصنعها — ممسوحا Mſ. — وخبز — وجرادق — ممسوحا
تصنعها v.3. واجعل ذلك — وقدمه — الفي Mſ. — واجعلها
وقدمها — الرت v. 4. واغسلهما Mſ. وغسلهم v. 5. المبطنة
Mſ. التونية v. 6. دون Mſ. علي v.7. وامسحه Mſ. وامسكه
به v. 8. بنيه — جبيا Mſ بنوه — تونيات v.11. عند خبا
Mſ. عند باب خبا C. بباب خبا v. 12. دمه شيئا — علي
شرفات Mſ. دمه — على اركان v. 13. وخذ منه — الجوف
Mſ. وخذ — الجوف v. 14. وخثه pro وفرثه Mſ. وفرثه ſic
& C. rectè. v. 16. ما ترشه Mſ. ورشه v. 18. — وقتره علي
قربان لله ſic & C. مقبول قربان لله Mſ. وقتر جميعه علي — لله
v.20. ما تجعله — وعلي شحمات وعلي — ابهم ايديهم الايامن
وعلي ابهم ارجلهم الايامن Errore ſcribæ, deeſt in Mſ.
v. 21. وخذ — وثيابه — وثيابهم معه Mſ. ثم خذ — وعلي
ثياب بنيه معه (C. وثياب بنيه معه) ثيابه — وعلي v. 22.
اليمني Mſ. اليمين v.23. ورغيفا Mſ. وعريفا malè tranſpoſitis
literis. C. الايمن v. 24. وعلي اكف Mſ. وكفي
v.25. وخذه Mſ. ثم خذه v. 27. رفعت Mſ. رفع *qui elevatus*
eſt. ver. 28. فيصير — رفيعتان — رفعا — رفيعة Mſ.
فيصيران — رفيعا — رفيعا — رفيعتهم ver. 30. — الامام
ويخدم ſic & C. Mſ. الامم — ليخدم C. ان يخدم v. 31.
وكبش الكمال تاخذ وتنضج في مكان مقدس ſic & C.
interpoſito لحمه viz. وتنضج لحمه Mſ. ثم خذ كبش
الكمال واطبخ لحمه في موضع مقدس v. 32. لحم الكبش
والخبز ſic & C. Mſ. لحمه مع الخبز ver.33. In Exempl.
impreſſ. dividitur hic verſus, & deeſt verſus 34.
quem ſic exprimit Mſ. v.33. واكلونها لما استغفر
لهون بها ليكمل ولتقديسهم C. وياكلون ذلك الذي
استغفر عنهم لاكمال واجبهم ibid. وغريب لا ياكل شيا
منها لانها مقدسة C. واي اجنبي لا ياكل منه اذ هو
قدس v.34. Mſ. وان بقي شي من لحم الكمال ومن الخبز
الغداة فاحرقه بالنار ولا يوكل انه مقدس الي *Quod ſi*
remanſerit quid de carne completionis & de pane uſque mane,
comburas illud igne: & non comedetur quoniam ſanctum eſt.
C. وان تبقا من لحم الكمال — وتحرق الفاصل لا
يوكل اذ هو قدس *Combures quod reliquum eſt, non*
comedetur cum ſit ſanctum. v.35. كذا حسب ما امرتك به
Mſ. كذي كجميع ما امرتك v.36. alias) وتصنع ربا
فتيا ſubſtituit. ver. 1.) للذكاه في كل — فتذكي
Mſ. ورث للذكوه تصنعه كل — فتذكيه v.37. — ويصير
كل من دنا ſic & C. Mſ. فيصير — كل دان v. 38. حملان
ابنا Mſ. حملين ابني ver. 39. بالغداه — المغيبين Mſ.
بالغدا الغروبين ver.41. المغيبين Mſ. الغروبين ſic & C.
v.42. دايما — احضرك اليه Mſ. دايمة — احضرك v.43. واناشد
&c. ثم بني اسراييل ويتقدس بكرمي واقدس به Mſ.
فاذا حضرت ثم لبني اسرايل تقدس البيت بنوري
وقدست به C. واحضر هناك لبني اسراييل واتقدس
بوقاري *Et cum convenero ibi filios Iſraelis ſanctificabitur*
domus ſplendoris mei. C. *Conveniam ibi, &c. gloria mea.*
v. 44. وقدس Mſ. وقدست v.46. انني من ارض — ربكم
ſic & C. Mſ. اني — من بلد — ربهم deeſt in C.

CAP. XXX. ver. 1. السنط تصنعه Mſ. السنط v. 2.
وشرفاته at ver.10. اركانه Mſ. واركانه ver.3. وشرفاته —
Mſ. واركانه — ver. 4. وحلقتين من ذهب — في جهتيه
كذلك Mſ. وحلقتا ذهب — تكون في جهتيه كذاك
ver. 6. الحاجلة التي على الشهادة بالموضع Mſ. السجف
الذي على صندوق الشهادة Repone ex C. بين يدي
الغشا الذي على الشهادة الذي احضرك هناك *Coram*
operculo quod ſuper teſtimonium ubi te conveniam. ver. 7.
الاصباغ Mſ. الصبوغ ver. 8. — اسرج بين المغيبين
بخورا Mſ. السرج بين الغروبين — بخورا دايما deeſt etiam
in C. ver. 10. مرة في السنة من دم ذكاة يوم الغفران

مرة في السنة يستغفر — عنده من خواص الاقداس هو لله
Mſ. — مرة في السنة يستغفر (C. &c.) مرة واحدة في السنة
ut in impreſsis.) من (in C. deeſt هو) وهو (C. عنه) عنده
خواص الاقداس لله v.12. اذا احصلت — اذا احصيتهم Mſ.
ſic & C. اذا رفعت — (اذا حضرت C.) اذا احصيتهم v.13.
وهو v.14. يعطي — نصفه Mſ. يعطون — نصف المثقال
رفيعة Mſ. رفيعة لله v.15. من ابن وهو Mſ. ابن — فهو
وخذ Mſ. وخذوا فضة التكفير — واصرفها v.16. الله
تكليما Mſ. قايلا v.17. فضة الغفران ſic & C. — واصرفه
v.18. ومقعد Mſ. ومقعده ver.19. وبنوه — Mſ. وبنيه —
v.20. يغتسلوا — يهلكوا Mſ. يغتسلون — يهلكون في
v.21. وفي وكلم v.22. فلا يهلكوا Mſ. ولا يهلكون
تخذ لك من — العود v.23. ثم كلم — تكليما Mſ. قايلا
Mſ. ومن Mſ. القسط — قسط ver.24. تخذ من — عود
دهنا لمسح — v.25. القصط — (at rectius cum س) القسط
وقدس جميعها v.29. دهن مسح — بذاك Mſ. كذاك
وقدسهم ويكونوا — بهم يتقدس Mſ. تكن — بها تقدس
وهرون وبنوه Mſ. وتمسح هرون وبنيه v.30. يقدس C.
لا يدهن به بدن انسان v.32. تمسحهم C. امسحهم
ولا تصنعوا مثله على هيته وكا هو قدس كذاك
على بدن انسان لا يدهن Mſ. فليكن قدسا لكم
وبهياته (لا يدهن منه C. &c.) لا تصنعوا مثله وكا
تعطر بمثله — v.33. هو قدس كذاك قدسا يكون لكم
malè عطر مثله — على انجي Mſ. ſic & C. على اجنبي
tranſpoſitis literis. ver.34. &c. وقال Mſ. ثم قال الله
لموسي خذ صموغا منها اصطراك واظفار وميعه وصموغ
وقال الله لموسي خذ لك C. مع لبان ذكي اجزا متساويه
اصماغ مصطكي ولادن ولبنا الصومغ ولبان ذكي
وتصنعها بخور عطر — ver.35. جوز بخور يكون
واصنعها Mſ. مطرا (C. مطريا) طاهرا ſic & C.
وتسحق منها نعما v.36. بوخرا (pro بخورا) معطرا — مطهرا
Mſ. وتجعل منها حذا — حيث — قدس تكون
واسحق منه دقيقا واجعل منه بين يدي — الذي —
وتسحق منها دقيق وتجعل C. هناك ومن خواص — يكون
منها حذا — حيث احضرك ثم خواص الاقداس يك لكم
ver.37. لا تصنعوا بخورا علي هيته لكم قدسا يكون لله

Mſ. بهياتها لا تصنعوا مثله قدسا يكون لك كا هو لله
Ad modum ejus non facietis inſtar ipſius, ſanctum erit vobis,
ſicut eſt Deo. C. بهياتها لا تصنعوا لكم قدس تك لكم
ſanctum erit vobis. ver.38. يصنع Mſ. صنع

CAP. XXXI. ver.2. تشريفي Mſ. قد شرفت ver.3. من
وحذق بالمهن Mſ. وحذق v.4. من عند الله Mſ. عندي
ver.5. ونخارة — leg. ونجاره Mſ. ونجر — ver.6. — وقد
وانا فقد — فيصنعوا — امرتك Mſ. فيصنعون — امرتك
والصندوق للشهادة Mſ. وصندوق الشهادة ver.7. به
v.11. كجميع ما Mſ. حسب ما امرتك به يصنعونها
امرتك يصنعوها v.14. ينقطع ذلك الانسان من قومه ſic
& C. Mſ. ينقطع من قومه v.15. — ستة — وذلك ان
(وذاك ان C.) وذاك بان — Mſ. ſic & C. اليوم السابع — وهي
في يوم — يقتل ibid. ست — السابع — هي — ſic & C.
Mſ. فليحفظ — واجبتها v.16. في اليوم — يقتل قتلا Mſ.
بيني — الي الدهر اذ في v.17. ſic & C. وكذاك يحفظ — بها
بين — (بيني pro) الدهر (C. للدهر) لان في Mſ. ستة
لوحين من جوهر مكتوبين بفعل الله v.18. ست
لوحي جوهر (C. لوحان الجوهر) مكتوبان بقدره Mſ.
الله ſic & C.

CAP. XXXII. ver.1. ايدينا — عن النزول Mſ. ان
Mſ. شنوف ver.2. اشناف Mſ. شنوف ver.3. ينزل — يدينا
ſic & C. فسجدوا له وقالوا — نسل — ارض ver.4. اشناف
واذا — حج Mſ. ونادي — جا v.5. وقالوا — ال — بلد Mſ.
وصعدوا Mſ. فقربوا صعايد وذبحوا سلايم — يلعبوا ver.6.
فقربوا صواعدا وذبحوا C. ليلعبوا صواعدا وقربوا ذبايح سلامة
انزل Mſ. فانزل فقد فسد شعبك الذي ver.7. سلامة
زالوا — بسلوكه — لها — v.8. فان قد افسد قومك الذي
يستد — ver.10. وزالوا — به — لهم — يا ال Mſ. يا نسل
اشتد — فافنيتهم وصنعت Mſ. فافنيهم واصنع ver.11.
ليلا — اخرجهم من v.12. من بلد مصر Mſ. من مصر
v.13. بشر اخرجهم C. ولا — اخرجهم بشر Mſ. هاهنا بشر
ككواكب — قلت فيه اني اعطيه لنسلكم ويحوزونه
ſic & C. Mſ. قلت اعطيه (errore ſcribæ.) — ككواب
هما من خلقه — v.16. ان Mſ. انه v.14. لبنيكم ويحوزوه
ſic & C. هما صنعة — على الالواح Mſ. ſic & C. عليهما
ver.18.

ver.18. صوتا Mſ. صوت ver.19. تحت الجبل — لعسكر
ſic & C. Mſ. دون الجبل (malè, omiſſa litera ك) — العسر
ver.20. دق مثل التراب وذراه — وسقي بني اسرايل Mſ.
ايدينا — f. *per-* دق وذراه — وسقي منه (ſic & C.) بني اسرايل اباحه
miſſu. ver.22. انهم اشرار Mſ. وانهم اشرا ver.23. — ايدينا
وقف — ver.26. يدينا — الرجل موسي Mſ. المرء موسي
كذا — في المعسكر ver.27. ووقف — العسكر Mſ. المعسكر
وليقتل كل رجل منكم من عبد العجل وان كان اخاه
ſic & C. كذي — في العسكر ويقتل كل رجل Mſ.
اليوم ver.28. اخيه C. *etiam vel fratrem ſuum.* حتي اخاه
كل رجل ver.29. ſic & C. اليوم شبيه بثلثة Mſ. ثلاثة
انتم اخطاتم — ver.30. كل رجل حتي Mſ. يبطش حتي
انكم قد Mſ. الي مكان خطايي الله لعلي (ſic & C.)
ſic & C. والا فاكي ver.32. اخطاتم — الي الله لعل
Mſ. الذي اخطا ver.33. والان (ن redundante) فاكاني
والان امض فسر بالقوم — اخبرتك به ver.34. من اخطا
والان سير القوم — قلته Mſ. يسير امامك — بذنبهم
ver.35. لك — يسير بين يديك — بخطاهم (بخطيتهم C)
Mſ. فصدم الله جماعة من القوم من اجل ما عبدوا
ſic & C. فصدم الله من القوم علي ما اصطنعوا

CAP. XXXIII. v.1. ثم Mſ. ثم كلم الله موسي وقال له
ابعث — ملاك Mſ. وابعث — ملكا ver.2. قال الله لموسي
اللبن والعسل — Mſ. لبنا وعسلا — اقوام — ليلا ver.3.
فلما — السوا Mſ. ولما — الردي حزنوا ver.4. قوم — كيلا
ثم قال — اصعدت Mſ. ſic & C. قال — اصعد v.5. فخزنوا
العسكر — Mſ. المعسكر — وكان كل طالب ما عند الله ver.7.
امري منهم علي — ver.8. فكان كل من طلب الله
امر علي — ويلتفتون — Mſ. وينظرون — ان يدخل الغمام
aliqua. desunt hic in C. غمام Mſ. العمام ver.9. دخوله
Mſ. جميع القوم — اجمعون فسجد كل امريء ver.10.
v.11. كل رجل C. القوم — اجمعين فسجدوا كل امرء
ولم — فقد ver.12. ſic & C. شفاها كا Mſ. بغير واسطة كا
فعرفني طرق مرضاتك حتي — v.13. وانت فلم — قد Mſ.
عرفني سيرك (C. صيرك malè) حتي — Mſ. حظا حزبك هذا
ſic فلا ver.15. يقرك Mſ. اقرك ver.14. حظا — هذه الامة
& C. Mſ. لا ver.16. يعرف اني وجدت حظا — الا — الذين

Mſ. — الي — يعرف الان اني قد وجدت حظا malè pro الّا
Mſ. هذا الذي — افعله لك — وجدت ver.17. الذي
ايضا هذا C. هذا الامر الذي — اصنعه — قد وجدت
ارني v.18. الكلام الذي قلت اصنعه ايضا لانك وجدت
جميع — ver.19. اوريني الان وقارك C. at ſic & Mſ. نورك
بجميع — واروف ما اروف — ما Mſ. واراف من اراف — من
اوايل Mſ. وجه ملكي ver.20. واروف علي من اروف C.
امر — ver.22. اول نوري C. *anteriora ſplendoris mei.* نوري
forſan *tranſeas pacate.* وظللتك بسحابي حتي تجوز هادية
مر — وظللت Mſ. *tranſeat quod præcedit ipſius.* يجوز هاديه
ſic & *tranſeat primum ejus.* بسحابي عليك حتي يجوز اوله
سحابي — (C. سحابي) ملكي ووجها لا ينظر ver.23. C.
ſic & C. سحابي — نوري واوايله لا تري Mſ.

CAP. XXXIV. ver.1. — واكتب — انحت لوحي
ver.2. انحت لك لوحا — اكتب — الذي Mſ. اللذين
(جبل malè: ſcrib.) مهيا — الي سبل Mſ. معدا — الي جبل
ولا يصعد انسان — يرقي (leg. يُرَ في) شي — حتي v.3.
وانسان (C. ورجل) لا يصعد Mſ. ان الغنم — لا ترعي فيما
معك — يري انسان في شي حتي الغنم — لا يرعوا مما
عند v.4. *Non paſcent e regione ipſius.* لا يرعون مقابله C.
ملك الله — ووقف v.5. بالغداة فصعد Mſ. الغداة وصعد
Mſ. ملك — الله القادر — الفضال v.6. الله — واوقف Mſ.
v.7. ولما مرّ الله بنوره C. نور — الله الله الطايق — الفطل
للالوف — Mſ. للالوف — البنين — والروابع المذنبين
Mſ. مدكك — ذنوبنا v.9. البنين وبني البنين — والروابع
اعهد — مثله — بين — الذين v.10. نورك — ذنبنا
عاهد — مثلها — في Mſ. وان الذي اصنعه معك تخيف
ما بين — الذي انه تخيف (C. تُخَوِّف) الذي انا صانعه
v.12. من بين يديك Mſ. بين يديك v.11. معك
واحذر ان تعاهد — بينك Mſ. فاحذر ان تعهد — بينكم
بل تنقص مذابحهم (ſic & C.) ودكاكهم v.13. ſic & C.
بل مذابحهم تنقضوا Mſ. فكسروا وقطعوا سواريهم
v.14. ودكاكهم (C. دكاكينهم) تكسروا سواريهم تجدعوا
v.15. ولا تسجدوا لمعبودات ſic & C. Mſ. ولا تسجد لمعبود
فيطعون Mſ. فيطعوا في اتباع — ويدعوك — من ذبايحهم
v.16. في تبع — (C. فيتبع) ويدعون بك — من ذبحه

ىىدابه

من بنلته Mſ. ببنلته فنطعي — في اتباع — وتطعين
حسب ما ſic & C. ver. 18. فنطعا — في تبع — وتطعي
Mſ. واول ما يولد فهو لي مما — من جميع v. 19. كا Mſ.
وكل اول بطن هو (فهو C.) لي ما — وجميع (جميع C.)
الحمار — بين يدي Mſ. الحمير — مقدس فارغين v. 20.
اخدم — (ſic & C.) حتي تسبت ver. 21. ſic & C. فارغا
تخدم — حتي في وقت الحرث Mſ. في وقت الحرث والحصاد
تسبت C. والحصاد اسبت (male hic in C. irrepſit تامن)
احد ارضك — ثلاث v. 24. بكور Mſ. بواكير v. 22.
ſic & C. احد شيا من ارضك — ثلث مرار Mſ. مرات
ولا تذبح فصحي على خمير ولا تبت شحومه الي الغداه v.25.
ولا تذبح على خمير ذبحي ولا يبيت الي Mſ. ſic & C.
لا تذبح فسحي على خمير ولا C. الغداه ذبح حج الفسح
بواكير — فات — ولا v. 26. تبيت شحومه الي الغداه
بكور — تات — (تاتي C.) ولا Mſ. تنضج الجدي بلبن امه
vid. ſupra c.23.19. ver.27. مع لبن C. تاكل لحما بلبن
واقام ثم مناجيا لله v. 28. بسببها C. بسببه Mſ. من اجله
من طور سيناين — v. 29. ſic & C. فاقام ثم عند الله Mſ.
من Mſ. في يديه — (ſic & C.) ان وجهه قد بص حين
جبل سيني — (C. من الجبل om. To Sinai.) في يده —
male. ان قد بص وجهه C. انه قد بص نور وجهه حين
فاذا قد بص Mſ. ان وجهه قد بص خافوا ver. 30.
ثم دعي موسي بهم ver.31. وجهه خافوا (male — بص C.)
في طور ver. 32. حتي دعي (ثم دعي C.) بهم موسي Mſ.
Mſ. البرقع على وجهه v. 33. في جبل سيني Mſ. سيناين
الي C. الي خرجه Mſ. الي ان يخرج v.34. على وجهه برقعا
جميعهم وجهه انه قد بص ثم Mſ. جميعهم انه -- v.35. خروجه
جميعهم وجهه قد بص حذر C.

Cap. XXXV. ver. 2. واليوم Mſ. وفي اليوم ver.4.
ايتوا — من الذهب والفضة v.5. اسرايل قايلا Mſ. اسرايل
اتوا — (خذوا C. *accipite*) ذهبا وفضة ونحاسا Mſ. والنحاس
وعشر ومرعز Mſ. وعشر مشرور ver. 6. ذهب — ونحاس C.
وطيب — ver. 8. ادما ſic & C. Mſ. اديم ſic & C. ver. 7.
والطياب — (والطيبة C.) وبخور الصموغ Mſ. وبخور الاصماغ
Mſ. الحجلة ver.12. وشطاطه Mſ. وشطاياه ſic & C. v. 11.
والسجف C. لاالستجف ver. 13. الموجه leg. الموجه ver. 15.

الامم ſic & C. Mſ. الامام ver. 19. الصموغ Mſ. الاصماغ
امري بما ver.21. ثم خرجت ſic & C. Mſ. ثم خرج ver. 20.
سخيا — v.22. رجل بما راي C. امر بما راي Mſ. راي فيه
سخيا — منهم Mſ. اتي باشيا حتي اتي بدستنيق وتركية
اتي حتي (سخت نفسه منهم اتي حتي بدستينق C.)
ومرعزي — تيوس — ſic & C. v.23. بدستينق وحقاب
اتي — v. 24. ومرعز — كباش (deeſt in C.) اتي به Mſ. انواعه
Mſ. انت — وصبغ القرمز ver.25. اتوا — السنط Mſ. سنط
غزل المرعزي ſic & C. ver.26. اتين مغزولا — والصبغ قرمز
علي يد — سخاء v. 29. غزلوا (غزلنا C.) المرعز Mſ. غزلته
ſic & C. v.31. شرف Mſ. نوه ſic & C. v.30. بيد — تبرعا Mſ.
وحذق Mſ. وحذقا ver. 32. من عند الله Mſ. من عنده
واكمل — ver.35. وللتعليم Mſ. والعلم بالتعليم ver. 34.
اشتمل — Mſ. وصبغ القرمز والعشر وصنعة الحايك
والصبغ قرمز والعشر وحايك ſic & C.

Caput hoc 36^{tum} ob maximam diſcrepantiam libuit hic totum ex MSS. deſcribere. ver. 1. فليصنعا
وساير (بصلال واهلياب وكل رجل حكيم القلب الذي C.)
الحكما من جعل الله فيهم حكمة وفهم ان يعرفوا ويعملوا
ثم نادي ver.2. جميع صنعة عمل القدس مما امر به الله *
بهما وساير الحكما الذين جعل الله الحكمة في قلوبهم كل
فقبضوا v.3. من راي رايه ان يتقدم الي الصناعة ليعملها *
من بين يدي موسي جميع الرفيعة التي جاوا بها بني
اسرايل اصناعة عمل القدس لتعمل منها وعاد القوم ياتونه
حتي جا (حتي اتا C.) v.4. تبرعا (ببراعة C.) في كل غداه *
جميع الحكما الصانعين جميع صنعة القدس كل امر من
فقالوا لموسي هوذا القوم مكثرون ان ver.5. في صنعته *
ياتي بافضل كفاية عمل الصنعة التي امر الله ان تعمل *
فامر موسي ونودي بصوت في العسكر يقولوا (يقول C.) v.6.
كل رجل وامراه لا يات بشي بعد هذا من رفيعة القدس
وكان ما اتي به ver.7. فانقطع القوم من المجي بشي *
والصناعة كانت C.) كفاية لجميع الصناعة ان تعمل
افصنع كل ver.8. منه وفضلا (كفاية لجميع الصنعة *
حكيم من الصناع نفس المسكن عشرة اشقاق من
طول كل شقه ثمانية وعشرون ver.9. * ut in P. عشر, &c.
اذراعا وعرضها اربع اذرع مساحة واحده لجميع الشقاق *
ver.10.

وخيط خمسة شقاق واحدة مع اخري وخمسة ver. 10.
وصنع عرى من اسمانجون في ver.11. واحده مع اخري *
حاشية الشقة الواحدة في الطرف المولف وكذلك صنع في
خمسين عروة ver.12. طرف الحاشية الطرفي المولفة الثانية *
صنعها في الشقة الواحدة وخمسين عروة صنعها في طرف
الشقة المولفة الثانية والعرى متقابلة واحدة بازا الاخري *
وصنع خمسين شظه من ذهب وولف الشقاق واحدة ver.13.
وصنع ver.14. الي الاخري بالشظظ فصار المسكن واحد *
شقاقا من مرعز خبا علي المسكن احدي عشر شقاقا
طول كل شقه ثلثون ذراعا وعرضها اربع ver.15. صنعها *
وخيط ver.16. اذرع مساحة واحده لاحدي عشر شقه *
v.17. الخمسة الشقاق على حده والست اشقاق علي حده *
وصنع خمسين عروه في حاشية الشقة الواحده الطرفي
المولفة وايضا خمسين صنعها في طرفي (طرف C.) الشقة
وصنع خمسين شظاظا من نحاس يولف v.18. المولفة الثانية
وصنع غطا للخبا من جلود v.19. الخبا فيصير واحدا
وصنع v.20. كباش ادم وغطا من جلود درش فوقه
عشره ver.21. التخاتج للمسكن من خشب سنط قايمه *
ولها v.22. اذرع طول كل تختجة وذراع ونصف عرضها *
ضبرين ملسنان احدهما بازا الاخر كذلك صنع بجميع
فصنع التخاتج للمسكن عشرين ver.23. تخاتج المسكن *
واربعين قاعده من v.24. تختجة من جهة مهب الجنوب *
فضة صنعها تحت العشرين تختجة قاعدتان تحت كل
وقاعدتان تحت كل تختجة (Repone è C. تختجة لضبريها
وكجانب المسكن الثاني من جهة مهب v. 25. لضبريها)
واربعين قاعده من v. 26. الشمال صنع عشرين تختجة *
والموخر المسكن في v. 27. قطة قاعدتان تحت كل تختجة *
وتختجتان صنعهما في ركني v. 28. الغرب صنع ستة تخاتج *
فصارت معتدلة من اسفل v. 29. المسكن في الزاويتين *
وجميعا صارت معتدلة من فوق بحلقة واحده كذلك
فصارت ثمانية تخاتج v. 30. صنع لزاويتين كلتيهما *
وقواعدها من فضة ستة عشر قاعده قاعدتان تحت كل
وصنع امهاجا من خشب السنط خمسة ver. 31. تختجة *
وخمسة امهاج لتخاتج v. 32. لتخاتج جانب المسكن الواحد *
جانب المسكن الثاني وخمسة امهاج لتخاتج جانب المسكن
وصنع المهج الاوسط منها نافذ v. 33. في موخره غربا *

وغشا v. 34. في جوف التخاتج من الطرف الي الطرف *
التخاتج بالذهب وصنعها (وصنع C.) حلقها من ذهب
وصنع v. 35. مكانا للامهاج وغشا الامهاج ايضا بذهب *
السجن (leg. السجف & ſic C.) من اسمانجون وارجوان
وصبغ قرمز وعشر مشرور صنعة حاذق صنعة
وصنع v.36. (صنعة حاذق صورة كروبين C.) صدورا *
له اربع عمد من سنط وغشاها بالذهب وزرافينها من
ذهب وصاغ لها اربع قواعد من فضة * ver. 36.
وصنع سترا الباب الخبا من اسمانجون وارجوان وصبغ
وعمده ver. 37. قرمز وعشر مشرور صنعة راقم *
خمسة وزرافينها وغشا رووسها وطلاها ذهبا وقواعدها
خمسة من نحاس

Cap. XXXVII. ver. 1. وصنع بصلال الصندوق
من خشب السنط ذراعين ونصف طوله وذراع ونصف
وغشاه بذهب ver. 2. عرضه وذراع ونصف سمكه *
خالص من داخل ومن خارج وصنع له زيجا من
وصاغ له اربع حلق من ذهب ver.3. ذهب مستديرا *
وجعلها في اربع جهاته حلقتين في جانبه الواحد وحلقتين
وصنع دهوقا من خشب السنط ver. 4. في جانبه الثاني *
وادخل الدهوق في الحلق على ver. 5. وغشاها بذهب *
وصنع غشا من ver. 6. جانبي الصندوق ليحمل بهما *
ذهب خالص ذراعين ونصف طوله وذراع ونصف
وصنع كروبين من ذهب مصمتين ver. 7. عرضه *
احدهما من جانبه ver. 8. صنعهما من طرفي الغشا *
الايمن والاخر من الجانب الايسر من الغشا صنعهما عند
طرفيه * In Conſtantin. Edit. ita habetur]
ان واحد من هذا الطرف وكروب واحد من هذا الطرف
وكانوا C.) فكانا ver.9. من الغشا صنعتهما عند طرفيه *]
باسطين اجنحتهما الي فوق مظللين (الكروبين باسطي
بها علي الغشا ووجوههما الواحد الواحد الي الاخر والي
وصنع المايده من ver. 10. الغشا كانت وجوههما *
خشب السنط ذراعان طولها وذراع عرضها وذراع ونصف
وغشاها بذهب خالص وصنع لها زيجا من v. 11. سمكها *
وصنع لها حافة مقدار قبضة ver. 12. ذهب مستديرا *
ver. 13. مستديرا وصنع زيجا من ذهب لحافتها مستديرا *
وصاغ لها اربع حلق من ذهب وجعل الاربع حلق

امام ver.14. في الاربع جهات التي بازا اربع ارجلها *
الحاوة كانت الحلق مكانا للدهوق لتحمل بها المايدة ***
وصنع الانية التي عليها القصاع الدرج والملاعق v.16.
ver. 17. والمداهن التي تعطا بها من ذهب خالص *
وصنع المنارة من ذهب خلاص مصمتة صنعها ارجلها
وقصبها وجاماتها وتفافيحها وسواسنها منها كانت *
وست قصبات خارجات من جانبيها ثلثة ver. 18.
قصبات من جانبها الايمن وثلثة قصبات من جانبها
ثلاث جامات مدورات في كل قصبة وتفاحة v. 19. الايسر *
وسوسنة كذاك صنع للست القصبات الخارجات منها *
للست v. 21. (وتفاحها Par) وفي نفس — وتفافيحها * v.20.
تفافيحها — ver. 22. قصبات (منها للست القصبات Par.) *
وصنع لها سبعة v. 23. كانت — (تفاحها — كن Par.) *
Mſ. عملها وكل ver. 24. وصنع سرجها سبعة Par. * سرج —
وجعل (Par.) طوله (وعمل — Par.) وصنع v.25. صنعها وجميع *
واركانة منه C. & Mſ. (ذراعان Mſ.) ذراعين (طوله —
بذهب خالص سطحه وحيطانه ver.26. شرفه منه Par. *
v.27. مستديرا واركانه وصنع له زيجا من ذهب مستديرا *
وحلقتين من ذهب صنعها له تحت زيجة في جهتيه كذاك
(بالذهب Par. بذهب (وعمل -- Par.) وصنع * v.28. على &c. *
وصنع دهن المسح مقدسا وبخور الصموع مطهرا ver.29.
صنعة عطار *

CAP. XXXVIII. ver.1. وصنع مذبح الصعيدة من
خشب السنط طوله خمسة اذرع وعرضه خمسة اذرع مربعا
(وعمل Par.) وصنع اركانه في ver.2. وسمكه ثلثة اذرع *
وصنع جميع انيته v.3. شرفه Par. اركانه (شرفه على — *
الصنان والمغارف والكرانب والمناشل والمجامر جميع ذلك
وصنع له للمذبح سردا على صنعة شبكه C. v.4. من نحاس *
وصنع Mſ. v.5. من نحاس دون شرجبه من اسفل الي نصفه
اربعة حلق — (السرد Par.) وصاغ اربع حلقات — لسرد *
فادخلها في الحلق علي ver.7. (وعمل Par.) وصنع * ver.6.
مرايا ver. 8. جانبي المذبح ليحمل بها الواح بجوفه صنعها *
وصنع ver.9. مراي — المضرب — Par. النسا — لمحضر *
صرادق المسكن من جهت مهب الجنوب قلوع الصرادق
واعمدتها — الاعمدة ver.10. من عشر مشزور ماية ذراع *
ومن جهة v. 11. Mſ. وعمدها — العمد وطلاها Mſ. وطلاوها

الشمال ماية ذراع وعمدها عشرون وقواعده عشرون من نحاس
واعمدتها — الاعمدة ver. 12. ورزافين العمد وطلاها فضة *
وعمدها — العمد وطلاها فضة Mſ. وطلاوها من الفضة
ومن شهب (جهة leg.) الشرق خمسون Mſ. ver. 13.
منها قلوع طولها خمسة عشر اذرعا Mſ. ver.14. ذراعا *
من هنا وهنا ver. 15. للكم وعمدها ثلث وقواعدها ثلث *
كذاك فيصير عمته Mſ. من باب — قلوع — اعمدتها
وطلاها — Mſ. ver.17. ويسرة لباب — قلوع طولها وعمدها
فضة وغشا روسها فضة ايضا كان (كما ut C. leg.) ان *
Mſ. السرادق مصنوع صنعة — خمس السرادق ver.18.
وعمده Mſ. ver.19. الصرادق صنعة — خمسة — الصرادق
اربع وقواعدها اربع من نحاس ورزافينها فضة وغشا روسها
والصرادق Mſ. والسرادق بما يدور ver. 20. وطلاها فضة *
الذي Mſ. وحمله الي اللاونية على يد ver. 21. مستديرا
والذي — على حسب — الله ver.22. يحمله اللاويين بيد
v.23. الذي — علي جميع — الله به موسي Mſ. موسي به
حاذق — Mſ. وحاذق — في الاسمانجون — وصبغ
فاما — فكانت جملته ver. 24. بالاسمانجون — والصبغ
v.25. اما — فكان جملة ذهب — تسعة Mſ. وهو ذهب — تسعا
الاف Mſ. الف ver. 26. حصل من Mſ. حصل منها من
الماية -- ما صيغ — Mſ. ماية — ان صيغ — الكاملة v.27.
والسبع — Mſ. وسبع — مثقالا — رزافين ver.28. السكف
الصرادق Mſ. السرادق بما يدور v.30. المثقال — زرافينها
مستديرا Mſ. دايرا v.31. مستديرا

CAP. XXXIX. ver.1. وصبغ Mſ. الصبغ v.2. — وعمل
انهم — وصبغ ver.3. وصنع — من الذهب Mſ. من ذهب
له — Mſ. لها — في طرفيها خيطا ver.4. بان — واصبع Mſ.
شفسكجها في صنعتها — v.5. خاطوها في طرفه (في طرفيه C.)
سفسكجه كصنعته — كا — الله موسي Mſ. حسب ما — الله به
وصيروها — v.7. وصنعوا — منقوش Mſ. وعملوا — منقوشا v.6.
وصيروهما — ذكرا Mſ. ذكر بني حسب ما الله به موسي
وكانت اذ Mſ. صنعوها مربعة v.9. لبني — كا — الله موسي
اربعة اسطر ver. 10. صنعها مربعا (وكانت اذا صنعوها C.)
اربع سطور حجارة جوهر — الاول Mſ. حجارة — الاول منها
جزع وسبج C. زجع وسبج Mſ. جزع وسبج ver. 12.
ويسب — (ويسف C.) في Mſ. ويشف — في نظمها v. 13.
نظامها

الخاتم Mſ. الخاتم نقش اسما الاثني عشر سبطا v.14. نظامها
من v.15. اسم كل واحد على حجر كذاك الاثني عشر سبط
عيونا من v. 16. من ذهب خالص Mſ. الذهب الخالص
ver. 18. عيون الذهب C. عينين من ذهب Mſ. الذهب
وطرفي الضفيرتين Mſ. وعلقوا طرفي الضفيرتين الاخرين في
من مقدمها Mſ. في مقدمها ibid. الاخرتين علقوهما في
وصنعوا ايضا v. 20. في حاشيتها Mſ. في الحاشية v. 19.
ver. 21. وصنعوا حلقتين من ذهب Mſ. حلقتي ذهب
من اسمانجون لتكون — Mſ. اسمانجون ليكون — يزول
فصار جلجل ورمانة Mſ. جلجلا ورمانة ver. 26. تزول
وصنعوا Mſ. وعملوا الجباب ver. 27. جلجل ورمانة
من Mſ. in fine. من عشر ver. 28. الدوالي C. التونيات
وكتبوا عليه v. 30. عشر السراويل من عشر مشزور
ونقشوا Mſ. ſic & C. كتابة كنقش الخاتم — قدس لله
Hebraicis ſc. re- عليها كتابه الخاتم قدس ليوي
وجعلوا عليه سلك اسمانجون ليجعل &c. v. 31. entis.
وعلقوها بسلك من اسمانجون لتوضع على Mſ. ſic & C.
(ſic & C) عمل — v.32. العمامة فوق الجبهة كا امر الله موسي
شطظه — v. 33. ذلك — بني — كجميع Mſ. بنو — جميع
ver. 34. شطاطه — (شطظه C.) وامهاجه Mſ. وعوارضه
والغطا Mſ. والغطا من جلود التيوس الاديم والغطا من &c.
الدراش C. والجلود الكباش الادم والغطا الجلود الدارش &c.
Mſ. وغشايه ver. 35. ut & alibi. ſed malè, ni fallor.
v. 38. والمايدة — انيتها Mſ. والخوان — انيته v. 36. وغشاه
والمذبح — Mſ. ومذبح — وسرد ver.39. والمذبح Mſ. ومذبح
كجميع ما امر الله Mſ. على حسب ما &c. v. 42. والسرد
v.43. موسي به كذاك صنع بني اسرايل جميع العمل *
فاذا هم Mſ. ووجدهم

CAP. XL. ver. 1. قايلا Mſ. تكلما ver. 2. انصب
Mſ. في اول يوم من الشهر الاول المسكن باب خبا المحضر

في الشهر الاول في اليوم الاول منه انصب المسكن
عليه بالسجف ver.3. مسكن باب المحضر C. خبا المحضر
مذبح male l. مذهب Mſ. مذبح ver. 5. على السجف Mſ.
بين يدي باب مسكن خبا Mſ. بين يدي خبا ver.6.
ſic & C. وامسح ايضا ver. 10 deeſt in C. hic verſus.
ليوموا ver.15. وغسلهم Mſ. فاغسلهم ver.12. وامسح Mſ.
ليامو لي ويكن مسكهم ذاك Mſ. لي ويكون مسكهم
وذلك انه — الشهر — ver. 17. وصنع Mſ. وعمل ver. 16.
من انه — في الشهر — (فلما كان في الشهر C.) في Mſ. اليوم
نصبه — عليه — وجعل فيها عوارضه واقام ver.18. اليوم
نصبه موسي — عليها — ووضع فيها امهاجه Mſ. عمده
السجف Mſ. حجلة الستر فستره بها ver.21. واوقف عمده
Mſ. من خارج ver. 22. ſic & C. المستور فستره عليه
Mſ. عليها صف — يدي سكينة الله v.23. ſic & C. خارج
يدي سكينة v. 25. ſic & C. عليه صفي — يدي الله
الصموع Mſ. الصماغ v. 27. ſic & C. يدي الله Mſ. الله
Mſ. علي باب خبا — (ſic & C.) صعيدة وهدية v. 29.
على باب مسكن خبا — الصعيدة (ſic & C.) والهدية
(C. حوالي — وعل — Mſ. حول — وعلي — واكمل v. 33.
يطق — المحضر لكون الغمام — v.35. فاكمل (وعلق
يطيق — المحضر ونور الله Mſ. عليه ونور الله مالي —
ملا — Deeſt in C. qui hic omnia confundit legitque,
ita à verſu 34. ثم غطا الغمام خبا المحضر مما سكن
عليه الغمام ونور الله المسكن كان الغمام فاذا ارتفع
يرحل بنو — ver. 36. المسكن يرحل بني اسرايل &c.
وان لم يرتفع (ſic & C.) لم ver. 37. — يرحلوا بني Mſ.
وان لم يرتفع Mſ. يرتفع C. يرحلوا الي يوم ارتفاعه
الله v. 38. الغمام لم يرحلوا القوم الي حين ان يرتفع
الله علي — ونارا Mſ. كان علي — وكانت فيه النار ليلا
تكون فيه ليلا *

Variantes Lectiones in LEVITICO.

CAP. I. ver.1. ودعا الله Mſ. ثم دعي الله ibid. موسي
Mſ. قايلا ver. 2. وخاطبه Mſ. فخاطبه ibid. بموسي Mſ.
ibid. قرب منكم Mſ. منكم قرب ibid. وقل لهم
فمن البقر ومن الغنم تقربونه Mſ. فليقربه من البقر والغنم

فذكر صحيح Mſ. فليقربه ذكرا صحيح ويقربه ver. 3.
باب خبا لمحضر Mſ. باب المحضر ibid. يقرب وليقدمه
على ما يرتضي منه بين Mſ. مرضيا عند الله ibid.
يدي سكينة الله v.5. abeſt Mſ. الصعيدة v.4. يدي الله

Mſ. يدي الله ibid. ويرسه الامام عنده Mſ. ويرشوه علي
ibid. الذي عند باب خبا المحضر مستديرا Mſ. مستديرا
الذي عند باب خبا المحضر ver. 7. ويسعل بنو Mſ.
ويشعلوا بني ver. 8. وينضدوا Mſ. وينضد ibid. الامام
Mſ. الايمه ver. 9. فليغسلها Mſ. يغسلها ibid. صعيدا
قربان مقبول مرضي هو عند الله Mſ. صعيده قربانا
مقبولا مرضيا لله ver. 10. قربانه هو من الغنم الضان
او المعز صعيدا Mſ. قربانه من الغنم او من المعز صعيده
ver. 11. شماليا بين يدي سكينة الله Mſ. شمالا بين
يدي الله ibid. المذبح ديرا Mſ. المذبح مستديرا ver. 12.
وينضدها مع راسه وقصبته علي Mſ. وراسه وقصبته
وينضدها الامام على ver. 13. صعيده Mſ. هو صعيده
ibid. مرضي عند الله Mſ. مرضي لله ver. 14. فليقربه
ذلك من Mſ. فليقربه من v. 15. الامام الي Mſ. الامام على
ibid. ويصفي Mſ. ويمصي ver. 16. ويطرحهما في جانب
Mſ. ويطرحها لرق ver. 17. من جناحيه ولا يفرزهما
Mſ. من اجنحته ولا يفرزها ibid. وهو صعيده Mſ. هو
صعيده ibid. مرضي عند الله Mſ. مقبول مرضي الله

CAP. II. ver. 1. قرب قربان Mſ. قرب قربانا ibid.
سميدا Mſ. سمدا ibid. عليه دهنا ويجعل عليه Mſ.
عليها دهنا ويجعل عليها ver. 2. ولياءت Mſ. وياتي
ibid. ويقبض منها مل قبضه Mſ. ويقبض من هناك
قبضه ibid. من سميدها ومن دهنها ومن — فوحها
Mſ. من سمدها ودهنها مع — فيحها ibid. المذبح فهو
مقبول Mſ. المذبح قربانا مقبولا ibid. عند الله Mſ. لله
v. 4. فليكن Mſ. فلتكن ibid. فطير Mſ. فطيرا
ver. 5. فليكن Mſ. فلتكون ibid. ملتوتة Mſ. ملتوت
ver. 6. يكون Mſ. ما تكون ver. 8. وتقدمها Mſ.
ويقدمها v. 9. فيرفع منها فوحها Mſ. ويرفع منها فيحها
ibid. عند الله Mſ. مرضيا لله ver. 10. والفاضل
منها لهارون Mſ. والفاضل هنها لهرون ibid. قربان
Mſ. قرابين ver. 11. من الخمير Mſ. خميرا ibid. تقربون
منهما Mſ. تقربو منه ver. 12. قربانا اولا تقربونهما Mſ.
قربن اول تقربوها ibid. يصعدا Mſ. تصعد ver. 13.
قربانا — فاملحها بالملح Mſ. قربان — املحه بملح
ibid. فانه Mſ. انه ver. 14. بواكير Mſ. بكور
ibid. فقريكا مقلوا بالنار جريشا من Mſ. فقريك مقلو
نار جريس من ver. 15. هي هدية Mſ. ما تكون هدية
ver. 16. اذكارها Mſ. فيحها

CAP. III. ver. 1. يدي سكينة الله Mſ. يدي الله
v. 3. قربانا — للجوف Mſ. قربان — الجوف v. 4. — والكليتين
والذي على Mſ. والي كليتين — علي ver. 5. ويقتر
ذلك الامام على المذبح قربانا مقبولا مرضيا عند الله
Mſ. ويقدرو ذلك بني هرون على المذبح على الصعيده
التي علي الحطب التي علي النار مقبولا مرضيا لله
ver. 6. قربانه — فصحيحا يقربه Mſ. قربانا — فليقربه
صحيحا ver. 7. فان قرب — من الضان فليقدمها
Mſ. فان كان — حملا فليقربه v. 8. على راسه — عند باب
خبا Mſ. علي راس قربانا — بين يدي خباء ver. 9.
ويقرب منه قربانا Mſ. ويقرب من ذبح اسلامة قربانا ibid.
شحمة الالية Mſ. ثربه والالية ibid. يقلعها الي امام
العصعص والشحم Mſ. امام العصعص ينزعها والثرب
ibid. عليه Mſ. على الجوف ver. 10. وعلى الاحشاء —
الكليتين Mſ. علي الاحشاء — الكلي ver. 11. فيقتر
Mſ. ويقتر ibid. المذبح مع الصعيده التي على الحطب
الذي على النار قربانا Mſ. المذبح قربانا ver. 12. وان كان
قربانه من الغنم ذبح سلامه لله ذكرا او انثي فصحيحا
يقربه وان كان قربانه من المعز فليقربه بين يدي سكينة
الله * Mſ. وان كان قربانه معزا فليقربه بين يدي الله *
ver. 13. ويرش Mſ. ويرشو ver. 14. معطي — وجميع Mſ.
المعطي — وساير v. 15. وعلى — الكليتين Mſ. على —
الكلي v. 16. ويقترها قربانا Mſ. ويقترها الامام على المذبح
قربانا ibid. مرضيا مقبولا Mſ. مقبولا مرضيا ver. 17.
مساكنكم — تاءكلوهما — Mſ. مسكاكنكم (redundante
ك) تاءكلونها

CAP. IV. ver. 2. اخطا سهوا في شي من ما نهي الله
عن فعله فعمل Mſ. اخطا يسهو بشي من فرايض الله
التي لا تعمل v. 3. وان — من اجل خطتيه — ذكاة لله Mſ.
ان — علي خطيته — لله ذكوه ver. 4. بين يدي سكينة
الله الله — هناك Mſ. بين يدي الله — بين يدي الله ver. 5.
شيا من Mſ. من v. 6. مرات بين يدي سكينة الله Mſ. مرار
بين يدي الله ver. 7. ثم يصنع — الاصماغ — المذبح
الذى

الذي للصعيده الذي علي باب خبا المحضر Mſ. ثم يضع --
الصموغ — مذبح الصعيده الذي عند باب خبا المحضر
v. 8. الذكاة — وهو الثرب — للجوف — الذي على الحوف
Mſ. الذكوه — الثرب — على الجوف — المعطي الجوف
ver. 9. والكليتان — وعلى — الكليتين Mſ. والكليتين —
على — الكلي v. 10. ذبح ثور Mſ. ثور ذبح ver. 11. وفحثه
Mſ. وفرثه v. 12. يخرج — جميعه — المعسكر — بالنار — الرماد
Mſ. ويخرج — جميع ذلك — العسكر — بالنار كذاك — النار
v. 13. Mſ. فان اخطا جميع ال اسرايل وغبي امر عن عيون
الجوف فعملوا واحده من فرايض الله التي لا تعملوا فاثموا
ver. 14. اخطوها — للذكاة ياتون Mſ. اخطوا بها — للذكوه
ياتوا ver. 15. يدي قدس الله — الثور بين يدي سكينة الله
Mſ. يدي الله — الرب بين يدي الله ver. 16. شيا الي Mſ.
الي v. 17. سبع دفعات بين يدي سكينة الله Mſ. سبع مرار
بين يدي الله v. 18. ويصب منه — بين يدي سكينة الله
الذي في خبا المحضر وباقيه يصبع عند Mſ. ومنه
يضع — بين يدي الله في باقيه يصبه عند ver. 20.
وكذلك عنهم فيغفر Mſ. كذاك — عنهم الامام ويغفر
ver. 21. الي خارج — هو Mſ. خارج — هوا redundante ا v. 22.
وان — من محارم الله Mſ. ان — من فرايض الله ربه ver. 23.
اخطاها -- عتودا Mſ. اخطا — عتود v. 24. ذبحه — يدي
سكينة الله — ذكاة Mſ. يذبح — يدي الله — ذكوه v. 25.
شيا باسبعه ويجعله — وسايره يصبه عند مذبح الصعيده
Mſ. باصبعه ويجعل — وساير دمه يصبه عند اساسه
v. 26. ذبح — فيغفر Mſ. ذبيح — ويغفر v. 27. انسان من —
وعمل — محارم — لا يجوز ان تعمل Mſ. انسان واحد من —
فعمل — فرايض لا تعمل ver. 28. بخطيه — اخطاه —
انثي — من اجل خطيه الذي اخطاه Mſ. بخطاه —
اخطا — شاه — من المعز صحيحة انثي على خطاه الذي
اخطا ver. 30. باصبعه شيا ويجعله Mſ. باصبعه ويجعل
ver. 31. شحم الماعز من ذبيح — على قرابين الله فيغفر له
Mſ. الشحم من ذبايح — مقبول مرضي لله — ويغفر له
v. 32. فليات به Mſ. للذكوه فليات بها ver. 33. للذكاة
Mſ. للذكوه ver. 34. باصبعه شيا ويجعله Mſ. باصبعه
ويجعل v. 35. علي قربان — خطيته التي اخطاها Mſ. علي
قرابين — عن خطاه الذي اخطا

CAP. V. ver. 1. تحريج — الحرج من اجله او علمه ان لم
يخبر به فقد — Mſ. حرج — ذلك او علم به ولم يخبر فقد
ver. 2. وعيبة بهيمة نجسة او بنبيلة شي Mſ. او بنبيلة
وحش نجس او بنبيلة بهيمة نجسة او بنبيلة شي ver. 3.
انسان من البشر من النجاسات التي سبيلها ان — فخفي
Mſ. انسان بشي من نجاسته مما سبيله ان — فغبي ذلك
v. 4. سفيه -- (l. شفيه) احسان به في اليمين وخفي عنه ذلك --
في واحدة من هذا Mſ. شفتيه لاحسان — بيمين وغبي ذلك
عنه — بواحده من هذه ver. 5. في واحده — اخطا فيه
Mſ. بواحده — اخطا ver. 6. لله من اجل — اخطاها — او
معزي للذكاة — الامام Mſ. بين يدي الله علي — اخطا —
اوشاة للذكوه — عنه الامام عن v. 7. بسبب خطتيه —
للذكاة Mſ. علي ما اخطا — للذكوه ver. 9. دمه شيا
علي — يراق — بذاك يكون ذكاة Mſ. دمه علي —
عصي — بذاك مايكون ذكوه ver. 10. على السيرة
Mſ. كالسيرة v. 11. تنل يده ثمن — بسبب ما اخطا فيه Mſ.
تنال يده مقدار — علي ما اخطا v. 12. الامام منها — بذلك
تصير ذكاة Mſ. منها الامام — بذاك ما تصير ذكوه
v. 13. خطيته — اخطاها — للامام Mſ. عن خطيته —
اخطا — الي الامام v. 14. تكلما قال Mſ. تكلما v. 15.
في شي — وهو كبش Mſ. بشي — كسب v. 16. فضة
القرابين — فيه — فليسلم — يزيد Mſ. فضة بمثقال
القدس للقربان — به يسلم — يزيده ver. 17. في ان فعل —
من محارم — لا تفعل Mſ. فعمل — من فرايض — لا
تعمل ver. 18. ويستغفر — سهوته — سهاها Mſ. ويكفر —
عن سهوته — سها ver. 19. الذي اثمه Mſ. الذي
اثم لله *

CAP. VI. ver. 1 قايلا Mſ. تكلما ver. 2. بعهده لله
Mſ. بالله v. 3. على ذلك كاذبا من — فيه Mſ. علي باطل
على خلة من — بها v. 4. اذا — والغشم Mſ. واذا — او الغشم
ver. 5. بذاته — ويعطيه الذي Mſ. براسه — ويعطي
للذي v. 7. يدي سكينة الله — اية خلة فعلها من فيه
Mſ. يدي الله علي اية خلة من — بها v. 8. قايلا Mſ. تكلما
v. 9. بان تقول لهم — التي توضع — المذبح — عليه Mſ.
قايلا — توضع — على المذبح — فيه ver. 10. عشر يلبس
Mſ. من عشر يلبس ver. 11. فيصير اياه ويجعله ملاصقا
للمذبح

تقد فيه ولا تطفا — v.12. فيجعله لرق المذبح Mſ. للمذبح
v.13. Mſ. تقد لا تطفا فيه — ذبح السلامة Mſ. السلامة
يدي ver. 14. كذاك نار دايما تقد على المذبح لا تطفا.
مقبولا مرضيا عند الله ver.15. يدي الله Mſ. سكينة الله
توكل — Mſ. يوكل — ياكلوها v. 16. قبول مرضي الله Mſ.
لا تخبز — قسمهم Mſ. لا يخبز — قسمتهم v. 17. ياكلوها
ver.19. كل ما لامسها تقدس Mſ. كل ماسها تقدس v.18.
منذ يوم مسحه — في الغداة v.20. تكليما Mſ. قايلا
رخة تاتي بها مثرودة v.21. من يوم مسح — بالغداة Mſ.
وكذاك — من v.22. ستوتية تاتي بها رخة تكون ثردة Mſ.
وكذاك — بعده من بنيه — Mſ. بنيه بعده — تقتر جملة
ولبنيه — تذبح فيه — يدي سكينة الله v.25. جملة تقتر
وبنيه قايلا — تذبح — يدي Mſ. من خواص الاقداس هي
كل v.27. لها Mſ. بها v.26. الله لانها من خواص الاقداس
ver.30. فليدلك Mſ. فليكره v.28. كل ما دني Mſ. من دنا
يدخل من — Mſ. يدخل بشي من — يستغفر به فلا
ليستغفر به في القدس فلا.

Cap. VII. ver. 2. ذبح الذكاة Mſ. تذبح الصعيدة v.4.
والامام المقرب صعيدة ver.8. Mſ. الكلي Mſ. الكليتين
ver.9. عن امرء جلد الصعيدة التي قربت يكون له *
ما — الامام المقرب لها Mſ. مما — تكون للامام المقرب لها
شكرا فليقرب — رخا v.12. تكون Mſ. يكون v.10. تكن له
ما Mſ. مع جرادق ver.13. على شكر فيقرب — رخة Mſ.
ذلك واحدا — الامام الذي v.14. جرادق (forſan pro مع)
ذلك رغيفا واحدا — للامام Mſ. ينضح دم ذبايح
منه الي Mſ. منه شيا الي ver.15. الذي ينضح ذبح ذبح
وان ذبح — Mſ. وان كان ذبح — لله وفي غده يوكل ما ver.16.
فليحرق بالنار في Mſ. يحرق بالنار ver.17. له ومن خذ ما
فان اكل منه في اليوم — يحتسب ver. 18. اليوم الثالث
اكلا من لحم ذبيح السلامة في Mſ. خسيسا — منه شيا
الذي هو لله ver.21. اليوم — يحسب — كالاخس — منه
قايلا v.22. الذي لله فينقطع ذلك Mſ. فينقرض ايضا ذلك
يستعمل — لا ver.24. تاكلوه Mſ. ياكلوه ver.23. تكليما Mſ.
فان Mſ. فان من — v. 25. استعمله — فلا تاكله Mſ. ياكلوه
Mſ. قايلا v.28. فلا تاكلوه Mſ. لا تاكلوه ver.26. كل من —
وقل Mſ. بان تقول لهم في المقرب — الذي v.29. تكليما

الشحم Mſ. وهو الشحم ver.30. لهم المقرب — هو التي
الايمن — Mſ. اليمني — الامان رفيعة — سلامتكم ver.32.
v.34. الايمن Mſ. اليمني ver.33. رفيعة للامام — سلاميكم
v.36. من يوم Mſ. مذ يوم v.35. من ذبح Mſ. من ذبايح
ver.38. بها ان يعطوه من يوم Mſ. بان يعطوها مذ يوم
سيني في وقت امر Mſ. سينين في يوم امره بني — فان
الله بني — ان

Cap. VIII. ver. 1. قايلا Mſ. تكليما ver. 2. الجمع
قال — Mſ. وقال — بعمله v. 5. الجماعة فجوقه Mſ. جوقه
التونية — Mſ. القميص — الزنار — بها منها v.7. ان يعمل
كما امر Mſ. حسبما امر الله به موسي v.9. بالزنار — بهميانها
المسوحية — وقدسهم Mſ. المسح وقدسهما v. 10. الله موسي
سبع Mſ. سبع نضحات — انيته — وقدسها ver. 11.
المسوحية Mſ. المسح v. 12. مرار — ما فيه — وقدسهم
وقدم موسي بني هرون فالبسهم تونيات Mſ. ver. 13.
وقلدهم بزنانير وضمدهم بقلانس كما امر الله موسي
ثم ذبحه واخذ من Mſ. وذبحه موسي واخذ شيا من v. 15.
واخذ جميع — Mſ. واخذ موسي جميع — وقتر ذلك v. 16.
ولحمه وفرثه — Mſ. ولحمه مع خثه — موسي به v.17. وقتره
موسي v. 23. من دمه شيا فجعله Mſ. من دمه فجعل v.24.
الدم شيا علي — اليمنيات وعلي اباهيم — اليمنيات واباهيم —
الدم علي — الايامن وابهام — الايامن — Mſ. اليمنيات
تحركا Mſ. تحريكا لله v. 27. الايمن Mſ. اليمني v. 25. الايامن
من فوق Mſ. من بين ايديهم v. 28. بين يدي الله
المسوحية — Mſ. المسح — وقدسهم اجمعين v. 30. ايديهم
سبعة — v. 33. فقدسه هو وثيابه وبنيه وثياب بنيه معه
فان Mſ. فان سبعة — v. 34. سبع — فراغ ايام Mſ. فراغ —
تجلسوا — Mſ. فاجلسوا — ولتحفظوا احفاظ v. 35. في سبعة
موسي Mſ. موسي بها v. 36. وتحفظون حفظ

Cap. IX. ver. 1. — دعا فيه موسي — كان اليوم
كان في اليوم — دعي موسي — Mſ. وشيوخ اسرايل
خذ عجلا Mſ. خذ لك عجلا ver.2. واشياخ بني اسرايل
Mſ. هذا اليوم ملك الله متجل فيه لكم ver. 4.
هذا اليوم الله يتجلا لكم *Manifeſtabit ſe Deus*
وقال — لك ver. 7. امر به Mſ. امر الله به ver. 5. *vobis.*
وقال موسي — عنك وعن قومك Mſ. ولقومك — امر الله
وال

وجعل منه — صبه عند اساس المذبح ver. 9. قال الله
الذكاة قترها ver. 10. وجعل — صب عند اساسه Mſ.
ver. 12. احرقها Mſ. حرقهما v. 11. الذكوه قتر ذلك Mſ.
Mſ. وذكي به كالاول ver. 15. اليه الدم Mſ. الدم اليه
وعملها كالسيرة Mſ. وصنعها كالرسم v.16. وذكاه كالاول
حسب ما v.21. ذبايح — التي Mſ. ذبيحي — الذين v.18.
Mſ. فنظر القوم وارادوا v.24. وذبح Mſ. وذبايح v.22. كما Mſ.
فنظر ذلك القوم ورنوا

Cap. X. ver. 1. يامرهم الله به — ابنان Mſ. — ابنا
فخرجت f. pro فرجت Mſ. فخرجه ver. 2. يامرهما بها
عيشاويل v.4. اتعظمت بالمقربين Mſ. اتعظم بالمقربين v.3.
Mſ. المعسكر — امر الله موسي ver. 5. عيشال Mſ.
يسخط كل — بني ver. 6. العسكر — امر موسي
ver. 7. اهل al. يكون سخط — جميع بني Mſ.
ver. 9. مسح الله — كما امر Mſ. مسكة الله — بما امر
خمر ومسكر لا تشرب Mſ. لا تشرب خمرا ومسكرا انت —
ver.10. في دخولكم Mſ. عند دخولكم ibid. انت —
امرتكم بها على يد موسي v.11. وبين النجس Mſ. والنجس
ثم كلم موسي هرون — ver. 12. امرتهم بيد مشه Mſ.
في ver. 13. ثم قال موسي لهرون — لرق Mſ. بجانب
في ساير لان كذاك Mſ. ساير بقاع — لاني كذا
من قرابين Mſ. مع الشحوم — ولبنيك رسم v. 15.
قايلا Mſ. وقال لهم ver.16. الشحوم — ولبنيك معك رسم
الذي Mſ. الذي قربت ذكاتهم — وافتني ver. 17.
قربوا فيه ذكوتهم — وافاني

Cap. XI. ver.1. فقال — وكلم Mſ. وقال — ثم كلم
وكلما — Mſ. كلما — الذي يجوز لكن ان ver. 2.
اجترار male p. l. اشترار Mſ. اجترارا ver. 3. الذي يجوز ان
واما — المصعدات اجترارا ومن المطلعة بالاظلاف — v. 4.
اما — المصعدين اشترار (اجترار l.) والمفرقي Mſ. اجترار
والارنبة فانها مصعدة ver.6. الظلف — اشترار (اجترار l.)
والارنب فانه ايضا مصعد اجترار غير Mſ. اجترار وغير
وهو اجترارا لا يجتر Mſ. وهو لا يجتر اجترارا ver. 7.
من لحومها لا Mſ. لا تاكلوا شيا من لحومها — تدنوا v.8.
Mſ. وفلوس في البحار ver. 9. تاكلوا — تدنوا كذاك
Mſ. في جميع ver.10. وفلوس من الما من مثل البحار

ان من Mſ. ان لا تاكلوا من لحومها ver. 11. من جميع
ما ترجسون من الطيره ولا توكل ver. 13. لحومها لا تاكلوا
ver. 16. ما يجب ان ترجسوه من الطاير لا يوكلوا Mſ.
والببغا v. 18. والباز واصنافها Mſ. والبازي لاصنافها
والببغة واصنافها — والخفاش Mſ. لاصنافها — والخشاف
ver.21. وجميع دبيب الطاير Mſ. وجميع الطير ver.20.
اما — اربع ما له Mſ. واما — اربع ارجل ما له كراعان
Mſ. والحرجل وصنوفه والجندب ver. 22. كارعين
تنجسوا — Mſ. فانجسوا — بنبايلها v. 24. والجربا والجندب
ومن Mſ. وكان من حمل شيا من ver. 25. بنبايلهم
مفرقة — ليس هي مصعدة — بها ver. 26. حمل من
ver. 27. هي مفرقة — ليست مصعدة — بهم Mſ.
حمل شيا من نبايلها ver. 28. بنبايلهم Mſ. بنبايلها
وهذا النجس لكم ver. 29. حمل من نبايلهم Mſ.
والورك — والعظاة والحربا ver. 30. وهذا لكم النجس Mſ.
منها شي بعد — v. 32. والورل — والعظاية والحربة Mſ.
كل ما في v.33. منها بعد — يدخل في Mſ. ويدخل في
فكلما داخله — فاكسروا Mſ. داخله — فاكسر
Mſ. وكل ما وقع من نبايلها شي عليه — ver. 35.
فانقضوهما ibid. وجميع ما يقع من نبايلهم عليه —
لانهما نجسان وكذلك حكم كل ما هو لكم نجس
ينقضان لانها انجاس وعلي هذا ايضا تكون كل Mſ.
وملام Mſ. ويجمع الما فذلك يكون ver. 36. الانجاس
نبايلهم Mſ. نبايلها شي علي شي ver. 37. الما فيكون
نبايلهم عليه Mſ. نبايلها شي عليه ver. 38. علي شي
وكل ما سلك — ver. 42. فمن دنا Mſ. من دنا ver. 39.
من سالك — وسالك — الي ما Mſ. والسالك — الي كلما
الداب على الارض لاني الله ولا تترجسوا به (تتنجسوا l.) v.43.
ver. 46. الداب ولا تنجسوا بهم Mſ. non habetur in Hebr.
وساير النفوس الدابة على Mſ. وكل نفس ساعية على
وبين الذي Mſ. والذي ver. 47.

Cap. XII. ver. 1. سبعة ايام Mſ. سبع ايام ver. 8.
فلتاخذ Mſ. فلتاخذ — للصعيدة والاخر للذكاة فتطهر
شاة — للذكوة والاخر للصعيدة — وتطهر

Cap. XIII. ver. 1. قايلا Mſ. تكليما Ut c.12.1.
او الي Mſ. او واحد ver. 2. etiam Par. تكليما retinet.
واحد

تقد فيه ولا تطفا — v.12. فيجعله لرق المذبح Mf. للمذبح
v.13. Mf. تقد لا تطفا فيه — ذبح السلامة Mf. السلامة
يدي ver. 14. كذاك نار دايما تقد على المذبح لا تطفا.
مقبولا مرضيا عند الله ver.15. يدي الله Mf. سكينة الله
توكل — Mf. يوكل — ياكلوها v. 16. قبول مرضي الله Mf.
لا تخبز — قسمهم Mf. لا يخبز — قسمتهم v. 17. ياكلوها
ver.19. كل ما لامسها تقدس Mf. كل ماسها تقدس v.18.
منذ يوم مسحه — في الغداة v.20. تكليما Mf. قايلا
رخة تاتي بها مثرودة v.21. من يوم مسح — بالغداة Mf.
وكذلك — من v.22. ستوتية تاتي بها رخة تكون ثردة Mf.
وكذاك — بعده من بنيه — Mf. بنيه بعده — تقتر جملة
ولبنيه — تذبح فيه — يدي سكينة الله v.25. جملة تقتر
وبنيه قايلا — تذبح — يدي Mf. من خواص الاقداس هي
كل v.27. لها Mf. بها v.26. الله لانها من خواص الاقداس
ver.30. فليدلك Mf. فليكره v.28. كل ما دني Mf. من دنا
يدخل من — Mf. يدخل بشي من — يستغفر به فلا
ليستغفر به في القدس فلا.

CAP. VII. ver. 2. v.4. تذبح الصعيدة Mf. ذبح الذكاة
والامام المقرب صعيدة Mf. ver.8. الكلي Mf. الكليتين
ver.9. عن امره جلد الصعيدة التي قربت يكون له *
ما — الامام المقرب لها Mf. مما — تكون للامام المقرب لها
شكرا فليقرب — رخا v.12. تكون Mf. يكون v.10. تكن له
ما Mf. مع جرادق ver.13. على شكر فيقرب — رخة Mf.
ذلك واحدا — الامام الذي v.14. جرادق (forsan pro مع)
ذلك رغيفا واحدا — للامام Mf. ينضح دم ذبايح
منه الي Mf. منه شيا الي ver.15. الذي ينضح ذبح ذبح
وان ذبح — Mf. وان كان ذبح — لله وفي غده يوكل ما ver.16.
فليحرق بالنار في Mf. يحرق بالنار ver.17. له ومن خذ ما
فان اكل منه في اليوم — يحتسب ver. 18. اليوم الثالث
اكلا من لحم ذبح السلامة في Mf. خسيسا — منه شيا
الذي هو لله ver.21. اليوم — يحسب — كالاخس — منه
قايلا v.22. الذي لله فينقطع ذلك Mf. فينقرض ايضا ذلك
يستعمل — لا ver.24. تاكلوه Mf. ياكلوه ver.23. تكليما Mf.
فان Mf. فان من — v. 25. استعمله — فلا تاكله Mf. ياكلوه
Mf. قايلا v.28. فلا تاكلوه Mf. لا تاكلوه ver.26. كل من —
وقيل Mf. بان تقول لهم في القرب — الذي v.29. تكليما

الشحم Mf. وهو الشحم ver.30. لهم المقرب — هو التي
الايمن — Mf. اليمني — الامان رفيعة — سلامتكم ver.32.
v.34. الايمن Mf. اليمني ver.33. رفيعة للامام — سلايمكم
v.36. من يوم Mf. مذ يوم v.35. من ذبح Mf. من ذبايح
ver.38. بها ان يعطوه من يوم Mf. بان يعطوها مذ يوم
سيني في وقت امر Mf. سينيين في يوم امره بني — فان
الله بني — ان

CAP. VIII. ver. 1. الجمع ver. 2. تكليما Mf. قايلا
قال — Mf. وقال — بعمله v. 5. الجماعه بجوقه Mf. جوقه
التوبية — Mf. القميص — الزنار — بها منها v.7. ان يعمل
كما امر Mf. حسبما امر الله به موسي v.9. بالزنار — بهميانها
المسوحية — وقدسهم Mf. المسح وقدسهما v. 10. الله موسي
سبع Mf. سبع نضحات — انيته — وقدسها ver. 11.
المسوحية Mf. المسح v. 12. مرار — ما فيه — وقدسهم
وقدم موسي بني هرون فالبسهم تونيات Mf. ver. 13.
وقلدهم بزنانير وضمدهم بقلانس كما امر الله موسي
ثم ذبحه واخذ من Mf. وذبحه موسي واخذ شيا من v. 15.
واخذ جميع — Mf. واخذ موسي جميع — وقتر ذلك v. 16.
ولحمه وفرثه — Mf. ولحمه مع فرثه — موسي به v.17. وقتره
v.24. من دمه فجعل Mf. من دمه شيا فجعله v. 23. موسي
الدم شيا علي — اليمنيات وعلي اباهيم — اليمنيات واباهيم —
الدم علي — الاياسن وابهام — الاياسن — Mf. اليمنيات
تحركا Mf. تحريكا لله v. 27. الايمن Mf. اليمني v. 25. الاياسن
من فوق Mf. من بين ايديهم v. 28. بين يدي الله
المسوحية — Mf. المسح — وقدسهم اجمعين v. 30. ايديهم
سبعه — v. 33. فقدسه هو وثيابه وبنيه وثياب بنيه معه
فان Mf. فان سبعة — v. 34. سبع — فراغ ايام Mf. فراغ —
تجلسوا — Mf. فاجلسوا — ولتحفظوا احفاظ v. 35. في سبعة
موسي Mf. موسي بها v. 36. وتحفظون حفظ

CAP. IX. ver. 1. كان اليوم — دعا فيه موسي —
كان في اليوم — دعي موسي — Mf. وشيوخ اسرايل
خذ عجلا Mf. خذ لك عجلا ver.2. واشياخ بني اسرايل
Mf. هذا اليوم ملك الله متجل فيه لكم ver. 4.
هذا اليوم الله يتجلا لكم *Manifeſtabit ſe Deus*
وقال — لك ver. 7. امر به Mf. امر الله به ver. 5. *vobis.*
وقال موسي — عنك وعن قومك Mf. ولقومك — امر الله
وال

وجعل منه — صبه عند اساس المذبح ver. 9. قال الله
الذكاة قترها ver. 10. وجعل — صب عند اساسه Mf.
ver. 12. احرقها Mf. حرقهما v. 11. الذكوه قتر ذلك Mf.
Mf. وذكي به كالاول ver. 15. اليه الدم Mf. الدم اليه
وعملها كالسيرة Mf. وصنعها كالرسم v.16. وذكاه كالاول
حسب ما v.21. ذبايح — التي Mf. ذبيحي — الذين v.18.
Mf. فنظر القوم وارادوا v.24. وذبح Mf. وذبايح v.22. كما Mf.
فنظر ذلك القوم ورنوا

CAP. X. ver. 1. ابنا — Mf. ابنان — يامرهم الله به
خرجت f. pro فرجت Mf. فخرجه ver. 2. يامرهما بها
عيشاويل v.4. اتعظمت بالمقربين Mf. اتعظم بالمقربين v.3.
Mf. العسكر — امر الله موسي ver. 5. عيشال Mf.
يسخط كل — بني ver. 6. العسكر — امر موسي
ver. 7. اهل al. يكون سخط — جميع بني Mf.
ver. 9. مسح الله — كما امر Mf. مسحة الله — بما امر
خمر ومسكر لا تشرب Mf. لا تشرب خمرا ومسكرا انت —
ver.10. في دخولكم Mf. عند دخولكم ibid. انت —
امرتكم بها على يد موسي v.11. وبين النجس Mf. والنجس
ثم كلم موسي هرون — ver. 12. امرتهم بيد مشه Mf.
في ver. 13. ثم قال موسي لهرون — لرق Mf. بجانب
في ساير لان كذاك Mf. ساير بقاع — لاني كذا
من قرابين Mf. مع الشحوم — ولبنيك رسم v. 15.
قايلا Mf. وقال لهم ver.16. الشحوم — ولبنيك معك رسم
الذي Mf. الذي قربت ذكاتهم — وافتني ver. 17.
قربوا فيه ذكوتهم — وافاني

CAP. XI. ver. 1. ثم كلم — وقال Mf. وكلم — فقال
وكلما — Mf. كلما — الذي يجوز لكن ان ver. 2.
اجترار male p. l. اشترار Mf. اجترارا ver. 3. الذي يجوز ان
واما — المصعدات اجترارا ومن المظلفة بالاظلاف — v. 4.
اما — المصعدين اشترار (اجترار l.) والمفرقي Mf. اجترار
والارنبة فانها مصعدة ver.6. الظلف — اشترار (اجترار l.)
والارنب فانه ايضا مصعد اجترار غير Mf. اجترار وغير
وهو اجترارا لا يجتر Mf. وهو لا يجتر اجترارا ver. 7.
من لحومها لا Mf. لا تاكلوا شيا من لحومها — تدنوا v.8.
Mf. وفلوس في البحار ver. 9. تاكلوا — تدنوا كذاك
Mf. في جميع ver.10. وفلوس من الما من مثل البحار

ان من Mf. ان لا تاكلوا من لحومها ver. 11. من جميع
ما ترجسون من الطيره ولا توكل ver. 13. لحومها لا تاكلوا
ver. 16. ما يجب ان ترجسوه من الطاير لا يوكلوا Mf.
والببغا v. 18. والباز واصنافها Mf. والبازي لاصنافها
والببغة واصنافها — والخفاش Mf. لاصنافها — والخشاف
ver.21. وجميع دبيب الطاير Mf. وجميع الطير ver.20.
اما — اربع ما له Mf. واما — اربع ارجل ما له كراعان
Mf. والحرجل وصنوفه والجندب ver. 22. كارعين
تنجسوا — Mf. فانجسوا — بنبايلها v. 24. والحربا والجندب
ومن Mf. وكان من حمل شيا من ver. 25. بنبايلهم
مفرقة — ليس هي مصعدة — بها ver. 26. حمل من
ver. 27. هي مفرقة — ليست مصعدة — بهم Mf.
حمل شيا من نبايلها ver. 28. بنبايلهم Mf. بنبايلها
وهذا النجس لكم ver. 29. حمل من نبايلهم Mf.
والورك — والعظاة والحربا ver. 30. وهذا لكم النجس Mf.
منها شي بعد — v. 32. والورل — والعظاية والحربة Mf.
كل ما في v.33. منها بعد — يدخل في Mf. ويدخل في
فكلما داخله — فاكسروا Mf. داخله — فاكسر
Mf. وكل ما وقع من نبايلها شي عليه — ver. 35.
فانقضوهما ibid. وجميع ما يقع من نبايلهم عليه —
لانهما نجسان وكذلك حكم كل ما هو لكم نجس
ينقضان لانها انجاس وعلي هذا ايضا تكون كل Mf.
وملام Mf. ويجمع الما فذلك يكون ver. 36. الانجاس
نبايلهم Mf. نبايلها شي علي شي ver. 37. الما فيكون
نبايلهم عليه Mf. نبايلها شي عليه ver. 38. علي شي
وكل ما سلك — ver. 42. فمن دنا Mf. من دنا ver. 39.
من سالك — وسالك — الي ما Mf. والسالك — الي كلما
الداب على الارض لاني الله ولا تترجسوا به (تتنجسوا l.) v.43.
ver. 46. الداب ولا تنجسوا بهم Mf. non habetur in Hebr.
وساير النفوس الدابة على Mf. وكل نفس ساعية على
وبين الذي Mf. والذي ver. 47.

CAP. XII. ver. 1. ver. 8. سبع ايام Mf. سبعة ايام
فلتاخذ Mf. فلتاخذ — للصعيدة والاخر للذكاة فتطهر
شاة — للذكوة والاخر للصعيدة — وتطهر

CAP. XIII. ver. 1. Ut c.12. 1. تكليما Mf. قايلا
او الي Mf. او واحد ver. 2. retinet. تكليما etiam Par.
واحد

—برص— كذاك Mſ. —البرص— كذلك ver.3. واحد
—لم يفتش Mſ. —ولم يتفش v.5. وان— Mſ. فان— v.4.
l. potius نفشت v.8. وان تفشت— Mſ. وان نفشت— v.7.
شامة— انقلب— ابيض v.10. واذا Mſ. اذا v.9. نفشت
وان—حتي v.12. بشامة—اقلبت—ابيضا او جزء Mſ. او جزو
ver. 13. فان— حتي غطا جميع جلد Mſ. يغطي بدن
فلينجس فيه Mſ. فلينجس v.14. فينظر— Mſ. فنظر—
v.20. فصار— Mſ. فصارت— v.19. لانه Mſ. —انه v.17.
انتشر Mſ. قد انتشر ibid. —فاذا راي Mſ. —فان راي
—وان v.22. فليوقفه سبعة Mſ. فيقفه الامام سبعة v.21.
وان— لم تنفش (l. تتفش) فليطهره v. 23. —فان Mſ.
melius. فان هي — لم تتفش— فليطهره Mſ. الامام
v. 25. في جلد بدنه كي Mſ. في جلده كي ver. 24.
فان راها—مستغلة ver. 26. فهو برص Mſ. فذلك برص
ver. 28. فان راها الامام— مستغلة بل Mſ. من الجلد بل
Mſ. او كحيته v. 29. ولم تتفش Mſ. تتفش leg. لم تتفش
اصهب دقيق Mſ. دقيق اصهب ver. 30. او في كحيته
فان Mſ. فان لم يتفش الكلف— الكلف ليس ver. 23.
فليحق راسه Mſ. ver. 33. هو لم يتفش— مع ذاك ليس
ver. 34. سوي موضع الكلف ويوقفه سبعة ايام ثانية
ثاني انه— Mſ. فانه— ver.36. فليطهره الامام Mſ. فليطهره
وان كان مما v. 41. وقف بعينه Mſ. بعينه وقف v. 37.
وان انتثف من جهة وجهه فهو Mſ. يلي وجهه فهو
ان كانت— او Mſ. فان كانت— اوفي جلحته ver. 43.
فانه— Mſ. لانه— منفردا في خارج العسكر v.46. جلحته
وكان— من الة v. 49. فردا خارج العسكر يكون مقامه
فاذا Mſ. فينظره الامام ويقفه v. 50. ويكون من انآ Mſ.
جميع انا— فانه Mſ. جميع الة— لانه ver. 52. راه اوقفه
ينظره بعد— ولا Mſ. ينظره الامام بعد—ولم يتفش v.55.
جميع انا— Mſ. جميع الة— بالنار الذي v. 57. يتفش
الة v. 58. Veſtis in qua, &c. بالنار الثوب الذي
البرص الكاين Mſ. البرص في— من الة v. 59. انا Mſ.
في— من انا.

Cap. XIV. ver.1. —قايلا Mſ. —تكليما ver. 3. —الي
امر بما يجب ver.4. —خارج— اشفي Mſ. خارج — شفي
الحي ver. 6. فيامر— ويوخذ Mſ. فيه فيامر— بان يوخذ

من v.7. الحي (والعود الارز redundare videntur) في Mſ. في
ويرتحض— ويقيم في v. 8. سبعة مرار Mſ. ذلك سبع مرات
حملين— وقارورة v.10. ويرحض— ويقيم خارج Mſ. خارج
الرجل ver. 11. retenta voce Hebr. خروفين— ولج Mſ.
الامام leg. الامام المطهر وهو بدين Mſ. المتطهر واياها بدين
المطهر الرجل المتطهر *Sacerdos mundans, virum mundandum.* Deſunt aliqua in utroque exemplari.
دمه شيا ويجعل ver. 14. واللج Mſ. وقارورة ver. 12.
قارورة— ver. 15. دمه ويجعل علي — Mſ. ذلك علي—
ثم v. 16. اللج — ويصب في يده Mſ. ما يصبه على كفه
ويغمس— Mſ. يغمس— في الدهن— وينضح منه— مرات
Mſ. يصبه — له— v. 18. من الدهن— وينضح— مرار
وعشر v.21. —عنه— Mſ.—له— v.20. ويضعه —عنه—
وعشرا من سلت سميد— ولج Mſ. سميد — وقارورة دهن
علي ما Mſ. علي حسب ما v.22. retenta voce Hebr. دهن
دمه v.25. واللج Mſ. وقارورة v. 24. بهما Mſ. بذلك v. 23.
Mſ. ويصب شيا من v. 26. دمه ويضع Mſ. شيا ويجعله
على Mſ. علي دم v. 28. مرار Mſ. مرات v. 27. ويصب من
مع ما تنال يده احدهما —Mſ. احدهما— v.31. موضع دم
الذي له البيت الي ver. 35. تكليما Mſ. قايلا ver. 33.
الذي البيت له ويخبر Mſ. الامام ويخبره قايلا شبه برص
ويفرغوا Mſ. بتفريغ ver. 36. الامام قايلا — شبه بلوي
فليخرج— سبعة سبع ايام Mſ. فيخرج— سبعة ايام ver. 38.
فان راي البلا Mſ. فان كان البلا v. 39. سبع redundat
ويرموا— الي موضع ver.41. وتخلع Mſ. بان تخلع ver. 40.
حجارة اخري Mſ. حجارة v. 42. ويرمون — في موضع Mſ.
على انا من خزف على ما v. 50. بعد ما Mſ. بعد v. 48.
عود— وحرير v.51. في انا خزف مع ما من نبيع Mſ. نبيع
الحي الي خارج Mſ. الحي خارج v. 53. العود— الصبغ Mſ.
وبرص— Mſ. ولبلوي— v.55. الشريعة Mſ. شريعة v.54.
والفتوي في وقت v. 57. والشامة Mſ. —والشامة v. 56.
التطهير &c. (الفتوي) Vox Mohammedanis præcipue in uſu. Mſ. تدل علي وقت التنجيس ووقت التطهير
وكلها شرايع البرص.

Cap. XV. ver.1. قايلا Mſ. تكليما v.2. ذاك هو نجس Mſ.
على الآلة— ver.6. ويرحض Mſ. ويرتحض ver.5. ذاك نجس
ويرحض

فليغتسل— ويرتحض v.8. على الانا— ويرحض Mſ. ويرتحض
Mſ. عليه الذايب ينجس ver.9. يغسل — ويرحض Mſ.
وكل من — يكون تحته كذلك v.10. الذايب عليه ينجس
ويرتحض v.11. ومن — مما يكون تحته ينجس Mſ. ينجس
v.18. فاذا Mſ. واذا v.12. ويرحض بالما وينجس Mſ. وينجس
واي — وذلك ان يكون ver.19. وايت امراه Mſ. واي امراه
Mſ. وجميع ما تجلس ver. 20. واية — وهو ان يكون Mſ.
ويرحض Mſ. ويرتحض ver. 21. وجميع الانا الذي تجلس
ver. 23. وكل من — التي تجلس Mſ. ومن — تجلس v.22.
واي—من غير— كايام — نجسة v.25. انا او علي Mſ. وعلي
وايت— في غير— فلتكن فيها كايام — تنجس Mſ. at in marg. نجسة ver.26. تنضجع Mſ. تجلس v.31. ان يجنب
Mſ. ان تجانبا *vos duo,* ſc. *eos ſeparetis,* vel, *amoveatis ab immunditie.* ver. 32. هذه شريعة — ومن يخرج Mſ. هذة
الشريعة — ومن تخرج

Cap. XVI. ver.1 لاني تجلي ملاكي بالغمام فوق
Mſ. لاني متجلي بالغمم من فوق (*quia ego apparebo in nube*)
زارا—ويعتم ver.4. يدخل الي Mſ. يدخل هارون الي v.3.
Mſ. فيقدم — له ولاهل بيته ver.6. برزار — ويتعمم Mſ.
له ver.11. ذكوة Mſ. للذكاة v 9. ويقرب — عنه وعن آله
فيلقي Mſ. وليلق v.13. عنه وعن آله Mſ. ولاهل بيته
من دمه شيا الي — بان ver.15. الرب Mſ. الرب شيا v.14.
حين يدخل ليستغفر عنه ver.17. من دمه الي — ان Mſ.
في دخوله ليستغفر في — Mſ. في — له ولاهل بيته ولجميع
Mſ. منه باصبعه سبع ver.19. عنه وعن اله وعن جميع
المحضر Mſ. المحضر فيخرج الجمرة ثم ينزع v.23. منه سبع
ويستغفر عنه وعنهم Mſ. ويستغفر له ولهن ver.24. فينزع
v.28. دمها — وفرثهما Mſ. دمهما شي — واخاثهما v.27.
v.29. والمحرقهما يغسل ثيابه Mſ. والمحرق لهما يغسل ثيابه
v.33. تطهرون Mſ. فاطهروا ver. 30. تجيعوا Mſ. ان تجيعوا
من خطاياهم مرة v.34. يستغفر فيها عن Mſ. يستغفر عن
من جميع خطاياهم مرة [ان] Mſ. واحدة — كا امر الله
واحدة كا (امر deeſt) الله (ان redundat)

Cap. XVII. ver.1. قايلا Mſ. تكليما v.4. ولا ياتي به
v.5. والي باب خبي المحضر لا ياتي به Mſ. الي باب خبا المحضر
لكي Mſ. لكي ياتوا بنو— فيجيوا— المحضر فيذبحوها

اتي (pro ياتي) بني — فيجوا— المحضر الي الامام فيذبحوها
والغربا v. 10. اصعد Mſ. يحرق v. 8. لله Mſ. عند الله ver.6.
لان v.11. ومن الغريب الدخيل في ما Mſ. الداخلين فيما
لان نفوس جميع Mſ. نفس البشريين جميعهم الدم
(l. علي) عل Mſ. عن النفس ibid. البشريين الدم
الغربا ver. 13. لا ياكله Mſ. لا ياكل دمه ver. 12. النفس
الدخيلين — صاد — والطير الذين يوكلان — بالتراب
الغريب الدخيل— اصاد — او الطاير الذي اكله— Mſ.
كل واحدة منها في دم كل واحد منهم ولاني ver. 14. التراب
Mſ. واي رجل—ويرتحض v.15. كل واحدة في دمه ولاني Mſ.
واي انسان — ويرحض

Cap. XVIII. ver. 1. قايلا Mſ. تكليما ver. 3.
فان Mſ. فان جزا من عمل v.5. هناك لا Mſ. اليه فلا
انا Mſ. انا الله الناهيكم ver. 6. جزا اي انسان عمل
وسوة — فلا v.10. سوأتها Mſ. سوتها ver.9. الله ربكم نهيتم
ver.17. وذلك الا Mſ. وذلك ان لا ver. 14. سوأة — لا Mſ.
وسواه امراة وابنتها— Mſ. وسوة امراة وسوة ابنتها— تتخذهما
فلا تضاجعه Mſ. فلا يصناجع (l. يضاجع) ver.22. تتخذ
واعلموا ان من— تنقطع v.29. البلد Mſ. الارض ver.25.
واعلموا من — تنقطع Mſ. منهم

Cap. XIX. ver. 1. قايلا Mſ. تكليما v.5. بان—
فقد Mſ. قد حمل وزره v.8. فان Mſ. وان v. 7. ان— Mſ.
تجحدوا — مري منكم بصاحبه ver. 11. حمل وزرا
Mſ. كذبا فانك ان يحك ver 12. — امر بصاحبه Mſ.
Mſ. وخف ربك ver. 14. لا Mſ. ولا v.13. باطلا فانك اذا
لا Mſ. ولا تحابوا — ولا تجوا عظيما ver.15. وخف من ربك
ولا تشن Mſ. لا تشنا v.17. تحابين — ولا تنتهكن جليلا
لا تنزوها— v.19. مثل نفسك Mſ. مثل ما تحب لنفسك v.18.
وضياعك — نوعين وثوب من نوعين ملحمين صوف
لا تزنيها—وضيعتك — نوعين ملحمين Mſ. وكتان لا
لا deſunt reliqua, & ſupplenda ſunt. ver.20. مضاجعة
مضاجعة وهي — Mſ. انسال — لرجل وفدا لم — فلتك
Mſ. فليات ver. 21. لاي رجل كان وفدا لم — فلتكون
ويستغفر عنه الامام Mſ. فيستغفر الامام عنه v.22. وليات
لله v.24. ومد — بلد كنعان Mſ. واذا — بلد ver. 23.
Mſ. لله موهلاّ (pro مهلا litera و Damma vocalem indicat)

v.27. ولا تحذوا زاويتي Mſ. ولا تحدقوا (nec circumdabitis)
براويتي ver. 30. فتوقوه — شرفتهما Mſ. فاتقوه — شرفتها
v.31. بذلك Mſ. بها v.32. وبه — الله المعاقب Mſ.— وابتهج
الله v.33. غريب معكم Mſ. معكم غريب v.34. له كل تحب
لنفسك Mſ. له كنفسك ver.35. لا تفعلوا Mſ. ولا تصنعوا
v.36. وصنجات عادلة واكيال عادلة واقساط عادلة يكون
لكم — من ارض Mſ. واكيال عادلة تكون — من
بلد

CAP. XX. ver. 1. قايلا Mſ. تكلما v.2. الدخيلين
Mſ. الدخيل ver.3. الانسان Mſ. الرجل v.4. في اعطايه
Mſ. مع اعطايه v.5. غضبي — فاقطعه Mſ. غضبي انا —
فقطعته ver.7. انا الله Mſ. الله ver. 9. فليقتل قتلا Mſ.
قتلا يقتل — v. 10. بامراة Mſ. بمراة v.11. حميع فقد حل
Mſ. فقد (& cum patraverint malum) جميعا ولما صنعا داهية
حلت v.12. ولما — داهية حل Mſ. ولا — داهية فقد حلت
ver .13. على فن — حل Mſ. علي فن من — حلت
ver. 14. فليحرق هو وهما على البدل ولا تكن فيما
بينكم فاحشه Mſ. فليحرق بالنار هو وهن
على البدل ولا تكن فاحشة في ما بينكم
v.16. لينزروها Mſ. لتنزروها ver.17. فنظر الي — فليقطعا
Mſ. ونظر هو الي — فينقطعان ver.18. فلينقطعا — قومها
Mſ. فينقطعان — قومهم ver.20. ولانهما Mſ. ومما ver.21.
عوتان Mſ. يكونان v.22. اليه Mſ. هناك ver.23. بسيرة —
(aliàs ubi Mſ. habet سيرة impreſſ. رسم vide cap.9 16.)
لانهم — قليتهم Mſ. في رسوم — فانهم — اقليهم ver.24.
لهم — انتم — اعطيكم اياه حوزا انا الله ربكم الذي
افرزتكم من بين الامم Mſ. لكم — انكم — اعطيه لكم
فتكورونه لاني الله ربكم افرزتكم من جميع الامم v.25.
والطاير الطاهر من النجس — فميزوا Mſ. فميزوا والطاير
النجس من الطاهر ver. 27. كان واحد منهما Mſ.
كان منهما •

CAP. XXI. ver. 1. منكم Mſ. منهم v. 3. الكريبة
اليه وهي التي — فيها Mſ. الاقرب اليه التي — فيها
ver. 4. بخطير في قومه Mſ. بخير من قومه ver. 6. لاهم
ادهم — ويصيرون Mſ. فاهم لما هم — يصيروا ver. 8.
الله ربكم Mſ. الله ver. 10. ويكمل — لا يعرقها Mſ.
او كمل — فلا يعرقها v. 11. لا يدخل Mſ. فلا يدخل
v.12. — لماتاج دهن مسح — Mſ. لما صارتاج مسح v.13.
فلا Mſ. لا v.14. باحداهن الا Mſ. باحدي من هاولي الا
v.15. الله ربكم مقدسه Mſ. الله مقدسه v.16. قايلا --Mſ. تكليما
v. 19. به Mſ. فيه v. 20. او من في عينيه وكت او
Mſ. او كتيب في عينيه او v. 21. ومهما يكن — فقربان
الله Mſ. ومهما به — فقربن ربه v.23. واما السجف فلا
يدخل اليه ولا يتقدم الي المذبح اذ فيه Mſ. واما الي
السجف لا يدخل والي المذبح لا يتقدم اذ فيه

CAP. XXII. v.1. قايلا Mſ. تكليما v. 3. Mſ. قال لهم
اي رجل من نسلهم على مر اجيالهم يتقدم الي الاقداس
التي يقدسونها بني اسرايل لله فقربها ونجاسته عليه
v. 4. فينقطع ذلك الانسان من بين يدي الله المعاقب
ميت او خرجت — نسل Mſ. عميت ومن خرجت — انسال
v. 5. او — ان ينجس منه على سبيل نجاسته Mſ. واي —
ان ينجس منه او بانسان سبيله ينجس منه على ضروب
نجاسته v. 6. ذاته Mſ. بدنه v. 8. فلا — بذلك انا الله Mſ.
لا — به لاني الله v. 9. عليه — يبذلوه لاني انا الله Mſ.
عنه — تبذلوه لاني الله v. 11. انسانا — تلاديته Mſ. انسانا
شرار — تيلاد بيته v. 13. ولا — ومن طعام ابيها تاكل —
لا ياكلون Mſ. لا — ومن طعامه تاكل — لا ياكلوا
v. 16. فيحملوا Mſ. فيحملون v. 17. قايلا Mſ. تكليما
v. 18. الاسرايلية — الاسرايلية Mſ. ال اسرايل — ال اسرايل
v.29. وما — Mſ. — وكل ما v. 20. فالصحيح هو المرتضي
منه Mſ. &c. او من الغنم فالصحيح v.21. فيه عيب Mſ.
له — ثالول Mſ. لله — ثولول v. 22. فيه شي من العيب
v. 23. او شاة غامرة او قيليط — وعلي Mſ. وشاة كانت
غامرة مدمجة — واما علي v. 24. والمنصل — فلا — بلدكم
ومن يد المر Mſ. والمصول — لا — بلدانكم — ومن يد
الامم v. 25. الذي هو فيها Mſ. الذي فيها v. 26. قايلا
Mſ. تكليما v. 28. والنعجة لا تذبحوها وولدها في يوم
Mſ. والشاة هي وولدها فلا تذبحوهما في يوم v. 30.
بان — ولا تبقوا Mſ. ان — لا تبقون v.31. لاني Mſ. انا
v. 33. المخرج لكم من ارض مصر Mſ. المخرجكم من
بلد مصر

CAP. XXIII. ver. 1. قايلا Mſ. تكليما ver. 4.
تسموها

خاصتة في Mſ. تسموها في v.6. ايام يجب ان تاكلوا Mſ.
ايام تاكلوا v. 7. لا تصنعوا Mſ. لا تعملوا v.8. — واليوم
Mſ. — وفي اليوم ver. 9. قايلا Mſ. تكليما v. 11. — منكم
تحريكه Mſ. تحريكا — منه v.13. — عشران من سميد
مقبولا مرضيا لله Mſ. مرضيا مقبولا لله — عشرين سميد
v.14. لا تاكلوا Mſ. لا تاكلون v.15. جيتكم Mſ. جيتم ver. 16.
السابعة فيصير جميع Mſ. السابع فيصير جملة v.17. بان
Mſ. ان ver. 18. الله — وكبشا يكونان Mſ. وكبشين (duo a-
rietes) لله — يكونوا v.20. — الله وليكن عن — منها ما يجب
وليكن Mſ. ولتكن — الله عن — ما يجب منها v.22. حصدتم
حصدكم زرع رياضهم — Mſ. زرع ارضيكم — جهه (leg.
potiùs حصدتم زرع رياضكم طرة) v.23. قايلا Mſ. تكليما
ver.25. قربانا لله Mſ. قربانا زايدا لله ver.28. الله الاهكم — هذه
Mſ. ربكم — الله v.31. ذلك Mſ. لاجيالكم على مر اجيالكم
v.32. له التالى — التسعة — هي عطلة Mſ. — عطلة هي
الثاني — التاسع v.35. لا تعملوا Mſ. لا تصنعوا v.37. — تجب
وذبح وبر ومراح Mſ. وبر وذبح ومراح — يجب ver. 39. في
فلتحجوا حجا — اوان Mſ. فحجوا حج — اوان ver. 42.
صريح من الاسرايل Mſ. صريحي من بني اسرايل فليجلسوا
يجلسوا ver.43. من ارض مصر Mſ. انا الله من بلد مصر
ربكم

CAP. XXIV. v.1. قايلا Mſ. تكليما v. 4. ينضدها
Mſ. يصفها v.5. اثنتي عشرة Mſ. اثني عشر v.6. وضيرها في
وصيرها صفين Mſ. صفين في كل صف ست منضدة على
على كل صف Mſ. على المصفوفة v.7. ستا في كل صف علي
v.9. لياكلوه Mſ. ياكلونه v.10. — فام — تناص في المعسكر
v.11. اقام — تناصوا في العسكر — اسرايلي Mſ. الاسرايلي
فسب ابن المراة الاسرايلية Mſ. وسب ابن الاسرايلية
ليبين له — عن قول Mſ. ليتبين لهم — عن فم ver.12.
v.13. قايلا Mſ. تكليما ver.14. المعسكر Mſ. العسكر v.15.
والدخيل Mſ. الغريب ver. 16. اي رجل Mſ. اي انسان
فبانت ver.21. يجعل عليه Mſ. يجعل فيه عليه ver.20.
الي v.23. يساوي Mſ. يتساوي v.22. فليغرم Mſ. فليعزم
خارج Mſ. خارج المعسكر — بما — الله تعالى به موسي
العسكر — كما — الله موسي
بطور Mſ. في طور سينين قايلا CAP. XXV. ver. 1.

ان تكون — Mſ. وليكن — تدفق v.3. سيني تكليما Mſ.
عطلة هي — — v. 4. ut & C. ترفق vel potiùs تدفق
عطلة هي سبت تكون للارض هي تدفق Mſ. تدفق
عطلة Mſ. عطلة للارض v.5. ut & C. ترفق vel forſan
سني — وذلك سبع سنين سنين مرات ver.8. هي للارض
v.9. سنين — سبع سنين سبع مرار فتصير Mſ. فيصير
v. 12 فتكن Mſ. فيكون v.10 غفران Mſ. الغفران
فلا يغبنن كل v.14. دوره Mſ. دورته v.13. تاكلوا Mſ. تاكلون
v. 15. فلا يغبنن كل واحد اخاه Mſ. واحد منكما اخاه
جملة — v.16. غلاتها يبيعك هو Mſ. غلتها يبيعكها
كثرت — تكثر — يجب ان Mſ. يكثر — يجوز ان يقل
واعملوا Mſ. واسكنوا v.18. كل واحد Mſ. واحد v.17. تقل
وتزرعون v. 22. فتاكلوه Mſ. فتاكلونه v.19. بها واسكنوا
لا Mſ. فلا تبع ثباتا v.23. فتزرعون السنة Mſ. في السنة
ان تكمل v.30. فليكن Mſ. فيكون v.29. تبع بتاتا
Mſ. بان يكون v.31. ان كملت له — بتاتا Mſ. له — ثباتا
فليخرج Mſ. فليخرج عنه كل — دوره في v.33. ان تكون
فاقراهم Mſ. في قراهم لا تبع v.34. كل — دور ولايهم في
وخف ربك Mſ. وخف من ربك ver.36. لا تبع بتة
وضيف ver. 40. المخرجكم Mſ. المخرج لكم ver. 38.
Mſ. لا تستول — بالقماة وخف ربك ver. 43. او ضيف
من السكان ver. 45. ولا تستولي — باقما وخف من ربك
واما احد اخوتكم — واحد ver. 46. من بني السكان Mſ.
واما اخوتكم — Mſ. نحن بني اسرايل لا — عليه
وان — Mſ. واذا — معه ver. 47. وايد لا — علي اخيه
منك — ver. 50. ما يبيع Mſ. ان يبتاع ver. 48. عنده
وفي الجملة v.53. كم من — ابتاع له Mſ. ابتاع فيها له
وبالجملة Mſ. فيجب ان يكون معه كاجير سنة لسنة ولا
Mſ. يعنتك ver. 54. كاجير سنة بسنة يكون معه ولا
انا الله ربكم Mſ. انا الله ربكم ver. 55. يعنفك
اعبدوني [illegible]

CAP. XXVI. ver. 1. انا الله Mſ. لاني الله ver. 2.
نزلت Mſ. انزلت غيوثكم ver. 4. الان Mſ. الان ان
الدوس — Mſ. الدياس — البزار — وتقيموا v.5. اغنائكم
ibid. واجعل لكم Mſ. واجعل v.6. البذار — وتقيمون
اسيافكم Mſ. سيفكم v.7. ببلدكم Mſ. في بلدكم

v. 8. والماية منكم يكلب — وتحت Mſ. والماية تكلب —
Mſ. تكونون لي حربا v. 12. وافي Mſ. واوفي ver. 9. تحت
وقلت انفسكم — وصاياي v. 15. تكونوا لي شعبا خاصا
واقلات نفسكم — وصاياي وتفسخوا Mſ. والان تفسخوا
ما تشخص — وتبذل Mſ. ما يشخص — ويذبل v. 16.
v. 17. شانيوكم Mſ. شانوكيم malè, tranſpoſitis literis.
v. 24. وكسرت — وجعلت Mſ. واكسر — واجعل v. 19.
بالوبا — في Mſ. الوبا — بيك v. 25. بكم Mſ. معكم
معين — Mſ. معونة — طعاما — في الميزان v. 26. يك
ويستوحش Mſ. ويستودشون v. 32. طعامكم — الي الميزان
v. 35. تتسيب — فتستوفي Mſ. تتشتت — فتستوفي v. 34.
انهم — ver. 13. طول ايام — كا لم Mſ. طول — لما لم
وليس v. 37. انه — من غير كالب Mſ. وليس كالب هناك
ويبيد منكم v. 38. Mſ. وليست — قوام Mſ. هناك — ثبات
التي v. 39. في ما بين الامم يفنيهم بلد اعدايكم
بنكثهم اذ — بسلوكهم v. 40. التي معهم Mſ. هي معهم
فانا — ver. 41. بنكثهم الذي — بما سلكوا Mſ.
انا — على الجانج — او الي Mſ. بالجانج — الي ان ينهزم

حين ينهزم v. 42. الذي مع اسحاق Mſ. الذي (مع deeſt)
اسحاق v. 43. وسوي قلتها — هذا جزاوهم — الارض
انفسهم Mſ. وسومي اقلتها نفوسهم — جزاهم — والارض
v. 45. الصادق — الذين Mſ. صادع — الذي (صادق l.)
v. 46. في طور — التي جعلها الله Mſ. — الذي نزلها الله
علي طور

XXVII. ver. 1. قايلا Mſ. تكليما ver. 6. خمسة
خمسة [عشر] مثقالا Mſ. مثاقيل فضة والانثي ثلاثة
وان كان — v. 9. (عشر redundare videtur,) والانثي عشرة
وان كانت — Mſ. يصلح — قربانا لله — يكون قدسا لله
او رداته — قومه v. 14. — تصلح — قربان الله يكون قدسا
كر Mſ. كر من شعير ver. 16. رداته — بقومه Mſ.
وجميع قيمك تكن بمثاقيل القدس عشرين Mſ. v. 25. شعير
من Mſ. من الغنم او هو من البقر v. 26. دنق المثقال
اعشار — ما — فالعشر منه v. 32. البقر او الغنم فهو لله
عشور — كل ما — فالعاشر يكن Mſ. يكون ver. 33.
عنه بين جيدا وردي Mſ. عن جيد او ردي ولا
(جيد او ردي l.) ولا

Variantes Lectiones in Libro *NUMERORUM*.

Cap. I. ver. 1. اسرايل لعشايرهم Mſ. اسرايل جماعة
بني اسرايل (f. varia lectio è margine irrepſit.) لعشايرهم
v. 3. تحصوهم بجيوشهم انت Mſ. تحصيهم انت v. 10.
v. 17. ومن بني افريم Mſ. ومن بني يوسف فمن افرايم
Mſ. تسعة v. 23. روبن Mſ. راوبين v. 20. هاولي Mſ. هاولا
ومن منشا v. 34. فمن بني Mſ. فمن افرايم v. 30. ستا
من سبط اشر Mſ. من بني اشير v. 40. ومن بني منشا Mſ.
v. 48. الي ابايه — من Mſ. الي بيت ابايه — ممن v. 45.
وفي نزوله هم Mſ. وفي نزوله v. 15. تكليما — Mſ. قايلا —
كا امر الله Mſ. بجميع ما امر الله به موسي وهارون v. 54.
موسي هكذاك صنعوا

Cap. II. v. 1. ثم كلم — تكليما Mſ. وكلم — قايلا
ماية الف ver. 9. كل سبط رجل في Mſ. كل سبط في v. 2.
جميع عسكر v. 16. ماية وثمانين Mſ. وثمانون — وهم اولا
جميع عدد عسكر راوبن ماية Mſ. راوبين ماية الف واحد

بنيمين ابيدن Mſ. بنيامين وشريفهم ابيدان v. 22. احد
جيشهم اثنين وستين Mſ. جيشه اثنان وستون ver. 26.
نفتالي وشريفهم احيراع v. 29. والنازلين الي Mſ والي v. 27.
جميع عسكر v. 31. نفتلي احيرع بن عينن Mſ. بن عينان
جميع عدد عسكر دن

Cap. III. ver. 1. موسي وهارون — لموسي — في برية
ver. 2. هرون وموسى — موسي في جبل سيني Mſ. سينيين
بين يدي v. 4. هذه — بنو هرون Mſ. وهذه — بني هارون
ثم Mſ. فكلم — قايلا ver. 5. بين يديه في Mſ. الله في
مسلمون v. 9. فاوقفهم Mſ. & C. فقفهم v. 6. كلم — تكليما
تكليما Mſ. قايلا v. 11. مسلمين معطين Mſ. & C. معطون
لي الليوانيين Mſ. الليوانيون لي v. 12. deeſt in Conſt. cod.
لاهلاكي ibid. كما ان لي Mſ. كما لي C. كما كان لي v. 13.
يصير لي Mſ. & C. at Mſ. يصير ibid. اهلكت Mſ. & C.
سين قايلا C. سيني تكليما Mſ. سينين قايلا ver. 14.
v. 15.

v. 15. لبيت Mſ. & C. لبيوت v. 17. in Mſ. deeſt باسمايهم
poſt ليوي v. 18. هذان Mſ. & C. هذه ibid. لقبايلهما
Mſ. & C. لعشايرهم ver. 19. وعزاييل Mſ. & C. وعزيال
v. 20. لعشايرهما Mſ. & C. لعشايرهم ibid. لبيت Mſ. & C.
لبيوت v. 21. عشايرهم Mſ. عشايره C. عشاير جرشون v. 23.
C. ورا Mſ. الي ورا v. 24. لايل Mſ. & C. لال v. 25. والخبا
Mſ. والخباوه v. 26. السرادق Mſ. الصرواق C الصرادق
ver 27. ولقهات Mſ. & C. لقهث ibid يصهار Mſ. & C.
يصهر ibid. عزاييل Mſ. & C. عزيال v. 28. الف Mſ. & C.
الاف ver. 30. وشريف بيت امة عشاير قهات Mſ. وشريفهم
cætera deſunt. C. وشريف لبيت اب لعشيره ibid. عزاييل
Mſ. & C. عزيال ibid. والمذبح ſic & C. at Mſ. المذابح
ibid. واواني القدس التي يستخدمون بها واستر وجميع
Mſ. وانية القدس الذي يخدمون بها والستر وساير C.
وانيه القدس الذي يستخدموا والستر وجميع ver. 32.
العازار Mſ. & C. العزر ibid. هارون Mſ. & C. هرون ibid.
حفاظ Mſ. يحفظ C. حافظ v. 33. هاتان عشيرتاه Mſ. هذه
عشايره ibid. ولمراري Mſ. ولمرري C. لمرري ibid.
هاتان عشيرتاه C. هذه عشيره مرري v. 34 عددهم ſic &
C. at Mſ. وعددهم ibid. الف Mſ. الاف ibid ومايتان Mſ.
& C. ومايتين v. 35. صوريايل Mſ. & C. صوريال ibid.
ابيحايل Mſ. & C. ابيحيل ibid. الشمالي Mſ. & C. الشمال
v. 36. مراري Mſ. & C. مرري v. 37. السرادق ſic & Mſ.
at C. الصرادق v. 38 هارون Mſ. & C. هرون ibid. وابناه
Mſ. وبنوه ibid. المسكن Mſ. القدس ibid. فليقتل Mſ.
& C. يقتل v. 39. فكذلك Mſ. & C. فذلك ibid. الذين
Mſ. & C. الذي ibid. الجيوشهم Mſ. & C. كل لعشايرهم
فصاعدا ذكر من ابن شهر ibid. هارون Mſ. & C. هرون
ibid. اثنان وعشرون الفا Mſ. اثنين وعشرين الف C. اثني
وعشري الف v. 42. الذين Mſ. انا الله ibid. وبهايمهم Mſ.
وبهايم الليوانيين v. 43. الفا — اثنين C. اثني الف ibid.
وثلاثه Mſ. & C. وثلثه v. 44. فكلم Mſ. ثم كلم ibid. قايلا
Mſ. تقليما v. 46. والثلاثه Mſ. الثلثه C. ثلثا ibid. Mſ.
والسبعين C. وسبعين ver. 47. منهم in Mſ. deeſt. C. منهم
فضه ver. 48. الي هرون Mſ. لهرون v. 49. فاخذ ut & C.
Mſ. واخذ ibid. مفدي Mſ. الفظه C. الفدا ver. 50. وهي

in Mſ & C. deeſt. ibid. وستون Mſ. & C. وستين
Cap. IV. ver. 1. قايلا Mſ. تكليما ver. 2. ارفعا Mſ.
& C. ارفع ver. 2. C. من بني Mſ. من بين بني ibid.
بعشايرهم Mſ. & C. لعشايرهم v. 3. ابن ثلاثين Mſ. & C.
بن ثلثين ibid. الي ابن خمسين Mſ. & C. الي خمسين
ibid. الي الجيش Mſ. & C. للجيش ver. 5. فيهيون ſic & C.
at Mſ. فيحطوا ibid. ويغطون Ms. ويغطو v. 6. ويجعلون Ms.
ويجعلو ibid. عليه جلود Ms. عليه غشا جلود ibid.
ويبسطون Ms. & C. ويبسطو ibid. اسماجون Ms. اسماجون
ibid ويصلحون Ms. ويصلحو v. 7. الموجهه Mſ. & C.
الموجه ibid. يبسطون Ms. ويبسطو ibid. الرش Mſ. & C.
الستر ver. 8. ويبسطون Ms. ويبسطو ibid. صبغ Mſ. ثوبا
صبغ ibid. ويغطونها بغشاء جلود Ms. ويغطوهم بجلود
C. ويغطهم بغشا ibid. ويصلحون Mſ. & C. ويصلحو v 9.
وليأخذوا Ms. & C. وياخذوا ibid. وذوات كلبتيها Ms. &
C. وكلاباتها v. 10. ويصنعوا ſic & C. at Ms. ويجعلو ver. 11.
فليبسطوا Ms. & C. يبسطو ibid. ويصلحون Ms. & C.
ويصلحو v. 14. ويجعلوا Ms. & C. يجعلون ibid. يخدمون
عليه بها Ms. & C. يخدمو بها عليه v. 15. فعند Ms. &
C. فبعد ibid. قهات Ms. & C. قهث ibid. فيحملونها Ms.
& C. فيحملوها ibid. فيهلكون Ms. & C. فيهلكو v. 16.
الاضاه ſic & C. at Ms. الاضاءه ibid. الاصباغ Ms. &
C. الاصبوغ ibid. وجميع ما فيه ſic & C. at Ms. في ما
فيه v. 18. بني قهات Ms. & C. سبط قهث v. 19. بهم Ms. &
C. لهم ibid. التي يحيون بها Ms. & C. حتي يحيو ibid.
بذنوبهم ſic & C. at Ms. بذنوبهم ibid. منهم deeſt Ms.
& C. v. 20. يدخلوا ut Ms, at C. يدخلون ibid. وينظروا Ms.
& C. وينظرون v. 21. ثم كلم Ms. وكلم ibid قايلا Ms. تكليما
ver. 22. جيرشون Ms. & C. جرشون ibid لبيت ſic et C. at
Ms. لبيوت v. 23. ثلاثين Ms & C. ثلثين ver. 25. وغشا
الدارش ſic & C. Mſ. والغشا الدارش ib. C. وستر Ms. وستوراب
ver. 26. Ms. السرادق C. الصرادق ibid. التي Ms. & C.
الذين ibid. التي Ms. الذين ibid مستديرة Ms. مستديرا
ibid. وكل ſic & C. at Ms. فكل ib. فيه deeſt in Mſ & C.
v. 27. وبنيه ſic et C. at Mſ. وبنوه ibid. جيرشون Mſ. & C.
جرشون v. 28. جيرشون Mſ. & C. جرشون ibid. ايثامر Mſ.
& C.

& C. ايثمر ibid. بن C. et Mſ. ابن v.29. مراري Mſ. &
C. مرري v 30. ثلاثين Mſ. ثلثون C. ثلثين ibid. ابن
خمسين ſic & C. at Mſ. خمسين ibid. للخدمه بخبا Mſ.
بخدمه خبا ver. 32. السرادق Mſ. & C. الصرادق ibid
واطنابها C. واطنبها : deeſt Mſ. ibid. انية deeſt Mſ. ver.
33 مراري Mſ. & C. مرري ibid. ايثامر Mſ. & C. ايثمر
ibid بن هارون Mſ. ابن هرون C. بن هرون v.34. قهات
Mſ. & C. قهث ibid. — لعشايرهم ſic & C. Mſ. tantùm
كذلك v. 35. ثلاثين Mſ. & C. ثلثين ibid ابن خمسين
C. بن خمسين Mſ. خمسين ibid. كل الداخل Mſ. كل من
يدخل C. كل من دخل ver. 37. Ita legitur in Mſ.
& C. هذا (هاوولي C) عدد عشاير القهثيين كل من
يخدم (خدم C.) في خبا المحضر الذي عد موسي وهرون
عن (علي C.) قول الله بيد موسي *Hic eſt numerus fami-*
liarum Caathitarum, omnis qui miniſtrat in tabernaculo præ-
ſentiæ, quos numeravit Muſa & Haron juxta verbum Dei per
manum Muſæ. v.38. وعدد بني جيرشون لعشايرهم ابيوت
اباييم *Et numerus filiorum Gerſhon per familias eorum, per*
domos patrum ſuorum. ver 39. Deeſt etiam in Mſ. in C.
autem ita ſe habet من ابن ثلثين سنه فصاعدا الي
ابن خمسين سنه كل من دخل للجيش للخدمة في خباء
المحضر *A filio triginta annorum & ſupra, ad filium quin-*
quaginta annorum, omnem ingredientem in turmam ad mini-
ſtrandum in tabernaculo præſentiæ: poſt ver.39. in Mſ. ha-
bentur quæ in noſtro exemplari loco v.38. ponuntur,
ſc. وعدوا &c. Poſt illa etiam ſequitur ut eſt in ver.40.
فكان &c. Poſt ver. 44. in Mſ. hæc tantùm occurrunt
—فكان كذلك وعد بني مرري ut in noſtro ver.44. In
exemplari autem Conſtant. pleniùs, et ad Heb. propi-
us extant hi verſus, qui in noſtro atque Mſ. compen-
diariò habentur. ver. 41. هاوولي معدودين عشاير بني
جرشون كل من خدم في خبا المحضر الذي عد موسي
وهرون علي قول الله ver.42. ومعدودي عشاير بني مرري
لعشايرهم لبيوت ابايهم v.43. من ابن ثلثين سنه فصاعدا
الي ابن خمسين سنه كل من دخل للجيش للخدمة في خبا
المحضر ver. 44. &c. وكان عددهم لعشايرهم ver.41. *Hi*
ſunt numerati familiarum filiorum Gerſhon, omnes miniſtran-
tes in tabernaculo præſentiæ, quos numeravit Muſa & Haron
juxta verbum Domini. ver. 42. *Numerati etiam familiarum*
filiorum Merari per familias ſuas, per domos patrum ſuorum.

v.43. *A filio triginta annorum & ſupra, ad filium quinquaginta*
annorum, omnem ingredientem in turmam ad miniſtrandum in
tabernaculo præſentiæ: ver. 44. *Fuit* inquam *numerus eorum*
per familias ſuas, &c. ver. 45. in Conſt. هاوولي معدودي
عشاير بني مرري الذي عد موسي وهرون علي قول الله
بيد موسي v.46. وجميع المعدودين الذي عد موسي
وهرون واشراف اسرايل الليوانيين لعشايرهم ولبيوت ابايهم
ver.47. من ابن ثلاثين سنه فصاعدا الي ابن خمسين
سنه كل من دخل ليخدم خدمة الحمل في خبا المحضر v.48.
وكان عددهم خمس الاف مايه وثمانين v.45. *Hi ſunt*
numerati familiarum filiorum Merari, quos numeravit Muſa
& Haron juxta verbum Dei per manum Muſæ. ver.46. *Et*
omnes numerati, quos numeravit Muſa & Haron & princi-
pes Iſraelis de Levitis per familias ſuas, & per domos patrum
ſuorum: v.47. *A filio triginta annorum & ſupra, ad filium*
quinquaginta annorum, omnis qui ingreditur ad miniſtrandum
miniſterium onera portandi in tabernaculo præſentiæ: ver.48.
Fuit inquam *numerus eorum quinque millia centum & octo-*
ginta. Vitioſè ſic in exemplari ponitur iſte numerus.
ver.48. in Mſ. — وكان جميع v.49. poſt وعدده ſequitur
in Mſ. كما امر الله موسي *Prout mandaverat Dominus*
Muſæ.

CAP. V. in Mſ. ver. 1. ثم كلم الله موسي تكليما
v. 2. لميت ſic & C. at Mſ. بميت v.3. فلينفوهم Mſ. & C.
تنفوهم ibid. المعسكر Mſ. & C. العسكر : ſic & v. 4. V. 4.
بنو Mſ. & C. بني bis. ver. 5. قايلا Mſ. تكليما ver. 6.
بعهد الله Mſ. & C. بالله v. 7. فيرد Mſ. & C. فيريد v. 8.
يكن Mſ. يري C. يكون ib. لله وهي ſic & C. at Mſ.
وهي لله ibid. ويستغفر Mſ. & C. ان يستغفر v. 9. فللامام
Mſ. & C. فلاامام ibid. ادفعوها Mſ. & C. دفعوها ibid.
له يكون Mſ. كنت له C. فهي له ver. 10. Mſ. وكل
امر اليه يكون امر اقداسه لاي امام دفعها كانت له
C. وكل امر يكون اقداس اليه لاي امام دفعها كانت له
v. 11. قايلا Mſ. تكليما v. 13. عن ſic & C. at Mſ. علي
ibid. واستترت Mſ. & C. وانسترت v. 14. يضبط Mſ.
& C. تقهر ibid. وخطر ſic & C. Mſ. ويخطر ibid. فغار
Mſ. & C. فيغار ibid. — نجسة Mſ. & C. نجسه او غير
نجسه contractius. v. 15. وبات ſic & C. at Mſ. ولبات
ibid. عليها ſic & C. at Mſ. عليه v. 16. يجعل ſic & C.
at Mſ. يضع ib. يذكر ſic & C. Mſ. قربان الذكر يذكر
v.16.

v. 16. ويقفها Mſ. & C. ويوقفها v.17. الامام deeſt Mſ.
v. 18. ويقفها Mſ. & C. ويوقفها v.21. بيمين Mſ. يمين
C. plenius ſic الامام المراة علي ذلك يمين ibid. بين ſic
& C. Mſ. في ما بين ibid. الله deeſt in Mſ. & C. ibid.
ساقطة Mſ. & C. ساقطا v.22. المر deeſt in Mſ. & C. ibid.
فيرمي Mſ. & C. فيرم v.25. الذكر ſic & C. Mſ. الغيره
v. 26. منه Mſ. منه فيكم C. منها الامام فيها v.27.
خيانة Mſ. خيانا ib. فيها مرا Mſ. فيها ما C. فيها الما المره
v.28. وان لم تنجس Mſ. & C. وان كانت لم تتنجس
v.30. فليقفها Mſ. & C. فليوقفها ver. 31. يبرا Mſ. &
C. يبرو

CAP. VI. ver. 1. وكلم Mſ. ثم كلم ibid. قايلا Mſ.
تكليما v. 2. لينسك Mſ. & C. ليتنسك v. 3. ينتسك
Mſ. & C. منه ينتسك ibid. Mſ. الخمر — المسكر
ibid. لا يشربه Mſ. & C. منه لا يشرب ibid. يشربه
Mſ. & C. يشرب v. 6. وطول Mſ. & C. طول v.7 ابيه
ut & C. Mſ. ابوه ib. واخيه ut & C. Mſ. اخوه ver. 8. Mſ.
كذلك طول ايام C. وطول ايام v.9. يحلقه in Mſ. deeſt
v. 11. ذكاه Mſ. ذكوه C. للذكوه ibid. ميت Mſ.
الميت v. 12. ابن Mſ. & C. بن ſic v. 14 V.13. بها ut &
C. Ms. به v. 14. للذكاة Ms. & C. للذكوه v. 15.
وسل Ms. & C. وسله ibid. ممسوح Mſ. & C. ممسوحه
ib. معها & C. at Mſ. معهن ver.16. ذكاته Ms. & C.
ذكوته v. 17. السلامة Ms. & C. سلامة ibid. سلة ſic
& C. Ms. السلة ibid. الذين Mſ. & C. الذي v. 18.
مطبوحة ſic & C. Mſ. المطبوحه ver.19. الفطير ſic & C.
Mſ. سله الفطير ver.21. نحن ſic C. Mſ. مع v. 22. قايلا
Mſ. تكليما v.23. كذا Mſ. كذي ibid. فبركوا Mſ.
فباركو v. 24. فيك omittitur in Mſ. & C. v. 25.
بنور abeſt à Mſ. ibid. يرءفك Mſ. & C. يروفك
ver. 26. السلم Mſ. & C. السلام ver. 27. فتتلوا Mſ. &
C. فيتلو

CAP. VII. v. 1. فراغ Ms. & C. فرغ ibid. ومسحها
Mſ. & C. abſque و v. 2. Ms. & C. قرب ibid. Ms.
ابايهم الذين هم روسا الاسباط وهم الحاضرين C. الذي
هم روسا الاسباط وهم الحاضرين ver. 4. قولا Mſ. قايلا

v.7. منها omittitur in Mſ. & C. v.8. عجلات Mſ. & C.
عجل v.10. ولما قرب Mſ. وقربو v.11. لموسي Mſ. موسي
ver. 12. قربان abeſt à Mſ. v. 13. poſt مثقالا deſunt
بمثقال القدس quæ habentur in Mſ. v.14. عشرة Mſ.
& C. عشر v. 16. للذكاه Mſ. & C. للذكوه v. 17.
وخمسه اكبش Mſ. خمس خباش C. — خمسه & ſic
poſtea ſæpius ver.18. قربانه omittitur in Mſ. & C.
In Exemplari Conſt. omnes ſequentes verſus plenè
habentur ut in Heb. cum repetitione ſc. antedictorum
verſſ. 13.14,15,16,17. in Mſ. autem compendiario ut
in noſtro Arab. at non ſine aliqua varietate nempe v. 24.
حيلون Mſ. حلن v. 36. مثل ذلك Mſ. بعد ذلك v.54.
جمليايل Mſ. & C. جمليال ibid. فداصور Mſ. & C.
فدهصور v.60 ابيدان — جدعوني — بنيامين Mſ. &
C. ابيدن — جدعني — بنمين ver. 66. احيعازر —
عمي شداي — دان Mſ. & C احيعزر — عمي شدي — دن
v. 72. الاحد Mſ. الحادي ib. فجعيايل — عكران — اشير
Mſ. & C. فجعيال — عكرن — اشر v. 78. الثاني عشر
C. الثالث عشر ibid. احيراع — عينان — نفتالي Mſ.
& C. احيرع — عينن — نفتلي ver. 84. مسحه Mſ.
مسح C. ممسح ibid اثنتا عشره Mſ. اثنا عشر C.— اثني
ibid. اثنا Mſ. & C. اثني bis & v.86. V.85 مثقال Mſ.
مثقالا ibid. in Mſ. poſt ماية omittitur مثقال ver. 86.
ودروج Mſ. & C. الدروج ibid. منها من عشر Mſ.
من عشر C عشر v. 87. اثنا عشرة Mſ. اثنا عشر C.
اثني عشر ib. Mſ. & C. اثني عشر ſic ter poſtea. ib. للذكاة
Mſ. & C. للذكوه ver. 88. ذبايح Mſ. ذبح C. ذباح
ibid. عشرون Mſ. & C. عشرين ibid. ستون Mſ. & C.
ستين ter ita. ib حملا Mſ. & C. حمل v.89. خباء المحضر
omittuntur in Mſ. & C. ibid. مخاطبه ſic & C.
Mſ. مخاطبا

CAP. VIII. v. 1. Ms. تكليما v. 4. وسوسنها Ms. & C.
ورجراجها ibid. اري Ms. & C. ارا v. 5. Ms. تكليما v. 6.
من بني ſic & C. at Ms. من بين بني ibid وكذا Ms. &
C. وكذي ibid. فاصنع Ms. & C اصنع ibid. لهم Ms.
& C. بهم ibid. من Ms. & C. في v. 7 الذكاة Ms. &

C. والذكوه ſic & v.8. 12. ibid. بالموسي Ms & C. الموسي ibid. ابدانهم Ms. & C. جميع بدنهم ibid. ويتطهرون Ms. & C. ويطهرون v.8. سميد ſic & C at Mſ. سمد v.10. بنو Mſ. & C بني v.12. يسندون Mſ. C. يسندو ibid. ارءس الثورين Mſ. & C. راس الثوران ibid والاخر Mſ. & C. واخرهما v.13. وقفهم Mſ. & C. واوقفهم v.15. يدخل Mſ. & C يدخلو : deeſt اللويانيون in Mſ. & C. v.16: بني ſic et C. Mſ. بين بني ib. اني C ان Mſ. deeſt: ib. اهلاكي Mſ. et C. اهلاكت v.19. للقدس Mſ. et C. الي القدس ver. 20. في جماعه Mſ. et C. وجماعة ibid. صنعا Mſ. et C. صنعو v.23. صنعا Mſ. et C. صنعو v.24. خمس Mſ. et C. خمسة v.26. يعانيها omittitur in Mſ. C. يخدم ib. كذا Mſ. et C. كذي

Cap. IX. v.1. ارض ſic et C. at Mſ. بلد v.2. ليصنع بنو Mſ. et C. بني v.3. فليصنعوه Mſ. et C. يصنعوه bis v.5. صنع Mſ. et C. كذاك صنع v.7. من الناس Mſ. بميت من الناس C. — من ميت v.8. به omititur in Mſ. et C. v.9. Mſ. تكليما v.10. نجسا Mſ. et C. نجس v.11. منه Mſ. منه بين الغورويين poſteriora verba loco في وقته ibid. ياكلونه Mſ. & C. ياكلوه v.12. شيا deeſt in Mſ. & C. v.12. فليصنعوه Mſ. & C. يصنعوه ver. 13. لله Mſ. & C. الله v.14. ان يحب deeſt in Mſ. & C. ver. 15. وفي ſic in C. Ms. ومن ib. غطا Mſ. & C. غطاه ibid. وفي اليل Ms. & C. وباليل ibid. كمنظر نار Ms. & C. كرويا النار v.16.— منظر Mſ. (πλεονάζει quod) وليلا ورويا النار ليلا ſic & C. v.17. بنو Mſ. & C. بني ibid. اي abeſt à Mſ. & C. ibid. Mſ. & C. يسكن فيه ibid. — ينزل ſic & C. Mſ. ينزلو بني v.18. ان امر Mſ. & C. علي قول ibid. بنو Mſ. & C. بني ibid. وعن امره Ms. & C. وعلي قوله ibid. — ما سكن طول Mſ. مقيمين طول ما مده سكن ibid. مقيمون Ms. & C. v.19. طال Ms. اطال ibid. علي Ms. المقام علي ibid. بنو Mſ. & C. بني ibid. يرحلوا Ms. & C. يرحلون v.21 المسا Ms. السما malè, literis tranſpoſitis v.22 مقيمون Mſ. et C. مقيمين

Cap. X. ver. 1. وكلم Mſ. ثم كلم Mſ. تكليما ver. 4. باحدهما Mſ. بحدهما ibid. اجتمع ſic & C. Mſ. اجتمعو. v.7 فانفتحوا Mſ. et C. تنفتحو v.8. يضربون Ms et C. يضربو ibid. وليكن Ms. et C. ويكن v.9. دخلتم Ms. صرتم C. صعدتم ibid. حرب Mſ. الحرب ver. 10. روس Ms et C. روس ibid. فاضربوا Ms. et C. اضربو. ibid. صعايدكم Ms. et C صواعدكم ib. فيكون Ms. et C. فتكون Deeſt الله in Ms. et C. v.12. بنو Mſ. et C. بني ver. 13. رحلتهم Mſ. et C. رحيلهم ibid. عن امر الله Ms. et C. علي قول الله v.14. جيوشه Ms. et C. جيشه v.17. بنو Mſ. et C. بني bis, ibid. حامليه Mſ. et C. حملوه v.20. جاد Mſ. بني جد v.23. منشا Mſ. et C. منشه ibid. فداصور Mſ. et C. فده صور v.25. عسكر Mſ. et C مركز عسكر v.27. جيش Mſ. جيشه C. جيش عسكر ver. 29. حميه Mſ. et C. حموه ibid. راحلون Mſ. et C. راحلين ib. الذي ſic et C. Mſ. التي ibid. الله Mſ. et C. الله اياه ibid. وعد ſic et C. Mſ. اوعد ib. خيرا Mſ. et C at بخير v.31. البريه Mſ. et C. البر ib. كابصارنا ſic et C Mſ. كبصارنا v.32. فان Mſ. وان الا v.33. فرحلوا ſic et C. Mſ. ثم رحلو ib. ثلاثة Mſ. et C. ثلثة bis. ib. ايديهم Mſ. et C. يديهم v.34. للمعسكر Mſ. et C. العسكر v.35. الرسم Mſ. et C. السبيل ib. رب Mſ. رب بنصرنا ib. سانيوك Mſ. سانوك C. سانيك v.36. Mſ. et C. وعند نزوله ان يقول رد ib. الاسرايل Mſ. اسرايل

Cap. XI. v.1. ناره Mſ. et C. فيهم ناره v.2. فدعا Mſ. et C. فدعي v.4. الذين Mſ. et C. الذي v.6. اذ ليس لنا شي Mſ. et C. مما ليس شي v.8. فيلتقطونه Mſ. et C. فيلقطونه ibid. بالمدق Mſ. منه في المدق ibid. بدسم ſic et C. at Mſ. بدبس v.9. وعند ſic et C at Ms. وبعد v.10. موسي Ms. علي موسي v.11. موسي Mſ. et C. لله موسي ibid. خطا Ms. et C. حطا v.12. ام ſic et C. at Mſ. او ibid. تحمل Mſ. et C. يحمل ibid. عليه omittitur in Mſ. et C. v.13. لاعطا هذا الجمع Mſ. et C. اعطي جميعهم v.14. لست Mſ. لا C. فلا v.15. وان ſic et C. at Mſ. فان ibid. حظا Mſ. et C. حظا v.16. اجلي Mſ. et C. انجلي ibid. خطايي deeſt in Mſ. et C. v.17.

نعى

انقى Mſ. انك v.18. للقوم Mſ. القوم C. الي القوم ibid. لغد Mſ. et C. الي الغد ib. لاجل ما ſic & C. at Mſ. ولما ib. مصر لنا Mſ. et C. لنا مصر v.19. الا deeſt in Mſ. v.20. انفكم Mſ. et C. انفاكم ib. اخرجنا ſic et C. at Mſ. خرجنا v.21. الذين Mſ. et C. الذي ib. اني Mſ. انا v.22. اغنا بهم Mſ. & C. اغنامهم v.24. ووقفهم Mſ. & C. واوقفهم v.25. ملاك الله Mſ. & C. الله tantum. ib. ſequens الله deeſt in Mſ. & C. v.25. prius ذلك deeſt in Mſ. & C ib. رجلا الشيوخ C. رجل الشيوخ Mſ. الشيوخ tantum. v.26. المعسكر Mſ. & C. العسكر ib. واسم الثاني Mſ. & C. والاخر ib. تنبيا في المعسكر Mſ. & C. نبو في العسكر ver. 27. فاحضر Mſ. & C. فحاضر ib. الداد Mſ. & C. ان الداد ib. متنبيان Mſ. & C. متنبيين ib المعسكر Mſ. & C. العسكر ſic & v.32. v.28. يوشع Mſ. & C. يهوشع ibid. يا موسي d. in Mſ. v.29. صاروا Mſ. & C. صار v.31. سلوي ſic & C. at Mſ. سلوا ib. المعسكر Mſ. & C. العسكر ib. كذا d. in Mſ. et C. ib. ويسره ſic et C. at Mſ. ويسير يوم يسره ib. حواليه ſic et C. at Mſ. حوليه ib, مثل d. in Mſ. et C. v.32 فاقام ſic et C. at Mſ. فقام ib. عشره ſic et C. at Mſ. عشر ib. فسطحوها Mſ. et C. فسطحوه v.34. فيها Mſ. et C. فيه

Cap. XII. ver. 1. الحبشا Mſ. الحسني C. الحسنه ibid. اعتزل عنها Mſ. & C. اعتزلها v.2. فقالا Mſ. & C. فقالو v.4. علي غفلة Mſ. & C. abſque علي v.5. ملاك الله Mſ. et C. الله tantùm. ibid. ونادي ſic & C. Mſ. فنادي ver. 7. فليس Mſ. & C. ليس v.8. اني بغير واسطة اخاطبه Mſ. اخاطبه [C. ان شفاه] ان شفاها ver. 9. Mſ. et C. وارتفع v.10. هي Mſ. et C. بها ver. 11. لموسي ſic & C. at Mſ. موسي v.13. فدعا Mſ. & C. فدعي ibid. فاشفها Mſ. فاشفاها ver. 14. ولو ſic et C. at Mſ. لو ibid. في خارج In Mſ. et C. في deeſt. ibid. المعسكر Mſ. et C. العسكر ſic & ver. 15. ibid بعد ذلك ſic et C. at Mſ. بعدها ver. 14. في deeſt in Mſ. et C. ibid. ولم Mſ. ايام ولم [C. سبعه] سبع ibid حين deeſt in Mſ. et C.

Cap. XIII. ver. 1. رحل القوم Mſ. رحلو tantùm. C. رحلو القوم v.3. رجلا واحدا Mſ. et C. رجل واحد ibid. فابعثوه Mſ. et C. تبعثو به ver. 4. في ſic et C. at Mſ. من v.6. شافاط deeſt in Mſ. v.10. deeſt in Mſ. ver. 12. منشا Mſ. et C. منشه v.13. deeſt in Mſ. ver. 17. وهذه Mſ. & C. هذا ibid الذين ſic & C. at Mſ. الذي ibid. موسي deeſt in Mſ. v.18. فقال Ms. قال C. وقال ibid. اصعدوا ſic & C. at Mſ. صعدو ver. 19. الي بلده والشعب Mſ. & C. في ارباض ver. 20. الرياض Mſ. & C. البلد ما هو والقوم ibid ام Mſ. & C. ام في v.21. ايام العنب deeſt in Mſ. & C. v.22. deeſt in Ms. v.23 وشيشاي Mſ. & C. شيشي ibid. بنو Mſ. & C. بني ibid. حبري Mſ. & C. حبرا ibid. سبع Ms. بسبع C. بسبعه v.24. واحدا Mſ. & C. واحد v.25. من ثم ſic & C. at Ms. معه ver. 26 روم Mſ. & C. ريام البلد v.27. واروهم Ms. واوراهم C. ver. 29. المقيمين Mſ. & C. المقيمون ibid. Ms. ومن اولاد الجباره راينا هناك C. وايضا اولاد الجباره راينا ثم v.31. صعودا Ms. صواعدا C. صعودا v.33. فيه Ms. & C. به فرمناه هو ibid. ذوو Mſ. & C. ذوي

Cap. XIV. ver. 1. فرفع Ms & C. فرفعت ver. 3. الي ذلك Ms. لذلك C نساونا ذلك Ms. et C. نسانا ibid. ارامل deeſt in Mſ. et C. v.6. يوشع Ms. et C. يهوشع ver. 7. قولا Ms. et C. قايلين v.10. بالحجاره ſic et C. Mſ. في الحجاره v.13. المصريون الذين Mſ. et C. المصريين الذي ib. هاولا Mſ. et C. هاولي القوم v.15. يسير Mſ. et C. تسير ib. ايديهم Mſ. et C. يديهم ib. قولا Mſ. et C. قايلين v.18. الامهال ſic et C. Mſ. المهل ib. كثير ut et C. Mſ. وكثير ib. غافر ut et C. Mſ. وغافر v.20. له ſic C. in Mſ. deeſt. ib. لقد Mſ. et C. قد ibid. لهم ſic et C. at Mſ. عنهم ib. يملا ſic et C. Mſ. يملي ib الارض ſic et C. Mſ. العالم v.22. الرجال الذين ſic et C Mſ. رجل الذي ib. البريه Mſ. et C. البر v.23. لا راوا Mſ. et C. ان راو ib. وكذلك ſic et C. Mſ. كذاك ib. عصاني Mſ. et C. يعصيني ib. الي البلد Mſ. et C. البلد v.25. فالعمالقة الكنعانيون مقيمون ſic et C. Mſ. فالعملقيين وكنعانيين مقيمين ib. في عند deeſt in Mſ. ib. الي البريه C. الي البر لكم Mſ. الي لبر ſequens الي deeſt in Ms. v.26. ثم deeſt in Ms. et هرون

poſt تكليما ponitur v.27. Mſ. et C. التي تدمرو v. 28.
قل ut et C. Mſ. فقل ib. لاصنعن Mſ. et C. ان لم اصنع
v. 29. معدود Mſ. et C. كل معدود ver.30. ان اعطيه
الا كاليب * ابراهيم واسحاق ويعقوب Mſ. et C. ان
الا كلب اسكنكم فيه ib. يفنا ويوشع Mſ. et C.
ويهوشع يفنه v.31. الذين ſic et C. Mſ. الذي ib. يعرفوا
Mſ. et C. يعرفون ib. فيه Mſ. به C. فيها v.33. يقيمون
Mſ. et C. يقومون v. 34. التي — باحصا ſic et C. Mſ.
الذي — احصا v.35. واصنعه ut et C Mſ. لاصنعه v.36.
الذين Mſ. et C الذي ib. الارض Mſ على البلد C.
على الارض v.37. فمات ſic et C. Mſ. مات v. 38. ويوشع
Mſ et C ويهوشع ib. وكاليب — يفنا Mſ. et C. يفنه — وكلب
ib عاشا Mſ. & C. عاشو ib. الذين Mſ. & C. الذي
v.40. فصعدوا ut & C. Mſ. وصعدو ib. اليه بالصعود deeſt
in Mſ. & C v. 41. لا Mſ. & C. لا يا قوم ib لا فانها
ſic & C. Mſ. فلا وهيا v.42. معكم Mſ. & C. هو معكم
v.43. العملاقيين والكنعانيين Mſ. & C. العملاقيون
والكنعانيون ib. ايديكم Mſ. & C. يديكم ib.
فتقطعون Mſ. & C. فتقعون ib. لانكم ſic et C. Mſ.
اذ ib. عونكم Mſ. & C. معكم v.44. في وسط المعسكر
Mſ. et C. من وسط العسكر v. 45. العملاقة Mſ. & C.
العملاقيون ib. حرما Mſ. & C. حرمه

CAP. XV. ver. 1. قايلا — خاطب Mſ. تكليما — كلم
v. 2. هناك معطيكم ut C. Mſ. معطيكموه ver. 3.
في ut C. Mſ. او في ib. الله مقبولا مرضيا عند ut C.
Mſ. لله مقبولا مرضيا ver. 4. عشر سميد ملتوتا Ms.
et C. عشرا سميدا ملتوته in Mſ. بدهن poſt ملتوته
πλεονάζει ib. للمرج Ms. et C. للمزاج v. 5. يصعده مع
Mſ. تصنعه مع in C. مع tantum v. 6. عشري Mſ. et
C. عشرين ibid. سميد ملتوتين Mſ. سمد ملتوتا C.
سميدا ملتوته ver. 7. للمرج Mſ. & C. للمزاج ibid.
عند الله مرضيا مقبولا (C. لله) Mſ. مرضيا مقبولا لله
v. 8. صعيده Mſ et C صعيدا ib. او تسويع in Mſ.
او deeſt ib. لله ut C. Mſ. ليوي v.9. ثلاثة عشار Mſ.
et C ثلثه عشور ib. سميد ملتوته Mſ. سمدا C. — سميدا
ver. 10. وخمرا Ms. et C وخمر ib. قسط Ms. قسط قربان

ib. عند الله Ms. & C. لله v.11. كذا Ms. et C. كذي
ib. مع كل ut C. at Mſ. من كل ib. ومع ut C. at Mſ. او مع
ib. الكمل ut C. Mſ. الكملان v. 12. المحصيات Mſ. et C.
المحصيين v.13. كذا Mſ. et C. كذي ib. عند الله Mſ. et C.
لله v.14. عند الله Mſ. et C. لله ib. فكما ut Mſ. C. كما ib.
فليصنع لذاك Mſ. & C. كذاك يصنع v. 15. يايها
Ms. يا ايها C. يا هو ib. يكون deeſt in Mſ. & C. v. 16.
شريعه Mſ. & C. واحده شريعه v. 17. قايلا Mſ. تكليما
v. 19. رفيعة Mſ. et C. رفيعه لله v. 20. ترفعونها Mſ. & C.
ترفعوها ib. ترفعونها البذار Mſ. كذاك (C. البذار) البيذر
ترفعوها v. 21. اجعلو من اول اجينكم Mſ. et C.
تجعلو من اول اجينكم وكذاك v. 22. فلم C. ولم Mſ.
ولا v. 23. من جميع Ms. et C. مثل جميع ib. ما امر ut
C. at Mſ. ما امركم ib. يد موسي منذ يوم Mſ. يده من
يوم C. يد موسي من يوم v.24. مقبولا مرضيا Mſ. مرضيه
مقبله ib. للذكاءة الماعز Mſ. للذكوه (C. الماعز) المعز v.25.
ويستغفر ut C. at Mſ. فيستغفر ib. فاتوا Mſ. et C. وهم
فاتو ib. وذكاتهم Mſ. et C. وذكوتهم v. 27. واحد Mſ.
كذلك واحد ib. للذكاة Ms. & C. للذكوه v. 28.
خطيه Mſ. & C. ما اخطا v. 30. من بين in Mſ. بين
deeſt. v. 31. ازري Mſ. & C. ازرا v. 33. قدمه Mſ. & C.
فقدمه v. 35. في خارج المعسكر Mſ. & C. خارج العسكر
v. 36. المعسكر Mſ. & C. العسكر ib. كما امر الله تعالي
لموسي C. الله موسي (in Mſ. امر deeſt) كما امر v. 37.
ولا Mſ. قايلا v. 38 اكناف ut C. at Mſ. كناف v. 39.
لتروها Mſ. تروها C. تراوه literis tranſpoſitis.

CAP. XVI. v. 1. اصهار Mſ. & C. اصهر ib. وداثان
Mſ. & C. ودثن ib وابيرام Mſ. & C. وابيرم ib. ابنا Mſ.
& C. بني ib. بنو Mſ. & C. بني v. 2. فقاموا Mſ. & C. فوقفو
ib. خمسون ميانان Ms. & C. خمسين مياتين ib. وذوو
Ms. & C. ذوو v. 3. ما حسبكما Ms. & C. حسبكما
v. 6. يا omittitur in Mſ. & C. v. 7. عليها ut C. at Mſ.
فيها ib. فيها ut C. at Ms. عليها ib. بني ليوي Mſ. بنو
v. 8. يا omittitur in Ms. v. 9. اذا فرزكم الاه Ms. & C.
اذ افرزكم الاه ib. in Ms. deeſt خدمه ib. تخدمونهم
Mſ. تخدمو v. 10. فكذاك ut C. at Mſ. كذاك ibid.
طلبتم

طلبتم ut C. at Mſ. تطلبتم ib. ايضا ut C. omittitur
in Mſ. v. 11. كذلك Mſ. & C. لذلك ib. جمعك Mſ.
جموعك C. جمع ib. المجتمعون Ms. المتجمعين C.
المجتمعين ib. هو حتي تتدمروا Mſ. من تتدمرون C.
من حتي تتدمرون v. 13. اقليل ان Mſ. اقليل ما ib.
تراس — تراءس Mſ. تراس — تروسا C. تترس tantum.
v. 14. نخلة Mſ. & C. نخله من ضيعه ib. كرما Mſ. &
C. كرم ib. هاولايك Ms. اوليك v. 15. موسي جدا Ms. موسي
ib. هديتهما Mſ. & C. بكورهم ib. لاحدهما Mſ. & C.
لاحدهم ib. من ان Mſ. علي ان ib. الي احدهما Mſ.
الا احدهم C. الي احدهم v. 17. خمسين مايتي Mſ. & C.
وخمسين مايتين ibid. وكل واحد منهم يقدم Mſ.
كل رجل مجمرته C. واحد مجمرته v. 18. كل واحد
Mſ. & C. كل رجل ib. وموسي ut C. at Mſ. موسي
v. 19. جميع ut C. at Mſ. ساير v. 20. وكلم Mſ. فكلم ib.
تكليما وهرون Mſ. تكليما وهرون ver. 21. افنيتهم Mſ.
حتي افنيتهم v. 22. اوجهها Mſ. & C. وجوههما ib. يا اله
يا قادر * وقالا Ms. يا طايق يا الاه (C. قالا) وقال ib.
ارجل واحد Mſ. الرجل الواحد ib. ساير Mſ et C. جميع
v. 23. فكلم Mſ. ثم كلم ib. قايلا Mſ. تكليما v. 24.
وداثان Mſ. & C. دثن v. 26. وقال ut C. Mſ. وقل per-
peram. ib. اجتنبوا Mſ. et C. اعتزلو ib. تتساقوا Mſ. & C.
تتساقو v. 27. ابواب Mſ. et C. باب ib. ونساوهما وبنوهما
والاطفالهما Mſ. et C. واطفالهم نساهم وبنوهم v. 18.
ليس ذلك in Mſ. et C. omittitur. ذلك v. 19. هولاء Mſ.
et C. هاولي القوم v. 30. فتبلعهم Mſ. et C. فتبتلعهم
ib. هاولاء Mſ. & C. هاولي القوم v 31. ان انشقت in Mſ.
& C. omittitur ان ib. التي Mſ. et C. الذي v. 33.
من جميع Mſ. & C. من بين v. 36. قايلا — وكلم
Mſ. تكليما ثم كلم ver. 37. بين يدي Mſ. et C. بين
tantum. ib. لانها ut C. Mſ. فانها v. 38. واما Mſ. & C.
فاما v. 40. ممن Ms & C. من ibid وكجموعه Ms. &
C. وجموعه ver. 41. فلقا in Mſ. & C. deeſt v. 42. عليهما
ſic & C. at Mſ. عليهم v. 44. وكلم Mſ. ثم كلم ib. وهرون
omittitur in Mſ. ib. قايلا Mſ. تكليما v. 45. ارتفعتما
ut C. at Mſ. ارتفعتهم ib. من بين in Mſ. omittitur من

ib. افنيتهم ut C. at Mſ. افنيهم v. 46. لهم Ms. & C.
عنهم ib. بدا وقد ut C. at Mſ. وبدا ib. الصدم Mſ.
& C. الصدام v. 47. قال ut C. at Mſ. امر ib. الوباء Mſ.
& C. بالوبا ib. ابتدا ut in C. in Mſ. deeſt ib. فبجر ut C. at
Mſ. فاخذ ib. لهم Mſ. & C. عنهم v. 48. الاحيا والموتي
Mſ. الموتا والاحيا C. الموتي والاحيا

CAP. XVII. ver. 1. قايلا — وكلم Ms. تكليما — ثم كلم
v. 2. مر ut C, at Ms. كلم ibid. لكل ut C, at Ms. من كل
ibid. اثني عشره يكون ذلك Ms. اثني عشر فذلك In C.
tantùm اثني عشر ibid. كل رجل علي Ms. اسم كل سبط
علي C. علي اسم كل رجل v. 3. بيوت ut C. at Ms. بيت v. 4.
هنا لك عندها احضرك Ms. هنالك احضركم C. احضرك
هناك v. 5. الذين ut C. at Ms. الذي v. 6. عشره Ms. &
C. عشر ibid. وعصي Ms. وعصا C. وعصاه ibid. بينهم
ut C, at Ms. بينها v. 8. في خبا Ms. & C. الي خبا ibid.
عصي Ms. عصا C. عصاه ver. 9. كل واحد ut C, at Ms.
كل رجل v. 10. فيفني Ms. & C. فيفنا ibid. يهلكوا Ms. &
C. يهلكون

CAP. XVIII. v 1. وابناك Mſ. & C. وبنوك ibid. وابناك
Mſ. & C. وبنيك ibid. تحملان Mſ. & C. تحملون ver. 2.
وابناك Ms. & C. وبنوك ibid فقط omittitur in Ms. v. 3.
ويحفظوا تحفظك ويحفظ كل المضرب (جميع الخبا .C) لكن
لا يتقدموا الي آلة القدس والمذبح (واما الي انيه القدس
والمذبح لا يتقدمو .C) ليلا يموتوا هم وانتم (ولا يهلكو
فيحفظون ما يستحفظيهم Mſ. ايضا هم وايضا انتم (.C
وحفظ جميع الخبا واما انيه القدس والمذبح فلا يدنو بها
فليحفظون v 5. كيلا يهلكو هم وانتم ايضا ان ابحثوهم ذلك
Mſ. & C. وتحفظو ibid. المقدس Mſ & C. القدس ver. 7.
تحفظون C. تحفظو Ms. تحفظا ibid. فتخدمونه Ms & C.
وتخدموه ver. 8. اياها Mſ. & C. لك ibid. وبنيك Ms. & C.
ولبنيك ver. 9. وذكاتهم Mſ. & C. وذكوتهم v. 10.
كل Mſ. وكل v. 11. عطيتهم Mſ. & C. عطاياهم ib. جعلتها
Ms. & C. اعطيتها v. 13. التي ut C. at Mſ. الذين v. 14.
الاسرايلية Mſ. & C. الاسرايل ver. 16. وفدا ut C. at Mſ.
وفدي ib. هم pro هو ib. دانقا Mſ. & C. دانق v. 17.
واما Mſ. & C. فاما ib. والماعز Mſ. & C. والمعز ib. تفديها

Mſ. & C. تغديها ibid· عند الله Mſ. & C. لله ver. 19.
ترفعها Ms· et C· يرفعها ib. الدهر Ms· العالم ib. لله Ms.
et C. لك لله v. 20. لله Deeſt in Ms· ib· رياضهم Ms. et C.
رياضهم ib. قسم ut & C at Mſ. نصيب ibid. صرت
Ms· & C· جعلت v. 21. التي Ms. & C· الذين v. 22.
فيحملوا Ms· & C. فيحملون v. 23. اللوانيون Mſ. & C.
اللوانيين v. 24. اعشار Mſ et C· عشور ib. للوانيه Ms.
et C. للوانيين ib. فلذالك Ms· & C· فلذلك ib. له Mſ.
et C. لهم v. 25. قايلا— وكلم Ms. ثم كلم تكليما v. 26.
الاعشار Mſ. & C. العشور ib. كنحلتكم Mſ. & C. بحلتكم
v. 27. وذلك ut et C. وذاك Mſ. ibid· البذار ut & C. البيدر
Ms. ibid. وكالسلافة ut & C· والسلافه Mſ. ibid. المعاصر
Mſ. & C. البنار ver. 28. كذاك ترفعون Mſ. et C. فكذاك
ترفعو ibid من بني Mſ· (C. اعشاركم) من جميع عشوركم
من بني التي تاخذونها ibid· واعطوا ut & C· واعطوه Mſ.
ibid لله' ut & Mſ. لله C· ver. 29. ترفعونه Mſ. & C. ترفعوه
ver. 30. ليوانيون Mſ. & C. ليوانيين ibid· بني ut & C. من
بني Ms. ibid. البذار ut & C. البيدر ibid. والعصير Ms.
& C. والبنار ibid. واهلوكم Mſ. واهاليكم C· واهلكم ibid
لانه deeſt in Mſ ver. 32. بسببه Mſ. & C· عنه ibid
تهلكوا — تبذلوا Mſ. تهلكون — تبذلوها C. — تبذلوها
تهلكون

Cap. XIX. ver. 1. وكلم Mſ. & C· ثم كلم v. 2. ببقرة Mſ.
ببقرا C. بقره ver. 3. الي خارج المعسكر Mſ. & C. خارج
العسكر v. 4. مقابل ut & C. قبالة Mſ. v. 5. باحراقها Mſ.
& C. يحرقها ibid. وخثها Mſ. & C· وفرثها v. 6. حريقها ut
& C· حرقها Mſ. v. 7. العسكر Mſ. & C. المعسكر ver. 8.
ويحرقها Mſ. والمحرقها C· والذي يحرقها ibid· ثيابه بالما
In Mſ. & C. omittitur بالما ib· الغروب Mſ. & C. الليل
ver. 9. خارج العسكر Mſ. & C. في خارج المعسكر ibid·
ويكون Mſ. & C. وتكون ib. ذكاه Mſ. & C. ذكوه
v. 11. ذنا Mſ. & C. دني v. 12. يتذكي Mſ. & C. يتذكا ib.
يتذك فيهما Ms. & C· يتذكا منه فيهما v. 13. ومن دنا
Mſ. & C. فكل من دني ib. يموتون ولا يتذكي Mſ· et C.
يموت ولا يتذكا ibid· يدخله Mſ. et C. دخله ibid. من
بين الحوف اذ لم يرش عليه ما النضح (اذ ما النضح C

فهو (C· لم يرش عليه Mſ. من الاسرايل اذ ما النضح
لم يرش عليه فهو In Mſ. redundat عليه v. 15. ليس
Mſ. & C. ما ليس v. 16. الصحرء ut et C· الارض Ms.
ver. 17. حريق ut et C. حرق Mſ. v. 18. بالقتيل ut et C.
القتيل Mſ. v. 19. يوم السابع ut et Mſ. In C· deeſt يوم
ib. وارتحص Mſ. & C. ويرحص ibid· في العشا Mſ. & C.
بالعشي ver. 20. ولم يتذك Mſ. يتذكا (C· ولم) ولا ibid.
ماء ut & C. من ما Mſ. ib. فهو ut & C· وهو Mſ. ver. 21.
ويكون ſic & C. ويكن Mſ. ib. لامس vitioſè in Mſ.
الامس v. 22. النجس ut & C. ذلك النجس Mſ. ib. ينجس
ſic & C. ينجس مثله Mſ. ib. انسان Mſ. & C. انسانا

Cap. XX. v. 1. بنو Mſ. & C. بني ib. هناك ut C. at
Mſ. ثم v. 3. قالوا ut C. قال Ms. v. 4. البرية Mſ. & C.
ولا تين وجفن Mſ. عليه • ولا جفن • ولا تين ver. 5. البر
C. ولا جفن وتين ib. حتي ماء للشرب ليس فيه Ms. &
C. حتي ما ليس للشرب v. 6. من بين in Ms. deeſt من
ib. فوقعا اوجههما Mſ. & C· وجوههما C· فوقعو v. 8.
للصخر Mſ. & C· علي الصخر ib. ماوه Mſ· & C. ماه
ib. المياه Mſ. & C· الما v. 10. الصخر الحجر in Mſ.
& C. omittitur الصخر ib· لكم ماء Mſ. & C· لكم ما
v. 11. السكر Mſ. & C· الصخر v. 12. وتقدساني Ms· et C.
وتقدسوني ib. تدخلان Mſ. تدخلا C· تدخلو ib· عليه
Mſ. et C. به v· 13· رسولي Mſ. et C. رسل v· 14· كذا
Mſ. et C· كذي ib· اخوك ut C· الاخوك Ms. ib· التي
ut C· at Mſ. الذي v. 15. وان ut C. ان Mſ. ib· فاسي
Mſ et C· واسي ib. المصريون Mſ. et C· المصريين
v. 16. فدعونا ut C. at Ms فدعونا الي الله ib. صوتنا Mſ.
صدوطنا ib. واخرجنا ut et C. اخرجنا Mſ. v· 17· طريق Ms.
الطريق v. 18. الاحمري ſic & C. الاحمر Mſ. ib· كيلا
Mſ. et C. كلا v· 19· بنو Mſ. et C بني ib· نصعد ut et
C. فنصعد Mſ. ib. اليك omittitur in Ms· et C· v. 20.
قال ut et C· at Ms. فقال ib. كذاك ut et C. كذلك Mſ. v· 21.
ابي Ms et C ابا ib· اسرايليين Ms. et C اسرايل ib.
يجورون Ms· et C. ان يجوز v· 22. هور ut et C. هر Mſ. v. 23.
قولا Ms. et C· قايلا ver. 24. لانه Mſ. et C. فانه ver. 29.
بكي Ms et C. بكا •

Cap.

Cap. XXI. ver. 1. اثاريم ut et C. at Mſ. اثريم ib.
وسبي Ms et C· وسبا v. 2. الاسرالية Mſ. et C. الاسرايل
ib. وقالوا ut et C. وقال Ms· v. 3. ايديهم Ms. et C يديهم
ib· فجعلوهم وقراهم Mſ. et C· فجعلوه وقراه v. 4. رحلوا
ut C· at Mſ· رحل ib· ليستديروا ſic et C. ليستريح Ms.
v. 5. اصعدتنا Mſ· et C. اصعدتمونا ib. لنموت Mſ. et C.
نموت ib البريه Mſ. et C. البر ib· اذ ليس Ms. et C· مما
ليس ib لنا deeſt in Mſ. et C. ib· سيمت Ms. et C.
ضجرت v. 7. فقالوا Mſ. et C. وقالو ib. ادع الله Ms. ادع الي الله
ib. فدعا Mſ. et C. فدعي v. 9. وجعله ut C. at Mſ. دفعه
ib. علم ut Ms· علام C. ib. الي ذلك Mſ. et C· — تايبا الي
v. 10. بنو Mſ. et C. بني ib في اوبوث ut C· باوبوث Mſ.
v. 11. من اوبوث Mſ. من ثم C. منها ib. وحطوا في بلاقع
الجيزين في البر الذي بحضره مواب من مشرق الشمس
Mſ· في البريه التي (C. المجاز) ونزلو في عيي هعبريم
من جهه مطلع الشمس (C. علي جهه مواب) مقابل مواب
v. 13. الذي في البريه (Mſ· من جانوب ارنون) في ارنون
والاموريين (Mſ. مواب) الخارج عن تخم — ماب C. في جانب
الاردن الذي في البريه— v. 14. ملاحم الله Mſ. et C.
فتوح الله v· 15· عار ut C. at Mſ. عر ib واسند— ماب
Mſ. et C. مواب— واسنده v. 16. ماء Mſ. et C· ما v. 18.
وبير C· بير Mſ. بيرا ib· الروسا Mſ. et C. الريسا ib. رسموها
Mſ. et C· راسموها ib. بمتوكاءتهم Mſ. et C. بوكاياتهم
v. 19· الوادي Mſ. et C. الواد v. 20. الوادي— ماب Mſ.
et C. الواد— مواب ib· السماوه Ms. السماو v. 21· الاسراليه
Ms· et C. الاسرايل v. 22. في تخمك Mſ. et C· تخمك v. 23.
يجورون Ms. et C. يجوز ib للقايهم Mſ. et C· تلقاهم v. 24.
فقتلة Ms. فقتلوه ib· ال اسرايل omittitur in Ms & C.
ib. عمون ut C· عمان Ms. v. 25. في حشبون ut & C. at Mſ
من حشبون ib· ورساديقها Mſ. & C. ورساتيقها ver. 26.
ماب Ms. & C· مواب v. 28. عار Mſ. & C. عر ib· ماب ut
et Ms· مواب C· ſic et v· 29. V. 29. يا شعب Mſ. يا قوم In
C· deeſt ib. كموش Mſ. et C عبدت كموش ib. سبيا
ut C· at Mſ. سبايا v. 30· الي ut C at Ms· ذلك الي v. 32.
رساديقها Ms· et C· رساتيقها v. 33. وصعدوا Ms· & C.
فصعدو ib· في طريق Mſ. et C. طريق ib. للقايهم Mſ· et

et C. تلقاهم ver. 34. تخفه Mſ. et C· تخافه •

Cap. XXII. v. 1. رحلوا Mſ. رحلو بني اسرايل ib. بيدا ماب
Mſ. et C. بيدات مواب ib. ريحا Mſ. et C. يريحا ver. 2. بالاق
Mſ. & C. بلق ib ما Mſ. & C. جميع ما ib. بالاموري Mſ.
et C. بالاموريين ver. 3. المابيون · Mſ. الموابون جدا C.
الموابيون v. 4. وقال Mſ. et C. فقال ib. كلما Mſ. كل ناس
C. كل اناس ib. كلحس Mſ. & C. كما يلحس ib. بالاق
Mſ. وكان بلق ver. 5. بلعام Mſ. & C. بلعم ib الي فاثور
Mſ. فاثورا C. الي فاثورا ibid. هذا الشعب Mſ. & C. هوذا
القوم ib. غطي طهر Mſ. et C. غطا ظاهر v. 6. والان تعال
Mſ. فالان C. فتعال ib فالان بلدي (Mſ. & C. عن) من
ib. ان In Mſ. omittitur ib· عليه تبارك Mſ. & C. تباركه
v. 7. فمضي C· فمضاو l. فمضوا ib. ماب ومديان Mſ. et C.
مواب ومدين v. 8. ههنا Mſ. هاهنا ib. ريسا Mſ. ريسا C. رووسا
v. 9. فوافي امر ſic & C. In Mſ. فوافي deeſt ib· [illegible] Mſ.
et C. قال ib· يقولون عنه ان الذين Mſ. & C. يقول ان
القوم الذين v· 11· غطوا ظهر Mſ. et C. غطا ظاهر ib.
فالان تعال ſic & C. فتعال الان Mſ. ib سبهم Mſ. & C.
سبه ibid احاربهم فاطردهم Mſ. et C. احاربه فاطرده v· 12.
تمض Mſ. & C. تمضي ib. الشعب Mſ. & C. القوم v· 13.
فقام C. فقام بلعم Mſ. فاقام بالغداه ib. لروسا Mſ. et C.
لريسا ib. عن omittitur in Mſ. et C· ver. 14. روسا Mſ.
& C. ريسا ib. وقالوا ut & C. قالو Mſ. ib. ابي Mſ. & C.
ابا ver 15· روسا Mſ. & C. ريسا ib· اجل واعظم ut et C. at
Mſ. اعظم واجل ver· 16· كذا Mſ. et C· كذي ib· لئم
تمتنع Mſ. et C. — لا ver. 17. فالعن Mſ. et C. العن
v· 18 بلق omittitur in Ms. ib ملء Mſ. & C. ملو v· 19.
ايضا انتم Mſ. & C. انتم ايضا ib. هنا Mſ. هاهنا C. ههنا
ib· خطابي Mſ. يخاطبني v. 20. فامض Mſ. & C. امض ib.
لكن ſic et C. ولكن Mſ· ib اصنعه Mſ. اسنعه v· 21 مضي
C. مضا ib. روسا بالاق Mſ. & C. ريسا مواب ver. 22. ملاك
Mſ. & C. ملك ſic et verſſ. 23, 24, 26, 31. ver. 23. ولما Mſ.
& C. فلما v. 24. وجدار يسره In Mſ. et C. omittitur جدار
v. 26. موضع Mſ. & C. موضع مصيق ib. — الي يمنه او
Mſ. & C· — ولا يمنه ver. 28. هذه مرة Mſ. هذه العذبه
v. 29. تراوغت بي Mſ. et C. تمرست بي ibid. لكنت قد
قتلتك

قتلتك sic et C. at Mſ. لقتلتك ver.30.— السّت Mſ.
(C. اانك) اليس انا اانك ib. التي ركبتني مذ كنت الي
اليوم sic & C. at Ms. الذي ركبت علي منذ كنت والي
الان ib. كذا sic & C. at Ms. كذي ver.31. بيده sic et
C. at Mſ. في يده ver.32. دفعات Mſ. & C. عركات ib. ان
احيدك Ms. et C.— في ان v. 33. الآن deeſt in Mſ. ib.
الدفعة Mſ. & C. عركه v.34. قال له in Mſ. et C. omittitur
له v. 36. لماب Mſ. et C. لمواب v. 37. ولم تصير علي
Mſ.— فلم لم تصير C. لم لم تجي ib. اتراني ليس Ms.
اتري ليس C. اتري اليس ib. علي اكرامك Mſ. ان
اكرمك C. اكرمك v. 38. اتراني Mſ. & C. تراني ibid.
ما يلقينيه Mſ. ان يلقننيه C. ما يلقننيه v.39. ومضا Mſ.
فمصا ib. الي ان ſic & C at Mſ. حتي v. 40. وذبح Mſ. وذبح
بلق ib. الروسا Mſ. & C الريسا v.41. كان بالغداه ut C.
كانت الغداه ib. ثم بعض Mſ. et C. ثم الي بعض *

Cap. XXIII. ver. 1. ههنا abeſt à Mſ. سبعه
(C. مذابحا) مذابح Ms. زبح مذابح (malè, vel pro ز
tantum, vel pro سبع ib. سبعه Mſ. سبع ib. وسبعه
اكبس Mſ. كباس (C. سبعه) سبع v.3. فلعلي C.
فلعل ان Ms. فلعل ib. لقننيه ut Mſ. at C. يلقننيه ib.
ومضي Ms. فمضي C. ومضا v.4. سبعه Mſ. سبع C.
سبعه مذابحا ib. كبشا وثورا علي كل مذبح (كل واحد
(C. منها Mſ. ثورا وكبشا علي كل واحد منها v.5. فقال
Mſ. له فقال ibid. كذا Mſ. et C. كذي ver.6.
هو وجميع رسا ماب Mſ. et C. وجميع ريسا مواب ver.7.
ارام Mſ. & C. ارم ib. ماب Ms. & C. مواب ib. جبال
ut C. at Ms. جبل ib. فالعن ut C. at Ms. سب ib.
يعقوب Mſ. اليعقوب v. 8. كما Mſ. & C. ما ib. يسبه الله
Mſ. & C. يسبه الطايق v. 9. روس Ms. & C. رووس
ib. فرادي C. فريدا Mſ. فردا v. 10. تموت نفسي ſic &
C. at Mſ. اموت v. 12. وقال له ut C. at Ms. قايلا ibid.
الا ان Mſ. لا ان v.14. فبني Mſ. & C. فبنا ib. سبعه
Mſ. سبع ver. 15. ههنا Ms. هاهنا bis. ver. 16. كذا
Mſ. & C. كذي ver. 17. واقف Ms. & C. قايم ib.
وروسا ماب Mſ. & C. وريسا مواب v. 18. وانصت Mſ.
وانصبا ver. 19. القادر Mſ. & C. الطايق ib. كلاما
omittitur in Mſ. & C. ib. يقوم مقامه Mſ. & C.
يقوم به v. 20. قد in Ms. & C. deeſt v. 21. ولا دغلا
Mſ. ولم ير دغلا v.22. القادر Mſ. & C. الطايق v.23.
القادر Mſ. & C. الطايق v.24.— ولا ينضجع الي ان
Mſ. الذي لا ينضجع حتي لا ياكل ver.25. in Mſ. به
pro بلق ib. عليه omittitur in Mſ. & C. v.26. لكم
Mſ. & C. لك ib. فاصنعه Mſ. به اصنع C. اصنع v.27.
فلعله Mſ. & C. فلعل ib. من عند Mſ. & C. عند
ib. سبه omittitur in Mſ. et C. v.28. السماوه Mſ. et C.
السماوا ver. 29. ابن لي سبعه مذابح Mſ. et C.
ابني لي سبع مذابح C. سبعه مذبحا ibid. رتوت
سبعه Mſ. — سبع ibid. وسبعه اكبس Mſ.
سبع كباس

Cap. XXIV. v. 1. اسرايليه Mſ. et C. الاسرايل
ver. 2. نازلين Mſ. نزلا نزلو ver. 4. القادر Mſ. & C.
الطايق v. 5. يا نسل Mſ. & C. يا ال ib. منازلكم Mſ.
& C. منازلك v.6. وكنعنات Mſ. وكنعان C. وكنعانيين
ver. 7. اعاغ Mſ. et C. اجج ib. وتدساني Mſ. & C.
وتدسانا v.8. القادر Mſ. & C. والطايق ib. المخرج لهم Mſ.
المخرجه C. المخرجهم ibid. يعرف Mſ. et C. ينهش
v. 9. كلبوه Mſ. & C. لبو ib. من ذا ut C. at Mſ. ما ذا
ib. المبارك فيك مبارك Mſ. & C. مباركك مباركا ib.
ملعون Mſ. & C. ملعونا v. 10. حردا ſic & C. at Mſ. دررا
ib. دعوتك Mſ. et C. دعوت بك ib. فاذا Mſ. & C.
فاذا بك ib. باركت فيهم Mſ. et C. باركتهم ver. 11.
والان انصرف Mſ. والان فانصرف C. فالان فانصرف ib.
كنت deeſt in Mſ. & C. ver. 13. ماه Mſ. لملو C. ملو
ib. او ذهبا C. او ذهب Mſ. وذهب ib. لم استطع Mſ.
et C. لا استطيع ib. فاعمل ut C. at Ms. فاصنع ib.
من راي انما اقول الذي يقوله Mſ. عن (من C.) رايي
يقوله الله اقوله (in C. deeſt انما) انما الذي ver. 14.
منصرف ut C. at Mſ. منصف ib. الي قومي Ms. الي قوم
In C. deeſt v. 15. يايها ut C. at Ms. يايها v. 16. القادر
Mſ. & C. الطايق ib. وعارف معرفه العالي defunt in Mſ.
ib. وهو مفتوح in Mſ. deeſt وهو v. 17. اري امرا وليس هو
موجودا الان Mſ. & C. امر اراه وليس هو الان ب ib. وهو Mſ.
&

& C. فهو ib. يطلق ut C. at Mſ. يطلع ib. فيوس جهات
ماب Mſ. & C. فيوهن جهات مواب ib. شيث Mſ. et C.
شت v.18. سيعير Mſ. سعير C. ساعير v.19. عماليق فضرب
Mſ. & C. عملق وضرب v. 21. مسكنك ut C. at Mſ.
مجلسك ib. ويصير Mſ. et C. وتصير v. 22. منكم
Mſ. & C. فكم v. 23. ويل من Ms. & C. الويل من
ib. القادر Mſ. & C. الطايق ver. 24. والدارمين C.
والدراميين Mſ. ودرامين ver. 25. راجعا Mſ. et C.
ورجع

Cap. XXV. v. 1. الاسراليه Mſ. et C. الاسرايل ib.
في ان Mſ. & C. ان ver. 2. فدعون القوم Mſ. & C.
فدعين بالقوم ver. 3. فعور ut C. at Mſ. بعور vitioſè,
rectius poſtea. ver. 4. لموسي ut C. at Mſ. موسي ibid
روسا Mſ. et C. ريسا ib. حذا Mſ. اجرا C. حذي ib.
ترجع حده ut C. at Mſ. حتي ترجع شده v. 5. فقال
ut C. at Mſ. قال v. 6. رجل Mſ. et C. برجل v. 7. راي ut C. at
Mſ. راه v. 7. هرون ut C. at Mſ. اهرن ib. وسط ut C. at
Mſ. وصط ib. في يده ut C. at Mſ. بيده v. 8. ودخل
ut C. at Ms. فدخل v. 9. عشرون Mſ. & C. عشرين ib.
الفا Mſ. الف v. 10. قايلا — وكلم Mſ. & C. — ثم كلم
تكليما v. 11. ان omittitur in Mſ. & C. ib. بغيرته Mſ.
& C. بما غار v. 13. غار ut C. at Ms. مار ver. 14. ابايه
ſic & C. at Mſ. ابيه ibid. بنت Mſ. & C.
ابنت ſic & ver. 18. Ver. 16. قايلا — وكلم Mſ. & C.
تكليما — ثم كلم v. 18 به abeſt in Mſ. et C.

Cap. XXVI. v. 3. العازار Mſ. & C. والعزر ib. باحصايهم
ſic et C. at Mſ. باحصياهم ib بيدا ماب Mſ. et C. بيدات
مواب ib. ريحا Mſ. & C. يريحا v. 5. من راوبين Mſ.
& C. بني راوبن v. 7. الفا Mſ. & C. الف v. 8 فلو Mſ.
& C. فلوا v. 9. وبنو Mſ. et C. وبني ib. داعيا Mſ. et C.
دعاه ib. الذين ut C. at Ms. الذي ib. تلقفوا Ms. & C.
تلقفو. v. 10. وقت deeſt in Mſ. ib. اكلت Mſ. & C.
واكل ib.— ومايتي Ms.— ومايتين C. الميايتين وخمسين
ib. رجل ut Ms. at C. رجالا ib. فصاروا Mſ. & C. فصارا
v. 11. لم Ms. & C. ولم كسف بهم v. 12. وبنو Ms & C.
وبني ib. عشاير Mſ. عشايره ter in hoc ver. itemque in
verſſ. ſequentibus v. 14. عشرين redundat in Ms.
v. 15. وبنو Mſ. & C. وبني v. 16. العيربيين Mſ. & C. العريبين
v. 19. وبنا Mſ. بني C. وبني ib. عير واونان Mſ. & C. عر
واون ib. كنعان Mſ. كنعن v. 23. بنو Mſ. وبني C. بني
ib. عشاير Mſ. عشايره تولع in C. deeſt تولع v. 26. بنو
Mſ. & C. وبني v. 28. وابنا Mſ. وبني C بني v. 29. بن
منسا d. in Mſ. & C. v. 30. وبنو Mſ. et C. وبني v. 33. بنون
Mſ. & C. بنين ib. بل كان له Mſ. & C. الا ib. محلا
ونوعا وحغلا وملكا وترصا Ms. & C. محله نعه
حغله ملكه وترصده (C. ونوعه) v. 37. لعشايرهم Mſ.
et C. وعشايرهم v. 42. الشوحامي Mſ. & C. الشوحميين
v. 51. والف واحد Mſ. والفا واحدا v. 52. وكلم — قايلا
Mſ. ثم كلم — تكليما v. 53. الارض ut C. البلد Mſ.
v. 54. يعطي Mſ. & C. يعطا v. 55. Ms. & C. باسهم
يقسم البلد mutato verborum ordine. v. 56. السهم
ut C. at Mſ. لسهم v. 58. عشاير Mſ. عشيره et ſic poſtea.
In Ms. d. poſterior pars. ver. 59. امراه Mſ. & C. زوجه
ib. يوخابد — ليوي Mſ. & C. يوخبد — لوي v. 60.
ناداب وابيهو والعازر وايثامار Mſ. & C. ندب وابيهوا
العزر وايثمر v. 62. لم يعدوا ut C. at Ms. ولم يعدو
v. 63. الذان Ms. الذين C. الذي ib. بيدا ماب Ms &
C. بيدات مواب v. 64. اذ عدا Ms. et C. الذين عدا ib.
بان يموتوا Ms. et C. ان يتماوتو ibid. يوشع Ms.
et C. يهوشع *

Cap. XXVII. v. 1. منسا Ms. et C. منسه ib. منشي
deeſt in Ms. ibid. اللاي Ms. التي C. التين ib. محلا—
Ms. et C. محله ut v. 33. præc. cap. v. 2. وقمن ut Ms.
C. فاقامو ib. والعازر Ms. وبين يدي العزر v. 3. وهو لم
Ms. وهوا فلم C. rectius وهو فلم ib. وانه Mſ. لانه C. انه
ib بنين C. له بنين v. 4. ولم Mſ. فلا C. فلم ib. فاعطنا
Mſ. فلاعطنا C. اعطانا v. 5. حكمهن Mſ. et C. حكمهم
v. 6. فقال Mſ. ثم قال ib. لموسي Ms. له v. 7. لنعم Mſ.
& C. نعما ib. لهن Ms. et C. لهم v. 10. لم يكن Mſ.
& C. لم يكون et ſic v. 11. in C. ib. فيكورها deeſt in
Mſ. ib.— وليكون Ms. et C. (C. ذلك لبني) ويكون لك
اسرايل رسم (Mſ. ولبني) v. 12.— بلد Mſ. البلد الذي
اعطيه

اعطيته بالوجوب (Convenit hic fere cum 70. ἐν κατασχέσει :
quæ adjectio apud hoſce duos tantum Interpretes
invenitur. Vide cap. 36. 3.) لبني اسرايل v. 13. رايته
Mſ. & C. ابصرته v.15. قال Mſ. ثم قال ib. الله Mſ. & C.
الله قايلا v. 16. ذلك deeſt in Mſ. & C. ibid. يا اله Mſ.
et C. الاه ib.— الاروح Mſ. ارواح كل بشر C. ارواح جميع
البشر v.17. —ويدخلهم Ms ويخرجهم ويدخلهم ib. ليلا
Mſ. & C. ولا v. 18. فقال ut C. وقال Mſ. ib. يوشع Mſ.
& C. يهوشع v. 19. وقفه Mſ. & C. واوقفه v. 20. يقبل
Mſ. & C. تقبل ver. 21. يسل ut C. at Ms. يسال ibid.
ويدخلو عن Mſ ويدخلو يخرجو وعن امره (C. يدخلو
—هو بني (يخرجو ver. 22. فعمل Ms. et C. فصنع ib.
بما Ms. & C. كما ib. به deeſt in Mſ. et C. ibid.
فاخذ يوشع Mſ. et C. ان اخذ يهوشع v. 23. واوصاه
ut & C. at Mſ. وامره *

Cap. XXVIII. v. 1. قايلا — وكلم Mſ. & C. — ثم كلم
تكليما v. 2. Mſ. & C. ان تقربوه مرضيي مقبولي ibid. in
Mſ. deeſt في ver. 3. صحاحا حملان سنه C. ابنا لله حملين
Mſ. صحيحين ابني سنه لله حملين ib. قربان دايم Mſ.
دايما صعيده C. دايم tantùm. ver. 5. سميد Mſ. & C.
سمد v. 6. في بريه سيناي ſic & C. Mſ. في جبل سيني
ib. الله عند Mſ. & C. لله ver. 8. — صنعت Mſ. قربت
C. الخروف الثاني صنعت ib. الله عند Mſ. & C. لله v. 9.
— حملان ابنا Mſ. & C. صحيحين ابني سنه حملين ib.
عشران Mſ. & C عشرين ib. سميدا ملتوتا Mſ. & C. سمد
ملتوت ibid. ومراجه Mſ. ومراجهما C. ومراجهم ver. 11.
قربان Mſ. & C. قربو ib. رتان Mſ. & C. رتين ib. وكبش
Mſ. & C. وكبشا ib. وسبعه ſic et C. at Ms. سبع ib. —ابنا
Mſ. & C. بني سنه صحاحا وثلث C. ابني عشور v. 12. سميدا
ملتوتا C. سميد ملتوت Mſ. سمد ملتوتة ib. وعشران Mſ.
et C. وعشرين ver. 14. ومراجها Mſ. et C. ومراجهم ibid.
للحمل ſic & C. at Mſ. لكل حمل ſequitur in Mſ. & C
الماعز quod deeſt in noſtro Arabe. ver. 15. من الشراب
Mſ & C. ذكوه ib. ذكاه المعز Mſ. ذكوه C. واحد ib.
ومع قربان ſic & C. at Mſ. مع القربان v. 16. فصح Mſ.
& C. فسحا v. 17. فيها deeſt in Mſ. et C. v. 18. في Mſ.

وفي ver. 19. وسبعه ſic & C. at Mſ. سبع ib. صحاحا Ms. &
C. يكونو لكم صحاحا ver. 20. سميدا من البر ومعها Ms.
& C. — ومعهم Mſ. سمد C. سميد Ms. & C. ملتوت ib.
ثلث عشور لكل Mſ. et C. ثلثة اعشار لكل ثور وعشران
وعشرين (C. ثور) رت v. 22. Mſ. & C. للذكوه ver. 23.
قربان Ms. & C. وقربان ib. تقربون Ms. & C. تقربو ver. 24.
في كل ſic & C. at Mſ. بكل ibid. قربان Mſ. قربن v. 25.
يكون Mſ. يكن v. 26. تصنعوا Mſ. تعملو ver. 27. سبعه
Ms. سبع ver. 28. ومعها Mſ. & C. ومعهم ibid. Mſ. سمد
ثلث Ms. & C. ثلثه اعشار ibid. سميد ملتوت C. ملتوت
عشور ib. وعشران Ms. & C. وعشرين ver. 30. Ms. & C.
المعز v. 31. القربان Ms. & C. قربان ibid. فلتكن Mſ.
تكون C. تكن

Cap. XXIX. ver. 1. يكون ſic & C. at Ms. يكن ib.
وكل Mſ. & C. كل ib فليكن Mſ. & C. يكون ver. 2.
سمد Mſ. سميد ib. ومعهم Mſ. & C. ومعها v. 3. سبع Mſ. وسبعه
وعشرين Mſ. & C. وعشران ib. عشور Mſ. & C. اعشار ib.
والقربان الدايم v. 6. المعز للذكوه Mſ. المعز Mſ. & C. ver. 5.
يكون C. يكن Mſ. فليكن v. 7. والبره deeſt in Ms.
وسبع Mſ. & C. وسبعه v. 8. انفسكم Mſ. & C. نفوسكم ib.
ثلاثه ib. سمد ملتوت ib. Ms. ومعهم Ms. & C. ومعها v. 9.
v. 11. ثلث عشور — وعشرين Ms. & C. اعشار — وعشران
الماعز للذكاه Mſ. & C. المعز للذكوه ibid. ذكاه Ms. &
C. ذكوه v. 12. Ms. & C. اسم مقدس يكون لكم ib.
وكل Mſ. & C. كل v. 13. قربانا Ms. & C. صعيده قربانا ib.
ثلث عاشر C. ثلاثه عشر رتا ibid. لله Mſ. & C. عند الله
رت Ms. ثلثه عشر رت ver. 14. ومعها Mſ. & C. ومعهم ib.
ثلث Mſ. et C. ملتوتة ib. Ms et C. ملتوت ib. سمد Ms.
الماعز ver. 16. وعشرين Ms. et C. وعشران ibid. عشور
Mſ. et C. الذكاه المعز للذكوه ver. 17. اثنا عشر رتا
Ms. اثني عشر رت من البقر — C. اثنا عشر in noſtro deeſt
من البقر ib. وكبشان Mſ. et C. وكبشين ib. Mſ. et C.
وبرهم ومراجهم — ver. 18. Mſ. et C. حمل بني — صحاحا
من المعز v. 19. الذكاه Mſ. et C. والكملين باحصايهم
رت كبشين — حمل بني — صحاحا v. 20. Mſ. et C. للذكوه
v. 21. وبرهم ومراجهم — والكملين باحصايهم v. 22. Ms.
&

et C. للذكوه ib القربان Mſ. et C. قربان v. 23. Mſ. et C.
صحاحا — حمل بني — وكبشين v. 24. برها ومراجها ſic
et Mſ. C. والحمل — برهم ومراجهم Mſ. et C. باحصايهم
v. 25. Mſ. et C. للذكوه المعز ib. القربان Ms. & C. قربان
v. 26. Mſ. & C. صحاحا — حمل بني — وكبشين v. 27.
—برها In Mſ. omnia prout in noſtro, at in C. وبرهم
والحمل باحصايهم — ومراجهم v. 28. Mſ. & C. للذكوه
v. 29. Ms. & C. صحاحا — حمل بني — وكبشين v. 30.
In Mſ. ut in noſtro. C. وبرهم ومراجهم — والحمل باحصايهم
v. 31. Mſ. et C. للذكوه ib. صعيده Mſ. et C. قربان
ib. برها ومراجها Mſ. برها ومراجها v. 32. — سبعه Mſ. & C.
سبع وكبشين — ib. Ms. et C. صحاحا — حمل بني v. 33.
In Mſ. ut in noſtro. at C. وبرهم ومراجهم — الحمل باحصايهم
v. 34. Mſ. et C. للذكوه ver. 35. Ms. et C. مكث في
القدس يكون لكم ib. وكل Mſ. et C. كل v. 36. سبعه Ms.
سبع v. 37. In Mſ. ut in noſtro, niſi quod pro باحسابها
leg. باحصايها C. باحصيهم — وبرهم مراجهم v. 38. Ms. et C.
للذكوه ibid. تقربون Mſ. et C. تقربو *

Cap. XXX. ver. 2. روسا Mſ. & C. ريسا v. 3. بل
فيه من خرج بما يعمل Mſ. & C. ككل ما خرج من
يعمل (C. فاه) فيه v. 4. فايه Mſ. & C. وايه ib. Mſ. نذرا
نذرت ib. صباها Mſ. & C. صبايها v. 5. ابوها Mſ. & C.
ابيها ibid. ثبت ut C. ثبتت Mſ. ver. 6. — وان نهرها Mſ.
وان انتهرها vitioſe pro انتهرها In C deeſt init. ver. ibid.
سماعه Mſ. سمع ib. اذا Mſ. & C. اذ v. 8. ذلك omittitur
in Mſ. & C. ib. التي ut C. Mſ. الذي ib. ثبتت in fine
ver. deeſt in Mſ. et C. v. 9. انتهرها زوجها Mſ. بعلها —
C. فسخ ذلك بعلها ib. سماعه Mſ. et C. سمع به poſtea ita
ſequitur in C. مجموع نذورها وعقودها التي عقدتها على
فقد فسخ نذرها. In Mſ. autem ſic, نفسها غير ثابت يغفر لها
الذي عليها ولفظ شفتيها الذي عقدته على نفسها والله
نذرت v. 10. فثابت ut C. at Mſ. ثابت v. 11. يغفر لها
Mſ. & C. نذرت بيمين — قد نذرت Mſ. et C. عقدت
Mſ. عقدت على نفسها بيمين v. 13. سماعه Mſ. & C. سمع ib.
Mſ. وكذلك ib. فالله Mſ. et C. الله v. 14. من عقود ونذور
Mſ. كذلك ibid. فبعلها Mſ. & C. بعلها ver. 15. عقودها

Mſ. عقدها ib. التي Mſ. & C. الذي ib. شماعه Mſ. & C.
سمع ver. 17. صباها Mſ. et C. صبايها ib. منزله C.
بيت ابيها

Cap. XXXI. ver. 1. قايلا — وكلم Mſ. & C. — تكليما
Mſ. ثم كلم v. 2. لقومه deeſt in Mſ. v. 3. يغزون Mſ. & C.
بهن Mſ. بهم ib. ويحلو ſic C. at Mſ. ليحلوا ib. يغزو
C. فيهم v. 4. الفا Ms. & C. الف ib. تبعثون Mſ. & C.
المدين Mſ. & C. مديان v. 7. الف Mſ. & C. الفا v. 5. تبعثو
ver. 8. — املاك Mſ. & C. ملوك مدين ib. وهم abeſt à
Mſ. & C. v. 9. فسبي بنو Mſ. & C. بني Mſ. فسبا ibid.
نسا مديان Mſ. & C. نسي مدين ib. غنموه Mſ. & C.
بيد — ib. العسكر Mſ. et C. المعسكر v. 12. غنمو
Mſ. بيدات مواب ib. ريحا Mſ. et C. يريحا v. 13. للقايهم
Mſ. et C. تلقاهم ib. المعسكر Ms et C. العسكر v. 14. وسخط
ut C. at Mſ. فسخط ib. روسا Ms. et C. ريسا bis ib. المدين
Ms. et C. الماين v. 15. ابقيتم Ms et C. استبقيتم ib. انثي
Ms. الاناث v. 16. مطغيات in Mſ. et C. deeſt ib. اوقعوا
Mſ. et C. اوقعن ib. بجمعاعه ut C. at Ms. في جمعاعه
ver. 17. عرفت ut et C. at Mſ. قد عرفت ibid. الرجل
ut et C. at Ms. الرجال v. 18. اللواتي C. التين Mſ. التي ib.
لم Mſ. لا C. لا يعرفان ib الرجال ſic et C. at Ms الرجل
v. 19. في خارج in Ms. et C. deeſt في ib. Mſ. & C. العسكر
ib. وليتذكوا Mſ. & C. فتذكون v. 20. جلود ſic et C.
at Ms الجلود ib. ذكوه Mſ. & C. تذكوه ver. 21. التي
Mſ. & C. الذي v. 22. القلقي Ms. & C. القلعي v. 23.
منه deeſt in Mſ. & C. ib. اجيروه Mſ. et C. امروه ib.
في النار ib. تذكا C. وايضا يتذكا Mſ. & C. وليذك ايضا
اجيروه Mſ. et C. النار امروه abſque في v. 24. تدخلون
Mſ. تدخل C. تدخلو ver. 25. تكليما Mſ. قايلا ver. 26.
ما deeſt in Mſ. ib. — وروسا Mſ. & C. ابا جماعه v. 27. روسا
منه v. 32. الذي خرجو — C. at Mſ. للخارجين للغزو ut
deeſt in Mſ. & C. ibid. الف ut C. at Mſ. الفا ver. 33.
Mſ. et C. اثنان Mſ. ib. ومن البقر ut C. وعدد البقر
اثنين v. 34. وستون Mſ. & C. وستين ver. 35. اللواتي Mſ.
& C. التي ibid. اثنان وثلاثون الرجال Mſ. &
C. الرجل اثنين وثلثين ver. 36. منه deeſt in
Mſ.

Mſ. et C. v. 37. عدده deeſt in Mſ. ib. راسا ut C. راس Mſ. ver. 38. وثلاثون C. وثلثين Mſ. وثلاثين ib. ومكسها Mſ. et C. ومكسهم ib. Mſ. et C. اثنين وسبعين v. 39. ثلاثون Mſ. & C. ثلثين ib. فمكسها Mſ. et C فمكسهم ſic v. 40. ib. وستون Mſ. وستين v. 40. اثنان وثلاثون Mſ. et C. اثنين وثلثين v. 43. كان Mſ. et C. فكان ver. 44. سده Mſ. ستا v. 47. من الخمسين Mſ. & C. — من كل ver. 48. تقدم ſic et C. at Mſ. قدم ibid. الموءكلون Mſ. & C. الموءكلين ib. روسا ſic & C. at Mſ. ريسا bis ib. الميين Mſ. المالين ver. 49. يفقد Ms. & C. يفتقد v. 50. لله ut C. at Ms. الله ib. — كل رجل Mſ. & C اي رجل منا وجد v. 52. التي Mſ. الذي ib. روسا C. رووسا Mſ. ريسا ib. وروسا Mſ. ومن ريسا ib. الميين Mſ. المالين C. الميالين ver. 53. غنم واحد منهم Ms. et C. غنمه كل واحد ver. 54. روسا Mſ. ريسا C. رووسا ſequens روسا omittitur in Mſ. et C. ib. الميين C. الميالين Mſ. المالين ib. اتيا به Ms اتي بها

CAP. XXXII. ver. 1. فراوا ut et C. at Mſ. وراو v. 3. deeſt in Mſ. ver. 4. لبلد ut Mſ. at C. الارض ibid. يدي بني C. يدي جماعه اسرايل Mſ. ايدي بني اسرايل اسرايل v. 5. حطا Mſ. et C. حطاا ib. تجزنا Mſ. et C. تجيزنا v. 6. لهم Mſ. et C. لهم موسي v. 7. امر الله بالمصير اليه Mſ. et C. اعطاهم الله v. 8. كذلك Mſ. et C. كذي v. 9. وادي Mſ. et C. واد ib. الي لبلد in Mſ. deeſt الي ver. 10. واقسم deeſt in Mſ. V. 11. ان لا Mſ. ان يرو C. ان يراو ibid. الذين صعدوا Ms. — الذي ibid. ابراهيم Mſ. & C. لابرهيم ver. 12. ويوسع Mſ. & C. يهوسع v. 13. تيههم Mſ. & C. توههم ib. البريه Mſ. البر ib. يديه ut & C. at Mſ. يدي الله v. 14. وها انتم Ms. & C. هوذاكم ibid. مقام Ms. & C. مقان ibid. المخطين Mſ. الخطايين ver. 15. زاد deeſt in Ms. v. 16. حطاير Ms حظايرا v. 17. مكانهم ſic et C. at Ms. مساكنهم ib. فتقيم ut Ms. C. فيقيم ver. 18. لا Ms. ولا ver. 19. تخلنا pro نخلتنا ib. شرقيا in Mſ. deeſt ver. 20. قل in Mſ. malè pro قال v. 21. يديه Ms. يدي الله v. 22. ايديهم Mſ et C. يديهم ib. تكونوا C. وتكونو Ms. وتكونون ib. بروا Mſ. برا C. ابريا ib الاسرايلية Mſ. & C. الاسرايل ver. 24. وحظاير Mſ. & C. وحظايرا ib. لاغنامكم Ms. et C. لغنمكم ibid. تصنعوه Ms. & C. تصنعون ver. 25. له deeſt in Mſ. ver. 26. ونساونا Mſ. et C. ونسانا v. 28. بذلك deeſt in Mſ. & C. ibid. يوسع Mſ. & C. يهوشع ib. وروسا Ms. & C. وريسا v. 29. عبروا Ms. عبرك perperam. ك pro و ibid. ايديكم Mſ. & C. يديكم v. 30. يعبروا Mſ. يعبرون v. 31. جميعا Mſ. & C. جميع ib. فانا Mſ. & C. انا v. 32. فنحن Mſ. et C. نحن v. 33. فاعطي Ms. & C. فاعطا ib. بني Ms. لبني ib. وبني Mſ. ولبني ib. منشا Ms. & C. منشه ib. وبلد in Mſ. deeſt و ib. مستديره Mſ. & C. مستديرا ver. 35. ويعبها Mſ. et C. ويعبهه ver. 36. قريه Mſ. & C. قري v. 38. بنوا Mſ. & C. بنوها ver. 39. بنو Mſ. & C. بني ib. منشا Ms. & C. منشه & ſic in ſequentibus. ver. 40. واعطي Mſ. فدفع C. واعطا ib. وسكن فيها C. وسكنها Mſ. فاقامو بها ver. 42. — ومضي نوبح Mſ. — ونبح مضي (eadem vox etiam in C.) فقح قنت ورساتيقها وسماها نبح

CAP. XXXIII. ver. 3. فخرج ut et C. at Ms. فخرجو ib. بنو Ms, & C. بني ver. 4. الابكار Mſ. & C. كل بكر ib. احكاما ut C. at Ms. احكامهم v. 5. ورحلوا Mſ. & C. فرحلو ver. 6. في طرف Mſ. & C. — في ايتم في v. 7. باعل C. بعل Mſ. جبل v. 8. ثم ساروا Mſ. وسارو v. 10. عشره Mſ. عشر ib. منها Ms. من ثم ver. 11. من ثم Ms. et C. منها v. 18. في رثما Ms. & C. برثمه v. 19. من ثم Mſ. منها ver. 20. لبنا Mſ. لبنه v. 38. لخروج ſic & C. at Mſ. لخرج ver. 39. in C. ut in noſtro. Mſ. وهرون بن — مايه وثلث وعشرين ver. 40. هناك omittitur in Ms. & C. ib. وهو ساكن ut C. at Mſ. وكان ساكن ibid. في بلد ut C. at Mſ. من بلد v. 45. منها Mſ. من عييم v. 47; جبال عبرين Mſ. جبل العبريين v. 48. بيدا ماب Mſ. بيدات مواب ſic et ver. 49. 50. ib. ريحا Mſ. يريحا v. 50. ريحا قايلا Mſ. يريحا تكليما v. 51. مر Mſ. كلم v. 52. ايديكم Ms. & C. يديكم ib. مسبوكاتهم Mſ. & C. مسبوكهم ver. 53. فاسكنوا Mſ. & C. اسكنو ver. 54. وتورعوه

وتورعوه Mſ. وتتورعوه ibid. باسهم Mſ. et C. باسهام ibid.— واقلوها Mſ. & C. للقليل قلوها ib. كان omittitur in Mſ. et C. ib. تترعوه Mſ. تتورعوه C. تورعوه v. 55. فيصير من Mſ. et C. فيصير ما ib. وكمسال Mſ. & C. وكامسال v. 56.— فيكون Mſ. & C. فاكون كما قصدت ib. اصنعه Mſ. & C. اصنع bis.

CAP. XXXIV. v. 1. قايلا — وكلم Mſ. & C.— ثم كلم تكليما v. 2. داخلون ut C. at Mſ. داخلين ib. ارض Mſ. & C. بلد ib. يحصل Mſ. & C. تحصل v. 3. — فيكون Mſ. ويكون لكم v. 4. الجنوب Mſ. & C. من الجنوب ib. ويصير Mſ. & C. ويعبر v. 7. تحدون Mſ. & C. تحدو v. 10. وتحدون Mſ. وحدو C. ويحدو v. 11. دفنه C. دفني Mſ. دبله ib. ويضرب ut C. at Mſ. فيضرب ib. شرقا ut C. at Mſ. شرقيا ver. 12. مستديره Mſ. & C. مستديرا ver. 13. تتورعوه Mſ. et C. تورعوه ib. بسهام Mſ. & C. باسهم ibid. يعطي Mſ. & C. يعطا ver. 14. Mſ. et C. اذ قد اخذ سبط راوبن وسبط جد ونصف سبط منشه لبيوت ابايهم ver. 15. ريحا Mſ. & C. يريحا v. 16. يوسع Mſ. et C. يهوشع ver. 19. يفنا Mſ. & C. يفنه ver. 21. من سبط Mſ. & C. السبط ver. 23. منشا Mſ. et C. منشه

CAP. XXXV. v. 1. Mſ. & C. (C. بدات) — ثم كلم يريحا — بيدات مواب Mſ. تكليما v. 2. ان Mſ. & C. بان ib. تعطونهم اياها in Mſ. deſunt C. تعطيهم ver. 3. موضع سكني Ms. سكنا C. يسكنوها ver. 4. تعطونها Mſ. تعطوها C. تعطي ibid. اللاوانيين Mſ. & C. للاوانيين ib. جابط Mſ. حياط ver. 5. الي Mſ. et C. جهه ib. دراع Mſ. دراعا & ſic in ſequentibus. ib. جهه الشمال in Mſ. antecedit جهه المغرب ibid. لم Ms. مقدار v. 6. تعطونها Mſ. تعطوها C. تعطوهم ib. اللاوانيين Mſ. & C. للاوانيين ibid. قري الكمي منها ſic & C. at Mſ. الكما omiſſo منها v. 7. فتصير Ms. & C. فيصير ib. ثماني Mſ. et C. ثمنيه ver. 8. فمن Mſ. et C. فممن bis ibid. فكثروا Mſ. & C. كثرو ib. فقللوا Mſ. تقللو C. فقللو ibid. رجل ut et C. at Mſ. سبط v. 9. Mſ. & C. تكليما — ثم كلم v. 10. مر ut C. at Ms. كلم ib. قل C. قول v. 11. ذلك لكم in Ms. deeſt ذلك in C. deeſt لكم ib. قري C. قريه ib. حمي ut C. at Mſ. حما ibid. كل Mſ. & C. اي ver. 12. فيكون C. فتكون Ms. فتكن ib. القري ut Mſ. at C. قريه ibid. تحميه Mſ. التي تحميه ibid. فيحكموا Mſ. & C. فيحكمون v. 13. التي C. القري الذي ib. قري Mſ. & C. ست قري ibid. حمي C. حمي تكون Mſ. حمي تكون لكم in hoc verſu. In Mſ. & C. incipit ver. 14. cum ثلثه منها ib. ثلاث Ms. ثلث C. ثلثه ut antea. ib. تكون (Mſ. حما) قري حمي in Ms. & C. ad v. 14. pertinent. ver. 15. بينكم Mſ. & C. بينهم ver. 17. وان Mſ. او ver. 18. بالة Ms. بانا C. بانيه ver. 19. صاحبه Ms. & C. فاجاه v. 22. الة بغير تعمد Ms. اية انيه بلا تعمد C. انيه بلا تعمد v. 24. ولي الدم Mſ. & C. الولي tantum v. 25. هذا الولي Mſ. et C. يد الولي ib. ويقيم فيها Ms. et C. يقيم بها C. ويقيم بها ib. حين deeſt in Mſ. & C v. 26. وان Mſ. فان v. 27.— فوجده C. فاصاباه ولي الدم ib. حد قريه Ms. عن قريه C. عن حد قريه ibid. فقتله Mſ. فقتله ولي الدم ibid ثار C. ثوار v. 28. فليجلس Mſ. et C. بل يجلس ib. ان يموت Ms. et C. موت ib. ارض deeſt in Mſ. & الي deeſt in C ver. 29.— رسوم Ms. رسوم فاما ib. اقتلوه Mſ. & C. فاقتلوه v. 30. الدهر رسوم حكم بل قتلا — v. 31. يشاهد Ms. يشهد ib. واما Ms. & C. Mſ. & C. الا يقتل قتلا ver. 32. ايضا deeſt in Ms. ib. فيعود Ms. ليعود ver. 33. تدنسوا Mſ. & C تنجسو ibid. سفكه ſic & C. at Mſ. سفك فيه v. 34. نوري poſterius omittitur in Ms.

CAP. XXXVI. ver. 1. روسا Mſ. ريسا ib. منشا Mſ. et C. منشه ib. وروسا Ms. et C. والاشراف وريسا v. 2. ان ut & C. at Mſ. وان ib. ان ut & C. at Mſ. بان ib. باسهام بني Mſ. et C. باسهم لبني ib. وامرت Mſ. & C. وامره ib. بان تدفع Mſ. بان يدفع C. يدفع ib. صلفحاد Mſ. & C. صلفحد v. 3.— يصيرن Ms. تصيرا نسا C. تصير ib. نحلتهن ſic & C. at Ms. حصتهم ὁ κλῆρος αὐτῶν prorſus ut 70. vid. Cap. XXVII. 12. ibid. ابايبنا Ms. ابينا ver. 4. ولو حتي — توافي Mſ. et C. ولو حتي يوافي الاطلاق بني

سنه اليوبل لبني— ib وناقصة ut Mſ. at C. ونقصا v. 5.
لنعم ما Mſ. & C. نعما قال v. 6. صلفحاد Mſ. & C.
صلفحاد ſic & ver. 10. & 11. Ibid. يتروجن Mſ.
ان يتروجن ib. يجب ان In Mſ. & C. omittitur v. 7. بل
Mſ. et C. الا v. 8. وكذلك Mſ. & C. وكذي ib. بنت
ut et C. at Mſ. ابنة ibid. اسباط Mſ. & C. بعض اسباط
ib. —فلتكن لاحد Mſ. & C. فلواحد من ib. ابايها ut
& C. at Mſ. ابيها ib. زوجة Mſ. ما تكون زوجه C.— تكون

ver. 9. نحلة (C. اية) تدور اي ut & C. at Mſ. ترد ايت
ib.— بل يلزم In C. deeſt بني Mſ. بنحلته لان كل امر
يلازمو اسباط بني اسرال ver. 10. فصنع ut & C. at Ms.
فصنعو ib. به deeſt in Ms. & C. v. 11. ازواجا Ms. & C.
نسا v. 12. الذي ut & C. at Mſ. الذين ib. منشا Ms. & C.
منشه ib. ابيهن ut & C. at Mſ. ابوهن v. 13. في بيدا
ماب—ريحا Ms. & C. لبني اسرايل في بيدات (الي بني C.)
مواب— يريحا •

Variantes Lectiones in Libro *DEUTERONOMII.*

Cap. I. ver. 1. المخاطبات Mſ. et C. الكلمات ibid.
ولابان —فاران Mſ. فارن— تفل ولبن ib. وحصروت ſic
& C. at Mſ. وحصرت v. 2. مسافه Mſ. & C. علي مسافة
ib. احد Mſ. احدي ib. حوريب Mſ. & C. حريب ib. علي
Mſ. الي ibid. سيعير Mſ. & C. سعير v. 3.— في الاول Mſ.
& C. في اليوم الاول من الشهر ib. بما Mſ. بجميع ما ib.
به deeſt in Mſ. et C. ver. 4. سيكون Mſ. سحون ibid.
اذرعات —عشتاروث C. عشتروث Mſ. اذرعي— عشترث
v. 5. ماب ut & Mſ. C. مواب v. 6. قال Mſ. قل malè ib.
حوريب Mſ. et C. حريب ib. البر Ms. & C. الجبل v. 7.
الكنعانيين ut C at Mſ. الكناعنيين ibid. ولبنان
Mſ. & C. اللبنان ver. 8. وانظروا Ms. انظرو ib. اني omittitur in Mſ. et C. ib. ايديكم Mſ. et C. يديكم ib.
اقسم Mſ. et C. قسم ib. ابراهيم C. ابرهيم Mſ. لابرهيم
ib. واسحق C. واصحق Mſ. ib. اياه deeſt in C. ان يعطيهم
اياه deeſt in Mſ. v. 9. وقلت Mſ. فقلت v. 10. فهوذا Mſ.
فهوذاكم ver. 12. — كيف Mſ. — فكيف ver. 13.
روساء —ايتوا— Mſ. ريساء —هابوا— ver. 14. يعمل الامر
الذي ذكرته Mſ. يعمل هذا الامر الذي قلت انت
صانعه punctis notantur verba iſta انت صانعه quaſi redundantia. v. 15. حكماء Ms. رجالا حكما ib فجعلتهم
روساء عليكم روسا الاف وروسا ميين وروسا خمسين وروسا
Mſ. فاجعلتهم ريسا عليكم ريسا الوف وريسا مايين
ما بين— بالعدل بين الرجل v. 16. وريسا خمسيناه وريسا
Mſ. في مابين — بالعدل في ما بين كل رجل ver. 17.

كسماعكم — فان — فارفعوه Mſ. كالكبير — لان —
ارفعوه v. 18. تعملوها Ms. تصنعوها ver. 19. الي —حوريب
المخوفة —تلك— Ms. الخيفة —تلك— حريب ibid. —امر
v. 20. امرنا— الي ان جينا— بروع Mſ. حتي جينا— برفيع
وقلت Mſ. فقلت ver. 21. بين— الله به اله ابايك Mſ.
الذي بين— الله اله ابيك v. 22. فقالوا— ايدينا Ms.
واحدا من Mſ. من كل سبط واحدا v. 23. فقلتم— يدينا
كل سبط v. 24. وادي Mſ. واد ver. 25. ثمر البلد وانحدروا
به الينا Mſ. ثمره احدروه الينا ibid.— الله Mſ.— الله ربنا
v. 27. —ايانا— Mſ. —لنا— ib. في يدي— Mſ. —في
—اذابوا ver. 28. لينفدونا— Mſ. فيفدونا— ib. ايدي
Mſ. قد ماسو— ib. وحصينة Ms. حصينة v. 29. تهابوهم
Ms. ترهبوهم v. 30. عنكم كا— Ms. ايديكم —يديكم
عنكم كجميع ما v. 31. من ان— رايتم Ms. رايت— ان
ib. كا حملكم ربكم Ms. كا حملا حملك ربك ib. سرتم فيها
Ms. سرتم ver. 34. فسخط عليكم واقسم Ms. فسخط
وقسم v. 35. لا راي— الناس هذا Ms.— وان راي (ſi viderit) الناس اهل هذا ibid. البلد الذي— ان اعطيه
Ms. بعطيه —الذي (regionem bonam) البلد الجيد v. 36.
كاليب Ms. كلب ver. 37. سخط الله— ايضا انت Ms.
يوشع— v. 38. وجد الله— (ſuccenſuit Dominus) انت ايضا
v. 39. يهوشع— هوا— (redundat I) انه Ms. هو— فانه
هم خيرا ولا شرا Ms. خير وشر للحرب (bonum aut malum quod ad bellum) هم ib. واعطيهم اياها Mſ. ولهم اعطيها
ver. 41. في الجبل— نحن— بان قلتم —Mſ. وقلتم— ونحن
لي

الي الجبل v. 42. ايدي— لست Mſ. ليس— يدي
v. 43. في صعود— الله Mſ. على صعود— امر الله v. 44.
الاموريون Mſ. الاموريين ibid. سيعير— البلد للقايكم
Mſ. شعير— الجبل تلقاكم v. 45. باكين بين ايدي
باكيين بين يدي •

Cap. II. ver. 1. الي سيعير— البلد طريق Mſ. البحر
بجبل شعير (in deſerto ad viam) — الي طريق v. 2. ثم
كلمني الله قايلا Mſ. تكليما ثم كلم لي الله v. 4. بني
فسيخافونكم العيص المقيمين بسيعير Mſ. بني عشو
وسيخافوكم المقيمون بسعير v. 5. — لست — من ان
للعيص— سيعير Mſ. لعشو— شعير— ليس— ان v. 6.
فاشربوه— بل اشتروا Mſ. واشربوه— بل اشروا v. 7.— اليك
فلم --العظيم فهذه اربعون سنة الله ربك معك Mſ.— عليك
deſunt cætera. فلم العظيم— ver. 8. العيص— اخوتنا
سيناي— جابر وليدنا— المقيمين بسيعير Mſ. عن
بسعير— عشو المقيمون (fratribus noſtris—) — اخوتنا
مواب— جبر ووليدنا v. 9. بهم— المابيين Ms.— الموابيين
بمحاربتهم Ut eos bello laceſſas. ibid. عارا— لا اعطيكم
Ms. عر— ليس معطيك v. 10. شعب— المهيبون اقام Ms.
قوم كبير— الهيوبين اقاموا v. 11. شجعانا Ms. شجعا
ib. المهيبين يسمونهم والمابيون Ms. والموابيون يسمونهم
الهيوبين v. 12. وافنوهم— عيساو— سيعير Ms.— شعير
وانفدوهم— عشو ib. اعطاه— ببعض— ايديهم Ms.
اعطاهم— ببعض بلد— يديهم Quibuſdam regionibus poſſeſsionis. v. 13. فقوموا— وادي Ms. قوموا— واد v. 14.
برفع— واد— ثمنية Ms. برفيع— وادي— ثماني وثلاثين
العسكر— Ms. المعسكر— اقسم الله عليهم ibid. وثلاثين
ماب— عار— v. 18. فنيوا— Ms. فنوا— ver. 15. قسم عليهم
لبني لوط ib. عمان— Ms. عمون— v. 19. مواب— عر—
—الجبابرة Mſ. v. 20. جعلته لبني لوط— Mſ. جعلته—
قوم كبير Mſ. شعب كبير— ايديهم v. 21. جبابرة
بنو العيص— المقيمون في سيعير v. 22. كثير— يديهم
لبني عشو— (ſicut fecit filiis Eſaui) المقيمين في سعير Mſ.
ibid. يديهم فاقرضوهم Mſ. ايديهم فقرضوهم v. 23.
الدمياطيون الذين خرجوا Ms. والدمياطيون الخارجون
ارحلوا— واد— انظر Mſ. فارحلوا— وادي-- انظراني قد v. 24.

قد ibid. حسبان— سيحون— يديك Mſ.— يدك سيحن
فابدي— بمحاربته Mſ. فابدا— لمحاربته ibid. حسبون
ومن— ابتدي— Mſ. من— ابتدا— تحت السما v. 25.
v. 26. باخبارك رجزوا Mſ. بخبرك رجزوا ib. تحت جميع السما
فبعث— قدموث— Ms. فبعثت— قديموث— حسبان
حشبون ib. والكلام Mſ. له وقالوا وكلام et dixerunt ei.
بنو v. 29. الجاد ولا اميل Ms. الجادة— لا اميل v. 27.
والمابيون— ib. بني عشو— بشعير Mſ. العيص— بسيعير
v. 30. والموابيون— بعر— معطينا Mſ. بعار— معطيناه
ibid. يش سيحن— حشبون Mſ. يشا سيحون— حسبان
بدات— ver. 31. روحه Ms. فعاش وايد روحه وايد
v. 32. بديت— سيحن— فابد Mſ. سيحون— فابدا
سيحن— تلقانا— الي Mſ. سيحون— للقاينا— الي ياهص
—واهلكنا v. 34. في يدنا— Mſ. في ايدينا— v. 33. يهص
عذا Mſ. وغنمنا كل بهيمة وسلب ver. 35. —واتلفنا Mſ.
عروعير— شط وادي— ver. 36. البهايم غنمناها وسلب
الواد— Mſ. الوادي— ايدينا ib. عرعر— شاط واد— Mſ.
كل شاطي ib. بلد عمون Mſ. بلد بني عمان v. 37. يدينا
• بجميع شط واد يبق Mſ. وادي يبوق

Cap. III. ver. 1. للقاينا Mſ. تلقانا v. 2. بسيحون
بسيحن ملك الاموريين— Mſ. ملك الاموري— حسبان
Mſ. فاسلم— ايدينا— عوجا ملك ver. 3. حشبون
فيهم— ibid. ملك male pro فسلم— يدنا— عوج بلك
فتكنا— تبق Mſ. وفتكنا— يبق ver. 4. منهم— Mſ.
من ذلك Mſ. وذلك ستون— مملكة— البثنيه ibid.
واهلكنا ver. 6. ستين— من مملكة— البثنيه
ibid. واتلفناهم— بسيحن Mſ. بسيحون من—
حشبون كذاك Mſ. حسبان كذلك اهلكنا— الارهاط
Mſ. التي في جانب— وادي ارنون v. 8. اتلفنا— الرهط
يسموه الصيداويون v. 9. الذين في هذا جانب— واد ارنن
والاموريون يسمونه سنير ibid. يسميه الصيدانيين Mſ.
سلخة— قري عوج— ver. 10. والاموريين سنير Mſ.
سلخا— قري مملكة عوج— البثنييه Mſ. البثنية
البلد— عروعير— ارنون— v. 12. الراوبية Mſ. الرابية v. 11.
الراوبيين ibid. البلد الذي— عرعر— ارنن— Mſ.
منشا— ver. 13. الراوبنيين والجذيين Mſ. والجاديين
السبطان

الشجعان Mſ. المنشيين الشجعا v. 14. وايىر — تحم —
يابر — يومنا Mſ. يابر — حد يابر — يوما deeſſe videtur ن.
ver. 15. ماخير جرشا Mſ. مخير جرش v. 16. الروبيين
والجاذيين Mſ. الراوبنيين والجذبيين ib. — وادي ارنون
الوادي — الوادي يبوق Mſ. واد ارن — الواد —
واد يبق v. 17. العور والاردن Mſ. الغور v. 18. — هاولا
قدام — من كل ذي Mſ. هاولي بين يدي — كل ذي
v. 19. الا — كبيرة — اعطيتكم اياها Mſ. عذ —
كثيرة — اعطيتكم ver. 20. يقر — فيحوزوا —
معطيكم اياه في — Mſ. يقرر — فيحوزون — معطيهم
في — ib. امر منكم الي — اعطيته اياه Mſ. امر الي —
اعطيتكم v. 21. يوشع — عينك — ربنا Mſ. يهوشع —
عيناك — ربكم ver. 22. تخفهم فان — المحارب Mſ.
تخافوهم ان — محارب ver. 23. تضرعت — Mſ. تحننت —
ver. 24. يا رب يا اله Mſ. اللهم يا رب ibid. لا قادر في —
والارض — كصنايعك Ms. لا الاه في — ولا في الارض —
كصنيعك v. 25. اسلك — فانظر — البلد — الذي
Mſ. اسالك — وانظر — البلد الجيد الذي ib. وذلك البلد
والجبل — ولبنان Mſ. وذلك الجبل — واللبنان v. 26.
فعتب — مني بل قال لي حسبك Mſ. فوجد — لي
بل قال لي حسبك ibid. هذا الباب Ms. في هذا السبب
ver. 27. وانظره Ms وانظرها ver. 28. يوشع — هاولا Mſ.
يهوشع -- هاولي ver. 29. الوادي Mſ. الواد *
Cap. IV. v. 1. التي انا معلمكم Ms. (f. pro انا) الذي الله
معلمكم ibid. فتدخلوا وتحوزوا — الله Mſ. وتدخلوا
فتحوزوا — الاه ver. 2. لتحفظوا — التي — امركم بها
اليوم Mſ. واحفظوا — الذي — امركم ver. 3. رات
ما — فداه Ms. رات جميع ما — انفده ver. 4. اللازمون لله
Mſ. اللازمين الله ver. 5. اليوم رسوما Mſ. رسوما ver. 6.
بهذه — والاحكام فيقولون — الحزب Mſ. هذه —
يقولون — القبيل ver. 7. اله قريب منها كقرب الله ربنا
Mſ. الاه قريب كالله ربنا ib. متي ما دعوناه Mſ. متي دعوناه
ver. 8. التوراة — Mſ. التورة ver. 9. احترس — Ms. احذر
ib. تنسي الخطوب التي راتها عينك — Mſ. تنسا الكلام
الذي راته عيناك — ib. كل — حياتك بل عرفها لبنيك
وبني بنيك Mſ. طول — حيوتك بل عرفه لابنك

وابن ابنك ver. 10. في وقت — فيه بين — حوريب Mſ.
في — يوم بين — حريب ib. لي القوم — لكي —
مخافتي طول Mſ. القوم لي لكي ان — ان يخافوني طول
ibid. التي مقيمون فيها علي ويعلموا ذلك بنيهم Mſ.
الذي مقيمون علي ويعلموا بهم ver. 12. سامعين —
وشبها لا تدركون سوي صوت فقط Mſ. تسمعون —
وشبها لم ترو سوي الصوت فقط v. 13. علي كلي لوحي
Mſ. على لوحي ver. 14. تعملون — Mſ. تعملوا —
v. 15. خطاب الله لكم في حوريب في وسط Mſ. خاطبكم
الله في حريب من وسط v. 16. كيلا — بان تعملوا لكم
فسيلا Mſ. كلا — فتصنعوا لكم فسلا v. 19. وكيلا —
التي Mſ. وكلا — الذي ver. 20. اصطفاكم —
الحديد — لتكونوا شعب Mſ. اصفاكم — حديد —
لتكونوا له شعب v. 21. الله على — واقسم ان لا — والا
Mſ. علي الله — وقسم لي لا — ولا v. 22. وانا — فتحورون
Mſ. واني — فتحوزوا v. 23. فاحذروا علي انفسكم من ان
Ms. فاحذروا ان ibid. عهده — شبه Mſ. عاهده — شبح
malè pro شبه ver. 24. نار اكلة هو القادر الغيور المعاقب —
Mſ. ربك نار اكلة هو الطايق المعاقب ver. 25. وقدمتم —
تعملوا — شبه Mſ. وعتقتم — عملتم — شبح pro شبه
v. 26. السماء والارض بانكم Mſ. السماوات والارض انكم
ibid. بل فناء تفنون Mſ. بل نفاد تنفدون ver. 27. الله
فيما بين الشعوب حتي تبقوا Mſ. الله في ما بين الامم
وتبقون ibid. في الامم Mſ. في ما بين الامم ver. 28.
هناك الهة — ناس من حجر وخشب Mſ. ثم الاهة —
الناس من خشب وحجر ib. يبصر — يسمع — ياكل — يشم
Mſ. تبصر — تسمع — تاكل — تشتم ver. 30. اوامره
Mſ. امره v. 31. قادر رحيم — تنسي — اقسم به Ms. طايق
قسم به (obliviſcetur) مقيم — ينسا v. 32. الاولي — منذ —
او سمع به Ms. الاوايل — من — او سمع ver. 33. اله —
فعشت Mſ. الله — فعاشت & vixit. ver. 34. بان يظهر
انعامه فيخلص له Mſ. بان ظهر فتخلص له Ut appareret
& eriperet &c. ibid. كبار حسب ما صنع Ms.
كبيرة كما صنع ver. 35. ان الرب هو الاله لا اله غيره
Ms. ان الله هو الله لا غيره ولا سواه Neque præter ipſum.
ver. 37. برضاه — Mſ. برضايه — ver. 38. اكثر —

Mſ. اكبر — v. 38. بلدهم ويعطيك اياه نحلة Mſ.
ويعطيك بلدهم نحلة ver. 39. السما — ليس سواه Mſ.
السماوات — لا سواه ver. 41. ثلاث قريات Mſ. ثلث قري
v. 42. فيحيا Mſ. فيحيي v. 43. فباصر في البلد — Mſ.
فبصر في بلد — ibid. راوبين — جاذ وجولان — منشا
Mſ. راوبن — جد وغولن — منشه v. 46. الودي — سيحون —
حسبان Mſ. الاردن في الواد — سيحان حشبون ibid. وبنو
اسرايل بعد Mſ. وبني اسوايل في ver. 47. فحازوا — ملكا —
الذين Mſ. فاحازوا — ملكي — الذي ver. 48. من
عروعير التي على شاطي وادي ارنون الي جبل سيحان
Mſ. من عرعر الذي علي شاط واد ارن والي
جبل سيان malè pro سيحان *

Cap. V. ver. 1. ثم دعا — امركم بها * فتعلموها
Mſ. ثم دعي — امركم اليوم فتعملوها rectius فتعلموها
& diſcetis. ver. 2. في حوريب Mſ. في حريب ver. 3. بل
معنا — ونحن Mſ. الا معنا — ونحنا redundat ا. ver. 4. ان
الله كلمكم بغير واسطة في حوريب من وسط Mſ. ان
كلمكم الله في الجبل (Labio ad labium coram) شفاها
من وسط ver. 5. ولم — الجبل Mſ. ولا — الجبل v. 6. فقال لكم
in Mſ. et C. ad v. præced. pertinent ib. اخرجك Ms. اخرجتك
eduxi te. ver. 7. يكن — اله — Mſ. يكون — الاه — ver. 8.
منحوتا * ولا كل Mſ. فسلا * ولا من كل ibid. في تحت —
Mſ. التي تحت — ver. 9. والقادر — من البنين Mſ.
والطايق — مع البنين ibid. من شاني — Mſ. من
شانيي — ver. 10. ويجاز — لالوف من يحبي Mſ. ويجازي —
الوفا من يحبي v. 13. ستة ايام — Mſ. سة ايام v. 15.
يوم السبت Ms. بيوم السبت ver. 17. لا تقتل Mſ. ولا
تقتل v. 21. ولا تشته — وساير ماله Ms. ولا تتشه — وجميع
ماله v. 22. بها جوقكم Mſ. بها جميع جوقكم v. 23.
الي راوسا Mſ. الي ريسا v. 24. ارانا — وسمعنا صوته — انسانا Mſ.
(& مع lineola obducitur ut redundans) اورانا -- وسمعا مع --
انسان v. 25. فانا ان Mſ. فانه قد ver. 28. اذ كلمتموني —
هاولا — الذي Mſ. حين كلمتموني — هاولي — اذ quando.
ibid. كلموك به وقد Mſ. كلموك وقد v. 29. ليتهم —
ليخافوني Mſ. ليت ان — ان يخفوني ver. 30. امض فقل
Mſ. امض قل ver. 31. فاقم هاهنا — تعلمهم اياها Mſ.

فقم ههنا — تعلمهم ibid. معطيهم اياه يحوزونه Mſ.
معطيهم يحوزوه ver. 33. الطرق التي — ربكم بسلوكها
تسيرون Mſ. الطريق الذي — ربكم تسيرون *

Cap. VI. ver. 1. لتصنعوها — Mſ. وتصنعوها —
v. 2. انت وابنك — حياتك Mſ. وابنك — حيوتك ver. 3.
وتكثر Mſ وكي تكثر ver. 4. اعلم يا اسرايل ان الله
Mſ. اسمع يا اسرايل الله ver. 7. في جلوسك — نومك Mſ.
في حال جلوسك — نيامك v. 8. ولتكن Mſ. وتكون v. 10.
لابراهيم — ويعقوب — ذلك قري Mſ. ابرهيم — ويعقب —
تلك قري iſtas urbes ver. 12. تنسي الله ربك — من
ارض مصر Mſ. تنسا ربك — من بلد مصر ver. 13. بارا
باسمه — Mſ. باسمه بارا — ver. 14. — الذين Mſ. — الذي
ver. 15. قادر — فيما — فحقه ليلا — فيغنيك من Mſ.
طايق — في ما — ليلا — فينفدك عن ver. 16. جربتموه —
Mſ. جربتمونه — ver. 17. يامرك — Mſ. امرك — ver. 18.
عنده — فتدخل — البلد الذي اقسم الله لابايك ان
يعطيكه Mſ. بين يديه — وتدخل — البلد الجيد
الذي قسم عليه لابايك ver. 19. وعدك Mſ. وعدك الله
ver. 20. التي امرك الله ربنا بها Mſ. الذي امركم بها
الله ربنا ver. 21. فقل له — الله ربنا منها Ms.
له — الله منها (malè pro فقل) فقال ver. 22. — مضرة
عبيده Mſ. ضارة — اله ver. 23. من هناك — اقسم
Mſ. من ثم — قسم v. 24. لكي يحار Mſ. ليحار v. 25. الله
Mſ. الله ربنا *

Cap. VII. ver. 1. البلد — لتحوزوه — وجرشيين —
Mſ. الي البلد — لتحوزه — والجرجشيين ibid. والكنعانيين
Mſ. والكناعنيين ver. 2. واهلكهم — تراف Mſ. واتلفهم —
ترف ver. 4. يزولون ابنك عن — فيعبد الها Mſ. يزيلون
ولدك عن — فيعبدون الاهة ibid. ويغنيك — Mſ.
وينفدك — ver. 5. فكسروا — Mſ. تكسروا — ver. 6.
يكون Ms. تكون v. 7. الامم — اقل منهم Mſ. الشعوب —
اقل منهون redundat و v. 8. اقسم Mſ. قسم v. 9. هو القادر
المهيمن حافظ Mſ. هو الالاه الطايق الامين خافظ v. 10.
لاباوته — Mſ. لانفاده — v. 11. — التي امركم Mſ. — التي
انا امرك v. 12. وتحفظوها وتعملون بها ان يحفظ Mſ. وتحفظوها
ويعملوا بها يحفظ ibid. اقسم عليهما Mſ. قسم بها v. 13.

ويناج— ibid. وثمر ارضك برك Mſ. وثمرة ارضك من برك
الذي الله ربك معطيكه ibid. نتاج— وجفراه Mſ. وجفور
وتكون— ver. 14. الذي قسم لابايك ان يعطيكه Ms.
وتكن— يبقا— Ms. يبقي— عقيم— عاقر— ولا في
التي يسلمهم في يدك الله ربك v. 16. عاقر— عاقرة— ولا
هاولا— ver. 17. الذي يعطيكهم الله ربك ولا Mſ. فلا
ver. 19. —اذكر Mſ. —تذكر ver. 18. هاولي Mſ.
الباقين ver. 20. كذاك— تخافهم Mſ. كذا— تخافها
معك القادر ver. 21. الباقون المنسترون Mſ. والمنسترين
يفنيهم— v. 22. في ما بيديك الطايق العظيم Ms. العظيم
—واذا— بيدك v. 23. تفنيهم— كلا Mſ. كيلا—
الي Mſ. الي ان ينفدوا— v. 23. —فاذا— في يدك Mſ.
في يدك— Mſ. بين يدك— تفنيهم ver. 24. نفادهم
Mſ. الذين عليها— توهق به فانها ver. 25. تنفدهم
متلفا— ver. 26. الذي عليهم— كلا توهق به فانه
متلوفا — رجسا— Ms. ترجيسا— كراهة— متلف
* كرها— متلوف

Cap. VIII. ver. 1. جميع— Mſ. وجميع— فاحفظوها
ver. 2. فتحوزوا— قسم Mſ. وتحوزوا— اقسم ibid. احفظوها
ولا— Mſ. ولم— بالخبز— يحيا— ver. 3. الذي Mſ. اذ
جميع ما Ms. جميع قول ibid. على الخبز— يحيي—
قبل v. 4. *Omne quod protulit dictum Domini.* اخرجه قول
leg. in im- قبل— الاربعين— Mſ. عليك— الاربين
ver. 7. —طرقه Ms. طريقه ver. 6. الاربعين pressis
Mſ. فيه طعامك— لا يعوزك v. 9. تفجر Mſ. تتفجر
Mſ. وبارك— اعطاكه v. 10. طعامك فيه— ولا يعوزك
واحذر— Ms. فاحذر— تنسي الله ver. 11. فبرك— اعطاك
كي لا v. 12. ورسومه Mſ. وشواهده ibid. تنسا الله ربك
يكثران— يكثران— مالك يكثر v. 13. كلا Mſ.
المخوف— v. 15. اذا يكثرون— يكثر— ما هو لك Mſ.
فلا تقل في v. 17. المخيف— ماء من Mſ. الماء من
عهده الذي اقسم v. 18. فلا تقول في نفسك Mſ. قلبك
فعبدت— v. 19. بعهده الذي قسم لابايك Mſ. عليه لابايك
التي v. 20 وعبدت— لها فقد— اليوم Mſ. لها— من اليوم
بين ايديكم ib. الذين الله ربكم مبيدهم Mſ. الله مبيدها
* بين يديكم كذاك تبيدون اذ— قول M. اذ— امر

Cap. IX. ver. 1. كبين Mſ. كبين حصينة
شعبا كبيرا رفيعا — الجبابرة ver. 2. عظيمه حصينه
الجبابرة malè pro قوم كبير رفيع — الجبابه Mſ.
ينفدهم — وتقرضهم Mſ. يبيدهم — فتقرضهم v. 3.
ولا تقول— الله ربك— Mſ. ولا تقل— الله— يديك v. 4.
لاحوز— تلك Mſ. احوز — هاولاء ibid. يديك انه
بل ليس— انني — Mſ. فليس — انت — اوليك v. 5.
قاله لابراهيم واسحاق ويعقوب ibid. الابك (pro انت)
صعب v. 6. قسم لابايك لابرهيم واسحق ويعقوب Mſ.
Mſ. اذكر ولا تنس اسخاطك ver. 7. صعاب Mſ.
وذلك انكم منذ ibid. فاذكر ولا تنسا ما اسخطت
وذلك مذ يوم خرجت من بلد Mſ. يوم خروجكم من
والي— Mſ. الي — البلد لم تزالوا مسخطيين لله ibid.
وفي حوريب — ver. 8. الموضع لم تزلون مسخطين الله
v. 10. الي الجبل Mſ. الجبل ver. 9. ففي حريب— Mſ.
وعليها — بها في الجبل من Mſ. وعليهما — بها من
دفعها التي لوحي الجوهر الواح Mſ. دفعهما الي ver. 11.
Ms. وقال له لان — من بلد مصر ver. 12. العهد
امرتهم بسلوكها ib. وقال الله — له الان — من مصر
علمت Mſ. قد علمت ان هاولا القوم v. 13. امرتهم Mſ.
كففت malè Mſ. كففت — v. 14. هاولي القوم انهم
ver. 16. انفدتهم Mſ. فيهم افنيتهم ibid. ف omiſſo
احطاتموها اذا ver. 18. امرتكم Mſ. امركم بسلوكه
والموحدة — الله في v. 19. احطاتم وصنعتم Mſ. صنعتم
عتب الله — وكاد —ver. 20. والحمية — الله لي في Mſ.
v. 21. وجد الله — وكاد ان — فاستغفرت Mſ. واستغفرت
واما خطيتكم — Mſ. واما ما به احطاتم — الذي
حتي دق — وادي ib. التي (*Peccatum autem veſtrum*)
الاشعال وفي ذات —المشتهين v. 22. الي ان دق — واد
ترالوا — لله — ibid. الاشتعال وذات — المشتهيين Mſ.
ibid. برنع Mſ. برنيع ver. 23. ترلوا — الله — Mſ.
اعطيتكم فتخالفتموه Mſ. اعطيتكم اياها خالفتموه ولم
Mſ. ترالوا — لله منذ — عرفتكم به ver. 24. ولم
يغنيكم — ver. 25. ترلوا— الله مذ — عرفتكم
وقلت يا Mſ. وقلت اللهم يا ver. 26. ينفدكم — Mſ.
اذكر— Mſ. واذكر— ابراهيم واسحاق ويعقوب v. 27.
ابرهم

كيلا— التي— الي البلد v. 28. ابرهيم واسحق ويعقب
الذين — بحولك ver. 29. كلا— الذي— البلد Mſ.
* الذي — بقواك

Cap. X. ver. 1. v. 2. واصعدهما Mſ. واصعد بهما
ونحت ver. 3. الذي — الذي Mſ. التي — الذين
Mſ. ونحتت Expreſſo ت quod ſequenti inſeritur pro
dageſh. v. 4. وكتب — Ms. فكتب — الكلمات
ونزلت — فبقو Mſ. فنزلت — فبقيا ver. 5. كلمات
بنو اسرايل من بايروت بني ibid. ولما Mſ. فلما ver. 6.
بني اسرال Ms. ياعقان وموسيرا ومات هرون ثم — العازار
من باروث بني يعقن وموسره مات ثم هرون — العزر
ليوي — v. 8. ولما — يطبث Ms. لما — يطباثا ver. 7.
لوي — ويقوموا — Ms. ويقيموا — ويخدموه يباركوه
Mſ. للبوانيين — حسب ما ver. 9. فيخدموه ويبركوا
فقال v. 11. الا— Mſ. ان لا— v. 10. للوانيين — كما
و redundat. يمضوا فيرثوا البلد— اعطيهمو ib. وقال Mſ.
طريقه v. 12. يمضون فيرثون البلاد — اعطيهم Mſ.
Mſ. امرك — ver. 13. طرقه وتلحبه Ms. وتحبه وتعبده
تصعبوها جدا v. 16. واختار Ms. فاختار v. 15. امرتك—
الطايق Mſ. الكبير القادر الجبار v. 17. تصعبوها Ms.
فاحبوا v. 19. يبرقه— Ms. فيبرقه— v. 18. الكبير الجبار
(redun- وخاف— Mſ. وخف— برا باسمه v. 20. واحبوا Mſ.
الكبابر— Mſ. العظايم — ver. 21. باسمه بارا dante. ا)
* بسبعين نفس Mſ. في سبعين نفسا v. 22.

Cap. XI. ver. 1. استحفظك Mſ. استحفظك طول—
ورسومه واحكامه ووصاياه طول— *Et præſcripta ejus, & judi-*
cia ejus, & mandata ejus. ver. 3. بفرعون وجميع قواده
بفرعون ملك مصر وساير بلده Mſ. وساير اهل بلده
Regem Ægypti & univerſam regionem ipſius. ver. 4.
بجند — الذي Mſ. بجيش —اذا طف — كلبوكم
كم male pro كلبوهم (*quando reduxit*) اطاف —
البر male pro لكم في البحر Mſ. بكم في البر v. 5.
بداثان وابيرام — راوبين — فاها — فابتلعتهما v. 6.
وبيوتهما واخبيتهما وجميع الناس الذين معهما فيما
بدثن وابيرم — راوبن — فاها فابتلعتهم وبيوتهم Mſ.
رات v. 7. واخبيتهم وجميع الاناس الذي معهم في ما

الذي اقسم الله عليها لابايكم v. 8. التي رات Mſ.
Quo vos tran- الذي انتم عابرين الي ثم لتحوزوه Mſ.
اقسم الله ان — v. 9. *ſitis ut poſſideatis eam.* ſic & H.
زرعك فيه — v. 10. اقسم ان — وبملكم Ms. ونسلهم
التي انتم v. 11. زرعك — كجنان Mſ. كجنانين
الله — اخرها — v. 12. الذي انتم جايرين Mſ. جايرون
ibid. نزلت Mſ. نزل v. 14. الله ربك — اخرتها — Mſ.
Mſ. وسميا وربيعيا وتجمع برك ودهنك وعصيرك —
Mſ. وسمي (*primi veris pluviam*, cui opponitur ergo لقيم)
صحرايك v. 15. ولقيم فتجمع برك وعصيرك ودهنك —
Ms. فتزلوا وتعبدوا — وتسجدوا ver. 16. صحراك Mſ.
فينحبس — فلا — v. 17. فتزلون وتعبدون — وتسجدون
pro ويحبس — ولا — معطيكهما Ms. معطيكموها
واعقدوه — ولتكن — عيونكم v. 18. معطيكموها
طريقك— v. 19. واعقدوها — وتكن — عينيكم Ms.
علي الارض التي v. 21. طرقك — نيامك Mſ. نومك
في البلد الذي قسم— يعطيهم Ms اقسم— يعطيكموها
Mſ. امركم بها — بان — وتلزموه ver. 22. *daret ipſis.*
ايديكم فترثون— v. 23. امركم — ان — وتلزمونه
تطوه — ver. 24. يديكم فورثتم — اكثر Ms. اكبر
يطاه — يكن — واللبنان Mſ. يكون — ولبنان
ايديكم * بل يلقي الله ربكم فزعكم ver. 25.
يديكم * Ms. وخوفكم علي جميع اهل — تسلكونه
بل فزعكم وخوفكم يلقيه الله ربكم على جميع —
هانا تالي— Mſ. ها انا تال — بركات ولعنات v. 26. تسلكوه
البركات فتنالكم ان — التي — v. 27. البركات واللعنات
(*benedictiones ſi* &c.) البركات فان — Mſ. امركم بها
فتدرككم ان — وعتم — v. 28. الذي — امركم
به — (*& declinetis*) فان — وزلتم Mſ. بسلوكه
ibid. وعبدتموها Ms. ما لا تعرفوها *quæ non noſtis*
فاتلو— غريزيم— Mſ. فاتل— كريزيم— عيبال v. 29.
الكنعني— Mſ. الكنعاني— الجبل— مورا v. 30. عيبل
انا Mſ. * انا امركم بها اليوم v. 32. الجلجل — موره
* تاليها بين يديكم اليوم *Quæ lego, vel pronuntio,*
coram vobis hodie.

Cap. XII. ver. 1. التي يجب ان — اله لتحوزه —
Mſ.

Mſ. احيا فيه على ibid. التي — الله الاه ان تحوزه — Mſ.
Mſ. فيها — الرفيعة واليفاع — شجر ver. 2. احيا على
مصاطبهم ver. 3. ثم — الرفاع وعلى اليفاع — شجرة
ibid. دكاكهم وسواريهم احرقوها Mſ. واحرقوا سواريهم
وفسول معبوداتهم تجدعوها Mſ. واجزعوا فسول معبوداتهم
نوره Mſ. فيه نوره القسوا فيه مسكنه — تصيروا v. 5.
صعايدكم — v. 6. فيه التمس مسكنه — تصيرون
ibid. صواعدكم — وعشوركم Mſ. واعشاركم —
وتفرحوا — v. 7. بقركم وغنمكم Mſ. غنمكم وبقركم
كل امري ver. 8. وتفرحون — انبسطت Mſ. انبسطت فيه
التي — معطيكها v. 9. كل انسان ما Mſ. يفعل ما
معطيكم اياه — وجلستم v. 10. الذي — معطيك Mſ.
فاي — ver. 11. منكلكم — فجلستن (م pro Mſ.
في اي — Mſ. تخيره — فاليه تاتون — امركم به من
صعايدكم — ib. يختان — اليه تاتوا — امركم من
صواعدكم — وعشوركم — Mſ. واعشاركم — تنذرونها
وافرحوا — الهكم — واماوكم والليوي v. 13. تنذروها
ver. 15. فتفرحوا — ربكم — وامواكم واللوي Mſ.
متي ما اشتهت — الله ربك Mſ. متي اشتهت — الله الذي
ver. 17. لكن صبه — Mſ. بل صبه ver. 16. الذي
Mſ. تاكلها — والليوي — ver. 18. عشور Mſ. اعشار
ver. 21. اللوي Mſ. الليوي ver. 19. تاكله — واللوي —
في ان — للنجس — ياكله ibid. الذي Ms. التي —
الا — Mſ. ان لا ver. 23. ان — النجس — ياكلا منه Ms.
ver. 25. لا تاكله Mſ. لا يجوز ان تاكله ver. 24.
واصنع صعايدك v. 27. ولبنيك — اذا Ms. ولا بنك — اذ
ver. 29. ومن دم Mſ. ودم ibid. فاصنع صواعدك Ms.
الامم من بين يديك الذين هو معطيك ارضهم *
الامم الذي Ms. فقرضتهم وسكنت في قراهم وبيوتهم
انت داخل الي بلدهم وقرضهم من بين يديك وورثتهم
باتباعهم — افنايهم — وان — ver. 30. وسكنت في بلدهم
انا ibid. في تبعهم انفادهم — وكلا — هاولي Mſ. هاولاء
ويشنوه — ان بنيهم — قد يحرقونهم — ver. 32. انا ايضا Mſ.
ibid. ويشناه — بنيهم — قد يحرقوها — لهم Mſ. لها
* احفظوه — لا Mſ. فاحفظوه — ولا

انت — ver. 2. برهان Mſ. برهانا Cap. XIII. ver. 1.

والكلم — v. 3. اي — اوالبرهان — ما لم Mſ. والبرهان — لم
تبع Mſ. تبع طاعة الله ربكم v. 4. او الكلم — Mſ:
تسيروا — Mſ. يجب ان تسيروا — والزموا ibid. الله ربكم
والكلم فليقتل — المخرج لكم من مصر v. 5. فالزموها
الفادي لكم من العبودية * ليحيدك عن الطريق
ك deeſt) او الكلم فيقتل — المخرجم Mſ. التي — بان
من بلد مصر الفاديكم من بيت العبودية (المخرجكم
او ابنتك * v. 6. ليدحوا بك عن الطريق الذي — ان
القريبين منكم ver. 7. او امراتك Mſ. او امراتك
الاقربين اليك او الابعدين Mſ. او البعيدين عنكم * من
ما v. 9. تش ذلك — Mſ. تشاء ذلك — v. 8. منك * من
وترجمة — احادتك عن الله — v. 10. ما تقع Mſ. يقع
ib. فترجمه — ادحاك عن طاعة الله — المخرجك Mſ. المخرج
وكل القوم v. 11. العبودية Mſ. العبوديه بيد شديدة
وساير الاسرايل Mſ. يسمعون — يصنعوا مثل هذا
ان تسكن Mſ. لتسكن v. 12. يسمعون — يصنعون هذا
خرجوا انسان Mſ. خرج قوم كفار منها — تعرفوها ver. 13.
صحة ذلك — v. 14. كفار منها — تعرفونها (اناس forſ. pro)
تكن — v. 16. ذلك — قد صنعت هذه Mſ. من فعل هذه
يلصق بيدك شي v. 17. وتكون — تبنا Ms. تبني
يلترق في يدك شيا من Mſ. من المتلف — اقسم
وتحفظه وتعمل بجميع وصاياه ver. 18. المتلوف — قسم
* وتحفظ جميع وصاياه التي Mſ. ورسومه التي

كالبنين لا Mſ. فلا تنواحوا ولا Cap. XIV. ver. 1.
احتارك Mſ. واحتراك لتكون له امة خاصة v. 2. تتجادوا
v. 4. تاكلوا — Mſ. تاءكل — v. 3. ان تكون له خاصة
واليحمور * Mſ. والظبي * اليحمور v. 5. تاكلوا Mſ. تاكلونه
v. 7. فكل — اجتار Mſ. وكل — اجترار ver. 6. والظبي
كلا هذا — Mſ. الا هذا — مصعدة الاجترار والمظلفه
ولا v. 8. المصعدي الاشترار (ج ش pro forſ.) والمظلفين
ولا يشتد (يجتر malè pro) وهو — Mſ. يجتر * فهو — بنبايلها
فلا — v. 11. تاكلوا — Mſ. تاكلون v. 9. من نبايلها
Mſ. وجميع الغربان v. 14. لا — والعقاب Mſ. والعنقاء
v. 17. باصنافها — Mſ. باصنافه — v. 15. والغرابيب —
والخفاش — Mſ. والخشاف — v. 18. والقوق Mſ. والقيق
Mſ. كلك — لانك — لله ربك ver. 21. idem valent.
كالك —

v. 23. تنبته Mſ. نبتته v. 22. كالك — لا جنبي لانك — لله
عسور — وبكور — Mſ. عشر — وابكار — كيف تعبده
وان — ولم — حمله — v. 24. كيف خوف الله ربك تعبده
تشتهي — v. 26. فان — ولا — ان تحمله — يختاره Mſ. يختار
واللوي — Mſ. والليوي — لا — نحلة — v. 27. تشته — Mſ.
عشور — Mſ. اعشار — كلك v. 28. فلا — ونحلة —
اللوي — Mſ. الليوي — التي في محلك ver. 29. كالك
· الذين في كالك

Cap. XV. ver. 1. — يسيب — نسيب (vix credo hoc
ſenſu reperiri نسيب ideoque in Mſ. rectius haberi.)
v. 3. يسيبب — نسية — (نسي C.) ينسي Mſ. & C. ينسبه
لا — ver. 6. يكون لك علي — معه Mſ. يكون علي — عنه
فلا — كثيرين — Ms. كثير — ولا يتسلطون عليك
من بعض — كلك — ver. 7. وعليك لا يتسلطون
ver. 8. في بعض — كالك — معطيك Mſ. معطيكه
وقول جهل فتقول * قد — v. 9. افتحها — Mſ. افتح —
اخيك — الله عليك — ibid. جهل قد — سنة Mſ. السنة
v. 10. اخين — (ك pro ن) على الله — عقوبه Mſ. عقوبته
ver. 11. اغطيه — لا — الله ربك Mſ. اعطه — ولا — الله
ver. 12. البلاد من مسكين Mſ. البلد مسكين
وبذارك * وعصيرك ver. 14. — اطلقنه Mſ. — اطلقه
تيغارك forſ. وبيذرك * (*& area tua*) وتغارك Mſ.
Mſ. واذكر انك طول ما كنت ver. 15. *amphora tua.*
فعلي ذلك افذاك الله ربك * ibid. وتذكر انك كنت
Mſ. وامرك ان تفي بمثل هذا الامر في مثل هذا اليوم
وفكك الله ربك فلذلك انا امرك بهذا الامر اليوم *Et liberavit te Deus Dominus tuus, ideoque dedit tibi hoc mandatum hodie.* ver. 16. اذ — قال Mſ. ان — قال لك ver. 18.
Mſ. الاجير * في خدمته لك ست سنين * فيبارك —
في جميع ما Mſ. بجميع ما تصنعه ibid. الاجير فيبارك
Mſ. كل — يولد لك في غنمك وبقرك ver. 19. تصنع
Mſ. واهلك — ver. 20. وكل — يولد في بقرك وغنمك
v. 23. فان — الفاحشة Mſ. وان — الفاسدة v. 21. والك —
* وصبه Mſ. بل صبه

ان تصنع — Mſ. وان تصنع — Cap. XVI. v. 1.
ير لك — سبعة — يبيت من v. 4. الزمان Mſ. زمانك v. 3.
يري لك — سبع — Mſ. لحم الذي تذبحه في اليوم —
Mſ. معطيكه v. 5. نبيت من اللحم التي تذبح اليوم —
لمحل نوره هناك — Mſ. ليحل نوره فيه — v. 6. معطيك
ابتدا v. 9. ست Mſ. ستة ver. 8. ولي — Mſ. ول — ver. 7.
وابتدي وضع Mſ. المنجل — ابتدي باحصايها
Mſ. واصنع حج اسابيع ver. 10. المنجل — تبتدي بها
ibid. واللوي Mſ. والليوي v. 11. ثم اصنع حج الاسابيع
يختاره الله ربك Mſ. يختار الله ربك ان يحل فيه نوره
ver. 13. بمصر Mſ. في مصر — ver. 12. فيحل نوره فيه
المظل — بيادرك وتغارك Mſ. المظال — بيدرك ومعاصرك
— ليبارك في ver. 15. واللوي Mſ. والليوي — ver. 14.
غلاتك — قد — اليه فرحا ibid. — ليبارك لك في Mſ.
lætus & غلتك — تصنعه — فرحا تحظيا Mſ. فرحا تحضا
ثلث — يديه Mſ. ثلاث — ver. 16. حظورًا *proſper.*
التي يعطيها — ver. 18. كرزق Mſ. علي حسب رزق ver. 17.
ولا — حكما — ver. 19. الذي يعطي — بحكم Mſ. حكم
لا — حكم — تحابين — تاخذن Mſ. تحابوا — تاخذوا
الله ربك الذي ver. 21. العدل — Mſ. الحق — ver. 20.
* يشناه Mſ. يشنوه v. 21. الله ربك Mſ. تصنعه

لا تذبح لله الهك ثورا * او شاه Cap. XVII. ver. 1.
يكون فيه عيب * او شي ردي * لانه يكرهه الله الهك
ولا تذبح له ثورا او شاه ما فيه عيب من الامور الفاحشة Mſ.
Mſ. التي — معطيكها ver. 2. فانه مما يكرهه الله ربك
Mſ. وعبد — وسجد — مما لم ver. 3. الذي — معطيك
في Mſ. فيما بينكم ver. 4. فعبد — او سجد — كما لم
وتلك المرة — فيما بينكم — ver. 5. ما بين اسرايل
او تلك الامراة — الي محالك — Mſ. وارجمهما
وايدي — Mſ. ويد — اخرا v. 7. ثلثة Mſ. ثلاثة — v. 6.
الي بلاء — Mſ. الي حكم بلاء — اختان ver. 8. اخيرا
جميع ver. 10. والليوانية Mſ. والي الليوانيين ver. 9. يختاره
ver. 11. بجميع ما يدلونك Mſ. ما يدلونك عليه
الت (التي malè pro) Mſ. التي يدلونك بها — تزل
Mſ. ليخدم بين يدي الله — ver. 12. يدلونك — تزول
معطيك — Mſ. معطيكه — الذين v. 14. ليخدم الله —
ver. 16. لك — اخوك Mſ. عليك — اخاك v. 15. الذي
bonorum الخيل (male puto pro للاستكثار من الخير —

لاستكثار الخيل — لا Mſ. لا تعاودوا (pro *equorum*)
في ذلك الطريق Mſ. في هذا الطريق ver. 16. تعودوا الي
يستكثر — Mſ. يستكثر له — الذهب والفضة v. 17.
Mſ. فليستكتب له هذه ver. 18. الفضة والذهب
Mſ. ولتكن — حياته v.19. يستكتب له نسخه هذه
Mſ. مملكته هو وبنوه ver. 20. تكن — حيوته
* ملكه هو وبنيه

Cap. XVIII. ver. 1. والليوانيين — جميع — ليوي —
واللوانيين — ساير — لوي — ونحلته لهم Mſ. ونحلته
معك — من القوم — ver. 3. امر له بها Mſ. امر بها ver. 2.
مع — على القوم — ذباحي — ان Mſ. ذابحي — كان
بسم Mſ. باسم ver. 5. واول — Mſ. اول — ver. 4. كان
لوي — Mſ. ليوي — بعض — الاسرايلية ver. 6.
الليوانيين — ver. 7. بعن — (male pro بعض) الاسرايل
— النوب ver. 8. اللوانيين الواقفين — Mſ. المقيمين —
Mſ. معطيكه — العمل مثل مكان ver. 9. النوايب Mſ.
لا — مشتعل — ومنجم v. 10. معطيك — لتعمل كمكاره
ولا — من يشعل — وقاسم قاسومات Mſ. تنجيمات ومتفايل
هو v. 12. رقاء وسائل — Mſ. رقي وسايل — v. 11. ومتفال
ان v. 14. و redundante كون Mſ. كن ver. 13. او Mſ.
وان هاولي — المتفالين Mſ. هاولاء — المتفايلين والمنجمين
ينصب لك — Mſ. ينصبه ربك لك منه v. 15. والقاسومين
اخوتك v. 18. حريب — امت Mſ. دوريبا — اموت v. 16. ربك منه
v. 20. لا — اطالبه Mſ. لم — اطلبه v. 19. اخوتهم Mſ.
متنبي — فتقول — Mſ. متنب — فيقول — بقوله
نعرف — Mſ. يعرف — ver. 21. (pro فيقول) ان يقوله
* يقله — بقحته Mſ. يقوله — بقحكه v. 22.

Cap. XIX. ver. 1. الذين الله — فترثهم وتسكن
فافرز لك ver. 2. الذي هو — فورثتهم وسكنت Mſ.
Mſ. ثلاث — الذي الله ربك معطيك اياه لتحوز —
افرز لك ثلثة — التي الله ربك لتحوزه (deeſt معطيك)
طرقها — فتكن Mſ. طريقها — فتكون v. 3.
مثل v. 5. من — بلا معرفة Mſ. ان — بغير علم v. 4.
كيلا — v. 6. كمن فيمت هو Mſ. من — فيموت * وهو
كلا — يحما — لكثره Mſ. يحمي — لبعده — ثانيا
انا امرك قايلا — ثلث Mſ. امرك اليوم — ثلاث v. 7. ثاني

قسم -- Ms. اقسم -- التي اقسم بان يعطيها اباءك ver. 8.
ولذلك اذا — ver. 9. الذي قسم بان يعطيه لابايك
وذلك ان -- طرقه -- الزمان -- Mſ. طريقه -- الايام -- الثلاث
رجلا -- v. 11. معطيك Mſ. معطيكه ver. 10. الثلاثه
(*lethaliter*) رجل -- مقتلا -- Mſ. في مقتل -- احدي هذه
ver. 13. واخذه Mſ. وياخذوه ver. 12. واحده من هذه
بين يخار (بني اسرايل deſideratur) Mſ. بين بني اسرايل يخر
لا تروغ — Mſ. ولا ترغ — تحمه الاولون — معطيكه v. 14.
Mſ. لا يقم — ثلاثه v. 15. تحموه الاولين — معطيك
اللذان — بين يدي الايمة ver. 17. ولا يقوم — ثلثه
Mſ. الذان — بين يدي الله بين يدي الايمة *coram*
Domino, coram ſacerdotibus. ibid. يلوا Mſ. يكونون في ذلك
Mſ. فليلتمسوا الحكام جيدا v. 18. — *præficientur* ذلك —
كما هم بان يصنعه — v. 19. فليلتمس الحكام ذلك جيدا
مثل ما هم ان يصنع — من بينك Mſ. من وسطك
في القصاص v. 21. ولا يعاودون Mſ. ولا يعودوا ver. 20.
النفس بالنفس والعين بالعين واليد باليد والسن بالسن
في قصاص نفس بنفس ودية عين Mſ. والرجل بالرجل (*pretio oculi*)
* بعين وسن بسن ويد بيد ورجل برجل

Cap. XX. v. 1. ومراكبا وقوما Mſ. ومراكب وقوما
الي ver. 3. فعند — الي الحرب Mſ. وعند — الحرب ver. 2.
بنا — كلا Mſ. يبني — كيلا v. 5. للحرب Mſ. الحرب
يتبذله — كلا — Mſ. يبذله — كيلا — ويبذله — v. 6.
ويقولون اي رجل كان v. 8. كلا Mſ. كيلا v. 7. ويتبذله —
فادعها اولا الي v. 10. ويقولوا اي رجل خايف Mſ. خايفا
اجابت الي السلم — v. 11. فنادها اولا بسلام Mſ. السلم
اجابتك بالسلام — فجميع — Mſ. جميع — الذين
يكونوا — Mſ. يكونون — ويخدموك ibid. الموجودين
ويخدموك ver. 12. — فحاصرتها — Mſ. فحاصرها — v. 13.
Mſ. فاغنمهم — رزقكه v. 14. فيسلمها Mſ. واسلمها
كذا فاصنع — ليست — هاولا v. 15. فاغنمه — رزقك
هاولا — v. 16. كذي اصنع ليس هي — هاولي Mſ.
هاولي — Mſ. الذين — معطيكها — منهم فيها نسمة
اتلفهم ver. 17. الذي — معطيك — منهم نسمة
تلافا تتلفهم Mſ. اتلافا — والاموريين والكنعانيين
Mſ. كيلا — مثل — ver. 18. والاموريين والكناعنيين
حاصرت Mſ. حصرت ver. 19. لكي لا — كالجميع
ibid.

لتحاربهم Mſ. لتفتحها وتحاربها — تاكل — احتفي ibid.
علمت — تحدرها v. 20. وتفتحها — فتاكل — احتفا
Mſ. تهدمها علمته *diruas eam*: niſi ſit pro تحدها *circumſcribas*:

Cap. XXI. ver. 1. معطيك — Mſ. معطيكه —
لم يفلح ولم — ver. 4. البقر ما لم Mſ. البقر لم ver. 3.
بنو ليوي — يفصل كل ver. 5. ما لا يفلح ولا — Mſ.
Mſ. القريبه — ver. 6. بني لوي — يفصل حكم كل Mſ.
Mſ. بتواهم v. 7. وقالوا — الاسرايليين ver. 8. القريبين —
Verſum octavum inchoans, ut تنواهم فقالوا — ال اسرايل
Mſ. توان — توانيهم في — ibid. تنواهم & C. cum
انك تصنع Mſ. فانكم تصنعون v. 9. توافي — ما توانوا في —
الي الحرب على — Mſ. الي حرب — (l. حرب) فسبيت v. 10.
سبيها عنها — فتبني عليها وتكون v. 13. وسبيت
سبها (deeſt ي poſt ب) منها — فتبن بها وتكن Mſ.
تبيعها — ان اتيتها — Mſ. تبعها — ما اتيتها — v. 14.
زوجتان لرجل Mſ. لرجل زوجتان احداهما محبه ver. 15.
مشنوة فولدتا — الولد — ibid. واحد احدهما محبوبة
v. 16. مشنية فولدا — الابن — للمشنية Ms. للمشنوة
نحلته — فليس له — المحبة على ابن المشنوة البكر
ينحل — فلا يجوز له — المحبوبه علي بن المشنية Ms.
بل — عليه — ابن المشنوة ver. 17. الذي هو البكر
بن (pro بل) — عليها (pro عليه) — بن Mſ. ليعطيه —
Mſ. وله حكم البكورية ibid. المشنية ليعطا —
ابن رايغ — ويودبانها فلا v. 18. له حكم البكورة
رايغ — في الكرام — v. 20. بن زايل — ويودباه ولم Mſ.
وجميع v. 21. زايل — في الحكام (f. pro الكرام) Mſ.
افتروا — معطيك Mſ. افتري — معطيكه v. 23. وساير Mſ.

Cap. XXII. ver. 1. عليه — وشاته — تر Mſ.
فان لم يكن — ver. 2. تري او شاته — اليه Ms.
وان لم يك — ذلك Mſ. ذلك الي — ليكون — عليه
Mſ. وكذا — v. 3. اليك الي — يكون — عليك
تري — واقعين Mſ. تر — واقعا v. 4. وكذي Mſ.
v. 5. ما بل اقيمها معه اقاما Mſ. بل اقمه معه — ibid.
واذ اوفيت ver. 6. ولا — صنع Mſ. لا — يصنع
وان وافيت وكرا من Mſ. وكر الطاير في الطريق في —
الارض فيه فراخ او بيض — ib. الطاير في طريق او —

الارض فراخا او بيضا — رابطة Ms. جاثمة على —
v. 7. معهم — Mſ. ذلك — مع الفراخ — ibid. عليهم —
على Mſ. لسطحك ولا تجعل ver. 8. البنين Mſ. والفراخ
من نوعين Mſ. نوعين كيلا — v. 9. سطحك ولا تصنع
ولا تصمد الثور Mſ. ولا تحرث بثور وحمار معا v. 10. كلا —
ذلك Mſ. لك جدايل في اربعة — v. 12. والحمار جميعا (forſan pro لك) — جدايلا في اربع ver. 13. ثم شنيها Mſ.
وامها ver. 15. اسم — فلم Ms. اسما — ولم ver. 14. وشناها
او امها براتها Mſ. البراة واخرجاها — والي باب
v. 17. فشناها — Ms. فشنيها — v. 16. فاخرجوها — الي باب
ibid. هوذا قد جعل — فقال Mſ. وهوذا هو جاعل — قايلا
وهذا — ويبسطوا — Mſ. وهذه — وبسطوا — ايديهم —
اب — ver. 19. ويودبوه Mſ. فيودبوه ver. 18. يديهم —
ابي — ال اسرايل Mſ. الاسرايلية ولتكن — ولا — اطلاقها
ففجرت Ms. بفجورها في v. 21. وتكون — لا — طلاقها
مضاجعا — v. 22. تحصنه في *& ſcortata eſt incluſa domo* &c.
مضاجع — المضاجعها — Mſ. المضاجع — وانف الشر
مضاجع — المضاجعها — وانف اهل Mſ. وانف الشر
في فضاجعها Mſ. في القرية فضاجعها v. 23. *malos* الشر
ver. 25. وارجموها — وانف Mſ. وارجموهما — فانف v. 24.
الرجل الجارية Mſ. الرجل المملكة — المضاجع لها
Mſ. يصنع بها شي ver. 26. المملكة — المضاجعها
واذا — يكن v. 27. *non facies illi quippiam* تصنع بها شيا
واذ — ver. 28. وان — يك لها من مغيث Mſ. لها مغيث
فليعط — اباها — v. 29. واذا — ما لم تملك Mſ. لم تملك
فليعطي — لابيها — ولم — طلاقها Mſ. ولا — اطلاقها
ابيه كذاك ولا Mſ. ابيه ولا v. 30.

Cap. XXIII. ver. 2. — الزنيم Mſ. — زنيم ver. 3. لا
يتلقوكم — بلعام v. 4. منهم لا يدخل Mſ. يدخل منهم
يلتقوكم — بلعم فاتور ارم نهريم Mſ. فتور ارام ناهاريم
الله ربك ان — Mſ. الله ان — بلعام — قلب لك ver. 5.
كان رجل — خارج من ver. 10. بلعم — قلب الله ربك لك
يترحض ver. 11. كان فيكم رجل — خارج ذلك Mſ. ذلك
خارج للعسكر ينزل [ſtercus] *emittet* ver. 12. يترحض Mſ.
وليكن — ver. 13. خارج ذلك العسكر تبول *minges* Mſ.
نوره سالك Mſ. نوره ساكن سالك v. 14. ~~ويكون~~ — Mſ.
ibid.

ver.16. دينه —Mſ. دينه— v.15. ولم —Mſ. ولا— ibid.
يكن— v.17. بينك —تضطهده Mſ. بينكم —تضهده
اعجال (for- Mſ. اجعال الزنا — في نذر v.18. تكن Mſ.
اخاك— v.19. الزواني — في كل نذر (اجعال pro ſan malè
واخاك— الله الهك ver.20. اخيك — ولا كل — Mſ. وكل —
به مطالبه Mſ. به فيحل— v.21. واخيك — الله ربك Mſ.
ما لو— عن الانذار Mſ. ولو— من النذر ver.22. فتحل—
علي حسب شهوتك— v.24. احفظ —Mſ. فاحفظه v.23.
شهوتك— تضع منه في Mſ. تجعل منه شيا في

Cap. XXIV. ver. 1. واذا — امراة — ثم لم — لانه —
وان — بامراة — ثم انهم لم — ان — قطيعة Mſ. قطعة
Mſ. فسنيها — الاخير وكتب v.3. فصارت Mſ. وصارت v.2.
قطعة فدفعه — ibid. واذا فشناها — الاخر فكتب
قطيعة ودفعه — فطلقها — الاخر Mſ. فيطلقها — الاخير
يعود Mſ. يعاود التزوج او — خطاء — معطيكه ver.4.
فلا — يكن — v.5. فيتزوج — ان — خطية — معطيك
الرحي — ver. 6. لا — يكون — مع زوجته Mſ. زوجته
انسان — من بني — ال v.7. الرحا — النفوس Mſ. النفس
واحترس من بلوي v.8. انسانا — بني — بينكم Mſ. اسرايل
وتحرز من بلا —Mſ. -- رسمه — والليوانيون حسب ما امرتهم به
علام صنع ver. 9. رسومه — والليوانيين كما امرتهم —
Mſ. انسات — فلا — v.10. *quid fecerit* على ماذا صنع Mſ.
ver. 11. انسيت — ما (نسية ما *mutuum quid,*) فلا — Mſ.
v.13. وعوضه Mſ. عوضه v.12. انسيته — Mſ. انسانه —
عليه — Mſ. اليه — اذ كان ينام — ويدعوا لك وتكون
ولاسيما ضعيف او v.14. اذ ينام — فيدعوا لك فتكون
وخاصة (& *privatim*) ضعيفا او مسكينا Mſ. مسكين
تقتل — امري بخطيته — v.16. وعليه Mſ. وعليها v.15.
قتيل Mſ. قتل ver.17. يقتل — امرء على خطيته — Mſ.
v.19. *inde, ideoque* من ثم ولذلك — Mſ. ولذلك — v.18.
فتاخذها بل تكن Mſ. لتاخذها بل يجب ان تكون
Mſ. خرطت — بل ليكن ما لم تستقصه للغريب v.20.
بل: Mſ. ليكن — v.21. خبطت (نفذ C.) -- بل يكن للغريب
كنت عبدا — بمصر وفكك الله ربك من v.22. يكن —
عبدا كنت — بمصر ولذلك Mſ. ثم ولذلك

Cap. XXV. ver. 1. v.2. يحكموا — Mſ. ليحكموا —
اخيك ذلك — Mſ. ذلك اخاك — ver. 3. واذا Mſ. فان
اقام — ولدا — تكن زوجة v.5. دوسه Mſ. دياسه ver. 4.
اقوام — (و redundat) ولد — تكون زوجة ذلك Mſ. الميت
يلده v.6. ويبن (يبتني C.) بها — Mſ. ويواصلها — ib. الميت
يشا الرجل — والي — ver.7. & *filios ex ea gignas* تلد Mſ.
يشء ذلك الرجل — الي — وتقول Mſ. وتقل قد ابي —
يشء ان يبن Mſ. يشا ان يواصلني — ibid. قد ابا —
ver. 11. كذي يصنع Mſ. كذا يصنع ver. 9. بي —
تناصا — فتقدمت — Mſ. تشاجر — فتقدمت — فمدت —
وامسكت Mſ. فامسكت فرجه ibid. من يده فمدت —
فاقطع يدها Mſ. فاقطع كفها ولا تشفق ver. 12. حياه
ver. 13. لتخلصه منها (*ut eripias ipſum ab ea*) ولا تشفق
لايكون — كبري Mſ. ولا يكن — كبيرة وصغيرة —
تكون v.15. ولا يك Mſ. ولا يكن v.14. وصغري --
تكن Mſ. لك واكيال واوزن عادلة تكون لك لكي
الله معطيكه — ibid. لك لكي deſiderantur reliqua
ibid. الله ربك Mſ. الله ver.16. الله ربك معطيك -- Mſ.
كل من يصنع هذا Mſ. كل فاعل هولا كل صانع جور
عملق -- Mſ. عماليق -- v. 17. وكل من يصنع الغش
اياه نخلة فتكون -- العمالقة v.19. لعب Mſ. لاعب ver.18.
نخلة لتكون — ال عملق Ms.

Cap. XXVI. ver. 1. معطيكه — فتكون —
معطيك Mſ. معطيكها ver. 2. فاحزته — معطيك — Mſ.
وياخذ — النبيحة — قدس v.4. قسم Mſ. — اقسم — ver. 3.
فياخذ — البنيحة — (في بنيبحه v.2. & ſic) مذبح Mſ.
بان تقول — ان لابان الارمي كاد يبيد ابي — v.5.
ibid. وقال — ان الارمي كان ان يبيد ابي — Mſ.
ثم — عظيمة كثيرة — Mſ. هناك — عظيمة —
اله — صوتنا — ضعفنا P.&C. v.7. فاسي Mſ. فاسا ver. 6.
ver. 9. الاه — صوطتني — لضعفنا وشقانا Ms. وشقاتنا
واطانا — (واعطانا puto pro) Mſ. واعطانا — الذي يفيض
واللوي — Mſ. والليوي — في محالك ver.11. بلد يفيض
جميع اعشار غلتك وذلك — ver. 12. — في ما بينكم
جميع وذلك — العشور — اللوي Mſ. الاعشار — الليوي
فقد — الي الليوي والغريب — حسب جميع — v.13.
ibid. قد — للوي والغريب — ككجميع — Mſ.
اصبى

اوصتني — (اوصيتني pro) انسه Mſ. اوصيتني بها انساه
ان — اليوم بهذه — ver. 16. قسمت Mſ. اقسمت ver. 15.
بان — اليوم ان تعمل بهذه — وبكل Mſ. وكل نفسك
ربك اليوم ان — Mſ. ربك ان — طريقه ver. 17. نفسك
Mſ. فكذاك املك الله لان تكون ver. 18. طرقه
على جميع — ver. 19. فكذاك ومرك الله اليوم لتكون
* علي ساير — شعب مقدس Mſ. شعبا مقدسا

Cap. XXVII. ver. 1. الاسرايلييين — قايلين
عبوركم — ان ver. 2. ال اسرايل — قايلون Mſ.
تعبرون — انصب — Mſ. تنصب — وتنضدها
معطيك Mſ. معطيكه بلدا — اله ver. 3. وبيضها
تنصبو — Mſ. فلتنصبوا — عيبال — ver.4. بلد — الاه
عليها ver. 6. حجاره Mſ. مذبح حجارة ver. 5. عيبل —
— الله ver. 7. عليها صواعدا — Mſ. صعايدك —
واكتب على — كل ver. 8. — الله ربك Mſ. جدا
وقد كتبت علي — جميع عيون Mſ. خطوب — مبينة
والليوانيون نسل اسرايل قايلين — يا نسل ver. 9. شرحا
واللوانيين ال اسرايل قايلون — يا اسرايل Mſ. اسرايل
واعمل وصاياه ورسومه Mſ. واعمل جميع وصاياه التي ver.10.
Mſ. وهاولا — وال ليوي — ويساخار — وبنياميين v.12. التي
وهاولاء — للعنة v. 13. هاولي — ولوي — ويشسكر — وبنيمين
Mſ. علي — ال راوبين وجاد واشير وزبولون ودن ونفتالي —
وهاولاي — علي اللعنة — ال راوبن وجد واشر وزبولن حن
فيبتدي Mſ فليبتدي الليوانيون — ver. 14. ونفتلي
الرجل الذي يصنع — فيصيبن — ver.15. الليوانيين —
ver. 16. رجل يصنع — ويصيره — ويقولون Mſ. ويقول
— من يجوز ver.17. مستخف ابيه — Mſ. المستخف بابيه —
ويتيم v. 19. طريق — Mſ. الطريق — v. 18. — مزيغ Mſ.
Mſ. جميع القوم — ibid. او يتيم او ارملة Mſ. وارملة
ver.25. — جميع القوم Mſ. — جميعهم ver.21. جميعهم —
لم يثبت ver. 26. من اخذ — زكية Mſ. الاخذ — برية
* لا يثبت Mſ.

Cap. XXVIII. v. 1. ان سمع — Mſ. ان سمعت — جميع
— وحلت بك Mſ. — وبالتك هذه v.2. ساير — (سمعت pro)
Mſ. — في نبايحك ومعاجنك v.5. وجفرات Mſ. وبهام — v.4.
يخرجون — ver. 7. — في بنيبحنك (v. c. 26. 4.) ومشاورك
اهرايك — يدك — ver. 8. فيخرجوا — ويهربوا Mſ. فيهربون
Mſ. الله — v.7. اهراك — يديك — معطيك Mſ. معطيكه —
الله له — ver.10. ان جميع الامم — Mſ. جميع (deeſſe vide-
ثم رياضك وثم بهايمك — اقسم — يعطيكه v.11. ان (الامم tur
الله v.12. وثم بهايمك وثم ارضك — اقسم الله — يعطيك Mſ.
لك الله — كثيره — (خنيره Mſ. لك — خيره — يداك —
— امرك بها اليوم Mſ. — امرك بها v.13. يديك — (خيره pro
وتعمل وصاياه v.15. تزول من جميع Mſ. تزل في جميع v.14.
وتعمل جميع وصاياه ورسومه التي — Mſ. التي — فادركتك
في — ver.17. في البد — Mſ. في البدو — v. 16. وادركتك
v.18. ما في بنيحتك — ومشاورك Mſ. نبيحتك) ومعاجنك
والمدمسة — v.20. وملعونا — وجفرات — Mſ. وصار ملعونا — وبهام —
Mſ. ان ينفدك ويبيدك — من — رداه ib. والاهامة — Mſ.
والدق — فيحلبك v.22. انفاذك واباذتك — ويقول من — رداية
Mſ.& C. — والشوب (Nomencl. vocem Heb. שִׁדָּפוֹן per
الله جميع ما — ارضك — ان v.24. فيحلبوك (explicat. شاوب
بين يدي اعدايك — v.25. الله ما — بلدك — انفادك Mſ. تنفد
لطير السما ولبهايم — v.26. بين اعداك — يديهم Mſ. ايديهم
v.27. لجميع طاير السما وبهايم — مزعج لها Mſ. لها مزعج
من قرح مصر والبواسير — بما Mſ. بقرح مصر والبوسير — ما
مجسسا — في ظلمة — ver. 29. والعما — Mſ. والعمي — v.28.
ver.30. كمامجسس — في افل — وتصير Mſ. وتكن
ver. 31. بان تتزوج — فلا — فلا — Mſ. فتزوج — ولا — ولا —
وعيناك تريانهم شاخصتان اليهم v.32. ويكون Mſ. فيكون
الله بقرح — وعلي v. 35. وعينيك تراهم وشاخصة اليهم Mſ.
Mſ. التي — اليها v.37. الله حتي بقرح — والسوق Mſ. السوق
الي صحرا بدرا — Mſ. تخرج الصحرا v.38. الذي — الي ثم —
فاذا — فما — ولا توعيها v. 39. — مما — Mſ. زوعا — اذ — ib.
تكون — فما — بل v.40. واذا — فلا — ولا توعيه اذ Mſ. بل
بنين وبنات فما — v.41. يكون — فلا — بل تنتشر Mſ. تنتشر
Mſ. الفرس — v.42. بنينا وبناتا (ا redundance) فلا — Mſ.
Mſ. لا — يصير لك راسا — وانت تصير ذنبا v.44. — الفراش
بها اليوم Mſ. بها — ver.45. فلا — يصير راسا وانت ذنبا
v.48. — وتصير — المشابهك Mſ. فتصير — المشابه لك v.46.
ver. 49. تخدم — ان ينفدك Mſ. ان تخدم — ان يفنيك
ويجزيك — الارض — Mſ. ويغر بك — (ويغريك l.) السما — قبيلا

قبيل—شيخ ولا Mſ. قبيلا—شيخك ولا يرعف v.50. قبيل
فيحاصرك في جميع—v.52. وحفرات Mſ. وسخال—v.51. يروف
من جميع—اعطاك Mſ. اعطاكه ib. ويحاصرك في غيرها Mſ.
In anguſtias رزقك—يضايقك Mſ. يرزقكم—يحاصرك v.53.
v.55. وحتي—الذي Mſ. حتي ان—الذين v.54. rediget te.
ان—واحدا—الذي—له منه Mſ. بان—لواحد—الذين—له شي
Mſ. بعشيمتها—واجنتها—بها v.57. المرة Mſ. المراه—v.56. شي
هي بهم—Mſ. بهم هي ib. —وبعشيمتها—وباجنتها—بهم
ibid. —واد—جميع—التورية Mſ. —وان—بجميع—التوراة v.58.
كبارا—وامراضا v.59. وتخاف—الكريم Mſ. وتخف—الكبير
—مرضة—v.61. ادوي—Mſ. ادوا—v.60. كبار—وامراض Mſ.
Mſ. فتعبد—واباوك v.64. —مرض—مكتوب Mſ مكتوبا
تطمان—قرارا—Mſ. تطمين—قرار—v.65. فتخدم—ولا اباوك
ثم قلوبا رجزة Mſ. ثم قلبا خافقا وشخوص—النفس ibid.
حياتك—حذاك—بعيشك ver. 66. وشخيوص—القلب
تقول في الغداة—v.67. حيوتك—بحذاك—بحيوتك Mſ.
بالغداة—تفزع—نظر—تري Mſ. تفزعه—منظر—قراه
الي مصر—تعد اليها ابدا—وتعرضون هناك للبيع v. 68.
الي حال مصر—Mſ. علي اعدايكم—وليس لكم مشتر
تعودان تراها ابدا—وتعرضون للبيع لاعدايكم—وليس
مشتري

بان—ماب سوي العهد الذي—Cap. XXIX. ver. 1.
ان—مواب سوي الذي—معهم في جبل Mſ. معه في
دعا—بشيوخ بني ver. 2. حريب Mſ. حوريب—ibid.
ibid. دعي—بجميع ال اسرايل وقال Mſ. اسرايل فقال
بحضرتكم في Mſ. بحضرتكم بفرعون—قومه—
الاعلام العظيمة التي ver. 3. ببلد مصر بفرعون—قواده
وتلك الاعلام الكبار Mſ. نظرت—وتلك الايات—
الكبار Mſ. العظيمة ibid. التي رايتها—والايات—
تعلموا مثلها ولا Mſ. لعلم مثلها ولم تنظروا ذلك ver. 4.
في البرية ver. 5. ولا تسمعون Mſ. ولم تسمعوه ib. تنظرون
اربعين سنة في البر—Mſ. اربعين سنة—ولا نعالكم
لا تشربوا فيقول Mſ. لم تشربوا لكي ver. 6. ونعالكم
حسبان—للقاينا الي الحرب ver. 7. لكم الله لكي
فاخذنا بلديهما ver. 8. حسبون—تلقانا للحرب Mſ.
واخذنا بلدهما ودفعناها—Mſ. ودفعناهما—راوبين

وال غد—منشه Mſ. وال جاد—منشا ver. 9. راوبن
ver. 10. تنجحون بذلك في Mſ. تنجحوا في ibid.
كلكم—Mſ. اجمعون—وروساوكم—وجميع
ver. 13. مايك Mſ. ماءك ver. 11. روساكم—وساير
وهو Mſ. ويكون لك هو—اقسم—ابراهيم—ويعقوب
معكم v. 14. يكون لك—قسم—لابراهيم—ويعقب
موجود حاضر بين—حاضرا v. 15. معكم Mſ. اليوم
ver. 16. موجود معنا حاضر اليوم بين—حاضر Mſ.
التي هي Mſ. مما هو v. 17. الذي—Mſ. الذين—
كيلا—رجل—ممن—متول—فيمضي ليعبد v. 18.
كلا—رجل اخر—من—متولي—ليمضي فيعبد Mſ.
هوا—بالريا v. 19. كلا—اصل Mſ. كيلا—رجل ibid.
يشا—المذكور—الكتاب—v. 20. هوي—بالروي Mſ.
ver. 22. يشء المكتوب—السفر—يمح Mſ. يمحوا
الاخير—الذي—Mſ. الاخر—الذين—من بعدكم
Mſ. وكبريت—وعمورا—قلبها ver. 23. بعدكم
فتقول—v. 24. وكبريت ملحة—وعمرة—قلبها الله
فيقول—ما—كذي—Mſ. ماذا—كذا—شدة هذا
فيجيبون—v. 25. هذه (f. pro شدة vel pro حمية) هذا
فيجيبوا—ما تركوا—لهم—Mſ. ان تركوا—اياهم—
فعبدوا—تنصبهم Mſ. وعبدوا—تنصب لهم v. 26.
ويقولون المستورات—v. 29. وحمية Mſ. وموجدة—v. 28.
والمكشوفات—ibid. ويقولون كذاك المستورة Mſ.
والمكشوفة ولبنينا—جميع Mſ. ولبنينا—بجميع

Cap. XXX. ver. 2. — وكل Mſ. — ويكل v. 3.
منكم—ver. 4. فيعود—هناك Mſ. ويعود—في بلدانهم
الله ربك جميع هذا Mſ. الله هذا—وشانيك v. 7. منك Mſ.
وتعمل v. 10. يرجع لك الله—Mſ. يرجع الله—v. 9. وشانييك
وبكل نفسك—ibid. وتعمل—التورية Mſ. بجميع—التوراة
وليست—v. 13. وليسها Mſ. وليست v. 12. وكل نفسك—Mſ.
Mſ. البحر فتقول من يجوز لنا جانب ذلك البحر فياخذها
وليسها—البحر (deſiderantur reliqua, & reponenda
بين Mſ. اليوم بين يديك الحياة v. 15. فياخذها ſunt)
امرك به من—طريقه—فتحيا—v. 16. يديك اليوم الحيوة
v. 17. امرك اليوم—طرقه—فتحي—اليه Mſ. فيه
Mſ. تبيدون—اليه v. 18. فسجدت—Mſ. وسجدت—
ستبيدون

عليكم اليوم السموات—v. 19. ستبيدون—اليه فتحوزه
ibid. اليوم عليكم السماوات—يديكم—Mſ. ايديكم—
فان في v. 20. البركات—تحيي Mſ. والبركات—تحيا
فان ذلك حيوتك—قسم Mſ. ذلك حياتك—اقسم
ملكي—v. 2. هاولي—يهوشع Mſ. هاولا—ويوشع Cap. XXXI. v. 1.
بيوشع v. 7. ملك—بلدهم الذي—Mſ. بلدهما الذين—
الاسرايلية—اقسم—يعطيهم اياه وانت ibid. بيهوشع Mſ.
ال اسرايل—قسم—يعطيهم وانت تنحله Mſ. تنحلهم اياه
لوي الحاملي—Mſ. ليوي حاملي—الاسرايلية v. 9. لهم
سنين (سبع deeſt) Mſ. سبع سنين ver. 10. ال اسرايل
توجع—ويتعلموا—Mſ. تجوف—وتتعلموا—v. 12.
ويحفظوا Ms. وتحفظوا وتفعلوا كل خطوب هذه الشريعة ibid.
وبنوهم—يعلموا—v. 13. ويعملوا بجميع كلام هذه التورية
حتي بنيهم—يبلغوا—Mſ. ويتعلمون مخافة الله—
الذين انتم Mſ. الذي هم احيا فيه ibid. فيخافوا الله—
بيهوشع—المحضر Mſ. بيوشع—المحضر v. 14. احيا—
حتي استخلفه فمضي موسي ويهوشع فوقفا ſequuntur
في خبا المحضر *ut illum tibi ſucceſſorem ſtatuam, abieruntque*
Moſes & Joſue, & ſteterunt in tabernaculo conventus v. 15.
ويطغي—اليه—عهدته معه ver. 16. فوقف Ms. ووقف
ver. 17. ويطغا—الي ثم—عهده (pro عهدته) معه Mſ.
Mſ. فيشتد—وفي ذلك الوقت—الزمان—من ان
Mſ. عنهم—v. 18. ويشتد—في ذلك الزمان—الحين—مما
والان—Mſ. فالان—لهم—تكون لي شهادة v. 19. عنه—
اذ ادخلهم—اقسمت v. 20. لكم—تكن لي شاهدا عليهم
اذ ادخلهم—(pro ادخلنهم) قسمت Mſ. لاباهم عليه—شعبهم
اذ يجب ان لا تنسي—بخاطره من ver. 21. لاباهم—قومهم
اقسمت ib. اذا يجب الا تنسا—بخاطره وبما سيصنعه من Mſ.
واوصي v. 23. لبني Mſ. بني v. 22. اقسمت له—Mſ. عليه له—
يهوشوع بن نون وقال له تشدد وتايد فانك انت تدخل—
حتي استخلف يهوشع بن نون Mſ. الي الارض التي اقسمت
فقال له اشتد وتايد لانك تدخل—الي البلد الذي اقسم
سفر التورية وصيره—الله Mſ. السفر وصيروه—ربكم v. 26.
Mſ. لاني—خلافك—في الحياة—لم تزالوا—الله v. 27. ربكم
v. 28. لانك—(pro لاني) خلفك (في الحيوة) اليوم لم تزلوا—الله
الي جميع شيوخ—اكلمهم—Mſ. الي شيوخ—اكلمكم—عليكم

به—Mſ. بسلوكه—لتغضبوه—ايديكم v. 29. عليهم
لتغيظوه—يديكم

Cap. XXXII. v. 1.—السموات Ms.—السماوات v. 4.—كل
Mſ. الفعل—ibid. جميع—الطايق Mſ. القادر—المستقيم
لكن الجيل—ibid. امامه لا Mſ. له لا v. 5. المستقيم—
تكافيون—v. 6. لكن المعيبين الجيل—المنفتل Mſ. المتقلب
تكافون—شعب جاهل غير حكيم Mſ. شعبا جاهلا غير حليم
جيل جيل—اشياخك Mſ. جيل فجيل—واشياخك v. 7.
من حيث Mſ. من حين نحل—وقف—ما هو باحصا v. 8.
v. 10. اليعقوب Mſ. وال يعقوب v. 9. الحل—اوقف—باحصا
البرية—فلا السماوة— (Pariſ. *In ſolitudine amœna campi*—
mallem, *in ſolitudine deſerti Aſſamawæ.* eſt enim nomen
proprium deſerti, ut è Geogr. Arab. patet, quod innui
البر—Mſ. كانسان عينه (ישימון putavit interpres nomine
لذا يثير—فراخه يرف—v. 11. فلاه السماوا كحنين عينيه
(forſ. و hic ſolum vo- يثير—جوار له يروف—Mſ. فياخذها
لذاك—معبودات v. 12. فيلخذهم calem Damma notat)
Mſ. قماقم—الرياض—والعسل ver. 13. كذاك—معبود Mſ.
ولبن الغنم—& *oleum* ver. 14. قمقم—عينه والدهن
والابن والغنم—Mſ. وعدان—وكان يشرب دم العنب خمرا
وجسات فترك v. 15. وعتدان—وكان دم العنب يشربه خمرا
(& *avertit* ſe ab— وجسوت فتركا نودر Mſ. الاله—واسقط
ſed puncta his verbis in Mſ. ſuperimpoſita alterum ut
redundans notare videntur) الله—واستهد *complanavit*, vel
æqualis fuit [aliis] C.—وامتكن معتمد v. 16 واخذوا
بالاهة—Mſ. بالهة—حدثات—يعبا v. 17. واخذوا ان Mſ.
فقيل—Mſ. فاقول—والقادر—ver. 18. وجدد—يعبء
رحمي v. 20.—البنين Mſ.—البنون v. 19. والطايف—
كادوني—Mſ. كادوني—اله—سقط v. 21. رحمتي Mſ. عنهم
تقدح من Mſ. تتقدح من غضبي ver. 22. الاه—جاهل
اريدهم—Mſ. اريد عليهم—وسهامي ver. 23. غضبني
وحتف مر—Mſ. وحتفا مرا—حموة زاحل ver. 24. وسهاما
وسيفا مثكلا—والعاتق—خافوه ver. 25. حمية زواحل
اهلك جهاتهم v. 26 وسيف يثكل—حتي العاتق—خافه Mſ.
Mſ. عليهم—اعداءهم كيلا يقولوا ver. 27. انتقصاهم Mſ.
وهي—واثنان—لو ان—v. 30. لهم—اعدايهم كلا يقولون
وهو—واثنين لو لا ان—والله ممكن Mſ. الله امكن ver. 31.
ن

انه ليس كمعتمدنا — Mſ. ان ليس معتمدنا — ولا اعداونا
واعدانا يفقهون & inimici noſtri percipiunt, ſeu pronunti-
ant : atque hic finis eſt verſus ut in Hebr. v.32. —عمورا
Mſ. وكالحموة ver.33. عمره — وعناقيده Mſ. وعناقيدهم
ترل قدمهم ان Mſ. ترل فيه اقدامهم لانه v.35. وكالحمية
الههم — ver.37. إذ — ذهبت منهم Mſ. اذا — ذهبت v.36.
ياكلون شحوم — فيعينونكم v.38. الاهتهم — سكنوا Mſ. لجوا
(و redundante) ياكلوا شحكم — فيعيونكم Mſ. ويكونون
Mſ. وليس اله — v.39. ويكونوا (ut in C.) فيعينكم pro
وارد — v.41. اني — وبقايي Mſ. وانا — وبقاي v.40. لا الاه —
v.42. فارد — اعدايي — لشانيي Mſ. اعداي — على شانيي
يابيها — ينقم v. 43. فاني — لحومهم Mſ. فكاني — من لحومهم
القوم v.44. يا ابيها — ينتقم دما — وعباده Mſ. دم — وشعبه
v.45. القوم بجميع كلام هذه — وهوشع Mſ. بهذه — ويوشع
ver. 47. فلما فرغ من مكالمتهم Mſ. وفرغ من مخاطبتهم
Mſ. تكليما في ذات ذلك اليوم v.48. حيوتكم Mſ. حياتكم
العبرين — البلد الذي v.49. — في ذات ذلك اليوم تكليما
v. 50. العبريين — الي بلد كنعان الذي — لبني Mſ. بني
Mſ. على مانكثتما الامة في — v.51. في جبل — Mſ. بجبل —
في Mſ. بريه ibid. عل (pro علي) ما انكثتما الامة بي —
اعطيتها بني اسرايل v.52. وسط — الاسرايل في — في برية
اعطيها لبني اسرايل Mſ.

Cap. XXXIII. v.1. — الله في بني Mſ. الله بني v.2. -- يا الله
ibid. قال اللهم -- تجلي لهم من -- Mſ. تجلي من —
سينني — بنوره — Mſ. سيناي — نوره -- فاران — ربوة —
Mſ. واحبتي — ويتناقلون ver. 3. فارن — ربوات —
يا الله — بجوف -- v.4. واحببا — (f. redundat ا) يتناقلون
اسيلك ان v.6. رواسه Mſ. روساوه v.5. اللهم — بجوفة — Mſ.
ليهوذا يا v.7. اسلك ان يحيي ال راوبن Mſ. يحيا ال راوبين
يهوذه اللهم — يهوذه — يراه Mſ. الله — يهوذا — واجعل يديه
v. 8. منتصفتان له وكن Mſ. منتصفتين له فكن ib.
وقال للوي Mſ. وقال لليوي يا الله اذ نخلت — الرجل — فاضل
يفتون — ال يعقوب — v.10. اللهم الذي انخلت — للرجل — بارّك
v.11. يفتيون — لال يعقوب — لال اسرايل Mſ. ال اسرايل

اللهم فبارك على جنوده Mſ. اللهم كذاك فبارك في جنده
لبنيمين — يطف — Mſ. لبنياميين — يطوف — ساكن v.12.
من مواد سماواتك — Mſ. في مواد سمواتك — v.13. يسكن
Mſ. وليكن — الامم الي — افرايم v. 17. ملاد Mſ. مواد v.14.
redundante ا ut ſit ولا يكن — الامم جميعا الي — افريم
Mſ. وازبولون قال — زبولون — يساخار v.18. وليكن pro
لجاذ — كاللبوة v. 20. وقال لزبولن — زبولن — يسكن
ان جوفة — Mſ. ان جوف — مكنور v.21. لجذ — كاللبو Mſ.
لدن — دن — بقوة Mſ. لدان — دان — قوة v. 22. مكنورة
وقال لنفتلي Mſ. وقال لنفتالي استكثر من الارض v. 23.
abundes beneplacito يا نفتلي استكثر من الرضا
لاشر — Mſ. لاشير — اشير — سكن — قدمه يكون v.24.
Qui erit beneplacitum اشر — سيكون رضي — قدمه
وتكون Mſ. الحديد — مغالقك وتكون v.25. fratrum, &c.
اله — شي المستوي علي ver.26. الحديد — مغاليقك ولتكن
الاه — ساكن Mſ. الشواهق والسما بقدرته في عونك
Pariſ. mens. وهو العقل الاله v.27. السما والشواهق في عونك
potius, munimentum, vel Aſylum. Mſ. وهو الوطن الله
locus manſionis. ver. 28. سماوه — سكن Mſ. — اسكن
• يا ال اسرايل Mſ. يا نسل اسرايل v. 29. سماه

Cap. XXXIV. v.1. ريحا — التي ماب في بيدا Mſ. من
بلد نفتالي وافرايم — يهوذا v. 2. بيدات مواب الي — يريحا
بلد نفتلي وبلد افريم — يهوذه الي بحر Mſ. الي البحر
وقال له — لابراهيم واسحاق — ver. 4. يريحا Mſ. ريحا v. 3.
v. 5. وقال الله — لابرهيم واسحق — اعطيها قد Mſ. اعطيها
دفنه في الوادي — v. 6. مواب على امر الله Mſ. ماب بامر الله
ودفن هناك في الواد — مواب — قبره Mſ. ماب — بقبره
في بيدات مواب ثلثين Mſ. في بيدا ماب ثلاثين ver. 8.
ver. 9. — روح وحكمة — ويوسع (at tum potius eſſe de-
beret روحا وحكمةً) ويهوشع — روح Mſ. وقبل — بنو
ناجاه Mſ. ناجاه بغير واسطة v.10. حكمة — فاقبل — بني
شفاها Quaſi admoto labio. ver. 11. قواده وجميع
وبجميع — الشداد ver. 12. وبجميع قومه وبساير Mſ. وساير
• والساير — الشديدة Mſ.

FLAMINII NOBILII NOTÆ

In variantes lectiones Verſionis Græcæ LXX *Interpretum. Adjectis omnibus quæ in Scholiis Romanis habentur, a Nobilio vero omiſſa erant, ipſiſque Patrum Græcorum verbis appoſitis, quæ interdum a Nobilio Latine tantùm citantur.*

GENES. CAP. I.

(a) INviſibilis & incompoſita. [Ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος. *S. Auguſt. in lib. de gen. ad literam imperf.* vel incompoſita, vel inordinata, vel imparata. *Aquila*, κένωμα, καὶ οὐδὲν, inanitas, & nihil. *Symmachus*, ἀργὸν καὶ ἀδιάκριτον, iners & indiſcretum quiddam. *Theodotio*, κενὸν καὶ οὐθὲν, inane & nihil. *Potuerunt autem Aquila & Theodotio dictione*, οὐδὲν, & οὐθὲν, *non tam proprie nihil, quam abſentiam unitatis & compoſitionis ſignificare.* (b) Superferebatur.] S. *Ambr. in Hexaëm. l.* 1 *c.* 8. Denique Syrus, qui vicinus Hebræo eſt, & ſermone conſonat in pleriſque & congruit, ſic habet, Et Spiritus Dei fovebat aquas. *quod videtur ſumptum ex S. Baſilio, homil.* 2. *in Hexaëm.* (c) Et factum eſt veſpere.] *Ita S. Ambroſius & Interpres Origenis, quod græce eſt*, καὶ ἐγένετο ἑσπέρα. S. *Auguſt. ferè ſemper ſolet dicere*, & facta eſt veſpera. (d) Congregetur.] Συναχθήτω. *Aquila & Symmachus*, συστήτω, coeat, & conſiſtat. (e) In congregationes ſuas.] *Ita etiam S. Baſilius homil.* 4. & S. *Joannes Chryſoſtom. homil.* 1. *in gen. & Theodoretus q.* 12. *in gen. qui locum hunc diligenter tractat, & Interpres Origenis: ſed apud S. Auguſtinum, & lib. imperf. c.* 10. *& de gen. ad lit. l.* 2. *c.* 11. *& de gen. contra Manich. c.* 12. *legitur*, in congregationem unam. *Itemque apud S. Ambr. l.* 3. *c.* 2, *&* 3. *quamvis cap.* 5. *ſit*, in collectiones ſuas. *Ceterum S. Baſilius eadem homilia admonet, omnia iſta verba* : & congregata eſt aqua, quæ ſub cœlo, in congregationes ſuas, & apparuit arida ; *in exemplaribus accuratis notata eſſe obelo, quod rejectionis eſt indicium, neque a ceteris interpretibus afferri, quemadmodum neque apud Hebræos habentur. nec tamen fruſtra addi oſtendit S. Ambr. eodem lib.* 3. *c.* 5. (f) Seminans ſemen.] *Ita S Ambr. ad verbum e græco*, βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου, σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος. *Quæ verba S. Baſilius hom.* 5. *putavit hoc modo conſtruenda*, βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου, καὶ σπέρμα σπεῖρον κατὰ γένος, germinet terra herbam pabuli, & ſemen ſeminificans ſecundum genus. *alioquin parum aptam judicavit compoſitionem. Nec tamen hujuſmodi paulo duriores conſtructiones inuſitatæ ſunt in ſacra ſcriptura.* S. *Auguſt.* herbam pabuli ferentem ſemen. *Interpres Origenis*, herbam fœni ſemen ſeminantis. *Scholiaſtes refert ex Aquila hæc*, σπερματίζον εἰς τὸ γένος αὐτοῦ, ferens ſemen in genere ipſorum. *Sed Theodoretus q.* 51. *ſcribit, Aquilam pro* σπεῖρον σπέρμα *eſſe interpretatum* σπειρόμενον (*al.* ἐσπαρμένον) σπέρμα, ſeminatum ſemen. (g) Ad illuminationem ſuper terram.] Εἰς φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς. *In uno vetuſto codice*, εἰς φαῦσιν τῆς γῆς, ad illuminationem terræ. S. *Ambr. hoc habet lib.* 4. *c.* 2. *illud vero cap.* 3. S. *Auguſt. & Interpres Origenis*, ut luceant ſuper terram. *paulo poſt autem pro* εἰς φαῦσιν, S. *Auguſt. habet*, in ſplendorem : *Interpres Origenis*, ad illuminandum. (h) Luminare majus.] *Sic apud latinos, græce tamen eſt*, τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν, luminare illud magnum. (i) In principatus.] Εἰς ἀρχάς. S. *Auguſt. lib.* 2. *de gen. ad lit. videtur legiſſe* ἀρχὴν, *& Interpres Origenis*, in principatum. *quo etiam verbo utitur* S. *Ambr. c.* 5. *&* S. *Auguſt. loco allato inquit, hoc magis accedere ad græcum verbum : quamvis ipſe in ſuis codicibus habuerit*, in inchoationem, *aut*, initium. *Pro principatu interpretatur etiam in lib. imperf. c.* 13. *Dictio hebraica, quæ hoc loco verſa eſt*, εἰς ἀρχὰς, *Pſalm.* 135. *vertitur*, εἰς ἐξουσίαν, in poteſtatem. *Quare in creatione hominis pro verbo* ἄρχειν, S. *Auguſt. interdum dicit* principari, *interdum* poteſtatem habere. (k) Secundum firmamentum.] *Ita Interpres Origenis, & S. Auguſt. lib.* 3. *c.* 1. *quod græce eſt*, κατὰ τὸ στερέωμα. *ſed primo contra Man. c.* 15. ſub firmamento. S. *Ambr. l.* 5. *c.* 1. ſecus firmamentum. *Tertullianus adv. Hermog.* per firmamentum.

CAP. II.

(a) HIc eſt liber.] *Apud S. Ambroſium lib.* 7. *in Luc. c.* 15. *ſic legitur*, Hic dies generationis cœli & terræ cum facta ſunt : qua die fecit, *&c. Apud S. Auguſt.* 2. *de gen. contra Man. cap.* 1. *&* 5. *de gen. ad lit. cap.* 1. *legitur*, Hic eſt liber creaturæ (*al.* facturæ) cœli & terræ, cum factus eſt, (*al.* eſſet) dies, quo fecit, *&c. & in quinto quidem præcipue libro de hac ſententia copioſe diſputat. Ea vero lectio eſt etiam in quibuſdam codicibus græcis impreſſis, itemque apud Interpretem Origenis lib.* 6. *contra Celſum, & apud Philonem, in libro de mundi opificio.* (b) Fons autem.] *Aquila*, ἐπιβλυσμὸς ἀνέβη ἐκ τῆς γῆς, καὶ ἐπότισε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς χθονός. Scaturigo abundans aſcendit de terra, & irrigavit omnem faciem terræ. (c) Pulverem de terra.] *Ita S. Auguſt.* 6, & 7. *de gen. ad lit. cap.* 1. *nec multo aliter Tertullianus in lib. de reſurr. carnis*, limum de terra. *Idem vero S. Auguſt. de gen. contra Man.* finxit Deus hominem de limo terræ. *In quibuſdam editionibus græcis legitur*, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς. *& Rufinus in expoſitione Symboli*, accipiens Deus limum terræ plaſmavit hominem. (d) Faciem.] *Aquila, & Symmachus*, μυκτῆρα, naſum. (e) Ad orientem.] *aut contra, aut ſecundum, ut alij. Aquila*, ἀπὸ ἀρχῆς, ab exordio, *ut vertit S. Hieronymus. Symmachus*, ἐκ πρώτης, a prima. *Theodotio*, ἐν πρώτοις, in primis. (f) Ad ſciendum] *Sic S. Auguſt. verbum è verbo, lib.* 1. *locut. fateturque ſe neſcire, utrum id locutionis ſit, & non magis certum ſenſum aliquem inſinuet. Alij autem libri varie referunt. Frequentior lectio apud ipſum, & S. Ambr. & alios eſt*, lignum ſcientiæ boni & mali. (g) Carbunculus,] *S. Hieronymus*, Pro carbunculo, & lapide praſino, bdellium & onyx, alii tranſtulerunt. (h) Deliciarum.] *Symmac. in tradition. ſonat amœnitatem & delicias.* (i) Qua die autem.] *Symmachus*, ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου, θνητὸς ἔσῃ, quacumque autem die comederis de ligno, mortalis eris. (k) Ecſtaſim.] *Aquila*, καταφορὰν, *Symmachus*, κάρον, *quæ dictiones ſignificant ſomnum gravem. Multi hoc loco utuntur nomine ſoporis.* (l) Hoc nunc os.] *Symmachus & Theodotio*, τοῦτο ἅπαξ ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου, hac vice os ex oſſibus meis. (m) Mulier] *Symmachus* αὕτη κληθήσεται ἀνδρίς, hæc vocabitur virago. *Ita enim S. Hieron: qui in traditionibus memorat Theodotionem hanc aliam ſuſpicatum eſſe etymologiam* hæc vocabitur aſſumptio, quia ex viro ſumpta eſt.

CAP. III.

(a) PRudentiſſimus.] *Sic S. Aug: l.* 11. *c.* 1. *quod græce eſt*, φρονιμώτατος, *in quibuſdam libris græcis eſt*, φρονιμώτερος. *apud latinos ſæpe eſt*, ſapientior & ſapientiſſimus. *Aquila*, καὶ ὄφις ἦν πανοῦργος ἀπὸ παντὸς ζώου τῆς χώρας, ὃ ἐποίησε κύριος ὁ θεός, & ſerpens erat verſipellis (*ita enim interpretatur S. Hier: in tradit. eodémque modo Theodotionem dixiſſe refert*) præ omni animali terræ, quod fecit Dominus Deus. (b) Ederunt.] *Ita fere latini Patres, & libri græci. Inventum eſt tamen in uno vetuſto codice*, καὶ ἔφαγον. *& apud S. Auguſt. de gen. contra Man. lib.* 2. *cap.* 1. & manducavit. *quod convenit cum latina vulgata.* (c) Ad veſperam.] *Aquila*, ἐν τῷ ἀνέμῳ τῆς ἡμέρας, in vento diei. *Symmachus*, διὰ πνεύματος ἡμέρας, per ſpiritum diei. *Theodotio*, ἐν τῷ πνεύματι πρὸς κατάψυξιν ἡμέρας, in ſpiritu verſus refrigerationem diei. (d) Ipſe.] *Sic. S. Hier. in tradit. & græce eſt*, αὐτός. *Sed S. Auguſt. & ceteri fere Patres*, ipſa. (e) Servabit.] *Ita latini veteres, & græci codices*, τηρήσει, *& paulo poſt*, τηρήσεις. *quamvis in Complutenſi editione ſit*, τειρήσει conteret, *&* τειρήσεις, conteres. (f) Converſio tua.] *S. Hier. in tradit.* pro converſione, Aquila, ſocietatem, Symmachus, appetitum vel impetum tranſtulerunt. (g) Maledicta terra.] *S. Hier. ibidem.* Aquila, maledicta humus propter te. & Theodotio, maledicta Adama in tranſgreſſione tua. (h) Mulieris ſuæ, vita.] *Sic fere libri græci. In homilia tamen* 18. *S. Joan. Chryſoſt: legitur*, τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ εὔα, ὅτι ἐστὶ ζωή. *& S. Auguſt. lib.* 11. *cap.* 1. nomen mulieris ſuæ Eva, id eſt, vita. quam lectionem ſequutus videtur Origenes.

CAP. IV.

(a) ACquiſivi.] S. *Hier. in tradit.* acquiſivi, ſive, poſſedi. *Apparet autem etymologia in hebræo, quæ in Græco, aut in Latino non apparet ; idque in ceteris etiam nominibus plerumque evenit.* (b) Et reſpexit] *Theodotio* ἐνεπύρισεν, inflammavit. *Aquila*, ἀπεκλίθη, *al.* ἀπεκλίθη, delenitus eſt. *al.* revocavit ſe. *Symmachus*, ἐτέρφθη, delectatus eſt. *editio Syra*, εὐδόκησεν, acceptavit, benedixit. S. *Hier. hæc refert ex Theodotione.* Et inflammavit Dominus ſuper Abel, & ſuper Sacrificium ejus : ſuper Cain vero, & ſuper Sacrificium ejus non inflammavit. (c) Quare triſtis.] *Aquila*, εἰς τί ὀργίλον σοι ; ad quid eſt ira tibi ? (d) Tranſeamus in campum.] *Schol. ex Cyrillo* : παρ' οὐδενὶ τῶν λοιπῶν κεῖται τὸ ῥῆμα τοῦ κάϊν πρὸς Ἀβέλ, ἀλλ' οὐδὲ παρ' ἑβραίοις, παρὰ δὲ τοῖς ἑβδομήκοντα κεῖται. ἔχει δὲ αὐτὸ καὶ τὸ σαμαρειτικόν. Apud neminem ex ceteris interpretibus poſita ſunt verba ipſius Cain ad Abel : ſed neque apud Hebræos. Poſita tamen ſunt apud lxx. eaque etiam Samariticum volumen habet. *Idem fere notat S. Hier. in tradit. Ceterum in Thargum Hieroſolymitano, qui Romæ eſt, habentur.* (e) Quid feciſti ?] *In aliis vetuſtis codicibus eſt* τί ἐποίησας τοῦτο ; cur feciſti hoc ? (f) Gemens & tremens. Schol. Hebræus & Syrus, σαλευόμενος καὶ ἀκαταστατῶν τουτέστι, μὴ μένων ἐν ἑνὶ τόπῳ. *id eſt*, non manens in eodem loco. *Theodoretus*, τὸ τρέμειν ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους ἑρμηνευτὰς ἀκαταστατεῖν. Tremere, aut ſecundum alios interpretes, ἀκαταστατεῖν, vagari, nuſquam conſiſtere. (g) Septem vindictas.] S. *Hier.* Pro ſeptem vindictis Aquila ſeptempliciter interpretatus eſt. Simmachus, ſeptimum. Theodotio, per hebdomadem. (h) In terra Næd] S. *Hier. ſcribit* Naid, *& in aliquo libro græco eſt*, ναίδ. *Idem vero admonet non ſignificare terram, ſed idem, quod* σαλευόμενος, *id eſt, fluctuans & inſtabilis, ac ſedis incertæ.* (i) Mathuſala.] *Schol.* παρὰ τοῖς ἑβδομήκοντα μαθουσάλα κεῖται, τοῦτο δὲ πλάνη γραφική ἐστιν· ὁ γὰρ μαθουσάλα ἐκ τῆς συνεστώσης γενεᾶς ἐστι τοῦ σήθ. ὁ ἀπὸ τοῦ κάϊν μαθουσάλα καλεῖται ὃς ἐξώκειλε μετὰ τῶν λοιπῶν: Apud lxx ponitur μαθουσάλα. Id vero erratum ſcriptoris eſt. Nam Mathuſala eſt ex progenie Seth, quæ ſtabilis conſtitit. Qui a Cain deſcendit, vocatur μαθουσαλὰ, qui una cum ceteris exulavit. *In latina editione Mathuſala dicitur, qui ex Seth : Mathuſael qui è Cain.* (k) Et cognominavit.] S. *Hier.* Denique Aquila, & vocavit, inquit, nomen ejus Seth, dicens, quia poſuit mihi Dominus ſemen alterum. (l) Hic ſperavit.] *Theodoretus q.* 47. ὁ δὲ ἀκύλας οὕτως τοῦτο ἡρμήνευσεν. Id vero Aquila ſic eſt interpretatus : τότε ἤρχθη τοῦ καλεῖσθαι ἐν ὀνόματι κυρίου. *quæ S. Hieronymus ita reddidiſſe videtur*, tunc initium fuit invocandi nomen Domini. *Theodoretus tamen ſic videtur explanare, quaſi ipſe Seth cœperit vocari Deus, & filii ejus, filii Dei.*

CAP. V.

(a) NOmen ejus Adam.] *Ita fere in libris græcis, qui collati ſunt, præterquam in uno vetuſto, in quo eſt*, τὸ ὄνομα αὐτῷ. S. *Auguſtinus* 15. *de civitate Dei, cap.* 21. & cognominavit nomen eorum Adam. S. *Hieronymus in tradition.* & vocavit nomen eorum Adam, id eſt, homo. Hominis nomen tam viro quam feminæ convenit. (b) Placuit Deo.] *In Compl. ſequitur*, καὶ οὐχ ηὑρίσκετο, *& vulgata*, & vixit Enoch. *quæ tamen in collatis Græcis codicibus non ſunt inventa, neque ſunt in hebræo, neque in chaldæo.* (c) Nongenti. anni.] *Ex annorum ſupputatione exortam eſſe quæſtionem ſcribit S. Hier. quā omnes exercuerit Eccleſias : quam ipſe hoc modo ad exitum perducit.* Reſtat ergo, ut quomodo in pleriſque, ita & in hoc ſit error in numero. Siquidem & in Hebræis, & Samaritanorum libris ita ſcriptum reperi, &c. S. *Auguſt. in quæſtionib. in Gen. q.* 2. Quæri ſolet quomodo Mathuſalem ſecundum annorum computationem vivere poſt diluvium potuerit ; cum omnes, præter eos qui in arcam ingreſſi ſunt, periiſſe dicantur. Sed hanc quæſtionem plurium codicum mendoſitas peperit. Non ſolum quippe in hebræis aliter invenitur ; verum etiam in LXX interpretatione, Mathuſalem in codicibus paucioribus, ſed veracioribus, ſex annos ante diluvium reperitur fuiſſe defunctus. *quod etiam explicat* 15. *de civit. c.* 13.

CAP. VI.

(a) VIdentes autem] *Apud S. Auguſt. lib. 15. de civit. cap. 23. conjunguntur hæc cum ſuperioribus hoc modo.* Poſtquam ceperunt homines multi fieri ſuper terram, & filiæ natæ ſunt illis; videntes angeli Dei, *&c. Quod autem pertinet ad dictionem iſtam,* angeli, *quam ipſe habet* (*ut etiam Philo in libro de Gigantibus*) *cum de hoc loco copioſe diſputaſſet; addit hæc verba*: Et lxx. quidem interpretes & angelos Dei dixerunt iſtos, & filios Dei. Quod quidem non omnes codices habent: nam quidam, niſi, filios Dei, non habent. *Idem notat in quæſtionib. in Gen. q. 3. At* S. *Joannes Chryſoſtom homil. 22. & Theodoretus q. 47. non inquiunt in codicib. legi angelos, ſed quoſdam putaſſe vocabulo filiorum Dei ſignificari angelos. Aquila,* υἱοὶ τῶν θεῶν. *Symmachus,* οἱ υἱοὶ τῶν δυναςευόντων. *S, Hieron. in tradit.* Verbum Hebraicum, eloim, communis eſt numeri: & Deus quippe & Dij ſimiliter appellantur. Propter quod Aquila plurali numero filios Deorum auſus eſt dicere, Deos, intelligens ſanctos, ſive angelos. Deus enim ſtetit in ſynagoga Deorum: in medio autem Deos diſcernit. Unde & Symmachus iſtius modi ſenſum ſequens, ait, videntes filij potentum filias hominum, *& reliqua.* (b) Quia bonæ.] *Ita S. Hieron. in tradit. & S. Auguſt. eodem libro 15. de civit. cap. 23. ubi etiam docet conſuetudinem eſſe ſcripturæ hujus, etiam ſpecioſos corpore bonos vocare. græce eſt,* καλαὶ, *quæ dictio ſæpe pulchritudinem ſignificat.* (c) Non permanebit.] L.V. οὐ καταμενεῖ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας. *Symmachus,* οὐ κρινεῖ τὸ πνεῦμά μου τοὺς ἀνθρώπους αἰωνίως, non judicabit ſpiritus meus homines ſempiterne. (d) Gigantes.] *Aquila,* οἱ ἐπιπίπτοντες, οἱ βίαιοι, ij qui irruunt, violenti. *Symmachus,* οἱ δυσίατοι, βίαιοι, incurabiles, violenti. S. *Hieron. in tradit.* Pro cadentibus, ſive gigantibus violentos interpretatus eſt Symmachus *ut videatur illud* ἐπιπίπτοντες *apud ipſum eſſe,* cadentes. (e) Videns autẽ.] *S. Cyprianus ad Novatianum hæc ita refert*: Et vidit Dominus Deus redundare nequitias hominum ſuper terram, & quod omnes in malum recordarentur a principio dierum ſuorum, *&c.* (f) Et cogitavit.] *Ita S. Auguſt. 15. de civit. cap. 24. græce eſt,* ἐνεθυμήθη. *Procopius Gazæus,* Illud ἐνεθυμήθη, dictum eſt, pro κατενύγη, σύννουν ἔσχε λογισμὸν, indoluit, triſtem ſuſcepit cogitationem. *Aquila,* μετεμελήθη, pœnituit. *Symmachus,* ἀπέςρεψεν, averſatus eſt. *Rurſum idem Procopius ad idem verbum* ἐνεθυμήθη. τὸ ἑβραϊκὸν ἔχει διενοήθη ἢ προσέσχεν ἐνταῦθα μόνον, ἀλλαχοῦ δὲ εἴ τι ἔχει μετεμελήθη, δηλοῖ παρεκλήθη. hebraicum habet, διενοήθη, conſideravit. vel προσέσχεν, attendit. hoc loco duntaxat. Alibi vero, ſicubi habet μετεμελήθη, pœnituit; ſignificat παρεκλήθη, revocavit ſe. (g) Et recogitavit,] S. *Auguſt in locut.* Quod ſcriptum eſt in quibuſdam latinis codicibus: & pœnituit, & dixit Deus; deleam hominem, quem feci, a facie terræ, in græco invenitur διενοήθη: quod magis recogitavit, quam pœnituit, ſignificare perhibetur: quod verbum etiam nonnulli latini codices habent. (h) Quia cogitavi] *Id eſt magna me tangit cura. rurſus enim idem verbum* ἐνεθυμήθην. *& Theodor. interpretatur.* id eſt, conſtitui diſperdere hominum genus. *In uno codice vetuſto, & in aliquot impreſſis eſt,* μετεμελήθην. *& interpres Originis homil. 2. pænitet me, quod feci hominem, alius codex vetuſtus habet,* ἐθυμώθην, *itemque Philo in libro, quod Deus ſit immutabilis. &* S. *Auguſt.* 15. *de civit. c.* 24. quia iratus ſum. *&* S. *Ambroſ. in lib. de Noe c.* 4. Ideo poſtea habes, quia iratus Dominus eſt. (i) Placuit Noe.] *Scholion.* σὺν τῷ θεῷ περιεπάτει, τῷ θεῷ ἐπηκολούθησεν, cum Deo ambulabat, Deo eſt obſequutus. *&* S. *Hieron.* cum Deo ambulabat Noe, hoc eſt, illius veſtigia ſequebatur. (k) Ipſius.] αὐτοῦ. S. *Ambroſ. cap* 5. *cum locum hunc ita retuliſſet*: quia homo viam naturæ ſuæ corrupit; *addit,* alij habent, viam ipſius, id eſt, Dei: *Nos tamen cum dicimus, ipſius, non prohibemus, quin intelligatur, ſuam, licet non ſatis apta conſtructio videatur.* πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ: *non ſunt enim inuſitatæ in ſacra ſcriptura conſtructiones hujuſmodi.* (l) Tempus.] *Aquila* τέλος. *finis. Symmachus,* πέρας, terminus. (m) Quadratis.] *Scholion.* ἐκ ξύλων ἀσήπτων, ἢ κεδρίνων, ex lignis imputribilibus, vel cedrinis. Hebræus illud τετραγώνων, inquit, ἐπὶ πλακῶν πυξίνων, ſuper tabulas buxeas. Sed S. *Hieron.* Pro quadratis lignis, bituminatis legimus in hebræo. S. *Auguſt. tract. 6. In Joan. inquit inveniri in ſcriptura ex lignis imputribilibus arcam hanc eſſe fabricatam. Sed* S. *Ambroſ. de Noe c. 7. admonet hic ſimpliciter ligna poni, in Exodo autem, imputribilia.* (n) Arcam.] *Alij libri græci* κατὰ τὴν κιβωτὸν, ſecundum arcam. *Compl.* ἐπ' αὐτῆς. in ea. S. *Ambroſ. cap.* 6. in arca. S. *Auguſt. in locut.* Quod habent latini codices plurimi, nidos facies in arcam, cum latina locutio ſit, non, in arcam, ſed, in arca; græci nec in arcam nec in arca, habent; ſed, nidos facies arcam: quod intelligitur, ut ipſa arca nidi eſſent. *Eodem modo habet hebræus. Symmachus,* καλιὰς ποιήσεις, manſiunculas facies. *Scholion.* τὰς εἰς νεοττοτροφίαν ἐπιτηδείως ἐχούσας καταλύσεις, diverſoria apta ad pullorum nutritionem. AA. LL. νοσσιὰς ποιήσεις κατὰ τὴν κιβωτόν. (o) Bituminabis.] *Sic interpres Originis, ad verbum è græco.* S. *Ambroſ. c.* 6. illinies. *Aquila,* ἀλοιφήσεις ἀλοιφῇ, unges unguine. (p) Colligens.] *Symmachus* διαφανὲς ποιήσεις, perlucidum facies. *Aquila,* μεσημβρινὸν, meridianum, S. *Hieronymus*: Pro eo, quod eſt, colligens facies arcam, in hebræo habet, meridianum facies arcæ: quod manifeſtius interpretatus eſt Symmachus dicens διαφανὲς, hoc eſt, dilucidum facies arcæ, volens feneſtram intelligi. (q) A latere.] S. *Auguſt. in locut.* Quod habent plerique codices, facies oſtium arcæ a latere, nonnulli habent, ex tranſverſo. ſic enim voluerunt interpretari, quod græce dicitur ἐκ πλαγίων. S. *Ambroſ. c.*8. ex adverſo. (r) Inferiora.] κατάγαια, *aut, ut alius liber,* κατώγαια διώροφα, καὶ τριώροφα. *Symmachus.* κατὰ δίστεγα καὶ τρίστεγα, ſecundum binas & ternas contignationes. (ſ) Beſtiis.] *Aquila & Symmachus,* ζώων, animalibus.

CAP. VII.

(a) SUſcitationem] ἀνάστημα, S. *Auguſt. in locutionibus, num.19. videtur legiſſe* ἀνάστασιν. *ubi etiam notat aliquid fortaſſe diſcriminis eſſe inter* ἀνάστασιν, *&* ἐξανάστασιν. *& num.* 21. *ſuſcitationem videtur interpretari, conditionem vel creaturam carnis.* S. *Ambroſius, cap.* 13. & delebo omnem reſurrectionem carnis a facie terræ. *Omnino dictione iſtâ videtur ſignificari, quod exurgit, atque extat ſuper terram.* (b) Omnis.] *Abeſt à* S. *Ambroſio, itemque a Compl. illud* πάσης. (c) Cataractæ] *Aquila & Symmachus,* αἱ θυρίδες, feneſtræ. (d) In quo eſt.] S. *Auguſt in locut. num.* 20. Non refertur in quo, niſi genus ſubaudias, id eſt, in quo genere. Nam, ſi in carne ſubaudiremus, in qua, fuerat dicendum: quod ſolus Interpres Symmachus dixit. *Verum & Theodoretus in pſ.103. & alii notarunt non raro unum genus pro altero poni.* (e) De foris ejus.] ἔξωθεν αὐτοῦ. *Interpres Origenis abſolutè,* de foris, *&* S. *Ambr. c.*15. a foris. (f) Exaltata eſt.] *Aquila* ἐνεδυναμώθη, invaluit. *Symmachus,* ἐπεκράτησεν, prævaluit. *De hac varietate meminit* S. *Aug. q.* 11.

CAP. VIII.

(a) CEſſavit.] *Sic S. Ambr. cap* 16. *S. Hieron. in tradit.* quievit. *S. Auguſt. in quæſt.* deſiit. *Aquila,* ἐστάλησαν, contractæ ſunt. *Symmachus,* ἐλώφησαν, allevatæ & ſedatæ ſunt. (b) Clauſi ſunt.] *Ita S. Ambr. cap.* 17. *& libri græci vetuſti,* ἐπεκαλύφθησαν, *id eſt,* cooperti ſunt. *Theodoretus,* id eſt, ἐκλείσθησαν, clauſi ſunt. nam & inferne creſcebat aqua. *S. Hier. videtur legiſſe, quemadmodum eſt in quibuſdam vulgatis editionibus,* ἀπεκαλύφθησαν. *Ita enim ſcribit in tradit.* & revelati ſunt fontes abyſſi, & cataractæ cæli. Pro revelatis fontibus, clauſos, & obturatos, omnes interpretes tranſtulerunt. *Schol. ex Aquila,* ἐπεφράγησαν, obſtructi & obſepti ſunt. (c) Feneſtram.] θυρίδα. *Ita libri vetuſtiores. In aliis, & apud S. Ioannem Chryſ. hom.* 26. *eſt* τὴν θύραν, *Et S. Hier. cum haberet,* oſtium arcæ; *hæc addit,* pro oſtio feneſtra ſcripta eſt in hebræo. *S. Ambr cap.*17. *primo* oſtium, *deinde,* feneſtram, *habet.* (d) Manum.] *Ita S. Ambr. cap.*18. *In aliquo libro græco additur,* αὐτοῦ. *& S. Auguſt. in locut. notat hanc dicendi formam,* manum ſuam. (e) Feſtucam.] κάρφος, *S. Ambr. cap.* 19. & ramum: *S. Aug. in locut.* ſurculum. (f) Tectum.] *Aquila,* τὸ κάλυμμα, operculum. (g) Domino.] *S. Ambr. c.* 22. *habet,* Deo, *& rationem affert cur potius dictum ſit,* Deo, *quam,* Domino. *In aliqua etiam editione vulgata eſt,* τῷ θεῷ. (h) In holocarpoſin.] *Retinuimus dictionem græcam, quod interdum Patres eam a cæteris ſimilibus diſtinguant. poteſt tamen verti,* in holocauſtum. *Symmachus,* ἀναφορὰς, oblationes. [Καὶ ὠσφράνθη] *Schol.* ὄσφρησιν καλεῖ τὴν τὸ εὐσεβὲς ἀποδεξαμένην κρίσιν, *Odorem vocat judicium favens pietati.* (i) Recogitans. *Apud S. Ambr. c.* 22. *ſic interpungitur*: Et dixit Dominus Deus, recogitans non adijciam. *Sed fortaſſe, quantum ex explanatione colligitur, vitium ſcriptoris eſt. Omnino melius reſpondet hebræo, ſi ita legatur*: & dixit Dominus Deus, recogitans. *Symmachus,* εἶπε κύριος πρὸς ἑαυτόν, dixit Dominus ad ſeipſum. Theodotio, εἶπε κύριος πρὸς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, dixit Dominus ad cor ſuum. (k) Omnibus diebus terræ.] S. *Ambr. c.* 22. *videtur iſta conjungere cum ſuperioribus; ita enim inquit*: Non ergo adhuc percuteret omnem terram, ſicut fecit, omnibus diebus terræ. Et *c.* 23. *ſic incipit,* Quid ſit etiam quod ait, ſemen & meſſis, *&c. Sed S. Aug. q* 15. *videtur conjungere cum ſequentibus. Ita enim ſcribit,* Quid ſibi vult, quod Dominus dicit, non adjiciam adhuc maledicere ſuper terram propter opera hominum: quia appoſita eſt mens hominis ad malitiam a juventute. Non adjiciam ergo adhuc percutere omnem animã vivam, quemadmodum feci: & deinde jungit, quæ ſecundum largitatem bonitatis ſuæ donat hominibus indignis. *Ita etiam interpungit latina vulga editio.* (l) Æſtas & ver.] S. *Ambr. cap.* 23. *hunc locum ita refert,* ſemen & meſſis, hiems & æſtas, die & nocte non requieſcent.

CAP. IX.

(a) ET tremor, & timor veſtri.] *In aliis libris græcis partim eſt,* καὶ ὁ φόβος ὑμῶν, καὶ ὁ τρόμος, *& S. Ambr. c.*24. & timor veſtri, & tremor. *partim,* καὶ ὁ τρόμος ὑμῶν, καὶ ὁ φόβος ὑμῶν, & tremor veſtri. & timor veſtri. (b) Carnem in ſanguine.] *Aquila,* ἐν ψυχῇ αὐτοῦ αἷμα αὐτοῦ, in anima ejus ſanguinem ejus. *Symm.* οὗ σὺν ψυχῇ αἷμα αὐτοῦ, cujus cum anima ſanguis ejus. (c) Et de manu hominis.] *Ita fere S. Auguſt. q* 16. *ſed* S. *Ambr. c.* 26. *videtur hoc modo habere,* Etenim juſtum ſanguinem, & animarum veſtrarum exquiram de omnibus beſtiis, & de manu hominis. Sanguinem hominis de manu fratris ejus exquiram. *In græcis etiam libris ſunt aliquæ varietates.* (d) Nudationem.] *Aquila, & Symm.* τὴν ἀσχημοσύνην, turpitudinem. (e) Puer, famulus.] *Sic videntur interpungere S. Joan. Chryſ. hom.* 29. *& S. Aug. lib.* 16. *de civit. cap.* 1. *Sed poſſunt etiam conjungi, ut ſignificetur puer domeſticus. Theodoretus q.* 57. *habet* δοῦλος δούλων, ſervus ſervorum. *licet interpretes videatur legiſſe* δοῦλος δουλεύων, *vertit enim,* ſervus ſerviens. *Scholiaſtes illud* δοῦλος δούλων *tribuit Aquilæ.* (f) Puer famulus ejus.] *S. Ambr. c.* 32. & erit Chanaan ſervus ejus: *& Theodoretus,* καὶ ἔσαι χαναὰν παῖς αὐτοῦ. (g) In domibus] *Ita S. Ambroſius, & S. Aug. locis allatis. In aliis libris græcis, & apud* S. *Joan. Chryſ. & Theodoretum eſt,* ἐν τοῖς σκηνώμασι, in tabernaculis, *quemadmodum etiam eſt apud S. Hieronymum. Theodoretus in commentario utramque lectionem agnoſcit.*

CAP. X.

(a) ET Eliſa.] *Hoc abeſt à Compl. ut etiam à S. Hier. qui* (*ne videatur vitium ſcriptoris*) *addit ſeptem filios natos eſſe ipſi Japheth filio Noe. Eſt tamen in collatis exemplaribus. Et* S. *Aug. lib.* 16. *de civit. cap.* 3. *ſcribit filios Japhet octo eſſe nominatos.* (b) Gigas venator.] *Schol.* βίαιος, violentus. (c) Contra Dominum.] *S. Aug. in locut.* Incertum eſt utrum poſſit accipi, coram Domino Deo, quia & ſic ſolet intelligi, quod græce dicitur ἐναντίον. *De hac re diſputat etiam* 16. *de civit. c.* 4. (d) Unde exierunt Philiſtiim.] *S. Aug. in locut.* unde exiit inde Philiſtiim, *& ita Compl.* ὅθεν ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν φυλιστιείμ. (e) Majoris.] *ita collata exemplaria,* τοῦ μείζονος. *& videtur hebraiſmus. S. Aug.* 16. *de civit. cap.* 3. *ubi de hoc loco diſputat, habet* majori.

CAP. XI.

(a) BItumen.] *Diodorus,* Aſphaltus, id eſt, bitumen ad ædificationem inutile: Aſbeſtus autem, id eſt, calx viva, aptiſſima. *Schol.* ὁ σύρος καὶ ὁ ἑβραῖος ἄσβεστον φασὶν καὶ τὴν ἄσφαλτον. τινὲς τῶν διδασκάλων ἄσβεστον ἔφασαν εἶναι, ἀγνοοῦντες ὡς εἰκὸς τὰς ἐν τῇ ἀσσυρίᾳ πηγάς. Syrus & Hebræus ἄσβεστον. i. calcem, dicunt: & nonnulli Doctores bitumen inextinctum eſſe dixerunt, neſcientes, ut videtur, fontes qui ſunt in Aſſyria. Diodorus, ἄσφαλτος εἰς οἰκοδομὴν ἄχρηστος, ἄσβεστος δὲ ἐπιτηδειοτάτη. Bitumen inutile ad ædificandũ, calx vero commodiſſima. Syrus & Hebræus Aſbeſtum dicunt. *Verum de hac ſententia, quam nonnullos ex magiſtris habuiſſe inquit, accurate diſputat Theodor. in appendice q.*58. (b) Et non deficient. S. *Aug. lib.* 16. *de civit. c.* 6. *Ita interpretatur hanc ſententiam, ut non dicta ſit affirmando, ſed interrogando, & comminando.* (c) Filius.] *Abeſt hæc vox ab aliquo codice.* S. *Aug. l.* 16. *de civit. c.* 10. *habet,* filius Noe. *In locut. teſtatur quoſdam latinos codices ſic habere, græcos autem tantum,* filius centum annorum, *novamque eſſe locutionem.* (d) Coram Tharra.] *Ita etiam* S. *Aug. c.* 12. *ejuſdem lib. & reſpondet hebræo: quodque apud* S. *Hieron. eſt,* ante Tharæ, *poteſt eandem notionem habere. Nam ſæpe in ſcriptura* ante, *valet idem quod* coram. (e) Et pater.] *Hunc locum paulo obſcuriorem videtur illuſtrare voluiſſe* S. *Auguſt. eodem capite, cum ita refert,* Iſte Aram pater Melchæ fuit, & pater Jeſcæ, quæ Jeſca creditur ipſa eſſe etiam Sara uxor Abrahæ. (f) Venerunt.] ἦλθον. *In aliquo codice eſt* ἦλθεν, *&* S. *Aug. c.* 13. venit. *In Complutenſi autem eſt* ἦλθον, *& ſequitur* ᾤκησαν, habitaverunt.

CAP. XII.

(a) DE Charran.] Ἐκ χαῤῥάν. *Compl.* ἐν χαράν. *S. Amb. l. de Abraam c.*2. in Charran. (b) Quercum altam.] *Schol.* τῆς δρυὸς μαμβρῆ, Quercum Mambre. (c) Receſſit.] *Aquila,* μετῆρεν, *divertit.* (d) In Bethel.] *Obſervanda locutio; hoc enim videtur ſignificari,* in loco, qui habet Bethel ad mare, & Angæ ad orientem; *quod ex ſequenti capite colligitur.* (e) Ad mare.] *Schol.* ἀπὸ δυσμῶν, ἀπὸ θαλάσσης, ab occaſu, a mari. (f) In deſerto.] *Aquila,* νότονδε. *Symm.* εἰς νότον, ad Auſtrum. *Notat in tradit.* S. *Hieron. & in hoc, & in pluribus aliis locis, pro deſerto, ſcribi in hebræo, ad Auſtrum.* (g) Invaluerat.] *Aquila* ἐβάρυνεν, ingraveſcebat.

CAP. XIII.

(a) ET ivit, unde.] S. *Hier. in tradit.* Denique non, ut in lxx. legimus, abiit unde venerat, in deſertum uſque Bethel; ſed, ſicut in hebræo ſcriptum eſt, abiit itinere ſuo per Auſtrum uſque Bethel. *Vulgata tamen habet,* reverſuſque eſt per iter, quo venerat. (b) Boves & tabernacula.] *Ita* S. *Ambr. lib. 2. de Abraam, cap.* 5. *& vetuſti codices græci. In aliis, & apud* S. *Joan. Chryſ. hom.* 33. *eſt,* βόες καὶ κτήνη, boves & jumenta. (c) Uſque in ſæculum.] *Sic* S. *Aug. lib.* 16. *de civit. cap.* 21. *& quæſt.* 28. *Sed* S. *Ambr. lib.* 2. *cap.* 7. in æternum; *de qua re diſputat* S. *Aug. in illo cap.* 21. *& q.* 31. *& alibi ſæpe.* (d) Et ſemini tuo in ſæculum.] *Habentur hæc verba in pleriſque vetuſtis codicibus græcis, & apud* S. *Ambr. lib.* 2. *cap.*7. *Abſunt tamen a nonnullis codicibus: neque referuntur a* S. *Aug. locis indicatis.*

CAP. XIV.

(a) ET Arioch regis.] *In aliqua editione eſt,* καὶ ἀριὼχ βασιλεὺς, & Arioch rex. *A Complutenſi abeſt etiam illud* καί. (b) Hellaſar. *Aquila,* πόντου, ponti. *Symmachus,* σκυθῶν, *Scytharum.* (c) Conſenſerunt.] Συνεφώνησαν. *Aquila,* συνέβαλον, contulerunt, coiverunt. *Symmachus,* συνῆλθον, convenerunt. (d) Salſam] Τὴν ἁλυκήν. S. *Hier. in tradit.* ſalinarum. *Addit autem dictionem hebræam Aquilam eſſe interpretatum* τῶν περιπεδίνων. *Theodotionem,* τῶν ἀλσῶν, *amœna nemora ſignificantes. Quamvis potuit fortaſſe Aquila regionem campeſtrem ſignificare voluiſſe.* (e) Gigantes.] *Aquila,* ῥαφαεὶμ, Raphaim. (f) Et Carnain.] *Abeſt conjunctio & a Complut. quemadmodum & a S. Hieron. qui diligenter hunc locum tractat.* (g) Cum eis.] *Ita etiam in vulgata: quamvis* S. *Hieron. ſcribat in hebræo ſignificare locum, id eſt,* in Hom. (h) Terebinthum.] *Schol.* δρυὸς, quercum. ἡ πόλις αὕτη τοῦ ἰώβ, civitas hæc ipſius Job. (i) Gentium.] *Symmachus,* σκυθῶν, Scytharum. *Schol.* παμφυλίας, Pamphyliæ. (k) Sennaar.] *Schol.* πόντου, ponti. (l) Habitans in Sodomis.] *Alij codices,* κατασκηνῶν ἐν τῇ γῇ σοδόμων, *aut,* ἐν σοδόμοις. Tabernaculum habens in terra Sodomorum, *aut* in Sodomis. (m) Evaſerunt.] *Ita* S. *Aug. in locut. quod græce eſt,* τῶν ἀνασωθέντων. *Symmachus,* διαφυγόντων. S. *Hieronymus,* & qui fugerat. (n) Tranſitori.] Τῷ περάτῃ, *nec multo aliter Aquila.* περαίτῃ. *Symmachus autem* τῷ ἑβραίῳ, hebræo. *quod eſt in vulgata: licet fateatur* S. *Hier. vocabulo hebræo exprimi tranſitorem. Apud* S. *Aug. in locut. & quæſt.* 29. *eſt* tranſfluviali, *cujus verba diligenter ſunt perlegenda. Acacius,* τὸ ἀπὸ τοῦ περάτου πάππου τοῦ Ἀβραὰμ, λέγω δὲ τοῦ ἔβερ, ἐθνικὸν ὄνομα ἑρμηνευθὲν ἐτέθη, οἷον ἀντὶ τοῦ Ἀβραὰμ τῷ ἑβραίῳ, ἀβραὰμ τῷ περάτῃ, ἑβραῖος γὰρ περάτης ἑρμηνεύεται. Poſitum eſt gentile nomen ductum ab atavo ipſius Abraham, id eſt, Heber, ſed interpretatione redditum: nimirum pro, Abram hebræo, Abram tranſitori: hebræus enim interpretatione redditur tranſitor. *Quod etiam eſt Philonis in lib. de migrat. Abraam. Diodorus* περάτην καλεῖ τὸν ἀβραὰμ ὡσανεὶ πέραν οἰκοῦντα τοῦ ἰορδάνου. Tranſitorem vocat Abram, quippe qui habitaret trans Jordanem. *Origines,* περάτης ἑρμηνεύεται ἀβραὰμ ἐπειδὴ ἀπὸ τῆς χαλδαίων χώρας διαπεράσας τὴν μεσοποταμίαν, ἦλθεν εἰς τὰ μέρη τοῦ χαναάν. Tranſitor nominatur Abram, quoniam e Chaldæorum regione pertranſiens Meſopotamiam venit in partes Chanaan. *Schol.* τοῦτο παρὰ τῷ ἑβραίῳ κείμενον εὗρον. ὁ δὲ ἀβραὰμ ἀπὸ τῆς χαλδαίων χώρας εἰς τὴν παλαιστίνην ἦλθεν τὸν εὐφράτην ποταμὸν διαβάς. *Theodoretus q.* 60. *ad iſtud* περάτῃ. Hoc, inquit, in hebræo reperi eſſe ἔβερ (*al.* ἔβερ.) hoc autem græce declinatum fit ἑβραῖος. *& multa alia in hanc ſententiam: ut oſtendat hebræos dictos eſſe ab Abram tranſitore, qui Euphratem tranſierat, cum e Chaldæorum regione in Palæſtinam veniret.* (o) Ad ſiniſtram.] S. *Ambr, lib.* 2. *c.* 7. *habet* ad dexteram. (p) Et benedixit Abram.] *Ita libri veteres græci, &* S. *Cypr. lib.* 2. *epiſt.* 3. *In aliis eſt,* εὐλόγησεν αὐτὸν μελχισεδὲκ, benedixit eum Melchiſedech. (q) Homines.] *Aquila* τὴν ψυχὴν, animam. *Symmachus,* τὰς ψυχὰς, animas. (r) A filo.] *Aquila,* ῥάμματος. *Symmachus,* νήματος. *quæ idem hoc loco ſignificant ac* σπαρτίον. S. *Auguſt. in locut. habet* σπάρτον, *unde inquit fluxiſſe errorem in latinam interpretationem, ut legeretur,* a ſparto. (ſ) Corrigiam] Σφυρωτῆρος, *Schol.* ita autem vocat τὸν ἱμάντα τοῦ ὑποδήματος, corrigiam calceamenti.

CAP: XV.

(a) DIcens.] λέγων, *ſæpe in ſcriptura ponitur, ac ſi eſſet imperſonale, et valeret,* dicendo. (b) Deſpota Domine.] *Non invenimus quo aptius interpretaremur illud* δέσποτα κύριε. (c) Filius autem Maſec.] *Aquila,* ὁ υἱὸς τοῦ ποτίζοντος οἰκίαν μου, filius potum dantis domui meæ. *Theodotio,* καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἐπὶ τῆς οἰκίας μου, & filius ejus, qui ſuper domum meam eſt. *Ita enim interpretatur utrumque* S. *Hieron. et hæc addit*: Quod autem dicit, hoc eſt: Ego ſine liberis moriar, & filius procuratoris mei, vel villici, qui univerſa diſpenſat & diſtribuit cibaria familiæ meæ, vocaturque Damaſcus, Eliezer, hic meus hæres erit. *legenda etiam ſunt, quæ de iſto nomine idem affert in cap.*40. *Schol.* ὁ δὲ συγγενὴς τοῦ οἴκου μου, cognatus (*aut* congenitus) domus meæ. (d) Super diviſiones.] S. *Hier. in tradit.* ſuper cadavera, & ſuper diviſiones eorum. *et plerique vetuſti codices græci* ἐπὶ τὰ διχοτομήματα αὐτῶν, *nonnulli vero* καὶ τὰ διχοτομήματα αὐτῶν. *eamque vocem habet omnino Theodoretus q.* 65. *in aliis tamen quibuſdam eſt,* ἐπὶ τὰ σώματα τὰ διχοτομηθέντα. *&* S. *Auguſt.* 16. *de civit. cap.*24. & deſcenderunt aves, & ſederunt ſuper corpora, quæ diviſa erant. S. *Ambr. lib.* 2. *c.* 8. ſupra diviſa corpora vitulæ. (e) Et conſedit.] *Sic* S. *Ambr. &* S. *Auguſt.* S. *autem Hier.* & ſedit cum eis. *Aquila,* ἀποσόβησεν, abegit. *quo modo inquit* S. *Hier. ex hebræo vertendum eſſe. Theodoretus hoc factum explicans bis utitur verbo,* ἐξήλαυνεν, expellebat. (f) Ecſtaſis.] *Ita* S. *Hier*: S. *Ambr*: *lib*: 2. *c.* 9. exceſſus. S. *Aug*: *loco indicato,* pavor irruit. *Symm*: κάρος. S. *Hier*: In hebræo legitur καταφορὰ, quam ſupra vertimus, in ſoporem. (g) Et humiliabant eos.] *Hæc abſunt a* S. *Aug*: (h) In pace.] S. *Aug*: *&* S. *Ambr. locis indicatis,* cum pace. *& aliquot libri græci* μετ' εἰρήνης. (i) Nutritus.] *Ita* S. *Ambr*: *&* S. *Aug*: *locis indicatis, & omnes vetuſti codices græci* τραφείς. *In Compl*: *eſt* ταφεὶς, ſepultus. AA. LL. πατέρας σου μετ' εἰρήνης τραφεὶς ἐν γήρᾳ καλῷ. AA πατέρας σου τραφεὶς ἐν εἰρήνῃ, ἐν γήρᾳ καλῷ. (k) Senecta.] *Schol*: ἐν πολιᾷ ἀγαθῇ, in canitie bona. Omnes LL. VV. τραφεὶς, nuſquam ταφείς.

CAP: XVI.

(a) FIlios faciam.] Τεκνοποιήσωμαι. *Ita plerique libri græci manuſcripti, & Theod. q.* 66. *&* S. *Hier. in tradit.* ut habeam filios ex ea. *In aliis quibuſdam eſt* τεκνοποιήσῃς, *& apud Philonem de congreſſu quær. erud. gratia, &* S. *Joannem Chryſoſt. hom.* 38. *Item* S. *Amb. lib.* 1. *c.* 4. ut filium facias ex illa. (b) Sur.] *Schol.* τεῖχος ἢ εὐθυσμὸς, murus *aut* directio. S. *Hier. inquit viam iſtam per deſertum ducere ad Ægyptum.*

CAP. XVII.

(a) PLace.] *Ita* S. *Aug*: *lib*: 16. *de civit. cap*: 26. *quod græce eſt* εὐαρέστει. *Int*: *Orig*: *hom*: 3. complace. S. *Ambr*: *lib*: 1. *cap* 4. emerere: quaſi adhuc, inquit, plene non emeruiſſet, qui deſperaret ſterilis partum uxoris. (b) Inculpabilis.] *Sic Int*: *Orig*: S. *Aug*: ſine querela, *græce* ἄμεμπτος. (c) Teſtamentum.] διαθήκην. *Notat autem* S. *Hier*: *in tradit. ubicunque in græco, teſtamentum, legimus, ibi in hebræo ſermone eſſe, fœdus, ſive pactum, id eſt, Berith.* (d) Inter te.] S. *Aug*: inter me & te. *itemque Compl*: (e) Dabo.] *Symm.* καὶ δίδωμί σοι, & do tibi.

CAP. XVIII.

(a) ET lavent.] S. *Aug*: *q.* 34 & lavem pedes veſtros, & refrigerate, &c. (b) Et dixit.] *In aliquot libris græcis legitur,* καὶ εἶπαν, & dixerunt: *itemque paulo poſt. Philo in lib*: *de Abraham,* omnes ſimul loqui parum decorum fuiſſet: civilius erat unius verbis cæteros annuere. (c) Tres menſuras.] *Aquila, & Symm*: σάτα, ſata: *quod ſe ideo ex hebræo addidiſſe dicit* S. *Hier*: *ut idem myſterium & hic & in Evangelio, ubi mulier tria ſata farinæ fermentare dicitur, agnoſcamus.* (d) Ad faciendum.] *locutio uſitata in ſcriptura, ut* facere *ſignificet* parare. (e) In horas.] εἰς ὥρας. *eodemque prorſus modo habet Philo in lib*: *de migratione Abraham.* S. *Hier. in tradit.* & in hora. *pro quo* vitam *inquit legi in hebræo.* (f) Riſit autem.] *Aquila,* ἐγέλασε κατ' αὐτῆς, riſit ſuper ſe. (g) Nec dum mihi.] *Aquila,* μετὰ τὸ κατατριβῆναί με, ἐγένετό μοι τρυφερία, Poſtquam attrita ſum, facta eſt mihi voluptas. *Symm*: μετὰ τὸ παλαιωθῆναί με, ἐγένετό μοι ἀκμή, Poſtquam vetuſtate conſenui, facta eſt mihi adoleſcentia. S. *Hier. hæc Symm. ita vertit*: *ſuperiora autem tamquam ex hebræo affert.* (h) Et multam.] *Aquila,* ὀστίνον, oſſeam, *Symm*: ἰσχυρὸν, robuſtam. (i) Erga me.] *abſunt iſta à SS. Ambroſio, & Aug*: *& ab Int*: *Origenis. Schol*: clamorem dicit τόλμαν, ἢ καὶ τὴν παρρησίαν, audaciam, vel etiam, fidentiam. S. *Aug*: *in locut.* Clamorem ſolet ſcriptura ponere pro tanta impudentia, & libertate iniquitatis, ut nec verecundia, nec timore abſcondatur. S. *Ambr*: *l.* 1. *c.* 6. Niſi forte quia ei quem nihil latet, clamant omnia, clamare videntur ſingulorum crimina. (k) Magna valde.] *Aquila, & Symm.* ἐβαρύνθησαν, ſunt aggravata. (l) Conſummantur.] *Ita* S. *Aug*: *q.* 39 *quod græce* συντελοῦνται. S. *Ambr. eod. cap.* 6. conſummabuntur: *poſſet etiam active accipi,* conſummant: *Symm.* ἐπετέλεσεν (*aut fortaſſe* ἐπετέλεσαν) τὸ ἔργον, complevit (*aut* compleverunt) opus. (m) Sicut.] ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο, *Abeſt illud* ὡς *ab aliquot codicibus: & à Compl. ſed reſpondet hebræo.* (n) Nequaquam.] *Symm.* οὐχὶ σόν, non tuum eſt. (o) Nunquid Domine.] S. *Hier. in tradit.* nunquid eſt Domine. *idque putat obſcure dictum, & in hebræo plenius ſcribi*; ne quæſo iraſcaris Domine ſi locutus fuero. S. *Aug*: *in locut. ait ſubaudiri,* iraſceris, *aut aliquid hujuſmodi. Schol.* μὴ δὴ ὀργίλον τῷ κυρίῳ, ne provocet, obſecro, iram Domini.

CAP. XIX.

(a) FAcie.] S. *Ambr. lib* 1. *c.* 6. *&* S. *Aug. q.* 41. in faciem. (b) Ab adoleſcente.] ἀπὸ νεανίσκου ἕως πρεσβυτέρου. *In Compl. eſt* πρεσβύτου. S. *Ambr.* ab infante uſque ad ſenem, totus populus pariter. *Notavit autem* S. *Hier. in trad. apud hebræos omnem filiũ ad comparationẽ parentũ vocari infantẽ & parvulum.* (c) Attraxerunt.] εἰσεσπάσαντο. *pro quo Juſtinus habet* ἐπίασαν, prehenderunt. (d) In cæcitate.] S. *Ambr. ibidem, &* S. *Aug. q.* 43. percuſſerunt cæcitate. *notatque* S. *Aug. græcos habere* ἀορασίᾳ, quod magis ſignificet, ſi dici poſſit, avidentia, quæ faciat non videri, non omnia, ſed quod non opus eſt. (e) Et turbati ſunt.] *Aquila,* ἐμέλλησεν, cunctabatur: *quo videtur ſpectaſſe S. Ambr: cum inquit,* & tum adhuc morabatur Lot. *Schol:* ἐστρατεύετο, profectionem adornabat. (f) Quod facis.] ὃ ποιεῖς. S. *Aug. q.* 44. quam facis in me. (g) Ut vivat.] *Schol:* τοῦ ζῶσαι, ad vivificandum. (h) Nonne parva eſt.] οὐ μικρά ἐστι; *In multis codicibus eſt nota interrogationis: quæ tamen ab aliis abeſt. Philo in lib. de Abraham.* μικράν τε καὶ οὐ μικρὰν τὴν πόλιν ταύτην οἱ χρησμοὶ διασυνιστῶσιν. parvam ſane, & non parvam civitatem hanc oracula ſtatuunt. *Orig. etiam hom.* 5. *id explicat, quomodo Segor ſit puſilla, & non puſilla. Vulgata,* nunquid non modica eſt, & vivet anima mea? *quo etiam loco habet Compl. notam interrogationis.* (i) Admiratus ſum.] ἐθαύμασα, *quod etiam verti poteſt,* ſuſpexi, reveritus ſum. S. *Aug. lib.* 16. *de civit. cap.* 29. *habet*; ecce miſeratus ſum faciem tuam. *Symm.* ὁράσεως ἐδυσωπήθην τὸ πρόσωπόν σου, aſpectu reveritus ſum faciem tuam. *Aquila,* ἦρα τὸ πρόσωπόν σου, ſumpſi faciem tuam. *De hoc loco* S. *Hier. in tradit.* (k) Cum ipſe dormivit.] ἐν τῷ κοιμηθῆναι αὐτόν. *In aliqua editione, & apud Chryſ. hom.* 44. *& hic, & paulo inferius eſt* αὐτήν. S. *Hier. in tradit.* & neſcivit, cum dormiſſet cum ea, & cum ſurrexiſſet ab eo. (l) Dicens de patre meo.] *Hæc non referuntur à* S. *Hier. in tradit. quemadmodum neque in vulgata habentur.*

CAP. XX.

(a) QUia.] *Ab aliquot codicibus græcis, & apud* S. *Auguſt. q.* 48. *abeſt illud,* quia, *itemque in ſequentibus verbis,* timuit, &c. *quæ quidem omnia uſque ad illud,* Miſit autem, *non leguntur in hebræo, neque in vulgata.* (b) Quid videns.] *Aquila,* τί εἶδες, ὅτι ἐποίησας σὺ τὸ ῥῆμα τοῦτο; quid vidiſti, quia feciſti tu verbum hoc? *Symm.* τί ἰδὼν ἐποίησας τὸ πρᾶγμα τοῦτο; quid videns feciſti rem hanc? *Theodotio,* τί ἑώρακας, ὅτι ἐποίησας τὸν λόγον τοῦτον; quid vidiſti, quia feciſti ſermonem hunc? (c) Mille didrachmas.] *hæc hoc loco abſunt à vulgata.*

CAP. XXI.

(a) LUdentem.] Παίζοντα. *Acacius.* Num forte illud παίζειν dictum eſt, ἀντὶ τῆς μάχης, καὶ διώξεως, pro pugna, & inſectatione? S. *Hier. notat illa,* cum Iſaac filio ſuo, *non haberi in hebræo, ac dupliciter locum hunc ab hebræis exponi, ſive, quod idola ludo fecerit, ſive, quod adverſus Iſaac joco ſibi, & ludo, primogenita vendicaret.* (b) Et puerum.] S. *Hier. in tradit. &* S. *Aug. quæſt.* 53. *& Scholium inſertum Theodoreti quæſtionibus, docent ſubaudiendum,* non, impoſuit, *ſed,* dedit. (c) Tene illum.] *Ita plerique vetuſti codices græci,* καὶ κράτησον τῇ χειρί σου αὐτό. S. *Aug. q.* 54. & tene illum in manu tua.. *In aliis quibuſdam, & apud* S. *Joannem Chryſoſt. homil.* 46. *itemque in Compl eſt* καὶ κράτησον τῆς χειρὸς αὐτοῦ, *&* S. *Hier. in tradit.* & tene manum ejus. (d) Et Hochozath.] *Notat* S. *Hier. hunc in hebræo non haberi, ſed tantum Abimelech & Phichol.* (e) Agrum.] *Sic* S. *Aug. q.* 56. *quod græce eſt* ἄρουραν. *Aquila, & Symm.* δένδρων φυτείαν, arborum plantationem. (f) In puteo.] ἐπὶ τῷ φρέατι. *& ſignificat locum, quem dixit eo modo eſſe cognominatum à puteo, pro quo jurarant.* S. *Aug. q.* 56. *narrans hanc rem, inquit,* ad puteum juramenti.

CAP. XXII.

(a) TEntavit.] *Symm.* ἐδόξασεν, glorificavit. (b) Dilectum. ἀγαπητόν. S. *Ambroſ. lib.* 1. *cap.* 8. *habet,* dilectiſſimum: *& paulo inferius,* non pepercisti filio tuo dilectiſſimo, *itemque S. Cyprianus, lib.* 2. *contra Iud. Interpres Orig.* cariſſimum. *Aquila* τὸν μονογενῆ, unigenitum: *quomodo habet* S. *Hieron. in tradit. & vulgata. Symm.* τὸν μόνον σου, unicum tuum. (c) Excelſam] *Aquila,* τὴν καταφανῆ, lucidam. *Symm.* τῆς ὀπτασίας, viſionis. *Ita enim utrumque interpretatur* S. *Hieron. in tradit. & poſterius quidem eſt in vulgata. Idem vero notat in hebræo eſſe Moria, & hebræos putare hunc eſſe montem in quo poſtea templum conditum ſit.* (d) Quos] S. *Hieron. &* S. *Ambroſ. & Interpr. Orig.* quem. (e) Qui tenebatur] *Ita S. Hieron in tradit. &* S. *Auguſt. lib.* 16. *de civit. cap.* 32. S. *Ambroſ. loco indicato,* hærens. *græce eſt* κατεχόμενος. *Melito,* σύρος καὶ ὁ ἑβραῖος (κρεμάμενος) φησί, ὡς σαφέστερον τυπῶν τὸν σταυρόν. Syrus & Hebræus dicunt, κρεμάμενος, pendens, ut manifeſtius effingeret crucem. (f) In virgulto Sabec.] S. *Ambroſ.* hærens in virgulto. S. *Auguſt. loco indicato.* Quando eum vidit Abraham, cornibus in frutice tenebatur. S. *Hieronym. in tradit.* tenebatur in virgulto Sabec cornibus ſuis, *græce eſt,* κατεχόμενος ἐν φυτῷ σαβὲκ τῶν κεράτων. *apud Philonem autem in lib. de profugis,* κατεχόμενος τῶν κεράτων ἐν φυτῷ σαβέκ. *Schol. refert Aquilam pro virgulto Sabec, dixiſſe* συχνῷ, condenſo, & conſtipato. *Sanctus autem Hier.* Rurſus Aquila συχνεῶ interpretatus eſt, quem nos, vepretum, poſſumus dicere, vel ſpinetum, & ut verbi vim interpretemur, condenſa, & inter ſe implexa virgulta. Vnde & Symm. in eandem ductus opinionem, & apparuit, ait aries poſt hoc retentus in rete cornibus ſuis. *Addit etiam quoſdam putare Sabec eſſe certam virgulti ſpeciem: quod eſt in Scholio quodam incerto codici quæſtionum Theodor.* Schol. τὸ σαβὲκ ἄφεσιν τινὲς ἐκδεδώκασιν. οἱ δὲ ὄρθιος, ὡς εἶναι αὐτὸ τὸ λεγόμενον τράγος ὀρθὸς ἐπαναβεβηκὼς φυτῷ. ἐνταῦθα δὲ ὀρθὸς τῶν κεράτων κατεχόμενος, ὥς εἶναι φανερὸν τύπον σταυροῦ. διὰ τοῦτο δὲ οὐχ ἑρμηνεύεται, ὅτι ἡ ἑβραϊκὴ μία οὖσα λέξις, πολλὰ σημαίνει ἑρμηνευομένη. πρὸς δὲ τοὺς πυνθανομένους δεῖ ἀποκρίνεσθαι καὶ λέγειν, ὅτι τὸ σαβὲκ, ἐπηρμένος ἑρμηνεύει. Illud σαβὲκ quidam reddiderunt ἄφεσιν, dimiſſionem, liberationem: quidam vero ὄρθιος, erectus, ut idem valeat, ac ſi diceretur, hircus erectus, qui in virgultum inſcenderat: hoc autem loco, erectus cornibus detentus, ut ſit manifeſtus typus crucis. Propter hanc vero cauſam in aliam linguam non convertitur, quoniam dictio hebraica, cum una ſit, multa ſignificat, multaſque fert interpretationes. Ad eos autem, qui interrogant, reſpondere oportet, atque ita dicere, Sabec, ſignificare erectum, & ſublatum. S. *Hier.* ridiculam rem in hoc loco Emiſenus Euſebius eſt locutus: Sabec, inquiens, dicitur hircus, qui rectis cornibus, & ad carpendas arboris frondes ſublimis attollitur. (g) Dominus vidit.] *Ita* S. *Auguſt. refert hunc locum q.* 58. *niſi quod pro* dicant, *habet,* dicatur. S. *Hieron.* Dominus videt; ut dicant hodie, in monte Dominus videt. Pro eo quod hic habet, videt, in hebræo ſcriptum eſt, videbit. *Longe aliter interpretatur paraphraſis Chaldæa.*

CAP. XXIII.

(a) QUæ eſt in valle.] S. *Hier.* Hoc, quod hic poſitum eſt, quæ eſt in valle, in authenticis codicibus non habetur. Nomen quoque civitatis Arboc paulatim a ſcribentibus legentibuſque corruptum eſt. Neque enim putandum lxx interpretes nomen civitatis hebrææ, barbare, atque corrupte, & aliter, quam in ſuo dicitur, tranſtuliſſe. Arboc enim nihil omnino ſignificat: ſed dicitur Arbeæ, hoc eſt, quatuor, quia ibi Abraham, & Iſaac, & Jacob conditus eſt, & ipſe princeps humani generis Adam.

CAP. XXIV.

(a) PEr Dominum.] *Notat* S. *Aug. in locut. illud,* per, *abeſſe à græcis. Nam verbum* ἐξορκιῶ σε, adjurabo te, *ſignificat, ut in hebræo,* jurare te faciam. (b) A juramento meo.] *In aliquot codicibus græcis eſt* ὅρκου τούτου, a juramento hoc. *& ita* S. *Aug. in locut. &* S. *Ambr. lib.* 1. *cap.* 9 *Editio autem Complutenſis habet utrumque,* ὅρκου μου τούτου, juramento meo hoc. (c) Fecit accumbere.] ἐκοίμισε. *Schol.* ἐγονάτισεν, fecit genu flectere, *aut* procumbere in genua. (d) Paraſti.] *Schol.* ἀπέδειξας, demonſtraſti. (e) Singularum drachmarum.] *Sic* S. *Ambr. ibidem, quod græce eſt* ἀνὰ δραχμὴν ὁλκῆς. *Vnus codex vetuſtus habet* διδραχμήν. S. *Hier. in tradit,* & tulit vir inaurem auream: didrachmum pondus ejus. (f) Virias] *Ita* S. *Ambr.* quod græce ψέλλια. S. *Hier. & hic & alibi interpretatur armillas.* (g) Et benedicens] καὶ εὐδοκήσας, *cujus verbi multiplex eſt notio: interdum autem bene hoc modo reddi admonet* S *Hier. ad Suniam, in pſal.* 84. *ad illud,* Benedixiſti Domine terram tuam. *Etiam in pſal.* 144. Imples omne animal benedictione: *illud,* benedictione, *græce eſt,* εὐδοκίας. *Poſſet autem hoc loco, & paulo inferius verti,* comprobans. (h) Juſtitiam ſuam.] *Aliquot codices non habent dictionem* αὐτοῦ, *quemadmodum neque* S. *Auguſt. in locut. Apud Theodoretũ eſt* τὴν διαθήκην teſtamentũ. *In Complutenſi autem legitur,* ὃς οὐ κατέλιπες τὴν δικαιοσύνην σου, qui non dereliquiſti Juſtitiam tuam. (i) Benedictus Domini] εὐλογητὸς κυρίου, *& vulgata,* benedicte Domini. *Alii libri* εὐλογητὸς κύριος. Benedictus Dominus. (k) Ad lavandum.] νίψασθαι. *&* S. *Auguſt. in locut.* lavare. *Abeſt autem à Compl. & aliis quibuſdam editionibus.* (l) Ad Dominum meum.] *In nonnullis codicibus ſequitur,* ἀπαγγείλατέ μοι. *& apud* S. *Auguſt. quæſt.* 66. renunciate mihi (m) Malum, vel bonum] *Alibi libri* κακὸν καλῷ, malum bono. *Schol. Syrus.* ἢ καλὸν ἢ κακόν, vel bonum vel malum. (n) Viam meam in me.] *A Complut. abeſt* in me. *In aliis quibuſdam editionibus eſt* ὁδὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί, viam ſuam in me. (o) Et ſubſtantiam.] *Aquila,* καὶ τὴν τιθηνὴν αὐτῆς. *Symm.* καὶ τὴν τροφὸν αὐτῆς, & nutricem ejus. *Quod* S. *Hier. in traditionibus inquit eſſe in hebræo, & dicens fuiſſe: lege eundem ibidem in cap.* 35 (p) Ancillæ.] ἅβραι. *Aquila,* παιδίσκαι. *Symmach.* κοράσια, *quæ idem fere ſignificant.* (q) Exerceri.] ἀδολεσχῆσαι. *Symm.* λαλῆσαι ἐν τῷ ἀγρῷ, loqui in agro. *Aquila,* ὁμιλῆσαι ἐν χώρᾳ, colloqui in regione. *Schol.* ἐξῆλθε κατὰ μόνας τοῖς ἰδίοις λογισμοῖς ἐνομιλῆσαι. οὐ πρόσκειται δὲ τινι. εἰκότως ἐπεὶ μηδὲ ἀνθρώπων ἡ τοιαύτη ὁμιλία γίνεται, ἀλλ' ἤτοι πρὸς θεὸν, ἢ αὐτοῦ τινὸς πρὸς ἑαυτόν. Exiit ſolus propriis cogitationibus operam dare ac ſermocinari. Non additur autem quocum: jure id quidem: quando neque hominum hæc collocutio eſt, ſed vel erga Deum, vel ſui ipſius erga ſeipſum. *Verum de iſto verbo* ἀδολεσχῆσαι *&* S. Hier. *in tradit. &* S. *Aug q.* 69. *& alibi ſæpe multa dicunt.* S *Ambr. de Iſaac c.* 1. *hæc habet,* exivit in campum abalienare. (r) Theriſtrum.] S. Hier. *in tradit.* Theriſtrum pallium dicitur, genus etiam nunc Arabici veſtimenti, quo mulieres provinciæ illius velantur: *ac de eodem nomine plura in cap.* 4. *Eſaiæ.* (ſ) Intravit autem] *Aquila,* εἰσήγαγεν αὐτὴν εἰς τὴν σκηνὴν σάρρας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, introduxit eam in tabernaculum Sarræ matris ſuæ, *& ſic vulgata.*

CAP: XXV.

(a) DEficiens.] S. *Hier: in tradit.* Male in lxx interpretibus additum eſt, & deficiens Abraham mortuus eſt, quia non convenit Abrahæ deficere, & imminui. *Eſt tamen etiam in vulgata, & in paraphraſi chaldaica, & reſpondet hebræo.* (b) In ſenectute.] *Aquila, & Symm.* ἐν πολιᾷ ἀγαθῇ, in canicie bona. (c) Dierum] *Hanc dictionem, quæ in græcis codicibus ponitur,* S. *Hier. in tradit. teſtatur, à ſe omiſſam eſſe: quæ tamen remanſit in vulgata.* (d) Populum ſuum.] *Schol:* πρὸς τοὺς περάτας. *quos ſupra notavimus apud* S. *Auguſt. eſſe transfluviales.* (e) Generationum ejus.] S. *Hier: in tradit.* in nominibus ſuis, & generationibus ſuis. S. *Aug. in locut.* ſecundum nomina generationes eorum. *In quæſt. autem q.* 71. ſecundum nomina generationum eorum. (f) Et Nabaioth] *Illud,* Et, *abeſt à Compl.. Et* S. *Hier: in tradit.* primogenitus Iſmaelis Nabaioth. (g) Fratrum.] *diſputat de iſto loco* S. *Hier: in tradit. ac notat,* fratres *pro* filijs *appellari, ut etiam alibi.* (h) Exultabant.] ἐσκίρτων. *Verbo exultandi utitur* S. *Ambr: in lib: de Iſaac. cap.* 4. *Eodem modo redditur idem verbum in vulgata, Pſal:* 113. montes exultaverunt. *S. Aug: & ibi, & hic q:* 72. *&* 16. *de civit. cap:* 35. *utitur verbo geſtiendi. S. Hier: in tradit.* Et movebantur filii ejus in ea. Pro motione lxx interpretes poſuerunt ἐσκίρτων, id eſt, ludebant, ſive, calcitrabant; quod Aquila tranſtulit; conſtringebantur filii in utero ejus. Symm. vero διέπλεον, id eſt, in ſimilitudinem navis in ſuperficie ferebantur. *Scholiaſtes tamen ex Sym. refert,* διεπάλαιον, colluctabantur. (i) Simplex.] *S. Aug. q.* 74. Quod græce dicitur ἄπλαστος, hoc latini ſimplicem interpretati ſunt. Proprie autem ἄπλαστος, non fictus. Unde aliqui latini interpretes, ſine dolo interpretati ſunt, dicentes: Erat Jacob ſine dolo, habitans in domo: Ut magna ſit quæſtio, &c. *Idem fere repetit* 16. *de civit. cap.* 37. *Aquila,* ἁπλοῦς, ſimplex. *Symm.* ἄμωμος, ſine crimine. (k) Rubea.] *Symm.* ἀδὼμ, Adam.

CAP. XXVI.

(a) LUdentem.] *Schol.* εὐσχημόνως εἴρηται, verecunde & honeſte dictum eſt. (b) Ignorantiam.] *S. Chryſoſt.* cauſam dediſſes, ut propter ignorantiam in peccatum incideremus. *Aquila, & Symm.* πλημμέλημα, delictum. (c) Centuplicans hordeum.] ἑκατοστεύουσαν κριθήν. *S. Hier. in tradit.* centuplum hordei, *Aquila,* ἑκατὸν εἰκασμένον, *id eſt, eodem S. Hieron. interprete & laudatore,* centuplum æſtimatum. (d) Pugnaverunt.] ἐμαχέσαντο. *Schol.* ἐδικάσαντο. litigaverunt. (e) Vocaverunt.] *S. Ambroſ. cap.* 4. *videtur legiſſe,* vocavit. *itemque S. Chryſoſt. homil.* 52. (f) Injuſtitia.] *Schol.* συκοφαντία. ἐσυκοφάντησαν γὰρ αὐτόν. calumnia: nam calumniam intulerant in eum. (g) Inimicitia.] ἐχθρία. *S. Ambroſ.* inimicitias. *S. Hieron.* & vocavit nomen ejus, inimicitiæ. Pro inimicitiis, quod Aquila, & Symm. τὴν ἀντικειμένην, & ἐναντίωσιν, tranſtulerunt, id eſt, adverſum, atque contrarium, in hebræo habet, Satana. Ex quo intelligimus, Satanam, contrarium, interpretari. (h) Benedicam.] *Alij codices habent,* εὐλογηκά σε. *& S. Auguſt.* 16. *de civit. cap.* 36. benedixit te. *Apud S. Chryſoſt. hom.* 52. *utroque modo legitur.* (i) Hochozath.] *S. Hier.* Pro, Ahuzath pronubo, in hebræo habet, collegium amicorum ejus, &c. *In vulgata tamen eſt,* Ochozath amicus illius. (k) Execratio.] ἀρά. *S. Auguſt. q.* 77. id eſt, juratio, quæ maledictis aſtringit, quæ accidant ei qui pejeraverit. (l) Non invenimus.] *Sic omnes græci collati codices, & S. Chryſoſt. eadem hom.* 52. *& S. Ambroſius eod. cap.* 4. *S. Hier. in tradit.* E contrario in hebræo, cui interpretationi Aquila conſentit, & Symm. hoc ſignificat, quod invenerint aquam, & propterea appellatus ſit puteus ipſe, ſaturitas, &c. *In Complutenſi legitur ſine negatione. Videndus S. Aug. q.* 78.

CAP. XXVII.

(a) SPernens.] *Aquila,* καταμωκώμενος, irridens, & ſubſannans. *Symm.* καταπαίζων, illudens. (b) Agri pleni.] ἀγροῦ πλήρους. *Diodorus.* ὁ σύρος, ἀντὶ τοῦ ἀγροῦ, ἀρούρας ἔχει. Syrus pro ἀγροῦ habet ἀρούρας, arvi, Illud autem πλήρους, πεπληρωμένου βλαστημάτων εὐωδεστάτων, referti germinibus & plantis optime olentibus. (c) Expavit.] *S. Auguſt. quæſt.* 80. Quod habent latini codices, expavit autem Iſaac pavore magno valde, græci habent, ἐξέστη δὲ ἰσαὰκ ἔκστασιν μεγάλην σφόδρα. ubi tanta commutatio intelligitur; ut quædam mentis alienatio ſequeretur. Ipſa enim proprie dicitur ecſtaſis, &c. (d) Erit.] ἔσται. *Ita libri veteres, & S. Chryſoſt. hom.* 53. *Alij libri* ἔστω. *& S. Auguſt.* 16. *de civit. c.* 37. & ſit benedictus. (e) Nunc.] *Notabitur, in pſalmis illud* δὴ *ſolere verti,* nunc, *ſed habere vim quamdam obſecrandi, ac ſi diceremus, quæſo, amabo.* (f) Dolo.] *Aquila,* ἐνέδρας, inſidiis, *Symm.* ἐν ἐπιθέσει, in fallacia, imponens mihi. (f) Supplantavit.] *Cyrillus.* πτερνιστὴς, ἰακὼβ, τουτέστι τεχνίτης, ἤτοι νικᾶν εἰδώς. ſupplanator Jacob, id eſt artifex, vel ſane doctus vincere. (h) Et erit, cum depoſueris] *Viſa eſt S. Hieron. ſecundum LXX pendere ſententia, nec eſſe completa. Quare ipſe ita vertit:* & erit, quando depones, & ſolves jugum illud de collo tuo. *Schol.* ἔσται δὲ ἐὰν καμφθῇς, καὶ ἔσται καθὰ καταβιβάσῃς, erit autem cum flexeris, & erit, ſicut depoſueris. (i) Graviter iratus.] ἐνεκότει, *S. Chryſoſt. hom.* 53. hoc eſt, inſidebat, & perdurabat odium. (k) Minatur.] *Schol.* διανοεῖται κατὰ σοῦ, cogitat contra te. (l) Inſenſa ſum.] προσώχθικα. *de qua dictione alibi dicetur, Aquila,* ἐσίκχανα, tædio affecta ſum. *Symm.* ἐνεκάκησα, afflixi.

CAP. XXVIII.

(a) SYriæ.] *S. Auguſt. in locut.* Quaſi Meſopotamia dicatur, niſi Syriæ: quamvis hoc LXX habere non perhibentur, Syriæ, ſed cum aſteriſco ſcriptum eſt. (b) Domus Dei.] *Aquila.* βαιθὴλ, Bethel. (c) Ulam Luz.] *Vetuſti codices græci variant: in aliis enim eſt,* οὐλαμμαοὺς, *in aliis,* λαμμαοὺς, *in aliis* οὐλάμ. *S. Auguſt. quæſt.* 85. Ulamaus. *S. Hieron. in tradit.* Et vocavit Jacob nomen loci illius Bethel, & Ulam Luz erat nomen civitatis prius. Ab eo, quod ſupra dixerat, quam terribilis eſt locus iſte, non eſt hic, niſi domus Dei, & hæc porta cœli, nunc loco nomen imponit: & vocavit illum Bethel, id eſt domum Dei: qui locus vocabatur ante Luza: quod interpretatur nux, ſive amygdalum. Unde ridicule quidam verbum hebraicum Ulam, nomen eſſe urbis putant, cum Ulam interpretetur, prius, &c. *Sanctes tamen reddidit,* utique, *nam in fine clauſulæ adeſt dictio hebraica, quæ ſignificat,* prius. *Aquila,* πρότερον λοὺζ ὄνομα τῇ πόλει: antea Luz nomen erat civitatis.

CAP. XXIX.

(a) NUptias.] γάμον, *Aquila, & Symmachus,* πότον, potum, convivium. (b) Decepiſti.] *Schol.* ἐνήδρευσάς με, inſidiatus es mihi. (c) Septimanam.] *Ita S. Auguſt. quæſt.* 89. *quod græce eſt,* τὰ ἕβδομα ταύτης. *S. Hieron. in tradit.* hebdomadam iſtius; *& uterque locum iſtum diligenter tractat.* (d) Filiæ.] *S. Auguſt. ibidem,* Rachel filiæ ſuæ, *& ita etiam Complut.* (e) Apud me.] πρὸς ἐμοῦ. *S. Hier. ibidem.* Ubi nos legimus, Apud me erit vir meus, Aquila interpretatus eſt, applicabitur mihi vir meus, quod hebraice dicitur, ilave, & a doctoribus hebræorum aliter transfertur, ut dicant, proſequetur me vir meus, &c. (f) Nunc etiam hoc.] νῦν ἔτι τοῦτο. *Videtur autem ſignificare,* hac etiam vice: *quod & alibi notabitur.*

CAP. XXX.

(a) COaſſumpſit.] συναντελάβετό μου. *Ita libri veteres, & S. Chryſoſt. In aliis eſt,* συνελάβετό μου, auxiliatus eſt mihi. *S. Hier. in tradit.* habitare me fecit Deus habitatione cum ſorore mea, & invalui. *Ex Aquila autem hæc refert,* συνανέστρεψέν με ὁ θεὸς, καὶ συνανεστράφην, convertit me Deus, & converſa ſum. (b) In fortuna.] *Ita S. Hieron. ibidem, & libri veteres,* ἐν τύχῃ. *In aliis & apud Chryſoſt. & Theoderetum eſt,* εὐτύχηκα, bona fortuna ſum uſa. *Quomodo autem ſcriptura faciat fortunæ mentionem; docent Theodoretus, quæſt.* 86. *& S. Auguſt. q.* 91. *Ubi etiam hæc habet:* Quod latini habent, nato filio Liæ de Zelpha, quod dixerit, beata facta, vel felix facta ſum, græci habent, εὐτύχη, quod magis bonam fortunam ſignificat Theodoretus. εὐτύχηκα, οὐ τοῦ ἰακὼβ ἐστι ῥῆμα, ἀλλὰ τῆς λείας γυναικὸς ἐν δυσσεβείᾳ τραφείσης, καὶ κατὰ βραχὺ τὰ θεῖα παιδευομένης. οὕτω καὶ ὁ ταύτης πατὴρ ἔφη τὸ οἰωνισάμην. εὐτύχηκα, bona fortuna ſum uſa, non eſt Jacob, ſed Liæ ſermo, mulieris in impietate enutritæ, ſic quoque hujus pater dixit οἰωνισάμην, auguratus ſum. *Sed videri poteſt depravato codice uſus. S. Hieron. ex Aquila,* venit accinctio. (c) Beatificabunt.] μακαριοῦσί με. *Ita vetuſti codices SS. Chryſ. Cyrillus, & Philo. In aliis eſt,* μακαρίζουσι, *& S. Hier.* beatificant. (d) Aſer.] *In nonnullis codicibus ſequitur,* ὅ ἐστι πλοῦτος, quod eſt, divitiæ, *quam additionem reprobat S. Hier. ibidem.* (e) Nunc temporis.] ἐν τῷ νῦν καιρῷ. *S. Hier. in ſua tralatione (quamvis aliter vulgata) videtur habere,* in hoc tempore: *& fortaſſe etiam hoc ſignificat,* hac vice: *quod de ſimili phraſi notatum eſt cap. præcedente. Notandum autem eſt hæc verba poſſe conjungi & cum antecedentibus, ut eſt in noſtra græca editione, & in Complutenſi, & cum conſequentibus, quemadmodum apud S. Chryſ. & S. Hier.* in hoc tempore habitabit mecum vir meus. (f) Deliget.] αἱρετιεῖ. *S. Hier.* Ubi nos poſuimus, habitabit mecum, & LXX interpretati ſunt, deliget me, in hebræo, &c. (g) Addat.] προσθέτω. *In aliquot codicibus, & apud S. Chryſoſt. hom.* 56 *eſt,* προσέθετο, addidit. (h) Auguratus ſum utique.] οἰωνισάμην ἄν. *Ita etiam S. Chryſoſt. & Theodoretus. Compl.* οἰωνισαίμην ἄν. *& S. Auguſt. in locut.* auguratus eſſem, *& legenda ſunt, quæ ille affert: itemque illa, quæ S. Chryſoſt. hom.* 57. (i) Diſtingue.] *id eſt,* diſtincte pronuncia, *ut in pſalmis, & alibi. Aquila,* ἐπονόμασον, nomina. *Symm.* ὅρισον, conſtitue. (k) Quando.] πότε. *Apud S. Chryſoſt. legitur ſine interrogatione, ut vertendum ſit,* aliquando. (l) Fuſcam.] Shol. ποικίλον, φαιὸν, variam, nigreſcentem. *S. Hier: aliter hæc refert, quam hic ſunt, & putat confuſum eſſe ſenſum* (m) Sparſos, & ſubalbos.] *Symm.* λευκόποδας, albis pedibus. (n) Nucinam.] καρυΐνην. *Schol:* ἀμυγδαλίνην, amygdalinam. *S. Hier:* Tres enim virgas, populeas, & amygdalinas, & mali granati, quamquam LXX ſtyracinas, & nucinas, & plataninas habeant, &c. (o) Et diſtrahens.] *illud,* Et, *abeſt a nonnullis codicibus, & a S. Chryſoſt. In aliis autem quibuſdam minus vetuſtis pro* τὸ χλωρὸν *eſt* τὸ λευκὸν, album. (p) Non ſignata.] *Aquila,* ὄψιμα, ſerotina. *Symmac:* δευτερόγονα, nata ex ſecunda fœtura. *Quam ſententiam docet S. Auguſt: quæſt:* 93. *elici etiam ex verbis LXX licet obſcuris.*

CAP. XXXI.

(a) CIrcumvenit.] παρεκρούσατό. *Aquila, & Symm.* παρελογίσατό με, decepit me. (b) Decem agnorum.] *Ita S. Auguſt. q.* 95. *quod græce eſt,* τῶν δέκα ἀμνῶν, *ſed poſſet etiam verti,* decem agnis, *ut S. Hieron. aut,* agnabus, *ut paulo inferius, quamvis ibi ſit* δέκα ἀμνάσιν. *Aquila,* δέκα ἀριθμοὺς, decem numeros. *Symm.* δεκάκις ἀριθμῷ, decies numero. *Euſebius.* ὁ σύρος, δεκάκις, ἀντὶ τοῦ πολλάκις, Syrus utitur decies pro multoties. *Miratur S. Hieron. cur LXX poſuerint decem agnos, cum verbum hebræum magis numerum quam agnos ſonet. Sed totam hanc rem explicat S. Auguſt: q.* 95. (c) Apparatum.] ἀποσκευήν. *de qua dictione & dictum eſt, & dicetur. Schol,* κτῆσιν, poſſeſſionem. (d) Idola.] *Aquila,* μορφώματα, *id eſt, ut interpretatur.* S. *Hieron* figuras *vel* imagines. *Symm. poſuit vocem hebræam, Theraphim.* θεραφείν. (e) Fratres.] In Compl. eſt τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ, filios ſuos, & fratres ſuos. *Quod quidem in nullo ex collatis codicibus eſt inventum, neque eſt in vulgata, neque in hebræo. Fratres autem pro filiis appellari docet S. Hieron. in tradit.* (f) Et non cognovit apud eum quicquam.] *Hæc abſunt a Complut. ut a vulgata:* (g) Diſponam.] διαθῶμαι, *Complutenſis & Chryſoſtomus,* διαθώμεθα, diſponamus. (h) Dixit autem ei: ecce nemo nobiſcum eſt: vidit (*aut,* vide) Deus teſtis inter me & te.] *Hæc, ut a vulgata, ita etiam abſunt a Complutenſi: quæ tamen in omnibus collatis codicibus ſunt inventa: & referuntur a Chryſ: hom:* 57. (i) Titulum.] *Ita S. Hier: & S. Aug. q.* 96. *quod græce eſt,* στήλην, *& poſſet etiam verti,* monumentum, *aut,* columnam. (k) Acervus teſtimonii.] *Quomodo aliter vocaverit Jacob tumulum illum, dictione hebræa, aliter Laban dictione Syriaca, docet S. Hier: in tradit: itemque S. Auguſt. q.* 97. (l) Viſio.] *Exhibuit hic locus moleſtiam S. Auguſt: q.* 98. *qui neque etiam in vulgata ſatis clare reddi videtur. Hebraice enim eſt alterum nomen ejuſdem loci: Nam ſicut nominabatur Galghed, ex eo, quod fuiſſet acervus teſtimonii; ita nominabatur, Mizpah, id eſt, ſpecula, quia dixiſſet Laban, Speculetur Dominus inter me & te. Apud S. Chryſ: non referuntur verba iſta,* καὶ ἡ ὅρασις, ἣν εἶπεν. (m) Videns.] *Ita etiam S. Chryſ: Nonnulli conjungunt cum ſequentibus,* videns Deus. *A Complutenſi abeſt, neque a S. Auguſt: refertur q.* 99. (n) Sive enim ego non tranſgrediar.] *A Compl: abeſt negatio, non autem a manuſcriptis, neque a S. Chryſoſt: Et videtur hoc eſſe pactum, ſi ego non tranſiero ad te lædendum, neque tu tranſibis ad me. Sed fortaſſe eſt hebraiſmus, & illud* ἐάν τε γὰρ *valet* ὅτι: *atque hic eſt ſenſus. Titulus hic teſtis eſt, quod neque ego tranſgrediar, neque tu ad malum inferendum.*

CAP. XXXII.

(a) ET reſpiciens vidit caſtra Dei applicantia.] *Ita S. Ambr: lib:* 2. *de Jacob, cap:* 6. *quod græce,* παρεμβολὴν θεοῦ παρεμβεβληκυῖαν, *& poſſet etiam verti,* caſtra Dei caſtrametata, *aut,* poſita. *Abeſt autem hæc tota particula à vulgata, & hebræo.* (b) Una.] S. *Aug: quæſt:* 102. *habet,* prima. *Nam ſæpe in ſcriptura unum ſignificat primum.* (c) Sufficiat.] ἱκανούσθω μοι. *Ita vetuſti codices, & Chryſoſt: Cyrillus autem* ἱκανοῦταί μοι, ſufficit mihi.

Alii libri ἱκανός εἰμι, idoneus ſum. *S. Auguſt. videtur legiſſe* εἶ μοι. *Ita enim q.* 102. Idoneus es mihi ab omni juſtitia. *S. Hieron. in tradit. cum hunc locum ita reddidiſſet*, minor ſum omni miſericordia tua, *hæc addit:* Pro eo, quod nos poſuimus, minor ſum, aliud neſcio quid, quod ſenſum turbet, in græcis & latinis codicibus continetur. *Ac tamen idem ſenſus ex noſtra lectione elicitur. Nam* ἱκανέσθω μοι *hoc valet, ut ſæpe alibi, ſatis mihi ſuperque eſſe deberet, quod me, tot tantiſque beneficiis es proſecutus.* (*d*) Matrem.] *Sic etiam S. Chryſoſt. & vulgata. Nonnulli græci codices habent,* μητέρας. *& S. Auguſt. quæſt. indicata,* matres. (*e*) Dices.] *S. Auguſt. locut.* 118. & dices, *notatque ex conſuetudine ſcripturæ redundare illud,* &. *Eſt etiam in hebræo.* (*f*) Præcedentibus eum.] *A Complutenſi abeſt illud,* eum, *ſicut etiam a vulgata. hebræus habet,* ad facies meas. *S. Auguſt. q.* 103. *putavit iſta* in muneribus præcedentibus eum, *eſſe verba ſcriptoris interpoſita inter verba Jacob, ſed poſſunt etiam dici a Jacob, hoc ſenſu,* venientibus ad faciem Eſau, antequam nos accedamus. (*g*) Forſitan.] *Schol.* ἐάν πως ἐντραπῇ, ſi quomodo revereatur. (*h*) Luctabatur.] *Aquila & Symm.* ἐκυλίετο ἀνὴρ μετ' αὐτοῦ, ſeſe verſabat vir cum eo. (*i*) Quia invaluiſti.] *Aquila,* ὅτι ἦρξας κατὰ θεοῦ, quia princeps fuiſti cum Deo. *Symm.* ὅτι ἦρξω ἰσχύϊ πρὸς θεόν, quoniam princeps fuiſti fortitudine erga Deum. *Ita enim fere videtur interpretari S. Hieron. qui etiam addit Theodotionem vertiſſe, ut lxx.* (*k*) Nomen meum.] *In aliquot codicibus, & apud Theodor. quæſt. 91. ſequitur,* καὶ τοῦτό ἐστι θαυμαστόν, & hoc eſt admirabile, *quæ verba teſtatur Scholiaſtes* παρ' οὐδενὶ κεῖσθαι ἐν τῷ ἑξαπλῷ. *apud neminem eſſe in hexaplo.* (*l*) Species Dei.] *Ita S. Ambr. in Pſal. 43. græce eſt,* εἶδος θεοῦ. *S. Hier. in tradit.* facies Dei. *Aquila,* πρόσωπον ἰσχυροῦ. facies fortis. *Symm.* φανουήλ. Phanuel: *quam vocem notat S. Hier. eſſe in hebræo: eamque interpres Theodoreti habet, non autem codex græcus quo uſi ſumus.*

CAP. XXXIII.

(*a*) Reſpiciens.] *Aquila,* καὶ ἦρεν ἰακὼβ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, & levavit Jacob oculos ſuos. *Symm.* ἐπάρας δὲ ἰακὼβ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἶδε φανέντα ἡσαῦ ἐρχόμενον, Elevans autem Jacob oculos ſuos, vidit apparere Eſau venientem. (*b*) Diviſit.] *Aquila,* ἡμίσευσεν. dimidiavit: *ac de iſto loco diſputat S. Hieron. in tradit.* (*c*) Complacebis mihi.] εὐδοκήσεις με. *Complut.* εὐδοκήσεις με, benedices me. (*d*) Eamus.] *Symm.* καὶ προοδεύσωμεν ἵνα συνοδεύσω σοι. & eamus, ut una tecum iter faciam. *Schol.* πορεύσομαι εἰς κατέναντίον σου, ibo e regione tui.

CAP. XXXIV.

(*a*) Ipſi.] *S. Auguſt. q.* 107. *habet,* ipſius. (*b*) Dixit.] *Compl.* εἶπε δέ, dixit autem. (*c*) Appoſitus enim erat.] ἐνέκειτο. *S. Auguſt. in locut.* id eſt, amabat eam. (*d*) Pacifici.] *S. Hier. in tradit. habet,* pacifici nobis ſunt. *Aquila.* ἀπηρτισμένοι, conſummati atque perfecti *ut idem S. Hier. interpretatur.* (*e*) Negotiabantur.] οἱ ἐμπορευόμενοι. *Alii libri habent,* ἐκπορευόμενοι. qui egrediebantur (*f*) Confidenter. ἀσφαλῶς, *quod S. Hier. interpretatur,* diligenter. (*g*) Corpora.] σώματα. *Diſputat S. Auguſt. in locut. quid iſta dictione ſignificetur. Non eſt autem inuſitatum ſignificari filios, & ſervos, quemadmodum etiam infra cap.* 36.

CAP. XXXV.

(*a*) Et perdidit ea uſque in hodiernum diem.] *Hæc non ſunt in vulgata, neque in hebræo.* (*b*) Luza.] *S. Auguſt. q.* 113. *putat eandem civitatem tria habuiſſe nomina, Ullamaus, Bæthel, Luza. Sed S. Hieron. in tradit* Ecce manifeſtiſſime comprobatur, Bæthel, non Ulam Luz, ut ſupra dictum eſt, ſed Luzam, id eſt, amygdalam, ante vocitatam. (*c*) Dedi.] *Schol.* ὤμοσα, juravi. (*d*) Profectus autem Jacob de Bæthel, fixit tabernaculum ſuum ultra turrim Gader.] *Hæc à S. Hieron. in tradit videntur referri non ex hoc loco, ſed ex paulo inferiore, ubi etiam habentur in vulgata, & hebræo, nimirum ante illa verba:* Factum eſt autem, quando habitavit Iſrael. (*e*) In Chabratha.] *A Complutenſi abeſt illud* in: *& apud S. Hieron. in tradit.* Et factum eſt, dum appropinquaret Chabratha in terra Chanaan, ut veniret Ephrata. *Qui etiam notat dictionem hebræam Chibrath, quæ nunc verſa eſt Chabratha, infra cap. 48. verti hippodromum: in hoc autem capite paulo poſt poni Hippodromum pro Ephratha. Teſtatur etiam Aquilam propoſitum nunc locum ita tranſtuliſſe,* καθ' ὁδὸν τῆς γῆς, id eſt, in itinere terræ. *Melius autem ipſe putat transferri,* In electo terræ tempore. *Alii ex hebræo reddunt,* quaſi tractum (*aut,* milliare) terræ. (*f*) In via Hippodromi Ephrata.] *In aliquot codicibus eſt,* ἐν τῇ ὁδῷ ἐφραθά, in via Ephrata. *S. Hieron.* ubi in hebræo dicitur, & ſepelierunt eam in via Ephrata, hæc eſt Bethleem, rurſus LXX pro Ephrata poſuerunt Hippodromum: *Quare via Hippodromi, & Ephratha, duæ, quantum ex S. Hier. colligitur, videntur interpretationes. Interpretatione quidem LXX utitur S. Hier. in cap. 4. Michææ,* Rachel in via erat, & in Hippodromo, id eſt, equorum curſu. Et ipſe Jacob Gen. 48. ἐγγίζοντός μου κατὰ τὸν ἱππόδρομον χαβραθὰ τῆς γῆς τοῦ ἐλθεῖν ἐφραθά. καὶ κατώρυξα αὐτὴν ἐκεῖ ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ ἱπποδρόμου. appropinquante me ad Hippodromum Chabratha terræ ad veniendum in Ephratha: & defodi eam in via hippodromi. (*g*) Et malum apparuit coram eo.] *Hæc abſunt a vulgata & hebræo.* (*h*) Campi.] *S. Hier.* Pro arbee in LXX campum habet, cum Chebron in monte ſita ſit. Eadem autem civitas dicitur & Mamre, ab amico Abrahæ ita antiquitus appellata.

CAP. XXXVI.

(*a*) Iſti filii Eſau.] *Alii codices,* οὗτοι υἱοὶ ἡσαῦ, οὗτός ἐστιν ἐδώμ, καὶ οὗτοι υἱοὶ σηείρ. Iſti filii Eſau: hic eſt Edom: & iſti filii Seir: *& ita S. Hier. niſi quod addit eo loco, quo habet noſtra,* & iſti principes eorum. (*b*) Chorræi.] *S. Hieron. in tradit. videtur hæc ſejungere à præcedentibus. Ita enim ſcribit,* Eſau, & Edom, & Seir, unius nomen eſt hominis: & quare varie nuncupetur, ſupra dictum eſt. Quod autem ſequitur (& Chorræi habitantis terram, & reliqua.) Poſtquam enumeravit filios Eſau; altius repetit, & exponit, qui ante Eſau in Edom terra principes fuerint ex genere Chorræorum, *&c. Vulg. tamen habet,* Iſti ſunt filii Seir Horræi habitatores terræ: *& paulo poſt.* Hi duces Horræi filii Seir in terra Edom: *quo loco etiam S. Auguſt. quæſt.* 120. *habet,* Horræi. (*c*) Jamin.] *Diodorus,* ὁ σύρος καὶ ὁ ἑβραῖος τὸν ἰαμεὶν ὕδωρ βούλονται λέγειν. ἀντὶ τοῦ, εὗρε πηγὴν ἐν ἐρήμῳ. οἱ δὲ ἑρμηνεύσαντες αὐτὴν πως τὴν λέξιν τὴν ἑβραϊκὴν τεθείκασι. Syrus & Hebræus, ἰαμεὶν, volunt aquam ſignificare; ac ſi diceretur, invenit fontem in deſerto: Qui autem ſunt interpretati, ipſam quodammodo dictionem hebraicam poſuerunt. *Schol. ex Aquila, & Symm.* τοὺς ἰαμείμ. *S. Hier. teſtatur Theodotionem, ut LXX vertiſſe,* τὸν ἰαμεὶν, *quod indicat numerum ſingularem: Aquilam vero, & Symm. uſos eſſe numero plurali: & multa in hunc locum affert: quæ legenda.* (*d*) Hæc nomina.] *S. Auguſt. in locut.* Hæc nomina principum Eſau ſecundum loca eorum in regionibus eorum, & in gentibus eorum, gentes appellans unius gentis, *&c. In aliqua editione additur* ἐν ὀνόμασιν αὐτῶν, in nominibus ipſorum, *quod videtur eſſe ex alia interpretatione, & ſatis reſpondet hebræo.*

CAP. XXXVII.

(*a*) Detulerunt.] κατήνεγκαν. *Ita Chryſoſt. & Theodoretus in hunc locum: & Schol. ex Cyrillo.* οἱ ἀπὸ ζέλφας καὶ βάλλας ψόγον πονηρὸν κατήγαγον ἐπὶ τὸν ἰωσήφ. Qui a Zelpha, & qui a Balla, crimen malum detulerunt in Joſeph. *Diodorus* ὁ σύρος καὶ ὁ ἑβραῖος ἀντὶ τοῦ κατήνεγκαν κατήνεγκεν ἔχουσι. τουτέστιν, ὁ ἰωσὴφ διέβαλε τοὺς ἀδελφοὺς τῷ πατρὶ, ὡς οὐκ εὐλαβεῖς ὄντας, ὅθεν καὶ ἐμισήθη παρ' αὐτῶν. Syrus & Hebræus, pro, κατήνεγκαν, habent κατήνεγκεν, id eſt, Joſeph criminatus eſt fratres patri, tanquam non modeſtos, nec bene compoſitos: quare etiam ab illis odio habebatur. *Symm.* καὶ ἔφερεν ἰωσὴφ διαβολὴν κατ' αὐτῶν πονηρὰν πρὸς πατέρα αὐτῶν, & afferebat Joſeph criminationem adverſus eos malam ad patrem ipſorum. *Aquila,* καὶ ἤνεγκεν ἰωσὴφ τὸν ψόγον αὐτῶν πονηρὸν πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ, & detulit Joſeph vituperationem eorum malam ad patrem ſuum. *nec multo aliter Complutenſis.* (*b*) Variam.] *Aquila,* ἀστραγάλειον, talarem: *Ita enim interpretatur S. Hier. & addit Sym. dixiſſe tunicam manicatam.* (*c*) Vos.] ὑμᾶς. *Philo in lib. de Joſeph videtur legiſſe* ἡμᾶς, nos. (*d*) Si valent.] *Schol.* τὴν εἰρήνην τῶν ἀδελφῶν σου, καὶ τὴν εἰρήνην τῶν βοσκημάτων, pacem fratrum tuorum, & pacem pecorum. (*e*) Malignabantur.] *Schol.* ἐδολιεύσαντο, dolum ſunt meditati. (*f*) Ut eriperet. *Ita etiam hebræus. In aliquot codicibus hæc antecedunt,* ἐζήτει γὰρ, quærebat enim, *& vulgata,* hoc autem dicebat volens eripere. (*g*) Odoramentis.] θυμιαμάτων *Aquila,* στύρακος, ſtyrace. (*h*) Quid utile.] *Aquila,* τί πλεονέκτημα, quæ acceſſio, & emolumentum: *alii interpretes,* τί κέρδος, quod lucrum. (*i*) Madianæi.] *ut S. Hier aut,* Madianitæ, *ut S. Auguſt. Schol.* ἰσμαηλῖται, Iſmaelitæ. *Quomodo autem Iſmaelitæ, & Madianitæ eſſe potuerint, diſputat. S. Aug. q.* 124. (*k*) Aureis.] *Notat S. Hier. in hebræo eſſe,* argenteis. (*l*) Petephræ.] *Ita S. Aug. q.* 127. *& ita teſtatur S. Hier. in latino ſcriptum eſſe: ſed legendum ait,* Putiphar. (*m*) Archimagiro.] *S. Auguſt. ibidem, & S. Ambr. in libro de Joſeph cap.* 4. præpoſito coquorum. *S. Hier. magis probat,* principi exercitus, & bellatorum: *quare in vulgata eſt,* magiſtro militum, *idque non diſplicet etiam S. Auguſt.*

CAP: XXXVIII.

(*a*) Hæc autem.] *S. Hieron. in tradit.* Hæc autem erat in Caſbi, quando peperit eum. Verbum hebræum hic pro loci vocabulo poſitum eſt, quod Aquila pro re tranſtulit, dicens: Et vocavit nomen ejus Selom: & factum eſt, ut mentiretur in partu, poſtquam genuit eum, &c. (*b*) Sava uxor.] *In vulgata eſt,* filia Suæ, uxor Judæ, *& reſpondet hebræo.* (*c*) Theriſtrum.] *De hoc dictum eſt ſupra. S. Cyprianus, lib. 3. ad Quirinum. numb. 38. hunc locum ita reddit:* Thamar cooperuit ſe pallio & adornavit: & cum aſpexiſſet eam Judas, viſum eſt ei meretricem eſſe. *Schol.* σπαθαρίσκον, *flabellum fortaſſe e palmulis factum, aut ſimile ſpathæ.* (*d*) Annulum.] τὸν δακτύλιόν σου καὶ τὸν ὁρμίσκον. *Aquila,* τὴν σφραγῖδά σου καὶ στρεπτόν σου. ſigillum tuum, & torquem tuum. *Schol.* ἄλλως φησὶν τὸν ὁρμίσκον, ὠράριον. ὁ δὲ ἅγιος Κύριλλος, κοσμήματι τῷ περὶ τὴν δέρρην, ἔθει χαλδαϊκῷ κοσμουμένῳ τῷ ἰούδᾳ. χρυσῷ γὰρ οὗτοι καὶ χεῖρας καὶ δέρριν καταλαμπρύνουσι, καὶ αὐτὴν τὴν τρίχα στεφανοῦσιν ἔσθ' ὅτε. aliud, τὸν ὁρμίσκον dicit, ὠράριον, orarium. *S. autem Cyrillus,* ornamento, quo δέρρις, (*id eſt pellis, aut veſtimentum e pillis confectum*) circumdatur, ex conſuetudine Chaldaica ornato Juda. Auro enim hi & manus, & δέρριν ſplendidam faciunt, & ipſum etiam capillum coronant interdum. (*e*) Virgam.] *Symm.* ἐγχειρίδιον, enchiridion. (*f*) Meretrix.] ἡ πόρνη. *Aquila,* ἡ ἐνδιηλλαγμένη, proſtituta illa. (*g*) Non fuit hic meretrix.] *A.* οὐκ ἦν ἐν τούτῳ διηλλαγμένη. non fuit in hoc proſtituta. (*h*) Derideamur.] *Aquila, & Symm.* γενώμεθα εἰς ἐξουδένωσιν, ſimus in contemptum. (*i*) Socerum.] *Schol.* κύριον, dominum. (*k*) Juſtificata.] *S. Hier. in tradit.* in hebræo habet, juſtificata eſt ex me, &c. (*l*) Quid diviſa eſt.] *Schol.* Syrus, & Hebræus, τί διεκόπη ἐπὶ σὲ διακοπή; quid diviſa eſt ſuper te diviſio? *Aquila,* τί διέκοψας ἐπὶ σὲ διακοπήν; quid diviſiſti ſuper te diviſionem? *Aliud Scholion* aliter, τί διήπλωσας καθ' ἡμῶν ἅπλωμα; quid trajeciſti contra nos expanſionem? *id eſt, ut opinor, membranulam ſecundinarum. Sanctus quidem Hier. inquit, Aquilam & Symm. pro maceria diviſionem tranſtuliſſe, ab eo quod infans diviſerit membranulam ſecundinarum.*

CAP. XXXIX.

(*a*) Eunuchus.] *Schol.* ὁ μὲν σύρος, μιᾷ προσηγορίᾳ τόν τε σπάδοντα καὶ τὸν πιστὸν ἄνδρα λέγει τοῖς δεσπόταις. ὁ δὲ ἑβραῖος ἀληθῶς εὐνοῦχον, καὶ τοῦτον ἀπὸ τῆς πίστεως. ἐπειδὴ φιλεῖ τὸ τῶν εὐνούχων γένος μάλιστα πιστεύεσθαι τὰ τιμιώτερα τῶν κτημάτων, καὶ αὐτὴν τὴν βασιλέων σωτηρίαν. Syrus quidem eodem vocabulo nominat & ſpadonem, & virum fidelem dominis: hebræus autem vere eunuchum & hunc ex fide: Solent enim eunuchorum potiſſimum generi

precioſiſſima quæque bona credi, & ipſamet regum ſalus. *Aliud ſcholium ad marginem quæſt. Theodoreti,* Eunuchi nominantur non ſoli ſecti, ſed etiam qui inter famulos ſunt εὐνοοῦντες τοῖς ἔχουσιν, benevoli poſſeſſoribus. Nonnulli autem dicunt ſolere Eunuchos Ægyptios habere uxores propter libidinem & ſalacitatem. *Verum de hoc Eunucho multa diſputat S. Hieron. & alij.* (*b*) Proſperans.] ἐπιτυγχάνων, *& poſſet etiam verti,* qui aſſequebatur quod cupiebat, fortunatus. *Quamobrem dubitat Theodoretus, quomodo in viro pio utatur hoc nomine ſcriptura: ac reſpondet manifeſto tamen oſtendere ſcripturam, hanc proſperitatem a Deo fuiſſe;* intelligebat enim, inquit, dominus ejus quia Dominus erat cum eo. *Aquila,* κατευθυνόμενος. *Symm* εὐοδούμενος, qui bene dirigebatur ac proſpere procedebat. (*c*) Propter me.] δι' ἐμέ. *S. Ambroſ. 2. offic. cap.* 17. præter me. (*d*) Et nihil eſt in domo hac quod ſupra me ſit.] *Hæc non referuntur a S. Ambroſ. loco indicato. A Complutenſi abſunt illa,* quod ſupra me ſit, *ac tamen reſpondent hebræo.* (*e*) Princeps cuſtodiæ carceris.] ὁ ἀρχιδεσμοφύλαξ, *S. Auguſt. in locut.* & dedit carceris cuſtos carcerem per manum Joſeph, pro eo, quod in manus Joſeph, per quod ſignificat in poteſtate. (*f*) Abductos.] τοὺς ἀπηγμένους, ὅσοι ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ. *A Compl. abeſt illud.* ὅσοι. *quare ita interpretatur,* adductos in carcere. *Symm. pro* ἀπηγμένους, *dixit,* δεδεμένους, vinctos.

CAP. XL.

(*a*) Princeps vinariorum.] *Ita S. Hieron. in tradit. quod græce eſt,* ὁ ἀρχιοινοχόος, *& poſſet verti,* præpoſitus pincernarum. *S. Ambroſ. cap. 6. habet,* præpoſitus vini, & præpoſitus piſtorum. *Aquila,* ὁ ποτιστής, καὶ ὁ πέσσων, pocillator, & panificus. (*b*) Princeps carceris] ὁ ἀρχιδεσμώτης. *S. Ambroſ. ibidem,* carceris clavicularius. (*c*) Fuerunt autem dies.] ἦσαν δὲ ἡμέρας. *S. Ambroſ. ibidem hanc rem narrans,* cum eſſent illic dies complures. (*d*) Viſio autem.] *In alijs codicibus eſt,* ὅρασις τοῦ ἐνυπνίου αὐτῶν. ὁ ἀρχιοινοχόος, καὶ ὁ ἀρχισιτοποιός, οἳ ἦσαν τῷ βασιλεῖ αἰγύπτου, οἱ ὄντες ἐν τοῖς δεσμωτηρίοις, viſio ſomnii eorum: præpoſitus pincernarum, & præpoſitus piſtorum, qui erant regi Ægypti, qui erant in cuſtodiis. *Complutenſis autem,* ὧν αἱ ὁράσεις τοῦ ἐνυπνίου αὐτῶν. ὁ οἰνοχόος, καὶ ὁ σιτοποιός, &c. quorum viſiones ſomnii eorum: pincerna, & piſtor, &c. (*e*) Perturbati.] *Aquila,* ἐμβεβρασμένοι, percuſſi, & concuſſi. *Symmachus,* σκυθρωποὶ, triſtes. (*f*) Propagines.] πυθμένες. *Aquila, & Symmachus.* κληματίδες, malleoli, & ſarmenta. *S. Ambr.* radices. *S. Hier. in trad. & S. Auguſt. in locut.* fundi. (*g*) Maturi.] *Aliquot codices habent,* πέπειρος βότρυας σταφυλῆς, maturos racemos uvæ. *Apud S. Hier. hæc de hoc loco referuntur.* Et ecce vitis in conſpectu meo, & in vite tres fundi, & ipſa germinans tres fundos. *Apud S. Ambr.* Erat vitis in conſpectu meo, in vite autem tres radices, & ipſa flores ferens, germina matura, & botryones uvarum. (*h*) Pincernarum principatum.] ἐπὶ τὴν ἀρχιοινοχοΐαν σου. *S. Ambr.* ſuper officium tuum priſtinum. (*i*) Furto furtive ablatus ſum.] κλοπῇ ἐκλάπην. *S. Ambr.* furtive captus ſum de terra hebræorum, & hic nihil mali feci, & miſerunt me in lacum carceris hujus. *Compl. quidem habet,* εἰς τὸν οἶκον τοῦ λάκκου τούτου, in domum ciſternæ hujus.] (*k*) Chondritorum.] *S. Hier.* Pro tribus caniſtris Chondritorum tres cophinos farinæ in hebræo habet *S. Aug. q.* 131. Quod aliqui codices latini habent, tria caniſtra alicæ, cũ græci habeant, χονδριτῶν, quod interpretantur, qui uſum ejuſdem linguæ habent, panes eſſe cibarios, &c. *Aquila,* τρεῖς κόφινοι γύρεως, tres cophini pollinis. *Sym.* τρία κανᾶ βαΐνά, tria caniſtra Baina. *Quidam ex hebræo interpretantur,* alba. (*l*) Opus piſtoris.] *S. Auguſt. quæſt. indicata,* opus piſtorum. *Compl.* ἔργῳ σιτοποιοῦ, opere piſtoris.

CAP. XLI.

(*a*) Pulchræ ſpecie.] *S. Hieron.* ſpecioſæ ad videndum. *Schol.* στερέμνιοι κρέει, καὶ παχεῖαι σαρξὶν, ſolidæ carne, & denſæ carnibus. (*b*) In Achi.] ἐν τῷ ἄχει. *Alii libri,* ἐν τῇ ὄχθῃ. *& ita videtur habuiſſe Philo in lib. de Joſeph. Ita enim hanc rem narrans inquit,* καὶ παρὰ ταῖς ὄχθαις νέμεσθαι. & apud ripas paſci. *Schol.* ἐν τῷ ἕλει. in loco ſtirpibus conferto, & uliginoſo, *aut,* in palude. *Aliud Scholium* ἄχος ἐστὶ τὸ λεπτὸν καὶ βοτανῶδες φυτεῖον, eſt plantarium tenue, & herboſum. *Job cap. 8. eadem dictio hebræa transfertur,* βούτομον. ἢ ὑψωθήσεται βούτομον ἄνευ πότου, *quod Aquila vertit,* ἢ πληθυνθήσεται ἄχος. *ubi vulgata editio habet,* carectum. *Et in Eccleſiaſtico cap. 40. ubi græca,* ἄχι ἐπὶ παντὸς ὕδατος, *latina,* ſuper omnem aquam viriditas. *S. Hieron. in tradit. notat Achi eſſe dictionem hebræam nonnihil mutatam, & ſignificare paludem.* (*c*) A vento corruptæ.] ἀνεμόφθοροι, *Schol.* ἐφθαρμένοι καύσωνι, πεφρυγμένοι ἀνέμῳ. corruptæ ab æſtu, arefactæ a vento. (*d*) Et erat ſomnium.] *Corrupte videtur legi apud S. Auguſt. in locut.* & non erat ſomnium. *Nam ipſemet locum explanat ſine negatione.* Amant ſcripturæ ſic loqui de ſomniis, cum fuerit evigilatum: tanquam reddita homini veritate vigilantium, tunc illud appareat ſomnium: quod, cum videretur, quaſi veritas fuit. (*e*) Turbata.] *Schol.* κατεπάγη, trajecta eſt. (*f*) Interpretes τοὺς ἐξηγητὰς, explanatores. *Aquila,* κρυφιαστὰς, occultorum cognitores. *Symm.* μάγους, magos. (*g*) Eſt nobis.] *In aliquot codicibus ſequitur,* τὰ ἐνύπνια ἡμῶν, ἀνδρὶ κατὰ τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ ἐπέλυσεν, ſomnia noſtra, viro juxta ipſius ſomnium ſolvit, & explicavit. (*h*) Eduxerunt.] *Schol.* δρομῇ ἤγαγον, curſim duxerunt. (*i*) Interpretibus.] *Rurſus Aquila,* πρὸς τοὺς κρυφιαστὰς, *& Symm.* μάγους. (*k*) Futuræ.] *S. Auguſt. quæſt.* 133. non futuræ illis, qui famem patientur, tamquam poſtea veniat illis ubertas: ſed futura erat tunc, quando loquebatur: tamquam diceret, ubertatis hujus, quam futuram ſignificaverunt boves bonæ, & ſpicæ bonæ, obliviſcentur homines in ea fame, quam ſignificaverunt boves, & ſpicæ malæ. *S. Ambroſ. cap. 7. habet tantum,* & obliviſcentur ubertatem. (*l*) Verum.] *Schol.* ἕτοιμον τὸ ῥῆμα. βέβαιος ὁ λόγος, promptum, ac paratum verbum, ſermo certus, & ſtabilis. (*m*) Locorum principes.] *Ita S. Auguſt. in locut. quod græce eſt* τοπάρχας, *Schol.* ἐπισκόπους. viſitatores. *eam dictionem S. Auguſt. interdum vertit*, ſuperintendentes. (*n*) Eſcas] βρώματα, *Schol.* γεννήματα, genimina, fruges. (*o*) Cuſtoditæ.] τὰ πεφυλαγμένα. *Aquila,* εἰς παραθήκην. *Sym.* εἰς ἐνθήκην, in depoſito. (*p*) Præco.] *S. Hier.* Pro quo Aquila tranſtulit, Et clamavit in conſpectu ejus adgeniculationem. Symm. ipſum hebraicum ſermonem interpretans ait, Et clamavit ante eum Abrech. Unde mihi videtur non tam præco, ſive adgeniculatio, quæ in ſalutando, vel adorando Joſeph, accipi poteſt, intelligenda, quam id, quod hebræi tradunt, dicentes patrem tenerum ex hoc ſermone transferri, &c. (*q*) Manum.] *Vulgata & hebræus, addunt,* aut pedem. (*r*) Pſonthom Phanech.] *Schol* ὁ σύρος ἔχει. Syrus habet, ὁ εἰδὼς τὰ κρυπτά, qui novit occulta. *Philo in lib. de Joſeph,* μετονομάζει δ' αὐτὸν ἀπὸ τῆς ὀνειροκριτικῆς ἐγχωρίῳ γλώττῃ προσαγορεύσας, Novum illi nomen imponit, ex judicatrice ſomniorum facultate vernacula lingua illum appellans. κρυπτῶν εὑρετὴς, ἢ ὀνειροκρίτης. abſconditorum repertor, aut ſomniorum judex. idem *S. Hier.* Licet hebraice hoc nomen abſconditorum repertorem ſonet; tamen, quia ab Ægyptio ponitur, ipſius linguæ debet habere rationem. Interpretatur ergo ſermone Ægyptio Zaphanath Phaanecha, ſive ut LXX tranferre voluerunt, ψονθομφανήχ, ſalvator mundi, &c. (*ſ*) Petephtræ.] *Quomodo Petephres, ſi erat eunuchus, habuerit filiam, diſputant S. Hier. in tradit. & S. Auguſt. quæſt. 136. S. Chryſoſt. hom. 63. non videtur putare hunc eſſe eundem atque eunuchum, de quo ſuperius dictum eſt, nec fortaſſe etiam Philo. vocat enim hanc uxorem clariſſimam præ ceteris; quippe quæ eſſet filia ſacerdotis Heliopoleos.* (*t*) Uxorem.] *Hic in vulgata, & hebræo, ſequitur:* Egreſſus eſt itaque Joſeph ad terram Ægypti. (*u*) Quia obliviſci.] *Ita etiam S. Chryſoſt. hom. 64. S. Hier* quia dixit, obliviſci me fecit, *& in aliquot codicibus græcis eſt,* λέγων, ὅτι ἐπιλαθέσθαι, *itemque paulo poſt,* λέγων ὅτι ηὔξησε. *quo tamen loco S. Hier.* quia creſcere me fecit. *Eſt autem hebraiſmus: nam utroque loco ſubintelligitur,* dixit. (*x*) Erant panes.] *Ita vetuſtiores codices, & S. Chryſoſt. Alii libri.* οὐκ ἦσαν ἄρτοι, non erant panes: *quibuſcum videtur facere vulgata,* fames erat, *ſed cum retenta lectione, hebræus & chaldæus.*

CAP. XLII.

(*a*) Languor.] μαλακία. *Aquila,* σύμπτωμα, caſus, calamitas. *Symm.* κίνδυνος, periculum. (*b*) Exploratores eſtis.] κατάσκοποί ἐστε. *Aquila,* ἐφοδευταὶ, inſidiatores. (*c*) Pacifici] *Aquila:* ὀρθοὶ, recti. *Symm.* ἁπλοὶ, ſimplices. (*d*) Veſtigia.] *Aquila & Symm.* τὰ κρυπτὰ, occulta, intima. (*e*) Manifeſti eritis.] φανεῖσθε. *Aquila, & Symm.* δοκιμασθήσεσθε, probabimini ac deprehendemini. (*f*) Per ſalutem.] *Ita S. Auguſt. q* 139. *(ubi de hac ſententia diſputat) quod græce eſt,* νὴ τὴν ὑγίειαν. *Aquila* ζῇ φαραώ, vivit Pharao. (*g*) Abducamini] ἀπάχθητε. *quo verbo etiam ſuperius ſignificatum eſt, conjici in carcerem. Aquila, & Symm.* δεθήσεσθε, vinciemini. (*h*) Sin autem non.] εἰ δὲ μή. *S. Auguſt. ibidem habet tantum,* ſin autem, *quaſi valeat,* ſin minus, *ut in Exodo dicitur.* (*i*) Marſupium.] *Aquila,* θύλακον, vas panarium. *Symm.* σάκκον, ſaccum.

CAP. XLIII.

(*a*) Et nuces.] *S. Hieron.* ſive, ut Aquila, & Symm. tranſtulerunt, ἀμύγδαλα, amygdala. Idcirco hoc capitulum poſuimus, ut ſciamus, ubi in noſtris codicibus habetur thymiama, in hebræo eſſe nechota, quod Aquila, ſtoracem tranſtulit, &c. (*b*) Et hoc argentum.] *Ita S. Auguſt. in locut. quod græce eſt,* καὶ τόδε τὸ ἀργύριον, *videtur autem illud,* τόδε, *valere idem atque,* ecce. (*c*) Propitius vobis.] *Sic interpungit etiam S. Ambroſ. & reliqui. S. Auguſt. in locut.* In his verbis, quibus dictum eſt, Propitius vobis, duo verba ſunt, quæ ſubaudiuntur, &, ſit, &, Deus. Plenum eſt enim, propitius ſit vobis Deus: quod omnino in græco uſitatiſſimum eſt. *S. Chryſoſt. homilia 64. videtur habuiſſe* Deus, *ſicut etiam S. Ambr. cap. 9.* (*d*) Probum acceptum habeo.] *Sic S. Ambroſ cap. 9. quod græce eſt,* εὐδοκιμοῦν ἀπέχω. *S. Auguſt. quæſt.* 143. probatum habeo. (*e*) Benedictus homo ille Deo.] *Hæc abſunt à vulgata & hebræo.* (*f*) Inteſtina.] τὰ ἔγκατα. *Alii codices habent* τὰ ἔντερα, *quod idem valet: alij,* τὰ σπλάγχνα, viſcera. (*g*) Ægyptiis.] *Ita libri veteres, & S. Chryſoſt. ibidem, & S. Auguſt. in locut. In nonnullis recentioribus ſequitur,* πᾶς ποιμὴν προβάτων, omnis paſtor ovium, *quæ videri poſſunt importata ex cap.* 46. (*h*) Jura ætatis τὰ πρεσβεῖα. *S. Ambr. cap.* 11. contra eum primitivus ſecundum ætatem (*i*) Ad ſeipſos.] πρὸς ἑαυτούς. *alii libri,* πρὸς αὐτούς, ad eos. (*k*) Inebriati.] *S. Hier.* Idioma linguæ hebraicæ eſt, ut ebrietatem pro ſatietate ponat. *Quod etiam notat S. Auguſt. q.* 144.

CAP. XLIV.

(*a*) Et injicite.] *S. Hieron. in tradit.* Et pone argentum uniuſcujuſque in ore ſacculi, & Condy meum argentum mitte in ſacculum junioris. Pro ſacculo, peronem, vel follem in hebræo habet. Pro Condy, id eſt, poculo, quod etiam in Eſaia legimus, Aquila, σκύφον. ſcyphum, Symmachus, phialam, tranſtulerunt. (*b*) Augurio auguratur.] *Schol. Samariticus,* καὶ αὐτὸς πειρασμῷ πειράζει ἐν αὐτῷ, & ipſe tentatione tentat in eo. (*c*) Augurabitur.] οἰωνιεῖται. *Alii codices, & Theodoretus,* οἰωνίζεται. *& S. Auguſt. q.* 145. augurio auguratur. *Schol.* καὶ γὰρ ἔγνωτε, ὅτι πειρασμῷ πειράζεται ὅμοιος ἐμοί. etenim noviſtis, quia tentatione tentat ſimilis mihi. (*d*) Dependet.] *Aquila,* συνδεδεμένη, colligata. *Symm.* ἐνδέδεται, illigata eſt. (*e*) Ut non videam.] *de hac locutione S. Auguſt. in locut.*

CAP. XLV.

(*a*) Ad vitam.] *S. Ambroſius cap.* 12. ad vitam veſtram. *Aquila,* ζώωσιν, vivificationem. *Symm.* σωτηρίαν, ſalutem. (*b*) Et enutrire.] *Ita vertimus, ut quam minimum à S. Auguſt. diſcederemus, qui quæſt. 148. hæc ita refert.* Miſit me Deus ante vos remanere veſtrum reliquias ſuper terram, & enutrire veſtrum reliquias. *Complutenſis, pro,* ἐκθρέψαι ὑμῶν, *habet* ἐκτρέψαι ὑμῶν. *Valde autem ſuſpicamur hujus ſecundæ partis hanc eſſe ſententiam,* ad danda vobis alimenta in evaſionem magnam, & incolumitatem a ſummo famis periculo. *Nam ita videtur habere hebræus.* (*c*) Arabiæ.] *S. Hier.* Hic Arabiæ additum eſt; In hebræis enim voluminibus non habetur. Unde & error increbruit quod terra Goſem in Arabia ſit. (*d*) Vehicula.] φορεῖα. *Ita libri veteres, & S. Hieron*: Pro vehiculis, quæ LXX & Theodotio τὰ φορεῖα interpretati ſunt, jumenta reliqui tranſtulerunt. *In aliis libris eſt*, πορεῖα, quæ ad iter faciendum ſunt neceſſaria. *In aliis*, φορτία. ſarcinas. S. *Ambroſ*: *cap*: 13. *ita hanc rem narrat*, & mandat impleri eorum ſarcinas tritico, & vehicula dari. (*e*) Valis.] τῶν σκευῶν. *In aliquot libris eſt*, ἐπισκευῶν, ſupellectilibus. (*f*) Eximias.] ἐξηλλασσούσας. *Alij vertunt*, mutatorias: *quarto Reg*: *cap*: 5. *eſt*. ἀλλασσομένας. *Schol*. ὁ σύρος, πέντε ζυγὰς στολῶν καὶ διακοσίους χρυσίνους. Syrus, quinque paria ſtolarum, & ducentos aureos. (*g*) Eadem.] κατὰ τὰ αὐτά. *Alij libri*, κατὰ ταῦτα, juxta hæc.

CAP. XLVI.

(*a*) PRomovens.] Ἀπάρας, *ſic in libris ſequentibus videbimus a Patribus transferri dictionem iſtam*: *& ſignificare ſolet, quaſi movere caſtra*. S. *Ambroſ*: *cap*: 14. *habet*, & elevans ſe, *ut videatur legiſſe*, ἐπάρας. (*b*) Aſcendere te faciam.] ἀναβιβάσω σε. S. *Auguſt*: *in locut*. Sic habent græci, quod latini habent, & ego deducam te in finem. S. *Ambr*: *ibidem*, & ego deducam te in perpetuum, (*c*) Facti ſunt autem.] S. *Hieron*: *in tradit*. Sed & illud, quod ſupra legimus, [Facti ſunt autem filii Manaſſe, quos genuit ei concubina Syra, Machir: & Machir genuit Galaad. Filii autem Ephraim fratris Manaſſe, Suthalaam, Ethaam: filii vero Suthalaam Edom,] additum eſt. *Habentur tamen in omnibus collatis libris, & referuntur etiam a Philone in libro de congreſſu quærendæ eruditionis gratia*. (*d*) Septuaginta quinque.] *De hoc numero diſputat in tradit. S. Hier*: *& S. Auguſt*: *quæſt*: 152. *& 16. de civit*: *cap*: 40. (*e*) Ut occurreret.] S. *Auguſt*: *in locut*. ut venirent ſibi obviam juxta heroum civitatem.] Neſcio utrum heroum nomen facile in ſcripturis reperiatur. S. *Hieron*: *ibid*. In hebræo nec urbem habet heroum, nec terram Rameſſe, ſed tantummodo Goſen. Nonnulli Judæorum aſſerunt, Goſen nunc Thebaidem vocari. (*f*) Uberi.] πίονι. *In alijs libris eſt*, πλείονι, plurimo. *Pſalmo quiddem 77. ubi recentiores codices habent* ἀπέκτεινεν ἐν τοῖς πλείοσιν, *in vetuſtioribus eſt*, ἐν τοῖς πίοσιν, *& in vulgata*, occidit pingues. (*g*) Moriar.] ἀποθανοῦμαι, Aquila, ἀποθάνοιμι, mortem obeam.

CAP. XLVII.

(*a*) HAbitabimus.] *Hic in vulgatis codicibus additur*, οἱ παῖδές σου, pueri tui: *& ordo verborum, quæ a Pharaone dicta ſunt ipſi Joſeph, alius eſt eb eo, qui in hac editione, & magis reſpondet hebræo. Sed noſtra videtur convenire cum* S. *Chryſoſt. homil*. 65. *& cum* S. *Auguſt*: *quæſt*: 155. *Qui de his ipſis verbis diſputans, quæ ſoli Joſeph Pharao dixit, ita inquit*, Quorum omnium in codicibus græcis, qui a diligentioribus conſcripti ſunt, quædam obeliſcos habent, & ſignificant ea quæ in hebræo non inveniuntur, & in LXX inveniuntur: quædam aſteriſcos: quibus ea ſignificantur, quæ habent hebræi, nec habent LXX. (*b*) Quos incolo.] *Ita S. Auguſt*: *quæſt*: 156. *quo verbo vult ſignificari peregrinantis habitationem. Aquila*, ἡμέραι ἐτῶν τῆς προσηλυτεύσεώς μου, dies annorum incolatus mei. (*c*) Iſtam.] ταύτην. *Abeſt dictio iſta ab aliquot codicibus. & S. Auguſt*: *in locut*. Præter terram ſacerdotum tantum non poſſedit Joſeph: quaſi dixiſſet, præter terram ſacerdotum tantum, omnem terram poſſedit Joſeph. (*d*) In datione.] *Aquila*, ἀκριβασμὸς γὰρ τοῖς ἱερεῦσιν. *Symm*: σύνταξις γὰρ ἦν τοῖς ἱερεῦσιν. conſtitutum enim erat ſacerdotibus. *Conſueſſe autem Aquilam*, ἀκριβασμὸν *vocare conſtitutionem, & ordinationem, conſtabit ex alijs locis. Schol*. καὶ γὰρ μερὶς ἦν τοῖς ἱερεῦσιν ἐκ συγχωρήσεως φαραώ. Etenim portio erit ſacerdotibus ex conceſſione Pharaonis. (*e*) Non erat.] *In Compl*: *eſt*, ἣ οὐκ ἦν, quæ non fuit. (*f*) Et habuerunt.] ἐκληρονόμησαν. *aut, ut in alijs libris*, ἐκληρονομήθησαν. *Aquila*, κατεσχέθησαν, καὶ ηὐξήθησαν, poſſederunt, & creverunt. (*g*) Super ſummitatem.] ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ. S. *Hieron*: *in tradit*. contra ſummitatem virgæ ejus. S. *Auguſt*: *q*. 162. Quod habent latini codices, & adoravit ſuper caput virgæ ejus, nonnulli codices emendatius habent, adoravit ſuper caput virgæ ſuæ, vel, in capite virgæ ſuæ, ſive, in cacumine, vel, ſuper cacumen: *& cetera, quæ diligenter legenda ſunt. Theodoretus quidem q*. 108. *videtur interpretari pro*, ſuæ. *Sed Chryſoſtom*: *in epiſt*: *ad hebræos* 26. ejus. *Aquila*, ἐπὶ τὴν κεφαλὴν τῆς κλίνης. ad caput lecti. *Quam interpretationem probat S. Hieronym*: *& agnoſcit etiam S. Auguſt*: *Symmachus autem eadem ſententia*, ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς κλίνης, ad faſtigium lecti. S. *Paulus ſecutus LXX in epiſtola ad hebræos, cap*: 11. ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ, *quamvis in latina vulgata tantum ſit*, faſtigium virgæ ejus.

CAP. XLVIII.

(*a*) TUrbatur.] S. *Auguſt*: *in locut*: *probat hanc interpretationem verbi*, ἐνοχλεῖται, *licet alij verterint*, vexatur, *alij*, æſtuatur. S. *Hier*: *in tradit*. ægrotat. (*b*) Erunt in nomine.] *In aliquot codicibus, & apud S. Chryſ*: *hom*: 66. *legitur*, σοὶ ἔσονται. ἐπὶ τῷ ὀνόματι, *&c*. S. *Hier*. Quos autem generaveris poſt hæc, tui erunt: in nomine fratrum ſuorum vocabuntur, S. *Aug*: *q*. 164. Natos autem ſi genueris poſtea; tibi erunt: in nomine fratrum ſuorum appellabuntur in ſortibus eorum. (*c*) Hippodromum Chabathra.] *De hoc loco dictum eſt ſupra in cap*: 35. (*d*) Qui tibi hi.] *In Compl*: *& apud S. Chryſ*: τίνες οὗτοι; qui ſunt hi? (*e*) Qui eruit me.] *Schol*: ὁ ἀγχιστεύς, redemptor, ultor. (*f*) Grave ei.] *Symm*: ἀηδὲς αὐτῷ, injucundum ei. *Aquila*, ἐκακώθη, afflictus eſt. (*g*) In multitudinem.] S. *Ambr*: *in lib*: *de benedict*: *Patriarch*: *cap*: 1. multitudo gentium. (*h*) Sicimam.] S. *Hier*: Sicima juxta græcam & latinam conſuetudinem declinata eſt: alioquin hebraice Sichem dicitur: ut Joannes quoque Evangeliſta teſtatur: Licet vitioſe, ut Sichar legatur, error inoleverit: & eſt nunc Neapolis urbs Samaritanorum. Quia igitur Sichem lingua hebræa transfertur in humerum; pulchre alluſit ad nomen, dicens: & ego dabo tibi humerum unum. Pro præcipuo enim (id eſt, ἐξαίρετον) unum ſcribitur in hebræo.

CAP. XLIX.

(*a*) DUrus ad ferendum] S. *Hieron*: *hunc locum ex LXX ita refert*. Durus ad ferendum, & durus procacitate, injuria, ſicut aqua, non ebullias. Aſcendiſti enim ſuper lectulum patris tui, & tunc violaſti ſtratum meum, cum aſcendiſti. S. *Ambroſ*: *in lib*: *de benedict*: *cap*: 2. durus portari, durus, & temerarius affeciſti me contumelia: ſicut aqua non efferveas. *Diodorus*. Syrus habet, ῥουβὲν πρωτότοκός μου, ἡ δύναμίς μου, καὶ ἀρχὴ τῆς ἰσχύος μου. ἐπλανήθης, ὡς ὕδωρ, μὴ παραμείνῃς, ἀντὶ τοῦ μὴ ζήσῃς. Ruben primogenitus meus, virtus mea, & principium fortitudinis meæ: vagatus es, ſicut aqua: ne permaneas, pro, ne vivas. *Aquila*, σὺ ἰσχύς μου, καὶ κεφάλαιον λύπης μου, περισσὸς ἄρσει καὶ περισσὸς κράτει: ἐθάμβωσας ὡς ὕδωρ, μὴ περισσεύσῃς. Tu fortitudo mea, & caput doloris mei, abundans elatione, & abundans potentia: turbaſti, ut aqua: ne excellas. *Symm*: ῥουβὲν πρωτότοκός μου, καὶ ἀρχὴ ὀδύνης, περισσὰ λαβεῖν, καὶ ἐκ περισσοῦ ὑπερζέσας ὡς ὕδωρ, οὐκ ἔσῃ περισσότερος. Ruben primogenitus meus, & principium doloris, ad capiendum excellentia: & præter modum efferbuiſti ut aqua: non eris excellentior. S. *Hieron*: *ex hebræo, licet non eodem modo ſit in vulgata*, fortitudo mea, & capitulum in liberis meis: major ad portandum, & major robore: effuſus es, ſicut aqua: ne adjicias. Aſcendiſti enim cubile patris tui, & contaminaſti ſtratum in aſcenſu. *Theodoretus quæſtione ultima interpretatur illud*, ὡσεὶ ὕδωρ μὴ ἐκζέσῃς, *pro*, μὴ θερμανθῇς εἰς πολυγονίαν, non calefias ad multos procreandos. (*b*) Propoſiti ſui.] ἐξαιρέσεως αὐτῶν. *Interpr*: *Orig*: voluntatis ſuæ. S: *Hieron*: adinventionis ſuæ. S. *Chryſ*: *homil*: 67. *videtur habuiſſe*, ἐξ αἱρέσεως αὐτῶν, ex electione ſua. (*c*) Non contendant.] *Ita S Ambroſ*: *cap*: 3. *quod græce eſt*, μὴ ἐρίσαι τὰ ἥπατά μου. *Et S. Hieron*: *ex LXX* non æmuletur jecur meum: *In aliis libris græcis, & apud S. Chryſoſt*: *eſt*, μὴ ἐρείσαι. *& Tertullianus adverſus Judæos*, non incubuerint viſcera mea. *Interpr*: *Origen*: non innitantur viſcera mea. (*d*) Subnervaverunt.] *Schol*: ἐξερρίζωσαν τεῖχος, *& S. Hieron*: *ex hebræo*, ſuffoderunt murum. (*e*) Laudent] αἰνέσαισαν. *Ita Theodoretus in codice manuſcr*: *Interp*: *Origen*: collaudant, *& paulo poſt*, adorent. *In alijs codicibus græcis, & apud Chryſoſt*: *eſt*, αἰνέσουσι. *Et S. Cyprianus lib*: 1. *adverſus Judæos*, *S. Hieronym*: *in tradit*: *S. Ambroſ*: *cap*: 4. *S. Auguſt*: 16. *de civit*: *cap*: 41. laudabunt. (*f*) Princeps.] *Schol*: ἀκύλας σκῆπτρον δὲ ἡ φυλὴ ὀνομάζεται. Aquila, σκῆπτρον, ſceptrum: ſceptrum autem nominatur ipſa tribus. (*g*) Quæ repoſita.] *Ita S. Auguſt*: *lib*: *xij*. *contra Fauſtum cap*: 42 *& lib*: 16. *de civit*: *cap*: 41. *& S. Cyprianus loco indicato*, quoadusq; veniant depoſita illi, *quod græce eſt*, ἕως ἂν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ. *quam lectionem habent, S. Chryſ*: *Cyrillus in Glaphyris, Clemens Alexandrinus, & Euſebius Cæſarienſis. In aliis codicibus eſt*, ᾧ ἀπόκειται, *quam lectionem ſequuntur S. Ignatius, S. Irenæus, Tertullianus de Trinitate, S. Ambroſius. S. Leo Papa*: *& S. Hieronymus explicans prophetiam de Dan, ita inquit*, ut veniat cui repoſitum eſt, & ipſe erit expectatio gentium. *Juſtinus martyr & interpres Origenis utramque lectionem agnoſcunt. In codicibus Theodoreti manuſcriptis in eadem ultima quæſtione bis eſt*, ὁ, *al*: ὁ ἀπόκειται, qui reſervatur, *aut*, quod reſervatur. (*h*) Ad helicem.] *Ita S. Cyprianus loco indicato, græce eſt*, τῇ ἕλικι. *& apud S. Ambroſium, & S. Auguſt*: cilicio, *vel*, cilicium. *Interpr*: *Origen*: ad palmitem. S. *Hieron*: funiculo. (*i*) Gratifici.] *Sic voluit Interpr. Orig*: *vertere dictionem græcam*, χαροποιοὶ, *quam lectionem habent vetuſti codices, & Cyrillus in Glaphyris, & Diodorus Tarſenſis, & Theodoretus; qui hinc putant ſignificari lætitiam orbi terrarum ex ſalutari illa paſſione proventuram*: *quare verti poſſet* lætifici. *Diodor*: *ita explicat*: δείκνυσι τὴν ἀπὸ τοῦ πάθους γινομένην εὐθυμίαν. εὐφροσύνη γὰρ τῆς οἰκουμένης τὸ σωτήριον πάθος. *In aliis libris eſt*, χαροποί. *& Schol*: θερμοὶ, διάπυροι, φοβεροί, ardentes, ignei, terribiles. *In latinis libris varie legitur. Irenæus*, lætificabuntur oculi ejus. S. *Ambroſ*: hilares. S. *Cyprianus*, formoſi, *aut, ut eſt in manuſcriptis codicibus*, formidoloſi. S. *Hieron*: *in cap*: 55. *Eſa*. gratioſi. S. *Auguſt*: *contra Fauſtum*, fulgentes, 16. *de civit*: fulvi. (*k*) Super vinum.] *In multis libris græcis eſt*, ἀπὸ οἴνου. *& apud latinos fere*, a vino. S. *Ambroſ*: *abſolute*, hilares oculi ejus vino. (*l*) Vir agricola.] *Schol*: ἄνθρωπος εἰς φόρον δουλεύων, homo in tributum ſerviens, *quemadmodum etiam vertit S. Hieron*: *ex hebræo. Aquila, & Symm*: καὶ ἔσται γεωργὸς ὑπηρετεῖν, & eſt agricola ad ſubminiſtrandum. (*m*) Fiat Dan.] *In aliquo codice eſt*, ἐγενήθη τῷ δὰν, factus eſt ipſi Dan. *S. Ambroſ. cap*. 7. & factus eſt Dan ipſe ſerpens. (*n*) Tentatio.] *Sic S. Ambroſ. cap*. 8. *quod græce eſt*, πειρατήριον. *& poteſt etiam ſignificare globum, atque incurſionem Piratarum, ut in Job notabitur. Aquila*, εὔζωνος. accinctus, *ſive*, expeditus: *utroque enim modo interpretatur S. Hieron. & bene putat iſta dictione hebræam reddi. Symm*. λόχος, agmen inſidiatorum. (*o*) Delicias.] *Sic etiam eſt in vulgata latina, quod græce*, τρυφήν. *In alijs libris. & apud S. Chryſoſt. eſt* τροφήν, *& S. Ambroſ. cap*. 9. dabit eſcam. (*p*) Virgultum reſolutum.] *Sic interpretatur S. Hieron*. στέλεχος ἀνειμένον. S. *Ambroſ*: *cap*. 10. *habet*, vitis remiſſa, porrigens in germine decorem. (*q*) Maledicebant] S. *Ambroſ. cap*. 11. maledicebant, & intendebant in eum domini arcum. *Niſi legendum ſit*, arcuum. *Schol*. τὸ σαμαρειτικόν. Samariticum. καὶ ἐμίσησαν αὐτὸν κάτοχοι μερίδων: καὶ διέμεινεν ἐν βάθει τόξευμα αὐτοῦ, & oderunt eum tenaces factionum: & manſit in profundo arcus ejus. (*r*) Qui confortavit.] ἐκεῖθεν ὁ κατισχύσας ἰσραὴλ, παρὰ θεοῦ τοῦ πατρός σου. S. *Auguſt. in locut*. Inde, qui confortavit Iſrael, mirum ſi non ſubauditur, eſt, ut plenum ſit, inde eſt, qui confortavit Iſrael, S. *Ambroſ. cap*. 11. Ille, qui prævaluit a Deo Iſrael patri tuo, & adjuvit te Deus meus. Quis eſt, qui confortavit Iſrael, & adjuvit filium; niſi ſolus Deus pater, &c. *Secundo autem Off. cap*. 16. *ſic per compendium refert hanc benedictionem*, Filius ampliatus meus Joſeph, filius meus ampliatus, Zelotes filius meus, filius meus adoleſcentior: adjuvet te Deus meus; & benedicat te benedictione cœli a ſummo, benedictione terræ habentis omnia; propter benedictiones patris tui, & matris tuæ: prævaluit ſuper benedictiones montium manentium, & deſideria collium æternorum. *Apud Theodoretum legitur*. ὁ κατισχύσας σε, qui confortavit te. *S. Hieron*: *in tradit. ex hebræo vertit*, inde paſcetur lapis Iſrael a Deo patris tui. (*ſ*) Benedictionem.] *S. Ambroſ. eodem cap*. 11. Benedictiones patris tui, & matris prævaluit. Benedictiones montium manentium, & deſideria collium æternorum erunt ſuper caput Joſeph. *In aliquo codice eſt, & fortaſſe apud Chryſoſt*. θινῶν αἰωνίων, αἳ ἔσονται ἐπὶ κεφαλῆς ἰωσήφ, collium æternorum, quæ erunt ſuper caput Joſeph. *Apud Theodoretum (nec multo aliter apud S. Chryſoſt.)* ὑπερίσχυσας ὑπὲρ εὐλογίαν (*al*. εὐλογίας) ὀρέων μονίμων, καὶ ἐπιθυμίας θινῶν αἰωνίων. ἔσονται, &c. Prævaluiſti ſuper benedictionem montium ſtabilium, & deſideria acervorum æternorum: Erunt, &c. *Addit autem Theodoretus, Aquilam*, τὰς θῖνας *eſſe interpretatum* βουνούς, colles. *S. Hieron. in* 47. *Ezechielis dicit ſignificare cumulos arenarum*. (*t*) Adhuc.] *illud* ἔτι *abeſt a Chryſoſt. & Theodoreto, ſed non a S. Hieron. in tradit*. (*u*) Dat eſcam.] δώσει τροφήν. *Apud eoſdem legitur ſicut etiam in Complutenſi*, διαδώσει, diſtribuet. *S. Hieron*. dabit eſcam. *S. Ambroſ. cap*. 12. & ad veſperam dividet eſcam principibus. *Aquila*, διαμεριεῖ λάφυρα, *Symm*. μεριεῖ σκῦλα, dividet ſpolia. *Alius Schol*. Syrus, ἑσπέρας ἁρπάσεται καὶ τὸ πρωϊνὸν μεριεῖ σκῦλα, veſpere rapiet & mane dividet ſpolia. *Attamen S. Hieron. ex hebræo*, In matutino comedet prædam, & ad veſperam dividet ſpolia.

CAP. L.

(*a*) SEpultoribus.] *S. Auguſt. in locut*. Non invenit lingua latina, quemadmodum appellaret ἐνταφιαστάς. Non enim ipſi ſepeliunt, id eſt, terræ mandant corpora mortuorum, quod non eſt græce, ἐνταφιάσαι, ſed θάψαι. Illi ergo ἐνταφιασταὶ id agunt, quod exhibetur corporibus humandis, vel condiendo, vel ſiccando, vel involvendo, & alligando: in quo opere maxime Ægyptiorum cura præcellit. Quod ergo dicit etiam, ſepelierunt, curaverunt, intelligere debemus. (*b*) Pro me.] *Hæc non referuntur a S. Auguſt. in locut. & multi etiam græci codices non habent* περὶ ἐμοῦ, *quemadmodum neque vulgata*. (*c*) Et cognatio ejus.] *In aliis græcis codicibus legitur* καὶ τὴν συγγένειαν, & cognationem. *Pro quo in hebræo eſt*, tantum parvulos ſuos. (*d*) Oſtendimus in eum.] *In aliis codicibus græcis eſt*, ἃ ἐνεδειξάμεθα αὐτῷ. *& S. Auguſt. in locut*. quæ oſtendimus ei. Ex hac locutione ait & Apoſtolus, Alexander ærarius multa mala mihi oſtendit: oſtendimus enim dictum eſt, vel, oſtendit, pro eo, quod eſt, fecimus, vel, fecit. (*e*) Accipe.] *S. Aug. in locut*. Puto inde eſſe dictum, accipe, ac ſi diceretur, æquo animo accipe, hoc eſt, noli indigne ferre. (*f*) Dei enim ſum ego.] *Aquila*, ὅτι μὴ ἀντὶ θεοῦ ἐγώ; *al*. ὅτι μὴ θεὸς ἐγώ; quoniam numquid pro Deo ego? *al*. quoniam numquid Deus ego? *Symm*. μὴ γὰρ ἀντὶ θεοῦ ἐγώ; *al*. εἰμὶ ἐγώ; nunquid enim pro Deo ego? *al*. ſum ego? *Samariticus autem*, μὴ φοβεῖσθε, καὶ γὰρ φοβούμενος θεόν εἰμι ἐγώ. Ne timeatis: etenim timens Deum ſum ego.

E X O D U S.

CAP. I.

(*a*) ANimæ de Jacob.] *Ita Interp. Origenis homilia* 1. *in Exodum. In Complutenſi eſt*, ψυχαὶ αἱ ἐξελθοῦσαι ἐξ ἰακώβ, animæ egreſſæ ex Jacob. (*b*) Effuſi facti ſunt.] χυδαῖοι ἐγένοντο. *Interpr. Origenis*, & in multitudine magna diffuſi ſunt. χυδαῖον *ſæpe ſignificat, vulgare, & ex copia vile. Quare admonet Theodoretus q*. 1. *non eſſe hoc loco accipiendum quaſi per contumeliam dictum, quemadmodum nonnulli acceperint, ſed tantum numeroſam multitudinem ſignificare. Ita enim creverunt, inquit, ut per univerſam illam terram diffunderentur*. οὕτως ηὐξήθησαν, ὥστε κατὰ πάσης ἐκείνης ἐκχυθῆναι γῆς. *Aquila*, ἐξήρπυσαν, *Symm*. ἐξῆρψαν, erepſerunt. (*c*) Alius.] *Aquila, & Theodotio*, καινός, novus. (*d*) Præfectos operum.] ἐπιστάτας τῶν ἔργων. *Interp. Origenis*, magiſtros operum. *Schol*. ἐργοδιώκτας, *qui inſtando, & urgendo exigerent opus, ut infra cap*. 3. (*e*) Abhorrebant.] ἐβδελύσσοντο οἱ αἰγύπτιοι ἀπὸ τῶν υἱῶν ἰσραήλ: *quod fortaſſe etiam poſſet verti*, abominationi habebantur Ægyptii a filiis Iſrael. *Aquila*, ἐσικχαίνοντο, execrabantur. *Schol* ὁ σύρος, καὶ ὁ ἑβραῖος. ἐθλίβοντο ὁρῶντες αὐτοὺς πληθυνομένους, καὶ ἐκάκουν αὐτούς. Syrus, & Hebræus: cruciabantur videntes illos augeri, & affligebant eos. (*f*) Pariunt enim.] *Symmac*. μαῖαι γάρ εἰσι, καὶ πρὶν εἰσελθεῖν τὰς μαίας, τίκτουσιν, obſtetrices enim ſunt: & priuſquam ingrediantur obſtetrices, pariunt. *Theodotio*, ὅτι ζωογονοῦσιν αὐταί. διότι πρὶν εἰσελθεῖν πρὸς αὐτάς, τίκτουσιν. quoniam ipſæmet vivificant, & incolume præſtant: quare, priuſquam ingrediamur ad eas, pariunt. (*g*) Fecerunt ſibi domos.] *Schol*. ἀντὶ τοῦ, pro eo, quod eſt, ἐξ αὐτῶν γένος ἐπλήθυνεν, ηὔξησεν ὁ θεὸς αὐταῖς τὸ γένος, ipſarum genus multiplicavit, auxit Deus ipſis genus.

CAP. II.

(*a*) LEvi.] *In aliquot codicibus ſequitur*, καὶ ἔσχεν αὐτήν, *& apud S. Aug in locut. in Exodum*, & habuit eam, & concepit. (*b*) Elegantem.] *Ita interpr. Origenis*: *quod græce eſt*, ἀστεῖον, *Aquila*, ἀγαθόν. bonum, *Symm*. καλόν, pulchrum. (*c*) Thibin.] θῖβιν. *Alius codex, & Cyrillus in Glaphyris habent*, θίβην; theben. *In aliis* eſt, θίβην, thiben. *S. Auguſt. in locut*. Quid ſit thiben, ideo difficile eſt noſſe; quia nec græcus interpres ex hebræo, nec latinus ex græco vertit hoc nomen, ſed tranſtulit ut invenit. *Interpr. Origenis*. Tibis. genus eſt tegminis ex virgis aut ex papyro contextum, vel etiam ex arborum cortice formatum. *Schol*. θίβη, κιβωτὸς παπύρου, ἢ ὑδρία, ἢ πλυσμός, ἣν τινες καλοῦσι σίπην. eſt arca ex papyro, vel hydria, vel latum vas, quam nonnulli vocant σίπην. *In aliqua editione eſt*, θίβην παπύρου. *In Complutenſi vero*, θήκην, thecam (*d*) Illa autem dixit.] *In aliis codicibus* καὶ εἶπεν αὐτῇ, & dixit ei. (*e*) Expellebant.] ἐξέβαλλον. *Alii libri*, ἐξέβαλον, *& S. Auguſt. & vulgata*, ejecerunt. (*f*) Et hauſit eis.] *Hæc abſunt a Complutenſi, ut etiam a vulgata*. (*g*) Raguel.] *Schol*. ἰοθόρ. Jothor. (*h*) Aliena.] *In aliis codicibus hæc ſequuntur, quorum magna etiam pars habetur in Complutenſi*: ἔτι δὲ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱὸν δεύτερον, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐλιέζερ, λέγων, ὁ γὰρ θεὸς τοῦ πατρός μου, βοηθός μου, καὶ ἐρρύσατό με ἐκ χειρὸς φαραώ. *Pro quibus eſt in vulgata*, Alterum vero peperit, quem vocavit Eliezer, dicens: Deus enim patris mei, adjutor meus, & eripuit me de manu Pharaonis. *Quæ tamen non habentur in hebræo, neque in paraphraſi Chaldaica*: *ſed prope eadem afferuntur infra cap*. 18. *inde S. Stephanus Act*. 7. *potuit ſumere Moyſem in terra Madian genuiſſe duos filios*.

CAP III.

(*a*) SOceri.] γαμβροῦ. *Ita fere vetuſti codices, & Cyrillus Alexandrinus. lib*. 2. περὶ τῆς ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσεως. *de adoratione in ſpiritu, & veritate. In aliis eſt* πενθεροῦ, *quod idem hoc loco valet*. (*b*) Montem.] *In quibuſdam codicibus eſt*, τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ montem Dei. *quemadmodum & in vulgata*. (*c*) Igne flammæ.] *Sic Juſtinus Martyr adverſus Tryphonem, & Cyrillus lib. indicato. Et in ſecunda antiphona ex majoribus ante Natalem Domini*, Qui Moyſi in igne flammæ rubi apparuiſti. *Ita etiam Act*. 7. *in editione latina*, in igne flammæ rubi. *Sed & ibi codices græci, & multi hic, & Theodoretus q*. 5. *habent*, ἐν φλογὶ πυρός. *Et S. Cyprianus lib*. 2. *adverſus Judæos*, in flamma ignis de rubo. *quo loco multa ex hoc capite refert S. Auguſt. q*. 3. in flamma ignis in rubo. S. *Ambr. lib*. 1. *de ſpiritu ſ. c*. 16. vox facta eſt de flamma ignis, *& in lib. de fide contra Arianos cap*. 8. Moyſi in rubo in flamma ignis apparuit. (*d*) Uritur.] *Ita S. Ambroſ*: *vertit loco indicato de ſpiritu ſ. quod græce eſt*, καίεται, *&* κατεκαίετο. *Cyprianus autem, pro*, καίεται *habet, ardere, pro* κατακαίεται, *cremari. Aquila, pro*, καίεται, *dixit*, ἀναπτόμενος, accenſus, *Symm*. φλεγόμενος, inflammatus. (*e*) Solve.] λῦσαι. *Symm*. ὑπόλυσον, ſolvendo tolle. *Aquila*, ἔκσπασον, extrahe. (*f*) Et ego vidi.] *Non multo aliter Aquila*, καί γε ἑώρακα σὺν τὸν ἀποθλιμμόν, ὃν οἱ αἰγύπτιοι θλίβουσιν αὐτούς. (*g*) Interrogabunt me.] *In aliis editionibus partim eſt*, καὶ ἐρωτήσουσί με, & interrogabunt me, *partim*, καὶ ἐὰν ἐρωτήσωσί με, & ſi interrogaverint me. (*h*) Senatum.] γερουσίαν. *Aquila*, τοὺς πρεσβύτας, ſenes. (*i*) Deus.] *In aliis editionibus eſt*, κύριος ὁ θεός, Dominus Deus: *itemque paulo poſt*, ἵνα θύσωμεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, ut ſacrificemus Domino Deo noſtro: *quemadmodum etiam utroque in vulgata latina*. (*k*) Contubernali.] συσκήνου. *S. Auguſt in locut*. & ab inquilina ſua. *Et addit hæc*. Græcus habet, a cohabitatrice ſua, hoc eſt, συνοίκου, quod latini aliqui interpretati ſunt, a concellaria ſua. *quæſt. autem* 39. & mulier a vicina, & concellaria, vel concellanea, ſi ita dicendum eſt, vel cohabitatrice ſua. (*l*) Spoliate.] σκυλεύσατε. *Ita vetuſti codices. In aliis eſt*, συσκευάσατε, convaſabitis. *In Complutenſi*, ἐπισκευάσατε, convaſate. *Schol*. Alius inquit, καὶ συνεπάξετε αὐτοῖς τὴν ἐν τοῖς σκεύεσιν αὐτῶν δύναμιν, & colligite vobis ipſis opes, quæ ſunt in vaſis eorum.

CAP. IIII.

(*a*) UT credant tibi.] *Teſte S. Auguſt. in locut. latini codices habebant*, & dixit illi: ut credant tibi. *Sed idem notat græcum non habere*, & dixit illi, *certamque eſſe elocutionis formam*. (*b*) Manus ejus.] *In multis codicibus, & apud Theodoretum q*. 10. *ſequitur*, λεπρῶσα, leproſa *Sed non apud Philonem lib*. 1. *de vita Moyſis & S. Auguſt. in locut*. Quod latinus habet, & facta eſt manus ejus leproſa, tanquam nix, Græcus non habet leproſa ſed tantum, facta eſt, tanquam nix. (*c*) Secundi.] *Aquila*, τοῦ ἐσχάτου, noviſſimi. *Symm*. τοῦ ἑπομένου, inſequentis. (*d*) Idoneus.] ἱκανός. *In aliis vetuſtis libris eſt*, εὔλογος, eloquens: *qua dictione utitur etiam Philo hunc locum tractans in libro* ὅτι τὸ χεῖρον τῷ κρείττονι ἐπιτίθεσθαι, *Quod deterius meliori inſidiatur. S. Auguſt. q*. 7. non ſum eloquens. *Apud S. Ambroſ. lib*. 2. *de Abraham, cap*. 10. *totus hic locus ſic habet*, Precor Domine: non ſum dignus ante heſternam, & nudiuſtertianam diem, neque ex quo cœpiſti loqui ſervo tuo: gracili enim collocutione, & tardiore lingua ego ſum, *ut videatur etiam ipſe habuiſſe*, ἱκανός. *Aquila*, οὐκ ἀνὴρ ῥημάτων, non vir verborum. *Symmac*. οὐκ εὔλαλος, non diſertus, non bene loquens. *Hanc dictionem habet Complutenſis*. (*e*) Mutum.] δύσκωφον, καὶ κωφόν, *Aquila, Symm. Theodotio, pro* δύσκωφον, *dixerunt*, μογιλάλον, balbum, hæſitantis linguæ. *S. Auguſt. quæſt*. 8. Quis fecit mutum, & audientem? *S. Cyprianus de exhortatione martyrum cap*. 10. & quis fecit mutum, & quis ſurdum? (*f*) Et inſtruam.] συμβιβάσω. *Aquila*, φωτίσω, illuminabo. *Symm*. ὑποδείξω. commonſtrabo, ac ſubjiciam. (*g*) Quod locuturus es.] ὃ μέλλεις λαλῆσαι. *S. Cyprianus ibidem*, quid loquaris. *S. Ambroſ. loco indicato*, quod debeas loqui: *In aliquot codicibus eſt*, ἃ μέλλεις. *& S. Auguſt. q*. 9. quæ locuturus es, *& interpres Origenis*, quæ oporteat te loqui. (*h*) Loquens.] *Philo in eodem libro habet tantum*, ὅτι λαλήσει, quia loquetur. (*i*) Indurabo.] *Aquila*, ἰσχυρῶ, corroborabo. *Symm*. θρασυνῶ, implebo audacia & confidentia. *Locus eſt & hic a Theodoreto, & alibi ab omnibus fere patribus diligenter tractatus*. (*k*) Nolis.] εἰ μὲν οὖν μὴ βούλει. *Aquila*, ἀνένευσας, renuiſti. *Symm*. ἠπείθησας, contumaciter detrectaſti. (*l*) In diverſorio] ἐν τῷ καταλύματι. *S. Auguſt. q*. 11. ad refectionem. (*m*) Angelus Domini.] *Ita etiam paraphraſis Chaldaica. S. Auguſt. quæſt*. 11. *habet tantum*, angelus. *Aquila*, θεός, Deus. *Symm. & Theodotio*, κύριος, dominus, *quemadmodum & vulgata*. (*n*) Calculo.] ψῆφον. *Aquila*, πέτραν, petra. (*o*) Et procidit.] *Schol*. Alius, καὶ ἀψαμένη τῶν ποδῶν αὐτοῦ, εἶπεν, ὅτι νυμφίος αἱμάτων σύ μοι. ἀφῆκε δὲ αὐτὸν ὅτε εἶπεν, νυμφίος αἱμάτων τῆς περιτομῆς. & cum tetigiſſet pedes ejus, dixit, quia ſponſus ſanguinum tu mihi. Dimiſit autem eum, quia dixit, ſponſus ſanguinum circumciſionis. Alius, καὶ ἥψατο τῶν ποδῶν αὐτοῦ, εἶπεν, ὅτι νυμφίος αἱμάτων σύ μοι. καὶ ἀφῆκεν αὐτὸν, ὅτι εἶπεν, νυμφίος αἱμάτων εἰς περιτομάς. Et tetigit pedes ejus, & dixit, quia ſponſus ſanguinum tu mihi: & dimiſit eum, quia dixit, ſponſus ſanguinum ad circumciſiones. Alius, νυμφίον αἵματος ἔχω, ſponſum ſanguinis habeo. *Aliud Scholium*, hebræus, ἐσφράγισε τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς, obſignavit ſanguinem circumciſionis. (*p*) Receſſit ab eo.] *In aliis codicibus additur*, ἄγγελος, angelus. *S. Auguſt. q*. 11. *non habet*: *ſed ita interpretatur ac ſi haberet. Alij potius interpretantur, Sephoram receſſiſſe, vel a Moyſe, vel ab angelo*. (*q*) Verba.] *Alij codices*, τὰ σημεῖα, ſigna.

CAP. V.

(*a*) SIcut heri.] *Aquila*, καθὰ ἐχθὲς, καὶ τρίτης, αὐτοὶ πορευέσθωσαν. ſicut heri & nudiuſtertius, ipſi vadant. *Sym*. καθάπερ καὶ πρότερον, αὐτοὶ ἀπερχόμενοι, καλαμάσθωσαν ἑαυτοῖς ἄχυρα, quemadmodum & antea, ipſi abeuntes colligant ſibi paleas. Theodotio, καθὼς ἐχθὲς, καὶ τῆς τρίτης, αὐτοὶ πορευέσθωσαν, καὶ συναγαγέτωσαν ἑαυτοῖς ἄχυρον. Quemadmodum heri, & nudiuſtertius, ipſi euntes & colligant ſibi paleam. (b) Et ecce pueri] Aquila, καὶ ἰδοὺ οἱ δοῦλοί σου πεπληγμένοι, καὶ ἁμαρτία λαῷ σου. Et ecce ſervi tui percuſſi, & peccatum populo tuo. Symm. καὶ οἱ δοῦλοί σου μεμαστίγωνται, καὶ ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν λαόν σου. Et ſervi tui flagellati ſunt, & peccatum in populum tuum. (c) Non omittetis.] οὐκ ἀπολείψετε. Aquila, οὐκ ὑφελεῖτε, non ſubtrahetis. (d) Execrabilem feciſtis.] Sic S. Auguſt. in locut. quod græce eſt, ἐβδελύξατε. Aquila, & Symm. ἐσαπρίσατε, fœtere feciſtis. (e) Ivi.] πεπόρευμαι. In aliquot libris eſt, εἰσπεπόρευμαι. & S. Auguſt. q. 14. ex quo enim intravi ad Pharaonem.

CAP. VI.

(a) IN qua & incoluerunt.] Notat hanc locutionem S. Auguſt. in locutionibus. Animadvertendum autem eſt fere ſolere latine reddi, incolere, quod græce eſt, παροικεῖν, & ſignificare habitationem more advenæ, & peregrini. (b) Quem.] Neſcio, an hoc referri poſſit ad Iſrael. In Complutenſi eſt, ὃ. S. Auguſt. in locutionibus habet, quemadmodum. (c) Veſtri] In Complutenſi eſt, τῆς διαθήκης μου, & in vulgata, pacti mei. (d) A defectione animi.] Sic apud S. Auguſt. in locut. quod græce eſt, ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας, & poſſet etiam verti, præ puſillanimitate. Schol. ἀπὸ κολοβότητος πνεύματος, præ inopia ſpiritus. (e) Sine ſermone.] ἄλογος. Quam dictionem interpretatur Philo in libro, Quod deterius potiori inſidietur. S. Auguſt. in locut. habet græce, ἄλογος, & latine in codicibus emendatioribus, ineloquens Aquila, ἀκρόβυστος χείλεσι, præputiatus labiis. Symm. οὐκ εἰμὶ καθαρὸς τῷ φθέγματι, non ſum purus locutione. Theodotio, ἀπερίτμητος τοῖς χείλεσιν, incircumciſus labiis. S. Hieron. in cap. 43. Ezech. Ego autem ſum tardi ſermonis. Pro quo LXX dixere, ἐγὼ δὲ ἄλογός εἰμι. quod melius habetur in hebræo, ego autem incircumciſus ſum labiis. (f) Domus familiæ.] οἶκοι πατριᾶς αὐτῶν. In aliquot libris eſt, πατριῶν, familiarum. (g) Triginta duo.] Alii codices, τριακονταεπτὰ, triginta ſeptem. quo modo Philo legiſſe videtur lib. 1. περὶ βίου μωυσέως. (h) Virtute] Sic ſolet verti in ſcriptura illud, δυνάμει, & plerumque ſignificat exercitum. (i) Gracili voce] Hic in uno Scholio ex alio interprete refertur, quod paulo ante ex alio Scholio tributum eſt Symmacho, ad illud, ἄλογος.

CAP. VII.

(a) ECce.] Aquila, ἴδε, vide: & Symm. ἴδε, κατέστησά σε θεὸν φαραὼ, vide, conſtitui te Deum Pharaoni. Theodoreti Interpres quæſt. 17. habet, Deus ipſius Aaron, ſed in manuſcriptis eſt, φαραώ. Et quæ ad hunc locum explicandum affert, ſunt fere eadem cum iis, quæ à S. Auguſt. q. 17. (b) Locutus eſt.] ἐλάλησεν. Alii vetuſti codices, & Cyrillus lib. 2. de adorat. ἐλάλησαν, locuti ſunt. (c) Virgam.] In aliqua editione eſt, τὴν ῥάβδον αὐτοῦ, virgam ſuam, & ita S. Auguſt. quæſt. 20. notatque ita dici potuiſſe, quod eſſet communis Moyſi, & Aaron. hebræus & chaldæus habent illud ſuam, a vulgata abeſt. (d) Sophiſtas] S. Auguſtino in locut. magis placet ita dici, quam, ſapientes, quemadmodum alii latini tunc haberent, & nunc habet vulgata. Aquila, κρυφιαστὰς, occultorum cognitores, vel, patratores. (e) Invaluit.] κατίσχυσεν, quod etiam poſſet verti, corroboravit ſe. (f) Præcepit.] In aliis libris eſt, ἐλάλησεν, locutus eſt. (g) Et factus eſt.] In aliqua editione hæc tantum ſunt, καὶ ἔσται αἷμα ἐν πάσῃ γῇ αἰγύπτῳ, & erit ſanguis in omni terra Egypto. Nam illud, καὶ ἐγένετο αἷμα, & factus eſt ſanguis, videtur quodammodo præpoſtere narrari. (h) Virga ſua.] In aliis codicibus eſt τὴν ῥάβδον αὐτοῦ, virgam ſuam. (i) Fecerunt autem ſimiliter.] Aquila. καί γε αὐτοὶ οἱ κρυφιασταὶ αἰγύπτου καὶ ἐν ἠρεμαίοις αὐτῶν οὕτως, Ac ſane ipſi etiam occultorum patratores Ægyptii & in ſuſurris ſuis ſic Schol. Alius, καὶ αὐτοὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπτίων διὰ τῶν ἀποκρύφων αὐτῶν ὡσαύτως. Et ipſi incantatores Ægyptiorum per occulta ſua ſimiliter. Alius, καί γε αὐτοὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν αἰγυπτίων ἐν ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν ὡσαύτως: ac ſane ipſi incantatores Ægyptiorum in veneficiis ſuis ſimiliter (k) Foderunt.] Aquila, καὶ ὤρυξε πᾶσα ἡ αἴγυπτος κυκλόθεν τοῦ ῥείθρου ὕδωρ τοῦ πιεῖν, ὅτι οὐκ ἠδύναντο πιεῖν ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ. Et fodit univerſa Ægyptus in circuitu fluvii aquam ad bibendum: quoniam non poterant bibere de aqua fluminis.

CAP. VIII.

(a) COnſperſis.] Ita S. Auguſt. in locutionibus, quamvis in explanatione habeat, conſperſionibus, quod græce eſt, ἐν τοῖς φυράμασι. Ita etiam 1. C. 5. latine eſt conſperſio, quod græce φύραμα. Alii interpretantur, maſſam, & paſtam. (b) Ipſos.] In aliis codicibus eſt, τὸν λαὸν, populum. (c) Villis.] παύλεων. Abeſt hoc loco iſta dictio à Compl. ſicut etiam à vulgata. Sed paulo poſt, ubi etiam Compl. habet ἐπαύλεων, in vulgata eſt, villis: quamvis dictio græca poſſit etiam cortes, & alia ſignificare, itemque dictio hebraica a nonnullis vertatur atria. (d) Pulverem.] χῶμα. S. Auguſt. in locut. aggerem. (e) Scyniphes.] Sic S. Auguſt. in locut. quod in pleriſque vetuſtis codicibus eſt, σκνῖφες. In aliis, & apud Philonem lib. 1. de vita Moyſis eſt σκνῖπες, σκνιπῶν φορὰ ἐχύθη, ſcnipum multitudo profuſa eſt. & Interpr. Origenis hom. 4 ſcnipes. Eodem modo legitur græce in Pſal. 104. ubi latine, cyniphes, quomodo etiam habet S. Auguſt. q. 25. & multi alii. Schol. Alius, φθεῖρες, pediculi. (f) Cynomyia.] Ita Interpr. Origenis, & S. Auguſt. in locutionibus & q. 26. quod græce eſt, κυνόμυιαν. Sic Theodoretus, & Philo eodem 1. lib. etymologiam affert, quaſi animal compoſitum ex muſca, & cane. Attamen S. Hier. in extrema epiſtola ad Suniam putat melius ſcribi, κοινόμυιαν: quo modo etiam Aquila dixerit, παμμυΐαν, id eſt, omnimodam muſcam. Schol. Samariticus, κόρακα, corvum. S. Aug. q. 29. de hac plaga loquens habet, cum ablata eſſet locuſta: ſed erratum aut ſcriptoris, aut memoriæ eſt. (g) Glorioſam.] Ita S. Auguſt. in locut. quod græce eſt, παραδοξάσω, quod etiam valet, faciam mirabilem, & eximiam, diſtinctamque a ceteris, aut mirabiliter diſtinguam, ut cap. ſequenti. (h) Hoc.] In quibuſdam libris additur σημεῖον, ſignum. (i) Terra.] Ita hebræus, & chaldæus. In aliquot libris additur, ταύτῃ. Et S. Auguſt. q. 27. terra hac, quemadmodum etiam vulgata. (k) Abominationes.] In nonnullis codicibus hæc ſententia profertur cum nota interrogationis: quam varietatem fuiſſe etiam apud interpretes latinos admonet S. Auguſtin. quæſt. 28. (l) Cynomyia.] Hic in aliis codicibus ſequitur, ἀπὸ σοῦ, a te: In aliis ἀπὸ φαραὼ, καὶ ἀπὸ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Et S. Auguſt. in locut. a Pharaone, & a ſervis ejus. (m) Decipere.] ἐξαπατῆσαι. Aquila & Symm. παραλογίσασθαι, fallere.

CAP. IX.

(a) VErbum.] Hac dictione in hebræo ſæpe ſignificari rem notum eſt. Quare LXX reddiderunt, ῥητόν. (b) Efferveſcentes.] ἀναζέουσαι. Aquila, πεταζόμεναι, volaticæ. Symm. ἐξανθοῦσαι, efflореſcentes. Has puſtulas Philo lib. 1. de vita Moyſis vocat, φλυκταίνας. (c) Conſtituit Dominus.] Apud Theodoretum quæſt. 12. eſt, συνέταξεν αὐτοῖς, conſtituit eis. In Complutenſi, pro, αὐτοῖς, eſt, μωυσῇ. Moyſi. Vulgata ex hebræo, ſicut locutus eſt Dominus ad Moyſem. (d) Nunc enim in hoc tempore.] ἐν τῷ γὰρ νῦν καιρῷ. & videtur ſignificare, quod habet vulgata, in hac vice. (e) Voces.] Notat S. Auguſt. in locut. ſcripturam voces ſolere appellare tonitrua. Schol. Alius, ἀνέμων ἤχους, ventorum fragores. Alius, βροντὰς, tonitrua. (f) Valde.] In aliqua editione eſt, σφόδρα σφόδρα. Et S. Auguſt. in locut. valde, valde. (g) Peccavi nunc.] Schol. ἐν καιρῷ ἕως τοῦ νῦν, in tempore uſque nunc. Sed videtur hoc etiam loco illud τὸ νῦν, ſignificare, hac vice. Interpr. Origenis habet. Peccavi, & nunc Dominus juſtus eſt. Sed fortaſſe legendum, Peccavi & nunc, Dominus juſtus eſt. (h) Nondum timuiſtis.] οὐδέπω πεφόβησθε. In Compl. eſt, οὐδέποτε φοβεῖσθε, nunquam timetis. S. Auguſt. q. 35. nondum timetis, ut videatur legiſſe, οὐδέπω φοβεῖσθε.

CAP. X.

(a) DEinde.] ἑξῆς. S. Auguſt. q. 36. ut ordine ſuperveniant ſigna mea hæc ſuper eos. Atque in Compl. etiam eſt, τὰ σημεῖά μου ταῦτα, Signa mea hæc, ut vulgata ex hebræo. (b) Illuſi.] S. Auguſt in locut. illuſit. Sed videtur mendum ſcriptoris. Notat idem nonnulla de iſta dictione, quæ quidem eadem notione videtur ſumi & in hebræo, & in græco, Num. 22. (c) Scandalum.] σκῶλον, Aquila, πρόσκομμα, offenſio, ruina. Schol. Samariticus, εἰς ἄτας, in detrimenta, & calamitates. (d) Nunquid ſcire vis] Aquila. ἆρα οὔπω οἶδας, ergo nondum noſti. Schol. Samariticus, πρὶν γνῷς, ὅτι ἀπόλωλεν αἴγυπτος; antequam noveris, quia Ægyptus perit? Sit ſic.] In aliquot libris hæc conjunguntur cum ſequentibus. ſicut in vulgata, Sit ſic dominus vobiſcum. In aliis autem, & in Complutenſi. Sit ſic: Dominus vobiſcum, ſicut dimitto vos. Nunquid etiam ſupellectilem veſtram? Quo etiam loco apparet, nomen illud, ἀποσκευὴν, quod more aliorum vertimus ſupellectilem, interdum vero apparatum, ſignificare familiam & filios. Vide S. Auguſt. q. 47. (f) Nihil in lignis.] S. Auguſt. in locut. Dicendum fuit more locutionis noſtræ, non eſt relictum aliquid viride in lignis. Ac nos quidem poſthac morem latinæ locutionis ſequemur. Satis eſt enim ſemel indicaſſe morem LXX. (g) Suſcipite.] προσδέξασθε. S. Auguſt. in locut. notat ſimili locutione uſos eſſe fratres Joſeph, Gen. ultimo, accipe iniquitatem ſervorum Dei patris tui. ubi græce eſt, δέξαι. (h) Tantum oves.] πλὴν προβάτων. S. Auguſt. habet in locut. præter oves, atque inuſitata ipſi videtur locutio. Sed ſæpe, πλὴν, valet, tantum. (i) Dixiſti.] In Compl. eſt, οὕτως εἴρηκας. Sic dixiſti. In alia editione, καθὼς εἴρηκας, ſicut dixiſti, quod reſpondet vulgatæ.

CAP. XI.

(a) PLagam.] Aquila, & Symm. ἁφὴν tactum. (b) Omnino.] græce eſt, σὺν παντὶ, & poteſt ſignificare, cum omni re veſtra. In aliis editionibus eſt, σὺν πάσῃ ἐκβολῇ ἐκβαλεῖ ὑμᾶς, cum omni ejectione ejiciet vos. (c) Proximo.] In aliis libris ſequitur, καὶ γυνὴ παρὰ τῆς πλησίον αὐτῆς. S. Auguſt. in locut. & petat unuſquiſque a proximo ſuo, & mulier a proxima ſua. q. autem 39. a proximo, & mulier a proxima. Et a Complutenſi quidem abeſt illud, αὐτῆς. (d) Et mutuo dederunt illis.] Hæc abſunt a vulgata, & ab hebræo. (e) Et uſque.] καὶ ἕως. Ab aliqua editione abeſt illud, καὶ, quemadmodum & a vulgata, & ab hebræo, in Complutenſi tamen eſt: neque eſt inuſitatum in ſcriptura. (f) Ancillæ.] θεραπαίνης. Schol. Alius, αἰχμαλωτίδος, captivæ, quemadmodum etiam eſt in ſequenti capite. (g) Multiplicans.] hoc non eſt in aliis editionibus, neque apud S. Auguſt. q. 40.

CAP. XII.

(a) PEcus.] Sic viſum eſt commodius omnia reſpondere, ſi vertatur dictio illa, πρόβατον. Quod etiam vidit S. Auguſt. q. 41. & 42. licet non ſatis hoc modo judicet ſervari ſacramentum; & ipſe in locutionibus, ſicut etiam S. Cypr. lib. 2. adverſus Judæos, habeant, ovem; quæ uſitata eſt iſtius vocabuli notio. Sed idem S. Cyprianus, cum paulo poſt dicat, perfectum maſculum anniculum erit vobis, videtur aliquid neutri generis ſubintellexiſſe. S. autem Auguſt. habet, agnus perfectus, & idem Cypr. adjungit, occident illum. (b) Patriarum.] S. Auguſt. in locut. Quas dicat patrias, non facile eſt intelligere: utrum civitates, in quibus commanebant; an potius numeroſas familias, a cujuſque velut paternitate propagatas: hoc enim magis in græco ſignificari perhibetur. S. Cypr. loco indicato, accipiant ſibi ſinguli ovem per domos tribuum. (c) Maſculum.] In aliis libris ſequitur, ἄμωμον. S. Cyprianus videtur habuiſſe, ſed non eodem ordine. Inquit enim, ovem ſine vitio: perfectum, maſculum, anniculum erit vobis. S. Ambroſ. in Pſal. 39. agnus ſine macula, mundus, maturus, maſculus, anniculus &c. S. Auguſt. q. 42. habet ut noſtra, itemque vulgata. Ex vulgata, & chaldæo conjici poteſt hanc eſſe aliam interpretationem pro, τέλειον. (d) Ab agnis, & hœdis.] Inquit Theodoretus q. 24. non, ut ſimul utrumque immolent; ſed, ut is, qui ovem habet, agnum immolet: qui vero caret ove, immolet hœdum: quam interpretationem dicit S. Aug. q. 42. ab hebræis ſolitam eſſe afferri. (e) Illa.] αὐτὰ. & poteſt intelligi, pecora. S. Auguſt. fatetur græce eſt, αὐτὰ, ſed putat eſſe vertendum, illas, quoniam intelligatur, carnes, quod apud græcos neutri generis eſt. Hæc enim ſequuntur, καὶ φάγονται τὰ κρέα. In aliqua editione eſt, αὐτὸ, id eſt, τὸ πρόβατον, & S. Cyprianus, in quibus eum edent in ipſis, ut videatur accepiſſe de agno: S. Ambroſ. ſerm. 2. manducabitis illud cum amaritudine. (f) Picrides.] S. Cyprianus, cum picridibus edent: ſed nos retinuimus phraſim græcam, quæ reſpondet hebræo, ἐπὶ πικρίδων. Theodorus Gaza apud Ariſtotelem & Theophraſtum πικρίδα vertit amaraginem. Eſt autem genus intybi. Vulgata habet, cum lactucis agreſtibus. S. Ambroſ. ut diximus, cum amaritudine. (g) Non remanebit.] οὐκ ἀπολείψεται. Ita eſt in libris vetuſtioribus. In aliis partim eſt, καταλείψετε, partim, ὑπολείψετε. Et S. Cyprianus ibidem, nihil derelinquetis de eis in mane. (h) Non contereris.] Ita S. Auguſt. q. 41. S. Cyprianus, non confringetis ex eo. Schol. οὐ συντριβήσεται, οὐχ ὑπολείψεται, non conteretur, non remanebit. (i) Cum feſtinatione.] μετὰ σπουδῆς. S. Cyprianus, feſtinanter. Aquila, ἐν θάμβῳ, in trepidatione. Symm. ἐν ἐπείξει, urgendo. (k) Paſcha.] Theodoretus q. 24. Illud πάσχα, ὁ μὲν φίλων ἡρμήνευσεν διαβατήρια, ὁ δὲ ἰώσηπος, ὑπερβασία. ὁ δὲ σύμμαχος, ὑπέρβασις, ὁ δὲ θεοδοτίων, φασὲκ, αὐτὴν τὴν ἑβραίαν φωνὴν τεθεικώς. Philo quidem interpretatus eſt, διαβατήρια, ſacrificia pro tranſitu, Joſeppus autem, ὑπερβασία, al. ὑπέρβασιν, Symmac. autem ὑπέρβασις, al. ὑπερβάσεις, (quibus item nominibus tranſitus ſignificatur) Theodotio autem Phaſec, ipſam hebraicam vocem ponens. Significat autem nomen hebraicum, primogenitorum ſalutem. Philonis locus eſt 3. lib. de vita Moyſis: ubi addit chaldaice dici πάσχα. (l) Domino.] Hæc lectio videtur conſentire hebræo, & ſignificare, coram Domino. In aliis codicibus, & apud Theodoretum eſt, πάσχα γάρ ἐστι κυρίου, & S. Ambroſ. & S. Cyprianus locis indicatis, itemque 3. lib. adverſus Judæos num. 11. Paſcha eſt enim Domini. (m) Diminutionis.] τοῦ ἐκτριβῆναι. Sic S. Cyprian. ad Demetrianum, & lib. 1. adverſus Judæos num 22. aut, diminutionis. Sequitur autem apud eum, cum percutiam terram Ægypti, ſed LXX expreſſerunt hebraiſmum. (n) Servile.] λατρευτόν. Ex quo loco, & aliis ſimilibus, intelligi poteſt, quamvis, λατρεία, ſæpe ſignificet cultum religioſum Deo exhibitum, ut infra in hoc eodem capite, tamen iſtius verbi notionem latius patere, atque interdum vilia etiam miniſteria ſignificare. (o) Virtutem] δύναμιν. Significat exercitum, ut alibi ſæpiſſime. (p) Incipientes.] ἐναρχόμενοι. In Compl. eſt, ἐναρχομένῃ. incipiente. (q) Unam.] Notum eſt unum apud hebræos dici, quod primum eſt. (r) Et in advenis.] γειώραις. Theodoretus ibidem, γειώραν, τὸν προσήλυτον προσηγόρευσεν, appellavit proſelytum. (ſ) Juxta oſtium] Vulgata, qui eſt in limine: hebræus & chaldæus, qui in vaſe. S. Auguſt. q. 46. An, quod eſt credibilius, ideo dixit ex ſanguine, qui eſt juxta oſtium; quia utique ille, qui liniturus eſt ſuper limen & poſtes, vas ipſum, in quo ſanguinem excepit, juxta oſtium poſiturus eſt; ut ad manum habeat, quando tingat? (t) Tangetis] καθίξετε. Compl. θίξετε, quod idem valet. In aliqua editione eſt, ἐπὶ τῆς φλιᾶς. Et S. Auguſt. in locut. & quæſt linietis ſuper limen. (u) Immolatio paſcha hoc Domino.] Ita S. Auguſt. in locut. Sed quod ſequitur in noſtra, ſicut, & græce eſt ὡς, in aliis codicibus eſt, ὅς, qui. (x) Et ſurgens.] καὶ ἀναστάς. In aliis libris eſt, καὶ ἀνέστη; & ſurrexit. (y) Mortuus.] Ita S. Auguſt q. 44 & vulgata latina. Alii codices habent, τεθνηκός mortuum: ut referatur ad πρωτότοκον, primogenitum. (z) Præter apparatum. πλὴν τῆς ἀποσκευῆς. S. Auguſt. q. 47. admonet dictionem iſtam ſolere verti inſtructum, cenſum ſubſtantiam, ac de ejus notione diligenter diſputat. Omnino, ut alibi notavimus, apud LXX videtur ſignificare familiam minime idoneam militiæ. Aquila hoc loco, χωρὶς νηπίων, ſine infantibus. (zz) Quam habitaverunt.] Hoc modo potius diximus, quam, incoluerunt, ut S. Auguſt: bis quæſt. 47. quoniam græce eſt κατῴκησαν, non, παρῴκησαν. In aliis autem codicibus ſequitur, αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν. Et S. Auguſt. ibidem, quem incoluerunt in terra Ægypti, & in terra Chanaan ipſi, & patres eorum. Ubi etiam de hoc numero annorum egregie diſputat. (aa) Cuſtodia.] προφυλακή. In Compl. eſt, νὺξ προφυλακῆς, nox cuſtodiæ. Aquila, παρατηρήσεως, obſervationis. Symmachus. παρατετηρημένη, obſervata. Schol. Samariticus, φυλάξεως, obſervationis.

CAP. XIII.

(a) NOvorum.] τῶν νέων. Et valet, novarum frugum, ſicut habet vulgata. (b) Domini.] In Complutenſi eſt, κυρίῳ, Domino. (c) Signum.] In aliis editionibus eſt, εἰς σημεῖον, in ſignum. aut, ut ſolent dicere S. Cyprianus, & S. Auguſt in ſigno. Ita etiam paulo inferius in hoc eodem capite. (d) Legem] Schol. Alius, ἀκριβασμὸν, (ſolet autem Aquila hoc modo vocare præceptum:) alius, πρόσταγμα, conſtitutionem. (e) Tempora ſtatuta.] Viſum eſt hoc modo non male reddi illud, κατὰ καιροὺς ὡρῶν. Nam & vulgata habet, ſtatuto tempore. Complutenſis autem, tempora annorum. (f) Separabis.] ἀφελεῖς. Alii libri, ἀφοριεῖς, quod idem valet. (g) Aſini] S. Auguſt. in locut habebat, aſinæ: ſed putat græcum habere, aſini. Ita certe vertunt in hebræo. (h) Redimes.] Aquila, τενοντώσεις, jugulabis. Symmachus, ἀποκτενεῖς, interficies, (quod habet etiam vulgata) Theodotio, νωτοκοπήσεις αὐτὸ, cervicem illi franges. (i) Et immobile.] Aquila, καὶ εἰς ἐνεκτὰ & in appenſa quædam. Vulgata, quaſi appenſum quid. Sanctes vocabulum hebræum vertit, & in frontalia. (k) Quinta autem progenie.] S. Auguſt. q 50. Has autem dicit progenies latinus interpres, quas γενεὰς græci vocant: quæ in Evangelio generationes appellantur: nec numerantur, niſi per ſucceſſiones hominum, non per numerum annorum. Aquila, & Symm. καθωπλισμένοι, armati (quod etiam habet vulgata) Theodotio, πεμπταΐζοντες, quintati. Ita enim vertit Sanctes ex hebræo, alii autem, accincti.

CAP. XIV.

(a) SUburbii.] τῆς ἐπαύλεως. Interpres Origines hom. 5. retinuit verbum græcum (quemadmodum & vulgata verbum hebræum Phiairoth) atque ita hunc locum refert: De Othon converſi iter facite inter Epauleum, & inter Magdalum, quod eſt contra Beelſephon: Et vulgata etiam habet, Magdalum: ſed hoc propius Chaldæo: Magdolum autem hebræo. (b) Sumens.] λαβών. In aliis libris eſt, ἔλαβεν, ſumpſit. (c) Triſtatas.] S. Hier. in cap. 23. Ezech. Duces, & magiſtratus, ſive triſtatas; quos nos principes principum interpretati ſumus. De quibus, & in Exodo legimus, electos aſcenſores triſtatas: pro quibus latina ſimplicitas ternos ſtatores tranſtulit. Triſtatæ autem nomen eſt apud græcos ſecundi gradus poſt regiam dignitatem. De quibus ſcriptum eſt, verumtamen ad tres primos non pervenit. Qui principes equitum peditumque erant, & tributorum: quos nos magiſtros utriuſque militiæ, & præfectos annonarii tituli nominamus. Ternos quidem ſtatores habet interpres Origenis homil. 6. & ibi multa Origenes, & vide ſequentis capitis notationes. (d) Acceſſit.] προσῆγε. & non diſcedit a vulgata. Compl. habet, προῆγε, præibat. (e) Et Ægyptii.] In aliis libris eſt, καὶ ἰδοὺ οἱ αἰγύπτιοι, & ecce Ægyptii. (f) In ſempiternum tempus.] Ita S. Aug. quæſt. 51. quod græce eſt, εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον. (g) Et disjungant.] καὶ ἀναζευξάτωσαν. Militare verbum eſt, & ſignificat diſſolvere tentoria, ut alibi dicemus ex S. Aug. Schol. Samariticus. ἵνα ἀπάρωσιν; quod item ſignificat tollere caſtra, & abire. S. Aug. q. 47. ubi græce eſt, ἀπάραντες. dixit, ſuſtulerunt. Interpres autem Origenis hom. 5. levantes. Alibi S. Aug. pro hoc verbo græco, utitur promovere. S. Cyprianus lib. 2. teſtim. num 5. pro, ἐξῆρεν, dixit, promovit. (h) Virga tua] In aliis libris, τὴν ῥάβδον σου, & S. Aug. q. 53. & tu eleva virgam tuam. Eandem varietatem ſupra etiam notavimus. (i) Per ſiccum.] κατὰ τὸ ξηρόν. Schol. εἰς χέρσον, εἰς ξηρὸν, in ſolum terræ, in ſiccum. (k) Tenebræ, & caligo.] Aquila, καὶ ἐγένετο ἡ νεφέλη σκότος, καὶ ἐφώτισε τὴν νύκτα, καὶ οὐκ ἤγγισεν οὗτος πρὸς τοῦτον. Et nubes facta eſt tenebra, & illuminavit noctem, & non appropinquavit hic ad illum; nec multo aliter vulgata. Symm. καὶ ἦν ἡ νεφέλη σκότος μὲν ἐκεῖθεν, φαίνουσα δὲ ἐντεῦθεν, Et erat nubes inde quidem tenebræ, hinc vero apparens & lucens. Schol. Samariticus, καὶ ἦν τὸ νέφος, καὶ τὸ σκότος, καὶ ἔφαινε τῇ νυκτὶ, Et erat nubes, & tenebræ: & apparebat nocte. (l) Colligavit.] συνέδησε. id eſt impedivit. Symm. μετέστησε, tranſtulit, pervertit. (m) Super locum.] ἐπὶ χώρας. Aquila, εἰς τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ, ad priſtinum locum, ut fere vulgata. Paraphraſis autem chaldaica, ad vigorem ſuum, nec multo aliter Sanctes. (n) Sub aquam] ὑπὸ τὸ ὕδωρ. Compl. ἐπὶ τὸ ὕδωρ. ad aquam. (o) Excuſſit] Aquila, ἀνέβρασεν, coxit, ſuffocavit. (p) Medium maris] Sic notat in locut. S. Aug. habere græcum pro, in medio maris. In aliis tamen editionibus eſt, εἰς μέσον τῆς θαλάσσης. (q) Dicentes.] A Complutenſi abeſt illud, λέγοντες. In aliis libris eſt, καὶ εἶπαν τοῦ λέγειν, quod S. Aug. in locut. vertit, & dixerunt dicere, ſed poſſet etiam verti, & dixerunt dicendo. Utrumque ſatis reſpondet hebræo. Sed, λέγοντες, eſt uſitatius.

CAP. XV.

(a) TRiſtatas.] Præter ea, quæ ſuperiore capite ſunt allata, libet & ea afferre, quæ habentur ex Gregorio Nyſſeno partim in catena in hoc canticum verſa in latinum à ſummo & ſingulari viro Cardinali Caraffa: partim hoc loco ex Scholiaſte, qui etiam citat Origenem, quamvis hic quidem homilia ſexta anagogice tantum iſtam dictionem interpretetur. Nomine iſto, τριστάτας, hoc ſignificat. Contra hoſtiles manus antiqui magnos currus faciebant, adeo, ut tres homines caperent: ὁ μὲν ἡνιόχει, ὁ δὲ ὑπερήσπιζεν, ὁ δὲ ἐμάχετο. ἢ τριστάτας λέγει, τοὺς ἐπὶ τριῶν ἵππων ἐπιβεβηκότας. οἱ γὰρ παλαιοὶ ἐν πολέμῳ ἐξιόντες ἐπὶ τριῶν ἵππων ἐπωχοῦντο. ἢ τοὺς ἰσχυροὺς καὶ πρὸς τρεῖς δυναμένους ἀντιστῆναι. ἢ τοὺς ἐν τῇ παρατάξει τρίτους ἱσταμένους ἐν τῇ φάλαγγι τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς παρεμβολῆς ἱσταμένης φαλαγγοειδῶς. τοῦ γὰρ πρώτου πίπτοντος, ἢ ἀποκαμόντος, ὁ τριστάτης ὑπεισήρχετο τὸν ἐκείνου τόπον. ἢ τὸν τριστὸν, τουτέστιν τὸν ἐν τῷ καθέζεσθαι τὸν βασιλέα τρίτον ἱστάμενον. ἢ τὸν τρίτην ἔχοντα καθέδραν. οἷος ἦν ὁ δαβὶδ παρὰ τῷ σαούλ. Unus quidem aurigæ officio fungebatur: alter vero protegebat, tertius vero pugnabat, (al. ut unus quidem auriga eſſet: duo vero alii certarent.) Vel triſtatas dicit eos, qui aſcenderant ſuper tres equos. Antiqui enim in bellum exeuntes ſuper tres equos vehebantur. Inquit enim, omnem equum, & triſtatas ſuper ipſis. (Videtur autem indicare locum præcedentis capitis, licet paulo aliter referat.) Vel robuſtos, & eos, qui adverſus tres poſſent conſiſtere. Vel eos, qui in acie, tertii ſtabant in phalange, hoc ipſo modo, exercitu conſiſtente in ſpeciem phalangis. Primo enim cadente, vel defeſſo, ac laborante, triſtata ſuccedebat in locum illius. Vel ſignificat, τριστὸν, id eſt eum, qui ſedente rege tertius ſtat, vel tertiam ſedem habet: qualis erat David apud Saul. De triſtata cum alibi in ſcriptura fit mentio, tum 4. Reg c. 7. hoc modo, καὶ ἀπεκρίθη τριστάτας, ἐφ' ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπανεπαύετο ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. & reſpondit triſtata, ſuper quem rex innitebatur, & quieſcebat ſuper manum ejus. (b) Submerſi ſunt.] κατεποντίσθησαν. In aliis libris eſt, ἐπιλέκτους ἀναβάτας τριστάτας κατεπόντισεν. Et Interpr. Origenis, electos aſcenſores, ternos ſtatores demerſit, &c. (c) Diviſa eſt aqua] Ita etiam S. Aug. q. 55. Aquila autem, Symm. & Theodotio, ἐσωρεύθη, coacervata eſt. (d) Mirabilis in majeſtatibus] Sic Interpr. Origenis, quod græce eſt, θαυμαστὸς ἐν δόξαις. Compl. θαυμαστῶς, ἐνδόξως ποιῶν τέρατα, mirabiliter, glorioſe faciens prodigia. Symm. οὔτε ἐν δυναστείᾳ, οὔτε ἐν ἁγιασμῷ ἐξισωθῆναι, neque in poteſtatu, neque in ſanctificatione æquari. (e) Terra] S. Auguſt quæſt 44. Terra pro aqua nimirum eſt poſita, &c. (f) Advocaſti] παρεκάλεσας τῇ ἰσχύϊ σου εἰς κατάλυμα ἅγιόν σου. Int. Orig. Conſolatus es in virtute tua, in requie ſancta tua. Sym. pro, παρεκάλεσας, dixit, ἐβάστασας, portaſti: quod habet vulgata. (g) Iratæ ſunt.] Aquila, ἐκλονήθησαν, commotæ ſunt. Schol. ἐταράχθησαν, turbatæ ſunt. (h) Feſtinaverunt] Sic Int. Orig. ſed verbo σπεύδειν, non ſolum ſignificari feſtinationem, ſed etiam interdum trepidationem, alibi quoque notabitur. Nam & trepidatio non raro facit feſtinationem: curſitant enim, qui trepidant. Schol. Alii, ἐθορυβήθησαν, tumultuati ſunt. (i) Magnitudine brachii tui.] hæc poſſunt etiam conjungi cum præcedentibus. Int. Orig. Veniat ergo ſuper eos timor, & tremor magnitudinis brachii tui. Fiant tanquam lapis, &c. (k) In paratum habitaculum.] Schol ἕδρασμα, εἰς καθέδραν, ſedem, in cathedram. (l) Sanctuarium.] ἁγίασμα. Int. Orig. ſanctimonium. (m) Seculum.] Compl. habet εἰς αἰῶνα. & Int. Orig. qui regnas in ſeculum: Ubi multa de iſto vocabulo, αἰών. (n) Sumens.] In aliis libris eſt, ἔλαβε, ſumpſit. (o) Principium.] ἐξῆρχε δὲ αὐταῖς. Schol. καὶ κατέλεγεν αὐταῖς & dicebat eis. (p) Bibere de Merra.] Alii codices habent, πιεῖν ὕδωρ ἐκ μερρᾶς. & Int. Orig. hom 7. non poterant aquam bibere de Merrha. Itemque S. Aug. q. 56. (q) Cognominavit.] Reſpondet hebræo. In aliis libris eſt, ἐπωνομάσθη, cognominatum eſt.

CAP. XVI.

(a) QUod diei, in die.] τὸ τῆς ἡμέρας εἰς ἡμέραν, *id eſt, quod uni diei ſufficit, ſingulo quoque die. Inter opera S. Cypriani, in lib. de montibus Sina & Sion,* diurnum in diem. *Apud S. Auguſt. quæſt.* 58. *eſt*, unius diei in diem: *itemque apud Interpr. Origenis hom.* 7. *qui verba paulo poſt ſequentia, atque idem ſignificantia,* τὸ καθ' ἡμέραν εἰς ἡμέραν, *interpretatur*, quotidianum in die. (b) Lege.] *Interpr. Origenis*, in lege. (c) Quodcunque collegerint.] *Interpr. Origenis*, quodcunque intulerint. *Videtur autem idem valere, ac ſi diceretur*, duplum ad illud, quod colligere ſoliti ſunt ſingulo quoque die. (d) In exaudiendo.] *S. Auguſt. in locut.* dum exaudiet: *atque optima interpretatio eſt: ſed neſcio quomodo phraſis illa græca & hebræa efficacior eſt: quare in Pſalmo* 125. In convertendo Dominus captivitatem. *Itaque & nos ea interdum utimur.* (e) Ortygometra.] *S. Auguſt. q.* 62. Unde & illis ortygometra data eſt, id eſt, aves, quas coturnices multi latini interpretati ſunt: cum ſit aliud genus avium ortygometra; quamvis coturnicibus non uſquequaque diſſimile. *Vulgata quidem habet*, coturnix. *& hic, & Pſalmo* 104. (f) Gelu.] πάγος, *Schol.* πάχνη, pruina. (g) Contubernalibus.] συσκηνίοις, *aut, ut alij codices,* συσκηνώσις. *S. Auguſt. in locut.* cum commanentibus vobis. *Compl. habet.* ἐν ταῖς σκηναῖς ὑμῶν. in tabernaculis veſtris. (h) Et ebullivit.] ἐξέζεσε. *Schol.* Alius, ἀνέβρασεν, *quod idem valet.* (i) Quod pertinebat.] τὸ καθῆκον. *Schol.* Alius, ἕκαστος τὸ ἀρκοῦν, quod ſatis erat. (k) Sabbata.] *Videtur rectius in numero multitudinis, & ſignificare ſolemnitatem ſabbati; quemadmodum apud ethnicos Floralia, Magnaleſia, & hujuſmodi.* (l) Cras.] *In Compl. & in multis editionibus vulgatæ itemque in chaldæo conjungitur cum ſequentibus; ut intelligatur, quod coſturi eſtis cras, coquite hodie: ſed melius conjungitur cum præcedentibus.* (m) Hodie.] *In Compl. eſt*, φάγετε σήμερον αὐτό· ἔστι γὰρ σάββατον τῷ κυρίῳ· σήμερον οὐχ εὑρεθήσεται ἐν πεδίῳ· comedite hodie illud: eſt enim ſabbatũ Domino: hodie non invenietur in campo. *In alia autem editione.* φάγετε σήμερον· ἔστι γὰρ σάββατα ἀνάπαυσις τῷ κυρίῳ· σήμερον οὐχ εὑρήσετε ἐν τῷ πεδίῳ. Comedite hodie: ſunt (*al.* eſt) enim ſabbata requies Domino: hodie non invenietis in campo. (n) In domibus veſtris.] *In alijs libris additur,* παρ' ἑαυτῷ, apud ſemetipſum. *Hoc habet vulgata ex hebræo, & non illud: quare videri poſſunt duæ interpretationes.* (o) Semen coriandri.] *Schol.* Samariticus, ὡς σπέρμα ὀρύζης. tanquam ſemen oryzæ. (p) Laganum.] *aut*, ſimila. *græce eſt*, ἐγκρίς. *Theodoretus quæſt.* 30. *ex Symm.* ὡς ἄμυλος ἐν μέλιτι, tanquam bellarium in melle. *Schol. ex Aquila.* ἄμυλος ἐξ ἐλαίου, bellarium ex oleo. *Incertus interpres,* μέλι κηρίου, mel favi. *aut*, placentæ. (q) Trium menſurarum.] *Chaldæus*, trium ſatorum. *Schol.* τοῦ οἰφί, *vulgata* Ephi. *Theodoretus notat Gomor apud Joſephum continere tres atticas cotylas cum dimidia. Verum hac de re alibi.*

CAP. XVII.

(a) PRopter aquam.] ὕδατι, *id eſt, propter inopiam aquæ. Sic enim quod in hebræo conciſe dictum eſt, explicavit vulgata*, præ aquæ penuria. (b) Ipſe ego.] *Sic viſum eſt poſſe reddi illud,* ὅδε ἐγώ. *In aliis editionibus partim eſt.* ὧδε, *hic (itemque apud Philonem lib.* 2 *allegoriarum non longe ab initio) partim,* ἰδοὺ, ecce. (c) Sto ibi.] *S. Ambroſius*, de Cain. l. 1. c. 8. Ego ſteti hic priuſquam tu. *Philo,* ὧδε ἕστηκα πρὸ τοῦ σε. hic ſto prius quam tu. *Alii codices, & Compl.* ἕστηκα ἐκεῖ πρὸ τοῦ σε ἐλθεῖν, ſto ibi, antequam tu venias: *aliæ editiones,* ἕστηκα πρὸ τοῦ ἐκεῖσε σε ἐλθεῖν, ſto, priuſquam tu illuc venias. (d) Congredere] παράταξαι τῷ ἀμαλήκ. *S. Cyprianus teſtim. lib.* 2. *num.* 21. & conſtitue cum Amalec in craſtinum: *quo quidem loco, itemque in lib. de exhortatione martyrum, multa refert ex hoc capite.*

CAP. XVIII.

(a) POſt dimiſſionem ejus] μετὰ τὴν ἄφεσιν. *Schol.* ἐξ ἀποστολῆς, *quod videtur ſignificare*, poſtquam eam remiſerat. (b) Et egreſſus eſt] *Aquila,* καὶ ἦλθεν ἰεθρὼ νυμφευτὴ μωυσῆ, & venit Jethro nupta Moyſis. *Symm.* ἦλθεν οὖν ἰοθὸρ ὁ πενθερὸς μωυσῆ: venit igitur Jothor ſocer Moyſis. (c) Inſectati ſunt.] ἐπέθεντο. *Schol.* Alius; ὑπερηφανεύσαντο, ſuperbe egerant. *quod habet etiam vulgata.* (d) Et ſumpſit.] *S. Auguſt. in locut.* Et ſumpſit Jethor, vel Jethro. *ubi etiam de iſta locutione diſputat.* (e) Teſtaberis.] *Ita S. Auguſt. q.* 69. *quod græce eſt*, διαμαρτύρῃ, *aut, ut in aliis libris,* διαμαρτύρει. *Aquila,* διαστελεῖς, diſtingues, explicabis. (f) Deum colentes.] *Sic vertit S. Auguſt. ibid.* θεοσεβεῖς. *Schol.* ceteri, φοβουμένους τὸν θεόν, timentes Deum. (g) Superbiam.] *Schol.* Alius, πλεονεξίαν, avaritiam. (h) Super eos.] *Sic etiam hebræus, & chaldæus, ac ſignificat*, ſuper populum. *In aliis libris eſt,* αὐτοὺς ἐπ' αὐτοῖς, ipſos ſuper eos, (*quemadmodum paulo inferius etiam in noſtra*) *id eſt viros iſtos ſuper populum. S. Aug. in eadem quæſtione.* Electis videlicet potentibus viris, Deum colentibus, juſtis, & qui oderint ſuperbiã; quos conſtituat ſuper millenos, alios ſuper centenos, alios ſuper quinquagenos, alios ſuper denos. (i) Decuriones] *In quibuſdam codicibus hic, in quibuſdam vero paulo inferius, ubi hæc repetuntur, ſequitur,* καὶ γραμματοεισαγωγεῖς, & ſcribas: *quod tamen utroque loco abeſt à vulgata & hebræo. S. Auguſt. ibidem.* Quos autem dicat γραμμάτων εἰσαγωγεῖς, poſt decuriones; non facile ſciri poteſt: quoniam hoc nomen in nullo uſu habemus vel officiorum, vel magiſtrorum, &c. (k) Et ſuſcipient.] καὶ συναντιλήψονταί σοι. *Symm. & Theodotio,* συμβαστάσουσιν, ſimul portabunt. (l) Grave.] *Sic S. Auguſt. in locution.* ὑπέρογκον. *Schol.* τὸ μέγα, magnum. *Aquila, & Symm.* σκληρόν. durum. *Theodotio,* τὸ δυσχερές. moleſtum.

CAP. XIX.

(a) MEnſe autem tertio. *S. Auguſt. q.* 70. Menſis autem tertii. (b) Quæ feci.] *S. Auguſt. ibidem,* quæ fecerim Ægyptiis, quomodo portaverim vos ſuper alas aquilarum, & aſſumpſerim mihi. (c) Peculiare.] περιούσιος. *Theodotio:* ἐξαίρετος, electus. *S. Auguſt. ibidem*, eritis mihi in peculium. (d) Et vocavit.] *Alii codices,* ἐλάλησε πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους, locutus eſt ad ſeniores. (e) Purifica.] ἅγνισον. *Et ita S. Auguſt. ibidem. Sch.* ceteri, ἁγίασον, Sanctifica, *& S. Cyprianus lib.* 2. *teſtim. num.* 25. *ſic habet.* (f) Veſtimenta.] *In quibuſdam codicibus & hic, & paulo inferius additur,* αὐτῶν. *Et. S. Auguſt. ibidem*, veſtimenta ſua. *itemque S. Ambr. primo Off. c. ult. & S. Cypr. ibidem*, veſtem ſuam. (g) Terminabis.] ἀφοριεῖς. *Schol.* ὁροθετήσεις, terminos ſtatues, *quos nimirum populus ne prætergrediatur.* (h Jaculo] βολίδι. *Aquila,* ῥοιζήσει, ſtridore. *Symmach.* βέλεσιν, miſſilibus. *Theodotio,* τοξευόμενος, telis petitus. (i) Diſceſſerint.] *non diſſimilem ſententiam reddit chaldæus: Vulgata autem*, cum cœperit clangere buccina. *alia ex hebræo*, cum prolixum ſonum dederit buccina. (k) Interimat.] *Non eſt inuſitata hæc notio iſtius verbi,* ἀπαλλάξῃ. *& paulo poſt eadem ſententia videtur dici,* ἀπολέσῃ. *quemadmodum etiam eſt idem verbum hebræum. S. Cyprianus ad Epictetum epiſt.* 64. ne forte derelinquat illos Dominus. *Aquila,* διακόψῃ, diſcindat. *Symm.* διαφθείρῃ. diſperdat. (l) Vim faciant.] βιαζέσθωσαν. *In Compl. eſt.* βαδιζέσθωσαν, vadant.

CAP. XX.

(a) PRæter me.] πλὴν ἐμοῦ. *S. Cyprianus ad Demetrianum*, abſque me. *Sed S. Auguſt. q.* 71. *& alij habent, ut nos.* (b) Idolum.] *Schol.* ceteri. γλυπτὸν, ſculptum, *vel.* ſculptile. *De nomine idoli multa Origenes homil.* 8. *& Theodoretus quæſt.* 38. (c) Nec cujuſquam.] *Ita S. Cyprianus de exhortatione martyrum cap. primo. Interp. Origenis*, neque ullam ſimilitudinem. *S. Auguſt. ibidem*, neque ullum ſimulachrum, *Græce eſt,* οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα. (d) In vano.] ἐπὶ ματαίῳ. *quod S. Cypr. lib.* 3. *teſtim. num* 12. *habet*, in vanum. *Aquila,* εἰς εἰκῆ, in caſſum. *vide Theodoretum q.* 41. (e) Non mœchaberis.] *Ita vetuſti codices. In aliis idem eſt ordo atque in vulgata, & hebræo,* οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, non occides, non mœchaberis, non furaberis. (f) Ne moriamur.] *In aliis libris eſt,* μήποτε ἀποθάνωμεν. *& S. Auguſt. q.* 73. ne quando moriamur. (g) Annominavero.] *S. Auguſt: in locut.* Quod græcus habet, ἐπονομάσω, ſupernominavero, aut annominavero, expreſſius dicitur, quod uſitatius: cognominavero, nonnulli interpretati ſunt. Sed non habet neceſſariam ſignificationem cognominavero: propinquius tamen dicitur cognominavero, quam nominavero: nam & hoc aliqui interpretes dixerunt. (h) Cultrum.] ἐγχειρίδιον. *Aquila,* ὅτι μάχαιράν σου ἐξῆρας ἐπ' αὐτό, quoniam gladium tuum elevaſti in illud: *nec multo aliter Symm.* τὴν γὰρ μάχαιράν σου ἐκίνησας ἐπ' αὐτό, *& Theodotio,* ὅτι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπιβέβληκας ἐπ' αὐτό.

CAP. XXI.

(a) ACquiſieris.] κτήσῃ. *S. Auguſt: in locut.* emeris. (b) Tribunal.] κριτήριον. *Aquila, & Symm.* πρὸς τοὺς θεοὺς, ad Deos. *id eſt, judices. Nam nomen hebræum, quod ſignificat Deos, ſignificat etiam judices. Vide Theodoretum q.* 51. (c) Famulam] *S. Auguſt: q.* 78. in famulam. *Shol:* Alius, καὶ ὅταν πωλήσει ἀνὴρ τὴν θυγατέρα εἰς οἰκέτιν, οὐκ ἐξελεύσεται, & quando vendet vir filiam in famulam, non exibit *In alio Scholio hæc referuntur ex Theodotione, quæ videntur cum iſtis conjungi,* οὐκ ἐξελεύσεται, ὥσπερ ἐκπορεύονται οἱ δοῦλοι, εἰ πονηρά ἐστιν ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ κυρίου αὐτῆς, ἣν οὐ καθωμολογήσατο αὐτήν. non exibit, ſicut egrediuntur ſervi: ſi mala eſt in oculis domini ſui, quam non adnominavit eam. *Ex Symm. autem,* οὐ προσελεύσεται προσέλευσιν δουλικήν, εἰ μὴ ἀρέσκῃ ἐν ὀφθαλμοῖς τῷ κυρίῳ αὐτῆς ἡ μὴ καθωμολογημένη. non adibit aditum ſervilem, ſi non placeat in oculis domino ſuo, quæ adnominata non eſt. (d) Quam.] *Ita viſum eſt verti poſſe, quod græce in noſtra editione eſt,* ἣ αὐτῷ καθωμολογήσατο. *ut idem ſit atque illud, quod in alio codice legitur,* ἣν αὐτῷ καθωμολογήσατο. *Sunt enim obſervatæ ſimiles locutiones in codice Vaticano. Num:* 19. τὴν δάμαλιν ἣ οὐκ ἐπεβλήθη ἐπ' αὐτὴν ζυγὸς, *ubi alii libri habent,* καὶ οὐκ ἐπεβλήθη, *alii* καὶ ἣ οὐκ ἐπεβλήθη. *Deut:* 28. ἔθνος, ὃ οὐκ ἀκούσῃ τὴν φωνὴν αὐτοῦ, *ubi in aliis,* οὗ οὐκ ἀκούσῃ. *Ceterum, quod ad hunc locum pertinet, alii codices partim habent,* ἣν οὐ καθωμολογήσατο αὐτήν, (*quod jam diximus Scholiaſtem referre ex Theodotione*) *& S. Auguſt. eadem q.* 78. quam non adnominavit eam, *atque ita interpretatur*, id eſt, eam non fecit uxorem: *partim vero,* ἣν καθωμολογήσατο αὐτήν, quam adnominaverat eam. *Sine negatione videtur accepiſſe vulgata, & chaldæus: negationem habet hebræus.* (e) Redimet.] *durius hoc viſum eſt S. Auguſt: ibidem, dare dominum ejus, ut redimat, quam ipſe famulam poſſidet. quare pro,* ἀπολυτρώσει, *ipſe habet*, remunerabit. *Sed ſi illud*, redimet, *accipiatur more hebræo,* faciat redimi *id eſt, dabit, unde redimi poſſit; idem fere valebit ac,* remunerabit (f) Nolens.] *Sic S. Auguſt: quæſt.* 79. *quod græce eſt,* οὐχ ἑκών. *Aquila,* καὶ ὃς οὐ μεθώδευσεν, & qui non de induſtria id molitus eſt, non eſt inſidiatus, *ut habet vulgata.* (g) Tradidit.] παρέδωκεν *Symm.* ἀφῆκεν, dimiſit. *De hac autem re diſputat ibidem S. Auguſt.* (h) Quicunque furatus.] *hæc ſententia in hebræo habetur ante illam de maledicto in patrem & matrem.* (i) Jurgati.] λοιδορῶνται. *Aquila,* διαμάχωνται, rixati fuerint. *quod etiam habet Complutenſis. S. Auguſt. q.* 80. ſi autem litigabunt. (k) Et percuſſerint.] *Alii codices,* καὶ πατάξῃ τις, & percuſſerit quis: *quod etiam eſt S. Auguſtini ibidem.* (l) Non formatus.] *S. Auguſt. ibidem*, nondum formatus: *græce eſt,* μὴ ἐξεικονισμένον, *in quo non eſt expreſſa imago, & effigies hominis: qua de re etiam Theodoretus quæſt.* 48. (m) Dabit cum poſtulatione.] *In aliquot codicibus eſt,* καὶ δώσει. *S. Auguſt. ibidem.* Quod autem dixit, & dabit cum poſtulatione, quod maritus mulieris informi excluſo dandum conſtituerit, non eſt in promptu intelligere. ἀξίωμα (*ita enim locus ille reſtituendus*) quippe, quod græcus habet, pluribus modis intelligitur: & tolerabilius, cum poſtulatione, dictum eſt, quam ſi aliud diceretur. Fortaſſis enim poſtulabit, ut de eo modo Deo ſatisfaciat, etiam ſi maritus mulieris non expetat. *Sed fortaſſe ſignificat interventum judicis, aut arbitri. Interp. Origenis hom.* 10. *habet*, & dabit cum honore. (n) Indicta.] ἐπιβληθῇ. *Ita enim paulo ante reddidit hoc verbum S. Auguſt. In aliquot libris eſt,* ἐπιβαρυνθῇ, impoſita tanquam onus.

CAP.

CAP. XXII.

(a) IN ipſa perfoſſione.] ἐν τῷ διορύγματι. *S. Auguſt. q.* 84. ſi autem perfodiens. (b) Cædes.] φόνος. *S. Aug. ibidem*, homicidium. (c) Viciſſim morietur.] ἀνταποθανεῖται. *S. Auguſt. ibidem:* & morte morietur. *Alii ex hebræo hunc locum interpretantur de fure, qui reddere debeat; ceteroquin, ut in ſequenti ſententia dicitur, ſi non habet, unde reddat, vendatur.* (d) Quicquid igitur illud ſit.] ὅ τι οὖν ἂν ᾖ. *Sic fere vulgata,* & quidquid damnum inferre poteſt. *Suſpicari tamen quiſpiam poſſet ex hebræo & chaldæo hunc eſſe ſenſum, ſi quis dixerit, quod hoc ipſum utique ſit, quod reus inquit furto eſſe ablatum; coram Deo, id eſt, judicibus rem eſſe judicandam.* (e) De toto depoſito.] καθόλου τῆς παρακαταθήκης. *In quibuſdam libris antecedit,* μεταχεῖν, ut tolleret aliquid. *In Compl. eſt* πεπονηρεῦσθαι ἐπὶ τῆς παρακαταθήκης, improbe ſe geſſiſſe in depoſito. (f) Reddet.] *Compl.* ἀποτιννύων ἀποτίσει, reddens reddet. (g) Non ſinetis incolumes.] οὐ περιποιήσετε. *In aliis libris eſt,* [illegible]περιβιώσετε, non dimittetis vivos. (h) Eradicabitur.] ἐξολοθρευθήσεται. *Ita S. Cyprianus ad Cornelium epiſt.* 55. *niſi, quod non habet*, morte, *itemque multis aliis locis. Solet autem idem verbum ſæpe verti*, exterminari, *ſæpe etiam*, diſperdi. *Schol.* ἀναθεματισθήσεται αὐτὸς, ipſe anathemati ſubjicietur. (i) Urgens.] κατεπείγων, *S. Ambr. de Tobia, c.* 14. Quod ſi pecuniam fœneraveris pupillo orphano, pauperi apud te; non ſuffocabis eum, non impones illi uſuram. *ut videatur legiſſe* κατεπνίγων. (k) In pignus] *S. Auguſt. in locut. habet tantum*, ſi autem pignus acceperis: *ſed nos conati ſumus reddere locutionem illam græcam reſpondentem hebraicæ.* ἐνεχύρασμα ἐνεχυράσῃς.

CAP. XXIII.

(a) NOn conſenties.] οὐ συγκαταθήσῃ, non diſpones pactum. *Ita enim paulo inferius vertit S. Auguſt. hoc verbum in locut. In Compl. eſt,* οὐ συγκαθίσῃ, non ſimul ſedebis. (b) In malitia.] *Ita S. Auguſt. q.* 87. *quod græce eſt,* ἐπὶ κακίᾳ, *& poſſet verti*, ad malum. (c) Excluſas.] ὥστε ἐκκλεῖσαι. *In aliis libris,* ὥστε ἐκκλῖναι, ad declinandum. *Apud. S. Auguſt. q.* 88. *hic locus ſic habet*: Non apponeris cum multitudine, cum pluribus, ut declines judicium. *A Complutenſi abeſt etiam illud,* μετὰ πλειόνων, cum pluribus, *& videri poteſt altera interpretatio.* (d) Non miſereberis.] *Symm.* οὐ τιμήσεις ἐν δίκῃ αὐτοῦ non honorabis in judicio ejus. (e) Sublevabis.] συναρεῖς. *Alii libri,* συνεγερεῖς, conſuſcitabis. (f) Verbo.] *In uno vetuſto codice, & in Compl eſt.* κρίματος, judicio. (g) Videntium.] *Aquila,* σοφῶν, ſapientum. (h) Feræ beſtiæ.] *Ita S. Auguſt. quæſt.* 88. *Aquila,* ζῶα τῆς χώρας, animalia regionis. (i) Conſummationis] συντελείας. *Aquila,* συλλογῆς, collectionis. *Symm.* συγκομιδῆς, repoſitionis. *Schol.* Samariticus, συνεισφορᾶς, cum fructus conduntur, & inferuntur in horrea, & cellas. (k) Thymiamatis.] *Quaſi dixeris*, incenſi *Ita vetuſti codices, ac Theodoretus q.* 55 *& infra c.* 34. αἷμα θυμιαμάτων. *Ac videtur iſto tamen nomine appellari ſacrificium, quod incenderetur. Hic in aliis libris eſt,* θυμιάσματος, *quod ex eodem loco videtur ductum. In aliis,* ἁγιάσματος, ſanctificationis. *In aliis,* θυσιάσματος. *In Compl.* θύματος, *quæ ſignificant victimam, & ſacrificium. De hoc nomine dicetur etiam cap.* 29. (l) Non coques agnum.] *De hac ſententia S. Auguſt. q.* 90. *& Theodoretus q.* 56. *Symm.* οὐ σκευάσεις ἔριφον διὰ γάλακτος μητρὸς αὐτοῦ, non apparabis hœdum per lac matris ſuæ. (m) Verebitur.] οὐ γὰρ ὑποστείληταί σε, non parcet tibi. *S. Auguſt. q.* 91 *hunc locum ſic refert*: Attende tibi, & exaudi eum, ne non credas illi: nihil enim ſubtrahet tibi &c. *S. Cyprianus lib.* 2. *teſtim. num.* 5. Obſerva eum, & obaudi eum, & ne fueris inobaudiens ei: & non deerit tibi, &c. (n) Si auditione audieritis.] *Hæc uſque ad alterum,* ſi auditione, *abſunt ab aliquot libris græcis, ſicut etiam à vulgata.* (o) Deſtructione deſtrues.] *In aliis libris eſt,* καθελεῖς αὐτοὺς, deſtrues eos: *in aliquo etiam,* τοὺς βωμοὺς αὐτῶν, aras eorum. (p) Timorem.] *Schol.* τὴν κατάπληξίν μου, terrorem meum obſtupefacientem. (q) Amentes faciam.] *Sic S. Auguſt. ibidem, quod græce eſt,* ἐκστήσω, in exceſſum & pavorem inducam. (r) Ejicies.] *In aliquot codicibus eſt.* ἐκβαλῶ, ejiciam. *& ſic S. Aug. q.* 93. *In aliis,* ἐκβαλεῖ, ejiciet. *& ſic idem S. Auguſt. in locutionibus.* (ſ) Paulatim.] *In aliis libris eſt,* κατὰ μικρὸν μικρὸν, paulatim, paulatim. *S. Auguſt. in locut.* per partes.

CAP. XXIV.

(a) CRateras.] κρατῆρας. *Ita libri vetuſtiores. In aliis eſt,* κρατῆρα. *S. Auguſt. q.* 99 Sumens autem Moyſes dimidiam partem ſanguinis, infudit in craterem; & partem reliquam ſanguinis, &c. (b) Ubi ſteterat.] *In aliquot libris eſt,* οὗ εἱστήκει ἐκεῖ. *S. Auguſt: in locut.* ubi ſteterat ibi Dominus Deus Iſrael. (c) Firmamenti cœli.] *S. Aug. q.* 102. Saphiro autem ſignificatur vita cœleſtis, maxime, quia dictum eſt, ſicut aſpectus firmamenti. Firmamentum autem cœlum appellari quis neſciat? *Ex quibus verbis ſuſpicari quiſpiam poſſit, S. Auguſt. non habuiſſe*, cœli. (d) Non diſſonuit.] *Ita S. Aug. q. eadem, quod græce eſt,* οὐ διεφώνησεν οὐδὲ εἷς. *Sed fortaſſe poſſet etiam reddi*, nemo detrimentum accepit. *Nam ſimili quadam notione videtur accipi* 1 *Reg.* 30. οὐ διεφώνησεν αὐτοῖς, *itemque Ezech.* 37. διαπεφωνήκαμεν. (e) Qui adſtabat ei.] *Aquila, & Symm.* ὁ λειτουργὸς αὐτοῦ, miniſter, & famulus ejus.

CAP. XXV.

(a) ET accipite.] *In aliis libris eſt,* λάβετέ μοι, accipite mihi. *In aliis* καὶ λαβέτωσάν μοι. & accipiant mihi. *quod reſpondet vulgatæ.* (b) Hyacinthinas. *In aliis libris eſt,* πεπυρωμένα, ignitas, & flammantes. *In uno pervetuſto* ἰάνθινα, ianthinas, *quomodo eſt in aliquo codice vulgatæ.* (c) Sardij] σαρδίου. *In aliis fere omnibus eſt,* σαρδίους. Sardios: *& hæc proxime ſequuntur,* καὶ ἔλαιον εἰς τὴν φαῦσιν, θυμιάματα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος, oleum ad illuminationem, thymiamata ad oleum unctionis, & ad compoſitionem thymiamatis. (d) Facies.] *Interpr. Origenis homil.* 9. facietis mihi ſanctificationem: & inde videbor vobis. (e) Cymacia.] S. *Aug: q.* 104. Cymacia dixit, quæ in quadratura extant per quatuor partes: ſicut menſæ quadræ fieri ſolent. *Alii undulas dixerunt.* (f) Tortilia.] S *Auguſt. ibidem habebat verſatilia: ſed hac addit.* Nec quod ait verſatilia, mobilia debemus accipere: (Fixa ſunt enim, ſicut dixi menſas habere ſolitas:) ſed verſatilia dixit tortilia, quæ græce dicuntur στρεπτά, vel canalibus, ſicut ſunt columnæ tortiles, aut implicatis duabus virgulis in modum reſtis, ſicut etiam torques fieri ſolent. (g) Latera.] S. *Auguſt. ibidem*, latera arcæ: *& in aliquo libro eſt,* κλίτη αὐτῆς. (h) Geſtatoria.] *Geſtatoria, vel ſupportatoria dicit* S. *Aug: quod græce eſt,* ἀναφορεῖς. *Alii vectes dicunt.* (i) Ligna imputribilia.] *In alijs libris eſt,* ἐκ ξύλων ἀσήπτων, ex lignis imputribilibus. (k) Extendentes alas.] *Schol:* ἐκπετάζοντες. expandentes. (l) Obumbrantes.] *Aquila,* σκεπάζοντες, tegentes. (m) Innoteſcam.] *Schol:* ceteri, συντάξομαι, conveniam, conſtituam. (n) Et ſecundum omnia.] καὶ κατὰ πάντα. *A Compl: abeſt illud,* καὶ. (o) Auream.] χρυσῆν. *Abeſt iſta dictio ab aliquot codicibus. In alijs vero legitur,* τράπεζαν ἐκ ξύλων ἀσήπτων, menſam ex lignis imputribilibus: *ubi vulgata*, de lignis Sethim. (p) Tortile cymatium.] *Schol:* στρεπτὰ κυμάτια χρυσᾶ. tortilia cymatia aurea. (q) In thecas.] εἰς θήκας. S. *Auguſt: q.* 106. *habuit*, in thecis: *ſed ita interpretatur*. Erunt quippe in thecis, ita dictum eſt, tanquam diceretur, erunt pro thecis. (r) Libabis.] σπείσεις. S. *Auguſt: in locut.* in quibus immolabunt in eis. (ſ) Præſentes] *Fortaſſe hoc modo non inepte vertitur illud,* ἐνωπίους. *Aquila,* ἄρτους προσώπων. panes facierum. *Symm.* προθέσεως, propoſitionis, *atque ita uſus obtinuit, ut appellentur: & hoc modo à nobis poſthac appellabuntur.* (t) Reddentes formam nucum.] ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκοις, *aut, ut alibi libri,* καρυΐσκοις *Schol: refert ex Aquila,* ἐξημυγδαλωμένην, *& interpretatur,* ἐκτετορνευμένην ἀμύγδαλον, ſculptum in modum amygdalæ. (u) Lilia.] *Symm.* ἄνθη, flores. (x) Sub quatuor.] *Alii codices habent,* ὑπὸ τοὺς δύο, ſub duobus. *In aliis non eſt hæc geminatio, ſed tantum legitur,* ὁ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς, ſphærula ſub duobus calamis ex eo: *quod in vulgata eſt:* ſphærulæ ſub duobus calamis per tria loca. (y) Et in candelabro quatuor crateres formati in typum nucum.] *Hæc abſunt a Compl: & vulgata, ac videri poſſunt per errorem ex ſuperiore loco huc irrepſiſſe.* (z) Totum.] *Compl:* ὅλοι τορευτοὶ, toti ductiles. *Sed noſtra propius ad hebræum.*

CAP. XXVI.

(a) AUlæa.] S. *Auguſt. q. ultima,* αὐλαίας quas græci appellant, latini aulæa perhibent, quas cortynas vulgo vocant Non ergo decem atria fieri juſſit, ſicut quidam negligentes interpretati ſunt: non enim aulas, ſed aulæas dixit. *Interpres Origen: habet*, atria (b) Cocco torto.] *Ita* S. *Auguſt: non ſemel, præcipue in q. ultima in Exodum: quæ diligenter perlegenda eſt: græce eſt,* κοκκίνου κεκλωσμένου, *quod ſolet verti*, coccino retorto. *In vulgata eſt*, coccoque bis tincto. (c) Cherubim.] S. *Auguſt. q.* 107. *conjungit cum ſequentibus*: Cherubim facies ea opere textoris: *& q. ultima*, opere ergo textili Cherubim juſſit in aulæis fieri. S. *Hieron: ad Marcellam.* In Exodo, ceteriſque locis, ubi deſcribuntur veſtes plumaria arte contextæ, opus Cherubim, id eſt, varium atque depictum, factum eſſe deſcribitur, ita tamen, ut vau literam Cherubim non habeat: quia ubicunque cum hac litera ſcribitur, animalia magis, quam opera ſignificat. (d) Super labium.] ἐπὶ τοῦ χείλους. S. *Aug: ſolet dicere*, ora ſumma (e) Faciem contra faciem.] ἀντιπρόσωποι ἀντιπίπτουσαι ἀλλήλαις εἰς ἑκάστην. S. *Aug: ibidem*, faciem contra faciem conſiſtentia ex adverſo ſingula. *Ac de aulæis videtur accepiſſe: cum tamen commodiſſime de anſulis accipi queat Schol* Samariticus, διαδεχόμεναι συμβολαὶ μία πρὸς μίαν ἀντιπροσώπως κατὰ τὸ προσέχειν ἀλλήλαις. excipientes ſe commiſſuræ una ad unam, facie contra faciem, eo quod ſibi invicem cohæreant. (f) Vela capillacea.] *Schol:* τρίχινοι καλυπτῆρες, e capillis conſerta opercula. (f) Tegmen.] σκέπην. *In aliis eſt,* σκέπειν. S. *Auguſt: quæſt:* 108. operire ſuper tabernaculum, *& addit q. ultima*, id eſt, quæ venirent ſuper, non a parte tecti, ſed ſupercingendo: *quam interdum eſſe notionem iſtius dictionis*, ſuper, *docet locut.* 110. (h) Circulos] *Ita* S. *Auguſt: quod græce eſt,* κρίκους. *alii vertunt*, fibulas. (i) In eo quod abundat.] εἰς τὸ πλεονάζον. *Ab aliis libris abeſt illud,* εἰς S. *Auguſt: hunc locum, quem difficillimum judicat, ſic refert*: Et ſuppones in velis tabernaculi dimidium veli, quod ſuperaverit, ſubteges, quod abundat de velis tabernaculi, ſubteges poſt tabernaculum, cubitum ex hoc, & cubitum ex hoc, *&c.* (k) Duos anconiſcos.] S. *Auguſt: locis indicatis*: duos anconiſcos, (*al.* anconicos) columnæ uni conſiſtentes ex adverſo, *& addit q.* 109. Anconicos autem dicit, quos vulgo vocamus ancones: ſicut ſunt in columnis cellarum vinariarum, quibus incumbunt ligna quæ cupas ferunt. Ducta eſt autem ſimilitudo verbi a cubitis, ubi flectuntur manus, quibus incumbunt recumbentes, qui græce, ἀγκῶνες, vocantur. *Quare alii* cubitulos *ſunt interpretati. Symm:* κατοχεῖς, retinacula. (l) Omnibus columnis.] S. *Auguſt:* omnes columnas: *utraque eſt non inuſitata locut.* (m) Baſes] S. *Auguſt: q.* 110. Baſes non eas tantum videtur dicere ſcriptura, quibus columnæ ab imo fulciuntur; ſed etiam ſuperiores; quæ capitella nos dicimus. *Idem Origenes homil:* 9. (n) Commiſſuram.] *Sic* S. *Auguſt: quod græce eſt,* σύμβλησιν, *aut, ut in aliis codicibus,* συμβολήν. *quæ dictio non ſemel in hoc capite eſt uſurpata, atque idem valet.* (o) Columnæ uni.] *Hic in aliquot codicibus ſequitur,* εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, in ambas partes ejus: *quæ geminatio habetur etiam paulo ſuperius: & eam notat* S. *Auguſt: in locut. & q. ultima.* (p) Cherubim] *de hac locutione dictum eſt In vulgata appellatur opus plumarium, aut plumarii.* S. *Auguſt: hoc loco in q. ultima habet*, ſuper Cherubim. (q) Adductorium.] *Ita* S. *Auguſt: græce eſt,* ἐπίσπαστρον; *& ab aliis ſolet dici tentorium.*

CAP. XXVII.

(a) AD Africum.] *Deſcribuntur quatuor atrii latera per quatuor has hemiſphærii partes, quæ ſunt,* λίψ, ἀπηλιώτης, θάλασσα, νότος, Africus, ſubſolanus, mare, auſter. *In aliis codicibus ſunt*, νότος, βορρᾶς, θάλασσα, ἀνατολαὶ, auſter, aquilo, mare, oriens: *& ita apud S. Auguſt. quæſt. ultima.* propterea quod latus atrij e deſerto ad mare ſpectans non reſpiciebat ζέφυρον, favonium & æquinoctialem occidentem, ſed ἀργέστην. & occidentem æſtivum; idcirco hic ponitur λὶψ Africus, & ἀφηλιώτης Subſolanus ei adverſus, & θάλασσα mare, eique contrarius νότος *Auſter.* (*b*) Uni lateri.] *Schol.* Alius, τῇ γωνίᾳ, angulo. (*c*) Columnæ.] *Notat Theodoretus quæſt. 60. quod hic eſt*, στῦλοι, *alios interpretes dixiſſe*, σανίδας, tabulas. (*d*) Eorum.] *videtur referri ad tentoria: græce eſt*, αὐτῆς, *quod poſſet etiam verti*, earum, *ut habet hic S. Auguſt. quaſi ſubintellexerit*, cortynarum, *aut quiddam ejuſmodi: hebræus & chaldæus habent*, ejus, *id eſt*, *lateris; & infra in ſimilibus locis. S. Auguſt interdum habet*, ejus, *interdum* eorum. (*e*) Et arcus.] *In aliis libris eſt*, ϗ αἱ ψαλίδες αὐτῆς. *Et apud S. Auguſt.* & arcus earum. *Alii autem pro circulis & arcubus dixerunt fibulas & forcipes.* (*f*) Quæ ad mare.] τὸ κατὰ θάλασσαν, *& videtur referri ad latitudinem, quæ græce eſt*, τὸ εὖρος, *Paulo poſt autem eſt*, τῆς αὐλῆς τῆς πρὸς νότον. *ut illud* τῆς, *referatur ad ipſum atrium. Sic apud S. Auguſt* latitudo atrij, quæ eſt ad mare, & latitudo atrij, quod eſt ad orientem. (*g*) Cocco torto.] S *Auguſt habet*, cocco neto & byſſo torta, *in aliqua autem editione eſt*, κοκκίνου κεκλωσμένου ϗ βύσσου νενησμένης, cocco torto & byſſo neta. (*h*) Acu picti.] τοῦ ῥαφιδευτοῦ S. *Aug. habet*, acu picta. *Sed videtur intelligendum*, operis acu picti: *ut paulo poſt habet ipſemet S. Aug.* (*i*) Ex olivis.] *Schol* ἐκ σπερμάτων, de ſeminibus. (*k*) Ad lumen accendendum.] εἰς φῶς καῦσαι. *Ab aliis libris abeſt illud*, καῦσαι.

CAP: XXVIII.

(*a*) SApientiæ.] *dictio* σοφίας, *abeſt ab aliquot exemplaribus, nec refertur à S Aug q. 114.* (*b*) Senſus.] *fatetur ibidem S. Aug. hoc latine eſſe, quod græce eſt*, αἰσθήσεως, *verum quoniam ſcriptura de ſenſu interiore, quem intellectum vocamus, ſic loqui ſolet; propterea in latinis codicibus hic fuiſſe*, ſpiritu intellectus; *cum tamen alibi ſit*, ſenſus; *ut in epiſt ad hebr. cap. 5.* (*c*) Ad ſanctum.] εἰς τὸ ἅγιον, *quod interdum valet*. ad ſanctuarium. *quemadmodum paulo inferius in hoc eodem capite*, εἰσιόντι εἰς τὸ ἅγιον, *ubi S. Auguſt. in locut. habet*, in ſanctum: *quæſt. autem 119* in ſanctuarium. *Sed poteſt etiam ſignificare*, ad ſanctitatem, ut ſanctificetur. (*d*) Superhumerale.] *S. Hieron. ad Fabiolam*, LXX ἐπωμίδα, id eſt, ſuperhumerale, appellant. Aquila, ἐπένδυμα. nos Ephod ſuo ponimus nomine *Interpr. Origenis, & S. Auguſt. dicunt*, humerale. (*e*) Coſymbotam.] *Putavimus retinendam dictionem græcam, quam etiam retinet S. Hieronymus ad Marcellam. S. Auguſt. q. 114. habet* cum cornibus, *& hæc addit*, Tunicam vero cum cornibus honeſtius putarunt latini interpretes dici quam ſi dicerent, cum cirris, qui bene diſpoſiti ornamento eſſe veſtibus ſolent. *Sed alij interpretantur ſtrictam, & præcinctam: quæ interpretatio non videtur inepta; cum infra in hoc eodem capite coſymboti, vel coſymbi nodi ſignificent. Alii ex hebræo vertunt*, ocellatam. (*f*) Cidarim.] *Schol.* κατὰ τὸ σαμαρειτικόν. Apud Samariticum, πῖλον, pileum: ἤτοι καθ' ἑτέραν γραφὴν, vel ſecundum aliam ſcripturam, μίτραν, mitram. *Theodoretus dictionem*, μίτραν, *agnoſcit ex LXX. Sed ad ſignificandum tæniam, quæ frontem tegebat. S. Hieron. ad Fabiolam*: hoc græci & noſtri, πῖλον, nonnulli galerum vocant. *Conferenda ſunt cum iis, quæ à S. Hieron. ea quæ à Theodoreto quæſt 60. & à S. Auguſt. hic quæſt 123. & in Levit. quæſt. 81. afferuntur.* Zonam.] *S. Hier. ad Fabiolam.* nos cingulum, vel baltheum, vel zonam poſſumus dicere. *S. Auguſt. utitur vocabulo zonæ.* (*g*) Coccum.] *Notat S. Hieron. ad Fabiolam, pro cocco apud hebræos ſcribi vermiculum, & deputari igni, & ætheri, qui hebraice Sen appelletur, quod Aquila* διάφανον, *Symm.* διάχρυσον, *id eſt perſpicuum, & dilucidum ſit interpretatus.* (*h*) De byſſo torta.] *Schol. Alius.* ἐκ χρυσίου, ϗ ὑακίνθου, ϗ πορφύρας, ϗ κοκκίνου νενησμένου, ϗ βύσσου κεκλωσμένης, ex auro, & hyacintho, & purpura, & cocco neto, & byſſo torta. (*i*) Smaragdi.] *S. Auguſt. q. 115 habet*, onychinos *S. Hieron. ad Fabiolam.* Qui hebraice dicuntur Soom. ab Aquila, & Symmacho, & Theodotione onychini, a LXX Smaragdi transferuntur. Joſephus ſardonychas vocat, cum hebræo Aquilaque conſentiens; ut vel colorem lapidum, vel patriam demonſtraret. (*k*) Secundum generationes.] *S. Auguſt ibidem.* juxta ordinem nativitatis eorum. (*l*) Et pones.] *Schol. Alius*, περικεκυκλωμένους ϗ συνεσφραγισμένους χρυσίῳ ποιήσεις αὐτοὺς, ϗ θήσεις, circumdatos, & concluſos auro facies eos & pones. (*m*) Aſpidiſcas.] *Ita S. Auguſt. ibidem, ac de etymologia nominis diſputat. Alii uncinos verterunt* (*n*) Secundum paromidas earum ex anterioribus.] *hæc abſunt ab hebræo, & chaldæo. Complutenſis habet*, ſecundum ſuperhumeralia eorum, *recte, an ſecus non auſim dicere. Non enim videtur eſſe idem*, παρωμὶς *&* ἐπωμίς (*o*) Spithami.] *S. Auguſt. ibidem*, Spithamus autem longitudo & Spithamus latitudo, latini quidem interpretati ſunt menſuram extentæ palmæ a fine pollicis uſque ad finem digiti minimi. (*p*) Saphirus.] *S. Hieron. ibidem inquit Symm. pro ſmaragdo tranſtuliſſe*, ceraunium. (*q*) Ligurius.] *S. Hieron. ingenue fatetur ſe ignorare, quis iſte lapis ſit; niſi ſi hyacinthus ſit. Apud Theophraſtum & Plinium fit mentio lyncurii.* (*r*) Unuſquiſque.] ἕκαστος. *in aliis eſt*, ἑκάστου, uniuſcujuſque, *ſed longius ab hebræo.* (*ſ*) Fimbrias complectentes.] *Sic S. Auguſt. q. 116. quod græce eſt*, κρωσσοὺς συμπεπλεγμένους, *& alii vertunt*, catenulas connexas. (*t*) Catenatum.] *Symm.* βροχωτὸν, laqueatum. (*u*) Puro.] *Hic in Complutenſi multa ſequuntur, quæ in collatis codicibus non ſunt inventa, neque ſignificantur à S. Auguſt. Reſpondent tamen ſatis vulgatæ.* (*x*) Introeunti.] *Sic manuſcripti, & S. Auguſt. in locutionibus bis in hoc capite notat hanc locutionem, quam inquit potius ſe credidiſſe notandam, quam corrigendam: quod aliqui latini feciſſent. In Compl. eſt*, εἰσιὼν, intrans. (*y*) Et pones.] *Hæc viciſſim hoc loco abſunt à Compl. uſque ad illud*, Et impones. *Atque idem S Auguſt. notat hanc locutionem*, fimbrias, catenata: *quorum loco in Compl. paulo ante videtur dictum*, ϗ ἐπιθήσεις τοὺς κρωσσοὺς, ϗ τὰ ἁλυσιδωτὰ, *&c.* & impones fimbrias, & catenata, &c. (*z*) Subucalam.] *Sic S. Hieron. ad Fabiolam:* ſubtunicalem, *ad Marcellam ſcribens: quod græce eſt*, ὑποδύτην ποδήρη. S. *Auguſt. q. 118.* & facies tunicam talarem hyacinthinam. (*aa*) Periſtomium.] S. *Auguſt. ibidem*, id eſt, qua caput ejiciatur. S. *Hieron. ibidem*, quod vulgo capitium vocant. (*bb*) Ex ipſo.] ἐξ αὐτοῦ, *& videtur ſubintelligi*, periſtomio. S. *Auguſt. tamen ibidem habet*, ex ipſa, *& addit*, id eſt ut ex ſeipſa ſit ipſa ora contexta cum veſte. (*cc*) Et erit Aaron.] S. *Auguſt: q. 119. nec multo aliter in loc.* Et erit Aaron cum cœperit fungi ſacerdotio, audietur vox ejus intranti, &c. *Theodotio.* ἐπὶ ἀαρών. *Aquila, & Symmac.* ἐπὶ τοῦ ἀαρὼν, ſuper Aaron. (*dd*) Tortam.] S. *Auguſt: q. 120.* hyacinthum duplicem tortam (*ee*) Super mitram.] *Aquila, & Theodotio*, ἐπὶ τῆς κιδάρεως, ſuper cidarim. (*ff*) Nodi.] οἱ κοσυμβωτοὶ, *aut, ut alii codices*, οἱ κόσυμβοι. *Schol.* ceteri, αἱ συσφίγξεις, conſtrictiones.

CAP. XXIX.

(*a*) SAnctificabis eos.] *in aliis libris eſt*, ἁγιάσαι αὐτοὺς, ad ſanctificandum eos. (*b*) Lagana azyma.] *Schol.* κολλύρας ἀζύμους ἀναμεμιγμένας, placentas azymas permiſtas. (*c*) Talarem.] ϗ τὸν χιτῶνα τὸν ποδήρη. *In aliquo codice eſt*, ϗ τὸν ποδήρη, & poderem, *id eſt*, tunicam talarem: *quod reſpondet hebræo, & vulgatæ. Theodotio*, τὸν χιτῶνα, ϗ τὸν ἐπενδύτην τῆς ἐπωμίδος, tunicam & pallium ſuperhumeralis. *Symmac.* τὸν χιτῶνα, ϗ τὸ ἐπένδυμα τοῦ ἐπενδύματος, tunicam & ſuperindumentum ſuperindumenti, *id eſt, tunicam illam hyacinthinam, quæ ad tunicam illam ſimplicem lineam intimam relata erat ſuperindumentum; ſed ſubſternebatur alteri ſuperindumento, nimirum ſuperhumerali. Huc videtur ſpectaſſe Theodoretus; cum dixit*, ἐπενδύτην, *in ſcriptura vocari poderem, quod ad pedes uſque perveniret. Superiore tamen capite vocata eſt*, ὑποδύτης, *quod, ut diximus, ſubſternitur ſuperhumerali.* (*d*) Laminam.] *Symm.* ἀφόρισμα, ſeparationem, *id eſt, eximium illud inſigne. Schol. Alius* τὸ ἅγιον, ſanctitatem. *Fortaſſe autem hæc varietas pertinet ad illud, quod ſequitur*, τὸ ἁγίασμα, ſanctificationem. (*e*) Zonis.] *Theodotio*, ζώνῃ ἀαρὼν, zona Aaron, *Aquila*, διὰ ζώνην ἀαρὼν, per zonam Aaron. *Vulgata convenit cum Theodotione.* (*f*) Et conſummabis.] *Ita S. Auguſt. q. 125. quod græce eſt*, τελειώσεις, *& ſic ſolet vertere plerumque hoc verbum, quod alii dicunt*, conſecrare: *ſuperiore capite eadem vox hebræa reddita eſt*, ϗ ἐμπλήσεις, & implebis. (*g*) Aaron.] *In aliis libris eſt*, τὰς χεῖρας ἀαρὼν ϗ τὰς χεῖρας τῶν υἱῶν αὐτοῦ, S. *Auguſt* manus Aaron, & manus filiorum ejus. (*h*) Pennam.] τὸν λοβόν. *Sic S. Auguſt in Levit. q. 22 quod in vulgata eſt*, reticulum. *Theodoretus q. 61 teſtatur alios interpretes dixiſſe*, περιττὸν, quod excedit. (*i*) Peccati.] *Alii codices*, ἁμαρτία, peccatum, *id eſt, ſacrificium pro peccato* (*k*) Suavitatis.] *Theodoretus q. 62.* Alii quidem interpretes, pro, εὐωδίας, poſuerunt, εὐαρεστήσεως, acceptationis. (*l*) Thymiama.] *quaſi incenſum: nam hujuſmodi ſacrificium hebræus vocat ignitionem. Diximus etiam ſuperius de iſta dictione. In aliis libris eſt*, θυσίασμα, ſacrificium. (*m*) Summitatem.] *Schol.* τὸν ἀντιδάκτυλον, pollicem (*n*) Qui ab altari.] τοῦ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου. *Alii codices*. τοῦ ἐπάνω τοῦ θυσιαστηρίου qui ſuper altare, *alij*, ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ θυσιαστηρίου, de ſanguine altaris. (*o*) Adipem ejus.] *Schol*: Alius interpres addit ex hebræo, ϗ τὴν κέρκον, & caudam. (*p*) Brachium.] *Schol*: ceteri, τὴν κνήμην, femur. (*q*) Illa.] αὐτά. *Alii codices*, αὐτοὺς, illos. (*r*) Oblatio.] *græce eſt*, κάρπωμα. *hebraice autem eſt eadem dictio, quæ paulo ante dicta eſt Thymiama.* (*ſ*) Aaron.] *S. Auguſt: q. 128* id eſt ipſius Aaron: hoc enim pertinere voluit ad ſummum ſacerdotem. (*t*) Purificationis.] τοῦ καθαρισμοῦ. *Aquila, Symm. & Theodotio*, ἐξιλασμοῦ, expiationis, aut depropitiationis. *Ita enim vertit S. Aug: q 131.* (*u*) Purificabis.] *Schol:* ceteri, ἐξιλάσῃ, expiabis. (*x*) Sancti.] *Ita S. Auguſt: q. 130. ubi de hoc loco diſputat. In alijs codicibus eſt*, τῶν ἁγίων, ſanctorum. (*y*) In.] *Theodoretus q. 64.* Genus eſt menſuræ vini & olei apud hebræos; continet autem, ut ait Joſephus, duas choas atticas.

CAP. XXX.

(*a*) IMputribilibus; & facies illud cubiti longitudinem.] *In Complutenſi eſt*, ἀσήπτων ποιήσεις αὐτὸ, πήχεως τὸ μῆκος: imputribilibus facies illud. Cubiti longitudo, &c. (*b*) Duobus lateribus.] *Ita S. Auguſt: q. 131. ubi de hoc loco diſputat. Poſſet tamen dici*, ad duo latera facies in duabus coſtis: *nam græce eſt*, εἰς τὰ δύο κλίτη ποιήσεις ἐν τοῖς δυσὶ πλευροῖς. (*c*) Arcus amitibus.] *Sic idem q. 132. & addit*: Quos annulos dixerat, arcus dicit. Annulos quippe pro rotundis anſis poſuit. Et quid eſt aliud annulus, vel circulus, niſi undique arcus? Ideo quidam nolentes arcus dicere, thecas interpretati ſunt quibus amites inducerentur, dicentes, & erunt thecæ amitibus, quaſi græcus hoc non poſſet dicere, cum etiam thecæ græcum verbum ſit. Dixit autem, ψαλίδες, quod arcus interpretatur. *Eodem modo reddita invenitur dictio iſta apud S. Auguſt: ſupra cap. 27. Quod autem pertinet ad amites, alii habent*, vectes, *quemadmodum & c. 27. Ibi tamen græce eſt*, ἀναφορεῖς, *hic autem eſt*, σκυτάλαις. *quamvis in hebræo eadem ſit dictio* (*d*) Teſtimoniorum.] *In Complutenſi eſt.* τοῦ μαρτυρίου, teſtimonii. *Alii codices manuſcripti addunt*, κατὰ πρόσωπον ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῶν μαρτυρίων, ad faciem propitiatorii, quod eſt ſuper teſtimonia: *quæ reſpondent vulgatæ.* (*e*) Sero.] ὀψέ. *Abeſt ab aliquot codicibus. S. Auguſt: in locutionibus habet, & conjungit cum ſequentibus*, ſero incendet ſuper illud. *Notat etiam*, ſero, *dictum eſſe pro* veſpere. (*f*) Semper.] *abeſt iſta dictio à S. Auguſt: q. 133. &* ἐνδελεχισμοῦ, *&* διαπαντὸς, *videri poſſunt duæ ejuſdem hebraicæ dictionis interpretationes.* (*g*) Eorum.] *Ita etiam S. Auguſt. In Compl. eſt*, ὑμῶν, veſtras: *quæ varietas eſt etiam paulo inferius.* (*h*) Super illud.] *Alij codices*, ϗ ἐξιλάσεται ἀαρὼν ἐπὶ τῶν κεράτων αὐτοῦ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἀπὸ τοῦ αἵματος τοῦ καθαρισμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν. *Et S. Auguſt: ibidem.* Et depropitiabit Aaron, (vel exorabit) ſuper cornua ejus ſemel in anno de ſanguine purificationis delictorum. *Alii codices, ut etiam Compl. poſt verbum*, ἁμαρτιῶν, *addunt*, τοῦ ἐξιλασμοῦ, depropitiationis, *quæ eſt altera interpretatio. Nam Aquila pro*, τοῦ καθαρισμοῦ, *dixit*. ἐξιλασμοῦ. (*i*) Purificabat illud.] *In alijs libris eſt*, ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ καθαριεῖ αὐτό. *& apud S. Auguſt:* ſemel in anno purificabit illud. (*k*) Redemptiones.] λύτρα. *id eſt*, pretia pro redemptione. S. *Auguſt. in locut.* dabunt ſinguli redemptionem. *Schol. Alius*, ἐξίλασμα,

(*al.* ἐξιλασμὸν,) expiationem. (*l*) Quicumque tranſibunt ad viſitationem.] *Schol.* ὁ παραπορευόμενος ἐν τοῖς ἀριθμοῖς, qui vadit in numeris, *vel*, ad numeros, S. *Auguſt q. 134.* Quid eſt, quod ait, ſi acceperis computationem filiorum Iſrael in viſitatione eorum; niſi quia jubet eos aliquando viſitari, & computari, id eſt numerari? Quod in David propterea vindicatum intelligendum eſt; quia Deus non juſſerat. *De conſtructione hujus periodi diſputat in locut.* (*m*) Omnis, qui tranſit ad viſitationem.] *Schol.* Alius, πᾶς ὁ παραπορευόμενος ἐν τοῖς ἀριθμοῖς, omnis, qui vadit ad numeros. *Et eſt vocabulum caſtrenſe.* (*n*) Cum accedent.] *In aliis libris eſt*, ἢ ὅταν προσπορεύωνται, vel quando accedent. (*o*) Cum ingredientur in tabernaculum teſtimonii, lavabunt aqua.] *hæc abſunt ab aliis codicibus: ab aliis quibuſdam tantum illa*, lavabunt aqua. (*p*) Suavitates.] ἡδύσματα, *Aquila* ἀρώματα, aromata, *ut vulgata. De hedyſmatis Plinius, & alii.* (*q*) Non facietis.] *Schol.* ceteri, οὐ ποιηθήσεται, non fiet.

CAP. XXXI.

(*a*) QUi Or.] τ̃ ὤρ. *niſi legendum ſit*, τοῦ ὤρ. *In aliis quidem libris eſt*, υἱοῦ ὤρ, filii Or. (*b*) Netum.] *In aliis codicibus ſequitur*, ϗ τὴν βύσσον τὴν κεκλωσμένην, & byſſum tortam. *Ab hebræo autem & hæc, & alia ex præcedentibus abſunt.* (*c*) Et lapidaria.] *In aliis libris partim eſt*, ϗ εἰς τὰ λιθουργικὰ ἔργα, ϗ εἰς τὰ τεκτονικὰ τῶν ξύλων, & ad lapidaria opera, & ad fabrilia lignorum: *partim*, ϗ τὰ λιθουργικὰ εἰς τὰ ἔργα, ϗ τὰ τεκτονικὰ τῶν ξύλων, & lapidaria ad opera, & fabrilia lignorum. (*d*) Et elaborabunt.] ϗ πονήσουσι, *alii libri*, ϗ ποιήσουσι, & facient. (*e*) Domino vobis.] *A Compl. abeſt illud*, κυρίῳ, Domino, *quemadmodum & a vulgata. In aliqua editione eſt*, κυρίῳ, ϗ ὑμῖν, Domino, & vobis. (*f*) Et filiis Iſrael.] *diſputat de hoc loco* S. *Auguſt. q. 139 & dubitat, an ita interpungendum ſit*, æternum in me, & filiis Iſrael ſignum, *&c.*

CAP. XXXII.

(*a*) COnvenit.] συνέστη. *Schol.* Alius, συνηθροίσθη, ἢ ἐπανέστη, congregatus eſt, vel inſurrexit. S. *Auguſt. in locut.* conſurrexit. (*b*) Stylo.] γραφίδι. *Schol.* Alius, ἐν τέχνῃ, in arte. (*c*) Fecit eas vitulum conflatilem, & dixit.] *Alii codices*, ἐποίησαν, *&* εἶπαν fecerunt, *&* dixerunt. (*d*) Mandaſti.] *In Complut. eſt* ἐνετειλα, mandavi. (*d*) Dare eis.] *Alii codices*, δοῦναι τῷ σπέρματι αὐτῶν, dare ſemini eorum. (*f*) Ad ſervandum.] περιποιῆσαι. *In aliis libris eſt*, περὶ τῆς κακίας ἧς εἶπε ποιῆσαι. *& apud* S. *Auguſt. q. 143.* de malitia, quam dixit facere populo ſuo. *In aliis*, ἐπὶ τῇ κακίᾳ ᾗ εἶπε ποιῆσαι, ſuper malitia, quam dixit facere. (*g*) Non eſt vox.] *Schol.* ἀντὶ τοῦ, οὔτε νικώντων, οὔτε φευγόντων. Pro eo, ac ſi diceret, neque vincentium, neque fugientium. Samariticus, οὐκέτι φωνὴ ἀποκρίσεως ἀνδρείας, ϗ οὐκέτι φωνὴ ἀποκρίσεως ἥττης. ἀλλὰ φωνὴν ἁμαρτιῶν ἐγὼ ἀκούω. non jam vox reſponſionis fortitudinis, (*id eſt, reſpondens, ac præ ſe ferens fortitudinem*) & non jam vox reſponſionis cladis: ſed vocem delictorum ego audio. (*h*) Et cum vidiſſet.] *Ita S. Auguſt. q. 146. videtur autem ſumi pro eo, ac ſi diceret*, & vidit: *quamvis, ſi paulo poſt, ubi nos habemus*, ſtetit autem Moyſes, *abeſſet illud*, autem, *ſicut abeſt ab aliis editionibus; plana eſſet conſtructio.* (*i*) Gaudium.] ἐπίχαρμα, *quod poteſt etiam verti*, ludibrium. S. *Auguſt. videtur legiſſe*, ἐπὶ χάρμα, *inquit enim q. 146.* ut in gaudium venirent. (*k*) Quis ad Dominum.] *Sic S. Auguſt in locut. & poſſet accipi quaſi dictum interrogando. In Compl. eſt*, εἴ τις πρὸς κυρίου, ſi quis a Domino. (*l*) Impleviſtis.] *Dictum eſt ſupra, verbum hoc locis hujuſmodi valere idem, ac conſecrare: & eſt phraſis hebraica.* (*m*) Sin autem.] *Ita S. Auguſt. q 147. & S. Cyprianus de lapſis, & alibi, quod græce eſt*, εἰ δὲ μὴ, *& vetuſtiores latini dicebant*, ſin minus.

CAP. XXXIII.

(*a*) PRocede.] πορεύου. *In Compl. eſt*, πορεύου ϗ ἀνάβηθι, *& apud S. Aug. q.* Vade, 149. & aſcende. (*b*) Introducam.] *In aliis libris*, εἰσάξει. *& S. Aug. q. 150.* & introducet. (*c*) Manifeſte.] *S. Aug. q. 151. videtur hoc modo interpungere*, oſtende mihi temetipſum; manifeſte ut videam te. *Nam de iſta dictione hæc addit*: Quod habet græcus, γνωστῶς, hoc quidam latini interpretati ſunt, manifeſte, cum ſcriptura non dixerit, φανερῶς. Potuit ergo fortaſſe potius dici, ſi inveni gratiam in conſpectu tuo; oſtende mihi temetipſum, ut ſcienter videam te. AA. LL. γνωστῶς ἴδω σε, ſcienter videam te. (*d*) Sim inveniens.] *Ita S. Auguſt. græce eſt*, ὅπως ἂν ὦ εὑρηκώς, ut ſim ille, qui inveni. (*e*) Magna.] *Abeſt hæc dictio*, μέγα, *ab aliquot codicibus, & a S. Auguſtino.* (*f*) Veneris.] *In aliis libris additur*, μεθ' ἡμῶν. *& S. Aug. q. 154.* ſi non tuipſe ſimul veneris nobiſcum. (*g*) Teipſum.] *Alii codices*, δεῖξόν μοι τὴν σεαυτοῦ δόξαν. *& S. Auguſt.* oſtende mihi gloriam tuam. (*h*) Prior te gloria mea.] *S. Auguſt.* ante te in gloria mea. (*i*) Et vocabo nomine meo Dominus ante te.] *In aliqua editione loco iſtorum verborum legitur*, τῷ ὀνόματι κυρίου ἐναντίον σου. *Et S. Auguſt ibidem.* Et vocabo nomine Domini in conſpectu tuo. *In Comp.* ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, κύριος ἐναντίον σου. in nomine meo, Dominus in conſpectu tuo. *Quid autem ſibi velit iſtud*, vocabo nomine; *diſputat ibidem S. Auguſt.* (*k*) Stabis ſupra petram. Statim vero.] *In aliis libris eſt*, ϗ στήσῃ, & ſtabis. *itemque apud S. Aug. à quo tamen abeſt illud*, vero: *& interpretatur*, id eſt, ſtatim ut tranſiet gloria mea; ſtabis ſupra petram. (*l*) Caverna petræ. *S. Aug. ibidem*, Munimen firmiſſimum ſignificat. Alii autem interpretati ſunt, in ſpelunca petræ. Sed græcus habet ὀπήν. hoc enim foramen, vel cavernam, rectius interpretamur.

CAP. XXXIV.

(*a*) EXcide.] *Ita S. Auguſt. in extremo q. 154. quod græce eſt*, λάξευσον, *S. Hier. in epiſt. ad Suniam in extremo docet*, λαξευτήριον, *dolatorium dici poſſe.* (*b*) Sicut & primæ.] *S. Auguſt. in locut.* ſubauditur, fuerunt: unde hoc verbum noſtri interpretes etiam addendum putaverunt. *In extremo q. 154. habet*, ſicut & primas. (*c*) Et vocavit nomine Domini.] *Hebraiſmus, pro*, vocavit nomen Domini *Euſebius Cæſarienſis*, ἐλάλησε, locutus eſt. (*d*) Dominus Deus.] *Alii codices*, κύριος κύριος ὁ θεὸς Dominus, Dominus Deus. *Euſebius Cæſar.* κύριε κύριε, Domine, Domine. *Vulgata*, Dominator Domine Deus. (*e*) Et miſericordiam.] *In aliis libris*, ϗ ποιῶν ἔλεος, & faciens miſericordiam. (*f*) Ponas.] *In aliis*, θῇς. *S. Auguſt. in locut.* ne quando ponat. *& q 157. teſtatur ſic habuiſſe græcum, paulo tamen inferius & ipſe habet*, ne forte ponas. *quod conſtat ex q. 158.* (*g*) Ne tibi.] *Alii*, μήποτε γένηται, ne forte fiat. (*h*) Et ſculptilia Deorum eorum comburetis in igni.] *Hæc abſunt ab hebræo, & vulgata.* (*i*) Deos alios.] *Alii libri*, θεῷ ἑτέρῳ, Deum alterum. (*k*) Zelans nomen.] *S. Auguſt. q. 158.* id eſt, ipſum nomen, quod Dominus Deus dicitur, Zelans eſt, quia Deus Zelator eſt. *In uno pervetuſto codice eſt*, ζηλωτὸν ὄνομα αὐτοῦ. Zeli plenum nomen ejus. (*l*) Et comedas de eis.] *Alii libri*, καὶ φάγῃς τῶν θυσιῶν αὐτῶν, & comedas de ſacrificiis eorum. (*m*) Tuæ.] *hebræus habet*, ejus, *id eſt*, populi ferentis ſuper terram: *& hanc ſententiam reddit vulgata.* (*n*) Fornicentur filii tui.] *Alii libri*, καὶ ἐκπορνεύσωσιν τοὺς υἱούς σου, & fornicari faciant filios tuos: *quod optime conveniret, ſi ſupra legeretur*, ejus. (*o*) Sationi, & meſſi requies.] τῷ σπόρῳ καὶ τῷ ἀμητῷ κατάπαυσις. *Alii libri*, καταπαύσεις. *Et S. Auguſt. q. 160.* de ſatione & meſſe requieſces. (*p*) Principium meſſionis tritici.] *Alii codices*, ἀρχὴ τῶν πρωτογεννημάτων, principium primorum fructuum. *In vulgata videtur utrumque fere conjungi*, in primitiis frugum meſſis tuæ triticeæ. (*q*) Terram tuam.] *S. Aug. q. 161.* de terra tua.] *Sed eodem ſenſu.* (*r*) Incenſorum.] θυμιαμάτων *In aliis partim*, θυσιασμάτων, *partim* θυμάτων. *S Auguſt. in locut & q. 162.* non occides ſuper fermentum ſanguinem immolatorum meorum *De hac dictione dictum eſt ſupra cap. 23.* (*ſ*) Sacrificia.] θύματα. *In aliquo libro eſt*, θῦμα. *& apud S. Auguſt. in locut. & q. 163.* Et non dormiet in mane. (*al.* uſque in mane) immolatio ſolennitatis Paſchæ. (*t*) Cutis.] χρώματος, *& poteſt etiam verti*, coloris. *In aliis libris eſt* χρωτὸς, *quod aut idem ſignificat, aut*, corporis. *Interpr. Origenis hom. 12.* & erat glorificata facies ejus, & color vultus ejus.

CAP. XXXV.

(*a*) TUnicam talarem.] ποδήρη. *In Compl. eſt*, ϗ εἰς τὸ λόγιον, ad rationale. *Verum & in numero, & in ordine, & in qualitate rerum quæ faciendæ commemorantur, multæ ſunt codicum varietates: nec ſatis cauſæ viſum eſt, cur omnes indicarentur. Poſſunt enim magnam partem peti ex vulgatis editionibus. Complutenſes eo ſpectarunt, ut græca vulgatæ latinæ reſponderet* (*b*) Operimenta.] κατακαλύμματα, *aut, ut alii*, καλύμματα. *Schol.* ceteri, τὴν σκέπην αὐτῶν, tegmen eorum. (*c*) In eis.] *In aliis codicibus additur*, ἐν τῷ ἁγίῳ, in ſancto. (*d*) Et quibus viſum eſt animæ eorum.] *Schol.* Alius, ἑκούσιον καρδίαν, corde ſpontaneo. (*e*) Et pelles arietum.] *In aliquo codice eſt*, καὶ πᾶς ᾧ εὑρέθη παρ' αὐτῷ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, *& apud S. Auguſt: in locut.* Et omnis, cui inventum eſt apud eum coria arietum rubricata. (*f*) Demens demptionem. S. *Auguſt. in locut* Omnis afferens redemptionem, argentum, & æs attulerunt, redemptiones Domino. *quæſt autem 168.* Omnis afferrens demptionem, argentum, & æs, attulerunt, demptionem Domino: *atque hæc adjungit*, tanquam diceret, omnis qui attulit; attulit illud, atque illud, inter cetera quæ dicebat, & argentum, & æs commemorans Demptionem ſane interpretati ſunt latini, quod græcus habet, ἀφαίρεμα. Appellata eſt autem demptio, eo quod ſibi demeret, qui Domino offerret. (*g*) Menti earum.] *S. Aug. in locut.* ſenſu ſuo. *itemque paulo inferius, ubi græce eſt eadem dictio*, διάνοια, *ipſe habet*, quorum afferebat ſenſus eorum. *Sed tamen paulo ſuperius, ubi græce eſt*, σοφὴ τῇ διανοίᾳ, *apud illum eſt*, ſapiens mente. *atque ita videtur rectius verti.* (*h*) Et compoſitiones.] *In aliquo codice eſt*, καὶ εἰς τὰς συνθέσεις, & ad compoſitiones. *In Compl*: καὶ τὰς συνθέσεις, καὶ τὸ ἔλαιον, & compoſitiones, & oleum: *& ita S. Auguſt. in locut.*

CAP. XXXVI.

(*a*) PErtinentia ad ſancta.] *aut*, ad ſanctuarium, *ut Complutenſis: græce eſt*, τὰ κατὰ τὰ ἅγια καθήκοντα. *& in uno pervetuſto codice*, τὰ καθήκοντα. *ac poſſet fortaſſe etiam reddi*, ea, quæ ſecundum ſancta officia. (*b*) Demptiones.] *In multis codicibus S. Auguſt. q 170. pro*, demptiones, *corrupte videtur legi*, demptum æs. (*c*) Mane.] *Aliquot codices*, τὸ πρωῒ πρωΐ. mane, mane. (*d*) Et dixit.] *Alij codices*, ϗ εἶπαν. *& S. Auguſt. q. 121. ita refert*, & dixerunt Moyſi. (*e*) Secundum opera.] *Alij codices*, παρὰ τὰ ἔργα, præter opera. (*f*) Stolas ſanctorum. *Ita vetuſti codices collati, & hunc eundem ordinem præ ſe fert S. Auguſt. In Complutenſi autem, quemadmodum & in vulgata, hæc, quæ ad veſtes ſacerdotales pertinent, rejiciuntur in caput 39. hic autem ſubjiciuntur, quæ ad tabernaculi conſtructionem.* (*g*) Partibus.] *In aliquot codicibus additur* αὐτοῦ. *& apud S. Aug. in locut.* partibus ejus. (*h*) Complicata.] *In Compl.* συμπεπλεγμένον, complicatum. (*i*) Exculpta.] ἐγγεγλυμμένα. *Alii codices*, ἐγγεγραμμένα, inſcripta. *Complutenſis*, ἐγγεγλυμμένας σφραγῖδας, inſculpti ſigilli (*k*) Aſpidiſcas.] *De hoc vocabulo dictum eſt ſupra. Scholion inſertum quæſt. Theodoreti*, Hæ majores quidem erant numiſmatis, rotundæ autem ſicut numiſma, & ſcutum. Utraque enim orbicularia ſunt. (*l*) Annulos.] *Alii codices addunt*, duos, ἐπὶ τοὺς δύο δακτυλίους. (*m*) Et impoſuerunt in duos humeros.] *Pro his in Compl. legitur*, καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ τὰς δύο ἀσπιδίσκας τοὺς ὤμους, & impoſuerunt ſuper duobus uncinis humeros, &c. (*n*) Super ſummitatem.] ἐπ' ἄκρου. *Alii libri*, ἀπ' ἄκρου. a ſummitate: *& a Complutenſi abeſt ſequens*, &c. (*o*) Super marginem.] ἐπὶ τὸ λῶμα. *In aliis libris eſt*; καὶ ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτῷ λῶμα, & ſuper eam impoſuerunt marginem.

CAP. XXXVII.

(*a*) UNius.] *Hæc in Compl. & vulgata habentur cap. 36. & adnectuntur ea quæ pertinent ad conſtructionem ipſius tabernaculi. In* *extremo autem capite 36. ponuntur ea, quæ in noſtra hoc loco ſequuntur,* Et fecerunt velamen, *&c. uſque ad illud:* Et fecerunt atrium, *nec ſine aliqua varietate in verbis ipſis.* (b) Eorum.] *Alij codices,* αὐτοῦ. ejus. (c) Et fecerunt atrium.] *Hæc in Compl. & vulgata habentur, cap. 38. non longe ab initio.* (d) Africum.] λίβα. *In aliis quibuſdam,* νότον, Auſtrum: *& ita S. Auguſt. in ultima illa diligenter perlegenda quæſtione.* (e) Centum per centum.] *S. Auguſt. ibidem,* id eſt, centum cubita tentoriorum per centum cubita ſpatii: quod tenebant viginti columnæ. (f) Viginti.] *S. Auguſt. addit,* æreæ: *quod etiam repetit in latere ad Aquilonem.* (g) Et latus, quod eſt ad Auſtrum, centum per centum.] *Hæc abſunt ab omnibus fere libris, & videntur eſſe ex alia interpretatione. Idem enim latus eſt, quod pertinet ad Africum, atque ad Auſtrum.* (h) Aulæa.] *S. Auguſt. ibidem,* Eadem dicit aulæa, quæ tentoria, *id eſt,* αὐλαίας, *&* ἱστία. (i) Quindecim cubitorum, quod eſt a dorſo.] *Ita interpungit S. Auguſt. & addit:* Dorſum appellat, quia poſteriora tabernaculi erant: id eſt a parte occidentis: *& paulo poſt:* Manifeſtum eſt certe eadem duo dorſa dici hoc loco, cum commemorantur omnia quemadmodum facta ſunt; quæ latera dicebantur, quando præcipiebatur, ut fierent. (k) Tabernaculi.] *Ita etiam Compl. Ac poteſt nomine tabernaculi ſignificari atrium. S. quidem Auguſt. habet,* omnia aulæa atrii. (l) Texere de cocco, & byſſo.] *Ita S. Auguſt. in locut. Complut.* ὕφανε τῇ ὑακίνθῳ, καὶ πορφύρᾳ, καὶ κοκκίνῳ νενησμένῳ καὶ βύσσῳ, texuit hyacintho, & purpura, & cocco neto, & byſſo.

CAP. XXXVIII.

(a) ET fecit. [*Hæc in vulgata, & Compl. habentur cap. 37. & aliqua ex parte ad initium 38. Et res, quæ commemoratur, & ordo idem in utraque. Verba etiam, quibus exponuntur in Compl. propius accedunt ad vulgatam & hebræum, quam noſtra. Veruntamen pleraque illa in collatis codicibus non ſunt inventa.* (b) Arcam.] *Aquila,* γλωσσόκομον, *quaſi loculum & thecam rerum ſanctarum.* (c) Extra.] *Hic in aliquot codicibus additur,* καὶ ἐποίησεν αὐτῇ κυμάτιον χρυσοῦν κύκλῳ, & fecit ei undulam auream in circuitu. (d) Et enthemia.] καὶ τὰ ἐνθέμια, *& paulo poſt,* καὶ τὸ ἐνθέμιον. *Ita in alio etiam codice pervetuſto. In aliis eſt,* ἀνθέμια, &, ἀνθέμιον, *quibus item vocabulis ſignificantur ea, quæ ornamenti cauſa adjunguntur, alibi quoque* σφαιρωτῆρες, *ſphærulæ appellantur, & paulo ante,* βλαστοὶ ἐξέχοντες, *germina extantia.*

CAP. XXXIX.

(a) OMne aurum.] *Hæc in vulgata, & Complutenſi habentur partim in cap. 38. & partim in 39.* (b) Viginti.] *In Compl. ut in vulgata, eſt* triginta. (c) Septuaginta.] *Alii libri,* τετρακόσια καὶ ἑβδομήκοντα τάλαντα, καὶ δισχίλιοι, quadringenta, & ſeptuaginta talenta, & bis mille. *Compl.* τριακόσια, ἑβδομήκοντα τάλαντα, καὶ δισχίλιοι, καὶ τετρακόσιοι σίκλοι, trecenta ſeptuaginta talenta, & bis mille, & quadringenti ſicli; *& hoc loco ſunt etiam quædam varietates inter vulgatam, & Complutenſem.* (d) Reliquum.] *hæc uſque ad,* & reliquam, *abſunt a Compl. & vulgata.* (e) Et reliquam.] *Ita videtur vertendum illud,* καὶ τὴν καταλειφθεῖσαν, *quamvis Compl. verterint,* & receptam, *eodem tamen fortaſſe ſenſu. Nam &* reliquum aurum, & reliquam hyacinthum, *hoc videtur ſignificare,* aurum, & hyacinthum, quæ recepta, *aut,* oblata ſunt, præter cetera jam memorata.

CAP. XL.

(a) PRopones.] προσθήσεις. *In Compl. eſt,* προσθήσεις, appones. (b) Holocauſtomatum.] *Ita S. Auguſt. q.172. & 173. quod græce eſt,* καρπωμάτων. (c) Et circumpones tabernaculum, & omnia ejus ſanctificabis in circuitu.] *Hæc non ſunt in Compl. ſed horum loco iſta, quæ reſpondent vulgatæ,* καὶ θήσεις τὸν λουτῆρα ἀναμέσον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἀναμέσον τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ θήσεις ἐν αὐτῷ ὕδωρ. καὶ θήσεις τὴν αὐλὴν κύκλῳ, καὶ θήσεις τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς. Et pones labrum inter tabernaculum teſtimonii, & altare: & pones in eo aquam. Et pones atrium in circuitu: & pones velamen portæ tabernaculi. (d) Super tabernaculum.] *S. Auguſt. q.* 173. non utique deſuper tectum, ſed cingens columnas: quia de columnis dixerat quod ſtatuerit tabernaculum. (e) Sub arca.] *In Compl. ut in vulgata additur,* καὶ ἐπέθηκεν τὸ ἱλαστήριον ἐπάνω τῆς κιβωτοῦ, & impoſuit propitiatorium ſuper arcam. (f) Moyſi.] *In Compl. additur, ut in vulgata,* καὶ ἔθηκε τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς, & poſuit tentorium portæ tabernaculi. (g) Tabernaculi.] *Et hic in Compl. & vulgata interjiciuntur multa de oblatione, & labro, & de lotione Moyſis, & Aaron, quorum nonnulla habentur in noſtra in extremo capitis 38.* (h) Statuit.] *S. Aug. ibidem videtur legiſſe,* Et ſuper atrium. (i) Disjungebant.] ἀνεζεύγνυσαν. *S. Auguſt. ibidem.* Quando quidem non removebatur; niſi cum eis hoc ſignum dabatur disjungendi, hoc eſt caſtra movendi ex eo loco, ubi erant.

LEVITICUS.

CAP. I.

(a) ET revocavit.] καὶ ἀνεκάλεσε. *Ita libri veteres. In alijs,* καὶ ἐκάλεσε κύριος. Et vocavit Dominus. *& ita interpres Origen. homil. 1. Iſychius presbyter in comm. in hunc librum,* juxta LXX non vocari, ſed revocari Moyſem ſcriptum eſt; *atque hunc locum diligenter tractat: notatque ſimilem locutionem Exod. 35. ſicut etiam eſt Exod.31.* (b) Si holocauſtoma.] *Ita libri veteres, & Cyrillus* ἐν τῷ περὶ τῆς ἐν πνεύματι προσκυνήσεως, *in tractatu de adoratione in ſpiritu, &c. In alijs eſt,* ὁλοκαυτώματα, holocauſtomata. (c) Sacerdotes.] *Origenes videtur legiſſe,* ἱερέως, Sacerdotis. (d) Conſtipabunt.] *Alij libri,* ἐπιθήσουσιν, *& Interpr. Origenis,* imponent. (e) Adipem.] *Interpr. Origenis,* adipes, *& ita teſtatur Iſychius eſſe apud LXX cum ipſe antea eſſet interpretatus,* & quæ adhærent jecori. (f) Interanea.] *Ita Interpr. Origenis, quod græce eſt,* τὰ δὲ ἐγκοίλια, *Cyrillus habet,* τὰς δὲ κοιλίας, ventres autem. *Compl.* τὰ δὲ ἐν τῇ κοιλίᾳ, quæ autem in ventre. *Iſychius, cum in textu haberet,* inteſtinis autem, & pedibus lotis aqua, *addit hæc:* Quod LXX edunt: Ea quæ ſunt in ventre, & pedes aqua lavent. (g) Et imponent Sacerdotes. *In aliis libris eſt,* καὶ ἐπιθήσει ὁ ἱερεύς, *& Interpr. Origenis,* & imponet ſacerdos. (h) Sacrificium.] *Interpr. Origenis,* hoſtia eſt, & ſacrificium. *Compl. paulo inferius,* κάρπωμα θυσίας, oblatio ſacrificii. *Noſtra reſpondet hebræo.* (i) Retorquebit.] *Schol.* Samariticus. καὶ ἀνακλάσει, & refringet. (k) Veſiculam gutteris] *Ita Iſychius, & vulgata, quod græce eſt,* τὸν πρόλοβον. *Theodotio,* τὴν φύσαν αὐτοῦ σὺν τοῖς πτίλοις, folliculũ ejus cum lanuginibus. J: Druſius apud Theodot. non φύσαν ſed φύσιν ſcribi ait, & forte inquit φύσιν pro φύσας poſuit ſic in lingua Helleniſtarum χάρις denotiat gaudium. χάριν. *Aquila,* τὴν σπίζουσαν, *(quamvis Iſychius habeat* σπίον,*) tanquam partem illam, ut ait Theodoretus q. 1. quæ cibum recipit; & aliis partibus ſuppeditat* (l) Non dividet.] *Schol.* Samariticus, μαδήσει, λεπίσει, deſquamabit, decorticabit. (m) Imponet.] ἐπιθήσει, *Compl.* ἐπιθύσει, ſacrificabit. *Et hanc ſententiam ita ſemper in hoc capite affert Iſychius,* & adolebit ſuper altare.

CAP. II.

(a) SAcrificium eſt.] *hoc abeſt ab hebræo, & vulgata, ſicut etiam paulo inferius: & notat Iſychius additum eſſe a LXX.* (b) Plenum.] πλήρη. *Alij libri,* πλήσει, implebit. *Iſychius in textu,* ac deferet ad filios Aaron ſacerdotis, quorum unus tollet pugillum plenum ſimila, *&c. nec multo aliter vulgata. Idem autem in comm. notat apud LXX non dici, quis ſit qui in pugillo tollat, ut abſolute offerentem ſignificarent.* (c) Ex clibano, munus Domino, ex ſimila.] *Alii libri,* ἐν κλιβάνῳ καὶ ἐκ σεμιδάλεως, *& Iſychius,* in clibano de ſimila. *interpr. Origenis habet,* ex clibano. (d) Offeret.] *Complut.* καὶ προσοίσεις τὴν θυσίαν, ἣν ἂν ποιήσῃ, & offeres ſacrificium quodcunque feceris. (e) Novas torrefactas ſpicas vigentes comminutas.] νέα πεφρυγμένα χίδρα ἐρικτά. *Euſebius.* χίδρα ἐστὶν, ὅταν ἀπὸ τῶν ἀκμαζόντων ἀσταχύων λαβών διαθρύψῃ τις χερσὶν, οἱονεὶ ἀλέσας. ἐρικτὰ καὶ τὰ ἐν μύλῳ πτισθέντα καὶ φλοιὸν ἀποβαλόντα, ὀσπριώδη λάχανα, χίδρα ſunt, quando quis ſumens de vigentibus ſpicis, conterit manibus, quaſi molens: ἐρικτὰ, olera ex leguminibus, & quæ in mola ſunt piſta, & quæ corticem abjecerunt. *In Compl.* χίδρα ἐρικτὰ, *redduntur,* farra comminuta. *Iſychius, & vulgata, hoc modo faciunt mentionem farris,* & confringes eas in modum farris. *Huic voci reſpondet* χίδρα *niſi fallor. ſunt autem ſpicæ novæ ac virides, ut quidam volunt, alii aliter interpretantur. Moſchopulus* περὶ χίδων, χίδρα παρὰ τοῖς μὲν τὰ ἄγρια λάχανα, παρὰ δὲ ἑτέροις τὰ ὄσπρια, καὶ ἔτι παρ' ἑτέροις τὰ ἀπὸ χλωρᾶς κριθῆς. χίδρα apud nonnullos ſunt olera agreſtia, apud alios legumina & porro apud alios, quæ ex viride hordeo exprimuntur. Affine in Arabica lingua Giris quæ eſt minutiſſima farina, pollen, pulvis molendini, ut exponit Stephanus, & citat Sylvaticus in Pandectis Medicinæ. כרמל quæ ſpica recens, tenera & plena: ſic dico, ſpica כרמל dicitur cum adhuc mollis eſt ac delicata virenſque, Druſ. *Aquila,* ἁπαλὰ λάχανα ὀσπριώδη, tenera olera ex leguminibus. *Theodotio,* πίονα ἄλφιτα, pingues farinas. *Interpr. Origenis hæc habet ad hunc locum pertinentia.* Si autem ſacrificium offerat primitiarum de primitiis frugum, ut ſimila ſic recens, id eſt nova, igni quoque eam torreri vult, & medio fractam eſſe (ne multum minutatum ſit, quoniam primitiæ ſunt) & bene purgata ſit: *atque has eaſdem conditiones perpendit in anagoge.*

CAP. III.

(a) ADduxerit.] προσαγάγῃ. *Ita libri veteres, & Cyrillus pro eo, quod in aliis eſt,* προσοίσῃ. (b) Ante Dominum.] *Hæc abſunt ab aliis codicibus, ut etiam a vulgata.* (c) Holocauſtomatum in circuitu.] *Sic etiam Compl. Ab aliis codicibus græcis abſunt: ab hebræo & vulgata illud,* holocauſtomatum, *non autem illud,* in circuitu. (d) Ventrem.] *Iſychius cum haberet in textu,* vitalia, *ſicut vulgata; hæc addit:* LXX ventrem, id eſt cor: cujus ſecundo facit mentionem juxta LXX. quia duplicem habet operationem, &c. (e) Pennam.] *Hoc agnoſcit ex LXX Iſychius.* (f) Super altare.] *Hæc abſunt à multis codicibus, ut etiam a vulgata.* (g) De ovibus.] *Iſychius,* LXX vero ſi ab ovibus munus ejus, ab agnis, & hœdis immaculatum offeret. Ovis enim & agnorum, & hœdorum genus eſſe videtur, &c. (h) Et lumbum.] *Iſychius,* & caudam, vel etiam ſecundum LXX lumbum immaculatum. *Idem vero refert pro immaculato Symmachum dixiſſe integrum, Aquilam vero perfectum. Theodoretus quæſt. 1. teſtatur ceteros interpretes dixiſſe, pro* ὀσφύϊ, ἡ κέρκος, pro lumbus, cauda.

CAP. IV.

(a) NOn ſponte.] ἀκουσίως. *Aquila,* ἐν ἀγνοίᾳ, *& vulgata,* per ignorantiam. (b) Ventre, & fimo.] *Iſychius,* Cum inteſtinis & fimo. LXX. cum ventre & ſtercore. (c) Non ſponte.] *Hæc loco abeſt dictio,* ἀκουσίως, *ab aliquot codicibus græcis, & ab interprete Origenis hom. 2. ſicut etiam à vulgata.* (d) Et latuerit.] *Schol.* παροραθῇ λόγος, deſpectus fuerit ſermo. (e) Quod non fiet.] *ita interpres Origenis; quod græce eſt,* ἣ οὐ ποιηθήσεται: *& reſpondet hebræo; & ita paulo poſt etiam in Compl. in qua tamen hoc loco eſt,* ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν, quæ non oportet facere. (f) Sacerdos.] *Compl.* ἀρχιερεὺς: *& confunduntur ſæpe iſtæ voces.* (g) Incenſorum,] θυμιαμάτων. *Schol.* Alius, τῶν ἀρωμάτων, aromatum. (h) Baſim.] *Schol.* Alius, εἰς τὸ θεμέλιον, ad fundamentum.

CAP. V.

(a) PEccatum.] *In aliis libris & Compl. additur,* αὐτοῦ, ſuum, *& vulgata,* iniquitatem ſuam, quam vocem nec *Cyrillus* agnoſcit, nec habet lectio Vetus. *S. Auguſt. quæſt.* 1. & accipiet peccatum: *notatque abundare illud &, locutione uſitata in ſcripturis: ac ſane in aliquot libris eſt,* καὶ λήψεται, *quod reſpondet hebræo. Interp. Origenis,* & ipſa accipiet peccatum ejus. (b) Immundum.] Iſychius, LXX addiderunt immundum. (c) Abominationum immundarum.] *Idem notat has eſſe canes, & ſimias, quæ ab infidelibus colebantur, vel quodcumque reptile; quomodo quidem verterint Aquila, & Symmachus.* (d) Pecorum.] *Diſputat. S. Auguſt. q.2. ſic melius verti* κτηνῶν, *quam dicendo,* jumentorum, *quod tamen haberent codices Latini.* (e) Immundorum.] *Ita S. Auguſt. In multis codicibus ſequitur,* καὶ λάθῃ ἀπ' αὐτοῦ καὶ μεμίανται, *in aliquibus,* καὶ μεμίανται, & latuerit ab eo, & inquinatus eſt. (f) Inquinatus fuerit] S. *Aug.* ab omni immundicia cujuſquam ſi tetigerit, & inquinabitur: & ſi latuerit eum, poſt hoc autem cognoverit, etiam deliquerit: *& de horum verborum conſtructione diſputat in extremo quæſt. 3. Ac fortaſſe tota oratio pendet uſque ad illud,* Et confitebitur, *aut ad illud,* Et offeret. (g) Iniqua diſtinguens.] ἡ ἄνομος, ἡ διαστέλλουσα, *in Compl.* ἢ ἂν ὀμόσῃ, διαστέλλουσα, *& S. Auguſt. q. 3.* quæcunque juraverit, diſtinguens. *Et interp. Origenis hom. 3.* quæ juraverit, pronuncians. *Et reſpondet vulgatæ & hebræo.* (h) Ante oculos.] *Alius liber,* ἀπ' ὀφθαλμῶν, ab oculis. *Ab aliis libris, & S. Auguſt. & interprete Origenis utrumque abeſt.* (i) Et confitebitur peccatum, pro quibus.] καὶ ἐξαγορεύσει τὴν ἁμαρτίαν, περὶ ὧν. *Compl.* καὶ ἐξαγορεύσῃ τὴν ἁμαρτίαν, περὶ ἧς. *Interp. Origenis, S. Auguſt.* Et confeſſus fuerit peccatum, quod peccavit. *Illud quidem* περὶ ἧς, *eſt in pleriſque codicibus.* (k) Adverſus ipſum.] κατ' αὐτῆς *Hoc non refertur ab interp. Origenis.* S. *Auguſt.* Quod autem addit, adverſus ipſum; quid intelligitur niſi, adverſus ipſum peccatum confeſſus fuerit, id eſt, confitendo peccatum accuſaverit? (l) Oblivio.] ἢ ἂν λάθῃ αὐτὸν λήθη. *Apud Theodoretum quæſt. 2. & in Compl. eſt,* ἐὰν λάθῃ αὐτὴν λήθη, ſi latuerit eam oblivione. *S. Auguſt. quæſt.* 5. Anima, ſi latuerit, cum oblivio eſt ei, id eſt, ſi oblivione factum fuerit, ut lateat eum, vel, eam. *quæſt. autem* 20. ſi latuerit eum oblivione. *Interp. Origenis,* ſi qua latuerit. *Schol.* Alius, ἀδικήσει ἀδικίαν, injuſte faciet injuſtitiam. Vel, ἐὰν παραβῇ παράβασιν, prævaricatus fuerit prævaricationem. (m) Non ſponte.] *Interp. Origenis,* non volens. *S. Auguſt.* nolens: *qui addit,* hoc eſſe, a ſanctis oblivione peccare, aliquid per oblivionem uſurpare, quod debetur ſanctis, ſive ſacerdotibus, ſive oblationibus, &c. *De hac re etiam Origenes & Theodoretus.* (n) Siclorum ſiclo ſanctorum.] *Schol.* σταθμὸν ἐν σταθμῷ ἁγίων, pondus in pondere ſanctorum. Eſt cur malim σταθμῶν. ſane in ſeptuaginta τιμῆς ἀργυρίου σίκλων. Hieronymus, qui emi poteſt duobus ſiclis juxta pondus ſanctuarii, notum ut שקל & pondus & ſiclum ſignificet. *Druſ. Alii codices,* σίκλῳ τῷ ἁγίῳ, ſiclo ſancto. (o) Peccatum] *Hic etiam in aliquot codicibus additur,* αὐτοῦ. *S. Auguſt. quæſt. 2. depravate, ut videtur,* & non cognoverit peccatum ſuum: *nam quæſt. 20. habet,* & acceperit peccatum ſuum. (p) In delictum.] *Schol.* εἰς λύτρωσιν, in redemptionem. (q) Deliquit enim delicto.] *S. Auguſt: ibidem,* deliquit enim delictum ante Deum. *Iſychius ex LXX,* deliquit enim delictum ante Dominum. *In aliis codicibus eſt,* ἐπλημμέλησε γὰρ πλημμέλειαν πλημμέλησιν: *& apud S. Auguſt: ibidem paulo inferius, & quæſt.* 20. deliquit enim delicto delictum ante Dominum. *Compl. cetera eodem modo: ſed pro,* πλημμελείᾳ, *habet,* πλημμέλειαν.

CAP. VI.

(a) QUæ ſunt ad proximum.] *Ita S. Auguſt quæſt. 20. quod græce eſt,* τὰ πρὸς τὸν πλησίον. *ab aliquot codicibus abeſt illud* τά. *& interpres Origenis homil. 4.* & mentietur proximo. (b) In depoſito.] ἐν παραθήκῃ. *Interp. Origen.* ſuper depoſito. S. *Auguſt.* de commendatione. (c) Societate.] *Schol.* ἐν πιστώσει χειρὸς, in eo quod creditum eſt manui. πίστωσις χειρὸς, proprie quando manu rei alicui fidem facimus. Sic πίστωσις λόγων, quando Verbis idem fit. *Druſ.* (d) De rapina.] *Schol.* ἐν ἀναγκασμῷ, in violentia. ἀναγκασμὸς, quando aliquis cogitur reddere quod non accepit, aut ſolvere quod non debet; hinc *Cohel.* 5.7. גזל משפט Coactio juris & æquitatis, quando videlicet judices compelluntur contra jus & æquum ſententiam dicere. Aliis גזל eſt ἁρπαγὴ ſive ἁρπαγμὸς, direptio, rapina melius, *Druſ.* (e) Aut injuriam fecerit aliquam proximo.] *Sic S. Aug. ibidem. interpr. Origenis,* aut nocuit aliquid proximo. *Schol.* ἐσυκοφάντησεν, *& paulo poſt pro* ἀδίκημα, συκοφαντίαν. *Iſychius,* Ceteri interpretes, Aquila, & Theodotio, & Symmachus, ubi dixerunt LXX, Si nocuit aliquid proximum ſuum; iſti, Si calumniatus eſt aliquid. ἀδίκημα intelligitur quod injuſte alteri extortum, ſic calumnia, quod per calumniam ablatum. *idem.* (f) Perditionem.] *Ita S. Auguſt. & Interp. Origenis quod Græce eſt,* ἀπώλειαν. *& eſt hebraiſmus, ſignificatque rem ipſam amiſſam.* (g) Et reddat.] *Interp. Origenis,* & reddet. S. *Auguſt.* reddet. *Iſychius totum hunc locum ſic refert.* Erit cum peccaverit, & pœnituerit, & reddiderit rapinam, quam rapuit, vel injuſtitiam, quam injuſte egit, aut depoſitum, quod depoſitum eſt ei, ſive perditum, quod invenit. (h) Fuerit.] *Ita interpungit interp. Origenis: & S. Auguſt. quæſt. 9. eodem modo videtur interpungere. Idem vero quæſt.20. ſic habet,* Et qua die convictus fuerit delicti ſui; offeret Domino, &c. (i) Iſta holocauſtoſis.] *ita S. Auguſt. quæſt. 10. et putat, quod ſequitur* & ignis, *redundare illud,* &. *Sed interp. Origenis.* Hoc holocauſtum in crematione ſua erit ſuper altare, &c. (k) Catacarpoſim.] S. *Auguſt. in ſuo codice latino habebat,* & auferet holocarpoma, quod conſumpſerit: *ſed addit quæſt. 9.* Niſi forte illud eſt verum, quod in quodam græco invenimus. Non enim ait, auferet holocarpoſim, ſed, auferet catacarpoſim, hoc eſt, reliquias holocauſti, quod ignis conſumpſit. Has autem reliquias, veluti eſt cinis & carbo, appellavit [illam holocauſtoſim] ejus rei nomine, quæ conſumpta eſt, reliquias ipſius conſumptionis appellans. *Notat autem idem eſſe holocarpoma, quod holocauſtoſis: cur autem dicatur holocarpoma rationem reddit ipſe Origenes homil. 5.* (l) Holocauſtoſim.] *Sic* S. *Auguſt. ut diximus. Interp. Origenis* & holocauſtum. *In Compl. eſt,* holocarpoſim. (m) Ab eo.] S. *Auguſt. quæſt.* 12. Et ignis altaris ſemper ardebit ab eo. *In aliis libris eſt, non,* ἀπ' αὐτοῦ. *ſed,* ἐπ' αὐτοῦ. *Et Interp. Orig.* & ignis altaris ardebit ſuper illud. (n) Mane, mane.] *S. Auguſt: & Interp. Orig. ſemel tantum habent.* (o) Circumvoluta.] ἑλικτά. *Ita libri vetuſtiores. In aliis eſt,* ἐρικτά. *& fortaſſe legendum,* ἑλικτά, *ut ſupra cap. 2. Iſychius.* Quod LXX ſic ediderunt, conſperſam offeret eam, buccellas, ſacrificium boni odoris Domino, odorem .... conſperſam eandem dicentes buccellas. Et buccellas quidem dixiſſe intelliguntur, utpote multipliciter procedentem propter paſſiones per partes provenientes: conſperſam autem, utpote in unum collectam: unde pro buccellis Symmachus dilatatam edidit. Quædam autem antigrapha, electa (*videtur legendum,* ἑλικτά) habent, id eſt, complexa; quia invicem ſibi cohærent paſſiones Domini. *Ex quibus verbis, utcunque ſe habeant, in mentem nobis interdum veniebat, ſuſpicari,* ἑλικτά, *&* ἐκ κλασμάτων, *duas apud Iſychium eſſe ejuſdem rei interpretationes. S. Auguſt: q. 15. in codice græco, quo uſus eſt, habuit,* ἑλικτά, *ſed in latina interpretatione,* in ſartagine in oleo fiet conſperſa, offeret eam freſa; *quod videtur magis convenire vocabulo,* ἐρικτά. *Interp. Orig.* In ſartagine ex oleo fiet conſperſa: offeret eam teneram. (p) Holocauſtum erit.] *Refert Iſychius Aquilam edidiſſe,* integrum erit, id eſt, non dividetur dentibus, non mandetur. (q) Quicunque aſperſus.] *In aliis codicibus, partim eſt,* ὃ ἐὰν ῥαντισθῇ ἐπ' αὐτό, quod aſperſum fuerit ſuper illud, (*& fortaſſe eſt hebraiſmus, ut intelligatur,* illud ſuper quod aſperſus eſt) *partim,* ᾧ ἂν ῥαντισθῇ ἐπ' αὐτῷ, cuicunque reſperſus fuerit ſuper illud.

CAP. VII.

(a) SAlutaris] σωτηρίου. *Sic vetuſtiores codices, & Interp. Orig. In aliquibus aliis eſt,* εἰρηνικῶν: *quæ varietas & in hoc, & in aliis capitibus ſæpe notari poteſt. Iſychius quidem lib. 2. non longe ab initio admonet, quem alii adipem pacificorum dixerant, LXX edidiſſe, ſalutare.* (b) Pro laudatione.] *Schol.* περὶ εὐχαριστίας, pro gratiarum actione, *quod habet vulgata.* Sumptum puto ex editione Aquilæ Pontici; ſane Amos 4.5. תודה *A.* εὐχαριστίαν. Similiter *Pſal.*107.22. זבחי תודה, idem θυσίας εὐχαριστίας. Hieron. hoſtias gratiarum: hinc nomen Juda, quod Joſephus εὐχαριστίαν interpretatur. (c) Panes ex ſimila.] *Alii libri habent,* ἄρτους ἀζύμους ἐκ σεμιδάλεως, panes azymos ex ſimila. *Interp. Origen.* & offerent ad ſacrificium panes laudationis ex ſimila: *ſed videtur mendum, ac legendum eſſe,* ad ſacrificium laudationis panes ex ſimila. *Schol.* ἄλλος φησὶ κολλυρίδας. Alius inquit, collyridas: *quod habet etiam vulgata, ſed paulo poſt.* (d) Conſperſam.] *Schol.* Alius inquit, ζεστὴν, coctam, ferveſcentem. (e) Super ſacrificio laudationis ſalutaris.] ἐπὶ θυσίᾳ αἰνέσεως σωτηρίου. *Interp. Orig.* Quia ſacrificium laudationis ſalutaris ejus eſt. *Quare primum videtur legiſſe,* ἐπεὶ θυσία, *quod in nullo codice eſt inventum; deinde habuiſſe,* σωτηρίου αὐτοῦ, *quod eſt in multis codicibus: & videtur agnoſci a S. Auguſt. quæſt. 22. ubi etiam dubitat an aliud ſit* ſalutaris, *aliud* ſalutaris ſui. (f) Demptionem.] *Sic enim ſolet S. Auguſt. vertere,* ἀφαίρεμα. *Interp. Orig.* ſeparationem. *Schol.* idem eſt ἀφαίρεμα, καὶ ἀφόρισμα, καὶ ἐπίθεμα, καὶ καρπώματα, ἀπὸ τῶν θυσιῶν ἀφοριζόμενα θεῷ, ἀφ' ὧν γίνεται μέρη τοῦ ἱερέως, demptio, & ſeparatio, & impoſitio, & hoſtiæ, quæ de ſacrificiis ſegregantur Deo: quæ quidem fiunt partes ſacerdotis. *Unde quidem dictum ſit pectuſculum impoſitionis, docet S. Auguſt. quæſt. 23.* (g) Non erit acceptum ei.] *Ita interp. Orig. quod græce eſt,* οὐ δεχθήσεται αὐτῷ, *ſignificat autem,* non erit, *id eſt,* non proderit ei tanquam acceptum. (h) Non reputabitur ei.] *Theodotio,* φέγγους δέεται, eget lumine. (i) Quæcunque tetigerint omne immundum] *In Orig.* quæcunque tactæ fuerint ab omni immundo. (k) Domini.] *In aliis libris eſt,* κυρίῳ. *& Interp. Orig.* Domino. (l) Fiet in omne opus.] *Ita collati codices, & S. Auguſt. quæſt. 21. Interp. Orig.* non erit ad omne opus. (m) Offeret.] *Ita libri vetuſtiores. In aliis eſt,* προσάξετε. *& Interp. Orig.* ex quibus offertis ab eis. *Apud S. Auguſt. quæſt. 21. in aliqua editione eſt,* ex quibus Domino offeretur; *in aliqua,* offeretis. (n) Sacrificium ſalutaris.] *In ceteris libris partim eſt,* θυσίαν τῶν εἰρηνικῶν αὐτοῦ, ſacrificium pacificorum ſuorum, *partim* θυσίαν σωτηρίου αὐτοῦ, *& interp. Orig.* ſacrificium ſalutaris ſui. *Sic etiam haberi apud S. Auguſt. quæſt. 22. paulo ante admonuimus.* (o) Adipem ſuper altare.] *Alii,* τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τοῦ στηθυνίου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. *& Interp. Orig.* adipem, qui eſt ſuper pectuſculum, ſuper altare. (o) Salutaris veſtri.] *Ita collati codices. In editionibus vulgatis eſt,* τῶν σωτηρίων, *& interp. Orig.* a ſacrificiis ſalutaribus veſtris.

CAP. VIII.

(a) EJus.] *Abeſt à Compl. & Interp. Origenis.* (b) Manifeſtationem & veritatem.] *Aquila & Theodotio,* τοὺς φωτισμοὺς, καὶ τελειώσεις, illuminationes, & conſummationes, *ſive* conſecrationes. (c) Tunicas.] *Aquila & Theodotio,* ὑποδύτας, ſubuculas. ὑποδύτης tunica interior, ut ἐπενδύτης exterior. Quidam ſubuculam latine reddunt. *Hieron. de veſte ſacerdotali,* Secunda ex lino tunica eſt ποδήρης. i. talaris, duplici ſindone, quam & ipſam Joſephus byſſinam vocat, appellatur כתנת *i.* χιτών, quod Hebræo ſermone in lineam vertitur; hæc adhæret corpori, & tam arcta eſt & ſtrictis manibus, ut nulla omnino in veſte ſit ruga & uſque ad crura deſcendat. (d) Mundavit.] *Schol.* Samariticus habet, καὶ ἱλάσατο, & propitiavit. Alia autem editio, ἐξεμάξησεν, expiavit, *& quaſi undique aptum reddidit ad peccatum delendum.* (e) Et panem ex oleo unum.] *Schol.* ἄρτον, κολλύραν. Alius, collyram. *In Compl. totus hic locus ſic habet,* ἔλαβε κολλύραν ἄζυμον μίαν, καὶ κολλύραν ἄρτου ἐξ ἐλαίου μίαν, ſumpſit collyram azymam unam, & collyram panis ex oleo unam. (f) In atrio.] Compl. παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς, apud oſtium tabernaculi. (g) Donec dies impleatur.] Alij codices, ἕως ἡμέρας πληρώσεως ἡμερῶν τελειώσεως ὑμῶν, uſque ad diem plenitudinis dierum conſummationis veſtræ.

CAP. IX.

(a) SEniores.] Sic vertit S. Auguſt. quæſt. 25. quod græce eſt, γερουσίαν, licet alii partim dixerint ſenatum, partim ordinem ſeniorum. (b) Et vitulum.] Sic etiam vulgata, & hebræus. Aliqui codices habent, καὶ κριὸν, καὶ μοσχάριον. Et S. Auguſt. quæſt. 26. & arietem, & vitulum. (c) Illud ſecundum membra ea, & caput.] In aliis codicibus partim abeſt illud, ea; partim vero legitur, αὐτῷ καὶ τὰ μέλη αὐτὰ, καὶ τὴν κεφαλὴν, ei & membra ipſa, & caput. (d) Mente excellit.] Sic videtur ſubindicare S. Auguſt. quæſt. 29. vertendum eſſe illud, ἐξέστη, quod ipſe habuit, & amens factus eſt, & alios inquit vertiſſe, expavit.

CAP. X.

(a) FIlios.] Abeſt dictio iſta à Compl. ut etiam a vulgata. (b) Legitimum æternum in progenies veſtras] S. Auguſt. quæſt. 33. Ambiguum eſt, utrum ſuperiori ſenſui connectatur, id eſt, ad vinum non bibendum pertineat; an inferiori, ubi ſequitur, Diſtinguere, &c. Interp. quidem Orig. hom 7. cum inferiore conjungit. (c) Inſtruere.] Schol. Alius, φωτίζειν, illuminare. (d) Salutaris.] In aliis libris eſt, σωτηρίων. Interp. Orig. ſacrificiis ſalutaribus. S. Auguſt. quæſt. 35. ſacrificiis ſalutarium; quamvis dubitet, an ſit vertendum potius, ſanitatum, multaque excogitet, quamobrem hoc loco, σωτηρίων, idem valeat ac, σωτηρίου.

CAP. XI.

(a) ET fiſſuras findit duarum ungularum.] Sic viſum eſt ſatis apte & congruenter etiam hebræo poſſe reddi, quod græce eſt, καὶ ὀνυχιστῆρας ὀνυχίζον δύο χηλῶν. Interp. Origen. & ungulas habet. (b) Quæ dividunt ungulas.] Apud eundem totus hic locus ſic habet: Præterea ab his non manducabitis, quæ reducunt ruminationem, & non dividunt ungulas, & habent ungulas: Camelus, &c. & ita fere vulgata. In aliqua Græca editione eſt, πλὴν ἀπὸ τούτων οὐ φάγεσθε, ἀπὸ τῶν μὴ ἀναγόντων μηρυκισμὸν, καὶ ἀπὸ τῶν μὴ διχηλούντων τὰς ὁπλὰς, καὶ ὀνυχιζόντων ὀνυχιστῆρας. Tantum ab his non comedetis, a non reducentibus ruminationem, & a non dividentibus ungulas, & habentibus ungulas. Sed collati codices manuſcripti græci omnes eodem modo, ac noſter: & reſpondent hebræo & chaldæo. Intelligendum enim ita eſt, ab iis quæ ruminant, & dividunt ungulam, excipi camelum, & cetera, quæ alterutra iſtarum conditionum carent. (c) Et leporem.] Hunc ordinem ſervant collati codices; & Interp. Orig. In Compl. quemadmodum & in vulgata, prius memoratur chirogryllius (quem Interp. Orig. erinacium vocat) quam lepus. Eadem varietas eſt paulo poſt in commemoratione aliorum animalium. (d) Reducit.] In quoſdam libros græcos per errorem irrepſit οὐκ: Nam abeſt ab exemplari Vaticano, ut etiam a Compl. tam in lepore quam in chirogryllo: itemque ab Orig. Et Theodoretus in codicibus manuſcriptis (nam verſio eſt depravata) q. 11. inquit, camelum & leporem ruminare quidem, ſed ungulam non dividere. (e) Chalabotes.] χαλαβώτης. Alij ἀσκαλαβώτης, ſtellio. (f) Et inter vivificantia.] In aliquot codicibus legitur, καὶ συμβιβάζειν τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ ἀναμέσον τῶν ζωογονούντων, &c. S. Auguſt. q. 38. Inſtruere (fortaſſe legendum, intruere) filios Iſrael inter vivificantia, &c. Quod autem pertinet ad illud vivificantia, S. Auguſt. putat græco verbo ſignificari, non quæ vivere faciunt; ſed quæ vivos fœtus gignunt. Nobis tamen non conſtat, præſertim ſi hebræum conſulamus, an idem ſignificet, quod viventia.

CAP. XII.

(a) PUrgationis] Ita S. Auguſt. q. 40 quod græce eſt, τῆς ἀφέδρου, & ab aliis ſolet verti, menſtrui: poſſet etiam, puerperii. Notat Iſychius Symm. dixiſſe, ſecundum dies ſeparationis afflictionis, Aquilam, ſeparationis miſeriæ, Theodotionem, ſeparationis doloris ejus. (b) Immundo.] ἀκαθάρτῳ. Sic vetuſtiores codices. In aliis eſt, καθαρῷ. Orig. quia in ſanguine immundo fecit ſeptem dies, in ſanguine autem mundo triginta & tres dies. S. Auguſt. utramque lectionem agnoſcit. Compl. καθαρισμοῦ αὐτῆς, purificationis ſuæ, quod habet vulgata. Iſychius harum duarum lectionum mentionem facit, in ſanguine mundo, ſive purificationis. (c) Pro filio, aut pro filia.] Sic placet S. Auguſt. reddi illud, ἐφ᾽ υἱῷ καὶ ἐπὶ θυγατρὶ, potius quam, ſuper filio aut ſuper filia, quod nonnulli codices haberent. (d) Aut turturem.] Idem habet, & turturem: quamvis fateatur nonnullos codices habere, aut turturem: ac de iſta varietate diſputat.

CAP. XIII.

(a) LUcida.] τηλαυγής. Ita libri veteres, & S. Auguſt. q. 41. & Iſychius lib. 4. qui etiam interpretatur, quid ſit τηλαυγής. Alii habent, ἢ τηλαυγὴς, vel lucida: quam lectionem agnoſcit S. Gregor. Nazianz. in oratione de amore pauperum. (b) Carnis.] χρωτός. S. Auguſt. & Interp. Origen. habent, coloris. Alii vertunt, corporis. Sed viſum eſt omnia melius reſpondere, ſi dicatur, carnis. (c) Tactus] S. Aug. ibid. & in locut. Ipſam maculam tactum vocat: unde nonnulli noſtri non tactum, ſed maculam interpretati ſunt, &c. Poſſemus etiam ſatis apte plagam dicere. (d) Humilis.] ταπεινή. Schol. Aquila, & Symm. κοίλη, βαθυτέρα cavus, profundior. Dictio quidem κοίλη habetur etiam in noſtro, & in aliis libris hoc eodem capite; ſicut etiam ἐγκοιλοτέρα, aut, κοιλοτέρα. (e) Inquinabit.] S. Auguſt. q. 42. id eſt, inquinatum pronunciabit. (f) Non mutavit pilum album.] Eſt phraſis qua ſignificatur, non mutaſſe pilum in album. Paulo quidem poſt ita dicitur, μετέβαλεν ἡ ἁφὴ εἰς τὸ λευκόν. (g) Non eſt commutatus.] Sic ſolet eſſe apud S. Aug quod græce eſt, οὐ μετέπεσεν. & videtur ſignificare, non effluxit, id eſt, ut alij vertunt, non crevit. (h) Significatio.] σημασία. Aquila, ἐξάνθησις, excreſcentia, puſtula. Th. ἔκβρασμα, eruptio, ſcabies. Papulæ autem quæ poſt ægrotationem naſcuntur in labiis, vocantur ἐκβράσματα, & ſanitatis videtur indicium, morbum in ſuperficiem prorupiſſe. Hieron in Comment. ſuper Nah. 2. apud Druſ. S. Auguſt. interpretatur q. 44. non eſt lepra, ſed ſignum. (i) Converſa mutata fuerit.] Aquila, & Symm. ἐπιδόσει ἐπιδῷ τὸ ἐμφύσημα, procedendo proceſſerit tumor. (k) Commutata.] Ita S. Auguſt. q. 46. quod rurſus eſt, μετέπεσεν, & interpretatur, id eſt, non ſtetit in illa ſanitate, in qua eum viderat, &c. Aquila, ἐπέδωκεν, proceſſit. Symm. ὑπερέβη, ſupergreſſa eſt. Th. διακέχυται, diffuſa eſt. Schol. Samariticus, ἐπλατύνθη, dilatata eſt. (l) Et ſegregabit.] Compl. οὐκ ἀφοριεῖ, & S. Auguſt. q. 47. non ſegregabit eum: quod illi difficultatem fecit: ac tamen reſpondet vulgata & hebræo. (m) In tactu.] αὐτὸν ὁ ἱερεὺς τὴν ἁφὴν, id eſt, ſecundum tactum. Et ſimili locutione infra habetur, μετὰ τὸ πλυθῆναι αὐτὸ τὴν ἁφὴν, quod vertimus, poſtquam lotum fuerit ipſum in tactu. Alij codices hic partim pro, αὐτὸν, habent, αὐτοῦ, ejus tactum, partim neutrum habent, & ibi αὐτῷ, poſtquam lotus fuerit ei tactus. (n) Carnem ſanam.] τὸν χρῶτα τὸν ὑγιῆ. Scholion. τὴν σάρκα τὴν ζῶσαν, carnem vivam. (o) Et converſus fuerit.] Sæpe in hujuſmodi locutionibus ſubintelligendum eſt, tactus. (p) Vulnus.] Sic videtur transferre interp. Orig. quod eſt θραῦσμα. Schol. Alius, ἀπόσπασμα, ſciſſura. S. Auguſt. quæſt. 48. inquit, cum Moyſes de lepra capitis loqueretur, eam etiam quaſſationem appellaſſe. (q) Lepra.] In quibuſdam codicibus additur, ἐξανθοῦσα, efflorescens. (r) Immundus cum ſit.] Sic S. Auguſt. in locut. quamvis fateatur non potuiſſe exprimi in latino, quod græce eſt ἀκάθαρτος ὢν ἀκάθαρτος ἔσται. Interp. Orig. habet tantum, immundus erit. (ſ) Permanens.] Schol. Samariticus, φιλόνεικος, obſtinata. ὅπου δὲ παλαιουμένην αὐτὴν εἶπεν, ἀντὶ τοῦ συγγηρῶσαν τῷ σώματι, καὶ ἀνίατον. Superius autem, παλαιουμένην, veteraſcentem ipſam dixit, pro eo quod eſt, conſeneſcentem corpori, & inſanabilem. (t) Fixit ſe.] Nimirum tactus, vel lepra. Schol. Alius, σπανίζουσαν, quaſi corroſione rarefacientem.

CAP. XIV

(a) DUas aviculas.] Interp. Orig. interpretatur duas gallinas, græce eſt, δύο ὀρνίθια. (b) Cotylam.] S. Auguſt. in locut. habet, heminam. Alii vertunt, ſextarium. (c) Poſſeſſione.] Alij codices habent, ἐν κλήρῳ, in ſorte. (d) Splendentis.] αὐγάζοντος. Compl. αὐγάσματος, ſplendoris.

CAP. XV.

(a) OMnes dies.] Hæc uſque ad omnis lectus, abſunt a Compl. ut a vulgata. Ac ſane apparet in his verbis coacervatio quædam. S. Auguſt. in locut. hæc tantum refert. Viro, viro, cuicunque fuerit fluor, & homo cuicunque exierit ex eo concubitus ſeminis, & omne ſuper quodcunque dormit ſuper illud, & omne, ſuper quod ſederit ſuper illud, immundum erit. Legendus accurate Iſychius. (b) Stramen aſini.] ἐπίσαγμα ὄνου. Ita libri veteres. A quibuſdam abeſt vox ὄνου, quam tamen eſſe LXX interpretum teſtatur Iſychius. (c) Et lavabit corpus aqua.] Alii codices habent, τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι ζῶντι, corpus ſuum aqua viva. (d) Et qui patitur fluxum ſeminis in fluxu ſuo.] καὶ ὁ γονορρυὴς ἐν τῇ ῥύσει αὐτοῦ. In aliqua editione eſt, ἐγονορρύησεν, & ei qui effudit ſemen.

CAP. XVI.

(a) ET arietem.] καὶ κριόν. ut ſubintelligatur, adducens. Alii codices habent, κριῷ, ariete. (b) Lineum.] Schol. τὸ λινοῦν, καὶ λινῆν ζώνην, ἄλλος φησὶ διπλοῦν, καὶ διπλῆν. lineum, & lineam ſtolam, alius inquit, duplex, & duplicem. (c) Emiſſario.] Sic B. Auguſt. Interp. Orig. retinuit vocabulum græcum Apopompæi. Aquila, κλῆρος εἷς, κεκρατημένος, καὶ εἷς, ἀπερχόμενος, ſors una, retentus, una, abſcedens. Iſychius autem in hunc locum hæc habet, cujus autem rei gratia non immolatur, qui ad confirmatum deputatus eſt, ſicut Aquila edidit? Quis autem ſit confirmatus, ſive fortis, &c. ut κεκρατημένον, videatur accepiſſe hircum, qui vivus relinquitur. Theodoretus q. 22. citans illa verba inferius poſita, & tollet hircus ſuper ſeipſum, &c. addit Symm. ipſum Apopompæum interpretatum eſſe, εἰς τράγον ἀπερχόμενον, ὥστε ἀποπέμπειν αὐτὸν εἰς τὴν ἀποπομπὴν, in hircum abſcedentem, ad emittendum eum in emiſſionem: Aquilam vero, εἰς τράγον ἀπολυόμενον εἰς τὴν ἔρημον, in hircum qui ſolvitur in deſerto. In Scholio etiam Apollinaris refertur ex Symm. τράγον ἀπερχόμενον. (d) Et exorabit ſanctum.] B. Auguſt. q. 53. habet, & exorabit pro ſanctis: teſtatur tamen in codice Græco, qui emendatior videbatur, ſe legiſſe, τὸ ἅγιον. quomodo autem exoretur, ac propitietur ſanctum, diſputat in ea, ac duab. ſequentib. quæſtionibus, ac quæſt. quidem 55. inquit; An potius, exorabit, dictum eſt, exorando purgabit. (e) Requies.] Abeſt hæc dictio a Compl. & videtur eſſe ex alia interpretatione: habet tamen fortaſſe Theodoretus. Iſychius in cap. 19. Sicut uno exiſtente ſpeciali ſabbato, ſeptima videlicet die, omne aliud legitimum ocium ſabbatum appellatur, ſic cum generalis, &c.

CAP. XVII.

(a) VEl proſelytorum, qui appoſiti ſunt in vobis.] Hæc verba abſunt ab aliquot exemplaribus.

CAP. XVIII.

(a) HAbitaſtis.] κατῳκήσατε. Ita ll. vv. & Clemens Alex. l. 2. ſtromatũ. in aliquot cod. eſt, παρῳκήσατε, incoluiſtis. (b) Quæ ſi fecerit.] ἃ ποιήσας αὐτά.

Clemens Alex. habet, ὁ ποιήσας αὐτὰ, qui fecerit ea. Et ſic legitur in quibuſdam codicibus. (c) Mater enim tua eſt.] S. Auguſt. q. 58. videtur legiſſe, turpitudo enim eorum eſt, & notat in matre eſſe utriuſque turpitudinem, in noverca tantum patris. (d) Uxorem ſuper ſororem.] γυναῖκα ἐπ᾽ ἀδελφῇ αὐτῆς οὐ λήψῃ ἀντίζηλον. D. Auguſt. q. 63. ſic habet, ſuper uxorem ſororem ejus non accipies in zelum. (e) Principi.] ἄρχοντι. Theodoretus q. 25. τὸ ἑβραϊκὸν, μολὲχ ἔχει, καὶ οἱ λοιποὶ δὲ ἑρμηνευταὶ τοῦτο τεθείκασι. Hebraicum habet Moloch, & ceteri interpretes ſic poſuerunt. B. etiam Aug. q. 66. interpretatur, principi, qui pro Deo colitur. (f) Abominatio.] Teſtatur Iſychius Symmachum vertiſſe, ineffabile, Aquilam, infectum. (g) Exhorruit.] Sic S. Auguſt. in locut. Quæſt. autem 57. exhorrebit. Græce eſt, προσώχθισε. Theodotio, ἀπέβαλεν, abjecit. Aquila, ἐξῆρεν, ſuſtulit. Symm. ἐξήμησεν, evomuit.

CAP. XIX.

(a) ACceptum veſtrum.] δεκτὴν ὑμῶν. Iſychius lib. 7. ex LXX accepta veſtra. & videtur ſignificare, quod vobis placet, quod voluntas veſtra fert, aut, ut putat Iſychius, illud in quo veſtra conſcientia vos non reprehendit. (b) Inſacrificabile.] ἄθυτον. Aquila, ἀπόβλητον, abjiciendum. (c) Neque admiraberis] Schol. Alius inquit, οὐ δοξάσεις πρόσωπον μεγάλου, non glorificabis faciem magni. (d) Inſtabis] ἐπιστήσῃ, & reſpondet hebræo. In aliis codicibus eſt, ἐπισυστήσῃ, conjurabis. (e) Vindicabitur.] De hoc loco diſputat S. Auguſt. q. 70. (f) Differentem.] διάφορον, diverſam, ac variam. In aliqua editione eſt, δίφορον, biferam. (g) Manducabile.] βρώσιμον. Philo in libro de plantatione, habet βρώσεως, cibi, quod reſpondet hebræo. (h) Circummundabitis.] περικαθαριεῖτε. Schol. ceteri inquiunt, ἀκροβυστεῖτε (fortaſſe legendum, ἀκροβυστιεῖτε) quod in vulgata eſt, auferetis præputia. (i) Super montes.] Iſychius, Comedere enim ſuper montes, quod LXX in initio præſentis legis poſuerunt pro eo quod noſtra editio habet, non comedetis cum ſanguine, propter eos, qui idolorum feſtivitatibus conſueti ſunt, prohibuit, &c. Schol. Alius, οὐ φάγεσθε ἐπὶ τοῦ δώματος, non comedetis ſuper tecto, ſed fortaſſe legendum, ἐπὶ τοῦ αἵματος, ſuper ſanguinem. (k) Siſoem.] Theodotio, οὐ κυκλώσετε τὸ φααθ τῆς κεφαλῆς, non circumdabitis (aut, rotundabitis) Phaath (hoc verbum hebræum alij vertunt angulum, alii comam) capitis. Aquila, οὐ περικυκλώσεις τὸ κλίμα τῆς κεφαλῆς σου, non rotundabis regionem capitis tui. Alius Interpres, οὐ περιξυρήσετε κύκλῳ τὴν πρόσοψιν τῆς κεφαλῆς ὑμῶν. Hunc vero eſſe Symmachum oſtendit Iſychius his verbis: Inſuper nec comam in rotundum tondere, id eſt non radere in rotundum, aſpectum capitis, ſicut & Symmachus edidit: quemadmodum etiam hi facere conſueverunt, qui barbaricas ſtudent comas. Propter quod, hoc LXX σισόην, forſitan propter magnitudinem concurſorum capillorum appellaverunt. Idem paulo poſt. Sed nec cincinnos nutrire in honorem dæmonum capillis aliis fortiores, & hoc vovere: ſtudent enim hoc pagani, caput puerorum offerre dæmonibus. S. Cyprianus lib. 3. ad Quirinum, non facietis cirrum ex coma capitis veſtri. Theodoretus quæſt. 28. (quamvis multa in latino impreſſo deſint:) de hac ipſa dictione σισόη. Alii autem dixerunt demptionem capillorum in circuitu capitis: alii autem ex ejus capillis plexum, quem græci κρώβυλον vocant. Saturnium hoc anathema, & devotamentum ſtudioſe curantes: τινὲς τὸ σισόην, τὰς ἐξ ἐπιπλεύσεως ὕλας γινομένας ἡρμήνευσαν. ἐγὼ δὲ ἄλλο οἶμαι τὸν νόμον ἀπαγορεύειν. εἰώθασιν Ἕλληνες μὴ ἀποκείρειν τῶν παίδων τὰς κορυφὰς, ἀλλὰ ἐᾶν τοὺς μαλλοὺς, καὶ τούτους μετὰ χρόνον ἀνατιθέναι τοῖς δαίμοσιν. Quidam σισόην interpretati ſunt capillos de induſtria criſpos factos. Ego vero aliud puto lege prohiberi: Conſueverunt græci non attondere puerorum comas, (al. extremitates) ſed ſinere promitti capillos, & hos poſt tempus offerre anathema dæmonibus. Simile quiddam habetur in Scholio, σισόη ἐστὶν ὁ κρώβυλος. πλέγμα δέ ἐστι τοῦτο, ὅπερ Ἕλληνες ἐπλέκοντο ὡς κρονικὸν ἀνάθεμα. καὶ μᾶλλον Σαρακηνοὶ μέχρι νῦν τοῦτο ποιοῦσι. Siſoe eſt cincinnus: plexus autem eſt hic, quem græci complicabant, tanquam Saturnium anathema: & præcipue Saraceni hucuſque hoc faciunt. (l) Aſpectum.] ὄψιν. S. Cyprianus in lib. de lapſis, & lib. 3. ad Quirinum. Non corrumpetis effigiem barbæ veſtræ. Iſychius lib. 6. Non oportet, ſicut prædiximus, barbam radere, vel ſecundum LXX, corrumpere faciem barbæ. (m) Super animam.] S. Auguſt. quæſt. 71. Super animam dixit, ſuper funus mortui. Theodoretus legit ἐντομίδας. Iſychius, nec inciſuras in corpore ſibi facere eos, qui flent ſupra mortuos: etiam hoc enim pagani facere conſueverunt, &c. Qua de re Theodoretus etiam ibidem. (n) Litteras impreſſas.] γράμματα στικτά. Iſychius, Prohibet etiam ſtigmata fieri in corpore, &c. Sed & ſtigmata, id eſt malæ doctrinæ dogmata, quia inhærent & infiguntur animæ per quædam blandimenta vel Syllogiſmos vel per quemlibet alium modum docentium intelligamus. Præcepit ergo nobis lex & ab his abſtinere quia impreſſa vel immerſa ſicut ſolent ſtigmata, difficulter abolentur. Theodoretus de hac græcorum funebri conſuetudine, & aliquas vero corporis partes acubus pungebant. (o) Iniquitate] Iſychius, vel ſicut LXX, adulterio. (p) Ventriloquos.] Sic etiam S. Auguſtinus quæſt. 77. quod græce eſt, ἐγγαστριμύθοις. Scholion. Alius, inquit, μὴ ἐπικλίνητε πρὸς τοὺς θελητὰς, καὶ τοὺς γνώστας, ne declinetis ad Theletas, & Gnoſtas; de quibus alio loco dicetur. γνώστας ſciolos dicas; nam vendicant ſibi ſcientiam rerum, quas ignorant, aut ſic dicti a ſcientia rerum abditarum & occultarum: qua ratione κρυφιασταὶ, vocantur in his fragmentis. ſic magi peculiariter, חכמים i. Sapientes appellantur. ſane quidem in ידעני, ſignificatio ſcientiæ, unde pluralis, ידענים γνώστας. i. gnavos, alii ariolos, alii ἐπαοιδὰς, incantatores referunt, quod genus in fæminis latini ſagas nuncupat. Druſ. Theodoretus. τινὲς ὑπὸ δαιμόνων τινῶν ἐξαπατώμενοι ἐξηπάτων πολλοὺς τῶν ἀνοήτων ὡς δῆθεν προαγορεύοντες οὓς ἐγγαστριμάντεις οἱ Ἕλληνες προσαγορεύουσιν, ὡς ἔνδοθεν δοκοῦντος τοῦ δαίμονος φθέγγεσθαι. Quidam a dæmonibus quibuſdam agitati multos ex dementibus decipiebant, perinde ac prædicerent, quos ἐγγαστριμάντεις græci appellant, quippe quod ab intus videatur dæmon loqui. Iſychius ex LXX. Non ſequimini ventriloquos, & veneficis non adjungamini.

CAP. XX.

(a) PRincipi.] Iſychius, Olim ergo prohibens, de ſemine ſuo Moloch, ſive ſecundum LXX, principi, dari. Erat autem hoc idoli cujuſdam, vel dæmonis nomen, ſecundum quod Stephanus Amos introduxit dicentem; Et recepiſtis tabernaculum Moloch, &c. (b) Deſpectione.] Schol. Alius; ἐὰν κρύψει κρύπτωσιν ὁ λαὸς τῆς γῆς. ſi occultatione occultaverint populus terræ. (c) Ipſe.] Alij libri, ὥστε ἐκπορνεύειν αὐτοὺς, ut ipſi fornicarentur. Noſtra convenit cum vulgata, ut fornicaretur cum Moloch. S. Auguſt. q. 72. ita ut fornicentur principes (videtur legendum, in principes) de populo ſuo: Et addit, non de populo ſuo principes, ſed de populo ſuo fornicentur. Eos quippe principes vult hic intelligi, qui pro diis colebantur: ſicut Apoſtolus dicit, &c. Iſta tamen de populo ſuo, videntur referenda ad verbum illud præcedens, & perdam. (d) Maledixerit.] κακῶς εἴπῃ. Schol. Alius inquit, καταράσηται, execratus fuerit. (e) Filiorum.] Sic teſtatur Iſychius dixiſſe LXX, S. Aug. q. 75. in conſpectu generis ſui. (f) Peccatum.] In aliquot codicibus eſt, ἁμαρτίαν αὐτοῦ λήψεται, peccatum ſuum accipiet. S. Auguſt. ibidem, peccatum ſuum accipient: quod convenit cum vulgata. (g) Cognata.] Vulgata, cum uxore patrui, vel avunculi ſui. Legendus S. Auguſt. quæſt. 76. (h) Morientur.] Scholion, ἀντὶ τοῦ, οὐ λογισθήσεται τὸ σπέρμα αὐτοῦ εἰς τέκνα. pro eo quod eſt, non reputabitur ſemen ejus in filios, quod etiam & S. Auguſt. ibidem; teſtatur Iſychius Symmachum, & Theodotionem edidiſſe, ſine filiis erunt. (i) Exhorreſcet.] Iſychius, Hoc eſt enim evomere, quod & Symmachus, ſimiliter & Theodotion, abjicere, edidit.

CAP. XXI.

(a) NOn inquinabitur ſubito.] Hæc agnoſcuntur ab Iſychio eſſe ex LXX, pro quibus in vulgata eſt, ſed nec in principe populi ſui contaminabitur. A Compl. abeſt illud proxime præcedens, μιανθήσεται, & ita in ea legitur, ἐπὶ τούτοις οὐ μιανθήσεται ἐξάπινα ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ, ſuper his non contaminabitur ſubito in populo ſuo, &c. (b) Caput.] Non habet iſtam dictionem S. Auguſt. in locut. ſed eſt hebraiſmus. (c) Ex fratribus ſuis.] Sic Interp. Orig. hom. 12. & Iſychius ex LXX, maximus de fratribus ejus. S. Auguſt. q. 29. magnus coram fratribus ſuis. (d) Chriſto.] τοῦ χριστοῦ. Ita S. Auguſt. q. eadem, & addit, ipſum oleum appellat ſcriptura Chriſtum. In Compl. eſt τοῦ χρίσματος, & Interp. Orig. cui infuſum eſt ſuper caput ejus oleum chriſmatis. Paulo poſt tamen ubi idem Interpres habet, oleum chriſmatis, etiam Compl. habet, ἔλαιον τὸ χριστόν. (e) Conſummatus.] Alij codices addunt, τὰς χεῖρας, & S. Auguſt. q. 80. conſummatus manus induere veſtimenta. Et Iſychius, & conſecratas fuiſſe manus, ſive, ut LXX, conſummatas. Compl. addit præterea αὐτοῦ, & Interp. Orig. & perfectas habet manus ſuas. (f) Non nudabit.] vel, ut S. Auguſt. non reteget. Schol. Alius inquit, οὐκ ἀπομιτρώσει, non nudabit mitra. (g) Ephelus.] ἔφηλος. In Compl. additur ἔφηλος τοὺς ὀφθαλμοὺς, & vertitur, lippus oculos. Vulgata etiam habet, lippus, & ita videtur interpretari Iſychius; inquit autem Aquilam pro hoc edidiſſe ſuffuſionem. Schol. ἔφηλος ἀρρώστημα καταμελαῖνον εἶδος τὴν ἐπ᾽ ἄκρου δέρματος ὄψιν, ἐπ᾽ αὐτοῖς δεικνύμενον μετώποις. πτίλος δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ὁ ἥκιστα μὲν τοῦ βλέπειν ἐστερημένος, ὑγιῶς δὲ τοῦτο ποιεῖν οὐκ ἔχων. ὁποῖοί τινές εἰσιν αἱρετικῶν παῖδες, Ephelus, morbus eſt, qui novit denigrare faciem in ſumma cute, in ipſa ſe oſtendens fronte & ſuperciliis. (h) Maculoſus oculos.] Schol. πτίλος autem τοὺς ὀφθαλμοὺς, eſt ille, qui parum quidem abeſt, quin cernat, ſed id ſane, atque integre facere non poteſt: cujuſmodi quidem ſunt hæreticorum filii. Iſychius, ut vulgata, habens albuginem, & non affert varietatem ex LXX.

CAP. XXII.

(a) MAtre.] In quibuſdam codicibus additur, αὐτοῦ, & S. Auguſt. in locut. ſub matre ſua.

CAP. XXIII.

(a) FRicta chidra.] Iſychius loquens de Chriſto, Et cibum nobis novæ polentæ & pultium, ſive, ut LXX, cytrorum, præſtitit. Non enim nova ſolum, ſed & citra Chriſti præcepta ſunt, ſive ut mollia, ſic enim citra alii Interpretes ediderunt. Ubi quamvis corrupte, apparet tamen eſſe, χίδρα, de quibus ſuperius diximus. Paulo ante apud eundem legitur, ſive ſecundum LXX, & fricta cedrinea. Alij vertunt, toſta farra. (b) Sabbatorum.] S. Auguſt in locut. ſabbatis: ut intelligatur idem nonnunquam eſſe ſabbata, ac ſabbatum. (c) Manipulum ſuperpoſitionis.] S. Auguſt ibidem, gremium (fortaſſe legendum cremium) ſuperpoſitionis. Schol. Alius inquit, ἀφορίσματα, ſeparationes. (d) Integras.] Alij codices addunt, ἀριθμήσεις, & S. Auguſt. ibidem, integras numerabis. (e) Et imponet.] Iſychius, ſecundum LXX autem ſic. Et ſeparabit ea ſacerdos ſeparatione cum panibus primitiarum ante Dominum, &c. (f) Vocatam: ſancta.] Alii codices, κλητὴ ἁγία, vocata ſancta, quomodo ſæpe in hoc ipſo capite dicitur. Apud Iſychium paulo inferius ex LXX, dicitur dies vocalis ſanctus. Videtur enim ſignificare diem convocationis & celebrationis. Ergo vel hinc liquet δουλεύειν καὶ λατρεύειν, Synonyma eſſe. Druſ. (g) Tubarum.] Schol. ἡ τῆς σκηνοπηγίας. quod quid ſibi velit neſcio, nam feſtum tubarum ſive clangoris diverſum erat a feſto ſcenopegiæ ſive tabernaculorum; illud celebrabatur primo die menſis ſeptimi quē Theſri vocant, & eſt initium anni veteris, hoc incipiebat primum decima quinta ejuſdem menſis & durabat dies ſeptem, videlicet uſque ad vigeſimam ſecundam Theſri excluſive. Druſ. Vel ſcenopegiæ. (h) Servile.] λατρευτόν. Schol. Alius inquit, δουλευτὸν, quod eſt expreſſius. (i) Exodium.] vulgata, cœtus, atque collectæ. Iſychius, Vel ſecundum LXX, Egreſſus eſt: quia hinc exitus, illic habitatio eſt. Theodoretus q. 32. Exodium indicat finem ſolennitatum. (k) Speciosum.] ὡραῖον. Schol. Alii, ἔνδοξον, nobilem. (l) Spatulas.] κάλλυνθρα. Schol. Alius inquit, βάϊα, ramos, & proprie palmarum. (m) Ad lætandum.] Alii codices, καὶ εὐφρανθήσεσθε, & lætabimini, ut vulgata. (n) Septem diebus anni.] Alii libri, ἑπτὰ ἡμέρας. ἑορτάσετε αὐτὴν ἑορτὴν τῷ κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ, ſeptem diebus celebrate ipſam celebritatem Domino ſeptem diebus anni.

CAP. XXIV.

(a) ILlud.] αὐτό. id eſt, lumen. Compl. αὐτὸν. ut referatur ad λύχνον, lucernam, & Interpr. Orig. & accendent illam. (b) Et ſal.] Hoc abeſt ab hebræo, & vulgata; ſed notat Iſychius poſitum eſſe a LXX. (c) In panes.] Eſt hebraiſmus. Alii codices, & Cyrillus, lib. 9. de adorat. καὶ ἔσονται οἱ ἄρτοι εἰς ἀνάμνησιν προκείμενοι τῷ κυρίῳ. Et Interpr. Orig. hom. 13. Et erunt panes in commemoratione appoſiti Domino. (d) Coram filiis Iſrael.] In aliis codicibus, & apud Cyrillum eodem lib. 9. & 10. eſt, παρὰ τῶν υἱῶν. & Interpr. Orig. a filiis Iſrael. (e) Teſtamentum ſempiternum.] διαθήκην αἰώνιον, & ſubintelligitur præpoſitio; quam ſupplet Interp. Orig. in teſtamentum. Alii libri pro illo, προσθήσεται, apponentur, quod paulo ante præcedit, habent, προθήσετε, proponetis, aut, προσθήσετε, apponetis. Compl. hoc loco habet, διαθήκη αἰώνιος. (f) Eorum] αὐτῶν. Interpr. Orig. illis. Alii libri, αὐτῷ, ei, & reſpondet hebræo. (g) Nomen] S. Auguſt. in locut. Manifeſtum eſt, nomen Dei eſſe intelligendum, cui maledixit.. (h) Homo.] Sic etiam Interpr. Orig. & Philo 2. de vita Moyſis; & Theodoretus q. 33. Alii codices habent, ἄνθρωπος, ἄνθρωπος, ἐὰν καταράσηται θεὸν αὐτοῦ. & S. Auguſt. in locut. Homo, homo ſi maledixerit Deum ſuum: q. tamen 87. ſemel tantum habet homo. Iſychius ex LXX Homo, homo quicunque maledixerit Deo, peccatum accipiet. Paulo inferius ex Symmacho, homo, qui detraxerit Deo ſuo. Et rurſus ex Aquila, Vir, quando blaſphemaverit Deum ſuum, & acceperit iniquitatem ſibi, & denominans nomen Domini, morte moriatur: docetque cur dixerit, denominans. Legenda ſunt, quæ & ipſe, & S. Auguſt. & Theodoretus in hunc locum afferunt, itemque Origenes. (i) Juſtificatio.] δικαίωσις. Notat Orig. hom. 11. hoc modo appellari, quando judicatur qua pœna quis ſit afficiendus.

CAP. XXV.

(a) ET requieſcet.] S. Auguſt. q. 89. habuit, & requieverit: idque ei magnam exhibuit moleſtiam. (b) Sanctificationis tuæ.] S. Aug. vineam ſanctificationis tuæ. Schol. Alius inquit, τῆς ναζιρείας, ſeparationis (flexit enim dictionem hebræam ad græcam declinationem:) Samariticus, τῶν χέρσων, ſolitudinum: videtur autem idem ſignificare, id eſt, quam ſepoſuiſti Deo eique ſoli dicaſti. Iſychius, uvas primitiarum, ſive, ut LXX uvam ſanctificationis. (c) Eſcæ.] Apud S. Auguſt. legitur, ſancta; ſed ex ea, quam affert, explanatione apparet erratum eſſe librarii. In editione Plantiniana ad marginem eſt, eſca. (d) Requietes.] Iſychius, Sabbata autem pro requie reliqui interpretum ediderunt. (e) Familiam.] εἰς τὴν πατριὰν αὐτοῦ. Sic vetuſti codices, & Cyrillus. Alij libri habent, εἰς τὴν πατρίδα, in patriam. Iſychius, vel ſicut, LXX ad patriam ſuam. (f) Redibit rurſus.] ἐπανελεύσεται. In alijs additur, ἕκαστος, unuſquiſque. In aliquo eſt, ἐπανελεύσεσθε ἕκαστος, redibitis unuſquiſque. Si autem vendideris, ἐὰν δὲ ἀποδῷ, & valet idem atque, ἀποδῷς, quod in Compl. Sic vendet.] οὕτως ἀποδώσεται, ut quod proxime antecedit, numerum fructuum ſuorum, videatur valere, juxta numerum. In aliis libris eſt, οὗτος, hic, in aliis, αὐτὸς, ipſe. (i) In confirmationem.] εἰς βεβαίωσιν. S. Auguſt. q. 90. hanc etiam lectionem agnoſcit; ſed ipſe illam primo attulit, in prophanationem.] quaſi græce legeretur βεβήλωσιν. & utranque lectionem explanat. (k) Redemptionem.] Idem q. 91. & 92. hanc lectionem teſtatur item in aliis cod. haberi, licet in ſuo fuerit, mercedem. (l) Inopia laboret.] Iſychius, Aquila, ſi exciderit, Symmachus, ſi humiliatus fuerit, ediderunt. (m) Propinquus.] ὁ ἀγχιστεύων, Schol. Samariticus, λυτρωτὴς, redemptor. Interpretum Chaldæorum alter habet פרקה, alter פריקה: utrumque valet redemptor ejus. λυτρωτὴς αὐτοῦ. Septuaginta maluerunt ὁ ἀγχιστεύων, & eos ſequendo Hieron. propinquus ejus. Druſ. (n) Redemptio ejus.] Iſychius videtur legiſſe ex LXX Diurna erit redemptio ejus. (o) Ipſarum.] vel ipſorum. αὐτῶν, quod tamen abeſt ab aliis libris. Teſtatur autem Iſychius, quod LXX dixerunt, & quicunque rediment a Levitis, Symmachum, & Aquilam, dicere, quicunque affinis eſt de Levitis. (p) Paupertate.] Iſychius, ex Aquila, Si exciderit frater tuus, & culpaverit manus ejus tecum. (q) Remiſſione.] Alii, ἐν τῇ ἀφέσει, in remiſſione. In hebræo, & vulgata neutrum eſt. (r) Poſſeſſi.] κατάσχεσις, S. Auguſt. in locut. in poſſeſſione. (ſ) Diſtendet.] Schol. Alius inquit, οὐ παιδεύσει ἐν αὐτῷ ἐμπαιγμῷ, non adhibebit diſciplinam in eum ludibrio. (t) Computabit.] Iſychius, ex Aquila, ſupputabit cum eo, qui poſſedit eum; ex Theodotione, tractabit cum eo, qui acquiſivit eum. (u) Mercenarii.] Schol. Alius inquit, καθάπερ μισθὸς τοῦ μισθωτοῦ, ſicut merces mercenarii. Verum in aliis libris eſt, ὡς ἡμέρα μισθίου, ſeu, μισθωτοῦ, ſicut dies mercenarii. Et Iſychius, ſive ſecundum LXX, erit pecunia venditionis ejus, anno ſicut dies mercenarii erit cum eo.

CAP. XXVI.

(a) ET bellum non pertranſibit per terram veſtram.] Origenes, & Compl. hæc habent paulo inferius, nimirum poſt illa & exterminabo beſtias malas de terra veſtra, quemadmodum & vulgata. Iſychius, apud LXX eundem ordinem agnoſcit quem habet noſtra editio. (b) Quinque centum.] Iſychius, ſive, ut LXX quinquaginta, centum quinquaginta. (c) Ponam tabernaculum.] Sic Interpr. Orig. & S. Auguſt. Iſychius autem, Vel, ſicut LXX, conſtituam teſtamentum meum vobiſcum. (d) Non faciatis.] Iſychius, Planius Aquila, & Theodotio, & Symmach. edidiſſe inveniuntur Nam ille quidem ait, ſi conſtituta mea reprobaveritis: illi autem, ſi ſubtilitates meas, id eſt, agri viam, (legendum eſt, ἀκρίβειαν,) renueritis. (e) Super vos.] In Compl. additur σπουδῇ, velociter: ſicut habet vulgata. (f) Conſumentem.] In Compl. eſt, σφακελίζοντας, & Iſychius, ex LXX, Scabiem & morbum regium conſumentes oculos veſtros. Sed idem paulo poſt, & ardorem, ſive, ἴκτερον, conficientem, oculos eorum, & animas conſumentem eis dedit. Sch. Alius inquit, συντελοῦντα ἴκτερον, conficientem, obcæcantē. (g) Perſequentur.] Iſychius, ex Sym. in ſervitutē redigent vos, ex Theodotione, non ſine mendo, erudiunt a vobis. (h) Caſtigare vos.] Compl. addit, plagis; Sed non S. Aug. in locut. (i) Mitto.] ἀποστέλλω. Alii ἀποστελῶ, mittam. (k) Faciam.] Compl. ποιήσει, faciet. (l) Furore obliquo] Schol. Alius ἐναντιώσει, ex adverſo. Samariticus, ἐμφιλονείκως, dure, & pertinaciter. (m) Bene ſentiet.] Ita S. Auguſt. q. 94. quod græce eſt εὐδοκήσει, id eſt, chara habebit: multa enim intelliget carendo, quæ fruendo non intelligebat. (n) Servitutem.] δουλείαν. Alii codices, δειλίαν, & S Auguſt. ibidem, formidinem. (o) Vox.] S. Auguſt. ſonus. (p) Incircumciſum.] Schol. Samariticus, ἡ ἀκρόβυστος, præputiatum. (q) Bene ſentient.] Iſychius, ſive, ut LXX. & peccata ſua placita habebunt, id eſt, pœnas, quas patiuntur pro peccatis. (r) Accipient.] Schol. Samariticus, ἱλάσονται, expiabunt.

CAP. XXVII.

(a) TAnquam pretium.] ὥστε τιμήν. Compl. εἰς τιμήν, in pretium. Theodoretus q. 38. ὥστε δοῦναι τιμήν, ad dandum pretium. Iſychius, vel, ſicut LXX, honorem animæ ſuæ Domino. Teſtatur autem, pro eo quod dictum eſt, votum fecerit, Aquilam, & Theodotionem edidiſſe, ſi ſuperaverit. Alij ex hebræo vertunt, ſeparaverit. (b) Inter bonam, & malam.] Schol. Samariticus, καὶ διατιμήσεται αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, εἴτε καλή, εἴτε σαπρά. & æſtimabit eam ſacerdos, ſive bona, ſive putris. (c) Sanctificavit eam.] Iſychius, ex Aquila, ſi ſanctificans ad finem fecerit. (d) Ab anno remiſſionis.] Eſt notanda iſta locutio, itemque ea quæ paulo poſt ſequitur, ultimo poſt remiſſionem: nam hæc ſignificat, ab inchoatione anni remiſſionis, ſequens autem, poſt remiſſionem: ut illud, ἔσχατον, nihil faciat ad ſenſum, ſed efficacius exprimat. (e) Conſecratio.] Alii retinent verbum græcum anathema. Docet autem Iſychius differre anathema a ſanctificatione. Nam, quæ ſanctificata ſunt, redimi poſſunt: quæ autem anathemati ſubjecta, non poſſunt. Sunt tamen, qui multum differre credant, ἀνάθεμα, & ἀνάθημα. Sed in codice Vaticano idem eſt, ἀνάθεμα, atque ἀνάθημα.

NUMERI.

CAP. I.

(a) PRincipium.] ἀρχήν, quo nomine ſignificatur etiam ſumma: ſicut apud hebræos eodem nomine ſignificatur caput, & ſumma. (b) Secundum caput eorum. Omnis maſculus.] In Compl. eſt, πᾶν ἄρσεν κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, omne maſculinum per caput ipſorum. & reſpondet hebræo. (c) Evocati.] ἐπίκλητοι, quod etiam ſignificat electos, & nobiles: ac ſimilis multiplicitas notionis eſt etiam in dictione hebræa. (d) Chiliarchi.] Notat S. Auguſt. q. 1. hos ab alijs eſſe vocatos tribunos: non eoſdem autem plane eſſe atque eos, quorum mentio fit in Exodo. Nam illorum unuſquiſque erat mille hominum princeps: iſtorum autem unuſquiſque millium princeps. (e) Recenſuerunt.] ἐπαξονοῦσαν. ἄξονες, olim dicebantur tabulæ publicæ: unde factum videtur, ἐπαξονοῦν, atque idem valere, ac cenſere, & referre numerum cenſumque in publicas tabulas. Dictum eſt autem, ἐπαξονοῦσαν, eodem modo quo Geneſ. 6. ἐγεννῶσαν. Alij codices partim habent ἐπεσκέψαντο, recognoverunt, partim, ἐπεσκέπησαν, recogniti ſunt. Recognitionis nomine utitur S. Auguſt. pro ἐπισκέψει, quæ ſolet etiam verti viſitatio, & numeratio, ut apud interp. Origenis. (f) Filiis Symeon.] De hac locut. S. Auguſt. in locut. (g) Filiis Juda.] In Compl. ponuntur filij Gad ante filios Juda, ut reſpondeat hebræo.

CAP. II.

(a) ORdines.] τάγματα. Compl. τάγμα, ordo.

CAP. III.

(a) CUſtodias.] Teſtatur S. Aug. q. 4. verbum græcum, φυλακὰς, quoſdam ita eſſe interpretatos, quoſdam vero, excubias: ipſe putat rectè verti vigilias: ibique de hac re diſputat: (b) Alienigena.] Quis ſit intelligendus, ἀλλογενὴς, S. Auguſt. q. 3. & 5. (c) Gedſon.] Alij codices, γεργὼν, & interp. Origenis Gerſon, ut vulgata.

CAP. IV.

(a) SUme caput.] λάβε τὸ κεφάλαιον. Interp. Origenis homil. 5. accipiat numerum. Alii vertunt, accipe ſummam. Nam quod diximus de vocabulo ἀρχὴ, idem dicendum eſt de κεφάλαιον. (b) A vginti, & quinque.] Ita etiam Origenes. Vulgata, ut hebræus, & chaldæus, a trigeſimo. (c) Caath.] ita & alius liber vetus, & Cyrillus de ador. & Compl. & reſpondet hebræo. In aliis additur, ἐκ μέσου υἱῶν λευὶ κατὰ δήμους αὐτῶν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν. Interpr. Origenis. Poſt hæc dicitur, quæ ſint opera filiorum Caath in medio filiorum Levi ſecundum plebes ſuas in tabernaculo teſtimonij. (d) Trajicient per eam.] Ita alius liber vetus, & Cyrillus In aliis eſt, καὶ διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς, & trajicient geſtatoria ejus. (e) Adoperient.] ἐπικαλύψουσιν: Alii, & Compl. ἐπιθήσουσιν. Sed S. Auguſt. quæſt. 8. habet ut noſtra: eamque locutionem interpretatur. (f) Opertorium.] Etiam Compl. hoc loco habet, τὸ καλυπτῆρα, ſed non poſt tres abhinc lineas. Vulgata hic habet, & altare mundabunt cinere, ibi autem, uncinos, & batylla. (g) Et ſument.] Hæc uſque ad, & conſummabunt, abſunt a Compl. ut a vulgata. Sed Origenes, ſeptimo in loco operitur labrum, &c. (h) De tribu.] Interp. Origenis, eadem hom. 5. & 6. nolite exterminare de tribu ſua plebem Caath: ſed exterminare de tribu, videtur idem ſignificare, ac ſi diceretur, facere ut non ſit tribus, id eſt, perdere ipſam: quo fere modo habet vulgata. (i) Accedentibus ipſis ad ſancta ſanctorum.] Hæc ab interp. Origenis videntur conjungi cum ſuperioribus, quemadmodum & in vulgata. Alii præponunt punctum, & conjungunt cum ſequentibus. (k) Cooperimentum.] Schol. καὶ δέρματα ὑακίνθινα, & pelles hyacinthinas. Sic & LXX. Latina Vulgata Janthina. i. purpurea aut violacea. Lectio varians, Jacinthina. Ezec. 16. תחש A. Symm. ἰάνθινον, alias ἄνθινον, i. floribus diſtinctum. Oncelos & Jonathan ססגונא. R. David in libro radicum. Doctores noſtri piæ memoriæ dixerunt תחש Moſis ævo animal fuiſſe mundum varii coloris, unde Targum Onceli ששגונא illud appellat quaſi geſtiens & gaudens de coloribus multis quibus pollet: in alio loco tradunt ſex colores habuiſſe, indeque ששגונא dici. Druſ. (l) Operimentum.] Schol. Samariticus, ἐπίσπαστρον, quæ dictio in aliquot editiones vulgatas irrepſit, & valet velum vel tentorium: in quibus etiam, ut in vulgata, antecedit, quod in noſtra ſequitur, καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, & tentoria atrii. (m) Capitella.] κεφαλίδας. ubi vulgata, tabulas. (n) Et cooperimentum, & baſes earum, & columnæ earum & cooperimentum oſtii tabernaculi.] Hæc, ut a vulgata, ita abſunt a Compl. & certe apparet coacervatio quædam.

CAP. V.

(a) AB omnibus peccatis humanis.] Ita S. Auguſt. in locut. & q. 10. ubi etiam explicat, quid ſit peccatum humanum; quemadmodum & Theodoretus q. 9. (b) Anima illa.] Optime poſſunt hæc conjungi cum præcedentibus, & congruenter hebræo. S. Auguſt. tamen ibidem conjungit cum ſequentibus. (c) Proximus.] Ita S. Auguſt. q. 9. græce eſt, ὁ ἀγχιστεύων, ac valet etiam, redimens, & qui habet jus perſequendi: quales ſunt propinqui. Legendus Theodoretus q. eadem. (d) Aqua argutionis.] τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου τούτου. Ita & alius liber vetus, & Theodoretus quæſt. 10. Alii codices, τὸ ἐπικαταρώμενον τοῦτο. Et S. Auguſt. in locut. erit aqua argutionis, quæ maledicitur hæc: & inquit ita potuiſſe uſitate dici, erit aqua argutionis hæc, quæ maledicitur. Verum in hoc eodem capite non ſemel in omnibus codicibus uterque locutionis modus repetitur; ut dicatur & aqua maledicta, & argutio maledicta. (e) Execramentum.] S. Auguſt. q. 11. in execramentum, & habet, ut etiam Theodoretus, ἐνόρκιον, eamque dictionem explanat. Compl. ἐν ὅρκῳ, in juramentum. (f) Inflabitur.] Sic S. Auguſt. in locut. Poſſet autem verti etiam, ut paulo ſuperius fecimus, dirumpetur.

CAP. VI.

(a) MAgne voverit.] Sic S. Aug. in locut, Alij ex hebræo vertunt, Cum mirificaverit vovendo votum. (b) Votum ſuum.] Alij codices, & Compl. τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, caput ſuum. Sed noſtra retinuit hebraiſmum. Nam in hebræo eſt, poſtquam raſus fuerit Nazareatus ejus.

CAP. VII.

(a) REcognitione.] De hac dictione jam notatum eſt. Schol. Alius, ἀριθμήσεως τοῦ λαοῦ, numeratione populi. (b) Vehicula lampenica.] ἁμάξας λαμπηνικὰς. Schol. Alius interpretatur, κατασκευαστὰς, ædificatas, & apparatas: Aquila, σκεπαστὰς, tecta: Samariticus autem habet, δυνάμεως, valida. Euſeb. Emiſſ. ἁμάξας λαμπηνικὰς, dicit, τὰς διτρόχους, quæ rotis ad diſcurrendum aguntur, quæ nonnulli vocant, ζυγώτια. S. Auguſt. in locut. vehicula tecta. Vulgata, plauſtra tecta. λαμπήνη apud Pollucem recenſetur in cenſu vehiculorum. Suidas λαπήνη ſcribit. Stephanus opinatur utrobique mendum eſſe: ſed falſo. Druſ. (c) Princeps unus quotidie, princeps quotidie.] S. Auguſt. in locut. pro eo, ut diceret, ſingulis diebus ſinguli principes. Ac ſane, quod græce eſt, καθ' ἡμέραν, poteſt etiam verti, in diem, aut per diem. (d) Anniculi.] Abeſt hæc dictio a Compl. ſed in hebræo eſt dictio, cui poſſit reſpondere: a quo hebræo potius abeſt illud, quod ſequitur, immaculatæ. (e) Poſtquam implevit manus ſuas, & poſtquam unxit eum.] In Compl. tantum eſt, μετὰ τὸ χρῖσαι αὐτὸ, poſtquam unxit illud. Sed potuit dici, αὐτὸν, pro αὐτὸ, quoniam altare in hebræo eſt maſculini generis, ut alibi notatum eſt.

CAP. VIII.

(a) ACcedens.] Ita plerique libri veteres. In aliis quibuſdam additur, τῶν υἱῶν ἰσραήλ. Et S. Auguſt. in locut. Et non erit in filiis Iſrael accedens filiorum Iſrael ad ſancta. (b) Hoc eſt, quod de Levitis.] S. Auguſt. q. 13. Hoc eſt de Levitis: Hoc alii interpretes interpretati ſunt, hæc eſt lex de Levitis, &c. (c) Operari.] Alii codices, & Cyrillus lib. 5. de adoratione, λειτουργεῖν λειτουργίαν ἐν ἔργοις. & S. Auguſt. q. 14. miniſtrare in miniſterium in operibus. (d) Cuſtodire.] Ita S. Auguſt. ibidem: notatque hæc eſſe intelligenda de quinquagenario, illa autem proxime antecedentia, & miniſtrabit frater ejus, per hyperbaton eſſe interiecta. Sed Compl. habet, καὶ λειτουργήσει μετὰ ἀδελφῶν αὐτοῦ ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου φυλάσσειν τὰς φυλακὰς, & miniſtrabit cum fratribus ſuis in tabernaculo teſtimonii cuſtodiendo cuſtodias: quod reſpondet hebræo.

CAP. IX.

(a) HOmo.] S. Auguſt. in locut. homo, homo. (b) Domum teſtimonii.] Ita & alius liber vetus. & Cyrillus lib. 5. de adoratione; & S. Auguſt. q. 16. Nonnulli, καὶ τὸν οἶκον, & domum. (c) Collocabunt.] Notat S. Auguſt. ibidem hanc locutionem: in qua narrator rerum geſtarum utitur verbis temporis futuri. (d) Protraxerit.] S. Auguſt. protexerit. (e) Menſe diei.] Sic plerique libri. In Compl. eſt, vel menſe. In nonnullis, & apud Cyrillum lib. 5. ſic legitur, καὶ ἐὰν ἀναβῇ ἡ νεφέλη ἀπαροῦσιν ἡμέρας, ἢ μηνός. S. Auguſt. & cum ſic aſcenderit nubes; promovebunt die, vel menſe, &c. Legenda diligenter ſunt quæ in hoc loco afferuntur à S. Auguſt. quamvis ſubeſſe poſſit mendum aliquod, quod ex collatione cum hebræo & alia interpunctione tolli poſſet.

CAP. X.

(a) SYnagoga.] Ita etiam alius liber vetus, & Cyrillus. In aliis additur, πρὸς σὲ, ad te. (b) In una.] Ita & alius liber vetus, & Cyrillus in 5. de adoratione. Alii μιᾷ σάλπιγγι σαλπίσωσι, una tuba cecinerint. (c) Duces] ἀρχηγοί. Ita & alius liber vetus, & Cyril. Alii καὶ χιλίαρχοι, & chiliarchi. (d) Congregabitis.] Sic viſum eſt ſatis aptam reddi ſententiam; quamvis S. Aug. q. 17. habeat; Et cum congregaveritis ſynagogā, tuba canetis, & non in ſigno, eaque verba ingenioſe interpretetur. Omnino, σημασία videtur ſignificare certam ſoni ſpeciem, quam alii ex hebræo dixerunt ovationem, alii ululationem. Legendus Theodor. q. 15. (e) Obab.] S. Auguſt in locut. Obeth filio Raguel Madianitæ genero Moyſi. Theodoretus q. 16. putat Jobab fuiſſe filium Raguelis, qui idem ſit, ac Jothor. (f) Et nubes.] Hæc uſque in finem in Compl. habentur paulo ſuperius, nimirum, ubi in vulgata.

CAP. XI.

(a) COriandri.] κορίου. Schol. ceteri, βδελλίου, Bdellii. Quamvis putem hanc varietatem potius pertinere ad illud ſequens, cryſtalli. Nam & eo loco habet vulgata, & ceteri, qui ex hebræo. (b) Ex oleo.] Schol. Alius, ἐκ μέλιτος, ex melle. Aquila, & Symm. μαστοῦ ἔλαιον, μαστοῦ εἰς λίπος, mammæ oleum (id eſt, recens; ut puto) mammæ in pinguedine. (c) Gravius eſt mihi.] id eſt, grave eſt præ me, & facultate mea. quod habet hebræus. In aliis libris eſt βαρύ μοι, grave mihi. (d) In choleram.] Theodoretus q. 19. Vel, ut Symm. εἰς ἀπεψίαν, cruditatem. ἡ γὰρ ἀδηφαγία τὴν νόσον ἐπήγαγε, καὶ πολλοῖς τὸν θάνατον ἡ θεήλατος πληγή. Nam edacitas morbum attulit, & multis mortem divinitus illata plaga. (e) Omne edulium.] πᾶν τὸ ὄψος, aut, ὄψον, ut alii. S. Auguſt. q. 19. omnis piſcis. (f) Si ſuper comprehendet] εἰ ἐπικαταλήψεται. Ita & alius liber vetus, & Theodoretus: ac poſſet etiam reddi, ſi antevertet. In aliis codicibus eſt, ἐπεὶ καταλήψεταί σε, quoniam comprehendet te, quoniam continget tibi. (g) Adjecerunt.] Ita fere vertit Sanctes ex hebræo: & de hac ſententia diſputat Theodoretus q. 20. Vulgata, & Chaldæus, nec ultra ceſſaverunt. (h) Electus ille.] ὁ ἐκλεκτός. Ita etiam Theodoretus. Plerique codices habent, ὁ ἐκλεκτὸς αὐτοῦ. electus ejus. (i) Domine Moyſes.] Ita etiam Theodoretus. Alii, κύριέ μου, Domine mi. (k) Nunquid æmularis me?] μὴ ζηλοῖς σὺ ἐμέ; In aliis, & apud Theodoretum eſt, σύ μοι, & ſine interrogatione: ne æmuleris tu mihi, id eſt, pro me. (l) Tranſtulit coturnicem.] ἐξεπέρασεν ὀρτυγομήτραν. In nonnullis codicibus eſt, ἐξεπέτασεν, evolare fecit. De ortygometra autem alibi notatum eſt. (m) Dominus plagam.] Sic S. Auguſt. in locut. In aliis libris partim eſt, κύριος ἐν τῷ λαῷ πληγὴν, partim, τὸν λαὸν πληγῇ, Dominus in populo plagam, aut populum plaga.

CAP. XII.

(a) FUroris.] Sic Interpr. Origenis, quod græce eſt, θυμοῦ. S. Auguſt. in locut. animationis, quæ dictio familiaris eſt etiam S. Cypriano. Quod autem ſequitur, & abiit, longe melius eſt, quam quod apud Interpr. Orig. & in Compl. & aliis, καὶ ἀπῆλθον, & abierunt.

CAP. XIII.

(a) AScendemus.] ἀναβησόμεθα, καὶ κατακληρονομήσομεν. In aliis eſt, ἀναβησώμεθα καὶ κατακληρονομήσωμεν, aſcendamus, & poſſideamus: quod habet vulgata. A qua etiam, ſicut ab hebræo abeſt illud proxime præcedens, nequaquam. (b) Pavorem] ἔκστασιν. S. Aug. q. 22. Pavorem terræ dixit, non quod paveat eadem terra, ſed quem ex ea terra conceperant. Schol. Samariticus, ὄνειδος κατὰ τῆς γῆς, infamiam contra terram. (c) Eorum.] Compl. ἡμῶν, noſtro: quod reſpondet hebræo & chaldæo: quamvis idem poſſit etiam ſignificari dictione αὐτῶν.

CAP. XIV.

(a) SI mortui.] A Compl. abeſt illud εἰ, quod tamen ut alibi, valet idem atque utinam; quod etiam in vulgata repetitur. (b) Et domum patris ſui.] Ita etiam Interpr. Origenis homil. 8. Abſunt autem à Complutenſi, quemadmodum & à vulgata. (c) Et vivens nomen meum.] Item iſta. In aliquo autem libro eſt, καὶ ἀεὶ ζῶν, & ſemper vivens. Apud Theodoretum quæſt. 27. καὶ ζῇ, & vivit: ubi etiam notat ceteros interpretes dixiſſe, ὅτι ἐμπλήσει, quoniam implebit. (d) Mare rubrum.] Supplendum eſt, ut ſæpe alibi, juxta, aut hujuſmodi quiddam: In Compl. eſt θαλάσσης ἐρυθρᾶς, maris rubri. (e) Et obſecutus eſt.] S. Auguſt in locut, & aſſecutus eſt me, & inducam. Et in aliquot quidem codicibus eſt, καὶ εἰσάξω. (f) Quam vos.] Notat iſtam locutionem S. Auguſt. in locut. (g) Reportabunt.] ἀνοίσουσι. Schol. Alius, βαστάζοντες, portantes. (h) Diem anno.] Subintelligitur pro, ſicut etiam in hebræo. Interpr. Orig. pro die per annum. (i) Et reverſi ſunt in caſtra.] Iſta etiam abſunt à Compl. ut à vulgata.

CAP.

CAP. XV.

(a) ET facies holocauſtomata.] *In aliis libris eſt*, καὶ ποιήσετε καρπώματα (*al.* κάρπωμα) κυρίῳ, ἢ ὁλοκαύτωμα ἢ θυσίαν, & facietis oblationes (*al.* oblationem,) Domino, vel holocauſtum, vel ſacrificium. (b) Facies tantum.] *Hac uſque ad*, & arieti, *abſunt a Compl. ut a vulgata.* (c) Synagoga Domino.] *Sic ſi interpungatur, viſum eſt ſatis reſpondere hebræo.* (d) Per omnem Synagogam.] κατὰ πᾶσαν συναγωγήν. *In aliis eſt*, πάσῃ συναγωγῇ, omni ſynagogæ. (e) Exorare pro eo.] *Alij libri addunt*, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. *Apud S. Auguſt. totus hic locus ſic refertur in locut.* Si autem anima una peccaverit non ſponte, offeres capram unam anniculam pro peccato: & exorabit ſacerdos pro anima invita, & quæ peccaverat nolenter ante Dominum, exorare pro eo, & remittetur ei, *ubi etiam diligenter eum explanat.* (f) Superbiæ.] *Ita etiam S. Auguſt. in locut. Theodoretus q. 30. habet* ὑπερηφανίαν, ſuperbiam. *Itemque Baſilius de judicio Dei: ſed ex explanatione quam affert, ſatis apparet eum legiſſe*, ὑπερηφανίας. (g) Exacerbabit.] παροξυνεῖ. *Alii* παροξύνει, καὶ. *Et S. Auguſt. q. 25.* exacerbat, &c. (h) Sabbatorum.] *Alii* τοῦ σαββάτου, Sabbati, *itemque paulo poſt.*

CAP. XVI.

(a) ET dixerunt. Sufficiat.] *In aliis eſt*, καὶ εἶπον πρὸς αὐτούς. ἐχέτω. & dixerunt ad eos. Sufficiat. *Aquila, & Theodotio pro* ἐχέτω *dixerunt* πολύ, multum, *id eſt ſatis ſuperque vobis ſit.* (b) Novit.] ἔγνω. *Sic & alius liber vetus, & S. Paulus 2. Timoth. 2. In aliis eſt*, ἐπέγνω, recognovit. *Vulgata ex hebræo habet*, mane notum faciet. (c) Sufficiat.] ἱκανούσθω. *Schol.* ἀρκείτω, *eodem ſenſu.* (d) Ante tabernaculum.] *In aliis libris eſt*, ἔναντι τῆς συναγωγῆς, coram ſynogoga; *quod reſpondet vulgatæ.* (e) Princeps es.] *S. Aug. q. 26.* quoniam præes nobis princeps: & tu in terram, &c. (f) Utique abſcidiſti.] ἂν ἐξέκοψας. *à Compl. abeſt illud* ἄν. *S. Auguſt. ibid.* oculos hominum illorum abſcidiſſes, *& diſputat quorum hominum.* (g) Confeſtim.] εἰσάπαξ. *Interp. Orig.* Semel. *Sed ſignificat ſubito, & funditus.* (h) In viſione.] *S. Auguſt. q. 28.* Quidam interpretati ſunt, in hiatu oſtendit Dominus: credo putantes dictum χάσματι, quod græce poſitum eſt φάσματι, quod pro eo dictum eſt, ac ſi diceretur, in manifeſtatione, quod apertis oculis apparebit. *Illud* χάσματι *inventum eſt in uno antiquo codice, & eſt in multis vulgatis editionibus.* (i) Quia dicentes.] ὅτι λέγοντες. *In aliis codicibus partim abeſt illud*, ὅτι, *partim eſt*, ὅτι εἶπαν λέγοντες, quoniam dixerunt dicentes. (k) Et ad Eleazarum.] *Ita S. Auguſt. q. 30. In Compl. eſt*, λάλησον πρὸς ἐλεάζαρ, loquere ad Eleazarum, *quod reſpondet vulgatæ.* (l) Animabus ſuis.] *S. Auguſt. ibidem*, manibus ſuis, *itemque in locut.* (*ubi tamen ad marginem eſt*, animabus.) *& explanatur locus iſte. Poſſet tamen fortaſſe verti*, Sanctificaverunt ſe in animabus eorum. *Interp. Orig. habet*, quia ſanctificata ſunt. (m) Et non erit.] *Interp. Orig.* ne fiat. *S. Cyprianus epiſt. 76.* ut non ſit ſicut Core. (n) Vulneratio.] θραῦσις. *Interp. Orig.* vaſtatio, vel certe, ut verius habet ſe ſcripturæ ſermo, confractio: *paulo poſt etiam hujus exemplarium varietatis mentionem facit, Pſal. 106.* θραῦσις *vertitur* quaſſatio.

CAP. XVII.

(a) A Me.] *Ita etiam vulgata. In aliis codicibus eſt*, ἀπὸ σοῦ. *& Interp. Orig.* & auferam a te. (b) In Domum.] *Sic S. Auguſt. in locut. Interp. Orig.* in domo. (c) Nuces.] *Schol.* οἱ λοιποὶ, ἀμύγδαλα. ceteri, amygdala. Sic etiam Hieronym. ante in LXX, erat κάρυα. *i.* nuces; nam in cenſu nucum amygdala. Dicimus autem ἀμύγδαλον & ἀμυγδάλη. Heracleon Epheſius κάρυα ἐκάλουν καὶ τὰς ἀμυγδάλας καὶ τὰ νῦν καστάνεα, nuces vocarunt & amygdalas & caſtaneas; ab hoc nomine verbum eſt apud interpretes ἐξαμυγδαλόω, inſtar amygdalæ torno; de quo alias. *Druſ.*

CAP. XVIII.

(a) PAtris tui.] *In aliis cod. ſequitur*, μετὰ σοῦ, *tecum, & ita Interp. Orig. & S. Auguſt. q. 31.* (b) Et cuſtodient cuſtodias tuas.] *Apud Origenem videtur abeſſe illud* καὶ, *ac pro* σοῦ, *habuiſſe* αὐτῶν. *Ita enim habet interpres homil.* 10. Et tu, & filii tui tecum in conſpectu tabernaculi teſtimonii obſervabunt cuſtodias ſuas. (c) Et non erit.] *In aliis*, καὶ οὐκ ἔσται ἔτι, & non erit ultra. (d) Dationem] *Sic S. Auguſt. in locut. ubi de hoc loco diligenter diſputat.* (e) Dationem ſacerdotii.] *Schol.* Samariticus ſic habet, καὶ δόματι δώσω τὰς ἱερατείας ὑμῶν, & datione dabo ſacerdotia veſtra. (f) Honorem.] *Sic Interp. Orig. hom. 11. quod græce eſt*, γέρας. *Eſt autem quaſi munus quoddam honorarium.* (g) Tritici.] *Alii* καὶ σίτου, *& S. Aug. in locut.* & tritici. (h) Primogenita.] *S. Auguſt. q. 32. ſic habet, quod græce eſt*, πρωτογεννήματα, *& interpretatur*, primi fructus de terra ſumpti vel de arbore, vel de vite: *ubi etiam declarat quid ſint proprie* πρωτότοκα, *&* ἀπαρχαί. *Nam ubi paulo poſt ſequitur*, primogenita hominum, *ibi eſt*, πρωτότοκα. (i) Salis.] *Theodoretus, q. 35.* Teſtamentum ſalis vocat communicationem, &c. (k) Eos.] *Ab aliis codicibus abeſt illud* αὐτούς, *quod videtur ſententiam obſcurare.* (l) Quod ſanctificatum eſt.] *Proprius ad hebræum, quam quod in Compl. legitur* τῶν ἡγιασμένων, ſanctificatis.

CAP XIX.

(a ACcipiant ad te.] *S. Auguſt. in locut. interpretatur*, accipiant, & adducant ad te. (b) De ſanguine.] *S. Auguſt. q. 33.* in ſanguine; *ubi vulgata*, tingens digitum in ſanguine. (c) Immittent.] *S. Aug. ibidem*, immittet, *quod reſpondet vulgatæ.* (d) Suum.] *In aliis libris additur* ὕδατι, aqua: *& ita S. Auguſt.* (e) Apponuntur.] *Ita etiam S. Auguſt. In Compl. additur*, ἐν μέσῳ ὑμῶν, in medio veſtri. (f) De omni anima.] *S. Auguſt.* Omnis anima hominis immunda erit. (g) Vulneratum.] *S. Auguſt. q. 33.* & vulneratum mortuum intelligamus, id eſt, vulnere peremptum. *Ac certe* τραυματίας *ſolet ſcriptura appellare, quos latini dicunt caſos. Quare nos ea dictione plerumque utimur.* (h) Immundo.] *Eſt hebraiſmus, ut ſupra notatum eſt; atque intelligitur*, pro immundo. (i) Ejus, quæ combuſta eſt, purificationis.] τῆς κατακεκαυμένης τοῦ ἁγνισμοῦ. *videtur referendum ad juvencam, non ad cinerem, quemadmodum alii faciunt.* (k) Et anima, quæ tetigerit, immunda erit.] *Hæc abſunt à Compl. ſed non à S. Auguſt: q. 33. neque ab Hebræo.*

CAP. XX.

(a) ISrael.] *In aliquo libro additur* ἐν κατασχέσει, *& S. Auguſt. quæſt. 39.* in poſſeſſionem (b) Dimiſſus eſt.] ἀπελύθη. *Notat S. Auguſt. in locut. hoc verbum magis ſonare reſolutionem, quam dimiſſionem. Idem verbum eſt Gen. 15. & alibi.*

CAP. XXI.

(a) ANathemabo.] *Sic S. Auguſt. q. 40. quod inquit vulgo ſolitum dici devotare, ſicut etiam anathema, devotationem: ac de etymologia iſtius dictionis accurate diſputat.* (b) Exhorruit.] *Sic ſolet S. Auguſt. reddere illud* προσώχθισεν. *Aquila*, συγκαίνει, faſtidit. *Symm.* ἐνεκάκησεν, male affecta eſt. (c) Super ſignum.] ἐπὶ σημείου, *quod alii verterunt*, pro ſigno, *ut reſponderet vulgatæ: ſicque etiam habet Chaldæus. Sed hebræus videtur ſignificare, ſuper vexillum, & perticam.* (d) Et caſtra.] *S. Aug. in locut.* Caſtra collocaverunt in Colgai trans in eremo, hoc eſt in ulteriore eremo. *Et in aliquo cod. pro* ἐκ τοῦ πέραν, *eſt* ἐν τῷ πέραν. *Compl.* παρενέβαλον ἐν ἀιεβαρὶμ ἐν τῇ ἐρήμῳ, *quod reſpondet vulgatæ*, fixere tentoria in Jeabarim in ſolitudine. (e) Eremo.] *S. Aug. q. 42. habet*, Hermon: *ſed videtur librarii erratum.* (f) Moab.] *Ita etiam hebræus: neque aliter vulgata. A S. Auguſt: abeſt iſta dictio. Compl.* ἔστι γὰρ ἀρνὼν ὅρια μωὰβ ἀναμέσον τοῦ ἀμορραίου: eſt enim Arnon limes Moab inter Amorræum. (g) Bellum Domini ipſam Zoob.] *S. Aug:* bellum Domini Moab inflammavit, & torrentes Arnon & torrentes conſtituit inhabitare.] *In aliquo libro eſt*, κατοικίαν ἤρ, habitationem Er: *In vulgata ex hebræo eſt*, in libro bellorum Domini: *& cetera etiam non eundem omnino ſenſum præ ſe ferunt.* (h) Præcinite illi puteum.] *Vertimus illud* ἐξάρχετε, *quomodo idem verbum redditur Exod. 32. & in Pſal. 146.* Præcinite Domino in confeſſione: *& alibi Interp. Orig.* Initiare illi puteum; *& addit*, Hic eſt ſenſus, Initium, ait, omnium puteum ponite. (i) Manthanain.] *Aliquot codices*, μαθαναΐμ, *& Interp. Orig. Mathanain.* (k) Janen.] *Alii libri* νάπην, *& Interp. Orig.* in nemus, quod eſt in campo Moab a vertice montis excelſi, qui reſpicit ad faciem deſerti. (l) Ceperant.] *In aliis*, ἔλαβε, cepit. (m) Ænigmatiſtæ.] *De his Orig. hom. 15. & S. Auguſt. q. 45.*

CAP. XXII.

(a) AD occidentem.] *Sic alij verterunt, quod græce eſt*, ἐπὶ δυσμῶν. *Interp. Origen. homil. 13.* ab occidente. *Nos tamen ſuſpicamur, ex hebræo, hoc valere*, ſuper loca demiſſa, & campeſtria. (b) Prævalet hic, quam nos, ſi poterimus.] *Eſt hebraiſmus uſitatus. In aliis libris eſt*, ὅτι ἰσχυρότερός μου ἐστὶν, εἰ ἄρα δυνήσομαι. *Interp. Orig.* quia fortior eſt hic quam nos: ſi forte poſſimus. (c) Divinationis.] *Interp. Origen. divinacula: græce eſt*, τὰ μαντεῖα. *Ut pœna peccati dicitur peccatum; ita præmium divinationis videtur appellata eſſe divinatio. Multa de hac re Origenes, & S. Auguſt. q. 47.* (d) Ad dominum veſtrum.] *Alij* πρὸς τὴν γῆν ὑμῶν, in terram veſtram, *ut vulgata.* (e) Faciendo.] *S. Auguſt:* nec facere. (f) Differre.] διαβαλεῖν. *Alii*, ἐνδιαβάλλειν. *S. Auguſt. q. 49.* διαβάλλειν, *& habet*, differre in via: *diſputatque, quomodo ſatis apte potuerit verti*, differre, *& paulo poſt*, διαβολήν, dilationem. (g) Sua.] *Abeſt à multis codicibus, & S. Auguſt. q. 50.* (h) Manu.] *S. Auguſt:* manu mea, *& in aliquot codicibus additur* μου. (i) Facie ſua.] *Reſpondet hebræo. Compl. non habet* αὐτοῦ. (k) Urbana.] ἀστεία. *Alii vertunt*, regalis. *Vulgata*, quia perverſa eſt via tua. (l) Satisfaciet.] ἀρκέσει. *In aliis eſt*, ἀρέσκει, placet. (m) Hoc loquar.] *Reſpondet hebræo. In Compl. eſt.* τοῦτο φυλάξω λαλῆσαι, *hoc obſervabo loqui.* (n) Platearum.] *Ita multi reddunt dictionem hebræam: nec videtur abeſſe à notione dictionis græcæ* ἐπαύλεων. *Alii vertunt*, diverſoriolum. *Vulgata*, urbem, quæ in extremis regni ejus finibus erat. (o) Statuam.] τὴν στήλην. *Alii* columnam. *Vulgata*, excelſa. *Tertullianus vocat* ſtaticulum.

CAP. XXIII:

(a) ET aſtitit Balac ſuper ſacrificium ſuum: & Balaam ivit interrogare Deum.] *Hæc abſunt a Compl. ut a vulgata.* (b) Iſtorum.] τούτων. *Compl.* τοῦτο, hoc. *Interp. Origenis ſæpe repetit*, juſtorum. (c) Deus ſuſpenditur.] *Ita S. Cyprianus lib. 2. adverſus Judæos. Schol.* διαρτηθῆναι, τοῦτ᾽ ἔστι, σαλευθῆναι. τὰ γὰρ κρεμάμενα σαλεύονται. hoc eſt commoveri, & fluctuare. Nam quæ ſuſpenduntur, commoventur, & fluctuant. *Hanc eandem lectionem habet Theodoretus q. 43. quamvis interpres ſuo modo tranſtulerit. Conſiderandum tamen eſt, an iſtud etiam ſignificari poſſit non eſſe Deum tanquam hominem, qui ſuſpendatur, id eſt cohibeatur, ac retardetur, quo minus conſilia ſua ad exitum perducat.* In Compl. eſt, διαψευσθῆναι. *Philo lib. 1. de vita Moyſis*, οὐχ ὡς ἄνθρωπος διαψευσθῆναι δύναται οὐδ᾽ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου μετανοεῖ. Non ſicut homo mentiri aut falli poteſt; neque ſicut filium hominis, eum pœnitet. *Interp. Orig. homil. 16.* Non ſicut homo Deus fruſtratur, neque ſicut filius hominis, terretur ipſe: *& paulo poſt*, Non ergo Deus, ſicut homo, qui fruſtra loquatur: neque, ſicut filius hominis, terretur: vel (ſicut in aliis exemplaribus legimus) neque, ſicut filius hominis, terret, *& utrumque explanat Judith 8.* ὅτι οὐχ ὡς ἄνθρωπος, ὁ θεὸς, ἀπειληθῆναι, οὐδ᾽ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου, διαιτηθῆναι. quoniam non ſicut homo, Deus, ut minis terreat, (aut, terreatur,) neque, ſicut filius hominis, ut judicetur. (c) Avertam.] *Interp. Orig.* avertam eam, *id eſt, benedictionem.* (d) In eo.] *Idem*, præclara principum cum ipſo ſunt.

CAP.

CAP. XXIV.

(a) SIcut conſuetum ei erat.] κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτῷ. *A Compl. abeſt illud* αὐτῷ. *Interp. Origen. homil. 17.* ex more. (b) Gog regnum.] ἡ γὼγ βασιλεία. *Ita Euſebius 9. demonſtr. cap. 3. In aliquo codice eſt* ἡ γώγ. *& in manuſc. S. Cypr. 2. teſtim.* quàm Gog. *Apud Origenem latine legitur*, exaltabitur Gog regnum ejus: *atque exponitur* Gog, id eſt, ſuper tecta. *apud Theodoretum q. 43.* ὢγ βασιλεία αὐτοῦ, Og regnum ejus. *Compl.* ἡ ψὼχ βασιλεία. Pſoch regnum *Diodorus.* Samariticus, καὶ ὑψωθήσεται ὑπὲρ γὼγ βασιλεὺς αὐτοῦ, & exaltabitur ſuper Gog rex ejus. *Idem videtur referre Theodoretus q. 43. ex Symmacho: ſed habet*, ὑπὲρ ὢγ, ſuper Og. Nota γὼγ hic legi pro ἀγὰγ. *i.* אגג. Alioqui vocabulo Gog ſignificatur gens Scythica, quæ hodie a Turcis Giok ſive Kioc dicitur: unde Kioc Chan, qui alibi Gogkan. *Theodoretus*, γὼγ ἢ μαγὼγ φασὶν εἶναι ταῦτα σκυθικὰ γένη. *Hujus mentio aliquoties in Ezeciele.* Druſ. (c) Ab altiſſimo.] ἐπιστήμην παρὰ ὑψίστου. *Ab aliquo libro abeſt illud* παρὰ. *& Interp. Orig.* ſcientiam excelſi, *quod reſpondet vulgatæ.* (d) Oſtendam ei.] *Interp. Orig.* In aliis quidem exemplaribus legimus, videbo eum, ſed non modo. (e) Beatifico.] *Compl.* μακαρίσω, *& Interp. Orig.* beatificabo. (f) Homo.] *Sym.* σκῆπτρον, ſceptrum. (g) Percutiet.] *Interp. Orig.* vaſtabit. *Symm.* παίσει τὸ κλίμα μωὰβ, cædet clima Moab. (h) Prædabitur.] *Symm.* ἐρευνήσει, excutiet. (i) Et erit Edom.] *Interp. Orig. habet*, Et erit Edom hæreditas ejus, Eſau inimicus ejus. (k) Ipſi Beor.] τῷ βεώρ. *Interp. Orig.* tibi Beor. (l) Pariter.] ὁμοθυμαδόν. *Interp. Orig.* Pariter: ergo græcus ſermo pro, ſtatim, ponit.

CAP. XXV.

(a) OStenta eos.] *Sic Interp. Origen. homil. 20. & S. Auguſt. in locutionibus, & quæſt. 52. quod græce eſt*, παραδειγμάτισον. *& apud latinos de inſigni ſupplicio dicitur, exemplum ede. Aquila*, ἀνάπηξον, confige: *vel*, ſurſum fige. *Symmach.* κρέμασον, ſuſpende. *Sic enim vertit utrumque S. Auguſt. in quæſt. illa. Sunt tamen qui interpretentur*, fac, ut ipſi principes exempla edant, & occidant. (b) Siromaſten.] *Aquila*; κόντον. contum. *Symmachus*, δόρυ. lanceam. *De hoc alibi etiam dicetur.* (c) Caminum.] κάμινον. *Aquila*, τὸ τέγος, conclave. *Symmachus*, τὸ πορνεῖον. *quod videtur idem valere ac caminus: & fortaſſe balneum fuit. Interp. Orig. habet*, proſtibulum, *vulgata*, lupanar: *quod etiam dictionibus illis græcis ſignificatur.* (d) Gentis Ommoth.] *Videntur eſſe duæ interpretationes. Nam Ummoth valet, gentium.* (e) Domus familiæ.] *S. Auguſt. in locut. videtur accepiſſe illud* domus, *pro recto: græce tamen eſt* οἴκου.

CAP. XXVI.

(a) PRincipium.] *S. Auguſt. in locut.* robur ſcilicet ætatis in populo. *Sed videtur valere* ſummam; *ut jam dictum eſt.* (b) Sacerdos.] *In aliis libris ſequitur* μετ᾽ αὐτῶν, cum eis. (c) Ipſi Phallu.] τῷ φαλλοὺ. *Notandus modus dicendi; ut hic intelligatur filius proxime memorati, & ex eo prodiiſſe familiam Phalluitarum, & ſic deinceps.* (d) Ducenti.] *Hic in Compl. quemadmodum & in vulgata ſequitur de filiis Gad: & etiam in ſequentibus licet animadvertere aliquam ordinis varietatem.* (e) Suthalan.] *Sequitur in uno codice, ſicut etiam in Compl.* τῷ βέχερ, δῆμος ὁ βεχερὶ, ipſi Becher, populus qui Becheri: *nec multo aliter in alio*, βάχαρ, δῆμος ὁ βαχαρεὶ. (f) Chebroni.] *In aliis ſequitur*: καὶ δῆμος ὁ μοολὶ, & populus qui Mooli.

CAP. XXVII.

(a) IN montem iſtum, qui trans Jordanem, hic eſt mons Naban.] *Vulgata pro iſtis hæc tantum habet*, in montem iſtum Abarim. *Abarim autem ſignificat* tranſituum. *Quare illud* ἐν τῷ πέραν τοῦ ἰορδάνου, *valet fortaſſe, non*, trans Jordanem, *ſed*, in tranſitu Jordanis. (b) Synagoga.] ἐν τῷ ἀντιπίπτειν τὴν συναγωγήν. *In Compl.* τῇ συναγωγῇ, cum reſiſteretis ſynagogæ: *quod obeſt ſententiæ.* (c) Spiritum.] *Ita libri veteres, & S. Auguſt. quæſt. 54. Interpres Orig. hom. 22.* ſpiritum Dei in ſemetipſo. *& Theodoretus q. 48.* πνεῦμα θεοῦ. (d) Et mandabis de eo coram eis.] *Hæc non referuntur à Theodoreto, & abſunt à Compl. ſicut à vulgata. Referuntur tamen apud Origenem eadem hom. 22.* (e) De gloria tua.] *Ita S. Auguſt. q. 55. quod græce eſt*, τῆς δόξης σου. *& ita libri veteres, & Procopius Gazæus, & Theodoretus q. 48. quamvis interpres ſuo modo reddat. In aliquot vulgatis editionibus legitur*, τὴν δόξαν σου. *Et S. Auguſt. ibidem teſtatur apud nonnullos interpretes latinos fuiſſe*, gloriam tuam. *Interp. Orig.* claritatem tuam. (f) Manifeſtorum.] *Schol.* Iſtud τῶν δήλων, *alii interpretes ediderunt*, φωτισμοὺς, illuminationes. *Theodoretus hunc locum paraphraſi explanans dicebat*, & per rationale judicii, quod illius (*id eſt ſacerdotis*) pectori adjacet, quid agendum ſit, diſcetis. (g) Commendavit eum.] *Sic S. Auguſt. in locut. quod græce eſt*, συνέστησεν αὐτόν. *ac poſſet etiam verti*, conſtituit eum.

CAP. XXIX.

(a) SIgnificationis.] σημασίας. *De hac dictione ſupra dictum eſt. Schol.* Samariticus, ἡμέραν ἀκουστήν, diem ſonoram. *Interp. Orig. hom. 23. vocat feſtivitatem memoriæ tubarum.* (b) Exodium.] *De hac quoque jam dictum eſt. Cyrillus*, Samariticus, pro eo quod dictum eſt, ἐξόδιον, inquit, τελείωσις ἐποχέσεως, conſummatio retentionis, *quaſi finis manſionis in tabernaculis.* τελείωσις ἐποχέσεως, perfectio retentionis aut inhibitionis, id eſt, perfecta retentio aut inhibitio. עצר cohibuit, עצרת cohibitio. Feſtum ſignificat quo populus cohibetur ab opere. Sic dico עצרת eſt dies ceſſationis ab opere, cum homines vacant orationi & rebus divinis. Sic ἑορτὴ a cohibendo. Proprie ἐξόδιον συναγωγῆς עצרת dicitur xxij Theſri, quæ eſt octava Succoth. i. feſti tabernaculorum. Pentecoſte tamen ſic etiam vocatur. Ab eadem mente priſca eccleſia Græcanica dixit σύναξιν. i. coactionem, & Latina, *collectam.* Druſ. (c) Exceptis.] *De hac locutione S. Auguſt. in locut.*

CAP. XXX.

(a) ADverſus animam ſuam.] *S. Auguſt. in locut.* id eſt, adverſus delectationes animæ ſuæ. (b) Facta fuerit.] *Sic S. Auguſt. q. 59. quod græce eſt*, γινομένη γένηται ἀνδρὶ, *quaſi diceremus, habens habuerit virum.* (c) Quas definivit.] οὓς ὥρισεν. *& videtur ſubintelligi*, οἱ ὁρισμοὶ, definitiones. *In aliis libris eſt*, ὅσα ὥρισεν. *& S. Auguſt. ibidem*, quanta definivit. (d) Quoniam vir abnuit ab ea.] ἀπ᾽ αὐτῆς. *Alij* ἐπ᾽ αὐτῆς, *& S. Aug.* ad eam. *Ab hebræo abſunt omnia iſta verba.* (e) Affligere animam.] *Sic S. Aug. ad verbum è græco*, κακῶσαι ψυχήν. *quod tamen poterat verti*, de affligenda anima.

CAP. XXXI.

(a) HÆ enim fuerunt.] *In editionibus S. Auguſt. corrupte videtur legi q. 63.* hæc enim fecerunt filii Iſrael. *Græci quidem codices conſentiunt, & Theodoretus quæſt. 45. Interp. Origen. hom. 25.* Ipſæ enim ſunt, quæ filios Iſrael ſecundum verbum Balaam apoſtatas fecerunt. (b) Propter Phogor.] *Aneſperus.* τὸ παραγγελτικόν· σαφέστερόν φησι, διὰ λόγου φογώρ. Samariticus manifeſtius inquit, per verbum Phogor. *Theodoretus ibidem.* Phogor eſt nomen Idoli. (c) Multitudine.] *Sic redditur iſta dictio*, ἀπαρτία, *apud S. Auguſt. locut. 99 Dictio hebræa ſignificat pubem, id eſt, parvulos, quemadmodum habet vulgata. Idem etiam alibi dictum eſt de dictione illa* ἀποσκευή. (d) Præter aurum.] *Eſt notanda locutio. Intelligendum enim eſt hæc excipi a proxime præcedente lege, non autem a ſequente.* (e) In igni.] *In aliquot codicibus ſequitur*, διάξετε ἐν πυρί. *Et Interp. Orig. hom. 25.* traducite per ignem. (f) Caput.] κεφάλαιον. *quo nomine, ut etiam apud hebræos, diximus ſignificari ſummam. Schol.* Samariticus habet, λάβε τὸ τέλος, accipe ſummam. (g) Prædati ſunt.] *Schol.* pro eo, ac ſi diceret, ἐκτήσατο. οὐκ ἐκοινοποίησεν, ſibi acquiſivit, non in commune contulit.

CAP. XXXII.

(a) MUltitudo.] *Notat hanc locutionem* S. *Auguſt. in locut. Sed paulo poſt habet*, multitudo copioſa valde. *ubi etiam in aliis libris eſt*, πολὺ σφόδρα. (b) Ille ſegregatus.] *Schol.* Samariticus, ὁ κενεζαῖος, ἤτοι ἀποχωρίσας ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς βουλῆς τοῦ Ἰσραὴλ λέγοντος, οὐ πορευσόμεθα εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, cenezæus, nimirum ſegregans ſe a conſilio Iſrael dicentis, non ibimus in terram promiſſionis. (c) Circumagitavit.] κατερρόμβευσεν, *aut, ut in aliis libris*, κατερρέμβευσεν, (d) Contritio.] σύντριμμα, *quaſi reliquiæ, aut multiplicati ex contritione. Nam dictio hebræa ſignificat multiplicationem. Alii codices habent*, σύστρεμμα, factio, *aut, ut alij vertunt*, alumni: *& ita vulgata.* (e) Impedimentis noſtris.] *Ita hoc loco* S. *Auguſt. in locut. ac videtur commodiſſime hoc modo reddi illud* ἀποσκευή, *& ſignificari tenera ætas, quæ magno impedimento ſolet eſſe in caſtris.* (f) In prima acie.] προφυλακήν. *Alij*, παρελευσόμεθα προφυλακῇ, præteribimus in prima acie. (g) Commendavit eis.] *Sic S. Aug. in locut. ac videt tamen hunc eſſe ſenſum*, commendavit eos Eleazar ſacerdoti. *Poſſent tamen verba illa*, καὶ συνέστησεν αὐτοῖς ἐλεάζαρ, *ita verti*, & conſtituit eis Eleazar. *Hebræus habet*, & præcepit eis Elizaro, *id eſt*, pro eis. (h) Trans Jordanem.] *Notandum eſt illud*, πέραν *interdum ſignificare*, ultra; *interdum*, citra. (i) Dimidiæ tribui.] *Schol.* Nunc mentionem fecit dimidiæ tribûs Manaſſe, cum in iis quæ antea dicta ſunt, non feciſſet. In Samaritico autem fit.

CAP. XXXIII.

(a) ET caſtrametati ſunt e regione Magdoli: & promoverunt contra Iroth] *Schol.* τινὰ τῶν ἀντιγράφων οὕτως ἔχει. καὶ ἀπῆραν ἀπὸ στόματος εἰρώθ, καὶ παρενέβαλον ἀπέναντι μαγδώλου· καὶ ἀπῆραν ἐκ μαγδώλου, καὶ διέβησαν μέσον τῆς θαλάσσης. Quædam exemplaria ſic habent: Et promoverunt ab ore Iroth; & caſtrametati ſunt e regione Magdoli. Et promoverunt e Magdolo, & tranſierunt, *&c.* (b) Ad occaſum.] *Rurſus illud* ἐπὶ δυσμῶν, *& hic, & in locis ſequentibus in hoc capite, videtur ſignificare*, in locis demiſſis, campeſtribus. (c) Belſa, qua.] βελσὰ τό. *In alijs libris eſt*, βελσαθέμ. *& vulgata*, Belſathim. *In Complutenſi* ἀβελσατίμ. *quod non abhorret ab hebræo.*

CAP. XXXIV.

(a) HOc erit vobis] S. *Auguſt. in locut.* Non dixit, hi erunt vobis. (b) Montem, montem.] *In aliis libris non geminatur. Sed geminatio iſta videtur veſtigium lectionis reſpondentis hebraicæ, quæ habet*, apud Or montem: *& in proxime ſequentibus verbis*, ab Or monte: *quo loco etiam in aliis libris eſt*, ἀπὸ τοῦ ὄρους, τὸ ὄρος. *Vulgata*, ad montem altiſſimum a quo.

CAP. XXXV.

(a) SEgregationes.] *In hebræo eadem dictio eſt, quæ paulo ante verſa eſt* προάστεια, ſuburbana. *Nam idcirco fortaſſe ſuburbana dicuntur* ἀφορίσματα, *quoniam ea cives quaſi ſibi ſepoſita, & peculiaria habent: hæc eadem paulo poſt videntur vocari* ὅμορα, confinia. (b) Hujus.] *Complut.* τούτων, horum. *Ab hebræo abeſt hoc loco utrumque: ſed in proxime ſequenti ſententia dicitur*, hoc erit eis ſuburbana. (c) Dabitis.] *In aliis*, ἃς δώσετε, quas dabitis. (d) Vindicante.] *Ita S. Auguſt. q. 64. & 65. quod græce eſt*, ἀπὸ τοῦ ἀγχιστεύοντος τὸ αἷμα, *& alii vertunt*, a redimente ſanguinem, *aut*, ab eo, qui propinquus eſt ſanguine. *Vulgata habet*, propinquus occiſi, cognatus occiſi. (e) Non polluetis.] *Severus.* τινὰ τῶν ἀντιγράφων οὐκ ἔχει τὸ, μή. Quædam exemplaria non habent illud μὴ, non.

CAP. XXXVI.

(a) REmiſſio.] ἄφεσις; *& ſignificat Jobeleum, ut ſupra. Alii libri, & Complut.* ἀφαίρεσις, ablatio. (b) Filiabus.] *Alii* θυγατέρες, filiæ: *quod reſpondet vulgatæ.*

DE UTERO-

DEUTERONOMIUM.

CAP. I.

(a) AD occidentem.] *De hoc loco jam indicavimus ſuſpicionem noſtram. Schol. Aquila & Symm.* ἐν τῇ ὁμαλῇ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, in planicie maris rubri. οὕτως καλεῖται τὰ μεταξὺ πεδία τῶν τῆς Ἀραβίας καὶ Ἰουδαίας ὀρέων. Sic vocantur campi, qui interiacent inter montes Arabiæ, & Judææ. (b) Sufficiat vobis habitare] *Notanda locutio. Hoc enim videtur ſignificare*, ſatis vobis ſit habitaſſe hucuſque, *vel*, ſatis diu habitaſtis. *Similis locutio eſt in c. ſequenti.* (c) Tradidit.] *Alii* παραδέδωκα, tradidi. (d) Vobis ipſis.] *Eſt hebraiſmus, pro*, de vobis ipſis. (e) Judicibus.] *Videtur dictum pro* de judicibus; *hebræus habet*, tribubus. (f) Viam montis Amorræi] *Hæc abſunt ab aliis libris, quemadmodum & a vulgata.* (g) Quoniam geſtabit te.] *In aliis libris eſt*, ὡς ἐτροποφόρησέ σε, *aut* ἐτροφοφόρησέ σε, quomodo geſtavit te: *quod propius accedit ad vulgatam. Lucifer lib. 1. pro S. Athanaſio.* Quomodo fovit te Dominus Deus tuus, ſicut quis foveat homo filium. Videndum an Actor. 13. legi poſſit ex hoc loco ἐτροφοφόρησεν αὐτούς: geſtavit eos ut altor ſive educator: ubi vulgo ἐτροποφόρησεν, mores toleravit. Nam quin huc reſpexerit Apoſtolus non eſt mihi dubium. *Druſ.* (h) Siquis homo geſtet.] *Aquila*, ὡσεὶ ἄραι τροφὸς τὸν υἱόν, tanquam nutrix levet filium. *Symm.* βαστάσαι, portet. (i) Et omnis. *In aliis libris*, καὶ τὰ παιδία ὑμῶν, ἃ εἴπατε ἐν τῇ ἁρπαγῇ ἔσεσθαι, καὶ πᾶν παιδίον, *&c* & parvuli veſtri, quos dixiſtis in direptionem fore, & omnis parvulus, &c. *quod reſpondet vulgatæ.* (k) Caſtra moviſtis.] *Sic etiam Compl. In aliis eſt*, στρατοπεδεύσατε, caſtra facite, *aut*, abite, *ut vulgata.* (l) Et vim facientes.] *Compl.* καὶ ὑπερηφανήσατε, καὶ παραβιασάμενοι, & ſuperbe egiſtis, & vim facientes: *quæ fortaſſe duæ ſunt interpretationes.*

CAP. II.

(a) ET verebuntur vos valde.] *Pro his in hebræo eſt*, & cavete vos valde, *& vulgata*, videte ergo diligenter. (b) Hæreditarunt] *In aliis libris additur*, αὐτούς, eos, *ut paulo poſt etiam in noſtra.* (c) Fecerunt] *Sic etiam Compl. In aliquo libro eſt* ἐποίησεν, fecit, *& vulgata*, ſicut fecerat. (d) Ante faciem noſtram.] *Hæc a nonnullis codicibus abſunt: in quibuſdam vero adduntur præterea hæc*, εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν, in manus noſtras.

CAP. III.

(a) EUm.] *Iſta dictio redundat, & nihil facit ad ſententiam, ut ſæpe aliæ hujuſmodi.* (b) Percuſſimus] *Aquila* ἀναθεματίσαμεν, anathematizavimus. Nihil verius; ſign. autem ἀναθεματίζω inter alia, occido, funditus perdo, extermino, ut Exod. 22. 20. יחרם. *Schol.* ἀναθεματισθήσεται, occidetur aut exterminabitur, quod ex Aquila ſumptum; id paret ex hoc loco, cæterum Jud. 1. 18. pro ויחרימו אותה legitur in LXX, ἀνεθεμάτισαν αὐτὴν καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτήν. ſunt autem duæ interpretationes, prior ex editione Aquilæ irrepſit, poſterior pura puta interpretum eſt. *Druſ.* (c) Pherezæas.] *Dictio hebræa, unde hæc inflexa eſt, ſignificat* non munita. *Quare in vulgata eſt*, abſque oppidis innumeris, quæ non habebant muros. (d) Exterminavimus.] *In aliis additur* αὐτούς: *& vulgata*, & delevimus eos. (e) Reliquus factus eſt a Raphain.] *Ita putat S. Auguſt. quæſt. 3. apte reddi hunc locum, & ſignificari ipſum ſolum ex Raphain, id eſt, ex gigantibus, remanſiſſe.* (f) Hic eſt in arce.] *Ex græco liquet intelligendum eſſe de lecto. Illud autem* ἐν τῇ ἄκρᾳ, in arce, *in vulgata eſt*, in Rabath. (g) Regionem.] τὴν περίχωρον, *quaſi*, circumregionem: *& videntur LXX iſto nomine uſi, ut reſponderent vocabulo hebraico, quod ſignificat funem.* (h) Thavoth.] *Alii*, αὐώθ, *& vulgata* Avoth Jair, id eſt, villas Jair. (i) Machanareth.] *In aliqua editione eſt* ἀπὸ μαχαναρέθ, a Machenereth. *In Compl.* ἀπὸ χενερέθ, a Chenereth, *quod reſpondet hebræo. Sed illud* μα, *in noſtra videtur poſitum ex hebræo, pro* ἀπό. (k) Sub Aſedoth Phaſga.] *Reſpondet fere hebræo, & ſignificat*, ſub effuſionibus collis. *Alii*, ἀπὸ ασηδώθ, *aut*, ἀπὸ ἀσηδώθ, ab Aſedoth. (l) Feciſti tu.] *In Compl. additur*, κατὰ τὰ ἔργα σου, ſecundum opera tua, *quod reſpondet hebræo, & vulgatæ.*

CAP. IV.

(a) SCulptilem ſimilitudinem.] *Ita S. Auguſt. q. 4. & vulgata*, ſculptam ſimilitudinem, *ſed* γλυπτὸν ὁμοίωμα, *poſſet etiam verti*, ſculptile, ſimilitudinem. *Apud eundem ſequitur*, aut omnem imaginem, *& vulgata*, aut imaginem: *Ab hebræo tamen abeſt illud*, aut. (b) Quæ diſtribuit.] *Theodoretus.* Sic enim & ceteri ſunt interpretati, ἅτινα διεκόσμησεν ὁ θεός σου εἰς τοὺς λαοὺς ὑφ᾽ ὅλον τὸν οὐρανόν, quæ diſpoſuit Deus tuus in populos ſub toto cœlo. (c) Et faciatis iniquitatem.] *Hæc abſunt a multis codicibus, & a S. Auguſt. quæſt. 7. quemadmodum etiam a vulgata.* (d) Perdemini.] *In aliis libris additur*, ταχύ, cito. (e) Et ad ſummum cœli uſque ad ſummum cœli.] *Ita fere hebræus: ac tamen idem ſolet ſignificare ac ſi diceretur*, a ſummo cœli, *quod habet S. Auguſt. quæſt. 8. & vulgata.* (f) Audita facta eſt vox.] ἀκουστὴ ἐγένετο ἡ φωνὴ αὐτοῦ. *In aliis*, ἀκουστὴν σοι ἐποίησε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, auditam tibi fecit vocem ſuam: *quod reſpondet vulgatæ.* (g) Omnem Araba trans Jordanem ad ortum Solis ſub Aſedoth exciſam.] *Satis ſit ſemel admonuiſſe Araba ſignificare planitiem, aut ſolitudinem: ſicut jam paulo ante diximus*, ſub Aſedoth exciſam, *valere*, ſub effuſionibus collis, *aut*, Phaſga. *Joſue 12. eſt*, ὑπὸ ἀσηδὼθ φασγά. *Valde autem ſuſpicandum eſt hic deeſſe aliquid: nam in vulgata interjicitur ut in hebræo*, uſque ad mare ſolitudinis.

CAP. V.

(a) DIcens.] *S. Auguſt. quæſt. 10. & in locut. interpretatur*, cum diceret. (b) Idolum.] *Alii codices*, γλυπτόν, ſculptile; *quemadmodum & vulgata.* (c) Sabbatorum, & ſanctifices.] *S. Auguſt. in locut.* ſabbati, & ſanctificare.

CAP. VI.

(a) IMmobile] *In aliis libris*, καὶ ἔσται ἀσάλευτα, & erunt immobilia. (b) Ne obliviſcaris.] *Alij*, μὴ πλατυνθῇ ἡ καρδία σου καὶ ἐπιλάθῃ. *Et ſic S. Auguſt. in locut.* ne dilatetur cor tuum, & obliviſcaris. (c) Juſtificationes.] *Aquila*, ἀκριβάσματα, præcepta, *quaſi exquiſitas rationes.*

CAP. VII.

(a) ET ſervans.] *In aliis eſt*, καὶ διατηρεῖ & conſervat. *A Compl. abeſt* καί. (b) Quos vidiſti, & quæcunque noſti.] *In Compl. non eſt illud*, quos vidiſti: *& habet*, ἃς ἔγνως, quas noſti. *Ac certe videntur duæ interpretationes.*

CAP. VIII.

(a) DEus tuus.] *Ita etiam S. Auguſt. q. 13. In Compl. additur*, τοῦτο τεσσαρακοστὸν ἔτος, quadrageſimum hunc annum: *quod reſpondet vulgatæ.* (b) Fierent.] *S. Auguſt.* faceret. *Apud S. Cyprianum de mortal. ſic refertur hic locus*, Dominus Deus tuus vexabit te, & famem injiciet tibi, & cognoſcetur in corde tuo, ſi bene cuſtodieris, &c. (c) Non inveteraverunt a te, & ſoleæ tuæ.] *Hæc abſunt ab aliis libris, & a Theodoreto quæſt. 6. ſicut etiam a vulgata. S. Chryſoſt. ad Philipp. hom. 9. hunc locum fortaſſe ſignificans ita de Iſraelitis dicebat*, ὧν τὰ ὑποδήματα οὐ κατετρίβετο, οὐδὲ τὰ ἱμάτια, quorum ſoleæ non conterebantur, neque veſtimenta: *quamquam potuit etiam hoc ſumere ex cap. 29.* (d) Et, ut firmet.] *Illud*, &, *abeſt a Compl. ut a vulgata.*

CAP. IX.

(a) FIlios Enac.] *Theodoretus quæſt. 7.* Gigantum erant abnepotes. (b) Juſtitiam meam] *Alij & Theodor. q. 7.* δικαιοσύνας μου. *Et S. Auguſt. in locut.* juſtitias meas. (c) De Ægypto.] *In aliis* ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἕως ἤλθετε. *S. Auguſt. q. 14.* de terra Ægypti, donec veniſti in locum hunc, incredulus perſeveraſti; quæ ad Dominum. (d) Quas diſpoſuit.] *Compl.* ἧς διέθετο, quod diſpoſuit, *ac reſpondet vulgatæ.* (e) Die Eccleſiæ.] *Hæc a nonnullis codicibus abſunt. In Compl. autem eſt*, ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς ἐν ἡμέρᾳ ἐκκλησίας, de medio ignis in die Eccleſiæ, *quod reſpondet vulgatæ.* (f) Uſque ad cœlum.] *hæc abſunt ab aliis exemplaribus.* (g) Fuſile.] *In aliis*, μόσχον χωνευτόν, vitulum conflatilem, *ut vulgata.*

CAP. X.

(a) SCribas.] *Alii codices*, καὶ γράψω, & ſcribam, *& ita S. Auguſt. quæſt. 15. ubi de hac re diligenter diſputat.* (b) Tabulas.] *Alii*, τὰς δύο πλάκας, *& S. Auguſt. ibidem*, duas tabulas. (c) Miſadai.] *Compl.* μοσηρά, Moſera: *quod eſt in vulgata.* (d) Terra, torrentes aquarum.] *Ita fere hebræus. In aliis*, γῆν (*aut* γῆ) χειμάρρου ὑδάτων, terram (*aut* terra) torrentis aquarum. *In Compl.* γῆν, οὗ χείμαρροι ὑδάτων, terram, ubi torrentes aquarum. (e) Proſelyto, &.] *Sic etiam Compl. abeſt tamen à vulgata, & hebræo.* (f) Septuaginta.] *Joſephus lib. 2. Antiquitatum de Jacob ſcribens, eundem numerum poſuit. Et S. Hieron. in quæſt. in Geneſim LXX interpretes ita ſcripſiſſe teſtatur. Alii codices habent*, ἐν ἑβδομήκοντα καὶ πέντε ψυχαῖς, in ſeptuaginta & quinque animabus: *qui numerus habetur Act. 7.* ἀποστείλας δὲ Ἰωσὴφ μετεκαλέσατο τὸν πατέρα αὐτοῦ Ἰακώβ, καὶ πᾶσαν τὴν συγγένειαν αὐτοῦ, ἐν ψυχαῖς ἑβδομήκοντα πέντε. Miſſis autem nuntiis Joſeph accerſivit Patrem ſuum Jacob, omnemque cognationem ſuam capitum ſeptuaginta quinque.

CAP. XI.

(a) QUia non filii veſtri.] *id eſt, quia non ego filios veſtros alloquor, non cum iis nunc mihi res eſt: non enim ipſi hæc noverunt.* (b) Et quæ fecit virtutem] *S. Auguſt. in locut.* Intelligendum eſt, quid eam fecit; quoniam ad nihil eam redegit. *Teſtatur autem*, quoſdam latinos vertiſſe, quæ fecit virtuti, vel exercitui. (c) Et virtutem eorum.] *Abſunt iſta ab aliis libris.* [ἑώρακαν πάντα] *alii libri*, ἑώρων videbant. (d) Mandata.] *In aliis additur*, αὐτοῦ, ejus: *& ita S. Auguſt. in locut.* (e) Matutinam, & ſerotinam.] πρώϊμον καὶ ὄψιμον. *Retinuimus dictiones S. Auguſt. in locut. quamvis ipſe habeat*, matutinum, & ſerotinum. *Alii interpretantur*, temporaneam, & ſerotinam: *& ſic vulgata.* (f) Timorem veſtrum.] *S. Auguſt. ibidem*, Non timorem & tremorem, quo ipſi timent & tremunt: ſed quo timentur, & alios tremere faciunt. *Poſſet tamen verti*, timorem & tremorem veſtri. (g) Occaſum] *Vulgata*, in campeſtribus. *Non enim eadem nunc dictio hebraica eſt ac paulo ante, ubi dicitur*, occaſus Solis. (h) Et habitabitis.] *Alii libri*, καὶ κληρονομήσετε αὐτήν, καὶ κατοικήσετε ἐν αὐτῇ, & hæreditabitis eam & habitabitis in ea. *Sed*, ἐν κλήρῳ, *quod proxime præceſſit, &*, καὶ κληρονομήσετε, *videntur duæ interpretationes.*

CAP. XII.

(a) ILlic.] ἐκεῖ. *In aliis* ἐκεῖ τὰ ἔθνη, illic gentes. *Et quoniam hebr. non habet*, illic, *fieri fortaſſe potuit ex* ἔθνη, ἐκεῖ. (b) Quæ vos.] *Ita diximus, ut illud*, quæ, *referatur ad loca: ſicut* οἷς *græce referri poteſt ad*, τοὺς τόπους. *Sed ſi retineatur dictio* ἔθνη, *vertendum erit*, quos. *Uſitatum enim eſt in ſcriptura*, gentes, quos. (c) Civitatum.] *In aliis* τῶν φυλῶν, tribuum. *Complutenſ.* ἐκ πασῶν τῶν φυλῶν ὑμῶν, de cunctis tribubus veſtris: *quod habet vulgata.* (d) Veſtra:] *In compl. ſequitur*, καὶ τὰς δεκάτας ὑμῶν, & decimas veſtras: *quod reſpondet vulgatæ* (e) Et confeſſiones veſtras.] *Non eſt in hebræo, neque in vulgata, quod his verbis reſpondeat: quare ſuſpicari licet, hæc, & illa proxime præcedentia*, ſpontanea veſtra, *duas eſſe cujuſdem ſententiæ interpretationes. Nam paulo inferius, ubi repetitur*, & confeſſiones veſtras, *hebræus habet idem vocabulum ac nunc iſto loco, quo nos habemus*, ſpontanea. (f) Veſtrarum.] *In aliquot codicibus ſequitur*, καὶ τὰ δόματα ὑμῶν, & data (*aut* dona) veſtra. *Theodoretus alicubi in hoc capite videtur habuiſſe dictionem iſtam: atque ita, inquit*, τὰ δόματα *ceteri interpretati ſunt* τὰ ἑκούσια, ſpontanea. *Ita* ἑκούσιον, δόμα, ὁμολογία, *videntur eſſe diverſorum interpretum.* (g) Portas.] *Aliqui codices* πόλεων, civitates. (h) Tribuum.] *Nonnulli* πόλεων, civitatum. (i) Non poteris.] *S. Auguſt. in locut.* pro eo quod eſt, non debebis. (k) Ancilla tua.] *In aliis libris & in compl. ſequitur*, ὁ λευΐτης σου, καὶ ὁ προσήλυτος, & Levita tuus, & proſelytus: *quod reſponderet magis vulgatæ & hebræo, ſi abeſſent iſta*, & proſelytus. (l) A facie tua.] *In aliis codicibus ſequitur*, οὐ μὴ ἐκζητήσῃς τοὺς θεοὺς αὐτῶν; non exquires Deos eorum, *quod reſpondet hebræo.*

CAP. XIII.

(a) TUus.] Alii ὑμῶν, veſter, *& ita S. Auguſt. q. 19.* (b) Timebitis.] *In aliis adjungitur*, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάξεσθε, & mandata ejus cuſtodietis: *quod reſpondet vulgatæ* (c) Et ei apponemini.] *Alii* καὶ αὐτῷ δουλεύσετε, καὶ πρὸς αὐτὸν προστεθήσεσθε, *quod vulgata*, ipſi ſervietis, & ipſi adhærebitis. (d) Non deſiderabis.] οὐκ ἐπιποθήσεις, *Compl.* οὐκ ἐλεήσεις, non miſereberis. (e) Terram.] *Alii* τὴν πόλιν, civitatem. (f) Facta eſt.] γεγένηται. *& optime reſpondet hebræo. In nonnullis eſt* γέγονε, *& cohæret cum antecedentibus, hoc modo.* Et ecce verus manifeſto ſermo factus fuerit; abominatio hæc in vobis. (g) Terra.] *Alii* ἐν τῇ πόλει, in civitate. (h) Quæ in ea.] *In Compl. additur*, καὶ πάντα τὰ κτήνη αὐτῆς ἐν στόματι μαχαίρας, & omnia pecora ejus in ore gladii: *quod reſpondet hebræo.*

CAP. XIV.

(a) VEſtri.] *In Compl. ſequitur*, οὐ κοφθήσεσθε, non vos incidetis; *quod eſt in vulg. In aliis vetuſtis, & ad marginem Vaticani.* οὐ φοιβήσετε, *Quod Cyrillus ſic explicat.* τὸ φοιβᾶσθαι κατὰ τὴν συνήθειαν τὴν ἑλληνικὴν καθαίρειν ἐστὶ, καὶ καθαίρεσθαι ἐπὶ νεκρῷ. οὐ γὰρ προσήκει μολυσμὸν ἡγεῖσθαι ψυχῆς τὸν σωματικὸν θάνατον. Illud φοιβᾶσθαι ſecundum conſuetudinem græcam eſt purgare, & purgari ſuper mortuo. Non enim decet inquinationem animæ putare mortem ipſam corpoream. *Theodoretus q. 13.* διὰ μὲν τοῦ οὐ φοιβήσετε, τὰς μαντείας ἐξέβαλε. φοῖβον τὸν ψευδόμαντιν ἐκάλουν τὸν πύθιον. Per illud φοιβήσετε exploſit τὰς μαντείας, vaticinia. Nam Pſeudomantem illum Pythium vocabant Phœbum: *ubi etiam ſequentia verba de calvitio explanat* (b) Capream.] *In aliis codicibus ſequitur*, καὶ βούβαλον, καὶ τραγέλαφον, & bubalum, & tragelaphum. (c) Et ſimilia ei.] *Sic in compl. in aliis autem libris paulo poſt, additur*, καὶ πάντα τὰ κόρακα. (*al. abeſt illud* τὰ, *& recte*) καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ, & omnem corvum, & ſimilia ei. *Sunt etiam nonnullæ aliæ in his avium nominibus varietates non magni ponderis.* (d) Feretis] *In aliis eſt*, ἐκεῖ οἴσετε, illuc feretis. *A vulgata, & ab hebræo utrumque abeſt. Nam pendent ſequentia ab illo* comedes, *quod proxime anteceſſit.* (e) Fuerit via a te.] *S. Auguſt. in locut.* ac ſi diceret, longa via erit; adverbium poſuit pro nomine. (f) Benedicet.] *In aliis eſt*, ηὐλόγησε, *aut*, εὐλόγησε, benedixit. *Sed noſtra magis reſpondet hebræo, & vulgatæ, quæ habet*, tibique benedixerit. (g) Quæ in civitatibus tuis.] *S. Auguſt. q. 20* qui in civitatibus tuis erunt: *ibique comparat verſionem ex LXX cum verſione. S. Hieronymi.* (h) Operibus.] *In aliis & apud Theodoretum additur* σου, *& S. Auguſtinus ibidem*, operibus tuis. *Compl.* τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν σου, operibus manuum tuarum, *ut vulgata.*

CAP. XV.

(a) PEr ſeptem.] *S. Aug. q. 4. habet*, poſt ſeptem annos, *& putat ex hoc declarari illud, quod in proximo ſuperiore capite poſitum eſt*, poſt tres annos. *Nam ut hoc ſignificat, ſeptimo quoque anno, ita illud tertio quoque anno.* (b) Invocata enim eſt.] ἐπικέκληται γάρ, *aut, ut aliquot codices, & Cyrillus lib. 7. de adorat.* ὅτι ἐπικέκληται, *& Tertullianus lib. 4. contra Marcionem*, quoniam remiſſio Domini Dei tui invocata eſt. *In aliis exemplaribus eſt*, ὅτι ἐπικέκληται ἄφεσιν, quoniam invocavit remiſſionem: *idque reſpondet hebræo, & chaldæo.* (c) Quia benedicens.] *Ita etiam Cyrillus lib. 7. Tertullianus eodem lib. 4.* Non erit, inquit, in te indigens; uti benedicens benedicat te Dominus Deus tuus. *In aliis exemplaribus eſt*, διὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο εὐλογῶν, Propter verbum hoc benedicens, *&c.* (d) Fœnerabis gentibus multis.] *Sic S. Ambr. lib. 2. de Jacob cap. 3. S. Auguſt. in locut. habet*, gentes multas, *ſed ipſe etiam paulo poſt*, fœnus fœnerabis ei. (e) Tui autem non principabuntur.] *S. Auguſt. in locut.* tanquam diceret, tibi non dominabuntur, hoc eſt, gentes. (f) Indurabis.] *Sic viſum eſt reddi poſſe illud*, ἀποστέρξεις, *quod magnam vim habet. Significat enim quaſi ex animo ejicere humanitatem, & amorem naturalem. In aliis libris eſt*, οὐκ ἀποστρέψεις. *S. Auguſt. in locut.* non avertes. (g) Quantum poſtulat.] ὅσον ἐπιδέεται, καθότι ἐνδεῖται. *In aliis*, ὅσων (*aut* ὅσον) ἂν ἐπιδέηται, καὶ καθόσον ὑστερεῖται, *aut*, ὑστερῆται. *S. Auguſt. in locut.* quantumcunque poſtulat, & quantum eget. (h) Ex vino.] ἀπὸ τοῦ οἴνου. *Alij*, ἀπὸ τῆς ἅλω, de torculari, *quod eſt in vulgata.* (i) Maſculina.] *S. Auguſt. q. 23.* maſculinum. (k) Vitium malum] μῶμον πονηρόν. *In aliis libris*, ἢ πᾶς μῶμος πονηρός. *& S. Auguſt. in locut.* vel omne vitium malum: *ubi etiam de locutionibus totius hujus loci diſputat.*

CAP. XVI.

(a) IMmolaveris.] *Alii*, θύσητε, immolaveritis: *& ita S. Auguſt in locut. ubi iſtam ſententiam explanat.* (b) Et coques & aſſabis.] *Ex hebræo, & vulgata ſuſpicari licet alterutrum eſſe ex alia interpretatione.* (c) Septimanas.] *Ita etiam vulgata, in aliis additur*, ὁλοκλήρους, integras: *& ita S. Auguſt. q. 25.* (d) Inchoante te.] *S. Auguſt. ibidem*, inchoare te falcem mittere in meſſem. (e) Tuus.] *In aliis eſt*, σοι, καθότι ηὐλόγησέ σε κύριος ὁ θεός σου, tibi, prout benedixit te Dominus Deus tuus. *Sed hæc etiam videri poteſt altera interpretatio præcedentis ſententiæ.* (f) Epulaberis.] *Ita nunc S. Aug, quod græce eſt*, εὐφρανθήσῃ, *& ſolet etiam verti*, lætaberis. (g) Magiſtros.] γραμματοεισαγωγεῖς. *De hac dictione dictum eſt ſupra ex S. Auguſtino.*

CAP. XVII.

(a) NOn præcepit.] *In aliis eſt*, οὐ προσέταξα, non præcepi: *quod reſpondet vulgatæ.* (b) Illam.] *In aliis codicibus ſequitur*, οἵτινες ἐποίησαν τὸ πρᾶγμα τὸ πονηρὸν τοῦτο, ἐπὶ τὴν πύλην, qui fecerunt rem malam hanc ad portam: *quod reſpondet vulgatæ: ſed à Lucifero Caralitano non referuntur.* (c) Malum.] τὸ πονηρόν. *In aliis*, τὸ πονηρὸν, *quod eſt uſitatius: atque hæc eadem varietas eſt paulo poſt, & ſæpe: de qua S. Auguſt. quæſt. 39.* (d) Verbum.] *Apud Theodoretum quæſt. 17. ſequitur*, ἐν κρίσει ἀναμέσον κρίσεως, καὶ ἀναμέσον ἀφῆς, καὶ τὰ ἑξῆς. *Quod ſuſpicionem facit ipſum habuiſſe hoc loco inſignem varietatem. Et illa*, ἀντιλογία ἀντιλογίας, *optime cohærerent cum ſequentibus*, ῥήματα κρίσεως ἐν ταῖς πόλεσί σου, *ut intelligeremus, repugnantes eſſe inter ſe judicum ſententias in minoribus civitatibus.* (e) Illuc.] *In aliis eſt* ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. Ut invocetur nomen ejus ibi. *Quæ abſunt à vulgata.* (f) Rem.] *Alii* ῥῆμα, verbum. (g) Tibi.] *In aliis ſequitur*, ἐν κλήρῳ, In ſorte: *& ita S. Auguſt. q. 26. quod tamen abeſt a vulgata, & hebræo.* (h) Quare.] διότι. *Alii*, πλήν, veruntamen. *S. Auguſt. in locut.* Non multiplicabit ſibi equum: pro equis vel equitatu, equum poſuit: unde nonnulli equitatum interpretati ſunt. (i) Non.] *Abeſt illud* μὴ *a Compl. ſicut ab Hebræo, & Chaldæo.*

CAP. XVIII.

(a) CIvitatum.] *Alii addunt* ὑμῶν, veſtrarum. *S. Auguſt. quæſt. 28.* tuarum, *ut vulgata.* (b) Elegerit.] *In aliis ſequitur*, κύριος, Dominus: *& ita apud S. Auguſt. ibidem, & convenit cum vulgata.* (c) Præter venditionem.] *Legendus eſt S. Auguſt. in eadem quæſt.* (d) Nomine.] *Alii*, ἐπὶ τῷ ὀνόματι, in nomine. (e) Fuerit.] *In aliis additur*, ῥῆμα, verbum *quod reſpondet hebræo.* (f) Non timebitis.] οὐκ ἀφέξετε. *Non enim aliter vulgata, & hebræus, & chaldæus, niſi quod habent* timebis. *Verum dictio græca poſſet verti*, non abſtinebitis ab eo, *id eſt, non abſtinebitis manus ab eo, quin illum interficiatis.*

CAP. XIX.

(a) TErram.] *In aliis additur*, αὐτῶν, *earum.* (b) Cædentis lignum, *videtur dictum pro eo ac ſi diceret*, ad cædendum lignum. *Alii interpretantur*, & percuſſa fuerit manus ejus ſecuri ſcindentis lignum. (c) Et purgabis ſanguinem innoxium.] *Sic fere hebræus, & intelligendum eſt*, auferes effundentem ſanguinem innocentem. *Quare vulgata ad ſenſum ſpectans habet*, & auferes noxium ſanguinem de Iſrael. *Similis loquutio eſt etiam cap. 21.*

CAP. XX.

(a) FRangamini.] θραύεσθε. *Compl.* θροεῖσθε, turbemini. (b) Ad ſimul debellandos.] *Optime reſpondet phraſi hebraicæ. In aliis eſt* συνεκπολεμήσει ὑμῖν τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, καὶ διασώσει ὑμᾶς. *& S. Auguſt. q. 30. ita hunc locum refert*, Quoniam Dominus Deus veſter, qui præcedet (*in locut.* præcedit) vobiſcum, ſimul debellabit vobiſcum inimicos veſtros, & ſalvos faciet vos. (c) Non de civitatibus.] *Alii codices habent*, αἱ οὐχὶ ἀπὸ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν τούτων. ἰδοὺ ἡ ἀπὸ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν τούτων, quæ non ſunt de civitatibus gentium harum. Ecce autem de civitatibus gentium harum. *Hanc repetitionem habet etiam vulgata.*

CAP. XXI.

(a) DUpla.] *Aut ut alii, duplicia. S. Ambr. l. 1. de Cain c. 4.* det illi dotem, &c. *ubi etiam* πρωτότοκα *vertit* primitias.

CAP. XXII.

(a) IPſum.] *Sic hebræus, & chaldæus. Alii codices græci habent* αὐτά, *ea.* (b) Si cadat.] *Miratur S. Auguſt. in locut. inuſitatam locutionem. Sed verba græca*, ἐὰν πέσῃ ὁ πεσὼν ἀπ᾽ αὐτοῦ, *poterant hoc etiam modo verti*, Si ceciderit cadens ab eo. (c) Civitati.] *Sic hebræus, & vulgata. In aliquot codicibus additur*, ἐκείνης, illius: *& ita apud S. Aug. q. 33.* (d) Eam.] *In aliis ſequitur*, οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτῆς. *& S. Auguſt.* viri civitatis ejus. (e) Proximi.] *In aliis additur* αὐτοῦ, ſui. (f) Et vim faciens.] *Item hic additur* αὐτήν, *& apud S. Auguſt.* & vim faciens ei.

CAP. XXIII.

(a) Attritus, neque abſciſus.] θλαδίας, οὐδὲ (al. καὶ) ἀποκεκομμένος· quorum primum proprie intelligitur de attritione teſtium; ſecundum vero de abſciſione membri. (b) Domini.] In compl. adjungitur, ἕως δεκάτης γενεᾶς, uſque ad decimam generationem: quomodo habet vulgata: non tamen referuntur à Theodoreto quæſtione 25. ubi hunc locum recitans, pro ἐκ πόρνης, de ſcorto, ipſe habet, ἐκ πορνείας, ex fornicatione. (c) Et uſque ad decimam.] Sic etiam S. Auguſt. quæſt. 35. Schol. ex Theodoreto hæc ſcribit, In alio exemplari ſic reperi, οὐκ εἰσελεύσεται μωαβίτης καὶ ἀμμανίτης εἰς ἐκκλησίαν, καὶ ἕως εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ ἕως δεκάτης γενεᾶς οὐκ εἰσελεύσεται. Non ingredietur Moabites & Ammanites in Eccleſiam, & uſque in ſeculum, & uſque ad decimam generationem non ingredietur. S. Ambr. in Pſal. 48. ſcripſit, Moabitas uſque in tertiam & quartam generationem prohibitos eſſe intrare in Eccleſiam. (d) Appoſitus eſt.] προσετέθησαί σοι. S. Auguſt. q. 36. id eſt huic adjunctum, cum ab illo abſceſſiſſet. (e) Fornicans.] Ita S. Aug. q. 37. & accipit de eo, qui ad meretrices accedit. Vulgata, ſcortator. Dictionem hebræam multi accipiunt de ſcorto maſculo. (f) Non erit teletas ferens de filiabus Iſrael: & non erit initiatus de filiis Iſrael.] In aliquot codicibus additur πρὸς πᾶσαν εὐχήν, ad omne votum: quæ tamen neque a Cyrillo lib. 15. de adorat. neque a Theodoreto q. 28. afferuntur. A compl. autem abſunt omnia iſta: nec referuntur a S. Auguſt. quæſt. 37. & 38. ac fortaſſe ſunt altera interpretatio præcedentis ſententiæ. Nam in hebræo non eſt niſi alterutra. Diximus teletas ferens, quod græce eſt τελεσφόρος. quoniam S. Auguſt. lib. 10. de civit. cap. 9. hoc vocabulo teletarum utitur, & inquit, conſecrationes quaſdam Theurgicas vocari ſolitas teletas, quæ vere eſſent fallaces ritus dæmorum: atque in eam ſententiam venio fuiſſe ſacra impudica, quibus quæ ſe obſtringerent fœminæ, myſteria quædam portarent. ſicut canephoræ apud Athenienſes: omninoque τελεσφόρος videtur dictum de fœmina. Adjungitur enim de filiabus Iſrael. Initiatum autem diximus, qui græce eſt τελισκόμενος. Nam hoc videtur dictum de homine, ac fortaſſe impuberi, qui iiſdem impuris ſacris ſe addixiſſet, iiſque initiatus eſſet. Eſt omnino locus difficilis, & variæ de eo ſunt ſententiæ. Cyrillus loco indicato. τελεσφόροι γε μὴν εἶεν ἂν οἱ φόρους τελοῦντες ὡς ἐξ ἀνάγκης ἑτέροις, καὶ τὰ ἐκ τῆς ἀσελγείας μισθώματα τοῖς πριαμένοις συλλέγοντες. τελεσφόροι ſane fuerint, qui vectigalia pendunt tanquam ex neceſſitate, alienis, & mercedes ex impudicitia emptoribus colligunt. Theodoretus in quæſt. illa 28. Quid eſt τελεσφόρος & τελισκόμενος, & τελισκομένη· ὥσπερ ἡμεῖς πιστοὺς ὀνομάζομεν τοὺς τῶν θείων μυστηρίων μετέχοντας, οὕτω τετελεσμένους ἐκάλει τὰ ἔθνη τοὺς δαιμόνων τινῶν διδασκομένους μυστήρια. τελεσφόρον τοίνυν ἐκάλει τὸν μυσταγωγοῦντα, τελισκόμενον δὲ τὸν μυσταγωγούμενον. Sicut nos vocamus πιστούς, fideles, eos qui participes ſunt divinorum myſteriorum; ita gentes vocabant τετελεσμένους, eos qui dæmonum quorundam docebantur myſteria. τελεσφόρον igitur vocat eum qui myſteriis initiat, τελισκόμενον autem, eum qui initiatur. Tertullianus in lib. de pudicitia c. 9. ex hoc loco iſta videtur referre, non erit vectigal pendens ex filiis Iſrael. Operæpretium fuerit ea legere, quæ a S. Hieron. afferuntur in cap. 4. Oſee ad illud, & cum initiatis immolabant: ubi notat initiatas iſtas fuiſſe ſacerdotes Priapo mancipatas: Eadem vero dictio hebraica eſt hic, ſed in numero ſingulari. (g) Erit in te peccatum.] S. Cyprianus 3. teſtim. & erit in peccatum.

CAP. XXIV.

(a) Et dabit, & dimittet.] In Compl eſt, καὶ δώσῃ, καὶ ἐξαποστελῇ, & dederit, & dimiſerit. Sed noſtra retinet hebraiſmum. (b) Annunciaverint.] ἀναγγείλωσιν. S. Auguſt. q. 40. juraverint. (c) Ejus.] Ita hebræus, & chaldæus. Ab aliis codicibus abeſt illud αὐτοῦ. & a S. Ambroſ. lib. de Tobia, cap. 20. & a S. Auguſt. quæſt. 41. (d) Pignus.] Ita S. Ambroſ. ibidem: & S. Joannes Damaſcenus in collectaneis locorum communium, τὸ ἐνέχυρον αὐτοῦ. & reſpondet hebræo: & in vulgata ſubintelligitur. In aliis codicibus eſt, τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, & S. Auguſt. ibidem, veſtimentum ſuum. (e) Fraudabis.] ἀποδικήσεις, quod eſt ſignificantius, quam quod in aliis libris habetur, ἀποστερήσεις. (f) Non declinabis.] Ita S. Auguſt. quæſt. 43. quod græce eſt οὐκ ἐκκλινεῖς, & valet, non pervertes. Retinuimus etiam paulo poſt ex eodem in quæſt. 44. illud, oblitus. (g) Non revindemiabis.] Aquila, οὐκ ἀποφυλλίσεις, non racemabis. ἐπιφυλλὶς racemulus qui ſub foliis latet aut magno racemo ſubjacet: item racematio Abd. 5. hinc verbum ἐπιφυλλίζειν racemationem facere. Quo uſi ſunt & 70. Thren. 1. 22. Druſ.

CAP. XXV.

(a) Conſtitues.] Aut ſternes. græce enim eſt καθιεῖς. S. Aug. q. 45. conſtituent: (quod reſpondet vulgatæ proſternent.) itemque paulo poſt, ſi autem appoſuerint, ubi etiam Compl. ἐὰν δὲ προσθῶσιν. (b) Et numero.] S. Aug. numero quadraginta flagellabunt eum: & non apponent: quomodo etiam eſt in aliquo libro græco. Compl. ἀριθμῷ μαστιγώσουσι αὐτὸν, τεσσαράκοντα οὐ προσθήσουσιν. numero flagellabunt eum: quadraginta non addent: ſed longius ab hebræo (c) Super has plagas plures.] Ita etiam S. Auguſt. In aliis codicibus eſt, ὑπὲρ ταύτας τὰς πληγὰς, πληγὰς πλείους, ſuper has plagas, plagas plures: quæ geminatio neque in hebræo eſt. (d) Coram te.] S. Auguſt. addit, valde. (e) Non erit uxor.] Ita fere hebræus. S. Auguſt. q. 46. uxor defuncti fratris non alteri nubet appropianti. (f) Homines.] In aliis eſt, δύο ἄνθρωποι, & vulgata, viri duo: ſed noſtra reſpondet hebræo, & chaldæo.

CAP. XXVI.

(a) Si intraveris] In Compl. pro ἐὰν eſt ὅταν, quando intraveris: ſed frequentiſſime apud LXX ἐὰν valet idem atque ὅταν. (b) Dicet.] ἐρεῖ. In aliis eſt ἐρεῖς, dices: quod reſpondet vulgatæ. (c) Rejecit.] ἀπέβαλεν. Aliqui codices, & Compl. ἀπέλιπεν, reliquit. Vulgata, Syrus perſequebatur patrem meum. (d) Lætabuntur.] In aliis ἐμπλησθήσονται, ſaturabuntur: quod reſpondet vulgatæ. In capite ſequenti ponitur ſimul utrumque ἐμπλησθήσῃ, καὶ εὐφρανθήσῃ, ubi una tantum eſt dictio hebræa. (e) Dixit.] In aliis additur σοι, tibi. (f) Gloriationem.] Eſt locutio notanda: ſignificat enim, ad gloriam, & honorem: In vulgata autem hæc referuntur ad ipſas gentes: ut intelligamus Iſrael fore ſuperiorem cunctis gentibus, quas Deus creavit in laudem ſuam: quamvis illud ſuam, abſit ab hebræo & chaldæo.

CAP. XXVII.

(a) Nuru.] νύμφης. Alii, πενθερᾶς. ſocru.

CAP. XXVIII.

(a) Fœtus.] τὰ ἔκγονα. quod etiam ſolet verti, fructus. In quibuſdam eſt, τὰ ἔργα, opera. (b) Mandatis.] Alii λόγων. & S. Auguſt. q. 48. verbis. (c) Famem.] τὴν ἐκλιμίαν. Symm. ἀχορτασίαν, inſatiabilitatem. Vulgata, eſuriem. (d) Roſione.] ἐρεθισμῷ, quod alij vertunt, irritatione, aut, pruritu. In aliis autem libris additur, καὶ φόνῳ, & cæde. (e) Deſcendet.] In aliis additur ἐπὶ σὲ, ſuper te. (f) Diſperſio.] Alii, ἐν διασπορᾷ, in diſperſionem. (g) Qui exterreat.] In aliis, ἀποσοβῶν, qui abigat. (h) Ænigma.] Aut, ut alii, proverbium. Vocem hebræam nonnulli vertunt deſolationem, nonnulli ſtuporem: quod non longe videtur abeſſe ab ænigmate. Stupemus enim in iis quorum cauſas rationeſque ignoramus: vulgata, & eris perditus. (i) Lignea.] ξύλινα. Alii, ξύλα, ligna. (k) Non audies.] S. Auguſt. in locut. pro eo quod eſt, cujus linguam non intelliges. (l) In civitatibus.] Alii, ἐν πάσαις ταῖς πόλεσί σου, αἷς ἔδωκέ σοι κύριος ὁ θεός σου. In omnibus civitatibus tuis, quas dedit tibi Dominus Deus tuus: quæ varietas eſt etiam paulo poſt. (m) Ut det.] Aut, ut S. Auguſt. in locut. ita ut det: quod eſt ὥστε δοῦναι, & poſſet verti congruenter hebræo, à dando, nempe, faſcinabit, hoc eſt, invidebit ita, ut non det. Legendus eſt ibi S. Auguſt. (n) Chorium.] Retinuimus dictionem græcam, τὸ χόριον. quæ ſolet ſignificare ſecundas, & nunc ſignificat parvulum, qui illis involutus adhuc naſcitur: ut diſtinguatur ab illo, qui jam natus eſt. Vulgata, & illuvie ſecundinarum. (o) Faciet] Alij addunt, ἐπὶ σέ, in te. (p) Cor aliud incredulum.] Sive diffidens: græce eſt καρδίαν ἑτέραν ἀπειθοῦσαν. Alii, καρδίαν ἀθυμοῦσαν, cor mœrens.

CAP. XXIX.

(a) Quæ.] ὡς. S. Aug. q. 49. quod mandavit, ut videatur legiſſe, ἧς. atque ita in vulgata. Theodoretus q. 35. ὅσα ἐνετείλατο, quæcunque mandavit: licet interpres alio fortaſſe exemplari uſus habeat, quod mandavit. (b) Dominus.] Sic hebræus. In aliis additur, ὁ θεὸς ὑμῶν, & S. Aug. q. 50. Dominus Deus veſter. (c) Et ſervis ejus.] Alij, πᾶσι τοῖς θεράπουσιν αὐτοῦ. & S. Aug ibidem. Et omnibus ſervis ejus. (d) Magna.] Ita libri veteres: & reſpondet vulgatæ, & hebræo. Apud S. Aug. additur & manum validam. In quibuſdam vero codicibus Græcis ac Compl. & ſunt iſta, τὴν χεῖρα τὴν κραταιὰν ac præterea, καὶ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν, & brachium excelſum. (e) Ego.] Reſpondet hebræo & chaldæo. In aliis codicibus eſt, ὅτι οὗτος κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. & S. Aug. q. 51. quia eſt Dominus Deus veſter: quomodo fere vulgata. (f) Nunquid eſt aliquis.] S. Aug. q. 52. Ita dictum eſt, nunquid eſt in vobis, ut tanquam requirentem intelligamus, ne forte ſit: & quod græce eſt, μήτις ἐστιν, poſſet etiam ita verti, ne forte ſit. (g) Profecti] In aliis eſt, πορεύεσθαι. & ita S. Aug. apud quem quoniam multæ ſunt varietates, libuit totum locum adſcribere, cujus etiam aliquas partes explanat. Nunquid eſt aliquis inter vos, vir aut mulier, vel famulus, vel tribus, cujus mens declinavit a Domino Deo veſtro ire ſervire Diis gentium illarum? Nequam eſt in eo radix rurſum germinans in felle, & amaritudine. Et erit, cum audierit verba maledictionis hujus; & opinabitur in corde ſuo dicens, ſancta mihi fiant, quoniam in errore cordis mei incedo. Ut non ſimul perdat peccatorem, & eum qui ſine peccato eſt, &c. quorum poſtremorum verborum loco in vulgata eſt, & abſumat ebria ſitientem. (h) Libro hoc.] In aliis eſt, ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τούτου, & apud S. Aug. in lib. legis hujus. (i) Aliis.] In multis cod. additur, καὶ προσεκύνησαν αὐτοῖς, Et adoraverunt eos. (k) Neque diſtribuit eis.] Reſpondet omnino hebræo: & videtur poſſe ſubintelligi, adoraverunt Deum qui nullum illis beneficium eſt impartitus. Symm. οὐδὲ προσῆκον αὐτοῖς. Neque pertinebant ad eos, neque utiles erant eis: vulgata, & quibus non fuerant attributi.

CAP. XXX.

(a) Hodie.] In hebræo additur, tu, & filii tui. (b) Et ſanabit Dominus peccata tua.] Pro his in hebræo nunc eſt, ut in vulgata, reducet te Dominus Deus tuus de captivitate tua. (c) Et circumpurgabit.] Ita S. Aug. q. 53. S. Cyprianus, lib. 1. teſtim. In noviſſimis diebus circuncidet Deus cor tuum, &c. (d) Benedicet.] Alij codices, πολυωρήσει, & vulgata, abundare te faciet. (e) Supra modum.] Ita S. Aug. q. 54. quod græce eſt, ὑπέρογκον. & poſſet etiam verti, grave, intolerabile. (f) Surſum.] Abeſt iſta dictio ab aliquot codicibus, & Theodoreto q. 38. & a S. Auguſt. ibid. & in locut. (g) Dicens.] S. Aug. locis indicatis, pro eo poſuit quod eſt, ut dicas. (h) Et auditum nobis faciet.] Ita etiam Theodoretus, Alii, & Compl. καὶ ἀκούσαντες αὐτήν. & S. Aug. & audientes illud. Sed noſtra propius ad hebræum. (i) Et in manibus tuis.] Sic etiam Theodoretus. Notat S. Aug. eadem q. hæc in verſione ex hebræo non haberi, nec tamen fruſtra a LXX eſſe addita. (k) Tu ut vivas.] S. Cyprianus, 3. teſtim. tibi ut vivas.

CAP. XXXI.

(a) Tradidit.] Hebræus habet, tradet: Sed uſitata eſt in ſcriptura horum temporum mutatio. (b) Qui ſimul procedit tecum.] S. Auguſt. in locut. videtur hoc loco habuiſſe, & Dominus, qui comitabitur tibi, tecum: neque longe abeſt ab hebræo. (c) Dominus.] Abeſt dictio iſta ab hebræo: ſed ſuppletur etiam a vulgata. In Compl. autem additur, ὁ θεός σου, Deus tuus. (d) Eſca.] καταβρωμα, id eſt, ut devoretur. Vulgata, erit in devorationem. (e) Meum.] In Compl. ſequitur, καὶ ἔσται ὅταν εὕρωσιν αὐτὸν κακὰ πολλὰ, καὶ θλίψεις, καὶ ἀντικαταστήσεται, Et erit, cum invenerint eum mala multa, & tribulationes; & reſpondebit, &c. quæ reſpondent hebræo. (f) Amaricantes eratis, quæ ad Deum.] S. Auguſt. in locut. id eſt, amaricabatis ea, quæ Dei ſunt. (g) Conteſtor.] διαμαρτύρομαι. Compl. διαμαρτύρωμαι, teſtificer. (h) Noviſſimum dierum.] S. Auguſt. in locut. pro in noviſſimis diebus, aut in noviſſimo dierum.

CAP XXXII.

(a) Eccleſiæ.] In aliis additur, ἰσραήλ, Iſrael: quod eſt in hebræo, & vulgata. (b) Stilla.] Sic ſolet verti hoc loco, νιφετός. Sed ſolet ſignificare nivem confertim decidentem: & hoc modo accipitur in catena in hoc canticum verſa ab optimo Cardinali Caraffa. (c) Injuſtitia.] In aliis, & in catena illa ſequitur, ἐν αὐτῷ in eo. (d) Non ei filii vituperabiles] Ita S. Auguſt. q. 55. cui locutio hæc magnam attulit difficultatem. Videtur autem poſſe ſic accipi, ut minime dicantur hi non peccare Deo, ſed non eſſe filii Deo, id eſt, ipſius Dei. Aquila, διέφθειραν αὐτῷ οὐχ υἱοὶ (al. οἱ υἱοὶ) αὐτοῦ. Corruperunt ſe ei non filii ejus. Symm. διέφθειραν πρὸς αὐτὸν οὐχ υἱοὶ τὸ σύνολον, corruperunt ſe erga eum non filii omnino. (e) Sic populus ſtultus.] Accipiendum eſt in caſu vocandi, ac ſi diceretur, Siccine popule ſtulte? ac reſpondet hebræo. In aliis libris, & in catena eſt, οὗτος λαὸς, iſte populus. (f) Creavit te.] Ita S. Auguſt. in locut. quod græce eſt, ἔπλασε, & ſolet verti, plaſmavit, finxit, formavit. (g) Annos generationum generationibus.] ἔτη γενεῶν γενεαῖς. Alii, ἔτη, γενεὰς γενεῶν, annos, generationes generationum. Catena, ἔτι γενεὰς γενεῶν, adhuc generationes generationum. Compl. ἔτη γενεᾶς γενεῶν, annos generationis generationum. Hebræus habet, annos generationis, & generationis. (h) Angelorum Dei.] Ita Novatianus in libro de Trinitate, qui ſub nomine Tertulliani circumferebatur, & Rufinus in expoſitione Symboli, & S. Gregorius Papa in hom. 34. & S. Hier. l. 2. in Michæam. Huc etiam ſpectaſſe videtur S. Chryſoſt. in epiſt. ad Coloſſ. hom. 3. hæc ſcribens: τὸ πρῶτον κατὰ ἀριθμὸν ἐθνῶν ἦσαν οἱ ἄγγελοι, νῦν δὲ οὐ κατὰ ἀριθμὸν ἐθνῶν ἀλλὰ κατὰ ἀριθμὸν πιστῶν. Principio ſecundum numerum gentium erant angeli; nunc autem non ſecundum numerum gentium, ſed ſecundum numerum fidelium. Et de hac re afferuntur multa in catena ex epiſtola Severi ad Joannem Tribunum. Aquila, & Symmachus, κατὰ ἀριθμὸν υἱῶν ἰσραήλ, ſecundum numerum filiorum Iſrael. Catena etiam illa teſtatur ſic ceteros interpretes ediſſe. Hujus varietatis facit etiam mentionem Origenes hom. 28. in Numeros. (i) Neceſſaria tribuit ei.] αὐτάρκησεν αὐτόν. Ita etiam Chaldæus. Aquila, & Theodotio, εὗρεν αὐτόν, invenit eum, quod habet vulgata. (k) Siti æſtus.] Quaſi dicat, ſiti æſtuoſa. Aquila, ἐν ἀτάκτῳ, ἀοικήτῳ, ἐφρικισμένῃ, in inculta, inhabitabili, horroris plena. (l) Deſideravit.] ἐπεπόθησε. Ita etiã in catena: & ita habet ex lxx S. Hier. in c. 23. Euang. S. Matthæi. Compl. ἐπεπέτασε volavit, & quod ſequitur, διεὶς, ad marginem catenæ eſt ἐκπετάσας, quod eſt expreſſius. (m) Fortitudinem.] Aquila ἐπὶ τὸ ὕψωμα τῆς γῆς, Super celſitudinem terræ. (n) Taurorum.] Vulgata, ut hebræus, habet Baſan. (o) Deorſum.] In aliis codicibus, & in catena eſt, κατωτάτου, infimum. (p) Compugnabo.] συμπολεμήσω, quaſi dicat, confertim jaculabor. Catena, συνταράξω, conturbabo. In ceteris libris, συντελέσω, conſumam, aut complebo: quomodo habet vulgata. (q) Comeſtione.] βρώσει, quod ſcilicet comedantur ab avibus. (r) Opiſthotonus.] Solet ſignificare rigidam contractionem cervicis ad ſcapulas: quæ interpretatio affertur etiam in catena: ſed hic a quibuſdam vertitur, morſus. Dictio hebræa ſignificat etiam excidium. (ſ) Scientia.] Aquila, οὐκ ἔστιν ἐν αὐτοῖς φρόνησις. ὄφελον ἐσοφίσθησαν ἐπιστασθαι αὐτήν, συνετίσθησαν εἰς ἐσχάτην αὐτῶν. Non eſt in eis prudentia. Utinam meditarentur ſcire eam, intelligerent in noviſſimo ſuo. Schol. εἰς ἐσχάτην, id eſt, in noviſſimis diebus ſuis: quare nonnulli illud, εἰς τὸν ἐπιόντα χρόνον, ſolent interpretari, in noviſſimum tempus. (t) Amentes.] Ubi vulgata, judices. (u) Eis.] Sic hebræus. In aliis eſt αὐτῶν, eorum. (x) Hæc.] In multis libris additur, πάντα, omnia: quod abeſt ab hebræo. Catena. Symm. manifeſtius interpretatus edidit, μὴ οὐχὶ τοῦτο ἀπόκειται παρ᾽ ἐμοί; nonne hoc repoſitum eſt apud me? (y) Vobis.] Ita collati codices. In hebræo eſt, eis. (z) Conſolabitur.] Sic S. Auguſt. in locut, & affert duas explanationes. Græce eſt, παρακληθήσεται, & poſſet etiam verti, revocabit ſe: quod convenit cum hebræo: nec abhorret a vulgata, quæ habet, miſerebitur. De hoc vocabulo dictum eſt etiam in Gen.. (aa) Obductione.] Catena, ἐπαγωγή, eſt tempus ultionis. Alii interpretantur captivitatem. De hac dictione alibi dicetur. (bb) Dexteram.] S. Auguſt in locut. id eſt, per dexteram meam. (cc) Angeli Dei.] Ita S. Paulus ad Hebr. cap. 1. Juſtinus Martyr in dialogo adverſus Tryphonem, S. Hilarius in Pſal. 67. S. Epiphanius Archiepiſcopus Cypri in libro contra Ariomanitas, & Catena. In aliis hoc loco eſt, υἱοὶ θεοῦ, filii Dei, & paulo poſt, ubi noſtra υἱοὶ θεοῦ, ipſi, ἄγγελοι θεοῦ, angeli Dei. quæ varietas indicatur etiam in Scholiis, & apud S. Auguſt. in locut. Ab hebræo, & a vulgata abeſt tota hæc pars: ſicut viciſſim a nonnullis græcis codicibus ea quæ ſequitur, Lætamini gentes cum populo ejus, & invaleſcant ei omnes filii Dei. Et in hebræo quidem tantum eſt, ut in vulgata, laudate gentes populum ejus. Quare in Scholio ſcribitur, pro εὐφράνθητε, Aquilam dixiſſe, αἰνοποιήσατε, licet in Catena ſit, ἑνοποιήσατε, unum facite.

CAP. XXXIII.

(a) Et hæc.] Ita etiam S. Auguſt. q. 56. & convenit cum hebræo. A Complutenſi abeſt illud, Et, ſicut a vulgata. (b) Cum decem millibus Cades.] σὺν μυριάσι κάδης. S. Aug. cum multis millibus Cades: qui etiam notat dictionem hebræam Cades, ſignificare ſanctitudinem. Quare Aquila vertit, ἀπὸ μυριάδων ἁγιασμοῦ, ἀπὸ δεξιᾶς αὐτοῦ, a decem millibus ſanctitatis, a dextera ejus: quæ quidem phraſis hebræa ſignificat, cum multis millibus ſanctorum. & Theod. q. 44. Cades, id eſt, Sanctis. Cades autem hic non deſertum dicit, ſed nominis notionem: Cades enim hebraica voce ſanctum ſignificat. (c) Congregationibus.] συναγωγαῖς. Et hebræo convenit dandi caſus. In aliis codicibus eſt, συναγωγῆς: & apud S. Auguſt. congregationis Jacob. (d) Et ſit multus.] In aliquot codicibus minus vetuſtis & in Compl. eſt, καὶ συμεὼν ἔστω πολὺς ἐν ἀριθμῷ. Et Symeon ſit multus in numero. Apollinaris, Accurata exemplaria non habent mentionem ipſius Symeon. Ita neque S. Ambr. in benedictionibus Patriarcharum, c. 3. neque Procopius Gazæus in comm. in hunc librum habent. Theodoretus vero cum q. 44. multa attuliſſet cur ſtatim poſt Ruben benediceretur Judas, & hunc locum eodem modo recitaſſet atque habet in noſtra, ac docuiſſet licuiſſe Moyſi tanquam legiſlatori mutare maledictionem à patre datam in benedictionem (quod etiam eſt Diodori Tarſenſis in hunc librum) in extremo quæſtione propoſitâ, cur Moyſes non benedixerit Symeon, ita reſpondet: ὁ ῥουβὴν ἔσχε τὴν φιλαδελφίαν ἀφορμὴν εὐλογίας, διὰ γὰρ ἐκείνης τῆς ἀρᾶς ἀπηλλάγη. καὶ ὁ Λευὶ, διὰ Μωϋσῆν τὸν μέγαν τῆς εὐλογίας τετύχηκεν· ἣ γὰρ τοῖς ἄλλοις λύουσα τὰς ἀρὰς, πολλῷ μᾶλλον ἔλυσε τὴν οἰκείαν. ὁ δὲ συμεὼν οὐδεμίαν ἔσχε πρόφασιν, ὥστε τῆς εὐλογίας τυχεῖν. μετέχει δὲ ὅμως καὶ οὗτος τῆς εὐλογίας. οὐ γὰρ μόνον ἰδίαν ἑκάστῃ φυλῇ δέδωκεν εὐλογίαν, ἀλλὰ καὶ κοινὴν παντὶ τῷ λαῷ. Ruben habuit amorem erga fratrem occaſionem benedictionis. Nam ob illum redemptus eſt a maledictione. Et Levi propter Moyſem illum magnum aſſequutus eſt benedictionem. Nam quæ tribus ſolvebat aliis maledictiones, multo magis ſolvit ſuam. Symeon autem nullam habuit cauſam, cur benedictionem adipiſceretur, &c. vulgata habet, & ſit parvus in numero. hebræus, & ſint viri ejus numerus: quod chaldæus interpretatur, & accipiant filii ſui hæreditatem ſuam juxta numerum eorum. (e) Veniens utique.] ἔλθοις ἄν. Alius codex habet εἰσέλθοις ἄν, ingrediaris utique: ut facile in alios potuerit irrepere ἔλθοισαν, veniant, aut, εἰσέλθοισαν ingrediantur. Theodoretus q. 44. habet, ἔλθοι, veniat. (f) Inimicis.] In aliis, & apud Theodoretum eſt, ἐχθρῶν αὐτοῦ, inimicis ejus. (g) Manifeſtationes ejus.] δήλους αὐτοῦ. Theodoretus. Pectori enim Sacerdotis erat impoſitum rationale: hoc autem habebat manifeſtationem, & veritatem, &c. verum de iſta dictione alibi. S. Ambroſ. in lib. de benedictionibus, cap. 3. Date Levi ſortem ſuffragii ejus, ut videatur legiſſe, κλήρους. (h) Jurgati ſunt in eum.] ἐλοιδόρησαν αὐτόν: fieri autem poteſt, ut verbum ſit accipiendum tranſitive, quemadmodum inquiunt, pro fecerunt eum jurgari, nimirum cum Deo. (i) Reprobavit.] ἀπέγνω. Alii οὐκ ἔγνω, non cognovit. (k) In ira tua.] Sic vetuſti codices & Theodoretus: & reſpondet vulgatæ, in furore tuo. Compl. habet, ἐνώπιόν σου, coram te. (l) Frange.] Aut, proſterne. Græce enim in collatis codicibus, & apud Theodoretum eſt, κάταξον. Compl. πάταξον, percute, ut vulgata: hebræam dictionem alii vertunt, transfige. (m) Fructibus.] ἀπὸ ὡρῶν. Dictio hebræa ſignificat delicias & delicatos fructus. Vulgata, de pomis cœli: S. Ambroſ. eodem lib. cap. 11. a finibus cœli: ut videatur legiſſe ὅρων: & in nonnullis quidem codicibus eſt, ὀρῶν. (n) Secundum horam.] S. Ambroſ. fortaſſe non ſine mendo, & ſecundum horam factam ſolis curſus: græce eſt, καθ᾽ ὥραν γεννημάτων, quod videtur ſignificare, a fructibus tempeſtivis, & delicatis; quemadmodum & paulo poſt, quod ex S. Ambroſ. diximus, ad horam. Theodoretus habet, γεννήματα, fructus. (o) Convenientibus menſibus.] Sic S. Ambroſius, quod græce eſt, καὶ ἀπὸ συνόδων (aut quemadmodum habet Theodoretus, συνόδου) μηνῶν. Sed propius accederet ad hebræum, & vulgatam, ſi interpretaremur, a coitionibus lunarum. (p) Principii.] Vulgata, antiquorum. Sed vox hebræa ſignificat etiam, orientis. S. Ambroſ: ab initio. (q) Et accepta] S. Ambroſ. Et ab eo, qui viſus eſt in rubo, veniat ſuper caput Joſeph benedictio, & ſuper verticem ipſius: honorificus ſit inter fratres. (r) Suis.] Compl. σου, tuis: quod habet vulgata. (ſ) Divitiæ maris.] Ita aliquot vetuſti codices: in quibus deinde pro, ἐμπορεία, eſt ἐμπορία, negotiatio. Theodoretus, καὶ πλοῦτον θαλάσσης θηλάσουσι, καὶ ἐμπορίαν παραλίαν οἰκούντων, & divitias maris ſugent, & mercaturam habitantium juxta mare. Compl. θηλάσετε, καὶ ἐν εὐπορίᾳ, ſugetis, & in abundantia, &c. (t) Primitiam ſuam.] ἀπαρχὴν αὐτοῦ, quod poſſet etiam verti principium, aut, principatum. S. Ambroſ. c. 8. & vidit ab initio ſuo. (u) Satietas acceptabilium.] S. Ambroſ. c. 10. ſatietas accipientium replebitur benedictione a Domino. Theodoretus. Symm. πλησμονὴ δεκτῶν, interpretatus eſt, πλησμονὴ εὐδοκίας, plenitudo beneplaciti. Quod eandem habet ſententiam. Accepta enim ſunt quæ bene placent. (x) Sicut Deus dilecti.] S. Ambroſ. c. 9. Non quiſquam, ſicut eſt Deus tuus in cœlo, adjutor tuus, & magnus Dominus firmamenti. (y) Et teget te.] Schol. alia exemplaria habent, καὶ σκέπασις θεοῦ ἀρχῆς. Et tegmen Dei principii. S. Ambroſ. Et protegens Deus initii. (z) Super terram Jacob.] Ita etiam S. Ambroſ. Aliqui codices, & Compl. πηγὴ ἰακὼβ, fons Jacob. Vulgata, oculus Jacob in terra frumenti, &c. (aa) Caligans rore.] Sic vulgata. S. Ambroſ. cum nebula roris erit.

CAP. XXXIV.

(a) In Gai.] ἐν γαΐ, quod ſignificat, in valle. In aliis libris eſt, ἐν γῇ μωὰβ, in terra Moab. In hebræo eſt utrumque, in valle in terra Moab.

JESUS NAVE.

(a) Moyſi.] In aliis codicibus, & apud Theodoretum q. 1. ſequitur, δούλου κυρίου, ſervi Domini: quod etiam habet vulgata. Hoc olim in quibuſdam libris etiam LXX. habebant, ut liquet ex Quæſtionibus Theodoreti ad hunc locum: Credo additum fuiſſe ſub aſteriſco ex Theodotionis. Quanquam abeſſe potius videtur culpa ſcribarum quam ipſorum interpretum. Cur enim LXX. illud omiſiſſent, niſi alia multa ſimilia in illa editione deſiderarentur. Druſ. (b) Aſcenderitis veſtigio.] ἐπιβῆτε τῷ ἴχνει. Ita etiam Theodoretus q. 2. & reſpondet hebræo. Interp. Orig. hom. 2. aſcenderitis veſtigiis. Compl. ἐπιβῇ τὰ ἴχνη, aſcenderint veſtigia. (c) Ut ſcias facere omnia quæ ſcripta ſunt.] Ita etiam Compl. niſi quod addit, ἐν αὐτῷ in eo. Alii codices partim habent, ἵνα συνῇς ἐν πᾶσι οἷς ἐὰν πράσσῃς, ut intelligas in omnibus quæcunque feceris: partim, ἵνα συνῇς ἐν πᾶσιν, οἷς ἐὰν ποιῇς, ὅπως φυλάσσῃς ποιεῖν πάντα. S. Cyprianus epiſt. 74. ad

Pompeium. Sed meditaberis in eo die, ac nocte; ut obſerves facere omnia, quæ ſcripta ſunt in eo. *Lucifer Calar. l.* 1. *pro S. Athanaſio*, ut cuſtodias facere. (*d*) Proſperaberis &.] εὐοδωθήσῃ καί. *Abſunt iſta a Compl. ut a vulgata.* (*e*) Proſperabis.] *Reſpondet hebræo. Aliqui cod. habent*, εὐοδώσω. *& Lucifer ibidem*, tum dirigam vias tuas. (*f*) Bene accincti priores. εὔζωνοι πρότεροι. *S. Auguſt. in locut.* expeditiores fratribus veſtris.

CAP. II.

(*a*) JUvenes.] *Compl.* ἄνδρας, viros, *quemadmodum vulgata.* (*b*) Duo juvenes.] *Et hæc abſunt a Compl. ut a vulgata.* (*c*) Nocte.] *Abeſt hoc a vulgata, ut ab hebræo.* (*d*) Viri.] *In Compl. additur*, καὶ οὐκ οἶδα, πόθεν ἦσαν, *quod vulgata*, ſed neſciebam, unde eſſent. (*e*) Si.] *In Compl.* καὶ, &. (*f*) Super nos.] *In Compl. ſequitur*, καὶ κατέπτηχασιν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἀφ' ὑμῶν: & elanguerunt omnes inhabitantes terram a vobis: *quod reſpondet hebræo.* (*g*) Noſtrum.] *Abeſt ab aliis, & a Theodoreti manuſcriptis codicibus iſtud* ὑμῶν. (*h*) Facite.] καὶ ποιήσατε. *Compl.* καὶ ποιήσετε, & facietis. (*i*) Feneſtram.] *In Compl. ſequitur*, ὅτι ὁ οἶκος αὐτῆς ἐν τῷ τείχει, καὶ ἐν τῷ τείχει αὐτὴ κατῴκει: *quod in vulgata eſt*, quoniam Domus illius in muro, & in muro ipſa habitabat. (*k*) Erimus.] *In Compl. ſequitur*, ἐὰν χεὶρ ἅψηται αὐτοῦ, ſi manus tetigerit illum, *quod reſpondet hebræo.* (*l*) Et iverunt.] *In ceteris fere omnibus codicibus hæc ſequuntur*, καὶ ἔδησε τὸ σημεῖον τὸ κόκκινον ἐν τῇ θυρίδι· καὶ ἐπορεύθησαν· & ligavit ſignum coccineum in feneſtra. Et iverunt.

CAP. III.

(*a*) NOſtri.] *In aliquot codicibus, & apud S. Auguſt. q.* 3. *eſt* ὑμῶν, veſtri. *quæ varietas & in hoc ipſo capite, & alibi ſæpe notari poteſt.* (*b*) Quam ibitis eam.] *Ita S. Auguſt. in locut. quamvis q.* 3 *habeat.* in eam. *In Compl. eſt*, οὗ πορεύεσθε ἐν αὐτῇ, qua itis in ea. (*c*) Stabit.] *In Compl. ſequitur*, ἄνωθεν ὡς σωρὸς. καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆρεν, deſuper tanquam cumulus. Et factum eſt, ut promovit. *Atque iſta quidem*, καὶ ἐγένετο ὡς, *ſunt etiam in aliis codicibus.* (*d*) Sicut dies.] *Compl.* ὡς ἐν ἡμέραις, *& S. Auguſt. q.* 3. ſicut in diebus. (*e*) Concretio.] *Theodoretus.* Iſtud quidem, πῆγμα, Symm. interpretatus eſt, ἄσκωμα, tumorem in modum utris inflati. ἐπεχομένη τῶν ὑδάτων ἡ ῥύμη οἷον ἠσκοῦτο καὶ ἐκορυφοῦτο. Pſal. 33. 7. כנד Idem Symmachus, ὡς ἐν ἀσκῷ: ut in utre, Septuag. ὡσεὶ ἀσκὸν, niſi legas ὡς εἰς ἀσκὸν, quaſi in utrem. Confundunt נד cum נאד quorum hoc utrem, illud potius acervum aut cumulum denotat. Si divinare licet, ἄσκωμα eſt acervus utris in morem aſſurgens. *Druſ.* Cohibitus enim aquarum fluxus, inſtar utris tumeſcebat, & in faſtigium attollebatur. (*f*) Valde vehementer.] *In aliis eſt*, σφόδρα σφόδρα ἀπὸ ἀδαμί. *In Compl. autem*, σφόδρα σφοδρῶς ἀπὸ ἀδαμὶ τῆς πόλεως, valde vehementer ab Adami urbe: *quod reſpondet hebræo.*

CAP. IV.

(*a*) EIs.] *In aliis additur*, λέγων, dicens, *ut in hebræo.* (*b*) Jordanis.] *In Compl. ſequitur*, ἀπὸ στάσεως ποδῶν τῶν ἱερέων, e ſtatione pedum Sacerdotum, *quæ reſpondent hebræo, & vulgatæ.* (*c*) Vobiſcum ipſis.] ὑμῶν αὐτοῖς. *ſic legendum, non* καὶ αὐτοῖς, *quemadmodum habet Compl.* (*d*) Coram me.] ἔμπροσθέν μου. *Abſunt hæc a compl. vulgata habet*, Ite ante arcam Domini Dei veſtri. (*e*) Poſitum.] *In compl eſt*, κείμενοι, poſiti. (*f*) Omnia.] *In compl. additur*, τὰ ῥήματα, verba, *quod reſpondet hebræo.* (*g*) Teſtamenti teſtimonii.] *Sic etiam compl. & notat iſtam locutionem S. Aug q.* 5. *Sed hebræus habet tantum*, teſtimonii, *vulgata*, fœderis. (*h*) Opere.] ἔργῳ. *Sic etiam habet alius liber. In ceteris eſt*, χρόνῳ, tempore, *ut vulgata.*

CAP. V.

(*a*) REges.] *Compl.* πάντες οἱ βασιλεῖς, cuncti reges, *ut vulgata.* (*b*) Petrinos de petra acuta.] *Ita etiam codices Theodoreti manuſcripti. Nam in impreſſis multa deſunt. A compl. abeſt illud*, ἐκ πέτρας ἀκροτόμου. *S. Aug. q.* 6. Fac tibi ipſi cultros de petra acutos, vel, ſicut habet græcus, de petra acuta. *S. Cypr. l.* 1. *teſt.* Fac tibi cultellos petrinos nimis acutos: & aſſidens, circumcide ſecundo filios Iſrael. *Illud autem*, ἐκ δευτέρου, *Theodoretus in manuſcriptis exemplaribus interpretatur*, pro eo, ac ſi diceret ex ſecunda hac legis latione. *In hebræo eadem dictio ſignificare poteſt petram & acutum.* (*c*) Et fecit.] *In aliis additur*, ἑαυτῷ, *& S. Aug.* ſibi ipſe. (*d*) Hoc autem modo.] *Ita fere S. Aug. ibidem: Compl. autem longe aliter: Et in græcis commentariis inſertum eſt hoc Scholion ex Theodoreto.* In alia editione uſque ad illud, Quadraginta enim & duobus annis, non hoc modo propoſitus locus habet, ſed potius iſto: καὶ οὗτος ὁ λαὸς (*Compl.* λόγος,) ὃν περιέτεμεν ἰησοῦς πᾶς ὁ λαὸς ὁ προπορευόμενος (*Compl.* οἱ ἐκπορευόμενοι) ἐξ αἰγύπτου τὸ ἀρσενικὸν πάντες ἄνδρες πολέμου, οἱ ἀπέθανον ἐν τῇ ὁδῷ (*Compl,* ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῇ ὁδῷ) ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου, ὅτι περιτετμημένοι ἦσαν (*additur in compl.* πᾶς ὁ λαὸς ὁ ἐξελθὼν) καὶ πᾶς ὁ λαὸς οἱ γεννηθέντες ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῇ ὁδῷ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς αἰγύπτου οὐ περιετμήθησαν. Et hic populus quem (*Compl.* & hoc verbum, quo) circuncidit Jeſus. Omnis populus pergens (*Compl.*) egredientes ex Ægypto maſculinum, omnes viri belli, qui mortui ſunt in via (*Compl.* in deſerto in via) egreſſis ipſis e terra Ægypti quoniam circunciſi erant (*additur in Compl.* omnis populus egreſſus.) Et omnis populus qui nati fuerant in deſerto in via, egreſſis ipſis e terra Ægypti, non erant circunciſi. Deinde, τεσσαράκοντα ἔτη, quadraginta annis, & quæ ſequuntur. *Quæ quidem & præſertim Complutenſia valde reſpondent hebræo.* (*e*) Et duobus.] *Hoc abeſt a Compl. ut a vulgata. Sed non a S. Auguſt. Exodi etiam* 16. *ponuntur anni* 40. (*f*) In deſerto Mabdaritide.] *Alij codices*, μαδμαρείτιδι, *aut*, μαγδαρίτιδι, Madmaritide, *aut*, Magdaritide. *S. Auguſt.* Mabdarich. *Abeſt autem a Compl. & fieri poteſt ut ſint duæ ejuſdem vocis interpretationes, & una retinuerit nomen ipſum hebræum, quod ſignificat deſertum, inflexum ad formam græcam.* (*g*) Ideo incircunciſi erant.] *Explicat hunc locum S. Auguſt. Et Interp. Orig. ad initium homiliæ ſextæ*, qui non obedientes fuerunt mandatis Domini, incircunciſi dicuntur. *Vulgata habet*, donec conſumerentur qui non audierunt vocem Domini. (*h*) Definient.] *In aliis ſequitur*, κύριος αὐτοῖς, *& S. Auguſt.* Dominus eis. (*i*) Dare. *In aliis additur*, ὑμῖν, vobis, *aut*, ἡμῖν, nobis, *quod habet hebræus. S. Auguſt.* dare illis. (*k*) Jeſus.] *In aliis ſequitur*, ὅτι ἀκρόβυστοι ἦσαν, quoniam præputiati erant. *Sed non apud S. Auguſt.* (*l*) Galgala.] *Theodoretus q.* 3. quod nomen libertatem ſignificat. *Ceterum in aliis libris, adjungitur* ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. καὶ παρενέβαλον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἐν γαλγάλοις, uſque in diem hanc: Et caſtrametati ſunt filii Iſrael in Galgalis. (*m*) Occaſum.] *Rurſus eſt dictio illa quæ, ut diximus, poteſt ſignificare loca demiſſa, & campeſtria.* (*n*) Trans Jordanem.] *Abeſt hoc ab aliis. Ab hebræo autem & hoc, & quod ſequitur*, in campo. (*o*) Phœnicum.] *Interp. Orig.* palmarum. (*p*) In Hiericho.] *S. Aug. in locut.* In Hiericho dictum eſt, in terra, quæ pertineret ad Hiericho. (*q*) Terram.] *In aliis libris hæc ſequuntur*, καὶ προσεκύνησεν, *& in quibuſdam additur*, αὐτῷ. & adoravit eum: *quæ tamen neque a Juſtino Martyre in dialogo adv. Tryphonem, neque a S. Cypriano lib.* 2. *teſt. hunc locum afferentibus referuntur. S. Aug. etiam q.* 7. *hæc tantum habet*, & proſtratus in terram, dixit. *Interpres vero Orig.* Et cum hoc audiſſet Jeſus, adoravit, & dixit (*r*) Sanctus eſt.] *Ita etiam vulgata. Theodoretus q.* 5. τόπος ἅγιός ἐστι, locus ſanctus eſt. *Juſtinus.* γῆ ἁγία ἐστί. *& S. Cyprianus ibidem*, terra ſancta eſt, *itemque Interp. Origenis.*

CAP. VI.

(*a*) MUnita.] *In Compl. additur*, ἀπὸ τοῦ προσώπου υἱῶν ἰσραὴλ, a facie filiorum Iſrael: *quod reſpondet hebræo.* (*b*) Qui ſunt in fortitudine.] ὄντας ἐν ἰσχύϊ. *Ab aliis abeſt illud*, ὄντας, *a Compl. vero etiam illud*, ἐν. *Et S. Aug. in locut.* potentes fortitudine. (*c*) Tu autem admove.] *In hoc capite tot ac tam inſignes varietates, cum in verbis, tum in verborum ordine & numero ſunt, ut præſtet ipſos adire codices, præſertim Complutenſem, atque inter ſe conferre.* (*d*) Conſonanter.] εὐτόνως, *hoc ſenſu videbitur accipi ab Origine, & poſſet etiam verti*, vehementi, & contenta voce. *Alii interpretantur*, aſſidue; *quaſi ſcriptum ſit*, ἐκτενῶς. (*e*) Vel æs.] *Ita etiam Cyrillus Alii libri*, καὶ πᾶς χαλκὸς, & omne æs. (*f*) Jubilabit.] *Sic interpreti Origenis magis placet verti*, ἠλάλαξε, *& ſic etiam ſolet in pſalmis: ut ibi dicetur* (*g*) Qui ædificabit.] *Ita etiam Theodoretus q.* 8. *S. Auguſt. q.* 19. qui reſuſcitabit, & ædificabit: *atque alii codices*, ὃς ἀναστήσει, καὶ (*Compl.* ἢ) οἰκοδομήσει. *quod reſpondet hebræo.* (*h*) Et ita fecit.] *Hæc uſque ad illud*, Et fuit, *abſunt a Compl. ut a vulgata. Theodoretus etiam non videtur illa agnoſcere. Nam cum hanc maledictionem explicaſſet, addit, ejus in hiſtoria regnorum mentionem fieri, (nimirum* 3. *Reg.* 16.) *quaſi hic iſta non commemorentur. Habet tamen S. Auguſt. q.* 19. *& putat a LXX. eſſe interpoſita, qui factum eſſe noverant.*

CAP. VII.

(*a*) MAgnum.] *Abeſt hoc a Compl. ut ab hebræo. Lucifer in lib. de non parcendo in Deum delinquentibus.* Et neglexerunt filii Iſrael negligentia: & fraudaverunt fraude de anathemate. (*b*) Contra Bæthel.] *Ita fere Lucifer. In aliis*, κατὰ βηθαυὲν κατὰ ἀνατολὰς βαιθὴλ, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, λέγων. ἀναβάντες κατασκέψασθε, ad Bethaven, ad orientem Bæthel. Et dixit eis, dicens: Aſcendentes explorate. (*c*) Et contriverunt.] *Lucifer*, & contribulaverunt illos in proclivi. *Alii*, ἕως συνέτριψαν αὐτοὺς (*Compl. addit*, καὶ ἔπληξαν αὐτοὺς) ἐπὶ τοῦ καταφεροῦς, quoadusque contriverunt eos (*Compl.* & percuſſerunt eos) in declivi. *In hebræo eſt*, uſque ad tractiones (*aut* uſque ad Sabarim) & percuſſerunt eos in deſcenſu. (*d*) Ante Dominum.] *Compl.* ἔναντι κιβωτοῦ κυρίου, Coram arca Domini: *atque hæc varietas ſæpe occurrit.* (*e*) Domine.] *Alij*, κύριε κύριε. *Vulgata*, Domine Deus. (*f*) Tranſierit.] *Sic Lucifer. Compl.* διαβιβάζων διεβίβασεν, traducens traduxit. (*g*) Et utinam manſiſſemus.] *Lucifer ad verbum e græco*, ſi manſimus: *quomodo & nos vertimus, Num.* 14. *Sed hoc loco nimis obſcurum viſum eſt.* (*h*) Jordanem.] *In Compl. ſequitur*, ἐν ἐμοὶ κύριε, in me Domine. (*i*) Furati de anathemate.] *Ita fere Lucifer. Compl.* καί γε ἔλαβον ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος, καὶ κλέψαντες ἐψεύσαντο καὶ ἔβαλον, & quidem ſumpſerunt de anathemate, & furati ſunt mentiti, & injecerunt, *&c.* (*k*) Hæc dicit.] *In aliis*: ὅτι τάδε λέγει, quoniam hæc dicit. (*l*) Tribus.] *In compl. additur*, ὑμῶν. veſtras: *itemque paulo poſt.* (*m*) Et applicatus eſt.] *Ita libri veteres. In aliis eſt*, καὶ προσήχθη δῆμος ὁ ζαραῒ κατ' οἴκους, καὶ ἐνεδείχθη οἶκος ὁ ζαμβρί. καὶ προσήχθη ὁ οἶκος κατ' ἄνδρα, & applicatus eſt populus Zarai per domos, & deprehenſa eſt domus Zambri: & applicata eſt domus per virum. *Lucifer*, & obtulit plebem Zare per domus, & oſtenſa eſt domus Jambri: & oblata eſt domus per viros: & oſtenſus eſt Achar filius Charmi filii Zambri. *Et quod ad hæc poſtrema verba pertinet, additur in aliis*, υἱοῦ ζαρὰ, filii Zara, *& in compl.* τῆς φυλῆς ἰούδα, de tribu Juda. (*n*) Achar.] *In Compl. ſequitur*, υἱέ μου σήμερον δὸς τὴν δόξαν, fili mi hodie da quæſo gloriam. (*o*) Veſtem variam.] ψιλὴν ποικίλην. *Theodoretus, q.* 9. Verum τὴν ψιλὴν Aquila interpretatus eſt, στολὴν *ſtolam, Joſippus autem*, χλανίδα, penulam, τὴν γλῶσσαν, *autem* (*id eſt*, linguam) μάζαν χρυσῆν, maſſam auream. *Cyrillus.* ψιλὴν ποικίλην οἴονται εἶναι στρατιωτικὴν στολὴν, καὶ πλεονεξίας σύμβολον. παραπέφυκε γὰρ ἀεί πως τῷ στρατιωτικῷ γένει τὸ ὡς ἥδιστα πλεονεκτεῖν. putant eſſe militarem ſtolam, & ſymbolum rapacitatis. Inſitum enim eſt ſemper quodammodo militari generi quam libentiſſime rapere. *Quod autem in nonnullis codicibus, & compl. poſt* ψιλὴν ποικίλην *ſequitur*, καλὴν, *vel* μίαν καλὴν, unam bonam, *id neque apud Cyrillum eſt. Lucifer tamen habet*, veſtem variam optimam. *Interp. Orig. hom.* 7. Furatus ſum linguam auream, & dextralia pura: *multaque ibi in hunc locum afferuntur.* (*p*) Animo commotus.] ἐνθυμηθείς. *videtur enim hic majus quiddam ſignificare quam cogitans. In compl. eſt.* καὶ ἐπεθύμησα αὐτῶν, καὶ ἔλαβον. *Lucifer*; & concupivi eam (*videtur legendum, ea*) & ſuſtuli. (*q*) Et duxit eum in vallem Achor.] *Lucifer*, & perduxerunt in valle Achor. *Quæ abſunt a Compl. ut a vulgata.* (*r*) Populus.] *Alii*, ἰσραὴλ, Iſrael, *& ſic etiam Lucifer.* (*ſ*) Emec Achor.] *Etiam Lucifer retinuit dictionem hebræam, quæ ſignificat*, vallem Achor, *aut* vallem turbationis. (*t*) Iſrael.] *Neque Lucifer plura habet. In Compl. ſequitur*, καὶ κατέκαυσαν ἐν πυρὶ, & combuſſerunt ea in igni. (*u*) Magnum.] *Ita & Lucifer. Compl. addit*, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, uſque in diem hanc: *quod reſpondet vulgatæ.* (*x*) Iræ.] *Alij*, ὀργῆς αὐτοῦ, *& Lucifer*, iræ ſuæ.

CAP. VIII.

(*a*) GAi.] *Ita S. Auguſt. in locut. In aliis additur*, καὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῦ, & populum ejus, & civitatem ejus. (*b*) Regem.] *In aliis*, τῷ βασιλεῖ regi: *& S. Aug. Utraque locutio in ſcriptura eſt uſitata, facere aliquem, & facere alicui.* (*c*) Retrorſum.] εἰς τὰ ὀπίσω, *& ſic videtur habuiſſe S. Aug. q.* 10. *Compl. addit*, αὐτῆς, a tergo ejus. (*d*) Vos inſidiabimini.] *Ita S. Aug. eadem q. In compl. eſt*, ἴδετε, ὅτι ὑμεῖς ἐνεδρεύετε τὴν πόλιν ὀπίσω τῆς πόλεως σφόδρα. Videte, quia vos inſidiamini civitatem a tergo civitatis valde. *Atque illud*, videte, *reſpondet quidem hebræo: ſed cetera ſunt depravata.* (*e*) Antea.] *Sic etiam S. Aug. In compl. additur*, καὶ φευξόμεθα ἀπ' αὐτῶν, & fugiemus ab eis. (*f*) Civitatem.] *Eodem modo apud S. Aug. In aliquot libris ſequitur*, καὶ ἐμπρήσετε αὐτὴν πυρὶ, & incendetis eam igni. *In compl. vero*, καὶ ἐκτρίψατε τὴν πόλιν, καὶ δώσει αὐτὴν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν χερσὶν ἡμῶν. καὶ ἔσται ὡς ἂν συλλάβητε τὴν πόλιν, ἐμπρήσατε αὐτὴν ἐν πυρί: & vaſtate civitatem: & dabit eam Dominus Deus noſter in manibus noſtris. Et erit, cum ceperitis civitatem, incendite eam in igni. (*g*) Gai.] *In Compl. additur*, καὶ ηὐλίσθη ἰησοῦς τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ, & manſit Jeſus nocte illa in medio populi. (*h*) Civitatis a mari.] *S. Auguſt. in locut.* civitati a mari: *ubi & hunc locum explicat. In aliis autem codicibus ſequitur*: καὶ παρενέβαλον ἀπὸ βορρᾶ τῆς γαὶ (*Complutenſis addit*, καὶ ἡ κοιλὰς ἀναμέσον αὐτοῦ καὶ τῆς γαὶ) καὶ ἔλαβεν ὡς πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν, καὶ ἔθετο αὐτοὺς ἔνεδρον ἀναμέσον τῆς βαιθὰν καὶ τῆς γαί. (*Compl. addit*, θάλασσαν τῆς γαί) καὶ ἔθηκεν (*al.* ἔταξεν) ὁ λαὸς πᾶσαν τὴν παρεμβολὴν ἣ ἦν ἀπὸ βορρᾶ τῇ πόλει, καὶ τὰ ἔσχατα αὐτοῦ θάλασσαν τῆς πόλεως. καὶ ἐπορεύθη ἰησοῦς τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν μέσῳ τῆς κοιλάδος. Et caſtrametati ſunt ab Aquilone ipſius Gai (*Compl.* & vallis inter eum, & Gai.) Et ſumpſit ad quinque millia virorum: & poſuit eos in inſidiis inter Bæthan & Gai. (*Compl.* ad mare ipſius Gai:) & poſuit (*al.* ordinavit) populus univerſa caſtra, quæ erant ab Aquilone civitati, & noviſſima ſua mare civitatis. Et ivit Jeſus nocte illa in medio vallis. *Hæc ſunt in hebræo, a quo tamen abſunt illa, quæ proxime præcedunt*, ab oriente, & inſidiæ civitatis a mari. (*i*) Et exiit.] *Alii*, καὶ ὤρθρισεν, καὶ ἐξῆλθον οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως εἰς συνάντησιν αὐτοῖς ἐπ' εὐθείας εἰς τὸν πόλεμον, αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς αὐτοῦ εἰς τὸν καιρὸν κατὰ πρόσωπον ἀραβά. Et ſurrexit mane: & exierunt viri civitatis in occurſum eis recta in prælium ipſe, & omnis populus ejus, in tempore ad faciem Araba, *id eſt*, planiciei, *vel* deſerti. (*k*) Eorum.] *In aliis additur*, καὶ ἔφυγον ὁδὸν τῆς ἐρήμου, καὶ ἐνίσχυσε πᾶς ὁ λαὸς διῶξαι ὀπίσω αὐτῶν. Et fugit per viam deſerti: & invaluit omnis populus perſequi poſt eos. (*l*) Gai.] *In aliis ſequitur*, καὶ ἐν βαιθὴλ, & in Bæthel. (*m*) Gæſo.] *Theodoretus, q.* 10. τὸν μὲν δὴ γαισὸν, ᾧ τοὺς λοχῶντας διήγειρεν ἰησοῦς, ἀσπίδα ἡρμήνευσεν ἰώσηπος· ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ σύμμαχος. Gæſum ſane, quo latentes in inſidiis excitabat Jeſus, ἀσπίδα, Scutum interpretatus eſt Joſephus, ſimiliter autem & Symm. *Euſebius Emiſſ.* δόρυ αὐτὸ λέγει ἐν ᾧ τὸν βασιλέα τῆς γαὶ ἐκρέμασεν ἐπὶ ξύλου διδύμου. ὁ δὲ λεξικογράφος Διογενιανὸς ἐμβόλιον εἶναι ὁλοσίδηρον. ἄλλοι δὲ κόντιον. Haſtile ipſum dicit, in quo regem Gai ſuſpendit ſuper lignum geminum. Diogenianus autem lexicographus ait eſſe, ἐμβόλιον, jaculum totum ferreum. Alii autem, κόντιον, contum. *Eadem fere notantur à Procopio Gazæo. Multa etiam S. Auguſt. in locut.* (*n*) Vel huc.] *In aliis ſequitur*, καὶ ὁ λαὸς ὁ φεύγων εἰς τὴν ἔρημον ἐστράφησαν ἐπὶ τοὺς διώκοντας, & populus qui fugiebat in deſertum, verterunt ſe in perſequentes. (*o*) Caſtrorum.] *Notat S. Auguſt. in locut. caſtra dici etiam productas acies. Hebræus tamen habet*, & fuerunt Iſrael in medio. (*p*) Ab ea in finem.] Alii, καὶ ἔπεσον πάντες ἐν στόματι ῥομφαίας ἀπ' αὐτῆς εἰς τέλος, & ceciderunt omnes in ore gladii ab ea in finem. (*q*) Omnes inhabitantes.] πάντας τούς. *In aliis fere omnibus eſt*, πάντες οἱ κατοικοῦντες γαί. καὶ ἰησοῦς οὐκ ἐπέστρεψε χεῖρα (*al.* χεῖρα αὐτοῦ) ἣν ἐξέτεινεν ἐν τῷ γαισῷ, ἕως ἂν ἀνεθεμάτισε πάντας (*al.* σύμπαντας) τοὺς κατοικοῦντας γαί, omnes qui inhabitabant Gai. Et Jeſus non reduxit manum (*al.* manum ſuam) quam extenderat in Gæſo, donec anathemavit omnes inhabitantes Gai. (*r*) Præter ſpolia.] *Alii libri*, πλὴν τῶν κτηνῶν (*aliqui addunt* αὐτῶν) καὶ τῶν σκύλων τῶν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ἐπρονόμευσαν (*al.* πάντα ἐπρονόμευσαν.) *S. Auguſt. in locut.* Exceptis pecoribus & ſpoliis, quæ erant in civitate, prædati ſunt: *& addit*: Excepta ideo dicta ſunt; quia hæc illo prælio ſola conſumpta non ſunt. *Sed potuiſſet etiam ita verti congruenter hebræo*, tantum pecora, & ſpolia, quæ erant in civitate illa, prædati ſunt: *quam locutionem alibi notavimus.* (*ſ*) Foveam.] *In aliis additur*, πρὸς τὴν πύλην τῆς πόλεως, ad portam civitatis. (*t*) Lapidum.] *In aliis ſequitur*, μέγαν, magnum.

CAP. IX.

(*a*) UNiverſa maritima.] *Interp. Orig. hom.* 9. ſuper ora maris magni. *Dictionem hebræam alij vertunt, littus, alii, portum.* (*b*) Tunc ædificavit.] *Hæc uſque ad illud*, Et qui inhabitabant Gabaon, *in aliis libris ponuntur in extremo præcedentis capitis, quemadmodum & in vulgata: eodemque loco videtur habuiſſe Origenes, hom.* 9. (*c*) Integrorum.] *Sic etiam Origenes: & omnia huic lectioni reſpondent. Compl. habet*, ὁλόκληρον, integrum. (*d*) Moyſi.] *In aliis ſequitur*, ὃν ἔγραψεν, quam ſcripſit. (*e*) Qui erant dimidium.] *Compl.* ἦσαν οἱ ἡμίσεις αὐτῶν ἐπιπλησίον ὄρους γαριζὶν, καὶ ἡμίσεις αὐτῶν ἐπιπλησίον ὄρους γαιβάλ. *Interp. Orig.* Et erunt (*fortaſſe* erant) dimidii juxta montem Garizin, & dimidii juxta montem Gebal. (*f*) Paraverunt cibaria.] ἐπεσιτίσαντο· *quod videtur reſpondere vulgatæ. & chaldæo. Nam alij interpretantur dictionem hebræam*, legatos ſe finxerunt. *In aliis libris græcis, & Compl. eſt*, ἐπεσίσαντο, inſtituerunt ſe. (*g*) *Humeros.*] ὤμων. *Ita libri veteres, & ita videtur habuiſſe S. Chryſoſt. in Pſalm.* 14. *ubi de Gabaonitis hæc ſcribit*, ἀσκοὺς σεσηπότας καὶ παλαιοὺς ἀσκοὺς βαστάζοντες, bajulantes utres putridos, & utres veteres: *itemque Joſephus Antiqu. l.* 5. *Alii codices*, ἐπὶ τῶν ὄνων, ſuper aſinos. *Quam lectionem S. Auguſt. quæſt.* 12. *magis probat, licet & alteram agnoſcat.* (*h*) Panis.] *Sic hebræus. Alii*, οἱ ἄρτοι, panes: *a compl. autem abeſt illud*, εὐρωτιῶν, *ſive*, εὐρωτιῶντες, carioſi. *quod eſt in aliis.* (*i*) Chorræum.] *Compl.* πρὸς τὸν εὐαῖον, ad Evæum, *quod reſpondet hebræo. Vulgata*, ad eos. (*k*) Ne in me.] *S. Auguſt. in locut.* quod eſt apud me, id eſt, in terra quam eis promiſerat Deus. *Quod autem in noſtra eſt*, κατοικεῖς, *ſimplicitatem antiquam videtur habere. In aliis libris eſt*, κατοικῇς (*l*) Amorræorum.] *Alii*, ἐσεβὼν, Eſebon. (*m*) Audientes.] *Abeſt a compl. ut a vulgata.* (*n*) Eorum.] *In aliis ſequitur*, τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ. die tertio: *quod habet vulgata.* (*o*) Eis.] *Alij addunt*, καὶ εἶπαν αὐτοῖς οἱ ἄρχοντες, & dixerunt eis principes. (*p*) Annunciata.] *In aliis*, ἀπαγγελία ἀπηγγέλη. *In compl.* ὅτι ἀπαγγελία ἀνηγγέλη, nuncium nunciatum eſt. (*q*) Propter hoc facti ſunt habitatores Gabaon cæſores lignorum, & portatores aquæ altaris.] *Hæc abſunt a compl. ut a vulgata.* (*r*) Dominus] *Abeſt hæc dictio a compl. ut ab hebræo; quam tamen ſupplet vulgata.*

CAP. X.

(*a*) ADonibezec.] *Interp. Orig. hom.* 11. Adonibeie. *S. Auguſt. q.* 15. Adonizedech. *Vulgata*, Adoniſedec: *& compl.* ἀδωνισεδέκ. (*b*) Iſrael.] *In compl. ſequitur*, καὶ ἐγένοντο ἐν μέσῳ αὐτῶν, & facti erant in medio eorum. (*c*) Ab eis.] ἀπ' αὐτῶν. *Alii*, ἑαυτοῖς, ſibi ipſis. *Compl.* ἐν αὐτοῖς, in ipſis. *In vulgata, & hebræo nihil horum eſt*, (*d*) Metropoles.] *In compl. ſequitur*, τῶν βασιλέων, ὅτι αὐτὴ μεγάλη ὑπὲρ τὴν γαί, regum, quia ipſa magna ſuper Gai. (*e*) Odollam.] *Ita & compl. Vulgata*, Eglon. *Sed multæ ſemper in his nominibus ſunt varietates.* (*f*) Jæbuſæorum.] *Notat S. Auguſt. q.* 15. *ſecundum* 70. *hos nunc dici reges Jebuſæorum, qui paulo poſt dicantur reges Amorræorum: in ea autem interpretatione, quæ eſt ex hebræo, utrobique dici Amorræorum. Ita etiam compl. utrobique*, τῶν ἀμορραίων. (*g*) Remanebit.] ὑπολειφθήσεται. *In aliis*, ὑποστήσεται, *& S. Auguſt. q.* 14. ſubſiſtet. (*h*) Quoniam adveniebat.] ἐπεὶ παρεγίνετο. *Videtur dictum, pro*, ut adveniret. (*i*) Oronim.] *In aliis*, βαιθωρὼν, *& vulgata*, Bethoron. *quæ varietas eſt etiam paulo poſt.* (*k*) Quando contrivit eos in Gabaon, & contriti ſunt a facie filiorum Iſrael] *Hæc abſunt à compl. ut a vulgata.* (*l*) Elom.] *Interp. Orig. hom.* 11. Elom, donec expugnem populum iſtum. Et ſtetit ſol & luna in loco ſuo. (*m*) Eorum.] *In aliis ſequitur*, οὐχὶ τοῦτο γεγραμμένον ἐπὶ βιβλίου τοῦ εὐθοῦς; nonne hoc ſcriptum eſt ſuper librum recti? *Et Theodoretus q.* 13. *de hoc loco diſputans, cetera habet eodem modo, præter iſtud*, τοῦτο γεγραμμένον. *quod apud ipſum eſt*, αὐτὸ γέγραπται, *eodem ſenſu.* (*n*) Iſrael.] *In aliis ſequitur*, καὶ ἐπέστρεψεν ἰησοῦς καὶ πᾶς ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰς γάλγαλα, & revertit Jeſus & omnis Iſrael cum eo in caſtra in Galgala: *quæ etiam ſunt adſcripta margini codicis Vaticani.* (*o*) Lapides.] *Alii addunt*, μεγάλους, magnos, *quæ etiam varietas eſt infra in hoc eodem capite* (*p*) Omnis filius.] *Compl.* οἱ υἱοὶ, filii. *Alii*, πᾶς ἰσραὴλ, omnis Iſrael. (*q*) In Maceda.] *In aliis additur*, εἰς παρεμβολὴν, in caſtra. (*r*) Educite.] *Compl.* ἐξαγάγετε πρὸς μὲ, adducite ad me, *& paulo poſt*, ἐξήγαγον πρὸς αὐτὸν, addunxerunt ad eum. (*ſ*) Odollam.] *Hic & paulo poſt in aliquot libris eſt*, αἰγλὼν, aut, ἐγλών. (*t*) Iſrael.] *In compl. additur*, λέγων αὐτοῖς, dicens eis. (*u*) Gazer.] *Alii libri veteres partim habent* γάζε, *partim* γάζης, *partim* γαζήρ. (*x*) In Chebron.] *Compl.* ἀπὸ ἐγλὼν εἰς χεβρὼν, Ab Eglon in Chebron. (*y*) Gladii.] *In compl. ſequitur*, καὶ τὸν βασιλέα αὐτῆς καὶ τὰς πάσας κώμας αὐτῆς καὶ πάντα τὰ ἐμπνέοντα, & regem ejus, & omnia oppida ejus, & omnia ſpirantia, *&c.* (*z*) Ejus.] *In aliis additur*, καθάπερ ἐποίησαν τῇ λεβνὰ (*al.* λεμνὰ,) καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς, ſicut fecerant Lebna, & regi ejus. (*aa*) A Cades.] *In omnibus fere aliis*, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς ἰησοῦς ἀπὸ κάδης, & occidit eos Jeſus a Cades. (*bb*) Iſrael.] *In compl. additur*, καὶ ἀνέστρεψεν ἰησοῦς εἰς γάλγαλα, & revertit Jeſus in Galgala.

CAP. XI.

(*a*) MAron.] *Interp. Orig. hom* 14. regem Amorræorum. *In aliis libris* μαδὼν, *quod reſpondet hebræo. Vulgata* Madan. (*b*) Symoon.] *Interp. Orig.* Symeon. *& multa dicuntur in ea homilia, cur idem potuerit eſſe nomen hujus regis, ac patriarchæ. In aliis libris eſt, partim*, σεμερὼν, Semeron, *& ſic vulgata, partim*, συμοὼν, *ut compl. Multæ aliæ varietates obſervari poſſunt in his nominibus, quæ ſequuntur, tum ex codicibus, tum ex Interp. Orig. & aliis.* (*c*) Et qui.] καὶ τούς. *A compl. abeſt illud*, καί: *plura autem ab Interp. Orig. Habet enim*, Et Evæos, qui erant ſub deſerto Maſecma. (*d*) Sicut arena] *Ita fere Interp. Orig. Compl.* λαὸς πολὺς ὥσπερ ἡ ἄμμος, populus multus ſicut arena. (*e*) Maris.] *Eodem modo Interp. Orig. In aliis libris eſt*, ἡ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, quæ circa labium maris. (*f*) Ipſi.] αὐτοί. *Alij*, οὗτοι, iſti. (*g*) Fugatos.] τετροπωμένους. *Ita libri veteres: vulgatæ editiones*, τετρωμένους, *& Interp. Orig.* ſauciatos. (*h*) Maron.] *Sic Interp. Orig. Alii*, μερὼμ, *aut*, μερρών. *Vulgata*, Meron. (*i*) Sunt.] *Sic idem interp. Alii addunt*, αὐτοὺς, eos. (*k*) Maſeron.] *Int. Origenis*, Maſeſoth. *Alii libri*, μασρεφὼθ μαείμ, *quod chaldæus interpretatur*, Salinas aquarum. *Vulgata*, aquas Maſerephot. S. *Hier. in locis hebr.* Maſrephoth. (*l*) Regnorum.] *Compl. addit.* τούτων, iſtorum. (*m*) Ejus.] *In aliis ſequitur*, καὶ τὰ κτήνη, & pecora. (*n*) Reliquerunt.] S. *Auguſt. q.* 16. non dimiſit in ea Jeſus. (*o*) Quæ præcepit ei.] *ita etiam compl. in aliis eſt*, ὃν συνέταξε κύριος τῷ μωϋσῇ, *&* S. *Auguſt. ibidem*, quibus conſtituit Dominus Moyſi: *& reſpondet vulgatæ.* (*p*) Quam non ceperit Iſrael. *Alii*, ἣν οὐ παρέδωκεν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ, quam non tradiderit filiis Iſrael. S. *Aug. q.* 17. & non erat civitas, quæ non erat tradita filiis Iſrael. (*q*) Omnia ceperunt.] *Alii*, πάντας ἔλαβεν. S. *Aug. in locut. & q.* 17. Et omnes cepit in bello. *Compl.* πλὴν ὁ εὐαῖος ὁ κατοικῶν ἐν γαβαὼν, πάντας ἔλαβεν, præter Evæum, qui habitabat in Gabaon, omnes cepit. (*r*) Ita ut non daretur] *Ita etiam S. Auguſt. q.* 18. *Theodoretus q.* 14. καὶ ὅπως μὴ δοθῇ αὐτοῖς ἔλεος, τοῦ ἀφανισθῆναι αὐτοὺς, & ut non daretur ei miſericordia, ad delendos eos. (*ſ*) Genere.] *Ceteri*, ὄρους, monte. *In compl. prius dicitur de monte Juda, deinde de monte Iſrael, ut vulgata.*

CAP. XII.

(*a*) ARnon.] *In aliis libris eſt*, ἀροὴρ, Aroer: *& in Complut. ſequitur*: ἥ ἐστιν ἐπὶ τοῦ χείλους ἐν τῇ φάραγγι ἀρνὼν κατὰ μέσον τῆς φάραγγος, quæ eſt ſuper labium in valle Arnon, ad medium vallis. *videatur ſequens caput, ubi hæc eadem civitas deſcribitur.* (*b*) Jaboc.] *Compl. addit.* τοῦ χειμάρρου, torrentem. (*c*) Aſimoth.] *Alii*, βηθσιμὼθ, *& vulgata*, Bethſimoth: *quod ſignificat domum ſolitudinum.* (*d*) Et Og regem Baſan remanſit.] *Compl.* καὶ ὅρια ὢγ βασιλέως βασὰν, ὃς ὑπελείφθη, & fines Og regis Baſan, qui remanſerat. (e) De finibus.] ὁρίων. *Compl.* ἕως ὁρίων, uſque ad fines. (f) Moyſes.] *In aliis additur*, ὁ παῖς κυρίου. puer Domini: *quod eſt in hebræo, ſed non in vulgata.* (g) Chelcha.] *In aliis eſt*, ἀλὲκ. *utraque veſtigium eſt dictionis hebraicæ: pro qua in vulgata eſt*, cujus pars, *in chaldæo*, diviſionis, *in aliis*, levem. (h) Hiericho.] *Compl. addit*, ἕνα, unum: *& ſic deinceps in omnibus regibus qui enumerantur.* (i) Ælam.] *In aliis eſt*, ἐγλὼμ, Eglom: *& multæ aliæ ſunt in his nominibus varietates: neque idem eſt numerus. Nam ubi in noſtra habetur in extremo*, omnes hi reges viginti novem; *in aliis eſt*, τριάκοντα ϗ εἷς, triginta & unus. (k) Gei Galilææ.] *Alij*, γωεὶμ τῆς γελγὲλ, *quod vulgata*, gentium Galgal.

CAP. XIII.

(a) MUlta.] *Compl. addit*, σφόδρα. *& Interp. Orig. homil.* 16. multa valde. (b) Galgal.] *Compl.* βααλγὰδ. *& vulgata*, Baalgad. (c) Maſereth Mempho Maim.] *Alij*, μασερεφωθμαΐμ, *aut*, μασερεφωθμαΐμ, *quæ propius accedunt ad hebræam vocem, quæ ſignificat combuſtiones aquarum. vulgata*, aquas Maſſerephot. (d) Et dimidiæ.] *Hæc uſque ad alterum*, Et dimidiæ *abſunt à Compl. ut à vulgata.* (e) Et dimidiæ tribui Manaſſe ipſi Ruben.] *Alii*, ϗ τῷ ἡμίσει φυλῆς μανασσῆ, τοῖς μετ' αὐτοῦ τῷ ῥουβὴν, & dimidio tribus Manaſſe. Iis qui cum eo, ipſi Ruben. *&c. Ut illud*, ijs qui cum eo, *videatur ſignificare*, alteri dimidio ejuſdem tribus. (f) Dedit.] *Sic videtur ſatis bene fluere oratio. In aliis eſt*, ἣν ἔδωκεν, quam dedit. *In Compl. autem*, τοῖς μετ' αὐτοῦ, τῷ ῥουβὴν ϗ τῷ γὰδ ἐλάβοσαν κληρονομίαν αὐτῶν, ἣν ἔδωκεν, ijs qui cum eo, ipſi Ruben & ipſi Gad acceperunt hæreditatem ſuam, quam dedit. *Quæ reſponderent hebræo, & vulgatæ, ſi diceretur in recto*, ij qui cum eo, ipſe Ruben, & ipſe Gad. (g) Mædaban.] *In Compl.* ἀπὸ μεδαβὰ ἕως δηβὼν, a Medaba uſque Dibon. *A vulgata abeſt illud*, à, *ſicut etiam ab hebræo, & Chaldæo. Nam* Miſor Medaba, *valet*, Campeſtria Medaba. (h) Et hæc eſt.] *Hæc uſque ad illud*, Et dedit Moyſes, *abſunt à Compl. ut à vulgata.* (i) Miſor uſque Eſebon.] *In Compl. eſt.* μισὼρ, ϗ μεδαβὰ ἕως σεβών. *Si eſſet locus conjecturæ, ſic ex utraque concinnari poſſet lectio congruens hebræo*, τὴν μισὼρ ἕως μεδαβὰ, ἐσεβὼν, ϗ πάσας. Planitiem uſque Medaba, Eſebon, & omnes, &c.. (k) Domus] οἴκου. *Alii*, οἴκοις, domos. *In his nominibus propriis multæ ſemper varietates: quarum nonnullæ tantum indicabuntur.* (l) Sion.] *Alii*, σιώρ. *Vulgata hanc cum præcedenti conjungens*, Sarathaſar. (m) Principem, ſpolia.] ἄρχοντα, ἔναρα. *ἔναρα autem ſunt ſpolia, arma, & hujuſmodi. Quidam libri habent*, ἄρχοντας παρὰ σιὼν, principes apud Sion. *Alius*, ἄρχοντα σιὼν, principem Sion. *Alii*, ἄρχοντας σηὼν τοὺς κατοικοῦντας τὴν γῆν, *quod eſt in vulgata*, Duces Seon habitatores terræ (n) Impetu.] ῥοπῇ. *Alii codices*, ἐν ῥομφαίᾳ ἐν τῇ τροπῇ, in gladio, in fuga *Nonnulli*, ἐν τῇ προνομῇ, in direptione. *Vulgata*, gladio cum ceteris interfectis. (o) Araba.] *Alii*, ἀροὴρ, Aroer. (p) Secundum populos] *Hæc uſque ad illud*, & pagi eorum, *ſunt etiam in nonnullis aliis vetuſtis. Abſunt tamen a multis.* (q) Filiis.] *Alii*, υἱοῦ, filii, *itemque paulo poſt.*

CAP. XIV.

(a) JEſu.] *Compl.* μωσῆ, Moyſi, *ut vulgata.* (b) Tribui] *In aliis hæc ſequuntur.* ἔδωκε γὰρ μωυσῆς κληρονομίαν ταῖς δύο φυλαῖς, ϗ τῷ ἡμίσει φυλῆς ἀπὸ τοῦ πέραν τοῦ ἰορδάνου, dedit enim Moyſes hæreditatem duabus tribubus, & dimidiæ tribui, ex eo quod trans Jordanem. (c) Segregata earum.] *Compl.* τὰ προάστεια αὐτῶν, ſuburbana earum: *quod habet vulgata.* (d) Reſpondi.] *In Compl. & aliis quibuſdam eſt.* ἀπεκρίθησαν, reſponderunt: *ſed eſt manifeſtum erratum præcipue in Compl. in qua ſequitur, ut in noſtra*, κατὰ τὸν νοῦν αὐτοῦ. οἱ δὲ ἀδελφοί μου, *&c. Nam tolerabilius in aliis*, κατὰ τὸν νοῦν αὐτῶν οἱ ἀδελφοί μου οἱ συναναβάντες μετ' ἐμοῦ, ϗ μετέστησαν, ſecundum mentem ſuam fratres mei, qui ſimul aſcenderant mecum, & perverterunt, *&c. Hebræo, & vulgatæ omnino reſponderet, ſi pro*, αὐτοῦ, *eſſet*, μου, *id eſt*, reſpondi ei verbum ſecundum mentem meam. (e) Argob. *Alii*, ἀρβὴ, Arbe.

CAP. XV.

(a) JUda.] *Compl.* υἱῶν ἰούδα, *& Interp. Orig. homil.* 19. filiorum Juda, *quæ varietas ſæpe occurrit.* (b) Africum.] *Interp. Origen* occidentem. *Inquit autem, in occidentis partibus, & Africum, & Ægyptum nominari, & occaſum.* (c) Vallem] *Compl.* χειμάῤῥου: torrentem, *ut vulgata.* (d) Ad Jordanem.] *Compl.* μέρους τοῦ ἰορδάνου, partem Jordanis. *Vulgata*, ad extrema Jordanis. (e) Quartam.] ἐπὶ τὸ τέταρτον. *Alii*, ἐπὶ δαϊβηρὰ, *Compl.* ἐπὶ τὸ δαβηρά, *Vulgata* Debera. (f) Aſſar.] *Alii*, σηείρ. *& vulgata*, Seir. (g) Socchot.] *Alii*, σακχάρωνα, ϗ παρελεύσεται ὄρος γῆς βααλὰ (*al.* βααλὼν) ϗ διεκβαλεῖ ἐπὶ ἰαβνὴλ, ϗ ἔσται ἡ διέξοδος, & præteribunt montem terræ Baala, (*al.* Baalon) & pervenient in Jabnel, & erit exitus, *&c.* (h) Fratris Chabel.] *Ita hebræus, & chaldæus. Alii, & Compl.* ἀδελφὸς (*al.* ὁ ἀδελφὸς) χαλὲβ ὁ νεώτερος, *& vulgata*, frater Chaleb junior. *Itemque apud Originem hom.* 20. (i) Nageb.] *In aliquo libro eſt*, νότου, Auſtri, *ut etiam habet Interp. Orig. Nam Nageb ſignificat meridiem.* (k) Botthanis.] *Alii*, γωλαθμαΐμ, *quod ſignificat*, fontes aquarum. (l) Gonæthlam.] *Ita fere Interpres Origenis. In aliis eſt*, τὴν γωλαθμαΐμ τὴν ἄνω, ϗ τὴν γωλὰθ τὴν κάτω: *quod vulgata*, irriguum ſuperius, & inferius. (m) Civitates ad tribum.] πόλεις πρὸς τῇ φυλῇ. *In aliquo codice eſt*, πόλις πρώτη φυλῆς, civitas prima tribus filiorum. *&c. Vulgata*, ab extremis partibus filiorum. (n) Et Beteleel] *Ab omnibus fere abeſt illud*, Et: *atque in multis eſt*, κασεήλ, Cabſel, *ut in vulgata. Magnæ autem ſunt ſemper, ut præmonuimus, in his nominibus propriis varietates, neque omnes ſunt indicandæ.* (o) Et oppida earum.] *Hæc a multis abſunt. In Compl. horum loco videtur eſſe*, ἀσὼρ τὴν καινὴν, Æaſor novam. (p) Et oppida earum. & villæ earum.] *Hæc item a Compl. abſunt; ſed horum loco ponuntur alia civitatum nomina.* (q) Decem.] *In aliis*, ἐννέα, novem, *ut vulgata.* (r) Eorum] *Alii*, αὐτῆς, ejus. (ſ) Novem. *Alii*, δέκα, decem. (t) Theco] *Hinc uſque ad*, Cariath Baal, *abeſt a Compl. ut a vulgata.* (u) Et Baddargis.] *In Compl. nec multo aliter in aliis quibuſdam*, ἐν τῇ ἐρήμῳ βηθαραβά, In deſerto Betharaba, *ut vulgata.* (x) Septem] *In aliis*, ἕξ, ſex, *ut in vulgata.*

CAP. XVI.

(a) ORiente. *In aliis additur*, τὴν ἔρημον, *quaſi*, deſertum verſus. *Vulgata*, ſolitudo. (b) Deſertum.] *Abeſt hoc loco a Compl. ut a vulgata.* (c) Luza.] *Alii*, ϗ ἐξελεύσεται ἀπὸ βαιθὴλ εἰς λουζὰ, ϗ παρελεύσεται ἐπὶ τὰ ὅρια τοῦ ἀρχιαταρώθ.. Et egredientur a Bæthel in Luza, & præteribunt ad fines Archiataroth: *nec multo aliter vulgata.* (d) Infra.] *Compl. addit*, ϗ ἕως γαζὲρ, & uſque Gazer: *quod reſpondet vulgata.* (e) Icaſmon.] *Libri veteres partim habent*, ὀχλομὼν, Oclomon, *partim*, μοσχὼθ, Moſchoth. *In aliis eſt*, μαχθὼθ, Machthoth. *Vulgata*, Machmetath. (f) Therma: circuibunt.] *In aliis*, ϗ παρελεύσεται. Et præteribunt. (g) Et in Macho, & Ataroth] *Alii*, εἰς ἀταρὼθ, ϗ ναωραθὰ, in Ataroth, & Naaratha, *quomodo fere vulgata. Compl. autem* εἰς ἀναταρὼθ, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν, ϗ εἰς ἀναραθὰ, In Anataroth, & pagi earum, & in Anaratha. (h) Iſtum.] *Sic etiam S. Aug. q:* 19. *In Compl. additur*, ϗ ἐγένοντο ὑπόφοροι δοῦλοι. *Interp. Orig. hom.* 22. & factus eſt ſub tributo ſervus. (i) Donec aſcendit.] *Hæc uſque in finem abſunt a Compl. ut a vulgata: ſunt tamen apud Origin. & S. Auguſt. qui etiam de iſto loco diſputat.* (k) Eam.] *Alii* τὴν πόλιν, civitatem, *& ſic S. Auguſt. & Interp. Orig.* (l) Tranſpunxerunt.] *Alii*, ἐξεκέντησε, *& S. Auguſt.* tranſpunxit. *Interp. Orig.* trucidavit.

CAP. XVII.

(a) AB Anaſſa, & campus Labec.] *In aliquo libro eſt*, μανασσῆ πεδίον λαβάδ. Manaſſe campus Labad. *Itemque in Compl. niſi quod habet*, Labed. *Et poſt illa*, de terra Galaad, *in iiſdem ſequitur*, ϗ τῆς βασὰν, & Baſan. *Vulgata*, Et ceciderunt funiculi Manaſſe decem, abſque terra Galaad, & Baſan. *In hebræo eſt dictio Lebad, quæ ſignificat* abſque, *aut*, præterquam. (b) Belanath, quæ eſt ad faciem filiorum Anath.] *In aliquo libro eſt*, ἀπὸ ἀσὴρ τῆς μαχθὼθ ἡ δανὰθ, ἥ ἐστιν κατὰ πρόσωπον συχὲμ, ab Aſer ipſius Machthoth, quæ Danath, quæ eſt ad faciem Sychem. *Ita etiam in Compl. niſi quod non habet*, ἡ δανὰθ. *Nec multo aliter vulgata*, ab Aſar Machmata, quæ reſpicit Sychem. (c) Ipſi Manaſſe erit, & Tapheth.] *Hæc abſunt a Compl. quæ tamen habent aliquid in hebræo, quod illis reſpondeat, in quo ter repetitur Thaphuahh, atque hoc ſignificatur, terram iſtam fuiſſe ipſi Manaſſe, eandem vero ſuper terminos Manaſſe fuiſſe etiam filiis Ephræm.* (d) Carana.] *Abeſt a Compl. In aliquo libro eſt*, κανὲ, *quod eſt verbum hebræum ſignificans arundinem. Quare in vulgata eſt*, vallis arundineti. (e) Jariel terebinthus.] *In aliis eſt non* Jariel, *ſed*, ἰαεὶρ, *aut*, ἰαὶρ: *quæ propius accedit ad hebræam dictionem, quæ ſignificat*, civitates. *Nam in hebræo hic eſt ſenſus*, Civitates iſtæ fuerunt ipſi Ephræm in medio civitatum Manaſſe. *Quare melius eſt*, τῷ ἐφραὶμ, *quam*, τὴν ἐφραὶμ, *quod in Compl.* (f) Aſeb.] ἀσήβ. *In aliis*, ἀσὴρ, *& vulgata* in tribu Aſer. (g) Earum.] *Ita omnes collati codices, & Compl. quamvis vulgata habeat* ejus. *In Compl. autem ſequitur.* ϗ ἰαβλαὰμ, ϗ αἱ θυγατέρες αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας δὼρ, καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας ἐνδὼρ, καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας θαναὰχ, καὶ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τοὺς κατοικοῦντας μαγεδδὼ, *&c.* Et Jablaam, & filiæ ejus, & ſuper habitantes Dor, & pagos ejus, & ſuper habitantes Endor, & pagos ejus, & ſuper habitantes Thanach, & pagos ejus, & habitantes Maggedo, *&c. Quæ reſpondent vulgatæ: eorumque nonnulla, quæ abſunt a noſtra, habentur etiam in aliis libris.* (h) Mapheta.] *In aliis*, ναφεθὰ, *in Compl.* νοφὲθ, *& vulgata* Nopheth: *quæ dictio hebræa poteſt etiam ſignificare climata, & regiones: ut ſignificetur urbes memoratas cum ſuis pagis, fuiſſe tres regiones.* (i) Et pagos ejus.] *Ita etiam Compl. A vulgata, & hebræo abſunt.* (k) Et poſtquam.] *Illud*, &, *abeſt a multis, & ab Interp. Orig.* (l) Exterminando.] ἐξολοθρεῦσαι. *Valde reſpondet hebræo. In aliis codicibus eſt*, ἐξολοθρεύσει, *& Interp. Orig.* exterminatione: *quæ etiam locutio ſcripturæ familiaris eſt.* (m) Succide tibiipſi.] ἐκκάθαρον. *Alii*, ἐκκαθάρισον: *Interp. Orig.* munda tibiipſi, & para locum in terra: expurga Pherezæos, & Raphaim. *Compl. non multo aliter*, ἐκκάθαρον σεαυτῷ ἐκεῖ ἐν τῇ γῇ τοῦ φερεζαίου, καὶ τοῦ ῥαφαΐμ. (n) Satisfacit.] ἀρέσκει. *Ita enim in aliquo alio libro. Ad marginem libri Vaticani adſcriptum eſt, quaſi emendandi cauſa.* ἀρκέσει, ſufficiet. *Et ita eſt in alio vetuſto. In nonnullis eſt*, ἀρκεῖ, ſufficit. *Et ita S. Auguſt. in locut. & Interp. Orig.* (o) Habitant in eo in Bethſan.] *S. Auguſt.* qui habitat in Baſan. *Interp. Orig.* qui habitat in meridie. *Alii libri habent*, κατοικοῦντι ἐν ἐμοὶ ἐν βαιθσὰν, habitanti in me in Bæthſan. *Compl.* ἐν τῇ γῇ ἐμὲκ ἐν βαιθσὰν, in terra Emic in Bæthſan. *Illud*, Emic, *eſt vox hebræa, quæ ſignificat, vallem. Quare vulgata habet*, terra campeſtri. (p) Et quando.] *A multis abeſt illud: & Interp. Orig.* ſi emundaveris ſylvam, erit tibi cum exterminaveris. *Compl.* καὶ ἔσται σοι ἡ ἔξοδος αὐτοῦ, ὅταν ἐξολοθρεύσῃς, & erit tibi exitus ejus, cum exterminaveris. (q) Quoniam.] *Vox hebræa, quæ ſignificat*, quoniam, *valet etiam*, quanquam: *& ita nunc videtur valere græcum*, ὅτι.

CAP. XVIII.

(a) PErvenerunt.] διῆλθοσαν. *Alii*, ἦλθον, venerunt. *In vulgata autem hæc omnia dicuntur à Joſue*, veniant: dividite. (b) Judas ſtatuet.] *Compl.* ἰούδας στήσεται ὅριον ἀπὸ λιβὸς αὐτοῖς, καὶ οἱ υἱοὶ ἰωσὴφ στήσονται ἐπὶ ὅριον αὐτῶν ἀπὸ βοῤῥᾶ. Judæ ſtabit terminus ab Africo eis: & filii Joſeph ſtabunt ſuper terminum ſuum ab Aquilone. (c) Ite.] *Compl.* διέλθατε, καὶ πορεύθητε τὴν γῆν, tranſite & ambulate terram. (d) Jeſum.] *Alii addunt*, εἰς σηλὼ, in Selo. *Compl. præterea.* εἰς τὴν παρεμβολὴν ἐν σηλώ. *Et vulgata*, in caſtra Silo. (e) Dominum.] *In Compl. ſequitur:* καὶ ἐμέρισεν ἐκεῖ ἰησοῦς τὴν γῆν τοῖς υἱοῖς ἰσραὴλ κατὰ μερισμοὺς αὐτῶν, & partitus eſt ibi Jeſus terram filiis Iſrael, ſecundum partitiones eorum. (f) Super dorſum Luza.] *Hæc abſunt à Compl. ſed non ab hebræo.* (g) Maatarob Orech.] *Alii*, ἀπὸ ἀταρὼθ ἐδδὰρ, ab Ataroth Eddar. *A Compl. ab eſt illud*, ἀπὸ, *ſicut etiam ab hebræo. Vulgata ſupplet præpoſitionem*, in Aſtaroth Addar. (h) In parte.] *In ceteris legitur*,

ἐπὶ

ἐπὶ μέρους τοῦ ὄρους, ὅ ἐστι, in parte montis, qui eſt. (i) Gænna.] *Alii*, γαιεννὸμ, *& vulgata*, Gehennon, id eſt, vallis Ennom. (k) Bethſamys.] *Alii*, σαμὲς, *aut* σημὲς, *vulgata*, En Semes, id eſt, fontem Solis. (l) Ad fines] *Hoc abeſt ab aliquo libro.* (m) Mare.] *In aliis.* βηθαγλά, Bethagla, *ut vulgata.* (n) Duodecim.] *Tot modis variant hæc locorum nomina, & ex uno fiunt duo, ac viciſſim ex duobus unum; ut mirandum non ſit ſi numerus non conſtet.*

CAP. XIX.

(a) FIliorum.] *Compl.* τῷ συμεὼν, τῇ φυλῇ υἱῶν συμεὼν, ipſi Symeon, tribui filiorum Symeon. (b) In circuitu.] *Eſt aliqua varietas & in aliis libris. Compl.* ϗ πᾶσαι αἱ ἐπαύλεις περικύκλῳ τῶν πόλεων τούτων, & omnes viculi per circuitum urbium iſtarum, *quemadmodum vulgata.* (c) Eſedec Gola, fines.] *In aliis*, ϗ ἔσται τὰ ὅρια τῆς κληρονομίας αὐτῶν ἕως σαρεὶδ. τὰ ὅρια. Et erunt fines hæreditatis eorum uſque Sarid. Fines, *&c. nec multo aliter Complut. De varietate, quæ tantum in nominibus propriis, nihil dicimus.* (d) Et Hiericho, & Bæthman.] *Complut.* ϗ ἰεδαλὰ ϗ βηθλεὲμ (*quomodo etiam habent alii libri*) πόλεις δώδεκα, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν, & Ledala, & Bethleem, civitates duodecim, & pagi earum. (e) Jordanes] *In Compl. additur*, πόλεις ἑκκαίδεκα ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν, civitates ſedecim, & pagi earum. (f) Raay.] *In aliis eſt*, ῥοώβ. πόλεις εἰκοσιδύο. Roob, civitates vigintiduæ. *Et Compl. addit*, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν, & pagi earum. (g) Tyrus.] *Alii*, ἀσηδεὶμ τύρος, καὶ ἀμμάθ. *A Compl. abeſt.* ἀσηδεὶμ, *quod tamen reſpondet vulgatæ.* (h) Theſſamys.] *Compl. & ex parte etiam alii*, βηθσαμὶς, πόλεις δέκα, καὶ ἐννέα, καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν, Bethſamis, civitates decem, & novem, & villæ earum. (i) Hæc eſt hæreditas.] *Hæc in Compl. habentur paulo poſt: hic autem*, καὶ ἐξῆλθεν τὸ ὅριον υἱῶν δὰν, & exiit terminus filiorum Dan. *Cetera autem uſque ad illud*, Et iverunt, *abſunt a Compl. ut a vulgata. Quæ tamen agnoſcuntur a S. Auguſt. q.* 22. *Eadem fere habentur* c. 1 *Jud.* (k) Lachis.] *Ceteri*, λεσὲμ; *& vulgata*, Leſem. (l) Laſendan.] *In Complut. additur*, κατὰ τὸ ὄνομα δὰν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ſecundum nomen Dan patris ſui. (m) Et Amorræus.] *Hæc uſque ad illud*, Et iverunt, *abſunt a Compl. ut a vulgata: quæ tamen agnoſcuntur a S. Aug. q.* 20. *& ab Origene. hom.* 24. (n) Et iverunt adire terram, ſecundum terminum ipſorum.] *Pro his in Compl.* καὶ συνετέλεσαν τοῦ κληροδοτῆσαι τὴν γῆν εἰς τὰ ὅρια αὐτῆς. Et conſummaverunt ſorte dividere terram in terminos ejus.

CAP. XX.

(a) QUoadusque conſtiterit coram Synagoga in judicium.] *Hæc abſunt a Compl. in qua, quemadmodũ & in aliis libris, ſequuntur iſta*, ϗ φεύξεται εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ στήσεται ἐπὶ τὴν θύραν τῆς πύλης τῆς πόλεως, καὶ λαλήσει ἐν τοῖς ὠσὶ τῶν πρεσβυτέρων τῆς πόλεως ἐκείνης τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ ἐπιστρέψουσιν αὐτὸν ἡ συναγωγὴ πρὸς αὐτοὺς, καὶ δώσουσιν αὐτῷ τόπον, καὶ κατοικήσει μετ' αὐτῶν. καὶ ὅτι διώξῃ ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ οὐ συγκλείσουσι τὸν φονεύσαντα ἐν χειρὶ αὐτοῦ. ὅτι οὐκ εἰδὼς ἐπάταξε τὸν πλησίον αὐτοῦ, ϗ οὐ μισῶν αὐτὸς αὐτὸν ἀπ' ἐχθὲς, ϗ τρίτης. ϗ κατοικήσει ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ἕως στῇ κατὰ πρόσωπον τῆς συναγωγῆς εἰς κρίσιν, ἕως ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας, ὃς ἔσται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις. τότε ἐπιστρέψει ὁ φονεύσας, καὶ εἰσελεύσεται εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ, καὶ πρὸς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ πρὸς πόλιν, ὅθεν ἔφυγεν ἐκεῖθεν. Et fugiet in unam civitatum harum: & ſtabit ad oſtium portæ civitatis: & loquetur in auribus ſeniorum civitatis illius verba ſua. Et colligent eum ſynagoga ad ſe: & dabunt ei locum: & habitabit cum eis. Et quando redimens ſanguinem perſequutus fuerit poſt eum; & non concludent homicidam in manu ejus: quoniam non ſciens percuſſit proximum ſuum, & non odio habens ipſe eum ab heſterna, & nudiuſtertiana. Et habitabit in civitate illa, donec ſteterit ad faciem ſynagogæ in judicio, donec moriatur ſacerdos magnus, qui erit in diebus illis. Tunc revertet homicida, & ingredietur in civitatem ſuam, & ad domum ſuam & ad civitatem, unde fugerat inde. *De his verbis ſic in commentariis græcis notatum eſt*, ταῦτα ἐν τοῖς ἑβδομήκοντα ἀπολείπει. hæc in lxx. ſunt omiſſa. (b) Dedit Boſor.] *Alii* ἱεριχὼ ἀπὸ ἀνατολῶν ἔδωκαν (al. ἔδωκεν) τὴν βοσὸρ, Hiericho ab oriente, dederunt (*al.* dedit) Boſor.

CAP. XXI.

(a) BAſan.] *Alii addunt*, κληρωτὶ, per ſortem. (b) Et de tribu filiorum Benjamin.] *Hæc abſunt a Complut. ut a vulgata.* (c) Et vocatæ ſunt filiis Aaron.] *Compl.* καὶ ἀπεκλήθησαν ἐν ὀνόματι. καὶ ἐγένοντο υἱοῖς, Et vocatæ ſunt in nomine. Et fuerunt filiis, *&c.* (d) Sors.] *Compl. addit*, πρῶτος, prima. (e) Suburbana autem.] *Ita etiam compl. Vulgata autem conjungit hæc cum antecedentibus, ut intelligatur filiis Aaron donatum eſſe Chebron cum ſuburbanis, ſicut etiam paulo poſt repetitur, ipſi autem Caleb jam antea donatum fuiſſe agrum, & villas.* (f) Tredecim.] *Alii*, πόλεις δεκατρεῖς ϗ περισπόρια αὐτῶν, civitates tredecim, & ſuburbana earum. (g) Filiis] *In aliis*, υἱῶν, filiorum, *quæ locutio eſt uſitatior.* (h) Sacerdotum.] *Alii*, ὁρίων, finium (i) Ei.] *Compl.* τὰ πρὸς αὐτῇ ἐν τῷ ὄρει ἐφραΐμ. quæ ad eam in monte Ephraim. (k) Et quæ ad eam, & ſegregati ei.] *Videntur eſſe duæ interpretationes. In aliis eſt*, ϗ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, & ſegregata, quæ ad eam, *Videntur autem ſuburbana ideo vocari poſſe ſegregata, quoniam ſepoſita ſunt ei, cui & civitas ipſa.* (l) Et Bæthoron, & ſegregata ei.] *In aliis*, ϗ τὴν καβσαεὶμ (*al.* καβσὲν,) ϗ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, ϗ βαιθορὼν (*al.* ϗ τὴν ἄνω βαιθωρὼν) ϗ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ, Et Cabſaim (*al.* Cabſem) & ſegregata, quæ ad eam, & Bæthoron (*al.* & ſuperiorem Bæthoron) & ſegregata, quæ ad eam (m) Levitis.] *Compl.* τοῖς συγγενέσιν τοῖς λευίταις, cognatis Levitis. (n) Tredecim.] *In Compl. additur*, ϗ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐταῖς, & ſegregata, quæ ad eas. (o) Zabulon.] *Alii*, υἱῶν ζαβουλὼν, τὴν ἰεκναὰμ, ϗ τὰ περισπόρια αὐτῆς, ϗ τὴν καρθὰ, ϗ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν δαμνὰ, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, καὶ τὴν δαλὼλ, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς. πόλεις τέσσαρες, filiorum Zabulon, Jecnaan, & ſuburbana ejus, & Cartha, & ſuburbana ejus, & Damna, & ſuburbana ejus, & Dalol, & ſuburbana ejus: civitates quatuor. *Nec multo aliter compl. & vulgata, quamvis hæc compendio utatur.* (p) Et trans Jordanem, qua contra Hiericho.] *A nonnullis abeſt illud*, τοῦ, *quod vertimus*, qua. *Et leguntur iſta verba in aliquot editionibus vulgatæ, licet non ſint in hebræo. In compl. autem eſt nihilo melius*, καὶ πόλεις τοῦ ἰορδάνου τὴν ἱεριχὼ, & civitates Jordanis ipſam Jericho. *Notandum etiam eſt in vulgata prius commemorari civitates Gad, quam Ruben; licet græco cum hebræo & chaldæo conveniat. Sed alibi de varietatibus vulgatæ.* (q) In deſerto: Miſo.] *Hæc abſunt a Compl. ut ab hebræo. In aliquo libro eſt*, ἐν τῇ ἐρήμῳ τῇ μισώρ, *& vulgata*, in ſolitudine Miſor. (r) Fines.] *In aliis additur*, αὐτῶν, eorum. (ſ) Civitas.] *Compl.* πόλεις, καὶ πόλεις, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῶν κύκλῳ τῶν πόλεων οὕτως πάσαις ταῖς πόλεσι ταύταις civitates, & civitates, & ſuburbana earum in circuitu civitatum: ſic omnibus civitatibus iſtis. (t) Et dederunt.] *Hæc uſque ad illud*, Et dedit Dominus, *abſunt a compl. ut a vulgata: quæ tamen manifeſto agnoſcuntur ab Origene hom.* 26. *& a S. Aug. in locutionibus, ubi de cultris petrinis.* (u) Dominus in manus.] *Apud S. Aug. q.* 21. Dominus eis: & manus eorum non decidit. Ex omnibus verbis bonis, *&c.*

CAP. XXII.

(a) MAndavit.] *In aliis eſt*, ἐνετειλάμην, mandavi. (b) Omnibus.] *Alii*, ἐν πάσαις, in omnibus. (c) Eis.] *Alii addunt*, λέγων, dicens. *Et S. Auguſt. in locut. notat hanc locutionem; quomodo, cum his verbis intentos feciſſet audire, quid benedicendo dixit Jeſus; ea tamen ſubjecerit ſcriptura, quæ magis eſſe narrantis, quam benedicentis apparet. In vulgata tamen ut in hebræo, quæ ſequuntur, dicuntur ex perſona Joſue uſque ad illud*: Et iverunt. (d) Inimicorum] *In aliis additur*, αὐτῶν, *& S. Aug.* inimicorum ſuorum. (e) Galaad.] *Alii.* γαλιλὼθ, Galiloth. *quod ſignificat confinia, vel tumulos, ut habet vulgata* (f) Videre.] *S. Aug. in locut.* Iſta locutio etiam in ſermone latino nota eſt. *Poſſet tamen etiam verti*, ad videndum, *vel*, viſu. (g) Dicentium.] *Ita idem S. Auguſt. & ſignificat*, eos qui dicerent. (h) A Domino.] *Compl.* ὑπὸ ὄπισθεν κυρίου, ab eundo poſt Dominum: *quod ſapit hebraiſmum.* (i) Et unus hic ipſe.] *Alii* καὶ οὗτος εἷς μόνος ἦν (*iſtud* ἦν, *abeſt à compl.*) μὴ μόνος οὗτος ἀπέθανεν ἐν τῇ ἑαυτοῦ ἁμαρτίᾳ. Et hic unus ſolus erat: non ſolus hic mortuus eſt in ſuo ipſius peccato (k) Salamin] *Abeſt a compl.* (l) Audiens.] *Alii*, ἀκούσαντες, *& S. Auguſt. in locut.* Audientes. (m) Placuit.] *hic in aliis additur*, ὁ λόγος, verbum. *A compl. autem abeſt quod ſequitur*, καὶ ἐλάλησαν πρὸς τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ.

CAP. XXIII.

(a) VObis.] *Eſt hebraiſmus, & accipiendum, ac ſi diceretur*, pro vobis. (b) Et exterminavi.] *Illud*, Et, *abeſt ab aliis: hebræus loco iſtius conjunctionis habet* quas. (c) Donec pereant.] *Pro his uſque ad illud*, & hæreditabitis, *in compl. ſunt tantum iſta*, καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου, & exterminabit eos a facie tua. (d) Noſcite] *Ita etiam Theodoretus q.* 18. *Alii*, γνώσει γινώσκετε cognitione cognoſcite. (e) Calcaneis.] πτέρναις. *Theodoretus*, πλευραῖς ὑμῶν, καὶ σκόλοπες ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ὑμῶν, in coſtis veſtris, & aculei in oculis veſtris. (f) Recurro.] *Diſputat de iſta locut. S. Auguſt. q.* 24. (g) Verbis.] *In Compl. & apud Theodoretum additur*, τῶν ἀγαθῶν, bonis. (h) Ad omnia pertinentia nobis.] πρὸς πάντα τὰ ἀνήκοντα ἡμῖν. *Compl. habet*, πρὸς ἡμᾶς πάντα τὰ ἀνήκοντα ἡμῖν. *Etiam Theodoretus habet*, πρὸς ἡμᾶς, *ſed non cetera. In aliquo libro eſt*, κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν πρὸς ὑμᾶς. πάντα ἥκει ὑμῖν. ἓν οὐ διαπεφώνηκεν ἐξ αὐτῶν, Dominus Deus veſter ad vos, omnia veniunt vobis: unum non diſſonuit ex eis. (i) Ad nos.] *Alii*, ἐφ' ἡμᾶς, ſuper nos, *itemque Theodoretus.* (k) Servieritis] λατρεύσητε. *Melius, quam quod in compl.* λατρεύσετε, ſervietis *Eſt enim hebraiſmus, ut intelligatur in hoc eos violaſſe mandatum, ſi iverint, & ſervierint Diis alienis.* (l) Eos.] *In aliis ſequitur*, καὶ ὀργισθήσεται θυμῷ κύριος ἐν ὑμῖν, καὶ ἀποστρέψει σε (*Compl.* καὶ ἀπολεῖσθε) τὸ τάχος ἀπὸ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς ἔδωκε κύριος ὑμῖν. Et iraſcetur furore Dominus in vos: & expellet te (& peribitis.) cito de terra iſta bona, quam Dedit Dominus vobis.

CAP. XXIV.

(a) IN Selo.] *Alii codices habent*, εἰς συχὲμ, in Sychem. *quomodo in vulgata, atque eadem varietas eſt paulo poſt, ubi ſcribitur Jeſum dediſſe populo legem, & judicium in Selo. Nam & ibi alii habent*, συχὲμ. *S. Aug. q.* 30: Sylo. (b) Et ſcribas eorum.] *In aliis eſt*, καὶ τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν, καὶ τοὺς δικαστὰς αὐτῶν, καὶ τοὺς γραμματεῖς αὐτῶν, καὶ ἔστησαν. Et principes eorum, & judices eorum, & ſcribas eorum, & ſteterunt. (c) Terram.] *Alii libri addunt*, χαναὰν, Chanaan. *Sed S. Auguſt. q.* 25. interpretatio quæ eſt in hebræo habet, Et induxi eum in terram Chanaan. Mirum eſt ergo, ſi lxx pro terra Chanaan omnem terram ponere voluerunt, niſi intuentes, *&c.* (d) Et facti ſunt.] *Pro his uſque ad illud*, & intraſtis, *habentur iſta in Compl.* καὶ ἀπέστειλα μωυσῆν, καὶ ἀαρὼν, καὶ ἐπάταξεν τὴν αἴγυπτον ἐν οἷς ἐποίησεν ἐν αὐτοῖς, καὶ μετὰ ταῦτα ἐξήγαγεν ὑμᾶς, καὶ ἐξήγαγεν τοὺς πατέρας ὑμῶν ἐξ αἰγύπτου. Miſique Moyſem, & Aaron; & percuſſit Ægyptum in iis quæ fecit in eis: & poſt hæc eduxit vos & eduxit patres veſtros de Ægypto. (e) Illos.] S. *Auguſt in locut. videtur legiſſe*, ſuper illos. (f) Et tradidit eos.] *Hæc non ſunt in Compl. quemadmodum neque in vulgata.* (g) Veſpas.] *Sic S. Auguſt. q.* 27. *quod græce*, σφηκίαν, *quaſi examen veſparum.* (h) Emiſit.] *In aliquot libris eſt*, ἐξέβαλεν, *& S. Auguſt. ibid* ejecit. (i) Duodecim.] *In aliis*, δύο, duos, *& ſic vulgata.* (k) Quia ſanctus eſt.] *Abſunt hæc a Compl. ut a vulgata: Codices, & Theodoretus, q.* 18. *habent* (l) Aegypto.] *In compl. additur*, ἐξ οἴκου δουλείας, καὶ ὅσα ἐποίησεν ἡμῖν, τὰ σημεῖα τὰ μεγάλα ταῦτα, e domo ſervitutis, & quæcunque fecit nobis, ſigna magna hæc. (m) Domino.] *In aliis codicibus & apud Theodoretum, eſt*, τὸν κύριον, Dominum. (n) Legum.] *Alii*, νόμου, *& S. Auguſt. q.* 30. legis. (o) In vobis.] *Alii non habent*, ἐν. *& S. Cypr. l.* 2. *teſtim. & S. Auguſt. ibid.* vobis: *eadem varietas eſt paulo poſt.* (p) Ei.] *Abeſt illud*, αὐτῷ, *ab aliis, & à Theodoreto q.* 19, *& à S. Aug. & S. Cypr. ibid.* (q) Quodcunque.] ὅ, τι. *In aliis eſt*, ὅσα, *& S. Cypr.* quanta. *S. Aug.* quæcunque. *Theodoretus*,

doretus, ἃ, quæ. (r) Meo.] *Alii*, ὑμῶν, *& S. Aug.* veſtro. (ſ) Et iverunt unuſquiſque.] *In aliis eſt tantum*, ἕκαστον, unumquemque. *Et in Compl. ſtatim ſequuntur, quæ de morte Jeſu.* Et factum eſt poſt illa, *&c. Et quæ hic interjiciuntur, in Compl. ponuntur paulo poſt, eo nimirum loco ubi habet vulgata. Sed Origenes.hom. 1. in Jud. hoc eodem loco, quo noſtra, videtur habere.* (t) Centum.] *Compl.* υἱὸς ἑκατὸν, filius centum. (u) Thamnaſachar.] *In aliis codicibus eſt*, ἐν θαμναςαχὰρ (*al.* θαμναθσαχὰρ) ἐν τῷ ὄρει ἐφραὶμ ἀπὸ τοῦ βοῤῥᾶ τοῦ ὄρους γαάς. In Thamnaſachar (*al.* Thamnathſachar) in monte Ephræm ab Aquilone montis Gaas. *In libro quidem Judicum c. 2. legitur*, θαμναθαρὲς, *&* τοῦ ὄρους γαάλ. (x) Ibi poſuerunt:] *Hinc uſque ad illud*, Et oſſa, *abſunt a Compl. Quod quidem de cultellis petrinis dicitur; hoc etiam loco videtur agnoſci a S. Auguſt. q. 30.* (y) In die illa.] *Hinc uſque in finem abſunt a Compl. ut a vulgata. Agnoſcuntur tamen magnam partem a Theodoreto ibidem, & a S. Auguſt. in præfatione quæſtionum in librum Judicum.*

JUDICES.

CAP. I.

(a) PEr Dominũm.] *Alii*, ἐν κυρίῳ, *& S. Auguſt. in locut.* in Domino, *quamvis q. 2. habeat*, Dominum. (b) Chananæos.] *Alij*, τὸν χαναναῖον, ἀφηγούμενος τοῦ πολεμῆσαι ἐν αὐτοῖς. *Compl. autem*, ἐν αὐτῷ. *S. Auguſt. ibid.* Quis aſcendet nobiſcum ad Chananæum dux ad bellandum eum? (c) Inſtruamus exercitum.] παραταξώμεθα πρὸς τοὺς χαναναίους. *In aliis eſt*, πολεμήσωμεν, (*Compl.* πολεμήσομεν) ἐν τῷ χαναναίῳ. *Et S. Auguſt. in locut.* Et bellemus in Chananæo: *quamvis q. 2. habeat*, in Chananæos. (d) Eorum.] *Ita etiam vulgata, & hebræus. Alii, & Compl.* αὐτοῦ, ejus. (e) Aſſecuti ſunt.] κατέλαβον. *Alii*, εὗρον, invenerunt. (f) Hieruſalem.] *Compl.* ἐπολέμησαν υἱοὶ ἰούδα ἐν ἱερουσαλὴμ, pugnaverunt filii Juda contra Hieruſalem. (g) Sepher.] *Hæc dictio abeſt à compl. quemadmodum etiam nulla ſit ipſius mentio Joſ. 15. aut aliis locis, ubi iſta civitas commemoratur. Eſt tamen in pleriſque codicibus: & videri poteſt ex loco qui paulo poſt ſequitur, huc irrepſiſſe. S. Auguſt. q. 3.* Cariatharbe, vel Sepher. (h) Civitas literarum.] *Eſt interpretatio proxime præcedentis dictionis. Quare vulgata*, Cariat Sepher, id eſt, civitas literarum. *Apud S. Auguſt. ibid. eſt tantum*, Nomen autem Dabir, quod erat ante civitas literarum. (i) Aſcha.] *Compl.* ἀσχάν. *S. Auguſt. ibid* Axam *ut vulgata. Sed multæ ſemper in his nominibus varietates etiam ejuſdem libri.* (k) Fratris.] *Reſpondet hebræo, ſicut dictum eſt Joſ. 15. Compl. habet*; ἀδελφὸς, frater. (l) In ingreſſu.] ἐν τῇ εἰσόδῳ αὐτῆς. *Alii*, ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτήν, *eodem ſenſu, id eſt*, dum illa ingrederetur iter. *S. Auguſt. q. 4. habuit*, cum ingrederetur ipſe: *& confert hunc locum cum loco Joſ. 15 ubi legit*, cum ingrederetur ipſa, *licet ibi quidem ſit*, ἐκπορεύεσθαι. (m) Incitavit.] ἐπέσειεν. *Propius ad hebræum, quam* ἔπεισεν, *quod habet Complut. & S. Auguſt.* monuit, *ut vulgata.* AA. LL. habent, ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτήν, καὶ ἐπέσειεν. Cum ingrederetur ipſa, & incitavit. (n) Et murmuravit.] *Alii*, καὶ ἐγόγγυσεν ἐπάνω τοῦ ὑποζυγίου, καὶ ἔκραζεν ἀπὸ τοῦ ὑποζυγίου. *Compl. hanc ſecundam partem totam omittit. S. Aug. hæc tantum refert*, clamans de ſubjugali. (o) Redemptionem aquæ.] *Theodoretus*, Symm. *eſt interpretatus*, ἀρδείαν ὕδατος, irrigationem aquæ. *Et pro* ταπεινῶν, humilium, *ipſe dixit*, πεδινῶν, campeſtrium. (p) Affinis.] γαμβροῦ: *& ſic infra c. 4. Compl. hic*, πενθεροῦ, ſoceri. *Alii libri & Theodoretus q. 3.* καὶ υἱοὶ ἰωβὰβ τοῦ κιναίου (*al.* ἰωβὰθ) πενθεροῦ μωυσῆ, & filii Jobab Cinæi ſoceri Moyſi. *Atque addit Theodoretus*, Et jam dixi Jobab fuiſſe filium Jothor. Eum autem vocavit πενθερὸν, tanquam uxoris fratrem. Nam & multi nunc eos qui tales ſunt, vocant, πενθερίδας. *Vulgata*, Cinæi cognati Moyſi. (q) Quod eſt in Auſtro Juda.] *Compl.* εἰς τὴν ἔρημον ἰούδα τὴν οὖσαν ἐν τῷ νότῳ ἐπὶ καταβάσεως ἀράδ, in deſertum Juda, quod eſt in Auſtro ſuper deſcenſum Arad. *Et ſic hebræus; niſi quod non habet*, ſuper deſcenſum. (r) Et habitaverunt.] *Alii*, καὶ ἐπορεύθησαν, καὶ κατῴκησαν, & iverunt, & habitaverunt. (ſ) Et exterminaverunt eos.] *In aliis eſt*, καὶ ἀνεθεμάτισαν αὐτήν, καὶ ἐξωλόθρευσαν αὐτήν. Et anathemarunt eam, & exterminarunt eam: *ac videntur duæ interpretationes. Quare in verbis proxime ſequentibus, ubi noſtra habet*, anathema, *alii habent*, ἐξολόθρευσις, exterminatio. (t) Et non hæreditavit.] *Alii*, καὶ ἐκληρονόμησεν ἰούδας τὴν γάζαν, καὶ τὸ ὅριον αὐτῆς, & hæreditavit Judas Gazam, & terminum ejus: *& ſic deinceps. Sed S. Aug. q. 5.* Et hæreditavit Judas Gazam, & finem ejus, & Aſcalonem & finem ejus, & Accaron, & finem ejus, *&c.* (u) Exterminare.] *Alii*, κληρονομῆσαι. *Et Theodoretus. q. 5. (nec multo aliter comp.)* οὐκ ἠδύνατο κληρονομῆσαι: *& S. Auguſt. ibid.* non potuit hæreditare. (x) Rechab obſtitit eis.] *Ita S. Auguſt quod græce eſt*, διεστείλατο. *Theodoretus putat, Rhechab virum pium, diſtincte & aperte comminatum eſſe eis, ut vallem fugerent. In aliis libris additur* καὶ ἅρματα σιδηρᾶ αὐτοῖς. *Et S. Aug. paulo aliter*, & currus erant ei ferrei. *Ac videntur duæ interpretationes. Nam dictio hebræa, unde ducitur* ῥηχάβ, *ſignificat currus.* (y) Enac.] *In aliis, ſed non in compl. ſequitur*, καὶ ἐξῆρεν ἐκεῖθεν τοὺς τρεῖς υἱοὺς ἐνάκ: *& apud S. Auguſt. q. 6.* & abſtulit inde tres filios Enac. (z) Hæreditaverunt.] *Ita etiam S. Aug. q. 7. Alii*, ἐξῆραν, abſtulerunt. (aa) Exploraverunt.] *Pro his in aliis eſt*, οἶκος ἰσραὴλ, domus Iſrael. (bb) Et ecce vir egrediebatur.] *Alii*, ἄνδρα ἐκπορευόμενον, virum egredientem. (cc) Abſtulit.] *Ita hebræus. In aliis*, ἐκληρονόμησεν μανασσῆς, *& apud S. Auguſt. q. 8.* Et non hæreditavit Manaſſes: *ubi etiam diſputat, quid ſit quod ſequitur*, quæ eſt Scytharum civitas: *quod abeſt a Compl. ut a vulgata.* (dd) Fecit.] *Alij*, ἔθετο, *& S. Aug. q. 10.* poſuit. (ee) Et factus eſt ei in tributum.] *Hæc abſunt a Compl. ut a vulgata.* (ff) Et factus eſt ei in tributum, & habitantes Dor.] *Hæc in Compl. non ſunt, neque in vulgata.* (gg) Nephthali.] *In Compl. eſt*, ἰσραὴλ, Iſrael. *Ab hebræo abeſt utrumque.* (hh) Bætheneth.] *Ita fere etiam Compl. In aliquo libro eſt*, βεθανὰχ, *& in hebræo eſt eadem dictio quæ paulo ante verſa eſt*, Bæthanach. (ii) Non permiſerunt eum.] *Compl.* οὐκ ἀφῆκεν αὐτὸν, *alii propius hebræo*, αὐτοὺς, *& S. Auguſt. q. 11.* non permiſit eos. (kk) Teſtaceo.] *Alii*, τοῦ μυρσινῶνος. *Compl.* τῷ ἄρες. *Vulgata*: In monte Ares, quod interpretatur, teſtatio. (ll) In quo urſi, & in quo vulpes.] *Sunt hæc in Compl. ſed non, quæ ſequuntur*, in Myrſinoni, & in Thelabin. *In vulgata eſt*, in Haylon, & Salabin. (mm) eis.] *Alii*, αὐτῷ. *In Compl. & hebræo neutrum eſt.*

CAP. II.

(a) CLauthmona.] *Retinuimus nomen græcum, imitati S. Aug. q. 12. qui tamen addit*, montem: *nec refert ea quæ ſequuntur*, & ſuper Bæthel, & ſuper domum Iſrael, *quæ etiam abſunt a Compl. & a vulgata: habentur tamen apud Theodoretum q. 6. in codicibus manuſcriptis.* (b) Quoniam hæc feciſtis.] ὅτι ταῦτα ἐποιήσατε. *Sic habet etiam Theodoretus, & ita videtur interpungere. Propius tamen accederet ad hebræum, & vulgatam, ſi ita verteretur*, Cur hæc feciſtis? *In aliquo libro, pro*, ὅτι, *eſt* ὅτε, quando, *in Compl.* οὔτε, neque. (c) Non auferam.] *Ita hebræus. In aliis codicibus, & apud Theodoretum, & in Compl. eſt.* οὐ προσθήσω μετοικίσαι τὸν λαὸν, ὃν εἶπα τοῦ ἐξᾶραι. *Et in nonnullis quidem ſequitur*, οὐ μὴ ἐξάρω αὐτοὺς ἐκ προσώπου ὑμῶν, *& apud S. Aug. q. 13.* non adjiciam tranſmigrare populum, quem dixi ejicere: non auferam eos a facie veſtra. *Theodoretus autem, & Compl. habent tantum*, ἐξῶσαι αὐτὸν (*aut*, αὐτοὺς) ἀπὸ (*aut*, ἐκ) προσώπου ὑμῶν. (d) Clauthmones.] *Theodoretus videtur habuiſſe, ut Compl.* κλαυθμῶν. *Vox hebræa ſignificat*, flentium. (e) Et venit vir.] *Alii libri, & Theodoretus*, καὶ ἀπῆλθον οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ ἕκαστος εἰς τὸν τόπον (*al.* οἶκον) αὐτοῦ, καὶ ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, & abjerunt filii Iſrael, unuſquiſque in locum (*al.* domum) ſuum, & unuſquiſque in hæreditatem ſuam. *S. Aug. q. 14.* Et abjerunt filii Iſrael unuſquiſque in domum ſuam. *In hebræo eſt, &* abjerunt filii Iſrael, vir ad hæreditatem ſuam. *Ex quo colligi poteſt, quid ſit ex alia interpretatione admiſtum.* (f) Cum Jeſu.] *Ita apparet legiſſe S. Aug. q. 17. Alii libri, & Theodoretus*, μετὰ ἰησοῦν, poſt Jeſum. *Apud Origenem, hom. 1. videtur agnoſci utraque lectio: ita enim inquit Interpres.* Seniores, qui vel cum Jeſu, vel poſt Jeſum fuerunt. (g) Quæcunque fecit in Iſrael.] *Alii, & Theodoretus*, ὃ ἐποίησε τῷ ἰσραὴλ, quod fecit Iſraeli: *quod etiam repetitur paulo poſt.* (h) Aſtartibus.] *Ita S. Auguſt. q. 16. ubi hunc locum diligenter tractat.* (i) Manus.] *Alij* χειρὶ, manu: *& ſic S. Auguſt. in locut.* (k) Ibant.] ἐπορεύοντο. *Compl.* ἐπόρνευον, fornicabantur. *Sed illud* ἐπορεύοντο, reſpondet hebræo. (l) Et quia ſuſcitabat.] καὶ ὅτι ἤγειρε. *Plerique codices ac Theodoretus, habent*, ὅτε, *& S. Aug. in locut.* Et cum ſuſcitavit. (m) Reverterunt.] καὶ ἀπέστρεψαν, καὶ πάλιν διέφθειραν. *Alii & Theodoretus*, καὶ ἀπέστρεφον, καὶ πάλιν διέφθειρον, *al.* διέφθειραν. *S. Auguſt. in locut.* Et factum eſt, cum moreretur judex, & revertebantur, & iterum corrumpebant. (m) Pro iis quanta.] ἀνθ᾽ ὧν ὅτι. *S. Auguſt. in locut. & q. 17.* Propter quod tanta. (n) Et dimiſit ad tentandum.] *Sic S. Auguſt. q. 17 licet compl. alio modo interpungant, & interpretentur.* (o) Dimittet.] ἀφήσει. *Alii*, ἀφῆκε, *& S. Aug.* Et dimiſit Dominus.

CAP. III.

(a) DOminus.] *Sic omnes præter Theodoretum q. 7. & Compl. qui habet*, ἰησοῦς, Jeſus. (b) Ut tentaret.] *Theodoretus.* Illud quidem, πειρᾶσαι, Symm. interpretatus eſt, ἀσκῆσαι, exercere. (c) Bella.] *Sic etiam Theodoretus. Alij*, πάντας τοὺς πολέμους, *& S. Aug.* omnia bella. (d) Tantum.] *Abeſt iſta dictio à S. Aug.* (e) Illas.] αὐτά. *Putat enim S. Auguſt. intelligi*, τὰ ἔθνη, gentes. *Alii tamen vertunt*, qui ante ipſos non cognoverunt ea. (f) Laboemath.] *Et ſignificat*, ad introitum Emath, *ut habet vulgata. S. Aug.* aut montem Hermon uſque ad Cabemath. (g) Lucis.] τοῖς ἄλσεσι. *ubi vulgata Aſteroth.* (h) Fluminum.] *Reſpondet hebræo. Alii, & Compl.* μεσοποταμίας, Meſopotamiæ, *ut vulgata.* (i) Fratris Chaleb.] *Ita collati codices; quamvis poſtea habeant*, τὸν νεώτερον αὐτοῦ, *& Compl.* ὁ νεώτερος αὐτοῦ. *Theodoretus q. 8. habuit*, ἀδελφὸν, fratrem: *& de hac re diſputat. Et S. Auguſt. q. 18.* fratrem Chaleb minorem ipſius. *Adjungit autem iſta*, & exaudivit eos: *quæ etiam ſunt in aliquo libro græco*, καὶ εἰσήκουσεν αὐτῶν. (k) Adverſus Cuſarſathæm.] *Hæc abſunt a Compl. ut a vulgata: ſicut etiam paulo poſt illud*, fluminum: *quod abeſt etiam ab aliis libris.* (l) Ad ſe.] *Ita etiam hebræus. Compl.* πρὸς αὐτοὺς, contra eos. *alii*, πρὸς αὐτὸν, ad eum, *vulgata*, & copulavit ei. (m) Filium.] υἱόν. *Compl.* υἱοῦ, filij, *quæ varietas ſæpe obſervari poteſt.* (n) Habentem duo ora.] δίστομον, *& reſpondet hebræo. Alii vertunt*, ancipitem, *ut vulgata.* (o) Urbanus.] ἀστεῖος: *ac fortaſſe ſignificat*, pinguem, *ut dictio hebraica. Tales enim fere eſſe ſolent urbanis deliciis innutriti. Attamen S. Auguſt. & q. 21. & in locut. habuit*, exilis: *& utrobique rem conſiderat.* (p) Quæ cum Galgal.] *Eſt hebraiſmus, pro* in Galgal. *Et multi putant ſignificari lapidicinas, quæ eſſent in Galgal. Sed Theodoretus quæſt. 8. habet*, καὶ ἐγλὼμ ἀπέστρεψεν ἀπὸ τῶν εἰδώλων ἐν γαλγάλοις, Et Aeglon reverſus eſt ab Idolis in Galgalis. (q) Flammam.] *Theodoretus*, φλόγα, autem nominavit ferrum ipſius gladii. (r) Et concluſit adeps ſuper flammam.] S. *Auguſt. q. 21. & in locut. videtur habuiſſe*, & concluſerunt adipes vulnus. *Theodoretus autem*, καὶ ἐπέκλεισε τὸ στέαρ τῇ παραξιφίδι, & defluxit adeps ſuper capulum. *Idem enim notat*, παραξιφίδα, *valere idem, quod* τὴν λαβήν. (ſ) Veſtibulum.] *Alii*, εἰς τὴν προστάδα, ad veſtibulum. *S. Auguſt. q. 22.* exiit ad fores, *ubi etiam pro* ὑπερῴου, *habet*, domus ſuperioris: *licet nos more aliorum dixerimus, cœnaculum.* (t) Evacuat pedes ſuos in conclavi æſtivo.] *Satis prope ad hebræum. In aliis eſt*, μήποτε πρὸς δίφρους κάθηται ἐν τῇ ἀποχωρήσει τοῦ κοιτῶνος; numquid forte

in ſedibus ſedet in receſſu cubilis? (u) Permiſit.] *Alii*, ἀφῆκαν, permiſerunt. (x) Omnem pinguem.] *Ita hebræus: alii*, πάντας τοὺς μαχητὰς, omnes bellatores. (y) Confuſa eſt.] ἐνετράπη. *Sic etiam Compl. In aliquibus eſt*, ἐταπεινώθη, humiliata eſt. (z) Vomere.] ἐν τῷ ἀροτρόποδι τῶν βοῶν. *Interp. Orig. hom. 4.* in ſtiva vel pede aratri. *In aliis*, ἐν τῷ ἀρότρῳ τῶν βοῶν ἐκτὸς μόσχων, in aratro boum, præter vitulos. *S. Aug. q. 25.* præter vitulos boum. *Et hæc notat*, Non autem habet interpretatio ex hebræo, præter vitulos boum, ſicut iſta, quæ ſecundum LXX eſt, ſicut habet illa ex hebræo, vomere occiſos ſexcentos viros, quod iſta non habet. *Chaldæus habet*, ſtimulo boum.

CAP. IV.

(a) AD judicium.] εἰς κρίσιν, *ſic hebræus. Alii*, τοῦ κρίνεσθαι *& Interp. Orig. hom. 5.* ut judicarentur. (b) Decem millia.] *Interp. Orig.* duodecim millia. *Sed eſt perſpicuum erratum.* (c) Super Siſara.] ἐπὶ τὸν σισάρα. *A Compl. abeſt illud*, ἐπὶ, *quemadmodum & a vulgata.* (d) Quoniam neſcio diem, in qua proſperat Dominus angelum mecum.] *Ita S. Aug. q. 26. & in locut. ubi addit*, utrum proſperat actus angeli ejus, qui mecum eſt, an proſpera mihi facit per angelum? *Interp. Origenis* quia neſcio diem, in qua mittet Dominus angelum ſuum mecum. *S. Ambroſ. in lib. de Viduis*, quia non novi diem, in qua dirigit Dominus angelum ſuum mecum. *Quæ tamen abſunt a Compl. ut a vulgata.* (e) Primatus.] *Sic Interp. Orig. quod græce*, προτέρημα, *& alii interpretantur*, victoriam. (f) Conclamavit.] *Sic hebræus, quaſi*, clamando convocavit. *In aliis libris eſt*, καὶ παρήγγειλε βαρὰκ τῷ ζαβουλὼν καὶ τῷ νεφθαλὶ εἰς κάδης, & annunciavit Barac ipſi Zabulon, & ipſi Nepthali in Cedes. (g) Chaber.] *Melius & propius etiam vulgatæ, quam quod in aliis legitur*, καὶ οἱ πλησίον τῆς κιναίας ἐχωρίσθησαν, & propinqui ipſius Cinæi ſeceſſerant. (h) Rapacium.] πλεονεκτούντων. *Alii*, ἀναπαυομένων, quieſcentium. *Vulgata*, Sennim. *Chaldæus*, lacuum. (i) Quoniam Dominus.] *Compl.* οὐκ ἰδοὺ κύριος, nonne ecce Dominus. (k) Ariſoth.] *Alii*, δρυμοῦ, Sylvam. (l) Sodalis.] ἑταίρου. *Hæc dictio non eſt in aliis exempl. neque apud Joannem Damaſcenum, in collectaneis locorum communium,* (m) Et circunvolvit eum indumento.] *In aliis eſt*, καὶ συνεκάλυψεν αὐτὸν ἐν τῇ δέῤῥει αὐτῆς. *Et S. Aug. in locut.* Et cooperuit eum in pelle ſua: *Vulgata*, pallio. (n) Non eſt.] *Ita etiam Compl. & reſpondet vulgatæ: nec plura refert S. Damaſcenus in collectaneis hunc locum citans. In aliis ſequitur*, καὶ συνεκάλυψεν αὐτὸν ἐπὶ τῇ δέῤῥει αὐτῆς, & cooperuit eum in pelle ſua. (o) In occulto.] *Alii*, ἡσυχῆ. καὶ ἐνέκρουσε τὸν πάσσαλον ἐν τῇ γνάθῳ αὐτοῦ, καὶ διήλασεν ἐν τῇ γῇ. Tacite: & adegit paxillum in malas ejus: & impulit in terram. *Interp. Orig. hanc rem narrans*, poſt hæc palum malleo adactum per ejus malas, vel maxillas, defixit. *Noſtra tamen magna ex parte propior hebræo: quemadmodum etiam in ſequentibus*, & ipſe ſoporatus obtenebratus eſt, & periit. *Nam alii*, καὶ αὐτὸς ἀπεσκάρισεν (*Compl. addit.* ἀναμέσον τῶν ποδῶν αὐτῆς) καὶ ἐξέψυξεν, καὶ ἀπέθανε, & ipſe palpitavit (inter pedes ejus) & expiravit, & periit. (p) Fugavit.] ἐτρόπωσεν. *In aliis*, ἐταπείνωσεν, humiliavit.

CAP. V.

(a) CEcinerunt.] *Alii*, ᾖσε, cecinit, *& paulo poſt, pro*, λέγοντες, dicentes, *habent*, καὶ εἶπεν, & dixit. (b) Revelata.] *Alii*, ἐν τῷ ἄρξασθαι ἀρχηγοὺς ἐν ἰσραὴλ ἐν προαιρέσει λαοῦ, εὐλογεῖτε κύριον: *& Interp. Orig. hom. 6.* In incipiendo principes in Iſrael in voluntatibus populi, benedicite Dominum. *Sanctes ad verbum ex hebræo*, in ulciſcendo ultiones Iſrael, in offerendo ſe ſpontaneum populus, benedicite Domino. (c) Canam ego quidem Domino, ego quidem.] *Illud*, εἰμὶ, *quod nos vertimus*, quidem, *abeſt ab aliis: nec repetitur*, ἐγώ: *quæ tamen repetitio eſt in hebræo.* (d) In Seir, dum promoveres tu.] ἐν σηεὶρ ἐν τῷ ἀπαίρειν. *Alii*, ἐκ σηεὶρ ἐν τῷ ἐπαίρειν σε, e Seir, in elevando te. (e) Et cœlum ſtillavit rores.] *Alii*, καὶ ὁ (*Compl.* καί γε) οὐρανὸς ἐταράχθη. & ipſum cœlum turbatum eſt: *hebræus*, Etiam cœli diſtillaverunt. (f) Heloi.] *Abeſt à Compl. ut à vulgata.* (g) Diverticula.] ἀτραποὺς. *Compl.* τρίβους, ſemitas. (h) Potentes.] δυνατοί. *Theodoretus. q. 11.* οἱ κρατοῦντες, *quod idem valet. Alii*, οἱ κατοικοῦντες, habitantes: *& ita S. Aug. q. 29. Vulgata*, ceſſarunt fortes. (i) Quoadusque.] *Melius quam quod in Compl.* ὅτι, quoniam. (k) Elegerunt.] *Alii, & Theodoretus*, ἡρέτισαν θεοὺς κενοὺς, elegerunt Deos vanos. *Compl. tamen habet* καινοὺς, novos. *Apud eoſdem (non autem in Compl.) ſequitur*, ὡς ἄρτον κρίθινον. *Et S. Aug. q. 30.* elegerunt, ut panem ordeaceum, Deos novos. (l) Clypeus ſi apparuerit.] *In aliis legitur*, σκέπη νεανίδων σειρομαστῶν ἐὰν ὀφθῇ καὶ σειρομάστης ἐν τεσσαράκοντα, tegmen novellarum ſiromaſtarum ſi conſpectum fuerit, & ſiromaſtes in quadraginta, *&c. Deterius etiam Compl. pro* ἐὰν ὀφθῇ, *habet*, ἀνώφθη, apparuit, *& pro*, σειρομάστης ἐν, σειρομάστησεν, ſiromaſtis pugnavit. *Hujuſmodi tamen dictionem videtur habuiſſe Theodoretus. Ita enim inquit*, ἐὰν ἴδω, φησὶ, σειρομαστῶν μ. χιλιάδας, ἡ καρδία μου ἐπὶ τὰ διατεταγμένα τῷ ἰσραήλ. Si videro Syromaſtarum quadraginta millia; Cor meum eſt ad ea, quæ diſpoſita & parata ſunt Iſrael: *hoc autem interpretatur auxilium divinum.* (m) Qui ſponte agitis.] οἱ ἑκουσιαζόμενοι. *Reſpondet magis hebræo quam quod in aliis & apud Theodoretum*, οἱ δυνάσται, *& Interp. Origenis*, potentes populi. (n) Super aſinam fœmellam meridie.] ἐπὶ ὄνου θηλείας μεσημβρίας, *& poſſet etiam fortaſſe verti*, ſuper aſinam teneram meridiei, *id eſt meridianam, ac nitentem. In aliquo manuſcripto ſequitur*, καὶ λαμπρῶν, & nitentia. *In aliis*, ἐπὶ ὑποζυγίων μεσημβρίας καὶ λαμπηνῶν. Super ſubjugalia meridiei, & lecticas. *Compl. pro*, καὶ λαμπηνῶν, *habet*, ἐπιλαμπηνῶν: *& fortaſſe ſunt duæ dictiones*, ἐπὶ λαμπηνῶν. *Int. Orig.* Qui aſcenditis ſuper jumenta, ſuper vehicula ſedentes, & ſuper aſinas refulgentes, *ubi apparet quædam variarum interpretationum admiſtio: Theodoretus refert tantum hæc*, ἐπιβεβηκότες ἐπὶ ὑποζύγια. (o) Super tribunal.] ἐπὶ κριτηρίου. (p) Super vias conceſſorum.] ἐπὶ ὁδοὺς συνέδρων. *Hæc abſunt à Compl. & fortaſſe admiſta ſunt ex alia interpretatione.* (q) Narrate a voce agitantium.] διηγεῖσθε ἀπὸ φωνῆς ἀνακρουομένων. *Et videtur ſignificari*, a ſtrepitu agitantium, & jaculantium ſagittas. *Nam ita multi reddunt ex hebræo. In aliis tamen, & apud Theodoretum eſt*, φθέγξασθε φωνὴν ἀνακρουομένων ἀναμέσον εὐφραινομένων, loquimini vocem agitantium in medio lætantium: *Interp. Orig. hunc locum ſignificans*, & in medio lætantium laudate Deum. (r) Juſtitias. Domine juſtitias auge in Iſrael.] *Alii*, δικαιοσύνην κυρίῳ (*& huc uſque etiam Theodoretus*) δικαιοσύνας ἐνίσχυσον ἐν τῷ ἰσραήλ. Juſtitiam Domino: juſtitias conforta in Iſrael. *Compl. pro*, δικαιοσύνας ἐνίσχυσον, *habet*, δίκαιοι ἐνίσχυσαν. *Et interp. Orig.* Ibi dabunt juſtitias Domino: juſti confortati ſunt in Iſrael. (ſ) Expergiſcere.] *Hoc loco Interp. Orig. videtur habuiſſe*. & ſuſcita dena millia populi. (t) Tunc deſcendit reſiduum fortibus: populus Domini deſcendit ei in potentibus ex me.] *Pro his, quorum multa veſtigia ſunt in hebræo, & vulgata (& Chaldæus habet*: tunc deſcendit unus ex exercitu Iſrael, *&c.) in aliis legitur*, τότε ἐμεγαλύνθη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ. κύριε ταπείνωσόν μοι τοὺς ἰσχυροτέρους μου. Tunc magnificata eſt fortitudo ejus: Domine humilia mihi fortiores me: *quæ poſterior pars habetur etiam apud Interp. Orig.* (u) Ephræm eradicavit eos in Amalec, poſt te Benjamin.] *Pro his, quæ ſatis reſpondent hebræo, & vulgatæ, in aliis eſt*, λαὸς ἐφραὶμ ἐτιμωρήσαντο αὐτοὺς ἐν κοιλάδι ἀδελφός σου βενιαμὶν, populus Ephraim ulti ſunt eos in valle, frater tuus Benjamin. (x) In me Machir.] ἐν ἐμοὶ μαχίρ. *Alii*, de me Machir. *Vulgata*, de Machir. (y) Trahentes in virga narrationis ſcribæ.] *Alii*, ἐξ ἐμοῦ μαχὶρ ἐνισχύοντες ἐν σκήπτρῳ διηγήσεως γραμματέως, potentes in ſceptro narrationis ſcribæ. *A Compl. abeſt illud* διηγήσεως. *Quod autem in noſtra eſt*, ἕλκοντες, trahentes, *valde reſpondet hebræo.* (z) Et Barac, ſic Barac in vallibus miſit in pedibus ſuis.] *Complutenſis & magna ex parte alii*, καὶ ἰσσάχαρ, οὕτω βαρὰκ ἐν τῇ κοιλάδι ἐξαπέστειλεν πεζοὺς αὐτοῦ. Et Iſſachar, ſic (*& valet, ut etiam in hebræo*, ſicut) Barac, in vallem miſit pedites ſuos. *Hebræus tamen habet*, in pedibus ſuis, *ut intelligatur, Barac pedibus ſuis, id eſt, ſponte ac fidenter, miſiſſe ſe in vallem: quod ſignificat vulgata.* (aa) In portionibus Ruben magni penetrantes corde.] εἰς τὰς μερίδας ῥουβὴν μεγάλοι ἐξικνούμενοι καρδίαν. *Sic fere hebræus. Compl.* ἐν διαιρέσεσιν ῥουβὴν μεγάλοι ἀκριβασμοὶ καρδίας, in diviſionibus Ruben magnæ perſcrutationes cordis: *quæ verba habentur etiam in aliis libris, ſed valde perturbate.* (bb) Digomiæ.] *Videtur dictum, quaſi in medio duorum ponderum, quod latino proverbio dicitur, ſedentes in duabus ſellis. Alii*, ἵνα τί μοι κάθησαι (*Compl.* κάθησθε) ἀναμέσον τῶν μοσφαθαὶμ, ut quid mihi ſedes (*al.* ſedetis) inter ordines (*aut*, terminos, *ut vulgata*) duos. *Theodoretus & ipſe videtur habuiſſe dictionem hebræam. Nam ita inquit*, μοσφαὶ autem exponuntur, ἀγροὶ, agri. (cc) Gregum.] ἀγγέλων, *viſum eſt (nam librarius Vaticanus ſolet ſæpe geminare conſonantes) hoc loco idem valere, atque*, ἀγέλων. *Et ita etiam vulgata, & hebræus. Theodoretus hoc fortaſſe loco habuit dictionem hebræam, quæ apud ipſum eſt* ἀμαδαρώθ, *& redditur*, ἀβλεψία, cœcitas, *quamvis & paulo inferius eſt*, μαδαρώθ. *In aliis eſt*, ἐξεγειρόντων, excitantium. (dd) In diviſionibus Ruben magnæ perſcrutationes cordis.] *Eſt repetitio ſententiæ ſuperioris, quemadmodum in hebræo, & vulgata. Alii*, τοῦ ἐλθεῖν (*al.* ἐξελθεῖν) εἰς τὰ τοῦ ῥουβήν. μεγάλοι, ad veniendum (*al.* tranſeundum) in ea quæ ipſius Ruben. Magnæ, *&c* (ee) Ubi habitavit.] οὗ ἐσκήνωσε. *Alii*, κατεσκήνωσεν, inhabitavit, *ſine* οὗ. (ff) Ad littus marium: & ſuper exitus ſuos habitavit. *Alii*, παρ᾽ αἰγιαλὸν θαλασσῶν, καὶ ἐπὶ τὰς διακοπὰς αὐτοῦ κατεσκήνωσεν, ad littus marium, & ſuper confractiones ejus inhabitavit. (gg) Altitudines.] ὕψη. *Et idem ſignificat ac* Merome, *quod eſt in vulgata: Compl corrupte*, ὕλη ſylva. (hh) Munus.] *Alii*, πλεονεξίαν, abundantiam. (ii) Pugnaverunt.] παρετάξαντο, *melius quam quod in Compl.* ἐπολεμήθησαν, oppugnati ſunt. (kk) Ex ſemitis ſuis.] ἐκ τρίβων αὐτῶν. *Alii*, ἐκ τῆς τάξεως αὐτῶν, e gradu ſuo. (ll) Devolvit.] ἐξέσυρεν. *Optime ad hebræum. Alii*, ἐξέβαλεν, ejecit. (mm) Antiquitatum.] ἀρχαίων. *Alii habent dictionem hebræam hoc ſignificantem* καδημὶμ, *& vulgata*, Cademim. (nn) Quando impediti ſunt.] ὅτε ἐνεποδίσθησαν. *Alii*, τότε ἐνευροκοπήθησαν, tunc ſubnervati ſunt. *Compl.* ἀνεκόπησαν, ſucciſi ſunt. (oo) Feſtinatione feſtinaverunt fortes ejus.] *Alii*, ἀμαδαρὼθ δυνατῶν αὐτοῦ, a calcitrationibus potentum ejus: *& eſt idem ſenſus. Theodoretus, ſi minus in loco ſuperiore, certe ex hoc videtur accepiſſe illud ſuum*, ἀμαδαρώθ. (pp) Maledicite. Maledictus.] *Alii*, καταράσει καταράσασθε τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτήν, *aut, ut Compl.* τοὺς ἐνοίκους αὐτῆς, maledictione maledicite habitatores ejus. (qq) Domini, in auxilium in potentibus.] *Ita fere hebræus. Alii*, κυρίου, βοηθὸς κύριος ἐν μαχηταῖς, Domini, auxiliator Dominus in pugnatoribus: *Compl.* κύριος βοηθὸς ἡμῶν, κύριος ἐν μαχηταῖς δυνατὸς, Dominus adjutor noſter, Dominus in pugnatoribus potens. (rr) In mulieribus.] ἐν γυναιξὶν, *id eſt*, inter mulieres, *ut vulgata. Alii*, ἐκ γυναικῶν, præ mulieribus. *Sunt etiam in ſequentibus aliæ varietates, ſed non magni ponderis.* (ſſ) Feneſtellam.] ἐκτὸς τοῦ τοξικοῦ. *Alii*, διὰ τῆς δικτυωτῆς, per cancellum. (tt) Erubuit.] *Ita hebræus. Alii*, ᾐσχάτισεν, cunctatus eſt. (uu) Miſericors miſerebitur.] *Alii*, φιλιάζοντα φίλοις, amice agentem cum amicis *Compl.* φιλιάζων φίλοις. (xx) Exitus.] ἔξοδος. *Sic hebræus. Alii*, ἀνατολὴ, ortus, *& ſic S. Aug. in locut.* (yy) Virtute.] δυνάμει. *Alii*, δυναστείᾳ. potentatu. *S. Aug.* potentia.

CAP. VI.

(a) PEnſilia.] τὰ κρεμαστά. *Et videtur ſignificare aggeres, & munitiones, aut altas aut non valde firmas, ſed quaſi ſuſpenſas. Alii*, μάνδρας ἐν τοῖς ὄρεσι, καὶ τοῖς σπηλαίοις, καὶ τοῖς ὀχυρώμασιν, antra in montibus & ſpeluncis, & munitionibns: *& ſic videtur habuiſſe Interp. Orig. hom. 7. Sed noſtra reſpondet hebræo ad verbum.* (b) Si ſeminaverunt.] *In aliis*, ὅτε ἔσπειρεν ἀνὴρ ἰσραήλ. *Et S. Auguſt. in locut.* quando ſeminavit vir Iſrael. *Interp. Orig.* cum ſeminaſſet vir Iſrael. *In hebræo eſt*, ſi ſeminabat Iſrael. (c) Simul aſcendebant cum eis.] συνανέβαινον αὐτοῖς. *Alii*, καὶ ἀνέβαινον ἐπ᾽ αὐτὸν, & aſcendebant ſuper eum. *Et ſic S. Aug. in locut. Interp. Origenis*, ſuper eos. (d) Fructus.] *Alii*, ἐκφόρια, proventus. *In Compl. videtur corrupte legi*, ἐφόρια. (e) Neque in gregibus, taurum.] *In aliis*, καὶ ποίμνιον, καὶ μόσχον, καὶ ὄνον, & gregem, & vitulum, & aſinum. (f) Poſſeſſiones.] *Sic hebræus; ac tamen intelliguntur pecora: quod eſt in aliis*, κτήνη. (g) Adveniebant.] *Hebræus*, & adveniebant, *cetera, ut noſtra. In aliis eſt*, καὶ τὰς σκηνὰς αὐτῶν παρέφερον, καὶ παρεγίνοντο, & tabernacula ſua afferebant, & adveniebant. (h) Et miſit.] *Alij*, καὶ ἐγένετο ὅτε (*Compl.* ἐπεὶ) ἐκέκραξαν οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ πρὸς κύριον διὰ μαδιὰμ, καὶ (*abeſt*, καὶ, *à Compl.*) ἐξαπέστειλε. *Et S. Aug. q. 31.* Et factum eſt, quando clamaverunt filii Iſrael ad Dominũ propter Madiam: & miſit. (i) Veſtræ.] *Abeſt ab aliis.* (k) Terebintho.] *Alii*, δρῦν, *& S. Aug. ibidem*, ſub quercu. *Eadem* *varietas est paulo inferius, & alibi.* (l) Ephratha in terra] ἐν ἐφραθὰ ἐν γῇ ἰωάς. *Alii*, ἐν ἐφρὰ τῇ τοῦ ἰωάς. In Ephra, quæ ipsius Joas *Etiam S. August. ibid. habet Ephra: & eadem varietas est c.* 8 (m) Fortis virtutum.] ἰσχυρὸς τῶν δυνάμεων. *Alii*, δυνατὸς τῇ ἰσχύι. *& S. Aug. q.* 32. potens in fortitudine: *ac putat esse referendum ad Deum. Sed vulgata*, virorum fortissime. (n) In me Domine mi] *S. Aug. in locut.* subintelligitur, intende. *Apud hebræos illud*, in me, *valet*, obsecro. (o) Angelus Domini.] *Sic etiam Chaldæus: ut vulgata ex hebræo*, Dominus. (p) Ecce.] *S. Aug. q.* 33. nonne ecce misi te? *quod respondet hebræo* (q) Infirmata est.] ἠσθένησεν. *Alii & Theodoretus*, ταπεινοτέρα. *& S. Aug q.* 34. ecce mille mei humiliores. *Et addit*, intelligitur præpositus fuisse mille hominum. (r) Angelus Domini, Dominus erit tecum.] *Ita etiam Theodoretus q.* 12. *Alii*, κύριος, ὅτι ἔσομαι μετὰ σοῦ, Dominus, quia ero tecum. (s) Hodie omne, quicquid locutus es mecum. *Compl.* σημεῖον, ὅτι σὺ λαλεῖς μετ' ἐμοῦ, signum, quia tu loqueris mecum. (t) Sacrificium] *Alii*, καὶ οἴσω τὴν θυσίαν μου, καὶ θήσω ἐνώπιόν σου. *Et S. Aug. q.* 35. offeram sacrificium meum, & ponam in conspectu tuo.] *Compl. tamen & ipsa habet*, θύσω (u) Cophino.] *Alii*, ἐπὶ τὸ κανοῦν, in canistro, *ut vulgata.* (x) Appropinquavit] προσήγγισεν, *melius quam quod in aliis*, καὶ προσεκύνησεν, & adoravit. *Vulgata*, & obtulit ei. (y) Juxta.] ἐχόμενα, *abest ab aliis, & a S. August. ibidem.* (z) Ascendit.] *Sic hebræus. Alii*, καὶ ἀνήφθη *& S August. ibidem*, accensus est. (aa) Ah, ah Domine.] *Alii.* οἴμοι κύριε, κύριε, ὅτι εἶδον, heu mihi Domine, Domine, quia vidi, *& Compl.* ὅτι ἐπὶ τοῦτο εἶδον: quoniam ad hoc vidi. (bb) Ei.] *Est phrasis hebræa. Alii*, αὐτὸ, illud. (cc) Illo existente.] *Ita vertimus, ut servetur ambiguitas, quæ est in hebræo, an de altari, an de Gedeone; sicut videtur accipi in vulgata.* (dd) Vitulum, taurum.] *hebræus*, vitulum bovis, *Alii*, τὸν μόσχον τὸν σιτευτὸν, vitulum saginatum. (ee) Maozi hujus. *quod valet*, fortitudinis, *sive*, petræ, *ut vulgata*, sive arcis hujus. *Alii addunt*, τοῦ ὄρους, montis: *quod non est in hebræo.* (ff) Vitulum secundum.] *Melius quam quod in Compl.* σὺν τῷ μόσχῳ τῷ δευτέρῳ, Cum vitulo secundo. (gg) Sicut.] *Id est*, quoniam: *nam ita etiam est interpretanda dictio hebræa.* (hh) Gedeon filius Joas.] *In aliis est tantum*, ἰωὰς, *ut pater ipse fuerit, qui protulerit verba sequentia.* (ii) Induit.] *Sic hebræus. Alii*, ἐνεδυνάμωσε. *Et Interp. Orig.* Confortavit. *Itemque S. Aug. q.* 49. (kk) Clamavit.] *Supra etiam dictum est ita interdum dici, pro*, clamando vocare. *Quare Interp. Orig. habet*, vocavit. *Posset tamen etiam verti*, & clamavit Abiezer post eum.

CAP. VII.

(a) GAbaathamoræ.] *Sunt duæ dictiones hebrææ significantes, collem Hamorech. In Compl. est*, βουνοῦ τοῦ ἀβώρ, colle Abor. (b) Ita ut non ego traditurus sim.] ὥστε μὴ παραδοῦναί με, *Theodoretus q.* 15. ὥστε παραδοῦναί με, quam ut tradam ego. (c) Revertatur & secedat.] *Propius ad phrasim hebræam, quam quod in aliis*, καὶ ἐξώρμησαν, & recesserunt: *quod tamen habet vulgata. Interp. Orig. hom. 9. habet tantum*, revertatur. Et reversi sunt de monte Galaad de populo, *&c.* (d) Et emundabo tibi eum ibi.] *Numerum singularem habet etiam hebræus. Alii*, καὶ δοκιμῶ αὐτοὺς ἐκεῖ, *& Interp. Orig.* & ibi eos probabo tibi. (e) Ad bibendum.] *Sic etiam hebræus; & subintelligitur ex membro superiore*, statues eum seorsum *In aliis additur*, μεταστήσεις αὐτὸν καθ' αὐτὸν. transferes eum per se. *Etiam Interp. Orig. habet*, transferens eum. (f) Manu sua.] *Sic hebræus, & etiam Theodor. Compl.* ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ, *in lingua sua. In aliquo libro utrumque conjungitur*, ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτοῦ. *Et S. August. q.* 37. manu sua, lingua sua: *& ita testatur habuisse græcum: quamvis plerique latini codices haberent duntaxat*, lingua sua. *Interp. Orig.* qui lamberunt in manu aquam, vel lingua. (g) Confortavit] κατίσχυσεν *Nisi fortasse ducatur a verbo*, κατίσχω, *quod significat, retinere Nam in aliis est*, τῶν δὲ τριακοσίων ἀνδρῶν ἐκράτησεν, trecentos autem viros retinuit. (h) Principium.] *Alii*, εἰς μέρος, *& S. August. q.* 38. in partem, *& hæc addit*, quod latini quidam codices habent, in eam partem, in qua erant quinquaginta custodes in castris: alii vero, partem quinquagesimam in castra: *& alia de hac re. Idem vero in locut. ad locum qui inferius sequitur in hoc capite*, in tria principia, *notat, principia esse posita pro partibus.* (i) Mensa.] *Ita S. August. q* 39. *quod græce est*, μαγὶς, *& potest etiam significare genus offæ, aut tortam. Vulgata*, quasi subcineritius panis. (k) Et cecidit.] *Abest hoc ab aliis, itemque, quod paulo post sequitur*, desuper, *quæ tamen sunt in hebræo.* (l) Domino, & ipsi Gedeon.] *Sic etiam Compl. & hebræus, & vulgata. In aliis est*, ῥομφαία τῷ κυρίῳ, καὶ τῷ γεδεών. *Et S. Aug. q.* 40. Gladius Domino, & Gedeon. *Videri potest illud*, ῥομφαία, *huc irrepsisse ex loco, qui paulo post sequitur.* (m) Significaverunt.] ἐσήμαναν. *Alibi etiam notatum est*, σημασίαν, *indicare vehementem quendam sonum: quare hoc etiam loco significatur vociferatio.* (n) Tagaragatha Abelmula super Tabath.] *Pro his in vulgata est*, & crepidinem Abelmeula in Tebbath. *In aliis*, καὶ συνήγαγεν (*Compl.* καὶ ἦν συνηγμένη) ἕως χείλους ἀβελμεουλὰ, καὶ ἐπὶ ταβὰθ, & congregavit se usque ad labium Habelmeula, & super Tabath, (o) Eis.] *Ita habet hebræus: neque est inusitatum* ἑαυτοῖς, *idem valere quod* αὐτοῖς. *Alii vertunt*, vobis. (p) Hiacephzeph.] *Alii*, ἐν ἰακὲβ ζὴβ, in Jaceb (*id est in torculari*) *Zeb.*

CAP. VIII.

(a) ET jurgabant adversum eum fortiter.] καὶ διελέξαντο πρὸς αὐτὸν ἰσχυρῶς. *Alii eodem fere sensu*, καὶ ἐκρίνοντο μετ' αὐτοῦ κραταιῶς. (b) Esurientes, & persequentes.] *Alii*, ὀλιγοψυχοῦντες καὶ πεινῶντες, animo deficientes, & esurientes. *Hebræus*, lassi, & persequentes. (c) Qui in pedibus meis, quoniam deficiunt.] *Multo proprius hebræo, quam quod est in aliis*, τῷ μετ' ἐμοῦ, ὅτι πεινῶσιν, qui mecum quoniam esuriunt. (d) Quia dabimus virtuti tuæ.] δυνάμει. *In aliis*, ὅ, τι δώσωμεν τῇ στρατιᾷ σου, quod demus exercitui tuo. (e) Propter hoc.] *Sic hebræus. Alii*, οὐχ οὕτως, non sic. (f) Triturabo.] ἀλοήσω. *Optime ad hebræum. Alii*, καταξανῶ, lacerabo. (g) Barcenim.] *Compl.* ἐν ταῖς τριβόλοις, in tribulis: *quod est illius interpretatio.* (h) Alienigenarum] *Alii*, υἱῶν ἀνατολῶν, filiorum orientis: *quod respondet vulgatæ.* (i) Et Jegebal.] *Respondet hebræo, & vulgatæ. Alii*, καὶ ἐξ ἐναντίας ναβὲ, & e regione Nabe. (k) Pavefecit.] ἐξέστησεν. *Propius hebræo. quam quod in Compl.* ἐξέστρεψεν, evertit. (l) A prælio desuper acies Ares.] ἀπὸ τῆς παρατάξεως ἀπὸ ἐπάνωθεν τῆς παρατάξεως ἐπάνωθεν τῆς παρατάξεως ἀρές. *Suspicari licet*, ἀπὸ τῆς παρατάξεως, *per errorem esse repetitum, ac legendum esse*, ἀπὸ τῆς παρατάξεως ἐπάνωθεν ἀρὲς, a prælio, desuper sole. *Ita enim ad verbum hebræus: ac quidam hoc significari putant, reversum esse a prælio, cum adhuc sol esset super terram, Quidam, ante ortum solis, ut vulgata. Alii*, ἐκ τοῦ πολέμου ἀπὸ ἀναβάσεως ἀρὲς, *aut*, ἄρες, *ut Compl.* a bello ab ascensione solis. (m) Apud se.] πρὸς αὐτὸν, *& posset etiam verti*, ad eum, *ut puer fuerit, qui scripserit, aut descripserit. Nam alii*, ἀπεγράψατο. (n) In spinis.] *Compl. addit*, καὶ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἀκάνθαις. Et persecutus est eos in spinis: *sed redundat.* (o) In simulachrum.] εἰς ὁμοίωμα. *Si esset*, εἷς, unus, *valde responderet hebræo. in aliis est*, ὡς σὺ, ὡς αὐτοὶ, ὅμοιος σοι, ὅμοιος αὐτοῖς, ὡς εἶδος υἱῶν βασιλέων, sicut tu, sic ipsi, similis tibi, similis ipsis, sicut species filiorum regis: *& sunt commistæ duæ interpretationes.* (o) Tanquam viri, est virtus tua.] *Alii*, ὅτι ὡς ἀνὴρ, καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ, *quod in vulgata sic exponitur*, quia juxta ætatem robur est hominis. (q) Inaurem] *Compl. addit* χρυσοῦν, auream, *quod non est in hebræo, neque in vulgata.* (r) Mille.] *Sic hebræus. Alii*, σίκλοι χίλιοι, Sicli mille. *Apud S. Aug. q.* 41. mille septingenti auri sicli, *nam & in aliquo est*, χρυσίου. (s) Et purpurea.] *Ab hebræo abest illud.* Et: *cætera respondent. In aliis verba sunt perturbata. In Compl.* πλὴν τῶν σιρώνων τῶν ὁρμίσκων, καὶ τῶν περιβολαίων τῶν πορφυρῶν, absque ornamentis monilium, & indumentorum purpureorum. *S. Aug.* præter brachialia & torques, & operimenta purpurea. (t) Torques.] τῶν περιθεμάτων, *quasi*, circumpositiones. *Alii*, τῶν κλοιῶν, *quod hoc loco idem valet. Etiam S. Aug. habet.* torques. (u) Ephod.] *Alii, & Theodoretus q.* 16. ἐφούδ. *S Aug. q. eadem* 41. Quod enim apud LXX scriptum est Ephud: hoc in hebræo perhibetur dici Ephod. *Theodoretus addit*, Aquila autem id vocavit, ἐπένδυμα, superindumentum. (x) Nomen.] *Alii*, τὸ ὄνομα αὐτοῦ, nomen ejus. (y) Civitate sua.] πόλει αὐτοῦ. *Alij*, ἐν πολιᾷ ἀγαθῇ. in canitie bona. (z) Abi.] *Alii*, πατρὸς, patris, *quod est illius interpretatio, & non raro significat familiam.* (aa) Reverterunt.] ἐπέστρεψαν. *Respondet hebræo. Alii*, ἀπεστράφησαν. *& S. Aug. q.* 43. & aversi sunt. (bb) Baal testamentum.] *Alii*, τῷ βααλβερὶθ διαθήκην, *& Compl.* τὸ βααλβερὶθ εἰς διαθήκην, *S. Aug. ibidem*, & posuerunt ipsi sibi Baalberith testamentum: *atque addit*: Et Baalim, & Baalberith idola intelligenda sunt. *Sed dictio*, διαθήκην, testamentum, *videri potest interpretatio dictionis hebraicæ* Berith. *Quare vulgata*: Percusseruntque cum Baal fœdus. *Aut si Berith aliud significet, redundat illud*, διαθήκην.

CAP. IX

(a) PAtris matris suæ. *Ita etiam hebræus. Vulgata*, patris, matrisque. *Compl. habet tantum*, τῆς μητρὸς αὐτοῦ, matris suæ. (b) Septuaginta.] *S. August. in locut.* Subauditur, pondo, vel tale aliquid. Interpretatio ex hebræo, septuaginta pondo habet. (c) Baalberith.] *Rursus in aliis, & in Compl. additur*, διαθήκης, testamenti: *cum hoc sit interpretatio Berith.* (d) Miseros.] *Hoc visum est hoc loco valere*, δειλούς. *Alii*, θαμβουμένους. *S. August. in locut.* perturbatos. (e) Domus Bethmaalo.] *Ab aliis abest illud Beth: nam valet idem ac* domus. *Eadem varietas est inferius in hoc eodem capite.* (f) Juxta quercum.] πρὸς τῇ βαλάνῳ τῇ εὑρετῇ τῆς στάσεως τῆς ἐν σικίμοις. *A ceteris abest illud*, τῇ εὑρετῇ. *Et vulgata*, juxta quercum, quæ stabat in Sychem. *Et in aliquo est*, πρὸς τῇ βαλανωτῇ τῆς στάσεως. Ad querceam stationen. *Hebræas dictiones quidam interpretantur*, ad quercum statuæ, quæ in Sychem: *alii*, ad quercum sitam: *alii*, ad planiciem sitam in Sychem: *quare in nostra videri possunt admistæ duæ interpretationes* (g) Ploravit.] ἔκλαυσεν. *In aliis* ἐκάλεσε, vocavit. (h) Audiet.] *Compl.* ἀκούσαι audiat. (i) In qua glorificabunt Deum viri] *Alii*, ἣν ἐν ἐμοὶ ἐδόξασεν ὁ θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι, quam in me glorificavit Deus, & homines. (k) Promoveat.] *Ita etiam vulgata. Alii*, ἄρχειν τῶν ξύλων, principari lignorum. (l) Subsistite.] ὑπόστητε ἐν τῇ σκιᾷ μου. *Et vulgata*, sub umbra mea requiescite. *Alii*, πεποίθατε ἐν τῇ σκέπῃ μου. *& S. August. q.* 44. confidite in protectione mea (m) A me.] *In aliis*, ἐκ τῆς ῥάμνου. *Et S. Aug* de rhamno. (n) In domo.] *Notat locutionem S. Aug. in locut.* (o) Ejus.] *Melius quam quod in Compl.* αὐτῶν, eorum. (p) Insidiantes.] *Alii*, ἔνεδρα, insidias. (q) Ellulim.] *Alii*, χορούς, Choreas: *quod est interpretatio illius.* (r) Clam.] *Ita etiam vulgata: alii*, μετὰ δώρων, cum donis. (s) Et populus.] *Compl.* σὺ καὶ ὁ λαός. *Et S. Aug. q.* 46. tu, & populus. (t) Surges diluculo.] *Ita putat. S. August. apte verti*, ὀρθριεῖς, *quod alii verterint*, maturabis, *aut*, manicabis. (u) Quatuor principiis.] *In aliis*, τέσσαρες ἀρχαὶ, *& S. August. in locut.* quatuor principia. (x) Et egressus.] *Ita etiam vulgata. Alii*, καὶ ἐγένετο πρωῒ, καὶ ἐξῆλθεν. Et factum est mane, & exiit. (y) Juxta mare.] *Hoc est etiam in Compl. ut ceteris libris collatis: quod tamen abest a vulgata, & hebræo. Quod autem sequitur*, de contiguo umbilico terræ, ἀπὸ τῶν ἐχόμενα ὀμφαλοῦ τῆς γῆς, *est imitatio hebraismi, qui habet*, de cum umbilico terræ, *atque idem valet, ac si diceretur*, de umbilico terræ. (z) Helon Maonenim.] *Alii*, δρυὸς ἀποβλεπόντων, quercus aspicientium. *Vulgata*, quæ respicit quercum: *licet alii hebreas voces aliter etiam interpretentur.* (aa) Sprevisti.] *Compl. addit*, ἐν αὐτῷ, in eo. (bb) Annunciavit.] *Hebræus*, annunciaverunt. *In aliis est*, ἀπηγγέλη, nunciatum est. (cc) Principes qui.] *Compl.* ἀρχαὶ αἱ, principia quæ. (dd) Tetenderunt. *In aliis*, ἐξεχύθησαν, effuderunt se. *In hebræo est eadem dictio, quæ paulo ante tritam in Compl. versa est*, ἐξέτειναν. (ee) Conventum.] εἰς συνέλευσιν. *Alii*, εἰς τὸ ὀχύρωμα οἴκου τοῦ θεοῦ βαιθὴλ βερίθ. *In munitionem domus Bethel Berith. Sed hic est interpretatio*, βεθ. (ff) Ramum.] *Sic etiam vulgata: alii*, φορτίον, onus: *itemque paulo post.* (gg) De Bæthel Bærith.] *Compl.* εἰς θεβὲς, in Thebes. (hh) Civitatis.] καὶ πάντες οἱ ἡγούμενοι τῆς πόλεως, & omnes duces civitatis. (ii) Deorsum se.] ὑφ' ἑαυτῶν. *Alii*, ἐφ' ἑαυτοὺς, super seipsos. (kk) Supermolare.] ἐπιμύλιον. *Alii*, μύλου, molæ. *Chaldæus*, currus molæ (ll) meum] *Alii*, σε, tuum, *ut vulgata.*

CAP.

CAP. X.

(a) PAtrui ejus] *S. Aug. q.* 47. *habuit*, patris fratris ejus: *quod ei nonnihil molestiæ exhibuit, ac vidit tamen valere*, patrui. (b) De Issachar.] *Ita S. Aug. quamvis græce sit tantum*, ἀνὴρ ἰσσάχαρ, vir Issachar, *sicut etiam in hebræo: & in utroque subintelligitur præpositio.* (c) Triginta & duo.] *Compl. ut vulgata, habet tantum triginta: itemque de pullis asinarum, & civitatibus.* (d) Rhamnon.] *Alij*, καμὼν, Camon, *ut vulgata.* (e) Astaroth.] *Est nomen hebræum, quod ad nostram formam inflexum supra ex S. Aug. dictum est*, Astartibus. (f) Aram.] *Alij*, συρίας, Syriæ: *& est interpretatio illius.* (g) Phylistiim] *Alii & Theodoretus*, τῶν ἀλλοφύλων, alienigenarum. *Et alibi notatum est proprie Phylistiim dici alienigenas.* (h) Ipsi Baalim.] τῷ βααλὶμ. *In aliis*, τοῖς βααλὶμ, ipsis Baalim. (i) Ab Ægypto] *Respondet phrasi hebraicæ. In aliis est*, οὐχ οἱ αἰγύπτιοι, *&c.* ἐξέθλιψαν ὑμᾶς, Nonne Ægyptii, *&c.* tribulaverunt vos. (k) Omne.] *Sic hebræus. Alii*, κατὰ πάντα ὅσα ἂν ἀρέσκῃ, secundum omnia quæcunque placuerint. (l) Diminuta est anima.] ὠλιγώθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, *respondet hebræo. qui habet*, abbreviata, *vel*, angustata est anima ejus. *Alii*, ὠλιγοψύχησεν. *Et utraque phrasi videtur significari, remissio iræ, & animositatis.* (m) Specula.] ἐν τῇ σκοπιᾷ, *Alij habent dictionem hebræam*, ἐν τῇ μασσηφά. In Massepha: *ut etiam nostra in sequentibus* (n) Principem.] ἄρχοντα. *Alii*, κεφαλὴν, caput; *quæ varietas & in sequenti capite, & alibi sæpe notari potest.*

CAP. XI.

(a) ELevatus virtute.] ἐπηρμένος δυνάμει. *Alii*, ἦν δυνατὸς ἐν ἰσχύϊ, fuit potens in fortitudine. (b) Fornicariæ.] *Ita S. August. q.* 49. *quod græce est*, ἑταίρας. *Suspicari tamen licet, hoc loco idem valere, ac si diceretur*, ἑτέρας, alterius. *Nam & vulgata sic habet*, de altera matre natus es. (c) Conglobati sunt.] συνεστράφησαν. *Alii*, συνελέγοντο. *Et S. August. ibidem*, colligebantur. (d) Inanes.] *Sic hebræus. In alijs* ἄνδρες λιτοὶ, καὶ συνεξεπορεύοντο μετ' αὐτοῦ. *Quod apud S. August. videtur esse*, viri latrones, qui ambulabant cum ipso. *Quanquam*, λιτοὶ, *soleat significare tenues, & inopes: vulgata*, inopes, & latrocinantes. (e) Et factum est, quando pugnarunt.] *In alijs*, καὶ ἐγένετο μεθ' ἡμέρας καὶ ἐπολέμησαν οἱ υἱοὶ ἀμμὼν μετὰ ἰσραήλ. καὶ ἐγενήθη, ἡνίκα ἐπολέμησαν. Et factum est post dies, & bellarunt filii Ammon cum Israel. Et factum est, quando bellarunt, *&c.* (f) Et propter quid.] *Compl.* καὶ τί, ὅτι ἤλθετε πρός με νῦν, ἡνίκα ἐθλίβητε; & quid est, quod venistis ad me nunc, quando tribulati estis? *Et sic S. August. nisi, quod non habet*, ad me nunc. (g) Propter hoc.] *Respondet hebræo, & vulgatæ. Alii*, οὐχ οὕτως νῦν ἤλθομεν (*Complut.* συνήλθομεν) πρός σέ. *Et S. August.* Non sic modo venimus ad te. (h) In principem.] *Alij*, εἰς κεφαλήν. *Et S. August. in locut.* In caput. (i) Et ibo.] *Abest hoc a Compl. ut a vulgata.* (k) Dixit.] *Sic etiam hebræus. Alii*, εἶπαν, dixerunt. (l) Siph.] *Alii*, ἐρυθρᾶς, rubrum. (m) Non credidit.] *Ita hebræus. Alii*, οὐκ ἠθέλησεν, non voluit. (n) Hæreditabit te.] *Id est*, hæreditare te faciet: *& respondet hebræo. Alii*, κατεκληρονόμησέν σοι hæreditavit tibi. *S. Aug.* hæreditabit tibi. (o) Et omnes, quos abstulit] *Compl.* καὶ πάντα ὅσα κατεκληρονόμησεν, & omnia quæcunque hæreditavit. *Et ita S. Aug. nisi quod habet*, hæreditabit. *In aliquo libro est utrumque*, καὶ πάντας οὓς ἐξῆρε, καὶ πάντα ὅσα κατεκληρονόμησεν. (p) In bono melior.] *Imitatur geminationem quæ est in hebræo. Alii tantum*, κρείσσων, melior. (q) Finibus.] *Alij*, θυγατράσιν, filiabus: *itemque paulo post.* (r) Eruisti.] *Alii*, ἐρρύσαντο, eruerunt. *Vulgata*, nihil super hoc repetitione tentastis. (s) Et præteriit speculam Galaad trans filios Ammon.] *Alij*, καὶ διέβη τὴν σκοπιὰν γαλαὰδ, καὶ ἀπὸ σκοπιᾶς γαλαὰδ εἰς τὸ πέραν υἱῶν ἀμμών. *Et S. Aug.* & transiit speculam Galaad: & de specula Galaad transiit ad filios Ammon. (t) Dans dederis.] *Ita fere hebræus. Alii.* παραδόσει παραδῷς. *Et S. August.* traditione tradideris. (u) Offeram.] *In aliis est*, καὶ ἀνοίσω, & auferam. *S. Aug. utroque modo.* (x) Usque Arnon.] *Alii*, ἕως τοῦ ἐλθεῖν σε μεννὶθ, *& vulgata*, usque dum venias in Mennith. *A Compl. abest*, σε. (y) Charmin. *Alii*, ἀμπελώνων, vinearum: *quod est interpretatio illius.* (z) Humiliati.] συνεστάλησαν. *Propius hebræo, quam quod in alijs*, ἐνετράπησαν, confusi sunt. (aa) Unigenita.] μονογενής *Schol* ἐν ἄλλῃ ἐκδόσει τὸ ποθητή. ἀπὸ δέ τινος συνηθείας. ἢ ἰδιώματος τὴν ποθητὴν οὕτως ὀνομάζει. In alia editione est, ποθητὴ, optata. Ex quadam autem consuetudine, aut idiomate, eam, quæ optata est, sic vocat. *In aliquo libro est*, μονογενὴς αὐτῷ ἀγαπητὴ, *quam lectionem videtur fere S. August. in q.* 49. *habuisse, cum ita inquit*, ab unicæ & charissimæ nece: *licet in locut. habeat tantum*, unica. (bb) Alius filius, vel filia.] *Alii*, πλὴν αὐτῆς υἱὸς ἢ θυγάτηρ. *Et S. August. in locut.* præter ipsam filius, aut filia. (cc) Perturbatione perturbasti me: & tu fecisti in turbamentum meum.] *Alii*, ἐμπεποδοστάτηκάς με, εἰς σκῶλον ἐγένου ἐν ὀφθαλμοῖς μου. *Et S. August.* Heu me filia mea impedisti me: in offendiculum jacta es in oculis meis. *In aliquot libris utraque lectio ponitur, hæc primo loco, nostra secundo. Schol.* οὕτως κεῖται ἐν ἄλλῃ ἐκδόσει. ἐμπεποδοστάτηκάς με ἀντὶ τοῦ, ἐμπόδιον καὶ διακοπὴ τῆς πρὸς σὲ γενομένης μοι εὐφροσύνης γέγονας. Sic habet in alia editione, ἐμπεποδοστάτηκάς με, perinde, ac si diceret, facta es mihi impedimentum, & præcisio ejus, quæ mihi ex te orta erat, lætitiæ. (dd) Dum faceret.] ἐν τῷ ποιῆσαί σοι. *Alii & Theodoretus q.* 19. ἀνθ' ὧν ἐποίησέν σοι, pro eo quod fecit tibi. (ee) Descendam.] *Ita etiam hebræus. Videtur enim significare quandam non tam corporis quam animi demissionem: sicut ascendere interdum significat non tam gressum ad superiora, quam animi elationem, & alacritatem.* (ff) Ibant filiæ Israel lamentari filiam Jephthæ Galaaditæ ad quatuor.] *Alii, pro*, ἐπορεύοντο, *habent*, συνεπορεύοντο, *& pro*, ἐπὶ τέσσαρας, *tantum*, τέσσαρας. *Et S. August.* conveniebant lamentari filiam Jephthæ Galaaditæ quatuor dies in anno.

CAP. XII.

(a) AQuilonem.] *Alii*, Σεφινὰ Sephena: *quod est verbum hebræum, significans Aquilonem.* (b) Valde.] *Ita hebræus, Alii*, ἐταπείνουν με σφόδρα, humiliabant me valde. (c) Non es salvator.] *Respondet hebræo. Alii*, οὐκ ἦν ὁ σώζων, non erat qui salvaret. (d) Evasores.] διασεσωσμένοι, *quasi qui fugiendo evasistis, fugitivi Ephram, ut explanat vulgata* (e) Et dicebant eis.] *Alij*, καὶ ἐγενήθη, ὅτι (*al.* ὅτε) εἶπαν. Et factum est, quia (*al.* quando) dixerunt. (f) Spica.] στάχυς. *Alii libri, & Theodoretus q.* 18: εἴπατε δὴ σύνθημα. dicite nunc tesseram. *In Compl. conjungitur utrumque.* στάχυς σύνθημα. *Schol.* In alia editione, μὴ ἐκ τοῦ ἐφραὶμ ὑμεῖς; καὶ εἶπον, οὐκ ἐσμέν. καὶ εἶπον αὐτοῖς, εἴπατε δὴ σύνθημα. καὶ εἶπαν, στάχυς, καὶ οὐ κατεύθυναν τοῦ λαλῆσαι οὕτως. εἶτα καὶ ἐπελάβοντο αὐτῶν. Nunquid de Ephræm vos? & dicebant, non sumus. Et dicebant eis, dicete nunc tesseram; & dicebant, spica: & non assequebantur loqui sic. Deinde & apprehendebant eos. *Res longe clarior in hebræo, & in vulgata. Nam dictio hebraica significans spicam non eodem modo ab Ephratæis atque a Galaaditis pronunciabatur. Et idcirco ea Galaaditæ tanquam tessera utebantur ad dignoscendos Ephratæos ab aliis Israelitis* (g) Immolabant.] ἔθυσαν. *Alii*, ἔσφαξαν, jugulabant. (h) Ælom.] *Alii*, αἰλείμ, Ælim. (i) Amalec.] *Ita etiam vulgata, & hebræus. Compl. autem*, λανάκ. Lanac.

CAP. XIII.

(a) ET concipies filium.] *Alij*, καὶ ἐν γαστρὶ ἕξεις, καὶ τέξῃ υἱόν. Et in utero habebis, & paries filium. (b) Nunc.] δή. *Ita enim solet sæpe verti etiam dictio hebræa, cui hæc respondet: ac significat, ut alibi notatum est, quendam precantis affectum, ac si diceremus, quæso, obsecro. Abest autem hoc loco ab aliis codicibus, & a S. August. q.* 50. (c) Inebriamentum.] μέθυσμα: *& est interpretatio dictionis*, σίκερα, Sicera, *quæ est in aliis, & apud S. Aug. itemque in sequentibus.* (d) Nazir.] *In aliis ista dictio hebraica est inflexa ad formam græcam*, ναζιραῖον, *aut*, ναζιραῖον. Nazeræus (e) Terribilis.] *Sic etiam vulgata. Alii*, καὶ ἡ ὅρασις αὐτοῦ, ὡς ὅρασις ἀγγέλου τοῦ θεοῦ ἐπιφανὴς σφόδρα, & aspectus ejus, sicut aspectus angeli Dei: splendens valde. (f) Et non interrogavi.] *Sic hebræus, & chaldæus. Alii codices*, καὶ ἠρώτων, *& S. Aug. q.* 51. & interrogabam. (g) Sanctus.] ἅγιον. *Est interpretatio dictionis hebraicæ, quæ est in alijs*, ναζιραῖον. *Et S. August. q.* 5. Nazaræus Dei. (h) Domine Adonaie.] *Videntur duæ interpretationes. Alii habent*, ἐν ἐμοὶ κύριε, ἄνθρωπος. *Et S. August. in locut.* In me Domine, homo, &c. (i) Nunc veniet verbum.] *Alii*, νῦν δὴ ἐλθόντος τοῦ ῥήματός σου, nunc utique si venerit verbum tuum. (k) Retineamus.] κατάσχωμεν. *Et respondet hebræo. Alii*, βιασώμεθα δὴ σὲ, *& paulo post*, ἂν βιάσῃ με, *quo modo etiam habet Theodoretus. Et S Augustin. q.* 53. Vim faciamus tibi nunc, *&*, si vim feceris mihi (l) Et ipsum.] καὶ αὐτό. *S. Dionysius in libro de divinis nominibus*, καὶ τοῦτό ἐστι θαυμαστὸν, & hoc admirabile. (m) Et sacrificium, & obtulit.] *Ita collati codices, & hebræus. Nam* θυσία *proprie significat oblationes ex farina, quæ fiebant super victimas. S. August. q.* 54. *habuit*, & sacrificium obtulit Domino. (n) Discessit ad faciendum.] διεχώρισε ποιῆσαι. *Videtur hoc valere, discessit ab usitato rerum ordine in faciendo. Nam hebræus & chaldæus habent*, & mirificavit ad faciendum. *In aliis libris est*, τῷ θαυμαστὰ ποιοῦντι. *S August. q.* 54. mirabilia facienti. (o) Et non ostendisset.] *Sic etiam vulgata. Alij*, καὶ οὐκ ἂν ἐφώτισεν ἡμᾶς. *Et S. August.* nec illuminasset nos.

CAP. XIV.

(a) ET ascendit.] *Sic etiam hebræus. In aliis est*, καὶ ἤρεσεν ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ἀνέβη, & placuit coram eo, & ascendit. (b) Filiæ.] *Alii*, ἀπὸ τῶν θυγατέρων, de filiabus. (c) Recta.] *Respondet hebræo. Alii* ἤρεσεν, *placuit.* (d) Dominantes.] *Item hoc: ubi alii*, ἐκυρίευον, dominabantur. (e) Venit.] *In aliis*, ἐξέκλινεν, declinavit; aut ἐξέκλιναν, declinaverunt. (f) Direxit.] ηὐθύνθη *Est eadem phrasis cum superiore, id est, recta stetit: quod in aliis*, ἤρεσεν. (g) De ore.] *Alii*, ἐν τῇ ἕξει, de corpore. (h) Quando viderunt eum.] *Respondet etiam vulgatæ. Alii*, ἐν τῷ φοβεῖσθαι αὐτοὺς αὐτὸν, cum ipsi timerent eum. (i) Lintea.] ὀθόνια. *Alii*, σινδόνας, sindones. (k) Mutatorias.] *Abest ab aliis: Hebræus utrobique habet*, triginta mutatorias vestes. (l) Manducabile quid] τὶ βρωτόν. *Alii*, ἐκ τοῦ ἔσθοντος ἐξῆλθεν, de comedente exivit cibus. (m) Quarta.] *Compl.* τῇ ἑβδόμῃ. septima. (n) Ad extorquendum.] ἐκβιάσαι, *quasi ad opprimendum nos, & quasi per extorsionem possidendos: quod respondet hebræo. Alii*, πτωχεῦσαι, ad inopes faciendos. (o) Orietur.] *Alii*, πρὶν ἢ δῦναι, *& S. Ambros. epist.* 70. ante occasum solis. (p) Et facta est uxor.] *In aliis*, καὶ συνῴκησε ἡ γυνὴ σαμψὼν τῷ νυμφαγωγῷ αὐτοῦ, ὃς ἦν ἑταῖρος αὐτοῦ. Et cohabitavit uxor Sampson cum pronubo ejus, qui erat sodalis ejus.

CAP. XVI.

(a) IN hœdo.] *Sic hebræus. Alii*, φέρων ἔριφον, afferens hœdum. (b) Et in cubiculum.] καὶ εἰς τὸ ταμεῖον. *Alii*, καὶ εἰς τὸν κοιτῶνα, *& a Compl. abest illud*, καί. (c) Etiam semel.] καὶ τὸ ἅπαξ. *Ab aliis abest etiam hoc loco illud*, καί. (d) Convertit.] ἐπέστρεψε. *Et respondet hebræo. Alii*, συνέδησε, colligavit. (e) Et ligavit.] *Abest a Compl. In aliquo est*, καὶ ὡδήγησε, & deduxit. (f) Arserunt.] ἐκάησαν. *Alii*, ἐνεπύρισε, combussit. *Et in Compl. sequitur*, τοὺς στάχυας καὶ τὰ προτεθερισμένα ἀπὸ στοιβῆς, καὶ ἕως ἑστῶτος, spicas, & ante messa à stœba, & usque ad stantem. (g) Gener ipsius Thamni.] νυμφίος τοῦ θαμνί. *Alii*, ὁ γαμβρὸς τοῦ θαμναθαίου, gener Thamnathæi. (h) Uni ex amicis ejus.] *Alii*, τῷ συνεταίρῳ αὐτοῦ, Sodali ejus: *quæ varietas etiam initio hujus capitis notari potest.* (i) Si feceritis.] *Aptissime ad hebræum. Et habent verba ironiam minarum, & terroris plenam. Alii longe laxiore structura*, ἐὰν ποιήσητε οὕτως, οὐκ εὐδοκήσω, ἀλλὰ τὴν ἐκδίκησίν μου ἐξ ἑνὸς ἑκάστου ὑμῶν ποιήσομαι, si feceritis sic, non bene sentiam: sed ultionem meam ex unoquoque vestrum faciam. (k) Tibiam super femur.] *S. August. in locut.* hoc est, percussit eos ad admirationem, ad stuporem. *Quod q.* 55. *copiose explicat: & hanc sententiam præ se fert vulgata: Chaldæus interpretatur*, equite super pedites. (l) Vir Juda.] *Ita etiam S. August. in locut. & respondet hebræo. Alii*, πᾶς ἀνὴρ ἰούδα, omnis vir Juda. (m) Occurratis.] *S. August. in locut.* pro eo, quod est, occidatis me: *itemque ult. q. quo quidem loco hæc referuntur*, Jurate mihi, ne interficiatis me vos: & tradite me eis, ne forte occuratis in me vos. *Et ita in aliquo lib.* ὀμόσατέ μοι, καὶ μὴ ἀποκτείνητέ με ὑμεῖς, καὶ παράδοτέ ὑμεῖς, μήποτε ἀπαντήσητε ἐν ἐμοὶ ὑμεῖς *nec multo aliter compl. sed facile apparet mistura plurium interpretationum.*

(n) Venerunt.] *Alii,* καὶ αὐτὸς ἦλθεν, & ipſe venit, *quomodo videtur habuiſſe S. Auguſt. in locut. ubi etiam exponit, quod ſit illud, quod ſequitur,* uſque ad maxillam: *ſignificatur enim locus, qui ab hac re poſtea nominatus fuit Lechi, id eſt, maxilla.* (o) Inſiliit.] ἥλατο. *Alii* κατεύθυνεν, direxit, proſperavit. *S. Joan. Chryſoſt. in lib. decem homiliarum, Romæ impreſſo hom. 2. interdum habet,* κατηύθυνεν, *interdum* ἐπῆλθεν, κατῆλθεν, ἦλθεν. (p) Succenſa eſt.] *Reſpondet hebræo. Alii, & Chryſoſt ibidem* ἡνίκα ἂν ὀσφρανθῇ πυρός. *Et S. Auguſt. in locut.* cum olfecerit ignem, *quæ locutio eſt in ſequenti capite.* (q) Et ploravit.] καὶ ἔκλαυσεν. *Alii,* καὶ ἐβόησεν, & clamavit. (r) Tu benedixiſti.] σὺ εὐδόκησας. *Videtur dictum, quemadmodum in Pſalmo* 84. Benedixiſti Domine terram tuam: *nam & ibi idem græcum verbum. Alii autem hic,* σὺ ἔδωκας, tu dediſti, *aut* σὺ εὐώδωσας, tu proſperaſti. (ſ) Et rupit Deus lacum.] *Schol.* In alia editione, καὶ ἤνοιξεν ὁ Θεὸς τὸ τραῦμα τὸ ἐν σιαγόνι, & aperuit Deus vulnus, quod in maxilla: *quomodo fere habent ceteri impreſſi, & multi manuſcripti Chaldæus,* rupit Deus rupem: *alii ex hebræo,* & rupit Deus mortarium: *quo nomine putant ſignificari molarem dentem: quod eſt in vulgata.* (t) Qui eſt in maxilla.] *id eſt,* qui fons: *quod conſtat ex græco,* ἥ ἐστιν. *refertur enim ad* πηγή. *Et videtur intelligi, hunc fontem remanſiſſe in loco illo, qui, ut diximus, ab eventu iſto fuit vocatus Lechi, id eſt, maxilla. Vulgata tamen habet,* de maxilla.

CAP. XVI.

(a) MAne, & interficiemus.] *Sic fere hebræus. Alii,* ὄρθρου μείνωμεν καὶ ἀποκτείνωμεν, mane expectemus & interficiamus illum. *Compl. autem,* ἕως φωτὸς πρωῒ μείνωμεν, uſque ad lucem matutinam expectemus, *&c.* (b) In dimidio noctis] *Sic hebræus, Compl.* περὶ τὸ μεσονύκτιον, circa mediam noctem. (c) Alſorech] *Alii,* ἐκ τοῦ, *aut,* ἐπὶ τοῦ χειμάρρου σωρήκ, in torrente Sorec. *Illud,* Al, *quod eſt in noſtra, eſt veſtigium dictionis hebraicæ quæ ſignificat torrentem, aut vallem.* (d) Prævalebimus ei] δυνησόμεθα αὐτῷ. *& repræſentat phraſim hebræam. Alii,* πρὸς αὐτὸν, adverſus eum. (e) Nondum ſiccatis.] *Ita S. Auguſt. in locut. quod græce eſt,* μὴ διεφθαρμέναις. *nam corruptio & putredo oritur ex ſiccitate.* (f) Ei ſedebant.] *Sic etiam S. Auguſt. in locut. quod græce eſt,* αὐτῇ ἐκάθητο. *id eſt, ſedebant, & manebant apud eam. In aliis eſt.* αὐτῆς, ejus. *Compl.* αὐτοῦ, illic. (g) Et inſidiæ exierunt de cubiculo. Et dixit; Alienigenæ ſuper te Sampſon.] *In aliis,* καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν, οἱ ἀλλόφυλοι ἐπὶ σὲ σαμψών. καὶ τὸ ἔνεδρον ἐκάθητο ἐν τῷ ταμείῳ. Et dixit ad eum: alienigenæ ſuper te Sampſon. Et inſidiæ ſedebant in cubiculo. (h) Et factum eſt.] *In his uſque ad illud* Et dixit, *ſunt nonnullæ varietates: ſed ab hebræo abſunt omnia iſta: ac tantum habetur,* Et dixit ad eum. *Nam cogitatione ſupplendum eſt illa feciſſe Dalidam.* (i) Hoc tertium.] *S. Auguſt. in locut.* Tertium poſuit pro tertio, ſive ter. (k) Virum.] *Ita hebræus. Alii,* τὸν κουρέα, tonſorem. (l) Ut ſemel, & ſemel] *Reſpondet hebræo: Alii & Theodoretus,* καὶ ποιήσω, καθὼς ἀεί. & faciam, ſicut ſemper. (m) Quia tradidit] *Alii,* ὅτι εἶπαν, παρέδωκεν, quia dixerunt, tradidit. (n) Bonum fuit.] ἠγαθύνθη. *Sic hebræus, & valet,* exhilaratum eſt. (o) Et ludebat coram eis.] *Alii,* καὶ ἔπαιζον (*aut,* ἐνέπαιζον, *ut Compl.*) αὐτῷ & illudebant ei *Quæ autem in noſtra ſequuntur,* & alapis percutiebant eum *abſunt a ceteris.* (p) Inter columnas.] *Sic hebræus. Alii.* ἀναμέσον τῶν δύο στύλων inter duas columnas. (q) Dominus ſuper eas.] *Alii,* ὁ οἶκος ἐπεστήρικτο ἐπ᾽ αὐτῶν *Et S. Aug. in locut.* domus confirmata eſt ſuper eas. *Compl. ſic habet verba Sampſonis,* ἐπανάπαυσόν με δὴ, καὶ ποίησον ψηλαφῆσαί με τοὺς στύλους, ἐφ᾽ ὧν ὁ οἶκος ἐπεστήρικτο ἐπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐπιστήρισόν με ἐπ᾽ αὐτούς. *Et ſic ea vertit,* Dimitte me jam: & fac tangere me columnas, in quibus domus firmata eſt ſuper illis: & reclina me ſuper eas. (r) Adhuc.] ἔτι. *Alii,* δὴ πλὴν, nunc tantum. *Compl. autem longius ab hebræo,* διπλοῦν, in duplo.

CAP. XVII.

(a) MIchæas.] *Alii,* μιχὰ, Micha (b) Quos accepiſti argenti tibi ipſi.] *Alii,* ἀργυρίους (*aut,* ἀργυρίου) τοὺς συλληφθέντας σοι, Argenteos (*aut,* argenti) ſublatos tibi *Vulgata tamen habet,* quos ſeparaveras. (c) Et me maledictis adjuraſti. & etiam dixiſti.] καί με ἠράσω, καὶ προσεῖπας. *Alii,* καὶ ἐξώρκισας, καὶ εἶπας, & adjuraſti, & dixiſti. (d) Sanctificans.] *Propius hebræo, quam quod in aliis,* ἁγιασμῷ, ſanctificatione, *aut,* ἁγιασμὸν, ſanctificationem. (e) Filio meo] *Ad verbum ex hebræo. In aliis eſt,* κατὰ μόνας, ſeorſum. (f) Argentario.] *Sic etiam vulgata. quod græce eſt,* ἀργυροκόπῳ, ſculptori argenti. *Alii,* τῷ χωνευτῇ, fuſori, & conflatori. (g) Unius de filiis ſuis.] *Nam,* ἀπὸ ἑνὸς υἱῶν αὐτοῦ, *videtur dictum, pro* ἑνὸς ἀπὸ υἱῶν αὐτοῦ. *Abeſt tamen illud,* ἀπὸ, *ab aliis libris, & a Theodoreto.* (h) Vir, quod rectum] *Theodoretus.* ἀνὴρ ἕκαστος, τὸ ἀρεστὸν, vir unuſquiſque, quod placebat. *Sed,* ἀνὴρ, *&* ἕκαστος, *ſunt duæ interpretationes: & prior reſpondet hebræo: cui etiam magis reſpondet,* τὸ εὐθὲς, *quam,* τὸ ἀρεστόν.

CAP. XVIII.

(a) ET manſerunt.] *Alii,* καὶ κατέπαυσαν ἐκεῖ. αὐτῶν ὄντων ἐν τῷ οἴκῳ μιχὰ, καὶ αὐτοὶ ἐπέγνωσαν τὴν φωνὴν, & quieverunt ibi. Cum ipſi eſſent in domo Micha, & ipſi agnoverunt vocem. (b) Quieſcens.] ἡσυχάζουσα. *Vix videtur referri poſſe ad id quod proxime antecedit,* κρίσις σιδωνίων, *niſi intelligamus, judicium, id eſt, morem Sidoniorum, fuiſſe quietum, ac tranquillum, ſimilemque in hac civitate fuiſſe. Sed poteſt facile referri ad civitatem, aut terram. Cetera bene hebræo reſpondent. In aliis eſt,* ἡσυχάζοντα (al. ἡσυχάζοντας) ἐν ἐλπίδι, καὶ μὴ δυναμένοις λαλῆσαι ῥῆμα ἐν τῇ γῇ, κληρονόμος θησαυροῦ ὅτι μακράν εἰσιν ἀπὸ σιδῶνος, καὶ λόγος οὐκ ἦν αὐτοῖς μετὰ συρίας, quieſcentem (*al.* quieſcentes) in ſpe, & non potentes loqui verbum in terra, poſſeſſor theſauri, quoniam longe ſunt a Sidone: & verbum non erat eis cum Syria: *quæ non cohærent* (c) Quod precioſum.] *Hoc enim videtur ſignificare,* τὸ βάρος, *quod magni ponderis ac precii eſſet, atque apte reſpondet hebræo. Alii,* τὴν κτῆσιν αὐτῶν τὴν ἔνδοξον, poſſeſſionem ſuam honoratam. (d) Apponent.] *Alii* προσθήσεις, appones: *& videtur ſubintelligi,* ad patres tuos, *aut,* ad populum tuum. *Valet enim,* perdes. *Vide primo Reg. cap.* 27. (e) Rahab] *Schol.* 70. τοῦ οἴκου ῥεώβ. domus Rheob. *Theodoretus,* ῥιχὰβ, Rhichab. (f) Filius Manaſſe.] *Alii,* υἱοῦ, filii, *quæ in re ſæpe diſcrepat Vaticanus a ceteris. Apud Theodoretum autem eſt,* ἰωναθὰν υἱὸς μανασσῆ, υἱοῦ γηρσὰμ υἱοῦ μωυσῆ, Jonathan filius Manaſſe filii Gerſam filii Moyſi. *Vulgata.* Jonathan filium Gerſan filii Moyſi. *Sed noſtræ, & ceteris græcis convenit cum hebræo, & chaldæo.*

CAP. XIX.

(a) ET ivit ab eo.] *Non multo aliter vulgata. In aliis eſt,* καὶ ὠργίσθη αὐτῷ, *& S Hieronymus in Michæam c.* 5. & irata eſt ei concubina ſua. (b) Manſerunt.] ηὐλίσθησαν. *Alii,* ὕπνωσαν, dormierunt, pernoctarunt. (c) Inſtrue.] στήρισον, *aut, ut alii,* στηρίχθητι. *In quibuſdam vero eſt,* καὶ διεπλάνα αὐτὸν, & fallebat, ac lactabat eum: *quod non longe abeſt ab hebræo.* (d) Et venerunt uſque Jebus.] *Alii,* αὐτοὶ κατὰ ἰεβοῦς, ipſi juxta Jebus. (e) Cum pueris tuis.] *Sic fere hebræus. In aliis eſt,* τοῖς δούλοις σου, ſervis tuis.] (f) Ipſi autem.] *Compl.* αὐτῶν δὲ ἀγαθυνθέντων τῇ καρδίᾳ αὐτῶν. Cum ipſi exhilarati eſſent corde ſuo. (g) Et partitus eſt eam in duodecim membra.] *In aliis,* καὶ ἐμέλισεν αὐτὴν κατὰ τὰ ὀστᾶ αὐτῆς εἰς δώδεκα μερίδας, & diviſit eam ſecundum oſſa ejus in duodecim partes. (h) Neque viſa eſt.] *Eſt hebraiſmus uſitatus etiam apud LXX. ut fœmininum pro neutro ponatur.*

CAP. XX.

(a) HUmiliaverunt.] *In aliis,* ἐταπείνωσαν, καὶ ἐνέπαιξαν αὐτῇ, humiliaverunt, & illuſerunt in eam: *quæ duæ videntur ejuſdem dictionis hebraicæ interpretationes.* (b) Fervorem, & ruinam.] ζέμα, καὶ ἀπόπτωμα. *Et videntur ſignificare inuſitatum quendam exceſſum libidinis, & furoris. In hebræo etiam ſunt duæ dictiones ſignificantes ſcelus, & fœditatem In aliis autem græcis codicibus tantum eſt,* ἐποίησαν ἀφροσύνην, fecerunt imprudentiam *aut,* impudentiam. ζέμα, nomen mere Hebraicum, quod reperitur et *Ezec.* 24. *Hier.* ibi exponit dicens immunditiem execrabilem ac ſceleſtam. Hic vertit nefas, & alibi ſcelus: quod hodie retinuerunt plerique interpretes. Eſt ubi LXX reddunt vocabulo ἀνομίας. Rabbi *David,* ſignificationem habet rei abominandæ & operis mali. In tractatu de cultu falſo exponitur עצת חטאין concilium peccantium ſive peccatorum; uſus eſt etiam *Theodotio,* ſed neſcio ubi. Ipſe autem ζέμμα ſcribit, μ, geminata, vide Cadmum meum, *Druſ.* (c) Viginti tria millia] *In aliis,* εἴκοσι καὶ πέντε, viginti & quinque. *& ſic vulgata, ſed in hebræo* viginti & ſex (d) Vir trahens gladium] *Ita fere hebræus. In aliis eſt,* ἀνδρῶν σπωμένων ῥομφαίαν, virorum ducentium gladium. (e) Si adjiciamus.] *In aliis eſt in numero ſingulari,* εἰ προσθῶ, *&,* ἀδελφοῦ μου, *& multæ aliæ vocum varietates, quas omnes non eſt viſum neceſſarium indicare* (f) Holocauſtoſes, & conſummatas.] ὁλοκαυτώσεις καὶ τελείας. *Ita etiam cap. ſequenti. Alii,* ὁλοκαύτωμα σωτηρίου, holocauſtoma ſalutaris. *Vulgata,* holocauſta, atque pacificas victimas. (g) Fratres noſtros] *Alii,* τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἢ κοπάσω; fratris mei, an quieſcam? (h) Evacuemus] ἐκκενώσωμεν. *Alii,* ἐκσπάσωμεν, avellamus, extrahamus. (i) Maraagabe.] *Sunt duæ dictiones hebrææ coagmentatæ, quæ ſignificant,* a Gramineto Gabaa, *aut,* ab occidente Gabaa (*quod reſpondet vulgatæ*) aut a planicie. *Et in multis græcis libris eſt,* ἀπὸ δυσμῶν τῆς γαβαὰ, *quod & a planicie, & ab occidente poteſt ſignificare.* (k) Pugnæ.] τῆς μάχης. *Videtur rectius, quam quod in aliis,* μαχαίρας. *Non enim ſignum conſtitutum erat gladius, ſed fumus.* (l) A Nua.] *Abeſt hæc dictio a Compl. eſt tamen in hebræo: & ſignificat aut certum locum, aut requietem: quare in vulgata eſt,* nec erat ulla requies morientium. (m) Methla.] *In aliis,* ἑξῆς, conſequenter *Sed in noſtra eſt veſtigium dictionis hebraicæ, quæ ſignificat perfectionem: & a multis accipitur de virili ætate. Quare vulgata,* a viris uſque ad jumenta.

CAP. XXI.

(a) FActa eſt hæc.] *Eſt hebraiſmus, ut alibi dictum eſt. Compl.* ἐγενήθη τοῦτο, factum eſt hoc. (b) Requireretur.] *Hoc viſum ſignificare hoc loco illud,* τοῦ ἐπισκεπῆναι, *quaſi in recognitione & numeratione deeſſe.* (c) Quis non aſcendit.] τίς οὐκ ἀνέβη. *In aliis,* τίς ὁ μὴ ἀναβάς. Quis eſt qui non aſcendit. (d) Superſtitibus iis, qui reſidui ſunt.] τοῖς περιοῦσι, τοῖς ὑπολειφθεῖσιν. *Videntur duæ interpretationes. Nam illud,* τοῖς περιοῦσι, *abeſt a ceteris. Quod autem ſequitur,* εἰς γυναῖκας, *valet,* ad hoc, ut poſſint habere uxores. (e) Quis unus.] *Longe propius ad hebræum, quam quod eſt in aliis* τίς μία τῶν φυλῶν, quæ una tribuum. (f) Gladii] *In aliis additur:* καὶ τὰς γυναῖκας, καὶ τὸν λαὸν, & mulieres, & populum. (g) Et dixerunt, hæreditas ſuperſtitum.] *Aptiſſime ad hebræum: id eſt,* hæreditas ſit eorum, qui evaſerunt. *Alii* καὶ πῶς ἔσται κληρονομία διασεσωσμένη, & quomodo erit hæreditas incolumis. *Compl.* καὶ εἶπεν, κληρονομία διασεσωσμένη, & dixit, hæreditas incolumis. (h) Auſtro.] *In Compl. additur,* τοῦ λιβάνου, *quod neque vulgatæ, neque hebræo reſpondet.* (i) Miſericordiam facite nobis eas: quoniam non cepimus.] *Sic fere hebræus. Alii,* ἐλεήσατε αὐτοὺς, ὅτι οὐκ ἔλαβεν, miſeremini eorum: quoniam non cepit. (k) Sicut Sors, deliquiſtis.] ὡς κλῆρος, ἐπλημμελήσατε. *Vulgata,* a veſtra parte peccatum eſt. *Alii,* ὅτι οὐκ ἐπλημμελήσατε, quoniam non deliquiſtis: *id eſt, quoniam timuiſtis, ne contra jus jurandi religionem delinqueretis. Compl.* κατὰ τὸν καιρὸν ὃν ἐπλημμελήσατε, ſecundum tempus quo deliquiſtis, *non longe ab hebræo. Et alibi autem notatum eſt, quod in aliis exemplaribus eſt,* καιρὸς, *in Vaticano eſſe,* κλῆρος.

RUTH.

CAP. I.

(a) QUia eſt mihi ſubſtantia.] *Nomen,* ὑποστάσεως, *ſumi interdum pro ſpe alibi notabitur. Sunt autem hæc dicta quaſi per quandam doloris plenam ironiam: vult enim ſignificare, nullam ſupereſſe ſpem. Apud Theodoretum legitur:* οὐκ ἔτι μοι ὑπόστασις, non ultra mihi ſpes. (b) Ne occurrat mihi.] *Vulgata,* ne adverſeris mihi, *Theodoretus,* μή μοι γένοιτο. Abſit a me.

CAP. II.

(a) REpendat.] *Sic etiam hebræus. Theodoretus autem,* ἀποτίσαι σοι, rependat tibi. (b) Ego ero.] *Compl.* ἐγὼ οὐκ ἔσομαι. ego non ero. *Vulgata,* quæ non ſum ſimilis unius puellarum tuarum. (c) Reliquit.] κατέλιπε. *Valet autem,* fecit ſupereſſe reliquias; *quemadmodum etiam paulo poſt,* dedit ei, quæ reliquerat, *id eſt,* dedit ei reliquias, quas ſervarat. (d) Et portantes portare ei.] *Hæc abſunt a Compl. ut etiam a vulgata.* (e) Et triticorum.] *Compl.* καὶ τὸν θερισμὸν τῶν πυρῶν, & meſſem triticorum.

CAP. III.

(a) PEdes ejus.] *In aliis additur,* καὶ ἐκοιμήθη, *aut ut in Compl.* καὶ ἐκάθευδεν, & dormivit.

CAP. IV.

(a) LOcutus eſt.] *Compl.* εἶπεν, dixerat. (b) Quæ data eſt ipſi Noemin reverſæ.] *Videtur eſſe formula certa verborum, qua utebantur redemptores, id eſt, qui ob propinquitatem jus habebant vendicandi, & acquirendi ſibi aliquid. In aliis eſt,* ᾧ ἀπέδοτο (*Compl.* ὃν ἀπέδοτο) νοεμὶν ἡ ἐπιστρέψασα, cui (*Compl.* quem) vendidit Noemin, quæ reverſa eſt. *Et reſpondet hebræo, ſi abſit illud,* cui, *&* quem: *ut cohæreat hoc modo cum antecedentibus,* partem agri vendidit Noemin. (c) Et fecerunt] *Compl. & Theodoretus,* καὶ ποιῆσαι, & faciat. (d) Bethleem.] *Apud Theodoretum ſequitur,* παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀοίδιμον, apud omnes homines celebre: *quæ tamen abſunt ab hebr.* (e) Quod dabit.] *Ita etiam hebræus. Compl. autem & Theodoretus,* ἐκ τοῦ σπέρματός σου δῴη, ex ſemine tuo det.

REGNORUM. LIB. I.

CAP. I.

(a) HOmo fuit.] *In aliis eſt,* καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος εἷς, & fuit homo unus. *Interp. Origenis habet duas lectiones,* erat vir unus, *&,* erat vir quidam: *ac priorem conſentientibus etiam hebræis magis probat.* (b) In Naſib Ephræm.] *In aliis,* ἐν νασείβ *Compl.* υἱοῦ σὼφ ἐξ ὄρους ἐφραΐμ, filii Soph de monte Ephraim, *quod in vulgata,* filii Suph Ephratæus. *Multæ autem ſemper in his propriis nominibus varietates: quæ omnes indicari nullo modo poſſunt* (c) Et filiis ejus.] *In aliis additur,* καὶ ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς, & filiabus ejus. (d) Unam.] *In Compl. additur,* κατὰ πρόσωπον, *quod in vulgata eſt,* triſtis: *quaſi diceret,* demiſſa facie. *Dictionem tamen hebræam* facierum *alii interpretantur electam, & honoratam. Quæ autem ſequuntur,* quia non erat ei filius, *ſunt etiam in Compl. ſed abſunt a vulgata, & hebræo.* (e) Quia non dederat ei Dominus filium, ſecundum tribulationem ejus, & ſecundum triſtitiam tribulationis ejus: & triſtabatur propter hoc.] *Interp. Origen. in homil. unica ex hoc loco hæc tantum refert.* Tum deinde refert ſcriptura, quia contriſtata eſt Anna; quod cum acceperit Fenenna plurimas portiones cum filiis; ipſa unam ſolam acceperit partem; & quia hoc dolore percuſſa templum Domini ingreſſa defleverit, *&c. In Compl. autem hoc loco iſta leguntur,* καὶ παρώργισεν αὐτὴν ἡ ἀντίζηλος αὐτῆς καί γε παροργισμῷ διὰ τὸ ἐξουθενεῖν αὐτὴν, & irritabat eam æmula ejus etiam irritatione, eo quod ſperneret eam: *quæ in collatis vetuſtis codicibus non ſunt inventa: ſed reſpondent hebræo, & eodem fere modo leguntur apud S. Joannem Chryſoſt. in hom. de fide Annæ,* καὶ παρώργισεν αὐτὴν ἡ ἀντίζηλος αὐτῆς παροργισμῷ ἐξουθενοῦσα αὐτὴν, *& ſimilia quædam videntur indicari a Theodoreto in canticum ad ea verba,* Dilatatum eſt os meũ ſuper inimicos meos: *itemque a Diodoro Tarſenſi.* (f) Et dixit ei: Ecce ego domine. Et dixit ad eam] *Hæc abſunt a Compl. ut a vulgata.* (g) Et ſtetit coram Domino.] *Pro his in Compl. eſt,* καὶ μετὰ τὸ πιεῖν, & poſtquam biberant. (h) Sacerdos.] *In aliis additur,* ἐκάθητο, ſedebat. (i) Adonai Domine Eloe Sabaoth.] *Ita etiam in aliis, niſi quod habent,* ἐλωΐ. *Sed Compl. habet tantum,* κύριε σαβαώθ, *& vulgata,* Domine exercituum. (k) Mei.] *In Compl. additur,* καὶ μὴ ἐπιλάθῃ τῆς δούλης σου, *quod vulgata,* nec oblitus ancillæ tuæ. (l) Virorum.] *Sic hebræus. Alii,* ἀνδρὸς, viri. (m) Et vinum, & inebriamentum non bibet.] *Hæc videntur agnoſci etiam a Theodoreto q 5. Abſunt tamen a Compl. ut a vulgata.* (n) Puer.] *Dictio,* τὸ παιδάριον, *in uno vetuſto codice, & in Compl. non eſt, quemadmodum neque in vulgata: habetur tamen in ceteris vetuſtis, & apud Philonem, de ebrietate, & apud S. Chryſoſt. in homilia de fide Annæ, & hom.* 15. *in Acta Apoſt.* (o) Tuum.] *In Compl,* ἀπὸ σοῦ, *a te.* (p) Dura dies.] *Ita & alius liber vetus, & Philo ibidem. In aliis libris, & apud S. Chryſoſt. eſt,* ἐν σκληρᾷ ἡμέρᾳ, in dura die. (q) Tuam] *Compl. addit,* εἰς πρόσωπον, in faciem: *neque abhorret ab hebræo.* (r) In filiam peſtilentem.] *Theodotio,* ὡς μίαν τῶν ἀπαιδεύτων: tanquam unam indiſciplinatarum. (ſ) Meæ.] *In aliis additur,* καὶ ἐκ πλήθους ἀθυμίας μου, & ex multitudine mœroris mei: *quod non abhorret ab hebræo.* (t) Extendi.] ἐκτέτακα, *propius ad hebræum, quam quod in aliis,* ἐκτέτηκα, extabui. (u) Invenit.] *Compl.* εὕροι, inveniat. (x) Deo Sabaoth.] *Compl.* παντοκράτορος, omnipotente. *A vulgata, & hebræo utrumque abeſt.* (y) Suo.] *In Compl. ſequitur,* οὐκ ἀναβήσομαι, non aſcendam: *quæ tamen abſunt ab hebræo: ſunt enim ſupplenda cogitatione.* (z) Quod exiit ex ore tuo.] *Ita etiam Compl. ſed vulgata ex hebræo,* verbum ſuum. (aa) Trienni.] τριετίζοντι. *Theodoretus q.* 5. obtulit eum Deo, & cum eo vitulum ejuſdem ætatis. *Vulgata ex hebræo,* in vitulis tribus. (bb) Et adduxerunt coram Domino, & mactavit pater ejus ſacrificium, quod faciebat a diebus in dies Domino.] *Pro his in Compl. eſt* καὶ προσήγαγον τὸ παιδάριον, καὶ ἔσφαξαν τὸν μόσχον, & adduxerunt puerum, & jugularunt vitulum. *In aliis libris conjunguntur utraque lectiones, ſed in hac ſecunda pro* προσήγαγον, *&* ἔσφαξαν, *eſt,* προσήγαγε, *&* ἔσφαξε, adduxit & jugulavit: *ut appareat coagmentatio quædam. Vulgata ex hebræo:* Et immolaverunt vitulum, & obtulerunt puerum Heli. Et ait. (cc) Tecum cum orarem.] *Compl.* ἐν τούτῳ προσεύξασθαι, in hoc ut orarem. (dd) Et dixit.] *Alii,* καὶ ηὔξατο, (*Compl.* καὶ προσηύξατο) ἄννα, καὶ εἶπεν, *quod vulgata,* & orauit Anna, & ait. *Itemque Interp. Orig.*

CAP. II.

(a) COnfirmatum eſt.] *Ita etiam S Auguſt.* 17. *de civitat. cap.* 4. *ubi totum hoc canticum recitat, & magna ex parte explanat. Int. Origen.* Exultavit cor meum. (b) Lætata ſum.] *Ita idem S. Aug. & alii multi. In quibuſdam eſt,* ὅτι εὐφράνθην, *& Int Orig* quia lætata ſum. (c) Salute.] *Sic etiam liber vetus manuſcriptus, in quo cum multiplici pſalterio eſt etiam hoc canticum, & græcum latinis characteribus ſcriptum, & præterea verſum ex græco. In aliis eſt, & apud Theodoretum in hoc canticum,* ἐν σωτηρίῳ σου. *& S. Auguſt. & Int. Origenis,* in ſalutari tuo. (d) Excelſa] *Ita S. Aug. & S. Cyprianus ad Novatianum, licet 3. teſtim. habeat,* neque loquamini elata. *Nec plura refert Int. Origenis. In aliis codicibus additur,* ὑπεροχὴν, *& ita habet Euſebius ad Marinum, itemque Diodorus Tarſenſis explanans hunc locum, & Theodoretus in hoc canticum, itemque liber manuſcriptus, de quo diximus: in quo in latina verſione eſt,* excelſa eminentia. (e) Non procedat.] *Alii,* μὴ ἐξελθέτω. *Et S. Cypr. lib. 3. teſt.* & non procedat magniloquentia: *ad Novatianum,* & ne exeat. *S. Auguſt.* neque procedat magniloquium. *Interp. Origenis interdum,* nolite multiplicare mala, neque exeat maliloquacitas de ore veſtro: *quamvis paulo poſt pro* mala, *habeat,* excelſa. *& pro* maliloquacitas, magniloquium. (f) Scientiarum.] *Ita fere omnes. Liber ille manuſcriptus habet gnoſeos, & latine,* ſcientiæ. *Int. Origenis interdum* quia fortis in ſcientia Dominus, *interdum vero,* quia fortis ſcientiarum Dominus. *Et potuit illud,* fortis, *eſſe ex Aquilæ interpretatione.* (g) Et Deus præparans adinventiones ſuas.] *Sym.* καὶ οὐκ εἰσὶ παρ᾽ αὐτῷ προφάσεις, & non ſunt apud eum prætextus, & excuſationes. *Int. Orig.* & non emendaverunt excuſantes. (h) Arcus potentium infirmatus eſt.] τόξον δυνατῶν ἠσθένησε. *S. Auguſt. habuit initio,* arcum potentium fecit infirmum: *ſed paulo poſt habet ut nos, & explanat: itemque int. Origenis: & S. Cyprianus, lib. 3. teſt.* invalidus factus eſt arcus. (i) Pleni.] *Symm. & Theodotio,* κεχορτασμένοι, ſaturati. (k) Minorati ſunt.] ἠλαττώθησαν, *& probat iſtam verſionem quamvis minus latinam, S. Aug. Schol.* ἀντὶ τοῦ ἐμισθάρνησαν, locaverunt ſe. *Aquila,* συνετρίβησαν, contriverunt ſe. (l) Tranſierunt terram.] *Sic S. Auguſt. & liber ille manuſcriptus, quod græce eſt,* παρῆκαν γῆν. *Symm.* ἀνενδεεῖς ἐγένοντο. abundantes facti ſunt. *Interp. Orig hæc refert ex hoc loco,* ſaturati panibus deducti ſunt ad ſervitutem: eſurientes dereliquerunt, uſque quo ſterilis peperit ſeptem. (m) Ut ſedere faciat] *Ita fere hebræus. In quibuſdam codicibus & apud Theodoretum eſt* τοῦ καθίσαι αὐτόν. *S. Cypr. lib. 3. teſtim* Et ſedere eum facit cum potentibus populi. *S. Aug.* ut collocet eum cum potentibus populi ſui. *Liber ille manuſcriptus,* ut ſedere eos faceret cum potentibus ſeculi. (n) Suum.] *Diſputat S. Aug. quomodo illud,* αὐτοῦ, *poſſit ſignificare* ſuum, *&* ejus. (o) Prudens] *Ita S. Aug. quod græce,* ὁ φρόνιμος ἐν τῇ φρονήσει αὐτοῦ. *Theodoretus* ὁ σοφὸς ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ. *& Lucifer pro S. Athanaſio,* ſapiens in ſapientia ſua, *itemque liber ille manuſcriptus. A Compl. abſunt hæc omnia uſque ad illud,* Dominus aſcendit in cœlos, *ſicut etiam a vulgata.* (p) Terræ.] *Sic Euſebius, lib. 4. de Euang. demonſtr. & hebræus. In aliis codicibus & apud Theodoretum hic, q. 5. in manuſcriptis & in explanatione hujus cantici additur,* δίκαιος ὤν. *Et S. Aug.* quia juſtus eſt, *itemque liber ille manuſcriptus.* (q) Et dat.] *Ita etiam S. Aug. Alii & Theodoretus,* καὶ δώσει, & dabit. (r) Et reliquit.] *In aliis* καὶ κατέλιπον & reliquerunt, *abſunt autem ab hebræo, uſque ad illud,* & abiit. *In Compl. autem ſunt & illa præterea,* καὶ προσεκύνησαν τῷ κυρίῳ, & adoraverunt Dominum. (ſ) Faciei Domini coram Heli.] *Compl.* τῷ κυρίῳ πρὸ προσώπου ἠλὶ, Domino ante faciem Heli. (t) Percutiebat.] *Propius ad hebræum, quam quod eſt in aliis,* καθίει, *aut,* καθῆκεν, mittebat. (u) Et ſume.] *Sic hebræus. Alii,* καὶ τότε λάβε, & tunc ſume, *vel,* καὶ τότε λήψῃ, *& tunc ſumes.* (x) Ephod Bad.] *Abeſt dictio,* Bad, *a Compl. quæ tamen eſt in hebræo: & de ea S. Hieronym. ad Fabiolam. Theodoretus quæſt. 7. ex Aquila,* ἐπένδυμα ἐξαίρετον, ſuperindumentum inſigne, ſelectum. *Schol. ex Symm.* ἐφοὺδ λινοῦν, καὶ ἐφεστρίδα μικρὰν, Ephud lineum, & palliolum parvum. (y) Filius Iſrael.] *In Schol. hæc adduntur,* καὶ ὡς ἐκοιμῶντο μετὰ τῶν γυναικῶν τῶν παρεστηκυιῶν τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, & quomodo dormiebant cum mulieribus aſſiſtentibus ad januam tabernaculi teſtimonii: *nec multo aliter in Compl. videturque hic locus agnoſci a Theodoreto. q.* 16. (*z*) Non filii.] *Alii repetunt*, μὴ, non filii, non: *quæ repetitio abeſt ab hebræo.* (*aa*) Nolite facere ita, quoniam non bonæ auditiones, quas ego audio.] *Hæc abſunt a Compl. & videntur eſſe altera interpretatio ejuſdem ſententiæ.* (*bb*) Ibat.] *Alij*, ἐπορεύετο, καὶ ἐμεγαλύνετο, ibat, & fiebat magnus. (*cc*) Revelans revelatus ſum.] *Sic S. Auguſt. q. 17. de civit. c. 5. quod græce eſt*, ἀποκαλυφθεὶς ἀπεκαλύφθην, *ideſt*, revelans revelavi me. *Lucifer pro S. Athanaſio*, manifeſte oſtendi me. *Nos autem libentius ſequimur S. Auguſt. cujus verſio valde tenax verborum eſt.* (*dd*) Ignis.] τοῦ πυρὸς, *id eſt, ex ſacrificiis: atque ita habet S. Auguſt. Lucifer vero*, omnia frumenta filiorum Iſrael. *Ut videatur legiſſe*, πυρῶν. (*ee*) Benedicere de primordio.] ἐνευλογεῖσθαι ἀπ' ἀρχῆς. *Et ſic hebræus: nec multo aliter Lucifer*, ut benediceres eos a primordio. *Alii & Theodoretus habent*, ἀπαρχῶν, *& S. Auguſt.* benedicere primitias. *Schol.* τοῦ πιμελοῦσθαι ὑμᾶς. ut impinguaretis vos. (*ff*) Quoniam tantum.] ὅτι ἀλλ' ἤ, *& ſic ſæpe librarius Vaticanus, præſertim in his Regnorum libris. Compl. habet tantum*, ὅτι. *& Lucifer*, quoniam qui honorificant me. *S. Auguſt. habet tantum*, ſed, *& Theodoretus*, ἀλλ' ἤ. (*gg*) Et qui ſpernit me, honore privabitur.] καὶ ὁ ἐξουθενῶν με, ἀτιμωθήσεται. *S. Ambroſ. de paradiſo cap. xv.* & contemptor mei honore privabitur. *Lucifer*, & qui ſpernit me, ad nihilum redigetur. *Compl. & Theodoretus*, καὶ οἱ ἐξουθενοῦντές με ἐξουθενωθήσονται. *S. Auguſt.* & qui ſpernit me, ſpernetur, *itemque S. Cyprianus de oratione Dom. & de Zelo.* (*hh*) Patris tui] Ita *S. Auguſt. & Lucifer. Theodoretus autem addit*, καὶ ἐπιβλέψεις, (*al.* ἐπιβλέψει, *& ita Compl*) τὸ κραταίωμα ὧν ἐν πᾶσιν οἷς ἀγαθύνει τὸν Ἰσραήλ. Et aſpicies firmamentum ὧν in omnibus, quibus benefaciet Iſrael. *Et multa affert, cur*, ὧν, *intelligi debeat is, qui vere eſt Deus*; κραταίωμα *autem, ſacerdotium, quod ſecundum ordinem Melchiſedec. In Scholio inſerto ad finem hujus capitis in codice Silertio primum iſta ponuntur*, καὶ ἐπιβλέψει κραταίωμα ὧν, *&c. deinde adjungitur*, ὁ γὰρ μετὰ πάσης, φησὶ, πάντοτε ἰσχύος ὢν δοκιμάσει τινὶ τρόπῳ προσῆκε κατὰ τὸ δέον ἄγεσθαι τὸν λαόν. Ἀκύλα, καὶ ἐπιβλέψει ἀντίζηλον κατοικητηρίου ἑβδομήκοντα, καὶ Θεοδοτίωνος, καὶ ἐπιβλέψει κραταίωμα ὧν, *&c.* Nam qui, inquit, cum omni ſemper virtute eſt, judicabit, quo modo decebat juxta id quod conveniens eſt, deduci populum. Aquilæ: & aſpicies æmulum habitaculi. lxx. & Theodotionis, & aſpicies firmamentum, ὧν, *&c. In alio ſcholio affertur ex Symmacho*, καὶ ὄψει θλῖψιν κατοικήσεως ἐν παντὶ ᾧ εὐεργετήσεται Ἰσραήλ, & aſpicies tribulationem habitationis in omni in quo bene fiet Iſrael. *Fieri poteſt, ut* ὧν, *ſit veſtigium dictionis hebrææ, quæ ſignificat habitaculum, &* κραταίωμα, *hoc loco ſignificet quaſi violentam occupationem, ſicut paulo ante in hoc capite*, κραταιῶς, *ſignificavit*, violente: *atque ita idem valebit hæc interpretatio, atque illa Aquilæ, & Symmachi. In Compl. eſt*, καὶ ἐπιβλέψει κραταίωμα ναῶν, *atque ita vertunt*, & aſpiciet firmamentum templorum. *Sed fortaſſe iſtud*, ναῶν, *eſt ſimiliter veſtigium ejuſdem dictionis hebraicæ* (*ii*) Non exterminabo.] *Abeſt illud*, non, *a S. Auguſt. & a Lucifero, quemadmodum & a nonnullis græcis codicibus*, οὐκ. *In Compl. eſt*, καὶ ἄνδρα ὃν οὐκ ἐξολοθρεύσω σοι ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου μου. ποιήσω ἐκλείπειν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, & virum, quem non exterminabo tibi ab altari meo, faciam deficere oculos ejus. *Cujus lectionis ſunt etiam expreſſa veſtigia in aliis libris. Noſtra ſatis reſpondet hebræo; niſi quod hebræus pro*, oculus ejus, *&*, anima ejus, *habet*, oculi tui, anima tua. [καὶ ἀναστήσω.] *Diodorus Tarſenſis.* ταῦτα δὲ ἁρμόττει ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ, μόνῳ δὲ τῷ κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, ὃς ἀρχιερεὺς ἡμῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ὠνομάσθη. ἔχοντες γὰρ, φησιν, Ἰησοῦν τὸν ἡμῶν ἀρχιερέα μέγαν διεληλυθότα τοὺς οὐρανούς. καὶ πάλιν. οὐ γὰρ ἔχομεν ἀρχιερέα μὴ δυνάμενον συμπαθῆσαι ταῖς ἀσθενείαις ἡμῶν. Hæc autem nulli hominum conveniunt, ſed ſoli Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui ſummus Pontifex noſter ſecundum humanitatem dictus eſt. Habentes enim, inquit, Jeſum ſummum Pontificem noſtrum, qui intravit in cælos. Et rurſus, Non enim habemus Pontificem qui non poſſit affici ſenſu infirmitatum noſtrarum. (*kk*) Chriſto meo.] *Ita etiam S. Auguſt. & convenit cum vulgata, & hebræo. In aliis eſt*, τῶν χριστῶν μου, Chriſtis meis. *Et S. Cyprianus l. 1. teſtim.* in conſpectu Chriſtorum meorum. *Ita etiam habet Theodoretus, q. 10. in codicibus manuſcriptis: & multa in hunc locum affert, quorum nonnulla referuntur in commentariis ex Diodoro Tarſenſi. Schol.* τῶν χριστῶν μου. χριστοὺς δὲ αὐτοὺς κέκληκε τοὺς ἱεροὺς ἀποστόλους, καὶ τοὺς τὴν ἐκείνων διαδεξαμένους διδασκαλίαν. οὐκοῦν ἡ πρόρρησις κυρίως μὲν ἁρμόττει τῷ σωτῆρι Χριστῷ, κατὰ δὲ τὴν ἱστορίαν τῷ Σαδὼκ, ὃς ἐκ τοῦ Ἐλεαζάρου κατάγων τὸ γένος, τὴν ἀρχιερωσύνην διὰ τοῦ Σαλομῶνος ἐδέξατο. Chriſtis meis. Chriſtos autem vocat Sanctos Apoſtolos. Et qui eorum ſuſceperunt doctrinam. Prædictio igitur proprie convenit ſalvatori Chriſto, ſecundum hiſtoriam autem Sadoc, qui genus deducens ab Eleazare ſummum ſacerdotium accepit a Solomone. (*ll*) Omnibus diebus.] *Theodoretus ibid.* Iſtud, πάσας τὰς ἡμέρας, non convenit hominibus mortalibus breve tempus viventibus. *Libuit hunc locum afferre, quoniam in verſione latina valde eſt corruptus.* (*mm*) Veniet adorare ei obolo argenti.] *Sic S. Auguſt. Compl. habet*, ἐν ὀβολῷ ἀργυρίου, καὶ ἐν ἄρτῳ ἑνί. *Et S. Cyprianus lib. 1. teſt.* in obolo pecuniæ, & in pane uno. *In codice Theodoreti Sirletio eſt hoc loco inſertum hujuſmodi Scholion Theodori.* Ad quem, inquit, tantum erit eorum, qui ex genere tuo, diſcrimen, ut qui ex iis remanſerint, multa cum reverentia ad eum ſint acceſſuri, & ei tanquam ſacerdoti, oblationes allaturi. Hoc enim eſt, προσκυνῆσαι αὐτῷ ἐν ὀβολῷ ἀργυρίου, καὶ ἐν ἄρτῳ ἑνί. (*nn*) Ad unam ſacerdotiorum tuorum.] ἐπὶ μίαν τῶν ἱερατειῶν σου, *id eſt*, ad unam partium ſacerdotalium tuarum. *S. Auguſt.* in unam partem ſacerdotii tui: *& teſtatur nonnullos eſſe interpretatos*, ſacrificii tui.

CAP. III.

(*a*) ANtequam.] *In hebræo dictio, quæ ſignificat*, antequam, *valet etiam*, nondum: *quare hoc etiam modo poſſet accipi hic, conſentiente etiam Theodoreto, pro*, nondum inſtructa erat, *ut paulo poſt*. Et Samuel antequam cognoſceret, *pro*, Samuel nondum cognoſcebat. (*b*) Eſſet inſtructa.] ἐπισκευασθῆναι. *Theodoretus q.* 11. κατασκευασθῆναι, *eodem ſenſu: putatque ſignificari, ante mediam noctem: nam media nocte apparabatur lucerna injecto oleo. Compl. habet*, πρὶν ἢ καταςβεσθῆναι, antequam extingueretur. *Scholium inſertum codici Theodoreti Sirletio*: Nunquid forte recte dicunt ij qui ſpectant ad editionem Aquilæ, & Symmachi, dicentium πρὶν σβεσθῆναι; Aquila, καὶ λύχνος τοῦ θεοῦ πρὶν σβεσθῆναι, & lucerna Dei antequam extingueretur. Symmachus, οὔπω ἐσβέσθη, nondum extincta erat. (*c*) Filiorum ejus.] *In aliis libris ſequitur*, αἷς ἔγνω, quas novit. *Lucifer pro S. Athanaſio habet*, propter iniquitatem filiorum ejus, quam ego ſcio. (*d*) Et neque ſic.] καὶ οὐδ' οὕτως. *Compl.* καὶ οὐχ οὕτως, & non ſic, *& fortaſſe ſubintelligendum*, & non ſic erit, ſicut illi putant. Juravi enim, *&c. Lucifer.* Et nunc ſic juravi domui Heli. (*e*) Et creditus eſt.] *Pro his uſque in finem, in Complut. ſunt tantum hæc*, ἐν σηλῷ κατὰ ῥῆμα κυρίου. In Sylo juxta verbum Domini. *Ac certe iſta*, Et creditus eſt Samuel propheta (*aut, ut alii libri*) εἰς προφήτην, in prophetam) eſſe Domino in omnem Iſrael, ab extremis terræ & uſque ad extrema, *videri poſſunt alia interpretatio præcedentis ſententiæ*, & cognoverunt omnis Iſrael, *&c. Sed poſtrema*, Et Heli ſenex valde, *&c. referuntur etiam a Lucifero ibidem.*

CAP. IV.

(*a*) IN diebus illis.] *Ita etiam Lucifer pro S. Athanaſio. Complut.* καὶ ἐγένετο ῥῆμα σαμουὴλ πρὸς πάντα Ἰσραήλ, *quod in vulgata eſt in extremo præcedentis capitis.* Et evenit ſermo Samuelis univerſo Iſraeli. (*b*) Deficere nos fecit.] *Sic Lucifer. Videtur enim illud*, ἔπταισεν, *ſumptum eſſe tranſitive more hebraico. Compl.* διατί ἄρα ἔθραυσεν. Quare igitur quaſſavit. (*c*) E medio.] *Complut.* ἐν μέσῳ, in medio: *& ſic Lucifer. Vulgata*, & veniat in medium noſtri. (*d*) Inſidentis Cherubim.] καθημένου χερουβίμ. *Lucifer*, ubi ſedebat Cherubim. *Compl.* κυρίου τῶν δυνάμεων, οὗ ἐπικάθηται τὰ χερουβὶν, Domini virtutum ubi inſidebant Cherubim. (*e*) Quis clamor magnus hic.] *Complut.* τίς ἡ φωνὴ τοῦ ἀλαλαγμοῦ τούτου ἡ μεγάλη αὕτη; Quæ eſt vox magna hæc jubilationis hujus? (*f*) Talis.] *Eſt hebraiſmus, & valet*, non eſt factum ſimile quid. *Compl.* ὅτι οὐ γέγονεν οὕτως, quia non fuit ſic. (*g*) Firmorum.] στερεῶν. *Compl.* στερεωτέρων, firmiorum. *Theodoretus q.* 13. *habet in numero ſingulari*, τοῦ θεοῦ στερεοῦ τούτου οὗτος ὁ θεὸς ὁ πατάξας, Dei firmi hujus; hic eſt Deus qui percuſſit. (*h*) Ordinum.] *Id eſt, peditum deſcriptorum. Lucifer*, virorum. (*i*) Veſtimenta ipſius diſciſſa.] *Refert Theodoretus q.* 43. *Aquilam dixiſſe*, μανδύην διερρηγμένην, mantellum laceratum. (*k*) Nonaginta.] *Compl. addit.* καὶ ὀκτὼ, & octo, *ut vulgata.* (*l*) Steterant.] ἐπανέστησαν, *obriguerant, aut quaſi ſe exeruerant extra locum ſuum, aut ſuo amplius officio non fungebantur: hebræus habet*, ſtetit. *Compl.* ἐβαρύνθησαν, gravati erant. (*m*) Viginti.] *Ita vetuſti codices: & ſic Euſebius in Chronicis affirmat ſcripſiſſe LXX, & ita Lucifer. Sed in impreſſis græcis eſt*, τεσσαράκοντα, quadraginta, *quemadmodum etiam in vulgata.* (*n*) Ploravit.] *Compl.* καὶ ἐστενώθη, & anguſtiata eſt: *vulgata*, incurvavit ſe. (*o*) Et in tempore ſuo moritur, & dicebant.] *Eſt locutio, quæ hoc ſignificat*, dum ipſa moreretur, in ipſo tempore mortis ejus dicebant ei mulieres. (*p*) Væbarchaboth.] *Compl.* ἰχαβώθ, *quod propius accedit ad vulgatam.* Icabod. *Vide infra cap.* 14. *Nonnulla autem ſunt hic in hebræo, & vulgata, quæ abſunt etiam a Compl.* (*q*) Dixerunt.] *Compl.* εἶπεν, dixit. (*r*) In eo, quod capta eſt.] ἐν τῷ ληφθῆναι. *Compl.* διότι ἐλήφθη ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ, quoniam capta eſt arca Dei.

CAP. V.

(*a*) DAgon.] *Sic & Lucifer. In aliis ſequitur*, τῇ ἐπαύριον, *quod in vulgata eſt*, altera die. (*b*) Suam.] *Ita etiam Lucifer. In Compl. additur*, ἐπὶ τὴν γῆν, *quod in vulgata eſt*, in terra. (*c*) Et gravata eſt.] *Hac uſque ad*, Et factum eſt, *hoc eodem loco habentur apud Luciferum: ſed in Compl. paulo poſt, ubi in vulgata.* (*d*) Sedibus eorum.] εἰς τὰς ἕδρας αὐτῶν, *nec multo aliter Aquila*, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἕδραις. *Symm.* καὶ ἔπληξεν αὐτοὺς κατὰ τῶν κρυπτῶν. *Quod vulgata*, & percuſſit in ſecretiori parte natium. *Alii ex hebræo vertunt*, in locis altis, *aut*, in mariſcis, *aut*, in conſtrictionibus. *Lucifer autem hic habet*, in domibus eorum: *licet paulo poſt eadem dictio græca apud ipſum quoque vertatur*, ſedibus. (*e*) Et ambo veſtigia manuum ejus ſuper anteriora Amapheth ſinguli.] *Hæc & quæ ſequuntur*, & ambo articuli manuum ejus ceciderant in limen, *ſunt duæ interpretationes ejuſdem ſententiæ: quod facile ex hebræo, & vulgata conſtare poteſt. Illud autem* Amapheth, *aut, ut in aliis*, Aphethem, *eſt veſtigium dictionis hebraicæ; quæ ſignificat*, limen: *& in aliquo libro utrumque conjungitur*, τῶν σαθμῶν ἀφεθέμ. *In Compl. autem eſt tantum*, τῶν σαθμῶν. *Illud* ſinguli, ἕκαστοι, *in aliis eſt*, ἕκαστον, unumquodque. *Lucifer videtur habuiſſe*, ἐκαλὸν, *cum aliqua alia varietate. Ita enim inquit*, & ambo veſtigia manus ejus ablata erant per partes centum. *Qui non animadverterunt conjunctas eſſe duas interpretationes, veriſimile eſt putaſſe priore loco legendum eſſe*, ἴχνη τῶν ποδῶν, veſtigia pedum: *quod eſt in Compl. & aliis libris. Theodoretus quæſt*: 13. *ita hoc factum narrat*, Invenerunt eum poſtridie contritum, & extremis partibus privatum. (*f*) Et gravata eſt.] *Pro his uſque ad illud*, Et viderunt. *In Compl. habentur ea quæ paulo ſuperius indicavimus. Lucifer hoc loco hæc tantum refert*, Et gravata eſt manus Domini ſuper Azotum, & induxit illis mures: & facta eſt confuſio mortis magna in civitate. *Theodoretus eadem q.* 13. *videtur indicare non ante expullulaſſe mures, quam arca fuit relicta in agro: quod dicitur in ſequenti capite.* (*g*) Quoniam ſic.] *Ita hebræus, & ſubintelligendum eſt*, percuſſi ſunt, *Lucifer*, quoniam ſic eſt. *Compl.* ὅτι οὕτως γέγονεν αὐτοῖς, quoniam ſic evenit eis. (*h*) Satrapas.] *Lucifer habet*, reliquos: *ſed ex loco inferiore apparet hic etiam apud eum eſſe legendum*, regulos. (*i*) Civitati.] *Alii*, ἐν τῇ πόλει, *& Lucifer*, in civitate. (*k*) Sedes.] *Hæc ſententia abeſt à Compl. ut a vulgata. Lucifer habet*: & ebullivit illis mures in ſedibus: & fecerunt ſibi Getthæi ſedes pelliceas. *Theodoretus habet*, ἕδρας χρυσᾶς, ſedes aureas: *pro quo inquit ceteros eſſe interpretatos*, καὶ περιελύθησαν αὐτῶν αἱ ἕδραι, & undique reſolutæ ſunt eorum ſedes: *quod vulgata*, & computreſcebant partes extales eorum. (*i*) Aſcalonem.] *Ita etiam Theodoretus, & Lucifer. Compl.* ἀκκάρωνα, *& vulgata*, Accharon. (*m*) Reſideat.] καθισάτω. *Alii*, ἀποκαταστηθήτω, *aut* ἀποκαταστήτω *& Lucifer*, reducatur. (*n*) Illic.] *Abeſt dictio iſta à Lucifero, & Compl. ſed non ab hebræo: à quo viciſſim illa abſunt*, ut intravit arca Dei Iſrael. (*o*) Percuſſi ſunt in ſedibus.] *Theodoretus eadem agnoſcit hoc eſſe ex LXX. addit autem Aquilam dixiſſe*, τὸ τῆς φαγεδαίνης ἐρρήγη ἕλκος, laborarunt ulcere exedente, quod vocant Phagedænam: *Joſephum autem docuiſſe*, τὸ τῆς δυσεντερίας αὐτοῖς ἐπιγενέσθαι πάθος. Symmach. περιελύθησαν αὐτῶν αἱ ἕδραι, ſedes eorum diſtolutæ ſunt. *In dyſenteriæ illos incurriſſe morbum: atque iſta, quomodo non diſcrepent inter ſe, accurate diſputat.*

CAP. VI.

(*a*) PRo cruciatu] *In noſtra eſt tantum*, τῆς βασάνου. *Sed uſitatum eſt hujuſmodi locis ſubintelligi*, ὑπὲρ (*ut hic habet Compl.*) *aut ſimile quid dam. In aliquo libro eſt*, τὸ τῆς βασάνου. *Uſi autem ſumus dictione cruciatus, imitati Luciferum, qui*, βασανίζειν, *ſolet interpretari*, cruciare. *Vulgata habet*, pro peccato. *Alii ex hebræo vertunt*, culpatorium, *id eſt, hoſtiam pro peccato, & culpa.* (*b*) Manus ejus a vobis.] *Sic chaldæus: & videtur ſatis apta ſententia. Vulgata autem*, & tunc curabimini, & ſcietis, quare non recedat manus ejus a vobis. (*c*) Satraparum.] *Ita hebræus. Alii*, τῶν σατραπειῶν, provinciarum. (*d*) Et mures aureos.] *In Compl.* καὶ πέντε μύας χρυσοῦς, & quinque mures aureos. *Et in aliquo libro ſequitur*, ὁμοίωμα τῶν ἑδρῶν ὑμῶν, καὶ ὁμοίωμα τῶν μυῶν, ſimilitudinem ſedium veſtrarum & ſimilitudinem murium, *&c. quod reſpondet vulgata.* (*e*) Sine filiis.] *In Compl. additur*: ἐφ' ἃς οὐκ ἐπετέθη ζυγὸς, ſuper quas non eſt impoſitum jugum: *In hebræo hoc eſt, iſtud autem*, ſine filiis, *minime.* (*f*) Capſula Berſechtan.] ἐν θέματι βερσεχθὰν. *Compl. habet tantum*, ἐν θέματι. *Theodoretus q.* 13. Ea autem poſuerunt in quodam vaſe quod LXX quidem dixerunt Boergaz. (*& eſt ipſa dictio hebræa cum præpoſitione ſignificans*, in capſa) Joſephus autem, γλωσσόκομον, loculum, marſupium. *Symm.* θέτε ἐν τῷ λαρνακίῳ ἀπὸ πλαγίου αὐτοῦ. ponite in ſcrinio a latere ejus. *Aquila*, ἐν ὕφει κουρᾶς, in texto comæ. *Addit Scholiaſtes citans Theodoretum*, τὸ βοεργαζὰξ τινὲς μὲν ἔφασαν πλεκτὸν ὡσανεὶ κόφινον, τινὲς δὲ ἐκ τριχῶν κατεσκευασμένον, οἷα τὰ λεγόμενα σακκία. ὅτι ποτὲ δ' ἂν ἢ πρὸς τὴν πότε οὕτω καλούμενον, δῆλον ἐστὶν ὅτι ἔν τινι ἔφασαν δεῖν αὐτὰ καινῷ τοῦ πάντως καὶ ἁρμόζοντι φέρειν τὰ τοιαῦτα ἀναθήματα. Illud, βοεργὰζ, nonnulli quidem dixerunt teſtilem quaſi cophinum; nonnulli autem ex capillis compoſitum: qualia ſunt ea, quæ dicuntur, σακκία. Quodcunque autem denique ſit illud, quod olim ſic vocaretur, perſpicuum eſt illos dixiſſe in re aliqua nova omnino, & apta alicubi ferenda eſſe hujuſmodi anathemata. (*g*) A parte.] *In Compl. ſunt junctæ duæ interpretationes*, ἐκ πλαγίων μέρους. (*h*) Et expelletis eam, & abibitis.] *In aliis tantum eſt*, καὶ ἀπελεύσεται, & abibit. (*i*) Poſt Bethſamys.] μετὰ βεθσαμύς. *Alii*, κατὰ βαιθσαμύς, *& vulgata*, contra Bethſames. *In hebræo nulla eſt præpoſitio.* (*k*) Capſulam Ergab.] τὸ θέμα ἐργάβ. *In aliis*, Ergaz: *& eſt eadem dictio hebræa, quæ ſuperius, ſed hic ſine præpoſitione. Ac rurſus in Compl. eſt tantum*, τὸ θέμα, *quod eſt interpretatio dictionis Ergaz.* (*l*) Aureos.] *In aliis additur*, καὶ τὰς εἰκόνας τῶν ἑδρῶν αὐτῶν, & imagines ſedium ſuarum. (*m*) Et ſtatuerunt.] *Compl.* καὶ ἔστη ἐκεῖ παρὰ λίθον μέγαν, & ſtetit ibi juxta lapidem magnum. (*n*) Confirmata.] ἐστερεωμένης. *Schol.* Aquila inquit, ἰσχυρᾶς: forti. Symm. autem, τετειχισμένης ἕως κώμης ἀτειχίστου, καὶ ἕως ἄβελ τῆς μεγάλης, δι' ἧς ἀφῆκαν τὴν κιβωτὸν κυρίου, murata uſque ad villam, quæ erat ſine muro, & uſque ad Abel magnam, per quam dimiſerunt arcam Domini. *Illud quidem*, τοῦ φερεζαίου, *quod eſt etiam in Compl. factum eſt ex dictione hebræa, quæ ſignificat*, abſque muro. (*o*) Domini.] *In aliis ſequitur*, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, *quod in vulgata conjungitur cum ſequentibus*, quæ erat uſque in illa die in agro, *&c.* (*p*) Et non ſunt delectati filii Jechoniæ, in viris Bethſamys, quia viderant arcam Domini.] *Sic etiam Theodoretus q.* 14. *Sed Compl.* καὶ ἐπάταξεν ἄνδρας βαιθσαμύς, ὅτι εἶδον τὴν κιβωτὸν κυρίου, Et percuſſit viros Bethſames, quia viderant arcam Domini, (*q*) Virorum.] *In Compl. & apud Theodoretum additur*, ἐκ τοῦ λαοῦ, de populo: *quod tamen in hebræo non eſt hic, ſed in ſuperiore membro, pro eo quod græce eſt*, ἐν αὐτοῖς, in eis. (*r*) Tranſire.] διελθεῖν. *Compl. & Theodoretus*, παραστῆναι ἐνώπιον κυρίου τοῦ ἁγίου τούτου, ſtare coram Domino ſancto hoc. (*ſ*) Redire fecerunt.] ἀπεστρόφασιν. *Alii*, ἀπέστρεψαν, *aut*, ἀπεστρέφασιν, *aut*, ἀπεστράφησαν, *eodem ſenſu.*

CAP. VII.

(*a*) REſpexit.] ἐπέβλεψεν. *Alii*, ἐπέβλεψαν, reſpexerunt. *Compl.* ἐπέστρεψε, revertit. *Vulgata*, requievit: *& ſic Chaldæus. Alii dictionem hebræam interpretantur*, lamentati ſunt. (*b*) Lucos.] *Theodoretus in extremo q.* 14. τὰ δὲ ἄλση ἀσταρὼθ ὁ Ἀκύλας ἡρμήνευσεν, τοῦτ' ἔστι τὰ τῆς ἀστάρτης ἀγάλματα. ἀστάρτην δὲ καλοῦσι τὴν ἀφροδίτην ἐκ τοῦ ἄστρου τὴν ἐπωνυμίαν πεποιηκότες. αὐτῆς γὰρ εἶναι τὸν ἑωσφόρον μυθολογοῦσι. ἄλση autem Aquila interpretatus eſt, ἀσταρὼθ, id eſt, ſimulacra. Aſtartes. Aſtartem autem vocant Venerem, ex aſtro cognomen facientes. Hanc enim eſſe Luciferum fabulantur *Hinc colligi poteſt, ubi paulo poſt habetur etiam in Compl.* Lucos Aſtaroth, *eſſe junctas duas interpretationes, nimirum LXX & Aquilæ.* Aſtartes mentio apud Euſebium in libro Προπαρασκ. pag. edit. meæ 24. *Hanc Phœnices*, inquit, *Venerem eſſe dicunt.* Syræ Aſtartes meminit & Tertul. in Apologetico. Appellata creditur a victimarum multitudine. Nam Aſtharoth, greges καὶ τὰ μῆλα. *Druſ.* (*c*) Judicabat.] ἐδίκαζε. *Compl.* ἐδίκασε. judicavit. (*d*) Ut non clames.] τοῦ μὴ βοᾷν, *& in aliquot libris additur*, σαμουὴλ, Samuel. *Sed Compl.* τοῦ βοᾷν, clamando. (*e*) Lapis.] *Alii*, ὃ σημαίνει λίθος, quod ſignificat lapis. *S. Auguſt.* 17. *de civit. c.* 7. *ita refert hunc locum*, & ſtatuit illum inter Maſpha novam, & veterem: & vocavit nomen ejus Abenezer, quod eſt latine, lapis adjutorii. *S. Cypr.* 2. *teſt.* Abennezer, id eſt, lapis auxiliator. (*f*) Et reddiderunt ſe ipſi Iſrael] *Abſunt hæc a Compl. Et fieri quidem poteſt, ut illud*, καὶ ἀπέδωκαν αὐτὰς, *ſit admiſtum ex alia interpretatione, illud quidem*, ipſi Iſrael, τῷ Ἰσραὴλ, *eſt etiam in hebræo, & vulgata.* (*g*) Ab Aſcalone uſque Azob.] *Alii*, ἀπὸ ἀκκαρὼν ἕως γὲθ, ab Accaron uſque Geth, *ut vulgata. Verba autem quæ ſequuntur, varie conſtrui poſſunt: Propius enim vulgatæ eſſet, ſi diceremus*, ab Accaron uſque Geth, & terminum (*ſcilicet*, earum,) Iſrael abſtulerunt de manu alienigenarum, *Et ita hebræus, niſi quod addit illud*, earum, *& pro*, abſtulerunt, *habet*, liberavit. (*h*) Sanctificatis.] ἡγιασμένοις. *Lucifer pro S. Athanaſio*, ſanctificationibus. *Compl.* τόποις, locis.

CAP. VIII.

(*a*) COnſummationem.] τῆς συντελείας, *& valet hoc loco*, utilitatem propriam: *quæ eſt peſtis reip. Symm.* ἀλλὰ μετέκλινον ἀκολουθοῦντες πλεονεξίᾳ, ſed declinaverunt ſequentes avaritiam. *Aquila, & Theodotio*, καὶ ἔκλιναν ὀπίσω τῆς πλεονεξίας, & declinaverunt poſt avaritiam. (*b*) Ad ponendum.] *Sic hebræus. Compl.* θήσει, ponet.

CAP. IX.

(*a*) TErram.] *Ita & alius liber vetus, & Theodoretus q.* 18. *& Compl. In aliis eſt*, τὸν λαὸν, populum, *ut vulgata.* (*b*) Aſinas.] *In aliquo libro eſt*, τὰ περὶ τὰς ὄνους, ea quæ ad aſinas. *Compl.* τὰς περὶ τὰς ὄνους φροντίδας φροντίζει περὶ ἡμῶν, curas. quæ circa aſinas, ſolicitus ſit de nobis. (*c*) Eamus.] *In aliis additur*, ἐκεῖ, illuc, *quod eſt in hebræo. Compl. autem præterea addit*, πρὸς αὐτὸν, ad eum, *quod in hebræo non eſt.* (*d*) Quod eſt nobis.] *Ita fere hebræus. Compl. autem*, ἢ τοῦτο τὸ ὑπάρχον ἡμῖν; Nunquid hoc quod eſt nobis? (*e*) Quoniam prophetam vocabat antea populus, Videns.] *Symm.* τὸν γὰρ προφήτην τότε ἐκάλουν κατὰ τὸ ἀρχαῖον τὸν ὁρῶντα Nam eum, qui iſto tempore propheta, vocabant antiquitus Videntem. *Diodorus in hunc locum.* ἐκ τούτων δείκνυται ὅτι ἀπὸ τῶν προφητῶν ἕκαστος τὰ ἐν τοῖς κατ' αὐτὸν χρόνοις ἔγραψαν, ταῦτα οἱ μετὰ ταῦτα συναγαγόντες προσέθηκαν, τὸ ὅτι ἔμπροσθεν βλέποντα τὸν προφήτην ἐκάλουν. Ex his oſtenditur, quæ prophetarum unuſquiſque ſuo cujuſque tempore geſta ſcripſerant, hæc qui poſtea collegerunt, addidiſſe illud, a veteribus prophetam vocatum eſſe Videntem. (*f*) Veſtram.] *In aliis ſequitur*, ταχύνατε, *& in Compl.* ταχύνατε, ὅτι νῦν. feſtinate, quia nunc. (*g*) Per diem.] διὰ τὴν ἡμέραν. *Et videtur valere*, hodie, *ut habet vulgata; ſed cum quadam energia: quaſi dicant*, hoc ipſo die ad hanc rem conſtituto. *Ita etiam paulo poſt.* (*h*) Bama.] *Theodoretus q.* 19. βαμὰ quidem Aquila eſt interpretatus, ὑψηλὸν, excelſum, γαβαὰ, autem, τὸν βουνὸν, collem: *quod quidem videtur pertinere ad caput ſequens.* (*i*) Hoſpites.] *Theodoretus ibidem*: ξένους Aquila vocavit τοὺς κεκλημένους, vocatos, invitatos. (*k*) Sicut tempus.] *Sic fere hebræus, & ſubintelligitur, quod exprimitur in aliis codicibus*, ὡς ὁ καιρὸς οὗτος, ſicut tempus hoc, *id eſt, hac hora.* (*l*) Eis.] *Compl.* ἐν αὐταῖς, in eis. *Sed etiam ab hebræo abeſt præpoſitio.* (*m*) Puſilli ſceptri tribus Iſrael, & tribus minimæ ex toto ſceptro Benjamin.] *Theodoretus q* 22. *& Compl.* τοῦ σμικροτέρου σκήπτρου ἐκ τῶν φυλῶν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ ἡ πατριά μου ὀλιγοστὴ παρὰ πάσας τὰς πατριὰς τοῦ βενιαμὶν, minoris ſceptri ex tribubus Iſrael, & familia mea minima præter omnes familias Benjamin. *In Scholiis reliqua referuntur eodem modo; ſed partim habent*, τοῦ μικροτέρου σκήπτρου τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, minoris ſceptri filiorum Iſrael, *partim*, ἐκ τῆς ἐλαχίστης φυλῆς Ἰσραήλ. ex minima tribu Iſrael. (*n*) Coxerat.] ἥψησεν, *ita duo libri veteres. Alii*, ἦρεν, levavit; *quod habet vulgata.* (*o*) Armum] *Theodoretus ibid.* τὴν κωλαίαν. *Aquila dixit*, κνήμην, tibiam, *ſive*, crus. (*p*) Quod remanſit.] τὸ ὑπόλειμμα *Aliqui codices*, τὸ καταλειφθὲν, *eodem ſenſu. Aquila*, ἰδοὺ τὸ ὑπολελειμμένον. θὲς ἐνώπιόν σου, φάγε ὅτι εἰς καιρὸν πεφυλαγμένον σοι, λέγων, τὸν λαὸν κέκληκα. Ecce reſiduum: pone ante te, comede: quoniam ad hoc tempus eſt ſervatum tibi, dicens, populum vocavi. (*q*) In teſtimonium.] *Scholion inſertum quæſtionibus Theodoreti*, hoc eſt, in ſignum honoris (ut qui ſis aliis præpoſitus) & indicium regni. *Verum de hac locutione alibi dicetur. Aquila, ut in proxima notatione diximus*, εἰς καιρὸν. *Dictio hebræa utrumque poteſt ſignificare; quemadmodum dicetur etiam cap.* 13. (*r*) Præter alios.] παρὰ τοὺς ἄλλους. *Ita libri duo veteres. Alii, & Theodoretus q.* 19. παρὰ τοῦ λαοῦ, a populo: *quamvis hoc etiam videatur valere*, ſeorſum a populo. *Paulo ante allata Aquilæ interpretatio ſatis reſpondet hebræo.* (*ſ*) Audi] ἄκουσον, *Alii*, ἀκουστόν σοι: auditum tibi, *ut ſubintelligatur*, ποιήσω, faciam.

CAP. X.

(*a*) UNxit.] *Hinc uſque ad illud*, quia unxit te Dominus, *abſunt a Complut. ſicut etiam ab hebræo.* (*b*) In monte Benjamin ſalientes granditer.] ἐν τῷ ὄρει βενιαμὶν ἀλλομένους μεγάλα. *Alii libri addunt poſt*, βενιαμὶν, *hæc*, ἐν σηλὼ ἐν βακαλὰθ, in Selo, in Bacalath. *Compl.* ἐν τοῖς ὁρίοις βενιαμὶν μεσημβρίας ἁλλομένους μεγάλα, in finibus Benjamin, in meridie ſalientes granditer. *Et ita vulgata; niſi quod non habet hæc poſtrema*, ſalientes granditer. *Dictionem hebræam, quam vulgata vertit*, in meridie, *alii vertunt*, in Selſach. (*c*) Verbum.] *Hebræus habet*, verba. *Compl.* τὴν φροντίδα, curam. (*d*) Profundebat.] ἐδαψιλεύσατο. *Videtur hoc ſignificare*, pro nihilo habebat aſinas, & cetera omnia bona præ ſolicitudine, quæ nunc illum angit propter vos. *In uno codice inventum eſt*, φροντίζει, ſolicitus eſt. *Compl.* μεριμνᾷ περὶ ὑμῶν, ſolicitus, & anxius eſt de vobis. (*e*) Ibi Naſib alienigena.] *Hæc abſunt a Compl. & videtur alia interpretatio proxime præcedentis ſententiæ. Nam Naſib ſignificat ſtationem.* (*f*) Ante Galgal.] ἔμπροσθεν τῆς γαλγάλ. *Compl.* ἔμπροσθέν μου εἰς γάλγαλα, *quod vulgata*, ante me in Galgala. (*g*) Et ſacrificia.] *Alii*, καὶ θῦσαι θυσίας, & ſacrificandum ſacrificia. (*h*) Prophetarum.] *In aliis additur*, προφητεύων. prophetans. (*i*) Nunquid & Saul in prophetis?] *Eodem fere modo Symm.* μὴ ἔτι καὶ σαοὺλ ἐν προφήταις; (*k*) Propinquus.] οἰκεῖος. *Aquila.* πατράδελφος, patruus: *& ita Compl.* (*l*) Ei.] *In aliis additur*, ὃ εἶπε σαμουὴλ, quod dixerat Samuel. (*m*) Condixit.] *Hoc viſum eſt valere*, παρήγγειλε. *Compl. autem*, καὶ συνήγαγε σαμουὴλ πάντα τὸν λαὸν, & congregavit Samuel univerſum populum (*n*) Sed quia.] ἀλλ' ἢ ὅτι. *Compl. habet tantum* ἀλλ' ἤ. *Hebræo autem magis reſpondet* ὅτι. (*o*) Sceptra veſtra, & ſecundum tribus veſtras] *Compl.* κατὰ φυλὰς ὑμῶν καὶ κατὰ χιλιάδας ὑμῶν, per tribus veſtras, & per millia veſtra: *quod habet hebræus: itemque in ſequentibus, ubi in noſtra eſt* σκῆπτρον, *in Compl. eſt* φυλή. (*p*) In tribus.] *Compl.* κατὰ πατριὰν, καὶ κατακληροῦται πατριὰ ἀματταρὶ, εἰς ἄνδρας, καὶ κατακληροῦται σαοὺλ. Per familiam, & ſorte capitur familia Amattari: in viros, & ſorte capitur Saul. *Theodoretus q.* 25. *hunc locum tractans hæc ſcribit*: εἶτα τῆς βενιαμίτιδος κατακληρωθείσης φυλῆς, καὶ πάλιν εἰς πατριὰς καὶ οἴκους, καὶ ἄνδρας διαιρεθείσης τῷ σαοὺλ ψῆφος ἀπεκληρώθη. Deinde, cum tribûs Benjamiticæ ſors obtigiſſet, & rurſus in familias, & domos & viros diviſa eſſet; Sauli calculus ſortito obtigit.

(q) Quis.] *Videtur hebraiſmus; ut valeat, Quid?* (r) Munera.] *In Compl. additur:* καὶ ἐγενήθη κωφεύων: *quod vulgata,* diſſimulabat ſe audire. *Pro quibus in noſtra & aliis græcis leguntur ad initium ſequentis capitis,* καὶ ἐγενήθη ὡς μετὰ μῆνα, & factum eſt quaſi poſt menſem, *quæ viciſſim abſunt a Compl.*

CAP. XI.

(a) HÆc.] *Rurſus hebraiſmus: pro quo in Compl.* ἐν τούτῳ, in hoc. (b) Gabaa.] *Compl.* βουνὸν, collem: *quod ut diximus cap. 9. ex Theodoreto, eſt Aquilæ.* (c) Poſt mane.] *Compl.* κατόπισθεν τῶν βοῶν, *quod vulgata,* ſequens boves: *dictiones hebrææ, quæ ſignificant,* mane, & boves, *iiſdem conſtant litteris* (d) In Bama.] *Hæc abſunt a Compl. ut a vulgata.* (e) Sexcenta.] *Compl.* τριακοσίας, trecenta, *ut vulgata: & paulo poſt,* τριάκοντα, triginta, *ubi noſtra, & cæteri codices græci,* ἑβδομήκοντα, ſeptuaginta. (f) Sacrificia, & pacificas.] *Compl.* θυσίας εἰρηνικὰς, ſacrificia pacifica. (g) Samuel.] *Ita libri veteres qui collati ſunt. Compl.* σαοὺλ, Saul: *ut vulgata.* (h) Quam plurimum.] ὥστε λίαν, *hebræus,* uſque valde. *Compl.* σφόδρα, valde.

CAP. XII.

(a) ET ſedebo.] *Quaſi dicat, ceſſabo à functione muneris mei: Compl.* καὶ πεπολίωμαι, & incanui. (b) Ambulavi.] διελήλυθα. *Sic hebræus. Compl.* ἀνέστραμμαι, converſatus ſum. (c) Hodie.] *Abeſt illud,* σήμερον, *à Compl. ut a vulgata.* (d) Et nunc ſtate.] *Symm.* καὶ νῦν παράστητε, ἵνα διακριθῶ πρὸς ὑμᾶς ἔμπροσθεν κυρίου περὶ πασῶν ἐλεημοσυνῶν κυρίου, ὧν ἐποίησε. *Quæ in vulgata.* Nunc ergo ſtate, ut judicio contendam adverſus vos coram Domino de omnibus miſericordiis Domini, quas fecit. (e) Eduxerunt.] *Sic etiam hebræus, & Chaldæus. Compl.* ἐξήγαγε, eduxit, *ut vulgata.* (f) Pugnavit.] *Alii,* ἐπολέμησαν, pugnaverunt, *ut vulgata.* (g) Nos de manu inimicorum noſtrorum.] *Compl.* vos, &, veſtrorum. (h) Sed quia.] *Rurſus a Compl. abeſt,* ἀλλ' ὅτι, *ab aliis,* ὅτι, *ſicut a vulgata.* (i) Elegiſtis.] *In aliis additur,* καὶ ὃν ᾐτήσατε, & quem petiiſtis. (k) Si timueritis.] *Ita etiam hebræus, & chaldæus, & vulgata. Compl.* ὅπως ἂν φοβῆσθε, ut timeatis. *Et poſt illa,* poſt Dominum ambulantes, *addit,* καὶ ἐξελεῖται ὑμᾶς, & eruet vos. *Pro quibus eſt in aliis,* οὐκ ἔσται χεὶρ κυρίου ἐφ' ὑμᾶς, non erit manus Domini ſuper vos. (l) Maleficium.] *Aut,* malum, *ut vulgata. Græce eſt* κακίαν, *& melius quam quod in Compl.* καὶ κακίας. (m) Admodum.] ἐπιεικῶς, *quod Compl. non habet, ſed viciſſim addit,* ὑμᾶς ποιῆσαι, vos facere. (n) Et mihi nequaquam, ut peccem.] καὶ ἐμοὶ μηδαμῶς τοῦ ἁμαρτεῖν. *Compl.* ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο ἁμαρτεῖν, mihi autem abſit peccare. (o) Apponemini.] προστεθήσεσθε. *Videtur ſubintelligi poſſe,* ad patres veſtros: *id eſt, eandem viam inſiſtetis, quam patres veſtri, & eaſdem pœnas ſubibitis, aut potius, involvemini eadem ruina. Sic cap. 15. Saul ad Cinæum,* προσθῶ σε, *ubi vulgata,* involvam te, *& alii ex hebræo,* deleam te. *Sic etiam cap. 26.* καὶ προστεθῇ, *pro,* & pereat. *Compl.* ἀπολεῖσθε, peribitis, *ut vulgata.*

CAP. XIII.

(a) ET eligit.] *Ante hæc in Scholio (quod videtur ſumptum ex Theodoreto q. 28.) hæc leguntur,* υἱὸς ἐνιαυτοῦ ἦν σαοὺλ, ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. Filius anni erat Saul, cum ipſe regnavit. *Symm.* υἱὸς ὢν, *(abeſt iſtud,* ὢν, *a codicibus Theodoreti)* ἐνιαυσιαῖος σαοὺλ, filius unius anni Saul, *& addit Theod. etiam ex Symm. illa,* ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. *Aliud Schol.* υἱὸς τριάκοντα ἐτῶν σαοὺλ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. καὶ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν ἰσραήλ, filius triginta annorum Saul, cum ipſe regnavit: & duos annos regnavit in Iſrael: *quæ poſtrema verba manifeſto agnoſcuntur a Theodoreto. Compl. habet, ut in priore Scholio, ſed additis etiam his, quæ in poſteriore adduntur.* (b) Naſib alienigenam.] *Schol. ex Aquila,* τὸ ὑπόστημα. *Theodoretus q. 29. habet,* τὸ ὑπόστημα τῶν ἀλλοφύλων. *& addit:* Alienigenæ, cum viciſſent Hebræos, in munitioribus locis collocarunt præſidia. ὑπόστημα igitur vocavit præſidium hujuſmodi. *Similis varietas notata eſt cap. 10. Vulgata habet* ſtationem. *Chaldæus tamen, & alii ex hebræo interpretantur* præſidem, *&* ducem. (c) Spreverunt ſervi] *Theodoretus.* Illud, ἠθετήκασιν οἱ δοῦλοι, Aquila explanavit, ἀκουσάτωσαν οἱ ἑβραῖοι, audiant Hebræi, *quod eſt in vulgata: & dictiones hebrææ, quæ hæc ſignificant, parum differunt ab iis quæ illud. Vide cap. ſequenti. Capite autem 17. in verbis Goliath,* hebræi Saulis, *videtur dictum pro,* ſervi Saulis. *Schol. ex Symm.* ἀκουσάτωσαν οἱ ἐν τῷ πέραν, audiant qui trans fluvium. *Notatum eſt enim in Gen. hebræum dici tranſitorem, & tranſfluvialem. Chaldæus tamen habet,* Judæi. (d) Et puduit.] καὶ ᾐσχύνθησαν. *Dictionem hebræam quidam vertunt,* fœtuit, *quidam,* abominatus eſt. *Chaldæus,* concitatus eſt. *Vulgata,* erexit ſe. *Alii codices græci,* καὶ ἐξουδένωσαν *(al.* ἐξουδένωσεν*)* ἰσραὴλ τοὺς ἀλλοφύλους, & contempſerunt *(al.* contempſit*)* Iſrael alienigenas. (e) Et aſcenderunt filii Iſrael,] *Compl.* καὶ ἀνέβη ὁ λαὸς, & aſcendit populus. *Alii libri,* καὶ ἀνεβόησεν ὁ λαὸς, & clamavit populus, *quod eſt in vulgata* (f) Quæ juxta mare.] *Alii,* ἡ παρὰ τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης, quæ ad labium maris (g) Ex adverſo Bæthoron contra auſtrum.] *Compl.* ἐξ ἐναντίας κατὰ νότου βαιθαβὲν, Et adverſo per dorſum Bæthaben. *Vulgata habet tantum,* ad orientem Bethaven. (h) Quia anguſte ſibi, ne ipſe accedat; & occultavit ſe.] *Id eſt, ita ſibi rem in arcto eſſe, atque ita ſe laborare, ut minime poſſit congredi cum adverſariis: & idcirco occultavit ſe. Compl. planius, ſed longius ab hebræo,* ὅτι ἐκθλίβονται, καὶ ἀνεχώρησεν ὁ λαὸς, καὶ ἐκρύβη, quia premuntur, & receſſit populus, & occultavit ſe. (i) Tranſitores.] οἱ διαβαίνοντες. *Articulus oſtendit non eſſe iterationem verbi propter ornatum, ſed ſignificari illos quos ab Aquila paulo ante notavimus vocatos eſſe hebræos, a Symm. transfluviales.* (k) Et diſtulit ſeptem dies teſtimonio, ſicut dixerat Samuel.] *Aquila,* καὶ περιέμεινεν ἑπτὰ ἡμέρας εἰς συνταγὴν τοῦ σαμουήλ, & expectavit ſeptem dies ad conſtitutionem Samuel. *Symm.* ἀνέμεινεν δὲ ἑπτὰ, exſpectavit autem ſeptem, *&c. ut Aquila. Ac nomine teſtimonii ſignificari ſtatutum tempus, & conſtitutionem quandam, innuimus etiam cap. 9. & in hoc paulo poſt dicitur,* in teſtimonio dierum. (l) Galgala.] *In Compl. additur,* καὶ εἶπε σαοὺλ, οὐκ ἦλθεν σαμουὴλ εἰς γάλγαλα, & dixit Saul, non venit Samuel in Galgala: *quæ manifeſto redundant, & perturbant ſententiam.* (m) Quia nunc præparaverat.] ὡς νῦν ἡτοίμασε. *Et optime reſpondet hebræo. Compl.* ὡς ἡτοίμασεν ἂν, ut præparaſſet. (n) Galgalis.] *In aliis additur,* εἰς ὁδὸν αὐτοῦ, in viã ſuam: *in Compl. continuo ſequitur,* εἰς βουνὸν βενιαμὶν, in collem Benjamin: *quod fortaſſe eſt Aquilæ, qui* γαβαὰ *ſolet vocare,* βουνόν. *Nam noſtra (interjectis tamen iſtis,* Et reſiduum populi aſcendit poſt Saul in occurſum poſt populum bellatorem: ipſis advenientibus e Galgalis, *quæ abſunt a Compl. ut a vulgata) habet* εἰς γαβαὰ βενιαμὶν, *quod vulgata,* in Gabaa Benjamin. (o) Et plorabant.] *Hæc abſunt a Compl. ut a vulgata.* (p) Viam Gabae vergentem ad Ge Sabim.] *In aliis additur,* τὴν ἔρημον, deſertum. *Symm.* κατὰ τὴν ὁδὸν τοῦ ὁρίου τοῦ ὑπερκειμένου κατὰ τὴν φάραγγα τὴν σεβωΐμ εἰς τὴν ἔρημον, ad iter termini imminentis valli Seboim contra deſertum: *(Sic enim vulgata:) Theodotio,* ὁδὸν τοῦ ὁρίου τοῦ ἐπιβλέποντος ἐν τῇ κοιλάδι τῶν δορκάδων, viam termini proſpicientis in vallem caprearum. *Alius interpres,* καὶ ἡ κεφαλὴ ἡ μία ἔνδειν ὁδὸν τοῦ ἐκκύπτοντος ἐπὶ φάραγγα τῶν ὑαινῶν, & caput unum declinabat in viam proſpicientis in convallem Hyænarum. *Theodoretus q. 29. ſcribit Aquilam, pro,* γαβαὰ τὴν ἐν σεβωΐμ, *dixiſſe,* γῆν τὴν ἐν τῇ κοιλάδι τῶν δορκάδων, terram, quæ in valle caprearum. (q) Meſſorium.] θέριστρον, *quod alii,* θεριστήριον, *& interpretantur falcem. Quid aliis locis ſit Theriſtrum, dictum eſt in Geneſ.* (r) Vindemia.] *Sic etiam Compl.* τρυγητός. *Sed fortaſſe hoc loco ſignificat inſtrumentum aliquod cæteris inſtrumentis agricolarum acuendis idoneum. Schol.* ἐγενήθη ἡ προσβόλωσις στόματα τοῖς ἀρότροις, καὶ τοῖς ῥιξὶν καὶ τῇ τρισκελίσιν, καὶ τῇ ἀξίναις, καὶ τῷ στερεώσαντος, *ex hebræo conjici poteſt legendum,* στερεῶσαι τὸ βούκεντρον.. Et erat lima, ora (*ſupplendum,* habens, *ut etiam in hebræo)* aratris, & ligonibus, & tridentibus, & ſecuribus, & ad firmandum ſtimulum. *Quæ valde reſpondent hebræo, & chaldæo.* τοῖς ῥιξὶν, Nec hoc vocabulum potui in Lexicis invenire ne quidem in Theſauro H. Steph. אתים interpres noſter alibi ligones & alibi vomeres reddit. Forte in lingua Helleniſtarum ῥὶξ idem quod ῥίνη, lima, quæ & ῥινίον, & ῥινητήριον. Lex. vet. ῥίνημα, ſcobs. *Druſ.* (s) Vaſa autem erant tres ſicli in dentem.] *Compl.* εἰς δὲ τὰ σκεύη ἦσαν τρεῖς σίκλοι εἰς τὸν ὀδόντα, καὶ τῇ ἀξίνῃ, καὶ τῷ δρεπάνῳ, καὶ τοῦ κατορθῶσαι τὸ βούκεντρον ὑπόστασις ἦν ἡ αὐτή. In vaſa autem erant tres ſicli in dentem, & ſecuri, & falci, & ad corrigendum ſtimulum eadem facultas erat. *Theodoretus (quantum refert Scholiaſtes: nam apud ipſum q. 30. etiam in codicibus manuſcriptis aliqua deſunt.)* ὀδόντα, Symm. quidem interpretatus eſt, τὴν ὕνιν, vomerem: Aquila autem, τὸ ἄροτρον, aratrum. Siclum autem vocarunt, στατῆρα, ſtaterem. Siclus autem, qui accipitur in pondere, trahebat ſemipondus, in argento autem viginti obolos. (t) Machmas.] *Abeſt a Compl. ut a vulgata.* (u) De ſtatione.] *Ita etiam Compl. & videtur ſubintelligi e loco ſuperiore,* διαφθείρων, vaſtator. *Vulgata,* ſtatio.

CAP. XIV.

(a) MEſſab.] *Compl.* εἰς τὴν ὑπόστασιν, ad ſtationem, *quod habet vulgata, & eſt interpretatio illius dictionis hebraicæ. Eadem varietas eſt paulo poſt, ubi etiam Theodoretus habet,* ὑπόστασιν. (b) Jochabed.] *Hoc nomen aliter habet ſupra cap 4.* (c) Dens.] *Ita hebræus, & chaldæus. Compl.* ἀκρωτήριον, eminentia, cacumen. *Item Schol. cum haberet,* ἀκρωτήριον, καὶ ἀκρωτήριον, *hæc addit,* μᾶλλον ταῦτα ἐν τῷ ἑξαπλῷ ἠστέρισται ὡς ἐκ θεοδ. προστεθέντα. Quinimo hæc in hexaplo ſunt notata aſteriſco, quippe quæ ex Theodotione ſint appoſita. (d) Si quid faciat.] εἴ τι ποιήσαι. *Compl. & Theodoretus,* εἴπως ποιήσει τι, ſi forte faciet quid. (e) Inclinaverit.] ὃ ἐὰν ἡ καρδία σου ἐκκλίνῃ. *Compl.* ὃ ἂν ἡ καρδία σου θελήσει, ἔκκλινον σεαυτὸν, quodcunque cor tuum voluerit, inclina te ipſum. (f) Recedite illuc.] ἀπόστητε ἐκεῖ. *Ita etiam Theodoretus. Compl.* στῆτε ἐκεῖ, ſtate ibi. *Vulgata,* manete. (g) Donec annunciemus vobis.] *Compl.* ἕως ἂν ἐγγίσωμεν ὑμῖν. Donec appropinquemus vobis. (h) In jaculis.] *Ita etiam Theodoretus: licet vulgata ex hebræo habeat,* in media parte jugeris, *&c.* (i) Obſtuperunt, & ipſi nolebant facere.] *Complut. habet tantum,* obſtuperunt & ipſi: *quod reſpondet hebræo. Alii codices,* ἐξέστησαν καὶ αὐτοὶ, *(in quo ipſis convenit cum Compl.)* καὶ οὐκ ἤθελον πονεῖν, *aut,* πολεμεῖν, obſtuperunt & ipſi; & nolebant laborem ſubire, *aut,* pugnare. (k) Ephud, quoniam ipſe tulit Ephud.] *Theodoretus etiam ibidem ſolius veſtis ſacerdotalis mentionem facit. In aliis codicibus eſt,* τὸ ἐφοὺδ, ὅτι ἦν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ, Ephud: quoniam erat arca Dei. *Vulgata etiam priore loco habet,* arcam Dei, *ſine mentione Ephod.* (l) Servi.] *Rurſus hic in vulgata eſt* hebræi: *de qua varietate dictum eſt cap. ſuperiore.* (m) Omnis Iſrael.] *Alii,* πᾶς ἀνὴρ ἰσραήλ, omnis vir Iſrael. (n) Et audierunt.] *Illud,* καὶ, *abeſt ab aliis.* (o) Bamoth.] *Compl.* βηθαῦν, *vulgata,* Bethaven (p) Et univerſa terra prandebat.] *Hæc abſunt a Compl. ut a vulgata.* (q) Et Jaal ſylva erat.] *Alii,* καὶ ἰδοὺ δρυμὸς ἦν. Et ecce ſylva erat. *Compl.* καὶ πᾶσα ἡ γῆ ἦλθεν εἰς δρυμὸν, καὶ ὁ δρυμὸς ἦν. Et omnis terra venit in ſaltum: & ſaltus erat. (r) Et ecce ibat dicens] *Compl.* καὶ ἰδοὺ διεπορεύετο μέλι, & ecce fluebat mel. (s) In Machmas.] *Alii,* πλείους ἢ ἐν μαχμὰς, plures quam in Machmas. *Vulgata,* a Machmis uſque in Hailon. (t) Divertit.] *Non abhorret ab hebræo. Alii,* ὥρμησεν, irruit. (u) De Getthæm.] *Dictio hebræa accepta eſt pro loci nomine, quæ poteſt etiam ſignificare,* ἠμάρτητε, peccaſtis, *quod habet Compl* (x) Sua.] *In aliis additur,* τὴν νύκτα, noctu. (y) Servitutem.] *Aliquis liber habet,* δούλους, ſervos. *Compl. habet,* εἰς ἓν μέρος, in partem unam, *quod habet vulgata: itemque paulo poſt. Dictiones hebraicæ, quæ ſignificant ſervitutem, & partem, ſive tranſitum, valde ſimiles ſunt.* (z) Quid, quod.] *Ex his, quæ ſequuntur uſque ad illud,* Et ſorte capitur Jonathan, & Saul, *in Compl. ſunt tantum iſta,* Da manifeſtationes, *ut etiam in vulgata: ac certe in codicibus græcis apparet coagmentatio quædam variarum interpretationum. Pro eo autem, quod in noſtra eſt,* τάδε εἴπῃ, hæc dixerit, *in aliis eſt,* τάδε εἴπῃς, hæc dixeris. (aa) Jacite.] *Sic hebræus: alii addunt,* κλῆρον, ſortem. (bb) Quemcunque.] *Scholion,* ταῦτα μέχρι τοῦ, καὶ κατακληροῦται, ἐν μόνῃ κεῖται τῇ ἐκδόσει θεοδοτίωνος. διὸ ἠστέρισται αὐτὰ ὡς ἐν μιᾷ ἢ δευτέρᾳ συζυγῇ τῶν ἑβδομήκοντα κείμενα, οὐ μὴν ἐν τῷ ἑβραϊκῷ. Hæc uſque ad illud, (& ſorte capitur) in ſola editione Theodotionis ſunt poſita; quamobrem ſunt ea aſteriſco notata, tanquam poſita in una aut ſecunda conjugatione ipſorum LXX, non tamen in hebræo. *Ex quibus Scholiaſtis verbis, & aliis hujuſmodi, quæ alibi afferuntur, colligi poteſt plures fuiſſe editiones, quæ nomen LXX retinerent, & interdum quidem in eodem codice poſitas, & quaſi conjugatas, unam tamen altera puriorem. In Complut. aliqua ex his habentur, aliqua abſunt.* (cc) Vivit.] *Alii* ἵλεως, ζῇ. Propitius. (dd) Populus Dei fecit diem hanc.] *Alii,* ἔλεος τοῦ θεοῦ ἐποίησεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, miſericordia (*aut* miſericordiam) Dei fecit in die hac. (ee) Et Saul.] καὶ σαοὺλ ἔλαχε τοῦ βασιλεύειν, κατακληροῦται ἔργον ἐπὶ ἰσραήλ. *Alii,* καὶ σαοὺλ ἔλαχε τοῦ βασιλεύειν ἐπὶ ἰσραήλ, Et Saul ſorte cepit regnare ſuper Iſrael. *Compl.* καὶ σαοὺλ κατακληροῦται βασιλεύειν ἐπὶ ἰσραήλ. Et Saul ſorte cepit regnare ſuper Iſrael. *Quare apparet in noſtra duas eſſe admiſtas interpretationes. Et quod una inquit,* regnare, *altera,* opus, *non valde diſcrepant. Et in hebræo dictiones iſta ſignificantes ſunt valde ſimiles. Et S. Paulus 1. Timoth. 3. epiſcopatum* opus *appellat.* (ff) Ner filii propinqui Saul.] *A Compl. abeſt illud,* υἱοῦ, filii. *Vulgata,* Ner patruelis Saul. *Et alii pro,* patruelis, *vertunt,* patrui. (gg) Filius Jamin filii Abiel.] *Compl. habet tantum,* υἱοῦ ἀβιὴλ, filii Abiel. *Vulgata,* filius Abiel.

CAP. XV.

(a) ET Hierim.] *Sive,* Hiarim, *ut alii hic, & paulo poſt. Eſt autem veſtigium dictionis hebrææ, quæ ſignificat perdere, & demoliri. Quare vulgata,* demolire univerſa ejus. *Complutenſis autem,* καὶ ἐξολοθρεύσεις αὐτὸν, καὶ πάντα τὰ αὐτοῦ, καὶ ἀναθεματιεῖς, *&c.* & diſperdes eum, & omnia quæ ejus, & anathemabis, *&c. Reliqua quæ in noſtra, & aliis græcis codicibus ſunt interjecta, abſunt ab ea. A vulgata autem abſunt præterea iſta,* & anathemabis eum, & omnia quæ ejus. (b) Ab eo.] ἀπ' αὐτοῦ. *hebræus,* ſuper eo. *Complutenſis,* αὐτοῦ, ei. (c) Uſque.] *Complutenſis,* καὶ ἕως, Et uſque: *& ſic deinceps.* (d) In Galgalis quadringinta millia ordinum, & Judam triginta millia ordinum.] *Complutenſis,* ἐν γαλγάλοις διακοσίας χιλιάδας ταγμάτων, καὶ δέκα χιλιάδας τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἰούδα. In Galgalis ducenta millia ordinum, & decem millia virorum Juda. *Quæ reſpondent hebræo, niſi quod hebræus pro* in Galgalis, *habet,* in Thelaim: *quod vulgata interpretatur,* quaſi agnos, *Chaldæus,* in agnis paſchalibus. (e) Et Hierim interfecit.] *Rurſus in Complutenſi tantum eſt,* αὐτοῦ ἐξωλόθρευσεν, ejus exterminavit. *In aliquo autem libro & hæc ſunt, & præterea adduntur illa,* καὶ ἱερὶμ ἀπέκτεινεν; *ut appareat miſtio interpretationum: Ab hebræo abeſt etiam illud,* αὐτοῦ. *Quare vulgata,* omne autem vulgus interfecit. (f) Revocavi me.] παρακέκλημαι. *In aliis eſt partim,* μεταμέλομαι, pænitet, *partim,* μεταμεμέλημαι ὅτι ἔχρισα, pænituit me, quia unxi: *& ſic Theodoretus q. 33. de loco iſto diſputans.* (g) Ipſi Saul, dicentes; venit Samuel.] *Plerique libri habent,* ipſi Samuel, dicentes: venit Saul. (h) Ad Saul.] *In aliquo libro eſt,* καὶ ἦλθε σαμουὴλ πρὸς σαούλ. Et venit Samuel ad Saul. *A Complutenſi autem abſunt iſta, & quæ ſequuntur uſque ad,* Et advenit, *ſicut etiam a vulgata.* (i) Coram te ipſo.] *Id viſum eſt hoc loco ſignificare,* ἐνώπιον αὐτοῦ, *quod in Complutenſi, & apud Theodoretum eſt,* σαυτοῦ. (k) Tribus.] *Complutenſis,* φυλῶν, tribuum. *Apud Theodoretum quæſt. 34. totus hic locus ſic habet,* οὐχὶ μικρὸς σὺ ἐνώπιον σαυτοῦ εἰς ἡγούμενον, ἐκ σκήπτρου βενιαμὶν, ἐλαχιστοτέρας φυλῆς τοῦ ἰσραήλ; nonne parvus tu coram te, ut eſſes in ducem, ex ſceptro Benjamin, minore tribu Iſrael? *Putat autem exprobrari Sauli a Samuele verba, quæ ipſemet Saul dixerat.* (l) Ad ponendum.] τοῦ θέσθαι, *quod abeſt a Complutenſi.* (m) Prima exterminationis] *Complutenſis,* τὰς ἀπαρχὰς τοῦ ἀναθέματος, primitias anathematis. (n) Si volitum Domino.] εἰ θελητὸν τῷ κυρίῳ. *Theodoretus,* ἰδοὺ οὐ θέλει κύριος, ecce non vult Dominus. (o) Bonum.] θυσίαν ἀγαθήν. *Alii codices,* ἀγαθή. *Complutenſis, & Theodoretus,* ἰδοὺ γὰρ ἀκοὴ ἀγαθὴ ὑπὲρ θυσίαν, καὶ ἀκρόασις ὑπὲρ στέαρ κριῶν. Ecce enim auditio bona ſuper ſacrificium, & auſcultatio ſuper adipem arietum. (p) Peccatum augurium eſt.] *Symmachus,* ἁμαρτία τῆς μαντείας τὸ προσερίζειν, ἡ δὲ ἀνομία τῶν εἰδώλων τὸ ἀπειθεῖν *quod vulgata,* Quoniam quaſi peccatum ariolandi eſt repugnare, & quaſi ſcelus idololatriæ nolle acquieſcere. *Aquila,* ἁμαρτία μαντείας παραπικρασμός, peccatum divinationis, exacerbatio. (q) Theraphim,] *Theodoretus.* Illud autem, θεραφίν, Aquila eſt interpretatus, θεραπεία καὶ ἀνθυφαίρεσις, cultus & ſubductio. *Explanat autem hanc Aquilæ ſententiam ita, ut putet ſignificari cultum, in quo quis ſe ſubducat a mandatorum obſervatione. Lucifer. de reg. Apoſt.* Ecce dicto audientia melior eſt quam ſacrificium, & obedientia quam adipes arietum; quoniam peccatum abominatio eſt: dolores & gemitus ad te adduxiſti. (r) Tuum ab Iſrael.] *S. Auguſt. 17. de civit. cap. 7. teſtatur ita ſe inveniſſe in græcis,* regnum ab Iſrael de manu tua, *licet in pleriſque codicibus latinis legeretur,* regnum Iſrael de manu tua: *quod tamen propius accedit ad hebræum.* (s) Non avertet.] οὐκ ἀποστρέψει, *id eſt, non mutabit ſe. Compl.* οὐκ ἐπιστρέψει, *& S. Auguſtinus ibidem,* non convertetur. *Scholiaſtes videtur legiſſe,* οὐκ ἐπιδείξει, *id eſt, non oſtentabit tantum, ſed faciet. Verba Scholiaſtis hæc ſunt,* διδάσκων ἄλυτον τοῦ θεοῦ τὴν ἀπόφασιν, ὁ προφήτης ἐπήγαγεν, οὐκ ἐπιδείξει, *&c.* Docens indiſſolubilem eſſe Dei enunciationem propheta ſubjunxit, οὐκ ἐπιδείξει. οὐδὲ μετανοήσει ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραήλ. ὅτι οὐχ ὡς ἄνθρωπός ἐστι τοῦ μετανοῆσαι. Hinc etiam conſiderandum illud, μεταμεμέλημαι. (t) Pænitebit eum.] *Ita etiam S. Auguſt. Apud Scholiaſtem, ut ex verbis proxime allatis conſtat, & in Compl. additur,* ὁ ἅγιος τοῦ ἰσραήλ., Sanctus ipſius Iſrael: *pro quo in vulgata,* triumphator in Iſrael.. (u) Pæniteat eum.] *In quibuſdam codicibus ſequitur,* ἀπειλήσει, καὶ οὐκ ἐμμενεῖ. *Et S. Auguſt. ibidem:* ipſe minatur, & non permanet. *Refert autem non ad Deum, ſed ad hominem. Videantur quæ notata ſunt 23. Num.*

CAP. XVI.

(a) O Videns.] *Abeſt a Complutenſi, ut a vulgata.* (b) Lætamini.] *Complutenſis,* ἀνακλίθητε, diſcumbite. (c) Supra.] ἐπάνω. *Sic hebræus. Complutenſis,* ἐπέκεινα. deinceps, *ut vulgata.* (d) Malignum.] *Complutenſis addit,* παρὰ θεοῦ, a Deo. *Vulgata, ut hebræus,* Dei. (e) Et requieſcere te faciet.] *Abſunt a Complutenſi, & ab hebræo.* (f) Et ipſum ſcientem.] *Complutenſis habet tantum,* ἐπιστάμενον, ſcientem. (g) Gomor.] *Complutenſis,* ὄνον, καὶ ἐπέθηκεν αὐτῷ γόμορ, aſinum: & impoſuit ei Gomor. *Hebræus habet tantum,* Aſinum panis. (h) Eum.] *In Complutenſi additur,* Saul, *ſed non in hebræo.*

CAP. XVII.

(a) JUdææ.] τῆς ἰουδαίας, *pro eo quod in vulgata eſt,* Judæ. (b) Ephermen.] *Alii,* ἐν ἀφεσδομμίν. *Quod in vulgata,* in finibus Dommim (c) Ipſi.] *Alii,* τῆς τερεβίνθου (*Complutenſis,* τῆς δρυὸς) οὗτοι, καὶ οὗτοι, Terebinthi (*Complutenſis,* quercus) hi, & hi. *S. Auguſtinus ſerm. 197. de tempore habet,* Terebinthi, *quemadmodum etiam vulgata.* (d) Quatuor.] *Ita etiam Complutenſis. Alii,* ἓξ πήχεων, ſex cubitorum, *ut vulgata.* (e) Caſſis] *Complutenſis addit,* χαλκῆ, ænea. *ut vulgata.* (f) Liciatorium.] μέσακλον. *Alii,* μέσαυλον, *aut,* μέσακον, *eodem ſenſu.* (g) Hebræi.] *Ita & Complutenſis: quod vulgata* ſervi: *ac de iſta nominum in hebræo ſimilitudine notatum eſt capite 13.* (h) Potuero.] δυνηθῶ. *Ita hebræus, niſi quod addit,* in eum. *Complutenſis,* καταδυναστεύσω αὐτοῦ, oppreſſero eum. (i) Hodie] *Abeſt a Complutenſi. In vulgata eſt,* hodie, *ſed non,* in die hac. (k) Valde.] *Ita in libris qui ſolent eſſe emendatiſſimi. In aliis hæc ſequuntur, quæ videntur agnoſci a S. Auguſtino, ſermone 197. & in lib. 50. homiliarum, homil. 31. & a S. Joan. Chryſoſtomo, homil. 1. de David & Saul.* καὶ ἦν δαυὶδ υἱὸς ἀνθρώπου ἐφραθαίου. οὗτος ἐκ βηθλεὲμ ἰούδα, καὶ ὄνομα αὐτῷ ἰεσσαί. καὶ αὐτῷ ὀκτὼ υἱοί. καὶ ὁ ἀνὴρ ἐν ταῖς ἡμέραις σαοὺλ πρεσβύτερος ἐληλυθὼς ἐν ἀνδράσι. καὶ ἐπορεύθησαν οἱ τρεῖς υἱοὶ ἰεσσαὶ οἱ μείζονες ὀπίσω σαοὺλ εἰς πόλεμον, καὶ ὄνομα τῶν υἱῶν αὐτοῦ τῶν πορευθέντων εἰς τὸν πόλεμον, ἐλιὰβ ὁ πρωτότοκος αὐτοῦ, καὶ ὁ δεύτερος ἀμιναδὰβ, καὶ ὁ τρίτος σαμὰ, δαυὶδ δὲ ὁ μικρότερος, καὶ οἱ τρεῖς οἱ μείζονες ἐπορεύθησαν ὀπίσω σαούλ. καὶ δαυὶδ ἀπῆλθε, καὶ ἀνέστρεψεν ἀπὸ τοῦ σαοὺλ ποιμαίνειν τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν βηθλεέμ. καὶ προσήει ὁ ἀλλόφυλος ὀρθρίζων καὶ ὀψίζων, καὶ ἐστηλώθη ἐνώπιον ἰσραὴλ τεσσαράκοντα ἡμέρας. καὶ εἶπεν ἰεσσαὶ δαυὶδ τῷ υἱῷ αὐτοῦ. λάβε δὴ τοῖς ἀδελφοῖς σου οἰφὶ τοῦ ἀλφίτου καὶ δέκα ἄρτους τούτους, καὶ διάδραμε εἰς τὴν παρεμβολὴν, καὶ δὸς τοῖς ἀδελφοῖς σου. καὶ τὰς δέκα τρυφαλίδας τοῦ γάλακτος τούτου εἰσοίσεις τῷ χιλιάρχῳ, καὶ τοὺς ἀδελφούς σου ἐπισκέψαι εἰς εἰρήνην, καὶ ὅσα ἂν χρήζωσι γνώσῃ, καὶ τὸ σάββατον ποιήσεις μετ' ἐμοῦ. σαοὺλ δὲ αὐτὸς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἐν τῇ κοιλάδι τῆς δρυὸς πολεμοῦντες μετὰ τῶν ἀλλοφύλων. καὶ ὤρθρισε δαυὶδ τὸ πρωῒ, καὶ ἀφῆκε τὰ πρόβατα φύλακι, καὶ ἔλαβε καὶ ἀπῆλθε καθὰ ἐνετείλατο αὐτῷ ἰεσσαί, καὶ ἦλθεν εἰς τὴν στρογγύλωσιν καὶ τὴν δύναμιν τὴν ἐκπορευομένην εἰς τὴν παράταξιν, καὶ ἠλάλαξαν ἐν τῷ πολέμῳ καὶ παρετάξαντο ἰσραὴλ καὶ οἱ ἀλλόφυλοι παράταξιν ἐξεναντίας παρατάξεως. ἀπέθετο δὲ δαυὶδ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ ἐπὶ χεῖρα τοῦ φύλακος, καὶ ἔδραμεν εἰς τὴν παράταξιν, καὶ ἦλθε καὶ ἠρώτησε τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ εἰς εἰρήνην. καὶ αὐτοῦ λαλοῦντος μετ' αὐτῶν, ἰδοὺ ὁ ἀνὴρ ὁ ἀμεσσαῖος ἀνέβαινε, γολιὰθ ὁ φυλισταῖος *&c.* Et erat David filius hominis Ephrathæi: hic ex Bethleem Juda: & nomen ei Jeſſæ: & ei octo filii: & vir in diebus Saul ſenior, veniens inter homines: (*Complutenſis,* ἐν ἔτεσιν, in annos: *ſed illud propius hebræo.*) Et iverunt tres filii Jeſſæ majores poſt Saul ad bellum, Heliab primogenitus ejus. & ſecundus Aminadab, & tertius Sama. David autem ipſe, minor. Et tres ipſi majores iverunt poſt Saul. Et David abiit: & revertit a Saul, paſcens oves patris ſui in Bethleem. Et adveniebat alienigena ſurgens mane, & veſpere: & ſtetit coram Iſrael quadraginta dies. Et dixit Jeſſæ ad David filium ſuum: Sume nunc fratribus tuis Oephi farinæ, & decem panes hos, & percurre in caſtra; & da fratribus tuis: & decem formellas lactis hujus (*Complutenſis,* ταύτας, has) afferes Chiliarcho: & fratres tuos viſita in pace, & omnia, quibuſcunque opus habuerint, cognoſces: & ſabbatum facies mecum: (*Hæc poſtrema particula abeſt a Complutenſi.*) Saul autem ipſe (*Complutenſis* καὶ αὐτοὶ & ipſi) & univerſus populus in valle quercus bellantes cum alienigenis. Et diluculo ſurrexit David mane, & dimiſit oves cuſtodi: & ſumpſit, & abiit, ſicut mandaverat ei Jeſſæ Et venit ad rotunditatem (*id eſt vallum*) & virtutem exeuntem in aciem: & vociferati ſunt in prælio. Et inſtruxerunt Iſrael, & alienigenæ aciem ex adverſo aciei. Deponens autem David vaſa ſua a ſe ſuper manum cuſtodis, cucurrit ad aciem: & venit, & interrogavit fratres ſuos in pace Et ipſo loquente cum eis, ecce vir Ameſſæus (*Complutenſis,* ὁ μεσαῖος, *quaſi medius ſtans inter acies. Vulgata habet,* ſpurius) aſcendebat, Goliath Philiſtæus nomen ei e Geth ex aciebus alienigenarum: & locutus eſt ſecundum verba iſta. Et audivit David. Et omnis vir Iſrael dum ipſi viderent virum, & fugerunt a facie ejus, & timuerunt valde. Et dixit vir Iſrael: Si vidiſtis virum aſcendentem hunc, quia ad exprobrandum Iſrael aſcendit? Et erit, vir quicunque percuſſerit eum, ditabit eum rex divitiis magnis, & filiam ſuam dabit ei, & domum patris ejus faciet liberam in Iſrael. Et dixit David ad viros, qui ſtabant ſimul cum eo, dicens: Quid fiet viro, qui percuſſerit alienigenam illum, & abſtulerit opprobrium ab Iſrael? Quoniam quis eſt alienigena incircunciſus iſte; quia exprobravit aciem Dei viventis? Et dixit ei populus juxta verbum hoc, dicens: Sic fiet viro, qui percuſſerit eum. Et audivit Heliab frater ejus major, cum ipſe loqueretur ad viros: & iratus eſt indignatione Heliab in David, & dixit: Ut quid huc aſcendiſti? & ſuper quem dimiſiſti puſillas oves illas in deſerto? Ego novi ſuperbiam tuam, & improbitatem cordis tui, quoniam cauſa videndi prælium deſcendiſti. Et dixit David: Quid feci? (*alii addunt,* νῦν, nunc:) Nonne verbum eſt? Et avertit ſe ad eo ad contra alterum: (*Ita hebræus, Compl.* εἰς μέρος ἕτερον, *ad partem aliam.*) & dixit juxta verbum iſtud. Et reſpondit ei populus juxta verbum primi. Et audita ſunt verba, quæ locutus eſt David, & annunciata ſunt coram Saul. Et aſſumpſerunt eum, & introduxerunt eum ad Saul. (l) Nonne ibo.] *Ita etiam Theodoretus, quæſt. 40. A Complutenſi abſunt iſta uſque ad illud,* qui exprobravit: *ſicut etiam a vulgata.* (m) Veſtimentum.] *Complut. addit,* αὐτοῦ, ſuum. (n) Gladio ſuo.] *Alii* θώρακα, καὶ περιεζώσατο δαβὶδ τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ, thorace, & accinctus eſt David gladio ejus: *nec multo aliter Complutenſis.* (o) Veſtimentum.] *Ita etiam vulgata. Complut.* ἐπάνω τοῦ θώρακος αὐτοῦ, ſuper thoracem ejus. (p) Semel, & bis.] *In aliis additur,* ὅτι ἄπειρος ἦν, quoniam non habebat uſum. *Et Compl pro,* ſemel, & bis, *habet,* ἐν τῷ βαδίζειν ἐν αὐτοῖς, in ambulando in eis. (q) Auferunt.] *Complutenſis,* καὶ περιείλετο αὐτὰ ἀπ' αὐτοῦ, & circumabſtulit ea a ſe. (r) Pera paſtorali.] *Sic vulgata. S. Auguſtinus lib 50. homiliarum, homil. 3.* in vaſe paſtoris, quo lac mulgeri ſolet. *Apud chaldæum, & alios ex hebræo, fit mentio & vaſis paſtorum, & peræ.* (s) Et vidit Goliath, David.] *Ita emendatiſſimi quique libri. Alii autem,* καὶ ἐπορεύθη ὁ ἀλλόφυλος πορευόμενος καὶ ἐγγίζων πρὸς δαυὶδ, καὶ ἀνὴρ αἴρων τὸν θυρεὸν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, καὶ ἐπέβλεψε γολιὰθ ὁ ἀλλόφυλος. Sed emendatiſſimi quique libri hæc non habent. Et perexit alienigena pergens, & appropinquans adverſus David: & vir portans ſcutum ante eum. Et inſpexit Goliath alienigena, & vidit David. *Viciſſim autem abſunt a Compl. quæ hic paulo poſt ſequuntur.* Et dixit David, nequaquam, ſed pejor cane. (t) Domini Dei Sabaoth aciei Iſrael] *Compl. & Theodor.* κυρίου σαβαὼθ, θεοῦ παρατάξεως ἰσραήλ, *& vulgata,* Domini exercituum, Dei agminum Iſrael. (u) David.] *In aliquot libris ſequitur,* καὶ ἐτάχυνε δαυὶδ, καὶ ἔδραμεν (*Compl.* καὶ ἐξῆλθε καὶ αὐτὸς) εἰς παράταξιν εἰς συνάντησιν τοῦ ἀλλοφύλου, Et feſtinavit David, & cucurrit (*Complutenſis;*

plutensis, & exiit etiam ipse) in aciem in occursum alienigenæ. (*x*) Terram.] *In aliis sequitur*, καὶ ἐκραταίωσε (*Complut.* ἐκραταιώθη) δαυὶδ ἐπὶ τὸν ἀλλόφυλον ἐν τῇ σφενδόνῃ, καὶ ἐν τῷ λίθῳ, καὶ ἐπάταξε τὸν ἀλλόφυλον, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. καὶ ῥομφαία οὐκ ἦν ἐν χειρὶ δαυίδ. Et invaluit David super alienigenam in funda, & in lapide: & percussit alienigenam, & morti tradidit eum: & non erat gladius in manu ejus. (*y*) Ascalonis.] *Complutensis*, Accaron, *ut vulgata.* (*z*) Conculcarunt.] *Complutensis*, προενόμευσαν, prædati sunt. (*aa*) Tabernaculo suo.] *In aliquot libris sequuntur hæc, quæ respondent vulgatæ, & agnoscuntur etiam a Theodoreto, quæst. 42. & sequentibus.* ὡς εἶδε Σαοὺλ τὸν δαυὶδ ἐκπορευόμενον εἰς συνάντησιν τοῦ ἀλλοφύλου εἶπε πρὸς τὸν Ἀβεννὴρ τὸν ἄρχοντα τῆς δυνάμεως. υἱὸς τίνος ὁ νεανίσκος ἐστὶ, ἀβεννήρ; καὶ εἶπεν ἀβεννήρ, ζῇ ἡ ψυχή σου βασιλεῦ εἰ οἶδα. καὶ εἶπεν ὁ βασιλεύς. ἐπερώτησον σὺ, υἱὸς τίνος ὁ νεανίσκος οὗτος. καὶ ὡς ἐπέστρεψε δαυὶδ τοῦ παλάξαι τὸν ἀλλόφυλον, καὶ παρέλαβεν αὐτὸν ἀβεννήρ, καὶ εἰσήγαγεν αὐτὸν ἐνώπιον σαοὺλ. καὶ ἡ κεφαλὴ τοῦ ἀλλοφύλου ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν σαοὺλ. υἱὸς τίνος εἶ παιδάριον; καὶ εἶπε δαυὶδ. υἱὸς τοῦ δούλου σου ἰεσσαὶ τοῦ βηθλεεμίτου. καὶ ἐγένετο ὡς συνετέλεσε λαλῶν πρὸς σαοὺλ, καὶ ἡ ψυχὴ ἰωνάθαν συνεδέθη τῇ ψυχῇ δαυὶδ, καὶ ἠγάπησεν αὐτὸν ἰωνάθαν κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. καὶ ἔλαβεν αὐτὸν σαοὺλ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτὸν ἐπιστρέψαι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ διέθετο ἰωνάθαν καὶ δαυὶδ διαθήκην ἐν τῷ ἀγαπᾶν αὐτὸν κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. καὶ ἐξεδύσατο ἰωνάθαν τὸν ἐπενδύτην τὸν ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ ἔδωκεν αὐτὸν τῷ δαυὶδ, καὶ τὸν μανδύαν αὐτοῦ, καὶ ἕως τῆς ῥομφαίας αὐτοῦ, καὶ ἕως τοῦ τόξου αὐτοῦ, καὶ ἕως τῆς ζώνης αὐτοῦ, ἐξεπορεύετο δαυὶδ ἐν πᾶσιν εἰς ἃ ἀπέστελλεν αὐτὸν σαοὺλ συνιῶν. καὶ κατέστησεν αὐτὸν σαοὺλ ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τοῦ πολέμου. καὶ ἤρεσεν ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ λαοῦ, καί γε ἐν ὀφθαλμοῖς δούλων σαοὺλ. καὶ ἐγενήθη ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτοὺς ἐν τῷ ἐπιστρέφειν δαυὶδ ἀπὸ τοῦ παλάξαι τὸν ἀλλόφυλον. Et ut vidit Saul David egredientē in occursum alienigenæ; dixit ad Abenner principem virtutis: Filius cujus adolescens iste, Abenner? Et dixit Abenner: Vivit anima tua, rex, si novi: (*Sic hebræus: Complut. paulo aliter.*) Et dixit rex: Interroga tu, filius cujus adolescens iste. Et, ut revertit David a percutiendo alienigenam (*rursus propius ad hebræum*, τοῦ παλάξαι, *quam*, πατάξαι, *quod in Complutensi*;) & assumpsit eum Abenner, & introduxit eum coram Saul. Et caput alienigenæ in manu ejus. Et dixit ad eum Saul: Filius cujus es puer? Et dixit David: Filius servi tui Jessæ Bethleemitæ. Et factum est (*hic est initium capitis 18.*) ut consummavit loquens ad Saul; & anima Jonathan conglutinata est animæ David: & dilexit eum Jonathan juxta animam suam. Et assumpsit eum Saul in die illa: & non dedit eum reverti in domum patris sui. Et disposuit Jonathan, & David testamentum in diligendo illum juxta animam suam. Et exuit Jonathan pallium, quod super se, & dedit illud David, & mantellum suum, & usque ad gladium suum, & usque ad arcum suum, & usque ad balteum suum. Et egrediebatur David in omnibus, ad quæ mittebat eum Saul, intelligens. Et constituit eum Saul super viros belli. Et placuit in oculis universi populi, & etiam in oculis servorum Saul. Et factum est in egrediendo eos, in revertendo David a percutiendo alienigenam. *Theodoretus, cum disputasset, quomodo Saul ignorare potuerit David, quem cithara psallentem audire solitus erat, itemque quod vestimenti genus sit*, μανδύας, *quod nos mantellum diximus: notat deinde, quæst. 44. quod LXX dixerunt, Jonathan dilexisse David*, ψυχὴν ἀγαπῶντος αὐτόν, animo amantis seipsum, *Aquilam dixisse*, κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, juxta animam suam: *quod tamen hoc loco est in omnibus collatis codicibus, qui habent ista verba, sicut illud legitur infra cap. 20.*

CAP X XVIII.

(*a*) IN occursum David.] *In Complut. est*, καὶ ᾄδουσαι εἰς ἀπάντησιν σαοὺλ τοῦ βασιλέως, & canentes in occursum Saul regis. *In aliquo libro ambæ istæ lectiones sunt admistæ.* (*b*) Mulieres.] *In aliis additur*, αἱ παίζουσαι ludentes. (*c*) Et malum.] *Complutensis*, καὶ ὠργίσθη σαοὺλ, καὶ ἐφάνη πονηρὸν, & iratus est Saul: & visum est malum. (*d*) Millia.] *Ita in iis qui solent esse emendatissimi. In aliis hæc sequuntur*: Et quid ei, nisi regnum? Et fuit Saul invidens David a die illa, & deinceps. Et factum est a crastina, & cecidit spiritus Dei malus super Saul: & prophetavit in medio domus suæ. Et David psallebat manu sua, sicut per unamquamque diem. Et hasta in manu Saul. Et elevavit Saul hastam, & dixit: Percutiam in David, & in parietem. Et declinavit David a facie ejus bis. *Agnoscit nonnulla ex his Theodoretus, quæst. 45.* (*e*) David.] *In iisdem additur*, ὅτι ἦν κύριος μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ σαοὺλ ἀπέστη, quoniam erat Dominus cum eo, & a Saul discesserat. (*f*) Populi.] *In iisdem sequitur.* Et dixit Saul ad David: Ecce filia mea major Merob: eam tibi dabo in uxorem. Tantummodo esto mihi in filium virtutis: & præliare prælia Domini. Et Saul dixit: Non sit manus mea super eum: & erit (*Complutensis*, ἀλλ᾽ ἔστω, sed sit. *Theodoretus, quæst. 46.* ἀλλ᾽ ἔσται, sed erit) super eum manus alienigenarum. Et dixit David ad Saul: Quis ego sum, & vita (*Compl.* & quæ vita) cognationis patris mei in Israel; quia ero gener regis? Et factum est in tempore dandi Merob filiam Saul ipsi David, & hæc data est ipsi Edriel Molathitæ in uxorem. (*g*) Et fuit super Saul manus alienigenarum.] *Complutens. & Theodoretus ibidem*, καὶ ἔσται ἐπ᾽ αὐτῷ (*Theodoretus*, ἐπ᾽ αὐτὸν) ἡ χεὶρ τῶν ἀλλοφύλων, & erit super eum manus alienigenarum. *Post hæc autem in aliis codicibus sequuntur ista*: Et dixit Saul ad David: In duabus fies gener mihi hodie. Et mandavit, &c. (*h*) In dono.] ἐν δόματι, *quod multi vertunt ex hebræo*, in dote, *& Chaldæus*, in dotibus. *Compl.* ἕδνα, *quod vulgata*, sponsalia. (*i*) Regi.] *In aliis additur*, καὶ οὐκ ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι, & non sunt completi dies (*k*) Centum.] *Complutens.* διακοσίους, ducentos, *ut vulgata.* (*l*) Eorum.] *In aliis additur*, καὶ ἐπλήρωσεν αὐτὰς τῷ βασιλεῖ, *quod vulgata*, & numeravit ea regi. (*m*) Amplius.] *In aliis hæc sequuntur*: Et fuit Saul inimicitias exercens in David omnibus diebus. Et exiverunt principes alienigenarum. Et factum est in opportunitate egressionis eorum, & intelligens erat David. (*Complutens.* & David intellexit) præter omnes servos Saul: & honoratum fuit nomen ejus valde.

CAP. XIX.

(*a*) ADversus Saul.] *Abest hoc a Compl. ut a vulgata.* (*b*) Cenotaphia.] *Theodoretus, quæst. 48.* κενοτάφια. Aquila interpretatus est, μορφώματα, formas, & effigies, jecur autem caprarum, ἱματίων πλῆθος, καὶ στρῶμα τριχῶν, vestium multitudinem, & stragulum capillorum. *Quod postremum habet etiam Complut. In Scholio insertis quæstionibus Theodoreti scribitur, Cenotaphia significare vestes imitantes hominem decumbentem.* (*c*) Prophetarum.] *In aliis additur*, τῶν προφητευόντων, *quod vulgata*, Vaticinantium. (*d*) Et ibat prophetans.] *Alii*, καὶ ἐπορεύετο πορευόμενος προφητεύων, (*Compl.* καὶ προεφήτευσεν,) & ambulabat ambulans, prophetans, *aut*, & prophetavit. (*e*) Eis.] *Compl.* σαμουήλ. *& vulgata*, coram Samuel.

CAP. XXI.

(*a*) IN Rhama.] *Ita etiam hebræus: nam est subintelligendum*, quæ est in Rhama: *& ita vulgata, nisi quod habet* Ramatha, *ut Chaldæus. Complut. longius ab hebræo*, ἐκ ῥαμὰ, de Rhama. (*b*) Et non revelabit auriculam meam.] *Respondet hebræo. Complutens. planius*, ὃ οὐκ ἀποκαλύψει, quod non revelet. *Symm.* ἐὰν μὴ δηλώσῃ εἰς ἀκοήν μου, nisi indicarit in auditu meo. (*c*) Non cognoscat hoc.] *Visum est hoc loco idem valere*, μὴ γνῶναι, *quod in aliis est*, μὴ γνῷ, *aut*, γνώτω, *ut Complut.* (*d*) Ne minime velit.] *Propius ad vulgatam, quæ habet*, ne tristetur, *quam quod est in Complutensi*, ὅπως μὴ ἀναγγείλῃ τῷ δαυίδ, ut non annunciet ipsi David. (*e*) Impletum est.] ἐμπέπλησται, *Complut.* πεπλήρωται, *eodem sensu. Aquila, & Symm.* ὅσον βῆμα, ἀναμεταξὺ ἐμοῦ καὶ θανάτου, quantum gradus (*aut passus*,) inter me, & mortem. (*f*) Et quid faciam.] *Complut.* καὶ ποιήσω, & faciam. (*g*) Sedens non sedebo manducare.] *Ita vetustiores libri. In aliis post* sedebo *additur* μετὰ τοῦ βασιλέως, cum rege, *Complut.* καὶ ἐγὼ καθίσας καθίσομαι μετὰ τοῦ βασιλέως φαγεῖν, & ego sedens sedebo cum rege manducare, *quod vulg. interpretatur*, ex more sedere soleo juxta regem ad vescendum. (*h*) Vesperam.] *Vulgata ex hebræo addit*, diei tertiæ (*i*) Si hæc dixerit.] *Ita fere hebræus. Complut. autem*, καὶ ἐὰν εἴπῃ ὁ πατήρ σου, & si dixerit pater tuus. (*k*) Et si non fuerit.] καὶ ἐὰν μὴ ᾖ, εἰς τὰς πόλεις σου ἐγὼ ἀπαγγελῶ σοι. *Ab aliquibus abest illud*, ᾖ, fuerit. *Compl. habet tantum*, καὶ μὴ ἀπαγγελῶ σοι; & non annunciabo tibi. *In hebræo, ut in vulgata, est sine interrogatione: pendet enim ab illo*, Nequaquam tibi, *id est, absit a te, ut si ego cognovero, non annuntiem.* (*l*) Maneto.] μένε. *Complut.* ἐξέλθωμεν, exeamus. (*m*) Quia.] ὅτι ἀνακρινῶ. *Videtur hebraismus, ut* quia *sit dictum pro*, si, *aut*, cum. *Complut.* ὅτι ἐὰν, quoniam si, *& concludit per interrogationem*, & non mittam ad te in campum? *sed in hebræo additur*, & revelavero aurem tuam, *& periodus concluditur in verbis sequentibus*, hæc faciat Deus ipsi Jonathan, & hæc adjiciat, (*n*) Quoniam deferam mala super te.] *In Complut. quoniam proxime allata verba*, hæc faciat Deus ipsi Jonathan, & hæc adjiciat, *sunt initium periodi, idcirco nunc legitur*, ἐὰν μὴ ἀνοίσω τὰ κακὰ ἐπὶ σὲ, si non detulero mala super te. *sed rursus in nostra potest illud*, quoniam, *accipi pro*, si, *ut ita dicamus: Si detulero, id est, rescivero mala super te, revelabo, &c. Et non est dissimilis sententia ab ea quam habet vulgata* (*o*) Et si non.] *Compl. & ex parte etiam aliquot manuscripti codices*, καὶ μὴ, ἐν τῷ ἐξαίρειν κύριον τοὺς ἐχθροὺς δαυίδ, ἕκαστον ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, ἐξαρθήσεται (*al.* ἐξαρθῶσι) τῷ ἰωνάθαν ἀπὸ τοῦ οἴκου δαυίδ, Et non, in auferendo Dominum inimicos David, auferetur (*ex superiore supplendum*, misericordia) ipsi Jonathan a domo David. *Hebraica aliam sententiam præ se ferunt.* (*p*) Animo amantis se.] *Aquila*, κατὰ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, juxta animam suam. *De hoc dictum est ad cap. 17.* (*q*) Visitabitur.] *Sic hebræus. Symm*, ζητηθήσεται, requiretur. *Hoc enim significatur, fore ut in recensendo eos qui sedent, appareat deesse David. Complut. longius ab hebræo*, καὶ ἐπισκοπῇ ἐπισκεφθήσεται, & visitatione visitabitur. (*r*) Tertiabis.] *Theodoretus quæst* 49. Illud autem, τρισσεύσεις, pro, τρεῖς ἡμέρας ἀναμενεῖς, tres dies expectabis. (*s*) Operaria.] τῇ ἐργασίμῃ. *Compl.* τῆς ἐργασίας, operationis (*t*) Ergab.] *Schol.* Illud, ἐργάβ, Aquila interpretatus est, ἐχόμενα τοῦ νότου, juxta Australem plagam: cæteri autem ediderunt, λίθον, lapidem: *quod habet Complut. & vulgata, sed hæc addit*, cui nomen *est* Ezel. *Theodoretus pro*, ἐργὰβ, *habet*, ἀργόβ. *& postquam ipse etiam attulit interpretationem Aquilæ, adjungit putare se fuisse locum aliquem concavum eo nomine appellatum, & propterea paulo post historiam dicere, David surrexisse* ἀπὸ τοῦ ἐργόβ: *quasi idem sit hic, atque ille locus. Et interpres quidem Theodoreti utrobique habet* Agaf. (*u*) Tertiabo sagittis.] *Theodoretus*, Illud autem, τρισσεύσω, pro, tres emittam sagittas. σχίζας autem Aquila interpretatus est, βέλη jacula. (*x*) Amattari.] *Complut.* Amattara. *Theodoretus.* ἀμαπτάραν. *Atque addit invenisse se in hebraicorum nominum interpretatione, idem valere ac* τάφρον, *apud græcos, Fossatum apud Romanos, apud Syros autem Scopum, ad quem qui se exercent jacula emittere consueverunt. Scholiastes hoc, quod Theodoretus attribuit Syris, videtur attribuere Symmacho, & fortasse Aquilæ. Ita enim scribit*: Aquila autem, εἰς τὸν σκοπὸν, vel, φυλακὴν, custodiam: (duplex enim scriptura:) Symmachus, εἰς τὸν τεταγμένον σκοπὸν, ad constitutum signum, εἰς ὃν γυμναζόμενοι τὰ βέλη πέμπειν εἰώθεσαν. τινὲς δὲ κοῖλον τόπον, ὅθεν δαυὶδ καθεζόμενος ἀνέστη. Ad quod qui se exercent, jacula mittere consueverunt. Nonnulli locum cavum, unde David sedens surrexit. (*y*) Et hic.] *pro eo quod in hebræo*, & infra. (*z*) Verbum.] *Sic hebræus: & subintelligitur illud, quod exprimitur in Compl.* πονηρὸς, verbum malum. *Ita etiam cap. 22.* (*aa*) Mensis.] *Sic hebræus Compl.* νουμηνία. Neomenia, Kalendæ. (*bb*) Et prævenit ipsum Jonathan.] καὶ προέφθασε τὸν ἰωνάθαν, *ut intelligatur post Saul sequutum esse Jonathan. In Compl. est*, καὶ προέφθασεν αὐτὸν ἰωνάθαν, & prævenit eum Jonathan. (*cc*) Accidens.] *Schol.* συνάντησις. *Symm.* συμβεβηκὸς, incursus & eventus. (*dd*) Non parabitur.] *Compl.* οὐχ ἑτοιμασθήσῃ σὺ οὐδὲ ἡ βασιλεία σου: *quod in vulgata*, non stabilieris tu, neque regnum tuum. (*ee*) Sauciatus est.] *Aquila*, ἐπονήθη. *Symm.* ὠδυνήθη. *Theodotio*, ἐλυπήθη, doluit, contristatus est, ægre tulit. (*ff*) Quoniam consummaverat.] *Compl.* ὅτι ἐβουλεύσατο ὁ πατὴρ αὐτοῦ συντελέσαι αὐτὸν, quoniam deliberaverat pater ipsius consummare eum. (*gg*) Transire fecit.] *Theodotio*, ὑπερέβη, *eodem sensu.* (*hh*) Tantum Jonathan, & David.] *In aliis sequitur*, ἔγνωσαν (*Complut.* ᾔδεισαν) τὸ ῥῆμα, cognoverunt verbum. (*ii*) Argab.] *Diximus paulo ante ad illud*, Ergab, *de hoc loco ex Theodoreto. Compl. hic habet*, ἀπὸ τοῦ νεγὲβ, de Negeb. *Quæ dictio hic est in hebræo, & significat austrum, & meridiem.* (*kk*) Usque ad consummationem magnam.] *In Compl. additur*, δαυὶδ ὑπερέβαλεν, David superavit. *Hebræus habet*, adeo ut David adaugeret.

CAP. XXI.

(*a*) IN loco dicto, Dei fides, Phelani Maemoni.] *In aliquo libro tantum est*, ἐν τῷ τόπῳ τῷ λεγομένῳ ἐμμανεῖν, in loco dicto Emmonin *Complutens.* ἐν τόπῳ λεγομένῳ φελανὶ ἀλμωνὶ, in loco dicto Phelanni almoni.

hebræus habet, in locum Pheloni, almoni: *quod vulgata interpretatur* in illum, & illum locum: *Chaldæus*, ad locum absconditum, & custoditum. *De his dictionibus dicetur etiam alibi.* (*b*) Quod inventum.] *Complut.* ἢ ὃ ἂν εὕρῃς, *& vulgata*, aut quicquid inveneris. (*c*) Prophani.] *Theodoretus, q. 52.* Aquila non dixit, βέβηλον, sed, λαϊκὸν, laicum: *quomodo etiam vulgata.* (*d*) Et hæc via prophana: quoniam sanctificabitur.] *Ita fere hebræus. Theodoretus*, εἰ βέβηλος ἡ ὁδὸς αὕτη, σήμερον ἁγιασθήσεται, si prophana via hæc; hodie sanctificabitur. (*e*) Detentus Neesseran.] *Compl. habet tantum* συνεχόμενος, detentus. *Theodoretus q. 53.* συνεχόμενος νεεσσάρ: *Hæc autem dictio hebræa significat idem ac* συνεχόμενος. *Theodoretus tamen inquit invenisse se in dictionum hebraicarum interpretatione, valere coarctationem, & pressuram tentationis & minarum. Quare putat Doec fuisse ab aliquo dæmone vexatum, aut aliquo correptum morbo, idcircoque assedisse divino tabernaculo.* (*g*) Syrus.] *Compl.* ὁ ἰδουμαῖος, *& vulgata*, Idumæus. (*h*) In vestimento.] *Compl. addit*, ὀπίσω τοῦ ἐπωμίδος, post superhumerale, *& vulgata*, post Ephod. (*i*) Et affectabat in die illa, & tympanizabat super portas civitatis.] *Retinuimus verbum græcum*, τυμπανίζειν, *ut liberam interpretationem lectori relinqueremus: & ita etiam S. August. in Psal. 33. Absunt autem ista à Compl. & videntur admistæ diversæ interpretationes.* (*k*) Collabebatur.] κατεφέρετο. *S. August. ibidem*, ferebatur: *& accommodat sanctissimæ Eucharistiæ, in qua Dominus seipsum suis manibus tulit.* (*l*) Hic non.] *Alii per interrogationem*, εἰ οὗτος, nunquid iste, *&c.*

CAP. XXII.

(*a*) IN necessitate.] *Compl. addit.* ὢν, qui in necessitate & angustia esset. (*b*) Saric.] *Alii*, σαρίχ. Sarech. *Complut.* χαρὶθ, Chareth. *vulgata*, in saltum Areth. (*c*) Sub arboreto.] ὑπὸ τὴν ἄρουραν: *dictio illa* ὑπὸ *satis indicat, dictione*, ἄρουραν, *locum arboribus consitum significari. Hebræus & Chaldæus*, sub arbore: *Vulgata*, in nemore. (*d*) Abimelech.] *Ita collati codices & Theodoretus: Sed Complut.* Achimelech: *ut vulgata, & etiam nostra, cap. sequenti.* (*e*) Princeps omnis præcepti tui.] ἄρχων παντὸς παραγγέλματός σου, *& post intelligi, aut quod sit princeps omnium qui obediunt precepto regis, ut videtur interpretari chaldæus, aut quod primus ipse sit in obediendo præceptis regis. Vulgata*, pergens ad imperium tuum. (*f*) Trecentos & quinque.] *Ita etiam Lucifer pro S. Athanasio. Theodoretus*, quinquaginta, & trecentos. *Compl.* ὀγδοήκοντα πέντε, octuaginta quinque, *ut vulgata.* (*g*) Novi quia in die illa, quia.] *Alii*, ᾔδειν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὅτι ἐκεῖ ἦν δωήκ. Novi in die illa quia ibi erat Doec. *Nec multo aliter Compl.* ᾔδειν ὅτι ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκεῖ ἦν. (*h*) Domus.] *Compl.* ὅλου τοῦ οἴκου, totius Domus.

CAP. XXIII.

(*a*) COnculcant.] *Alii*, καὶ καταπατοῦσι, & conculcant. *Abest autem a Compl. quemadmodum a vulgata. Et hæc dictio, & præcedens*, διαρπάζουσι, *videntur duæ interpretationes ejusdem verbi hebraici.* (*b*) In spolia alienigenarum ingrediemur.] εἰς τὰ σκῦλα τῶν ἀλλοφύλων εἰσπορευσόμεθα. *Istud*, εἰσπορευσόμεθα, *abest a Compl. ut a vulgata. Quod autem pertinet ad illud*, εἰς τὰ σκῦλα, *in aliis libris est*, εἰς τὰς κοιλάδας, in cavitates *In aliquo impresso*, εἰς τὰς κοιλίας: *quæ lectio confirmatur hoc Scholio*, εἰς τὰς κοιλίας, εἰς τὰ στρατόπεδα, adversus agmina (*quod habet vulgata*) Hebræi, εἰς τὰ σκῦλα. (*c*) Quia non tacet Saul.] *Compl.* ὅτι σαοὺλ παρεσιώπα, quia Saul tacebat, *id est, in corde suo tacitus versabat: quod vulgata*, quia præpararet ei Saul clam malum. (*d*) Concludetur.] *Id est, ipse David.* [*Complut. pro ista dictione*, ἀποκλεισθήσεται, *habet hæc*, καταβήσεται. καὶ εἶπε δαυὶδ, εἰ παραδώσουσιν οἱ ἀπὸ τῆς κεϊλὰ, ἐμὲ, καὶ τοὺς ἄνδρας μου εἰς χεῖρας σαοὺλ; καὶ εἶπε κύριος, παραδώσουσιν. Descendet. Et dixit David. Numquid tradent ij, qui de Ceila, me, & viros meos in manus Saul? Et dixit Dominus: tradent. *Quæ videntur agnosci a Theodoreto, q. 54. & respondent vulgatæ. Quod etiam sequitur in nostra, & cæteris fere libris collatis*, quadringenti, *in Compl. & vulgata est*, sexcenti, *quod respondet iis quæ narrantur c. 25.* (*e*) Ibant quo ibant.] *Theodoretus. Illud autem*, ἐπορεύοντο, errationem demonstrat. Interdum enim in Judæa, interdum in solitudine degebant. (*f*) In Maserem in deserto in angustiis.] *Paulo post dicitur*, Messara. *Compl. habet tantum*, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τοῖς στενοῖς. *Theodoretus*, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν μεσερὼμ, in deserto, in Meserom: *quæ vox propius accedit ad hebræam, significantem loca munita. Quare videri potest illud*, ἐν τοῖς στενοῖς, *esse hujus interpretationem. Theodoretus quidem testatur, pro*, ἐν μεσερὼμ, *cæteros interpretes edidisse*, ἐν τοῖς σπηλαίοις τοῖς ὀχυροῖς, in speluncis munitis. (*g*) In deserto in monte Ziph in terra æstuosa.] *Compl. habet tantum*, ἐν τῷ ὄρει ἐν τῇ ἐρήμῳ ζίφ, in monte in solitudine Ziph: *quod respondet vulgatæ* (*h*) In monte æstuoso in Cæne Ziph.] *Rursus Compl.* ἐν τῇ ἐρήμῳ ζὶφ ἐν τῇ καινῇ, in solitudine Ziph in Cæne. *Quod autem pertinet ad istud*, ἐν τῇ καινῇ, *& nonnulli interpretantur*, in nova; *aliqui libri, & Theodoretus, habent* καινί, *& addit Theodoretus. Aquilam dixisse*, δρυμὸν, sylvam: *quod habet vulgata. cap. autem 27. etiam in vulgata fit mentio* Ceni, *tanquam loci cujusdam. Dictio hebraica, quæ hoc loco est, valde similis est ei quæ significat*, novam. (*i*) Collem.] *Videntur hoc loco ut etiam alibi LXX habuisse*, γαβαὰ (*al.* γαβαάθ.) *Nam pro hoc testatur Theodor. Aquilam dixisse*, βουνὸν, collem. (*k*) In Messera.] *Rursus hoc abest a Compl.* (*l*) Et nunc omne quod est.] *Hæc locutio videtur hoc significare*, quando rex quod cupiebat, est assequutus; descendendo descendat ad nos. (*m*) Concluserunt eum.] *Alii*, ἀποκεκλεισμένοι (*Compl. addit* γὰρ) εἰσὶν εἰς τὰς χεῖρας (*Compl.* ἐν τῇ χειρὶ) τοῦ βασιλέως. Conclusi sunt in manus regis. (*n*) Ne forte versute agat.] *Compl.* ὅτι εἶπεν ὁ σαοὺλ, μήποτε πανουργευσάμενος ἐστὶ πανουργεύσηται, quoniam dixit Saul: ne forte hic callens callide agat: *quæ verbi geminatio est etiam in aliis libris, sed non cætera.* (*o*) Noscite.] *In Compl. additur*, ἐκ πάντων τῶν τόπων, ὅπου αὐτὸς κρύπτεται ἐκεῖ, καὶ ἐπιστρέψατε πρός με εἰς ἕτοιμον, ex omnibus locis, ubi ipse se abscondit illic: & revertimini ad me ad paratum. (*p*) Ad occidentem.] καθ᾽ ἑσπέραν, *Theodoretus videtur habuisse*, ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐπηκόῳ, in deserto subjecto, & plano: *pro quo inquit Aquilam dixisse*, ἐν τοῖς ὁμαλέσιν, in planis & campestribus: *quod habet vulgata. Dictio hebræa & desertum & campestria significat.* (*q*) Ab hac.] *Propius ad hebræum, quam quod in Compl.* τῆς ἑτέρας, altera. (*r*) Castrametati.] *Compl.* παρεμβάλλοντες, altare cingebant (*s*) Incursionem fecerunt.] *Compl.* ἐξεχύθησαν, effuderunt se.

CAP. XXIV.

(*a*) SAddæem.] *Est vestigium dictionum hebraicarum, quas chaldæus interpretatur*, foraminum rupium, *alii*, petrarum hircorum sylvestrium. *vulgata*, super abruptissimas petras, quæ solis ibicibus perviæ sunt. *Complut.* κατὰ πρόσωπον τῆς θήρας τῶν ἐλάφων, *& Lucifer*, ante faciem venationis cervorum. (*b*) Ad provocandum.] *Id est, ciendum ventrem. Lucifer*, ad sellam. *Theodor. q. 55. non habet*, παρασκευάσασθαι, *sed*, ἀποσκευάσασθαι, ad deponendum: *& hæc scribit*, Honeste LXX. sunt interpretati: Aquila autem id manifestius dixit: inquit enim, εἰσῆλθεν ἀποκενῶσαι, introivit ad exinaniendum. Josephus autem, τὰς φυσικὰς ἐκκρίσεις ποιήσασθαι, ad faciendum naturales excretiones. (*c*) Tradere.] *Compl.* ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι. ecce ego do. *Lucifer*, tibi dabo. (*d*) Bonum.] *Ita hebræus, Compl.* τὸ ἀρεστὸν, *& Lucifer*, quæ placita sunt. (*e*) Immolarent.] θῦσαι. *Ita lib. vetust. In aliis, & Compl. est*, θανατῶσαι, *& Lucifer*, occiderent. *Quod tamen valere etiam*, θῦσαι, *patet ex verbis Nabal. seq. cap. & aliis locis. Vulg. ex hebræo habet tantum*, & non permisit eos, ut consurgerent in Saul. (*f*) Viam.] *Alii*, εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, ad viam suam. *Compl.* καὶ ἐξῆλθεν εἰς τὴν ὁδὸν ἐκ τοῦ σπηλαίου, & exiit in viam de spelunca. *Lucifer habet tantum*, descendit in viam. *Similis quædam varietas est in verbis proxime sequentibus.* (*g*) Tuam.] *Theodor. addit*, εἰς κακὰ, in mala. (*h*) Hic est.] *Apud Theodor. & in Compl. sequitur*, καὶ πατήρ μου, & pater meus: *quæ sunt in hebræo: sed videntur conjungi cum sequentibus, ut in vulgata.* (*i*) Pinnam.] *In aliis sequitur*, τῆς διπλοΐδος σου, *& Lucifer*, laciniam chlamydis tuæ. (*k*) Neque impietas, & contemptus.] *Lucifer habet tantum*, neque injustitia: *& respondet hebræo.* (*l*) Ligas.] δεσμεύεις, cingis insidiis, *Lucifer*, quæris animam meam accipere. (*m*) Vindicet tibi.] ἐκδικήσαι σοι, *id est, vindictam sumat de te ex teipso. Alii habent* μοι, *quemadmodum etiam nostra paulo post. Lucifer*, judicabit me de te. (*n*) Et sicut, si inveniat.] *Sunt in codd. quædam varietates non magni ponderis. Lucifer sic habet*, & sicut inveniat quis amicum suum, & præmittat eum in viam bonam, & Dominus retribuat tibi bona, pro quibus fecisti mihi hodie. *Et quod quidem pertinet ad istud*, retribuat tibi, *magis respondet hebræo, & vulgatæ, quam quod est in collatis græcis codd.* ἀνταποδώσει αὐτῷ, retribuet ei. (*o*) Non delebis.] οὐκ ἀφανιεῖς. *Compl. & Theodor. q. 56.* καὶ μὴ ἀφανίσῃς, & non delebis. *Lucifer valde congruenter hebræo*, & nunc jura tu mihi in Domino, si non eradicabis semen meum post me, & si non exterminabis nomen de domo patris mei.

CAP. XXV.

(*a*) MAon.] *Alii*, μαὰν, Maan. *Complut.* φαράν, Pharan, *ut vulgata.* (*b*) Maon.] *Ita etiam hebræus hoc loco, & Chaldæus. Complut.* ἐν τῇ ἐρήμῳ. *Vulgata utrumque conjungit*, in solitudine Maon. (*c*) Greges.] ποίμνια. *Complut.* ἡ ἐργασία, cultura, possessio, *ut vulgata. Dictio hebræa proprie significat culturam: sed transfertur etiam ad significandas pecudes, quoniam in pecudibus, tanquam in præcipua possessione insumebantur operæ veterum.* (*d*) Greges.] *Rursus*, ποίμνια: *quod in aliis*, πρόβατα, oves. (*e*) In tondendo gregem suum.] *Ad verbum ex hebræo. Complut. autem*, ἐν τῷ κείρειν αὐτοὺς τὰ ποίμνια αὐτοῦ, dum illi tonderent greges ejus. (*f*) Abigæa.] *Ita etiam Theodoretus. Complut.* ἀβιγαίλ. Abygail. (*g*) Bona.] ἀγαθή. *Alii*, καλή, pulchra. (*h*) Abite ad Nabal, & interrogate.] *Complut.* ἥκετε πρὸς τὸν ναβάλ, καὶ ἀσπάσασθε, Venite ad Nabal, & salutate. (*i*) In horas.] εἰς ὥρας. *Et fortasse significat*, omni tempore: *quemadmodum interdum apud alios auctores*: aut, ad vigorem, ad prosperitatem, *ut sit modus quidam salutandi. Nam hebræus habet, ut multi interpretantur* (*nam aliter vulgata, & non inepte*) ad vitam, *Chaldæus*, per vitam tuam. (*k*) Filio tuo David.] *Theodoretus, quæst. 57.* τοῖς παισὶ τοῦ υἱοῦ σου δαυίδ, pueris filii tui David. *Complutens.* τοῖς παισί σου, καὶ τῷ υἱῷ σου δαυίδ. *Et vulgata*, servis tuis, & filio tuo David. (*l*) Pueri.] *In aliis additur*, δαυίδ, Davidis. (*m*) Recedentes.] ἀναχωροῦντες. *Complutensis, & Theodoretus*, ἀποδιδράσκοντες, fugientes. (*n*) Suum.] *In Complutensi sequitur*, καὶ περιεζώσαντο τὰς μαχαίρας αὐτῶν, καὶ δαυὶδ καὶ αὐτὸς ἐζώσατο τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, καὶ ἀνέβησαν. *Quod in vulgata*, Et accincti sunt singuli gladiis suis, accinctusque est & David ense suo. Et ascenderunt, *&c.* (*o*) Et dum essemus.] *Illud* καὶ, *est etiam apud Theodoretum: abest autem a Complutensi, & ab hebræo.* (*p*) Consummata est malitia.] *Significare videtur hæc locutio certum malum, ac perniciem impendere ipsi Nabal. Sic supra cap. 20.* consummata est malitia hæc a patre suo, *id est, deliberatum, & certum* est patri suo malum hoc inferre Davidi. (*q*) Oephi farinæ, & gomor.] *Theodoretus, quæst. 58. scribit, Aquilam pro*, οἰφὶ, *dixisse* σάτον, satum: *Gomor autem esse æqualis mensuræ cum Oephi; idque ex prophetia Ezechielis dici.* (*r*) Palathas.] *Alii dicunt*, massas caricarum, *ut vulgata.* (*s*) Utique immerito.] *Sic visum est hoc loco esse vertendum, postulante sententia, & non repugnantibus verbis, illud* ἴσως εἰς ἄδικον, *& respondet vulgatæ*, vere frustra. *Alii vertunt*, forte ad malum. (*t*) Et non imperavimus.] *Alii*, καὶ οὐκ ἐνετειλάμην, & non imperavi. *Compl.* καὶ οὐκ ᾐτησάμην λαβεῖν, & non petii capere. *Vulgata ex hebræo*, & non petiit quicquam. (*u*) Ipsi David.] *Compl.* τοῖς ἐχθροῖς δαυίδ, inimicis David, *ut vulgata.* (*x*) Ad pedes ejus.] *Compl.* καὶ ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔπεσε, & cecidit ad pedes ejus, *ut vulgata.* (*y*) Mea.] *Istud*, μου, *abest ab aliis, & ab hebræo. Vulgata*, iniquitas hæc: *hoc enim significat, adscribatur, mihi culpa, quam admisit Nabal.* (*z*) Hunc.] *Compl. addit*: ἐπὶ ναβάλ super Nabal. (*aa*) Hic est.] *Alii*, οὕτως ἐστὶ, *Compl.* οὕτως ἐστὶν αὐτός, sic est ipse. (*bb*) Insipientia.] ἀφροσύνη. *Theodoretus*, Nomen Nabal in Græcam vocem translatum significat, τὴν ἀφροσύνην. Hoc enim Abigæa ostendit, & liber nominum: Hebraicorum. Aquila autem sic dixit, ναβὰλ ὄνομα αὐτῷ, καὶ ἀπόρροιας μετ᾽ αὐτοῦ. Nabal nomen ei, & defluxus cum eo. τοῦ γὰρ λογισμοῦ ἀπορρέοντός τε καὶ σβεννυμένου, τὸ τῆς ἀφροσύνης γίνεται πάθος.

Diffluente enim & extincta ratione, exoritur morbus inſipientiæ. (*cc*) Servares manum tuam tibi.] *Theodoretus*, Pro eo quod eſt, ne odio replearis ex cæde. (*dd*) Abominatio.] *Theodoretus*, Aquila dixit, νιμὸς, ſuffocatio. (*ſed hoc ita ſcriptum eſt in codice, qui ſolus nunc erat ad manum, ut facile appareat ſubeſſe mendum, ac fortaſſe legendum*, πνιγμὸς *aut*, νυγμὸς. *Interpres quidem habet*, compunctio.) ἀνίϛεται δὲ τὰς τȣ̃ συνειδότ☉ ἀκίδας, Significat autem conſcientiæ aculeos. *Scholiaſtes hæc referens, habet* λυγμὸς, convulſio ex eroſione, ſingultus, *ut vulgata*. (*ee*) Scandalum.] *Ita libri vetuſtiores. In aliis additur*, καρδίας : *& vulgata*, ſcrupulum cordis. (*ff*) Benedictus.] *Theodoretus videtur hoc loco agnoſcere ex lxx vocem hebræam Baruc, pro qua Aquila dixerit*, εὐλογητὸς, benedictus. (*gg*) In hac.] *Theodoretus addit*, ἡμέρᾳ, in hac die : *& hoc eſt in hebræo; ſed non illud*, hodie. (*hh*) Et ſervando.] *Sic hebræus, & ſignificat, ita prohibuiſti, ut ego ſervarem manum meam puram a ſanguine. Sed Theodoreto viſa eſt abſurda locutio. Ita enim ſcribit* : Iſtud, ϗ σῶσαι τὴν χεῖρά μου ἐμοὶ, peccatum ſcriptoris eſſe ſuſpicor. Cæteri enim interpretes dixerunt, μὴ μυσῶσαι, pro eo quod eſt, μὴ μύσους μεταλαχεῖν, ne abominationis & ſceleris fiam particeps. (*ii*) Suſcepi.] ἠρέτισα : *& reſpondet hebræo. Symm.* ἐνετράπην, reveritus ſum, *ut Compl. nec multo aliter vulgata*, honoravi. (*kk*) David.] *In Compl. additur*, ὅτι ἀπέθανε ναβὰλ, quia mortuus eſt Nabal. (*ll*) Puerorum tuorum. Et ſurrexit.] *Compl.* τῶν παίδων τȣ̃ κυρίου μȣ, ϗ ἐτάχυνε, ϗ ἀνέςη : *quod in vulgata*, ſervorum domini mei. Et feſtinavit, & ſurrexit. (*mm*) Sumpſit.] *Compl. addit*, ἑαυτῷ, ſibi : *quod tamen abeſt ab hebræo*, (*nn*) Amis, qui de Rhomma.] *Complut.* λαῒς, τῷ ἐκ γαλίμ. *& vulgata*, Lais, qui erat de Gallim.

CAP. XXVI.

(*a*) AB æſtuoſa.] *Abeſt a Complut. ut a vulgata.* (*b*) Ziph.] *Lucifer pro S. Athanaſio*, opacum. (*c*) Paratus de Ceila] *Lucifer habet tantum*, in Sicelet. Alii, ἑτοίμως ἐκεῖ, vere illuc, *quod non abhorret a vulgata*, certiſſime. *Compl.* ἕτοιμος ἐκεῖ, paratus illuc. (*d*) Lampene.] *Theodoretus, quæſt.* 59. λαμπήνη quidem eſt genus currus, *ſicut etiam*, ἀπήνη. Aquila dixit. ἐν στρογγυλώσει, in cavitate, & rotunditate. Ratio autem indicat in medio exercitus cubuiſſe regem, *&c. Lucifer*, in ſtragulis præclaris, *& paulo poſt*, in ſtragulis pretioſis. *vulgata*, in tentorio. *Chaldæus*, in vallo. Vox Ebræa ſignificat vallum ex curribus ſive propugnaculum conſertis curribus extructum, quæ eſt tumultuaria caſtrorum munitio, cum pro vallo diſpoſitos currus mutuo nexu jungunt. Hujuſmodi munitionem Aquila στρόγγυλωσιν appellat a rotunditate *Druſ.* (*e*) Dormiens ſomno.] *A quibuſdam codd. & Lucifero abeſt illud*, ſomno. *In Complut. eſt*, καθεύδων ὕπνωσεν, dormiens ſomnum capiebat. (*f*) Repetam ei.] *Id eſt, non opus erit iterare iſtum in eum Lucifer*, & non repetam, illam. (*g*) Ne humilies.] *Alii, & Theodoretus*, μὴ διαφθείρῃς, ne corrumpas, ne diſperdas. *Lucifer*, non continges. (*h*) Purus erit.] *Sic Lucifer, quod græce eſt*, ἀθωωθήσεται, *& poſſet etiam verti*, innocens erit, *ut in vulgata*. (*i*) Nequaquam mihi a Domino.] *Satis apte reſpondet hebræo. Compl. autem quaſi ex alio initio*, ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο παρὰ κυρίȣ, *& Lucifer*, Mihi autem non ſit a Domino. (*k*) A cervicali.] ἀπὸ προσκεφαλῆς αὐτȣ̃. *Compl.* τὸ πρὸς κεφαλῆς, *Lucifer*, quæ eſt ad caput illius. *Et paulo poſt*, & lentem aquæ a capite ejus. *Libuit autem hoc loco iſtud lentis nomen ab antiquo patre uſurpatum retinere; licet hoc vaſis genus uſitatius lenticula dicatur* : *Vulgata hic habet* ſcyphum. (*l*) Per nos ipſi.] καθ' ἑαυτούς, *itemque paulo poſt*, ἀπῆλθον καθ' ἑαυτούς, *videtur eſſe imitatio hebraiſmi, qui habet*, eamus nobis *&* abierunt ſibi. *Utroque tamen loco abeſt a Compl. & a Lucifero.* (*m*) Stupor.] θάμβ☉. *Lucifer*, timor. *Aquila*, καταφορά. *Symm.* κάρ☉. *Theodotio*, ἔκστασις. *quæ omnia, ut in Gen. dictum eſt, gravem quendam ſoporem ſignificant.* (*n*) Tranſivit David ultra.] διέβη δαυὶδ εἰς τὸ πέραν, *hebræus, & chaldæus*, tranſivit David tranſitum : *quod vulgata reddidit*, ex adverſo, *& Lucifer* contra. (*o*) Qui vocas.] *Compl.* καλῶν με, (*quod* με, *eſt etiam in aliis*) τίς εἶ σύ; qui vocas me, quis es tu? *Lucifer*, qui vocas me? Quid eſt? *Hebræus*, qui clamas ad regem? *quod vulgata*, qui clamas, & inquietas regem? (*p*) Mortificationis.] *Ita enim Lucifer: quod græce eſt*, θανατώσεως. *Alii, & Theodoretus, q.* 60. θανάτου, mortis. (*q*) David.] *In Complut. ſequitur*, φωνή μου κύριέ μου, δȣ̃λ☉ σὸς κύριε βασιλεῦ, vox mea domine mi, ſervus tuus domine rex. *Theodoretus habet tantum*, φωνή μου κύριέ μου βασιλεῦ, vox mea domine mi rex, *quemadmodum vulgata. Lucifer habet, ut noſtra*, ſervus tuus domine rex. (*r*) Injuſtitia.] ἀδίκημα. *Alii, & Theodoretus*, κακία. *Lucifer*, quæ eſt a me malitia? (*ſ*) Non confirmatum eſſe.] μὴ ἐστηρίχθαι, *quod in Compl. eſt*, μὴ στηριχθῆναι. *Et in hac quidem parte retinuimus verſionem Luciferi* (*non autem in verbis proxime ſequentibus. Ipſe enim habet*, confirmatum eſſe in teſtamentum Domini.) *ut intelligatur, quam veteres curarint verbum verbo reddere. Poterat tamen ita verti*, a non inhærendo firmiter, *ideſt, ut non commorarer, ac ſtabilem ſedem haberem in hæreditate Domini.* (*t*) Animam meam.] ψυχήν μου. *Compl.* ψύλλον ἕνα, *& Lucifer*, pulicem unum. (*u*) Et in hodierna.] *Aliqui addunt*, ἡμέρᾳ, die, *Lucifer*, in diem hunc. *Compl.* ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ, in die hac. (*x*) Secundum juſtitias.] *Compl. non habet illud*, κατά. *& Lucifer*, reſtituat unicuique juſtitias, & fidem ſuam. (*y*) Et tegat me.] σκεπάσαι με. *Compl.* ϗ ἐκσπάσαι με. *Et Lucifer*, & abripiat me. *Verum hic, & quod ſequitur*, & eruat me, *duæ videntur interpretationes.*

CAP. XXVII.

(*a*) APponat.] προστεθήσομαι. *Alibi de iſta locutione dictum eſt. Significat enim ita incidere, ut pereat. Nam & apud hebræos eadem dictio ſignificat tradi, incidere, conſumi. Symm.* παραπεσοῦμαι ποτὲ, *quod vulgata*, aliquando incidam. (*b*) Ceſſet.] ἀνῇ : *& ſic etiam Chaldæus. Aquila*, ἀπογνώσεται, deſperabit. *Symm.* ἀπόσχηται, recedat, abſtineat. *Vulgata duo illa prima conjunxit*, ut deſperet, ceſſetque. (*c*) David.] *In Complut. additur*, καὶ διέβη αὐτὸς, & tranſiit ipſe. (*d*) Quatuor menſes.] *Ita etiam vulgata : licet Hebræus & Chaldæus habeant*, dies & quatuor menſes : *& multi interpretentur, annus, & quatuor menſes.* (*e*) Geſiri.] *In uno vetuſto additur*, τὸν ζεγρὶ, Zegri : *pro quo in Compl. eſt*, ϗ τὸν ἰεζραῖον, & Iezræum.

(*f*) Ab advenientibus, quæ a Gelampſur muratorum.] ἀπὸ ἀνηκόντων ἢ ἀπὸ γελαμψοὺρ τετειχισμένων. *Ab eodem libro abeſt illud*, ἀπὸ γελαμψοὺρ, *ab aliis illa*, ἀπὸ ἀνηκόντων, *&* τετειχισμένων. *Si illud*, γελαμψοὺρ, *dividatur in duas dictiones*, γελὰμ, *videtur dictio hebræa* (*quamvis paululum immutata*) *quæ ſignificat ſeculum, &* ψοὺρ *nomen loci proprii. Quamobrem ſi legeretur*, ἢ ἀπὸ γελὰμ ἀπὸ ἀνηκόντων ψοὺρ, *reſponderet hebræo, qui habet*, quæ a ſeculo, adveniente te Sur, *& vulgata*, antiquitus euntibus Sur. *Quod tamen hic eſt*, Sur; *in hebræo ita ponitur, ut ſignificare etiam poſſit*, murata, *unde fluere potuit illud*, τετειχισμένων. *Ita apparet quædam variarum interpretationum coagmentatio. In Compl. hic locus ſic habet*, ὅτι κατῳκεῖτο ἡ γῆ ἡ ἀπὸ γεσοὺρ, quoniam habitabatur terra, quæ a Geſſur. (*g*) Non vivificavi.] οὐκ ἐζωογόνησα. *Sententia tamen poſtulat, ut legatur*, ἐζωογόνησε, *aut* ἐζωογόνει δαυίδ. *Nam & vulgata*, Non vivificabat David. (*h*) Juſtificatio.] *Ita hebræus. Sed quemadmodum apud illum, ita etiam apud lxx interdum ſignificat ritum, conſuetudinem, modum* : *ut etiam cap.* 30. *idque alibi notatum eſt.* (*i*) Et fidem ſibi conciliavit David in Anchus.] ϗ ἐπιστεύθη δαυὶδ ἐν τῷ ἀγχοῦς. *ſimilis locutio eſt bis in pſalm.* 77. *Compl.* ϗ ἐπιστεύθη ἀγχὶς ἐν δαυίδ. *quod vulgata*, credidit ergo Anchis David.

CAP. XXVIII.

(*a*) COoperuit ſe.] *Symmachus*, μετεσχημάτισεν ἑαυτὸν, *transfiguravit ſeipſum. Complutenſis*, ἠλλοιώθη, mutavit ſe. (*b*) Et vidit.] *Sic etiam hebræus, & chaldæus. Complutenſis autem*, ϗ εἶπεν ἡ γυνή, τὸν σαμουήλ. ; & dixit mulier : ipſum Samuel. (*c*) Virum erectum.] ὄρθιον. *atque ita etiam Theodoretus, q.* 62. *Complutenſis*, γέροντα, ſenem, *quod reſpondet vulgatæ.* (*d*) Etiam in manu.] *Sic etiam hebræus & chaldæus. Complut. autem*, οὔτε ἐν χειρὶ προφητῶν, οὔτε ἐν τοῖς ἐνυπνίοις, neque in manu prophetarum, neque in ſomniis. (*e*) Tibi.] *Ita & vulgata. Complut. autem*, αὐτῷ ei : *quomodo alii vertunt ex hebræo.* (*f*) Feciſti.] *Ita etiam vulgata. Alij* ἔπλησας, impleſti. (*g*) Tecum.] *Neque Theodoretus aliter. Complut. vero* μετ' ἐμȣ̃, mecum, *ut vulgata.* (*h*) Feſtinavit.] ἔσπευσε. *Hoc verbum reſpondet hebræo, quod ſignificat feſtinare, & vulgata illud ita exprimit*, ſtatimque : *verum ſignificat etiam trepidationem, & turbationem, ut ex loco proxime ſequenti & multis aliis conſtare poteſt.* (*i*) Porrectus.] *Ita vulgata, quod græce eſt* ἑστηκώς, *atque hebraice dicitur*, & cecidit plenitudo ſtaturæ ejus. *Compl. autem*, ἀπὸ στάσεως αὐτȣ̃, de ſtatione ſua. (*k*) Et noluit.] *Compl.* ϗ ἠπείθησε, ϗ οὐκ ἐβούλετο, & renuit, & noluit. (*l*) Vitula paſcualis.] *Vulgata*, habebat vitulum paſcualem : *Complut.* μοσχάριον γαλαθηνὸν, vitulus lactans.

CAP. XXIX.

(*a*) AEndor, quæ.] *Compl.* ἐν ναὶν τῇ, *aliquanto propius ad hebræam dictionem, quæ ſignificat fontem, quod habet vulgata.* (*b*) Pertranſeuntes] οἱ διαπορευόμενοι, *in Compl.* οἱ παραπορευόμενοι. *Vulgata*, Hebræi : *& optime poteſt convenire cum illo*, οἱ διαπορευόμενοι, *ut ſupra dictum eſt.* (*c*) Fuit nobiſcum dies hunc ſecundum annum.] *Compl.* ὃς γέγονε μετ' ἐμοῦ ἤδη δεύτερον ἔτ☉ σήμερον; qui fuit mecum jam ſecundum annum hodie : *hebræus*, qui fuit mecum jam diebus, vel jam annis : *quod optime redditur in vulgata*, multis diebus, & annis. (*d*) Incidit ad me.] ἐνέπεσε, *& reſpondit dictioni hebraicæ. Symm.* προσέφυγέ μοι, confugit ad me, *aut*, tranſfugit, *ut vulgata.* (*e*) Contriſtati.] *Aquila*, παροξύνθησαν, irritati ſunt. *Symm.* ὠργίσθησαν, irati ſunt, *ut vulgata : Theodotio*, ἐθυμώθησαν, indignati ſunt : *quam Theodotionis dictionem habet Compl.* (*f*) Meis.] *In Complutenſi additur*, καθὼς ἄγγελ☉ θεοῦ, *quod vulgata*, ſicut angelus Dei. (*g*) Abeundum.] *Compl. addit* τὸ πρωΐ, *& vulgata*, ut proficiſcerentur mane.

CAP. XXX.

(*a*) ET omnia quæ in ea.] *Alii*, ϗ πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ, & omnes qui in ea. *Hebræus habet tantum*, quæ in ea, *a quo abeſt etiam illud quod ſequitur paulo poſt*, & mulierem. (*b*) Et interrogavit.] *Complut.* ϗ προσήγαγεν ἀβιάθαρ τὸ ἐφοὺδ πρὸς δαυὶδ ϗ ἐπηρώτησε. *quod vulgata* : Et applicavit Abiathar Ephod ad David. Et conſuluit. (*c*) Geddur.] *Complut.* ὀπίσω τȣ̃ στρατεύματ☉ τούτου, poſt exercitum hunc, poſt agmen hoc : *itemque paulo inferius, ſed tertio loco, ubi idem in noſtra repetitur, Complut. habet*, σύστρεμμα, globum. *Theodoretus, quæſt.* 65. Ipſum autem σύστρεμμα, hebræus vocat, γεδδοὺρ, quod alibi exponitur, πειρατήριον καλεῖται δὲ οὕτω τὸ λῃστρικὸν σύστημα. Vocatur autem ſic globus & agmen latronum. *Legantur notationes, cap.* 3. *in lib.* 2. (*d*) Et reſidui ſubſtiterunt.] *Sic etiam hebræus. Compl. autem*, ϗ καταλείπει ἐκεῖ διακοσίους ἄνδρας, & relinquit ibi ducentos viros. *Theodoretus videtur habuiſſe*, διακόνους ἄνδρας, miniſtros viros, *quos exhauſtos labore ex curſu, inquit Aquilam dixiſſe* μεμενηκέναι, manſiſſe. (*e*) Palathæ.] *aut* maſſæ caricarum, *ut vulgata. Addit Compl.* ϗ δύο σταφίδας, *quod eadem vulgata*, & duas ligaturas uvæ paſſæ. (*f*) Turbatus ſum.] *Aquila*, ἠρρώστησα, ægrotavi, *quod autem ſequitur*, hodie tertianus, σήμερον τριταῖος, *valet*, hodie ſunt tres dies. (*g*) Hoc.] *In Compl. additur*, ϗ ὤμοσεν αὐτῷ. & juravit ei. (*h*) A Lucifero.] *id eſt a crepuſculo matutino, aut veſpertino. Aquila*, σκοτομήνης, obſcura luna. *Symmachus*, ἀφ' οὗ συνεσκότασε, ex quo cœpit obtenebreſcere. (*i*) Et in craſtina.] ϗ τῇ ἐπαύριον. *Compl.* ϗ τῆς, etiam craſtinæ, *eadem ſententia : ſed prius magis quodammodo reſpondet hebræo.* (*k*) Diſſonuit.] διεφώνησεν, *ideſt*, deſideratus eſt. *De hoc verbo dictum eſt etiam, Exod.* 24. (*l*) Et interrogaverunt eum.] *Compl.* ϗ ἠρώτησεν αὐτοὺς, *quod vulgata*, ſalutavit eos. (*m*) Sic.] *In Compl.* ἀδελφοί μου οὕτως, fratres mei ſic : *& reſpondet vulgatæ.* (*n*) Poſtquam tradidit Dominus nobis.] *Hebræus*, quæ tradidit Dominus nobis, *& ſubintelligitur*, de his, *quod exprimit vulgata. Compl. addit.* τοὺς ὑπεναντίους, poſtquam tradidit Dominus nobis adverſarios. (*o*) Non minoris.] οὐχ ἧττον. *Compl.* οὐχ ἧττους, non minores : *tota hæc particula abeſt ab hebræo.* (*p*) Ecce de ſpoliis.] *Ita libri duo veteres. In aliis eſt*, ἰδοὺ εὐλογία ὑμῖν ἀπὸ τῶν σκύλων. Ecce benedictio vobis de ſpoliis. (*q*) Bæthſur.] *Compl.* βαιθὴλ, Bæthel : *multaque alia, ut ſemper, ſunt in hujuſmodi nominibus propriis varietates, quas prudens lector, per ſe expendet.* (*r*) Et omnia loca.] *Alij*, ϗ εἰς πάντας τοὺς τόπους, & ad omnia loca.]

CAP.

CAP. XXXI.

(*a*) IN hypochondria.] *Theodotio*, μέρ☉ τὸ ἐγγὺς τȣ̃ ἥπατ☉, partem quæ prope jecur. (*b*) Ejus.] *In Complut. additur*, ϗ πάντες οἱ ἄνδρες αὐτȣ̃, *quod vulgata*, & univerſi viri ejus. (*c*) In montibus.] *Complut.* ἐν τῷ ὄρει, in monte. (*d*) Convertunt.] ἀποστρέφουσιν, *quaſi reſupinant. Complut.* ἀποκεφαλίζουσιν, decapitant. *Alij habent*, ϗ ἀποστρέφουσιν αὐτὸν, ϗ ἐξέδυσαν τὰ σκεύη αὐτȣ̃, ϗ ἀποκόπτουσι τὴν κεφαλὴν αὐτȣ̃, & convertunt eum, & ſpoliaverunt vaſa ejus, & præcidunt caput ejus. *Quod autem pertinet ad illud*, & ſpoliaverunt vaſa ejus, *optime reſpondet hebræo. Complut. autem* ϗ ἐκδιδύσκουσιν αὐτὸν τὰ σκεύη αὐτȣ̃, & exuunt eum vaſis ejus. (*e*) Aſtartio.] *Schol.* εἰς τὸ ἱερὸν τῆς ἀστάρτης, In templo Aſtartes. λέγουσι δὲ εἶναι ταύτην τὴν ἀφροδίτην, Dicunt autem hanc eſſe Venerem. (*f*) Audiunt.] *Compl. addit*, περὶ αὐτȣ̃, de eo. (*g*) Dies.] *Theodoretus*. Sciendum quidem eſt, quod Aquila ſecutus hebræum non diviſit primam a ſecunda regnorum hiſtoria, ſed ex duabus unam fecit.

REGNORUM. LIB. II.

CAP. I.

(*a*) DE populo Saul.] ἐκ τȣ̃ λαȣ̃ σαούλ. *Ab aliis abeſt illud* ἐκ, populi Saul. *Compl.* τȣ̃ λαȣ̃ τȣ̃ μετὰ σαοὺλ, populi qui cum Saul. (*b*) Attingebant.] συνῆψαν. *Aquila*, κατέλαβον, aſſequebantur. (*c*) Omnis.] *Abeſt a Complut. quod tamen eſt in hebræo, & vulgata.* (*d*) Regale.] *Complut.* τὸ διάδημα, diadema, *ut vulgata.* (*e*) Armillam.] χλιδῶνα. *Theodoretus, quæſt.* 2. *refert, Aquilam dixiſſe*, βραχιάλιον, brachiale. (*f*) In libro recti.] *Ita fere ſolet, &, ut putamus, debet verti illud*, ἐπὶ βιβλίου τȣ̃ εὐθοῦς. *Theodoretus tamen, quæſt.* 4. *habet*, τὸ βιβλίον τὸ εὐθὲς, liber rectus. (*g*) Sta.] στήλωσον, *quaſi fixe incumbe in hanc conſiderationem. Scholion ex Aquila*, ἀκρίβασον. *Theodoretus, quæſt.* 5. *& Complutenſis habent*, ἀκρίβασαι. diligenter conſidera. (*h*) In excelſis.] *Abeſt a Complut. & a Theodoreto, non autem ab hebræo, & vulgata.* (*i*) Exultent.] ἀγαλλιάσωνται. *Complutenſis, & Theodoretus*, γαυριάσωσι, *eodem ſenſu.* (*k*) Et agri primitiarum.] *ac ſubintelligendum eſt, ut etiam in hebræo, quod vulgata expreſſit*, neque ſint agri primitiarum. *Aquila pro* ἀπαρχῶν, *dixit*, ἀφαιρεμάτων, demptionum : *de quo vocabulo alibi dictum eſt.* ἀφαίρεμα dicitur quicquid pro donario ſegregatur, quod & ἀφόρισμα : uſique ſunt hac voce interdum οἱ ὁ. vide ſis edit. Rom. *Levit.* 7 4. Chaldæus. אפרשותא quod ſit Deo ſeparatum & conſecrat. Lexicon Heſyc hii ἀφαίρεμα, ἀνάθημα, δῶρον. *Deut.* 12. 11. תרומת ידכם Lxx. τὰς ἀπαρχὰς, cæteri, ἑκούσια, voluntarias oblationes. Druſ. (*l*) Projectus eſt.] προσωχθίσθη. *Aquila*, ἀπεβλήθη, *eodem ſenſu.* (*m*) Decori.] *Abeſt a Complut. & a S. Chryſoſt. in Maximum, & Juventium. Ac videtur alia interpretatio pro illo, quod proxime dictum eſt*, ſpecioſi, ὡραῖοι, εὐπρεπεῖς. (*n*) Occiſi.] *Complut.* ἐτραυματίσθης, Occiſus es. *Reſponderet prorſus hebræo, & vulgata, ſi abeſſet* σ. *Ita enim valeret*, occiſus eſt. (*o*) Mirificata eſt dilectio tua mihi ſuper dilectionem mulierum.] *Reſpondet optime hebræo. Theodoret. q.* 7. *habet*, ἐπέπεσεν ἡ ἀγάπη σου ἐπ' ἐμὲ, ὡς ἡ ἀγάπησις τῶν γυναικῶν, incidit amor tuus in me, ſicut dilectio mulierum : *atque eodem modo S. Chryſoſt. lib.* 3. *de providentia Dei.*

CAP. II.

(*a*) E Caſtris in Manaem.] ἐκ τῆς παρεμβολῆς εἰς μαναέμ. *Complut. habet tantum*, ἐκ τῆς παρεμβολῆς. *Sed. lxx. potius videntur habuiſſe tantum*, εἰς μαναέμ, in caſtra, *quod vulgata dixit*, & circumduxit eum per caſtra : *illud autem*, ἐκ τῆς παρεμβολῆς, *ex alia eſſe interpretatione. Nam & paulo poſt ubi in noſtra, & in aliis græcis eſt*, ἐκ μαναέμ, *notat ſcholiaſtes Theodotionem dixiſſe*, παρεμβολῶν, caſtris : *quo etiam loco Complut. habet*, ἐκ παρεμβολῆς. *Non tamen abſurda ſententia eſt, ſi dicamus Abenner deduxiſſe Ieboſte e caſtris in caſtra, id eſt, per univerſum exercitum. Quod autem pertinet ad nomen filii Saul, quem Abner fecit regem, Complut. habet*, ἰσβοσθὲ, Isboſeth, *ut vulgata : S. Chryſoſt. ſerm.* 5. *in epiſt. ad Philipp. & Theodoretus*, μεμφιβοσθὲ, *quem hic inquit alios interpretes nominaſſe* ἰεβάαλ, Jebaal. *In noſtra, ut aliis, hoc nomen tribuitur, cap.* 4. *filio Jonathan.* (*b*) De Manaem in Gabaon.] *Hic, ut diximus, Theodotio habuit*, παρεμβολῶν, *vulgata*, de caſtris in Gabaon. *Complut. non ſine mendo*, ἐκ παρεμβολῆς βουνȣ̃. de caſtris collis. (*c*) Eis.] *Sic etiam habet vulgata. Compl.* ἀλλήλοις, ſibi invicem. (*d*) Irruentium.] *Sententia poſtulare videtur, ut hoc nunc ſignificet dictio græca*, τῶν ἐπιβούλων. (*e*) Et ubi ſunt hæc? reverte ad Joab] *Hæc abſunt a Compl. & a Theodoreto, quæſt.* 9. *quemadmodum etiam ab hebræo.* (*f*) Sub ſe.] ὑποκάτω αὐτȣ̃, *Et eſt phraſis hebræa, quæ ſignificat*, in loco ſuo, in eodem loco, *ut habet vulgata.* (*g*) Concurſum.] συνάντησιν. *Compl.* συναγωγὴν, congregationem, globum. (*h*) Ad victoriam.] *Sic hebræus, & nonnulli putant ſignificari*, in ſeculum. *Vulgata autem*, uſque ad internecionem : *quæ etiam eſt Theodoreti explanatio.* (*i*) Amara erunt in noviſſimis.] πικρὰ ἔσται εἰς τὰ ἔσχατα. *Theodor.* πικρὰ τὰ ἔσχατα, amara ultima. (*k*) Noſtros.] *Compl. & Theodoretus*, αὐτῶν, ſuos, *ut vulgata.* (*l*) Porrectam] *id eſt, planiciem*, παρατείνουσαν. *Vulgata*, Luſtrata omni Bethoron. (*m*) Et viſitati ſunt de pueris David.] *Complut. addit*, οἱ πεπτωκότες, qui ceciderant. *Quod tamen abeſt ab hebræo. Nam dictio hebræa, quam vertimus*, viſitati, *ſignificat, ut alibi ſæpe*, deſiderati ſunt, defuerunt, *ut nunc vulgata.* (*n*) Ab eo.] παρ' αὐτȣ̃. *Abeſt a Compl. In hebræo eſt*, mortui ſunt.

CAP. III.

(*a*) AD multum.] ἐπὶ πολὺ, *id eſt*, ad multum tempus. (*b*) Filia Iol.] *In aliis ſequitur*, ϗ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν ἀβεννὴρ, & intravit ad eam Abenner. *Non tamen in Complut. quemadmodum neque in vulgata.* (*c*) Feci hodie miſericordiam.] *Complut.* ϗ ἐποίησα ἔλε☉, & feci miſericordiam. *hebræus habet illud*, hodie. *hoc modo.* Nunquid caput canis ego ſum, ut adverſus Judam hodie faciam miſericordiam cum domo Saul? (*d*) Notis.] *Complut. addit*, αὐτȣ̃, ejus, *ut vulgata.* (*e*) Quia ſic.] *Alij non habent illud*, quia : *quod tamen eſt in hebræo : & uſitatæ ſunt iſtæ repetitiones, licet non faciant ad ſententiam.* (*f*) In Thælam, ubi erat, ſubito.] *Pro his in Complut. tantum eſt.* εἰς χεβρὼν, in Chebron. *In vulgata autem*, pro ſe, dicentes, cujus eſt terra? (*g*) Univerſam domum Iſrael.] *Complut.* πάντα τὸν ἰσραὴλ, omnem Iſrael. (*h*) Selles.] *Complut.* λαῒς, Lais, *ut vulgata.* (*i*) Et locutus eſt Abenner.] *In Compl.* ϗ λόγ☉ ἀβεννὴρ ἐγένετο, & verbum Abener fuit : *quod reſpondet hebræo.* (*k*) Ab excurſione.] ἐκ τῆς ἐξοδίας. *In hebræo eſt eadem dictio, quæ lib.* 1. *cap.* 30. *dicta eſt Geddur. Videantur quæ ibi ſunt notata. In vulgata nunc eſt*, cæſis latronibus. (*l*) Venerunt.] *Sic etiam hebræus. Compl.* ἤκουσαν, audierunt. (*m*) Ad Abenner retro.] πρὸς ἀβεννὴρ ὀπίσω. *In aliis additur*, αὐτȣ̃ poſt eum. *In Compl. tantum eſt*, ὀπίσω ἀβεννὴρ, poſt Abener; *quod reſpondet hebræo.* (*n*) Redire fecit ipſum Abenner.] *Compl.* ϗ ἐπέστρεψεν ἀβεννὴρ, *quod vulgata*, cumque rediiſſet Abener. (*o*) Inſidians.] *Compl.* ἐν παραλογισμῷ, in dolo, *ut vulgata.* (*p*) A Domino.] *In aliis quibuſdam, & apud Theodoretum, q.* 12. *ſequitur*, ἀπὸ τȣ̃ νῦν ϗ ἕως τȣ̃ αἰῶν☉, ex nunc, & uſque in ſeculum. *Sed hebræus habet tantum ut vulgata*, uſque in ſempiternum. (*q*) Scytalam.] *Theodoretus.* σκυτάλῃ χρῶνται οἱ τὸ σῶμα πεπηρωμένοι, ὅθεν ὁ Ἀκύλας τυφλὸν τοῦτον ὠνόμασεν. Scytala utuntur, qui mutilato ſunt corpore. Quare Aquila hunc nominavit, τυφλὸν, cæcum. (*r*) Captabant.] διαπαρετηροῦντο. *& videtur ſignificantius, quam quod in Compl.* διετηροῦντο. *Vulgata*, interfecerunt. (*ſ*) Poſt lectum.] *Sic etiam hebræus : & vulgata*. ſequebatur feretrum. *Compl. autem* ἔμπροσθεν τῆς κλίνης, ante lectum. (*t*) Non acceſſit, ut Nabal.] *Compl.* οὐ προσήγαγες, non acceſſiſti. *Hebræus habet*, admoti erant : *ſed conjungit cum antecedentibus hoc modo*, pedes tui compedibus non erant admoti. *ac deinde ſequitur, ut in vulgata*, ſicut ſolent cadere coram filiis iniquitatis, ſic corruiſti. *Theodoretus, q.* 13. *habet tantum*, οὐδὲ οἱ πόδες ἐν πέδαις, ἐνώπιον υἱȣ̃ ἀδικίας ἔπεσας, neque pedes in compedibus : coram filio iniquitatis cecidiſti. (*u*) A rege.] ὑπὸ βασιλέως. *Compl.* εἰς βασιλέα, in regem. *Vulgata*, unctus rex.

CAP. IIII.

(*a*) REmiſerunt ſe.] παρείθησαν. *Compl.* ἐταράχθησαν, turbati ſunt; *quod reſpondet vulgatæ.* (*b*) Evangelia.] *Notum eſt, hoc nomen interdum ſignificare præmia, & mercedem pro bono nuncio, ut hic.*

CAP. V.

(*a*) MUnitionem.] *Theodoretus. quæſt.* 16. περιοχὴν *dicit*, τὴν ἀκρόπολιν arcem civitatis. (*b*) In pugione.] *Theodoretus ibidem.* Quidam hebræus dixit iſtud, πᾶς τύπτων ἰεβουσαῖον, ἁπτέσθω ἐν παραξιφίδι, Aquilam ediſſe, ἁπτόμεν☉ ἐν κρουνῷ, tangens in fiſtula, *aut*, aquæ ductu : *eamque verſionem explanat Theodoretus. Verum idem quæſt.* 17. (*niſi ſi eſt ſcholion ex alio auctore inſertum*) *hunc locum ſic refert*, πᾶς τύπτων ἰεβουσαῖον χωλὸν, τυφλὸν, ἁπτέσθω παραξιφίδι, omnis percutiens Jebuſæum claudum vel cæcum, tangatur pugione. *Inquit enim* illud, ἁπτέσθω παραξιφίδι, dictum eſt pro ἀναιρείσθω ξίφει, interficiatur gladio : *multaque de hac ſententia diſputat.* (*c*) Tranſibat.] διεπορεύετο, *Compl. & Theodoretus* πορεύετο. (*d*) Sammus.] *Apparet coagmentatio & repetitio in iſtis nominibus. In aliis libris eſt*, Sammus, & Sobab, & Nathan, & Salomon, & Jebaar, & Eliſus, & Elphalath, & Nagæb, & Jephie, & Eliſamas, & Elidae, & Eliphalath : *atque idem numerus eſt in Compl.* (*e*) Titanum.] *Theodoretus, q.* 17. Gigantes vocabant etiam τιτᾶνας : hebræus autem, ῥαφαῒμ, Raphaim ipſos vocavit (*f*) Conſtrictionis.] τȣ̃ συγκλεισμȣ̃. *Alij* συσσεισμȣ̃ τȣ̃ ἄλσους, *aut*, τῶν ἀλσῶν, concuſſionis nemoris, *aut*, nemorum. *Theodoretus, q.* 18. *hunc locum explicans*, cum audieris nemora commota ſponte ſua ſine vento. (*g*) Cædendum.] κόπτειν. *Theodoretus, & Compl.* τύπτειν. percutere.

CAP. VI.

(*a*) CIrciter ſeptuaginta.] *Compl.* τριάκοντα, triginta, *ut vulgata.* (*b*) In aſcenſione.] *Abeſt a Compl. & poteſt ex alia eſſe interpretatione.* (*c*) Et fratres ejus ibant ante arcam.] *Theodoretus, q.* 20. *ſic refert hunc locum*, ϗ ὀζὰν, ϗ οἱ ἀδελφοὶ αὐτȣ̃ ἐπορεύοντο ἐκ πλαγίων τῆς κιβωτȣ̃, & Ozan, & fratres ejus ibant a latere arcæ. (*d*) In fortitudine.] *Abeſt a Compl. Et videri poteſt collocandum in loco inferiore, ubi repetitur*, in organis modulatis. *Nam ibi vulgata ex hebræo habet*, totis viribus : *Licet & ibi & hic in ea nihil dicatur David pulſaſſe in organis modulatis, ſed hic*, in omnibus lignis fabrefactis, *ibi autem ſaltaſſe David totis viribus.* (*e*) Ipſi Ozæ.] *Compl.* ἐν τῷ ὀζᾶ, in Oza. (*f*) Deus.] *Alii addunt*, ἐπὶ τῇ προπετείᾳ, *& vulgata*, ſuper temeritate. *Theodoretus proponens quæſtionem*, *cur Oza ſit a Deo percuſſus, ac narrans quoſdam putaſſe eum dediſſe pœnas* τῆς προπετείας, *videtur indicare hanc dictionem non ſe habuiſſe in ſcriptura.* (*g*) Abeddara.] *Ita etiam Theodoretus in manuſcriptis. Compl.* ὀβὴδ ἐδὸμ, Obed Edom, *ut vulgata.* (*h*) Vitulus & agni.] μόσχ☉, ϗ ἄρνες. *In aliis*, μόσχοι ϗ ἄρνες, *aut*, ἀρνός, *ut Compl. & Theodoretus*, vituli, & agni. (*i*) Eximiam.] ἔξαλλον. *Theodoretus interpretatur*, ποικίλην, variam. (*k*) Pacificas.] *Compl.* ϗ εἰρηνικὰς, & pacificas, *ut paulo poſt etiam noſtra.* (*l*) Benedictus Dominus.] *Abeſt a Compl. ut a vulgata.* (*m*) Me non eſſe glorificatum.] *Nonnulli libri* με δοξασθῆναι, me glorificari, *hebræus autem habet* ero humilis in oculis meis, & cum ancillis, quas dixiſti, gloriabor.

CAP.

CAP. VII.

(a) HÆreditare fecit.] *Compl.* κατέπαυσεν, requieſcere fecit : *quod reſpondet vulgatæ.* (b) In circuitu.] κύκλῳ. *Alii,* κυκλόθεν undique : *& a Compl. abeſt illud,* τῷ κύκλῳ, *quod paulo poſt ſequitur,* qui in circuitu. (c) Te nominatum juxta nomen.] *Compl. & Theodoretus,* σοι ὄνομα μέγα κατὰ τὸ ὄνομα, *quod vulgata,* tibi nomen grande juxta nomen. (d) Per ſe.] καθ' ἑαυτόν. *Interpretatur Theodoretus,* diſtinctus ab aliis gentibus, *utpote colens legem Dei. Hebræus,* ſub ſe, *& interpretantur multi* in loco ſuo. *Vulgata tamen,* ſub eo. (e) A diebus. *Ita etiam Theodoretus. Alii,* καὶ ἀπὸ τῶν ἡμερῶν, & a diebus. (f) Ædificabis ei.) *In uno exemplari, & apud Theodoretum eſt* οἰκοδομήσεις ἑαυτῷ, ædificabit ſibi. *Compl.* οἰκοδομήσει σοι, ædificabit tibi, *quod reſpondet vulgatæ.* (g) Eum.] *Theodoretus,* αὐτοὺς, eos. (h) Tactibus.] *Id eſt, verberibus, & plagis. Theodoretus. Illud,* ἐν ἁφαῖς υἱῶν ἀνθρώπων, *dictum eſt, pro,* τῆς διὰ τῶν ἀνθρώπων παιδείας, diſciplina, & caſtigatione, quæ per homines: quoniam per manus fit & tactus cædes humana. (i) Ab iis quos removi.] *Ita etiam Theodoretus. In Compl. autem eſt,* ἀπὸ σαοὺλ, ὃν ἀπέστησα, *& vulgata,* a Saul, quem amovi. (k) Fidelis erit domus ejus.] *Id eſt ſtabilis, ut alibi notatum eſt : & ſic etiam habet Theodoretus. Compl. autem* ὁ οἶκός σου, domus tua, *ut vulgata.* (l) Hæc.] *Theodoretus,* ἕως τούτου, uſque huc. (m) Et factus ſum parvus parum.] *Phraſis hæc ſignificat, valde parvus adhuc tibi viſus ſum, non ſatis tibi viſus ſum abs te ornatus. In uno exemplari, & apud Theodoretum in manuſcriptis codicibus,* κατεσμικρύνθη τὰ μικρὰ ταῦτα, parva facta ſunt parva hæc, *itemque in Compl. niſi quod habet,* κατεσμικρύνθη. (n) Et propter ſervum tuum.] *In eodem libro eſt,* κατὰ τὸν λόγον, juxta verbum. *Compl.* διὰ τὸν λόγον σου, καὶ διὰ τὸν δοῦλόν σου, propter verbum tuum & propter ſervum tuum. *& videntur duæ interpretationes : vulgata ex hebræo habet,* propter verbum tuum. (o) Duxit ſe Dominus.] ὡς ὡδήγησεν αὐτὸν ὁ θεός. *Poſſet etiam verti,* quomodo duxit eum Deus : *Sed illud videtur magis reſpondere hebræo, & vulgatæ,* propter quam ivit Deus. (p) Fidele fac.] *Compl. & Theodoretus,* πιστωθήτω ἕως αἰῶνος, fidele fiat uſque in ſeculum. *Et in Compl. ſequitur,* καὶ καθὼς ἐλάλησας, ποίησον, καὶ νῦν μεγαλυνθείη τὸ ὄνομά σου ἕως αἰῶνος, λέγων, κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ, καὶ ὁ οἶκος τοῦ δούλου σου δαυὶδ ἔσται ἀνορθωμένος ἐνώπιόν σου, ὅτι σὺ κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς τοῦ ἰσραὴλ ἀπεκάλυψας. & ſicut locutus es, fac. Et nunc magnificetur nomen tuum uſque in ſeculum, dicens : Dominus omnipotens Deus ſuper Iſrael : & domus ſervi tui David erit erecta coram te : quoniam tu Dominus omnipotens Deus Iſrael revelaſti, &c. *Atque ab his alij codices non valde diſcrepant ; ac nonnulla etiam habentur apud Theodoretum.*

CAP. VIII.

(a) SEgregatam.] τὴν ἀφωρισμένην : *vulgata* frænum tributi. *Alij putant in hebræo ſignificari certum locum, alii frænum aquæductus : Chaldæus,* commoditatem rivi, (b) Et duos funiculos vivificavit.] *Compl.* καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ τρίτου σχοινίσματος ἐζώγρησεν. & plenitudinem tertii funiculi vivificavit. *Cui lectioni convenit cum Theodoreto, quæſt.* 23. (c) Xenia.] *Hoc alii interpretantur tributa, alii munera.* (d) Mille currus.] *Ita etiam Complut. licet aliter habeat vulgata ex hebræo.* (e) Armillas.] *Theodoretus ibidem.* χλιδῶνας *autem Syrorum, Aquila interpretatus eſt,* τοὺς χρυσοὺς κλοιοὺς, aureos torques. (f) Et cepit.] *Hæc uſque ad illud,* Et de Meſebac, *abſunt a Complutenſi, ut a vulgata.* (g) In eo.] *Hæc uſque ad illud,* Et audivi, *abſunt a Compl. & vulgata.* (h) Hemath.] *Hoc Theodoretus ibidem teſtatur (quamvis in Latino ſit mendum) Aquilam dixiſſe,* τὴν ἐπιφάνειαν τῆς συρίας, claritatem Syriæ. (i) Gebelem.] *Compl.* γεμελέχ, Gemelech, *quam dictionem vulgata interpretatur,* vallem Salinarum. (k) Idumæa.] *Compl. & Theodoretus, q.* 24. *addunt* ἔθηκεν ἐστηλωμένους, *& Theodoretus interpretatur, in unaquaque civitate poſuit cuſtodes, & præſidarios, quos inquit ab aliis vocari,* ἐγκαθέτους, (l) Et Achimelech filius.] *Theodoretus ibidem.* ἐνταῦθα οἶμαι γραφικὸν εἶναι ἁμάρτημα. οὐ γὰρ ἀχιμέλεχ υἱὸς ἀβιάθαρ, ἀλλ' ἀβιάθαρ υἱὸς ἀχιμέλεχ. Hic arbitror erratum eſſe librarij. Non enim Achimelech fuit filius Abiathar, ſed Abiathar filius Achimelech. *Sed fieri poteſt, ut ſit accipiendum illud* Achimelech, *in caſu generandi, id eſt,* ipſius Achimelech filius ipſe Abiathar. (m) Chelethi, & ipſe Pheleti.] *Theodoretus inquit iſtis dictionibus ſignificari funditores & ſagittarios : quod habet Chaldæus, & interpretatur his præfuiſſe Banaiam, ut etiam vulgata. Neque ullam mentionem faciunt, Banaam fuiſſe conſiliarium.*

CAP. IX.

(a) ADhuc ſuperſtes in domo Saul.] *Complut. & Theodoretus,* εἰ ἔστι τις ἔτι ὑπολελειμμένος τῷ οἴκῳ σαοὺλ; nunquid eſt aliquis adhuc reſiduus domui Saul? (b) Univerſæ domui ejus.] *Sic multi vertunt ex hebræo, & Chaldæus. Compl.* καὶ πάντα τὸν οἶκον αὐτοῦ, *ac vulgata,* & univerſam domum ejus. (c) Comedet.] *Reſpondet etiam vulgatæ Compl.* φάγονται, comedent.

CAP. X.

(a) NUmquid eo, quod David glorificet.] *Compl.* οὐχὶ δοξάζων, nunquid honorans, *& eſt hebraiſmus, pro,* nunquid honorat. (b) Quia.] *Abeſt iſtud,* ὅτι, *a Compl. ſed reſpondet hebræo.* (c) Sed nonne, ut.] ἀλλ' ὅπως οὐχὶ, *Compl. non habet* οὐχὶ. *Alij,* οὐχὶ ἀλλ' ὅπως. Nequaquam, ſed ut. (d) Et ad conſiderandum.] καὶ τοῦ κατασκέψασθαι. *Compl.* ὅτι κατασκέψασθαι, quoniam ad conſiderandum. *In uno libro manuſcripto eſt,* καταστρέψαι, ad evertendum: *quod reſpondet hebræo.* (e) Eorum.] *Complutenſ. addit,* τὸ ἥμισυ, dimidium, per medium. (f) Syriam Bæthraam, & Syriam Saba, & Rhoob.] *Compl.* τὸν σύρον βαιθραὰβ, καὶ τὸν σύρον σουβὰ, Syrum Bæthraab, & Syrum Suba. *Bethroob reſpondet hebræo. varietas,* Syrus, *&* Syria, *eſt in toto hoc capite.* (g) Amelec.] *Compl.* μααχὰ, *& vulgata,* Maacha. *In aliquo libro utrumque conjungitur.* (h) Ipſos potentes.] *Compl.* δυνατῶν, potentum, *quod vulgata,* bellatorum. (i) Apud oſtium portæ.] *Sic hebræus, & vulgata,* ante ipſum introitum portæ. *Compl.* παρὰ τὸν πυλῶνα τῆς πόλεως, juxta portam civitatis. (k) Syria.] *Græce eſt,* συρίας. *ſed videtur illud ultimum* σ, *additum, eo quod ſequatur initio ſequentis dictionis* σουβὰ : *nam hujuſmodi geminationes ſunt familiares librario Vaticano. Alii quidem libri habent,* καὶ συρία, & Syria, *aut* καὶ ὁ σύρος, & Syrus. (l) Et Amalec ſoli in agro.] *Compl.* καὶ μααχὰ καθ' ἑαυτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ, & Maacha ſeorſum erant in campo, *ut vulgata.* (m) E loco ad faciem, ex adverſo.] *videntur duæ interpretationes. In Compl. hic locus ſic habet.* καὶ εἶδεν ἰωὰβ, ὅτι γεγόνασιν ἀντιπρόσωποι τοῦ πολέμου πρὸς αὐτὸν ἐξ ἐναντίας καὶ ὄπισθεν, & vidit Joab, quia factæ ſunt contrariæ facies belli ad ſe ex adverſo, & a tergo. (n) Et dixit.] *Sic etiam hebræus. Compl. addit,* πρὸς ἀβεσσὰ, ad Abeſſa. (o) Chalamac.] *Abeſt a Compl. ut a vulgata. Theodoretus, q.* 25. χαλὰκ, Chalac. *Fieri poteſt, ut huc venerit e loco inferiore, quem notabimus.* (p) Ælam.] *Hic habet Compl.* χαλααμὰ, Chalaama, *ſed videtur eadem dictio, quæ paulo ante etiam in Compl. eſt,* ἐλάμ. *Vulgata ibi ;* eorum exercitum, *hic,* Helam. *Multi putant utrobique eundem certum locum ſignificari, multi utrobique ,* exercitum eorum. (q) Et confugerunt.] *Compl.* καὶ διέθεντο διαθήκην μετὰ ἰσραὴλ, καὶ ἐδούλευον τῷ ἰσραὴλ, & diſpoſuerunt teſtamentum cum Iſrael, & ſervierunt Iſrael. *Prior pars reſpondet magis hebræo, in hac : poſterior, in noſtra editione.*

CAP. XI.

(a) DIxit.] *Ita etiam Hebræus, & Chaldæus : ſubintelligendum enim eſt,* quidam. *Compl.* εἶπον, dixerunt. (b) In utero cepit.] ἐν γαστρὶ ἔλαβεν, *Complutenſis,* συνέλαβεν, concepit. (c) Ad pacem.] *Ad verbum ex hebræo : cui valde familiaris eſt hujuſmodi locutio. Complutenſis autem,* εἰ ὑγιαίνει ἰωὰβ, καὶ ὑγιαίνει ὁ λαὸς, καὶ εἰ ὑγιαίνει ὁ πόλεμος, Si valet Joab, & ſi valet populus, & ſi valet bellum. (d) Demenſum.] *Ita viſum eſt non inepte verti poſſe illud,* ἄρσις. *Significat enim cibum, & munera quæ efferebantur e domo regis, & alicui pro ſuo demenſo aſſignabantur.* (e) Cum ſervis.] *Compl.* μετὰ πάντων τῶν παίδων, cum omnibus pueris : *quod vulgata dixit ,* cum aliis ſervis. (f) Quomodo?] *Ab aliis abeſt iſtud,* πῶς. *Compl. autem,* μὰ τὴν ζωήν σου, καὶ μὰ τὴν ζωὴν τῆς ψυχῆς σου οὐ μὴ ποιήσω, per vitam tuam, & per vitam animæ tuæ non faciam. *quod in vulgata eſt,* per ſalutem tuam, & per ſalutem animæ tuæ non faciam. (g) Inebriavit eum.] *Compl.* καὶ ἐμεθύσθη, & inebriatus eſt: *Sed illud magis reſpondet hebræo : ex quo etiam ſuſpicari licet quæ proxime antecedunt,* & manducavit coram eo, & bibit, *ita eſſe interpretanda,* & manducare eum fecit coram ſe, & bibere. (h) In obſervando.] *Sic hebræus. Compl.* ἐν τῷ περικαθῆσθαι, in obſidendo. (i) Ad loquendum ad regem.] *Abſunt a Compl. ut a vulgata.* (k) Filii Ner.] *Alii libri partim non habent, ſicut etiam vulgata, partim vero habent,* υἱοῦ ἰωὰς, filii Joas. (l) Thamaſi.] *Compl.* θαβὴς. *Vulgata* Thebes. (m) Omnia verba prælii.] *Abſunt a Compl. & vulgata hinc uſque ad illud,* Et dixit nuncius. (n) Conforta eam.] κραταίωσον αὐτήν. *Quidam putant ſignificari,* muni eam. *Hebræus & Chaldæus habent,* & conforta eum, *id eſt, populum Iſrael : quod vulgata,* & exhortare eos.

CAP. XII.

(a) DUo erant.] *Sic etiam hebræus, & vulgata. In aliis, & Complutenſ. additur* ἀνάγγειλον (al' ἀπάγγειλον) δή μοι τὴν κρίσιν ταύτην. Δύο, annuncia quæſo mihi judicium hoc. Duo, *&c.* (b) Creverat.] *Ita etiam vulgata ex hebræo. Complut. & Theodoretus,* συνετράφη, ſimul nutrita fuit. (c) Viator.] πάροδος, *quaſi prætergrediens per viam. Compl. & Theodoretus* ὁδοιπόρος, eodem ſenſu. (d) Hoſpiti viatori.] τῷ ξένῳ ὁδοιπόρῳ. *In aliis eſt tantum,* τῷ ξένῳ, *ut etiam in vulgata : quare in noſtra videntur conjunctæ duæ interpretationes.* (e) Et fecit eam.] *Sic hebræus : & ſignificat, ut alibi, paravit in cibum. Complut. addit,* καὶ ἔθυσεν αὐτὴν, καὶ ἐποίησεν, & mactavit eam, & fecit.] (f) Septuplum.] *Compl. & Theodoretus,* τετραπλάσιον, in quadruplum. *ut vulgata.* (g) Erui.] ἐρρυσάμην. *Theodoretus,* ἐξειλάμην, *eodem ſenſu. Alij libri,* ὁ ῥυσάμενός σε, qui erui te. *Complut.* ἐξελεξάμην, elegi, *longius ab hebræo.* (h) Si parum eſt]. εἰ μικρόν ἐστι. *Ita fere hebræus, Complut. & Theodoretus,* εἰ ὀλίγα σοί ἐστι, προσθήσω σοι καθὼς ταῦτα, ſi parva tibi ſunt, adjiciam tibi, ſicut hæc. (i) Vilipendiſti.] ἐφαύλισας. *Iidem vero* ἐξουδένωσας, (k) Tranſire fecit.] παρεβίβασε, *optime ad hebræum, & vulgata,* tranſtulit. *Complut. autem, & Theodoretus,* ἀφείλετο, abſtulit. (l) Inimicos Domini.] *Complut.* ἐν τοῖς ὑπεναντίοις τὸν κύριον, in adverſariis Dominum. *Quam lectionem Theodoretus agnoſcit ex lxx. & addit, Hoc autem Aquila manifeſtius eſt interpretatus,* παροξύνων παρώξυνας τοὺς ἐχθροὺς κυρίου, irritans irritaſti inimicos domini. *Quare noſtra videtur facta ex iſtis duabus.* (m) Et manſit.] *In aliquot codicibus eſt,* ηὐλίσθη, καὶ ἐκοιμήθη ἐν σάκκῳ ἐπὶ τῆς γῆς, manſit, & cubuit in ſacco ſuper terram. *Illud,* in ſacco, *abeſt ab hebræo.* (n) Feciſti propter parvulum.] *Si ita interpungatur* feciſti ? propter parvulum, cum adhuc viveret, jejunabas, *&c optime reſpondebit hebræo, & vulgatæ, Compl. habet* ὃν πεποίηκας ; ἔτι γὰρ τοῦ παιδίου ζῶντος ἐνήστευες, καὶ ἔκλαιες, quod feciſti ? adhuc enim parvulo vivente jejunabas, & plorabas. *Non habet autem illud,* καὶ ἠγρύπνεις, & vigilabas, *quod ſequitur in noſtra, & in aliis Græcis, ſed non in vulgata.* (o) Et bibiſti.] *Hoc abeſt ab hebræo, & vulgata. Compl. autem* καὶ πέπωκας οἶνον ; & bibiſti vinum ? (p) Jedidi.] *Ita etiam Theodoretus, q.* 27. *licet interpres dicat,* Jeddidia, *ut Compl. Addit Theodoretus hoc Aquilam eſſe interpretatum* ἐν κυρίῳ, in Domino, *Symmachum autem* εἰς βασιλείαν ἀφωρισμένον, ſelectum ad regnum. *Vulgata,* amabilis Domino. (q) Propter dominum.] *Ad verbum ex hebræo. Compl. & alii* ἐν λόγῳ κυρίου, in verbo Domini. (r) Molchom regis.] *Abeſt a Compl. illud* Molchom: *ac videtur eſſe ipſa dictio hebraica (licet paululum immutata) quæ ſignificat,* regis. (ſ) Et tranſire fecit eos per fornacem.] καὶ διήγαγεν αὐτοὺς διὰ τοῦ πλινθίου, *atque optime reſpondet hebræo, nec diſcrepat a vulgata, quæ habet,* & traduxit in typo laterum. *Nam in fornace formantur lateres. Compl.* καὶ περιήγαγεν αὐτοὺς διὰ τοῦ πλινθίου. & circunduxit eos per aciem. *Chaldæus autem,* & laceravit illos in plateis. *Theodoretus in cap.* 21. *hujus libri ; docet etiam* πλινθίον *interdum nominari aciem quadratam, ut ibi dicetur.*

CAP.

CAP. XIII.

(a) ITa ut ægrotaret.] ὥστε ἀρρωστεῖν, *propius ad hebræum, quam quod in Compl.* ἀρρωστίᾳ, ægritudine. (b) Difficile.] ὑπέρογκον. *Item iſtud : Nam Compl. habet,* καὶ ἠδυνάτει, & non poterat. (c) Sapiens.] σοφὸς, *Compl.* φρόνιμος, prudens. *Itemque Theodoretus, quæſt.* 29. *qui de iſta falſa ſapientia, & prudentia diſputat accurate.* (d) Mane, mane.] *Eſt locutio hebraica, quæ ſignificat, per ſingulos dies, ut habet vulgata,* fis infirmior, & tabeſcis magis. (e) Langueſce.] μαλακίσθητι. *Complut.* προσποιοῦ ἐνοχλεῖσθαι, ſimula te ægrotare. *Sed idem ſenſus eſt etiam in noſtra, licet obſcurius, atque ideo ſimilius hebræo. Ac multæ aliæ ſunt varietates ejuſmodi.* (f) Cibum.] *Aliqui codices habent,* δύο κολλυρίδας, duas collyridas, *&* placentas. (g) Sartaginem.] *Optime ad hebræum. Hoc enim ſibi vult, attuliſſe ſartaginem in conſpectum ipſius Amnon, & coram eo effudiſſe placentam coctam in ſartagine. Complut.* εἰς ὃ ἀποχέουσιν, vas, in quod effundunt. (h) Quoniam majus malum ultimum quam primum.] *Abſunt ab aliis codicibus hoc loco : ſed paulo poſt, ubi in noſtra legitur,* pro malo magno hoc ſuper alterum, quod feciſti mecum, *in aliis eſt,* μὴ ἀδελφὲ, ὅτι μεγάλη ἡ κακία ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην, ἣν πεποίηκας μετ' ἐμοῦ. Nequaquam frater : quoniam magnum eſt malum ultimum ſuper primum, quod feciſti mecum. *Atque ita etiam Compl. niſi quod non habet,* μὴ ἀδελφέ. *Quare videri poteſt duas eſſe interpretationes, & unam, quæ fortaſſe hebræo propior, in noſtra ſuo manſiſſe loco, alteram vero in hunc locum, qui nunc præ manibus eſt, irrepſiſſe.* (i) Intexta fructibus.] καρπωτός. *Compl.* ἀστραγαλωτὸς, talaris : *Quod ex antiquiore verſione, nimirum lxx. videtur agnoſcere Theodoretus, illud autem ex Aquila. Ita enim inquit :* Tunicam autem ἀστραγαλωτὸν, Aquila quidem, καρπωτὸν, nominavit, perinde ac ſi diceret habentem intextos fructus : hodie autem vocant, πλουμαρικὸν, plumarem : Joſephus autem, τὸν μέχρι ἀστραγάλων διήκοντα, pertingentem uſque ad talos. *Addit Scholiaſtes, Symm. dixiſſe,* χειριδωτὸν, manicatam. (k) Et non contriſtavit.] *Hæc uſque ad illud,* Et non eſt locutus, *videntur agnoſci etiam a Theodoreto eadem q.* 29. *Sed abſunt a Compl. ut a vulgata.* (l) Et fecit Abeſſalon convivium juxta convivium regis.] *Abſunt hæc a Complut. & a vulgata.* (m) Super os.] *Ita hebræus ; & vulgata,* in ore; *Chaldæus,* in corde. *Compl. autem* ἐν ὀργῇ ἦν αὐτῷ, in ira erat ei. (n) In via poſt eum.] *In aliquo libro eſt* ἐν τῇ ὁδῷ τῇ ὡρὰν : *Verum illud,* τῇ ὡρὰν, *videtur veſtigium dictionis hebraicæ, quæ a nonnullis vertitur,* poſt eum, *ab aliis,* poſt montem, *vulgata,* inter devium. (o) In deſcenſu.] *Hinc uſque ad illud,* Et dixit Jonadab, *abſunt a Compl. & a vulgata. In aliis autem quibuſdam pro* τὸ ὡρωνήν, *eſt,* τὸ ὡράν, *ut paulo ſuperius.* (p) In terram Chamaachad] *Neque in Compl. neque in vulgata hæc ſunt.* (q) Omnibus.] *Sic hebræus, quod vulgata & Chaldæus interpretantur,* multis. (r) Et ceſſavit rex David.] *Reſpondet vulgatæ. In hebræo eſt,* & ceſſavit David regis : *Et multi ſubintelligunt,* & ceſſavit ira. *Quare in Compl. eſt,* καὶ ἐκόπασε τὸ πνεῦμα, ceſſavit ſpiritus, & furor.

CAP. XIV.

(a) SUper Abeſſalom.] *Ita hebræus, ſubintelligendum enim eſt, quod exprimit Complut.* παρεκλήθη, *& vulgata,* verſum eſſet. (b) Jam.] τοῦτο. *Eſt locutio reſpondens hebræo. Abeſt autem a Complut.* (c) Et valde.] *Complut.* ὄντως, vere. (d) Unum.] *Sic hebræus ; licet abſit a Complut.* (e) Cognatio.] πατριά, *Complut.* φυλὴ, tribus. (f) Veſtrum.] *Abeſt a Complut. & a vulgata.* (g) Extinguent.] *Satis prope ad hebræum. Complut.* καὶ σβεσθήσεται ὁ σπινθὴρ ὁ ὑπολελειμμένος μοι τοῦ μὴ ὑπάρξαι τῷ ἀνδρί μου ὄνομα καὶ λεῖμμα ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς. Et extinguetur ſcintilla reſidua mihi ; ut non ſubſiſtat viro meo nomen, & reſiduum ſuper faciem terræ. *Dictionem quidem,* σπινθῆρ, *videtur etiam Theodoretus agnoſcere.* (h) Multiplicando.] *Multa ſunt obſcura in hoc mulieris ſermone : ſed plerumque, quæ obſcuriora ſunt, propius accedunt ad hebræum, ſicut hoc. Ita enim fere habet hebræus ; quod facilius videtur in Complutenſ.* ὅτι ἐὰν πληθύνωσιν οἱ ἀγχιστεύοντες τὸ αἷμα τοῦ διαφθεῖραι, καὶ οὐκ ἐξάρωσι τὸν υἱόν μου, ut, ſi multiplicentur vindicantes ſanguinem ad diſperdendum, & non tollant filium meum. (i) Ut quid cogitaſti.] *Theodoretus,* ἵνα τί ἐλογίσθη οὕτως ἐπὶ λαὸν κυρίου, καὶ ἐκ τοῦ παρελθεῖν τὸν βασιλέα τὸν λόγον τοῦτον, τοῦ ἐγκρατεύσασθαι τοῦ μὴ ἐπιστρέψαι τὸν βασιλέα τὸν ἀπωσμένον ἀπ' αὐτοῦ ; Ut quid cogitatum eſt ſic in populo Domini, & ex eo, quod rex tranſgrediatur verbum hoc, cum ſe obſirmaverit rex non reducere ejectum a ſe ? *Compl. eſt miſta ex utraque.* (k) Morte moriemur.] *Theodoretus.* ὅτι τέθνηκεν ὁ υἱός σου, καὶ ὥσπερ τὸ ὕδωρ τὸ ἐκχεόμενον ἐπὶ τὴν γῆν, οὐ συναχθήσεται, καὶ οὐκ ἐλπιεῖ ἐπ' αὐτῷ ψυχή. Quoniam mortuus eſt filius tuus, & tanquam aqua, quæ effunditur ſuper terram, non colligetur, & non ſperabit in eo anima. *Compl. autem* οὐ συναχθήσεται, καὶ οὐ λήψεται ὁ θεὸς ψυχὴν, καὶ ἐλογίσατο λογισμὸν τοῦ μὴ ἀπώσασθαι ἀπ' αὐτοῦ ἀπωσμένον, non colligetur : & non tollet Deus animam : & cogitavit cogitationem non ejiciendi a ſe ejectum. (l) Ancilla tua.] *Hæc apud Theodoretum conjunguntur cum ſequentibus,* Ancilla tua loquatur nunc : *quaſi illud,* & dicat, *quod proxime præceſſit, referendum ſit ad populum.* (m) Eruat.] *Compl. & Theodoretus,* καὶ ἐξελεῖται, & eruet. (n) Si jam. *Idem,* γενηθήτω δὴ ὁ λόγος τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως εἰς θυσίαν, fiat nunc ſermo Domini mei regis in ſacrificium. (o) Ut verterem.] *Sic etiam vulgata. Theodoretus, & Compl.* ὅπως κυκλώσῃ, ut circunduceret. (p) Quod.] *Iſtud,* ὃ, *abeſt a Complut. ſed non a Theodoreto in manuſcriptis.* (q) A principio.] *Complut. ut hebræus,* ἀπὸ τέλους, a fine. *Utraque locutione idem ſignificatur, nimirum ſemel in anno, ut habet vulgata.* (r) Et fit uxor Roboam filio Salomon, & parit ei Abia.] *Hæc abſunt a Complut. & vulgata.* (ſ) Dicens.] *Complut.* λέγοντα, dicentem. (t) Non vidi.] *Complut.* καὶ νῦν ὄψομαι δὴ πρόσωπον τοῦ βασιλέως, & nunc aſpiciam quæſo faciem regis.

CAP. XV.

(a) EQuos.] *Sic etiam hebræus. Alij,* ἱππεῖς, equites, *ut vulgata.* (b) Super manum viæ portæ.] *Ad verbum ex hebræo. Complut.* ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς πύλης, ſuper viam portæ. (c) Facilia.] εὔκολοι. *Compl.* κατευθύνοντες, directi. (d) In terra.] *Complut. addit,* ἐπὶ τὸν ἰσραὴλ, ſuper Iſrael: *quæ abſunt ab hebræo, & vulgata.* (e) A fine quadraginta annorum.] *Sic etiam hebræus, Compl.* μετὰ τεσσαράκοντα ἔτη. poſt quadraginta annos. *Theodoretus hanc rem narrans, ita inquit,* τεσσάρων διεληλυθότων ἐτῶν, quatuor tranſactis annis. *Et ita etiam Joſephus 7. de. Antiq cap.* 9. (f) Et miſit Abeſſalom ad Achitophel.] *Sic etiam hebræus. Alij,* καὶ ἀπέστειλεν ἀβεσσαλὼμ, καὶ ἐκάλεσε τὸν ἀχιτόφελ τὸν γελαμωναῖον, *aut,* γελωναῖον *ut Compl.* Et miſit Abeſſalom, & vocavit Achitophel Galamonæum, *aut,* Gelonæum. (g) Pedibus ſuis.] *Compl. addit,* πεζοὶ, pedites : *& ſunt duæ interpretationes : paulo etiam poſt, ubi in noſtra eſt* pedibus, πεζῇ, *in aliis eſt,* πεζοί. (h) Et univerſus.] *Hinc uſque ad alterum,* Et univerſus, *abſunt ab aliis : & apparet repetitio, & coagmentatio aliarum interpretationum.* (i) Et hodie.] *Item & hæc uſque ad alterum,* & hodie. *Theodoretus quidem hunc locum ſic refert:* τί πορεύῃ σὺ μεθ' ἡμῶν; ἀνάστρεφε, καὶ κάθισον μετὰ τοῦ βασιλέως, ὅτι ἀλλότριος σὺ, καὶ ὅτι μετῴκησας σὺ ἐκ τοῦ οἴκου σου. εἰ ἐχθὲς παραγέγονας σὺ, καὶ σήμερον κινήσω σε τοῦ πορεύεσθαι μεθ' ἡμῶν ; ἐγὼ δὲ πορεύσομαι, οὗ ἐὰν πορεύσωμαι. Quid vadis tu nobiſcum ? redi, & ſede cum rege : quoniam alienus es tu, & quia tranſmigraſti tu de loco tuo. Si heri adveniſti tu ; & hodie movebo te ad eundum mecum; Ego autem ibo, quo iturus ſum. (k) Et vivit dominus meus rex.] *Sic etiam vulgata. Compl. & Theodoretus,* καὶ ζῇ ἡ ψυχή σου, κύριέ μου βασιλεῦ, & vivit anima tua domine mi rex. (l) Et univerſus populus præteribant in torrentem Cedron.] τῶν κέδρων. *Ab aliquo libro hæc abſunt. Ab hebræo & vulgata abſunt tantum illa,* in torrente Cedron. *In Compl. omnia iſta ſunt, ſed habet,* τοῦ κεδρὼν, ipſius Cedron. (m) Ad faciem viæ, quæ deſertum.] *Id eſt quæ ſpectat deſertum: & reſpondet hebræo & vulgatæ. Compl.* ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ τὴν ἔρημον, ad faciem ejus in deſertum. (n) De Bæthar.] *Alij,* ἀπὸ θαιβὰρ, de Thæbar. *A Compl. autem abeſt, ut a vulgata.* (o) Videte.] *Complut.* βλέπε vide. (p) Caſtra facio.] *Propius ad hebræum quam quod in Compl.* προσδέχομαι ὑμᾶς, expecto vos. (q) Sedit.] *Compl.* ἐκάθισαν, ſederunt. (r) Diſſipa.] διασκέδασον, *Theodoretus habet,* ματαίωσον, (*quemadmodum etiam Compl.*) redde vanum, *atque addit Aquilam dixiſſe,* ἀφρόνισον, redde ſtultum. (ſ) Rhos.] *Idem refert Aquilam dixiſſe* τὴν ἄκραν, ſummitatem, *ut vulgata. Putat autem hanc aſcenſionem, id eſt, clivum olivarum, fuiſſe montem illum oliveti, ex quo Dominus aſcendit in cælum.* (t) Princeps amicus David.] ἀρχεταῖρος δαυὶδ. *Fortaſſe ſunt duæ voces,* ἀρχὶ ἑταῖρος, Archita, amicus, *ut habet Compl. Quinimo ſuſpicari licet illa,* ἑταῖρος δαυὶδ, *huc irrepſiſſe ex fine capitis. Abſunt enim hoc loco a vulgata, & hebræo.* (u) Tranſierunt.] *Hinc uſque ad illud,* puer tuus ſum, *abſunt a Complut. ut a vulgata.* (x) Diſſipabis.] *Sic vulgata, & melius quam quod in Complut.* διασκέδασον, diſſipa. (y) E domo regis.] *Item iſtud. Nam Compl. habet* tantum, παρὰ τοῦ βασιλέως, a rege.

CAP. XVI.

(a) CEntum botri paſſi.] *Ita hebræus, & reſpondet vulgatæ, Alii,* οἴφι σταφίδων, Oephi uvarum paſſarum. (b) Palmæ.] *Complut.* καὶ ἑκατὸν παλάθαι, & centum palathæ. *Alii,* καὶ οἴφι παλάθων, & Oephi palatharum. *Vulgata,* centum maſſis palatharum. (c) Adorans. *Complut.* προσκυνῶ, adoro. *Vulgata,* oro ut inveniam. (d) Et ecce tu in malo tuo.] *Valde apposite ad hebræum. Compl. autem,* καὶ ἔδειξέ σοι τὴν κακίαν σου. & oſtendit tibi malitiam tuam. (e) Ex obliquo ejus.] *Compl.* ἐπ' αὐτὸν, in eum. (f) Vivat rex.] *In Compl. iteratur, ut in hebræo.* (g) Secundo.] *Reſpondet hebræo. Latine diceremus,* præterea. (h) Ferte vobis.] *Compl.* δότε ἑαυτοῖς, date vobis. *Illud autem,* vobis, *redundat : ſed eſt hebraiſmus.*

CAP. XVII.

(a) REdit.] *Complutenſ.* ἐπιστρέψει, redibit. *Hæc autem comparatio non eſt in hebræo, neque in vulgata.* (b) Quæris.] *Ita etiam vulgata. Complutenſ.* ἐκζητήσεις, exquires. (c) Vice hac.] τὸ ἅπαξ τοῦτο. *& ſic vulgata. Complutenſ.* νυνὶ ταύτην, nunc iſtud. (d) Et tanquam ſus aſpera.] *Abeſt hoc & a Complutenſ: ut a vulgata.* (e) Non diſſolvet populum.] οὐ μὴ καταλύσῃ. *Complutenſ.* οὐ καταπαύσει, non ſinet quieſcere. *Sed vulgata,* nec morabitur cum populo. (f) Collium.] *Complutenſ.* αὐλώνων, vallium. *Vulgata,* in foveis. (g) In incidendo eis.] ἐν τῷ ἐπιπεσεῖν αὐτοῖς, *& videtur hic ſignificare, cum tui inciderint in ea loca occupata a David, aut in ipſum David, & ejus milites. Ex hebræo aliqui vertunt,* ſecundum cadere in eis. *quod poteſt idem valere, aut,* prout ex eis quiſpiam ceciderit : *quod reſpondet vulgatæ. Et Complutenſ.* ἐν τῷ ἐπιπεσεῖν αὐτοὺς, in cadendo eos. (h) Quoniam novit.] *Totus hic locus propius accedit ad hebræum in noſtra, & in aliis, quam in Complutenſ. licet in illa videatur oratio magis fluere, ut hic. Nam habet,* ὅτι γνώσεται, quoniam cognoſcet. (i) Quoniam.] *Item hoc. Significat autem, ut etiam in hebræo,* Sed hoc ego conſilii dederim. *Alii non habent iſtud,* Quoniam, *& Complutenſ. habet tantum,* οὕτως συμβουλεύω ἐγὼ, Sic conſulo ego. (k) Et congregatus.] *Iſtud, & abeſt a Compl.* (l) Qui Arachi.] ὁ τοῦ ἀρχί. *Abeſt a Compl. & a vulgata.* (m) In Araboth.] *Id eſt,* in campeſtribus, *ut vulgata. Compl.* κατὰ δυσμὰς in occidente, *aut,* in locis demiſſis. (n) Abſorbeat.] καταπίεσῃ, *aut,* καταπίῃ, *ut in aliis, quod eſt uſitatius. Compl.* ὅπως μὴ καταποθῇ ὁ βασιλεὺς καὶ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ, ut non abſorbeatur rex, & omnis populus qui cum eo. (o) Faciem.] *Sic hebræus. Compl.* ἐπὶ τοῦ στόματος, ſuper os, *ut vulgata* (p) Araphoth.] *Eſt ipſa dictio hebræa, quam Chaldæus vertit,* frumenta contuſa. *Vulgata,* ptiſanas. *Compl. habet,* palathas. (q) Prætererierunt puſillum aquæ.] *Sic fere hebræus : & multi putant ſignificari vadum aquæ. Compl.* παρῆλθον γευσάμενοι μικρὸν τοῦ ὕδατος, tranſierunt guſtata paululum aqua, *ut vulgata.* (r) Manaim.] *Theodotio* παρεμβολὰς, caſtra : *& ſic Compl. Quæ varietas ſuperius etiam notata eſt. Sed non deſunt, qui hic putent ſignificari certum locum : quod videtur colligi ex cap. ſequenti. Sed. 3. reg. 3. ubi narratur cædes Semei, eſt,* εἰς παρεμβολάς. (ſ) Naas. *Ita hebræus, & vulgata. Compl. autem,* ἰεσσαὶ, Jeſſæ. (t) Decem.] *Abeſt a Compl. & hebræo.* (u) Polentam.] *Retinuimus vocabulum vulgatæ, Græce eſt,* ἄλφιτον. *Compl. non habet hic, ſed poſt fabam & lentem, habet ,*

ἄλφιτ.

ἄλφιτα. *Hebræus utroque loco.* (x) Saphoth.] *Hanc hebraicam dictionem multi vertunt* coagulationes, *id eſt*, caſeos, *ut Chaldæus. Compl.* γαλαθηνὰ μοσχάρια, lactentes vitulos, *& vulgata*, pingues vitulos. (y) Quoniam dixit: Populus.] *Alii*, ὅτι ἦν ὁ λαὸς, quoniam erat populus. *Compl.* ὅτι ἔλεγον τὸν λαὸν πεινᾷν, quoniam dicebant populum eſurire. *Illud*, dicebant, *ſatis convenit. Cætera habent in hebræo, ut in noſtra.*

CAP. XVIII.

(a) Quia tu, ſicut nos decem millia.] σὺ, ὡς ἡμεῖς δέκα χιλιάδες, *ſic videtur legiſſe Interpr. Theodoreti, quæſt.* 34. *Sed in græcis ejus codicibus ſic proponitur quæſtio: quid eſt*, καὶ νῦν ἀφαιρεθήσεται ἐξ ἡμῶν ἡ γῆ δέκα χιλιάσι, & nunc auferetur e nobis terra decem millibus, *perinde ac dicat, non tantum calamitatis eſſet, ſi terra privaretur decem millibus hominum, quales nos ſumus, quantum ſi te uno. Putat enim Theodoretus idem iſtis verbis ſignificari atque illis Symmachi*, καὶ σὺ ὡς ἡμεῖς δέκα χιλιάσι, & tu, ſicut nos decem millibus. *Tantundem vales tu unus, ac decem millia noſtrum.* (b) Manum.] *Sic hebræus. Compl.* παρὰ τὸ κλίτος, juxta latus. (c) Sylvam.] *Complut.* πεδίον, campum, *ut vulgata.* (d) Viginti millia.] *Reſpondet hebræo. Compl.* καὶ πίπτουσιν εἴκοσι χιλιάδες, & cadunt viginti millia. (e) Terræ.] *Sic vulgata ex hebræo. Compl.* τοῦ δρυμοῦ, ſylvæ. (f) Subter denſitatem quercus magnæ.] *Ad verbum ex hebræo. Compl.* ὑπὸ φυτὸν δένδρου μέγα, ſub plantam arboris magnam. (g) Decem] *Compl. addit*, σίκλους, ſiclos. *quemadmodum & vulgata.* (h) Et ego quidem appendo.] καὶ ἐγώ εἰμι ἵστημι. *Alius liber*, ἐὰν ἐγώ εἰμι ἵστημι, ſi ego ipſe appenderem: *& ſi conjungatur*, καὶ ἐὰν, *videri poteſt reſpondere omnino Hebræo, & Chaldæo. In aliis eſt*, καὶ ἐὰν σὺ παριστᾷς, *aut*, παριστᾷς σύ. Et ſi tu exhiberes, *aut*, appenderes, *ut vulgata.* (i) Non faciendo in animam ejus injuriam.] μὴ ποιῆσαι ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ ἄδικον. *Compl.* καὶ πῶς ποιήσω ἐν τῇ ψυχῇ μου ἄδικον; Et quomodo faciam in animam meam injuſtum? *quod propius accedit ad vulgatam.* (k) Hoc ego aggrediar: non ſic manebo coram te.] *Complutenſis*, διὰ τοῦτο ἐγὼ ἄρξομαι ἐνώπιόν σου. Propter hoc ego aggrediar coram te. *Ab hebræo potius abeſt illud*, hoc ego aggrediar. (l) Et ſumpſit Abeſſalom.] *Alii*, καὶ ἔλαβεν ἰωὰβ τὸν ἀβεσσαλὼμ, & tulit Joab Abeſſalom. *Sed vulgata ex hebræo*, Et tulerunt Abeſſalom. (m) In foveam magnam.] *Abſunt hæc ab aliquot libris, licet non a Compl. Et* εἰς μέγα χάσμα, *&* εἰς βόθυνον τὸν μέγαν, *videri poſſunt duæ interpretationes.* (n) Et ſtatuerat illum capere titulum.] *Abſunt iſta ab aliquot libris. A Compl. autem illud præterea, quod proxime antecedit*, in quo aſſumptus eſt. *Et certe nihil eſt in hebræo, aut vulgata, quod illis reſpondeat.* (o) Ei filius ut memoretur nomen ejus.] *Compl.* μοι υἱὸς ἵνα ἀναμιμνήσκηται τὸ ὄνομά μου, mihi filius, ut memoretur nomen meum: *quod reſpondet vulgatæ.* (p) Titulum.] *In aliis hæc ſequuntur*, ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ, καὶ ἐκάλεσεν. (*Compl.* ἐπεκάλεσαν) αὐτὸν, in nomine ſuo. Et vocavit (*Compl.* cognominaverunt) illum. (q) Et eſto quia.] *Propius ad hebræum, quam quod in Compl.* καὶ τί ἔσται, ἐὰν δράμω, & quid erit, ſi cucurrero. (r) Magnam.] *Compl. addit*, εὐφραινόμενον, lætantem: *quod tamen abeſt a vulgata, & hebræo.* (ſ) Et ſervum tuum.] *Compl.* καί με τὸν δοῦλόν σου, & me ſervum tuum: *quod quidem*, me, *exprimit etiam vulgata: licet in hebræo non ſit, ſed cogitatione ſupplendum.* (t) Converte.] *Non diſcrepat ab Hebræo, & Chaldæo. Jubet enim rex, ut ſe erigat, conferatque ſe ad certum locum. Compl.* πάρελθε, tranſi, *ut vulgata, & paulo poſt*, καὶ παρῆλθε, & tranſiit. (u) Dum ipſe iret.] *Sic etiam hebræus & vulgata. Compl.* ἐν τῷ κλαίειν αὐτὸν, dum ipſe ploraret. (x) Mortem meam pro tua? Ego pro te.] *Complut. habet tantum*, μοι θάνατον ἀντὶ σοῦ; mihi mortem pro te?

CAP. XIX.

(a) Fili mi.] *In Compl. repetitur adhuc, ut in hebræo, ſed non in vulgata*, τέκνον ἐμὸν, fili mi. (b) Quia non ſunt principes tui.] ὅτι οὐκ εἰσὶν οἱ ἄρχοντές σου. *Atque idem putandum eſt ſignificare, quod eſt in aliis*, ὅτι οὐκ εἰσίν σοι οἱ ἄρχοντες, *aut*, σοι ἄρχοντες, *id eſt, principes non eſſe tuos, non tibi eſſe curæ.* (c) Omnes nos.] *In aliis*, καὶ πάντες ἡμεῖς σήμερον νεκροὶ, & omnes nos hodie mortui, *ad verbum ex hebræo. Compl. autem*, καὶ πάντες ἂν ἡμεῖς ἀπεθάνομεν, & omnes nos mortui eſſemus. (d) Juravi.] *Sic hebræus & vulgata*, juro. *Compl. autem* ὀμωμόκασιν, jurarunt. (e) Et malum.] *Ita etiam hebræus: ſed ab ipſo abſunt verba proxime præcedentia.* Et ſcito tibi: *quæ tamen habentur in omnibus collatis codicibus: ſed in quibuſdam eſt*, ὅτι κακὸν, quia malum. *In quibuſdam*, ὅτι χεῖρόν σοι ἔσται τοῦτο ἐκ πάντων τῶν κακῶν τῶν ἐπεληλυθότων ἐπὶ σὲ, quoniam pejus erit tibi hoc ex omnibus malis, quæ ingruerunt ſuper te. (f) Univerſus populus.] *Compl.* ἀπηγγέλη παντὶ τῷ λαῷ, λεγόντων, & nunciatum eſt omni populo dicentibus. (g) Et de regno ſuo, & ab Abeſſalom.] *Hoc totum abeſt a Compl. Vulgata autem habet ex hebræo*, propter Abſalom. (h) Direxerunt Jordanem. *Eſt locutio reſpondens hebræo, & hoc ſibi vult*, proſpere trajecerunt Jordanem. *Compl. habet*, ἐπὶ τὸν ἰορδάνην, in Jordanem. (i) Tranſitus.] ἡ διάβασις: *& fortaſſe hoc loco ſignificat* ſcapha, *aut ſimile quoddam navigium aptum ad tranſmittendum: quod reſpondet hebræo. Alii interpretantur*, & trajectum eſt vadum. (k) Cognovit ſervus tuus.] *Sic hebræus. Compl. autem*, ἔγνων ἐγὼ ὁ δοῦλός σου, cognovi ego ſervus tuus. (l) Univerſo Iſrael, & domo Joſeph.] *Compl. habet tantum*, παντὸς τοῦ οἴκου ἰωσὴφ, *& vulgata*, de omni domo Joſeph. (m) Neque fecerat ungues.] οὐδὲ ὠνυχίσατο. *Abeſt a Compl. ut a vulgata. Uſi autem ſumus verbo faciendi, ut reſponderet ſequenti*, neque fecerat labium: *& ſignificat aptare, & concinnare.* (n) Fallaciter egit in ſervo tuo.] μεθώδευσεν ἐν τῷ δούλῳ σου. *Compl.* κατηγόρηκε τοῦ δούλου σου, accuſavit ſervum tuum: *quod reſpondet vulgatæ.* (o) Et fac, quod bonum in oculis tuis.] *Optime ad hebræum. Compl. autem*, ἐποίησεν καλὸν ἐνώπιον θεοῦ, fecit bonum in conſpectu Dei. (p) Chamaam.] *Complut. addit*, ὁ υἱός μου, filius meus: *quod tamen abeſt ab hebræo & vulgata.* (q) Meis.] *Locutiones ipſæ aptiſſime reſpondent hebræo. Sed in illo eſt*, oculis tuis, & omne, quod elegeris ſuper me, faciam tibi. *Compl.* ἐνώπιόν σου, καὶ ὃ ἂν ἐπιτάξῃς μοι, ποιήσω σοι. coram te: & quodcunque conſtitueris mihi, faciam tibi. (r) Tranſivit.] *Et hoc ex hebræo. Compl. autem*, εἱστήκει reſtitit. (ſ) Tranſeuntes cum rege] *Compl.* διεβίβασαν αὐτὸν, traduxerunt eum. (t) Aut tributum ſuſtulit nobis.] *Hæc abſunt a Compl. & vulgata.* (u) Et primogenitus ego, quam tu.] *Abſunt a Compl. & vulgata, Sed agnoſcuntur a Theodoreto, q.* 38. (x) A Juda.] *Non eſt in Compl. neque in vulgata.*

CAP. XX.

(a) Advocatus.] *Complutenſ.* ἀπήντα ἀνὴρ, υἱὸς λοιμὸς, occurrit vir, filius peſtilens. (b) Vir ad tabernacula tua Iſrael.] *Ita hebræus, niſi quod habet*, ſua: *ac tamen vulgata*, revertere in tabernacula tua Iſrael. *Compl. autem*, πορευσώμεθα ἕκαστος εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ ἰσραὴλ, eamus unuſquiſque in tabernacula ſua Iſrael. (c) Bochori.] *In aliis additur*, ὑπὲρ ἀβεσσαλὼμ, *quod in vulgata*, magis quam Abſalom. (d) Abeſſai, &] *Abeſt a Compl. & vulgata.* (e) Conjuncto.] *Sic hebræus, & vulg.* dependente. *Compl.* ἀμφήκη, ancipiti. (f) Et ipſe exivit.] *Hæc abſunt a multis, ab hebræo autem potius illud, quod anteceſſit.* Et gladius exivit. *Videtur autem horum verborum eadem eſſe ſententia, atque ea quam præ ſe fert vulgata, nimirum tantum fuiſſe gladij agilitatem, ut ſimul egrederetur, & feriret.* (g) Quis volens Joab, & quis ipſius David.] *Hujus item loci ſententia, quæ eodem fere modo exponitur in hebræo, in vulgata ſic explanatur*: Ecce qui voluit eſſe pro Joab comes David. *Complutenſis autem ita interpungit, ut aliam ſententiam præ ſe ferat. Sed tamen quod pro*, τοῦ δαυὶδ, *habet*, τῷ δαυὶδ, ipſi David, *reſpondet hebræo.* (h) Conſperſus.] *Alii*, τεθνηκὼς πεφυρμένος, mortuus conſperſus. *Sed illud*, mortuus, *non eſt in hebræo.* (i) Et omnes in Charri, & congregati ſunt.] καὶ πάντες ἐν χαρρί. *Alii*, καὶ πάντας. *Pro his in Complut. eſt*, καὶ πᾶσαι αἱ πόλεις ἐξεκκλησιάσθησαν, & omnes civitates congregatæ ſunt. *Et in aliquo libro utrumque conjungitur. Hebræus habet*, & omnia Berim: & congregati ſunt. *Et multi ſupplent*, omnia loca Berim. *Vulgata autem*, omneſque viri electi congregati fuerant ad eum. (k) Phermacha.] *Complut.* Bæthmaaca, *ut paulo ſuperius etiam noſtra.* (l) Interrogando interrogatus eſt.] *Pro his uſque ad illud*, Ego ſum pacifica, *quæ certe videntur ex pluribus interpretationibus coagmentata, neque eodem prorſus modo in codicibus leguntur, Compl. habet hæc tantum*, ἐρωτῶντες ἐρωτήσουσι ἐν ἀβὲλ, καὶ οὕτως ἐξέλιπον, interrogantes interrogabunt in Abel, & ſic deficient. *In codice Theodoreti uno proponitur quæſtio his verbis*, Quomodo intelligendum, εἰ ἐξέλιπον, ἃ διέθεντο οἱ πιστοὶ τοῦ ἰσραὴλ, ſi defecerunt, quæ diſpoſuerunt fideles ipſi *Iſrael, id eſt, nunquid abrogatæ ſunt leges a legiſlatoribus impoſitæ ipſi Iſraeli de jure pacis & belli; de mittenda legatione ad res repetendas, antequam inferatur bellum? Ita enim explanat Theodoretus, ac ſtatim ſubjungit, ita ut nihil videatur interjectum intermedium*, ἐγὼ δέ εἰμι εἰρηνική, ego autem ſum pacifica. *Id eſt, colo pacem, & ſum una ex præcipuis civitatibus. Quare nihil cauſæ eſt, cur mihi bellum inferas. In codice autem alio, ſicut etiam apud interpretem, ſequitur alia quæſtio, ad hæc verba*, καὶ ἐρωτώμενος ἠρωτήθη ἐν ἀβὲλ, καὶ ἐν δὰν, εἰ ἐξέλιπεν ἃ ἔθεντο οἱ πιστοὶ τοῦ ἰσραὴλ, *atque eadem fere affertur explanatio: atque ibi etiam ſtatim adjungitur*, ἐγὼ δέ εἰμι εἰρηνική. (m) Et abſtulit.] *Alij*, καὶ ἀφαιροῦσι τὴν κεφαλὴν σαβεαὶ υἱοῦ βοχορὶ, καὶ ῥίπτουσιν, & auferunt caput Sabeæ filii Bochori, & jaciunt. (n) Ab eo.] *Iſtud*, ἀπ᾽ αὐτοῦ, *abeſt a Compl.* (o) Ad omnem virtutem.] *Eſt hebraiſmus & ſignificat id quod in Compl. exprimitur*, ἐπὶ πάσης τῆς στρατιᾶς ſuper omnem exercitum. (p) Super Cherethi, & ſuper Phelethi.] *Theodoretus, q.* 42. *videtur habuiſſe*, ἐπὶ τοῦ πλινθίου, καὶ ἐπὶ τοὺς δυνατούς. *Et putat*, πλινθίον, *eſſe aciem quadratam, & Banæam fuiſſe præfectum militum prætorianorum, ſicut apud Romanos magiſtrum & præfectum prætorio. Vide lib.* 3. *cap.* 3. (q) Commonefaciens.] *Sic hebræus, & ſignificat*, a commentariis, *ut vulgata.* (r) Iras, qui Iarim;] *quod in vulgata eſt*, Hyram Hyarites. *Theodoretus autem q.* 43. ἰωδαὲ ὁ ἰεθὴρ, Jodae qui Jether.

CAP. XXI.

(a) Domini.] *Melius, quam in Compl.* παρὰ κυρίου, a Domino. (b) In morte ſanguinum ejus.] *Hæc abſunt a Compl. Dictio tamen*, ſanguinum, *eſt in hebræo, & vulgata, ſed hoc modo*, Propter Saul & domum ejus ſanguinum, quia occidit Gabaonitas. *Et hoc ſignificat* ſanguinariam, *aut*, ream mortis. (c) Reliquiis] ἐκ τοῦ ἐλλείμματος. *In aliquot codicibus eſt*, ἐκ τοῦ αἵματος, ex ſanguine. *Apud Theodoretum, q.* 44. (*quemadmodum etiam fere in Compl.*) ὅτι ἀπὸ τῶν καταλοίπων τῶν ἀμορραίων ἦσαν, quia de reſiduis Amorræorum erant. (d) Et non eſt nobis vir ad interficiendum in Iſrael.] *Sapit locutio veterem illam horriditatem. Alii*, καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἀνὴρ θανατώσεως ἐκ παντὸς ἰσραὴλ, & non eſt nobis vir mortificationis de omni Iſrael. *Compl.* καὶ οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἄνδρα θανατῶσαι ἐκ παντὸς ἰσραὴλ, & non eſt nobis interficere virum de omni Iſrael. (e) Conſummavit ſuper nos.] *Alij, & Theodor.* συνετέλεσεν ἡμᾶς, conſummavit, & conſumpſit nos. (f) Ut non ſtet ipſe.] τοῦ μὴ ἑστάναι αὐτόν. *Ita etiam in codice Theodoreti uno, & apte reſpondet hebræo. In alio autem, quemadmodum & in Compl.* τοῦ μὴ ἀντικαθίστασθαι, *quod vulgata*, ut nec unus quidem reſiduus ſit de ſtirpe ejus. (g) Det nobis ſeptem viros.] δότω, *nec multo aliter codex Theodoreti unus*, δοθήτω ἡμῖν ἑπτὰ ἄνδρας. *Alii*, δότε ἡμῖν, date nobis. *Codex alius, & Complut.* καὶ δοθήτωσαν ἡμῖν ἑπτὰ ἄνδρες, & dentur nobis ſeptem viri. *Interpres tamen Theodoreti non habet illud*, &, *quemadmodum neque vulgata.* (h) Soli exponamus.] ἐξηλιάσωμεν. *In codice Theodoreti uno, & in Complutenſi eſt*, καὶ ἐξιλασόμεθα ἐν αὐτοῖς, & propitiabimur in eis. *Sed in alio, & ad marginem primi eſt, ut in noſtra. De hac re notabitur paulo poſt.* (i) Gabaon.] *Apud Theodoretum, & in Complut. eſt*, ἐν τῷ βουνῷ, in colle. *Atque addit Theodoretus*, Metropolis Gabaonitarum vocabatur Gabaon: ſed hoc nomen tranſlatum in Græcam linguam, nominatur βουνός. *Alibi idem notatum eſt de* Gabaa (*quomodo quidem habet hic vulg. ex hebræo*) *quæ erat ſedes propria Saul.* (k) Electos Domini.] *Theodoretus*, ἐκλεκτοὺς τῷ κυρίῳ, electos domino. *Compl.* ἐκλεκτοῦ τῷ κυρίῳ, *& vulg.* electi Domino. (l) Et inter.] *Illud*, &, *abeſt a Compl. & ab hebræo.* (m) Soli expoſuerunt.] ἐξηλίασαν. *Rurſus hoc loco Compl.* ἐξιλέωσαν, propitiationem fecerunt. *Sed ſcholion Diodori inſertum codici uni Theodoreti, ſic habet*; Illud autem, ἐξηλίασαν αὐτοὺς οἱ γαβαωνῖται ἐναντίον κυρίου ἐν τῷ ὄρει, perinde eſt, ac ſi diceretur, occiſos non ſepelierunt, ſed reliquerunt Soli expoſitos. *Theodoretus eandem dictionem habet, putatque idem ſignificare ac verbum ab Aquila poſitum*, ἀνέπηξαν ſuffixerunt. (n) Defixit ſibi ad petram.] ἔπηξεν. *Alii*, καὶ ἔστρωσεν (*aut* διέστρωσεν) αὐτὸν ἑαυτῇ ἐπὶ τὴν πέτραν, & ſubſtravit illum ſibi ſupra petram, *quomodo fere vulgata.* (o) Et reſoluti ſunt: & cepit eos Dan filius Joa ex pronepotibus gigantum.] *Hæc abſunt a Complut. & ab aliis quibuſdam. Referuntur autem in eodem Diodori ſcholio cum hac explanatione.* Omnino hoc ſibi vult, eos, qui Soli erant expoſiti, ſublatos eſſe a gigante, cum jam ſub radio ſolari reſoluti ac dilapſi eſſent. (p) E platea Bæthſan, quia ſtatuerant.] *Compl.* ἀπὸ τοῦ τείχους βαιθσὰν, κρεμασάντων αὐτοὺς ἐκεῖ τῶν ἀλλοφύλων, de muro Bæthſan, cum ſuſpendiſſent eos ibi alienigenæ. *Vulgata*, de platea Bæthſan, in qua ſuſpenderant. (q) In latere, in ſepulchro] *Sic etiam vulgata. Complut.* ἐν τῇ πλευρᾷ τοῦ τάφου, in latere ſepulchri. (r) Ivit.] *In aliis, & apud Theodor. q* 45. ἐξελύθη, dilapſus eſt, defecit: *quod reſpondet vulgatæ.* (ſ) Jeſbi.] *Complutenſis addit*, ἀπὸ νὼβ *&* vulg. de Naba. (t) Rhaphe.] *Vulgata*, Arapha: *& multi putant idem valere*, ac gigantis. *Complut.* τῶν γιγάντων, *eodemque modo videtur habuiſſe Theodoretus & hic, & paulo inferius: admonetque gigantes ſolitos olim appellari, qui maxima haberent corpora.* (u) Clava.] κορύνην, *& fortaſſe ſignificat enſem novum, ut habet vulgata. Compl. autem*, παραζώνην, baltheo. (x) Ipſum Seph.] *Vulgata ex hebræo* Saph, de ſtirpe Arapha. *Alii autem, & Complutenſis* τοὺς ἐπισυνηγμένους τῶν ἀπὸ γόνων τῶν γιγάντων, collectos de ſtirpe gigantum. (y) Fuit.] *Alii addunt*, ἔτι, adhuc. (z) Filius Ariorgim.] *Videtur iſta dictio coagmentata ex duabus hebraicis*, Jahare Oregim. *Et alii qui vertunt*, filius Johare, texentium, *& ſic Complut.* υἱὸς ἰαρὲ τῶν ὑφαινόντων, *Vulgata autem*, filius Saltus, polymitarius: *in qua etiam pro*, Eleanan, *eſt illius interpretatio*, Adeodatus. (aa) Madon.] *Eſt vox hebræa, quæ ſignificat* menſuræ, *& ſubintelligendum*, magnæ. *Quare vulgata*, excelſus. *Alii & Complut. tanquam de patria*, ἐκ μαδὼν, de Madon. (bb) Ipſi Rhapha domus.] *Abſunt a Complut. ab aliis quibuſdam ſolum abeſt illud*, domus. *Videri poſſunt alia interpretatio ejus quod præceſſit*, pronepotes Gigantum. *Nam vulgata habet tantum*, Hi quatuor nati ſunt de Arapha in Geth.

CAP. XXII.

(a) Canticum.] *Abeſt a multis, ſicut etiam a vulgata: & videri poteſt appoſitum, tanquam rubrica quædam.* (b) Dolores mortis circundederunt me: prævenerunt me aſperitates mortis.] *Complut.* σχοινία ᾅδου ἐκύκλωσάν με, καὶ προέφθασάν με πέδαι θανάτου: *quod vulgata*, funes inferni circundederunt me: prævenerunt me laquei mortis. *Ac multæ hujuſmodi varietates ſunt in hoc cantico, quod inquit Theodoretus idem eſſe cum pſal.* 17. *mutatis tantum quibuſdam verbis. Quare nonnulla ad eum locum notanda reſervabuntur.* (c) Et quaſſata ſunt.] *Abeſt a Complut. ſed non a vulgata, neque ab hebræo.* (d) De inimicis meis fortitudinis.] *Id eſt* fortibus: *eſt enim hebraiſmus. Complut. autem* ἐξ ἰσχύος ἐχθρῶν μου, ex fortitudine inimicorum meorum. (e) Dies tribulationis meæ.] *Alij*, ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου, *aut*, ἀπωλείας μου, in die afflictionis meæ, (*quod habet vulgata*) *aut*, perditionis meæ. (f) Bene ſenſit in me.] *Sic ſolet dicere S. Aug. quod græce eſt*, εὐδόκησεν ἐν ἐμοί, Complacuit in me: *& optime reſpondet hebræo. Complut.* ὅτι ἠθέλησέ με, quoniam voluit me. (g) Impie egi a Deo meo.] *Sic etiam vulgata. & ſic in pſal.* 17. *& optime reſpondet hebræo. Complut. autem*, ἠνόμησα ἐνώπιον τοῦ θεοῦ μου, inique egi coram Deo meo. (h) Non diſceſſi ab eis] *Eadem conſtructio eſt in hebræo: & hoc eodem prorſus modo habet Chaldæus. Alii autem*, οὐκ ἀπέστησαν ἀπ᾽ ἐμοῦ, non diſceſſerunt a me, *& ſic pſal.* 17. *Compl. autem*, καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ οὐκ ἀποστήσεται ἀπ᾽ ἐμοῦ, & præcepta ejus non diſcedent a me. (i) Perfecto perfectus eris.] *Complut.* μετὰ ἀθῴου ἀθῷος ἔσῃ, cum innocente innocens eris, *ut pſal.* 17. (k) Inopem.] τὸν πτωχὸν. *Et pſal.* 17. ταπεινὸν, humilem, afflictum. *Complut.* τὸν πρᾶον, manſuetum: *quod in pſal. illo notabitur eſſe Symm.* (l) Et oculos ſuper excelſos, humiliabis] *Ita ad verbum hebræus, niſi quod habet* oculos tuos. *Eſt autem ſupplendum*, & ponens oculos tuos ſuper excelſos, humiliabis eos: *quod in vulgata dicitur*, oculiſque tuis excelſos humiliabis. *Alii*, καὶ ὀφθαλμοὺς ὑπερηφάνων (*Complut.* ὑψηλῶν) ταπεινώσεις, & oculos ſuperborum (*Complut.* excelſorum) humiliabis. (m) Lucerna mea] *Sic hebræus, & vulgata. Aliis* φωτιεῖς λύχνον μου, illuminabis lucernam meam, *ut pſal.* 17. (n) Fortis.] ὁ ἰσχυρός. *Complut.* ὁ θεός, *& vulgata*, Deus, *pſal.* 17. ὁ θεός μου, Deus meus. *Notavit autem S. Hieronim. ut alibi dictum eſt, dictionem hebraicam, quæ hic ponitur a lxx. ſolere verti*, θεὸς, *ab Aquila*, ἰσχυρός. (o) Potens.] *Abeſt ab aliis, & a vulgata.* (p) Quis fortis.] *Alii*, ὅτι τίς ἰσχυρὸς, quoniam quis fortis. *Complut.* διότι τίς θεὸς, quoniam quis Deus, *ut etiam pſal.* 17. *de qua varietate paulo ante dictum eſt: atque eadem poteſt notari in eo quod ſequitur*, fortis confortans me virtute. (q) Excuſſit.] ἐξετίναξεν. *Videtur dictum pro* mundavit, *aut excutiendo* complanavit, *ut habet vulgata, aut*, ſolvit, *ut alii vertunt ex hebræo. In aliis codicibus, & pſal.* 17. *eſt*. ἔθετο, poſuit. (r) Placabilitas.] *Hoc viſum eſt hoc loco ſignificare* ὑπακοή σου, *quaſi facilitas ad exaudiendum, manſuetudo, ut vertunt ex hebræo: licet in codicibus vulgatæ ſit varietas: nam alii habent*, manſuetudo tua, *alii*, mea. (ſ) In altitudinem in greſſibus meis.] *Alii*, πλατυνεῖς τὰ διαβήματά μου, dilatabis greſſus meos, *ut vulgata. Complut.* καὶ ἐπλάτυνας, & dilataſti, *& pſal.* 17. *Sed ſine, &c.* (t) Crura mea.] *Longe propius ab hebræum, quam quod in Compl.* καὶ οὐκ ἠσθένησα ἐν τοῖς τρίβοις μου, & non defeci in viis meis: *Item in iis quæ ſequuntur. Tantummodo illud*, morti tradidiſti, *magis reſponderet hebræo, ſi pro*, ἐθανάτωσας, *eſſet*, ἐθανάτωσα. morti tradidi. *Attamen etiam pſal.* 17 *eſt*, ἐξωλόθρευσας exterminaſti. (u) Pugna.] μάχης. *Alii partim*, μαχαίρας, gladio, *partim*, ἐξ ἀντιλογιῶν λαοῦ μου, a contradictionibus populi mei, *ut vulgata* (*itemque pſal.* 17. *niſi quod ibi non eſt*, mei) *partim*, ἐξ ἀντιλογίας ex contradictione. *Theodoretus vero*, ἐξείλω με ἐκ λαοῦ, ἔθου εἰς φῶς ἐθνῶν, eripuiſti me a populo, poſuiſti me in lucem gentium. (x) Non novit.] *Codex etiam Theodoreti unus habet*, οὐκ ἔγνω. *Sed alii codices ejuſdem, & Complutenſ.* οὐκ ἔγνων, non novi: *atque ita pſal.* 17. (y) Viro iniquitatum.] *Apte ad hebræum, & vulgatæ*, viro iniquo. *Complutenſ.* ἐξ ἀνδρῶν ἀσεβῶν, *a viris impiis.*

CAP. XXIII.

(a) Quem ſuſcitavit.] *Plurimæ & inſignes varietates in hoc capite. Quare operæ precium fuerit adire, & conferre codices. Quædam tamen a nobis notabuntur. Theodoretus hunc locum ſic refert*, πιστὸς δαυὶδ ὁ υἱὸς ἰεσσαὶ πιστὸς ἀνὴρ, ὃν ἀνέστησεν ὁ θεὸς χριστὸν, ὁ θεὸς ἰακὼβ, καὶ ὡραῖος ὁ ψαλμὸς ἰσραὴλ. πνεῦμα κυρίου ἐλάλησεν ἐν ἐμοὶ, καὶ λόγος αὐτοῦ ἐπὶ γλώσσης μου, εἶπεν ὁ θεὸς ἰακὼβ ἐν ἐμοὶ λαλῆσαι, Fidelis David filius Jeſſæ, fidelis vir, quem ſuſcitavit Deus chriſtum, Deus Jacob: & pulcher pſalmus Iſrael. Spiritus Domini locutus in me, & verbum ejus ſuper linguam meam. Dixit Deus Jacob in me loqui. *Et hoc* εἶπεν, *interpretatur*, εὐδόκησε, bene ſenſit, complacuit Deo Jacob. (b) Cuſtos ex Iſrael parabolam. Dixi in homine: Quomodo tenebitis timorem Chriſti?] *Complut.* πλάσσης ἰσραὴλ, ἄρχων ἐν ἀνθρώποις δίκαιος, ἀρχὸς φόβῳ θεοῦ, formator Iſrael, princeps in hominibus juſtus, dominator timore Dei: *quæ ſatis reſpondent vulgatæ.* (c) Non Dominus tranſiit.] *Alii*, οὐκ ἐσκότασεν, non obtenebravit. *Alii*. οὐ σκοτάσει, *aut*, καὶ οὐ σκοτάσει, & non obtenebrabit, *ut Complut. In qua deinde ſequitur, quaſi ab alio initio*, ἀπὸ φέγγους καὶ ἐξ ὑετοῦ ὡς βοτάνη ἐκ γῆς, a ſplendore, & ex pluvia, tanquam herba ex terra. (d) Voluntas.] *In aliis & in Complut. additur*, ἐν κυρίῳ, in Domino, *ſed non hebræo, aut vulgata.* (e) Et vir non laborabit.] *Complut.* καὶ ἀνὴρ ὃς κοπιάσει ἐν αὐτοῖς, πλήρης σιδήρου, καὶ ξύλων δόρατος, καὶ ἐν πυρὶ καύσει καυθήσονται εἰς αἰσχύνην αὐτῶν. Et vir, qui laboravit in eis, plenus ferro, & lignis lanceæ, & in igni combuſtione comburentur ad confuſionem ſuam: *Iſtud quidem*, εἰς αἰσχύνην, *eſt etiam in aliis.* (f) Jeboſthe Chananæus princeps tertii eſt.] *Complut.* ἰεσβαὰβ υἱὸς θεκεμανὶ, πρῶτος τῶν τριῶν ἐστὶ, Jeſbaab filius Thecemani, princips trium hic. *Et nomina quidem iſta propius accedunt ad hebræa, quibus putant ſignificari*, ſedens in cathedra ſapientiſſimus princeps inter tres: *ut vulgata: ita ut nomen proprium, quod ſubjicitur his attributis, ſit quod ſequitur.* Adinon Aſonæus. *Sed & horum loco in vulgata eſt*, quaſi tenerrimus ligni vermiculus: *& ipſius Jeſbaan fit mentic.* 1. *Paral. xi. Legendi ſunt explanatores.* (g) Filius Dadi.] *Abeſt ab aliquo libro & videri poteſt ex alia interpretatione. Nam* Dodo *valet*, patrui ejus. *Nonnulli tamen putant iſtud eſſe nomen proprium, & ſic habent*, Eleazar filius Dodo filii Achochi. (h) Aſcendit.] *Complutenſis* ἀνέβησαν ἄνδρες aſcenderunt viri: *quod reſpondet vulgatæ. Alii*, ἀνεβόησεν ἀνὴρ, exclamavit vir. (i) Sedit.] *In aliis* ἐπέστρεψεν, reverſus eſt, *ut vulgata.* (k) In Theria.] εἰς θηρία, *quaſi* ad beſtias, *Complutenſ.* ἐπὶ σιαγόνα, ad maxillam, *nimirum ad locum, quem ita nominatum eſſe ex facto Sampſonis narrat liber Judicum. Dictionem hebræam vulgata interpretatur, ſtationem, alii villam, alii, certum locum.* (l) Triginta.] *Alii addunt*, ἄρχοντες, principes, *aut*, ἀρχόντων, principibus: *quod reſpondet vulgatæ.* (m) Caſon.] *Abeſt a Complut. Sed eſt veſtigium dictionis hebraicæ, quæ ſignificat meſſem. Quare vulgata*, tempore meſſis. (n) Ordo alienigenarum, & caſtrametati ſunt.] *Abeſt ab aliis illud, & atque etiam ab hebræo.* (o) Rhaphaim.] *Compl.* τιτάνων, Titanum: *& ſic videtur habuiſſe S. Ambroſ. in Apolog. David, cap.* 7. *ubi etiam ita refert verba David cum noluit bibere.* Non contingat mihi hoc facere, ne ſanguinem virorum qui abjerunt, ex animis illorum bibam. (p) Statio autem alienigenarum tunc in Bethleem.] *Abſunt a Compl. & vulgata: ac videri poſſunt ex loco paulo ſuperiore huc irrepſiſſe, & fortaſſe ex alia interpretatione: nam ibi eſt*, ὑπόστημα, *hic*, σύστημα (q) Vir ipſe multus operibus.] *Compl.* υἱοῦ ἀνδρὸς δυνατοῦ. πολλὰ ἔργα τὰ αὐτοῦ. Filii viri potentis: multa opera fuerunt ei.] *Locus anceps. Illud quidem*, multus operibus, *optime reſpondet hebræo.* (r) Tanquam lignum ſcalæ nauticæ.] *Abſunt a Compl. & a vulgata.* (ſ) Ex tribus.] *Ita etiam Theodoretus q.*46. *idque explicat. Compl.* ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα, ſuper triginta. *Vulgata*, inter triginta (t) Ad auditiones ſuas.] *Videtur idem valere, quod* a ſecretis: *vulgata*, auricularium a ſecreto. *Theodoretus videtur habuiſſe*, ἐπὶ τὴν φυλακὴν αὐτοῦ, ſuper cuſtodiam ſuam. (u) Polydynameus.] πολυδυνάμεως. *Poteſt ſignificare*, multæ virtutis, *ſed abeſt ab aliis, & in his nominibus propriis multæ ſemper varietates, & errata, ut alibi admonuimus.*

CAP. XXIV.

(a) Et addit iram.] *Theodoret. nec multo aliter Complutenſ.* καὶ προσέθετο ὀργὴ θεοῦ τοῦ θυμωθῆναι ἐν ἰσραήλ. Et adjecit ira Dei indignari in Iſrael: *quod reſpondet vulgatæ.* (b) In eis.] *Sic etiam vulgata. Valet tamen idem atque illud quod eſt apud Theodoretum, & in Complutenſi*, εἰς αὐτοὺς, in eos. (c) Sicut eos, & ſicut eos.] *Ad verbum ex hebræo. Alii ſemel tantum habent.* (d) In conſpectu regis.] *Reſpondet hebræo. Significat tamen*, ἐκ προσώπου τοῦ βασιλέως, a facie regis; *quod habet Complutenſis, & vulgata* (e) Et in terram Thabaſom, quæ eſt Adaſæ: & advenerunt in Dani Dan, & Udan.] *Valde variant hoc loco exemplaria. Complutenſ.* καὶ εἰς γῆν χεττιεὶμ κάδης, καὶ παρεγένοντο ἕως δάν. Et in terram Chettim, Chades, & advenerunt uſque Dan. *Verum neque ipſa reſpondet prorſus hebræo, & aliqua omittit, quorum veſtigia ſunt in noſtra, & in aliis.* (f) Eum poſtquam numeraverat.] *Theodoretus, nec multo aliter Complutenſ.* αὐτὸν μετὰ ταῦτα, ὅτι ἠρίθμησε τὸν λαόν. καὶ εἶπε δαυίδ. ἡμάρτηκα τῷ κυρίῳ τοῦ ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο. καὶ νῦν κύριε περίελε τὴν ἀδικίαν τοῦ δούλου σου, ὅτι ἐματαιώθην σφόδρα. Eum poſt hæc, quoniam numeraverat populum, Et dixit David: Peccavi Domino, faciendo verbum hoc. Et nunc Domine circumaufer injuſtitiam ſervi tui; quoniam ſtulte egi valde. *Sed noſtra propius quodammodo ad phraſim hebræam. S. Ambroſ. hæc refert*, Peccavi Domino, quod fecerim verbum hoc. *Et in quibuſdam exemplaribus eſt*, ἥμαρτον σφόδρα ποιήσας τὸ ῥῆμα τοῦτο. (g) Videntem.] *Complutenſ. addit*, David. *ut vulgata.* (h) Elige tibi fieri, ſi veniat.] *Sic demantur illa*, elige tibi fieri; *quæ abſunt ab hebræo, reliqua conſtructio optime reſpondet hebræo. Complut.* ἔκλεξαι σεαυτῷ γενέσθαι ἢ τρία ἔτη λιμοῦ ἐπὶ τὴν γῆν, elige tibi fieri vel tres annos famis ſuper terram, *&c.* (i) Mortem.] *Interpretatur*, peſtilentiam. (k) Verbum.] *Abeſt a Compl. ſed non ab hebræo, neq; a Theodor.* (l) Et erant dies meſſis frumentorum.] *Abſunt a Compl. & vulg.* (m) Et cepit quaſſatio in populo.] *Etiam iſta.* (n) Revocavit ſe.] παρεκλήθη. *Theodor.*

videtur habuiſſe, μετεμελήθη, pænituit. (o) Injuſte egi.] *In aliis ſequitur,* καί γε ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ἐκακοποίησα, & ego ipſe paſtor male feci. *Theodoretus vero ſic refert hunc locum,* ἰδοὺ ἐγὼ ἥμαρτον, καὶ ἐγὼ ὁ ποιμὴν ἐκακοποίησα, καὶ οὗτοι τὸ ποίμνιον τί ἐποίησαν; *Et S. Ambroſ. in Apol. David. cap. 7. & 2. Off. c. 2.* Ecce ſum ego, qui peccavi, & ego paſtor malum feci: & ipſe grex quid fecit? *Dictio* paſtor, *abeſt ab hebræo: quam tamen agnoſcunt etiam Cyrillus in collect. & S. Chryſoſt. in pſal. 140. & hom. 20. ad Rom. qui etiam utroque loco habet,* τὸ ποίμνιον, *non* τὰ πρόβατα. (p) Et addidit Salomon ad altare in noviſſimo, quoniam parvum erat in primis.] *Hæc abſunt a Complut. & a vulgata. Referuntur tamen a Theodoreto, qui hinc colligit, ibi fuiſſe templum a Salomone ædificatum. Libet adſcribere Scholium inſertum uni codici Theodoreti manuſcripto pertinens ad librorum diſtinctionem.* Poſt hæc hiſtoriographus ea quæ ad Orniam, vel etiam Adoniam (duo enim habuit nomina) pertinent, conſcripſit: quomodo quidem meditatus ſit tyrannidem: quomodo autem ſplendidum convivium fecerit, primos convivas habens Joab ducem exercitus, & Abiathar ſacerdotem. Fecit autem convivium apud quendam fontem, qui ſcaturiebat ante civitatem, apud quem hortus regius efflorebat. Ita enim & Joſephus dixit. Et Symm. vero ipſum Ain interpretatus eſt, πηγὴν, fontem: atque etiam Syrus ipſam vocat, ἀϊνὰ, Aina. In Hexaplo, & accuratoribus exemplaribus ſecundus quidem liber Regnorum abſolvitur in narratione plagæ populi, & in emptione areæ Orna. Tertius autem Regnorum incipit ab hiſtoria Abiſag Sunamitidis, & ab iis, quæ ad Adoniam, ejuſque tyrannidem ſpectant. Diodorus autem ſecundo Regnorum conjungit & hæc uſque ad mortem David.

REGNORUM. LIB. III.

CAP. I.

(a) FOvens regem.] *In commentariis Græcis legitur,* καὶ ἦν τῷ βασιλεῖ σύγκοιτος, & erat cubans ſimul cum rege. (b) Prohibuit.] ἀπεκώλυσεν. *Complutenſ.* ἐπετίμησεν, corripuit, *ut vulgata.* (c) Pepererat.] *Complut.* ἐγέννησε, genuit: *Sed illud reſpondet hebræo: ac ſubintelligendum eſt,* Aggith. *Multæ aliæ ſunt varietates hujuſmodi, quas per ſe prudens lector expendet.* (d) Rheſi, & filij potentes.] *Vulgata.* Rei, & omne robur exercitus: *ac videtur dictum,* filij potentes, *quemadmodum dicitur,* filij virtutis. *Compl. autem longius ab hebræo,* καὶ οἱ ἑταῖροι αὐτοῦ, οἱ ὄντες δυνατοί, & amici ejus, ij qui erant potentes. (e) Cum Æthe.] μετὰ αἰθὴ τῆς ζωελεθί. *Sic etiam habet alius liber. Hebræus,* cum lapide Zoeleth, *licet valeat,* juxta lapidem, *ut vulgata, & ſic alij græci,* παρὰ τὸν λίθον τῆς ζωελεθί. (f) Qui erat juxta Rhogel.] *Alij,* ὃς ἦν ἐχόμενος, (*aut,* τὸ ἐχόμενον, *ut Compl.*) τῆς πηγῆς ῥωγὴλ, qui erat vicinus fonti Rhogel, *ut vulgata. In comment. Græcis legitur,* ἐχόμενα ναὶν ῥωγὴλ, *& ad hunc locum apponuntur ea quæ attulimus ad finem præcedentis libri. In quibus cum ita dicatur, quod erat,* τὴν αἰν, *Symmachum interpretatum eſſe,* πηγὴν, fontem, *& Syrum,* ἀϊνὰ, *ſatis apparet pro* ναὶν, *legendum* αἰν, *& hanc eſſe lectionem lxx.* (g) Et omnes robuſtos.] *Sic vulgata quod græce eſt,* ἁδρὸς, *Complut.* τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως καὶ πάντας τοὺς ἄνδρας filios regis, & omnes viros. (h) Super.] *Non eſt inuſitatum hac notione ſumi,* κατὰ, *pro quo Compl.* ἐπί. (i) Principes virtutis.] *Id eſt exercitus, & ſic hebræus. Compl. autem,* τὸν ἀρχιστράτηγον, principem militiæ. (k) Gion.] *Theodoretus. q. 2. inquit, hunc proprie eſſe Nilum: ſed Siloem quoque ſic ſolitum appellari, aut ironice, quod valde parvus eſſet, aut, quod ipſe etiam ex occultis fontibus, ut Nilus, ſcaturiret.* (l) Salomon: & ſedebit.] *Sic plerique vetuſti. In quibuſdam tamen eſt,* καὶ ἀναβήσεσθε ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ εἰσελεύσεται, καὶ καθήσεται, *quod vulgata,* Et aſcendetis poſt eum: & veniet, & ſedebit. (m) Fiat. Sic] *Aptiſſime ad hebræum, & vulgatam. Complut. autem jungens, ut videtur duas interpretationes,* γένοιτο οὕτως. πιστώσαι ὁ θεὸς τοὺς λόγους τοῦ κυρίου μου τοῦ βασιλέως. οὕτως εἶπε κύριος ὁ θεός σου κύριέ μου βασιλεῦ. καὶ καθὼς ἦν. Fiat ſic. Confirmet Deus verba domini mei regis. Sic dicit Dominus Deus tuus domine mi rex. Et ſicut fuit, *&c.* (n) Si non interficiet.] εἰ οὐ θανατώσει. *Complut.* τοῦ μὴ θανατῶσαι, *& vulgata,* quod non interficiat, *hebræus,* ſi interficiet. *Nam ſæpe in illa particula,* ſi, *incluſa eſt vis negandi. Quare paulo poſt in noſtra, & in pleriſque codicibus græcis,* εἰ πεσεῖται, ſi cadet. *Quod in Complut. eſt,* οὐ μὴ πέσῃ, non cadet.

CAP. II.

(a) REſpondit.] *Alii,* ἐνετείλατο, præcepit, *ut vulgata.* (b) Juſtificationes] δικαιώματα, *videtur eſſe illud, quod in vulgata dicitur,* ceremonias. *Nam & alibi notatum eſt, vocabulo iſto ritus & ceremonias ſignificari. Pro iſto nunc Theodoretus, q. 3. habet,* ἀκριβάσματα, *apud quem totus hic locus ſic habet.* καὶ φυλάξεις τὴν φυλακὴν τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ, τοῦ πορεύεσθαι ἐνώπιον αὐτοῦ, φυλάσσειν τὴν ὁδὸν αὐτοῦ καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ, ἀκριβάσματα αὐτοῦ, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ, ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, καθὼς γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ μωυσῆ, ὅπως εὐοδωθῇ πάντα ἃ ποιήσεις, καὶ πανταχῆ οὗ ἐὰν ἐπιβλέψῃς ἐκεῖ. Et cuſtodies cuſtodiam Dei Iſrael, ambulando coram eo, cuſtodiendo viam ejus, & conſtitutiones ejus, exquiſita præcepta ejus, & judicia ejus, mandata ejus, & teſtimonia ejus ſicuti ſcriptum eſt in lege Moyſi, ut bene procedant omnia, quæ facies, & quocunque inſpexeris. (c) Locutus eſt] *In aliis additur,* περὶ ἐμοῦ, de me, *ut vulgata.* (d) Suo dicens] *Alii* αὐτῶν, καὶ ἐν ὅλῃ ψυχῇ αὐτῶν, λέγων, ſuo, & in tota anima ſua dicens. *Iſtud autem,* dicens, *eſt etiam in hebræo, & chaldæo: & nihil facit ad ſententiam, ſed addit tantum aſſeverationem quandam: quare in vulgata omittitur.* (e) Et poſuit ſanguines] *Ad verbum ex hebræo, & valet perinde ſe geſſit in pace, atque ita ſanguinem effudit, acſi eſſet bellum. Compl. autem* ἐξεδίκησεν αἷμα, & ultus eſt ſanguinem, *quod referri poſſet ad vindictam ſumptam, dum erat pax, de Aſael, qui occiſus fuerat in bello.* (f) Salomon.] *In hebræo, & chaldæo eſt* Abſalom, *ſed in vulgata,* Salomonem. (g) Banæu.] τοῦ βαναίου, *ita etiam extremo fere capite & in ſequenti,* ἀζαρίου, & ὀρνίου, *ſervata nimirum terminatione hebræa quæ in omnibus caſibus eadem eſt. In aliis libris, & ſæpe etiam in ipſo Vaticano, legitur inflexum ad normam linguæ græcæ,* τοῦ βαναίαυ. (h) Sanguinem eorum.] *Abſunt a Compl. & a vulgata.* (i) In deſerto.] *Abeſt a Compl. ſed non a vulgata, & hebræo.* (k) Et regnum dirigebatur in Hieruſalem.] *Item iſta a Complutenſi & vulgata, & videri poſſunt reſpondere iis quæ initio capitis. 3. in vulgata,* confirmatum eſt igitur regnum in manu Salomonis. (l) Et Salomon.] *Pro his uſque in finem in Compl. ut in vulgata, ſequitur narratio de cæde Semei, quæ in cæteris græcis codicibus habetur cap. ſequenti. Theodoretus autem quo loco habuerit, dubium eſſe poteſt. Et in his, quæ ſequuntur, multis modis ordo diſcrepat.*

CAP. III.

(a) ET multiplicata eſt.] *Hæc agnoſcuntur hoc loco etiam a Theodoreto, quæſt. 10. In Complutenſi longe aliter habent. Itemque multa alia in his capitibus: atque ita, ut reſpondeant hebræo. in cæteris etiam libris neque eadem prorſus verba, neque idem ſemper ordo. Sed infinitum eſſet omnes varietates indicare. Lector ſuam diligentiam præſtet neceſſe eſt. Principium quidem capitis in Complutenſi & vulgata habetur in extremo quarto capite.* (b) Et fuerant Salomon.] *Hinc uſque ad illud,* verumtamen populus erant adolentes. *abſunt hoc loco, ut a vulgata, ita etiam a Complut. in qua etiam non eſt,* πλὴν ὁ λαὸς, *ſed,* καὶ ὁ λαὸς, & populus. *Cæterum multa ex his partim in præcedente cap. apud illas habentur, partim in ſequentibus.* (c) Arcem propugnaculum.] *In aliis* τὴν ἄκραν, καὶ τὰς ἐπάλξεις αὐτῆς, καὶ διέκοψε τὴν πόλιν δαυὶδ, arcem, & propugnacula ejus, & abſcidit civitatem David. (d) Morieris.] *In aliis adduntur hæc, quæ ſunt etiam in Complut. & vulgata. cap. ſecundo,* καὶ εἶπάς μοι, ἀγαθὸν τὸ ῥῆμα, ὃ ἤκουσα, & dixiſti mihi, bonum eſt verbum quod audivi. (e) Gaudentes.] χαίροντες. *Et ſic etiam Complut. cap. 4 ubi hæc habet una cum vulgata. Nonnulli libri,* ἑορτάζοντες, feſtivitatem celebrantes, *ut paulo poſt in hoc eodem cap.* (f) Regnis.] *Sic etiam alius liber. In aliis ſequitur,* ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γῆς φυλιστιαίων, καὶ ἕως ὁρίου αἰγύπτου, *& ſic Complut. cap. 4. quod in vulgata eſt,* a flumine terræ Philiſtiim uſque ad terminum Ægypti. *Similia habentur paulo poſt etiam in noſtra.* (g) Prandium.] *In aliis additur,* καὶ ταῦτα τὰ δέοντα τῷ σολομῶντι ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. Et hæc neceſſaria Salomoni in die una. *Iſtud quidem.* in die una, *eſt etiam in Complut. & vulgata cap. 4.* (h) Et hi erant principes.] *Hæc uſque ad illud.* Et erant Salomon quadraginta mille, *abſunt a nonnullis: neque mendis carent, & de hac re agitur cap. 4. Omnino multis modis conſtat aliqua eſſe admiſta ex aliis interpretationibus, & nonnunquam ex margine in textum irrepſiſſe, & alieno etiam loco eſſe collocata. Hanc tamen narrationem de præfectis Salomonis Theodoretus, quæſt. 11. videtur hoc loco habuiſſe: ſed hujus tantum partis mentionem facit.* ἀχιχὰμ υἱὸς θαρὰυ ἐπὶ τὰς ἄρσεις. Achicam filius Tharai ſuper onera: *ac docet fuiſſe præfectum eorum, qui lapides & ligna aſportabant: quos liber Paralipomenon vocavit,* νωτοφόρους, *homines autem ſui temporis vocarent,* ὠμοφόρους, *quaſi,* humero portantes. (i) Magnam Millenariam holocauſtoſim obtulit Salomon.] *Melius, quam quod apud Theodoretum, q. 12.* καὶ μεγάλην χιλίαν ὁλοκαύτωσιν δεχομένη, καὶ ἀνήνεγκε σολομῶν & magnum mille holocauſtorum capax. Et obtulit Salomon, &c. (k) Tibi.] *Nec plura refert Theodoretus. In Compl. additur* καὶ δώσω σοι, & dabo tibi. *Vulgata,* poſtula quod vis ut dem tibi. (l) Dediſti.] *Sic etiam Theodoretus. Compl. autem,* ἐβασίλευσας, *quod vulgata,* regnare feciſti. (m) Numerabitur.] *Apud Theodoretum, & in Complut. additur,* ἀπὸ τοῦ πλήθους, καὶ οὐ διηγηθήσεται, præ multitudine, & non ſupputabitur. (n) Multiplicabo.] *Idem,* μακρυνῶ, longos faciam, *ut vulgata.* (o) Magnum ſibi, &c.] *Abſunt a Complut, & hebræo. Vulgata tamen,* grande convivium. (p) Peperimus.] *Complut.* ἔτεκον, peperi. (q) Meis.] *In eadem additur,* καὶ ἡ δούλη σου ἐκοιμᾶτο, & ancilla tua dormiebat. (r) Mortuus.] *Item hæc,* καὶ αὕτη εἶπεν. οὐχί, ὁ υἱός σου ὁ τεθνηκὼς, καὶ ὁ υἱός μου ζῶν. Et illa dixit: nequaquam: filius tuus eſt, qui mortuus; & filius meus, qui vivit.

CAP. IV.

(a) SAdoc.] *Complut. & alii addunt,* ὁ ἱερεὺς, Sacerdos. *Sed melius vulgata.* Sacerdotis. (b) Filius Seba.] *In aliis* υἱοὶ σεισὰ, filii Siſa: *quod reſpondet vulgatæ.* (c) Ornia.] *Alii,* Azarias, *ut vulgata.* (d) Et Eliac œconomus.] *Abſunt iſta a multis: a Complutenſi autem etiam illa, quæ ſequuntur,* & Eliab filius Saph ſuper familiam, *quemadmodum & a vulgata.* (i) Been filius Or.] *Complutenſ. habet tantum,* Benor: *vulgata tantum* Benhur. *Nam* Ben, *&* filius, *idem videntur valere. Multa ſemper hujuſmodi in his propriis nominibus eveniunt.* (f) Unus.] εἷς. *In aliquibus,* ἴς.

A Complut. abeſt & hic, & in ſequentibus (quemadmodum etiam in vulgata) præterquam uno loco, qui indicabitur. (g) Galaad.] *In Complut. ſequitur,* τούτῳ ἦσαν πόλεις ἰαὶρ υἱοῦ μανασσῆ ἐν γαλαὰδ, τούτῳ σχοίνισμα ἀργὼβ, hujus erant civitates Jair filii Manaſſe, huic funiculus Argob, &c. *quod fere reſpondet vulgata.* (h) Unus.] *Hic in aliis collocatur Joſaphat ante Semei.* (i) Et Naſeph unus.] *Alii,* νασὴβ, *vel* νασὶβ, *& ſignificat præfectum: quare hic etiam in Complut. additur,* εἷς. *Eſt enim ſenſus:* & præfectus in terra Juda unus. (k) Et præbebant.] *Hic locus in Complut multis interjectis, quæ in noſtra habentur cap. præcedenti, ſic habet,* καὶ ἐχορήγουν οἱ καθεστάμενοι οὗτοι τῷ βασιλεῖ σολομῶντι κατὰ πάντα τὰ διηγγελμένα, & præbebant præfecti hi regi Salomoni juxta omnia quæ mandata erant. (l) Et hæc erant neceſſaria.] *uſque ad illud:* Et dedit Dominus, *quæ habita ſunt etiam capite ſuperiore, hoc loco abſunt ab aliis. Habentur tamen ſed cum aliqua varietate in Complut. ut in vulgata.* (m) Electas, ſaginata.] *Supra dictum eſt,* καὶ ὀρνίθων ἐκλεκτῶν νομάδων, & aves electas paſcuales. *Quomodo fere nunc Complut. Vulgata autem,* atque bubalorum, & avium altilium. (n) Antiquorum.] *Vulgata,* Orientalium. (o) Abundavit Salomon.] ἐπληθύνθη σαλωμὼν. *Alii addunt,* σοφία σαλωμὼν, multiplicata eſt ſapientia Salomon. (p) Gæthan.] *Theodoretus q. 16. mentionem facit,* ἐχὰμ, *&* αἰμὰν, *quæ nomina eodem modo habentur in Compl.* (q) Et ab omnibus regibus. *In aliis,* καὶ ἐλάμβανε δῶρα παρὰ πάντων (*abeſt,* πάντων *a compl.*) τῶν βασιλέων & accipiebat dona ab omnibus regibus. (r) Eas Pharao, meſſiones.] *Sic etiam Theodor. q. 18. Compl. cap. 9. habet,* αὐτὴν, eam. *Theodor. ita explicat,* ἃς εἷλε πόλεις, προῖκα αὐτῇ δέδωκε τῷ σαλωμὼν κατεγγυήσας, quas cepit urbes, dotem ei dedit, cum Salomoni eam deſpondiſſet. *Verum de toto hoc Pharaonis loco ſic ſcribitur in ſcholio.* τοῦτο ἐν τῷ ἑξαπλῷ μετὰ πᾶσαν τοῦ ναοῦ τὴν οἰκοδομὴν κεῖται, καὶ μετὰ τὴν προσευχὴν τοῦ σαλωμὼν, καὶ τὴν τοῦ θεοῦ πρὸς αὐτὸν ἐπιφάνειαν. Hoc in hexaplo ponitur poſt univerſam templi ædificationem, & poſt orationem Salomonis, & Dei ad ipſum apparitionem: quemadmodum & eo loco notatum invenies.

CAP. V.

(a) AD ungendum.] *Ita etiam Theodoretus 19. ubi hunc locum diligenter explicat. In ſcholio autem hæc notantur.* In quibuſdam exemplaribus habetur, καὶ ἀπέστειλε χειρὰμ βασιλεὺς τύρου τοὺς παῖδας αὐτοῦ πρὸς σαλωμὼν. (*al.* σολομῶντα) ἤκουσε γὰρ ὅτι αὐτὸν ἔχρισαν εἰς βασιλέα ἀντὶ δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. φίλος γὰρ ἦν χειρὰμ τῷ δαυὶδ πάσας τὰς ἡμέρας. ἀπέστειλεν οὖν σαλωμὼν πρὸς χειράμ. καὶ τὰ ἑξῆς. *Quæ in vulgata.* Miſit quoque Hiram rex Tyri ſervos ſuos ad Salomonem: audivit enim quod ipſum unxiſſent regem pro patre ejus: quia amicus fuerat Hiram David omni tempore. Miſit autem Salomon ad Hiram, &c. (b) Peccatum malum. *In aliis eſt,* ἀπάντημα πονηρὸν, *quod in vulgata,* occurſus malus. (c) Servitii tui.] *Complutenſis,* τῶν δούλων σου, ſervorum tuorum.. (d) Rates.] σχεδίας: *& ſubintelligitur, ut etiam in hebræo,* εἰς, in ratibus: *quod exprimit Complut. ſic Geneſ. 6.* nidos facies arcam, *pro,* in arca. (f) Et Machir.] *Etiam Theodoretus quæſt. 20. in codicibus collatis habet,* μαχεὶρ, *ſed ſine copula, &. ac putat ſignificare menſuram. Interpres habet* Maclet: *quod ſatis convenit cum dictione hebræa: quam tamen volunt ſignificare non menſuram, ſed cibum. In aliis autem codicibus eſt* μαχὶλ, *in Complut.* μαχάλ. (g) Bæth.] *Theodoretus.* Iſtud autem, βὲθ, alii interpretati ſunt βάτον (al. βάδον.) Batus autem menſura eſt Palæſtina continens ſeptuaginta ſextarios, & quatuor congios ſicut dixit Joſephus. (h) Præfecti, facientes opera.] ἐπιστάται οἱ ποιοῦντες τὰ ἔργα, *ut verbum,* ποιεῖν, *videatur dictum de iis qui opus faciendum curant. Complut.* ἐπιστάται τοῦ λαοῦ τῶν ποιούντων τὰ ἔργα, *quod vulgata,* præcipientium populo, & eis qui faciebant opus. *Atque ita etiam in noſtra cap. 3. ubi hoc idem repetitur. Quod vero ad numerum pertinet, etiam ibi eſt,* ter mille, & ſexcenti. *Sed in Complutenſi & vulgata hic,* ter mille, & trecenti. *In quibus etiam ſequuntur nonnulla, quæ in noſtra, & in aliis ponuntur non longe ab initio ſequentis capitis: ubi etiam videtur habuiſſe Theodoretus.* (i) Tribus annis.] τρία ἔτη. *Theodoretus quæſt. 21.* τρισὶν ἔτεσιν εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ οἴκου, tribus annis ad ædificationem domus. *Complutenſ. habet tantum,* τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον, ad ædificandam domum, *ut vulgata.*

CAP. VI.

(a) QUadrageſimo.] *Complutenſ.* ὀγδοηκοστῷ, octogeſimo, *ut vulgata.* (b) Non dolatos.] ἀπελεκήτοις. *ſic etiam Theodoretus quæſt. 22. ubi hunc locum tractat. In Complut. in extremo ſuperiore capite, ubi hæc habet, ſic legitur,* καὶ λίθους πελεκητοὺς, καὶ ἐπελέκησαν οἱ δοῦλοι σαλωμῶντος, καὶ οἱ δοῦλοι χειρὰμ, καὶ οἱ γίβλιοι, καὶ ἡτοίμασαν, & lapides dolatos: & dolaverunt ſervi Solomonis, & ſervi Chiram, & Giblii, &c. (c) In anno quarto.] *Hæc uſque ad illud,* & domus, *in Complut. leguntur in extremo hoc capite, ut in vulgata.* (d) Et ſecundo menſe.] *Ab aliquo libro abeſt illud* &, καὶ. *A Complut. autem totum iſtud, ut etiam a vulgata.* (e) In omni ratione ejus, & in omni conſtitutione ejus.] *Complut.* κατὰ πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ, καὶ κατὰ πάντα τὰ κρίματα αὐτοῦ, ſecundum omnia verba ejus (*id eſt, res ad illam pertinentes: eſt enim hebraiſmus*) & ſecundum omnia judicia ejus. (f) Quadraginta.] *Sic etiam Theodoretus, & de hac re accurate diſputat. Verum in Scholio hæc leguntur.* ἔν τισι μὲν τῶν ἀντιγράφων τεσσαράκοντα κεῖται. ἐν δὲ τῷ ἑξαπλῷ καὶ τοῖς ἀκριβεστέροις ἑξήκοντα. τὸ δὲ ὕψος ἔνια μὲν εἰκοσιπέντε πήχεις ἔχει· τὸ δὲ ἑξαπλοῦν τριάκοντα. In quibuſdam quidem exemplaribus poſitum eſt, τεσσαράκοντα, quadraginta: ſed in Hexaplo, et accuratioribus, ἑξήκοντα, ſexaginta. Altitudinis autem quædam quidem habent vigintiquinque cubitos, Hexaplum autem triginta. *Compl. convenit cum Hexaplo.* (g) Ælam.] *Theodoretus,* ἐλὰμ, *& inquit ſignificare,* προπύλαιον, veſtibulum. (h) Domus.] *In Complut. adduntur verba iſta, quæ ſunt in aliis etiam libris, & a Theodoreto agnoſcuntur, & reſpondent vulgatæ.* καὶ δέκα ἐν πήχει (*al.* πήχεις) τὸ πλάτος αὐτοῦ κατὰ πρόσωπον, et decem in cubito latitudo ejus ſecundum faciem, &c. (i) Oblique proſpicientes.] *Vulgata etiam,* obliquas. *Alii ex hebræo,* proſpectivas. *Theodoretus,* δικτυωτὰς. *Complut.* δεδικτυωμένας, reticulatas, cancellatas. *Interpretatur, Theodoretus, latas intrinſecus, extrinſecus anguſtas, perforatis lapidibus ornatas. Aliqui tamen ex hebræo vertunt, latas extrinſecus, intrinſecus anguſtas.* (k) Melathra.] *Theodoretus docet ſic eſſe appellatas domunculas ædificatas in circuitu templi. Alii interpretantur* trabes: *vulgata,* tabulata. *Omnino eſt communius quiddam ſignificans* appendicem: *quare in ſequenti capite ſignificat* epiſtylium. (l) Dabir.] *Theodoretus interpretatur Sancta Sanctorum. Alii* oraculum, *ut vulgata.* (m) Latus, quod ſubter.] *In aliis eſt,* καὶ ἐποίησε πλευρὰς κυκλόθεν (*aut,* κύκλῳ, *ut Complut.*) ἡ πλευρὰ ἡ ὑποκάτω, & fecit latera, ac tabulata in circuitu. Latus, quod ſubter, &c. *De quo loco diſputans Theodoretus hæc ſcribit, quæ viſum eſt apponere, quando interpres mutilato codice uſus eſt.* Admiretur autem nemo, ſi Epipeda quidem (*id eſt, domunculæ unicam contignationem habentes*) erant quinque cubitorum; quæ autem duas contignationes, ſex cubitorum; quæ autem tres, ſeptem cubitorum. Parietes enim inferne latiores erant, ut ferrent pondus ædificii. Dempta autem ſecundum partem parietibus latitudine, additus eſt iis quidem, quæ duas contignationes haberent, unus cubitus, iis autem, quæ tres, duo cubiti, (n) Domui in circuitu.] *Theodoretus,* τῷ τοίχῳ κυκλόθεν τοῦ οἴκου, parieti in circuitu domus. *Hic autem locus varie vertitur ex hebræo.* (o) Ex rupe excîſis, illaboratis.] ἀκροτόμοις, ἀργοῖς. *S. Hieronymus, in cap. 3. Amos,* ἀκρότομον, *interpretatur petram duriſſimam, quam nos latine dicere ſilicem poſſumus: & in Pſal. 113.* rupem in fontes, *ubi græce,* ἀκρότομον εἰς τὰς πηγάς. *Et hic etiam repetit Theodoretus templum fuiſſe conſtructum ex lapidibus ſponte natis: eos autem, qui ſecandi & dolandi erant ad appendices templi conſtruendos, in monte ipſo aptatos fuiſſe. Quare nonnulli dictiones hebræas interpretantur,* ex integris lapidibus, ut allati erant. *Complutenſ. habet,* λίθοις ὁλοκλήροις ἀκροτόμοις, *& interpretatur,* Lapidibus integris dolatis. (p) Sub humero] *Complutenſ.* ἐπὶ τὴν ὠμίαν, ad humerum. (q) Ligamenta.] ἐνδέσμοις. *Theodoretus interpretatur,* ἱμαντηρίας, contignationes, *Vulgata hoc loco,* tabulatum (r) Concluſit colligaturam.] συνέχε τὸν σύνδεσμον. *Complutenſ. retinet idem nomen quod ſupra,* τοὺς ἐνδέσμους, *ſed pro,* συνέχε, *habet,* συνέχεεν, confundebat: *quod non convenit.* (ſ) Et ædificavit.] *In ſcholio inſerto uni codici quæſtionum Theodoreti hæc leguntur:* Sciendum eſt ante hæc verba legi in Hexaplo & accuratis exemplaribus etiam hæc, καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς σαλωμὼν (*Complut.* σολομῶντα) λέγων. ὁ οἶκος οὗτος ὃν σὺ οἰκοδομεῖς, ἐὰν ὁδεύῃς τοῖς (*Complut.* ὁδεύσῃς ἐν τοῖς) προστάγμασί μου, καὶ τὰ κρίματά μου ποιῇς, καὶ φυλάσσῃς πάσας τὰς ἐντολάς μου, ἀναστρέφεσθαι ἐν αὐταῖς, στήσω τὸν λόγον μου σὺν σοὶ (*Complut.* μετὰ σοῦ. *ab aliis abeſt*) ὃν ἐλάλησα πρὸς δαυὶδ τὸν πατέρα σου, καὶ κατασκηνώσω ἐν μέσῳ υἱῶν ἰσραὴλ, καὶ οὐκ ἐγκαταλείψω (*Complut.* οὐ καταλείψω) τὸν λαόν μου ἰσραὴλ, Et factum eſt verbum Domini ad Salomon, dicens; Domus hæc, quam tu ædificas, ſi ambulaveris in decretis meis, & judicia mea feceris, & cuſtodieris omnia mandata mea, converſando in eis, firmabo verbum meum tecum, quod loquutus ſum ad David patrem tuum: & inhabitabo in medio filiorum Iſrael: & non derelinquam populum meum Iſrael.] ἐν τισι μέντοι τῶν ἀντιγράφων ταῦτα οὐ κεῖται. καὶ ἐγένετο λόγος. καὶ τὰ ἑξῆς. οἷς οἶμαι καὶ Θεοδώρητον ἀκολουθοῦντα, ταῦτα μὴ τεθεικέναι. In quibuſdam vero exemplaribus hæc non habentur: quæ quidem exemplaria ſecutum Theodoretum puto hæc non poſuiſſe. *Habentur tamen in pleriſque libris, & reſpondent vulgatæ.* (t) A ſummo muri latus unum.] *Ita etiam Theodoretus. Complut.* ἀπ' ἄκρου τοῦ οἴκου τῶν πλευρῶν τῶν κεδρίνων, ab extremo domus laterum cedrinorum. *Vulgata,* tabulata cedrina. (u) Et fecit e Dabir in Sanctum Sanctorum.] *Hoc videtur ſignificare, fecit, ut locus ille, conſtans viginti cubitis, qui vocatur Dabir, eſſet Sanctum Sanctorum. Complut.* καὶ ἐποίησεν αὐτὸν ἔσωθεν ἐκ τοῦ δαβὶρ εἰς τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων, & fecit eum intrinſecus e Dabir in Sanctum Sanctorum. *Alii,* καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ἔσωθεν, Et fecit ſibi intus: *quod valde reſpondet hebræo. Theodoretus,* καὶ ἐποίησεν ἕως τοῦ δαβεὶρ τὸν τοῖχον, εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, & fecit uſque ad Dabir parietem, ad Sancta Sanctorum. (x) Et quadraginta cubitorum. *Eodem fere modo habet hic locus apud Theodoretum. Sed in ſcholio inſerto hæc adnotantur. LXX.* καὶ τεσσαράκοντα πηχῶν ἦν ὁ οἶκος, αὐτὸς ὁ ναὸς ὁ ἐσώτατος, καὶ διὰ κέδρου πρὸς τὸν οἶκον ἔσω πλοκῆς ἐπαναστάσεις καὶ πέταλα, καὶ ἀνάγλυφα πάντα κέδρινα, οὐκ ἐφαίνετο λίθος κατὰ πρόσωπον τοῦ δαβὶρ, ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου ἔσωθεν ἡτοίμασε δοῦναι ἐκεῖ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, καὶ εἰς πρόσωπον τοῦ δαβὶρ εἴκοσι πήχεις μῆκος. καὶ τὰ ἑξῆς. Et quadraginta cubitorum erat domus (ipſa eſt templum intimum) & per cedrum ad domum intrinſecus textura inſurgente, & laminæ, & cælaturæ prominentes, omnia cedrina, non apparebat lapis: ad faciem ipſius Dabir in medio domus intrinſecus paravit ad dandum ibi arcam teſtamenti domini: & ad faciem Dabir viginti cubiti longitudo, &c. Aquila, & Theodotio, καὶ τεσσαράκοντα πηχῶν ἦν ὁ οἶκος, αὐτὸς ὁ ναὸς τῇ εὐσχολίᾳ, καὶ κέδρου πρὸς τὸν οἶκον ἔνδον διατετορευμένα ξυστρωτὰ, καὶ περίγλυφα ἐκπέταλα, τὰ πάντα κέδρου, οὐκ ἦν λίθος βλεπόμενος. καὶ χρηματιστήριον ἐν μέσῳ τοῦ οἴκου ἔνδοθεν ἡτοίμασε τοῦ δοθῆναι ἐκεῖ γλωσσόκομον συνθήκης κυρίου. καὶ εἰς πρόσωπον τοῦ χρηματιστηρίου εἴκοσι πηχῶν μῆκος, καὶ εἴκοσι πηχῶν πλάτος, καὶ εἴκοσι πηχῶν ἀνάστημα αὐτοῦ. καὶ περιέπλασεν αὐτὸ χρυσίῳ ἀποκλειστῷ Et quadraginta cubitorum erat domus (ipſa eſt templum bonæ vacationi) & ex credo ad domum intrinſecus ſculpturæ torno factæ, & cælaturæ prominentes, omnia ex cedro: non cernebatur lapis. Et oraculum in medio domus intus paravit ad dandum ibi arcam fœderis Domini. Et ad faciem oraculi viginti cubitorum longitudo, & viginti cubitorum latitudo, & viginti cubitorum ſtatura ipſius: & circumplaſmavit illud auro concluſo. *Quod autem pertinet ad lectionem LXX. in illis,* ipſa eſt templum intimum, *valde ſuſpicamur de mendo: niſi intelligatur intimum præ atrio ipſo. Compl (in qua hæc habentur, licet non iiſdem omnino verbis) hoc loco habet,* καὶ τεσσαράκοντα πηχῶν ἦν αὐτὸς ὁ ναὸς κατὰ πρόσωπον τοῦ δαβὶρ, & quadraginta cubitorum erat ipſum templum ad faciem Dabir, *quod in vulgata eſt,* præ foribus oraculi: *& ita fere chaldæus: hebræus autem,* ad facies meas, *& nonnulli interpretantur,* exterius, quod eſt ante oraculum. *Item illud,* ad faciem ipſius Dabir in medio domus, *videtur idem valere, ac ſi diceretur,* faciem ipſius Dabir: *itemq; illud quod paulo poſt,* & ad faciem oraculi viginti cubitorũ. *Compl quidẽ hoc ſecundũ non habet, quod tamen eſt in hebræo, habet vero illud prius,* καὶ τὸ δαβὶρ ἐν μέσῳ. & ipſũ Dabir in medio, &c. (y) Duo Cherubim.] *Alii codd. addunt,* ξύλων κυπαρισσίνων, ex lignis cupreſſinis.

Vulgata, olivarum. (z) Palmas.] *In Compl. additur*, καὶ διαπεπλασμένα πέταλα, & expanſas laminas. (aa) Ex lignis juniperinis, porticus quadrupliciter.] *In aliis*, καὶ φλιὰς πενταπλᾶς, καὶ δύο θύρας ξύλων πευκίνων, καὶ ἐγκόλαπτα ἐπ' αὐτῶν ἐγκεκολαμμένα χερουβεὶν, καὶ φοίνικας, καὶ πέταλα διαπεπετασμένα, καὶ περιέχε χρυσίῳ, καὶ κατέβαινεν ἐπὶ τὰ χερουβεὶν, καὶ ἐπὶ τοὺς φοίνικας τὸ χρυσίον. καὶ οὕτως ἐποίησε τῷ πυλῶνι τοῦ ναοῦ. φλιαὶ ξύλων ἀρκεύθου (*Compl.* ἐκ ξύλων ἀρκεύθου) στοαὶ τετραπλῶς. Et limina quintuplicia, & duas portas ex lignis abiegnis, & ſculpturas inſculptas ſuper eas, & palmas, & laminas expanſas. Et circundedit auro: & deſcendebat ſuper Cherubim & ſuper palmas aurum. Et ſic fecit veſtibulo templi: limina de lignis juniperi, porticus quadrupliciter. *Quæ ſatis reſpondent vulgatæ: ſed ea habet*, lignis olivarum. (bb) Non dolatorum.] *Rurſus Compl.* διὰ πελεκητῶν, *quod vulgata*, politorum. (cc) Et ædificavit velamen atrii ipſius Ælam domus, quæ ad faciem templi.] *Hæc in aliis codicibus leguntur cum aliqua varietate. Abſunt autem a Compl. ut a vulgata: & pro his habentur ea quæ ad annum ædificationis pertinent, & in noſtra ſunt ad initium hujus capitis.*

CAP. VII.

(a) ET miſit.] *Ante hæc in Complut. & vulgata ponuntur, quæ ad ædificationem domus Salomonis, & uxoris, pertinent. In noſtra autem & cæteris græcis habentur in extremo capite: quo etiam loco agnoſcuntur a Theodoreto.* (b) Et perimetrum quatuordecim cubiti circundabant eam, craſſitiem columnæ, quatuor digitorum cavitates] *In Complut. tantum eſt*, καὶ τὸ περίμετρον δύο, καὶ δέκα πηχῶν σπαρτίον ἐκύκλου αὐτὸν, & perimetrum duodecim cubitorum filum ambiebat eam. *Et ſatis reſpondet vulgatæ, niſi quod*, περίμετρον, *&*, σπαρτίον *duæ videntur interpretationes & alterutrum ſatis eſt. Theodoretus & ipſe habet circuitum quatuordecim cubitorum.* (c) Additamenta.] ἐπιθέματα, *quæ in vulgata ſunt* capitella: *alii dicunt* coronamenta. (d) Fuſilia.] *Complutenſis addit*, χαλκᾶ, *& vulgata*, fuſilia ex ære. (e) Duo.] *Abeſt a Complutenſ. & vulgata.* (f) Et rete additamento uni, & rete additamento ſecundo, & opus penſile.] *Complutenſ.* ἑπτὰ τῷ ἐπιθέματι τῷ ἑνὶ, καὶ ἑπτὰ τῷ ἐπιθέματι τῷ δευτέρῳ, ἔργον κρεμαστὸν, ſeptem capitello uni, & ſeptem capitello ſecundo, opus penſile (g) Et ſuper capita.] *In aliis*, καὶ ἐπιθέματα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν, & capitella ſuper capita. *Verum hæc omnia in codicibus varie ſunt poſita, coagmentata, repetita, mutilata. In Complutenſ. quidem ita ſunt aptata, ut ſatis reſpondeant vulgatæ.* (h) Additamentum melathron craſſitiei.] *Theodoretus*: Melathron vocavit, quod nunc aliqui vocant epiſtylion. Hoc autem oſtendit etiam hiſtoria, dicens, ἐπίθεμα τὸ μέλαθρον ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν στύλων, additamentum Melathron ſuper utraſque columnas: *& in uno codice additur*, πάχει, craſſitiei. *Complutenſ. autem pro his*, Melathrum craſſitiei, *habet iſta*, καὶ τῶν ῥοῶν διακόσιοι στίχοι, ἐπὶ τῆς κεφαλίδος τῆς δευτέρας & malogranatorum ducenti ordines ſuper capitellum ſecundum. (i) Mare.] *Alii addunt*, χυτὴν, fuſile. (k) Et reticula tres, & triginta in cubito.] καὶ συνηγμένη τρεῖς, καὶ τριάκοντα ἐν πήχει. *Alii habent tantum*, τριάκοντα, triginta, *& addunt*, ἐκύκλευν αὐτὴν: *quod vulgata*, triginta cubitorum cingebant illud per circuitum. *Ita etiam Complutenſ. niſi quod habet*, συνηγμένα. *Interpres Theodoreti habuit & ipſe* triginta. *Sed in codicibus emendatioribus legitur, ut in noſtra: atque ita apud eum eſſe legendum, explanatio oſtendit.* Et enim habebat quidem (*inquit*) ſpeciem hemiſphærii, decem cubitos diametrum, tres autem & triginta cubitos habebat ambitus. Quoniam palmi menſuram habebat craſſities, duobus autem palmis, eo inquam, qui hinc, & illo, qui inde, conjunctis cum diametri menſura, inveniuntur undecim cubiti: hi autem triplicati faciunt triginta tres. (l) Et labium ejus.] *In aliis hæc habentur paulo poſt: hoc autem loco alia in aliis: in Complutenſ. quidem quod ex parte reſpondet hebræo*, δύο στίχοι ὑποστηριγμάτων χυτῶν ἐν τῷ χωνευτηρίῳ αὐτῶν, duo ordines fulcimentorum fuſilium in fuſorio eorum. (m) Germen lilii.] *Complutenſ.* βλαστῶν κρίνου, δύο χιλιάδας χοεῖς ἐχώρει, germinans lilium, bis mille batos capiebat. (n) Ad domum.] *Alii*, εἰς τὸ τεῖχον, ad murum: *Complutenſ.* εἰς τὸ ἔνδον, ad intus: *quod reſpondet vulgatæ.* (o) Mechonoth.] *Theodoretus.* Ipſas Mechonoth Paralipomenon liber dixit, λουτῆρας, luterem, & lavacrum, Joſephus autem baſes dixit eſſe Mechonoth, τοὺς ὑ προσαύλους, luteres impoſitos baſibus. *Alius autem Theodoreti codex habet*, χυτροσαύλους, *ſicut & nonnulli codices. Interpres*: Trochaulos. (p) Mechonoth.] *Hic Complutenſ.* μεχωνὰ, *propius ad hebræum, qui hoc modo diſtinguit inter ſingularem, & multitudinis numerum. Quod etiam interdum ſervatur in Cherub, & Cherubim, Ælam, & Ælamim. Sed id perpetuum non eſt.* (q) Luteres.] *In aliis additur*, καὶ ὠμίαι κεχυμέναι ἀπὸ πέραν ἀνδρὸς προσκείμεναι. καὶ τὰ ἑξῆς. & humeruli fuſi a tranſitu viri, (*id eſt*, ex latere uniuſcujuſque, *quæ eſt phraſis notanda*) appoſiti. Et os ejus ab intus capitelli, & ſupra in cubito; & os ejus rotundum, factura ſic cubiti, & dimidii cubiti: & ſuper os ejus tornaturæ, & interraſilia earum quadrangula non rotunda. Et quatuor rotæ ſubter interraſilia. (r) Et tractatio.] καὶ ἡ πραγματεία. *Complutenſ.* πραγματεῖαι. *Videtur eſſe id quod vulgata vertit*, canthi, & modioli, *alii autem*, ſubjugalia, & ligamina. (ſ) Ejus.] *In Complutenſ.* ἀπ' αὐτῆς, *quod in vulgata*, ex ſemetipſa. (t) Chytrocaulos.] *De varietate, quæ in hoc nomine, paulo ante dictum eſt. Vertunt autem*, luteres, *aut*, conchas. (u) Calfactoria.] *Theodoretus*: Appellavit autem, τοὺς θερμαστρεῖς, ipſos θερμαντῆρας, in quibus aquam ſolemus calfacere. (x) Columnarum.] *Complutenſ.* τῶν γλυφῶν, ſculpturarum, *ut paulo poſt etiam in noſtra.* (y) Ipſius Mechonoth] *Abeſt a cæteris.* (z) Domo.] *Sic hebræus, nam ſubintelligendum eſt*, in, *quod in Complutenſ. exprimitur*, ἐν τῷ οἴκῳ. *quæ autem ſequuntur in noſtra, & aliis græcis*, Et columnæ quadraginta & octo domus regis, & domus Domini. Omnia opera regis, quæ fecit Chiram. *Abſunt a Complutenſ. & vulgata* (aa) Accepit.] *Alii*, ἔδωκεν, dedit. *Similis prope varietas & in Pſal.* 67. *Nam quod ibi legitur*, accepiſti dona in hominibus, *B. Paulus Epheſ.* 4. dedit dona hominibus. *Vulgata*, poſuit. (bb) Eparyſtres.] ἐπαρυστρὶς, *al.* τὰς ἐπαρυστρίδας, *interdum vertunt* hydrias, *interdum* forcipes, *interdum* emunctoria, *interdum* infuſoria. (cc) Sylvæ Libani.] δρυμῷ: *In aliis eſt in generandi caſu*, δρυμοῦ, *itemque apud Theodoretum, apud quem, ut diximus, hujus domus ædificatio hoc loco ponitur, non autem initio capitis, ut in Complutenſ.* (dd) Texuit] *Complutenſ. addit*, κέδρῳ, cedro: *itemque paulo poſt, ad illud*, ordo, *addit, ut etiam fere alii libri*, ὁ στίχος ὁ εἷς, δέκα καὶ πέντε, ordo unus, decem & quinque. *Sed in ſcholio hæc leguntur*: In Hexaplo inquit domum habere quadraginta quinque columnas. *Scriptum eſt enim ſic*, καὶ τριῶν στίχων ξύλων κεδρίνων, καὶ ὠμίαι κέδριναι τοῖς στύλοις, καὶ ἐφάτνωσε τὸν οἶκον ἄνωθεν ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν στύλων. πέντε καὶ τεσσαράκοντα ὁ στίχος ὁ εἷς. Et trium ordinum lignorum cedrinorum: & humeri cedrini columnis. Et texuit domum deſuper ſuper coſtas columnarum: quinque & quadraginta ordo unus. *Ac ſane Theodoretus, quæſt. 24. narrat (ut eſt in manuſcriptis: nam mendoſe apud interpretem) domum habuiſſe centum triginta quinque columnas.* (ee) Capacitas] χώρα. *Solent vertere*, regionem, *& fortaſſe non diſcrepat a vulgata, ut intelligatur iſta ſibi e regione reſpondiſſe. Sunt tamen qui putent feneſtram ſignificari.* (ff) Et quinquaginta.] *In Complutenſ. & apud Theodoretum eſt*, καὶ τριάκοντα πηχῶν, & triginta cubitorum, *ut vulgata.* (gg) Ejus, ipſis Ælamin.] *Compl. habet tantum*, αὐτοῖς, eis. (hh) Thronorum.] *Ita etiam Theodoretus: licet aliter interpres. Complutenſ. autem*, τοῦ θρόνου, throni. (ii) Eorum.] *Ita apud eundem. Complutenſ.* καὶ ὁ οἶκος αὐτοῦ, ἐν ᾧ καθήσεται ἐκεῖ, καὶ αὐλὴ μία, & domus ejus, in qua ſedebit illic; & atrium unum. (kk) Intus.] *In Complutenſ. & in melioribus codicibus Theodoreti additur*, καὶ ἔξωθεν, & ab extra. (ll) Non dolatorum.] *Complutenſ.* καὶ ἐπάνωθεν λίθοις τιμίοις κατὰ τὸ αὐτὸ μέτρον πελεκητοῖς, & deſuper lapidibus precioſis ſecundum eandem menſuram dolatis: *itemque paulo poſt*, τρεῖς στίχοι πελεκητῶν, tres ordines dolatorum. *Ac certe ad hujuſmodi ædificia uſum eſſe lapidibus ſectis notat etiam Theodoretus*: (mm) Et conſummavit Salomon totam domum ſuam.] *Pro his in Complutenſ. legitur*, καὶ τῇ αὐλῇ οἴκου κυρίου τὸ ἔσωθεν, καὶ τῷ ἐλὰμ τοῦ οἴκου, Et atrio domus Domini ab intra, & porticui domus.

CAP. VIII.

(a) ET factum eſt, poſtquam conſummavit Salomon ædificare domum Domini, & domum ſuam poſt viginti annos.] *Hæc abſunt a Complutenſ. & vulgata.* (b) Sancta.] *Vulgata*, vectes: *& dictiones hebraicæ, quarum una ſignificat* Sancta, *altera* vectes, *valde ſimiles ſunt.* (c) Extra.] *In Complutenſ. additur*, καὶ ἦσαν ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, *quod in vulgata*, & fuerunt ibi uſque in præſentem diem. (d) Poſuit.] *Alii*, ἔθηκεν ἐκεῖ, poſuit ibi. (e) Domum.] *In Complut. hæc adduntur*, κυρίου. τότε εἶπε σολομών· κύριος εἶπε τοῦ κατασκηνῶσαι ἐν γνόφῳ. καὶ ἐγὼ ᾠκοδόμησα οἶκον τῷ ὀνόματί σου ἅγιόν σοι, καὶ ἕτοιμον, καὶ τῇ καθέδρᾳ σου τοῦ κατασκηνῶσαί σε ἐν αὐτῷ εἰς τοὺς αἰῶνας. Domini. Tunc dixit Salomon: Dominus dixit habitare in caligine. Et ego ædificavi domum nomini tuo ſanctam tibi, & ſtabilem, & ſedi tuæ, ad habitandum te in ea in ſecula. *Quæ ſatis reſpondent vulgatæ. Sed eadem fere ſententia apud LXX inferius ponitur, ut ibi notabitur.* (f) Surrexit.] *Alii*, ἔστη, ſtetit. (g) Ambulanti.] *Complutenſ.* πεπορευμένῳ, qui ambulavit. *Sed vulgata*, ſervis tuis, qui ambulant. (h) A te.] σου. *Et vulgata* de te. *Alii*, σοι, tibi. *Ut etiam cap. ſequenti in noſtra.* (i) Tantum etiam.] πλὴν καὶ, *ſatis prope ad phraſim hebræam, & valet*, quanto magis, *ut vulgata. Complutenſ. autem*, πῶς, quomodo. (k) Deprecationem.] *Alii*, τῆς τέρψεως, καὶ τῆς προσευχῆς, voluptatem, & deprecationem *Complutenſ.* τῆς δεήσεως, καὶ τῆς προσευχῆς, orationem, & deprecationem. (l) Quia.] ὅτι, *Complutenſ.* ὅτε, quando. *Ab hebræo abeſt utrumque. Uſitatum autem eſt iſtud*, ὅτι, *valere*, ſi, *ut paulo poſt*, Quia egredietur, Quia peccabunt: *quo poſteriore loco etiam Complutenſ. habet*, ὅτι, *licet in priore*, ἐὰν δέ. (m) Omnem laborem.] *In aliis eſt*, πάντα πόνον, *quod in noſtra eſt*, πᾶν: *idque ſæpe in codice Vaticano notari poteſt.* (n) Et venient, & deprecabuntur in loco hoc.] *Pro his in Compl. eſt*, καὶ ἥξει ἐκ γῆς μακρόθεν διὰ τὸ ὄνομά σου, διότι ἀκούσονται τὸ ὄνομά σου τὸ μέγα, καὶ τὴν χεῖρά σου τὴν κραταιὰν, καὶ τὸν βραχίονά σου τὸν ὑψηλὸν, καὶ ἥξει, καὶ προσεύξεται εἰς τὸν τόπον τοῦτον: & veniet e terra longinqua propter nomen tuum (quoniam audient nomen tuum magnum, & manum tuam validam, & brachium tuum excelſum) & veniet, & deprecabitur in loco hoc: *quæ reſpondent vulgatæ.* (o) Viam civitatis.] *Valet*, reſpiciens ad civitatem, & ad templum hoc. *Ita enim Theodoretus*, εἰς τοῦτον τὸν ναὸν ἐπιβλέπων. *Item quæ paulo infra*, viam terræ ſuæ. (p) Tuo.] *Complutenſ. addit*, τῆς προσευχῆς αὐτῶν, καὶ δεήσεως αὐτῶν, καὶ ποιήσεις τὸ δικαίωμα αὐτῶν: *quod vulgata*, orationes eorum, & preces eorum, & facies judicium eorum. (q) Tunc loquutus.] *In Scholio notantur hæc uſque ad illud*: Et factum eſt, poſtquam conſummavit, *in Hexaplo apud ſolos LXX haberi. Diximus ſimilem ſententiam non longe ab initio hujus capitis in Complut. & vulgata eſſe. A Theodoreto, quæſt. 27. videntur hæc eodem loco, quo in cæteris græcis, agnoſci. Sed pro*, ἐγνώρισεν, *habet*, ἔστησεν, collocavit, *& in aliquo codice pro*, οἰκοδόμησον, *habet*, οἰκοδόμησεν, ædificavit. (r) Hæc ſcripta eſt in libro.] *In Scholio refertur ex LXX* ταῦτα γέγραπται ἐν βιβλίῳ, hæc ſcripta ſunt in libro. *Noſtra lectio eſt etiam Theodoreti, & ſapit hebraiſmum.* (ſ) Neque avertat, inclinando.] *Eſt vis quædam affirmationis in hac phraſi, quæ imitatur hebræum, id eſt*, complectatur nos, inclinando, &c. *Complutenſ.* μηδὲ ἀποστρέψῃ ἡμᾶς, ἀλλ' ἐπικλῖναι, neque avertat nos, ſed inclinet. (t) Anni.] *Alii*, αὐτοῦ, ejus, *id eſt*, per ſingulos dies, *ut eſt in vulgata.* (u) Et ſancte.] *In aliis eſt*, τοῦ ὁσίως, ſancte. (x) Holocauſtoſim.] *Id aliis codicibus additur*, καὶ τὸ δῶρον, *quod vulgata*, & ſacrificium. (y) In domo, quam ædificavit, comedens, & bibens, & lætans coram Domino Deo noſtro ſeptem dies.] *Ita in pleriſque. Compl. habet tantum* ἑπτὰ ἡμέρας, καὶ ἑπτὰ ἡμέρας, τεσσαρεσκαίδεκα ἡμέρας, ſeptem dies, & ſeptem dies, quatuordecim dies: *quod reſpondet vulgatæ, & inventum eſt etiam in uno libro manuſcripto, ſed poſt illa*, in domo, quam ædificavit, comedens, & bibens, & lætans coram Domino Deo noſtro: *quæ etiam manifeſto agnoſcuntur a Theodoreto, quæſt. 27.*

CAP. IX.

(a) APparuerat.] *Compl. addit*, αὐτῷ, ei. (b) Quæ dedit Moyſes.] *Compl.* ἃ ἔδωκε, quæ dedi: *quod reſpondet vulgatæ. Sed Theodoretus quæſt. 29. ut hic.* (c) Et domus iſta erit excelſa.] *Ad verbum ex hebræo: ſic valet idem, ac ſi exprimeretur*, & domus iſta, quæ eſt excelſa. *Ab aliis, & a Theodoreto abeſt illud*, erit, ἔσται, *Compl. autem*, καὶ ὁ οἶκος οὗτος ὁ ὑψηλὸς ἔσται εἰς παράδειγμα, & domus hæc excelſa erit in exemplum: *quomodo eſt in vulgata, niſi quod non habet*, excelſa. (d) Malum] *Compl.* πᾶσαν τὴν κακίαν ταύτην, omne malum hoc. (e) Tunc adduxit.] *Hæc uſque ad illud*, viginti, *abſunt hoc loco a Compl. & vulgata: ſed habentur paulo inferius. Hic autem Compl.* καὶ ἐγένετο μετὰ εἴκοσι, *& vulgata*, expletis autem annis viginti. (f) Pro ea re.] *Ita viſum eſt poſſe reddi illud*, ὑπὲρ οὗ: *niſi legendum ſit.* ὑπερῴου, tabulati, *aut alio ſimili modo. In hebræo nihil eſt, quod illi reſpondeat. A Compl. quidem abeſt, & a ſcholio, quod ita habet*: lxx. καὶ ναῦν ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς σαλωμὼν ἐν γασιὼν γαβὲρ, τὴν οὖσαν ἐχομένην αἰλὼθ, ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς ἐσχάτης θαλάσσης ἐν γῇ ἐδώμ, & quæ ſequuntur. Schol. πρὸ τούτων κεῖται ἐν τῷ ἑξαπλῷ σὺν ἄλλοις τισὶ, καὶ τὰ κατὰ τὸν φαραὼ βασιλέα αἰγύπτου, ὅτι κατελάβετο τὴν γαζὲρ, καὶ ἐνεπύρησεν αὐτὴν, καὶ τὸν χαναναῖον τὸν καθήμενον ἐν τῇ πόλει ἀπέκτεινε, καὶ ἔδωκεν αὐτὴν ἀποστολὰς τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ γυναικὶ σαλωμών. ταῦτα δὲ παρὰ Θεοδωρήτῳ καὶ τισιν ἀντιγράφοις, πρὸ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ ναοῦ κεῖται, ὡς καὶ ἐκεῖ σεσημείωται. Ante hæc ponuntur in Hexaplo cum aliis quibuſdam etiam ea quæ ad Pharaonem regem Ægypti pertinent, quia cepit Gazer, & incendit eam, & Chanaæum habitantem in civitate interfecit, & dedit eam miſſiones filiæ ſuæ uxori Salomon. Hæc autem apud Theodoretum, & aliqua exemplaria ponuntur ante ædificationem templi: quemadmodum & ibi notatum eſt, *nimirum cap. 4. In Compl. ſunt omnia quæ in vulgata: quare inde peti poterunt. In noſtra quidem & aliis græcis habentur fere omnia, ſed variis locis, præcipue cap ſequenti.* (g) Centum viginti.] *In aliis eſt partim*, τετρακόσια, quadringenta, *partim*, τετρακόσια, καὶ εἴκοσι, quadringenta, & viginti, *quod reſpondet vulgatæ.*

CAP. X.

(a) ÆNigmatibus.] *Ita etiam vulgata. S. Amb. 2. Off. cap.* 10. quæſtionibus. (b) Suavitates.] ἡδύσματα, *ac videtur & hic, & alibi ſæpe ſignificare idem atque* ἀρώματα, *quod eſt in Compl.* (c) Non fuit verbum deſpectum a rege.] *Id eſt, non fuit res, quæ fugeret viſum, atque intelligentiam regis. Apud S. Amb. ibidem totus hic locus ſic refertur.* Et venit, & omnia loquuta eſt, quæ habebat in corde ſuo: & audivit omnem ſapientiam Salomonis: nec ullum verbum præterivit eam. (d) Dimidium, ſicut annunciarant mihi.] *Id eſt, quæ annunciarant mihi, non ſunt dimidium eorum quæ vidi & comperi. Compl.* κατὰ τὸ ἥμισυ, ſecundum medietatem, *eodem ſenſu. S. Amb.* & nunc non eſt nec dimidia quidem pars ſecundum ea quæ annunciabantur mihi. (e) Bona ad ea ſuper.] *Compl.* σοφίαν καὶ ἀγαθὰ, ſapientiam, & bona ſuper. *S. Ambr.* Appoſuiſti bona ſuper omnia quæ audivi in terra mea. (f) Statuendum.] *Compl. & Theodoretus. q.* 32. τοῦ στῆσαι αὐτὸν, ad ſtatuendum eum. (g) Eorum.] *Iidem*, αὐτοῦ ejus. *Vulgata ex hebræo*, ut faceres judicium & juſtitiam. (h) Dolata.] πελέκητα. *Ita etiam in alio exemplari, & in Complutenſi. In cæteris* ἀπελέκητα, non dolata, *ſicut etiam paulo poſt in noſtra. Theodoretus quæſtione* 34. Quædam ligna vocat ἀπελέκητα, Levia opinor, καὶ ὄζων ἀπηλλαγμένα, & acuminibus libera: Joſephus autem ea dixit, πεύκινα, pinea, minime pineis quæ apud nos ſimilia: ligno enim ficulneo, (συκίνου, quamvis interpres *piceis*) eſſe & albiora, & leviora, & στρυφότερα. dixit. *Fortaſſe legendum* στριφνότερα, denſiora, *aut*, acidiora. *Vulgata* thyina. *Alij ex hebræo & Chaldæo vertunt* coralia. (i) Uſquam.] *Ita etiam hebræus. Compl. addit* ἔτι, ult a. (k) Per manum.] *Id eſt*, ultro, *ut vulgata*, & pro munificentia regia. (l) Et mercatorum] *In uno libro ſequitur* τῶν ῥωποπωλῶν, eorum qui res minutas vendunt. (m) Trecentas.] *Complut.* διακόσια δόρατα χρυσᾶ ἐλατὰ, ἑξακόσιοι χρυσοῖ, ducentas lanceas aureas ductiles, ſexcenti aurei, *vulgata*, ducenta ſcuta. (n) Scuta.] ὅπλα, *quod in Complut.* θυρεούς. *Vulgata habet* peltas. *Alii ex hebræo*, clypeos. (o) Quæ a Salomon.] τὰ ὑπὲρ τοῦ σαλωμών. *Ita omnes collati codices: magis reſponderet hebræo, & vulgatæ, ſi eſſet*, τὰ ποτοῦ, pertinentia ad potum Salomonis. (p) Navibus.] *Etiam vulgata*, claſſibus. *Alii* υἱῶν, filiis, *aut* παίδων, pueris, *ut Compl. quæ etiam omiſit illud quod ſequitur* μία, una: *cum tamen etiam in vulgata ſit*, ſemel. (q) Argenti.] *Sic vetuſti codices, & Compl. In aliis impreſſis additur*, καὶ ὀδόντων ἐλεφαντίνων, καὶ πιθήκων, & dentium elephantinorum & ſimiarum. *Vulgata addit præterea*, pavos. (r) Hæc fuit ſumma.] *Hinc uſque ad* Et magnificatus eſt, *abſunt hoc loco a* Compl. *& vulgata: habuerant enim cap. nono, additis etiam nonnullis.* (ſ) Ut non opprimeret eum] τοῦ μὴ κατάρξαι αὐτοῦ. *Hæc videtur elici poſſe ſententia, ut non tyrannice ageret erga populum Iſraeliticum, non ab illo, ſed ab alienigenis tributum exegit, iiſque pro ſervis uſus eſt. In Compl. cap. 9. hic locus reſpondet vulgatæ*, οἰκοδομῆσαι ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἐν τῷ λιβάνῳ, καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ τῆς δυναστείας αὐτοῦ, πάντα τὸν ὑπολελειμμένον λαὸν, *quod in vulgata*, ut ædificaret in Hieruſalem, & in Libano, & in omni terra poteſtatis ſuæ univerſum populum qui remanſerat, &c. (t) Cum eo.] μετ' αὐτοῦ. Compl. μετ' αὐτοὺς, poſt eos, *quod reſpondet hebræo.* (u) Moleſtiam.] πρᾶγμα. *& aliqui*, εἰς πρᾶγμα. Compl. εἰς δουλείαν, in ſervitutem (x) Tertiarii.] τριστοί. *Videtur idem ac* τριστάται. *De qua dictione dictum eſt, Exod.* 15. *nam & dictio hebræa eſt eadem hic, atque illic.* (y) Aurea.] *Sic plerique vetuſti. Alii addunt*, καὶ ἀργυρᾶ, & argentea. (z) Quod per annum anno.] *Optime reſpondet hebræo. Compl.* τὸ κατ' ἐνιαυτὸν εἰς ἐνιαυτὸν, quod per annum in annum: *atque idem valet, quod in vulgata*, per ſingulos annos. (aa) Quatuor.] *Alii*, τεσσαράκοντα, quadraginta. *Complut.* καὶ συνήγαγε σολομὼν ἅρματα καὶ ἱππεῖς, καὶ ἦσαν αὐτῷ χίλια καὶ τετρακόσια ἅρματα. Et congregavit Salomon currus, & equites: & fuerunt ei mille & quadringenti currus: *quod reſpondet vulgatæ.* (bb) Equitum.] *Compl* τῶν ἵππων σολομῶντος ἐξ αἰγύπτου καὶ ἐξ ἐκουέ. οἱ ἔμποροι τοῦ βασιλέως ἐλάμβανον ἐξ ἐκουέ, equorum Salomonis ex Ægypto, & ex Ecue. mercatores regis accipiebant ex Egypto, &c. (cc) Pro centum.] *In eadem*, ἀνθ' ἑξακοσίων ἀργυρίου, καὶ ἵππος ἀντὶ ἑκατὸν, καὶ πεντήκοντα, *quod in vulgata*, pro ſexcentis ſiclis argenti, & equus centum quinquaginta. (dd) Per mare.] *Eadem*, διὰ χειρὸς αὐτῶν, per manum eorum, *ut hebræus.*

CAP. XI.

(a) ET fuerunt ei uxores principes ſeptingentæ, & concubinæ trecentæ.] *Hæc non ſunt hoc loco in Compl. & vulgata, ſed paulo poſt, additis etiam iſtis*, καὶ ἔκλινον αἱ γυναῖκες αὐτοῦ τὴν καρδίαν αὐτοῦ, & declinare fecerunt mulieres ejus cor ejus. (b) Ejus.] *In aliis ſequitur*, καὶ ἐπορεύθη σολομὼν ὀπίσω τῆς ἀστάρτης βδελύγματος (θεοῦ. Complut.) σιδωνίων, καὶ ὀπίσω τοῦ βασιλέως αὐτῶν εἰδώλου υἱῶν ἀμμὼν, *aut ut in* Complut. καὶ ὀπίσω μελχὼμ (*de qua varietate paulo poſt dicemus*) βδελύγματος ἀμμών. Et ivit Salomon poſt Aſtartem abominationem (*al.* Deum) Sidoniorum, & poſt regem eorum Idolum filiorum Ammon *aut*, & poſt Melchom abominationem Ammon: *quæ reſpondent vulgatæ: a Theodoreto tamen non referuntur.* (c) Moab.] *In Compl. additur*, ἐν τῷ ὄρει τῷ κατὰ πρόσωπον ἱερουσαλὴμ, *quod vulgata*, in monte qui contra Hieruſalem. (d) Regi earum.] *Sæpe in hoc capite & in noſtra, & in aliis (pro*, μελχὼμ, *quod habet* Complut. *aut*, μελχὼλ, *ut Theodoretus, vulgata autem* Moloch) *legitur*, βασιλέως αὐτῶν, *aut*, βασιλεῖ αὐτῶν, *quod eſt quaſi interpretatio illius. Quod alibi etiam notabitur uſu venire, ut interpretatio nominis pro ipſo nomine ponatur.* (e) Quæ adolebant.] *A Complut. abeſt illud*, quæ, *ac tamen eſt in vulgata. Theodoretus videtur habuiſſe*, ἐθυμία, adolebat, *pro quo cæteri interpretes dixerint*, ἐθυμίων, καὶ ἔθυον. (f) Et cuſtodiret facere.] καὶ φυλάξασθαι ποιῆσαι. *Alii, & Theodoretus*: καὶ ποιῆσαι, & faceret. *Compl.* καὶ οὐκ ἐφύλαξεν, ἃ ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος, *quod vulgata*, & non cuſtodivit quæ mandavit ei Dominus. *Neque in ea, neque in aliis quibuſdam libris, neque in vulgata ſequuntur illa*, neque erat cor ejus perfectum cum Domino, juxta cor David patris ejus. *Ponuntur tamen hoc eodem loco apud Theodoretum.* (g) Et Eſrom.] *Hæc uſque ad illud*, de ſemine regni, *non ſunt in* Compl. *& vulgata hoc loco, ſed paulo inferius, ubi quaſi ex alio principio dicitur*, καὶ ἤγειρε θεὸς σατὰν αὐτῷ τὸν ῥεζὼν υἱὸν ἐλιαδὰ, *quod in vulgata*, ſuſcitavit quoque ei Deus adverſarium Rhazon filium Eliadam. (h) Qui in Raemma.] *In aliis libris eſt*, τῇ ῥαεμμὲθ, *quod vocabulum videtur factum ex duobus hebraicis, quorum interpretatio eſt quod habetur in Compl.* ὃς ἔφυγεν ἀπὸ. [ἀδαρεζὲρ βασιλέως, qui fugerat ab.] Adarezer rege. *Lucifer de regibus Apoſtaticis.* Et ſuſcitavit Dominus Satan Salomoni Ader Idumæum, & Eſron filium Anadeth in Remathad Adragas regem Saba. (i) Fuerunt Satan.] *Lucifer*, erant Satanæ. *Alii*, ἦν, fuit. *Theodoretus.* Quemnam dicit Satan? τὸν ἀποστάτην, τὸν ἀνθιστάμενον, τὸν ἐναντιούμενον, apoſtatam, repugnantem, adverſarium. (k) De ſervis patris ejus.] *Sic etiam vulgata, & hebræus. Compl.* δοῦλοι τῶν παίδων τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ſervi ſervorum patris ejus. (l) Et exſurgunt viri de civitate Madiam.] *In Compl. eſt* & exſurgunt de Madiam (m) Conſtituit ei.] *In aliis additur*, καὶ γῆν ἔδωκεν αὐτῷ, *quod vulgata*, & terram delegavit. (n) Quia dimittens.] *Compl.* μηδαμῶς, ὅτι ἐξαποστέλλων. Nequaquam, quia dimittens. (o) Et graviter affecit Iſrael. *Alij* καὶ ἐβαρύνθη ἐπὶ ἰσραὴλ, & aggravatus eſt ſuper Iſrael. (p) Et hæc res.] καὶ τοῦτο τὸ πρᾶγμα. *Alii addunt*, ἐποίησε, *aut*, ὃ ἐποίησε, quam fecit. *In hebræo eſt, ut in noſtro. Valet autem*, & hæc eſt cauſa, *Sed in hebræo ante hæc habetur ut in vulgata*, levavit manum contra regem. (q) Fecit.] *Sic Lucifer: Compl. & Theodoretus*, ἐδούλευσε, ſervivit. (r) Chamos & idolis Moab & regi eorum.] *Compl. & Theodoretus*, τῷ χαμὼς εἰδώλῳ μωάβ, καὶ τῷ μελχώμ, Idolo Moab, & Melchom. *Lucifer*, & fecit Aſtarte idolo immundo Sidoniorum, & Cama idolo Moab, & regi eorum, religioni filiorum Ammon. *Videantur quæ paulo ſuperius ſunt notata.* (ſ) Sedes.] θέσις. *Sic Lucifer: Chaldæus*, ut infirmetur regnum: *vulgata*, ut remaneat lucerna. *Sed Theodoretus*, q. 37. *habet*, ὅπως ἡ θέλησις δαυὶδ τοῦ δούλου μου διαμείνῃ πάσας, ut voluntas David ſervi mei permaneat omnibus, &c. (t) David.] *In Compl. additur*, καὶ δώσω σοι τὸν ἰσραὴλ, καὶ κακουχήσω τὸ σπέρμα δαυὶδ διὰ ταῦτα, πλὴν οὐ πάσας τὰς ἡμέρας, *quod in vulgata*, & tradam tibi Iſrael, & affligam ſemen David ſuper hoc, veruntamen non cunctis diebus: *quæ Lucifero non referuntur.* (u) Omnem prudentiam.] *Comp.* πᾶσα ἡ φρόνησις, omnis ſapientia, *itemq; Theod.* (x) Quadraginta.] *Notat Theod Joſephum dixiſſe*, ſexaginta quatuor, *ac docet quæ hujus varietatis potuerit eſſe cauſa.* (y) Et factum.] *Hinc uſque ad illud*, & regnavit Roboam, *abſunt hoc loco a Compl. ut a vulgata: reponuntur autem non longe ab initio ſequentis capitis. Sed pro illis*, dirigit ſe, & venit in civitatem ſuam Sarira, quæ in monte Ephræm: Et rex Salomon dormivit cum patribus ſuis, *habet hæc*, καὶ ἀπέστειλαν, καὶ ἐκάλεσαν αὐτὸν, καὶ ἦλθεν ἱεροβοὰμ, καὶ πᾶς ὁ λαὸς ἰσραὴλ, & miſerunt, & vocaverunt eum. Et venit Hieroboam, & omnis populus Iſrael.

CAP. XII.

(a) EA, quæ.] *Complut.* ἣν, quod: *itemque paulo inferius.* (b) Parvitas mea.] *Schol.* τοῦτο ὁ Σύμμαχος οὕτως ἡρμήνευσε. τὸ σμικρότατόν μου μέλος. Hoc Symmachus ita eſt interpretatus, τὸ σμικρότατόν μου μέλος, minimum membrum meum. *Theodoretus quæſt.* 38. τῶν δὲ παραλειπομένων ἡ βίβλος σαφέστερον τοῦτο δεδήλωκεν. Liber Paralipom. manifeſtius hoc declaravit. Inquit enim, ὁ βραχύτατός μου δάκτυλος παχύτερος τῆς ὀσφύος τοῦ πατρός μου, breviſſimus digitus meus craſſior eſt lumbo patris mei. οὕτω δὲ καὶ ὁ Σύρος ἡρμήνευσε καὶ ἰώσηπος ὡσαύτως. Ita autem & Syrus interpretatus eſt, itemque Joſephus. (c) Sua.] *In Complut. additur*, καὶ υἱοὶ ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν ταῖς πόλεσιν ἰούδα, ἐβασίλευσαν ἐφ' ἑαυτοῖς τὸν ῥοβοάμ, & filij Iſrael habitantes in civitatibus Juda fecerunt regem ſuper ſe Roboam: *quæ reſpondent vulgatæ: & ſententia agnoſcitur a Theodoreto, quæſt.* 38. (d) Lapidibus.] *Alii addunt*, πᾶς ἰσραὴλ, omnis Iſrael. (e) Aſcendere.] *In aliis additur*, ἐπὶ τὸ ἅρμα, in currum. (f) Et rex Salomon dormit.] *Hæc uſque ad illa non longe ab extremo capite*, Et ædificavit Hieroboam Sicima, *abſunt ab aliquot exemplaribus, & Complut. ut a vulgata. In aliquo libro ſignis quibuſdam ſunt notata, quibus indicetur ea multis modis eſſe repetita, tranſpoſita, confuſa, male cohærentia. Nonnulla tamen ex his & apud Luciferum de regibus Apoſtaticis, & apud Theodoretum agnoſcuntur, ut quibuſdam locis indicabitur.* (g) Duodecim.] *Lucifer*, viginti, *ſed videatur, quod notatum eſt cap.* 14. (h) Fornicaria.] *Ita etiam Lucifer: nam in ſuperiore capite dicitur mulieris viduæ filius.* (i) Et ægrotavit.] *Theodoretus, quæſt.* 40. *hanc pueri hiſtoriam videtur hoc loco habuiſſe: & conatur rationem reddere, cur ponatur ſententia adverſus filium Hieroboam ante regnum illius.* (k) Civitatem.] *Alii*, εἰς πόλιν, in civitatem, *Lucifer*, portam civitatis. (l) Et erunt mortui Hieroboam, in civitatem, & comedent eos canes. *Alii*, καὶ ἔσται, τὸν τεθνηκότα τοῦ ἱεροβοὰμ ἐν τῇ πόλει καταφάγονται οἱ κύνες. Et erit, mortuum de Hieroboam in civitate comedent canes. (m) Plangetur.] *Alii,* τὸ παιδάριον κόψονται, puerum plangent. *Sed apud Theodoretum hæc referuntur tanquam proxime ſequentia poſt ſententiam latam de mortuis inſepultis,* ὅτι οὐχ εὑρέθη ἐν αὐτῷ ῥῆμα κυρίου, quoniam non eſt inventum in eo verbum Domini. *In Compl. tamen & in vulgata, cap. 14. habentur fere ut hic.* (n) Et verbum Domini.] *Schol.* ἰστέον ὅτι τὰ περὶ σαμαίου τοῦ ἐλαμίτου ἔν τισι μὲν τῶν ἁπλῶν ἀντιγράφων κεῖται, ἐν τῷ ἑξαπλῷ δὲ οὐ φέρεται. Sciendum eſt, hæc, quæ de Samæa Elamita, in quibuſdam quidem ex ſimplicibus exemplaribus poni, in Hexaplo autem minime. *Theodoretus, q. 41. videtur habuiſſe: ac diſputat, quomodo id bis, & a diverſis prophetis factum ſit.* Quæ hic ſequuntur verſum 24. uſque ad, καὶ ᾠκοδόμησεν ἱεροβοὰμ τὴν σίκιμα, deſiderantur in aliquot libris. Lucifer quidem Calaritanus ea poſuit in libro de Regibus apoſtaticis. (o) Super decem tribus.] *Hic in aliis aliqua interjiciuntur, unde oratio melius cohæreat, ac nonnullis etiam aliis locis. Sed quoniam ea alibi habentur, neceſſe non fuit adſcribere.* (p) Ad Dominum, &c.] *Abſunt a Compl. & Lucifero.* (q) Sufficiat] *Sic Lucifer. Valet tamen hoc loco, ut alibi,* multum ſit: *id eſt, nimium vobis videatur, nimis grave, & moleſtum ſit.* (r) Et aſcendit ſuper altare] *Lucifer,* & aſcendit in ſacrario: *& Vulgata,* & aſcendens altare. *Sed eſt accipiendum tranſitive, ut inquiunt, id eſt,* fecit aſcendere, obtulit: *ſicut etiam paulo poſt.* (ſ) Quæ fecerat.] *Ita etiam Vulgata. Sed Lucifer,* quos fecit.

CAP. XIII.

(a) ADverſus.] πρὸς, *& vulgata,* contra. *Alij,* ἐπὶ, ſuper. (b) Adolentium.] τῶν ἐπιθυόντων. *Lucifer,* qui ſacrificant. *Theodoretus,* καὶ τοὺς θύοντας, *Compl.* καὶ τοὺς ἐπιθύοντας & eos, qui ſacrificant, & eos, qui adolent. (c) Dabit] *Sic etiam Lucifer. Alii,* ἔδωκεν, dedit. (d) Et averterunt faciem patris ſui.] *Sic etiam Lucifer in libro de non conveniendo cum hæreticis. A Compl & vulgata abſunt.* (e) Quercu.] *Lucifer,* ſub arbore ilicis. *Vulgata,* ſubtus terebinthum. (f) Illic.] *Iſtud,* ἐκεῖ, *abeſt ab aliis. Lucifer,* & non reverteris inde. (g) Domini.] *Sed aliquot codices, nec Lucifer & Theodoretus plura referunt. In aliis additur,* καὶ ἔδωκεν αὐτὸν ὁ κύριος τῷ λέοντι. καὶ συνέτριψεν αὐτὸν καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν αὐτῷ. καὶ ἐλάλησε πρὸς υἱοὺς αὐτοῦ, ἐπισάξατέ μοι τὸν ὄνον καὶ ἐπέσαξαν: *quod vulgata:* & tradidit eum Dominus leoni: & confregit eum, & occidit, juxta verbum Domini, quod locutus eſt ei: Dixitque ad filios ſuos: Sternite mihi aſinum. Qui cum ſtraviſſent. *Quæ verba nec a Lucifero referuntur, hunc locum citante in libro de non conveniendo cum hæreticis* (h) Hominis Dei.] *Compl.* ἢ τὸν ὄνον, vel aſinum. *Utrumque abeſt ab hebræo.* (i) Implebat.] *Nota eſt locutio, pro,* offerebat, conſecrabat. *Lucifer de reg. Apoſt.* allevabat.

CAP. XIV.

(a) ET Roboam] *In Scholio ad finem præcedentis capitis hæc ſcribuntur:* Poſt hoc in Hexaplo ponuntur ea quæ ad morbum & mortem Abia filii Hieroboam pertinent cum aſteriſcis. *Ea vero in nonnullis codicibus, & in Complut. ponuntur ad initium hujus capitis: & reſpondent vulgatæ. Sunt autem hæc:*

In tempore illo ægrotavit Abia filius Hieroboam. Et uxori ſuæ dixit Hieroboam: Surge, & mutaberis. & non cognoſcent, quia tu uxor Hieroboam, & ibis in Selo: ecce ibi Achia propheta: ipſe loquutus eſt ad me de regnando ſuper populum hunc. Et ſume in manu tua [homini Dei] (*Complutenſis, pro,* τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ, *habet,* δέκα, decem, *ut vulgata*) panes, & collyria [filiis ejus, & uvas] (*iſta quæ incluſimus virgulis, abſunt a Complutenſi & vulgata*) & vas mellis: & venies ad eum. Ipſe annunciabit tibi, quid erit puero. Et fecit ſic uxor Hieroboam: & ſurrexit: & ivit in Selo, & intravit in domum Achia. Et homo ſenior ad videndum: & caligabant oculi ejus præ ſenectute ejus. Et dixit Dominus ad Achia: ecce uxor Hieroboam ingreditur ad exquirendum verbum a te ſuper filio ſuo: quoniam infirmus eſt. Juxta hoc, & juxta hoc loqueris ad eam. Et factum eſt, in ingrediendo eam, & ipſa aliam ſe faciebat. Et factum eſt ut audivit Achia vocem pedum ejus, egrediente ea in oſtium, & dixit: ingredere uxor Hieroboam. Ut quid hoc tu te aliam facis? Et ego ſum legatus ad te durus: Vadens dicito ad Hieroboam: Hæc dicit Dominus Deus Iſrael: Pro eo, quantum exaltavi de medio populi, & dedi te Ducem ſuper populum Iſrael, & ſcidi regnum a domo David, & dedi illud tibi, & non fuiſti ut ſervus meus David, qui cuſtodivit mandata mea, & qui ambulavit poſt me in omni corde ſuo, ad faciendum rectum in oculis meis, & malefeciſti faciendo ultra omnes quicumque fuerant ad faciem tuam, (*Complutenſis habet* μου meam, *ſed non recte*) & iviſti, & feciſti tibi Deos alios, & fuſilia, ad irritandum me: & me projeciſti poſt te: Propter hoc ecce ego adduco malum ad domum Hieroboam: & exterminabo Hieroboam (*eſt dandi caſus in hebræo, aut generandi*) mingentem ad parietem, detentum, & derelictum in Iſrael: & colligam ſuper domum Hieroboam, ſicut colligitur fimus: donec ipſe conſummatus fuerit. Mortuum ipſius Hieroboam in civitate comedent canes: & mortuum in agro comedent volatilia cœli: Quoniam Dominus loquutus eſt. Et tu ſurge, vade in domum tuam: & ingrediendo pedes tuos civitatem, morietur puer. Et plangent eum omnis Iſrael, & ſepelient eum: quoniam hic ſolus ingredietur ipſi Hieroboam in ſepulchrum: quoniam inventum eſt in eo verbum bonum de Domino Deo Iſrael in domo Hieroboam. Et ſuſcitabit Dominus ſibi regem ſuper Iſrael, qui percutiet domum Hieroboam hac die, & ultra etiam nunc. Et percutiet Dominus Iſrael, ſicut movetur calamus in aqua: & evellet Iſrael deſuper terram bonam hanc, quam dedit patribus eorum, & ventilabit eos a tranſitu fluminis, pro eo quantum fecerunt lucos ſuos, irritantes Dominum. Et dabit Dominus Iſrael gratia peccatorum Hieroboam, qui peccavit, & qui peccare fecit Iſrael. Et ſurrexit uxor Hieroboam, & ivit in Sarira: (*Compl.* Therſa:) Et factum eſt, ut intravit in veſtibulum domus, & puer mortuus eſt: & ſepelierunt eum: & planxerunt eum omnis Iſrael juxta verbum Domini, quod locutus eſt in manu ſervi ſui Achaia prophetæ. Et reſiduum verborum Hieroboam, quæcunque bellavit, & quæcunque regnavit, ecce hæc ſcripta ſunt ſuper librum verborum dierum regum Iſrael. Et dies quibus regnavit Hieroboam, viginti, & duo anni. Et dormivit cum patribus ſuis. Et regnavit Adab (*Compl.* Nadab, *ut vulgata*) filius ejus pro eo. Schol. ad illa in fine præcedentis cap. ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, hæc affert: μετὰ τοῦτο ἐν τῷ ἑξαπλῷ κεῖται τὰ κατὰ τὴν νόσον καὶ τὴν τελευτὴν ἀβιὰ τοῦ υἱοῦ ἱεροβοὰμ μετὰ ἀστερίσκων. *P*oſt hoc ponuntur quæ pertinent ad morbum & exitum Abiæ filii Jeroboam cum aſteriſcis. (b) Quadraginta, & unius.] *In hoc numero annorum ætatis & regni, conveniunt hoc loco omnes libri. Aliter autem ſupra cap.* 12. *ut ibi notatum eſt.* (c) Roboam] *Compl.* ἰούδας, Judas, *ut vulgata.* (d) Colligatio.] *Theodoretus, quæſt.* 43. τὸν δὲ σύνδεσμον, poſuit pro, ἀποστάσεως, rebellione. (e) Et lanceas aureas.] *Pro his uſque ad illud,* Et fecit Roboam, *hæc tantum habentur in Compl.* καὶ τὰ πάντα ἔλαβε, καὶ τὰ ὅπλα τὰ χρυσᾶ, ἃ ἐποίησε σολομών, & omnia cepit, & ſcuta aurea, quæ fecerat Salomon. *Theodoretus tamen rem hanc ita narrat:* Cepit autem & ὅπλα, arma aurea quæ David rex a Syris ceperat, & ea, quæ Salomon fecerat. (f) Thee.] *Theodoretus, q.* 44. *inquit inveniſſe ſe in nominum hebraicorum interpretatione hoc ſignificare pulſationem, & tubarum clangorem. Sed recte ipſe ex libro Paralipomenon, colligit fuiſſe locum, & quaſi armamentarium,* (*ut habet vulgata*) *in quo arma deponerentur.* (g) Regibus.] *Articulus huic dictioni in hebræo adjunctus convenit etiam caſui generandi, ſed magis propius eſt caſui dandi. Quare ſæpe in his libris legitur,* τῶν ἡμερῶν τοῖς βασιλεῦσιν, dierum regibus, *pro* τῶν βασιλέων, regum. *Libuit hoc loco ſimplicitatem illam imitari. Sed interdum dicemus,* regum.

CAP. XV.

(a) IN conſpectu ejus.] *Sic Lucifer de reg. Apoſt. Compl.* ἔμπροσθεν αὐτοῦ, ante eum, *ut vulgata.* (b) Cor.] *In aliis additur David.* (c) Dominus.] *Theodoretus, quæſt.* 45. θεὸς, Deus. *Complut.* κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ, Dominus Deus ejus, *aut,* ſuus, *ut vulgata. Et hic autem quod in græcis eſt* κατάλειμμα, *in vulgata eſt,* lucernam: *quod item primo horum librorum notatum eſt. In aliis autem græcis, ut in vulgata ſequitur,* in Hieruſalem: *quod abeſt tamen a Theodoreto.* (d) Vitæ ſuæ.] *In aliis, & apud Theodoretum hæc adduntur,* ἐκτὸς ἐν ῥήματι οὐρίου τοῦ χετταίου, *in aliis iſta præterea,* καὶ πόλεμος ἦν μεταξὺ ῥοβοὰμ, καὶ μεταξὺ ἱεροβοὰμ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ, præterquam in verbo Uriæ Chettæi. Et bellum fuit inter Roboam, & inter Hieroboam omnibus diebus vitæ ejus. (e) In vigeſimo & quarto anno Hieroboam.] *In aliis eſt tantum,* vigeſimo. *ut etiam paulo poſt. A Complut. abſunt omnia iſta hoc loco: in ſequenti autem eſt ſolum,* vigeſimo. (f) Ana.] *Complut. & vulgata* Maacha, *& Theodoretus* μααχά. (g) Teletas.] *De his in Deuter. dictum eſt. Complut. habet,* τοὺς τετελεσμένους, initiatos: *quod vulgata,* effæminatos. *Theodoretus,* τὰς στήλας, titulos, ſtatuas. (h) Et demiſit omnes adinventiones. καὶ ἐξαπέστειλε πάντα τὰ ἐπιτηδεύματα. *Theodoretus,* καὶ ἐξῆρε, & ſuſtulit. *Complut.* καὶ ἐξῆρε πάντα τὰ βδελύγματα, & ſuſtulit omnes abominationes. (i) Fuit perfectum] *Theodoretus habuit,* οὐκ ἦν, non fuit: *idque explicat ex lib. Paralip.* (k) Filium Taberema.] *In aliis eſt,* υἱὸν ταβ (*aut,* ταβὲ) ἐν ῥαμὰν υἱοῦ ἀζαήλ, filium Tac (*aut,* Tabe) in Raman filii Azael. *Sed Compl.* υἱοῦ ταβερεμὼν υἱοῦ ἀζιών, filii Tabermon filii Azion. *Et rectius dicitur priore loco* filium, *quam* filii. *Nam illud* filium Ader, *quod hæc præcedit, eſt accipiendum pro unico nomine proprio, quod in vulgata eſt* Benadad. (l) In Enacim.] *Complut.* ἐν ἀκί. *Sunt voces hebrææ, ſignificantes,* nemo excuſatus, *ut vulgata.* (m) Quem fecit.] *Alij,* καὶ πάντα ἃ ἐποίησεν, *quod in vulgata,* & cuncta, quæ fecit. (n) Laboravit.] *Theodoretus,* ἐποίησε πονηρὸν, καὶ ἐπόνησε, fecit malum, & laboravit. (o) Belaan.] *Aut,* Beelan, *ut alij. Complut.* ἐπὶ τὸν οἶκον τοῦ ἰσσάχαρ, ſuper domum Iſſachar: *Vulgata,* de domo Iſſachar: *a qua, & a Complut. abeſt, quod in noſtra ſequitur,* filii Achaia. (p) Secavit.] ἐχάραξεν. *Ita quoque eſt in alio codice: in quibuſdam,* ἐπεχαράκωσεν, circumvallavit: *in cæteris,* ἐπάταξεν, percuſſit, *ut vulgata.* (q) Filii Aſa.] *Alij,* υἱοῦ ἀβιά, filii Abia. *Utrumque abeſt a Compl. & vulgata.* (r) Iſrael.] *In Complut. additur,* καὶ πόλεμος ἦν ἀναμέσον ἀσὰ καὶ ἀναμέσον βαασὰ βασιλέως ἰσραὴλ πάσας τὰς ἡμέρας αὐτῶν. *quod in vulgata:* fuitque bellum inter Aſa, & Baaſa regem Iſrael, cunctis diebus eorum. (ſ) Quomodo peccare.] ὡς ἐξήμαρτε. *Similis loquutio eſt etiam paulo ante in Compl. & alibi. Sed hic habet* ἐν αἷς, in quibus. *Alij,* ἃς, quibus, *ut vulgata.*

CAP. XVI.

(a) EJus & dabo domum tuam.] *Compl.* αὐτοῦ κακά, καὶ δώσω τὸν οἶκον αὐτοῦ, ejus mala, & dabo domum ejus. *Si pro* ἐξεγείρω, Suſcito, *quod proxime præcedit, legeretur,* ἐξείργω, excludo, expello, *noſtra optime reſponderet hebræo. Vulgata,* demetam poſteriora Baaſa, & poſteriora domus ejus, & faciam domum tuam. *Infra cap. 20. eſt* ἐκκαύσω, ſuccendam. (b) Omne malum.] *Compl.* καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν κακίαν, *quod vulgata,* & contra omne malum (c) Et Ela.] *In Complut.* ἐν τῷ ἕκτῳ καὶ εἰκοστῷ ἔτει ἀσὰ βασιλέως ἰούδα, ἠλὰ υἱὸς, in ſexto, & vigeſimo anno Aſa regis Juda, Ela filius, &c. (d) Et convertit ſe.] *Alij,* καὶ συνέστρεψεν ἐφ' ἑαυτὸν τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ ζαμβρὶ ὁ ἄρχων, & convertit in ſe pueros ſuos, & Zambri princeps, &c. *Sed Compl.* καὶ συνεστράφη ἐπ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ ζαμβρὶ ὁ ἄρχων τοῦ ἡμίσους τῶν ἁρμάτων. Et rebellavit in eum ſervus ejus Zambri princeps dimidii curruum. *Vulgata tamen habet,* mediæ partis equitum (e) Eum.] *In Compl. additur,* ἐν ἔτει ἑβδόμῳ, καὶ εἰκοστῷ: *Vulgata autem,* anno vigeſimo ſeptimo Aſa regis Juda. (f) Baaſa.] *In eadem additur,* καὶ οὐ κατέλιπεν αὐτῷ οὐροῦντα πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ τοὺς συγγενεῖς, καὶ ἑταίρους αὐτοῦ. *Quod vulgata:* Et non dereliquit ex ea mingentem ad parietem, & propinquos, & amicos ejus. (g) Et ad Ihu prophetam.] *Compl.* ἐν χειρὶ ἰοὺ υἱοῦ ἀνανίου τοῦ προφήτου, in manu Ihu filii Ananiæ prophetæ. (h) Quæ fecit.] *Alij,* καὶ πάντα ἃ ἐποίησεν, & omnia quæ fecit. (i) Et Zambri.] *Rurſus in Complut.* ἐν τῷ εἰκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει ἀσὰ βασιλέως ἰούδα ἐβασίλευσε ζαμβρὶ, *quod vulgata,* anno vigeſimo ſeptimo Aſa regis Juda regnavit Zambri. (k) Antrum.] *Videtur dictum pro eo, quod in hebræo eſt,* palatium, *aut,* conclave. *Compl. autem habet tantum,* καὶ εἰσπορεύεται εἰς τὸν οἶκον βασιλέως, & ingreditur in domum regis. (l) Et Joram frater ejus in tempore illo: & regnavit Amri poſt Thamni.] *Pro his in Compl. tantum eſt,* καὶ ἐβασίλευσεν ἀμβρὶ, *quod vulgata,* & regnavit Amri. (m) Invocaverunt.] *Alii, & Theodoretus, quæſt.* 46. ἐπεκάλεσε, vocavit, *ut vulgata.*

(n) Anno undecimo anno.] τῷ ἐνιαυτῷ τῷ ἑνδεκάτῳ ἔτει, *iſtud,* ἔτει, *abeſt ab aliis* *Schol.* Poſt ea quæ ad Ambri pertinent, non ponuntur in Hexaplo ea quæ de Joſaphat, ſed continuo quæ de Achab, *atque ita etiam in Compl. & vulgata. Theodoretus autem perſpicue narrationem de Joſaphat hoc loco agnoſcit. Inquit enim.* Hæc cum de Zambri dixiſſet, ad Judam tranſiit: & ſuſpexit quidem Joſaphat, &c. (o) Et puerulos meos.] *Alii,* μετὰ τῶν παίδων, cum pueris, *& fortaſſe deeſt,* σου, tuis. (p) In anno ſecundo.] *Compl. ſtatim poſt illa:* Et regnavit Achaab filius ejus pro eo, *habet,* ὁ δὲ ἀχαὰβ υἱὸς ἀμβρὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ ὀγδόῳ τοῦ ἀσὰ βασιλέως ἰούδα. βασιλεύει δὲ ἀχαὰβ υἱὸς ἀμβρὶ ἐπὶ ἰσραὴλ ἐν σαμαρείᾳ, *quod in vulgata:* Achaab vero filius Amri regnavit ſuper Iſrael anno triceſimo octavo Aſa regis Juda. Et regnavit Achaab filius Amri ſuper Iſrael in Samaria. *Sed multa ſemper in hujuſmodi numeris varietates.* Schol. ἀπὸ τῶν κατὰ τὸν ἀμβρὶ τὰ περὶ ἰωσαφὰτ οὐ κεῖται ἐν τῷ ἑξαπλῷ ἀλλ' εὐθὺς τὰ περὶ ἀχαάβ. Non ſtatim ad ea quæ ſpectant ad Ambri annectuntur illa quæ pertinent ad Jehoſhaphat, in Hexaplo, ſed illa quæ referuntur ad Achaab. (q) In domo offendiculorum ejus.] *Compl.* ἐν οἴκῳ τοῦ βαάλ, *quod vulgata,* in templo Baal. (r) Et ad perdendum animam ſuam: malefecit.] *Hæc abſunt a Compl. & vulgata.* (ſ) Segub.] *Compl.* ἐν τῷ σεγοὺβ, in Segub. *Vide cap. 6. Joſue.*

CAP. XVII.

(a) QUi de Theſbon Galaad.] *Compl.* ὁ ἐκ θεσβῶν τῆς γαλαάδ, qui de habitatoribus Galaad. *Notandum autem eſt in noſtra & aliis eſſe,* ἠλιοὺ, *proprius ad hebræum, quod in Compl.* ἠλίας, Elias, *formatum ad inflexionem græcam.* (b) Niſi per os verbi mei.] ὅτι εἰ μὴ διὰ στόματος λόγου μου. *Ita fere hebræus. Theodoretus, q.* 49. εἰ μὴ διὰ στόματός μου, niſi per os meum. *Compl.* ὅτι ἐὰν διὰ λόγου στόματός μου, *& Lucifer pro S. Ath.* niſi per verbum oris mei. (c) Chorrath.] *Compl.* χερὶθ, Cherith. *Et ita S. Ambroſius, epiſt.* 82. *& vulgata.* (d) Panes mane, & carnes veſperi.] *Hic in codicibus ſunt aliquæ varietates. Theodoretus q. 50. videtur habuiſſe, ut noſtra: Compl.* ἄρτους καὶ κρέας τὸ πρωΐ, καὶ ἄρτους καὶ κρέας τὸ δείλης, panes & carnem mane, & panes & carnem veſperi: *quod reſpondet vulgatæ.* (e) Qui.] *Iſtud,* qui, τὸ, *abeſt ab aliis.* (f) Hydria.] *S. Cyprianus lib. de opere, & eleemoſ.* fidelia farris non deficiet, & capſaces olei non minuetur. (g) Ipſa, & ipſe.] *Sic hebræus, & chaldæus. Compl. autem,* αὐτὸς καὶ αὐτή. *quod vulgata,* ipſe & illa. (h) Spiritus.] *In Compl. additur,* ζωῆς, vitæ: *quod tamen abeſt ab hebræo, & vulgata.* (i) Lectum.] *Alii addunt,* αὐτοῦ, ſuum, *ut vulgata.* (k) Hei mihi Domine, teſtis viduæ.] *Ita etiam Theodoretus q. 52. Compl. autem,* κύριε ὁ θεός μου καί γε τὴν χήραν, μεθ' ἧς ἐγὼ οἰκῶ μετ' αὐτῆς, σὺ ἐκάκωσας, Domine Deus meus etiam viduam, quacum ego habito cum ea, affixiſti: *quomodo fere vulgata.*

CAP. XVIII.

(a) AD quinquaginta in ſpelunca.] κατὰ πεντήκοντα ἐν σπηλαίῳ. *Ita fere hebræus: & ſignificat ſingulos quinquagenos in una ſpelunca, & ſingulos quinquagenos in altera. Quod in aliis codicibus ſic exprimitur,* ἀνὰ πεντήκοντα ἐν δυσὶ σπηλαίοις, per quinquagenos in duabus ſpeluncis: *vulgata autem,* quinquagenos, & quinquagenos in ſpeluncis. (b) De tabernaculis.] σκηνῶν. *Alii,* κτηνῶν, jumentis. *Compl.* καὶ οὐκ ἐξολοθρευθήσεται ἀφ' ἡμῶν κτήνη, & non exterminabuntur a nobis jumenta. *Etiam Geneſ. 13. ubi in aliis libris eſt,* κτηνῶν, *in codicibus, quos ſequuti ſumus, legitur,* σκηναί. (c) Miſit.] *Complut. addit,* me: *ſed non hebræus, neque cæteri.* (d) Et, ſi dixerunt, Non eſt, & incendit.] καὶ εἰ εἶπον, οὐκ ἔστι, καὶ ἐνέπρησε. *Alii,* καὶ εἶπεν, οὐκ ἔστι, καὶ ἐνέπρησε. Et dixit, Non eſt: & incendit. *Complut.* καὶ εἶπον, οὐκ ἔστιν (*& huc uſque etiam Theodoretus q. 53.*) καὶ ὥρκισεν τὴν βασιλείαν, καὶ τὰς χώρας αὐτῆς, ὅτι οὐχ εὕρηκέ σε. Et dixerunt: (*Ita enim hebræus. Sed Theodoretus videtur accepiſſe pro,* dixi, *& aptare ipſi Abdiæ.*) Non eſt; & adjuravit regnum, & regiones ejus: & non invenit te. (e) Et iviſti.] *Complut.* καὶ πορευθῆναι, *& Lucifer pro S. Athan.* & itis. (f) Confuſionis.] *Ita etiam Lucifer. Alii,* τοῦ βάαλ, Baal, *ut vulgata, quæ varietas etiam paulo poſt notari poteſt. Et in aliquo libro utraque conjunguntur, ut colligi poſſit duas eſſe interpretationes.* (g) Manducantes menſam.] *Eſt hebraiſmus, ac valet, quod in vulgata,* comedunt de menſa. *Lucifer,* manducantes & bibentes in menſa Jezabel. (h) Ad omnes.] *Ita etiam Lucifor. Complut.* πρὸς πάντα τὸν λαὸν ad omnem populum, *ut vulgata.* (i) Ambobus poplitibus.] *Ita etiam Theodoretus, quæſt. 55. Complut. addit,* ὑμῶν, veſtris. *Lucifer,* ſenſu noſtro, *quaſi pro,* ἰγνύαις, *habuerit,* ἐννοίαις: *hebræus quidem habet,* ſuper duas cogitationes. (k) Et prophetæ lucus quadringenti.] *Abſunt a Complut. & vulgata. Sed Lucifer,* & prophetæ lucorum quadringenti. Dentur ergo nobis duo boves: *quo quidem loco etiam Compl. habet,* ἕν. (l) Apponant.] ἐπιθέτωσαν. *Lucifer & hic & in ſequentibus interpretatur* ſupponant. (m) Dei veſtri.] *Complut.* τῶν θεῶν ὑμῶν: *& Lucifer,* Deorum veſtrorum. (n) Quia Deus eſt.] *Reſpondet hebræo, & vulgatæ: & chaldæus explanat,* quia vos dicitis, quod Deus eſt. *A multis vero libris, & a Complut. iſta abſunt, neque referuntur a Lucifero, neque a Theodoreto, qui ſic habet,* ἐπικαλεῖσθε ἐν φωνῇ μεγάλῃ ἅμα, μήποτε ἀδολεσχία τίς αὐτῷ ἐστί. *Et Lucifer,* invocate in voce magna pariter, ne forte occupatus ſit, *& certe iſtud,* ἅμα, *videtur huic loco magis convenire, quam ſequenti, ubi habetur in noſtra, & in Compl. & in aliis, præterquam apud Theodoretum. Is enim habet,* μήποτε χρηματίζει αὐτός. *Utroque tamen loco abeſt ab hebræo. Iſtam autem dictionem* χρηματίζειν, *quam nos vertimus, reſponſa dare, alii vertunt, operam dare negocio pecuniario. Quod quidem eſt apud Luciferum,* ne forte occupatus ſit, *haud ſatis liquet, referaturne ad illud,* ἀδολεσχία, *an ad hoc,* χρηματίζειν. (o) Syromaſtibus.] *De ſyromaſte alibi dictum eſt. Lucifer habet,* novaculis: *vulgata,* lanceolis. (p) Veſpera.] *Compl.* τὸ μεσημβρινὸν, *& Lucifer* meridies. (q) Sacrificium.] *Ita etiam alius codex. In aliis hæc ſequuntur,* καὶ οὐκ ἦν φωνὴ, καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις, & non erat vox, & non erat auditio: *quæ neque a Lucifero hoc loco referuntur. Quæ autem in noſtra, & in aliis ſequuntur uſque ad illud,* Et dixit Eliu ad populum, *referuntur etiam a Lucifero, niſi quod non habet,* offendiculorum. *Abſunt autem a Compl. & vulgata.* (r) Mare.] θάλασσαν. *Compl. retinet vocem hebræam,* θααλὰ, *unde fortaſſe factum eſt,* θάλασσαν. *Theodoretus hanc rem narrans inquit Eliam feciſſe,* δοχεῖον, receptaculum aquæ, *quod hebræus vocet,* θααλὰ, *Joſephus autem,* δεξαμενήν, conceptaculum aquarum. *Non tamen novum eſt in ſcriptura, receptaculum aquæ vocari mare. Lucifer habet,* foveam: *vulgata,* aquæductum. (ſ) Schizas.] *Lucifer,* ſcizas. *quod græce eſt,* σχίδακας, *quaſi ligna ſciſſa. Ejuſdem eſt,* demembrare, *id eſt, membratim dividere.* (t) Et clamavit Eliu in cœlum: & dixit.] *Ita etiam Lucifer. Compl. autem pro his habet,* καὶ ὡς ἦν καιρὸς τοῦ προσφέρεσθαι τὴν θυσίαν καὶ παρεγένετο ἠλίας ὁ προφήτης, καὶ εἶπεν, *quod vulgata,* cumque jam tempus eſſet, ut offerretur holocauſtum, accedens Elias propheta, ait. (u) Retro] *Sic hebræus, & idem Lucifer: id eſt, ne jam abeat ad idola, aut* iterum, *ut vulgata. Compl.* ὀπίσω σου, poſt te. (x) Et cecidit.] *Nec plura Lucifer. Compl.* καὶ εἶδε πᾶς ὁ λαὸς, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν. Et vidit omnis populus, & cecidit in faciem ſuam. (y) Pedum.] *Eodem modo Lucifer. Complut.* τοῦ ἤχους, ſoni. *Dictio hebræa tumultum & fragorem ſignificat.* (z) Et tu reverte.] *Nec plura hebræus: apud Luciferum legitur hic locus mutilate.* Non eſt nihil: circumage te ſepties. *Compl. autem,* ἐπίστρεψον καὶ ἐπίβλεψον ἑπτάκις, reverte, & inſpice ſepties. (aa) Aquam.] *Alii addunt,* ἀπὸ θαλάσσης, *& Lucifer,* de mare. (bb) Plorabat.] *Sic etiam Lucifer, quod græce eſt,* ἔκλαιεν. *Compl.* ἵππευσεν, equitavit: *quod reſpondet hebræo.*

CAP. XIX.

(a) SI tu es Eliu, & ego Jezabel.] *Hæc abſunt a Complutenſi, & vulgata, neque referuntur a Lucifero.* (b) Rathmon.] *Alii,* Rathmen. *Complut.* Ratham. *Eſt dictio hebræa, quam vulgata interpretatur* juniperum, *alii,* geniſtam. (c) Quidam.] *Complut. addit,* ἄγγελος, angelus. (d) Domino.] *Eſt hebraiſmus. Et eſt ſubintelligendum,* pro, *quod exprimit vulgata.* (e) Cras.] *Abeſt a Complut. & vulgata* (f) Tenuis.] *In nonnullis aliis, & in Complut. ſequitur,* κἀκεῖ κύριος, & ibi Dominus: *quæ tamen abſunt ab hebræo, & vulgata, neque referuntur a Theodoreto quæſt.* 57. (g) Saphat.] *In aliis additur,* ἐξ (*aut,* ἀπὸ) ἀβελμαουλά. *quod vulgata,* qui eſt de Abelmeula: (h) Relinques.] *Complut.* καταλείψω, derelinquam, *ut vulgata: & propius accedit ad lectionem S. Pauli Rom.* 11. κατέλιπον ἐμαυτῷ, reliqui mihi. (i) Quoniam feci tibi.] *Complut.* τί πεποίηκά σοι, quid feci tibi? *hebræus utrumque habet, &* quoniam, *&* quid.

CAP. XX.

(a) ET vinea una.] *Cæteri fere libri,* καὶ ἐγένετο μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀμπελὼν εἷς. *S. Ambroſius de Nabuthe, cap.* 2. Et factum eſt poſt verba hæc, Erat vinea. *Cæterum totum hoc caput in Complut. & aliis quibuſdam libris eſt vigeſimum primum: vigeſimum autem eſt, quod in noſtra, & multis aliis & apud Theodoretum eſt vigeſimum primum. De hac re ita* Schol. ἰστέον ὅτι ἐν τῷ ἑξαπλῷ ἔμπαλιν κεῖται πρῶτον μὲν τὰ κατὰ τὸν υἱὸν ἄδερ βασιλέα συρίας, ἔπειτα δὲ τὰ κατὰ τὸν ναβουθαί. Sciendum eſt in Hexaplo contra poni, primum quidem quæ ad filium Ader regem Syriæ, deinde autem quæ ad Nabuthæ pertinent. (b) Aream.] *Complutenſ.* παρὰ τῷ οἴκῳ, *& S. Ambroſius,* juxta domum. (c) Et erit mihi in hortum olerum.] *Abſunt hoc loco a Complutenſi & vulgata: habentur tamen apud S. Ambroſium.* (d) Et turbatus eſt.] *Sic & alius codex, & S. Ambroſius. At in aliis libris, & Complutenſi, hæc antecedunt.* καὶ ἦλθεν ἀχαὰβ εἰς οἶκον αὐτοῦ συγκεχυμένος, καὶ ἐκλελυμένος ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν ναβουθαὶ (*Complutenſ.* ναβὼθ) ὁ ἰεζραηλίτης, καὶ εἶπεν, οὐ δώσω σοι τὴν κληρονομίαν τῶν πατέρων μου. Et venit Achaab in domum ſuam confuſus, & triſtis, ſuper verbo quod locutus erat ad eum Nabbuthæ, & dixerat. Non dabo tibi hæreditatem patrum meorum (e) Regem.] *Sic & alius liber: cæteri,* βασιλεὺς rex. *Complut.* βασιλείαν ἐπὶ ἰσραὴλ regnum ſuper Iſrael. (f) Eſto tui ipſius.] σεαυτοῦ γενοῦ. *S. Ambroſius, cap.* 9. redi ad te. *Vulgata,* æquo animo eſto. (g) Liberos.] *Compl. & S. Ambroſius,* ad liberos. *In vulgata eſt,* optimates. (h) In principio populi.] ἐν ἀρχῇ τοῦ λαοῦ. *S. Ambroſius.* in principem populi. *Lucifer,* in primo populo. *Vulgata,* inter primos populi. (i) Benedixit.] *Sic & S. Ambroſius. Theodoretus q.* 59. Bonis verbis uſa, εὐλόγησε, poſuit, pro, ἐβλασφήμησε, blaſphemavit. *Lucifer,* maledixit. (k) Et producant eum, & lapident eum.] *Lucifer,* & deducite eum, & lapidetur. *Compl.* καὶ ἐξαγάγετε αὐτὸν ἔξω, καὶ λιθοβολήσατε αὐτόν. *S. Ambroſius,* & producite illum, & lapidate. (l) Vocaverunt] *Vulgata,* prædicaverunt, *Compl* ἐνετείλαντο, præceperunt. (m) Dicentes.] *In aliis quibuſdam,* ἄνδρες ἀποστασίας ναβουθαὶ κατέναντι τοῦ λαοῦ λέγοντες, εὐλόγησε, viri rebellionis Nabuthæ in conſpectu populi. dicentes, benedixit, &c. *quod ſatis reſpondet hebræo. Compl. habet,* εὐλόγηκας, benedixiſti. (n) Jezabel, & dixit.] *Alii,* ἰεζάβελ τῶν λεγόντων κέχωσαι (*aut* λελιθοβόληται) ναβουθαὶ, καὶ ἀπέθανε, εἶπεν (*aut,* καὶ εἶπεν) Jezabel dicentes, obrutus (*al.* lapidatus) eſt Nabuthæ, & mortuus eſt: dixit, *al.* & dixit. (o) Iezraelita.] *Hæc uſque ad* ſurrexit, *abſunt a Compl. & vulgata: Habentur tamen apud S. Ambroſium.* (o) Quomodo tu occidiſti.] *Ita fere Lucifer. At Compl. & S. Ambroſius habet tantum,* occidiſti (q) Omni.] *Iſtud,* πάντι, *abeſt fere ab omnibus.* (o) Sues, & canes.] *Lucifer.* canes & ſues: *Sed multi, & S. Ambroſius tantum,* canes. (ſ) Et meretrices lavabunt in ſanguine tuo.] *Hæc abſunt a Compl. & vulgata: ſed habentur apud Luciferum, & S. Ambroſium.* (t) Ecce ego.] *In aliquot libris,* τάδε λέγει κύριος, ἰδοὺ ἐγὼ, *& Lucifer.* Hæc dicit Dominus, Ecce ego. *S. Ambroſius nonnulla verba omittit.* (u) Veruntamen fruſtra.] *Compl.* πλὴν οὐκ ἦν, ὡς ἀχαὰβ, *Quod vulgata.* Igitur non fuit alter talis, ſicut Achab. *Theodoretus q. 60. hunc locum ita refert,* δωρεὰν ὁ ἀχαὰβ ἐπράθη τοῦ ποιῆσαι τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου, ὡς μετέστησεν αὐτὸν ἡ ἰεζάβελ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ βδελυχθῆναι ὀπίσω, Gratis Achaab venundatus eſt, ut faceret malum in conſpectu Domini (ſicut evertit eum Jezabel uxor ejus.) & abominabilis fieret poſt, &c. (x) Et pro verbo.] *Complutenſ.* καὶ ἐγένετο. ὡς ἤκουσεν ἀχαὰβ τὰ ῥήματα ταῦτα διέρρηξε. Et factum eſt: ut audivit Achaab verba hæc, conſcidit, &c. (y) Ivit.] *In quibuſdam additur,* κεκλιμένος, demiſſus. *Complutenſ.* καὶ ἐπορεύετο κεκυφὼς, *quod vulgata,* & ambulabat demiſſo capite. (z) Non inducam] *Ita fere S. Ambroſius. Alii,* ἀνθ' οὗ ὅτι ἐκωλύθη ἀπὸ προσώπου μου, οὐκ ἐπάξω, pro eo quod interdixit ſibi a facie mea, non inducam. *Complutenſ. non* ἐκωλύθη, *ſed* κατενύχθη, compunctus eſt. (aa) Inducam malum.] *S. Ambroſius*, inducam mala, *nec plura recitat. In aliis additur.* ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ, ſuper domum ejus.

CAP. XXI.

(a) ET omnis equus.] *Hebræus*, & equus. *Complutenſ.* ϗ ἵπποι, & equi. (b) Filii tui.] *Nonnulli addunt*, τὰ καλὰ, boni. *Complutenſ.* τὰ κάλλιστα, *quod vulgata*, optimi. (c) Et tollent.] *Abeſt iſtud.* ϗ, *a Complutenſi. Hebræus habet*, Et erit: omne concupiſcibile oculorum tuorum ponent in manibus ſuis, & tollent. (d) Argentum.] *Complutenſ. addit*, ϗ, & argentum. *Sed hebræus*, & argento meo, & auro meo: & non prohibui ab eo. (e) Vulpibus.] ταῖς ἀλώπεξι. *Alii*, ταῖς δραξὶ, pugillis, *ut vulgata. Eodem modo Theodoretus, atque addit*: hæc autem dicebant minantes oppugnationis aggeres. (f) Turbam.] *Sic aliquot codices. Nonnulli addunt*, πάντα τὸν ὄχλον, *quod vulgata*, omnem multitudinem. *Alij*, πάντα τὸν ἦχον, omnem ſonitum. *Theodoretus*, ἑώρακας πάντως τὸν ἦχον μέγαν τοῦτον, vidiſti omnino ſonitum magnum iſtum. *Lucifer de reg. Apoſt.* ſi audiſti ſonum magnum iſtum. (g) Regionum.] τῶν χωρῶν, *quod vulgata*, per pediſſequos principum provinciarum. *Theodoretus quæſt. 61. habet*, τῶν χορῶν, in pueris ex iis qui incipiunt chorum, *& interpretatur*, ἐν ὀλίγοις μειρακίοις, in paucis puerulis. (h) Principes, pueros regionum.] *Atque item paulo poſt*, principes, pueri regionum. *Sed in aliis hic*, τοὺς παῖδας τῶν ἀρχόντων τῶν χωρῶν, *quod vulgata*, pueros principum provinciarum) *& ibi*, τὰ παιδάρια τῶν ἀρχόντων τῶν χωρῶν, *& vulgata*, pueri principum provinciarum. (i) Ducenti triginta.] *Ita etiam Theodoretus. Alii*, τριακόσιοι τριάκοντα, trecenti triginta: *nonnulli, & Complutenſ* διακόσιοι τριάκοντα, ϗ δύο, ducenti triginta, & duo, *quod reſpondet vulgatæ.* (k) Et mittunt.] *Alii*, ϗ ἀπέστειλεν υἱὸς ἄδερ, *quod vulgata*: Miſit itaque Benadab. (l) Comprehendere.] *Non eſt locutio inuſitata*, dixit eis comprehendere, *id eſt, juſſit ut illos capiant. Sed alii libri*, συλλάβετε, comprehendite. (m) Principes pueri regionum.] *in aliis*, ϗ ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως, τὰ παιδάρια ἀρχόντων τῶν χωρῶν. Et ii egreſſi ſunt e civitate, pueri principum regionum: *quod valde reſpondet hebræo: a quo abſunt, quæ præcedunt*, & non exeant e civitate, *ſicut etiam a Complutenſi.* (n) Percuſſit.] *Complutenſ.* & percuſſit. *Lucifer ad reg. Apoſt. hunc locum ſic refert.* Et exierunt pueri de civitate, principum regionum, & exercitus qui poſt illos: & percuſſit unuſquiſque quem invenit ſecus ſe. (o) Et dixerunt.] *In aliis*, εἶπον πρὸς αὐτὸν, dixerunt ad eum. *Theodoretus autem ita hunc locum refert*, ἐροῦσιν οἱ σύροι, θεὸς ὀρέων, dicent Syri, Deus montium, &c. *quaſi hæc a Deo per eundem prophetam prædicentur.* (p) Et inſtaurabimus tibi virtutem.] *Eſt aliqua varietas etiam in aliis. Complutenſ. autem habet tantum*, ϗ ἄγαξον σὺ, & inſtaura tu, *quod reſpondet vulgatæ.* (q) Ejus.] *Alii*, αὐτῶν, eorum. (r) Cubiculo.] *Ita vertimus illud*, τοῦ κοιτῶνος, *quoniam eſt hebraiſmus: & ſupplenda eſt præpoſitio hoc modo*, e cubiculo in thalamum. *ita & capite ſequenti.* (ſ) Et dixit pueris ſuis: Novi, quia.] *Ita & alius codex: nec multo aliter in quibuſdam*, ϗ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, ἰδοὺ δὴ οἴδαμεν, ὅτι. Et dixit pueris ſuis: Ecce jam novimus, quia. *Sed in aliis*, ϗ εἶπον πρὸς αὐτὸν οἱ παῖδες αὐτοῦ, ἰδοὺ δὴ οἴδαμεν ὅτι. *In Complutenſi autem*, ἰδοὺ δὴ ἀκηκόαμεν, ὅτι βασιλεῖς οἴκου ἰσραὴλ, *quod vulgata*, Dixeruntque ei ſervi ſui: Ecce audivimus, quod reges domus Iſrael. (t) Noſtra.] *Alii*, μου, mea. (u) Et pro fœdere.] ἐσπείσαντο. *Nonnulli*, ἐπίστευσαν, crediderunt. *Complutenſ. & aliquot codices*, ἔσπευσαν. *& vulgata*, & feſtinantes rapuerunt. Vox quidem Hebraica videtur ſignificare, ἔσπευσαν. (x) Percutiens, & contrivit.] *Magis ad hebræum, quam*, ϗ πατάξας συνέτριψε, & percutiens contrivit, *quod eſt in aliis, & in ſcholio inſerto codici Theodoreti: ubi etiam*, συνέτριψε, *exponitur*, ἐτραυμάτισε, vulneravit, *ut vulgata.* (y) Ecce & inſidiæ apud me: occidiſti.] *In aliquot codicibus*, ἰδοὺ τὰ ἔνεδρα, ecce inſidiæ. *In uno codice, & in comm. græcis, & in Compl.* ἰδοὺ σὺ δικαστὴς παρ' ἐμοὶ ἐφόνευσας, ecce tu judex apud me: occidiſti. *Theodoretus quæſt. 62.* ἰδοὺ σὺ δίκην τὴν παρ' ἐμοὶ ἐφόνευσας, Ecce tu mea quidem ſententia cædem feciſti. *Et explicans addit*, Hoſtem enim ſolviſti, ut multas ille perpetret cædes. (z) Confuſus & triſtis.] συγκεχυμένος ϗ ἐκλελυμένος. *Compl.* κλαίων. *Theodoretus* συνεχόμενος, ϗ κλαίων, compreſſus & plorans. *Vulgata*, contemnens & furibundus.

CAP. XXII.

(a) QUia nobis.] *Sic hebræus. Complutenſ.* ἡμῶν ἐστὶ, noſtra eſt. (b) Sicut ego.] *Optime reſpondet hebræo. Theodoretus autem, quæſt. 64.* καθὼς σὺ, οὕτω κἀγὼ, καθὼς ὁ λαός σου, οὕτω ὁ λαός μου, ſicut tu, ita & ego: ſicut populus tuus, ita populus meus: *nec multo aliter Complutenſ. videatur lib. 4. cap. 3.* (c) Non eſt hic.] *Theodoretus*, οὐκ ἔτι ὧδε, non eſt amplius hic. (d) Unus.] *Alii*, ἔτι εἷς, adhuc unus. (e) Et proſperabit.] *Complutenſ. addit*, σε, te. *itemque paulo poſt.* (f) Toties.] *Theodoretus quæſt. 65.* Iſtud, ποσάκις, *dictum eſt, pro*, πολλάκις, ſæpe. *Sed poſſet verti*, quoties, *& apponi nota interrogationis. In aliquo libro eſt*, ἔτι δὶς, adhuc bis. *Vulgata*, iterum, atque iterum. (g) Non ſic.] *Complutenſis habet tantum*, οὕτως, ſic: *hebræus neque hoc habet. Theodoretus tamen habet, & explanat*, non vere illud dixi. Vidi enim, &c. (h) Non Dominus his Deus.] *Aliqui libri*, εἰς θεὸν, in Deum.] *Complutenſ.* οὐ κύριος τούτοις; nonne Dominus his? *Sed magis reſpondet hebræo, & vulgatæ, ſi dicatur ſine interrogatione*, non eſt Dominus iſtis. *Apud Theodoretum*, εἰ κυρίως αὐτοὶ πρὸς θεὸν ἀποστραφήτω, ſi proprie & ſtabiliter ipſi erga Deum, revertatur, *quomodo ipſemet paulo poſt explanat. Interpres videtur habuiſſe*, εἰ κύριος αὐτοῖς εἰς θεόν. *Ita enim vertit*, ſi Dominus eſt eis in Deum. (i) Non ſic, non ego: audi verbum Domini: non ſic. Vidi.] *Complutenſ. habet tantum*, διὰ τοῦτο ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου εἶδον. Propter hoc audi verbum Domini. Vidi *quomodo etiam vulgata. Theodoretus hoc modo refert*: οὐκ ἐγὼ, ἄκουσον τὸν λόγον κυρίου. εἶδον. Non ego: audi verbum Domini. Vidi, &c. (k) Qui loquutus eſt in te.] *Complutenſ.* ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ τοῦ λαλῆσαι ἐν σοί; receſſit a me ad loquendum in te? (l) Cubiculo.] *Diximus præcedente capite de hoc hebraiſmo: ſignificat enim quod exprimitur in Complutenſi* ἐκ ταμείου, e cubiculo. (m) Semer regem.] *Alii*, πρὸς ἀμμὼν τὸν ἄρχοντα τῆς πόλεως, *quod vulgata*, apud Ammon principem civitatis. *Sed etiam in Complutenſi ſequitur*, ϗ πρὸς ἰωὰς υἱὸν τοῦ βασιλέως, & ad Joas filium regis: *ubi vulgata*, filium Amalec: *quamvis multi ex hebræo vertant* filium regis. (n) In me.] *Nec plura refert Theodoretus. Compl. addit.* ϗ εἶπεν ἀκουσάτω πᾶς ὁ λαὸς, *quod vulgata.* Et ait, audite populi omnes. (o) Meum.] *Sic etiam Complutenſ. vulgata ex hebræo habet*, veſtibus tuis. *Theodoretus hanc rem narrans inquit, Syros conjeciſſe ex paludamento regio Joſaphat eſſe regem Iſrael.* (g) Bene collimans.] εὐστόχως. *Complutenſ.* ἁπλῶς, ſimpliciter, *quod vulgata*, in incertum. (q) Et effundebat ſanguinem e plaga in ſinum currus.] *Hæc abſunt a Complutenſi & vulgata: ſed pro his habentur illa, quæ in noſtra, & in aliis & vulgata ſequuntur poſtea*, & mortuus eſt veſperi. (*licet in Complut. antecedant*) *quare videri poſſunt duæ ejuſdem ſententiæ interpretationes.* (r) Stragis.] τῆς τροπῆς. *Ita plerique vetuſti. In uno tamen inventum eſt*, ἐκ τῆς τρυπῆς, ex foramine, ex plaga. *Complutenſ.* τῆς πληγῆς, τῆς τροπώσεως, plagæ, ſtragis: *quæ duæ videntur interpretationes.* (ſ) Sanguinem.] *in Compl. additur*, ἀπὸ τοῦ ἅρματος, de curru. (t) Sues, &.] *Abeſt a Complutenſi & vulgata: nec Theodoretus ſuum mentionem facit, ſed canum, & meretricum: de quibus tamen meretricibus nihil in vulgata. licet in Complut. Videatur cap. 20.* (u) Triginta.] *Ita etiam ſupra cap. 16. & hic vulgata. Compl. autem*, τεσσαράκοντα, quadraginta. (x) Quæcunque.] *In aliis*, ϗ αἱ δυναστεῖαι αὐτοῦ, ἃς ἐποίησεν, & potentatus ejus, quos fecit, *id eſt fortia, & præclara ejus facta.* (y) Juda.] *Hic in Compl. ut in vulgata, adduntur ea quæ in noſtra, & aliis græcis ſunt, cap. 16 ut ibi notatum eſt ex ſcholio. Sunt tamen multæ in verbis varietates. Satis erit eas, quæ primo ſe offerunt, notare. Nam quod ibi eſt*, ϗ τὰ λοιπὰ τῶν συμπλοκῶν, ἃς ἐπέθεντο ἐν ταῖς ἡμέραις ἀσὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἐξῆρεν ἀπὸ τῆς γῆς. ϗ βασιλεὺς οὐκ ἐν συρίᾳ νασίβ. Et reliqua complicationum, quas impoſuerant in diebus Aſa patris ſui ſuſtulit de terra. Et rex non erat in Syria Naſib: *in Complut. hoc loco ſic habet*, ϗ τοὺς λοιποὺς τῶν τετελεσμένων τῶν καταλελειμμένων ἐν ταῖς ἡμέραις ἀσὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἀφεῖλεν ἀπὸ τῆς γῆς, ϗ βασιλεὺς οὐκ ἦν ἑστηκὼς ἐν ἰδουμαίᾳ, *& in vulgata*, ſed & reliquias effœminatorum, qui remanſerant in diebus Aſa patris ejus, abſtulit de terra. Nec erat tunc rex conſtitutus in Edom. (z) Quæ facta fuerant.] *Compl.* ὅσα ἐποίησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ, *quod vulgata*, quæ fecerat pater ejus.

REGNORUM. LIB. IV.

CAP. I.

(a) DEum.] *Theodoretus quæſt. 3. videtur habuiſſe*, προσόχθισμα, offendiculum, abominationem. *Propius autem hebræo eſt*, in Baal, *quam* διὰ τοῦ βαὰλ, per Baal, *quod eſt in Complutenſi.* (b) Et non ita: quoniam.] *Rurſus, ut ſuperiore capite, habet hic Complutenſ. tantum*, διὰ τοῦτο, quamobrem, *ut vulgata. Eadem varietas eſt paulo poſt in verbis nunciorum ad regem, & Eliæ ad regem.* (c) Et reverſi annunciaverunt regi, ſecundum quæ locutus fuerat Eliu.] *Hæc abſunt a Compl. & a vulgata.* (d) Aſcendit.] *Sic etiam vulgata. Complutenſ.* ἐπορεύθησαν, iverunt. (e) Ducem.] ἡγούμενον. *Complut. etiam hic*, πεντηκόνταρχον τρίτον, *& vulgata*, principem quinquagenarium tertium. *In aliquo libro utrumque ponitur, hoc poſt illud: & fortaſſe duæ ſunt interpretationes.* (f) Primos.] *In aliis additur*, ϗ τοὺς πεντήκοντα αὐτῶν, *quod in vulgata*, & quinquagenos, qui cum eis erant: *nec multo aliter Compl.* ϗ ἑκάστου τοὺς πεντήκοντα. (g) Et dixit Eliu.] *Dictio*, Eliu, *abeſt a nonnullis: totum autem iſtud a Compl. & vulgata.* (h) Quid, quod miſiſti.] *Compl.* ἀνθ' ὧν ἀπέστειλας ἐπερωτῆσαι, pro eo quod miſiſti interrogare, &c. διὰ τοῦτο ἡ κλίνη, propterea lectus, &c. (i) Eliu.] *In aliis libris ſequitur*, καὶ ἐβασίλευσεν ἰωρὰμ ὁ ἀδελφὸς ὀχοζίου ἀντ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἦν αὐτῷ (*aut*, αὐτῷ) υἱὸς, *in Compl. autem propterea*, ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ ἰωρὰμ υἱοῦ ἰωσαφὰτ βασιλέως ἰούδα. Et regnavit Joram frater Ochoziæ pro eo, quoniam non fuit ei filius, in anno ſecundo Joram filii Joſaphat regis Juda. *Theodoretus locum iſtum de ſucceſſione explicat, q. 5. Cujus verba afferemus quoniam interpres mutilato codice eſt uſus.* νόμου ὄντος τῶν βασιλέων τοὺς παῖδας τὴν βασιλείαν κληρονομεῖν, παίδων δὲ οὐκ ὄντων, τὸν πρεσβύτατον ἀδελφὸν ἢ τὸν ἐπιτηδειότατον. αὐτίκα γοῦν τὴν δαυιδικὴν βασιλείαν μέχρι τῆς αἰχμαλωσίας παῖς παρὰ πατρὸς παραλαμβάνοντες ᾠκονόμησαν. τοῦ δὲ ἰεχονίου πρὸ τῆς παιδοποιΐας δορυαλώτου ληφθέντος, ματθανίας ὁ καὶ σεδεκίας κατέσχε τὴν βασιλείαν, θεῖος ὢν αὐτοῦ πρὸς πατρός. Lex erat, regum filios hæreditatem regni adire: quod ſi non eſſent filii, fratrem natu maximum, vel eum, qui maxime propinquus eſſet. Statim quidem Davidicum regnum uſque ad captivitatem, filius a patre, accipientes adminiſtrarunt. Sed cum Jeconias ante liberorum procreationem, bello captus eſſet, Matthanias, qui & Sedecias, obtinuit regnum, cum eſſet illius patruus. (k) Octavo & decimo.] *Ita in duobus vetuſtis, & ita inferius cap. 3. In aliis*, ἐν ἔτει εἰκοστῷ καὶ πρώτῳ, in anno vigeſimo & primo. *Verum omnia iſta quæ ſequuntur poſt illa*, regibus Iſrael, *uſque ad finem capitis, abſunt a Compl. & vulgata: & ponuntur cap. 3. ubi etiam in noſtra repetuntur.*

CAP. II.

(a) IN deſerto.] ἐν ἐρήμῳ. *Complut.* διὰ ξηρᾶς, *quod vulgata*, per ſiccum. (b) Fiant, quæſo, duplicia.] *Complut.* γενηθήτω δὴ τὸ πνεῦμα τὸ ἐπὶ σοὶ διπλῶς ἐπ' ἐμέ. Fiat quæſo ſpiritus qui ſuper te, dupliciter ſuper me. *Quod quidem planius eſt, & reſpondet vulgatæ. Sed illud propius phraſi hebraicæ. Theodor. non refert ipſa verba, ſed ita proponit quæſtionem 7.* τί δή ποτε, τοῦ ἐλισσαίου διπλῆν τὴν χάριν αἰτήσαντος, ὁ μέγας εἶπεν ἠλίας, ἐσκλήρυνας τοῦ αἰτήσασθαι; Quid ita, cum Eliſæus petiiſſet duplicem gratiam, magnus Elias dixit, Dure egiſti in petendo. (c) Tanquam in cœlum.] ὡς εἰς τὸν οὐρανόν. *Ita etiam initio capitis in omnibus codicibus collatis: ſed hic in Complut.* ἕως εἰς τὸν οὐρανὸν, uſque in cœlum. *In vulgata utrobique abſolute*, in cœlum. (d) Currus.] *Ita etiam Theodoretus quæſt. 8. S. Ambroſius de Nabuthe, c. 15.* agitator. (e) Eliſæe.] *Compl.* αὐτοῦ, eo, *& poteſt intelligi, deciſiſſe ab Elia: quem ſenſum præſefert vulgata.* (f) Aquam.] *In aliis libris additur*, καὶ οὐ διέστη, & non diſceſſit. *In Complut.* τὰ ὕδατα, καὶ οὐ διῃρέθη, aquas, & non ſe diviſerunt: *quæ agnoſcuntur etiam a Theodoreto q. 8. Sed abſunt ab hebræo, & vulgata. Sunt enim ſupplenda cogitatione.* (g) Appho.] *Theodoretus ibidem*, ἀφφὼ, exponitur, ὁ κρύφιος, occultus, κατὰ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἄλλων ἑρμηνευτῶν. ſecundum editionem aliorum interpretum. *Sed vulgata*, etiam nunc (h) Eliſæe.] *In aliquot libris ſequitur, ut etiam ſupra*, διὰ ξηρᾶς, per ſiccum, *Sed hic non eſt in vulgata.* (i) Filii virtutis.] *Theodoretus q. 6. inquit*, υἱοὺς δυνάμεως, *eſſe vocatos*, εὐζώνους, *milites ſuccinctos, & ſtrenuos.* (k) Sterilis.] ἀτεκνουμένη, *quod poteſt etiam ſignificare*, orbans. *S. Ambroſius ſerm. 87.* ſed aquæ malæ, & ſteriles ſunt. (l) Mors, & ſterilis.] *Reſpondet hebræo. Compl.* ἀποθνήσκων, οὐδὲ ἀτεκνουμένη, *& S. Ambroſius ibidem*, non erit ex eis moriens, neque ſterilis. (m) Eos.] *Compl.* αὐτοῦ, poſt ſe.

CAP. II.

(a) PEccato.] *Compl.* ἁμαρτίαις, peccatis: *& ſic ſuperius cap. 1. in noſtra.* (b) Noced.] *Theodoretus q. 10.* Iſtud, νωκήδ, alii interpretes dixerunt, ἀρχιποίμενα, principem paſtorum. (c) In rebellione.] ἐν τῇ ἐπαναστάσει, *id eſt, quo tempore rebellavit, ſolitus erat pendere. Theodoretus hunc locum ſic refert*, καὶ ἦν φέρων φόρον τῷ βασιλεῖ ἰσραὴλ ἑκατὸν, & erat ferens tributum regi Iſrael centum, &c. *Compl. autem quaſi duas miſcens interpretationes*, καὶ ἦν φέρων φόρον, καὶ ἐπιστρέφων τῷ βασιλεῖ ἰσραὴλ ἑκατὸν, & erat ferens tributum, & reddens regi Iſrael centum &c. *Noſtra, ſi abſit iſtud*, ἐν τῇ ἐπαναστάσει, *optime reſpondet hebræo, & vulgatæ.* (d) Similis mihi.] *Compl.* ὅμοιός σοι, ὅμοιος ἐμοὶ, ϗ ὡς ὁ λαός σου, ὁ λαός μου, ϗ ὡς ἵπποι σου, ϗ ἵπποι μου, ſimilis tibi, ſimilis mihi, & ſicut populus tuus, populus meus, & ſicut equi tui, & equi mei. *Sed noſtra proprior hebræo. Ac de ſimili varietate dictum eſt etiam ſupra, lib. 3. cap. ultimo.* (e) Advenientes.] παρερχόμενοι. *Compl.* τούτους, iſtos. (f) Et inquiramus Dominum ab eo.] *Reſpondet ad verbum hebræo Compl.* ϗ ἐπερωτήσομεν τὸν κύριον δι' αὐτοῦ, & interrogabimus Dominum per eum. (g) Et poſſeſſiones.] *Sic hebræus & ſignificantur pecudes, aut, ut inquit vulgata*, familiæ. *Complutenſ. habet*, ϗ αἱ παρεμβολαὶ ὑμῶν, ϗ αἱ κτήσεις ὑμῶν, & caſtra veſtra, & poſſeſſiones veſtræ. (h) Levis hæc.] *Uſitatus hebraiſmus: pro quo in Compl. eſt*, ϗ κοῦφον τοῦτο, & leve hoc. (i) Tradam.] *Alii*, παραδώσει, *& vulgata*, tradet. (k) Munitam.] *In Compl. additur*, ϗ πᾶσαν πόλιν ἐκλεκτὴν, *quod in vulgata*, & omnem urbem electam. (l) Ex omni, accincti zona. Et dixerunt, Hem.] ἐκ παντὸς, περιεζωσμένοι ζώνην, ϗ εἶπον, ὦ. *Ita duo libri vetuſti: ut videatur hoc ſibi velle, ex omni regione Moabitica clamaverunt ii, qui bello erant idonei, & quaſi ſe mutuo cohortantes dixerunt, Hem: aut, præcones per omnem regionem clamaverunt, o vos, qui accincti eſtis balteo militari, venite ad bellum: & dixerunt, Ecce nos. In aliis libris, pro*, εἶπον ὦ, *eſt* ἐπάνω, ſupra, *id eſt, ii, qui ad militarem ætatem pervenerunt, & illi, qui in ea jam ſunt progreſſi. Compl. autem*, ϗ ἐβόησαν ἐκ παντὸς περιζωννυμένου παραζώνην, ϗ ἐπάνω, & clamando vocaverunt de omni accincto balteum, & ſupra: *quod ſatis reſpondet hebræo.* (m) Deſtructos.] *Compl.* τεκτονικῆς, opere ædificationis.

CAP. IV.

(a) IN domo niſi, quo ungar, oleum.] *Complut.* ἀλλ' ἢ ἀγγεῖον ἐλαίου ἐν τῷ οἴκῳ ᾧ ἀλείψομαι, niſi vas olei in domo, quo ungar. *S. Auguſtinus, ſermone 2. Dom. 5. poſt Trin.* Vivit dominus, quia non habeo niſi modicum olei, quo ungar. *Verum in illa homilia potius videntur referri ſententiæ, quam ipſa verba ſcripturæ.* (b) Non parcas.] *Ita viſum eſt ſatis apte poſſe verti illud*, μὴ ὀλιγώσῃς, *quod S. Auguſtinus per compendium dixit*, Pete vaſa multa. (c) Ab eo.] *Additur in aliis, & Compl.* ϗ ἐποίησεν οὕτως, & fecit ſic, *quæ tamen abſunt a vulgata.* (d) Fœnora tua.] τοὺς τόκους σου. *Complut.* τὸ δάνειον, mutuum. *S. Auguſtinus*, redde creditoribus tuis: *quod parum abeſt a vulgata.* (e) Divertebat ad manducandum illic.] ἐξέκλινε τοῦ ἐκεῖ φαγεῖν. *In aliis additur*, ἄρτον, panem, *ut in vulgata. Compl. autem*, ἐξέκλινεν αὐτὸν φαγεῖν ἄρτον, inclinabat eum ad comedendum panem; *ſi ex hebræo conjectura facienda eſſet, legendum potius eſſet*, αὐτοῦ illuc. (f) Locum parvum.] *Abſunt a S. Auguſtino. Compl. non habet* locum, *hebræus* cœnaculum parietis parvum. (g) Trepidaſti.] ἐξέστησας ἡμῖν πᾶσαν τὴν ἔκστασιν ταύτην, *& verbum iſtud trepidandi optime reſpondet hebræo, & ſignificat immenſam quandam ſolicitudinem. Compl.* ἐξέταξας τὴν ἔκταξιν, apparaſti apparatum. (h) Ego quidem habito.] ἐγώ εἰμι οἰκῶ. *Compl. & Theodoretus*, ἐγὼ κατοικῶ, ego inhabito. *Et explanat Theodoretus*, vacuitate negotiorum delector, in pace dego, litem cum aliquo habere non fero. (i) Sicut hora.] ὡς ἡ ὥρα, ζῶσα σὺ περιειληφυῖα υἱόν. *Theodoretus q. 16.* κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ὡσεὶ ὥρα, ζῶσα σὺ περιειληφυῖα υἱόν. Ad tempus hoc, ſicut hora, vivens tu conceperis filium. *Et illud*, ſicut hora, *eſt loquutio uſitata, pro*, in hac hora. *In Compl. autem hic exprimitur*, ὡς ἡ ὥρα αὕτη, *non autem paulo poſt.* (k) Domine.] *In Compl. additur*, ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ, *quod in vulgata*, vir Dei. (l) Et factum eſt, quando egreſſus eſt.] *Compl.* ϗ ἐγένετο ἡμέρα θερισμοῦ, ϗ ἐξῆλθε τὸ παιδάριον, Et facta eſt dies meſſis, & exiit puer. (m) Puerulo.] *Ita etiam hebræus: nec plura refert Theodoretus. Compl. autem, & ex parte quadam alij addunt*, σὺ, καὶ ἔδραμεν εἰς ἀπάντησιν αὐτῆς, καὶ εἶπεν εἰρήνη σοι; εἰρήνη τῷ ἀνδρί σου; εἰρήνη τῷ παιδαρίῳ σου; tuo? Et cucurrit in occurſum ejus, & dixit: Pax tibi? Pax viro tuo? pax puero tuo? (n) In occurſum ejus.] *Sic etiam hebræus: quod in Compl. clarius*, γιεζὶ εἰς ἀπάντησιν τῷ ἐλισαιέ, Giezi in obviam Eliſæe. (o) Manus ejus.] *Nec plura in vulgata. In nonnullis codicibus additur*, καὶ τὰ ἴχνη αὐτοῦ ἐπὶ τὰ ἴχνη αὐτοῦ, & veſtigia ſua ſuper veſtigia ejus. (p) Inflexit.] διέκαμψεν. *Aliquot codices habent* ἐνεφύσησε, inſufflavit. *Et de hac ipſa*, ſufflandi, *voce tanquam hoc loco poſita, diſputat accurate S. Aug. lib. 3. de anima, & ejus origine, cap. 15. Theodoretus q. 18. verbum*, ἐνεφύσησεν, *dixit eſſe aliorum interpretum. Sed quodnam ipſe tanquam ex LXX habuerit, ex collatis illius codicibus non conſtat: qui hoc loco videntur mendoſi, & partim habent*, ἔσλα δὲ, *partim* ἔσλαδε, *partim*, ἐλαδὲ, *partim* ἐλαδέ. *Compl. autem duas videtur conjungere interpretationes*, καὶ συνέκαμψεν ἐπ' αὐτὸν, καὶ ἐνεφύσησεν ἐπ' αὐτόν. (q) Curvavit.] συνέκαμψεν. *Theodoretus hoc loco videtur habuiſſe*, ἐνέπνευσεν, inſpiravit. *Hæc enim affert*: Illud autem, ἐνέπνευσεν ἐπ' αὐτὸν, cæteri dixerunt, συνεκάλυψεν, cooperuit: *quod quidem*, συνεκάλυψεν, *reperitur etiam in aliquot codicibus. In ſcholio tamen quodam legitur*, Illud autem, ἐνεγώσεν ἐπ' αὐτὸν, cæteri dixerunt, συνέκαμψεν. *Compl. iterum duas coagmentat interpretationes*, καὶ συνεκάλυψεν ἐπὶ τὸ παιδάριον καὶ ἐνέπνευσεν ἐπ' αὐτό. *Et addit iſta*, καὶ ἠνδρίσατο τὸ παιδάριον ἑπτάκις, καὶ διεκινήθη τὸ παιδάριον, & confortavit ſe puer, & movit ſe puer. *S. Auguſtinus in eodem ſerm. memorat puerum oſcitaſſe ſepties. Sed ex qua interpretatione iſtud acceperit, incertum. Vulgata enim*, & incubuit ſuper eum, & oſcitavit puer ſepties. (r) Arioth.] *Theodoretus q. 19.* Cæteri ſunt interpretati, ἀγριολάχανα, olera agreſtia. (ſ) Viginti.] *Ita etiam Theodoretus, & vulgata. Sed S. Ambroſius lib. 6. Hexam. cap. 2.* decem. (t) Palathas.] *De qua dictione alibi dictum eſt. Compl. addit.* ἐν τῇ πήρᾳ αὐτοῦ, *quod vulgata*, in pera ſua.

CAP. V.

(a) PRinceps virtutis.] *Compl.* ὁ ἀρχιστράτηγος βασιλέως συρίας, princeps militiæ regis Syriæ, *ut vulgata.* (b) Acceptus facie.] τεθαυμασμένος προσώπῳ, *id eſt, cujus faciem admirabantur; quem honorabant: quare Vulgata*, honoratus. (c) Syria.] *Sic etiam alius codex: & reſpondet hebræo: & volunt ſubintelligi præpoſitionem*, de Syria, *ut vulgata, & alij codices græci* ἐκ συρίας, de Syria. *In aliquibus vero eſt*, καὶ συρία ἐξῆλθε μονόζωνοι πειρατήριον, & Syria exivit, accincti globus piratarum: *ut appareat duas eſſe interpretationes*, ἐξῆλθε πειρατήριον, ἐξῆλθον μονόζωνοι. *Nam &*, πειρατήριον, *&* μονόζωνοι, *reſpondent eidem dictioni hebraicæ, quæ alibi dicta eſt Geddur, ut ſuis locis notatum eſt. Hic quidem in hebræo eſt in numero multitudinis, quaſi dicas* agmina. (d) Samaria.] *Sic etiam hebræus, & vulgata. Complut. autem addit*, καὶ δεηθείη τοῦ προσώπου αὐτοῦ, & oraret faciem ejus. (e) Curabit.] *Idcirco videtur verbum iſtud*, ἀποσυνάξει, *uſurpatum eſſe hic, & paulo poſt, pro* curabit, *quoniam verbum hebræum valet*, colligere, & recolligere. (f) Deus.] *Sic & alius codex. Cæteri*, μὴ θεὸς, Nunquid Deus. (g) Mihi.] *Locutio hebræa, & ſignificat idem ac*, πρὸς μὲ, adverſum me. *quod eſt in Compl.* (h) Eliſæe.] *Compl. addit*, ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, *quod in vulgata*, vir Dei. (i) Super omnes aquas.] *Convenit cum græco, & vulgata. In aliquot vero codicibus eſt, & in Compl.* ὑπὲρ τὸν ἰορδάνην. καὶ πάντα (*aut*, ὑπὲρ πάντα) τὰ ὕδατα ἰσραήλ. *S. Ambroſius, in cap. 4. Luc.* Nonne boni Abana, & Farfar fluvii Damaſci, præ Jordane? (k) Magnum verbum.] *Compl.* πάτερ, εἰ μέγαν λελάληκε λόγον πρὸς σὲ ὁ προφήτης, οὐκ ἂν ἐποίησας, καθότι εἶπε πρὸς σέ; λοῦσαι, Pater, ſi magnum locutus eſſet verbum ad te propheta; nonne feciſſes, ſicut dixit ad te? lavare, &c. *Et in hebræo quidem eſt*, Pater mi: *ſed cætera verborum conſtructio valde ſimilis eſt noſtræ, licet eundem ſenſum habeat, ac Compl. & vulgata.* (l) Eliſæe.] *Compl.* τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, hominis Dei: *itemque paulo poſt.* (m) Onus par mulorum.] γόμος, ζεῦγος. *In aliis partim*, γόμος, ζεῦγος, Gomor, par, *partim*, γόμος ζεύγους, Gomor paris. *Compl.* γόμος ζεύγους ἡμιόνων γῆς, onus paris mulorum de terra, *quod reſpondet vulgatæ. Theodoretus, q. 19. in hunc locum hæc ſcribit*, ὁ δὲ θαυμάσιος ἐκεῖνος ἀνὴρ καὶ αὐτὴν τοῦ ἰσραὴλ τὴν γῆν ἡγιάσθαι πιστεύων, ἠξίωσεν δύο γόμους ἡμιονικοὺς ἐκ ταύτης λαβεῖν, ὥστε ἐπὶ ταύτης μόνον προσφέρειν τῷ δεσπότῃ θεῷ τὰς θυσίας. Admirabilis ille vir ipſam quoque terram Iſrael ſanctificatam eſſe credens, poſtulavit accipere de ea, δύο γόμους ἡμιονικοὺς, duo mulorum onera ut ſuper eam tantummodo offerret Domino Deo ſacrificia. *Quod autem ſequitur in nonnullis*, καὶ σύ μοι δώσεις ἐκ τῆς γῆς τῆς πυῤῥᾶς, & tu mihi dabis de terra rubra, *abeſt etiam a Compl. & vulgata.* (o) Domino.] *Cæteri fere addunt*, μόνῳ, ſoli: *ſicut etiam Theodoretus: quod tamen abeſt ab hebræo, & vulgata. In verbis, quæ ſequuntur, magna eſt codicum varietas: & in multis apparet coagmentatio diverſarum interpretationum. Theodoretus ſic recitat*, ϗ περὶ λόγου τούτου ἱλάσεταί μοι κύριος τῷ δούλῳ σου, ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι τὸν κύριόν μου εἰς οἶκον ῥεμμὼν προσκυνῆσαι ἐκεῖ, ὅτι αὐτὸς ἐπαναπέπαυται ἐπὶ τῆς χειρός μου. Et de verbo hoc propitiabitur mihi Dominus ſervo tuo, in ingrediendo dominum meum in domum Rhemmon ad adorandum illic: quoniam ipſe inniti ſolitus eſt ſuper manum meam. *Et ita fere Complutenſis, niſi quod habet*, ἐπαναπαύσεται, *ut noſtra.* (p) In Debratha.] *Aliquot libri, & in Compl.* ἐν χαβραθὰ, *quod in vulgata*, electo tempore. *Alij ea dictione ſignificari putant*, quaſi milliare (q) Pax.] *Compl.* εἰρήνη; καὶ εἶπε γιεζὶ, εἰρήνη. Pax? Et dixit Giezi: Pax: *& ita hebræus.* (r) Converſus eſt.] ἐπέστρεψεν. *Theodoretus, & Compl.* κατεπήδησεν, deſiliit. *Sed S. Auguſtinus 22. de civit. cap. 29. hæc ſcribit.* Nam ſecundum interpretes LXX. iſta ſunt a Giezi verba prophetæ: Nonne cor meum tecum ibat, & novi, quod converſus eſt vir de curru ſuo in obviam tibi? (ſ) Veſtimenta, & oliveta.] *Ita in alio etiam codice. Alius*, τὰ ἱμάτια, ἵνα κτήσῃ ἐλαιῶνας, veſtimenta, ut acquiras oliveta. *Cæteri*, καὶ λήψῃ ἐν αὐτῷ κήπους, καὶ ἐλαιῶνας, & accipies in eo hortos, & oliveta: *itemque Theodoretus, niſi quod pro*, ἐν αὐτῷ, *habet*, σεαυτῷ, tibi. *Apud quem etiam ſequitur*, καὶ ἀμπελῶνας, καὶ ποίμνια, καὶ βουκόλια, καὶ δούλους, καὶ δούλας, & vineas, & greges, & armenta boum, & ſervos, & ſervas: *quemadmodum & in Compl. & reſpondent vulgatæ. S. Ambroſ. in cap. 4. Luc.* Accepiſti pecuniam, & poſſidebis ex ea agrum, & vineas, & oliveta, & greges: & lepra Naaman adhærebit tibi, & ſemini tuo uſque in æternum.

CAP. VI.

(a) IBi.] *Compl.* σκέπην, tegmen. *Vulgata*, locum. (b) Leniter. Veni.] *Aliquot libri*, δεῦρο, ἐπιεικῶς, δεῦρο, veni, leniter, veni. *Significat autem iſtud*, leniter, *ipſius obſervantis pudorem; quaſi dicat, ut eſt in hebræo*, complaceat tibi venire. (c) Cecidit.] *Complut. addit*, ἐκ τοῦ στελέχους, ex manubrio: *quod abeſt ab hebræo.* (d) Abſconditum.] κεκρυμμένον, *& ita duo libri veteres, & aliquot ex impreſſis. In alio, & in commentariis græcis, & apud Theodoretum*, κεχρημένον, *in alio, & in Complut.* κεχρησμένον, commodatum, mutuo acceptum *S. Auguſtinus, ſerm. 1. Dom. 7. poſt Trinit.* Heu domine mi, & ipſam mutuo ſuſceperam (e) Eleva tibi.] *Sic hebræus Compl. vero*, μετεώρισον, καὶ λάβε σεαυτῷ, attolle, & cape tibi. (f) Elmoni.] εἰς τὸν τόπον τ̃ ῃ πνα ἐλμωνί. *Ita libri veteres, qui collati ſunt. Theodoretus q.* 20. Quid eſt, εἰς τ̃ τόπον τ̃ ἐλμωνί; perinde, ac ſi quis dicat, εἰς τ̃ ῃ τ̃ τόπον, in hunc locum. Hoc enim ſignificat illud, ἐλμωνί. *In alio Theodoreti codice eſt*, φελβενὶ: *in alio*, φελμενί. *Interpres*, Phelboni alemoni. *Compl.* εἰς τ̃ τόπον φελωνὶ ἐλμωνὶ ποιήσομεν ἔνεδρον, in loco Pheloni Elmoni faciemus inſidias. *Quæ dictiones hebraicæ ſunt etiam Ruth.* 4. *ubi Græcus*, ὧδε κρύφιε, hic abſcondite, *Vulgata*, vocans eum nomine ſuo, *chaldæus*, vir cujus humiles viæ ejus. *Alii*, o quidam ſingularis: *alii*, tu talis, & talis. *Et* 1. *Reg.* 21. *ubi græce* φελανὶ μαεμωνὶ, *aut, ut Compl.* φελαννὶ ἀλμωνὶ, *& vulgata*, in illum, & illum locum; *chaldæus*, abſconditum, & cuſtoditum, *alii*, obſcuri talis. Sic loquuntur cum certum aliquem hominem ſignificant, quem tamen nominare nolunt, ut Ruth. 4. 1. Sede hic Pheloni Almoni: quod Græce reddes eleganter κάθισον ὧδε ὦ δεῖνα. Sic quod Matth. 26. 18. πρὸς τ̃ δεῖνα, Ebraice convertes אל פלני אלמני πρὸς φελωνὶ ἀλμωνί. *Druſ.* (*g*) Nunquid, quos captivaſti.] *Optime reſpondet hebræo, ſi iſto modo interpretemur. Theodoretus non refert illa*, tu percutis, σὺ τύπτεις, *ideo non apponit interrogationem: quare ita verteretur hic locus.* Non percuties, niſi quos captivaſti in gladio tuo, & arcu tuo. Appone, &c. *Compl. autem*, οὓς ᾐχμαλώτευσας ἐν ῥομφαίᾳ σου, ϗ τόξῳ σου, σὺ πατάξεις, quos captivaſti in gladio tuo, & arcu tuo, tu percuties. (*h*) Quinquaginta.] *S. Auguſtinus ſerm.* 3. *Dom.* 7. *poſt Trin.* quinquaginta ſiclis argenti. *Compl.* ὀγδοήκοντα, octoginta, *ut vulgata.* (*i*) Salva.] *Compl. addit*, με, me, *ut vulgata.* (*g*) Non te ſalvet Dominus.] *Eſt locutio hebræa, quæ ſignificat*, niſi te ſalvet Dominus. (*l*) Et dixit: Mulier hæc.] *Sic hebræus, & vulgata. quamvis alii aliter interpungant. Compl. autem*, ϗ εἶπεν αὐτῷ ἡ γυνὴ, ἡ γυνὴ αὕτη Et dixit ei mulier: Mulier hæc.] (*m*) Ante faciem ſuam. Antequam veniret.] *Non habet plura hebræus. Compl. autem*, ἐκ προσώπου αὐτοῦ, πρὸς αὐτὸν, ϗ πρὶν ἐλθεῖν, a facie ſua ad eum: Et antequam veniret. *Et illud quidem*, ϗ, *eſt etiam in aliis* (*n*) Si vidiſtis.] *Sic Lucifer in lib. de non parcendo in Deum delinquentibus, quod græce in duobus manuſcriptis eſt*, εἰ εἴδετε *Theodoretus*, εἰ οἴδατε, ſi noſtis, *Alii*, μὴ οἴδατε, nunquid ſcitis, *ut vulgata, Compl.* ἑωράκατε, vidiſtis. (*o*) Domino.] *Eſt phraſis hebræa, quam ſupplet vulgata*, a Domino. *Compl. autem*, τί δεηθῶ τ̃ κυρίου ἔτι; quid orabo Dominum amplius.

CAP. VII.

(*a*) SIcut hora hæc.] *Sæpe obſervata eſt hujuſmodi locutio. S. Auguſtinus, eodem ſermone* 3. hac hora. (*b*) Ecce faciet.] *Etiam hic hebraiſmus eſt. Et valet idem, atque illud, quod eſt in Compl.* καὶ ἐὰν κύριος ποιήσῃ, Etiam ſi Dominus faceret. *Eadem varietas eſt in extremo cap.* (*c*) Incidamus.] *Eadem eſt propria notio verbi hebraici: ſed ſignificat etiam* confugiamus (*d*) Audientia fecerat.] *Sic viſum eſt hoc loco reddendum illud.* ἀκουστὴν ἐποίησε τὴν παρεμβολὴν τ̃ συρίας φωνὴν ἅρματος, fecerat, ut caſtra Syriæ audirent vocem currus. *Complut. habet* φωνῆ ἁρμάτων, *quare verti poſſet*, reſonantia fecerat voce curruum. (*e*) Sunt.] *Alii*, ἦσαν, erant, *hebræus more ſuo*, ipſa. (*f*) Ad animam ſuam.] πρὸς τὴν ψυχὴν ἑαυτῶν. *Reſpondet optime hebræo: & ſignificat, ut apparet ex vulgata*, ad ſalvandam tantum animam. *Compl.* κατὰ τὰς ψυχὰς αὐτῶν, ſecundum animas ſuas. (*g*) Iverunt,] *In Compl. additur*, καὶ κατέκρυψαν. & abſconderunt, *ut vulgata.* (*h*) Non ſic.] *Id eſt*, non recte, *ut hebræus. Complut. autem per interrogationem.* τί οὕτως ἡμεῖς ποιοῦμεν σήμερον; Quid ita nos facimus hodie? (*i*) Remanſerunt hic.] *Sunt plura verba in Compl. ac certe etiam in hebræo eſt quædam geminatio, & repititio: quæ tamen non multum ad ſententiam facit*, (*k*) Regem.] *Compl.* ὀπίσω συρίας, poſt Syriam. *Vulgata*, in caſtra Syriæ, (*l*) Manu ſua.] *Alii addunt.* ἐπὶ, *& vertendum*, ſuper manum ejus, *ut ſupra hoc eodem capite.*

CAP. VIII.

(*a*) ET etiam venit.] *Propius ad phraſim hebræam, quam quod eſt in Complut. & apud Theodoretum*, καὶ πάρεσαι, & aderit. (*b*) Manaa.] *Complut.* δῶρα, dona: *qua dictione utitur etiam Theodoretus, ſed tanquam de ſuo. Inquit enim regem miſiſſe Azael, &*, δῶρα πολυτελῆ, munera precioſa. *Videatur infra cap.* 16. (*c*) Et oſtendit mihi.] *Idem ordo verborum eſt in hebræo: alius autem in Complut.* (*d*) Et ſtetit facie ſua, & poſuit uſque ad confuſionem.] *Eodem modo hebræus, & habet fortaſſe alium ſenſum, quam qui in Compl. exprimitur*, καὶ ἔστη ἀζαὴλ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ παρέθηκεν ἐνώπιον αὐτοῦ τὰ δῶρα ἕως ᾐσχύνετο. Et ſtetit Azael ad faciem ejus, & appoſuit coram eo dona, donec confuſus eſt. *Non enim de Azael loquitur, ſed de Eliſæo, qui quaſi obriguerit facie, atque eam firmaverit ita, ut ſuffunderetur, & conturbaretur. Quamquam illa*, καὶ παρέστη τῷ προσώπῳ αὐτοῦ, *quæ nos vertimus*, ſtetit facie ſua, *poſſunt etiam verti*, & aſtitit faciei ejus, *id eſt, Eliſæus faciei Azael. Sic enim vulgata*, ſtetitque cum eo. (*e*) Concuties.] ἐνσείσεις. *Complut.* ἐδαφιεῖς, elides, *ut vulgata.* (*f*) Machbar.] *In uno codice vetuſto, & in Compl & apud Theodoretum q.* 25. *legitur*, στρῶμα, ſtragulum: *quod eſt interpretatio illius.* (*g*) Regi Iſrael.] *Rurſus dandi caſus pro caſu generandi ob eundem hebraiſmum. Quæ autem ſequuntur*, & Joſophat regi Juda, *abſunt a multis: & videntur redundare.* (*h*) Surrexiſſet.] *Compl.* ὡς ἀνέστη νυκτὸς, ut ſurrexit nocte. (*i*) Sub manu Juda.] ὑποκάτω τ̃ χειρὸς ἰούδα. *Alii*, ὑποκάτωθεν, de ſub manu, *ut paulo ſuperius* (*k*) Joram.] *Compl. addit*, βασιλέως ἰούδα, regis Juda, *ut vulgata.* (*l*) Achaab] *In aliis additur*, ὅτι γαμβρὸς (*al.* γαμβρὸς γὰρ) οἴκου ἀχαὰβ ἐστὶν, *quod vulgata*, gener enim domus Achaab fuit. (*m*) Alienigenarum.] *Compl* συρίας, Syriæ, *ut vulgata.*

CAP. IX.

(*a*) IN cubiculo.] *Aut*, in cubiculum: *quomodo non raro ſolet uſurpari illud*, ἐν. *Et propius quodammodo accedit ad phraſim hebræam, quam quod eſt in Complutenſi*, ἐκ ταμείου, e cubiculo. *A quibuſdam abeſt hæc pars.* (*b*) Pax?] *Complutenſ. addit*, ϗ εἶπεν αὐτοῖς, εἰρήνη. Et dixit eis: Pax. *quæ tamen abſunt ab hebræo.* (*c*) Injuſtum.] *Idem valet hoc loco*, ἄδικον, *ac falſum quod eſt in vulgata.* (*d*) Garem.] *Interpretantur*, os, *id eſt*, faſtigium. (*e*) Ipſe cuſtodiebat] ἐφύλασσεν, *id eſt*, obſidebat, *ſicut* 2. *Reg.* 11. *Sed illud* ipſe, αὐτὸς, *in aliis poſtponitur, ut in vulgata*, ipſe & omnis Iſrael. (*f*) A vulneribus.] *Hinc uſque ad illud*, Et Ochozias, *abſunt a Compl. & vulgata. Theodoretus quæſt.* 30. *videtur in hoc capite agnoſcere dictionem* Aramim, *quos inquit a cæteris interpretibus dictos eſſe Syros.* (*g*) Pulverem.] *Complutenſ. addit*, τ̃ ὄχλου, turbæ: *hebræus habet tantum. ut vulgata*, vidit globum. *Item paulo poſt, pro* pulverem, *Compl.* ὄχλον. (*h*) Pax?] *Sic & alius codex: cæteri*, εἰ εἰρήνη; ſi pax? *itemque in ſequentibus* (*i*) Et agens agit.] *Compl.* καὶ ἡ ἀγωγὴ, ὡς ἀγωγὴ ἰοὺ ναμεσὶ, διότι ἐν παραλλαγῇ ἦγεν. *Quod vulgata*, Eſt autem inceſſus, quaſi inceſſus Jehu filii Namſi: præceps enim graditur. *In uno vetuſto codice inventum eſt*, καὶ ἀγωγὴ ἰοῦ. *Theodoretus autem ita proponit quæſtionem* 31. Quomodo intelligendum, καὶ ἡ ἀγωγὴ ἰοῦ υἱοῦ ναμεσσῆ, & ductus Jehu filii Nameſe. *Ac paucis interiectis inquit*, Nonnulla quidem exemplaria habent, καὶ ὁ ἄγων ἦγεν (al. ἤγαγεν) τ̃ ἰοῦ, & agens agebat ipſum Jehu, *id eſt*, Deus. (*k*) Sumpſit ſuper eum aſſumptionem.] ἔλαβεν ἐπ᾽ αὐτὸν τὸ λῆμμα. *Theodoretus quæſt.* 32. *pro*, ἔλαβεν, *quod optime reſpondet hebræo, habuit*, ἐλάλησε, loquutus eſt. *Docet autem, cur viſiones propheticæ ſolitæ eſſent appellari*, λήμματα. (*l*) Etiam ipſum. Et percuſſit.] *Compl.* καί γε αὐτὸν πατάξατε, Etiam hunc percutite, *ut vulgata.* (*m*) In ſepulchro ejus.] *Pro his in Compl. eſt*, μετὰ τ̃ πατέρων αὐτοῦ, cum patribus ſuis. *In hebræo, & vulgata eſt utrumque*, in ſepulchro cum patribus ſuis. (*n*) Et bonum.] *Sic hebræus. Alii*, ἐκόσμησεν, ornavit. (*o*) Ipſi Jezabel.] *Complut.* αὕτη ἰεζάβελ, Hæc Jezabel.

CAP. X.

(*a*) SAmariæ.] *Complut.* τ̃ πόλεως, civitatis, *ut vulgata; hebræus*, Iſrehel. (*b*) Achaab.] *Ita etiam vulgata ex hebræo. Complut. autem*, τ̃ υἱῶν ἀχαὰβ, filiorum Achaab. (*c*) In mane.] *Valet idem, atque* ἕως πρωΐ, uſque mane: *quod eſt in Compl. & vulgata.* (*d*) Et egreſſus eſt, & ſtetit.] *Ad verbum ex hebræo. Complut autem, & alii nonnulli*, καὶ ἐξελθὼν καθέστη ἐν τῇ πύλῃ τ̃ πόλεως, & egreſſus ſtetit in porta civitatis. (*e*) Appho.] *Abeſt a Complut. & Theodoreto quæſt.* 32. *Eſt tamen in hebræo: & in vulgata*, nunc. *De ſimili quadam dictione notatum eſt ſupra, cap.* 2. (*f*) Notos.] γνωστούς. *In uno libro eſt*, τοὺς γνώστας, Gnoſtas: *itemque apud Theodoretum, qui quæſt.* 33. *hæc ſcribit*: γνώστας τίνας καλεῖ; τοὺς μάντεις τοὺς οἰομένους τὰ μέλλοντα εἰδέναι. ὥσπερ γὰρ, ὁρῶντας καὶ βλέποντας, τοὺς προφήτας ἐκάλουν, ὡς τὰ μέλλοντα προορῶντας. οὕτω καὶ τοὺς μάντεις γνώστας ἐκάλουν, ὡς καὶ γινώσκειν τὰ κεκρυμμένα οἰομένους, ϗ προγινώσκειν τὰ μηδέπω γεγενημένα. Quos vocat, γνώστας? Vates, qui putabantur futura ſcire. Nam ſicut prophetas vocabant, ὁρῶντας, καὶ βλέποντας, videntes, & aſpicientes, tanquam, qui præviderent futura; ita etiam vates ipſos vocabant Gnoſtas, tanquam qui & noſcere occulta putarentur, & prænoſcere, quæ nondum facta. *Interpres mutilato codice eſt uſus*, (*g*) Bæthacath.] *Aut Bethacad, ut Complut. Alii vertunt*, domum tonſtrinæ, *alii*, ligationis, *aut*, congregationis. *Vulgata*, cameram. (*h*) Domino.] *Uſitatus hebraiſmus ſignificans*, pro Domino, *ut vulgata. Nonnulli vero codices addunt*, Sabaoth. (*i*) Viſitetur.] *Et hic. Valet autem, ut alibi diximus*, deſideretur, deſit. (*k*) Solennitatem.] *Hic viſum eſt poſſe valere hoc loco*, ἱερείαν, *aut*, ſacrum. *Solet tamen ſignificare ſacerdotem fœminam. Complut.* θρησκείαν τ̃ βαὰλ, cultum Baal. *Vulgata*, diem ſolennem, *& in aliquo libro utrumque conjungitur.* (*l*) Dicens.] *Hinc uſque ad illud*, Et venerunt, *abeſt a Complut. & vulgata: itemque illa, quæ paulo poſt ſequuntur*, & omnes ſacerdotes ejus, & omnes prophetæ ejus. (*m*) Meſthaal.] *Abeſt a Complut. Eſt tamen veſtigium dictionis hebraicæ, quæ ſignificat veſtiarium: & ab hebræo abeſt illud*, domum. *Vulgata*, ſuper veſtes (*n*) Domini] *Non habet plura hebræus, nec vulgata. In nonnullis autem codicibus additur*, ϗ ἐξαποστείλατε πάντας τοὺς δούλους κυρίου τοὺς εὑρισκομένους ἐκεῖ. ϗ ἐγένετο, καὶ ὡς ἐλάλησεν ἰοὺ, ὅτι οὐκ εἰσὶ τ̃ δούλων κυρίου, & emittite omnes ſervos Domini, qui inveniuntur ibi. Et factum eſt, & ut locutus eſt Ihu, quia non eſt de ſervis Domini. *In Compl. autem*, καὶ εἶπον, οὐκ εἰσὶν, ἀλλ᾽ ἢ δοῦλοι. Et dixerunt: Non ſunt, niſi ſervi, &c. (*o*) Intravit.] *Compl.* εἰσῆλθον, *& vulgata*, ingreſſi ſunt. (*p*) Conſummavit faciens.] *Complut. hoc etiam loco*, συνετέλεσαν ποιοῦντες, conſummaverunt facientes. *Sed hebræus, & chaldæus, ut noſtra.* (*q*) Uſque ad civitatem domus Baal.] *Ad verbum ex hebræo. Complut. autem*, ἕως τ̃ ναοῦ τ̃ βαὰλ, uſque ad templum Baal. (*r*) Baal, & poſuerunt.] *Compl.* τ̃ βαὰλ, καὶ καθεῖλον τ̃ οἶκον αὐτοῦ, καὶ τ̃ οἶκον τ̃ βαὰλ ἔθετο εἰς κοπρῶνα, Baal, & diruerunt domum ejus, & domum Baal poſuit in latrinam: *quod reſpondet hebræo. Theodoretus, quantum conjici poteſt ex quæſt.* 35. *hoc loco videtur alicubi habuiſſe*, βααλὶμ, Baalim: *& interpretatur*, domum Baal. *Quod autem pertinet ad illud*, latrinam, *in noſtra, & in multis eſt*, λυτρῶνα, *& in Compl.* κοπρῶνα, *eodem ſenſu. Aliquot alii*, λουτρῶνα, lavatorium. (*s*) Vitulæ aureæ.] *Sic fere hebræus. Compl. autem*, ἐπορεύετο ὀπίσω τῶν δαμάλεων τ̃ ἁμαρτίας τῶν χρυσῶν τ̃ ἐν βαιθὴλ, καὶ ἐν δὰν, ibat poſt vitulas peccati aureas, quæ in Bæthel, & in Dan. (*t*) Juxta omnia.] *Ad verbum ex hebræo. Alii*, καὶ πάντα, & omnia. *Compl.* καὶ ἐποίησας κατὰ πάντα τὰ ἐν τῇ καρδίᾳ μου τῷ οἴκῳ ἀχαὰβ, & feciſti juxta omnia, quæ in corde meo, domui Achaab.

CAP. XI.

(*a*) ET diſperdidit.] *Complut.* καὶ ἀνέστη, καὶ ἀπώλεσεν, & ſurrexit, & diſperdidit. (*b*) Filium.] *Complut. addit* ὀχοζίου, Ochoziæ: *quod quidem eſt in hebræo, non autem quod ſequitur*, fratris ſui. (*c*) In cubiculo lectorum.] *Sic hebræus: quod vulgata*, de triclinio. *Complut. autem*, καὶ ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῷ ταμείῳ τῶν κλινῶν ἐκ προσώπου, & occultavit eum in cubiculo lectorum a facie. (*d*) Centuriones ipſorum Chorri, & ipſorum Rhaſim.] *Theodoretus*, Quos vocat ἑκατοντάρχους, Præfectos eorum qui currunt circa regem. Nam χορρὶ, (*al.* χόῤῥὶ,) quidem ſunt ij qui currunt, ῥασὶμ autem, ſcutiferi. *Vulgata habet tantum*, milites. (*e*) Domini.] *Abeſt dictio iſta a Complut. ut a vulgata.* (*f*) Fecit jurare.] ὥρκωσε. *Alii*, καὶ ὥρκισεν αὐτοὺς ἐνώπιον κυρίου, & adiuravit eos coram Domino. *Vulgata*. in domo Domini, (*g*) Introeat ſabbato.] *Sic vulgata. Complut.* οἱ εἰσπορευόμενοι τὸ σάββατον φυλασσέτωσαν τὴν φυλακὴν οἴκου τ̃ βασιλέως, qui ingrediuntur ſabbato, cuſtodiant cuſtodiam domus regis: *non enim addit illud*, ἐν τῷ πυλῶνι, *quod eſt in noſtra, & in aliis, non autem in vulgata. Quidam vero interpretantur, ingredientes ſabbatum, eos, ad quos ea vice (nam vices per ſabbata mutabantur) pertinebat cuſtodia.* (*h*) Portæ.] *Videtur ſubintelligi poſſe*, cuſtodite cuſtodiã portæ. *Sed Compl.* ἐν τῇ πύλῃ, in porta. *Theod.*

Hos trifariam dividens, hos quidem juſſit cuſtodire regalem domum, hos autem introitum divini templi, hos autem portam aliam. (*i*) Domus] *Apud Theodor. & in Compl. additur* μεσαὲ, *aut*, μεσαί. *Vulgata*, Meſſa. *Theodor.* τὸ μεσαὲ οἱ λοιποὶ ἑρμηνευταὶ, ἀπὸ διαφθορᾶς εἰρήκασι, τοῦτ᾽ ἔστι μετὰ πάσης φυλακῆς, ὥστε μηδεμίαν γενέσθαι βλάβην ἐν τῷ οἴκῳ τῷ θείῳ. Illud, μεσαὲ, cæteri interpretes dixerunt, ἀπὸ διαφορᾶς (*al.* διαφθορᾶς) a diſcrimine (*al.* a demolitione) id eſt, cum omni cautione: ut nullum fiat detrimentum in domo divina. (*k*) In vobis.] *Theodor. non habuit illud* in, *& non malam elicit ſententiam. Sed expeditior ſenſus videtur, ex tribus partibus duas poſteriores eſſe ex iis qui egrediebantur ſabbato, id eſt, qui ſabbato illo vacaturi a munere excubiarum fuiſſent.* (*l*) Et circuite.] *Hæc tanquam Levitis dicta interpretatur Theodor.* (*m*) Saderoth.] *Notat Theodor. in libro Paralip. (nimirum* 2. *lib. cap.*9.) *pro*, εἰς σαδηρὼθ, *dictum eſſe*, εἰς τ̃ οἶκον, in domum, *itemque a Joſepho. Vulg.* ſeptum, *alii*, ordines. (*n*) Intelligens.] συνετός. *Compl.* ὁ ἱερεὺς, ſacerdos, *ut vulg.* (*o*) Syromaſtas, & Triſſos.] *De Syromaſte alibi dictum;* τοὺς τρισσοὺς, *quid ſignificet, incertum: niſi ſi erant arma quaſi tridentia, aut peculiaria triſtatarum. Compl.* τὰς φαρέτρας, ϗ τὰ δόρατα, pharetras, & lanceas *Vulg.* haſtas, & arma. (*p*) Nezer.] *In Compl. & apud Theod.* ἁγίασμα, ſanctificationem, *quod eſt interpretatio illius. Docet autem Theod. ex eodem* 2. *Paralip. ſanctificationem eſſe ipſum chriſma, teſtimonium vero diadema.* (*q*) Judiciũ.] *Quod vulg.* morem: *idque alibi notatum eſt.* (*r*) Colligatio.] *Theodor.* σύνδεσμον ſolent vocare tyrannidem. *Sed de iſta etiam dictione alibi notatum.* (*ſ*) Ab intra Saderoth.] *Quod valet*, e ſeptis, ex ordinibus. *Compl.* ἔξωθεν, extra. (*t*) Teſtamentum] διαθήκην. *Theodoretus*, Alii interpretes alibi, τὴν διαθήκην dixerunt συνθήκην, pactum, conventum, fœdus. (*u*) Bene.] *Sic hebræus. Compl.* ἐπιμελῶς, diligenter. *Vulgata*, valide. (*x*) Et Chorri.] ϗ τ̃ χορρὶ, ϗ τ̃ ῥασίμ. *Et ita fere hebræus. Compl. autem* τῶν χορρὶ ϗ τῶν ῥασεὶμ, *ut initio capitis etiam in noſtra. Vulgata* & Cerethi, & Phelethi legiones.

CAP. XII.

(*a*) ARgentum accipiens æſtimationis.] *Ab uno codice abſunt. In compl. & apud Theod. hic locus ſic habet*, ἀργύριον συντιμήσεως ἀνδρὸς, ἀργύριον συντιμήσεως ψυχῶν, argentum æſtimationis viri, argentũm æſtimationis animarum. *Hebræus pro*, æſtimationis viri, *habet*, tranſeuntis viri. *Quare in vulgata eſt*, a prætereuntibus, quæ offertur pro precio animæ. (*b*) A venditione ſua.] ἀπὸ τ̃ πράσεως αὐτοῦ. *Compl*, αὐτῶν. *Vulgata*, juxta ordinem ſuum. *Alii vertunt ex hebræo*, a noto ſuo. (*c*) Stabilient Bedec.] κρατήσουσι βεδέκ. *In Complut. & apud Theodoretum eſt*, κραταιώσουσι, *quomodo habet etiam noſtra in ſequentibus. De* Bedec *autem ita ſcribit Theodoretus.* βεδὲκ καλεῖται τ̃ ἐφθαρμένων ξύλων ἢ λίθων ἡ θεραπεία: ἡ δὲ τ̃ παραλειπομένων βίβλος ἀντὶ τοῦ ποιῆσαι τὸ βεδὲκ ἐπισκευάσαι τ̃ οἶκον κυρίου λέγει. βεδὲκ vocatur corruptorum locorum, vel lignorum, vel lapidum curatio. Liber autem Paralip. pro ποιῆσαι βεδὲκ, inquit, ἐπισκευάσαι τ̃ οἶκον, reparare, & inſtaurare domum, & rurſus, θεραπεῦσαι τ̃ οἶκον κυρίου, curare, & ſarcire ædem domini. בדק exponitur, inſtauro, reſtauro, inde appellatio. Nam בדק proprie locus ruptus, ac dirutus, ac proinde inſtaurandus, ſed R. David aliter opinatur, quem vide, ſi placet, in libro ubi vocum ſenſa collegit, qui vulgo Liber radicum vocatur. Radices enim Hebræi appellant, quas Græci themata dicunt. Sane בדק ſcrutor, inquiro, inveſtigo. Dictus ergo inquit Bedec hujuſmodi locus, quod inquiſitionis ac viſitationis indigeat. *Druſ.* (*d*) Ammazibi.] *Eſt veſtigium dictionis hebraicæ, quæ ſignificat altare, in caſu accuſandi. Quæ autem ſequuntur*, in domo viri domus Domini, *videntur non carere mendo. Compl. habet*, παρὰ τὸ θυσιαστήριον ἐν δεξιᾷ εἰσπορευομένων ἀνδρῶν εἰς οἶκον κυρίου, *quod vulgata*, juxta altare ad dexteram ingredientium domum Domini. (*e*) Ipſorum.] αὐτῶν, *& poteſt etiam verti*, ſua. *Compl.* αὐτοὶ, ipſi. (*f*) Quicquid illatum fuit.] *Compl.* οὐκ εἰσηνέχθη, *quod vulgata*, non inferebant. (*g*) Ligaverunt omnem colligationem.] *Si abeſſet illud*, omnem, *reſponderet locutioni hebraicæ, & valeret*, conjurarunt conjurationem. *Compl.* ἐποίησαν σύνδεσμον, fecerunt colligationem. (*h*) Quæ in Sela.] *Compl.* τῷ ἐν τῇ καταβάσει σελλὰ, *& vulgata*, in deſcenſu Sella. (*i*) Ipſius.] *Abeſt iſtud*, αὐτοῦ, *a Compl.*

CAP. XIII.

(*a*) ANno.] *Ita etiam repetitur in hebræo, ut infra in hoc eodem cap. & alibi. Abeſt autem a Complut.* (*b*) Ab eo] *Sic in hebræo: videtur enim ſignificari præcipuum illud peccatum de vitulabus aureis. Complut. autem*, ἀπ᾽ αὐτῶν, ab eis. *Atque hæc varietas in ſequentibus etiam notari poteſt.* (*c*) Filii Ader.] *Notavit Theodoretus q.*24. *totum hoc*, υἱὸν ἄδερ, *eſſe unicum nomen, id eſt*, Benader. *Vulgata*, Benadab. (*d*) Sepultus eſt.] *Compl. addit*, ἰωὰς, Joas, *ut vulgata.* (*e*) In Syria.] *Valet, ut ſæpe*, in Syriam, *id eſt*, contra Syriam. *Theodoretus habet*, ἐν ἰσραὴλ, in Iſrael. (*f*) Ipſis ſepelientibus virum.] *Compl. addit*, ἕνα, unum, *ſed non hebræus. Et illud*, ipſis, *valet*, quibuſdam. (*g*) Sua.] *In Compl. additur*, ἕως νῦν, *& vulgata*, uſque in præſens tempus.

CAP. XIV.

(*a*) GEmeled.] *Compl.* γέμελα, *& ſignificat*, vallem ſalis. (*b*) Faciebus.] *Sic hebræus, id eſt, facie ad faciem. Compl.* ἐν προσώποις, in faciebus. (*c*) Tuum.] *In aliquo codice Theodoreti additur*, ἡ βαρεῖα, grave. (*d*) Venit.] *Ad verbum ex hebræo. Complut.* ϗ ἤγαγεν αὐτὸν, & adduxit eum, *ut vulgata.* (*e*) Filios commiſtionum.] *Theodoretus addit*, τ̃ βδελυγμάτων, abominationum: *& interpretatur*, ſacerdotes falſorum Deorum. *Sed hebræus*, filios arrabonum: *& vulgata*, obſides. *Chaldæus*, filios magnatum. (*f*) Amovit.] ἀπέστησε, *id eſt*, provexit, & auxit. *Compl.* ἀποκατέστησεν, reſtituit; *quod habet vulgata.* (*g*) Et rarefactos.] *Abeſt a Compl. iſtud*, ἐσπανισμένους, *& fortaſſe eſt ex alia interpretatione.*

CAP. XV.

(*a*) AZarias.] *Theodoretus quæſt.*24 *habet* ὀζίας. *Et S. Hieronymus, in cap.* 1. *Matth. notat utroque nomine eſſe appellatum.* (*b*) Apphuſoth.] *Theodoretus*: κρυφαῖος οἱ λοιποὶ ἐκδεδώκασι, τοῦτ᾽ ἔστιν, ἔνδον ἐν θαλάμῳ ὑπὸ μηδενὸς ὁρώμενος. Hinc erues בבית החפשית cæteri, ἐν οἴκῳ κρυφαίῳ: in domo occulta. R. David in libro Radicum, vocatur ita domus החפשית propterea quod ſolus in ea lateret ab hominibus ſecluſus, perinde ac ſi liber eſſet ab omni ſocietate humana. Sed R. Jonas exponit aliter. Dicit enim חפשי in lingua Arabica ſignificare domum parvam ſive domunculam. *Druſ.* Cæteri reddiderunt κρυφαίως, occulte (*al.* κρυφαῖος, occultus) hoc eſt, intus in thalamo, a nemine conſpectus. *Vulg.* liber a ſeorſum. (*c*) Et conjuraverunt.] *In aliquo libro eſt*, ϗ συνεστράφησαν ἐπ᾽ αὐτὸν σελλοὺμ υἱὸς ἰάβεις, ϗ κεβδαὰμ, ϗ σελλοὺμ ὁ πατὴρ αὐτοῦ, ϗ ἐπάταξαν αὐτὸν, ϗ ἐθανάτωσαν αὐτὸν, ϗ σελλοὺμ ἐβασίλευσεν ἀντὶ αὐτοῦ. Et conjurarunt ſuper eum Sellum filius Jabis, & Cebdaam, & Sellum pater ejus: & percuſſerunt eum, & occiderunt eum: & Sellum regnavit pro eo. *Compl.* ϗ συνεστράφη ἐπ᾽ αὐτὸν σαλοὺμ υἱὸς ἰαβὴς ϗ ἐπάταξεν αὐτὸν ἐν κεβλαὰμ, ϗ ἐβασίλευσεν ἀντ᾽ αὐτοῦ, & conjuravit ſuper eum Salum filius Jabes, & percuſſit eum in Ceblaam, & regnavit pro eo. *Sed primum illud* ἐν *redundat, & perturbat ſententiam. Nam* Ceblaam *ſunt duæ dictiones hebraicæ, quæ ſignificant*, e regione populi, coram populo: *quod vulgata dixit* palam: *Deinde deſideratur illud quod eſt in hebræo*, ϗ ἐθανάτωσεν αὐτὸν, & occidit eum. *Reliqua conveniunt.* (*d*) Verbum.] *Compl.* οὗτος ὁ λόγος, *& vulgata*, iſte eſt ſermo. (*e*) Regnavit. Et in anno.] *In aliis ſine* & *legitur*, regnavit in anno trigeſimo & nono Azariæ regis Juda: *& in Complut. ſequitur*, ϗ ἐβασίλευσεν μῆνα, & regnavit menſem, &c. (*f*) Tharſila.] *Compl.* θερσὰ, Therſa. (*g*) Eum.] *In Compl. additur*, ϗ ἐβασίλευσεν ἀντ᾽ αὐτοῦ, *quod vulgata*, regnavitque pro eo. (*h*) Manaem, & ipſam Therſa.] *Illud*, &, *abeſt a multis. Compl.* μαναὴμ τὴν θερσὰ, *quod vulgata*, Manaem Tapſam. (*i*) Aperuerant.] *Compl.* ἤνοιξεν, aperuerat. (*k*) Secum.] *In Compl. additur* τ̃ κραταιῶσαι τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἐν χειρὶ αὐτοῦ, ad firmandum regnum ſuum in manu ejus: *quod reſpondet vulgatæ.* (*l*) Quadringentis.] ἀπὸ τ̃ τετρακοσίων. *Ita plerique libri veteres: In nonnullis tamen*, ἀπὸ τ̃ γαλααδιτῶν, de Galaaditis. *Compl.* ἀπὸ τ̃ υἱῶν τ̃ γαλααδιτῶν; *quod vulgata*, de filiis Galaaditarum. (*m*) Galaam.] *Compl.* Galaad, *ut vulgata: ſed ut prædiximus, nomina propria ſæpe diſcrepant.* (*n*) Quæ ſupra.] τὴν ἐπάνω, *& reſpondet hebræo. Compl. & Theodoretus*, τὴν ὑψηλὴν, *quod vulgata*, ſublimiſſimam.

CAP. XVI.

(*a*) FIlium ſuum.] *Theodoretus habet*, υἱοὺς αὐτοῦ, filios ſuos. *Teſtatur autem Joſephum dixiſſe*, ϗ τ̃ ἕνα αὐτοῦ υἱὸν ὁλοκαύτωσε τῷ βαὰλ, & unicum ſuum filium fecit holocauſtum ipſi Baal: *quamvis ipſe aliam huic loco afferat explanationem.* (*b*) Et omnem.] *Compl.* κατὰ πᾶσαν, *quod in vulgata*, juxta omne opus ejus. *Theodor. hunc locum ſic refert*, τὸ μέτρον, ϗ τὴν ὁμοίωσιν, ϗ τ̃ ἀριθμὸν αὐτοῦ, ϗ κατὰ πᾶσαν ποίησιν αὐτοῦ, menſuram, & ſimilitudinem, & numerum, & juxta omnem factionem ejus. (*c*) Damaſco.] *In Comp. additur*, οὕτως ἐποίησεν οὐρίας ὁ ἱερεὺς ἕως τ̃ ἐλθεῖν τ̃ βασιλέα ἐκ δαμασκοῦ, ϗ ἦλθεν ὁ βασιλεὺς ἐκ δαμασκοῦ, *quod vulg.* ita fecit ſacerdos Urias, donec veniret rex Achaz de Damaſco. Cumq; veniſſet rex de Damaſco. (*d*) Aſcendit.] *Id eſt, aſcendere fecit, & obtulit, ut alibi. Compl. autem*, καὶ προσῆλθε πρὸς τὸ θυσιαστήριον ὁ βασιλεὺς, καὶ ἀνέβη, & acceſſit ad altare rex, & aſcendit. (*e*) Suam.] *Complutenſis addit*, ἔσπεισεν αὐτῷ, libavit ei, *quamvis illud*, αὐτῷ, *videatur redundare.* (*f*) Altare] *In Compl. ſequitur*, τὸ δὲ χαλκοῦν θυσιαστήριον ὃ ἦν ἐναντίον κυρίου, προσήγαγεν αὐτὸ ἀπὸ προσώπου τ̃ οἴκου ἐκ μέσου τ̃ θυσιαστηρίου, καὶ ἐκ μέσου τ̃ οἴκου κυρίου καὶ ἔδωκεν αὐτὸ ἐπὶ μηρόν: *quod vulgata.* Porro altare æneum, quod erat coram Domino, tranſtulit de facie templi, & de loco altaris, & de loco templi Domini, poſuitque illud ex latere, &c. *Illud quidem*, ἀπὸ προσώπου, *eſt in aliis etiam libris. Theodoretus de hoc loco ita ſcribit:* Statim igitur, & æneum altare, quod Salomon conſtruxerat, tranſpoſuit. (*g*) In mane.] *Ita etiam Compl. licet vulgata habeat*, ad voluntatem meam: *alii*, ad quærendum. *Ambiguitas dictionis hebraicæ hanc varietatem parere potuit.* (*h*) Cathedræ.] *Compl. addit*, τ̃ σαββάτων, ſabbatorum. *Vulgata.* Muſach quoque ſabbati. *Sunt qui exiſtiment locum hunc fuiſſe, in quo cuſtodes per ſabbata mutarent vices ſuas.* (*i*) Exteriorem.] *Vulgata*, exterius, *quaſi qui erat extra templum, aut circumeundo ab exteriore parte templi. Theodoretus de hoc loco ita ſcribit*, Regum enim portam, intus in divinum templum tranſtulit, tranſitum per ſacros ambitus faciens.

CAP. XVII.

(*a*) MAnaa.] *Complut.* δῶρα, munera. *Theodoretus*, μαναὰ, cæteri interpretati ſunt, δῶρα. *Ita etiam ſupra cap. octavo.* Hanc vocem multi cum Manna confundunt, ſed inſcite imperiteque. Exponitur etiam ſacrificium. Suidas μαναὰ θυσία, σπονδή; *ſacrificium, libamen*, ita leg. vulgo male μαννά. Nam manna, id eſt, מן. Conſule libellos meos. *Druſ.* (*b*) Injuſtitiam.] *Complut.* ἐπιβουλὴν, fraudem, inſidias. (*c*) In anno illo.] *Complut.* ἐνιαυτὸν κατ᾽ ἐνιαυτὸν, annum per annum. (*d*) Ore.] *Iſtud*, ὄρε, *putamus hoc loco eſſe ipſam dictionem hebraicam, quæ ſignificat*, civitatibus, *ut vulgata. Compl. autem* ἐν ὁρίοις, finibus. (*e*) Quia.] ὅτι. *Compl.* ὅτε, quando. (*f*) Quicunque fecerunt.] *Complut.* ὅσα ἐποίησαν, καὶ ἠμφιέσαντο οἱ υἱοὶ ἰσραὴλ λόγους ἀδίκους κατὰ κυρίου θεοῦ αὐτῶν. καὶ ᾠκοδόμησαν, quæcunque fecerunt. Et induerunt (*id eſt, alte atque intimo corde conceperunt, ut Pſalm.* 108.) filii Iſrael verba injuſta contra Dominum Deum ſuum. Et ædificaverunt, &c. *Quæ ſatis reſpondent hebræo.* (*g*) Participes.] κοινωνοὺς, *interpretatur Theodoretus eos quibus conveniebat cum gentibus, atque earum impietatem imitabantur, & alios docebant.* (*h*) Sculpſerunt.] *Theodoretus*, καὶ ἤρξαντο παροργίσαι, & cœperunt irritare. (*i*) Domino.] *Abeſt a Complutenſi, & Theodoreto.* (*k*) Suorum.] *In Complutenſi additur*, οἳ οὐκ ἐπίστευσαν κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτῶν, καὶ ἀπώσαντο τὴν διαθήκην αὐτοῦ, καὶ τὰ δικαιώματα, ἃ διέθετο τοῖς πατράσιν αὐτῶν, καὶ τὰ μαρτύρια, qui non crediderunt Domino Deo ſuo. Et abjecerunt teſtamentum ejus, & juſtificationes, quas diſpoſuit patribus eorum, & teſtimonia, &c. *Nec multo aliter vulgata.* (*l*) Lucos.] *Complut.* ἄλσος, lucum. *Theodoretus*, Ubique cæteri, τὸ ἄλσος, interpretantur, ἀσαρώθ. Hoc autem ſignificat ipſam Aſtartem, vel, ut græci dicunt, τὴν ἀφροδίτην, Venerē. (*m*) Augurati ſunt.] *Compl. addit*, οἰωνισμοῖς, auguriis: *quod tamen abeſt ab hebræo.* (*n*) Et abjecerunt Dominũ.] *Theod. addit*, ἐξ αὐτῶν, ex ſe. *Compl. autẽ*, ϗ ἀπώσατο κύριος ἅπαν τὸ σπέρμα ἰσραὴλ ϗ ἐθυμώθη κύριος ἐπ᾽ αὐτοῖς, ϗ ἐσάλευσεν.

Et abjecit Dominus omne ſemen Iſrael: & indignatus eſt Dominus in eos, & commovit, &c. *Verum iſta*, & indignatus eſt Dominus in eos, *non ſunt in hebræo* (o) Quia maxime.] ὅτι πλὴν. *Compl.* πλὴν ὅτι ἐῤῥάγη ὁ ἰσραὴλ, potiſſimum, quia ſcidit ſe Iſrael. (p) Qui de Chutha.] ἡ ἐκ χουθὰ. *Complut.* καὶ ἐκ χωθὰ, & de Chotha. (q) Seſſionis.] *Appoſite ad hebræum. Compl. autem*, καὶ ἐγένετο μετὰ τὸ κατοικισθῆναι τὰ ἔθνη ταῦτα ἐκεῖ ἐν ἀρχῇ, Et factum eſt, poſtquam habitarunt gentes hæ ibi in principio. (r) Hinc, & eant.] *Complut* ἐκεῖ ἕνα τῶν ἱερέων ὧν ἀπῴκισα ἐκ σαμαρείας, καὶ πορευθήτω, καὶ κατοικείτω ἐκεῖ, καὶ φωτιεῖ αὐτοὺς, illuc unum ex ſacerdotibus, quos tranſtuli de Samaria: & eat, & habitet ibi, & illuminabit eos, &c. (ſ) Tunc.] ἡνίκα. *Abeſt a Complut. & a vulgata.* (t) Adramelech, & Anemelech Diis.] *Sic etiam vulgata. Complut. autem*, τῷ ἀδραμέλεχ θεῷ, ipſi Adramelech Deo. (u) Et erant timentes.] *Hinc uſque ad alterum*, Et erant timentes, *abſunt a Complut. & a vulgata.* (x) Sibi.] *Compl.* καὶ ἐποίησαν ἐξ αὐτῶν ἱερεῖς τῶν ὑψηλῶν ἀπὸ μέρους, & fecerunt ex ſe ſacerdotes excelſorum ex parte. *Hebræus*, & fecerunt ſibi partes eorum ſacerdotes excelſorum. (y) Eis.] *Id eſt*, ſacrificarunt eis. *Ita enim interpretatur chaldæus: neque eſt inuſitatum*, ἑαυτοῖς, *non eſſe reciprocum: atque eadem eſt ambiguitas in dictione hebraica huic reſpondente.* (z) Ipſi] *Complut. & Theodoretus*, οὕτως ἐποίουν κατὰ τὸ κρίμα αὐτῶν τὸ ἀπ᾽ ἀρχῆς, ſic faciebant ſecundum conſuetudinem earum, quæ a principio. (aa) Ipſi timent.] *Complut.* οὐκ ἦσαν φοβούμενοι τὸν κύριον, καὶ οὐκ ἐποίησαν κατὰ τὰ δικαιώματα, καὶ τὰ κρίματα, καὶ τὰς ἐντολὰς, καὶ κατὰ τὸν νόμον, ὃν ἐνετείλατο κύριος. Non erant timentes Dominum, & non faciebant ſecundum juſtificationes, & judicia, & mandata, & ſecundum legem, quam mandavit Dominus, &c. *Quæ reſpondent vulgatæ.* (bb) Et non audietis in judicio eorum, quod ipſi faciunt.] *Pro his in Compl. eſt*, καὶ οὐκ ἤκουσαν, ἀλλ᾽ ἢ ἐν τοῖς δικαιώμασιν αὐτῶν τοῖς πρώτοις αὐτοὶ ἐποίουν, & non audierunt, ſed in juſtificationibus ſuis priſtinis ipſi perpetrabant: *quomodo fere vulgata.*

CAP. XVIII.

( ) ET vocabat eum Neſthan.] *Compl.* καὶ ἐκάλεσαν, & vocaverunt, *Theodoretus*: τούτῳ, φησί, ὁ λαὸς θυμιῶν διετέλεσε, καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ἐσθὰν, huic, inquit, populus adolere perſeveravit: & vocavit eum Eſthan. Hoc autem in hebraicorum nominum interpretatione poſitum inveni, æneum atrium. Cæteri autem interpretati ſunt ἐσσὰν, Eſſan. Propterea exiſtimo etiam Ophitas (hæreſis autem hæc eſt maxime impia) vocari, ἐσσηνοὺς, Eſſenos. (b) A fine.] *Comp.* εἰς τέλος. *Theod.* εἰς τὸ τέλος, in fine. *Hebraica dictio utrumque ſignificat, & potius*, a. (c) Firmata.] *Theodor.* Limina januarum puto vocata eſſe, τὰ ἐστηριγμένα. *Vulgata*, laminas, *alii*, firmamenta, *vel*, columnas (d) Tantum verba.] *Sic hebræus. Compl. autem*, πλὴν λόγοις χειλέων, καὶ βουλὴ παράταξις γίνεται εἰς πόλεμον, veruntamen verbis labiorum, & conſilio acies fit ad bellum. (e) Et quoniam dixiſti.] *Compl.* καὶ ἐὰν εἴπῃς. Et, ſi dixeris. *Theodoretus*, ἐὰν εἴπητε, ſi dixeritis, *ut vulgata.* (f) Miſcete vos.] *Vulgata*, tranſite. *Compl.* μίχθητι, miſce te. *Alii ex hebræo vertunt*, fidejube. (g) Bibet.] *Compl.* φάγεται, comedet, *ut vulgata.* (h) Olivæ olei.] *Eſt hebraiſmus. Compl. habet tantum*, ἐλαίου, olei.

CAP. XIX.

(a) BLaſphemandum.] *Compl* καὶ ἐλέγχειν, & argueret, *ut vulgata.* (b) Dicens.] *In aliis additur*, τάδε ἐρεῖτε πρὸς ἐζεκίαν βασιλέα ἰούδα. Hæc dicetis ad Ezeciam regem Juda. (c) Et dixit.] *Compl.* καὶ προσηύξατο ὁ ἐζεκίας πρὸς κύριον λέγων, & deprecatus eſt Eſaias ad Dominum, dicens (d) Veritate.] *Compl. & Theodoretus*, ἐπ᾽ ἀληθείᾳ, in veritate. (e) Aſcendam.] *Compl.* ἀνέβην, aſcendi, *ut vulgata.* (f) Fœmora.] *Propius ad hebræum, quam quod in aliis*, μέρος, partem, *aut*, μέρους, partis, *ut in Compl.* (g) In medium ſylvæ.] *Sic quoque in alio codice. Alius*, εἰς μέλον, in Melon: *quæ hebraica dictio ſignificat*, diverſorium. *Alii*, εἰς μέρος, in partem, *alius*, εἰς τέλος δρυμοῦ, in finem ſylvæ. *Et quod ſequitur*, & Carmeli, *a nonnullis abeſt iſtud*, &c. (h) Siccavi.] ἔψυξα, *& fortaſſe ſignificat*, irrigavi, & refrigeravi, *id eſt, rivos duxi, & fodi venas, ut eſt in hebræo. Alii autem, & Compl.* ἐφύλαξα, cuſtodivi (i) Clauſuræ.] περιοχῆς, *aut*, συνοχῆς, *ut Compl. quod vulgata*, aquas clauſas. (k) Finxi eam, duxi, collegi eam.] *Ita fere libri vetuſtiores. In aliis quibuſdam*, μὴ οὐκ ἤκουσας, εἰς ἀπομακρόθεν αὐτὴν ἐποίησα, εἰς ἐξ ἡμερῶν ἀρχῆθεν ἔπλασα αὐτὴν, καὶ ἤγαγον αὐτήν; Nunquid non audiſtis, a longe eam feci, a diebus antiquitus finxi eam, & adduxi eam? *Nec multo aliter Compl. ſed in hac poſtrema parte habet*, & nunc adduxi eam: *quod quidem*, nunc, *eſt etiam in vulgata. Videntur autem fœminina poſita pro neutris, uſitato hebraiſmo.* (l) Civitates munitas.] *In aliquo libro eſt*, ὀχυρεῖ, *ut ita ſit vertendum*, Et factæ ſunt in tumulos demigrationum pugnantium, civitates munitæ, *ac videtur reſpondere vulgatæ. Sed multi putant etiam in hebræo eſſe caſum accuſandi.* (m) Sponte nata.] *Compl.* τὰ συνηγμένα, καὶ ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ τὰ αὐτόματα, καὶ τῷ ἔτει τῷ τρίτῳ σπείρατε, καὶ ἀμήσατε, καὶ φυτεύσατε ἀμπελῶνας, collecta, & in anno ſecundo ſponte nata, & anno tertio ſeminabitis, & metetis, & plantabitis vineas. (n) Nonne ſic? Hæc dicit.] *Compl.* διὰ τοῦτο τάδε λέγει, *& vulgata*, Quamobrem hæc dicit. (o) Arath.] *Theodoretus*, Sic vocavit Armeniam.

CAP. XX.

(a) AD mortem.] *Propius locutioni hebraicæ, quam quod in Compl.* ἕως θανάτου, *& in vulg.* uſque ad mortem. (b) Domui tuæ.] *Item hoc: & ſic vulgata. Nam Compl.* περὶ τοῦ οἴκου σου, de domo tua. (c) Moreris] *Alii*, ὅτι ἀποθνήσκεις, quoniam moreris. (d) Convertit.] *Poteſt uſitata locutione ſubintelligi*, ſe. *In aliis autem additur*, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, faciem ſuam. (e) Quæcunque.] *Compl.* ὡς, quomodo, *ut vulgata.* (f) Pleno.] *Compl.* τελείᾳ, perfecto, *& ſic vulgata.* (g) Dixit.] *Compl. addit*, ἡσαΐας, Eſaias. (h) Si.] *Ita hebræus. Valet autem*, an, *id eſt, tua ſit optio, utrum velis ire umbram, an reverti. Fiet enim quod malueris. Compl. planius*, ἤ, aut. (i) In aſcentionibus.] *Abeſt hic ab aliis (ſicut etiam a vulgata:) qui tamen, ubi in noſtra eſt*, βαθμοὺς, *ipſi habent*, ἀναβαθμούς. (k) In aſcenſionibus] *Nonnulli habent*, ἐν τοῖς ἀριθμοῖς, in numeris. *Compl. autem*, ἐν τοῖς ἀναβαθμοῖς ἀχὰζ, οἷς κατέβη, in gradibus Achaz, quibus deſcenderat: *quod ſatis reſpondet hebræo, & vulgatæ.* (l) Baladan.] *Abeſt a Compl. ſed non ab hebræo, neque a vulgata,* (m) Manaa.] *Rurſus Compl.* δῶρα, munera. (n) Nechotha.] *Vulgata*, aromatum, *alii*, deſiderabilem. (o) Poteſtate.] *Sic etiam vulgata: Compl. autem*, θησαυρῷ αὐτοῦ, theſauro ſuo. (p) Quod.] *Abeſt iſtud*, ὅ, *a Compl. ut a vulgata.* (q) Capientur.] λήψεται, *ſic enim & alii nonnulli: aut*, ληφθήσονται, *quod eſt in multis. Compl.* καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν σου τῶν ἐξεληλυθότων ἐκ σοῦ ὧν ἐγέννησας, λήψονται, & de filiis tuis, qui exierint ex te, quos generaveris, tollent. (r) Eunuchi.] *Theodor. videtur quaſi ex alia interpretatione habuiſſe*, καὶ ἀπὸ τοῦ γένους σου ποιήσουσι σπεύδοντας, & de genere tuo facient celeres, & ſedulos: *ut intelligatur eunuchi nomen, quod habent LXX, non eſſe ſemper vitii nomen, ſed officii, & ſedulitatis.* (ſ) Pax.] *Compl. addit*, καὶ δικαιοσύνη, *quod in vulgata*, & veritas. (t) Suis.] *In aliis additur*, καὶ ἐτάφη ἐν πόλει δαυὶδ, & ſepultus eſt in civitate David, *quæ tamen abſunt ab hebræo, & vulgata.*

CAP. XXI.

(a) OMnem virtutem cœli.] *Complut.* πάσῃ τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ, omnem militiam cœli *itemque Theodoretus, qui docet hoc modo appellari Solem, & Lunam, & Stellas.* (b) Quomodo dixit.] ὡς εἶπε. *In aliquo libro additur*, κύριος, Dominus. *Compl. & Theodoretus*, ἐν ᾧ εἶπεν, in qua dixit. *Vulgata ſupplens præpoſitionem, quæ in hebræo ſubintelligitur*, de qua dixit Dominus. (c) Altare.] *Compl. & Theodoretus*, θυσιαστήρια, altaria. (d) Et ariolabatur, & augurabatur.] καὶ ἐκληδονίζετο. καὶ οἰωνίζετο *Theodor.* κληδὼν, ἡ διὰ λόγων παρατήρησις, eſt obſervatio, quæ per verba, οἰωνισμὸς δὲ ἡ διὰ πτηνῶν, autem, quæ per aves. γνώστας δὲ οἶμαι τοὺς δι᾽ ἥπατος μαντευομένους κληθῆναι. Scientes autem exiſtimo vaticinantes per jecur vocari. (e) Delubra.] τεμένη. *Alii libri habent partim*, θελητὴν, *quod fortaſſe valet*, Pythonem, *quemadmodum eſt in vulg. partim*, στήλην, titulum, *aut*, ſtatuam: *Theodoretus & Compl.* ἐγγαστριμύθους, ventriloquos. (f) Gnoſtas.] *De hoc nomine alibi notatum eſt. Lucum autem, id eſt*, ἄλσος, *Theodoretus putavit eſſe Venerem.* (g) Et ponam.] *Illud*, &, *abeſt a Compl. ut a vulgata.* (h) Qui modo cuſtodient.] οἵτινες φυλάξουσι. *Compl.* πλὴν ἐὰν φυλάξωνται, tantum ſi cuſtodierint: *quomodo habet hebræus.* (i) Ante.] *Compl. addit*, αὐτοῦ, ante eum, *ut vulgata* (k) Non ſic] *Quaſi dicat, non ſic abibit, non impune feret: ſed Compl. legit per interrogationem*, nonne ſic hæc dicit Dominus? *Alibi ſimilibus in locis ſolet habere*, διὰ τοῦτο, propterea, *ut hic vulgata.* (l) Alabaſtrum.] *Compl.* τὸ πυξίον, pyxis (m) Præter peccata.] πλὴν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν. *Ab aliquo libro abeſt illud*, ἀπὸ, *& eſt locutio uſitatior. Compl.* ἐκτὸς τῶν ἁμαρτιῶν, *eodem ſenſu.*

CAP. XXII.

(a) SIgna] *Compl.* χωνεύσατε, conflate. (b) Et intravit in domo Domini ad regem] *Alii*, καὶ εἰσήνεγκε πρὸς τὸν βασιλέα ἰωσίαν, & attulit ad regem Joſiam. *In Compl. additur*, Saphan, *ſed mendoſe habet*, τῷ βασιλεῖ ἰωσίας. *Illud*, εἰσῆλθεν, *quod in noſtra, reſpondet hebræo. Illa autem*, in domo Domini, *videri poſſunt aliunde huc irrepſiſſe.* (c) Super nos.] καθ᾽ ἡμῶν. *Appoſite ad hebræum. Vulgata*, nobis. *Compl.* ἐν αὐτῷ, in eo. (d) Matrem.] *Nonnulli*, γυναῖκα, uxorem, *ut vulgata.* (e) Verba, quæ audiſti, propterea quod perterritum.] *Sic fere hebræus. Lucifer, de non parcendo, &c.* Verba mea, quæ audiſti, & reveritus es a facie mea. *Compl. autem & Theodoretus planius*, ἀνθ᾽ ὧν ἤκουσας τῶν λόγων μου, καὶ ἐπαλύνθη. Propterea quod audiſti verba mea, & perterritum eſt. (f) A facie.] *Iidem addunt*, μου, mea: *hebræus*, Domini. (g) Non ſic.] *Abeſt iſtud a Theodoreto. Notatum eſt ſuperiore capite de locutione hac.* (h) Et non aſpicietur in oculis tuis, in omnibus malis.] *Theodoretus, & Compl.* καὶ οὐκ ὄψονται οἱ ὀφθαλμοί σου πάντα τὰ κακὰ, & non videbunt oculi tui omnia mala. *Lucifer*, & videbunt oculi tui, *ſed manifeſto mendo.*

CAP. XXIII.

(*) SEecundi ordinis.] τῆς δευτερώσεως, *Compl.* τοῖς δευτερεύουσι, *& Lucifer*, ſecundariis, & cuſtodientibus Ephod. (a) Lucui] *Rurſus notat Theodoretus*, τὸ ἄλσος, *eſſe Aſtartem, & Venerem, & ab aliis interpretibus dictum*, Aſtaroth. (b) Sademoth.] *Significat*, campeſtribus, *aut*, convalle, *ut vulgata.* (c) Chomarim.] *Compl.* τοὺς ἱερεῖς, ſacerdotes, *quod eſt interpretatio illius: quamvis proprie ſignificet ſacrificulos. Vulgata* aruſpices. (d) Mazuroth.] *Compl. propius ad hebræum.* τοῖς μαζαλὼθ, Mazaloth. *Interpretantur*, influentiis, *aut*, ſyderibus. *Vulgata*, duodecim ſignis. *Theodoretus habuit*, τῷ μαζουρὼθ, ipſi Mazuroth, *& ita ſcribit*: Illud autem, μαζουρὼθ ἀστέρος οἶμαι ὄνομα εἶναι, καὶ τοπάζω τὸν ἑωσφόρον οὕτως ὠνομάσθαι, puto eſſe nomen ſyderis, & conjicio Luciferum ita nominari. *Sed in hebræo eſt numerus multitudinis.* (e) Cadeſim.] *Theodoretus*: ὁμωνύμως ἐκάλεσαν ἁγίους τοὺς δαίμονας. τὸ γὰρ κάδης ἅγιον ἑρμηνεύεται. ὁ δὲ περὶ τὸν ἀκύλαν τὸ καδησὶμ οὕτως ἡρμήνευσε. Per homonymiam ipſos dæmones vocabant ſanctos. Cades enim exponitur ſanctum. Aquila autem illud Cadeſim ita eſt interpretatus, οὗ ἐποίουν ἐνδύματα τοῖς ἐκπορνεύουσιν ἀπὸ κυρίου, ubi faciebant indumenta iis qui exfornicabantur a Domino. *Vulgata*, effæminatorum. *De hac dictione alibi dictum eſt. Videatur 2. Paralip. c. 35.* (f) Chettiim.] *Eſt veſtigium dictionis hebraicæ, in qua ſimilitudo literarum aliquam mutationem fecit. Significat autem*, domunculas, *ut vulgata. Compl. autem, & Theodoretus habent*, στολὰς, ſtolas. *Lucifer*, quorum mulieres officiabantur ibi ad ſtolas. (g) Civitatis ex iis, quæ a ſiniſtris.] *Alii*, τῆς πύλης τῆς ἐξ ἀριστερῶν, portæ ex iis quæ a ſiniſtris. *Sed Complut.* τῆς πόλεως τῆς ὄντα ἐξ ἀριστερῶν, civitatis, quæ domus erat a ſiniſtris, *& reſpondet hebræo.* (h) In porta.] *Sic hebræus. In Complut. autem planius*, ἀνδρὸς εἰσπορευομένου τὴν πύλην τῆς πόλεως, viri ingredientis portam civitatis. (i) Quoniam tantum.] *Hoc viſum eſt hoc loco ſignificare*, ὅτι εἰ μὴ, *& vulgata*, ſed tantum. *A complut. autem, & Theodoreto abeſt illud*, ὅτι, *& interpretantur*, niſi comederent, *aut*, niſi, ut comederent. (k) Tapheth.] *Theodoretus.* In hebraicorum nominum interpretatione inveni ſignificare nomen hoc, πτῶσιν, caſum, & ruinam.

τόπος ἦν ὧδε, ἐν ᾧ διῆγον ἐν πυρὶ τὰ παιδία τῷ μολὸχ, ἀμμανιτῶν δὲ ἦν τοῦτο εἴδωλον. Locus autem erat hic, in quo traducebant in igni pueros ipſi Moloch. Ammanitarum autem erat hoc idolum. (l) Ad traducendum.] τοῦ διαγαγεῖν. *In uno exemplari Theodoreti videtur poni tanquam ex lxx.* τοῦ μὴ διάγειν ἄνδρα τὸν υἱὸν αὐτοῦ. καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἐν πυρὶ τῷ μολὸχ. ut non traduceret vir filium ſuum, & filiam ſuam in igne ipſi Moloch: *quomodo habet Complut. & ſatis reſpondet hebræo. Sed in Scholio.* Septuaginta, καὶ ἐμίανε τὸν θαφὲθ τὸν ἐν φάραγγι υἱοῦ ἐννὸμ, τοῦ διάγειν ἄνδρα τὸν υἱὸν αὐτοῦ, καὶ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ διὰ πυρὸς τῷ μολὸχ. Symmachus, καὶ ἐμόλυναν τὸν ταφὲθ τὸν ἐν τῇ φάραγγι υἱοῦ ἐννὸμ, ὥστε μὴ παραφέρειν, καὶ τὰ ἑξῆς ὁμοίως. Et quæ ſequuntur ſimiliter. *Interpretationes re ipſa parum diſcrepant. Nam illi utebantur Tapheth, ad traducendum. Ezecias inquinavit, ut non taducerent.* (m) Regis Eunuchi.] *Hoc eodem loco eſt in hebræo vocabulum Melech, quod huic reſpondet: & in vulgata*, Nathammelech eunuchi. *Complut. autem tranſponit*, νάθαν εὐνούχου βασιλέως, Nathan eunuchi regis. (n) Pharurim.] *Theodoretus*: Illud, φαρουρὶ, Symmachus eſt interpretatus, τοῦ φρουρίου, (*al.* φρουροῦ,) præſidio, munitione. (o) In civitate.] *Complut.* ἐν τῷ ὄρει, in monte, *ut vulgata, & Lucifer.* (p) Scopulus.] *Hinc uſque ad illud*, Etiam omnes, *eodem modo recitantur in Scholio, & quantum conjici poteſt ex lxx. tantummodo pro*, ἄφετε αὐτὸν, *habet*, ἄφες αὐτῷ dimitte ei; *pro*, κινησάτωσαν, κινησάτω, moveat, *& pro*, ἐρρύσθησαν, εὑρέθησαν, inventa ſunt. *Compl. autem hanc inſignem varietatem habet. pro*, ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, &c. ὧδε ὁ τάφος τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ ἐληλυθότος ἐκ τοῦ ἰούδα, καὶ λελαληκότος πάντας τοὺς λόγους, οὓς ἐποίησας νῦν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ ἐν βαιθὴλ, *quæ in vulgata*, Sepulchrum eſt hominis Dei, qui venit de Juda, & prædixit verba hæc, quæ feciſti ſuper altare Bæthel. *Videntur etiam agnoſci a Theodoreto.* (q) Paſcha.] *Complut.* κατὰ τὸ πάσχα τοῦτο, juxta Paſcha hoc. *Vulgata*, Phaſe tale. (r) Theletas, & cognitores.] τοὺς θελητὰς, καὶ τοὺς γνωριστάς. *Sed alii habent*, γνώστας, *itemque 2. Paralip. 35. de qua dictione dictum eſt ſupra. Rurſus autem Complut, pro*, θελητὰς, *habet*, τοὺς ἐγγαστριμύθους, ventriloquos. (ſ) Qua.] *Viſitatus hebraiſmus, pro*, de qua, *ut vulgata. Complut.* εἰς ὃν, in qua. (t) Ejus.] *Complut. & alij addunt*, ἐν πόλει δαυὶδ, in civitate David, *quæ abſunt ab hebræo, & vulgata.* (u) Centum.] *In uno exemplari, & in Complut. eſt.* δέκα, decem. (x) Super os.] *Sic hebræus, quod vulgata*, juxta præceptum.

CAP. XXIV.

(a) AD prævalendum.] τοῦ κατισχῦσαι. *Complut.* τοῦ ἀπολύειν αὐτὸν, *quod vulgata*, ut diſperderent eum. *Conferantur cum his ea quæ habentur in extremo cap. 2. Paral.* (b) Super indignationem.] *Locutio reſpondet hebræo: ſed in illo eſt*, ſuper os. *Utroque autem modo idem ſignificatur, nimirum eveniſſe hoc per verbum, & per indignationem Domini adverſus Judam, ut amoveret eum, &c. Complutenſ. autem*, πλὴν θυμὸς κυρίου ἦν ἐπὶ τὸν ἰούδαν τοῦ ἀποστῆναι αὐτὸν, verum furor Domini fuit ſuper Judam ad removendum eum. *In extremo tamen capite habet eodem modo ac noſtra.* (c) In peccatis.] *Hoc etiam ex hebræo. Complut. autem planius*, διὰ πάσας τὰς ἁμαρτίας, propter omnia peccata. *Sed illud*, omnia, *abeſt etiam a vulgata.* (d) Etiam ſanguinem innocentem effuderat.] *Complut.* καὶ ἐν τῷ αἵματι τῷ ἀθῴῳ, ᾧ ἐξέχεεν, & in ſanguine innocente, quem effudit. (e) Intravit] εἰσῆλθεν, *Complut.* ἦλθεν, venit, *ut vulgata.* (f) captivitatis decem millia captivans.] *Id eſt, abducens captivos decem mille. Sed in aliquo libro eſt*, αἰχμαλωσίαν δέκα χιλιάδας, *quod in vulgata eſt*, decem millia in captivitatem. *In Compl. autem*, δέκα χιλιάδας αἰχμαλωσίας, decem millia captivitatis. (g) Batthaniam filium ejus.] *Compl.* τὸν ματθανίαν ἀδελφὸν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, *quod in vulgata*, Mathathiam patruum ejus: *quæ lectio videtur agnoſci a Theodoreto in cap. 1. hujus quarti, ut ibi notatum eſt.*

CAP. XXV.

(a) DEcimo.] *In Compl. additur*, ἐν δεκάτῃ τοῦ μηνὸς, undecima menſis. *Sed in aliis*, ἐν δεκάτῃ, in decima: *& ſic vulgata.* (b) Arab.] *Compl.* τὴν ἐπὶ δυσμὰς, quæ ad occaſum, *aut*, quæ ad campeſtrem: *de quare alibi dictum eſt. Eadem varietas eſt paulo poſt in dictione Araboth.* (c) Reblatha.] *Sic fere vulgata. Alii* εἰς δεβλαθὰ, in Deblatha, *& ita in ſequentibus, & 2. Par. 36.* (d) Princeps coquorum.] ὁ ἀρχιμάγειρος. *De qua dictione alibi eſt notatum. Vocabulum hebræum vulgata interpretatur*, princeps exercitus, *alii* magiſter laniorum, *alij*, magiſter homicidarum. (e) Domum.] *In aliis additur* μέγαν, magnam: *quod eſt in hebræo, ſed non in vulgata.* (f) Et eos qui procubuerant, qui delapſi erant.] *Sic hebræus: & vulgata interpretatur*, profugos qui transfugerant. *Complut.* τοὺς προσκεχωρηκότας τῷ βασιλεῖ, qui ceſſerant regi. (g) Firmamenti.] *Compl.* τοῦ λαοῦ, populi, (h) Gabin.] *Compl.* γεωργοὺς, agricolas, *ut vulgata: & eſt interpretatio illius.* (i) Mechonoth.] *Compl.* τὰς βάσεις, baſes, *ut vulgata. De hoc vocabulo alibi dictum.* (k) Jamin.] *Compl.* τὰς κρεάγρας, fuſcinulas. *Dictionem hebræam, cujus noſtra veſtigium eſt, alii vertunt*, ſcopas, *vulgata*, trullas. (l) Chothar.] *Compl.* τὰ ἐπιθέματα, additamenta, ornamenta. *Vulgata*, capitellum. (m) Sabacha.] *Compl.* καὶ δίκτυον, & retiaculum, *ut vulgata.* (n) Filium ſecundi ordinis.] *Compl.* τὸν ἱερέα τὸν δεύτερον, ſacerdotum ſecundum, *ut vulgata.* (o) Et populus relictus.] *Complutenſis* καὶ ἐπὶ τὸν λαὸν τὸν καταλειφθέντα, & ſuper populum, qui remanſerat. (p) Filium.] *Complutenſis* υἱοῦ, filii: *quæ varietas alibi notata eſt.* (q) Tranſitum Chaldæorum.] πάροδον. *Complutenſis* ἀπὸ τῶν χαλδαίων, a Chaldæis. *Sed hebræus*, a ſervis Chaldæorum, *& vulgata*, ſervire Chaldæis. (r) Verbum diei in die ſuo.] *Sic hebræus, id eſt, portionem quotidianam ſingulo quoque die. Complut. autem*, ἐν ἡμέραις αὐτοῦ, in diebus ejus.

CHRONICORUM. LIB. I.

CAP. I.

(a) FIlii Noe.] *Abeſt hoc ab aliis, & vulgata.* (b) Eliſa.] *Abeſt a Complut. & vulgata.* (c) Eliſa.] *Sic etiam vulgata. In aliquo impreſſo*, ἐλιδὰ, Helida. (d) Rhodij.] *In aliis* δωδανείμ, Dodanim, *ut vulgata. Verum tot ſunt in hujuſmodi nominibus varietates, ut lectori ſua ſit præſtanda diligentia in conferendis codicibus, non omnia a nobis expectanda. Quam autem codices tempore etiam S. Hieronymi, vitioſi fuerint, ſatis ipſe locuples teſtis eſt in epiſt. ad Domnonem, & Rogationem. In commentariis græcis nomina aliquanto propius accedunt ad hebræum: eoſque videntur ſequuti Complutenſes.* (e) Venator.] *Abeſt a Complut. ac fortaſſe*, gigas, *&* venator, *ſunt duæ interpretationes ejuſdem dictionis. Vulgata*, cœpit eſſe potens in terra. *Poſt quæ in aliis libris hæc ſequuntur.* Καὶ μεσραὶμ ἐγέννησε τοὺς λουδιείμ, καὶ τοὺς αἰνομιείμ, καὶ τοὺς λαβιείμ, καὶ τοὺς νεφθωσιείμ, καὶ τοὺς φαθερωσείμ, καὶ τοὺς πετροσωνιείμ, καὶ τοὺς χασλωείμ, ὅθεν ἐξῆλθον ἐκεῖθεν φυλιστιείμ, καὶ τοὺς καφθοριείμ. Καὶ χαναὰν ἐγέννησεν τὸν σιδῶνα τὸν πρωτότοκον αὐτοῦ. Καὶ τὸν χετταῖον, καὶ τὸν ἰεβουσαῖον, καὶ τὸν ἀμορραῖον, καὶ τὸν γεργεσαῖον, καὶ τὸν εὐαῖον, καὶ τὸν ἀροκαῖον, καὶ τὸν ἐσενναῖον, καὶ τὸν ἀμαθί. καὶ υἱοὶ σὴμ, αἰλάμ, καὶ ἀσσοὺρ, καὶ ἀρφαξὰδ, καὶ λοὺδ, καὶ ἀράμ. καὶ υἱοὶ ἀρὰμ, οὒζ, καὶ οὖλ, καὶ γαθὲρ, καὶ μοσόχ, καὶ ἀρφαξὰδ, καὶ λοὺδ, καὶ ἀράμ. καϊνὰ ἐγέννησε τὸν καϊνάν. καὶ ἐγέννησε τὸν σαλά. καὶ σαλὰ ἐγέννησε τὸν ἔβερ. καὶ τῷ ἔβερ ἐγεννήθησαν δύο υἱοί. ὄνομα τῷ ἑνὶ φαλέγ. ὅτι ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ διεμερίσθη ἡ γῆ. καὶ ὄνομα ἀδελφῷ αὐτοῦ, ἰεκτὰν, ἐγέννησε τὸν ἐλμωδὰδ, καὶ τὸν σαλέφ, καὶ τὸν ἀτερμὼθ, καὶ τὸν ἰαδὲρ, καὶ τὸν ἰδωρὰμ, καὶ τὸν οὐζάλ. καὶ τὸν δεκλὰ, καὶ τὸν γαμαὰλ, καὶ τὸν ἀβιμεὴλ, καὶ τὸν σαβὰ, καὶ τὸν οὐφὶρ, καὶ τὸν εὐιλὰτ, καὶ τὸν ἰωάβ. πάντες οὗτοι υἱοὶ ἰεκτάν. Et Meſraim genuit ipſos Ludiim, & Ænomiim & Labiim, & Nepthoſeim, & Phatheroim, & Petroſoniim. (*pro his duobus in Complut. eſt tantum*, τοὺς φετρουσίμ, *& vulgata*, Phetruſim.) & Chaſloim, unde exierunt inde Phyliſtiim, & Capthoriim. Et Chanaan genuit Sidona primogenitum ſuum, & Chettæum, & Jebuſæum, & Amorræum, & Gergeſæum, & Euæum, & Arocæum, & Eſennæum, (*Complut. adit*, & Amadi, & Samaræum) & Amathi. Et filii Sem, Ællam, & Aſſur, & Arphaxad, & Lud, & Aram, (*in aliquo libro additur*, & filii Aram. *Quod tamen abeſt ab aliis, & a vulgata*) Uz, & Ul, & Gether, & Moſoch. Et Arphaxad, & Lud, & Aram, Caina genuit ipſum Cainan. Et genuit Sala. (*pro iſtis*, & Lud. & Aram, Caina, &c. *in uno vetuſto, & in Complut. eſt*, genuit ipſum Cainan. Et Chainan genuit Sala. *Vulgata autem habet tantum*, Arphaxad autem genuit Sale.) Et Sala genuit Eber, & ipſi Eber fuerunt duo filii, nomen uni Phaleg, quoniam in diebus ejus diviſa eſt terra: & nomen fratri ejus Jectam. Genuit (*Compl.* Jectam autem genuit, *ut vulgata*) Elmodad, & Saleph, & Atermoth, & Jader, & Idram, & Uzal, & Decla, & Gamaal, & Abimeel, & Saba, & Uphir, & Euilat, & Joab. Omnes iſti filii Jectam. (f) Filii Sem, Ælam, & Aſſur, & Arphaxad.] *In Compl. & vulgata tantum eſt*, Sem, Arphaxad. (g) Abraam.] *Alij*, Abram. Ipſe Abraam. (h) Dædam, & Sabai.] *Complut. & vulgata*, Saba, & Dadan. *In multis autem libris hæc ſubjunguntur*, Et filii Dædan. Raguel, & Nabdeel, & Aſſuelim, & Latæſiil, & Loomiin, quinque. (i) Reges eorum.] *Alii*, οἱ βασιλεύσαντες ἐν ἐδὼμ, πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι βασιλέα ἐν τοῖς υἱοῖς ἰσραήλ. Reges, qui regnaverunt in Edom (*aut*, in terra Edom) antequam regnavit rex in filiis Iſrael: *quomodo fere vulgata.* (k) Adad filius Barad.] *Alii partim habent*, Adad Barad. *partim ſolum*, Adad, *& ſic vulgata.* (l) Phogor, Duces] *Alii*, Phogor: καὶ ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ μεταβεὴλ, θυγάτηρ μεζαάβ. Et nomen uxori ejus Metabel filia Mezaab, (*Compl. autem*, filia Mathreth filia Mezaab: *ubi*, filia, *ſecundo loco valet*, filiæ, *ut in vulgata idque alibi notatum.*) καὶ ἀπέθανεν ἀδάδ. Et mortuus eſt Adad. Et facti ſunt Duces, &c. (m) Zaphoin.] *In nonnullis libris eſt*, Heram, *aut*, Eram, *ut Compl. vulg.* Hyram.

CAP. II.

(a) HÆc nomina filiorum] *Alii*, οὗτοι δὲ (*iſtud* δὲ, *abeſt a Compl.*) υἱοί. Iſti autem filii. (b) Impeditor.] ὁ ἐμποδοστάτης. *Alii.* ὁ ταράξας, qui turbavit, *ut vulgata.* (c) Et Aram, & Chaleb.] *Alij*, χαλωβὶ, Chalobi. *Alij*, καὶ ῥὰκ. καὶ χαλὲβ, καὶ ἀρὰν, & Rac, & Chaleb, & Aram. *Verum*, Rac, *& A*ran, *videntur ducta ex eadem dictione hebræa, quæ in vulg. vertitur*, Ram. (d) Zabdai.] *Alii*, ῥηδὶ, Rhedi. *Compl.* ῥεδαΐ, Redai. *Vulg.* Raddai. (e) Quinque.] *Compl.* υἱὸς ἑξήκοντα ἐτῶν, filius ſexaginta annorum, *ut hebræus.* (f) Pagos Jair.] *Vulg.* oppida Jair. *Compl.* καὶ τὴν αὐώθ. *Et illud quidem*, αὐώθ, *eſt dictio hebraica, quæ ſignificat villas, pagos, oppida. Sed illud*, καὶ τὴν, *mendoſum omnino eſt.* (g) Pagos.] *Compl.* θυγατέρας, filias, *ut hebræus.* (h) Et Aſan fratres ejus.] *Alii*, Aſom. *Alij*, ἀχιὰν, καὶ ἀσὸμ, *aut*, καὶ ἀσὼμ, καὶ ἀχιάν. *Vulg.* & Aſom, & Achia: *Et illud*, frater ejus, *videtur interpretatio illius*, Achia. (i) Iſemiel.] *Alii*, ἰεσσὶ, Jeſſi. *Compl* ἰεσσεὶ, Jeſſui. *Vulg.* Jeſi, (k) Jochel.] *In aliis*, ἰερὰ, *aut*, ἱερεε. *Vulg.* Jeraa. (l) Aphamel] *Alii*, ἰωοῦ, Jeu. *Compl.* τὸν ἐφαὲλ, *vulg.* Ophal. (m) Meriſa.] *In aliis*, μασὰ, *aut*, μουσά. *Vulg.* Meſa. *Sed infinitæ ſunt hujuſmodi varietates* (n) Sagae.] *Alii*, σὲφ, *aut*, σαὰφ, *& vulg.* Saaph. (o) Araa, & Æſi, & Ammarich.] *Sunt veſtigia dictionum hebraicarum: pro quibus in vulg. ponuntur interpretationes*, qui videbat dimidium requietionum. (p) Et Umoſphae civitates Jair.] *In quibuſdam eſt pro*, civitates Jair, καριαθιαρὶμ, *& in Compl.* καὶ καριαθαρεὶς, *ſed iſtud*, καὶ, *redundat. Nam illud*, Umoſphae, *eſt veſtigium dictionis ſignificantis cognationes. Quare vulg.* & de cognatione Cariathiarim. (q) Et filii Eſthaam.] *Alii*, καὶ οἱ ἐσθαωλαῖοι, *aut*, ὁ ἐσθαολί. *Vulg.* & Eſthaolitæ. (r) Netophathi.] *Aliqui habent*, καὶ νετωφαθεὶ, *ut hic etiam intelligatur eſſe filius Salomon (aut Salma, ut alii) & utrique fuiſſe*, Ataroth,

roth, *id eſt, coronæ domus Joab.* (ſ) Et dimidium Malathi, Eſari.] *Compl.* καὶ ὁ μαναθὶ, καὶ ὁ σαρεί. *Vulg.* & dimidium requietionis Sarai. (t) Cognationes ſcribarum.] πατριαί. *Compl.* καὶ δῆμοι σωφηρείμ, & populi Sopherim, *quod tamen ſignificat*, ſcribarum. (u) Thargathiim, & Samathiim, & Sochathiim.] *Pro his in vulgata ponuntur interpretationes*, Canentes, atque reſonantes, & in tabernaculis commorantes : *ſicut etiam paulo poſt pro*, Hæmath, calore.

CAP. III.

(a) ROboam.] *Sic etiam hebræus. Complut. addit*, υἱὸς αὐτοῦ, filius ejus. (b) Saphat.] *In vulgata additur*, & Seſa : *quod in græcis codicibus etiam in Compl. videtur deſiderari, ad explendum numerum ſenarium.* (c) Elithenan] *Alii*, ἐλιωναΐ, *& vulgata*, Elioenai.

CAP. IV.

(a) ET Rada filius ejus. Et Subal.] *Diſcrepant codices. Complutenſis* ϗ ῥεϊὰ υἱὸς σωβὰλ, *quod vulgata*, Rhaia vero filius Subal. (b) Generationes ipſius Arathi.] *Complutenſis*, οὗτοι δῆμοι τοῦ σαραθί. *Vulgata*. Hæ generationes Sarathi. (c) Filii Ætham.] *Complut.* πατέρες ἠτάμ, patres Etam. *Hebræus*, patris, *quaſi dicas*, paterna ſucceſſio : *quomodo ſæpe in ſequentibus uſurpatur. Quare vulgata*, ſtirps. (d) Eſelebbon.] *Nonnulli* ἐσκαδεσφὼν, Eſcadeſphon. *Complut.* ἀσελαφωνὶ, *vulgata*, Aſelaphum. (e) Aoda, & Theoda.] *Alii*, χαλλὰ, ϗ μααρὰ, Challa, & Maara. *Complutenſis*, ἐλαὰ, ϗ νοωρά. *Vulgata*, Alaa, & Naara. *Et incipiunt a commemoratione filiorum Noera.* (f) Et generationes.] ϗ γενέσεις, *& videtur accuſandi caſus. Nam ſic vulgata*, & cognationem Aharel filii Amor. *Complutenſis*, αὗται αἱ πατριαὶ ἀδελφοῦ ῥηχὰλ υἱοῦ ἀρίμ. Hæ ſunt familiæ fratris Rechal filii Harim. (g) Igabes.] *Alii*, ἰαβὴς, Jabes, *ut vulgata.* (h) Sicut Gabes.] *Eſt aliquod veſtigium dictionis Hebraicæ, quæ ſignificat*, in dolore, *ut habet vulgata. Quare alii libri*, ἐν διαπτώσει. (i) Genuit Bathræam.] *In aliis*, Et Aſathon (*aut* Eſſathon) genuit Satrepha, & Pheſſe, & Thana patrem civitatis Naas. *Et in Complut. quæ habet*, Ernaas, *continuo ſequitur* : Hi viri Recha. (k) Athath. Et Manathi genuit.] *Non habet plura hebræus : quamvis fortaſſe ſubintelligenda ſint, quæ ſupplet Complutenſis, quæ habet*, Atheth, & Maonathi. Et Maonathi genuit, *& ſic vulgata.* (l) Jobab, patrem Ageaddair.] *Alii*, Joram patrem Geſaſarim. *Complut.* Joab patrem Gecharaſim, *quod ſignificat*, vallis artificum. *ut vulgata.* (m) Chetiel.] *Alij*, Jechetiel patrem Zanoi *nec multo aliter Complut. aut vulgata.* (n) Et generationes domeſticorum Ephrathabat.] *Diſcrepant codices mirabiliter. Quidam*, Ebdamatharbus. *Complut.* ϗ δῆμοι οἴκου ὠβὴθ ἀβὼς, & populi domus Obeth Abus. *Vulgata*, & cognationes domus operantium byſſum : *& ita in ſequentibus pro nominibus hebraicis ponit interpretationes nominum.* (o) Abederim, Athuciim.] *Sunt veſtigia dictionum hebraicarum ſignificantium*, verba antiqua. *Quare Complut.* ϗ ἀπέστρεψαν εἰς λεέμ. οἱ δὲ λόγοι παλαιοί εἰσιν, & reverterunt in Leem. Verba autem vetera ſunt : *& ſic fere vulgata.* (p) In regno ejus.] *Complut.* ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ, in operibus ejus, *ut vulgata. In hebræo valde aſſines ſunt voces quæ ſignificant*, regnum & opus : *ut alibi dictum eſt.* (q) Et ex eis de filiis.] ἀπὸ τῶν υἱῶν. *Iſtud*, ἀπὸ, *abeſt a Complut.* Et ex ipſis filiis Symeon : *quod reſpondet vulgatæ: ſed noſtra locutioni hebraicæ ; licet idem ſit ſenſus.* (r) Uſque in diem hanc.] *Alii* ϗ κατῴκησαν ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, & habitaverunt ibi uſque in diem hanc. *Vulgata addit*, pro eis.

CAP. V.

(a) FIlio ſuo Joſeph] *In aliquot codicibus eſt*, τῷ υἱῷ ἰωσήφ, filio Joſeph. *Verum totus hic locus ita apud Theodoretum habet.* υἱοὶ ῥουβὴν πρωτοτόκου ἰσραὴλ, ὅτι αὐτὸς ὁ πρωτότοκος, ἐν δὲ τῷ βεβηλῶσαι τὴν στρωμνὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ἔδωκε τὰ πρωτοτόκια αὐτοῦ τοῖς υἱοῖς ἰωσήφ. ϗ οὐκ ἐγενεαλογήθη εἰς πρωτοτόκια ῥουβὴν, ὅτι ἰούδας δυνατὸς ἐν ἰσχύϊ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, ϗ εἰς ἡγούμενον ἐξ αὐτοῦ ϗ τὰ πρωτοτόκια τῷ ἰωσήφ. Filii Reuben primogeniti Iſrael. Nam ipſe primogenitus : ſed in polluendo lectum patris ſui, dedit primogenita ejus filiis Joſeph. Et non eſt in genealogia computatus in primogenita Reuben : quoniam Judas potens in fortitudine in fratribus ſuis, & in ducem ex ipſo : & primogenita ipſi Ioſeph. *Eodem fere modo Compl. niſi quod pro*, ἔδωκεν, *habet*, ἐδόθη, data ſunt. *Addit Theodoretus (quamvis interpres mutilato codice ſit uſus) ex hac narratione conſtare Joſeph quidem reportaſſe jura primogenituræ, ſed principatum ad Judam deveniſſe ob Dominum, qui ex eo natus eſt ſecundum carnem.* Nam hoc, *inquit*, ſignificat illud, in Ducem ex ipſo. Non enim ſolos reges qui ex eo, ſignificat oratio, ſed & regem æternum, &c. *Illud autem*, in Ducem, *eſt hebraiſmus, & valet* Dux, *aut*, ii, qui futuri erant in Ducem. (b) Semei & Banæa filius ejus. Et filii Gug] *Variant nonnihil codices.* AA. LL. habent. ϗ υἱοὶ γὼγ υἱοῦ σεμεῒ υἱὸς αὐτοῦ, μιχὰ υἱὸς αὐτοῦ, ῥηΐα υἱὸς αὐτοῦ, καὶ βεηρὰ υἱὸς αὐτοῦ, ὃν, &c. *Sed Complutenſis, ſatis prope ad vulgatam*, Semei filius ejus, Gog filius ejus, Samec filius ejus, Micha filius ejus, Rhaia filius ejus, Baal filius ejus, Bara filius ejus, quem tranſtulit, &c. (c) Adverſus incolas : & ceciderunt.] *Complut.* cum Agarenis, & ceciderunt in manu eorum. Et habitaverunt in tabernaculis eorum ſuper omnem faciem Orientis Galaad. (d) Et omnia adjacentia Saron uſque ad exitum.] *Complut.* ἐν πᾶσι τοῖς περισπορίοις σαρὼν ἕως διεξόδων αὐτῶν, & in omnibus ſegregatis (*id eſt*, ſuburbanis, *ut vulgata*) Saron ſuper exitus eorum : *quamvis illud*, ſuper, *more hebraico valeat*, uſque ad exitus, & terminos, *ut vulgata.* (e) Omnium computatio.] *Complut.* πάντες ἐγενεαλογήθησαν, omnes genealogizati ſunt. (f) Apparatum.] *Compl.* τὰς κτήσεις, poſſeſſiones. (g) Centum.] *Theod.* leptuaginta. (h) Et habitarunt.] *In aliis & apud Theodoretum*, τραυματίαι πολλοὶ ἔπεσον (*Theodoretus* ἔπεσαν) ὅτι παρὰ τοῦ θεοῦ ὁ πόλεμος, καὶ κατῴκησαν. Cæti enim multi ceciderunt (*al.* fuerunt) quoniam a Deo bellum : & habitarunt : *nec multo aliter vulgata.* (i) Et in Libano ipſi abundarunt.] *Compl. habet tantum*, αὐτοὶ ἐπληθύνθησαν, ipſi multiplicati fuerunt : *quod reſpondet hebræo : & vulgata*, ingens quippe numerus erat.

CAP. VI.

(a) MAriel.] *In nonnullis eſt*, μααρειώθ, *vulgata*, Meraioth. (b) Et Ioſadac ivit in tranſmigratione cum Iuda.] *Aliquot codices*, ἐν τῇ μετοικίᾳ κυρίου, in tranſmigratione Domini. *Alii*, καὶ ἰωσεδὲκ ἐπορεύθη ἐν τῷ ἀποικίζειν κύριον τὸν ἰούδαν, καὶ τὴν ἱερουσαλήμ. Et Joſedec ivit, quando tranſtulit Dominus Iudam & Hieruſalem: *quomodo fere vulg.* (c) Patriæ] *In aliis* αἱ συγγένειαι, cognationes. (d) Ipſi Lobeni.] *Alij*, Lobeni filii ejus: (e) Aminadab.] *Ita etiam vulgata. In aliis & Complut.* Iſaar filius ejus Aminadab, &c (f) Achimoth. Helcana filius ejus.] *Complut.* Achimoth, Elcana. Elcana filius ejus : *ſed vulgata*, Achimoth, & Helcana. Filii Helcana Sophai, &c. (g) Filii Samuel.] *Ita etiam vulgata. Sunt enim cogitatione ſupplenda, quæ in aliis libris & Complut. adjiciuntur*, Samuel filius ejus : & filii Samuel. (h) In omnem operationem miniſterii.] *In aliis, & apud Theodoretum*, εἰς πᾶσαν δουλείαν τῆς σκηνῆς, *quod vulgata*, in cunctum miniſterium tabernaculi, *Aliqui addunt*, δουλείαν λειτουργίας, ſervitutem miniſterii. (i) Sancta.] *Alii*, ἁγίαν, ſanctam. *Theodoretus*, καὶ εἰς πάντα τὰ ἔργα τῶν ἁγίων, & ad omnia opera ſanctorum. *Complut.* εἰς πάντα τὰ ἔργα τοῦ ἁγίου τῶν ἁγίων. *quod vulgata*, in omne opus ſancti ſanctorum. (k) Adiacentia.] περισπόρια. *Alii*, περιπόλια, ſuburbana : *quam dictionem etiam noſtra habet interdum.* (l) Et Selna, & adiacentia ejus.] *Alii*, & Alom, & ſuburbana ejus. *Complutenſis habet tantum*, & Jather, *quomodo fere vulgata : & paulo poſt pro*, Jethar, Chelon : *quo loco in multis etiam eſt*, ἠλὼν, *& vulgata*, Helon. (m) Ex patriis, ex tribu.] *Alii*, ἀπὸ τῆς συγγενείας τῆς φυλῆς, de cognatione tribus. (n) Ad Occidentem.] *Plerique*, κατὰ ἀνατολὰς, *& vulgata*, contra Orientem.

CAP. VII.

(a) IPſi Thola.] *Sic vulgata. Complut. initio habuit*, Thala, *& hic*, Tholam. *Iſte autem dandi caſus*, τῷ θωλὰ, *valet*, de ſtirpe Thola, *ut habet vulgata.* (b) Patrias.] *Alii*, συγγενείας, cognationes. (c) Numerus.] *Alii*, ἡ γενεαλογία, genealogia, *& ſic ſæpe.* (d) Aſam filius ipſius Aor.] *Magna hic in codicibus varietas. Compl. prope ad vulgatam* καὶ ἀσὶμ υἱοὶ ἀχὲρ, & Aſim filii Acher (e) Filii ejus Balaam filius ejus.] *Etiam hic Complut.* υἱοὶ βαλαὰ, *& vulgata*, filii Bala. (f) Peperit autem ei & Machir. *Complut. habet tantum*, τὸν μαχὶρ, ipſum Machir. *Verbum*, Peperit, *repetitur etiam hic in hebræo : in quo etiam locus hic anceps eſt.* (g) Ejus.] *Sic etiam hebræus. Alii autem*, αὐτῶν, eorum. (h) Mea.] *Alii*, αὐτοῦ, ejus. (i) Et filii Ozan, Seera.] *Alii*, καὶ τὴν σαδρὰ, & ipſum Sadra : *pendet enim ab illo*, ædificavit. *Complut. propius ad vulgatam*, καὶ τὴν ἐζενσααρὰ, & Ezenſaara : Et in ipſa, *ac magna ex parte in aliis ſequitur*, Et Rapha filius ejus, & Raſeph filius ejus, & Thabi filius ejus, & Thaan filius ejus, & Ladan filius ejus, Amiud filius ejus, Eliſama filius ejus, Num filius ejus, Joſee filius ejus. Et poſſeſſio, &c. (k) Uſque Gazam & pagi.] *Compl.* ϗ ἀδία, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῆς, ϗ ἐχόμενα υἱῶν μανασσῆ βαιθσὰν, καὶ αἱ θυγατέρες αὐτῆς & Adia, & pagi ejus, & juxta filios Manaſſe, Bæthſan, & filiæ ejus. *Atque illud*, θυγατέρες, *eſt etiam in aliis.* (l) Hac.] *Alii*, ταύταις, his. (m) Et Bane Elam.] *Illud*, Bane, *videtur ductum ex dictione hebræa, quæ ſignificat*, filii : *quare alii habent*, καὶ υἱοὶ ἀσοὺδ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, & filii Aſud fratris ejus. *Complut. autem, propius ad vulgatam*, ϗ υἱοὶ ἑλὲμ, & filii Helem. (n) Principes duces, numerus eorum in aciem ad pugnandum.] *Alii*, ἡγούμενοι (*aut*, ἀρχηγοὶ) τῶν ἀρχόντων, τῶν γενεαλογηθέντων ἐν τῇ στάσει τοῦ πολέμου, *aut*, ἐν τῷ πολέμῳ, duces principum eorum, qui in genealogia computati ſunt in ſtatione belli, *aut*, ad bellum.

CAP. VIII.

(a) ET Achia, & Gera.] *Eodem ordine in hebræo, & in vulgata. Compl. autem*, & Aod. Et hi filii Aod, Gera, &c. (b) Jeglaam.] *Dicti. hebræa ſignificat*, tranſtulit eos : *quare Compl.* αὐτὸς ἀπῴκισεν αὐτοὺς, *& vulgata*, ipſe tranſtulit eos. (c) Uxorem ſuam.] *Hebræus, & vulgata*, uxores ſuas : *reliqua optime conveniunt. In Complut. autem hic locus mendoſus eſt.* (d) De Oſin.] *Complut.* μωσείμ. *Sed illud*, με, *eſt particula, quæ in hebræo ſignificat*, de. (e) Et Frater ejus.] *Pro quo in vulgata*, Ahio. *Alii autem*, καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν, & fratres eorum. (f) Filius Joram.] *In aliis*, υἱοὶ ἱερεὰμ, filii Hieream. (g) Pater Gabaon.] *In aliquo libro eſt*, ἰεὴλ πατὴρ γαβαὼν, Jiel pater Gabaon, *ut cap. ſequente. Sed vulgata facit unicum nomen proprium*, Abigabaon. (h) Frater ejus.] *Rurſus in vulgata*, Ahio, *& in aliis*, οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, fratres ejus.

CAP. IX.

(a) COmputatio.] *Apud Theodoretum, & in Complut. & magna ex parte in aliis libris hic locus ſic habet*, καὶ πᾶς ἰσραὴλ ἐγενεαλογήθησαν, καὶ ἰδοὺ εἰσὶ γεγραμμένοι ἐπὶ βιβλίου βασιλέων ἰσραὴλ, καὶ ἰούδα. καὶ ἀπῳκίσθησαν εἰς βαβυλῶνα διὰ τὴν ἀσυνθεσίαν αὐτῶν, ἣν ἠδίκησαν. Omnis Iſrael relati ſunt in genealogiam : & ecce ſunt ſcripti ſuper librum regum Iſrael, & Juda. Et tranſlati ſunt in Babylonem propter prævaricationem ſuam, quam injuſte commiſerunt. : *quomodo fere hebræus ; niſi quod non habet hæc poſtrema*, quam injuſte commiſerunt (b) In civitatibus Iſrael ſacerdotes, & Levitæ, & dediti.] οἱ δεδομένοι, *quaſi dicati, & addicti certo cuidam miniſterio. Sed Theodoretus, & Complut. & magna ex parte alii*, ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν, ἰσραὴλ, οἱ ἱερεῖς, καὶ οἱ λευῖται, καὶ οἱ ναθιναῖοι, *aut*, ναθινίμ, in civitatibus eorum, Iſrael, & ſacerdotes, & Levitæ, & Nathinæi. *Ac Theodoretus quidem eos qui habitabant in poſſeſſionib. & civitatibus eorum, intelligit Chananæos, & Chettæos, & Jebuſæos, quorum multi adhuc habitabant cum Iſraelitis, & participes fuerunt miniſterio addictos : multos enim dicaſſe ſe ad Sacerdotum & Levitarum miniſteria. Nathinæos autem putat appellari*, τοὺς ἱεροδούλους, *quaſi ſervos ſacro miniſterio addictos.* (c) Et Gnothi, & filius Samiud.] *Alii*, υἱὸς ἀμιούδ, *quod vulgata*, Othei filius Amiud. *Sed etiam Complut. habet*, Samiud. (d) Filii Iorim.] *Complut.* υἱῶν ἰωρεὶμ, de filiis, *ut vulgata.* (e) Eorum.] *Sic etiam vulgata. Complut.* αὐτοῦ, ejus. (f) Omnes viri principes patriarum ſecundum domos patriarum ſuarum.] *Complut.* πάντες οὗτοι πατριάρχαι κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, omnes hi patriarchæ per domum patriarum ſuarum : *Et in aliquo libro utraque lectio miſcetur.* (g) Ducis] *Melius quam*

quod in Complut. ἡγούμενοι, duces. (h) Pagis.] *Alii*, ταῖς αὐλαῖς, *eodem tamen ſenſu, ut etiam paulo poſt in noſtra, quamvis Complut. vertant*, atriis, *ut vulgata.* (i) Hæ portæ caſtrorum.] *Alij*, αὐτοὶ οἱ πυλωροὶ εἰς τὰς παρεμβολὰς, ipſi janitores in caſtris. (k) Ad domum patris ejus.] *Ita fere hebræus, & vulgata*, & domo patris ſui. *Alii*, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν, per domum patriarum ſuarum : *quod tamen idem videtur valere.* (l) Coritæ.] *Sic etiam vulgata. Complut.* κορεινοὶ. *Theodoretus*, κορηνοὶ, Coreni. *Et addit hos eſſe oriundos e Core.* (m) Cuſtodias] *In aliquot libris eſt*, τὰς πύλας, portas : *Complut.* τὰ πρόθυρα, veſtibula, *& vulgata.* (n) Patres.] *Idem ſignificat*, ac patriæ, & familiæ (*quod habet vulgata*) *ut alibi ſæpe.* (o) Super portam in portis.] *Alii*, εἰς πυλωροὺς ἐν τοῖς σταθμοῖς, in oſtiarios in liminibus. (p) Computatio eorum. Hos ſtatuit.] *Alij*, ἡ γενεαλογία, (*Complut.* γενεὰ) αὐτῶν, ϗ ὁ καταλοχισμὸς αὐτῶν. τούτους ἠρίθμησε, ϗ ἔστησεν. Genealogia, & computatio eorum : hos numeravit, & ſtatuit. *Atque iſtud quidem*, numeravit, & ſtatuit, *eſt etiam apud Theodoretum.* (q) Cuſtodiendum.] *Alii addunt*, εἰς ἐφημερίας, *quod vulgata*, vicibus ſuis. (r) Portarum. Et Levitæ erant.] *In aliis*, portarum ipſi Levitæ. Et erant, &c. (ſ) Caſtrametantur.] *Alij*, ϗ περικύκλῳ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ αὐλισθήσονται, & in circuitu domus Dei morabuntur : *quod reſpondet vulgatæ.* (t) Et in aromata.] *Alij & Theodoretus*, ἐν τοῖς ἀρώμασι, in aromatibus. (u) Magni ſacerdotis.] *Complut.* τῶν τηγανιστῶν, eorum quæ frigebantur ſartagine. *In aliquo libro miſcetur utrumque.* (x) Ordinatæ vices.] *Alii*, ἐν τῷ παστοφορίῳ διατεταγμένοι εἰς ἐφημερίας, in paſtophorio ordinati in vices. (y) Frater.] *Alii*, οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν, *aut*, αὐτοῦ, fratres eorum, *aut*, ejus. *Vulgata rurſus*, Achio, *quod poteſt valere*, frater ejus. (z) In medio.] *In aliis*, μετὰ, cum fratribus ſuis. (aa) Et Achaz.] *Ita hebræus. Eſt enim ſubintelligendum, ut alibi ſæpe, quod exponitur in Compl.* & Achaz. Et Achaz genuit : *itemque in vulgata.*

CAP. X.

(a) ET fugerunt.] *Alii*, ϗ ἔφυγεν ἀνὴρ ἰσραὴλ, & fugit vir Iſrael. (b) Laboraverunt.] *Alii*, ἐπόνεσεν, laboravit, fractus eſt. *Complut.* ἐτροπώθη, vulneratus eſt. (c) Idolis ſuis.] *Eadem locutio in hebræo. Alii autem*, ἐν τοῖς οἴκοις τῶν εἰδώλων αὐτῶν, in domibus idolorum ſuorum. (d) Galaad.] *In aliis*, ἰαβὴς τῆς γαλαὰδ, *& vulgata*, Jabes Galaad. (e) Super verbum Domini, quoniam non obſervavit.] κατὰ τὸν λόγον κυρίου, διότι οὐκ ἐφύλαξεν, *& alii codices, ac Theodoretus addunt*, αὐτὸν, illud. *Viſum eſt autem hoc loco illud*, κατὰ, *valere*, ſuper, *ut etiam alibi : quoniam ſic hebræus habet, & ſignificat*, contra.

CAP. XI.

(a) ISrael Dominus tibi.] *Alii*, σοι κύριος ὁ θεός σου, tibi Dominus Deus tuus, *ut vulgata.* (b) Et viri ejus.] *In aliis*, ϗ πᾶς ἰσραὴλ, *quod vulgata*, & omnis Iſrael. (c) Dixerunt David.] *In pleriſque libris eſt*, εἶπον δὲ οἱ κατοικοῦντες τὴν ἰεβοὺς τῷ δαυίδ. Dixerunt autem inhabitantes Jebus ad David. (d) Circuitu.] *In cæteris hæc adduntur*, ἀπὸ τῆς μααλὼ (*al.* ἄκρας ϗ ἕως τοῦ κύκλου. ϗ ἰωὰβ περιεποιήσατο τὸ λοιπὸν τῆς πόλεως, a Maalo, (*al.* arce) & uſque ad gyrum. Et Joab reparavit reliquum civitatis. *In multis adduntur præterea hæc*, ϗ ἐπολέμησε, ϗ ἔλαβε τὴν πόλιν, & oppugnavit, & cepit civitatem : *quæ tamen abſunt a Complut. & vulgata.* (e) Jeſebada.] *Alii*, Jeſabaal, *Complut.* Jeſbaan, *ut vulgata.* (f) Semel.] *Abeſt hoc loco a Complut. ſed paulo poſt pro*, in tempore uno, *habet*, εἰσάπαξ. (g) Dodai Achochi.] *Complut.* δωδαὶ πατραδέλφου αὐτοῦ, Dodai patrui ejus. *Sed*, Dodai, *factum eſt ex dictione hebræa, quæ ſignificat*, patrui ejus. *Quare alterutrum eſt ex alia interpretatione: & illud*, Achochi, *in vulg. eſt*, Achites. (h) Conſpicuum.] *Complut.* εὐμήκη, grandem. (i) Colle.] *Complutenſ.* Gabaath, *ut vulgata.* (k) Filio Saruiæ.] *Alii*, ἰωὰβ υἱοῦ σαρουΐας, Joab filii Saruiæ. (l) Ipſius Reuben princeps.] ὁ ῥουβηνὶ, ἄρχων τῷ ῥουβὴν, Rubenites princeps ipſi Ruben.

CAP. XII.

(a) ET arcu] *Complut.* ἐκτείνοντες τόξον δεξιάζοντες, καὶ ἀριστερεύοντες, ϗ σφενδονῆται ἐν λίθοις, ϗ ἐν βέλεσι, ϗ τόξῳ, tendentes arcum, utentes dextra, & ſiniſtra, & funditores in lapidibus, & in jaculis, & arcu. (b) Et coritæ.] *Ab aliis abeſt illud*, & : *& vulgata*, Jeſbaan de Careim. (c) Et qui ipſius Gedor.] *In aliis*, υἱοὶ τοῦ γεδδώρ. filii Geddor. (d) A deſerto.] *Alii*, ἐπὶ τῆς ἐρήμου, ſuper deſertum : *quod vulgata*, cum lateret in deſerto. (e) Sit mihi cor per ſe.] *Complut.* βοηθῆσαί μοι, εἴη μοι καρδία ἐφ᾽ ὑμᾶς εἰς ἕνωσιν, ad auxiliandum mihi, ſit mihi cor ſuper vos in unionem. (f) Veſtrorum.] *Alii*, noſtrorum. (g) Vade & populus tuus David filius Jeſſæ pax, pax tibi.] *Complut. & magna ex parte alii* : Vade David filius Jeſſæ, tu, & populus tuus in pace : pax tibi, &c. (h) In veniendo alienigenas] *Complut.* ἐρχομένου αὐτοῦ μετὰ ἀλλοφύλων τῶν ἐλθόντων, veniente eo cum alienigenis venientibus, *&c.* (i) Factum eſt.] *Complut.* ὅτι ἐν βουλῇ ἐγένοντο οἱ σατράπαι τῶν ἀλλοφύλων, λέγοντες, ἐν ταῖς κεφαλαῖς ἡμῶν, quoniam in conſilio fuerunt ſatrapæ alienigenarum, dicentes : In capitibus noſtris, &c. (k) Saul.] *In aliis additur*, καὶ ἐξαπέστειλαν αὐτὸν, & dimiſerunt eum : *quæ tamen non ſunt hoc loco in hebræo.* (l) Geddur.] *Theodoretus*, γεδδὼρ, *autem vocavit catervam Amalecitarum : de hoc nomine alibi notatum eſt.* (m) In exercitu, in virtute.] *Prius*, in, *abeſt a Compl. ſed videri poſſunt duæ interpretationes.* (n) Diem ex die] *Complut.* καθ᾽ ἡμέραν ἡμέρας εἰς ἡμέρας ἤρχοντο πρὸς δαυὶδ τοῦ βοηθῆσαι αὐτῷ εἰς παρεμβολὴν μεγάλην, ὡς παρεμβολὴν θεοῦ, ſecundum tempus diei in diem veniebant ad David ad auxiliandum ei tanquam ad caſtrametationem magnam, tanquam caſtrametationem Dei. (o) Plurima pars eorum intendebat in cuſtodiam.] *Complut.* οἱ πλεῖστοι αὐτῶν ἐφύλασσον τὴν φυλακὴν, plerique eorum cuſtodiebant cuſtodiam. (p) In tempora.] *Theodoretus*, εἰς τοὺς καιροὺς αὐτῶν, in temporibus ſuis. (q) Ducenti.] *Nonnulli*, εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτῶν διακόσιοι, in principes ducenti, *quod vulgata*, principes ducenti. *Complut.* εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτῶν διακόσιοι, in principatibus ſuis ducenti. *Alii*, ὀκτακόσιοι, octingenti. *Theodoretus*, εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτῶν, διακόσιοι, in principatu ſuo, ducenti. (r) Non manibus vacuis.] *Id viſum eſt poſſe valere*, οὐ χειροκένως. *In aliquot libris ſequitur*, οὔτε μετὰ καρδίας, neque cum corde, & corde. *In Compl. hoc tantum eſt, non illud.*

CAP. XIII.

(a) QUæſierant.] *Complut.* ἐξητήσαμεν, *& vulgata*, requiſivimus. (b) Et adduxit eam David : & omnis Iſrael aſcendit in civitatem David.] *Complut.* ϗ ἀνέβη δαυὶδ, ϗ πᾶς ἀνὴρ ἰσραὴλ εἰς καριαθιαρείμ. *quod in vulgata* : Et aſcendit David, & omnis vir Iſrael, ad collem Cariatharim. (c) Cantoribus.] *Complut.* ᾠδαῖς, canticis. (d) Aream.] *Complut. addit.* χαιδὼν, *& vulgata*, Chidon. (e) Abeddara.] *Theodoretus per ſimplex* δ. *licet aliter interpres. Compl.* ὀβὴδ ἐδώμ. *& vulgata*, Obed Edom. *In cap.* 15. *appellatur*, ἀβδεδὸμ, Abdedom.

CAP. XIV.

(a) QUi fuerunt.] *Abeſt a Complutenſi ſed non ab hebræo.* (b) Conſederunt.] *Hoc viſum eſt hoc loco ſignificare*, συνέπεσον, *itemque paulo inferius. Complutenſis utroque loco*, ἐξεχύθησαν, *& vulgata*, diffuſi ſunt.

CAP. XV.

(a) LEvitas.] *Complut. ac vulgata*, & Levitas. (b) Viginti.] *Nonnulli alii*, πεντήκοντα, quinquaginta. (c) Non fuiſtis.] *Sic hebræus, id eſt, qui ferretis arcam, ſed ſuper plauſtrum impoſueramus. Alii, & Complut. addunt*, ἑτοίμους, parati. (d) Super ſe.] *Complut.* ἐν ὤμοις αὐτῶν, in humeris ſuis. *Hebræus hoc loco habet, ut noſtra. Sed paulo ante, pro*, ſecundum ſcripturam, *habet*, in humero ſuo. (e) Filium.] *Sic etiam vulgata, ſed habet*, Levitas : *atque etiam in ſequentibus*, Aſaph filium, Ethan filium. *Complut. hic etiam*, filius : *ut ita vertendum ſit*, Et ſteterunt Levitæ, Hæman filius Joel, &c. (f) Secundi.] *Complut.* οἱ δευτερεύοντες, *quaſi* agentes ſecundas partes. *Quidam vero hoc conjungunt cum antecedentibus . vulgata autem cum ſequentibus* : in ſecundo ordine Zachariam, &c. (g) Super Alemoth.] *Complut.* περὶ τῶν κρυφίων, pro occultis, *quod eſt interpretatio illius : & vulgata*, arcana cantabant. (h) Amaſenith.] *Videtur & hic ſupplendum*, ſuper, *quod eſt in hebræo. Complut.* περὶ τῆς ὀγδόης, pro octava : *quod item eſt interpretatio illius. Vulgata*, pro octava canebant Epinicion. (i) Princeps cantorum.] *Aut*, canticorum. *Complut. addit*, ἐν τῇ ἄρσει, in elevatione : *dictionem hebræam, quæ bis etiam ponitur, alii iſto modo interpretantur, alii prophetiam. Vulgata primo loco*, prophetiæ præerat, *ſecundo*, & ad præcinendam melodiam. (k) Stola.] *Complut.* ἐφοὺδ βύσσινον, Ephud byſſinum : *quomodo habuit Theodoretus, qui hæc addit*, Sæpe diximus, τὸ ἐφούδ, Aquilam dixiſſe, ἐπένδυμα, ſuperindumentum : Symmachum vero, ἐπωμίδα, ſuperhumerale. Sed erant ſuperindumenta ſacerdotalia, erant autem & communia. Manifeſtum eſt autem magnum David, & pium & Dei amicum non violaſſe legem, neque auſum eſſe ſacerdotalem ſtolam induere : ſed docet ratio eam fuiſſe, quam nunc vocant, ἀρχάδιν. *Vulgata*, Ephod lineo. (l) Sopher.] *Complut.* Sophar. *Vulgata*, buccinæ. (m) Et factum eſt, arca teſtamenti Domini & venit.] *Alii*, Et venit arca teſtamenti Domini. *Complut.* Et factum eſt, & venit arca teſtamenti Domini.

CAP. XVI.

(a) SAlutaris.] *Alii*, σωτήρια, ſalutaria. *Complut.* εἰρηνικὰς, pacificas. *Vulgata*, pacifica. (b) Et ſalutaris.] ϗ σωτηρίου. *Alii.* ϗ τὰ τοῦ σωτηρίου, *& Complut.* ϗ τὰς εἰρηνικὰς, *ut proxime dictum eſt.* (c) Panem unum piſtum.] ἀρτοκοπικὸν, *aut* ἀρτοκοπακὸν, *ut alii. Sed Compl.* χέχαρ ἄρτου. *Theodoretus in manuſcriptis (nam ab Interprete omittitur)* Illud autem, χέχαρ ἄρτου, in Regnis dixit Collyridam. *Vulgata*, tortam panis. (d) Et amoritem.] τὴν ἀμορίτην, *interpretantur ſimilam coctam cum melle, aut oleo. Complut.* ϗ λάγανον τηγάνου, ϗ κολλυρίτην, & laganum ſartaginis, & Collyridam. *Vulgata.* & partem aſſæ carnis bubalæ, & frixam oleo ſimilam. (e) Memores ſimus.] *Complut.* μνημονεύετε, memores ſitis, *in pſalmo* 104. (*in quo, & in* 95. *continetur fere hoc canticum : quare nonnulla eo reſervabuntur notanda*) ἐμνήσθη, memor fuit. (f) Teſtamentum.] *Alii*, εἰς διαθήκην, in teſtamentum. (g) Quaſi parvi facti ſunt, & incoluerunt in ea.] *Complut.* ὡς μικροὺς, ϗ παροίκους ἐν αὐτῇ, quaſi parvi, & incolæ in ea. *Pſalm.* 104. ἀριθμῷ βραχεῖς, ὀλιγοστοὺς, ϗ παροίκους ἐν αὐτῇ, numero breves, pauciſſimi, & incolæ in ea. (h) Salutem.] *Alii*, τὸ σωτήριον, ſalutare. (i) Loco.] *Sic etiam hebræus, & vulgata. Alii addunt*, ἁγίῳ, ſancto. (k) Sumite dono, & afferte ad faciem ejus.] *Complut.* ἄρατε θυσίας, ϗ εἰσπορεύεσθε ἐνώπιον αὐτοῦ, Tollite hoſtias, & introite in conſpectu ejus. *Pſal.* 95. in atria ejus. (l) Atriis ſanctis.] *Pſal. eod.* atrio ſancto. *Compl.* κατοικητηρίῳ ἁγίῳ, habitaculo ſancto. *Vulgata*, decore ſancto, (m) Dirigatur terra, & non commoveatur,] *Complut.* καὶ γὰρ κατώρθωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται, etenim correxit orbem terræ, qui non commovebitur. (n) Cum plenitudine, & lignum agri.] *Complut.* συμπληρώματι, (*ſed videtur legendum*, σὺν τῷ πληρώματι) αὐτῆς, ἀγαλλιάσθω ὁ ἀγρὸς, cum plenitudine ſua, exultet ager. (o) Reliquerunt.] *Complut.* κατέλιπεν, *& vulgata*, dereliquit.

CAP. XVII.

(a) TAbernaculo, & in tegmine.] *Plerique libri*, ἐν σκηνῇ εἰς σκέπην, ϗ ἐν καταλύματι, in tabernaculo, in tegmen, & in diverſorio. *Elocutionem hebræam ſic explanavit vulgata*, ſemper mutans loca tabernaculi, & in tentorio. (b) Solicitabitur.] μεριμνήσει. *Compl.* ταραχθήσεται, turbabitur. (c) Principio.] ἀρχῆς. *Alii*, ἀπ᾽ ἀρχῆς, a principio. (d) Fideliter ſtatuam.] πιστώσω. *Alibi notatum eſt*, Fidele, *ſignificare firmum, & ſtabile : qua notione in hoc præcipue capite accipiendum eſt. Complut.* στήσω, ſtatuam. (e) A longinquis.] ἐκ μακρῶν. *& ſignificat*, in futurum, *quod habet vulgata : & boni auctores latinæ linguæ dixerunt*, in longitudinem. (f) Ad glorificandum.] *Complut addit*, σὲ τὸν δοῦλόν σου, te ſervum tuum. *Hebræus non habet illud*, te. (g) Et juxta cor tuum feciſti omnem magnificentiam.] *In Complutenſi, & magna ex parte in aliis hic* locus ſic habet, κύριε διὰ τ̃ δοῦλόν σου, ϗ κτ̃ τὴν καρδίαν σε ἐποίησας τὴν πᾶσαν μεγαλοσύνην ταύτην, τ̃ γνωρίσαι πάντα τὰ μεγάλα (*al.* μεγαλεῖά) σε, *quæ in vulgata.* Domine propter famulum tuum juxta cor tuum feciſti omnem magnificentiam hanc, & nota eſſe voluiſti omnia magnalia. (h) Deduxit ſe Deus.] *Hæc locutio alibi etiam notata eſt. Complut.* ὡς ἐπορεύθη θεὸς, quomodo perrexit Deus: *nec multo aliter vulgata.* (i) Aperuiſti.] *Complut.* ἀπεκάλυψας, revelaſti. (g) Benedic.] *Eadem*, εὐλόγηται, benedicta eſt.

CAP. XVIII.

(a) MOab.] *Sic hebræus. Alii*, μωαβῖται, Moabitæ. *Complut.* καὶ ἐγενήθη μωὰβ δοῦλος, & factus eſt Moab ſervus. (b) Emath.] *Ita hebræus: multi autem ſupplent*, in, *quemadmodum Complut.* ἐν αἰμάθ. *Vulgata interpretatur*, regionis Emath. (c) Hoſtilis.] πολέμιος. *Complut.* πολεμιστὴς, bellator. *Vulgata*, adverſarius. (d) Vicarii.] διάδοχοι. *Vulgata*, ad manum, *lib. 2. Paralip. cap.* 28. τὸν διάδοχον τ̃ βασιλέως, *in vulgata eſt*, ſecundus a rege.

CAP. XIX.

(a) USque ad tunicam.] *Ita vertunt Complut. iſtud*, ἕως τῆς ἀναβολῆς. *Sed fortaſſe ſignificat*, donec ſeminudi eſſent, *quaſi vſque ad exſpoliationem.* (b) Aciem ſtruxerunt.] *Alii*, παρετάξατο ſtruxit, (c) Struxerunt.] *Etiam hic Complut.* παρετάξατο. *Sed hebræus, vt noſtra.* (d) Et a facie Ioab.] *Abſunt a Complut. & vulgata.* (e) Et impugnaverunt eum.] *Alij*, ἐπολέμησεν impugnavit. *Sed hebræus, vt noſtra. vulg.* illis contra pugnantibus.

CAP. XX.

(a) MOlchom.] *Abeſt a Compl. Eſt enim factum ex dictione hebraica: cujus interpretatio eſt quod ſequitur*, regis eorum. *Id hac eadem in re notatum eſt eveniſſe 2. Reg.* 12. (b) Tribulis.] διαχίζουσι, *quod valde commune eſt: ſed ita vertimus, quoniam Compl. habet*, ἐν τοῖς τριβολοῖς, *& etiam noſtra 2. Reg, cap. 12. niſi fortaſſe hoc illud eſt quod ibi dicitur*, ὑποτμεῦσι.

CAP. XXI.

(a) STetit.] *Sic fere hebræus. Alii*, ἀνέστη, inſurrexit. (b) Omnes domino meo pueri.] *Complut.* οὐχὶ κύριέ μου βασιλεῦ, πάντες τῷ κυρίῳ μου εἰς δούλους, nonne domine mi rex omnes domino meo in ſervos? *quomodo etiam hebræus: a quo tamen abſunt proxime antecedentia*, & oculi domini mei regis videntes. (c) Oppreſſerat.] κατίσχυσε. *Plerique libri habent*, προσώχθισεν, *&* τ̃ ἰωὰβ, offenderat ſermo regis ipſum Ioab. *Complut.* κατήσχυνεν πρὸς ἰωὰβ, turpis viſus erat coram Joab. (d) Coram Deo] *In aliis*, ἐφάνη ἐναντίον τ̃ θεοῦ, viſum eſt coram Deo. *Complut.* ἐνώπιον τ̃ θεοῦ περὶ τ̃ λόγου τούτου, in conſpectu Dei de verbo hoc. (e) Et gladius inimicorum tuorum ad exterminandum.] *Alii*, καὶ μάχαιραν ἐχθρῶν σου καταλαμβάνειν σε, & gladium inimicorum tuorum apprehendere te: *quod reſpondet hebræo. Complut.* καταδιώκειν, perſequi. (f) Etiam tria iſta.] *Abſunt a Complut. & hebræo.* (g) Domine.] *Etiam iſtud.* (h) Cum Hachabin.] *Alii*, κρυβόμενοι, occultantes ſe: *quod eſt interpretatio illius dictionis hebraicæ. Sed hebræus habet, Ornam vidiſſe angelum, ideoque abſcondiſſe ſe vna cum filiis ſuis.* (i) Et Orna exiit.] *Alii*, καὶ ἀπέστρεψε (*Complut.* ἐπέβλεψεν) ὀρνὰ, ϗ εἶδε τ̃ δαυὶδ, καὶ ἐξῆλθεν, & convertit ſe (*al.* reſpexit) Orna, & videt David, & exiit: *quomodo fere hebræus.* (k) Aratrum.] *Complut.* τὰς ἁμάξας, plauſtra. *Vulgata*, tribulas. (l) In loco eius.] *Sic hebræus: ſed valet*, pro loco, *quod eſt in aliis* περὶ τ̃ τόπου. (m) Et conſumpſit holocauſtoſim.] *Abſunt a Complut. & a vulgata.* (n) Non feſtinaſſet.] *Hoc videtur poſſe valere* οὐ κατέσπευσεν. *Sicut initio capitis, in verbis Joab ad David*, vt non fiat in peccatum (*cum tamen in hebræo, & vulgata ſit ſine nota negationis*) *videtur ſubintelligendum*, vide, ne forte fiat in peccatum: *ita nunc*, quoniam ſi iviſſet illuc, non feſtinaſſet, quemadmodum feſtinandum ei erat. *Complutenſis tamen habet* ὅτι κατέσπευσεν, quoniam trepidarat timore, perterritus fuerat, *vt vulgata. Alii codices, & Theodoretus* (*licet aliter interpres,*) οὐ κατέπαυσεν, non habuit ſpatium requieſcendi.

CAP. XXII.

(a) ET iuncturas.] *Complut.* καὶ εἰς τὰς συμβολὰς, καὶ εἰς τοὺς στροφεῖς, *& vulgata*, & ad commiſſuras, atque juncturas. *Sed in hebræo unum eſt vocabulum, quod alii*, juncturas, *alii*, commiſſuras, *interpretantur.* (b) Erit.] *Sic hebræus, quamvis valeat*, ſit, *ut habet vulgata, & Compl.* εἴη. (c) Proſperabit.] *Complut.* κατευθυνεῖς, *vulgata*, proſperare. (d) Proſperabit.] *Alii*, εὐοδωθήσῃ, *& vulgata*, proficere poteris. (e) Et ad hæc adde, & tecum adde in multitudine de facientibus opera.] *Alii*, καὶ πρὸς ταῦτα πρόσθες, καὶ μετὰ σοῦ κύριος, πρόσθες εἰς πλῆθος ποιούντων, & ad hæc adde: & tecum Dominus: adde ad multitudinem facientium, &c. *Complut. habet tantum*, καὶ πρόσθες ἐπ' αὐτοῖς. καὶ μετὰ σοῦ εἰς πλῆθος ποιούντων, & adde ſupra ea: & tecum in multitudine de facientibus, &c. *quod reſpondet hebræo.* (f) Non eſt numerus.] *Propius ad hebræum, quam quod in Complutenſi*, οἷς οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς, quibus non eſt numerus. (g) Suum: Nonne] *Sic etiam hebræus. In aliis additur*, αὐτοῦ λέγων, ſuum dicens: *Complut. autem*, καὶ εἶπεν, & dixit. (h) Veſtras.] *Sic vulgata. Compl.* ἐν χειρί μου, in manu mea: *quod videtur reſpondere hebræo.*

CAP. XXIII.

(a) NUmerarunt.] *Ac videtur tamen accipiendum pro eo quod eſt in Complut.* ἠριθμήθησαν, numerati ſunt. *Ita enim interdum ſolet.* (b) De iis, qui urgerent opera.] ἀπὸ τ̃ ἐργοδιωκτῶν. *Alii*, ἀπὸ τούτων ἐργοδιῶκται, de his, vrgentes opera: *quod vulgata*: Ex his electi ſunt & diſtributi in miniſterium domus Domini, &c. (c) Diurnas, vices.] ἐφημερίας, *ac videtur propius hebræo, quam quod in Complut.* ἐφ' ἡμέρας, per dies. (d) Filiis.] *Compl.* υἱοὶ, filii. (e) Et in omni menſura.] *Complut.* ϗ εἰς πᾶν ὑποστηρωτὸν, ϗ μέτρον, *quod vulgata*, & ſuper omne pondus atque menſuram.

CAP. XXIV.

(a) ET filios Aaron.] *Aliqui libri habent*, ϗ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν, ϗ αἱ διαιρέσεις υἱῶν ἀαρών. Et filiis (*ſubintelligendum autem*, de, *more hebraico*) Aaron, & diviſiones filiorum Aaron. *Nonnulli*, ϗ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν, ναδὰβ, Et filiis Aaron, Nadab, &c. *Sed Complut.* ϗ τῶν υἱῶν ἀαρὼν διαιρέσεις, υἱοὶ ἀαρὼν, ναδὰβ, Et filiorum Aaron diſtributiones. Filij Aaron Nadab, &c. (b) Sacerdos.] *Complut.* τοῦ ἱερέως, ſacerdote, *& ſic deinceps*, υἱοῦ, τ̃ ἀρχόντων, filio, principibus. (c) De domo.] οἴκου. *Complut.* οἶκος, domus. (d) Ipſi Raabia princeps.] *Complutenſis*, τῷ ῥαβιὰ, τοῖς υἱοῖς ῥαβιὰ, ὁ ἄρχων ἰσσία. Ipſi Rabia, filiis Rabia, princeps Joſia. *Et illa quidem repetitio*, Rabia, filiis Rabia, *eſt etiam in hebræo: quamvis vulgata omittendam judicaverit, quaſi idem ſignificetur, ut etiam in cap. ſequenti & alibi.* (e) Filij Ozia ipſius Merari ipſi Ozia, filii ejus Iſoam.] *Alii*, υἱοὶ ὀζία, υἱοὶ βουνὶ, υἱοὶ μεραρὶ, τῷ ὀζία, filii Ozia, filii Buni, filii Merari ipſi Oziæ. *Complut.* ἰοζίας υἱὸς αὐτοῦ, υἱοὶ μεραρὶ ἰοζίας υἱὸς αὐτοῦ, σοὰμ. Jozias filius ejus, filii Merari Jozias filius ejus, Soam, &c. *Difficultatem facit ac varietatem dictio*, Beno (*cujus veſtigium eſt illud*, Buni) *in hebræo, quæ poteſt & nomen eſſe proprium, & ſignificare*, filius ejus. (f) Patriarchæ Araab: ſicut fratres ejus juniores.] *Plerique*, πατριάρχαι ἀαρὼν, patriarchæ Aaron. *Sed Complutenſis*, παρεστῶτες. πατριὰ τοῦ πρώτου ἀπέναντι τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τοῦ νεωτέρου, aſtantes: patria primi e regione fratris ſui junioris. *hebræus non habet illud*, aſtantes: *nam in præcedentibus*, *pro*, principes patriarum, *habet*, principibus patriarum.

CAP. XXV.

(a) PRophetantes.] *Sic vertimus illud*, τοὺς ἀποφθεγγομένους, *quamvis hoc communius quiddam videatur: quoniam Theodoretus habet*, τοὺς προφητεύοντας, *& vulgata*, qui prophetarent. (b) Adhærentes regi.] *Alii*, ἐχόμενοι ἀσὰφ τοῦ προφήτου ἐχόμενα τ̃ βασιλέως, adhærentes Aſaph prophetæ juxta regem. *Et ita Theodoretus, & Complutenſis, niſi quod, pro*, ἐχόμενα, (*quod magis videtur reſpondere vulgatæ*) *habent*, ἐχόμενοι. (c) Poſt patrem ſuum Idithum in cithara pulſantes.] *Theodoretus & Complutenſis*, ἐχόμενοι τοῦ πατρὸς αὐτῶν, (*Complutenſis mendoſe* αὐτοῦ) ἰδιθοὺν ἐν κινύραις τοῦ προφητεύοντος ἐξομολόγησιν, adhærentes patri ſuo Idithum in citharis prophetanti confeſſionem, &c. (d) Pulſanti ad regem.] τῷ ἀνακρουομένῳ τῷ βασιλεῖ. *Alij*, τοῦ ἀνακρουομένου, pulſantis. *Sed Complutenſis & Theodoretus*, αἱμὰν τοῦ ὁρῶντος τῷ βασιλεῖ, Æman videntis regi. (i) Poſt fratres ſuos.] *Alij*, μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, cum fratribus ſuis.

CAP. XXVI.

(a) FIlii Coreim Moſellamia de filiis Aſaph.] *Complut. & magna ex parte alii*, τοῖς κορεΐοις (*ſed hoc loco noſtra proprior hebræo*) μεσελεμίας υἱὸς κορὲ ἐκ τ̃ υἱῶν ἀσάφ. Coritis (*id eſt*, De Coritis, *ut vulgata*) Meſelemias filius Core de filiis Aſaph. (b) Ipſius primogeniti Rhoſæ.] *Compl.* καθεστάμενοι, præfecti: *& vulgata*, præfecti familiarum ſuarum. (c) Principem diſtributionis ſecundæ.] *Compl. habet tantum*, εἰς ἄρχοντα, in principem, *ut vulgata* (d) Diurnæ vices, ſicut fratres eorum.] *Eadem*, ἐφημερίαις κατέναντι τ̃ ἀδελφῶν αὐτῶν, in diurnis vicibus e regione fratrum ſuorum. (e) Et Zachariæ, Filii Joas ipſi Melchiæ.] *Eadem*, ϗ ζαχαρίᾳ υἱῷ αὐτοῦ, βουλευτὴς ἐν συνέσει, & Zachariæ filio ejus, conſiliarius (*magis reſponderet hebræo*, conſiliario) in intellectu. (f) Eſephim.] *Aut*, Aſaphim, *ut alii: ſignificat autem*, collectionum, *&*, conciliorum: *vulgata*, in qua parte domus erat ſeniorum concilium. *Quod autem ſequitur*, in ſecundo, *Compl. habet*, εἰς δεύτερον τοῖς προθύροις, in ſecundis veſtibulis. *Sed vulgata*, Sepphima, *& videtur nomen proprium in dandi caſu.* (g) Poſt portam.] *Eadem*, μετὰ τ̃ πύλης, cum porta. (h) Aſcenſionis.] *Eadem*, ἐν τῇ τρίβῳ τ̃ ἀναβάσεως, in ſemita aſcenſionis. (i) Sex.] *Eadem*, οἱ λευῖται ἕξ, Levitæ ſex. (k) Duo.] *Compl.* δύο, δύο, *& vulgata*, bini, bini, *itemque paulo poſt. Quæ autem ſequuntur*, In excipientibus, *uſque ad alterum*, In excipientibus, *abſunt a Compl. & vulgata.* (l) In accipientibus, & ad occidentem.] *Scimus*, εἰς διαδεχομένους, *ſolere verti*, in ſuccedentes, *aut*, per ſucceſſionem. *Sed hebræus & vulgata habet*, in cellulis: *idque putamus iſta dictione nunc ſignificari.* (m) Cepit ex civitatibus.] *Alii & Theodoretus*, ἔλαβον ἐκ τῶν πολέμων, ceperunt ex bellis. (n) Samuel.] *Compl. & Theodoretus*, ὅσα (*al.* ὃ) ἡγίασεν σαμουὴλ ὁ ὁρῶν, ϗ σαοὺλ ὁ τοῦ κίς, ϗ ἀβεννὴρ ὁ τ̃ νὴρ, ϗ ἰωὰβ ὁ τ̃ σαρουΐα, ϗ πᾶς ὁ ἁγιάζων. διὰ χειρὸς, quæcunque (*al.* quod) ſanctificavit Samuel videns, & Saul filius Cis, & Abenner filius Ner, & Joab filius Serviæ, & omnis ſanctificans, per manum, &c. (o) Ejus.] *Ita etiam Theodoretus, & vulgata. Compl. autem*, αὐτῶν, eorum. *Item in eo quod ſequitur in ipſa*, ἰωσαεὶ, ϗ χονενίας, *illud*, ϗ, *officit ſententiæ.* (o) Filii.] *In aliis additur*, αὐτοῦ, ejus, *& in Compl. præterea*, εἰς τὸ ἔργον τ̃ ἐργασίας, ad opus operationis. (q) Ejus.] *Complutenſis*, David.

CAP. XXVII.

(a) OMne verbum.] *Alij*, ϗ εἰς πάντα λόγον, & ad omne verbum: *a Compl. abeſt illud.* ϗ. *Ad verbum fere reſpondebit hebræo, ſi hoc modo conjungamus cum præcedentibus*, ſecundum diſtributionem omne verbum, *id eſt*, ſecundum omnem rationem diſtributionum ingredientis, &c. (b) Et ſuper diſtributionem ejus.] *Compl.* ϗ ἡ διαίρεσις αὐτοῦ, & diſtributio ejus. (c) Sacerdos.] *Sic etiam Compl. & Theodoretus, qui putat non eundem eſſe atque eum qui in libris regum dictus ſit*, αὐλάρχης, præfectus aulæ. *Sed vulgata habet*, ſacerdotis: *neque inuſitatum eſt apud LXX, rectum pro caſibus obliquis accipi, ut in dictione*, filius, *notatum eſt.* (d) Cellas.] *In uno codice antiquo, & in Compl. eſt*, ϗ ἐπὶ τῶν ἀμπελώνων, & ſuper vineas. (e) Primus amicus.] πρῶτος φίλος, *Compl.* ὁ ἀρχεταῖρος, *reſponderet hebræo, ſi eſſet*, ὁ ἀρχὶ, ἑταῖρος. *Nam vulgata*, Arachites, amicus. (f) Poſt hunc.] μετὰ τοῦτον, *alii*, μετ' αὐτὸν ἀχιτόφελ, poſt ipſum Achitophel. *Compl.* μετὰ ἀχιτόφελ, *& intelligamus, non Achitophel fuiſſe poſt Chuſi, ſed poſt ipſum Achitophel fuiſſe proximum ipſum Jodaæ filium Banaæ, quod exprimit vulgata.*

CAP. XXVIII.

(a) IUdicum.] *In aliquo libro additur*, ϗ φυλῶν, & tribuum. *In Complut. hoc tantum eſt, & ſequitur*, ϗ τοὺς ἄρχοντας τ̃ διαιρέσεων τ̃ ἐφημεριῶν, & principes diſtributionum diurnarum vicium. (b) Cuſtodes theſauri.] γαζοφύλακας. *Complut.* ἄρχοντας τ̃ θησαυρῶν, principes theſaurorum. (c) Stationem pedum.] *Complut.* στάσιν τῷ ὑποποδίῳ τ̃ ποδῶν, ſtationem ſcabello pedum: *vulgata ex hebræo habet tantum*, ſcabellum pedum. (d) Regnum.] τὸ βασίλειον, faſtigium regium. *Complut.* ἡγούμενον, Ducem. (e) Ad faciem univerſæ eccleſiæ Domini.] *Complut.* κατ' ὀφθαλμοὺς παντὸς ἰσραὴλ, πάσης ἐκκλησίας κυρίου, ad oculos omnis Iſrael, univerſæ eccleſiæ Domini. (f) Cogitationum.] *Complut. & Theodoretus addunt*, διανοιῶν, mentium, *vt vulgata.* (g) Templi.] *Ita etiam Complut. & Theodoretus. In aliquo libro eſt*, τοῦ αἰλὰμ, *quod vulgata*, porticus. (h) Et Zacchon ejus, & cænaculorum, & apothecarum.] *Complut.* ϗ τ̃ ἀποθηκῶν αὐτοῦ, ϗ τ̃ ὑπερῴων, ϗ τ̃ ταμείων αὐτοῦ, & apothecarum ejus, & cænaculorum, & cubiculorum ejus: *quomodo fere vulgata. A Theodoreto abſunt illa*, ϗ τ̃ ἀποθηκῶν αὐτοῦ. *Illud*, ζακχῶν, *& paulo poſt*, ζακχῶ, *videtur factum ex dictione hebræa, quæ ſignificat*, apothecarum, & cellariorum ejus. (i) Propitiationis.] ἐξιλασμοῦ. *Complut. & Theodoretus*, τ̃ ἱλαστηρίου, propitiatorii. (k) Et diverſoriorum, & vicium.] *Ab aliquo libro abeſt ſecundum &. Complut autem*, ϗ εἰς τὰς διαιρέσεις τ̃ ἐφημεριῶν, & ad diviſiones vicium. (l) Et menſuram.] *Pro his vſque ad*, ſimiliter pondus menſarum, *habentur iſta in Complut.* In auro, & pondus menſuræ eius omnibus vaſis ſervitutis, & ſervitutis, & omnibus vaſis argenti in pondere omni vaſi ſervitutis, & ſervitutis, & pondus candelabris aureis, & lucernis eorum, aurum in pondere candelabri, & candelabri. Et lucernis ejus & candelabris, & aureorum, & argenteorum candelabrorum pondus dedit ei: & candelabrorum dedit ei pondus: *quæ tamen neque ipſa uſquequaque reſpondent hebræo,* (m) Et pondus aureorum, & argenteorum, & thuribulorum Cephure, cujuſque ponderis.] *Pro his in Complut.* ϗ τὰ κεφφουρὲ τὰ χρυσᾶ ἐν σταθμῷ εἰς κεφφὼς, ϗ κεφφὼς, ϗ τ̃ σταθμὸν τῶν χρυσῶν, ϗ τῶν ἀργυρῶν ἑκάστου σταθμοῦ, & ipſa Cepphure aurea in pondere in Cepphor, & Cepphor, & pondus aureorum & argenteorum cujuſque ponderis. *Theodor.* κεφφουρὲ καλεῖ σκεύη τινὰ χρυσᾶ ἐν οἷς ἔφυρον τὴν σεμίδαλιν τῷ ἐλαίῳ. Cepphure autem vocat vaſa quædam aurea & argentea, in quibus conſpergebant ſimilam oleo. *De his dicetur in libris Eſdræ.* (n) Et altaris.] *Complut.* καὶ τ̃ τοῦ θυσιαστηρίου τῶν θυμιαμάτων σταθμὸν ἐκ χρυσίου δοκίμου, ϗ ἐπέδειξεν αὐτῷ τὸ παράδειγμα, & altaris thymiamatum pondus ex auro probato. Et oſtendit ei exemplar, &c (o) Manus] *Compl. & Theodoretus*, ἐκ χειρὸς, de manu. (p) Confectionis exemplaris.] *Iidem*, τοῦ συνιέναι τὴν κατεργασίαν τοῦ παραδείγματος, ad intelligendam confectionem exemplaris. (q) Et ecce. *Hinc uſque ad ſequens*, Et ecce, *abſunt a Complut. & vulgata.* (r) In omni tractatione, & omnis promptus in ſapientia.] *Complut.* ἐν παντὶ ἔργῳ, πᾶς πρόθυμος ἐν παντὶ ἑκουσίῳ, ἐν σοφίᾳ, in omni opere, omnis paratus in omni voluntario, in ſapientia, &c.

CAP. XXIX.

(a) HOmini.] *In aliquot libris additur*, ἡ οἰκοδομὴ, *in aliis*, ἡ οἴκησις, ædificatio: *in nonnullis etiam*, ἀλλ' ἢ κυρίῳ τῷ θεῷ οἰκοδομεῖς, ϗ ἐγὼ κτ̃ πᾶσαν, ſed Domino Deo ædificas: & ego ſecundum omnem, &c. (b) Aurum.] *Complut.* aurum ad aurum, & argentum ad argentum, & æs ad æs, & ferrum ad ferrum, & ligna ad ligna; *quæ reſpondent hebræo, & vulgatæ.* (c) Soam.] *Compl. & Theodoretus*, ὄνυχος, onychis: *quod eſt interpretatio illius.* (d) Et Parium multum.] *Iidem*, ϗ λίθους παρίους εἰς πλῆθος, & lapides Parios in multitudine. (e) Promptus.] ὁ προθυμούμενος. *Ita etiam Compl. Theodoretus autem*, τίς ἑκουσιάζεται, quis ſponte veniat: *quod verbum habuit etiam in ſequentibus, itemque ſæpe Compl.* (f) Ædificatores.] *Plerique*, οἰκονόμοι, œconomi. (g) Victoria.] *In nonnullis additur*, ϗ ἡ ἐξομολόγησις, & confeſſio. *In Compl. præterea, pro*, ϗ τὸ καύχημα, *eſt*, ἡ μεγαλοπρέπεια, decor. (h) A facie tua turbatur omnis rex & gens.] *Pro his in Compl. eſt*, σοὶ κύριε ἡ βασιλεία, ϗ ἡ ἔπαρσις εἰς πάντα, ϗ εἰς πᾶσαν ἀρχὴν, tibi Domine regnum, & exaltatio in omnia, & in omnem principatum. *In nonnullis autem libris utrumque conjungitur.* (i) Gloria.] *In Compl. additur*, ἐκ προσώπου σου, a facie tua, *quomodo etiam hebræus, ſed ipſe non habet illud, quod etiam in Compl. præcedit*, a te. (k) Omnipotens.] *Abeſt a Compl. & hebræo.* (l) Peregrinantes.] παροικοῦντες. *Compl. repetit*, πάροικοι. *Theodoretus*, ἐπίδημοι, advenæ. (m) Ad omnem multitudinem hanc.] πρὸς πᾶν τὸ πλῆθος τοῦτο. *Videtur dictum, pro*, omnis copia hæc. (n) Hæc in cogitatione cordis populi tui.] *Compl.* αὐτῶν τὸ πλάσμα διανοιῶν καρδίας λαοῦ σου, eorum plaſma cogitationum cordis populi tui. (o) Apparatum.] *Eadem*, πάντα ϗ τὸ οἰκοδομῆσαι τὴν κατασκευὴν, omnia, & ad ædificandum apparatum, &c. (p) Et ſedit.] *Alii, & Theodoretus*, ϗ ἐκάθισεν σολομὼν ἐπὶ θρόνου κυρίου εἰς βασιλέα ἀντὶ δαυὶδ πατρὸς αὐτοῦ, Et ſedit Salomon ſuper thronum Domini in regem pro David patre ſuo. (q) Beneplacuit.] εὐδοκήθη. *Compl.* εὐοδώθη, proſpere egit. (r) De ſuper.] *Alii*, ἐναντίον, coram. (ſ) Regis, quod.] *Compl.* βασιλείας, ὡς, regni, ſicut. (t) Tempora, quæ fuerunt.] *Eadem*, τῶν καιρῶν τ̃ διελθόντων, temporibus, quæ tranſierunt.

CHRONICORUM LIB. II.

CAP. I.

(a) DIxit.] *Pro*, indixit, & præcepit. (b) Excelſam] *More hebraico, pro excelſum: ac præterea ſolet etiam dici.* τὴν βαμὰ, *ut paulo poſt.* (c) Nomen tuum.] *Compl.* τὸ ῥῆμά σου μετὰ δαυὶδ τ̃ πατρός μου, verbum tuum cum David patre meo. (d) Pecuniarum.] *Compl.* ὑπαρχόντων, ſubſtantiarum, *& paulo poſt, pro*, pecunias, ὕπαρξιν, ſubſtantiam. (e) Ante faciem.] *Eadem*, ἀπὸ προσώπου, a facie: *quod reſpondet quidem hebræo: ſed nihilominus ſignificare putant*, ante faciem, *&* coram, *ut vulgata.* (f) Populus.] *Abeſt dictio iſta a Compl. & vulgata.* (g) Ad eundum, & emebant.] *Nonnulli*, τοῦ ἐκπορεύεσθαι, ad egrediendum. *Sed Compl. pro iſtis habet*, τιμὴν ἣν ἐλάμβανον, ϗ ἠγόραζον ἐν ἀλλάγματι, precium, quod accipiebant & emebant in permutatione. *Locus anceps etiam in hebræo.*

CAP. II.

(a) THymiama, & propoſitionem.] *Complut.* θυμίαμα ἀρωμάτων, ϗ ποιεῖν πρόθεσιν, thymiama aromatum, & faciendum propoſitionem, *ſed illud*, faciendum, *non eſt in hebræo.* (b) Quæ.] *Alij*, ὧν, *& poteſt verti*, quos *ut vulgata.* (c) Scientem ſcientiam, & intellectum.] *Compl. & Theodoretus*, εἰδότα φρόνησιν, ϗ ἐπιστήμην, ſcientem prudentiam, & ſcientiam. (d) Patrem.] *Sic etiam vulgata. Et videtur poſitus caſus pro caſu, ut alibi, id eſt, pro*, patris mei: *quomodo multi vertunt ex hebræo: In cæteris libris, & ad marginem Vaticani, & in Compl.* παῖδα, puerum.

CAP. III.

(a) IPſius Amoria.] τ̃ ἀμωρία. *Videtur de induſtria retentus etiam articulus hebraicus. Complut.* ἐν ὄρει τῷ ἀμορία, in monte Amoria, *quod vulgata*, in monte Moria. (b) Longitudo cubitorum.] *Sic etiam hebræus. In aliis omittitur vox*, cubitorum: *& Complut.* μῆκος τῆς διαμετρήσεως τῆς πρώτης πηχῶν ἑξήκοντα, longitudo menſurationis primæ, cubitorum ſexaginta. (c) Catenas dependentes.] *Hoc videtur ſignificare*, χαλαστά. *Compl.* ἀλύσεις, catenas. (d) Latitudinem domus cubitorum viginti, & longitudo.] *Compl.* τ̃ πλάτους τ̃ οἴκου πηχῶν εἴκοσι, ϗ τὸ εὖρος. latitudinis domus cubitorum viginti, & latitudo, &c. *quod reſpondet vulgatæ.* (e) Cænaculum.] *Eadem*, τὰ ὑπερῷα, cænacula, & tabulata: *magnamque hac in re vim facit Theodoretus ad conciliandam diſcordiam, quæ videtur eſſe inter hunc locum, & libros Regnorum, de altitudine templi.* (f) Serſeroth.] *Compl.* ἀλυσιδωτά, catenulas: *quod eſt interpretatio illius.*

CAP. IV.

(a) DIametrum.] *In Compl. additur*, ἀπὸ τοῦ χείλους αὐτῆς εἰς τὸ χεῖλος αὐτῆς, a labio ejus uſque ad labium ejus. (b) Cubitorum.] *In aliis adnectitur*, ἐκύκλουν αὐτὴν κύκλῳ, circundabant illud in circuitu. *Complut. autem*, ἐκύκλου, ambiebat: *ut vulgata.* (c) Duo genera.] *Compl.* δύο στίχοι, βόες χωνευτοὶ, ἐν τῇ χωνεύσει αὐτῶν ἐποίησαν αὐτοὺς, ἑστῶτα ἐπὶ δώδεκα μόσχους ἡ θάλασσα, ϗ τρεῖς βλέποντες, duo ordines, boves fuſiles, in fuſura eorum fecerunt eos, ſtans ſuper duodecim vitulos mare, & tres ſpectantes, &c. (d) Sculpta.] διαγεγλυμμένα. *Compl.* διαγεγλυμμένοι, ſculpti. (e) Conſummavit.] *Complut. addit*, αὐτὴν, illud. *Noſtra propius ad hebræum, in quo conjungitur cum antecedentibus, id eſt*, ter mille metretas complebat. (f) Tanquam ad Orientem e regione.] *Compl.* πρὸς ἀνατολὰς τοῦ μέρους τοῦ πρὸς νότον, *quod vulgata*, contra Orientem ad meridiem. (g) Fuſcinulas, & thuribula & focum altaris.] *Eadem*, τοὺς λέβητας, ϗ τὰς κρεάγρας, ϗ τὰ πυρεῖα, lebetes, & fuſcinulas, & thuribula. (h) Regis.] *Sic hebræus. Complut.* ὁ βασιλεὺς, rex. (i) Et ſuper eas Golath ipſi Chothareth.] *Pro* Golath, *dictione hebraica, ſed paululum immutata, quæ ſignificat*, orbes, *aut*, funiculos, *Compl. habet*, τὰς βάσεις, baſes. *quod non ſatis convenit. Et pro*, τῇ χωθαρέθ, *habet*, ϗ τὰς χωθαρὼθ, *quod ſignificat*, & coronas. *Vulgata nomine epiſtyliorum videtur utrumque comprehendiſſe.* (k) Capita ipſarum Chotareth] *Rurſus pro*, capita, *in hebræo eſt eadem dictio, quæ paulo ante dicta eſt*, Golath, *& rurſus in Compl.* τὰς δύο βάσεις τῷ χωθαρὼθ, *itemque paulo poſt.* (l) Tintinnabula.] *Compl.* ῥοὰς, mala granata, *ut vulgata.* (m) Et podiſteras, & analempteras.] *Hæc abſunt a Compl. & vulgata, & videntur idem poſſe ſignificare atque illud, quod ſequitur, ut ſint duæ interpretationes*, & lebetes, & fuſcinulas. (n) Non defecit.] *Compl.* οὐκ ἠκριβάσθη, non examinabatur.

CAP. V.

(a) QUæ dederat.] *Alii*, ϗ ἔδωκεν, & dedit, *id eſt*, poſuit, *ut vulgata.* (b) Omnes] *Abeſt a Compl, & vulgata.* (c) Et tabernaculum.] *Alij*, ϗ ἀνήνεγκαν τὴν κιβωτὸν, ϗ τὴν σκηνὴν, & eduxerunt arcam & tabernaculum. (d) Et qui timebant.] *Abeſt a Compl. & vulgata.* (e) Qui.] *Imitatio hebraiſmi. Compl.* ἃ, quæ. (f) Arcam.] *Compl. addit*, ϗ προσήγγιζε τὰ χερουβὶμ ἐπὶ τὴν κιβωτὸν, & appropinquabant Cherubim ſuper arcam: *quæ redundant: ac fortaſſe ſunt altera interpretatio præcedentis ſententiæ.* (g) Filiis.] *Iſte dandi caſus more hebraico valet*, de filiis, &c. *Compl. autem minus proprie*, σὺν τοῖς υἱοῖς τοῦ ἀσάφ, cum filiis Aſaph. *Illud autem in ea recte habet quod ſequitur*, & filiis eorum, & fratribus eorum. (h) Gloriæ.] *Abeſt ab aliquo libro. In hebræo repetitur*, domus. *Compl.* ϗ δόξης, & gloriæ.

CAP. VI.

(a) TRium.] *Ita etiam vulgata. Compl.* πέντε, quinque. (b) In loco] *Alii* ἐκ τ̃ τόπου, de loco. (c) Puerorum.] *Compl.* τῶν δούλων σου, ſervorum tuorum. (d) Et omnis deprecatio, & omnis oratio.] *Compl.* ϗ κτ̃ πᾶσαν ἀφὴν (*quod non eſt in hebræo*) ϗ πᾶσαν προσευχὴν, ϗ πᾶσαν δέησιν, & juxta omnem tactum & omnem deprecationem, & omnem orationem. *Notatum autem eſt alibi*, omnem deprecationem, & orationem. *hoc locis ſimilibus valere*, omnem occaſionem deprecandi, & orandi. (e) Timeant omnes vias tuas.] *Compl.* ὅπως φοβῶνταί σε τ̃ πορεύεσθαι ἐν πάσαις τ̃ ὁδοῖς σου, ut timeant te, eundo id omnibus viis tuis. (f) Et ad timendum te.] *Sic etiam hebræus. Compl.* ϗ ἵνα φοβῶνταί σε, & ut timeant te. (g) Et percuties eos.] *Eadem* ϗ ἐὰν θυμωθῆς ἐπ' αὐτοὺς, & ſi indignatus fueris ſuper eos. (h) Filii.] *Plerique habent*, οἱ ὅσιοί σου, ſancti tui.

CAP. VII.

(a) Ipſius David.] Complut. & Theodoretus, ὧν ἐποίησε δαυὶδ, quæ fecit David. Ex quo colligit Theodoretus pſalmum eſſe ipſius David. (b) Manaa.] Complut. τὰς θυσίας, ſacrificia : quod eſt interpretatio illius. (c) Feſtivitatem.] Eadem, καὶ τὴν ἑορτὴν ἑπτὰ ἡμέρας, & feſtivitatem ſeptem diebus. (d) Si confuſus fuerit.] Humiliaverit ſe præ verecundia : quod ſatis reſpondet hebræo. Compl. ἐντραπῇ με, reveritus fuerit me, aut, ut ipſi interpretantur, convertatur ad me. (e) Eis.] Ita hebræus. Compl. ὑμῖν, vobis, ut vulgata.

CAP. VIII.

(a) In Bæſoba.] Alii, εἰς αἰμὰθ σωβὰ, al. σεβὰ, quod vulgata, in Emath Suba : & in Complut. ſequitur, καὶ κατίσχυσεν ἐπ᾽ αὐτὴν, & prævaluit ſuper eam. (b) Mœnia, portæ, & vectes.] Eadem, τείχεσι, πύλαις, καὶ μοχλοῖς, mœnibus, portis & vectibus. (c) Deſiderium.] Eadem addit, αὐτοῦ, ſuum : quod non eſt in hebræo : ſed in eo alius verborum ordo. (d) Regno ſuo.] Eadem, εἰς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ, ad omnia opera ſua in regno ſuo : ac fortaſſe ſunt duæ interpretationes ortæ ex ambiguitate vocis hebraicæ, quæ parvo diſcrimine poteſt ſignificare opus, & regnum. (e) Et principes, & potentes.] Alii, καὶ ἄρχοντες δυνατοὶ ἁρμάτων, & principes potentes curruum. Compl. καὶ ἄρχοντες τριστατῶν αὐτοῦ δυνατοὶ, καὶ ἄρχοντες ἁρμάτων αὐτοῦ, καὶ ἱππέων αὐτοῦ, & principes triſtatarum ejus potentes, & principes curruum ejus, & equitum ejus. (f) Sancta eſt.] Græce eſt, ἅγιος, & ita apud Theodoretum : ſed apud illum in proxime præcedentibus, pro, civitate, eſt, οἴκῳ, domo, ut vulgata : & cum ea dictione optime convenit ἅγιος, quare in noſtra erit ſubintelligenda. Compl. habet, πόλει, & ἁγία. (g) Et ſecundum miniſteria.] Hebræus non habet illud &. Compl. autem, καὶ τὰς λειτουργίας αὐτῶν, καὶ τοὺς λευίτας, & miniſteria eorum, & Levitas. (h) Quoaduſque perfecit.] Compl. καὶ ἕως οὗ ἐτελειώθη, ἕως οὗ ἐτελείωσε, & quoaduſque perfecta eſt, quoaduſque perfecit. (i) Venerunt.] Eadem, ἤνεγκαν, attulerunt.

CAP. IX.

(a) Et extra ſe facta eſt.] Compl. καὶ οὐκ ἦν ἐν αὐτῇ ἔτι πνεῦμα, & non fuit in ea ultra ſpiritus. (b) Mea.] In Compl. additur, περὶ σοῦ καὶ, de te, &, ſed non in hebræo. (c) Beati viri tui.] Sic etiam vulgata. Compl. autem, μακάριαι αἱ γυναῖκές σου beatæ uxores tuæ. (d) Pinea.] πεύκινα, quod ex Joſepho videtur agnoſcere Theodoretus. Inquit enim, ligna, ἀλγούμμιμ, ipſum dixiſſe, πεύκινα. Vulg. thyina. Alii ex hebræo, coralliorum. (e) Quæ afferebant. Et de omnibus regibus.] Compl. οἳ ἔφερον, καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς ἀραβίας καὶ σατράπαι τῆς γῆς ἔφερον. Qui afferebant. Et omnes reges Arabiæ, & ſatrapæ terræ afferebant, &c. (f) Trecentorum aureorum aſcendebat.] Videtur ſubintelligendum, pondus, aut quiddam ejuſmodi. Compl. τριακόσιοι χρυσοῖ ἀναφέροντες, trecenti aurei aſcendentes. (g) Illigati.] ἐνδεδεμένοι. In aliis, ἐνδεδυμένοι χρυσίῳ, induti auro, hebræus non habet : ſed in ipſo ſequitur, quod eſt in Compl. καὶ ὑποπόδιον ὑπέθηκεν ἐν χρυσῷ τῷ θρόνῳ, & ſcabellum ſuppoſuit in aureo throno. (h) Simiis.] In Compl. additur, καὶ θεχείμ. quod in vulgata, & pavos. (i) Aurea. Compl. addit ὅπλα, arma, ut vulgata. (k) Aurum, &.] Abeſt a Compl. & vulgata. (l) Salomon.] Eadem addunt, μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ, cum patribus ſuis

CAP. X.

(a) Dicens ſuſcitavit.] Compl ἵνα ἀναστήσῃ. Theod. ἵνα στήσῃ, ut ſuſcitaret, vel, firmaret. (b) Et omni Iſrael : quoniam.] Compl καὶ πᾶς ἰσραὴλ εἶδεν, ὅτι, Et omnis Iſrael vidit, quoniam. (c) Et habitantes.] Iſtud, &, abeſt a Compl. & vulgata. (d) Et regem.] Item iſtud, & : ſed hoc loco hebræus habet, licet paululum diverſa conſtructione. In aliis autem libris eſt, ἐβασίλευσαν ἐφ᾽ ἑαυτῶν τὸν ἱεροβοὰμ, regem fecerunt ſuper ſe Hieroboam.

CAP. XI.

(a) Et bellabat.] Compl. τοῦ πολεμῆσαι, ad bellandum. (b) Vitulis, quæ fecit.] Theod καὶ τοῖς δαμάλεσιν αἷς (Compl. ἃς) ἐποίησεν ἱεροβοὰμ, Et juvencis quas fecerat Hieroboam. (c) Et ejecit eos.] Compl. & ejecit Levitas. Sed hæc abſunt ab hebræo : & Theodor. ita ſcribit : Secuti autem ſunt Sacerdotes ipſos, & Levitas etiam ex aliis tribubus. Inquit enim, ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτῶν ζητῆσαι κύριον τὸν θεὸν ἰσραὴλ, καὶ ἦλθον εἰς ἱερουσαλὴμ θῦσαι τῷ κυρίῳ τῷ θεῷ τῶν πατέρων αὐτῶν, καὶ κατισχῦσαι τὴν βασιλείαν ἰούδα. Abierunt poſt eos ad quærendum Dominum Deum Iſrael : & venerunt in Hieroſolyma ſacrificare Domino Deo patrum ſuorum, & confortare regnum Juda. Lucifer, lib. 1. pro S. Athanaſio, & projecit eos a filiis Iſrael, & a tribubus Iſrael, qui dederunt cor ſuum quærere Dominum Deum Iſrael. (d) Et confortavit Roboam filium.] Vulgata ex hebræo, & confirmaverunt. Alii autem, ὁ τοῦ σαλομὼν, aut, υἱὸς σολομῶντος, & invaluit filius Salomonis. (e) In omnibus.] Fortaſſe ſubintelligendum eſt, qui filii diſperſi erant in omnibus, &c. Compl. καὶ ἐν πᾶσι Et in omnibus, &c. (f) Eis.] αὐταῖς, quaſi referatur ad civitates. Alii, ἐν αὐταῖς, in eis. Compl. ἐν αὐτοῖς, ac fortaſſe vera lectio eſt, αὐτοῖς, id eſt, filiis.

CAP. XII.

(a) Troglodytæ.] Plerique alii, τρωγλοδύται, & vulgata, Troglodytæ. [Οἱ ἄρχοντες ἰσραὴλ] In nonnullis libris eſt, οἱ ἄρχοντες ἰούδα. (b) Eos quaſi paululum.] Complut. αὐτοῖς ὡσεὶ μικρὸν, eis quaſi paululum. Theodoretus : αὐτοὺς ὡς εἰς μικρὸν, eos quaſi ad puſillum quid. Et addit, pro eo quod eſt, ſcintillam benedictionis orbis in eis conſervabo. (c) Hieruſalem.] Theodoretus & Compl. addunt, ἐν χειρὶ σουσακὶμ, aut, σουσὰκ, quod vulg. per manum Seſac. (d) Pueros.] Iidem, θυρεοὺς, ſcutos. (e) Et conſtituit ſuper eum Suſacim.] In quibuſdam additur, rex Ægypti. Sed compl. reſpondens hebræo & vulg. longe aliter habet, καὶ κατέστησεν ἐπὶ χεῖρας ἀρχόντων τῶν παρατρεχόντων τῶν φυλασσόντων τὰς θύρας οἴκου τοῦ βασιλέως. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ εἰσελθεῖν τὸν βασιλέα εἰς οἶκον κυρίου, εἰσεπορεύοντο οἱ παρατρέχοντες. καὶ ἐλάμβανον τοὺς θυρεοὺς, καὶ ἀπέστρεφον εἰς τὴν τάξιν τῶν παρατρεχόντων. Et conſtituit ad manus principum curſorum cuſtodientium portas domus regis. Et fiebat ex multo tempore (aut, uſu, hebræus habet, a tempore) in ingrediendo regem in domum Domini, ingrediebantur & curſores, & ſumebant clypeos, & referrebant ad locum curſorum. Et cum rex eſſet confuſus, &c. (f) Videntis.] Theodoretus & Compl. addunt, τοῦ γενεαλογῆσαι, in genealogia deſcribenda, quod in vulgata videtur eſſe, & diligenter expoſita.

CAP. XIII.

(a) Abia.] In aliis additur, τὸν πόλεμον, prælium. (b) Teſtamento Salis.] Sic hebræus. Compl. εἰς διαθήκην ἁλὸς, quod vulgata, in pactum Salis. Theod. διαθήκην ἁλὸς αἰωνίαν, teſtamentum ſalis ſempiternum : & explanat quid iſtud ſit. (c) Surrexit.] Alii, ἀντέστη, ex adverſo ſtetit. Alii, καὶ ἐνίσχυσεν ἐπὶ ῥοβοὰμ, & invaluit ſuper Roboam. Compl. καὶ ἐνίσχυσαν, quod vulg. & prævaluerunt. (d) Vituli.] Ita etiam vulgata ex hebræo. Compl. autem δαμάλεις, juvencæ. (e) Univerſæ. Qui accedit.] Compl. πᾶς ὁ προσπορευόμενος, omnis qui accedit. (f) Mane, & veſperi.] Eadem, mane mane, & veſperi veſperi : quemadmodum etiam interdum in ſequentibus. (g) Accenſionis.] Eadem αὐτῆς, ejus, ut vulgata (h) Nos.] Eadem, ὑμᾶς, vos. (i) Convertit.] Compl. περιεκύκλωσε τὸ ἔνεδρον ἐλθεῖν κατόπισθεν αὐτῶν, καὶ ἦσαν ἔμπροσθεν ἰούδα, circumdedit inſidias ad veniendum a tergo eorum. Et fuerunt ante Judam, &c. (k) Clamaverunt.] Etiam hebræus habet in numero multitudinis. Complut. ἠλάλαξεν ἀνὴρ ἰούδας, vociferatus eſt vir Judas. Verbum quidem iſtud videtur agnoſcere etiam Theodoretus. (l) In libro.] Compl. ἐπὶ βιβλίου ἐν τῇ ἐκζητήσει, ſuper librum in exquiſitione, quod vulgata, diligentiſſime.

CAP. XIV.

(a) Mortuus eſt.] Compl. ἐκοιμήθη, dormivit, ut vulgata. (b) Pacem habuit. Civitates munitas.] Locus mutilatus in collatis manuſcriptis codicibus, in Compl. ſic expletur, καὶ εἰρήνευσεν ἡ βασιλεία ἐνώπιον αὐτοῦ, καὶ ᾠκοδόμησεν πόλεις τειχήρεις, & pacem habuit regnum coram eo. Et ædificavit civitates munitas : quæ optime reſpondent hebræo. (c) Quoniam pacem habuit terra.] Hoc abeſt a Compl. ſed non ab hebræo. (d) Coram terra dominabimur.] ἐνώπιον τῆς γῆς κυριεύσομεν. Alii, ἐν ᾧ κυριεύομεν τῆς γῆς, dum dominamur terræ. Ad verbum reſponderet hebræo, ſi eſſet, ἐν ᾧ ἡ γῆ ἐνώπιον ἡμῶν, dum terra eſt coram nobis. (e) Et proſpere fecit nobis.] Pro his in Complut. eſt, καὶ ᾠκοδόμησαν, καὶ κατηύθυναν, & ædificaverunt, & proſperati ſunt. (f) Conforta nos.] Eadem, οἷς οὐκ ἔστιν ἰσχύς. βοήθησον ἡμῖν. quibus non eſt fortitudo. Adjuva nos. (g) Domine Deus noſter.] Eadem addit, σὺ εἶ ὁ θεὸς, tu es Deus. Alii, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν σὺ εἶ, Dominus Deus noſter tu es : quod optime reſpondet hebræo. (h) Gedor.] Theodoretus & Compl. γέραρα, & vulgata, Gerara. (i) Poſſeſſionum.] κτήσεων. Aliqui, κτηνῶν, pecorum. A Theodoreto abeſt utrumque : qui etiam pro eo, quod ſequitur, ἀλιμαζονεῖς, aut, ἀμαζονεῖς, ut in aliis, ipſe habet, ἀμαζονεὶμ. & ſuſpicatur fuiſſe populos quoſdam, nimirum Lybes. Sed fortaſſe eſt veſtigium duarum dictionum hebraicarum, quæ ſiginficant tabernacula pecorum. Quare in Compl. eſt tantum, καί γε σκηνὰς κτηνῶν ἐξέκοψαν, etiam tabernacula pecorum exſciderunt.

CAP. XV.

(a) Oded.] Sic etiam Theodoretus. Alii libri, Adad. Vulgata, Obed. (b) In non Deo.] ἐν οὐ θεῷ. Ita etiam Theodor. Compl. ἄνευ θεοῦ, abſque Deo. (c) Convertit eos.] Compl. addit. ἐν θλίψει, in tribulatione. Sed Theodoretus hunc locum ſic refert, καὶ ἐκάθισαν ἐν στενότητι, καὶ ἐπιστρέψουσιν ἐν θλίψει ἐπὶ κύριον. Et ſederunt in anguſtia, & convertentur in tribulatione ad Dominum. (d) Illo tempore.] Theodoretus, & Compl. ἐν τοῖς καιροῖς ἐκείνοις. in temporibus illis. (e) Domini.] Apud eoſdem additur, πολλὴ, multus. (f) Manus.] Sic etiam in aliquo codice Theodoreti. In alio eſt, αἱ ὀσφύες ὑμῶν, lumbi veſtri. (g) Adad.] In uno codice eſt, Addo. In pleriſque, ἀζαρίου, Azariæ. Compl. ὠδὴδ, Oded. Initio capitis eſt, Azarias filius Oded, & nunc in vulgata, Azariæ filii Oded. (h) Tenuerat Hieroboam in monte.] Compl. ὧν κατέσχεν ἀπὸ ἱεροβοὰμ ἐξ ὄρους, quas ceperat a Hieroboam de monte : hebræus, & vulgata non habent, a Hieroboam. (i) Tranſivit.] Alii, διῆλθον, tranſierunt, venerunt. Vulgata tamen. Et intravit. (k) Magna.] In Compl. additur, καὶ ἐν ἀλαλαγμῷ, & vulgata, in jubilo. (l) Plenum.] Eadem, τελεία, perfectum, ut vulgata. (m) David patris ſui, & ſancta domus Dei.] Eadem, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, καὶ τὰ ἅγια αὐτοῦ, patris ſui, & ſancta ſua, Vulgata, quæ voverat pater ſuus, & ipſe.

CAP. XVI.

(a) Regis.] Theodoretus videtur habuiſſe, βασιλέα, regem. (b) Diſſipa a me Baaſa regem.] Compl. διασκέδασον τὴν διαθήκην σου τὴν μετὰ βαασὰ βασιλέως, diſſipa teſtamentum tuum, quod cum Baaſa rege, quomodo fere, 3. Reg. 15. (c) In confidentia, in equitibus.] Eadem, καὶ θάρσος εἰς ἅρματα, καὶ ἱππεῖς, Et confidentia in curribus & equitibus. (d) In omni corde pleno.] Ita etiam Theodoretus. Compl. μετὰ πάσης καρδίας τελείας, cum omni corde perfecto. (e) Uſque valde languit.] Eadem, ἕως ἄνω ἡ ἀρρωστία αὐτοῦ. Uſque ſupra infirmitas ejus. (f) Uſque valde.] Eadem, καὶ ἔκαυσαν αὐτῷ καῦσιν μεγάλην ἕως σφόδρα, & combuſſerunt eum combuſtione magna uſque valde.

CAP. XVII.

(a) Viis patris ſui primis.] Ita etiam Lucifer lib. 1. pro S. Athan. Alii addunt, ὁδοῖς δαυὶδ, viis David. Ac Theodoretus quidem videtur legiſſe, ἐν ταῖς πρώταις, & interpretatur, κατ᾽ ἀρχὰς, ab ipſo initio. (b) Sicut opera Iſrael.] Lucifer, & non ſic opera Iſrael. Complut. & Theodoretus, καὶ οὐ κατὰ τὰ ἔργα ἰσραὴλ, & non ſecundum opera Iſrael. (c) Qui.] Iſtud. οἱ, abeſt a Compl. & Lucifer, & cum illis. (d) Argentum, & dona.] Ita etiam Lucifer. A Complut. abeſt iſtud, & dona. Vulgata ex hebræo, argenti vectigal. (e) Septingentos.] Nec plura Lucifer. In aliis codicibus ſequitur, τράγους (al. τράγοι) ἑπτακισχιλίους ἑπτακοσίους, hircos ſeptem mille ſeptingentos, alii, quingentos. (f) Major.] Lucifer, ambulans magnificatus. Complutenſis, πορευόμενος καὶ μεγαλυνόμενος, procedens, & magnificatus. (g) Poſt eum.] Ita etiam fere vulgata. Compl.

Complutenſ. ἐχόμενοι αὐτῶν, adhærentes eis : & ſic deinceps. (h) Prompte ſe offerens.] ὁ προθυμούμενος. Theodoretus videtur habuiſſe, ὁ ἑκουσιαζόμενος, & interpretatur pro eo qui non pro peccato offert, ſed affert munera Deo : de qua varietate alibi dictum eſt. (i) Potens virtutis, & Eliada.] Ab hebræo abeſt illud, & : nam etiam vulgata, robuſtus ad prælia Eliada. Alij codices, δυνατοὶ δυνάμει, ἐλιαδὰ, potentes virtute : Eliada, &c.

CAP. XVIII.

(a) Diligebat eum.] Id eſt, omnibus eum officiis proſequebatur, magnaque benevolentiæ ſigna præbebat. Complut. ἔπεισε τὸν ἰωσαφὰτ, perſuaſit Joſaphat. (b) Sicut ego.] Complut. ὡς σὺ οὕτω καὶ ἐγὼ, ſicut tu, ita & ego. Similis varietas notata eſt, 3. Reg. 22. (c) Cito Michæam.] Aptius hebraicæ locutioni, & imperiis regis, quam quod in Complut. ταχέως κάλεσον, cito voca. (d) Cooperi me.] κατακάλυψόν με. Compl. κατακαλύψομαι, cooperiar, & noſtra etiam, 3. Reg. συγκαλύψομαι. (e) Meum.] Complut. tuum, quæ varietas etiam, 3. Reg. notata eſt (f) Cooperuit.] Eadem, ἠλλοιώθη, mutatus eſt, mutavit habitum, ut vulgata. (g) Laboravi.] Eadem, τετραυμάτισμαι, vulneratus ſum.

CAP. XIX.

(a) Rex Joſaphat.] Sic etiam Theodoretus. Compl. καὶ εἶπεν πρὸς τὸν βασιλέα ἰωσαφὰτ, & dixit ad regem Joſaphat. (b) Sanguinem ſanguinis.] Aut contra, αἵματος αἷμα, ſanguinis ſanguinem, ut nonnulli. Sed Complutenſis, αἵματος, καὶ αἵματος, ſanguinem, & ſanguinem. Lucifer, inter medium ſanguinis, & ſanguinis. (c) Scribæ.] Theodoretus, γραμματεῖς, vocavit, τοὺς διδασκάλους, doctores. (d) Confortamini] Theod. & Compl. ἀνδρίζεσθε, viriliter, agite.

CAP. XX.

(a) Minæis.] Alij, ἐκ τῶν ἀμμανιτῶν, de Ammanitis. (b) Dilecto tuo.] Complut. τῷ φίλῳ σου, amico tuo. Theodoretus, τοῦ φίλου σε, amici tui, ut vulgata. (c) Eorum.] In Complut. ſequitur, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, & filii eorum. (d) Ipſi Oziel.] Theodoretus, ἰεζοὴλ, Jezoel Complut. καὶ ἰεζιὴλ ὁ τοῦ ζαχαρίου υἱοῦ βαναίου υἱοῦ ἰεϊὴλ υἱοῦ μαθθανίου ὁ λευίτης ἀπὸ τῶν υἱῶν ἀσὰφ, & Jeziel filius Zachariæ filij Banææ filii Jeiel filij Matthaniæ Levita de filiis Aſaph. (e) Bellare. Hæc intelligite.] Complut. πολεμῆσαι ἐν ταύτῃ. στῆτε, καὶ σύνετε. pugnare in hac. State, & intelligite. Et ita etiam Theodoretus, niſi quod habet, οὐχ ὑμεῖς πολεμήσετε, non vos pugnabitis, &c. (f) Paveatis] Complut δειλιᾶτε. Theodoretus, δειλιάσητε. eodem ſenſu. (g) Propheta.] Compl. & Theodoretus, προφήταις, prophetis. (h) Pugnare filios Ammon ſuper Moab.] Complut. ἔνεδρον τοῦ πολεμεῖν τοὺς υἱοὺς ἀμμὼν καὶ μωὰβ, inſidias impugnare filios Ammon, & Moab, &c. (i) Ad exterminandum.] Eadem, καὶ ἐλάβετο ἀνὴρ τοῦ πλησίον αὐτοῦ εἰς διαφθορὰν. & aggreſſus eſt vir proximum ſuum ad perditionem. (k) Qui conſcripſit librum.] Theodoretus, οὓς κατέγραψαν, (Complut. κατέγραψεν) ἐπὶ βιβλίου, quos conſcripſerunt ſuper librum. (l) Hic] Iidem, αὐτὸς, ipſe. (m) Et eundo ad eum.] Hæc a Theodoreto non referuntur. Complut. καὶ ἐκοινώνησε μετ᾽ αὐτοῦ τοῦ ποιῆσαι πλοῖα, & communicavit cum eo ad faciendum navigia, &c. (n) Quaſſavit Dominus opus tuum.] Complut. διέκοψε κύριος τὰ ἔργα σου, καὶ συνετρίβησαν αἱ νῆες, καὶ οὐκ ἠδυνήθησαν τοῦ πορευθῆναι εἰς θαρσεῖς, diſcidit Dominus opera tua : & contritæ ſunt naves, & non habuerunt vires ad eundum in Tharſis. Atque ita etiam Theodoretus niſi quod habet, αἱ νῆές σου, naves tuæ.

CAP. XXI.

(a) Sex.] Abeſt a Complut. & vulgata. (b) Et Azarias.] Etiam hoc a Complut. ſed non a vulgata, & hebræo. (c) Suum.] Complut. τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, patris ſui, ut vulgata. (d) Sicut dixerat ei, dare ei.] Complut. ὃν τρόπον εἶπεν αὐτῷ δοῦναι αὐτὸν. quemadmodum dixit ei dare eum. Melius Theodor. ὃν τρόπον εἶπε δοῦναι αὐτῷ, quemadmodum dixit dare ei. (e) Principibus.] In Complut. additur, καὶ πάντα τὰ ἅρματα αὐτοῦ, & omnes currus ejus. Sed hoc, & illud, quod ſequitur, & omnis equitatus cum eo, videri poſſunt duæ interpretationes ejuſdem ſententiæ in hebraico. Vulgata quidem tantum equitatus mentionem facit. (f) In ſcriptura.] ἐν γραφῇ. Sic etiam Theodoretus, & putat ſubintelligendum, ἄνθρωπος, homo. Complut. autem, ἐγγραφῇ, ſcriptura, literæ, ut vulgata. (g) Et tu in languore malo.] Complut. καὶ σὺ ἔσῃ ἐν ἀρρωστίαις πονηραῖς, ἐν ἀρρωστίαις κοιλίας σου, ἕως οὗ ἐξέλθῃ τὰ ἔντερά σου ἀπὸ τῆς ἀρρωστίας ἐξ ἡμερῶν εἰς ἡμέρας, & tu eris in infirmitatibus malis, in infirmitatibus ventris tui, quoaduſque exeant inteſtina tua præ infirmitate ex diebus in dies : eodem modo Theodoretus, niſi quod in principio habet tantum, καὶ σὺ ἔσῃ ἐν ἀρρωστίᾳ κοιλίας σου. (h) Oppreſſerunt, & averterunt omnem apparatum, quem.] Complut. κατεδυνάστευσαν αὐτὸν, καὶ ᾐχμαλώτευσαν πᾶσαν τὴν ὕπαρξιν, ἣν, oppreſſerunt eum, & captivarunt omnem ſubſtantiam, quam. (i) Ochozias. Ita etiam Theodoretus, & videtur idem, qui cap. ſequenti, rex conſtituitur. Sed plerique tamen libri habent, ἰωαχάζ, & vulgata, Joachaz. (k) Dierum duos dies.] Complut. τῶν ἡμερῶν αὐτοῦ εἰς ἡμέρας δύο, dierum ejus ad dies duos. Verum illud, αὐτοῦ, redundat : & præpoſitio, εἰς, poteſt ſubintelligi : hoc enim ſignificatur, cum tempus dierum, id eſt, ſpatium temporum pervenit ad duos annos. (l) Venter ejus cum morbo.] Ita fere hebræus, Complut. ἐξῆλθε τὰ ἔντερα αὐτοῦ μετὰ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ἐν ἀρρωστίᾳ αὐτοῦ, exierunt inteſtina ejus cum ventre ejus in infirmitate ejus. (m) Funus.] Complut. & Theodoretus, ἐκφορὰν, καὶ καῦσιν κατὰ τὴν καῦσιν τῶν πατέρων αὐτοῦ, funus, & combuſtionem ſecundum combuſtionem patrum ejus. (n) Sepultus eſt.] Theodoretus videtur legiſſe, ἔθαψαν αὐτὸν, ſepelierunt eum, ut vulgata.

CAP. XXII.

(a) Et Alimazones.] Nonnulli, ἀμαζονεῖς. Videtur præſertim in noſtra eſſe veſtigium quoddam dictionis hebraicæ, quæ ſignificat, ad caſtra : quare Complut. pro iſta habet, καὶ ἐν τῇ παρεμβολῇ, & in caſtris : quamvis illud καὶ redundet. Simile quiddam de iſta eadem dictione notatum eſt cap. 14. Theodoretus utramque conjungit, hunc locum hoc modo referens, ὅτι πάντας τοὺς πρεσβυτέρους ἀπέκτεινε τὸ λῃστήριον τὸ ἐπελθὸν ἐπ᾽ αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἀράβων, καὶ ἀπὸ τῶν ἀμαζονεὶμ ἐν τῇ παρεμβολῇ, quoniam omnes ſeniores interfecerat agmen latronum ſuperveniens ſuper eos ab Arabibus, & ab Amazonim in caſtra. Repetit autem & hic ipſos Amazonim fuiſſe accolas Æthiopum. (b) Viginti.] Alii libri addunt καὶ δύο, & duorum, quemadmodum etiam in noſtra, 4. Reg. 8. & ibi etiam vulgata. Alii, & Complut. υἱὸς ὢν τεσσαράκοντα καὶ δύο ἐτῶν, filius cum eſſet quadraginta, & duorum annorum : quod reſpondet hebræo, & vulgatæ hic. (c) Unctum Domini.] In Compl. ſequitur, ὃν ἔχρισεν αὐτὸν κύριος τοῦ ἐξολοθρεῦσαι τὸν οἶκον ἀχαὰβ, quem unxit eum Dominus ad exterminandum domum Achaab. Verum illa, chriſtum Domini, & quem unxit eum Dominus, videri poſſunt duæ interpretationes ejuſdem ſententiæ : nam in hebræo non eſt hujuſmodi repetitio, quemadmodum neque in vulgata. (d) Dixerunt.] Sic hebræus. Complut. & Theodoretus, εἶπεν, dixit. (e) Cum eo.] Aliqui libri, μετ᾽ αὐτῆς, cum ea. Vulgata ex hebræo, cum eis.

CAP. XXIII.

(a) Octavo] Plerique libri ἑβδόμῳ, ſeptimo, ut vulgata. (b) Domini.] Complut. addit, ἐν διαθήκῃ, in teſtamento, & fœdere. (c) Et oſtendit ei filium regis.] Hæc abſunt a Compl. & vulgata. (d) Et ad portas introituum.] Eadem, καὶ τῶν πυλωρῶν ἐν ταῖς πύλαις τῶν εἰσόδων, & janitorum in portis introituum. Phraſis hebraica hoc ſignificat, parti iſti tertiæ venienti ad ſabbatum ſtandum eſſe una cum ſacerdotibus, & Levitis, & janitoribus liminum, aut in liminibus. (e) Levitarum.] Id eſt, de Levitis, ut vulgata. Alij, υἱοὶ τῶν λευιτῶν, filij Levitarum. Complut. τοῖς λευίταις, Levitis. (f) Viri vas, vas in manu ejus.] Alii, ἄνδρες, καὶ σκεῦος αὐτῶν ἐν χειρὶ αὐτῶν, viri & vas eorum in manu eorum. Complut. ſatis prope ad hebræum, ἀνὴρ, καὶ τὸ σκεῦος αὐτοῦ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, vir, & vas ejus in manu ejus. (g) Gladios.] Compl. & magna ex parte etiam alii, ὁ ἱερεὺς τοὺς ἑκατοντάρχους πεπαγμένους, καὶ τὰς μαχαίρας, καὶ τοὺς θυρεοὺς [καὶ τὰ δόρατα καὶ τὰς ἀσπίδας] (iſta abſunt ab aliis) καὶ τὰ ὅπλα. Vulgata ex hebræo habet, ſacerdos centurionibus lanceas, clypeoſque & peltas. (h) Dei.] Complut. repetit, ἔδωκεν αὐτοῖς, dedit eis : quæ abſunt etiam ab hebræo, & vulgata, (i) Siniſtram altaris.] Alii, τοῦ οἴκου τῆς ἀριστερᾶς, τοῦ θυσιαστηρίου. Compl. autem ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. Vulg. ad partem templi ſiniſtram coram altari, &c. (k) Teſtimonia.] Compl. teſtimonium. Videantur, quæ notata ſunt. 4. Reg. 11. (l) Conjurantes conjurantis.] Complut. σύνδεσμος, σύνδεσμος, conjuratio, conjuratio, Eadem, 4. Reg. 11. (m) Dederunt ei ſpacium.] Complut. ἐπέθηκαν αὐτῇ χεῖρας, injecerunt ei manus. (n) Idola.] Eadem, τὰς εἰκόνας, ſimulachra, ut vulgata, quam dictionem videtur etiam habuiſſe Theodoretus. (o) Opera.] Eadem, τὴν ἐπισκοπὴν. viſitationem. (p) Et ad offerendum.] καὶ ἀνενέγκαι, & Compl. τοῦ ἀναφέρειν, quod vulgata, ut offerrent. Alii, καὶ αὐτὸς ἀνήνεγκεν, & ipſe obtulit. (q) Interfecerunt.] In aliis additur, μαχαίρᾳ, gladio, ut vulgata.

CAP. XXIV.

(a) Erat.] ὤν. Videtur poſitum more hebraico participium pro verbo, ut alibi ſæpe. Compl. υἱὸς ὤν, filius erat. Atque ita etiam in ſequentibus. (b) Annum.] ἀπὸ ἱκανοῦ ἐνιαυτόν. Hebræus, a tempore anni. (c) Quod decretum fuit.] Compl. τὸ κεκριμένον λῆμμα. Vulgata, pecuniam, quæ conſtituta eſt. Hebræus, munus, aut, onus. (d) Quia.] ὅτι. Compl. ὅτε, quando. Verum vulgata, & hebræus paulo diverſum ſenſum videntur præ ſe ferre. Et quod in Compl. in fine hujus periodi additur, ἐν τῇ ἐρήμῳ, in deſerto, omnino redundat. (e) Dederunt.] Eadem, καὶ εὐφράνθησαν, quod vulgata, lætatique ſunt. (f) Ut inferebant.] Eadem, ἐν τῷ καιρῷ τοῦ εἰσφέρειν, in tempore afferendi. (g) Capſulam.] Eadem addit, καὶ ἦραν, & tulerunt. (h) Die iſta.] Eadem, ἐν τῇ πλημμελείᾳ αὐτῶν, in delicto eorum. (i) Azariam.] Alij nonnulli, & Theodor. ζαχαρίαν, Zachariam, ut vulgata & hic, & Matth. 23. quemadmodum putat S. Hieronymus. Solent autem interdum hæc nomina Azariæ & Zachariæ inter ſe viciſſim commutari, ut infra cap. 26. (k) Fecit.] Sic etiam Theodor. Compl. ἐποίησαν, fecerunt. (l) Ipſius Samaath Ammanites.] Compl. υἱὸς σαμαὰθ τῆς ἀμμανίτιδος, καὶ ἰωζαβὲλ υἱὸς σαμαρὶθ τῆς μωαβίτιδος. Quod vulgata, filius Semath Ammanitides, & Joſabath filius Samarith Moabitidis. (m) Quinque. In aliquo libro ſequitur, καὶ ἐθανάτωσαν αὐτὸν, & interfecerunt eum. Verum in Compl. longe aliter habet hic locus, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ πλεῖστα λήμματα κατ᾽ αὐτοῦ, καὶ ἡ θεμελίωσις οἴκου τοῦ θεοῦ. καὶ τὰ λοιπὰ, & filii ejus, & plurimæ aſſumptiones ſuper eum, & fundatio domus Dei, & reliqua. Atque iſtud quidem, λῆμμα, rurſus poteſt ſignificare, onus, aut, munus. Vulgata, ſumma pecuniæ, quæ adunata fuerat ſub eo.

CAP. XXV.

(a) Scriptum.] In Compl. additur, ἐν νόμῳ μωυσῆ, & vulgata, in libro legis Moyſi. (b) Hieruſalem.] Eadem, Benjamin. (c) In his.] Theodoretus, ἐν τῷ πολέμῳ, in bello. Compl. utrumque conjungit. (d) A Domino prævalere, & in fugam verti.] Theodoretus & Compl. ἰσχὺς τῷ κυρίῳ τοῦ βοηθῆσαι, καὶ τροπώσασθαι, fortitudo Domino ad auxiliandum, & faciendum corruere. (e) Talenta.] Theodor. & Compl. τοῖς ἑκατὸν ταλάντοις, centum talentis. Similis locutionis varietas alibi eſt obſervata. (f) Virtuti.] Item hic Compl. τὴν δύναμιν τὴν ἐλθοῦσαν, virtutem, quæ venerat. (g) Attende, ne flagelleris.] Theodoretus, πρόσεχε αὐτῷ, ἵνα μὴ πατάξω σε, attende tibi, ne percutiam te. Compl. πατάξωσι, percutiant. (h) Quoniam cognoſco.] Iſtud ὅτι abeſt ab aliis, & quæ ſequuntur, in Compl. & apud Theodoretum, ſic habent, ὅτι ἐβουλεύσατο κύριος τοῦ διαφθεῖραί σε, quia deliberavit Dominus corrumpere te. (i) Anchuch.] Dictionem hebræam vulgata interpretatur: carduus, alii, paliurus. (k) Manus.] In aliis, & Compl. additur, Joas, quod tamen abeſt ab hebræo. (l) Commiſtionum.] Sic videntur appellari, obſides, ut alibi notatum eſt. Quod autem additur in Compl. ἔλαβεν, cepit, abeſt etiam ab hebræo, & ſupplendum e ſuperioribus. (m) Conjurarunt in eum conjurationem.] Compl. συνεστράφησαν ἐπ᾽ αὐτὸν σύνδεσμον ἐν ἱερουσαλὴμ, καὶ ἔφυγεν εἰς λαχὶς, conglobavit ſe ſuper eum colligatio in Hieruſalem, & fugit in Lachis.

XXVI.

(a) Intelligentis in timore Domini.] τοῦ συνιέντος ἐν φόβῳ κυρίου, quod idem valere atque illud quod eſt in multis, συνιέντος, patet hoc *eodem lib. cap.* 30. & 34. *Theodoretus autem & Complut* συνιέντος ἐν ὁράσει θεοῦ, intelligentis in viſione Dei. (*b*) Confirmavit.] *Complut. addit*, αὐτάς, eas. (*c*) Et vinitores.] *Eadem*, γεωργοὶ, καὶ ἀμπελουργοὶ, agricultores, & vinitores. (*d*) Agricultor.] γεωργός. *Ita in aliquot libris. In aliis*, φιλογεωργὸς, *aut*, ἀνὴρ φιλογεωργὸς, homo agriculturæ deditus. (*e*) Et ingrediens in aciem ad numerum: & fuit numerus eorum.] *Complut. habet tantum*, καὶ ὁ ἀριθμὸς τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν, & numerus recognitionis eorum. (*f*) Excogitantis.] λογιστοῦ. *Sic fere hebræus. Complut.* λογισμοῖς, excogitationibus. (*g*) Steterunt.] *Complutenſis, & Theodoretus*, ἐπέστησαν, inſurrexerunt. (*h*) Feſtinare fecerunt.] *Propius ad hebræum, quam quod in aliis*, κατεδίωξαν, perſecuti ſunt, *aut quod in Complut.* κατέσπασεν, expulit. (*i*) Apphuſoth.] *Et hoc propius, quam quod in Complut* ἀχχωσίθ. *De dictione iſta notatum*, 4. *Reg.* 15. (*k*) Jeſſia.] ἰεσσίε. *Sic etiam alius codex. Et S. Hilarius cum citat Eſaiam, non aliter eum nominat, quam Jeſſe. Alii codices*, ὑπὸ ἡσαΐου υἱοῦ ἀμὼς τοῦ προφήτου, ab Eſaia filio Amos propheta.

CAP. XXVII.

(*a*) Opel.] *Complut.* τοῦ ὠφὲλ ᾠκοδόμησεν εἰς πλῆθος, καὶ πόλεις ᾠκοδόμησεν ἐν τοῖς ὄρεσιν ἰούδα, ipſius Ophel ædificavit in multitudine: & civitates ædificavit in montibus Juda. *Ophel autem multi interpretantur*, alti loci, *id eſt*, arcis. *Plerique vero codices habent*, καὶ ἐν τῷ τείχει αὐτῆς ἀπέθετο (*al.* ἀπέθεντο) ὅπλα καὶ ᾠκοδόμησεν πόλεις ἐν ὄρει ἰούδα, & in muro ejus repoſuit arma, & ædificavit civitates in monte Juda. (*b*) Et habitationes.] *Iſtud*, &, *abeſt a multis. Complut. vero*, ᾠκοδόμησεν βάρεις, καὶ πύργους, ædificavit palatia, & turres. (*c*) Et per annum.] *Compl non habet*, &. (*d*) Iſrael.] *Hic in aliis repetuntur, quæ dicta ſunt initio capitis, quemadmodum & in vulgata.* Filius viginti & quinque annorum erat Joatham in regnando ipſum: & ſexdecim annos regnavit in Hieruſalem.

CAP. XXVIII.

(*a*) Et quinque.] *Abeſt hoc a Compl. & vulgata, & 4. Reg. 16. etiam in noſtra dicitur fuiſſe viginti annorum.* (*b*) Ge.] *Compl.* φάραγγι, valle; *quod eſt interpretatio illius. Alii codices*, ἐν γῇ ἐννόμ, in terra Ennom. (*c*) Per manum.] *Compl.* ἐν χειρὶ, in manu. (*d*) Vicarium.] τὸν διάδοχον *Compl.* τὸν δεύτερον. *quod vulg.* ſecundum a rege. *de hoc alibi.* (*e*) Trecenta]. *Ita & alii nonnulli libri. Aliquot alii* ὀκτακοσίας, octingenta. *In aliis eſt*, διακοσίας ducenta, *ut vulgata.* (*f*) Veſtro?] *Sic in collatis codicibus. In Compl. ſequitur*, πλημμελῆσαι μεθ' ὑμῶν κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, delicta vobiſcum Domino Deo veſtro: *quæ quidem ſunt in hebræo. Apud Theodoretum hic locus ita legitur*, ἰδοὺ οὐκ εἰμὶ μεθ' ὑμῶν, μαρτύρεται κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, πλημμελῆσαι μεθ' ὑμῶν τῷ θεῷ ἡμῶν. Ecce non ſum vobiſcum, teſtatur Dominus Deus noſter, delicta vobiſcum Deo noſtro. (*g*) Vdias.] *Alii* ἀζαρίας ὁ τοῦ ἰωανὰν, *& vulgata*, Azarias filius Johannan. (*h*) Comedere.] *In Compl.* καὶ ἔδωκαν αὐτοῖς τοῦ φαγεῖν, καὶ πιεῖν, καὶ ἀλείψασθαι, & dederunt eis ad comedendum, & bibendum & ungendum. (*i*) Et in hoc: quoniam.] καὶ ἐν τούτῳ, ὅτι. *Complut.* καὶ ἐν τούτῳ τῷ ἔτει, & in hoc anno. *Hebræus habet*, Et adhuc. (*k*) Quæ in domo Domini, & quæ in domo regis, & principum; & dederunt regi.] *Hæc habentur in libris vetuſtis, qui collati ſunt. Abſunt tamen a Complut & vulgata: & videri poſſunt ex loco inferiore, ubi ponuntur, huc etiam irrepſiſſe.* (*l*) Galero.] *Alii*, τὴν γαδηρών. *Complut.* γαδηρώθ, Galeroth. (*m*) Quoniam diſceſſit.] *Complut. & Theodoretus*, ἀνθ' ὧν ἀπεκάλυψεν ἐν τῷ ἰούδα, καὶ ἀπέστη ἀποστασίᾳ ἀπὸ κυρίου, pro eo quod revelavit in Juda, & rebellavit rebellione a Domino. *Et addit Theodoretus explanationem.* Illud ἀπεκάλυψεν, ſignificat, docuit eum quæ minime oportebat: externos enim induxit mores, *&c. Vulgata*, eo quod nudaſſet eum auxilio. (*n*) Confortant eos.] *Theodoretus*, κατισχύουσιν αὐτῷ, prevalent ei.

CAP. XXIX.

(*a*) Audite.] *Complutenſis addit*, me. (*b*) Percuſſi ſunt.] *Eadem*, ἔπεσον, corruerunt. (*c*) Quod & nunc eſt. Pro his nunc.] *In aliquot libris eſt*, καὶ νῦν εἰσὶν ἐπὶ τούτοις. νῦν οὖν θέσθε ἐπὶ καρδίας ὑμῶν, τοῦ διαθέσθαι διαθήκην μετὰ κυρίου θεοῦ ἰσραὴλ, & nunc ſunt pro his: Nunc igitur ponite ſuper corda veſtra, diſponere teſtamentum cum Domino Deo Iſrael. *Complutenſis habet tantum*, ἕνεκεν τούτου ἐγένετο ἐπὶ καρδίας μου, τοῦ διαθέσθαι διαθήκην τῷ κυρίῳ θεῷ ἰσραήλ. Propter hoc factum eſt ſuper cor meum diſponere teſtamentum Domino Deo Iſrael. (*d*) Et Joadam, hi filii Joacha.] *Complut.* καὶ ὠδαὰν ὁ τοῦ ἰωάχ, & Odaam filius Joach. (*e*) Et in atrium domus Domini.] *Hæc a Theodoreto non referuntur. A Complut. abeſt illud*, &. (*f*) Tertia decima.] *In nonnullis eſt*, ἑκκαιδεκάτῃ, ſextadecima, *& ſic vulgata.* (*g*) Holocauſtoſis, & pro peccato.] *Propius quodammodo ad phraſim hebræam, quam quod eſt in Complutenſ. & apud Theodoretum*, προσενεχθῆναι τὰ ὁλοκαυτώματα, καὶ τὰ περὶ ἁμαρτίας, ut offerrentur holocauſta, & quæ pro peccato. (*h*) Præceptum in manu prophetarum.] *Theodoretus*, τὸ πρόσταγμα ἦν ἐν χειρὶ τῶν προφητῶν αὐτοῦ, præceptum erat in manu prophetarum ejus. (*i*) Inventi.] *Complutenſis addit*, σὺν αὐτῷ, cum eo. (*k*) Laudationis.] *Sic pſal.* 55. ἃς ἀποδώσω αἰνέσεως, *& in aliquot latinæ editionis libris*: Quæ reddam laudationis. *In margine libri Vaticani ſcriptum eſt*, καὶ αἰνέσεις, & laudationes, *atque ita paulo poſt eſt in Vaticano ipſo, ubi vulgata*, καὶ αἰνέσεως, *præter Complut. a qua eo loco abeſt utrumque.* (*l*) Purificabant præ ſacerdotibus.] παρὰ τοὺς ἱερεῖς. *Theodoretus*, ἡγιάσθησαν περὶ. ſanctificati ſunt circa ſacerdotes. *Compl.* ἡγιάσθησαν παρὰ, ſanctificati ſunt præ ſacerdotibus.

CAP. XXX.

(*a*) Redire facite.] *Plerique*, καὶ ἐπιστρέψει, & convertet. (*b*) Corda.] *In plerisque*, τοὺς τραχήλους ὑμῶν, cervices veſtras. (*c*) Vobis.] *Alii*, ἡμῶν, nobis: *hebræus habet*, vobis, *ſed ſequitur*, ſi reverſi fueritis. (*d*) Purificaverunt.] *Alii* ἡγνίσθησαν, purificati ſunt, *aut*, ἡγιάσθησαν, ſanctificati ſunt. (*e*) Præter ſcripturam.] *Complutenſis non ſine mendo*, οὐ παρὰ, non præter. (*f*) Hoc & deprecatus eſt.] τοῦτο καὶ προσηύξατο. *Nonnulli*, ὃ καὶ προσηύξατο, quod & deprecatus eſt. *In aliis eſt tantum*, καὶ προσηύξατο. Et deprecatus eſt. (*g*) Organis.] *Complut. addit*, ἰσχύος, fortitudinis. (*h*) Et ſancta ſacerdotum.] *Eadem*, καὶ ἡγιάσθησαν τῶν ἱερέων, *quod vulgata*, ſanctificata eſt ergo ſacerdotum plurima multitudo. (*i*) Hieruſalem.] *Alii*, ἰσραὴλ, Iſrael, *& Complut.* οἱ ἐλθόντες ἐξ ἰσραὴλ, qui venerant ex Iſrael.

CAP. XXXI.

(*a*) In atriis.] *Alii*, αὐλῆς, atrii, *quod videtur in vulg. eſſe* in portis caſtrorum. *Complut. autem*, καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς, & in atriis. (*b*) Dixerunt.] *Complutenſis*, καὶ εἶπεν ἐζεκίας, & dixit Ezecias. *Ab hebræo abeſt dictio*, Ezecias. (*c*) Verbum.] *Complutenſis hic etiam addit*, Ezecias. *In hebræo eſt*, cum multiplicatum eſſet verbum: *quod vulgata explanavit*, Quod cum percrebuiſſet in auribus multitudinis. (*d*) Caprarum, & ſanctificaverunt.] αἰγῶν καὶ ἡγίασαν. *Ita collati codices, & etiam Complut. quamvis hebræo magis reſponderet*, ἁγίων, ἃ ἡγίασαν, ſanctorum, quæ ſanctificaverunt. (*e*) Ad multitudinem hanc.] ἐπὶ τὸ πλῆθος τοῦτο, *propius quodammodo ad phraſim hebræam quam quod eſt in aliis*, ἔτι τὸ πλῆθος τοῦτο, adhuc multitudinem hanc. (*f*) Per manum Odom.] *Eſt aliqua varietas in codicibus. Complut.* ἀδὰν, Adan. *In hebræo eſt*, & ad manum ejus Eden: *quod in vulgata*, Et ſub cura ejus Eden. (*g*) Per manum ſacerdotum.] *Compl.* ἐν ταῖς πόλεσι διὰ χειρὸς τῶν ἱερέων, in civitatibus per manum ſacerdotum. *In hebræo, & vulg. eſt tantum*, in civitatibus ſacerdotum. (*h*) Ad diſtribuendum.] *In aliis*, ἐν καταλοχίαις, *in Complut.* ἐν τοῖς καταλοχισμοῖς, in diſtributionibus. (*i*) Filiis Aaron.] *Complut.* καὶ τοῖς υἱοῖς ἀαρὼν τοῖς ἱερατεύουσιν ἐν τοῖς ἀγροῖς, καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῶν, ἐν πάσῃ πόλει, καὶ πόλει. Et filiis Aaron fungentibus ſacerdotio in agris, & in civitatibus ſuis, in omni civitate, & civitate, &c. *Vulgata*, ſed & filiorum Aaron per agros & ſuburbana urbium ſingularum diſpoſiti erant, &c. (*k*) Rectum.] *In Complut. additur*, καὶ τὸ ἀληθὲς, & verum, *ut vulgata.*

CAP. XXXII.

(*a*) Et confortetur.] *Hæc abſunt ab hebræo.* (*b*) Nunquid potuerunt.] *Complut.* ὃς ἠδυνήθη, qui potuerit. (*c*) Secundum hæc.] *Eadem*, μηδὲ ἐπισειέτω ὑμᾶς ἐπὶ τούτῳ, neque incitet vos in hoc. (*d*) Quia non poterit.] *Eſt hebraiſmus, ac ſignificat tamen*, ſi nullus Deus potuit, neque veſter poterit. *Compl.* ὅτι οὐ μὴ ἐδυνήθη, quia non potuit. *Sed ſequentia non videntur carere mendo*, καὶ πῶς ὅτι ὁ θεὸς ὑμῶν οὐ μὴ ῥύσεται, *&c.* (*i*) Ad auxiliandum ipſis.] τοῦ βοηθῆσαι αὐτοῖς. *Ita in vetuſtis codicibus, qui collati ſunt. Sed in Complut.* τοῦ φοβῆσαι αὐτοὺς, ad terrendos eos. (*f*) Armamentaria.] *In Complut. ſequitur*, ἐποίησεν, καὶ πᾶσι τοῖς σκεύεσι τῆς ἐπιθυμίας ἀποθήκας, fecit, & omnibus vaſis deſiderii apothecas. *In hebræo omnia pendent ab illo*, fecit theſauros. (*g*) Quas.] *Iſtud*, ἃς, *abeſt a Complut.* (*h*) Et ſic legatis.] *Ita fere hebræus. In Complut. eodem ſenſu*, καὶ οὕτως ἐν ταῖς πρεσβείαις, & ſic in legationibus.

CAP. XXXIII.

(*a*) Ad Auſtrum.] *Complut.* τὸν γειών, *ut vulgata*, Gion. (*b*) Egredientibus portam in circuitu, & in Opel, & exaltavit valde.] *Alii quidam*, καὶ περιεκύκλωσε τὸ ἄδυτον ἐκπορευομένων τὴν πύλην τὴν κυκλόθεν, καὶ ἔθετο εἰς αὐτὴν ὅπλα, καὶ ὕψωσεν αὐτὴν σφόδρα, & circumdedit adytum egredientium portam in circuitu, & poſuit in ea arma, & exaltavit eam valde: *quæ ut nonnihil perturbata fortaſſe ſint, habent tamen aliquid quod reſpondeat hebræo: in quo illud ſignificatur, Manaſſem muro circundediſſe Ophel, id eſt locum altum, & arcem, eamque valde in altum extuliſſe.* (*c*) Et extra.] *Complut.* καὶ ἐξέβαλεν ἔξω, & projecit extra, *ut vulgata.* (*d*) Deprecationis ejus, & exaudivit eum.] *Alii*, καὶ ὡς ἐπήκουσεν, & quomodo exaudivit. *Sed Complut. integrius*, βασιλέων ἰσραὴλ, καὶ ἡ προσευχὴ αὐτοῦ, καὶ ὡς ἐπήκουσεν αὐτοῦ, regum Iſrael, & deprecatio ejus, & quomodo exaudivit eum.

CAP. XXXIV.

(*a*) Aris.] *Hæc viſum eſt poſſe ſignificare*, τῶν περιβωμίων, *quod in Compl. eſt*, τῶν βωμῶν. *Quamvis vulgata hoc loco videatur habere*, ſimulachris. *Sed in Complut. ſequitur*, καὶ τῶν γλυπτῶν. καὶ τῶν χωνευτῶν, & ſculptilibus, & fuſilibus: *& redundat aliquid.* (*b*) Mundabo terram.] *Sic hebræus: ac videtur tamen idem ſignificari, atque in vulg.* mundata jam terra, & templo Domini. *Sed in aliis eſt*, ὅτε ἐκέλευσε τοῦ καθαρίσαι, quando juſſerat mundari. *Compl. autem longius a ſententia*, ἐκέλευσε τοῦ καθαρίσαι τὸν οἶκον καὶ τὴν γῆν, καὶ ἀπέστειλεν, juſſit mundari domum, & terram: & miſit. (*c*) In fide ſuper opera.] *Compl.* ἐποίουν ἐν πίστει οἱ ἐπὶ τῶν ἔργων, faciebant in fide, qui ſuper opera. (*d*) Ad viſitandum.] *Eadem*, ἐπισπουδάζειν, ad urgendum. (*e*) Opificio, & opificio.] *Reſpondet hebræo, ac ſignificat*, in ſingulo quoque opere. *Complut.* εἰς ἐργασίαν, ad opificium. (*f*) Omne quod datum eſt argentum.] *Alii*, λέγων, πᾶν ἀργύριον ἀπεδόθη ἐν χειρὶ τῶν παίδων σου τῶν ποιούντων τὸ ἔργον, omne argentum datum eſt in manu puerorum tuorum facientium opus: *hebræus habet*, omne quod datum eſt in manu puerorum tuorum, ipſi faciunt. (*g*) Cuſtodientem mandata.] *Compl.* τοῦ ἱματιοφύλακος, cuſtodis veſtium, *ut etiam noſtra*, 4. *Reg.* 22. *In aliquot autem libris hic utrumque conjungitur*, τοῦ ἱματιοφύλακος φυλάσσοντος τὰς ἐντολάς. (*h*) Inventa.] *Compl.* τοῦ εὑρεθέντος, inventi.

CAP. XXXV.

(*a*) Phaſec.] *Compl. addit*, in Hieruſalem, *ut vulg.* (*b*) Domino] *In aliquot libris additur*, καὶ δοῦναι (*aut*, καὶ τοῦ δοῦναι) τὴν κιβωτὸν τὴν ἁγίαν ἐν οἴκῳ κυρίου, & darent arcam ſanctam in domo Domini. (*c*) Et præparate.] *Alii*, καὶ τὰ ἅγια ἑτοιμάσατε, & ſancta parate. *Vulgata ex hebræo*, præparate fratres veſtros. (*d*) Et omnes inventos.] *Complutenſis*, παντὶ τῷ εὑρισκομένῳ, omni qui inveniebatur. (*e*) Principes ſacerdotibus domus Dei, & dederunt.] *Eadem*, οἱ ἄρχοντες οἴκου τοῦ θεοῦ ἔδωκαν τοῖς ἱερεῦσιν, principes domus Dei dederunt ſacerdotibus. (*f*) Et poſtquam paraverunt.] *Eadem*, καὶ μετὰ ταῦτα ἡτοίμασαν, & poſt hæc paraverunt: *quod*

reſpondet vulgatæ. (*g*) Prophetæ.] οἱ προφῆται. *Complut.* τῶν προφητῶν, prophetarum. *Vulgata ex hebræo habet*, prophetæ, *in caſu generandi.* (*h*) Et paratum eſt.] *Abeſt a Compl.. & videntur duæ interpretationes*, κατωρθώθη, *&* ἡτοιμάσθη. (*i*) Et omnis regis.] *Alii*, καὶ πάντες βασιλεῖς, & omnes reges. (*k*) Poſt hæc omnia.] *Pro his uſque ad illud*, Et aſcendit Pharao. *Compl. habet tantum hæc*, καὶ μετὰ ταῦτα πάντα, ἃ ἡτοίμασεν ἰωσίας τὸν οἶκον ἀνέβη φαραώ. Et poſt hæc omnia, quæ præparavit Joſias domum (*id eſt, ad inſtaurandam domum*) aſcendit Pharao, &c. *Quæ autem adduntur in noſtra, & in aliis hoc loco, habita jam ſunt* 4. *Reg. cap.* 23. *quæ loca conferre operæpretium fuerit: nam ex collatione deprehendetur, ſiquid errati in alterutro fuerit.* (*l*) Euphratem.] *In Compl. additur*, τοῦ πολεμῆσαι αὐτὸν ἐν χαρχαμὶς, *quæ in vulgata antecedunt*, ad pugnandum in Charchamis juxta Euphratem. (*m*) Ad bellandum bellum.] *In aliquot codicibus eſt*, πόλεμον ποιῆσαι, ἀλλ' ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ πολέμου, *& Compl addit*, μου. ad faciendum bellum, ſed ſuper locum belli mei. (*n*) Attende.] *Eadem addit*, σὺ, tu, *hebræus potius*, tibi. (*o*) Et ſpes ejus ſcripta.] *Eadem*, καὶ ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ, καὶ τὰ ἐλέη αὐτοῦ, καθὼς γέγραπται, & ſpes ejus, & miſericordia ejus, ſicut ſcriptum eſt. *Hebræus non habet*, & ſpes ejus.

CAP. XXXVI.

(*a*) Et fecit malum.] *Pro his uſque ad illud*, & impoſuit tributum, *in Compl. habentur tantum hæc*, Et tranſtulit eum rex Ægypti, ut non regnaret ille in Hieruſalem. (*b*) Et mortuus.] *Et hæc uſque ad illud*, Erat (*aut, ut ipſa*, filius) viginti et quinque, *abſunt ab eadem, ſicut etiam paulo poſt illa*, & nomen matris, *uſque ad illud*, Et aſcendit: *ſicut etiam a vulgata. Habentur autem in* 23. *&* 24. *cap. libri* 4. *Reg. licet non iiſdem omnino verbis: quare conferenda ſunt loca* (*c*) Et dormivit Joacim cum patribus ſuis, & ſepultus eſt in Ganozae cum patribus ſuis.] *Alii*, Ganozani. *Verum a Compl. & vulgata abſunt omnia iſta.* (*d*) Sedeciæ.] *Eadem*, τῶν νεανίσκων, juvenibus. (*e*) Sabbatizare.] *Alii*, ἐσαββάτισεν, ſabbatizavit.

ESDRAS. LIB. I.

CAP. I.

(*a*) Et Syelus.] *Alius liber*, καὶ ἡ σύνοδος, & ſynodus. *Alius*, καὶ ἰωὴλ, & Joel. *lib.* 2. *Paral. c.* 35. *eſt*, ἰεϊὴλ, Jeiel. *Hic in vulgata deſunt multa. Illud autem præfari volumus, hunc librum abeſſe a multis Bibliorum exemplaribus: & in quibus inventus eſt, non ſunt magnæ varietates. Ex vulgata multæ & magni ponderis obſervari poſſent, ſed accuratus lector eas per ſe facile poterit animadvertere: neque vero operam perdiderit, ſi hæc cum quarto Regnorum & ſecundo Paral. ubi eadem tractantur, contulerit. In vertendo quidem, quantum maxime licuit, vulgatam retinuimus.* (*b*) Eddimus.] *Nonnulli*, ἐδδιδοῦς. Eddidus. *Vulgata*, Ieddimus. 2. *Paral.* 35. *videtur eſſe*, Idithun. (*c*) Jeconiam.] *Sic. B Mattheus, cap.* 1. Joſias autem genuit Jechoniam, & fratres ejus. *Alii libri habent*, ἰωάχαζ, *ſicut etiam* 2. *Paralip.* 35. *Sed primo Paralip.* 3. *eſt* ἰωχανὰν, Jochanan. (*d*) Octo] *Alii*, δεκαοκτὼ, *& vulgata*, decem & octo. (*e*) Tradiderunt.] *Alii*, παρέδωκαν, tradidit. *Vulgata*, traditi ſunt.

CAP. III.

(*a*) Forte eſt vinum.] *S. Auguſt.* 18. *de civit. cap.* 36. Inter juvenes quoſdam orta quæſtione, quid amplius valeret in rebus, &c. *Etiam S. Athanaſius in Synopſi, & Sanctus Cyprianus epiſtola ad Pompeium hujus hiſtoriæ mentionem faciunt, itemque S. Ambr. epiſt.* 7.

CAP. IV.

(*a*) Seculum ſeculi.] *Alius liber*, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, *& vulgata*, in ſecula ſeculorum: *itemque S. Cyprianus ad Pomp. contra epiſt. Steph. quo loco tota hæc clauſula eſt, ut in vulgata.* (*b*) Malignis.] *In aliquo libro additur*, ἀπέχεται, abſtinet. *Vulgata*, ſed quæ juſta ſunt, facit omnibus, injuſtis, ac malignis. (*c*) Et remittere.] *Illud*, &, *abeſt a nonnullis, itemque a vulgata.* (*d*) Idumæi.] *Sic etiam vulgata. Nonnulli autem codices*, ἐνεπύρισε ναβουχοδονόσορ, incendit Nabuchodonoſor. (*e*) Idumæi.] *Sic eadem quoque vulgata. In plerisque codicibus eſt*, οἱ χαλδαῖοι, Chaldæi. (*f*) Septem & decem.] *Abeſt a vulgata. In aliquot codicibus conjungitur cum præcedentibus; ac deinde ſequitur*, προσφέρειν δὲ καὶ ἄλλα δέκα τάλαντα κατ' ἐνιαυτὸν, offerre autem & alia decem talenta quolibet anno (*g*) Qui accedunt.] *Aliqui*, προβαίνουσιν, *& vulgata*, qui procedunt: *itemque paulo poſt, ubi vulgata*, qui præcedunt. *Sed multa hujuſmodi notari poſſent.*

CAP. V.

(*a*) Et reverſi ſunt.] *In nonnullis libris eſt*, καὶ ἐπέστρεψεν εἰς ἱερουσαλὴμ, καὶ τὴν λοιπὴν ἰουδαίαν, ἕκαστον εἰς τὴν πόλιν αὐτοῦ, καὶ οὗτοι οἱ ἐλθόντες, & redire fecit in Hieruſalem, & cæteram Judæam, unumquenque in civitatem ſuam. Et hi ſunt, qui venerunt. *Vulgata ab utraque diſcrepat.* (*b*) Ipſorum] *In multis libris eſt*, αὐτοῦ, ſuo. *In aliquo autem ſequitur*, ὅτι ἐν χαρᾷ ἦν αὐτοῖς, quoniam in gaudio erat eis. *Vulgata habet tantum*, in loco ſuo omnes gentes terræ, & offerebant. (*c*) Et inſidias, & populos adducentes.] *Sic vulgata. Et quamvis in noſtra ſit*, βουλὰς, *viſum tamen eſt idem ſignificare atque*, ἐπιβουλὰς, *quod eſt in aliis, in quibus etiam plerisque ſequitur*, καὶ δημαγωγίας, καὶ ἐπισυστάσεις ποιούμενοι, & populorum coitiones, & conjurationes facientes. *Varietates autem, quæ potiſſimum in nominibus propriis, & in numeris, infinitum eſſet indicare.*

CAP. VI.

(*a*) Sabanaſſaro.] *Alii*, ζοροβάβελ, καὶ σαναβασσάρῳ τῷ ἐπάρχῳ. *Vulgata*, Zorobabel, & Salmanaſſaro ſubregulo. (*b*) Ei. Et extulit.] *Aliqui*, αὐτῷ ἀπενέγκαντι ταῦτα τὰ σκεύη, ἀποθεῖναι, ei, ut cum extuliſſet hæc vaſa, reponeret, &c. *Vulgata*, eis, ut offerrent hæc vaſa, & reponerent. (*c*) Locus unus.] *Sic etiam vulgata. Alii*, τόμος εἷς, tomus unus. (*d*) Domum.] *In aliquo libro eſt*, δόμου, *quod in vulgata videtur eſſe*, mæniano, *quamvis multis modis diſcrepet poſtea a noſtra, & ab aliis.*

CAP. VII.

(*a*) Conſummata eſt.] *In aliquo codice additur*, καὶ, & conſummata eſt: *ut hic ſit initium periodi: quemadmodum etiam in vulgata.* (*b*) De principibus tribuum.] φυλάρχων. *Nonnulli habent* φυλῶν, de tribubus: *Vulgata*, ſecundum numerum tribuum Iſraël. (*c*) Quoniam purificati ſunt.] *In codicibus apparet multis modis repetitio, & coagmentatio quædam. Particula autem negans, quam habet vulgata*, non ſunt ſimul ſanctificati, *in nullo codice eſt inventa.*

CAP. VIII.

(*a*) Et poſterior his eſt.] *Alia varietas in codicibus non eſt inventa, niſi quod in quibuſdam, pro*, καὶ μεταγενέστερος, *eſt*, μεταγενέστερος δέ. *Vulgata autem*: Et poſt hunc regnante Artaxerſe. (*b*) Simul.] *In aliquo codice additur*, μετ' αὐτοῦ, *& vulgata*, cum ipſo. (*c*) Cum obveniſſet autem.] *Ab aliquo abeſt illud*, autem: *ut hæc videantur conjungi poſſe cum præcedentibus. Sed auctor vulgatæ videtur plura habuiſſe in ſuo codice. Inquit enim*, Antecedentes autem, qui ſcribebant ſcripta Artaxerſis regis, tradiderunt ſcriptum, quod obvenerat. (*d*) Et qui ſunt.] *In aliquo*, ὄντων δὲ αὐτῶν, qui quidem ſint. (*e*) Pragmaticis.] *quaſi negociatoribus. In nonnullis eſt*, γραμματικοῖς. *Vulgata*, Scribis. *Sed Pſal.* 70. *gemina lectio eſt*, πραγματείας, & γραμματείας. (*f*) Ex Phylarchis ſacerdotum] *In aliquo eſt*, τῶν φυλάρχων, καὶ τῶν ἱερέων. *Vulgata*, ex plebis præpoſitis & ſacerdotibus. *Sed paulo poſt in omnibus codicibus eſt*, φυλάρχοις τῶν ἱερέων. *Et in extremo capite*, φυλάρχους τῶν ἱερέων. *Et quamvis vulgata in loco prius indicato habeat rurſus*, ex plebis præpoſitis, & ſacerdotibus, *tamen in hoc ultimo ipſa etiam habet*, principes ſacerdotum. *Quare vocabulum illud*, φυλάρχου, *communius quiddam eſt, quam præpoſiti plebis, aut tribuum.* (*g*) Promoventes] *Vulgata videtur accepiſſe participium pro verbo*, promovimus: *quod ſæpe ſolet. Sed ab aliquo libro abeſt illud*, uſquequo, *quod paulo poſt ſequitur.* (*h*) Marmothi Uriæ.] *In impreſſis eſt*, μαρμωθὶ οὐρεί, *& poteſt fortaſſe ſuppleri*, filio Uriæ, *aut*, filio Uri. *Vulgata quidem*, Marimoth filio Jori. *In aliquo tamen manuſcripto eſt tantum*, Marmothi ſacerdoti. (*i*) Hircos pro ſalutari.] *Ita collati codices: quamvis vulgata*, hircos pro peccato duodecim, & pro ſalute vaccas duodecim. (*k*) A Domino Domino.] *In aliis*, παρὰ σοῦ κύριε, *& vulgata*, abs te Domine Deus: *quam dictionem*, Deus, *ſæpe videtur adjungere.*

CAP. IX.

(*a*) Clauſi ſunt.] *Alii libri*, συνεκάθισαν, *& vulgata*, conſederunt. (*b*) Legem.] *Ita collati codices. Vulgata addit*, Et dixit Eſdras. (*c*) Quoniam quidem] ὅτι γάρ. *Aliqui*, ἔτι γάρ. Adhuc enim. *Vulgata alio modo, & plenius videtur hunc locum legiſſe*, his, qui non habebant, ut epularentur. Magnifice enim ſunt exaltati verbis, quibus edocti ſunt. Et congregati ſunt univerſi in Hieruſalem celebrare lætitiam ſecundum teſtamentum Domini Dei Iſrael.

ESDRAS. LIB. II.

CAP. I.

(*a*) Apparatu.] ἀποσκευῇ. *Compl.* ὑπάρξει, ſubſtantia, *ut vulgata.* (*b*) Circuitu.] *Compl. addit*, αὐτῶν, eorum. *Quod autem ſequitur*, confortaverunt in manibus, *eſt hebraiſmus, & ſignificat*, confortaverunt manus. (*c*) Cephures.] *Libri veteres partim hoc modo habent, partim*, χεφουρὲ, *partim*, χαφουρῆ, *partim*, καφουρέ. *Compl.* χαφουρί. *Eſt autem vocabulum hebraicum ſignificans cochlearia, aut ſcyphos, ut alibi dictum.* (*d*) Aſcendentia.] *Pro*, aſcenderunt. *Compl.* ἀνήγαγε σασαβασὰρ μετὰ τῆς ἀναβάσεως τῆς ἀποικίας, reduxit Saſabaſar cum aſcenſione tranſmigrationis, *id eſt, quando aſcenderunt ii qui captivi fuerant, & tranſmigraverant.*

CAP. II.

(*a*) Elamar.] *Hoc potuit eſſe factum ex duabus dictionibus, quæ ſignificant*, ἐλὰμ ἑτέρου, *quod habet Complut. & vulgata*, Helam alterius. (*b*) Mille ſeptem.] *Abſunt a multis. Compl.* χίλιοι, καὶ δεκαεπτὰ, *& vulgata*, mille, decem & ſeptem. *Sed ſæpe admonuimus de magna in numeris varietate* (*c*) Abdeſelma.] *Compl.* δούλων σολομῶντος, ſervorum Salomonis; *quod eſt in terpretatio*

terpretatio illius. (d) Labia.] *Aliqui*, ὀϐδία, Obdia. *Alii*, ὀϐαΐα, Obaia. *Vulgata*, Jobia. (e) Metoeſim.] *Eſt dictio hebraica, ſignificans*, eorum qui in genealogia connumerati ſunt. *Compl.* ἔτι ὧν (*atque ita etiam nonnulli alii*) ἐζήτησαν τὴν γραφὴν αὐτῶν οἱ γενεαλογοῦντες, hi, quorum quæſierunt ſcripturam ipſorum illi qui genealogias faciunt. *Sed prior conſtructio magis ad hebræum.* (f) Abdicati ſunt.] ἠγχιστεύθησαν. *Compl.* ἐξώσθησαν, ejecti ſunt. *ut vulgata.* (g) Surgeret.] ἀναστῇ. *Aliqui*, ἂν στῇ, ſteterit. *Quod autem ſequitur*, illuminantibus, *eſt dandi caſus, pro*, de illuminantibus, *ut ſæpe in hoc capite, & alibi.* (h) Et hi cantores.] *Compl.* καὶ αὐτοῖς ᾄδοντες, & his cantores: *eodem hebraiſmo, de quo proxime dictum eſt. Quare vulgata*, & in ipſis. (i) Aurum purum minæ.] *Alius codex, & Compl.* χρυσίου δραχμῶν, auri drachmarum] *Aliqui*, χρυσίου δραχμὰς, auri drachmas. (k) Cothoni.] *Hac eadem dictio hebraica ponitur, Neemiæ 7. propius hebræo ſermoni* χοθωνώθ. *Hic alij libri habent*, χιτῶνας, veſtes, *quod eſt interpretatio illius.*

CAP. III.

(a) ET aſcendit.] *Compl.* καὶ ἀνεβίβασαν ἐπ' αὐτῷ ὁλοκαυτώσεις, & aſcendere fecerunt ſuper illud holocauſtoſes. (b) Permiſſionem.] *Reſpondet hebræo. Compl* διὰ γνώμης, per ſententiam. (c) Supra.] *In pleriſq; additur*, τοῦ νικοποιεῖν, *aut*, τοῦ ἐπινικᾶν, *quod vulgata*, ut urgerent. (d) Juda. *In Compl. additur*, ὁμοθυμαδὸν, *& vulgata*, quaſi vir unus. (e) Significabat.] *Eadem*, ἠλάλαζον, vociferabantur, *itemque paulo poſt pro*, ἐν σημασίᾳ, *habet*, ἐν ἀλαλαγμῷ. *Sed tamen & ipſa in extremo habet*, τὴν φωνὴν σημασίας, *Et vocabulum*, σημασίας, *ſolere ſignificare vociferationem, & inſignem quendam clamorem, ac ſonum, alibi notatum eſt.* (f) Canticum.] *Eadem*, φωνὴν, vocem.

CAP. IV.

(a) NOſtrum] *Compl.* ὑμῶν, veſtrum, *ut vulg.* (b) Conſultantes ad diſſipandum.] βουλευόμενοι τοῦ διασκεδάσαι. *Eadem*, συμβουλεῖς. Conſiliatores, *ut vulgata.* (c) Scripſit in pace.] *Vulgata*, ſcripſit Beſellam: *quod poteſt optime ſignificare*, in pace. *In uno codice eſt*, ἔγραψαν, ſcripſerunt. *In quo etiam* (*ſicut fere in Compl. ſequitur*, ἐν εἰρήνῃ μιθραδάτης, ὁ ταβεὴλ (*Complut.* καὶ ταβεὴλ) σὺν τοῖς λοιποῖς συνδούλοις αὐτοῦ, πρὸς ἀρθασθὰ βασιλέα περσῶν ἔγραψεν, in pace Mithradates, qui Tabeel (*al.* & Tabeel, *quemadmodum vulgata*) cum cæteris conſervis ſuis ad Arthaſthà regem Perſarum, ſcripſit, &c. (d) Baltam.] *Varie ſcribitur hac dictio. Compl.* βεελτεέμ. *Vulgata*, Beeltheem. *Et poteſt ſignificare præfectum rationum, hominem a commentariis.* (e) Somoron.] *Compl. inflexit ad normam græcam*, τῆς σαμαρείας. Samariæ. (f) Tributa non erunt tibi, neque dabunt.] *Eadem*, φόρων πρᾶξιν, καὶ συντέλεσμα οὐ δώσουσι, tributorum exactionem, & vectigal non dabunt. (g) Nocet.] *In Compl. additur*, καὶ νῦν οὖν, καθὼς ἅλας τοῦ ναοῦ ἡλισάμεθα. Et nunc igitur, ſicut ſalibus palatii ſaliti ſumus, *quod reſpondet vulgatæ*: Nos ergo memores ſalis, quod in palatio comedimus. (h) Admonitionis.] *Eadem*, ὑπομνηματισμάτων, monumentorum. (i) Et tributa plena, & pars.] *Eadem*, καὶ φόροι, πράξεις τε, καὶ συντελέσματα, & tributa, exactioneſque, & vectigalia. (k) Ut ex edicto cauti ſitis remiſſe agere de hoc.] *In eadem*, δι' ἐμοῦ ἐξετέθη τὸ δόγμα, καὶ προσέχετε τοῦ μὴ ποιῆσαι παράλογον περὶ τούτου. Per me poſitum eſt edictum. Et attendite, ne faciatis abſurdum de hoc.

CAP. V.

(a) DAta eſt.] ἀπεστάλη *Compl* δίδωσι, dat. *Ac deinde initium periodi facit*, διασάφησις ἐπιστολῆς, explicatio. *vel*, exemplar epiſtolæ: *quod etiam nihilo incommodius in noſtra fieri poteſt.* (b) Verbis.] *Unus vetuſtus codex habet*, ῥῆσιν, verbum, ſermonem: *quod reſpondet hebræo. Compl.* ῥήματα, verba. (c) Eo.] *Eadem*, ἐν αὐτῇ, *ut referatur ad illud*, διασάφησις ἐπιστολῆς.

VI.

(a) IN civitate in palatio.] *In aliquibus eſt*, ἐν ἀμαθὰ πόλει ἐν τῇ βάρει τῶν μήδων πόλεως, in Amathà civitate in palatio Medorum civitatis. *A nonnullis abſunt illa*, ἐν ἀμαθὰ πόλει. *In uno autem eſt*, ἐν ἐκβατάνοις τῇ πόλει ἐν τῇ βάρει τῆς μήδων χώρας, in Ecbatanis civitate in caſtro provinciæ Medorum. *Et fortaſſe illa*, τῇ πόλει, *&* ἐν τῇ βάρει, *ſunt duæ interpretationes. Vulgata habet*, Ecbatanis. *Sed illud*, Amathà, *videtur veſtigium dictionis hebraicæ, quæ ſignificat*, ſcrinio ſcripturarum. (b) Sacra Dei.] ἱεροῦ θεοῦ. *Alii*, τοῦ θεοῦ, ipſius Dei. *Et fortaſſe*, οἴκου, *&* ἱεροῦ, *rurſus ſunt duæ interpretationes.* (c) Et poſuit elevationem.] *Compl.* καὶ τὰ θεμέλια τεθήτω παχέα, & fundamenta ponantur craſſa. (d) Nunc dabitis ſubreguli.] *Eadem*, νῦν οὖν θαθαναῒ σατράπη τοῦ πέραν τοῦ ποταμοῦ, *quod Vulgata*, Nunc ergo Tanthannai Dux regionis, quæ eſt trans flumen, &c. (e) Longe exiſtentes.] *Poteſt poſitum eſſe participium pro verbo*, ſitis. *Nam vulgata*, procul recedite ab illis. (f) Nequando quid faciatis] *Eadem*, τοῦ ποιῆσαι διὰ τῶν πρεσβυτέρων, faciendi per ſeniores, &c. (g) Percutietur.] πληγήσεται. *Alii*, παγήσεται, configetur. (h) Fiet id, quod ad me.] τὸ κατ' ἐμὲ ποιηθήσεται. *Videtur valere*, publicetur, *ut vulgata Compl.* ἔσται εἰς διαρπαγὴν, erit in direptionem. (i) Erit.] *Eadem*, γινέσθω, fiat.

CAP. VII.

(a) HÆc explicatio.] *Complut.* τοῦτο τὸ ἀντίγραφον, hoc eſt exemplum. (b) Perficiatur.] *Alii*, τετέλεσται, perfectus eſt. (c) A facie regis.] *Complut. & ex parte etiam alii*, καθ' ὅτι ἀπὸ προσώπου τοῦ βασιλέως, καὶ τῶν ἑπτὰ συμβούλων αὐτοῦ ἀπεστάλης, ſecundum quod a facie regis, & ſeptem conſiliariorũ ejus miſſus es. (d) Et ad domum.] *Nonnulli*, καὶ ἀπενεγκεῖν εἰς οἶκον, & ut feras in domum. *In Compl. tranſpoſitum eſt*, ἀπενεγκεῖν καὶ εἰς τὸν οἶκον. (e) Tributum non erit tibi, non habebis poteſtatem ſervitute opprimendi eos.] *Diſcrepant nonnihil codices. Complut.* τὸν φόρον, καὶ πρᾶξιν, καὶ ἀποφορὰν οὐκ ἔχειν ὑμᾶς ἐξουσίαν ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτοὺς, Tributum & exactionem, & vectigal non habere vos poteſtatem imponere ſuper eos. (f) Sive ad caſtigationem, ſive ad damnum vitæ, ſive ad traditionem.] *In aliquibus, pro*, εἰς παράδοσιν, *eſt*, εἰς δεσμὰ, in vincula. *Compl. autem totum hunc locum ſic affert*, ἐάν τε ἢ ἐκριζῶσαι αὐτὸν, ἢ παιδεῦσαι, ἢ ζημιῶσαι τὰ ὑπάρχοντα, ἢ εἰς φυλακὴν ἐγκλεῖσαι, ſive ſit eradicare eum, aut caſtigare, aut mulctare ſubſtantiam, aut in cuſtodiam includere. (g) Elevatorum.] *Eadem*, τῶν δυνατῶν, potentum.

CAP. VIII.

(a) DUces aſcendentes.] *Compl.* καὶ ἡ γενεαλογία τῶν ἀναβάντων, *quod vulgata*, & genealogia eorum qui aſcenderunt. (b) Globus.] *Eadem*, ἐγενεαλογήθησαν οἱ ἄρσενες, numerati ſunt maſculi. (c) Et emiſi eos ad principes in argento loci.] *Compl.* καὶ ἐνετειλάμην αὐτοῖς πρὸς ἀδδὶ τὸν ἄρχοντα ἐκ κασφιὲ τοῦ τόπου, καὶ ἔθηκα ἐν στόματι αὐτῶν λόγους λαλῆσαι πρὸς ἀδδαΐ, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν τοὺς ναθιναίους τοὺς ἐν ἀργυρίῳ τοῦ τόπου κασφιέ. Et mandavi eis ad Adai principem de Caſphie loco, & poſui in ore eorum verba ad loquendum ad Adai, & ad fratres eorum Nathinæos, qui in argento loci Caſphie. *Quæ ſatis reſpondent hebræo, & vulgatæ. Sed, quod in poſtrema parte ponitur, &*, argento, *&*, Caſphie, *ſatis indicatur illud eſſe interpretationem hujus dictionis hebraicæ paululum immutatæ. In lib. 1. cap. 8. eſt*, πρὸς λοδδαῖον τὸν ἡγούμενον τὸν ἐν τῷ τόπῳ τοῦ γαζοφυλακίου, *& rurſus*, καὶ τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ, καὶ τοῖς ἐν τῷ τόπῳ γαζοφύλαξιν, in loco gazophylacii, & iis qui in loco cuſtodes gazæ. (d) Sachon.] *Eſt veſtigium dictionis, quæ ſignificare poteſt*, συνετὸς, intelligens: *quod eſt in Compl.* (e) Et principio venerunt filii ejus.] *Eadem*, καὶ σαρουΐα, καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, & Servia, & filii ejus. (f) Exaltavit] *Id eſt*, conſecravit, obtulit, *atque eodem ſenſu Compl.* ἀφώρισεν, ſegregavit. (g) Et caphure aurei viginti ad viam mille.] *Alii*, χαφουρὴ χρυσοῖ εἴκοσιν εἰς τὴν ὁδὸν δραχμῶν χιλίων, caphuri aurei viginti ad viam drachmarum mille: *nec multo aliter Compl. niſi quod non habet*, εἰς τὴν ὁδὸν. *De iſta dictione hebraica dictum eſt primo libro. Vulgata hoc loco*, & crateras aureas viginti, quæ habebant ſolidos millenos. (h) Tabernaculis.] *Compl.* εἰς παστοφόρια, in Paſtophoriis.

CAP. IX.

(a) ELongationibus.] *Compl.* βδελύγμασιν, abominationibus, *ut vulgata: eadem varietas eſt non longe a fine capitis.* (b) De ſtirpe Chanani.] *Hoc viſum eſt valere*, τῷ χαναν, *& alibi de iſto dandi caſu notatum eſt, pro quo Complut.* τοῦ χανανίου, *eodem ſenſu.* (c) Tranſmiſſum.] *Eadem*, συνεμίγη. commiſſum eſt. (d) Principum.] *Eadem addit*, καὶ τῶν στρατηγῶν, *quod in vulgata*, & magiſtratuum. (e) Pavebam.] ἐπαλλόμην. *Fieri autem fortaſſe poteſt, ut ſit nomen, & ſignificet genus veſtis & hic & paulo poſt. Compl. quidem utrobique habet*, τὸν ὑποδύτην, tunicam. *Primo quidem libro in utroque loco eſt*, τὴν ἱερὰν ἐσθῆτα, ſacram veſtem. *Quare verti fortaſſe poſſet*, mutatoriam. (f) Sequens.] *Compl.* ὁ ἔντρομος, qui tremit. (g) Nunc.] *Compl. addit*, ὡς βραχὺ, *quod vulgata*, ad parum & momentum. (h) Quoniam non eſt, ſicut Deus noſter, quoniam allevaſti.] *Compl.* ὅτι σὺ ὁ θεὸς ἡμῶν ἐκούφισας, quoniam tu Deus noſter allevaſti.

CAP. X.

(a) ORans.] *Complut.* προσπίπτων, procidens. (b) Quoniam ploraverunt populus, & elevavit plorans.] *Eadem*, ὅτι κλαυθμῷ μεγάλῳ ἔκλαυσεν ὁ λαὸς, quia fletu magao flevit populus. (c) Expectatio.] *Eadem*, ἐλπὶς, ſpes. (d) Genita.] τὰ γενόμενα. *Alii*, τὰ γεννώμενα, *quod eſt expreſſius.* (e) Prout voluerit.] *Eadem*, ἐν βουλῇ κυρίου, in conſilio Domini. (f) Surge, & fac eos timere.] *Eadem adnectens præcedentibus*, καὶ τῶν τρεμόντων, & eorum qui tremunt. (g) Sacerdotes] *Eadem*, τῶν ἱερέων, ſacerdotum, *ut vulgata.* (h) Præ turbatione ſua.] *Eadem*, ἐν τρόμῳ, in tremore. (i) Magnum hoc verbum tuum ſuper nos ad faciendum.] *Non deeſt aliqua imitatio hebraiſmi*, & magnum, *valet*, magnæ auctoritatis. *Complut. planius*, κατὰ τοὺς λόγους σου, οὓς ἔφης, οὕτως ποιήσομεν, ſecundum verba tua, quæ dixiſti, ſic faciemus. *Nec multo aliter in extremo primi libri.* (k) Noſtri.] *Complut. addit*, τῇ πάσῃ ἐκκλησίᾳ, *quod vulgata*, in univerſa multitudine. (l) Habitare fecit.] *Id eſt*, duxit: *reſpondet enim hebræo. Alij nonnulli*, οἱ ἐκάθισαν, qui duxerunt. (m) Mecum de hoc.] *Iſtud*, de hoc, *abeſt a Compl. ſed non ab hebræo, in quo pro*, mecum, *eſt*, ſteterunt, *ut vulgata.* (n) Domui.] *Sic hebræus, & ſignificat*, per domum. *Alii*, τῶν οἴκων, domorum. (o) Delicti.] *Unus codex*, ἐξήνεγκαν, attulerunt. *hebræus*, delinquentes: *ac ſubintelligitur*, dederunt, obtulerunt. (p) Et fecerunt filii Banui.] *Pro his in vulgata eſt*, & Jaſi, & Bani.

N E E M I A S.

CAP. I.

(a) ABira.] *Vulgata interpretatur*, caſtro: *alii*, Metropoli. (b) De ſuperſtitibus.] *Compl.* περὶ τῶν ἰουδαίων τῶν διασωθέντων, de Judæis ſalvatis. (c) Ne, quæſo, Domine.] μὴ δὴ κύριε. *Iſtud*, μὴ, *hoc loco non tam videtur negationem ſignificare, quam affectum quendam orantis, ſicut etiam paulo inferius in hoc eodem capite. Quare Complut. hic habet* ὦ δὴ, Hem, quæſo. (d) Ipſum.] *Eodem modo hebræus: ſed ſignificat*, teipſum, *ut alibi etiam notatum eſt. Sic paulo inferius*, congregabo ipſos. *Quare vulgata*, te, tua, vos. (e) Ne quæſo, Domine: ſed ſit.] *Illud*, Domine, *abeſt a nonnullis: Compl. autem habet*, δὴ κύριε ἔσω, Obſecro Domine ſit, *ut vulgata. Sed paulo ſuperius diximus de iſto*, μή.

CAP. II.

(a) ME.] *Compl.* αὐτοῦ *& vulgata*, ante eum. (b) Es infirmus.] *Hac notione interdum apud alios etiam auctores accipitur verbum*, μετειάζειν. *Complut.* ἀρρωστῶν, *quod eſt uſitatius.* (c) Portas.] *In eadem additur*, τῆς βάρεως τοῦ οἴκου, palatii domus. (d) Factum eſt.] *Nec plura hebræus. In Compl. additur*, καὶ ἐλυπήθησαν, & triſtati ſunt: *quæ videtur altera interpretatio præcedentis ſententiæ.* (e) In porta Goſila, & ad os fontis ficuum.] *Eadem*, διὰ τῆς πύλης γαῒ, νυκτὸς πρὸς στόμα πηγῆς τοῦ δράκοντος, per portam vallis nocte ad os fontis Draconis. *Vulgata tamen habet*, & ante fontem. (f) Converſans.] συντρίβων. *Compl.* κατανοῶν τοῖς τείχεσιν ἱερουσαλὴμ τοῖς κατεσπασμένοις, καὶ τὰς πύλας αὐτῆς τὰς ἀνηλωμένας πυρὶ, conſiderans muros Hieruſalem dirutos, & portas ejus abſumptas igni. (g) Ain.] *Eadem*, τῆς πηγῆς, fontis, *quod eſt interpretatio illius.* (h) In muro torrentis.] *Eadem*, διὰ τοῦ χειμάρρου, per torrentem, *ut vulgata.* (i) Præterea.] πρὸς, *& reſpondet hebræo. Ab aliis abeſt.*

CAP. III.

(a) CEntum.] τῶν ἑκατόν. *Vulgata ſupplet*, cubitorum. (b) Et ad manus virorum filiorum.] *Dictio*, υἱῶν. *abeſt a multis. Compl. autem*, καὶ ἐπὶ χεῖρας αὐτοῦ ᾠκοδόμησαν ἄνδρες ἱεριχὼ, καὶ ἐπὶ χεῖρας αὐτοῦ ᾠκοδόμησεν ζακχοὺρ υἱὸς ἀμαρί. *quod vulgata*, & juxta eum ædificaverunt viri Hierico, & juxta eos (*hebræus tamen habet*, eum, *ut Compl.*) ædificavit Zacchur filius Amri. (c) Tenuit ſuper Ramoth filium.] *Eſt aliqua varietas in codicibus. Complut.* κατέσχεν μαριμὼθ υἱὸς οὐρία, *quod in vulgata*, ædificavit Marimuth filius Uriæ. *Et ſæpe in hoc ipſo nomine occurrit varietas: & hujus ipſius viri fit iterum mentio paulo inferius, & vocatur Meramoth etiam in Compl.* (d) Adorim.] *Complut.* ἰσχυροὶ αὐτῶν, fortes eorum. *Vulgata*, optimates, *quod eſt interpretatio illius dictionis hebraicæ.* (e) Ipſorum.] *Eadem*, τοῦ κυρίου αὐτῶν, Domini ſui, *ut vulgata.* (f) Iſanai.] *Interpretantur*, veterem. (g) Roceim.] τῶν ῥωκείμ. *Vulgata*, pigmentarii, *alii*, pigmentariorum. *Complut.* τῶν μυρεψῶν, unguentariorum. (h) Reliquerunt. *Eadem eſt propria notio verbi hebraici: quare vulg.* dimiſerunt. *Putant tamen quidam hoc loco ſignificare*, inſtaurarunt. *Compl.* ἔθηκαν, ſtatuerunt. (i) Et ſecundus.] *Eadem*, καὶ μέτρον δεύτερον, & menſuram ſecundam: *pro quo in vulg. eſt*, mediam partem vici. (k) Thanurim.] *Vulgata interpretatur*, furnorum. (l) Codiorum cæſariei regis.] τῶν κωδίων τῇ κουρᾷ τοῦ βασιλέως. *Solet ſignificare capita papaverum, bulborum, ſtragula e lana, vellera vervecum. Compl.* τοῦ σιλωὰ εἰς τὸν κῆπον τοῦ βασιλέως, *quod vulgata*, Siloe in hortum regis. *Et pro*, Siloe, *multi interpretantur*, pomarii. (m) Beth Angarim.] *Alii*, ἀγαβαρὶμ *quod propius ad hebræum. Significant autem iſtæ duæ dictiones*, domum fortium, *ut vulgata, & Compl.* οἴκου τῶν δυνατῶν. (n) Beth.] *Rurſus Compl.* οἶκος, domus, *quod eſt interpretatio illius: itemque in ſequentibus.* (o) Finem.] *Hoc viſum eſt ſignificare*, ἐκλείψεως. *Complut.* συντελείας, conſummationem. *Vulgata*, donec extenderetur. (p) Et turris eminens.] *Compl.* καὶ τοῦ πύργου τοῦ ἐξέχοντος, & turris eminentis. *Sed caſum poni pro caſu non eſt inuſitatum: quare etiam Compl. habet*, ἀνώτερος, ſuperior, *quod non videtur ſatis apte conſtrui cum*, τοῦ πύργου, *& paulo poſt etiam ipſa habet*, & turris eminens, *ubi vulgata*, & turrim quæ prominebat. (q) Bethan Nathinim.] *In aliquo eſt*, Betha, *& ſignificat*, domum Nathinæorum, *quod habet Compl.* οἴκου τῶν ναθιναίων. (r) Et ſcruta vendentes.] *Vulgata*, & ſcruta vendentium, *ut conjungatur cum ſuperioribus. Complut*, καὶ τῶν μεταβόλων & negotiatorum. (ſ) Inter medium portæ.] *Eadem* ἀναμέσον τῆς ἀναβάσεως τῆς πύλης. & inter aſcenſum portæ. (t) Scruta vendentes.] *Eadem*, οἱ μετάβολοι, negotiatores, *quomodo etiam hic vulgata: licet idem ſit vocabulum hebræum, quod paulo ante dixit*, ſcruta vendentium.

CAP. IV.

(a) HÆc eſt virtus Samariæ.] *In aliquo additur*, καὶ εἶπεν, & dixit. *Complut.* καὶ τῆς δυνάμεως σαμαρείας, καὶ εἶπεν, & exercitus Samariæ, & dixit. *In qua etiam ſequitur*, τί οἱ οὐδαμινοὶ οὗτοι ποιοῦσιν οἱ ἰουδαῖοι, μὴ καταλείψομεν αὐτούς; Quid imbecilles iſti faciunt Judæi? nunquid dimittemus eos? *Vulgata hanc poſteriorem partem*, num dimittent eos gentes? (b) Nunquid ſacrificant, aut comedent ſuper locum ſuum?] *Eadem*, καί γε αὐτοὶ οἰκοδομοῦσιν, etiam iſti ædificant. (c) Iniquitatem.] *Eadem addit*, αὐτῶν, καὶ ἡ ἁμαρτία αὐτῶν ἐκ προσώπου σου μὴ ἐξαλειφθείη, ὅτι παρώργισαν ἐναντίον τῶν οἰκοδομούντων. καὶ ᾠκοδομήσαμεν τὸ τεῖχος καὶ συνήφθη πᾶν τὸ τεῖχος, ἕως τοῦ ἡμίσους αὐτοῦ, καὶ ἐγένετο ἡ καρδία τοῦ λαοῦ ὥστε οἰκοδομῆσαι, *quod vulg.* eorũ, & peccatũ eorũ corã facie tua non deleatur, quia irriſerunt ædificantes. Itaque ædificavimus murum, & conjunximus totum uſque ad partem dimidiam: & provocatum eſt cor populi ad operandum. (d) Ad præliandum.] *Alii addunt*, καὶ, & : *Complut.* καὶ πατάξασθαι: & percutere. (e) Exterminantem.] ἀφανῆ. *Hæc pars abeſt a nonnullis: Complut. autem habet: ſed pro*, ἀφανῆ, *habet*, πλάνησιν, errorem, (f) Inimicorum.] *Ita etiam compl. licet vulgata ex hebræo*, portantis. (g) Locis ſuper nos.] *Nonnulli pro*, τῶν τόπων, *habent*, τῶν ἐθνῶν, gentium. *Sed compl.* τῶν τόπων, ὅτι ἐπεστρέψατε ἐφ' ἡμᾶς, locis quoniam convertiſtis ſuper nos. (h) Lanceas ſuas, & arcus ſuos.] *Multi habent*, λόγχαι, lanceæ. *Sed compl.* καὶ τῶν δοράτων αὐτῶν. καὶ τῶν τόξων αὐτῶν, & lanceis ſuis, & arcubus ſuis. (i) Excuſſorum.] ἐκτετιναγμένων, *ut pſ. 126. & cap. ſequenti: & ſignificat*, juvenum, *ut vulgata. Complut. autem*, ἐκτεταγμένων, ordinatorum. (k) In armis] *Alii*, ἔνοπλοι, armati. (l) Et nos facientes.] *Sic hebræus. Complutenſis*, ἐποιοῦμεν, faciebamus. *Alii*, καὶ ἥμισυ ποιοῦντες, *aut*, καὶ ἥμισυ αὐτῶν ποιοῦντες, & dimidium ipſorum facientes. (m) Ego.] *Complut. addit*, καὶ τὰ παιδάρια, *vulgata*, & pueri mei. (n) Sua.] *In eadem ſequitur*, ἀνὴρ, καὶ ὅπλον αὐτοῦ εἰς τὸ ὕδωρ, vir, & arma ejus ad aquam, *quod vulgata*, unuſquiſque nudabatur tantum ad baptiſmum.

CAP. V.

(a) ET clamor.] καὶ ἡ κραυγή. *Nonnulli*, καὶ ἦν κραυγὴ, & fuit clamor. *Complut.* καὶ ἐγένετο. (b) Exigit vir fratrem ſuum, quæ vos exigitis.] *In aliquo eſt*, ἀπαιτήσει ἀνὴρ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ὑμεῖς ἀπαιτεῖτε; exactione vir fratrem ſuum vos exigitis? *quod reſpondet hebræo. Eodem fere modo Complut. Sed addit*, ἃ ὑμεῖς ποιεῖτε, quæ vos facitis, *quæ etiam ſunt in aliis quibuſdam, ſed abſunt ab hebræo.* (c) Tradentur.] *Complut.* πραθήσονται, vendentur: *hebræus habet interrogationem*, vos venditis? *&*, ſunt venditi nobis? (d) A die.] *Complut.* καί γε ἀπὸ τῆς ἡμέρας, etiam a die, *ut hebræus.* (e) Arthaſaſtha.] *Eadem addit*, τῷ βασιλεῖ, regi, *de quo dandi caſu alibi notatum eſt.* (f) Extorſionem.] βίαν. *Sed Complut.* ἄρτον τῆς ἡγεμονίας μου οὐκ ἐφάγομεν, οἱ δὲ ἄρχοντες οἱ ἔμπροσθέν μου, *quod vulgata*, annonas, quæ ducibus debebantur, non comedimus. Duces autem primi, qui fuerunt ante me. (g) Didrachma.] *Eadem*, σίκλους, *& vulgata*, ſiclos. (h) Et excuſſi.] *Eadem*, καί γε τὰ παιδάρια αὐτῶν ἐκυρίευσαν, etiam pueri eorum dominati ſunt. (i) Hæc non tenui.] *A Compl. abeſt negatio, & ſignificat* ædificavi, *ut vulgata.* (k) Acquiſivi.] *Eadem addit*, καὶ τὰ παιδάριά μου, & pueri mei. (l) Decem.] *Ita etiam hebræus, & vulgata. Compl. autem & alii*, δώδεκα, duodecim. (m) Extorſionis.] *Rurſus Compl.* τῆς ἡγεμονίας μου, ducatus mei, *ut vulgata.*

CAP. VI.

(a) IN eis ſpiratio.] *Compl.* ἐν αὐτῷ διακοπὴ, *quod vulgata*, & non eſſet in ipſo reſidua interruptio. (b) Hoc.] *In multis additur* τέταρτον, *aut* τέσσαρσι καθόδοις, *& vulgata*, per quatuor vices. (c) Puerum.] *Alii* τὸν πέμπτον παῖδα, quintum puerum. (d) Eſt.] *Alii addunt*, καὶ γησὰμ εἶπεν, *quod vulgata*, & Goſem dixit. (e) Ut ſedeas in Hieruſalem in regem ſuper Juda.] *Compl.* κηρύσσειν περὶ σοῦ ἐν ἱερουσαλὴμ, λέγοντας, ὅτι ἐβασίλευσας ἐν τῇ ἰουδαίᾳ, *quod vulgata*, qui prædicent de te in Hieruſalem, dicentes: rex in Judæa eſt. (f) Quoniam veniunt nocte.] *Eadem*, ὅτι ἔρχονται φονεῦσαί σε, ἔρχονται νυκτὸς, quoniam veniunt ad occidendum te, veniunt nocte, *&c. quæ repetitio eſt etiam in vulgata.* (g) Quis eſt vir, qui ingredietur in domum.] *Alii*, τίς ἐστιν ἀνὴρ οἷος ἐγὼ, ὃς φεύξεται, ἢ τίς οἷος ἐγὼ, εἰσελεύσεται (*aut*, ὃς εἰσελεύσεται) εἰς τὸν οἶκον; *quod vulgata*, Num quiſquam ſimilis mei fugiet? & quis, ut ego, ingredietur templum? (h) Vivet.] *In Compl. additur*, οὐκ εἰσελεύσομαι, non ingrediar, *ut vulgata.* (i) Turbam.] *Eadem*, αὐτὸν, eum. (k) Deus Tobia.] *Eadem*, ὁ θεός μου τωβία, *quod vulgata*, mei Deus pro Tobia. *Alii tamen vertunt*, Deus meus Tobiæ, *ut ſit caſus pro caſu.* (l) Valde.] *Alii*, μέγας σφόδρα, magnus valde: *hebræus ſic habet*, & conciderunt valde in oculis ſuis. (m) Et ſermones ejus.] *Si*, ſermones, *ideſt*, λόγοις, *accipiamus, ac ſi diceretur*, laudes; *reſpondet hebræo, & vulgatæ. Compl.* καί γε τὰ συμφέροντα αὐτῷ ἔλεγεν ἐνώπιόν μου. Etiam, quæ erant ei utilia, dicebat coram me.

CAP. VII.

(a) BIrà.] βιρά. *Alii*, βειρὰ, *aut*, βηρά. *Significat autem*, palatij, *aut*, domus, *ut vulgata.* (b) Conventus.] συνοδίας. *Alii*, συνωδίας. *Complut.* συνοδίαν. *Significat autem cenſum, id eſt, recognitionem genealogiæ. Quare vulgata*, ut recenſerẽ eos. Et inveni librum cenſus. In A.L. ſequitur, υἱοὶ ἀκοὺδ υἱοὶ οὐτὰ, υἱοὶ κιτὰς, υἱοὶ ἀγὰβ, υἱοὶ σελμεΐ. &c. (c) Acceperunt.] *Compl.* ὃς ἔλαβεν, &, ἐκλήθη, qui accepit, *&*, vocatus eſt: *& ſic ſupra Eſdræ 2. cap. 2.* (d) Abdicati ſunt.] *Ita eodem loco Eſdræ. Sed Compl. rurſus*, ἀπώσθησαν, ejecti ſunt. (e) Atherſaſthà.] *Alii addunt*, αὐτοῖς, eis, *ut eodem loco Eſdræ.* (f) Illuminans.] *Compl.* τοῖς φωτισμοῖς, καὶ τοῖς τελειώσεσι, illuſtrationibus, & perfectionibus: *quod ſatis reſpondet hebræo. Conferatur cum eodem loco Eſdræ.* (g) Quaſi.] ὡς. *Compl.* ὁμοθυμαδὸν ὡς, unanimiter quaſi, *nec multo aliter apud Eſdram*, ὁμοῦ ὡσεί. *Vulgata ex hebræo*, quaſi vir unus. (h) Trecenti.] *Ita hebræus, & apud Eſdram etiam vulgata; quamvis ea hic habet*, ſexcenti. (i) Quinque.] *In Complutenſi, & ex parte in aliis ſequitur*, ἵπποι ἑπτακόσιοι τριακοντάεξ, ἡμίονοι διακόσιοι τεσσαρακονταπέντε, κάμηλοι τετρακόσιοι τριακονταπέντε, ὄνοι ἑξακισχίλιοι ἑπτακόσιοι εἴκοσι, equi ſeptingenti triginta ſex, muli ducenti quadraginta quinque, cameli quadringenti triginta quinque, aſini ſex mille ſeptingenti viginti: *ut eodem leco Eſdræ.* (k) Neemie.] *In aliis*, ἀρταπαθά. *Et videtur idem, qui paulo ante dictus eſt*, Atherſaſtha. *& in vulgata*, Atherſatha: *& in capite ſequenti dicitur eſſe idem, ac Neemias.* (l) Aureos mille.] *Complut.* χρυσίου δραχμὰς χιλίας, auri drachmas mille, *ut vulgata.* (m) Chothonoth.] *De hoc notatum eſt in Eſdra. Compl.* στολὰς, ſtolas. (n) Auri.] *Eadem*, χρυσίου δραχμὰς, auri drachmas.

CAP. VIII.

(a) IN eo.] *Compl. addit*, ἀπέναντι τῆς πλατείας τῆς ἔμπροσθεν τῆς πύλης τῶν ὑδάτων. *Vulgata*, in platæa, quæ erat ante portam aquarum. (b) Ligneum.] *In eadem additur*, ὃ ἐποίησεν εἰς τὸ δημηγορῆσαι, quem fecerat ad concionandum. (c) Amen.] *In eadem repetitur, ut in vulgata.* (d) Sarabias.] *In Compl. & magna ex parte in aliis hæc adduntur*, Tamin, & Acub, & Sabathæus, & Oduias, & Maaſias, & Callitas, & Aſarias, & Joſabed, & Anan, & Phalaias, & Levitæ. (e) Erant inſtruentes] *In multis eſt*, ὑπεδίδασκον, ſubdocebant. (f) Neemias] *In Compl. additur* (ὅς ἐστιν ἀταπαθὰ) *& vulgata ex hebræo* (ipſe eſt Atherſatha.) (g) Et qui.] *Illud*, &, *abeſt a Compl. & vulgata.* (h) Quoniam eſt Dominus.] *Alii*, ὅτι ἡ χαρὰ κυρίου αὕτη ἐστὶν ἰσχὺς ἡμῶν, quoniam lætitia Domini hæc eſt fortitudo noſtra. *Vulgata habet*, veſtra. (i) Civitatis. & [illegible]e ad portam Ephræm] *Compl.* τῆς πύλης τῶν ὑδάτων, καὶ ἐν ταῖς πλατείαις τῆς πύλης ἐφραΐμ, portæ aquarum, & in platæis portæ Ephraim: *quomodo fere vulgata.* (k) Magna. *Eadem addit*, σφόδρα, *& vulgata*, nimis.

CAP. IX.

(a) SUi.] *In Compl. additur*, τὸ τέταρτον τῆς ἡμέρας (*quod vulgata*, quater in die) *& ſimiliter in eo quod ſequitur*, & erant confitentes Domino quater in die. (b) Omnem ſtationem.] *Eadem*, πάντας (*in quo videtur mendum*) τὰς δυνάμεις, omnes virtutes. *Vulgata*, omnem exercitum. (c) Feciſti.] *Sic etiam vulgata. Complutenſis autem*, ἐποίησαν, fecerunt. (d) Cibum.] σιτοδοτίαν, *& alii*, σιτοδοσίαν. *Nonnulli tamen habent* σιτοδείαν, *& vulgata*, in fame. (e) Deus.] *In aliis additur* ἀφίων ἁμαρτίας, dimittens peccata, *quod vulgata*, propitius. (f) Feciſti eis deeſſe.] ὑστέρησας. *Sic Pſal. 83 in bonis codicibus*, οὐχ ὑστερήσει τὰ ἀγαθὰ, non faciet deeſſe bona. *Alii vero libri hic habent*, ὑστέρησεν, non defuit eis quicquam. (g) Pedes.]

Sic etiam vulgata. Alii, ὑποδήματα, calceamenta. *Similis varietas alibi eſt obſervata.* (*h*) Eorum.] *In Compl. additur,* τοῦ εἰσελθεῖν, ϗ κληρονομῆσαι, ϗ εἰσῆλθον υἱοὶ αὐτῶν, *quod vulgata,* ut ingrederentur, & poſſiderent eam. Et venerunt filii. (*i*) Excelſas.] *In eiſdem additur,* ϗ γῆν πίονα, & humum pinguem. (*k*) Multis, & conteſtatus es.] *Complutenſis,* πολλοῖς, ϗ ἐν καιροῖς ἐπεμαρτύρω, & multis, & in temporibus conteſtatus es: *ſed vulgata,* multis temporibus, & conteſtatus es. (*l*) Et non audierunt.] *In Compl. antecedit,* αὐτοὶ δὲ ὑπερηφανεύσαντο, ipſi vero ſuperbe egerunt, *ut vulgata.* (*m*) Protraxiſti.] *Sic etiam vulgata. Compl. autem,* ἐμακροθύμησας, longanimis fuiſti. (*n*) Mandata tua.] τῶν ἐντολῶν, *& ſic eſt etiam in nonnullis aliis libris, in pleriſque tamen,* τὰς ἐντολάς.

CAP. X.

(*a*) FIlii Banue.] *Alii* Banune. *Ex quadam autem vocum hebraicarum ſimilitudine videri poteſt poſitum pro eo quod eſt in vulgata,* Bani Baninu: *itemque paulo poſt,* filii Bani *pro,* Bani Bonni. (*b*) Omnis accedens.] *Compl.* πάντες διαχωρισθέντες, *& vulgata,* omnes qui ſe ſeparaverunt. (*c*) Invaleſcebant.] ἐνίσχυον, *propria notio verbi hebraici eſt,* apprehendebant, *quamvis ſignificare poſſet,* reſpondebat pro fratribus ſuis, *ſicut habet vulgata.* (*d*) Et dimittemus.] *Sic etiam vulgata: Compl. autem & alij,* ϗ ἀναβήσομεν τὸ ἔτος τὸ ἕβδομον, ϗ ἀπαίτησις, & aſcendere faciemus annum ſeptimum, & exactio. (*e*) De ſorte] *Compl.* περὶ τῶν δώρων, *quod vulgata,* ſuper oblationem.

CAP. XI.

(*a*) FIlius.] *Rectus pro caſu generandi, id eſt,* filii, *ut alibi ſæpe, & in hoc potiſſimum capite.* (*b*) Et de filiis Phares, & Maaſia.] *Complut.* & de filiis Phares Maſia. *Vulgata,* De filiis Phares Hiſmaſia: *hebræus videtur conjungere illa,* de filiis Phares, *cum præcedentibus, & poſtea ſubnectere.* & Maaſia. (*c*) De civitate ſecundus de ſacerdotibus: & Iadia.] *Complut.* ἐπὶ τῆς πόλεως δεύτερος. ἀπὸ τῶν ἱερέων, ϗ ἰαδεία, ſuper civitatem ſecundus. De ſacerdotibus, & Iadia. *Vulgata autem,* ſuper civitatem ſecundus. Et de ſacerdotibus Idaia. (*d*) Æthoth e regione.] *Alij,* Ætob. *Complut.* ἀχιτὼβ ἡγούμενος, Achitob princeps, *quod reſpondet hebræo.* (*e*) Badiel.] *Nonnulli,* ζεχριὴλ, Zechriel. *Vulgata,* Zabdiel. (*f*) Samaia filius.] *In Complut. ſequitur,* ἀσοὺβ υἱοῦ ἐσρικὰμ υἱοῦ ἀσαβία υἱοῦ βοννᾶ, ϗ σαββαθαῖος, ϗ ἰωσαβὰδ ἐπὶ τὰ ἔργα τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐξωτάτου, ϗ ἀπὸ τῶν ἀρχόντων τῶν λευιτῶν, ϗ ματθανίας υἱὸς μιχὰ υἱὸς ζεχρὶ υἱοῦ ἀσὰβ ἄρχων τῆς αἰνέσεως, ϗ ἰούδα τῆς προσευχῆς, ϗ βοκχίας δεύτερος ἐκ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. ϗ ἀβδίας υἱὸς σαμαίου υἱοῦ γαλὲλ υἱοῦ ἰδιθοῦν, πάντες οἱ λευῖται ἐν τῇ πόλει τῇ ἁγίᾳ διακόσιοι Aſub filii Ezricam, filii Aſabia, filii Bonna, & Sabbathæus, & Joſabad ſuper opera domus Dei extimæ, & de principibus (*illud* &, *abeſt a vulgata & hebræo: conjungitur enim cum præcedentibus*) Levitarum, & Matthanias filius Micha filius Zechri filii Aſab. princeps laudationis, & Judas orationis, & Bocchias ſecundus ex fratribus ſuis, & Abdias filius Samææ filii Galel filii Idithum, omnes Levitæ in civitate ſancta ducenti, &c. (*g*) Eorum] *In eadem additur,* οἱ φυλάσσοντες ἐν ταῖς πύλαις, cuſtodientes in portis. (*h*) Et viſitator Levitarum filius Bani.] *Eadem,* τὸ δὲ λοιπὸν τοῦ ἰσραὴλ, ϗ οἱ ἱερεῖς, ϗ οἱ λευῖται ἐν πάσαις ταῖς πόλεσι τῆς ἰουδαίας, ἀνὴρ ἐν τῇ κληρονομίᾳ αὐτοῦ, ϗ οἱ ναθιναῖοι, οἱ κατῴκησαν ἐν ὀφλᾶ, ϗ σιαὰ, ϗ γασφὰς ἀπὸ τῶν ναθιναίων, ϗ ἐπίσκοπος λευιτῶν ἐν ἱερουσαλὴμ ὀζεὶ υἱὸς βανί. *Quæ in vulgata.* Et reliqui ex Iſrael, ſacerdotes, & Levitæ in univerſis civitatibus Juda, unuſquiſque in poſſeſſione ſua. Et Nathinæi, qui habitabant in Ophel (*id eſt,* alto loco) & Syaha, & Gaſpha de Nathinæis (*Alii autem interpretantur,* ſuper Nathinæos.) Et epiſcopus Levitarum in Hieruſalem, Ozi filius Baani. (*i*) Ad eos.] *Alii,* ἐπ' αὐτοὺς, ſuper eos. *Et in Complut. ſequitur,* ϗ διέμενεν ἐν πίστει ἐπὶ τοῖς ᾠδοῖς, λόγος ἑκάστης ἡμέρας ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ, & permanebat in fide ſuper cantores, verbum cujuſque diei in die ejus. (*k*) Uſum.] χρῆμα. *Compl.* εἰς πάντα λόγον, ad omne verbum. (*l*) Cariatharboc.] *In Compl. ſequuntur uſque in finem capitis ea quæ habentur in Vulgata, atque iiſdem pene verbis. Quare accuratus lector inde poterit petere: nec ſunt magni ponderis.*

CAP. XII.

(*a*) SEchenia.] *In Compl. adduntur,* Reum, Marimoth, Adajas, Genathon, Abias, Miamin, Maadias, Belgas, Semejas, Jojarib, Ideias, Salu, Amuc, Chelcias, Odujas: *quæ ſatis reſpondent vulgatæ.* (*b*) Super manus ipſe, & fratres eorum in vices.] *Compl.* ἐπὶ τῶν ἐξομολογήσεων αὐτὸς, ϗ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ϗ βακβακίας, ϗ ἀναὶ, οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἀπέναντι αὐτῶν εἰς τὰς ἐφημερίας, ſuper confeſſiones (*vulgata,* hymnos) ipſe, & fratres ejus, & Bacbacias, & Anai, fratres eorum ante eos ad vices. (*c*) Fratres ejus.] *Pro his Compl. habet tantum,* ἦσαν, erant, *ut vulgata.* (*d*) Maadai, ipſi Pheleti.] μααδαΐ, τῷ φελετί. *Ita etiam Compl. Sed magis reſponderet hebræo ſi eſſet,* τῷ μααδαΐ, φελετί, *ut intelligatur Pheleti fuiſſe principem ſtirpi Miamin, & ſtirpi Maadai. Hoc enim valere hunc dandi caſum alibi notatum eſt.* (*e*) Ad hymnum, ad laudandum.] *Alii,* εἰς αἰνεῖν, ϗ ὑμνεῖν, *aut* ἐξομολογεῖσθαι, ad laudandum, & hymnum dicendum, *aut,* confitendum. (*f*) In congregando.] *Compl.* ματθανίας, ϗ βακβακίας, ἀβδίας, μοσολὰμ, τελμὼν, ἀκκοὺβ, φυλάσσοντες, πυλωροὶ φυλακῆς ἐν τῷ συναγαγεῖν με τοὺς πυλωροὺς, Matthanias, & Bacbacias, Abdias, Moſolam, Telmon, Accub, cuſtodientes, janitores cuſtodiæ, in congregando me janitores. *Pro his poſtremis verbis,* in congregando me janitores *in hebræo eſt,* in liminibus portarum, *in vulgata,* & veſtibulorum ante portas. (*g*) Sacerdos, & Scribæ.] *Rurſus rectus pro generandi caſu. Alii,* ϗ ἔσδρα (*melius quam,* ἔσδρας, *quod in Complut.*) ἱερέως, ϗ γραμματέως, & Eſdræ ſacerdotis, & ſcribæ. (*h*) Thodatha.] *Compl.* ϗ ἐν αἰνέσει, & in laude, *quod eſt interpretatio illius.* (*i*) Et citharæ.] *Eadem,* ϗ ἐν κινύραις, & in citharis, *in quo caſu vulgata habet etiam præcedentia,* & in cymbalis, pſalteriis, & citharis. (*k*) Et de villis, & de agris.] *Compl.* ϗ ἀπὸ ἐπαύλεων τοῦ νετωφατὶ, ϗ ἐν βαιθγαλγὰλ, ϗ ἀπὸ ἀγρῶν γαβαὰ, ϗ ἀσμὼθ, *quod in vulgata,* & de villis Netuphati, & de domo Galgal, & de regionibus Geba, & Aſmaveth. (*l*) Janitores.] *Eadem,* τὰς πύλας, portas. (*m*) Aſcendere fecerunt.] *Vulgata,* feci, *& paulo poſt,* ſtatui, *pro,* ſtatuerunt. (*n*) Stercoris.] *Eadem,* τῆς πύλης τῆς κοπρίας, portæ ſterquilinii. (*o*) Canticis.] *Eadem,* ἐν σκεύεσιν ᾠδῆς, in vaſis cantici. (*p*) Super portam ad laudandum ante eos: & aſcenderunt.] *Compl.* ἐπὶ πύλης τῆς πηγῆς κατέναντι αὐτῶν, ἀνέβησαν, ſuper portam fontis ante eos, aſcenderunt. *Vulgata,* in porta fontis, & contra eos aſcenderunt. (*q*) Ephræm.] *In aliis, cum aliqua tamen varietate,* κατ' ἀνατολάς. ϗ περὶ αἰνέσεως ἡ δευτέρα ἐξεπορεύετο συναντῶσα αὐτοῖς, ϗ ἐγὼ ὀπίσω αὐτῆς, ϗ τὸ ἥμισυ τοῦ λαοῦ ἐπάνω τοῦ τείχους ὑπεράνω τοῦ πύργου τῶν θανουρὶμ ϗ ἕως τοῦ τείχους τοῦ πλατέος, ϗ ὑπεράνω τῆς πύλης ἐφραὶμ, ϗ ἐπὶ τὴν πύλην εἰσιανὰ, ϗ ἐπὶ τὴν πύλην τὴν ἰχθυηρὰν, ϗ πύργον ἀναμεὴλ, ϗ ἀπὸ τοῦ πύργου τοῦ μεὰ, ϗ ἕως τῆς πύλης τῆς προβατικῆς, ϗ ἔστησαν ἐπὶ πύλην τῆς φυλακῆς, ϗ ἔστησαν αἱ δύο τῆς αἰνέσεως ἐν οἴκῳ τοῦ θεοῦ, ϗ ἐγὼ, ϗ τὸ ἥμισυ τῶν στρατηγῶν μετ' ἐμοῦ, ϗ οἱ ἱερεῖς ἐλιακὶμ, μαασίας, μιαμὶν, μιχαίας, ἐλιωνὶ, ζαχαρίας, ἀνανίας, ἐν σάλπιγξιν, ϗ μαασίας, ϗ σεμεΐας, ἐλεάζαρ, ὀζὶ, ἰωανὰν, μελχίας, ϗ ἐλὰμ, ϗ ἰεζοὺρ, ϗ ἠκούσθησαν οἱ ᾄδοντες. Ad Orientem. Et pro laudatione chorus ſecundus procedebat occurrens eis, & ego poſt illum, & dimidiũ populi ſuper murum, ſuper turrim furnorum, & uſque ad murum latum: Et ſuper portam Ephræm: & ſuper portam antiquam, & ſuper portam piſcium, et turrim Anameel, & a turri Mea & uſque ad portam gregis. Et ſteterunt ſuper portam cuſtodiæ, & ſteterunt duo chori laudationis in domo Dei. & ego, & dimidium magiſtratuum mecum. Et ſacerdotes Eliacim, Maaſias, Miamin, Michæas, Elionai, Zacharias, Ananias, in tubis, & Maaſias, & Semeias, Eleazar, Ozi, Joanan, Melchias, & Elam, & Jezur: & auditi ſunt cantores. *Pro eo autem, quod ſequitur,* & viſitati ſunt, *in Compl. eſt,* ἱεσρίας ἐπίσκοπος, *& vulgata,* & Jezraia præpoſitus. *In aliis eſt coagmentatio quædam,* ϗ ἰεσρίας, ϗ ἐπεσκέφθησαν, ϗ ἐπαφήμησαν. (*r*) Magnifice.] *Compl.* εὐφροσύνη μεγάλη, lætitia magna, *ut vulgata.* (*s*) Et congregatis in ipſis principibus civitatum.] *Compl.* τοῦ συναγαγεῖν ἐν αὐτοῖς, ἀπὸ τῶν ἀγρῶν τῶν πόλεων, ad congregandum in eis ex agris civitatum. *In vulgata videtur utrumque eſſe conjunctum.* (*t*) Et hymnum.] *Compl.* εἰς ὕμνον, ad hymnum.

CAP. XIII.

(*a*) MAledicendum.] *Complut. addit,* αὐτοὺς, eis, *ut vulgata.* (*b*) Sibi.] ἑαυτῷ. *In aliquibus,* αὐτῷ, *& fortaſſe ſignificatur,* ipſi Tobiæ. (*c*) Manaa.] *Complut.* τὴν θυσίαν, ſacrificium: *quod eſt interpretatio illius, ut alibi notatum eſt. Eadem varietas eſt paulo poſt, licet in noſtra ſit,* μάννα, *quod in aliis eſt,* μαναά. (*d*) Super manum.] *Complut.* ϗ ἐνετειλάμην ἐπὶ χεῖρα, & mandavi ad manum: *hebræus habet,* & ſtatui theſaurarios ſuper theſauros Selemiah ſacerdotem. (*e*) Dei.] *In Compl. additur,* μου, ϗ ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτοῦ, mei, & in obſervationibus ejus. (*f*) Eorum. Et ſederunt.] *Alij,* αὐτῶν, ὅτε ἐπώλουν ἐπὶ σιτισμόν. ϗ οἱ τύριοι ϗ ἐκάθισαν, eorum, quia vendebant cibaria. Et Tyrii etiam ſedebant, &c. *Et fortaſſe ſuperiora ita eſſent interpungenda, & conſtruenda,* & conteſtatus ſum, ut in die venditionis ipſorum venderent cibos, *id eſt, die qua vendere licet, venderent: ut vulgata.* (*g*) Omnes.] *Complut. addit,* οἱ μετάβολοι. *Vulgata,* negotiatores, *ſed non habet,* omnes. (*h*) Judaice.] *In Compl. additur,* ἀλλὰ κατὰ γλῶσσαν λαοῦ, ϗ λαοῦ, ſed juxta linguam populi, & populi, *ut vulgata.* (*i*) Veſtris.] *In eadem adjungitur,* ϗ ἑαυτοῖς, & vobis ipſis. (*k*) Generi.] *Eadem,* γαμβρὸς, *& vulgata,* gener erat. (*l*) Abdicatione.] ἐπὶ ἀγχιστείᾳ. *Supra cap. 7. & alibi,* ἠγχιστεύθησαν, *dictum eſt, pro,* abdicati ſunt, ejecti ſunt. *Quare poteſt etiam hoc loco ſignificare ſimile quiddam, id eſt pollutionem, & violationem ſacerdotis, & juris ſacerdotalis, ac Levitici: & aliquot libri, pro,* Levitas, *habent,* λευιτῶν, Levitarum. (*m*) Donum portantium ligna.] *Complut.* εἰς τὸ δῶρον τῶν ξύλων, ad oblationem lignorum. (*n*) Bacchuriis.] *Eſt dictio hebraica inflexa ad formam græcam, ſignificans,* primitivis. *Quare Compl. habet,* ἐν τοῖς πρωτογεννήμασι.

TOBIT.

CAP. I.

(*a*) CYdios.] *Non ſatis liquet, quid ſignificet. Complut. habet* κυρίως, proprie. (*b*) Ipſi Baal, ipſi vitulæ.] τῇ βάαλ τῇ δαμάλει. *Complut.* τῷ βάαλ τῇ δυνάμει, virtuti Baal. (*c*) Decimam.] *Alii,* τὴν πρώτην δεκάτην, primam decimam. (*d*) Captivi.] *In aliis,* ᾐχμαλωτίσθην, captivus ductus ſum. (*e*) Enemeſſari.] *Ita collati codices, & etiam Complut. quamvis vulgata omnia hæc accommodare videatur diebus Sennacherim.* (*f*) Poſt murum.] *Alii,* ἐπὶ τοῦ τείχους, ſuper murum. (*g*) Dies quinquaginta.] *Plerique,* ἡμέραι πεντηκονταπέντε, dies quinquaginta quinque. *Vulgata,* poſt dies vero quadraginta quinque. (*h*) Sacherdonus.] *Alii,* σαρχεδονος, Sarchedonus. *Compl.* ἀχιρδώνος, Achirdonos. (*i*) Regni.] *In aliis,* τοῦ πατρὸς, patris. (*k*) Et ſuper annulum.] *Compl.* ϗ ἀπὸ τοῦ δακτυλίου, & ab annulo.

II.

(*a*) TImet.] *Alii addunt,* ὧδε, hic. (*b*) Redii cum ſepeliiſſem, &.] *Abſunt a Complut.* (*c*) Paſſeres.] *Ita etiam S. Ambroſius de Tobia, cap. 2. Vulgata id tribuit hirundinibus.*

CAP. III.

(*a*) MIſericordiæ.] *Alii,* ἐλεημοσύνη, miſericordia. (*b*) Ex me ad faciendum pro peccatis meis] ἐξ ἐμοῦ, ποιῆσαι περὶ (*aut,* ὑπὲρ *ut alii*) τῶν ἁμαρτιῶν μου. *Et viſum eſt illud,* ex me, *poſitum eſſe, quemadmodum, Pſal. 138.* mirabilis facta eſt ſcientia tua ex me. *Compl. habet,* ἐξ ἐμοῦ ποίησον ὑπὲρ τῶν. de me fac pro peccatis, &c. (*c*) Ancilla.] *Alii,* ἀπὸ παιδισκῶν, ab ancillis: *vulg.* ab una ex ancillis. (*d*) Dixerunt.] *Alii,* εἶπεν, dixit. (*e*) Et non ultra miſerabilem me facere; & audire improperium.] *Hoc viſum eſt hoc loco poſſe ſignificare,* ϗ μηκέτι ἐλεῆσαί με, ϗ ἀκοῦσαί με, ὀνειδισμὸν, *ut ſint verba accepta tranſitive, ut inquiunt. Sed in aliis eſt,* ϗ ἐλεῆσαί με, ϗ μὴ ἀκοῦσαί με μηκέτι ὀνειδισμὸν, & miſereri mei, & non ultra audire me improperium. (*f*) Raphael.] *Alii,* θεοῦ, *& vulgata,* ſummi Dei.

CAP. IV.

(*a*) FAciente te veritatem.] *S. Cyprianus, in lib. de opere, & eleemoſ.* quoniam agente te ex (*al.* in) veritate, erit reſpectus operum tuorum: *ac totus iſte locus diligenter cum eo conferendus eſt* (*b*) Super omni.] *Compl.* ἐπιπαντὸς, omnino.

CAP. V.

(*a*) ET viæ peritus ſum.] *Hæc abſunt ab aliis.* (*b*) Ego Azarias Ananiæ] *Ita fere vulgata. Alii autem,* ἐγὼ τὸ γένος ἀζαρίου, ϗ ἀνανίου τοῦ μεγάλου, ϗ ἀδελφοῦ σου, Ego genus Azariæ, & Ananiæ magni, & fratris tui.

CAP. VI.

(*a*) HÆc oportet ſuffire.] *Alii,* ταῦτα δὴ κάπνισαι, hæc utique fac fumigare. *A Compl. abeſt illud,* δὴ (*b*) Fel autem, unge.] ἡ δὲ χολὴ, ἔγχρισαι. *Alii,* ἐγχρίσαι, ad ungendum. *Compl.* τὴν χολὴν ἔγχρισαι, felle unge. (*c*) Et quoniam.] *Illud,* &, *abeſt ab aliis.* (*d*) Venit.] *Alii,* ἦλθον, venerunt: *itemque initio ſequentibus capitis,* παρεγένοντο.

CAP. VII.

(*a*) EI.] *Alius liber manuſcriptus, & impreſſi,* αὐτοῖς, ϗ ἐχαιρέτισεν αὐτοὺς, ϗ αὐτοὶ αὐτὴν, eis & ſalutavit eos, & ipſi ipſam, *quæ varietas pendet ex ea quæ notata eſt ad finem præcedentis capitis.* (*b*) Gratiam.] χάριν. *Alii,* χαρὰν, gaudium, *ut vulgata.*

CAP. XI.

(*a*) NOn cognoſcis.] *Ab aliis abeſt illud,* non, *& nota interrogationis ſequens.* (*b*) Coram eo, quia miſertus eſt ipſorum Deus.] *Alii,* ἐνώπιον αὐτῶν, ὅτι ἠλέησεν αὐτὸν ὁ θεός, coram eis, quia miſertus eſt ipſius Deus.

CAP. XII.

(*a*) EJus, quomodo.] *In aliis,* θεοῦ, ϗ ὡς, Dei, & quomodo.

CAP. XIII.

(*a*) VIdete.] *Compl.* θεάσεσθε, videbitis. (*b*) Peccatorum.] *Eadem,* ἁμαρτωλῷ, peccatrici. (*c*) Regi] *Alii,* τὸν βασιλέα, regem. (*d*) Hieroſolymis. Hieroſolyma.] *Plerique,* ἐν δικαιοσύνῃ. ἱερουσαλὴμ, in juſtitia. Hieruſalem. (*e*) Flagellabit.] *Compl. addit,* σε, te. (*f*) Bene.] *Eadem,* ὅτι ἀγαθὸς, quoniam bonus. (*g*) Et munera.] *Illud,* &, *abeſt a multis.* (*h*) Dabunt tibi,] *Alii,* αἰνέσουσί σε, ϗ δώσουσιν, laudabunt te, & dabunt. (*i*) Laudem.] *In aliis eſt,* αἰνέσουσιν, laudabunt.

CAP. XIV.

(*a*) ET Achiacharum quidem ſalvavit.] *Alii,* ϗ ἀχιάχαρος μὲν ἐσώθη, & Achiacharus quidem ſalvatus eſt. (*b*) Fixerat.] *In aliis,* ἔπηξαν, fixerant. (*c*) Et juſtitia.] *Alius liber,* ϗ τί δικαιοσύνη. *Compl.* ϗ πῶς, & quomodo juſtitia.

JUDITH.

CAP. I.

(*a*) SUper Aſſyrios.] *Abeſt a multis.* (*b*) Et in circuitu] *Item iſtud,* &. (*c*) Campo Irioch rex] *Plerique,* πεδίον ἀριὼχ βασιλέως, campum Arioch regis. (*d*) Supra Tanim.] *Complut.* ἐπὶ νῶτα, ſuper tergora Taneos, & Mempheos. (*e*) Univerſam.] *Abeſt a multis.* (*f*) Æqualis.] *Alii.* εἷς, unus. (*g*) Ante faciem.] *Alii,* ἀπὸ προσώπου, a facie ſua. (*h*) Ulturum.] *In multis additur,* αὐτὸν, ſe. (*i*) Interempturum gladio ſuo, & omnes.] *Compl.* & interempturum gladio ſuo omnes. (*k*) Et evertit omnem virtutem Arphaxad, & omnem equitatum ejus.] *Deſunt in Compl.* (*l*) Cum eis.] *In Compl. eſt,* μετ' αὐτὸν, poſt eum. *In ipſa autem, & in aliis additur,* εἰς νινευὴ, *aut,* νινευὶ, in Nineve.

CAP. II.

(*a*) COnſummavit.] *Quaſi deliberatum ac certum habuit conſummare. Alii,* συνεκάλεσε, convocavit. (*b*) Myriadum.] *In aliis,* χιλιάδας, millia; *& ſic paulo poſt etiam in noſtra,* μυριάδας δισχιλίας, *ubi vulgata,* duodecim millia.

CAP. IV.

(*a*) ACceſſus.] *Alii,* διαβάσεως, tranſitus. (*b*) Duos ſuper omnes viros.] ἐπ' ἄνδρας τοὺς πάντας δύο. *Hæc viſa eſt eſſe ſententia, ob anguſtiam loci facile fuiſſe, ut vel duo tantum viri prohiberent omnes viros ab ingreſſu. Compl. autem habet,* τοὺς πάντα, *& interpretatur,* ad viros ad ſummum duos.

CAP. V.

(*a*) AUcti ſunt.] διεσπάρησαν. *Compl.* διεσπάρησαν, *& interpretatur,* reverſi ſunt. (*b*) Et videbimus.] *Alii ſine* &, ἐπισκεψώμεθα. *& ſic deinceps,* ἀναβῶμεν, ϗ πολεμήσωμεν, conſideremus, aſcendamus, & bello adoriamur.

CAP. VI.

(*a*) COmburemus.] *Nonnulli,* κατακλύσομεν, demergemus. *Plerique,* ϗ καταπατήσομεν, & conculcabimus. (*b*) Ejus.] *Multi,* μου, meorum.

CAP. VII.

EXſorbebunt.] ἐκλείξουσιν. *Compl.* ἐκλείψουσιν, occupabunt. (*b*) Sternentur.] καταστρωθήσονται, *quod verbum eſt etiam paulo inferius in omnibus libris. Hic autem in aliis eſt,* καταστραφήσονται, ſubvertentur. (*c*) Non occurrerunt.] *Alii,* οὐχ ὑπήκουσαν, non obedierunt.

CAP. VIII.

(*a*) LEctum.] *Alii, addunt,* αὐτοῦ, ſuum. (*b*) Extorqueatis.] ἐνεχυράζετε. *quaſi qui pignus extorquent. Alii nonnulli,* ἐνεχυριάζετε, *quod idem ſignificare poteſt. Complutenſes vertunt,* alienetis. (*c*) Ut judicetur.] *Legantur quæ, Num. 23. notata ſunt.* Ibi ſcriptum eſt διαρπηθῆναι. (*d*) A genere noſtro: quoniam.] *Videtur ſupplendum, neque avertet oculos a genere noſtro, quandoquidem ex ruina noſtra pendet ruina totius gentis, aut hujuſmodi quiddam. In aliis tamen, pro,* ὅτι, *eſt,* ὅτε, *& ſequitur,* ἐν τῷ ληφθῆναι ἡμᾶς, οὕτως κληθήσεται (*aut,* καυθήσεται) ἡ ἰουδαία, neque dum capti fuerimus nos, ſic vocabitur (*aut,* comburetur) Judæa. (*e*) Ore.] *Nonnulli,* αἵματι, ſanguine.

CAP. IX.

(*a*) ET pro iis, quæ fecerunt.] *Hoc videtur ſignificare,* ϗ ἐποίησαν, ἀνθ' ὧν. *Sed Lucifer, lib. de non parcendo in Deum delinq.* & feciſti, propter (*fortaſſe legendum,* propterea) dediſti, &c. (*b*) Quod noverat.] ἣ ᾔδεσατο τὴν ἀπάτην, *& optimam habet ſententiam. Alii,* ἣ ἠρεύσατο (*In Complut. deeſt illud,* ἣ) τὴν ἀπατηθεῖσαν, quod rigavit deceptam. *Lucifer ibid.* thorum eorum, qui accepit dilectam. (*c*) Gæſo] *De hac dictione alibi dictum eſt: pro qua apud Luciferum corrupte videtur legi,* tenſo. (*d*) Cogitaſti.] *Hæc uſque ad illud,* omnes enim, *non referuntur a Lucifero.* (*e*) Robur.] κράτος, *quod Lucifer dixit,* tenacitatem. (*f*) Deceptionis] *Idem,* perſuaſionis. (*g*) Verbum.] *Idem,* verſutiam, & ſuaſionem in vulnere, & in livorem eorum. *Alii autem,* λόγον μου, ϗ ἀπάτην, ϗ τραῦμα, ϗ μώλωπα αὐτοῖς, verbum meum, & deceptionem, & vulnus, & livorem eis. (*h*) Et omnem tribum, cognitionem ad ſciendum, quia tu es Deus.] *Hæc deſunt in Compl. Apud Luciferum hic locus ſic habet,* cogitaverunt dura facta ſuper omnem gentem, & tribum omnem. Sciant, quia tu es Deus univerſæ poteſtatis, & virtutis, &c.

CAP. X.

(*a*) COrpus.] *Ita etiam vulgata. Compl. autem,* στόμα, os. (*b*) Exiverunt.] *In nonnullis additur,* ὁμοῦ, ſimul. (*c*) Perficere.] πληρῶσαι. *Quidam,* πληρώσαι, perficiat. (*d*) In textis.] *Alii,* καθυφασμένον, intextum.

CAP. XI.

(*a*) REgi Nabuchodonoſor.] *Nonnulli,* Nabuchodonoſor regi: *ſed eadem conſtructio eſt etiam paulo poſt in verbis Olophernis.* (*b*) Expeditionibus, στρατεύμασι. *Aliqui,* στρατεύματι, Expeditione. (*c*) Cadet.] *Nonnulli,* ἐπέπεσεν, incidit. (*d*) Qui tranſportarent.] μετοικίσαντας. *Alii,* μετακομίσαντας, qui referant: *quod planius eſt. Compl. non ſine mendo, ut videtur, habet,* τοῖς μετακομίσουσιν (*e*) Egredieris.] *Alii nonnulli,* & egredieris.

CAP. XII.

(*a*) PRoferemus tibi ad dandum.] *Alii,* ἕξομεν σοι δοῦναι, poterimus tibi dare. (*b*) Miniſterium.] χρῆσιν. *Alii,* κλῆσιν, invitationem. (*c*) Hoc exultatio.] *In aliis,* εἰς ἀγαλλίαμα, in exultationem.

CAP. XIII.

(*a*) TAbernaculum deforis, & excluſit.] *Alii,* τὴν σκηνὴν αὐτοῦ, ἔξωθεν, ϗ ἀπέλυσε, tabernaculum ejus deforis, & dimiſit. (*b*) Facie.] *In aliis additur,* αὐτῆς, ejus.

CAP. XV.

(*a*) COronatæ ſunt.] *Eſt hoc loco aliqua varietas in exemplaribus. Compl. autem,* ϗ ἐστεφάνωσαν τὴν ἐλαίαν αὐτῇ, ϗ τῇ μετ' αὐτῆς, & impoſuerunt coronam olivæ ei, & illi quæ cum ea.

CAP. XVI.

(*a*) DIſrupti ſunt.] *Alii,* ἐταράχθησαν, turbati ſunt.

ESTHER.

CAP. I.

(a) Opulentiæ.] *Abeſt a multis.* (b) In circuitu roſæ ſparſæ.] *Et hæc a Complut. quemadmodum & nonnulla alia, licet ſint in pleriſque: præcipue autem illa quæ paulo poſt ſequuntur*, & gemmatus calix propoſitus e talentis triginta millibus

CAP. II.

(a) NOn ultra.] *Abſunt iſta a Compl. Et vulgata*, recordatus eſt. (b) Oleo myrrhino.] *Idem ordo in vulgata, licet præpoſterus in aliis.* (c) Ingreditur.] *Plerique*, εἰσπορεύονται, ingrediuntur. (d) Tradet.] *Alij*, παραδῶσιν, ut tradat. (e) Verſus diem.] *Et vulgata*, mane. *Compl. autem*, πρὸς ἑσπέραν, ad veſperam. (f) Seponere.] *Compl.* καταγράψαι, deſcribere.

CAP. III.

(a) SUper iis quæ ſcripta.] κατὰ τῶν γεγραμμένων. *Nonnulli*, κατὰ τὸ γεγραμμένον, ſecundum quod ſcriptum erat. *Aliquot etiam*, πάντα τὰ γεγραμμένα, omnia quæ ſcripta. (b) Tabellarios.] βιβλιαφόρων, *aut*, βιβλιοφόρων, *& vulgata*, curſores. *Alii autem*, βιβλιογράφων, ſcriptores literarum. (c) Regnum placidum.] *Plerique*, βασιλείαν ἤρεμον, regnum quietum. (d) Præcellit.] διενήνοχας, *longe melius, quam quod in aliis*, διαπρέψας. (e) Secundo patre noſtro.] *Compl.* καὶ δεύτερος πρὸς ἡμῶν, & ſecundo a nobis. *In vulgata videtur utrumque conjungi*, & ſecundus a rege, & quem patris loco colimus. (f) Perdere.] *Alii*, ἀπολέσθαι, perdi.

CAP. IV.

(a) AChrathæum.] *Compl.* ἀθὰχ, *& vulgata*, Athach. (b) Ut mandaret illi.] *Hæc paululum immutata videtur S. Hieron. habuiſſe poſt ea quæ ſunt in extremo hujus capitis.* (c) Ornatus.] *Abeſt a multis.* (d) Poſuerunt.] *Huic lectioni videtur etiam convenire cum vulgata. Alii* ἔθηκας, poſuiſti. (e) Menſtruorum.] S. *Aug. epiſt.* 199. *ad Ediciam videtur habuiſſe*, menſtruatæ, *ut vulgata.*

CAP. V.

(a) SErvitutis.] *Compl.* τὸ πένθος, luctus. *Vulgata*, ornatus. (b) Et erit.] *Illud*, &, *abeſt a Compl. ſed non ab hebræo, neque a collatis codicibus.* (c) Poſtulatum.] *In aliis additur*, μου, meum. (d) Lætus.] *Complut.* & lætus.

CAP. VI.

(a) BUgathan unus eunuchorum.] *Compl.* χάρβωνα, *& vulgata*, Arbona. *Verum poſt iſta verba in Compl. & multis aliis ſequuntur nonnulla: quæ quoniam a vetuſtioribus, & hebræo & vulgata abſunt; nihil cauſæ eſſe diximus, cur referrentur.*

CAP. VII.

(a) PRimo.] *Vulgata*, tertii menſis, qui appellatur Siban. *Sed multæ ſunt hujuſmodi varietates.* (b) Provinciis.] σατραπείαις. *Alii*, σατράπαις, Satrapis. (c) Blanditia.] *Sic viſum eſt vertendum*, παραμυθία, *licet alii*, ſolatium. (d) Non ſolum.] *Compl.* & non ſolum.

CAP. VIII.

(a) AMadathi.] *Compl. habet.* καὶ τοὺς δέκα υἱοὺς ἀμὰν, *quod quidem*, καὶ, *redundat.* (b) Diripuerunt.] *Compl.* οὐ διήρπασαν, non diripuerunt: *quod reſpondet vulgatæ, & ita etiam paulo poſt in ſimilibus locis eſt in noſtro, & aliis codicibus græcis.* (c) Quindecim millia.] *Eadem*, μυριάδας ἑπτὰ πεντακισχιλίους, ſeptuaginta quinque millia, *ut vulgata.* (d) Proximo.] *In pleriſque hæc adduntur*, οἱ δὲ κατοικοῦντες ἐν ταῖς μητροπόλεσι, καὶ τὴν πεντεκαιδεκάτην ἡμέραν τοῦ ἀδὰρ εὐφροσύνην ἀγαθὴν (*iſtud*, ἀγαθὴν, *abeſt a nonnullis: Compl. autem*, ἐν εὐφροσύνῃ) ἄγουσιν ἐξαποστέλλοντες μερίδας τοῖς πλησίον, qui vero habitant in metropolibus, etiam quintamdecimam diem Adar lætitiam bonam agunt mittentes partes proximis: *quæ non ſunt in hebræo, neque in vulgata.* (e) Phruræ.] *Compl.* φυρὶν, *& vulgata*, Phurim. (f) Et ſtatuit.] *Hebræus habet*, & ſtatuerunt, *& conjungit cum ſequentibus.* (g) Dies autem.] *Hæc uſque ad alterum*, dies autem. *abſunt a Compl. In hebræo autem & vulgata multo plura interjiciuntur, & explicatiora.* (h) Sanitatem.] *Compl.* κατὰ τὴν νηστείαν αὐτῶν, ſecundum jejunium ipſorum.

CAP. IX.

(a) QUi.] *Abeſt iſtud*, ἢ, *a Complut. Auctor tamen vulgatæ videtur habuiſſe.*

JOB.

CAP. I.

(a) IN regione Auſitide.] ἐν τῇ χώρᾳ τῇ αὐσίτιδι. *Aquila*, ἐν γῇ ὢς, in terra Hus, *quam lectionem ſequitur S. Joannes Chryſoſtomus in homiliis de patientia Job, & Complutenſis editio.* Scripſerim libentius ὢς cum ſpiritu leni. Nam ὢς, id eſt, עוץ Antiquitas Ain non aſpirabat. Teſtimonio ſunt Arabia, Elamitæ, Eden, & ſimiles voces. Quod autem aſpiratio in libris, id factum eſt culpa exſcriptorum; qui etiam ἀβραάμ ſcripſerunt & ἱερουσαλὴμ & ἠλίας, aliaque ſexcenta. Nec te moveat Hus, quod in Latina vetere. Nam error eſt qui a Græcis manavit. *Druſ.* (b) Sine crimine.] ἄμεμπτος, S. *Cyprianus, de mortalitate, habet*, homo ſine querela, verus Dei cultor. *Symm* ἄμωμος, immaculatus, *quemadmodum & Compl. Aquila, & Theodotio*, ἁπλοῦς, ſimplex. *Apud Chryſ. habentur eadem atque hæc, ſed non eodem omnino ordine.* (c) Miniſterium.] ὑπηρεσία, *Aquila*, δουλεία, ſervitium, *Symm.* οἰκετία, famulitium, familia. (d) Nobilis.] εὐγενής. *Schol.* μέγας, magnus, *quod habet Compl. Symm.* μέγιστος πάντων ἀνατολικῶν, maximus omnium Orientalium. (e) Singulo quoque die.] καθ' ἑκάστην ἡμέραν. *Schol.* ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ἡμέραν, unuſquiſque ſuo die, *quod eſt in Compl. S. Aug. in annot. in hunc librum hæc de iſto loco refert*, faciebant convivium quotidie, donec eorum numerus impleretur. (f) Conſummati eſſent.] συνετελέσθησαν. *Schol.* ἤρξαντο, *cœpiſſent.* * Et vitulum unum pro peccato, pro animabus eorum.] *Hæc abſunt a Compl. ſed referuntur a Chryſoſt. & Olymp. & interpres Origenis*, pro peccatis animarum eorum. (g) Ne forte filii mei.] *Sic etiam Chryſoſt. Aquila*, εἴπως ἥμαρτον οἱ υἱοί μου, καὶ ηὐλόγησαν θεὸν ἐπὶ καρδίας αὐτῶν, ſi quo modo peccaverunt filii mei, & benedixerunt Deum in cordibus ſuis, *nec multo aliter Compl. S. Aug. ſic habet*, ne forte peccaverint filii mei, & maledixerint Deo in cordibus ſuis. (h) Angeli Dei.] *Sic etiam Chryſoſt. & Aug. Schol.* υἱοὶ θεοῦ, filii Dei, *quod etiam in Compl.* (i) Cum eis.] *Ita etiam S. Auguſt. Schol.* ἐν μέσῳ αὐτῶν, in medio eorum, *prout etiam Chryſoſt. & Compl. Aquila*, καί γε σατὰν ἐν μέσῳ αὐτῶν, atque etiam Satan in medio eorum. *Theodotio*, ἀντικείμενος, adverſarius. (k) Homo ſine crimine.] *Schol.* ἀνὴρ ἁπλοῦς, καὶ εὐθὺς, καὶ φοβούμενος τὸν θεόν, vir ſimplex & rectus, & metuens Deum, *Compl. utrumque miſcuit.* (l) Colit Dominum.] σέβεται τὸν κύριον. *Schol.* φοβεῖται τὸν θεόν, timet Deum. *Nam LXX timorem Domini ſolent vertere*, θεοσέβειαν, caſtam, & ſancti timoris plenam venerationem Dei. (m) Certe in faciem.] ἦ μὴν εἰς πρόσωπόν σε. *Aquila.* οὐκ εἰς πρόσωπόν σε εὐλογήσει σε, non in faciem tuam benedicet te. *Compl. cætera eodem modo, ſed habet*, εἰ μὴ, niſi. *Dydimus videtur legiſſe apud LXX*, εἰ οὐκ, *atque ita interpretatur*, ἐὰν μὴ τότε φανερῶς βλασφημήσῃ, ſi non tunc manifeſte ac palam blaſphemaverit, *& aliud Schol.* φανερῶς, ἀναισχύντως, manifeſte, impudenter. *B. Aug.* niſi in faciem tuam benedixerit tibi. (n) Et venientes.] *Sic etiam Chryſ. Aug.* & venerunt hoſtes, & ceperunt eos. *Schol.* ἐπέπεσε σαβὰ, irruit Saba, *quod habet Compl.* (o) Adhuc iſto.] ἔτι τούτου λαλοῦντος, *Schol.* ἔτι οὗτος ἐλάλει, καὶ οὗτος ἦλθε, adhuc iſte loquebatur, & venit iſte. (p) Cecidit de cœlo.] ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. *ſic etiam Chryſ. Schol.* πῦρ παρὰ τοῦ θεοῦ κατηνέχθη, ignis a Deo immiſſus eſt. *Compl. utrumque miſcuit.* (q) Equites fecerunt.] *Schol.* χαλδαῖοι ἐπέθηκαν τρεῖς ἀρχὰς, Chaldæi immiſerunt tria principia, *quod etiam habet Compl. Aquila*, τάγματα τρία, ordines tres (r) Spiritus.] *Aquila.* ἄνεμος μέγας, ventus magnus, *quos habet Compl.* (ſ) Veſtimenta.] τὰ ἱμάτια. *Schol.* ἔνδυμα, indumentum. *Theodor.* τὸν ἐπενδύτην, pallium, veſtem ſuperiorem. *Aquila*, ἐφεστρίδα, *quod idem valet* (t) Capitis.] *In aliis codicibus hæc ſequuntur*, αὐτοῦ, καὶ κατεπάσατο γῆν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ſui, & ſparſit terram ſuper caput ſuum. *Quæ a Chryſ. non referuntur.* (u) Sicut Domino placuit ita factum eſt.] *Hæc videntur remanſiſſe ex vetuſtiore verſione etiam in vulgata, eaque habet B. Greg.* (x) Benedictum.] *In aliquibus codicibus ſequitur*, εἰς τοὺς αἰῶνας, *quod etiam habet Chryſ. ſed non S. Cypr. in lib. de mortalitate.* (y) Non dedit.] *Olympiodorus*, σαφέστερον ὁ ἑβραῖος. Manifeſtius, inquit, hebræus. οὐκ ἐμέμψατο τῷ θεῷ, non incuſavit Deum. *Sym.* οὐδὲ ἠφρόνευσατο πρὸς τὸν θεόν, neque inſipienter ſe geſſit erga Deum.

CAP. II.

(a) ANgeli Dei.] *Schol.* οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ, filii Dei, *ut Compl.* (b) Retinet innocentiam.] *Polychronius*, Hebræus, ἔχεται τῆς ἑαυτοῦ τελειότητος, retinet ſuam ipſius perfectionem. (c) Tu vero dixiſti.] *Dydimus*: τοῦτο ἀκύλας σαφέστερον ἐξέδωκεν: Hoc Aquila manifeſtius edidit, ἀνέσεισάς με ἐπὶ αὐτῷ τοῦ καταποντίσαι αὐτὸν δωρεάν, commoviſti me in eum, ut deglutirem eum gratis. * Ad præcipitandum eum] in mare videlicet calamitatum, ad demergendum eum: aut potius, *ut præcipitarem, ut demergerem.* Pſal. 55. 10. בלע. LXX. καταπόντισον. Hieron. præcipita. Thren. 2. 5. בלע. LXX καταπόντισεν. Hieron. præcipitavit. Cohel. 10. 12. תבלענו καταποντιοῦσιν αὐτὸν, præcipitabunt ipſum. Hæc loca faciunt ut ſuſpicer Aquilam edidiſſe, ἀπολέσαι, *ad perdendum*, quod nunc in editione vulgata, & LXX καταποντίσαι, *ut præcipitarem*: tamen non adſevero. Volo ut ſit arbitrarium, non certum. *Druſ.* (d) Quæcunque.] *In multis codicibus antecedit*, πάντα, omnia. *Compl. pro*, ἐκτίσει (*id eſt*) pendet, *habet*, δώσει, dabit. *Sym.* χρῶτα ὑπὲρ χρωτὸς, καὶ πάντα ὅσα ἔχει, προήσεται ὑπὲρ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, cutem pro cute, & omnia quæcunque habet, projiciet pro anima ſua. (e) Animam ejus.] *Sic etiam B. Ambroſius. Theodoretus autem*, τῆς ψυχῆς αὐτοῦ οὐχ ἅψῃ, animam ejus ne tetigeris: *& eodem fere modo Chryſ. homilia* 15. *in primam ad Corinthios*, πλὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ μὴ ἅψῃ. (f) Ut ſaniem raderet.] ἵνα τὸν ἰχῶρα ξύῃ. *Apollinarius*, Hebræus habet, τοῦ κνᾶσθαι ἐν αὐτῷ, ut ſcalperet ſe in ea. (g) Sterquilinio.] ἐπὶ τῆς κοπρίας. *Aquila*, ἐντὸς τῆς σποδοῦ, intra cinerem, *quod habet Compl. Symm.* ἐπὶ τῆς σποδοῦ, in cinere. (h) Tempore.] *Longa hæc mulieris oratio in Compl. reſecata eſt, ut reſpondeat vulgari, ſed eſt in omnibus græcis exempp. & a Chryſ. hom.* 28. *in primam ad Cor. & Olymp. exponitur.* (i) Locum ex loco.] *In aliis codicibus ſequitur*, περιερχομένη, circumerrans. (k) Dicito aliquod.] *Schol.* κατάρασον τὸν θεόν, maledicito Deum. (l) Inſipientum.] τῶν ἀφρόνων. *Aquila* ἀπορρεουσῶν, defluentium, delirantium. (m) Unanimiter] ὁμοθυμαδόν. *Sym.* συνετάξαντο γὰρ ὁμοῦ ἐλθόντες, συμπαθῆσαι αὐτῷ, καὶ παραμυθήσασθαι αὐτόν, conſtituerant enim ſimul venientes compati ei & conſolari eum. (n) Magna] *Polychronius*: τινὰ δὲ βιβλία ἔχουσι. quidam autem libri habent. καὶ ἀναβλέψαντες εἰς τὸν οὐρανὸν, & aſpicientes in cœlum. (o) Aſſederunt.] *Polychr.* τοῦτο ἐμφατικώτερον ἔχει ὁ ἑβραῖος, hæc ſignificantius habet hebræus: inquit enim, καὶ ἐκάθισαν παρ' αὐτὸν ἐπὶ τῆς γῆς, & ſederunt juxta eum ſuper terram.

CAP. III.

(a) QUa dixerunt, ecce maſculus.] *Symmachus*, ἐν ᾗ ἐκυήθη ἄνθρωπος, in qua conceptus eſt homo. *B. Auguſt.* nox in qua dixerunt, conceptus eſt homo. (b) Nox illa.] *B. Aug.* dies illa ſint tenebræ, *& ſic videtur legiſſe Olympiodorus.* (c) Excipiant illam.] ἐκλάβοι δὲ αὐτήν. *Sym.* ἀντιποιήσαιτο αὐτῆς, occupet eam. *Theodotio*, ἀγχιστευσάτω αὐτήν, perſequatur eam, & ſibi afferat. *Aquila*, μολύναι, inquinet. (d) Caligo.] γνόφος. *Aquila*, νέφωσις, nubilum. *Symmachus*, ἀχλὺς, obſcuritas. *Theodoretus*, συννεφία, denſitas nubium. (e) Maledicta ſit] καταραθείη. *Aquila*, καὶ ἐκθαμβήσαισαν αὐτήν, ὡς πικραμμοὶ, & exterreant eam, quaſi amaritudines: *apud B. Auguſt.* hæc referuntur, & conturbent eam, quaſi amaritudines, dies, & noctem illam accipiant tenebræ perpetuæ: non ſit in diebus, &c. *in Compl. autem*, καὶ ταραχθείη ἡ ἡμέρα ἐκείνη, καὶ ἡ νὺξ ἐκείνη, ἀπενέγκαιτο αὐτὴν σκότος, & conturbetur dies illa, & nox illa: auferant eam tenebræ. *Aquil.* σκοτομήνια. Nox illunis. (f) Non ſit in diebus] *Sym.* μηδὲ συναφθείη, neque cohæreat. (g) Dolor.] *Severianus.* Symmachus dixit, ἔκβλητος, id eſt, ejecta. Hebræus autem, μεμονωμένη, ſolitaria, (h) Gaudium.] *Schol.* ἀγαλλίαμα, exultatio. (i) Qui habet.] *Sic S. Ambr. in Luc. tom.* 4. c. 4. *Aquila*, οἱ παρεσκευασμένοι ἐξεγεῖραι λευιαθάν, qui parati ſunt excitare Leviathan. *Sym.* οἱ μέλλοντες διεγείρειν τὸν λευιαθάν, qui habent ſuſcitare Leviathan, *& ita Complut. niſi quod habet*, λεβιαθάν. *Theodotio*, οἱ ἕτοιμοι ἐξυπνίσαι δράκοντα, qui prompti ſunt expergefacere draconem. (k) Permaneat.] *Ita S. Auguſt. quamvis poſſit verti*, ſubſtineat, *id eſt*, expectet. *Symmachus*, προσδοκηθείη φῶς, καὶ μὴ εἴη, expectetur lux, & non ſit. (l) Accenderunt.] ἐξέκαυσαν. *Atque hoc modo notat Olympiodorus in aliis libris legi: ipſe tamen habet*, ἔπαυσαν, *itemque aliud ſcholium, & S. Aug.* depoſuerunt furorem ſuum: *in quibuſdam codicibus eſt*, ἐξέπαυσαν, *quod idem valet. Theodotio*, ἐκόπασαν, *& Symmachus*, ἐκόπασαν ὀργῆς θυμόν, ceſſarunt, ſedarunt iræ furorem. *Aquila*, ἐπαύσαντο κλονῆσαι, ceſſarunt turbare, ac tumultum ciere. (m) Pariter autem ſeculares.] ὁμοθυμαδὸν δὲ οἱ αἰώνιοι. *Sic, quod apud S. Paulum, Tit. c.* 1. *græce eſt*, πρὸ χρόνων αἰωνίων, *in vulg. eſt*, ante tempora ſecularia. *Scholium*, ἐκεῖ γάρ εἰσιν οἱ ἐξ αἰῶνος τελευτήσαντες τῆς τῶν πρακτόρων ἀπαχθείας ἀπαλλαγέντες, illic enim ſunt, qui a ſeculo obierunt, ab exactoris moleſtia liberati. *Apud LXX. videtur vox* αἰώνιοι, *ſæpe ſignificare, quod in hoc ſeculo tranſit. Aquila*, ἅμα δέσμιοι εὐθήνησαν, ſimul vincti ſine moleſtia fuerunt, ac proſperati ſunt. *Symm.* ὁμοῦ δεσμῶται ἀόχλητοι, ſimul in vinculis habiti, a turbatione liberi. *Compl. habet*, οἱ δεδεμένοι. (n) Exactoris.] *Sic S. Aug. quod græce eſt*, φορολόγου. *Aquila*, εἰσπράσσοντος, *quod idem valet, aut etiam communius quiddam: nam*, φορολόγος, *proprie eſt tributi ac vectigalium exactor. Symmachus*, ἐπαναγκαστοῦ, cogentis, & extorquentis. (o) Timens.] *Plerique libri habent*, οὐ δεδοικὼς, non timens: *ſic S. Aug. & Origenes, & S. Hier. in Eſa. c.* 24. (p) Requies.] *In pleriſque codicibus ſequitur*, οὗ ἡ ὁδὸς ἀπεκρύβη, *atque ita etiam teſtatur Olymp. in aliquibus legi cum iſta adjunctione*, ἀπ' αὐτοῦ, cujus via abſcondita eſt ab eo. S. *Aug.* cujus vita abſcondita eſt, *ſed facile potuit mendum obrepere.* (q) Concluſit.] συνέκλεισε. *Olymp.* Symmachus autem reddidit, ἀπέφραξεν ὁ θεὸς κατ' αὐτοῦ, obſtruxit Deus ſupra eum, τινὰ δὲ τῶν βιβλίων ἐν τῷ μεταξὺ, τοῦτ' ἔστι, θάνατος ἀνδρὶ ἀνάπαυσις καὶ τὸ συνέκλεισε γὰρ ὁ θεὸς κατ' αὐτοῦ, ἔχουσι καὶ τοῦτον τὸν στίχον. οὗ ἡ ὁδὸς ἀπεκρύβη ἀπ' αὐτοῦ. (r) Gemitus adeſt.] *Sic S. Aug. in Compl. additur*, μοι, adeſt mihi. *Aquila*, ὅτι εἰς πρόσωπον ἄρτου μου στεναγμὸς ἐλεύσεται, quia ad faciem panis mei gemitus veniet. (ſ) Fleo ego.] *Ita S. Aug. niſi quod non habet*, ego. *Schol.* καὶ χυθήσεται, ὡς ὕδατα, βρυχήματά μου, & fundentur ſicut aquæ, rugitus mei: *quam lectionem habet Complut. ſed omittit illud*, μου, *quod tamen neceſſarium eſt.* (t) Neque in pace fui.] *Aquila*, οὐκ εὐπάθησα, non me oblectavi, non indulſi genio. (u) Ira.] *Schol.* κλόνος, tumultus, turba, tremor, *vel* commotio qualis eſt tumultuantium. Scholion hoc deſcriptum eſt ex editione Aquilæ. Quod ex eis quæ nunc dicam clarum fiet. *Pſal.* 4. 5. רגזו. A. κλονεῖσθε. *Job* 3. 17. רגז idem κλονῆσαι: ubi Hieron. *à tumultu.* Hic vertit, *indignatio*, & LXX ὀργή. Sed רגז commotionem notat ex affectu quem exprimit vel dolor vel triſtitia. *Druſ.*

CAP. IV.

(a) NUm ſæpe tibi ſermo.] μὴ πολλάκις σοι λελάληται ἐν κόπῳ, *id ita exponit Olympiodorus*, ſcis minime ſolitos eſſe nos moleſta tibi loqui, teque ad iram provocare. *Addit autem hæc*, ὁ θεοδοτίων καὶ ὁ σύμμαχος ἐξέδωκαν, ὁμοῦ. Theodotio & Symmachus reddiderunt, ille quidem, εἰ ἀνθρώπεσθα λαλῆσαι πρός σε, κοπιάσεις, ſi aggrediemur loqui tecum, defatigaberis; ὁ δὲ, hic autem, ἐὰν ἀναλάβωμεν λόγον, μοχθήσεις, ſi aſſumpſerimus ſermonem, ægre feres. *Lectionem Theodotionis habet Complut.* (b) Tu turbatus es.] σὺ ἐσπούδασας. *Complut. habet*, σὺ δὲ, tu autem. *Schol.* ἐθορυβήθης, conturbatus es. (c) In ſtultitia, & ſpes tua, & iniquitas tua.] ἐν ἀφροσύνῃ, καὶ ἡ ἐλπίς σου, καὶ ἡ κακία τῆς ὁδοῦ σου. *Unus codex, pro*, κακία, *habet*, ἀκακία, innocentia. *Aquila*, ἡ ὑπομονή σου καὶ ἡ ἁπλότης τῶν ὁδῶν σου, patientia tua, & ſimplicitas viarum tuarum. S. *Aug.* nonne timor tuus ſtultus eſt, & ſpes tua, & ſimplicitas vitæ tuæ quaſi ſtultitia? (d) Robur.] σθένος, *in Compl. eſt*, στένος, *& S. Aug.* fremitus. *Schol.* ἀπόλλυται ἀνυπόστατος λέων. leo invictus atque intolerabilis perditur. (e) Myrmicoleon periit.] *Sic S. Aug. Aquila*, λὶς ὤλετο, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν θήραν, leo periit, eo quod non habebat venationem. *Complut. retinuit.* μυρμηκολέων, *ſed ab Aquila ſumpſit*, θήραν. (f) Si quod autem verbum verax.] *Symmachus*, πρὸς ἐμὲ δὲ ἐλαλήθη λαθραίως, ἐν κλοπῇ, ad me autem dictum eſt clanculum, in furto, *& ita Compl.* (g) Magnifica.] ἐξαίσια. *Ita eſt apud B. Aug. niſi quod pro*, capiet, *habet*, capit, *& eadem notione ſæpe accipitur in hoc libro. Symmachus*, καὶ ἐδέξατο τὸ οὖς μου ψιθυρισμὸν, & ſuſcepit auris mea ſuſurrum, *a quo non longe abeſt vulgata.* (h) Timore autem.] *Polychronius legit*, φόβος δὲ καὶ ἠχὼ νυκτερινή, timor autem, & ſonitus nocturnus. *Aquila*, ἐν παραλλαγαῖς ἀπὸ ὁραματισμῶν νυκτὸς, in alienationibus a viſionibus noctis. *Symm.* ἐν ἐκπλήξει ἀπὸ ὁράματός μου νυκτερινοῦ, in pavore a viſione mea nocturna: *quam lectionem Compl. probavit.* (i) In faciem meam.] *Schol.* διὰ τὸ πρόσωπόν μου, per faciem meam. S. *Aug.* in faciem mihi. (k) Surrexi.] ἀνέστην. *Symm.* ἔστην, καὶ οὐκ ἐπιγνώσομαι, ſteti, & non agnoſcam, *quamvis ſuſpicari liceat legendum eſſe*, ἔστη, ſtetit: *ita enim hebræus.* (l) Auram & vocem.] *Symmachus*, ἠρεμίας φωνῆς ἤκουον, ſilentium vocis audiebam. (m) Si contra ſervos ſuos.] *Symmachus*, ἐν δούλοις αὐτοῦ ἀβεβαιότης, καὶ ἐν ἀγγέλοις αὐτοῦ εὑρήσει ματαιότητα, in ſervis ſuis inſtabilitas, & in angelis ſuis reperiet vanitatem. (n) Luteas.] *Symmachus*, πόσῳ μᾶλλον τοῖς κατασκηνοῦσιν οἰκίας πηλίνας, ὧν γήϊνος ὁ θεμέλιος; quanto magis habitantibus domos luteas, quarum terrenum eſt fundamentum? (o) Inſufflavit enim eis, & exaruerunt.] *Schol.* συνεξῆρεν τὸ ὑπόλειμμα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς, ἐξέλιπον, abſtulit reliquias eorum in eis, defecerunt, *quam lectionem ſequitur Compl. niſi quod non habet*, ἐξέλιπον, *vulgata etiam videtur inde fluxiſſe.*

CAP. V.

(a) ERrantem.] πεπλανημένον, *Aquila*, θελγόμενον, *quaſi*, illecebris deceptum.] *Sym.* νήπιον, imprudentem, parvulum, *ut habet vulgata.* (b) Sed ſtatim.] *Aquila*, καὶ κατηρασάμην τὴν εὐπρέπειαν αὐτῶν παραχρῆμα, & maledixi decorem eorum ſtatim: *quam lectionem habet Compl.* (c) Et conterantur.] κολαβρισθείησαν. *Notat enim Olympiodorus hoc idem valere atque* ἐπιτριβείησαν, *itemque quod*, ἐξαλειφθείησαν, attenuentur: κολαβρὸν *enim eſſe parvulum ſuem: quare pro ea dictione Aquilam quidem dixiſſe*, ἐπιτριβήσονται, conterentur: *quam lectionem habet Compl. Theod. vero*, κατεκλάσθησαν, confracti ſunt. *Symm. vero*, ταπεινωθήτωσαν, humilientur. *In alio tamen ſcholio Theodotioni tribuitur*, ταπεινωθήσονται, humiliabuntur. *Sym. autem*, κατεκλάσθησαν. (d) Congregaverunt.] συνήγαγον. *Schol.* ἐθέρισαν, meſſuerunt. (e) Juſti comedent.] *Sym.* πεινῶντες φάγονται, eſurientes manducabunt. *Aliud ſchol.* Aquila, πεινῶν φάγεται, fameſcens manducabit, *quod eſt in Compl.* (f) Ipſi vero de malis.] *Sym.* αὐτοὶ δὲ πρὸς ἐνόπλων ἀρθήσονται, ipſi autem ab armatis tollentur, *quod item eſt in Compl.* (g) Exhauriatur.] *Sic S. Aug. quod græce eſt*, ἐκσιφωνισθείη, *& interpretatur Polychronius*, ἐκροφηθήσονται, δαπανηθήσονται, παντελῶς κενωθήσονται, exſorbebitur, abſumetur, penitus vacuabitur. ἀπὸ μεταφορᾶς τῶν σιφωνιζομένων πρὸς τὸ μηδὲν ἔτι ὑγρὸν ὑπολείπεσθαι, *nimirum ducta tralatione ab iis qui per ſiphonem hauriunt, donec nihil amplius humoris relinquatur. Atque addit Sym. quidem reddidiſſe*, ἀναρροφήσαι διψῶν τὴν δύναμιν αὐτῶν, abſorbeat ſitiens potentiam, & facultatem eorum. *Aquilam autem*, ἀφειλκύσαντο, διψῶντες εὐπορίαν αὐτῶν, attraxerunt, & hauſerunt ſitientes opulentiam eorum. (h) Non enim prodiet de terra labor.] *Sym.* οὐ γὰρ ἐξελεύσεται ἀπὸ κόνεως ὀδύνη, non enim egredietur de pulvere dolor. (i) Pulli autem.] *Sym.* τὰ τέκνα τῶν πετεινῶν ὑψοῦσι πτερά, filii volatilium attollunt pennas. *Aquila*, καὶ υἱοὶ πτήνους, & filii volucris. *Compl. habet*, νεοσσοὶ δὲ ἀετοῦ, pulli autem Aquilarum. (k) Super eam, quæ ſub cœlo.] ἐπὶ τὴν ὑπ' οὐρανόν. *Schol.* ἐπὶ πρόσωπον ἐξωτάτων, ſuper faciem extimorum. (l) Evertit.] διαλλάσσοντα. *Aquila*, ἀκυροῦντα, facientem irrita. *Sym.* διαλύοντα, diſſolventem. *Theodotio*, διασκεδάζοντα, diſſipantem, *quod eſt in Compl.* (m) Capit ſapientes.] ὁ καταλαμβάνων σοφοὺς ἐν τῇ φρονήσει. *Olympidorus*, id eſt, ὁ ἐλέγχων, qui arguit, & reprehendit. S *Cypr. in libro de bono patientiæ*, reprehendam ſapientes in aſtutia ipſorum, *libro autem* 5. *ad Quirinum*, reprehendet. (n) Aſtutorum diſjecit.] πολυπλόκων ἐξέστησε. *Olymp.* πολυπλόκους καλεῖ τοὺς ἄγαν συνετοὺς οὓς ἀγκυλογνώμονας διὰ τὸ σκολιὸν τῆς γνώμης εἰώθασι προσαγορεύειν οἱ τὰς κυρίας τῶν λέξεων ἐκλέγοντες, vocat eos qui nimium ſunt intelligentes; quos ii qui proprias dictiones ſeligunt, ſoliti ſunt appellare, ἀγκυλογνώμονας, propter obliquitatem, & perverſitatem ſententiæ, ac mentis. *Interpretatur etiam illud*, ἐξέστησεν, *pro*, ἀχρήστους πεποίηκεν, ἠκύρωσεν ἔξω τοῦ σκοποῦ εἶναι παρεσκεύασεν, inutiles reddidit, irritas fecit, eo redegit, ut ſcopum non attingerent. *Quod quidem inquit Sym. ita eſſe interpretatum*, βουλὴ δὲ σκολιὰ ταραχθήσεται, conſilium autem pravum diſturbabitur. (o) In die occurrent.] S. *Aug. videtur habuiſſe*, inhiantes dominari infirmis, in die occurrent illis tenebræ (q) Infirmo.] ἀδυνάτῳ. *Aquila*, ἀτόνῳ, languido. *Sym.* πτωχῷ, mendico. (r) Rurſus reſtituit.] *Aquila*, μοτώσει, curabit, immiſſo linamento ſanabit. *Sym.* ἐπιδήσει, colligabit. *Proprie autem* μότα, inquit Hieron. *vocantur linteola quæ inſeruntur vulneribus ut putridas carnes comedant & extrahant purulentas.* Druſ. (ſ) Sexies de neceſſitatibus.] *Aquila*, ἐν ἓξ θλίψεσι ῥύσεταί σε, in ſex tribulationibus liberabit te. (t) In ſeptimo.] ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ. *Aquila, & Theodotio*, καὶ ἐν ἑπτὰ, & in ſeptem. (u) A malis venientibus.] *Aquila*, ἀπὸ προνομῆς ἐρχομένων, a direptione ingruentium. (x) Injuſtos & iniquos deridebis.] *Apud S. Aug. legitur*, nonne patieris injuſtos, & iniquos deridebis.] *Apud S. Auguſt. legitur.* nonne patieris injuſtos, & iniquos deridebis? *in aliqua editione eſt*, ἀπὸ ἀνδρὸς λαλοῦντος μηδὲν ἀγαθὸν, ἀδίκων, a viro qui nihil boni loquitur, injuſtos, &c.. (y) Timebis.] *In aliqua editione ſequitur*, ὅτι μετὰ τῶν λίθων τοῦ ἀγροῦ, ἡ διαθήκη σου, *quæ in nullo collatorum codicum ſunt inventa: habet tamen S. Aug.* quia cum lapidibus agri habebis fœdus. (z) Habitatio.] *Aquila*, καὶ ἐπισκέψῃ ὡραιότητά σου καὶ οὐ μὴ ἁμαρτήσεις, & viſitabis ſpeciem, ac decorem tuum, & non peccabis. (aa) Non peccabit.] *Schol.* οὐ δυσπραγήσῃ, non infeliciter aget. *Chryſ.* domus fruetur multa pace; & qui in ea, ſine ulla aut inter ſe aut erga te ſeditione degent.

CAP. VI.

(a) SI vero quis appendens.] εἰ γάρ τις ἱστῶν στήσαι μου τὴν ὀργήν. *Chryſoſt.* εἰ γάρ τις, dictum eſt, pro, εἴθε γὰρ, utinam vero. *Sym.* ὡς εἴθε ἐσταθμίζετο μου ἡ ὀργή, quin utinam ponderaretur ira mea. *Iram autem exponunt hoc loco Chryſoſt. & Polychronius*, ἀθυμίαν, dejectionem atque ægritudinem animi: *Olympiodorus*, iram Dei. (*) Gravior.] βαρυτέρα, *& non diſcedit ab hebræo: nam quod hic dictum eſt*, τὰς ὀδύνας, dolores, *apud hebræum eſt ſingulare fœminini generis, ac ſi diceremus*, calamitas erit gravior. *In comm. tamen græcis eſt*, βαρύτερα, graviora, *& ſupplet Olymp.* τὰ συνενεχθέντα μοι, καὶ ἀθυμεῖν παρασκευάζοντα, quæ ſimul irruerunt in me ad mœrorem adducunt. (b) Verba mea ſunt mala.] *Ita S. Aug. Aquila*, ἐπὶ τοῦτο ῥήματά μου κατεπατήθησαν, propter hoc verba mea conculcata ſunt: *quam lectionem ſequitur Compl. niſi quod habet*, ἐπὶ τούτῳ. *Sym.* οἱ λόγοι μου κατάπικροι, ſermones mei peramari. *Theodotio*, ἔγκοποι, interciſi, *aut*, moleſti. (c) Domini.] *Sym.* Saddai. *Schol. pro*, ἱκανοῦ, potentis, qui ſibi ſatis eſt, nullius egens. (d) Nunquid fruſtra.] *Sym.* μὴ στένει λιμῷ ὄναγρος παρούσης χλόης; num ingemiſcit fame onager, ſi adſit gramen? (e) Nunquid poteſt ſine ſale edi panis?] *Sym.* μή τι βρωθήσεται ἀνάρτυτον τῷ μὴ ἔχειν ἅλα; nunquid manducabitur non conditum, eo quod non habet ſal? (f) Ira mea.] *Plerique libri habent*, ψυχή, *& S. Aug.* ſic nec anima mea poteſt ceſſare. (g) In finem autem.] *Aquila, & Sym.* ἐπιβαλὼν τὴν χεῖρα, injiciens manum, *ſed fortaſſe apud illos non ſequebatur negatio.* (h) Sit autem mea civitas.] *B. Aug.* ſit mihi civitas. *Aquila, & Theodotio*, καὶ ἔσται ἔτι παράκλησίς μου, & erit adhuc conſolatio mea. (i) Aut quod tempus meum.] *Aquila*, τί τὸ τέλος, ὅτι μακροθυμήσω; quis finis meus, ut longanimiter agam? (k) Vias Themanorum videte.] S. *Auguſt. hæc refert*, vias Themanorum videte, ſemitas Sabæorum intuemini. *Olympiodorus, narrat alium ex interpretibus ita reddidiſſe*, ἀποβλέπουσιν εἰς ὁδοὺς θαιμὰν, ὁδοιπορίας σαβὰ προσδοκῶσιν ἑαυτοῖς, reſpiciunt in vias Themanitarum, itinera Sabæorum expectant ſibi. (l) Sed ut videtur, vilia.] ἀλλ' ὡς ἔοικε, φαῦλα ἀληθινοῦ ῥήματα. S. *Auguſt.* ſed, ut video, prava veri hominis verba dicitis. *Aquila*, τί ἐμοχθηρεύθησαν λόγοι εὐθεῖς; quid moleſta fuerunt verba recti? (m) Nunc autem inſpiciens.] *S. Aug.* nunc autem aſpicientes vacate mihi. (n) Sedete obſecro, & non ſit injuſtum.] *Aquila*, μὴ γίνηϑε παρανομία, nolite eſſe iniquitas.

CAP. VII.

(a) QUando dies?] *Aquila, & Theodotio*, πότε ἀναςήσομαι; quando ſurgam? (b) Exilior eſt quam loquela.] *Sic S. Aug. quod græce eſt*, ἐλαφρότερος λαλιᾶς. *Olymp.* cæteri reddiderunt, δρομέως, curſoris, *ut videatur illud*, ἐλαφρότερος, *poſſe verti*, levior & velocior. (c) Periit autem in vana ſpe.] *Symm.* αἱ ἡμέραι μου ἀνηλώθησαν μὴ οὔσης ἐλπίδος, dies mei conſumpti ſunt, quippe cum non ſit ſpes. (d) Tanquam nubes expurgata de cœlo.] *Symm.* καθάπερ ἀναλωθεῖσα νεφέλη ἀπαλλαγήσεται, tanquam abſumpta nubes abſolvetur. (e) Cum in neceſſitate ſim.] *In pleriſque libris ſequitur*, πνεύματός μου, ſpiritus mei. (f) Amaritudinem.] *In Compl. eſt*, πικρίᾳ, amaritudine. *Symm.* διαλεχθήσομαι παραπικρασμῷ τῆς ψυχῆς μου, confabulabor in amaritudine animæ meæ. (g) Cuſtodiam.] *Ita S. Aug. Olymp. inquit, hebræum dicere* πόνους, labores. (h) Conſolabitur.] *Symm.* κατηγορήσει accuſabit. (i) Referam.] *S. Aug* & referam ad me ipſum conſolationem in thoro meo. *Theodotio*, συμβαστάσει με ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ μου ἡ κοίτη μου, comportabit me in confabulatione mea ſtratum meum. *Schol.* ἐπ' ἐμαυτὸν εἰς διαλογισμὸν, ſuper meipſum in diſputatione. (k) Abſolves. *Ita S. Aug. Aquila.* ϗ αἱρεῖται ἀγχόνην ἡ ψυχή μου, & eliget ſuſpendium anima mea. (l) Oſſa mea.] *S. Aug. videtur addere*, repuli. *Symmachus*, ϗ θάνατον διὰ τῶν ὀστέων μου, & mortem per oſſa mea. (m) Ut longanimiter agam.] ἵνα μακροθυμήσω, ut ſim longanimis. (n) Vita mea.] *Symm.* ὅτι ματαιότης αἱ ἡμέραι μου, quoniam vanitas ſunt dies mei. *Alius interpres*, ἀτμὶς γὰρ αἱ ἡμέραι μου, vapor enim ſunt dies mei. (o) Viſitationem.] *Schol.* ϗ ἐπισκέπτη αὐτὸν πρωΐας, & viſitet eum mane. (p) Et in requie.] *Symm.* αἰφνιδίως ἐκδοκιμάσεις αὐτὸν, repente probabis eum. (q) Salivam meam.] *S. Aug. addit, quod eſt in aliquot codd. & Compl.* ἐν ὀδύνῃ, in dolore. (r) Quid potero facere?] *S. Aug* quid poſſum tibi facere? *& ita Compl.* τί δύναμαί σοι πρᾶξαι; *Olymp.* hebræus, τί σε ἔβλαψα; quid tibi nocui? (ſ) Ut loquerer adverſus te.] κατεναντίον σου. *Schol.* ἐναντιοῦσθαι, ut ſim contrarius. (t) Onus.] φορτίον. *Schol.* φορτικὸς, oneroſus, moleſtus. *S. Aug. ſic habet*, quare conſtituiſti hominem, ut loqueretur adverſus te, ut eſſet tibi oneri?

CAP. VIII.

(a) SPiritus multiloquus.] *Theodotio*, βαρύτατον, graviſſimus, validiſſimus. (b) Turbabit juſtitiam.] *Symmachus*, εἰς ἄδικον μεταστρέψεται τὸ δίκαιον, in injuſtitiam transferet juſtitiam. (c) Aut exaltabitur pratum.] βούτομον, *herba grata bubus. Symmachus*, ἢ πληθυνθήσεται ἕλος, aut multiplicabitur charectum? (d) Aranea autem evadet.] *Schol.* ἡ δὲ πεποίθησις αὐτοῦ ἀράχνη ἀποβήσεται, fiducia autem ejus aranea exibit. *S. Auguſt.* atque araneis implebitur tabernaculum ejus. (e) Si ſuffulſerit domum ſuam.] *Symm.* ἐρεισθήσεται ἐπ' οἶκον, ϗ οὐ στήσεται, innitetur ſuper domum, & non ſtabit. (f) Humidus enim eſt ſub ſole.] *S. Auguſtinus habet*, ante ſolem, *ſed interpretatur*, ſub ſole. *Aquila*, ἔνικμός ἐστιν εἰς πρόσωπον ἡλίου, humectus eſt in faciem ſolis. (g) Germen.] ὁ ῥάδαμνος. *Symm.* ὁ κλάδος, ramus. *Theodotio*, παραφυὰς, propago. (h) In congregatione.] *S. Auguſt.* in congregationibus.] *Schol.* ἐπὶ βουνὸν ῥίζαι αὐτοῦ, ſuper collem radices ejus. (i) Si abſorbuerit.] ἐὰν καταπίῃ. *S. Aug.* ſi deglutietur, locus mentietur eum. (k) Non reprobabit.] *S. Auguſt. videtur legiſſe*, non probavit: *quamvis dubitet de veritate lectionis, interpretatur tamen*, impium non probavit innocentem. (l) Confeſſione.] *Olymp.* cæteri dixerunt, ἀλαλαγμοῦ, exultatione, & jubilatione.

CAP. IX.

(a) NOn contradicat.] *S. Aug.* non reſpondebunt ei unus de mille. (b) Ante eum permanſit.] *Aquila*, εἰρηνώδευσεν, pacem habuit: *Compl. habet*, ϗ εἰρήνευσεν. *Symm* διετέλεσεν, perſtitit. (c) Qui in vetuſtatem perducit.] *Symm.* ἐξαίρων ὄρη ϗ ἀφανοποιῶν αὐτὰ, qui aufert montes, & è conſpectu removet eos (d) Eam quæ ſub cœlo.] *S. Aug.* orbem. (e) Quatiuntur.] σαλεύονται. *Schol.* cæteri, περιτραπήσονται, ſubvertentur. *S. Aug.* movebuntur. (f) Et Arcturum.] *Olympiodorus*, hebræus, ϗ πάντα τὰ ἄστρα τὰ κυκλοῦντα νότον, & omnia ſydera, quæ circundant auſtrum. (g) Ipſe enim avertit a ſe iram.] αὐτὸς γὰρ ἀπέστραπται ὀργήν. *Sym.* ὁ θεὸς οὗ ἀπόστρεπτος ἡ ὀργὴ, Deus, cujus inflexibilis ira, *& ita Compl. Apud* S. *Aug. hæc leguntur*: Si enim morti tradiderit, quis avertet? ipſius enim inavertibilis ira. *Olymp. interpretatur lectionem LXX.* ἀοργήτως τιμωρεῖται, ſine ira punit, *putatque per Synechdochen ſignificari abſentiam omnium perturbationum.* (h) Ab ipſo incurvati ſunt.] *Sym.* ὑποκάτω δὲ αὐτοῦ καμφθήσονται οἱ ἐπερειδόμενοι ἀλαζονείᾳ, ſub ipſo incurvabuntur, qui nituntur arrogantia. *S. Aug.* a potentiore ab ipſo ſubdita ſunt cætera ſub cœlo, *ſed videtur ſubeſſe mendum.* (i) Si vero invocavero, & non exaudierit.] *Sic etiam B. Aug. ac multis modis id explicat. In aliquot codd. & in Compl. eſt*, ϗ ὑπακούσῃ, & exaudierit, *atque ita aliqui interpretes græci legunt. Ac potuit illud*, μου, *factum eſſe ex*, μοι, *in hebræo enim eſt*, & reſponderit mihi. (k) Ne caligine me conterat.] *S. Aug.* ne forte in turbine me conterat. (l) In vanum.] διακενῆς.] *Olymp.* cæteri, *pro*, διακενῆς, reddiderunt, ἀναιτίως, &, δωρεὰν, ſine cauſa & gratis. *S. etiam Aug. habet*, ſine cauſa. (m) Quoniam ſcilicet.] ὅτι μὲν γὰρ ἰσχύει κράτει. *In Compl. eſt*, ἰσχύϊ κρατεῖ, fortitudine præſtat. *S. Aug. habet*, etenim quia poteſt, obtinet, & vincit, *ut in græco exemplari, unde illa verſio fluxit, videatur fuiſſe*, ἰσχύει, *ut in noſtra, &*, κρατεῖ, *ut in Compl. Sym.* ἐν τῇ ἰσχύϊ κραταιός ἐστιν, in robore potens eſt. (n) Et ſi fuero juſtus.] *Sym.* ἐὰν δικαιότερος ἀναφανῶ, στόμα μου καταδικάσει με, ſi juſtior apparuero, os meum condemnabit me. (o) Fuero irreprehenſibilis.] *Schol.* ἁπλοῦς ἐγὼ, ϗ ἐστρέβλωσέν με, ſimplex ego, & pervertit me. (p) Quapropter dixi.] *S. Aug. propius ad hebræum*, unum eſt, quod dixi. (q) Traditi enim ſunt] *S. Aug. rurſus propius ad hebræum*, terra tradita eſt in manus impii. (r) Facies judicum] πρόσωπα κριτῶν. *S. Aug.* facies judicium ejus operit, *vel*, judicium ſuum. (ſ) Quis eſt?] *Sym.* ϗ νῦν τίς ἐστι; & nunc quis eſt? *S. Aug.* quis ergo eſt? (t) Vita autem mea.] *Sym.* αἱ ἡμέραι μου, dies mei. (u) Navibus veſtigium.] *Sym.* ἀπῆλθον ὁμοίως ναυσὶ σπευδούσαις, ὡς ἀετὸς ἱπτάμενος ἐπὶ βορὰν, abierunt ſimiliter ac naves feſtinantes, tanquam aquila volans ad eſcam. (x) Quare non ſum mortuus.] *Aquil.* εἰς τί τοῦτο μάτην κοπιῶ; ad quid hoc fruſtra laboro? *& ita Compl. S. Aug. videtur prope habuiſſe utrumque*, quare non ſum mortuus, & laboro? (y) Sed loquar.] *In comm. græcis eſt*, ἐὰν λαλήσω, ſi loquar. (z) Sic conſcius ſum.] οὕτω συνεπίσταμαι, *S. Aug.* non enim ſum mecum. *Olymp. & Evagrius partim interpretantur*, non ſic, ut amici mei exiſtimant, *partim conjungunt cum initio ſequentis capitis, quaſi dicat, non ſentire ſe deficientem animam ita, ut corpus: & ita etiam conjungitur in aliqua editione.*

CAP. X.

(a) DImittam ſuper me.] ἐπ' αὐτόν. *Comm. græca, & Compl. habent*, ἐμαυτὸν, *quod etiam eſt expreſſius. S. Aug.* Proferam contra me ſermones. (b) Noli me docere.] *Aquila*, μὴ καταδικάσεις με, non condemnabis me. (c) Aut bonum eſt tibi.] *Schol.* μή τι ἀγαθόν σοι, ὅταν συκοφαντήσῃς; nunquid bonum tibi, cum calumniatus fueris? *Complutenſis*, ἢ καλόν σοι ἐὰν συκοφαντήσω, nunquid bonum tibi, ſi calumniatus fuero? (d) Plaſmaverunt me.] *Schol.* ἡτοίμασαν, apparaverunt. (e) Poſtea mutans.] *Aquila, & Theodotio*, ἅμα κύκλῳ κατεπόντισάς με, ſimul in circuitu abſorbuiſti me. (f) Conſeruiſti.] ἐνεῖρας. *Schol.* ἤτοι συνέρραψας, ſcilicet conſuiſti, *quod etiam eſt in Complutenſi.* (g) Non inſontem me feciſti.] *Didymus*, cæteri dixerunt, οὐκ ἀθωώσεις με, οὐ καθαριεῖς με, non inſontem facies me, non mundabis me. (h) Et ſi juſtus fuero, non poſſum ſuſpicere.] *S. Aug habet*, reſpirare. *Aquila*, ϗ δικαιωθεὶς οὐκ ἀρῶ κεφαλὴν, & juſtificatus non tollam caput. *Complutenſis priorem partem habet, ut noſtra: ſecundam vero hoc modo*, οὐ δύναμαι ἆραι κεφαλὴν, non poſſum caput tollere. (i) Et capior.] *Polychronius*, manifeſtius autem eſt in hebræo, ἐάν τε γὰρ, φησὶν, εὐσθενὴς ὦ, ὡς λέων, πάσεις με, ſive enim, inquit, validus fuero, ut leo, capies, & opprimes me. (k) Iterum enim commutans.] *S. Aug.* iterum autem commutatus ſæviſſime crucias me. *Aquila, & Theodotio*, ϗ ἐπιστρέψας ἐθαυμάστωσας ἐν ἐμοὶ, & reverſus mirificaſti in me. (l) Inſtaurans in me examen meum.] *S. Aug. videtur habere*, inſtaurans in me tormenta mea. *Symmachus*, μάρτυράς σου κατέναντί μου αὐξάνων, teſtes tuos contra me augens. (m) Parva vita temporis mei.] *Plerique libri habent*, ὀλίγος ἐστὶν ὁ χρόνος τοῦ βίου μου, parvum eſt tempus vitæ meæ, *& ſic Beatus Auguſtinus.* (n) Requieſcere.] *S. Aug.* patere me, donec requieſcam puſillum, antequam eam in pœnas, unde reverti non licet. (o) Caliginoſam.] ϗ γνοφεράν. *Symmachus*, σκεπομένην θανάτῳ, opertam morte. (p) Ad terram tenebrarum.] *Polychronius*, hebræus, εἰς γῆν σκοτεινὴν, ὑπὲρ τὸ σκότος, ad terram tenebroſam ſuper ipſas tenebras. *Olympiodorus autem in hunc locum*, ὅπου τάξις ἡλίου ϗ ἄστρων οὐκ ἔστι, οὔτε τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ubi neque ſunt ordines ſolis, & ſyderum, neque rerum humanarum.

CAP. XI,

(a) QUi multa dicit.] *Symmachus*, μὴ ὁ πολυλάλος ἀναπόκριτος ἔσται; nunquid multiloquus & verboſus erit hujuſmodi, cui non reſpondeatur? (b) Sed quomodo.] *Ita S. Aug. Schol.* ἀλλ' εἴθε ἦν, ὅπως ἂν, ſed utinam detur aliquo utique modo. (c) Virtutem ſapientiæ.] δύναμιν σοφίας. *Aquila*, ἀπόρρητα σοφίας, *ſed fortaſſe Compl. codicem habuerunt in quo Aquilæ verba integriora eſſent: ita enim illi*, ἀπόρρητα σοφίας, ſecreta ſapientiæ. (d) Quæ peccaſti.] *Schol.* παρεωραμένα, quæ deſpexiſti, ac per imprudentiam admiſiſti. (e) Sublime eſt cœlum.] *Schol.* μετεωρότητας οὐρανῶν τίς κατεργάσῃ; ſublimitates cœlorum quis operabitur? *Symmachus*, ἀπορήσεις, πῶς ἂν ἀφίκοιο, dubitabis, quomodo utique pervenias. (f) Natat ſermonibus.] νήχεται λόγοις. *S. Aug.* mutat ſermonibus. *Schol.* θρασύνεται, confidit. (g) Et extendis] *Symm.* ἁπλώσεις πρὸς αὐτὸν τὰς παλάμας σου, expandes ad eum palmas tuas. *Theodotio*, ἐπέτασας, expandiſti. (h) Et iniquitas.] ἀδικία δὲ ἐν διαίτῃ σου μὴ αὐλισθήτω. *Schol.* μὴ σκηνωσάτω ἐν σκέπῃ σου παρανομία, *quod idem fere eſt.* (i) De meridie autem.] *S. Aug. videtur hoc loco habuiſſe*, ante illuminationem præibit. (k) Apparebit tibi pax.] *Aquila*, ἐν ἐλπίδι κοιμηθήσῃ, in ſpe dormies. (l) Tranſmutati autem multi.] *S Aug.* & rogabunt faciem tuam multi, *quod proprius ad hebræum.* (m) Oculi.] *Theod.* οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐκλείψουσιν, oculi eorum deficient.

CAP. XII.

(a) MOrietur ſapientia.] τελευτήσει σοφία. *Aquila*, τελειώματα σοφίας, perfectiones ſapientiæ. (b) Ab aliis] *In aliis libris eſt*, ὑπ' ἄλλους, ſub aliis. (c) Auris quidem.] *Teſtatur Chryſoſtomus in quibuſdam exemplaribus, pro*, οὖς, *eſſe*, νοῦς, mens. (d) In multo tempore.] *Aquila*, ἐν παλαιοῖς, in antiquis. *Symmachus*, ἐν μακροχρονίοις, in longævis. (e) Qui ducit] *Ita S. Aug. Aquila*, ἀπάγων συμβούλους λάφυρα, qui abducit conſiliarios ſpolia. *Symmachus*, διάγων βουλευτικοὺς εἰς ἀβουλίαν, adducens eos qui prudenter deliberant, in conſilii inopiam. (f) Baltheo.] *Sic S. Auguſtinus, quod græce eſt*, ζώνην. *Symmachus*, ϗ περιζωννύων αὐτοὺς σχοινίῳ κατὰ λαγόνων, & circumcingens eos fune ſuper lumbos, *quod Scholiaſtes inquit, dictum eſſe, pro*, μεταβάλλων αὐτοὺς εἰς οἰκέτας, commutans eos in famulos. (g) Qui permutat.] *Ita S. Aug. Symm.* περιτρέπων χείλη ἀπλανήτων, evertens labia non errantium, *id eſt, inquit Scholiaſt.* ϗ τῶν δοκούντων εἶναι ἀπλανεστάτων τὰς βουλὰς εἰς τοὐναντίον μεθίστησιν, ὡς ἐπὶ τοῦ βαλαὰμ πεποίηκε, & eorum qui minime omnium videntur errare, conſilia in contrarium convertit, ſicut fecit in Balaam. (h) Senum cognovit.] *Quare cum a principio, inquit Scholiaſtes, eorum machinationes cognoverit*, δύναται ἀνατρέπειν ταύτας, poteſt illas ſubvertere. *Symmachus autem*, ϗ ἐπιστήμην γερόντων ἀφαιρῶν, & ſcientiam ſenum auferens. (i) Permutans corda.] διαλλάσσων καρδίας. *Aquila*, ἀφιστῶν, removens, *& Theodotio*, μεθιστῶν, transferens: *Symmachus*, παρατρέπων, evertens. *Apud S. Aug. legitur*, reconcilians corda principum populi terræ: eduxit autem eos in viam, quam non noverant. (k) Palpent.] *Schol.* ψηλαφῶντες, palpantes. (l) Errent.] *Schol.* πλανώμενοι, errantes. *In alio Scholio declaratur id non eſſe dictum optando, ſed demonſtrando id quid ſit*, τουτέστι ψηλαφῶσι, ϗ πλανῶνται, *id eſt*, palpant, & errant.

CAP.

CAP. XIII.

(a) VIdit.] ἑώρακε, *in aliquo codice, & vulgatis editionibus eſt*, τεθεώρηκε, contemplatus eſt. (b) Vos autem eſtis medici.] *Symmachus* προσέθετε ψεύσματι, ϗ ἰατροὶ ἐπίπλαστοί μου κατασκευάζοντες ἄλογα, addicti eſtis mendacio, & medici concinnatores mei, apparantes abſurda. (c) Subtrahetis vos.] ὑποστελεῖσθε. *S. Auguſt. habet*, an ſubtrahitis vos judices fieri? *Olympiodor.* Theodotio reddidit, ἢ πρόσωπον αὐτοῦ λαμβάνετε, an perſonam ejus accipitis: hebræus autem, δυσωπεῖσθε, veremini, confundimini. (d) Quod & ſi occultes] *Symmachus*, μὴ κρύφα πρόσωπον αὐτοῦ δυσωπηθήσεσθαι; μὴ οὐχὶ ἡ κίνησις αὐτοῦ πτοήσει ἡμᾶς; an occulte perſonam ejus verebimini? Nunquid non motio ejus exterrebit vos? *Polychronius*, hebræus autem, ἐὰν ἀποστρέψῃ πρόσωπον αὐτοῦ, ταραχθήσεσθε, ſi averterit faciem ſuam, turbabimini. (e) Quia nunc obmuteſcam, & deficiam.] *Olympiodorus*, Hebræus habet, ἵνα μὴ λαλήσω, ut ne loquar. (f) Duo autem mihi præbeas.] *Olympiodorus*, Aquila, & Theodotio, pro, δυεῖν δέ μοι χρήσῃ, reddiderunt, πλὴν δύο μὴ ποιήσῃς μετ' ἐμοῦ, tantummodo duo ne facias mecum, *quod tamen idem valet: duo enim poſtulat ſibi concedi, ut duo illa ne faciat ſecum, quæ paulo poſt ſubjungit.* (g) Tunc a facie.] *Olympiodorus*, Hebræus, pro, οὐ κρυβήσομαι ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, habet, οὐκ ἐκκλινῶ, non declinabo, id eſt, ἐξεναντίας σοι εἰς κρίσιν ἐλεύσομαι, ἐὰν τὰ δύο ταυτί παράσχοις, ex adverſo veniam tibi ad judicium, ſi duo hæc præbueris. (h) Aut loqueris.] *Olympiodorus*, cæteri manifeſtius reddiderunt, λαλήσω ϗ ἀποκρίνῃ μοι, loquar, & reſpondebis mihi. (i) Impedimento.] ἐν κωλύματι. *Symmachus*, ἐν ταλαιπωρίᾳ, in anguſtia & miſeria. *Aquila*, ὡς ἀπὸ ξύλου εἱρκτῆς, ſicut de ligno carceris. *Schol.* Aquila ſic reddidit, ϗ ἔθηκας ἐν ξυλοπέδῃ τόν πόδα μου, & poſuiſti in cippo pedem meum. *Aliud Scholium*, ἐν ποδοκάκῃ, in compede, *& ſic S. Auguſtinus.* (k) Et ad radices.] *Didymus*, hebræus autem, τὰ δὲ ἴχνη τῶν ποδῶν μου περιχαράττεις, & veſtigia pedum meorum circum imprimis. *S. Auguſt. habet*, & radices pedum meorum contemplatus es. (l) Sicut uter.] *Symmachus*, ὁμοίως σηπεδόνι, ſicut putredo. *S. Auguſt.* qui veteraſco, ſicut uter.

CAP. XIV.

(a) PLenus iracundiæ.] *Aquila*, πλήρης κλονήσεως, plenus commotionis, & turbationis. (b) Ab eo.] *In commentariis græcis, & in Complut. eſt*, παρὰ σοὶ, *& ita S. Aug.* apud te. (c) Ab eo.] *Sic etiam S. Aug. Chryſoſt. autem cum hanc eandem lectionem agnoviſſet, addit, in quibuſdam exemplaribus legi*, ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ, ἵνα ἡσυχάσω, ϗ εὐδοκήσω τὸν βίον μου, ὥσπερ μισθωτὸς, recede a me ut requieſcam, & placem vitam meam, ſicut mercenarius: *& ſic videtur legiſſe Polychr.* (d) Germen.] ὁ ῥάδαμνος. *Polychr.* ῥάδαμνον, vocat, κλάδον, τὸν μετὰ τὴν ἐκτομὴν φυόμενόν τε ϗ αὐξανόμενον, id eſt, ramum, qui poſt exciſionem & pullulat, & creſcit. (e) In petra autem.] *Polychr.* hebræus habet, ἐν σποδιᾷ, in cinere. Aquila autem & Theodotio dixerunt, alter quidem, ἐν χοΐ, alter autem, ἐν τῷ χώματι, id eſt, in pulvere, aut humo egeſta, concinentes & ipſi hebræo: qui etiam, pro, ῥάδαμνος, reddiderunt, ὁ κορμὸς, truncus, ſtipes. Rurſus autem græcus quidem dixit, ποιήσει θερισμὸν, faciet meſſem, nimirum a fine ipſo, hebræus autem a re ipſa, ποιήσει καρπὸν, faciet fructum, ſervatur autem in utroque eadem ſententia. (f) Rareſit mare.] *S. Auguſt. habere videtur*, tempore enim minuetur mare: nam poſt impletur: *niſi hæc poſterior ſententia, ad explanationem ab ipſo adjungitur: nam & Chryſoſt.* θάλασσα μὲν γὰρ σπανίζεται, ϗ πάλιν πληροῦται, nam mare quidem minuitur, & rurſus impletur, *idemque de fluviis affert. Symm. autem*, ὡς ἐκρεῖ ὕδατα ἀπὸ θαλάσσης, ſicut effluunt aquæ de mari, *ſicut inquit Polychronius, fluxus deſcendens e ponto.* (g) Fluvius deſolatus.] *Schol.* χειμάρρους, torrens: *& ita notat Polychr. eſſe in hebræo.* (h) Cœlum non ſit conſutum.] ἕως ἂν οὐρανὸς οὐ μὴ συρραφῇ. *Apud S. Auguſt. legitur*: Uſquequo cœlum eſt, non conſuetur ad novum. *Ac certe Polychr. videtur aliquid aliud in ſuo codice habuiſſe. Ita enim inquit*, ϗ ἕως ἂν ὁ οὐρανὸς παλαιωθῇ, ϗ ὁ κόσμος συνέστηκε. τουτέστιν, ἕως συντελείας. οὐ μὴ συρραφῇ, ἀντὶ τοῦ, οὐ μὴ συναρμοσθῇ. συρραφὴν γὰρ εἶπε τὸν εἱρμὸν τῶν ζεύξεων τῶν μελῶν, quoaduſque cœlum inveteraverit, & mundus conſtiterit, id eſt, uſque ad conſummationem, non conſuetur, pro, non redibit ad harmoniam ſuam: futuram enim dixit ſeriem jugationum, & commiſſurarum ipſorum membrorum. (i) Suſtinebo donec.] *Chryſoſt.* Aquila, & Theodotio, & Symm. illi quidem dixerunt, ἐλπιῶ ἕως ἂν ἔλθῃ τὸ ἄλλαγμά μου, ſperabo quoaduſque venerit mutatio mea: hic vero, ἕως ἂν ἔλθῃ ἡ ἁγία φύσις μου, donec veniat ſancta nativitas mea. (k) Et patientiam.] *Symm.* προσδοκίαν ἑκάστου ἀνδρὸς ἀπολέσῃς, expectationem cujuſque viri perdideris. *S. Aug.* ſpem hominis perdidiſti. *Docet autem Olymp. ex his ſignificari ſine auxilio divino hominem nihil eſſe neque poſſe ſuſtinere tentationem tempeſtatis. Polychronius autem, montes, etiam ſi cadant, & petram, etiam ſi veteraſcat, non omnino deleri, hominem autem penitus aboleri, & nullas illius eſſe reliquias, nimirum quoad corpus.* (l) Adjeciſti ei faciem.] *Olymp* minaciter, & auſtere eum inſpexeris. *S. Aug. habet*, mutaſti faciem ejus. (m) Ploravit.] *In aliquibus libris eſt*, ἐπ' αὐτῷ ἐπένθησεν, ſuper ſe ploravit. *S. Auguſt. videtur in verbis proxime præced. habuiſſe illud*, ἐπ' αὐτῷ, *nam ſic refert*, ſed carnes ejus ſuper eum doluerunt.

CAP. XV.

(a) SPiritus] πνεῦμα. *Complutenſis habet*, πνεύματος. *Interpretatur S. Auguſt. Job, quia implet ventrem dolore, non reſpondere ſpiritu ſcientiæ. Chryſoſt. autem videtur interpretari ſcientiam ſpiritus, vanum quiddam, & ventoſum.* (b) Et implevit.] *S. Auguſt. habet*, & implevit dolore ventrem. *In comm. græcis in textu eſt*, πόνων, *ſed ad eum locum Chryſoſt. manifeſto habet*, πόνον, *& interpretatur hoc eſſe, amare loqui*, ὥστε ἐκπλῆσαι τὸν πόνον, ϗ τὸν καύσωνα τῆς ἑαυτοῦ διανοίας, ut expleat dolorem, & æſtum mentis ſuæ atque ægritudini ſuæ morem gerat. (c) Repuliſti] οὐ ϗ σὺ ἀπεποιήσω. *Theod.* οὐ γὰρ σὺ παρῃτήσω φόβον, non enim tu rejeciſti timorē. (d) Conſummaſti autem.] συντετελέσω. *Symm.* ϗ ἀναιδῶς ὡμίλησας ἐναντία τῷ θεῷ & impudenter locutus es contra Deum. *S. Auguſt* & elegiſti linguam malorum. (e) Concretus es?] *Sic S. Auguſt. quod græce eſt*, ἐπάγης, *pro quo notat Polychronius hebræum habere*, συνελήφθης, conceptus, & formatus es. (f) Conſtitutionem.] σύνταγμα. *Aquila*, ἀπόρρητα, arcana, ineffabilia. *Theodotio*, μυστήριον, myſterium. *Symm.* ὁμιλίαν, colloquium. (g) Gravior.] βαρύτερος. *Symmach.* πολυχρονιώτερος, longævior. (h) Quid auſum fuit.] *Symm.* τί ὅτι ἐπῆρέ σε ἡ καρδία σου; quid, quod extulit te cor tuum? (i) Tulerunt.] ἐπήνεγκαν: *In comm. græcis eſt*, ὑπήνεγκαν, *& ita S. Auguſt.* ſuſtinuerunt. (k) Quis enim cum homo ſit.] τίς γὰρ ὢν βροτὸς, ὅτι ἔσται ἄμεμπτος; *Apud S Aug. legitur non ſine mendo, ut videtur*, quid eſt cur homo, ut ſit ſine crimine? *in Commentariis non eſt particula illa*, ὅτι, quia. *Didymus*, τίς γὰρ, φησὶν, ἄνθρωπος ὢν δύναται ἄμεμπτος εἶναι, ἢ ἐπαγγέλλεσθαι, ὅτι δίκαιος ἔσομαι, ὡς σὺ σεαυτὸν νομίζεις; Quis enim, inquit, cum homo ſit, poteſt ſine crimine eſſe, aut polliceri ſe fore juſtum, prout tu teipſum putas? (l) Si in ſanctis non credit.] κατὰ ἁγίων οὐ πιστεύει, *ſimili locutione uſus eſt ſupra cap. 4. S. Auguſt. habet*, ſi in ſanctis ejus non eſt fides, *Symm.* ἰδοὺ ἐν ἁγίοις αὐτοῦ οὐδεὶς ἄτρεπτος, οὐδὲ οὐρανὸς ἄσπιλος, πόσῳ μᾶλλον ἄνθρωπος; ecce in ſanctis ejus nullus eſt immutabilis, neque cœlum ſine macula: quanto magis homo? (m) Sine vero.] ἔα δέ. *Polychronius*, iſtud ſane, ἔα, uſus ſermonis & conſequutio poſtulat, ut valeat idem, atque, πόσῳ μᾶλλον, & μήτιγε, quanto magis, & nedum; ſed communis conſuetudo, ἄφες, ſine, dimitte. (n) In ſolitudine.] ἐν φροντίδι. *Aquila*, ἐν ὀδύνῃ, in dolore. *Theodotio*, ματαιοῦται, fruſtratur, evaneſcit. *Symm.* ἀλαζονεύεται, effertur arrogantia. (o) Numerabiles.] ἀριθμητὰ, numerati. *Symm.* ϗ ἀριθμὸς ἐτῶν κεκρυμμένος ἰσχυρῷ, & numerus annorum occultatus eſt forti. (p) Subverſio.] καταστροφή. *Didymus*, hebræus, ἡ σκύλευσις, vaſtatio. (q) Decretus.] *Symmachus*, προεσκοπεύθη γὰρ εἰς μάχαιραν, præviſus enim eſt ad gladium. (r) Quia operuit faciem ejus.] *Ita S. Auguſt. quod græce eſt*, τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, *& interpretatur*, abſcondit a ſe Deum, *ſed illud*, αὐτοῦ, *poteſt etiam ſignificare*, ſuam. *Notat Olympiodor. pro hoc in hebræo eſſe*, τὴν καρδίαν, cor: *ut intelligatur facultatem animæ videntem, & conſiderantem, cæcatam eſſe a deliciis, & ſaturitate.* Prodit (Olympiod.) iterum inſcitiam ſuam cæcus de coloribus, ut aiunt, & iſte & alii loci declarant rerum Hebraicarum imperitum fuiſſe. *Druſ. Symm.* ἐπεκαλύφθη γὰρ, coopertus eſt enim. (ſ) Periſtomium.] *S. Aug. habet.* capiſtrum, *Olymp.* in hebræo eſt, πιμελὴν, ϗ διπλοΐδα, pinguedinem, & craſſum pannum, *id eſt, edacitati & carni ſe totum dedidit, ut vel deploidas haberet ſuper femora ex carnis copia. Symm.* ϗ ἐπάχυνε πιμελὴν κατὰ τῆς ψόας, & incraſſavit adipem ſupra lumbos: *in aliquibus autem codicibus ſequitur*, αἶνος δὲ αὐτοῦ ὕβρις, laus autem ejus contumelia. *Et exponitur a Polychronio*: qui enim cum injuſtitia vivit & pietatem ſimulat, contumelia, non honore, afficit Deum. (t) Condenſabitur.] πυκάσῃ. *Symm.* οὐκ εὐθαλήσει, non virebit, non floreſcet. (u) Teſtimonium.] *Chryſoſt.* id eſt, indicium impietatis hominum eſt mors eorum, & turpis exitus. (x) Concipiet.] *Aquila*, συνέλαβε, ϗ ἔτεκε ἀνωφελὲς, concepit, & peperit rem inutilem. *Schol.* ϗ δόλον ἔχων ἐν ἑαυτῷ βουλεύεται πῶς τινας ὀδυνήσῃ, & dolum habens in ſeipſo, deliberat quo pacto alium lædat: κοιλίαν autem vocat totum illud quod intus eſt, & animam ipſam: δόλον autem omnem iniquitatem: atque illud, ὑποίσει δόλον, dictum eſt, διὰ τὸ ἐκ προαιρέσεως ὑποδέχεσθαι τὰ κακὰ, eo quod conſulto ſuſcipiat mala.

CAP. XVI.

(a) COnſolatores malorum] *Aquila*, παράκλητοι πόνων, conſolatores laborum. *Theodotio*, παράκλητοι κόπων, conſolatores moleſtiarum, *& eſt hebraiſmus, id eſt, conſolatores mali, laborioſi, moleſti: ſic Olymp.* κακοὶ παρακλήτορες, *quamvis Greg. interpretetur*, παρακλήτορας οὐ θεραπευτάς. *Symm.* παρηγοροῦντες πάντες ἐπαχθεῖς ἐστε, conſolatores omnes odioſi eſtis. (b) Si ſubjecta eſſet.] *Ita S. Auguſt. græce eſt*, εἰ ἐπέκειτο. *Olympiod.* illud, εἰ, poſitum eſt pro, εἴθε, utinam: ita enim reddidit Symmachus. Aquila autem ὄφελον, quod item valet, utinam. *Chryſ.* Alius autem ex interpretibus ſic reddidit, εἰ ὑμεῖς τοῖς ἐμοῖς ὑπέκεισθε πάθησιν, ἑτέροις προσεπηδόμην ἂν ὑμῖν λόγοις, ϗ ἐκίνησα ἂν ἐφ' ὑμῖν τὴν κεφαλὴν (συμπαθῶς δηλονότι) ϗ ἐπέρρωσα ἂν ὑμᾶς ἐν τῷ στόματί μου ἀνθ' οὗ οἱ ἑβδομήκοντα, εἴη δὲ ἰσχὺς ἐν τῷ στόματί μου, ſi vos meis ſubjecti eſſetis paſſionibus; aliis profecto ſermonibus ad vos acceſſiſſem, & moviſſem ſuper vos caput (videlicet condolenter) & roboraſſem vos in ore meo: pro quo lxx. dixerunt, ſit autem fortitudo in ore meo. (c) Non dolebo vulnus.] *Scholiaſtes inquit, legendum eſſe per interrogationem, quaſi ſignificet*, omnino dolebo. *Symm.* οὐκ ἐνδώσει ὁ πόνος μου, non cedet, neque miteſcet labor meus. (d) Stultum, putrem.] *S. Auguſtinus*, nunc autem laſſavit me: & fecit ſtultum, & putrem. *Olympiodorus & Chryſoſt.* μωρὸν γὰρ ἐνταῦθα ἀντὶ τοῦ ἀναίσθητον εἶπε. διὸ συνῆψε τούτῳ τὸ, σεσηπότα, διὰ τὸ τὰ σεσηπμένα τῶν μελῶν ἀφῃρῆσθαι τὴν αἴσθησιν, fatuum enim hic dixit pro ſtupidum, & ſenſus expertem: quamobrem huic conjunxit putrem: propterea quod membra putrefacta amiſerunt ſenſum? (e) Et apprehendiſti me.] *Ita S. Auguſt. Chryſoſt. autem.* Quædam exemplaria, pro ἐπελάβου, (quod quidem Symm. reddidit, κατέδησάς με ἀδιαλείπτως ἐν ζυγῷ, colligaſti me aſſidue in jugo) habent, ἐπελάβετό μου, apprehendit me, ἀληθεστέρα δὲ ἡ προτέρα ἐκδοχή. (f) In teſtimonium fuit.] *Multi codices habent*, ἐγενήθην, *& S. Auguſtinus*, in teſtimonium factus ſum. (g) Et ſurrexit ſuper me.] *Polychr.* βούλεται δὲ εἰπεῖν, ὅτι ὑμεῖς ἀντέστητε ψευδόμενοι κατ' ἐμοῦ, ἥκιστα μὲν τὴν ἀλήθειαν αἰδούμενοι, σὺν πολλῷ δὲ θράσει τὴν πρὸς ἐμὲ ἀντιλογίαν ποιούμενοι. Hoc autem ſibi vult; vos inſurrexiſtis mentientes adverſum me, minime quidem veritatem reveriti; ſed multa cum audacia mihi contradicentes. *Symmachus*, ϗ ἀνέστη μοι καταψευδόμενος, κατὰ πρόσωπόν μου ἀντιλέγων μοι, & ſurrexit in me mentiens, in faciem meam contradicens mihi. (h) Acie oculorum irruit.] *Sic S. Aug. quod græce eſt*, ἀκίσιν ὀφθαλμῶν ἐνήλατο, ſpiculis oculorum irruit. *Symm.* οἱ ἐναντίοι μου ὤξυναν τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν, ἕκαστος εἰς ἐμὲ, adverſarii mei acuerunt oculos ſuos, unuſquiſque in me. (i) Mucrone.] ὀξεῖ. *S. Auguſt.* acriter, *& apud ipſum hæc videntur antecedere*, ruina mihi fuit aſpectio ejus, *& in hebræo eſt aliquid, cui nonnihil videntur reſpondere. Schol. ad illud*, ὀξεῖ, σφοδρῶς, φησὶν, ἔπληξέ με, ὡς ἐκλελύσθαι μου τὰ γόνατα, ϗ καταπεσεῖν, valide, inquit, percuſſit me, ita ut diſſolverentur genua mea, & corruerent. (k) Et ſuper impios.] *Symm.* εἰς χεῖρας ἀσεβῶν ἔβαλέ με, in manus impiorum jecit me. (l) Tenens me coma.] λαβών με τῆς κόμης διέτιλε. *S. Aug.* & tenens comam, eam divellit. *Olymp.* Hebræus, λαβών με τοῦ τένοντος διετίναξεν, tenens me cervice concuſſit, & quaſi vibravit. (m) Umbra.] *Olymp.* alia exempl. habent,

bent, σκιὰ θανάτου, *& ſic S. Auguſt.* & ſuper palpebram meam umbra mortis, *habet etiam Compl. illud.* θανάτου. (n) Terra ne operias.] *S. Auguſt. habet,* operiar. *Compl.* ἐπικαλύψαι, operiat. (o) Filii hominis.] *In comm. legitur,* υἱὸς, filius. *S. Auguſt. videtur habere,* dijudicetur vir cum Domino, ſicut filius hominis ad proximum ſuum, *quæ reſpondent vulgatæ, & hebræo.*

CAP. XVII.

(a) PReces adhibeo cum labore.] *Sic S. Auguſt. quod græce eſt,* λίσσομαι κάμνων. *Schol.* τὸ λίσσομαι, dixit, *pro,* διαπορῶμαι, hæſito, aporior, aut certe, *pro,* ἀντιβολῶ ταφῇ παραδοθῆναι, ſupplico tradi ſepulchro. (b) Et quid feci?] *Sic S. Auguſt. (quamvis in ejus verbis ſubeſſe videatur mendum) quod græce eſt,* καὶ τί ποιήσας. *In pleriſque autem aliis codicibus eſt,* καὶ τί ποιήσω; & quid faciam? (c) Abſcondiſti.] *Sic S. Auguſt. quod græce eſt,* ἔκρυψας, *& ſic vulgata, & hebr. In comm. græcis eſt,* ἔκρυψαν, abſconderunt cor ſuum, *idque duobus modis Polychronius interpretatur.* (d) Parti annunciabit mala.] τῇ μερίδι ἀναγγελεῖ κακίας. *S. Auguſt.* partim annuncientur mala, *quamvis ex interpretatione intelligatur legendum,* parti. *Sed Polychronius ita interpretatur de impio,* τὸ αὐτοῦ πάθος ἀναγγελεῖτο τῇ μερίδι τῆς κακίας, τουτέστι τοῖς ὁμοτρόποις αὐτοῦ, ſuam ipſius pœnam annunciet parti improbitatis, id eſt, iis qui ſimilibus morati ſunt moribus. (e) Et oculi ſuper filios.] *S. Auguſt habet,* & oculi ſuper filios eorum tabuerunt, *ubi vulgata,* & oculi filiorum ejus deficient. *In comm. græcis, & Complut. eſt,* ὀφθαλμοὶ δέ μου ἐφ᾽ υἱοῖς ἐτάκησαν, oculi autem mei ſuper filios tabuerunt: *& Schol. interpretatur,* ἐπὶ τῇ τῶν τέκνων ἀθρόᾳ τελευτῇ, ſuper repentino omnium ſimul filiorum obitu. (f) Fabulam.] θρύλλημα. *S. Auguſt. habet,* in loquelam. *Polychronius,* cæteri παραβολήν, parabolam. (g) Teneat autem fidelis.] *Theodotio,* καὶ ἀνθέξεται δίκαιος τῆς ἑαυτοῦ ὁδοῦ, & inhærebit juſtus viæ ſuæ. (h) Et rupti ſunt articuli.] ἐρράγη δὲ τὰ ἄρθρα. *S. Auguſt.* & convulſæ ſunt compages cordis mei. *Polychronius,* hoc dictum putabimus pro ὑπὸ τῆς ἀθυμίας, μικροῦ, καὶ εἰς παραφρόνησιν ἐχώρησα. præ mœrore parum abfuit quin in dementiam abierim. (i) In diem poſui.] *Apud S. Auguſt. legitur,* noctem in diem verterunt, *prout eſt in vulgata: ſed omnes collati codices græci conſentiunt, & Olymp. interpretatur, Job ex nocte facere diem: quoniam per noctem non minus, quam interdiu, vigilat, ac præ mœrore lux ei parum videtur abeſſe a tenebris.*

CAP. XVIII.

(a) USa eſt te ira.] κέχρηταί σοι ὀργή. *Notat Olymp. & per interrogationem poſſe legi. quaſi dicat, nunquid Deus te in ira uſus eſt, ſicut dixiſti? & per affirmationem, ut intelligatur iram uſam eſſe ipſomet Job, tanquam organo ad ipſius animam affligendam: quam ſententiam inquit reſpondere editioni Theodotionis. qui ita eſt interpretatus,* διαρπάζων ψυχὴν αὐτοῦ ἐν θυμῷ αὐτοῦ, rapiens animam ſuam in furore ſuo. (b) Non procedet.] οὐκ ἀποσβήσεται. *Theodotio,* οὐ λάμψει, non lucebit. (c) Erret autem.] σφάλαι δέ. *Theodotio,* καταρράξει αὐτὸν, præcipitabit eum conſilium ejus. (d) Immiſſus eſt.] *Ita S. Auguſt. quod græce,* ἐμβέβληται, *in comm. græcis, & in Complut. eſt,* ἐμβληθείη, immittatur. (e) Sitientes.] *S. Auguſt. habet,* ſitiens, *ſed videtur mendum librarij: ita enim legunt interpretes græci & explicant, fore ut Deus roboret eos qui cupiunt expleri bonis impii, atque ei nocere.* (f) Semita.] ἐπὶ τρίβων, *in comm. græcis, & Complut. eſt,* ἐπὶ τρίβων, *& ſic S. Auguſt.* in ſemitis. (g) Et multi circa pedes ejus.] *Ita S. Aug. Chryſoſt.* alia autem exemplaria ſic habent, πολλῶν δὲ περὶ πόδας ἔλθοι ἐν λιμῷ στενῷ, & ad pedes multorum veniat in anguſtia famis: *neque tamen alteram editionem damnat; ut intelligatur multos ad ejus pedes venire,* ὑποσκελίζοντας αὐτὸν ἐν τῇ καταλαμβανούσῃ αὐτὸν συμφορᾷ, ſubvertentes eum in ea quæ ipſum comprehendit, calamitate. (h) Et teneat eum neceſſitas cauſa regali.] αἰτίᾳ βασιλικῇ. *S. Auguſt. habet,* cauſæ regalis, *in comm. græcis eſt,* αἰτία βασιλική, cauſa regalis, *id eſt, inquit Schol. non ſolum ab inferioribus iniquus patietur gravia, ſed etiam ab iis qui rerum potiuntur, in calamitates devolvetur. Aquila,* καὶ ἐπιβήσηται αὐτῷ τοῦ βασιλέως ἀνυπαρξία, *id eſt, inquit Scholiaſtes,* a Rege ſuperveniat ei bonorum ſpoliatio, *quamvis & aliis modis exponi poſſit.* (i) In nocte ejus.] *Sic etiam S. Auguſt. Chryſoſt.* Alia exemplaria habent, ἐν σώματι αὐτοῦ, in corpore ejus, quaſi nihil reliqui haberet præter corpus: & cum hac ſententia conſentit Theodotio, ita dicens, κατασκηνώσει ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ ἀνυπαρξία, habitabit in tabernaculo ejus inopia. Hebræus autem habet, κατασκηνώσει ἐν σκηναῖς οὐκ αὐτοῦ, habitabit in tabernaculis non ſuis. (k) Aſpergentur ſpecioſa ejus ſulphure] *Sic* S. *Auguſt. In comm. græcis, & Compl. eſt,* ἐν θείῳ, in ſulphure. *Theodotio,* λικμηθήσεται ἐπὶ ὡραιότητι αὐτοῦ, cribrabitur, & ſpargetur in ſpecie ejus. (l) Super faciem extra.] καὶ ὑπάρξει ὄνομα αὐτῷ ἐπὶ πρόσωπον ἐξωτέρω, *quod poſſet etiam verti,* extraneo, *ſed Olymp. ita interp.* τὸ ὄνομα αὐτοῦ οὕτως ἔσται σκαιὸν, καὶ ἀποτρόπαιον, ὡς ἕκαστον ἀκούοντα τῆς προσηγορίας στρέφειν ἐξωτέρω τοῦ λέγοντος τὸ ἑαυτοῦ πρόσωπον, μυσαττόμενον καὶ αὐτὴν τὴν ὀνομασίαν αὐτοῦ, nomen ejus ita erit ſiniſtrum, & averſandum, ut quiſquis audiat ipſam appellationem, avertat ſuam ipſius faciem extra a dicente, deteſtatus vel ipſam ejus mentionem. *Symm.* καὶ οὐκ ἔσται ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ πρόσωπον ἀγορᾶς, & non erit nomen ejus ſuper faciem fori, *nec multo aliter S. Auguſt.* & non ſit nomen ejus in facie platearum. (m) Expellat eum.] *In comm. græcis eſt,* ἀπώσειαν αὐτὸν, expellant eum. *In Complut. autem poſt iſtum verſiculum hæc ſequuntur,* καὶ ἀπὸ τῆς οἰκουμένης μετῴκισαν αὐτὸν, & ex orbe tranſtulerunt eum. *Quæ reſpondent hebræo.* (n) Non erit cognominatus in populo ſuo, neque domus ejus ſalvata in ea quæ ſub cœlo.] *S. Auguſt. videtur habuiſſe.* & non ſit cognominatio in populo ſuo, neque reſalvetur ſub cœlo domus ejus. *Aquila,* οὐ γονεῖς αὐτῷ, καὶ οὐκ ἔγγονον ἐν τῷ λαῷ αὐτοῦ, non filii, (*ſic enim interpretatur Polychronius*) erunt ei, neque nepos in populo ejus. (o) Gemuerunt ultimi.] *Aquila:* ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ ἀδημονήσουσιν ὕστερον, in die eorum angentur ac diſcruciabuntur, qui poſt eos nati ſunt.

CAP. XIX.

(a) FEcit me.] *In comm. græcis eſt,* ἐποίησέ με, *& S. Auguſt.* fecit mihi. (b) Loquimini contra me.] *Theod. & Symm.* τοῦτο δέκατον καταισχύνατέ με, jam decies confudiſtis & pudore affeciſtis me? (c) Eſto utique καθ᾽ ὑπόθεσιν, *inquit Chryſoſt.* δεδόσθω καθ᾽ ὑμᾶς, ex conceſſione detur ita eſſe, ſicut vos vultis. (d) Error.] πλάνος. *Schol.* aut ſecundum cæteros, ἀγνόημα, ignorantia. (e) Et inſultatis mihi opprobrio.] *Aquila, & Theodotio,* ἐλέγχετε ἐπ᾽ ἐμὲ ὀνειδισμόν μου, arguitis ſuper me opprobrium meum. (f) Qui turbavit.] ὁ ταράξας. *Origines,* hebræus habet, ἔπληξεν, percuſſit, & perdidit. *Addit Scholiaſtes repeti hanc ſententiam, cum in proœmio etiam ſit poſita, ut magis terreat amicos. In hebræo tamen hic tantum eſt.* * Opprobrio.] *S. Auguſt.* opprobria. (g) Clamabo, & nuſquam judicium.] *Symm.* ἐὰν κραυγάσω ἀδικούμενος, οὐκ εἰσακουσθήσομαι, ſi clamavero injuria affectus, non exaudiar. (h) In vultu meo.] *Sic. S. Auguſt. quod græce eſt,* ἐπὶ πρόσωπόν μου. *Origines,* alii reddiderunt, ἐπὶ ἀτραποὺς, ſuper ſemitas. (i) Tentationes.] τὰ πειρατήρια, *quod poſſet etiam verti,* agmina piratarum, *ut alibi notavimus ex Theodoreto in 1. reg. q. ultima. Theodotio,* μονόζωνοι, latrones, milites. *Symm.* λόχοι, inſidiatores, prædones. (k) Concubinarum.] *S. Auguſt.* uteri mei, *ut vulgata. Symm.* παίδων μου, puerorum meorum. (l) In ſeculum me adverſati ſunt.] *Theod.* καί γε ἄφρονες ἀπώσαντό με, atque etiam inſipientes abjecerunt me. (m) In cute mea.] *Aquila,* ἐν δέρματί μου, καὶ ἐν κρέει μου ἐκολλήθη τὸ ὀστοῦν μου, in pelle mea, & in carne mea adhæſit os meum. (n) In dentibus hærent.] *S. Auguſt.* in dentibus meis ſunt. *Symm.* καὶ ἐξέτιλλον τὸ δέρμα μου ὀδοῦσιν ἐμοῖς, & evellebam cutem meam dentibus meis. *Schol. inquit, lxx. hoc ſibi voluiſſe, adeo inſanabile eſſe malum, ut neque doloris expertia, cujuſmodi ſunt oſſa, libera ſint a dolore,* ἀλλ᾽ ὡς ὑπ᾽ ὀδόντων τινῶν κατεσθίεται, ſed quaſi a dentibus quibuſdam comeduntur. (o) Ad ſuſcitandum.] ἀναστῆσαι τὸ δέρμα μου. *Chryſoſt.* Theodotio quidem ita reddens. ὁ ἀγχιστεύς μου ζῇ, καὶ ἔσχατον ἐπὶ χώματος ἀναστήσει, redemptor meus vivit, & noviſſime ſuper pulverem ſuſcitabit, perſuadet duos verſiculos eſſe conjungendos, atque ita legendum, οἶδα γὰρ ὅτι ἀέναός ἐστιν ὁ ἐκλύειν με μέλλων ἐπὶ γῆς, ἀναστῆσαι τὸ δέρμα μου τὸ ἀνατλοῦν ταῦτα, *quomodo & nos vertimus, ut ſignificetur immortalem Deum, cum Job per mortem reſolverit in terram, rurſus ſuſcitaturum e terra per reſurrectionem, aut a morbo liberatum reparaturum ad priſtinam valetudinem. Scholiaſtes tamen ita interpretatur,* εἴθε ἀναστήσαι θεὸς τὸ δέρμα μου, τὸ ὑπομεῖναν ταῦτα, utinam ſuſcitet Deus cutem meam, quæ ſuſtinuit hæc. (p) Et omnia mihi conſumpta ſunt.] *Theodotio,* ἐξέλιπον οἱ νεφροί μου ἐν τῷ κόλπῳ μου, defecerunt renes mei in ſinu meo. (q) Quod ſi & dixeritis.] *Symm.* λέγετε δὲ, τί ἐστιν, ᾧ διώξομεν αὐτὸν, dicitis autem, quid eſt, quo perſequemur eum? (r) Radicem ſermonis.] *Chryſoſt.* hebræus autem habet, καὶ ἁμάρτημα λόγου, peccatum verbi: *interpretatur autem, quod excutiant ſermonem ejus, & ſcrutentur, quaſi qui radices fodiunt, aut quod indagent, num ſit in eo aliquod peccatum occultum, quaſi radix in terra.* (ſ) Cavete & vos a tegmine.] ἀπὸ ἐπικαλύμματος. *Symm.* εὐλαβεῖσθε ὑπὲρ ἑαυτῶν τὴν μάχαιραν, timete pro vobis ipſis gladium. *Putat autem Chryſoſt. dici,* ἐπικάλυμμα, *aut ſimulationem illorum, quod dum Dei cauſam agere videri cupiunt, tam dure ipſum condemnent, vel juſtum Dei judicium:* quoniam, *inquit,* cognoſcemus unuſquiſque eſſe judicium, & punitionem quæ devoret, & conſumat materiam. *Et rurſus inquit,* ὕλην, *videri dici, vel turbam verborum, vel abundantiam divitiarum.* (t) Et tunc cognoſcent.] *Chryſoſt.* ſecundum cæteros, ὅπως γνῶτε. ὅτι ἔστι κρίσις, ut ſciatis, quod eſt judicium.

CAP. XX.

(a) ABeo quod olim.] ἀπὸ τοῦ ἔτι. *Symmach.* ἀπ᾽ αἰῶνος, a ſæculo. (b) Lætitia autem.] *In comm. græcis, & Complut. eſt,* εὐφροσύνη γὰρ, lætitia enim. *Chryſoſt.* manifeſtius hebræus dicit, ἡ γὰρ ἀγαλλίασις, φησὶ, τῶν ἀσεβῶν πρὸς βραχὺ καὶ ἡ χαρμονὴ αὐτῶν πρὸς ῥοπήν, exultatio, inquit, impiorum ad breve, & gaudium eorum ad momentum. συνᾴδει δὲ τούτῳ καὶ ὁ σύμμαχος, καὶ ἀκύλας ὁ μὲν λέγων, Concinunt autem huic & Symmachus, & Aquila, ille quidem dicens, ὅτι εὐθηνία ἀσεβῶν ἐπ᾽ ὀλίγον, quod proſperitas impiorum ad puſillum; ὁ δὲ, hic vero, καὶ εὐφροσύνη ὑποκριτοῦ ἕως ἀθρόου, & lætitia hypocritæ uſque ad momentum. (c) Succendant dolores.] πυρσεύσαισαν ὀδύναι, *ipſe enim, inquit Schol. per ſuas ſibi actiones ſuccendit ignem. S. Auguſt. habet.* ſuccendantur doloribus, *Aquila,* ἐπιστρέψουσιν, attrahent. *Symm.* ἐποίσουσιν, inferent. (d) Non parcet.] *Ita omnes collati codices: valet enim, ut ait Scholiaſtes,* ἀφειδῶς, καὶ ἀπλήστως, prodige, & inſatiabiliter adhærere improbitati. *S. tamen Auguſt. habet,* parcet ei, *quomodo etiam eſt in vulgata.* (e) Colliget.] συνάξει. *in comm. græcis eſt,* συνέξει, *& hanc lectionem ſequitur Polychronius, & S. Auguſt.* & tenebit eam. (f) Fel aſpidis.] *Chryſoſt.* hebræus autem ſic habet, καὶ ἐγένετο ἰὸς ἀσπίδων ἐν ἐγκάτοις αὐτοῦ, & fuit fel aſpidum in interioribus ejus. (g) De domo ejus.] *Olympiod.* cæteri reddiderunt, ἐκ γαστρὸς, e ventre: *conjungit autem hæc cum ſequentibus, ut etiam S. Aug.* * Extrahet eum.] *S. Auguſt.* protrahit eum. *In aliquot codicibus legitur,* ἐξελκύσαι αὐτὸν, extrahat eum. *Et ipſe etiam Olymp. refert illud,* αὐτὸν, *ad injuſtum, ſed poſſet etiam referri ad,* πλοῦτον, *& eſſet dicendum,* extrahet eas. (h) Et furorem draconum ſugat.] *Olymp.* cæteri, χολὴν ἀσπίδων μυζήσει, fel aſpidum ſuget. *S. Auguſt.* & furore draconum fulgebit, *ut pro,* θηλάσειεν, *videatur legiſſe,* τηλαυγήσει. (i) Pabula mellis.] νομὰς μέλιτος. *Sym.* ῥεῖθρα, fluenta. (k) Tanquam durum quid.] ὥσπερ στρίφνος. *Origenes,* στρίφνος δέ ἐστι τὸ νευρῶδες κρέας τῶν βοῶν. ἔτι δὲ καὶ βοτάνη τις οὕτω καλουμένη, ἐκτραχῦναι δυναμένη τὴν γλῶσσαν τοῦ διαμασωμένου, ἄβρωτος, ἀκατάποτος διὰ τοῦτο, ἐπειδὴ ἀμάσητος. στρίφνος autem eſt caro nervoſa boum: præterea vero & herba quædam ſic vocata, quæ exaſperandæ linguæ vim habet ejus qui manducat, inepta quæ comedatur, & glutiatur, quoniam mandi non poteſt. *Apud.* S. *Auguſt. legitur,* quæ egerunt, ut durum quid.. (l) Potentum.] δυνατῶν, *ita & alij etiam codd. ut intelligatur quod videtur ſignificare hebræus, multos illum ex divitibus feciſſe pauperes. In nonnullis autem, & in comm. græcis, & in Compl. eſt,* ἀδυνάτων, impotentum. (m) Habitaculum diripuit, & non ſtatuit.] δίαιταν δὲ ἥρπασε, καὶ οὐκ ἔστησεν. *Sym.* οἰκίαν ἥρπασε, καὶ οὐκ ἀνοικοδομήσει αὐτήν, domum rapuit, & non ædificavit eam. *Schol.* illud, οὐκ ἔστησεν, dictum eſt pro, οὐκ ἀποκατέστησεν, non reſtituit. (n) In deſiderio ſuo.] *Symm.* ζῆλον ἐπιτυχὼν, οὐ διασώσει, οὐκ ἀπολείψει [illegible] αὐτοῦ, cum obtinuerit, quæ cupiebat, non ſervabit: non relinquet de cibo ſuo. *S. Auguſt.* non erunt reliquiæ de cibis ejus. (o) Si

quo

quo modo ſit implere.] εἴπως εἰ (*ſuſpicor legendum* ἦ) πληρῶσαι, *in aliquot codd. & comm. græcis, & in Compl. eſt,* εἴπως πληρῶσαι, *&* S. *Aug.* ſi quomodo impleat. (p) Lavet ſuper eum] *Id eſt, effundat, quaſi qui lavat, & poſſet etiam verti,* ningat. *Symm.* βρέξει, *vel,* ἐπιβρέξει, pluet. & effundet. (q) Sydera autem in tabernaculis ejus obambulent.] ἄστρα δὲ ἐν διαίταις αὐτοῦ περιπατήσαισαν, aut (inquit Schol.) viſa terribilia perterrefaciant eum, aut diratis domibus, & ſublato tecto ſtellæ coruſcabunt, vel etiam ita vocat fulmina. Nam & Aquila ita reddidit, καὶ ἀστραπὴ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πορεύσεται ἐπ᾽ αὐτὸν, & fulgur a facie ejus ibit in eum. Aut ſtellas intelligit juſtos, qui habitabunt in domibus impiorum. *S. Auguſt. habet,* fulgura. (r) Obambulent.] *Origenes.* Alia exemplaria habent, μὴ περιπατήσαισαν, non ambulent quod nulla ei claritas relinquetur. (ſ) Ei permaneant.] αὐτῷ ὑπομεῖναι, *aut, ut in Schol.* ὑπομένοι. *Aquila,* ἀποκέκρυπται τοῖς ἐγκειμένοις αὐτοῦ, abſconditæ ſunt in occultis ejus, *aut, ut putat* Schol. *metu occupatus impius, occultat ſe in ſemotis, atque obſcuris locis, idemque putat ſenſiſſe lxx.* (t) Qui non accenditur.] ἄκαυστον, qui (*inquit Scholiaſtes*) non de induſtria accenditur, ſed aliunde immittitur. Aquila & Theodotio reddiderunt. μὴ φυσηθὲν, non ex ſufflatione ortum. *Symmachus,* ἄνευ φυσήματος, ſine ſufflatione. (u) Advena.] ἐπήλυτος. *Sch.* id eſt, ξένος τις καὶ ἀλλογενής. peregrinus quidam & alienigena. (x) A ſuperintendente.] *Sic ſolet interdum vertere S. Aug. vocabulum,* ἐπισκόπου, *ſed hoc loco habet,* ab ipſo: *poſſet etiam verti,* viſitatore, *ut alibi.*

CAP. XXI.

(a) UT non ſit mihi.] S. *Auguſt.* & non ſit mihi. *In comment. græcis, & Complut. eſt,* ἵνα ἦ μοι, ut ſit mihi. *Symm.* καὶ γενέσθω τοῦτο μετάβλημα ὑμῶν, & ſit hoc mutatio conſilii, & ſermonis veſtri. (b) Deinde non videbitis me.] *Symm.* καὶ μετὰ τοὺς λόγους μου στήσετε, *aut,* στήσετε, & poſt ſermones meos quieſcetis. *Schol.* στήσετε, *id eſt,* ἐπὶ τῆς προτέρας με καταστήσετε κατακλίσεως, ſuper priorem me accubitum & ſedem collocabitis. Scribitur &, στήσεσθε, id eſt, παυθήσεσθε ceſſabitis. (c) Inſpicientes in me admirabimini.] S. *Aug.* reſpicite ad me, & admiramini: *in comment. græcis & Complut. eſt,* θαῦμα ἔχετε, ſtuporem habere. *Aquila,* ἐξαπορήθητε, animo concidite, aporiamini. *Symmachus,* ἄφθογγοι γίνεσθε, obmuteſcite, muti reddamini. (d) Super maxillam.] ἐπὶ σιαγόνι. *Olymp.* cæteri, ἐπὶ στόματι, ſuper os. (e) Solicitus fui.] ἐσπούδακα, *interpretatur Schol.* μετὰ σπουδῆς ἐρῶ, καὶ συντόμως ἐπιμνησθήσομαι τῶν μελλόντων ῥηθήσεσθαι, cum ſtudio & feſtinatione dicam, & conciſe memorabo, quæ dicenda ſunt, *nimirum, quod dolores exedentes carnem non ſinerent ambitioſe inſiſtere ſermoni, & oſtentare eloquentiam. Symmach. pro,* ἐσπούδακα, *vertit,* θορυβοῦμαι. S *Auguſt.* ſi enim recordor, perturbor. (f) In oculis.] *Symm.* διαμένει ἔμπροσθεν αὐτῶν, permanent ante eos. (g) Non fœtum immaturum peperit.] οὐκ ὠμοτόκησεν, *Symm.* οὐκ ἐξέτρωσε, non fecit abortum. (h) Eorum prægnans.] ἐν γαστρὶ ἔχουσα. *Aquila,* δάμαλις αὐτῶν, juvenca eorum. (i) Sicut oves æternæ.] *Aut inquit Schol. permanent eis oves, ac ſi æternæ eſſent, nullum morbi, aut peſtilentiæ detrimentum ſentientes, aut ipſi impii permanent in multitudinem excreſcentes, ſicut oves & fœturis immortalitatem imitantes.* S. *Auguſt. habet,* & permanent ſicut vetuſtate oves eorum. (k) Deficient filios] *Apud.* S. *Auguſt. legitur fortaſſe non ſine mendo,* deficient filii ejus bona ejus. *Theodotio.* ὁ θεὸς κατακρύψει τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ ἀδικίας αὐτοῦ, Deus recondet filiis ejus injuſtitias ejus, κατακρύψει, *inquit Schol. id eſt,* ταμιεύσεται, reponat & reſervet. (l) Necem.] *Sic* S. *Auguſt.* σφαγήν. *Symmach.* πτῶσιν, ruinam. (m) Quia voluntas ejus] *Quia inquit Schol.* voluntatem ſuam malam, non bonam Dei, ſequutus eſt. *Sed apud* S. *Auguſt. legitur,* quia nulla voluntas ejus in domo ſua poſt eum. (n) Diviſi ſunt.] διῃρέθησαν. *Theodotio & Aquila,* ἡμισευθήσεται, dimidiabuntur. S. *Auguſt.* licet numerus menſium ejus dimidiatus ſit. (o) Nunquid non Dominus eſt.] *Symm.* μὴ τὸν θεὸν διδάξει τις ἐπιστήμην; nunquid Deum docebit quiſpiam ſcientiam? (p) Ipſe autem homicidia.] S. *Auguſt.* Ipſe enim homicidia: *quod græce eſt,* φόνους. *In aliis codd. eſt,* σοφοὺς, ſapientes. (q) Simplicitatis.] *Sic* S. *Auguſt. quod græce eſt,* ἁπλοσύνης, *& reperitur in aliquot codd. Cæteri,* ἀφροσύνης, *eamque lectionem ſequitur* Scholiaſtes. (r) Et medulla ejus.] *In comment. græcis eſt,* αὐτῶν, *&* S. *Auguſt.* medulla eorum, inteſtinorum. *Symm.* τῷ μυελῷ τῶν ὀστέων ἀρδόμενος, medulla oſſium irrigatus. (ſ) Itaque ſcio vos.] *Symm.* οἶδα τὰς ἐνθυμήσεις ὑμῶν, καὶ τὰς ἐννοίας ὑμῶν τὰς ἀδίκους κατ᾽ ἐμοῦ, novi ſententias veſtras & cogitationes veſtras injuſtas adverſum me. (t) Non alienabitis.] οὐκ ἀπαλλοτριώσετε. Ita inquit Schol. erunt clara ſigna mortis impiorum, ſicut viatoribus ſigna diverſorii. S. *Auguſt. habet,* non ignorabatis. (u) Sublevatur.] κουφίζεται. *Symm.* συντηρεῖται, conſervatur. *Aquila,* ὑπεξαιρεθήσεται, ſubducetur. (x) Abducentur.] *Polychr. & Anaſtaſius,* ἀπαχθήσεται, abducetur.

CAP. XXII.

(a) QUid enim curæ eſt.] *Symmach.* μὴ χρῄζει ἱκανὸς ἵνα δικαιωθῇς; ἢ κερδανεῖ, ἐὰν ἄμωμος ἡ ὁδός σου; nunquid opus habet omnipotens, ut juſtificeris; aut lucratur, ſi immaculata ſit via tua? (b) Argues.] ἐλέγξεις, *ſed in comm. græcis, & in aliis editionibus eſt,* ἐλέγξει σε, arguet te: *quod omnino videtur magis convenire.* (c) In vanum.] *Symmachus,* ἀναιτίως, *ſine cauſa, cum nihil deberent, tanquam a debitoribus pignora abſtuliſti: eſt enim hebraiſmus.* (d) Eos qui ſuper terram.] ᾤκισας δὲ τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς, *plerique codd. pro,* τοὺς, *habent,* πτωχοὺς, habitare autem feciſti pauperes ſuper terram. *Notat autem Scholiaſt. in quibuſdam exemplaribus, pro,* ᾤκισας, *legi,* ἐκοίμισας, dormire & cubare feciſti ſuper terram, erepto nimirum lecto. (e) Solicitavit te.] ἐσπούδασέ σε, *Symmachus,* καὶ ταράσσει σε φόβος ἐξαίσιος, & perturbat te pavor repentinus. (f) Dormientem te] *Origenes,* cæteri, καὶ πλῆθος ὑδάτων καλύψαι σε, & multitudo aquarum operiat te. (g) Qui injuria efferuntur.] τοὺς δὲ ὕβρει φερομένους. *Schol.* τοὺς ὑπὸ τῆς ὑβριστικῆς ἕξεως ἐπηρμένους τὸ φρόνημα, καταφέρει, καὶ ταπεινοῖ, eos qui ex habitu contumelioſo extulerunt ſpiritus, & ſuperbiam, dejiciet, & humiliat. (h) Caliginem.] S. *Auguſt.* nebulam. *Schol. putat hæc objici ipſi Job, quaſi ille iſta ſecum dixerit, quid novit fortis? num poteſt dijudicare ea quæ fiunt in caligine & clanculum?* (i) Numquid ſemitam ſeculi obſervabis.] μὴ τρίβον αἰώνιον φυλάξεις. *S. Auguſt.* ergo ne ſemitam ſeculi cuſtodis? *Schol. fatetur locum eſſe obſcuriſſimum. dupliciter autem interpretatur, aut quod Eliphaz interroget Job, utrum ipſe idoneus ſit, qui obſervet vias & rationes divinæ providentiæ, ex quibus interdum juſti infeliciter degunt, & ante tempus auferuntur, fortaſſe, quod ſua bona Deo accepta non referrent: aut num ipſe eodem modo cuſtodiat viam antiquam virtutis; ſicut hypocritæ quidam, qui intus impii, ſed juſtitiæ perſonam prætendentes, ob hanc ipſam ſimulationem ante tempus ſucciſi ſunt, & fœturæ eorum, quæ ſtabilitæ, & firmiſſimis fundamentis niti videbantur, quaſi a torrente quodam abreptæ ſunt. Apud lxx. vox,* αἰώνιον, *ſæpe ſignificat quod in hoc ſeculo peragitur: quaſi nunc dicat; an obſervabis modum, quo res ipſæ fluunt? Liquet autem* Scholiaſtem *legiſſe,* δίκαιοι, juſti, *non,* ἄδικοι, *ut Complut. licet hoc propius ad hebræum.* (k) Capti ſunt immaturi.] *Symm.* ἁλώσονται πρὸ καιροῦ, capientur ante tempus. (l) Inducet.] ἐπάξεται. *Theodotio,* τί ἐργᾶται; quid operabitur? (m) Ille vero.] ὃς δὲ, *quod Theodotio expreſſius,* αὐτὸς δέ. *Apud S. Auguſtinum hæc alio ordine leguntur,* & cogitatio impii longe eſt a me, & implet domos eorum bonis. (n) Juſti riſerunt.] *Apud S. Auguſtinum legitur,* juſtiores erunt. (o) Subſannavit.] *In com. græcis & Compl. additur,* αὐτοὺς, *& S. Aug.* ſubſannabit eos. (p) Si non] εἰ μή. *In comm. græcis. legitur,* εἰ μὴν, *quod emphaſim quandam habet.* (q) Enunciationem] ἐξηγορίαν, *quod Scholiaſtes putat ſignificare, aut,* ἐξομολόγησιν, *ut Symmachus reddidit, id eſt,* confeſſionem, *aut,* νόμον, legem, *ut Aquila.* (r) Poneris.] θήσῃ, *pro quo Schol.* τεθήσῃ ἐπὶ τῆς γῆς ἐν πέτρᾳ. *In Complut.* καθήσῃ, ſedebis. *S. Auguſt.* & ponens illud ſuper aggerem in petram. (ſ) Et tanquam petra torrentis.] *Symmach.* ἐν τῷ ἀκροτόμῳ, ὡς ὀχετοὺς χρυσίου πρωτείου, in ſilice quaſi rivos auri primi.] *Schol. ita hunc locum reddit,* & ex Sophir, ubi naſcitur aurum optimum, & lapides precioſi, inſtar torrentis fluens aurum adveniet tibi. *Origenes:* φασὶ δέ τινες τῶν ἑρμηνευτῶν, τὴν σωφὶρ ἑρμηνευομένην κάλλιστον, τὴν ἀφρικὴν εἶναι. κέχρηται δὲ ἡ γραφὴ τῇ λέξει ταύτῃ, ὅταν περὶ πλούτου διαλέγηται. Dicunt autem quidam ex interpretibus ipſam Sophir (quæ vox valet, κάλλιστον, optimum) eſſe Africam: utitur autem ſcriptura dictione hac, ubi de divitiis diſſerit. *De hoc alibi dictum eſt.* (t) Et reſtituet.] *Theodotio,* καὶ ὁρεῖς ῥῆμα, καὶ σταθήσεταί σοι, & decernes ſermonem, & firmus erit tibi. (u) Humiliaſti teipſum.] *Plerique codd. habent,* ὅτι ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν. καὶ ἐρεῖ, quoniam humiliavit ſeipſum, & dicet. *In Complut.* ὅτι ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν, καὶ ἐρεῖς, quoniam humiliavit ſeipſum, & dices. *S. Auguſt.* & dices, elatus es in ſuperbiam (x) Et ſalvaberis munditia.] *Symm.* καὶ διαφεύξεται καθαρότητι χειρῶν ἕκαστος, & evadet unuſquiſque puritate manuum.

CAP. XXIII.

(a) MAnus ejus.] *S. Auguſt.* manus mea, *quod convenit cum hebræo.* (b) Quis igitur noverit?] *Hæc ita reddit Chryſoſt.* εἴθε ἦν εὑρεῖν τὸν θεὸν, utinam liceret invenire Deum: *itemque ſequentia: quod etiam non videtur abhorrere a lectione S. Auguſtini, quæ proxime recitabitur.* (c) Et veniam in finem. *Symm.* ἕως τῆς ἕδρας αὐτοῦ. *S. Auguſt.* & venire uſque ad ſolium ejus. (d) Et dicam meum ipſius judicium.] *Symm.* προθήσω ἔμπροσθεν αὐτοῦ κρίσιν, apponam ante eum judicium. (e) Replere.] ἐμπλῆσαι, *plerique codd. habent,* ἐμπλήσω, replebo. (f) Sanationes.] ἰάματα. *Symmach.* ῥήματα, verba: *atque ita Polychronius. In Complut. eſt,* ἴαμα, *& ſic videtur habuiſſe Chryſoſt. ita enim inquit, utinam liceret adſtare coram Deo, eique narrare quæ egi, & quæ paſſus ſum; ut experientia ipſa diſcam, quale judicium profert,* καὶ τί πρὸς ταῦτα λέγει, ἴαμα τῆς ἐμῆς ἀπορίας, & quid ad hæc affert, quod ſanat dubitationem meam. *S Aug.* & cognoſcam cauſationes. (g) Et in multa.] *In aliquot codd. manuſcriptis, & editionibus. & comm. græcis eſt,* καὶ εἰ ἐν πολλῇ, & ſi in multa. *S. Aug.* an in multa. (h) Superveniet.] ἐπελεύσεταί μοι. *Symm.* διαδικάζεταί μοι, *quem videtur ſequutus S. Aug.* an in multa virtute dijudicabitur mecum. (i) Deinde in minis me non utetur.] εἶτα ἐν ἀπειλῇ μοι οὐ χρήσηται, *in Complut. eſt,* μοι χρήσεται, me utetur, *in comm. græcis,* εἴτε ἐν ἀπειλῇ μοι οὐ χρήσηται, ſive in minis me non utatur. *Diſcam, inquit, Chryſ. poſtquam cauſam dixero, an ſeverius me puniendum judicet, an remittat minas. S. Aug.* nequaqnam tamen in terrore abutatur me. *Videtur præterea quædam alia verba hoc loco referre, quorum veſtigium in græcis non eſt repertum. Symm.* μόνον αὐτὸς μὴ ἐπιτιθέσθω μοι, tantum ipſe non incumbat in me. (k) In finem.] εἰς τέλος. *Chryſ. interp.* νικῶσαν καθ᾽ ὑμῶν ψῆφον, καὶ τελειωμένην, ſententiam plenam victoriæ contra vos, & perfectam atque integram, παρ᾽ ἑβραίοις γὰρ τὸ τέλος, καὶ ἡ νίκη διὰ μιᾶς σημαίνεται λέξεως, διὸ ἔν ποτε τῶν ψαλμῶν ἀντὶ τοῦ εἰς τέλος, τῷ νικοποιῷ ἐπιγέγραπται. Apud hebræos enim finis & victoria ſignificantur eadem dictione: quare in nonnullis pſalmis pro, εἰς τέλος, id eſt, in finem, inſcribitur, νικοποιῷ, vincenti, *aut,* victoriam efficienti. (l) Nam ſi primus ambulavero.] *Ita S. Auguſt. In aliis editionibus, & in comm. græcis eſt,* εἰς γὰρ πρῶτα πορεύσομαι. Nam in priora & anteriora ibo. *Conſentiunt enim fere omnes, aut caducum temporis, & eorum quæ ſub tempore ſunt, fluxum, aut præſentiam Dei, quam nuſquam quiſquam poſſit effugere, ſignificari. Symm.* ἰδοὺ, ἐὰν προέρχωμαι αὐτὸν, ἀφανής ἐστι, κἂν ἀκολουθῶ, οὐκ αἰσθήσομαι, ecce, ſi præcedam ipſum, occultus eſt, & ſi ſubſequutus fuero, non ſentiam. (m) Et non ultra ſum.] καὶ οὐκ ἔτι εἰμί. *S. Auguſt.* poſtea non ero. *Olymp. cum aliam explanationem affert, tum hanc,* quod ſi prima, & principium Dei curioſa quadam inveſtigatione exquiſiero; extra meipſum fit, & in tenebris cogitationum collocor. (n) A læva, ſi ipſe aget.] *S. Aug.* a læva quid aget? non apprehendam: convertetur ad dexteram, & non videbo. *Olymp.* ſi ad ſiniſtram ſe converterit; quomodo comprehendam, non habeo: ſi a dextris ſeſe fecerit; prorſus non video. (o) Egrediar.] *S. Aug.* ingrediar. *videtur conjungi cum ſuperioribus,* probavit me, & quaſi aurum egrediar. *Quod autem apud Pol. poſt verba illa,* ἐντάλμασιν αὐτοῦ, *ſequitur,* ἐκράτησεν ὁ ποῦς μου, tenuit pes meus, *videtur prope accedere ad hebræum, & favere dictæ diſtinctioni.* (p) Super ipſo trepidavi.] *Aut,* ſolicitus fui, ἐπ᾽ αὐτῷ ἐσπούδακα, *Schol.* conſiderans quomodo ſe habeant res meæ, ἐσπούδακα, id eſt, ἐθροήθην, καὶ ἐταράχθην, exterritus & turbatus ſum neſciens cauſam plagæ. *S. Aug.* ad eum feſtinavi. (q) Turbabor.] *Sic S. Aug. quod græce eſt,* κατασπουδασθῶ, *& Sch.* ἀμηχανῶ, hæreo, & vix compos mentis ſum. (r) Conſiderabo.] κατανοήσω. *Sch.* καὶ μόνον αὐτὸν κατανοήσω, [illegible]

φρονῶν,

φανῶν, διάτι μεμαςίγωμαι, & ſi vel mentem ad ipſum convertero; ſtupeo, & torpeo inveſtigare, cur flagellatus ſim. (*ſ*) Solicitavit me.] *Schol.* illud, ἐσπούδασέ με, dictum eſt, pro, ἐθορύβησε, turbavit, & terruit.

CAP. XXIV.

(*a*) LAtuerunt.] *Nonnulli codd. & Complut. habent*, οὐκ ἔλαθον, *quod videtur reſpondere hebræo, & apud S. Auguſtinum, ſed ſine interrogatione legitur*, quare Dominum non latuerunt horæ, quamobrem finem tranſgreſſi ſunt. *Schol.* illud, διατί, id eſt, quare, dictum eſt non reddendo cauſam, ſed problematice, tanquam ad amicos illos. (*b*) Et impii.] *Apud Polychronium, ſicut etiam in hebræo, ſequitur*, οὐκ εἶδον ἡμέρας αὐτοῦ, non viderunt dies ejus. (*c*) Tranſgreſſi ſunt.] *Aquila*, προσλαμβάνουσιν, occupant. (*d*) Divertere fecerunt.] ἐξέκλιναν ἀδυνάτους. *Symm.* παρέτρεψαν γὰρ πενήτων ὁδόν, perverterunt enim pauperum viam. *S. Auguſt.* & inclinaverunt pauperes a via juſta. (*e*) Et ſimul.] *Symmach.* ὁμοῦ ἀφανεῖς ἐποίησαν πραεῖς γῆς, ſimul e conſpectu removerunt manſuetos terræ. (*f*) Super me.] *Schol.* hebræus, ἐπ' ἐρήμου, in deſerto. *S. Auguſt.* & irruerunt aſini feri in agro ſuper me, & exeuntes ad opus ſuum. *In comm. græcis illud*, ὑπὲρ ἐμοῦ, *conjungitur cum ſequentibus*, ὑπὲρ ἐμοῦ ἐξελθόντες, ſuper me ingreſſi, id eſt, *inquit*, *Schol.* ὑπὲρ τοῦ τὰ ἐμὰ λαβεῖν, ϗ ἰδιώσασθαι, pro rebus meis capiendis, & ſibi vendicandis. *Aquila*, ἐξέρχονται ἐν κατέργῳ αὐτῶν ὀρθρίζοντες εἰς ἅλωσιν, exeunt in opus ſuum ſurgentes mane ad rapinam. (*g*) Ordinem.] *In plerisque libris eſt*, τὴν ἑαυτῶν πρᾶξιν, *& Schol. interpretatur*, τοῦτο δὴ ὃ πράττειν εἰώθασιν, quæ familiaris eſt eorum actio, atque inſtitutum. *S. Auguſt. ut dictum eſt*, & exeuntes ad opus ſuum. (*h*) Suavis factus eſt ei] *Sic S. Auguſt. In comm. græcis & Complut. eſt*, αὐτῶν, eorum, id eſt, *inquit Schol.* libenter impii nutriunt adoleſcentes, quorum opera infirmiores vexent. *Symm.* ἡδὺς ἑκάστῳ αὐτῶν ἄρτος εἰς νεανίσκοις, ſuavis cuique eorum panis in adoleſcentes. (*i*) Eo quod ipſi non habeant.] παρὰ τὸ μὴ ἔχειν ἑαυτούς. *In comm. græcis eſt*, αὐτούς, *in Complut.* αὐτοῖς, ſibi. (*k*) Et eum qui ceciderat.] ἐκπεπτωκότα. *Symm.* ϗ πτωχὸν ἠνεχύραζον, & a paupere pignus abſtulerunt. (*l*) Ipſe autem cur.] *S. Auguſt.* ipſe autem Deus eorum curam non habuit. Rurſus, *inquit Schol.* ergo amicos dubitans dicit, ſi ex peccatis ſupplicia proficiſcuntur, cur ſæpe Deus impios hic dimiſit, ἀνεπισκοπήτους, non viſitatos; ita ut impii ne illum quidem eſſe viſitatorem cognoſcant? (*m*) Eorum.] *Plerique libri habent*, αὐτῆς ipſius juſtitiæ. (*n*) Et noctu eris ut fur.] *Apud S. Auguſt. legitur*, & repente eos, ut fur occupabit dies ille. (*o*) Et operimentum.] ἀποκρυφήν. *Symm.* σκέπαστρον, tegmen. (*p*) Obſignaverunt.] *Symmach.* ὡς ἐσφραγίδι κρύψουσιν ἑαυτούς, quaſi in ſignaculo abſcondent ſeipſos. (*q*) Mane.] τὸ πρωΐ, *nam crepuſculum auroræ oderunt, ne deprehenſi pœnas luant.* Nam in ſcriptura; *inquit Schol.* ſæpe umbra mortis appellantur pericula, quæ prope mortem ducunt. *Apud S. Auguſt. legitur*, quia ſimul eis manet umbra mortis. (*r*) Tumultum] τάραχος. *In comm. græcis & Complut. eſt*, ταραχάς, tumultus, & turbationes. (*ſ*) Super faciem aquæ.] *Symmachus*, ἐπιπλέων ὕδατι, ſupernatans aquæ. (*t*) Et appareant.] *Apud S. Auguſt. videtur legi*, ſterile ſit quod delegerunt: de ſinu enim pupillorum rapuerunt. (*u*) Non credat.] οὐ μὴ πιστεύσῃ. *S. Auguſt.* non credit contra vitam ſuam, *& poſſet etiam verti*, de vita ſua. *Schol.* ita illum condemnat conſcientia, ut ſingulo quoque die conſurgens perinde ſit affectus animo, ac ſi paulo poſt ei moriendum ſit. (*x*) Malva.] *Olympiodorus*, alia exemplaria habent, ὥσπερ χλόη, ſicut herba, juxta illud, tanquam olera herbarum cito decident.

CAP. XXV.

(*a*) ESſe moram piratis.] *Sic S. Auguſt. quod græce eſt*, ὅτι ἐστὶ παρέλκυσις πειραταῖς. Quoniam, *inquit Scholiaſtes*, licet Deus differat animadverſionem; tamen advenit tanquam pirata ut nemo impius poſſit effugere. *Symmachus*, μὴ ἔστιν ἀριθμὸς τῶν στρατῶν αὐτοῦ; nunquid eſt numerus agminum ejus? (*b*) Inſidiæ.] ἔνεδρα παρ' αὐτοῦ. *Symm.* ἐπιτάγματα, conſtitutiones, agmina. (*c*) Mundet.] ἀποκαθαρίσαι. *S. Auguſt.* mundavit. *In comm. græcis*, ἀποκαθαρίσει, mundabit. *Symm.* διὰ τίνος ἄρρυπος ἔσται τεχθεὶς ὑπὸ γυναικός; per quem (*aut*, quid) erit ſine ſordibus natus ex muliere?

XXVI.

(*a*) NUnquid gigantes.] *Symmach.* θεομάχοι, ϗ οἱ γείτονες αὐτοῖς, qui cum Deo pugnant, ac vicini, & ſimiles, eis. *Apud S. Auguſtinum legitur*, Nunquid gigantes redigentur in nihilum ſubter aquam, & proximi eorum? (*b*) Super nihilum.] *Aquila*, ἐπὶ κενώματι, ſuper inanitate. (*c*) Throni.] *Quem Scholiaſt. interpretatur cœlum.* S. *Auguſt.* qui tenet faciem Solis: *ſed veriſimile eſt depravato illum codice uſum eſſe, & legendum fuiſſe*, ſolij. (*d*) Præceptum circundedit.] *Symmach.* ὅρον περιέγραψεν, terminum circumſcripſit. (*e*) Expanſæ ſunt.] ἐπετάσθησαν, id eſt (*inquit Schol.*) quoniam ab illo expanſæ ſunt; ideo ab illius increpatione contremiſcunt. Aquila, διεκινήθησαν, dimotæ ſunt, & fluctuarunt. S. *Auguſt.* contremuerunt. (*f*) Et obſtupuerunt.] *Sic S. Auguſt. quod græce eſt*, ἐξέστησαν. *Symm.* θαμβοῦνται, *quod idem valet, aut*, pavent. (*g*) Stratus eſt.] ἔστρωται, *in commentariis græcis, & Complut. eſt*, ἔστρωσε, ſtravit. *Apud* S. *Auguſt.* prudentia ejus vulneratus eſt cetus. *Sym.* συγκλᾷ ἀλαζονείαν, confringit arrogantiam. (*h*) Draconem deſertorem.] *Symm.* τὸν ὄφιν τὸν συγκλείοντα, ſerpentem qui concludit. *Addit Schol.* εἰς ἀπώλειαν, in interitum, & perditionem. (*i*) Et ſuper ſtillam verbi.] ἐπὶ ἰκμάδα, quaſi (*inquit Schol.*) ἐξεπλάγημεν ἐπὶ τοῖς εἰρημένοις, obſtupuimus ſuper iis quæ dicta ſunt, quæ tamen tanquam ſtilla ſunt immenſi illius abyſſi. *In aliquot codicibus eſt*, ϗ ἔτι, & adhuc, *Symm.* τί δὲ ψιθύρισμα τῶν λόγων αὐτοῦ ἀκούσομεν, ὅταν βροντὴν δυναστείας αὐτοῦ οὐδεὶς ἐννοήσει; Quomodo autem ſuſurrum verborum ejus audiemus: quando tonitruum potentiæ ejus nemo percipiet? Suſurrum.] *Hieron.* parvam ſtillam ſupra in hoc libro. 4. 12. שמץ.

CAP. XXVII.

(*a*) ADjiciens Job.] *Aquila*, ϗ προσέθηκεν ἰὼβ ἆραι τὴν παραβολὴν αὐτοῦ, & addidit Job aſſumere parabolam ſuam. *Olymp.* Parabola autem dicitur in ſcriptura non ſolum oratio, quæ eſt ſecundum ſimilitudinem, ſed etiam omnis ſermo ſapiens. (*b*) Sic me judicavit.] *Symm.* ὃς παρεῖδε τὴν κρίσιν μου, qui deſpexit judicium meum. (*c*) Qui circa me eſt.] *Apud S. Auguſtinum legitur propius ad hebr.* in naribus meis. (*d*) Non enim ſeparabo.] S. *Auguſtinus fortaſſe non ſine mendo*, non enim ſeparabo innocentem. *In comm. græcis, & Compl. non eſt*, ἀπαλλάξω μου, *ſed tantum* ἀπαλλάξω. *Symm.* οὐκ ἐκστήσομαι τῆς ἁπλότητός μου, non recedam a ſimplicitate mea. (*) Inimici mei.] *In comm. græcis, & in aliis editionibus ſequitur*, ὥσπερ ἡ καταστροφὴ τῶν ἀσεβῶν, ſicut ſubverſio impiorum. (*e*) Quia expectat.] *Sic S. Aug. quod græce eſt*, ὅτι ἐπέχει, *& poſſet etiam verti*, quia tenax eſt, aut quia in habitando exuperat. *Olymp.* cæteri, ὅτι πλεονεκτεῖ, quoniam plus capit, & aliena ad ſe rapit. (*f*) Confidens ne.] *Apud.* S. *Auguſt. legitur*, quia expectat, & confidit in Domino, ſi forte ſalvatur, aut preces ejus exaudiat Dominus. (*g*) Aut ſi evenerit ei neceſſitas.] *Apud* S. *Auguſt. ſequitur*, nunquid enim in neceſſitate, id eſt, in tentatione, habuit fiduciam, aut ſi invocaverit, exaudiet eum? (*h*) Vana vanis.] S. *Auguſt.* quia vane vana loquimini. (*i*) Poſſeſſio vero potentum.] *Theodotio & Symm.* ϗ κληρονομία ἣν οἱ ἀκαμπεῖς παρὰ τοῦ ἱκανοῦ κομίσονται, & hæreditas, quam non flexibiles ab omnipotente capient. (*k*) Eorum.] A A. L L. αὐτοῦ, ejus, *& ſic* S. *Auguſt.* (*l*) Et viri facti fuerint, mendicabunt.] S. *Auguſt.* juvenes facti fuerint, indigebunt. (*m*) Et qui circa eum ſunt.] *Sic* S. *Auguſt. quod græce eſt*, οἱ δὲ περιόντες αὐτοῦ, *& poteſt ſignificare*, ſuperſtites ejus. (*n*) Vendicabunt.] *Schol.* Fortaſſe illud, περιποιήσονται, ſignificat, non, κτήσονται, id eſt, poſſidebunt, ſed χρήσονται εἰς δέον, utentur, quo opus eſt. (*o*) Sicut aranea.] *In aliis codicibus ſequitur*, ἃ συνετήρησεν, *&* S. *Auguſt.* quæ ſervabat: αἱ ὀδύναι.] S. ἀνυπαρξία. *Inexiſtentia.*

CAP. XXVIII.

(*a*) UNde percolatur.] ὅθεν διηθεῖται. *S. Auguſt.* ubi purgatur. *Olympiod.* cæteri, ὅθεν χωνευθῇ, unde conflatur. (*b*) Cæditur.] λατομεῖται. *S. Auguſt.* ſimiliter ut lapides, excluditur. *Olymp.* hebræus autem, ἀπὸ λίθων χωνεύεται, e lapidibus funditur. (*c*) Ordinem poſuit.] τάξιν ἔθετο. *Olympiod.* pro quo Aquila, Theodotio, & Symmachus ediderunt, ille quidem, τέλος, finem, alter vero, πέρας, terminum, tertius vero, προθεσμίαν, præſcriptionem, præſcriptum tempus. (*d*) Perſcrutatur.] ἐξακριβάζεται, ſubtiliſſime perquirit. *S. Aug. habet*, invenit, *& interpretatur*, inſtituit quid quo perduceret, *nec multo aliter græci.* (*e*) Tenebræ.] *Sic S. Auguſt. quod græce eſt*, σκολία, tenebroſitas: *putant autem græci hoc ſignificari lapides, ex quibus fiant metalla, eſſe in profundo, & ſub ipſa umbra mortis, id eſt*, ἐν τοῖς κατωτάτω, ϗ ἐν σκοτίᾳ βαθείᾳ, in infimis, atque in tenebroſitate profunda. *Poſt hæc autem apud S. Auguſtinum videntur iſta ſequi*, ubi ſuperbientes non deſcendebant torrentem, *quæ nuſquam ſunt inventa.* (*f*) Deciſio torrentis a pulvere] διακοπὴ χειμάρρου ἀπὸ κονίας, vel, inquiunt græci, quod materia metallica ſub torrente, & glarea ſita ſit, aut ſæpe inveniatur ſub aquis, & arena quædam deciſa a torrente ferrum nutriat: vel quod lapides, qui in profundo latent, & quaſi radicem miſerunt, impetus torrentis in apertum educat, ſubjectam terram decidens, & labilem illam glaream ſecum trahens: aut conjungenda cum ſequentibus ut intelligatur, quemadmodum a torrente pulvis deciditur, & trahitur, ita impios e felicitate detorqueri, & auferri ex hominibus. *S. Auguſt. habet*, & facta eſt diſciſſio torrentis a cinere. (*g*) Ex hominibus commoti ſunt.] ἐκ βροτῶν ἐσαλεύθησαν, *& quomodo græci exponant, proxime indicatum eſt. S. Auguſt.* & commoti ſunt ab hominibus. (*h*) Ex ea egredietur panis, de ſubtus ea verſatum eſt, ſicut ignis.] *Græci vel de inſito calore ad procreandas ſegetes apto accipiunt, vel priorem partem de terra frugifera, ſecundum de ſulphurea. S. Auguſt, propius ad hebræum*, terra, de qua egreſſus eſt panis, & eam incenſurus eſt. (*i*) Eam filii ſuperborum, αὐτόν, *in cæteris codicibus eſt*, αὐτήν, *id eſt*, ipſam viam, *filios autem ſuperborum intelligunt Græci magnas beſtias.* (*k*) Gurgites.] δίνας, *in plerisque codd. eſt*, θῖνας, *cumulos. Ita autem Schol.* βάθη ποταμῶν ἐρευνᾷ, profunditates fluminum veſtigat. *S. Auguſt.* ripas fluminum diripuit, *& idem Schol. ita etiam explanat*, ποταμῶν ὄχθας ῥήγνυσιν, fluminum ripas præruptas rumpit. *Theodotio autem reddidit*, ὀχυρώματα, munimenta. *Symmach.* ῥεῖθρα, fluenta, *aut*, alveos fluentorum. (*l*) Revelavit.] ἀνεκάλυψεν. *Theodotio*, ἐξηρεύνησεν, inveſtigavit. (*m*) Inventa eſt.] εὑρέθη. *Olymp.* cæteri autem, εὑρεθήσεται, invenietur. (*n*) Viam ejus.] *Aquila*, τάξιν, ordinem. *Theodotio*, σύνεσιν, intelligentiam. *Symm.* τίμημα, precium. (*o*) Concluſuram.] συγκλεισμόν. συγκλεισμὸν ὀνομάζει τὰ χρήματα, διὰ τὸ ταῦτα ἀσφαλῶς ἡμᾶς συγκλείειν. *Gregorius Theologus inquit ita nominari pecunias, quoniam has diligenter, ut tutæ ſint, concludimus. S. Aug.* non dabitur aurum pro ea incluſum. (*p*) Non conferetur.] οὐ συμβασταχθήσεται (*de qua voce paulo inferius dicetur.*) *Aquila*, οὐκ ἀναβληθήσεται, *quod videtur hoc loco idem valere, aut*, non rejicietur. *S. Auguſt.* non erit deterior. (*q*) Sophir.] *Symm.* πρώτῳ, primo. *S. Aug.* ophir. *Notant græci hanc eſſe regionem Indiæ, feracem gemmarum, & auri optimi.* (*r*) In onyche pretioſo.] *Schol.* ſcilicet Sardonyche, aut Sardonychio. (*ſ*) Vitrum.] ὕαλος. *Notat Schol. ſic vocari cryſtallum.* (*t*) Et commutatio ejus.] *Sic S. Aug. & addit*, non ſunt, ſubaudi. *Symm.* οὐδὲ ἀντικαταλλαγήσεται σκεύεσι χρυσοῖς, neque commutabitur cum vaſis aureis. (*u*) Sublimia, & Gabis.] μετέωρα, ϗ γαβείς. *Symmach.* ὑψηλὰ ϗ ὑπερηρμένα, excelſa, & elevata, *& notat Schol.* γαβείς, *videri ſignificare* τὰ ὑπερηρμένα, *quando ſic etiam nominetur*, τὸ ὑπερέχον τοῦ χείλους τοῦ μεδίμνου, quod eminet e labio medimni. *Sed hebræi margaritas, uniones, aut hujuſmodi quædam eſſe putant. S. Auguſt. depravato codice uſus*, & excelſa, & gravis. (*x*) Attrahe ſapientiam.] *Aquila*, γλυκὺ δὲ σοφία παρὰ τὰ περίβλεπτα, dulce eſt ſapientia ultra ea quæ ſunt ſpectabilia, & illuſtria. (*y*) Conferetur.] *Schol.* dictum eſt, οὐ συμβασταχθήσεται, pro, οὐκ ἀντισταθμηθήσεται, non ex æquo pendetur: quæ enim ex æquo penduntur, in utramque lancem poſita ſimul portantur: vel quoniam qui hanc acquiſivit, non ſuſtineret una cum auro & ipſam ferre, atque adhibere, ſed hanc ſolam. (*z*) Latuit omnem.] *S. Auguſt. propius ad hebræum*, latet ab oculis omnis hominis. (*aa*) Bene cognovit.] εὖ συνέστησεν. *S. Aug*, Dominus commendavit. *Symm.* συνῆκεν, intellexit. (*bb*) Aquarum menſuras.] *Symm.* ὕδωρ δὲ ἐξίσωσε μέτρῳ, aquam vero exæquavit menſura. *Aquila*, ϗ ὕδωρ ἐσταθμήσατο ἐν καταμετρήσει, & aquam appendit in commenſuratione. (*cc*) Quando fecit, ſic videns.] *Ita interpungunt græci. S. Auguſt.* quando fecit, ſicut vidit, numeravit. *In comm. græcis, & Complut. eſt*, οὕτως, *& ita conſtruitur locus*, hic videns voces, quæ in concuſſione, numeravit & viam earum. *Volunt autem intelligi tonitrua. Sed poſſet fortaſſe*, ἐν τινάγματι, *pro una voce accipi, ut ſignificaretur Deum dediſſe viam concuſſioni, & voces. Complut. habet*, ἐν τινάγματι φωνῆς, in concuſſione vocis. *S. Aug.* & vim tempeſtatum vocibus. *Symm.* εἰς κτύπον φωνῶν, ad ſtrepitum vocum. (*dd*) Cum paraſſet, inveſtigavit.] ἑτοιμάσας ἐξιχνίασε. *S. Auguſtinus*, paravit, & inveſtigavit. *Theodotio*, διέταξεν αὐτὴν ϗ ἐξηρεύνησεν αὐτήν, ordinavit eam, & inveſtigavit eam.

CAP. XXIX.

(*a*) QUis utique me ponat?] *Symmach. & Aquila*, τίς δώη με κατὰ τοὺς μῆνας τοὺς πρώτους, κατὰ τὰς ἡμέρας, ἃς ὁ θεὸς ἐφύλαξέ με; Quis det me eſſe ſecundum menſes primos, ſecundum dies, quibus Deus cuſtodivit me? *S. Auguſt.* quiſnam me reſtituet in menſes priorum dierum? (*b*) Graveſcens viis.] ἐπιβρίθων ὁδοῖς, *ſed in comm. & in aliis editionibus eſt*, ὁδοῖς, ſicut fructuoſæ arbores, (*inquit Schol.*) onuſtus eram bonis per omnem viam, non levis ac qui facile impelli poſſet, ſed, ἐμβριθὴς ϗ στερεὸς τὸ ἦθος, gravis, ſtabilis, ac ſolidus moribus. *Symmach.* ὥσπερ ἤμην ἐν ἡμέραις νεότητός μου, ſicut eram in diebus juventutis meæ: *quam lectionem habet Complut.* (*c*) Cum Deus viſitationem.] ἐπισκοπήν, *& in comm. & Complut. eſt*, κύριος, Dominus. *Symmachus*, ὁπότε περιέφραττεν ὁ κύριος τὴν σκηνήν μου, quando circumſepiebat Dominus tabernaculum meum. *S. Auguſt.* cum verbum Domini inſpiceret domum meam. (*d*) Materiatus] ὑλώδης, quando (*inquit Schol.*) habebam multam materiam opulentiæ; ac divitias, & bonitatem prolis faciebam materiem virtutis. (*e*) Et potentes.] ἁδροί. *Sic S. Aug. Origenes*, ἁδροί, ſunt, οἱ πλούσιοι, divites, aut juxta cæterorum interpretationem, οἱ ἄρχοντες, principes. (*f*) Declinavit.] ἐξέκλινε. *Sic S. Auguſt. Aquila vero, & Symm.* ἐμαρτύρησε περὶ ἐμοῦ, teſtimonium perhibebat de me. (*g*) Super me veniat.] ἔλθοι. *& videtur poſitum pro*, ἦλθε, veniebat. *Symm.* κατιῶτα, deſcendebat. (*h*) Et os viduæ.] ϗ καρδίαν χήρας εὔφρανα, & cor viduæ lætificavi. (*i*) Rapinam eripui.] ἅρπαγμα ἐξήρπασα, *in comm. græcis & aliis editionibus eſt*, ἐξέσπασα, evulſi. (*k*) Dixi autem.] *Sym.* ἔλεγον δὲ μετὰ τῆς νοσσιᾶς μου γηράσειν, dicebam autem fore, ut cum nido meo ſeneſcerem. (*l*) Vana.] κενή, *ſic etiam eſt in comm. & exponitur*, gloria, id eſt, ſpes, & exultatio mea vana facta eſt: *in nonnullis tamen codicibus eſt*, καινή, *& S. Auguſt.* nova. *Symm.* ἡ δόξα μου ἀνανεώσει παροῦσά μοι, gloria mea innovabitur præſens mihi. (*m*) Ejus graditur.] αὐτοῦ πορεύεται, *ſic etiam in comm. græcis. In Complut. eſt*, πορεύσεται. *S. Auguſt.* in manu mea gradietur: *quod eſt propius hebræo.* (*n*) Si riderem.] *Symm.* προσεγέλων αὐτοῖς, οἱ δὲ οὐκ ἐπίστευον, arridebam eis: illi vero non credebant. (*o*) Elegi viam eorum.] *Symm.* εἰ προῃρούμην ὁδεῦσαι πρὸς αὐτούς, ſi ſtatueram ire ad eos. (*p*) In accinctis.] ἐν μονοζώνοις. *Symm.* ἐν στρατοπέδῳ, in exercitu. *Olymp.* μονόζωνοι δέ εἰσιν οἱ τίμιοι τῶν στρατιωτῶν, οἱ μὴ τὴν αὐτὴν τοῖς ἄλλοις ζώστηρα φοροῦντες. ἢ οἱ ἀσύντακτοι, ϗ ὡσανεὶ λῃσταί. ſunt milites honoratiores, qui non idem ac cæteri cingulum ferunt, vel qui non ſunt in ordinibus, & quaſi latrones. *Iſidorus*, οἱ μονόζωνοι στρατιωτικὰ τάγματα μηνύουσιν. ἢ βαρβαρικὰ στίφη. λῃστρικὰ συγκροτήματα. ſignificat ordines militares, vel catervas barbaricas, vel prædatorias coitiones. *De iſta dictione alibi dictum eſt. S. Auguſt.* Rex cinctus fortibus. (*q*) Quaſi conſolans triſte] *Sic S. Auguſt. quod græce eſt.* ὃν τρόπον παθεινοὺς παρεκάλων, *in commentariis græcis, & Complutenſ. eſt.* παρεκάλουν, quemadmodum perturbatos conſolabar. *Symmachus*, καθὼς ἀπάγει αὐτοὺς ὁδηγῶν, ſicut deducit eos dux viæ.

CAP. XXX.

(*a*) MInimi.] ἐλάχιστοι. *S. Auguſt.* nunc autem derident me infimi: nunc monent me minores tempore, *& videntur duæ verſiones ejuſdem ſententiæ. Theodotio*, νεώτεροί μου ἡμέραις, juniores me diebus. *Aq.* βραχεῖς παρ' ἐμὲ τῆς ἡμέραις, breves præ me diebus, *illud autem*, in parte, *explanant græci, quaſi nunc ipſis viciſſim illæ partes monendi ſint agendæ, quas ego agebam.* (*b*) Dignos canibus.] *Olympiodorus*, cæteri autem, μετὰ τῶν κυνῶν τῶν προβάτων μου, cum canibus pecorum meorum. (*c*) Ut quid mihi?] S. *Auguſt. ſequutus ſententiam*, quaſi nihilum mihi erat. (*d*) Conſummatio.] συντέλεια. *Schol.* id eſt, τῶν συντελούντων πρὸς τὴν ζωὴν εὐπορία, eorum quæ ad vitam conferunt, bona copia. *Symmach.* ἀπώλετο αὐτοῖς πᾶν τὸ πρὸς ζωήν, perierat illis quicquid ad vitam facit. *S. Auguſt.* in eis peribat omnis vita. (*e*) Sterilis.] ἄγονος. *Schol.* id eſt, ἄπορος, ϗ οὐδεμίαν γονὴν ἔχων καρπῶν, inops & nullum ſemen ac fœturam habens fructuum. S. *Aug.* egeſtate & fame inſtabiles. (*f*) Inaquoſam.] ἄνυδρον. *Schol.* qui patriam derelinquebant, tanquam λυπρὰν, ϗ χέρσον, ϗ ἔρημον, ſterilem, & vaſtam, & deſertam, ac ſolam. S. *Auguſt.* qui fugiebant in deſertum heri. (*g*) Circuibant.] περικυκλοῦντες, quod propter egeſtatem (*inquit Schol.*) neceſſe haberent circuire ad quærendas herbas. *Nonnulli codd. & Compl. habent*, περικλῶντες, qui confringebant. *Symm.* ἀποκνίζοντες φλοιοὺς φυτῶν, qui vellicabant (*aut, ut ait* S. *Aug.*) qui radebant cortices arborum. (*h*) Alima.] ἄλιμα. *Chryſoſt.* ἄλιμα δὲ βοτάνη τίς ἐστιν, ὥς φασι, ταχὺ πληροῦσα τὸν ἐσθίοντα, ϗ κόρον ἐμποιοῦσα. Herba quædam eſt, ut aiunt, quæ cito implet comedentem, & ſatietatem affert. (*i*) In reſonante.] *Chryſoſt.* ἐπὶ ἠχοῦντι δὲ, τουτέστιν ἐπὶ φάραγξι ϗ πετρώδεσιν. εὔηχοι γὰρ οἱ τοιοῦτοι τόποι, ϗ ἀντηχοῦσι τοῖς φθεγγομένοις. ϗ ἠχοῦντα λέγει τὸν ἀλσώδη τόπον, ἐν ᾧ περ ἡ πνοὴ τῶν ἀνέμων κινοῦσα τὴν ὕλην, ἦχον ἀποτελεῖ. Id eſt, in convallibus, & locis petroſis: loca enim hujuſmodi ſunt bene ſonantia, & reſpondent loquentibus. Aut etiam reſonantem dicit locum nemoroſum, in quo quidem ſpiratio ventorum movens ſylvam ſonum efficit. (*k*) Quorum quidem.] S. *Auguſt.* quorum erat cibus radix herbarum. (*l*) Et radices lignorum.] *Symmachus*, ϗ ῥίζα σίτων ἀγρίων ἡ σίτησις αὐτῶν, & radix frumentorum agreſtium erat alimentum eorum. (*m*) Inter medium bene ſonantium.] *Symmachus*, μεταξὺ φυτῶν ἀγρίων ἠχοῦντες λιμώδες, qui inter plantas egreſtes ſonabant famelicum quiddam. S. *Auguſt.* & inter arbores clamabant. (*n*) Et frænum faciei meæ emiſerunt.] S. *Auguſt.* & frænum in faciem meam miſerunt.] *In aliquibus codd. & comm. græcis, & Complut. eſt*, ἐξαπέστειλε, emiſit, *ut intelligatur, juxta interpretes græcos. Deum obſtruxiſſe os ejus, eique fidentiam loquendi abſtuliſſe.* (*o*) Super dextra germinis.] *Schol. interpretatur, quod ſibi quoniam rebus dexteris & ſecundis florenti, vel operibus ipſius bonis inſultarent, omnia deteriorem in partem interpretantes, quaſi non pure pietatem coleret. Sed alius fortaſſe, & propior hebræo poteſt eſſe ſenſus, ut intelligatur, eos qui in flore ætatis ſunt, in Job conſurrexiſſe.* S. *Auguſtinus*, & a dexteris germinantes conſurrexerunt. (*p*) Pedem ſuum extenderunt] S. *Auguſt.* pedes meos vinxerunt compedibus. *In comm. græcis, & aliis editionibus eſt*, πόδας αὐτοῦ ἐξέτεινε, ϗ ὡδοποίησεν ἐπ' ἐμέ, *ut intelligatur Deum eſſe, qui commovens ſe adverſus Job, aditum aliis patefecerit inſultandi in ipſum: quæ quidem illis eſt occaſio perditionis. Sed noſtra propior hebræo.* (*p*) Perditionis.] *Aquila* (*al. Symmachus*) ἐπικλυσμοῦ, inundationis. (*r*) Judicavit autem mihi.] κέκριται δέ μοι. *In comm. græcis & aliis editionibus eſt*, κέχρηται δέ μοι, *aut*, μου, *&* S. *Auguſt.* abuſus eſt me, ſicut voluit. (*ſ*) Sicut vult. *Schol.* quaſi dicat, ego autem ignoro. (*t*) Revertuntur mei dolores.] ἐπιστρέφονταί μου αἱ ὀδύναι. S. *Auguſt.* & iterantur dolores mei. *In comm. eſt.* μοι, *& exponitur*, renovantur & augeſcunt mihi dolores. (*u*) Spes mea.] *Symm.* τὰ καταθύμιά μου, deſideria, jucunditates meæ. (*x*) Effundetur.] *Sic etiam* S. *Auguſt. In comm. eſt*, ἐκλυθήσεται, diſſolvetur. *& notatur dictum eſſe pro*, συγχεῖται, confunditur, & ſuſpenſa hæret, quod neque Deo aſcribere injuſtitiam velit, neque ſibi quicquam abſurdi conſcius ſit. (*y*) Confuſa ſunt.] *Pleriique codd. habent*, συγκέκαυται, combuſta ſunt. S. *Auguſt.* confracta ſunt. (*z*) Inſultarunt.] *In plerisque eſt*, ἐπέβης, inſultaſti. (*aa*) Inhærens bonis.] *Interpretatur Schol.* cum eſſem in magna felicitate, atque opulentia, *cujus interpretationis facit mentionem etiam Chryſoſt. quamvis hanc alteram magis probet*, ἐπέχων (*ita enim ipſe habet*) ἀγαθοῖς, id eſt, propter meam in alios miſericordiam, προσεδόκων ἀγαθά, expectabam bona: Nam & Symm. ita vertiſſe, ἀγαθὰ προσεδεχόμην, ἦλθε δὲ κακά, bona expectabam; venerunt autem mala. S. *Auguſt.* ego bona præſtolabar. (*bb*) Non tacebit.] *Symm.* οὐκ ἐπαύσατο, non ceſſavit, non quievit. (*cc*) Sine fræno.] Id eſt, impos ſum (*inquit Schol.*) cohibendi gemitum etiam in conventu hominum. *Compl. habet*, πορεύομαι ἄνευ θυμοῦ, ambulo ſine furore. (*dd*) Sirenum] *Chryſ.* σειρῆνας λέγει, ᾠδικούς τινας ὄρνιθας, ἀλκυόνας, ἢ γλαῦκας, ἄμφω γὰρ θρηνητικά. στρουθοὺς δὲ τοὺς στρουθοκαμήλους, ὡς ϗ σύμμαχος ἐξέδωκεν. φιλέρημα δὲ τὰ ζῶα. Sirenas vocat aves quaſdam cantatrices, alcyonas, aut noctuas: utræque enim ſunt querulæ: Struthiones autem ſtruthiocamelos, ſicut etiam Symm. reddidit: ſunt autem animalia ſolitudinis amica. (*ee*) Obtenebrata eſt.] *Chryſoſt.* cæteri, ἐμελάνθη εἰς βάθος, innigrata eſt in profundum. S. *Auguſt.* innigrata eſt valde. (*ff*) Oſſa mea.] *Cæteri libri habent*, ὀστᾶ συνεφρύγη, *& comm.* ὀστᾶ μου συνεφρύγη, oſſa mea ſunt confrixa.

CAP. XXXI.

(*a*) TEſtamentum poſui.] διαθήκην ἐθέμην. *S. Auguſt.* teſtamentum feci. *notatum autem eſt iſta voce, pactum & conſtitutionem ſignificari.* (*b*) Et non intelligam.] ϗ οὐ συνήσω. *Symm.* ϗ οὐδὲν ἐνόησα περὶ παρθένου, & nihil cogitavi de virgine. *S. Auguſt.* & non cogitabo de virgine. (*c*) Et quid partitus eſt.] S. *Auguſt.* & quæ eſt alia pars Dei ſuper? ſubauditur, non cogitabo: aut ita, & quæ eſt, niſi illa? *Græci autem ſic explanant*, cur poſt tam exquiſitam vitæ meæ rationem, talem mihi partem, & talem hæreditatem, potens & excelſus Deus deſuper partitus ſit, ignoro cauſas. (*d*) Cum irriſoribus.] *Ita* S. *Auguſt. quod græce eſt*, γελοιαστῶν. *Schol.* id eſt, γελωτοποιῶν, ſcurrarum, qui riſum movent. Non enim (inquit Julianus) interdictum eſt uti cithara, ſicut Job fatetur in cap. ſuperiore ſe uſum eſſe, modo cum pietate id fiat: nam organis etiam in templo utimur: ſed, γελοιαστάς, vocat τοὺς κώμοις ϗ μέθαις προσέχοντας, eos qui commeſſationibus procacibus & ebrietatibus dant operam. *Symm.* μετὰ ματαιότητος, cum vanitate, & mendacio, (*e*) Steti enim in ſtatera.] *Inquit Schol.* ſteti in ipſo honeſto, & mediocritate illa quæ propria virtutis eſt. *Aquila*, σταθμήσει με ἐν ζυγῷ δικαίῳ. appendet me in ſtatera juſta. *Schol.* nimirum Deus: videtur enim juſtus hic ſuam virtutem Deo acceptam referre. (*f*) Innocentiam.] ἀκακίαν. *Complut.* ἀδικίαν, injuſtitiam: *cujus lectionis nullum uſquam veſtigium eſt inventum.* (*g*) Et ſine radice.] S. *Auguſt.* ſine ſtirpe. *Symmach.* ϗ τὰ ἔγγονά μου ἐκριζωθείη, & poſteri mei eradicentur. (*h*) Si obſedi januas.] *Sic* S. *Auguſt. quod græce eſt*, εἰ ϗ ἐγκάθετος ἐγενόμην, *Aquila, & Symmachus*, ἐνήδρευσα, ſum inſidiatus. (*i*) Placeat.] ἀρέσαι, *ſic etiam* S. *Auguſt. Schol.* hebræus, ἀλέσαι, molat. (*k*) Iræ indomitus.] ὀργῆς ἀκατάσχετος. S. *Auguſt.* furor enim animæ meæ eſt indomitus. (*l*) Partes.] μερῶν, *Polychronius legit*, μελῶν, membra, *& ita Complut.* (*m*) Deſpexi.] *Sic* S. *Auguſt.* ἐφαύλισα. *Aquila*, ἀπέρριψα, abjeci. (*n*) Inquiſitionem.] ἔτασιν, *Symmach.* ἐὰν ἐπιζητῇ, ſi inquirat. *Olympiod.* ἔτασιν, vocat, τὴν ἐξέτασιν, diligentem atque accuratam exquiſitionem, divinam autem ἐπισκοπήν, & viſitationem vocat, τοὺς ἐλέγχους, redargutiones, & correptiones. (*o*) In eodem ventre.] *Symm.* ἐν ὁμοίῳ τρόπῳ, in ſimili modo. S. *Auguſt.* & fuimus ſimiliter in ventre (*p*) Impotentes.] S. *Auguſt.* ſi non benedixerunt mihi humeri; de tonſura ovium mearum calefacti ſunt: *quod non longe abeſt ab hebræo.* (*q*) Si levavi ſuper pupillum manum.] *Sic* S. *Auguſt. quod græce*, εἰ ἐπῆρα ὀρφανῷ χεῖρα, *ſed addit*, meam, *ut hebræus. Symmach.* κατὰ ὀρφανῶν, contra pupillos. (*r*) Diſcedat.] *Aquila*, πεσάτω, cadat. (*ſ*) A junctura, ἀπὸ τῆς κλειδός. *Olympiod.* κλεῖδα vocat juncturam humeri cum collo. Theodotio autem & Symmachus, pro, κλειδός, ille quidem reddidit, τοῦ αὐχένος, cervice & jugulo: hic autem, τοῦ ἀκρωμίου, ſummo humero. S. *Auguſt.* diſcedat humerus meus a jugulo meo. (*t*) A prehenſione.] ἀπὸ τοῦ λήμματος, cogitans (*inquit Scholiaſtes*) εἰ ἐπιλάβοιτό μου θεὸς ἢ ἀδικήσαντος ἢ μὴ εὐεργετήσαντος, ſi deprehenderit me Deus, aut injuſte agentem, aut non bene facientem, intolerabile ſupplicium mihi ſubeundum. *Symmachus*, βάρος, & S. *Auguſt.*

& a pondere ejus. (*u*) In congium meum.] εἰς χοῦν μου, *cæteri*, ἰσχύν μου, *& S. Auguſtinus*, poſui aurum robur meum. *Symmachus*, ἀφοβίαν μου, fiduciam meam. (*x*) In innumerabilibus manum meam. S. *Auguſt.* animam meam. *Explanat hunc locum Schol. ideo Job non poſuiſſe manum in innumerabilibus, quoniam terminum poſuiſſet incremento opum, & quicquid ex certo numero redundaret, ad uſum pauperum transferret. Propius eſſet hebræo, ſi repeteretur illud,* εἰ εὐφράνθην, ſi lætatus ſum, *quod in bonis innumerabilibus ponerem manum, atque ex infinito acervo ſumerem.* (*y*) Non enim in eis eſt.] *Olymp.* non in eis eſt, ſed in eo qui ordinavit, & conſtituit. (*z*) Deceptum eſt.] ἠπατήθη. *Symmachus*, ἐμπλατύνθη, dilatatum eſt, *quaſi tumens præ opum amplitudine.* (*aa*) Si & oſcultatus ſum.] *Symm.* καὶ προσεκύνησεν ἡ χείρ μου περὶ τὸ στόμα μου. & adoravit manus mea circa os meum, *nimirum Solem & Lunam illo amoris ardentis officio, quam interpretationem Olymp. & Chryſoſt. notant ab aliis accommodari lxx. verſioni, licet ipſi magis referant ad cultum quendam, & amorem ſuarum opum, aut actionum, de quibus ſibi valde placeret, quemadmodum etiam* S. *Auguſtin.* (*bb*) Euge.] *In comm. græcis, repetitur*, euge. euge, *Symmach.* καὶ ἐπανέστην ὅτε κατέλαβεν αὐτὸν κάκωσις, & inſurrexi, quando apprehendit eum afflictio. (*b*) Sæpe dixerunt.] *Olympiod.* cæteri autem ſic reddiderunt, εἰ μὴ πολλάκις εἶπον οἱ ἄνδρες τῆς σκηνῆς μου, τίς δῴη τῶν σαρκῶν αὐτοῦ, καὶ ἐμπλησθησόμεθα; ſi non ſæpe dixerunt viri tabernaculi mei, quis det de carnibus ejus, & ſaturabimur? ut alterum ſit crudelitatis deteſtatio, alterum impotentis cujuſdam & inſatiabilis amoris indicium. (*dd*) Non ſponte peccaſſem.] ἀκουσίως. nam voluntarii peccati (*inquit Olympiodorus*) non erat ſibi conſcius: involuntarium autem, id eſt, repentinas quaſdam perturbationes, a quibus homo cavere non poteſt, confeſſione purgabat. *S. Auguſt. habet*, quod ſi & ſponte peccavi, abſcondi peccatum meum. (*ee*) Syngrapham.] *Apud* S. *Auguſt. hæc ſatis mendoſe referuntur*, conſcriptionem, ſi quam habeo, & ſi non dirupi eam ſuper humeros meos, & coronatus publice legam. S. *Ambroſius de Tobia, cap.* 17. conſcriptionem, quam habui adverſus aliquem juramento conceptam, imponens coronam legebam, & ſi non ſcindens eam reddidi, nihil accipiens a debitore. *Olympiodorus*, Non enim quemadmodum quis glorioſe exultans in debitores, evolvens utriſque manibus ſyngraphas publice ſubinde legebam, ſed conſcindens eas, & remittens debita reddebam debitoribus. (*ff*) Virtutem. *Sic* S. *Auguſtinus*, *quod eſt*, ἰσχὺν, robur, vigorem. *Schol.* ἰσχὺς, terræ eſt, καρπογονία, καὶ ἡ φορὰ τῶν ὡρίων, fructuum procreatio, & proventus ſuo cujuſque tempore. (*gg*) Contriſtavi.] ἐλύπησα, *Symmachus*, ἐλπίδος ἐστέρησα, ſpe privavi. (*hh*) Urtica.] κνίδη. *Olympiodorus*, Theodotio autem, & Symmachus, ille quidem pro, κνίδη, reddit, ἄκανθα, hic vero pro, βάτος, ἀτελεσφόρητα, germina imperfecta, & inutilia: & cnide & batus ſunt plantæ ſpinoſæ. *Schol.* Symmachus quidem ſic reddidit, ἀντὶ σίτου βλαστησάτω ἄκανθος, pro tritico germinet acanus. Legi autem in regnis (*id eſt, in libris regnorum*) plantam ſic dictam, acanum.

CAP. XXXII.

(*a*) Coram eis.] ἐναντίον αὐτῶν. *Sanctus Auguſtinus*, in conſpectu ſuo. *Symmachus*, διὰ τὸ αὐτὸν δίκαιον φαίνεσθαι ἐπ᾽ αὐτῶν, eo quod ipſe juſtus appareret ſuper eos. (*b*) Sed ſpiritus eſt.] *Symmachus*, ὄντως δὲ πνεῦμα θεοῦ ἐστιν ἐν ἀνθρώποις, vere autem ſpiritus Dei eſt in hominibus. (*c*) Scientiam.] ἐπιστήμην. *Chryſoſtomus*, cæteri, γνῶσιν, cognitionem. (*d*) Audientibus vobis.] *Origenes*, ἕτερα ἀντίγραφα μετὰ τὸ, ἐρῶ γὰρ ὑμῶν ἀκουόντων, ἔχει καὶ τούτους τοὺς στίχους. Alia exemplaria poſt verba illa, habent & hos verſiculos, ἰδοὺ ἤκουσα τοὺς λόγους ὑμῶν, ἠνωτισάμην ἄχρι συνέσεως ὑμῶν, ecce audivi ſermones veſtros, auſcultavi uſque ad intelligentiam veſtram. οἱ δὲ ἕτεροι ἑρμηνευταὶ οὕτως ἐκδεδώκασιν. Cæteri autem interpretes ſic reddiderunt, ἰδοὺ ἐξεδεξάμην τοὺς λόγους ὑμῶν, ἠκροασάμην ἐφ᾽ ὅσον ἐξητάσητε λόγους, καὶ μέχρι τοῦ ἐφικέσθαι ὑμῶν ἐνενόουν, ecce accepi veſtros ſermones, auſcultavi donec exquireretis ſermones, & quoaduſque vos perveniretis, conſiderabam. (*e*) Domino adjecti.] *Chryſoſtomus*, neque dicatis, hoc ipſum ſapienter fecimus, quod ad Dei partem nos applicavimus, ejuſque juſtitiam defendimus; nihilominus enim peccaſtis, quando Job redarguere non potuiſtis. S. *Auguſtinus hoc, aut propinquo huic loco, hæc videtur legiſſe quæ non longe abſunt ab hebræo*, Deus abjecit eum, & non vir: & ſermonibus veſtris non reſpondebo ei. (*f*) Veteres fecerunt.] ἐπαλαίωσαν. *Schol.* ſuos ipſorum ſermones veteres, & putridos, & inutiles ſuo ipſo ſilentio oſtenderunt. (*g*) Non enim loquutus ſum.] ἐλάλησα. S. *Auguſtinus videtur legiſſe propius ad hebræum*, ἐλάλησαν, *ut Complutenſ.* & non ſunt loquuti. (*h*) Suſcipiens autem Elius ait.] *Horum loco, quæ omnino videntur adjectitia in commentariis græcis legitur*, ὅτι ἀποκριθῶ κἀγὼ μέρος, quare reſpondebo & ego partim, *id eſt, pro mea virili parte. In aliqua editione ſunt utraque.* (*i*) Perdit.] ὠλέκει. *Symmachus*, συγκαίει, comburit. (*k*) Uter.] *Symmachus*, ὡς οἶνος νέος ἀδιάπνευστος, ſicut vinum novum, quod non habet perſpiratum. Vult dicere, quod per poros & ſpiritales meatus non exhalatur; vel, quod in vaſe undique occluſo adſervatur. Nam ſæpenumero vinum illud in cauſa eſt cur vaſa diſrumpantur. Hieron. *En venter meus quaſi muſtum abſque ſpiraculo.* Verbum e verbo, *ſicut vinum, quod non aperitur.* Sign. autem puto vas, in quo vinum. Quale illud, *& vina coronant.* Nam non vina coronabant, ſed pocula, in quibus vinum continebatur. *Druſ.*

CAP. XXXIII.

(*a*) Te turbabit.] σε στροβήσει. *Aquila*, ἐκθαμβήσει, terrebit, obſtupefaciet, *quam lectionem habet Complutenſ.* (*b*) Cur judicium meum non exaudivit.] διατί τῆς δίκης μου, οὐκ ἐπακήκοέ μου πᾶν ῥῆμα; *In comm. græcis, ut in Complutenſi eſt*, διατί τῆς δικαιοσύνης μου οὐκ ἐπακήκοε πᾶν ῥῆμα; cur juſtitiæ meæ non audivit omne verbum? *dictio*, δικαιοσύνης, *eſt etiam in aliqua alia editione. Chryſoſt.* pro quibus Aquila, & Theodotio, ille quidem, τί οὖν πρὸς αὐτὸν ἐδικάσω, ὅτι πάντα τὰ ῥήματα αὐτοῦ οὐκ ἀποκρίνεται; quid igitur contra eum judicio contendiſti, omnia enim verba ejus non ferunt reſponſum? hic vero, τί οὖν αὐτῷ διαδικάζῃ; πάντες γὰρ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἀναντίρρητοι, quid igitur ipſum vocas in judicium? omnes enim ſermones ejus ſunt ejuſmodi, quibus contradici non poſſit. (*c*) Loquatur.] *In noſtra erat*, λαλῆσαι; loqui, *ut etiam in Complutenſ. ſed in commentariis græcis*, λαλήσαι. *S. Auguſtinus habet*, loquitur. (*d*) Sicut quando incidat.] ὡς ὅταν. *In comm. & aliis editionibus eſt*, ἢ ὡς ὅταν, aut ſicut quando. S. *Auguſtinus*, aut ſicut incidit. (*e*) Suam ſtultitiam.] ἄνοιαν αὐτοῦ. *In comment. & aliis editionibus, eſt*, ἀνομίαν, iniquitatem. (*f*) Virum factum.] *Schol.* id eſt, corroborans, & vigorem virilem præbens, reſtituet eum hominum ſocietati, & conſuetudini (*g*) Deprecatus autem.] εὐξάμενος. *In comment. eſt*, εὐξαμένου, cum deprecatus fuerit. *Theodotio*, δεηθήσεται τοῦ θεοῦ, καὶ εὐλογήσει αὐτὸν, orabit Dominum, & benedicet eum. (*h*) Hilari.] ἱλαρῷ, *ſic etiam* S. *Auguſt. Olympiodorus, notat hoc eſſe cæterorum interpretum. lxx. autem habere*, καθαρῷ, pura: *quod etiam in aliquot codicibus, & Complut. eſt.* (*i*) Profeſſione.] *Sic S. Auguſt. quod græce eſt*, ἐξηγορίᾳ. *Olymp.* Pro. σὺν ἐξηγορίᾳ, Aquila & Theodotio reddiderunt, ἐν ἀλαλαγμῷ, in jubilatione. Symm. autem, ἐν ὑμνολογίᾳ, in hymnorum decantatione. Hieron. Etiam ululatum reddit, Amos 1. 1. & ululatum vincentis exercitus, Amos 2. 2. Sign. militum clamorem, quem edunt in congreſſu acierum, aut quando urbem aliquam oppugnant. Pſal. 89. 16. יודעי תרועה. Hieron. qui ſcit jubilum. LXX. ὁ γινώσκων ἀλαλαγμόν. 27. 6. זבחי תרועה. Hieron. *hoſtiam jubili.* LXX. θυσίαν αἰνέσεως. Alias, ἀλαλαγμοῦ. Pſalt. Rom. jubilationis; Gallicum, vociferationis. *Druſ.* (*k*) Vias tres] ὁδοὺς τρεῖς μετὰ ἀνδρός. *Schol.* διὰ τριῶν τούτων τρόπων, tribus his modis peccatores convertit, loquendo, terrendo per ſomnia, morbos inferendo. *Sanctus Auguſtinus habet*, vices tres. *Symmachus*, δὶς τρεῖς πρὸς ἕκαστον, ὥστε μετακαλέσαι τὴν ψυχήν μου, bis ter ad unumquemque, ut revocet animam meam.

CAP. XXXIV.

(*a*) Removit.] ἀπήλλαξε. *Schol.* Scribitur παρήλλαξε, immutavit & alienavit. *Olympiodorus*, ὁ δὲ θεός μοι τὸ κριτικὸν οὐκ ἐφύλαξεν, ἀλλὰ κατὰ σύμμαχον καὶ ἀκύλαν, Deus autem mihi facultatem judicantem non cuſtodivit: verum juxta Symmachum, & Aquilam, παρέτρεψε, καὶ ἀπέστησεν ἀπ᾽ ἐμοῦ τὸ κρίμα, καὶ περὶ τὴν κρίσιν μου ψεῦσμα, pervertit, & amovit a me judicium; & circa judicium meum falſitas. (*b*) Aut neque communicavit.] ἢ οὐδ᾽ οὐ. *In commentariis græcis, & aliis editionibus eſt*, οὐδ᾽ ὅλως, neque omnino. (*c*) Ne enim dixeris.] *Olympiodorus*, Theodotio, & Aquila, alter quidem reddidit, ὅτι εἶπεν, οὐ κινδυνεύσει ἀνὴρ ἐν τῷ εὐδοκιμῆσαι αὐτὸν μετὰ θεοῦ, quoniam dixit, non periclitabitur vir, dum ipſe bene complacuerit cum Deo: alter vero, οὐχὶ σωθήσεται ἀνὴρ, non ſalvabitur vir? Et verba quidem Theodotionis per enuntiationem legenda ſunt Symmachi autem morate & per interrogationem. S. *Auguſtinus.* Dixit, enim, non viſitabitur, qui ambulaverit cum Deo. (*d*) Abſit a me.] *Symmachus*, ἀπείη τοῦ θεοῦ ἀνομία, καὶ τοῦ ἱκανοῦ ἀδικία, abſit a Deo iniquitas, & a ſufficienti injuſtitia. *Sanctus Auguſtinus*, abſit a Deo impietas. (*e*) Sin autem non ſis monitus.] *In noſtra legitur*, ἴδε μὴ, *ſed poſitum eſt pro eo, quod in comment. & aliis editionibus*, εἰ δὲ μή. *Olympiodorus.* Cæteri autem, εἰ μὴ συνιεῖς, ἄκουε, ἆρα ὁ μισῶν κρίσιν, ἐπιδήσει; ſi non intelligis, audi: nunquid qui audit judicium, obligabit? *Schol.* ἐπιδήσει εἰς ἴασιν, obligabit ad ſanandum. Sunt qui ita referant, ἐπιδώσει εἰς ἴασιν, augebit, ac proficiet ad ſanationem. (*f*) Impiiſſime.] ἀσεβέστατε. *Ita Polychronius, & Sanctus Auguſtinus. In cæteris vero codicibus eſt*, ἀσεβέστατος, *& exponitur in Schol.* qui dicit regi, injuſte agis; ſicut impiiſſimus judicatur a principibus. (*g*) Honorati.] ἐντίμου. *Olympiodorus, cæteri vero*, ἀρχόντων, principum. (*h*) Exhonoratis.] ἐκκλινομένων. *In aliis libris partim eſt*, ἐγκλειομένων, incluſis, *partim*, ἐκκλειομένων, excluſis. *Schol.* male, inquit, ſunt uſi poteſtate; quoniam ad gratiam hominum ſpectantes deſpexerunt juſtitiam, & paupertes a jure ſibi debito excludendos curarunt. (*i*) Neque erit locus.] *Apud S. Auguſtinum ſequitur*, & non eſt umbra mortis, ut latitent. (*k*) Quoniam non ſuper virum] *Exponunt græci, quod poſt mortem non ſit amplius in hominis poteſtate electio agendorum. Symmachus*, οὐ γὰρ ἐπ᾽ ἀνθρώπῳ κεῖται ἔτι, non in homine ſitum eſt amplius. (*l*) Quietem dabit.] *Symmachus*, αὐτοῦ δὲ ἠρεμίαν διδόντος τίς κατακρινεῖ; ipſo autem quietem dante, quis contra judicabit? (*m*) Quoniam erga fortem, qui dicit.] *Eodem pene modo profertur in hebræo: & aliqui volunt hoc ſignificari, quia de Deo (aut de forti) conſentaneum eſt, ut dicatur; ſuſcepi, non deſtruam. In pleriſque certe codd. eſt*, εἴληφα, *in nonnullis tamen eſt*, εἴληφας, tuliſti: *& in Scholio hæc quorundam explanatio affertur*, ſi erga ſe potentiorem nemo dicit, tu abſtuliſti mea, quæ minime loco pignoris acceperas; quanto minus id erga Deum dicetur? *Symmachus*, ὅτι πρὸς θεὸν ῥῆσιν ἀνέλαβον, οὐχ ἕξω ἀκωλύτως, quoniam erga Deum dictionem aſſumpſi, non habebo ſine impedimento. (*n*) Expelles.] ἀπώσῃ. *Nonnulli codices & Polychronius, habent*, ὅτι ἀπώσω, *&* S. *Auguſt.* quia repuliſti. *Schol. videtur legiſſe*, ὅτι μὴ ἀπώσῃ, quare ne repellas. *Ita enim interpretatur*, nonne tu debes reddere vices ſermonum meorum? ne igitur repellas, ſed redargue, quæ dicta ſunt: tuum enim eſt eligere, & judicare utrum bene an ſecus dixerim, non autem meum, qui dixi.

CAP. XXXV.

(*a*) Domini:] *In pleriſque codd. hæc ſequuntur*, ἢ ἐρεῖς, τί ποιήσω ἁμαρτών; aut dices, quid faciam cum peccavero? *Symm.* εἶπας γὰρ, ὅτι οὐδὲν συμβαλεῖταί σοι, dixiſti enim, quod nihil proderit tibi. *S. Aug.* aut dicis, quid prodeſt tibi, aut quid faciam, ſi peccavi? (*b*) Qui ſeparat me.] *Origenes*, juxta cæteros autem, διδάσκων ἡμᾶς ὑπὲρ τὰ κτήνη τῆς γῆς, καὶ σοφίζων ὑπὲρ τὰ κατὰ τὸν ἀέρα διιπτάμενα πετεινὰ, qui docet nos ſupra jumenta terræ; & facit ſapientes ſuper volatilia, quæ per aerem volitant. *Et S. Aug* & a volatilibus cœli ſapientiorem me fecit. (*c*) Perſpector eſt eorum.] S. *Aug.* perſpicit eos qui faciunt juſtitiam, & ſalvum me faciat. (*) Ibi vociferabuntur.] *Schol.* illud, ἐκεῖ, ibi, dictum eſt pro, τότε, tunc. Tunc, inquit, cum ij qui injuriis & calumniis ſunt vexati, clamabunt ad te; non exaudies, neque vindicabis eos a contumelia? nimirum omnino vindicabis. (*d*) Et nunc.] *Hoc ab Olympiodoro & Chryſoſtomo conjungitur cum ſuperioribus, ut ita intelligamus. Quid ita ô Job erga tantam majeſtatem vis judicio contendere; ſi neque ſatis pro dignitate illum laudare potes etiam in his ſuppliciis, quibus nunc te afficit?* S. *Auguſt. conjungit cum ſequentibus*, & nunc, quia non eſt viſitans. (*e*) Aggravat] *Symmach.* ὡς ἀνόητος λόγους βαρεῖς ἐποιήσατο, ſicut ſtultus ſermones graves fecit. *S. Auguſt.* ſua verba multiplicat.

CAP. XXXVI.

(*a*) Autem meis.] *Ita S. Auguſt. quod græce eſt*, ἔργοις δέ μου δίκαια, *ſed græci accipiunt hoc modo*: operibus Dei mea juſta comprobabo. (*b*) Intelligis.] συνιεῖς. *ſicque S. Auguſt. In comm. græcis, & Complut. eſt*, συνιεὶς, intelligens. (*c*) Robore cordis.] *Ita fere S. Auguſt. In comm. græcis, & in aliqua editione eſt*, καρδίας ἀσεβῶν, *in Complut.* καρδίαν ἀσεβῶν, potens robore corda (*aut*, cor) non vivificabit? (*d*) Et ſedere.] *Ita etiam apud S. Auguſt. In comm. & Complut. non eſt illud*, καὶ, &, *ſed continuate legitur*, & cum regibus in ſolio ſedere eos faciet. (*e*) In victoria.] εἰς νῖκος, *& græci interpretantur*, εἰς τέλος, in finem, in perpetuum: *quemadmodum S. Auguſt.* & ſedere eos fecit in perpetuum. (*f*) Quoniam valebunt.] ὅτι ἰσχύσουσιν, *& apud græcos ſubintelligitur*, ipſa delicta. *Symm.* ὅτι κατεδυνάστευον, quoniam tyrannidem exercebant, violente dominabantur. *S. Aug.* & delicta, cum fuerint roborati. (*g*) In decoribus.] ἐν εὐπρεπείαις, *in comm. legitur*, εὐπραγίαις, in proſperitatibus, *apud S. Auguſt.* in gloria. (*h*) Ordinabunt.] τάξουσι, *& græci intelligunt hypocritas ipſos contra ſe ordinare divinum furorem. S. Auguſt. habet*, ponent furorem. (*i*) Exponet.] ἐκθήσει, *Schol.* ὁρίσει ὁ θεὸς, τοῦτο γὰρ τὸ ἐκθήσει, definiet Deus: hoc enim valet illud, ἐκθήσει. *S. Auguſt. habet*, ſtatuet. (*k*) Et ſuperdecepit te.] καὶ προσεπηπάτησέν σε. *Polychronius & Schol. legunt*, καὶ πρὸς ἔτι ἠπάτησέν σε, & præterea, quoniam decepit te: *putant enim poſt brevem illam interjectionem de judicio manſuetorum redire ad cauſas memorandas, cur hypocritæ male pereant, & interpretantur*, πρὸς, *id eſt*, πρὸς τούτοις, ad hæc. *S. Auguſt.* & quia decepit te. *Schol.* hebræus habet, καὶ προσέτι ἠπάτησέν σε, & præterea decepit te. (*l*) Ab ore inimico.] *Ita S. Auguſt. quod græce*, ἐκ στόματος ἐχθροῦ. *Græci explanatores*, quoniam decepit manſuetum inimico ore ſuo. (*m*) Abyſſus, effuſio ſub ea.] *Sic interpungunt græci, & intelligunt cum aliis modis tum hoc potiſſimum, repoſitam eſſe hypocritæ abyſſum, & eam quæ ſub ea, effuſionem, id eſt*, τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, tenebras exteriores. *Sed S. Auguſt. ita*, & quia decepit te ab ore inimici abyſſus, at effuſi ſub terra, ſubaudiendum, deceperunt te. (*n*) Voluntaria mens a prece.] *S. Auguſt.* non te avertat voluntas animi a precibus infirmorum: *poſſet etiam exponi*, non valebunt tunc preces etiam voluntariæ impiorum, cum infirmi fuerint in neceſſitate, *& ſic videntur accipi a græcis hæc verba.* (*o*) Et omnes qui tenent fortitudinem] *Schol. videtur conjungere cum ſequentibus*, noli extrahere per noctem, *ut ſit ſenſus*: neque potentibus robore injuriam inferes, ut nocte & clanculum hos de propriis deturbes, pro illis autem alios in locum eorum colloces. *S. Auguſt.* & omnes qui habent fortitudinem. Nolite extrahere per noctem. *Poſſent autem verba illa*, μὴ ἐξελκύσῃς τὴν νύκτα, *ita reddi*, ne protrahas noctem. *Sym.* μὴ προσθυμηθῇς νυκτὸς λαοὺς ἐπαναβῆναι ἐπὶ τοῦ τόπου αὐτῶν, ne cupias noctu ſuperaſcendere populos in locum eorum. (*p*) Super his enim elegiſti.] ἐπὶ τούτων γὰρ ἐξείλου, *in comm. græcis, & aliis editionibus eſt*, ἀπὸ τούτων γὰρ ἐξείλω, *& interpretatur Schol.* ab hoc ipſo facto, id eſt, ex eo, quod non facias indecentia, liberaberis a miſeria, quæ eſt in paupertate. *Sed S. Auguſt.* hoc enim elegiſti ſuper inopiam, *& fortaſſe propius ad hebræum.* (*q*) Roborabit.] κραταιώσει. *S. Auguſt.* ecce Deus conſolabitur, vel roborabitur: *& certe ſæpe, ubi in noſtra eſt*, ἰσχυρὸς, fortis; *apud S. Auguſt. eſt*, Deus: *quod magis conveniet lxx. nam illud potius Aquilæ eſt, ut notat* S. *Hier. ad Marcellam.* (*r*) Qui dicat.] ὁ εἰπών. *in comm.* ὁ εἴπας, *quod idem valet in Complut.* ὁ εἶπας, quod dixiſti. S. *Auguſt.* aut quis eſt qui dicat ei, inique? (*ſ*) Quorum dominati ſunt viri.] ὧν ἦρξαν ἄνδρες, quorum operum (*inquit Schol.*) imperium a principio homines acceperunt. S. *Aug.* quem laudaverunt viri. (*t*) Videt in ipſo.] εἶδεν ἐν ἑαυτῷ. *Schol.* id eſt, omnis homo habet cognitionem de Deo. S. *Auguſt.* omnis homo reſpicit ad eum, *ut videantur habuiſſe*, αὐτῷ, *quemadmodum Complut. aut pro eo accepiſſe.* (*u*) Quicunque vulnerati.] ὅσοι τιτρωσκόμενοι εἰσὶ βροτοὶ, *Schol.* illud, ὅσοι, dictum eſt pro πάντες, omnes: omnium enim eſt, vulnerari, eſſe obnoxios perpeſſioni, & interitui. *Symmach.* ἕκαστος ἀποβλέπων μακρόθεν, unuſquiſque aſpiciens a longe. *Ex quibus Symmachi verbis ſuſpicatur Schol. vulnerationem eſſe accipiendam excitationem mentis: nam cum pungimur valde excitamur, atque attentiores reddimur.* (*x*) Multus.] πολύς. *Schol.* illud, πολὺ, ſcriptura ponit in eo, quod eſt interminatum, & numero comprehendi non poteſt. (*y*) Et infinitus, *illud*, &, *abeſt a* S. *Auguſt. Olymp.* quædam exemplaria habent, ἀριθμὸς ὁδῶν, numerus viarum. (*z*) Effundentur ad pluviam in nube.] *Non longe ab hebræo.* S. *Auguſtin.* effundetur imber per ſemitas ſuas. (*aa*) Antiquitates] παλαιώματα. *Schol. inquit ita vocari*, σταλαγμοὺς, guttas & ſtillas: *quod hoc ita fiat ab antiquo. Sic etiam capite ſequenti. Symmachus*, ἅ τινα ῥυήσονται ἐκ τοῦ αἰθέρος, quæ quidem fluent ex æthere. S. *Auguſt.* fluent nubes. (*bb*) Innumerabili homine.] *Sapit hebræum. In aliquot codd. & comm. græcis, eſt*, ἀμυθήτων βροτῶν, innumerabilibus, inenarrabilibus hominibus. S. *Aug.* & tenebreſcent ſuper homines plurimos. *Nonnulli codd. & Complut.* βροντῶν, tonitruis. (*cc*) Horam conſtituit.] *Hæc uſque ad illud*, & ſi conſtiterit, *abſunt a nonnullis codd. & a comm. & a Compl. ſed reponuntur in capite ſequenti: habet tamen hic* S. *Auguſtin.* (*dd*) Et ſi conſtiterit.] καὶ ἐὰν συνῇ ἀπέκτασις, *alij codd. habent*, ἐπεκτάσεις, extenſiones, *& reddendum eſſet*, & ſi intellexerit extenſiones. *Schol.* admirabitur ille, inquit, etiam ſi cogitaverit, quam parva exorta nebula circa totum cœlum condenſatio æqualis nubium extendatur: tabernaculum enim vocavit ipſum cœlum S. *Auguſtinus*, ſi cogitaverit extendere nebulam. (*ee*) Edo.] ἠδὼ, *aut, ut in comm. græcis*, ἠδὼ, *videtur eſſe vox hebræa; quamvis nunc, ut notat Schol. in hebræo legatur*, ὡρῶ, *facilis enim mutatio eſt ab una litera ad alteram in hebræo. Chryſoſt.* ὁ δὲ σύμμαχος, ἐκπετάζει ἐπ᾽ αὐτὴν φῶς αὐτοῦ. Symmachus autem, expandit ſuper eam lumen ſuum. *Alia autem exemplaria, pro*, ἠδὼ, *habent*, τόξον, *arcum: & græci interpretantur de arcu cœleſti.* S. *Auguſt.* ecce fundit ſuper omnia lucem ſuam. (*ff*) In eis enim.] *Sym.* διὰ γὰρ αὐτῶν, per hæc enim. (*gg*) Valido.] *S. Auguſt.* plurimis. AA.LL. *habent*, ἀκούοντι, audienti. *Symm.* παρέξει τροφὴν παμπόλλην, præbebit eſcam copioſam. (*hh*) Mandavit de ea.] καὶ ἐνετείλατο περὶ αὐτῆς, ἐν ἀπαντῶντι. *Schol.* illud, περὶ αὐτῆς, de ea, accipiendum eſt, de die; illud autem, ἐν ἀπαντῶντι, in occurrenti, de ſole: ut intelligatur, Deum qui manibus potentiæ ſuæ obtexit lumen per noctem, mandare deinceps lumini, & ſoli, ut occurrat, ac diem faciat. *S. Auguſt.* & mandavit de eo in contrarium. *Symm.* καὶ ἐπιτάξει αὐτῷ, ὥστε ἀπαντῆσαι, & præcipiet ei, ut occurrat. (*ii*) Annunciabit.] ἀναγγελεῖ περὶ αὐτοῦ φίλον αὐτοῦ. *Schol. putat poſſe intelligi quod amicis ſuis Deus harum rerum cognitionem gratificetur, aut legendum per interrogationem, num forte Deus inops conſilii adhibet amicum, & conſiliarium? Symm.* ἀπαγγελεῖ περὶ τούτων ἑταίρῳ αὐτοῦ, annunciabit de his ſodali ſuo. S. *Auguſt.* ut nunciaret ſuper illo amico ſuo. (*kk*) Dominus.] *Hæc vox abeſt a comm. & aliis editionibus, & a S. Auguſt. Chryſoſt.* alia exemplaria habent, κυρίου κτῆσις, Domini poſſeſſio. Symmachus, ζῆλον περὶ ἀδικίας, zelum pro injuſtitia. *Senſum eſſe hunc idem Chryſoſt. putat non communicare Deum alteri cuiquam de ſua poſſeſſione, & quomodo ad zelum provocatus puniat injuſtos.* S. *Auguſt.* poſſeſſionem contra eos qui aſcendere nituntur. *Omnino inſignis in hoc capite vocum hebræarum amphibologia magnam interpretationum varietatem fecit.*

CAP. XXXVII.

(*a*) Et ab hac.] καὶ ἀπὸ ταύτης ἐταράχθη, *ab hac, inquiunt græci, conſideratione incomprehenſibilis ſapientiæ Dei. Sym.* καὶ περὶ τούτων πτήσσει ἡ καρδία μου, Etiam de his expaveſcit cor meum. S. *Auguſt.* ſed & in hoc obſtupuit cor meum. (*b*) Et effluxit.] καὶ ἀπερρύη. *Schol.* id eſt, parum abfuit, quin propriam ſedem derelinqueret. S. *Auguſt.* evulſum eſt. (*c*) Et meditatio.] καὶ μελέτη. *Aquila*, καὶ φθογγὴ, & locutio. Conſidera, *inquiunt græci*, attente quæ ex ira Dei evenerunt: ſunt enim quaſi voces, quibus meditari aſſueſcas, & parare te ad honorem Domini. *Apud S. Auguſtinum hæc leguntur*: Audite ſonitum terroris, & vocis ejus: & ſtrepitu oris illius exeunt: *quæ veriſimile eſt ex aliqua alia verſione fluxiſſe: ſicut etiam ſequentia*, ſubter univerſum cœlum circuit, & lumen ejus in finibus terræ. (*d*) Poſt eum clamabit voce.] *Schol.* illud, ὀπίσω αὐτοῦ, poſt eum, poſitum eſt, pro, θελήσαντος αὐτοῦ, volente, & jubente illo: nam ſimulac voluit, ſequitur opus, & per tonitruum erumpunt voces, quaſi minæ illius, *ut videatur legiſſe*, φωνὴ, *in nominandi caſu, quemadmodum &* S. *Auguſt.* poſt eum fremet vox. (*e*) In voce contumeliæ ſuæ.] *Quaſi, ut dictum eſt*, in voce minarum plena. S. *Aug.* in ſonitu ſuperbiæ ſuæ, *& ita inquit*, ſuperbiam pro celſitudine poſuit. *Aquila*, ὑπερφερείας αὐτοῦ, ſuperlationis, & celſitudinis ſuæ. (*f*) Et non commutabit eos.] *Schol.* jubente Deo non licet tonitruo mutare ſonitus ſuos, quoniam obediunt ei. *Symm* οὐκ ἐξιχνιασθήσεται ἀκουσθέντος τοῦ ψόφου αὐτῆς, *quod fere ſequitur* S. *Auguſt.* & non poterit inveſtigari, cum audita fuerit vox ejus. (*g*) Mirabiliter.] *Hic in comm. græcis, & aliis editionibus, ſequuntur ea quæ ſuperiore capite notatum eſt abeſſe eo loco a nonnullis codicibus.* (*h*) Quæ neſciebamus.] *Sic S. Auguſt. quod græce eſt*, ἃ οὐκ ᾔδειμεν, *& a græcis exponitur*, quorum rationes cognoſcere non poſſumus. (*i*) Et tempeſtas pluvia.] καὶ χειμὼν ὑετὸς, καὶ χειμὼν ὑετῶν, δυναστείας αὐτοῦ. *Eſt hujuſmodi quædam repetitio in hebræo: licet in noſtra fortaſſe aliquod mendum ſubſit. In comm. græcis eſt tantum*, καὶ χειμὼν ὑετοῦ, δυναστείας αὐτοῦ, *nec multo aliter in aliqua editione. In Compl. eodem modo, niſi quod habet*, ὑετῶν. *Exponunt græci, tempeſtatem, & effuſionem pluviarum eſſe opus potentiæ Dei: quamvis*, pluvia poteſtatis, *poſſet ſignificari pluviam vehementem. Symmach.* καὶ χειμὼν ὑετοῖς χειμάσει ὄμβροις (*al.* ὄμβρος) ἰσχύος αὐτοῦ, & hyems pluviis hyemabit imbres (*al.* imber) fortitudinis ſuæ *Apud S. Aug. hæc leguntur*, præcipiens nubi, ut ſit ſuper terram: & tempeſtas pluviæ, & tempeſtates imbrium poteſtates ejus. (*k*) In manu omnis hominis.] *A græcis hæc conjunguntur cum ſuperioribus, ut intelligatur, hyemem ac tempeſtatem obſignare & alligare manus hominum, ac quominus agant, prohibere.* (*l*) Dolores.] ὀδύναι. S. *Aug.* ſupervenit tempeſtas. *Aquila*, συσσεισμοὶ, concuſſiones, terræ motus. *Suidas*, συσσεισμὸς exponit λαίλαψ καὶ συστροφὴ ἀνέμου. Vox Hebræa Sign. *turbinem.* quo ſignificatu *Budæus* adducit συσσεισμὸς Ex 4. Reg. 2. ubi agitur de raptu Eliæ. *Druſ.* (*m*) Et ab extremis partibus frigus] ἀπὸ δὲ ἀκρωτηρίων ψῦχος. S. *Aug.* & de promptuariis frigus. *Schol.* a finibus autem & extremis ſupervenit, ὁ συγκλεισμὸς, καὶ ὁ καταιγὶς, ſecundum cæteros, vortex quidam, & turbo. Aquila retinens fere vocem hebræam, καὶ ἀπὸ μαζοὺρ, & a Mazur. (*n*) Et a ſpiratione fortis.] *Symm.* ἀπὸ ἐμφυσήματος θεοῦ δοθήσεται πάγος, *quemodo eſt apud* S. *Auguſtinum*, & ab ſpiritu Dei dabitur glacies, *ubi rurſus*, Dei, *pro*, fortis. (*o*) Format nubes.] καταπλάσσει. *In aliis codicibus eſt*, καταπλήττει, *aut*, καταπλήσσει, *id eſt, obſtupefaciunt hæc miracula, ut græci interpretantur, electum & intelligentem hominem. Olymp.* Alia autem exemplaria, pro, καταπλήσσει, habent, καταπλάσσει. Symm. autem ſic reddidit, ἀλλὰ καὶ καρπῷ ἐπιβρίσει νεφέλη, ſed & fructui incumbet nubes. Quare illud, καταπλάσσει, dictum eſt, pro ἐπισκιάζει, obumbrat. Nomine autem, τοῦ ἐκλεκτοῦ, ſignificatur fructus. Nubes igitur fructui ἐπιβρίσει, id eſt, ἐπελεύσεται, ἐπιχυθήσεται, ſuperveniet, ſuperfundetur. S. *Aug. ita conjungit hæc cum ſequentibus*, & frumentum, ſi cupimus irrigari, diſſeminavit nubem lucem ſuam: *quæ quidem poſterior pars græce eſt*, διασκορπιεῖ νέφος φῶς αὐτοῦ, *& capax eſt interpretationis S. Aug.* (*p*) Circuitus tranſvertet.] καὶ αὐτὸς κυκλώματα διαστρέψει, id eſt, (*inquiunt grraci*) agit per circuitum nubes; ut ſuo tempore exiſtant. *Symm.* αὐτὸς κυκλόθεν ἀναστρέφεται, *quod videtur ſequutus* S. *Aug.* & ipſa per circuitum vertitur: *ut adhuc intelligatur de nube. Græci tamen illud*, αὐτὸς, *de Deo accipiunt, qui ubique præſens omnia deducit, & gubernat.* (*q*) In Theebulathoth.] *Sym.* ἐν τῇ κυβερνήσει αὐτοῦ εἰς τὸ ἐργάζεσθαι αὐτὰ, in gubernatione ſua, ut ipſa operentur. S. *Aug.* in gubernaculis ad operandum omnia, quæ mandaverit eis. *Schol.* Alia autem exemplaria ſic habent.

habent, ἐν τοῖς κατωτάτω θεὶς ἔργα αὐτοῦ, in infimis ponens opera ſua, id eſt, propter nos, qui ſumus ſuper terram, hæc faciens. (r) Sive in diſciplinam.] Sive ad correctionem peccatoris (*inquiunt græci*) hæc fiant, ſive ad fertilitatem terræ. *Ceterum vox hebræa, quæ ſignificat correctionem, & flagellum, ſignificat etiam tribum. Quare S. Auguſt.* ſive in tribu, ſive in terra ſua. (ſ) Commonitus.] νουθετούμενος. *In comm. græcis, & aliis editionibus, eſt*, νουθετοῦ *& ſic fere S. Auguſt.* ſed & commonere. *Olymp.* id eſt repone in mente quæ dicta ſunt, & cogita potentiam Dei, quanta ſit. Sic Aquila, Theodotio, Symmach. κατανόησον, σύνες, ἐνθυμήθητι, excogita, intellige, in mente habe. (t) Scimus quia poſuit Deus, opera ſua.] *S. Auguſt. habet*, tua. *Symm.* ἆρα γνώσῃ, πότε ἔταξεν ὁ θεὸς περὶ αὐτῶν; numquid noſces, quando conſtituit Deus de ipſis? (u) Calida.] θερμή. *S. Auguſt. habet*, valida. *Aquila*, οὐχ' ἱμάτιά σου θερμά; nonne veſtimenta tua calida? *Symm.* ὁπότε ἱμάτιά σου θερμά, quando veſtimenta tua calida. (x) Super terram.] *In comm. & aliis editionibus, ſequitur*, ἀπὸ νότου, ab auſtro, *quæ verba videntur neceſſaria, & habentur etiam apud S. Auguſt.* (y) Firmationes.] στερεώσεις. *Schol.* Aquila pro his reddidit, αὐτὸς ἐστερέωσε τὸν οὐρανὸν εἰς τροπὰς, ἐνισχυμένας ὡς ὅρασις συγχύσεως, ipſe firmavit cœlum in verſionibus: validæ, velut aſpectus fuſionis: ut ſententia ſit hujuſmodi: ipſe ab antiquo firmamentum fecit validum, & firmum ex fluxili & fuſili natura aquarum: ſuntque cum eo congelationes, & quaſi κρυσταλλώσεις, mutationes in cryſtallum. Nam interdum quidem hoc facit, interdum illud: verumtamen etiamſi aqua compacta conglaciarit in cryſtallum; attamen aſpectus ejus eſt, ſicut aſpectus fuſionis, id eſt, aqueæ, & fuſæ ſubſtantiæ. *S. Auguſt. vocem*, στερεώσεις, *accipit pro ſecunda perſona futuri, fortaſſe propius ad hebræum; ſed ita hunc locum affert conjuncte cum ſuperioribus*, quieſcente terra ab Auſtro, firmabis cum eo cœlos, qui æqualiter ad videndum fuſi ſunt. (z) Aſtitit.] *In comm. græcis eſt*, παρέστηκας, *& S. Auguſt.* aſſiſtis mihi. (aa) In antiquitatibus] *Schol.* ἐξ ἀναριθμήτων χρόνων, ab annis innumerabilibus: *qua notione putant græci dictum eſſe & paulo ſuperius in hoc capite, & in capite ſuperiore. Symmachus*, συννεφήσει τὸν ἀέρα, in nubes coget aerem. *Apud S. Auguſtinum hæc leguntur*, ſed utique colloquimur: omnibus autem non eſt viſibile lumen, quod reſulget in nubibus: & ſpiritus tranſiit, & mundabit eas, *quæ non procul abſunt a vulgata.* (bb) In his eſt magna.] *Sic S. Auguſtinus, Theodotio*, ἐπὶ τῷ θεῷ μεγάλη ἡ δόξα, in Deo magna eſt gloria. *Symmach.* περὶ δὲ θεοῦ φοβερὸς αἶνος. De Deo autem terribilis, & admirabilis eſt laudatio (cc) Et non invenimus alium.] *Symmachus*, τὸν ἱκανὸν οὐχ εὑρίσκομεν, ſufficientem non invenimus. (dd) Qui juſta judicas.] ὁ τὰ δίκαια κρίνων. *S. Auguſt.* qui juſte judicat. *Aquila*, καὶ κρίσιν, καὶ πλῆθος δικαιοσύνης οὐ κακουχήσει, & judicium & multitudinem juſtitiæ non affliget.

CAP. XXXVIII.

(a) PEr turbinem, & nubes.] καὶ νεφῶν. *Complut. habent*, καὶ νεφέλης, & nubem. *Auguſt.* per turbinem nubis. (b) Me conſilium.] με βουλὴν, *a Complut. abeſt illud*, με. *S. Auguſt. videtur legiſſe*, μου, *habet enim*, meum conſilium. *Symm.* σκοτεινὸς γνώμη, tenebricoſus ſententia, & mente. (c) Funiculum.] σπαρτίον. *Olymp.* Aquila, & Symm. ille quidem reddidit, κανόνα, canonem, & regulam; hic vero, σχοινίον μέτρου, funiculum menſuræ. (d) Circuli.] *Sic S. Auguſtinus, quod græce eſt*, οἱ κρίκοι. *Olympiodorus*: alii autem, αἱ βάσεις, οἱ καταπῆγες, baſes, pali. κρίκοις dicit, τοὺς ἀναβασακτῆρας, libramenta. (e) Angeli mei.] *Chryſ.* alii autem, ἅμα υἱοὶ θεοῦ. ſimul filii Dei. (f) Cum fremeret.] *Chryſoſt.* illud, ἐμαιμάσσεν, dictum eſt, pro, habebat ſtimulos quoſdam, quibus incitaretur. Quædam autem exemplaria, pro, ὅτε ἐμαιμάσσεν habent, ὅτε ἐμαιοῦτο, quando quaſi per manus obſtetricis pariebatur. *Aquila*, ἐν τῷ παλαίειν, cum luctaretur. (g) Poſui.] *Aquila*, περιείλησα, circumvolvi. (h) Et nebula.] *Symmach.* ὡς νεφέλῃ περιείλησα αὐτήν, quaſi nube circumvolvi illud. (i) Sed in teipſo.] *Symm.* ἕως ὧδε τετάχθω τὸ ἔπαρμα τῶν κυμάτων σου, huc uſque ſtatuta ſit elatio fluctuum tuorum. * Tecum.] *Ita S. Aug. quod græce*, ἐπὶ σοῦ, *& poſſet etiam ſignificare*, ſub te, *id eſt, tuo tempore.* (k) Et cognovit Lucifer. *Chryſoſt.* cæteri autem, ἐγνώρισας τῷ ὄρθρῳ τόπον αὐτοῦ, notum feciſti diluculo locum ſuum. (l) Aut cognoviſti.] *Sic S. Aug. quod græce eſt*, νενουθέτησαι. *Aquila*, μὴ συνῆκας, nunquid intellexiſti. (m) Habitet.] αὐλίζεται. *Chryſoſt.* alii, σκηνοῖ, ἠρεμεῖ, habitat, quieſcit. (n) Semitas eorum. *Symm.* ἀτραποὺς οἰκήσεως, calles habitationis. (o) Novi igitur.] οἶδα ἄρα, *in aliis codicibus, & in comm. eſt*, οἶδας, *& ſic exponitur: Si iſta noſti; ſcias neceſſe eſſe te eo tempore natum eſſe, quo hæc ſunt ordinata: aut, ſi hoc non eſt, certe neque illud. S. Auguſt.* nunquid ſcis, quia tunc natus es? (p) Si grandinis.] χαλάζης. *Symm.* κρυστάλλου, glaciei. (q) Pruina.] *Aquila*, φῶς, lux. (r) Præparavit.] *Aquila*, διεῖλεν, diviſit. *Chryſoſt.* Alii τίς δὲ ἔστειλε τῷ κατακλυσμῷ ὑδραγωγόν; quis autem diviſit inundationi aquæductum? (ſ) Tempeſtatum.] κυδοιμῶν. *Compl. habet*, κυδοιμῷ, tempeſtati. *Chryſoſt.* Aquila, & Sym. ille quidem, εἰς κτύπον φωνῶν, in ſtrepitu vocum: hic autem ψόφον βροντῆς, ſonitum tonitrui. (t) Quis eſt pluviæ.] *Aquila*, μὴ τίς ἔνεστιν τῷ ὑετῷ πατήρ; nunquis adeſt pluviæ pater? (u) Faciem impii.] πρόσωπον δὲ ἀσεβοῦς τίς ἔπτηξεν. *In aliis codicibus, & comm. legitur*, τίς ἔπηξεν; quis tabefecit? *Schol.* Hebræus, πρόσωπον δὲ ἀβύσσου πήγνυται, facies autem abyſſi concreſcit, & conſtringitur. *Complutenſis hanc cum illa miſcuit, accipit enim*, ἀβύσσου, *ſed retinet*, ἔπηξεν. (x) Nexum pleiadis] *Aquila (al. Symm.)* ἢ (*al.* εἰ) συνάψεις μόρια πλειάδος; an conjunges partes pleiadis? (y) Maſuroth.] *Similem quandam vocem S. Aug. etiam agnoſcit, licet habeat etiam.* arcturos. *Symm.* ἢ ἀναφύσεις τὰ σκορπισθέντα κατὰ καιρὸν αὐτοῦ ἕκαστον; nunquid produces, quæ ſparſa ſunt, unumquodque juxta tempus ſuum? *Chryſoſt.* μαζουρὼθ, τὰ συστήματα τῶν ἀστέρων ἃ ἐν τῇ συνηθείᾳ ζώδια καλοῦνται. ἔνιοι δὲ φασι. ματζουρὼθ, ἑβραϊκὴν εἶναι τὴν λέξιν, σημαίνειν δὲ ἀστρῷον κύνα, ſunt collectiones ſyderum, quæ uſus obtinuit, ut vocentur ζώδια, quaſi parva animalia. Alii vero inquiunt, dictionem quidem eſſe hebraicam, ſed ſignificare ſidereum canem. (z) Super comam ejus.] *Schol.* comam vocat præſtantiam fulgoris, & venuſtatem. S. *Auguſt. habet*, & veſperum ſuper ædificationem ejus induces. (aa) Commutationes cœli. *Sic S. Aug. quod eſt*, τροπάς. *Schol. interpretatur*, τὰς τοῦ ἀέρος τροπὰς, verſiones aeris. *Aquila*, ἀκριβείας, exquiſitas rationes, leges. (bb) Mittes autem fulmina.] S. *Aug mendoſo uſus codice habuit*, mittis vi flumina (cc) Quid eſt?] *Aquila*, ἰδοὺ ἐσμὲν, ecce adſumus. (dd) Aut quis eſt, qui numeret.] *Symm.* τίς ἔδωκε μεμωραμένῳ ἔννοιαν; quis dedit inſipienti intelligentiam? (ee) Et cœlum in terram.] *Symm.* καὶ ὄργανα οὐρανοῦ τίς κοσμήσει; & organa cœli quis ornabit? S. *Aug.* & organa cœli in terram declinavit. *Nonnulli hæc tanquam ipſorum LXX afferunt*, τὰ νέφη συνίστασθαι παρασκευάζων, οὐρανὸν δὲ εἰς γῆν ἐκκλίνων, qui parat nubes concreſcere; & cœlum in terram declinans. (ff) Diffuſus eſt autem] *Sic S. Aug. quod græce eſt* κέχυται δὲ ὥσπερ γῆ, κονία, *ſed græci illud* γῇ, *in dandi caſu accipiunt: ut intelligatur, terra quæ nigra eſt, circumfuſum eſſe cœlum, quaſi calcem, atque opus tectorium, ob perſpicuitatem, & ſubtilitatem, quam tamen ſubtilitatem ſtabiliverit, perinde ac ſi quis lapidi cubicam figuram aptet. Nam & hoc loco S. Auguſt. depravato codice uſus eſt*, ſicut lapidibus cubum. (gg) In ſylvis.] *Schol.* κοίταις, cubilibus. S. *Aug.* in inſidiis.

CAP. XXXIX.

(a) PEtræ.] S. *Auguſt. habet*, petras, *ſed ex hebræo, & ipſa ſermonis ſerie, videtur eſſe caſus generandi.* (b) Et numeraſti.] S. *Auguſt.* & numeraſti menſes partus earum. *Sym.* ἠρίθμησας δὲ σελήνας πληρῶσαι αὐτάς, numeraſti autem lunas ad implendum eas. (c) Et nutriſti.] *Theodotio*, ἐὰν λύσωσι τὰ παιδία αὐτῶν, διασώσεις αὐτά; ſi dederint parvulos ſuos, ſalvabis eos? (d) Emittes.] ὠδῖνας δὲ αὐτῶν ἐξαποστελεῖς; *Chryſ.* ſi ὠδῖνας, ipſammet paſſionem intelligas; illud, ἐξαποστελεῖς, ſumptum erit, pro, παύσεις: expedies enim, inquit, dolorem illum pariendi ut ne ſemper ſint in illis doloribus: ſin autem, ὠδῖνας, accipias, illa, quæ per partum nata ſunt, illud, ἐξαποστελεῖς ſignificat, ἐκπέμψεις αὐτά, emittes ea. Quod etiam Symmach. ſignificavit, ita reddens, ἃ ὤδινησαν, ἀπολείπουσι, quæ pepererunt, derelinquunt. (e) Abrumpent filios ſuos.] ἀπορρήξουσι τὰ τέκνα αὐτῶν. *S. Auguſt. habet*, abrumpent filii earum, *ſed græci hoc volunt ſignificari, num ſciat Job, quomodo matres materna charitatis oblitæ adultos filios ſeparent, & abrumpant a ſe, ac tamen illi exeuntes ad paſcua multiplicentur, id eſt, convaleſcant.* (f) In genimine.] ἐν γεννήματι. *S. Auguſt.* in tritico. (g) Eis.] αὐτοῖς. *Olympiodorus videtur legiſſe*, αὐταῖς; *ita enim interpretatur*, & non revertuntur amplius ad eas. *Et S. Auguſt.* & non revertuntur matribus ſuis. (h) Deſertum.] *Aquila*, ὁμαλήν, planitiem. *Symmachus*, ἀοίκητον, inhabitabilem. *Theodotio*, Araba. (i) Exactoris.] φορολόγου. *Aquila*, ἐκπράκτου, *quod videtur idem valere.* (k) Monoceros] *Aquila*, Rinoceros. Hæc duo nomina fere apud interpretes confunduntur, ſicut & apud medicos nonnullos. Hinc apud Tertullianum legimus, *Rinoceros unicornis*: cum duo gerat cornua, unum in nare, alterum ſuperne, in fronte. Vartomannus, qui ſe duos vidiſſe teſtatur, negat unicornem ferocem eſſe. *Druſ.* (l) Campo.] πεδίῳ. *& ſic Auguſt. Aliquot codd. habent*, ἐν ποδὶ, in pede. (l) Lætantium neelaſſa.] *Symmachus* πτερὸν ἀγλαϊσμοῦ περιφύεται, penna exultationis circumnectitur. *Aquila*, πτερύγιον αἰνούντων συναναπλέκει, ala canentium complicatur. *S. Auguſt conjungens cum ſequentibus, ut vulgata*, penna ſtruthionis miſta eſt alis herodionis, & accipitris. *Olymp. tamen illud*, neelaſſa, *pro avi accipit. Ita enim inquit*, τερπνὸν ἐστι τῇ θέᾳ ἡ νεέλασσα, jucundum quiddam aſpectu eſt Neelaſſa, *& Schol.* volucris eſt pennas habens varias, & pulchras, atque adeo magis pavone. (n) Aſida, & Neſſa.] *Symm.* εἰ ἐναγκαλίσεται, ὁ κύκνος πτίλοις αὐτοῦ, ſi amplexabitur cycnus plumis ſuis. *Olymp.* ἀσίδα ὁ ἐρωδιός ἐστι κατὰ ἀκύλαν, ἢ πελαργὸς ὥς τινες ἔφασαν, οὐ καλῶς νοήσαντες. Aſida eſt herodius ſecundum Aquilam, aut ciconia, ut nonnulli dixerunt, non bene conſiderantes. *Et paulo inferius.* Eſt autem & Aſida avis maxima, verumtamen ſtolida: quam Aquila reddidit, herodium, & ἱέρακα, accipitrem, ſive miluum. *Et paulo inferius*, quidam dixerunt eſſe avem, quæ in Meſopotamia reperitur. *Schol.* ἡ δὲ ἀσίδα καὶ ἡ νέσσα πτηνὰ καὶ αὐτὰ πλὴν ἀνόητα καὶ ἰσχυρὰ εἰς κενὸν ἐκοπίασε μὴ σωζομένων τῶν γεννημάτων αὐτῆς, ἀφεῖλε γὰρ ὁ θεὸς, τοῦτο γὰρ κατεσιώπησεν αὐτῆς τὸ σοφόν. Aſida & neſſa ſunt & ipſæ aves, ſed ſtolidæ, & robuſtæ: laboraverunt, cum ſalvos non præſtiterint filios ſuos: abſtulit enim Deus illis ſapientiam: hoc enim ſignificatur verbis illis, quia tacere fecit ejus ſapientiam. *Habet enim* αὐτῆς τὸ σοφόν, *non*, αὐτῇ σοφίαν, *ut eſt in cæteris libris.* (o) Obduravit.] ἀπεσκλήρυνε τὰ τέκνα αὐτῆς. *Verbum*, ἀποσκληρύνειν, *videtur hoc loco valere*, dure tractare. *Olymp.* hæc ipſa avis, quæ ovum deſeruit, permiſit filios ſuos laborare; indurans naturalem illam erga filios propenſionem, ut ne ſeipſam labore conficiat in pullis nutriendis. *S. Auguſtin. habet*, obduravit contra filios ſuos, ne ſint ejus. (p) Et non partitus eſt ei.] *Symm.* καὶ οὐκ ἔνειμεν αὐτῇ σύνεσιν, & non diſtribuit ei intellectum. *S. Auguſt.* quia deſpexit eam Deus in ſapientia, & non diſtribuit intellectum. (q) Timore,] φόβον. *Chryſ.* ut elevatione cervicis timorem incutiat. *Olympiod.* Theodotio, & Symmachus, ille quidem, χρεμετισμὸν, hinnitum: hic vero κραυγὴν, fremitum. *S. Auguſt.* & inſeruiſti collo ejus hinnitum. (r) Et gloriam.] δόξαν δὲ στηθέων αὐτοῦ τόλμη. *In plerìſque codicibus eſt*, δόξα δὲ στηθέων, αὐτοῦ τόλμη, *& in comm.* τόλμα, gloria pectorum ejus audacia. *Sanctus Auguſtinus*, gloria peccatoris ejus audacia. (ſ) In campum in virtute.] *Chryſoſt.* vel ſecundum cæteros, εἰς ἀπάντησιν ὅπλου in occurſum cataphractorum, non metuens jaculum, neque aciem ferri. *S. Aug.* in prælium cum virtute. (t) Regi.] βασιλεῖ, *plerique libri habent*, βέλη, jacula, *aut*, βέλει, jaculo. *Et ita S. Auguſt. Chryſoſt. etiam habet*, βέλει, *& exponit, ut paulo ante retulimus. Addit autem hæc*, ſecundum alia vero exemplaria, συναντῶν βασιλεῖ καταγελᾷ, occurrens regi, deridet: non enim novit rationem habere dignitatis. (u) Et iracundia.] καὶ ὀργῇ ἀφανιεῖ, *ſed in aliis libris eſt in dandi caſu*, ὀργῇ. *Symm.* ἐν σάλῳ, καὶ ὀργῇ, ὡς καταπίνων, in commotione, & ira, quaſi abſorbens. *Apud S. Auguſt. plura leguntur*, lanceæ, haſtæque tremore, & iracundia evertit terram. (x) Cum ſaltu, & clamore. S. *Aug.* tonitrum ducum, & clamorem. (y) Ex tua vero ſcientia.] S. *Auguſt.* nunquid in ſapientia tua plumeſcit accipiter? (z) Et abſcondito.] καὶ ἀποκρύφῳ. *Aquila*, ὀχυρώματος, munitione. S. *Auguſt.* aut vultur ſuper nidum ſuum in petra ſedens morabitur, in ſummitate petræ, & caverna? (aa) Conſperguntur.] φύρονται. S. *Aug.* volutantur. *Aquila*, ἐστομωμένοι, formati,

formati, & roborati. (bb) Declinat.] *In aliis omnibus codicibus legitur*, κρινεῖς, *aut*, κρίνῃς, judicabis. *Symm. autem*, ἆρα ὁ δικαζόμενος πρὸς τὸν ἱκανὸν σιωπήσεται; διελεγχόμενος θεῷ, ἀντιφθέγξεταί τι; nunquid contendens cum omnipotente ſuperior erit? arguens Deum contradicit aliquid? *In Complut. pro*, ὑποκριθήσεται αὐτήν, *eſt*, ἀποκριθήσεται αὐτῷ, reſpondebit ei. S. *Aug.* nunquid, qui diſputat cum omnipotente, quieſcit? arguens Deum reſpondebit ita? (cc) Quid adhuc ego judicor?] *Aquila*, ἰδοὺ ἐλαφρύνθην, levis factus ſum. *Symm.* ἰδοὺ κούφως ἐποίησα, leviter feci. S. *Aug.* quid ego judicor commonitus, & increpatus a Domino.

CAP. XL.

(a) NE repellas.] μὴ ἀποποιοῦ *In Compl. græcis, & aliis editionibus eſt*, ἢ ἀποποιῇ, nunquid repelles. *Symmachus*, μὴ παρακυρώσῃς κρίσιν μου; nunquid irritum facies judicium meum? (b) Quam ut appareas juſtus.] *Symmachus*, ἄδικον ποιήσεις με, ἵνα δικαιωθῇς, injuſtum facies me, ut juſtificeris. (c) Contra meum.] *Plerique codices habent*, κατ' αὐτὸν, ſicut ipſe. (d) Et corrumpe.] σῆψον. *Aquila*, ἐπίστρεψον: inverte: *in comment. autem, & aliqua editione*, κρύψον, *antecedit, & ſequitur*, σῆψον δὲ ὁμοθυμαδὸν εἰς γῆν ἔξω, putrefac autem ſimul in terra extra, *quæ ultima vox eſt etiam in Compl. Symm. autem pro hac ultima particula habet*, καταχώνευσον αὐτοὺς εἰς κενὸν, confla eos in vacuo. (e) Fortitudo.] *Olymp.* Siquidem de ſenſibili beſtia accipias, quæ dicuntur, potentiam illi adeſſe teſtificatur oratio, & locum oſtendit in quo ei ſit fortitudo: ὁ δὲ τόπος ἐστὶν ἡ ὀσφὺς, ἢ κατὰ τὸν ἀκύλαν ὁ νῶτος, ἢ ὡς ὁ σύμμαχος ἐκδέδωκεν, ἡ λαγών. locus autem eſt lumbus, vel ſecundum Aquilam, ὁ νῶτος, dorſum, aut ſicut Symmachus reddidit, ἡ λαγὼν, ilia. (f) Cupreſſum.] *Schol.* cæteri, ὡς κέδρος, ſicut cedrus. (g) Ferrum fuſile. *Symmach.* ὡς συμβλήματα σιδήρου, ut commiſſuræ ferri. *Notat autem Olympiod.* τὴν ῥάχιν, *quam ſpinam vertimus, eſſe*, συνδεσμὸν πάντων τῶν μελῶν, conjugationem omnium membrorum. (h) Hoc eſt principium.] *Olymp.* Alii autem, κεφάλαιον ὁδῶν ἰσχυροῦ, caput viarum ipſius fortis. (i) Ut illuderetur.] *Symm.* ποιηθὲν προσαχθῆναι τῇ μαχαίρᾳ αὐτοῦ, factum ut admoveatur gladio ejus. (k) Ramis] σὺν ῥαδάμνοις, *Symm.* σὺν ταῖς παραφυάσιν, cum propaginibus. (l) Agri, κλῶνες ἀγροῦ, *in cæteris libris eſt*, ἄμνου, agni: *eſt autem planta ſimilis ſalici. Aquila*, ἰτέαι χειμάρρου, ſalices torrentis. (m) Non ſentiet. *Symm.* οὐ καταπλαγήσεται, non pavebit. (n) Intortus.] ἐνσκολιευόμενος. *Symm.* ἐν πόρπῃ τρυπηθήσεται τὴν ῥῖνα, in fibula perforabitur naſum? (o) Draconem] *Symm.* ἑλκύσεις δὲ λευιαθὰν, trahes autem Leviathan. (p) Et armilla.] ψελλίῳ. *Theodotio*, καὶ χαλινῷ τρήσεις σιαγόνα αὐτοῦ, & fræno perforabis maxillam ejus. (q) Prece, ſupplicatione.] δεήσει, ἱκετηρίᾳ, *videntur duæ interpretationes ejuſdem vocis. Polychronius habet*, δεήσει ἱκετηρίας, prece ſupplicationis. *Compl.* δεήσεις ἱκετηρίας. *Schol.* hebræus autem habet, ἆρα πληθυνεῖ πρὸς σὲ δεήσεις (*al.* ἱκετηρίας) ἆρα λαλήσει πρὸς σὲ μαλακά; nunquid multiplicabit ad te preces (*al.* ſupplicationes) nunquid loquetur ad te mollia? (r) Partiuntur.] *Olymp.* Aquila, ἡμισεύσουσιν αὐτὸν μεταξὺ χαναναίων; dimidiabunt eum inter Chananæos? *Schol.* Aquila, διαμερισθήσονται μεταξὺ μεταβόλων, divident cum permutatoribus. *Theodotio*, ἀγοράσουσιν αὐτὸν, mercabuntur eum. (ſ) Omne navigans, πᾶν δὲ πλωτόν. *Symm.* μὴ πληρώσεις σκηναῖς τὸ δέρμα αὐτοῦ; nunquid implebis tabernaculis pellem ejus? (t) In navigiis.] ἐν πλοίοις, *Symm.* καὶ ἐν ἰχθυοφόροις, naſſellis piſcium. (u) Recordatus belli.] *Aquila*, μνήσθητι πολέμου μὴ προσθῇς, memento belli, ne adjicias. (x) Et non ultra fiat.] *Theodotio*, ἰδοὺ ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ διεψεύσατο, & principium ejus mentitum eſt.

CAP. XLI.

(a) NOnne vidiſti eum?] *Symmachus*, ἀλλὰ καὶ ὁ θεὸς τὴν ἰδέαν αὐτοῦ καταβαλεῖ, veruntamen & Deus ſpeciem illius dejiciet. (b) Quis reſiſtet.] ἀντιστήσεται. *Schol.* τίς ἀντέστη μοι; quis reſtitit mihi? (c) Et rationem virtutis.] *Sive*, potentiæ: *eſt enim in noſtra*, καὶ λόγος δυνάμεως, *ſed in comm. & cæteris editionibus eſt*, λόγῳ, *aut*, λόγοις. *Schol.* Quid mirum, ſi ego hominem, precioſiſſimam poſſeſſionem meam non derelinquam tyrannidi diabolicæ ſubjectum; ſi & homo æqualem ſuum non deſpicit pro menſura facultatis ſuæ? *Sed & alias interpretationes affert.* (d) In rugam.] εἰς δὲ πτύξιν. *Symmachus*, εἰς ὑποδίπλωσιν φολίδος αὐτοῦ τίς ὑποδύσει; in ſubduplicationem ſquammæ ejus quis ſubibit? (e) In circuitu dentium.] *Theodotio*, περὶ τοὺς ὀδόντας, circa dentes. (f) Interiora ejus] *Olympiodorus.* Aquila autem, & Symmachus; ille quidem, σῶμα αὐτοῦ ὑπερέγχυσις θυρεῶν, corpus ejus ſupereffuſio ſcutorum: hic autem ὑπερφρονεῖ προερχόμενος ἐν θυρεοῖς, ſuperbit procedens in ſcutis. *Quare dictionem*, ἀσπίδες, *vertimus*, ſcuta: *ſed græci tamen de aſpidibus ſerpentibus accipere videntur.* (g) Et colligatio.] σύνδεσμος. *Schol.* ἀποκλείσου σφραγὶς στενὴ, intercluſi ſigillum anguſtum. *De ſmyrite autem lapide inquit Scholiaſtes eſſe durum prope atque adamantem, & rapere ferrum, & vitrum radere.* (h) Vir fratri.] *Aquila*, ἕκαστος τῷ πλησίον αὐτοῦ προσκολληθήσεται, unuſquiſque proximo ſuo agglutinabitur. (i) In ſternutamento.] *Aquila*, πταρμὸς αὐτοῦ φέγγος πυρὸς, ſternutamentum ejus lumen ignis. (k) Scintillæ ignis.] ἐσχάραι πυρός. *Aquila*, δαλοὶ, torres, trabes igneæ. (l) Perditio, ἀπώλεια. *Aquila*, ἐκλιμία, egeſtas, eſuries. (m) Effundit.] *Symm.* σάρκες αὐτοῦ περικεχυμέναι αὐτῷ ἀκλινεῖς, carnes ejus circumfuſæ ei ſolidæ, immotæ. (n) Cum ſe autem verterit.] *Symm.* ἀπὸ τῆς κινήσεως αὐτοῦ εὐλαβηθήσονται ἰσχυροί, a motione ejus timebunt fortes. *Aquila*, ὑποσταλήσονται ἰσχυροί, pavebunt fortes. (o) Si occurrerint ei lanceæ, nihil facient, haſtam, & thoracem.] οὐδὲν μὴ ποιήσωσι, δόρυ, καὶ θώρακα: *primum in aliis editionibus eſt*, μὴ πτοήσωσι, non exterrefacient: *deinde in iiſdem & in commentariis eſt*, δόρυ ἐπηρμένον, haſta elevata. *Symm. autem*, καταλαβοῦσα αὐτὸν μάχαιρα οὐχ ὑποστήσεται, οὐδὲ λόγχης ἄρσις, καὶ θώρακος, gladius, qui eum attigerit, non ſubſiſtet, neque lanceæ, aut thoracis elevatio. (p) Machinam] πετροβόλον, *Olympiodorus*, πετροβόλον, eſt, ἡ σφενδόνη, funda; quare cæteri, pro, πετροβόλον, ediderunt, λίθους σφενδόνης, lapides fundæ. (q) Concuſſionem igniferam.] *Symm.* σειομένου θυρεοῦ, concuſſum ſcutum. *Aquila*, ἀσπίδος, clypeum. (r) Obeliſci acuti.] *Theodotio*, σιδήρεια τέκτονος, ferramenta fabri. *Aquila*, ὀξυντῆρες ὀστράκων, acumina teſtarum. (ſ) Fervere facit.] *Aquila*, καγχλάσει, faciet ebullire. (t) Vas unguentarium.] ἐξάλειπτρον. *Olympiodorus.* Aquila autem & Symmachus, ille quidem reddit, μυρεψητήριον (*quod idem valet, & eſt clarius*) hic autem, ὡς ἀναβρασσομένην ἄρτυσιν, ut ebulliens condimentnm, ἐξάλειπτρον, autem ſignificat, τρυβλίον μύρου, trullam unguenti. (u) Nihil eſt ſuper terram ſimile ei.] *Symmachus*, οὐκ ἔστιν ἐπὶ χοὸς ἐξουσία αὐτοῦ, non eſt ſuper terram poteſtas ejus. (x) Omne ſublime.] *Theodotio*, πάντα ὑπερήφανον ἐμβλέψεται, omnem ſuperbum inſpiciet. (y) Omnium quæ in aquis. *Symmachus*, παντὸς βρωμώδους, omnis naturæ reddentis virus, *Theodotio*, υἱῶν βαναυσίας, filiorum tumoris, & arrogantiæ.

CAP. XLII.

(a) NIhil tibi eſt impoſſibile.] *Olymp.* Alii autem, καὶ οὐκ ἀφαιρεθήσεται ἀπὸ σοῦ ἐνθύμημα, & non tolletur a te quod in mente habes. (b) Parcens autem verbis.] *Symmach.* ἔγνων, διὰ τοῦτο ἐλάλησα ἀνοήτως, novi, ideo loquutus ſum inſipienter (c) Audiebam te antea, nunc autem.] ἤκουόν σου τὸ πρότερον, νῦν δέ. *Olymp.* ἤκουόν σε, νυνὶ δὲ, audiebam te, nunc autem. (d) Putavi autem me.] *Aquila* καὶ παρεκλήθην ἐπὶ χοΐ, καὶ σποδῷ, & revocavi me, (*ſive*, conſolatus ſum) in pulvere, & cinere. (e) Peccaſti tu.] *Symm.* ὠργίσθη ὁ θυμός μου σοὶ καὶ τοῖς δυσὶν ἑταίροις σου, iratus eſt furor meus tibi, & duobus ſodalibus tuis. *Theodotio*, ἐθυμώθη ἡ ὀργή μου ἐν σοὶ. καὶ ἐν τοῖς δυσὶ φίλοις σου, οὐ γὰρ ἐλαλήσατε εὐθύτητα, ἢ γοῦν, ὀρθῶς, κατὰ σύμμαχον, indignata eſt ira mea in te, & in duos amicos tuos: non enim loquuti eſtis rectitudinem; id eſt, recte, ſecundum Symmachum (f) Et faciet holocauſtum.] καὶ ποιήσει κάρπωσιν. *Aquila*, ἀναβιβάσετε ὁλοκαυτώματα, aſcendere facietis holocauſta. *Theodotio*, ὁλοκαύτωσιν, holocauſtoſim. *Symm.* ἀναφορὰν, oblationem. (g) Accipiam.] λήψομαι. *Chryſoſt.* Alii autem, προσδέξομαι, ſuſcipiam. (h) Contra famulum.] *Schol.* ὡς ὁ δοῦλός μου ἰώβ, ſicut ſervus meus Job (i) Et ſolvit peccatum.] *Symm.* καὶ προσήκατο ὁ θεὸς τὸ πρόσωπον ἰώβ, & ſuſcepit Deus faciem Job. (k) Dupla.] *Schol* προσθήκην, acceſſionem, additamentum. (l) Quæ induxit ſuper eum.] *Schol* Symm. autem, περὶ πάσης τῆς κακίας, de omni malo, κακίαν, & ipſe dicens ipſam, κάκωσιν, afflictionem. (m) Tetradrachmum auri.] *Polychr.* habet, τετράδραχμον χρυσοῦν ἄσημον ἓν, tetradrachmum aureum non ſignatum unum. *In comm. & aliis editionibus eodem modo, niſi quod non habet*, ἕν. *Olymp.* tetradrachmum eſt numiſma unum: nam ita & alius ex interpretibus reddidit, Aquila autem, & Theodotio, ἐνώτιον χρυσοῦν ἕν, inaurem auream unam. Symm. autem, ἐπίρρινον, ornatum naſi, ἄσημον autem dictum eſt, pro, ἀτύπωτον σταθμὸν, καὶ ἀχαρακτήριστον, pondus non formatum, & ſine charactere. (n) Diem.] ἡμέραν. *Aquila, & Symmachus*, ἰεμιμά. Jemima. (o) Caſſam.] *Schol.* κασίαν, Ceſiam. (p) Amalthææ.] *Schol.* καρναφοὺκ Carnaphuc. (q) Ducentos quadraginta.] *In multis codd. & in comm. eſt*, διακόσια τεσσαράκοντα ὀκτὼ, ducentos quadraginta octo. *Sed magnæ ſemper in numeris varietates. Compl. hæc omittit, ut hebræus. Paulo etiam ſuperius, ubi in omnibus græcis collatis codicibus eſt, vixiſſe Job poſt plagam centum ſeptuaginta annos, atque ea de re pulchre in comm. diſputatur, Complut. habet*, centum quadraginta. (r) Plenus.] πλήρης. *Schol.* ἐμπεπλησμένος, impletus, & ſaturatus; at hoc loco nihil ponitur in hebraico, quemadmodum neque apud Aquilam, & Symmachum, ſed apud Theodotionem ponitur *Olymp.* ἰστέον ὅτι μέχρι τοῦ πρεσβύτερος καὶ πλήρης ἡμερῶν ἀκύλας καὶ σύμμαχος ἐλθόντες συνεπέραναν τὸ βιβλίον, ὡς δὴ τῷ ἑβραϊκῷ ἀκολουθοῦντες. ὁ δὲ θεοδοτίων συμπεραίνει τοῖς ἑβδομήκοντα. Sciendum eſt, Aquilam & Symmachum cum veniſſent ad illud, Senior, & plenus dierum, concluſiſſe librum, nimirum ſequentes hebraicum. Theodotio autem concludit, quemadmodnm LXX (ſ) Syriaco.] *Scholiaſt.* Syriacum nunc vocat dialectum hebraicum, quod hæc prope accedat ad illam Syrorum: *& multa in hanc ſententiam diſputat. Non deſunt tamen, qui potius Chaldæam ita dictam putent.* (t) Eliphaz de filiis Eſau.] *Chryſoſt.* Theodotio autem reddidit, υἱὸς ἰωσαφὰς, filius Joſaphas. (u) Baldad tyrannus.] *Chryſoſt.* rurſus Theodotio, υἱὸς ἀμμὼν τοῦ χωβὸρ, filius Ammon filii Chobor.

PSALMI.

PSAL. I.

(a) BEatus vir.] *Scholion*, ἄμεμπτος ὁ ἀνὴρ, ὃς οὐ περιεπάτησεν ἐν συνεδρίῳ παρανόμων, irreprehenſibilis ille vir, qui non ambulavit in conſeſſu iniquorum. *Theodotio, quinta, & ſexta editio*, τέλειος ὁ νεώτερος, ὃς οὐκ ἀπῆλθεν ἐν βουλῇ ἀλλοτρίων, perfectus ille junior, qui non abiit in conſilio alienorum. (b) Et in cathedra peſtilentiæ.] *Sic patres Latini, quod Græce eſt*, καὶ ἐπὶ καθέδρᾳ λοιμῶν, *& poſſet etiam verti*, peſtilentium, *aut*, peſtilentiarum. *Theodoretus Baſilium ſequutus*: λοιμοὺς autem vocat eos qui non ſolum ſeipſos perdunt, ſed etiam aliis labem impertiuntur, inſtar morbi, qui & homines & pecora invadit: cujus & ii participes fiunt, qui ægrotantibus appropinquant. *Aquila*, καὶ ἐν καθέδρᾳ χλευαστῶν, & in cathedra deriſorum: *quod etiam notavit S. Ambroſius in hunc pſalmum, & S. Hieronymus in ſua ex hebræo interpretatione utitur ea dictione. Symmachus*, καὶ ἐν καθέδρᾳ ἐπιθετῶν οὐκ ἐκοινώνησεν, & in cathedra inſidiatorum non communicavit. *Quinta, & ſexta editio*, καὶ ἐπὶ καθέδρᾳ παρανόμων οὐχ εὑρέθη, & in cathedra iniquorum inventus non eſt. (c) Et nocte.] S. *Ambr.* Aquila tamen diem em tantummodo poſuit, non etiam noctem. (d) Plantatum.] S. *Ambr.* pulchre autem Aquila, τὸ μεταπεφυτευμένον, dixit, hoc eſt, tranſplantatum. (e) Proſperabuntur.] S *Ambroſius*, Aquila autem, dirigentur, ait, *&* S. *Hilarius habet*, bene dirigentur. (f) Non ſic.] *Schol.* τὸ δεύτερον, οὐχ οὕτως, παρ' οὐδενὶ κεῖται ἐν τῷ ἑξαπλῷ. repetitio illa, οὐχ οὕτως, apud neminem ponitur in Hexaplo. (g) In conſilio.] *Euſebius*, Pro, βουλῆς, Aquila quidem & Theodotio interpretati ſunt, συναγωγήν, ſynagogam; Symmachus autem, σύνοδον, conventum. *Schol.* Aquila, ἐν συναγωγῇ, in congregatione. Theodotio, ἐν συλλόγῳ, in collectione. Symmachus, ἐν συνελεύσει, in conventu. (h) Et iter.] S. *Ambr.* Separavit latinus, ut iter diceret, & tanquam diſcrevit iter a via. Græcus autem in utroque viam dixit: non ocioſe tamen latinus; quia & Dominus, ego ſum via, dixit, non dixit, ego ſum iter. S. *Hilarius tamen etiam ſecundo loco habet*, viam.

PSAL. II.

(a) I.] *Schol.* ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις, ſine inſcriptione apud Hebræos. *Idemque teſtatur Theodoretus initio explanationis in primum pſalmum. Hic autem in Vaticano, ſicut in cæteris, numeratur ſecundus: & ita citatur in editione Latina, Act.* 13. *quo tamen loco in exemplaribus Græcis nuncupatur primus, itemque a Juſtino Martyre, & a Tertulliano contra Marcionem. Quare in alio Scholio legitur*, ἐν τῷ ἑβραϊκῷ συνημμένοι, in Hebraico conjuncti ſunt, & pro uno habentur. (b) Quare fremuerunt.] ἱνατί ἐφρύαξαν. S. *Auguſt.* Ut quid fremuerunt. S. *Cypr. lib. primo adverſus Judæos*: Ad quid tumultuatæ ſunt gentes. *Aquila* ἱνατί ἐθορυβήθησαν ἔθνη, καὶ φῦλα φθέγξεται κενῶς; Ut quid tumultuatæ ſunt gentes, & tribus loquentur inaniter? *Symm.* εἰς τί ἔθνη κυκᾷ; Ad quid gentes turbant? *Schol.* ὑπερηφανεύσαντο, ſuperbierunt. (c) Aſtiterunt.] *Eodem fere modo refert hos verſiculos Cyprianus lib. primo adverſus Judæos, & prorſus eodem modo in extremo 3. lib. ad Quirinum. Symm.* συνίστανται βασιλεῖς τῆς γῆς, καὶ ὕπαρχοι συσκέπτονται ὁμοθυμαδόν, conſurgunt reges terræ, & principes conſiliantur ſimul. * Ejus. *Euſebius.* Apud LXX ponitur diapſalma, non autem apud Theodotionem & Symmachum, licet alioqui ſæpe conſueverint hac ipſa dictione uti itidem ac LXX. Quare veriſimile eſt tametſi perſona mutata ſit, muſicum numerum ſervatum eſſe, idcircoque Theodotionem & Symmachum non appoſuiſſe diapſalma. *Theodoretus*: προσήκει ἐνταῦθα στίξαι ἐν τῷ βασιλεὺς ὑπ' αὐτοῦ· εἶτα ἐπαγαγεῖν, ἐπὶ σιὼν ὄρος. οὐ γὰρ τοῦ σιὼν ὄρους βασιλεύει μόνον, ἀλλ' ὁρατῶν καὶ ἀοράτων. ἐπὶ δὲ σιὼν ὄρους καὶ τῆς ἰουδαίας τὴν θείαν αὐτοῦ διδασκαλίαν τοῖς προσιοῦσι προσήνεγκεν. οἱ δέ γε ταύτην δεξάμενοι, μετωχέτευσαν εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην τὰ νάματα. Oportet hic interpungere, rex ab eo, poſtea, incipere, ſuper Sion montem; neque enim regnavit ſuper Sion montem ſolum, ſed etiam ſuper viſibilia & inviſibilia: in Sion autem & Judæa divinam ejus doctrinam adeuntibus obtulit. Sed qui hanc receperunt, fluenta tanquam per canales in orbem univerſum derivarunt. (d) Conturbabit.] *Aquila*, καταπουδάσει, ſolicitos atque anxios habebit. (e) Ego autem conſtitutus ſum.] *Aquila & quinta editio*, καὶ ἐγὼ ἐδιασάμην βασιλέα μου, & ego incolumem præſtiti regem meum. *Symm.* κἀγὼ ἔχρισα τὸν βασιλέα μου, & ego unxi regem meum: *ſexta editio*, κἀγὼ διέσωσα τὸν βασιλέα μου, & ego ſalvavi regem meum. (f) Prædicans præceptum Domini.] S. *Aug.* prædicans præceptum ejus. S. *Cypr. l. 2. adverſus Jud.* adnuncians imperium ejus. *Hilarius*, annuncians præceptum ejus. *Schol.* ἀναγγέλλων ἰσχυροῦ ἀκριβασμόν, annuncians ipſius fortis mandatum. *Quinta editio*, καταγγέλλων εἰς θεὸν διαθήκην, pronuncians in Deum teſtamentum. *Theodotio*. ἰσχυροῦ πρόσταγμα, ipſius fortis præceptum, & conſtitutionem. (g) Vas figuli.] *In aliquot codicibus, & apud Theodoretum, & alios eſt*, σκεύη vaſa. (h) Confringes.] *Aut*, conteres, S. *Aug. Aquila*, προσρήξεις. allides. (i) Intelligite.] σύνετε. *Aquila*, καὶ νῦν βασιλεῖς ἐπιστημώθητε, & nunc reges ſcitote. (k) Apprehendite.] δράξασθε παιδείας. S. *Cyprianus, lib. primo epiſt.* 11. continete diſciplinam, ne forte iraſcatur Dominus: & pereatis a via recta, cum exarſerit cito ira ejus ſuper vos. *Aquila*, καταφιλήσατε ἐκλεκτῶς, μήποτε ὀργισθῇ, oſculamini electe, ne quando iraſcatur. *Symm.* προσκυνήσατε καθαρῶς, adorate pure. *Nunc reddunt* adorate filium; *utraque interpretatio extat apud Hieronymum in Apologia contra Ruffinum.* Druſ.

PSAL. III.

(a) PSalmus] *Schol.* ᾠδή, oda, canticum, & per totum librum ſimiliter. (b) Diapſalma.] *Schol.* Theodotio & Symmachus, Diapſalma. ἡ δὲ πέμπτη ἔκδοσις, διαπαντός. καὶ δι' ὅλης δὲ τῆς βίβλου ἐπὶ τοῦ διαψάλματος ὁμοίως ἐκδεδώκασιν. Quinta autem editio, διαπαντὸς, ſemper: & per totum vero librum in diapſalmate ſic reddiderunt. *Verum de hoc diligenter a S. Hieron. diſputatum eſt in epiſt. ad Marcellam. Notat autem Didymus, hunc pſalmum in tres partes eſſe diviſum, duobus diapſalmatis interclusum.* (c) De monte ſancto ſuo.] *Aquila*, ἡγιασμένου, ſanctificato. *Symmachus*, ἁγίου ἑαυτοῦ, ſancto ſui ipſius. (d) Et ſomnum cepi.] *Sic S. Aug. quod græce eſt*, καὶ ὕπνωσα. *Notat autem, nonnullos codices habere*, dormivi, & ſoporatus ſum, *quemadmodum nunc Vulgata.* (e) Suſcipiet.] ἀντιλήψεταί μου. *& ſic Sanctus Auguſtinus. Juſtinus legit*, ἀντελάβετό μου, *& ita eſt in paraphraſi Chaldaica, pſalterio Æthiopico, & Arabico, & in editione vulgata*, ſuſcepit me. (f) Circumdantis me.] *Ita apud Latinos, quod græce pluribus verbis dicitur*, οὐ φοβηθήσομαι ἀπὸ μυριάδων λαοῦ τῶν κύκλῳ ἐπιτιθεμένων μοι, non timebo a decem millibus populis in circuitu imminentibus mihi. *In aliquot codicibus, & apud Theodoretum, & in comment. græcis eſt*, συνεπιτιθεμένων, *in quibus etiam ita exponitur*, συνεδρευόντων, ſimul inſidias ſtruentibus: *& in catena verſa a Daniele Barbaro legi videtur ex Chryſoſt.* συνεπιτιθεμένου, *atque exponitur*, pariter contra me inſidias ſtruentis.

PSAL. IV.

(a) IN finem.] *Schol.* quomodo veteres accipiunt, ac definiunt illud, εἰς τὸ τέλος. *Aquila* τῷ νικοποιῷ ἐν ψαλμοῖς μελῴδημα τῷ δαυίδ, vincenti, ſive effectori victoriæ in pſalmis melodia ipſi David. Symmachus, ἐπινίκιος διὰ ψαλτηρίων ᾠδὴ τῷ δαυίδ, pro victoria per pſalteria canticum ipſi David. Theodotio, εἰς τὸ νῖκος ἐν ὕμνοις ψαλμὸς τῷ δαυίδ, ad victoriam in hymnis pſalmus ipſi David. *Unde etiam magna ex parte videtur manaſſe inſcriptio, quæ eſt in multis codicibus, & apud Theodoretum, & alios*, εἰς τὸ τέλος ἐν ὕμνοις ψαλμὸς τῷ δαυίδ, in finem in hymnis pſalmus ipſi David. *Sed Vaticana reſpondet Hebræo: eamque ſequitur Origenes; quantum ex catena a Daniele Barbaro verſa colligi poteſt: apud quem etiam multa leguntur de hujuſmodi loquutione*, εἰς τέλος. *Itemque apud Didymum, qui etiam diſputat, cur interdum in inſcriptione pſalmus dicatur Davidis, interdum Davidi. S. Auguſt. habet*, in finem pſalmus cantici David. *Theodoretus in octavum pſalmum, teſtatur, in quolibet pſalmo, in quo LXX poſuerunt*, εἰς τέλος, *Aquilam & Theodotionem poſuiſſe*, τῷ νικοποιῷ, hoc eſt, τὴν νίκην ποιοῦντι. Macarius Ægyptius neſcio ubi, τὴν νίκην σοι ποιεῖ dixit, pro facit te vincere, hoc eſt, ποιεῖ σε νικᾶν. *Druſ.* Ἐπινίκιος ᾠδὴ eſt oda quæ canitur ob partam victoriam. Hieron. prœmio in Danielem ait proprie triumphum ſive palmam ſignificare. *Druſ.* (b) Exaudivit.] *Schol.* omnes reddiderunt, ἐπάκουσον, exaudi. (c) Graves corde.] *Sic S. Aug. quod græce eſt*, βαρυκάρδιοι, *& in vulgata*, gravi corde. *Schol.* omnes ediderunt, ἔνδοξοί μου, *quod in verſione B. Hieron. eſt*, inclyti mei. (d) Iraſcimini.] *Aquila*, κλονεῖσθε, contremiſcite. *Symm.* ὀργίζεσθε, ἀλλὰ μή, iraſcimini, ſed nolite. (e) Compungimini.] κατανύγητε. *Aquila*, ἡσυχάσατε, quieſcite, tacete: *quam etiam notionem poteſt habere verbum, quo LXX ſunt uſi. S. Aug. narrat nonnullos ita dixiſſe, melius legi*, aperimini, *quam*, compungimini, *derivantes a verbo*, ἀνοίγειν, *quod eſt aperire. Apud S. Cyprianum de oratione Dominica, legitur*, dicite in cordibus, & in ſtratis veſtris, & tranſpungimini. (f) Sperate.] *Chryſ.* alius inquit, πεποίθατε, confidite. (g) Signatum eſt] ἐσημειώθη. *Aquila*, ἐπάρον, *quem ſequutus B. Hieron.* leva ſuper nos. *Symm.* ἐπίσημον ποίησον, inſigne fac. (h) A fructu.] ἀπὸ καρποῦ. S. *Aug.* a tempore, *quaſi legerit*, καιροῦ. *Itemque Caſſiodorus: & ſic videtur legiſſe Arnobius, ſi modo eſt Arnobius.* S. *Hieron.* in tempore frumentum eorum. (i) Habitare feciſti me.] *Aut, ut vulgata*, conſtituiſti me. *Aquila*, κατ' ἰδίαν εἰς πεποίθησιν καθίσεις με, ſingulariter in fiducia ſedere facies me.

PSAL. V.

(a) ORabo.] *Sic etiam S. Cyprianus de oratione Dominica, quod græce eſt*, προσεύξομαι. *Schol.* cæteri, εὔχομαι, precor. (b) Et videbo.] *Sic fere Latini. S. Cyprianus ibidem*, mane aſſiſtam tibi, & contemplabor te. *Græce eſt*, ἐπόψομαι, *& in pſalterio Æthiopico*, videbo te: *Origenes, Athanaſius, Euſebius, & Didymus, habent ut noſtra: & Didymus quidem docet, ea dictione ſignificari accuratam & aſſiduam cogitationem. In aliis græcis codicibus, & in pſalterio Arabico eſt*, ἐπόψει με, videbis me. *Chryſoſt. & Heſychius utramque agnoſcunt lectionem: & Chryſoſt. magnam vim facit in verbo illo*, ἐπόψεσθαι. *Nam utraque lectione propoſita*, ſi legatur *(inquit)* ἐπόψει με, hoc ſignificabitur, εἶδες ποιμαίνοντα, ἐπόψει βασιλεύοντα. εἶδες ψάλλοντα, ἐπόψει προφητεύοντα, vidiſti paſcentem, reſpicies regnantem: vidiſti pſallentem, reſpicies prophetantem. Sin autem legatur, ἐπόψομαι, hoc ſibi volet: εἶδον, φησί, τὰ πρόσκαιρα, καὶ θλιβερὰ ὅσας ἔδειξάς μοι θλίψεις πολλὰς καὶ κακάς. ἀντὶ δὲ τῶν τοιούτων θλιβερῶν καὶ λυπηρῶν ἐπόψομαι τὰ αἰώνια ἀγαθά. εἶδον προφήτας, ἐπόψομαι εὐαγγελιστάς. εἶδον ἁγίους, ἐπόψομαι μάρτυρας: vidi caduca, & dolorum plena; quantas oſtendiſti mihi tribulationes multas, & malas: pro his vero triſtibus, & moleſtis, ἐπόψομαι, reſpiciam bona æterna: vidi prophetas, reſpiciam evangeliſtas: vidi ſanctos, reſpiciam martyres. ταῦτα γὰρ πάντα τὰ δύο ἁρμόζει λέγεσθαι. καὶ ἐπόψει με. ὅταν πᾶσαν σκοτίαν ἀπελάσω ἀπ' ἐμοῦ, παραστήσομαί σοι, καὶ τότε ἐπόψει με. Hæc enim omnia, duo illa dici convenit, & videbis me. quando omnes a me tenebras abegero, & ſiſtar coram te, & tunc videbis me: atque hæc quidem verba etiam apud Theodoretum leguntur. *Idem autem Chryſoſt. notat alium interpretem dixiſſe*, σκοπήσω, ſpeculabor: quod Heſychius tribuit Aquilæ. *In Scholio item quaſi ex alio interprete affertur*, ἀποσκοπεύσω, intuebor tanquam ſcopum. (c) Neque habitabit juxta te.] οὐδὲ παροικήσει σοι. *Aquila*, οὐ προσηλυτεύσει σοι, non habitabit tanquam proſelytus & advena apud te *Nec negat S. Hieronymus voce illa*, παροικῆσαι, *incolatum quaſi inquilini ſignificari.* (d) Domine.] *Vox iſta abeſt a pleriſque libris græcis, ſed habetur pſalterio Æthiopico, & apud Sanctum Auguſtinum, & in pſalterio quo Eccleſia Romana perquam diu uſa eſt, & hodie etiam Baſilica Sancti Petri Romæ utitur; ideoque Romanum a nobis poſthac appellabitur.* (e) In conſpectu tuo viam meam.] S. *Auguſtinus*, iter meum. *Hoc eodem modo legitur in Scholiis, quæ tribuuntur S. Baſilio. In aliis libris eſt*, ἐνώπιόν μου τὴν ὁδόν σου, in conſpectu meo viam tuam. *Theodoretus utramque lectionem agnoſcit, & explanat.* ἐνώπιόν μου τὴν ὁδόν σου ἐν ἑκατέρᾳ γραφῇ τῆς εὐσεβοῦς ἔχεται διανοίας. εἴτε γὰρ ἡ ἡμετέρα ὁδὸς κατευθυνθείη ἐνώπιον τοῦ θεοῦ πλάνης οὐ ληψόμεθα πεῖραν, εἴτε ἡ τοῦ θεοῦ ὁδὸς κατευθυνθείη ἐνώπιον ἡμῶν, αὐτὴν ὁδεύσομεν καὶ πρὸς αὐτὴν προθύμως δραμούμεθα. Coram me viam tuam. In utraque ſcriptura continetur pius ſenſus. Sive enim via noſtra dirigatur coram Deo, expertes erimus erroris; ſeu via Dei dirigatur coram nobis, in ea ambulabimus & ad eam libenter curremus. S. *Hier. ad Suniam, inquit, priorem illam neque LXX, neque Aquilæ, neque Symm. neque Theodotionis eſſe, ſed ſolius editionis communis. Aquila*, διὰ τοὺς ἐφοδεύοντάς κατεύθυνον εἰς πρόσωπόν μου ὁδόν σου, propter eos qui inſidiantur, dirige ad faciem meam viam tuam. *Symmachus*, διὰ τοὺς ἀποθλίβοντάς με, ὁμάλισον ἔμπροσθέν μου τὴν ὁδόν σου, propter eos qui tribulant me, complana ante me viam tuam. (f) In te.] ἐπὶ σοί, *abſunt hæc ab aliis libris: ſed habentur in pſalterio Arabico, & Æthiopico.* (g) Gloriabuntur.] καυχήσονται. *Aquila*, γαυριάσουσιν, exultabunt, geſtient. (h) Bonæ voluntatis coronaſti nos. S. *Auguſtinus, ut etiam vulgata habet*, bonæ voluntatis tuæ. *Aquila autem*, στεφανώσεις αὐτόν, coronabis eum.

PSAL. VI.

(*) PRo octava] *Ita in vulgata: & hanc tanquam uſitatam lectionem agnoſcit S. Ambroſ. lib. 5. in Lucam. S. Auguſt. hic habet*, de octavo. *Sunt qui putant interpretandum*, ſuper octava, *& ſignificari inſtrumentum muſicum* (a) Qui memor ſit tui.] *Aquila*, μνήμη σου, memoria tui. *Symm.* ἀνάμνησίς σου, reminiſcentia tui. (b) Turbatus eſt a furore.] S. *Aug.*

in ira. *Aquila*, ηὐχμώθη, ſqualuit, æſtuavit. *Symm.* ἐφλέγμαινεν ἀπὸ πικρασμοῦ, languit præ amaritudine. (c) Inveteravi inter omnes.] S. *Aug.* in omnibus. *Aquila*, μετήρθην ἐν πᾶσιν ἐνδεσμοῦσίν με, tranſlatus ſum in omnibus illigantibus me. *Symm.* ἐξανηλώθην διὰ τοὺς θλίβοντάς με, conſumptus ſum propter eos qui tribulant me. (d) Iniquitatem. *Aquila*, ἀνωφελές, damnum, inutile. (e) Et conturbentur] *Aquila*, καταπουδασθείησαν σφόδρα, ſolliciti ſint vehementer. (f) Velociter.] *Aquila*, ἐξαίφνης, repente. *Schol.* ἀθρόως, confertim.

PSAL. VII.

(a) PSalmus ipſi David.] *Chryſoſt.* Alius, ψαλμὸς ὑπὲρ ἀγνοίας τῷ δαυίδ, Pſalmus pro ignoratione ipſi David: alius, ἀγνόημα τῷ δαυίδ, ignoratio ipſi David. (b) Chuſi.] *Schol.* αἰθίοπος, æthiopis. (c) Ergo.] *Sic S. Aug. quod græce eſt*, ἄρα, *in vulgata autem*, merito. *Aquila*, εἰ ἀνήρπασα τοὺς θλίβοντάς με ματαίως, ſi rapui eos qui tribulabant me vane. (d) Diapſalma.] *Schol.* Hebræus, ſel. Aquila, ἀεί, ſemper. (e) In ira tua exaltare.] *Chryſ.* Alius inquit, ἐν θυμῷ ἐπὶ τοὺς ἐχθρούς σου, in furore ſuper inimicos tuos. Alius, ἐν χόλῳ θλιβόντων με, in bili, & indignatione tribulantium me. Alius, ὁ ἐν ἀνυπερθεσίαις ἐνδεσμούντων, in celeritatibus illigantium: Hebræus autem, illud, ἐν τοῖς πέρασι, in finibus, inquit, Bebaroth. Hic obiter emendo Chryſoſtomum cujus verba citantur in editione Romana: ὁ δὲ ἑβραῖος τὸ ἐν τοῖς πέρασι, βεβαρὼθ, φησί. Nam legendum perſpicue βεαβρὼθ, tranſpoſitis litteris; emendatio certa & cui firmandæ verbum non eſt faciendum. *Druſ. Schol.* illud autem, ἐν τοῖς πέρασι, nonnulli quidem dicunt, ἐν τοῖς κεφαλαῖς, in capitibus, nonnulli vero, μηδεὶς διαφύγοι τῶν ἐχθρῶν, nemo effugiat inimicorum. *Theod. illud*, ἐν χόλῳ, *tribuit Symm. illud*, ἐν θυμῷ, *Theodotioni; illud vero*, ἐν ἀνυπερθεσίᾳ *(ita enim ipſe legit) Aquilæ.* (f) Meorum.] *Ita pſalterium Arabicum & Æthiopicum, & Didymus, & ſic legiſſe Theodoretum apparet ex ipſa explanatione. Item S. Auguſtinus. In aliis vero libris eſt*, ἐχθρῶν σου, inimicorum tuorum. *Chryſoſt. utramque videtur agnoſcere. Baſilius autem, & Arnobius videntur legiſſe tantum*, inimicorum. (g) In præcepto.] ἐν προστάγματι. *Chryſoſt.* alius inquit, ἐν κρίματι, in judicio. (h) Circundabit te.] *Chryſ.* alius inquit, κυκλωσάτω σε, circundet te. (i) Propter hanc.] ὑπὲρ ταύτης, *Chryſ.* alius inquit, καὶ ἐπάνω αὐτῆς εἰς τὸ ὕψος ἐπίστρεψον, & ſuper ea in altum revertere: alius, καὶ ἐπὶ ταύτῃ εἰς ὕψος ἐπίστρεψον, & in hac, *aut*, pro hac, in altum revertere: hebræus autem illud, ὑπὲρ ταύτης, dixit, οὐαλέα, valeha. (k) Dominus judicabit.] S. *Auguſtinus, & vulgata habent*, judicat. *Chryſoſt.* alius inquit, κύριος δικάσει, Dominus judicium faciet. (l) Innocentiam.] ἀκακίαν. *Sym.* ἁπλότητά μου, τὴν ἐπ' ἐμοί, ſimplicitatem meam, quæ eſt in me. (m) Conſummetur.] συντελεσθήτω. *Sym.* ἀπαρτισθήτω κάκωσις τῶν ἀσεβῶν, compleatur malum, & pœna impiorum. (n) Diriges juſtum.] *Chryſoſt.* alius, καὶ ἑδράσεις δίκαιον, & ſtabilies juſtum. Aquila, Symmachus, & Theodotio, καὶ κατευθύνει δίκαιος, & dirigit juſtus: ſimiliter autem & Origenes in explanatione. (o) Scrutans corda.] *Chryſoſt.* alius, ὁ ἐτασὴς καρδιῶν, καὶ νεφρῶν, ὁ θεὸς δίκαιος, ὁ ὑπερασπιστής μου, examinator cordium & renum Deus juſtus, protector meus: & alius, ὁ θεὸς δίκαιος, Deus juſtus. Septuaginta autem ita dixerunt, ἐτάζων καρδίας, &c. (p) Non iram adducens.] *Sic S. Aug. quod græce eſt*, μὴ ὀργὴν ἐπάγων, *& ita apud S. Baſilium. Theodoretus, & Nicephorus habent*, καὶ μή, & non. *Vulgata*, nunquid iraſcetur. *Chryſoſt.* Alius inquit, ἐμβριμώμενος καθ' ἑκάστην ἡμέραν, infremens, & acriter comminans per ſingulos dies: hebræus autem, ζωὴν, zoan (*al.* ζωήμ.) Alius inquit, ἀπειλούμενος, ἐμβριμώμενος, οὐ κολάζων, minitabundus & fremens, non puniens. (q) Gladium ſuum vibrabit.] τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ στιλβώσει. *Chryſoſt.* alius inquit, τὴν μάχαιραν αὐτοῦ ἀκονήσει, enſem ſuum acuet: *quod quidem*, ἀκονήσει, *in alio Scholio tribuitur Sym.* (r) Tetendit.] ἐνέτεινε. *Chryſoſt.* Alius inquit, ἐντενεῖ, intendet. (ſ) Ardentibus.] τοῖς καιομένοις. *Sym.* εἰς τὸ καίειν, ad ardendum. (t) Parturivit.] *Chryſoſt.* hebræus autem pro, ὠδίνησεν, habet, zebal. (u) Concepit laborem.] *Sic S. Aug. quod in vulgata eſt*, dolorem, συνέλαβε πόνον. *Chryſoſt.* alius, καὶ κυήσας, & gravidatus. (x) Iniquitatem.] *Aquila*, ψεῦδος, mendacium. (y) Et incidet.] *Sic S. Aug. quod in vulgata eſt*, incidit, καὶ ἐμπεσεῖται εἰς βόθρον. *Aquila*, ἐν διαφθορᾷ, in corruptionem.

PSAL. VIII.

(a) QUam admirabile.] *Chryſ.* Alius, τί μέγα τὸ ὄνομά σου; quam magnum nomen tuum? (b) Quoniam elevata eſt *Schol.* Alius, ὃς ἔταξας τὸν ἔπαινόν σου, qui poſuiſti laudem tuam. (c) Ex ore infantium.] *Aquila*, ἐκ στόματος βρεφῶν ἐθεμελίωσας κράτος, ex ore parvulorum fundaſti potentiam. Fundaſti robur, *hoc eſt, veram ac ſolidam laudem.* Druſ. *Sexta editio*, συνεστήσω ἰσχύν, conſtituiſti fortitudinem. (d) Propter inimicos.] *Chryſ.* alius ſubtilius, διὰ ἐνδεσμοῦντάς σε, propter eos qui illigant & in anguſtias redigere volunt te. *Id vero in alio ſcholio tribuitur Aquilæ.* (e) Ut deſtruas.] *Sexta editio*, ὥστε παῦσαι ἐχθρόν, καὶ τιμωροῦντα ἑαυτῷ, ut ceſſare facias inimicum, & eum qui ſeipſum ulciſcitur. (f) Cœlos.] *VI. editio*, ὁρῶ γὰρ τοὺς οὐρανούς, video enim cœlos. S. *Aug. & vulgata habent*, cœlos tuos. *Cæterum notat S. Hier. ad Suniam, illud*, tuos, *additum eſſe de editione Theodotionis, in LXX interpretibus, ſub aſteriſco.* (g) Quæ tu fundaſti.] ἐθεμελίωσας. *Aquila*, ἡτοίμασας, paraſti, *ſexta editio*, ἥδρασας, ſtabiliter collocaſti. (h) Quid eſt homo?] *Chryſ. Alius*, τί κατ' ἄνδρα, ὅτι μνημονεύεις αὐτοῦ; quid eſt pertinens ad hominem, quod recordaris ejus? (i) Paulo minus ab angelis.] βραχύ τι παρ' ἀγγέλους. *Theodotio, & quinta editio*, βραχύ τι παρὰ θεοῦ, breve quiddam, & paululum quiddam a Deo. *Chryſ. Alius*, ὀλίγον παρὰ θεοῦ. *Quare S. etiam Hieron. tranſtulit*, paulo minus a Deo *Idem Chryſ. refert, hebræum ita habere*, οὐθαρσηνεμάτ μηελωήμ. (k) Conſtituiſti.] *Chryſ.* Alius ἐξουσιάζειν ἐποίησας αὐτὸν τῶν ἔργων τῶν χειρῶν σου, feciſti, ut haberet poteſtatem operum manuum tuarum. (l) Campi.] τοῦ πεδίου. *Chryſ.* Alius, ἄγρια, agreſtia.

PSAL. IX.

(a) IN finem pro occultis.] *Aquila*, τῷ νικοποιῷ νεανιότητος τοῦ υἱοῦ μελῴδημα τοῦ δαυίδ, effectori victoriæ juventutis filii, melodia ipſius David. *Sym.* ἐπινίκιος (*aut, ut habet Theodoretus*) ἐπινίκιον περὶ θανάτου τοῦ υἱοῦ ᾆσμα τοῦ δαυίδ, epinicium (*id eſt*, victoriale) pro morte filii canticum ipſius David. *Theodotio, & quinta editio*, τῷ νικοποιῷ ὑπὲρ ἀκμῆς τοῦ υἱοῦ, effectori victoriæ pro vigente ætate filii; *ſexta editio*, εἰς τὸ τέλος νεανιότης, in finem juventus. (b) Et exultabo.] καὶ ἀγαλλιάσομαι. *Aquila, & Sym.* καὶ γαυριάσω, *quod idem valet.* (c) Pſallam nomini. *Sym.* ᾄσω τῷ ὀνόματί σου, ἀναστραπέντων τῶν ἐχθρῶν μου εἰς τὰ ὀπίσω, προσκοψάντων καὶ ἀπολομένων ἐκ προσώπου σου, cantabo nomini tuo, cum ceciderint inimici mei retrorſum, corruerint & perierint a facie tua, *quomodo eſt apud* S. *Hier.* (d) Feciſti judicium meum, & cauſam meam.] *Chryſ.* Alius, ὑπερεδίκασάς μου, judicaſti pro me. (e) Periit.] *Chryſ.* Alius, ἀπώλεσας, perdidiſti. (f) Frameæ.] αἱ ῥομφαῖαι. *Aquila*, ἔρημα, ſolitudines, *quomodo etiam vertit S. Hier. Sym.* ἐρείπια, ruinæ. (g) Cum ſonitu.] μετ' ἤχου. S. *Aug.* cum ſtrepitu. *Chryſ.* Alius, σὺν αὐτοῖς, cum ipſis, hebræus autem ἔμ. (h) In æternum permanet.] *Chryſ.* Alius, καθεδεῖται, ſedebit: hebræus; Jeſeb. (i) Paravit.] ἡτοίμασεν. *Aquila, & Sym.* ἥδρασεν, firmavit. (k) Pauperi.] *Chryſ.* Alius, τῷ ἐπιτρίπτῳ, attrito: alius, τεθλασμένῳ, fracto. (l) In opportunitatibus, in tribulatione.] *Clemens Alexandrinus, ſtromate 6. habet*, ἐν εὐκαιρίᾳ, καὶ θλίψει, in opportunitate, & tribulatione. *Theodoretus*, Illud, ἐν εὐκαιρίαις, Aquila quidem interpretatus eſt, εἰς καιρόν. in tempore: Symmachus autem, ἐπικαίρως, opportune. (m) Et ſperent in te.] S. *Aug.* & ſperent in te omnes. *Chryſ.* Alius, πεποιθήσουσι, pro, θαρρήσουσι, confident. *Theodoretus id tribuit Aquilæ, & Sym. qui modo indicante pro imperante uſi fuerint* (n) Qui habitat.] *Chryſ.* Alius, τῷ καθημένῳ, ſedenti. (o) Studia ejus.] S. *Aug.* mirabilia ejus. *Sym.* μηχανάς, artificia. *Aquila*, ἐναλλαγάς, commutationes. *Chryſoſt.* Alius, ἐν τοῖς λαοῖς τὰ μηχανήματα αὐτοῦ, in populis machinamenta, & molitiones ejus. (p) Orationis.] *Sic pſalterium Romanum in aliquo codice* (*nam in aliis eſt*, orationes) *quod græce eſt*, δεήσεως. *In aliis libris græcis eſt*, κραυγῆς, *& in latinis*, clamorem. (q) Exultabo in ſalutari tuo.] *Ita in vulgata, & in pſalterio Romano.* S. *Aug.* exultabo ſuper ſalutare tuum, *in aliis libris græcis eſt*, ἀγαλλιασόμεθα, exultabimus. (r) Infixæ ſunt.] ἐνεπάγησαν. *Chryſ.* Alius, ἐβαπτίσθησαν, demerſæ ſunt: *quomodo habet* S. *Hier.* (ſ) Cognoſcitur.] γινώσκεται, *in libris latinis fere eſt*, cognoſcetur. *Chryſ.* Alius, ἐγνώσθη κρίμα ποιήσας, cognitus eſt feciſſe judicium. (t) Manuum ſuarum.] *Chryſ.* Alius, ταρσῶν αὐτοῦ, palmarum, articulorum ſuorum. (u) Oda diapſalmatis.] *Aquila*, ᾠδὴ ἀεί, oda ſemper, *& ſic fere ubique.* S *Hier.* meditatio ſemper. *Sym.* μέλος διαψάλματος, modulatio, melos diapſalmatis. *De hac re diſputat Didymus in catena Barbari.* (x) Non in finem oblivio erit pauperis.] *Chryſoſtomus*; Alius, οὐ γὰρ εἰς τέλος ἡ προσδοκία πρᾳέων ἐπιλησθήσεται, non enim in finem expectatio mitium oblivioni tradetur. (y) Non confortetur.] μὴ κραταιούσθω. S. *Auguſtinus*, non prævaleat. *Chryſoſt.* Alius, μὴ θρασυνέσθω, non confidat audacter. (z) Conſtitue Domine.] *Aquila*, θοῦ κύριε φόβημα αὐτοῖς, pone Domine terrorem eis, *quomodo habet S. Hier. nec multo aliter Theodotio*, κατάστησον κύριε φόβον αὐτοῖς. *Symmachus autem*, τάξον κύριε νόμον αὐτοῖς, pone Domine legem eis. *Aliud Schol.* Alius, ἐπίλαμψαι, illuceſce, effulge. (ω) Sciant.] S. *Aug. & vulg.* ut ſciant *Chryſ.* καὶ γνώτωσαν, & cognoſcant, *ac notat alium addidiſſe*, ἀεί, ſemper, *quod videri poteſt poſitum pro eo, quod apud nos eſt*, διάψαλμα: *dictum eſt enim Aquilam pro hoc dicere*, ἀεί, *& ſic S. Hier.* ſciant gentes homines eſſe, ſemper. (aa) In opportunitatibus, in tribulatione] S. *Aug.* in tribulationibus. *Aquila*, εἰς καιρόν, in tempore. *Sym.* ἐν καιροῖς θλίψεως, in tempore anguſtiæ, *ut* S. *Hier.* (bb) Incenditur.] ἐμπυρίζεται, *Aquila*, ἐκκαίεται, *Sym.* φλέγεται, *quæ idem valent.* (cc) In conſiliis.] ἐν διαβουλίοις. S. *Aug.* cogitationibus ſuis. *Notat autem Theodorus Antiochenus hæc eſſe interjecta metri cauſa: conjungenda enim hæc*, incenditur pauper, quoniam laudatur peccator. (dd) Quoniam laudatur peccator.] *Chryſoſtomus*: Alius, ὅτι αἰνέσας παράνομος κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ πλεονέκτης εὐλογήσας, παρώξυνε τὸν κύριον. ὅταν ὑψωθῇ ὁ θυμὸς αὐτοῦ, οὐκ ἐκζητεῖ, quoniam laudans iniquus juxta deſiderium, & avarus benedicens, irritavit Dominum: cum exaltatus fuerit furor ejus, non exquiret. Alius, ὅτι ὕμνησεν ἐπὶ πόθῳ ψυχῆς αὐτοῦ, καὶ πλεονέκτης εὐλογήσας διέσυρε τὸν κύριον· ἀσεβὴς κατὰ μετεωρισμὸν αὐτοῦ οὐ μὴ ἐκζητήσῃ, οὐκ ἔστι θεὸς πάσαις ἐννοίαις αὐτοῦ, quoniam hymnum dixit ſuper cupiditate animæ ſuæ, & avarus benedicens infamavit Dominum: impius ſecundum elationem ſuam non exquiret: non eſt Deus in omnibus cogitationibus ejus. Alius, δι' ὅλων τῶν ἐνθυμημάτων αὐτοῦ, per univerſas cogitationes ejus. (*) Contaminantur.] *Sic S. Aug.* βεβηλοῦνται, *vulgata*, inquinatæ ſunt. *Notat Chryſoſtomus alium dixiſſe*, exaltatum eſt judicium tuum. (ee) Auferuntur.] ἀνταναιρεῖται. *Notat Heſychius ita dictum eſſe, ut intelligatur, viciſſim, & ex adverſo tolli. Nam cum Deus comminatione judicii peccatum auferre velit; diabolus ex adverſo aufert memoriam illius comminationis. Cyrillus etiam ejuſdem vocabuli vim conſiderat. Chryſoſtomus.* Alius, ἦρται ἡ κρίσις σου, πάντων τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ κατακυριεύσει, εἶπε γὰρ ἐν καρδίᾳ αὐτοῦ, ſublatum eſt judicium tuum; omnes inimicos ſuos dominatione premet: dixit enim in corde ſuo. *Theodorus Antiochenus notat, Symmachum, pro*, inimicorum ſuorum dominabitur, *dixiſſe*, omnes inimicos ſuos ventilat. *Heſychius autem illud*, αὐτοῦ, *intelligit*, ejus, *id eſt*, Dei: *Dominatur enim Diabolus inimicis Dei, non autem anima ſancta.* (ff) Non movebor.] *Sym.* οὐ περιτραπήσομαι εἰς γενεάν, καὶ γενεὰν ὅτι ἔσομαι ἐν κακώσει, non circumvertar in generationem, & generationem, neque ero in afflictione. (gg) Labor, & dolor.] *Chryſoſt.* Alius, pro, πόνος, dicit, ἀνωφελές, damnum. S. *Hier.* dolor, & iniquitas. (hh) Sedet in inſidiis.] *Symm.* ἐγκάθηται ἐνεδρεύων περὶ τὰς αὐλὰς ἐν ἀποκρύφοις ἀποκτεῖναι ἀναίτιον, *quæ ita videtur vertiſſe S. Hier.* ſedet inſidians juxta veſtibula in abſconditis, ut interficiat innocentem. (ii) In ſpelunca ſua.] ἐν τῇ μάνδρᾳ αὐτοῦ. S. *Aug.* in cubili ſuo. *Chryſ.* Alius, ἐν τῷ περιφράγματι αὐτοῦ, in ſepto ſuo. (kk) Dum attrahit eum.] *Chryſ.* Alius, ἐν ἑλκυσμῷ αὐτοῦ, in attractione ejus. (ll) Laqueo ſuo.] ἐν τῇ παγίδι αὐτοῦ, S. *Auguſt.* in muſcipula ſua. *Chryſoſt.* Alius, ἐν τῇ σαγήνῃ, in ſagena. *Et dubium eſt, an hæc conjungenda ſint cum præcedentibus*, dum attrahit eum in laqueo, *vel*, in laqueum. (mm) Inclinabit ſe.] S. *Auguſt.* inclinabitur, & cadet dum dominabitur. *Chryſoſt.* Alius, ὁ δὲ θλασθεὶς καμφθήσεται ἐπιπεσόντος αὐτοῦ μετὰ τῶν ἰσχυρῶν αὐτοῦ τοῖς ἀσθενέσιν; qui autem fractus eſt, curvabitur, irruente eo cum fortibus ſuis in infirmos. (nn) Exaltetur.] *Chryſ.* Alius, ἔπαρον τὴν χεῖρά σου, eleva manum tuam. (oo) Irritavit.] παρώξυνεν, *in aliquot codd. & apud Theod. eſt*, παρώργισεν, ad irã provocavit. (pp) Vides, quoniam tu laborem, & iram.] *Sic S. Aug.* πόνον, καὶ θυμόν, *vulg.* laborem, & dolorem. *Sym.* ὁρᾷς ὅτι σὺ μόχθον καὶ παροργισμὸν ἐπιβλέπεις ἵνα δῶσιν εἰς χεῖράς σου, vides, quia tu laborem & furorem inſpicis, ut dentur in manus tuas. *Aquila*, εἶδες, ὅτι σὺ πόνον καὶ παροργισμὸν ἐπιβλέπεις, vidiſti, quia tu laborem & furorem inſpectas. (*qq*) Fuiſti adjutor.] ἦσθα βοηθός. *Chryſ.* Alius, σὺ ἐγένου, tu factus es: alius, σὺ ἔσῃ, tu eris, *ut* S. *Aug. & vulgata.* (*rr*) Quæretur.] *S. Aug.* requiretur delictum illius. *Symmachus*, ἐκζητηθήσεται ἡ ἀσέβεια αὐτοῦ, ἵνα μὴ εὑρεθῇ αὐτός, exquiretur impietas ejus, ut non inveniatur ipſe. (*ſſ*) Præparationem cordis eorum attendit.] προσέσχε S. *Aug. & vulgata*, exaudivit. *Chryſ.* Alius, τὴν πρόθεσιν τῆς καρδίας αὐτῶν προσέχει τὸ οὖς σου, propoſitum cordis eorum attendit auris tua. *Theodoretus illud*, πρόθεσιν, *tribuit Symmacho. In aliquot codicibus & Compl. eſt*, τῇ ἑτοιμασίᾳ, præparationi. *In eadem Complut. & apud Theodoretum in verbis proxime antecedentibus eſt*, εἰσήκουσας κύριε, exaudiſti Domine. (*tt*) Judicare pupillo, & humili. *Chryſoſt.* Alius, κρῖναι ὀρφανῷ, καὶ τεθλασμένῳ, judicare pupillo, & confracto, *aut ut* S. *Hier.* ut judices pupillum, & oppreſſum.

PSAL. X.

(*a*) TRranſmigra in montes.] μεταναστεύου ἐπὶ τὰ ὄρη, *vulgata habet*, in montem. *Chryſoſt.* Alius, ἀνάστατε εἰς ὄρη, exula in montes. Alius, μετακινοῦ, tranſmoveto. (*b*) Paraverunt ſagittas] S. *Aug. & vulgata*, ſagittas ſuas. *Aquila, & Symmach.* ἥδρασαν βέλος αὐτῶν ἐπὶ τὴν νευράν, firmaverunt ſagittam ſuam ſuper nervum, *& ſic* S. *Hieron.* (*c*) In obſcura luna.] *Sic* S. *Auguſt. quod Græce eſt*, ἐν σκοτομήνῃ, *& in vulgata*, in obſcuro. *Theodoretus*, τοῦτο δὲ τὸ ὄνομα τὴν ἀσέληνον νύκτα δηλοῖ, hoc autem nomen illunem noctem ſignificat. *Sexta editio*, εἰς τὸ ἐπιδεῖξαι τὸ σκότος εἰς φῶς, ad oſtendendas tenebras in luce. *Symmachus*, ὡς ἐν ζόφῳ, quaſi in caligine. (*d*) Quæ perfeciſti, deſtruxerunt.] *Sexta editio*, ὅτι αἱ διαδοχαί, quoniam traditiones. *Chryſoſt.* Alius, ὅτι αἱ διδασκαλίαι συντριβήσονται, quoniam doctrinæ conterentur: Aquila, ὅτι οἱ θεμέλιοι καθαιρεθήσονται, quoniam fundamenta deſtruentur. *Symmachus*, ὅτι οἱ θεσμοὶ κατελύθησαν, quia leges diſſipatæ ſunt, *ut* S. *Hieron.* (*e*) Quid fecit.] *Aquila*, δίκαιος τί κατειργάσατο; juſtus quid operatus eſt? *nec multo aliter Symm.* δίκαιος τί ἔδρασεν; (*f*) In pauperem.] εἰς τὸν πένητα, *apud Theodoretum legitur, & fortaſſe apud Chryſoſtomum & Euſebium*, ἐπιβλέπουσιν τὴν οἰκουμένην, inſpiciunt orbem terræ. *Schol.* Illud, εἰς τὸν πένητα ἐν τῇ σελίδι τῶν ό. ἔκειτο μόνον ἀμφιβόλως, in ſelide ipſorum ſeptuaginta poſitum eſt tantum ambigue. *Certe in hebræo hodie non eſt: habetur tamen apud Origenem, & Baſilium.* (*g*) Reſpiciunt] ἀποβλέπουσι. *Theodotio*, ἐπιβλέπουσι, *quod eſt in multis codicibus, & commentariis. Aquila*, ὁμαλίζονται, *quæ fere idem valent.* (*h*) Dominus interrogat.] *Chryſoſt.* Alius, κύριος δίκαιος ἐξεταστής, Dominus juſtus examinator. Alius, δίκαιον δοκιμάζει, καὶ ἀσεβῆ, καὶ ἀγαπῶντα ἄδικα ἐμίσησεν ἡ ψυχὴ αὐτοῦ (*quæ ita videtur vertiſſe* S. *Hieron.* Juſtum probat; iniquum autem, & diligentem iniquitatem odit anima ejus.) Alius, ὁ ἀγαπῶν ἀδικίαν, μισεῖ τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, qui diligit injuſtitiam, odit ſuam ipſius animam. (*i*) Pluet ſuperpeccatores.] ἐπιβρέξει, *& notat Didymus valere*, ſuper pluet. *Chryſoſt.* Alius, ὕσει ἐπὶ παρανόμους ἄνθρακας, pluet ſuper iniquos, carbones. (*k*) Æquitatem.] εὐθύτητα. *Chryſoſt.* Alius, εὐθύτητας ὄψεται τὸ πρόσωπον αὐτῶν, æquitates videbit facies eorum: nimirum juſtorum, vel αὐτοῦ, ipſius Dei.

PSAL. XI.

(*a*) SAnctus.] ὅσιος. *Aquila*, ἁγνός, caſtus. (*b*) Diminutæ ſunt veritates.] ὠλιγώθησαν αἱ ἀλήθειαι. *Symmach.* αἱ πίστεις, fides. *Chryſ.* Alius, περιάνθησαν πιστοί, defierunt fideles. (*c*) Loquuti ſunt.] A. A. L. L. ἐλάλησαν κενά, loquuti ſunt mala. S. *Auguſt.* loquuti ſunt vana. *Symm.* χείλη δόλια ἐν καρδίᾳ ἄλλῃ καὶ ἄλλῃ λαλεῖ, labia doloſa in corde alio & alio loquuntur. (*d*) Magnificabimus] *Chryſoſt.* Alius, δυναστεύσομεν, dominabimur. (*e*) A nobis ſunt.] *Sic vulgata, & pſalterium Romanum. In aliis libris græcis eſt non*, παρ' ἡμῶν, *ſed*, παρ' ἡμῖν, & S. *Auguſt.* apud nos. *Aquila*, χείλη πάρεστιν ἡμῖν, τίς δεσπότης ἡμῶν; labia adſunt nobis: quis Dominus noſter? *Chryſoſt.* Alius, σὺν ἡμῖν πάρεστιν, τίς κυριεύσει ἡμῶν; nobiſcum adſunt, quis dominabitur nobis? (*f*) Propter miſeriam] *Aquila*, ἀπὸ προνομῆς πενήτων, ἀπὸ οἰμωγῆς πτωχῶν, a vaſtitate pauperum, a ploratu inopum. *Symm.* διὰ κακοπάθειαν πτωχῶν, διὰ οἰμωγὴν πενήτων, propter afflictionem inopum, propter ploratum pauperum. (*g*) Ponam in ſalutari, fiducialiter agam in eo.] *Symm.* τάξω σωτήριον ἐμφανές, ponam ſalutare evidens. *Chryſoſt.* id eſt, evidenter ſalvabo. Alius, ἐν σωτηρίᾳ σου, in ſalute tua. (*h*) Probatum terra.] τῇ γῇ. S. *Aug. & vulgata*, terræ, *niſi fortaſſe ſit mendum. Aquila*, χωροῦν, τῇ γῇ διυλισμένον, permeans, terra defæcatum. *Chryſoſt.* hebræus autem, τὸ χωνευόμενον, τὸ ῥέον ἐν τῇ γῇ, quod conflatur, quod fluit in terra. (*i*) Servabis nos.] *Chryſoſt.* Alius, φυλάξεις αὐτούς, ſervabis eos. Alius, φυλάξεις αὐτά, cuſtodies ea, *ut* S. *Hieron.* (*k*) A generatione hac & in æternum.] *Illud & abeſt a* S. *Auguſt. & vulgata. Chryſoſt.* Alius, ἅμα τῇ γενεᾷ τῇ εἰς τὸν αἰῶνα, ſimul cum generatione, quæ in æternum. (*l*) Ambulant. *Chryſoſt.* Alius, περιπατήσουσι, ambulabunt, (*m*) Secundum altitudinem tuam multiplicaſti.] κατὰ τὸ ὕψος σου ἐπολυώρησας. *Chryſoſt.* Alius, κατὰ τὸ ὕψος εὐωνισμένοι τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, ſecundum altitudinem parvo empti filiis (*id eſt*, ex filiis, *ut alibi*) hominum. Alius, ὅταν ὑψωθῶσιν οἱ εὐτελεῖς τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων: *quod* S. *Hier.* cum exaltati fuerint viliſſimi filiorum hominum (hebræus, χάρμ, ζολλώθ, λεβνή, ἀδάμ, Charm, Zolloth, Lebne, Adam: ſexta editio, ἐξουθένησας, ſpreviſti, *Scholiaſtes ex Theod.* ὕψος μὲν τὴν δύναμιν λέγει, πολυωρίαν δὲ τὴν πολυχρονιότητα, ἵνα ᾖ τὸ λεγόμενον τοιοῦτο· διὰ τῆς σῆς ἰσχύος πολυχρονιότητα, καὶ αἰώνιον ζωὴν ἡμῖν δέδωκας. μετὰ γὰρ τὴν σωτήριον ἀνάστασιν, εἰς ἀπεράντους αἰῶνας τὰ τῆς ζωῆς ἡμῖν ἐκτείνεται. ἄλλος. ἐπολυώρησας, πολλῆς φροντίδος ἠξίωσας. ὕψος quidem potentiam dicit, πολυωρίαν autem, diuturnitatem; ut quod dicitur, hujuſmodi quiddam ſit: propter fortitudinem tuam nobis diuturnitatem & vitam æternam dediſti. Nam poſt ſalutarem reſurrectionem in ſecula infinita protenduntur nobis ea quæ ipſius vitæ ſunt. Alius autem, ἐπολυώρησας, multâ curâ dignatus es, diligenter curaſti: *quæ explicatio eſt etiam Didymi, & Nicephori, & Theodoreti in commentariis.*

PSAL. XII.

(*a*) DAvid] *Schol.* David ſignificat, ἱκανὸς χειρὶ καὶ μόνος, καὶ ποθεινὸς καὶ ἔτι ἀγαπητός, potens manu, & ſolus, & deſideratus, & hic amabilis. (*b*) Obliviſceris.] ἐπιλήσῃ *Chryſoſt.* Alius, ἐκλανθάνῃ μου πλέον, obliviſceris mei omnino. Alius, εἰς νῖκος, in victoriam. (*c*) Avertes.] ἀποστρέψεις. S. *Aug. & vulgata*, avertis. *Aquila, Symmachus, Theodotio*, κρύψεις, abſcondes, *& ita* S. *Hieronymus.* (*d*) Ponam conſilia.] S. *Auguſtinus*, conſilium. *Chryſoſtomus.* Alius, τάξω γνώμας, ordinabo ſententias. (*e*) Dolores.] ὀδύνας, S. *Aug. & vulgata*, dolorem. *Aquila, & Theodotio, ut LXX. Symmachus*, μέριμναν ἐν τῇ διανοίᾳ μου καθημέραν, ſolicitudinem in mente mea per diem. *In aliis editionibus & apud Theodoretum eſt*, ἡμέρας, καὶ νυκτός, die ac nocte. (*f*) Cantabo Domino.] *Heſychius*, τοῦτον τὸν στίχον δύο ζυγὰς τῶν οβ'. ἑρμηνευτῶν εἶπον. διότι παράκειται τὸ σημεῖον τὸ διὰ τοῦ μέλανος ὃ λέγεται λημνίσκος. διὰ μὲν τῆς κεραίας τῆς μέσης σημαίνει τὸν στίχον, διὰ δὲ τῶν δύο στιγμῶν τῆς ἐπάνωθεν καὶ τῆς ὑποκάτω τὰς δύο ζυγὰς τῶν ἑρμηνευτῶν ἠνοίξατο. Hunc verſiculum duos ordines ipſorum LXXII. interpretum dixerunt: quare oppoſitum eſt ſignum illud, quod atramento fit, & vocatur lemniſcus: per mediam quidem virgulam ſignificat verſiculum: per duo autem puncta unum ſupra, alterum infra, indicavit duos ordines ipſorum interpretum. *Item de ſequenti verſiculo*, καὶ ψαλῶ τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ ὑψίστου. *ita legitur in Scholio*: οὐκ ἔκειτο παρ' οὐδενὶ ἐν τετρασελίδῳ, οὔτε ἐν τῷ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου, οὔτε ἐν τῷ ἑβραϊκῷ, non eſt poſitus apud ullum in Tetraſelido, neque in exemplari Euſebii Pamphili, neque in hebraico.

PSAL. XIII.

(*a*) COrruperunt] διέφθειραν, *& ſic eſt in hebræo: eſt enim ſubintelligendum*, ſeipſos, *aut*, viam ſuam. *Alii libri habent*, διεφθάρησαν, corrupti ſunt, *quemadmodum eſt in latinis tranſlationibus.* (*b*) In ſtudiis.] ἐπιτηδεύμασιν, *vulgata*, ſtudiis ſuis. S. *Aug.* affectionibus ſuis. (*c*) Bonitatem.] *Bonitatem legiſſe S. Auguſtinus apparet ex ejus explanatione, quod græce eſt*, χρηστότητα, *ſed vulgata hic, & in epiſt. ad Rom. c. 3. habet*, bonum. (*d*) Sepulchrum patens.] *Hæc, & quæ ſequuntur uſque ad*, Nonne cognoſcent, *abſunt a pleriſque libris. Habent tamen Juſtinus, & pſalteria, Romanum, Arabicum, Æthiopicum, & S. Aug. In comm. græcis addita ſunt margini cum hoc Schol.* οὐδαμοῦ κεῖνται τῶν ψαλμῶν· πόθεν δὲ ὁ ἀπόστολος εἴληφεν αὐτούς, ζητητέον. Nullibi in pſalmis poſita ſunt: unde autem Apoſtolus ea ſumpſerit, quærendum. *In alio Scholio referuntur ex Diodoro, Theodoro, Cyrillo, Didymo: ſed additur, in Hexaplo non eſſe inventa. S. Cypr. in lib. de zelo & timore, ea citat ex Apoſtolo.* (*e*) Nonne cognoſcent?] *Aquila*, μὴ οὐκ ἐπέγνωσαν; nunquid non cognoverunt? *Symm.* μὴ γνώσονται; nonne cognoſcent? (*f*) Cibo panis.] βρώσει ἄρτου, *in aliis tamen codd. & comm. & editionibus eſt*, ἐν βρώσει, in cibum. *Symm.* ὡσεὶ ἄρτον, tanquam panem. S. *Aug.* ſicut cibum panis, *vulg.* ſicut eſcam panis. (*g*) Ubi non erat timor.] *Schol.* Illud, οὐκ ἦν φόβος, non eſt dictum ab aliis tribus (*h*) Convertit.] ἐν τῷ ἐπιστρέψαι, *& apertius* S. *Hier.* quando reduxerit. S. *Auguſt. & vulgata habent* cum averterit, *quaſi legerint*, ἐν τῷ ἀποστρέψαι. (*i*) Exultet.] ἀγαλλιάσθω. *Sic etiam in pſalterio Romano. In cæteris vero libris eſt*, ἀγαλλιάσεται Ἰακώβ, καὶ εὐφρανθήσεται Ἰσραήλ, exultabit Jacob, & lætabitur Iſrael, *quemadmodum eſt in vulgata, & apud* S. *Aug.*

PSAL. XIV.

(*a*) QUis habitabit.] παροικήσει. S. *Aug. habet*, peregrinabitur, *& ita exponunt Patres græci. Cæterum* S. *Hier. ad Suniam in quæſtione de quinto pſalmo, agnoſcit hoc loco, & non improbat vocabulum habitandi.* (*b*) Qui jurat proximo ſuo, & non decipit.] καὶ οὐκ ἀθετῶν, *non reddit juramentum factum proximo irritum, ut interpretatur Didymus. Symm.* ὀμόσας ἑταῖρος εἶναι, καὶ μὴ ἀλλαγείς, jurans amicus eſſe, & non mutatus. *Aquila & Theodotio*, τοῦ κακῶσαι, ut ſe affligat, *& ita* S. *Hier.* (*c*) Innocentes] ἐπ' ἀθῴοις. *Sic* S. *Aug. Vulgata autem*, innocentem. *Aquila*, ταπεινόφρονος, καὶ ἁπλοῦ, humilem, & ſimplicem. *Symm.* ταπεινόφρονος, καὶ ἀμώμου, humilem, & immaculatum.

PSAL. XV.

(*a*) TItuli inſcriptio.] στηλογραφία, *de qua Græci Patres multa, Euſebius, Didymus, Theodoretus, & alii.* (*b*) Ipſi David.] *Euſebius*, vel juxta cæteros interpretes, τοῦ Δαυίδ, ipſius David. (*c*) Domine.] *Aquila, Theodotio*, ἰσχυρέ, fortis, *eſt enim hebraice, el.* (*d*) Bonorum meorum.] *Aquila*, ἀγαθωσύνη μου οὐ μὴ ἐπὶ σέ, bonitas mea non ſuper te. *Symmach.* ἀγαθόν μοι οὐκ ἔστιν ἄνευ σοῦ, *quod* S. *Hier.* bene mihi non eſt ſine te. (*e*) Mirificavit.] *Vulgata*, mirificavit omnes voluntates meas in eis. S. *Aug.* mirificavi omnes voluntates meas in illis. *Theodoretus*, ἐθαυμάστωσεν ὁ κύριος, ὅτι πάντα τὰ θελήματα αὐτοῦ ἐν αὐτοῖς, mirificavit Dominus, quoniam omnes voluntates ſuæ in eis. *Et in aliis quoque codicibus invenitur vox*, κύριος, *& illud*, πάντα, *eſt initium ſequentis partis verſus. Euſebius tamen, & Theodoretus videntur legiſſe ut hic, itemque Athanaſius. Aquila*, ὑπερμεγέθεσί μου πᾶν θέλημα ἐν αὐτοῖς, ingentibus meis omnis voluntas mea in eis. (*f*) Multiplicatæ ſunt.] *Aquila*, πληθυνθήσονται διαπονήματα αὐτῶν, multiplicabuntur labores eorum. *Symmachus*, πολλαὶ αἱ κακοπάθειαι αὐτῶν ἀκολουθοῦσαι ταχέως, multæ calamitates eorum ſequentes cito. *Theodotio*, ἐπληθύνθησαν τὰ εἴδωλα αὐτῶν, εἰς τὰ ὀπίσω ἐτάχυναν, multiplicata ſunt idola eorum: retrorſum acceleraverunt. *Id tamen Theodorus Antiochenus tribuit Symm.* (*g*) Non congregabo] *Cyrillus putat per interrogationem eſſe proferenda, ſed non Euſebius, & Didymus. Aquila*, οὐ μὴ σπείσω σπονδὰς αὐτῶν ἐξ αἱμάτων, *quod* S. *Hier.* non libabo libamina eorum de ſanguine. (*h*) Adimplebis me] *Aquila, Theodotio*, πλησμονὴ εὐφροσυνῶν, ſatietas lætitiarum. *Theodotio*, ἑπτὰ εὐφροσύνας, ſeptem lætitias. (*i*) Cum vultu. *Symm.* παρὰ τῷ προσώπῳ σου, *quod* S. *Hieronymus*, ante vultum tuum. (*k*) Delectationes.] *Apud Theodoretum, & in Compl. eſt*, τερπνότης. *&* S. *Auguſtinus*, delectatio.

PSAL. XVI.

(*a*) JUſtitiam meam.] Δικαιοσύνης μου, *quod poſſet etiam verti*, juſtitiæ meæ: *itaque vidit Nicephorus. Theodoretus*: Alii pronomen μου, non addiderunt: ſed Symmachus quidem & Theodotio ipſum Deum nominaverunt Dominum juſtitiæ. Aquila autem, εἰσάκουσον δίκαιον, exaudi juſtum, pro, juſte. *Sed* S. *Hieronymus*, audi Domine, juſtitiam. (*b*) Deprecationi.] δεήσει; *Sic* S. *Auguſtinus. vulgata autem*, deprecationem meam. *Aquila*, αἰνέσει μου. laudationi meæ. (*c*) Non in labiis doloſis.] *Theodoretus*: Illud autem, οὐκ ἐν χείλεσιν δολίοις, Symmachus ſic dixit, οὐ διὰ χειλέων δολίων, non per labia doloſa. (*d*) Prodeat] ἐξέλθοι. *Symmachus*, ἐξελεύσεται, prodibit. (*e*) Oculi mei] *Sic plerique codices, & comment. &* S. *Auguſt. Aliquot tamen codd. habent* ὀφθαλμοί σου, oculi tui, *ut vulgata, & pſalterium Romanum. Et in ſcholio, quod tribuitur Aſterio, ſcribitur, oculos Dei, Apoſtolos eſſe intelligendos, pro quibus propheta oret, ut videant æquitatem.* S. *Hieronymus ad Suniam rectius eſſe putat*, oculi tui. (*f*) Æquitates.] εὐθύτητας. *In aliquot codd. & comment eſt*, εὐθύτητα, æquitatem, *& ſic* S. *Auguſtinus*, S. *autem Hieronymus*, æquitates. (*g*) Cuſtodivi vias duras.] *Symmachus*, ὁδοὺς ἐφυλαξάμην παραβάτου, *quod ita videtur vertiſſe* S. *Hieronymus*, ego obſervavi vias latronis. (*h*) Perfice.] κατάρτισαι. S. *Auguſtinus videtur legiſſe accentum in penultima: habet enim*, ad perficiendum. *Symmachus*, συγκράτησον, corrobora, *Theodotio*, τελείωσον, perfice. (*i*) In tegmine alarum tuarum protege me.] *Ita* S. *Auguſtinus: vulgata autem*, ſub umbra alarum tuarum. (*k*) Adipem ſuum.] *Symmachus*, τῷ στέατι αὐτῶν ἀπεφράγησαν, adipe ſuo concluſi ſunt, *aut*, concluſerunt, *ut* S. *Hieronymus, propius ad hebraiſmum.* (*l*) Projicientes me.] *Euſebius. Symmachus*, μακαρίζοντές με παραχρῆμα περιεκύκλουν, qui beatificabant me, repente circumdederunt. (*m*) Declinare in terram.] ἐκκλῖναι ἐν τῇ γῇ, *Aquila*, τοῦ ἐκκλῖναι ἐν τῇ γῇ, ad declinandum in terram. *Theodoretus.* Symmachus, τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτῶν ἔταξαν ἐπεκκλίνειν ἐν τῇ γῇ, oculos ſuos ſtatuerunt detorquere, & quaſi altera ex parte declinare in terram. (*n*) Suſceperunt.] *Theodorus Antiochenus* Illud, ὑπέλαβον, dictum eſt pro περιμένουσιν, undique expectant, & inhiant mihi. (*o*) Præveni eos, & ſupplanta eos: erue animam meam ab impio.] *S. Auguſtinus*, præveni eos, & ſubverte eos: erue animam meam ab impiis. S. *Hieron. omnia hæc melius legi putat in numero ſingulari. Aquila*, πρόφθασον τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ὄκλασον αὐτόν, *quæ* S. *Hieron. vertit*, præveni faciem ejus, incurva eum. (*p*) Frameam tuam.] *In aliquot vetuſtis codicibus, & apud Theodoretum legitur*, ῥομφαίᾳ μου, framea tua, *& addit Theodoretus ſic vertiſſe Symmachum*, εἰς μάχαιράν σου, in gladio tuo. *Theodorus autem Antiochenus agnoſcit hanc lectionem in dandi caſu; ſed magis probat alteram in generandi caſu*, ῥομφαίας, *quo etiam inquit Aquilam eſſe uſum: idque propius ad hebræa, quæ ſic vertit* S. *Hieronymus*, ab impio, qui eſt gladius tuus. (*q*) Perdens.] ἀπολύων, *quod etiam poſſet verti*, abſolvens. *Theodoretus ad hunc locum ita ſcribit*, τῷ ὅρῳ σου γάρ φησι τοὺς ἀνθρώπους παραπέμπεις εἰς θάνατον· σὺ γὰρ εἶπας, γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ. Etenim tuo, inquit, decreto homines tranſmittis ad mortem: tu enim dixiſti, terra es, & in terram redibis. *Ad verba autem ſequentia*, διαμέρισον αὐτούς, (*quæ nos ex* S. *Auguſtino vertimus*, diſpertire eos, *vulgata autem habet*, divide eos) *idem Theodoretus ſubjungit hæc, quæ etiam leguntur apud Euſebium, fortaſſe ab alio inſerta*, ἐγὼ δὲ εἰ καὶ σοὶ θανάτῳ παραπέμψαι ῥᾴδιον, ἀλλ' οὖν ἱκετεύω ζῶντας αὐτοὺς σκεδασθῆναι, καὶ τὴν κακὴν αὐτῶν συμφωνίαν διαλυθῆναι. Ego vero, quamvis tibi facile ſit ad mortem tranſmittere; attamen obſecro ipſos, dum vivunt, diſſipari, & malam eorum conſpirationem diſſolvi. *Suidas*, ἀπολύων, valet, τῷ θανάτῳ παραπέμπων, tranſmittens ad mortem. David, κύριε ἀπολύων ἀπὸ γῆς διαμέρισον αὐτοὺς ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν. Alius autem interpres inquit, ἀπὸ ὀλίγων, a paucis. *Pſalterium vetus habet*, perdens de terra; *& S. Auguſtinus in epiſt. lviij, ad Paulinum, teſtatur in uno græco codice ſe reperiſſe, quod latini ſui haberent*, perdens de terra. *Cæteri vero codices, & Euſebius & Cyrillus, & Didymus habent*, ἀπὸ ὀλίγων ἀπὸ γῆς *& S. Auguſt. in eadem epiſtola fatetur, ita ſe in alio græco exemplari reperiſſe quemadmodum ipſe Paulinus poſuerat*, a paucis de terra. *Aquila*, κύριε ἀπὸ τεθνηκότων ἐκ καταδύσεως, μέρος αὐτῶν ἐν ζωῇ. Domine a mortuis de profunditate: pars eorum in vita. *Symmachus*, κύριε ἀπὸ τῶν νεκρῶν (*Euſebius addit*, ἀπὸ) ἐνδεδυκότων, ἡ μερὶς αὐτῶν ἐν ζωῇ, *al.* ἐν ζῶσιν. Domine a mortuis, a depreſſis: pars eorum in vita, *al.* inter viventes. *Apud* S. *Hieronymum totus hic verſus ſic habet*, a viris manus tuæ Domine, qui mortui ſunt in profundo, quorum pars in vita. (*r*) De abſconditis.] τῶν κεκρυμμένων σου. *Euſebius ex Symmacho*, τῶν ἀποθέτων, de reconditis. (*ſ*) Porcina.] ὑείων, *liber Vaticanus. Quod autem in antiquioribus libris ſcriptum eſſet ſine accentu, & librariis uſitatum eſſet ad*, ι, *literam adjungere*, ε, *viciſſimque ad* ε. *adjungere*, ι, *inde videtur duplex ſcriptura fluxiſſe (quod etiam innuit* S. *Auguſtinus) ut in græcis codicibus partim ſit*, υἱῶν, *quod ſignificat*, filiis, *partim*, ὑείων, *&* ὑῶν, *quæ ſignificant*, porcinis *&* porcis. *In ſcholio quidem ad marginem Vaticani codicis appoſito, hæc ad verbum*, ὑῶν, *leguntur*, pro ἀκαθαρσίας, immunditia: non ſolum enim ipſi immundi fuerunt, ſed etiam filiis ſuis immunditiam communicaverunt. *In aliis etiam commentariis eſt*, ὑῶν, *atque ad eum locum ſic legitur*, ἐχορτάσθησαν τῶν παρανομούντων. impleti ſunt iniquis. Et aliter: Omni, inquit, tranſgreſſione repleti ſunt, & ad filios ſuos tranſmiſerunt. *Apollinarius in Metaphraſi*, impleti porcellis, reliquerunt filiis reliquias convivii. *In pſalteriis Romano & Arabico, & apud Arnobium eſt*, porcina. *Paulinus in epiſtola ultima ad* S. *Auguſtinum utramque lectionem agnoſcit*, ſaturati ſunt porcina: vel, ſicut in quibuſdam pſalteriis ſcriptum audio, ſaturati ſunt filiis. *Eandem varietatem notat* S. *Auguſtinus in epiſtola, qua reſpondet Paulino: & in hunc pſalmum affert hæc*: ſane illo verſu, ubi dictum eſt (ſaturati ſunt porcina) nonnulla exemplaria, ſaturati ſunt filiis, habent. Ex ambiguo enim græco interpretatio duplex venit. *Omnino in græcis codicibus lectio* υἱῶν *frequentior eſt. In codicibus Theodoreti partim eſt*, υἱῶν, *partim*, ὑῶν, *partim etiam*, υἱοί, filii: *quam etiam habet Theodorus Antiochenus. Ac Theodoretus quidem continuo ſubjungit huic lectioni valde ſimilem interpretationem Symmachi, quam etiam refert Euſebius*, χορτασθήσονται υἱοί, καὶ ἀφήσουσι τὰ λείψανα αὐτῶν τοῖς νηπίοις αὐτῶν, ſaturabuntur filii, & dimittent reliquias ſuas parvulis ſuis. (*t*) Cum apparuerit.] ἐν τῷ ὀφθῆναι. S. *Auguſtinus*, dum manifeſtabitur. *Theodotio*, ἐν τῷ ὀφθῆναι τὴν δεξιάν σου, cum apparuerit dextera tua. *Aquila*, ἐν τῷ ἐξυπνισθῆναι ὁμοιώσεως σου. *Symm.* ἐξυπνισθεὶς τῇ ὁμοιώσει σου, *quæ* S. *Hieronymus vertit*, cum evigilavero ſimilitudine tua.

PSAL. XVII.

(*a*) COmmota eſt, & contremuit terra.] *Euſebius ex Aquila*, καὶ ἐκινήθη, καὶ ἐσείσθη ἡ γῆ, & mota eſt, & concuſſa eſt terra. (*b*) Et commota ſunt.] *Euſebius ex Symm.* περιεστράφησαν, circumverſa ſunt. (*c*) A facie ejus exarſit] κατεφλόγισεν, *ſic vulgata. In aliquot codicibus, & apud Theodoretum eſt*, καταφλογισθήσεται, exardeſcet. *Apud S. Auguſtin.* exardeſcit. *Aquila*, ἀπὸ στόματος αὐτοῦ φάγεται. *Symmachus*, ἐκ στόματος αὐτοῦ ἀναλίσκων, *quæ* S. *Hieronymus reddit*, ex ore ejus devorans. (*d*) Vocem ſuam.] *Poſt hæc in vulgata repetuntur illa*, grando, & carbones ignis, *quæ neque Græci, neque S. Auguſtin. habent. Et notat S. Hieronymus ad Suniam, de hebraico, & de Theodotione in LXX interpretatione ſub aſteriſco eſſe addita.* (*e*) Afflictionis.] κακώσεως. *Symmachus*, ταλαιπωρίας, miſeriæ, calamitatis. (*f*) Eruet me.] ῥύσεταί με. *S. Auguſt.* eruit me, *vulgata*, ſalvum me fecit. (*g*) In conſpectu meo.] *Apud S. Auguſtinum adjungitur*, ſunt ſemper. *Quæ autem ſequuntur*, & juſtitiæ ejus non receſſerunt à me, *eodem modo habentur apud Theodoretum*, καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ οὐκ ἀπέστησαν ἀπ' ἐμοῦ: *ſed in aliis codicibus eſt*, οὐκ ἀπέστησα ἀπ' ἐμοῦ, *& in vulgata, & apud* S. *Auguſtinum*, & juſtitias ejus non repuli a me. (*h*) Sanctificaberis.] ὁσιωθήσῃ. *Sic etiam Theodoretus, & ita vertit Tertullianus.* S. *autem Cyprianus*, juſtificaberis, *alii vero libri habent*, ὅσιος ἔσῃ, *ut vulgata &* S. *Auguſtinus*, ſanctus eris. *Symmachus*, πρὸς ὅσιον ὁσίως πράξεις, erga ſanctum ſancte ages. *Aliud Schol.* μετὰ κεχαριτωμένου χαριτωθήσῃ, cum gratioſo gratioſum reddes. (*i*) Perverteris.] διαστρέψεις, *proprie valet*, pervertes, *ſed eſt hebraiſmus. nam ſubintelligendum* te (*k*) Humilem.] *Symmachus*, πρᾶον, mitem, & manſuetum. (*l*) Eloquia Domini examinata.] *Symmachus*, ῥῆσις τοῦ κυρίου δόκιμος, loquutio Domini probata. (*m*) Tanquam cervi.] *Sic libri græci, &* S. *Auguſt.* S. *tamen Hieronymus, aſſeverat omnes interpretes tranſtuliſſe pluralem numerum: & ſic vulg.* cervorum. (*n*) Statuit me.] S. *Auguſtinus*, ſtatuet: *Aquila*, καὶ ἐπὶ τὰ ὑψώματά μου στήσεις με, & ſuper excelſa mea ſtatues me. (*o*) Protectionem.] ὑπερασπισμόν, *ſexta editio*, ὑπερασπιστήν, τὸν σωτῆρά μου, protectorem, ſalvatorem meum. (*p*) Salutis meæ] *Sic Theodoretus, & S. Auguſtinus. Alii libri græci non habent*, μου. S. *Hieronymus ſcribit omnes interpretes tranſtuliſſe, ut habet vulgata*, tuæ. (*q*) Et diſciplina tua ipſa me docebit. *Schol.* hæc ſunt Theodotionis pro eo quod a LXX dictum eſt, καὶ ἡ παιδεία σου ἀνώρθωσέν με εἰς τέλος, & diſciplina tua correxit (*aut, ut* S. *Auguſtinus*, direxit) me in finem. *Euſebius autem ex Symmacho quidem refert*, καὶ τὸ ὑπακούειν με αὐξήσει με & obedientia mea augebit me, *ex Aquila autem*, καὶ πραότης μου ἐπλήθυνέν με, *quæ* S. *Hieronymus vertit*, & manſuetudo mea multiplicavit me. (*p*) Omnes inſurgentes.] S. *Hieronymus ad Suniam*, ſed, omnes, additum eſt. *Aquila*, κάμψεις ἐπανεστηκότα μοι, incurvabis eum qui inſurrexit in me. (*ſ*) Erue me a contradictionibus.] ῥῦσαί με ἐξ ἀντιλογιῶν. *Aliquot codices & Theodoretus habent*, ῥύσῃ με ἐξ ἀντιλογίας, erues me de contradictione. S. *Auguſtinus*, erues me de contradictionibus: *vulgata*, eripies. *Aquila*, διασώσεις με ἀπὸ δικασιῶν, ſalvabis me a contentionibus. *Symmachus*, ῥύσῃ με ἀπ' ἀντιλογιῶν, erues me a contradictionibus. (*t*) Inveterati ſunt.] ἐπαλαιώθησαν. *S. Auguſtinus*, inveteraverunt. *Schol. & Symmachus*, ἠτιμάσθησαν, dehoneſtati ſunt. *Sed Theodoretus.* Illud, ἐπαλαιώθησαν, καὶ ἐχώλαναν, Symmachus dixit, ἀτιμωθήσονται, καὶ ἐντραπήσονται, honeſtabuntur, & confundentur. (*u*) De inimicis iracundis.] *In aliquot codicibus, & apud Theodoretum eſt*, ἐξ ἐχθρῶν μου ὀργίλων, *& ſic* S. *Auguſtinus, & vulgata*, de inimicis meis iracundis. *Sunia, & Fretella in ſuo codice habuerunt*, μου δυνατῶν, meis fortibus, *ſive*, potentibus. *Sed* S. *Hieronymus.* In hebræo nihil aliud habetur niſi hoc, liberator meus ad inimicis meis: ſeptuaginta autem, iracundis, addiderunt.

PSAL. XVIII.

(*a*) NOn ſunt loquelæ.] *Theodoretus.* Hoc manifeſtius Symmachus eſt interpretatus. καὶ νὺξ νυκτὶ ἀναγγελεῖ γνῶσιν, οὐ ῥῆσιν, οὐδὲ λόγους, ὧν οὐκ ἀκούονται φωναί, ἀλλ' εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ ἦχος αὐτῶν, & nox nocti indicabit ſcientiam, non dictionem, neque ſermones, quorum non audiuntur voces; ſed in omnem terram exivit ſonus eorum. Aut ſecundum Aquilam, ὁ κανὼν αὐτῶν canon, & regula eorum. (*b*) In Sole poſuit.] ἐν τῷ ἡλίῳ ἔθετο. *Nicephor. inquit vacare illud*, ἐν. *Theodoretus*, Et hæc manifeſtius tres illi ſunt interpretati, τῷ ἡλίῳ ἔθετο σκήνωμα ἐν αὐτοῖς. *Ea autem* S. *Hieron. vertit*, Soli poſuit tabernaculum in eis. *Euſebius iſta tribuit Aquilæ & Theodotioni, & quintæ editioni. Symmacho autem hæc*, τῷ ἡλίῳ ἔταξε σκηνὴν ἐν αὐτοῖς, *quæ tamen idem valent.* (*c*) Suam.] αὐτοῦ. *Sic etiam in pſalterio Arabico, & Æthiopico. Sed abeſt ab aliis libris græcis, &* S. *Auguſtino, & vulgata.* S. *Hieron. teſtatur illud ſe ſub veru additum reperiſſe.* (*d*) Delicta.] παραπτώματα. *Aquila*, ἀγνοίας, *quod* S. *Hieron. videtur vertiſſe*, errores. (*e*) Et ab alienis.] *Euſebius*, Aquila, (*al. Symm*) καί γε ἀπὸ ὑπερηφάνων συντήρησον τὸν δοῦλόν σου. S. *Hier.* a ſuperbis quoque libera (*quamvis proprius ad græcum eſſet*, conſerva) ſervum tuum. (*f*) In beneplacitum.] εἰς εὐδοκίαν. S. *Auguſt. & vulgata*, ut complaceant. *Sic etiam Eccleſiaſtici 29.* εὐδοκίαν ἔχε, *redditur*, placeat tibi.

PSAL. XIX.

(*a*) PInguefaciat.] πιανάτω. S. *Auguſt. & vulgata*, pinguefiat. *Origenes*, φαιδρυνάτω, στεατωσάτω, nitidum faciat, adipe farciat. *Theodoretus*: Illud, τὸ ὁλοκαύτωμά σου πιανάτω, Symmachus ita eſt interpretatus, καὶ τὴν ἀναφοράν σου πίονα ποιήσῃ, & oblationem tuam pinguem faciat. (*b*) Tribuat tibi.] *In aliis codicibus ſequitur*, κύριος, *& apud S. Aug.* Dominus, *ſed monet S. Hier. ex ſuperioribus*, ἀπὸ κοινοῦ, *ſubaudiri.* (*c*) Magnificabimur.] μεγαλυνθησόμεθα. *Sic pſalterium Arabicum, & Æthiopicum, & Metaphraſis Apollinaris. Sic S. Hier. in Oſee. c. 10. & in vita Hilarionis, & pſalterium Romanum, & alii patres.* S. *Aug. habet*, exultabimus. *In cæteris libris græcis eſt*, ἐπικαλεσόμεθα, invocabimus, *ut vulgata. Apud* S. *Cypr. de exhort. mart. in impreſſis eſt* magnificabimus *ſed in aliquot manuſſ.* invocabimus. Ipſis copulati ſunt pedes, & ceciderunt. (*d*) In quacunque die.] *Ita reddendum illud*, ἐν ᾗ ἄν. *fatetur* S. *Hieron. ad Suniam: quamvis cum hebræo concordare dicat illud*, in die, qua, *quod eſt in vulgata, & apud* S. *Auguſt.*

PSAL. XX.

(a) ANimæ ejus] *Ita* S. *Auguſt. & Rom. In cæteris fere libris græcis eſt,* καρδίας αὐτοῦ, *& in vulg.* deſiderium cordis ejus tribuiſti ei. (b) Petitione labiorum.] δέησιν τῶν χειλέων, *& Chaldæus,* & prolationem labiorum ejus non prohibuiſti in æternum. *In aliis libris eſt,* θέλησιν, *& S. Aug. & vulgata,* voluntate labiorum ejus. (c) In ſeculum ſeculi.] S. *Auguſtin. & vulgata,* in ſeculum, & in ſeculum ſeculi. *Aquila, & Theodotio, & quinta editio,* καὶ ἔτι, & ultra. *Symmach.* καὶ εἰς ἀπέραντον, & in infinitum. (d) Lætificabis eum] *Euſebius,* Symmachus ait, χαροποιήσεις αὐτὸν ἐν εὐφροσύνῃ παρὰ τῷ προσώπῳ σου, *quod S. Hier.* Exhilarabis eum in lætitia apud vultum tuum, *quæ poſtrema verba referuntur etiam a Theodoreto.* (e) Inveniatur manus tua.] *Theodoretus,* Hoc rurſus manifeſtius Symmachus dixit, καταλήψεται ἡ χείρ σου πάντας τοὺς ἐχθρούς σου, ἡ δεξιά σου εὑρήσει τοὺς μισοῦντάς σε, comprehendet (*aut ut S. Hieron.* inveniet) manus tua omnes inimicos tuos: dextera tua inveniet odientes te. (f) Declinaverunt.] *Euſebius.* Symmachus dixit, ὅτι συνέρρεξαν κατὰ σοῦ εἰς κακὸν, quoniam obſtruxerunt contra te in malum. (g) Conſilium quod.] *Sic S. Auguſtinus,* διελογίσαντο βουλὴν ἣν οὐ μὴ δύνωνται στῆσαι. *In aliis codicibus partim eſt,* βουλὰς, ἃς, conſilia, quæ, *ut vulgata: partim,* βουλὰς αἷς, *& habent,* στῆναι, *quæ varietas videtur etiam agnoſci a Theodoreto: & fortaſſe hic ſenſus poſſet elici,* cogitaverunt conſilia, quibus non poterunt ſtare. *Idem Theodoretus refert Symm. hoc loco ita dixiſſe,* ἐλογίσαντο ἐννοίας ἀδυνάτους, cogitaverunt cogitationes infirmas, quæ ad exitum perduci non poſſunt. (h) Pones eos dorſum] *Theodoretus,* Symmachus autem ita, ὅτι θήσεις αὐτοὺς ἀποστρόφους, quoniam pones eos averſos. *Schol. pro,* θήσεις, *habet,* τάξεις. (i) Reliquis tuis] *Aut, ut S. Aug. & vulg.* reliquiis: *græce eſt,* περιλοίποις. *Aquila,* ἐν τοῖς κάλοις σου ἑδράσεις ἐπὶ πρόσωπον αὐτῶν, in funibus tuis firmabis in faciem eorum; *nec multo aliter S. Hieron. Sym. autem,* τοῖς περιλειπομένοις σου ἑδράσεις κατὰ πρόσωπον αὐτῶν, ſuperſtitibus tuis firmabis ad faciem eorum. *Schol.* Oportebat pro illo quidem, σοῦ, ponere, αὐτῶν, pro illo autem, αὐτῶν, ponere illud, σοῦ, *ut eſſet,* ἐν τοῖς περιλοίποις αὐτῶν ἑτοιμάσεις τὸ πρόσωπόν σου, in reliquis eorum parabis faciem tuam: τοῦτο δὲ ἀπὸ τῆς ἐμμέτρου συνθέσεως πεπονθέναι δοκεῖ. καθὸ καὶ παρὰ τοῖς ἔξω ποιηταῖς συνεχέστερόν ἐστιν τὰ τοιαῦτα εὑρεῖν καὶ μάλιστα ἐν τοῖς λυρικοῖς. Hoc autem videtur accidiſſe ex compoſitione metrica: ſicut etiam apud poetas exteros frequentius talia licet invenire, & præſertim in lyricis. *Hoc hyperbaton agnoſcit etiam Nicephorus. Sed Theodoretus minime neceſſarium putat iſto modo exponere.*

PSAL. XXI.

(a) REſpice in me.] *Euſebius.* Illud, πρόσχες μοι, ὡς μὴ κείμενον ἐν τῷ ἑβραϊκῷ καὶ ὁ σωτὴρ παρεκλέλοιπεν, tanquam quod in hebraico non ſit, ſed apud ſolos LXX Salvator etiam omiſit. (b) Delictorum meorum.] τῶν παραπτωμάτων μου. *Symm.* τῶν ὀδυρμῶν μου, querimoniarum mearum; *quinta editio,* τῆς βοήσεώς μου, clamoris mei, *ſexta,* τῆς δεήσεώς μου, deprecationis meæ. *Aquila,* τοῦ βρυχήματός μου, rugitus mei, *& ſic habet S Hieronymus. Euſebius etiam illud* (clamoris mei) *tribuit quintæ editioni: Theodoretus, Theodotioni.* (c) Et non ad inſipientiam mihi.] *Quinta editio,* σιωπὴ, *ſexta editio,* σιγή μοι. *Theodoretus,* aut ſecundum cæteros, καὶ νυκτὸς, καὶ οὐ σιγή *S. Hieron.* & nocte, nec eſt ſilentium mihi. (d) In ſancto.] *Symm.* ἐν ἁγίοις, in ſanctis *aut ut S. Hieron.* ſancte. (e) Laus.] *Theodoretus,* Cæteri interpretes, pro, ἔπαινος, poſuerunt, ὕμνος, hymnus. (f) Tauri pingues.] πίονες. *Aquila,* λιπαροὶ, opimi. *Symmach.* σιτιστοὶ, altiles. *Alius,* δυνάσται βασὰν διεδειγμάτισαντό με, potentes Baſan traduxerunt me. (g) Effuſus ſum.] ἐξεχύθην. *Ita in pſalterio Arabico, & apud Didymum: Ita vulgata, & apud S. Auguſtinum. Pſalterium autem Romanum,* effuſa ſunt: *quod convenit cum multis græcis codd. qui habent,* ἐξεχύθη. *Schol.* Illud autem, ἐξεχύθην, cum ν, (fortaſſe legendum cum ν) ponitur in Hexaplo apud omnes. Ita autem & Apollinarius, & Euſebius ſcribit. (h) Pedes.] *Ita fere Juſtinus,* ὤρυξάν μου πόδας καὶ χεῖρας, foderunt meos pedes, & manus. *Eodem autem prorſus modo videtur legiſſe Tertullianus,* foderunt manus meas, & pedes, *& rurſus,* exterminaverunt manus meas, & pedes. *In pleriſque tamen libris græcis eſt,* χεῖράς μου, καὶ πόδας μου, *& S. Aug. & vulgata,* manus meas, & pedes meos. *Aquila,* ᾔσχυναν, confuderunt. (i) Auxilium meum.] τὴν βοήθειάν μου, *& ita ſcribit ad Suniam S. Hier. legendum eſſe: apud S. Auguſtinum, & in vulgata legitur,* auxilium tuum a me. (k) Unicam meam.] μονογενῆ μου. *Aquila,* μοναχήν, ſolitariam *& S. Hier. addit,* meam. *Symm.* μονότητα, ſolitudinem. (l) Magnificate eum.] *Ita S. Auguſt. quod græce eſt,* δοξάσατε, *& hanc verſionem probat S. Hier. ad Suniam: vulgata tamen habet,* glorificate. (m) A te laus mea.] παρὰ σοῦ. *Ita omnes codices collati, ſed S Aug. & vulgata habent,* apud te, *ut videantur legiſſe,* παρά σοι. (n) In eccleſia magna.] *In cæteris libris ſequitur,* ἐξομολογήσομαί σοι, *& S. Aug.* confitebor tibi, *quod non eſt apud Tertullianum, neque in metaphraſi Apollinaris, neque in vulgata.* (o) Familiæ.] *Sic vulgata, quod græce eſt,* πατριαί. S. *Auguſt. & S. Cypr. lib. 2, adverſus Judæos,* patriæ. *Aquila, & Symmachus,* αἱ συγγένειαι, cognationes, *& ita S. Hier.* (p) Pingues.] πίονες. *Aquila & Symm.* λιπαροὶ, opimi. (q) Procident.] *Ita S. Aug. quod græce eſt,* πεσοῦνται, *vulgata,* cadent. *Theodotio,* κάμψουσιν, flectent. *Euſebius ex Symm.* ἔμπροσθεν αὐτοῦ ὀκλάσουσιν ἅπαντες οἱ καταβαίνοντες εἰς κόνιν, οὗ ἡ ψυχὴ ζήσει, σπέρμα δὲ λατρεύσει αὐτῷ, ante faciem ejus curvabunt genu univerſi qui deſcendunt in pulverem: cujus anima vivet, ſemen autem ſerviet ei: *quæ fere ſunt S. Hieron. niſi quod habet,* & anima ejus non vivet. (r) Terram.] *Theodotio,* χοῦν, pulverem. (ſ) Et anima mea ipſi vivit.] S. *Aug. & vulgata,* vivet. *Theodotio,* καὶ ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ζῇ, & anima ejus vivit. *Aquila,* αὐτῷ ζῇ, ipſi vivit. *Quinta, & Sexta editio, ut LXX.* ἡ ψυχή μου, anima mea. (t) Annunciabitur.] *Symmachus,* ἀναγραφήσεται ἐν βιβλίῳ τῷ κυρίῳ, in libro perſcribetur Domino. (u) Annunciabunt,] *Apud S. Auguſtinum, & in vulgata ſequitur,* cœli, *quod in græcis codicibus non eſt inventum.* (x) Quem fecit.] *Aquila & Theodotio,* ὅτι ἐποίησεν, quia fecit.

PSAL. XXII.

(a) IN loco paſcuæ.] *Aquila & Symmach.* ἐν ὡραιότητι πόας κατεσκήνωσέν με, in venuſtate herbæ collocavit me. (b) Animam meam convertit.] *Symm.* ἀνεκτήσατό με, refecit me. S. *Hier.* animam meam refecit. (c) Super ſemitas] S. *Auguſt.* in ſemitis. *Symm.* δι' ἀτραπῶν, per calles. (d) Calix tuus.] τὸ ποτήριόν σου. *Ita habent multi libri græci, & pſalterium Arabicum. S. Aug. & pſalterium Romanum,* & poculum tuum inebrians, quam præclarum eſt. S. *Cypr, lib. 2. ep. 3.* calix tuus inebrians perquam optimus. *At in vulgata,* calix meus, *cum qua facit pſalterium Æthiopicum. Didymus utramque lectionem agnoſcit. S. Hieron. aſſeverat illud,* σου, *eſſe in* κοινῇ, *ſeptuaginta vero, & hebræos, & omnes interpretes habere,* calix meus. *Schol.* Theodotio, ποτήριόν μου: Symm. ποτήριον μεθύσκον πάνυ ἀγαθὸν, poculum inebrians maxime bonum. *Item quinta editio, niſi quod habet,* ποτήριόν μου, *ſexta autem,* τὸ ποτήριόν μου μεθύσκον ὡς κράτιστον, calix meus inebrians perquam optimum. S. *Hieronymus habet tantum,* calix meus inebrians. (e) Et ut inhabitem.] καὶ τὸ κατοικεῖν με, *quod poſſet etiam verti,* habitatio mea, *& ita Symmachus,* ἡ κατοίκησίς μου.

PSAL. XXIII.

(a) UNa ſabbati.] τῆς μιᾶς σαββάτου, quod apud S. *Auguſtinum, & in vulgata redditur,* prima ſabbati. *Theodoretus inquit hoc ſe inveniſſe in nonnullis exemplaribus, ſed in Hexaplo minime eſſe appoſitum.* (b) Ipſe ſuper maria.] *Sic etiam apud S. Auguſtinum. Apud Theodoretum eſt,* αὐτὸς γὰρ, *& vulgata,* quia ipſe. *Symmachus,* οὗτος ἐπὶ θαλάσσας ἐθεμελίωσεν αὐτὴν, καὶ σὺν ποταμοῖς ἥδρασεν αὐτὴν, hic ſuper maria fundavit eum, & cum fluminibus ſtabilivit eum. *Theodotio, ut LXX.* (c) Sancto.] *Aquila, & Theodotio,* ἁγιάσματος, ſanctificationis. (d) Salvatore.] σωτῆρος, *apud S. Auguſtinum, & in vulgata eſt,* ſalutari, *ut videantur legiſſe,* σωτηρίου. (e) Quærentium eum.] *Sic in vulgata, & apud S. Cyprianum. In aliis libris græcis eſt,* τὸν κύριον. *& S. Auguſtinus,* Dominum. (f) Dei Jacob.] *Schol.* Aquila, Symm. LXX, quinta editio, & ſexta, πρόσωπόν σου Ἰακὼβ, faciem tuam Jacob, *quod etiam habet S. Hieronymus: ſed in nullo ex collatis codicibus aut editionibus repertum eſt.* (g) Tollite.] S. *Cypr. lib. 2. adverſus Judæos ita reddit hunc locum:* Auferte portas principes veſtras, & extollimini portæ æternales: & introibit rex claritatis. *Aquila,* ἄρατε πύλαι κεφαλὰς ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε ἀνοίγματα αἰώνια, *quo modo fere S. Hieron.* levate portæ capita veſtra, & elevamini januæ ſempiternæ: *& ſcribens ad Damaſum, inquit, Aquilam eſſe interpretatum,* attollite portæ capita veſtra. *Theodotio & quinta editio, ut LXX. Sym.* μετάρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, ὑψωθήτωσαν δὲ αἱ πύλαι αἰώνιοι, transferte portas principes veſtras: & exaltentur portæ ſempiternæ. (h) Iſte rex.] αὐτός ἐστιν οὗτος, *ita fere Juſtinus,* αὐτὸς οὗτος ἐστὶν ὁ βασιλεὺς τῆς δόξης; ipſe iſte eſt rex gloriæ: *ab aliis libris, abeſt illud,* οὗτος. *& S. Aug. & vulgata,* ipſe eſt rex gloriæ. *In hebræo autem poſt hæc verba ſequitur,* Selah, *& apud S. Hier.* ſemper.

PSAL. XXIV.

(a) PSalmus ipſi David] *Teſtatur Euſebius nihil fuiſſe inſcriptum, ſed tantum a cæteris interpretibus dictum eſſe,* τοῦ δαυίδ, ipſius David. *Apud Theodoretum,* εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. *& S. Auguſt.* in finem pſalmus David. *In vulgata,* in finem pſalmus. (b) Inique agentes ſupervacue.] οἱ ἀνομοῦντες διακενῆς. S *Auguſt.* inique facientes vana. *Schol.* cæteri, & quinta editio, οἱ ἀποστατοῦντες, qui rebellant. S. *Hieron. ad Suniam,* inique agentes. *Notat autem quod in quibuſdam codicibus legebatur,* omnes, *& nunc eſt in vulgata, additum eſſe in LXX ſub veru.* (c) Deduc me in veritatem tuam.] ὁδήγησόν με ἐπὶ τὴν ἀλήθειάν σου S. *Hieron.* deduc me in veritate tua. S. *Auguſt. & vulgata,* dirige me in veritate tua. (d) Et quia miſericordiæ.] *Ita S. Auguſt. quod græce eſt,* καὶ τὰ ἐλέη σου, ὅτι ἀπὸ τοῦ αἰῶνός εἰσιν. *Vulgata,* & miſericordiarum tuarum, quæ a ſeculo ſunt. (e) Et ignorantias meas.] S. *Auguſt.* & ignorantiæ meæ, *quod facile ferunt verba græca,* καὶ ἀγνοίας μου. *Aquila,* καὶ ἀθεσιῶν μου, & prævaricationum mearum. *Symm.* καὶ παραπτωμάτων μου, & prolapſionum mearum. (f) Memor eſto mei.] S. *Auguſt. addit,* Deus. *In vulgata eſt,* memento mei tu, *& ita eſt in aliquot codicibus græcis, & apud Theodoretum,* μνήσθητί μου σύ. (g) Dabit delinquentibus.] νομοθετήσει ἁμαρτάνοντας. S. *Auguſt.* legem ſtatuit. *Aquila,* φωτίσει ἁμαρτωλοὺς, illuminabit peccatores. *Symm.* ὑποδείξει ἁμαρτάνουσιν ὁδὸν, demonſtrabit peccantibus viam. (*) Vias ſuas.] *Euſebius ex Aquila & Symmacho,* ὁδὸν ἑαυτοῦ, viam ſuipſius (h) Et propitiaberis.] καὶ ἱλάσῃ. *In aliquot codicibus & apud Theodoretum eſt,* καὶ ἱλάσθητι, & propitiare. *Apud S. Auguſtinum & in vulgata,* propter nomen tuum domine propitiaberis. (i) Legem ſtatuet ei in via.] *Rurſus S. Auguſtinus & vulgata,* ſtatuit. *Symm.* ᾧ ὑποδείξει ὁδὸν ἣν ἐπιλέξηται, cui demonſtrabit viam, quam elegit. *Aquila,* φωτίσει αὐτὸν ἐν ὁδῷ, ᾗ ἐκλέξεται, illuminabit eum in via, quam eliget. (k) Firmamentum eſt Dominus timentium eum.] *Hoc videtur potius eſſe ſextæ editionis, ut ex ſcholio deprehendetur. Theodoretus quidem tanquam lectionem ſeptuaginta agnoſcit,* τοῖς φοβουμένοις αὐτὸν, *& ſic apud Sanctum Auguſtinum, & in vulgata,* timentibus eum. *Scholion ita habet, Aqu.* ἀπόρρητον κυρίου τοῖς φοβουμένοις αὐτὸν, Secretum Domini timentibus eum. *Symmac.* ὁμιλία κυρίου τοῖς φοβουμένοις αὐτὸν, colloquium Domini timentibus eum. *Sexta editio,* κραταίωμα κύριος τῶν φοβουμένων αὐτὸν, firmamentum dominus timentium eum. *Theod.* μυστήριον κυρίου, myſterium Domini. *Ita Scholiaſtes, & fere eodem modo Euſebius. Theodoretus tamen totum hoc & Theodotioni & Symmacho tribuit,* μυστήριον κυρίου τοῖς φοβουμένοις αὐτὸν, καὶ τὴν συνθήκην αὐτοῦ δηλώσει αὐτοῖς, myſterium (*ſive,* ſecretum, *ut S. Hieron.*) Domini timentibus eum: & pactum ſuum oſtendet eis. (l) Et teſtamentum ipſius ad manifeſtandum eis. καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ τοῦ δηλῶσαι αὐτοῖς, *videtur ad verbum eſſe expreſſum ex hebræo: vulg. tamen, & S. Auguſt. habent,* ut manifeſtetur illis. *In aliis libris græcis eſt,* καὶ ἡ διαθήκη αὐτοῦ δηλώσει αὐτοῖς, & teſtamentum ipſius manifeſtabit eis. *Quomodo ſint interpretati Symm. & Theodotio, proxime ex Theodoreto retulimus. In Schol. autem hoc ex Aquila refertur,* καὶ τὴν συνθήκην αὐτοῦ γνωρίσει αὐτοῖς, & pactum ſuum notum faciet eis. (m) Unicus.] μονογενής. *De hoc vocabulo diſputat Didymus. Aquila,* μοναχὸς, ſolitarius. *Symmachus,* μόνος, ſolus: *& ita S. Hier. Theodoretus autem hoc tribuit cæteris interpretibus præter LXX.* (n) Sum ego.] εἰμὶ ἐγώ. *Schol.* Aquila, & Theodotio dicunt, ἐγὼ, pro, εἰμὶ. *Sym. ut LXX.* (o) Multiplicatæ ſunt.] ἐπληθύνθησαν. *Schol.* Aquila, & quinta editio, ut LXX. At vj, & Theod. ἐπληθύνθησαν. Sym. πλατεῖαι, latæ. *Ita cum Schol. illud,* ἐπληθύνθησαν, *tribuat Theodotioni, dubium eſſe poteſt, id ne habuerint LXX, an aliquid aliud, & fortaſſe,* ἐπλατύνθησαν. *Nam in graduali Miſſæ Dominicæ ſecundæ quadrageſimæ legitur,* tribulationes cordis mei dilatatæ ſunt. (p) De neceſſitatibus meis educ me.] *Vulgata,* erue me. *Aquila,* ἐκ τῶν συνοχῶν μου, de anguſtiis meis, *ut S. Hieronymus.*

PSAL. XXV.

(a) IPſius David.] *Apud S. Auguſtinum,* ipſi David: *in vulgata,* in finem pſalmus David: *In aliquot codicibus Græcis, & apud Theodoretum,* ψαλμὸς τῷ δαυίδ, *aut,* τῷ δαυίδ ψαλμός. (b) Judica me.] κρῖνόν με, *& ſic vulg. & S. Aug. In aliquot codicibus Græcis eſt,* κρῖνόν μοι, judica mihi. *Schol.* In Hexaplo apud LXX & cæteros omnes interpretes eſt κρῖνόν με. *Heſychius tamen videtur habuiſſe* μοι, *& cum docuiſſet verbum iſtud, cum ſignificat condemnare, caſum accuſandi poſtulare, cum vero jus dicere, & diſceptare, caſum dandi; hæc adjungit,* ἐνταῦθα οὖν, κρῖνόν μοι κύριε, ἀντὶ τοῦ δίκασον ἐμοὶ καὶ τοῖς βαβυλωνίοις. ὅτι ἐγὼ μὲν πάσῃ ἀκακίᾳ κέχρημαι εἰς αὐτοὺς, αὐτοὶ δὲ εἰς ἐμὲ πάσῃ πονηρίᾳ. Hoc igitur loco, κρῖνόν μοι κύριε, judica mihi domine, dictum eſt, pro, judica inter me & Babylonios: quoniam ego equidem omni innocentia uſus ſum erga illos, ipſi vero in me omni malignitate. (c) In innocentia mea ambulavi.] *Ita S. Auguſtinus, quod græce eſt,* ἐν ἀκακίᾳ μου ἐπορεύθην. *Vulgata, & hic, & inferius in hoc eodem pſalmo,* ingreſſus ſum. *Aquila,* ἐν ἁπλότητι, in ſimplicitate. *Symmachus,* ἐν ἀμωμότητι, in puritate a maculis. (d) Non movebor.] οὐ μὴ σαλευθῶ, *in aliis libris græcis eſt,* οὐ μὴ ἀσθενήσω, *& vulgata, & S. Aug. in prima enarratione,* non infirmabor. *Schol.* οὐκ ἀσθενήσω, *Aquila* οὐκ ἀτονήσω, non deficiam, *& ita S. Hier. Sym* οὐ περιτραπήσομαι, non circumvertar. *Sexta,* οὐ μὴ σαλευθῶ, non movebor, non vacillabo. (e) Inter innocentes.] ἐν ἀθῴοις. *Aquila,* ἐν ἀθῳότητι, in innocentia, *ut S. Hier.* (f) Laudis.] *In multis libris græcis eſt,* αἰνέσεώς σου. *Euſebius tamen in Pſal. 26. recitans hunc locum, non habet,* σου. *S. Auguſt. in prima enarratione habet,* laudis tuæ, *in ſecunda,* laudis. *In vulgata etiam codices variant.* (g) Decorem] εὐπρέπειαν. *Theodoretus.* Pro, εὐπρεπείας, Symmachus poſuit, ἀνάκτορον, aditum: & pro ἀνδρῶν αἱμάτων, viris ſanguinum, poſuit, ἀνδρῶν μιαιφόνων, viris homicidis. (h) In rectitudine.] *Ita S Aug.* ἐν εὐθύτητι, *vulgata,* in directo. *Symmachus,* ἐν ὁμαλῷ, in plano.

PSAL. XXVI.

(a) IPſius David, priuſquam liniretur.] *In multis codicibus eſt,* τῷ δαυίδ, *ut S Auguſt.* ipſi David. *Didymus autem, & Theodoretus, hanc inſcriptionem teſtantur ſe in aliquot exemplaribus inveniſſe, ſed non in Hexaplo.* (b) David.] *Scholion.* Nomen David exponitur, ἐξουδένωμα, abjectio. *Heſychius inquit multa ſignificare, fortem manu, dilectum, ſolum, ſed etiam abjectionem; atque hanc præcipue notionem huic pſalmo convenire; ut ad eos pertineat, qui ante baptiſmum abjecti, id eſt, catechumeni erant.* (c) In hac ego ſpero.] ἐν ταύτῃ ἐγὼ ἐλπίζω. *vulgata,* in hoc ego ſperabo: *in aliquibus S. Auguſt. codicibus eſt,* in hac; *eſt enim Hebraiſmus, femininum pro neutro, ut paulo poſt,* unam petii. (d) Ut contempler delectationem.] *Sic S. Aug. quod reſpondet Græco,* τοῦ θεωρεῖν με τὴν τερπνότητα. *In vulgata eſt,* ut videam voluntatem; *quamvis in aliquot ejus exemplaribus legatur,* voluptatem. (e) Et viſitem templum ejus.] καὶ ἐπισκέπτεσθαι τὸν ναὸν αὐτοῦ. *In nonnullis codicibus legitur,* τὸν ναὸν τὸν ἅγιον αὐτοῦ. *vulgata,* templum ſanctum ejus. *S. Auguſtinus videtur habuiſſe,* ἐπισκεπάζεσθαι, *ita enim apud eum legitur,* & protegat a templo ejus. *Symmachus pro* τὴν τερπνότητα, τὸ κάλλος, pulchritudinem, decorem. (f) Et nunc ecce exaltavit.] καὶ νῦν ἰδοὺ ὕψωσε, *ita in pleriſque codicibus. S. Hier. ad Suniam notat, illud,* ecce, *eſſe ſuperfluum: & abeſt a vulg. Theod.* Aquila pro ὕψωσεν κεφαλήν μου, dixit, ὑψωθήσεται ἡ κεφαλή μου, exaltabitur caput meum. (g) Circuivi.] *Schol.* Cæteri, τοὺς κύκλῳ μου, eos qui circa me ſunt. (h) Vociferationis.] *Ita vulg. quod græce eſt,* ἀλαλαγμοῦ, *& a Theodoreto explicatur vox bellica edita ab audacioribus in eos qui timent. S. Auguſtinus habet,* jubilationis. *In pleriſque libris græcis eſt,* θυσίαν αἰνέσεως, καὶ ἀλαλαγμοῦ. *Theodoretus habet* αἰνέσεως, *ſed notat, in nonnullis exemplaribus addi etiam* καὶ ἀλαλαγμοῦ. *Idemque obſervavit Heſychius. In pſalterio Arabico & Æthiopico eſt ut in noſtra.* (i) Tibi dixit.] *Symmachus,* σοὶ προσελάλει, te alloquebatur cor meum.. (k) Quæſivi vultum.] *Ita apud S. Auguſtinum, & in pſalterio Romano, quod græce eſt,* ἐξεζήτησα τὸ πρόσωπόν σου, *& ita in pſalterio Arabico, & Æthiopico, & in metaphraſi Apollinaris. In aliis libris eſt,* κύριον ζητήσω, ἐξεζήτησέ σε τὸ πρόσωπόν μου, Dominum quæram, exquiſivit te facies mea. *A Theodoreto abeſt prius membrum, ut etiam a vulgata. S Hieronymus putat legendum,* exquiſivit facies mea. *Symm.* σὲ ἐζήτει τὸ πρόσωπόν μου, te quærebat facies mea. *Quinta, ſexta editio, Theodotio, ut LXX.* (l) Ne derelinquas.] *Sic apud S. Auguſtinum, & in editionibus latinis, quod græce eſt,* μὴ ἐγκαταλίπῃς με, καὶ μὴ ὑπερίδῃς με ὁ θεὸς ὁ σωτήρ μου. *In cæteris libris eſt,* μὴ ἀποσκορακίσῃς με, καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς με ὁ θεὸς ὁ σωτήρ μου, ne cum odio ejicias me, neque derelinquas me Deus, ſalvator meus. *Euſebius.* Pro quo, ἀποσκορακίσῃς, Symmachus quidem dixit, ἀπορρίψῃς με, abjicias me: Aquila autem, μὴ ἐάσῃς με, ne ſinas me. *Theodoretus.* Illud, ἀποσκορακίσῃς, alii interpretes dixerunt, μὴ ἀπορρίψῃς με, ne projicias me; LXX autem nomen iſtud fecerunt ex gentili eruditione. Nam illud, ἐσκορακίσαι (*aut. ut refertur in Scholio*) ἐς κόρακας, erat contumelia quædam apud veteres, orta ex quadam fabula. *Nicephorus autem tum hanc Etymologiam affert, tum iſtam alteram,* ἀπὸ τῆς σκωρίας, *a ſcoria, quæ quidem tanquam inutile excrementum ferri rejicitur.* (m) Legem pone.] S. *Auguſtinus,* legem conſtitue, νομοθέτησόν με. *Aquila, & Theodotio,* φώτισόν με, illumina me. *Symmachus,* ὑπόδειξόν μοι, *& Sanctus Hieronymus,* oſtende mihi Domine viam tuam, *ſic etiam fere pſalmo 24.* (n) Teſtes iniqui, & mentita eſt.] *Theodoretus:* Aquila hoc manifeſtius dixit, ἀντέστησάν μοι μάρτυρες ψευδεῖς, καὶ ἐξεφάνη ἡ ἀδικία, ſteterunt contra me teſtes falſi, & apparuit injuſtitia. (o) Credo videre.] *Euſebius refert Aquilam dixiſſe,* ἐπίστευσα τοῦ ἰδεῖν ἐν ἀγαθῷ κυρίου, credidi videre in bono Domini: *Symmachum vero,* ἐπίστευον ἰδεῖν τὴν ἀγαθωσύνην κυρίου, credebam videre bonitatem Domini.

PSAL. XXVII.

(a) IPſius David.] S. *Auguſt.* pſalmus David. *In multis codicibus græcis,* τῷ δαυίδ, *& vulgata,* huic David. *Notat autem Euſebius ex traditione Hebraica hujuſmodi pſalmis, qui abſque ulla additione, vel,* Davidis, *vel,* David, *inſcripti ſunt, convenire inſcriptionem illius pſalmi, qui proxime iſtos præceſſit, ut inſcriptionem vigeſimi ſecundi pſalmi iis qui poſt eum ſequuti ſunt.* (b) Clamavi.] ἐκέκραξα, *ſic eſt in veteri pſalterio Æthiopico, & Arabico, & apud S. Auguſtinum. In aliis eſt,* κεκράξομαι, *& vulgata,* clamabo. (c) Super me.] ἐπ' ἐμοί. *In aliis libris Græcis eſt,* ἀπ' ἐμοῦ, *& Sanctus Auguſtinus, & vulgata,* a me. *Aquila,* μὴ κωφεύσῃς, *& S. Hieronymus,* ne obſurdeſcas mihi. *Euſebius ex Symmacho,* μὴ σιγήσῃς ἐξ ἐμοῦ, μήποτε ἡσυχάσαντός σου ἀπ' ἐμοῦ ὁμοιωθῶ τοῖς καταβαίνουσιν εἰς λάκκον, ne taceas a me, ne forte ſilente te procul a me, aſſimiler deſcendentibus in lacum. (d) Ne quando ſileas ſuper me.] *Hæc repetitio in multis græcis codicibus non eſt; habetur tamen in editione vulgata latina, & in veteri pſalterio, item in Æthiopico, & Arabico, & apud S. Auguſtinum, & Theodoretum.* (e) Exaudi vocem.] *In aliis libris, & græcis, & latinis eſt,* exaudi Domine: *ſed teſtatur Sanctus Hieronymus ad Suniam, & iſtud additum eſſe.* (f) Ad templum ſanctum tuum.] *Aquila, & Symmachus,* χρηματιστήριον, oraculum. *Theodotio,* Dabir. (g) Animam meam.] τὴν ψυχήν μου, *ita S. Auguſtinus, & vetus pſalterium. In aliis eſt,* μὴ συνελκύσῃς με. *S. Auguſtinus, & vulgata,* ne ſimul tradas me. *Sed in codicibus emendatioribus eſt,* ne ſimul trahas me. (h) Refloruit caro mea.] *Aquila,* καὶ ἐγαυριάσατο ἡ καρδία μου, & exultavit cor meum. *Symmachus,* καὶ ἱλαρύνθη ἡ καρδία μου, & gaviſum eſt cor meum, *ut S. Hieron. Euſebius eodem modo de Aquila: at de Symm.* ἀνθήσει (*al.* ἀνθῆσαι) ἡ καρδία μου, florebit cor meum, *ex Theodotione.* καὶ ἀνέθαλεν ἡ καρδία μου, & floruit cor meum, *ex quinta editione,* ἐκραταιώθη ἡ καρδία μου, corroboratum eſt cor meum. (i) Ex voluntate mea.] ἐκ θελήματός μου. *Aquila,* καὶ ἀπὸ ᾄσματός μου ἐξομολογήσομαι αὐτῷ, & de cantico meo confitebor ei. *Symmachus,* καὶ ἐν ᾠδαῖς μου ὑμνήσω αὐτὸν, & in canticis meis collaudabo eum.

CAP. XXVIII.

(a) EXodii tabernaculi.] ἐξοδίου σκηνῆς, *de qua dictione alibi eſt notatum. In aliis libris eſt,* ἐξόδου, *quod etiam hoc loco videtur ſignificare pompam, & celebritatem. Sanctus tamen Baſilius interpretatur,* exitum, *itemque Nicephorus. S. Auguſt. habet,* conſummationis tabernaculi, *vulgata,* in conſummatione tabernaculi. *Theodoretus qui habet,* ἐξόδου, *teſtatur hanc inſcriptionem non ſe inveniſſe in Hexaplo, ſed in quibuſdam exemplaribus. In ſcholio etiam ita legitur,* ἐν τῷ ἑξαπλῷ οὐχ εὕρηται, ἐξοδίου σκηνῆς ἡ ἐπιγραφή. in Hexaplo non eſt inventa inſcriptio iſta, ἐξοδίου σκηνῆς. *Eam tamen ut ſignificavimus, habet Sanctus Baſilius, ſed legit* ἐξόδου. *Vide de hujuſmodi inſcriptionibus apud Heſychium in Pſal. 30.* (b) Afferte Domino filii Dei.] *Euſebius;* κατὰ τὴν ἑβραίων ἀνάμνησιν οὐκ ἐμφέρεται τὸ, ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ υἱοὶ θεοῦ. διὸ καὶ ὠβέλισται παρὰ τοῖς ό. ὡς μὴ κείμενον μήτε ἐν τῷ ἑβραϊκῷ μήτε παρὰ τοῖς λοιποῖς ἑρμηνευταῖς. Juxta hebræorum traditionem non affertur illud, ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ υἱοὶ θεοῦ. Quare & apud LXX obelo notatum eſt, tanquam quod neque in hebraico habeatur, neque apud cæteros interpretes. *S. Baſilius inquit, hoc ſe in multis exemplaribus additum reperiſſe. Sanctus tamen Hieronymus habet hunc verſiculum:* Afferte Domino filii Dei, *& non habet ſequentem,* afferte Domino filios arietum: *nam dictionum hebræarum, quarum una ſignificat arietes, altera Deum, magna inter ſe ſimilitudo eſt. Euſebius autem in hebræo putat legi,* filii arietum, *& exponit ex aliis interpretibus,* patriæ gentium, *aut,* cognationes populorum. (c) Gloriam:] *Aquila,* κράτος, imperium. *Symmachus,* δύναμιν, potentiam, virtutem. *Sanctus Hieronymus habet,* gloriam & imperium. (*) In aula ſancta ejus.] *Pro hoc refert Euſebius Aquilam eſſe interpretatum,* ἐν διαπρεπείᾳ ἡγιασμένῃ, in decore ſanctificato, *Symmachum vero,* ἐν διαπρεπείᾳ ἁγίᾳ, in decore ſancto, *& ita Sanctus Hieronymus.* (d) Gloriam nomini ejus.] *Schol.* Cæteri, εὐπρέπειαν ὀνόματος, decus nominis. (e) Et comminuet eas.] *Aquila,* καὶ σκιρτώσει, & exultabit, *id eſt,* exultare faciet. *Symmachus,* καὶ ὀρχεῖσθαι ἐποίησεν αὐτοὺς, & ſaltare fecit eas. *Quinta editio,* καὶ σκιρτοποιήσει αὐτὰς ὡσεὶ μόσχον, & exultare faciet eas ſicut vitulum. (f) Tanquam vitulum, Libanum.] τὸν λίβανον. *Ita eſt in aliquot codicibus, & apud Sanctum Baſilium, qui interpretatur fore ut totus Libanus comminuatur, ſicut vitulus ille aureus. In multis autem codicibus eſt,* τοῦ λιβάνου, *& apud Chryſoſtomum, & Theodoretum, & Apollinarium, & in editionibus latinis,* vitulum Libani. *Sanctus Hieronymus,* quaſi vitulum Libani. (g) Intercidentis.] διακόπτοντος. *Sanctus Auguſtinus,* procidentis. *Symmachus,* καταδιαιροῦντος, dividentis. *S. Hieronymus, habet,* dividens, *& ſic deinceps.* (h) Concutientis deſertum.] *Sic vulgata S. Auguſt.* commoventis ſolitudinem. *Symmachus,* ἐκτοκίζοντος, parturire facientis. *Aquila,* ὠδίνοντος, *ac videtur idem ſignificare voluiſſe.* (i) Commovebit Dominus.] *Aquila,* ὠδινήσει, *Sym.* ἐκτοκίσει, parturire faciet. (k) Perficientis.] *Ita S. Auguſtinus; vulgata,* præparantis. *Aquila,* ὠδίνοντος ἐλάφους, parturire facientis cervas. *Symmachus,* πληθύνοντος πεδία, multiplicantis campos. *Quinta editio,* μαιουμένου ἐλάφους, obſtetricantis cervis: *ut S. Hieronymus: Theodotio, ut LXX.* (l) Unuſquiſque.] *Ita S. Auguſtinus,* πᾶς τις. *S. Hieronymus ad Suniam putat recte verti,* omnes dicent (*& ſic habet vulgata*) *aut,* omnis dicit. (m) Inhabitare faciet.] κατοικιεῖ, *& ita videntur legiſſe Athanaſius, & Nicephorus. In aliis libris eſt,* κατοικεῖ, *quod etiam agnoſcit S. Hieronymus, ſed putat duobus modis reddi poſſe,* inhabitat, *&* inhabitare facit: *atque hanc ſecundam interpretationem huic loco magis convenire putat. Atque ita eſt in vulg. Aquila,* κύριος εἰς κατακλυσμὸν ἐκάθισεν, Dominus in diluvio ſedit. *Symmachus,* κύριος ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐκάθισεν, Dominus ſuper diluvium ſedit.

PSAL. XXIX.

(a) IN finem.] *Ita S. Auguſt. niſi quod habet,* ipſi David, *quemadmodum etiam plerique libri Græci,* τῷ δαυίδ, *& Theodoretus hoc loco habet illud,* in finem, εἰς τὸ τέλος τῷ δαυίδ, *vulgata neutro loco.* (b) Suſcepiſti.]

ὑπέλαβες. *Aquila*, ἀνεβίβασας, exaltaſti, aſcendere feciſti. (*c*) Salvum feciſti.] *Aut*, ſalvaſti, *ut vulgata. Symmachus*, ἀνεζώωσάς με, ad vitam reduxiſti. *Theodotio, ut LXX.* (*d*) Memoriæ.] τῇ μνήμῃ. *Aquila*, τῷ μνημοσύνῳ, memoriali. *Symmach.* ἀναμιμνήσκοντες τὸν ἁγιασμὸν, rememorantes ſanctificationem. (*e*) Ira in indignatione.] ὀργὴ ἐν τῷ θυμῷ. *Quinta editio*, ὅτι συντέλεια ἐν τῷ θυμῷ αὐτοῦ, quoniam conſummatio in furore ejus. *Aquila*, ὁ ἀθροισμὸς, ſubitum & conſertum quiddam. (*f*) In abundatia.] ἐν τῇ εὐθηνίᾳ μου, in proſperitate mea. *Symmachus*, ἐν τῇ ἠρεμίᾳ, in quiete. (*g*) Præſtitiſti.] παρέσχου. *In aliquot libris græcis, & in pſalterio Arabico, & apud Apollinarium legitur*, παράσχου, præbe. (*h*) Decori meo.] τῷ κάλλει μου, *Aquila, & quinta editio*, τῷ ὄρει monti. *Theodor.* Symmachus, κύριε ἐν τῇ εὐδοκίᾳ σου ἔστησας τῷ πατρί μου κράτος. Domine in beneplacito tuo ſtatuiſti propatri meo potentiam. *In quodam tamen ſcholio, pro*, ἐν τῇ εὐδοκίᾳ, *refertur ex Symmacho*, ἐν τῇ διαλλαγῇ, in reconciliatione. (*i*) Avertiſti autem.] *Aquila*, ἀπέκρυψας τὸ πρόσωπόν σου, abſcondiſti faciem tuam. (*) Ad te Domine] *Euſebius*: At ſecundum Symmachum, ἐν τοῖς κακοῖς γενόμενος ἔλεγον, πρὸς σὲ κύριε βοήσω καὶ σὲ τὸν δεσπότην μου ἱκετεύσω, cum in mala incidiſſem, dicebam, ad te Domine clamabo, & te Dominum meum ſupplicabo. (*k*) Confitebitur tibi.] S. *Cyprianus in extremo* 3. *libro ad Quirinum*: Nunquid exomologeſin faciet tibi pulvis? *qua loquutione ſæpe utitur.* (*l*) Ut pſallat tibi.] *Aut*, cantet, *ut habet S. Aug. & vulgata. Theodoretus.* Symm. ἵνα ᾄδῃ σε δόξα, καὶ οὐ μὴ ἀποσιωπήσῃ, *aut, ut eſt in ſcholio*, παρασιωπήσῃ, *quæ ita videtur vertere* S. *Hieronymus*, ut laudet te gloria, & non taceat.

PSAL. XXX.

(*a*) Ecſtaſis.] *Sic S. Auguſtinus, quod græce*, ἐκστάσεως, *in vulgata eſt*, pro ecſtaſi. *Theodoretus teſtatur hunc titulum neque ſe inveniſſe in Hebræo, neque apud alios interpretes, ſed in aliquibus exemplaribus. Scholium ex verbis Euſebii concinnatum*, illud ἐκστάσεως, minime apud alios poſitum, addidit quis, ut videtur, propterea quod dicatur, ἐγὼ δὲ εἶπα ἐν τῇ ἐκστάσει μου, ego autem dixi in exceſſu meo. *In aliquo codice eſt*, ψαλμὸς τῷ δαυὶδ εἰς τέλος ἐκστάσεως, pſalmus ipſi David in finem ecſtaſeos. *Verum multa de inſcriptionibus hoc loco apud Heſychium.* (*) Juſtitia tua.] *Euſebius ex Symmacho*, ἐν τῇ ἐλεημοσύνῃ σου, in miſericordiâ tua. (*b*) Fortitudo mea] κραταίωμά μου, *Aquila, & Symmachus*, πέτρα μου, petra mea. (*c*) Enutries me.] *Theodoretus.* Iſtud autem, διαθρέψεις, Symmachus poſuit, τημελήσεις με, curabis me: τουτέστιν παντοδαπῆς με προνοίας ἀξιώσεις διὰ τὸ ὄνομά σου ἐν ᾧ πέποιθα, hoc autem ſibi vult, omni me providentiæ cura dignum facies propter nomen tuum, in quo confiſus ſum. (*d*) Domine.] *Ita eſt in multis exemplaribus Græcis*, κύριε. *In aliquot potuit eſſe* κύριος. *Sic enim legitur in ſcholio*, illud, κύριος, neque apud LXX, neque apud alios ponitur, *& S. Hieronymus ad Suniam notat, & hoc loco quemadmodum alibi ſæpe, additum eſſe nomen domini. In vulgata quidem, & apud* S. *Auguſtinum hic non habetur.* (*e*) Commendabo.] παραθήσομαι, S. *Auguſtinus & vulgata habent*, commendo. (*f*) Quoniam tribulor.] *Euſebius.* Aquila, ὅτι στενόν ἐμοί, quoniam anguſtia mihi. (*g*) Conturbatus eſt in ira.] *Aquila*, ηὐχμώθη ἐν παροργισμῷ, ſqualuit in irritatione. *Theodoretus*: Symmachus, ἐθολώθη διὰ παροργισμὸν ὁ ὀφθαλμός μου, conturbatus eſt propter irritationem oculus meus. (*h*) Defecit.] *Symmachus*, ἀνηλώθη, conſumpta eſt. (*i*) In paupertate virtus mea.] S. *Auguſtinus*, infirmatus eſt in egeſtate vigor meus. *Euſebius*: Symmachus, διὰ τὴν κάκωσίν μου ἡ ἰσχύς μου καὶ τὰ ὀστᾶ μου εὐρώτιασαν, propter afflictionem meam fortitudo mea, & oſſa mea putruerunt. *Aquila*, καὶ τὰ ὀστᾶ μου ηὐχμώθη, & oſſa mea ſqualuerunt. (*k*) Super omnes.] παρὰ πάντας, *quod etiam poſſet verti*, apud omnes, *&*, ab omnibus. *Aquila*, παρὰ πάντων, ab omnibus (*l*) Accolentium.] *Sic* S. *Auguſtinus*, παροικούντων, *vulgata*, commorantium, *Aquila*, συστροφῆς, conjurationem. (*m*) Sortes meæ.] *Sic apud S. Auguſtinum, & in vulg. & hanc lectionem agnoſcit Euſebius, Didymus, & alij multi*, οἱ κλῆροί μου, *conſentientibus pſalteriys, Arabico, Æthiopico, Apollinarii. Ut autem hoc loco eſt*, οἱ κλῆροί μου; *ſic Jud.* 21. *in libro Vatic. eſt*, ὡς κλῆρος, πλημμελῆσαι, *ubi in editione communi eſt*, ὅτι οὐκ ἐπλημμελήσατε, *& utroque loco idem eſt hebraicum vocabulum. Scholium*: hebræi, & cæteri dixerunt, οἱ καιροί μου *Et in pſalterio Romano*, tempora mea. *Theodoretus*, καιροὺς ἢ κλήρους καλεῖ τὰς τῶν πραγμάτων μεταβολὰς, πλοῦτον καὶ πενίαν, δεσποτείαν καὶ δουλείαν, εἰρήνην καὶ πόλεμον. καιροὺς, vel, κλήρους, vocat ipſas rerum mutationes, divitias & paupertatem, ſervitutem & dominationem, pacem & bellum, & cætera hujuſmodi ſimiliter. (*n*) Deducantur in infernum.] *Euſebius*: Symm. & Aquila, σιωπησάτωσαν εἰς ᾅδου, taceant in inferno, *& ſic B. Hier.* (*o*) Contemptu.] *Sic S. Aug.* ἐξουδενώσει, *vulgata*, in abuſione. (*p*) Quam magna.] ὡς πολύ. *Theodoretus*, rurſus illud, ὡς, non comparationem, ſed intentionem, & amplificationem ſignificat. Quare Aquila, & Symm. ita ſunt interpretati, τί πολὺ τὸ ἀγαθόν σου, ὃ ἔκρυψας ἀπόθετον τοῖς φοβουμένοις σε, quam multa eſt bonitas tua, quam abſcondiſti repoſitam timentibus te: *in Scholio hæc tribuuntur Symm. & additur.* Theodotio, & ſexta editio, ut LXX. (*q*) Sperantibus.] *Sic S. Auguſtinus*, ἐξειργάσω τοῖς ἐλπίζουσιν, *&* S. *Hieronymus*, operatus es ſperantibus, *vulgata habet*, eos qui ſperant (*r*) Tabernaculo.] S. *Auguſtinus*, tabernaculo tuo. *Symm.* ἐν σκέπῃ. in tegmine. *Euſebius & Theodoretus*, Symmachus hoc ita dixit, εὐλογητὸς κύριος ὁ παραδοξάσας τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐμοί, ὡς ἐν πόλει περιπεφραγμένῃ, Benedictus Dominus, qui mirabilem fecit miſericordiam ſuam mihi, tanquam in civitate circummunita. *Atque ita fere S. Hieronymus. Vulgata autem hanc poſtremam partem ſic habet*, quoniam mirificavit miſericordiam ſuam mihi in civitate munita. (*ſ*) In ecſtaſi mea.] *Ita S. Aug. quod in vulgata, & apud S. Hieronymum ad Suniam*, in exceſſu mentis meæ *Aquila*, εἶπον ἐν θαμβήσει μου. *Symm.* εἶπον ἐν τῇ ἐκπλήξει μου, *quæ S. Hieron. videtur ita vertiſſe*, ego dixi in ſtupore meo (*aut, ut ad Suniam*) in ſtupore, & admiratione. *Teſtatur autem, in latinis codicibus, antea legi ſolitum*, in pavore meo. (*t*) Veritates.] ἀληθείας, *& in eo vim facit Didymus, & alii. S. Auguſt. & vulgata*, veritatem. (*u*) Iis qui abundanter.] *Ita S. Auguſt.* τοῖς περισσῶς ποιοῦσιν. *Nam vulgata habet ambiguitatem*, retribuet abundanter facientibus.

PSAL. XXXI.

(*a*) Intelligentiæ.] συνέσεως. S. *Auguſt. in prima enarratione habet*, ipſi David intelligentia, *in ſecunda*, huic David intellectus, *& vulg.* ipſi David intellectus. *In aliquot codd. Græcis, & apud Theodor. eſt*, ψαλμὸς τῷ δαυὶδ συνέσεως, pſalmus ipſi David intelligentiæ. (*b*) Cui non imputabit.] ᾧ οὐ μὴ λογίσηται, *& ita ut vertimus, habetur in aliquot exemplaribus vulgatæ, hic, & in epiſt. ad Rom. c.* 4. *In aliis tamen libris, & apud S. Auguſtinum eſt*, imputavit. (*c*) In ore.] ἐν τῷ στόματι. *Ita etiam S. Auguſt. & pſalterium vetus, & Romanum, & Arabicum. Æthiopicum vero*, in corde ejus. S. *Hier. teſtatur ſolum Symmachum poſuiſſe*, ἐν τῷ στόματι, *nam & LXX interpretes, & Theodotionem, & quintam, & ſextam editionem, & Aquilam, & ipſum Hebràicum habere*, in ſpiritu meo, *quemadmodum nunc, & vulgata habet. Euſebius*, aut, ἐν τῷ πνεύματι, utrumque enim legitur. (*d*) Quoniam tacui.] *Euſebius*, Theodotio, ὅτι ἐκοπίασα, quoniam laboravi. Aquila, ὅτι ἐκώφευσα, κατετρίβη τὰ ὀστᾶ μου ἐν βρυχήματί μου, quoniam obmutui, attrita ſunt oſſa mea in rugitu meo, *quomodo fere S. Hier. Symm. autem*, ὅτι ἀπεσιώπησα (*al.* ἀπάγγησα) ἐπαλαιώθη τὰ ὀστᾶ μου ἀπὸ τοῦ ὀδύρεσθαι πᾶσαν ἡμέραν, quoniam abſilui; inveterata ſunt oſſa mea, ex eo quod lugerem tota die. (*) A clamando.] ἀπὸ τοῦ κράζειν. S. *Aug.* acclamando. *Vulgata*, dum clamarem. (*e*) In ærumna.] *Apud S. Auguſtinum, & in vulgata, additur*, mea: *quod S. Hier. teſtatur ex hebraico, & tralatione Theodotionis, ſub aſteriſco additum eſſe. Symm.* μετεστράφη μοι εἰς διαφθορὰν, ὡς καῦμα θερινὸν, converſus eſt mihi in corruptionem, ſicut ſiccitatem æſtivam. *Aquila*, ἐστράφην εἰς προνομήν μου ἐν ἐρημώσει θερείᾳ, verſus ſum in vaſtitate mea in ſqualorem æſtivum. *Quinta editio*, ἐστράφη εἰς ταλαιπωρίαν ἐν τῷ ἐρημωθῆναι ὀπώραν, verſus eſt in miſeriam, cum fructuum ſolitudo fit. S. *Hier.* verſatus ſum in miſeria mea, cum exarſerit (*al.* exardeſcet) æſtus. (*f*) Cognovi.] τὴν ἁμαρτίαν μου ἐγνώρισα. *Sic S. Auguſt. quamvis poſſit etiam reddi*, notum feci. *Apud Theodoretum legitur*, ἐγνώρισά σοι, *& ſic vulgata*, cognitum tibi feci. (*g*) Cordis mei.] *Ita etiam S. Auguſtinus. Apud Theodoretum legitur*, καὶ σὺ ἀφεῖλες τὴν ἀσέβειαν τῆς ἁμαρτίας μου, & tu abſtuliſti impietatem peccati mei: *quod quidem*, peccati mei, *habetur in vulgata. Aquila*, καὶ σὺ ἦρας ἀνομίαν ἁμαρτίας μου ἀεὶ, & tu tuliſti iniquitatem peccati mei ſemper, *quomodo fere S. Hieronymus. Theodotio*, καὶ σὺ ἀφῆκας ἁμαρτίαν τῆς ἀσεβείας μου, & tu dimiſiſti peccatum impietatis meæ. *Euſebius*, Alii autem non, τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας, ſed, τὴν ἀσέβειαν τῆς ἁμαρτίας μου. expoſuerunt. pro quo exquiſitius interpretatus eſt Symm. dicens, ἵνα σὺ ἀφέλῃς τὴν ἁμαρτίαν μου, ut tu auferas peccatum meum. *In ſcholio tamen refertur ex Symmacho*, τὴν ἄνομον ἁμαρτίαν, iniquum peccatum. (*h*) Pro hac orabit.] *Euſebius & Theodoretus.* Symmachus ita eſt interpretatus, περὶ (*al.* ὑπὲρ) τούτου προσεύξεται πᾶς ὅσιος καιρὸν εὑρὼν, ὥστε ἐπικλύζοντα ὕδατα πολλὰ πρὸς αὐτὸν μὴ ἐγγίσαι. Pro hac orabit omnis ſanctus, cum tempus invenerit; ut cum inundaverint aquæ multæ, ad illum non accedant: *nec multo aliter S. Hieronymus.* (*i*) Intellectum dabo tibi.] *Euſebius.* Aquila, ἐπιστημώσω σε, καὶ φωτίσω σε ἐν ὁδῷ ᾗ πορεύσῃ. ſcire te faciam, & illuminabo te in via, qua gradieris. *Symmachus*, συνετιῶ σε, καὶ ὑποδείξω σοι ὁδὸν ἣν ὁδεύσεις, βουλεύσομαι περὶ σοῦ τῷ ὀφθαλμῷ μου, *quæ ita videtur vertiſſe S. Hier.* Docebo te, & monſtrabo tibi viam, per quam ambules: cogitabo de te oculo meo. (*k*) Gloriamini.] *Aquila*, καὶ αἰνοποιήσατε. *Sym.* καὶ εὐφημεῖτε. S. *Hier.* & laudate eum.

PSAL. XXXII.

(*a*) Ipſi David.] *Ita etiam S Auguſt. in prima concione. Vulgata*: In finem pſalmus David. *Schol.* ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις καὶ παρὰ τοῖς τρισίν. Sine inſcriptione apud Hebræos, & apud tres. Quinta, & ſexta editio, τῷ δαυίδ. *Theodoretus autem hæc ipſa verba*, ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις, *putat appoſita eſſe ab ipſis LXX.* (*b*) Exultate.] *Theodoretus.* Multis locis illud ἀγαλλιᾶσθε. Aquila quidem αἰνεῖτε, laudate, & ſimiliter Symmachus ſunt interpretati. *In Scholio tamen ex Symmacho refertur*, εὐφημεῖτε, benedicite, & prædicate. (*c*) Rectos decet laudatio.] *Aut, ut eſt in multis codicibus vulgatæ*, collaudatio. *Aquila*, τοῖς εὐθέσιν ὡραιοῦται ἡ ὕμνησις, rectis ſpecioſa fit hymnorum decantatio. (*d*) Vociferatione.] ἀλαλαγμῷ, *quod S. Auguſt.* jubilatione: *quid autem propriè ſignificet vocabulum iſtud docent hoc etiam loco Baſilius, & Theodoretus. Symm.* μετὰ σημασίας, cum ſignificatione, & clangore. (*e*) Firmati ſunt.] *Aquila*, ἐποιήθησαν, *Symmachus*, ἐγένοντο, facti ſunt (*f*) Virtus.] ἡ δύναμις. *Aquila*, πᾶσα στρατιὰ αὐτῶν, omnis militia eorum. *Symmachus*, ἡ διακόσμησις αὐτῶν, ornatus eorum. *Theodotio, ut LXX* (*g*) Congregans, ſicut utrem.] συνάγων ὡσεὶ ἀσκόν. *Hanc lectionem agnoſcunt Baſilius, & Nicephorus. Teſtatur tamen S. Baſilius inveniſſe ſe in nonnullis exemplaribus*, ὡς ἐν ἀσκῷ, ſicut in utre, *ut vulgata, & Romanum pſalterium. S. Auguſtinus, & vetus pſalt.* in utrem, *& aliqua exemplaria vulgatæ. Symm.* συνήγαγεν ὡς ἐν ἀσκῷ ὕδατα, congregavit tanquam in utre aquas. (*h*) Commoveantur.] *Theodoretus*: Symmachus quidem illud, σαλευθήτωσαν, dixit, εὐλαβείσθωσαν, vereantur: Aquila autem, ὑποσταλήσονται, formidabunt. (*i*) A generationibus in generationes.] *In aliquot libris græcis eſt*, εἰς γενεὰν, καὶ γενεὰν, *vulgata*, in generatione, & generationem. S. *Auguſt.* in ſecula ſeculorum. (*k*) De præparato.] *Euſebius*: Aquila, ἀπὸ ἑδράσματος καθέδρας αὐτοῦ, a ſtabilitate, *aut* ſtabili collocatione cathedræ ſuæ. Symmachus, ἀπὸ ἕδρας κατοικίας αὐτοῦ, a ſede habitationis ſuæ. (*l*) Singillatim.] κατὰ μόνας. *Aquila, & quinta editio*, ἅμα, *Symmachus*, ὁμοῦ, ſimul, pariter, *ut S. Hieronymus. Euſebius illud*, κατὰ μόνας, *exponit*, ἀφωρισμένως, καὶ κεχωρισμένως παρὰ τὰ λοιπὰ ζῶα, proprie & ſeparatim præter cætera animalia. (*m*) Gigas non ſalvabitur in multitudine.] *In catena Barbari hæc referuntur ex Symmacho*, neque fortis effugiet per ingentem fortitudinem ſuam. *ſed in ſcholio hoc tantum*, διὰ γὰρ πλῆθος, nam per multitudinem. (*n*) Sperantes.] τοὺς ἐλπίζοντας, *& ſic S. Auguſt. In vulgata eſt*, & in eis qui ſperant. (*o*) Patiens eſt Domino.] ὑπομένει τῷ κυρίῳ. S. *Auguſt.* patiens erit Domino. *vulgata*, ſuſtinet Dominum.

PSAL.

PSAL. XXXIII.

(*a*) Ipſi David.] *Vulgata*, Davidi. *Apud S. Auguſtinum*, pſalmus David, *& ita in aliquot codd. Græcis. Apud Theodoretum non leguntur ultima illa verba*, & dimiſit eum, & abiit. *Euſebius.* Aquila, & quinta editio, τοῦ δαυὶδ ὅτε ἠλλοίωσε τὸ γεῦμα αὐτοῦ εἰς πρόσωπον ἀβιμέλεχ, καὶ ἐξέβαλεν αὐτὸν, καὶ ἀπῆλθεν. Davidis, cum mutavit guſtum ſuum, ad faciem Abimelech: & ejecit eum, & abiit. *Symmachus*, τοῦ δαυὶδ, ὅτε μεμόρφωκεν τὸν τρόπον ἑαυτοῦ ἔμπροσθεν ἀβιμέλεχ, ipſius David, quando transformavit modum ſuum coram Abimelech. (*b*) In idipſum.] ἐπὶ τὸ αὐτό. *Aquila*, ὁμοθυμαδὸν, unanimiter, pariter, *ut S. Hieronymus.* (*c*) Paræciis.] παροικιῶν, *quaſi dicas*, peregrinationibus, *&* incolatibus. *In aliis libris eſt*, θλίψεων, *& ita S. Auguſtinus, & vulgata*, tribulationibus. *Symmachus*, καὶ ἐκ πασῶν τῶν περιστάσεών μου ἐξείλετό με, & ex omnibus anguſtiis (*aut* circumſtantiis) meis eripuet me (*d*) Accedite.] *Aquila*, ἀποβλέψατε, reſpicite. (*e*) Qui contrito.] τοῖς συντετριμμένοις τὴν καρδίαν. *Sanctus Auguſtinus*, his qui obtriverunt cor, *vulgata*, iis qui tribulato ſunt corde. (*f*) Sperant in eum.] ἐπ' αὐτόν. *Aquila*, ἐν αὐτῷ, *& ſic vulgata fere ſemper*, in eo. *Theodotio, & Symmachus*, ἐπ' αὐτῷ, *quod poteſt etiam verti*, ſuper eum.

PSAL. XXXIV.

(*a*) Ipſi David.] *Ita etiam S. Auguſtinus, & vulgata*, huic David, *in aliquot codicibus Græcis & apud Theodoretum eſt*, ψαλμὸς τῷ δαυίδ, pſalmus ipſi David, *Aquila*, τοῦ δαυίδ, ipſius David. (*b*) Nocentes.] τοὺς ἀδικοῦντάς με, qui mihi injuriam faciunt: *ſed notat Didymus verbum iſtud hoc loco valere, damnum inferre.* (*c*) Impugna impugnantes me.] *Ita verbum e verbo*, πολέμησον τοὺς πολεμοῦντάς με, *quod apud S. Auguſtinum, & in vulgata eſt*, expugna impugnantes me. (*d*) Effunde frameam, & conclude.] *Aquila, Symmachus, Theodotio, quinta editio*, καὶ γύμνωσον λόγχην, καὶ περίφραξον, nuda lanceam, & circumſepi, hoc eſt, (*inquit Theodorus*) prohibe illis fugam, ne evadant. (*e*) Quoniam gratis abſconderunt mihi interitum laquei ſui.] *S. Auguſtinus*, muſcipulum corruptionis ſuæ. *Euſebius*: *Symmachus*, ὅτι ἀναιτίως κατέκρυψαν, (*ſed ex ſequentibus putat eſſe legendum*, κατέκρυψαί) μοι διαφθορὰν δικτύων αὐτῶν, quia ſine cauſa occultaverunt mihi corruptionem retium ſuorum. *In quodam tamen Scholio, pro*, κατέκρυψαν, *refertur ex Symmacho*, ὤρυξαν, foderunt. (*f*) Supervacue.] μάτην. *S. Auguſtinus*, vane. *Euſebius.* Symmachus, ἀναιτίως ὑπώρυξαν τὴν ψυχήν μου, ſine cauſa ſuffoderunt animam meam, *atque idem verbum refertur a Theodoreto. In quodam tamen Scholio eſt*, διέρρηξαν, diſciderunt. (*g*) Illis laqueus.] *Ita S. Auguſtinus, & pſalterium vetus, & Romanum: Itemque cætera, quæ ex hoc principio pendent, in numero multitudinis. Sed in cæteris libris Græcis, & apud Euſebium, & cæteros explanatores eſt*, ἐλθέτω αὐτῷ παγὶς, ἣν οὐ γινώσκει, *& vulgata*, veniat illi laqueus, quem ignorat, *& ſic ſequentia. Theodorus Antiochenus notat*, αὐτῷ, *dictum eſſe pro*, αὐτοῖς. *Sed non ita Euſebius, & alii. Aquila*, οὐ γινώσκοντι, non cognoſcenti. *Symm* ὃ μὴ οἶδεν, quod non novit. (*h*) Salutare ejus.] ἐπὶ τῷ σωτηρίῳ αὐτοῦ, *& ita S. Auguſt. In vulgata*, ſuper ſalutari ſuo, *ut videatur legiſſe interpres*, αὐτῆς. (*i*) Pro bonis.] ἀντὶ καλῶν: *Aquila*, ἀγαθωσύνης, bonitate. *Symmachus*, ἀγαθοῦ, bono, *& ita S. Hieron. Theodotio*, ἀγαθῶν, bonis. (*k*) Sterilitatem.] ἀτεκνίαν, *nec multo aliter Aquila*, ἀτέκνωσιν, orbitatem. *Symmachus autem, quantum refert Euſebius*, ἀνεστραμμένα κατὰ τῆς ψυχῆς μου. *In Scholiis partim eſt*, συνεστραμμένα, *partim*, ἀντεστραμμένα, *atque idem videtur ſenſus elici*, contraria, & quaſi conjurata adverſus animam meam. (*l*) Cum mihi moleſti eſſent, induebar.] *Aut ut S. Auguſt.* induebam me. *Euſebius*: pro his, valde mirabiliter, Aquila quidem dixit, καὶ ἐγὼ ἐν ἀρρωστίᾳ αὐτῶν, ἔνδυσίς μου σάκκος, & ego in ægritudine eorum, indumentum meum cilicium. Symm. autem, ἐμοῦ ἐν τῇ ἀρρωστίᾳ αὐτῶν τὸ ἔνδυμα σάκκος, meum in illorum infirmitatibus indumentum erat cilicium. Theodotio autem, & quinta editio, ἐγὼ δὲ ἐν τῷ παρενοχλεῖσθαι αὐτοὺς, ego autem, cum illi perturbarentur. (*m*) Convertetur.] ἀποστραφήσεται. *Symmachus*, ὑπέστρεψεν. *S. Hieronymus*, convertebatur. (*n*) Quaſi proximum.] *Symm.* ὡς πρὸς ἑταῖρον ὡς πρὸς ἀδελφὸν ἀνεστράφην, quaſi ad amicum, quaſi ad fratrem converſus ſum, *aut ut S. Hier.* ita ambulabam. (*o*) Quaſi lugens.] *Schol.* ὡς πενθῶν ὁμομήτριον σκυθρωπῶς ἐκύφην, quaſi lugens, ex eadem matre natum, cum mœrore procubui. (*p*) Adverſus me lætati ſunt.] *Euſebius*: Aquila ſerviens hebraicæ dictioni inquit, καὶ ἐν σκασμῷ μου ηὐφράνθησαν, καὶ συνελέγησαν, & in claudicatione mea lætati ſunt, & coiverunt. Symm. autem, σκάζοντος δέ μου ηὐφραίνοντο, ἠθροίζοντο, claudicante autem me lætabantur, coibant: quinta autem editio καὶ ἐν τῇ ἀσθενείᾳ μου ηὐφράνθησαν, & in infirmitate mea lætati ſunt. (*q*) Super me flagella. & ignoravi.] *S. Auguſtinus*, & ignoraverunt. *Theodoretus*: Hoc ita Symm. eſt interpretatus, συνήγοντο κατ' ἐμοῦ πλῆκται, καὶ οὐκ ᾔδειν, congregati ſunt contra me percuſſores, & ignorabam. (*r*) Diſſipati ſunt nec compuncti.] *Euſebius.* Symmachus autem inquit, καὶ ἀπορρήσσοντες (*al.* ἀπορρήξαντες) οὐκ ἠρέμουν, & proſcindentes non quieverunt. Aquila, ἔρρηξα, καὶ οὐκ ἐσιώπησαν, ſciderunt, & non tacuerunt: *nec multo aliter S. Hieronymus.* (*ſ*) Tentaverunt me.] *Euſebius*: Pro. ἐπείρασάν με μυκτηρισμῷ, Symm dixit, ἐν ὑποκρίσει, φθέγμασι (*al.* ῥήμασι) πεπλασμένοις, ἔτριζον (*al.* ἐπηχίουν) κατ' ἐμοῦ ὀδόντας αὐτῶν, *quæ ita videtur vertiſſe S. Hieronymus*, in ſimulatione verborum fictorum, frendebant contra me dentibus ſuis. (*t*) Malignitate.] ἀπὸ τῆς κακουργίας αὐτῶν. *S. Auguſtinus*, ab aſtutiis eorum. (*u*) Unicam meam.] *Euſebius*: Pro τὴν μονογενῆ μου, Aquila quidem interpretatus eſt, τὴν μοναχήν μου, ſolitariam meam, Symm. autem, τὴν μονότητά μου, ſolitudinem meam. (*x*) Tibi, &.] *Illud &, abeſt a cæteris libris græcis, & latinis: cujus loco S. Auguſt. habet*, Domine. (*y*) Gravi.] *Euſebius*: Pro βαρεῖ, Aquila reddidit, ὀστίνῳ, oſſeo, ideſt, ἰσχυρῷ, robuſto, forti (*& ſic S. Hieronymus*) Symmachus autem, παμπληθεῖ, valde multo. (*z*) Vane.] ματαίως, *in hoc etiam verſiculo refert Euſebius ex Aquila*, ἀναιτίως, ſine cauſa. *Cæterum hoc loco in editionibus latinis eſt*, inique: *& in cæteris libris græcis*, ἀδίκως. (*ω*) Pacifice.] *Symmachus*, οὐ γὰρ εἰς εἰρήνην λαλοῦσιν, ἀλλὰ ἐπὶ συναρπαγῇ ἐν τῇ γῇ λόγους δολίους λογίζονται, non enim in pace loquuntur, ſed de rapina in terra ſermones doloſos cogitant: *quinta editio*, ὅτι οὐκ εἰρήνην λαλοῦσιν, καὶ ἐπὶ συντελείᾳ γῆς ῥήματα δόλια λογίζονται, *quæ S. Hieronymus ita videtur vertiſſe*: non enim pacem loquuntur, ſed in rapina terræ verba fraudulenta concinnant. (*aa*) Et in iracundia dolos.] *S. Auguſtinus*, & ſuper (*al.* inſuper) iram doloſe cogitabant. *Nam & in multis exemplaribus græcis, & apud Euſebium legitur*, ἐπ' ὀργὴν, *in pſalterio Arabico additur*, terræ, *& vulgata*, in iracundia terræ. *Eam dictionem videtur agnoſcere Theodoretus, cum ita ſcribit*, amicis ſermonibus utentes, quaſi in terra quadam occultare iram conabantur, doli plenam mentem habentes. *Schol.* Illud, γῆς ἐλάλουν, ſcriptum quidem viſitur apud lxx. (*videtur deeſſe, in Hexaplo, aut hujuſmodi quiddam*) in ſimplicibus autem exemplaribus non ponitur. *Quare abeſt etiam a cæteris græcis libris, & latinis editionibus. Quomodo Symmachus, & quinta editio habuerint, in proxima ſuperiore notatione dictum eſt, Aquila autem*, καὶ ἐπ' ἀθρόα γῆς ῥήματα ἐπιθέσεων λογίζονται, & ſuper conferta terræ verba deceptionum concinnant. (*bb*) Ne ſileas.] μὴ παρασιωπήσῃς. *Symmachus*, μὴ ἡσυχάσῃς, ne quieſcas, ne taceas. (*cc*) Cauſam.] τὴν δίκην μου. *Symmachus*, τὴν δικαίωσίν μου, juſtificationem meam. (*dd*) Juſtitiam tuam.] *Sic omnes libri græci collati & latini. S. tamen Auguſt. habet*, juſtitiam meam. (*ee*) Qui magna] *Ita in aliquot vetuſtis exemplaribus vulgatæ. Sed in multis, & apud S. Auguſtinum*, maligna: *græce eſt.* μεγαλορρημονοῦντες. (*ff*) Tota die.] *Theodoretus*; Symm. illud, ὅλην τὴν ἡμέραν, dixit, πᾶσαν ἡμέραν, omni die. (*gg*) Laudem.] τὸν ἔπαινόν σου, *Aquila*, ὑμνήσει σε, hymnos tibi dicet.

PSAL. XXXV.

(*a*) In finem ſervo.] *Apud S. Auguſtinum non legitur inſcriptio: apud Theodoretum*, εἰς τὸ τέλος ψαλμὸς τῷ δαυίδ. *S. Ambroſius*, In finem ſervo Domini, pſalmus David. *Euſebius habet ut hic. & in vulgata; atque hæc ſcribit*, neque ψαλμὸς, neque ᾠδὴ, neque quicquam hujuſmodi inſcriptum eſt: ſed continet doctrinam, &c. (*b*) Dixit juſtus, ut delinquat in ſemetipſo.] τοῦ ἁμαρτάνειν ἐν ἑαυτῷ. *S. Ambroſius, non longe a fine enarrationis*, ut ſibi delinquat, vel in ſe delinquat. Habet enim Græcus codex, ἐν ἑαυτῷ, id eſt, in ſeipſo: ſed non omnes. *Nicephorus*, illud, τοῦ, aut ponitur, pro, ὥστε, ut; aut vacat; ſi vacat; ſenſus eſt, putat iniquus ſe clam poſſe delinquere; ſi non vacat, ſenſus eſt, iniquus cogitat intra ſe ut peccet. *Euſebius*: hæc manifeſtius interpretatus eſt Symmachus, hunc in modum reddens, φησὶ περὶ ἀσυνθεσίας τοῦ ἀσεβοῦς ἔνδοθεν ἡ καρδία μου, οὐ πρόκειται φόβος θεοῦ ἄντικρυς τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ, ὅτι ἐξολισθαίνειν τὰ περὶ αὐτοῦ δοκεῖ, τοῦ εὑρεθῆναι τὴν ἀδικίαν αὐτοῦ εἰς τὸ μισηθῆναι αὐτήν. Dicit de incompoſitione impii intus cor meum: non proponitur timor Dei ex adverſo oculorum ejus: ſua enim ipſius perdidiſſe videtur, ad inveniendam injuſtitiam ſuam, ad odio habendam eam. (*c*) Ut inveniret iniquitatem ſuam & odiſſet.] *Ita S. Auguſt. quod Græce eſt*, τοῦ εὑρεῖν τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ καὶ μισῆσαι. *S. Ambroſius*, ut inveniret iniquitatem ſuam, & odium, *vulgata*, ut inveniatur iniquitas ejus ad odium. *Legenda ſunt quæ ab Euſebio, & aliis vetuſtis ſcriptoribus afferuntur in hunc locum.* (*d*) Malitiam autem non audivit.] *Aut*, non odio habuit, *ut S. Ambroſius, & S. Auguſtinus*, τῇ δὲ κακίᾳ οὐ προσώχθισε. *Theodoretus*, οὐ προσώχθισε, poſuit, pro, οὐκ ἐβδελύξατο, non eſt abominatus, *Symmach.* κακὸν οὐκ ἀποδοκιμάσει, malum non reprobabit. *Aquila*, οὐκ ἀπέρριψε, non abjecit. *Ut S. Hieron. Theodotio*, οὐκ ἀπώσατο, non repulit. (*e*) Uſque ad nubes.] *Euſebius*, vel ſecundum Symm. μέχρι τῶν αἰθέρων, uſque ad ætheras, *ſi latini dici poteſt. In Scholio ita refertur*, ἡ βεβαιότης σου ἕως αἰθερίων, ſtabilitas tua uſque ad ætherea. (*f*) Sicut montes Dei.] *Euſebius*, Aquila, δικαιοσύνη σου, ὡς ὄρη ἰσχυρά. Juſtitia tua ſicut montes validi: *& ita refert ex eo S. Ambr. In Scholiis partim*, ἰσχυρὲ, ô fortis, *partim*, ἰσχυροῦ, fortis: *in hebræo enim eſt dictio illa, quam notavit, ut alibi diximus, S. Hieron. a lxx. ſolere verti, Deum, ab Aquila, fortem.* (*g*) Sicut abyſſus.] *Ita S. Auguſt. & S Ambr. A vulgata abeſt illud*, ſicut, *quemadmodum & a pleriſque libris græcis.* (*h*) Quemadmodum multiplicaſti.] *S. Ambr.* ſicut multiplicaſti. *S. Auguſt.* ſicut multiplicata eſt miſericordia: *græce eſt*, ὡς ἐπλήθυνας, *quod poterat etiam reddi*, quam multiplicaſti. *Symmachus*, τί τίμιον. *S. Hieronymus*, quam precioſa eſt miſericordia. (*i*) In tegmine.] *S. Ambr.* in protectione. *S. Auguſt.* ſub tegmine. *Euſebius*, aut ſecundum Symmachum, ὑπὸ σκιὰν τῶν πτερύγων σου ἀμεριμνοῦσι, ſub umbra alarum tuarum, ſine ſolicitudine degunt. (*k*) Et torrentem.] *Sic S. Ambr. atque iſtam loquutionem perpendit: græce enim eſt*, καὶ τὸν χειμάρρουν, *atque ita Euſebius, & multi alii. In nonnullis tamen codicibus eſt*, καὶ χειμάρρους, *in nonnullis*, καὶ τοῦ χειμάρρου. *quod non, multum refert. S. Auguſt. & vulgata*, & torrente. (*l*) Et injuſtitiam tuam his.] *Euſebius*, Symmachus, καὶ τὴν ἐλεημοσύνην σου τοῖς ἁπλοῖς τὴν καρδίαν, & miſericordiam tuam ſimplicibus corde. (*m*) Ceciderunt omnes.] *S. Ambroſius, & vulgata non habent*, omnes. *Theodoretus*: Hæc Symmachus ita eſt interpretatus, ὅπου πίπτουσιν οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, ὠθοῦνται, καὶ οὐ δυνήσονται στῆναι, ubi cadunt operantes iniquitatem impelluntur, & non poterunt ſtare. *Atque etiam apud lxx. illud*, οὐ μὴ δύνωνται, *videtur pertinere ad futurum tempus: ſed collatæ editiones latinæ habent, potuerunt.*

PSAL. XXXVI.

(*a*) Noli æmulari in malignantibus, neque zelaveris.] μὴ παραζήλου ἐν πονηρευομένοις, μηδὲ ζήλου. *Euſebius*, Quoniam παραζηλοῦν, aliud eſt a ζηλοῦν, dices, παραζηλοῦν, eſſe, irritare, & excitare ad zelotypiam. Quare Aquila quidem interpretatus eſt, μὴ διαμάχου ἐν πονηρευομένοις, noli concertare in malignantibus. Symm. autem, μὴ φιλονείκει κακούργοις (*al.* ἐν κακούργοις) noli contendere cum malignis: *quomodo habet S. Hieron. & hæc referuntur fere omnia a S. etiam Ambroſio: apud quem initio explanationis legitur*: Noli malignari inter malignantes, neque æmulatus fueris: *& interpretatur fere quemadmodum Euſebius. Deinde in progreſſu utitur duabus iſtis dictionibus*, ſubæmulari, *&*, æmulari: *quod etiam S. Auguſt. facit. In ſcholio notatur, quintam & ſextam editionem habere, ut Symm. atque additur Theodotionem vertiſſe*, μὴ παρερεθίζου, ne irriteris: *quod etiam refert Theodoretus.*

Euſebius autem paulo inferius hoc ipſum refert ex quinta editione, μὴ ἐρεθίζεσθαι ἐν πονηρευομένοις. *In exemplari quo uſus eſt Barbarus, refertur etiam initio explanationis.* (*b*) Olera herbarum] ὡσεὶ λάχανα χλόης. S. *Auguſt.* ſicut olera prati cadent. *Symm.* χλωρά. S. *Hieron.* olus viride. (*c*) Et paſceris] *Euſebius*: Pro iſto, ϗ ποιμανθήσῃ ἐπὶ τῷ πλούτῳ αὐτῆς, Symm. quidem reddidit, ϗ ποίμαινε διηνεκῶς, & paſcere perpetuo: Aquila autem, ϗ νέμου πίστιν, & paſcere fide. *Atque ita S. Hieron.* (*d*) Revela ad Dominum.] *Vel, ut vulgata*, Domino. *Aquila*, κύλιε, volve, *ut habet S. Hieron.* Symm. ἐπικύλισον, evolve. (*e*) Subditus eſto Domino.] *Euſebius*: Pro, ὑποτάγηθι κυρίῳ, ϗ ἱκέτευσον αὐτὸν, Aquila inquit, σίγησον τῷ κυρίῳ, ϗ ἀποκαραδόκει αὐτὸν, tace Domino, & expecta eum (*ſic & S. Hieron.*) Symm. autem, ἡσύχαζε τῷ κυρίῳ, ϗ ἱκέτευε αὐτῷ, quieſce Domino, & ſupplica ei. (*f*) Confirmet autem.] *Symmachus*, ἀντιλαμβάνεται αὐτῶν, ſuſcipit eos. (*g*) Arcus eorum conterantur.] S. *Auguſtinus*, conteratur, *vulgata*, confringatur. S. *Ambroſius.* arcus peccatorum Dominus confringat (*h*) Novit Dominus.] *Ita S. Ambr. S. Auguſtinus, & vulgata, quod græce eſt*, γινώσκει, cognoſcit. *Euſebius*, pro, γινώσκει, Symmachus reddidit, προοῖδεν (*al.* προεῖδεν) ὁ κύριος τὰς ἡμέρας τῶν ἀμώμων, prænovit (*aut* prævidit) Dominus dies immaculatorum. *Heſychius*, dies, poſuit pro, vias. (*i*) Inimici vero.] οἱ δὲ ἐχθροί. *Theodoretus*: ἀκύλας ϗ ὁ σύμμαχος ἀντὶ τοῦ δὲ, τὸ ϗ, σύνδεσμον τεθεικότες τοὺς αὐτοὺς ἔδειξαν ἁμαρτωλοὺς ϗ τοῦ κυρίου ἐχθρούς. Aquila, & Symmachus, pro, δὲ, ponentes conjunctionem. ϗ, eoſdem oſtenderunt eſſe peccatores, & inimicos Domini. (*k*) Defecerunt.] *Notat S. Ambr. ita habere græcum. eſt enim*, ἐξέλιπον. *Ipſe tamen cum S. Auguſtino, & vulgata legit*, deficient. (*l*) Quia benedicentes.] *Symmachus*, οἱ εὐλογημένοι ὑπ' αὐτοῦ. *& S Hieronymus*, qui benedicti fuerint ab eo. (*m*) Eum.] *Sic S. Ambr. & S. Aug. vulg. autem*, ei. *Symm. rurſus*, ὑπ' αὐτοῦ, ab eo. (*n*) Et viam ejus volet] *Aut*, cupiet, *ut S. Ambr. In multis libris græcis additur*, σφόδρα, nimis: *ſed notat S. Hier. hoc additum eſſe, neque apud quemquam haberi interpretum. Symm.* ϗ ἡ ὁδὸς αὐτοῦ εὐδοκεῖται, & via ejus beneplacet: (*o*) Confirmat.] *Sic S. Ambroſ. quod græce eſt*, ἀντιστηρίζει χεῖρα αὐτοῦ, *nec multo aliter S. Auguſt.* firmat manus ejus: *vulgata autem*, quia Dominus ſupponit manum ſuam. (*p*) Junior fui.] *Aut, ut S. Ambroſ. & S. Auguſt.* juvenis fui. *Euſebius*, aut ſecundum Symmachum νέος ἐγενόμην, ἀλλὰ ϗ ἐγήρασα, juvenis fui, ſed & ſenui. (*q*) Et commodat.] ϗ δανείζει. *quod S. Ambr. habet*, & fœnerat. *Et S. Auguſt. probat iſtam interpretationem. Aquila*, ὅλην τὴν ἡμέραν δωρεῖται, ϗ δανείζει, *& S. Hieron.* tota die donat, & commodat. (*r*) Seculi.] *Aut ut S. Ambr. & S. Auguſt.* ſeculorum. *Euſebius*: Pro quo Symmachus, ϗ ἠρεμήσεις εἰς αἰῶνα, & quieſces in ſeculum. (*ſ*) Immaculati autem vindicabuntur.] ἄμωμοι ἐκδικηθήσονται. *Ita eſt in pſalterio Æthiopico, atque ita legitur, & exponitur a Cyrillo, quantum in catena Barbari refertur. In plerifque græcis libris eſt*, οἱ δὲ ἄνομοι ἐκδιωχθήσονται, injuſti autem punientur, expellentur. *Euſebius tamen habet*, ἄνομοι ἐκδικηθήσονται, *eſt enim verbum iſtud ambiguum, quemadmodum apud latinos*, vindicare. *Omnino in hebræo iſta particula non eſt: & apud multos Patres, licet ſit in contextu cæterorum verborum, tamen non explanatur. In Scholio refertur ex Symmacho*, ἐξαρθήσονται, tollentur. (*t*) Conſiderat.] κατανοεῖ. *Schol.* περισκοπεῖ, undique ſpeculatur. (*u*) Cum judicabitur illi.] ὅταν κρίνηται αὐτῷ. *Aquila*, ἐν τῷ κρίνεσθαι αὐτὸν, dum judicatur, *& ita S. Auguſt. De hac autem phraſi, multa hoc loco Origenes, & Theodoretus in Hieremiam, & alii.* (*x*) Vidi impium.] *Schol* ſexta editio ſic habuit, εἶδον ἀσεβῆ, ϗ ἀναιδῆ ἀντιποιούμενον ἐν σκληρότητι, ϗ λέγοντα, εἰμὶ ὡς αὐτόχθων, περιπατῶν ἐν δικαιοσύνῃ vidi impium, & impudentem, jactantem ſe in duritia, & dicentem, ſum ſicut indigena, & ambulans in juſtitia. (*y*) Cuſtodi innocentiam, & vide æquitatem.] *S. Ambroſ. inquit, alios pro*, innocentiam, *poſuiſſe*, perfectionem. *S. Auguſt. pro*, æquitatem, *habet*, directionem: *græce illud eſt*, ἀκακίαν, *hic*, εὐθύτητα. *Euſebius & Theodoretus.* Symm. ita hoc expoſuit, φύλασσε ἁπλότητα, ϗ ὅρα εὐθὺ, ὅτι ἔστι μέλλοντα ἀνθρώπῳ εἰρηνικῷ, cuſtodi ſimplicitatem, & vide rectum; quoniam ſunt futura homini pacifico. *Addit Scholiaſtes. Aquilam dixiſſe*, ἔσχατον, ad extremum. *S. Hier. priora habet, ut Symmachus, poſteriora autem ita*, quia erit ad extremum viro pax. (*z*) In idipſum.] *Ita S. Auguſt. quod græce eſt*, ἐπὶ τὸ αὐτὸ, *vulgata*, ſimul. *Theodoretus*: Hoc rurſus Symmachus ſic expoſuit, οἱ δὲ ἀθετοῦντες ἐξαλειφθήσονται ὁμοῦ, τὰ ἔσχατα τῶν ἀνόμων ἐκκοπήσεται, prævaricatores autem delebuntur pariter, noviſſima iniquorum excidentur. *Addit Schol. Aquilam, pro*, τὰ ἔσχατα, *dixiſſe*, ϗ ἔσχατον, & noviſſimum, *quemadmodum vertit & S. Hieron.*

PSAL. XXXVII.

(*a*) IN rememorationem.] εἰς ἀνάμνησιν, *S. Auguſtinus*, in recordationem ſabbati. *Vulgata*, in rememorationem die ſabbati. *Euſebius, & Theodoretus, & aliquot exemplaria Græca habent tantum*, εἰς ἀνάμνησιν. (*b*) Ne in furore.] μὴ τῷ θυμῷ σου, ἐλέγξῃς με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσῃς με. *S. Auguſt.* ne in indignatione tua arguas me, neque in ira tua emendes me. *S. Ambroſ.* ne in ira tua arguas me, neque in furore tuo corripias me: *ac de iſtis vocibus diligenter agit.* (*c*) Infixæ ſunt mihi.] *Baſil.* vel ſecundum Symmachi editionem, καθίκετό μου, attigerunt me. (*d*) A facie iræ tuæ.] *Sive, ut S Ambr. & S. Auguſtinus*, a vultu iræ tuæ. *Euſebius, & Baſilius*: Pro, τῆς ὀργῆς, Aquila & Symmachus concorditer interpretati ſunt, ἀπὸ προσώπου τῆς ἐμβριμήσεώς σου. a facie fremitus tui. (*e*) A facie peccatorum meorum.] *Euſebius, & Baſilius*: *Symm.* διὰ τὰς ἁμαρτίας μου, propter peccata mea. (*f*) Supergreſſæ ſunt.] ὑπερῆραν. *S. Auguſtinus*, ſuſtulerunt caput meum: ſicut faſcis gravis, gravatæ ſunt. S. *Ambroſius*, ſuperpoſuerunt, *& explicat*, ſupertranſierunt caput meum, & ſupereminent mihi, ut ſenſus meos deprimant. (*g*) Putruerunt, & corruptæ ſunt.] προσώζεσαν, ϗ ἐσάπησαν οἱ μώλωπές μου. S. *Auguſtinus*, computruerunt, & putruerunt livores mei. S. *Ambroſius videtur habuiſſe*, corruptæ ſunt, & computruerunt cicatrices. *Poterat etiam illud*, προσώζεσαν, *verti* fœtuerunt. S. *Hieronymus*, computruerunt & tabuerunt. (*h*) Uſque in finem.] *Quædam exemplaria S. Baſilij habent*, ἕως τέλους σφόδρα, uſque in finem valde, *& fortaſſe ſunt duæ interpretationes.* (*i*) Ingrediebar.] σκυθρωπάζων ἐπορευόμην. *Baſilius*, aut juxta Symmachum, σκυθρωπὸς περιεπάτουν. *Sanctus Auguſtinus*, contriſtatus ambulabam. (*k*) Anima mea.] *Sic S. Ambr. & S. Auguſt. & in pſalterio veteri, & Romano, & Ambroſiano eccleſiæ Mediolanenſis, & in reſponſorio lectionis ſeptimæ in Dominica de paſſione: quod græce eſt*, ἡ ψυχή μου ἐπλήσθη, *& ita pſalterium Arabicum, & Æthiopicum, & metaphraſis Apollinaris, & Euſebius, & Cyrillus. Ac S. Ambroſius teſtatur Symmachum dixiſſe lumbos. lxx. autem animam. In plerifque tamen libris græcis eſt*, αἱ ψόαι (*al.* ψοίαι) μου ἐπλήσθησαν, *& ita vulgata*, lumbi mei impleti ſunt. S. *Baſilius hanc habet, & deinde addit, pro hac Aquilam reddidiſſe*, ὅτι ἐπληρώθησαν αἱ λαγόνες μου ἀτιμίας, quoniam impleta ſunt fœmora mea dedecore. *Scholiaſtes eodem modo refert ex Aquila, & ſubjungit Symmachum eſſe interpretatum*, ὅτι αἱ ψόαι μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμάτων ἤτοι ἀτιμίας. *quare* S. *Hieronymus ita vertit*, quoniam lumbi mei impleti ſunt illuſionibus. *Ita Scholio convenit cum Sancto Ambroſio.* (*l*) Rugiebam.] ὠρυόμην. *Sanctus Baſilius*, aut ſecundum Aquilam, ἐβρυχώμην ἀπὸ βρυγμοῦ τῆς καρδίας μου, fremebam a fremitu cordis mei. (*m*) Amici mei & proximi mei.] *Theodoretus*, hoc Symmachus ita eſt interpretatus, οἱ φίλοι, ϗ οἱ ἑταῖροί μου ἐξ ἐναντίας τῇ (*al.* ἐν τῇ) πληγῇ μου ἀντέστησαν, *al.* ἔστησαν, amici mei, & ſodales mei ex adverſo in plaga mea reſtiterunt, *al.* ſteterunt. *Quare, quæ in noſtris exemplaribus conjuncte leguntur*, ἤγγισαν, ϗ ἔστησαν, *fortaſſe duæ interpretationes ſunt.* (*n*) Mala mihi.] *Aquila*, κακίαν μου, κακόν μου, malum meum. (*o*) Magna locuti ſunt.] ἐπ' ἐμὲ ἐμεγαλορρημόνησαν. *Symmachus*, καταμεγαλύνονταί μου, ſuper me magnificantur, *ut* S. *Hieronymus.* (*p*) In flagella.] *Symmachus*, εἰς τὸ σκάζειν παρεσκεύασμαι, ad claudicandum paratus ſum. (*q*) Vivunt & confortati ſunt.] *Symmachus*, ζῶντες ὑπερισχύουσιν, viventes prævalent, *aut, ut* S. *Hieronymus*, confortati ſunt. (*r*) Detrahebant mihi.] *Symmachus*, ἀντέκειντό μοι, adverſabantur mihi, *& ita S. Hieronymus.* (*ſ*) Perſequutus ſum juſtitiam.] *Ita S. Auguſtinus, quod græce eſt*, κατεδίωκον δικαιοσύνην. S. *Ambroſius*, ſubſequutus ſum juſtitiam. *Cum hac lectione convenit pſalterium Arabicum, Æthiopicum, Romanum & metaphraſis Apollinarii. In aliquot tamen codicibus eſt*, ἀγαθωσύνην, *& vulgata*, quoniam ſequebar bonitatem. *Poſt hunc autem verſum teſtatur S. Ambroſius, in aliquot codd. græcis & latinis fuiſſe hæc*, & projecerunt me, ſicut mortuum abominatum; ſed tu ne derelinquas me, &c. (*t*) Intende] πρόσχες. *Schol. cæteri*, σπεῦσον, *& S. Hieronymus*, feſtina.

PSAL. XXXVIII.

(*a*) IPſi Idithum.] *Schol.* τῷ ἑνὶ κριτῇ τῷ ἐρχομένῳ, uni judici, qui inſtabat. *Alius*: Idithum ſignificat, ἀπάτην, deceptionem, fallaciam. *Aliud Scholium*, cæteri, ὑπὲρ ἰδιθοὺν, *& ita* S. *Ambroſ.* S. *Auguſt. & vulgata*, pro Idithum. (*b*) Dixi, cuſtodiam] *Euſebius*: Hæc autem Symmach. ita eſt interpretatus, εἶπον, φυλάξω τὰς ὁδούς μου, μὴ ἁμαρτεῖν διὰ τῆς γλώσσης μου. φυλάξω τὸ στόμα μου φιμῷ, ἔτι ὄντος ἀσεβοῦς ἐξ ἐναντίας μου, ἄλαλος ἐγενόμην, σιγῇ ἐσιωπήθην, μὴ ὢν ἐν ἀγαθῷ. Dixi cuſtodiam vias meas, ut non peccem per linguam meam: cuſtodiam os meum capiſtro, dum adhuc eſt impius adverſum me: mutus factus ſum, ſilentio ſilui, cum non ſum in bono. (*c*) Renovatus eſt.] *Symm.* ἀνεταράχθη, *& S. Hieron.* conturbatus eſt. (*d*) Concaluit.] *Theodor.* Hoc Symm. ita eſt interpretatus, ἐξεθερμάνθη ἡ καρδία μου ἐντός μου, ἐν τῷ ἀναπολεῖν με, ἀνεκαιόμην πυρὶ, excalefactum eſt cor meum intra me: & dum ego animadverterem, accenſus ſum igni. (*e*) Veteres.] *ita pſalterium Romanum, & S. Auguſt. & S. Ambroſ. apud quem hæc leguntur*, ecce veteres poſuiſti dies meos: Alius habet, palæſtas poſuiſti dies meos. Si ſecundum LXX viros veteres accipimus, dies, &c. *Ita S. Ambroſ.* παλαιὰς *agnoſcit tanquam lectionem LXX & eandem habent pſalterium Arabicum, & Æthiopicum, & metaphraſis Apollinarii. In cæteris libris Græcis eſt*, παλαιστὰς, *Itemque apud S. Gregorium Nazianzenum in oratione in Cæſ. fratrem. Euſebius*: Pro quo Symm. reddidit, ἰδοὺ ὡς σπιθαμὰς ἔδωκας τὰς ἡμέρας μου, ecce tanquam palmas dediſti dies meos: ἄλλος δ' ἂν εἴποι παλαιστὰς εἰρῆσθαι τὰς τῶν ἀνθρώπων ἡμέρας διὰ τὸ πεπληρῶσθαι ἀγῶνος ϗ πάλης. Alius autem dixerit, παλαιστὰς, vocatos eſſe hominis dies, eo quod pleni ſunt certaminis, & luctæ, & tentationum. *Quæ Euſebij interpretatio placuit etiam S. Ambr. Quod ſi pro genere menſuræ accipiatur, de eo agit S. Hier. in Ezech. cap.* 40. *Ad hunc locum ponitur in uno libro veteri ſcholium hoc ex Chryſoſt.* παλαιστὴν δὲ λέγει τὴν τῆς παλάμης ἔκτασιν, palæſtam autem vocat extenſionem ipſius palmæ. *In lib. Vaticano eſt*, παλαιὰς, *poſtea alia manu additum fuit* ς. (*f*) Et ſubſtantia.] *Euſebius.* Pro quo Aquila interpretatus eſt, ϗ κατάδυσίς μου ὡς οὐκ ἔστιν ἐναντίον σου, & latibulum meum (*al.* occaſus, depreſſio mea) quaſi non eſt ante te: Symm autem, ϗ ἡ βίωσίς μου ὡς οὐδὲν ἄντικρύ σου, & vita mea, quaſi nihil in conſpectu tuo: *quomodo fere S. Hier.* (*g*) Univerſa vanitas.] σύμπαντα ματαιότης, *& S. Hieronymus clarius*, omnia enim vanitas. *Symm.* ἀτμὶς, vapor. (*h*) Vivens.] *Euſebius*, aut ſecundum Aquilam, πᾶς ἄνθρωπος ἑστηλωμένος, omnis homo erectus, vel ſecundum Symmachum, πᾶς ἄνθρωπος ἑστὼς, omnis homo ſtans: *quod eſt etiam S. Hieronymi.* (*i*) Veruntamen.] μέντοιγε, *quod notat Nicephorus hoc loco valere*, certe, & vere. *S. Auguſt.* quamquam in imagine ambulet homo. S. *Ambr.* quamquam in imagine Dei ambulet homo: *& diligenter iſta verba perpendit.* (*k*) Cui congregabit.] *Aquila & Theodotio*, τίς συλλέξει αὐτὰ, quis colliget ea. (*l*) Et nunc.] *Euſeb.* Propoſita verba Symm. ita reddidit, ϗ νῦν τί προσδοκῶ δέσποτα; ἡ ἀναμονή μου εἰς σὲ ἐστὶν, ἀπὸ πασῶν τῶν ἀθεσιῶν μου ἐξελοῦ με· ἐπονείδιστον ἄφρονι μὴ τάξῃς με. ἄλαλος ἐγενόμην, οὐκ ἀνοίξω (*in aliquo exemplari legitur*, ἀνοίξεις, *ſed corrupte, ut videtur*) στόμα μου. σὺ γὰρ ἐποίησας. *quæ ita videtur fere vertiſſe S. Hieron.* Nunc ergo quid expecto Domine? præſtolatio mea tu es. Ab omnibus iniquitatibus meis libera me: opprobrium ſtulto ne ponas me: obmutui, non aperiam os meum, quia tu feciſti. *Idem vero Euſebius paulo poſt notat, quod Symmachus, dixit*, ἐπονείδιστον ἄφρονι μὴ τάξῃς με. *Aquilam quidem dixiſſe*, ὄνειδος ἀπορρέοντι μὴ θῇς με, opprobrium defluenti ne ponas me: *quintam vero editionem*, ὄνειδος ἄφρονι μὴ δῷς με, opprobrium inſipienti ne dederis me. (*m*) Apud te eſt.] *Ita vulgata*, παρά σοι. *In multis tamen codicibus eſt*, παρά σου, a te. *Ac notat Theodor. Aquilam, quod hic eſt*, ὑπόστασις, *dixiſſe*, καραδοκίαν, expectationem. (*n*) Qui feciſti me.] *Ita S. Auguſtinus, quod græce eſt.* ὅτι σὺ εἶ ὁ ποιήσας με. S. *Ambr.* quoniam tu feciſti me: *& cum hac lectione faciunt*

pſalterium Arabicum, & Æthiopicum, & metaphraſis Apollinarij, & Chryſoſtomus ſive Cyrillus, qui ita hunc locum explicat: Ipſe igitur, inquit, feciſti me, & plaſmaſti, & tanquam opifex inſitam humanæ naturæ imbecillitatem perfectam habes. *In aliis libris græcis eſt*, ὅτι σὺ ἐποίησας *& vulgata*, quoniam tu feciſti. (*o*) Propter iniquitatem.] S. *Ambroſ. verbum e verbo ita reddidit*, in increpationibus pro iniquitate erudiſti hominem: *eodemque modo S. Auguſt. niſi quod habet*, in argutionibus. *Symmachus*, δι' ἀδικίαν, propter injuſtitiam. (*p*) Et tabeſcere feciſti.] *Symm.* ϗ διαλύεις ὡς εὐρῶτα τὸ ἐπιθυμητὸν αὐτοῦ, & diſſolvis, tanquam cariem, deſiderabile illius. (*q*) Vane conturbatur omnis homo.] *Sic habent editiones latinæ, excepto Romano pſalt. Et S. Auguſt. addit*, vivens. *Vocem*, ταράσσεται, *habet etiam Theodor. abeſt tamen a multis libris: quanquam in aliquo eorum eſt appoſita ad marginem. Et fortaſſe hoc illud eſt quod S. Hier. ad Suniam dixit ſub veru additum eſſe in lxx. Pſalterium Romanum habet ut ſupra*, veruntamen univerſa vanitas, omnis homo vivens. (*r*) Auribus percipe.] *Sic interpungunt S. Ambroſius, & S. Auguſtinus, qui etiam habent*, ne ſileas a me, *quod etiam habuit & Nicephorus, & fortaſſe Euſebius: quinimo S. Auguſt. videtur addere*, ne obſurdeſcam in æternum. *Sed in aliis libris ita diſtinguitur*: exaudi Domine orationem meam & deprecationem meam auribus percipe: a lacrymis meis ne ſileas: *quod græce eſt*, μὴ παρασιωπήσῃς: *pro quo Symm. dixit*, μὴ παρακούσῃς, ne ſpernas audire. S. *Hier.* ad lacrymam meam ne obſurdeſcas. (*ſ*) In terra.] *Sic eſt in pſalterio Arabico, & Æthiopico, & metaphraſi Apollinaris. In aliis libris græcis eſt*, ὅτι πάροικος ἐγώ εἰμι παρὰ σοὶ, *& ita vulgata*, quoniam advena ego ſum apud te: *& Sanctus Auguſtinus*, quoniam inquilinus ego ſum apud te. *In pſalterio Romano, & apud S. Ambroſium conjungitur utrumque*, apud te in terra. *Theodoretus neutrum habet. Et de iſtis quidem nominibus*, incola, accola, advena, *videndus eſt S. Ambroſius.* (*t*) Remitte mihi.] *Ita vulgata, & S. Ambroſius. S. Auguſtinus*, dimitte me, ἄνες μοι. *Schol.* ἄφες, συγχώρησον, ἀνάπαυσον, dimitte, condona, da recreationem, & quietem. *Euſebius*: Pro quo Symmachus, ἀπόσχου μου ἵνα μειδιάσω, πρὶν ἀπελθεῖν με, ϗ μὴ ὑπάρχειν, recede a me, ut ſubrideam, antequam ego abeam, & non ſubſiſtam.

PSAL. XXXIX.

(*a*) VIdebunt multi.] S. *Auguſtinus habet*, videbunt juſti, *quod alibi non eſt inventum.* (*b*) Multa feciſti.] *Euſebius*, Symmachus autem inquit, πάμπολλα ἐποίησας σὺ κύριε ὁ θεός μου, τὰ τεράστιά σου, ϗ τοὺς διαλογισμούς σου, τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν, οὐκ ἔστιν ἐκθέσθαι ἐπὶ σοῦ, *al.* ἐκθέσθαι σοι. Multa feciſti tu Domine Deus meus: prodigia tua, & cogitationes tuas pro nobis non eſt exponere ſuper te, (*al.* exponere tibi.) *Barbarus habet*, de te. *Sanctus Hieronymus*: non invenio ordinem coram te. (*c*) Annunciavi, & loquutus ſum.] *Euſebius*: Hæc Symmachus hunc in modum eſt interpretatus, ἐὰν ἐπαγγέλλων καταγγέλλω, πλείω ἐστὶν τοῦ διηγηθῆναι. *Quam ſententiam ita expreſſit Sanctus Hieronymus*, ſi narrare voluero, & numerare; plura ſunt quam ut narrari queant. (*d*) Corpus autem perfeciſti.] *In uno codice, & commentariis Græcorum eſt*, ὠτία δέ μοι κατηρτίσω, *& apud Euſebium*, τὰ ὦτά μου, aures mihi, aut meas, perfeciſti. *Scholium*, τὰ ὠτία δὲ κατηρτίσω μοι. ὁ μακάριος Παῦλος εἰς τὸ σῶμα μεταβαλὼν εἴρηκεν, οὐκ ἀγνοῶν τὸ ἑβραϊκὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸν οἰκεῖον σκοπὸν τούτῳ χρησάμενος. Beatus Paulus, in τὸ σῶμα (corpus) mutans dixit: non ignorans, quod erat in Hebraico, ſed ad ſuum ſcopum hoc uſus *Aliud Scholium*, ὠτία δὲ ἔσκαψάς μοι, ὠτία δὲ κατεσκεύασάς μοι, aures autem fodiſti mihi, aures autem apparaſti mihi. *Sanctus Hieronymus habet*, aures fodiſti mihi. *Sanctus Auguſtinus habet, ut poſuimus in contextu. Sanctus Ambroſius*, corpus præparaſti mihi. *Vulgata*, aures autem perfeciſti mihi. (*e*) Tunc dixi.] τότε εἶπον. *Symmachus*, ὅτε εἶπον, quando dixi. (*f*) In capite libri.] *Euſebius*, aut juxta Symmachum, ἐν τῷ τεύχει τοῦ ὁρισμοῦ σου γέγραπται περὶ ἐμοῦ, in volumine definitionis tuæ ſcriptum eſt de me. *Theodoretus*, (*quod in quodam Scholio tribuitur Chryſoſtomo*) τὴν κεφαλίδα. Aquila & Symmachus dixerunt, εἴλημα, involucrum. οὕτω δὲ τὰς θείας γραφὰς μέχρι ϗ τήμερον ἰουδαῖοι κατασκευάζειν εἰώθασι. Hoc autem modo conſueverunt Hebræi, & ad hunc uſque diem ſacras ſcripturas concinnare, & munire. *De qua etiam re Nicephorus. In alio Scholio*, ἐν τῷ εἰλήματι, *tribuitur Aquilæ, Symmacho autem, ut etiam ex Euſebio attulimus*, ἐν τῷ τεύχει. *atque additur alium dixiſſe*, ἐν τόμῳ, in tomo. (*g*) Ut facerem.] *Sive, ut S. Ambroſius*, ut faciam, τοῦ ποιῆσαι. *Notat autem Nicephorus redundare articulum*, τοῦ, *ut ſæpe alias: quare ita verti poſſet*, facere voluntatem tuam Deus meus volui. (*h*) In medio cordis mei.] *Ita S. Auguſtinus, & S. Ambroſius, & vulgata: quibuſcum facit Apollinarius, & pſalterium Arabicum: & ita etiam legitur in quibuſdam commentariis græcis, ubi ſic explicatur*, ϗ ὥσπερ τινὰ νόμον ἔχω κεκρυμμένον ἐν ἐμαυτῷ, τοῦτο γάρ ἐστι τὸ, ἐν μέσῳ τῆς καρδίας μου. Et tanquam legem quandam habeo in memetipſo. Hoc enim ſignificat illud, in medio cordis mei. Et aliquanto poſt, τὸ δὲ ἐν μέσῳ τῆς κοιλίας μου, ἐκ μεταφορᾶς εἴρηκε τῶν δὲ περί τινα διακειμένων ϗ ἔνδον ἐρωμένων ἐμβαλεῖν τὸν ποθούμενον. in medio cordis mei dixit per metaphoram ductam ab eis qui bene erga aliquem affecti ſunt, cupiuntque amatum intus recondere. *Sed in plerifque libris eſt*, τῆς κοιλίας, ventris: *quod eſt in pſalterio Romano: & a patribus græcis multipliciter explanatur. Hanc lectionem inquit etiam S. Ambroſius alios habere: & S. Hieronymus fatetur propter euphoniam, illud*, ventris, *apud latinos, in* cordis, *tranſlatum eſſe. Euſebius*, aut juxta Symmachum, προεθυμήθην τὸν νόμον σου ἔνδοθεν ἐγκάτων μου, prælegi (*aut*, ſtudioſe ſuſcepi) legem tuam intra viſcera mea. (*i*) Bene nunciavi.] *Sic S. Ambroſius, & S. Auguſtinus quod græce eſt*, εὐηγγελισάμην, *& in vulgata*, annunciavi: *quod autem addunt*, juſtitiam tuam, *illud*, tuam, *in paucis græcis codicibus eſt inventum.* (*k*) Domine tu cognoviſti.] *Sententia quæ ex hac interpunctione, & lectione elicitur, eſt etiam in pſalterio Æthiopico, & ab Apollinario tribus verſibus exprimitur, qui hoc ſonant*,

Αὐτὸς ἐμὴν πραπίδεσσι δικαιοσύνην δεδάηκας.
Οὐ σὴν ἀληθείην σκοτίῃ φρενὶ θῆκα καλύψας.
Ἀμφαδίην δ' ἀγόρευσα ἀλεξίκακον σέο φέγγος.

Ipſe meam in præcordiis juſtitiam cognoviſti: Non veritatem tuam obſcuro cordi commiſi occultans, palam vero pronunciavi lumen tuum ſalutare. *In aliis autem libris græcis, & legitur, & interpungitur hoc modo*, κύριε σὺ ἔγνως, τὴν δικαιοσύνην σου οὐκ ἔκρυψα. *In pſalterio Arabico utrumque conjungitur*, Domine tu cognoviſti juſtitiam meam, non abſcondiſti juſtitiam tuam in corde meo. *S. Auguſtinus*, Domine tu cognoviſti, juſtitiam tuam non abſcondi in corde meo. Veritatem tuam, & ſalutare tuum dixi: *& item vulgata, niſi quod pro*, cognoviſti, *habet*, ſciſti. *Sanctus Ambroſius*, tu cognoviſti. Juſtitiam meam non abſcondi in corde meo, veritatem tuam, & ſalutare tuum dixi. (*l*) Miſericordiam tuam.] *Symmachus*, τὴν χάριν σου, gratiam tuam. (*m*) Congregatione.] *Sic Sanctus Auguſtinus*, ἀπὸ συναγωγῆς, *vulgata*, a conſilio multo. *Symmachus*, ἐν πλήθει, in multitudine. *Aquila & Theodotio*, ἐν ἐκκλησίᾳ μεγάλῃ, in eccleſia magna. (*n*) Suſceperunt me.] *Symmachus*, περιφραξάτω με, circummuniat me. (*o*) Reſpice.] πρόσχες. *Cum Sunia & Fretela haberent græcum exemplar, in quo erat* σπεῦσον, feſtina, *teſtatur Sanctus Hieronymus apud lxx. ſcriptum eſſe*, πρόσχες. (*p*) Mihi mala.] *Aquila*, κακίαν μου, malum meum. *Symmachus*, κάκωσίν μου, afflictionem meam. (*q*) Confundantur, & revereantur.] καταισχυνθείησαν, ϗ ἐντραπείησαν. *Euſebius refert, Symmachum his verbis uſum eſſe*, ἐντρέπονται, ϗ ἀσχημονοῦσιν, confunduntur, & dedecorantur. (*r*) Euge, euge.] *Euſebius*, Pro quo Symmachus interpretatus eſt, ἀὰ, ἀὰ, ipſa, quæ ſic habet, Hebraica voce uſus. *Et S. Hieronymus ſatis prope ad hebræum*, vah, vah.

PSAL. XL.

(*a*) ET pauperem.] *Euſebius*: Illud autem, πένητα, neque in Hebræo, neque apud cæteros interpretes extat. *Idem notat Theodor. atque addit, neque in Syro haberi, ſe tamen inveniſſe in quibuſdam exemplaribus.* (*b*) In die mala] *Euſebius*, aut juxta Symm. ἐν ἡμέρᾳ κακώσεως, in die afflictionis. *Idem refertur a Didymo, & Theodor.* (*c*) Et vivificet, ϗ ζήσαι αὐτόν. *Aquila*, ϗ ζωώσαι, *quod idem valet. Euſebius*: aut juxta Symm. φυλάξει αὐτὸν ϗ περισώσει αὐτὸν, ϗ μακάριος ἔσται. *quomodo fere S. Hieron.* cuſtodiet eum, & vivificabit eum, & beatus erit in terra. S. *Ambroſius habet*, & vivificet eum, & beatum faciat eum, & emundet in terra vitam ejus: *nec multo aliter pſalterium Romanum.* (*d*) In manus inimici ejus.] *Ita S. Ambroſius, & S. Auguſtinus. In aliis libris græcis eſt*, εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτοῦ, in manus inimicorum ejus. *Euſebius*: Pro quo Symmachus ait, ϗ οὐκ ἐκδώσει αὐτὸν εἰς ψυχὰς ἐχθρῶν αὐτοῦ, & non exponet eum in animas inimicorum ejus. *S. Ambroſius*, Alii habent Græci, & non tradat eum in animas inimicorum ejus, *& ita vulg. niſi quod habet*, animam. *Scholium vero*, Aquila, ἐν ψυχῇ ἐχθροῦ, in anima inimici *Theodotio*, εἰς ψυχὴν, in animam. *Symmachus*, ψυχαῖς, animabus. (*e*) Super lectum doloris ejus. *S. Ambroſius*, Symmachus lectum miſeriæ dixit, Aquila grabatum miſeriæ: expreſſius lxx. viri, lectum doloris putaverunt eſſe dicendum. (*f*) Ego dixi.] *Symmachus*, ἐμοῦ λέγοντος, me dicente. (*g*) Quia peccavi tibi.] *Theodoretus*: Animadvertendum eſt Symmachum non dixiſſe, ὅτι ἥμαρτόν σοι, ſed, ϗ εἰ ἥμαρτόν σοι, etiam ſi peccavi tibi: *quod etiam notavit Didymus.* (*h*) Dixerunt mala mihi.] *Symmachus*, ἔλεγον κακὰ περὶ ἐμοῦ, dicebant mala de me. (*i*) Et ſi ingrediebatur.] ϗ εἰ εἰσεπορεύετο. *A multis libris græcis abeſt illud*, εἰ, *neque agnoſcitur a S. Ambroſio, neque a S. Auguſtino, qui habet*, & ingrediebantur, ut viderent. *S. tamen Hieronymus ad Suniam teſtatur hoc manifeſtiſſime, & in hebræo, & apud lxx. & omnes interpretes eſſe; & habetur in vulgata. Aquila*, ἐὰν ἔλθῃ τοῦ ἰδεῖν, εἰκῆ λαλήσει, *Symmachus*, ϗ εἰσερχόμενος ἐπισκοπῆσαι, μάταια λαλεῖ, *quæ ita fere reddidit S. Hieronymus*, & ſi venerit, ut viſitet; vana loquetur. *Cæterum quod ſequitur*, cor ejus. *In multis codicibus græcis & latinis conjungitur cum præcedentibus: in multis aliis cum ſubſequentibus: & ita teſtatur Sanctus Ambroſius ſe inveniſſe diſtinctum græcis in codicibus.* (*k*) In idipſum.] *Idem de iſtis evenit. Nam apud multos conjunguntur cum proxime ſequentibus*, in idipſum adverſum me, &c. (*l*) Nunquid qui dormit.] *Aquila*, ὃς κοιμηθῇ, οὐ προσθήσει τοῦ ἀναστῆναι; qui dormierit, non addet ut reſurgat? *quomodo fere S. Hieronymus. Sym.* ϗ πεσὼν, οὐκ ἐπαναστήσεται, & cum ceciderit, non reſurget. (*m*) Etenim homo pacis meæ] *Euſebius*, at juxta Symmachum, ἀλλὰ ϗ ἄνθρωπος ὃς εἰρήνευέν μοι, ᾧ ἐπεποίθειν, συνεσθίων μοι ἄρτον ἐμὸν, κατεμεγαλύνθη μου, ἀκολουθῶν, ſed etiam homo qui mecum pacifice agebat, cui fidebam, comedens mecum panem meum, magnificatus eſt contra me, inſequens: aut juxta Aquilam, κατεμεγαλύνθη μου, πτέρνᾳ, *al* πτέρναν, magnificatus eſt contra me calcaneo. *Theodoretus autem hæc refert ex Aquila, & Theodotione*, καί γε ἀνὴρ εἰρήνης μου, ᾧ ἐπεποίθησα, & quidem vir pacis meæ, in quo confiſus ſum. (*n*) Magnificavit ſuper me ſupplantationem.] *S. Ambroſius*, ampliavit: *ſed notat græcum*, ἐμεγάλυνεν, *valere*, magnificavit. *S. Auguſtinus*, ampliavit ſuper me calcaneum. *Admonet autem Euſebius, Aquilam, cum pro*, πτερνισμὸν, *quod eſt apud lxx. dixit*, πτέρναν, *hebraicam lectionem eſſe ſequutum: quare & Joannem Evangeliſtam, ut hebræum ex hebræis, cap. 13. inducere Salvatorem dicentem*, πτέρναν, calcaneum. (*o*) Cognovi.] ἔγνων, *Symmachus*, γνώσομαι, cognoſcam. (*p*) Quoniam non gaudebit] ὅτι οὐ μὴ ἐπιχαρῇ. *Symmachus*, ἐὰν μὴ, ſi non gaviſus fuerit. (*q*) Innocentiam.] ἀκακίαν, *Euſebius*, aut juxta Aquilam, & Symmachum, διὰ τὴν ἁπλότητα, propter ſimplicitatem. (*r*) Confirmaſti.] ἐβεβαίωσας. *Symmachus*, παραστήσεις με, ſtatues me, *& ita S. Hieronymus.* (*ſ*) A ſeculo, & in ſeculum, fiat, fiat.] *S. Ambroſius*, in æternum, a ſeculo, in ſeculum: fiat, fiat. S. *Auguſtinus*, a ſeculo, & in ſeculum, & dicet omnis populus, fiat, fiat. *Notat autem Euſebius, pro* γένοιτο, γένοιτο, *Aquilam quidem dixiſſe*, πεπιστωμένως, πεπιστωμένως, fideliter, fideliter: *Symmachum vero*, ἀμὴν, ἀμὴν, *qua dictione ſæpe etiam uſus fuerit Dominus: Eam nunc attulit etiam S. Hieronymus. Chryſoſtomus (aut, ut alij, Athanaſius,)* εἰδέναι δεῖ ὅτι τὴν ψαλμικὴν ταύτην προφητείαν εἰς πέντε τινὲς διελόντες βίβλους, μέχρι τοῦ ψαλμοῦ τούτου τὴν πρώτην νομίζουσι, ἐπειδὴ πρὸς τῷ τέλει στέφανον, ὥσπερ τὴν εὐλογίαν τὴν εἰς θεὸν κέκτηται, ὅθεν οὕτω διαιροῦσι ϗ τὰς ἑξῆς τέσσαρας. Scire licet, eos qui hanc pſalmorum prophetiam in quinque libros dividunt, primum protendere uſque ad hunc pſalmum: quod in extremo tanquam benedictionem in Deum continet. Quare hoc etiam modo diſtinguunt & ſequentes quatuor: *ſed de hac re multa S. Ambroſius, Euſebius, & alij.*

PSAL.

PSAL. XLI.

(*a*) IN intellectum.] εἰς σύνεσιν. *Ita etiam Euſebius. In aliis libris eſt,* συνέσεως, *& ita S. Auguſtinus, & vulgata*, intellectus. *Addit etiam Euſebius, pro,* τοῖς υἱοῖς κορὲ, *Aquilam & Symmachum concorditer dixiſſe* τῶν υἱῶν κορὲ, filiorum Core. (*b*) Deſiderat cervus.] *Notat Euſebius, Symmachum uſum eſſe verbo* ἱμείρεσθαι, *quod item ſignificat deſiderare, & cupidum eſſe : ſed in Scholio ita ſcribitur :* Symmachus ὡς σπεύδει ἔλαφος, ſicut feſtinat cervus : ſexta editio, ὃν τρόπον πεδίον προσιαθῇ, quemadmodum campus ſitiet imbrem. *Ita enim S. Hieron. Joel* 1. *Aquila* ὡς αὐλῶν προσιάσει, quemadmodum convallis ſitiet imbrem. *Joel* 1. 20. ערגה. Aquila, ἐπρεσιάσθη, ut interprete Hieron. tanquam area. imbrem ſitiens clamat. Verbum ab area effectum, quæ Græcis πρασιά. Ebraice autem vocatur ערוגה a quo verbum ערג, ſi Aquilæ credendum, quo hic uſus eſt David propheta. *Druſ.* (*c*) Ad Deum vivum.] *Ita S. Auguſtinus, S. Ambroſius, de Iſaac cap.* 1. *& S. Hilarius in pſal.* 62. *Pſalterium Romanum, Æthiopicum, Arabicum & metaphraſis Apollinaris. In multis autem Græcis codicibus eſt,* τὸν θεὸν τὸν ἰσχυρὸν τὸν ζῶντα, Deum fortem, vivum : *unde poteſt in vulgatam irrepſiſſe* [illegible], fontem : *nam in aliquot vetuſtis codicibus eſt*, fortem. *Credibile autem eſt, illud,* ἰσχυρὸν, *eſſe Aquilæ. Nam in Hebræo eſt vox illa, quam, ut alibi diximus, obſervavit S. Hieronymus, ab Aquila verti*, fortem, *a lxx*, Deum. (*d*) Panis, die, ac nocte.] *S. Auguſtinus, & vulgata,* panes, *Symmachus,* ὡς ἄρτος συντάξεώς μου, *tanquam panis dimenſi mei.* (*e*) Recordatus.] *Sanctus Auguſtinus*, meditatus : *Symmachus,* ἀναπολῶν, animadvertens. (*f*) Tranſibo in locum.] *S. Auguſtinus,* ingrediar *Euſebius :* Symm. ὅτι εἰσελεύσομαι εἰς τὴν σκηνὴν, διαβασταχθήσομαι ἕως τοῦ οἴκου μετὰ φωνῆς εὐφημίας, καὶ ἐξομολογήσεως πλήθους πανηγυριζόντων : quoniam introibo in tabernaculum, pervehar uſque ad domum (*catena Barbari addit*, Dei) cum voce laudationis, & confeſſionis, multitudinis celebrantium ſolennitatem *Refer etiam nonnulla ex Aquila, ſed plenius Theodoretus,* εἰσελεύσομαι ἐν συσκίῳ, προβιβάζων αὐτοὺς ἕως οἴκου τοῦ θεοῦ ἐν φωνῇ αἰνέσεως, καὶ εὐχαριστίας ὄχλου ἑορτάζοντος, ingrediar in umbroſum adducens eos uſque ad domum Dei in voce laudationis, & gratiarum actionis turbæ feſtivitatem celebrantis. (*g*) Feſta celebrantium.] *Ita S. Hieronym. epiſt.* 140. *& pſalterium Arabicum, & Æthiopicum. Alii libri græci habent*, ἑορτάζοντος, *& ita* S. *Auguſtinus,* feſtivitatem celebrantis ; *vulgata autem*, ſonus epulantis. (*h*) Quare triſtis es.] *Euſebius,* aut juxta Symmachum, τί κατακάμπτῃ ἡ ψυχή μου, καὶ τί θορυβεῖς κατ' ἐμοῦ ; ἀνάμεινον τὸν θεὸν, ὅτι διηνεκῶς ἐξομολογήσομαι αὐτῷ τὰς σωτηρίας τοῦ προσώπου αὐτοῦ. Quare incurvaris anima mea, & quare conturbaris ſuper me ? expecta Deum ; quia aſſidue confitebor ei ſalutes faciei ejus : aut, ſecundum Aquilam, ταῖς σωτηρίαις τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ſalutaribus vultus ejus, *quod habet S. Hieronymus. In Scholio tamen ex Aquila refertur,* τί κατακύπτεις ; quid inclinas te ? *ex Symmacho,* τί κατατήκῃ ; quid tabeſcis ? (*i*) Quoniam confitebor.] *In vulgata eſt*, quoniam adhuc confitebor : *quod S. Hieronymus fatetur ſub aſteriſco additum eſſe.* (*k*) Ad meipſum anima mea.] *Euſebius, Theodoretus* : Ita autem & Symmachus eſt interpretatus, ἡ ψυχή μου κατατήκεται ὅτ' ἂν ἀναμιμνήσκωμαί σου ἀπὸ γῆς ἰορδάνου, καὶ ἀπὸ ἑρμωνιὶμ ὄρους μικροτάτου, anima mea liqueſcit, quotieſcunque recordor tui a terra Jordanis, & ab Hermoniim monte minimo. (*l*) Abyſſus.] *Euſebius, & Theodoretus :* Et hæc Symmachus ita eſt interpretatus, ἄβυσσος ἀβύσσῳ ἀπαντῶσα (*al.* ἀπαντᾷ) ἀπὸ ἤχου τῶν κρουνῶν σου, abyſſus abyſſo occurrit a ſono aquæductuum tuorum. (*m*) Suſpenſiones tuæ] *Sic S. Auguſtinus, & in explanatione*, ſuſpenſuræ, *quod græce eſt*, οἱ μετεωρισμοί σου. *Vulgata*, omnia excelſa tua. *Aquila*, οἱ συντριμμοί σου, illuſiones tuæ. *Euſebius, & Theodoretus*, Symmachus, αἱ καταιγίδες σου, καὶ τὰ κύματά σου ἐπάνω μου παρῆλθον. *quod ita videtur vertiſſe S. Hieronymus*, gurgites tui, & fluctus tui ſuper me tranſierunt. (*n*) Et nocte declarabit.] δηλώσει, *quod etiam eſt in nonnullis commentariis græcis. In pſalterio veteri, & Romano, & apud* S. *Auguſtinum*, declaravit, *& convenit Apollinarii metaphraſis, & pſalterium Æthiopicum. Cæteri libri græci habent*, νυκτὸς ᾠδὴ αὐτοῦ, *vulgata*, nocte canticum ejus. *Euſebius habet* , καὶ νυκτὸς ᾠδὴ αὐτοῦ παρ' ἐμοὶ, & nocte canticum ejus apud me : *& addit*, juxta Aquilam vero, καὶ ἐν νυκτὶ ᾆσμα αὐτοῦ μετ' ἐμοῦ, & in nocte canticum ejus mecum. *In Scholio autem refertur ex Symmacho*, καὶ κατὰ νύκτα ᾠδὴ παρ' αὐτοῦ, & per noctem canticum ab eo. (*o*) Suſceptor meus] *Euſebius* : Aquila & Symmachus, πέτρα μου, petra mea. (*p*) Dum affligit inimicus meus] *Sanctus Auguſtinus*, affligit me inimicus, *vulgata*, dum affligit me inimicus, dum confringuntur oſſa mea : *quem etiam ſenſum verba græca ferunt. Aquila*, ἐν τῷ φονεῦσαί με ἐν ὀστέοις μου, *quod* S. *Hieronymus* , dum me interficerent in oſſibus meis. *Euſebius* : Epilogum facit, juxta Symmach. ἱνατί σκυθρωπὸς περιπατῶ θλίβοντος ἐχθροῦ, καὶ ὡς σφαγὴν διὰ τῶν ὀστῶν μου ὠνείδιζόν οἱ ἐναντίοι μου ; ἢ, ἐν τῷ θλᾶσθαι τὰ ὀστᾶ μου, ὀνείδιζόν με οἱ θλίβοντές με ; Quare triſtis ambulo, affligente inimico, & quaſi occiſionem per oſſa mea, exprobrabant adverſarii mei ? Aut (*videtur hoc addi ex alia editione*) dum confringuntur oſſa mea, exprobrabant me, tribulantes me? (*q*) Qui tribulant me.] *Sic apud S. Aug. & in pſalterio Romano, & hanc tanquam lxx. lectionem agnoſcit S. Hier. ad Suniam. In cæteris libris græcis eſt*, οἱ ἐχθροί μου, *& vulgata utrumque conjunxit*, qui tribulant me, inimici mei. (*r*) Salus vultus mei.] *Ita S. Auguſt.* ἡ σωτηρία, *cæteri libri græci*, σωτήριον, *& vulgata*, ſalutare. (*ſ*) Et Deus.] *Conjunctio*, καὶ, *in loco ſuperiori, ubi hoc idem poſitum eſt, in multis libris græcis eſt, in multis non eſt, itemque in latinis : in hoc autem eſt fere in omnibus : ſed notat S. Hieronymus, ſub aſteriſco additam eſſe.*

PSAL. XLII.

(*a*) PSalmus.] *Notat Euſebius quemadmodum & multi, pſalmum hunc ſine inſcriptione eſſe apud Hebræos, & cæteros interpretes, viderique partem eſſe præcedentis pſalmi.* (*b*) Ipſi David.] *Schol.* δαυίδ, *exponitur*, ἐξουθενημένος, καὶ ἠλεημένος, contemptus, & miſericordiam conſequutus. (*c*) Judica me.] κρῖνόν με. *In multis codicibus Græcis, & apud Theodoretum & Nicephorum eſt*, κρῖνόν μοι, judica mihi : *eamque lectionem videtur etiam Euſebius probare. Ex Symmacho autem hæc refert*, κρῖνόν μοι, καὶ ὑπερδίκησον τῆς δίκης μου, judica mihi, & defende in judicio cauſam meam. (*d*) Ab homine iniquo.] *Aquila*, ἀπὸ ἀνδρὸς ἐπιθέσεως, καὶ πανουργίας, a viro doli, & iniquitatis. (*e*) Dum affligit inimicus meus.] *A multis græcis codicibus, & Euſebio, & Theodotione, abeſt illud*, μου, *S. Auguſtinus & vulgata habent*, me. (*f*) Ipſa me deduxerunt.] *Theodoretus* : (*quod in commentariis græcis, etiam Origeni & Chryſoſtomo tribuitur*) ἐνταῦθα τὸν χρόνον ἤλλαξαν οἱ ἑβδομήκοντα, καὶ γεγενημένα εἰρήκασι τὰ ἐσόμενα. Hoc loco tempus mutarunt lxx, & quæ futura ſunt, dixerunt tanquam facta. Cæteri autem clariorem attulerunt interpretationem, ἀπόστειλον τὸ φῶς σου, καὶ τὴν ἀλήθειάν σου, ἅτινα ὁδηγήσει με καὶ ἄξει με εἰς τὸ ὄρος τὸ ἅγιόν σου, καὶ εἰς τὰς σκηνώσεις σου, *quæ ita fere vertit S. Hieronymus*, mitte lucem tuam, & veritatem tuam, ipſa ducent me, & introducent me ad montem ſanctum tuum & in tabernaculum tuum. (*g*) Et introibo.] *Theodor.* Hoc Symm. ita eſt interpretatus, ἱνατί ἔλθω πρὸς τὸ θυσιαστήριον τοῦ θεοῦ, πρὸς τὸν θεὸν τὴν εὐφροσύνην τῆς εὐθυμίας μου· καὶ ἐξομολογήσομαί σοι ἐν ψαλτηρίῳ ὁ θεὸς, ὁ θεός μου, ut veniam ad altare Dei, ad Deum lætitiam jucunditatis meæ. Et confitebor tibi in pſalterio, Deus, Deus meus. (*h*) Triſtis es.] *Quinta editio*, ταπεινοῦσαι, humiliaris, & deprimeris. *Euſebius* : Symmachus autem, τί καταρρέεις (*al.* καταρρεῖς) ψυχή μου καὶ τί θορυβεῖς ἐπ' ἐμέ ; ἀνάμεινον τὸν θεόν. εἰς ἀεὶ γὰρ ἐξομολογήσομαι αὐτῷ τῇ σωτηρίᾳ τοῦ προσώπου μου, καὶ θεῷ μου, quare defluis anima mea, & quid turbas ſuper me ? Expecta Deum : nam in æternum confitebor illi, ſaluti vultus mei, & Deo meo. (*i*) Deus meus.] *Etiam hoc loco in multis libris græcis & latinis eſt*, & Deus meus.

PSAL. XLIII.

(*a*) AD intellectum pſalmus.] S. *Ambroſius, &* S. *Auguſtinus habet*, intellectus. *Addit autem* S. *Ambroſius, Aquilam poſuiſſe*, pſalmum diſciplinæ. *Euſebius notat, neque propoſitos ſermones præſcribi, pſalmum, aut odam, aut hymnum, aut quippiam ejuſmodi.* (*b*) In auribus noſtris.] *Notat* S. *Ambroſius, lxx, & Theodotionem dixiſſe* , in auribus : *Symmachum vero*, auribus : *quomodo fere habent editiones Latinæ.* (*c*) In diebus antiquis.] *Chryſoſtomus* : Alius, ἐν ἡμέραις ταῖς πρὶν, in diebus priſtinis : Alius, ταῖς ἀρχῆθεν, qui ab antiquo. (*d*) Et expuliſti eos.] ἐξέβαλες αὐτοὺς, *Aquila*, καὶ ἐξαπέστειλας αὐτοὺς, & emiſiſti eos, *quod habet* S. *Hieronymus. Symmachus*, καὶ ἐξήλασας αὐτοὺς, *quod idem valet*, expuliſti, & ejeciſti. (*e*) Illuminatio.] *Chryſoſtomus.* Alius, τὸ φῶς, ὅτι ηὐδόκησας ἐν αὐτοῖς, lux, quoniam complacuiſti in eis : *aut quemadmodum eſt apud* S. *Ambr.* complacuit tibi in illis. (*f*) Tu es ipſe.] *Euſebius* : Pro quo Symmachus, σὺ εἶ ὁ βασιλεύς μου ὁ θεὸς, ἔντειλαι περὶ τῆς σωτηρίας ἰακώβ, tu es rex meus, Deus : manda de ſalute Jacob. (*g*) Inimicos noſtros ventilabimus.] *Chryſoſtomus* : Alius, τοὺς θλίβοντας ἡμᾶς, eos qui tribulant nos. *Quod autem in vulgata eſt*, ventilabimus cornu, *Græce eſt*, κερατιοῦμεν, *quaſi cornupetemus : & in codicibus Sancti Auguſtini, &* S. *Ambroſii non eſt vox*, cornu : *ſed* S. *Ambr. in explanatione manifeſto eum agnoſcit.* (*h*) Spernemus.] ἐξουδενώσομεν, *Aquila, & Symmachus*, συμπατήσομεν, conculcabimus, *ut eſt apud* S. *Hieronymum.* (*i*) Laudabimur.] *Ita dicitur modo verbi deponentis ; quod Græce eſt*, ἐπαινεθησόμεθα. *Euſebius*, aut juxta Aquilam, ἐν τῷ θεῷ καυχησόμεθα, vel juxta Symmachum, τὸν θεὸν ὑμνοῦμεν ὅλην τὴν ἡμέραν, *al.* κατὰ πᾶσαν ἡμέραν. S. *Ambroſius*, Aquila tamen poſuit, in Domino gloriabimur tota die. Symmachus ait, Deo hymnum dicemus per omnem diem. (*k*) Nunc autem repuliſti.] νυνὶ δὲ ἀπώσω. *Chryſoſtomus*, Alius, καίτοι ἀπώσω, atque etiam repuliſti : Alius, καί γε ἀπώσω, (*quod idem valet :*) *Alius*, ἀλλὰ πρὸς τούτοις ἀπέβαλες, ſed præterea abjeciſti. (*l*) Non egredieris in virtutibus.] S. *Ambroſ.* quia non progredieris Deus in virtutibus : *& vocem*, Deus, *habent etiam* S. *Auguſt. & vulg. ſed admonet* S. *Hieron. ſupervacuam eſſe. Symm.* καὶ οὐ προσέρχῃ ἐν τοῖς στρατεύμασιν ἡμῶν, & non progredieris in exercitibus noſtris. (*m*) Averiſti nos.] *Euſeb.* aut juxta Symm. ἔταξας ἡμᾶς ἐσχάτους παντὸς ἐναντίου, καὶ οἱ μισοῦντες ἡμᾶς διαρπάζουσιν ἑαυτοῖς, ἔδωκας ἡμᾶς, ὡς βοσκήματα βρώσεως, καὶ εἰς τὰ ἔθνη ἐλίκμησας ἡμᾶς· ἀπέδου τὸν λαόν σου οὐχ ὑπάρξεως, καὶ οὐ πολλὴν ἐποίησας τὴν τιμὴν αὐτῶν, προπηλακισμὸν μετὰ χλευασμοῦ τοῖς κύκλῳ ἡμῶν, ἐποίησας ἡμᾶς παραβολὴν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κίνησιν κεφαλῆς ἐν ταῖς φυλαῖς, δι' ὅλης ἡμέρας ἡ ἀσχημόνησίς μου ἄντικρύς μου, καὶ ὁ καταισχυμμὸς τοῦ προσώπου μου καλύπτει με, ἀπὸ φωνῆς ὀνειδίζοντος, καὶ βλασφημοῦντος, ἀπὸ προσώπου ἐχθροῦ, καὶ τιμωροῦντος ἑαυτῷ. Ordinaſti nos noviſſimos ab omni adverſario (*ita enim* S. *Ambr.*) & qui odio habent nos, diripiunt ſibi. Dediſti nos tanquam pecora eſcæ (paſcua edentium S. *Ambr.*) & in gentibus ventilaſti nos, vendidiſti (*tradidiſti* S. *Ambr.*) populum tuum ſine ſubſtantia ; nec multo feciſti pretium eorum : illuſionem (*in catena Barbari additur*, poſuiſti nos) cum deriſu iis qui ſunt in circuitu noſtro, feciſti nos parabolam in gentibus, commotionem capitis in tribubus. Per totam diem confuſio mea contra me, & ignominia faciei meæ cooperuit me. A voce exprobrantis, & blaſphemantis, a facie inimici, & vindictam ſibi facientis. *Quorum multa ſunt in tralatione* S. *Hier.* S. *Ambr. autem multa etiam affert ex Aq. & Theodotione, quæ apud ipſum operæ pretium fuerit legere.* (*n*) In jubilationibus.] *Ita* S. *Auguſt. & pſalterium vetus, quod græce eſt*, ἐν τοῖς ἀλαλάγμασιν, *quomodo plerique libri habent, & cum hac eadem lectione facit pſalterium Æthiopicum. Aliquot vero codd. habent*, ἀλλάγμασι, *cui lectioni concordat pſalterium Arabicum, & Apollinarius & S. Ambroſius, & vulgata*, commutationibus eorum. *In commentariis græcis leguntur hæc* : Heſychius, ἀλαλαγμὸς, eſt oda pro victoria parta, itemque ἀλάλαγμα. *Cyrillus* : Quidam ſcribunt, οὐκ ἦν πλῆθος ἐν τοῖς ἀλαλάγμασιν ἡμῶν ἀλαλαγμός. Igitur vox victorum pro victoria parta. *Diodorus* : πέπρακας ἡμᾶς φησι τοῖς ἔθνεσι τοῦ μηδενὸς, τοῦτο γὰρ λέγει ἄνευ τιμῆς, ὡς ἀχρήστοις δούλοις καὶ οὐδενὸς ἀξίοις· καὶ τὸ αὐτὸ ἑρμηνεύων, ἐπάγει, καὶ οὐκ ἦν πλῆθος ἐν τοῖς ἀλλάγμασιν, τουτέστι, ταῖς πράσεσιν· ἄλλαγμα γὰρ τὴν πρᾶσιν καλεῖ, ἀντὶ τοῦ οὐδαμινῆς τιμῆς τὸ καθ' ἡμᾶς ἐποίησας ἄλλαγμα. Vendidiſti nos, inquit, gentibus pro nihilo : hoc enim ſignificat, ἄνευ τιμῆς, tanquam inutiles ſervos, & nullius precii. Atque idem explanans infert, καὶ οὐκ ἦν πλῆθος ἐν τοῖς ἀλλάγμασιν, id eſt, venditionibus : ἄλλαγμα enim vocat ipſam venditionem, ac ſi diceret nullius precii feciſti commutationem noſtram. *Et paulo poſt*, τουτέστιν ἐν τῇ ὠνῇ ἡμῶν· ἡ γὰρ τιμὴ ἄλλαγμά ἐστιν, id eſt, in emptione noſtra : ipſum enim precium eſt ἄλλαγμα. *Sed rurſus aliquanto poſt, quaſi ad alterius lectionis explicationem, inquit* , καὶ οὐκ ἔστιν ὁ βοῶν πρός σε μετὰ κραυγῆς ἰσχυρᾶς καὶ δεήσεως καὶ δακρύων σφοδρῶν, & non eſt qui clamat ad te cum clamore valido, & deprecatione, & lacrymis vehementibus. *Et in alio commentariorum græcorum libro*, Quod ſi ſcribitur, ἐν ἀλαλάγμασιν, σημαίνει ὅτι εἰς τοῦτο κακοῦ ἥκομεν, ὡς ἁλῶναι κατὰ κράτος καὶ ὑπὸ ὀλίγων ἐχθρῶν κατακυριευθῆναι· ὀλίγοι γὰρ ἡμῖν ἐπηλάλαξαν, ἔστι γὰρ ὁ ἀλαλαγμὸς ἡ φωνὴ ἐπινίκιος. Hoc ſignificat, eo calamitatis venimus, ut capti imperioſe, & a paucis hoſtibus ſubjugati ſimus. Pauci enim nobis ἐπηλάλαξαν, ac voce victorum inſultarunt, eſt enim ὁ ἀλαλαγμὸς, vox pro victoria parta. *Theodotio* καὶ οὐκ ἦν πλεόνασμα ἐν τῷ ἀλλάγματι ἡμῶν, & non fuit abundantia in commutatione noſtra. (*o*) Et deriſum.] καταγέλωτα. *Quinta editio, & Theodotio*, χλευασμὸν, *ſexta editio, ut ſeptuaginta*, καταγέλωτα. *Chryſoſtomus* : Alius, πομπὴν τοῖς κύκλῳ ἡμῶν. S. *Ambroſ.* Unde pulchre poſuit Aquila, ſpretionem, & pompam poſuiſti nos, iis qui in circuitu noſtro ſunt. (*) Gentibus.] *Fatetur* S. *Hieronymus ad Suniam verbum e verbo dicendum fuiſſe*, in gentibus : *ſed potuiſſe ſine damno ſenſus interpretationis elegantiam conſervari.* (*p*) Commotionem capitis.] *Chryſoſtomus* : Alius, μετακίνημα, tranſmutationem : hebræus autem, μάννουδ, mannud. S. *Ambroſius videtur referre ex Aquila*, ἀλάλαγμα, *& addit*, hoc eſt, tranſmutationem, quæ de loco ad locum, de Judæa ad populos nationum : *ſed etiam apud ipſum videtur legendum*, ἄλλαγμα, *aut putavit idem valere*, ἀλάλαγμα. (*q*) Verecundia.] ἐντροπή. *Chryſoſt.* Alius, ἀσχημοσύνη μου, dedecus meum. S. *Ambroſius declarat, quid ſit*, ἐντροπὴ, *& ſubdit, Symm. dixiſſe*, tota die confuſio mea contra me eſt. (*r*) Obloquentis.] παραλαλοῦντος, *ſed in pleriſque libris eſt*, καταλαλοῦντος, detrahentis. (*ſ*) Et inique non egimus.] *Euſebius*, aut juxta Symmachum, οὐδὲ παρελογισάμεθα τὴν συνθήκην σου, nec doloſe tractavimus teſtamentum tuum. (*t*) Non receſſit.] οὐκ ἀπέστη, *Chryſoſt.* alius, οὐκ ἀπεχώρησεν, alius, καὶ οὐκ ἀπεστράφη, *quæ idem fere valent.* (*u*) Et declinaſti.] *Euſebius & Theodoretus* ; Hoc Symm. ita eſt interpretatus, οὐδὲ μετετέθη (*al.* μετεκλίθη) τὰ ὑπορθοῦντα ἡμᾶς, ἀπὸ τῆς ὁδοῦ σου, neque tranſpoſita ſunt (*al.* inclinata) quæ dirigebant nos, a via tua. *Chryſoſt. refert ex alio*, καὶ ἔκλινε βήματα ἡμῶν, & declinaverunt greſſus noſtri. (*x*) Humiliaſti nos in loco afflictionis.] S. *Ambroſius videtur legiſſe*, in loco afflictationis. S. *Auguſt. autem*, de loco infirmitatis. *Euſebius*, aut juxta Aquilam, συνέθλασας ἡμᾶς ἐν τόπῳ ἀοικήτῳ, καὶ ἐπεπώμασας ἡμῖν σκιὰν θανάτου, confregiſti nos in loco deſerto, & aperuiſti ſuper nos umbram mortis. *Chryſoſt.* Alius, ἐν τόπῳ σειρήνων. S. *Ambroſius, hæc ex Aquila refert*, quoniam humiliaſti nos in loco Sirenum. *Item in Scholio illud*, καὶ ἐπεπώμασας ἡμῖν, *tribuitur quintæ editioni : Aquila autem hæc*, καὶ ἐκάλυψας ἡμᾶς ἐν σκιᾷ θανάτου, & operuiſti nos in umbra mortis. (*y*) Requiret.] ἐκζητήσει. *Aquila*, ἐξιχνιάσει, *Symm.* ἐξερευνήσει. S. *Ambr.* Aquila inveſtigabit iſta, dixit : Symmachus, inveniet iſta. *Addit etiam Aquilam dixiſſe*, viſiones cordis, *& paulo poſt*, in te morte afficimur. (*z*) Exurge.] *Chryſoſt.* Alius, ἐξυπνίσθητι, alius, ἐξύπνισον, expergiſcere, evigila e ſomno. (*ω*) Quare obdormis.] *Euſebius : Symmachus*, ἱνατί ὡς ὑπνῶν εἶ δέσποτα ; ἐξύπνισον, καὶ μὴ ἀποβάλῃς εἰς τέλος. Quare, ſicut obdormiens es Domine ? evigila, & ne abjicias in finem. (*aa*) Avertis.] *Euſebius* : Symmachus, ἱνατί τὸ πρόσωπόν σου κρύπτεις, ἐπιλανθάνῃ τῆς κακώσεως ἡμῶν, καὶ θλίψεως ; quare faciem tuam abſcondis ? obliviſceris afflictionis noſtræ, & tribulationis noſtræ. S. *Ambroſius autem refert, Symmachum pro tribulatione, poſuiſſe afflictationem. Et in Scholio refertur ex Symmacho*, κακουχίας, *& ex alio*, τῆς κακίας ἡμῶν. (*bb*) Humiliata eſt.] ἐταπεινώθη. *Aquila*, κατέκυψεν, procubuit. *Symm.* κατεκάμφθη, incurvata eſt. (*cc*) Exurge Domine.] *Notat S. Hieronymus, more ſolito in græco additum eſſe*, Domine. *Chryſoſt.* Alius, στῆθι ἀντιλαμβανόμενος ἡμῶν, καὶ ῥῦσαι ἡμᾶς διὰ τὸ ἔλεός σου, ſta ſuſcipiens nos, & erue nos propter miſericordiam tuam. *In Scholio illud*, διὰ τὸ ἔλεός σου, *tribuitur Aquilæ, & Symmacho.*

PSAL. XLIV.

(*a*) IN finem.] S. *Hieron. inquit ſe reperiſſe in titulo*, In finem pro his qui commutabuntur filiorum Core intelligentiæ canticum pro dilecto. S. *Auguſt. habet*, filiis, *&* in intellectu. *Aquila*, τῷ νικοποιῷ ἐπὶ τοῖς κρίνοις τῶν υἱῶν κορὲ ἐπιστήμονος ᾆσμα προσφιλίας, vincenti pro liliis filiorum Core, ſcientis canticum amoris. *Symm.* ἐπινίκιον ὑπὲρ τῶν ἀνθῶν τῶν υἱῶν κορὲ συνέσεως, ᾆσμα εἰς τὸν ἀγαπητὸν, triumphus (*ita enim vertit* S. *Hier.*) pro floribus filiorum Core intelligentiæ canticum in dilectum. *In Scholio autem refertur ex Chryſoſtomo, pro*, ᾆσμα προσφιλίας, *alium dixiſſe*, τοῖς ἠγαπημένοις, dilectis, *quod Hebraice ſit Idithot.* (*b*) Eructavit.] *Euſebius* : Pro , ἐξηρεύξατο ἡ καρδία μου, Symmachus inquit, ἐκινήθη ἡ καρδία μου λόγῳ ἀγαθῷ, *quod interpretatur* S. *Hieronymus*, commotum eſt cor meum verbo bono. *Chryſoſtomus* : Alius, ἐξέρπυσεν, exprompſit. (*c*) Opera mea.] *Chryſoſtomus* : Alius, τὰ ποιήματά μου, opificia mea. *Euſebius* : aut juxta Aquilam, & Symmachum, τὰ δικαιώματά μου ἐξαγγελῶ, juſtificationes meas enunciabo. (*d*) Calamus ſcribæ.] *Euſebius*, pro hoc Aquila quidem, σχοῖνος γραμματέως ταχινοῦ, juncus ſcribæ velocis. Symmachus autem inquit, ἡ γλῶσσά μου γραφεῖον γραφέως ταχινοῦ, lingua mea ſtylus ſcriptoris velocis. (*e*) Specioſus forma.] ὡραῖος κάλλει, *quod poſſet etiam verti*, ſpecioſus decore, & pulchritudine, *aut*, decorus ſpecie, *ut S Cypr.* 2. *lib. adverſus Judæos, & de hac re hoc loco S. Baſil. Euſeb. & S. Baſilius* : Aquila iſtud hoc modo eſt interpretatus, κάλλει ἐκαλλιώθης (*al.* ἐκαλλωπίσθης) ἀπὸ υἱῶν ἀνθρώπων (*al.* παρὰ τοὺς υἱοὺς) pulchritudine pulchruiſti (*ſi ita fas eſt dicere*) a filiis hominum. Symmachus autem, κάλλει καλὸς εἶ παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, pulchritudine pulcher es præter filios hominum : quinta autem editio, κάλλει ὡραιώθης παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, pulchritudine floruiſti præ filiis hominum. *Addit etiam Euſebius hæc apud lxx conjungi cum præcedentibus, apud cæteros autem cum ſequentibus.* (*f*) Diffuſa eſt gratia.] Aut effuſa, *ut S. Cypr. & S. Hieron. Chryſoſt.* Alius, ἀνεχύθη χάρις τοῖς χείλεσί σου, refuſa eſt gratia labiis tuis. (*g*) Propterea.] διὰ τοῦτο. *Chryſoſt* : Alius, ἐπὶ τούτῳ, *itemque paulo inferius : quod idem videtur valere. Notat autem S. Hieronymus ad Principiam, in editione vulgata legi ſolitum, pro*, benedixit, unxit, *& depravate.* (*h*) Accingere gladio tuo.] *Aut*, gladium tuum, *quemadmodum habet S. Auguſt. Chryſoſt.* Alius, ζῶσαι μάχαιράν σου ἐπὶ μηρὸν, cingere gladium tuum ſuper femur : *Alius*, περίθου ὡς μάχαιράν σου ἐπὶ μηροῦ, circumpone quaſi gladium tuum ſuper femur. (*i*) Specie tua.] S. *Cypr.* 2. *lib. adverſus Judæos* : Decori, & ſpeciei tuæ *Chryſ.* Alius, τὸν ἔπαινόν σου, καὶ τὸ ἀξίωμά σου, laudem tuam, & dignitatem tuam : Alius, ἐπὶ δοξότητί σου, καὶ διαπρεπείᾳ σου, in gloria tua, & decore tuo. (*k*) Et intende.] *Conjunctio & abeſt a vulgata : ſed habent S. Cyprianus, S. Aug. S. Hieronymus, ad Principiam, & eſt in omnibus collatis exemplaribus Græcis. Chryſoſtomus* : per hoc demonſtravit arcum & ſagittam. (*l*) Et proſpere procede.] καὶ κατευόδου. S. *Cypr.* & dirige. *Chryſoſt.* Alius, πρόκοπτε, profice, (*m*) Propter veritatem.] *Apud Sanctum Cyprianum hæc ſine interpunctione leguntur*, & regna propter veritatem, &c. (*n*) Et deducet te.] *Chryſoſt.* Alius, καὶ φωτίσει σε ἐπὶ φοβερὰ ἡ δεξιά σου, & illuminabit te ſuper terribilia dextera tua : Alius, ὑποδείξει σοι, oſtendet tibi. (*o*) Potentiſſime.] δυνατέ. *Notat S. Hieronymus ad Suniam, hoc redundare, & additum eſſe de ſuperiore tertio verſiculo. Abeſt quidem ab Euſebio.* (*p*) In corde.] *Sic S. Hieronymus in ſua tralatione*, ἐν καρδίᾳ, *& poſſet etiam verti*, in cor. *Vulgata, & S. Auguſtinus*, in corda. *Chryſoſt.* Aquila, & Symmachus, κατὰ καρδίας οἱ ἐχθροὶ τοῦ βασιλέως, ſuper corda (*aut*, contra cor) hoſtes regis. (*q*) Sedes tua.] *Euſebius* : aut juxta Aquilam, ὁ θρόνος σου θεὲ, εἰς αἰῶνα, καὶ ἔτι, ſedes tua Dee, in ſeculum, & ultra : *de qua re diſputant Euſebius hoc loco, & Sanctus Hieronymus, ad Principiam. Chryſoſtomus* : Symmachus, ὁ θρόνος σου ὁ θεὸς αἰώνιος, καὶ ἔτι, thronus tuus Deus æternus, & ultra. (*r*) Iniquitatem.] *Teſtatur Euſebius Aquilam dixiſſe*, ἀσέβημα, impietatem. (*ſ*) Oleo exultationis.] *Sic S. Auguſtinus, & S. Hieron. quod græce eſt*, ἀγαλλιάσεως, *vulgata*, lætitiæ. *Euſebius* : vel juxta Aquilam, ἐλαίῳ χαρᾶς, oleo gaudii ; vel juxta Symmachum, ἐλαίῳ ἀγλαϊσμοῦ, oleo nitoris, & ſplendoris. *Chryſoſtomus* : hebræus, ſaſon, id eſt, venuſtatis, gloriæ, ornamenti. (*t*) Præ principibus] *Theodoretus*, aut juxta Symmachum, παρὰ τοὺς ἑταίρους σου, præ ſociis, & ſodalibus tuis. (*u*) A veſtimentis tuis.] *Chryſoſtomus* : Alius, εἰς τὸν ἱματισμόν σου, in veſtimento tuo : Alius, πάντα τὰ ἱμάτιά σου, omnia veſtimenta tua. (*x*) A domibus eburneis] *De hac voce*, βάρεων, *S. Hieron. ad Principiam. Chryſoſt.* Alius, ἀπὸ ναῶν ἐλεφαντίνων, ὅθεν εὔφρανάν σε ἐν τῷ τιμᾶν σε, a templis eburneis, unde lætificarunt te, dum te honorant. Alius, ἐν τοῖς ἐνδόξοις σου, in ornamentis tuis. *Illud de templis eburneis, Theodoretus tribuit Aquilæ, & Symmacho, ſed Scholiaſtes hoc utrique*, ἀπὸ ναῶν ὀδόντος, a templis dentis : *Euſebius autem ſoli Aquilæ. Domorum Eburnearum fit mentio* 4. *Reg. de Achab.* (*y*) Aſtitit regina.] παρέστη. *Chryſoſtomus* : Alius, ἐστάθη, erecta ſtetit. *S. Hieronymus ad Principiam notat, lxx, Theodotionem, & ſextam editionem interpretatos eſſe* reginam. *Aquilam autem*, συγκοίτην, concubinam. *Symmachum & quintam*, παλλακὴν pellicem. (*z*) In veſtitu deaurato] *Aquila*, ἐν βάμματι ὠφείρ, in tinctura Ophir. *Theodotio*, ἐν διαδήματι χρυσῷ ἐκ σωφείρ, in diademate aureo de Supphir. *Symmachus*, ἐν χρυσῷ πρώτῳ, in auro primo : *quod etiam refert* S. *Hieron. eodem loco.* (*ω*) Circumamicta.] *Græce eſt*, περιβεβλημένη, πεποικιλμένη, *aut*, καὶ πεποικιλμένη, *ut ſæpe apud Euſebium. Latini videntur legiſſe ſine conjunctione, & in caſu dandi. Ita enim verterunt*, circumamicta (*aut*, circundata varietate) *id eſt, varia veſte. Idem autem Euſebius notat iſta neque in hebraica lectione, neque apud cæteros interpretes haberi : quare obelo notata eſſe. Admonuit etiam S. Hieron. ibidem ea nullum interpretem excepta editione vulgata tranſtuliſſe. Et apud S. Cyprianum lib.* 2. *adverſus Judæos non referuntur : ita enim habet* : Aſſiſtit regina ad dexteram tuam in veſte inaurata. Audi filia, &c. (*aa*) Quoniam concupivit.] *Ita S. Auguſtinus, & pſalterium Romanum ; & S. Cyprianus ibid.* quoniam deſideravit rex, *quod græce eſt*, ἐπεθύμησεν, *& convenit pſalterium Æthiopicum, & Arabicum, & metaphraſis Apollinarii. In aliis libris græcis eſt*, καὶ ἐπιθυμήσει, *& vulgata*, & concupiſcet. *Chryſoſt.* Alius , ἵνα ἐπιθυμήσῃ, ut concupiſcat. (*bb*) Dominus tuus.] S. *Aug. & S. Cyprianus, & vulgata habent*, Dominus Deus tuus. S. *Hieron. ad Principiam videtur legiſſe*, ipſe eſt rex tuus, & Dominus tuus. (*cc*) Et adorabunt eum filiæ.] *Ita S. Auguſtinus, & pſalterium Romanum, nec multo aliter Apollinarius , & pſalterium Æthiopicum* , adorabit eum filia Tyri. *Vulgata autem*, & adorabunt eum, & filiæ Tyri. *Theodoretum item ac Baſilium videtur poſſe conjici ex explanatione habuiſſe*, προσκυνήσουσιν. *Et S. Hieron. ibidem teſtatur, lxx interpretes non dixiſſe*, & adorabis eum, *ſed*, adorabunt eum. *In aliis tamen libris græcis eſt*, καὶ προσκυνήσεις αὐτῷ, καὶ θυγάτηρ τύρου ἐν δώροις, & adorabis eum, & filia Tyri cum muneribus. *Juſtinus autem Martyr, in dial. cum Tryphone, utroque modo legit. Theodoretus* : Aquila quidem, & Theodotio interpretati ſunt, καὶ προσκύνησον αὐτῷ, & adora eum. *Symmachus autem*, αὐτὸς γὰρ κύριός σου, καὶ προσκύνει αὐτῷ, ipſe enim eſt Dominus tuus, adora eum. (*dd*) Filia Tyri.] *Symmachus*, ἡ θυγάτηρ κραταιὰ δῶρα οἴσει, filia fortis dona afferet. *Aquila, Theodotio, & ſexta editio*, θυγάτηρ σόρ, filia Sor. *Sed S. Hieron. ibidem teſtatur, lxx, Aquilam, Theodotionem, & quintam editionem, interpretatos eſſe Tyrum, ſextam poſuiſſe verbum hebraicum, Sor, Symmachum*, κράτιστον, id eſt, fortiſſimam. (*ee*) Plebis terræ.] τοῦ λαοῦ τῆς γῆς. *Ita quoque eſt in pſalterio Arabico, & Æthiopico. Apollinarius* ; ἀφνειοὶ χθονὸς, locupletes terræ, *cæteri autem libri græci*, πλούσιοι τοῦ λαοῦ, divites plebis : *ſicut habent editiones latinæ : ita, ut hæc*, plebis terræ, *duplex interpretatio videri queat.* (*ff*) Ejus filia regis Eſebon.] *Illud*, ejus, *quod græce eſt*, αὐτῆς, *habet etiam S. Auguſt. In aliis libris eſt*, τῆς, *& in vulgata*, gloria filiæ regis. *Quod autem pertinet ad illud*, ἐσεβὼν, *eandem lectionem habuit Didymus, & ita explicat* : ἐσεβὼν, exponitur, λογισμὸς, cogitatio : rex enim cogitationum juſtarum eſt ipſe Dominus. *Eodem modo hunc locum recitat Cyrillus, lib.* 2. *de adoratione in ſpiritu, & veritate. Æthiopicum pſalterium habet*, heſbon : *teſtatur etiam S. Hieronymus ad Principiam, in quibuſdam exemplaribus inveniri*, ἐξ ἐννοιῶν, ex cogitationibus, *quam Didymus dixit eſſe interpretationem dictionis hebraicæ*, Eſebon. *Quanquam dictio illa ſignificat etiam opus textile, & variegatum : quod huic loco ſatis apte conveniret. In aliis vero libris eſt*, ἔσωθεν, *quod etiam in lib. Vat. ex emendatione aſcriptum eſt, & a Didymo etiam ponitur, & a S. Hieronymo, tanquam lxx, agnoſcitur : & ita omnes latinæ editiones habent*, intrinſecus. (*gg*) In fimbriis aureis.] *Chryſoſtomus* : Alius, διὰ σφιγκτήρων χρυσῶν ἠμφιεσμένη ποικίλα, per faſcias aureas amicta, diſtincta varietate. *Et in Scholio legitur*, ἔνδυσις αὐτῆς εἰς ποικιλτὰ, indumentum ejus in variegatis. (*hh*) Afferentur regi.] *Aut, ut vulgata*, adducentur. *Chryſoſtomus* : Alius, ἀκολουθήσουσι, ſequentur : alius, ἀνενεχθήσονται, quaſi dicas, ſurſum adducentur. (*ii*) Proximæ.] αἱ πλησίον αὐτῆς : *quinta editio*, αἱ φίλαι, amicæ: *& ita S. Hieronymus.* (kk) Pro patribus.] *Euſebius*: Hanc ſententiam clarius reddiderunt cæteri, Aquila quidem dicens, ἀντὶ τῶν πατέρων σου ἔσονταί σοι υἱοί, pro patribus tuis erunt tibi filii: Symmachus autem, ἀντὶ πατέρων ἐγένοντο υἱοί σου, pro patribus facti fuerunt filii tui. (ll) Memores erunt.] μνησθήσονται. *Ita vulgata in pleriſque libris, Romanum pſalterium, Æthiopicum, & Arabicum, & S. Auguſtinus. In aliis libris græcis eſt,* μνησθήσομαι, *& S. Hieronymus ad Principiam,* memor ero: *Didymus utramque lectionem explanat. Theodoretus*: Ita enim & tres ipſi reddiderunt, ἀνυμνήσω τὸ ὄνομά σου καθ' ἑκάστην γενεὰν, διὰ τοῦτο λαοὶ ὑμνήσουσί σε εἰς αἰῶνα διηνεκῶς. Hymnis efferam nomen tuum per ſingulam quamque generationem: propterea populi laudabunt (*ita refert etiam S. Hieronymus, ex Symmacho*) te in ſeculum perpetuo. *Schol.* Alius, ἐπὶ τούτῳ λαοὶ ἐξομολογήσονταί σοι, ſuper hoc populi confitebuntur tibi.

PSAL. XLV.

(a) PRo filiis.] *Ita S. Auguſt. S. Ambroſius*, In finem pro filiis Core, pro occultis pſalmus ipſi David. *Euſebius notat, pro,* ὑπὲρ τῶν υἱῶν, *aliam appoſitam eſſe ad marginem lectionem,* υἱοῖς, filiis: *& ita vulgata. Notat etiam, Symmachum & Aquilam dixiſſe,* υἱῶν, filiorum. (b) Pro arcanis.] *Sive, ut* S. *Ambroſius, &* S. *Auguſtinus*, occultis. *Aquila*, νεανιοτήτων, *quod* S. *Hieronymus*, pro juventutibus. *Symmachus*, τῶν αἰωνίων, æternis. (c) Quæ invenerunt.] *Schol.* cæteri, εὑρέθη εὑρισκόμενος, inventus eſt dum invenitur. (d) Dum turbatur.] S. *etiam Ambroſius habet*, turbatur, *&* transferuntur, *ut Græcus*: *vulgata, & S Auguſtinus*, turbabitur, transferentur. (e) Transferuntur] *Aquila*, σφάλλεσθαι, dum labitur. *Quinta editio*, σαλεύεσθαι, commovetur. (e) Corda marium] ἐν καρδίαις θαλασσῶν. *Euſebius habet*, καρδίᾳ, *editiones Latinæ*, in cor maris. (g) Sonuerunt.] *Euſebius*, Symmachus, ἠχούντων ϗ θολουμένων τῶν ὑδάτων, ϗ σειομένων ὀρέων ἐν τῷ ἐνδοξασμῷ αὐτοῦ, ſonantibus, & turbatis, (*aut*, intumeſcentibus, *ut S. Hieronymus*) aquis, & agitatis montibus, in glorificatione (S. *Hieronymus*, potentia) ejus: *Aquila, quinta & ſexta editio*, ὑπερηφανίᾳ, elatione. (h) Diaplaſma.] *Chryſoſtomus*: Alius, ἀεὶ, ſemper: *& ita* S, *Hieronymus, ſed de hoc alibi dictum eſt.* (i) Lætificant.] *Hanc lectionem manifeſte agnoſcunt S. Ambroſius & S. Auguſt. licet in ipſis libris, ut in vulgata, ſit ſcriptum*, lætificat. *Græce enim eſt*, τοῦ ποταμοῦ τὰ ὁρμήματα εὐφραίνουσι. *Euſebius, & Theodoretus*: Aquila vero, & Symm. (*Theodoretus addit etiam Theodotionem*) inquiunt, τοῦ ποταμοῦ αἱ διαιρέσεις εὐφραίνουσι, fluminis diviſiones lætificant. *In Scholio, hoc tribuitur quintæ editioni. Chryſoſtomus*: Hebræus autem, φαλαγαῦ, Phalagau. (k) Sanctificavit.] *Euſebius*: at juxta Symmachum, τὸ ἅγιον τῆς σκηνώσεως (*al.* κατασκηνώσεως) τοῦ ὑψίστου, ſanctum habitaculi altiſſimi. (l) Non commovebitur.] *In aliquot codicibus, & apud Theodoretum eſt*, ϗ οὐ σαλευθήσεται, & non commovebitur, *atque hæc verba nonnulli ex Patribus referunt ad Deum ipſum, alii ad civitatem Dei.* (m) Vultu.] *S. Ambr. & Cyrillus teſtantur ita inveniri in aliquot exemplaribus. S. Auguſtinus, & pſalterium Romanum*, vultu ſuo. *In aliis libris græcis eſt*, τὸ πρὸς πρωῒ, πρωῒ, *eaque repetitione admonet Nicephorus ſummam judicari celeritatem. S. Ambroſius*, diluculo, *vulgata*, mane diluculo. *Apollinarius videtur utrumque conjunxiſſe, & in metaphraſi, ubi inquit*, ab aurora adjutorem habet oculum, omnia ſpeculantem, *& in explanatione (ſi tamen eſt idem Apollinarius) quæ refertur in catena Barbari: in qua docet, & quid ſit diluculum, & qui vultus Eccleſiæ. Chryſoſt.* Alius περὶ τὸν ὄρθρον, circa diluculum. Aquila, τῷ νεῦσαι πρωΐαν, cum hora matutina reſpicit. (n) Conturbatæ ſunt.] *Schol.* Alius, συνήχθησαν ἔθνη, congregatæ ſunt gentes: *& in alio libro*: Alius, συνήχθη ἔθνη, *quod idem valet.* (o) Inclinata ſunt.] *Aquila*, ἐσφάλησαν, prolapſa ſunt. *Symmachus*, περιετράπησαν, everſa ſunt. (p) Vocem ſuam.] *Ita in vulgata, & apud Apollinarium, & in pſalterio Arab. In cæteris libris græcis ſequitur*, ὁ ὕψιστος, *& ſic in pſalterio Æthiopico; & in Romano, & apud S. Ambroſium, & S. Auguſtinum*, altiſſimus. (q) Jacob] *Schol.* Jacob exponitur, κρατῶν ἔσχατα, obtinens extrema. (r) Et confringet.] *Chryſoſtomus*: alius, συνέκλασε, confregit. (ſ) Auferens.] ἀνταναιρῶν. *Notat Heſychius ita eſſe dictum, & non*, ἀναιρῶν, *ut oſtendatur oppoſitio contra improbitatem diaboli.* (t) Et ſcuta.] *Chryſoſtomus*: alius, ϗ ἁμάξας ἐμπρήσει ἐν πυρὶ, & plauſtra comburet igni: *quomodo habet S. Hieronymus.* (u) Vacate.] *Schol.* alius, ἱλάσθητε, propitiamini: alius, ἐάσατε, ἵνα γνῶτε, remittite, ut cognoſcatis. *Chryſoſtomus*: alius, ἰάσθητε, curate, *aut*, curamini.

PSAL. XLVI.

(a) PRo filiis Core.] *Euſebius*: Videntur mihi, quæ in inſcriptione, non optime ſe habere: oportuit enim, non pro filiis Core, ſed filiis, aut filiorum Core inſcribi, juxta priores inſcriptiones. Cæteri quidem interpretes, & Hebraicum, eodem modo habent, ac ſuperiora. *Cyrillus admonet dici, fieri pro illis, quoniam per eos fiat, quibus cantandi munus injunctum eſt.* (b) Manibus.] *Schol.* alius, χειρὶ, manu. (c) Jubilate. *Schol.* alius, σημάνατε, ſignum date: alius, εὐφημήσατε, læte acclamate. (d) Populos.] *Aut*, plebes, *ut S. Auguſtinus*, λαούς. *Theodoretus*, pro populis, Symmachus dixit βασιλεῖς, reges. (e) Suam.] αὐτοῦ, *aut*, ἑαυτοῦ, *ut, aliquot codices, & Euſebius, & conveniunt Latinæ editiones. In pleriſque vero libris Græcis eſt*, ἑαυτῷ, ſibi. *Euſebius*: verum, pro κληρονομίαν ἑαυτοῦ, cæteri reddiderunt, τὴν κληρονομίαν ἡμῶν, hæreditatem noſtram, aut τὴν κληρουχίαν ἡμῶν, ſortitionem, & partem noſtram. *Nicephorus autem illud*, nobis, *interpretatur*, per nos. (f) Speciem.] τὴν καλλονήν. *Euſebius*, aut juxta Aquilam, τὸ ὑπερηρὲς Ἰακώβ, (*Theodoretus habet*, ὑπερήφανον) excellentiam, & elationem Jacob: juxta Symmachum vero, τὸν ἐνδοξασμὸν Ἰακώβ, glorificationem Jacob: juxta quintam vero editionem, τὸ καύχημα Ἰακώβ, gloriationem Jacob. (g) Super gentes.] ἐπὶ τὰ ἔθνη. *Chryſoſtomus*: alius, ἐπάνω τῶν ἐθνῶν, *quod idem valet.* (h) Principes populorum.] *Euſebius*: Hoc ita mirifice reddidit Symmachus, dicens ἄρχοντες λαῶν ἠθροίσθησαν, λαὸς τοῦ θεοῦ Ἀβραάμ, principes populorum collecti ſunt, populus Dei Abraam: *eodemq; modo inquit reddidiſſe Theodot. niſi quod pro*, ἠθροίσθησαν, *dixit* συνήχθησαν; *ut lxx. Notat autem varietatem lectionis, ex ambiguitate vocis hebraicæ proficiſci, quæ iiſdem elementis ſcribat*, τὸ μετὰ, *&* τὸ λαός. (i) Dei fortes] θεοῦ, *licet editiones latinæ habeant*, Dii. *Et Cyrillus exponit, illos qui ſunt fortes divina gratia, valde elevatos eſſe a terra. Athanaſius valde eſſe elevatos in terra, quæ mitibus aſſignatur, ut iſta conjuncte ſint legenda*, τῆς γῆς σφόδρα ἐπήρθησαν. *In Scholio legitur, duplicem eſſe ſcripturam, unam*, οἱ τοῦ θεοῦ κραταιοὶ τῆς γῆς σφόδρα ἐπήρθησαν, ipſius Dei fortes a terra (aut ſuper terram) valde elevati ſunt; *alteram*, κραταιοὶ οἱ τῆς γῆς τοῦ θεοῦ Ἀβραὰμ σφόδρα ἐπήρθησαν, fortes, qui terræ Dei Abraam, valde elevati ſunt. *Theodoret. totum hoc, ut multi alii Patres, Apoſtolis accommodans, inquit hos a lxx eſſe vocatos*, κραταιοὺς, *ab Aquila*, θυρεοὺς, ſcuta, *a Theodotione, & Symmacho*, ὑπερασπισμοὺς, propugnacula.

PSAL. XLVII.

(a) PSalmus cantici.] *Sic S. Ambroſius, & vulgata & multi libri Græci. Euſebius autem*, ᾠδὴ ψαλμὸς, canticum pſalmus. *S. Auguſtinus*, laus cantici. (b) Et laudabilis nimis.] σφόδρα, *quod apud S. Auguſtinum eſt*, valde, *Euſebius*, aut ſecundum alios, ὑμνητὸς σφόδρα, hymnis celebrandus valde. (b) Bene radicans.] εὐρίζων. *Ita L. Vat. in quo tamen, ut etiam in alio, poſtrema littera ita expuncta eſt, ut nihilominus antiquæ lectionis veſtigium appareat. In commentariis autem aliquot Patrum Græcorum partim hoc modo legitur, partim*, εὐριζῶν, *atque exponitur a Chryſoſtomo*, καλῶς ῥιζῶν, καλῶς πηγνὺς, καλῶς βεβαιῶν αὐτὴν ἐν χαρᾷ, ϗ εὐφροσύνῃ πάσης τῆς οἰκουμένης, bene radices faciens, bene figens, bene firmans eam in gaudio, & lætitia univerſi orbis terrarum: *& paulo poſt*: διὸ ϗ τοῦτο δηλῶν οὐ ῥιζῶν εἶπεν, ἀλλ' εὐριζῶν, *& Theodoretus*, παγίως θεμελιῶν, ſolide fundans. *In aliquot libris eſt, (quod Scholiaſtes inquit eſſe in Hebraica lectione)* εὔριζον ἀγαλλίαμα, bene radicatam exultationem, *& S. Ambroſius teſtatur, in quibuſdam exemplaribus legi*, εὔριζον ἀγαλλίασιν. *Apollinarius in metaphraſi habet*, εὐρύνων χάρμα, παντόθεν εὐρύνων χάρμ' ἐν χθονὶ πουλυβοτείρῃ, *& in quibuſdam commentariis Græcis illud ipſum*, εὐρίζων, *ita explanatur, ac ſi eſſet*, εὐρύνων, vel *potius*, εὐρύζων. *Ita etiam habent*, pro, πλατύνων τὸ ἀγαλλίαμα, ϗ εὐφροσύνην αὐτῆς, dilatans exultationem, & lætitiam ejus: *& ita Sanctus Ambroſius*, dilatans exultationem. *S. Auguſt. autem & pſalterium Romanum*, dilatans exaltationes. *In multis autem libris græcis eſt*, εὐρίζῳ ἀγαλλιάματι, *& Euſebius conjungit illud*, εὐρίζῳ, *cum præcedentibus*: *ita enim inquit*; ἐν ὄρει ἁγίῳ αὐτοῦ εὐρίζῳ, *id eſt*, τῷ δὲ τεθεμελιωμένῳ ϗ ἐρριζωμένῳ, ϗ τῷ ἀγαλλιάματι πάσης τῆς γῆς, bene fundato, & radicibus nixo, & exultatione univerſæ terræ. *Didymus vero & alii conjungunt illud cum ſequentibus*, εὐρίζῳ ἀγαλλιάματι, *eadem vocabuli notione, id eſt, ut ſcribitur in quibuſdam commentariis græcis*, βεβαίῳ, ἑδραίῳ, ἀμετακινήτῳ, firmo, ſtabili, immobili: tale enim eſt, quod eſt, εὔριζον, quod bonas radices habet. *Quinta editio*, εὐκλάδῳ, bene ramis aut germinibus prædito. *Theodotio*, εὐρίζῳ, *de quo jam dictum eſt. Chryſoſtomus*: Aquila, καλῷ βλαστήματι, χάρματι πάσης τῆς γῆς, ſpecioſo germine (*ita enim vertit Sanctus Hieronymus,*) gaudio univerſæ terræ. *Symmachus*, ἀπ' ἀρχῆς ἀφωρισμένῳ ἀγλαΐσματι πάσης τῆς γῆς, ab initio, præfinito ſplendore univerſæ terræ. (d) Montes Sion.] *Schol.* exponitur, σκοπευτήρια, ſpeculæ. *Vidit autem S. Ambroſius græcum dixiſſe*, montes. *Sed in editionibus latinis eſt*, mons Sion. (e) Latera.] *Quinta editio*, οἱ μηροὶ, fœmora. (f) In domibus ejus.] βάρεσιν, *quod S. Ambroſius, & hic, & paulo inferius dicit*, gradibus; & gradus. *Quid autem ſignificet dictio græca; & ipſe, & omnes fere Patres græci hic, & S. Hieronymus in pſal. 44. explanavit. Chryſoſtomus*: quinta editio, ὁ θεὸς ἐν ταῖς βασιλείαις αὐτῆς γνωσθήσεται εἰς ὀχύρωμα, Deus in regiis & palatiis ejus cognoſcetur ad munimentum: alius, ὁ θεὸς ἐν ταῖς βάρεσιν αὐτῆς ἐγνώσθη εἰς τὸ ἐξελέσθαι αὐτήν, Deus in palatiis ejus cognitus eſt in eruendo eam. *Aquila*, εἰς ὑπερέπαρσιν, ad elevationem. *Euſebius tamen illa*, ἐν ταῖς βασιλείαις αὐτῆς γνωσθήσεται, tribuit Symmacho. *In editionibus latinis eſt*, cognoſcetur, *aut*, dignoſcetur. (g) Reges congregati ſunt.] *In pſalterio Arabico eſt*, regis ejus, *quod etiam Sunia, & Fretela, in ſuo codice habebant. In aliis libris eſt*, οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, reges terræ, *ut eſt in vulgata, in pſalterio Æthiopico, apud Sanctos Ambroſium, & Auguſtinum. Verum teſtatur Sanctus Hieronymus, neque* αὐτῆς, *neque* γῆς, *eſſe in hebræo, aut in lxx, idcirco a ſe ſublatum.* (h) Venerunt.] ἤλθοσαν. *In aliis libris eſt*, διήλθοσαν, *& Sanctus Ambroſius*, & tranſierunt in unum. *Sanctus Auguſtinus*, & convenerunt. *Vulgata*, convenerunt: *Euſebius*: aut juxta Symmachum, ἰδοὺ γὰρ οἱ βασιλεῖς συνετάξαντο, ἦλθον ὁμοῦ, ecce enim reges conjuncti ſunt, venerunt ſimul. (i) Admirati ſunt.] *Aquila*, ἐθαμβήθησαν, obſtupuerunt, *ut Sanctus Hieronymus. Euſebius*, quare ſecundum Symmachum dictum eſt, αὐτοὶ ἰδόντες οὕτως ἐθαύμασαν, ἐταράχθησαν, ἐξεπλάγησαν, φρίκη κατέσχεν αὐτούς, ipſi videntes, ſic admirati ſunt, turbati ſunt, obſtupefacti ſunt: horror occupavit eos. (k) Vehementi.] *Aut*, violento, *ut Sanctus Auguſtinus*, βιαίῳ. *Euſebius*: aut juxta Aquilam, ἐν πνεύματι καύσωνος συντρίβεις νῆας θαρσεῖς, in ſpiritu uredinis (*ita enim Sanctus Hieronymus*) conteris naves Tharſis: aut juxta Symmachum, διὰ ἀνέμου βιαίου κατεάξεις νῆας θαρσεῖς, per ventum violentum confringes naves Tharſis. *De qua quidem dictione Tharſis, ita in Scholio*: exponitur, κατασκοπὴ χαρᾶς, κατασκοπὴ εὐφροσύνης, ſpeculatio gaudii, ſpeculatio lætitiæ: *& videtur eſſe Didymi, quantum ex catena Barbari conjicitur. Sanctus autem Ambroſius videtur interpretari*, ſpeculatorium gratiæ. (l) Ita & vidimus.] *Sanctus Hieronymus inquit redundare illud*, &, *quare in vulgata non eſt: habetur tamen in libris græcis, & apud Sanctum Ambroſium, &* S. *Auguſtinum.* (m) Suſcepimus.] *Chryſoſtomus*: alius, εἰκάσαμεν, ὁ θεὸς, imaginati ſumus, æſtimavimus, (*ita Sanctus Hieronymus*) Deus: Hebræus: δημμίνυ, id eſt, ſperavimus, expectavimus, cognovimus humanitatem tuam. *Et vero dictio*, ὑπελάβομεν, *qua uſi ſunt lxx, poteſt idem ſignificare, eoque modo exponitur ab Athanaſio.* (n) Populi tui] τοῦ λαοῦ σου. *Ita legiſſe Sanctum Auguſtinum conſtat ex interpretatione, itemque Theodoretum, & Apollinarium; & ſic eſt, in pſalteriis Arabico, & Æthiopico. At* ναοῦ σου, *eſt apud Didymum, Theodoretum, Cyrillum, &* S. *Hieronymus teſtatur ita habuiſſe lxx, & Sanctus Ambroſius, & vulgata*, templi tui. *Schol.* Symmachus, Aquila, Theodotio, quinta, ſexta editio, ναοῦ σου. (o) Lætetur.] *Schol. LXX*, Symmachus, Theodotio, εὐφραίνεται τὸ ὄρος Σιὼν, καὶ ἀγαλλιῶσιν αἱ θυγατέρες τῆς Ἰουδαίας, Lætatur mons Sion, & exultant filiæ Judææ, *& Sanctus quidem Ambroſius habet*,

Judææ, *vulgata autem, & Sanctus Auguſtinus*, Judæ. (p) Propter judicia tua.] ἕνεκεν τῶν κριμάτων σου. *Chryſoſtomus*: alius, διὰ κρίσεις σου, *quod idem valet.* (q) Complectimini.] περιλάβετε αὐτήν. *Chryſoſtomus*: alius, ϗ περιέλθετε, & circuite. *Euſebius*, nimirum juxta Symmachum, περιτειχίσατε, muro circundate. (r) Narrate.] *Euſebius*: Aquila quidem inquit, ψηφίσατε πύργους, computate turres ejus. *Symmachus autem*, ἀριθμήσατε, numerate. *Chryſoſtomus*: alius, ἐπαινέσατε, laudate. (ſ) Ponite corda veſtra.] *Euſebius*, at juxta Symmachum, τάξατε τὰς καρδίας ὑμῶν εἰς τὸ περίβολον αὐτῆς, διαμετρήσατε τὰ βασίλεια αὐτῆς, ponite corda veſtra in mœnibus ejus (*ita enim Sanctus Hieronymus*:) dimetimini regias ejus: *Chryſoſtomus*: Symmachus, εἰς τὸ περίβολον. Aquila, εἰς εὐπορίαν, ad opulentiam. (t) In progenie altera.] *Symmachus*, γενεᾷ μεταγενεστέρᾳ, in progenie poſt futura. (u) In ſecula.] *Symmachus*, τὸ διηνεκὲς, perpetuum.

PSAL. XLVIII.

(a) AUdite hæc.] *Chryſoſtomus*: alius, ἀκούσατε τοῦτο, audite hoc. (b) Orbem.] S. *Ambr.* orbem terræ, τὴν οἰκουμένην. *Euſebius*, aut juxta Aquilam & Symmach. οἱ κατοικοῦντες τὴν κατάδυσιν. Ita autem vocat civitates, & pagos & domos, in quas καταδύνουσι, id eſt, ſubeunt, & ſe tegunt ij qui in ipſis habitant. *Chryſoſtomus*: alius, ἐγκατάδυσιν, alius, τὴν κατάδυτον, hebræus autem, ἀλδ, ald. *S. Hieronymus habet*, univerſi habitatores Occidentis. (c) Quique terrigenæ, & filii hominum.] *Euſebius, & Theodoretus*: pro his Symmachus dixit, ἥ τε ἀνθρωπότης, ϗ προσέτι ϗ υἱοὶ ἑκάστου ἀνδρὸς, ipſa humana natura, & præterea etiam filii cujuſque viri. *S. Hieronymus*, tam filii Adam quam filii ſingulorum. (d) In unum.] ἐπὶ τὸ αὐτὸ, *quod etiam ſolet verti*, in idipſum. *Chryſoſtomus*: alius, ὁμοῦ, ſimul: *& in editionibus latinis videtur utrumque eſſe conjunctum*, ſimul in unum. (e) Intelligentiam. *Sic Sanctus Auguſtinus, quomodo ſolet verti illud*, σύνεσις. *Sanctus Ambroſius tamen, & vulgata*, prudentiam. *Scholiaſtes*, alius, καὶ μινυρίζει ἡ καρδία μου σύνεσιν, & ſuccinet cor meum intelligentiam. (f) Inclinabo in parabolam] *Sive*, ad parabolam, *ut S. Ambroſius. Chryſoſtomus*: alius, κλινῶ παραβολῇ τὸ οὖς μου, inclinabo parabolæ aurem meam. Hebræus autem inquit, λαμασάλ, lamaſal. (g) Propoſitionem meam.] τὸ πρόβλημά μου. *Chryſoſtomus*: alius, αἴνιγμά μου, Hebræus autem, ἰδάθι. *Ita S. Hieronymus*, ænigma meum. (h) Cur timebo.] *Aut ut SS. Ambroſius & Auguſtinus*, ut quid timebo: *Athanaſius autem hoc loco interpungit, & apponit interrogationis notam: deinde putat ſequi reſponſionem, hoc modo*, cur timebo? in die mala iniquitas calcanei circundabit me. (i) Mala.] πονηρᾷ. *Chryſoſtomus*: alius, πονηροῦ, maligni: *alius*, κακοῦ, mali. *Syrus autem*, ῥᾶ, Rha. (k) Calcanei.] *Symmachus*, τῶν ἰχνέων μου, veſtigiorum meorum. (l) Gloriantur.] καυχώμενοι. *Chryſoſtomus*: alius, ἀλαζονευόμενοι, ſuperbiunt, *& ita S. Hier.* (m) Et laborabit.] ϗ ἐκοπίασεν, *editiones latinæ habent*, laborabit. *Aquila*, ϗ παύσατο εἰς αἰῶνα, ϗ ζήσεται εἰς νῖκος, & quievit in ſeculum, & vivet in finem. *Symmachus*, ἀλλὰ παυσάμενος τῷ αἰῶνι τούτῳ ζῶν ἀεὶ διατελέσει, ſed deſinens ſeculo huic vivens ſemper perſeverabit. *Euſeb. in catena Barbari refert hæc præterea ex quinta editione*, laboravit in ſeculum, & vivet in victoriam. (*) Simul inſipiens & ſtultus.] ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἄφρων, ϗ ἄνους. S. *Auguſtinus*, imprudens & inſipiens. *Theodoretus*: ſic Symmachus eſt interpretatus, ὁμοῦ ἀνόητος ϗ ἀμαθὴς ἀπολοῦνται, ſimul amens & indocilis peribunt. (n) Et ſepulchra.] *Chryſoſtomus*: alius, τὰ ἐντὸς τῶν οἰκιῶν αὐτῶν εἰς αἰῶνα, interiora domorum eorum in ſeculum. (o) Tabernacula.] *Chryſoſtomus*: alius, κατασκηνώσεις αὐτῶν εἰς γενεὰν, ὀνομάσαντες ἐπ' ὀνόμασιν αὐτῶν τὰς γαίας, tabernacula eorum in generationem, nominantes in nominibus ſuis terras. *Aquila*, ἐκάλεσαν ἐν ὀνόματι αὐτῶν ἐπὶ χθόνας, vocaverunt in nomine ſuo ſuper terras. *Theodotio*, ἐπεκαλέσαντο τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐπὶ γαιῶν αὐτῶν, invocaverunt nomina ſua ſuper terras ſuas. S. *Ambroſius habet*, invocaverunt nomina eorum, in terris ipſorum. S. *Auguſtinus*, invocabunt nomina eorum, in terris ipſorum: *& vox græca*, αὐτῶν, *poteſt utramque interpretationem ferre, & utroque modo a græcis exponitur: Plerique tamen videntur convenire cum vulgata*, nomina ſua in terris ſuis. (p) Scandalum.] S. *Ambroſius*, in offendiculum. *Symmachus*, ἄγνοια, ignoratio, inſipientia: *& ita* S. *Hieronymus.* (q) Benedicent.] *Ita S. Auguſt. & pſalterium Romanum; quod græce eſt*, εὐλογήσουσιν, *cum qua lectione convenit pſalterium Arabicum, & Apollinarii metaphraſis. In aliis libris græcis, in pſalterio Æthiopico, & apud multos Patres græcos eſt*, εὐδοκήσουσιν, *atque ita* S. *Ambroſius & vulgata*, complacebunt. *Gregorius & Cyrillus utramque lectionem agnoſcunt. In catena Barbari Athanaſius hæc refert ex Symmacho*, hæc via illorum dementiæ ipſis; poſteri vero illorum ſermonem probabunt. *Certe S. Hieronymus non multo aliter habet.* (r) Sicut oves in inferno poſiti ſunt.] *Sic vulgata, ſed in ea ſequitur*, mors depaſcet eos. S. *Auguſtinus*, ſicut oves in inferno poſitæ, mors paſtor eſt eis. S. *Ambroſius*, ſicut oves in infernum deducentur, mors depaſcet eos. *Euſebius, & Theodoretus.* Symmachus, ὡς πρόβατα, (*in Scholio*, βοσκήματα) ᾅδου ἔταξεν αὐτοὺς, θάνατος νεμήσει αὐτούς, ſicut oves inferni conſtituit eos: mors reget eos. (ſ) Et dominabuntur eis recti mane.] *Ita S. Auguſtinus. S. Ambroſius vero*, Et dominabuntur eorum juſti in matutinum, *vulgata*, in matutino. *S. Hieronymus ad Suniam probat, pro* εὐθεῖς, *verti*, juſti. *Scholiaſtes hoc loco refert ex Theodotione*, καταχθήσονται, deducentur. *In catena autem Barbari, Euſebius, ex Aquila quidem*, obtinebunt, *ex Symmacho autem*, ſubjicient eos, *quod etiam habet S. Hieronymus.* (t) Et auxilium eorum. *Aquila*, χαρακτὴρ αὐτῶν κατατρῖψαι ᾅδην ἐκ κατοικητηρίου αὐτῶν, character eorum conterat infernum ex domicilio eorum. *Symm.* τὸ κραταιὸν αὐτῶν παλαιώσει ᾅδης, fortitudinem illorum antiquabit infernus. *In catena Barbari Euſeb. eadem refert ex Aquila, ſed ex Symmacho hoc modo*, fortitudo autem eorum olim, tanquam infernus ab honorata domo eorum, *ut videatur legiſſe*, πάλαι ὡσεὶ. *S. Hieronymus*, & figura eorum conteretur in inferno poſt habitaculum ſuum. (u) A gloria eorum.] *Ita Sanctus Ambroſius, & vulgata*, cum qua convenit pſalterium Æthiopicum. *Sanctus Auguſtinus*, & a gloria eorum. *In aliis libris græcis, & apud multos Patres*, ἐκ τῆς δόξης αὐτῶν ἐξώσθησαν, *itemque in pſalterio Arabico, & in Romano*, a gloria eorum expulſi ſunt. (x) Cum acceperit me.] S. *Ambr.* Veruntamen Deus liberabit animam meam de manu inferni, cum acceperit eam. (y) Et cum.] *In aliis libris græcis eſt*, ἢ ὅταν, aut cum. (z) Quoniam non cum.] *Non multo aliter vulgata. S. Ang.* quoniam non cum morietur, accipiet hæc omnia: neque ſimul deſcendet cum eo gloria domus ejus. *Itemque S. Ambr. niſi quod non habet illud*, hæc. (ω) Confiteantur tibi.] *Euſebius, & Theodoretus.* Symm. ἐπαινέσουσί σε, ἐὰν καλῶς ποιήσῃς ἑαυτῷ, (*al.* σεαυτῷ ποιῇς) laudabunt te, ſi bene feceris tibi, *& ita fere S. Hier.* (aa) Introibit.] *Theod.* Pro εἰσελεύσεται, *tres illi interpretes dixerunt*, εἰσελεύσῃ, introibis. (bb) Non videbit lumen] *Schol.* Quinta, οὐκ ὄψεται, non videbit. Aquila, Theodotio, ſexta, LXX, οὐκ ὄψονται, non videbunt. Symmachus, οὐ βλέποντες, non videntes.

PSAL. XLIX.

(a) DEus Deorum.] *Theodoretus*: Tres illi aliter ſunt interpretati, ἰσχυρὸς θεὸς λαλήσας, ἐκάλεσεν τὴν γῆν. Fortis Deus loquutus vocavit terram. (b) Tempeſtas.] καταιγίς, *de qua dictione hoc loco Chryſoſt. S. Cypr. de bono patientiæ*, procella nimia. *Aquila*, ἐλαιλαπίσθη, excitatus eſt turbo. *Theodotio, & ſeptima*, κατῃγίσθη, excitata eſt tempeſtas. (c) Sanctos ejus.] *Aut*, juſtos, *ut* S. *Cypr.* & S. *Aug. Schol.* Hebræus, & cæteri, συναγάγετέ μοι τοὺς ὁσίους μου, *& ſic* S. *Hier.* congregate mihi ſanctos meos. (d) Hircos.] χιμάρους. *Schol.* LXX. dixerunt τράγους. Aquila, Symmachus, & quinta editio, κερεινοὺς (*fortaſſe*, κερατινοὺς) *quaſi*, cornutos. (e) Sylvæ.] *Ita S. Auguſt.* δρυμοῦ, *cum qua lectione convenit Apollin. Vulgata*, ſylvarum: *in aliis libris græcis eſt*, ἀγροῦ, agri. (f) Vota tua.] S. *Aug.* preces tuas. S. *Hier. ad Suniam, de pſal.* 131. *notat, vocem* εὐχὴν, *utrumque valere, & pro locorum qualitate varie eſſe interpretandum: Innuit autem hoc loco magis convenire*, vota. (g) Tribulationis] *Ita* S. *Cypr. & vulgata, & Juſtinus. In aliis libris græcis eſt*, τῆς θλίψεώς σου, *&* S. *Auguſt. & pſalterium Romanum*, tribulationes tuæ. (h) DIAPSALMA.] *Hoc non eſt in aliis libris, neque hodie in hebræo, ſed ita videtur poſſe convenire huic loco, ac cæteris, ubi paſſim invenitur: nimirum ad indicandam ſententiæ diverſitatem.* (i) Adulteris.] *Ita latinæ editiones, & multi patres etiam græci, & pſalteria Arabicum, & Æthiopicum. In aliis libris græcis eſt*, μοιχοῦ, adultero. (k) Concinnabat doloſitatem] S. *Aug.* amplexa eſt doloſitatem, περιέπλεκε δολιότητα. *In aliquot exemplaribus græcis, & apud Theodoretum eſt*, δολιότητας, dolos, *& ſic vulgata.* S. *Cypr. lib.* 2. *ep.* 10. complectebatur inſidias. (l) Loquebaris.] *Sequuti ſumus judicium* S. *Hieron. qui ita putat recte verti*, κατελάλεις, *nec tamen improbamus lectionem* S. *Auguſt.* detrahebas. (m) Suſpicatus es iniquitatem.] *Ita S. Auguſt. verbum de verbo*, ὑπέλαβες ἀνομίαν. *vulg.* exiſtimaſti inique. *Theodotio, ut LXX. Aquila*, ὑπέλαβες ἐσόμενος ἔσομαι ὅμοιός σοι, ſuſpicatus es, futurus ero ſimilis tibi. *Symm.* ἐνόμισας ἔσεσθαί με ὡς σε, exiſtimaſti me futurũ ſicut te. (n) Statuam.] *Aut, ut* S. *Aug.* conſtituam, παραστήσω. *Theod.* στοιβάσω, ſtruã. *In aliquot exempp. græcis, & apud Theod. eſt*, παραστήσω κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἁμαρτίας σου, ſtatuam contra faciem tuam peccata tua. (o) Ne quando rapiat.] S. *Aug. addit*, ſicut leo. (p) Sacrificium.] *Theod.* Hoc Sym. planius eſt interpretatus, θυσιάζων ὑπὲρ αἰνέσεως, δοξάσει με, ϗ τῷ εὐτάκτως ὁδεύοντι δείξω σωτήριον θεοῦ; qui immolat pro laude, glorificabit me, & ordinate incedenti oſtendam ſalutare Dei. (q) Salutare Dei.] *Ita S. Cypr. & S. Aug. & vulgata, & pſalteria, Romanum, & Æthiopicum. In aliis libris græcis eſt*, σωτήριόν μου, ſalutare meum, *quod habet pſalterium Arabicum.*

PSAL. L.

(a) BErſabee.] *Symmachus, ut lxx. Aquila, Theodotio*, βεθσαβεὲθ, Bethſabeth. (b) Miſerere mei.] *Aquila*, δώρησαί μοι θεὲ κατὰ τὸ ἔλεόν σου, dona mihi Deus ſecundum miſericordiam tuam. *Symmachus*, οἰκτειρόν με ὁ θεὸς κατὰ τὸ ἔλεός σου, miſerere mei Deus ſecundum miſericordiam tuam. *Theodotio, ut lxx.* (c) Et vincas.] ϗ νικήσῃς, *qua dictione utitur etiam Theodotio. Aquila*, ὑπερκριθῇς, & ſuperjudices. *Symmachus*, νικᾷν κρίνοντα, vincere judicantem. (d) Concepit] *S. Auguſtinus*, in utero aluit. *Theodoretus*: Pro iſto, ἐκίσσησεν, Symmachus poſuit ἐκύησε, utero geſſit. *In catena Barbari, Theodoretus Symmacho & Aquilæ tribuit hoc*, cum dolore parturiit me mater. (e) Dilexiſti.] ἠγάπησας, *Aquila*, ἐβουλήθης, voluiſti. *Symmachus*, θέλεις, vis. (f) Audire me facies exultationem.] ἀκουτιεῖς με ἀγαλλίασιν. *S. Auguſtinus*, auditui meo dabis exultationem: *vulgata*, gaudium. (g) Ne auferas a me.] *Rurſus Heſychius notat dictum eſſe, non*, ἀνέλῃς, *ſed* ἀντανέλῃς, *quaſi*, ne iterum auferas. (h) Exultabit.] *S. Aug. & vulgata*, & exultabit. *Theodoretus*: Hoc Symmachus ita eſt interpretatus, διαλαλήσει ἡ γλῶσσά μου τὴν ἐλεημοσύνην σου, prædicabit lingua mea miſericordiam tuam. (i) Contritum.] συντετριμμένην, **Symmachus**, κατεαγυῖαν, confractum. (k) Benefac.] *Aquila*, ἀγάθυνον εὐδοκίᾳ σου τὴν σιών, benigne fac beneplacito tuo ipſi Sion. *Symmachus*, εὐεργέτησον, benefac.

PSAL. LI.

(a) ABimelech.] *Ita etiam S. Auguſtinus, & S. Hieronymus: quamvis in ejus commentariis, ſi illius ſunt, videatur ſubeſſe mendum.* S. *Hilarius, & vulgata*, Abimelech: *Theodoretus hoc eodem modo inquit legi hic, & in trigeſimo tertio pſalmo, & habuiſſe duo nomina. Sch.* Theodotio, & Symmachus, ἀχιμέλεχ, Achimelech. Aquila, ἀειμέλεχ, Aeimelech. (b) Quid gloriaris.] τί ἐγκαυχᾷ ἐν κακίᾳ ὁ δυνατὸς ἀνομίαν; ὅλην τὴν ἡμέραν ἀδικίαν ἐλογίσατο ἡ γλῶσσά σου. *S. Hilarius*: Quid gloriatur in malitia potens iniquitate? tota die injuſtitiam, &c. S. *Auguſtinus*, quid gloriatur in malitia, qui potens eſt? in iniquitate tota die injuſtitiam cogitavit. *Vulg.* quid gloriaris in malitia, qui potens es iniquitate? *Quod autem hic eſt*, ὅλην τὴν ἡμέραν, *refert Theodoretus* Symm. *dixiſſe* καθ' ἑκάστην ἡμέραν, per ſingulos dies. (c) Præcipitationis.] S. *Aug.* ſubmerſionis, *& notavit etiam S. Hil. hoc ſignificare vocabulo græco*, καταποντισμοῦ. (d) Deſtruat.] *Omnes editiones latinæ habent*, deſtruet, *& pleraque*, evellet, & emigrabit. *Sed S. Hilar.* evellat, & emigret. *Græce eſt*, καθέλοι, *in pleriſq; codd. ſed apud Theodo-*

retum, καθελεῖ, deſtruet: *ſequentia quidem apud ipſum etiam ita habent*, ἐκτίλαι, ϗ μεταναστεύσαι, evellat, & emigret: *more ſcripturæ uſitato, ut imprecando videantur proferri quæ prædicuntur ventura.* (e) De tabernaculo.] *In pleriſque libris græcis eſt*, ἀπὸ σκηνώματός σου, *& ita fere editiones latinæ*, de tabernaculo tuo: *abeſt tamen illud*, tuo, *ab aliquot vetuſtis codicibus vulgatæ. Et Sanctus Hilarius, & Sanctus Hieronymus in explanatione non videntur agnoſcere.* (f) Prævaluit.] ἐνεδυναμώθη, *Aquila*, ἐκραταιώθη. *Symmachus* ἐνισχύσατο, *quæ idem valent.*

PSAL. LII.

(a) MAeleth.] *Theodoretus*: Iſtud, ὑπὲρ μαελὲθ, Theodotio interpretatus eſt, ὑπὲρ τῆς χορείας, pro chorea. Symmachus autem, διὰ χοροῦ, per chorum (*& ſic S. Hieronymus.*) Aquila autem, ἐπὶ χορείᾳ. *al*, ἐπὶ χορείᾳ, tripudia, *al.* ſuper chorea. *Schol.* μαελὲθ, exponitur, ἀπαρχὴ, primitiæ. *In editionibus latinis, & apud patres latinos partim eſt*, Ameleth, *partim*, Abimelech, *partim*, Amalech, *partim* Mahalath. Et S. *Hieronymus in comm. & S. Auguſtinus exponunt*, pro parturiente, *ſive*, dolente. (b) Corruperunt.] *Eſt uſitatus hebraiſmus: & ſubintelligitur*, viam ſuam, *aut hujuſmodi quiddam. Schol.* Quinta editio, & ſexta ut lxx. Symm. διεφθάρησαν, corruperunt: *& ita fere in omnibus exemplaribus græcis & latinis* (c) Cibo panis.] βρώσει ἄρτου. *In aliis codicibus, & apud Theodoretum eſt*, ἐν βρώσει ἄρτου, S. *Aug.* in cibo panis: *vulgata autem, & S. Hilarius*, ut cibum panis. (d) Ibi timuerunt.] *Ita S. Aug. verbum fere e verbo. S. Hilarius*, illic timuerunt, ubi non fuit timor. *Vulgata*, illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor. *Aquila*, ἐκεῖ ἐπτοήθησαν, ibi exterriti ſunt. *Symmachus*, φοβηθήσονται, timebunt. *Theodotio*, ἐθαμβήθησαν θάμβῳ οὗ οὐκ ἦν θάμβος, ſtupuerunt ſtupore, ubi non erat ſtupor. (e) Eorum qui hominibus placent.] *Aut*, hominibus placentium, *ut Sanctus Hilarius, & Sanctus Auguſtinus*, ἀνθρωπαρέσκων. *Aquila*, ὁ θεὸς διεσκόρπισεν ὀστᾶ παρεμβαλόντων περὶ σέ, Deus diſperſit oſſa eorum, qui caſtrametati ſunt circa te. (f) In avertendo.] *Sic.* S. *Auguſtinus, verbum e verbo*, ἐν τῷ ἀποστρέψαι. *Sanctus Hilarius*, dum avertit dominus. *Vulgata*, cum converterit Deus captivitatem plebis ſuæ.

PSAL. LIII.

(a) JUdica me.] κρῖνόν με, *Theodotio, ut lxx. Symmachus*, δικάσεις, judicio perſequeris, judicabis. *Aquila, & quinta editio*, κρινεῖς με, judicabis me: *quod eſt in multis codicibus, & apud Theodoretum. Schol.* Quidam, κρινεῖς με, per, μ, &, ε. Legendum vero, κρινεῖς μοι, per, μ, &, ο, &, ι. judicabis mihi: *de qua loquutionum diverſitate dictum eſt alibi* (b) Avertet.] ἀποστρέψει, *& ſic in hebræo: in omnibus autem editionibus latinis inventum eſt*, averte.

PSAL. LIV.

(a) IN hymnis.] *Vulgata*, carminibus. *S. Hilarius*, hymnos aliqui tranſlatores noſtri carmina nuncupaverunt: plerique autem hymnos ex ipſa græcitatis uſurpatione poſuerunt. (b) Exaudi.] ἐνώτισαι, *quod in ſcriptura ſolet verti*, auribus percipe. *S. Hilarius nunc habet*, inauri, *& explicat, quid iſto verbo ſignificetur.* (c) Exercitatione.] ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ μου. *Schol.* μετεωρισμὸς, μέριμνα, φλυαρία, ſuſpenſio, ſolicitudo, fabulatio. *Aquila*, ὁμιλίᾳ μου, collocutione mea. *Theodoretus*. ἀδολεσχίαν, divina ſcriptura vocat, τὴν συνεχῆ μελέτην. aſſiduam meditationem. Hoc autem Symmachus ita eſt interpretatus, κατώχθην περιλαλῶν ἐμαυτῷ. ϗ συνεχύθην ὑπὸ φωνῆς ἐχθροῦ, ὑπὸ ἐνοχλήσεως ἀσεβοῦς, collapſus ſum alloquens me ipſum, & confuſus ſum a voce inimici, a perturbatione impii. (d) Iniquitatem.] *Omnes fere Latinæ editiones habent*, iniquitates, *& apud Theodoretum eſt*, ἀνομίαν, *qui etiam hæc affert*, manifeſtius Symmachus dixit, ὅτι ἐπέρριψαν κατ᾽ ἐμοῦ εἰς ἀσέβειαν, ϗ μετ᾽ ὀργῆς ἠναντιώθησάν μοι, *quæ ita videtur fere vertiſſe* S. *Hieronymus*, quoniam projecerunt ſuper me iniquitatem, & in furore adverſabantur mihi. *Pro*, ἀνομίαν, *vero Schol. refert Theodotium eſſe interpretatum, ut lxx. Aquilam vero*, ἀνωφελὲς, rem inutilem. (e) Moleſti erant mihi.] S. *Auguſtinus*, adumbrabant me. *Græce eſt*, ἐνεκότουν μοι, *Schol.* ἐμνησικάκουν, ἐμήνιαζον, malorum memoriam retinebant, alte iraſcebantur. (f) Puſillanimitate.] *Sic Sanctus Hilarius*, ὀλιγοψυχίας. *Sanctus Auguſtinus*, puſillo animo. *In vulgata eſt*, puſillanimitate ſpiritus: *quod inde additum eſſe innuit Sanctus Hieronymus ad Suniam, quod pro*, ὀλιγοψυχίᾳ, *Aquila & Symmachus, & Theodotio, & quinta editio, interpretati ſunt*, ἀπὸ πνεύματος, a ſpiritu. (g) Præcipita.] καταπόντισον. *S. Auguſtinus*, ſubmerge, *& S. Hilarius admonet verbo græco ſignificari, in profundum demergi.* (h) Iniquitas.] *Symmachus*, ὀδύνη, ϗ ταλαιπωρία, dolor, & miſeria. (i) Inimicus exprobraſſet.] *Ita* S. *Auguſtinus, at* S. *Hilarius*, inimicus meus improperaſſet mihi. *Vulgata*, inimicus meus maledixiſſet mihi, *&* S. *Hieronymus, ad Suniam inquit inter maledicta & opprobria ſenſum non diſcrepare.* (k) Qui oderat.] *In aliis græcis codicibus eſt*, ὁ μισῶν με, *& ita* S. *Auguſtinus, & vulgata*, qui oderat me, *& S. Hilarius*, odiens me. (l) Homo unanimis.] *Symmachus*, ἀλλὰ σὺ ἄνθρωπος ὁμότροπος, ϗ συνήθης μου, ϗ γνώριμος, ſed tu homo eorundem morum, & familiaris meus, & notus. (m) Qui ſimul dulces.] ὃς ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐγλύκανας ἐδέσματα, *& poſſet etiam reddi*, qui ſimul dulces faciebas cibos. *In aliquot codicibus, & apud Theodoretum eſt*, ἐγλύκανάς μοι, dulces faciebas mihi, *editiones latinæ*, qui ſimul mecum dulces capiebas cibos. *Aquila*, οἳ ὁμοῦ ἐγλυκάναμεν ἀπόρρητον, qui ſimul dulce faciebamus (*aut*, habuimus, *ut S. Hieronymus*) ſecretum, *Symmachus*, οἵτινες ἐκοινολογούμεθα γλυκεῖαν ὁμιλίαν, qui quidem communicando reddebamus dulcem conſuetudinem, & colloqutionem. (n) In hoſpitiis.] *Ita S. Hilarius, & S. Auguſtinus: quod græce eſt*, παροικίαις, *& in vulgata*, habitaculis. *Theodoretus*, παροικίαν, autem vocat præſentem vitam in qua παροικοῦμεν, οὐ κατοικοῦμεν, in qua diverſamur, non habitamus. (o) Quoniam in multis.] *Aut*, inter multos, *ut vulgata. Theodoretus*, Symmachus, πολλοστοὶ γὰρ ἐγένοντο πρός με, *quod S. Hieronymus*, multi enim fuerunt adverſum me. (p) Commutatio.] ἀντάλλαγμα. *Aquila*, οἷς οὐκ εἰσὶν ἀλλαγαὶ αὐτοῖς, quibus non ſunt mutationes eis. *Theodoretus*, hoc Symmachus ita eſt interpretatus, οὐ γὰρ ἀλλάσσονται, οὐδὲ φοβοῦνται τὸν θεὸν, *quod Sanctus Hieronymus*, non enim mutantur, neque timent Deum. (q) Extendit.] *Aquila*, ἀπέστειλε χεῖρα αὐτοῦ ἐν εἰρηνικοῖς αὐτοῦ, miſit manum ſuam in pacificos ſuos: *ſed Theodoretus tamen ita ſcribit*, hoc tres illi ſic ſunt interpretati, ἐξέτεινε τὴν χεῖρα αὐτοῦ εἰς τοὺς εἰρηνεύοντας ἐν αὐτῷ, πρὸς αὐτὸν, extendit manum ſuam in eos, qui pacem habebant in ipſum, erga ipſum. *Videtur enim ſignificare in hac tantum poſtrema particula aliquam fuiſſe varietatem. In Scolio ex Theodoreto refertur tantum*, πρὸς αὐτόν. (r) Contaminaverunt.] *Aut*, polluerunt, *ut S. Auguſtinus. Symmachus*, παρέβησαν συνθήκην, tranſgreſſi ſunt teſtamentum. (ſ) Diviſi ſunt ab ira.] *Aut*, præ ira, *ut S. Auguſtinus. Theodoretus*: Ita enim Symmachus eſt interpretatus, λειότερα βουτύρου τὰ στόματα αὐτῶν, πολεμεῖ δὲ ἡ καρδία ἑκάστου αὐτῶν, nitidiora (*aut*, leviora) butyro ora eorum: pugnat autem cor cujuſque eorum. *Scholiaſtes in hac poſtrema parte, hanc aliunde lectionem affert*, ϗ συνεκλείσθησαν αἱ καρδίαι αὐτῶν, & concluſa ſunt corda eorum. (t) Jacula.] βολίδες. *Schol.* ἀκόντια, λογχάρια, tela, lanceæ. *Theodoretus, ex Aquila*, λόχοις, inſidias.

PSAL. LV.

(a) IN finem pro populo.] *Schol.* Aquila, τῷ νικοποιῷ ὑπὲρ περιστερᾶς ἀλάλου μακρυσμῶν τοῦ Δαυὶδ ταπεινοῦ, τελείου, ἐν τῷ κρατῆσαι αὐτὸν φυλισταίους ἐν γὲθ, Vincenti pro columba muta elongationum Davidis humilis, perfecti, quando eum tenuerunt Phyliſtæi in Geth. Symmachus autem, ἐπινίκιος ὑπὲρ τῆς περιστερᾶς, ὑπὲρ τοῦ ἀλλοφύλου ὑπωσαμένου τὸν Δαυὶδ, τὸν ταπεινόφρονα, ϗ ἄμωμον, ὅτε κατέσχον αὐτὸν οἱ φυλισταῖοι ἐν γὲθ, triumphus pro columba: pro allophylo, qui expulit Davidem, humilem animo, & immaculatum, (*in Græco tamen conſtructio non videtur cohærere, quemadmodum & alibi ſæpe*) cum detinuerunt eum Phyliſtæi in Geth: *quinta autem editio*, τῷ νικοποιῷ ὑπὲρ τῆς περιστερᾶς τῆς μογιλάλου κεκρυμμένου τῷ Δαυὶδ εἰς στηλογραφίαν, vincenti pro columba muſſitante abſcondito ipſi David in tituli inſcriptionem. (b) Tota die pugnans.] *Ita S. Hilarius, S. Auguſtinus*, bellans, *vulgata*, impugnans. *Theodoretus*: illud autem ὅλην ἡμέραν, Symmachus eſt interpretatus, πᾶσαν ἡμέραν, omni die, id eſt, ἐνδελεχῶς, ϗ διηνεκῶς, aſſidue, & perpetuo. (c) Ab altitudine diei.] *Ita legitur, & interpungitur apud S. Auguſtinum, & in pſalterio veteri, & in Romano. Apud S. Hilarium vero*, ab altitudine dierum non timebo, quia multi, qui debellant me, timebunt. *In cæteris græcis libris legitur*, ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντές με, ἀπὸ ὕψους ἡμέρας οὐ φοβηθήσομαι· *quamvis S. Hieronymus ad Suniam dicat illud*, οὐ, *additum eſſe, & abſit a vulgata. Neque vero iſta verba eodem modo ab omnibus diſtinguuntur. Quidam enim illud*, ἀπὸ ὕψους, ab altitudine, *conjungunt cum antecedentibus: ac deinde illud*, ἡμέρας, *conjungunt cum ſequentibus, dicendo*, die, (*aut*, dies,) non timebo: *Quidam vero (ut etiam notatur in Scholio, & patet apud Theodoretum, & alios) ſimul proferunt*, ἀπὸ ὕψους ἡμέρας, *ſed horum nonnulli omnia iſta connectunt ſuperioribus, ut Apollinarius in metaphraſi,*

Ὑψόθεν ἐξ ἠοῦς πολέες τεύχουσι κυδοιμούς.
Οὔπω ὑποδείσαιμι, ἐπεὶ σύ μοι ἐλπὶς ἐτύχθης.

nonnulli ſequentibus, ut plerique. In pſalterio Æthiopico eſt, tota die ab altitudine diei, quoniam multi qui impugnant me; & timui. *Aquila*, ὅτι πολλοὶ πολεμοῦσίν με ὕψιστε, ἡμέρας φοβηθήσομαι ἐγὼ, πρὸς σὲ πεποιθήσω, quoniam multi impugnant me altiſſime; interdiu (*aut*, dies) timebo ego, in te confidam. *Symmachus*, ὅτι πολλοὶ οἱ πολεμοῦντές με ὑψηλότεροι, ἣ ἂν ἡμέρᾳ φοβηθῶ, σοὶ πέποιθα, quoniam multi ſunt qui impugnant me altiores; quacunque die timuero, in te confidi. *Theodotio*, ἡμέρας φοβηθήσομαι, ἐγὼ δὲ ἐπὶ σὲ ἐλπιῶ, interdiu timebo: ego autem in te ſperabo. *Theodoretus tamen hæc refert ex Symmacho*, ἡμέρας οὐ φοβηθῶ, σοὶ γὰρ πέποιθα, die non timebo: tibi enim confidi. (d) Tota die verba mea execrabantur.] *Aut*, abominabantur, *ut S. Auguſtinus. Symmachus*, διὰ πάσης ἡμέρας λόγους περὶ ἐμοῦ ἐφρόντιζον, per omnem diem ſermones de me ſolicite tractabant. (e) Incolent.] *Sic S. Auguſtinus: quod græce eſt*, παροικήσουσι, *& admonet, ut alibi, eſſe habitare, in terra non ſua. S. Hilarius*, habitabunt, *vulgata*, inhabitabunt. *Theodoretus*: Hoc Symmachus manifeſtius eſt interpretatus, συνήγοντο λάθρα, ϗ τὰ ἴχνη μου παρετήρουν, προσδοκῶντες τὴν ψυχήν μου, congregabantur clanculum, & veſtigia mea obſervabant, expectantes animam meam: *nec multo aliter S. Hier. In quodam Scholio*: illud, παροικήσουσι, poſitum eſt pro, συναχθήσονται, congregabuntur. (f) Sicut ſuſtinui.] *S. Auguſt.* ſicut ſuſtinuit anima mea: *Pſalterium Romanum*, expectavit. *In aliis exemplaribus græcis eſt* καθάπερ ὑπέμειναν τὴν ψυχήν μου, *cum qua lectione conveniunt pſalteria, Arabicum, & Æthiopicum, & metaphraſis Apollinarii, & explanatores. Ita in vulgata eſt*, ſicut ſuſtinuerunt animam meam. (g) Pro nihilo ſalvos facies.] *Ita editiones latinæ, quod in græco eſt*, ὑπὲρ τοῦ μηδενὸς σώσεις, *in aliis libris græcis eſt*, ὤσεις, expelles, *& cum ea lectione conſentit Apollinarius. Schol.* ἐπὶ ἀνωφελὲς διέσωσεν αὐτοὺς, propter rem inutilem ſervavit eos. *Symmachus*, διὰ τὴν ἀδικίαν ῥύσῃ ἀπ᾽ αὐτῶν, propter injuſtitiam erues ab eis: *quinta editio*, ὑπὲρ τοῦ μὴ εἶναι διασεσωσμένον αὐτοῖς, *quod fere S. Hieronymus ita vertit*, quia nullus eſt ſalvus in eis. (h) Deduces.] *Sic S. Hilarius, & S. Auguſtinus, quod græce eſt*, κατάξεις, *& ſignificat etiam*, confringes, *quod eſt in vulgata. Sed admonet S. Hieronymus ad Suniam melius dici*, dejicies, *aut quiddam ejuſmodi: in hebræo autem eſſe modum imperandi, ac ſi diceretur*, depone, *& Symmachum reddidiſſe*, κατάσεισαι, decute. (i) Deus vitam.] *Theodoretus*. ita enim & Symmachus eſt interpretatus, τὰ ἔνδον μου ἐξηρίθμηταί σοι, quæ intra me ſunt, annumerata ſunt tibi. (k) Poſuiſti lacrymas.] *Symmachus*, ἔθου τὰ δάκρυά μου ἔνδον σου, μὴ οὐχὶ ὅταν ἐξαριθμῇς; poſuiſti lacrymas meas intra te: nonne quando enumeraveris? (l) Convertentur.] ἐπιστρέψουσιν. *S. Hilarius, & S. Auguſt.* convertantur. *Aquila, Symmachus, Theodotio, quinta editio*, τότε ἐπιστρέψουσιν, tunc convertentur.

PSAL. LVI.

(a) INiquitas.] *Aquila*, ἡ ἐπιβουλή, inſidiæ, *ut S. Hieronymus. Symmachus*, ὁ ἐπηρεαστής, calumniator, oppugnator. (b) Dormivi.] *Theodor.* Hoc Theodotio ſic eſt interpretatus, ἐκοιμήθην μετὰ ἀναλισκόντων, dormivi cum abſumentibus: Aquila vero, μετὰ λάβρων (*alius*, λαύρων) cum vehementibus (*al.* abundantibus:) Symmachus vero, μετὰ φλεγόντων, cum ardentibus. *In ſcholio plenius hoc refertur ex Symmacho*,

εὐθαρσῶν

εὐθαρσῶν ἐκοιμήθην μεταξὺ φλεγόντων, benefidens dormivi inter ardentes. (c) Arma.] *in L. V. eſt* ὅπλον, *in aliis autem*, ὅπλα. *Theodotio*, τόξον, arcus, telum. *Symmachus*, δόρατα, lanceæ (*& ita* S. *Hieronymus*) *Aquila*, δόρυ, lancea, *quinta, & ſexta editio perinde ac LXX.* ὅπλον. (d) Laqueos.] παγίδας. *& ita* S. *Hilarius. In aliis libris græcis eſt*, παγίδα, *& ita vulgata*, laqueum, *& S. Aug.* muſcipulam. (e) Paratum] *Theodoretus*: Hoc ita Symmachus, ἑδραία ἡ καρδία μου, ſtabile cor meum. (f) Et pſalmum dicam.] *Aut*, pſallam, *ut* S. *Auguſt. vulgata addit*, Domino. *S. Hilarius*, tibi. *In pleriſque autem libris græcis eſt*, ϗ ψαλῶ ἐν τῇ δόξῃ μου, & pſallam in gloria mea, *cum qua lectione conſentit metaphraſis Apollinaris, & pſalterium Arabicum. Æthiopicum vero cum editionibus latinis.*

PSAL. LVII.

(a) INjuſtitiam.] *Ita in codicibus Græcis collatis*, ἀδικίαν, *& in quibuſdam paulo ante*, ἀνομίαν, iniquitatem. *Latinæ editiones utroque loco habent numerum multitudinis, niſi* S. *Hilarius, qui primo loco habet*, iniquitates, *ſecundo*, iniquitatem. *Pro*, concinnant, *etiam* S. *Hilarius dixit*, complectuntur. S. *Auguſtinus*, connectunt, *ſatis prope ad Græcum*, συμπλέκουσιν. (c) Incantantium.] *Schol. Aquila, Theodotio, eodem modo ac LXX. Symmachus*, ψιθυριζόντων, murmurantium: *& ita* S. *Hieronymus.* (d) Et medicamenti.] *In L. V. eſt*, φαρμακευτε φαρμακευομένου, *ita ut illud*, φαρμακευτε, *non habeat accentum. Quod ſi ſcribatur*, φαρμακευτέ, *ea verſio locum habet, quam nos ex S. Auguſtino poſuimus: nec multo aliter* S. *Hilarius*, medicamentis medicatis a ſapiente: *videturque etiam non diſcrepare metaphraſis Apollinarii; ſin autem ſcribatur*, φαρμακοῦτε φαρμακευομένου, *videri poſſet ea eſſe lectio, quam ſequuta eſt vulgata, niſi additio illa*, παρὰ σοφοῦ, *obſtaret, ea enim indicat illud*, φαρμακευομένου, *paſſive accipi, cum vulgata active habeat*, venefici incantantis. *Ac fortaſſe auctor vulgatæ habuit*, σοφῶς, *quod in nullo ex collatis codicibus eſt inventum. In aliis Græcis libris partim eſt*, φαρμακοῦτε φαρμακευομένη παρὰ σοφοῦ, *& ſic in pſalterio Romano*, & venefici quæ incantatur a ſapiente, *eamque lectionem ſequitur Lucifer: Poſſet autem & ita verti*, & a medico medicata ſapiente. *Partim vero*, φαρμακοῦται φαρμακευομένη, medicatur medicata, *quomodo etiam corrigere quiſpiam voluit exemplar Vaticanum. Schol.* legendum eſt, φαρμακοῦτε, ut illud, τε, interjectum ſit convenienter concentus gratia, & non verbaliter, φαρμακοῦται. *Aliud Scholium.* legendum eſt, φαρμακοῦτε (*etiam Scholiaſtes iſte non apponit accentum*) genitivum a recto nominis, φάρμακον, *&* φαρμακὸς, cum conjunctione, τε, & non, φαρμακοῦται, paſſivum verbum. *Aquila*, ἐπαείδειν ἐπαοιδὴν σεσοφισμένου, docti incantare incantationem. *Symm.* ἐπαοιδοῦ ἐπῳδὰς σεσοφισμένου, incantatoris docti incantationes. *Theodotio.* φαρμάκου φαρμακευομένου παρὰ σοφοῦ, medicamenti medicati a ſapiente. *Quinta editio*, φαρμακεύουσα φαρμακοὺς, medicata (*videtur enim in ſignificatione paſſiva accepiſſe*) medicamentis, *aut*, accipiens medicamenta. *Theodoretus tamen ex Symmacho refert*, ἐπαείδεται ἐπῳδαῖς σεσοφισμένου, incantatur incantationibus ſapientis. (e) Contrivit] *Sic* S. *Hilarius, &* S. *Auguſtinus, quod græce eſt*, συνέτριψεν. *In aliis græcis codicibus, & apud Theodoretum, eſt*, συντρίψει, *& ſic vulgata*, conteret. *Quod autem proxime ſequitur*, confregit, *ita inventum eſt in collatis græcis codicibus*, συνέθλασεν, *licet vulgata hoc etiam loco habeat*, confringet. (f) Ad nihilum devenient.] *Sic vulgata*, ἐξουδενωθήσονται. S. *Hilarius, & S. Auguſtinus habent*, ſpernentur: *quo modo ſolet ſæpe verti verbum illud.* (g) Sicut cera liquefacta.] *Aut*, quæ fluit, *ut vulgata. Aquila*, ὁμοίως γῆς ἐντέρῳ, τακὲν πορεύεται ἔκτρωμα γυναικὸς, οὐ μὴ θεωρήσωσιν ἥλιον, ſimiliter ac vermis terræ, liquefactum vadit abortivum mulieris: non videbunt ſolem. *Theodotio*, ὡσεὶ κηρὸς τακεὶς ἀνταναιρεθήσεται, ὡς ἔκτρωμα γυναικὸς, οὐκ εἶδεν ἥλιον, ſicut cera liquefacta auferetur, tanquam abortivum mulieris, non videt ſolem. *Symmachus*, ὥσπερεὶ χόριον διαλυθὲν διαφωνεῖ, ἢ ἔκτρωμα γυναικὸς, ἵνα μὴ ἴδωσιν ἥλιον, ſicut ſecunda membrana diſſoluta diſſonat (*id eſt*, deficit, *ut alibi*) aut abortivum mulieris, ut non videant ſolem. (h) Cecidit.] ἔπεσεν, *editiones tamen latinæ habent*, ſupercecidit. *In aliquot codicibus græcis, & apud Theodoretum eſt*, ἔπεσεν πῦρ ἐπ᾽ αὐτοὺς, cecidit ignis ſuper eos. (i) Priuſquam intelligant.] S. *Hilarius, &* S. *Hieronymus, &* S. *Auguſtinus*, priuſquam producat ſpinas veſtras rhamnus. *Arnobius*, priuſquam producant ſpinæ veſtræ rhamnos. *Theodoretus*: Symmachus hoc clarius dixit, πρὶν ἢ αὐξηθῶσιν αἱ ἄκανθαι ὑμῶν, ὥστε γενέσθαι ῥάμνον, ἔτι ζῶντες (*al.* ζῶντα) ὡς ὁλόξηρος λαίλαψ ἀρεῖ, priuſquam auctæ ſint ſpinæ veſtræ, ita ut fiant rhamnus; adhuc viventes (*al.* viventem) tanquam omnia ſiccans turbo tollet. *Schol.* Aquila, λαιλαπίσει, tempeſtate quatiet. *Theodotio*, καταπίεται, abſorbebit. (k) Sicut viventes, ſicut in ira abſorbebit vos.] *Ita S. Hilarius, niſi quod habet*, ſic in ira. S. *Auguſtinus*, tanquam viventes, tanquam in ira combibit eos. *Pſalterium Æthiopicum conſentit cum lectione Hilarii*, abſorbebit vos. *In Arabico, & aliis libris græcis eſt*, καταπίεται αὐτοὺς, abſorbebit eos, *vulgata*, abſorbet eos (l) Impiorum.] *Ita* S. *Ambroſius ſerm. 7. in pſal.* 118. *&* S. *Hieronymus in extrema tertia apologia contra Rufinum: ſic quoque eſt in Romano pſalterio. A cæteris pſalteriis, & libris græcis, & editionibus latinis abeſt dictio iſta.*

PSAL. LVIII.

(a) SIne iniquitate cucurri, & direxi.] *Aut*, dirigebar, *ut* S. *Auguſtinus*, κατεύθυνα. *Theodoretus*: Ita autem Symmachus eſt interpretatus, μὴ οὔσης ἁμαρτίας ἐπιτρέχουσιν (*al.* οὕτω τρέχουσιν) ἵνα παίσωσί με, cum non ſit peccatum, accurrunt, ut percutiant me. *Schol.* ἀναίτιος, ϗ ἀναμάρτητος, cum in culpa, & peccato non ſim: *quanquam hæc pro illis fortaſſe afferuntur proxime præcedentibus*, οὔτε μου, οὔτε ἡ ἁμαρτία μου κύριε (b) In occurſum meum.] S. *Auguſtinus*, mihi. *Symmachus*, ἐξ ἐναντίας ὑπὲρ ἐμοῦ, *quod* S. *Hieronymus*, ex adverſo pro me. (c) Ut canis.] ὡς κύων. *Latinæ editiones habent*, canes. *Totum autem locum ita refert Scholiaſtes ex Symmacho*, ἀνακάμψουσιν ἑσπέρας, ϗ συνηχήσουσιν, ὡς κύνες κυκλοῦντες πόλιν. αὐτοὶ μὲν ἀποβλύσουσιν τοῖς στόμασιν αὐτῶν, ὡς μαχαίρας τοῖς χείλεσιν αὐτῶν, ὡς οὐδενὸς ἀκούοντος, Reflectent ſe veſperi, & ſimul ſonum emittent, velut canes circumeuntes civitatem: ipſi autem ſingultiunt comedentes ore ſuo, tanquam gladios labris ſuis, quaſi nemo audiat. (d) Pro nihilo habebis.] *Ita* S. *Hilarius, &* S. *Auguſtinus, quod Græce eſt*, ἐξουδενώσεις. *Vulgata*, ad nihilum deduces. (e) Quia tu.] *Illud*, tu, *abeſt ab editionibus Latinis, Notat autem* S. *Hieronymus ad Suniam & iſtud*, tu, *& ſequens*, es, *apud LXX ſolos inveniri.* (f) Deus meus oſtendet mihi in inimicis meis.] *Ita vertit* S. *Hieronymus ad Suniam, aut* inter inimicos meos, *quod habet etiam* S. *Hilarius. Rurſus autem admonet* S. *Hieronymus, illud*, meus, *additum eſſe. Vulgata*, Deus oſtendet mihi ſuper inimicos meos. S. *Auguſt.* Deus meus demonſtravit mihi de inimicis meis. (g) Legis tuæ.] *Ita apud* S. *Hilarium, &* S. *Aug. & in pſalteriis Romano, & veteri: &* νόμου σου, *eſt in omnibus libris græcis, qui collati ſunt.* S. *Hieronymus tamen affirmat in LXX ut in hebræo, haberi*, populi mei, *& ita a ſe eſſe verſum: quod etiam eſt in vulgata. Aquila, & Theodotio*, λαοῦ μου, populi mei. *Symm.* ἐπιλάθωνται ὁ λαός σου τοῦ νόμου σου, obliviſcantur populus tuus legis tuæ. (h) Diſperge.] *Theodoretus*: Symmachus, ἀναστάτωσον αὐτοὺς ἐν τῇ δυνάμει σου, ϗ κάθελε αὐτοὺς, ὑπερασπιστὰ ἡμῶν κύριε τῇ ἁμαρτίᾳ τοῦ στόματος αὐτῶν, τῷ λόγῳ τῶν χειλέων αὐτῶν, *quæ ita fere vertit* S. *Hieronymus*: Diſperge eos in fortitudine tua, & deſtrue eos protector noſter Domine in peccato oris ſui, in ſermone labiorum ſuorum. (i) Depone.] *Sic vulgata, quod græce eſt*, κατάγαγε. S. *Auguſt.* deduc. S. *Hilarius*, deſtrue. (k) Delictum.] *Ita vulgata*, ἁμαρτίαν. S. *Hilarius, &* S. *Auguſt.* delicta. *In aliquot exemplaribus græcis, & apud Theodoretum eſt*, ἁμαρτία, *&* λόγος *in recto. Sed in accuſandi caſu videtur magis redolere hebraiſmum, in quo ſubintelligitur*, propter, *aut hujuſmodi quiddam: idque* S. *Auguſtino aliquem laborem exhibuit.* (l) Et comprehendentur.] *Theodoretus*: Hoc Symmachus manifeſtius eſt interpretatus, συλληφθήτωσαν μετὰ τῆς ὑπερηφανίας αὐτῶν ἀρὰν, ϗ ψεῦδος λαλοῦντες (*al.* λαλοῦντας) συντέλεσον ἐν θυμῷ, ἀνάλωσον ἵνα μὴ ὦσιν, capiantur cum ſuperbia ſua, maledictionem & mendacium narrantes, conſumma in furore, conſume, ut non ſint: *nec multo aliter* S. *Hieronymus.* (m) Annunciabuntur conſummationes.] *Sic vetus pſalterium, &* S. *Auguſt. & cum hac lectione conſentit pſalterium Æthiopicum, & metaphraſis Apollinarii.* ὧν τέλος ἐξ ἀρῆς ϗ ψεύδεος ἀγγέλλοιτο. S. *Hilarius*, convellentur in conſummatione: conſummatio in ira conſummationis, & non erunt. *In aliis vero libris græcis*, διαγγελήσονται ἐν συντελείᾳ ἐν ὀργῇ συντελείας, *& ſic vulg.* annunciabuntur in conſummatione, in ira conſummationis. *Ad hebræum fortaſſe propius accederet, ſi verteretur*, annunciabunt. (n) Quia Deus Jacob.] *Ita etiam habet pſalterium Æthiopicum, &* S. *Hilarius, niſi quod habet*, dominabitur. *At in cæteris libris græcis eſt*, ὁ θεὸς δεσπόζει τοῦ ἰακὼβ, ϗ τῶν περάτων τῆς γῆς, Deus dominatur Jacob, & finium terræ, *quomodo habent* S. *Aug. & vulgata, excepto quod habent*, dominabitur. *Ac ſane* S. *etiam Hier. ad Suniam habet*, δεσπόσει. *Qui quidem inquit conjunctionem & eſſe additam, ordinemque verborum eſſe*: Scient quia Deus Jacob dominabitur finium terræ. (o) Finium terræ.] Aquila, εἰς πέρατα τῆς γῆς ἀεὶ, Ad fines terræ, ſemper. *Theodotio*, τῶν περάτων τῆς γῆς, finium terræ. *Symm.* εἰς τὰ πέρατα τῆς γῆς, ad fines terræ. (p) Convertentur ad veſperam.] S. *Hilar.* in veſperum. *Theodoretus*, Symmachus ita inquit, ἀνακαμπτέτωσαν ἑσπέρας, θορυβείτωσαν ὡς κύνες περιερχόμενοι πόλιν, ῥεμβόμενοι, ἵνα μὴ ἀχόρταστοι αὐλισθῶσιν, reflectant ſe veſperi, tumultuentur tanquam canes, circumeuntes civitatem, vagantes, ne non ſaturati pernoctent. *Schol. addit hæc*: Theodotio ut LXX. Aquila, ἐὰν μὴ ἐμπλησθῶσιν, niſi fuerint ſatiati. (q) Virtuti tuæ.] *Ita* S. *Hilarius, quod græce eſt*, τῇ δυνάμει σου. *In aliis libris græcis eſt*, τὴν δύναμίν σου, *&* S. *Aug.* potentiam tuam, *vulgata*, fortitudinem tuam.

PSAL. LIX.

(a) IIs qui immutabuntur.] *Editiones Latinæ habent*, pro his. *Aquila*, ἐπὶ κρίνων, *& S. Hieronymus*, pro liliis. *Euſebius de hoc titulo.* Symmachus, ἐπινίκιον ὑπὲρ τῶν ἀνθῶν τοῦ ταπεινόφρονος, ϗ ἀμώμου Δαυὶδ εἰς διδαχήν. Epinicium pro floribus humilis & immaculati David, ad Doctrinam. (b) Et percuſſit vallem.] *Quidam codices Theodoreti habent*, φάλαγγα, Phalangem: *ſed videtur mendum. In aliis autem Græcis codicibus eſt*, ϗ ἐπάταξεν τὴν ἐδὼμ ἐν τῇ φάραγγι τῶν ἁλῶν, *quod* S. *Auguſtinus*, & percuſſit Edom in valle Salinarum. *Itemque vulg.* & percuſſit Idumæam. S. *Hilarius tamen*, & percuſſit in valle Salinarum duodecim millia. (c) Iratus es.] *Aquila*, θυμωθεὶς μετέστρεψας ἡμᾶς, indignatus tranſvertiſti nos. *Symmachus*, ὠργίσθης, ϗ περιήγαγες ἡμᾶς, iratus es, & circumduxiſti nos. (d) Compunctionis.] S. *Aug.* ſtimulationis. *Theodoretus*: Aquila, ἐπότισας ἡμᾶς οἶνον καρώσεως, potaſti nos vino ſoporationis, *aut*, conſopiente, *ut* S. *Hieron. Schol. ex Symmacho*, σάλου conturbationis. (e) Fortitudo capitis mei.] *Theodoretus*, pro, τῆς κεφαλῆς μου, Symmachus poſuit, τῆς ἀρχῆς μου, principatus mei. (f) Judas rex meus.] *Aquila*, ἰούδας ἀκριβαστής μου, μωὰβ λέβης τοῦ λουτροῦ μου, Judas legifer (*hæc enim notione ſolent dictionem iſtam accipere*) meus, Moab olla lavacri mei, *& ita* S. *Hieron. Syrus autem*, κάδος τῆς πλύσεώς μου, ſitula lotionis meæ. *Aliud Scholium*: Syrus, λεκάνη, catinus: Theodotio, ἰούδας ἀκριβαζόμενός μου, Judas præſcribens meus: cæteri ut LXX. *Symmachus*, ἰούδας προστάτων ὁ ἐμὸς, μωὰβ λέβης ἀμεριμνίας μου, Judas præordinans meus, Moab olla tranquillitatis & ſecuritatis meæ. (g) Circumſtantiæ.] *Ita* S. *Hilarius, &* S. *Aug. quod græce eſt*, περιοχῆς. *Theodoretus ex Symm.* πεφραγμένην munitam; *& ſic vulgata.* Et vana.] *Theodoretus ex Symm.* ματαία γὰρ σωτηρία ἀνθρώπου, vana enim ſalus hominis.

PSAL. LX.

(a) QUoniam tu Deus.] *Apud* S. *Auguſtinum, & in vulgata ſequitur*, meus, *quod tamen* S. *Hieronymus notat non eſſe in hebræo, neque in LXX.* (b) Orationes.] τῶν προσευχῶν, *in aliquot libris græcis, & apud* S. *Hieronymum ad Suniam. eſt*, εὐχῶν, *& poſſet verti*, vota. *omnes tamen latinæ editiones habent*, orationem.

PSAL. LXI.

(a) IN finem.] *Theodoretus*: Symmachus autem ita eſt interpretatus, ἐπινίκιος διὰ ἰδιθοὺν ᾠδὴ εἰς Δαυὶδ, triumphalis per Idithum oda in David. (b) Salvaor.] *Ita* S. *Hilarius, quod græce eſt*, σωτήρ. *In vulgata, & apud* S. *Auguſtinum eſt*, ſalutaris. (c) Apponitis.] *Dictio*, ἐπιτίθεσθαι, *multa ſignificat, imprimis autem inſidiari, & irruere: quam quidem irruendi vocem habent hic* S. *Hilarius, &* S. *Ambroſius, & vulgata. Nos* S.

Auguſtinum ſequuti ſumus, ut æque communem & ambiguam vocem, ac græca eſt, retinerimus. (*d*) Interficitis univerſi.] *Sic S. Hilarius.* S. *Auguſtinus*, interficite omnes, *quod facile fert græca vox*, φονεύετε. *In vulgata eſt*, interficitis univerſi vos, *& quidem in aliis codicibus græcis, & apud Theodoretum eſt*, φονεύετε πάντες ὑμεῖς, *qui Theodoretus putat hæc per parentheſim eſſe interjecta. S. Ambroſius habet*, interficientes univerſos. (*e*) Honorem.] *Ita S. Hilarius, & S. Auguſtinus, & ea notione accipit nunc Theodoretus*, τιμὴν, *quamvis ſignificet etiam*, precium, *ut habet vulgata, &* S. *Ambroſius, & ea notione accipit* S. *Baſilius.* (*f*) Cucurri.] *Ita editiones, & Patres latini: græce eſt*, ἔδραμον, *quod etiam ſignificare poteſt*, cucurrerunt, *& ita fere græci interpretantur.* S. *Ambroſius utroque modo exponit. Additque, Symmachum dixiſſe*, τῷ δόλῳ αὐτῶν εὐλόγουν, hoc eſt, placuit illis in mendacio: *ex qua explanatione fortaſſe colligi poteſt, pro*, εὐλόγουν, *legendum*, εὐδόκουν. *Sanctus Hieronymus*, placuerunt ſibi in mendacio. (*g*) Populi.] λαοῦ. S *Hilarius*, omnis cœtus plebis. S. *Ambroſius*, omnes conventus plebis meæ. S. *Auguſt.* omne conſilium plebis. *In pleriſque tamen græcis libris eſt*, λαῶν, populorum. (*h*) Noſter.] *Ita S. Hilarius, & S. Auguſt. In vulgata ſequitur*, in æternum: *ſed S. Hieron. fatetur obelum eſſe; ac fortaſſe irrepſit in locum diapſalmatis, quod ab Aquila redditur*, ſemper. (*i*) Veruntamen vani.] *Theodoretus*, Hoc Theodotio manifeſtius eſt interpretatus πλὴν ἀτμὶς υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ψευδεῖς υἱοὶ ἀνδρὸς, ὡς ῥοπὴ ζυγοῦ. Veruntamen vapor filii hominum, mendaces filii viri, ut momentum ſtateræ. (*k*) Ut decipiant.] *Græci fere hæc conjungunt cum antecedentibus, ut* ἐν ζυγοῖς τοῦ ἀδικῆσαι. *valeat*, in ſtateris factis ad decipiendum, & fraudandum. (*l*) Ipſe de vanitate in idipſum.] *Aut*, in unum, *ut S. Aug. Theodoretus*: Ita Symmachus hoc eſt interpretatus, αὐτοὶ ματαιοῦνται ὁμοῦ, ipſi evaneſcunt ſimul. (*m*) Super rapinas.] ἐπὶ ἅρπαγμα, *latinæ tamen editiones non habent illud*, ſuper: *Aquila*, καὶ ἐν βίᾳ μὴ ματαιοῦσθε, & in violentia nolite evaneſcere. *Theodotio*, καὶ ἐπὶ ἁρπάγματι μὴ ματαιοῦσθε, & in rapina ne evaneſcatis *Symmachus*, καὶ ἐπὶ ἅρπαγμα μὴ γίνεσθε ἀτμὶς, & ſuper rapinam nolite fieri vapor. (*n*) Tua] σοῦ, *tamen latinæ editiones habent*, tibi.

PSAL. LXII.

(*a*) SItivit tibi.] *Ita pſalterium vetus, & S. Hilarius, & S. Auguſtinus, & ita omnes interpretes vertiſſe affirmat S. Hieron. Aliæ editiones Latinæ habent*, in te. *Plerique autem libri Græci*, ἐδίψησέ σε. ſitivit te. (*b*) Quam multipliciter.] *Theodoretus*, Theodotio, ποσαχῶς, multipliciter: Aquila vero, ἐπιτάθη, intendit ſe: Symmachus autem, ἱμείρεται, appetit. Omnes attuli interpretationes, docens illud, ποσαπλῶς, non eſſe duas particulas, dividendo, πῶς, ab ἁπλῶς, ſed eſſe unam orationis partem ſignificantem intentionem deſiderii. S. *Hilarius tamen habet*, quam ſimpliciter. S. *Hier. in Ezech. cap. 16. lib. 5. in extremo teſtatur quædam exemplaria habuiſſe*, quomodo conſumpta eſt caro mea, *itemque in cap. 44.* (*c*) Caro mea.] S. *Aug.* & caro mea in terra deſerta, & in invio, & inaquoſo. (*d*) Sicut adipe.] S *Auguſtinus*, tanquam adipe. *In aliquot codicibus græcis, & apud Theodoretum eſt*, ὡς ἐκ στέατος, tanquam de adipe. (*e*) Et labia.] *Ita S. Hilarius, & S. Auguſt. & vetus pſalterium, & Romanum, & Æthiopicum. In cæteris græcis codicibus partim eſt*, καὶ χείλη ἀγαλλιάσεως αἰνέσει τὸ στόμα μου, & labia exultationis laudabit os meum, *partim, ac fortaſſe emendatius*, καὶ χείλεσιν ἀγαλλιάσεως αἰνέσει τὸ στόμα μου, & labio exultationis laudabit os meum: *non longe ab vulgata, quæ habet*, & labiis: *& ab Arabico.* (*f*) Si memoratus ſum tui.] *Ita S. Hilarius, & S. Aug. Vulgata autem*, ſic (*aut*, ſi) memor fui tui. *Theodoretus*: Hoc Symmachus ita eſt interpretatus, ἀναμιμνήσκομαί σου ἐπὶ τῆς στρωμνῆς μου, καθ' ἑκάστην φυλακὴν ἐμελέτων σε, καὶ σκεπόμενος ἐν ταῖς πτέρυξί σου εὐφήμουν, reminiſcor tui ſuper ſtratum meum, per ſingulas vigilias (*Sic S. Hieron.*) meditabar te, & tectus in alis tuis benedicebam.

PSAL. LXIII.

(*a*) ORationem meam.] *Ita editiones Latinæ: & SS. Hilarius, & Auguſtinus: quod græce eſt*, τῆς προσευχῆς μου. *In aliis exemplaribus Græcis eſt*, φωνῆς μου, vocem meam. *Schol.* LXX. προσευχῆς μου. (*b*) Cum deprecor ad te.] *Ita libri Græci*, ἐν τῷ δέεσθαί με πρὸς σέ. S. *Hilarius primum habet*, cum precor ad te, *deinde*, cum tribulor. S. *Auguſtinus & vulgata*, cum deprecor. (*c*) Protexiſti.] *Ita apud Latinos: quod Græce*, ἐσκέπασάς με, *ſed in cæteris libris Græcis eſt (pſalteriis, Æthiopico, & Arabico, conſentientibus)* σκέπασόν με, protege me. (*d*) Conventu.] *Theodoretus*, συστροφὴν. vocat concordiam, & conſenſum ad mala: *quare verti poſſet*, conjuratione. (*e*) Rem amaram.] πρᾶγμα πικρόν. *Theodoretus*: Aquila dixit, ῥῆμα πικρὸν, verbum amarum, *& Theodotio*, λόγον πικρὸν, ſermonem amarum, *& Symmachus*, ἐπλήρωσαν τὸ τόξον ἑαυτῶν λόγον πικρὸν (*al.* λόγῳ πικρῷ) impleverunt arcum ſuum ſermonem amarum, *al.* ſermone amaro. (*f*) In occultis.] ἐν ἀποκρύφοις. S. *Hilarius interdum hoc modo, interdum*, in obſcuro. S. *Auguſtinus*, in abſcondito. *Theodoretus*: Symmachus κρυφῆ, clanculum, id eſt, inſidiis & dolis uſi. (*g*) Sermonem malignum.] *Ita S. Auguſtinus, quod græce*, λόγον πονηρόν. *Vulgata*, ſermonem nequam, *eodemque interdum modo S. Hilarius, interdum vero*, verbum malum. *Theodoretus*, hoc manifeſtius Symmachus dixit, ἐκράτυναν λόγον πονηρὸν, ἐσπούδασαν κρύψαι παγίδας, tenuerunt ſermonem malignum, deliberaverunt occultare laqueos. S. *Hilarius, pro*, narraverunt, *habet*, diſputaverunt. (*h*) Scrutantes ſcrutinio.] *Ita vulgata, & S. Hilarius, quod græce eſt*, ἐξερευνῶντες ἐξερευνήσει. *In aliis libris græcis eſt*, ἐξερευνήσεις, *&* S. *Auguſt. & vetus pſalterium*, ſcrutantes ſcrutationes. *Schol.* Aquila, σκαλεύσει σκαλευόμενοι, foſſione fodientes: Theodotio, ἐξερευνῶντες ἐξερευνήσει, perſcrutantes perſcrutatione. (*i*) Accedet homo, & cor altum.] *Apud latinos fere eſt*, ad cor: *apud Sanctum Auguſtinum utroque modo: Aquila*, ἔγκατον ἀνδρὸς, καὶ καρδία βαθεῖα, καὶ ῥοιζήσει αὐτοὺς ὁ θεός. βέλη παραχρῆμα ἐγενήθησαν αἱ πληγαὶ αὐτῶν, καὶ ἐσκανδάλισαν αὐτὴν ἐπ' αὐτοὺς αἱ γλῶσσαι αὐτῶν. Intimum viri, & cor profundum, & inſequetur eos Deus: ſagittæ ſubito fuerunt plagæ eorum, & impingere fecerunt eam in ſemetipſos linguæ ipſorum. *Symmachus*, ἐξ ἐγκάτων ἕκαστος καρδίας βαθείας· ἀκοντίσει οὖν αὐτοὺς ὁ θεὸς, βέλος αἰφνίδιον ἔσονται αἱ πληγαὶ αὐτῶν, καὶ πταίσουσι καθ' ἑαυτῶν τῆς γλώσσης αὐτῶν, ex intimis unuſquiſque cordis profundi: ſagittabit igitur illos Deus, ſagitta repentina erunt plagæ eorum, & corruunt contra ſeipſos linguis ſuis. *Theodotio*, διάνοια ἀνδρὸς, καὶ καρδία βαθεῖα· κατατοξεύσει αὐτοὺς ὁ θεὸς, mens viri, & cor profundum: ſagittabit eos Deus: *Theodoretus ita refert hanc Theodotionis interpretationem*, καὶ διάνοιαν ἀνδρὸς, καὶ καρδίαν βαθεῖαν κατατοξεύσει ὁ θεὸς, & mentem viri, & cor profundum ſagittabit Deus. (*k*) Pro nihilo habuerunt eum.] καὶ ἐξουθένησαν αὐτόν. *Ita pſalterium Romanum. S. Hilarius*, & nihil habuerunt contra ipſos linguæ eorum: *ſed in cæteris libris græcis eſt*, ἐξησθένησαν ἐπ' αὐτοὺς, *cum qua lectione conſentiunt pſalteria, Æthiopicum, & Arabicum, & metaphraſis Apollinarii. Et vulgata latina, & pſalterium vetus, & S. Auguſt.* & infirmatæ ſunt contra eos.

PSAL. LXIV.

(*a*) CAnticum.] *Abeſt hæc a S. Hilario, & Theodoreto, qui quidem hæc ſcribit*, in nonnullis autem exemplaribus adjungitur, ᾠδὴ Ἱερεμίου, καὶ Ἰεζεκιὴλ, καὶ τοῦ λαοῦ τῆς παροικίας, ὅτε ἔμελλον ἐκπορεύεσθαι. *Apud Sanctum Auguſtinum*, canticum Hieremiæ, & Ezechielis, ex populo tranſmigrationis, cum inciperent exire. *In vulgata*, canticum Hieremiæ, & Ezechiæ, populo tranſmigrationis, quando incipiebant proficiſci. *Addit Theodoretus, iſta neque in hebraico, neque apud cæteros interpretes, neque apud LXX in Hexaplo haberi: dictio tamen illa*, ᾠδὴ, canticum, *reſpondet hebræo, & S. Hilarius, in pſal. 65. inquit*, in anteriore, id eſt, in hoc editum eſſe, pſalmus cantici. (*b*) Sion.] *Schol.* Sion exponitur, διψῶσα, ſitiens. (*c*) Votum.] *In pleriſque libris græcis & Latinis ſequitur*, in Hieruſalem, *non tamen in hebræo.* (*d*) Verba iniquorum.] *Theodoretus*: Symmachus autem ita: λόγοι ἀνόμων κατεδυνάστευσάν με, ſermones iniquorum ſubjecerunt & oppreſſerunt me. *Scholiaſtes autem hæc præterea refert, ex Aquila quidem*, ἐδυναμώθησαν παρ' ἐμὲ, roborati ſunt præ me, *ex quinta autem editione*, ἐκραταιώθησαν ὑπὲρ ἐμὲ, invaluerunt ſuper me. (*e*) Et impietates noſtras tu propitiabis.] *Ita S. Hilarius in explanatione; quod græce eſt*, καὶ τὰς ἀσεβείας ἡμῶν σὺ ἱλάσῃ, *ſed in multis libris græcis eſt*, ταῖς ἀσεβείαις, *& vulgata*, & impietatibus noſtris tu propitiaberis. *Sanctus Auguſt. partim hoc modo, partim*, & impietates noſtras tu propitiaberis. (*f*) Præparans.] *Theodoretus*, iſtud, ἑτοιμάζων, Symmachus dixit, ἑδράζων firmans. *Scholium autem ex Symmacho*, ὃς ἥδρασας ὄρη τῇ δυνάμει ἑαυτοῦ, qui firmaſti montes potentia tua ipſius. (*g*) Circumcinctus in potentatu] *Sic Sanctus Auguſtinus, quod græce*, περιεζωσμένος ἐν δυναστείᾳ. *Sanctus Hilarius, & vulgata*, accinctus potentia. (*h*) Qui conturbas.] *Theodoretus*, iſtud, συνταράσσων, Theodotio dixit, καταπραΰνων, mulcens, & ſedans. (*i*) Fundum.] *Aut*, profundum, *ut vulgata*, τὸ κύτος. *Schol.* κοίλωμα, πλάτος, ἢ βάθος, cavitas, latitudo, aut profunditas. *Aliud Scholium*, quod alibi dixit, περιβόλαιον, amictum, & veſtimentum. (*k*) Sonos fluctuum ejus.] *Aut*, ſonum, *ut fere latini: græce tamen eſt*, ἦχος. *Poſt iſta verba in cæteris libris græcis ſequitur*, τίς ὑποστήσεται; *& Sanctus Auguſtinus*, quis ſufferet? *Itemque Romanum pſalterium, & Æthiopicum, & metaphraſis Apollinarii: abſunt tamen ab Arabico, a Sancto Hilario, & vulgata: ac S. Hieron. docet id ſuperfluum eſſe.* (*l*) Multiplicaſti locupletare.] *Aut*, ditare, *ut S. Auguſtinus. Theodoretus*: Symmachus autem tria iſta poſuit modo optantis, ἐπισκέψαι τὴν γῆν, καὶ ποτίσαις αὐτὴν, πολυκαρπίᾳ πλουτίσεις αὐτὴν, ὀχετοῖς θεοῦ μεστοῖς ὑδάτων. Viſita terram, & potabis eam, ubertate fructuum ditabis eam, rivulis Dei plenis aquarum. (*m*) Paraſti.] *Theodoretus*: Symmachus autem hoc modo, τελεσφορήσεις τὴν πανσπερμίαν αὐτῆς, οὕτως ἥδρασας αὐτὴν, ad maturitatem ac fructum perduces omne ſemen ejus: ita firmaſti eam. (*n*) Præparatio.] *Ita in multis codicibus græcis, & in eo quo uſi ſunt Sunia, & Fretela. S. Hieronymus tamen probat*, præparatio ejus: *quod eſt in vulgata, & in pſalteriis Arabico, & Æthiopico: &* S. *Hilarius interdum*, præparatio ſua. *Apollinarius*,

Καὶ σφίσιν ὥστε θεὸς βρῶσιν προέηκας ἑτοίμην.
Et ipſis tanquam Deus victum immiſiſti paratum.

Idem vero interdum habet, tua: *& ita* S. *Auguſtinus, & pſalterium vetus, & Romanum. Et in aliquot codicibus græcis eſt*, ἑτοιμασία σου, *& ita habet Theodoretus in explanatione, & in L. V. additum eſt illud*, σου, *minoribus litteris.* (*o*) Pingueſcent.] *Symmachus*, γνοφωθήσονται τὰ ὡραῖα τῆς ἐρήμου, caligine obtegentur ſpecioſa deſerti. *Aliud Scholium.* ὁμιχλωθήσονται αἱ νομαὶ τῆς ἐρήμου, nebula obtegentur paſcuæ deſerti. (*p*) Montes.] ὄρη. *Ita quoque eſt apud Apollinarium*, οὔρεα, *& in Æthiopico pſalterio. Sancti autem Hilarius & Auguſtinus*, fines, *ut videantur*, legiſſe. ὅροι. *In cæteris libris græcis eſt*, ὡραῖα, *& vulgata*, ſpecioſa. (*q*) Abundabunt frumento.] πληθυνοῦσι σῖτον, multiplicabunt frumentum. *Aquila*, ἐκλεκτὸν, electum. *Theodotio*, σῖτον, frumentum. *Symmachus*, τροφὴν, alimentum.

PSAL. LXV.

(*a*) REſurrectionis.] *Abeſt hoc a S. Hilario. Theodoretus*: οὐ δὲ ταύτην τὴν προσθήκην τὸ ἑβραϊκὸν ἔχει, οὐδὲ οἱ ὁ ἐν τῷ ἑξαπλῷ, ἀλλ' καὶ ταύτην τινὲς ὡς ἔοικε προστεθείκασιν. neque hanc additionem Hebraicum habet, neque alii interpretes, neque LXX, in Hexaplo: ſed & hanc, ut videtur, quidam appoſuerunt. (*b*) Omnis terra.] *Theodoretus*: Symmachus, πάντες οἱ ἐν τῇ γῇ (*al.* ἐπὶ γῆς) προσκυνήσουσί σοι, μελῳδοῦντές σοι ᾄσουσι τὸ ὄνομά σου, omnes, qui in terra, adorabunt te, melos dantes canent nomen tuum. (*c*) Nomini tuo.] *Sic in vulgata, & in pſalteriis, Arabico, & Æthiopico. In aliis libris Græcis ſequitur*, ὕψιστε, *& SS. Hilarius & Auguſtinus*, Altiſſime. *Itemque pſalterium vetus, & Romanum.* (*d*) Terribilis in conſiliis.] *Theodoretus*: Symmachus autem, φοβερὰ μηχανήματα ὑπὲρ υἱῶν ἀνθρώπων, *quæ S. Hieronymus videtur vertere*, terribilia conſilia ſuper filiis hominum. (*e*) Qui convertit.] ὁ μεταστρέφων. *Theodoretus*: Symmachus ſic dixit, μετέβαλε θάλασσαν εἰς ξηρὰν, ποταμὸν διέβησαν ποσὶ, tranſmutavit mare in aridam, fluvium tranſierunt pede. (*f*) Seculo.] τῷ δεσπόζοντι ἐν τῇ δυναστείᾳ αὐτοῦ τοῦ αἰῶνος, *& reſpondet hebræo: quare ita etiam habet in ſua tralatione S. Hieronymus, & S. Hilarius vidit, illud quod eſt in editionibus latinis*, in æternum, *non ſatis reſpondere græco: per id enim quod*, τοῦ αἰῶνος, *dicitur, ſignificari dominationem deſignati & tanquam demonſtrati ſeculi.* (*g*) Qui exaſperant.]

aſperant.]

aſperant.] *S. Aug.* qui amaricant. S. *Hilarius*, qui in iram provocant, οἱ παραπικραίνοντες. *Theodoretus*: Hos Theodotio quidem vocavit, ἐκκλίνοντας, declinantes: Aquila autem, ἀφισταμένους, deſciſcentes: manifeſtius autem Symmachus dixit; οἱ ἀπειθεῖς μὴ ὑψούσθωσαν ἐν ἑαυτοῖς, qui increduli ſunt, non exaltentur in ſemetipſis, *& ita S. Hieronymus.* (*h*) Auditam facite.] *Theodoretus*: Symmachus illud, ἀκουτίσατε, dixit, ἀκουστὴν ποιήσατε, *al.* ποιεῖτε, *quod idem valet, & eſt expreſſius. S. Aug. habet*, audite. *S. Hilarius*, obaudite. (*i*) Incenſo, & arietibus.] *Ita SS. Auguſt. & Hilarius, & omnes fere Græci*, μετὰ θυμιάματος καὶ κριῶν. *Attamen* S. *Hieronymus ad Suniam putat melius legi*, μετὰ θυμιάματος τῶν κριῶν, *& ſic vulgata*, cum incenſo arietum. (*k*) Faciam.] ποιήσω. *In pleriſque libris Græcis eſt*, ἀνοίσω, *& ita latini*, offeram. (*l*) Ad ipſum ore meo.] *Theodoretus*: Symmachus autem ita, αὐτὸν τῷ στόματί μου ἐπεκαλεσάμην, καὶ ὑψώθη παραχρῆμα ἡ γλῶσσά μου, ipſum ore meo invocavi, & elevata eſt ſubito lingua mea. (*m*) Non exaudiat.] μὴ εἰσακουσάτω. *Theodoretus*: Symmachus autem, ἀδικίαν εἰ προεῖδον ἐν τῇ καρδίᾳ μου, μὴ εἰσακούσῃ κύριος, injuſtitiam ſi prævidi in corde meo, non exaudiet Dominus. *Et fere latini omnes habent*, non exaudiet. (*n*) Exaudivit me.] *Ita SS. Hilarius & Auguſtinus, & Græci codices collati. Sed Sanctus Hieronymus putat id*, me, *eſſe ſuperfluum: & abeſt a vulgata.*

PSAL. LXVI.

(*a*) PSalmus.] *In multis libris Græcis eſt*, ψαλμὸς ᾠδῆς τῷ Δαυίδ, *& ſic vulgata*, pſalmus cantici David: *quæ verba agnoſcit etiam S. Hilarius.* (*b*) Super nos.] *In cæteris libris græcis ſequitur*, καὶ ἐλεήσαι ἡμᾶς, *& in vulgata*, & miſereatur noſtri, *& S. Hilarius*, & miſereatur nobis, *quorum loco eſt in pſalterio Æthiopico*, & vivemus. *Abſunt tamen a metaphraſi Apollinarii, a S. Auguſt. & vetere pſalterio. Schol.* illud, καὶ ἐλεήσαι ἡμᾶς, non ſcribitur. (*c*) Ad cognoſcendum.] *Editiones latinæ habent*, ut cognoſcamus: *ſed notat S. Hilarius*, τοῦ γνῶναι, *eſſe ſine perſonæ definitione.* (*d*) Judicabis.] κρινεῖς, *& paulo poſt*, ὁδηγήσεις. *Apud latinos fere eſt*, judicas, *&* dirigis. *Sanctus Auguſtinus tamen habet* diriges.

PSAL. LXVII.

(*a*) EXurgat.] *Sch.* Numerorum 10. ἐξεγέρθητι κύριε, καὶ διασκορπισθήτωσαν οἱ ἐχθροί σου, expergiſcere Domine, & diſſipentur inimici tui. (*b*) Peccatores.] *Theodoretus*: Quos lxx dixerunt, ἁμαρτωλοὺς, cæteri omnes interpretes nominaverunt, ἀσεβεῖς, impios: ita autem eos & Hebræus & Syrus vocat. (*c*) Lætentur.] *Ita S. Hilarius, quod græce*, εὐφρανθήτωσαν, *vulgata*, epulentur; *S. Auguſtinus*, jocundentur. (*d*) Iter facite ei.] *Theodoretus*, hoc quidem Symmachus ita eſt interpretatus, μεταστρώσατε (*al.* καταστρώσατε) τῷ ἐποχουμένῳ ἐν τῇ ἀοικήτῳ, ſternite viam ei qui vehitur in deſerto: *quem ſenſum reddidit etiam S. Hieronymus. Scholiaſtes autem refert ex Aquila*, ἀποσκολοπίσατε, *quaſi*, purgate, & complanate. (*e*) Dominus nomen illi.] *Symmachus*, διὰ τοῦ Ἰὰ ὀνομασία αὐτοῦ, per Ia nominatio ejus. *Quinta editio*, ἐν Ἰὰ, in Ia. *Schol.* Dominus quidem apud hebræos ſolet dici Adonai, hic autem dicitur apud hebræos, Ἰὰ σεμὼ, Ia ſemo. *De iſto quod unum eſt ex decem Dei nominibus, S. etiam Hieronymus in epiſtola ad Marcellam.* (*f*) Deus in loco ſancto ſuo.] *Symmachus*, ἐν ἡγιασμένῳ κατοικητηρίῳ αὐτοῦ, in ſanctificato habitaculo ſuo. *Aq.* ἐν βασιλείοις ἁγίοις αὐτοῦ, in palatiis ſanctis ſuis. (*g*) Uuius moris.] *Aut*, uniuſmodi, *ut S. Auguſt.* μονοτρόπους. *Symmachus*, δίδωσι μοναχοῖς οἰκεῖν οἰκίαν, dat ſolitariis habitare domum. *Aquila*, καθίζει μονογενεῖς ἐν οἴκῳ, ſedere facit unigenitos in domo. *Quinta editio*, κατοικίζει μονοζώνους (*al.* μονοζώνους) ἐν οἴκῳ, habitare facit eos, qui ejuſdem vitæ *al.* ejuſdem ſtudii ac præſtantiæ) ſunt in domo. (*h*) Qui exaſperant.] S. *Aug.* ſimiliter amaricantes. S. *Hil.* ſimiliter eos qui exacerbabant. *Sym.* οἱ δὲ ἀπειθεῖς κατοικήσουσι καύσωνος ξηρότητα, increduli autem habitabunt æſtus ſiccitatem. *Aquila*, οἱ ἀφιστάμενοι ἐσκήνωσαν λεωπετρίαν, rebelles habitaverunt rupem. *Theodotio*, ἐκκλίνοντες, declinantes. (*i*) Deus cum egredereris.] *Theodoretus*: Hoc Symmachus ita eſt interpretatus, ὁ θεὸς προηγούμενός σου πρὸ τοῦ λαοῦ σου βαίνοντος διὰ τῆς ἀοικήτου, γῆ ἐσείσθη. οὐρανὸς δὲ ἔσταξε. Deus cum tu præcederes ante populum tuum tranſeuntem per deſertum, terra concuſſa eſt, cœlum autem ſtillavit. (*k*) Cum pertranſires deſertum.] ἐν τῷ διαβαίνειν σε τὴν ἔρημον. *In aliis libris eſt*, ἐν τῇ ἐρήμῳ, *& ſic latini*, in deſerto, *aut*, in deſertum, *ut S. Hilarius.* (*l*) Dei Sinai.] *Sic vulgata, quod in cæteris Græcis eſt*, τοῦ θεοῦ τοῦ σινὰ, SS. *Hilarius & Auguſtinus*, a facie Dei. Mons Sinai a facie Dei Iſrael. *Cæterum per Typographi incuriam iſthæc lectio in noſtram editionem irrepſit. In codice enim Vaticano eſt*, τοῦτο σινᾶ, *quemadmodum & Jud. 5. & reſpondet Hebræo, qui habet*, hic, *vel*, iſte Sinai. S. *autem Hieronymus*, hoc eſt in Sinai. (*m*) Et infirmata eſt: tu vero.] *Theodoretus*, Sic autem & Symmachus eſt interpretatus, ἣν ἐξεπίησας, καὶ ἥδρασας, quam adoptaſti, & ſtabiliſti: Aquila autem manifeſtius, καὶ μεμοχθηκυῖαν σὺ ἥδρασας, *quod ita videtur reddidiſſe S. Hieronymus*, & laborantem tu confortaſti. (*n*) Pauperi Deus Dominus.] *Sic habet S. Hilarius, & ſic interpungit: cæteri vero Græci & Latini illud*, Deus, *conjungunt cum antecedentibus.* S. *Auguſt.* Paraſti in tua ſuavitate egenti Deus. Dominus dabit. (*o*) Dominus dabit.] *Theod.* Sym. autem ita, κύριος ἔδωκε ῥήσεις τοῖς εὐαγγελιζομένοις στρατιᾷ πολλῇ. βασιλεῖς τῶν στρατιωτῶν ἠγαπήθησαν, ἀγαπητοὶ ἐγένοντο. καὶ ἡ δίαιτα τοῦ οἴκου διανεμεῖ λάφυρα, Dominus dedit ſermones evangelizantibus exercitu multo: reges militum amati fuerunt, amabiles facti ſunt, & habitatio domus diſtribuet ſpolia. (*p*) Dilecti, dilecti.] *In vulgata etiam repetitur.* S. *autem Hilarius*: Evangelizantibus, virtutibus multis: rex virtutum dilecti, & pulchritudini domus dividere ſpolia. S. *Auguſt. ut vulgata: admonet tamen in codicibus diligentioribus eam repetitionem aſteriſco eſſe prænotatam, quaſi habeatur in hebræo, ſed non in interpretatione lxx. Abeſt omnino a multis libris græcis.* (*q*) Et poſteriora dorſi.] καὶ τὰ μετάφρενα, *quod S. Hilarius inquit ſignificare*, inter ſcapilia, *& S. Auguſtinus habet*, & inter ſcapulas: *ſed interpretatur partem quæ eſt circa regionem cordis, a poſterioribus tamen, id eſt, a dorſo.* (*r*) In viriditate.] *Ita Sancti Hilarius & Auguſtinus, quod græce*, ἐν χλωρότητι, *& S. Hilarius inquit ſignificari vigorem quendam æternum. Vulgata*, in pallore. (*ſ*) Cœleſtis.] *Ita S. Hilarius, & vulgata.* S. *Auguſtinus*, ſupercœleſtis, *quod græce eſt*, ἐπουράνιος, *hebraice eſt Saddai*, *quod a lxx ſolet verti*, ἱκανὸς, potens, & ſibi ſufficiens. S. *Hieronymus hic habet*, robuſtiſſimus. (*t*) Selmon.] *Theodotio*, ἐν σκιᾷ, in umbra. (*u*) Mons coagulatus.] S. *Hilarius*, mons conſecratus. S. *Auguſtinus, & pſalterium vetus, in accuſandi caſu (quod verba græca ferunt)* montem Dei; montem uberem, montem incaſeatum, vel montem pinguem. *Et S. Hilarius in ſequentibus, ubi & ipſe habet*, montes caſeatos, *admonet vocem græcam, id eſt*, τετυρωμένον, *complecti, & coaguli, & caſei ſpeciem.* (*x*) Ut quid ſuſpicamini?] S. *Hilarius*, ut quid ſuſpicit? *Symmachus*, ἵνα τί περιεργάζεσθε; ut quid affectatis? *Theodoretus*, Aquila autem hoc modo, εἰς τί ἐρίζετε ὄρη ὠφρυωμένα τὸ ὄρος ὃ ἐπεθύμησεν ὁ θεὸς τοῦ καθίσαι ἑαυτῷ; (*ſuſpicor autem legendum*, ἑαυτῷ, *aut*, ἑαυτὸν, *ea enim ita videtur reddidiſſe S. Hieronymus*) quare contenditis montes excelſi, adverſus montem, quem dilexit Deus, ut habitaret in eo? (*y*) Aſcendens.] ἀναβάς. *In aliis libris græcis, atque etiam in L. Vaticano ex emendatione eſt*, ἀνέβης, *& S. Auguſt.* aſcendiſti. *Juſtinus in dialogo cum Tryphone ita citat hunc locum*, ἀνέβη εἰς ὕψος, ᾐχμαλώτευσεν αἰχμαλωσίαν, ἔδωκε δόματα τοῖς υἱοῖς τῶν ἀνθρώπων, aſcendit in altum, captivavit captivitatem, dedit dona filiis hominum, *eodemque modo habet Sanctus Paulus, ad Epheſios 4. niſi quod habet*, ἀναβὰς, *&* τοῖς ἀνθρώποις. *Et ſane hoc loco in cæteris codicibus græcis eſt*, ἐν ἀνθρώποις, *atque in ipſo etiam Vaticano adſcriptum ex emendatione: ſed tamen illud*, ἐν ἀνθρώποις, *reſpondet hebræo. Iſtum vero S. Pauli locum recitans hic S. Auguſtinus dicit*, aſcendit, *& ipſemet Apoſtolus in explicatione inquit*, τὸ δὲ ἀνέβη, τί ἐστιν; *ut videri poſſit legiſſe*, ἀνέβη. *De hac autem inter Prophetam & Apoſtolum varietate, idem S. Auguſt. & cæteri Patres legendi ſunt. Eodem fere modo ac Juſtinus habet pſalterium Arabicum Romanum*, dedit dona hominibus. S. *Hilarius in textu*, dedit, *in explicatione*, accepit, *& Apollinarius*, εἷλες δωτίνας.

Ὕψι' ἀειράμενος λήισαο ληΐδα πολλήν.
Αὐτὰρ ὁ δωτίνας μεροπηΐδος εἷλες γενέθλης.

Verbum hebraicum quod hic tranſfertur, ἔλαβες, *proverb. 7. inflexum ad formam nominis, a LXX tranſfertur*, ὁμιλίᾳ, *quaſi captatione dulcis ſermonis, a Theodotione*, δομάτων, donorum. (*z*) Etenim non credentes inhabitare.] καὶ γὰρ ἀπειθοῦντες τοῦ κατασκηνῶσαι. *In multis codicibus græcis eſt*, ἀπειθοῦντας: *quomodo etiam videtur legiſſe S. Hieronymus ad Suniam, & pro* κύριος, *quod ſequitur, legiſſe*, κύριον, *& conjunxiſſe cum præcedentibus: ita enim ſcribit*, Nos enim tranſtulimus, etenim non credentes inhabitare Dominum: ut hic ſit ſenſus, & pendeat ex ſuperioribus, Aſcendiſti in altum, cepiſti captivitatem, accepiſti dona in hominibus, & eos qui non credebant Deum inhabitare poſſe mortalibus. *Vulgata habet*, inhabitare Dominum Deum: *certe lectionem quæ in L. V. eſt, non valde probat S. Hieronymus eadem epiſtola. Theodoretus*: Hoc manifeſtius Aquila eſt interpretatus, καίπερ ἀπειθεῖς τοῦ κατασκηνῶσαι, etiam rebelles ad inhabitandum. (*aa*) Verticem capilli.] *Symmachus*, κορυφὴν ἔντριχον ἀναστρεφομένην ἐν τῇ πλημμελείᾳ αὐτῆς, verticem capillatum volutantem ſe in delictis ſuis. (*bb*) Convertam.] ἐπιστρέψω. S. *Hilarius*, convertar: *quam lectionem haberi in aliquot codicibus teſtatur etiam S. Auguſt.* (*cc*) In profundis maris.] ἐν βυθοῖς θαλάσσης, *quam lectionem agnoſcit etiam S. Aug. & interpretatur, quod etiam ibi Deus convertat ad ſe de profundis clamantes. In aliis editionibus latinis eſt*, in profundum. *Theodoretus*: Symmachus autem ſic, εἶπε κύριος, ἀπὸ βασὰν ἐπιστρέψω, ἀπὸ βυθῶν θαλάσσης, dixit Dominus, e Baſan convertam, e profundis maris. (*dd*) Ut intingatur.] *Theodoretus.* Symmachus autem ita, ὅπως ἂν συγκατάξῃ ὁ ποῦς σου μετὰ αἵματος, καὶ λάψῃ γλῶσσα τῶν κυνῶν σου ἀπὸ ἑκάστου τῶν ἐχθρῶν σου, ut confringatur pes tuus cum ſanguine; & lambat lingua canum tuorum ex unoquoque inimicorum tuorum. (*ee*) Viſi ſunt greſſus.] *Ita pſalterium vetus, & Romanum, & Sanctus Auguſtinus. Hilarius autem*, viſa ſunt itinera, *& ita fere exemplaria græca. S. Hieronymus ad Suniam ſcribit, in LXX, & in Hexaplis ſe reperiſſe*, ἐθεωρήθησαν τὰς πορείας σου, *& Aquilam, & Symmachum, & Theodotionem, & quintam ſextamque editionem interpretatos eſſe*; viderunt itinera tua Deus, itinera Dei mei regis, qui eſt in ſancto. *Vulgata*, viderunt ingreſſus tuos, *& cum hac lectione conſentit metaphraſis Apollinarii. Idem vero S. Hieronymus paulo poſt contendit legendum*, regis mei, *quod habet vetus pſalterium, & vulgata, & S. Auguſtinus, non autem Romanum, neque S. Hilarius.* (*ff*) Conjuncti pſallentibus.] *Symmachus*, ἀκόλουθα τῶν μελῳδοῖς, poſt modulatrices. (*gg*) Adoleſcentior in ecſtaſi.] *Ita S. Auguſtinus, & vetus pſalterium, quod græce*, νεώτερος ἐν ἐκστάσει. S. *Hilarius*, junior in pavore, *Romanum*, adoleſcentior in pavore, *vulgata*, adoleſcentulus in mentis exceſſu. *Aquila*, νεώτερος κρατῶν αὐτῶν, *quod S. Hieronymus*, parvulus continens eos. *Theodotio*, παιδευτὴς αὐτῶν, eruditor eorum. (*hh*) Virtuti tuæ.] *Ita etiam legiſſe S. Hilarium apparet ex explanatione. S. Auguſtinus, & pſalterium vetus, & Romanum*, virtutem tuam. *Theodoretus*: Symmachus autem ita, πρόσταξον ὁ θεὸς περὶ ἰσχύος σου, ἐνίσχυσον ὁ θεὸς τοῦτο, ὃ ἐποίησας ἡμῖν, διὰ τὸν ναόν σου, τὸν ἐπάνω τῆς Ἱερουσαλήμ. Præcipe Deus de fortitudine tua; corrobora Deus hoc quod feciſti nobis, per templum tuum, quod eſt ſuper Hieruſalem. (*ii*) Quod perfeciſti.] ὃ κατηρτίσω. *Sic eſt in pſalterio Æthiopico. In cæteris libris græcis eſt*, κατειργάσω. *& in metaphraſi Apollinarii*, τέκτηνας, *& in libris latinis*, quod operatus es. (*kk*) Calami.] *Ita vetus pſalterium, & S. Auguſtinus, quod græce*, τοῦ καλάμου, *vulgata*, arundinis. *Theodoretus*: Quædam vero exemplaria habent, δρυμοῦ, *& S. Hilarius*, feras ſylvæ, *& Romanum*, feras ſylvarum. (*ll*) Congregatio taurorum.] S. *Hilarius & Romanum*, concilium taurorum inter vaccas populorum. *Symmachus*, συνόδῳ παμμεγέθων μετὰ συστροφῶν λαῶν, τοῖς διαλακτίζουσι τοὺς εὐδοκίμους (*al.* εὐδοκοῦντας) ὡς ἀδόκιμον ἀργύριον, conventu prægrandium cum conſpirationibus populorum, iis qui calcibus petunt probatos, tanquam improbatum argentum. (*mm*) Non excludantur.] *Ita S. Hilarius, & pſalterium Æthiopicum. In cæteris libris græcis eſt*, τοῦ ἐκκλεισθῆναι, *& ita S. Auguſtinus, & pſalterium vetus, & Romanum*, ut excludantur ij, *vulgata*, ut excludant eos. (*nn*) Præveniet manum ſuam Deo.] προφθάσει χεῖρα αὐτῆς τῷ θεῷ, *& videtur verbum iſtud habere vim activam. quaſi dicat*, præmittet, & feſtinabit dare, *ut inquit S. Hieronymus, & S. Auguſtino placeret verti*, manus ſuas. *In omnibus tamen libris latinis inventum eſt*, præveniet manus ejus Deo: *tantum apud S. Hilarium illud*, Deo, *conjungitur cum ſequentibus, hoc modo*, Æthiopia præveniet manus ejus:

Deo regna terræ. (*oo*) Pſallite Deo.] *Hæc ſunt apud S. Hilarium, & S. Auguſtinum, & in pſalterio veteri, & Romano, & vulgata : ſed abſunt a cæteris libris græcis. Et Sanctus Hieronymus inquit non eſſe in libris authenticis, ſed obelo prænotari.* (*pp*) In voce ſua.] ἐν τῇ φωνῇ αὐτοῦ, *vulgata*, voci ſuæ, *in multis libris græcis eſt*, φωνὴν αὐτοῦ, *& ita Sancti Hilarius, & Auguſtinus, & pſalterium vetus, & Romanum*, vocem ſuam

PSAL. LXVIII.

(*a*) INfixus ſum in limo profundi.] *Theodoretus*, Symmachus autem, ἐβαπτίσθην εἰς ἀπεράντους καταδύσεις, καὶ οὐκ ἔστι στάσις, merſus ſum in voragines interminatas, & non eſt ſtatus. (*b*) Ab ſperando me in Deum meum.] *Sanctus Auguſtinus, & Pſalterium vetus*, ab ſperando in Deum meum; *& videtur ſignificantius quodammodo exprimi phraſis græca*, ἀπὸ τοῦ ἐλπίζειν με ἐπὶ τὸν θεόν μου, *quam quomodo habet* S. *Hilarius, & vulgata*, dum ſpero in Deum meum. (*c*) Confortati ſunt inimici.] *Sic S. Auguſtinus, & Pſalterium vetus, quod eſt græce*, ἐκραταιώθησαν οἱ ἐχθροί μου, οἱ ἐκδιώκοντές με ἀδίκως. S. *Hilarius*, convaluerunt, qui perſequuntur me, inimici mei injuſte. *vulgata*, confortati ſunt, qui perſequuti ſunt me, inimici mei injuſte. (*d*) Tunc exolvebam.] S. *Hilarius*, tunc exolvere repetebar. *Aquila*, ὅσα οὐκ ἐβιασάμην, τότε ἐπέστρεφον, quæ non extorſi, tunc reddebam. (*e*) Te Domine virtutum.] *Ita S. Hilarius. S. autem Auguſtinus, & vetus Pſalterium*, qui expectant te Domine, Deus virtutum. *vulgata*, Domine, Domine virtutum: *& in pleriſque exemplaribus Græcis eſt*, κύριε, κύριε δυνάμεων. *Aquila*, κύριος ὁ θεὸς στρατιῶν, Dominus Deus exercituum. *Theodotio*, κύριε ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων, Domine Deus virtutum. *Symmachus*, κύριε θεὲ τῶν δυνάμεων, Domine Dee virtutum. (*f*) Exprobrationem.] *Ita S. Auguſt. & vetus pſalterium : quod græce eſt*, ὀνειδισμόν. *S. Hilarius*. improperium. *Vulgata*, opprobrium. (*g*) Operuit confuſio.] ἐντροπή. *S. Auguſtinus, & vetus pſalterium*, irreverentia. *S. Hilarius*, reverentia. *Symmachus*, ἀσχημοσύνη, dedecus, & turpitudo. (*h*) Alienatus factus ſum fratribus meis.] *Ita pſalterium vetus, verbum e verbo.* ἀπηλλοτριωμένος ἐγενήθην τοῖς ἀδελφοῖς μου. *S. Auguſtinus*, alienatus factus ſum a fratribus meis. *S. Hilarius*, alienus factus ſum fratribus meis. *Vulgata*, extraneus. *Quod autem ſequitur*, hoſpes, *ita fere eſt apud latinos alios, præter vulgatam, quæ habet*, peregrinus. (*i*) Comedit me.] *Theodoretus* Iſtud quidem, κατέφαγέ με, Symmachus dixit, κατανάλωσέ με, conſumpſit me. (*k*) Incurvavi in jejunio.] καὶ συνέκαμψα ἐν νηστείᾳ. *Ita quoque eſt in pſalterio Æthiopico. In Arabico*, humiliavi. *Apollinarius* κατέκλασα, confregi. *Theodoretus hunc locum explanans*, ἐπὶ τούτοις ἀνιῶμαι, καὶ νηστείᾳ κατατήκω τὸ σῶμα, propterea diſcrucior, & jejunio macero corpus. *In pleriſque autem exemplaribus græcis eſt*, συνεκάλυψα, *& apud latinos*, cooperui, *vel*, operui. (*l*) Loquebantur.] ἠδολέσχουν. *S. Auguſtinus, & vetus pſalterium*, inſultabant. *Sanctus Hilarius*, detrahebant. (*m*) Ego vero oratione mea.] ἐγὼ δὲ τῇ προσευχῇ μου, *& eſt hebraiſmus : ſubintelligitur enim*, converti me, *aut quiddam hujuſmodi. Sanctus Auguſtinus, & vetus pſalterium*, ego autem, oratio mea ad te Domine. *Sanctus Hilarius, & vulgata*, ego vero orationem meam : *Aquila*, καὶ ἐγὼ προσευχῇ μου σοὶ κύριε, & ego oratione mea tibi Domine. *Symmachus*, ἐμοῦ δὲ ἡ προσευχή σοι κύριε, mea autem oratio tibi Domine. *Theodotio*, ἐμοῦ δὲ ἡ προσευχὴ πρὸς σὲ κύριε, mea autem oratio ad te Domine. (*n*) Tempus beneplaciti.] *Theodoretus ex Symmacho*, καιρὸς διαλλαγῆς ὁ θεός, *quod S. Hieronymus*, tempus reconciliationis eſt Deus. (*o*) Anima mea.] *Ita omnes collati græci codices, latini autem*, cor meum. (*p*) In laqueum.] *S. Auguſt. & vetus pſalterium*, in muſcipulam. *S. Hilar.* in laqueum, & in captionem, & in retributionem, & in ſcandalum. *Theodoretus ex Symmacho*, γένοιτο ἡ τράπεζα αὐτῶν ἔμπροσθεν αὐτῶν εἰς παγίδα, καὶ εἰς τιμωρίαν, ὥστε συλληφθῆναι, fiat menſa eorum coram ipſis in laqueum, & in ſupplicium, ut comprehendantur. *Scholiaſtes autem notat Aquilam pro*, σκάνδαλον, *dixiſſe*, σκῶλον: *quod idem valet.* (*q*) Et ſalus vultus tui.] *Ita SS. Hilar. & Aug. & vetus pſalterium & Romanum : cum qua lectione convenit metaphraſis Apollinarii* :

Ἀλλ' ἐγὼ βασιλῆος ὑπέρμαχον ἄλκαρ ὀπωπῆς.

eamque habet etiam textus commentariorum Theodoreti. In aliis libris græcis eſt, ἡ σωτηρία σου ὁ θεὸς ἀντελάβετό μου, *aut*, ἀντιλάβοιτό μου, ſalus tua Deus ſuſcepit me, (*quod habet vulgata, & pſalterium Arabicum*) *aut*, ſuſcipiat me. (*r*) Et vivetis.] καὶ ζήσεσθε. *In cæteris libris græcis eſt*, καὶ ζήσεται ἡ ψυχὴ ὑμῶν, & vivet anima veſtra, *quod eſt in libris latinis.*

PSAL. LXIX.

(*a*) EO quod ſalvum me.] *Ita S. Hilarius. Vulgata*, quod ſalvum fecerit eum Dominus. *Vetus pſalterium hoc tantum* : Pſalmus David : *quare nulla ejus apud S. Auguſt. mentio. De hac inſcriptione Theodoretus*: τοῦτο ἐν ἐνίοις μὲν ἀντιγράφοις εὗρον, ἐν ἐνίοις δὲ οὔ. πλὴν οὔτε παρὰ τῷ ἑβραίῳ, οὔτε παρὰ τοῖς ἄλλοις εὑρίσκεται. Hoc vero in quibuſdam quidem exemplaribus inveni : veruntamen neque apud hebræum, neque apud cæteros interpretes invenitur. (*b*) Intende.] *In vulgata ſequitur* : Domine ad adjuvandum me feſtina : *in veteri pſalterio*, Domine ut adjuves me, feſtina. *Itemque in cæteris libris græcis*, κύριε εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι σπεῦσον, *quæ etiam in Vaticano ſunt poſtmodum addita. Eorum tamen neque S. Auguſt. inter latinos, neque Apollinarius in metaphraſi mentionem faciunt. S. etiam Hilarius hoc tantum habet* : Domine Deus in adjutorium meum intende.

PSAL. LXX.

(*a*) FIliorum Jonadab, & eorum, qui primi captivi ducti ſunt.] *Sic enim S. Auguſtinus. Vulgata autem*, filiorum Jonadab, & priorum captivorum. *In aliis libris Græcis additur*, ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις, ſine inſcriptione apud Hebræos. *Quare Theodoretus ita ſcribit*, ὡμολόγησε καὶ αὐτὸς ὁ τὴν ἐπιγραφὴν ποιησάμενος μὴ εὑρηκέναι παρὰ τῷ ἑβραίῳ, ἀλλ' αὐτὸς ταύτην προστεθεικέναι confeſſus eſt & ipſe qui iſtam inſcriptionem fecit, non eam ſe inveniſſe apud Hebræum, ſed a ſe poſitam eſſe. *Schol.* οὐχ εὕρηται παρὰ τῷ ἑβραίῳ ἡ προσθήκη, hæc additio non eſt inventa apud Hebræum. (*b*) Cantem gloriam.] ὅπως ὑμνήσω τὴν δόξαν σου, *pro*, cantem. *S. Auguſt.* hymnodicam : *Vetus pſalterium*, hymnidicam, *& varietas videtur Librarii aut Typographi eſſe : nec tamen auſus ſum dictionem iſtam antiquam reſtituere.* (*c*) Magnificentiam.] *Sic vetus pſalterium, & S. Auguſtinus, quod græce*, μεγαλοπρέπειαν. *Vulgata*, magnitudinem. (*d*) Detrahentes animæ meæ, οἱ ἐνδιαβάλλοντες τὴν ψυχήν μου. *S. Auguſtinus, & vetus pſalterium*, committentes animam meam, *id eſt, ut S. Auguſtinus interpretatur*, provocantes ad rixandum. *Theodoretus ex Symmacho*, καταισχυνθήτωσαν ἀναλωθήτωσαν οἱ ἀντικείμενοι τῇ ψυχῇ μου, *quod S. Hieronymus ita videtur vertiſſe*, contundantur. & conſumantur adverſarii animæ mæ. (*e*) Negationes] *Ita pſalterium vetus, & Romanum, & S. Auguſt. quod græce eſt*, πραγματείας. *& cum hac lectione conſentit metaphraſis Apollinarii. In aliis libris græcis eſt*, γραμματείας, *& vulgata*, literaturam : *cujus etiam lectionis facit mentionem S. Auguſtinus. Theodoretus, ex Symmacho*, οὐ γὰρ οἶδα ἐξαριθμῆσαι. ἐλεύσομαι ἐν δυναστείᾳ κυρίου, non enim novi dinumerare : ingrediar in potentiam, *aut*, potentia domini. (*f*) Deus docuiſti me.] *Ita apud latinos : quod græce eſt*, ἐδίδαξάς με ὁ θεός, *in aliis libris græcis eſt*, ὁ θεός μου ἃ ἐδίδαξάς με, Deus meus, quæ docuiſti me. *Admonet autem S. Hieronymus ad Suniam, illud*, meus, *ſuperfluum eſſe. Aquila*, θεὲ ἐδίδαξάς με, Dee docuiſti me. *Theodotio, & Symmachus, ut lxx.* (*g*) Uſque in altiſſima.] *Theodoretus ex Aquila, & Symmacho*, ὁ θεὸς ἕως ὕψους ἃ ἐποίησας μεγαλεῖα, Deus uſque in excelſum, quæ feciſti magnalia, *& ita fere S. Hieronymus.* (*h*) Et malas.] *Sym-* καὶ κακώσεις, & afflictiones. (*i*) Juſtitiam.] *Ita etiam Sanctus Auguſtinus & vetus pſalterium, & Romanum. In Arabico eſt*, ſuper me juſtitiam tuam : *cum quo facit Apollinarius.*

Σεῖό μοι εὐδικίης περιώσιον ἔβλυσας ἀλκήν.

At in cæteris libris græcis, ἐπλεόνασας ἐπ' ἐμὲ μεγαλωσύνην σου, multiplicaſti ſuper me magnificentiam tuam, *& ſic vulgata, niſi quod non habet illud*, ſuper me. *Theodoretus ex Symmacho*, αὐξήσεις τὴν μεγαλειότητά μου καὶ περικυκλώσεις (*al.* παρακυκλώσεις) με παραμυθίᾳ, augebis magnitudinem meam, & circundabis me conſolatione. *Scholiaſtes ex Aquila & Theodotione*, πληθυνεῖς, multiplicabis. (*k*) Et de abyſſis terræ iterum reduxiſti me.] *Hæc ſunt apud S. Auguſtinum, & in pleriſque exemplaribus græcis, & metaphraſi Apollinarii. Abſunt tamen a vulgata, & a pſalterio vetere : quod mirum eſt : nunquam enim non ſolet ei convenire cum S. Auguſt.* (*l*) Vaſe.] ἐν σκεύει, *& reſpondet hebræo. In aliis codicibus græcis eſt*, ἐν σκεύεσι, *& ſic apud latinos*, in vaſis.

PSAL. LXXI.

(*a*) IN juſtitia.] *Eodem fere modo pſalterium Æthiopicum*, ἀναλαβέτω τὰ ὄρη καὶ οἱ βουνοὶ εἰρήνην τῷ λαῷ σου, κρινεῖ ἐν δικαιοσύνῃ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ σου, ſuſcipiant montes, & colles pacem populo tuo : judicabit in juſtitia inopes populi tui : *& cum hac lectione facit metaphraſis Apollinarij.*

Οὔρεσιν εἰρήνη σθεναρὴ βουνοῖς τε μελέσθω.
Πτωχῶν δημοτέροισιν ὑπ' εὐδικίῃσι δικάζειν.

Etiam in Pſalterio Romano eſt, in ſua juſtitia judicabit : *& Tertull. lib. 4. adverſus Marcionem*, in juſtitia judicabit mendicos. *Quod ſi iſtud* in juſtitia, *conjungeretur membro ſuperiori, eſſet ad verbum ex hebræo. In aliis libris græcis legitur*, ἀναλαβέτω τὰ ὄρη εἰρήνην τῷ λαῷ, καὶ οἱ βουνοὶ δικαιοσύνην, κρινεῖ τοὺς πτωχοὺς τοῦ λαοῦ, *& ſic vulgata, & pſalterium vetus, & S. Auguſtinus*, ſuſcipiant montes pacem populo, & colles juſtitiam : judicabit pauperes populi : *quamvis S. Auguſtinus priorem lectionem in aliquibus inveniri codicibus teſtetur.* (*b*) Et permanebit cum ſole.] *Vetus pſalterium*, & permanebit ſoli : *ſed S. Aug. cum hanc lectionem haberet, addit*, vel permanebit cum ſole : ſic enim melius interpretandum quidam noſtri putaverunt : quod in græco eſt, συμπαραμενεῖ. Quod ſi latine uno verbo dici poſſet, compermanebit dicendum eſſet, &c. *Symm.* φοβηθήσονταί σε ἐφόσον ὁ ἥλιος, καὶ ἔμπροσθεν τῆς σελήνης, *quæ S. Hieronymus videtur vertiſſe*, & timebunt te quamdiu erit ſol, & ultra lunam : *quamvis hæc ſecunda pars verti poſſet*, & ante lunam. (*c*) Generationes generationum.] *S. Auguſt. & vetus pſalterium*, & generationes generationum, *vulgata*, in generationem & generationem. (*d*) A flumine.] *Ita apud latinos. In aliis libris græcis eſt*, ἀπὸ ποταμῶν, a fluminibus, *quemadmodum etiam Zach. 9. Theodor. vero legiſſe*, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ, *apparet ex interpretatione. Schol.* Aquila, LXX ἀπὸ ποταμοῦ. (*e*) Omnes reges.] *Ita vulgata, & S. Hil. in. pſ. 144. & Tertullianus lib. 5. in Marcionem. At in cæteris libris græcis eſt*, πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, *& S. Auguſtinus, ac vetus pſalterium*, omnes reges terræ. *S. quidem Hieronymus ad Suniam notat illud*, terræ, *ſuperfluum eſſe.* (*f*) Et honorabile.] *Vetus pſalterium, & S. Auguſt.* & honorabile nomen ejus coram ipſis. *Teſtatur tamen S. Auguſt. aliquos codices habere*, & honorabile nomen eorum coram ipſo. *Aquila*, καὶ τιμωθήσεται τὸ αἷμα αὐτῶν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, *quæ S. Hieronymus*, & precioſus erit ſanguis eorum coram oculis ejus. (*g*) Arabiæ.] *Theodoretus* : Pro, ἀῤῥαβίας, cæteri interpretes poſuerunt, σαβά, Saba. (*h*) Et orabunt.] *Sic vetus pſalterium, & S. Auguſt. quod græce eſt*, καὶ προσεύξονται περὶ αὐτοῦ, *& S. Auguſt. admonet, illud*, περὶ αὐτοῦ, *aliquos etiam interpretatos eſſe*, pro ipſo, *vel*, pro eo: *In vulgata eſt*, & adorabunt de ipſo. (*i*) Sit nomen ejus benedictum.] *Ita fere latini : in aliis exemplaribus græcis, & apud Theodoretum legitur*, ἔσται, erit, *& Theodoretus addit, illud*, εὐλογημένον, benedictum, *apud nullum haberi neque in Hexaplo, neque apud hebræos.* (*k*) Permanebit.] διαμενεῖ. *In aliis exemplaribus eſt*, διαμένει, *& ſic latini*, permanet. (*l*) Deus Iſrael.] *Notat S. Hieronymus ad Suniam, & in hebraico, & apud LXX legi*, Dominus Deus, Deus Iſrael. (*m*) Gloria.] *Ita vetus pſalterium, & S. Auguſt. quod græce*, τῆς δόξης, *vulgata, & paulo ſuperius habet pro ea dictione*, majeſtatis, *& nunc*, majeſtate. *Itemque S. Ambroſius, in pſal. xl.* (*n*) Fiat, fiat.] *Schol.* Prioris quidem pſalmorum libri terminus fuit quadrageſimus dictus in Chriſtum; ſecundi autem lxxi; tertii vero octuageſimus octavus. Unicuique autem pro epilogo apponitur, Amen : Aquila, πεπιστωμένως πεπιστωμένως (*al.* πεπιστωμένως) fideliter, fideliter. *De hac re notatum eſt nonnihil ad Pſal. 40.*

CAP. LXXII.

(*a*) HYmni.] *Ita S. Auguſt. Vulgata*, laudes. *Scholium*, ἰστέον ὅτι οἱ ἄπειροι τῆς ἀκριβείας τοῦ ἀναγνώσματος, οὐχ ὡς μέρος τοῦ ὅλου ψαλμοῦ ἐξειλήφασι τό, ἐξέλιπον οἱ ὕμνοι δαυίδ. σαφῶς δὲ παρίστησι καὶ ἡ ἑβραϊκὴ φωνή, ὅτι καὶ αὐτὰ μέρος τυγχάνει τοῦ ὅλου ψαλμοῦ. Sciendum eſt, eos qui non intelligunt ſubtilem atque exquiſitam rationem lectionis, non accepiſſe illud, ἐξέλιπον οἱ ὕμνοι δαυίδ, tanquam partem totius pſalmi. Manifeſte autem & vox ipſa hebraica demonſtrat, iſta etiam verba partem eſſe totius Pſalmi. *Sanctes Pagninus ea cum præcedenti Pſalmo conjungit.* (*b*) Quam bonus.] *Schol.* τρίτης βίβλου καθ' ἑβραίους ἡ ἀρχή. Principium tertii libri ſecundum hebræos. (*c*) Deus Iſrael.] τῷ ἰσραήλ, ipſi Iſrael. *Theodoretus habet*, τοῦ ἰσραήλ, ipſius Iſraelis, *itemque Apollinarius. Latini*, quam bonus Iſrael Deus rectis corde, *aut, ut vulgata*, his qui recto ſunt corde. (*d*) Paulominus.] *Sic S. Auguſtinus, & vetus pſalterium, quod græce eſt*, παρ' ὀλίγον. *Vulgata*, pene. *Theodoretus*, Symmachus autem ita, παρ' οὐδὲν ἐλύθη τὰ ὑπορθοῦντά μου, propius nihil factum eſt quam ut ſolverentur ea quæ me ſuſtentabant. (*e*) Declinatio.] *S. Auguſt. & vetus pſalterium*, quia non eſt declinatio mortis eorum : *græce*, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνάνευσις ἐν τῷ θανάτῳ αὐτῶν. *Theodoretus inquit*, ἀνάνευσιν, *ſignificare*, ἀπαγόρευσιν, *repudiationem : ita ad verbum verteretur*, renuitio : nam cum quippiam (*inquit*) repudiare volumus; ſolemus renuere. *Verum interdum*, ἀνάνευσις, *ſignificat reſpectum. Quare vulgata*, non eſt reſpectus morti eorum. *Idem Theodoretus* : Aquila autem, οὐκ εἰσὶν δυσπάθειαι τῷ θανάτῳ αὐτῶν, non ſunt acerbitates, & dolores morti ipſorum. Symmachus autem, οὐκ ἀνεθυμοῦντο περὶ θανάτου αὐτῶν, *quod S. Hieronymus videtur vertiſſe*, quod non recogitaverint de morte ſua. (*f*) In flagello.] ἐν τῇ μάστιγι. *Ita S. Auguſtinus, & vetus pſalterium. Vulgata*, in plaga. *Symmachus*, στερεὰ γὰρ ἦν τὰ πρόπυλα αὐτῶν, *nec multo aliter S. Hieronymus*, & quod firma ſint veſtibula eorum. (*g*) In laboribus.] ἐν κόποις. *Vulgata*, in labore. *Theodotio*, ἐν μέσῳ ἀνθρώπων, in medio hominum. (*h*) Obtinuit eos ſuperbia.] *Aut*, tenuit, *ut vulgata. In aliquot codicibus græcis, & apud Theodoretum eſt*, ἐκράτησεν αὐτοὺς ἡ ὑπερηφανία εἰς τέλος, obtinuit eos ſuperbia in finem. (*i*) Prodibit.] ἐξελεύσεται, *apud latinos tamen*, prodiit, *& S. Hieronymus ad Suniam teſtatur apud LXX eſſe*, ἐξήλατο. *Symmachus*, προέπιπτον ἀπὸ λιπαρότητος ὀφθαλμῶν (*niſi legendum*, ὀφθαλμοὶ) αὐτῶν, exciderunt præ pinguedine ab oculis ſuis. *S. Hieronymus*, proceſſerunt a pinguedine oculi eorum. (*k*) In diſpoſitionem.] *Sive*, affectum, *ut vulgata : græce*, εἰς διάθεσιν. *Symmachus*, παρέβαινον τὰ φαινόμενα τῇ καρδίᾳ, prætergreſſi ſunt apparentia cordi, *aut*, corde : *ſed puto, voluiſſe ſignificare, eos tranſilire cogitationes, quas naturaliter cor ſuggerit, neque uſitatis cogitationibus eſſe contentos.* (*l*) In malignitate.] S. *Auguſt. & vetus pſalterium*, malignitatem. *Vulgata*, nequitiam, *græce eſt*, ἐν πονηρίᾳ, *& poſſet etiam conjungi cum eo quod ſequitur, hoc modo*, loquuti ſunt in malignitate iniquitatem : in altum (*aut ut vulgata*, in excelſo) loquuti ſunt. (*m*) Ideo revertetur populus meus huc.] *Ita* S. *Auguſt. & vetus pſalterium : & ita fere hebræus, niſi quod habet*, populus ejus. *Theodoretus interpretatur de reditu poſt captivitatem in Hieruſalem. Alii de reditu ad hanc quæſtionem. vulgata habet*, ideo convertetur populus meus hic : *quod etiam fere verba græca.* (*n*) Et dies pleni.] S. *Auguſt. & vetus pſalterium*, cum dies pleni. (*o*) Et dixerunt] *Theodoretus*, Symmachus autem dilucidius, οἱ δὲ ἔλεγον, πῶς ἔγνω ὁ θεός, καὶ εἰ ἔστιν ἐπίγνωσις τῷ ὑψίστῳ; illi vero dicebant, quomodo novit Deus, & ſi eſt ſcientia ipſi altiſſimo ? (*p*) Ergo.] ἄρα, *abeſt autem a* S. *Auguſtino, & vetere pſalterio. Symm.* ἴσως οὖν, fortaſſe igitur, *aut*, ergo ne. *Theodotio*, πλήν, veruntamen. (*q*) Juſtificavi.] *Aquila*, ἐκαθάρισα, mundavi, *& ſic* S. *Hieronymus.* (*r*) Generationem.] *Aut*, nationem, *ut vulgata, græce eſt*, τῇ γενεᾷ τῶν υἱῶν σου ἠσυνθέτηκα. *Nam quod in aliquot codicibus legitur*, ἣ συνέθηκα, *videtur eſſe erratum; licet pſalterium Romanum habeat*, ecce natio filiorum tuorum, quibus diſpoſui. *In aliis vero eſt*, ἠσυνθέτηκας, *& Theodoretus ita interpretatur*, ἦ παρέβης τὰς συγκειμένας συνθήκας; nunquid tranſgreſſus es pacta conventa ? (*ſ*) Suſcepi cognoſcere.] ὑπέλαβον τοῦ γνῶναι, *neque iſto modo videntur male interpretati* S. *Auguſt. & vetus pſalterium. Hoc enim ſibi volunt, aggreſſus ſum, conatus ſum cognoſcere, mentem adhibui ad cognoſcendum. Vulgata*, exiſtimabam, ut cognoſcerem hoc. *Symm.* εἰ ἐλογιζόμην ἐπιγνῶναι τοῦτο, μόχθος ἐφαίνετο ἐμοί, ſi cogitabam cognoſcere hoc, labor apparebat mihi. (*t*) Intelligam in noviſſima.] S. *Auguſt. & vetus pſalterium*, & intelligam in noviſſima. *In aliis codicibus græcis, & apud Theodoretum eſt*, καὶ συνῶ εἰς τὰ ἔσχατα αὐτῶν, *& Rom.* & intelligam in noviſſima eorum, *aut*, in noviſſimis eorum : *& vulg.* S. *Hier. ad Suniam retinet illud*, αὐτῶν, *ſed*, καὶ, *putat ſuperfluum.* (*u*) Propter doloſitates.] *Aut*, dolos, *ut vulgata.* S. *Auguſt. & vetus pſalterium*, propter doloſitatem. *In aliis codicibus græcis eſt*, πλὴν διὰ τὰς δολιότητας αὐτῶν ἔθου αὐτοῖς κακά. *& Romanum*, veruntamen propter dolos diſpoſuiſti eis mala. (*u*) Dejeciſti eos.] κατέβαλες αὐτούς. *Scholium.* In Tetraſelido, pro, κατέβαλες, erat, κατέλαβες, apprehendiſti : ſed nunquid fortaſſe erratum eſt ? cæteri enim inquiunt, κατέβαλες. (*y*) Exurgentis.] *Ita* S. *Auguſt. & vetus pſalterium, quæ deinde habent*, imagines. *Apud Theodoretum eſt*, ἐξεγειρομένων, *& ſic vulgata*, ſurgentium. (*z*) Delectatum eſt.] *Ita apud* S. *Auguſt. & in pſalterio veteri, & Romano, quod græce*, εὐφράνθη. *In cæteris libris græcis eſt* ἐξεκαύθη, *& vulgata*, inflammatum. (*aa*) Ad nihilum redactus.] *Theodoretus.* Hoc manifeſtius Symmachus dixit, ἤμην δὲ ἀνεπιστήμων, καὶ μὴ εἰδώς, eram autem inſipiens, & neſcius : *& ita fere* S. *Hieronymus.* (*bb*) Ut jumentum.] S. *Auguſt. & vetus pſalterium*, quaſi pecus, *græce eſt*, κτηνώδης, *jumenti ac pecoris naturam referens.* (*cc*) In conſilio tuo.] ἐν τῇ βουλῇ σου, *& reſpondet hebræo : apud latinos tamen eſt*, in voluntate tua. (*dd*) Quid enim mihi eſt in cœlo ?] *Theodoretus.* Aquila autem manifeſtius, τίς μοι ἐν τῷ οὐρανῷ; καὶ μετὰ σοῦ οὐκ ἐβουλήθην ἐν τῇ γῇ. Quis mihi in cœlo ? & tecum nolui in terra, *alium tibi coordinans, addit Theodoretus.* (*ee*) Cor meum, & caro mea.] *Ita* S. *Auguſt. & vetus pſalterium, & libri græci. Vulgata autem*, caro mea, & cor meum : *quem ordinem probat* S. *Hieron. ad Suniam.* (*ff*) Laudes.] *Ita S. Auguſt. & vetus pſalt. & Romanum, quod græce eſt*, τὰς αἰνέσεις. *S. Hier. ibidem teſtatur LXX dixiſſe*, τὰ ἀπαγγέλματά σου, prædicationes tuas (*quod habet vulgata*) *aut*, promiſſa : *Aquilam vero*, ἀγγέλους σου, angelos, & nuncios tuos. (*gg*) In portis filiæ Sion.] *S. Auguſt. & vetus pſalt.* in atriis. *græce*, ἐν ταῖς πύλαις, *in hebræo non ſunt iſta verba.*

PSAL. LXXIII.

(*a*) UT quid repuliſti Deus.] S. *Auguſt. vetus Pſalterium, & Romanum*, repuliſti nos Deus. *In aliis libris græcis eſt*, ἵνα τί ὁ θεὸς ἀπώσω, *& vulgata*, ut quid Deus repuliſti : *hanc ordinis varietatem notavit etiam* S. *Hieron. Aquila*, τί θεὲ ἀπώσω εἰς νῖκος, cur Dee repuliſti ad victoriam, *id eſt*, in finem, *ut alibi dictum eſt.* (*b*) Virgam.] *Theodor. habet*, ῥάβδῳ, *ut intelligatur Deum redemiſſe hæreditatem ſuam virga, id eſt, ſceptro regio: ſed cæteri libri ut hic*, ῥάβδον κληρονομίας σου, *quod tamen Scholiaſtes refert ex Aquila, ex Symmacho autem*, ἐλυτρώσω σκῆπτρον κληρουχίας σου, redemiſti ſceptrum hæreditatis tuæ, *& ex quinta editione*, σαβὰτ φυλῶν, Sabat tribum. (*c*) Montem Sion hunc.] ὄρος σιὼν τοῦτο, ὃ κατεσκήνωσας ἐν αὐτῷ. S. *Auguſt. & vetus Pſalt.* montem Sion, in quem habitaſti in ipſo : *vulgata & Romanum*, mons Sion, in quo. *Symm.* καὶ ἤγαγες εἰς τὸ σιὼν ὄρος τὸ ἅγιόν σου τοῦτο, & duxiſti ad Sion montem ſanctum tuum iſtum. (*d*) In ſanctis tuis.] *Ita etiam in alio libro Græco : & in Pſalterio vetere, & Arabico, & apud S. Auguſt. In aliis libris Græcis eſt*, ἐν τῷ ἁγίῳ σου. *Theodor.* neque Hebræus, neque cæteri interpretes, neque ipſi LXX in Hexaplo poſuerunt numerum multitudinis, ἐν τοῖς ἁγίοις, ſed ſingulariter, ἐν τῷ ἁγίῳ σου. *Idemque de Græcis teſtatur* S. *Hieron. ad Suniam. Aquila*, ἐν ἡγιασμένῳ, in ſanctificato. (*e*) Solennitates tuæ.] *Romanum*, in medio atrio tuo : *quod fortaſſe non abhorret ab hebræo.* (*f*) In ingreſſu.] ὡς εἰς τὴν εἴσοδον ὑπεράνω. *Apollinarius*, εἰσίθμης, *quod idem valet. In cæteris libris Græcis eſt*, ἔξοδον, *vulgata*, ſicut in exitu ſuper ſummum. *Pſalt. Romanum*, ſicut in via ſupra ſummum. *Vetus, & S. Auguſt.* ſicut in egreſſu deſuper : *Aquila*, ἐγνώσθη ὡς εἴσοδος εἰς ἄνω, innotuit, ſicut introitus in ſublime. *Theodotio* καὶ γνωσθήτω ὡς εἴσοδος ὑπεράνω, & innoteſcat ſicut introitus ſuperne. *Sym.* ἔθηκαν τὰ σημεῖα αὐτῶν ἐπισήμως γνώρισμα κατὰ τὴν εἴσοδον ἐπάνω, ἐν ἁρμοῖς ξυλίνοις, poſuerunt ſigna ſua inſigniter indicium ad ingreſſum ſuperne in inſtrumentis ligneis. (*g*) Heus quieſcere faciamus.] *In aliis codicibus græcis, & apud Theodoretum additur*, καὶ δεῦτε, καὶ καταπαύσωμεν, *& S. Hieronymus ad Suniam teſtatur ſe tranſtuliſſe*, heus, & quieſcere faciamus. *Vulgata habet tantum*, quieſcere faciamus. S. *Auguſt. & pſalt. vetus, & Romanum*, venite, comprimamus. *Idem S. Hier. addit, LXX juxta Hexaplorum veritatem tranſtuliſſe*, κατακαύσωμεν, *itemque ſextam editionem, Theodotionem vero*, ἐμπρήσωμεν, ſuccendamus, *quintam*, κατέκαυσαν, combuſſerunt : *Aquilam, & Sym.* ἐνέπρησαν πάσας τὰς ἑορτὰς θεοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, incenderunt omnes ſolennitates Dei in terra. *Verum Scholiaſtes de quinta quidem & ſexta editione habet, ut S. Hier. de Aquila autem, & Theodotione hoc modo* : Aquila, ἐνέπρησαν πάσας συναγωγὰς ἰσχυροῦ ἐπὶ τῆς γῆς, incenderunt omnes conventus ipſius fortis ſuper terram: Theodot. ἐνεπύρισαν πάντας καιροὺς ἰσχυροῦ ἐν τῇ γῇ, incenderunt omnia tempora ipſius fortis in terra. *Atque, ut notat Didymus in Pſal. 20. dictionem iſtam* καιρούς, *ibi ſignificare non tempus, ſed ſtatum quendam eorum qui vultum Dei poſſunt intueri; ita videtur hoc loco poſſe ſignificare dies ſolennes ad colendum Deum.* (*h*) Signa noſtra non vidimus.] *Sic vulgata & vetus pſalterium, & ut puto, S. Auguſt. licet in quibuſdam codicibus abſit negatio : ſed in explanatione apparet. Romanum*, ſigna noſtra non videmus, *etiam Theod. habet*, ἡμῶν, *in aliis libris græcis eſt*, σημεῖα αὐτῶν, ſigna ipſorum. *Schol.* lxx, Aquila, Theodotio, Sym. τὰ σημεῖα ὑμῶν. (*i*) Irritabit.] παροξυνεῖ, *apud latinos fere eſt*, irritat. *Sym.* προπηλακίσει, contumeliis afficiet. (*k*) Draconum.] *Sym.* κητῶν, cetorum. (*l*) Aqua]. *S. Hier. teſtatur Aquilam dixiſſe*, ὑδάτων, in aquis. (*m*) Contriviſti capita.] συνέτριψας τὰς κεφαλάς, *& vulgata etiam habet*, capita. *In cæteris libris græcis eſt*, σὺ συνέθλασας τὴν κεφαλήν, *& ita S. Aug pſalt. vetus, & Romanum*, tu confregiſti caput. (*n*) Draconis.] *Pſalt. Romanum*, draconis magni. *Schol.* leviathan. (*o*) Fontes.] *Schol.* lxx. & quinta editio, πηγήν, fontem : *Theodor. autem*, hebræus, & cæteri interpretes dixerunt, πηγήν. (*p*) Etham.] *Aquila*, στερρούς, fortes, (*quod habet S. Hier.*) *Sym.* ἀρχαίους, antiquos : *quod etiam refert, & explanat Theodor.* (*q*) Solem & lunam.] *Ita pſalt. vetus, & S. Aug. nec multo aliter Romanum*, tu feciſti Solem & Lunam. *Itemque apud Apoll. & in pſalt. Arab. & Æthiopico. In cæteris libris græcis eſt*, φαῦσιν καὶ ἥλιον, illuminationem, & ſolem, *ac vulg.* fabricatus es auroram & ſolem. *Schol.* ſexta editio, σελήνην, καὶ ἥλιον, lunam & ſolem : Aquila, φωστῆρα, καὶ ἥλιον, luminare & ſolem : Theodotio, φῶς, καὶ ἥλιον, lucem, & ſolem. (*r*) Feciſti.] *Theodor.* Aquila quidem, & Theodotio dixerunt, ἐστήλωσας, ſtabiliſti. Sym. vero ἔστησας, ſtatuiſti, *quod etiam habet S. Hier.* (*ſ*) Terminos.] ὅρια. *ita Theodor. & Apol.* πείρατα. Γαίης πείρατα πάντα τεὴ κάμεν ἀκάματος χείρ. *Et omnia pſalteria latina, & S. Aug. Multi autem libri græci habent*, ὡραῖα, ſpecioſa. (*t*) Creaturæ tuæ.] *Hæc verba ſunt in pſalt. Romano & veteri, & apud S. Aug. & in pſalt. Arabico et Æthiopico : eaque Apoll. metaphraſi expreſſit et Sch.* quare & inquit, μνήσθητι ταύτης τῆς κτίσεως. *Abſunt autem a cæteris libris græcis et a vulg. Ac Theod. illud* ταύτης, *abſolute dictum refert ad ſynagogam.* (*u*) Domibus iniquitatum.] *Ita vulg. vetus vero et S. Aug.* domorum iniquarum : *Romanum*, domorum iniquitatum. *Græce eſt*, ὅτι ἐπληρώθησαν οἱ ἐσκοτισμένοι τῆς γῆς οἴκων ἀνομιῶν. *& videtur dictum eſſe*, οἱ ἐσκοτισμένοι τῆς γῆς, obſcurati terræ, *ſicut dicitur*, divites terræ, pauperes terræ. *Sym.* ὅτι ἐπλήσθησαν ἐσκοτισμένα γῆς ὡραιοτήτων ἀδικίας, quoniã impleta ſunt tenebroſa terræ, ſpeciebus iniquitatis. (*x*) Humilis factus & confuſus.] τεταπεινωμένος, καὶ κατῃσχυμμένος, *a multis autem libris græcis abeſt illud*, καὶ, *itemque a latinis*, &. *Vetus quidem pſalt. et S. Aug. habent*, ne revertatur humilis confuſus. (*y*) Tuam.] *Ita cæteri libri græci et latini, præter S Aug. qui habet*, meam : *et mirum eſt illum a vetere diſcrepare.* (*z*) Deprecantium te.] *Ita pſalt. vetus et Aug. Romanum vero* quærentium te, *græce eſt*, ἱκετῶν σε, *quomodo habet etiam alius codex manuſcriptus, et Theod. et pſalt. Arab. neque ſecus Apoll.* λισσομένων. *In aliis libris græcis eſt*, οἰκετῶν, famulorum. *Sanctus Hieronymus ad Suniam. et Fretelam, quæ et ipſa in ſuo codice habebant*, ἱκετῶν, *ſcribit Aquilam dixiſſe* hoſtium tuorum, *Sym.* bellantium contra te. *LXX & ſextam editionem*, inimicorum tuorum: *quomodo etiam habet vulgata.* (a) Aſcendat ſemper ad te.] ἀναβαίη διὰ παντὸς πρὸς σὲ, *& cum hac lectione facit metaphraſis Apollinarii, Pſalterium Arabicum, & Æthiopicum. Romanum & vetus, & S. Auguſt.* aſcendit ſemper ad te, *vulg.* aſcendit ſemper, *& ita in pleriſque græcis*, ἀνέβη διὰ παντὸς, *& S. Hieronymus interpretatur*, διὰ παντὸς, per omnia, *ſive*, omnino.

PSAL. LXXIV.

(a) NE corrumpas.] *Sic eſt in libris Latinis, quod Græce*, μὴ διαφθείρῃς. *Attamen S. Hieronymus ad Suniam in notationibus ad Pſ. 77. melius putat verti*, ne perdas. *Ipſe autem in ſua tralatione habet*, ut non diſperdas. (b) Pſalmus cantici.] *Ita in vulgata. Romanum vero, & S. Hieronymus*, pſalmus Aſaph cantici. *In aliis libris Græcis*, τῷ ἀσὰφ ψαλμὸς ᾠδῆς, ipſi Aſaph pſalmus cantici. *Theodoretus*: Symmachus autem, ἐπινίκιος περὶ ἀφθαρσίας ψαλμὸς τῷ ἀσάφ, triumphalis de incorruptibilitate, pſalmus ipſi Aſaph. (c) Confitebimur.] S. *Auguſtinus, & pſalterium vetus, & Romanum*, confitebimur tibi, *& in multis etiam libris Græcis additur*, σοί. (d) Enarrabo.] S. *Hieronymus ad Suniam putat rectius eſſe*, narrabimus mirabilia tua, *ut eſt in vulgata.* (e) Cum accepero tempus.] *Theodoretus*: Aquila autem, & Symmachus ita, ὅτ' ἀναλάβω τὴν συναγωγὴν, cum accepero Synagogam. *Scholiaſtes tamen ex Aquila refert*, συνταγὰς, mandata, & præcepta, *ex Symmacho*, συνταγήν. (f) Nolite extollere in altum.] *Sic in vulgata, & Romano.* S. *Auguſtinus, & vetus*, nolite ergo efferri, ne loquamini adverſus Deum iniquitatem. (g) In hunc.] *Ita S. Auguſt. ut reſpondeat calici. Græce eſt*, ποτήριον· *ideo in cæteris libris latinis legitur*, ex hoc in hoc. *Symmachus*, ὥστε ἕλκειν ἀπ' αὐτοῦ, ut trahant de eo. (h) Veruntamen fæx ejus.] *Symmachus*, πλὴν τὰς τρυγίας αὐτοῦ ἐκστραγγιοῦσι πίνοντες οἱ φαῦλοι τῆς γῆς, *quæ ita videtur vertiſſe S. Hieronymus*, veruntamen fæces ejus epotabunt bibentes omnes impii terræ. (i) Gaudebo.] *Ita S. Auguſt. & pſalterium vetus, & Romanum, quod græce eſt*, ἀγαλλιάσομαι. *Vulgata autem*, annunciabo in ſeculum, *quod Scholiaſtes quintæ editioni tribuit*, ἀπαγγελῶ. (k) Confringam.] *In L. V. eſt*, συγκλάσω, *alii*, συνθλάσω. *Schol.* LXX & Theod. συγκλάσω, *Aquila*, περικόψω, concidam. *Symmachus*, κατακλάσω, diffringam. (l) Juſti.] *Schol.* LXX. τὰ κέρατα τῶν δικαίων, cornua juſtorum. *Aquila, & Symmachus*, κέρατα δικαίου, cornua juſti. *Theodotio*, κέρας δικαίων, cornu juſtorum.

PSAL. LXXV.

(a) AD Aſſyrium.] *In vulgata*, ad Aſſyrios. *A pſalteriis latinis abſunt. Theodoretus*: Additionem illam, τοῦ ἀσυρίου, non inveni in Hexaplo, ſed in quibuſdam exemplaribus. *Schol.* τὸ πρὸς τὸν ἀσσύριον, οὐκ ἔκειτο ἐν τῷ τετρασελίδῳ, οὔτε παρὰ τοῖς ό, οὔτε παρὰ τοῖς λοιποῖς οὔτε ἐν τῷ βιβλίῳ εὐσεβίου τοῦ παμφίλου, οὔτε ἐν τῷ ὀκτασελίδῳ. Illud, πρὸς τὸν ἀσσύριον, non eſt in Tetraſelido, neque apud LXX, neque apud cæteros, neque in libro Euſebii Pamphili, neque in Octaſelido. Animadvertendum in Pſal. 75. in tertio verſu, duplicem eſſe interpretationem in vetuſtiſſimo hoc libro Vaticano: primam, ἐκεῖ συνέτριψεν τὰ κράτη τῶν τόξων: deinde poſt, ὅπλον καὶ ῥομφαίαν καὶ πόλεμον: alteram interpretationem, ἐκεῖ συνέκλασε τὰ κέρατα. Itidémque fermè in Pſalterio Æthiopico, ubi in poſteriori interpretatione eſt, ἐκεῖ συνέκλασε τὰ κέρατα. *Cornua* eſt in Pſalterio Romano: & apud S. Ambroſium in Epiſtola ad Marcellinam Sororem, *cornua arcuum.* In cæteris vero libris, cæteriſque interpretationibus eſt, τὰ κράτη, non τὰ κέρατα. Iſtam annotationem addi hic voluit Ant. Card. Caraffa teſte Poſſevino in Apparatu Sacr. Tom. 1. voc. David. (b) Illuminas.] φωτίζεις, *licet apud latinos ſit*, illuminans. *Theodor. ex Symmacho*, ἐπιφανὴς εἶ ὑπερμεγέθης ἀπὸ ὀρέων θήρας, illuſtris es immenſus à montibus venationis. *Scholiaſtes autem, ex eodem Sym.* φωτίζεις σὺ θαυμαστῶς ἀπὸ ὀρέων θήρας, illuminas tu mirabiliter à montibus prædæ, *ex Theodotione*, φοβερὸς εἶ θαυμαστὸς ἀπὸ ὀρέων καρπίμων, terribilis es admirabilis à montibus fructuoſis, *ex Aquila*, φωτισμὸς σὺ ὑπερμεγέθης ἀπὸ ὀρέων ἁλώσεως, *quæ videtur fere vertiſſe S. Hieron.* lumen tu es magnifice à montibus captivitatis. (c) Manibus ſuis.] τῶν χερῶν αὐτῶν, *ſed apud latinos invaluit*, in manibus ſuis: *quamvis id depravatum eſſe admoneat S. Hier. ad Suniam. Theodor. ex Symmacho*, πάντες οἱ ἄνδρες οἱ ἰσχυροὶ τὰς χεῖρας αὐτῶν, omnes viri, qui robuſti manibus ſuis. (d) Ab increpatione.] *Sym.* ἀπὸ ἐμβριμήσεώς σου θεὲ ἰακὼβ ἐκαρώθη καὶ ἅρμα καὶ ἵππος, *nec multo aliter S. Hier.* ab increpatione tua Deus Jacob, conſopitus eſt & currus & equus. *Aquila*, κατεφέρετο, *quod idem fere ſignificat atque* ἐκαρώθη. (e) Et quis reſiſtet tibi ab ira tua.] *Sic quoque eſt in pſalt. Æthiopico. S. Aug.* quis reſiſtet tibi & tunc ab ira tua? *Vetus pſalterium*, nunc. *In aliis libris græcis eſt*, ἀπὸ τότε ἡ ὀργή σου, *cum qua lectione facit metaphraſis Apollinarii.*

Ἐκ παλαιῆς σέο μῆνις ἔχει προσώπου ἀλκήν.

Et pſalterium Romanum, & vulgata, ex tunc ira tua. (f) Auditum feciſti judicium.] *Sic vulgata, quod græce eſt*, ἠκούτισας, *& Theodoretus inquit, Symmachum dixiſſe*, ἀκουστὴν ποιήσεις, *quod S. Hieronymus videtur vertiſſe*, annunciabis. *Verum in nonnullis græcis codicibus eſt*, ἠκόντισας, *& S. Auguſtinus, & vetus pſalterium*, jaculatus es judicium. *Romanum vero*, de cœlo judicium jaculatus es. (g) Mites corde.] *Ita S. Auguſtinus, & vetus pſalterium, quod græce eſt*, πραεῖς τῇ καρδίᾳ, *& ita etiam in pſalterio Æthiopico. Cæteri libri græci habent*, πραεῖς τῆς γῆς, *quæ lectio fuit etiam adſcripta codici Vaticano: & vulgata*, manſuetos terræ, *Romanum*, quietos terræ. (h) Cogitatio.] ἐνθύμιον, *quod Scholiaſtes idem inquit valere ac* λογισμόν. *Symmachus*, θυμὸς ἀνθρώπου ἐξομολογήσει λείψανον θυμοῦ περιζωθέν, ira hominis confitebitur reſiduum iræ accinctum. (i) Noſtro.] *Ita in græcis collatis, & in pſalterio veteri, & apud Sanctum Auguſtinum. Vulgata autem, & Romanum*, veſtro, *ac paulo poſt vulgata quidem*, affertis. *Romanum autem*, offertis. (k) Spiritus.] πνεύματα, *idque agnoſcit etiam S. Hieronymus ad Suniam: ſed tamen in libris latinis eſt*, ſpiritum.

PSAL. LXXVI.

(a) PRO Idithum.] *Alii legunt*, Idithum. *Theodoretus*: Symmachus autem, διὰ ἰδιθοὺμ, per Idithum. *Schol.* ἰδιθοὺμ exponitur, ἀπάτη, deceptio. (b) Ad Dominum.] *Schol.* Aquila & Theodotio, πρὸς κύριον. Symmachus, quinta, ſexta, LXX, πρὸς τὸν θεὸν, ad Deum. (c) Et vox mea.] *Ita S. Auguſt. & pſalterium vetus, & Romanum; quod Græce*, καὶ ἡ φωνή μου. *In aliis libris græcis eſt*, φωνῇ μου, *& ſic vulgata*, voce mea. (d) Coram eo.] *Sic in Pſalterio Romano & vet. & apud S. Auguſtinum, quod Græce*, ἐναντίον αὐτοῦ, *vulgata*, contra eum. *Theodoretus*: Symmachus autem, ἡ χείρ μου νυκτὸς ἐξετέτατο (al. ἐξετεταμένη) διηνεκῶς, manus mea noctu extenſa eſt aſſidue. (e) Renuit.] *Sic vulgata: & codices Græci collati*, ἀπηνήνατο, *Vetus tamen pſalt: & Romanum, & S. Auguſtinus habent*, negavi conſolari animam meam. *Apollinarius*,

Ἠρνεόμην πραπίδεσσι παρηγορέοντος ἀκοῦσαι,

renuebam præcordiis audire conſolantem. (f) Garrivi.] *Ita S. Auguſtinus, & vetus pſalterium, quod Græce*, ἠδολέσχησα. *S. Hieronymus ad Suniam*, ἀδολεσχίαν *interpretatur decantationem quandam, & meditationem: & quod paulo poſt in hoc Pſalmo eſt*, ἠδολέσχουν, *vertit*, argutabar. *In Romano, & in vulgata eſt*, exercitatus ſum, *& in Romano ſequitur*, & defecit pauliſper ſpiritus meus. *Theodoretus ex Symmacho*, διελάλουν ἐμαυτῷ καὶ ἐλειποθύμουν, mecum ipſe colloquebar, & animo deficiebam. (g) Omnes inimici mei.] *Sic eſt apud S. Auguſtinum & in pſalterio veteri, Arabico, & Æthiopico. In cæteris libris græcis eſt*, οἱ ὀφθαλμοί μου, *& ſic vulgata, & Romanum*, oculi mei. *Aquila*, κατέσχες φυλακὰς ὀφθαλμῶν, cohibuiſti vigilias oculorum. *Theodotio*, ἐκράτησας φυλακὰς ὀφθαλμῶν μου, tenuiſti vigilias oculorum meorum. *Symmachus*, ἐκώλυον τὰς ἀναβλέψεις τῶν ὀφθαλμῶν μου, *quod fere S. Hieronymus*, prohibebam ſuſpectum oculorum meorum. (h) Sarriebam.] *Hoc putat S. Hieronymus ad Suniam ſignificari verbo*, ἔσκαλλον, *quod quidem LXX ſignificare voluerunt frequentem retractatum cogitationum. Addit autem, Symmachum & quintam editionem habuiſſe*, ἀνηρεύνων, *ſive, ut eſt in ſcholio*, ἀνηρεύνων, perſcrutabar, *ſive*, quærebam. *Ita S. Auguſtinus, & vetus pſalterium habent*, ſcrutabar, *Romanum*, ventilabam, *vulgata*, ſcopebam, *in ſcholio iſtud* ἔσκαλλον τὸ πνεῦμά μου, *tribuitur Theodotioni. Et in aliis codicibus græcis hic legitur*, ἔσκαλλεν, ſarriebat ſpiritus meus. *Theodoretus*, iſtud autem, ἔσκαλλεν, Theodotio quidem dixit, ἐξηρεύνησεν, ſcrutatus eſt. Aquila autem, ἐσκάλευσεν, quaſi effodit, & ſcalpſit. *In ſch. refertur ex Aquila*, καὶ σκαλεύσει τὸ πνεῦμά μου, & effodiet ſpiritus meus. (i) Nunquid in ſecula.] μὴ εἰς τοὺς αἰῶνας, *pſalteria latina*, nunquid in æternum. S. *Auguſtinus*, non in æternum repellet Deus. (k) Et non apponet ut beneplaceat.] S. *Auguſtinus, & vetus pſalterium*, & non apponet ultra, ut beneplaceat ei adhuc? *Vulgata, & pſalterium Romanum*, aut non apponet, ut complacitior ſit adhuc? (l) Miſericordiam.] *In pleriſque libris græcis eſt*, τὸ ἔλεος αὐτοῦ, *& ſic apud latinos*, miſericordiam ſuam. (m) Et generatione.] καὶ γενεᾶς, *ſed in pleriſque græcis eſt*, εἰς γενεάν, *& apud latinos*, in generationem. *Verum in multis codicibus græcis hic locus ita habet*, τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀποκόψει, συνετέλεσε ῥῆμα ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν, miſericordiam ſuam abſcidet; conſummavit verbum à generatione in generationem. *Ac Theodoretus*: Symmachus autem ſic, συνετέλεσε ῥῆσιν περὶ γενεᾶς ἑκάστης, conſummavit eloquium de generatione qualibet: *ſcribit tamen S. Hieronymus*, συνετέλεσε ῥῆμα, *recte non haberi in latino, quia & in nullo habetur interpretum. Certe præter editiones latinas neque metaphraſis Apollinarii, neque pſalterium Æthiopicum habent: eſt tamen in tralatione Arabica.* (n) Nunc cœpi.] *Aquila*, ἀρρωστία μοι αὕτη, imbecillitas mihi hæc. *Theodotio*, ὠδῖνές εἰσιν, dolores ſunt. (o) Immutatio.] *Aut, ut vulg.* mutatio, *Sym.* ἐπιδευτερώσεις ἀλλοιώσεις, *iterationes, & quaſi ſecundi ordines.* (p) Memor fui operum.] *Symmachus*, ἀνεμιμνησκόμην τὰς προνοίας κυρίου, ἀναπολῶν τὰ ἀρχαῖα τέρατά σου, καὶ διεμελέτων πάσας τὰς πράξεις σου, καὶ τὰ μηχανήματά σου διηγούμην, memoria repetebam providentias Domini, animadvertens antiqua prodigia tua, & meditabar omnes actiones tuas, & molimina tua narrabam. (q) Et in adinventionibus tuis garriam.] καὶ ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασί σου ἀδολεσχήσω. S. *Auguſtinus, & vetus pſalterium*, & in affectionibus tuis garriam. *Romanum*, & in obſervationibus tuis exercebor. *Vulgata*, & in adinventionibus tuis exercebor. (r) In ſancto via tua.] *Theodoretus*, Symmachus autem ita, ὁ θεὸς, ἐν ἁγιασμῷ ἡ ὁδός σου, Deus, in ſanctificato via tua. Aquila autem, ἐν ἡγιασμένῳ, in ſanctificato. (ſ) Mirabilia.] *Apud S. Auguſtinum, & in pſalterio veteri, & Romano additur*, ſolus. (t) Joſeph.] *Schol.* Joſeph exponitur, ὀνείδους ἀφαίρεσις, ablatio opprobrii. (u) Vocem dederunt nubes.] *Theodoretus*: Symmachus autem, ἦχον ἔδωκεν αἰθήρ, ſonitum dedit æther. (x) In rota.] ἐν τῷ τροχῷ. *Symmachus*, ἐν τοῖς τροχοῖς, in rotis. (y) Moyſi, & Aaron.] *Schol.* Moyſes exponitur, ἀναίρεσις ὕδατος, ſublatio aquæ: Aaron autem, ὄρος δυνάμεως, mons potentiæ. *Aliud ſcholium*: Moyſes exponitur ψηλάφημα, contrectatio, & palpatio: Aaron, πνεῦμα, ſpiritus.

PSAL. LXXVII.

(a) AB initio.] ἀπ' ἀρχῆς. *Pſalterium Romanum habet*, ab initio ſeculi. *Apollinarius*, ἐκ παλαιῆς προτέρης γενεῶν, ex priore antiquitate generationum: *Matth. 13.* ἐρεύξομαι ἀποκεκρυμμένα ἀπὸ καταβολῆς κόσμου, eructabo abſcondita à conſtitutione mundi. (b) In generationem alteram.] *Apud Latinos legitur*, in generatione altera. *Græce eſt*, εἰς γενεὰν ἑτέραν, *et poſſet etiam conjungi cum ſequentibus*, εἰς γενεὰν ἑτέραν ἀπαγγέλλοντες, in generationem alteram annunciantes. (c) Suſcitavit teſtimonium.] *Symmachus*, ἀνέστησε διαμαρτυρίαν τῷ ἰακὼβ, *quod S. Hieronymus*, ſtatuit conteſtationem Jacob. (d) Quam mandavit patribus noſtris, ut notam facerent eam.] *Ita pſalterium Romanum. In aliis libris Græcis eſt*, ὅσα ἐνετείλατο τοῖς πατράσιν ἡμῶν τοῦ γνωρίσαι αὐτά. *Ita in cæteris editionibus Latinis*, quanta mandavit patribus noſtris, nota facere ea. (e) Et annunciabunt ea.] *Ita fatetur* S. *Hieronymus ad Suniam, vertendum eſſe, quod Græce eſt*, καὶ ἀπαγγελοῦσιν αὐτά, *ſed Aquilam & Symmachum dixiſſe*, narrabunt: *quod remanſit in editionibus Latinis.* (f) Generatio prava, & exaſperans, &c.] S. *Auguſtinus & vetus pſalterium*, generatio prava & amaricans: generatio, quæ non direxit cor ſuum: *Romanum*; genus pravum, & peramarum: genus quod non direxit cor ſuum. *Et certe in multis codicibus græcis, pro*, ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, *habetur*, τὴν καρδίαν ἑαυτῆς. *Sed noſtra ſapit Hebraiſmum.* (g) Arcum.] *Sic vulgata.* S. *Auguſtinus, & vetus Pſalterium*, arcus. *In aliis libris Græcis eſt*, τόξοις, arcubus: *cujus lectionis mentionem etiam facit* S. *Auguſtinus. In Romano legitur*, intendentes arcum, emittentes ſagittas ſuas. (h) Quæ fecit.] *Apud Latinos non eſt illud*, quæ. (i) Quaſi utrem.] ὡσεὶ ἀσκόν, *apud Latinos* autem *partim*, quaſi in utre, *partim*, quaſi in utrem, *aut*, quaſi in utres. (k) Die.] *Hoc enim ſolet ſignificare*, ἡμέρας, *ſed apud Latinos eſt*, diei. (l) In inaquoſo.] S. *Auguſtinus hanc etiam lectionem agnoſcit. Sed ipſe habebat, ut pſalterium vetus, & Romanum*, in ſiccitate, ἐν ἀνύδρῳ. *Symmachus*, φιλονεικεῖν τῷ ὑψίστῳ ἐν δίψει, ad contendendum cum excelſo in ſiti. (m) Et diſtulit.] *Symmachus*, ἐχολώθη, ad iram commotus eſt. (n) Cibaria.] *Ita cæteri libri Latini. Romanum pſalterium*, frumentationem: *Græce eſt*, ἐπισιτισμόν, *& multi intelligunt de eodem Manna, quod erat quaſi triticum cœleſte.* (o) Tranſtulit auſtrum.] *Sic cæteri Latini, Romanum vero*, & excitavit auſtrum, ἀπῆρεν νότον, *quaſi*, promovit auſtrum. *Schol.* ὥρμησεν καύσωνα, impulit æſtum. (p) In pinguibus.] ἐν πίοσιν, *ſic habet phraſis Hebraica. Sed* S. *Hieronymus ad Latinam formam transferens dixit*, pingues. *In aliis libris Græcis eſt*, πλείοσιν. S. *Auguſtinus*, in plurimis. *Romanum pſalterium*, plurimos. *Vetus utramque lectionem conjunxit*, in plurimis pingues eorum. S. *Hieronymus ad Suniam, inquit, vocem Hebraicam, Aquilam eſſe interpretatum*, εὐπόροις αὐτῶν. opulentis eorum; *Symmachum*, τοῖς εὐπορωτέροις, opulentioribus, *lxx & Theodotionem, & quintam editionem*, ἐν τοῖς πίοσιν αὐτῶν. *Sed Scholiaſtes hoc modo*, lxx, Theodotio, ἐν τοῖς πίοσιν αὐτῶν. Aquila, ἐν λιπαροῖς αὐτῶν, in nitidis, & pinguibus: Symmachus, τοὺς λιπαρωτέρους αὐτῶν, nitidiores & pinguiores eorum. (q) Excelſus redemptor.] *Symmachus*, ὕψιστος ὑπερεμάχησεν αὐτῶν, pugnaverat pro eis. (r) Nec fideles habiti ſunt.] *Ita* S. *Auguſtinus, & vetus pſalterium, & vulgata. Romanum autem* nec fides habita eſt illis: *græce*, οὐδὲ ἐπιστώθησαν, *quod poſſet etiam verti*, non fuerunt fideles. (ſ) Et non diſperdet.] *Latini*, & non diſperdet eos. *Sed fatetur* S. *Hieronymus ad Suniam, id additum eſſe, ne ſententia pendeat.* (t) Et multiplicabit ad avertendum.] καὶ πληθυνεῖ τοῦ ἀποστρέψαι, *& reſpondet hebræo.* S. *Auguſtinus, vetus pſalterium, & vulgata*, abundavit ut averteret, *Romanum.* multiplicavit, ut averteret. *Theodoretus ex Symmacho*, καὶ ἐπὶ πολὺ ἀπέστρεψε τὴν ὀργὴν αὐτοῦ, καὶ οὐ διήγειρεν ὅλον τὸν θυμὸν αὐτοῦ, & multum avertit iram ſuam & non excitavit totum furorem ſuum. (u) In terra ſine aqua.] *Sic pſalterium Romanum, quod græce*, ἐν γῇ ἀνύδρῳ. *Cæteri libri latini*, in inaquoſo. (x) Diei, qua.] S. *Auguſtinus*, in die, qua. *Vetus, & vulgata*, die qua. *Romanum*, qua die. *Et has etiam interpretationes ferunt verba græca, ſed noſtra videtur magis reſpondere hebræo.* (y) Et imbres.] S. *Auguſtinus*, vel potius emanationes aquarum: ſicut nonnulli melius intelligunt, quod græce ſcriptum eſt, τὰ ὀμβρήματα, quas latine ſcaturigines dicimus, ab imo aquas ebullientes. *Romanum pſalterium habet*, pluviales aquas eorum, *& ita etiam intrepretatur Theodoretus.* S. *autem Hieronymus reddidit*, & rivos, *Alii*, fluenta. (z) Cynomyam.] *Ita in collatis codicibus græcis, & latinis, & in Romano*, muſcam caninam. *Attamen* S. *Hieronymus ad Suniam in fine epiſtolæ inquit, juxta hebraicam intelligentiam ſcribendum eſſe, per æ, diphthongon, ut ſit* κοινομυῖα, *id eſt, omne genus muſcarum. Aquila autem* παμμυῖαν, *id eſt, omnimodam muſcam, interpretatus eſt.* (aa) Ærugini.] ἐρυσίβῃ. *Scholiaſtes*, ὡς κονιορτώδης φθορὰ τοῦ σίτου, quaſi pulverulenta corruptio frumenti. *Aliud Scholium*, ἐρυσίβη eſt ſecundum Herodianum, pruinoſum illud inſidens fructibus, & eos corrumpens. Prius erat τῇ ἐρυσίβῃ, i. ærugini. *Eſt autem ærugo*, ait Euthymius, *novum quoddam germen ſeu nova proles locuſtæ, quam illic etiam Moyſes deſcribit, & dicitur bruchus, atque ita eam Aquila appellavit.* Druſ. (bb) Locuſtæ.] *Symmachus*, τῷ σκώληκι, vermi. (cc) Vineam.] ἄμπελον, *quod etiam vitem ſignificare poteſt. Apud latinos eſt*, vineas. (dd) Moros.] *Theodoretus*: Quod hic eſt, τὰς συκαμίνους, cæteri interpretes interpretati ſunt, συκομόρους, Sycomoros. (ee) In pruina.] ἐν τῇ πάχνῃ. *Aquila*, ἐν κρύει, *& ita* S. *Hieronymus*, in frigore. (ff) Et tradidit in grandine.] ἐν χαλάζῃ. *Alii codices græci habent*, εἰς χάλαζαν, in grandinem, *latini*, grandini. *Theodoretus, ex Symmacho*, τοῦ ἐκδόντος λοιμῷ τὰ κτήνη αὐτῶν, καὶ τὰ κτήματα αὐτῶν οἰωνοῖς, qui tradidit peſtilentiæ jumenta eorum, & poſſeſſiones eorum volucribus. *Schol.* præſens ſermo ſcyniphum non meminit, neque tenebrarum: pro his autem poſuit æruginem, & pruinam. *Verum de hac re videndus* S. *Auguſtinus.* (gg) Angelos malos.] *Theodoretus*: Symmachus, pro, ἀγγέλων πονηρῶν, dixit, ἀγγέλων κακούντων, angelos affligentes. (hh) Laborum.] *In aliis libris græcis eſt*, παντὸς πόνου, *& ſic Romanum, & vulgata*, omnis laboris. S. *Auguſtinus, & vetus*, laborum ſuorum. (ii) Montem hunc.] *Ita Romanum, &* S. *Hieronymus ad Suniam agnoſcit tanquam ipſorum lxx*, ὄρος τοῦτο. *Sed inquit Symmachum eſſe interpretatum*, montem, quem acquiſivit dextra ejus, *& ita in cæteris editionibus latinis.* (kk) Et averterunt ſe.] *Illud*, ſe, *eſt additum a latinis ad linguæ latinæ euphoniam. Nam in græco eſt abſolute*, ἀπέστρεψαν. (ll) Non ſervaverunt pactum.] ἠσυνθέτησαν. S. *Hieronymus ad Suniam*: Scio quod pactum non habeatur in hebræo, ſed quoniam omnes voce ſimili tranſtulerunt, ἠσυνθέτησαν, & apud græcos pactum dicitur, συνθήκη, ex uno verbo ſignificatur, non ſervaverunt pactum: licet lxx ἠθέτησαν, poſuerunt. *Ac certe in pleriſque codicibus eſt*, ἠθέτησαν, prævaricati ſunt. *Pſalterium Romanum*, & non obſervaverunt. (mm) Non ſunt lamentatæ.] *In activa ſignificatione videtur accipere* S. *Hieronymus in tropologia. Et in L. V. eſt* ἐπένθησαν, *eodemque modo videtur expoſuiſſe Apollinarius: ut virgines ipſæ non ſint lamentatæ juvenes pereuntes. Cæteri tamen libri græci habent*, ἐπενθήθησαν, *id eſt, nemo eas luxit. Schol.* ſexta ſimiliter, ac lxx. Aquila, οὐχ ὑμνήθησαν, non ſunt hymnis celebratæ. Symmachus, Theodotio, quinta, οὐκ ἐπῃνέθησαν, non ſunt laudatæ. (nn) Non plorabuntur.] οὐ κλαυθήσονται. *Apud cæteros latinos*, non plorabantur. *Romanum pſalterium*, non ploraverunt. (oo) Sicut unicornium.] *Theodotio, ut lxx. Aquila*, ὑψηλῶς, excelſe. *Symmachus*, ὡς τὰ ὑψηλά, ſicut excelſa. (pp) Sanctificationem.] *Ita* S. *Auguſtinus, & vetus pſalterium, & Romanum, quod græce*, ἁγίασμα. S. *Auguſtinus*, vel ſicut quidam interpretes verbum novum fecerunt, ſanctificium ſuum: *& ita eſt in vulgata.* (qq) In terra fundavit.] *Ita fere Romanum: Theodoretus ex Symmacho*, ὡς τὴν γῆν, ἣν ἐθεμελίωσεν εἰς τὸν αἰῶνα, ſicut terram, quam fundavit in æternum, *aut*, in ſeculum, *aut*, in ſecula: *quod tamen* S. *Auguſtinus teſtatur a ſe in græcis codicibus non eſſe inventum.* S. *autem Hieronymus ad Suniam refert ex Symmacho*, εἰς τὴν γῆν, *& ſic latini præter Romanum*, in terra, quam fundavit. (rr) Poſt fœtantes.] *Symmachus*, ἀκολουθοῦντα ἐγκύμοσιν ἤγαγεν αὐτόν, ſequentem fœtas adduxit eum. *Aquila*, τῶν ἐν γαστρὶ ἐχόντων, utero gerentes. (ſſ) In intellectu.] *Sic* S. *Auguſtinus, & vetus pſalter. nec multo aliter Romanum*, & in ſenſu manuum ſuarum. *In cæteris libris græcis eſt*, ἐν τῇ συνέσει, *quod etiam teſtatur* S. *Hieronymus, & vulgata in intellectibus: cujus lectionis facit etiam mentionem* S. *Auguſtinus. Aquila*, καὶ ἐν φρονήσει, & in prudentia: *Theodotio*, καὶ ἐν τῇ συνέσει τῶν χειρῶν ὡδήγησεν αὐτούς, & intellectu manuum deduxit eos.

PSAL. LXXVIII.

(a) POmorum cuſtodiam.] *Sic Latini, & ſcribit* S. *Hieronymus, ad Suniam, non poſſe aliter verti, quod in Græco*, ὀπωροφυλάκιον *dicitur (quamvis alibi ſit interpretatus*, pomarii cuſtodiam.) *Aquilam vero dixiſſe*, λιθύειον, *id eſt, acervum & cumulum lapidum, quibus vineæ & agri purgari ſolent.* (b) In opprobrium.] *Sic in pſalterio Romano, quod Græce*, εἰς ὄνειδος. *Sed in multis libris Græcis abeſt illud*, εἰς, *& ita etiam a cæteris Latinis, illud*, in. (c) Subſannatio, & irriſio.] *Addit* S. *Auguſtinus*, vel ut quidam interpretati ſunt, illuſio, *& ſic vulgata. Romanum autem*, deriſui, & contemptui, *græce eſt*, μυκτηρισμὸς, καὶ χλευασμός. (d) Et locum ejus.] *Theodoretus*, Aquila quidem, ὡραῖον αὐτοῦ, ſpecioſum ejus: Symmachus autem, καλλονὴν αὐτοῦ, pulchritudinem ejus: Theodotio autem, εὐπρέπειαν αὐτοῦ, decorem ejus, *& ita* S. *Hieronymus.* (e) In gentibus.] *Sic vulg. Græce*, ἐν τοῖς ἔθνεσι. *Sed in multis codicibus græcis eſt*, τὰ ἔθνη, *& ſic* S. *Auguſtinus & Romanum*, ne quando dicant gentes. *Theodoretus*: Cæteri autem interpretes tanquam factum, hoc dixerunt, εἰς τί λέγει τὰ ἔθνη, ποῦ ἐστιν ὁ θεὸς αὐτῶν; quare dicant gentes, ubi eſt Deus eorum? *& ita* S. *Hieronymus.* (f) Poſſide.] *Sic vulgata*: *Romanum*, poſſide filios morte punitorum: *cujus lectionis mentionem facit* S. *Auguſtinus. Sed ipſe habebat*, recipe in adoptionem filios mortificatorum. *A vetere abeſt, illud*, in adoptionem: *ſed potuit eſſe peccatum librarii: nam raro vetus a Sancto Auguſtino diſcrepat. Græce eſt*, περιποίησαι τοὺς υἱοὺς τῶν τεθανατωμένων, *& poſſet etiam verti illud*, περιποίησαι, *apte ad ſententiam*, ſuperſtites atque incolumes velis.

PSAL. LXXIX.

(a) IPſi Aſaph pro Aſſyrio.] *Sanctus Auguſtinus habet*, teſtimonium ipſius Aſaph pro Aſſyriis. *Romanum autem & vulgata, hoc tantum*, teſtimonium Aſaph. (b) Velut oves.] *Ita* S. *Auguſtinus, vetus Pſalterium. In aliis libris Græcis eſt*, ὡσεὶ πρόβατον, *& ita Romanum, & vulg.* velut ovem. *Id Scholiaſtes tribuit Theodotioni*, ὡσεὶ πρόβατον ἰωσήφ. *Aquila autem*, ὡς ποίμνια, τὸν ἰωσήφ, ſicut gregem, Joſeph. *Symmachus*, ὡς ποίμνια τὸν ἰωσήφ, ſicut greges Joſeph. (c) Joſeph.] *Schol.* ἰωσήφ, exponitur ὀνείδους ἀφαίρεσις, opprobrii ablatio. *Aliud Schol.* ἰωσήφ, exponitur, κυρίου πρόσθεσις Domini appoſitio. (d) Ephræm.] *Schol.* ἐφραὶμ, exponitur, καρποφορῶν, fructum ferens, μανασσῆς autem, ἐπιλησμονή, oblivio. (e) Oſtende.] *Sanctus Auguſtinus, & vetus pſalterium*, illumina, *Græcis eſt*, ἐπίφανον. (f) Super orationem ſervi tui.] *Sanctus Auguſtinus videtur habuiſſe*, uſquequo iraſceris in orationem inimici tui, adhuc iraſceris in orationem ſervi tui. *Vetus tamen pſalterium habet tantum*, uſquequo iraſceris in orationem ſervi tui, *itemque Romanum, niſi quod habet*, quouſque. *In aliis libris Græcis eſt*, τῶν δούλων σου, ſervorum tuorum. *Theodoretum legiſſe in ſingulari explanatio oſtendit*, ſervum autem ſuum nominat populum. Nam & alii interpretes, ἐπὶ τὴν προσευχὴν τοῦ λαοῦ σου, ſuper orationem populi tui, *et ita* S. *Hier.* (g) Cibabis.] *Theodoretus*: Tempus hoc loco mutatum eſt. Nam & cæteri hæc tanquam facta dixerunt, ἐψώμισας ἡμᾶς ἄρτον δακρύων, καὶ ἐπότισας ἡμᾶς μετὰ δακρύων μέτρῳ, cibaſti nos pane lacrymarum, & potaſti nos cum lacrymis menſura. (h) In menſura.] *Schol.* id eſt, πλήρες, plenum *Theodoretus*, ἀντιμετρήσας τὴν ἁμαρτίαις τὴν τιμωρίαν, viciſſim dimenſus peccatis ſupplicium. (i) In contradictionem.] *Symmachus*, διὰ μάχης, ad prælium & pugnam. (k) Ægypto.] *Schol.* αἴγυπτος, exponitur, ἐκθλίβουσα, affligens. (l) Viam feciſti.] *Ita* S. *Auguſtinus, et vetus pſalterium, et Romanum, quod græce*, ὡδοποίησας, *& videtur ſignificantius, quam quod in vulgata*, dux itineris fuiſti. (m) Repleta eſt.] *Sic eſt in pſalterio Romano, Cæteri libri græci habent*, καὶ ἐπλήρωσε τὴν γῆν, *& ita* S. *Auguſtinus, & vulgata*, & implevit terram. (n) Arbuſta.] *Sic latini: græce eſt*, αἱ ἀναδενδράδες, *& poſſet etiam verti*, rami. (o) Extendit.] *In aliis, præterquam in vulgata, eſt*, extendiſti. S. *Hieronymus, Abacuc 3.* extendiſti propagines ejus uſque ad mare, & uſque ad flumina flagella ejus. *Aquila*, ἀποστελεῖ θερισμὸν αὐτῆς, mittet meſſem ejus: *Theodotio, & quinta editio*, ἐξαπέστειλεν τὰ κλήματα αὐτῆς, emiſit palmites ejus. *Symmachus, & ſexta editio*, ἐξέτεινεν τὰς χαίτας αὐτῆς, *quod* S. *Hieronymus videtur vertiſſe*, expandit comas ſuas. (p) Devaſtavit] *Sic vetus pſalterium, &* S. *Auguſtinus; licet alicubi*, devaſtabit: *græce eſt*, ἐλυμήνατο. *Vulgata, & Romanum*, exterminavit. (q) Aper de ſylva.] *Symmachus*, ζῶα ἐρημίας, animalia ſolitudinis. (r) Convertere vero.] *Ita vetus, et* S. *Auguſtinus. Romanum autem*, convertere nunc: *græce eſt*, ἐπίστρεψον δή, *et poſſet etiam verti*, revertere obſecro: *nam ſæpe talem vim habet illud*, δή, *ut alibi dictum eſt.* (ſ) Incenſa.] *Eſt nominativus ſingularis*, ἐμπεπυρισμένη πυρὶ, καὶ ἀνεσκαμμένη, *et eſt hebraiſmus, in quo ſubintelligendum*, vinea, *aut*, pars, *aut quiddam hujuſmodi: ac manca iſta oratio dolorem indicat. Vetus pſalterium habet*, ſuccenſam igni, & effoſſam.

PSAL. LXXX.

(a) PSalmus ipſi Aſaph.] *Apud S. Auguſtinum, & in Pſalterio Romano, & in vulgata additur præterea*, quinta ſabbati. (b) Exultate.] *Theodoretus*: Symmachus autem dixit, εὐφημεῖτε, benedicite: Aquila autem, αἰνοποιεῖτε, laudate. (c) Pſalterium.] *Theodoretus*: Symmachus pſalterium vocavit lyram. (d) Buccinate in Neomenia tuba.] *Sic in vulgata, quod græce eſt*, σαλπίσατε ἐν νεομηνίᾳ σάλπιγγι. S. *Auguſtinus, & vetus pſalt.* Tuba canite in initio menſis tubæ, *nimirum ut intelligeretur menſis ſeptimus. Non enim habent ſequentia verba, quibus hoc declaratur*, in inſigni die ſolennitatis veſtræ. *Romanum autem*, canite in initio menſis tuba, in die inſignis ſolennitatis veſtræ. *De Neomenia S. Hieronymus in fine epiſtolæ ad Suniam.* (e) Poſuit ipſum.] *Apud Latinos eſt*, illud: *ſed Græce eſt*, αὐτὸν, *& fortaſſe poteſt ſignificare*, αὐτὸν τὸν νόμον, ipſam legem. (f) Et loquar tibi] *S. Auguſtinus, & vetus*, & loquar & teſtificabor tibi: Iſrael, ſi me audieris: *Romanum*, & loquar: Iſrael, & teſtificabor tibi: Iſrael, ſi me audieris. *In multis Græcis codicibus, & apud Theodoretum hoc modo legitur*, ἄκουσον λαός μου, καὶ διαμαρτύρομαί σοι, Ἰσραὴλ ἐὰν ἀκούσῃς μου. Audi popule meus, & conteſtor te. Iſrael, ſi audieris me. *Et ſic vulgata, niſi quod habet*, conteſtabor. (g) Affectiones.] *Ita S. Auguſtinus, & vetus* (*niſi quod habent*, cordis) *quod græce eſt*, κατὰ τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν καρδιῶν αὐτῶν. *Romanum, & vulgata*, ſecundum deſideria cordis eorum. *Eadem autem vox*, ἐπιτηδεύμασι, *apud S. Auguſtinum eodem modo*, affectionibus: *Romanum* voluntatibus, *vulg.* adinventionibus: *quemadmodum ſæpe verti ſolet. Theodoretus*: Symmachus autem ſic, ἀφῆκα οὖν αὐτοὺς τῇ ἀρεσκείᾳ τῆς καρδίας αὐτῶν, ὁδεύειν ταῖς βουλαῖς αὐτῶν, dimiſi igitur eos voluntati eorum, ut eant conſiliis ſuis. *Sic autem & Aquila*, καὶ ἐξαπέστειλα αὐτὸν, (*licet in uno codice legatur*, ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς) ἐν σκολιότητι καρδίας αὐτοῦ, (*in eodem* αὐτῶν) ἐκπορεύσονται ἐν βουλεύμασιν αὐτῶν. *Quæ ita videtur reddidiſſe S. Hieronymus*, & dimiſi eum in pravitate cordis ſui: ambulabunt in conſiliis ſuis. (h) In nihilo utique.] ἐν τῷ μηδενὶ ἄν. *Vulgata*, pro nihilo forſitan. *S. Auguſtinus, & vetus*, in nihilum omnes: *Romanum*, ad nihilum. *Theodoretus*: Nam illud, ἐν τῷ μηδενὶ, facilitatem indicat: ac ſi ἀπονητὶ, καὶ ἀπόνως, καὶ ἐν ἀκαρεῖ, facile, ſine labore, in momento temporis. (i) Inimici Domini.] *Theodoretus, & Schol. ex Aquila*, μισοποιοῦντες κύριον ἀρνήσονται αὐτὸν, *& S. Hieronymus*, qui oderunt Dominum, negabunt eum. *Ex Symmacho autem*, μισοποιοὶ κυρίου οἱ ψευσάμενοι αὐτῷ· ἀλλ' ἔσται ὁ καιρὸς αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. Oſores Domini, qui mentiti ſunt ei. Sed erit tempus eorum in æternum, καιρὸν, autem, id eſt, tempus, vocat calamitates. Ita enim & Syri & Hebræi nominare conſueverunt, & multi etiam apud nos.

PSAL. LXXXI.

(a) IN medio.] *Aquila*, ἐν ἐγκάτῳ, in intimo. (b) Pupillum, & egenum.] *In pleriſque libris Græcis eſt*, ὀρφανῷ, καὶ πτωχῷ, *& ita apud latinos*, pupillo, & egeno, *vel*, egeno, & pupillo. *Aquila*, ἀραιῷ, καὶ ὀρφανῷ, imbecilli, & pupillo. *Theodotio*, πτωχὸν, καὶ ὀρφανὸν, egenum, & pupillum. *Symm.* ἀγόνῳ καὶ ὀρφανῷ, infœcundo (*aut fortaſſe*, parentibus deſtituto) & pupillo. (c) Vos autem.] *Theodoretus*: Symmachus autem, ὑμεῖς δὲ ὡς ἄνθρωποι ἀποθανεῖσθε, καὶ ὡς εἷς τῶν ἀρχόντων πεσεῖσθε, vos autem ſicut homines, moriemini, & ſicut unus de principibus, cadetis, *& ſic latini.* (d) Hæreditabis.] *Sic vulgata, & pſalterium Romanum, & omnes libri græci, qui collati ſunt*, κατακληρονομήσεις. *Vetus tamen, & Sanctus Auguſtinus habent*, diſperdes, *ac Sanctus Cyprianus.* 2. *teſtim.* exterminabis.

PSAL. LXXXII.

(a) NEque compeſcaris Deus.] μηδὲ καταπραΰνῃς, *quod S. Auguſt. teſtatur ab aliis eſſe verſum*, neque miteſcas Deus, *& ſatis quidem apte. Theodoretus, ex Symmacho*, μὴ ἠρεμήσῃς, *& S. Hieron.* non quieſcas. (b) Sonuerunt.] *Symm.* συνηχοῦσιν, *quod Scholiaſtes interpretatur*, συμφωνοῦσι, conſonant, & conſentiunt. (c) Aſtute cogitaverunt.] *Ita pſalterium Romanum: cujus lectionis facit etiam mentionem S. Auguſt. Ipſe autem primo habuit illam, quæ eſt in vetere, & vulgata*, malignaverunt: *Græce eſt*, κατεπανουργεύσαντο γνώμην, *aut*, γνώμῃ, *Symm.* κατὰ τοῦ λαοῦ σου πανούργως ὁμιλοῦσι, καὶ συμβουλεύονται κατὰ τῶν ἀποκρύφων σου, contra populum tuum aſtute colloquuntur, & conſultant contra reconditum tuum. *Aquila*, κατὰ τοῦ συγκεκρυμμένου σου (*al.* σοι,) contra concluſum & abſconditum tuum, *eodemque modo Theodotionem dixiſſe teſtatur Theodoretus. S. Hier.* adverſus arcanum tuum. (d) Alienigenæ.] *Theodoretus*: ἀλλοφύλοις, cæteri interpretes dicunt, φυλισταίοις, quos nos dicimus Palæſtinos. *Idem ſæpe notavit S. Hier.* (e) Etenim & Aſſur.] καὶ γὰρ καὶ ἀσσοὺρ. *Latini*, etenim Aſſur. *Aquila, & Theodotio*, καί γε ἀσσοὺρ, atque etiam Aſſur. *Symm.* ἔτι καὶ ἀσσοὺρ, præterea & Aſſur. (f) In ſuſceptionem.] *Sic Romanum pſalterium, quod græce*, εἰς ἀντίληψιν. *Cæteri*, in adjutorium. (g) Lot.] *Schol.* λὼτ *exponitur* παρακεκλημένος, advocatus. *Aliud Schol.* λὼτ exponitur ἐγκεκλεισμένος, incluſus. (h) Diſperierunt.] *Aquila*, ἐξετρίβησαν ἐν ἀενδὼρ, ἐγενήθησαν κόπριον τῆς χθονὸς, contriti ſunt in Ændor: fuerunt ſtercus terræ. (i) Hæreditate poſſideamus nobis.] *Ita pſalt. Romanum. A vetere, & S. Auguſt. abeſt illud*, nobis, *quod facile ſubintelligi putat S. Hier.* (k) Altare.] τὸ θυσιαστήριον. *Sic quoque habet Æthiopicum pſalterium, & Apollinarius*, θεοῦ περικαλλέα βωμὸν, Dei perpulchram aram. *In cæteris græcis libris eſt*, τὸ ἁγιαστήριον τοῦ θεοῦ, *& latini*, ſanctuarium Dei. *Theodoretus*: Symm. autem τὸ ἁγιαστήριον dixit δίαιταν, habitaculum. (l) Incendat montes.] *Ita Romanum, quod græce*, ὡσεὶ φλὸξ κατακαῦσαι ὄρη. *In aliis græcis eſt*, ἣ κατακαύσει ὄρη, quæ comburet montes. *S. Auguſt. & vulgata*, ſicut flamma comburens montes. (m) Facies.] τὰ πρόσωπα. *Schol.* Aquila, & Symm. ut lxx. Theodotio, πρόσωπα, *ut tantum in eo differre videatur, quod omittit articulum; ſi Scholion, aut textus recte habet.* (n) Nomen tibi Dominus.] *Schol.* lxx ipſi & tres illi. σοὶ ὄνομα κύριε, tibi nomen Domine.

PSAL. LXXXIII.

(a) AMabilia.] *Sic S. Auguſt. & pſalt. vetus & Romanum, quod Græce*, ἀγαπητά. *Vulgata*, dilecta. *S. Cyprian.* 3. *teſtim. & alibi*, quam dilectiſſimæ habitationes tuæ Deus virtutum: deſiderat & properat anima mea ad atria Dei. (b) Ubi ponet] θήσει. *Latini autem*, ponat. *Theodoretus, ex Aquila*, καί γε ὄρνεον εὗρεν ἑαυτῷ οἶκον, καὶ στρουθὸς νεοσσιὰν αὐτῷ, οὗ ἔθετο νεοσσοὺς αὐτῆς. Et quidem avis invenit ſibi domum, & paſſer nidum ſibi, ubi poſuit pullos ſuos. (c) Suſceptio.] *Sequuti ſumus S. Auguſt. & vetus pſalt. quamvis S. Hier. ad Suniam, agnoſcat, tanquam ſuum*, cui eſt auxilium abs te. *Et certe in aliquot codicibus græcis eſt*, ᾧ ἐστιν ἀντίληψις αὐτῷ, *& in nonnullis*, οὗ ἐστιν ἀντίληψις αὐτῷ. *Vulgata*, cujus eſt auxilium abs te. (d) Corde ſuo.] *Sive*, ejus, *ut S. Auguſt. vetus pſalt. & Romanum. Notat autem Scholiaſtes hic nonnullos punctum figere: ut ſequatur deinde quaſi ex alio principio.* Diſpoſuit in convalle plorationis, &c. *atque ita etiam interpungit Theodor.* (e) In loco, quem poſuit.] *S. Auguſt. & vetus*, in locum quem diſpoſuit: *Romanum*, in locum, quem diſpoſuiſti eis. (f) Super millia.] ὑπὲρ χιλιάδας. *Schol.* vel, χιλιάδα, οὕτω γὰρ εὕρηται ἐν τῇ ἑβραϊκῇ γραφῇ. Ita enim inventum eſt in ſcriptura hebraica. (g) In domo Dei. *S. Auguſt. & Romanum*, Domini. *In multis græcis eſt*, θεοῦ μου, *& vulgata*, Dei mei. (h) Quia miſericordiam.] ὅτι ἔλεον καὶ ἀλήθειαν ἀγαπᾷ κύριος ὁ θεὸς, *in aliquot codicibus eſt*, ἔλεος. *Eadem vero in Scholio tribuuntur Theodotioni, niſi ſi in interpunctione aliquod diſcrimen eſt. Nam latini etiam variant. Ex Aquila vero hæc referunt*, ἥλιος, καὶ θυρεὸς, κύριος ὁ θεὸς, Sol, & clypeus, Dominus Deus. *Ex Symm.* ἥλιον γὰρ καὶ ὑπερασπισμὸν κύριος ὁ θεὸς, Solem enim & protectionem Dominus Deus. (i) Non prohibebit] οὐχ ὑστερήσει. *In cæteris græcis eſt*, οὐ στερήσει, *& in latinis*, non privabit bonis ambulantes, *aut*, eos, qui ambulant.

PSAL. LXXXIV.

(a) BEnedixiſti.] εὐδόκησας. *Notat S. Hieron. ad Suniam, ita verſum eſſe ad proprietatem linguæ Latinæ: alioqui dicendum fuiſſe*, beneplacuit Domine terra tua. *Theodor.* εὐδοκῆσαι, eſt, τὸ ἀγαθὸν τι θελῆσαι, bonum aliquid velle. (b) Plebi tuæ.] *Apud latinos eſt*, iniquitatem plebis tuæ. (c) Avertiſti.] *Eſt Hebraiſmus uſitatus: nam ſubintelligitur*, te: *quare in nonnullis exemplaribus antiquis legitur*, averſus es. (d) Sanitatum noſtrarum.] τῶν σωτηρίων ἡμῶν. *Ita S. Auguſt. & vetus pſalt. pro*, ſalutum: *Romanum, & vulgata*, ſalutaris noſter. (e) Nunquid in æternum.] *Romanum*, ut non in æternum iraſcaris nobis, neque extendas iram tuam a progenie in progenies. *S. Auguſt. & vetus*, non in æternum iraſcaris nobis, vel extendas, &c. (f) Convertens.] *Ita S. Auguſt. & vetus & Romanum: quamvis hic etiam ſubintelligatur*, te: *& ideo vulgata*, converſus. S. *Auguſt. autem ſubintelligit*, nos. (g) Audiam quid loquetur.] *Latini*, loquatur: *Aquila*, ἀκούσομαι τί λαλήσει ὁ ἰσχυρὸς κύριος, audiam quid loquetur fortis Dominus. *Symm.* ἀκούσω τί λαλήσει ὁ θεὸς κύριος, audiam quid loquetur Deus Dominus. (h) Convertunt cor.] *Ita S. Auguſt. & vetus pſalt. nec multo aliter* S. *Ambr. ſerm.* 45. *in pſal.* 118. & in eos, qui convertunt ad ipſum cor ſuum. *Romanum autem*, qui convertuntur ad ipſum, *& vulg.* qui convertuntur ad cor. (i) Occurrerunt.] *Admonet S. Hier. illud*, ſibi, *quod apud latinos additur, obelo prænotatum fuiſſe: nec tamen fruſtra addi: quare paulo poſt apud S. Auguſtinum additur*, ſe; oſculatæ ſunt ſe, *& in Romano*, complexæ ſunt ſe. (k) Ejus.] *Apud latinos legitur*, ſuos, *ſed apud græcos eſt, non*, αὐτῆς, *ſed*, αὐτοῦ.

PSAL. LXXXV.

(a) CLamabo.] κεκράξομαι. *Latini tamen habent*, clamavi. (b) Tota die.] *Theodoretus, ex Symmacho*, καθ' ἑκάστην ἡμέραν, per ſingulos dies. (c) Mitis.] ἐπιεικὴς, *quam virtutem interpretes Ariſtotelis ſolent æquitatem nominare. Aquila, & Theodotio*, ἱλαστὴς, propitiabilis. *Symm.* ἀφιεὶς, dimittens, & parcens. (d) Multæ miſericordiæ.] *Sic vulgata, quod græce eſt*, πολυέλεος. S. *Auguſt. & vetus pſalterium*, multum miſericors. *Romanum*, copioſus in miſericordia. (e) Clamavi ad te.] *Symm.* ἐπικαλέσομαί σε, ὅτι εἰσακούσῃ μου, *quod S. Hieronymus*, invocabo te, quia exaudies me. (f) Magnus.] *Ita* S. *Auguſtinus, & vetus pſalterium itemque Æthiopicum, & Arabicum. A cæteris libris græcis abeſt dictio*, μέγας, *& a latinis*, magnus. (g) Lætetur.] *Aut*, jocundetur, *ut* S. *Auguſtinus*: *Aquila*, μοναχῶς, unice. *Sym.* ἕνωσον, uni, *aut*, unicum fac, *ut* S. *Hier.* (h) Iniqui.] *Sic vulgata & nunc & plerumque, quod græce eſt*, παράνομοι. S. *Auguſt. & vetus pſalt.* prætereuntes legem: *Romanum*, injuſti. (i) Poteſtatem tuam puero tuo.] κράτος σου τῷ παιδί σου. *Sanctus Auguſtinus, pſalterium vetus, & Romanum*, poteſtatem puero tuo: *vulgata*, imperium tuum puero tuo. *Symmachus*, δὸς ἰσχὺν παρὰ σοῦ τῷ δούλῳ σου, da fortitudinem a te ſervo tuo.

PSAL. LXXXVI.

(a) FIliis Core.] *Aquila & Symmachus*, τῶν υἱῶν κορὲ, Filiorum Core. (b) Fundamenta ejus.] οἱ θεμέλιοι αὐτοῦ. *Sic eſt in omnibus Græcis collatis codicibus, & Apollinarius*, θεοῖο. *In comm. qui inſcribuntur* S. *Hieronymo*, ſive Dei, ſive certe Eccleſiæ. *Aquila*, θεμελίωσις αὐτοῦ ἐν ὄρεσιν ἡγιασμένοις, fundatio ejus in montibus ſanctificati. (c) Scientibus me.] *Ita Sanctus Auguſtinus, & vetus pſalterium & græce*, τοῖς γινώσκουσί με, *vulgata, & Romanum*, ſcientium me. (d) Mater Sion.] *Ita habent Tertullianus*, S. *Ambroſius*, S. *Auguſtinus, pſalterium vetus, & Romanum, & libri græci*, μήτηρ σιὼν, *itemque pſalterium Arabicum, & Æthiopicum, & Apollinarius.*

Μητέρα πημήεσαν ἀνὴρ Σιῶνα καλέσσει.

In commentariis S. *Hier. legitur*, lxx. *ita ſcripſiſſe*, μήτι Σιὼν, nunquid Sion: *ſed multos cum id minime intelligerent, addidiſſe*, ρ, *& feciſſe*, μήτηρ. *Item in Schol. quodam*: τὸ (ρῶ) κατὰ προσθήκην ἔκειτο εἰς τὴν τῶν ο΄. ἐν τῷ τετρασελίδῳ· ἐν δὲ τῷ ὀκτασελίδῳ, μήτηρ Σιών. Illud, ρ, per additionem poſitum eſt in interpretatione lxx. in Tetraſelido. In Octaſelido autem eſt, μήτηρ Σιών. *Aquila.* καὶ τῇ Σιὼν, & ipſi Sion. *Symmachus*, περὶ δὲ Σιὼν λεχθήσεται, ἀνὴρ, καὶ ἀνὴρ ἐτέχθη ἐκεῖ, αὐτὸς δὲ ἥδρασεν αὐτὴν ὁ ὕψιστος, κύριος ἀριθμήσει γράφων λαοὺς, οὗτος ἐτέχθη ἐκεῖ. De Sion autem dicetur, vir, & vir natus eſt ibi, & ipſe ſtabilivit eam excelſus: Dominus numerabit ſcribens populos: hic natus eſt ibi. *Nec multo aliter* S. *Hieron. Aquila*, οὗτος ἐτέχθη ἐκεῖ ἀεί. Ipſe natus eſt in ea ſemper.

Schol. περὶ δὲ Σιὼν φῶς λεχθήσεται; de Sion autem homo dicetur? (Ita enim Symmachus) ἀνὴρ καθ' ἕκαστον, ἄνθρωπος ἐτέχθη ἐκεῖ, vir quiſque, homo natus eſt ibi. (e) Factus eſt.] *Sic S. Ambroſius, & S. Auguſtinus, & pſalterium vetus & Romanum: quod græce*, ἐγεννήθη, *& in aliquo codice ſequitur*, ἐν αὐτοῖς, in eis. *Plerique tamen habent*, ἐγεννήθη ἐν αὐτῇ *quibuſcum facit pſalt. Arabicum, & Æthiopicum. Et Tertullianus, & vulgata*, natus eſt in ea. *Schol.* Theodotio, Quinta, & Sexta, ἐγεννήθη. (f) In ſcriptura.] *Sic in commentariis Sancti Hieronymi, & græce eſt*, ἐν γραφῇ. *Cæteri latini habent fere*, in ſcripturis, *& multi*, narravit. (g) Omnium.] *Romanum*, omnium noſtrum. *Vide notas ſequentis pſalmi.*

PSAL. LXXXVII.

(a) CAnticum pſalmi.] *Schol.* ὁ μὲν πρὸ τούτου ψαλμὸς τὴν γένεσιν αἰνίττεται τοῦ χριστοῦ, ἧς τὸν καιρὸν ἡ ε΄ δεδήλωκεν ἔκδοσις, ἐν ἀπογραφῇ τεχθήσεσθαι λέγουσα, ὁ δὲ μετὰ χεῖρας, τὸν θάνατον. Præcedens quidem hunc pſalmus generationem ſignificat Chriſti, cujus generationis tempus quinta editio demonſtravit, dicens, ἐν ἀπογραφῇ τεχθήσεσθαι, fore, ut in deſcriptione naſceretur. Hic autem, qui in manibus eſt, mortem. *Aliud. Schol.* ἡ γένεσις τοῦ σωτῆρος διὰ τοῦ προλαβόντος ἐδηλοῦτο ψαλμοῦ, ἐν τῷ, καὶ ᾄδοντες χοροὶ, πᾶσαι πηγαὶ ἐν σοί. Generatio Salvatoris per præcedentem oſtenſa eſt pſalmum eo loco, καὶ ᾄδοντες χοροὶ, πᾶσαι πηγαὶ ἐν σοί. *Eſt autem hic præcedentis pſalmi ultimus verſiculus ex aliqua alia editione. Nam & S. Hieron. ita illum tranſtulit*: Et cantabunt quaſi in choris, omnes fontes mei in te. (b) Maeleth.] *Theodor.* Symmachus autem pro illo, ὑπὲρ μαελὲθ, dixit, διὰ χοροῦ, per chorum, *al.* διχόρου, duplicis chori: Aquila autem, ἐπὶ χορείας, ſuper choream. S. *Aug. habet*, Melech, *& interpretatur*, chorum. (c) Iſraelitæ.] *Sic græci, & cæteri latini præter vulgatam, quæ habet*, Ezrahitæ. (d) Domino.] *Sic Pſalt. Romanum: à cæteris libris græcis & latinis abeſt* (e) Projecti.] *Abeſt hoc à cæteris libris græcis, & latinis præterquam a pſalt. Romano, & S. Ambroſio. Apollinarius*, Οἱ ἅπερ οὐτηθέντες ἀκήδεστοι περὶ τύμβοις εὕδουσι, quemadmodum vulnerati temere projecti, & incurati circa ſepulchra dormiunt. *Theodoretus, ex Symmacho*, ὡς οἱ τετρωμένοι οἱ κείμενοι ἐν τάφῳ ὧν οὐ μνημονεύεις (*al.* μνημονεύσεις) οὐκέτι, οἵτινες ἀπὸ τῆς χειρός σου ἐξεκόπησαν, ſicut vulnerati qui jacent in ſepulchro, quorum non recordaris (*al.* recordaberis) amplius: qui quidem à manu tua exciſi ſunt. *Schol. ex Aquila*, ὁμοίως ἀνῃρημένοις, ſimiliter atque illi, qui ſublati ſunt. (f) Infimo.] *Vidit S. Auguſt. ita vertendum eſſe, quod græce eſt*, κατωτάτῳ, *tamen & hic, & alibi apud latinos eſt*, inferiori. (g) Furor tuus.] ὁ θυμός σου. *Putat* S. *Aug.* θυμὸν, *melius verti indignationem, quam furorem, quod furor apud latinos non ſoleat eſſe ſanorum. Sed uſus obtinuit, ut Deo etiam tribueretur.* S. *Cyprianus, ut alibi notavimus, animationem ſolet dicere. Theodoretus, ex Symmacho*, ἐμοὶ ἐπέβαινεν, (*al.* ἐπίσφηνεν) ὁ θυμός σου, καὶ τὰς καταιγίδας σου ἐκάκωσάς με, in me irrupit, atque incubuit furor tuus, & procellis tuis afflixiſti me. (h) Elationes.] *Vocem græcam*, μετεωρισμοὺς, *notat S. Auguſtinus, ab aliis redditam hoc modo eſſe, ab aliis*, fluctus, *ab aliis*, ſuſpenſiones. (i) A me.] ἀπ' ἐμοῦ. *Schol.* apud LXX in Tetraſelido poſitum eſt, ἐπ' ἐμοῦ, ſuper me, ne forte erratum ſit in Octaſelido, ἀπ' ἐμοῦ. (k) Oculi mei.] *Theodor. ex Symmacho*, ὁ ὀφθαλμός μου ἐξερρύη ἀπὸ τῆς κακώσεως, oculus meus effluxit præ afflictione. (l) Et clamavi.] *Symm.* ἐμοῦ δὲ πρὸς σὲ κύριε ἡ οἰμωγή, meus autem ad te Domine ploratus. (m) Oblita.] *Sic S. Auguſt. & vetus pſalt. id eſt*, oblivioni tradita, *græce enim eſt*, ἐπιλελησμένη. *Vulgata, & Romanum*, oblivionis. (n) Orationem.] *Sic eſt apud latinos, & in pſalt. Arabico, & Æthiopico, & Apollinarius habet*, εὐχωλήν. *Plerique autem libri græci habent*, ψυχήν μου, animam meam. *Aquila*, εἰς τί κύριε ἀπώσῃ ψυχήν μου; ad quid Domine expelles animam meam? *Theodotio*, ἱνατί κύριε ἀπωθεῖς τὴν προσευχήν μου; ut quid Domine repellis orationem meam? *Symm.* ἱνατί κύριε ἀποβάλλῃ τὴν ψυχήν μου; quare Domine abjicis animam meam? *& ita S. Hier.* (o) Amicum.] *In cæteris libris latinis additur*, & proximum, *& in græcis*, καὶ πλησίον. *Schol.* illud, πλησίον, non eſt in Tetraſelido apud LXX, neque apud Theodotionem.

PSAL. LXXXVIII.

(a) ÆTham Iſraelitæ.] *Schol.* αἰθὰμ τῷ ζαραΐτῃ, Ætham Zaraitæ, *vulgata*, Ezrahitæ, *ut etiam notatum eſt in titulo præcedentis pſalmi.* (b) Miſericordias tuas Domine.] *Ita etiam S. Auguſtinus, & vetus pſalterium, & Romanum. Vulgata autem*: Miſericordias Domini: *Aquila*: ἔλεος κυρίου αἰῶνα ᾄσομαι, miſericordiam Domini æternum cantabo. *Symmachus*, τὰ ἐλέη κυρίου εἰς τὸν αἰῶνα ᾄσω, *quod reſpondet vulgatæ Theodotio, ut LXX.* (c) Ædificabitur.] *Theodoretus*: Illud enim, οἰκοδομηθήσεται, dictum eſt, pro, αὐξηθήσεται, creſcet: Symmachus autem dixit, ἑδρασθήσεται, ſtabilietur. (d) Veritas tua] *Sic Græci & Latini, præter vulgatam, in qua additur*, in eis, *ut in Hebræo.* (e) Et veritatem tuam.] *Ita etiam S. Auguſtinus, & pſalterium vetus, & Romanum. In aliquot codicibus Græcis eſt*, καὶ γὰρ τὴν ἀλήθειάν σου, *& ſic vulgata*, etenim veritatem tuam. *Theodoretus ex Theodotione*, καί γε τὴν πίστιν σου ἐν ἐκκλησίᾳ ἁγίων, atque etiam fidem tuam in eccleſia ſanctorum. (f) Quis in nubibus.] *Theodor. ex Sym.* τίς γὰρ ἐν αἰθέρι ἀντιπαραθήσει τῷ κυρίῳ, ἐξισώσει τῷ κυρίῳ ἐν υἱοῖς θεῶν; Quis enim in æthere opponet ſe Domino, æquabit ſe Domino in filiis Deorum? (g) Conſilio.] S. *Auguſtinus*: Deus glorificandus in conſilio juſtorum, *Græce eſt*, ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλῇ ἁγίων. *In latinis editionibus eſt*, concilio. *Theodoretus*: βουλὴν ἁγίων, nominat hoc loco, τῶν ἁγίων τὸν σύλλογον, ſanctorum conventum, & cœtum. (h) Terribilis ſuper omnes.] *Aut*, in omnes, *ut* S. *Auguſtinus, & vetus. Romanum vero*, metuendus ſuper omnes. S. *Hieronymus, ad Suniam, videtur habuiſſe*, horrendus. (i) Aquilonem, & mare.] *Aquila*, βορρᾶν, καὶ δεξιὰν, Aquilonem, & dexteram, *& ita* S. *Hieronymus*: *Theodotio*, τὸν βορρᾶν, καὶ νότον, Aquilonem, & Auſtrum. *Symmachus*, εἰς βορρᾶν, καὶ εἰς δεξιὰν, ad Aquilonem, & ad dexteram. (k) Exultabunt.] *Theodoretus*: Illud, ἀγαλλιάσονται, Aquila quidem dixit, αἰνέσουσιν, laudabunt: Symmachus autem, εὐφημήσουσιν, benedicent. (l) Potentia.] *Theodoretus*: Aquila, pro, δυναστείας, poſuit, δύναμιν, *quod clarius ſignificat potentiam, & efficaciam.* (m) Firmetur.] *Aut*, confirmetur, *ut* S. *Auguſtinus, & vetus. Theodoretus, ex Symmacho*, ἀήττητος ἡ χείρ σου, ὑψηλὴ ἡ δεξιά σου, inexpugnabilis manus tua, excelſa eſt dextera tua. (n) Suſceptio.] *Ita* S. *Auguſtinus, & vetus, quod Græce*, ἀντίληψις. *Romanum*, aſſumptio. *Vulgata*, aſſumptio noſtra, *& alicui codici Græco ad marginem eſt aſcriptum*, ἡμῶν. (o) In viſione.] S. *Auguſtinus, & vetus, & Romanum*, in aſpectu, *vulgata*, in viſione ſanctis tuis. *Græci collati codices*, τοῖς υἱοῖς σου. *Sed* S. *Hieronymus, ad Suniam, teſtatur omnes hebraicam dictionem tranſtuliſſe*, τοῖς ἁγίοις σου, *id eſt*, ſanctis tuis, *& ſolam ſextam editionem interpretatam eſſe*, prophetis tuis, *ſenſum magis quam verba exprimentem, & in*, κοινῇ, *tantum pro ſanctis filios ſe reperiſſe. Ad marginem comm. Theodoreti adſcriptum eſt hoc ſcholium*, τότε ἐλάλησας διὰ τῶν ἁγίων σου προφητῶν περὶ τοῦ χριστοῦ σου, tunc loquutus es per ſanctos tuos prophetas de Chriſto tuo. *Ipſe autem Theodoretus, ex Symmacho*, τότε ἐλάλησας δι' ὁράσεως τοῖς υἱοῖς σου, tunc loquutus es per viſionem filiis tuis. (p) In miſericordia ſancta.] ἐν ἐλέει ἁγίῳ. *Ita legit* S. *Hieronymus in* 55. *cap. Eſaiæ. In cæteris libris græcis eſt*, ἐν ἐλαίῳ ἁγίῳ μου. *Sic* S. *Auguſtinus, & vetus*, in oleo ſancto meo. *Romanum*, oleo ſancto meo, *vulgata*, oleo ſancto unxi eum. (q) Non apponet.] *Romanum*, non nocebit ei. *Schol.* LXX, & Symmachus, οὐ κακώσει αὐτὸν, *quod* S. *Hieronymus*, non affliget eum. *Theodotio*, οὐ καταισχύνει, *quod idem valet.* (r) Apud reges terræ.] *Ita* S. *Auguſtinus, & vetus. Romanum autem, & vulgata*, præ regibus terræ, παρὰ τοῖς βασιλεῦσι. *Theodoretus*: Aquila, ὕψιστον τοῖς βασιλεῦσι τῆς γῆς, altiſſimum regibus terræ: Symmachus, ἀνώτατον τῶν βασιλέων τῆς γῆς, ſupremum regum terræ. (ſ) Non nocebo.] *Sic Romanum, & vulgata.* S. *Auguſtinus, & vetus*, non nocebo eos. *Sed græce eſt*, οὐδὲ μὴ ἀδικήσω, *quod ſæpe valet*, neque injuſte agam, neque decipiam. *Theodoretus, & Schol.* Symmachus, οὐ παραβήσομαι, non tranſgrediar: Aquila, οὐ ψεύσομαι, non mentiar. (t) Teſtis] *Theodoretus, ex Symmacho*, ὁ διαμαρτυράμενος, *alius*, διαμαρτυρόμενος, qui teſtificatus, *alius*, qui teſtificatur. (u) Spreviſti.] *Sic Romanum, quod græce eſt*, ἐξουδένωσας. S. *Hieronymus ad Suniam*, deſpexiſti, & pro nihilo duxiſti: *vulgata habet*, deſpexiſti. S. *Auguſtinus, & vetus*, ad nihilum deduxiſti. (x) Evertiſti.] *Latini codices*, avertiſti: *ſed potuit primorum librariorum error eſſe, quem cæteri ſint ſequuti. Græce eſt*, κατέστρεψας. *Theodoretus, ex Symmacho*, σὺ δὲ αὐτὸς ἀπέβαλες, καὶ ἀπεδοκίμασας· ἐχολώθης πρὸς τὸν χριστόν σου. εἰς κατάραν ἔδωκας τὴν συνθήκην τοῦ δούλου σου. Tu vero ipſe abjeciſti, & reprobaſti: iratus es adverſus chriſtum tuum: in maledictionem dediſti pactum ſervi tui. (y) Sanctitatem.] *Ita* S. *Auguſtinus, pſalterium vetus, & Romanum*: *vulgata vero*, ſanctuarium. *Theodoretus*, ἁγίασμα vocat ipſum templum: *poſſet autem & alia ſignificare.* (z) Inimicorum ejus.] *Ita* S. *Auguſtinus, pſalterium vetus, & Romanum*: *vulg. autem*, deprimentium eum, *& in aliquot græcis codicibus eſt*, τῶν θλιβόντων αὐτόν. (ω) Diſſolviſti.] *Ita* S. *Auguſtinus, pſalterium vetus, & Romanum, quod græce eſt*, κατέλυσας ἀπὸ καθαρισμοῦ, *vulgata*, deſtruxiſti. *Theodoretus, ex Symmacho*, ἀπέπαυσας τὴν καθαρειότητα, (*al.* καθαρότητα) αὐτοῦ, ceſſare feciſti puritatem ejus. (aa) Sedis ejus.] *Ita* S. *Auguſtinus, & vetus pſalterium, itemque Æthiopicum. In aliis libris græcis eſt*, χρόνου, *ſic vulgata*, temporis ejus: *Romanum vero*, temporum ejus. *Aquila*, νεοτήτων αὐτοῦ, juventutum ejus. *Symmachus*, νεότητος αὐτοῦ, adoleſcentiæ ejus, *& ſic* S. *Hieronymus.* (bb) Averteris.] ἀποστρέφῃ. *Ita* S. *Auguſtinus, & vetus. Vulgata autem*, avertis: *Romanum*, iraſceris. *Theodoretus, ex Symmacho*, ἕως πότε κύριε ἀποκρυβήσῃ εἰς τέλος; φλεγήσεται, ὡς πῦρ, ὁ θυμός σου; S. *Hieronymus*, uſquequò Domine abſconderis in finem? ſuccendetur, quaſi ignis, indignatio tua? (cc) Conſtituiſti.] *Sic latini*: *græce eſt*, ἔκτισας, *& poſſet verti*, creaſti, *quod habet* S. *Hieronymus in tralatione ſua.* (dd) Quod continui] *Theodoretus, ex Symmacho*, καὶ ἐβάστασα ἐν τῷ κόλπῳ μου παμπόλλων ἐθνῶν, & portavi in ſinu meo plurimarum gentium. *Et fortaſſe illud* παμπόλλων, *in duas dictiones dividendum. Nam hebræus videtur habere*, omne multorum populorum, *ut intelligatur*, omne opprobrium, *vel*, omnem injuriam. (ee) Commutatio.] ἀντάλλαγμα. *Theodoretus*: Symmachus autem & Theodotio ſic, ὠνείδισαν τὰ ἴχνη τοῦ χριστοῦ σου, *& S. Hieronymus*, exprobraverunt veſtigia Chriſti tui: *idem autem fere ſignificare LXX, oſtendit idem Theodoretus*: *Apollinarius dixit*, εἰκόνα, imaginem. (ff) Fiat, fiat.] *Theodoretus, ex Aquila*, πεπιστωμένος, καὶ πεπιστωμένος, id eſt, verax es, & valde verax. *Schol.* πεπλήρωται καθ' ἑβραίους καὶ ἡ τρίτη βίβλος τῶν ψαλμῶν, ἀρξαμένη ἀπὸ τοῦ οβ΄. ψαλμοῦ, completus eſt ſecundum hebræos tertius etiam liber pſalmorum, qui cœpit à lxxij pſalmo.

PSAL. LXXXIX.

(a) MOyſi.] τῷ μωυσῇ, *vel*, μωυσεῖ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ. In aliquo græco codice eſt, μωύσεως ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, *& latini*, Moyſi hominis Dei: *idque agnoſcit* S. *Hieronymus ad Cyprianum. Schol.* Moyſes exponitur, ἀνάληψις, aſſumptio, recreatio. (b) Generatione. *Sic videtur habuiſſe* S. *Auguſtinus, quamvis apud ipſum, & in vetere legatur*, generationem: *Romanum*, a generatione, & progenie: *vulgata*, a generatione in generationem. *Symmachus*, ἐν ἑκάστῃ γενεᾷ, in unaquaque generatione. S. *Hieronymus ad Cyprianum hæc tribuit ipſis lxx.* in omni generatione & generatione. (c) Priuſquam montes.] *Hunc etiam locum ita ex lxx refert* S. *Hieronymus*, antequam montes firmarentur, & fingeretur terra, & orbis; a ſeculo, & uſque in ſeculum, tu es Deus, *& ad Suniam, teſtatur apud lxx. & omnes alios interpretes legi*, σὺ εἶ θεὸς, *& vulgata*, tu es Deus. *Abeſt tamen illud*, θεὸς, *a collatis græcis codicibus, & cum iis convenit* S. *Auguſtino, & pſalterio veteri, & Romano.* (d) Convertimini.] ἐπιστρέψατε S. *Hieronymus ad Cyprianum*, convertimini, ſive revertimini, *& in græco eſſe hebraiſmum alibi notatum eſt. Theodoretus, ex Aquila*, καὶ ἐρεῖς, ἐπιστράφητε υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, & dices, revertimini, filii hominum. (e) In oculis tuis.] *Ita* S. *Hier. ad Cyprianum*: *Cæteri*, ante oculos tuos. (f) Et cuſtodia in nocte.] *Sic etiam interpungunt* S. *Hieronymus, &* S. *Auguſtinus, licet vulgata & Romanum hæc conjungant cum ſequentibus*: *iidem vero Patres, & vetus pſalterium habent*, ſicut vigilia in nocte: *& utroque modo quarta noctis pars ſignificatur.* (g) Turbati ſumus.] S. *Hieronymus ad Cyprianum teſtatur, Aquilam & Symmachum tranſtuliſſe*, acceleravimus. (h) Poſuiſti.] *Theodoretus*,

Theodoretus, ex Symm. προσέθηκας τὰς ἀνομίας ἡμῶν ἀντικρύς σου, τὰς ἀμελείας ἡμῶν, φαίνεσθαι τῷ προσώπῳ σου. Appoſuiſti iniquitates noſtras coram te, negligentias noſtras, ut apparerent faciei tuæ. (*i*) Seculum.] ὁ αἰών. *Teſtatur S. Hier. ad Cypr. dictionem Hebræam, quam ipſe ex Sym. reddiderit*, negligentias, *quintam editionem reddidiſſe*, adoleſcentiam, *Aquilam*, παρορράσεις, *quod valeat*, errores, *ſive*, ignorantias. *Alii tamen ex hebræo verterunt*, ſecretum, & abſconſionem. (*k*) Meditati ſunt.] *Sic S. Hieronymus ad Cyprianum, quod græce*, ἐμελέτων, *cæteri* meditabuntur. *Schol.* οὕτω φησὶν ἡ ζωὴ ἡμῶν πᾶσα ἀσθενὴς ὡς τὰ ὑφάσματα τὰ ἀράχνια. Ita, inquit, vita noſtra omnis eſt imbecilla, ſicut telæ aranearum: vocat autem, μελέτην, id eſt, meditationem, τὴν συνεχῆ ταλαιπωρίαν, aſſiduam ipſam afflictationem, & miſeriam. *Sed S. Hieronymus ibidem putat dictam meditationem araneæ, infirmitatem operis illius.* (*l*) In ipſis.] *Teſtatur ibidem S. Hieronymus, pro hoc Symmachum ſignificantius tranſtuliſſe*, ὁλόκληροι, *id eſt*, univerſi. (*m*) In potentatibus.] ἐν δυναστείαις, *quod alius vertit ex hebræo*, in fortitudinibus. *S. Hieronymus*, multum. *Scribit autem ibidem S. Hieronymus, Symmachum dixiſſe*, contra opinionem. (*n*) Super nos.] *Ita Romanum, & S. Hieronymus ad Cyprianum, ex ipſis lxx. licet ad Suniam dicat id eſſe ſuperfluum. Notat autem in eadem epiſtola ad Cyprianum, verbum ſequens*, παιδευθησόμεθα, *eſſe ambiguum, & tam correptionem, quam eruditionem doctrinamque ſignificare. Aquila*, ὅτι διεπέρασεν ἀνήρ, καὶ ἐπετάσθη, quoniam præterivit vir, & avolavit. *Symmachus*, τμηθέντες γὰρ ἄφνω ἐκπεταννύμεθα, *quæ ita reddit S. Hieronymus*, ſuccindimur enim repente, & avolamus. *Theodotio*, ὅτι ἐπῆλθε πραΰτης, καὶ παιδευθησόμεθα, quoniam ſupervenit manſuetudo, & corripiemur, *& ſic vulgata, & S. Auguſtinus. Addit autem S. Hieronymus, ſextam etiam editionem tranſtuliſſe*, manſuetudinem: *quintam vero*, quoniam tranſivimus celeriter, & diſſolvimur. (*o*) Quis noſcit.] *Latini*, novit. *Theodoretus, ex Symmacho*, τίς οἶδεν τὴν ἰσχὺν τοῦ θυμοῦ σου, καὶ κατὰ τὸν φόβον σου τὴν ὀργήν σου; *quæ ita reddit S. Hieronymus*: Quis novit fortitudinem iræ tuæ, & ſecundum timorem tuum indignationem tuam? (*p*) Iræ tuæ.] *Ita etiam pſalterium Arabicum, & Æthiopicum, & fortaſſe Apollinarius.*

Τίς σοῦ ἀριθμήσειεν ἀμειδέα δείματα θυμοῦ;

Cæteri libri græci habent, τὸν θυμόν σου, *& ſic latini*, iram tuam. *Notat S. Hieronymus, inter hebraicum, & lxx, diverſam diſtinctionem eſſe, lxx. enim dinumerationem timori, & furori Domini copulare: hebraicum vero ſequenti aptare verſiculo, ut ſequatur*, ut numerentur dies noſtri: ſic oſtende, & veniemus corde ſapienti. *Theodoretus tamen & ipſe illud*, ἐξαριθμήσασθαι, *conjungit cum ſequenti, ut ita conſtruamus: Dinumerare dextera tua dona ut poſſim, oſtende mihi, & da imitari eos qui a gratia tua eruditi alios etiam ad tui cognitionem deducunt.* (*q*) Eruditos.] *Hanc lectionem habet vulgata, & Romanum, & agnoſcit etiam S. Auguſtinus, licet ipſe primum haberet ut vetus*, compeditos: *nam & in aliquot græcis codicibus eſt*, πεπεδημένους, *de qua re S. Hieronymus in eadem epiſt. ad Cyprianum.* (*r*) Uſque quo.] *S. Auguſtinus, & vetus*, quouſque: *Romanum*, aliquantulum, *& mox*, & deprecare: *cujus lectionis etiam S. Auguſtinus mentionem facit.* (*ſ*) Repleti ſumus.] *Theodoretus*: Tempus mutatum eſt apud lxx. Aquila enim & cæteri ſic dixerunt, ἔμπλησον ἡμᾶς ἐν τῇ πρωΐᾳ ἐλέους σου, καὶ αἰνέσομεν, καὶ εὐφρανθησόμεθα ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις ἡμῶν. *Et S. Hieronymus*: Imple nos matutina miſericordia tua, & laudabimus, & lætabimur in cunctis diebus noſtris. (*t*) Diebus noſtris.] *Apud latinos ſequitur*, delectati ſumus, *& in cæteris libris græcis, præterquam in metaphraſi Apollinarii*, εὐφρανθείημεν, *aut*, εὐφράνθημεν: *ac Theodoretus*: & hic ſimiliter tempus mutatum eſt. Symmachus enim, & cæteri dixerunt, εὔφρανον ἡμᾶς, lætifica nos, *quemadmodum etiam S. Hier.* (*u*) Super nos.] *Sic eſt in pſalterio Romano, atque Æthiopico, & metaphraſi Apollinarii. In cæteris libris græcis ſequitur*, καὶ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν ἡμῶν κατεύθυνον, & opus manuum noſtrarum dirige: *quæ S. Hieronymus in epiſt. ad Cypr. refert ex lxx. Sed S. Aug. inquit a diligentibus & doctis prænotari aſteriſco.*

PSAL. XC.

(*a*) LAus cantici] *Theodoretus*: ſine inſcriptione apud Hebræos. (*b*) Liberabit te.] *Ita S. Hieronymus, in Eſa. cap. 23. & eſt in aliquot Græcis codicibus*, ῥύσεταί σε. *Sed plerique, & metaphraſis Apollinarii, & Euſebius, & pſalterium Arabicum, & Æthiopicum habent*, με, *itemque Latini. Ac S. Auguſtinus quidem, & vetus*, eruet me. *Romanum autem, & vulgata*, liberavit me. (*c*) A verbo aſpero.] *Theodoretus*, τὸ λόγον ταραχώδη. Symmachus dixit, λόγον ἐπηρείας, ſermonem violenti inſultus, contumeliæ, injuriæ. (*d*) Inter ſcapulas.] *Ita S. Auguſtinus, & vetus pſalterium: græce*, ἐν τοῖς μεταφρένοις αὐτοῦ, *Romanum & vulgata*, ſcapulis ſuis. (*e*) A ruina.] *Sic S. Auguſtinus, & vetus & Romanum, vulgata autem*, ab incurſu, *græce eſt*, συμπτώματος. *Aquila*, ἀπὸ δηγμοῦ δαιμονίζοντος μεσημβρίας, *quæ S. Hieronymus videtur vertiſſe*, a morſu inſidiantis meridie. *Symmachus*, συγκύρημα δαιμονιῶδες μεσημβρίας, incurſum dæmoniacum in meridie. (*f*) A latere.] *Theodoretus*: Pro, τοῦ κλίτους σου, Symmachus & Aquila poſuerunt, ἐκ πλαγίου, *quod idem videtur valere.* (*g*) Tu Domine.] *Latini fere*, tu es Domine. *Sed Theodoretus, ita potius putat ſupplendum*: Dixiſti enim tu Domine ſpes mea, *ut quæ ſequuntur, ſint verba Dei ad prophetam*, τὸ ὕψιστον, *&c.* (*h*) Ne quando.] *Ita S. Auguſtinus, & vetus*: *Romanum autem*, ne unquam, *vulgata*, ne forte, *græce*, μήποτε. (*i*) Ambulabis.] *Sic latini, quod græce eſt*, ἐπιβήσῃ, *& ſignificat inſcendere, & calcare.* (*k*) Invocabit me.] *Latini*, invocavit, *græce eſt*, ἐπικαλέσεται πρός με, *& in multis codicibus*, κεκράξεται πρός με, clamabit ad me.

PSAL. XCI.

(*a*) PSalmus cantici.] *Schol.* ἐν ἄλλῳ, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. In alio L. ſine titulo eſt apud Hebræos. Pſallere nomini tuo.] *S. Auguſt. & vetus*, tunc pſalles nomini Domini altiſſimi. (*b*) Profundæ factæ ſunt.] σφόδρα ἐβαθύνθησαν. *Schol.* Symmachus: σφόδρα βαθεῖς, Aquila, & Theodotio, ἐβαθύνθησαν. (*c*) Et apparuerint.] *Sic Romanum & vulgata, quod Græce*, καὶ διέκυψαν. *Vetus, & S. Auguſtinus*, & proſpexerint, *putavitque, ſequens*, omnes, *eſſe accuſandi caſum, cum tamen ſit*, πάντες. *Theodoretus ex Aquila & Symmacho*, ἤνθησαν, floruerunt. (*d*) Quoniam ecce inimici tui peribunt.] *Ita Sanctus Auguſtinus, & pſalterium Romanum, & Æthiopicum, & aliquot Græci codices. In aliis libris Græcis eſt*, ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σου κύριε, ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σου ἀπολοῦνται, *& vulgata*, quoniam ecce inimici tui Domine; quoniam ecce inimici tui peribunt, *nec multo aliter vetus.* (*e*) Miſericordia pingui.] *Ut Sanctus Auguſtinus, & vetus, aut*, uberi, *ut Romanum, & vulgata. In aliis libris græcis eſt*, ἐν ἐλαίῳ, in oleo. *Theodoretus, ex Symmacho*, ἡ παλαίωσίς μου, ὡς ἐλαία εὐθαλής, vetuſtas mea, ſicut oliva vigens & bene germinans. *Schol.* Et juxta lxx. οἷον τινὶ ἐλαίῳ πιανθήσομαι τῇ θυμηδίᾳ, quaſi oleo quodam impinguabor voluptate. (*f*) Et reſpexit.] καὶ ἐπεῖδεν ὁ ὀφθαλμός μου ἐν τοῖς ἐχθροῖς μου. *S. Auguſtinus, & vetus, & Romanum*: & reſpexit oculus meus inimicos meos. *Vulgata*, & deſpexit. *Theodoretus*: Illud, ἐπεῖδεν, & Symmachus, & Theodotio, & ipſe hebræus dixit, ἐπόψεται, reſpiciet. (*g*) Plantati.] *Schol.* cæteri, μεταφυτευθέντες, *& ſic S. Hieronymus*, tranſplantati. (*h*) Tunc.] τότε. *In multis codicibus græcis eſt*, ἔτι, *& apud latinos*, adhuc, *Schol.* Aquila, ἔτι γεννηματίζοντες ἐν πολιᾷ πίονες, adhuc germinantes in canicie pingues. *Symmachus*, ἔτι πληθυνθήσονται ἐν γήρει πίονες, adhuc multiplicabuntur in ſenectute pingues. *Theodotio*, ἔτι καρποφορήσουσι γηρῶντες πίονες, (*quod* S. *Hieronymus*, adhuc fructificabunt in ſenectute pingues:) *Quinta editio*, ἔτι γεννηματίσουσι, adhuc germinabunt: *ſexta editio*, ἔτι πληθυνθήσονται, adhuc multiplicabuntur: *Theodoretus, ex Symmacho*, ἔτι καρποφορήσουσι γηρῶντες πίονες καὶ εὐθαλεῖς ἔσονται, ἀπαγγέλλοντες, ὅτι ὀρθὸς κύριος, ὁ περιφράσσων με, καὶ οὐκ ἔστιν ἀδικία ἐν αὐτῷ, adhuc fructum ferent ſeneſcentes pingues: & vigentes, ac bene germinantes erunt, annunciantes, quod rectus Dominus, qui circumſepit me, & non eſt iniquitas in eo. (*i*) Tranquilli.] *Sic Sanctus Auguſtinus, & vetus, quod græce*, εὐπαθοῦντες, *& in vulgata, & Romano*, benepatientes. *Schol.* εὐπαθεῖν, id eſt, σφριγᾶν, καὶ ἀκμάζειν, juveneſcere, & vigere. (*k*) Deus meus.] *Abſunt a S. Auguſtino, & vet. Romanum autem, & vulgata*: Deus noſter, *& eſt in multis codicibus græcis*, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν.

PSAL. XCII.

(*a*) IN die, &c.] *Apud Theodoretum hæc pro titulo leguntur*, αἶνος ᾠδῆς τῷ Δαυίδ, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις, laus cantici ipſi David, ſine inſcriptione apud Hebræos. *Deinde ipſe hæc affert*: Illud, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις, non eſt in Hexaplo, neque apud Euſebium. *Contra vero apud Euſebium leguntur pro titulo tantum iſta*, εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ προσαββάτου, ὅτε κατῴκισται ἡ γῆ. (*b*) Voces ſuas.] *Ita pſalterium Romanum, & Æthiopicum. In aliis libris græcis ſequitur*, ἀροῦσιν οἱ ποταμοὶ ἐπιτρίψεις αὐτῶν, elevabunt flumina illiſiones ſuas. S. *Auguſtinus, & vetus*, elevaverunt flumina vocem ſuam: elevaverunt flumina voces ſuas: *vulgata autem, pro*, voces ſuas, *habet*, fluctus ſuos. *Theodoretus autem illa quæ ſequuntur*, a vocibus aquarum multarum, *conjungit cum ſubſequentibus. Schol.* Aquila, ἐπήρθη ποταμῶν βάθη αὐτῶν, elevatæ ſunt fluminum profunditates ipſorum. lxx & Aquila, φωνήν, vocem: Theodotio, & cæteri, φωνάς, voces. (*c*) Mirabilis.] *Theodoretus ex Aquila*, ὑπερμεγέθης ἐν ὕψει κύριος, immenſus in altitudine Dominus. (*d*) Credita.] *Sic S. Auguſt. & vetus, quod græce eſt*, ἐπιστώθησαν, *vulgata autem & Romanum*, credibilia.

PSAL. XCIII.

(*a*) PSalmus ipſi.] *Apud Theodoretum additur*, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. *Et ipſe ita de iſta inſcriptione ſcribit*, manifeſtum eſt alios quoſdam inſcriptionem appoſuiſſe, minime vero prophetam, aut eos qui ab initio ſunt interpretati. *Schol.* ἀνεπίγραφος παρὰ τοῖς γ', καὶ ε', καὶ ς'. Sine inſcriptione eſt apud tres illos, & in quinta, & ſexta. *Euſebius & ipſe notat eſſe ſine inſcriptione apud Hebræos. Docet autem, propterea dici*, quarta ſabbati, *vel quod ea die canerentur, vel quod quartus menſis ſignificetur, in quo cœpit calamitas ſanctæ civitatis bello petitæ a Babyloniis, ut narrat Hieremias.* (*b*) Fidenter egit.] *Aut*, libere, *ut vulgata, & Romanum. Theodoretus* pro, ἐπαρρησιάσατο, Aquila dixit, ἐπιφάνηθι, oſtende te, ſic autem & cæteri interpretes. (*c*) Effabuntur.] *Sic vulgata, quod Græce eſt* φθέγξονται. *S. Auguſtinus, & vetus*, reſpondent: *Romanum*, pronunciabunt. (*d*) Viduam, & pupillum.] *Latini*, pupillos, *& in vulgata, & Romano alius eſt ordo*, viduam, & advenam interfecerunt: & pupillos occiderunt. *Theodotio*, χήραν καὶ ὀρφανοὺς ἐφόνευσαν, καὶ προσήλυτον ἐκάκωσαν, viduam, & pupillos occiderunt, & advenam afflixerunt. (*e*) Quoaduſque.] S. *Auguſtinus, & vetus*, quouſque juſtitia tua convertatur in judicium; & qui habent eam; omnes recti ſunt corde: *Romanum*, quoaduſque juſtitia convertatur in judicium: & qui tenent eum? omnes qui recto ſunt corde. *Vulgata, ut noſtra, niſi quod habet*, & qui juxta illam. *Græce eſt, ſine articulo*, ἐχόμενοι, *& videtur ſignificari, omnes, qui recto ſunt corde, libenter ſequi juſtitiam illam, aut judicium: nam & judicium græce eſt generis feminini*, κρίσις. *Theodoretus, ex Aquila & Theodotione*, καὶ ὀπίσω αὐτῆς (*al.* αὐτῶν) πάντες οἱ εὐθεῖς τῇ καρδίᾳ, & poſt illam (*al.* poſt illa) omnes recti corde. (*f*) Quis exurget mihi.] τίς ἀναστήσεταί μοι, *quæ Scholiaſtes refert etiam ex Aquila & Theodotione. Theodoretus, ex Symmacho*, τίς ἀναστήσεται ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς κακούργους; τίς στήσεται ὑπὲρ ἐμοῦ πρὸς ἐργάτας ἀδικίας; *Quæ* S. *Hieronymus ita videtur vertiſſe*, Quis ſtabit pro me adverſus malos? quis ſtabit pro me adverſus operarios iniquitatis? (*g*) Dilexerunt.] ἠγάπησαν. *In aliis libris græcis eſt*, εὔφραναν, *& Latini*, conſolationes tuæ lætificaverunt, *aut, ut* S. *Auguſtinus, & vetus*, exhortationes tuæ jocundaverunt. *Didymus in lib. de ſpiritu ſancto, interprete* S. *Hieronymo, utramque lectionem agnoſcit.* (*h*) Formans laborem.] ὁ πλάσσων κόπον, *Latini*, qui fingis: *ſed tutius videtur hoc modo reddi: ut poſſit etiam ita conſtrui*, ſedes formans laborem: *Aquila*, μὴ μεθέξει σου θρόνος ἐπιβουλῆς, ὁ πλάσσων κόπον ἐπὶ ἀκριβασμόν; Numquid particeps erit tui thronus inſidiarum formans laborem ſuper præceptum? *Symmachus*, μὴ συναφθήσεταί σοι θρόνος ἐπηρείας, ὁ πλάσσων ταλαιπωρίαν κατὰ προστάγματος, numquid conjungetur tibi thronus injuriæ, formans miſeriam ſuper præceptum? *Theodotio, ut lxx.* (*i*) Et malitiam eorum.] *In aliis codicibus græcis eſt*, καὶ κατὰ τὴν πονηρίαν αὐτῶν, *& ſic Sanctus Auguſtinus, & vetus*, ſecundum malitiam eorum, *vulgata autem & Romanum*, in malitia eorum. *De hoc loco diſputat etiam Sanctus Hieronymus, ad Suniam.*

PSAL. XCIV.

(*a*) DAvid.] *In aliis codicibus additur*, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις, ſine inſcriptione apud hebræos. (*b*) Super omnes Deos.] *In aliis libris Græcis eſt*, ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, ſuper omnem terram, *& non ſequuntur illa*, ὅτι οὐκ ἀπώσεται κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ, quoniam non repellet Dominus plebem ſuam, *quæ abſunt etiam a vulgata, ſed non a* S. *Auguſtino, neque a vetere pſalt. neque a Romano, & canuntur in Invitatorio, præterquam in Epiphania. Schol.* καὶ βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς θεούς, οὗ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ ἐξιχνιασμοὶ γῆς, & rex ſuper omnes Deos: cujus in manu ejus inveſtigationes terræ. *Symmachus*, καὶ βασιλεὺς μέγας ἐπάνω πάντων τῶν θεῶν, οὗ ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ κατώτατα γῆς. Et rex magnus ſuper omnes Deos: cujus in manu ejus infima terræ. *Theodotio, & lxx.* καὶ βασιλεὺς μέγας ἐπὶ πάντας τοὺς θεούς, *quemadmodum eſt in noſtra editione.* (*c*) Populus paſcuæ.] *Solum fere Romanum habet*, nos autem populus ejus & oves paſcuæ ejus. (*d*) Probaverunt.] *Sic vulgata & Romanum.* S. *Auguſtinus vero & vetus*, probaverunt me, *& multi codices græci*, ἐνδοκίμασάν με. (*e*) Quadraginta annis.] *Apud Theodoretum, hæc conjunguntur cum antecedentibus: deinde ſequitur*, διὸ προσώχθισα, *idque ita debere fieri putavit Scholiaſtes.* (*f*) Offenſus fui.] *Sic vulgata: cæteri vero libri latini*, proximus fui: *Aquila, & Symmachus*, τεσσαράκοντα ἔτη δυσηρεστήθην, *quod item valet*, offenſus fui, faſtidivi. (*g*) Sicut.] ὡς, *& poſſet etiam verti*, propterea, *apud latinos eſt*, quibus. (*h*) Requiem.] κατάπαυσιν. *Schol.* alii, ἀνάπαυσιν, *quod parum differt ab illo.*

PSAL. XCV.

(*a*) QUando domus.] *Schol.* ἀνεπίγραφος παρὰ τοῖς γ', καὶ ε', καὶ ς'. Sine inſcriptione apud tres illos, & in quinta, & in ſexta: *qua de re etiam Theodoretus.* (*b*) Canticum ipſi David] *In aliquibus libris hæc præponuntur: in aliquibus Græcis eſt*, τῷ Δαυίδ, ipſius David, *& in aliquo* αἶνος ᾠδῆς τῷ Δαυίδ, laus cantici ipſi David. (*c*) Dæmonia.] *Symmachus*, ἀνύπαρκτοι, non ſubſiſtentes: *Aquila*, ἐπίπλαστοι, ficti. (*d* Commoveatur. *Theodor. ex Aquila & Symmacho*, ὠδινήσατε ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ, parturite a facie ejus univerſa terra. (*e*) Regnavit.] *Apud* S. *Auguſtinum, & in pſalterio veteri, & Romano, ſequitur*, a ligno, *eoque modo affertur a* S. *Cypriano, Juſtino Martyre, Tertulliano,* S. *Leone Papa: & in hymno Eccleſiaſtico*, regnavit a ligno Deus: *Theodoretus ex Symmacho*, κύριος ἐβασίλευσεν, καὶ ἥδρασεν τὴν οἰκουμένην ἀπερίτρεπτον, Dominus regnavit, & ſtabilivit orbem terræ immobilem. (*f*) Commoveatur mare. *Idem ex Theodotione, & Symmacho*, ἠχησάτω ἡ θάλασσα σὺν πληρώματι αὐτῆς, ſonabit mare cum plenitudine ejus. (*g*) Gaudebunt.] *Idem ex Symm.* γαυριάσει ἀγρός, καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτῷ, geſtiet ager, & omnia quæ in eo ſunt. (*h*) Tunc exultabunt.] *Idem ex Aquila*, τότε αἰνέσουσι πάντα τὰ ξύλα τοῦ δρυμοῦ, tunc laudabunt omnia ligna ſylvæ.

PSAL. XCVI.

(*a*) OMnis terræ.] πάσης τῆς γῆς. *Latini fere*, omnis terra: *& Romanum*, tremuit omnis terra: *Attamen S. Aug. legiſſe*, terræ, *videtur colligi ex explanatione.* (*b*) Malignum.] *Ita S. Auguſt. & vetus quod græce eſt*, πονηρόν. *In aliquot codicibus eſt*, πονηρά, maligna: *Theodoretus*, vocabulo hoc, τῆς πονηρίας, deteſtatus eſt omnes ſpecies, τῆς κακίας, improbitatis, & malitiæ. *Schol.* Quinta, Sexta, Aquila, Theodotio, eodem modo, ac lxx. Symmachus, κακόν, malum: *quod habet vulgata, & Romanum: licet hoc etiam modo ſæpe vertatur*, πονηρόν. (*c*) Sanctorum.] ὁσίων. *Sanctus Auguſtinus, vetus, Romanum*, ſervorum. (*d*) Peccatorum.] *Ita Romanum*: *Aquila*, ἀσεβῶν, impiorum. *Symmachus*, παρανόμων, tranſgredientium legem: *Theodotio*, ἁμαρτωλοῦ, *quod eſt in multis codicibus græcis & latinis*, peccatoris.

PSAL. XCVII.

(*a*) SAlvavit ſibi.] *Sic vulgata. Sanctus Auguſtinus, & vetus*, ſanavit ei. *Cæteri libri Græci* ἔσωσεν αὐτόν, *& Romanum*, ſalvavit eum: *ſed Theodoretum legiſſe*, αὐτῷ, *conſtat ex explanatione.* (*b*) Jacob.] τῷ Ἰακώβ. *Sic Latini præter vulgatam, a qua abeſt: & inquit Sanctus Hieronymus ad Suniam, eſſe ſuperfluum.* (*c*) Domino. *Sic pſalterium Romanum. In cæteris libris græcis eſt*, κυρίου, *& latinis*, Domini. (*d*) Commoveatur.] *Theodoretus ex Symmacho*, ἠχείτω ἡ θάλασσα σὺν πληρώματι αὐτῆς, ἡ οἰκουμένη, καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτήν, reſonet mare cum plenitudine ſua, orbis terrarum, & habitantes eum. (*e*) Exultabunt.] *Ita etiam pſalterium Æthiopicum. In cæteris libris græcis ſequitur*, ἀπὸ προσώπου κυρίου, ὅτι ἔρχεται, ὅτι ἥκει, *&c. Romanum*, exultaverunt ante faciem Domini, quoniam venit, quoniam venit, &c. *S. Auguſt.* exultabunt a facie Domini, quoniam venit, quoniam veniet, &c. *Vetus non habet illa*, quoniam venit. *Vulgata*, a conſpectu Domini, quoniam venit judicare terram. *In fine quidem pſalmi 95. omnes græci & latini libri habent illam repetitionnem.*

PSAL. XCVIII.

(*a*) MAgno.] *Romanum*, magno, & terribili, quoniam ſanctum eſt. (*b*) Et honor regis.] *Symmachus*, ἰσχὺν βασιλεὺς τοῦ κρίματος ἀγαπᾷ, fortitudinem rex judicii diligit. *Aquila*, καὶ κράτος βασιλέως κρίσιν ἠγάπησεν, & imperium regis judicium dilexit. (*c*) Directiones.] *Sic vulgata, quod Græce eſt*, εὐθύτητας rectitudines. *Cæteri fere Latini*, æquitatem. (*d*) Sanctus.] ἅγιός ἐστιν, *& ita S. Hieronymus. In comment. Theod. eſt*, ἅγιον, *& ita apud latinos*, quoniam ſanctum eſt. (*e*) Aaron.] *Schol.* Ἀαρών, exponitur, ὄρος δυνάμεως, mons virtutis. (*f*) Exaudiebat.] *In multis codicibus græcis ſequitur*, αὐτῶν, *& ita latini*, exaudiebat eos. *Schol.* quinta, Symmachus, Theodotio, ſicut lxx. Aquila, ἐπακούσεται αὐτῶν, exaudiet eos: *ſexta*, ἐπήκουσεν, exaudivit. (*g*) Cuſtodiebant.] *In aliis libris græcis eſt*, ὅτι ἐφύλασσον, quoniam cuſtodiebant. (*h*) Præcepta.] *Multi codices græci*, προστάγματα αὐτοῦ, *& ſic latini*, præcepta ejus, *præter vulgatam, quæ habet*, præceptum quod dedit eis. (*i*) Ulciſcens.] *Sic vulgata. Romanum*, & vindicans in omnia ſtudia eorum. *Sanctus Auguſtinus, & vetus*, & vindicans in omnes affectiones eorum. *Theodoretus ex Symmacho*, καὶ ἔκδικος ἐπὶ τῆς ἐπηρείας αὐτῶν, & ultor ſuper injurias eorum.

PSAL. CXIX.

(*a*) IN exultatione.] *Theodoretus*: Symmachus, μετ' εὐφημίας, cum benedictione: Aquila autem dixit, ἐν αἰνέσει, in laudatione. (*b*) Et nos.] καὶ οὐχ ἡμεῖς. *Latini*, & non ipſi nos. *Euſebius & Theodoretus ex Symmacho*, αὐτὸς ἐποίησεν ἡμᾶς οὐκ ὄντας, ipſe fecit nos, cum non eſſemus. (*c*) Populus ejus.] *Sic vulgata. Cæteri autem fere latini*: Nos autem populus ejus. *Atque in multis græcis codicibus eſt*, ἡμεῖς δὲ λαὸς αὐτοῦ, *apud Euſebium vero*, ἡμεῖς δὲ λαὸς νομῆς αὐτοῦ, καὶ πρόβατα χειρὸς αὐτοῦ, nos autem populus paſcuæ ejus, & oves manus ejus. (*d*) In hymnis.] *Ita etiam vulgata. Romanum vero*, in hymnis confeſſionum. Laudate, &c. *Sanctus Auguſtinus, & vetus*, in hymnis confeſſionem confitemini ei. Laudate, &c.

PSAL. C.

(*a*) PSalmus ipſi David.] *Theodoretus*, ἔνια τῶν ἀντιγράφων ἔχει, τετράδι σαββάτου. τὴν δὲ παρὰ τῷ Ἑβραίῳ, οὔτε παρὰ τοῖς ἄλλοις ἑρμηνευταῖς, οὔτε παρὰ τοῖς ο'. εὕρηται. Quædam exemplaria habent, τετράδι σαββάτου, quarta ſabbati: verum neque apud hebræum, neque apud alios interpretes, neque apud ipſos lxx hanc invenimus additionem. (*b*) Pſallam.] *Idem ex Symmacho*, μελῳδήσω: ἐνοήσω ὁδὸν ἄμωμον, canam: conſiderabo viam immaculatam. (*c*) Quando venies ad me.] *Per interrogationem legunt Theodoretus, & alii. Non deſunt tamen, qui & ſine interrogatione.* (*d*) Cum declinaret.] *Ita S. Auguſtinus & vetus, & Græco reſpondet. Hoc enim ſignificat, (inquiunt Euſebius, & Theodoretus:) deſcedente illo, ſe ne ſentire quidem illius diſceſſum: quippe qui illum ne præſentem quidem ſibi habuiſſet. Vulgata*, declinantem a me malignum, *Romanum*, declinantes.

PSAL. CI.

(*a*) PAuperi.] *Sic Græci libri, in quorum aliquo adduntur in fine tituli hæc verba*, καὶ κατὰ πόνου προσδέχεται, & cum labore orat. *Apud Latinos eſt*, oratio pauperis. (*b*) Clamor.] *Theodoretus*, τὴν δὲ κραυγήν, Symmachus dixit, οἰμωγήν, fletum. (*c*) Sicut cremium.] *Partim in hujus interpretatione verſiculi vulgatam, partim S. Auguſtinum, & vetus, ac Romanum ſequuti ſumus: nam illa quidem*, ſicut cremium aruerunt: *hi vero*, ſicut in frixorio confrixa ſunt, *Græce eſt*, ὡσεὶ φρύγιον συνεφρύγησαν, *& poterat fortaſſe apte verti*, ſicut cremium concremata ſunt. *Nomine autem cremii voluit qui hoc vocabulum formavit, ſignificare illud quod ex concrematione torridum remanſit. Nam & Theodoretus interpretatur*, δαλὸν ξηρόν, torrem aridum, *& ita inquit Aquilam eſſe interpretatum*, καὶ τὰ ὀστᾶ μου ὡς καῦσις ἐψαθυρώθη, & oſſa mea ſicut cinis, obriguerunt. *Scholiaſtes autem hæc addit*: Symmachus, καὶ τὰ ὀστᾶ μου ὡς ὑπόκαυμα συνεφρύγη (printed συνεγένεν?)

non ſubſiſtet ſpiritus. (g) Dominatur.] δεσπόζει, *Latini tamen*, dominabitur.

PSAL. CIII.

(a) MAgnificatus es.] *Theodoretus habet*, ὡς ἐμεγαλύνθης, quam magnificatus es, *& notat illud*, ὡς. *hoc etiam loco eſſe amplificationis. Refert autem Symmachum ita dixiſſe*, καὶ ὁ θεός μου μέγας (*al* μέγας εἶ) σφόδρα, & Deus meus magnus (*al.* magnus es) valde. (b) Decorem.] εὐπρέπειαν. *Alii libri Græci*, μεγαλοπρέπειαν, *quaſi magnificentiam, aut magnidecentiam. Schol.* Aquila, ἐπιδοξότητα καὶ διαπρέπειαν, claritatem, & decorem. Symmachus, ὕμνον καὶ δόξαν ἠμφιάσω, hymnum & gloriam induiſti: Theodotio, μεγαλοπρέπειαν. (c) Qui tegit in aquis.] *Sic Romanum.* S. *Auguſtinus vero, & vetus*, qui protegit. *Vulgata*, qui tegis: *poteſt enim in ſecunda item ut in tertia perſona accipi illud*, ὁ στεγάζων. *Videtur tamen potius accipiendum in tertia, ut etiam in ſequentibus: et non deſunt, qui hoc etiam loco*, ſuperiora ejus, *non ſuperiora cœli, ſed ipſius Dei intelligant. Attamen S. Hieronymus ad Suniam videtur ita correxiſſe, ut nunc eſt in vulgata. Quod autem pertinet ad verbum*, στεγάζειν, *valde illud ſignificans eſt: ſignificat enim fulcimentum, & quaſi contignationem.* (d) Suum.] *Sic Romanum* S. *Auguſtinus autem, & vetus*, ejus, *ambiguum enim eſt illud*, αὐτοῦ. *Vulgata autem rurſus* tuum. (e) Flagrantem.] *Ut S. Aug. & vetus: aut*, lucentem, *ut vulg. & Romanum. Græce eſt*, πῦρ φλέγον. *Aquila*, πῦρ λάβρον, ignem vehementem. *Symmachus*, πύρινον φλόγα, igneam flammam. (f) Stabilitatem ejus.] *Ut Romanum, aut*, firmitatem ejus, *ut S. Auguſtinus, & vetus. Eſt autem Græce*, ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῆς, *id eſt, ipſiuſmet terræ. Theodoretus*: Aquila autem, & Symmachus ἐπὶ τῆς ἕδρας αὐτῆς, ſuper ſede & baſe ipſius. (g) Amictus ejus.] τὸ περιβόλαιον αὐτοῦ. *Theodoretus*: Illud, αὐτοῦ, pro, αὐτῆς, poſuit. Ita enim & Aquila, & Theodotio eſt interpretatus, ἄβυσσον ὡσεὶ ἔνδυμα περιέβαλες αὐτήν. *Et ita* S. *Hieronymus*, abyſſo, quaſi veſtimento, operuiſti eam. (h) Suſcipient.] *Sic S. Auguſtinus, & vetus, quod Græce*, προσδέξονται ὄναγροι εἰς δίψαν αὐτῶν. *Vulgata, & Romanum*, expectabunt onagri in ſiti ſua. *Theodoretus ex Symmacho*, ἀναπλήσεται ὄναγρος δίψαν ἑαυτοῦ, recreabit onager ſitim ſuam. (i) Super ea.] ἐπ᾽ αὐτά. *Ita vulgata, & Romanum: & videtur intelligendum ſuper aquas, aut ſuper montes. Nam & aqua, & mons apud græcos neutri generis eſt. Sanctus Auguſtinus habuit, ut vetus*, ſuper illos, *& interpretatur*, ſuper montes. (k) Lætificat.] εὐφραίνει, *& eſt hebraiſmus: ſicut etiam paulo poſt*, cor hominis confirmat, στηρίζει *Latini tamen habent*, lætificet, confirmet. *Theodoretus ex Symmacho* ἐκβλαστῶν χόρτον τοῖς κτήνεσιν, καὶ χλόην τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων, εἰς τὸ ἐκφῦσαι τροφὴν ἀπὸ γῆς, καὶ οἶνον εὐφραίνειν καρδίαν ἀνθρώπου, στίλβειν πρόσωπον ἐν ἐλαίῳ, καὶ ἄρτον καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζειν, germinare faciens fœnum jumentis, & herbam ſervituti hominum, ut enaſcatur alimentum de terra, & vinum lætificet cor hominis, niteat facies in oleo, & panis cor hominis confirmet. (l) Ligna campi.] *Quinta & ſexta editio, & Symmachus*, τοῦ κυρίου, Domini. *Aquila & Theodotio*, τοῦ πεδίου κυρίου, campi Domini. *Theodoretus*, hæbræus autem, & cæteri poſuerunt, κυρίου. (m) Paſſeres.] *Theodoretus ex Aquila*, ἐκεῖ ὄρνεα νοσσεύσουσιν, ἐρωδιῷ ἐλάται οἶκος αὐτῷ Ibi aves nidificabunt: herodio abietes domus ei. *Schol. addit ex Symmacho*, ὅπου στρουθία ἐννοσσεύσει τῷ ἰκτῖνι βόρατ οἴκησις, ubi paſſeres nidificabunt milvo (*ita enim interpretatur Sanctus Hieronymus ad Suniam*,) Borat habitatio. (n) Erodii.] S. *Auguſtinus, vetus, & Romanum*, fulicæ. *Græce eſt*, τοῦ ἐρωδιοῦ ἡ οἰκία ἡγεῖται, *& poſſet intelligi domum hujus avis, id eſt, abietem, aut quiddam ejuſmodi, altiorem eſſe nidis paſſerum.* (o) Herinaciis.] τοῖς χοιρογρυλλίοις, *quomodo omnes interpretes tranſtuliſſe teſtatur ad Suniam Sanctus Hieronymus, præter lxx. qui dixerunt*, λαγωοῖς, leporibus: *quod etiam reperitur in multis codicibus. Sanctus Auguſtinus, & vetus habent utrumque*, petra refugium hericiis, & leporibus. (p) Congregabuntur.] *Symmachus*, ὑποχωρήσει, recedent, *quomodo S. Hieronymus.* (q) Creatura tua.] τῆς κτίσεώς σου. *Sic S. Auguſtinus, & vetus, & Romanum. Apud Theodoretum in textu eodem modo legitur: ſed cum in explanatione dicatur*, κτίσεως, cæteri reddiderunt, *videtur alterutro loco habuiſſe*, κτήσεως, poſſeſſione, *& ſic vulgata.* (r) Spacioſum.] *Sic S. Auguſtinus, & vetus, & Romanum, ac S. Hieronymus, Naum* 1. *Qui ſcribens ad Suniam, fatetur illud*, manibus, *quod additur in vulgata, ex hebraico, & Theodotionis editione in lxx. ſub aſteriſco additum eſſe. & Aquilam ſic eſſe interpretatum*, εὐρύχωρος χερσὶν *& omnes interpretes.* (ſ) Pertranſeunt.] διαπορεύονται, *latini tamen*, pertranſibunt, *aut*, commeabunt. *Aquila*, περιπατεῖ, ambulant. (t) Ad illudendum ei.] *Theodoretus*: Draconis nomine ſignificat magnos cetos, qui in magnis pelagis libenter degunt. Illud vero, ἐμπαίζειν αὐτῷ, poſuit pro, αὐτῇ, id eſt, τῇ θαλάσσῃ, maris. Nam hebræus, & Syrus ipſum maſculine nominant. (u) Ad te expectant.] πρὸς σέ, *& hic eſt hebraiſmus: latini autem*, a te expectant. (x) Univerſa.] τὰ σύμπαντα. *Aquila*, ἀνοίξεις χεῖρά σου, ἐμπλησθήσονται ἀγαθοῦ, aperies manum tuam, implebuntur bono. *Theodotio*, ἀνοίξαντός σου τὴν χεῖρα πλησθήσονται ἀγαθωσύνης, aperiente te manum, implebuntur bonitate. *Symmachus*, ἀνοίξαντός σου τὴν χεῖρά σου χορτασθήσονται ἀγαθῶν, aperiente te manum tuam, ſatiabuntur bonis. *Sexta ſola, & lxx. habent illud*, τὰ σύμπαντα. (y) Jocundum ſit ei eloquium meum.] *Theodoretus*, τὴν διαλογήν, Symmachus quidem dixit, διάλεξιν, Aquila autem, ὁμιλίαν, S. *Auguſtinus & vetus*, ſuavis ſit ei diſputatio mea: *Romanum*, ſuavis ſit ei laudatio mea.

PSAL. CIV.

(a) ALleluia.] *Sic etiam Euſebius, & Theodoretus, ac S. Hieronymus, in ſua ex Hebræo interpretatione. Alii tamen in Hebraico conjungunt cum extremis verbis præcedentis pſalmi.* (b) Invocate.] *Euſebius, & Theodoretus*: Iſtud, ἐπικαλεῖσθε, Symmachus dixit, κηρύσσετε, prædicate. *Idem Euſebius teſtatur alium interpretem dixiſſe*, καὶ ἐπικαλεῖσθε ἐν ὀνόματι αὐτοῦ, & invocate in nomine ejus. (c) Laudamini.] *Euſebius & Theodoretus*; Pro, ἐπαινεῖσθε, Aquila poſuit, καυχᾶσθε, gloriamini. (d) Confortamini.] S. *Auguſtinus*: Hoc enim de Græco expreſſius interpretatum eſt: quamvis verbum minus Latinum videatur: Unde & alii codices habent, confirmamini, alii, corroboramini. (e) Anima ejus.] ἡ ψυχὴ αὐτοῦ. *Latini tamen*, animam. *Theodoretus*: Hoc quidem Symmachus ita dixit, εἰς σίδηρον ἦλθεν (*al.* διῆλθεν) ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, in ferrum venit anima ejus. id eſt, μέχρι σφαγῆς ἐκινδύνευσεν, uſque ad cædem eſt periclitatus. (f) Populorum.] *In aliis libris græcis eſt*, λαοῦ, populi. *Schol.* Aquila, & Symmachus, ut lxx. Theodotio autem, λαοῦ. (g) Et exacerbaverunt.] S. *Auguſtinus, & vetus, non habent*, &. *In aliis codicibus græcis, & apud Theodoretum legitur*, ὅτι παρεπίκραναν, quia exacerbaverunt, *& ita Romanum.* S. *Auguſtinus teſtatur, in duobus codicibus ſe legiſſe*, non exacerbaverunt. *Vulgata*, & non exacerbavit ſermones ſuos. Aquila, καὶ οὐ προσήρισαν, & non contenderunt. Symmachus, καὶ οὐκ ἠπείθησαν, & non fuerunt increduli (*ſic enim S. Hieronymus*:) Theodotio, & quinta editio, καὶ οὐ παρεπίκραναν, & non exacerbaverunt. Sexta editio, ut lxx. (h) Et occidit.] *Aquila & Symmachus*, καὶ ἐθανάτωσεν, & morti tradidit. *Theodotio, & ſexta editio, ut lxx.* (i) Edidit.] ἐξῆρψεν. *Apud S. Hieronymum ad Suniam legitur*, ἐξέρριψεν, *& ipſe interpretatur*, ebullivit. S. *Auguſtinus, & vetus*, & dedit terra eorum ranas: *Romanum*, miſit in terra eorum ranas. (k) Et comedit fructum terræ eorum.] *Hæc abſunt a Romano, nec leguntur apud Theodoretum. Aquila*, καὶ ἔφαγον τοὺς καρποὺς χθονὸς αὐτῶν, & comederunt fructus terræ eorum. *Symmachus*, καὶ ἐξέφαγον πᾶν γέννημα τῆς χώρας αὐτῶν, & exederunt omne genimen regionis eorum: *Theodotio*, καὶ κατέφαγον τὸν καρπὸν τῆς γῆς αὐτῶν, & devoraverunt fructum terræ eorum. (l) De terra eorum.] ἐκ τῆς γῆς αὐτῶν. *In aliis codicibus eſt*, ἐν τῇ γῇ αὐτῶν, *& ſic vulgata. Et S. Auguſtinus*, in terra eorum. *Apud Theodoretum legitur*, ἐν γῇ αἰγύπτῳ, *& in Romano*, in terra Ægypti. (m) Petierunt.] *Sic vulgata, & græci codices. Pſalterium Romanum, & vetus, & S. Auguſtinus*, petierunt carnes. (n) Et iverunt in ſiccis.] ἐπορεύθησαν ἐν ἀνύδροις. *Latini*, abierunt in ſicco.

PSAL. CV.

(a) BOnus.] χρηστός, *quod vocabulum notat S. Hieronymus ad Suniam, utile, & bonum, & ſuave verti poſſe, quod etiam paulo inferius in hoc eodem pſalmo notat S. Auguſtinus.* (b) Memento noſtri.] *Schol.* Aquila, Symmachus, Theodotio, quinta, ſexta, ut lxx. S. *Hieronymus, ex Hebræo*, recordare mei. (c) Ad laudandum.] *Latini*, ut lauderis. *Sed vidit S. Auguſtinus, unam eandemque eſſe in his tribus verſibus Græcam eloquutionem, ad videndum, ad lætandum, ad laudandum.* (d) In rubrum, mare] *Sic Romanum: quod Græce eſt*, ἐν τῇ ἐρυθρᾷ θαλάσσῃ. *Et ſic plures codices Græcos & Latinos, quos inſpicere potuit, habuiſſe teſtatur S. Auguſtinus*, in mare rubro: *quamvis codex, quem tunc intuebatur, haberet, ut etiam vetus, & vulgata, & S. Hieronymus ad Suniam*, in mari, mare rubrum *quamvis ſub aſteriſco.* (e) Verbis.] *Sic vulgata, & Græci. In Romano, & vetere pſalterio eſt*, in verbis: *itemque apud S. Auguſtinum, qui & iſtam loquutionem notat.* (f) Et laudaverunt.] *Sic S. Auguſtinus, & vetus, & vulgata, quod Græce eſt*, ᾔνεσαν. *In aliis tamen codicibus Græcis eſt*, ᾖσαν, *& in Romano*, & cantaverunt. (g) Feſtinaverunt.] *Sic clarius verti illud*, ἐτάχυναν, *judicavit S. Auguſtinus, quam quomodo eſt apud cæteros latinos*, cito fecerunt. (h) In animam.] *Sic S. Hieronymus ex hebræo. In aliis codicibus græcis eſt*, εἰς τὰς ψυχάς, *& ſic latini*, in animas. (i) In ſimilitudine.] *Et hanc locutionem notat S. Auguſtinus, cum tamen idem valeat atque*, in ſimilitudinem, *quod eſt in vulgata, & Romano.* (k) Et terribilia.] *A multis græcis, & latinis abeſt illud*, &. (l) Confractione.] S. *Auguſtinus*, in confractione, id eſt, in plaga: *græce eſt*, ἐν τῇ θραύσει. (m) Ab indignatione iræ ejus.] ἀπὸ θυμοῦ ὀργῆς αὐτοῦ. *In aliis codicibus græcis eſt*, τὸν θυμὸν αὐτοῦ, *& in latinis*, iram ejus. (n) Quaſſatio.] S. *Auguſtinus*: quæ autem hic poſita eſt quaſſatio, hæc ſuperius confractio: nam in græco unum verbum eſt. *Theodoretus*, τὴν θραῦσιν, Symmachus dixit, πληγήν, *quomodo diximus S. Auguſtinum eſſe interpretatum confractionem.* (o) Et diſtinxit.] καὶ διέστειλεν. *Aquila*, διέκρινεν, dijudicavit. (p) Interfecta.] *Sic vulgata, & vetus, & S. Auguſtinus, qui etiam notat ſic habere græcos codices: Romanum*, infecta eſt. (q) Adinventionibus.] ἐπιτηδεύμασιν. *Diſputat S. Auguſtinus de notione iſtius dictionis & inquit alios ex latinis non adinventiones, ſed ſtudia, alios affectiones, vel affectationes, alios voluptates dicere maluiſſe. Romanum plerumque habet*, ſtudia, *hoc autem loco* obſervationibus. (r) Furore.] *Notat S. Auguſtinus, vocabulum*, θυμός, *alios reddere iram, alios indignationem, alios animum, quemadmodum hic Romanum.* (ſ) Cum exaudiret.] *Sic Romanum. Vetus vero, & Sanctus Auguſtinus*, cum audiret. *Vulgata*, & audivit, *græce eſt*, ἐν τῷ αὐτὸν εἰσακοῦσαι.

PSAL. CVI.

(a) ALleluia.] S. *Auguſtinus inquit, huic pſalmo, ſicut etiam præcedenti, præponi pro titulo duplex alleluia, quod tamen in collatis libris non eſt inventum. Quinimo Hebræi & hoc ſimplex Alleluia ponunt pro fine præcedentis pſalmi.* (b) Et mirabilia.] *Theodoretus, ex Symmacho*, καὶ τὰ τεράστια αὐτοῦ, τὰ εἰς τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων & prodigia ejus, quæ in filios hominum. (c) Et eſurientem.] *Plerique græci codices habent*, καὶ ψυχὴν πεινῶσαν, *& Latini*, & animam eſurientem. (d) De corruptelis.] ἐκ τῶν διαφθορῶν. S. *Auguſtinus, & vetus*, de corruptela: *Romanum*, de interitu, *vulgata*, de interitionibus. (e) Sacrificium laudis.] *Theodoretus, ex Aquila*, θυσίαν εὐχαριστίας, ſacrificium Euchariſtiæ, id eſt, gratiarum actionis. (f) Et imperavit.] *Ita S. Auguſtinus, & vetus pſalterium & Græci codices, quamvis S. Hieronymus ad Suniam aliquid in iis verbis ſuperflui agnoſcat: Aquila*, ἀναστήσει λαίλαπα εἰς αὔραν, reſtituet turbinem in auram. *Symmachus*, στήσαντος αὐτοῦ τὴν καταιγίδα εἰς γαλήνην, ſtatuente eo tempeſtatem in tranquillitatem. *Theodotio*, καὶ ἔστησεν τὴν καταιγίδα αὐτῶν εἰς αὔραν, & ſtatuit procellam eorum in auram, *& vulgata, & Romanum eodem modo, niſi quod vulgata (ut etiam S. Hieronymus ad Suniam pro*, eorum, *habet*, ejus: *Romanum vero, neutrum, & reſpondet hebræo. Schol.* καὶ παραχρῆμα ἡ καταιγὶς τῇ αὔρᾳ ὑποχωρεῖ, & ſtatim tempeſtas auræ cedit. (g) Eorum.] *Sic latini, & hanc lectionem probat S. Hieronymus ad Suniam. In multis autem codicibus græcis (quemadmodum & in codice Suniæ) & apud Theodoretum eſt*, θελήματος αὐτοῦ, voluntatis ſuæ. (h) Civitates.] *Schol.* Aquila, Symmachus, lxx. πόλιν, civitatem: *& ſic latini.* (i) Geniminis.] καρπὸν γεννήματος. *S. Aug. & vetus*, fructum frumenti. *Vulg. & Rom.* fructũ nativitatis. *Hac notione ſumitur ſæpe nativitas in Eccleſiaſtico.* (k) Non minoravit.] οὐκ ἐσμίκρυνε. *Romanum*, non ſunt minorata. S. *Auguſtinus, & vetus*, non ſunt diminuta. *Aquila*, οὐκ ὀλιγώσει, non minuet, *Symmachus*, οὐκ ὀλίγα ἐποίησεν, non pauca reddidit. *Theodotio, ut lxx.* (l) Et pauci.] *Symmachus*, ὠλιγώθησαν, καὶ κατεφθάρησαν ἀπὸ συνοχῆς κακῆς, καὶ ταλαιπωρίας. Imminuti, & corrupti ſunt a preſſura mala, & calamitate. (m) Contemptus.] *Sic S. Auguſtinus, & vetus, quod græce eſt*, ἐξουδένωσις. *Romanum & vulgata*, contentio: *ſed videtur legendum* contemptio. (n) Errare fecit.] *Aut*, ſeduxit, *ut S. Auguſtinus, & vetus. Romanum vero*, ſeduxerunt. *Theodoretus ex Symmacho*, καὶ πλανήσει αὐτούς, (*hucuſque Schol. tribuit etiam Aquilæ*) ἐν ματαιότητι διανοίας, & errare faciet eos in vanitate mentis. (o) A mendicitate.] *Aut*, de inopia, *ut Romanum, & vulgata. Symmachus*, καὶ ὀχυρώσει πένητα ἀπὸ κακώσεως, καὶ τάξει ὡς ποίμνια τὰς συγγενείας, & muniet pauperem ab afflictione, & ſtatuet tanquam greges, cognationes. *Theodoretus ex Aquila*, καὶ ὑπερεπαρεῖ πτωχὸν ἐκ πενίας, καὶ θήσει ὡς ποίμνιον συγγενείας, *quæ ſic videtur vertiſſe S. Hieronymus*, & ſublevabit pauperem de inopia, & ponet quaſi gregem familias.

PSAL. CVII.

(a) GLoria mea.] *In aliis libris græcis hæc ſequuntur*, ἐγέρθητι ἡ δόξα μου. *& pſalt. vetus, & Romanum*, exurge gloria mea. *Abſunt tamen a vulgata, & S. Hieronymus, ad Suniam, inquit apud nullum interpretum reperiri: ſed ex pſalmo 56. huc eſſe ab aliquo tranſlata.* (b) Dextera.] *In aliis græcis codicibus eſt*, τῇ δεξιᾷ σου, *& in Latinis*, dextera tua. (c) Exaltabor.] ὑψωθήσομαι, S. *Auguſtinus*, exaltabo. *Vulgata*, exultabo. *Romanum, & vetus*, lætabor, *ut in pſalmo* 59. (d) Spei meæ.] *Aquila*, λουτῆρός μου, *quod Sanctus Hieronymus*, pelvis meæ. *Symmachus*, ἀμεριμνησίας μου, tranquillitatis meæ. *Theodotio, ut lxx* (e) Subditi ſunt.] ὑπετάγησαν. *Sic habent libri græci, quibuſcum facit metaphraſis Apollinarii.*

Ποσσὶν ὑφ᾽ ἡμετέροις ἀλλότρια φῦλα δαμάσσω.

In libro quodam manuſcripto ad marginem eſt appoſitum, ἐφιλίασαν. *Sanctus Hieronymus ad Suniam, ſcribit illud quidem eſſe in pſal. 59. ſed in hoc apud omnes tranſlatores inveniri*, ἐφιλιώθησαν. *al.* ἐφιλίασαν, *& vulgata*, amici facti ſunt. (f) Circumſtantiæ.] περιοχῆς. *Ita vetus pſalt. & S. Hieronymus, ex hebræo. Vulgata & Romanum*, munitam: *Symmachus*, περιπεφραγμένην, circumſeptam, circummunitam. (g) Nonne tu Deus.] οὐχὶ σὺ ὁ θεός, *Symmachus*, εἰ μὴ σὺ ὁ θεός, niſi tu Deus. (h) Et non exibis.] *Theodoretus ex Symmacho*, καὶ μὴ προελθὼν θεὲ ἐν τοῖς στρατεύμασιν (*al.* τῶν στρατεύσεων) ἡμῶν; & qui non præiviſti Dee in exercitibus noſtris? (i) Et vana.] *Ita vetus pſalt. & Romanum: vulgata autem*, quia vana.

PSAL. CVIII.

(a) DEus laudem meam.] *Aquila*, θεὲ ὑμνήσεώς μου, Dee laudationis meæ. *Symmachus*, ὁ θεὸς ὑμνήσεώς μου. *Theodotio, ut lxx.* (b) Parietinis.] ἐκ τῶν οἰκοπέδων αὐτῶν. *Ita eſt apud S. Auguſtinum, & in vetere, in pſalmo* 110. *quare & hoc loco ita vertendum judicavimus, licet hic apud Latinos ſit*, habitationibus. *Theodoretus*, ſecundum alios autem, ἐκ τῶν ἐρειπίων, ex ruderibus, & ruinis. (c) Scrutetur fœnerator.] *Theodoretus, ex Symmacho*, συγκρούσαι πράκτωρ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῷ, concutiat exactor omnem ſubſtantiam ipſius. (d) Qui detrahunt mihi.] *Theodoretus*, alii autem dixerunt, τῶν ἀντικειμένων, qui adverſantur, *& ſic S. Hieronymus. Eandem varietatem notat & paulo poſt idem Theodoretus.* (e) Et caro mea.] *Theodoretus ex Symmacho*, καὶ ἡ σάρξ μου ἠλλοιώθη ἀπὸ ἀναλειψίας (*al.* ἀνηλειψίας) caro mea immutata eſt ab omiſſione unctionis. (f) Nimis.] *Notat Sanctus Auguſtinus, quod græce eſt* σφόδρα, *latinos interdum interpretari*, nimis, *interdum* valde: *& cum ita ponitur*, nimis, *poſſe & in laude poni.* (g) A perſequentibus.] *Aquila*, ἀπὸ κρινόντων, *Symmachus*, ἀπὸ τῶν κρινόντων, a judicantibus: *Theodotio*, ἐκ διωκόντων, *ſexta editio*, ἐκ τῶν διωκόντων, ab inſequentibus, *quinta editio*, ἐκ τῶν δικαζομένων, à judicium exercentibus.

PSAL. CIX.

(a) VIrtutis emittet tibi.] *Græci collati codices*, ῥάβδον δυνάμεως ἐξαποστελεῖ σοι. *Sed S. Hieronymus ad Suniam teſtatur manifeſte, & in Hebræo, & in lxx. interpretibus haberi*, virtutis tuæ: *ſicut & Latini habent.* (b) Dominare.] κατακυρίευε. *In multis codicibus additur*, καί, *quod idem S. Hieronymus negat apud lxx. haberi. Apud Tertullianum eſt*, & dominabitur, *apud Sanctum Cyprianum, Sanctum Auguſtinum, & in pſalterio veteri*, & dominaberis. *Aquila*, ἐπικράτει ἕνεκα τῶν ἐχθρῶν σου, invaleſce propter inimicos tuos. *Symmachus*, σὺ δὲ παίδευε ἔνδον τοὺς ἐχθρούς σου, tu autem corripe intus inimicos tuos: *quinta editio*, κατακυρίευσον, dominare, *ſexta*, κατακυριεύσεις, dominaberis. (c) In ſplendoribus ſanctorum tuorum.] *Vulgata*, in ſplendoribus ſanctorum. *Sanctus Auguſtinus & vetus*, in ſplendore ſanctorum. *Chryſoſtomus*: alius, ἐν δόξῃ ἁγίων, in gloria ſanctorum. (d) Ex utero.] *Aquila*, ἀπὸ μήτρας ἐξ ὀρθριζομένου σοι δρόσος παιδιότητός σου, de vulva e diluculo tibi ros pueritiæ tuæ. *Symmachus*, ὡς κατ᾽ ὄρθρον σοι δρόσος ἡ νεότης σου, ſicut juxta diluculum tibi ros adoleſcentia tua. *Quinta editio*, ἐκ μήτρας ἐπὶ ὄρθρου σοι δρόσος ἡ νεότης σου, de vulva ſuper auroram tibi ros adoleſcentia tua. (e) Super terram multorum.] ἐπὶ γῆς πολλῶν. *Vulgata*, in terra multorum. *Vetus*, ſuper terram multam. *Sanctus Auguſtinus*, ſuper terram multa. *Sanctus Hieronymus ex hebræo*, percuſſit caput in terra multa.

PSAL. CX.

(a) COrde meo.] *Illud*, meo, *ſuperfluum eſſe dicit Sanctus Hieronymus, & Apollinarius non habet.* (b) Exquiſita.] ἐξεζητημένα. *Chryſoſtomus*: alius, ἠκριβωμένα, accurata: alius, παρεσκευασμένα, parata, inſtructa. (c) Confeſſio.] *Chryſoſtomus*: alius, ἔπαινος, καὶ ἀξίωμα ἡ ἐργασία αὐτοῦ, laus, & dignitas, operatio ejus. (d) Eſcam dedit.] *Theodoretus, ex Symmacho*, θήραν ἔδωκεν τοῖς φοβουμένοις αὐτοῦ (*fortaſſe*, αὐτόν) μνημονεύων αἰωνίου συνθήκης αὐτοῦ, venationem (*aut*, prædam) dedit timentibus ſe, recordatus ſempiterni teſtamenti ſui. S. *Hieronymus, in tradit. inquit*, θήραν, *apud Ægyptios, ſignificare far.* (e) Veritas.] *Chryſoſtomus*, ἔθος πολλάκις τῇ γραφῇ ἀλήθειαν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν λέγειν· εἰ γὰρ δὴ μόνῳ τῷ τοῦ δικαίου ἐκέχρητο λόγῳ, πάντα ἂν ἀπωλώλει. Uſitatum ſæpe ſcripturæ ipſam etiam clementiam dicere veritatem, &c. (f) Facientibus eum.] *Sanctus Auguſtinus, & vetus, non habent*, eum.

PSAL. CXI.

(a) JUſtitia.] *Chryſoſtomus*: alius, ἡ ἐλεημοσύνη, miſericordia: alius, ἡ φιλανθρωπία, humanitas, & clementia. (b) Rectis.] *Sanctus Auguſtinus, & vetus*, rectis corde: *Theodoretus*: ἔθνεσιν gentibus. *Sed facilis lapſus ab* εὐθέσιν, *ad* ἔθνεσιν. (c) Suavis.] *Ut Sanctus Auguſtinus, & vetus, aut*, jocundus, *ut vulgata*, χρηστὸς ἀνήρ. *Theodoretus, ex Symmacho*, ἀγαθὸς ἀνὴρ χαριστικός, καὶ κιχρῶν, οἰκονομῶν τὰ πράγματα αὐτοῦ μετὰ κρίσεως, bonus vir beneficus, & commodans, diſponens res ſuas cum judicio. (d) Ab auditione mala.] *Chryſoſtomus*: alius, ἀγγελίαν κακὴν οὐ φοβηθήσεται, nuncium malum non timebit. (e) Paratum.] *Symmachus*, ἑδραία ἡ καρδία αὐτοῦ ἀμέριμνος ἐν κυρίῳ, Firmum cor ejus, expers ſolicitudinis in Domino. (f) Non timebit.] οὐ φοβηθῇ, *Latini*, non commovebitur. (g) Donec videat ſuper.] *Sic Sanctus Auguſtinus, & vetus: nec multo aliter Sanctus Hieronymus ex hebræo*, donec aſpiciat in hoſtibus ſuis. *Vulgata*, donec deſpiciat inimicos ſuos: *Græce eſt*, ἕως οὗ ἐπίδῃ ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ.

PSAL. CXII.

(a) PUeri.] *Theodoretus*, παῖδας. hoc loco non juvenes, ut quidam exiſtimant, *ſed*, τοὺς δούλους, ſervos ipſos vocat. Ita enim & Aquila, & Symmachus, & Theodotio ſunt interpretati, & hebræus inquit: ἀβδή, Abde: ſic autem & Syrus. (b) Super filiis.] ἐπὶ τέκνοις, *latini tamen*, filiorum.

PSAL. CXIII.

(a) ÆGyptus.] *Schol.* Ægyptus interpretatur, σκότος, tenebræ. (b) Geſtierunt.] *Ita S. Auguſtinus, & vetus: vulgata*, exultaverunt, *Græce*, ἐσκίρτησαν. (c) Quia geſtiiſtis.] τὰ ὄρη, ὅτι ἐσκιρτήσατε, *S. Auguſtinus, & vetus*, quare geſtiiſtis. *Vulgata*, montes exultaſtis. (d) Commota.] *Vel*, mota, *ut vulgata. Aquila*, ὠδινήσατο, parturivit. (e) Qui convertit.] *Symmachus*, τοῦ μεταβάλλοντος, qui tranſmutat. (f) Rupem. *S. Auguſt. & vetus*, rupes, *Chryſoſtomus*, ἀκρότομον λέγει τὴν σιδήρῳ οὐ ῥαδίως εἴκουσαν, ἀλλ᾽ ἐκ τῶν ἄκρων μόλις ἀποθραυομένην· ἀκρότομον, dicit, eam quæ ferro non facile cedit, ſed a ſummo vix frangitur. (g) Super miſericordiam tuam.] *Chryſoſtomus*: alius διὰ τὸ ἔλεός σου, propter miſericordiam tuam, *quemadmodum & Sanctus Hieronymus.* (h) Et in terra.] *Sic plerique libri græci*, καὶ ἐν τῇ γῇ, *quod Sanctus Hieronymus ad Suniam ſuperfluum eſſe dicit: & abeſt a vulgata, & veteri. Romanum vero*, Deus autem noſter in cœlo ſurſum: in cœlo, & in terra omnia, &c. *cum quo faciunt pſalterium Æthiopicum, & Apollinarius: nec multo aliter videtur habuiſſe Sanctus Auguſtinus.* (i) Simulachra.] *Schol.* ἀρχὴ τοῦ β΄. μέρους τοῦ ψαλμοῦ. παρ᾽ ἑβραίοις γὰρ εἰς δύο διῄρηται ὁ ψαλμός. οὕτω ἔν τισιν ἀντιγράφοις εὑρέθη, ὡς εὐσέβιος φησίν. Principium ſecundæ partis pſalmi. Nam apud hebræos in duos diviſus eſt hic pſalmus. Ita in quibuſdam exemplaribus, inventus eſt, ut inquit Euſebius. *Sed fortaſſe potuit hoc Scholion pertinere ad illa verba*, non nobis Domine, &c. (k) Recordatus noſtri.] μνησθεὶς ἡμῶν εὐλόγησεν ἡμᾶς, *latini*, memor fuit noſtri, & benedixit nos, *vel*, nobis. (l) Domino.] κυρίῳ, & eſt hebraiſmus: *latini*, a Domino. (m) Benedicemus.] εὐλογήσομεν τὸν κύριον, *& reſpondet hebræo: latini*, benedicemus. *In aliis codicibus græcis eſt*, εὐλογήσωμεν, benedicamus. *Theodoretus*, εὐλογήσομέν σε κύριε, benedicemus te Domine.

PSAL. CXIV.

(a) O Domine.] *Chryſoſtomus*: alius, ἀξιῶ κύριε, ἐξελοῦ τὴν ψυχήν μου, quæſo Domine, exime animam meam: alius, ὦ δὴ κύριε περίσωσον τὴν ψυχήν μου, Hem Domine ſalva animam meam. (b) Humilitatus ſum.] *Theodoretus, ex Symmacho*, ἐτόνησα, καὶ ἔσωσέν με, langui, & ſalvavit me. (c) In conſpectu. *Ita Sanctus Auguſtinus, & vetus, & omnes græci*, ἐνώπιον κυρίου, *quamvis Sanctus Hieronymus ad Suniam id dicat eſſe ſuperfluum, & probet, quod eſt in vulgata*, placebo Domino. *Chryſoſtomus*: alius, ἔμπροσθεν κυρίου, ante Dominum: alius, ἐμπεριπατήσω. *Et ſic Sanctus Hieronymus*, deambulabo.

PSAL. CXV.

(a) CRedidi.] *Theodoretus*: ὁ ἑβραῖος καὶ οἱ λοιποὶ ἑρμηνευταὶ τοῦτον τῷ προτεταγμένῳ συνάπτουσιν· τῆς γὰρ αὐτῆς ἔχεται διανοίας, καὶ τὸν ἔνατον δίχῃ διελόντες, τῇ τῶν δὲ τῶν ψαλμῶν συναφῇ τὸν ἴσον τῶν ψαλμῶν φυλάττουσιν ἀριθμόν. Hebræus, & cæteri interpretes, & ipſe etiam Syrus, hunc pſalmum præcedenti conjungunt, eidem enim inhæret ſententiæ. Nonum autem in duos dividentes, hac horum pſalmorum conjunctione æqualem pſalmorum ſervant numerum. (b) Humiliatus ſum.] ἐταπεινώθην. *Symm.* ἐκακώθην, afflictus ſum, *& ſic S. Hier. Aliud ſchol.* Symm. ἠτόνησα, langui. (c) Ego autem dixi in ecſtaſi mea.] *Ita S. Aug. & vetus. Vulg. vero*, ego dixi in exceſſu meo. *Theodor.* Aquila autem ſic, ἐγὼ εἶπα ἐν τῷ θαμβεῖσθαί με, πᾶς ἄνθρωπος διάψευσμα, ego dixi in pavore meo, omnis homo mendacium (*& ſic S. Hier.*) Theodotio autem, πᾶς ἄνθρωπος ἐκλείπει, omnis homo deficit: Symmachus autem, καὶ εἶπον ἀδημονῶν, πᾶς ἄνθρωπος διαψεύδεται, & dixi, cum anxius ac mœrens eſſem, omnis homo mentitur. (d) Vota mea Domino reddam coram omni populo ejus.] *Hæc deſunt apud S. Auguſtinum, & in veteri: itemque paulo poſt*, & in nomine Domini (*vel*, & nomen Domini) invocabo.

PSAL. CXVII.

(a) QUoniam bonus] *In Græcis codicibus & hic & in duobus ſequentibus verſiculis hæc repetuntur : in veteri pſalt. & apud S. Auguſtinum hic, & in ſequenti : in vulgata hic tantum.* Quoniam in ſeculum miſericordia.] *Chryſoſtomus*, τουτέστιν, διηνεκὴς ἐ διακοπτομένη. Hoc eſt, perpetua, & non interrupta. (b) Nomine Domini.] *Eſt hebraiſmus, ut ſubintelligatur præpoſitio. Quare S. Auguſtinus, & vetus*, & in nomine Domini ultus ſum eos. *Vulgata*, & in nomine Domini, quia ultus ſum in eos : *itemque S. Hieronymus ad Suniam, qui etiam inquit requiri illud*, quia. *Symmachus*, διέθρυψα, fregi. (c) Circundantes.] *Theodoretus*: Symmachus, ἐκύκλωσάν με, καὶ πάλιν περιεκύκλωσάν με, circundederunt me, & rurſus undique circundederunt me : id eſt, ut notat *Schol.* ἐπαλλήλοις ἐχρήσαντο προσβολαῖς καὶ πολιορκίαις παντοδαπαῖς, ſibi invicem perpetuo ſuccedentibus incurſionibus uſi ſunt, atque omni genere oppugnationum. (d) Favum.] κηρίον, *& ita S. Auguſtinus, & vetus. A vulgata, quemadmodum & ab hebræo, abeſt.* (e) Exarſerunt.] ἐξεκαύθησαν, *Aquila & Symmachus*, καὶ ἀπεσβέσθησαν ὡς πῦρ ἀκανθῶν, & extinctæ ſunt, quaſi ignis ſpinarum, *& ita etiam S. Hieronymus, ſed ſine conjunctione*, &. (f) Impulſus] *S. Auguſtinus, & fortaſſe etiam vetus habuit*, tanquam cumulus arenæ impulſus ſum, ut caderem. (g) Caſtigans.] *S. Auguſtinus, & vetus*, emendans emendavit, παιδεύων ἐπαίδευσε. (h) Hæc porta.] *Ita græci collati codices. S. Auguſtinus, & vetus*, hæ portæ Domini : juſti intrabunt in eas. (i) In caput anguli.] *Theodoretus ex Symmacho*, ἀκρογωνιαῖος, in ſummo angulo poſitus. (k) Facta eſt hæc.] *Ita græci ; & eſt hebraiſmus, ponere fœmininum pro neutro : vulgata autem poſuit neutrum, ut ſæpe ſolet. S. Hieronymus, Sanctus Auguſtinus, & vetus*, a Domino factum eſt ei : & eſt mirabilis in oculis noſtris : *Aquila*, παρὰ κυρίου ἐγένετο, τοῦτο αὐτὸ παράδοξον ἐφάνη ἡμῖν, a Domino factum eſt hoc : id incredibile viſum eſt nobis. *Symmachus*, αὕτη ἐστὶ θαυμαστὴ ἐν ὀφθαλμοῖς ἡμῶν, hæc eſt mirabilis in oculis noſtris. (l) Nunc] *Ita & alibi, & initio hujus pſalmi redditur particula* δή, *cujus loco nihil hic apud latinos ponitur. Habet autem ſæpe vim quandam deprecandi, ut apud latinos*, hem, amabo, obſecro : *quod & hoc loco in dictione hebræa agnoſcit S. Hieronymus in epiſtola ad Damaſum de Oſianna : ubi etiam illud* δή, *videtur potius ex aliis interpretibus agnoſcere, quam ex lxx, quamvis ita conjungat*, ὦ δή. (m) Bene proſperare.] εὐόδωσον, *& poſſet etiam verti*, bene proſpera, (*ita enim S. Auguſtinus, in explanatione*) proſpere deduc. (n) Conſtituite.] *S. Auguſtinus, & vetus*, conſtituite diem feſtum in confrequentationibus, *quaſi pro*, πυκάζουσιν, *quod habent collata exemplaria, legerint*, πυκάσμασιν. *Chryſoſtomus* : Alius, δήσατε ἑορτὴν ἐν πιμελέσι, ligate ſolennitatem in pinguibus : alius, συνδήσατε ἐν πανηγύρει πυκάσματα, colligate in celebri conventu denſitates : *atque hunc locum juxta utrumque interpretem diligenter explanat. Scholiaſtes primam interpretationem tribuit Aquilæ, ſecundam Symmacho : & ad verbum*, πυκάζουσιν, *hæc adnotat*, σκιάζουσιν, καλύπτουσιν, κοσμοῦσιν, obumbrantibus, tegentibus, ornantibus. τί δέ ἐστιν, συνδήσατε ἑορτὴν ἐν τοῖς πυκάζουσιν ; κατὰ μὲν τὴν ἑρμηνείαν, θύσατε θυσίας λιπαράς· κατὰ δὲ τὴν ἑτέραν, στεφανώματα καὶ κλάδους, ἀνάψατε τῷ ναῷ. (o) Confitebor tibi.] *Schol.* οὗτοι οἱ β΄. στίχοι οὐκ ἔκειντο ἐν τῇ τετρασελίδῳ παρ' οὐδενί, οὔτε παρὰ τοῖς ο΄. οὔτε εἰς τὸ Εὐσεβίου. Hi duo verſiculi non ponuntur in Tetraſelido apud ullum, neque apud lxx, neque in libro Euſebii. *Aliud Scholion*, ὅλος ὁ στίχος παρ' οὐδενὶ εὕρηται, totus ipſe verſiculus apud neminem eſt inventus. *Nam ultimus quidem*, confitemini, &c. *eſt etiam in hebræo, & magnam vim habet, ut Patres oſtendunt.* οὐ μάτην ἐκ δευτέρου κατὰ τὸν παρόντα ψαλμὸν τὸν στίχον ὁ ψαλμῳδὸς ἐνέταξεν. Non fruſtra in hoc Pſalmo verſum hunc Pſalmiſta repetit.

PSAL. CXVIII.

(a) BEati immaculati in via.] *Schol.* οὔπω στίχος ἐστίν. ἔλεγε γάρ τις τοὺς στίχους ἐμμέτρους εἶναι τοὺς παρ' ἑβραίοις, ἑξαμέτρους μὲν τοὺς ἐν τῇ τοῦ δευτερονομίου ᾠδῇ. τοὺς δὲ ψαλμοὺς τριμέτρους εἶναι καὶ τετραμέτρους. ἔστιν οὖν ὁ πρῶτος στίχος μέχρι τοῦ, ἐν νόμῳ κυρίου. Nondum verſus eſt. Dicebat enim quidam verſus eſſe metricos apud Hebræos, hexametros quidem, qui in cantico Deuteronomii, pſalmos autem eſſe trimetros, & tetrametros. Eſt igitur primus verſus uſque ad illud, in lege Domini. (b) Dum inſpicio.] *Ita S. Auguſtinus, & vetus, quod Græce*, ἐν τῷ με ἐπιβλέπειν. *Sanctus Hilarius*, cum reſpicio. *S. Ambroſius*, cum perſpiciam, *vulgata*, cum perſpexero in omnibus mandatis tuis. (c) Uſque valde.] *Sic rurſus S. Auguſtinus, & vetus quod Græce*, ἕως σφόδρα. *S. Hilarius*, uſque nimis : *cujus etiam lectionis facit mentionem S. Auguſtinus. S. vero Ambroſius, & vulgata*, uſquequaque, *& hujuſmodi varietas in dictione iſta ſæpe uſu venit in hoc Pſalmo.* (d) Corriget.] κατορθώσει, *ubi fere Latini*, corrigit. *Symmachus*, ἐν τίνι λαμπρυνεῖ νεώτερος τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, in quo illuſtrabit junior viam ſuam ? (e) Exercebor.] *Ita S. Hilarius, & S. Ambroſius, & vulgata* : *Vetus*, garriam : *cujus utriuſque lectionis mentionem facit S. Auguſtinus : Græce enim eſt*, ἀδολεσχήσω, *quod Apollinarius reddidit*, κελαδήσω, *& videtur accedere ad illud*, garriam. (f) Vivam.] ζήσομαι, *& ſic etiam Apollinarius, & SS. Hilarius, Auguſtinus, & vetus, & Romanum, & S. Hieronymus in ſua tralatione ex Hebr. S. Ambr.* ut vivam. *In aliis libris Græcis eſt*, ζῆσόν με, *& vulgata*, vivifica me. (g) Mirabilia.] *Symmachus*, παράδοξα, prodigioſa. (h) Incola.] πάροικος. *Notat S. Auguſtinus aliquos ex noſtris*, inquilinus, *aliquos*, incola, *nonnullos etiam*, advena, *eſſe interpretatos. S. Hilarius*, accola. (i) Concupivit.] ἐπεπόθησεν. *Theodotio, quinta, & ſexta editio*, ἐπεποίθησεν, confidit. *Symmachus*, τελεία ἦν, perfecta fuit, *Aquila, ut LXX.* (k) Conſilia mea.] *Ita S. Hilarius, & S. Ambroſius : cæteri Latini*, conſilium meum. (l) Fac me intelligere.] *Sic putat* S. *Auguſtinus expreſſius de Græco dici, quam*, inſinua mihi, *aut*, inſtrue me. (m) Dormitavit.] *Sic Latinæ editiones, & Æthiopica* : ἐνύσταξεν, *Græci libri, & Apollinarius*, ἤμυσε, inclinabatur, & cadebat. S. *Ambroſius, licet teſtetur quoſdam codices habere*, dormitavit ; *ipſe tamen habuit*, ſtillavit, *& inquit Origenem hanc interpretationem eſſe ſequutum*, ἔσταξεν. *Sanctus Hilarius hoc aliis interpretibus tribuit*, ἐνύσταξεν *vero lxx.* (n) Legem pone mihi.] νομοθέτησον, *quod poſſet etiam verti*, doce, oſtende. *Sanctus Hilarius*, legem ſtatue : *& inquit Latinum non potuiſſe ſatis explicare virtutem verbi Græci & Hebraici. S. Ambroſius*, legem mihi conſtitue. *Theodoretus*: Illud, νομοθέτησον, Symmachus dixit, ὑπόδειξον, oſtende : Aquila & Theodotio, φώτισον, illumina. (o) Quia ipſam volui.] ὅτι αὐτὴν ἠθέλησα. *Aq.* ὅτι ἐν αὐτῇ ἐβουλήθην, quia in ipſa volui. *Theodotio, & ſexta editio*, ὅτι αὐτὴν ἠθέλησα, *quinta editio* ὅτι ἐν αὐτῇ, *Symmachus ut lxx. Ex quo ſcholio videtur colligi aliquid diſcriminis interfuiſſe inter lectionem lxx, & Theodotionis : & conſideranda ſunt quæ hoc loco dicuntur a S. Hilario.* (p) In timorem tuum.] εἰς τὸν φόβον σου, *& ſic vertit S. Hieronymus ex Hebræo. Latini tamen libri habent*, in timore tuo. (q) Quod ſuſpicatus ſum.] *Theodoretus* : Aquila autem pro ὑπώπτευσα, dixit, ὑπεστάλην. timui. Et ſic etiam Theodotio. Symmachus autem, ὃν εὐλαβοῦμαι, quod revereor. S. *Hieronymus*, quod reveritus ſum. (r) Secundum verbum tuum.] κατὰ τὸν λόγον σου. *Symmachus ut lxx. Aquila & Theodotio*, κατὰ τὸ λόγιόν σου, *& ſic Latini*, ſecundum eloquium tuum. (ſ) Nimis.] *Ita Romanum, & S. Ambroſius. S. Hilarius*, vehementer, *&* valde. *A vetere abeſt : Græci fere omnes hoc loco habent*, σφόδρα, *pauci autem in ſequenti verſiculo. S. Auguſtinus*, quæ dilexi : ſive, quod nonnulli codices habent in utroque verſu, dilexi valde, aut nimis, aut vehementer, ſicut interpretari placuit, quod græce, σφόδρα dicitur. *S. Hieronymus ad Suniam inquit eſſe ſuperfluum.* (t) Tua.] *Mirum eſt, quomodo & hoc S. Hieronymus dicat eſſe ſuperfluum ; cum non modo cæteri codices habeant græci, & latini, ſed ipſe etiam in ſua verſione.* (u) Et exercebor.] *S. Auguſtinus*, quod plures interpretes dicere maluerunt, quam lætabar, aut garriebam, quod aliqui interpretati ſunt ex eo quod græcus, ἠδολέσχουν. (x) Verborum.] *Sic græci*, τῶν λόγων. *Sed latini*, verbi tui in quo. (y) Conſolatus ſum.] *S. Auguſtinus*, vel ſicut alii codices habent, & exhortatus ſum, id eſt, exhortationem accepi : Utrumque enim potuit interpretari de verbo græco, παρεκλήθην. *Id habet S. Hilarius. Sed S. Ambroſius*, & me conſolatus ſum. (z) Tædium.] *Sic S. Auguſtinus, & vetus, quod græce*, ἀθυμία. *Romanum*, defectio animi. *S. Hilarius, & vulgata*, defectio. *S. Ambroſius*, puſillanimitas. (ω) Incolatus mei.] *S. Auguſtinus*, vel ſicut alii codices habent, in loco peregrinationis meæ. *Theodoretus*. Ita etiam interpretati ſunt, & cæteri interpretes, ᾄσματα ἦν μοι πάντα τὰ προστάγματά σου ἐν τόπῳ τῆς παροικίας μου. cantica erant mihi omnia præcepta tua in loco peregrinationis meæ. (aa) Hæc facta eſt mihi.] *Laborat S. Auguſtinus, in iſta eloquutione explicanda : ſed eſt hebraiſmus : quare S. Hieronymus ita vertit*, hoc factum eſt mihi, *id eſt, hoc mihi boni contigit.* (b) Vias tuas.] *Ita græci codices & metaphraſis Apollinarii, & Ambroſiana editio Mediolanenſis Eccleſiæ, & Romana, & Æthiopica, & Arabica, cæteræ vero editiones latinæ, & SS. Hilarius, Ambroſius, Hieronymus, Auguſtinus, habent*, vias meas. *Theodoretus* : ὁ ἑβραῖος τὰς ὁδούς μου ἔχει. ὡσαύτως δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἡρμήνευσαν ἑρμηνευταί, καὶ οἱ ο΄. ἐν τῷ ἑξαπλῷ. hebræus autem habet, τὰς ὁδούς μου, vias meas. Ita autem & cæteri interpretes ſunt interpretati, & ipſi lxx. in Hexaplo: *Addit autem Schol. pro eo quod ſequitur*, converti, *id eſt*, ἐπέστρεψα, *Symmachum dixiſſe*, ἐπέστρεφον, convertebam. *Nonnulli ex noſtris habent*, averti, *quod non placuit S. Hieronymo.* (c) Ad cuſtodiendum.] *S. Auguſtinus, ut cæteri fere latini, habet*, ut cuſtodiam, *ſed hæc addit*, quod aliqui interpretati ſunt ad cuſtodiendum mandata tua, *aliqui*, ut cuſtodirem, *aliqui*, cuſtodire : quod græcus poſuit, τοῦ φυλάξασθαι. (d) Peccatorum.] *Recte admonet S. Auguſtinus hæc non eſſe declinatum ab eo quod ſunt peccata, ſed ab eo quod ſunt peccatores : eſt enim*, ἁμαρτωλῶν. (e) Particeps.] *Theodoretus*, Symmachus autem, pro, μέτοχος, dixit, συνημμένος, conjunctus. Syrus autem, φίλος, amicus. *Addit Schol. Aquilam & Theodotionem dixiſſe, ut lxx.* (f) Bonitatem.] *S. Auguſtinus* : Quod ait græcus, χρηστότητα, aliquando ſuavitatem, aliquando bonitatem noſtri interpretes tranſtulerunt. *S. Ambroſius*, jocunditatem, *eamque dictionem perpendit. Symmachus*, εὐηργέτησας τὸν δοῦλόν σου, *quod S. Hieronymus*, benefeciſti ſervo tuo. (g) Coagulatum.] *Schol.* ἐπωρώθη, ἀπελιθώθη, induratum eſt, in lapidem degeneravit. (h) Bonum mihi.] *Theodotio, ut lxx, Symmachus*, συνήνεγκέ μοι, ὅτι ἐκακώθην ὑπὲρ τοῦ μαθεῖν τὰ προστάγματά σου, contulit mihi, quod afflictus ſum. ut diſcerem præcepta tua. (i) Plaſmaverunt.] *Aut*, finxerunt, *ut Sanctus Auguſtinus, & alii. Sanctus Ambroſius*, paraverunt. *Symmachus*, ἀπήρτισάν με, perfecerunt me. (k) Veritate.] *Ita græci, quod noſtræ editiones*, in veritate. *Sanctus Hilarius tamen habet*, vere, *quemadmodum etiam vertit Sanctus Hieronymus.* (l) Nunc.] *Sic Romanum, & Sanctus Ambroſius, quod græce*, δή, *& diximus ſæpe habere vim quandam obſecrationis.* (m) Convertantur ad me.] *S. Auguſtinus* : In nonnullis codicibus invenimus, & græcis, & latinis, convertantur mihi : quod tantundem valere exiſtimo, quantum ſi dicatur, ad me. *In græcis collatis codicibus eſt*, ἐπιστρεψάτωσάν με, *quod Theodoretus inquit Symmachum clarius dixiſſe*, ἀναστρεψάτωσάν με οἱ φοβούμενοί σε, revocent me (*aut*, revertantur ad me) qui timent te. (n) Fabulationes.] ἀδολεσχίας. *S. Auguſtinus*, quod uſque adeo uno verbo nequaquam dici latine poteſt, ut aliqui delectationes, aliqui fabulationes, eas dicerent, ut non immerito accipiatur eſſe quidem illas exercitationes, ſed in ſermone cum quadam delectatione. *SS. Hilarius, & Ambroſius habent*, exercitationes : *Aquila*, ἔσκαλλόν μοι ὑπερήφανοι βρόχους, ſarriebant mihi ſuperbi laqueos. *Symmachus*, ὑπώρυξάν μοι ὑπερήφανοι ὑπόγεια, ſuffoderunt mihi ſuperbi ſubterranea. *Quinta editio*, ὤρυξάν μοι ὑπερήφανοι βοθύνους, foderunt mihi ſuperbi foveas, *& ita* S. *Hieron.* (o) Injuſte.] *Sic S. Ambroſius* (*quod indicat explanatio*) *& fortaſſe* S. *Auguſtinus*, inique. S. *Hilarius, & pſalterium Æthiopicum* : *editiones latinæ*, iniqui, *aut*, injuſte. *In Arabico utrumque conjungitur*, iniqui inique. (p) Omnia ſerviunt tibi] *Sic latini, græce eſt*, τὰ σύμπαντα δοῦλα σά, omnia (*ſi latine dici poſſet*) ſunt ſerva tua. *An autem ita prorſus dixerunt lxx. dubitari poteſt ex iſto Scholio* : Theodotio, & Symmachus, ut lxx. Aquila, δοῦλα σά. (q) Tunc utique.] *Sic ſolet ſæpe verti illud*, ἄν. S. *Ambroſius in explanatione*, alioqui periiſſem. *Plerique tamen hic habent*, forte, *aut*, forſitan. (r) Suſtinuerunt] *Theodoretus* : Illud, ὑπέμειναν, Symmachus, & Theodotio dixerunt, προσεδόκησαν, expectaverunt, *& ita latini.* (ſ) Omnis conſummationis] *Romanum*, omni conſummationi, *quod videtur reſpondere interpretationi Aquilæ, quæ refertur in Scholio*, τῇ πάσῃ τελέσει. *Theodoretus ex Sym.* πάσης κατασκευῆς εἶδον πέρας : εὐρύχωρος ἡ ἐντολή σου, omnis apparationis vidi terminum : ſpacioſum eſt mandatum tuum.

De iſta voce, πέρας, *diſputant SS. Hilarius, & Ambroſius, nec putant vocabulo latino ſatis exprimi ejus vim.* (t) Quomodo.] ὡς, *& poſſet verti*, Quam, *& ſic S. Hieronymus ex hebræo.* (u) Sapere me feciſti.] *Ita S. Auguſtinus, & vetus, quod græce*, ἐσόφισάς με, *Romanum, & vulgata, & S. Hilarius*, prudentem me feciſti. (x) Meum eſt.] ἐμή ἐστιν. *Latini*, mihi eſt. *Aquila*, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα αὕτη μοι, quia in ſempiternum hoc eſt mihi (*& ita S. Hieronymus* :) *Theodotio*, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνά μοι, *Symmachus*, διὸ εἰς αἰῶνα αὕτη μοι, *quæ idem ſibi volunt.* (y) Prohibui pedes meos.] ἐκώλυσα τοὺς πόδας μου. *Aq.* εἶρξα πόδας μου, coercui pedes meos. *Theodotio, quinta, & ſexta editio*, ἐκώλυσα, *Symmachus, ut lxx.* (z) Lex tua.] *Ita S. Hieronymus, in cap.* I. *Aggæi, & pſalterium Æthiopicum, & ita codices græci, & Theodor.* ὁ νόμος σου, *& metaphraſis Apollinarii*, σεῖο θεσμός : *Editiones vero latinæ, SS. Hilar. Ambroſius, Auguſtinus*, verbum tuum. (ω) Tuis ſemper. *Sic Romanum pſalterium, & Æthiopicum, & Arabicum, & iidem ſancti Patres, & codices græci, & Theodoretus*, χερσί σου, *& metaphraſis Apollinarii*, παλάμῃσι σέθεν.

Ἦτορ ἐμὸν παλάμῃσι διηνεκέως σέθεν ἴσχω.

Cæteræ vero editiones latinæ habent, in manibus meis, *quam SS. Auguſtinus, & Ambroſius, fatentur nonnullos codices habere, licet plures illam. S. Hieronymus ad Suniam teſtatur, & lxx. & omnes alios interpretes habuiſſe*, in manibus meis, *& Schol.* Aquila, ἡ ψυχή μου ἐν ταρσῷ μου, anima mea in vola mea. Symmachus, ἡ ψυχή μου μετὰ χεῖρά μου, anima mea ad manum meam : Theodotio, ut lxx. Quinta editio, ἐν χειρί μου, in manu mea, *& ita S. Hieronymus.* (aaa) Eloquium.] λόγιον. *Schol.* lxx, Theodotio, & Symmachus, τὸν λόγον σου, ſermonem tuum : Aquila, τῷ ῥήματί σου, verbo tuo. *Theodoretus habet*, κατὰ τὸ ἔλεός σου, ſecundum miſericordiam tuam. (b) Vivifica me.] καὶ ζῆσόν με. *Latini, & pſalterium Arabicum & Æthiopicum*, & vivam : *neutrum, videtur Apollinarius habuiſſe, qui ſic vertit*,

Ἀμφὶ τεοῖς ἐπέεσσιν ἀρηγόνα χεῖρα πταίνεις,
Μηδὲ καταισχύνῃς με τεὴν δεδοκημένον ἀλκήν.

(c) Ad nihilum deduxiſti.] *Aut*, ſpreviſti, *ut Romanum, & vulgata, & SS. Hilarius, & Ambroſius* : *Aquila*, ἀπεσκολόπισας πάντας τοὺς ἀποστρεφομένους ἀπὸ ἀκριβασμοῦ, ὅτι ψευδεῖς συνεπιθέσεις αὐτῶν. confixiſti omnes avertentes ſe a lege, quoniam mendaces ſunt doloſæ coitiones eorum. *Symmachus*. ἀπήλεγξας πάντας τοὺς ῥεμβομένους ἀπὸ τῶν προσταγμάτων σου· ματαία γὰρ πᾶσα ἡ δολιότης αὐτῶν, reprobaſti omnes vagantes à præceptis tuis : vana enim omnis doloſitas eorum. *Theodotio, & quinta editio*, ἐξουδένωσας πάντας τοὺς πλανωμένους ἀπὸ τῶν ἀκριβασμάτων σου, ὅτι ἄδικον τὸ ἐνθύμημα αὐτῶν, ad nihilum deduxiſti omnes errantes à præceptis tuis, quoniam injuſta cupiditas eorum. (d) Prævaricantes.] *Aut*, prævaricatores, *ut* S. *Ambroſius* : *Aquila*, σέμφυλα διελογίσω πάντας ἀσεβεῖς τῆς γῆς, vinacea deputaſti omnes impios terræ. *Symmachus*, σκωρίαν (*al.* σκαιωρίαν, *ſed Theodoretus habet*, σκωρίαν) ἐλογίσω πάντας παρανόμους, Scoriam, (*al.* dolum) putaſti omnes, tranſgreſſores legis : *Theodotio & quinta editio*, εἰς οὐδὲν διέκοψας τοὺς ἀσεβεῖς τῆς γῆς, ad nihilum concidiſti impios terræ. (e) Confige clavis.] *Ita putat S. Auguſtinus recte verti illud*, καθήλωσον, *eodem modo S. Ambroſius : Theodotio, ut lxx. Symmachus*, ὀρθοτριχεῖ ἀπὸ φόβου σου ἡ σάρξ μου, *quod Sanctus Hieronymus videtur vertiſſe*, horripilavit à timore tuo caro mea.] *Aquila*, ἡλώθη ἀπὸ πτοήσεώς σου ἡ σάρξ μου, clavis fixa eſt, a pavore tui caro mea. (f) Feci judicium.] ἐποίησα κρίμα. *Aquila, quinta & ſexta editio*, ἐποίησα κρίσιν, *quod idem valet. Symmachus*, ἐποίησα τὰ κρίματά σου, feci judicia tua. (g) Iis qui mihi injuriam faciunt.] τοῖς ἀδικοῦσί με. SS. *Hilarius, Ambroſius & Auguſtinus, & vetus pſalterium*, nocentibus me, *vulgata*, calumniantibus me. *Romanum*, perſequentibus me : *quarum lectionum mentionem facit etiam* S. *Auguſtinus, ac miratur in nullo ſe codice legiſſe*, adverſantibus, *cum in ſuo græco haberet*, τοῖς ἀντιδίκοις, *quod tamen in nullo ex collatis exemplaribus eſt inventum.* (h) Excipe.] *Ita* SS. *Hilarius, & Auguſtinus, & vetus, quod græce eſt*, ἔκδεξαι. *Romanum*, elige, *vulgata, &* S. *Ambroſius*, ſuſcipe. *Symmachus*, ἀνάδεξαι, recipe, *Aquila, & Theodotio*, ἐγγύησαι, ſponde, *quod etiam eſt* S. *Hieronymi.* (i) Domino.] *Ita* S. *Hilarius, & vetus.* S. *Auguſtinus, licet teſtetur in quibuſdam etiam haberi codicibus, quod eſt in vulgata, & Romano, & apud* S. *Ambr.* Domine. *Symmachus*, καιρὸς κράξαι τῷ κυρίῳ, ὅταν διασκεδαννύουσι τὸν νόμον σου, tempus clamandi Domino, quando diſſipant legem tuam. (k) Diſſipaverunt.] διεσκέδασαν. *Schol.* Aquila, ἠκύρωσαν, irritam fecerunt, cætera autem, ut lxx. Quinta, & ſexta, διεσκέδασαν. (l) Illuminabit.] *Latini habent in præſenti tempore*, illuminat, intelligere facit, *aut*, intellectum dat, *ſed græci codices*, φωτιεῖ, καὶ συνετιεῖ. (m) Deſcenderunt.] *Ita vetus, &* S. *Ambroſius* : *&* S. *Auguſtinus, quod græce eſt*, κατέβησαν, *& ſignificat*, deſcendere fecerunt. *In nonnullis autem codicibus*, κατέδυσαν, *quod hoc loco idem videtur valere.* S. *Auguſtinus mentionem etiam facit lectionis, quam habent* S. *Hilarius, & Romanum*, tranſierunt. S. *Ambroſius teſtatur fuiſſe aliquos codices, qui haberent*, κατεβίβασαν. *unde vulgata*, deduxerunt. *Idem* S. *Ambroſius, lib.* 2. *de pœnit. cap.* 10. *& alibi habet*, per exitus aquarum deſcenderunt oculi mei, *ut videatur aut putaſſe legendum*, δι' ἐξόδους, *aut præpoſitionem addidiſſe ad locum explicandum : nam & hoc loco dicit in explanatione*, oculi tanquam in decurſus deſcendunt aquarum : *qua de re diſputat etiam* S. *Auguſtinus hic.* (n) Cuſtodivi.] *Ita* S. *Ambroſius, & Arabicum & Æthiopicum : cujus lectionis mentionem etiam facit* S. *Auguſtinus, licet ipſe habeat illam, quam cæteri latini, & quam probat* S. *Hieronymus*, cuſtodierunt. *Apollinarius*,

Δακρυόεντα κέλευθα φίλης προχέεσκον ὀπωπῆς,
Οὕνεκα θεσπεσίων ὑπέδραμον ἤθεα θεσμῶν.

(o) Zelus tuus.] *Sic* S. *Hilarius, Romanum, &* S. *Ambroſius*, zelus domus tuæ : *quarum lectionum mentionem facit* S. *Aug. licet ipſe habeat, ut vetus, & vulgata*, zelus meus : *Aquila*, ἐξώλεσέν με ὁ ζῆλός σου, conſumpſit me zelus tuus. *Sym.* ἀπεσιώπησέν με ἡ ζήλωσίς μου, tacere me fecit zelus meus. (p) Ignitum.] S. *Hilarius.* Non explicat proprietatem verbi hujus, latinitatis tranſlatio. Quod enim nobiſcum ignitum ; id græce, πεπυρωμένον, ſcribit : πεπυρωμένον, autem id ſignificat quod tanquam conflatum, igne purgatum ſit. (q) Et viam.] *In multis græcis codicibus eſt*, καὶ ζῆσόν με, & vivifica me. S. *Hilar.* intellectum da mihi eorum & vivificet. (r) Tibi.] *Romanum, & vulg.* ad te, *a vetere utrumque abeſt, itemque à* S. *Auguſtino ; qui tamen hæc addit*, vel ſicut nonnulli codices habent & græci, & latini ; clamavi te, & ſalvum me fac. Quid eſt, clamavi te, niſi clamando invocavi te? (ſ) In immaturitate.] ἐν ἀωρίᾳ, *quam dictionem explicat recte* S. *Ambroſius ;* S. *Hilarius, & Romanum, & vulgata*, in maturitate. *Vetus*, intempeſta nocte. *S. Auguſtinus* : plures codices non habent intempeſta nocte, ſed immaturitate. Vix autem unus inventus eſt, qui haberet geminatam præpoſitionem, id eſt, in immaturitate, &c. (t) Vivifica me.] ζῆσόν με. *Schol.* Theodotio, ζῆσόν με. Aquila, ζώωσόν με, *quod idem valet. Symmachus*, ἀναζώωσόν με, revivifica me. (u) Iniquitate.] *Ita vetus, &* S. *Aug. quod græce eſt*, ἀνομίᾳ, *& poſſet etiam verti*, iniquitati, *quod habet* S. *Hilarius, & vulgata. Romanum*, iniqui. S. *Aug. teſtatur quoſdam codices habere*, inique, *& ita* S. *Ambr. Sym.* ἔσπευσαν οἱ διώκοντές με, feſtinaverunt perſequentes me. (x) Propter verbum tuum.] *Ita* S. *Ambr. quod græce*, διὰ λόγον σου. *Theodoretus*, διὰ τῶν λόγων σου, per verba tua. *latini*, propter eloquium tuum, *quomodo ſolent vertere*, λόγιον. (y) Secundum judicium tuum vivifica me.] *Aquila* κατὰ κρίσεις σου ζώωσόν με, ſecundum judicia tua vivifica me, *quod habet* S. *Ambroſius.* (z) Inſenſatos.] *Sic vetus &* S. *Aug. quod græce*, ἀσυνθετοῦντας, *Romanum*, SS. *Hilarius, & Ambr.* non ſervantes pactum, *vulgata*, prævaricantes, *quæ videntur ex aliis eſſe interpretationibus. Nam ita Scholiaſtes* : Aquila, Theodotio, Sexta, ἀσυνθετοῦντας, Symmachus, & Quinta, ἀθετοῦντας. (ω) Septies.] *Theodoretus* : Quidam illud, ἑπτάκις, interpretati ſunt, πλειστάκις, ſæpenumero. (aaaa) Laudavi.] *Sic vetus, &* S. *Auguſtinus* : *Alii*, laudem dixi tibi : *Aquila & Symmachus*, ὕμνησά σε, hymnis celebravi te. (b) Eructent.] ἐξερεύξαιντο, *& ſic in ſequentibus, Latini tamen* eructabunt, pronunciabunt. (c) Elegi.] ᾑρετισάμην. *Theodoretus* : Symmachus, quidem, εἱλόμην, Aquila autem, & Theodotio, ἐξελεξάμην, dixerunt, *quæ idem fere valent.* (d) Concupivi.] ἐπεπόθησα. *Theodotio, quinta, & ſexta editio*, ἐπεποίθησα, *quod valet*, ſperavi, & confidi : *Aquila*, ἐξεκρεμάμην, avide pendebam. *Symmachus*, ὑπερεπεθύμησα, ſuperconcupivi, *ſi ſatis latini dici poteſt.*

PSAL. CXIX.

(a) CAnticum graduum.] ᾠδὴ τῶν ἀναβαθμῶν. *Notat S. Auguſtinus hic gradus aſcendentes ſignificari. Theodoretus* : Theodotio, ᾆσμα τῶν ἀναβάσεων, canticum aſcenſionum : Symmachus autem, & Aquila, εἰς τὰς ἀναβάσεις, ad aſcenſiones. (b) A labiis injuſtis.] *Sic S. Auguſtinus, & vetus*, ἀπὸ χειλέων ἀδίκων, *alii autem Latini*, iniquis. *Chryſoſtomus* : alius, ἀπὸ χείλους ψευδοῦς, a labio mendaci. (c) Quid detur tibi. *Chryſoſtomus* : alius, τί παρέξει σοι, ἢ τί προσθήσει σοι γλῶσσα δολία ; quid præbebit tibi, aut quid apponet tibi lingua doloſa ? Alius autem, τί δώῃ σοι, καὶ τί προσθείη σοι γλῶσσα κατεπιθέσεως ; quid dederit tibi, & quid adjecerit tibi lingua inſidioſæ invaſionis ? quodnam, inquit, inventum fuerit hac improbitate dignum ſupplicium ? (d) Deſolatoriis.] *S. Auguſtinus*, vel vaſtatoribus : τοῖς ἐρημικοῖς. *Chryſoſtomus* : alius, βέλη τοῦ δυνάστου ἠκονημένα μετὰ ἀνθράκων ἐστοιβασμένων, ſagittæ potentis acutæ cum carbonibus conſtipatis : & alius, σὺν ἀνθρακιαῖς ἀρκευθίναις cum carbonibus juniperinis. *Hoc Scholiaſtes tribuit Aquilæ.* (e) Prolongatus eſt.] *Aut*, longinquus factus eſt, *ut S. Auguſtinus, & vetus. Chryſoſtomus* : Alius ὤ μοι, ὅτι παροικῶν παρείλκυσα, hei mihi, quia protraxi incolatum : alius, ὅτι προσηλύτευσα ἐν μακρυσμῷ, quia proſelytus fui in longitudinem. (f) Cum tabernaculis.] *Ita etiam S. Auguſtinus, & vetus : cæteri fere latini*, cum habitantibus. (g) Cum loquebar illis.] *Aquila*, ὅταν ἐλάλουν αὐτοῖς, εἰς πόλεμον, cum loquebar illis, ad bellum : *Theodotio fere, ut lxx.* ὅταν ἐλάλουν αὐτοῖς, ἐπολέμουν με. *Symmachus*, ἐλάλουν αὐτοῖς, πολεμικῶς, loquebar illis, bellantium & oppugnantium more.

PSAL. CXX.

(a) LEvavi.] *Vetus, & S. Auguſtinus*, levent oculos ſuos in montes, unde veniet auxilium illis : *quod in nullo ex collatis græcis codicibus eſt inventum.* (b) Non des.] *Ita codices græci, & Chryſoſtomus, & Theodoretus & Apollinarius* :

Ἀλλὰ φίλος μὴ σεῖο πόδα κλονέεσθαι ἐάσῃς.

at pſalterium vetus, & S. Auguſtinus, ne des ad movendum pedem meum. *Cæteræ editiones latinæ, & S. Hilarius*, non det in commotionem pedem tuum. *Pſalterium Æthiopicum*, non det pedem meum. *Chryſoſtomus autem, & Theodoretus quod ſequitur*, μὴ δὲ νυστάξῃ, *ipſi videntur legiſſe*, μὴ δὲ νυστάξει, non dormitabit, *Aquila*, μὴ δῷς εἰς σφαλμὸν πόδας σου, ne des in prolapſionem pedes tuos. *Theodotio*, μὴ δῷς εἰς σάλον (*quod item eſt in noſtris græcis.*) *Symmachus.* μὴ δῷς περιτραπῆναι, ne des circumverti. (c) Manum dextram tuam.] *S. Auguſtinus, & vetus*, protegat te Dominus, ſuper manum dexteræ tuæ. *Chryſoſtomus* : alius, παρὰ τὴν χεῖρα τὴν δεξιάν σου, juxta manum dexteram tuam. (d) Cuſtodiat.] φυλάξαι, *multi codices græci habent*, φυλάξει, cuſtodiet, *latini* cuſtodit, *multaque aliæ ſimiles varietates & in hoc, & in aliis pſalmis ſunt.* (e) Introitum.] *Chryſoſtomus* : alius, τὴν προσέλευσίν σου, acceſſum tuum.

PSAL. CXXI.

(a) IN iis qui dixerunt mihi.] *Ita videtur legiſſe Sanctus Auguſtinus, licet habeat, ut vetus*, in his quæ. *Nam ſic inquit in explanatione* : Jocundatus ſum in prophetis, jocundatus ſum in Apoſtolis. Omnes enim iſti dixerunt nobis, in domum Domini ibimus. *Cæteri Latini*, in his quæ dicta ſunt mihi. *Chryſoſtomus* : alius, εὐφράνθην εἰπόντων μοι, εἰς τὸν οἶκον κυρίου ἤλθομεν, lætatus ſum, cum dicerent mihi, in domum Domini venimus. (b) Quæ ædificatur.] *Symmachus*, ἱερουσαλὴμ τὴν ᾠκοδομημένην ὡς πόλιν, συνάφειαν ἔχουσαν ὁμοῦ, Hieruſalem ædificatam, ut civitatem, habentem connexionem ſimul : *quam etiam interpretationem expendit Chryſoſtomus.* (c) Tribus.] *Chryſoſtomus* : alius, σκῆπτρα, ſceptra. (d) Interrogate.] *Ita S. Auguſtinus, quod græce*, ἐρωτήσατε. *Notat Chryſoſtomus idem valere, ac petite, & rogate* : *quam dictionem cæteri fere latini habent. Idem teſtatur alium interpretem dixiſſe*, ἀσπάσασθε τὴν ἱερουσαλήμ, ſalutate, amplectimini Hieruſalem. (e) Et abundantia.] εὐθηνία. *Chryſoſtomus* : alius, ἠρεμήσουσι, quiescent : alius, εὐπαθήσαισαν ἀγαπῶντές σε, bonis afficiantur diligentes te. *Theodoretus hoc totum ex Symmacho*, ἀσπάσασθε τὴν ἱερουσαλήμ, ἠρεμήσουσιν οἱ ἀγαπῶντές σε. (*f*) Virtute tua.] *Chrysostomus* : alius, ἐν τῷ προτειχίσματί σου, in antemurali tuo : alius, ἐν τῷ περιβόλῳ σου, in ambitu tuo. (*g*) Et abundantia in turribus tuis.] καὶ εὐθηνία ἐν ταῖς πυργοβάρεσί σου, *& poterat etiam verti*, & prosperitas in turritis palatiis tuis. *Schol.* βάρεις, apud Syros vernacula lingua dicuntur domus magnæ : *de qua re S. Hieronymus in psal.* 44. *ad Principiam. Chrysostomus*: alius, εὐπάθεια, prosperitas : alius, ἠρεμία, quies : alius, ἡσυχία ἐν τοῖς βασιλείοις σου, tranquillitas in regiis tuis. *Theodoretus hoc totum ex Symmacho*, εἴη εἰρήνη ἐν τῷ περιβόλῳ, ἡσυχία ἐν τοῖς βασιλείοις σου. (*h*) Loquebar.] ἐλάλουν δή. *Sed nostri omittunt illud* δή. *Chrysostomus* : alius, λαλήσω εἰρήνην ἐν σοὶ, loquar pacem in te.

PSAL. CXXII.

(*a*) IN plurimum.] *Ita S. Augustinus, & vetus, quod Græce*, ἐπὶ πλεῖον. *Romanum*, & multum. *S. Hilarius, & vulgata*, quia multum. *Theodoretus* : Symmachus autem sic, πολλὰ ἐχορτάσθη ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἐπιλαλούντων τῶν εὐθηνούντων, ἐξουθενιζόντων τῶν ὑπερηφάνων, multum satiata est anima nostra, obloquentibus abundantibus, & spernentibus superbis. *Chrysostomus hæc eadem refert, & addit* : alius, τοῦ μυχθισμοῦ (*fortasse*, μυκτηρισμοῦ) τῶν ὑπερφερῶν, subsannatione elatorum : alius, ἐξουδενώσεως αὐτῶν εὐθηνούντων, despectione eorum qui bonis affluunt. *Schol. ex Aquila*, πολλὰ ἐνεπλήσθη, multum impleta est.

PSAL. CXXIII.

(*a*) NIsi quia Dominus.] *Symmachus*, εἰ μὴ κύριος, ὃς ἐγένετο ἡμῖν, nisi Dominus, qui factus est nobis. (*b*) Forsitan aqua absorbuisset.] *Aut*, demersisset, *ut S. Augustinus, & vetus. Chrysostom* : alius, τότε ἂν τὰ ὕδατα παρέκλυσεν ἡμᾶς, ὡς φάραγξ, παρελθόντα κατὰ τῆς ψυχῆς ἡμῶν, tunc utique aquæ inundassent nos, tanquam gurges, transeuntes super animam nostram. (*c*) Fortasse pertransivit.] *Ita S. Augustinus, & vetus, quod Græce*, ἄρα διῆλθεν, *ac posset tamen verti, ut alii latini*, forsitan pertransisset. *Notat autem S. Augustinus illud*, ἄρα, *non esse proprie*, forsitan : *sed hoc valere*, putas pertransiit anima nostra aquam sine substantia ? *additque*, Et quare dicunt, putas ? quia magnitudo periculi vix facit credibile, quod evasit. *Poterat tamen in hoc psalmo verti* utique profecto. *Chrysostomus* : alius, τότε παρῆλθεν ὑπὲρ τὴν ψυχὴν ἡμῶν, ὡς τὰ ὕδατα, οἱ ὑπερήφανοι, tunc transierunt super animam nostram superbi, velut aqua. (*d*) Intolerabilem] S. *Augustinus, & vetus*, sine substantia. S. *Hieronymus in commentariis* : Verbum, ἀνυπόστατον, apud græcos ambiguum est : & potest sonare, quod non subsistat (*ita enim legendum*) & quod intolerabile sit, hoc est, quod nemo ferre queat. Pro quo & Aquila, & Symmachus, & Theodotio, & omnes interpretes pari voce consentiunt, superbas aquas, & arrogantes, pro, ἀνυπόστατον, transferentes.

PSAL. CXXIV.

(*a*) NOn commovebitur.] *Chrys.* alius, ἀπερίτρεπτον εἰς τὸν αἰῶνα οἰκούμενον περὶ ἱερουσαλήμ, immutabilem in æternum, qui habitat circa Hierusalem. (*b*) Ut non extendant.] *Chrysostomus* : alius, διὰ τοῦτο οὐκ ἐκτείνουσιν οἱ δίκαιοι εἰς ἀνομίαν χεῖρας αὐτῶν, propterea non extendunt justi ad iniquitatem manus suas. (*c*) Strangulationes.] στραγγαλιάς. *Sanctus Augustinus, & vetus*, strangulationem. S. *Hilarius*, ad obligationes : *Romanum*, ad obligationem. *Vulgata*, in obligationes. *Theodoretus* : Aquila quidem interpretatus est, διαπλοκάς, implicationes, simultates : Symmachus verò, σκολιότητας, obliquitates, & tortuositates. *Theodotio autem*, διεστραμμένα, perversa.

PSAL. CXXV.

(*a*) CUm converteret.] *Sic videtur legisse S. Augustinus in progressu explanationis, licet initio habeat, ut vetus*, cum converterit. *S. etiam Hilarius in progressu*, dum avertit. *Vulgata autem, & Romanum*, in convertendo Dominus : *& si diceretur*, Dominum, *responderet Hebræo, & Græco. Chrysostomus* : alius, ὅταν ἐπιστρέψει κύριος τὴν αἰχμαλωσίαν σιών, ἐσόμεθα παρακεκλημένοι, cum redire faciet Dominus captivitatem Sion, erimus consolati : alius interpres, ὡσεὶ ἐνυπνιαζόμενοι, sicut somniantes. *De ista voce*, sicut, *disputat S. Augustinus, & Theodoretus ita inquit* : Illud, ὡσεὶ, hoc loco significat ἐπίτασιν, intentionem, & amplificationem. (*b*) Exaltatione.] *Theodoretus*, τὴν ἀγαλλίασιν, Aquila quidem, αἴνεσιν, laudationem, Symmachus autem, εὐφημίαν, benedictionem, sunt interpretati. (*c*) Torrentes.] χειμάῤῥους, *quod latini*, torrens : *sed illud magis respondet hebræo, & cæteris interpretibus. Chrysostomus* : alius interpres, ὡς καταῤῥοίας, sicut fluenta : alius, ὡς ὀχετοὺς, sicut rivos (*& ita* S. *Hier.*) alius, ὡς ἀφέσεις, ut emissiones. *Scholiastes primum tribuit Aquilæ, secundum Symmacho, tertium quintæ editioni.*

PSAL. CXXVI.

(*a*) ÆDificantes.] *Latini addunt*, eam, *& paulo post*, custodit eam. (*b*) In vanum] εἰς μάτην. *Vulgata*, vanum. *Aquila*, εἰκῆ ὑμῖν ὀρθρίζουσι ἀνίστασθαι. βραδύνουσιν καθῆσθαι, frustra vobis ante lucem evigilantibus surgere tardantibus sedere. *Symmachus*, μάταιον ὑμῖν ἐξ ὄρθρου ἀνίστασθαι εἰς τὸ ἐλθεῖν, vanum vobis a diluculo surgere ad habitandum. *Chrysostomus* : alius, χρονίζοντες τοῦ καθίσαι, differentibus sedere. (*c*) Surgite.] *Theodoretus inquit esse*, ἐγέρθητε, *modo infinito, & non imperandi, & editio Gallicana habet*, surgere. (*d*) Panem doloris.] *Scholiastes ex Theodotione & Symmacho affert*, εἰδώλων, idolorum, *ex sexta editione*, πλάνης, erroris. *S. Hieronymus ad Marcellam de sexta eodem modo, itemque de Theodotione, cui conjungit quintum, Symmacho autem tribuit*, ἄρτον κακοπαθειῶν, quod exponitur, *inquit*, panem ærumnosum, *& Aquilæ*, ἄρτον διαπονημάτων, *qua de re diligenter disputat.* (*e*) Merces fructus.] ὁ μισθὸς τοῦ καρποῦ. *Schol. ex Chrysostomo* : alius, μισθὸς ὁ καρπὸς τῆς γαστρὸς, merces ipse fructus ventris. (*f*) Ita filii excussorum.] *Theodoretus* : Theodotio autem, ὡς βέλη ἐν χειρὶ δυνατοῦ, οὕτως υἱοὶ νεότητος, sicut sagittæ in manu potentis ; ita filii juventutis: Secundum hanc autem & Aquila, & Symmachus sunt interpretati. S. *Hieronymus ad Marcellam*, quod Aquila interpretatus est, sicut filii pubertatum : Symmachus, & Theodotio, sicut filii juventutis : Sexta, ἠκονηθέντος νοῦ, quod nos dicere possumus, exacuti sensus. *Chrysostomus* : alius, πεδητῶν, alligatornm. (*g*) Beatus qui.] *Schol. ex Aquila, & Symmacho*, ἀνὴρ, vir. *Sed Sanctus Hieronymus ad Suniam, testatur hoc etiam in lxx haberi.* (*h*) Implebit desiderium.] *Sic Sanctus Hieronymus ad Suniam ; quamvis in libris latinis fere omnibus sit*, implevit. *Chrysostomus* : alius, τὴν φαρέτραν αὐτοῦ, pharetram suam. (*i*) Confundentur.] *Ita Romanum, & S. Hilarius : quamvis cæteri latini habeant*, confundetur, loquetur.

PSAL. CXXVII.

(*a*) PAlmarum tuarum.] τῶν καρπῶν σου. *Theodoretus* : Symmachus autem, κόπον χειρῶν σου ἐσθίων, laborem manuum tuarum comedens : ut perspicuum sit, etiam lxx, καρποὺς, non vocasse fructuum perceptionem, sed particulam manus. *Quod etiam notavit* S. *Hier. ad Marcellam, cum libri latini haberent*, fructuum tuorum. *Etiam primo Reg. cap.* 5. καρποὶ, *eadem notione accipiuntur pro particula manus.* Schol. *refert ex Aquila*, κόπον ταρσῶν σου. laborem volarum tuarum. (*b*) Sicut vitis abundans.] S. *Augustinus, & vetus*, sicut vinea fertilis. (*c*) In lateribus.] *Chrysostomus* : alius, ἐν τοῖς ἐσωτάτοις, in penetralibus : (*nam sic* S. *Hieronymus* :) alius, ἐν τοῖς μηροῖς, in fœmoribus. (*d*) Novellæ.] νεόφυτα. S. *Augustinus & vetus*, novellatio. (*e*) Et videas bona.] *Chrysostomus* : alius, καὶ ὅρα ἐν ἀγαθοῖς ἱερουσαλήμ, & vide in bonis Hierusalem. (*f*) Pax.] *Sic græci, & cæteri latini, præter Sanctum Hilarium, & vulgatam, ubi est*, pacem. *Apollinarius*,

Εἰρήνη χαίρεσα μετ' κλυτὸν ἰσραήλον.

PSAL. CXXVIII.

(*a*) IMpugnaverunt.] *Sic* S. *Hilarius, & melius hoc modo videtur verti*, ἐπολέμησαν, *quam quomodo cæteri*, expugnaverunt. (*b*) Etenim non potuerunt mihi.] *Chrysostomus*, alius, ἀλλ' οὐκ ἠδυνήθησάν μοι, non potuerunt mihi : alius, ἀλλ' οὐχ ὑπερίσχυσάν μου, sed non prævaluerunt mihi. (*c*) Fabricaverunt.] *Theodoretus, ex Aquila, & Theodotione*, ἠροτρίασαν, araverunt. (*d*) Prolongaverunt.] ἐμάκρυναν, *quod S. Augustinus, & vetus*, longe fecerunt injustitiam suam. *Theodoretus* : Aquila autem, ἐμήκυναν, in longum protraxerunt. Symmachus autem, παρέτεινον κακοῦντες, protenderunt affligentes. (*e*) Concidit cervices.] Συνέκοψεν, *latini fere*, concidet. *Theodoretus*, τοὺς αὐχένας. Aquila quidem, & Symmachus sunt interpretati, βρόχους, laqueos : Theodotio autem, κλοιοὺς, numellas : *quod in quodam Scholio tribuitur quintæ editioni.* (*f*) Et avertantur.] *Ita S. Augustinus, & vetus : vulgata*, & convertantur. S. *Hilarius*, & revertantur. *Romanum*, & revertantur omnes. *Chrysost.* alius, ἀνατραπήτωσαν εἰς τὰ ὀπίσω, evertantur retrorsum. (*g*) Evellatur.] πρὸ τοῦ ἐκσπασθῆναι, *Theodoretus videtur habuisse*, πρὸ τοῦ ἐξανθῆσαι, priusquam floruerit. *Ita enim scribit*, Quædam exemplaria non habent, ἐξανθῆσαι sed ἐκσπασθῆναι. *Quod habetur etiam in Scholio, & additur* : Aquila, ὃ ἀρχῆθεν ἀνέθαλεν, ἐξηράνθη, quod olim germinabat, exaruit : Theodotio, & Quinta editio, ἐκσπασθῆναι. Symmachus, ἐκκαυλῆσαι, caulem emitteret. Sexta editio, ἐκστερεῶσαι, firmaret. (*h*) Implevit manum.] ἐπλήρωσε τὴν χεῖρα, *licet multi latini*, implebit. *Chrysostomus testatur, pro*, χεῖρα, *alium dixisse*, δράκα, pugnum. (*i*) Benediximus.] *Schol.* lxx dixerunt, εὐλογήκαμεν, Symmachus, εὐλογοῦμεν, benedicimus.

PSAL. CXXIX.

(*a*) CLamavi tibi.] *Cæt. Latini*, ad te. *Theodor.* ἐκέκραξά σε, clamavi te : *de qua loquutione diximus etiam supra ex S. Augustino. Et Schol.* Theodotio, ut lxx. ἐκέκραξά σε κύριε. Aquila, ἐκ βαθέων ἐπεκαλεσάμην σε κύριε, de profundis invocavi te Domine : Symmachus, ἐκ βαθυτάτων ἐκάλεσά σε κύριε, de profundissimis vocavi te Domine : quinta, & sexta editio, ἐκέκραξά σε κύριε, Clamavi te Domine. (*b*) Nomen tuum.] *Sic est in editione Ambrosiana Ecclesiæ Mediol. & in psalterio Arabico, & Æthiopico, & in plerisque libris græcis, & apud Theodoretum, qui hæc refert* : Pro τοῦ ὀνόματος, Aquila quidem & Theodotio interpretati sunt φόβον, timorem, Symmachus autem, νόμον, legem, *quod habent cæteræ editiones latinæ, & SS. Hilarius, & August. Scholiastes addit quintam dixisse*, ὅπως ἐπίφοβος ἔσῃ, ut terribilis sis. *Chrysost. habet*, νόμον, *& hæc affert* : alius, ἕνεκεν τοῦ ὀνόματός σου, propter nomen tuum : alius, ἕνεκεν τοῦ γνωσθῆναι τὸν λόγον σου, ut cognoscatur verbum tuum : alius, ἕνεκεν φόβου ὑπέμεινα κύριον, propter timorem sustinui Dominum : alius, ἕνεκεν νόμου διέμεινα κύριον, propter legem expectavi Dominum. S. *Hieronymus ad Suniam*, Pro nomine enim sive lege apud hebræos legitur thira, quod Aquila interpretatus est, φόβον, hoc est, timorem, Symmachus, & Theodot. νόμον, id est, legem, putantes thora propter literarum jod & vau similitudinem, & formam, quæ tantum magnitudine distinguuntur. Quinta editio terrorem interpretata est : sexta, verbum. *Apollinarius ita reddit*,

Εἵνεκα σῆς σοφίης ἀρετὴν βασιλήϊον ἔτλην.

propter tuam sapientiam virtutem regalem sustinui. (*c*) In verbum tuum.] *Sic vetus & SS. August. & Hilarius. Vulgata autem, & Romanum*, in verbo ejus. *Chrysostomus* : alius, προσδοκήσειεν ἡ ψυχή μου τῷ ῥήματι αὐτοῦ, expectavit anima mea verbum ejus : alius, ὑπέμεινεν ἡ ψυχή μου, τὸ ῥῆμα αὐτοῦ ἐκαραδόκησα, sustinuit anima mea & verbum ejus expectavi. *Scholiastes hoc tribuit Aquilæ, & hæc addit*, ψυχή μου εἰς κύριον ἀπὸ φυλασσόντων τὴν πρωΐαν, anima mea ad Dominum præ custodientibus matutinam vigiliam.

PSAL. CXXX.

(*a*) NEque in altum elati.] *Sic vetus & S. Augustinus, quod Græce*, ἐμετεωρίσθησαν, *cæteri latini tantum*, elati sunt. *Chrysostomus* : alius, οὐδὲ ὑψώθησαν, neque exaltati sunt. (*b*) In magnis.] *Theodoretus* : Symmachus, autem ἐν μεγαλειότησιν. Aquila autem, ἐν μεγαλωσύναις, in magnificentiis : *Hoc secundum in Scholio tribuitur Theodotioni.* (*c*) Neque in mirabilibus.] *Theodoretus, ex Symmacho*, οὐδὲ ὑπερβάλλουσιν ὑπὲρ με, neque transcendentibus super me : *quod item in Schol. tribuitur Theodotioni.* (*d*) Si non humiliter.] *Theodoretus, ex Symmacho*, εἰ μὴ ἠξίωσα, καὶ ὡμοίωσα τὴν ψυχήν μου ἀπογαλακτισθέντι πρὸς μητέρα αὐτοῦ, οὕτως ἀνταποδοθείη τῇ ψυχῇ μου, si non dignatus sum & similem reddidi animam meam ablactato erga matrem suam, sic retribuatur animæ meæ. *Putat autem S. Ioannes Chrysostomus esse hyperbaton : ut ita sit intelligendum*, si non humiliter sentiebam, sicut ablactatus super matrem suam, sed exaltavi animam meam ; ita retribuatur animæ meæ. (*e*) Sic retribues.] *Ita Romanum, nec multo aliter Ambr.* S. *Hilarius*, sicut ablactato super matre sua, sic retribues in animam meam. *Græce est*, ἀνταποδώσεις, *in commentariis quibusdam est inventum*, ἀνταπόδοσις, *& sic cæteri latini*, retributio.

PSAL. CXXXI.

(*a*) MAnsuetudinis.] *Aquila*, κακουχίας. *Symmachus*, κακώσεως, *quæ vexationem & afflictionem significant. Quinta editio*, ταπεινώσεως, humiliationis. (*b*) Sicut.] ὡς. *Romanum habet*, quis, *ut videatur legi potuisse in Græco*, ὅς. *Notat S. Hieronymus, in comment. hoc respondere Hebræo.* (*c*) Et requiem.] *Schol.* οὗτος ὁ στίχος οὐκ ἔκειτο ἐν τῷ τετρασελίδῳ. παρὰ τῷ Θεοδοτίωνι μόνῳ, ἀντὶ τοῦ, τοῖς βλεφάροις μου, ἔκειτο, τοῖς κροτάφοις μου νυσταγμόν. ἐν δὲ τῷ ὀκτασελίδῳ, παρὰ μόνοις τοῖς ό. ἔκειτο ὠβελισμένον. Hic versus non est positus in Tetraselido. Apud solum Theodotionem, pro, τοῖς βλεφάροις μου, Palpebris meis, positum est, τοῖς κροτάφοις μου νυσταγμόν, temporibus meis dormitationem. In octaselido autem apud solos lxx. positus est obelo notatus. (*d*) Campis sylvæ.] S. *Augustinus & vetus*, in campis saltuum : *Aquila, & Symmachus*, ἐν χώρᾳ, in regione. *Quinta editio*, ἐν ἀγρῷ, in agro. (*e*) Intremus.] εἰσελευσόμεθα, *& paulo post*, προσκυνήσωμεν. *Romanum*, introivimus, adoravimus : *Sanctus Augustinus, & vetus*, intravimus, adorabimus, *S. Hilarius*, intrabimus, adorabimus. *vulgata*, introibimus, adorabimus. *Et in multis codicibus græcis legitur*, εἰσελευσόμεθα. (*f*) Sanctificationis tuæ.] *Chrysostomus* : alius, τῆς ἰσχύος σου, fortitudinis tuæ, (*quod etiam est S. Hieronymi* :) alius, τοῦ κράτους σου, potentiæ tuæ. (*g*) Induentur.] ἐνδύσονται, *Latini fere omnes habent*, induantur justitia, *aut*, induent justitiam. *Chrysostomus* : alius, ἀμφιεσθήτωσαν, vestiantur : alius, ἐνδυσάσθωσαν δικαιοσύνην, induantur justitiam, id est, sanctitatem, sacerdotium, latriam. (*h*) Non avertas faciem.] *Aquila*, μὴ ἐπιστρέψῃς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου, ne convertas faciem Christi tui : *Theodotio*, μὴ ἀποστρέψῃς. *Symmachus*, μὴ ἀποστραφῇς. non avertas. (*i*) Non frustrabitur eam.] μὴ ἀθετήσει αὐτήν, non irritam faciet eam, non recedet ab ea : *latini habent*, non frustrabitur eum, *aut*, non pœnitebit eum, *ut S. Augustinus, & vetus.* (*k*) Sedem tuam] *Sanctus Cyprianus* 2. *testim.* super thronum meum. *Sanctus Ambrosius* super sedem meam, *eodemque modo habuisse Sanctum Hilarium videtur explanatio indicare.* (*l*) Præelegit.] *Ita fere latini omnes præter vulgatam : quæ habet*, elegit. *Græce priore loco est*, ἐξελέξατο, *posteriore*, ᾑρετίσατο, *quod videtur majorem quandam vim habere.* (*m*) Venationem.] θήραν. *Scribit Sanctus Hieronymus, in comm. ita habere ipsos lxx. Sed propter novitatem verbi, & unius litteræ demutationem, paulatim obtinuisse ut pro*, θήραν, *legeretur*, χήραν, viduam : *quod est in latinis editionibus, in psalt. Arabico, & Æthiopico, & in aliquot libris græcis, & metaphrasi Apollinarii. S. Hilarius refert quendam ita esse interpretatum*, captionem ejus : *Sed putavit apud lxx esse*, viduam, *eamque translationem sequendam tanquam consignatam ad Ecclesiæ doctrinam. Utriusque lectionis fit mentio in Scholiis. Quinimo ex simili fortasse litteræ mutatione factum est, ut in quibusdam codicibus, & apud Cyrillum in cap.* 60. *Esaiæ, sit*, θύραν, portam. *Theodoretus, ex Symmacho*, τὴν σίτησιν αὐτῆς εὐλογῶν εὐλογήσω, annonam ejus benedicens benedicam. *Scholiastes adjungit*, Aquila, ἐπισιτισμὸν αὐτῆς εὐλογῶν εὐλογήσω, (*quod idem valet.*) Theodotio, & quinta editio, ut lxx. *De hac re S. Hieronymus scribit etiam in tradit. in Gen. cap.* 25. (*n*) Exultatione exultabunt.] *Aquila*, αἰνέσει αἰνέσουσιν, laudatione laudabunt. *Symmachus*, εὐφημοῦντες εὐφημήσουσιν, benedicentes benedicent. (*o*) Ibi suscitabo.] *Ita Sanctus Augustinus, & vetus : quod græce est*, ἐκεῖ ἐξανατελῶ, *& poterat etiam verti, ut vertit S. Hieronymus ex hebræo*, ibi oriri faciam : *cæteri autem latini*, illuc producam. (*p*) Sanctificatio mea.] τὸ ἁγίασμά μου. *Symm.* ὁ ἁγιασμός μου, *quod idem valet Chrys.* alius, τὸ κέρας, cornu : alius, ἀφόρισμα αὐτοῦ, segregatio ejus : alius, ἀφωρισμένον αὐτοῦ, segregatum ejus.

PSAL. CXXXII.

(*a*) ECce nunc.] *Sic Græci: Latini autem non discedentes a sententia*, Ecce quam bonum, & quam jucundum habitare fratres in unum. *Chrysost.* alius, ἰδοὺ δὴ τί ἀγαθὸν, καὶ τί καλὸν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό ; Ecce nunc quid bonum, & quid pulchrum, nisi habitare fratres in unum ? (*b*) Sicut unguentum.] *Aquila*, ὡς ἔλαιον ἀγαθὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς καταβαῖνον ἐπὶ τὸν πώγωνα, τὸν πώγωνα Ἀαρὼν, τὸ καταβαῖνον ἐπὶ στόμα ἐνδυμάτων αὐτοῦ, sicut oleum bonum super caput, descendens in barbam, barbam Aaron, descendens in os indumentorum ejus. *Symm.* ὡς τὸ μύρον τὸ κάλλιστον ἐπὶ κεφαλὴν καταῤῥέον ἐπὶ πώγωνα τοῦ Ἀαρὼν, τὸ καταῤῥεῦσαν ἐπὶ τὴν ὤαν τῶν περιμέτρων αὐτοῦ, sicut unguentum optimum super caput, defluens in barbam Aaron, quod defluxit ad oram vestimentorum circummetientium illum. *Alius*, ἐνδυμάτων αὐτοῦ, indumentorum ejus. Theodotio, ut lxx. (*c*) Montes.] ὄρη, καὶ *& supra*, montes in circuitu ejus : *latini tamen*, montem.

PSAL. CXXXIII.

(*a*) IN atriis.] S. *Hilarius* : Reperi autem quosdam ambiguos circa hoc, in atriis domus Domini, fuisse, dicentes, idcirco hoc a translatoribus primis adjectum esse, quia sub hisdem versibus sequenti psalmo continetur, opinantibus ipsis, scriptorum vitio in libris hebraicis fuisse præteritum. Sed novi interpretes, quæ volunt, tractent : nobis vero obsequendum est, & auctoritati tralationum, & vetustati. *Ejusmodi quiddam scribitur in comm. S. Hieronymi. In omnibus quidem collatis libris græcis, & latinis verba illa habentur.* (*b*) In noctibus.] *Qui vertunt ex hebræo, hæc cum antecedentibus conjungunt.* (*c*) In sancta.] *Chrysostomus* : alius, ἁγίως, sancte : alius, ἡγιασμένως, sanctificate.

PSAL. CXXXIV.

(*a*) BOnus.] ἀγαθός. *Chrysostomus*, alius, ὅτι χρηστὸς, *quod interdum diximus verti*, bonum, *interdum*, suave. *Psalterium Romanum; & S. Hilarius habet*, quoniam benignus. (*b*) Quoniam dicens.] *Ita vertit S. Hieronymus, ex Hebræo, & optime convenit dictioni Græcæ*, ὅτι καλόν. *S. Hilarius, & vulgata*, quoniam suave *S. Augustinus, & vetus, & Romanum*, quoniam suavis. *Aquila*, ὅτι εὐπρεπὲς, quoniam decorum. *Theodotio*, ὅτι ἡδὺ, quoniam dulce, *Symmachus ut lxx.* (*c*) In possessionem sibi.] εἰς περιουσιασμὸν ἑαυτῷ. *Theodoretus ex Symmacho*, εἰς ἐξαίρετον ἑαυτῷ, in selectum quiddam sibi. (*d*) Educens nubes ab extremo terræ.] *Chrysostomus* : alius, ἀναβιβάζων, faciens ascendere : alius, ἀνασπᾷ ἀπ' ἄκρων, attrahit ab extremis : alius, ἐκ τελέσματος, de fini, & summitate. (*e*) Qui educit.] ὁ ἐξάγων, *Scholiastes videtur alio quodam modo legisse apud lxx. & fortasse*, ἀνάγων, *ut paulo superius : aut hæc, quæ affert ad locum illum pertinent* : Aquila, quinta, & sexta editio, ἐξάγων. Symmachus, προφέρων, proferens : Theodotio, ut lxx. (*f*) Suis.] αὐτοῦ. *Schol.* Tres illi, quinta, & sexta, αὐτῶν eorum. (*g*) Israel.] *Schol.* lxx, & tres illi, τῷ Ἰσραὴλ, ipsi Israel, *quod est expressius.* (*h*) Memoriale tuum.] *Chrysostomus* : alius, ἡ ἀνάμνησίς σου, recordatio tui. (*i*) Deprecabitur.] *Ita vulgata, quasi*, exorabitur, *quod græce est*, παρακληθήσεται. *& poterat etiam verti, ut vertit* S. *Hieronymus ex hebræo*, erit placabilis, S. *Augustinus, & vetus*, advocabitur : *Romanum, & S. Hilarius*, consolabitur. (*k*) Non audient.] *Hic in cæteris libris latinis, præterquam in vulgata interjiciuntur multa ex iis quæ habentur psal.* 113. (*l*) Omnes qui confidunt.] *Aquila*, πᾶς ὃς πέποιθεν ἐπ' αὐτοῖς, omnis qui confidit in eis. *Theodotio*, καὶ πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπ' αὐτὰ, & omnes qui sperant super ea. *Symmachus*, πᾶς ὁ πεποιθὼς αὐτοῖς, omnis fretus eis. *Quinta editio*, πᾶς ὃς ἐλπίζει ἐπ' αὐτοῖς, omnis qui sperat in eis. *Sexta*, πᾶς ὁ ἐλπίζων ἐπ' αὐτὰ, omnis sperans super ea. (*m*) In Sion.] ἐν σιών. *Sic S. Hilarius, cæteri fere*, ex Sion : *& in aliquot libris græcis est*, ἐκ σιών.

PSAL. CXXXV.

(*a*) ALleluia.] *Schol.* ἡ προκειμένη ἐπιγραφὴ περιέχει ἀλληλούϊα. ἔν τισι δὲ τῶν ἀντιγράφοις εὕρομεν μετὰ τὸ ἀλληλούϊα, καὶ τῆς διπλῆς, ἐπιγεγραμμένον. Proposita inscriptio habet alleluia. In quibusdam vero exemplaribus invenimus post alleluia inscriptum, τῆς διπλῆς, duplicis, *aut*, duplæ. (*b*) Qui firmavit.] *Chrysost.* alius, τῷ πλήσαντι, qui constrinxit. (*c*) Luminaria.] *Aut*, lumina : *Nam græce est* φῶτα, *in Genesi autem*, φωστῆρας. *Schol* Theodotio, τὰ ἄστρα, sydera : Aquila & Symmachus, ut LXX. (*d*) In potestatem.] *Chrysostomus* : alius, ἐπικρατεῖν τῆς ἡμέρας, ad dominandum diei. (*e*) Divisiones.] *Aquila*, εἰς ἀποτμήματα, in segmata. *Symmachus*, εἰς τομὰς, in sectiones. (*f*) Escam.] *Chrysost.* alius, διδοὺς ἄρτον πάσῃ σαρκὶ, dans panem omni carni : alius, ὃς δίδωσιν, qui dat.

PSAL. CXXXVI.

(*a*) HIeremiæ.] S. *Hilarius*, maxime, cum quibusdam placuerit, cum tanquam Hieremiæ titulo inscribi, quia ab ipso sit, antequam accidit denunciata captivitas. *Romanum habet tantum*, Psalmus David, *quod & alii Græci. Vulgata autem*, psalmus David propter Jeremiam. *Theodoretus*, οὗτος ψαλμὸς ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις. θρασὺ δέ τινες πρᾶγμα πεπλημμελήκασιν ἐπιγράψαντες, τῷ δαυὶδ διὰ ἱερεμίου. Psalmus hic sine inscriptione est apud Hebræos. Quidam vero impudens facinus ausi sunt, inscribentes, τῷ δαυὶδ διὰ ἱερεμίου, &c. *Schol.* ἀνεπίγραφος παρ' ἑβραίοις. εἰς τὸ εὐσεβίου, τῷ δαυὶδ, μόνον ἐπεγέγραπτο. καὶ ἔξω, ἀνεπίγραφος παρὰ τοῖς γ. ἐν τῷ ὀκτασελίδῳ ὁμοίως, τῷ δαυὶδ, ἐπεγέγραπτο παρὰ μόνοις τοῖς ό. Sine titulo apud Hebræos. In libro Eusebii tantummodo inscriptum est, τῷ δαυὶδ, & extra (*significat fortasse*, ad marginem) ἀνεπίγραφος παρὰ τοῖς γ', sine titulo apud tres illos. In octaselido item apud solos lxx. inscriptum est illud, τῷ δαυὶδ. (*b*) Recordaremur Sion.] *Sic SS. Augustinus, & Hilarius, & vetus, & græce*, τῆς σιών. *Vulgata, & Romanum*, dum recordaremur tui Sion. (*c*) Organa.] *Chrysost.* alius, citharas : *alius*, lyras. (*d*) Et qui abduxerunt.] *Chrysostomus* : alius, οἱ καταλαζονευόμενοι ἡμῶν, superbe se jactantes in nos. (*e*) Obliviscatur, ἐπιλησθείη ἡ δεξιά μου, *& ab aliquibus, subintelligitur*, me, *quod expresserunt SS. Augustinus, & Hilarius, & psalterium vetus, & Romanum*, obliviscatur me : *ab aliis accipitur passive, ut in vulgata*, oblivioni detur : *& ita enim putat accipiendum S. Hilarius : Chrysostomus, & Theodoretus videtur ita accipisse*, obliviscatur mei dextra. (*f*) Sicut in principio.] *A latinis fere omnibus abest illud*, sicut : *& S. Hilarius habet*, principium. *Aquila*, ἐπὶ κεφαλὴν εὐφροσύνης μου, super caput lætitiæ meæ. *Symmachus*, ἐν ἀρχῇ εὐφροσύνης, in principio lætitiæ. *Theodotio, quinta & sexta editio, ut lxx.* (*g*) Filiorum Edom] *Chrysostomus* : alius, τοῖς υἱοῖς ἐδώμ, filiis Edom : *& iste fortasse, si postea dixit*, τὴν ἡμέραν ἱερουσαλήμ, *ut habet nostra, noluit accipi in die, ut nostra acceperunt, sed hoc sibi voluit*, in memoriam redigito filiis Edom diem Hierusalem. (*h*) Ad fundamenta ejus.] *Sic græci, latini autem*, ad fundamentum in ea. (*i*) Misera.] *Aut*, infelix, *ut S. Augustinus, & vetus. Symmachus*, ἡ λῃστρίς, prædatrix. *Aquila*, ἡ προνομευομένη, vastata (*ut S. Hieronymus* :) *Theodotio*, διαρπαζομένη, diripienda. (*k*) Quam retribuisti.] *Chrysostomus* : alius, ὃ προσαπέδωκας ἡμῖν, quam antea fecisti nobis.

PSAL. CXXXVII.

(*a*) AGgæi, & Zachariæ.] *Ista a plerisque libris absunt : a multis etiam illud*, Psalmus. *Schol.* Theodotio, Ipsi David : apud Aquilam, & sextam, sine titulo. (*b*) Et coram angelis.] *Schol.* alius, ἐναντίον θεῶν ᾄσω σοι, coram Diis canam tibi. *Chrysostomus* : alius, παῤῥησιάσομαί σοι, *al.* παῤῥησίᾳ ψάλω σοι, libere & fidenter prædicabo te, *al.* cum fiducia intuebor te : alius, ἔναντι θεῶν μελῳδήσω σοι, coram Diis modulabor tibi. *Explanat autem diligenter locum de angelis, & de diis.* (*c*) Quoniam audisti omnia verba oris mei.] *Notat S. Hieronymus, in comment. hunc verſiculum abeſſe ab hebræo. Abeſt etiam a textu Theodoreti; attamen in explanatione videtur eum indicare. Apud latinos alio ordine legitur,* confitebor tibi Domine in toto corde meo: quoniam audiſti (*al.* exaudiſti) verba (*al.* omnia verba) oris mei. (*d*) Super omne.] *Ita etiam S. Auguſtinus, & vetus, & vulgata. S. Hilarius,* ſuper omnia. *Romanum,* ſuper nos: *Sunia & Fretela ad S. Hieronymum ſcripſerant in ſuis ſe codicibus reperiſſe,* ἐπὶ πάντας, ſuper omnes. *Sed teſtatur S. Hieronymus in LXX legi,* ἐπὶ πᾶν, *quod S. Hieronymus videtur accipere,* in omni re. *Idem vero hæc addit:* alius, ἐμεγάλυνας γὰρ ὑπὲρ πάντα τὰ ὀνόματά σου τὴν ῥῆσίν σου, magnificaſti enim ſuper omnia nomina tua verbum tuum: alius, τὸ λόγιόν σου, eloquium tuum: *atque ita fere interpretatur ex hebræo S. Hieronymus in epiſt. ad Suniam, & in ſuo pſalterio.* (*e*) In quacunque die.] *Chryſoſtomus:* alius, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἐπεκαλεσάμην σε, ἐπήκουσάς μου, in quacunque die invocavi te, exaudiſti me. (*f*) Multiplicabis me.] *Ita fere S. Hilarius,* multiplicabis me in anima virtute tua. *S. Auguſt.* multiplicabis me in anima mea, virtutem. *A vetere, & vulgata abeſt illud,* me. *Romanum,* multiplicabis in anima mea virtutem tuam. *Græce autem eſt,* πολυωρήσεις, *quod, ut Chryſoſtomus, & Theodoretus explanat, poterat verti,* evehes, exaltabis, confirmabis. *Sed non ſumus auſi mutare contra conſenſum communem: præſertim cum eodem modo verſa ſit iſta dictio in pſal.* 11. multiplicaſti filios hominum. *De iſto verbo accurate S. Hieronymus diſputat in Eſa. c.* 52. *Idem Chryſoſtomus:* alius, συνέστησας, (*al.* συνέστης) τῇ ψυχῇ μου δυνάμεις, conſtituiſti, & collegiſti animæ meæ (*aut* in anima mea) virtutes. *Theodoretus, ex Symmacho,* συνέστης τῆς ψυχῆς μου δυνάμει, affuiſti virtuti animæ meæ. (*g*) In viis Domini.] *Ita latini præter Romanum, in quo eſt,* in canticis Domino, *& in aliquot codicibus græcis eſt,* ταῖς ᾠδαῖς, *& in metaphraſi Apollinarii,* θεσπεσίοις μελέεσσιν. *Schol.* cantica Dei monumentis mandavit, quæ prænunciat fore ut omnes qui ex gentibus, canant. *Multi tamen habent,* ὁδοῖς, *& nonnulli,* ἐν ταῖς ὁδοῖς σου κύριε, in viis tuis Domine: *quam lectionis varietatem videtur agnoſcere etiam Chryſoſtomus. Idem:* alius, καὶ ᾀσάτωσαν τὰς ὁδοὺς κυρίου, & cantent vias Domini: *Vias Domini Theodoretus interpretatur,* οἰκονομίας, rationes adminiſtrandi. *Scholiaſtes,* virtutes, quæ ducunt ad cognitionem Dei. (*h*) Et excelſa.] *Chryſoſtomus:* alius, καὶ ἐπηρμένον μακρόθεν γινώσκει, & elatum de longinquo cognoſcit. (*i*) Si ambulavero.] *Symmachus,* ἐὰν πορευθῶ διὰ μέσου θλίψεως περισώσεις με. κατὰ τῆς ἀναπνοῆς ἐχθρῶν μου ἐκτενεῖς χεῖρά σου, καὶ σώσει με ἡ δεξιά σου, κύριος ἐπιτελέσει ὑπὲρ ἐμοῦ. Si ambulavero per medium tribulationem, ſalvum præſtabis me: contra ſpiritus inimicorum meorum extendes manum tuam: & ſalvum me faciet dextera tua: Dominus perficiet pro me. *Chryſoſtomus:* alius, κύριος συντελέσει, Dominus conſummabit. (*k*) Retribues.] *Ita etiam SS. Ambroſius, in Pſal.* 118. 10 *& Auguſtinus, & vetus. Romanum,* retribue. *S. Hilarius,* Dominus retribuit. *Vulgata.* Dominus retribuet: *& ita plerique codices græci, & Chryſoſtomus, & Theodoretus,* κύριος ἀνταποδώσει.

PSAL. CXXXVIII.

(*a*) David.] *In Complut. & in aliis quibuſdam editionibus legitur,* εἰς τὸ τέλος τῷ δαυὶδ ψαλμὸς ζαχαρίου ἐν τῇ διασπορᾷ, in finem ipſi David pſalmus Zachariæ in diſperſione. *Theodoretus:* In quibuſdam exemplaribus adjunctum eſt, ζαχαρίου εἰς τὴν διασποράν. Id neque apud Hebræum, neque apud lxx, neque apud alios interpretes inveni, ſed quiſpiam arbitratu ſuo pſalmum intelligens, tituli additionem fecit. (*b*) Semitam.] τὴν τρίβον μου. *S. Hilarius,* tritam nuncupant, id eſt, frequenti greſſu diſcurſuque contritam. *Scholiaſtes ex Symmacho,* τὴν ὁδόν μου. *Theodoretus ex Theodotione,* τὴν τρίβον μου, καὶ τὴν ὁδόν μου ἐξιχνίασας, ſemitam meam, & viam meam inveſtigaſti. (*c*) Funiculum.] *Sic vulgata, quod Græce,* σχοῖνον. *S. Auguſtinus & vetus,* limitem. S. *Hilarius, & Romanum,* directionem, *putatque S. Hilarius, ea dictione ſignificari certum & conſtitutum modum itineris, ut apud nos milliarium. Aliam vero ejus notionem aperiunt Theodoretus, & alii.* (*d*) Injuſtus.] *Ita etiam in pſalterio Æthiopico, quo cum facit metaphraſis Apollinarii,* ἀθεμίστιον. *A vulgata abeſt: eamque lectionem probat S. Hieronymus ad Suniam. In aliis codicibus Græcis eſt,* οὐκ ἔστι δόλος, *& in Romano, & vetere, & apud SS. Hilarium & Auguſtinum,* non eſt dolus: *quomodo teſtatur S. Hieronymus ſolam ſextam editionem eſſe interpretatam. Schol.* Aquila, λαλιά, (*quod ibidem S. Hieronymus interpretatur,* eloquium) Theodotio, δόλος, Symmachus, ἐπεζλογία, contradictio: Quinta editio, ut lxx. (*e*) Mirificata eſt] *Sic habet hic verſiculus in vetere, & apud S. Aug. cæteri vero,* mirabilis facta eſt ſcientia, (*aut,* cognitio, *ut* S. *Ambr. in examer. lib.* 6. *cap.* 8.) tua ex me: confortata eſt, &c. *Symm.* ὑπερβάλλει με ἡ γνῶσίς σου, ſuperat me cognitio tua. (*f*) Invaluit.] *Chryſoſtomus:* alius, ὑπερεπήρθη, ſuperlata eſt. (*g*) Non potero ad illam.] *Aquila,* οὐ δυνήσομαι αὐτήν, non potero eam. *Theodotio, quinta, & ſexta editio,* πρὸς αὐτήν, ad eam. *Symmachus,* πρὸς ἣν οὐ δύναμαι, ad quam neutiquam potero. (*h*) Meas in directum.] *Ita Sanctus Auguſtinus, & vetus: eandemque lectionem videtur ſequutus Apollinarius, qui ita ſcribit,*

Ἢν δὲ καὶ ἰθυπόροις πτέρυγας ἀνέμοισι πετάσω,

ſin autem & pennas explicaro ventis recta procedentibus. *Cæteri libri græci,* κατ' ὄρθρον. *Theodoretus interpretatur,* ad orientem, *Vulgata,* diluculo, S. *Hilarius, & Romanum,* ante lucem, *&* S. *Ambroſius in pſ.* 118. *ſerm.* 19. (*i*) Habitavero.] κατασκηνώσω. *Aquila,* σκηνώσω, *Symmachus,* καταμενῶ, *Theodotio, ut lxx. ita parum diſcrepant.* (*k*) Et dixi.] *Theodoretus ex Symmacho,* ἐὰν εἴπω· ἴσως σκότος περισκεπάσει με, ἀλλὰ καὶ νὺξ φωτεινὴ περὶ ἐμέ, ſi dixero forſitan tenebræ circumtegent me; at nox etiam lucida circa me. *Aquila.* καὶ νὺξ φῶς περὶ ἐμέ, & nox lux circa me. *S. Hieronymus in comment. ex Symmacho refert,* & nox lux circum me ſedet. (*l*) Conculcabunt.] *Chryſoſtomus:* alius, καλύψει με, operient me. (*m*) Illuminatio.] *Sic S. Hilarius. Apud cæteros latinos fere eſt,* illuminatio mea. (*n*) Non obſcurabuntur a te.] *Chryſoſtomus:* alius, παρά σοι, apud te: *Theodoretus, ex Symmacho,* οὔτε σκότος σκοτεινὸν ἔσται παρὰ σοί, ἀλλὰ καὶ νύξ, ὡς ἡμέρα, φαίνεται, (*al.* φανεῖ) neque tenebræ erunt tenebricoſæ ſuper te: ſed & nox, ſicut dies, lucet, *al.* lucebit. (*o*) Sicut tenebræ] *Chryſoſtomus:* alius, ὅμοιον τὸ σκότος καὶ τὸ φῶς αὐτῆς, ſimiles ſunt tenebræ, & lux ejus. (*p*) Suſcepiſti.] *S. Hieronymus in comm.* Quinta editio ita tranſtulit, conflaſti me de ventre matris meæ. (*q*) Mirabilia.] *Symmachus,* παράδοξα, opinionem ſuperantia. (*r*) Cognoſcit.] γινώσκει. *Ita videtur ex explanatione habuiſſe S. Auguſtinus: Romanum,* novit nimis. S. *Hilarius,* novit valde. (*ſ*) Os meum.] *Theodoretus ex Aquila,* οὐκ ἐπεκαλύφθη ὀστοῦν μου ἀπὸ σοῦ, οἷς ἐποιήθην ἐν ἀποκρύφῳ, non cooperta ſunt oſſa mea a te, quibus factus ſum in abſcondito. *Addit Schol.* Theodotio, ut lxx. Symmachus, οὐκ ἔλαθέν σε ἡ κραταίωσίς μου, ἣν ἐποιήθην ἐν τῷ κρυπτῷ, ἐποικίλθην ἐν τοῖς κατωτάτοις τῆς γῆς, non latuit te potentia mea, (aut conſtitutio, conſolidatio) qua factus ſum in occulto: varie formatus ſum in infimis terræ. (*t*) Inoperatum.] S. *Hilarius habet,* imperfectum tuum viderunt oculi mei. *Sed putat, quod græce eſt,* τὸ ἀκατέργαστον, *melius reddi,* inoperatum: *quomodo etiam eſt in editione Ambroſiana. Cæteri libri latini,* imperfectum meum viderunt oculi tui, *& græci,* τὸ ἀκατέργαστόν μου εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου. *Schol. refert idem ex Aquila, niſi quod non habet,* τό. *Theodoretus, ex Symmacho cujus lectionis facit etiam mentionem Chryſoſtomus:* ἀμόρφωτόν με, (*al.* μου) προεῖδον (*al.* εἶδον) οἱ ὀφθαλμοί σου σὺν τοῖς ἐν τῇ βίβλῳ σου πᾶσι γεγραμμένοις, ἡμέρας πλασσομένοις οὐκ ἐνδεούσης οὐδεμιᾶς, informem me (*al.* informe meum) præviderunt (*al.* viderunt.) oculi tui cum iis qui in libro tuo omnes ſcripti ſunt, die iis qui formantur nulla deficiente. *In comm. Sancti Hieronymi hæc ultima pars ita redditur,* dies, quibus formati ſunt, ne una quidem ex eis deeſt. (*u*) Dies formabuntur.] ἡμέρας, *aut eſt caſus generandi, & poſſet reddi,* per diem, *ſicut habet S. Auguſtinus, & vetus: aut eſt caſus accuſandi: & ſicut in græco ſubintelligitur,* κατά, *ſic poterit in latino,* per, *aut,* in, *id eſt,* in dies formabuntur. *In eodem vetere, & apud S. Auguſtinum ſequitur,* errabunt, *quaſi,* πλασθήσονται *ſit a* πλάζομαι, *quod ſignificat,* erro, *non a* πλάττομαι, *quod,* formor, *& fingor. Quomodo hanc particulam ſit interpretatus Symm. paulo ante ex Theodoreto dictum eſt: atque eadem referuntur a Chryſoſtomo. Schol. addit, Theodotionem dixiſſe fere, ut lxx.* ἡμέρας πλασθήσονται καὶ οὐδεὶς ἐν αὐτοῖς. *Aquilam vero,* καὶ οὐ μία ἐν αὐταῖς, & nemo in eis, *genere fœminino, ut poſſit referri ad dies.* (*x*) Mihi autem] *Schol. ex Chryſoſtomo:* alius, τίμιοι ἐγένοντο οἱ ἑταῖροί σου, precioſi fuerunt familiares tui: alius, τί ἐτιμήθησαν; quam honorati ſunt? (*y*) Valde confortati ſunt.] *Sic S. Auguſtinus, & vetus: & reſpondet græco. Sed S. Hilarius, & Romanum, & vulgata,* nimis confortatus eſt. *Theodoretus, ex Theodotione:* ἐκραταιώθησαν οἱ πένητες αὐτῶν, corroborati ſunt pauperes eorum. *Chryſoſt.* alius, τί παμπληθεῖς αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν, quam copioſa capita eorum. (*z*) Exurrexi.] *Theodoretus ex Symmacho,* ἐξυπνώσω, (*al.* ἐξυπνίσω, *al.* ἐξυπνήσω) καὶ ἀεί, (*al.* εἰς ἀεὶ) ἔσομαι παρά σοι, *al.* μετὰ σοῦ, exurgam e ſomno, & ſemper ero apud te (*al.* tecum.) (*ω*) Peccatores.] *S. Hilarius,* peccatorem: *Chryſoſtomus:* alius, παραβάτην, tranſgreſſorem. (*aa*) Viri ſanguinum.] *Symmachus,* ἄνδρες μιαιφόνοι ἀπονεύσατε ἀπ' ἐμοῦ, viri homicidæ recedite a me. (*bb*) Dices.] *Ita S. Auguſtinus, & vetus, & metaphraſis Apollinarii,* ἐρεῖς. *In codice Vaticano erat,* ερεις, *ſine accentu, & poſtea mutata fuit in,* ἔρεις, contentio, *cujus lectionis fit etiam mentio in commentariis græcis, eamque probat S. Hilarius. In aliis libris græcis eſt,* ὅτι ἐρισταί ἐστε, quia litigioſi eſtis. *Vulgata & Romanum,* quia dicitis: *ut videantur legiſſe,* ἐρεῖτε. *Aquila,* ὅτι ἀντιλέξουσίν σοι εἰς ἀπέννοιαν, ἦραν εἰς εἰκῆ ἀντίζηλοί σου, quia contradicent tibi in prava cogitatione; elevaverunt fruſtra æmulatores tui. *Theodotio,* ὅτι ἐρίσουσί σοι εἰς διαλογισμόν, quoniam concertabunt tecum in cogitatione. *Symmachus,* οἵτινες ἀντελάλησάν σοι διαλογισμῷ, ἐπήρθησαν ματαίως οἱ ἐναντίοι σου, qui quidem loquuti ſunt contra te cogitatione, elevati ſunt fruſtra adverſarii tui. *Quinta editio,* ὅτι παρεπίκρανάν σε ἐν κακοβουλίᾳ, quoniam exacerbaverunt te in malo conſilio.

PSAL. CXXXIX.

(*a*) Linguam ſuam ſicut ſerpentis.] *Latini fere habent,* linguas ſuas ſicut ſerpentes. (*b*) Virtus.] δύναμις. *Chryſoſtomus:* alius, κράτος, robur, poteſtas. (*c*) Ne tradas.] *Theodoretus,* Symmachus autem ſic, μὴ δῷς κύριε τὰς ἐπιθυμίας τοῦ παρανόμου, ne Des Domine deſideria iniqui: ſimiliter autem & Aquila, & Theodotio. *Scholiaſtes ex Aquila,* ἐπιθυμήματα ἀσεβοῦς, cupiditates impii. (*d*) Ne derelinquas.] *Chryſoſt.* alius, μὴ ἀποβαίη, μήποτε ὑψωθῶσι, ne ſuccedat, nequando exaltentur. (*e*) Caput circuitus eorum.] *Theodoretus, ex Symmacho.* ὁ πικρασμὸς τῶν κυκλούντων με, ὁ μόχθος τῶν χειλέων αὐτῶν πωμασάτω (*al.* ἀλωσάτωσαν) αὐτούς, acerbitas circundantium me, labor labiorum eorum operiat (*al* comprehendant) eos. *Schol.* Aquila, κεφαλὴν καταστρεφόντων με, caput evertentium me. *Theodotio, ut lxx.* (*f*) In terram.] ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ καταβαλεῖς αὐτούς, *& ſic S. Auguſt. Fieri autem poteſt ut ita ſit conſtruendum, conjungendo iſtud,* in terram, *cum ſequentibus.* In terram, & dejicies eos: *id eſt,* & in terram. *Nam ſic habet pſalterium Æthiopicum, & Apollinarius,* καθέλοις εἰς χθόνα, *& S. Hilarius in explanatione,* ſuper terram dejicies eos. *In aliis libris græcis eſt,* πεσοῦνται ἐπ' αὐτοὺς ἄνθρακες, ἐν πυρὶ καταβαλεῖς αὐτούς, *& ſic vulgata,* cadent ſuper eos carbones, in ignem dejicies eos. *Editio Ambroſiana:* cadent ſuper eos carbones ignis: in ignem dejicies eos, *& ſic fere Romanum. Vetus autem,* decident ſuper eos carbones ignis, & dejicies eos. *Apollinarius,*

Ἄνθρακες ἀκαμάτοιο πυρὸς μετὰ τοῖσι πέσοιεν.
Ὑψόθεν ἐσσυμένῳ καθέλοις σφέας εἰς χθόνα πυρσῷ.

Carbones indomiti ignis in eos cadant; Ex alto irruente dejicias in terram flamma. (*g*) Dejicies eos.] *Aquila,* πτωματίσεις αὐτούς, cadere facias eos. *Theodotio, quinta, & ſexta editio,* καταβαλεῖς αὐτούς, dejicies eos, *Symmachus,* καταβληθήτωσαν, dejiciantur. (*h*) In miſeriis non ſubſiſtent.] *In multis codicibus græcis eſt,* καὶ οὐ μὴ ὑποστῶσιν, & non ſubſiſtent: *quare illud,* ἐν ταλαιπωρίαις, *poſſet verti ut alibi,* in miſerias. *Latini autem conjungunt fere cum ſequentibus,* in miſeriis non ſubſiſtent: *Chryſoſtomus:* alius, πεσοῦντων εἰς βοθύνους, μήποτε ἀναστῶσιν, cadentibus in foveas, ne quando reſurgant: alius, ἐπισπευδομένως, καὶ οὐ μὴ ἀναστῶσιν, propere & non reſurgant. *Schol. ex Sym.* εἰς βοθύνους, ὧν μήποτε ἀναστῶσιν, in foveas e quibus nunquam reſurgant. (*i*) Non dirigetur.] *Chryſoſtomus:* alius, οὐχ ἑδρασθήσεται, non ſtabilietur. (*k*) Venabuntur.] *Aut,* capient, *ut alii præter Sanctum Auguſtinum & vetus. Symmachus,* παρανομίαι ἄνδρα ἀγρεύσουσιν, iniquitates virum venabuntur. (*l*) Cauſam.] *Ita Sanctus Auguſtinus & vetus: quod græce,* τὴν δίκην. *Cæteri latini,* vindictam. (*m*) Inhabitabunt.] *Aquila,* καὶ καθεδοῦνται, ſedebunt. *Symmachus,* διαμενοῦσιν, permanebunt: *Theodotio, ut lxx.* (*n*) Cum vultu tuo.] *Symmachus,* παρὰ τῷ προσώπῳ σου, apud vultum tuum.

PSAL. CXL.

(*a*) Deprecationis.] *Aut,* orationis, *ut S. Hilarius, & Romanum. Vulgata vero,* voci meæ. (*b*) Dirigatur.] *Chryſoſtomus:* alius, παχθήτω ἡ προσευχή μου, ὡς θυμίαμα ἔμπροσθέν σου, ſtatuatur oratio mea, ſicut thymiama coram te: alius, ἑτοιμασθήτω, paretur. (*c*) Sacrificium.] *Chryſoſtomus:* alius, δῶρον ἑσπέρας, donum veſperæ: alius, προσφορὰ ἑσπερινή, oblatio veſpertina. (*d*) Circa labia mea.] S. *Auguſtinus, & vetus,* & oſtium continentiæ circa labia mea: *alii vero,* circumſtantiæ labiis meis. *Schol.* lxx. Aquila & Theodotio: ἐπὶ τὰ χείλη μου, ſuper labia mea. Symmachus, ἐπὶ τοῖς χείλεσίν μου, in labiis meis. (*e*) Ne declines.] S. *Auguſtinus, & vetus, & Romanum,* ut non declines. *Chryſoſtomus:* alius, μὴ παρατρέψῃς τὴν καρδίαν μου εἰς λόγους πονηρούς, ἐννοεῖν ἐννοίας παρανόμοις, ne pervertas cor meum in verba maligna, ad cogitandum cogitationes iniquas: *quæ poſtrema verba Theodoretus refert ex Symmacho. Ac S. etiam Auguſtinus, ut vetus pſalterium, habet,* in verba maligna, (*licet paulo inferius dicat,* in verba malitiæ) *& Romanum,* in verbum malum. (*f*) Communicabo.] συνδυάσω. *In plerisque autem aliis eſt,* συνδυάσω, *& ita S. Auguſtinus, & vetus,* combinabo. S. *Hilarius, & Caſſiodorus,* combinabor. *Exemplaria pſalterii Romani, partim,* combinabor, *partim,* commicabor, *partim,* comminabor, *partim,* communicabo. *Arnobius videtur habuiſſe* communicabor. *Symmachus,* μὴ συμφάγοιμι τὰ ἡδέα αὐτῶν, ne ſimul comedam jucunda eorum: *quod etiam Chryſoſtomus refert, & addit:* alius vero, μὴ συναλισθῶ ἐν τῇ τερπνότητι αὐτῶν, ne conveniam in delectationibus eorum. (*g*) Corripiet.] *Aut,* emendabit, *ut S. Auguſt. & vetus. In aliquo codice eſt,* παιδεύσοι, corripiat. *Chryſoſtomus:* alius, κατελεησάτω με δίκαιος ἐλέους, καὶ ἐλεγξάτω, miſereatur mei juſtus miſericordiæ, & arguat. (*h*) Quoniam adhuc.] Aquila, ὅτι ἔτι καὶ προσευχή μου ἐν κακίαις αὐτῶν, quoniam adhuc & oratio mea in malitiis eorum. *Theodotio,* ἐν τῇ εὐδοκίαις αὐτῶν, in beneplacitis eorum. *Symmachus,* ἔτι γὰρ καὶ ἡ προσευχή μου ἐντὸς τῶν κακιῶν αὐτῶν, adhuc enim & oratio mea intra malitias eorum. (*i*) Juxta petram potentes eorum] ἐχόμενα πέτρας οἱ κραταιοὶ αὐτῶν, *& convenit cum pſalterio Æthiopico. Vetus autem, &* S. *Auguſtinus,* juxta petram judices eorum. S. *Hilarius & Romanum,* continuati petræ judices eorum. *Vulgata,* juncti. *Et in cæteris quidem libris græcis eſt,* κριταί. *Schol.* Symmachus, ἐκπλήσονται ἐν χειρὶ πέτρας οἱ κριταὶ αὐτῶν, evellentur in manu petræ judices eorum: alius autem, ὑπεσπάσθησαν, ſublati ſunt, *& ſic S. Hieronymus.* (*k*) Dulcuerunt.] ἡδύνθησαν. *Sic plerique codices græci, & Chryſoſtomus, & Theodoretus. Aliqui tamen,* ἠδυνήθησαν, *& latini,* potuerunt, *aut,* prævaluerunt. *Schol.* Lxx, & Theodotio, ἠδυνάσθησαν, potuerunt. Aquila, εὐπρεπίσθησαν. bene culta & parata ſunt. Symmachus, ἀκούσονται ῥήσεις μου ἡδίστας, audient verba mea jucundiſſima. *Aliud Schol.* Symmachus, ὅτι εὐπροσώπησαν, quoniam ſpecioſa fuerunt: *cujus lectionis facere etiam videtur mentionem Chryſoſtomus, licet in codice, quem habuimus, apud eum legatur,* ὅτι εὐπροσωπίσθησαν. *Idem vero & hoc affert:* alius, ὅτι ἐδορυφορήθησαν, quoniam ſatellitibus muniebantur. (*l*) Sicut craſſitudo] *Symmachus,* ὥσπερ γεωργὸς ὅταν ῥήσσῃ τὴν γῆν, οὕτως ἐσκορπίσθη τὰ ὀστᾶ ἡμῶν εἰς στόμα ᾅδου, ſicut agricola, cum rumpit terram, ſic diſſipata ſunt oſſa noſtra in ore inferni. *Aquila,* ὁμοίως ἀποκλῶντι, καὶ διασχίζοντι ἐν τῇ γῇ (*apud Chryſoſtomum,* τὴν γῆν) ἐσκορπίσθη τὰ ὀστᾶ ἡμῶν εἰς τὸν ᾅδην, ſimiliter frangenti & diſcindenti terram diſſipata ſunt oſſa noſtra in inferno. *Quinta editio,* ὡς καλλιεργῶν καὶ σκάπτων ἐν τῇ γῇ, διεσκορπίσθη τὰ ὀστᾶ ἡμῶν παρὰ τὸν ᾅδην, ut qui bene colit, & fodit in terram, diſſipata ſunt oſſa noſtra juxta infernum. (*m*) Noſtra.] *Sic latini, & plerique græci. In quibuſdam tamen eſt,* αὐτῶν, eorum, *quibuſcum facit metaphraſis Apollinarii, & pſalterium Arabicum, & Æthiopicum.* (*n*) Ne auferas.] *Aquila,* μὴ ἐκκενώσῃς, *Theodotio,* μὴ ἀποκενώσῃς, ne evacues, *& ita S. Hieronymus.* (*o*) Ejus.] *Sic latini, & græci. Symmachus autem,* ἐμπέσοιεν εἰς τὰ δίκτυα ἑαυτῶν οἱ παράνομοι, incidant in retia ſua iniqui. (*p*) Singulariter.] καταμόνας. *Sanctus Auguſtinus, & vetus,* ſingularis.

PSAL. CXLI.

(*a*) Oratio.] *Apud Theodoretum, & in quibuſdam codicibus eſt,* προσευχόμενον, orans. (*b*) Et tu cognoviſti.] *Chryſoſtomus:* alius, σὺ γὰρ οἶδας, tu enim noſti. (*c*) Quia non erat.] S. *Hilarius,* quia non eſt: *In aliis codicibus Græcis eſt,* καὶ οὐκ ἦν, *& Latinis,* & non erat. (*d*) Ad te Domine.] *In aliis codicibus eſt,* ἐκέκραξα πρός σε κύριε, εἶπα, *& ita latini,* clamavi ad te Domine, dixi. (*e*) Intende.] *Theodoretus, ex Symmacho,* ἀκρόασαι τῆς λαλιᾶς μου (*al.* τὰς λαλιάς μου) ὅτι ἠτόνησα σφόδρα, auſculta loquelam meam (*al.* loquelas meas) quoniam langui valde. (*f*) De cuſtodia.] *Aut,* de carcere, *ut SS. Hilarius, & Auguſtinus, & vetus, & Romanum: Græce eſt,* φυλακῆς. *Theodoretus, ex Aquila,* ἐξάγαγε ἐξ ἀποκλεισμοῦ τὴν ψυχήν μου, educ de clauſura animam meam. *Scholiaſtes ex Symm.* ἔξω ποίησον ἀπὸ συγκλεισμοῦ τὴν ψυχήν μου, *quæ idem valent.* (*g*) Subſtinebunt.] *Ita S. Auguſtinus, & vetus, quod græce,* ὑπομενοῦσι, *cæteri,* expectant: *Theodoretus, ex Symmacho,* τὸ ὄνομά σου στεφανώσονται δίκαιοι, ὅτ' ἂν εὐεργετήσῃς με, nomen tuum coronabunt juſti, cum benefeceris mihi. *Schol.* Alius, ὅτι εὐεργέτησάς με, quoniam benefeciſti mihi.

PSAL. CXLII.

(*a*) Ipſi David.] *Schol.* ἄλλος φησὶν ἐπιγεγράφθαι, ψαλμὸς τῷ δαυίδ, ὅτε αὐτὸν ὁ υἱὸς κατεδίωκεν. οὐ διὰ πασῶν μέντοι τῶν ἑρμηνειῶν πρόσκειται τοῦτο. Alius inquit inſcriptum eſſe, Pſalmus ipſi David, quando eum filius perſequebatur. Veruntamen non per omnes interpretationes hoc appoſitum eſt *Theodoretus,* ἐν ἐνίοις ἀντιγράφοις εὗρον, ὅτε αὐτὸν ἐδίωκεν ἀβεσσαλὼμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ· οὔτε δὲ παρὰ τῷ ἑβραίῳ, οὔτε παρὰ τοῖς ἄλλοις ἑρμηνευταῖς ταύτην εὕρηκα τὴν προσθήκην. ἔχεται δὲ ὅμως τῆς ἀληθείας. αὐτὴν γὰρ ἔχει τὴν ὑπόθεσιν ὁ ψαλμός. In quibuſdam exemplaribus inveni, ὅτε αὐτὸν ἐδίωκεν ἀβεσσαλὼμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ, quando eum perſequebatur Abſalom filius ejus. Sed neque apud hebræum, neque apud alios interpretes, hanc inveni additionem. Attamen inhæret veritati: nam hoc habet argumentum pſalmus. *Talis quædam varietas eſt etiam in latinis codicibus.* (*b*) In veritate.] *Chryſoſtomus:* alius, ἐν τῇ πίστει σου, in fide tua: alius, ἐν τῇ βεβαιότητί σου, in tua ſtabilitate. (*c*) In terram.] εἰς τὴν γῆν, *& videtur ſignificantius, quam quomodo habent fere latini,* in terra. (*d*) Anxiatus eſt.] *Aut,* tædium paſſus eſt, *ut S. Auguſtinus, & vetus: Chryſoſtomus:* alius, καὶ περιειλεῖτο ἐπ' ἐμὲ ἡ ψυχή μου, & circumvolvit ſe ſuper me anima mea. (*e*) Facturis.] *Aut,* factis, *ut vulgata, & Romanum, & S. Hilarius. Chryſoſtomus:* alius, τὰ ἔργα τῶν χειρῶν σου, opera manuum tuarum. (*f*) Ne avertas.] *Chryſoſtomus:* alius, μὴ κρύψῃς τὸ πρόσωπόν σου, ne abſcondas faciem tuam. (*g*) Mane.] *Chryſoſtomus:* alius, ἐξ ὄρθρου, ex diluculo: id eſt, ταχέως, cito, velociter. (*h*) In rectam.] S. *Ambroſius lib.* 3. *de ſpiritu ſancto, cap.* 16. in viam rectam: *& ita eſt in pſalt. Romano, & Arabico. In cæteris libris græcis eſt,* ἐν γῇ εὐθείᾳ. *Et in latinis,* in terram rectam. *Chryſoſtomus:* alius, διὰ γῆς ὁμαλῆς, per terram planam. (*i*) In tua juſtitia.] *Chryſoſtomus:* alius, ἐν τῇ ἐλεημοσύνῃ σου, in miſericordia tua.

PSAL. CXLIII.

(*a*) Ad Goliam.] *Ut S. Auguſtinus, & Romanum, aut,* adverſus Goliath; *ut vulgata. Theodoretus:* ἐν ἐνίοις τῶν ἀντιγράφων, τῇ ἐπιγραφῇ προκείμενον εὗρον, πρὸς τὸν γολιάθ. οὔτε δὲ παρὰ τῷ ἑβραίῳ, οὔτε παρὰ τοῖς ἄλλοις ἑρμηνευταῖς, οὔτε μὴν παρὰ τοῖς ο'. εὗρον ἐν τῷ ἑξαπλῷ. In nonnullis exemplaribus inſcriptioni additum inveni, πρὸς τὸν γολιάθ. Verum neque apud Hebræum, neq; apud alios interpretes, neque apud ipſos lxx. inveni in hexaplo. (*b* Quia innotuiſti ei.] ὅτι ἐγνώσθης αὐτῷ. *Theodoretus refert, Symmachum, pro,* ἐγνώσθης, *eſſe interpretatum,* γνωρίζῃ, cognoſceris. *Sed Scholiaſtes,* γνωρίζεις αὐτόν, agnoſcis eum, *& ſic S. Hieronymus. Schol. ex Chryſoſtomo:* alius, τί ἄνθρωπος, καὶ γνώσῃ αὐτόν; quid homo, & cognoſces eum? (*c*) Vanitati.] *Theodoretus:* Theodotio autem dixit, ἄνθρωπος ἀτμίδι ὡμοιώθη, homo vapori ſimilis factus eſt: Symmachus autem, ἀτμῷ, *quod idem valet.* (*d*) Inclina.] *Chryſoſtomus:* alius, κλίναντός σου οὐρανοὺς καὶ καταβάντος, καὶ ἁψαμένου τῶν ὀρέων, ἐκαπνίσθησαν, cum inclinaſſes tu cœlos, & deſcendiſſes, & tetigiſſes montes, fumaverunt. (*e*) Conſtabilitæ.] *Ita cæteri libri latini, aut quiddam ſimile, præter vulgatam, a qua abeſt: græce eſt,* ἱδρυμένα, *aut,* ἡδρυμένα, *& vocabulo hebraico optime conveniret,* ἡδρυμμένα, adultæ, & auctæ. *Nam & 2. Reg. c.* 12. *ſub principium, idem verbum hebræum hoc græco verbo exponitur,* καὶ ἡδρύνθη μετ' αὐτοῦ. *Schol. hoc loco,* filios habere florentes, & vigentes, tanquam novellas plantas robuſtas, & bene pullulantes. *Aquila,* μεμεγαλυμμένα, grandes factæ. *Symmachus,* ηὐξημένα, auctæ. (*f*) Compoſitæ.] *Aquila,* ὡς ἐπιγώνια διεσκευασμένα, quaſi anguli diffuſi. *Symmachus,* κεκοσμημένα, ornati: *& ſic S. Hieronymus.* (*g*) Suis.] αὐτῶν. *Et poſſet etiam verti,* eorum. (*h*) In villis.] ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν, *& ſic etiam in pſalterio Æthiopico: eſt autem vocabulum, quod multa ſignificat. In aliis libris græcis eſt,* ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῶν, *& in latinis,* in platæis eorum. *Chryſoſtomus,* alius, ἐν ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν. *Theodoretus:* Symmachus autem ſic, οὐκ ἔστι διακοπή, οὔτε ἐκφορά, οὔτε κωκυτὸς ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῶν, non eſt fractura, neque elatio funeris (*aut fortaſſe,* evagatio, *aut,* egreſſus, *ut S. Hieron.* neque ululatus) in platæis eorum. Ita autem & alii interpretes.

PSAL. CXLIV.

(*a*) Laudatio.] *Sic fere Latini. In aliquot autem codicibus Græcis eſt,* αἰνέσεως, laudationis. *Schol.* Aquila ὕμνησις τοῦ δαυίδ, hymnus ipſius David. (*b*) Exaltabo te.] *Schol.* τῷ διὰ τοῦ μέλανος παρακειμένῳ τῷ στίχῳ ὄνομα τὸ ἄλεφ, ἑρμηνεύεται διδασκαλία, verſui per nigrum adjacenti, nomen Aleph exponitur doctrina. *Theodoretus:* Per elementa autem & hic hymnus componitur. *Ita & pſalmus, cxi, & cxviii. licet diſparibus modis.* (*c*) Rex meus.] *Ita etiam S. Auguſtinus, & vetus.* S. *Hilarius,* rex meus, & Deus meus. *Romanum,* Deus rex meus. *Vulgata, &* S. *Hieronymus:* Deus meus rex. (*d*) In ſeculum.] *Chryſoſtomus:* alius, εἰς τὸν αἰῶνα διηνεκῶς, in ſeculum perpetuo. (*e*) Finis.] *Chryſoſtomus:* alius, ἐξεύρεσις, inventio, *aut,* inveſtigatio. *Ita enim S. Hieronymus.* (*f*) Et magnificentiam.] S. *Hilarius, & Romanum,* magnificentiam majeſtatis tuæ, & ſanctitatem tuam loquentur. *Chryſoſtomus:* alius, ὡραιότητα τοῦ ἐπαίνου σου, καὶ τοὺς λόγους τῶν παραδόξων σου διηγήσονται, decorem laudis tuæ, & verba mirabilium tuorum narrabunt. *Schol.* alius inquit, τὴν μεγαλοπρέπειαν τῆς δόξης τοῦ ἐπαίνου σου, magnificentiam gloriæ laudis tuæ. (*g*) Et magnitudinem.] *Aquila,* καὶ μεγαλωσύνας σου διηγήσομαι αὐτάς, & magnitudines tuas narrabo eas. *Theod.* καὶ τὴν μεγαλωσύνην σου διηγήσομαι αὐτήν, & magnitudinem tuam narrabo eam. *Sym.* καταλέξω αὐτήν, recenſebo eam. *Quinta editio,* διηγησόμεθα, narrabimus: *ſexta,* ἀριθμήσομεν, numerabimus. (*h*) Suavitatis.] *Chryſoſtomus:* alius, τῆς ἀγαθωσύνης σου, bonitatis tuæ, *& ita* S. *Hieronymus.* (*i*) Et juſtitia.] S. *Hilarius,* & juſtitiam tuam. *Chryſoſtomus:* alius, καὶ τὰς ἐλεημοσύνας σου εὐφημήσουσιν, & miſericordias tuas benedicent. (*k*) Subſtinentibus.] τοῖς ὑπομένουσιν. *Sic etiam pſalterium Æthiopicum. Cæteri libri græci,* τοῖς σύμπασιν, *& latini,* univerſis. (*l*) Super.] S. *Auguſtinus, & vetus,* in omnia. S. *Hieronymus,* in univerſa: *græce eſt,* ἐπὶ πάντα. (*m*) Fidelis.] *Schol.* ὠβέλισται δὲ τό, πιστὸς κύριος, δι' ὅλου τοῦ στίχου μήτε παρ' ἑβραίοις φερομένου, μήτε παρὰ τοῖς ἄλλοις ἑρμηνευταῖς. Illud, πιστὸς κύριος, per totum verſum notatur obelo, cum neque apud hebræos feratur, neque apud alios interpretes. *Quare neque S. Hieronymus habet: habent tamen cæteri libri latini. Et veriſimile eſt hebræum habuiſſe, cum alioqui diſideretur verſus incipiens a litera Nun, quæ quidem litera prima eſt dictionis hebraicæ reſpondentis dictioni,* πιστός, *&,* fidelis: *quod apparet in verſu illo pſalmi, cx.* fidelia omnia mandata ejus. (*n*) Suffulcit.] *Sic S. Hilarius exprimens græcum,* ὑποστηρίζει. *Sanctus Auguſtinus, & vetus,* confirmat Dominus omnes decidentes. *Vulgata, & Romanum,* allevat Dominus omnes qui corruunt.

PSAL.

PSAL. CXLV.

(a) AGgæi, & Zachariæ.] *Ita S. Hilarius, & vulgata. Theodoretus*: ἐν ἐνίοις ἀντιγράφοις πρόσκειται ἀγγαίου καὶ ζαχαρίου, τοῦτο δὲ οὔτε παρὰ τῷ ἑβραίῳ, οὔτε παρὰ τοῖς ἄλλοις ἑρμηνευταῖς, οὔτε παρὰ τοῖς ο΄. εὗρον ἐν τῷ ἑξαπλῷ. In quibuſdam exemplaribus, additum eſt, ἀγγαίου, καὶ ζαχαρίου. Id vero neque apud Hebræum, neque apud alios interpretes inveni, neque apud lxx. in Hexaplo. Id etiam de ſequentibus titulis intelligendum. (b) Quamdiu ſum.] *Ita S. Auguſtinus, & vetus. Poteſt tamen illud*, ἕως ὑπάρχω, *verti*, quamdiu ero, *aut*, quamdiu fuero, *quemadmodum habent alii Latini.* (c) Et in filiis.] S. *Auguſtinus, & vetus*, & in filios, *vulgata*, neque in filiis, *cæteri vero latini*, in filiis, *& multi græci non habent* καί. (d) Quibus non eſt ſalus.] *Latini*, in quibus. *Chryſoſtomus*: alius, τῷ οὐκ ἔχοντι σῶσαι, ei qui non poteſt ſalvare, & S. *Hieronymus*, in filio hominis, cui non eſt ſalus. (e) Revertetur.] ἐπιστρέψει. *Aquila & Theodotio*, ἀποστρέψει, *quod tamen idem videtur valere.* S. *Hilarius*, exibit ſpiritus eorum, & revertentur. (f) Peribunt] ἀπολοῦνται. *Schol.* Aquila, Symmachus, Quinta & ſexta, & lxx. ἀπώλοντο, perierunt. (g) Cogitationes eorum.] *Sic etiam* S. *Hilarius & Romanum, & vulgata*: *at* S. *Auguſtinus, & vetus*, cogitationes ejus, *& multi græci*, αὐτοῦ, *quemadmodum & Theodoretus, & Chryſoſtomus, qui addit alium dixiſſe*, αἱ προθέσεις αὐτοῦ, conſilia, & propoſita ipſius. (h) Sapientes facit.] *Ita S. Auguſtinus, & vetus.* S. *Hilarius*, ſapientificat, *quod græce eſt*, σοφοῖ. *Chryſoſtomus*, alius, φωτίζει, illuminat: *& ita Romanum, & vulgata.* (i) Proſelytos.] *Sic S. Auguſtinus & vetus.* S. *Hilarius*, proſelytum, *Romanum*, advenam, *vulgata*, advenas, *quomodo etiam interpretatur* S. *Aug.* proſelytos.

PSAL. CXLVI.

(a) BOnum.] ὅτι ἀγαθὸν ψαλμὸς, *& videtur quodammodo ſignificantius, quam quomodo eſt apud Latinos*, bonus eſt pſalmus. *Theodoretus*: Symmachus quidem ſic dicit, ἀλληλούϊα. ὅτι ἀγαθὸν ψαλμὸς, alleluia quoniam bonum eſt pſalmus: Theodotio autem, αἰνεῖτε τὸν Ια, laudate ipſum Ja, *quod eſt unum ex nominibus Dei.* (b) Jucunda ſit.] *Ita SS. Hilarius & Auguſtinus, & vetus, & Romanum, & Græci codices: vulgata autem habet*, ſit jocunda decoraque laudatio. (c) Ædificans.] *Symmachus*, οἰκοδομήσει, ædificabit. (d) Et diſperſiones.] S. *Auguſtinus, & vetus*, & diſperſiones Iſraelis colligens. *S. Hilarius, & Romanum*, & diſperſiones Iſrael congregans. *Vulgata*, diſperſiones Iſraelis congregabit. *Et certe illud*, καὶ, *abeſt etiam a multis codicibus Græcis. Symmachus*, τοὺς ἐξωσμένους, expulſos. (e) Contritos.] *Symmachus*, τοὺς κεκλασμένους, fractos. (f) Contritiones.] *Chryſoſtomus*, alius, τὰ κατεαγμένα, confracta. (g) Multitudines.] πλήθη. *Latini tamen*, multitudinem. (h) Et omnibus eis.] *Chryſoſtomus*, alius, τοῖς πᾶσιν ὀνόματα καλῶν, omnibus nomina vocans: alius, πάντας αὐτοὺς ὀνόμασι καλέσει, omnes eos nominatim vocabit. (i) Intelligentiæ.] *Sic Sanctus Auguſtinus, & vetus: quod græce eſt*, συνέσεως, *cæteri fere*, ſapientiæ. (k) Suſcipiens.] *Theodoretus ex Symmacho*, ἀνακτώμενος, reficiens, recuperans. (l) Incipite.] *Ita S. Auguſt. & vetus, quod græce eſt*, ἐξάρξατε. *S. Hilarius*, inchoate. *Romanum, & vulgata*, præcinite: *quæ alibi etiam eſt verbi iſtius notio. Chryſoſtomus*: alius, καταλέξατε, enumerate, recenſete. (m) In cithara.] *Chryſoſtomus*: alius, διὰ λύρας, per lyram. (n) Et herbam.] *S. Hilarius.* In pluribus autem codicibus, inſertum hunc verſum deprehendimus: & herbam ſervituti hominum: ut ea, quæ ſuperius dicta ſunt, de homine dicta eſſe per nuncupationem ipſius hominis intelligerentur. Sed nos non egemus hoc ſenſu, &c. *In cæteris quidem libris Latinis, & græcis collatis habetur, licet non in hebræo.* (o) Potentatu.] *Ita S. Auguſtinus, & vetus: quod græce*, ἐν τῇ δυναστείᾳ. *S. Hilarius, & Romanum*, in viribus. *Vulgata*, in fortitudine. (p) Voluntatem habebit.] θελήσει. *Schol.* Aquila, βούλεται, vult: Theodotio, Quinta, & ſexta editio, θελήσει, Symmachus, εὐδοκεῖται, bene ſentit. (q) Filiis.] *Ita etiam vulg. SS. autem Hilar. & Aug. & pſalt. vetus, & Romanum*, tabernaculis. (r) Bene ſentit.] *Viſum eſt bene exprimi hoc verbo (quo S. Auguſt. & vetus utuntur, licet in tempore futuro) græcum illud*, εὐδοκεῖ, *cæteri vero*, beneplacitum eſt ei, *aut*, erit, *ut vulgata.* (ſ) Et in iis qui ſperant.] *Chryſoſt.* alius, τοῖς ἀναμένουσι τὸ ἔλεος αὐτοῦ, expectantibus miſericordiam ejus.

PSAL. CXLVII.

(a) AGgei, & Zachariæ.] *Hoc primum loco videtur S. Auguſtinus iſta verba habuiſſe. Apud Theodoretum neque hic, neque in aliis Pſalmis ſunt. Atque in Hebræo quidem hic Pſalmus cum ſuperiore conjungitur.* (b) Lauda.] *Secuti ſumus S. Auguſtinum, & vetus pſalt. ut in priore parte hujus verſiculi diceremus*, collauda, *in hac autem poſteriore*, lauda. *Nam & in hebræo, & in græco eſt aliqua diverſitas: & Sanctus Auguſtinus aliqua affert ad hanc diſtinctionem pertinentia. Schol.* Aquila, ὕμνει θεόν σου Symmachus, αἴνει τὸν θεόν σου, *Theodotio*, ὕμνει τὸν θεόν σου. (c) Uſque in velocitatem.] *Ita vetus: & S. Auguſtinus, qui etiam locutionem iſtam conſiderat: cæteri latini*, velociter, *græce eſt*, ἕως τάχους. (d) Nebulam.] *Chryſoſtomus*, alius, δρόσον πεπηγμένην, rorem concretum: hebræus autem, χαφόρ. (e) Buccellas.] ψωμούς. *Sanctus Auguſtinus & vetus Romanum*, fruſta panis. (f) Quis ſubſiſtet.] *Aut*, ſubſtinebit, *ut Romanum, & vulgata, & S. Hilarius. Chryſoſtomus*: alius, εἰς πρόσωπον ψύχους τίς στήσεται; in faciem frigoris quis ſtabit? (g) Verbum.] τὸν λόγον. *In quibuſdam codicibus eſt*, τὸ λόγιον, eloquium. *Schol.* Aquila, ῥῆμα, Theodotio, & ſexta: τὸν λόγον, quinta, λόγον. (h) Juſtificationes.] *Aut*, juſtitias, *ut alii: græce eſt*, δικαιώματα. *Chryſoſtomus*: alius, ἀκριβασμοὺς, præcepta: alius, προστάγματα, conſtitutiones. (i) Sic.] *Aut*, taliter, *ut vulg. & Romanum. Chryſoſt.* alius, ὅμοια, ſimilia.

PSAL. CXLVIII.

(a) ET omnes virtutes ejus.] *Symmachus*, πᾶσαι αἱ στρατιαὶ αὐτοῦ, omnes exercitus ejus: *& ſic* S. *Hieronymus.* (b) Omnes ſtellæ, & lumen.] *Theodoretus, ex Symmacho*, ὑμνεῖτε αὐτὸν πάντες ἀστέρες φωτός, hymnis celebrate eum omnes ſtellæ luminis. *Etiam* S. *Hieronymus*, ſtellæ luminis. (c) Et aqua.] *Sic habent græci*, τὸ ὕδωρ, *& ita fere diſtinguunt. Latini autem*, & aquæ, quæ ſuper cœlos ſunt, laudent, &c. (d) Statuit ea.] *Chryſoſtomus*: alius. ἔστησεν αὐτὰ διαμένειν αἰωνίως, ſtatuit ea ad permanendum perpetuo. (e) Tempeſtatis] *Aut*, procellarum, ut *Romanum, & vulgata, aut*, procellæ, *ut fortaſſe* S. *Hilarius. Scholiaſtes ex Chryſoſtomo*: alius, ἄνεμος, ventus: alius, τυφῶνες, Typhones. (f) Omnes populi.] *Chryſoſtomus*: alius, πάντα φῦλα, omnes tribus. (g) Juvenes.] *Chryſoſtomus*: alius, ἐκλεκτοὶ, electi. (h) Quia exaltatum eſt.] *Chryſoſtomus*: alius, ὅτι ὑπερέχον, quoniam ſuperexcedens. (i) Confeſſio ejus] *Chryſoſtomus*: alius, καὶ ὁ ὕμνος αὐτοῦ, & hymnus ejus. (k) Exaltabit.] ὑψώσει. *Latini tamen*, exaltavit. (l) Hymnus.] *Chryſoſtomus*: alius, ἔπαινος, laus. (m) Sibi.] *Ita vulgata, itemque Romanum, & S. Hilarius: at S. Auguſtinus, & vetus*, filii Iſrael, populi appropinquantes ſibi. *Poſſet tamen illud*, αὐτῷ, *verti* ei.

PSAL. CXLiX.

(a) FIlii.] *Sola fere vulgata habet*, filiæ. (b) Beneplacitum.] S. *Auguſtinus, & vetus*, quoniam bene facit Dominus. (c) Et exaltabit.] *Ita S. Auguſtinus, & vetus. Vulgata*, exaltavit. *Romanum*, & exultabunt manſueti. (d) Exultabunt.] *Noluimus diſcedere a recepta ab omnibus lectione: ſed magis proprie verteretur*, gloriabuntur ſancti in gloria, & exultabunt ſuper cubilibus ſuis. (e) Exaltationes.] αἱ ὑψώσεις *quamvis latini*, exultationes. *Chryſoſtomus*: alius, ὑμνολογίαι, celebrationes cum hymnis. (f) Et gladii ancipites.] *Recte etiam S. Auguſtinus, & vetus*, & frameæ bis acutæ. (g) Conſcriptum.] κρίμα ἔγγραπτον. *Schol.* Aquila, κρῖμα γεγραμμένον, judicium ſcriptum. *Symm.* κρίσιν γεγραμμένην, judicationem ſcriptam, ut lxx. *Et fortaſſe legendum*, Theodotio, ut lxx. *aut quiddam ejuſmodi.*

PSAL. CL.

(a) IN ſanctis.] *Aquila*, ἐν ἡγιασμένῳ αὐτοῦ, in ſanctificato ejus. *Symmachus*, ἐν τῷ ἁγίῳ αὐτοῦ, in ſancto ejus. (b) Virtutis.] δυνάμεως. *Theodoretus, ex Symmacho*, ὑμνεῖτε αὐτὸν ἐν στερεώματι τῷ ἀκαθαιρέτῳ αὐτοῦ, hymnis celebrate eum in firmamento inexpugnabili ejus. *Addit Schol. ex Aquila*, κράτους αὐτοῦ, potentiæ ejus. (c) In potentatibus.] *Ita Romanum, nec S. Auguſtinus eam lectionem reprobat, & ita ſolet verti*, δυναστεία. *Chryſoſtomus*: alius, διὰ τῶν δυναστειῶν αὐτοῦ, per potentatus ejus. (d) In ſono tubæ.] *Symmachus*, δι' ἤχου κερατίνης, per ſonum corneæ. (e) Pſalterio.] *Chryſoſtomus*: alius, διὰ ναύλας, καὶ λύρας, per naulam, & lyram. *Schol.* Aquila, ἐν ναύλῳ καὶ λύρᾳ, in naulo, & lyra. (f) In chordis, & organo.] *Chryſoſtomus*: alius, διὰ χορδῶν, καὶ κιθάρας, per chordas, & citharam. (g) Jubilationis.] *Symmachus*, σημασίας, ſignificationis. (h) Spiritus.] πνοὴ, *& melius fortaſſe redderetur*, ſpiratio. *Chryſoſtomus*: alius, ἀναπνοὴ, reſpiratio.

(a) IN David.] Εἰς δαυίδ. *Alii codices*, τοῦ δαυίδ, ipſius David. (b) Extra numerum.] *In aliis additur*, τῶν ρν΄ ψαλμῶν, centum quinquaginta pſalmorum.

PROVERBIA SALOMONIS.

(a) PRoverbia.] *Aquila*, παραβολαὶ, parabolæ, *ut in vulgata hoc loco, licet titulus ſit*, liber proverbiorum. *De hac dictione S. Baſilius in principium proverb.* (b) Intelligendum verba prudentiæ.] *Symmachus*, ἐννοεῖν ῥήσεις συνετὰς, percipiendum eloquia intelligentiæ plena. (c) Suſcipiendum verſutias ſermonum.] *Aquila*, τοῦ λαβεῖν παιδείαν ἐπιστήμης, ad accipiendum eruditionem ſcientiæ. *Symmachus*, παιδείαν φρονήσεως, eruditionem prudentiæ. *Poſt hæc autem ſequuntur in multis*, καὶ λύσεις αἰνιγμάτων, & ſolutiones ænigmatum: *quæ non ſunt in Hebræo, neque referuntur ab Euſebio de præpar. Evang. ac videri poſſunt tranſlata ex cap. 8. Sap. Sanctus Hieronymus in Ezech. cap. 18. hunc locum ſic refert*: Scire ſapientiam, & diſciplinam, & intelligere verba prudentiæ, ſuſcipere verſutias ſermonum, & noſce juſtitiam veram, & poſt omnia, corrigere judicium. (d) Simplicibus.] ἀκάκοις, *quod etiam ſæpe ſolet verti* innocentibus: *legendus ibidem Sanctus Baſilius. Aquila*, θελγομένοις, iis qui ſe facile palpari, & lactari ſinunt. *Symmachus*, νηπίοις, parvulis: *ut vulgata. Theodotio*, ἠπατημένοις, deceptis. (e) Cogitationem.] *Theodotio*, συλλογισμὸν, ratiocinationem. *Symmachus*, αἴσθησιν, ſenſum: *quare pro illo*, αἴσθησιν, *quod proxime præceſſit, ipſe aliud quiddam potuit habere: vulgata habet*, ſcientia, & intellectus. *Et nomine quidem ſenſus internam ipſam intelligendi vim ſæpe ſignificari multi obſervarunt: quamvis Sanctus Baſilius proprie tribuat cognitioni præſentium.* (f) Parabolam.] *Aquila*, ἑρμηνείαν, interpretationem. *Sym.* πρόβλημα, problema. *Vulg. conjungit illa duo*, parabolam & interpretationem. (g) Domini.] *Schol.* θεοῦ, Dei. (h) Impii.] *Aquila, Symm. Theod.* ἄφρονες, imprudentes. *Lucifer, pro S. Athanaſio*, Timor Domini, initium ſenſus: ſapientiam autem & diſciplinam impii ſpernunt. (i) Diſciplinam.] *Sic etiam vulgata. Alii autem codices*, νόμους, leges. (k) Coronam.] *Aquila*, ὅτι προσθήκη χάριτος εἰσὶ τῇ κεφαλῇ σου, quoniam acceſſio gratiæ ſunt capiti tuo. (l) Torquem.] *Aquila*, περιτραχήλια, ornamenta colli. *Schol.* περίθεμα, *eodem ſenſu.* (*) Neque velis.] *Lucifer*, neque acquieſcas. *Et totus hic locus apud illum legi poteſt.* (m) Particeps eſto ſanguinis.] *Aquila, Symmach. Theod.* ἐνεδρεύσωμεν εἰς αἷμα, *quod vulgata*, inſidiemur ſanguini. (n) Juſtum.] *Aquila*, ἀθῷον, inſontem, *ut vulgata.* (o) Poſſeſſionem.] *Aquila, & Theodotio*, ὕπαρξιν, ſubſtantiam, *ut vulgata, Symm.* πλοῦτον, divitias. (p) Precioſam] *A. S. Th.* τιμίαν, *eodem ſenſu.* (q) Spoliis.] *Aquila*, λαφύρων, *ſed ſæpe iſta nomina confunduntur.* (r) Tuam autem ſortem mitte.] *Schol.* κλῆρός σου πεσέτω, ſors tua cadat. (ſ) Communem autem crumenam poſſideamus omnes.] *Abſunt hæc a Compl. & videri poſſunt altera interpretatio ſequentis ſententiæ.* (t) Nobis.] *Schol.* μέσῳ ἡμῶν, medio noſtri: *quamvis ſuſpicemur hanc varietatem pertinere ad illud paulo ante poſitum*, tuam autem ſortem mitte in nobis. *Nam ibi in aliquo exemplari eſt*, ἐν μέσῳ ἡμῶν, *& hebræus habet*, ſortem tuam fac cadere in medio noſtrum. (u) Ne ambules in via.] *Alii*, ὁδοὺς, vias, *itemque Schol. qui affert hanc aliam lectionem*, υἱὲ μὴ πορευθῇς ἐν ὁδῷ, Fili ne ambules in via. (x) Declina.] *Aquila, & Th.* κώλυσον, prohibe, *ut vulgata. Symmachus*, ἀπόστρεψον, averte. *Lucifer*, nec abieris vias cum illis, ne declinaveris pedem tuum ad ſemitas eorum. (y) Eorum.] *Sic quoque eſt in alio libro, & apud Luciferum. In cæteris vero hæc adduntur*, οἱ γὰρ πόδες αὐτῶν εἰς κακίαν τρέχουσι, ταχινοὶ (*al.* καὶ ταχινοί εἰσι) τοῦ ἐκχέαι αἷμα, pedes enim illorum ad malum currunt, veloces (*al.* & veloces ſunt) ad effundendum ſanguinem. *Int. Orig. in epiſt. ad Rom. c.* 3. Veloces (inquit) pedes eorum ad effundendum ſanguinem, vel in Eſaia invenies, vel in Proverbiis. (z) Non enim inique.] *Sic Lucifer ibidem: & ſic ſolet hic locus afferri a Patribus græcis, ut a B. Cyrillo in Jo. lib. 2. cap. 54. & aliis.* (ω) Everſio autem virorum iniquorum mala.] *Ita collati codices. Abſunt autem a Compl. & a Lucifero non referuntur.* (aa) Omnium conſummantium iniqua.] *Sic idem Lucifer. Aquila, Symmachus, Theod.* παντὸς πλεονεκτοῦντος πλεονεξίαν, Omnis avare ſequentis avaritiam. (bb) Impietate enim.] *Lucifer*, ſua enim impietate ſuam animam auferunt. *Symm.* τὴν ψυχὴν αὐτῶν παρ' αὐτῶν λήψεται, animam eorum ab eis tollet. (cc) Canitur.] *Ita S. Hilarius, ſed videtur paſſivum accipiendum pro deponente, id eſt*, cantat, *& prædicat ut vulg. Legenda ſunt quæ de hoc loco ſcribit S. Hilarius. Eodem modo infra c.* 8. (dd) Clamat.] *Aquila, S. Th.* δώσει φωνὴν αὐτῆς, dabit vocem ſuam: *quomodo fere vulgata.* (ee) Et in portis dynaſtarum aſſidet.] *Hæc abſunt a Compl. & vulg.* (ff) Inhærent juſtitiæ.] *Compl.* ἔχωνται. *Lucifer*, quanto tempore innocentes tenuerint juſtitiam. *Aquila*, ἕως πότε νήπιοι ἀγαπᾶτε νηπιότητα; *quod vulgata*, uſquequo parvuli diligitis infantiam? (gg) Impii facti oderunt ſenſum.] *Lucifer*, intellectum. *Symmachus*, καὶ ἀνόητοι μισήσουσι γνῶσιν; *& vulgata*, & imprudentes odibunt ſcientiam? (hh) Et ſubjecti.] *Sic idem Lucifer. Symmachus*, ἐπιστράφητε ἐπὶ τὸν ἔλεγχόν μου, *quod vulgata*, convertimini ad correptionem meam. (ii) Proferam vobis.] *Aquila, & Theod.* ἀναβλύσω ὑμῖν πνεῦμά μου, effundam vobis ſpiritum meum, *quomodo fere vulgata.* (kk) Verba.] *Aq. S. Th.* τὴν χεῖρά μου, *& vulgata*, manum meam. (ll) Sed irrita faciebatis.] *Sic Lucifer. Schol.* ἐποιήσατε, feciſtis. *Sym. & Theod.* καὶ διεσκεδάσατε, & diſſipaſtis. (mm) Rebelles fuiſtis.] *In aliis libris eſt*, οὐ προσείχετε, *& Lucifer*, non intendebatis. (nn) Perditione.] *Sic idem Lucifer. S. Auguſt. in Io. tract.* 33. & ego veſtræ præditioni ſuperridebo. *Aquila*, ἐπικλυσμῷ, inundatione, *Sym.* συνταγῇ, collocatione. (oo) Gaudebo.] *Lucifer*, gratulabor autem adverſus vos. *Aq. S. Th.* μυκτηριῶ, ſubſannabo, *ut vulgata.* (pp) Procellæ.] *Aquila*, συσσεισμῷ, concuſſioni, terræmotui. (qq) Oppreſſio.] *Aquila*, ἐπίχυσις, ſuperfuſio. *Th.* κατάπευσις, conturbatio, præcipitatio. (rr) Erit enim cum.] *Schol.* τότε ἐπικαλέσονταί με, *& vulgata*, tunc invocabunt me. (ſſ) Oderunt enim.] *Symm. & Th.* ἀνθ' ὧν ἐμίσησαν, pro eo, quod oderunt. (tt) Verbum autem Domini non aſſumpſerunt.] *Sic Lucifer & S. Cyprianus lib. 1. adver. Judæos*, ſermonem autem Domini non receperunt. *Et præter Vaticanum in alio etiam codice margini adſcriptum eſt*, λόγον. *In cæteris autem libris eſt*, τὸν δὲ φόβον κυρίου, *quod vulgata*, & timorem Domini. *Schol.* τὴν δὲ θεοσέβειαν, pietatem. *Sic enim vertit Sanctus Auguſtinus, de ſpiritu & litera. Ac ſæpe pro ea dictione hebraica, quæ timorem ſignificat, ipſos etiam lxx ponere*, θεοσέβειαν, *vel*, εὐσέβειαν, *ab aliis notatum eſt.* (uu) Neque volebant meis attendere conſiliis.] *Aquila, Symmachus, Theodot.* οὐκ ἐξεδέξαντο, non receperunt. (xx) Subſannabant.] *Aquila*, διέσυρον, detrahebant, *ſic enim videtur accepiſſe vulgata. Symmachus & Theodot.* παρώξυναν, irritavernut. (yy) Impietate.] *Lucifer*, & ſua impietate ſaturabunt animas. *Symmachus & Theodot.* διαβουλιῶν. *Aquila*, βουλευμάτων, *quod vulgata*, conſiliis. (zz) Pro eo enim quod injuriam inferebant parvulis.] *Lucifer*, Nam quia decipiebant parvulos. *Symmachus*, ὅτι ἀποστροφὴ νηπίων ἀνελεῖ αὐτοὺς, quoniam averſio parvulorum incerficiet eos: *quomodo fere vulgata.* (ωω) Examinatio.] *Aquila, & Symmachus*, καὶ εὐθηνία ἀφρόνων ἀνελεῖ αὐτοὺς, *quod eadem vulgata*, proſperitas ſtultorum perdet eos. (*) Habitabit in ſpe.] *Schol.* ἀναπαύσεται ἐν εἰρήνῃ πεποιθὼς, requieſcet in pace ſecurus.

CAP. III.

(a) OBediet ſapientiæ.] *Proprius quidem ad Hebræum, quam quod in aliis*, ὑπακούσεται σοφίᾳ τὸ οὖς σου, obediet ſapientia auri tuæ. *Sed Symmachus, Aquila, Theodot.* τοῦ προσέχειν τῇ σοφίᾳ, ad attendendum ſapientiæ. (b) Adjicies.] *Aquila*, ἀνακλινεῖς, inclinabis. (c) Sapientiam.] *Schol.* σύνεσιν, φρόνησιν, intellectum, prudentiam. (d) Tuam.] *Plura non referuntur neque a Sancto Hilario in Pſal.* 127. *cujus verba poſuimus. Sic autem citat hunc locum*: In Proverbiis dictum eſt: Si enim ſapientiam invoces, & intellectui des vocem tuam, & exquiras eam, tanquam argentum, & tanquam theſauros inveſtiges eam, tunc intelliges timorem Domini. *Neque a Sancto Hieronymo in cap.* 50. *Eſa. neque a Sancto Ambroſio ſerm.* 5. *in pſalmum*, 118. *qui eodem fere modo habent. Et cum Vaticano alius etiam liber convenit. At in cæteris hæc adduntur*, τὴν δὲ αἴσθησιν ζητήσῃς μεγάλῃ τῇ φωνῇ, ſenſum autem quæſieris magna voce: *quæ etiam in hoc Vaticano ad marginem ſunt adſcripta: in alio autem notata ſunt aſteriſco.* (e) Theſauros.] S. *& Th.* τὰ ἀπόκρυφα, abſcondita. (f) Facie.] *A. S. Th.* στόματος, *& vulgata*, ex ore. (g) Recte, agentibus.] τοῖς κατορθοῦσι, *& vulgata*, rectorem. *Sed S. Auguſtinus lib. 1. contra adverſ. leg. & proph. cap.* 17. Et in proverbiis legitur, quia Deus theſaurizat diligentibus ſe ſalutem. (h) Vias.] *In aliis libris eſt* ὁδὸν, viam: *& Schol. notat tanquam alteram lectionem*, ὁδοὺς. (i) Semitas.] ἄξονες. *A.* καμπάς, flexus. *Symmachus*, ἐπικυλισμοὺς, involutiones. (k) Mentem.] *A. S. Th.* καρδίαν, cor, *ut vulgata.* (l) Pulcher videbitur.] *Id eſt, jucundus, & ſuavis.* A. εὐπρεπώσει, decorus & venuſtus erit. (m) Cogitatio.] *A. S. Th.* φρόνησις, prudentia, *ut vulgata.* (n) Pravæ.] S. σκαμβαὶ. *Th.* στρεβλαὶ, *eodem ſenſu.* (o) Et flexuoſi curſus eorum.] *Ita S. Ambroſius in pſal.* 36. *a quo totum hunc locum ſumpſimus: etſi aliter etiam verti potuiſſet. Aquila*, καὶ θρυλλοῦσιν ἐν καμπαῖς αὐτῶν, & jactant ſe in flexuris ſuis. *Th.* καὶ μυκτηρίζουσιν ἐν τοῖς ἐπικυλισμοῖς αὐτῶν, & ſubſannant in involutionibus ſuis. (p) A via recta, & alienum a juſta ſententia.] *Symmachus*, ἀπὸ γυναικὸς ἀλλοτρίας, ἀπὸ ξένης, ἧς οἱ λόγοι ὀλισθηροὶ, a muliere aliena, ab extranea, cujus verba lubrica: *qui ſenſus exprimitur in vulgata.* (q) Quæ dereliquit.] *Quod præceſſit*, malum conſilium, *græce eſt*, κακὴ βουλή. *Quare videbatur nunc vertendum*, quod dereliquit: *Sed hæc viſa eſt eſſe hujus loci ſententia*, malum conſilium illius mulieris, quæ dereliquit. (r) Doctrinam juventutis.] S. μάθησιν, diſciplinam. *Th.* ἡγούμενον, ducem, *ut vulgata.* (ſ) Divini.] A. S. *Th.* θεοῦ, Dei. (t) Poſuit.] S. ὥρισεν, terminavit. *Schol.* Alius, ἔκυψε γὰρ εἰς θάνατον ὁ οἶκος αὐτῆς, inclinata eſt enim ad mortem domus ejus, *ut vulg. S. Ambroſ. de Cain, lib. 1. cap. 5. huc videtur ſpectare, cum inquit*, Viæ inferorum domus ejus, deducentes in ſeceſſum mortis. (u) Orbitas.] *Aquila*, καμπάς. *Symm.* ὁδοὺς, *Theod.* κυλισμούς. *Schol.* αἱ τροχιαὶ αὐτῆς, *eodem ſenſu.* (x) Revertent.] *A. S. Th.* ἐπιστρέψουσι, *quod idem valet.* (y) Semitas juſtitiæ.] *Affertur hic locus a S. Auguſtino in libro de natura, & gratia, cap.* 69. *Schol.* ὁδοὺς δικαίων, vias juſtorum. (z) Quoniam recti.] *Optime hæc reſpondent hebræo, & vulgatæ. In aliis libris hæc antecedunt*, χρηστοὶ ἔσονται οἰκήτορες γῆς, ἄκακοι δὲ ὑπολειφθήσονται ἐν αὐτῇ, boni erunt habitatores terræ, & innocentes remanebunt in ea. *In uno codice ſunt hæc, & non noſtra: ſed ſtatim ſequitur*, ὁδοὶ δὲ ἀσεβῶν: *quare videri poſſunt duæ interpretationes ejuſdem ſententiæ. Scholiaſtes quidem de iſtis, quæ in aliis eſſe diximus, loquens hæc affert*: ἔτι οἱ δύο στίχοι οὔτε ἐν τοῖς λοιποῖς κεῖνται, οὔτε ἐν τοῖς πᾶσι τῆς κοινῆς ἀντιγράφοις, hi duo verſus neque in cæteris ſunt, neque in omnibus communis editionis exemplaribus. (ω) Inhabitabunt.] S. κατακληρονομήσουσιν, hæreditabunt, *& ſic iſtum locum affert S. Baſilius.* (*) Iniqui.] *A. S. Th.* ἀσεβεῖς, impii.

CAP. IV.

(a) ELeemoſynæ, & fides.] *Aquila*, ἔλεος καὶ ἀλήθεια, miſericordia, & veritas, *ut vulgata. S. Joann. Chryſoſtomus in epiſt. ad Phil. hom. 1. una cum hac ſententia, quam habet noſtra, conjungit & iſtam*, ἐλεημοσύνη, καὶ πίστις ἔστω σοι ἀληθὴς, miſericordia, & fides ſit tibi vera. (b) Alliga.] *Aquila*, σύνδησον, *eodem ſenſu.* (c) Tuum.] *In cæteris libris hæc ſubnectuntur*, γράψον αὐτὰς ἐπὶ πλακὸς καρδίας σου, ſcribe eas ſuper tabulam cordis tui, *in uno autem libro, pro*, πλακὸς, *eſt*, πλάτος, latitudinem: *quomodo eſt infra cap. 7. Alterutrum quidem locum innuens S. Hieronymus in Abacuc, cap. 2. dicebat*: Sed & Salomon tale quid ſignificat in Proverbiis dicens: Deſcribe eam ſuper latitudinem cordis tui. *Symmachus*, ἐπὶ τοῦ στήθους, ſuper pectus. (d) Et provide.] *Indicatur hic locus 2. Cor. 8. S. Ambroſius in Lu. lib. 1. habet*, provide bona ſemper coram Deo, & coram hominibus. *A. S. Th.* περινόησαι, circumſpice. (e) Coram Domino.] *Iidem*, ἐν ὀφθαλμοῖς κυρίου, in oculis Domini. (f) Eſto fidens.] S. ἔλπιζον κυρίῳ. ſpera in Domino. (g) Ne exalteris.] *Th.* μὴ ἐπερείδου, ne innitaris, *ut vulgata. Symm.* μὴ ἴσθι πεποιθὼς, ne ſis confidens. (h) Omnibus.] *Multi codices habent*, ἐν πάσαις, in omnibus. S. *Heironymus lib. 3. adverſ. Pelag. ubi multa ex hoc loco affert, habet*, in omnibus viis tuis cognoſce eum: *& in vulgata*, cogita illum. (i) Rectas faciat.] *Sic ibidem S. Heironymus, quod græce eſt*, ὀρθοτομῇ, *& Symmachus planius expreſſit*, εὐθεῖς ποιήσῃ, (k) Prudens.] *A. S. Th.* σοφὸς, ſapiens. (l) Curatio.] *A.* ποτισμὸς, irrigatio, *ut vulgata. Symm.* πότης, pinguedo, medulla. *Th.* καταβροχὴ, *quod idem valet*, irrigatio, perfuſio. (m) De tuis fructibus juſtitiæ.] *A. S. Th.* παντὸς γεννήματός σου, de omni genimine tuo. *Sanctus Hieronymus in Ezech. cap. 45. hanc partem ſic refert*, & da ei de fructibus juſtitiæ tuæ. (n) Cellaria.] *Aquila*, αἱ ἀποθῆκαι, apothecæ, horrea, *ut vulgata. Symmachus*, θησαυροὶ, theſauri. (o) Saturitate frumento.] *In aliis eſt*, πλησμονῆς, *aut*, πλησμονῇ σίτου, ſaturitate frumenti. *Sanctus Hieronymus ibidem habet tantum* ut impleantur cellaria tua frumento: *Vulgata tantum*, ſaturitate: *quare videri poſſunt junctæ duæ interpretationes.* (p) Redundent.] *Schol.* ὑπερεκβλύζωσιν, *quod etiam eſt ſignificantius.* (q) Noli negligere.] *Sic Sanctus Paulus ad Hebræos cap. 12. Sed habet*, υἱέ μου, fili mi. *Aquila*, μὴ ἀποδοκίμασον, ne reprobes. *Symmachus*, μὴ ἀπωθῇς, ne abjicias, *ut vulgata. Sanctus Hieronymus in Ezech. cap.* 20. Fili ne contriſteris ad diſciplinam Domini, neque deficias quando ab eo argueris. Quem enim diligit, &c. *Sanctus Cyprianus de habitu virg.* File ne neglexeris diſciplinam Domini, nec defeceris ab eo correptus: *itemque 3. lib. ad Quirinum.* (r) Fatigeris.] *Theodot.* μηδὲ ἐγκακήσῃς, neque reprehendas, neque faſtidias. (ſ) Arguit.] *Nonnulli codices habent*, παιδεύει, *& S. Paulus ibidem, uti vulgata*, corripit, *itemque Sanctus Hieronymus, & Sanctus Cyprianus, locis allatis.* (t) Homo.] *Aliqui*, ἀνὴρ, *& Sanctus Auguſtinus contra Adamantium cap.* 19. Beatus vir, &c. (u) Mortalis qui videt.] *Sanctus Auguſtinus ibidem*, & immortalis qui videt. *Schol.* ἔσχεν, tenuit. (x) Appropinquantibus.] *Idem Sanctus Auguſtinus*, appropinquantibus ei, & eis qui conſiderant eam diligenter, omne autem preciosum non est illi dignum. (*) Longitudo.] *S. Ambrosius in psal.* 118. *serm.* 5. Longitudo enim vitæ in dextera ejus. (y) In lingua.] *Sic S. Augustinus contra adversf. legis lib. 2. cap.* 11. *& de gratia, & lib. arb. cap.* 18. (z) Semitæ.] *Sic S. Ambrosius ibidem. Schol.* οἱ ἄξονες, *& in uno libro est inventum*, καὶ πάντες οἱ ἄξονες αὐτῆς μετ' εἰρήνης, *Et* omnes orbitæ ejus cum pace. (ω) Secura.] *Ista dictio non habetur apud* S. *Hilarium in psal.* 1. *neque apud Int. Origenis in epist. ad Rom. cap.* 6 (*aa*) In sensu.] *In aliquot codicibus additur*, αὐτοῦ, *& Irenæus*, sensu ejus abyssi eruperunt. *Sch.* ἐν γνώσει, in cognitione, in scientia. (*bb*) Rores.] *Schol.* δρόσῳ, *& Irenæus*, manaverunt ros. (*cc*) Et non timebis pavorem supervenientem.] S. *Hieronymus in Ezech. cap.* 44. *addit*, tibi, *& in Zach. cap.* 4. terrorem supervenientem tibi. *Schol. Cæteri*, ἐὰν πτοηθῇς, οὐ φοβηθήσῃ, si animo percellaris, ne timueris, *id est, si ingruat tibi res aliqua, quæ suapte natura sit terroris plena; tu ne timueris, quoniam Dominus custodit te.* (*dd*) Firmabit.] *Schol.* τηρήσει, servabit. (*ee*) Commovearis.] *Schol.* ἁλωθῇς, capiaris. (*) Ne dixeris.] *S. Cyprianus lib.* 3. *ad Quir.* Nec dixeris; abi, & revertere, cras ego dabo; cum possis continuo benefacere: non enim scis quid contingat sequenti die. (*ff*) Inimicitias exercere.] *Sic Lucifer pro S. Athan. S. Hieronymus advers. Rufin.* ne inimiceris. *Aquila*, μὴ δικάζου, *quod vulgata*, non contendas. (*gg*) Neque zelaveris.] *Schol.* μὴ δὲ ζήλου, *eodem sensu.* (*hh*) In justis autem non facit concilium.] *Absunt ab uno codice. Videntur autem hæc significare, cum justis non agere Deum quasi pro tribunali, & longo subsellio, sed amice, ac familiariter: hebræus enim hanc habet sententiam, cum rectis esse secretum colloquium, familiarem sermocinationem Dei.* (*ii*) Dominus.] 1. *Pet.* 5. *est*, Θεὸς, Deus, *itemque Jac.* 4. *in vulgata.* (*kk*) Impii autem.] *S. Hieronymus in Apol. contra Rufinum*, Impii exaltant contumeliam.

CAP. IV.

(*a*) COgitationem.] *Aq.* σύνεσιν, intellectum. *Symmachus*, φρόνησιν, prudentiam. (*b*) Legem.] *Sic etiam vulgata. In aliis plerisque*, λόγον, orationem. (*c*) Dilectus.] *A. S. Th.* μονογενής, unigenitus. Alii, *unicus*. Sed unicus esse potest qui tamen non sit unigenitus. Prius erat in Lxx. ἀγαπώμενος. Cave rejicias. Salomo enim plures fratres habuit; non ergo unigenitus proprie. Vide 1. Paralip. 3.5. Videndus & Lyra. *Drus.* (*d*) Docebant.] *A.* ἐφώτιζόν με, illuminabant me. (*e*) Firmetur.] S. κατεχέτω λόγους μου, teneat verba mea. (*f*) Præcepta.] *A. S. Th. addunt*, καὶ ζήσῃ, *quod vulgata*, & vives. (*g*) Non obliviscaris.] *Hæc sunt etiam in Complut. licet non in vulgata. In Complut. autem sequitur*, κτῆσαι σοφίαν, κτῆσαι σύνεσιν, μὴ ἐπιλάθῃ, μηδὲ παρίδῃς. Posside sapientiam, posside intelligentiam: ne obliviscaris, & ne despexeris, &c. *S. Hieronymus ep.* 2. *habet ista, sed hanc ultimam partem sic affert*, & ne declinaveris a verbis oris mei, &c *Verum cum istud*, declinaveris, *fuerit Aquilæ*, S. *& Th.* (*ita enim illi*, ἐκκλίνῃς) *& cætera etiam, quæ eo loco apud S. Hieronymum sequuntur, sint valde similia vulgatæ; facile fieri potuit, ut etiam omnia ista ab aliis potius interpretibus, quam a lxx. acceperit antiqua illa vulgata. In aliquo quidem codice utraque ista lectio conjungitur*, μηδὲ παρίδῃς ῥῆσιν ἐμοῦ στόματος. μηδὲ ἐκκλίνῃς ἀπὸ ῥημάτων στόματός μου. (*h*) Et adhærebit tibi.] *A. S. Th.* καὶ φυλάξει σε & custodiet te, *quemodo vulgata. S. Hier. epistola illa* 2. & apprehendet te. *In Ezech. cap.* 18. Ama illam, & amplexabitur te: dilige illam, & custodiet te. (*i*) Et servabit te: circunda.] *Sic S. Hieronymus in cap.* 44. *Ezech. quo loco videtur referre lectionem lxx*, & circunda, *dictum est, quod græce*, περιχαράκωσον, *quasi*, circumvalla, *& firmissime retine. Aquila dixit*, ἀνάλαβε αὐτήν, suscipe, retine eam, *aut*, arripe, *ut vulgata*: *Symmachus*, βάσταζε αὐτήν, porta eam. *In aliis autem libris ante hoc verbum*, περιχαράκωσον, *ponuntur hæc*. ἀρχὴ σοφίας, κτῆσαι σοφίαν, καὶ ἐν πάσῃ κτήσει σου κτῆσαι σύνεσιν, *& apud S. Hieronymum in epistola, ubi, ut diximus, non videtur referre lectionem puram lxx.* Principium sapientiæ: posside sapientiam; & in omni possessione tua posside intelligentiam. *In uno libro ponuntur cum asterisco. Quod autem sequitur*, ut te amplexetur, *S. Hieronymus in Eccl.* 3. *habet*, & amplexabitur te. (*k*) Deliciarum.] *A.* αὐχήσεως, gloriationis. *Symm.* δόξης, gloriæ. *Th.* ἀγαλλιότητος, decoris. (*l*) Doceo te.] *A.* ὡδήγησά σε, deduxi te. (*m*) Orbitis.] *A.* ἐν καμπαῖς εὐθύτητος, in tramitibus rectitudinis. *Symm.* ἐν τρίβῳ εὐθείᾳ, in semita recta. (*n*) Concludentur.] *Schol.* στενωθήσεται, arctabuntur. *Symm.* μὴ θλιβήσεται, non tribulabuntur. (*o*) Laborabis.] *Aq.* σκανδαλισθήσῃ, in scandalum impinges, corrues. (*p*) Zelaveris vias iniquorum.] *A. & Th.* μακαρίσῃς ὁδοὺς πονηρῶν, beatas putes vias malorum. (*q*) Abscede.] *Aut*, devita, *ut Lucifer de non conv. cum hær. A. S. Th.* πάρελθε, transi. (*r*) Eorum.] *In multis est*, ἀπ' αὐτῶν, *& Lucifer*, ab eis. (*s*) Escas.] *A* ἄρτον, panem, *ut vulgata. Lucifer*, cibantur cibis impietatis. (*t*) Vino autem.] *A. & S.* καὶ οἶνον ἀδικιῶν πίονται, & vinum injustitiarum bibent. (*u*) Procedunt.] *Ita etiam Lucifer, quod græce est*, προπορεύονται. *In aliis plerisque*, πορεύονται, vadunt. (*x*) Dirigat se.] κατορθώσῃ, *id est, bene processerit, & assequutus suum vigorem fuerit. Lucifer*, donec corrigat dies. *Th.* ὡς φῶς φέγγες πορευόμενον, καὶ φωτίζον ἕως ἑτοιμασίας ἡμέρας, tanquam lux splendoris vadens, & illuminans usque ad stabilitatem diei, *Aquila* ἑτοίμης ἡμέρας, paratum diem. S. ἑδραίας ἡμέρας, stabilem diem. (*y*) Quomodo offendunt.] *Sic idem Lucifer. Symmachus*, ἐν τίνι ἀσθενήσουσιν, in quo infirmabuntur. *Complut. utrumque videtur conjunxisse*, ἐν τίνι πῶς. (*z*) Appone.] *Aut*, adjice. *A. S. Th.* κλῖνον, inclina. (ω) Non derelinquant.] *Symm.* μὴ παραρρυησάτωσαν ἐξ ὀφθαλμῶν σου, *quod vulgata*, ne recedant ab oculis tuis. *Th.* μὴ χλευασθήτωσαν ἀπὸ ὀφθαλμῶν σου, ne subsannentur ab oculis tuis. (*aa*) Omni custodia.] *A. & Th.* ἀπὸ παντὸς φυλάγματος, ex omni custodia. (*bb*) Exitus.] ἔξοδοι, *quasi*, processiones, *& ideo Symmachus*, προσέλευσις. (*cc*) Aufer a te.] S. *Ambrosius de Cain. lib.* 1. *cap.* 5. *non habet istud*, a te. *Aquila*, ἀπόστησον, remove. (*dd*) Pravum os.] *A. & Th.* σκολιότητα στόματος, perversitatem oris. (*ee*) Propelle.] *A. S. Th.* μάκρυνον, elonga. (*ff*) Recta.] *Symm.* εἰς τὸ ὀρθὸν, in rectum. *A. & Th.* εὐθυνέτωσαν κατέναντι, *quod putamus pertinere ad id quod sequitur*, palpebræ tuæ annuant justa. *Nam ita hebræus*, palpebræ tuæ dirigant coram te. (*gg*) Rectas orbitas.] *Aquila*, ὁδοποίει καμπὴν ποδῶν σου, cura, muni viam pedum tuorum. *Symm.* διατήρησον τοῖς ποσί σου, observa pedibus tuis. (*hh*) Dirige] *Aqu. S. Th.* ἑτοίμαζε, para, firma.

CAP. V.

(*a*) ET meis sermonibus appone.] *Th.* τῇ φρονήσει μου κλῖνον τὸ οὖς σου, *quod vulgata*, prudentiæ meæ inclina aurem tuam. (*b*) Cogitationem.] *A. S. Th.* γνῶσιν, scientiam. (*) Sensus autem meorum labiorum mandat tibi.] *Alii*, αἴσθησιν ἐντέλλομαι, sensum mando; *ubi vulg.* & disciplinam labia tua conservent. (*c*) Fornicariæ.] *Iidem*, ἀλλοτρίας, alienæ. *Vulg. tamen*, meretricis, *& S. Hier. in Ezech. c.* 3. *& cap.* 6. *S. Amb. De Cain cap.* 5. mella enim destillabunt a labiis mulieris fornicariæ. (*d*) Quæ ad tempus.] *S. & Th.* καὶ λεῖος ὑπὲρ ἔλαιον φάρυγξ αὐτῆς, *quod vulg.* & nitidius oleo guttur ejus. (*e*) Amariorem felle.] *A.* ὡς ἀψίνθιον, *& vulg.* quasi absynthium. *Sequuti autem sumus interpretationem S. Ambrosii: nam licebat etiam vertere propius ad Hebræum*, novissimum autem amarius felle invenies, & acutum, *nec multo aliter Lucifer de non convers. cum hær.* (*f*) Cum morte.] *Schol.* μετ' ὀδύνης, cum dolore. (*g*) Orbitæ.] *A.* καμπαί. S. ὀπισθοκυλισμοί, *eodem sensu.* (*h*) Ne irritos facias.] *A.* μὴ ἀποστῆτε, ne recedatis. (*i*) Non prodat aliis.] *Sym.* μήποτε δῷ ἑτέρῳ τὴν δόξαν σου, ne forte det alteri gloriam tuam. (*k*) Ætatem.] *A. S. Th.* τὰ ἔτη σου, annos tuos. (*l*) Alienorum.] *Alii*, ἀλλοτρίοις, alienas. *Sch.* ἀλλοτρίων. (*m*) Pœnitebit.] *Alii*, μεταμεληθῇς, pœniteat. *A. S. Th.* στενάξεις, gemes. (*n*) In novissimis.] *S.* ἐν τῷ ἐκλείπειν, in deficiendo. (*o*) Devitavit.] *Th.* παρώξυνεν, exacerbavit. (*p*) Corripientis.] *A. S. Th.* φωτιζόντων, illuminantium. (*q*) Adhibebam.] παρέβαλλον, *aut*, παρέβαλον. *A. S. Th.* ἔκλινα, inclinavi. (*r*) Pene fui.] *Sic vulg. quod græce est*, παρ' ὀλίγον ἐγενόμην, *posset tamen verti*, parum abfuit, quin fuerim. *A.* ὡς ὀλίγον ἐγενόμην. *Sch.* ἐν βραχυτάτῳ, *eodem sensu.* (*s*) De tuis vasis.] *A. S. Th.* ἐκ λάκκου σου, de cisterna tua, *ut vulg.* (*t*) Puteorum.] *Sch.* ὑδάτων, aquarum. *S. Hier. in Ezech. cap.* 32. Bibe aquam de tuis aquis, & de puteorum tuorum fontibus. (*u*) Non supereffundantur.] *A.* μὴ διασκορπιζέσθωσαν αἱ πηγαί σου ἔξω, ne dispergantur fontes tui extra. *In multis codicibus non est illud* μὴ, *sed tantum*, ὑπερεκχείσθω, supereffundantur. *Origenis Int. ho.* 12. *in Num.* Bibe aquas de tuis vasis, & de puteorum tuorum fonte, & non supereffundantur tibi aquæ extra tuum fontem. Quamvis in aliis exemplaribus legerimus, & effundantur tibi aquæ extra tuum fontem. *Clemens Alex. strom. l.* 2. μὴ δὴ ὑπερεκχείσθω σοι ὕδατα ἔξω πηγῆς σου. (*x*) Propius.] *A. S. Th.* εὐλογημένη, *& vulg.* sit vena tua benedicta. (*y*) Pullus gratiarum.] *Sic S. Ambr. l.* 3. *off. c.* 1. *S. Hier.* & pullus gratiarum loquantur tibi. *Sym. & Th.* καὶ ἔλαφος χάριτος, & cervus gratiæ. (*z*) Propria.] *Sch.* φιλία, dilectio, amicitia. *Aq.* τίτθοι αὐτῆς μεθυσκέτωσαν, *quod vulg.* ubera ejus inebrient. (ω) Coram.] *S. & Th.* κατέναντι, *eodem sensu.* (*aa*) Orbitas.] *A.* καμπὰς, S. ὀπισθοκυλισμοὺς, *ut superius.* (*bb*) Iniquitates.] *A. S. Th.* ἀνομίαι, *eodem sensu.* (*cc*) Catenis.] *Aq.* καὶ ἐν σχοινίοις ἁμαρτίας αὐτοῦ, & in funibus peccati sui. (*dd*) Constringitur.] *Symm.* συλληφθήσεται, comprehendetur. (*ee*) Cum iis qui non habent disciplinam.] *Symm.* διὰ ἀπαιδευσίαν, propter inopiam disciplinæ. (*ff*) Vitæ suæ dejectus est, & periit propter imprudentiam.] *Illud* βιότητος, *in Compl. transfertur*, violentiæ. *Symm.* ἀφροσύνης αὐτοῦ πλανηθήσεται, *quod vulg.* stultitiæ suæ decipietur, *neque aliud est in hebræo, aut vulg. In Schol. tamen ad illa verba ultima*, δι' ἀφροσύνην, *adscribitur hæc varietas.* Symm. & Theod. ἐν τῷ μὴ εἰδέναι παιδείαν, in non cognoscendo disciplinam.

CAP. VI.

(*a*) AMicum tuum.] *Simili loquutione affert locum, qui paulo post sequitur. S. Ambr. de Tobia cap.* 23. stimula civem tuum, quem spopondisti, *id est*, quem sponsione facta præstare debes. *Aq.* ἑταῖρον, sodalem. *Symm. & Th.* πλησίον, proximum. (*b*) Trades.] *Sch.* ἐνέπηξας εἰς ἅλυσιν χεῖρά σου, infixisti in catenam manum tuam. (*c*) Laqueus.] *Symm.* ἐπαγιδεύθης ἐν ῥήμασι στόματός σου, *quod vulgata*, illaqueatus es verbis oris tui. (*d*) Et capitur.] *Symm.* καὶ ἑάλως ἐν ῥήμασιν, & captus es in verbis, *nec multo aliter vulgata.* (*e*) Esto non remissus.] *A. S. Th.* πορεύου, vade. (*f*) Stimula.] *S. & Th.* παρόρμησον, incita. (*g*) Et amicum.] *Schol.* πολίτην, civem, *quemadmodum & S. Ambr. loco allato.* (*h*) Somnum.] *A. S. Th.* νυσταγμὸν, dormitationem. (*i*) Neque indormites.] *Sch.* καὶ ἐξεγέρθητι, & expergiscere. (*k*) Reti.] *Sym.* ἐκ χειρὸς ἰξευτοῦ, de manu aucupis. (*l*) Vade.] *A. S. Th.* πορεύου, *eodem sensu.* (*m*) Qui cogat.] *A. & Th.* ἐκβιαστὴν, qui extorqueat. *Sym.* γραμματέα, scribam. (*n*) Et multam.] *Sch.* συστρέφει ἐν θερισμῷ βρώματα αὐτοῦ, coacervat in messe escas suas. *Sym.* συνάγει ἐν ἀμήτῳ τὰ δέοντα αὐτοῦ, congregat in messe necessaria sua. (*o*) Facit.] *Sch.* ἐμπορεύεται, mercatur, *ut habet S. Amb. Hex. l.* 5. *c.* 21. *quo ex loco totũ fere hunc locũ de ape sumpsimus; qui a Compl. & vulg. abest.* S. *Hier. in Ezech. c.* 3. Et in proverbiis de ape dicitur, quanquã hoc hebræa non habeant exemplaria: Vade ad apem, & disce, quomodo operatrix sit, & opus suum castum faciat: cujus laboribus reges & imperiti pro sanitate abutuntur, *quã ultimã sententiã ita refert* S. *Amb.* cujus laborẽ reges & mediocres ad salutẽ sumunt. (*p*) Usque quo.] *Sch.* πότε, *eodem sensu.* (*q*) Jaces.] *A. S. Th.* κοιμηθήσῃ, dormies, *ut vulg.* (*r*) Excitaberis.] *A. S. Th.* ἀναστήσῃ, surges. (*s*) Amplecteris.] *Aq.* περιλαμβάνεις, *eodem sensu.* (*t*) Deinde supervenit.] *Aq.* καὶ ἐλεύσεται. *Sym. & Th.* καὶ ἥξει, & veniet. (*u*) Tanquam bonus cursor.] *Sym.* ὡς ἀνὴρ ἀσπίδος. tanquam vir clypei. *Th.* ὡς ἀνὴρ δορυφόρος, tanquã vir hastifer. (*x*) Si autẽ.] *Hæc usque ad*, vir insipiens, *absunt a Compl. & vulg.* (*y*) Vias non bonas.] *Sym.* στρεβλώμασι στόματος, perversitatibus oris. (*z*) Innuit.] *Aq. & Th.* κνίζει, carpit. Κνίζω, vellico: item uro, pungo, mordeo: item scrupulum injicio, solicitudinem affero, κνίζειν τὸν ἐραστὴν, dicitur amica cum fingit se eum aversari. *Drus.* (ω) Significat.] *A.* τρίβων, *Sym.* περιτρίβων, *vulg.* terit pede. (*aa*) Docet autem nutibus digitorum.] *Compl.* digito. *Sym.* δακτυλοδεικτῶν, digitis monstrans. *Sch.* συμβιβάζει δὲ τοῖς δακτύλοις αὐτοῦ, docet autẽ digitis suis. (*bb*) Perversum.] *Sch.* στρεβλότητος, perversitatis. (*cc*) Turbatione.] *Sch.* ἀντιδικίας, contentiones, jurgia. (*dd*) Extemplo.] *A.* παραχρῆμα. *S.* ἄφνω, *eodem sensu.* (*ee*) Deus.] *In aliis libris est*, ὁ κύριος, Dominus, *& Sch.* ὁ θεός. *Verum pro hac sententia in vulg. ex hebr. est*, sex sunt, quæ odit Dominus. (*ff*) Conteritur autem propter immunditiã animæ] *A. S. Th.* καὶ ἑπτὰ βδελύγματα ψυχῆς αὐτοῦ, & septẽ abominationes animæ ejus, *quod vulg. planius dixit*, & septimum detestatur anima ejus. (*gg*) Contumeliosi.] *Sic S. Hier. in Naum cap.* 2. *in extrema autem apologia adv. Rufinum*, oculos contumeliosi, linguam iniqui, &c. *Lucifer pro* S. *Athan.* oculus contumeliosus, lingua iniqua, &c. *Aq. & Symm.* ὑψηλὰ, sublimis. (*hh*) Justi.] *Sic Lucifer, &* S. *Hier. adv. Ruf. Alii*, δίκαιον, justum. *Aq.* ἀθῷον, *Symm.* ἀναίτιον, innoxium. (*ii*) Festinantes.] *A. S. Th.* ταχύνοντες δραμεῖν εἰς κακίαν, *quod vulgata*, veloces ad currendum in malum. (*kk*) Accendit falsa.] *Sic putamus melius ad sententiam reddi, quam quomodo in Complut.* exurit mendacem. *Hoc enim sibi vult*, excitat mendacia, *aut*, mendaciis accendit homines. *Symm. & Th.* ἐκφαίνει, profert, *& vulgata*, proferentem mendacia. (*ll*) Judicia.] *Schol.* ἀντιδικίας, lites, jurgia, discordias, *ut vulgata.* (*mm*) Liga.] *Aq. & Th.* σύνδησον, colliga. (*nn*) Animam.] *Schol.* καρδίᾳ, *& vulgata*, in corde tuo. (*oo*) Et quasi torquem circunda.] S. σφίγξον, constringe. (*pp*) Adducito eam.] *A.* S. *Th.* ὁδηγείτω σε, deducat te. (*qq*) Ut expergefacto.] *Schol.* ὡς δ' ἂν διεγερθῇς, & cum expergefactus fueris. (*rr*) Legis & lumen.] *A.* S. *Th.* καὶ νόμος φῶς, *quod vulgata*, & lex lux. (*ss*) Et correptio, & disciplina.] *Iidem*, ἔλεγχοι παιδείας, increpationes disciplinæ, *ut fere vulgata.* (*tt*) Nupta] *Schol.* τοῦ φίλου σου, amici tui. *Aq.* ἑταίρου σου, sodalis tui. *Th.* πόρνης, meretrice. (*uu*) Et à calumnia linguæ alienæ.] *Symm. & Th.* ἀπὸ λειογλώσσου ξένης, *quod vulgata*, à blanda lingua extraneæ. (*xx*) Non te vincat formæ.] *Sic* S. *Ambrosius de Cain, cap.* 5. *&* S. *Hieron. in Ezech. cap.* 27. Non te decipiat pulchritudinis desiderium, ne capiaris oculis tuis. *In aliquibus codicibus additur*, υἱὲ, fili, *quod tamen neque in vulgata est. Aq. Symm. Th.* μὴ ἐπιθυμήσῃς κάλλους αὐτῆς ἐν καρδίᾳ σου, ne concupieris pulchritudinem ejus in corde tuo. (*yy*) Capiaris.] *Schol.* μὴ δὲ ἕλῃ σε, neque capiat te. (*zz*) Alligabit.] *A. S. Th.* μὴ ὑποπτεύσει. nunquid subagitabit. (*ωω*) Nuptam.] *A. & Th.* ἑταίρου αὐτοῦ, sodalis sui. *Symm.* τοῦ πλησίον, proximi, *ut vulgata.* (*aaa*) Non mirum, si deprehendatur.] *Symm.* οὐκ ἐξουθενήσουσιν. *Aq.* οὐκ ἐξουδενώσουσι τὸν κλέπτην, non spernent furem. (*b*) Esuriens.] *Alii*, πεινῶσαν, esurientem. *Schol.* ψυχὴν αὐτοῦ, ὅταν πεινάσῃ, animam suam, cum esurierit. (*c*) Autem propter inopiam cordis.] *Aq.* γυναῖκα, στερεῖται καρδίας, nuptam, deficit corde. (*d*) Ac dolores, & ignominias.] *Symm.* μάστιγα, καὶ ὕβριν εὑρήσει, plagam, & contumeliam inveniet. (*e*) Judicii.] *Aq. & Th.* ἐκδικήσεως, vindictæ. (*f*) Non commutabit.] *Th.* οὐ λήψεται πρόσωπον πάσης λυτρώσεως, non accipiet personam nullius satisfactionis. (*g*) Multis donis.] *Aquila*, δωροκοπίᾳ, munerum oblatione.

CAP. VII.

(*a*) FIlii, honora.] *Hæc usque ad*, custodi, *sunt etiam apud Luciferum pro* S. *Athan. & in Complut. licet non in vulgata.* (*b*) Et vives.] *A.* S. *Th.* καὶ ζήσῃ, & vive. (*c*) Circumpone.] *A.* σύνδησον. S. *& Th.* ἅψαι, liga, *ut vulgata.* (*d*) Cordis.] *S.* τοῦ στήθους, pectoris. Lxx. hic habent, ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς καρδίας σου: sed legendum esse divino, ἐπὶ πλακὸς καρδίας σου: in tabula cordis tui. Quanquam apud Hieron. Hab. 2. *describe ea super latitudinem cordis tui.* Sic variant codices cap. 3. Nam pro eo quod in cæteris, ἐπὶ πλακὸς, in uno legitur, ἐπὶ τὸ πλάτος. Consule sodes editionem Romanam ad hunc postremum locum. *Drus.* (*e*) Tuam sororem esse.] *A.* S. *Th.* ἀδελφή μου εἶ σύ, *quod vulgata*, soror mea es tu: *quare credibile est apud illos etiam præcessisse*, dic sapientiæ. (*f*) Et prudentiam notam redde tibi.] *A. & Th.* καὶ γνωστὴν τὴν σύνεσιν καλέσεις, & notam (*id est, propinquam*) intelligentiam vocabis. (*g*) Si te sermonibus.] *Huc spectans* S. *Ambr. de Cain. lib.* 1. *cap.* 4. *ubi totum hunc locum optime tractat, dicebat*, sermonibus adoritur gratiosis. *Th.* ἧς ῥήματα αὐτῆς ὀλισθηρά, cujus verba ejus lubrica, mollia. (*h*) Juxta angulum.] *In aliis libris* ἐν γωνίᾳ, *& Schol.* παρὰ γωνίαν. S. *Ambr. eod. cap.* 4. *sic hunc locum reddit*, quemcunque viderit sensu dubio prætereuntem in angulo transitus domus suæ. (*i*) Speciem habens meretriciam.] *Aq.* θέσιν πόρνης, S. τάξιν πόρνης, *quod vulg.* ornatu meretricio. (*k*) Vaga.] *Sic videtur reddidisse* S. *Ambr. quod græce est*, ἀνεπτερωμένη, *quasi volatica. Aq.* σχολάζουσα, vacans, ocio diffluens. (*l*) Luxuriosa.] *Aq.* ἀφισταμένη, *Symm.* ἀφεστηκυῖα, declinans perversa, *aut*, faciens declinare, ac pervertens. (*m*) Impudenti.] *Symmachus*, ἐτόλμησε πρόσωπον αὐτῆς, καὶ εἶπεν, audacia induravit faciem suam: & dixit. *Th.* ἠναιδεύσατο ἐν προσώπῳ αὐτῆς, impudenter egit in vultu suo. (*n*) Institis texui.] *Sic* S. *Ambr. quod poterat etiam verti*, funibus tetendi. *Aq. & Th.* περιστρώμασιν περιέστρωσα, peristromatis circumstravi. (*o*) Tapetis ab Ægypto.] *Ex eodem* S. *Ambr. Compl.* τοῖς Αἰγύπτου. *Th.* διαγέγραμμαι ζωγραφίαν Αἰγύπτου, descripsi picturam Ægypti. (*p*) Aspersi.] *Th.* ἐκαλλώπισα, ornavi, compsi. (*q*) Fruamur amicitia.] *A.* S. *Th.* μεθυσθῶμεν τίτθων, *quod vulgata*, inebriemur uberibus. (*r*) Colluctemur.] *Idem* S. *Ambr. Aq. & Th.* συμπεριπλακῶμεν ἐν ἀγάπαις, circumplicemur in amoribus. (*s*) Involucro.] *Ex eodem* S. *Ambr. quod græce est*, ἔνδεσμον ἀργυρίου λαβὼν, ligamen argenti accipiens. *Schol.* βαλάντιον, sacculum. (*t*) Per dies multos.] *Aq.* εἰς ἡμέραν πανσελήνου, *quod vulgata*, in die plenæ lunæ. *Alius*, ἐν ἡμέρᾳ εὐσήμου, in die solennitatis. (*u*) Seduxit.] S. ἐξέκλινεν, declinare fecit. *Aq.* ἦγξεν, *quasi*, obtorto collo duxit. (*x*) Colloquutione.] S. *Ambr.* multo blandimento sermonum, *Th.* ἐν πλήθει δομάτων, in multitudine donorum. (*y*) Attraxit.] *Sic videtur vertisse* S. *Ambr. quod græce est*, ἐξώκειλεν. *A.* S. *T.* ἔξωσεν, pepulit. (*z*) Infatuatus.] κεπφωθείς. S. *Ambr.* At ille sequutus eam circumvenitur. *Aq.* παραχρῆμα. *Symm.* ἐξαίφνης, *& vulgata*, statim. (ω) Ad vincula.] *Symm.*] σκιρτῶν ἐπὶ δεσμῶν ἄφρων, exultans super vinculis stultus. (*aa*) Vulneratus.] *Th.* ἕως διασπαράξῃ βέλος ἧπαρ αὐτοῦ, donec transfigat sagitta jecur ejus, *ut vulgata.* (*bb*) Tuum.] *Sic etiam* S *Ambr. cap.* 5. *In cæteris libris subjungitur*, καὶ μὴ πλανηθῇς ἐν ἀτραποῖς αὐτῆς, *quæ in vulgata*, nec decipiaris semitis ejus. (*cc*) Innumerabiles.] *Sic idem Sanctus Ambrosius. Symmachus vero & Theod.* ἰσχυροὶ πάντες, *quod vulgata*, fortissimi quique.

CAP. VIII.

(*a*) IN sapientiam.] *Th.* ἰδοὺ ἡ σοφία κεκράξεται, καὶ ἡ σύνεσις δώσει φωνὴν αὐτῆς. Ecce sapientia clamabit, & intelligentia dabit vocem suam. (*b*) In introitibus.] *Th.* εἰσόδῳ θυρῶν, ingressum ostiorum. *Nam in Hebræo antecedit*, ad os civitatis. *Quod autem sequitur*, canitur, *videantur quæ notata sunt, cap.* 1. (*c*) Apponite cor.] *Symmachus*, νοήσατε τῇ καρδίᾳ, intelligite corde. (*d*) Præclara.] *Symmachus, & Th.* ἡγεμονικά, principalia. (*e*) Ipsis.] *Aliqui*, ἐν αὐτοῖς in eis, *ut vulgata.* (*f*) Tortuosum.] *Aqu.* διεστραμμένον, perversum. *Th.* περιπεπλεγμένον, καὶ διεστραμμένον, circumplicatum, & perversum. (*g*) Præsentia.] *Th.* εὐθεῖα, recta. *Schol* εὔκοπα, al. ἔνσκοπα, facilia, al. evidentia. (*h*) Preciosis] *Symmachus*, τῶν ἐσωτάτων, intimis. (*i*) Inhabitavi consilium.] *Symmachus*, πανουργίαν, astutiam. (*k*) Ego invocavi.] *Th.* διαβουλιῶν εὕρησα, cogitationum inveniam. (*l*) Injustitiam.] *Schol.* κακίαν, *quod vulgata*, malum. (*m*) Odi autem ego perversas vias malorum.] S. *& Th.* καὶ στόμα στρεβλὸν ἐμίσησα, & os perversum odi. (*n*) Securitas.] *Aq.* εὐνομία, bona legum constitutio. (*o*) Fortitudo.] *Symmachus*, κράτος, *eodem sensu.* (*p*) Scribunt justitiam.] *A.* S. *Th.* ἀκριβάσονται δίκαιον, decernent justum. (*q*) Magnates magnificantur.] *A & S.* ἄρχοντες ἄρξουσιν, principes imperabunt. (*r*) Tyranni.] *Aq. & Th.* ἑκουσιαζόμενοι, magnifici, qui ultro dant: *ac significantur tamen isto nomine ii qui sedent ad gubernacula, ut alibi nomine beneficorum.* (*s*) Invenient.] *Sic & in alio codice. In cæteris additur*, χάριν, gratiam. (*t*) Mihi est.] *Aq.* σὺν ἐμοὶ, *Th.* μετ' ἐμοῦ, mecum. *Symmachus*, παρ' ἐμοῦ, a me. (*u*) Possessio multorum.] *Symmachus*, βίος παλαιὸς, vita antiqua. *Th.* ὕπαρξις παλαιά, substantia antiqua. *Aq.* ὕπαρξις μετ' εἰρήνης, substantia cum pace. (*x*) Melius.] *Symmachus*, κρείσσων καρπός μου χρυσίου Ὠφάζ, melior fructus meus auro Ophaz. *A.* ἀγαθὸς καρπός μου παρὰ χρυσίον, καὶ παρὰ κίρρον, bonus fructus meus præ auro, & præ obrizo, *aut*, obrusso. (*y*) Justitiæ.] *Schol.* δικαιώματος, justificationis. (*z*) Ut distribuam.] *A. S. Th.* τοῦ κληροδοτῆσαι, ad faciendum hæreditare. (ω) Si annunciavero.] *Hæc usque ad*, Dominus condidit, *sunt etiam in Complut. sed non in vulgata.* (*aa*) Dominus condidit.] S. *Ambrosius*, 3. *de fide cap.* 4. Dominus creavit me: *sed in hoc loco sequuti sumus præcipue* S. *Cyprianum, lib.* 2. *adv. Jud. videnda tamen sunt quæ a* S. *Hieronymo hic, & in* 26. *Esa. in* 4. *Mich. in* 2. *Eph. & in ep.* 139. *præter ea quæ a* S. *Hilario, a Tertulliano, a Lactantio, a cæteris Patribus latinis & græcis afferuntur. Aq.* κύριος ἐκτήσατό με ἀρχῆθεν κατεργασμάτων αὐτοῦ, Dominus possedit me ab initio opificiorum suorum. *Sym.* ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ πρὸ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ, principium viarum suarum ante opificium suum. *Th.* πρὸ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ ἀπὸ τότε, καὶ ἐκ τότε πρὸ αἰῶνος προκεχείρισμαι, ante opificiũ ejus a tunc & ex tunc ante seculum præparata sum. (*bb*) Generat me] S. *Cyprianus*, genuit me Dominus. Fecit, &c. *In hebræo non est hoc loco*, Dominus. *Aq. & Th.* ὠδινήθην, per partum erupi. *Symmachus.* ἐμαιώθην, quasi obstetricis opera conformata sum. (*cc*) Fecit regiones, & inhabitablies, & summitates habitatas ejus, quæ sub cœlo.] *S. Cyprianus*: Fecit regiones, & inhabitabilia (*aliquis codex habet*, habitabilia) & fines inhabitabiles sub cœlo. *S. Hilarius*, & cacumina, quæ habitantur sub cœlo. *Aq. & Symmachus*, πρὶν ἢ ἐποίησε γῆν καὶ ἐξόδους, priusquam faceret terram, & exitus, *aut*, plateas. (*dd*) Sedem.] *Aq. & Symmachus*, πύργον, turrim. *Tertullianus videtur hanc particulam non habuisse. Ita enim refert*, Cum pararet cœlum, aderam illi, & cum fortia faciebat super ventos, quæ sursum nubila, & cum firmos ponebat fontes ejus quæ sub cœlo, ego eram compingens cum ipso. *Sed S. Hilarius*, Cum pararet cœlum, eram cum illo, & cum secerneret suam sedem, quando super ventos validas faciebat in summo nubes. *Quo etiam loco notandum est illud*, super ventos, *conjungi cum nubibus, non cum sede: & ita etiam S. Cyprianus*, cum super ventos validas faceret desuper nubes (*ee*) Nubes.] *Aq.* ῥοπὰς, momenta, *Symmachus*, αἰθέρα, æthera, *ut vulgata.* (*ff*) Et cum confirmato] *Aq. & Th.* ἐν τῷ ἀκριβάζειν γῦρον ἐπὶ πρόσωπον ἀβύσσου, in statuendo gyrum super faciem abyssi. (*gg*) Et quando.] *Aliqui* ἡνίκα, *& S. Cyprianus*, quando. *Tertullianus hanc partem non refert. In aliis autem codicibus non modo ista pars ponitur, sed hæc etiam antecedunt*, ἐν τῷ τιθέναι τῇ θαλάσσῃ ἀκριβασμὸν αὐτοῦ, καὶ ὕδατα οὐ (*abest istud* οὐ, *ab uno libro*) παρελεύσεται στόματος (*in eodem ad marginem est adscriptum*, στόμα) αὐτοῦ, καὶ ἰσχυρὰ, in ponendo mari præscriptionem suam, & aquæ non transibunt os suum, (*id est*, littus,) & fortes, &c. *Quæ ut diximus, a* S. *Cypriano & Tertulliano non referuntur. Procopius priorem partem habet, non posteriorem.* (*hh*) Disponens.] *Aut*, compingens, *aut*, modulans, *ut Tertullianus, aut*, componens, *ut* S. *Hilarius, & vulgata. Aq.* τιθηνουμένη, nutrita (*quamvis dictionem hebræam nonnulli interpretentur*, nutricius.) *Symmachus, & Th.* ἐστηριγμένη, firmata. (*ii*) Jocundabar.] *A. S. Th.* παίζουσα, ludens. (*kk*) Audi me.] *In aliis libris hæc subjunguntur*, καὶ μακάριοι οἱ ὁδούς μου φυλάξουσιν (*Complut.* φυλάσσοντες) ἀκούσατε σοφίαν, καὶ σοφίσθητε, καὶ μὴ ἀποφράγητε, & beati qui vias meas custodient. Audite sapientiam, & sapite, & ne obstruamini. *Quæ in uno libro notata sunt asterisco.* (*ll*) Servans limina] *Th.* φλιὰς θυρῶν μου, postes ostiorum meorum. (*mm*) Egressiones enim meæ, egressiones vitæ] *A.* S. *Th.* ὁ γὰρ εὑρών με, εὑρήσει ζωὴν, qui enim invenerit me, inveniet vitam. (*nn*) Paratur voluntas.] *De hac sententia* S. *Augustinus, epist.* 107. *& alibi sæpe. Symmachus*, καὶ ἀρύεται εὐδοκίαν παρὰ κυρίου, *quod vulgata*, & hauriet salutem a Domino. (*oo*) Impie agunt.] *A. & Symmachus*, ἀδικεῖ ψυχὴν αὐτοῦ, *quod eadem vulgata*, lædet animam suam.

CAP. IX.

(*a*) SUbdidit.] *Imitati, magna ex parte sumus S. Cyprianum, in epist. ad Cæcilium de sacramento Dominici calicis, & lib.* 2. *adv. Jud. quamvis eadem fere habeantur apud S. Ambrosium lib.* 1. *de fide cap.* 7. *& alibi, & apud alios. Aquila, & Symmachus*, ἐλατόμησε, excidit, *ut vulgata.* (*b*) Mactavit.] *Sic S. Cyprianus.* S. *Ambrosius, in psal.* 118. *in prol.* (*nam in loco ante indicato est mendum in multis codicibus*) interfecit suas hostias. *Tertul. adv. Gnost.* pronunciatur voce Salomonis, Sophia jugulavit filios suos. (*c*) Paravit.] *Aq.* παρέταξεν, disposuit. *Symmachus*, προσέθηκεν, apposuit. *Theod.* ἐστοίβασεν, stipavit. (*d*) Servos.] *Aq.* παιδίσκας, ancillas. *Sym.* κοράσια, puellas. *Th.* νεανίδας, adolescentulas. (*e*) Cum excelsa prædicatione ad craterem, dicens.] S. *Ambr. in eodem primo de fide*, cum altiſſima prædicatione dicens. *Aq.* ἐπὶ ὑψέων, ſuper excelſa. *Sym. & Th.* πόλεως, civitatis: *quod fortaſſe ſequitur ad illud. Nam Hebræus habet*, ſuper alas excelſorum civitatis. (*f*) Inſipiens.] *Symmachus*, νήπιος, parvulus. (*g*) Derelinquite ſtultitiam.] *A. S. Th.* καταλίπετε, *eodem ſenſu. Quod autem in pleriſque ſequitur*, ϗ ζήσεσθε, & vivetis, *non eſt apud S. Cyprianum, lib. 2. adv. Jud. neque etiam illa, quæ & in noſtra, & in aliis præter Compl. ſubjunguntur*, ut in ſeculum regnetis, *neque illa, quæ adhuc in aliis, ſed non in noſtra*, ἵνα βιώσητε, ut vivatis. (*h*) Et corrigite in ſcientia intelligentiam.] *S. Cyprianus ibid.* & corrigite ſcientiam, & intelligentiam, *al.* ſcientiæ intelligentiam. *Aq. & Symm.* ϗ κατευθύνθητε ἐν ὁδῷ συνέσεως, & recta ite in via intelligentiæ. (*i*) Seipſum.] *In pleriſque hæc adduntur.* οἱ γὰρ ἔλεγχοι τῷ ἀσεβεῖ, μώλωπες αὐτῷ, correptiones enim impio, livores ſibi. *Schol.* hic verſiculus non ponitur neque in cæteris, neque apud lxx. (*) Non arguas.] *S. Cyprianus, 3. teſtim.* qui corripit impium; odietur ab eo. (*k*) Si autem malus evaſeris.] *Symmachus*, κἂν λοιμὸς γένῃ, & ſi peſtilens fueris. (*l*) Solus utique hauries mala.] *Symmachus & Th.* μόνος βαστάξεις, ſolus portabis. *In quibuſdam vero codicibus hæc adduntur*, υἱὸς πεπαιδευμένος σοφὸς ἔσται, τῷ δὲ ἄφρονι διακόνῳ χρήσεται, filius, diſciplinam nactus, ſapiens erit, imprudente autem miniſtro utetur, *quæ ſunt in cap. ſequenti. Ab Compl. autem non modo iſta abſunt, ſed etiam quæ ſequuntur*, qui fidens eſt, *uſque ad* Mulier, *quemadmodum & a vulgata. Referuntur tamen iſta apud S. Cyprianum in Concilio Carthaginenſi.* (*m*) Mulier.] *Totus fere hic locus optime tractatur a S. Ambroſio, de Cain lib. 1. cap. 4. & 5.* (*n*) Dulcem.] *In aliquot codicibus additur*, πίετε, bibite. *S. Ambroſius, cap. illo 4.* Panibus abſconditis ſuaviter utimini, & aquam furtim dulciorem bibite. *S. Hieronymus in Oſee, cap.* 13. Panes occultos libenter attingite, & aquæ furtivam dulcedinem. (*o*) Terrigenæ.] *Aq. & Symmachus*, ῥαφαείμ, Raphaim. *Schol.* θεομάχοι, pugnantes cum Deo. *Th.* γίγαντες, gigantes, *ut vulgata, licet alii interpretentur dictionem hebræam*, manes, *aut*, inferos. (*p*) Et in profundum inferni occurrit.] S. *Hieronymus in Oſee, cap.* 13. & neſcit inſipiens, quoniam terrigenæ apud eam pereunt, & in profundum inferni incurrunt. *Aquila, Symmachus, Th.* ϗ ἐπὶ τοῖς βάθεσι τοῦ ᾅδου οἱ κλητοὶ αὐτῆς, & in profundis inferni invitati ejus: *quomodo fere vulgata.* (*q*) Alienam.] *In aliquot codicibus hæc ſequuntur*, ϗ ὑπερβήσῃ ποταμὸν ἀλλότριον, & tranſcendes fluvium alienum: *& in uno ſunt ſub aſteriſco. Verum a Complutenſi, & vulgata abſunt omnia ab illo*, ſed reſili, *uſque in finem. Poſtremam tamen ſententiam*, ab aqua autem aliena, &c. *refert apud Sanctum Cyprianum idem Concilium Carthag. & ipſe S. Cyprianus in epiſt. 12. primi libri ad Januarium, & cæteros.*

CAP. X.

(*a*) Filius.] *In Hebræo & in vulgata antecedit*, Parabolæ Salomonis. (*b*) Non occidet Dominus fame.] *Sic S. Cyprianus de opere, & eleem. & de orat. Dom. S. Hieronymus in Eſa. cap.* 65. non interficiet fame Dominus. *Sym. & Th.* οὐ λιμαγχονήσει, non ſuffocabit fame, quaſi angina. (*c*) Filius eruditus.] *Refert hanc ſententiam S. Auguſtinus, 16. de civit. cap. 2. & alibi. In quibuſdam codicibus diximus etiam eſſe in capite proxime præcedente. A vulgata autem abeſt utroque loco.* (*d*) Incolumis evaſit ab æſtu.] *Symmachus* συνάξας ἐν ἀμητῷ υἱὸς φρόνιμος, *& vulgata*, qui congregat in meſſe, filius ſapiens eſt. (*e*) Iniquus.] *Aq.* αἰσχύνης, confuſionis, *ut vulgata.* (*f*) Luctum intempeſtivum.] *Aq. & Symm.* ἀδικίαν, *& vulgata*, iniquitatem. *Th.* ἁρπαγὴν, rapinam. (*g*) Cum encomiis.] *Aq.* εἰς εὐλογίαν, in benedictionem. (*h*) Extinguitur.] *Aq. & Symm.* σαπήσεται, putreſcet. (*i*) Perverſe agens ſupplantabitur.] *Aq.* δαρήσεται, cædetur, vapulabit. *Symm.* βασανισθήσεται, torquebitur. *Th.* φυρήσεται, macerabitur. (*k*) Simpliciter.] *Aq. & Symmachus*, ἁπλότητι, ſimplicitate. *Quod autem ſequitur*, ambulat fidens, *ſic eſt in aliquo codice S. Cypriani lib. 3. ad Quir. quamvis in aliis ſit*, fidenter. (*l*) Diſtorquet.] *Symm.* στρεβλῶν, *eodem ſenſu.* (*m*) In manu.] *Aq. & Symm.* στόμα, os, *ut vulgata.* (*n*) Contentionem.] *Symm. & Th.* μάχας, pugnas. (*o*) Non contentioſos.] *Schol.* ἀδικοῦντας, prævaricantes, injuriam facientes: *quare vulgata*, univerſa delicta operit charitas, *& 1 Petri 4.* quia charitas operit multitudinem peccatorum. (*p*) Qui e labiis profert ſapientiam.] *A. S. Th.* ἐν χείλεσι συνετοῦ εὑρεθήσεται σοφία, *quod vulgata*, in labiis ſapientis invenitur ſapientia. (*q*) Virga percutit virum excordem.] *Th.* ϗ ῥάβδος ἐν νώτῳ ὑστερημένου καρδίας, *quod eadem*, & virga in dorſo ejus qui indiget corde. (*r*) Occultabunt ſenſum.] *Aq.* συγκρύψουσιν γνῶσιν, cooperient ſcientiam. (*ſ*) Munita.] *Th.* κράτους αὐτοῦ, *quod in vulgata*, fortitudinis ejus. (*t*) Contritio autem impiorum.] *Schol.* δειλία ἀσεβῶν, pavor impiorum: *vulgata*, pavor pauperum. (*u*) Fructus.] *A. S. Th.* γεννήματα, genimina. (*x*) Peccata.] ἁμαρτίας, *& videtur ſubintelligenda præpoſitio*, εἰς, ad: *nam vulgata*, ad peccatum. *In multis tamen codicibus eſt*, ἁμαρτίαι, peccata, *in recto, & in Compl.* ἁμαρτίαις, peccatis. (*y*) Vias juſtas vitæ cuſtodit diſciplina.] *Illud*, juſtas, δικαίας, *abeſt a multis. Schol.* ὁδὸς ζωῆς φυλάσσει ἀκάκους, via vitæ cuſtodit innocentes. *Symm.* τρίβος εἰς ζωὴν φυλασσόντων παιδείαν, ſemita ad vitam cuſtodientium diſciplinam. (*z*) Diſciplina autem carens increpatione.] *A. S. Th.* ὁ δὲ ἐγκαταλιμπάνων ἐλέγχους, qui autem increpationes relinquit, *ut vulgata.* (*ω*) Juſta.] *Aq. & Th.* ψεύδους, falſitatis, *aut*, mendacis. *Vulgata*, labia mendacia. *Symm.* ἄδικα, injuſta. (*aa*) Contumelias.] *Aq. & Th.* ψόγον, vituperationem. (*bb*) Non effugies peccatum.] *Sic S. Cyprianus, eodem 3. lib. Symm.* παράπτωμα, delictum, vitium. (*cc*) Igne examinatum.] *Aq. & Symm.* ἐκλεκτὸς, electum. (*dd*) Deficiet.] *Aq.* ὡς ὀλίγον. *Th.* ὡς μικρὸν, ut parum. *Symm.* εὐτελὴς, vilis. *Vulgata*, pro nihilo. (*ee*) Sciunt excelſa.] *Aq.* ποιμαίνει πολλοὺς, *quod vulgata*, erudiunt plurimos. (*ff*) In egeſtate moriuntur.] *Aq.* ἐν ἐνδείᾳ καρδίας ἀποθανοῦνται, *quod eadem*, in cordis egeſtate morientur. (*gg*) In riſu.] *Aq.* ὡς γέλως τῷ ἀνοήτῳ ποιῆσαι ἀνομίαν, *quod vulgata expoſuit*, quaſi per riſum ſtultus operatur ſcelus. (*hh*) Juſtus autem declinans.] *A. S. Th.* ὁ δὲ δίκαιος θεμέλιος αἰώνιος, juſtus autem fundamentum ſempiternum, *quomodo fere vulgata.* (*ii*) Immoratur juſtis.] *Aq.* καραδοκία, *Symm.* ὑπομονὴ, *Th.* προσδοκία δικαίων, *& vulgata*, expectatio juſtorum. (*kk*) Munitio ſancti.] *Symm. & Th.* κραταίωμα τῷ τελείῳ, fortitudo perfecto. *Aq.* τῷ ἁπλῷ, *alius Int.* τῷ ἀκάκῳ, *vulgata*, fortitudo ſimplicis. (*ll*) Contritio.] *Symm.* δειλία, pavor. (*mm*) Non nutabit.] *Aq.* οὐ μὴ σφάλῃ, non offendet, non ſuccumbet. *Sym. & Th.* οὐ σαλευθήσεται, non commovebitur, *ut vulgata.* (*nn*) Deſtillant gratias.] *Schol.* ἐπίστανται, ſciunt. *Aq. & Th.* γνώσονται, cognoſcent. *Vulgata*, conſiderant placita. (*oo*) Pervertit.] *Schol.* καταστρέφεται, ſubvertit. *Videtur enim hoc potius modo vertendum, quam*, pervertitur, ſubvertitur, *quamvis neque iſtum reprehendamus.*

CAP. XI.

(*a*) Stateræ doloſæ.] *Aquila & Symmachus*, ζυγὰ ἐπιθέσεως, bilances fraudis. *Lucifer pro Sancto Athanaſio*, ſtatera doli. (*b*) Juſtum.] *Symmachus*, πλήρες, plenum. *Aquila.* τέλειον, perfectum. (*c*) Os autem humilium meditatur ſapientiam.] *Symmachus*, παρὰ δὲ τοῖς ἐπιμελέσι σοφία, apud accuratos ſapientia, *Th.* ϗ μετὰ ἐπιεικῶν σοφία, & cum modeſtis (*aut*, æquis) ſapientia. *In Complut. ſubnectuntur hic ea, quæ in pleriſque libris afferuntur poſt illa*, & jucundus impiorum interitus. *Sunt autem hæc*, τελειότης εὐθέων ὁδηγήσει αὐτοὺς, ϗ ὑποσκελισμὸς ἀθετούντων προνομεύσει αὐτούς. οὐκ ὠφελήσει ὑπάρχοντα ἐν ἡμέρᾳ θυμοῦ, δικαιοσύνη δὲ ῥύσεται ἀπὸ θανάτου. Perfectio rectorum diriget eos: & ſupplantatio prævaricantium pervaſtabit illos. Non proderunt ſubſtantiæ in die furoris: juſtitia autem liberabit a morte: *quæ in uno libro ſub aſteriſco habentur.* (*d*) Immaculatas.] *Alii*, ἀμώμου, immaculati. (*e*) Incidit in injuſtitiam.] *A. S. Th.* ϗ ἐν ἀσεβείᾳ αὐτοῦ πεσεῖται ὁ ἀσεβὴς, *quod vulgata*, & in impietate ſua corruet impius. (*f*) Rectorum.] *A. S. Th.* εὐθέων, *eodem ſenſu. Quod autem ſequitur*, liberat, *in multis eſt*, ῥύσεται, liberabit. (*g*) Sua autem perditione.] *In aliis libris eſt*, ἀβουλίᾳ, inopia conſilii. *Procopius*, ἀσεβείᾳ. *& Schol.* ἀσεβείᾳ αὐτοῦ, impietate ſua. *A. S. Th.* ἐν δὲ τῇ ἀδικίᾳ οἱ ἀδικοῦντες συλληφθήσονται, & in injuſtitia injuſte agentes capientur. (*h*) Gloriatio.] *Th.* προσδοκία, expectatio, *ut vulgata.* (*i*) E captura erit.] *Symm. & Th.* ἐκ θλίψεως ἐρρύσθη, *quod eadem*, de anguſtia liberatus eſt. (*k*) In ore impiorum.] *A. S. Th.* ἐν στόματι ὑποκριτῶν διαφθείρει τὸν πλησίον αὐτοῦ, in ore hypocritarum corrumpit proximum ſuum. (*l*) Senſus autem.] ϗ ἐν γνώσει δίκαιοι ῥυσθήσονται, *quod vulgata*, juſti autem liberabuntur ſcientia. (*m*) Bene ſe geſſit civitas.] *Symm.* ἀγαλλιάσονται πόλεις, exultabunt civitates. *Th.* εὐφρανθήσονται, lætabuntur. *In pleriſque autem libris hæc ſequuntur*, ϗ ἐν ἀπωλείᾳ ἀσεβῶν ἀγαλλίαμα. ἐν εὐλογίᾳ εὐθέων ὑψωθήσεται πόλις, & in perditione impiorum exultatio. In benedictione rectorum exaltabitur civitas: *quæ in uno ſunt notata aſteriſco.* (*n*) Diruta eſt.] *In nonnullis eſt*, κατασκαφήσεται, diruetur. *A. S. Th.* καθαιρεθήσεται, dejicietur. (*o*) Subſannat.] *A. S. Th.* ἐξουδενεῖ, ſpernit. (*p*) Bilinguis.] *Aq.* διάβολος, delator. *Symm.* δόλιος, fraudulentus. (*q*) Conſilia.] *Aq.* ἀπόρρητον, arcanum. *Symm.* μυστήριον, myſterium. (*r*) Spiritu.] *Aq. & Symmachus*, πνεύματι, *eodem ſenſu.* (*ſ*) Abſcondit res.] *Symm.* σκέπει λόγους, cuſtodit verba. (*t*) Quibus.] *Th.* ἐν ἀνοησίᾳ πεσεῖται λαὸς, in incogitantia corruet populus. (*u*) In multo conſilio.] *Symm. & Th.* πολυβούλῳ, *eodem ſenſu, aut*, homine multi conſilii. (*x*) Commiſtus.] *Fieri poteſt, ut ſignificet quaſi*, obſes, *ut alibi*, & fidejuſſor: *vulgata enim*, qui fidem facit pro extraneo. (*y*) Odit autem ſonum ſecuritatis.] *Symm.* ὁ δὲ μισῶν ἐμπαγὰς, πέποιθεν, qui autem odit captiones (*& videtur ſignificare laqueos ſtipulationum*) confidit. *Th.* ϗ μισῶν παγιδευθῆναι, πεποιθήσει, & odio habens laqueis implicari, confidet. (*) Gratioſa ſuſcitat viro gloriam.] *Symm.* ἀγαθὴ ἀνθέξεται δόξης, bona aſſequetur gloriam. *Quæ autem ſequuntur uſque ad*, fortes, *abſunt a vulgata, ſed non a Compl.* (*z*) Fortes autem.] *Th.* διακόπτοντες ἐπιλήψονται πλούτου, irrumpentes apprehendent divitias. (*ω*) Bonum facit.] *Aq. & Th.* ἀμείβεται, retribuit. *Symmachus*, εὐεργετεῖ ψυχὴν αὐτοῦ, benefacit animæ ſuæ, *ut vulgata.* (*aa*) Perdit autem.] *Symm.* ταράσσει δὲ οἴκους ἑαυτοῦ, turbat ſuas ipſius domos. (*bb*) Perſequutio autem.] *A. S. Th.* ϗ καταδιώκων κακίαν εἰς θάνατον αὐτοῦ, & ſequens malum ad mortem ſuam. (*cc*) Perverſæ viæ.] *A. S. Th.* στρεβλοκάρδιοι, perverſi corde. (*dd*) Accepti autem.] *Aq. & Th.* εὐδοκία, beneplacitum. *Symm.* θέλημα δὲ αὐτοῦ, voluntas ejus, *ut vulgata.* (*ee*) Injiciens.] *Schol.* συμβάλλων, conferens. (*ff*) Erit.] *In multis adjungitur*, κακῶν, malorum. *Vulgata*, manus in manu non erit innocens malus: *& ſunt qui putent illud*, manus in manu, *aut* manus ad manum, *ſignificare*, mox mox; *quamvis aliter Chaldæus.* S. *Hieronymus adv. Ruf.* manus inferens injuſte non erit impunitus. (*gg*) Qui autem ſeminat juſtitiam.] *Aq.* ϗ σπέρμα δικαίων σωθήσεται, ſemen autem juſtorum ſalvabitur, *ut vulgata.* (*hh*) Inauris.] *Sic S. Hieronymus in Ezech. 28. & Clemens Alex. lib. 3 Pædag. Sed in cæteris libris eſt*, ἐνώτιον χρυσοῦν, *& idem* S. *Hieron. in Ezech. cap.* 16. ſicut inauris aurea in naribus porcæ; ſic mulieri male moratæ pulchritudo, *& in opere imp. in Mat. hom. 45. Quomodo autem inauris dicatur ornamentum narium, vide ibid. S. Hieronymum. Non quod inauris ponatur in naribus* (verba ſunt Hieron. ad illum locum) *quæ ex eo quod de auribus pendeant, inaures vocantur: ſed quod circulus in ſimilitudinem factus inaurium eodem vocabulo nuncupetur: & uſque hodie inter ornamenta mulierum ſolent aurei circuli in os ex fronte pendere & imminere auribus.* Druſ. *Pro hac autem ſecunda parte Symmachus, & Th. dixerunt*, γυνὴ καλὴ ϗ κακόφρων, *quod in vulgata*, mulier pulchra, & fatua. (*ii*) Peribit.] *Schol.* ἀπόλλυται, ἀπέρχεται, perit, abſcedit. (*kk*) Seminantes.] *A. S. Th.* σκορπίζοντες, diſpergentes. (*ll*) Congregantes.] *In multis libris additur*, ἀλλότρια, aliena. *Aq. & Symm.* ὁ δὲ φειδόμενος. Parcens autem. *Th.* ἀπὸ εὐθύτητος εἰς ὑστέρημα, a rectitudine in defectum. (*mm*) Omnis ſimplex.] *A. S. Th.* πιανθήσεται, impinguabitur. S. *Hier. adv. Ruf.* anima benedicta omnis ſimplex vir: animoſus inhoneſtus eſt. (*nn*) Vir autem animoſus inhoneſtus eſt.] *Symm.* ὁ δὲ μέθυσος καίγε αὐτὸς πρωϊνὸς, ebrius autem, *aut*, qui inebriat, *ut vulgata*, & ipſe etiam præcox, *quod eadem*, ipſe quoque inebriabitur. (*oo*) Qui continet.] *Symmachus, & Theodor.* ὁ κωλύων, qui prohibet. (*pp*) Nationibus.] *In nonnullis libris hæc adduntur*, ὁ τιμιουλκῶν σῖτον, δημοκατάρατος, *ut S. Chryſoſtomus in 1. Cor. hom. 39. aut*, ἐπικατάρατος. S. *Cyprianus, lib. 3. teſtim. hæc refert, non autem præcedentia*, captans annonam maledictus in plebe eſt:

& *S. Ambroſius, 3. offic. 6. in principio*, captans precia frumenti, maledictus in plebe eſt. *Idem vero in extremo eodem cap.* Qui continet frumentum, relinquet illud nationibus. Et addidit, Captans annonam maledictus in plebe eſt, &c. *Videri poſſunt duæ interpretationes ejuſdem ſententiæ. Nam Aq.* καταράσονται αὐτὸν, maledicent eum. *Symmachus*, λαοκατάρατος, maledictus a populo. *Th.* δημοκατάρατος, maledictus a plebe. (*qq*) Qui communicat.] *Sic* S. *Cypr. ibid.* S. *Ambr.* qui participat. *Aq. & Th.* πιπράσκοντος, qui venale exponit. *Symmachus*, πωλοῦντος, qui vendit. (*rr*) Fabricans.] *Aq.* ὀρθρισμὸς ἀγαθοῦ ζητεῖ εὐδοκίαν, matutina conſurrectio boni quærit beneplacitum. (*ſſ*) Germinabit.] *Symmachus*, ὡς θαλλὸς δίκαιοι βλαστήσουσιν, *quod vulgata*, juſti autem, quaſi virens folium, germinabunt. (*tt*) Qui non converſatur domi ſuæ.] *A. S. Th.* ταράσσων οἶκον. qui conturbat domum: *vulgata addit*, ſuam. (*uu*) De fructu.] *A. S. Th.* καρποὶ δικαίου ξύλον ζωῆς, *quod eadem*, fructus juſti lignum vitæ.

CAP. XII.

(*a*) Diligit ſenſum.] *Schol.* ἀγαπηθήσεται, diligetur. *A. S. Th.* γνῶσιν, ſcientiam, ut vulgata. (*b*) Melior.] *Complut.* κρεῖσσον, melius. *Aq.* ἀγαθὸς ὑπερεκχέει εὐδοκίαν παρὰ κυρίου, bonus ſupereffundit (*aut fortaſſe*, affluenter haurit) beneplacitum & gratiam a Domino. (*c*) Proſperabitur homo ex iniquo.] *Aq. & Symmachus*, ἑτοιμασθήσεται ἄνθρωπος ἐν ἀσεβείᾳ, ſtabilietur homo in impietate. (*d*) Juſtorum.] *Schol.* ἀσεβῶν, piorum. (*e*) Fortis.] *Symm.* ἀπειρίας, abundantiæ. *Th.* ἰσχύος, fortitudinis. (*f*) In ligno.] *Schol.* ἐν ὀχυρώμασι, in firmamentis: *& videtur ſignificare*, in oſſibus, *ut vulgata.* (*g*) Gubernant autem impii.] *Schol.* ϗ ἐννοήματα ἀσεβῶν, & cogitationes impiorum. (*h*) Doloſa.] *In pleriſque additur*, εἰς αἷμα, ad ſanguinem. *Aq. & Th.* ἐνεδρεύουσιν εἰς αἷμα, inſidiabuntur in ſanguinem. (*i*) Rectorum.] *A. S. Th.* εὐθείων, *eodem ſenſu.* (*k*) Os intelligens laudatur a viro.] *Symmachus*, κατὰ τὴν φρόνησιν αὐτοῦ ἐπαινεθήσεται ἀνὴρ, ſecundum prudentiam ipſius laudabitur vir. (*l*) Subſannantur.] *Aq.* ἔσται εἰς ἐξουδένωσιν, erit in contemptum. *Symmachus*, εἰς καταφρόνησιν, *eodem ſenſu.* (*m*) In vilitate ſerviens.] *Symmachus*, ἄτιμος, ϗ δουλεύων ἑαυτῷ, vilis, & ſerviens ſibi. (*n*) Quam honorem ſibi circumponens.] *Symmachus*, ἢ δοξαζόμενος, quam glorioſus, *ut vulgata.* (*o*) Miſeratur.] *Sic Sanctus Chryſoſtomus in ep. ad Rom. hom. 29. A. S. Th.* γινώσκει, cognoſcit. (*p*) Viſcera.] *Aq.* ϗ οἱ οἰκτιρμοὶ, & miſerationes. (*q*) Qui autem ſequuntur vana.] *Symm.* ὁ δὲ ἐπισπεύδων εἰς ἀπραγίαν, *quod in vulgata dictum eſt*, qui autem ſectatur otium. *Aq. & Th.* κενὰ, vacua. (*r*) Piorum.] *In aliquot libris, & in Schol.* τῶν δικαίων, juſtorum. (*ſ*) Qui videt levia; miſericordia dignus habebitur: qui autem occurrit in portis; vexabit animas.] *Hæc abſunt a Compl. & vulgata. Sch. ad illud* qui videt levia; *affert pro explanatione*, ἐπιεικὴς ϗ ἀπερίεργος, probus, modeſtus, & non curioſus: *ad illud autem*, qui occurrit in portis, ὁ δὲ περίεργος, ϗ πολυπράγμων, curioſus autem, & qui ſe intrudit in negocia. (*t*) Et retributio labiorum.] *Aq. & Symmachus*, ϗ ἀμοιβὴ χειρῶν αὐτοῦ, & retributio manuum ejus. (*u*) Exaudit autem conſilia.] *Sic Lucifer pro S. Athan. Symmachus*, ὁ δὲ ἀκούων βουλῆς, qui vero audit conſilium. (*x*) Enunciat iram ſuam.] *Sic S. Cyprian. lib. 3. teſtim. Schol.* δηλώσει θυμὸν αὐτοῦ, patefaciet furorem ſuum. *Th.* γνωρίσει, notum faciet. (*y*) Abſcondit autem inhonorationem ſuam.] *Symm.* ὁ δὲ σκέπων ἀτιμίαν αὐτοῦ, qui autem tegit ignominiam ſuam. *Th.* ϗ καλύπτων ὕβριν, & operiens injuriam. (*z*) Planam fidem annunciat juſtus.] *Symm.* ἐκφαίνων πίστιν, ἀπαγγέλλει δικαιοσύνην, qui patefacit fidem, *id eſt, rem veram, & certam*; annunciat juſtitiam. (*ω*) Teſtis autem injuſtorum doloſus.] *Symm.* μάρτυς ψευδὴς, δόλος, teſtis falſus, dolus. *Aquila*, ἐπίθεσις, fraus. (*aa*) Sunt, qui dicentes vulnerant, enſes.] *In multis eſt*, ὡς μάχαιρα, ut enſis. *Th.* ἐστὶ πεποιθὼς ἐν κεντήματι μαχαίρας, eſt fidens in punctione gladii. *Symm.* ὥσπερ κέντημα, tanquam punctio. (*bb*) Dirigunt teſtimonium.] *A. S. Th* ἑτοιμασθήσεται εἰς ἔτι, *quod vulgata*, labium veritatis firmum erit in perpetuum. (*cc*) Citus.] *Schol.* θυμώδης, iracundus. (*dd*) Fabricantis.] *A. S. Th.* τεκταινόντων, fabricantium (*ee*) Volunt.] *Aq. & Th.* συμβουλεύουσιν, inibunt conſilia. (*ff*) Lætabuntur.] *Symm.* εὐφραίνονται, lætantur. (*gg*) Acceptus apud eum.] *A. S. Th.* εὐδοκία, beneplacitum. (*hh*) Intelligens.] *Schol.* πανοῦργος, callidus (*ii*) Thronus ſenſus.] *Symmachus*, καλύψει γνῶσιν, *quod vulgata*, celat ſcientiam. (*kk*) Occurret execrationibus.] *Aq. & Th.* καλέσει ἀφροσύνην, *quod eadem*, provocat ſtultitiam. (*ll*) Electorum dominabitur.] *Aq.* συντεμνόντων, abbreviantium, ſolicitorum. *Th.* ἀνδρείων κυριεύσει, fortium dominabitur, *ut vulgata.* (*mm*) In direptionem.] *Aq. & Symm.* εἰς φόρον, in tributum: *quod vulgata*, tributis ſerviet. (*nn*) Terribilis ſermo cor turbat viri juſti.] *Iſtud* juſti, δικαίου, *abeſt a nonnullis. Th.* μέριμνα ἐν καρδίᾳ ἀνδρὸς κατάγχει αὐτὸν, *quod vulgata*, mœror in corde viri humiliabit illum. (*oo*) Cognitor juſtus.] *Aquila*, περισσεύων τὸν πλησίον αὐτοῦ δίκαιος, abundans præ proximo ſuo juſtus. (*pp*) Amicus erit.] *In multis libris additur*, αἱ δὲ γνῶμαι τῶν ἀσεβῶν ἀνεπιεικεῖς, ſententiæ autem impiorum inmites. *A Compl. ut etiam a vulgata non modo abſunt iſta, ſed etiam quæ ſequuntur*, eos autem, qui peccant, perſequentur mala, *quæ quidem habentur cap. ſequenti: & de quibus ſcribit Schol.* τοῦτον τὸν στίχον ὅλως οὐ μέμνηται Ὠρ. εὑρέθη δὲ ἔν τισιν ἀντιγράφοις. οὔτε γὰρ παρὰ τοῖς ο΄. οὔτε παρὰ τοῖς λοιποῖς κεῖται. Hujus verſiculi omnino non meminit Origenes: inventus eſt autem in quibuſdam exemplaribus. Neque enim apud lxx. neque apud cæteros ponitur.

CAP. XIII.

(*a*) Aſtutus.] *Aq. S. Th.* σοφὸς, ſapiens. (*b*) Peribunt immaturæ.] *Schol.* ἁρπαγήσονται, abripientur. (*c*) Terrebit ſeipſum.] *Sic* S. *Hieron. adv. Ruf. Th.* αἰσχύνη αὐτοῦ, confuſio ipſius. (*d*) Omnis otioſus.] *Sic etiam Caſſianus collat. 24. cap. 2. Sed* S. *Hieron. epiſt. 8. & alibi*, in deſideriis eſt omnis anima otioſi. *Symm.* ἐπιθυμεῖ, ϗ οὐ θέλει ὀκνηρὸς, *quod vulgata*, vult & non vult piger. (*e*) In ſedulitate.] *Symmachus*, πιανθήσονται, impinguabuntur. (*f*) Et non habebit libertatem loquendi.] *Schol.* ϗ ἀτιμασθήσεται, & ignominia afficietur. *In pleriſque vero libris adjunguntur hæc*, δικαιοσύνη φυλάσσει ἀκάκους, (*& Compl. addit*, ὁδῷ) τοὺς δὲ ἀσεβεῖς φαύλους ποιεῖ ἁμαρτία, juſtitia cuſtodit innocentes, (*al.* innocentes via;) impios autem nequam facit peccatum: *quæ in uno libro habentur ſub aſteriſco; in alio ad ſecundam partem hoc Schol. eſt appoſitum.* Symm. ἀδικία δὲ ἐπισπάσεται ἁμαρτίαν, injuſtitia autem attrahet peccatum. (*g*) Qui humiliant ſe.] *Symm.* πτωχευόμενοι, mendicantes. *Th.* πτωχοφανὴς, qui apparet mendicus, qui mendici ſpeciem præbet. (*h*) Redemptio.] *Celebris apud patres ſententia A. S. Th.* ἐξίλασμα, propitiatio. (*i*) Non ſubſtinet comminationem.] *Schol.* οὐ φέρει, non fert. *A. S. Th.* ἐπιτίμησιν, increpationem. (*k*) Malus cum contumelia agit mala.] *Sic* S. *Hieronymus ibid. & Lucifer pro* S. *Athan. A.* S. *Th.* ἐν ὑπερηφανίᾳ δώσει μάχην, in ſuperbia dabit pugnam. (*l*) Sui ipſorum cognitores.] *Th.* ϗ ἐν συμβουλευομένοις σοφία, & in iis qui conſilium adhibent, ſapientia. (*m*) Feſtinata.] *Aq.* ἀπὸ ματαιότητος, ex vanitate. (*n*) Juſtus miſeretur, & commodat.] *Hæc abſunt ab aliquot codicibus: a Complutenſi autem ea, quæ ſequuntur uſque ad*, arbor: *& videtur ſubeſſe aliqua miſtio interpretationum.* (*o*) Contemnetur.] *Schol.* καταφθαρήσεται, corrumpetur. (*p*) Sanus eſt.] *Aq. & Symm.* εἰρηνεύει, in pace degit. (*q*) Demens autem ſub laqueo morietur.] *Lucifer pro S. Athan. non habet illud*, ſub. *Compl. autem*, ἁλοὺς ὑπὸ παγίδος, captus a laqueo. *Symm. & Th.* τοῦ ἐκκλῖναι ἀπὸ σκανδάλων θανάτου, *quod vulgata*, ut declinet a ruina mortis. (*r*) Nequitiam.] *A. S. Th.* ἀφροσύνην, inſipientiam. (*ſ*) Rex audax.] *Sic Lucifer ibid. A. S. Th.* ἄγγελος ἀσεβὴς, nuncius impius. (*t*) Sapiens liberabit eum.] *Schol.* πίστεως ἰώμενος, fidei ſanans. *A. & Symm.* ὅμηρος πίστεως, ἴασις, obſes fidei, ſanitas. *Vulgata*, legatus fidelis, ſanitas. *Th* φύλαξ πίστεως, ἴασις cuſtos fidei, ſanitas. (*u*) Paupertate.] *Symm.* πενία. ϗ ἀτιμία διαλύει παιδείαν. Egeſtas, & ignominia diſſolvit diſciplinam. *Propius ad vulgatam accederet, ſi eſſet*, diſſolventi. (*x*) Piorum.] *Alii*, ἀσεβῶν, impiorum. *Vulgata*, deſiderium ſi compleatur, delectat animam. (*y*) Opera.] *Aq.* βδέλυγμα δὲ ἀνοήτων, ἀποστῆναι ἀπὸ κακοῦ, abominatio malorum. recedere a malo. (*z*) Ambulans cum ſapientibus, ſapiens eris.] *Alii*, ὁ συμπορευόμενος (*Compl.* συμπεριφερόμενος) σοφοῖς, σοφὸς ἔσται, *& Schol. & Compl.* σοφισθήσεται, qui ambulat cum ſapientibus, ſapiens erit. (*ω*) Qui ambulat.] *In aliquot libris eſt*, συρρεμβόμενος, qui una circumvertitur. *Schol.* συμπλανώμενος, qui ſimul errat. (*aa*) Agnoſcetur.] *Aq. & Th.* κακωθήσεται. *Symm.* κακουχηθήσεται, malo afficietur. (*b*) Hæreditare faciet.] *Sumendum eſt enim tranſitive, ut alibi ſæpe, illud*, κληρονομήσει. *Schol.* κληροδοτήσει, *eodem ſenſu.* (*cc*) Theſaurizantur.] *Symm.* πεφύλακται, cuſtoditæ ſunt. (*) Baculo.] S. *Cypr. 3. teſtim.* qui parcit baculo, odit filium. S. *Ambr. epiſt. 7. &* S. *Hieron. in Zach. c. 8.* qui parcit baculo ſuo, odit filium ſuum. (*dd*) Diligenter erudit.] S. *Hieronymus in Zach. cap. 8.* qui autem diligenter corripit, diligit. *Schol.* ὀρθρίζει αὐτῷ παιδείαν, diluculo adhibet ei diſciplinam. (*ee*) Implet animam ſuam.] *Schol.* ἐμπίμπλησι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ, implet ventrem ſuum. (*ff*) Animæ.] *Schol.* κοιλίαι, ventres.

CAP. XIV.

(*a*) Recte.] *A. S. Th.* ἐν εὐθύτητι, in rectitudine. (*b*) Baculi contumeliæ.] S. *Hieronymus adv. Rufinum* In ore ſtulti baculus contumeliæ. *Th.* ῥαβδίον ὕβρεως, virgula ſuperbiæ. (’) Cuſtodiunt.] *Sch.* ἰᾶται, ſanant. (*c*) Ubi non ſunt boves.] *Aq.* ἐν τῷ μὴ εἶναι βόας, φατνιάζεται γέννημα ἐκλεκτὸν, eo quod non ſint boves, fit fænum genimen electum. *Symm.* ἐν τῷ μὴ εἶναι βόας, φάτνης γέννημα, ϗ πλῆθος γεννημάτων ἐν ἰσχύϊ μόσχου, eo quod non ſint boves; genimen præſepis: & multitudo geniminum in fortitudine juvenci. *Th.* ἐν ἰσχύϊ βοῶν φατνωθήσεται γέννημα, ϗ πλῆθος γεννημάτων ἐν δυνάμει ταύρου, in fortitudine boum, in præſepe cogetur genimen: & multitudo geniminum in potentia tauri. S. *Hieronymus in Abacuc cap. 3. ſic ſcribit*; De quibus & Salomon loquitur in proverbiis: Adhibe curam his, quæ in campo ſunt, regionibus: & attonde herbas, & congrega fænum: ut habeas oves ad veſcendum. Boves quoque non erunt in præſepibus: quia, ubi plena ſunt præſepia, manifeſta eſt fortitudo bovis. (*d*) Accendit.] *A. S. Th.* ἐκφαίνει, enunciat. *De hoc proverbio ſupra dictum eſt.* (*e*) Quæres.] *Sic* S. *Hier. adv. Ruf. Aq.* ἐζήτησε χλευαστὴς σοφίαν, ϗ οὐκ ἔστιν quæſivit deriſor ſapientiam, & non eſt. *Symm.* ἐζήτησε λοιμὸς σοφίαν, ϗ οὐκ ἔστιν, quæſivit peſtilens ſapientiam, & non eſt. (*f*) Senſus.] *A. S. Th.* γνῶσις ſcientia. (*g*) Facilis.] *Th.* κούφη, levis. (*h*) Arma autem ſenſus.] *Aq & Th* ϗ οὐ μὴ γνῷς, & neſcies. *Vulgata*, & neſcit labia prudentiæ. (*i*) In errore.] *Aq. & Th.* ἐπίθεσις, fraus. *Symm.* δόλος, dolus. (*k*) Domus.] *Aq. & Th.* ἄφρονας χλευάσει πλημμέλεια, *quod vulgata*, ſtultis illudet peccatum. *Symm.* ἄφρονες ἐκχλευάζουσι πλημμέλειαν, ϗ ἀναμέσον εὐθείων εὐδοκία, imprudentes irrident delictum: & inter rectos gratia. (*l*) Triſtis anima ejus.] *Aq. & Th.* γινώσκει πικρίαν ψυχῆς αὐτοῦ, cognoſcit amaritudinem animæ ſuæ. (*m*) Quando autem.] *Symm.* ϗ ἐν τῇ εὐφροσύνῃ αὐτῆς οὐ συμμιγήσεται ἀλλοτρίοις, & in gaudio ejus non miſcebitur extraneis. *Vulgata*, extraneus. (*n*) Noviſſima.] *Aq. & Th.* ἔσχατα αὐτῆς, extrema ejus. (*o*) Fundum.] *A. S. Th.* ὁδὸν, viam. (*p*) In lætitiis non admiſcetur triſtitia.] *Symm.* ἀλλὰ καίγε ἐν γέλωτι πονέσει καρδία, ſed etiam in riſu laborabit cor. (*q*) Noviſſime autem gaudium.] *In multis eſt*, τελευταῖα δὲ χαρᾶς, noviſſima autem gaudii. *Schol.* τὰ δὲ ἔσχατα αὐτῆς εὐφροσύνη κακὴ, & extrema ejus lætitia mala. (*r*) Itineribus.] *Sic* S. *Hier. adv. Rufinum.* (*ſ*) Simplex.] *Aq.* θελγόμενος, delinitus, palpatus, *Symm.* νήπιος, parvulus. (*t*) Sapiens timens.] S. *Hier. adv. Ruf.* Sapiens timendo declinat malum: ſtultus confidens miſcetur ei. *Lucifer pro* S. *Athan.* Sapiens timendo declinabit in malo: inſipiens autem miſcetur confidens iniquo. (*u*) Impatiens.] *Aq. & Symm.* ἄφρων, imprudens. (*x*) Prudens.] *Symm.* συμβουλευτικὸς, conſiliativus, *ut inquiunt, qui accurate conſilium init. Th.* διαβουλιῶν μισηθήσεται, verſans conſilia odio habebitur. (*y*) Divident.] *A. S. Th.* ἐκληρονόμησαν, hæreditarunt. (*z*) Malum.] *Schol.* ἀφροσύνην, ſtultitiam, *ut vulgata.* (*ω*) Tenebunt ſenſum.] *Aq.* ἀναμένουσι γνῶσιν, expectant ſcientiam. *Th.* στεφθήσονται γνῶσιν, coronabuntur ſcientia. (*aa*) Errantes.] *Th.* ἰδοὺ πλανηθήσονται, ecce errabunt. (*bb*) Aſtutus.] *In pleriſque*, πλοῦτος αὐτῶν, divitiæ eorum, *ut vulgata. Quod Schol. tribuit Aquilæ, & Theod.* (*cc*) Converſatio.] *Symm.* ἡ δὲ ἀμαθία ἀνοήτων ἀφροσύνη, *quod vulgata*, fatuitas ſtultorum imprudentia. (*dd*) Liberabit.] S. *Cyprian.*

Cyprian. 3. teſtim. liberat de malis animam martyr fidelis, *al.* martyris fidelis. (*ee*) Firmamentum.] *In aliquot libris additur*, εἰρήνης, pacis, *quod non eſt in hebræo.* (*ff*) Præceptum.] *Nonnulli*, φόβος, timor. (*gg*) Laqueo.] *Symm. & Th.* σκανδάλων, ſcandalis. (*hh*) In multa gente.] *A. S. Th.* ἐν πλήθει λαοῦ, in multitudine populi, *ut vulgata.* (*ii*) Defectu.] *Symmachus*, σπάνει, raritate. (*kk*) Puſillanimis.] *Aut*, puſillanimus, *ut S. Hier. adv. Ruf. Schol.* μικρόψυχος, *eodem ſenſu.* (*ll*) Valde] *Sic S. Hier. In nonnullis libris eſt*, ἰσχυρὸς, fortis: *quod recentiore manu eſt adſcriptum Vaticano.* (*mm*) Cor ſenſitivum.] *A. S. Th.* ζῆλος, zelus, invidia, *ut vulgata.* (*nn*) Qui calumniatur.] S. *Hieronymus ibidem*, qui calumniatur pauperem; laceſſit factorem ejus. *Lucifer pro S. Athan.* Qui contumeliam facit pauperi; irritat eum, qui fecit illum. *Aq. & Symm. pro*, παροξύνει, *dixerunt*, ὠνείδισεν, exprobravit, *ut vulgata. Th.* ἐβλασφήμησεν, blaſphemavit. (*oo*) Qui autem.] *Symm.* δοξάζει δὲ αὐτὸν ὁ ἐλεῶν πένητα, *quod vulgata*, honorat autem eum, qui miſeretur pauperis. (*pp*) Repelletur.] *Schol.* ἀπολεῖται, ἐξωσθήσεται, peribit, expelletur. (*qq*) Qui autem fidit ſuæ ſanctitati; juſtus.] *Aquila*, S. *Th.* πέποιθεν ἐν τῷ θανάτῳ ἑαυτοῦ δίκαιος, *quod vulgata*, ſperat autem juſtus in morte ſua. (*rr*) Bono viri.] *Aquila, & Th.* συνετοῦ ἀναπαύσεται, intelligentis requieſcet: *atque iſtud quidem verbum in multis libris additum eſt.* (*ſſ*) Non dignoſcitur.] *Aquila, & Th.* οὐ γινώσκεται, non cognoſcitur. *Ab hebræo tamen abeſt negatio. Hoc enim ſignificatur, ſapientiam etiam in medio ſtultorum cognoſci.* (*tt*) Minuunt.] *Symmachus*, ὄνειδος δὲ λαοῖς ἁμαρτίαι, opprobrium autem populis peccata. (*uu*) Acceptus.] *Aquila, & Th.* εὐδοκία, beneplacitum, gratia. (*xx*) Sua autem agilitate aufert ignominiam.] *Th.* καὶ θυμὸς αὐτοῦ καταισχύνων, & furor ejus confundens.

CAP. XV.

(*a*) IRa perdit & prudentes.] *Hæc in Complut. ponuntur in extremo cap. præcedente: a vulgata autem abſunt.* (*b*) Submiſſa.] *Symm.* ἁπαλὴ, mollis, *ut vulgata, Th.* ὑποκρινόμενοι τρυφερῶς, qui reſpondent delicate. (*c*) Triſtis.] *Aq.* σκληρὸς, durus. S. θρασὺς, audax. *Th.* πονικὸς, moleſtus. (*d*) Pronunciat] *Sic S. Hieronymus adv. Ruf. Aq. & Symm.* ἀναβλύει, effundit. (*e*) Et bonos.] *Non habet iſtud*, &, S. *Cyprianus 3. teſtim. & de orat. Dom.* (*f*) Sanitas linguæ.] *Aq.* προσηνὴς γλῶσσα, *quod vulgata*, lingua placabilis. (*g*) Conſervat.] *Schol.* φυλάσσων, *eodem ſenſu.* (*h*) Subſannat.] *Schol.* διασύρει, detrectat. (*i*) Mandata.] *Aq.* ἐλέγχους, increpationes. (*k*) Impii autem] *Schol.* λογισμοὶ δὲ ἀσεβῶν ἐκριζωθήσονται, cogitationes autem impiorum eradicabuntur. (*l*) Alligata ſunt ſenſu.] *Sic S. Ambroſius in pſal. 36. Symm.* φυλάσσουσι γνῶσιν, cuſtodiunt ſcientiam. (*m*) Non ſecura.] *Schol.* οὐχ οὕτως, non ſic. (*n*) Recte ambulantium.] *A. S. Th.* εὐθείων, rectorum. (*o*) Accepta.] *Schol.* στήσονται, ſtabunt, ſtabilientur. (*p*) Innocentis.] *Schol.* πονηρὸν τῷ καταλιπόντι ὁδὸν, malum derelinquenti viam. (*q*) Moriuntur.] S. *Cypr. lib. 1. epiſt. 11.* conſumentur. (*r*) Manifeſta apud Dominum.] *Symm.* ἐνώπιον, *Th.* ἐναντίον, *quod vulgata*, coram Domino. (*ſ*) Indiſciplinatus.] *Sic S. Cypr. ibid. Symmachus* λοιμὸς, peſtilens. (*t*) Cordis læti.] *Sic Int. Orig. hom. 4. in Cantica.* (*u*) Cognoſcet mala.] *Symm.* ποιμαίνει ἀνομίαν, paſcit iniquitatem: *vulgata*, paſcitur imperitia. (*x*) Omni tempore.] *Symm:* πᾶσαι αἱ ἡμέραι τοῦ πτωχοῦ πονηραὶ, ὁ δὲ ἀγαθὸς θυμῷ ὡς ἐν πότῳ διαπαντὸς, *quod vulgata* omnes dies pauperis mali: ſecura mens, quaſi juge convivium. (*y*) Cum oleribus] *Nonnulli*, ξενισμὸς λαχάνων, hoſpitalitas olerum. (*z*) Appoſitio.] *Th.* ὑπὲρ βοῦν σιτευτὸν, ſuper bovem ſaginatum. (*ω*) Parat rixas.] *Sic S. Hieronymus, adv. Ruf. Aq.* ἐρεθίζει. *Symm.* ἐγείρει, *eodem ſenſu.* (*aa*) Ocioſorum.] *Aq. & Th.* ὀκνηρῶν, pigrorum. *Symm.* ὁδοὶ ὀκνηροῦ, ὥσπερ φραγμὸς ἐξ ἀκάνθης, *quod vulgata*, iter pigrorum, quaſi ſepes ſpinarum. (*bb*) Fortium.] A. S. *Th.* εὐθείων, rectorum. (*cc*) Subſannat.] *Sym.* ἐκφαυλίζει, vilipendit. (*dd*) Dementis.] *Symm.* ἀφροσύνη χαρὰ τῷ ἐνδεεῖ φρενῶν, *quod in vulgata*, ſtultitia gaudium ſtulto. (*ee*) Differunt.] *Th.* διασκεδάζονται λογισμοὶ μὴ ὄντος συμβουλίου, diſſipantur cogitationes ubi non ſit conſilium. (*ff*) In cordibus.] *A. S. Th.* ἐν πλήθει συμβουλευόντων στήσεται, in multitudine conſiliariorum firmabitur. (*gg*) Purorum] *Symm.* ἁγναὶ, puræ. *Th.* καθαραὶ, mundæ. (*hh*) Diſperdit.] *Schol.* ταράσσει οἶκον αὐτοῦ, conturbat ſuam domum. (*ii*) Acceptor munerum.] *Symm.* ὁ πλεονεκτῶν πλεονεξίαν, *quod vulgata*, qui ſectatur avaritiam. (*kk*) Eleemoſynis, & fide.] *Sic S. Cyprian. de opere & eleem. & 3. teſtim. quamvis græce ſit in numero multitudinis*, πίστεσιν, *& ſignificatur*, actionibus fidelibus, veracibus, *ut etiam paulo poſt. Verum & hæc tota ſententia, uſque ad illud*, corda, *& rurſus tota illa*, Acceptæ, &c. *& poſtrema*, Melior, (*quamvis in ea notetur ex Symmacho varietas*) *non ſunt in vulgata* (*ſed videntur reponi cap. ſequenti*) *ſunt tamen in Complut.* (*ll*) Injuſtitia.] *Symm.* ἀσεβείας, impietate.

CAP. XVI.

(*a*) VT à Deo dirigantur.] S. *Cyprian. de zelo*, & à Deo dirigentur. *Hæc ſententia abeſt a vulgata. Eſt tamen etiam in Complutenſi, in cap. 15. quemadmodum & aliquot aliæ ex ſequentibus.* (*b*) Spectans oculus.] *Aquila*, φωτὸς ὀφθαλμῶν, *Symmachus*, φωτισμὸς, *quod vulgata*, lux oculorum. (*c*) Impinguat oſſa.] *Schol.* λιπαίνει, *eodem ſenſu. In aliquot autem libris* (*non tamen in Complut.*) *hæc adjiciuntur*, ὁ εἰσακούων ἐλέγχους ζωῆς, ἐν μέσῳ σοφῶν αὐλισθήσεται, qui exaudit increpationes vitæ; in medio ſapientum commorabitur: *quæ reſpondent vulgatæ.* (*d*) Et principium gloriæ reſpondebit ei.] *Symm. & Th.* καὶ ἔμπροσθεν δόξης πραΰτης, & ante gloriam modeſtia, *aut*, manſuetudo: *vulg* & gloriam præcedit humilitas. *In plerisque autem libris hæc ſubjunguntur*, προπορεύεται δὲ ταπεινοῖς δόξα, præcedit autem humiles gloria: *quæ videri poſſunt altera interpretatio prædictæ ſententiæ: neque ea habet Procopius.* (*e*) Omnia opera humilis.] *Sch.* πᾶσαι ὁδοὶ ἀνδρὸς, *& in alio Scholio ad ea, quæ ſequuntur*, manifeſta apud Deum, *affertur ex Aquila*, διαυγεῖς ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, *quam totam ſententiam ita expreſſit vulgata*, omnes viæ hominis patent oculis ejus. *Quoniam autem in ea præcedit hæc ſententia*, Hominis eſt animum præparare, & Dei gubernare linguam; *ſciendum eſt in uno codice ſub aſteriſco hæc haberi hoc loco*, τῷ ἀνθρώπῳ προθέσεις καρδίας, καὶ παρὰ κυρίου ἀποκρίσεις γλώσσης. ὅσῳ μέγας εἶ, ταπείνου σεαυτὸν, καὶ ἐναντίον κυρίου εὑρήσεις χάριν. πάντα τὰ ἔργα τοῦ ταπεινοῦ, φανερὰ παρὰ τῷ θεῷ, καὶ ἑδράζων πνεύματα κύριος· κύλισον ἐπὶ κύριον τὰ ἔργα σου, καὶ ἑδρασθήσονται οἱ λογισμοί σου. πάντα τὰ ἔργα εἰργάσατο κύριος δι' ἑαυτὸν, οἱ δὲ ἀσεβεῖς ἐν ἡμέρᾳ κακῇ ὀλοῦνται. Homini applicationes cordis: & a Domino reſponſa linguæ. Quanto major es, humilia teipſum: & coram Domino invenies gratiam. Omnia opera humilis manifeſta apud Deum: & firmans ipſos ſpiritus Dominus. Devolve ſuper Dominum opera tua, & firmabuntur cogitationes tuæ. Omnia opera operatus eſt Dominus propter ſeipſum: impii autem in die mala peribunt, &c. *Quorum nonnulla ſatis reſpondent vulgatæ: & ſententia illa*, Devolve ſuper Dominum, &c. *affertur a S. Hieronymo adv. Pelagianos.* (*f*) Inferens injuſte.] *Schol.* μιγνύων, miſcens. *Vulgata*, etiam ſi manus ad manum fuerit. *Similis ſententia eſt ſupra cap. 11. & videnda, quæ illic notata ſunt.* (*g*) Initium.] *Sic Lucifer pro S. Athan. Verum magna varietas inter hæc, & ea quæ afferuntur in vulgata: quorum nonnulla videntur reſpondere iis, quæ in græcis habentur cap. præcedenti.* (*h*) Errabit] *Aq. & Th.* παραβήσεται, prævaricabitur. *Symmachus*, οὐκ ἀδικήσει, non faciet injuriam. (*i*) Momentum ſtateræ juſtitia.] *Aq.* σταθμὸς καὶ ζυγὰ δίκαια, pondus & ſtateræ juſtæ. (*k*) Pondera juſta.] *Th.* πάντα στάθμια μαρσίππου, omnia pondera marſupii: *quæ in vulgata*, omnes lapides ſacculi. (*l*) Nam cum juſtitia paratur.] *Symmachus*, ἐν γὰρ δικαιοσύνῃ ἑδρασθήσεται, *quod vulgata*, quoniam juſtitia firmabitur. (*m*) Accepta.] *Aq. & Th.* εὐδοκία, beneplacitum. *Symmachus*, θέλημα, voluntas, *ut vulgata.* (*n*) Vitæ filius regis.] *A. S. Th.* προσώπου βασιλέως ζωὴ, *quod vulgata dixit*, in hilaritate vultus regis vita. *Schol. tamen ad illud*, filius regis, *notat*, υἱοῦ βασιλέως ζωὴ, filii regis vita. (*o*) Qui autem valde accepti ſunt ei.] *Aq.* καὶ ἡ εὐδοκία αὐτοῦ, & beneplacitum ejus. *Symm.* καὶ ἡ εὐμένεια αὐτοῦ, & benevolentia ejus: *vulgata*, & clementia ejus. (*p*) Qui cuſtodit.] *Th.* τηρεῖ ψυχὴν αὐτοῦ, φυλάσσων ὁδοὺς αὐτοῦ, ſervat animam ſuam, qui cuſtodit vias ſuas. (*q*) Suam] *Non habet iſtud*, ſuam, S. *Hieronymus citans hanc ſententiam adv. Rufinum.* (*r*) Ante contritionem præcedit contumelia.] *Sic S. Hieronymus ibid. Aquila*, εἰς πρόσωπον συντριβῆς ὑπερηφανία, ad faciem contritionis ſuperbia. (*ſ*) Contumelioſis.] *Schol.* ὑπερηφάνων, ſuperbis, *ut vulgata.* (*t*) Sapientes, & intelligentes.] *Schol.* φρονίμοις, prudentes: *niſi fortaſſe hæc varietas pertinet ad illud*, φαύλοις, malos. *Nam vulgata*, qui ſapiens eſt corde, appellabitur prudens. (*u*) Cogitatio.] *Aquila*, ἐπιστήμη, ſcientia. *Symmachus*, φρόνησις, prudentia. (*x*) Diſciplina.] *Sym.* ἔννοια, cogitatio. (*y*) Portabit doctrinam.] *Aut*, prudentiam: *eſt enim*, ἐπιγνωμοσύνη. *& videtur ſignificari acceſſio quædam: nam vulgata*, addet gratiam. *Quare notatur in Schol. Aq. dixiſſe*, λῆψιν: *Symm. & Theod.* ἐπιδοχήν. (*z*) Favi mellis.] *Ita S. Ambr. de bono mortis cap. 5.* (*ω*) Dulcedo autem ejus, ſanitas animæ.] *Symm. & Th.* γλυκύτης ψυχῆς, καὶ ἴαμα ὀστέων, *quod vulgata*, dulcedo animæ, & ſanitas oſſium. (*aa*) Vir in laboribus.] *Ita S. Hier. lib. 2. adv. Jovin. Aq.* ψυχὴ πονοῦντος ἐπόνεσεν ἑαυτῷ, anima laborantis laboravit ſibi: *quomodo fere vulgata: & eodem ſenſu Symmach.* ψυχὴ κοπιάσαντος ἐκοπίασεν ἑαυτῷ. *Th. autem*, ὁ ἐν πόνοις πονῶν ἀμέτρως, ἐπισπᾶται θάνατον, qui in laboribus laborat immodice, attrahit mortem. (*bb*) Perverſus in ore ſuo portat perditionem.] *Affert hæc S. Cyprianus lib. 1. epiſt. 3. non autem ſequentia*, vir imprudens fodit ſibi mala: *contra in vulgata hæc ſunt evidenter, non item illa.* (*cc*) Imprudens] *Aq.* ἀποστασίας, rebellionis. *Symmachus*, ἀνυπόστατος, intolerabilis. *Schol.* hebræus, βελίαλ, Belial. (*dd*) Ignem condit.] *Sic S. Cyprianus, quod græce eſt*, θησαυρίζει, theſaurizat. *Th.* ὡς πῦρ καῖον, tanquam ignis ardeſcens. (*ee*) Tranſmittit mala.] *Schol.* ἀποστέλλει ἀντιδικίαν, immittit diſcordiam. *Symm.* μάχας, lites, pugnas. (*ff*) Et facem doli accendit malis, & disjungit amicos.] *In aliquot libris eſt*, πυρσεύει, accendit. *Aquila*, τονθρυστὴς, ſuſurro, murmurator: *& eodem ſenſu Th.* γόγγυσος. *Symmachus*, ὁ δὲ ὑποκρινόμενος διαγγέλλει ἡγούμενον: & qui calumniatur, diffamat ducem: *quamvis illud*, διαγγέλλει, *videri poſſit poſitum pro*, ſeparat: *nam ita hebræus*, dividit ducem, *& vulgata*, ſeparat principes. (*gg*) Palpat amicos.] *Id videtur hoc loco ſignificari verbo*, ἀποπειρᾶται. *Aq. & Th.* ἀπατήσει φίλον, decipiet amicum. (*hh*) Qui autem obfirmat] *Aq. & Th.* στερεῶν; *eodem ſenſu.* (*ii*) Perverſa.] *Schol.* κακὰ, mala. (*kk*) Et perficit.] *In aliquot libris eſt*, ἐπιδάκνων δὲ τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ, ὁρίζει, mordens autem labiis ſuis (*aut fortaſſe*, labia ſua, *ut vulgata*) ſtatuit, *&c. A. S. Th.* κνίζων, carpens, pungens. S. *Hieronymus adv. Ruf. ita affert hanc ſententiam*, qui obfirmat oculos ſuos, cogitat perverſa, & provocat labiis ſuis mala: *ut videatur pro*, ὁρίζει, *habuiſſe*, ὀρίνει, *nec fortaſſe habuiſſe, quæ ſequuntur*, hic fornax eſt mali. (*ll*) Longanimis.] *Caſſianus coll. 12. cap. 6. & alibi*, patiens, *& S. Cyprianus, lib. 3. teſtim.* patiens forti; qui enim iracundiam, &c. *Neuter autem habet quæ in multis, & in Complut. interjiciuntur*, καὶ ἀνὴρ φρόνησιν ἔχων γεωργίου μεγάλου, & vir prudentiam habens agro magno: *habentur autem infra, cap. 24.* (*mm*) Injuſtis.] *Complut.* τοῖς δικαίοις, juſtis: *& fortaſſe utrumque adventitium eſt: nam & vulgata abſolute*, ſortes mittuntur in ſinu.

CAP. XVII.

(*a*) CUm voluptate.] S. *Ambroſius 2. off. c. 21.* melior eſt panis in ſuavitate cum pace. *Aq.* ἀνεξηρασμένος, ſicca, *ut vulgata. Th.* καθ' ἑαυτὸν, per ſe. (*b*) Domus.] *Ita etiam Procopius. In multis codicibus additur*, πλήρης, plena. (*c*) Dominos ſtultos.] *Symm. & Th.* υἱοῦ καταισχύνοντος, filium confundentem. S. *Ambroſius epiſt. 7.* Denique famulo ſapienti multi, ut ſcriptum eſt, ſerviunt liberi: & eſt ſervus intelligens, qui regat dominos ſtultos. (*d*) Dividet partes.] *A. S. Th.* μεριεῖται κληρονομίαν, hæreditatem dividet, *ut vulgata.* (*e*) Electa corda apud Dominum.] *In uno codice, & in Schol.* ἐκλέγεται καρδίας κύριος: *& Caſſianus collatione 7. cap. 25.* ita eligit corda Dominus. *A. S. Th.* καὶ δοκιμάζων καρδίας κύριος, & probans corda Dominus. (*f*) Juſtus autem non intendit.] *Sic S. Cyprianus lib. 1. epiſt. 3. Complut.* ἄδικος δὲ προσέχει, *& vulgata*, fallax obtemperat. (*g*) Irritat.] *A. S. Th.* ὠνείδισεν, exprobravit. *Similis varietas obſervata eſt ſupra cap. 14.* (*h*) Gloriatio autem filiorum.] S. καὶ δόξα υἱῶν, & gloria filiorum, *ut vulgata.* (*i*) Ejus, qui fidelis.] *Sic S. Hier. in Ezech. cap. 45. In Complut. ponitur paulo ſuperius: quæ ordinis*

varietas

varietas fortaſſe argumento eſſe poteſt, primæ editioni aliunde acceſſiſſe iſtam ſententiam: in vulgata quidem non eſt. (*k*) Non congruent.] *Symm.* οὐ πρέπει, non decent. (*l*) Neque juſto.] *Theod.* ἡγουμένῳ, principi. (*m*) Labia.] *Aq.* χεῖλος, labium. (*n*) Merces gratiarum.] *Symmachus*, στάθμιον, pondus. *Th.* λίθος, lapis: *quod vulgata*, gemma gratiſſima. (*o*) Qui autem odit celare; dividit.] *Complut. non ſine mendo*, ἵστησι, ſtatuit, erigit. *Symmachus*, ὁ δὲ δευτερῶν λόγον, διαχωρίζει συνήθειαν, qui iterat, & repetit ſermonem, ſeparat conſuetudinem. *Th.* καὶ δευτερῶν ἐν λόγῳ, διορίζει ἡγούμενον, & iterans in verbo, ſeparat ducem. (*p*) Conterunt minæ.] *Th.* ἥξει ἐπιτίμησις εἰς τὸν συνετὸν ὑπὲρ τὸ πλῆξαι ἄφρονα, veniet correptio in intelligentem, pluſquam percuſſio in imprudentem. *Aquila*, πλῆξις ἐπιτιμήσεως ἐπὶ συνιόντι, percuſſio correptionis in intelligente. (*q*) Contradictiones.] *Symm.* ἐρεθισμοὺς, contentiones. *Th.* παραπικρασμὸν, exacerbationem. (*r*) Immiſericordiam.] *Schol.* ὠμὸν, crudelem. *Symm.* ἄσπλαγχνον, ſine viſceribus. (*ſ*) Incidet.] *Th.* συναντῆσαι ἄρκτῳ ἠτεκνωμένῃ ἄνδρα, καὶ μὴ ἀσυνέτῳ ἐν ἀφροσύνῃ αὐτοῦ, occurrere urſæ orbatæ virum, & non ſtulto in ſtultitia ejus. (*t*) Poteſtatem dat ſermonibus principium iuſtitiæ.] *Th.* ἀπολύων ὕδωρ ἀρχὴ μάχης, *quod vulgata*, qui dimittit aquam, caput eſt jurgiorum. (*u*) Immundus, & abominabilis.] *Lucifer pro Athan. habet tantum*, abominabilis: *& S. Ambroſius primo off. cap. 27.* Qui enim juſtum judicat injuſtum, injuſtum vero juſtum; execrabilis erit apud Deum. Ut quid abundant juſtitiæ imprudenti, ait Salomon? *ut videatur aliter in ſuo codice habuiſſe hanc poſtremam partem, ac ſit in collatis codicibus. Aquila autem, & Theod. ita illam reddiderunt*, ἱνατί τοῦτο ἀντάλλαγμα ἐν χειρὶ ἀνοήτου, ut quid hoc precium in manu dementis. (*x*) Incidet.] *Schol.* ἐμπηδήσεται, irruet. *Verum tota hæc ſententia abeſt hic a vulgata: nam prior pars paulo poſt videtur reponi.* (*y*) Tempus.] *Schol.* χρόνον, *eodem ſenſu.* (*z*) Plaudit.] *Th.* ἐπικροτήσει χεῖρα, Plaudet manu. (*ω*) Suos ipſius amicos.] *De hac eloquutione ſupra dictum eſt: In multis autem libris eſt*, τὸν ἑαυτοῦ φίλον, ſuum ipſius amicum, *& ſequuntur hæc*, ἐπὶ δὲ τῶν ἑαυτοῦ χειλέων πῦρ θησαυρίζει, & in ſuis labiis condit ignem: *quæ tamen abſunt etiam a Compl. & vulgata, & habentur ſupra cap. præcedente.* (*aa*) Rixis.] *Symm. & Th. addunt*, ὑψῶν θύραν αὐτοῦ, ζητεῖ συντριβήν, *quæ in vulgata*, & qui exaltat oſtium ſuum, quærit ruinam: *pro quibus paulo ante in græcis videntur haberi illa*, qui excelſam facit ſuam domum, quærit contritionem. (*bb*) Durus corde.] *Symm. & Th.* στρεβλοκάρδιος, *& vulgata*, qui perverſi cordis eſt. (*cc*) Indiſciplinato.] *Aquila*, ἀπορρέοντι, diffluente. *Symm.* μωρῷ, fatuo, *ut vulg. Th.* ἀναισθήτῳ, inſenſato. (*dd*) Bene habere.] *Symm.* ἀγαθύνει ἡλικίαν, *quod vulgata*, ætatem floridam facit. (*ee*) Viri autem triſtis.] *Aquila*, καὶ πνεῦμα πεπληγμένον, & ſpiritus percuſſus. *Symm.* τεταπεινωμένον, humiliatus. *Th.* κατανενυγμένον, compunctus. (*ff*) Injuſte.] *Schol.* ἀσεβὴς, *& vulgata*, munera de ſinu impius accipit. (*gg*) Vultus intelligens viri ſapientis.] *Symmachus*, κατὰ πρόσωπον συνετοῦ σοφία, *quod vulgata explicavit*, in facie prudentis lucet ſapientia. (*hh*) Dolor.] *Aquila & Symm.* πικραίνων, exacerbans. *Th.* πικρασμὸς, exacerbatio. (*ii*) Principibus.] *Symmachus*, ἐξουσιαζόμενον, magnificum: *quomodo ſolent hebræi appellare principem. Quod autem ſequitur* juſtis, *Aq. dixit*, ἐπὶ εὐθύτητι, ſuper rectitudinem: *hebræus enim habet*, percutere magnificos ſuper rectitudinem. (*kk*) Bene ſentiens.] *Aquila*, ἐπιστήμων, ſciens. *Alius interpres*, γινώσκει γνῶσιν, ſcit ſcientiam. (*ll*) Sapientiam.] *Deeſt in Compl. Aq. Symm. & Th.* καίγε ἄφρων κωφεύων, σοφὸς λογισθήσεται: *quod vulgata*, ſtultus quoque, ſi tacuerit; ſapiens reputabitur. (*mm*) Mutum autem quis ſe faciens.] *Aq. & Th.* βύων, obſtruens, *alius interpres*, φιμῶν χείλη αὐτοῦ συνετὸς, obturans labia ſua, intelligens.

CAP. XVIII.

(*a*) OCcaſiones quærit.] *Aquila & Symmachus*, εἰς ἐπιθυμίαν, ad deſiderium. (*b*) Non opus habet.] *Aq.* οὐ βουλήσεται ἀνόητος ἐν φρονήσει, non volet demens in prudentia; *quod autem ſequitur, eſt apud Caſſianum coll. 14. cap. 17.* magis autem ducitur inſipientia. (*c*) Cum venerit impius.] *Sententia celebris apud Patres. A. S. Th.* ἐν τῷ ἐλθεῖν ἀσεβῆ, ἦλθεν καὶ ἐξουδένωσις, in veniendo impium, venit etiam contemptus. (*d*) Sermo in corde.] *Schol.* λόγος στόματι, verbum ori. (*e*) Scaturit.] *In multis eſt*, ἀναπηδῶν, proſiliens. *Th.* ἀνομβρῶν, redundans. *Aq. & Symm.* ἀναβλύζων, erumpens. (*f*) Et fons.] *Aq.* φλὲψ, vena. (*g*) Vitæ.] *A. S. Th.* σοφίας, ſapientiæ: *ut tota ſententia ſit*, fluvius redundans, vena ſapientiæ. (*h*) Mirari.] *Sic Lucifer pro S. Athan. A. S. Th.* λαβεῖν, accipere, ſumere. (*i*) In mala.] *Ita S. Hieronymus adv. Rufin. Aq.* ἐν δικασίᾳ, in litem. *Symmachus*, εἰς μάχην, in rixam. (*k*) Contritio.] *A. S. Th.* πτῆξις, pavor. (*l*) Laqueus. *A. S. Th.* σκῶλον, offendiculum. (*m*) Qui non medetur ſibi.] *Aq.* νωχελευόμενος, ignavus. *Symm.* στραγγευόμενος, ceſſans. *Th.* ἀνειμένος, remiſſus. (*n*) Ex magnificentia fortitudinis.] *Alius interpres*, ἐκ μεγέθους ἔργων, ex magnitudine operum. *Aq. & Th.* πύργος κράτους, turris potentiæ. (*o*) Ei autem accurrentes juſti exaltantur.] *A. S. Th.* ἐν αὐτῷ δραμεῖται δίκαιος, καὶ ἀρθήσεται, *quod vulgata*, ad ipſam curret juſtus, & exaltabitur. (*p*) Minuta.] *Symm.* ἰσχύος αὐτοῦ, *& eadem*, roboris ejus. (*q*) Ante contritionem] S. *Hieronymus epiſt. 2.* ante gloriam humiliabitur cor viri, & ante ruinam exaltatur. (*r*) Et ante gloriam humiliatur.] *S. & Th.* καὶ ἔμπροσθεν δόξης πραότης, & ante gloriam manſuetudo. (*ſ*) Furorem viri mitigat ſervus prudens.] *A. & Th.* πνεῦμα ἀνδρὸς διοικήσει ἀρρωστίαν αὐτοῦ, ſpiritus viri reget infirmitatem ejus, *quomodo fere vulgata.* (*t*) Puſillanimem.] *Th.* καὶ πνεῦμα πεπληγμένον, τίς βαστάσει αὐτόν; & ſpiritum percuſſum, quis portabit eum? (*u*) Poſſidet ſenſum.] *S.* κτήσεται γνῶσιν, Poſſidebit ſcientiam, *ut vulgata.* (*x*) Cogitationem.] ἔννοιαν, excogitatam rationem. *A. S. Th.* γνῶσιν, ſcientiam, aut doctrinam, *ut vulgata.* (*y*) In principio ſermonis.] *Et hæc valde celebris ſententia eſt. Symm.* ἐν κρίσει αὐτοῦ, in judicio ſuo: *& ſic Chaldæus*, juſtus eſt primus in judicio ſuo. (*z*) Taciturnus.] *Ita aliquot libri, & etiam Compl. In aliis eſt*, κλῆρος, *& Schol.* Scribitur, παύει κλῆρος, *& Int. Orig. hom. 23. in Ioſue*, contradictiones cohibet ſors, & inter potentes definit, *ac certe in plerisque eſt*, δυνάσταις, *ubi in noſtra*, δυναστείαις. (*ω*) Definit.] *A.* διαλείψει. *S. & Th.* διαστελεῖ, dividet, dijudicabit. (*aa*) Frater a fratre adjutus tanquam urbs munita, & excelſa.] *Sic fere vulgata. S. Cyprianus 14. ep. 2.* frater fratrem adjuvans exaltabitur. *Aq.* ἀδελφὸς ἀθετούμενος ἀπὸ πόλεως κράτους, frater rebellans præ civitate forti. (*bb*) Invaleſcit autem tanquam fundatum regnum.] *Schol.* μεμοχλευμένον, clauſum vecte. *Aq.* καὶ δικασία, ὡς μοχλὸς βάρεως, & lis, tanquam vectis palatii. *Vulgata tamen* & judicia, quaſi vectes urbium. (*cc*) Et de fructibus labiorum ſuorum implebitur.] *Symm.* τὰ γεννήματα τῶν χειλέων αὐτοῦ ἐμπλησθήσεται, *quod vulgata*, & genimina labiorum ipſius ſaturabunt eum. (*dd*) Continent.] *A. & S.* ἀγαπῶντες, diligunt, *ut vulgata.* (*ee*) Bonam.] *Schol.* χρηστὴν, *eodem ſenſu. Sed vulgata habet*, qui invenit mulierem, invenit bonum. *Quare Schol. ad* χάριτας, *adſcribit*, ἀγαθόν. (*ff*) Hilaritatem] *A. S. Th.* εὐδοκίαν, beneplacitum, gratiam: *ſententia autem, quæ ſequitur, non eſt in hebræo, neque in aliquot exempl. vulgatæ: ſecunda ejus pars de adultera eſt apud S. Hieronymum in 19. cap. Matthæi. Poſt hanc vero ſententiam ſequuntur hæc in Compl. quæ ſatis reſpondent vulgatæ*, δεήσεις φθέγγεται πένης, ὁ δὲ πλούσιος ἀποκρίνεται σκληρά. ἀνὴρ ἑταίρων πρὸς ἑταιρίαν, καὶ ἔστι φίλος προσκολληθεὶς ὑπὲρ ἀδελφόν. κρείσσων ἐστὶ πτωχὸς πορευόμενος ἐν ἁπλότητι αὐτοῦ, ἢ στρεβλὸς τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἀνόητος. καίγε χωρὶς ἐπιστήμης ψυχὴ οὐκ ἀγαθὴ, καὶ ὁ σπεύδων τοῖς ποσὶν ἁμαρτάνει. Preces loquitur pauper: dives autem loquitur dura. Vir amicorum ad amicitiam: & eſt amicus adhærens ſuper fratrem. Melior eſt inops ambulans in ſimplicitate ſua, quam perverſus labiis ſuis, & ipſe inſipiens. Etiam ſine ſcientia anima non eſt bona: & qui feſtinat pedibus peccat. (*gg*) Vaſtat.] *A. & S.* διασκεδάσει, diſſipabit. *Th.* σκελίσει, ſupplantabit. *Vulgata in cap. ſequenti* (*Nam ut diximus in ea, & in Complut. multa hic interjiciuntur,*) *habet*, ſtultitia hominis ſupplantat greſſus ejus. (*hh*) Deum autem.] *Symm.* καὶ κατὰ κυρίου ὀργισθήσεται ἡ καρδία αὐτοῦ, & contra Dominum iraſcetur cor ejus.

CAP. XIX.

(*a*) DEſeritur.] *Sym.* χωρίζεται, ſeparatur. (*b*) Non impunitus erit.] *Sic Lucifer pro S. Athan. Aquila, & Th.* οὐκ ἀθῳωθήσεται, non erit innocens. (*c*) Non effugiet.] *Aq. & Symm.* οὐ περισωθήσεται, non evadet ſalvus. (*d*) Omnis autem malus fit opprobrium viro.] *Symm.* καὶ πᾶς φίλος ἀνδρὸς δομάτων, & omnis amicus viri donorum. (*e*) Contendit verbis.] ἐρεθίζει λόγοις, *aut*, λόγοις, *ut in quibuſdam. In nonnullis etiam eſt*, παρακεντεῖ, pungit, ſtimulat. (*f*) Prudentiam.] *Schol.* καρδίαν, cor. (*g*) Non conferunt.] *Symm.* οὐ πρέπει, non decent. (*h*) Et ſi famulus incipiat cum contumelia dominari.] *Th.* οὐδὲ δούλῳ ἐξουσιάζειν ἀρχόντων, *quod vulgata*, nec ſervum dominari principibus. *Schol. cæteri*, δεσπότου, δυνάστου, domino, dynaſtæ. (*i*) Miſericors vir longanimis eſt.] S. *& Th.* φρόνησις ἀνθρώπου, μακροθυμία αὐτοῦ, prudentia hominis, longanimitas ejus. (*k*) Gloriatio autem ejus ſupervenit iniquis.] *Schol.* δικαίου καύχημα τιμωρήσασθαι παρανόμοις, juſti gloriatio punire iniquos. *Aq.* καύχησις αὐτοῦ παρέρχεσθαι ἐπὶ ἀθεσίᾳ, gloriatio ejus prætergredi ſuper prævaricationem. *Symmachus*, καὶ ἀγλάϊσμα αὐτοῦ ὑπερβαίνειν ἀδίκημα, & ſplendor ejus ſupergredi injuſtitiam. (*l*) Fremitui.] *Schol.* στεναγμῷ, gemitui, *& Lucifer pro S. Athan.* gemitibus. (*m*) Hilaritas.] *A. S. Th.* εὐδοκία, beneplacitum, gratia. (*n*) Confuſio.] *Aq. & Th.* ἐπιβολὴ, accuſatio, damnum. *Symm.* ὀδύνη, dolor, *ut vulgata.* (*o*) Non pura vota de mercede meretricis.] *Symm.* καὶ σταγόνες κατασπεύδουσαι, μάχαι γυναικὸς, & guttæ feſtinantes, rixæ mulieris. *Aq.* καὶ σταγετὸς σύντομος, ἀντιδικίαι γυναικὸς, & ſtillicidium continuum, contentiones mulieris. (*p*) Viro.] *Sym.* συνετὴ, intelligens, *aut*, prudens, *ut vulgata. Aq. & Th.* ἐπιστήμων, ſciens. S. *Ambr. 8. lib. in Luc.* à Deo præparabitur viro uxor. (*q*) Pavor detinet effœminatum.] *Symm. & Th.* ὀκνηρία ἐπιβάλλει ἔκστασιν, *quod vulgata*, pigredo immittit ſoporem. *Aq.* καταφορὰν, *eodem ſenſu. Significat autem ſoporem validum, ut alibi dictum eſt.* (*r*) Secundum datum.] *Sic S. Ambroſius de Tobia cap. 16. Symm. & Th.* κατὰ τὸ ἀνταπόδομα αὐτοῦ ἀνταποδώσει αὐτῷ, ſecundum retributionem ejus retribuet ei. (*ſ*) Ad contumeliam autem ne eleveris animo tuo.] *Aq.* καὶ πρὸς θανατῶσαι αὐτὸν μὴ ἄρῃς ψυχήν σου, *quod vulgata*, ad interfectionem autem ejus ne ponas animam tuam. (*t*) Malecogitans.] *Th.* μεγαλόθυμος, homo magnæ iræ. (*u*) Si autem corruperit.] λοιμεύηται, *aut*, λυμαίνηται, *ut alii. Aquila, & Th.* ὅτι ἐὰν ἀφέλῃς, ῥύσῃ, (*ex ex his duobus verbis idem ſignificantibus unum videtur fuiſſe Aquilæ, alterum Theod.*) καὶ ἔτι προσθήσει, quoniam ſi eripueris, erueris; etiam adhuc adjiciet. (*x*) Audi fili diſciplinam patris tui.] *Symm.* ἀκούων βουλῆς ἐπιδέξεται παιδείαν, audiens conſilium, ſuſcipiet diſciplinam. (*y*) Carens autem timore.] *Schol.* πλανώμενος, καὶ ἐμπλησθεὶς αὐλισθήσεται ἄνευ ἐπισκοπῆς πονηρᾶς, errans, & ſatur morabitur ſine viſitatione mala. (*z*) Sinum.] *Aq.* μασχάλην. *Symm.* μάλην, *quod vulgata*, ſub aſcella. (*ω*) Admovebit.] προσενέγκῃ. *Cæteri*, προσαγάγῃ, *eodem ſenſu.* (*aa*) Stultus.] *Sic S. Hieronymus in Ezech. 31. Aq.* θελγόμενος, deceptus. (*bb*) Senſum.] *A. S. Th.* γνῶσιν, ſcientiam. (*cc*) Expellit.] *Aq.* ἀποδιδράσκων, fugat. (*dd*) Filius omittens.] *Schol.* Cæteri, σχόλασον υἱέ σου, *quamvis veriſimile ſit legendum*, μου. *Nam ſic hebræus.* Ceſſa fili mi. (*ee*) Qui reſpondet puerum imprudentem.] *Aq. & Th.* μάρτυς παράνομος, teſtis iniquus. (*ff*) Contumelia afficit juſtificationem.] *Aq. & Th.* χλευάσει κρίσιν, deridebit judicium. (*gg*) Devorabit judicia.] *Aquila, & Th.* νόμον καταπίεται, καταποντιεῖ, legem deglutiet. *Symmachus*, ἀνομίαν, iniquitatem, *quemadmodum vulgata.* (*hh*) Intemperantibus.] *Aquila*, χλευασταῖς, irriſoribus. *Symmachus*, λοιμοῖς, peſtilentibus. (*ii*) Supplicia.] *Symmachus*, σφυροκοπίαι, *quod vulgata*, mallei percutientes. *Th.* συγκλάσεις νώτῳ ἀνοήτων, confractiones dorſo dementium.

CAP. XX.

(*a*) PRodigum.] *Ita S. Ambroſius, 2. off. cap. 1. poſſet tamen etiam verti*, infrænatum, incaſtigatum, immoderatum, luxurioſa res, *ut vulgata. Schol.* ἀπαιδευσία οἶνος, incaſtigatio vinum. *Aq. & Th.* χλευαστὴς, deriſor. *Symm.* λοιμὸς, peſtilens. (*b*) Omnis autem imprudens talibus complicatur.] *Sic etiam eſt in uno alio codice, & ad marginem alterius, & apud Procopium, in alio*, ὁ συμμιγνύμενος τοιούτοις οὐκ ἔστι σοφὸς, qui commiſcetur his non eſt ſapiens. *In cæteris autem libris*, πᾶς δὲ ὁ λυμαινόμενος οὐκ ἔσται σοφὸς, omnis autem qui ſe perdit, non erit ſapiens. (*c*) Furore.] *Schol.* βρυγμοῦ, rugitu. (*d*) Irritat eum.] *Aq. S. Th.* ὑπερβαίνων, qui inſultat. *In nonnullis autem codicibus ſequitur*, καὶ ἐπιμιγνύμενος, *& S. Ambroſius in Apol. 2. David* *cap.* 3. Non diſtat ira regis ab ira leonis: ſed qui ſtimulat illum & admiſcet, peccat in animam ſuam. (*e*) Averſari contumeliam] *Aquila*, καθίσαι ἀπὸ ἀντιδικασίας, ſuperſedere a lite. *Symmachus*, ἀποχωρῆσαι ἀπὸ ἀηδίας, ſeparari ab odioſa contentione. (*f*) Talibus complicatur.] *Aq.* ἐξυβρισθήσεται, *quod vulgata videtur vertiſſe*, miſcentur contumeliis. *Symm.* ἀποκαλυφθήσεται, revelabitur. (*g*) Exprobratus.] *Totam hanc ſententiam Symm. ſic reddidit*, διὰ ψῦχος ὀκνηρὸς οὐκ ἀροτριάσει, καὶ αἰτήσει ἐν ἀμητῷ, καὶ οὐχ εὑρήσει. Propter frigus piger non arabit: & poſcet in meſſe, & non inveniet. (*h*) Magnum homo.] *De hac ſententia S. Chryſoſtomus in epiſt. ad Philip. hom.* 4. (*i*) Opus eſt invenire.] *Sic S. Ambroſius in pſal.* 118. *ſer.* 10. *A. S. Th.* τίς εὑρήσει; quis inveniet? *ut vulgata.* (*k*) Filios ſuos.] S. *Cyprianus de opere, & eleem. & 3. teſtim.* filios relinquit. (*l*) Non adverſatur.] *Id eſt, non ſubſiſtit. Th.* λικμᾷ *& vulgata*, diſſipat. (*m*) Gloriabitur.] *Ita* S. *Cyprianus de opere & eleem.* S. *Hieronymus, lib.* 1. *adv. Pelag.* & quis confidet, *Græce eſt*, παῤῥησιάσεται. *Symmachus*, τίς ἐρεῖ, ἐλάμπρυνα τὴν καρδίαν μου, κεκαθάρισμαι ἀπὸ ἁμαρτίας μου; Quis dicet, mundavi cor meum, purgatus ſum a peccato meo? (*n*) Maledicentis.] *Tres ſequentes ſententiæ in Complut. & vulgata ponuntur paulo poſt.* (*o*) Videbunt tenebras.] *Symmachus*, ἐν σκοτομήνῃ, in nocte illuni. (*p*) Pars feſtinata.] *Symmachus, & Th.* κληρονομία σπουδαζομένη, hæreditas feſtinata. (*q*) Ulciſcar inimicum.] S. *Cyprianus*, 3. *teſtim. & ad Demetrianum*, ulciſcar me de inimico meo. (*r*) Et utraque.] *A multis codicibus abeſt illud*, &. *In uno autem vetuſto codice ſequitur*, καί γε οἱ ποιοῦντες αὐτὰ ἐν αὐτοῖς συμποδισθήσονται, καί γε ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν αὐτοῦ συμποδισθήσεται ἀνὴρ νεανίσκος μετὰ ὁσίου, καὶ εὐθεῖα, etiam, qui faciunt ea, in ipſis impedientur & quidem in ſuis adinventionibus impeditur vir. Adoleſcens cum ſancto, & recta, &c. *In quibuſdam codicibus pro*, συμποδισθήσεται, *eſt*, ὑποσκελισθήσεται, ſubvertetur. S. *Hieronymus in Ezech.* 45. *hæc refert*: Stratera grandis, & minor, abominabile eſt utrumque in conſpectu Dei. *Caſſianus coll.* 21. *cap.* 22. pondus magnum, & puſillum, & menſuræ duplices, immunda ſunt apud Dominum, & utraque, & qui facit ea, in adinventionibus ſuis compedietur. *Symmachus*, ἐπιγνωσθήσεται νέος, *& pro eo, quod ſequitur*, cum ſancto, & recta via ejus, *Theod. dixit*, εἰ λαμπρὰ, καὶ εὐθὺς ἐργασία αὐτοῦ, *quare in vulgata ſic expletur ſententia*, ex ſtudiis ſuis intelligitur puer, ſi munda, & recta ſunt opera ejus. (*ſ*) Detrahere, ne extollaris.] *Sic S. Cyprianus* 3. *teſtim. in multis codicibus*: *nam in aliquo eſt*, ne eradiceris: *& utramque interpretationem fert verbum græcum*, ἐξαρθῇς. *Symmachus*, ὕπνον, ἵνα μὴ ἀπορηθῇς, *quod vulgata*, ſomnum, ne te egeſtas opprimat. (*t*) Aperi.] *Sic S. Hieron. in Eſa.* 1. *Alii*, διάνοιξον δὲ, aperi autem. *Verum poſt hanc ſententiam in uno vetuſto codice hæc ſequuntur*; πονηρὸν, πονηρὸν, ἐρεῖ ὁ κτώμενος, καὶ πορευθεὶς, τότε καυχήσεται, ἔστι χρυσὸς, καὶ πλῆθος ἐσωτάτων, καὶ σκεῦος τίμιον χείλη γνώσεως· λάβε τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, ὅτι ἐνεγγύησατο ἀλλότριον, καὶ περὶ ξένης ἐνεχύρασεν αὐτόν, ἡδὺς ἀνθρώπῳ ἄρτος ψευδὴς καὶ μετὰ τοῦτο πληρωθήσεται τὸ στόμα αὐτοῦ ψηφῖδος λογισμὸς ἐν βουλῇ ἑτοιμασθήσεται. καὶ ἐν κυβερνήσεσιν ποίει πόλεμον· ἐπικαλύπτων μυστήριον πορεύεται δόλῳ, καὶ ἀπατῶντι χείλη αὐτοῦ μὴ συναναμίσγου βδέλυγμα κυρίῳ, malū, malum, dicet, qui emit: & cum receſſerit, tunc gloriabitur. Eſt aurum, & multitudo penitiſſimorum, & vas præcioſum labia ſcientiæ. Tolle veſtimentum ejus, qui fidejuſſor extitit alieni, & pro extranea oppigneravit ſe. Suavis eſt homini panis mendax, & poſtea implebitur os ejus calculo. Cogitationes in conſilio roborabuntur: & in rationibus gubernandi fac bellum. Revelans myſterium ambulat fraudulenter, & ſeducenti labiis ſuis ne commiſcearis. Abominatio Domino, &c. *Eædem ſententiæ ſunt in Compl. ſed aliis verbis. Illa quidem de pignore hoc modo habet*, ἀφελοῦ τὸ ἱμάτιον τοῦ ἐγγυῶντος ἀντὶ ἀλλοτρίου, καὶ ἀντὶ ἀλλοτρίας λάβε ἐνέχυρον παρ' αὐτοῦ, aufer veſtimentum ſpondentis pro alieno: & pro aliena accipe pignus ab eo. *Et in ea quæ ſequitur pro*, ψευδὴς, *eſt*, ψεύδους, mendacii, *& pro*, ψηφῖδος, *eſt*, χαλίκων, ſalicibus. S. *Hieronymus adv. Rufin. ubi cæteras ſententias, quas multas ſimul colligit, ex lxx. affert*, ſuavis eſt homini panis mendacii: poſtea implebitur os ejus calculo, *nec multo aliter lib.* 1. *adv. Pelag. In ultima ſententia pro* ἀπατῶντι χείλη αὐτοῦ, *quod non abhorret ab hebræo, in Compl. eſt*, μετὰ πλατύνοντος τὰ ἑαυτοῦ, cum dilatante ſua. *Et poſt hanc in ea ſequitur illa de maledicente patrem, & cæteræ de quibus jam notavimus.* (*u*) Laqueus.] *Orig. hom.* 11. *in Levit.* Laqueus eſt viro forti, cito, &c. *Sed S. Hieronymus in Ezech.* 44. Laqueus eſt viri, cito quid de ſuis ſanctificare: cum enim votum fecerit; ſurrepit pœnitentia. *Aq.* σκῶλον ἀνθρώπου καταπίεται ἡγιασμένος. *Sed ex S. Hieronymi verſione videtur poſſe colligi Aquilam dixiſſe*, ἡγιασμένοις, *ita enim inquit*, ruina eſt homini devorare ſanctos, *hebræus habet*, ſanctitatem, *id eſt, res ſanctificatas & devotas Deo: quare potuit etiam Aquila dixiſſe*, ἡγιασμένον. (*x*) Rotam.] S. *Auguſt. in pſal.* 11. *addit*, malorum, *ſed non hebræus.* (*y*) Lux.] *A. S. Th.* λύχνος, lucerna, *ut vulgata. Cæteri*, λαμπτὴρ, fax. (*z*) Spiraculum.] *Schol.* πνεῦμα, ſpiritus. (*ω*) Tutela.] *Aq. & Symmachus*, διατηρήσουσι, conſervabunt. *Lucifer pro S. Athan.* tutela eſt regi, & circumeunt juſti ſedem ejus. (*aa*) Sapientia.] *A. S. Th.* ἰσχὺς αὐτῶν, fortitudo eorum, *ut vulgata.* (*bb*) Gloria.] *Th.* εὐπρέπεια, decor. (*cc*) Canicies.] *In numero mulitudinis*, πολιαί. *Sed A. S. Th. in ſingulari*, πολιά. (*d*) Livores, & contritiones.] *Aquila & Th.* μώλωπες τραυμάτων, livores vulnerum. (*ee*) Occurunt.] *Schol.* ἀπαντᾷ, *& eodem ſenſu.*

CAP. XXI.

(*a*) VOluerit innuere.] *Alii*, θέλων νεῦσαι, *aut*, θέλει νεῦσαι, *eodem ſenſu.* (*b*) Dirigit.] S. *& Th.* ἑτοιμάζει, parat, firmat. (*c*) Peccatum.] *In aliquot vetuſtis codicibus (nam in impreſſis ſunt quidem, ſed cum aliqua inſigni varietate) hæc ſequuntur*, λογισμοὶ συντέμνοντος (*al.* συντέμνοντες) πλὴν εἰς περισσείαν, καὶ πᾶς ὁ ἐπισπεύδων πλὴν εἰς ὑστέρημα, Cogitationes collecti (*id eſt, ſoliciti hominis, al.* collectæ) tantum ad abundantiam: & omnis feſtinans tantum ad inopiam. *In Complut. eadem fere ſententia, ſed longe alia verba.* (*d*) Qui operatur.] *Th.* ὁ ἐργαζόμενος θησαυροὺς ἐν γλώσσῃ ψευδεῖ, ἀτμὸς φερόμενος, qui operatur theſauros in lingua mendaci, vapor agitatus. (*e*) In laqueos.] *In nonnullis*, καὶ ἔρχεται ἐπὶ παγίδας θανάτου, & venit ſuper laqueum mortis. *Alii*, καὶ ἔρχεται εἰς πυθμένα ᾅδου, & venit in fundum inferni. S. *Hieronymus adv. Rufinum.* Qui operatur theſauros lingua mendacii, vana ſectatur, & veniet in laqueos mortis. *Symm.* ζητῶν θάνατον, quærens mortem. (*f*) Perditio impiis hoſpitio ſuſcipitur.] *Aq.* προνομὴ ἀσεβῶν κατασπάσει αὐτοὺς, rapina impiorum diruet eos. (*) Sub divo.] S. *Hieron. in Soph. cap.* 1. Melius eſt habitare ſub divo. *A. S. Th.* δώματος, *& vulgata*, in angulo domatis. (*g*) Quam in calce litis cum iniquitate, & in domo communi.] *S. Hier. ibid.* & in domo nova, *quaſi pro*, κοινῷ, *habuerit*, καινῷ, *ut Procopius. Symm. & Th.* ἢ μετὰ γυναικὸς μαχίμης, καὶ οἴκου ἑταιρικοῦ, quam cum muliere rixoſa, & domo ſodalitia, *aut*, meretricia. (*h*) Anima impii.] *In aliqua codice additur*, ἐπιθυμήσει πονηρὰ, καὶ, deſiderabit mala, &: *in Complut.* ἐπιθυμεῖ κακῶν, *eodem ſenſu. Sym.* ψυχὴ ἀνόμου ἐπόθησε πονηρὸν, οὐκ ἐλεήσει ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ τὸν πλησίον αὐτοῦ, anima impii deſideravit malum: non miſerebitur in oculis ſuis proximo ſuo. (*i*) Aſtutior fit ſimplex.] *Symm.* σοφισθήσεται ὁ νήπιος, *quod vulgata*, ſapientior erit parvulus. (*k*) Corda.] *Schol.* ψυχὰς, animas. (*l*) Et vilipendit impios in malis.] *Symm.* ὑποσκελίζει ἀσεβεῖς εἰς κακὸν, ſubvertit impios in malum. (*m*) Invocabit.] S. *Cyprian. de opere, & eleem. & 3. teſtim.* invocabit Deum. (*n*) Avertit iras.] *Symm.* σβέσει ὀργὴν, extinguet iram. (*o*) Sanctus autem.] *Sic Lucifer pro S. Athan. Symm. & Th.* καὶ δειλία τοῖς ἐργαζομένοις ἀνομίαν, *quod vulgata*, & pavor operantibus iniquitatem. (*p*) Gigantum.] *Aq.* ῥαφαεὶν, *de qua dictione alibi dictum eſt. Symm.* θεομάχων, cum Deo pugnantium. (*q*) Egenus.] *Symm.* ἐνδεήσεται ἀγαθῶν, egebit bonis. (*r*) Ad divitias.] *A. S. Th.* οὐ πλουτήσει, non ditabitur, *ut vulgata.* (*ſ*) Circumpurgatio.] *Quaſi pro emundatione, & redemptione juſti. A. S. Th.* ἐξίλασμα, propitiatio. (*t*) Iniquus.] *A. S. Th.* ἀσεβὴς, impius. *Alius*, ἄδικος, injuſtus. (*u*) Iracunda.] *Symm.* θυμώδους, *eodem ſenſu.* (*x*) Devorabunt.] *Schol.* καταποντίσουσιν, deglutient. (*y*) Via juſtitiæ.] *A. S. Th.* διώκων δικαιοσύνην, qui ſequitur juſtitiam, *ut vulgata.* (*z*) Inveniet.] *Schol.* θησαυρίζει, theſaurizat. (*ω*) Civitates munitas.] S. *Hier. in Amos, cap.* 5. civitates robuſtas, *in Ezech. cap.* 33. civitates firmas aſcendit juſtus. *A. S. Th.* πόλιν δυνατῶν ἀνέβη σοφὸς. *quod vulgata*, civitatem fortium aſcendit ſapiens. (*aa*) Audax.] *Lucifer pro S. Athan.* temerarius, & ſuperbus, peſtilentia vocabitur. (*bb*) Qui autem injuriarum memor eſt, iniquus.] θράσων ἐν ὀργῇ ὑπερήφανος, qui operatur in ira, ſuperbus. (*cc*) Deſideria pigrum interficiunt.] *Aut*, ἀποκτενοῦσιν, interficient, *Symm. & Th.* ἐπιθυμία ὀκνηροῦ θανατώσει αὐτὸν, concupiſcentia pigri interficiet eum. *Alius interpres*, καταβάλλουσιν, dejiciunt. (*dd*) Miſeretur.] ἐλεᾷ, *quod in aliis eſt*, ἐλεεῖ. (*ee*) Etenim, inique offerunt eas.] *Aq.* καίπερ ὅτι ἔννοια οἴσει αὐτὸ, etiam quia cogitatio afferet illud. *Videri poteſt deeſſe aliquia. Nam hebræus*, etiam quia in cogitatione male afferet illud. (*ff*) Cuſtoditus loquetur.] *Aquila, S. Th.* εἰς νῖκος πορεύσεται, ad victoriam ibit. (*gg*) Impius.] *Th.* ἐκραταίωσεν ἀνὴρ ἀσεβὴς πρόσωπον αὐτοῦ, obfirmavit vir impius faciem ſuam. (*hh*) Intelliget.] *Aquila, & Symm.* ἑτοιμάσει, parabit. (*ii*) Apud impium.] *Imitati ſumus Caſſianum, qui habet*, apud impios. *Aquila, S. Th.* κατέναντι κυρίου, *quod vulgata*, contra Dominum.

CAP. XXII.

(*a*) ELigibilius.] *Aq. & Th.* ἐκλεκτὸν, eligendum, *aut*, electum. (*b*) Videns malignum. *Aq. & Th.* εἶδε κακίαν, καὶ ἐνεκρύβη, *quod vulgata*, videt malum, & abſcondit ſe. (*c*) Progenies ſapientiæ, timor Domini.] S. ὕστερον πραΰτητος φόβος κυρίου, *quod vulgata*, finis modeſtiæ, timor Domini. (*d*) Abſtinebit ab eis.] *Aq.* S. *Th.* μακρυνθήσεται, longe recedet. *Poſt hanc vero ſententiam in uno pervetuſto ſequuntur hæc*, ἐγκαινισμὸς νέου κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καί γε ὅταν γηράσῃ, οὐκ ἀποστήσεται ἀπ' αὐτοῦ, dedicatio juvenis ſecundum viam ejus: etiam cum ſenuerit, non recedet ab ea. *Complut.* ἐγκαίνισον τὸ παιδίον, inſtitue, initia, dedica puerum; *& pro*, αὐτοῦ, *quod refertur ad*, ἐγκαινισμὸν, *habet*, αὐτῆς, *quod refertur ad viam.* (*e*) Et famuſi.] *Symmachus, & Th.* καὶ δοῦλος δανειζόμενος ἀνδρὶ δανείζοντι, & qui accipit mutuum ſervus eſt fœnerantis, *ut vulgata.* (*f*) Qui ſeminat.] *Th.* ὁ σπείρων ἀδικίαν, θερίσει ἀνομίαν, qui ſeminat injuſtitiam, metet iniquitatem. *Aq.* ἀνωφελὲς, damnum. *Symmachus*, ὁ σπείρων ἀνομίαν, θερίσει ἀδικίαν, qui ſeminat iniquitatem, metet injuſtitiam. (*g*) Benedicit.] *Sic & in alio codice adſcriptum eſt margini: in cæteris autem* ἀγαπᾷ, diligit, *ut* 2. *Cor.* 9. (*h*) Victoriam.] *Tota hac ſententia abeſt a vulgata.* (*i*) Peſtilentem.] *Aquila, S. Th.* χλευαστὴν, deriſorem. (*k*) Jurgium.] S. *& Th.* μάχη, rixa. (*l*) Sancta.] *Aq. & Th.* καθαρὰ, munda, *ut S. Hieronymus in epiſt. ad Celantiam. Symmachus*, ἁγνὰς, caſta, pura. (*m*) Immaculati. [*Sic S. Hieronymus ibid. In pleriſque autem libris additur*, ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, in viis ſuis. (*n*) Labiis paſcit rex.] *Schol.* χάρις χειλέων, ἑταῖρος αὐτοῦ βασιλεύς, gratia labiorum, amicus ejus rex. (*o*) Senſum.] *A. S. Th.* γνῶσιν, ſcientiam. (*p*) Sicarii.] *Aq. S. Th.* φονευθήσομαι, occidar. (*q*) In illam.] *A. S. Th.* ἐκεῖ, illuc. *Sequens autem ſententia tota abeſt a Compl. & vulgata. In uno autem vetuſto hæc præterea adduntur*, εἰσὶν ὁδοὶ, ἃς οὐ πορεύεσθαι ἀνδρὶ, ὁ δὲ ἀσεβὴς ὁδοὺς θανάτου, καὶ ἀπωλείας φιλεῖ: ſunt viæ, quibus non eſt ambulandum viro, impius autem vias mortis, & perditionis diligit. (*r*) Pendet e corde.] *Symmachus*, ἐνδέδεται, *Aq. S. Th.* ἐν καρδίᾳ, *quod vulgata*, colligata eſt in corde. (*ſ*) Sua.] *In pleriſque additur*, κακὰ, mala: *ſed illud propius hebræo.* (*t*) Ad minus.] *Hoc videtur valere*, ἐπ' ἐλάσσονι, ad defectum, atque inopiam ipſi erit. *Symmachus*, δώσει πλουσίῳ, δι' ὅλου ὑστέρημα, dabit diviti, omnino egeſtas. *Schol.* contra minorem dat occaſiones maleficentiæ. (*u*) Lætificabunt te.] *Aq. S. Th.* ἑτοιμασθήσονται, parabuntur. (*x*) Tuam.] *In aliquot codicibus eſt*, αὐτοῦ, *& apud Procopium*, τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ, vias ſuas. *Similis varietas notata eſt pſ.* 5. *Aq. & Symm.* γνωστὴν ἐποίησά σοι ζωὴν, notam feci tibi vitam. (*y*) Tibi.] *Sic Caſſianus coll.* 14. *cap.* 8. *& Origenes lib* 4. *Peri arch. A nonnullis codicibus abeſt illud*, σεαυτῷ, *& S. Hieronymus lib.* 5. *in* 16. *Ezech.* Tu autem ſcribe ea tripliciter. (*z*) Ut reſpondeas.] *Multa ex verbis præcedentibus non referuntur ibi a S. Hieronymo, apud quem ſequitur*, ut reſpondeas ſermones veritatis, qui (*al* his qui) proponuntur tibi, *neque ab Origene, qui ſic habet*, & tu deſcribe tibi hæc tripliciter in conſilio, & ſcientia, ut reſpondeas verba veritatis his, qui propoſuerunt tibi. *Aquila, & Th.* τῷ ἀποστείλαντι, qui miſit. (*ω*) Non facias violentiam.] *Symmachus*, μὴ ἁρπάσῃς πτωχὸν, ne diripias pauperem. (*aa*) Dominus.] *Aquila*, ὅτι κύριος δικάσει τὴν δίκην αὐτοῦ, καθηλώσει τοὺς καθηλώσαντας αὐτὸν, quia judicabit Dominus cauſam ejus, & configet eos, qui confixerunt eum, *quomodo fere vulgata. Symmachus*, καὶ κολάσεται τοὺς κολαζομένους ψυχὴν αὐτοῦ, & torquebit eos, qui torquebant animam ejus. (*bb*) Noli eſſe ſodalis.] *Symmachus*, μὴ φιλιάσῃς, ne amicitiam contraxeris. (*cc*) Laqueos.] *Aq.* σκῶλον, offendiculum. *Sym.* σκάνδαλον, ſcandalum. (*dd*) Viris ſocordibus.] *Th.* σκοτεινοῖς, tenebroſis.

CAP. XXIII.

(*a*) SApienter.] *Sic Caſſianus collat.* 2. *c.* 1. *& S. Ambroſius* 1. *off. c.* 31. *a quo totam fere hunc locum ſumpſimus. Legendus S. Auguſtinus tract.* 47. *&* 84. *in Jo.* (*b*) Et mitte manum tuam.] *Th.* θήσεις μάχαιραν τῷ λάρυγγί σου, pones cultrum gutturi tuo. *Aq.* καὶ θήσεις μάχαιραν ἐν καταπόσει σου, & pones cultrum in gula tua. (*c*) Hæc enim adhærent vitæ mendaci.] *Aq. & Th.* καὶ αὐτὸς ἄρτος ψευσμάτων, & ipſe panis mendaciorum. (*d*) Ne extendas.] *Aq.* μὴ κοπία τοῦ πλουτῆσαι, ἀπὸ τῆς συνέσεώς σου, noli laborare ut diteris ab intelligentia tua. *Th.* ἀπὸ τῆς συνέσεώς σου παῦσαι, ab intelligentia tua ceſſa. (*e*) Et revertit.] *A. S. Th.* καὶ πετασθήσεται εἰς τὸν οὐρανὸν, & volabit in cœlum. (*f*) Invido.] *Schol.* πονηροφθάλμῳ, mali oculi. (*g*) Eſcas.] *A. & Symm.* ἐδεσμάτων, obſonia. (*h*) Si quis deglutiat pilum.] *Symm.* εἰκάζων ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, conjectans in animo ſuo. (*i*) Contaminabit.] *Sic S. Hier. Ezech.* 6. (*k*) Sapientes.] *Sic idem adv. Rufin.* S. *Cyprianus ad Demetrian. & 3. teſtim.* ne quando audierit, irrideat ſenſatos ſermones tuos. (*l*) Tranſponas.] *Symm.* μετακινήσῃς, (*ita enim corrigendum*) tranſmoveas. (*m*) Qui enim redimit.] *Aq. S. Th.* ἀγχιστεὺς αὐτῶν ἰσχύων, αὐτὸς δικάσεται, vindex (*aut*, propinquus, *ut vulgata*) eorum fortis, ipſe judicabit. (*n*) Senſus.] *A. S. Th.* γνώσεως, ſcientiæ. (*o*) Et immorabuntur.] *Sym.* καὶ γαυριάσουσιν οἱ νεφροί μου ἐν τῷ λαλεῖν τὰ χείλη σου εὐθῆ, *Aq.* εὐθεῖα, *quod vulgata*, & exultabunt renes mei, cum loquuta fuerint recta labia tua. (*p*) Non recedet.] *Aq. & Symm.* οὐκ ἐξολοθρευθήσεται, non exterminabitur. (*q*) Cogitationes.] *Aq. S. Th.* ἐν ὁδῷ, in via. (*r*) Ad ſymbolas, & carnium emptiones.] *Th.* ἐν συμβολοκοποῦσι κρέας ἐν ἑαυτοῖς, in iis (*id eſt*, cum iis, *more hebraico*,) qui ex ſymbolis edunt carnes inter ſe. (*ſ*) Scortator.] *A. S. Th.* συμβολοκόπος, *quod vulgata*, dantes ſymbola. (*t*) Mater tua.] *In pleriſque libris hæc ſequuntur*, ἀλήθειαν κτῆσαι, καὶ μὴ ἀπώσῃ σοφίαν, καὶ παιδείαν, καὶ σύνεσιν, veritatem acquire, & ne expellas ſapientiam, & diſciplinam, & intellectum: *quæ Procopius non habet, & in alio libro ſunt notata aſteriſco.* (*u*) Servent.] *Symm.* θελησάτωσαν, velint. (*x*) Dolium enim perforatum.] *Alii*, τετρημένος, fractum. *Symm.* ὅτι ὄρυγμα βαθὺ πόρνη, *& vulgata*, fovea enim profunda eſt meretrix. (*y*) Alienus.] *Symm.* ἀλλοτρία, aliena. *Th.* ξένη, extranea. (*z*) Et omnis iniquus abſumetur.] *Theodoretus*, καὶ ἀσυνθετοῦντας ἐν ἀνθρώποις ἀπαλλάξει, & prævaricantes in hominibus tollet. (*ω*) Supervacue.] *Aq. S. Theodoretus*, δωρεὰν, gratis. (*aa*) Lividi.] *Aquila*, καθαροὶ, vacui, *& fortaſſe legendum*, καταῤῥοὶ, laborantes deſtillatione & ſuffuſione, *ut vulgata. Symm.* χαροποὶ, rubicundi. (*bb*) Nonne veſtigantium.] *Th.* οὐ τοῖς ἐξερχομένοις τοῦ ἐξερευνῆσαι κεράσματα; nonne euntibus ad inveſtigandas miſturas? *Sequens autem ſententia videtur abeſſe ab hebræo, & vulgata.* (*cc*) Perverſa.] *Symm.* στρεβλὰ, *eodem ſenſu.* (*dd*) Et jacebis.] *Aq. S. Th.* καὶ ἔσῃ ὥσπερ κοιμώμενος, *quod vulgata*, & eris ſicut dormiens. (*ee*) Feriunt me.] *Schol.* ἔτυπτον, *feriebant, quod eſt etiam in aliquot libris. Caſſianus collat.* 20. *cap.* 9. ferierunt me: *ſed collat.* 23. *cap.* 7. feriunt me. (*ff*) Et illuſerunt mihi.] *Th.* ἀνεκρότησάν με, plauſu exceperunt me. (*gg*) Quando erit diluculum.] *A. S. Th.* ἐξυπνισθήσομαι, evigilabo, *ut vulgata.*

CAP. XXIV.

(*a*) CUm ſenſu.] *Schol.* ἐν γνώσει, in ſcientia. (*b*) Agro magno.] *Sic alibi obſervavimus ſolere verti a Patribus*, γεώργιον, *& ſic inferius in hoc eodem capite. Alii tamen hic vertunt*, agricola. *Symm.* ὥσπερ κράτος ἰσχύος, tanquam robur fortitudinis. (*c*) Auxilium autem cum corde conſilium habente.] *Symm. & Th.* καὶ σωτηρία ἐν πολυβούλῳ, *quod vulgata*, & erit ſalus, ubi multa conſilia ſunt. (*d*) Ab ore.] *Alii*, ἐκ νόμου, a lege. (*e*) Moritur.] *Aq. & Th.* ἔννοια ἀφροσύνης, ἁμαρτία, cogitatio ſtultitiæ, peccatum: *nec multo aliter vulgata.* (*f*) Immunditia autem.] *Iſtud* δὲ, *abeſt a nonnullis. Symm.* καὶ βδέλυγμα ἀνθρώποις λοιμὸς, & abominatio hominibus peſtilens: *quod vulgata inquit*, detractor, *alii*, deriſor. (*g*) Inquinabitur in die mala.] *Symm.* στραγγεύεσθαι ἐν ὥρᾳ θλίψεως, ceſſare quaſi deſperantem (*quod vulgata*, ſi deſperaveris lapſus) in hora tribulationis. *Aq.* νωχελευόμενος, tardus, ignavus. *Th.* ἐξελύθη, *ſed fortaſſe legendum*, ἐξελύθης, *nam Hebræus*, remiſſus fuiſti. (*h*) Libera eos.] *Sic Lucifer pro S. Athan.* S. *Ambroſius in pſal.* 118. *ſerm.* 8. eripe eum qui ducitur ad mortem. *Symm.* σῶσον εἰλημμένους εἰς θάνατον, ſalva captos ad mortem. (*i*) Et redime] *Plerique libri*, καὶ ἐκπρίου. *S. Chryſoſtomus in epiſt. ad Philip. ſerm. primo, in manuſcriptis*, καὶ ἐκπριῶν. *Lucifer*, & redimere eos, qui interficiuntur, ne parcas. (*k*) Quoniam Dominus.] *Aq.* μήτι οὐχὶ ὁ σταθμίζων καρδίας, αὐτὸς συνήσει; nonne ponderans corda, ipſe intelliget? (*l*) Et qui figuravit ſpiritum omnibus, ipſe.] *Lucifer*, omnibus illis. *Aq. & Th.* διατηρῶν ψυχήν σου, qui cuſtodit animam tuam. (*m*) Noli applicare impium.] *Sic Lucifer de non conveniendo, & Caſſianus collat.* 14. *c.* 17. *S. Hieronymus in Mich. c.* 3. ne inducas. S. *Cypr.* ne adduxeris. *Symm.* μὴ ἐνεδρεύσῃς ἀσέβειαν, *quod vulgata explicavit*, ne inſidieris, & quæras impietatem. (*n*) Ad paſcua juſtorum.] *Lucifer, & Caſſianus*, ad paſcua juſti. *Aq. & Th.* εἰς ὡραιότητα δικαίου, in decore juſti. *Symm.* εἰς δίαιταν δικαίου, *quod vulgata*, in domo juſti. *Idem S. Hieronymus in Mich.* in tabernaculum juſtorum. S. *Cyprianus*, 3. *teſtim.* in habitaculum juſtorum. *Vocabulum Hebraicum, & habitaculum & paſcua ſignificat.* (*o*) Extollaris.] *Aq. S. Theodot.* ἀγαλλιάσθω ἡ καρδία σου, exultet cor tuum, *ut vulgata.* (*p*) Quoniam videbit.] *Schol.* ἵνα μὴ ἴδῃ, ut ne videat. (*q*) Indignationem ſuam ab eo.] *Symmachus*, ἀπάνωθεν αὐτοῦ ὀργὴν αὐτοῦ, deſuper eo iram ſuam. (*r*) Ne gaudeas in malefactoribus.] *A. & Th.* μὴ διαμάχου ἐν πονηρευομένοις, *quod vulgata*, ne contendas cum peſſimis. (*ſ*) Neque æmuleris.] *Sym.* μὴ παρερεθίζου, ne alterceris, *& fortaſſe hæc etiam varietas ad præcedentem locum pertinet.* (*t*) Fax.] *A. S. Th.* λύχνος, lucerna. (*u*) Sis inobediens.] *Schol.* ἐπιμίγνυσο, commiſcearis, *quomodo etiam vulgata*: *ſed tota ſententia diverſa eſt*, & cum detractoribus non commiſcearis, *& ita etiam in Ezech. cap.* 16. (*x*) Verbum cuſtodiens.] *Hæc uſque ad illa*: Hæc autem dico vobis ſapientibus, *abſunt ab uno pervetuſto codice. Schol.* ἐντεῦθεν ἐξήλλακται ἡ θέσις τῶν μεταξὺ, καὶ μετὰ τὰ πρὸς τῷ τέλει πρὸ τοῦ γυναῖκα ἀνδρείαν, Hinc tranſpoſita eſt ſeries eorum quæ deinceps interjecta: & hæc quidem ferebantur poſt ea quæ ad finem ante illud, γυναῖκα ἀνδρείαν, mulierem fortem. *Verum neque iſtæ ſententiæ de muliere forti, quæ in vulgata eſt cap.* 31. *in græcis omnibus eodem loco eſt poſita: multiſq; omnino modis diſcrepat ordo. Quod autẽ pertinet ad hanc ſententiam*, verbum cuſtodiens filius extra perditionem erit; *ea in impreſſis vulgatæ codicibus eſt in extremo cap.* 29. *abeſt autem a multis vetuſtis, quemadmodum ab hebræo una cum cæteris, quæ hic ſequuntur uſque ad illud*: Hæc dicet vir credentibus Deo. S. *Auguſtinus in lib. de mendacio ad Conſent. hæc refert, & explanat*: Verbum excipiens filius, a perditione longe aberit: excipiens autem excipit illud ſibi, & nihil falſi de ore ipſius procedit. (*y*) Hæc dicet vir.] *Hæc uſque ad illud*, hæc autem dico vobis, *in Compl. ſunt cap.* 30. *& nonnihil reſpondent vulgatæ.* (*z*) Credentibus Deo, & quieſco.] *Aquila*, τῷ ἐθιὴλ, καὶ τέλεσον, ad Ethiel, & perfice. *Th.* τῷ ἐθιὴλ, καὶ δυνήσομαι, ad Ethiel, & potero. *Vulg. ponens interpret. nominum loco nominum, ſicut etiam in verbis antecedentibus, hæc ita videtur proferre*, qui Deo ſecum morante confortatus ait. (*ω*) Inſipientiſſimus.] *Aquila*, ἀσύνετος ἐγώ εἰμι παρὰ ἄνδρα, ſtolidus ego ſum præ viro. (*aa*) Hominum.] *Sic etiam vulgata. In aliis*, ἀνθρώπου, *& S. Hieronymus* 2. *adv. Pelag.* hominis. (*b*) Deſcendit.] *Aq. & Sym.* κατήνεγκεν, detulit. (*c*) Quis congregavit ventos.] *Aquila.* τίς συνέλεξεν πνεῦμα ἐν θεναροῖς; quis collegit ſpiritum in palmis? *Symm.* τίς συνήγαγεν ἀνέμους ἐν τῇ δραξίν; quis congregavit ventos in pugillis? (*d*) Convertit.] *Th.* ἐνέδησεν, colligavit. (*e*) Quis tenuit.] *Aq. & cæteri interpretes*, τίς ἔστησεν πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς; quis ſtatuit omnes terminos terræ? (*f*) Filiis ejus.] *In aliquo codice eſt* τέκνῳ. S. *Auguſtinus, epiſt.* 49 *quæſt.* 5. filii ejus. *A. S. Th. & cæteri*, τῷ υἱῷ αὐτοῦ, filio ejus. (*g*) Omnia enim verba Dei ignita.] *Pro his, in uno pervetuſto, & in Compl. eſt*, ἵνα γνῷς, ut cognoſcas. *In pleriſque autem eſt utrumque*, ἵνα γνῷς. (*Sch.* ὅτι γνώσῃ.) πάντες γὰρ λόγοι, ut cognoſcas. (*Schol.* quoniam cognoſces.) Omnia enim verba, &c. (*h*) Protegit.] *Schol.* ὑπερασπιεῖ, proteget. (*i*) Qui reverentur.] *Schol.* φοβουμένων, qui timent. (*k*) Ne auferas a me.] μὴ ἀφέλῃς με. *In aliquo eſt*, μὴ ἀφέλῃς ἀπ' ἐμοῦ πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν, à me antequam moriar, *ita ut abſit illud*, χάριν. *Symm.* μὴ κωλύσῃς ἀπ' ἐμοῦ πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν με, ne prohibeas a me, antequam ego moriar. (*l*) Vanum verbum.] *Aq.* εἰκαιότητα, vanitatem. (*m*) Conſtitue autẽ.] *Ita S. Hier. in Eſa.* 55. *nec multo aliter in Ezech.* 16. *& in Eccl.* 2. *S. Ambr. in pſ.* 118. *ſer.* 8. ſed ordina mihi quæ opus ſunt, & quæ abundent, &c. *quamvis fortaſſe legendum*, & ne abundent. *Symm.* διάταξον μοι δίαιταν ἱκανὴν, conſtitue mihi victum ſufficientem. *Aquila*, ἄρτον ἀκριβασμῶν μου, panem ſtatutorum meorum, *id eſt, qui conveniat mihi.* (*n*) Mendax fiam.] *Aq. & Symm.* καὶ ἀρνήσωμαι, καὶ εἴπω τίς ὁ κύριος; & negem, & dicam, quis eſt Dominus? (*o*) Egens.] *Alii*, πένης γενηθεὶς, *alii & Schol.* πενόμενος, *eodem ſenſu.* S. *Hieronymus interdum*, egens, *interdum*, pauper effectus. S *Ambr.* pauper. (*p*) Ne tradas.] *Sym.* μὴ διαβάλῃς, ne accuſes, *ut vulg. Th.* μὴ καταλαλήσῃς, ne detrahas. (*q*) Et delearis.] *A. S. Th.* καὶ πλημμελήσῃς, & derelinquas. (*r*) Filius malus.] *S. Hier. lib.* 1. *adv. Pelag.* filius malus juſtum ſe facit, & non lavat exitum ſuum. *Schol.* καὶ ἀπὸ ῥύπου οὐκ ἀπελούσατο, & a ſorde non eſt lotus. (*ſ*) Et comedat.] *Abeſt a Complut. & S. Hieronymo adv. Rufin. A. S. Th.* κατεσθίουσαι, comedentes. (*t*) Humiles.] *In multis eſt*, τοὺς ἀσθενεῖς, *& S. Hieronymus*, infirmos. *Schol.* ταπεινούς. (*u*) Hæc autem.] *Schol.* Hucuſque, quæ ſunt tranſpoſita: & hinc vero ad præcedentia ſequebantur. *Quare etiam in vulgata ſunt cap.* 24. (*x*) Cognoſcere, erubeſcere.] *Videri poſſunt duæ interpretationes: nam pro*, αἰδεῖσθαι, *A. S. Th. dixerunt*, ἐπιγινώσκειν, *& vulgata*, cognoſcere perſonam. *Alius interpres*, αἰσχύνεσθαι, *eodem ſenſu, ac noſtra. Affert hunc locum Lucifer pro S. Athan.* (*y*) Labia autem.] *Th.* χείλεσιν καταφιληθήσεται ἀποκρινόμενος ὀρθὰ ῥήματα, labiis oſcula accipiet, *aut*, dabit, reſpondens recta verba. (*z*) In egreſſu.] *Sic S. Hieronymus in Sophon.* 3. *Cyrillus tamen in Jo. lib.* 3. *cap.* 27. *explanat*, in exitum, & finem vitæ. (*ω*) Non ſis.] *A. S. Th.* μὴ γίνου, *eodem ſenſu.* (*aaa*) Dilateris.] *Schol.* ἀπατῶν, ſeducens. (*b*) Tanquam ager.] S. *Ambroſius*, 1. *off.* 31. *& epiſt.* 7. ſicut agricultura, eſt homo inſipiens. (*c*) Ut eligerem.] *Sic S. Hieronymus in Ezech.* 43. *Schol.* καὶ ἐξελεξάμην παιδείαν, & elegi diſciplinam. (*d*) Dormito.] *Schol.* νυστάζεις, καθυπνοῖς, dormitas, ſomnum capis. (*e*) Pectora.] *A. S. Th.* τοῦ κοιμηθῆναι, ad dormiendum. (*f*) Sanguiſugæ.] *Sic fere S. Hieronymus lib.* 1. *in Jovin. Sunt autem hæc in Compl. & vulgata, cap.* 30. *Sch.* ἕως ὧδε τὰ προκείμενα· ταῦτα δὲ ἀκόλουθα τῶν ἀνωτέρω. Hucuſque quæ ſunt propoſita. Hæc autem ſequuntur ad ea quæ ſuperius. (*g*) Tres filiæ.] *Symmachus*, δύο θυγατέρες, φέρε, φέρε, *& vulgata*, duæ ſunt filiæ, dicentes, affer, affer. (*h*) Et tres ipſæ.] *Aut*, iſtæ, *ut S. Hieronymus. Aq. S. Th.* τρία δέ ἐστιν, ἃ οὐ πλησθήσεται, tria autem ſunt, quæ non ſaturabuntur. (*i*) Non ſuffecit.] *Aquila, Symmachus, Theodotio*, οὐκ εἶπαν, ἀρκεῖ, non dixerunt, ſufficit. (*k*) Amor mulieris.] *Aquila*, καὶ ἐποχὴ μήτρας. *Symmachus*, καὶ συνοχὴ μήτρας, conſtrictio vulvæ. (*l*) Non dicent.] *Schol.* οὐκ εἶπεν, non dixit. (*m*) De convallibus.] *Aq. & Th.* χειμάῤῥου, torrente. (*n*) Impoſſibilia.] *Sic S. Ambroſius, de obitu Valent. Aq.* ἐθαυμαστώθησαν, mirabilia facta ſunt. *Alius interpres*, ἀδυνατοῦντα, *eodem ſenſu ac noſtra.* (*o*) Volantis.] *Schol.* ἐν οὐρανῷ, in cœlo. (*p*) Vias.] *A. S. Th.* ὁδὸν, viam. (*q*) Et vias viri in juventute.] *A. & Th.* ὁδὸν, viam. *Sym.* ἐν νεάνιδι, in adoleſcentula. (*r*) Quandocunque egerit; lota.] *A. S. Th. & cæteri*, ὡσεὶ φαγούσης, καὶ ἀπονιψαμένης, *vulg.* quæ comedens, & tergens, &c. (*ſ*) Quartum.] *Symmachus*, τὰ δὲ τέσσαρα, quatuor autem. (*t*) Et odibilis.] *Symmachus*, καὶ γυνὴ μισουμένη, ὅταν συνοικήσῃ, & mulier odioſa, cum matrimonio aſſumpta fuerit. (*u*) Sapientiora ſapientibus.] *Sic etiam vulgata. Th.* σοφία σεσοφισμένα, per ſapientiam ſapienter edocta. (*x*) Chœrogrylli.] *Schol.* εἶδος ἰχθύος, ἤτοι οἱ λαγωοὶ, ἢ οἱ καλούμενοι οἶστροι, genus piſcis, vel lepores, vel ij qui vocantur œſtri. *Vulgata*, lepuſculus: *alii*, cuniculi. (*y*) Fecerunt.] *Symm*, ἔταξαν, poſuerunt. (*z*) Ordinate.] *Symmachus*, ὡς ψηφὶς, πᾶσα, tanquam calculus, tota. (*ω*) Innitens.] *Th.* ἐλλαμβανόμενος, capiens, tractans. *Hoc enim animal nonnulli putant eſſe araneam, & ita Chaldæus. Vulgata, ſtellionem.* (*aaaa*) Munitionibus.]

Aq. S. Th. ναοῖς, ædibus. (b) Quod bene incedit.] *A. & Th.* ἀγαθύνοντα πορείαν, bonum facientia greſſum. *Sed fortaſſe pro quarto dixerunt,* τέσσαρα, quatuor, *ut hebræus.* (c) Beſtiam.] *A. S. Th.* ἀπὸ προσώπου παντὸς, a facie cujuſquam. (d) Gallus conſcendens] *Aq. & Th.* ἀλεκτρυὼν νώτῳ, gallus dorſo. *Symmachus,* περιεσφιγμένος τὴν ὀσφὺν, *quod vulgata,* ſuccinctus lumbos. (e) In lætitia.] *Plerique,* εἰς εὐφροσύνην, ad lætitiam. *Th.* ἐὰν ἀφρονεύσῃς ἐν τῷ ἐπαίρεσθαι, ſi ſtulte egiſti in elevando te. (f) Et extenderis.] *Th.* ϗ ἐὰν ἐνθυμηθῇς χεῖρα εἰς στόμα, & in mente habuiſti manum ad os. (g) Si autem expreſſeris.] *Aq.* ϗ ἐκμύζησις θυμοῦ ἐξοίσει αἷμα, & expreſſio furoris proferet ſanguinem: *quemodo fere Chaldæus.* (h) Verba mea.] *Hæc in Compl. ſunt cap. 31. & quodammodo reſpondent vulg. Aq.* ῥητὰ Λαμουὴλ, Dicta Lammum. *Th.* ῥήματα Ῥεβουὴλ, verba Rebuel. *Symmachus,* λόγοι Ἰαμουὴλ, ſermones Jamuel. (i) Regis admonitio.] *Sic S. Ambroſius ad Virgines. Sed poſſet etiam verti,* à Deo, rege, admonitio, *vel,* reſponſum, *vel,* oraculum. *Aquila,* ἆρμα, onus, *ut Hieron.* 24. *Symm. & cæteri,* λῆμμα, aſſumptionem. *Utreque autem modo ſolent vocare prophetiam* (k) Tuas divitias.] *Symmachus,* τὴν ἰσχύν σου, fortitudinem tuam. (l) Vitam.] *A. S. Th.* τὰ σὰ χρήματα, tuas pecunias. (m) In feram conſilii mutationem.] *Th.* εἰς μεταμέλειαν, in pœnitentiam. (n) Vinum autem] *Illud,* δὲ, *abeſt a multis. S. Hieronymus in Eſa. cap.* 5. Potentes, ſi iracundi ſunt, vinum non bibant, &c. (o) Et recta judicare.] *Aq. & Th* ϗ ἀλλοιώσῃ κρίσιν υἱῶν πένητος, & mutabit cauſam filiorum pauperis, *quomodo fere vulgata.* (p) Iis qui in mœroribus.] *Symm.* τῷ ἀπολλυμένῳ, pereunti. (q) Laborum.] *Symm.* κόπων αὐτῶν, moleſtiarum ſuarum. (r) Verbo Dei] *Sic Lucifer pro* S. *Athan. A. S. Th* ἀλάλῳ, muto, *ut vulgata.* (ſ) Et judica omnes] *Lucifer,* omnibus. *Sym.* εἰς κρίσιν πάντων υἱῶν ἀποιχομένων, *quod vulgata,* & cauſis omnium filiorum, qui pertranſeunt. (t) Pauperem.] *Schol.* πτωχὸν, inopem. (u) Et imbecillum.] *In aliquot libris hoc loco feruntur illa,* γυναῖκα ἀνδρείαν, mulierem fortem, *quæ in noſtra habentur cap. 29. & in vulgata, 31. Schol* ἕως ὧδε, εἶτα τὸ τέλος παροιμίας· Huc uſque: deinde finis proverbii.

CAP. XXV.

(a) HÆ ſunt diſciplinæ.] *In nonnullis eſt,* οὗται αἱ παροιμίαι, hæc ſunt proverbia *Aquila,* καί γε αὗται παραβολαὶ, ἃς μετῆραν ἄνδρες Ἐζεκίου, Etiam hæ parabolæ, quas tranſtulerunt viri Ezeciæ. *Symmachus,* ϗ ἔτι αὗται αἱ παραβολαὶ, Et adhuc hæ parabolæ. (b) Honorat res.] *Sic & alius codex. In aliis eſt,* τιμᾷν, honorare, *aut,* τιμᾷ πρόσταγμα αὐτοῦ, honorat præceptum ejus. *Procopius,* τιμᾷν προστάγματι, honorare præcepta. *Etiam Schol. habet,* προστάγματα. *Aquila, & Symmachus,* ἐξιχνιάσει ῥήματα, inveſtigabit verba. (c) Profunda.] *Aq.* εἰς βάθος, in profundum. (d) Quod redargui non poteſt.] *Aq.* ἀνεξίτηλος, *Symmachus,* ἀνεξερεύνητος, inſcrutabile. (e) Percute argentum improbatum.] *Symm.* χώνευε σκωρίαν ἐξ ἀργυρίου, purga ſcorias ex argento. (f) Interfice.] *Aq. & Th.* ἀπέλασον, expelle. (g) Et recta procedet.] *Aquila, & Symm.* καὶ ἑδρασθήσεται, *Th.* ἑδρασθήσεται, firmabitur. (h) Steteris.] *A. S. Th.* στῇς, *eodem ſenſu.* (i) Quæ viderunt.] *Symmachus,* ἃ εἶδον οἱ ὀφθαλμοί σου, μὴ ἐξενέγκῃς εἰς πλῆθος ταχὺ, quæ viderunt oculi tui, ne proferas in multitudinem cito. (k) Recede in poſteriora.] *Aq S. Th.* δικασίαν σου δίκαζε ἐν ἑταίρῳ σου, *quod vulgata,* cauſam tuam tracta cum amico tuo. (l) Rixa autem tua] *Th* ϗ ὁ ψόγος σου οὐκ ἀποστραφήσεται, & vituperatio tua non revertetur. (m) In monili ſardii.] *Symm & Th.* ἐν περιβλέπτοις ἀργυρίου, in conſpicuis argenti, *ſupplendum,* thecis, *aut,* figuris, *aut quiddam ejuſmodi. Vulgata,* in lectis argenteis. (n) Dicere verbum.] *Aq & Th.* λαλῶν ῥῆμα ἐπὶ ἁρμόζουσιν αὐτῷ, qui loquitur verbum in iis quæ ſibi conveniunt. *Symmachus,* λαλῶν λόγον ἐν καιρῷ αὐτοῦ, *quod vulgata,* qui loquitur verbum in tempore ſuo. (o) In auream.] *Schol.* ἐνώτιον χρυσοῦν, ϗ πίνωσις χρυσῆ, inauris aurea, & poculum aureum [Pinoſis.] Non intelligo. Hieron. hic *margaritum fulgens.* Alias, *margarita fulgens.* Sed margaritum non male. Sic alibi in eodem, *Si tanti vitrum, quanti margaritum.* LXX. σάρδιον πολυτελές. Chaldæus paraphraſtes, *vaſa ſmaragdina.* Cant. 7. 1. LXX. ὁρμίσκος, monile. Aliis eſt collare, torques περιτραχήλιον. Gloſſæ nom. propriorum, *Chali, gemma aut monile.* Druſ. (p) Per æſtum prodeſt.] *In nonnullis eſt unica dictio,* καύσωνα, æſtui prodeſt. (q Clariſſima.] *Alii,* ἐπιφανέστατοι, clariſſimæ. *Vulgata autem ex hebræo,* non ſequentes. (r) Falſo.] *Symmachus,* ἀδίκῳ, injuſto. (ſ) Mollis.] *Aq.* ἁπλῆ, ſimplex *al.* ἁπαλὴ, tenera. (t) Rarum introduc.] *Sic fere hebræus. Symmachus,* ἀπόσπασον φείσασθαι, (*iſtæ duo verba videntur duæ interpretationes,*) πόδα σου ἀπὸ οἰκίας ἑταίρου σου, ſubtrahe. cohibe pedem tuum à domo amici tui. (u) Acuta.] *Hoc viſum eſt hoc loco ſignificare,* ἀκιδωτὸν, *quaſi in cuſpidem deſinens: nam & cæteri interpretes,* ἠκονημένον. S. *Hieronymus adv. Rufinum,* & ſagitta pernicioſa ſunt. (x) Via.] ὁδὸς, *ſed fortaſſe legendum,* ὀδοὺς, dens: *nam ſic vulgata.* S. *Ambr. 3. off. cap.* 16 ſagitta ferrata. (y) Sicut acetum.] *Symmachus,* ὥσπερ ὄξος ἐπὶ νίτρῳ, ϗ ᾄδων ἐν ᾄσμασιν ἐπὶ καρδίαν λυπηρὰν, tanquam acetum in nitro, & qui cantat in canticis ad cor triſte. (z) Sicut tinea.] S. *Hier. lib. 1. adv Jovin. habet,* ſicut in ligno vermis; ita perdit virum ſuum uxor malefica. *Origenes in Matth. cap.* 13. Quemadmodum in ligno vermis, ſic dolor viri lædit cor. *Tota iſta ſententia abeſt a vulgata.* (ω) Suſcitat nubes.] *Aq.* ὠδίνει ὄμβρον, parturit imbrem. *Symmachus,* διασκεδάζει βροχὴν, *quod vulgata,* diſſipat pluvias. (aa) Honorare.] *Symm.* ἐξερευνᾶν δὲ τιμὴν ἑαυτοῦ δόξαν, inveſtigare autem honorem ſibi, gloriam. *Th.* ϗ ἐξερευνῶντι δεδοξασμένα, δόξαν, & inveſtiganti ea, quæ glorificata ſunt, gloriam.

CAP. XXVI.

(a) NOn eſt.] *Sym. & Th.* οὐκ ἔπρεψεν, non decuit. (b) Maledictũ vanũ] *ita S. Hier. adv. Ruf. A. S. Th.* κατάρα δωρεὰν, maledictum gratis. (c) Flagellum.] *Sic Lucifer pro* S. *Athan. Aq. & Th.* κημὸς, camus. *Sym.* φιμὸς, frænum. *Vulgata tamen ex hebræo camum aſino attribuit.* (d) Genti iniquæ.] *Lucifer,* genti inſipienti. *Th.* σώματι ἀνοήτου, corpori dementis. (e) Ad ſtultitiam.] *Sic S. Hieronymus adv. Rufin. In lib. de ſingularitate Cleri, inter opera S. Cypriani,* contra ipſius inſipientiam. (f) Viis.] *Procopius habet,* ποδῶν, pedibus. (g) Aufer greſſum.] *Compl.* ποσίαν, Facultatem. *Symm.* ἐξέλιπον κνῆμαι ἀπὸ χωλοῦ, ϗ παραβολὴ ἐν στόματι, defecerunt tibiæ a claudo, & parabola in ore. (h) Iniquitatem.] *Sic etiam Procopius, & plerique ex impreſſis. In aliis eſt* παροιμίαν, proverbium. (i) Conteritur enim ecſtaſis eorum.] *In uno libro eſt,* ἔκτασις, extenſio. *Th.* ϗ φιμῶν ἄφρονα φιμοῖ χόλους, & frænans imprudentem, frænat iras. *Sym.* ϗ ὁ φράσσων ἄφρονα ἐμφράσσει ὀργὰς αὐτοῦ, & qui cohibet imprudentem, obſtruit iras ejus. (k) Imprudens.] *A. & Th.* ἀνόητος δευτερῶν ἐπὶ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ, demens iterans in ſtultitia ſua, *quomodo fere vulgata.* (l) Eſt confuſio.] *Abeſt hæc ſententia a Compl. & vulg. tractatur autem a S. Ambr. in pſ.* 43. (m) Super cardinem.] *Aq.* ἐπὶ στροφέα αὐτῆς, ſuper cardinem ſuum. (n) Sinu.] *A. S. Th.* ἐν τῇ μάλῃ, in axilla. (o) Non poterit.] *Aut,* οὐ δύναται, non poteſt, *ut alii. Aq. & Th.* ἐμόχθησεν, laboravit. *Symm.* ἀπενάρκησεν, obtorpuit. (p) Eo, qui in ſaturitate refert nuncium.] *Symm.* ὑπὲρ ἑπτὰ ἀποκρινομένους γνώμην, ſuper ſeptem reſpondentes ſententiam. (q) Caudam.] *Th.* ὤτων, aures, *Symm.* ὠτὸς, aurem. (r) Qui curantur.] *Quaſi inſanientes. Hoc enim viſum eſt hoc loco ſignificare,* οἱ ἰώμενοι. *Nonnulli libri habent,* παρορμώμενοι, laceſſentes: *quod Schol. tribuit Symmacho, ſicut Aquilæ,* κακοηθιζόμενοι, male morati. (ſ) Qui inſidiantur.] *Symm.* ἀνὴρ δολιῶν, vir fraudum. (t) Viſi fuerint.] S. *Hieron. adv. Rufin.* Qui inſidiatur amicis ſuis, cum viſus fuerit, dicit, ludens feci. *Procopius & Complut.* φωραθῶσι, deprehenſi fuerint. (u) In multis lignis.] *Symm.* μὴ ὄντων ξύλων ἀποσβεσθήσεται πῦρ, ſi non ſint ligna, extinguetur ignis. (x) Diſſentiens.] *Nonnulli,* ὀξύθυμος, cerebroſus, iracundus. *In aliquo eſt,* οὗ δὲ ἐστι θυμὸς, οὐχ ἡσυχασθήσεται μάχη, ubi autem eſt furor, non ſilebit pugna. (y) Maledicus.] *Sic S. Hieron. adv. Rufin Aq.* τονθρυστὴς, ſuſurro. *Symm.* δόλιος, doloſus. *Th.* γογγυστὴς, murmurator. (z) Ad tumultum rixæ.] *Aq. & Th.* ἀναξᾶναι δικασίαν, ad ſuccendendam litem. (ω) Aſſentatorum] κερκώπων, *quaſi caudatorum, & cauda blandientium. Aq.* λόγοι τονθρυστοῦ γοητικοὶ, verba ſuſurronis decipientia. *Sym.* λόγοι γογγυστοῦ ἐν παρέργῳ, verba murmuratoris obiter dicta. *Th.* λόγοι ἐνθυμίου, (*al.* ἐνθυμίῳ) ὡς ἐξαπλούμενοι, verba aſtuti, quaſi ſimplicia. (aa) Percutiunt] *A. S. Th.* κατέβησαν, deſcenderunt. (bb) Viſcerum.] *Schol.* κοιλίας, ventris. (cc) Levigata.] *In quibuſdam,* δόλια, doloſa. *Aq. & Th.* καιόμενα, *Symm.* φλεγόμενα, ardentia. (dd) Triſti.] *In nonnullis eſt,* πονηρὸν, malignum. (ee) Labiis.] *A. S. Th* ἐν χείλεσιν αὐτοῦ ἐπιγνωσθήσεται μισῶν, *quod vulgata,* labiis ſuis intelligitur inimicus. (ff) Dolos.] *Aquila,* ἐπίθεσιν, fraudem. (*) Magna voce.] *Sic Caſſianus coll. 5. cap. 25. S. autem Hier. adv Rufin.* inimicus tuus parcens (*fortaſſe,* precans) voce magna. (gg) Qui occultat.] *Sym.* καλύπτων μῖσος διὰ λήμματα, ἀποκαλυφθήσεται κακία αὐτοῦ ἐν ἐκκλησίᾳ, qui occultat odium per captiones; (*aut* aſſumptiones;) revelabitur malitia ejus in eccleſia. (hh) Foveam.] *Aq. & Sym.* διαφθορὰν, corruptelam, perniciem (ii) Non tectum.] *A. S. Th* λεῖον, levigatum, lubricum. (kk) Ruina.] *Aut,* ἀκαταστασίαν, ruinam. *Sym.* ὀλίσθημα, *eodem ſenſu.*

CAP. XXVII.

(a) SUperveniens.] *Aq. S. Th.* ἡμέρα, dies. (b) Alienus.] *Aq. & Symm.* ξένος, extraneus. (c) Crudelis eſt indignatio.] *Sic S. Hieron. adv. Rufin. Symm.* κατακνίζων θυμὸς, vellicans furor. (d) Sed nihil ſubſtinet zelus.] S. *Hieron. ibid.* & zelus impatiens eſt. *Schol.* ζῆλος τῶν ἀμφοτέρων χαλεπώτερος, zelus utriſque difficilior. Alius interpres, τίς δὲ ὑποστήσεται κατὰ πρόσωπον; quis ſubſiſtet ad faciem? *& Hebræus addit,* invidiæ. (e) Abſcondita amicitia.] *Symm* ἡ φιλία κεκρυμμένη, quam amicitia abſcondita. (f) Spontanea.] *Aq.* ἱκετικὰ, ſupplicantia. *Symm. & Th.* πεταργμένα, turbata, *nimirum præ frequentia.* (g) Egenti.] *Cæteri interpretes,* πεινώσῃ, eſurienti, *& ſic Caſſianus.* (h) Cum peregrinatus fuerit.] *Symm.* μετοικιζόμενος, tranſlatus. (i) Diſrumpitur autem a calamitatibus anima.] *Aq.* ϗ γλυκαίνει ἑταῖρον αὐτοῦ βουλῇ ψυχῆς, & dulcedine perfundit amicum ſuum conſilio animæ. (k) Improſpere agens.] *Symm.* ἐν ἡμέρᾳ κακώσεώς σου, *quod vulgata;* in die afflictionis tuæ. *Th.* ἐπαγωγῆς, *eodem ſenſu, ut multis aliis locis patebit.* (l) Amicus] *Cæteri interpretes,* γείτων, vicinus, *ut vulgata.* (m) Et averte a te exprobrabiles ſermones.] *Symm.* ϗ ἀποκριθήσομαι τῷ ὀνειδίζοντί με ῥῆμα, & reſpondebo probris afficienti me, verbum. (n) Patientur.] *Sic S. Ambr. de Tobia, cap.* 20. (o) Aufer veſtimentum ejus.] S. *Ambr. ib. aut aliter in ſuo codice habuit, aut iſtud,* αὐτοῦ, *ſumpſit pro,* σ' αὐτοῦ, *ut alibi. Ita enim inquit,* aufer veſtimentum tuum, *& explanat. Schol. autem,* ὧν ἀφελοῦ τὸ ἱμάτιον, ὑβρισταὶ γὰρ ὄντες ἀλλοτρίοις λυμαίνονται, quorum aufer veſtimentum: nam cum injurioſi ſint, alienis perniciem afferunt (p) Præteriit.] S. *Ambr.* præterit. *A. S. & cæteri,* ὅτι ἐνεγγυήσατο ἀλλότριον quia ſpopondit alienum. (q) Qui quidem aliena vaſtat.] *Aquila, & Th.* ϗ περὶ ξένης ἐνεχυρασάτε αὐτὸν, & pro extranea capite pignus ejus. *Similis ſententia notata eſt ſupra.* (r) Grandi voce.] *Abeſt a Complut. ſed non ab aliis, neque a vulgata.* (ſ) Maledica.] *Ita S. Hier. 1. adv. Jovin. Sym.* μαχίμη, rixoſa. (t) Aquilo.] *A. S. & cæteri,* κεκρυμμένος βορέας ἄνεμος, ϗ ἔλαιον (*ita enim corrigendum erratum typographi*) δεξιᾶς αὐτοῦ καλέσει, abſconditus Aquilo ventus: & oleum dexteræ ſuæ vocabit. (u) Qui plantat.] *A. & S.* διατηρῶν. *Th.* φυλάσσων, qui ſervat, *ut vulgata.* (x) Cogitationes] *In multis,* αἱ καρδίαι τῶν ἀνθρώπων ὅμοιαι. *& in aliquo,* αἱ καρδίαις ὅμοιαι. *Origenes, hom. 2. in Num.* ſicut diverſi ſunt vultus vultibus, ita & diverſa ſunt corda hominum. (y) Ignito.] *Schol.* χωνευτήριον, conflatorium. *Sequens autem ſententia,* Cor iniqui, *&c. abeſt a Compl. & vulgata.* (z) Si flagellaveris.] *Aq. & Th.* ἐὰν κόψῃς τὸν ἄφρονα ἐν ὅλμῳ ἐν μέσῳ ἐμπτισσομένων ἐν ὑπέρῳ ſi cædas imprudentem in pila in medio piſtorum in piſtillo. (ω) Evidenter.] *Schol.* ἐκ τῶν καρπῶν, ex fructibus (aa) Animas.] *A. S. Th.* πρόσωπα, facies. (bb) Applicabis.] *A & Th.* θοῦ, *Symm.* τάξον, pone. (cc) Viridibus.] *S. Hier. in Abacuc cap. 3 videtur legiſſe,* χωρῶν, *habet enim,* regionibus. (*) Agni.] *Schol.* βουκόλια, armenta boum. (dd) Ad vitam miniſtrorum tuorum.] *A.* εἰς ἄρτον οἴκου σου, ad panem domus tuæ. *Sym. & Th.* εἰς τὰ δέοντα τοῦ οἴκου σου, ad neceſſaria domus tuæ. *Aliud Schol.* Sym. τῶν κορασίων σου, puellarum tuarum.

CAP XXVIII.

(a) JUdicia.] *Complut.* βάσεις, depreſſiones. *Aq. & Th.* πολλοὶ ἄρχοντες αὐτῆς, multi principes eorum. (b) Fortis in impietatibus.] *Nonnulli,* ἐν ἀσεβέσι, inter impios. S. *Hieronymus adv. Rufin.* Impius. calumniatur pauperes. *Aquila, & Th.* ἀνὴρ ἄπορος, ϗ συκοφαντῶν πτωχοὺς, vir pauper,

& calumnians pauperes. (c) Vehemens, & inutilis.] *Aq. S. Th.* ἀνεχηκῶς, ϗ οὐκ ἔστιν ἄρτος, non cohibens ſe, (*id eſt, redundans,*) & non eſt panis. (d) Sic, qui.] S. *Hieronymus in Eccleſ.* 11. Sic, qui derelinquunt ſapientiam, & impietatem laudant. (e) In omni.] *Cæteri interpretes,* πάντα, omnia. (f) Vadens in veritate.] *A S. Th.* περιπατῶν ἐν ἁπλότητι αὐτοῦ, ambulans in ſimplicitate ſua. (g) Qui autem paſcit luxuriam.] *Aq.* ϗ νέμει συμβολοκόπους, & paſcit comeſſatores. (h) Qui miſeretur.] τῷ ἐλεῶντι, *aut, ut alii,* ἐλεοῦντι. (i) Abominabilem fecit.] *Non eſt inuſitatum hoc modo accipi,* ἐβδέλυκται. *A. S. Th.* καί γε προσευχὴ αὐτοῦ, βδέλυγμα, etiam oratio ipſius, abominatio. (k) Tranſibunt.] *A. & Th.* κληροδοτήσονται, διελοῦνται, hæreditate accipient, partientur. *Veriſimile eſt eos totam ſententiam expreſſiſſe, quemadmodum vulgata,* & ſimplices poſſidebunt bona. (l) Condemnabit.] *A. & Th.* ἐξιχνιάσει, ſcrutabitur. (m) Narrat.] *A. & Th.* ὁμολογῶν, confitetur. *Symm.* ἐξαγορεύων, enunciat. (n) Diligetur.] *Symmachus,* εὐοδωθήσεται, proſperabitur. (o) Veretur omnia per metum.] *Sic S. Cyprianus, 3. teſtim.* (p) Rex egens proventuum.] S. ἡγούμενος (ἢ δυνάστης) ἐνδεὴς συνέσεων, *quod vulgata,* dux indigens prudentia. (q) Magnus ſycophanta.] *Schol.* ϗ πολύστρεβλον, & abundans in extorſionibus. (r) Tempus vivet.] *Schol.* βιώσεται βίον, vivet vitam. (ſ) Diliget te.] *Schol.* ἀναπαύσει σε, requiem dabit tibi. *Verum hæc ſententia magna ex parte eſt etiam cap. ſequenti, & hic abeſt a Compl. & vulgata. Contra autem in aliis quibuſdam poſt eam, id eſt, poſt illa verba,* genti iniquæ, *hæc ſequuntur,* ὃς φράσσει τὰ ὦτα μὴ εἰσακοῦσαι ἀσθενοῦς, ϗ αὐτὸς ἐπικαλέσεται, ϗ οὐκ ἔσται ὁ εἰσακούων, qui obturat aures, ne exaudiat imbecillum, & ipſe invocabit; & non erit, qui exaudiat, *quæ ſententia eſt in cap.* 21. (t) Juſte.] *Aut,* δίκαιος, juſtus, *ut nonnulli codd. Aquila, & Theodot.* τέλειος, perfectus. (u) Ocium.] *Aq. & Th.* κενὰ, vacua: *alius interpres,* ἀπραγίαν, vacuitatem negociorum. (x) Fidelis.] *Aq.* πιστεύων, fidem faciens, *id eſt, cui recte creditur: nam hæc videtur hoc loco iſtius verbi notio. Symm.* ἀληθὴς, verax. (y) Malus autem.] *Schol.* ὁ δὲ σπεύδων τοῦ πλουτεῖν, οὐκ ἀθωωθήσεται, *quod vulgata,* qui autem feſtinat ditari; non erit innocens. (z) Invidus.] *Schol.* φθονερὸς, *eodem ſenſu.* (ω) Miſericors obtinebit eum.] *Symm.* ἔνδεια ἐπελεύσεται αὐτῷ, egeſtas ſuperveniet ei. (aa) Eo, qui lingua gratificatur.] *Aq.* παρὰ λειοῦντα γλῶσσαν, præ leniente linguam. (bb) Qui abiit.] *Compl.* ἀποβιάζεται, *& Schol.* ἀποβιάζεται, ἀτιμάζει, violat, inhonorat. *Aq. & Th.* ἁρπάζων, diripiens. *Symm.* ἀδικῶν, injuriis afficiens. (cc) Conſors.] *A. S. Th.* μέτοχος, particeps. (dd) Infidelis.] *In aliis eſt,* ἄπληστος, inſatiabilis. *Aq.* πλατὺς ψυχῇ ἐρεθίζει ἀντιδικίαν, latus animo concitat jurgium. *Symm.* πλατύψυχος παροξύνει κρίσιν, latianimus acuit litem. (ee) Audacia cordis.] S. *Hieronymus adv. Rufin. in multis codicibus:* & qui confidit in cordis avaritia, ſtultiſſimus eſt. *In aliquot tamen eſt,* in cordis audacia. (ff) In multa penuria erit.] *Sic S. Cypr. 3. teſtim. ſed in lib. de opere & eleem.* in magna: *utrobique autem,* avertit oculos ſuos. *Schol.* οὐκ εὐοδωθήσεται, non proſperabitur. (gg) Gemunt.] *Sic idem 3. teſtim. Aq. S. Th.* κρυβήσονται, abſcondentur.

CAP. XXIX.

(a) COrreptionum.] *Hoc aptius Hebræo, & ſententiæ, quam ſi vertatur,* corripiens. *Significat enim eum qui corripi ſe ſinit.* (b) Ardente eo.] *A. S. Th.* συντριβήσεται, conteretur. (c) Dum laudantur.] *Aq.* ἐν τῷ πληθῦναι δικαίους, *quod vulgata,* in multiplicatione juſtorum. (d) Paſcit] *Aq.* νέμων πόρνας, *eodem ſenſu.* (e) Iniquus.] *Aq. & Th.* ἀφαιρεμάτων, demptionum, *aut,* oblationum: *de qua dictione alibi notatum.* (f) Illud ſuis pedibus.] *Pro,* αὐτὸ, *Complut. habet,* περιβαλεῖ αὐτῷ, *& ſic interpretatur, & interpungit,* qui præparatur ad vultum ſui amici, rete circumjaciet ei ſuis pedibus. *In comm. in Prov. inter opera* S. *Hieron.* Denique clauſulam prioris verſiculi antiqua editio manifeſte poſuit, retia circundat ſuis pedibus. (g) Peccanti.] *Aq.* ἐν ἁμαρτίᾳ ἀνδρὸς παρανόμου πρόσκρουσις, in peccato viri iniqui offenſio. *Symm.* ἐν ἀδικίᾳ ἀνδρὸς πονηρὸν σκάνδαλον, in viri injuſtitia malum ſcandalum. (h) Non cogitat ſcientiam.] *In aliquo libro, & Complut. eſt,* οὐ συνήσει δίκην, non intelliget cauſam. (i) Iniqui.] *In nonnullis libris eſt,* λοιμοὶ, peſtilentes, *& pro Scholio eſt appoſitum,* ἄνομοι. (k) Exuſſerunt.] *Symm.* ἐθυμίασαν, incenderunt. (l) Exquirent.] *Symm.* ἐπιζητήσουσιν, *eodem ſenſu.* (m) Diſpenſat per partem.] *Caſſianus coll. 16. cap.* 27. per partes. S. *Hier. adv. Rufin.* in partes. *Sym.* ἐπ' ἐσχάτων καταπραΰνει αὐτὸν, in noviſſima mitigat eam. (n) Qui ſub eo.] *A. S. Th.* λειτουργοὶ αὐτοῦ, miniſtri ejus. *Sch.* ὑπηρέται, *eodem ſenſu.* (o) Invicem concurrentibus.] *Sch.* ἐλθόντων ἐπὶ τὸ αὐτὸ, venientibus in idipſum. (o) Viſitationem.] *A. S. Th.* φωτίζων ὀφθαλμοὺς ἀμφοτέρων ὁ κύριος, illuminans oculos utriuſque Dominus. (p) In teſtimonium conſtituetur.] *Lucifer pro* S. *Athan.* in teſtimonium reſurget. *A.* εἰς ἔτι, in poſterum. *Symm.* εἰς ἀεὶ, in ſempiternum. *Alius interpres,* εἰς αἰῶνα, in ſeculum. (r) Puer autem errans.] *Aq.* ἐξαποστελλόμενος, dimiſſus. *Symmachus,* νέος δὲ ἀφειμένος, juvenis autem dimiſſus. (ſ) Parentes.] *Schol.* μητέρα, matrem. (t) Ornatum.] *Symm. & Th.* τρυφὰς, delicias. (u) Non erit enarrator genti iniquæ.] *Pro his in capite præcedenti, ubi etiam prædicta ſententia habetur, videtur dictum,* non obediet genti iniquæ. *Aq.* οὐκ ὄντος ὁραματισμοῦ ἀποσκεδασθήσεται λαὸς, *quod vulgata,* cum prophetia defecerit; diſſipabitur populus. (x) Dolebit ſuper ſe.] *Symm.* ἔσται γογγυσμὸς, erit murmuratio. (y) Suſcitat.] *Nonnulli,* ὀρύσσει, fodit. *Symm.* ἐρεθίζει μάχην, irritat pugnam. (z) Contumelia.] *Cæteri interpretes,* ὑπερηφάνεια ἀνδρὸς ταπεινώσει αὐτὸν, ſuperbia viri humiliabit eum. (ω) Humiliter autem ſentientes firmat.] *In aliquot libris eſt,* ἐγείρει, erigit. *Schol.* ϗ ταπεινόφρων ἀντιλήψεται δόξης, & humilis ſpiritu ſuſcipiet gloriam. (aa) Furi.] *Aq.* μετὰ κλέπτου, cum fure. (b) Supplantati ſunt.] *In aliquot libris,* ὑποσκελισθήσονται, ſupplantabuntur. (*) Juſtus vir.] *In aliis,* δικαίῳ ἀνὴρ ἄδικος, juſto vir injuſtus, *quod reſpondet vulgatæ. Quod autem in aliquot libris noſtræ editionis, pro,* ἀδίκῳ, *irrepſit,* δικαίῳ, *vitium Typographi eſt.* (c) Mulierem.] *Hæc etiam in vulgata ſunt in extremo Proverbiorum cap. 31. itemque in Compl. & initiis ſententiarum ſunt appoſitæ literæ alphabeti hebraici, ſingulis ſingulæ. In multis autem libris græcis ſunt ad finem capitis* 24. (d) Spoliis.] *Schol.* λαφύρων, *eodem ſenſu.* (e) Ad bona omni vita.] *In aliquot libris eſt,* ἀγαθὸν, ϗ οὐ κακὸν πάντα τὸν βίον, bonum, & non malum omni vita. *Schol.* χρόνον, tempore. *A. S. Th.* πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτῆς, omnibus diebus vitæ ſuæ. (f) Filans.] *Aq. S. Th.* ἐζήτησεν, quæſivit: *alius interpres,* δρεψαμένη, cum inveniſſet. (g) Quod utile eſt.] *Aq. & Th* ἐν βουλῇ, in conſilio. *Sym.* ἐν θελήματι, in voluntate. (h) Autem hæc vitam.] *A nonnullis abeſt illud,* δὲ, *& conjunguntur hæc cum antecedente,* de longe congregat, *& ſequitur,* αὐτῆς τὸν πλοῦτον, ſuas divitias. *In Schol. autem apponitur,* βίον. (i) de noctibus.] *A. S. Th.* ἐπ' ἔτι οὔσης νυκτὸς, dum adhuc eſt nox. (k) Eſcas.] *Th.* σύνταξιν, conſtitutionem. *Symm.* πρόσταγμα, præceptum: *ſed fortaſſe hæc varietas pertinet ad id quod ſequitur,* opera: *nam ibi hebræus habet,* ſtatutum, *id eſt,* penſum, *vel quod convenit.* (l) Lumbum.] *Aq. & Th.* τὸν νῶτον, dorſum. (m) Firmavit.] *Symm.* ἐκραταίωσεν, roboravit. *Aq. & Th.* ἐκαρτέρωσεν, duravit. (n) Operari.] *Symm. & Th.* ἐμπορεία, negociatio. (o) Utilia.] *A. S. Th.* ἀνδρεία, *& vulgata,* fortia, *quod alii interpretantur,* vertibulum. (p) Firmat ad.] *Schol.* ἐκράτησε, tenuit. (q) Induti ſunt.] *Schol.* ἐνδιδύσκονται, induuntur. (r) Veſtes.] *Et proprie craſſas, ut chlamydes, aut penulas. Hoc enim videtur valere,* χλαίνας. S. *Ambr. 2. de fide, cap. 1. dixit,* binas veſtes. *Aq. & Th.* περιστρώματα, periſtromata. *Symm.* ἀμφιτάπους, tapetia. (ſ) Conſpicuus.] *Symm.* γνωστὸς, notus. (t) Senibus.] *Schol.* πρεσβυτέρων, ſenioribus: *& a quibuſdam abeſt illud, quod ſequitur,* κατοίκων. (u) Cingula.] *Schol.* ζώνην, zonam. *In aliquo autem libro eſt,* περιζώματα δὲ, cingula autem, *in nonnullis,* ϗ ἀπέδοτο τοῖς φοίνιξι, ϗ περιζώματα τοῖς χαναναίοις, & vendidit Phœnicibus, & cingula Chananæis. (x) Attende.] *Sch.* ἐν σοφίᾳ, in ſapientia. (y) Et ordinem poſuit linguæ ſuæ.] ἐστείλατο, *aut,* ἐτείλατο. *Sym.* ϗ νόμος ἐπίχαρις τῇ γλώσσῃ αὐτῆς, *Th.* χάριτος ἐπὶ γλώσσῃ αὐτῆς, *quod vulgata,* & lex clementiæ in lingua ejus. *Verum tota hæc ſententia abeſt a Compl. & in vulg. non eſt hoc loco, ſed tantum poſt ſequentem. Ac fortaſſe hæc & illa, quæ paulo poſt in noſtra ſequitur,* os autem aperit ſapienter, *ſunt duæ interpretationes ejuſdem ſententiæ.* (z) Lætata eſt.] *In aliquo libro eſt,* εὐφρανθήσεται, lætabitur. *Aq. S. Th.* γελάσεται, ridebit, *ut vulgata.* (ω) Conſtrictæ manſiones.] *Id eſt, diligenter obſeptæ, & cuſtoditæ. Symmachus,* σκοπεύει πορείας, conſiderat itinera, & vias. (aaa) Cibos autem pigros.] *Schol.* ἄρτον ὀκνηρίας, panem ſocordiæ. (b) Autem ejus.] *In Compl. additur,* ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῆς, in lingua ejus, *& ſequitur ſententia, quæ in noſtra præceſſit,* conſtrictæ manſiones, &c. (c) Suſcitavit filios ejus.] *Compl.* ἀνέστησαν τὰ τέκνα αὐτῆς, ſurrexerunt filii ejus. (d) Ditati ſunt.] *A. S. Th.* ἐμακάρισαν αὐτὴν, beatificaverunt eam. (e) Acquiſierunt divitias, multæ fecerunt virtutem.] *In aliquot libris eſt,* ἐποίησαν δύναμιν, πολλαὶ ἐποίησαν δυνατὰ, Fecerunt virtutem, multæ fecerunt potentia. *Sed in ſcholio notatur, pro,* δύναμιν, *alium interpretem dixiſſe,* δυνατά. *Omnino hæc repetitio non eſt in hebræo: in quo eadem dictio in vulgata transfertur,* divitias, *ab aliis,* virtutem. (f) Intelligens benedicitur: timorem autem Domini iſta laudet.] φοβουμένη κύριον, αὕτη ὑμνηθήσεται, timens Dominum, ipſa laudabitur. (g) Labiorum.] *A. S. Th.* χειρῶν, manuum. (h) Et laudetur in portis vir ejus.] *Symmachus,* αἰνείτω τὰ ἔργα αὐτῆς, laudent opera ejus. *Aquila:* ϗ ὑμνήσουσιν αὐτὴν ἐν πύλαις ποιήματα αὐτῆς, & laudabunt eam in portis opificia ejus.

ECCLESIASTES.

CAP. I.

(a) ISrael.] S. *Hieron. in comm. inquit ſuperfluum hic eſſe,* Iſrael. (b) Vanitas vanitatum.] S. *Auguſt. ſolet dicere,* vanitas vanitantium. *Schol.* Cæteri, ἀτμὸς ἀτμῶν. S. *Hieron.* quod nos poſſumus vaporem fumi, & auram tenuem, quæ cito reſolvitur, appellare. (c) Quid ſupereſt.] *Sic S. Hieron. in tralatione, quam ipſe vulgatam nominat, nos vulgatam antiquam dicemus, & a qua nos illum imitati raro diſcederemus, niſi eſſet admiſta cum aliis interpretationibus. Aq. & Symm.* τί πλέον ἀνθρώπῳ, & S. *Hieron. in ſua,* quid habet amplius homo. S. *Ambroſ. in pſal. 118. ſerm.* 12. Quæ abundantia homini, &c. (d) Labore ſuo, quo laborat.] *Aqu.* κόπῳ, ᾧ ἐκοπίασεν, *eodem ſenſu.* (e) In ſeculum.] *Symm.* αἰώνιος, *eodem ſenſu.* (f) Ducit.] *Sic S. Hieron. ex vulgata tunc editione, & in explanatione pro eodem accipit,* ducit, &, trahit. *Schol. ex Aquila,* εἰσπνεῖ. S. *Hieron.* quod Aquila interpretatur, προσέπνευσε, id eſt, aſpirat, Symmachus vero & Theodotio, recurrit. (g) Vadit.] *Sym.* καταντᾷ. S. *Hier.* Sym. hunc locum ita interpretatus eſt: Vadit ad meridiem, & circumit ad boream; perambulans vadit ventus, & per quæ circumierat, revertitur ventus. (h) Gyrat gyrans.] S. *Hier.* gyrans gyrando. (i) Non eſt impletum.] *Idem,* non impletur. *Sym.* οὐ πλημμυρεῖ, non redundat, *ut S. Hier. in ſua.* (k) Quo torrentes eunt.] *Sic Hebræus fere ad verbum, licet apud S. Hier. in vulgata tunc editione,* de quo torrentes exeunt, illuc ipſi revertuntur, ut introeant: *quæ ſatis congruunt verbis, quæ in Schol. referuntur ex Sym.* εἰς τὸν τόπον, ἀφ' οὗ οἱ ποταμοὶ πορεύονται, ϗ ἐκεῖ αὐτοὶ ἀναστρέφουσιν. (l) Graves.] *Id eſt, laborioſi. Sym.* κοπώδεις, *eodem ſenſu. Aq.* κοπῶσιν, laborem afferunt. (m) Non poterit vir loqui.] *Symm.* ἀδύνατός ἐστιν ἄνθρωπον ἐκνικῆσαι λέγοντα, fieri non poteſt ut homo pervincat dicere. (n) Quod futurum eſt.] *Sic S. Hieron. in ſua. Symm.* τὸ ἐσόμενον, quod erit; *quemadmodum idem in vulgata antiqua.* (o) Quod faciendum eſt.] *Symm.* τὸ μέλλον ἔσεσθαι, *quod futurum*

rum eſt. (p) Recens.] *Aq. Symm.* καινὸν, novum. (q) Quis loquetur.] *Viſum eſt aptius hoc modo verti per interrogationem. S. Hieron. tranſlationem tunc vulgatam hoc modo ponit in textu*, eſt ne verbum, de quo dicatur, vide, hoc novum eſt? *Sed in explanatione, referens tamen, ut videtur, quæ legerat in quodam libro, conjungit cum antecedentibus, hoc modo*, non eſt omne recens ſub ſole, quod loquatur, & dicat, ecce hoc novum eſt? *Symm.* ἆρα ἐστὶ τι ὃ ἐρεῖ τις. *S. Hieron.* Apertius hoc Symm. tranſtulit, putas ne eſt, qui poſſit dicere, vide, hoc novum eſt, & jam factum eſt in ſeculo, quod fuit ante nos? *Et quod noſtra habet*, ἔμπροσθεν ἡμῶν, *Schol. refert Symmachum dixiſſe* πρὸ ἡμῶν. (r) Eorum.] *Nonnulli*, αὐτοῖς, *& apud S. Hieronymum*, eis. (ſ) Cum eis, qui futuri ſunt in noviſſimo. *Symm.* παρὰ τοῖς ἐσομένοις μετὰ ταῦτα, apud eos, qui futuri ſunt in poſterum. (t) Dedi.] *Symm.* προεθέμην, propoſui. (u) Conſiderandum.] *Aq.* ἐξερευνῆσαι, inveſtigare. (x) Quoniam diſtentionem.] *S. Hier. in textu*, hanc occupationem, *in explanatione autem*, Aquila, lxx. Theodotio, περισπασμὸν, ſimiliter tranſtulerunt, quod diſtentionē Latinus interpres expreſſit, eo quod in varias ſolicitudines mens hominis diſtenta lanietur. Symm. vero, ἀσχολίαν, id eſt, occupationem, tranſtulit. *Quod notatur etiam in Schol. & paulo poſt*, περισπᾶσθαι, *dixiſſe*, ἀσχολεῖσθαι, ut occuparetur. (y) Vanitas.] *Aq.* ἀτμὸς, vapor. (z) Et præſumptio ſpiritus.] *Aq.* καὶ νομὴ ἀνέμου, & paſtio venti. S. *Hieron.* Aquila & Th. νομὴν, Symm. βόσκησιν, tranſtulerunt, lxx autem interpretes non Hebræum ſermonem expreſſere, ſed Syrum, dicentes, προαίρεσιν. Sive ergo νομὴ, ſive, βόσκησις, a paſtione vocabulum eſt προαίρεσις autem melius voluntatem quam præſumptionem ſonat, &c. (ω) Imminutio.] *Symm.* ὑστέρημα μὴ δυνάμενον ἀναπληρῶσαι ἀριθμὸν, defectus, qui non poteſt explere numerum. (aa) In corde meo.] *Aq. & Symm.* κατὰ τῆς διανοίας μου, cum mente mea. (bb) Et adjeci.] *Symm.* καὶ ὑπερέβαλλον σοφίᾳ, & præceſſi ſapientia. (cc) Et dedi cor meum, ut noſcerem ſapientiam, & ſcientiam.] *Abſunt hæc a Compl. & uno vetuſto. S. Hier. in vulgata antiqua, & ſua, habet poſt iſta*, & cor meum vidit multa, ſapientiam & ſcientiam; & dedi, &c. (dd) Parabolas.] *Aq.* πλάνας, errores. *Th.* περιφορὰς, prolapſiones. *S. Hier. etiam in vulgata antiqua, nullaque in explanatione facta varietatis mentione habet*, errores & ſtultitiam. *In ſequenti quidem capite, ſimili pene loco eſt*, καὶ περιφορὰν, καὶ ἀφροσύνην. (ee) Quia & hoc.] *Schol.* ὅτι πρὸς τοῦτο ἐστὶ νομὴ ἀνέμου, quia etiam hoc eſt paſtio venti. *Utramque interpretationem affert S. Hier. & hæc addit*: De præſumptione ſpiritus, ſive paſtione venti, quia ſæpius in hoc libro dicitur, ſupra diſſeruiſſe ſufficiat. (ff) Cognitionis.] *S. Hier. etiam in vulgata antiqua*, furoris: *Nullamque ullius varietatis mentionem facit.* (gg) Dolorem.] *Aq.* βάσανον, tormentum.

CAP. II.

(a) VAnitas.] *Aq.* ἀτμὸς, *ut ſupra.* (b) Circumlationem.] *S. Gregorius Thaumaturgus, in metaphraſi id ſic explicat*, καὶ γέλωτα μὲν εἰκῆ φερόμενον ἐπέσχον & riſum quidem, qui temere feratur, cohibui. *Symm.* τῷ γέλωτι εἶπον θόρυβον. *Aq.* πλάνησιν. S. *Hieron.* quod Aquila, πλάνησιν, id eſt, errorem, Symm. θόρυβον, hoc eſt, tumultum, interpretati ſunt; lxx. vero, & Theodotio, ſicut in pluribus locis, ita & in hoc quoque concordant, & tranſtulerunt, περιφορὰν, quam nos verbum de verbo exprimentes, circumlationem poſſumus dicere. (c) Quid hoc facis?] *Symm.* τί αὐτὴ ποιεῖς; quid ipſa facis? (d) Et conſideravi, ſi cor meum trahet.] *In aliquot libris eſt*, ἐκλύσει, diſſolvet. *Aq & Symm.* καὶ ἐνόησα ἐν τῇ καρδίᾳ μου, S. *Hieronymus in vulgata antiqua*, conſideravi in corde meo, ut traherem in vino carnem meam. (e) Et cor meum deduxit.] *In multis codicibus additur*, με, me, *itemque apud* S. *Hieronymum. Symm.* ἵνα τὴν καρδίαν μου μεταγάγω εἰς σοφίαν, *quod in vulgata noſtra*, ut animum meum transferrem ad ſapientiam. (f) Et ut obtinerem lætitiam.] καὶ τοῦ κρατῆσαι ἐπ' εὐφροσύνην, *id eſt, regerem imperio, ac dominarer in exultantem lætitiam, ac geſtientem voluptatem.* S. *Gregorius Thaum.* ἐγκράτεια δὲ δουλοῦται ἐπιθυμίαν, continentia autem in ſervitutem redigit cupiditatem. S. *Hieronymus in textu vulgatæ antiquæ*, ut obtinerem ſtultitiam, *quaſi habuerit*, ἀφροσύνην. *Sed in explanatione*: Eleganter autem voluptatem ebrietati comparavit (ſiquidem ebrietas evertit animi vigorem) quam qui potuerit ſapientia commutare, & (ut in quibuſdam codicibus habetur) obtinere; is poterit, &c. (g) Bonum.] *Symm.* τὸ σύμφορον, utile. (h) Magnificavi opus meum.] S. *Hieronymus*, opera mea. *Schol.* μεγάλα ἐποίησά μοι ἔργα, magna feci mihi opera. (i) Omne fructus.] *Id eſt, fructiferum, aut omnis fructus.* S. *Hieronymus*: Plantantur arbores, non omnes fructiferæ, ut in latinis codicibus habemus, ſed omnis fructus, hoc eſt, diverſarum frugum, &c. (k) Piſcinas.] *Aq.* λίμνας. *Symmachus*, δεξαμενὰς, *eodem ſenſu.* (l) Congregavi mihi.] *Symm.* ἤθροισα ἐμαυτῷ, *eodem ſenſu.* (m) Opes.] *Aq.* οὐσίας, ſubſtantias, *ut* S. *Hieronymus etiam in vulgata antiqua. Symm.* πεκούλια, peculia, res peculiares. (n) Delicias.] *Aq.* τρυφὰς, *Symm.* σπατάλας, *eodem ſenſu.* (o) Miniſtrum vini, & miniſtras.] *In alio codice eſt*, οἰνοχόους, *&* S. *Hieronymus in textu*, miniſtros vini, *& in explanatione*, vini fuſores, & vini fuſitrices. *Aq.* κυλίκιον, καὶ κύλικας. S. *Hieronymus videtur legiſſe*, κυλίκια, καὶ κύλικα, minora vaſcula, & craterem, *idque explanat*: *Additque Symmachum dixiſſe*, menſurarum ſpecies, & appoſitiones: *Quare in ſua tralatione eſt*, ſcyphos, & urceolos, &c. (p) Magnificatus ſum.] *Symm.* μεγέθει ὑπερέβαλον, magnitudine ſuperavi. (q) Super omnes qui fuerunt ab ante me.] *Illud*, ab, *abeſt a multis, in Scholio affertur ex Symm.* ἀπὸ ἔμπροσθεν ἐμοῦ. S. *Greg. Thaum.* τοσοῦτον ὑπερέβαλον τούτοις τοὺς πρὸ ἐμοῦ βασιλεύσαντας, tam ſupergreſſus ſum his eos qui ante me regnaverunt. *In aliis vero libris eſt*, καὶ προσέθηκα σοφίαν παρὰ πάντας, *ac* S. *Hieronymus*, & adjeci ſapientiam ſuper omnes. (r) Aſtitit.] *Agnoſcit* S. *Hieronymus in hoc verbo, quod græce eſt*, ἐστάθη, *ſtatum quendam permanentem, qui ſemper in plenitudine eſt.* (ſ) Poſtulaverunt.] *Symm.* ἐπεθύμησαν, concupiverunt. (t) In omni labore meo.] *Symm.* ἐκ πάσης φιλοπονίας μου, ex omni ſtudio laborum meorum (u) Et in laborem, quo laboraveram faciendo.] S. *Hieronymus*, faciens, *Symmachus*, καὶ τὸν πόνον, ὃν ἐπόνησα διαπρασσόμενος, & laborem, quem laboravi peragens. (x) Vanitas. & voluntas ſpiritus.] *Aq.* ἀτμὸς, καὶ νομὴ ἀνέμου, *ut ſupra.* (y) Errorem.] *S. Hier.* errores. *In quibuſdam libris eſt* περιφορὰν, circumlationem, (*ut etiam in noſtra paulo ſuperius*:) *& Schol.* παραφορὰν. (z) Stultitiam.] *Aq. & Symm.* πλάνην, *eodem ſenſu.* (ω) Qui ingredietur poſt conſilium.] S. *Greg.* ἔπειτα ἑαυτὸν λαβόμενος, εἰς τὸ δέον ἐπιστρέψῃ. *at* S. *Hieronymus*, qui poſſit ire poſt regem? Deinde ſeipſum tenens, quo oportet, converterit. *Aq.* τί δὲ ὁ ἄνθρωπος, ἵνα παρακολουθήσῃ βουλῇ; Quid autem homo, ut ſequatur conſilium? (aa) Ea quæ fecerunt ipſum] *In uno libro pro*, τὰ, *eſt*, σὺν, *& utrumque nihil videtur ad ſententiam facere, ſed tantum reſpondere articulo hebræo. Putant autem multi his verbis, quæ prorſus reſpondent hebræo, hoc ſignificari*, qui non ſit facturus ea quæ fecerunt alii. *In pleriſque autem libris eſt*, πάντα, ὅσα ἐποίησεν ἐν αὐτῇ, omnia, quæcunque fecit in eo. *S. Hieronymus in vulgata antiqua ſic habet totum hunc locum*, quia quis eſt hominum, qui poſſit ire poſt regem ante factorem ſuum? *in ſua autem, quæ eſt noſtra vulgata*, quid eſt, inquam, homo, ut ſequi poſſit regem factorem ſuum? *Fatetur autem interpretationem lxx. longe ab hoc ſenſu diſcrepare: & non longe ab initio capitis, ubi ſenſum breviter indicat, hæc videtur afferre ad hunc locum pertinentia*, conſequentur in laudem illius hominis erupi, qui poſt vitia ſe refrænans, virtutum poſſit eſſe ſectator. S. *Gregorius tamen ad hunc locum habet*, φερόμενος ἀλόγως, qui fertur ſine ratione. (bb) Stultitiam.] *Symmach.* ἀμαθίαν, vacuitatem diſciplinæ. (cc) Eventus.] *Schol.* ἓν τέλος τὸ ἐπὶ πᾶσιν φρονίμου, καὶ ἄφρονος, unus finis in omnibus, prudentis, & imprudentis. (dd) Sapiens factus ſum.] *Sym.* καὶ εἰς τί μοι ἡ σοφία μου; & ad quid mihi ſapientia mea? (ee) Abundanter loquutus ſum.] *In nonnullis libris eſt*, τὸ περισσὸν, *in aliquo*, τότε περισσὸν, *& Hebræus conjungit cum antecedentibus*, ut quid ſapui ego tunc excellentius? & loquutus ſum, &c. *De S. Hieron. in ſequenti notatione dicemus.* (ff) Quoniam hoc quoq; vanitas, quoniam inſipiens ex abundantia loquitur.] *Hæc eodem ordine habentur apud S. Gregor. qui inquit*, ὅπουγε τὰ φλυαρίας ῥεύματα ὥσπερ ἐκ πηγῆς ὁρμᾶται τῆς ἀφροσύνης, quandoquidem garrulitatis fluenta tanquam ex fonte erumpunt ſtultitiæ. *In aliis libris Græcis alius ordo eſt*, διότι ἄφρων ἐκ περισσεύματος λαλεῖ ὅτι καίγε τοῦτο ματαιότης. *Et ſanctus Hieronymus, qui in textu hanc tantum ſecundam partem habet, in commentarijs confeſſus, lxx. ſenſum hebraicum apertius tranſtuliſſe, licet verborum ordinem non ſequutos, ita ex illis totum hunc locum refert*, &, ut quid ſapiens factus ſum ego? tunc abundanter loquutus ſum in corde meo, quoniam inſipiens ex abundantia loquitur, quoniam hoc quoque vanitas, quia non eſt memoria, &c. (gg) Eo quod jam dies.] *In aliquo libro, & in Complut. eſt*, καθότι ἤδη αἱ ἡμέραι αἱ ἐρχόμεναι. *S. Hieronymus*, eo quod ecce diebus, qui ſupervenient, univerſa oblivio operiet. (hh) Malum ſuper me.] *Symm.* κακὸν γάρ μοι ἐφάνη τὸ ἔργον τὸ γινόμενον, malum enim mihi viſum eſt opus quod fit. (ii) Qui fit.] *In pleriſque*, γενομένῳ, qui factus eſt: *in nonnullis*, γενησομένῳ; S. *Hieronymus*, qui futurus poſt me. (kk) Et an poteſtatem habeat.] *Ab uno codice abeſt illud*, εἰ. *Aquila*, κυριεύσει, *S. Hier.* & dominabitur (ll) Quo.] *Sym.* εἰς ὃν, in quo. (mm) Converſus ſum.] *Symm.* περιήχθην, circumegi me. (nn) Ut renunciarem.] *Schol.* ἀποκαμεῖν, ut recuſarem laborem. (oo) Quia.] S. *Hier.* cui. (pp) Virtute.] *Schol.* γρηγορότητι, vigore. (qq) Homo cui.] *Videtur eſſe tranſpoſitio caſuum, ac ſi diceretur*, ἀνθρώπῳ, ὃς, homini, qui, *& ita S. Hier.* (rr) Quoniam fit in homine.] *Ab aliquo libro abeſt illud*, ἐν, *a Complut. etiam illud*, ὅτι, *quod tamen reſpondet hebræo, & videtur valere*, quoniam quid. *Sæpe valet*, quid, *&*, qui. S. *Hieron.* quid enim fit homini. *Symm.* ὅτι γὰρ περιεγένετο, quid enim amplius fuit. (ſſ) Dolorum.] *Aq.* βάσανος, καὶ θυμὸς, tormentum, & ira. (tt) Et iracundiæ diſtentio ejus.] *Schol.* μόχθου, laboris, & ærumnæ. S. *Hieron.* dolorum, & iracundiæ, curarumque. (uu) Quod comedet.] *Eſt hebraiſmus, & volunt ſuppleri*, niſi quod comedit. (xx) In labore ſuo.] *Symm.* ἀπὸ κόπου αὐτοῦ, de labore ſuo. (yy) Bibet.] *Symm.* ἀναλώσει, ſumptus faciet. *Aq.* φείσεται, *&* S. *Hieron.* parcit. (zz) Quoniam homini bono coram ſe.] *Rurſus S. Hier. illud*, ὅτι, qui. *Symm.* ἀρέσαντι αὐτῷ, qui placuit ei. (ωω) Solicitudinem.] *Sic S. Hieron. quod antea*, dictionem. *Symm.* ἀσχολίαν, occupationem: (aaa) Ut augeat, & congreget.] *Aquila*, τοῦ συλλέγειν, καὶ τοῦ συναγαγεῖν, ut colligat, & congreget. *Symm.* ἀθροῖσαι, καὶ ἀποθέσθαι, ἵνα δοθῇ ἐκείνῳ, ᾧ ἀρέσει τῷ θεῷ, ut coacervet, & reponat, ut dentur illi, cui placuerit Deo.

CAP. III.

(a) OMnibus tempus.] *Symm.* παντὸς ὥρα, omnis rei eſt hora. (b) Omni rei ſub cœlo.] *Symm.* πάσης χρείας, omnis negocii, ac miniſterii. (c) Evellendi.] *Symm.* ἐκριζῶσαι, eradicandi. (d) Mittendi.] *Sic S. Hieron. in comm. ex lxx. in textu autem*, ſpargendi, *& Schol.* ῥίψαι. (e) Amplexu.] *Quidam libri habent*, περιλήμματος, *& Schol.* περιλήψεως, *ſed idem ſenſus.* (f) Amandi.] *A.* ἀγαπᾶν, diligendi. (g) Bona in tempore ſuo.] *Symm.* καλὸν ἕκαστον ἐν καιρῷ ἰδίῳ, bonum unumquodque in tempore proprio. (h) Omne.] *Abeſt a S. Hieronymo, ut ab Hebræo.* (i) Ut non inveniat homo.] *Aquila*, ὡς οὐχ εὑρήσει ἄνθρωπος, quomodo non inveniet homo. (k) Et uſque.] *Abeſt illud, & a Compl. & S. Hieronymo, ſed non ab Hebræo.* (l) Erunt.] *Symm.* διαμενεῖ, permanebunt. (m) Eum, qui perſequutionem patitur.] *Sic S. Hieronymus in vulgata antiqua, & Lucifer pro S. Athan. ſed idem S. Hieron. in comm. interpretatur*, τὸ διωκόμενον, (*perinde ac ſcriptum eſſet*, τὸ διωκόμενον,) quod periit, quod expulſum eſt, quod eſſe ceſſavit. *Symm.* ὁ δὲ θεὸς ἐπιζητήσει ὑπὲρ τῶν ἐκδιωκομένων, Deus autem inquiret pro iis qui vexati expelluntur. [τόπον τῆς κρίσεως] *A.* δικαιοσύνης, juſtitiæ. (n) Illic pius.] *Ita & alii quidam codices, & Lucifer ibidem. S. Gregor. Thaum.* εἶδον ἐν τοῖς κάτω μέρεσι, κολάσεως μὲν βάραθρον τοὺς δυσσεβεῖς δεχόμενον, εὐσεβέσι δὲ χῶρον ἕτερον ἀνειμένον, vidi in infimis partibus, punitionis quidem barathrum impios recipiens, piis autem locum alium tranquillum. *In pleriſque vero libris eſt*, ἐκεῖ ὁ ἀσεβὴς, illic impius. *S. Hier.* locum judicii ubi impietas; & locum juſtitiæ, ubi iniquitas. (o) Juſtum.] *Sic S. Hieronymus, quod græce eſt*, σὺν τὸ δίκαιον, *& illa*, σὺν τὸ, *videri poſſunt duæ interpretationes, quod in præcedente capite notatum eſt de*, σὺν, *&* τὰ, *utrumque enim reſpondet articulo hebræo. Interdum tamen etiam apud S. Hieronymum vertitur*, ſimul. (p) Omni rei.] *Aq.* πάσης χρείας, omnis negocii, *aut*, commoditatis. (q) Quia ſeparabit illos Deus, & ut oſtendat.] S. *Hieronymus*, ſeparat ut oſtendat. *Schol.* τοῦ ἐλέγξαι αὐτοὺς ὁ θεὸς, καὶ τοῦ δεῖξαι αὐτοῖς, ut argueret eos Deus, & ut oſtenderet eis. (r) Et quidem eis eventus.] *S. Hieron.* ſive quia eventus filiorum hominum. *Symm. pro*, συνάντημα, *dixit*, σύμβαμα, *eodem ſenſu.* (ſ) Et ſpiritus vnus omnibus: & quid abundavit homo a pecore? nihil.] *Symmachus*, καὶ ἀναπνοὴ ὁμοία πᾶσιν, καὶ τί πλέον ἄνθρωπος κτήνους? & reſpiratio ſimilis omnibus: & quid amplius homo pecore? *Th.* καὶ τίς περίσσεια τῷ ἀνθρώπῳ; & quæ præſtantia homini; *Sanctus Hieronymus*, & amplius homini à pecore nihil eſt. (t) Vnum.] *In pleriſque additur* πορεύεται, *& S. Hieronymus*, omnia vadunt ad locum vnum. (u) Pulvere.] *Symmachus*, τῆς γῆς. *Sanctus Hieronymus*, homo. (x) Quis enim adducet.] *Symmachus*, τίς γὰρ αὐτὸν ἄξει θεάσασθαι τὰ ἐσόμενα μετὰ ταῦτα; quid enim eum adducet ad videndum, quæ erunt poſt hæc? *S. Hieron. refert ex Symmacho*, ut videat antea, quæ futura ſunt poſt hæc.

CAP. IV.

(a) CAlumnias.] *Symm.* τοὺς συκοφαντουμένους, eos qui calumniis opprimuntur. (b) Factæ ſunt.] *Complut.* γινομένας, *& S. Hieronymus*, quæ fiunt. (c) Lacryma.] *Sic etiam Hebræus. Symm.* δάκρυα, *& S. Hieronymus*, lacrymæ. (d) Qui conſoletur.] *Symmachus*, παρηγορῶν, παραμυθούμενος, *eodem ſenſu.* (e) Laudavi.] *Symm.* ἐμακάρισα, beatificavi. (f) Omnes.] *Abeſt ab aliquo libro, & a S. Hieron. S. Ambroſ. in pſal.* 118. *ſerm.* 18. & laudavi ego mortuos magis quam viventes: & optimum judicavi ſuper hos eum qui nondum natus eſt, qui non videt hoc opus mali. (g) Factus eſt.] *Symm.* ἐγεννήθη, natus eſt: *ut S. Hieron.* (h) Omne opus malum.] *Rurſus iſtud*, omne, *abeſt ab aliquo libro, & a* S. *Hieron. Symm.* τὰ κακὰ ἔργα τὰ γινόμενα, mala opera, quæ fiunt. (i) Omnem virtutem.] *Symm.* σύμπασαν γρηγορότητα, omnem vigorem, & alacritatem. (k) Ipſum.] *Eſt hebraiſmus, & ſignificat*, eſt. S. *Hieron. habet tantum*, quia æmulatio. (l) Complexus eſt.] *Symmachus*, περιπλέκεται ταῖς χερσὶν αὐτοῦ, complicatur manibus ſuis. *Apud S. Ambroſium epiſt.* 36. *ſequitur*; & devoravit viſcera ſua. (m) Requietis.] *Symm* μετὰ ἀναπαύσεως. S. *Hier.* melior eſt plenus pugillus cum requie. (n) Plenitudinis duorum.] *Symmachus*, πληρώματα ἀμφοτέρων χειρῶν … καὶ κακώσεως πνεύματος, plenitudinis utrarumque manuum … & afflictionis ſpiritus. S. *Hieronymus*, quam plenitudo manuum laboris, &c. (o) Et converſus ſum.] *Symm.* καὶ πάλιν ἀναστρέψας κατέμαθον. Et rurſus revertens didici. (p) Non eſt.] *Symm.* οὐ μὴ ἔσται δεύτερος, non erit ſecundus. (q) Finis.] *Aquila*, τέλος, *eodem ſenſu.* (r) Bonitate.] *Symm.* ἀγαθοῦ, bono. (ſ) Diſtentio.] *Symm.* ἀσχολία, occupatio. (t) Boni duo.] S. *Ambr. epiſt.* 17. optimi duo ſuper unum. S. *Hieron.* meliores duo quam unus. *Symm.* εἰσὶν ἀμείνους δύο ἑνός. ἔχουσι γὰρ κέρδος ἀγαθὸν, ſunt meliores duo uno: habent enim emolumentum bonum. (u) Participem.] *Aq.* φίλον, amicum. *Symm.* ἑταῖρον, ſodalem. *In aliquot libris legitur*, ὅτι ἐὰν πέσῃ ὁ εἷς, ὁ ἕτερος ἐγείρει τὸν μέτοχον αὐτοῦ. S. *Ambr. ibid.* quia ſi ceciderit unus; alter erigit ſocium ſuum. S. *Hieron.* quia, ſi ceciderit unus, eriget particeps ſocium ſuum. (x) Non fuerit.] *Schol.* οὐκ ἔστιν, non eſt, *ut S. Hier.* (y) Invaluerit unus.] *Symm.* ὑπερισχύσῃ τις ἑνὸς, invaluerit quis ſuper unum. *S. Hieronymus*, ſuper eum unus. (z) Triplex.] *Symm.* τετριπλωμένον, ἢ τριπλοῦν, *eodem ſenſu.* (ω) Qui neſcit providere.] *Aqu.* ὃς οὐ γνώσεται τοῦ φυλάξασθαι, qui neſciet cavere. (aa) Quoniam de domo.] *Symm.* ὁ μὲν γὰρ ἐκ φυλακῆς ἐξῆλθε βασιλεῦσαι· ὁ δὲ καίπερ βασιλεὺς γεννηθεὶς ἠπορήθη: *paulo poſt verborum Symmachi interpretationem totam ſimul afferemus.* (bb) Adoleſcente.] *Symm.* παιδὸς. (*) Stabit.] *In aliquo libro eſt*, ἀναστήσεται, *& S. Hier.* conſurget. (cc) Populo.] *S. Hieron. addit* ejus. *Aquila*, οὐκ ἔστι τέλος τῷ παντὶ λαῷ, *eodem ſenſu. S. Hieronymus, ex Symmacho ſic refert totum hunc locum, uſque ad*, cuſtodi. Melior eſt puer cum ſapientia, rege ſene, & inſipiente, qui neſcit præcavere viciſſitudinem. Alter enim exit de carcere ad regnandum: alter vero, cum eſſet rex natus, paupertate oppreſſus eſt. Vidi omnes viventes qui gradiuntur ſub ſole, cum adoleſcente ſecundo, qui ſurrexit pro eo. Infinitus omnis populus, qui fuit ante utrumque: & poſteri non lætabuntur in eo. Sed & hoc aura, & paſtio venti. (dd) Propinquus.] *Sic hebræus. Aq.* καὶ ἔγγιζε ὥστε ἀκούειν, *& S.* Hieronymus *tam in vulgata antiqua, quam in ſua*, & appropinqua, ut audias. (ee) Malum.] *Sanctus Hieronymus*, quid faciunt malum, *in ſua autem*, quid faciunt mali. *In pleriſque vero codicibus, pro* κακὸν, *eſt*, καλὸν, bonum.

CAP. V.

(a) NOli feſtinare.] *Symm.* μὴ προπετὴς γίνου τῷ στόματί σου, ne ſis præceps, & temerarius ore tuo. (b) Terram.] *In aliquot libris additur*, κάτω, deorſum: *ſed apud S. Hieron. neque hoc eſt, neque illud*, ſurſum, *quod præceſſit; quemadmodum neque in vulgata.* (c) Propter hoc.] *Quidam libri habent*, ἐπὶ τούτῳ. *& Schol.* διὰ τοῦτο, *ſed idem ſenſus.* (d) Quia advenit.] *S. Hier.* veniet. *Symm.* ἀποβήσεται ὄνειρος διὰ πλῆθος ἀνομίας, accidet ſomnium propter multitudinem iniquitatis. (*) Prout voveris.] *Sic S. Cypr.* 3 *teſtim. S. Hieron.* cum votum voveris Deo. (e) Quia non eſt voluntas.] *S. Hieron.* ſubauditur Dei. *Symm.* οὐ πάρεστι χρεία ἀφρόνων, non eſt opus inſipientibus. (f) Bonum.] *Symm.* βέλτιον. *S. Hieron.* melius eſt non vovere, quam vovere, & non reddere. (g) Ut peccare.] τοῦ ἐξαμαρτεῖν, *Symm. pro*, τοῦ, *habet*, ὥστε, *eodem ſenſu.* (h) Dei.] *S. Hieron.* angeli. (i) Ignorantia.] *Teſtatur S. Hieron. Aquilam dixiſſe*, ἀκούσιον, non ſpontaneum. (k) Diſperdat.] *Aq.* διαλύσῃ, diſſolvat. (l) Vanitatem, & verborum plurimorum.] *Supplendum eſſe*, ne credas, *videtur ſignificare S. Hieron. ex Hebræorum ſententia. Symm.* διὰ γὰρ πλῆθος ὀνείρων ματαιότητες, καὶ λόγοι πολλοὶ, nam propter multitudinem ſomniorum, vanitates, & verba plurima: *& ita etiam refert poſtremam hanc partem S. Hieron. in textu tralationis vulgatæ antiquæ.* (m) Quare.] ὅτι. *S. Hieron.* ſed. (n) Direptionem judicii, & juſtitiæ.] *S. Hieron.* ruinam judicii, & injuſtitias. (o) Ad cuſtodiendum.] φυλάξαι. *Alii codices*, φυλάξει, *aut*, φυλάξεται. *S. Hieron.* cuſtodit. (p) Et excelſi ſuper eos.] *Symm.* καὶ ὑψηλότερος ἐπάνω αὐτῶν, *& S. Hieron.* & excelſior eſt ſuper illos. (q) Et præſtantia terræ in omni eſt, rex agri culti.] *Si ſuppleatur, quod in hebræo videtur exprimi*, ſervus eſt, *ſententia eſſe poterit, ut multi putant, tanti ponderis eſſe agriculturam, ut vel ipſe rex neceſſe habeat ſervire agro culto. S. Hieron. in tralatione antiqua*, & amplius terræ in omnibus eſt rex in agro culto, *& ſatis bonam ſententiam elicit. Symm.* ἐπὶ παντὶ αὐτὸς ἐστι βασιλεὺς τῇ χώρᾳ εἰργασμένῃ, ſuper omne ipſe eſt rex regioni cultæ. (r) Et quis dilexit in multitudine eorum fructum?] *Quaſi dicat pugnare hæc inter ſe, ut quis diligat multitudinem, & copiam divitiarum, atque ex ipſis capiat fructum. S. Hieron. etiam in antiqua*, & qui diligit divitias; non fruetur eis. (ſ) Bonitatis.] *S. Hieron.* bonorum multi ſunt; qui comedunt ea. (t) Et quid fortitudo ei, qui ab ea?] *In aliquo libro eſt*, καὶ τίς. *S. Hieron.* & quæ eſt fortitudo habenti illam? *nimirum multitudinem opum.* (u) Quia principatus.] *Hæc videtur elici poſſe ſententia. Poſſeſſor ex hac copia nullum alium principatum, nihil amplius præ aliis habet, quam ſpectare acervos pecuniarum ſuarum; cæteroqui plus quam unius hominis, ut inquit S. Hier.* cibum capere non poteſt. *Quare idem in tralatione antiqua*, niſi, ut videat oculis ſuis: *nec multo aliter Symm.* εἰ μὴ μόνον θεωρία ὀφθαλμῶν αὐτοῦ. (x) Et ei, qui ſaturatus eſt.] *Symm.* ἡ δὲ πλησμονὴ τοῦ πλουσίου οὐκ ἐᾷ καθεύδειν, *quod in eadem vulgata antiqua*, & ſaturitas divitis non ſinit eum dormire. (y) Languor.] *Symm.* νόσος κακή. *S. Hier.* eſt languor peſſimus: *& apud S. Ambr. in pſ.* 1. eſt languor malus. (z) Divitias cuſtoditas ei, qui ab eis, in malum ei.] *Aq.* εἰς πονηρὸν αὐτῷ, *eodem ſenſu. Satis autem reſpondet hebræo iſta conſtructio. Sed in vulgata antiqua*, divitias cuſtodiri in malum poſſidentis eas, *ut etiam apud S. Ambr. ibid.* (aa) Et peribunt divitiæ illæ in diſtentione peſſima.] *S. Hieron.* perierunt. *Symm.* ἐπὶ ἀσχολίαν κακὴν, ſuper occupationem malam. (bb) Ut eat in manu ſua.] *S. Hier.* ut teneat in manu ipſius. *Symm.* ὃ συναπελεύσεται, quod ſimul abibit. (cc) Quæ abundantia ejus, qua laborat.] *S. Hieron.* qui laborat. *Symm.* τί οὖν περισσὸν αὐτῷ μοχθήσαντι; Quid igitur amplius ei qui laboravit? (dd) Omnes dies ejus in tenebris.] *S. Hieron.* omnibus diebus ſuis in tenebris comedit. (ee) Ecce ego vidi bonum.] *Aliqui*, ἰδοὺ ὃ εἶδον ἐγὼ, *& S. Hieron.* ecce quod vidi ego bonum, quod eſt optimum. *Symm.* ἐμοὶ οὖν ἐφάνη, mihi igitur viſum eſt. (ff) Numero.] *Symm.* ψήφῳ, calculo. (gg) Et quidem.] *Aquila*, ἀλλὰ καί. *Quare S. Hieron. ſæpe pro*, & quidem, *in tralatione etiam antiqua habet*, ſed &. (hh) Et tolleret partem ſuam, & lætaretur in labore ſuo.] *S. Hieron. habet tantum*, & tolleret de labore ſuo. *Symm.* καὶ ἀπολαῦσαι τῆς μερίδος αὐτῶν, & frueretur parte ipſorum, *fortaſſe*, ὑπαρχόντων. (ii) Occupat.] *Notat S. Hieron. hoc loco*, περισπασμὸν, *in meliori parte accipi.*

CAP. VI.

(a) SUB homine.] *Aliqui codices*, ἐπὶ τοὺς ἀνθρώπους, ſuper homines, *Hebræus*, ſuper hominem. *Symmachus*, παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, *quod etiam in Complut. & S. Hieron. etiam in vulgata antiqua*, frequens apud homines. (b) Non eſt deficiens.] *Ad verbum ex hebr.* S. *Hieron.* & nihil deeſt animæ ejus ex omnibus bonis, quæ deſideravit. (c) Dabit ei Deus poteſtatem.] *Symm.* δίδωσι, dat. S. *Hieron.* dedit. (d) Centum.] *Sic Hebræus: &* S. *Hieron in epiſt. ad Eph. c.* 6. *ac ſubintelligendum tamen*, liberos, *quod exprimit* S. *Hieron. hic.* (e) Multitudo quæcunque.] πλῆθος ὅτι. S. *Hieron.* & plures fuerint dies. (f) Non repleatur.] *Sic* S. *Hieron. quod Græce*, οὐ πλησθήσεται, *aut*, οὐ πληρωθήσεται, *aut*, οὐκ ἐμπλησθήσεται. *Th.* οὐ χορτασθήσεται, non erit ſaturata. (g) Ex bonitate.] *S. Hier.* bonis. (h) Nec cognovit requietes huic ſuper hunc.] *Quidam* ἀνάπαυσιν, requietem. *Et in uno codice poſt hæc ſequitur*, οὐδὲ ἐπειράθη διαφορᾶς ἑτέρου πρὸς ἕτερον, *quod videtur ex alia interpretatione, & convenire cum tralatione* S. *Hieronymi*, neque cognovit diſtantiam boni, & mali. *Sed apud eundem in tralatione antiqua eſt alia conſtructio, quam multi putant reſpondere hebræo*, & quidem Solem non vidit, nec cognovit; requies huic magis, quam illi. (i) Et vixit mille annorum reditus.] *In uno libro vetere, itemque in Complut. eſt*, καὶ εἰ ἔζησε. S. *Hier.* & ſi vixerit mille annos duplices. (k) Quoniam abundantia.] *Valet interdum iſtud*, ὅτι, *ac ſi diceretur*, quid enim, *aut*, quæ enim, *aut*, quis enim? *quare hic alii codices*, ὅτι τίς περίσσεια, quæ enim præſtantia, *non raro autem redundat.* S. τί οὖν περισσόν. (l) Eo quod pauper.] *Sanctus* Hieronymus, quid pauperi, niſi ſcire, ut vadat contra vitam. (m) Bonus eſt.] *Symm.* βέλτιον προβλέπειν, ἢ ὁδεύειν ἀντιρεσκείᾳ, *quæ Sanctus* Hieronymus *ſic interpretatur*, melius eſt providere, quam ambulare ut libet. (n) Siquid fuit.] S. *Hier.* Quid eſt quod futurum eſt. (o Fortiore.] *In aliquot libris eſt*, ἰσχυροῦ, forti, *& Schol.* ἰσχυροτέρου. *Sanctus* Hieronymus, cum fortiore ſe.

CAP. VII.

(a) BOnum.] *In aliquo libro eſt*, τί ἀγαθόν, *&* S. *Hieron.* quid ſit bonum. *Symmachus*, τίς γὰρ οἶδεν ὃ συμφέρει; quis enim novit quod confert? (b) Et fecit ea in umbra.] *Apud S.* Hieron. & faciet ea, quaſi umbram. *In uno vetuſto eſt*, καὶ ἐποίησεν αὐτὰς ὡς σκιὰν, & fecit eos (*videtur enim referri ad illud* ἡμερῶν,) quaſi umbram. *Complut.* αὐτὰς ἐν σκιᾷ, eos in umbra. (c) Super oleum bonum.] *Symmachus*, ὑπὲρ μύρον εὐῶδες, *& S.* Hieronymus *ex Symmacho*, melius eſt nomen bonum, quam unguentum bene olens. (d) Dabit bonum.] *Apud Sanctum* Hieronymum, dabit ad cor ſuum, *id eſt*, figet ibi mentem ſuam. *Symmachus*, προσέξει τῇ διανοίᾳ, attendet mente, *aut, ut refert* S. Hieronymus, &, qui vivit, reſpiciat ad mentem. (e) In malo.] *Aquila*, ἐν κακώσει, in afflictione. *Apud S.* Hieronymum, quia in mœrore vultus emendabitur cor. *Ex Symmacho autem refert hæc*, per triſtitiam quippe vultus melior fiet animus. (f) Sicut vox ſpinarum.] *Ita S. Ambroſius ad Virg. In aliquo codice eſt*, ὅτι ὡς, *& apud S.* Hieronymum, quia ſicut. *Schol.* διὰ γὰρ φωνῶν ἀπαιδεύτων ἐν δεσμωτηρίῳ γίνεταί τις, *&* S. Hieronymus *ex Symmacho hæc refert*, per vocem imperitorum, vinculis quippiam colligatur. (g) Circumfert.] *Aquila*, πλανήσει, ſeducet. *Symmachus*, θορυβήσει, turbabit. S. Hieronymus *in utroque textu*, calumnia conturbat ſapientem. (h) Cor vigoris ejus.] *Nonnulli habent*, εὐτονίαν, (*ita enim corrigendum in editione Græca*) τῆς καρδίας αὐτοῦ, vigorem & conſtantiam cordis ejus. S. Hieronymus *in comm.* Pro eo, quod lxx. & Aquila & Th. interpretati ſunt, perdit cor, εὐψυχίας αὐτοῦ, id eſt, fortitudinis ſive vigoris ejus, Sym. ait, & perdit donum: *ac multi ex Hebræo vertunt*, & perdet cor donum. (i) Bonum eſt noviſſimum ſermonum.] S. Hieronymus, melius eſt noviſſimum ſermonis: *& in vno libro eſt*, λόγου. *Symmachus*, βέλτιον τέλος λόγου τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ, melior eſt finis ſermonis principio ejus. (*k*) Excelſum ſpiritu.] *Symmachus*, ὑψηλοκάρδιον, excelſum corde. (*l*) In ſpiritu tuo.] *Sic etiam S. Ambroſius ad Virg. Schol.* ἐπὶ ςόματί σου, in ore tuo. *Symmachus*, διὰ λόγων σου παροργίσαι, per verba tua ad iracundiam provocare. (*m*) Furor.] *Symmachus*, ὀργὴ, ira, *ut apud* S. *Hieronymum*. (*n*) Quid factum eſt.] *Aquila*, διατί, propter quid. (*o*) Quia non in ſapientia] *Symmachus*, οὐ γὰρ φρονίμως, non enim prudenter, (*p*) Quia in umbra ejus.] *Apud* S. *Hieronymum*, quia, quomodo umbra ſapientiæ, ſic umbra argenti. *Symmachus*, σκέπει σοφία, ὡς σκέπει τὸ ἀργύριον, S. *Hier. ex Sym.* quomodo protegit ſapientia, ſimiliter protegit pecunia. (*q*) Abundantia ſcientiæ ſapientiæ vivificabit eum qui ab ea.] S. *Hier.* & quod plus eſt (*in comm.* & amplius,) ſcientia ſapientiæ vivificabit, habentem ſe. *Schol.* ἡ σοφία διασώσει τοὺς ἔχοντας αὐτὴν, ſapientia ſalvabit habentes ipſum. (*r*) Vide opera.] S. *Hieronymus ex Symmacho*: Diſce opera Dei, quia nemo poterit corrigere quod ille imminuit. (*ſ*) Vive.] *Symmachus*, ἔσο, *& apud* S. *Hieronymum*, eſto. (*t*) Et vide in die mali, vide.] *Ab aliquo abeſt hoc ſecundum*, ἴδε. *Ab hebræo abeſt potius priore loco, & apud* S. *Hieronymum*, & in die malo vide. (*u*) Huic congruenter.] *In aliquo codice eſt*, καί γε τοῦτο τούτῳ σύμφωνον, *& apud* S. *Hieronymum*: Et quidem iſtud congruum huic fecit Deus ad loquendum. *Symmachus*, καὶ γὰρ τοῦτο ἀνάλογον τούτου ἐποίησεν ὁ Θεὸς τοῦ μὴ εὑρεῖν ἄνθρωπον κατ' αὐτοῦ μέμψιν. S. *Hieronymus ex Symmacho*: In die bono eſto in bono: diem vero malum intuere. Siquidem hoc ſimile huic fecit Deus; ut non inveniret homo, quod contra eum quereretur. (*x*) Juſto ſuo.] *Symmachus*, τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ, *& apud* S. *Hieronymum*, juſtitia ſua. (*y*) Manens in malitia ſua.] *Aquila*, μακρύνων ἐν πονηρίᾳ αὐτοῦ, *alius interpres*, μακρόβιος. *Apud* S. *Hieronymum*, longævus in malitia ſua. (*z*) Multum.] *Symmachus*, πλέον, amplius, nimis. (*ω*) Argumentari.] *Sic* S. *Cyprianus* 3. *teſtim.* S. *Hieronymus in textu*, & ne quæras amplius, ne obſtupeſcas. *In comm.* noli quærere amplius, ne turberis, ſive, ne obſtupeſcas. *Symmachus*, ἵνα μὴ ἀδημονῇς περισσῶς, ut non angaris nimium. (*aa*) Ne contamines.] *Schol.* μὴ ἀνῇς. *Apud* S. *Hieronymum totus hic locus ſic habet*: Bonum eſt retinere juſtum: & quidem ab hoc ne dimittas manum tuam. (*bb*) Timentibus.] *In uno vetuſto ad marginem eſt adſcriptum*, ὁ φοβούμενος, qui timet Deum, egredietur omnia. *Apud* S. *Hier.* egredietur ad omnia. *Symm.* ὁ γὰρ φοβούμενος τὸν Θεὸν, διεξελεύσεται τὰ πάντα, timens enim Deum pertranſibit omnia. (*cc*) Adjuvabit.] *Aq.* ἐνισχύσει τὸν σοφὸν, *& apud* S. *Hier.* confortabit ſapientem. *Sed in comm. fatetur, apud lxx. eſſe*, Adjuvabit. (*dd*) In omnes ſermones.] *Symm.* ἀλλὰ μηδὲ πᾶσι τοῖς λαλουμένοις παράσχῃς τῇ καρδίᾳ σου, ſed neque omnibus, qui loquuntur, attendas corde tuo. (*ee*) Maledicentem.] *Symm.* λοιδοροῦντος, convicia ingerentem. (*ff*) Malignabitur in te, & multis modis male afficiet.] *Videri poſſunt duæ interpretationes.* S. *Hieron. habet tantum*: Etenim frequenter ſcit cor tuum, quia & tu maledixiſti aliis. *Aq.* ὅτι πρὸς πλεονάκις καιροῦ πονηρεύσεται καρδία σου, quia frequentiſſimo tempore male habebit cor tuum. (*gg*) Maledixiſti aliis.] *Symm.* καὶ σὺ ἐλοιδόρησας ἄλλους, & tu convicia ingeſſiſti aliis. (*hh*) Hæc tentavi.] *Symm.* τούτων ἐπειράθην ἐν σοφίᾳ, *eodem ſenſu.* (*ii*) Dixi, ſapiens efficiar.] *Symm.* ὑπέλαβον σοφὸς γενέσθαι putavi ſapiens fieri. (*kk*) Longe ſuper id quod eram.] *Apud* S. *Hier.* & ipſa longius facta eſt a me, magis quam erat. (*ll*) Quis.] *Symm.* οὐδεὶς, nemo. (*mm*) Circuivi ego, & cor meum.] *Ita* S. *Hieron. in comm. ex lxx. licet in textu*, circuivi cor meum, ut ſcirem, *de S. Ambr. dicemus paulo poſt. Aq.* περιώδευσα, *eodem ſenſu.* S. *Hier. ex Symm.* pertranſivi univerſa ſenſu meo, ſcire, & diſcere, & inveſtigare. (*nn*) Conſiderarem.] *Symm.* καὶ διαθρῆσαι, *quod* S. *Hier. ut diximus videtur tranſtuliſſe*, & diſcere, *aut*, & inveſtigare. (*oo*) Numerum.] *Aq.* λογισμὸν, rationem, *ut apud* S. *Hier. qui etiam paulo poſt obſervat, dictionem hebræam Heſebon, quam illi omnes voce conſona tranſtulerint*, λογισμὸς, *ſignificare numerum, ſummam, rationem, cogitationem.* S. *Ambr. de bono mortis, cap.* 7. circuivit cor meum, ut ſcirem impii lætitiam, & ut conſiderarem, & quærerem ſapientiam, & numerum, & ut ſcirem per imperium lætitiam, & moleſtiam, & jactationem, & inveni ego eam amariorem quam mortem. (*pp*) Circumlationem.] *Symm.* ἔννοιαν θορυβώδη, cogitationem tumultuoſam. (*qq*) In manibus.] *Symm.* αἱ χεῖρες, *& apud* S. *Hieron.* vincula ſunt manus ejus. *Pro quo inquit Aquilam eſſe interpretatum*, vinctæ ſunt manus ejus. (*rr*) Bonus coram Deo.] *Symm.* ἀρεστὸς τῷ Θεῷ, acceptus Deo. (*ſſ*) Et qui peccat.] *Symm.* ὁ δὲ ἁμαρτωλὸς ἁλώσεται, *& apud* S. *Hier.* & qui peccator eſt, capietur. (*tt*) Una ad unam.] *Apud* S. *Hier.* unam ad unam, *& de hac loquutione accurate diſputat, ac teſtatur Symm. dixiſſe*, unam ad unam invenire rationem. *Schol. ex Aq.* ἓν πρὸς ἓν εὑρεῖν λογισμὸν ὃ ἐπεζήτει ἡ ψυχή μου, καὶ οὐχ εὗρον, unum ad unum invenire rationem quærit anima mea, & non inveni. (*uu*) Solummodo ecce] *Abeſt iſtud*, ecce, *a* S. *Hier. Aq.* μόνον ἴδε, tantum vide. (*xx*) Quæſierunt cogitationes.] *Symm.* περιειργάσαντο πολυπραγμοσύνην, operati ſunt curioſitatem. (*yy*) Sapientes.] *Aq.* τίς οἶδε σοφόν; quis novit ſapientem? *Apud* S. *Hier.* Quis ita ut ſapiens? *ſed fatetur lxx. ita vertiſſe*, quis novit ſapientes? *Facit autem hic initium ſeq. cap.*

CAP. VIII.

(*a*) ET imprudens.] *Sic vertit* S. *Hier. in comm. ex lxx. aut*, & improbus facie ſua odietur; *licet in textu habeat*, & fortis faciem ſuam commutabit. (*b*) Os regis cuſtodi.] *Sic fatetur S. Hier. dictum a lxx. licet in textu habeat*, ego os regis cuſtodio. (*c*) Et de verbo.] *S. Hier. in comm. ex lxx. transfert*, & de juramento verbi Dei ne feſtines a facie ejus ambulare. *Noſtra reſpondet hebræo, ſi ita interpungamus*, & de juramento verbi Dei. Ne feſtines, a facie ejus ambulabis, *ut priorem partem cum præcedentibus conjungamus, nimirum eſſe obſervandum os regis, & magnam curam habendam de juramento verbi Dei: poſteriorem autem ita accipiamus, non eſſe tibi feſtinandum, quaſi a facie Dei abire poſſis. Quare ita Sanctus Hieronymus, in textu* Ego os regis cuſtodio, & loquelam juramenti Dei. Ne feſtines a facie ejus abire. *Sed Symmachus iſtud*, ne feſtines, *videtur conjunxiſſe cum præcedentibus. Hæc enim refert Schol. ex eo ad hunc locum*, καὶ παραβῆναι ὅρκον Θεοῦ μὴ σπεύσῃς, & tranſgredi juramentum Dei ne feſtinaveris. (*) Sicut rex poteſtatem habens.] *In aliquo codice additur*, λαλεῖ, loquitur. *Apud* S. *Hieron.* ſicut dixerit rex, poteſtatem habet. *Symm.* διὰ τὸ λόγον βασιλέως ἐξουσιαστικὸν εἶναι, eo quod ſermo illius poteſtate plenus ſit, *quomodo fere S. Hieronymus in tralatione ſua.* (*d*) Non cognoſcit verbum malum.] *Symm.* οὐ πειραθήσεται πράγματος πονηροῦ. S. *Hieronymus ex Symm.* Qui cuſtodierit mandatum; non experietur rem malam. (*e*) Judicii.] S. *Hier.* & judicium. (*f*) Quia omni.] *Symm.* ὅτι παντὶ πράγματί ἐστι καιρὸς χρείας, καὶ τρόπος, quia omni negocio eſt tempus commoditatis, & modus. (*g*) Quia ſcientia.] *Symm.* ἡ γὰρ κάκωσις τοῦ ἀνθρώπου πολλὴ κατ' αὐτοῦ, *quod apud* S. *Hier.* afflictio quippe hominis multa ſuper eum: *ac de iſta varietate diſputat in comm.* (*h*) Quia non eſt, qui cognoſcat.] *Symm.* ὅτι οὐκ ἐπίσταται, *& apud* S. *Hieron.* Quia neſcit, quod futurum eſt; *quamvis in comm. dicat ita ad verbum ex hebræo reddi*, quia neſcit, quod factum ſit: & quid futurum ſit poſt eum, quis annunciabit ei? *quam poſteriorem partem ſic refert Schol. & Symm.* τίς γὰρ τὰ ἐσόμενα ἀναγγελεῖ αὐτῷ; quis enim quæ futura ſunt, annunciabit ei? (*i*) Emiſſio.] *Sic* S *Hieron. quamvis poſſit etiam verti*, miſſio, *aut*, dimiſſio. *Symm.* οὐδὲ ἔστι παρατάξασθαι εἰς πόλεμον, neque eſt inſtruere aciem in prælium. (*k*) Eum qui ab ea.] *Symm.* ἔχοντα αὐτὴν, *& apud* S. *Hier.* habentem ſe. (*l*) Quæ pro poteſtate.] *Aquila*, καιρὸς, ὡς ἐκυρίευσεν ὁ ἄνθρωπος, tempus, quo dominatus eſt homo. *Apud* S. *Hieron.* & dominatus eſt homo homini, ut affligeret eum. *Symm.* ἔστιν ὅτε ἐξουσίασεν ἄνθρωπος ἀνθρώπου εἰς κακὸν ἑαυτοῦ, *&* S. *Hier. in tralatione ſua*, interdum dominatur homo homini in malum ſuum. (*m*) Et de ſancto.] *Aq.* καὶ ἦλθον ἐκ τόπου ἁγίου, & venerunt de loco ſancto. *Sym.* καὶ ὁπότε περιῆσαν, ἐν τόπῳ ἁγίῳ ἀνέστρεφον, & quando ſuperſtites erant, in loco ſancto converſabantur: *quomodo fere S. Hieron. in ſua: ſed in vulgata antiqua*, vidi impios ſepultos, & venerunt, & de loco ſancto egreſſi ſunt, & laudati ſunt in civitate, quia ſic fecerunt: *pro qua poſtrema parte hæc refert Schol. ex Symm.* ὡς δίκαια πράξαντες, tanquam qui juſta egiſſent. (*n*) Quia non eſt facta.] *Apud Sanctum Hieronymum.* Quia non eſt contradictio facientibus malum cito. *Symmchus*, διὰ γὰρ τὸ μὴ γίνεσθαι τὴν ἀπόφασιν, etenim quia non fit ſententia & decretum. (*o*) Ideo repletum eſt.] *Aq.* ἐτόλμησαν, auſi ſunt. *Symm.* ἀφόβῳ καρδίᾳ οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων κακουργοῦσιν· ἁμαρτὼν γὰρ ὁ κακοῦργος ἀπέθανεν μακροθυμίας γενομένης αὐτῷ, intrepido corde filii hominum malefaciunt. Peccans enim malus mortuus eſt longanimitate præſtita ei: *quamvis S. Hieron. hanc poſtremam partem ſic ex Symm. referat*, longa ætate conceſſa ei. *Atque idem teſtatur, pro eo quod lxx. dixerint*, ἀπὸ τότε, ex tunc, *ipſe autem*, centies, *Aquilam, Symm. Th. interpretatos eſſe*, mortuus eſt. (*p*) In umbra.] *Sic* S. *Hieron. in comm. ex lxx, licet in textu habeat*, quaſi umbra, *& aliis etiam locis diſcrepet.* (*q*) Vanitas.] *Sym.* ἄπορον. S *Hier. ex Sym.* Eſt difficile cognitu, quod fit ſuper terram. (*r*) Quia venit ſuper eos.] *Apud* S. *Hieron.* ſuper quos veniunt, quaſi facta. *Symm.* οἷς συμβαίνει κατὰ τὰ ἔργα τῶν ἀσεβῶν, καὶ εἰσὶ παράνομοι, οἷς συμβαίνει ὡς πράξασι κατὰ τὰ ἔργα τῶν δικαίων, quibus evenit ſecundum opera impiorum: & ſunt iniqui, quibus evenit ac ſi egiſſent ſecundum opera juſtorum. (*ſ*) Vanitas.] *Rurſus Sym.* ἄπορον. (*t*) Et ipſum ſimul aderit.] *Apud S. Hieronymum*: Et ipſum egredietur cum eo de labore ſuo. *Symm.* ὃ μόνον συμπαρέσται αὐτῷ, quod ſolum ſimul aderit ei. (*u*) In quibus dedi.] *Apud* S. *Hier.* Quapropter dedi. *Symm.* διὸ ἔταξα, quapropter poſui. (*n*) Diſtentionem.] *Symm.* ἀσχολίαν, occupationem, *ut ſupra.* (*y*) Et vidi.] *Symm.* καὶ κατέμαθον ὅτι πάντων τῶν ἔργων τοῦ Θεοῦ οὐ δύναται ὁ ἄνθρωπος ἐξευρεῖν οὐδὲ ἓν ἔργον πραττόμενον, & didici, quia de omnibus operibus Dei non poteſt homo invenire ne unum quidem opus, quod agitur. (*z*) Et cor meum.] *Apud S. Hieronymum initio ſequentis capitis*, ut conſiderarem univerſa, *& in comm. refert ex Symmacho*, omnia hæc ita ſtatui in corde meo, ut ventilarem univerſa, quia, & juſti, & ſapientes, & opera eorum in manu Dei ſunt.

CAP. IX.

(*a*) ET quidem charitatem.] *Symm.* πρός γε δὴ οὐ φιλίαν οὐδὲ ἔχθραν ἐπίσταται ὁ ἄνθρωπος. *Interpretationem paulo poſt afferemus.* (*b*) Vanitas.] *Abeſt iſtud a S. Hieron. ac tantum legitur*: In omnibus eventus unus. *Symm.* ἅπαντα ὅμοια, *& S. Hier. conjuncte cum præcedentibus, quæ ad finem octavi capitis ſunt allata, hæc refert ex Symm.* Et inſuper neque amicitias, neque inimicitias ſcit homo: ſed omnia coram eis incerta; propterea quod omnibus eveniunt ſimilia juſto & injuſto. (*c*) In omni quod factum eſt.] *Symm.* πᾶσι τοῖς συμβαίνουσιν, omnibus quæ accidunt. (*d*) Circumlatio.] *Aq.* πλάνη, error, *& apud* S. *Hieron. in textu*, errores. *Sym.* αὐθάδεια, *de quo paulo poſt dicemus.* (*e*) Et poſt hæc.] *Symm.* τὰ τελευταῖα εἰς νεκρούς. τίς γὰρ εἰς ἀεὶ διατελέσει ζῶν; S. *Hieron. ex Symm. hunc totum locum ſic refert*, Sed & cor filiorum hominum repletur malitia, & procacitate juxta cor eorum in vita ſua: noviſſima autem eorum veniunt ad mortuos. Quis enim in ſempiternum poteſt perſeverare vivens? (*f*) Canis vivens.] *Symm.* κυνὶ ζῶντι βέλτιόν ἐστιν, ἢ λέοντι τεθνηκότι, cani viventi melius eſt quam leoni mortuo. (*g*) In corde bono.] *Symm.* μετ' εὐφροσύνης, cum gaudio. (*h*) Complacuerunt Deo.] *Aut*, placuerunt, *ut S. Ambr. ad Virg. Symm.* ἐξήτασε, exquiſivit. (*) Candida.] S. *Ambr. de fide reſurr.* munda. (*i*) Non deſit.] *Symm.* οὐ μὴ διαλιπέτω, *eodem ſenſu.* (*k*) Vide vitam.] *Symm.* ἀπόλαυσον ζωῆς, fruere vita. (*l*) Omnibus diebus.] *Sic quoque S. Hieron. In quibuſdam vero libris eſt*, πάσας τὰς ἡμέρας ζωῆς νεότητός σου τὰς δοθείσας σοι ὑπὸ τὸν ἥλιον, πάσας τὰς ἡμέρας ματαιότητός σου, omnibus diebus vitæ inventutis tuæ, qui dati ſunt tibi ſub Sole, omnibus diebus vanitatis tuæ. *Aq.* πᾶσαι αἱ ἡμέραι ἀτμοῦ σου, omnes dies vaporis tui. (*m*) Invenit.] *Symm.* ἐφίκται, pervenit. (*n*) Velocibus curſus.] S. *Hier.* velocium, *& ſic cætera eodem caſu generandi. Symm.* τὸ φθάσαι δρόμον, perficere curſum. (*o*) Prælium.] *Symm.* τὸ κρατῆσαι πολέμου, vincere prælium. (*p*) Sapienti panis.] *In pleriſque*, τοῖς σοφοῖς ὁ ἄρτος, ſapientibus panis: *& ita* S. *Hier. in comm. licet in textu*, ſapientum panis. *Symm.* ποιῆσαι τροφὴν, præbere alimentum. (*q*) Occurret.] *Symm.* συγκυρήσει, *eodem ſenſu.* (*r*) Tempus.] *Sym.* τὴν εὐκαιρίαν αὐτοῦ, opportunitatem ſuam. (*ſ*) Malo.] *Aq.* πονηρῷ. S. *Hier. in comm.* in captione peſſima. (*t*) Hominis.] *Apud* S. *Hieron. fere ſemper eſt*, hominum, *ſed idem in comm. hæc ſcribit*: Notandum etiam, quod per totum librum, ubicunque dicitur, filii hominum, in hebræo habet, filii hominis, hoc eſt, filii Adam, &c. (*u*) Ad me.] *Aq.* παρ' ἐμοὶ, *&* S. *Hier.* apud me. *Symm.* καὶ μεγάλη δοκεῖ μοι, & magna videtur mihi. (*x*)

Aggeres.]

(*x*) Aggeres.] *Sym.* ἀποτείχισμα, *quod fortaſſe apud* S. *Hier. eſt*, machinam, *quæ nimirum apta ſit ad mœnia diruenda.* (*y*) Pro nihilo habita] *Symmachus.* κατεφρονήθη, contempta eſt. (*z*) In quiete.] *Schol.* μετ' ἡσυχίας μᾶλλον ἢ κραυγῇ ἐξουσιάζοντος ἐν ἀνοήτοις, cum benevolentia magis, quam clamor poteſtatem habentis in ſtultis: *& ita habet hæc ultima verba* S. *Hieron.* (*ω*) Belli.] *Aq.* πολεμικὰ, bellica. (*aa*) Bonitatem multam.] *Symm.* ἀγαθὰ πολλὰ, bona multa. *Notat autem Sanctus Hieronymus in Hebræo poſſe legi*, & qui peccat unum, perdet bonitatem multam.

CAP. X.

(*a*) MOrientes.] *Complut.* θανοῦσαι, mortuæ. *Apud Sanctum Hieronymum*, morituræ exterminant oleum compoſitionis. *Schol.* μυιῶν θάνατος σήψει ἔλαιον εὐῶδες μυρεψοῦ, muſcarum mors putrefaciet oleum beneolens unguentarii. (*b*) Magnam.] *Complut.* μεγάλης, magnæ. *Sed apud S. Hieronymum, hic locus ſic habet*, precioſa eſt ſuper ſapientiam & gloriam ſtultitia parva. (*c*) Dextro.] *Apud* S. *Hieron.* in dextera, *itemque*, in ſiniſtra. (*d*) Deficiet.] *Apud* S. *Hieron. in textu*, minuitur, *in comm.* indiget. (*e*) Quæ cogitabit.] *Symm.* ἃ ὑπολαμβάνει. S. *Hier. in comm.* Denique Symm. ita interpretatus eſt: ſed & in vita ſtultus cum ambulat, ipſe inſipiens ſuſpicatur de omnibus, quia ſtulti ſunt. lxx, vero alium fecere ſenſum, quo dicerunt, omnia, quæ inſipiens cogitat eſſe vaniſſima. (*f*) Poteſtatem habentis.] *Symmachus*, ἄρχοντος ἐπέλθῃ σοι, τὸν τόπον σου μὴ ἐκστῇς, ὅτι σωφροσύνη παύσει ἁμαρτήματα πολλά. S. *Hier. in comm.* Symm. verbum Hebræum, quod omnes ἴαμα, hoc eſt, ſanitatem, vel curationem, ſimiliter tranſtulerunt, interpretatus eſt ad ſenſum, & ait, ſi ſpiritus principis irruerit tibi; de loco tuo ne recedas; quia pudicitia comprimit peccata magna. *Cyrill. in Eſa.* 1. *pro*, τὸν τόπον σου, *habet*, τὴν καρδίαν σου, cor tuum ne dimiſeris. (*g*) Malum.] *Symm.* ἔστι κακὸν, *eodem ſenſu.* (*h*) Quaſi non ſpontaneum.] *Symmachus*, ἐν ἀγνοίᾳ ἐξελθὸν ἐξ ἔμπροσθεν τοῦ ἐξουσιάζοντος. *Apud* S. *Hieronymum, paulo aliter eſt*, quaſi ignorantia egrediens à facie potentis. *Quod autem eſt in noſtra, teſtatur eſſe Aquilæ, Theodotionis, & lxx.* (*i*) Datus eſt.] S. *Hieron. in ſua*, dari, & ſedentes. *Aq.* ἔδωκε τὸν ἄφρονα ἐν ὑψώμασι μεγάλοις, dedit inſipientem in ſublimitatibus magnis. S. *Hieron. refert ex Symmacho*, poſitum ſtultum in ſublimitate magna, divites autem ſedere humiles, *& Schol. ex eodem*, πλουσίους δὲ ταπεινοὺς καθημένους. (*k*) Foveam.] *Theod.* βόθυνον, *eodem ſenſu.* (*l*) Qui ſubtrahit.] *Aq.* μεταπτῶν λίθους σπαδασθήσεται. *Symm.* μετεωρῶν λίθους κακωθήσεται. S. *Hieron. in comm.* ſignanter Aquila & Symmachus dixerunt qui transfert lapides, dilacerabitur in eis: poſtea tormenta patietur. (*m*) Si exciderit ferrum.] S. *Cyprianus* 3. *teſtim. conjungit cum antecedentibus: ſed apud S. Hieronymum, quaſi ex novo principio*, ſi retuſum fuerit ferrum, & hoc non, ut prius, ſed conturbatum fuerit, virtutibus corroborabitur, &c. *Teſtatur autem in commentariis, hanc poſtremam partem ita protuliſſe lxx*, & fortitudine confortabitur, & ſuperflua roboratus ſapientia; *in hebræo autem eſſe*, & fortitudinibus corroborabitur. (*n*) Non ſapientia.] *Hoc S. Greg. Thaum. ſic explicat*, οὐκ ἐπ' ἀγαθῷ συγκομίζων καὶ ἐπαύξων αὐτὸς τὴν ἑαυτοῦ ἄδικον καὶ ὠκύμορον δύναμιν, qui non ad bonum colligit, & qui adauget ipſe ſuas injuſtas, & cito perituras opes. *In pleriſque vero libris eſt*, περισσεία τοῦ ἀνδρείου σοφία, præſtantia ipſius fortis ſapientia. *In Complut.* τῷ ἀνδρὶ οὗ σοφία, viro cujus ſapientia. *Symmachus*, προέχει δὲ ὁ γρηγορήσας εἰς σοφίαν, procedit autem, qui vigorem adhibuit ad ſapientiam. *Sanctus Hieronymus quomodo ex lxx, attulerit; paulo ante dictum eſt: in ſua verſione ſequitur Symmachum, in textu vulgatæ antiquæ habet*, & reliquum fortitudinis ſapientia eſt. (*o*) In non ſuſurro.] *Aq.* ἀπούσης ἐπῳδῆς, abſente incantatione. *Symmachus*, ἐν οὐκ ἐπαοιδῷ, abſque incantatore. *Apud* S. *Hieronymum*, in ſilentio. (*p*) Et non eſt amplius incantanti.] *Apud Sanctum Hieronymum*, non eſt amplius habenti linguam. (*q*) Deglutient.] *Apud eundem*, præcipitabunt. (*r*) Circumlatio peſſima.] *Apud eundem*, error peſſimus: *teſtatur autem Symm. dixiſſe*, tumultus. (*ſ*) Stultus.] *Symm.* καὶ ἀνόητος πολλὰ λαλήσει, & demens multa loquetur. (*t*) Quod.] *Abeſt iſtud*, quod, *a S. Hier. & certe illud*, ὅτι, *interdum redundat. Symmachus*, τὰ γενόμενα, ἀλλ' οὐδὲ τὰ ἐσόμενα, quæ facta ſunt, ſed neque quæ futura ſunt. (*u*) Stultorum affliget eos.] *Sic S. Hieronymus, in aliquot libris*, κοπώσει αὐτὸν, laborare faciet eum, *& Schol.* τοῦ ἄφρονος κακώσει, ſtulti affliget. (*x*) Qui neſcit.] *Apud Sanctum Hieronymum*, qui neſciunt. *Symmachus*, οὐ γὰρ ἐπίσταται ἀπελθεῖν εἰς πόλιν, neſcit enim abire ad civitatem. (*y*) Civitas.] *Symm.* γῆ, *&* S. *Hieron.* terra. (*z*) In fortitudine.] *Symm.* μετ' ἀνδραγαθίας, cum probitate virili. (*ω*) Et non confundentur.] *Apud Sanctum Hieronymum*, & non in confuſione: *in ſua autem*, & non ad luxuriam. (*aa*) Vinum, & oleum ad lætificandum.] *Apud Sanctum Hieronymum*, vinum & epulentur. *In Compl.* καὶ οἶνος εὐφραίνει ζῶντας, & vinum lætificat viventes. (*bb*) Humiliatione.] *Abeſt iſtud a* S. *Hieron. & Compl. & uno vetuſto. Symm.* ἀργύριον δὲ εὔχρηστος εἰς πάντα, argentum utile erit ad omnia. (*cc*) Maledixeris.] *Symmachus*, λοιδορήσῃς, conviciis inceſſas. (*dd*) Habens pennas.] *Aquila*, πτερωτὰ, prædita alis.

CAP. XI.

(*a*) EFfundunt.] *Aliqui*, ἐκχέουσιν. S. *Hieron.* ſi repletæ fuerint nubes, imbrem ſuper terram effundent. *Aq.* ἐκκενώσουσιν, evacuabunt. (*b*) Lignum.] *Symmachus* δένδρα, arbores. (*c*) Ibi erit.] *Symmach.* παρατάξονται, aderunt. (*d*) In quibus.] *Eſt loquutio, quæ valet*, quemadmodum: *itemque iſta Aquilæ*, ἐν ᾧ οὐκ εἶ σὺ εἰδὼς, in quo non es tu ſciens. *Symm.* μὴ οἶδας πότερον παρέσται ὁ ἄνεμος, non noſti, utrum aderit ventus. *Apud* S. *Hieronymum*: Quomodo non cognoſcis tu. (*e*) In matutino.] *Symmachus*, πρώϊμον, præcox. (*f*) Et ad veſperum.] *Symmachus*, ἀλλὰ καὶ ὄψιμον, ſed & ſerotinum. (*g*) Ne remittat.] *Id eſt*, ne remittat ſe, non deſiſtat ab opere. *Symmachus*, καὶ μὴ καταλιμπανέτω ἡ χείρ σου, & ne ceſſet manus tua, *quomodo fere S. Hier. in ſua verſione. In antiqua autem*, ne demittas manum tuam. (*h*) Recte procedet.] εὐθυνεῖ, proficiet. *Sym.* ἀρέσει, aſſequetur. *Apud* S. *Hieron.* quoniam neſcis, quid placeat, aut hoc, an illud: & ſi utrumque, quaſi unum bonum eſt. (*i*) In omnibus his.] *Symmachus*, καὶ διὰ πάντων εὐφρανθήσεται. S. *Hieron. totam hanc clauſulam ſic refert ex Symm.* Si annis multis vixerit homo, & in omnibus his lætatus fuerit; recordari debet & dierum tenebrarum, quia multa erunt, in quibus omnibus veniet eſſe deſinere. (*k*) Et recordabitur.] *Aq.* μνησθήτω τῶν ἡμερῶν, *& apud* S. *Hier. in textu vulgatæ antiquæ*, meminerit dies. (*l*) Bonum faciat te.] *Symm.* καὶ ἐν ἀγαθῷ ἔσω, *& apud* S. *Hier.* & in bono ſit. (*m*) Immaculatus.] *Abeſt a S. Hier. in utraque verſione. Apud S. Ambr. ad Virg. hæc referuntur*, & oblectet te cor tuum in diebus adoleſcentiæ tuæ. & ambula in via cordis tui ſine macula, & in aſpectu oculorum tuorum, & non in audacia oculorum tuorum.

CAP. XII.

(*a*) CReatoris.] *Sic etiam S. Hieron. Complut. autem*, τοῦ κτίσαντός σε, ejus qui poſſedit te. (*b*) Uſquequo non venient.] *Symm.* πρὶν ἐλθεῖν τὰς ἡμέρας τῆς κακώσεώς σου, antequam venient dies afflictionis tuæ: *itemque paulo poſt, pro*, ἕως οὗ μὴ, *dicit*, πρὶν, *& apud S. Hieron. ſic redditur*, antequam veniant, antequam obtenebreſcat. (*c*) Perverſi fuerint.] *Sic fere Hebræus: & multi putant ſignificare*, incurvaverint ſe. *Symm.* διαφθαρῶσιν οἱ ἄνδρες οἱ ἰσχυροί, perierint viri fortes: *quod notat etiam S. Hieron. eſſe Symm. Aquilam vero tranſtuliſſe*, errabunt: *& ipſe in ſua habet*, nutabunt, *aut*, nutabuntur. (*d*) Et ceſſaverunt.] *Apud S. Hieron.* & ceſſabunt molentes. *Symm.* καὶ ἀργήσουσι οἱ μύλοι, & ceſſaverint molæ. (*e*) Quæ vident.] *Symm.* αἱ ὁράσεις διὰ τῶν ὀπῶν, aſpectiones per foramina. (*f*) Infirmitate.] *Apud S. Hieron.* humilitate. *Symm.* ἀχρειωθείσης τῆς φωνῆς, inutili reddita voce. (*h*) Paſſeris.] *Apud S. Hieron. in utraque verſione*, volucris. (*h*) Humiliabuntur.] *Aq.* καὶ κλιθήσονται πάντα τὰ τῆς ᾠδῆς, & inclinabuntur omnia quæ ad cantionem faciunt. *Apud S. Hieron.* obmuteſcent, *ſed putat in Hebræo melius haberi*, ſurdeſcent. (*i*) In ſublime aſpicient.] *In aliis libris eſt*, καί γε ἀπὸ ὕψους ὄψονται, etiam ab excelſo videbunt. *Apud S. Hieron.* ſed & ab excelſis timebunt, & formidabunt in via. *Sunt autem valde ſimilia in Hebræo verba: quorum alterum ſignificat, timere; alterum, videre. In Hebræo quidem eſt*, timebunt: *& videri poteſt S. Hier. ex lxx, agnoſcere, ex Symm. autem*, videbunt: *cujus verba paulo poſt afferemus.* (*k*) Terrores in via.] *Aq.* τρόμῳ τρομάσουσιν ἐν τῇ ὁδῷ, tremore trement in via. (*l*) Et diſſipabitur.] *Sym.* καὶ διαλυθῇ ἡ ἐπίπονος. S. *Hier.* Symm. neſcio quid in hoc loco ſentiens, multo aliter interpretatus eſt. Ait enim; Super hæc etiam de excelſo videbunt, & terror erit in via, & obdormient vigilantes, & diſſolvetur ſpiritus fortitudo. Ibit enim homo in domum æternitatis ſuæ: & circumibunt in platea plangentes. Cujus interpretationem Laodicenus ſequutus, nec Judæis placere poteſt nec Chriſtianis: dum & ab hebræis procul eſt, & ſequi lxx. interpretes dedignatur. (*m*) Uſquequo non evertatur.] *Symm.* καὶ πρὶν κοπῆναι ἀπὸ σχοινίου ἀργυρέου, & antequam ſuccidatur a funiculo argenti. *Apud S. Hieron.* antequam rumpatur funiculus argenti: *& fortaſſe illud*, ἀναστραπῇ, *hæc valet*, interrumpatur. (*n*) Conteratur vitta.] *Apud S. Hieron. in utraque verſione, & in comm. nulla varietatis mentione facta*, & recurrat vitta aurea. *Symm.* καὶ ἐλαθῇ τὸ περιφερὲς, καὶ συνθρουσθῇ, & percuſſus fuerit orbis, & convulneratus. (*o*) Convolvatur.] *Apud S. Hieron.* & confringatur: *atque in comm.* & rota, per quam de lacu & puteis levantur aquæ, ſi confracta fuerit, ſive, ut alii interpretes voluerunt, in ſuo funiculo convoluta, &c. (*p*) Vanitas vanitatum.] *Aq.* ἀτμὸς ἀτμίδων, vapor vaporum. (*q*) Amplius] *Symm.* περισσὸν, quod excedit. (*r*) Quia docuit.] *Apud S. Hieron.* adhuc docuit, *ut pro*, ὅτι, *videatur habuiſſe*, ἔτι. *Compl.* καὶ ἐδίδαξεν, & docuit. *In multis conjungitur utrumque*, καὶ ὅτι ἔτι. (*ſ*) Et auris ſcrutabitur ornatum.] *Aq.* ἠνωτίσατο, καὶ ἐξιχνίασεν. *Apud S. Hieron.* & audire eos fecit, & ſcrutans compoſuit proverbia. (*t*) Quæſivit Eccleſiaſtes.] *Symm.* κατεσκεύασεν παροιμιαστὴς, apparavit auctor proverbiorum. (*u*) Voluntatis. ſcriptum rectitudinis.] *Aquila*, χρείας (*Schol.* χρειώδεις) καὶ συνέγραψεν ὀρθῶς, utilitatis (*Schol.* utilia, *ut S. Hier. in ſua*) & conſcripſit recte. *Apud S. Hieron. in vulgata antiqua*, voluntatis, & ſcriberet recte. (*x*) Plantati.] *In aliis*, πεπυρωμένοι, igniti. S. *Greg. Thaum.* ἐπεγείρει ψυχάς. καὶ νύττει ὡς ἧλον τὰ τῶν σοφῶν παραγγέλματα, ἢ διαλέλυται τὰ σώματα βεβήλωται ἢ ὕλῳ ἐμπεπηγμένα, ſuſcitant animas ſapientum præcepta, & pungunt non minus quam afficiantur corpora ſtimulo aut clavo trajecta. *Schol.* Aquila, Th. πεφυτευμένοι, πεπηγότες. *Apud S. Hier. in utraque verſione*, in altum defixi: confixi *autem, in Eſa.* 29. (*y*) Quia a conciliis.] *Sic S. Hier. Eſa.* 29. *In verſione autem ſua*, [illegible] ſilium data ſunt. *In vulgata antiqua*, habentibus cœtus data ſunt. *Schol.* συνταγμάτων, συναγμάτων, *multi ex hebræo vertunt*, auctores collectionum, congregationum. (*z*) Cave.] *Alii*, φυλάσσε. *Schol.* φύλαξαι. *Cum hoc autem a multis conjungitur id quod ſequitur*, faciendi libros multos, *deinde puncto interpoſito*: Non eſt finis, &c. *& apud S. Hieron. eſt*, quibus non eſt finis. *Sed magis reſpondet hebræo, & vulgata noſtra ſi poſt*, cave, *interpungatur, ac deinceps ſequatur*: faciendi libros multos non eſt finis. (*aa*) Finis verbi, omne audi.] *Aq.* τέλος λόγου. Finis ſermonis verbi univerſi, auditu perfacilis eſt. *In ſua autem verſione*, finem loquendi pariter omnes audiamus. (*aa*) Quia et enim omnis homo.] *Schol.* τοῦτο γὰρ ὅλος ὁ ἄνθρωπος, hoc enim totus homo. (*bb*) Quia omne factum.] *Aq.* πᾶσαν ποίησιν, omnem enim actionem. (*cc*) In omni contempto.] *Symm.* περὶ παντὸς παρεωραμένου ἐάν τε ἀγαθὸν, ἐάν τε κακὸν, de omni contempto, ſive bonum, ſive malum. *Apud S. Hier.* de omni abſcondito: *in ſua autem verſione* (*licet aliter in aliquot codicibus noſtris vulgata*) pro omni errato. *In comm.* Pro eo autem quod nos poſuimus, de omni abſcondito, ſive bonum, ſive malum ſit; Symm. & lxx, interpretati ſunt, de omni contemptu, vel certe, de omni ignoratu.

CANTI-

CANTICUM.

CAP. I.

(*) Canticum.] Alii, ᾆσμα ᾀσμάτων, canticum canticorum. (a) Salomon.] In aliquo libro additur articulus, τῷ σαλωμὼν, Salomoni. (b) Ab oſculis.] In homilia prima Origenis initio eſt, ab oſculo: ſed in explanatione ſatis oſtendit legendum in numero multitudinis: & ſic etiam S. Ambroſius in pſal. 118. ſerm. 1. & de Iſaac cap. 3. ſed in homilia Origenis verſa a S. Hieron. eſt, oſculo. (c) Bona ubera.] Idem Origenes teſtatur inveniſſe ſe in quibuſdam exemplaribus ſcriptum, quia bonæ ſunt loquelæ tuæ ſuper vinum, ſed ſe lxx. interpretum ſcripta per omnia cuſtodire. (*) Effuſum.] Ut S. Hieronymus in homilia Origenis; aut, exinanitum, ut alii. (d) Traxerunt.] Sic Orig. & Theodoretus, & S. Ambroſius de Virg. lib. 1. & attraxerunt te. Aquila. εἵλκυσάν με, Symmachus, ἕλκε με, trahe me. S. Ambroſius de Iſaac, attrahe nos, & in lib. de iis qui myſter. initiantur, cap. 6. primum habet, & attraxerunt te, deinde, attrahe nos poſt te. (e) Poſt te.] Ita Theodoretus. S. Ambroſius de Iſaac, attrahe nos: poſt odorem unguentorum tuorum curramus. In lib. qui myſt. attrahe nos poſt te: in odorem veſtimentorum tuorum curremus. Origenes, ac traxerunt te poſt ſe: in odorem unguentorum tuorum curremus. homil. tamen 3. indicans hunc locum ait, poſt te curremus. (f) Introduxit.] Symmachus, εἰσαγαγέτω με, introducat me. (g) Exultemus.] Symmachus, ἱλαρωσώμεθα, jocundemur, hilares ſimus. (*) Rectitudo.] Symm. οἱ εὐθεῖς οἱ ἀγαπῶντές σε, recti ſunt, qui diligunt te. In homilia verſa a S. Hieronymo eſt, æquitas. (h) Nigra.] S. Ambroſ. in Apologia David, fuſca, itemque Origenes: qui tamen teſtatur in aliis exemplaribus legi, nigra ſum (i) Formoſa.] Sic in homilia Origenis; quamvis poſtea ad eum locum, niſi cognoveris te, quod Græce item eſt, καλὴ, vertatur, ô bona, ſive pulchra. Sch. εὐπρεπὴς, & S. Ambroſ. decora. (k) Pelles.] Aq. & Symm. σκηναὶ, tentoria. (l) Denigrata.] in hom. Orig. Infuſcata, ſive denigrata. S. Ambr. de Iſaac cap. 4. obfuſcata. (m) Deſpexit.] In eadem hom. deſpicere, hoc eſt, obliq; aſpicere. S. Ambr. de Iſaac, quoniam, non eſt intuitus me Sol. S. Hieronymus, quia deſpexit me Sol, ſive, ut melius in hebræo continetur, decoloravit me Sol. Aq. ὅτι συνέκαυσέ με, quoniam combuſſit me. Sym. παρενέβλεψέ με, torve inſpexit me. Theod. περιέφρυξέν με, torrefecit me. (n) In me.] S. Ambr. ib. adverſum me: in hom. Orig. dimicaverunt in me. Sym. διεμαχέσαντό μοι, κατεστάθην φύλαξ ἀμπελώνων, impugnaverunt me: conſtituta ſum cuſtos vinearum. (o) Adoperta.] Sic in hom. in ea autem quæ verſa a S. Hier. cooperta, & reſpondet dictioni hebraicæ. Alii tamen interpretantur, circumducta. Theodor. & Sch. ex Sym. ῥεμβομένη, errabunda & vaga. (p) Veſtigiis.] Sic in eadem hom. S. Ambr. de Iſaac, calcaneis, quod proprie reſpondet græco. Sym. ἐξελθοῦσα πορεύου κατὰ τὰ ἴχνη τῶν ποιμνίων, egreſſa vade ſecundum veſtigia gregum. A. ἔξελθε σεαυτῇ, egredere tibi: alius interpres, ἔξελθε σὺ ὄπισθεν, egredere tu poſt. (q) Paſtorum.] Sch. ποιμνίων σου, gregum tuorum. Symm. παρὰ τὰς σκηνὰς τῶν ποιμένων, juxta tentoria paſtorum. (r) Equæ meæ.] Sic. S. Ambr. de Iſaac, & in pſ. 118. ſer. 2. ubi tamen inquit non unam equam divitis regis accipiendam, ſed abſolute pro equitatu: & in hom. Orig. eſt, equitatui meo: quod ambiguitas græcæ vocis facilè patitur. (ſ) Redimicula.] Sic S. Ambr. in pſ. 118. ſerm. 3. & in hom. Orig. in qua etiam explanatur quid iſtud ſit, in ea autem quæ verſa a S. Hier. monile. (t) Similitudines auri.] Sic in eadem hom. Sym. περίβλεπτα χρυσία, inſignia aurea: quinta editio, στρεπτοὶ χρυσοῦ, tortilis auri. (u) Diſtinctionibus.] Sym. ποικιλμάτων, varietatibus: quinta editio, ἐν κέγχροις, in milliis, id eſt punctis minutis: alius interpres, μετὰ ῥαντῶν, cum variegatis. (x) In recubitu.] Sic in hom. S. Hier. primo adv. Jovin. in accubitu ſuo eſt. Apud S. Ambr. in pſ. 118. ſerm. 3. in declinatione ſua. Aq. ὅτε ὁ βασιλεὺς ἐν ἀνακλίσει αὐτοῦ, quando rex in recubitu ſuo. Symm. ἐν ἀναπαύσει, in requietibus, ceſſationibus. (y) Odorem ſuum.] Sic S. Ambr. ibid. Et in homilia Orig. ſed ibi additur, ſive odorem ejus, & utroque modo explanatur. (z) Alligamentum.] Ita in homilia: ſed in ea quæ verſa a S. Hier. faſciculus. S. Ambr. in pſ. 118. ſerm. 3. colligatio guttæ conſobrinus meus, botryo cypri frater meus mihi: inter media vbera mea requieſcit: nardus cypri, conſobrinus meus in vineis Engaddi. Aq. ἀπόδεσμος σμύρνης, ſuſceptus myrrhæ. Theodoretus etiam refert & Aquilam, & Symm. pro ſtacte dixiſſe myrrham. (ω) Fratruelis.] In hom. interdum hoc modo, interdum, fraternus, dicitur a S. Ambr. ut ex recitatis verbis patet, frater, &, conſobrinus. Alii, ſororis filius: ſed Origenes exponit fratris filium. Sym. ut refert Theodoretus, & Sch. ἀγαπητός μου, & vulgata, dilectus meus: quinta editio, ὁ ἑταῖρός μου, ſodalis meus. (aa) Demorabitur.] Sic apud S. Hier. In alia hom. Orig. manebit ſive commorabitur. Symm. αὐλιζόμενος, commorans. (bb) Cyperi.] Sic in hom. S. Ambr. cypri, quinta editio, κύπρινος, eodem ſenſu: legendus Origenes. (cc) Engaddi.] Sym. addit articulum, τοῖς ἐνγαδδί. (dd) Specioſa proxima.] Ita in homilia. S. Ambr. ibid. bona. Aq. φίλη μου, amica mea. Sym. ἑταίρα μου, ſodalis mea. (ee) Columbæ.] Eſt rectus multitudinis, ut docet Theodoretus, & Origenes, licet interdum in homilia legatur, columbarum. (ff) Specioſus.] S. Ambr. in pſ. 118. ſerm. 4. pulcher: quinta editio, καί γε τερπνὸς, & quidem jocundus. (gg) Ad cubile.] Sic Pſellus, ad lectum noſtrum umbroſus acceſſiſti. Propius hebræo eſſet, ſi in caſu nominandi diceretur, πρὸς κλίνη, præterea cubile. Origenes, cubile, aut, lectus umbroſus, aut, acclinatio umbroſa, quaſi, προσκλίνη, ſit unica dictio. Ita etiam S. Ambr. acclinatio noſtra opaca. (hh) Umbroſus.] Aq. εὐθαλὴς, viridis, floridus. (ii) Lacunaria.] Sic S. Ambr. ibidem. Sym. αἱ φατνώσεις, eodem ſenſu. In homilia, tigna domorum noſtrarum cedri, trabes noſtræ cypreſſi. Aq. pro, cypreſſi, dixit, βραθινοί. Nomen ad Græcam conſuetudinem declinatum ab eo quod eſt, ברותים. Santes abiegna interpretatur: Hieronymus vero, cypreſſina. Alibi eſt βεράθη, abies: & Pſal. 104. 7. βορὰτ, in Symmacho. Druſ.

CAP. II.

(a) Lilium convallium.] Aqu. κάλυκωσις τοῦ Σαρὼν, calyculus Saron. Vel roſa Saronia. Sane καλυκὸν, roſa parva. Eſt & κάλυξ, roſa clauſa. Cogitemus adhuc. Hieron. hoc loco, flos Campi. Heſychius quoque, καλυκίζειν, exponit ἀνθεῖν. (b) Proxima.] Aq. φίλη, amica, quinta editio, ἀγαπητὴ, dilecta. (c) Malum.] Melum dicitur in homil. Orig. ad evitandam ambiguitatem. (d) Fraternus.] Symm. ὁ ἀγαπητός μου, dilectus meus. (e) In umbra.] Symm. ὑπὸ τὴν σκέπην αὐτοῦ ἐπεθύμησα, ſub umbra ejus concupivi. (f) In Faucibus.] Sic S. Hieron. & S. Ambroſ. Symm. τῷ φάρυγγί μου, faucibus meis. (g) In domum vini.] Symm. εἰς τὸν οἰνῶνα, in cellam vinariam. (h) Ordinate in me.] Sic in homil. Orig. S. Ambr. in pſal. 118. ſerm. 5. conſtituite me in dilectionem. Symmachus, ἐπισωρεύσατέ μοι ἀγάπην, coacervate mihi charitatem. (i) Unguentis.] In Orig. hom. In Græco quidem habetur, confirmate me in myrrhis: myrrhim genusquoddam arboris nominans: quod Latini putantes myra dictum, unguenta interpretati ſunt. In homilia autem verſa a S. Hieronymo refertur ex alio interprete, οἰνανθίνων, œnanthinis. Symm. ἐπανακλίνετέ με ἐν ἄνθει, recumbere me facite in flore. (k) Stipate.] Sch. περικυκλώσατέ με, circundate me. (l) Vulnerata.] Sic apparet ex explanatione legiſſe etiam Origenem, licet in pleriſque codicibus legatur, vulneratæ, ſicut etiam apud S Ambr. Symm. τετρωμένη γὰρ φίλτρῳ, vulnerata enim philtro. (m) Amplectetur me.] Sym. περιπλεκέσθω μοι, circumplicetur mihi. (n) Reſuſcitaveritis] Sic S. Ambr. eodem ſerm. 5. In hom. elevaveritis, & ſuſcitaveritis. Sch. ἐξυπνίσητε, e ſomno excitaveritis. (o) Quoaduſque.] Vel, uſquequo voluerit, ut S. Ambr. Sch. ἕως ἂν. (p) Fraterni.] Symm. ἀγαπητοῦ μου, dilecti mei, cæteri interpretes, πατραδέλφου μου, patruelis mei. (q) Hinnulo cervorum.] Aq. τῷ πώλῳ τῶν ἐλάφων, eodem ſenſu. (r) Ecce hic.] In multis codicibus additur, ἕστηκεν, ſtetit, & in hom. Orig. & apud S. Ambr. (ſ) Reſpondet.] Symm φθεγξάμενος, loquutus. (t) Tranſiit.] Symm. διεπέρασεν, terminum accipit. (u) Sectionis.] S. Ambr. ſecandi. Symm. τῆς κλαδεύσεως ἤγγικεν, putationis appropinquavit. Theodoretus teſtatur etiam Aquilam eodem verbo uſum eſſe: atque ita in hom. Orig. & apud alios patres. (x) Produxit.] Aq. προέβαλεν, eodem ſenſu. (y) Vites florent.] Sym. καὶ τῶν ἀμπέλων ἡ οἰνάνθη, & vitium flos. In homilia, vites florentes dederunt odorem ſuum, & magnum pondus ſit in illo, ſuum. (z) Surge.] In hom. hæc tantum leguntur. Surge, & veni proxima mea, columba mea, in velaminibus petræ, &c. & S. Hier. primo adverſus Jovinianum, ſurge, veni proxima mea, & ſpecioſa mea, & veni tu columba mea. Apud Theodor. etiam eſt aliqua varietas. Apud S. Ambr. ſerm. 6. Et veni ô columba mea in tegimento petræ juxta præmunitionem. (ω) Auditam fac mihi vocem.] S. Ambr. & inſinua vocem tuam. Sch. τοὺς λόγους σου, verba tua. (aa) Capite nobis.] Sch. συλλάβετε ἡμῖν, eodem ſenſu. (bb) Exterminantes.] Sym. διαφθείροντας, corrumpentes. (cc) Ei, qui paſcit.] Symm. κἀγὼ αὐτοῦ, τοῦ ποιμαίνοντος τὰ ἄνθη, & ego ejus, paſcentis flores. Apud interpretem Theodor. ex Symm. paſcentes flores. Sch. ὁ νεμόμενος ἐν τοῖς κρίνοις, qui paſcitur in liliis. (dd) Donec reſpiret.] Sic. in hom. Aq. ἕως κοπάσῃ, donec ceſſet. (ee) Et amoveantur.] Sic in hom. Sym. καὶ κλιθῶσιν αἱ σκιαὶ, & inclinentur umbræ: quomodo etiam eſt apud Theodor. (ff) Revertere.] S. Ambr. 3. de virgin. Fuge fraternus meus, & ſimilis efficere cervo, aut hinnulo cervi in montes aromatum.

CAP. III.

(a) Foris.] S. Ambroſ. 3. de Virg. foro. (b) Eum.] Hic apud S. Ambroſ. repetuntur illa, vocavi eum, & non obaudivit me, quemadmodum & in multis codicibus Græcis. In Hebræo neque hic, neque ſuperius habentur. (c) Cuſtodes qui circumeunt.] Aqu. οἱ φυλάσσοντες, Sym. οἱ φύλακες οἱ περιοδεύοντες, eodem ſenſu. (d) Quam modicum.] Sequuti ſumus S. Ambroſ. 3. de Virg. (e) Non dimiſi.] Ita etiam S. Ambr. in pſal. 118. ſerm. 17. Schol. οὐκ ἀνήσω, non dimittam, & ita etiam Pſellus, & S. Ambroſ. in pſal. 36. (f) Cubiculum.] S. Ambroſ. ſecretum. (g) In virtutibus, & viribus.] Sic ſupra ex homil. Orig. Sch. Cæteri, κατὰ τῶν δορκάδων, καὶ κατὰ τῶν ἐλάφων τοῦ ἀγροῦ, quod vulgata, per capreas, cervoſque camporum. (h) Truncus.] Aut, virgula. Symm. ὡς ἀναθυμίασις, tanquam incenſi evaporatio. Apud Theodoreti interpretem ex Aquila, & Symm. refertur, ſicut ſimilitudo fumi ex ſuffimento, atque additur hos rem clarius explicaſſe, quam lxx. qui linguæ hebraicæ ſerviunt. S. Ambr. ep. 62. quæ eſt hæc, quæ aſcendit a deſerto, ſicut vitis propago, fumo incenſa, odorificata myrrha, & thure ab omnibus pulveribus unguenti. (i) Pulveribus.] Schol. χνοὸς, pulvere. (k) Vir.] Et hic eſt hebraiſmus. Aq. ἀνδρὸς μάχαιρα αὐτοῦ, viri, enſis ejus. (l) A pavore in noctibus.] Aq. ἀπὸ πτοήσεως, eodem ſenſu. Symm. διὰ φόβους νυκτερινοὺς, propter timores nocturnos: cujus interpretationis facit etiam mentionem Theodoretus. (m) Lectum.] Sequuti ſumus S. Ambroſium. 3. Virg. licet alii ferculum interpretentur; alii, thalamum, aut, templum. (n) Argentum.] Compl. ἀργυροῦν, argenti, & paulo poſt, ἐπίβασεις αὐτοῦ πορφύραν, aſcenſiones ejus purpuram, ſicut etiam apud Theod. ex tribus Patribus. (o) Intimum.] Quinta editio, τὸ μέσον αὐτοῦ ἐψηφολόγησεν, medium ejus calculis compoſuit. Atque etiam apud Theodoretum eſt, τὸ μέσον αὐτοῦ, ſed ſequitur, λιθόστρωτον. S. Ambr. 3. de Virg. columnæ ejus argenteæ erant, acclinatorium ejus aureum, dorſum ejus gemmatum ſtratum. Vulgatæ magis reſponderet, ſi conjungeretur, λιθόστρωτον ἀγάπην, conſtratum charitate, quod etiam videntur ſenſiſſe tres Patres apud Theod. S. Ambr. de inſtit. Virg. cap. 16. Egredimini, & videte regem Salomonem in corona, qua coronavit eum mater ejus in die ſponſalium ejus, & (in pſ. 118. ſerm. 15. addit, in die) jocunditatis cordis ejus: quia fecit ſibi, inquit, charitatem a filiabus Hieruſalem.

CAP. IV.

(a) Extra taciturnitatem tuam.] Sic S. Ambroſ. in pſal. 118. ſerm. 16. quinta editio, ἀπὸ πλήθους τοῦ κάλλους σου, ex multitudine pulchritudinis tuæ. (b) Geminantes.] Reſpondet Hebræo. Aq. διδυμοτόκοι, & S. Ambroſ. loco allato, geminos creant, ubi multa alia ex ſequentibus referuntur. (c) Funiculus coccineus.] Apud S. Ambroſium in pſalm. 118. ſerm. 18. ſicut reſticula coccinea, alibi, reſticulum. Aq. ἐκ κόκκου, e cocco. (d) Gena tua extra.] Symm. αἱ παρειαί σου σκεπόμεναι καλύμματι, genæ tuæ tectæ operimento. (e) In Thalpioth.] Aq. εἰς ἐπάλξεις in propugnacula. Symmachus, ὕψη, altitudines: quarum editionum facit etiam mentionem Theodoretus. S. Ambr. in pſalm 118. ſerm. 4. Sicut turris David cervix tua, quæ ædificata eſt in Thalpio: mille oſtia pendent in ea, omnia jacula potentium. (f) Aſpiret dies, & amoveantur.] Aq. κοπάσῃ ἡμέρα, καὶ κλιθῶσιν, ceſſet dies, & inclinentur, ut ſupra. (g) Collem.] Symm. εἰς τὴν νάπην, eodem ſenſu. (h) Fidei.] Sic fere S. Ambr. 1. de Virg. nec multo aliter lib. de Noe cap. 15. & in pſ. 118. ſerm. 15. Aq. ἀμανὰ, & vulgata, Amana. (i) Latibulis.] Aquila, κατοικητηρίου, habitaculo. (k) Cor abſtuliſti.] Idem enim videtur valere hoc loco, ἐκαρδίωσας, atque illud quod eſt in aliis, ἐνεκαρδίωσας. Sic hebræus. S. Ambr. in pſ. 118. ſerm. 11. corde nos cepiſti ab uno oculorum tuorum, ſed in ſerm. 16. cor meum cepiſti: quinta editio, ἐθάρσυνάς με, ἐθάρσυνας, fidere me feciſti, feciſti fidere, Apud interpretem Theodoreti ex Symm. excitaſti. (l) Uno.] Aq. ἐν ἑνὶ, in uno. Symm. δι᾽ ἑνὸς, per unum. (m) Ornamento.] Aq. ἐν ἑνὶ πλοκάμῳ ἀπὸ τραχήλου σου, in uno ſerto a collo tuo. Sym. τῶν ὁρμίσκων τοῦ τραχήλου σου, monilium colli tui. (n) Pulchra facta ſunt.] Aq. ἐκαλλωπίσθησαν, Symm. ὡραιώθησαν, eodem ſenſu. (o) A vino.] Symm. ὑπὲρ οἶνον, ſuper vinum. (p) Favum.] Aq. γλυκασμὸν, dulcedinem. Symm. μέλι mel. (q) Nucum.] Symm. ὀπωρῶν, pomorum. (r) Aloth.] Aq. καὶ ἀλωὴ, & aloe. Symm. καὶ θυμίαμα, & thymiama. (ſ) Cum ſtrepitu fluentis.] Quinta editio, ῥεόντων, fluentium. S. Ambr. in pſal. 118. ſerm. 7. & impetus deſcendens a Libano. (t) Fluant.] Aq. ῥυήτωσαν, eodem ſenſu. (u) Mea.] Sic S. Hier. in Abacuc cap. 3. & apud Theodor. & apud S. Ambr. 1. de Virg. Alii, σου, tua. Vulgata, illius.

CAP. V.

(a) Nucum.] S. Ambr. 3. de virg. invitatur Dei verbum in hortum nucis. Sed 1. de virg. manducet fructum pomorum ſuorum. Aq. & Sym. ὀπωρῶν, pomorum, ut ſupra. (b) Manducavi panem meum.] Symm. ἐνεμήθην τὸν δρυμόν μου, depaſtus ſum ſylvam meam. (c) Fratres.] Aq. & Sym. ἑταῖροι, ἀδελφιδοὶ, ſodales, fraterni. (d) Noctis.] Aq. & Symm. νυκτερινῶν, nocturnus. (e) Ipſum.] Sic hebræus: quod tamen, ut alibi, putant nonnulli ſignificare, me. S. Ambr. in pſ. 118. ſerm. 12. ſuper eum. Sed vulgata, ad tactum ejus. Symm. τὰ ἔντερά μου ἐταράχθη, viſcera mea turbata ſunt. (f) Super manus peſſuli.] Sch. ἐπὶ θύρας, ſuper oſtia. S. Ambroſius in ſerm. illo 12. hæc tantum refert, digiti mei myrrha pleni: & in aliquo libro eſt, σμύρνης πλήρεις. (g) Tranſiit.] Aq. ἔκλινεν, παρῆλθεν, declinavit, præteriit. Sym. ἀπονεύσας παρῆλθεν, renuens præteriit. (h) Anima mea.] Symm. ψυχή μου ἐξήρχετο λαλοῦντος αὐτοῦ, anima mea exibat eo loquente. (i) Vulneraverunt.] Aquila, ἐμωλώπισάν με, flagellarunt me. (k) Theriſtrum.] S. Ambr. pallium. De hoc alibi dictum eſt. Schol. τὸ κάλυμμά μου, operimentum meum. (l) Candidus. Symm. λαμπρὸς, ſplendens. (m) Electus.] Aq. ἐκλελεγμένος. Symm. ἐπίλεκτος, eodem ſenſu. (n) Aurum Cephaz.] Aut, Cephas: ut S. Ambroſio videtur, factum ex duabus dictionibus hebraicis quæ ſignificant maſſam auri obryzi. Aq. λιθέα τοῦ χρυσίου, lapidea auri. Symm. χρυσίον, aurum. Th. ἐπίσημοι ἐν χρυσίῳ, inſignes in auro. (o) Plenitudinis.] Aquila, ἐκχύσεις, effuſiones. (p) Phialæ.] Aq. πρασιαὶ, ſulci. (q) Plenam.] Ita etiam S. Ambr. in pſalm. 118. ſerm. 18. Aquila, ἐπίλεκτον, electam. Symmachus, πρωτείαν, primam. (r) Tharſis.] Symm. πλήρεις ὑακίνθων, & vulgata, plenæ hyacinthis. Sexta editio, χρυσολίθων, Chryſolithis. (ſ) Marmoriæ.] Aq. & Th. πάριοι, Pariæ. (t) Abiit.] Aq. ἐπορεύθη, ivit, Symm. ἀνεχώρησεν, receſſit.

CAP. VI.

(a) Phialas.] Aq. & Symm. πρασιὰς, ſulcos, areolas. (b) Paſcere.] Sic S. Ambr. de inſtit. virg. cap. 15. Aq. Symm. Sexta editio, τοῦ νέμειν, ad paſcendum. (c) Qui paſcit.] Sexta editio, τῷ νεμομένῳ ἐν τοῖς κρίνοις, ei qui paſcitur in liliis. Theodor. ex Symm. qui paſcit flores. (d) Sicut beneplacitum.] A. κατ᾽ εὐδοκίαν, juxta beneplacitum. Symmachus, εὐδοκητὴ, bene accepta. Quinta editio, ἕως εὐδοκῶ, quouſque bene probo. Nonnulli putant dictionem Hebræam ſignificare ipſammet civitatem Therſam. (e) Pavor, ut ordinatæ.] Eſt Hebraiſmus: nam Hebræus habet, vexillatæ, & valet, acies, caſtra. Symmachus, ἐπίφοβος, ὡς τάγματα παρεμβολῶν, terribilis ut acies caſtrorum. (f) E regione mei.] Aq. ἀπὸ κατέναντί μου, eodem ſenſu. (g) Apparuerunt.] In aliquot libris eſt, ἀνέβησαν, aſcenderunt, & Schol. ἀνεφάνησαν. (h) Tonſarum.] Symm. τῶν ἀμνάδων, agnarum. (i) Funiculus coccineus.] Schol. ὡς νῆμα κόκκινον, ſicut filum coccineum. Aquila, τοῦ κόκκου, cocci. Locus merito ſuſpectus. Nam coccus שני dicitur. Hic autem eſt, רמון quod potius malogranatum ſignificat. Filum coccineum. i. חוט שני quod invenies cap. 4. verſ. 3. unde huc tranſcriptum. Ibidem. Druſ. (k) Eloquium.] Symm. διάλεξίς σου καλὴ, alloquutio tua bona. Abeſt tamen hoc loco iſta pars a vulgata. (l) Extra taciturnitatem tuam.] Symm. σκεπόμεναι καλύμματι, tectæ operimento. (m) Beatificabunt.] Aq. & Symm. καὶ ἐπῄνεσαν, & laudaverunt. (n) Progreditur.] Reſpondet etiam hebræo, ſi illud, ἐκκύψασα, verteretur, reſpiciens. (o) Pavor, ut ordinatæ.] Symm. ἐπίφοβος ὡς τάγματα, terribilis ut acies: alius interpres [illegible], illuſtris, ſicut illæ, quæ magnificantur. Sexta editio, καταπληκτικὴ ὡς αἱ μεγαλυνόμεναι, terrefaciens inter eas quæ ſunt magnificatæ. (p) Videre in genimina torrentis.] Symm. καταμαθεῖν τὰς ὀπώρας τοῦ φάραγγος, ad conſiderandos fructus convallis: alius interpres, ἰδεῖν τὸν καρπὸν τῶν χειμάρρων, ad videndum fructum torrentium. (q) Non novit.] In aliquo libro eſt, οὐκ ἔγνω, ubi novit, & ex Aquila, ut eſt in noſtra. Symm. οὐκ οἶδα, ἡ ψυχή μου ὑπόρησέν με, quod vulgata, neſcivi: anima mea conturbavit me. (r) Poſuit me currus Aminadab.] S. Ambr. de Abraam cap. 8. poſuiſti me currus Aminadab. Quinta editio, ἔθου με εἰς ἅρμα λαοῦ ἡγουμένου, poſuiſti me in currum populi ducis. Theodoretus tribuit Symmacho, anima mea dubitavit a curribus populi ducentis: Aquilæ autem, curribus populi ſponte imperantis. (ſ) Sunamitis.] Symm. ἡ ἐσκυλευμένη, ſpoliata, Aq. ἡ εἰρηνεύουσα, quæ in pace degis. (t) Videbimus.] Sic S. Ambr. de obitu Valent. Sch. θεαματισθησόμεθα, intuebimur quaſi in ſpectaculum.

CAP. VII.

(a) Quid videbitis in Sunamitide.] Aq. τί θεαματισθήσεσθε ἐν εἰρηνευούσῃ; Quid intuebimini in pacifica? (b) Quæ venit, ſicut chori.] S. Ambr. de obitu, de qua venit, ſicut chori. Compl non ſine mendo, ὡς χόρτος, ſicut herba. Sch. διερχομένην ὡς χορὸν τῶν παρεμβολῶν, accedentem tanquam chorum caſtrorum. Symm. τὴν ἐσκυλευμένην ἐν τρώσεσι τῶν παρεμβολῶν, ſpoliatam in vulnerationibus caſtrorum. (c) Filia Nadab] S. Hieron. 1. adv. Iovin. in calceamentis filii Aminadab S. Ambroſius de Inſtitutione virg. capite 14. & de obitu Valentiniani, in calceamentis filia Aminadab, hoc eſt, filia principis: & Theodoretus ex Aquila, ἑκουσιαζομένου, ſponte dantis, munifici: ex Symm. ἡγεμόνος, ducis S. Ambr. ex Aquila, videtur vertiſſe in ſerm. in pſal. 118. voluntatis, vel beneplaciti. (d) Opus artificis.] S. Ambr. de Inſtit. virg. cap. 14. opera manuum artificis, in pſal. 118. ſerm. 17. opere artificis. [e) Acervus frumenti.] S. Ambr. de Inſtit. virg. c. 14. ſicut acervus tritici minuti inter lilia: ſed de obitu Valent. acervus tritici muniti inter lilia. Symm. ὡς σωρὸς, tanquam cumulus. (f) Stagna.] Sic S. Ambr. Symm. κολυμβήθραι, piſcinæ. (g) Filiæ multorum.] Sym. θυγατέρων πλήθους, filiarum multitudinis. (h) Et plexus.] S. Amb. ſer. 17. in p. 118 & ornatus. Sch. καὶ ἡ διακόσμησίς σου ὡς πορφύρα βασιλέως περιδεδεμένη εἰλήμασι, & ornatus tuus, ſicut purpura regis circumligata involucris. Aliud Sch. δεδεμένη βερατείμ. ligata Beratim, quod ſignificat, in canalibus. (i) In deliciis tuis,] Sic S. Ambr. in illo ſerm. 17. & alibi. Aquila, θυγάτηρ τρυφῶν, filia deliciarum: alius interpres, ἀγαπητὴ ἐν σπατάλαις, dilecta in deliciis. (k) Hæc magnitudo.] S. Ambr. Hexae. l. 3. c. 17. ſtatura tua ſimilis facta eſt palmæ. Aq. αὕτη ἀνάστασίς σου, hæc ſuſcitatio tua. Symm. αὕτη ἡλικία σου, hæc ætas tua. (l) Cacumina.] Symm. τῶν βαΐων, ramos. Theodoretus ex Aquila, elatas ejus. (m) Vadens.] Symm. ἁρμόζον τῷ ἀγαπητῷ μου εἰς εὐθύτητα, conveniens dilecto meo in rectitudinem. (n) Sufficiens] Symm. προστιθέμενος χείλεσι. accedens labiis. Aq. χείλεσι, καὶ ὀδοῦσι, labiis, & dentibus. (o) Floruit.] Aq. & ſexta editio, εἰ ἐβλάστησεν, ſi germinavit. (p) Floruerunt.] Aquila, ἤνοιξαν, aperuerunt ſe. (q) Servavi.] Aq. & Symm. ἀπέκρυψά σοι, abſcondi tibi.

CAP. VIII.

(a) Quis det te fraterne mi.] S. Ambroſ. de inſt. virg. Quis dabit te fratrem mihi: nec multo aliter ſerm. 19. in pſal. 118. Atque omnino ſæpe pro fraterno, aut fratruele apud Patres eſt frater. Aq. τίς δώσει σε ὡς ἀδελφὸν ἐμοί; quis dabit te ut fratrem mihi? (b) Et inveniens.] Sic S. Ambroſ. Symm. ἵνα εὕρω σε ἔξω, φιλήσω σε, ut cum invenero te foris, oſculer te. Alius interpres, ἐν ἀγρῷ, in agro: alius, εὑρήσω σε ἐν ἀγορᾷ, φιλήσω σε, inveniam te in foro, oſculabor te. (c) Et quidem non ſpernent.] Sexta editio, καὶ μηδεὶς ἐξουδενίζῃ με, & nemo vilipendat me. Aq. οὐκ ἔτι μυκτηρίσουσί με, non ultra ſubſannabunt me. (d) Me.] In aliquot libris, & apud Theodoretum additur, διδάξεις με, & apud S. Ambr. ſerm. illo 19. ibi docebis me. (e) Unguentato.] Symm. ἠρτυμένου, condito. (f) In viribus agri.] In Compl. & apud Theodoretum eſt, ἐν ταῖς δυνάμεσι, καὶ ἐν ταῖς ἰσχύσεσι τοῦ ἀγροῦ. ut ſupra. Totum vero iſtud abeſt a S. Ambr. & a vulgata. Sch ἐν ταῖς δορκάσιν, ἢ ἐν ἐλάφοις τῆς χώρας, in capreis, vel in cervis regionis. (g) Aſcendit.] Ita etiam S. Ambr. ibidem, & Theodoretus. Schol adjungit, ἐκ τῆς ἐρήμου, & vulgata, de deſerto. (h) Innitens.] Sic S. Ambr. Sexta editio, ἐπερειδομένη, eodem ſenſu. Sed in 1. hom. Orig. verſa a S. Hier. in recentioribus editionibus: Et quo manifeſtius hoc myſterium deſcribatur, non ait, ut in pleriſque codicibus legitur, innixa ſuper fratruelem ſuum, id eſt, ἐπιστηριζομένη, ſed, ἐπιστηθιζομένη, id eſt, ſuper pectus ejus recumbens. (i) Sub malo.] Aq. ὑποκάτω τοῦ μήλου ἐξήγειρά σε, Sym. ὑπὸ τὴν μηλέαν, eodem ſenſu. (k) Ibi peperit te.] A. ἐκεῖ διεφθάρη, ibi corrupta eſt. Sym. ὅπου, ubi. (l) Pone] Schol. περίθου, circumpone. (m) Quia valida.] Sym. ὅτι ἀκαταμάχητος, ὡς θάνατος, ἡ ἀγάπη, quia inexpugnabilis, ut mors, dilectio. (n) Alæ.] Sic S. Ambr. Sch. λαμπάδες αὐτῆς, λαμπάδες πυρὸς, lampades ejus, lampades ignis. Sym. αἱ ὁρμαὶ αὐτῆς, ὁρμαὶ πύρινοι, impetus ejus, impetus ignis. Sexta editio, σπινθῆρες αὐτῆς, σπινθῆρες πυρὸς, ſcintillæ ejus, ſcintillæ ignis. Hujus lectionis facit etiam mentionem Theodoretus, quaſi ex diverſitate exemplarium. (o) Omnem vitam ſuam.] Aq. σύμπασαν ὕπαρξιν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, univerſam ſubſtantiam domus ſuæ. (p) In charitate] Symm. ὑπὲρ τῆς ἀγάπης ἐξουδενιζόμενος ἐξουδενωθήσεται, pro charitate, ſpretus ſpernetur. (q) Parva.] Quinta editio, ἀδελφὴ ἡμῶν εἶ μικρὰ, μαστοὺς οὐκ ἔχεις, ſoror noſtra es parva, & ubera non habes. (r) Loquetur.] S. Ambr. in pſ. 118. ſerm. 22. vel, ut Symm. qua loquatur ei. Sed poſſet etiam verti, ſermo fiet. (ſ) Sculpamus ſuper eam tabulam.] S. Ambr. tabulas. Quinta editio, ἐπάνω αὐτῆς, deſuper eam. Symm. περισφίγξωμεν αὐτὴν σανίσι κεδρίνοις, compingamus eam tabulis cedrinis. (t) Eorum.] Aliqui codices, αὐτοῦ, & S. Ambr. ejus, & ſic Aq. τότε ἐγενόμην ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εὑρίσκουσα εἰρήνην, tunc facta ſum in oculis ejus inveniens pacem. (u) Beelamon.] Theodoretus, Symm. vertit, ἐν κατοχῇ ὄχλου, in retentione turbæ. Aq. ἐν ἔχοντι πλῆθος, in habente multitudinem. (x) In fructu.] Aliqui, ἐν καιρῷ, in tempore. Schol. ἐνέγκῃ ὑπὲρ καρποῦ αὐτοῦ χιλίους ἀργυρίου, afferat pro fructu ejus mille argenti. (y) Vinea mihi mea.] S. Ambr. vitis mea in conſpectu meo. Sch. ἀμπελών μου ὁ ἐμὸς ἐνώπιόν μου, vinea mea ad faciem meam. (z) Ducenti.] Sic cæteri omnes. Schol. διακόσιοι, bis mille. (ω) Qui ſedes.] Sym. οἱ καθήμενοι, qui ſedetis. (aa) Intendentes.] Schol. ἀκροῶνται, auſcultant. (bb) Aromatum.] Sym. ἡδυσμάτων, ſuavitatum.

SAPIENTIA SALOMONIS.

CAP. I.

(*) SEntite.] S. *Hieron. in Eſa.* 55. ſapite. (*a*) Peccatis.] *Græce eſt in numero ſingulari : ſed auctor vulgatæ videtur vitaſſe ineptam compoſitionem: a qua quidem vulgata inviti, & raro diſcedemus, præſertim ubi illi convenit cum recitatione Patrum.* (*b*) Sapientia.] *In uno vetuſto ad marginem eſt,* σοφίας, ſapientiæ, *ut vulgata.* S. *Aug. de mendacio ad Conſent. cap.* 16. *ubi multa ex hoc loco affert, & explicat,* humanus eſt enim ſpiritus ſapientiæ. (*c*) Et hoc, quod continet.] *Si referatur ad ſpiritum, quemadmodum referri poteſt in græco ; verti poſſet,* & qui continet, *ut apud* S. *Auguſtinum in ſpeculo,* & *Orig. in epiſt. ad Rom. cap.* 9. *lib* 7. (*d*) Et ſalutares.] *Sic* S. *Hier. ſed vulgata,* & ſanabiles fecit nationes orbis terrarum. (*e*) Immortalis eſt.] *In multis vulgatæ codicibus ſunt plura,* perpetua eſt, & immortalis : injuſtitia autem mortis acquiſitio. (*f*) Digni.] *In vulgata additur,* morte : *quæ tamen dictio minime neceſſaria eſt, & abeſt ab aliquot vetuſtis codicibus vulgatæ.*

CAP. II.

(*a*) APUD ſe.] *In multis libris eſt,* ἐν ἑαυτοῖς, *& poſſet etiam verti,* intra ſe. (*b*) Remedium.] *Vulgata,* refrigerium. (*c*) Ex nihilo.] *Videtur bene expreſſa ſententia, quamvis* αὐτοσχεδίως, *ſignificet,* temere, caſu. (*d*) Sermo ſcintilla.] *Sic Vaticani; & cæteri manuſcripti,* ὁ λόγος σπινθήρ. *& eadem videri poteſt fuiſſe lectio vulgata, licet nunc ſit,* ſermo ſcintillæ. *Nonnulli autem putarunt legendum,* ὀλίγος σπινθήρ, parva ſcintilla. *Quod autem ſequitur,* ad commovendum cor noſtrum, *poſſet etiam verti,* in motione cordis noſtri. (*e*) Qua extincta.] *Id eſt, qua ſcintilla extincta. Vulgata, niſi ſubeſt mendum,* quia extinctus cinis. (*f*) Et nomen.] *In vulgata hæc ſententia ponitur poſt ſequentem.* (*g*) Creatura, tanquam juventute.] *Compl.* τῇ κτίσει, ὡς ἐν νεότητι, poſſeſſione, tanquam in juventute. *Vulg.* creatura tanquam in juventute. (*h*) Temporis.] *Sic vulgata, &* S. *Ambroſius in pſ.* 118. *ſerm.* 8. *nec longe abeſt a dictione,* ἀέρος. (*i*) Nec veterani revereamur.] *Sic aliquot codices vulgatæ, licet alii,* nec veterano, nec revereamur. (*k*) Juſtitiæ.] *Ita etiam gloſſa; & aliquot codices vulgatæ. Alii,* injuſtitiæ. (*l*) Gloriatur patrem Deum.] *Id eſt,* jactat. *Et ita* S. *Cypr. lib.* 2. *adverſ. Judæos, in aliquot vetuſtis exempl. licet in aliis ſit,* & gloriatur patrem ſe habere Deum, *ut in vulgata. Multa autem ex his eodem modo referuntur in vulgata, apud* S. *Cypr. loco indicato, apud Lactantium lib.* 4. *c.* 16. *apud Luciferum pro* S. *Ath. apud* S. *Aug.* 17. *de civit. c.* 20. *& alios : quare a vulgata minime recedendum putavimus.* (*m*) Probemus.] *Sic etiam* S. *Cypr. & Lactantius, &* S. *Aug. Aliquot libri habent,* δικάζωμεν, judicemus. (*n*) Ad imaginem ſuæ ſimilitudinis.] *Sic etiam Lucifer : quamvis ad verbum redderetur,* imaginem ſuæ (*aut,* propriæ) proprietatis. *In plerisque autem codicibus pro,* ἰδιότητος, *eſt,* ἀϊδιότητος, æternitatis. (*o*) Imitantur autem illum.] *Sic etiam Lucifer, &* S. *Cypr. de zelo, ſed illud,* πειράζουσι δὲ αὐτὸν, *poſſet etiam ſignificare,* experiuntur autem illam, *nimirum mortem.*

CAP. III.

(*a*) TOrmentum.] *Sic etiam apud Luciferum pro* S. *Athan. in vulgata additur,* mortis. (*b*) Afflictio.] *Lucifer ibid. habet,* malitia, & S. *Aug. in Exod. q.* 143. *ubi tamen docet malitiæ nomine ſignificari pœnam. Apud Luciferum totus locus ſic habet,* & æſtimata eſt malitia exitus illorum. Et ab itinere juſto, abierunt in exterminium : illi autem, *&c.* In vulgata, & æſtimata eſt afflictio exitus illorum. Et ab itinere juſto abierunt in exterminium : & quod a nobis eſt, iter exterminii : illi autem, *&c.* (*c*) Holocauſti hoſtiam.] *Propius eſſet Græco,* holocauſtum hoſtiæ. *Apud Luciferum, & in multis codicibus* S. *Cypriani eſt,* holocauſtam hoſtiam : *quamvis in aliis interdum ſit,* holocauſta hoſtiæ. (*d*) Reſpectus.] *Id eſt,* viſitationis, *ut cap. præcedenti etiam apud* S. *Auguſt.* 17. *de civit.* erit enim ei reſpectus ex ſermonibus illius : *& in hoc ipſo cap. paulo poſt,* in reſpectione animarum, *& alibi. Sed quod ad præſentem locum pertinet, apud Luciferum, &* S. *Cyprianum eſt, ut in vulgata,* & in tempore erit reſpectus illorum, *& apud Luciferum ſequitur,* fulgebunt tanquam ſcintillæ : *apud* S. *Cyprianum* : Judicabunt nationes : *ſed ep.* 1. *lib.* 4. *in aliquo vetuſto codice,* fulgebunt juſti & tanquam, *ut vulgata.* (*e*) Donum & pax.] *Sic etiam* S. *Auguſtinus in ſpeculo, quamvis græca ſic reddi ſoleant,* quoniam gratia, & miſericordia electis ejus. *In multis autem codicibus græcis eſt,* ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ, in ſanctis ejus, & viſitatio in electis ejus, *ſed non apud* S. *Auguſtinum. Similia habentur cap. ſequenti.* (*f*) Creatura.] *Id eſt, generatio,* γένεσις. (*g*) Incoinquinata.] *Etiam a* S. *Hieronymo abeſt & ut dicemus. Vulgata, &* S. *Aug. in ſpeculo,* & coinquinata. (*h*) Animarum.] *Sic* S. *Auguſt. ibidem, &* S. *Hier. ut dicemus. In vulgata additur,* ſanctarum. (*i*) In manu.] *Vulg. &* S. *Aug.* per manus ſuas. S. *Hier. in Eſa. c.* 56. *hunc locum ſic refert* : Beata ſterilis immaculata, quæ non cognovit ſtratum in delicto : habebit fructum in reſpectione animarum : & eunuchus qui non eſt operatus manu iniquitatem, neque cogitavit contra Dominum mala. Dabitur enim fidei ejus electa gratia, & pars in templo Domini delectabilis. (*k*) Inconſummati.] *Id eſt,* non perfecti : *ut cap. ſequenti, non enim probanda videtur verſio Complut.* non initiati. *Vulgata fortaſſe mendoſe,* in conſummatione. (*l*) Alloquutionem.] *Id eſt,* ſolatium, *ut alibi.* (*m*) Nationis.] *Sic etiam aliquot vetuſti codices vulgatæ, licet aliter in aliis.*

CAP. IV.

(*a*) VIrtute.] *In lib. de ſingul. cleric. inter opera* S. *Cypriani eſt,* claritate : *cætera hujus loci inde ſumpſimus : magis enim reſpondent Græcis, quam vulgata,* ô quam pulchra eſt caſta generatio cum claritate : *quemadmodum etiam & illud,* abduxerit, *ubi in vulgata,* eduxerit. (*b*) Certaminum prælium.] *Sic in eodem libro. In vulgata eſt,* præmium. *Poterat etiam, pro,* certaminum, *dici,* præmiorum : *quoniam,* ἄθλων, *poteſt utrumque ſignificare. Sed ab auctoritate vulgatæ, & ejus libri recedere noluimus ; præſertim cum optima ſententia elici poſſit.* (*d*) Adulterinæ.] *Mutavimus nonnihil vulgatam auctoritate* S. *Auguſtini lib.* 2. *de doctr. Chriſt. c.* 12. (*d*) Somnis.] *Fieri poteſt ut in vulgatam mendum irrepſerit, & pro,* ſomnis, *ſit factum,* omnes. (*e*) Longævam ſenectutem.] *Vulgata,* longam vitam. *Lucifer,* longævitatem. (*f*) Sine voce inflatos.] *Hoc eodem ordine Lucifer, licet in vulgata ſit,* inflatos ſine voce. *Poſſet etiam pro* inflatos, *dici,* pronos, demiſſos. (*g*) In dolore.] *Sic Lucifer : vulgata,* gementes. (*h*) Cogitationem.] *Lucifer,* cognitionem : *vulgata,* cogitatione. *Dictio græca ſignificat ſupputationem.*

CAP. V.

(*a*) IN riſum.] *Apud* S. *Cyprianum in aliquot manuſcriptis, & apud Luciferum eſt,* in riſu, *in aliis, & vulgata,* In deriſum. *Sequuti autem ſumus iſtorum auctoritatem, ut quæ Græcus in ſingulari habet de juſto, in numero multitudinis redderemus. Id enim ſententiæ nihil officit.* (*b*) Quomodo.] *Sic Lucifer, &* S. *Cyprianus in aliquot codicibus, in aliis;* Quomodo ergo : *vulg.* Ecce quomodo. (*c*) Sol.] *Ita iidem, &* S. *Ambroſ. ſerm.* 3. *&* 16. *&* S. *Greg.* 34. *mor. cap.* 6. *In multis autem libris eſt,* ὁ ἥλιος τῆς δικαιοσύνης, Sol juſtitiæ : *& in vulgata,* Sol intelligentiæ. (*d*) Laſſati ſumus.] *Græce eſt,* ἐνεπλήσθημεν, impleti & ſatiati ſumus. *Sed quoniam repletio laſſitudinem facit ; ſatis bene videtur dictum,* laſſati. (*e*) Solitudines.] *Sic* S. *Cypr. de exhort. mart. & alibi Lucifer,* heremias : *vulgata,* vias. (*f*) Divitiarum jactatio.] *Sic etiam* S. *Cypr. & ſatis bene ad ſententiam. Lucifer,* divitiæ cum exultatione contulerunt. (*g*) Præcurrens.] *Lucifer,* percurrens. (*h*) Carinæ.] *Sic vulgata. In aliis eſt,* τρίβων, ſemitarum. (*i*) Percuſſione.] *In multis eſt,* πληγῇ, percuſſio. *Vulgata,* ſed tantum ſonitus. (*k*) Pulvis.] χοῦς. *In aliis,* χνοῦς, *quod poteſt etiam ſignificare,* lanugo, *ut in vulgata.*

CAP. VI.

(*a*) MUltitudinem.] *Ita Lucifer, licet apud* S. *Aug. in ſpeculo, & in multis codicibus vulgatæ ſit,* multitudines. (*b*) Legem.] *Sic etiam Lucifer. Apud* S. *Auguſt. & in plerisque codicibus vulg. additur,* juſtitiæ. (*c*) Cujuſque dominus.] *Ita Lucifer, quod ſatis videtur reſpondere Græco,* οὐ γὰρ ὑποστελεῖται πρόσωπον ὁ πάντων δεσπότης, non enim ſubtrahet vultum (*quaſi præ timore,*) omnium dominus. *Apud* S. *Auguſtinum,* non enim ſubtrahit perſonam cujuſquam Dominus, *cum qua lectione conveniunt aliquot codices vulgatæ, licet in multis addatur,* qui eſt omnium dominator. (*d*) Magnitudinem] *Apud omnes fere Latinos additur,* cujuſquam : *Sed in nullo Græco eſt inventum.* (*e*) O tyranni.] *Lucifer,* ô mali tyranni. *Sanctus Auguſtinus,* mali reges. *Vulg.* reges. (*f*) Juſte juſta ; juſtificabuntur.] *Sic in lib. de ſingular. cler.* S. *Aug.* Qui enim cuſtodierint juſtitiam juſte, juſtificabuntur : *atque ita in aliquot codicibus vulgatæ, licet in aliis ſit,* judicabuntur. (*g*) Iſta.] *Sic apud* S. *Aug. quamvis in vulgata ſit factum,* juſta. *Simile mendum, ſed majore cum damno ſententiæ alibi obſervavimus irrepſiſſe in librum de vera & falſa pœnitentia,* quæ novit juſtis ignoſcere, *cum legendum ſit,* iſtis. (*h*) Senſus eſt conſummatus.] *Sic etiam* S. *Aug & ſignificat,* perfecta prudentia, *aut,* perfectio prudentiæ *quod ad verbum reſponderet græco.* (*i*) Viis.] *Ita apud* S. *Aug. &* S. *Greg.* 26. *mor. cap.* 8. *& in aliquot codicib. vulgatæ : licet in aliis addatur,* ſuis. *Cætera etiam in quibus nonnihil a vulgata diſceſſimus, ſunt fere ex Sancto Auguſtino.*

CAP. VII.

(*a*) TErreni.] *Sic eſt in aliquo codice vulgatæ, licet in aliis, & apud* S. *Ambr. in pſ.* 118. *ſit,* terreno. *Apud eundem eſt,* fictus ; *quem ſequuti ſumus etiam aliquot aliis locis.* (*b*) Somno conveniente.] *Id eſt, quod convenit ſomno. Apud eundem, & in aliquot vulg. cod. eſt,* ſomni convenientis, *in aliis,* ſomnii conveniente. (*c*) Æque.] *In vulgata & apud* S. *Ambr. eſt,* emiſi, *& in Compl eſt.* ἧκα. *Fieri poteſt, ut iſtud,* emiſi, *ſit additum ab interprete ad ſententiæ perſpicuitatem.* (*d*) Curis.] *Etiam* S. *Ambr. addit,* magnis. (*e*) Precioſum.] *Hoc videtur poſtulare ſententia, & in Compl. eſt,* τίμιον. *Quare,* ἀτίμητον, *quod eſt in aliis, aut mendoſum eſt, aut ſignificat, lapidem, qui precioſus vulgo dicitur, vere eſſe vilem præ illa.* (*) Matrem.] *In aliquo eſt,* γένεσιν, generationem. (*f*) Det.] *Sic* S. *Greg.* 23. *mor. c.* 17. *licet in vulg.* dedit. * Quæ mihi data ſunt.] *Aliquot libri habent,* τῶν λεγομένων. (*g*) Et operum ſcientia.] *Ita in lib.* 1. *de vocat. gentium, cap.* 9. *licet addatur,* & diſciplinæ : *vulgata autem,* & operum ſcientiæ diſciplina. (*h*) Virtutem.] *Conferentes vulgatam cum iis quæ a* S. *Ambr. afferuntur lib.* 2. *de Abraham, cap.* 1. 7. *& lib. de Salomone, & lib. de fide reſurr. elegimus ea quæ viſa ſunt magis reſpondere græcis.* (*i*) Evidentia.] *Non ſumus auſi,* ἐμφανῆ, *dicere,* improviſa, *licet etiam* S. *Ambr. de Abraham ſic habeat. Fortaſſe habuerunt,* ἀφανῆ, *aut hujuſmodi quiddam.* (*k*) Spiritus intelligens.] *In toto hoc loco, qui ſequitur, receſſimus nonnunquam a vulgata, diligenter conferentes quæ a* S. *Ambr. in lib. de incarn. Domin. myſterio in extremo,* 3. *de ſpiritu Sancto cap.* 19. *&* 23. S. *Auguſt. lib.* 4. *ſuper Gen. c.* 12. *lib. de natura boni, cap.* 29. *lib. de Incarnatione Verbi, cap.* 13. *& ſequentibus, & ab Origene Periarchon, afferuntur.*

CAP. VIII.

(*a*) ELectrix.] *Ad marginem unius codicis pervetuſti eſt,* εὑρέτις, inventrix. (*b*) Labores hujus ſunt virtutes.] *Quaſi dicat, opera ſapientiæ ſunt ipſæ virtutes ſpeciales quæ componunt juſtitiam tanquam virtutem generalem. Vulgata tamen, &* S. *Auguſtinus in ſpeculo, non diſſimili ſententia,* labores hujus magnas habent virtutes. (*c*) Multitudinem ſcientiæ.] *Videtur ſic vertiſſe* πολυπειρίαν, *quoniam ex multa experientia ſolent multæ oriri ſcientiæ.* (*d*) Argumentorum.] *Quoniam adverſariorum argumenta magnam in quæſtionibus obſcuritatem ac difficultatem pariunt, idcirco non inepte hoc nomine appellavit ea quæ græce ſunt* αἰνίγματα. (*e*) Ad convivendum.] *Sic correctiores codices vulgatæ, licet alii,* ad convivandum. S. *Ambr. lib. de viduis,* in conjugium. (*f*) Alloquutio.] *Id eſt,* ſolatium, *ut alibi ſæpe : hic autem mutavimus nonnulla propemodum neceſſario.* (*g*) Cognatione.] *Mendoſe in plerisque Bibliis legebatur,* immortalis eſt in cogitatione ſapientia. * In laboribus manuum ejus.] In nonnullis libris eſt, καὶ ἐν πόνοις ἔργων χειρῶν αὐτῆς, quamvis, ἔργων, omittitur in Græco. (*h*) Magis autem.] *Ut ex hoc loco poſſint elici ſententiæ, quæ eliciuntur e græco ; paululum immutavimus verborum ordinem. Nam vulg. &* S. *Auguſt.* 10. *de Gen. cap.* 17. *habent,* & cum eſſem magis bonus. (*i*) Continens.] *Id eſt, compos. Quod autem ſequitur,* erat ſapientiæ, *ſic eſt apud eundem, & in nonnullis bibliis : nam in aliis,* erat ſumma ſapientia. *Græce eſt,* φρονήσεως, *id eſt,* prudentiæ, *aut,* ſenſus, *ut ſæpe ſolet noſter interpres vertere.*

CAP. IX.

(*a*) TUÆ.] *Sic fere omnes codices Græci, & Latini. Abeſt tamen a Complut. Lucifer, pro* S. *Athan.* Deus parentum, & Domine miſericordiarum. (*b*) Corruptibile.] *Sic* S. *Auguſt.* 13. *de civit. cap.* 16. *Vulgata,* corpus enim quod corrumpitur. (*c*) Curantem.] *Sic idem lib.* 2. *contra Pelag. Sed in vulgata, & in lib. de ſingular. clericorum,* cogitantem. (*d*) Et per ſapientiam] *Sic in eodem lib. de ſingular. quare hanc potius conſtructionem retinuimus, quam alteram, quam ferent verba græca. Et* S. *Hier. totum hunc locum ſic reddit,* quæ autem in cœlis ſunt, quis inveſtigavit ? & conſilium tuum quis cognovit ? niſi quod tu dediſti ſapientiam, & ſpiritum ſanctum tuum miſiſti de excelſis : & ſic correctæ ſunt ſemitæ eorum, qui verſantur in terra, & quæ tibi placent, eruditi ſunt homines.

CAP. X.

(*a*) SUO.] *In multis Bibliis, non tamen omnibus, additur,* & eduxit illum de limo terræ : *quæ neque apud* S. *Auguſt. ſunt epiſt.* 99. *unde nonnulla mutavimus.* (*b*) Fratricidis.] *Græcis, quæ nunc habemus, vix reſpondere poteſt vulgata. Int. Orig. in Joannem,* injuſtus in ira ſua periit cum animis fratricidis. (*c*) Invenit.] *Compl.* ἔγνω, *& vulgata,* ſcivit. (*d*) In teſtimonium] *Sic etiam vulgata. In aliis eſt,* ἧς ἔτι μαρτύριον, cujus adhuc teſtimonium. (*e*) Hominibus.] *Græce eſt,* τῷ βίῳ, vitæ, *quaſi diceret,* hominibus ad vitam degendam: *quare interpres videtur ſequutus ſententiam. Quæ deinde mutavimus, neceſſario videmur mutaſſe.*

CAP. XI.

(*a*) TUrbati.] *Valet, ut alibi nonnunquam, ac ſi diceretur,* turbatis, *nimirum inimicis, quorum comparatio fit cum populo Dei. Turbatis ergo illis inimicis, dediſti ipſis, id eſt, Hebræis amicis tuis, aquam, &c. Vulgata multis modis videtur mendoſa.* (*b*) Informi.] *Sic habuiſſe quædam exemplaria teſtatur* S. *Aug. lib. de fide & ſymb. cap.* 2. *& apud Origenem.* 4. *Periarchon. cap. penult.* non enim deerat omnipotenti manui tuæ, quæ creaverat mundum ex informi materia, immittere eis multitudinem urſorum, vel feroces leones. (*c*) Conſtituiſſes.] *Ita apud* S. *Aug. lib.* 1. *de diverſis quæſtionibus ad Simplic.* S. *Hier.* condidiſti. *Codices Bibliorum variant.*

CAP. XII

(*a*) INcorruptus.] *Sic* S. *Hieron.* (*b*) Partibus.] *Id eſt, per partes, & paulatim, quomodo item,* κρίνων κατὰ βραχὺ, *paulo inferius redditur,* partibus judicans, *& ita apud Luciferum de regib. apoſtat.* (*c*) Alloqueris.] *Ita idem Lucifer : in vulgata,* admones, & alloqueris. *Alloqui autem valet hoc & ſimilibus locis, corripere, & leviter, quaſi verbis caſtigare.* (*d*) Sacrificia.] *Lucifer,* ſacramenta. *Sed fortaſſe melius verteretur, & aptius præcedentibus, ac ſequentibus,* & quoniam erant initiati (*aut,* quoniam erant ſacerdotes initiantes) ſacris impiis. (*e*) Et comeſtorum.] *Hæc uſque,* ad voluiſti perdere, *non referuntur a Lucifero. Horum verborum hæc poteſt eſſe conſtructio ſubintelligendo ex ſuperioribus,* ἐπὶ τῷ πράσσειν, & quoniam faciebant convivium eorum qui comederent viſcera carnium humanarum, & ſanguinis. *Compl. habet,* σπλαγχνοφάγοις, viſcerum comeſtores, *ac deinde,* καὶ θοίναν αἵματος, *quod tamen non ſatis tuto vertunt,* & devoratorem ſanguinis. (*f*) A medio ſacramento tuo] *Sic etiam vulgata, & hoc eodem loco in vetuſtioribus codicibus, licet in multis ſit poſt,* perdere voluiſti : *quo tamen loco neque apud Luciferum habentur. Hic autem Græci codices valde diſcrepant. Compl.* ἐκ μέσου μύστας θείας σου, *quod videtur factum ex,* μυσταθείας. *Plerique autem manuſcripti,* ἐκ μέσου μύστας θιάσου, myſtas e medio thiaſo, *id eſt, choro bacchantium.* (*g*) Cædis.] *Addita eſt dictio iſta ad ſententiam explicandã. Hoc enim notant grammatici antiquitus ſignificaſſe,* αὐθέντα, *id eſt,* αὐτόχειρα, *qui manus ſibi, aut aliis affert.* (*h*) Peregrinationẽ.] *Ita dictum eſt, quemadmodum ſæpe tranſmigrationem, id eſt, homines qui tranſmigraverant : apte autem redderetur,* coloniam. (*i*) Iniqua.] *Lucifer,* nequam. (*k*) Condemnare.] *Ita legitur in omnibus collatis codicibus, & optimus eſt ſenſus. In vulgata & apud* S. *Auguſtinum, lib.* 83. *quæſt. cap.* 53. *&* S. *Greg.* 3. *mor. c.* 11. *eſt,* condemnas, & exterum æſtimas. (*l*) Et in his, qui ſciunt.] S. *Auguſt. ibid.* ſed in iis, qui ſciunt, *& ſententia videtur eſſe, aut, inter eos, id eſt, in conſpectu eorum, qui ſciunt, redargui audaciam ignorantium, aut eorum, qui ſciunt voluntatem Domini, ſed non faciunt, audaciam puniri. Codices bibliorum valde diſcrepant & inter ſe, & a græcis.* (*m*) Tranquillitate.] *Ita etiam* S. *Aug. ſed videtur ſignificare,* æquitate : *item quod ſequitur,* reverentia, *videtur dictum, pro,* indulgentia. (*n*) Et parſimonia.] καὶ φειδοῦς, *quaſi careres ſuppliciis, quibus illos afficeres. In vulg. eſt,* & liberaſti. *A Compl. utrumque abeſt.* (*o*) Experturi ſunt] *Sic videtur habuiſſe* S. *Aug. in pſ.* 9. *quantum explanatio indicat : in recitatione tamen textus eſt,* experti ſunt, *ut in vulgata : & poteſt futurum more hebraico poſitum eſſe pro præterito. Contra autem, ubi in græcis eſt,* ἐπῆλθεν, *in vulgata eſt,* veniet ſuper illos.

CAP. XIII.

(*a*) SPeciei enim primus generator, ea conſtituit.] *Hæc abſunt a* S. *Cypr. de exhortatione martyrum, &* 3. *teſtim. Cætera eodem fere modo apud ipſum habent, atque in vulgata.* (*b*) A magnitudine enim ſpeciei creaturarum.] *Vulgata,* & creaturæ : *& in aliquo codice Græco eſt,* καὶ κτισμάτων. *Poſſet autem noſtra etiam verti,* ſpecie, *ac ſi diceretur,* & ſpecie. S. *Greg.* 26. *mor. cap.* 8. Per magnitudinem enim creaturæ, & ſpeciem poteſt intelligibiliter creator videri. S. *Chryſoſtomus hom.* 4. *in Gen. Quando autem pro dictione,* ἀναλόγως, S. *Gregorius habet,* intelligibiliter, *vulgata,* cognoſcibiliter ; *putavimus mutari poſſe, & clarius dici,* per proportionem. (*c*) Scire.] S. *Aug.* 5. *de Gen. cap.* 16. valere. (*d*) Bene mobile.] *Id eſt, quod facile obediat manui artificis ; non enim e quercu ſolet exculpi ſimulachrum. In aliis eſt,* εὔτυκτον, *eodem ſenſu. Complut.* εὔτηκτον, *quaſi putre : licet in Compl. vertatur,* rectam arborem. *Potuit autem interpres antiquus ideo rectum vocare, quoniam quæ hujuſmodi ſunt, facilius formantur : ſicut etiam dicuntur,* εὐκτήδονα δένδρα, arbores quarum venæ & fibræ recte fluunt.

CAP. XIV.

(*a*) PER quod fit juſtitia.] S. *Ambroſius in pſal.* 118. *ſerm.* 8. quod fit per juſtitiam : maledictum autem lignum, quod fit per manum hominum. (*b*) Reſpectus.] *Id eſt, viſitatio, & punitio. Ita enim ſolet reddere interpres,* ἐπισκοπὴν, *quare veriſimile eſt ab aliquo alio additam eſſe in vulgata negationem.* (*c*) Affectui.] *Græce eſt,* συμφορᾷ, calamitati, *id eſt, affectui exorto ex calamitate amiſſi filii.*

CAP. XV.

(*a*) POtentiam.] *Sic* S. *Auguſt. de fide, & oper. c.* 22. *ex quo fere hunc locum correximus.* (*b*) Adumbrantium.] *Complut. diſtinguit in duas voces,* σκιᾷ γραφῶν, *vulgata,* umbra picturæ. (*c*) Opprobrium.] *In aliquo codice eſt,* ὄρεξιν, *& vulgata,* inſenſato dat concupiſcentiam. (*d*) Uſus.] *Sic* S. *Cypr. de exhortatione martyrum, &* 3. *teſtim. quamvis in vulgata ſit,* viſus. (*e*) Dementia.] *In magna varietate exemplarium vulgatæ, imitati ſumus ambiguitatem græcæ locutionis.*

CAP. XVI.

(*a*) ODioſam deformitatem.] *Optime ad ſenſum. Plerique tamen habent,* διὰ τὴν δειχθεῖσαν, propter oſtenſam, *nimirum,* eſcam, *quod vulgatæ magis convenit.*

CAP. XVII.

(*a*) SAnctæ ; vinculis.] *Lucifer pro* S. *Athan.* nationi ſanctorum, vincti tenebrarum catenis, & longa nocte compediti, &c. (*b*) Turbulentum.] *In nonnullis eſt,* τερατώδεις, *quod in vulgata,* ex monſtris. (*c*) Dat teſtimonium condemnata.] *Sic aliquot exemplaria vulgatæ. Alia,* condemnationis. S. *Gregorius lib.* 27. *mor. cap.* 18. condemnationi. *Alia autem longe a græco,* data eſt in omnium condemnationem. *Verum illud,* proprie, *quod anteceſſit, abeſt a latinis. In aliquo autem libro eſt,* δειλὸν γὰρ ἰδίῳ πονηρία μάρτυρι καταδικαζομένη, timida enim res eſt nequitia proprio teſte condemnata. (*d*) Præbentis] *Poterat verti,* præbente tormentum cauſa. *Sed putamus illud ſignificari, quod ſæpe inculcat* S. *Chryſoſt. calamitates Iob pertractans, ignorantiam cauſæ quæ pœnam affert, valde augere calamitatem.*

CAP. XVIII.

(*a*) PAſſi erant.] *Si hoc modo legatur ; videtur totus locus intelligendus de Hebræis, qui audientes vocem Ægyptiorum male multatorum, magnificarent Deum (aut beatos iudicarent ſeipſos) & gratias agerent, utque hujus inter ſe & illos diſcriminis donum ſtabile perſeveraret, orarent. In Complut. autem eſt,* ὅτι μὲν οὐ κἀκεῖνοι ἐπεπόνθεισαν, *quam negationem habet etiam vulg.* & quia non & ipſi eadem paſſi ſunt. *Sed cum habeat,* ipſi, *non,* illi, *dubium eſſe poteſt, an hæc de Hebræis intelligenda ſint, qui magnificent Deum, vel ſe, an de Ægyptiis, qui beatos prædicent Hebræos.* (*b*) Agebant.] εὐχαρίστουν. *Et alibi hic interpres reddit præſens per præteritum imperfectum. In nonnullis tamen libris eſt,* ηὐχαρίστουν. (*c*) Incipiebat.] *Sic etiam Lucifer pro* S. *Athan. & ſic alibi etiam vertitur iſtud verbum* μέλλειν : *nos diceremus,* per quos dandum erat. (*d*) Quo.] *In multis eſt,* ὡς, *& vulgata,* Sicut enim. (*e*) Juſtos, patrias.] *Parum diſceſſimus a nonnullis vulgatæ codicibus : ſed tamen hujus partis, quomodo nunc in græco habet, hanc eſſe fidelem interpretationem ſuſpicari licet,* ſanctos patribus jam præcinentibus laudes, *ut nimirum patres inciperent laudationem, filii proſequerentur. Poſſent autem & aliis modis reddi quos accuratus lector conſiderabit. Compl. habet in recto,* προαναμέλποντες. (*f*) Audiebatur.] *Aut,* diſpergebatur : *eſt enim,* διεφέρετο, *& in quibuſdam additur* φωνή, *in vulgata,* planctus. (*g*) Graviter.] *Aliqui,* δεινῶν, *& vulgata,* malorum. (*h*) Autem.] *In nonnullis eſt,* δήποτε, *vulgata,* autem tunc. (*i*) Turbam.] *Vulgata,* turbas. *Aliqui,* τὸν ὀλοθρεύοντα, exterminantem. (*k*) Extimuerunt.] *In nonnullis,* ἐφοβήθη, *& vulgata,* extimuit.

CAP. XIX.

(*a*) QUÆ facta erant.] *Nonnulli,* προγενομένων, *& vulgata,* quæ ante facta erant. (*b*) Convertebantur.] *Putavimus participium valere idem, ac verbum, ut alibi ſæpe : alioqui dura eſt conſtructio.* (*c*) Supra ſuam virtutem.] *Græce eſt,* ἰδίας δυνάμεως. *Quare interpres aut habuit, aut recte ſubintellexit,* ὑπέρ. *In aliquot codicibus additur,* ἐπιλελησμένον, oblitus

PROLOGUS.

(a) CUM multa.] *Plurimæ varietates, quæ ſunt in exemplaribus, ſatis indicant proœmium hoc ſubinde eſſe mutatum. Quare licere putavimus interdum paulo longius a vulgata diſcedere.* (b) Veniam habere.] *Eſt ſimilis loquutio illi, gratias habere, & ſignificat,* veniam dare, *quomodo vertitur infra cap. 3.* (c) Et cum multum temporis ibi fuiſſem.] *Quod græce eſt,* καὶ συγχρονίσας. *Alii,* καὶ ἐπ᾽ ὀλίγον χρόνον συγχρονίσας, & ad breve tempus commoratus. (d) Exemplar.] ἀφόμοιον, *aut ut in quibuſdam,* ἐφόμοιον. *Sunt qui teſtentur, in aliquo exemplari inveniri,* ἐφόδιον, ſubſidium. (e) Putavi ipſe.] *In nonnullis,* ἀναγκαιότατον ἐθέμην οὖν καὶ αὐτός. Itaque neceſſarium putavi & ipſe, *quomodo fere vulgata.* (f) Attuli.] *Non multo aliter vulgata. Græce eſt,* προσενεγκάμενος, *participium ſcilicet pro verbo, aut deeſt aliquid ad ſententiæ integritatem.* (g) Ducens iſtum librum, ederem.] *Quidam libri habent,* ἀγαγόντα τὸ βιβλίον ἐκδόσθαι, *ſed ex noſtra bonus elicitur ſenſus.* (h) Parœcia] *Retinuimus vocem græcam: quoniam ambigua eſt. Poteſt enim ſignificare & viciniam, & incolatum peregrini: & utrumque hic locum habere poteſt.* (i) Præparati] *Optime reſpondent inter ſe,* βουλομένοις, & προκατασκευαζομένοις. *In aliis autem erat,* προκατασκευαζομένοις.

ECCLESIASTICUS.

CAP. I.

(*) SIrach.] *Aliis,* Ἰησοῦ υἱοῦ Σειράχ. Jeſu filii Sirach. (*) Sapientiam quis.] *Ita S. Hier. in Ezech. 3.* (a) Ævo.] *In pleriſque hæc ſubjunguntur,* πηγὴ σοφίας λόγος θεοῦ ἐν ὑψίστοις, καὶ αἱ πορεῖαι αὐτῆς ἐντολαὶ αἰώνιοι· *quod in vulg.* fons ſapientiæ verbum Dei in excelſis, & ingreſſus illius mandata æterna. (b) Inveniet gratiam.] *In aliquo libro eſt,* εὐλογηθήσεται *& vulg.* benedicetur. *In vetuſto codice hæc ſequuntur,* ἀγάπησις κυρίου ἔνδοξος σοφία, οἷς δ᾽ ἂν ὀπτάνηται, μερίζει αὐτὴν εἰς ὅρασιν αὐτοῦ. *pro quibus in vulg.* Dilectio Dei honorabilis ſapientia: quibus autem apparuerit in viſu; diligunt eam in viſione, & in agnitione magnalium ſuorum. (c) Concredetur.] *Id eſt, fideliter & ſtabiliter permanebit: qua notione hoc verbum ſumi, alibi notatum eſt. Hæc autem ſententia in Latinis non eſt: ſed alia loco hujus, quæ viciſſim non eſt in Græcis,* & cum electis fœminis graditur, & cum juſtis & fidelibus agnoſcitur: *niſi hanc putemus illius explicationem. Quod fortaſſe non abſurde putaretur, ſi pro,* fœminis, *legeretur,* ſeminis, *aut,* ſeculi. *Cæterum poſt hæc in Latinis ſequuntur illa,* timor Domini ſcientiæ religioſitas, *&c. uſque ad,* plenitudo: *quorum fere ſententia eſt jam habita: ideo videri poſſunt ex alia verſione. Affert ea S. Auguſtinus in ſpeculo, ſed non noſtra, quæ anteceſſerunt.* (d) Illius implebit deſideriis.] *Id eſt,* rebus deſideratis, *ut alibi. Sed in aliquot libris, pro,* illius, *id eſt,* αὐτῆς, *quod videtur neceſſario referendum ad ſapientiam, eſt,* αὐτῶν, eorum, *nimirum timentium Dominum: & fortaſſe auctor vulgatæ habuit,* αὐτοῦ. *In Complut. eſt etiam,* ἀπὸ θυμημάτων αὐτῆς, rebus ejus deſideratis. (e) Et vidit, & dinumeravit eam.] *In quibuſdam libris hæc ſequuntur,* ἀμφότερα δέ ἐστι δῶρα κυρίου, *& vulgata,* utraque autem ſunt dona Dei. *In aliquo additur præterea,* εἰς εἰρήνην, ad pacem. *Sed pro tota hac clauſula in Complut. eſt,* πλατύνει δὲ καύχησις τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, dilatat autem gloriatio diligentibus eum. (f) Longævitas.] *Sic græce. Vulgata, & S. Auguſtinus in ſpeculo,* longævi, *apud quem etiam, ut in vulgata, ſequitur,* in theſauris ſapientiæ, intellectus & ſcientiæ religioſitas, execratio autem peccatoribus ſapientia: *quorum ſimilia habentur paulo poſt in ipſa vulgata, & græcis, non autem apud Sanctum Auguſtinum: quare videri poſſunt duæ interpretationes.* (g) Non poterit ira.] *In quibuſdam libris hic locus ſic habet:* φόβος κυρίου ἀπωθεῖται ἁμαρτήματα, παραμένων δὲ αὐτῷ (*deeſt* αὐτῷ, *in Compl.*) ἀποστρέφει ὀργήν. οὐ δυνήσεται θυμώδης ἀνὴρ δικαιωθῆναι, Timor Domini expellit peccata; & perſeverans cum eo avertit iram. Non poterit iracundus vir juſtificari, &c. *Clemens Alexandr. lib. 1. Pædag cap. 8.* φόβος κυρίου ἀπωθεῖται ἁμαρτήματα, ἄφοβος δὲ οὐ δυνήσεται δικαιωθῆναι, *quomodo fere vulgata:* Timor Domini expellit peccatum: nam qui ſine timore eſt; non poterit juſtificari. (h) Suſtinebit.] *Videtur eadem notione dictum,* ἀνθέξεται, *atque,* ἀνέξεται, *quod eſt in aliis.* (i) Fidelium.] πιστῶν. *Vulgata, & Sanctus Auguſtinus,* multorum, *& in aliquot exemplaribus,* πολλῶν. (k) Parabola ſcientiæ.] *In aliquo eſt,* παραβολαί, parabolæ, *in numero multitudinis, & ſignificat ſententias Scientiæ plenas, & abditas: pro quo vulgata,* ſignificatio diſciplinæ: *Hæc autem ſententia eſt, quam hoc loco diximus non eſſe apud S. Auguſtinum: ſed ſimilem præcedere apud ipſum, & etiam in vulgata, quæ in græcis non reperiatur; niſi hæc eadem ſit. Poſt hanc autem in vetuſto codice ſubjungitur,* φόβος κυρίου δόσις παρὰ κυρίου. καὶ γὰρ ἐπ᾽ ἀγαπήσεως τρίβους καθίστησιν, timor Domini, donum a Domino: etenim eximiæ dilectionis vias conſtituit: *ut multis modis appareat hunc librum fuiſſe coagmentatum.* (l) Concupiſti.] *Sic Sanctus Auguſtinus 22. contra Fauſtum cap. 53. nec multo aliter S. Hilarius in pſ. 1. & Sanctus Hieronymus in Oſee 10. Alii libri cum accentu in penultima,* ἐπιθυμήσας, *& vulgata, & Sanctus Auguſtinus, in ſpeculo,* concupiſcens. (m) Incredibilis.] *Sic etiam Sanctus Auguſtinus, id eſt,* incredulus, & rebellis. (n) Non acceſſiſti.] *In nonnullis libris additur,* ἐν ἀληθείᾳ, in veritate. *Vulgata, & Sanctus Auguſtinus in ſpec.* Quoniam acceſſiſti maligne ad Dominum.

CAP. II.

(a) PRæpara.] *Sic S. Chryſoſt. in homil. in illud Apoſtoli, Vino modico utere, 1. Tim. 5. & alii Græci. In vulg autem & apud S. Auguſt. in ſpeculo, & S. Cypr. de mortalitate:* ſta in juſtitia, & timore, & præpara: *ut, vel Latini pleniora exemplaria habuerint, vel jampridem ſit, cum hic liber cœpit infarciri.* (b) Obductionis.] ἐπαγωγῆς, *illationis pœnarum, & calamitatum. Paulo poſt,* ὃ ἐὰν ἐπαχθῇ, *redditur,* quod applicitum fuerit, *eodem ſenſu.* (c) Humilitate.] *Expreſſit ſenſum. Nam, quod græce eſt,* ἐν ἀλλάγματι (*aut,* ἀναλλάγματι) ταπεινώσεως, *hoc valet,* in mutationibus, unde quis humiliatur. *Totus autem hic locus eodem modo refertur in ſpeculo, & aliqua ex parte apud S. Cyprianum ibid. & de bono patientiæ, atque eſt in vulgata.* (d) Timidis.] *Sic etiam apud Cyrillum de adorat. lib. 1. in vulgatis: ſed in manuſcripto, & apud S. Chryſoſt. in hom. in illud,* cum autem ſubjecta. *1. Cor. 15. eſt* διπλαῖς, *quod convenit cum vulgata,* duplici corde. (e) Verbis.] ῥημάτων, *aut,* ῥήμασι. *Vulgata, & S. Auguſtinus,* verbo. (f) Incidamus.] *In aliquot codicibus eſt,* λέγοντες, ἐμπεσούμεθα, dicentes, incidamus: *ex quo veſtigio ſuſpicari licet auctorem vulgatæ pleniore codice hic uſum eſſe. Multo enim plura habet, quemodmodum & S. Auguſtinus in ſpeculo.*

CAP. III.

(a) ME patrem.] *In aliis partim eſt,* κρίσιν τοῦ πατρός, *partim,* κρίμα, judicium patris: *quemadmodum habet vulgata, & ſpeculum, & utrobique illa antecedunt,* Filii ſapientiæ, Eccleſia juſtorum, & nati illorum, obedientia, & dilectio. (b) A filiis.] *Alii,* ἐπὶ τέκνοις, *& vulgata, & ſpeculum,* in filiis. (c) In opere, & ſermone.] *Ibidem additur,* & omni patientia, *& conjunguntur cum antecedentibus: ut* honora patrem, *ſit initium alterius clauſulæ.* (d) In juſtitia ædificabitur tibi.] *In verbis præcedentibus diſcrepat vulgata a Græca: ſed iſtis ſatis bene videtur expreſſum, quod Græce eſt,* προσανοικοδομηθήσεταί σοι, *quaſi ex juſta quadam retributione fiet tibi reædificatio & reſtauratio jacturæ per peccatum factæ.* (e) Major es.] *Ita S. Hieron. in Ezech. 34. licet S. Auguſt. de ſancta virg. c. 31.* tanto humilia. (f) Gratiam.] *In vetuſto codice, & Complut. hæc adjunguntur,* πολλοί εἰσιν ὑψηλοὶ καὶ ἐπίδοξοι, ἀλλὰ πρᾳέσιν ἀποκαλύπτεται μυστήρια, Multi ſunt ſublimes, & clari: ſed mitibus revelantur myſteria. (g) Difficiliora.] *Vetuſtus codex habet,* βαθύτερα, profundiora. *Alexander epiſcopus Alexandrinus in epiſt. ad Alexandrum, apud Theodoretum, primo de hiſtor. Eccleſ.* ὑψηλότερα, altiora, *ut vulg. & ſpeculum, & S. Cypr. 3. teſtim. In Compl. adduntur hic, & in ſequentibus,* ἀναιδήτως, ἀφροσύνη, ὁσίως, *quæ credibile eſt ex margine ſcholii loco poſita in textum irrepſiſſe.* (h) Abſconditis.] *In Compl. eſt,* τῶν κρυπτῶν βλέπειν ὀφθαλμοῖς, *quod videtur ſatis convenire vulgatæ,* non eſt tibi neceſſarium, ea quæ tibi abſcondita ſunt, videre oculis tuis. (i) Operum.] *Eadem,* τῶν λόγων, ſermonum. *Vulgata,* in ſupervacuis rebus. (k) Implanavit.] *Sic S. Auguſt. in ſpeculo, & optime reſpondet græco. Vulgata,* ſupplantavit. (l) Illorum.] *In aliquot libris hæc ſequuntur,* κόρας μὴ ἔχων, ἀπορήσεις φωτός. γνώσεως δὲ ἄμοιρος ὤν, μὴ ἐπαγγέλλου. καρδία σκληρὰ κακωθήσεται ἐπ᾽ ἐσχάτων, καὶ ὁ ἀγαπῶν κίνδυνον, ἐν αὐτῷ ἀπολεῖται, Pupillas non habens, carebis luce: Intelligentiæ autem expers ne profitearis. Cor durum male habebit in noviſſimis: & qui amat periculum, in illo peribit. *Priorem ſententiam non habet vulgata: ſed duas ſequentes eodem loco habet, atque iiſdem verbis.* (m) Peccatum.] *Nonnulli,* ἁμαρτίας, peccata. (n) Obductioni.] *Sic verſum eſt antea vocabulum græcum,* ἐπαγωγή, *id eſt, calamitati, & ſupplicio pro peccatis illato: & aliqui codices hic habent,* ἐπαγωγῇ, *aut,* ἐν ἐπαγωγῇ, *multi autem,* ἐπαγωγή. *Sed valet, ac ſi poſitum eſſet in dandi caſu: quaſi dicatur, calamitas ſuperbi talis eſt, ut ei non ſit remedium. Vulg. videtur habuiſſe,* συναγωγῇ. *Inquit enim,* ſynagogæ ſuperborum. (o) Sanatio.] *Pro quo in vulgata,* ſanitas. *Et in Compl. ſequitur,* ὁδοιπορίαι αὐτοῦ ἐκριζωθήσονται, itinera ejus eradicabuntur. (p) Expiabit.] *Vulgata;* reſiſtit peccatis. *S. Cypr. 3. teſtim. & alibi,* ſicut aqua extinguit ignem, ſic eleemoſyna extinguit peccatum. (q) Qui reddit gratias, commemoratur.] *Illud,* μέμνηται, *videtur poſitum paſſive, quaſi,* in memoria eſt, *& ſententia optime fluit. Poteſt tamen ſubintelligi, quod in nonnullis codicibus ponitur,* καὶ κύριος ὁ ἀνταποδιδοὺς χάριτας, μέμνηται, & Dominus reddens gratias, meminit, *nimirum,* eleemoſynæ, *cujus proxime facta eſt mentio. In vulg. & ſpeculo, eſt nova ſententia,* & Deus proſpector eſt ejus qui reddit gratiam: meminit, &c.

CAP. IV.

(a) OCulum.] *In codice vetuſto eſt,* ὀφθαλμόν σου χάριν ὀργῆς, *quod vulgata, & ſpeculum,* oculos tuos propter iram. (b) Pauperi.] *S. Chryſoſt. 3. de ſacerdotio, addit,* ἀλύπως, *& vulgata,* ſine triſtitia. (c) Non acedieris in judicando.] *Id eſt, ne abjecto animo ſis in judicando, & vindicando. Ita parum receſſimus a noſtro interprete, qui cap. 6. utitur hoc verbo, & hic habet paulo obſcurius,* & non acide feras in anima tua in judicando. *Putamus enim iſta,* in judicando, *conjungenda cum hac ſententia, non cum ſequenti: quæ etiam apud S. Cyprianum 3. teſt. ſic incipit:* Eſto pupillis, &c. (d) Et diliget te magis mater tua.] *Pro his apud S. Cyprianum eſt,* ſi obaudieris: *in vulgata autem,* obediens, & miſerebitur tui magis, quam mater. *Ac certe pro,* ἡ μήτηρ σου, *bene videtur eſſe in Complut.* ἢ μήτηρ σου, quam mater tua. (e) Filios ſibi exaltavit.] *Clemens Alex. 7. ſtrom.* ἡ σοφία (inquit Salomon) ἐνεφυσίωσε τὰ ἑαυτῆς τέκνα, ſapientia inſufflavit filios ſuos: *quomodo videtur legiſſe noſter interpres,* filiis ſuis vitam inſpirat. *An vero ex hoc loco Tertullianus in Scorpiaco ſumpſerit illam ſententiam,* Sophia jugulavit filios ſuos, *non ſatis liquet.* (f) Acceſſerit.] *Complut.* προσέχων, qui attendit, *vulgata,* qui intuetur. (g) Si crediderit, hæreditabis.] *Complut.* ἐὰν ἐμπιστεύσῃ, κατακληρονομήσει, ſi crediderit, ac firmiter adhæſerit; hæreditabit: *Ac certe etiam in vulgata eſt in tertia perſona, & videtur melius cohærere cum eo quod ſequitur in noſtra,* creaturæ (*id eſt, generationes*) ipſius: *pro quo in Compl. eſt,* αὐτῶν, *& in vulgata,* illorum. (h) Oblique.] *In uno manuſcripto eſt,* ἐν πειρασμῷ, *& vulgata,* in tentatione. (i) Salutis.] *In nonnullis hæc adjunguntur,* καὶ μὴ κρύψῃς τὴν σοφίαν σου εἰς καλλονήν, *quod noſter interpres videtur reddidiſſe,* non abſcondas ſapientiam tuam in decore ſuo, *aut* ejus, *ut ſpeculum.* (k) De ineruditione.] καὶ περὶ ψεύσματος τῆς ἀπαιδευσίας σου, *quod vulgata,* & de mendacio ineruditionis tuæ. (l) Aſper.] τραχύς. *Interpres noſter videtur habuiſſe,* ταχύς, *nam reddidit,* citatus: *& S. Cypr. 3. teſt. & S. Aug. in ſpeculo. Compl.* θρασύς, temerarius, audax.

CAP. V.

(a) SUnt.] *In aliquo codice additur,* εἰς ζωήν, ad vitam. (b) Subjiciet.] *In nonnullis ſubjungitur,* διὰ τὰ ἔργα μου, *& vulgata, & ſpeculum,* propter facta mea. (c) Accidit.] *Complut. addit,* λυπηρόν, *& vulgata, & ſpeculum, & S. Cyprianus 3. teſtim.* triſte. (d) Dominus.] *In uno codice eſt,* ὕψιστος, *atque idem,* altiſſimus. (e) Propitiatu.] *Sic ſpeculum, & aliquot biblia, quamvis addant,* peccatorum, *ut multa alia.* (f) Diſperdet.] *In quibuſdam libris eſt,* ἐξελεῖ, auferet, *in aliis,* ἐξολοθρεύσει σε, diſperdet te, *ut vulgata, & ſpec.* (g) Adjuvaberis.] *In multis eſt,* ὠφελήσει σε, proderunt tibi, *ut ſpeculum. A Compl. & ab aliquot bibliis abeſt illud,* σε, tibi. (h) Sic.] *In aliquo codice eſt,* οὕτως γάρ, ſic enim, *& ſpeculum, & aliquot biblia,* ſic enim peccator. *Repetitur hæc ſententia in ſequenti cap.* (i) Suſurro.] *In aliquo codice additur,* ἐν τῷ βίῳ σου, *& in ſpeculo, & in multis bibliis,* in vita tua. (k) Non ignores.] *Id eſt, ne ſinas te capi ignoratione rerum, & imprudentia. In Compl. additur,* μηδὲ ἕν, ne ignores quicquam. *Pro quibus in vulg. & ſpec.* juſtifica puſillum, & magnum ſimiliter.

CAP. VI.

(a) HÆreditabit.] *Sic etiam vulgata & ſpeculum: ſed addunt,* malus. *In nonnullis libris eſt,* κληρονομήσεις, hæreditabis. (*) Vitæ.] *Etiam apud S. Cyprian. 3. teſt. additur,* & immortalitatis. (b) Filia hyacinthina.] *Sic habent aliqua Biblia manuſſ. licet conjuncte cum iis quæ ſunt in impreſſis,* alligatura ſalutaris. (c) Excipies.] *In aliquot codicibus additur,* σύνεσιν, intellectum: *vulgata,* excipies doctrinam; *licet ordinem alium verborum habeat.* (d) Oſtiorum.] *Sic etiam ſpeculum: & tract. 7. in Joh.* limen oſtiorum. *In nonnullis codicibus eſt,* τρίβων, ſemitarum.

CAP. VII.

(a) MAlum.] *Compl.* καταλάβῃ κακά, apprehendent mala. *Vulgata, & ſpec. tantum,* apprehendent (b) Ne forte non poſſis.] *Sic S. Hieronymus. Vulgata,* niſi valeas virtute irrumpere iniquitates. *Speculum,* niſi, ſi vales virtutem irrumpere iniquitatis. (c) Suſcipiet.] *In vetuſto codice additur,* τὰ δῶρά μου, *& vulgata, & ſpeculum,* munera mea. (d) Impii.] *Vulgata & S. Auguſtinus, 21. de civit. cap. 9.* carnis impii. (e) Indifferens.] *Id eſt, propter bona externa, quæ & bona, & mala eſſe poſſunt: aut, propter quamvis & levem etiam cauſam. In aliquo libro eſt,* ἕνεκεν διαφόρου, *propter præſtantiam, propter rem quantumvis eximiam.* (f) Eam] *In nonnullis libris hæc ſequuntur,* μισουμένη δὲ μὴ ἐκδῷς σεαυτόν, *quod vulgata & ſpeculum,* & odibili non credas te. (g) Ne pigriteris.] *Sic S. Cypr. 3. teſtim. Vulgata, & ſpec.* non te pigeat.

CAP. VIII.

(a) LInguoſo.] *Ita S. Auguſtinus in ſpeculo. Vulgata,* linguato. (b) Doctrinam.] *Idem,* doctrinam intellectus. *Vulgata,* ſapientiam, & doctrinam intellectus. (c) Gratiam.] *In nonnullis additur,* ψευδῆ. *Vulg.* ne forte inferat tibi gratiam falſam, & convitietur tibi.

CAP. IX.

(a) TEntationibus.] *Sic viſum eſt commode poſſe verti illud,* ἐπιχειρήμασιν. *In nonnullis libris eſt,* ἐπιτηδεύμασιν, ſtudiis. *Vulgata,* efficacia. (b) Omnino] *Apud Clementem Alexandr. 2. Pædag. cap. 7. ſequitur,* καὶ μὴ μετακλιθῇς ἐπ᾽ ἀγκῶνα μετ᾽ αὐτῆς, μηδὲ συμβολὰς ποίει μετ᾽ αὐτῆς ἐν οἴνῳ, μήποτε ἐκκλίνῃ ἡ καρδία σου ἐπ᾽ αὐτήν, καὶ τῷ αἵματί σου ὀλισθήσῃ εἰς ἀπώλειαν, *quæ ſic reddita ſunt in vulgata,* nec accumbas cum ea ſuper cubitum, & non alterceris (*id eſt, contendas bibendo, quemadmodum ſolent facere, qui de Symbolis edunt*) cum illa in vino; ne forte declinet cor tuum in illam, & ſanguine tuo labaris in perditionem. (c) Non bene ſentias de beneplacito.] *Hoc videtur ſignificari, non magnum quiddam ducas proſperitatem impiorum, cum omnia illis ex ſententia fluunt. Vulgata,* non placeat tibi injuria injuſtorum. *Speculum,* juſtorum.

CAP. X.

(a) ORdinatus.] *Complut.* τεταμένη, protenſus. *Vulgata,* ſtabilis. (b) Sui.] *Abeſt a vulgata, ſicut* αὐτοῦ, *ab aliquot codicibus.* (c) Delinquet injuſta.] *In nonnullis,* πλημμέλεια ἀδικίας, delictum injuſtitiæ. (d) Pecunias.] *In Complut. additur,* δόλια, doloſas. *Vulgata,* & diverſos dolos. *Sequentem autem interrogationem,* quid ſuperbit terra, & cinis? *aliqui codices habent ante ſententiam, quæ paulo poſt affertur:* Cum enim morietur homo, &c. (e) Quoniam in vita.] *In aliquot libris eſt,* φιλαργύρου μὲν γὰρ οὐδὲν ἀνομώτερον. οὗτος γὰρ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἔκπρακτον ποιεῖ, ὅτι ἐν ζωῇ αὐτοῦ ἔρριψαν τὰ ἐντόσθια αὐτοῦ· μακρὸν ἀρρώστημα κόπτει ἰατρός. Nam nihil quidem iniquius eſt amante pecuniam. Hic enim & animam ſuam venalem habet: quoniam in vita ſua projecerunt intima ſua. Languorem prolixum præcidit medicus. *Interpres noſter videtur habuiſſe,* ἔρριψε, projecit: *& addit nonnulla alia; quæ valde videntur convenire huic loco.* (f) Principium ſuperbiæ peccatum.] *In quibuſdam eſt,* ἀρχὴ ἁμαρτίας ὑπερηφανία, Initium peccati ſuperbia: *& vulgata,* omnis peccati: *quæ celebris ſententia eſt.* (g) Profundet abominationem.] ἐξομβρήσει, *quaſi inundabit. Complut.* ἐξυβρίσει, injuriabit abominationem, *& addit,* καὶ καταστραφήσεται εἰς τέλος, & ſubvertetur in finem. *Vulgata,* adimplebitur maledictis, & ſubvertet eum in finem. (h) Obductiones.] *Id eſt, vindictas, & illationes calamitatum, ut alibi. Rurſus autem interpres noſter videtur habuiſſe,* συναγωγάς, *aut pro eodem accepiſſe. Ita enim vertit,* propterea exhonoravit Dominus conventus malorum. (i) Arefecit.] *Ita etiam vulgata. Aliqui habent,* ἐξῆρεν, abſtulit. (k) Semen honoratum.] *Brevius præter conſuetudinem hæc habentur in vulgata. In Complut. autem,* σπέρμα ἀσφαλείας οἱ φοβούμενοι κύριον, καὶ ἔντιμον φύτευμα οἱ ἀγαπῶντες αὐτόν, σπέρμα ἀτιμίας, οἱ μὴ προσέχοντες τῷ νόμῳ, σπέρμα πλανήσεως οἱ παραβαίνοντες ἐντολάς. Semen ſecuritatis, qui timent Dominum: & honorata plantatio, qui diligunt illum: Semen ignominiæ, qui non attendunt legi: Semen erroris, qui tranſgrediuntur mandata. (l) Illius.] *In Complut. ſubjungitur,* προσλήψεως ἀρχή, φόβος κυρίου, ἐκβολὴ δὲ ἀρχῆς σκληρυσμός, καὶ ὑπερηφανία, *ac fortaſſe vera lectio eſſet,* προλήψεως, *ut intelligeremus, amplificationis principium eſſe timorem Domini, ejectionem autem principatus eſſe obdurationem, & ſuperbiam. Sed in collatis codicibus hæc ſententia non eſt inventa.* (m) Sapienti.] *In uno codice eſt,* συνετῷ, *& vulgata, & ſpeculum,* ſenſato. (n) Non murmurabit.] *Compl. addit,* παιδευόμενος, correptus, *ut vulg. & ſpec.* (o) In omnibus, quam qui ambulat aut gloriatur.] *Plerique,* καὶ περισσεύων ἐν πᾶσιν ἢ ὁ δοξαζόμενος, *quod in vulgata,* & abundat in omnibus, quam qui gloriatur. (p) Et qui eſt inglorius.] *In vulgata longe aliter,* & qui gloriatur in ſubſtantia, paupertatem vereatur. *In Complut. autem deeſt tota hæc pars.*

CAP. XI.

(a) SOlo.] *Veriſimile eſt aliquem ex,* ſolo, *feciſſe,* ſolio, *alium vero ex,* ſolio, *feciſſe,* throno, *quemadmodum nunc eſt in vulgata.* (b) Abunda paupertate.] *Plerique,* περισσεύων πτωχείᾳ, abundans paupertate. (c) Multi.] *In aliquot libris additur,* θεωρήσαντες, qui viderunt. qui conſiderarunt, *in vulgata autem,* & honoraverunt Deum. (d) Domino ſunt.] *In uno vetuſto codice, & magna ex parte in aliis etiam quibuſdam hæc ſequuntur,* σοφία, καὶ ἐπιστήμη, καὶ γνῶσις νόμου παρὰ κυρίου. ἀγάπησις, καὶ ὁδοὶ (*al.* ὁδὸς) καλῶν ἔργων παρ᾽ αὐτοῦ εἰσι. πλάνη, καὶ σκότος ἁμαρτωλοῖς συνέκτισται, τοῖς δὲ γαυριῶσιν ἐπὶ κακίᾳ συγγηρᾷ κακία, *al.* κακά. *quæ ſic in vulgata redduntur,* Sapientia, & diſciplina, & ſcientia legis apud Deum: dilectio, & viæ bonorum apud ipſum. Error, & tenebræ peccatoribus concreata ſunt: qui autem exultant in malis, conſeneſcunt in malo. (e) Meis.] *In aliquo libro additur,* ἀδιαλείπτως, aſſidue, *vulgata,* ſolus. (f) Opus] *Sic etiam vulgata, in nonnullis ſubjungitur,* ἀρεσκείας, complacentia, ut placeam. (g) Venatrix.] *Aliqui,* θηρευθείς, capta, *ut vulgata, in qua interjiciuntur nonnulla, quæ non ſunt inventa in græcis.* (h) Electis.] τοῖς αἱρετοῖς, *id eſt,* bonis, *aut,* rebus, *aut,* hominibus. *Vulg.* electo, *nonnulli codices,* αἰνετοῖς, laudandis. (i) Ignis.] *In aliquo eſt,* μικρᾶς, parva, *vulgata,* una.

CAP. XII.

(a) IMpedi panes illius.] *In aliquo libro eſt,* τοὺς ἄρτους σου, prohibe panes tuos. *Vulg. & ſpec.* prohibe panes illi dare, *aut,* dari. (b) Vindictam.] *In quibuſdam hæc ſequuntur,* φυλάσσει δὲ αὐτοὺς εἰς ἡμέραν ἐκδικήσεως αὐτῶν κραταιάν, reſervat autem eos in diem vindictæ, (*& hucuſque vulgata,*) eorum validam. (c) Non judicabitur.] *Alii,* οὐκ ἐπιγνωσθήσεται, non agnoſcetur, *ut vulgata, aut,* οὐκ ἐκβληθήσεται, non ejiciet ſe, non recedet a te, *aut,* οὐ κρυβήσεται, non abſcondetur. (d) Subſecabit.] ὑποσχάσει. *Nonnulli,* ὑποσκάψει, ſuffodiet, *ut vulgata.*

CAP. XIII.

(a) FRemuit.] *Vulgata non multo aliter. In quibuſdam codicibus eſt,* καὶ αὐτοῦ προσδεηθήσονται· πτωχὸς ἠδίκηται, (*Complut. non ſine mendo,* ἠδίκησε) καὶ αὐτὸς προσαπειληθήσεται, & ipſum orabunt: pauper læſus eſt: & ei præterea comminabuntur. (b) Seducaris.] *In Complut. additur,* τῇ διανοίᾳ, mente. *Vulgata totam hanc ſententiam ſic habet,* attende, ne ſeductus in ſtultitia humilieris, *ſed adjungit multa & ante, & poſt.* (c) Non intrudas te.] *Hoc viſum eſt valere,* μὴ ἔμπιπτε, *quod vulgata,* ne improbus ſis, *id eſt, ne petulanter inferas atque ingeras te.* (d) Ne retineas colloqui.] *Videtur hoc ſignificare, ne te retentes, cum potentem alloqueris: quod illi faciunt, qui ſibi in dicendo placent. & poſſunt, quamdiu libuerit, protrahere ſermonem. In quibuſdam libris eſt,* ἰσηγορεῖσθαι, *& vulg.* ex æquo loqui. (e) Interrogabit] *In aliquo codice additur,* τὰ κρυπτά σου, *& vulgata,* de abſconditis tuis. (f) Immitis.] *Nonnulli,* ἀνελεημόνως, (*al.* ἀνελεήμων) δὲ συντηρήσει λόγους σου, immiſericorditer, (*al.* immitis) autem conſervabit verba tua: *quod ſatis reſpondet vulgatæ.* (g) Malitia.] *Rurſus pro,* afflictione & pœna, *non parcet te affligere, ac vel in vincula ducere. In aliquo libro eſt,* περὶ κακώσεώς σου, de afflictione tua. (h) Diligenter.] *Complut. addit.* τοῦ ἀκούειν, *& vulgata,* auditui tuo. (i) Ambulas.] *In libro vetuſto ſubjunguntur iſta,* πάσῃ ζωῇ ἀγάπα τὸν κύριον, καὶ ἐπικαλοῦ αὐτὸν εἰς σωτηρίαν σου. *In Compl. autem & hæc præterea antecedunt,* ἀκούων ταῦτα ἐν ὕπνῳ σου, γρηγόρησον, *quæ in vulg. ſic ſunt reddita,* audiens vero verba illa, quaſi in ſomnis vide, & vigilabis: omni vita tua dilige Deum, & invoca eum in ſalute tua. (k) Ore.] *Solet interpres numero ſingulari interdum reddere, quod in græco eſt in numero multitudinis: hic in multis eſt,* στόμασιν, *quamvis & in nonnullis,* στόματι. (l) Mala] *In aliquot codicibus hæc ſequuntur,* καὶ ἀγαθύνει πρόσωπον ἐν τέρψει καρδία θάλλουσα, & bonam reddit faciem in delectatione cor vigens, *quæ tamen abſunt etiam a vulgata.* (m) Cogitationes] *In quibuſdam eſt,* διαλογισμός, cogitatio. *Interpres aliquid aliud videtur legiſſe.*

CAP. XIV.

(a) ET non jocundabitur in divitiis ſuis.] *In quibuſdam,* καὶ οὐ μὴ εὐφρανθῇ ἐν τοῖς ἀγαθοῖς αὐτοῦ, *& vulgata,* & non jocundabitur in bonis ſuis. (b) In oblivione.] *Videtur ſignificare,* ignoranter, *ut vulgata. Compl. habet,* οὐχ ἑκών, non volens. *In vulgata utrumque videtur conjungi,* ignoranter, &

& non volens. (c) Parte] *μερίδι, aut, μερίδ@, ut in quibuſdam: & ſignificat idem ac ſi diceremus*, bonis, quæ ſibi obtigerunt. (d) Mala arefacit animam.] *Complut.* πονηρὰ ἀποξηραίνει ψυχὴν αὐτοῦ, maligni arefacit animam ejus. *Et iſtud quidem* αὐτοῦ *additur etiam in aliis, & in vulgata eſt*, ſuam; *quamvis alioqui diſcrepet a noſtra lectione.* (e) Falle.] *Similis loquutio interdum uſitata eſt ad hoc ſignificandum, conſopiendas eſſe curas, & ſolicitudines. Attamen plerique libri habent*, ϗ ἁγίασον, *quod vulgata*, & juſtifica. (f) Delicias.] *In aliquo eſt*, ζωὴν, *ꝙ vulgata* (*) Sicut veſtis.] *Vulgata*, folium. *Sed S. Auguſt. 16. de civitate Dei cap. 27. ita hunc locum refert*: omnis caro, ſicut veſtis veteraſcet. Teſtamentum eſt a ſeculo, morte mori eos qui tranſgrediuntur præcepta Dei. (g) Morietur.] *Vulgata & ſpeculum*, morabitur. *In nonnullis codicibus eſt*, μελετήσει καλὰ, meditabitur bona. (h) Qui in ſenſu ſuo diſſeret.] *In iiſdem*, ϗ ὃς ἐν συνέσει αὐτοῦ διαλεχθήσεται ἅγια, & qui in ſuo intellectu diſſeret ſancta. *In aliquo*, διαδεχθήσεται ἅγια, excipiet ſancta. *Vulgata & ſpeculum*, & in ſenſu ſuo cogitabit circumſpectionem Dei. (i) Manus.] *In nonnullis*, κατὰ χεῖρα, ad manum.

CAP. XV.

(a) ILlud] *In quibuſdam eſt*, αὐτὰ, illa: *in aliquo*, ἀγαθὸν, bonum. *Vulg.* bona. (b) Et qui continens eſt legis, apprehendet eam.] *Vulg. pro*, legis, *habet* juſtitiæ. *In uno vetuſto codice eſt*, ϗ ὁ εἰληφὼς γνῶσιν νόμου, εὑρήσει αὐτὴν, & qui acceperit cognitionem legis, inveniet eam. *Compl.* ϗ ὁ ἐγκρατὴς γνώσεως νόμου εὑρήσει αὐτὴν, & qui compos fuerit cognitionis legis, inveniet eam. (c) Hæreditabit.] *Videtur ſignificare, faciet hæreditare: & in nonnullis additur* αὐτὸν. *& vulgata*, hæreditabit eum. (d) Illum.] *Poſſet etiam iſtud* αὐτὸν, *referri ad illud* αἶνος, laus: *& ſic vertendum eſſet*, illam (e) Implanavit.] *Ita etiam* S. *Aug. in ſpeculo: ſed in lib. de gratia, & lib. arb. cap. 2. unde fere multa ſumpſimus, tanquam græcis reſpondentia, habet*, induxit. *In aliquo codice eſt*, ἔπλασε, finxit, formavit. (f) Conſervabis.] *In quibuſdam*, ἐὰν θέλῃς συντηρῆσαι, ſi volueris mandata conſervare, *quemadmodum in vulgata: & erunt ſubintelligenda quæ in illa exprimuntur*, conſervabunt te, *aut hujuſmodi quiddam.* S. *Auguſt. in ſpeculo*, Si volueris, mandata conſervabunt te, & in perpetuum fidem placitam facere: *ſed in libro de gratia, & lib. arb.* Si volueris, conſervabis mandata, & fidem bonam placiti.

CAP. XVI.

(a) NE reſpexeris in locum] μὴ ἔπεχε, *videtur dictum eodem modo, ac ſi Latini dicerent, nihil moreris gradum dignitatis eorum, id eſt, ne in eo magnum pondus eſſe putes, non magni æſtimes. In nonnullis autem codicibus eſt*, ἐπὶ τὸ πλῆθος, in multitudinem. *Vulg. & ſpeculum*, labores. (b) Unus] *Apud S. Chryſoſt. hom. 24. & 39. in Gen. & in Compl. additur*, δίκαιος, juſtus. *Vulg.* timens Deum. (c) Vidi in oculis meis.] *In quibuſdam codicibus eſt*, ἑώρακεν ὀφθαλμός μου, *& vulg.* vidit oculus meus. (d) Sui.] *Nec plura in vulgata, quamvis pro.* ſic, *habeat.* ſicut. *Videtur autem ſupplendum ex ſuperioribus*, non eſt miſertus, non pepercit. *In nonnullis autem libris hæc ſunt addita*, μαστιγῶν, ἐλεῶν, τύπτων, ἰώμενος κύριος, ἐν οἰκτιρμῷ ϗ παιδείᾳ διεφύλαξε, flagellans, miſerans, percutiens, ſanans Dominus, in miſeratione & diſciplina cuſtodivit. *Quod ſi hæc eſſent germana, vertendum eſſet*, & ſic ſexcenta millia. (e) Rapinis.] *Aliqui*, ἁρπάγματι, *& vulg.* rapina. (f) Non fraudabit ſufferentiam pii.] *In Complut. eſt* οὐ μὴ καθυστερήσει ὑπομονὴ ἀσεβοῦς, & non tardabit expectatio impii. *Vulg.* & non retardabit ſufferentia miſericordiam facientis. (g) Faciet locum.] *Sic vulg. quamvis in aliis diſcrepet. In quibuſdam codicibus eſt*, ποίησον τόπον, fac locum. (h) Inveniet.] *In quibuſdam hæc ſequuntur*, κύριος ἐσκλήρυνε φαραὼ μὴ εἰδέναι αὐτὸν, ὅπως ἂν γνωσθῇ ἐνεργήματα αὐτοῦ τῇ ὑπ' οὐρανόν. πάσῃ τῇ κτίσει τὸ ἔλεος αὐτοῦ φανερὸν, ϗ τὸ φῶς αὐτοῦ ϗ τὸ σκότος ἐμέρισε τῷ ἀδάμαντι, Dominus induravit Pharaonem, ut ipſum non cognoſceret; ut noſcerentur opera ipſius ei quæ ſub cœlo. Omni creaturæ miſericordia ejus manifeſta, & lucem ſuam, & tenebras partitus eſt adamante, *aut*, adamanti. (i) Non ero in memoria.] *In vetuſto codice eſt*, οὐ μὴ γνωσθῶ, non agnoſcar, *ut vulg.* (k) Dei.] *Abeſt ab aliquo.* (l) Terra.] *In Compl. additur*, ϗ τὰ ἐν αὐτοῖς. *Et vulg.* & quæ in eis ſunt. (m) Teſtamentum.] *In iiſdem additur*, ϗ ἐξέτασις ἁπάντων ἐν τελευτῇ, & interrogatio omnium in conſummatione eſt. (n) Scientiam.] *In iiſdem*, ἐπιστήμην αὐτοῦ, ſcientiam ejus. (o) Et principia.] *In Compl. eſt*, ϗ ἐν χειρὶ αὐτοῦ αἱ ἀρχαὶ αὐτοῦ, εἰς γενεὰς γενεῶν, & in manu ejus principia ejus in generationes generationum. *Vulg.* & initia eorum in gentibus ſuis.

CAP. XVII.

MUlta in *Compl. ſunt interjecta in hoc capite, quorum pauca veſtigia in aliis codicibus atque in vulgata ſunt inventa. Sed ex illis atque aliis ſimilibus facile eſt intelligere quã multa variis temporibus huic libro ſint infarta.* (a) Eorum.] *In uno vetuſto codice eſt*, αὐτοῦ, ejus. *A vulg. abeſt utrumque.* (b) Et viventibus.] *Abeſt hæc repetitio ab aliquot codd. Interpres noſter aliter hunc locum videtur legiſſe.* (c) Et malus.] *In nonnullis eſt*, ϗ ἀνὴρ, ὃς ἐνθυμηθήσεται, & vir, qui cogitabit. *In quibuſdam vero & ad marginem Vaticani*, ϗ πονηρὸν ἐνθυμηθήσεται σὰρξ, ϗ αἷμα, & malum cogitabit caro, & ſanguis. *Vulgata*, aut quid nequius quam quod excogitavit, (*al.* aut quid nequius excogitavit) caro, & ſanguis? Et hoc arguitur.

CAP. XVIII.

(a) SImul.] *Sic etiam* S. *Auguſt. 4. de Gen. ad litteram, cap. 33. Poſſet tamen dictio*, κοινῇ, *verti etiam*, communiter, &, pariter. *Sunt etiam qui putent ſignificari res creatas eſſe quaſi communes, & prophanas, ſi cum creatore conferantur, qui ſolus uſquequaque juſtus eſt.* (b) Juſtificabitur.] *In vulgata additur*, & manet invictus rex in æternum: *in aliquot vero codicibus hic locus ſic habet*, κύριος μόνος δίκαιος, ϗ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ, οἰκίζων (*al.* ὁ οἰακίζων) κόσμον ἐν σπιθαμῇ χειρὸς αὐτοῦ, ϗ πάντα ὑπακούει τῷ θελήματι αὐτοῦ· αὐτὸς γὰρ βασιλεὺς πάντων ἐν κράτει αὐτοῦ, διαστέλλων ἐν αὐτοῖς ἅγια ἀπὸ βεβήλων. Dominus ſolus juſtus, & non eſt alius præter eum, gubernans mundum in palmo manus ſuæ. Ipſe enim rex omnium in ſua potentia, diſtinguens in eis ſancta a prophanis. (c) Exigui.] *Dictum eſt pro*, pauci. *Complut.* χίλια, mille. (d) Verborum.] *Complut.* λόγου πονηροῦ, *& vulg.* verbi mali. (e) Gratioſum.] *Vulgata*, cum homine juſtificato, *quoniam gratia gratum faciens, & juſtificatio ſe mutuo ſequuntur. Complut.* κεχαριτωμένα, gratioſa. (f) Reddere votum.] *Dictio*, εὐχὴ, *ut notavit S. Hier. ad Suniam, interdum pro oratione, interdum pro voto accipienda eſt, prout locus ſuaſerit. Hoc quidem loco, cum addatur*, ἀποδοῦναι, reddere; *videtur interpretanda*, votum. *Interpres totam fortaſſe hanc ſententiam alio modo habuit.* (g) Orationem.] *Hic etiam poterat verti*, antequam voveas. *Sed nihil impediebat, quominus vulgatam, & S. Ambroſium in exhortatione ad Virg. ſequeremur.* (h) Commiſſioni.] *Retinuimus hoc loco dictionem interpretis tanquam bene reſpondentem*, συμβολῇ, *& videtur dictum ea notione committi epulas, qua dici ſolet, committi ludos, omnino qua ſignificatur illa ex ſymbolis læta comeſſatio. Compl. longius & a vulgata & a ſententia diſcedens*, μηδὲ προσδεηθῇς συμβουλῆς αὐτῆς, neque egeas conſilio ejus.

CAP. XIX.

(a) AUdacior.] *Sic etiam Clemens Alexandr. 2. Pædag. c. 10. Complut.* πλημμελὴς, audax. *Vulgata*, nequam. (b) Tineæ.] σῆτες, *proprie ſunt vermes, qui lædunt veſtes. In vetuſto codice eſt* σήπη, *& vulg.* putredo. (c) Tolletur de numero.] *Aut hoc aut verbo*, extolletur, *videtur interpres vertiſſe illud*, ἐξαρθήσεται. *In quibuſdam libris eſt*, ϗ ξηρανθήσεται ἐν παραδειγματισμῷ μείζονι, & areſiet in exemplum majus. *In vulgata videtur utrumque aliquo modo miſtum.* (d) Corde.] *Nonnulli*, κακοδοξίᾳ, malo habitu: *plerique*, πονηρίᾳ, *& vulgata*, iniquitate. (e) Denotabitur.] *Id eſt*, condemnabitur. *Sequitur autem in vulgata*, & qui odit correptionem, minuetur vita. *Pro quibus in nonnullis codicibus hæc habentur*, ὁ δὲ ἀντοφθαλμῶν ἡδοναῖς, στεφανοῖ τὴν ζωὴν αὐτοῦ· ὁ ἐγκρατευόμενος γλώσσῃ, ἀμάχως συμβιώσεται, qui autem reſiſtit voluptatibus, coronat vitam ſuam: qui continens eſt lingua inexpugnabili convivet. (f) Amicum.] *In aliquibus*, τὸν πλησίον, *& vulgata*, proximum. (g) Labitur.] *In Compl. additur*, λόγῳ, *in vulgata*, lingua. (h) Altiſſimi.] *Nec plura hoc loco in vulgata. In quibuſdam vero codicibus hæc adjunguntur*, φόβος κυρίου ἀρχὴ προσλήψεως· σοφία δὲ παρ' αὐτοῦ ἀγάπησιν περιποιεῖ· γνῶσις ἐντολῶν κυρίου, παιδεία ζωῆς. οἱ δὲ ποιοῦντες τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ, ἀθανασίας δένδρον καρποῦνται Timor Domini, initium aſſumptionis: ſapientia autem ab eo dilectionem præſtat: cognitio mandatorum Domini diſciplina vitæ: qui autem faciunt quæ placita ſunt ei, immortalitatis arbore fruuntur. (i) Nequitia.] *Sic vulgata, quod græce*, πονηρία. *In uno vetuſto eſt*, πανουργία, aſtutia. verſutia. (k) Plenus.] *In uno vetuſto eſt*, πλήρη, *& vulgata*, & interiora ejus plena ſunt dolo: & S. *Ambr. epiſt.* 44. doli: *apud quem hic locus eodem fere modo habet atque in vulgata.* Et ſemi ſurdus.] In pleriſque libris eſt, ἐθελοκωφῶν, obſtinati.

CAP. XX.

(a) VIciſſim confitetur.] *Id eſt, qui reſpondens correptioni fatetur. Legendum eſt enim*, ἀνθομολογούμενος, *quod per incuriam typographi factum eſt*, ἀνθολογούμενος. (b) Devirginare.] *In uno vetuſto eſt*, ἀποπαρθενῶσαι, *& vulgata*, devirginavit. (c) Judicia.] *In vulgata eſt*, judicium iniquum: *& ſequuntur hæc*: Quam bonum eſt correptum manifeſtare pœnitentiam: ſic enim effugies voluntarium peccatum: *quæ in Compl. habentur paulo poſt his verbis*, ὡς καλὸν ἐλεγχθέντα φανερῶσαι μετάνοιαν· οὕτως γὰρ φεύξῃ ἑκούσιον ἁμάρτημα. (d) In abominatione erit.] *Clemens 2. Pædag. cap. 6.* βδελύττεται τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· abominabilem facit animam ſuam, *vulgata*, lædet animam ſuam. (e) Proceſſio in malis viro.] *Id eſt, proceſſus qui videtur proſper viro, & tamen in malum tendit. Compl. addit*, ἁμαρτωλῷ, *& vulgata*, indiſciplinato. (f) Eum.] *In Complutenſi additur*, ὅτε γὰρ τὸ ἔχειν ἐν ὀρθῇ αἰσθήσει εἴληφε. ϗ τὸ μὴ ἔχειν ὁμοίως διάφορεν αὐτῷ. *Pro quibus in vulgata eſt*, neque enim quod habendum erat, directo ſenſu diſtribuit: Similiter & quod non erat habendum. (g) Et ab imprudenti perſona.] *In nonnullis libris eſt*, ϗ ἀπὸ λήψεως προσώπου, & ab acceptione perſonæ. *In vulgata videtur utrumque admiſtum.*

CAP. XXI.

(a) MOrdebit.] *In quibuſdam*, δέξεται· *quare vulgata, & ſpeculum*: &, ſi acceſſeris ad illa, (*nimirum peccata*) ſuſcipient te. (b) Corde.] *Aliqui addunt*, αὐτοῦ, *& vulgata*, ad cor ſuum. (c) Lapides ſuos in hiemem.] *Sic fere vulgata: in nonnullis*, ἑαυτῷ λίθους εἰς χῶμα ταφῆς αὐτοῦ, ſibi lapides ad tumulum ſepulchri ſui. (d) Sapientia.] *In Complut.* σοφίας πρόσληψις, ſapientiæ aſſumptio. *Vulgata*, ſapientia, & ſenſus. (e) Cogitabit.] *Nimirum Eccleſia: vulgata*, cogitabunt, *id eſt, homines ipſius Eccleſiæ. Complut. habet*, διανοηθήσονται, *ſed alieno loco.* (f) A perſona.] *Vulgata*, confunditur à perſona potentis, *in aliquo codice eſt*, ἀπ' αὐτοῦ, ab eo. *Apud S. Ambroſium ad Virg.* Pes fatui facilis in domum proximi: qui autem ſapiens eſt, verecundatur. (g) Contumelia.] *Sic etiam vulgata. In aliquo libro eſt*, ἀτιμίαν, *ſed utroque modo idem eſt ſenſus, id eſt, gravem duceret infamiam, in quam inde incurreret.* (h) Alienorum in his gravabuntur.] *Nonnulli habent*, πολυλάλων τὰ οὐκ αὐτῶν διηγήσεται, *al.* διηγήσονται, loquacium non ſua narrabunt: *quod propius accedit ad vulg.* (i) In cohabitatione.] *In quibuſdam*, οὗ ἐὰν παροικήσει, ubicunque incoluerit. *In vulgata & ſpeculo, apparet admiſtio quædam.*

CAP. XXII.

(a) OMni tempore ſapientiæ.] *Abeſt ab aliquo libro illud*, omni, *ſed non a vulgata. In nonnullis autem poſt hæc adjunguntur iſta*, τέκνα ἐν ἀγαθῇ ζωῇ τέχνην (*Compl.* τὴν τροφὴν) ἔχοντα, τὴν ἰδίων γονέων κρύψουσι δυσγένειαν. τέκνα ἐν καταφρονήσει ϗ ἀπαιδευσίᾳ γαυριωμένα, συγγενείας ἑαυτῶν μολύνουσι τὴν εὐγένειαν, Filii in bona vita artem (*Compl.* alimentum) habentes, propriorum parentum abſcondent ignobilitatem. Filii in contemptu, & vacuitate eruditionis gloriantes, cognationis ſuæ maculant nobilitatem. (b) Excitat.] *Vulgata*, Qui narrat verbum non audienti. quaſi qui excitat. *Speculum*, non attendenti. *Quorum loco in uno vetuſto hæc ſunt*, εἰς αἴσθησιν ἄγων τὴν γῆν, ϗ τὸν ἀπηλπισμένον εἰς σύνεσιν ὀξύνων, ἐξεγείρων, in ſenſum adducens terram, & deſperatum ad intelligentiam acuens, excitans, &c. (c) Defecit enim lux.] *Corr. in noſtra*, ἐξέλιπε γὰρ φῶς, *vulg. addit.* ejus, *ſpeculum*, ei. (d) Non eas.] *In nonnullis hæc ſequuntur*, ἀναισθητῶν γὰρ ἐξουθενήσει σου τὰ πάντα, non ſentiens enim ſpernet omnia tua. (e) Implearis.] *Nonnulli*, εὐφρανθῇς, *& vulg.* læteris. (f) Protegere.] *Vulgata*, ſalutare. S. *Ambr. 3. off. c. ult.* amicum ſalutare non erubeſcas. (g) Aſtutum.] *Sic S. Aug. de gratia, & lib. arb. c. 16. licet in ſpeculo*, certum, *ut vulg. Chryſoſt. hom. 4. ad baptiz.* πανουργίας, aſtutiæ. (h) Illa.] *Nimirum lingua, quod in ſequentibus exprimit* S. *Auguſt. loco indicato*, ne forte cadam ab eo. *In ſpeculo*, ut non cadam ab ipſis, *vulgata*, in ipſis

CAP. XXIII.

(a) NON parcant, & non prætermittant delicta illorum.] *Vulgata, & ſpeculum*, & non parcant, (*aut*, parcat) mihi, & non appareant delicta illorum. *In aliquot codicibus eſt*, μὴ φείσῃ σὺ κύριε, τὰς δὲ ὕβρεις τῶν ἐν ἐπαγγελίᾳ ἁμαρτωλῶν μὴ παρῇς, ne parcas tu Domine, contumelias autem eorum, qui in profeſſione ſunt peccatores, ne prætermittas. (b) Elationem oculorum ne dederis mihi.] *Sic* S. *Auguſt. de gratia & lib. arb. cap. 16. quamvis in ſpeculo habeat, ut vulgata, in quibuſdam vero codicibus ſequitur*, ϗ γιγαντώδη ψυχὴν ἀπόστησον διὰ παντὸς ἀπὸ δούλων σου· ἐλπίδας κενὰς, ϗ ἐπιθυμίας ἀπόστρεψον ἀπ' ἐμοῦ, & giganteam animam amove ſemper a ſervis tuis: Spes vanas & concupiſcentias averte à me. *In Compl. plura & hic & alibi afferuntur: ſed multa neque etiam reſpondent vulgatæ.* (c) Induta morte.] *Sic vertunt illud*, ἀντιπαραβεβλημένη *In uno codice eſt*, ἀντιπαραβεβλημένη. *Interpres, cum dixit*, contraria morti, *videtur ea notione accepiſſe, ac ſi diceretur, altera ex parte reſpondens, & quæ conferri queat cum morte.* (d) Indiſciplinationi.] *Sic S. Auguſtinus in ſpeculo*, (*quamvis non addat*, temerariæ) *& vulgata*, indiſciplinatæ loquelæ. *Compl.* ἀκολασίᾳ ὅρκου, intemperantiæ juramenti. (e) In radicem.] *Illud*, εἰς, *abeſt ab aliquo, & vulgata*, tradent, *id eſt, diffundent*, radices. (f) Dei.] *In Complut. ſubjungitur*, δόξα μεγάλη ἀκολουθεῖν θεῷ, μακρότης δὲ ἡμερῶν τὸ προσληφθῆναί σε ὑπ' αὐτοῦ. Gloria magna eſt ſequi Deum: longitudo autem dierum, aſſumi te ab eo: *quæ aliqua ex parte reſpondent vulgatæ.*

CAP. XXIV.

(a) EGO ex ore altiſſimi prodivi.] *Plura non refert S. Ambroſius 4. de fide, cap. 4. S. Cyprian. 2. teſtim. addit ea fere quæ ſequuntur in vulgata.* (b) Dilecta.] *In uno codice vetuſto, & Complut. eſt*, ἡγιασμένη, *& vulgata*, ſanctificata. (b) Littoribus.] αἰγιαλοῖς, *& fortaſſe ſumptum eſt pro nomine proprio loci. In aliis eſt*, ἐν γαδδὶς, *aut*, ἐν γαδδὶ. *& vulgata, in Cades.* (d) Exaltata ſum.] *In Complut. additur*, ἀφ' ὕδατος, ab aqua. *Vulgata*, juxta aquam in plateis. (e) Aſpalathus.] *Veram lectionem vidit Rabanus, & alii. In Complut. eſt*, πάλαθος, *& interpretantur*, maſſam. (f) Rami.] *Abeſt hoc loco a Complut. & vulgata.* (g) Honeſtatis.] *Id eſt*, divitiarum, *ut ſæpe alibi. In nonnullis autem libr. hæc ſequuntur*, ἐγὼ μήτηρ τῆς ἀγαπήσεως τῆς καλῆς, ϗ φόβου, ϗ γνώσεως, ϗ τῆς ὁσίας ἐλπίδος· δίδωμι δὲ σὺν πᾶσι τοῖς τέκνοις μου ἀειγενεῖς τοῖς λεγομένοις ὑπ' αὐτοῦ, Ego mater pulchræ dilectionis, & timoris, & agnitionis, & ſanctæ ſpei (*hucuſque convenit cum vulgata.*) Do autem omnibus filiis meis dictis ab illo ſempiternos, *fortaſſe, fructus. Pro quibus in vulgata eſt*: In me gratia omnis vitæ & veritatis: in me omnis ſpes vitæ, & virtutis: *& poſterior pars refertur etiam apud S. Cyprianm. 2. teſtim.* (h) Favum.] κηροῦ, *videtur ſumptum pro*, κηρίου, *quod etiam eſt in aliquot libris.* (i) Meum.] *Compl. addit*, τὸ ἄριστον, optimum, *vulgata*, plantationum. (k) Adhuc.] *In aliquo eſt*, ὅτι, *& vulgata*, quoniam.

CAP. XXV.

(a) PRudentiam.] *Vulgata, & S. Cyprianus, 3. teſtim.* amicum verum. (b) Super omnia ſe ſuperpoſuit.] S. *Hieronymus in Eſa.* 50. omnia ſuperat. (c) Aſſimilabitur.] *Complut. in hac ſententia longius diſcedit a vulgata, & ſpeculo: ſed addit deinde hæc*, φόβος κυρίου ἀρχὴ ἀγαπήσεως αὐτοῦ· πίστις δὲ ἀρχὴ κολλήσεως αὐτοῦ, timor Domini initium dilectionis ejus: fides autem initium agglutinationis ejus: *quæ magna ex parte reſpondent vulgatæ.* (d) Saccum.] *Aliqui*, ὡς ἄρκος, tanquam urſus: *in vulgata utrumque conjungitur.* (e) Aſcenſus.] *Complut. addit*, ὡς, *& vulgata*, ſicut aſcenſus. (f) Quæ non beatificabit.] *Vulgata*, beatificat. *In nonnullis codicibus eſt*, ἥτις οὐ παρακαλέσει τὸν ἄνδρα αὐτῆς ἐν στενώσει, quæ non conſolabitur virum ſuum in anguſtia. (g) Poteſtatem.] *In uno vetuſto eſt*, παρρησίαν, *& in Complut. additur*, ἐξόδου, *quod in vulgata*, veniam prodeundi.

CAP. XXVI.

(a) SUpplicavi.] *Complut.* ἐφοβήθην, timui: *quod in vulgata dictum eſt*, facies mea metuit. (b) Zelotypam.] *Hoc non reperitur in Græco: ſed videtur adjectum ab interprete ad exprimendam vim præcedentis dictionis*, ἀντίζηλος, *quæ ſignificat rivalem, id eſt, zelotypam in zelotypam, qualis Phenenna in Annam. Legantur quæ notata ſunt 1 Reg. 1.* (c) Ebrioſa.] *In nonnullis additur*, ϗ ῥεμβὰς, & vaga. (d) Non avertente ſe.] *Quod idem valet, ac ſi diceremus* non verecunda: *nam & hac notione ſæpe accipitur*, διατρέπομαι. *In aliquot libris eſt*, ἀδιατρέπτως, *ut conjungatur cum*, στερέωσον, *ſine intermiſſione, nunquam declinans oculos firma.* (e) Stabilis.] *Addidit interpres ad explicationem*, mulieris: *qui quidem interpres, pro*, στέρνοις, *videtur legiſſe*, πτέρναις, *ita enim inquit*, ſuper plantas ſtabilis mulieris. *Complut. habet*, ἐπὶ στέρνοις εὐσταθέσι, *& interpretatur*, ſuper pavimenta ſtabilia. *Sequuntur autem & in ea & in quibuſdam manuſcriptis hæc:* τέκνον, ἀκμὴν ἡλικίας σου συντήρησον ὑγιῆ, ϗ μὴ δῷς ἀλλοτρίοις τὴν ἰσχύν σου. ἀναζητήσας παντὸς πεδίου εὔγεων κλῆρον, σπεῖρε τὰ ἴδια σπέρματα πεποιθὼς τῇ εὐγενείᾳ σου. οὕτως τὰ γεννήματά σου περιόντα ϗ παῤῥησίαν εὐγενείας ἔχοντα μεγαλυνθήσεται. γυνὴ μισθία ἴση σιάλῳ λογισθήσεται, ὕπανδρος δὲ πύργος θανάτου τοῖς χρωμένοις λογισθήσεται. γυνὴ ἀσεβὴς ἀνόμῳ μερὶς δοθήσεται, εὐσεβὴς δὲ δίδοται τῷ φοβουμένῳ τὸν κύριον, γυνὴ ἀσχήμων ἀτιμίαν κατατρίψει, θυγάτηρ δὲ εὐσχήμων ϗ τὸν ἄνδρα ἐντραπήσεται. γυνὴ ἀδιάτρεπτος ὡς κύων λογισθήσεται, ἡ δὲ ἔχουσα αἰσχύνην, τὸν κύριον φοβηθήσεται. γυνὴ ἄνδρα ἴδιον τιμῶσα σοφὴ πᾶσι φανήσεται, ἀτιμάζουσα δὲ ἀσεβὴς ἐν ὑπερηφανίᾳ πᾶσι γνωσθήσεται· γυναικὸς ἀγαθῆς μακάριος ὁ ἀνήρ. ὁ γὰρ ἀριθμὸς τῶν ἐτῶν αὐτοῦ διπλάσιος ἔσται. γυνὴ μεγαλόφωνος ϗ γλωσσώδης εἰς πολεμίων τροπὴν θεωρηθήσεται, ἀνθρώπου δὲ παντὸς ψυχὴ ὁμοιότροπος τούτοις, πολέμου ἀκαταστασίαις τὴν ψυχὴν διαιτηθήσεται. Filii, florem ætatis tuæ conſerva ſanum: & ne dederis alienis robur tuum. Cum requiſieris omnis campi fertilem ſortem; ſemina propria ſemina, fretus nobilitate tua. Sic progenies tuæ ſuperſtites, & fidentiam nobilitatis habentes magnificabuntur. Mulier mercenaria æqualis porco reputabitur: conjugata autem turris mortis utentibus reputabitur. Mulier impia iniquo pars dabitur: pia autem datur timenti Dominum. Mulier turpis infamiam conteret: filia autem honeſta etiam virum reverebitur. Mulier impudens ſicut canis reputabitur: quæ autem habet verecundiam. Dominum timebit. Mulier virum proprium honorans, ſapiens omnibus videbitur: inhonorans autem, impia in ſuperbia omnibus cognoſcetur. Mulieris bonæ beatus vir: numerus enim annorum illius duplex erit. Mulier clamoſa & linguoſa in hoſtium fugationem conſiderabitur. Hominis autem cujuſque animus ſimilibus moratus moribus, belli ſeditionibus vitam tranſiget.

CAP. XXVII.

(a) DEſperavit.] *Vulgata, & ſpeculum*, deſperatio eſt animæ infelicis. *Complut.* ἀπώλεσε πίστιν, perdidit fidem. (b) Nemo ipſum removebit ab ipſo.] *Videtur hoc valere, nemo hominum faciet illum dediſcere atque ex animo exuere improbitatem ſuam: vulgata, & ſpeculum*, & nemo eum abjiciet. *In uno vetuſto codice, & Complut. eſt*, ϗ ὁ εἰδὼς αὐτὸν ἀποστήσεται ἀπ' αὐτοῦ, & qui noverit eum, recedet ab eo. (c) Tuum.] *Complut.* αὐτοῦ, *& ſpeculum*, indulcabit os ſuum, *nec multo aliter quædam Biblia.* (d) Capietur.] *Nonnulli*, ἀπολεῖται, *& ſpeculum, & vulgata*, peribit: *& in utriſque etiam ſequitur*, facienti nequiſſimum conſilium: ſuper ipſum devolvetur: *ubi Complut.* αὐλισθήσεται, commorabuntur.

CAP. XXVIII.

(a) SErvans ſervabit.] *Sic vulg. & ſpeculum. Aliqui libri habent*, διαστηρῶν διαστηρίσει, confirmans confirmabit. (b) Tabitudinis, & mortis.] *Supplendum eſt ex ſuperioribus*, memento: *ſicut in ſequenti ſententia in poſteriori parte repetendum eſt*, memorare teſtamentum, &c. *In vulg. & ſpeculo alius habetur ſenſus. Complut. autem hic habet*, ϗ μὴ μηνίσῃς τῷ πλησίον καταφθορὰν, ϗ θάνατον, & ne commineris proximo perniciem, & mortem. (c) Immittit.] *Sic etiam vulgata, & ſpec. nonnulli*, ἐμβαλεῖ, immittet. (d) Et ſecundum firmitatem rixæ exardeſcet.] *Hæc abſunt a vulgata, & in uno vetuſto, & in Complut. non habentur hoc loco, ſed paulo ante poſt illa*, ſecundum materiam ignis, ſic exardeſcet, *ſequitur*, κατὰ τὴν στερέωσιν τῆς μάχης τὸ πῦρ αὐξηθήσεται, ſecundum firmitatem contentionis, ignis augebitur. (e) Maledicere.] *Videtur ſubintelligendum*, oportet; *aut quiddam hujuſmodi. In uno vetuſto, & Compl. eſt*, καταράσασθε, maledicite. *Vulgata, & ſpeculum, & S. Cypr. 3. teſt.* ſuſurro, & bilinguis maledictus. (f) Tertia.] *Sic iidem. In nonnullis hic, & in ſequenti ſententia*, διπλῆ, duplex. *In margine Vaticani codicis adſcriptum eſt*, γλῶσσα τρητὴ, τετρυπημένη, ligna perforata. (g) Poſſeſſionem.] *Sic S. Ambroſius 1. off. cap. 3. & S. Hilarius in pſal. 140. quamvis idem S. Ambroſius in pſal. 118. ſerm. 22. habeat*, aures tuas, *ſicut vulgata, & S. Cypr. lib. 1. epiſt. 3. & alibi ſæpe.*

CAP. XXIX.

(a) SIN autem.] *Dictum eſt, pro*, ſin minus, *ut alibi.* (b) Gratis.] *In aliquot libris eſt*, οὐ δωρεὰν, non gratis. *Et fortaſſe, quæ præcedunt, ita poſſent verti*; fraudavit ſe pecuniis ſuis, & acquiſivit illum inimicum gratis, *vel*, non gratis. (c) Multi propter nequitiam averterunt.] *In nonnullis eſt*, πολλοὶ οὖν, multi igitur. *Hoc videtur, ſibi velle, propter improbitatem, & ingratum animum eorum qui mutuum non reddunt, multos avertiſſe, aut ſeipſos a dando, aut facies eorum qui petunt, quare in Complutenſi eſt*, ἀπέστρεψαν τὸν ἄνθρωπον, averterunt hominem. *In aliquot codicibus eſt*, οὐ χάριν πονηρίας. *& vulgata*: Multi non cauſa nequitiæ non fœnerati ſunt. (d) Fraudari gratis timuerunt.] *Nonnulli*, ἀποστερηθῆναι δὲ εὐλαβήθησαν, fraudari autem timuerunt. *Sanctus Ambroſius huc ſpectans, in lib. de Tobia, cap. 3. dixit*: Multi diſpendii cauſa non fœnerant; dum fraudem verentur. (e) Non contrahat rubiginem.] *In uno vetuſto codice, & Complut. eſt*, μὴ κατάκρυβε, *& vulgata*, non abſcondas illam ſub lapide in perditionem: *itemque Sanctus Ambroſius loco indicato, & de Nabuthe, cap. 4. niſi quod ibi habet*, in mortem. (f) Cellis tuis.] *Quaſi hoc dicat, quæ reponis in cellis tuis, idcirco reponas, ut ad eleemoſynam faciendam conferantur: aut, ſi qua aptior eſt hujus loci interpretatio. Sanctus Cyprianus de opere, & eleem. & 3. teſtim.* in corde pauperis: *itemque aliqua Biblia; licet multa*, in ſinu pauperis. (g) Roboris.] *In quibuſdam* ὁλκῆς, ponderis, virium. (h) Bona fidejuſſoris.] *In uno vetuſto, & Complut. eſt*, ἀγαθὴν ἐγγύην, bonam fidejuſſionem. *Sanctus Ambroſius iſtud*, bonam, *videtur conjunxiſſe cum ſuperioribus, de Tobia cap. 4. Ita enim inquit*: Gratiam repromiſſoris ne obliviſcaris: dedit enim pro te animam bonam. (i) Et ingratus ſenſu derelinquet.] *Compl.* ἐγγύην φεύξεται ἁμαρτωλὸς, ϗ ἀχάριστος ἐν διανοίᾳ καταλείψει, *& ita interpretatur*, fidejuſſiones fugiet peccator, & inutilis in cogitatione relinquet, &c. *Interpres videtur habuiſſe*, ἔγγυον φεύξεται, *& verba alio ordine collocata, ac partim etiam miſta ex utraque lectione*, ἄχρηστος, & ἀχάριστος. Repromiſſorem (*ita enim pleraque Biblia*,) fugit peccator, & immundus: bona repromiſſoris ſibi adſcribit peccator, & ingratus ſenſu derelinquet, &c. (k) Incidens.] *Poteſt intelligi de eo qui lucri cauſa & certa mercede pro alio ſpondet. In uno vetuſto eſt*, ἐμπεσέτω, incidat. *Complutenſis*, παραβαίνων ἐντολὰς κυρίου ἐμπεσεῖται εἰς ἐγγύην, *& vulgata*, tranſgrediens mandatum Domini, incidet in promiſſionem, *& addit*, nequam. (l) Redemptiones.] *Conducendo, ſuſcipiendo in ſe opera facienda, vectigalia, ut redemptores, & publicani. Vulgata*, & qui conatur multa agere, *ſatis apte ad ſententiam.* (m) Recupera.] *Sanctus Ambroſius, de Tobia cap. 23.* recipe. (n) Incidas.] *Idem ibidem*, cadas. (o) Super minimum & magnum placeat tibi.] *Sic in nonnullis Bibliis, id eſt, ſive parva, ſive magna ſit domus tua,*

tua, ea delecteris. Complut. ἐπὶ μικρὰ ϗ μεγάλα εὐδοκίαν ἔχε, ϗ ὀνειδισμὸν οἰκίας σου μὴ ἀκούσῃς, ſuper parva & magna complacentiam habe, & improperium domus tuæ non audies. *Vulgata,* improperium peregrinationis. (*o*) Ad ingrata.] *Ad nullam gratiam acquirendam. Exigunt enim iſta a peregrino, quaſi debita. Vulgata,* & paſcet, & potabit ingratos.

CAP. XXX.

(*a*) Lucrabitur.] Ὀνήσεται. *Interpres fortaſſe habuit,* αἰνήσεται, *inquit enim,* laudabitur: *ac videtur tamen more deponentis ſumptum, ut alibi. Complut.* εὐφρανθήσεται, lætabitur. (*b*) Lætatus eſt] *In aliquo additur* ἐπ' αὐτῷ, *& vulgata,* in illo. (*c*) Refrigerans.] *Molliter tractans,* περιψύχων. *In aliquibus ſunt duæ dictiones,* περὶ ψυχῶν, *& vulgata,* pro animabus. *In nonnullis vere eſt,* περιψήχων, abſtergens. (*d*) Iuventute.] *Hoc loco ſubjunguntur in Complut. & vulgata, quæ in noſtra, & aliis Græcis ſunt paulo poſt,* & ne deſpicias ignorantias, (*vulgata,* cogitatus) illius: curva cervicem ejus in juventute. (*e*) Tibi.] *In quibuſdam additur,* ϗ ἔσαι σοι ὀδύνη ψυχῆς, *& vulgata,* & erit tibi dolor. (*f*) Tuam offendat.] *In aliquot libris eſt,* αὐτοῦ προσκόψῃς, ne in turpitudine illius offendas, *quomodo fere & vulgata.* (*g*) Et ne deſpicias ignorantias illius: curva cervicem ejus in juventute.] *Hæc in aliquot codicibus non habentur, in quibuſdam vero, & in vulgata paulo ſuperius, ut notatum jam eſt.* (*h*) Offuſa] *Nonnulli,* κεκλεισμένα, *& vulgata,* abſcondita. (*i*) Quaſi qui colligit.] *Hæc uſque in finem in Complut. & vulgata, & uno vetuſto codice ſunt cap. ſuo 33. Hic autem habent ſententiam, quæ in noſtra erit in extremo cap. 33. hujus editionis.* (*k*) Perveni.] *Quaſi ad metam optatam; votique compos factus ſum, ut multa ad hominum utilitatem pertinentia collegerim. In vulgata in cap. ſuo* 33. & ipſe ſperavi. (*l*) Puero.] *In aliquo libro eſt,* παιδείᾳ, diſciplina. (*m*) Amplifices] *Id eſt, ne ſis nimius, ne niminum urgeas, ac premas ullam carnem, ne brutorum quidem, nedum hominum.* (*n*) Sicut tu.] *Complut.* σοι, ὡς ἡ ψυχή σου, *& vulgata,* tibi quaſi anima tua. (*o*) Sicut teipſum.] *Vetuſtus codex,* ὡς ἀδελφὸν, ὅτι ὡς τῇ ψυχῇ σου, ἐπιδεήσεις αὐτοῦ, quaſi fratrem: (*quod habet etiam vulgata, & Compl.*) quoniam tanquam animæ tuæ, egebis illius.

CAP. XXXI.

HOC *caput in vulg. & Compl. eſt.* 34. (*a*) Eruditus.] *In quibuſdam eſt,* πεπλανημένος, *quemadmodum & in noſtra paulo poſt: quod cum ſignificare poſſit & deceptum, & eum, qui multas oberrat regiones; ſeries ipſa orationis fecit, ut poſteriore potius notione accipiendum putaremus.* (*b*) Plura.] *Quaſi hoc dicat, his ipſis ſententiis, quas alios doceo, magna ex parte ipſemet uſus ſum, earumq; veritatem experiundo intellexi. In quibuſdam libris eſt,* τὰ πλάσματα, fictiones. (*c*) Non.] *Compl.* οὐδὲν, *& vulg.* nihil. (*d*) Subſannationes.] *Aliqui,* μωμήματα, maculæ, δωρήματα, donaria.

CAP. XXXII.

CAput *hoc in Complut. & vulgata eſt* 35. (*a*) Offert] *In aliquo libro,* ὡς προσφέρων, quaſi qui offert. * Et judicabit juſti.] *Nonnulli libri habent,* δικαίοις. (*b*) Patientiam.] *Compl. addit,* ὁ κραταιὸς, *& vulgata,* fortiſſimus.

CAP. XXXIII.

HUjus *capitis verba uſque ad,* ſplendidum, *in vulgata, & in Complut. ſunt cap.* 36. *Ultima vero iſta ſententia eſt in iiſdem cap.* 30. *in extremo: cui loco etiam magis videtur convenire. Initium hujus capitis refertur apud Sanctum Auguſtinum,* 17. *de civit. cap.* 20.

CAP. XXXIV.

CAput *hoc in vulgata, & Complut. eſt* 31. (*a*) Somnus.] *In plerisque, & ad marginem Vaticani eſt,* ὕπνον, *ut vertendum ſit,* infirmitas gravis digeret (*id eſt, amovebit,*) ſomnum. *In aliquo etiam eſt,* ἐκνίψει, eluet. (*b*) Dati ſunt in caſum.] *In nonnullis eſt,* ἐδέθησαν, ligati ſunt. (*c*) Et ſit.] *Aliqui,* ϗ ἔσαι αὐτῷ, & erit illi. (*d*) Choleræ.] *In aliquo eſt,* χολέρα, *& vulgata,* cholera. (*e*) In medio pomorum.] μεσοπωρῶν, *quaſi non expectato fine ſecundæ menſæ. Nonnulli,* μεσοπορῶν, *quaſi e media cœna abiens. Plerique,* ἀνάστα μεσοπορῶν, ἔμεσον, ϗ ἀναπαύσῃ, *quæ in vulgata,* ſurge e medio, & vome, & refrigerabit te. *Quo videtur ſpectaſſe Origenes hom. 2. in pſal. 37. loquens de confeſſione peccati.* (*) Labia.] *Vulgata,* labia multorum: & teſtimonium veritatis (*fortaſſe,* virtutis) illius fidele. S. *Ambr. de Nabuthe, cap.* 14. labia juſtorum, & teſtimonium bonitatis illius fiet. (*f*) Corda in contentione ſuperborum.] *In quibuſdam,* ἐν καρδίᾳ ὑπερηφάνων ἐν μέθῃ, in corde ſuperborum in ebrietate. (*g*) Æquale.] *Vulg.* æqua vita hominibus vinum in ſobrietate: ſi bibas illud moderate, eris ſobrius. S. *Ambr. de Helia, c.* 12. Æqualis vita hominibus vinum in ebrietate: bibas illud moderate, ut ſis ſobrius. (*h*) In repetendo.] *Aliqui,* ἐν ἀπαντήσει, *& Compl. addit,* αὐτοῦ, in occurſu ejus.

CAP. XXXV.

(*a*) REctorem.] *Sic ſolet interpres vertere,* ἡγούμενον, S. *Hieronymus in Ezech.* 45. Ducem te conſtituerunt: ne eleveris: ſed eſto inter eos, quaſi unus ex ipſis. *Eſt autem caput hoc in vulgata* 32. (*b*) Acroama.] *Retinuimus dictionem Græcam: qua boni etiam Latinitatis auctores utuntur ad ſignificandum narrationem, aut fabulam, quæ libenter audiatur. Vulgata addit negationem,* ubi auditus non eſt. *Complut. habet nonnullas varietates: ſed quæ a vulgata diſcrepent, neque cum ſententia ſatis conveniant.* (*c*) Alio dicente.] *In aliquo libro eſt,* ϗ ὅπου γέροντες, *& vulgata,* & ubi ſunt ſenes. (*d*) Doctrinam.] *In Compl. additur,* αὐτοῦ, *& vulgata,* ejus. (*e*) Comparationem.] *Aut afferet ſimilia aliorum facta ad ſui excuſationem, aut conferet ſe ad cœtum hominum ſibi ſimilium.* (*f*) Non exploratæ.] ἀπροσκόπῳ. *Vulgata,* laborioſæ. *Alii codices,* ἀπροσκόπτῳ, planæ, non impeditæ offendiculis. (*g*) Legi.] *Complut.* κυρίῳ, *vulgata,* Deo, *ut ſæpe ſolet, pro,* Domino, (*h*) In Domino.] *Eadem,* ἐπ' αὐτῷ, in illo.

CAP XXXVI.

VErba *hujus capitis uſque ad illud:* Et ego noviſſimus evigilavi, *habentur in vulgata & Complutenſi, cap.* 33. (*a*) Navis.] *Sic vulgata,* πλοῖον. *Complut. mendoſe* πολλῶν, multorum. (*b*) Juſtorum.] *In plerisque codicibus eſt,* δήλων, manifeſtationum: *& ſimilis loquutio eſt Num.* 27. *& in hoc eodem libro c.* 45. *non diſſimilis: Verum de iſta dictione alibi dictum eſt, & dicetur. Interpres videtur hic legiſſe,* δηλῶν, *& conjungit cum ſequentibus,* qui interrogationem manifeſtat; parabit verbum. *In nonnullis eſt,* δῆλον, *itemque conſtruitur cum ſequentibus,* quaſi interrogationem manifeſtam, para verbum. (*c*) Duo, duo.] S. *Auguſt.* 11. *de civit. cap.* 18. bina, & bina: *reliqua, ut nos.* (*d*) Et ego noviſſimus evigilavi.] *Poſt hæc in vulgata & Complut. & uno vetuſto, ſequuntur illa quæ in noſtra, & aliis plerisque græcis habita ſunt cap.* 30. quaſi qui colligit acinos, &c. *& S. Auguſt. q. 2. ad Simplicianum:* Ego noviſſimus vigilavi, quaſi qui racematur poſt vindemiatores: *omninoque optime cohærent.* (*e*) Et hæreditavi.] *In nonnullis eſt,* ϗ κατακληρονόμησον, & hæredita: *quod optime convenit, ſi conjungatur cum iis quæ in vulg. cap. 36. (ubi hæc uſque in finem habentur) præcedunt; in noſtra autem, & aliis plerisque græcis ſunt in extremo fere cap.* 33. Congrega omnes tribus Iacob (& cognoſcant, quia non eſt Deus, niſi tu, ut enarrent magnalia tua) & hæreditabis eos, ſicut ab initio. *Compl. ſequitur ordinem vulgatæ, ſed habet,* ϗ κατεκληρονόμησα, *quod loco illi convenire non poteſt.* (*f*) Creaturæ.] *In aliquo eſt,* κτήμασι, poſſeſſiones. (*g*) Supplicum.] *Aliqui,* οἰκετῶν, *& vulgata,* ſervorum. (*h*) Manſuetudo.] *In Compl. additur,* ϗ ἴασις, & curatio: *quam dictionem habet etiam vulgata.* (*i*) Erranti.] *Alii,* ἀφαλλομένῳ, *aut,* ἐφαλλομένῳ, *quos videtur ſequutus interpres,* exiliens de civitate, &c.

CAP. XXXVII.

(*a*) INeſt.] *Sic vulgata, quod Græce,* ἔνι. *Alii,* μένει, manet. (*b*) Conjocundatur in oblectatione.] *Vulgata,* in oblectationibus. *Nonnulli codices,* συνδιαιτᾶται ἐν εὐφροσύνῃ, (*ab aliquo abeſt,* ἐν,) convivit in lætitia. (*c*) Condolet.] *Sic vulgata, quod Græce,* συμπονεῖ, *& poſſet etiam verti,* ſimul laborat. (*d*) Bellum.] *Aliqui,* πολεμίου, *& vulgata,* contra hoſtem. (*e*) Tuis] *Hic in vulgata ſubjungitur ſententia illa,* noli conſiliari cum ſocero tuo, & a zelantibus te abſconde conſilium: *cujus ſimilis habetur paulo poſt in noſtra, & aliis græcis, præſertim in ſecunda parte,* noli conſiliari cum eo, qui te ſuſpectum habet, & a zelantibus te, abſconde conſilium. *Compl. utroque loco hanc habet: Quædam Biblia manuſcripta illam priore loco, hanc poſteriore.* (*f*) Domeſtico.] *Quaſi, ut opinor, dicat, quem domi tuæ alis: nam hic minime omnium vellet opus abſolvi: in nonnullis libris eſt,* ἐπετείου. *Vulgata videtur utrumque conjunxiſſe & primum vocare operarium agrarium, hanc vero operarium annualum.* (*g*) Cordis.] *Nonnulli addunt,* πρόσωπον, ϗ τέσσαρα, vultus, & quatuor, *vulgata,* verbum nequam immutabit cor, ex quo partes quatuor, &c. (*h*) Alimento.] *Aliqui,* σοφίας, ſapientia, *vulgata,* re. S. *Auguſtinus,* 2. *de doctrina Chriſt. c.* 31. *priorem hujus ſententiæ partem refert ut habet vulgata:* qui ſophiſtice loquitur, odibilis eſt. (*i*) Fideles.] *Nonnulli,* πιστοῦ, fideli: *nonnulli,* αἰνετοί, laudabiles: *vulgata,* laudabilis. (*k*) Fidem.] *Aliqui,* δόξαν, *& vulgata,* honorem. (*l*) Labor.] *In nonnullis,* νόσος, *& vulgata,* infirmitas.

CAP. XXXVIII.

(*a*) DOnationem.] *Sic vulg. In quibuſdam codd. eſt,* δόξαν, gloriam. (*b*) Illius.] *In Complut. additur,* ἀπὸ ἀνθρώπου, ab homine. (*e*) Non conſummabit.] *Nonnulli,* οὐ μὴ συντελεσθῇ, *& vulgata,* non conſummabuntur opera ejus. (*c*) Delictum.] *Complut.* ἀπόστησον πλημμελείας, *& vulgata,* averte a delicto. (*e*) Quaſi non ſis.] *Abeſt a vulgata, & ſpeculo.* (*f*) Suavitas odoris.] *Id eſt,* reperiri debet: *poteſtque referri vel ad ægrotos, vel ad medicos, vel etiam ad ſacerdotes. Sed in aliquot codicibus eſt,* εὐοδία, proſper ſucceſſus: *in aliquo,* εὐδοκία, beneplacitum. *Vulgata alium præfert ſenſum.* (*g*) Incidat.] *In uno,* ἐμπεσεῖται, *& vulgata,* incidet. (*) In abductione tranſit.] *Plerique,* παραμένει, *& vulgata,* permanet: *quod etiam locum habere poteſt propter ambiguitatem dictionis iſtius,* ἀπαγωγὴ, *nam & poteſt ſignificare abductionem a fletu, & abductionem a conſolatione. Nonnulli vero habent,* ἐν ἐπαγωγῇ παραμένει, in obductione (*de quo vocabulo jam notatum eſt*) permanet. (*h*) Secundum corda.] *Vulgata,* ſecundum cor ejus: *verba græca,* κατὰ καρδίας, *poſſent etiam ſignificare,* contra cor. *In aliquot libris eſt,* κατάρα καρδίας maledictio cordis. (*i*) Ejus.] *Complut.* μου, *& vulgata,* judicii mei. (*k*) Sapientiam percipiet.] *Sic etiam vulgata, & optima eſt ſententia. In nonnullis eſt,* οὐ σοφισθήσεται, non percipiet ſapientiam. (*l*) Aſſiduitas.] *Sic videtur reddidiſſe interpres, quod eſt,* ὑπομονή. *In nonnullis eſt,* ἐπιμονὴ, inſtantia. (*m*) Addiſcens pigro ferro.] *Aut,* rudi, καταμανθάνων ἀργῷ σιδήρῳ. *Alii,* ἔργῳ, *aut* ἐν ἔργῳ, *aut,* ἔργα σιδήρου. *Vulgata,* conſiderans opus ferri. (*n*) Durabit.] *In quibusdam,* τήξει, liquefaciet: *vulgata,* uret. (*o*) Mallei.] *Nonnulli,* σφύρας, ϗ ἄκμονος, mallei, & incudis. (*p*) Ambulabunt.] *In quibuſdam hæc ſequuntur,* ἐν βουλῇ λαοῦ οὐ ζητηθήσονται, in conſilio populi non requirentur: *quæ abſunt etiam a vulgata.* (*q*) Creaturam.] *Sic vulgata. Complut.* κτῆμα, poſſeſſionem. (*r*) Tantummodo accommodantis.] πλὴν τοῦ ἐπιδόντος, *aut,* ἐπιδιδόντος, *ut nonnulli. Et ſupplendum eſt, non artificum, quos commemoravi, eſt veræ ſapientiæ operam dare, ſed tantum illius qui dat animam ſuam ad contemplationem legis.*

CAP. XXXIX.

(*a*) VSque.] *Nonnulli,* ϗ ἕως, & uſque, *ut vulgata.* (*b*) Agri.] *In quibuſdam,* ἐπὶ ῥεύματος ὑγροῦ, ſuper fluxum humidum. *Vulgata,* ſuper rivos aquarum. (*c*) Quia.] *Iſtud,* ὅτι, *abeſt a nonnullis & a vulgata.* (*d*) Omnia enim in tempore ſuo quærentur.] *Abſunt hoc loco a vulgata. In Compl. vero & iſta ſunt, & illa præterea præcedunt,* οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, τί τοῦτο; non eſt dicere, quid hoc eſt? (*e*) Omnia enim ad uſus ipſorum creata ſunt.] *Hæc non ſunt in vulgata: ſed pro his habentur illa, quæ modo dicebamus in ea abeſſe a ſuperiore loco;* omnia enim in tempore ſuo quærentur. *Sanctus Hieronymus in Eccleſiaſtem; cap.* 3. ne dixeris, quid eſt hoc, aut quid eſt iſtud? Omnia enim tempore ſuo requirentur. *Sanctus Auguſtinus, quæſt. 2. ad Simplicianum,* Collaudemus canticum, & non dicamus, quid hoc, vel quod hoc? Omnia enim in tempore ſuo creata ſunt. (*f*) Sua.] *In aliquo libro eſt,* αὐτοῦ, ejus. (*g*) Mandato.] *Nonnulli,* ἐν τῇ ἀνατολῇ, in exortu. (*h*) Neceſſitates.] *Vulgata,* neceſſitate. *Nonnulli,* εἰς χεῖρας, in manus.

CAP. XL.

(*a*) IN ſepultura.] *Vulgata,* ſepulturæ. *Nonnulli,* ἐπιστροφῆς, reverſionis. (*b*) Multiplicant.] *Aliqui,* πληθυνεῖ, *& vulgata,* multiplicabunt. (*c*) Achi.] *Varie ſcribitur hæc dictio,* ἄχι, ἄχυ, ἄχει, *de qua ſatis notatum eſt Gen. 41. Hic in vulgata duplicem videtur habere interpretationem: primum,* Sonant, *conjuncte cum ſuperioribus,* ſuper cacumen petræ ſonant, (*quaſi legeretur,* ἠχεῖ, *aut Dorice,* ἀχεῖ) *deinde,* viriditas. (*d*) Tuus.] *Abeſt iſtud,* σου, *a plerisque codicibus, & a vulgata.* (*e*) Timori.] *In nonnullis,* ἐν φόβῳ, *& vulgata,* in timore. (*f*) Operuerunt.] *Sic etiam vulgata. Aliqui,* ἐκάλυψεν, operuit, veſtivit.

CAP. XLI.

(*a*) ET, qui converſantur parœciis impiorum] *Retinuimus verbum Græcum, ut alibi: quoniam non liquet, an hic ſenſus ſit,* & filii impiorum ſunt hujuſmodi, ut quieſcere non poſſint, ſed frequentibus ſedium mutationibus agitentur, *an, ut in vulgata,* & qui converſantur ſecus domus impiorum, *& in vicinia illorum.* (*b*) Altiſſimi.] *In quibuſdam hæc ſubjunguntur,* ἐὰν γὰρ πληθυνθῆτε, εἰς ἀπώλειαν, ſive enim multiplicamini; in perditionem. (*c*) Cognati.] *Nonnulli,* ἀνθρώπου εὐγενοῦς, hominis nobilis.

CAP. XLII.

(*a*) DE indifferenti venditione, & mercatorum.] *Conſiderandum, an poſſit etiam reddi,* de indifferentis venditione, *ut fiat oppoſitio quædam inter indifferentem, id eſt, quemvis hominem, & mercatorem. Nam verba Græca utramque ſententiam ferunt,* περὶ ἀδιαφόρου πράσεως. *In nonnullis eſt,* περὶ διαφόρου, de differenti, *aut,* controverſa. *In aliquo etiam ſequitur,* πράσεως ἐμπόρων, *ſine,* ϗ, de differenti venditione mercatorum. *Vulg.* de corruptione (*al.* correptione) venditionis, & negociatorum. (*b*) Mulieris.] *Vulgata,* viri. *Ab aliquot libris utrumque abeſt: quare utrumque videri poteſt adjectitium, & unum ab uno, aliud ab alio pro varia cujuſque intelligentiæ additum eſſe.* (*c*) Nonne.] *Sic vulgata. Sunt tamen, qui ſine interrogatione legant,* οὐκ ἐνεποίησε, non indidit, non permiſit. (*d*) Signum] *Nonnulli,* σημεῖα, ſigna. (*e*) Et quatenus eſt.] ϗ ἕως ἐστι. *In uno vetuſto, & Compl.* ὅς ἐστι, *& vulgata,* qui eſt. (*f*) Tanquam ſcintillæ.] *Nonnulli,* ϗ ἕως σπινθῆρος, & uſque ad ſcintillam.

CAP. XLIII.

(*a*) EXitu.] *Sic enim vulgata. In quibuſdam libris eſt,* ἐν ἐνδόξῳ, in glorioſo. (*b*) Sufflans.] φυσῶν. *Nonnulli,* φυλάσσων, *& vulgata,* cuſtodiens. (*c*) Inſufflans.] ἐμφυσῶν. *In quibuſdam,* ἐκφυσῶν, *& vulgata,* exufflans. (*d*) Feſtinavi.] *Sic etiam vulgata. Nonnulli,* κατέπαυσε, ceſſavit. (*e*) Oſtenſionem temporum,] *Aliqui,* χρόνου, temporis. *Vulgata,* oſtenſio temporis, *cætera hujus ſententiæ, ut hic. Compl. autem,* ϗ σελήνην ἐποίησεν εἰς στάσιν εἰς καιρὸν αὐτῆς, ἀνάδειξιν χρόνων, *&c.* Et Lunam fecit in ſtatum ad tempus ejus oſtenſionem temporum, *&c.* (*f*) Mutatione.] *Nonnulli,* ἐν ἀλλοιώσει, in mutatione. *Compl. quaſi de menſe ſit intelligendum,* αὐξανόμενος ἐθαυμάστωσεν ἀλλοιώσει, auctus mirificavit mutatione. *Vulg.* creſcens mirabiliter in conſummationem. (*g*) Ornatus illuminans.] *Interpres videtur legiſſe,* κόσμον, mundum illuminans. (*h*) Dominus.] *Ita etiam vulg. ſed bene fluebat oratio,* mundum illuminans in excelſis Dominus. *Non ita in noſtra. In aliquo vetuſto, & Compl. eſt,* κυρίου, in excelſis Domini. (*i*) Et non deficient.] *In quibuſdam eſt,* ϗ οὐ μὴ ἐκκαυθῶσιν, *& in nonnullis Bibliis,* & non exardeſcent. *In aliquo codice utrumque conjungitur, hoc poſt illud.* (*k*) Voluntate.] *Nonnulli addunt,* αὐτοῦ, *& vulgata,* in voluntate ejus.] *In Compl. eſt alius ordo verborum: ſed noſter reſpondet vulgatæ.* (*l*) Jeſus.] *Vulgata.* Dominus Jeſus. *Aliquot libri habent,* ἐφύτευσεν ἐν αὐτῇ νήσους, plantavit in ea inſulas. (*m*) Proſper proceſſus, finis ejus.] *In plerisque,* εὐοδοῖ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ, proſperat angelus ejus. *Vulgata,* propter ipſum confirmatus eſt itineris finis. (*n*) In omnibus.] *Sic videtur reddidiſſe interpres illud,* τὸ πᾶν, *ſed poſſet etiam verti,* & quæ eſt conſummatio ſermonum, ipſe eſt omne.

CAP. XLIV.

(*a*) MAgnificentiam ſuam.] *In aliquo eſt,* τῇ μεγαλωσύνῃ αὐτοῦ, *& vulgata,* magnificentia ſua. (*b*) Habitationibus.] παροικίαις, *aut,* κατοικίαις *ut aliqui.* (*c*) Permanebit.] *In nonnullis,* διαμένει, *& vulgata,* permanet. (*d*) Ideo.] *Interpres videtur legiſſe,* ὅτι ἐγένετο, cum factum eſt. *A Complut. abeſt pars antecedens,* ideo fuerunt reliquiæ ipſi terræ: *pro quibus in vulg.* ideo dimiſſum eſt reliquum terræ. (*e*) In hæreditate.] *Compl.* κληρονομίαν, *& vulg.* hæreditatem.

CAP. XLV.

(*a*) DIlectum.] *In plerisque libris initium capitis eſt in verbis proxime præcedentibus:* Et eduxit ex eo virum miſericordiæ invenientem gratiam in oculis omnis carnis dilectum, *&c. In vulgata eſt hic initium: ſed legitur,* Dilectus, *&c.* (*b*) Fecit.] *Complut. addit,* αὐτὸν, *& vulgata,* illum. (*c*) Stola.] *Nonnulli,* περιζώνην, *vulgata,* zona. (*d*) Vaſis.] *Compl.* ἐν σκεύεσιν, *vulg.* coronavit eum in vaſis. (*e*) Torta cocco.] *In quibuſdam illud,* κεκλωσμένῃ, *eſt rectus: Compl.* κεκλωσμένῳ, *vulg.* torto cocco. (*f*) Illum in mandatis ſuis] *A quibuſdam abeſt illud,* ἐν, in. *Compl.* αὐτῷ ἐντολὰς αὐτοῦ, ei mandata ſua, *vulg.* illi in præceptis ſuis. (*g*) Cum Dathan.] οἱ περὶ Δαθὰν, ϗ Ἀβειρών. *Notum eſt autem hac loquutione ipſos præcipue Dathan & Abiron ſignificari.* (*h*) Suæ] αὐτοῦ, *Complut.* αὐτοὺς, *& vulgata,* illos. (*i*) Illis.] *Eadem,* αὐτῷ, illi. (*k*) Satietatem.] *Eadem,* ἐν πλησμονῇ, in ſatietate. (*l*) Pars tua hæreditas.] *In aliis,* μερὶς αὐτοῦ κληρονομίας, pars ejus hæreditatis, *aut,* μερὶς, ϗ κληρονομία, pars & hæreditas, *vulgata,* pars ejus, & hæreditas. (*m*) Statutum eſt illi teſtamentum.] *Complut.* ἔστη αὐτῷ διαθήκην, *& vulgata,* ſtatuit illi teſtamentum. (*n*) Secula.] *Eadem,* εἰς τὸν αἰῶνα, in æternum. (*o*) Filio.] *In uno vetuſto additur,* ἰεσσαὶ, *& vulgata,* Jeſſe. (*p*) Vobis.] *Nonnulli,* ἡμῖν, nobis. *Vulgata,* ut daret ſapientiam in cor noſtrum.

CAP. XLVI.

(*a*) DEclinando.] *In quibuſdam,* τῷ ἐκτεῖναι, extendendo, *vulgata,* jactando. (*b*) Hoſtes.] *Sic etiam vulg. Nonnulli,* πολέμους, bella. (*c*) Eos.] *Alii,* αὐτὸν, *aut,* αὐτοῦ, *& vulgata,* eum. (*d*) Contra inimicum.] *Aut,* hoſtem, *ut vulgata. In quibuſdam eſt,* ἔναντι ἐκκλησίας, contra Eccleſiam. (*e*) In fide ſua fidelis viſionis.] *In nonnullis* ἐν ῥήματι αὐτοῦ, πίστει ὁράσεως, in verbo ſuo, fide viſionis: *in quibuſdam tantum,* ἐν ῥήματι αὐτοῦ, *Vulgata,* in verbis ſuis fidelis, quia videt Deum lucis. (*f*) Agni.] *Sic* 1 *Reg.* 7. *Compl.* ἀνδρὸς γαλαθηνοῦ, viri lactentis. *Vulgata,* viri inviolati.

CAP. XLVII.

(*a*) PRophetare.] *Complut.* ὁ προφήτης, *& vulgata,* propheta. (*b*) Dulces facit.] *Vulgata,* fecit. *Compl.* ϗ ἐξ ἤχου αὐτοῦ γλυκαίνειν μέλη, ϗ καθ' ἡμέραν αἰνέσουσιν ἐν ᾠδαῖς αὐτῶν, & ex ſono ejus dulces facere modos, & quotidie laudabunt in canticis ſuis. (*c*) Regum.] *In uno vetuſto ad marginem, & in Complut. eſt,* βασιλείας, *& vulgata,* regni. (*d*) Cum hoc.] *Aliqui* μετὰ τοῦτον, poſt hunc. (*e*) Cui.] *Sic vulg. Alii,* ὡς, quoniam. (*f*) Quam ſapiens fuiſti.] *Optime conveniunt hæc omnia in ſecunda perſona: & ita collati codices. Compl. autem,* ὡς ἐσοφίσθη ἐν νεότητι αὐτοῦ, ϗ ἐνεπλήσθη, *& vulgata,* quemadmodum eruditus eſt in juventute ſua, & impletus eſt. (*g*) Compunctus ſum.] *Nonnulli,* ϗ κατανυγῆναι, & compungi, ac vexari, *aut, ut quædam biblia habent,* incitari. (*h*) Corrumpet opera ſua.] *Videtur interpres aſſequutus ſententiam. Nam,* οὐ μὴ διαφθαρῇ ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, *apte poteſt hoc ſignificare,* non corrumpet quicquam ex operibus ſuis, *quamvis & iſtud,* non peribit propter opera ſua.

CAP XLVIII.

(*a*) SIC ter ignem.] *Complut.* τρὶς πῦρ ἐξ οὐρανοῦ, ter ignem de cœlo. *Vulgata,* & dejecit a ſe ignem terræ: *niſi & in illa ſit legendum,* ter. (*b*) Ante furorem.] *Longe meliore ſenſu, quam Complut.* πρὸς θυμὸν, ad furorem. *Vulgata,* lenire iracundiam Domini. (*c*) In amicitia decorati ſunt.] *Vulgata,* in amicitia tua decorati ſunt. *Alii codices,* οἱ ἐν ἀγαπήσει κεκοιμημένοι, qui in dilectione dormierunt. (*d*) Domui.] *Quidam,* ἐν τῷ οἴκῳ, *& vulgata,* in domo. (*e*) Ipſorum Gog.] *Alii,* αὐτὸν τὸν γὼγ, ipſum Gog, *aut,* αὐτῆς τὸ ὕδωρ, ipſius aquam, *aut,* αὐτῶν τὸ ὕδωρ, ipſorum aquam. *Suſpicari licet, pro,* γὼγ, *ſcribendum eſſe,* γειῶν, *ex* 2 *Paral.* 32. (*f*) Nacherim.] *Alii,* Σενναχηρεὶμ, Sennacherim. (*g*) Et promovit.] *Hæc abeſt a nonnullis. In Complut. hujus loco eſt,* ἐκ λάχεις, de Lachis. *Vulgata,* & ſuſtulit manum ſuam contra illos. (*h*) Promovit manus ejus.] *Alii quidam,* ϗ ἀπῆρε, *aut,* ἐπῆρε χεῖρα αὐτοῦ, *& vulgata,* & extulit manum ſuam.

CAP. XLIX.

(*a*) DEderunt enim cornu] *In quibuſdam,* ἔδωκε τὸ κέρας, dedit cornu. *Vulgata,* dederunt enim regnum. (*b*) Et benefacere illis.] *Quidam,* ϗ κατευθῶσαι, & dirigere illos: *nonnulli,* ϗ κατώρθωσε, & direxit. (*c*) Oſſa pullulent.] *Pro his uſque ad,* Quomodo *in Complut. eſt,* εἴη τὸ μνημόσυνον ἐν εὐλογίαις, ſit memoria in benedictionibus. *Vulgata,* oſſa pullulent de loco ſuo: nam corroboraverunt Jacob, & redemerunt ſe in fide virtutis. (*d*) Populum.] *Nonnulli,* ναὸν, *templum.* (*e*) Et Neemiæ] *In quibuſdam eſt,* ϗ ἐν ἐκλεκτοῖς ἦν Νεεμίας, οὗ ἐπὶ πολὺ τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ, τοῦ ἐγείραντος, & in electis fuit Neemias, cujus ad multum tempus memoria ejus, qui erexit, &c.

CAP. L.

(*a*) DUplicis.] διπλῆς, *quaſi ſupplendum ſit,* ὀχυρώματος, munitionis, *aut ejuſmodi quiddam; cujus hodie fortaſſe non extet hiſtoria. In quibuſdam libris eſt,* διαπλῆς. *In Complutenſi eſt,* διπλοῦν ἀνάλημμα, ὑψηλὸν περίβολον ἱεροῦ, duplex reparatio, excelſus ambitus templi. *Vulgata,* duplex ædificatio, & excelſi parietes templi. (*b*) Receptaculum.] *In Complutenſi,* ἠλαττώθη δοχεῖα, imminuta ſunt receptacula. (*c*) Æs quaſi maris, perimetrum] *Fortaſſe ſignificat, feciſſe mare æneum, ſupra modum amplum, & capax: & in aliquot codicibus eſt,* τὸ τρίμετρον, trimetrum *Et ſatius eſt retinere verba Græca: quoniam & alia ſenſa ex ipſis elici poſſunt. Nonnulli pro,* χαλκὸς, *habent,* λάκκος, ciſterna, quaſi maris. *Interpres tamen hanc ſententiam ſic reddidit,* remanaverunt (*al.* emanaverunt) putei aquarum, & quaſi mare adimpleti ſunt ſupra modum. (*d*) Ad obſidendum.] *Videtur dictum, pro,* ad propulſandam obſidionem. *In vetuſto codice eſt,* ἐν πολιορκήσει, in obſidione, dum obſideretur, *aut,* in obſidionem, *id eſt,* contra obſidionem. *Complut.* ϗ πολιορκήσας, & obſidens. *ſed vix ullo ſenſu. Interpres videtur legiſſe,* πολυωρῆσαι, *habet enim,* qui prævaluit amplificare civitatem. (*e*) Quam glorificatus eſt.] ὡς ἐδοξάσθη. *Interpres fortaſſe habuit,* ὃς, qui adeptus eſt gloriam. *Complut.* ἐδοξάσθης, glorificatus es. (*f*) Aras.] *In quibuſdam,* ἐπὶ βωμοῦ, *& vulgata,* in ara. (*g*) In magna domo.] *Sic vulgata, quod græce eſt,* ἐν πλείστῳ οἴκῳ. *In uno vetuſto eſt,* ἐν παντὶ τῷ οἴκῳ, in tota domo. *Complutenſis,* ἐν πλείστῳ ἤχῳ, in plurimo ſono. (*h*) Et iterant in adoratione ad oſtendendum.] *Vulg.* & iteravit orationem ſuam, volens oſtendere virtutem Dei. *Aliquot codices,* ϗ ἐδευτέρωσαν ἐν προσκυνήσει, ἐπιδέξασθαι, & iteraverunt in adoratione, ad accipiendam benedictionem, &c. (*i*) Ejus.] αὐτοῦ, *fortaſſe,* Simonis. *Vulgata,*

Vulgata, ut liberet eos in diebus suis. *Complut.* καὶ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν λυτρωσάσθω ἡμᾶς, & in diebus nostris liberet nos. (*k*) Phylistiim.] *In quibusdam*, καὶ ἄνδρες οἱ κατοικοῦντες φυλιστιεὶμ, & viri habitantes Phylistiim. *Vulgata*, qui sedent in monte Seir, & Phylistiim. (*l*) Scripsi.] *Complutensis*, ἐχάραξε, scripsit, *ut vulgata.* (*m*) Sirach.] *In nonnullis additur*, ἐλεαζάρου, *aut*, ἐλεάζαρος, Eleazari, *aut*, Eleazar.

CAP. LI.

(*a*) ET in conspectu astantium.] *Sic vulgata. In uno vetusto, & Complut. est*, καὶ ἔναντι τῶν ἀνθεστηκότων μοι, & coram iis, qui stabant contra me. (*b*) Et nominis.] *Illud*, καὶ, *abest a nonnullis*, *& vulgata*, misericordiæ nominis. (*c*) De medio ignis, ubi.] *Abest a Complutensi istud*, οὗ, *itemque a vulgata*, *sed hæc habet*, in medio ignis non sum æstuatus. (*d*) Regi calumnia linguæ injustæ.] *In quibusdam est*, διαβολῇ, per calumniam. *In Complut. in recto*, *sed habet*, ἐκ γλώσσης, a lingua. *Vulgata*, a rege iniquo, & a lingua injusta. (*e*) Respiciens.] *Vulgata addit*, eram. *In quibusdam libris est*, ἐνέβλεπον, inspiciebam. (*f*) Investigavi.] *Quidam*, ἴχνευον, *& vulgata*, investigabam. (*g*) In factione famis.] *Ita etiam Complutensis. Alii*, καὶ ἐν ποιήσει μου, & in operatione mea. *Vulgata*, in faciendo illam confirmatus sum. (*h*) Luxi.] *Vulgata*, & in sapientia ejus luxit anima mea, & ignorantias meas illuminavit. *Quædam tamen Biblia manuscripta habent*, & insipientiam ejus luxi : *quod valde convenit nostræ. In quibusdam codicibus est*, ἐπενόησα, *& in nonnullis*, ἀπενοήθησα, & ignorantias illius cogitavi, *aut*, agnovi. (*i*) Cum eis.] *Aliquot*, μετ' αὐτῆς, *& vulgata*, cum ipsa, *in qua etiam, ut in Complut. alius est ordo verborum. Nam hanc sententiam præcedit illa, quæ in nostra sequitur*, & in purificatione, (*vulgata*, agnitione) inveni eam. (*k*) In his.] *Nonnulli*, καὶ λέγετε (*Compl.* ἢ τί λέγετε) ἐν τούτοις; *Vulgata*, & quid dicitis in his?

OSEE.

CAP. I.

(*a*) IN Osee.] *Apud Sanctum Hieronymum in editione, quæ præfert titulum lxx, (sed ejus tempore vulgata erat, & cum aliis interpretationibus mista, quamque nos posthac vetustiorem dicemus) legitur*; ad Osee, *ut in Compl. & apud Theodoretum*, πρὸς ὠσηέ. *Sed idem Sanctus* Hieronymus *in comm. non aliam lectionem agnoscit, quam*, in Osee. (*b*) A post Dominum.] *Optime respondet* Hebræo. *In editione vetustiori fortasse per incuriam librarii est tantum*, post Dominum. *Compl.* ἀπὸ τοῦ θεοῦ, a Deo. *Vulgata*, a Domino. (*e*) Juda.] *Sanctus Hieronymus* : Pro Jehu, in editione vulgata legitur Juda. Sed hoc mihi videtur non vitio lxx interpretum, sed scriptorum inolevisse imperitia, &c. *Theodoretus quidam habet*, Jehu. (*d*) Absque misericordia.] *Sequuti sumus vetustiorem, & vulgatam nostram*; *quamvis*, οὐκ ἠλεημένη *poterat satis apte verti*, misericordiam non consequuta. *In uno codice est*, οὐκ ἠγαπημένη, non dilecta : *cujus lectionis facit etiam mentionem Sanctus Hieronymus. Sed magis probat*, οὐκ ἠλεημένη. *Complut.* ἀνελεημοσύνη, vacuitas misericordiæ. (*e*) Bello.] *In multis additur*, οὐδὲ ἐν ἅρμασιν, neque in curribus : *quod neque in vetustiore, neque apud Theodoretum, neque in vulgata est.* (*f*) Erat.] *Sic etiam Theodoretus. Compl. autem*, ἔσται, erat : *& ita apud Sanctum* Hieronymum *etiam in vetustiore.*

CAP. II.

(*a*) DEsertum.] *Apud S. Hieron.* ut desertum, *& in aliquot libris*, ὡς ἔρημον. *Complut.* ἐν ἐρήμῳ, in desertum (*b*) Oleum.] *In aliquo libro est* καὶ τὸ ἔλαιόν μου, & oleum meum, *sicut apud S. Hieronymum. In nonnullis vero*, ὁ οἶνός μου, καὶ τὸ ἔλαιόν μου, vinum meum, & oleum meum. (*c*) Reædificabo.] ἀνοικοδομήσω, *quasi*, exaggerabo, *ut valeat idem, quod in Compl. & apud Theodoretum est*, φραγήσομαι, *& apud* S. Hier. obstruam. (*d*) Ipsi Baal.] τῇ βάαλ. S. *Hieron. inquit quosdam male* βαὰλ, *&* βααλείμ, *legere feminino genere, cum sint legenda masculino. in Græcis exemplaribus utroque modo legitur. Nam hoc eodem capite paulo post*, ἐν αἷς ἐπέθυεν αὐτοῖς, *non* αὐταῖς. (*e*) Ea.] *Sic etiam hebræus, & chaldæus. Apud* S. *Hier.* eam. (*f*) Et volatilia cœli, & reptilia terræ.] H*æc inquit* S. Hier*on.* obelo esse prænotanda. (*g*) Ad aperiendam intelligentiam ejus.] S. *Hier.* Hoc interpretatus est Symm. εἰς θύραν ἐλπίδος, id est, in ostium spei: Theodotion, ἀνεῷξαι τὴν ὑπομονὴν αὐτῆς, id est, aperire patientiam, vel expectationem ejus. (*h*) Humiliabitur.] *S. Hieron.* Quod Symm. interpretatus est, κακωθήσεται, id est, affligetur, Theodotion, ἀποκριθήσεται, id est, respondebit, Aquila, ὑπακούσει, id est, obediet, nos ab hebræo κατὰ λέξιν, magis accipimus, id est, præcinet. (*i*) Te.] *A quibusdam abest istud*, σε. *In Compl. & apud Theodoretum* αὐτοὺς, *& apud* S. *Hieron.* eos. (*k*) Et cognosces Dominum.] *Apud eundem*, καὶ ἐπιγνώσῃ, ὅτι ἐγὼ κύριος, & scies, quia ego Dominus. (*l*) Diligam non dilectam.] *Cæteri libri, & Theodor.* καὶ ἐλεήσω τὴν οὐκ ἠλεημένην : *& apud* S. *Hier.* miserebor ejus, quæ fuit absque misericordia.

CAP. III.

(*a*) CUM vinaciis.] *Idem videtur valere*, μετὰ σταφίδος, *ac si esset*, μετὰ σταφίδων, *ut Complut. Aquila*, παλαιὰ, vetera. *Symm.* ἀκάρπους, steriles, *ut interpretatur* S. *Hieron.* (*b*) Conduxi.] *In Complut. additur*, αὐτήν· *& apud* S. *Hier.* eam. (*c*) Et Nebel vini.] S. *Hieron.* Cæteri interpretes, ἡμίκορον hordei transtulerunt, id est, mediam partem cori, quæ facit quindecim modios. (*d*) Super me.] ἐπ' ἐμοὶ, *& paulo post*, ἐπὶ σοὶ, *quasi*, expectando me, expectando te. *Sed apud* S. *Hieron. est*, mihi, *&* tibi. (*e*) Viro.] *In cæteris libris sequitur*, ἑτέρῳ, alteri : *quod etiam per typographi incuriam irrepsit in nostram : nam in Vaticano non est.* S. *Hier.* Quodque jungitur in editione vulgata, neque eris alteri viro ; alteri, in hebraico non habetur, *&c.* (*f*) Manifestationibus.] S. *Hieron. refert Aquilam transtulisse* φωτισμοὺς, illuminationes : *ac de ista dictione multa & ipse, & Theodoretus.* Ἀντὶ μορφωμάτων, Symm. δεικτηρίων, vel si placet, δεικτήρων, ut Gen. 31. 34. תרפים. Aq. μορφώματα, Symm. δεικτήρια. Hier. in libro Quæstion. Ebraic. תרפים. Aquila, μορφώματα, *id est, figuras & imagines interpretatur.* Idem in comment. ad hunc locum, תרפים *proprie appellantur* μορφώματα, *id est, figuræ & simulachra.* Si eundem recte capio, Aquila hoc loco, φωτισμοὺς, transtulit, id est, illuminationes. Forte quod illuminando docerent ac præfacerent futura. Qua ratione vocantur a paraphraste Chaldæo Jonatha מחוי, id est, *indicantes*, & a Græcis δῆλοι, id est, manifestationes, alibi Chaldæus interpretatur צלמניא, id est, simulachra, & Græci εἴδωλα, id est, idola. De his Trismegistus in Asclepio, *Videsne*, inquit, *statuas animatas sensu, & spiritu plenas & talia facientes? statuas futurorum præscias, &c.* Marsilius Ficinus in libello de vita cœlitus producenda, cap. 13. *Trismegistus ait Ægyptios ex certis mundi materiis facere consuevisse imagines, & in eas opportune animas dæmonum inserere solitos, atque animam avi sui Mercurii, itemque Phœbi cujusdam & Isidis Osiridisque sic in statuas descendisse, profuturas hominibus vel etiam nocituras*, & quæ sequuntur. *Drus.* Apud quem vide plura. (*g*) In novissimis.] *In aliquot codicibus est*, ἐπ' ἐσχάτου, *apud* S. *Hieron.* in novissimo die.

CAP. IV.

(*a*) SAnguines.] *Complut.* αἷμα ἐφ' αἵμασι, sanguinem in sanguinibus. *Apud* S. *Hieron.* & sanguinem sanguini miscuerunt. (*b*) Tecum.] *Sic etiam* S. *Hieron. & Theodoretus. Alii libri*, μετ' αὐτοῦ, cum eo. (*c*) Accipiunt.] *Ita Theodoretus. Plerique autem*, λήψονται ἄλλοι, *& apud* S. *Hieron.* accipient alii. *Quidam*, λήψονται λαοὶ, accipient populi. (*d*) Ad custodiendum.] τοῦ φυλάξαι, *& respondet Hebræo. Compl.* τοῦ μὴ φυλάξαι, *& apud* S. *Hieron.* ut non custodirent. (*e*) Auguriis.] *Sic apud* S. *Hieron. quod græce est*, ἐν συμβόλοις, in significationibus. *Est enim communius quiddam, quam augurium.* (*f*) Ejus.] *In aliquo libro est*, αὐτῆς, *& apud* S. *Hier.* suis. (*g*) Initiatis.] *Aquila*, ἐνηλλαγμένων, mutatis, *ut* S. *Hier. interpretatur. Symm.* ἑταιρίδων, scortis. *Theodotio*, κεχωρισμένων, separatis. (*h*) On.] ὤν. *Ita etiam Theodoretus : atque inquit esse nomen idoli in Bæthel. Legenda sunt quæ & ipse, & S. Hieron. de hac re afferunt. Alibi apud Theodoretum scribitur*, ὢν, *ejusque alia affertur explicatio. Hic in plerisque libris est*, εἰς οἶκον ἀδικίας. *S.* Hier. Pro domo ὤν, in quibusdam exemplaribus & maxime in Theodotione legitur, οἶκον τῆς ἀδικίας, id est, domum iniquitatis : quod Aquila, & Symm. interpretati sunt, οἶκον ἀνωφελῆ, id est, domum inutilem. *Theodoretus illud* ἀδικίας, (*aut, ut in Schol.* ἀθείας, impietatis) *tribuit Symmacho : istud vero*, οἶκον ἀνωφελῆ, *Aquilæ, & Theodotioni.* (*i*) Viventem Dominum.] *Sic etiam Theodoretus. Compl.* ζῇ κύριος, *& apud* S. *Hieron.* vivit Dominus. (*k*) Provocavit Chananæos] *Hæc notat S. Hieron. non haberi in hebræo.* (*l*) Tu es.] σὺ εἶ. *Aliquot libri*, συνεῖ, simul es. *In nonnullis, & apud Theodoretum est*, συνεῖ, καθάπερ πνοὴ συστροφῆς τῆς ἐμῆς ὀργῆς ὑποσυριστὴς αὐτήν· *& apud S.* Hieron. sibilabit. *Sym.* ἔδησε τὸν ἄνεμον ἐν πτέρυξιν ἀνέμου, *quæ S.* Hier. *sic reddit*, velut siquis liget ventum in alis venti.

CAP. V.

(*a*) ITabyrium.] *Docet* S. *Hieron. sic esse a lxx nominatum montem Thabor.* (*b*) Injuria] ἡ ὕβρις, *&* S. *Hieron. testatur eodem modo Symmachum esse interpretatum, Aquilam vero, & Theodotionem*, ἀλαζονείαν, id est, superbiam, *cap. 7.* ὕβρις *vertitur*, contumelia. (*c*) Rubigo.] *Pro hoc inquit S. Hieron. Aquilam dixisse*, neomenias, *Symmachum, & Theodotionem*, mensem. (*d*) Et cleros eorum.] *S.Hieron.* id est, cum possessionibus, quas in divisionem terræ ad mensuram funiculi susceperunt. (*e*) Legatos.] *Sanctus Hieronymus*, Non habetur in hebræo. (*f*) Jarim.] *Sanctus Hieronymus*, Ubi lxx posuerunt Jarib ; nos juxta Symmachum ultorem vertimus : nam Aquila, & Theodotion judicem interpretati sunt. (*g*) Sanare.] *Sic hebræus. Alii*, διασῶσαι, salvare, *aut*, ῥύσασθαι, liberare, *ut apud Sanctum Hieronymum.* (*h*) Dolor.] *Nonnulli*, τὴν ὀδύνην, *& apud Sanctum Hieronymum*, nec cessare faciet a vobis dolorem, *qui etiam testatur, Aquilam dixisse*, ἐπίδεσιν, *sive*, σύνδεσμον, id est, colligationem, sive conjuratione͂. Quæret fortean aliquis, harum rerum non indiligens scrutator, cur dicat Aquilam vertisse ἐπιδ. sive συνδ. An utrumque edidit? Aut in una versione posuit ἐπίδεσιν, & in altera, σύνδεσμον? Jam vero σύνδεσμος, non est conjuratio, sed colligatio aut vinculum, nisi forte ut a קשר *ligo* formatur apud Ebræos nomen קשר, quod conspirationem sive conjurationem denotat : ita σύνδεσμος hoc loco est conjuratio, quam similiter *ligam* vocant Galli, nempe a ligando. Nam simul se colligant qui simul conjurant & conspirant. *Drus.*

CAP. VI.

(*a*) RApuit.] *Respondet Hebræo. Cæteri libri, & Theodoretus*, πέπαικε, *& apud Sanctum Hieronymum*, verberavit. (*b*) Curabit.] *Ita apud Sanctum Hieronymum, quod Græce est*, μοτώσει, *quasi linamento immisso curabit.* Μοτώσει indito penicillo vulnerario curabit. Hieron. *proprie* μότα *appellantur linteola, quæ inseruntur vulneribus, ut putridas carnes comedant & extrahant purulentias. Artisque medicorum est grandia vulnera longo sanare tempore, & per dolorē reddere sanitatem.* Lex. Hesychii, Μοτῶσαι, ἰάσασθαι δι' ὀθονίων. lego μοτῶσαι, & ἰάσασθαι δι' ὀθονίων expono, curat adhibitis linteolis. Nihil verius. Sic etiam lego apud Sudam sive Suidam, μοτώσει, ἰάσεται δι' ὀθονίων, ubi vulgo μοτώσειν. Uterq; hinc desumpsit, ut credibile est. *Drus. Alii vertunt*, turbabit. (*c*) Meum.] *Theodoretus, & Compl.* σου, *& apud S.* Hier. tuum. (*d*) Quam sacrificium.] *Loquutio usitata : subintelligitur enim*, magis, *quod in sequenti membro exprimitur apud Sanctum* Hieronymum. Hic *tamen cæteri libri, & Theodoretus habent*, καὶ οὐ θυσίαν, *& apud eundem*, & non sacrificium. (*e*) Præteriens.] *Sic apud Sanctum* Hieronymum, *quod græce*, παραβαίνων. *In Complut.* παραπικραίνων, exacerbans. (*f*) Ibi contempsit me Galaad.] *Sic habet, & interpungit etiam Sanctus* Hieronymus *in comment. licet in textu addat*, enim. *Complut.* ἐκεῖ κατεφρόνησάν μου, ibi contempserunt me : *ac deinde quasi ab alio initio*, Galaad, *&c. Apud Theodoretum videtur legi*, ἐκεῖ γὰρ κατεφρόνησέ μου, κατεφρόνησέ μου γαλαάδ, Ibi enim contempsit me : contempsit me Galaad. (*g*) Et fortitudo tua viri piratæ.] *S. Hieron. refert ex Symmacho*, & fauces tuæ, quasi viri insidiatoris. (*) Fauces tuæ.] חכך. Notum ut חך palatum designet. Antiqui quandoque fauces reddunt, ut ibi, *Adhæsit lingua mea faucibus meis*; alias, *palato meo.* Non memini legere in numero multitudinis. Quo minus placet interpretamentum Hieronymi, *& quasi fauces virorum latronum*, ac si esset. כחכי. Idem in comment. *Denique Symmachus manifestius interpretatus est, & fauces tuæ quasi viri insidiatoris. Drus.* (*h*) Viam.] *In cæteris libris sequitur*, κυρίου, *& apud* S. *Hier.* Domini : *quod non est in hebraico. Symm. referente S.*Hieronymo, Societas sacerdotum in via interficiebant Sychem : *Theodotio*, absconderunt sacerdotes viam, interficiebant in dorso : *Aquila*, participatio sacerdotum in via occidebant humeros. (*i*) Juda.] *In cæteris libris & apud Theodoretum sequuntur hæc*, ἀφῆκε θερισμὸν αὐτοῦ, dimisit messem suam : *quæ neque apud S.* Hier. *habentur.*

CAP. VII.

(*a*) CUM sanarem ego Israel.] *Apud Theodoretum hæc conjunguntur cum superioribus.* (*b*) Revelabitur.] *Sic etiam Theodoretus. Complut.* ἀπεκαλύφθη, *& apud* S. Hier. revelata est. (*c*) Ingredietur.] *Ita apud Theodoretum. In Complut. rursus* εἰσῆλθεν, *& apud S.* Hieron. ingressus est. (*d*) Cogitationes.] *Theodoretus ex Aquila, & Symmacho*, τὰ ἐπιτηδεύματα, *&* S. Hieron. *in sua*, adinventiones. (*e*) Reges.] *Sic etiam apud* S. *Hieron. & Theodoretum. In aliis libris est* βασιλέα, regem. (*f*) Deustionis a flamma.] *Theodoretus videtur habuisse*, εἰς κατάκαυμα τῆς φλογὸς, *& apud* S. *Hier. est*, in deustionem flammæ. *Compl.* ἐπὶ τῆς καυστηρᾶς φλογὸς, super deurentem flammam. (*f*) Ipsum.] *In Compl. & apud Theodoretum est*, ὅλος, *& apud* S. *Hier.* totum. (*h*) Præcipitarentur.] *Verbum*, καταῤῥάσσειν, *manifesto* S. Hier. *agnoscit. Ita enim inquit*, Hoc enim juxta lxx significant cataractæ, quæ non sursum levant, sed allidunt deorsum. H*abet etiam Theodoretus : pro quo testatur cæteros interpretes dixisse*, ἐνεδρεύειν, cum insidiarentur. *Complut. autem*, ἐν τῷ καταποντίζεσθαι. (*i*) Clibanus.] *In cæteris sequitur*, καιόμενος, *& apud* S. Hier. ardens. (*k*) Non fuit.] *Ita etiam Theodoretus. Complut.* οὐκ ἔστιν, *& apud* S. Hier. non est in eis, qui invocet me. (*l*) Insipiens.] *Aut*, insensata, ἄνους, enim (*inquit* S. Hier.) utrumque potest exprimere. *Addit idem ab Aquila, & Symmacho dictum esse* θελγομένη, ἢ ἀπατωμένη, lactata sive decepta. Scribo ἀπατημένη, id est, decepta, vel potius deceptu facilis, id est, εὐαπάτητος. Cæterum ambigo an Symm. ita verterit. Nam Proverb. 1. פתי. *Theod.* ἐπατημένος, Videtur ergo potius Theod. esse. Adi ad Quæsita mea, epist. 45. *Drus.* (*m*) Resilierunt.] H*oc agnoscit ex lxx S.* Hier. (*n*) Meticulosi sunt.] *Testatur idem nonnullos codices habuisse*, δειλαιοὶ, *quamvis alios*, δῆλοι, manifesti : *quomodo etiam Theodoretus. Idem S.* Hier. *inquit hoc Symm. esse interpretatum, interitum, Theodotionem miseriam.*

CAP. VIII.

(*a*) IN sinu eorum, quasi terra.] S. *Hieron. testatur ita solos lxx dixisse, Aquilam autem, & Symmachum, & Theodotionem*, in gutture tuo sit tuba. *Apud Theodoretum est*, ὡς γῆ ἄβατος, ὡς σάλπιγξ, quasi terra invia, sicut tuba : *ut videantur admistæ diversæ interpretationes. In cæteris libris, pro*, σάλπιγξ, *est*, ἀλώπηξ, vulpes. (*b*) Aversatus.] *Apud* S. *Hieron. fortasse culpa librarii est*, aversata. *Complut.* ἀπερρίψατο, projecit. (*c*) Sibimetipsis regnaverunt.] *Apud* S. *Hieron.* ex semetipsis. *Ac fortasse verba ista*, ἐβασίλευσαν, ἦρξαν, *transitive accipienda sunt*, fecerunt regem, fecerunt principes. (*d*) Seducens.] *Testatur* S. *Hier. & ex parte etiam Scholiastes, Theodotionem dixisse ut lxx*, πλανῶν, *Aquilam*, errantibus, sive conversis, *Symmachum*, inconstans, *vel*, instabilis, *id est*, ἀκαταστατῶν, *quintam editionem*, ῥεμβεύων, vagus, & fluctuans. (*e*) In peccata facta sunt ei altaria dilecta.] *Apud* S. *Hieron.* in peccatum. *In Complut. illud*, in peccata, *conjungitur cum antecedentibus : deinde sequitur*, καὶ ἐγενήθη αὐτῷ θυσιαστήρια ἐπλημμελημένα, & facta sunt ei altaria delicta. (*f*) Dilecta.] *Abest a cæteris libris, &* S. *Hieronymo : habet Theodoretus.* (*g*) Et in Assyriis immunda comedent.] S. *Hieron. & in comm. habet*, comederunt, *& inquit hoc in hebraico non haberi, & idcirco obelo prænotandum : repetuntur sequenti cap.* (*h*) Earum.] *Alii*, αὐτοῦ, *& apud* S. Hier. ejus.

CAP. IX.

(*a*) COmedent.] *Sic cap. superiore.* S. Hieron. *& Theodoretus*, comedit. (*b*) Eorum.] *Abest istud* αὐτῶν, *a Complut.* S. Hier. *& Theodor.* panes animarum eorum. (*c*) Vadunt.] *Alii*, πορεύονται, *& apud* S. Hier. ibunt. (*d*) Machmas.] *Inquit* S. Hieron. *cæteros interpretes esse*, desiderabile, *ut conjungatur cum sequentibus*, desiderabile argentum, &c. (*e*) Qui a spiritu agitatur.] *Sic explanat Theodoretus dictionem*, πνευματοφόρος. *Apud* S. Hieron *est*, qui habebat spiritum. (*f*) Amentia.] *Aquila*, ἐγκότησιν, quam (*inquit* S. Hieron.) nos vel iracundiam, vel memoriam doloris in latino possumus dicere. (*g*) Scopum.] Σκοπόν. *Etiam Nahum, cap. 3. ubi in aliis est*, ὡς συκαῖ σκοποὺς ἔχουσαι, *in Vaticano est*, σκοποὺς ἔχουσαι. *Quare videndum, an sic significare possit fructum primum, quemadmodum habet hebræus. In cæteris codicibus*, ὡς σκοπὸν ἐν συκῇ, *& apud Theodoretum est*, ὡς σῦκον, *apud* S. Hier. sicut ficum. (*h*) Abominabilis, sicut dilecti.] *Testatur* S. Hier. *se in aliis exemplaribus legisse*, & facti sunt dilecti, quasi abominabiles. (*i*) Caro mea ex eis.] *Idem testatur eodem modo vertisse Theod. alios autem*, recessio mea. (*k*) In captionem præbuerunt.] *Alii*, πάγις. *Compl.* παρέστησεν, *& apud* S. *Hieron.* præbuit : *qui etiam notat quod lxx dixerunt*, θήραν, *id est*, venationem, *sive capturam : Aquilam, & Symmachum, & Theodotionem dixisse petram durissimam.*

CAP. X.

(*a*) BOnas habens propagines.] *Sic putat* S. *Hieron. recte verti, quod lxx dixerunt*, εὐκληματοῦσα. *Addit autem hæc*, Pro vite frondosa Aquila interpretatus est, ἔνυδρον, quam nos aquosam, vel, ἔξοινον, possumus dicere, eo quod vini perdat saporem : Symmachus, ὑλομανοῦσαν, quæ tota in frondibus creverit. *Idem refertur in Schol.* (*b*) Ejus.] *Compl. & Theodor.* αὐτῶν, *& apud Hier.* eorum. (*c*) Domus On.] *In multis sequitur*, ἀδικίας, injustitiæ, *itemque paulo post. Vide, quæ notata sunt cap.* 4. (*d*) Jarim.] S. *Hieron.* Pro Jarib in præsenti loco Symm. interpretatus est, ὑπερμαχοῦντι, id est, præsuli, & defensori. (*e*) In domo Ephræm suscipiet.] *In aliis sequitur*, αἰσχύνην, *& apud* S. *Hier.* confusionem. *Sed*, in domo, *&*, confusionem, *videri possunt duæ interpretationes. Quare in vulgata nostra tantum est*, confusio Ephraim capiet. (*f*) Cremium.] *Symm.* ἐπίζεμα, volens (*inquit* S. *Hier.*) ostendere ferventis ollæ superiores aquas, &c. (*g*) Bellum.] S. *Hier. & per interrogationem, & sine interrogatione explanat : apud quem sequitur*, super filios iniquitatis venit, ut corrumperet (*fortasse legendum*, corriperet) eos. *Sed in multis libris, & apud Theodoretum*, ἦλθε παιδεῦσαι αὐτοὺς κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μου, venit ad corripiendum eos secundum voluntatem meam. (*h*) Scientiæ.] *In plerisque, & apud Theodoretum sequitur*, ὡς ἔτι, (*aut*, ἔστι) καιρὸς, *& apud* S. Hier. quoniam est tempus. *Sed rursus videntur duæ interpretationes*, scientiæ, *&*, adhuc tempus. (*i*) Impietatem.] *Compl.* ἀσεβείας, *apud* S. Hier. Quid reticetis impietates : *& de isto reticendi verbo diligenter disputat.* (*k*) Peccatis.] ἁμαρτήμασι. *In cæteris, & apud Theodoretum*, ἅρμασι, *& apud* S. Hier. curribus. *Sed in sua tralatione*, in viis tuis, *quod in hebræo est in numero singulari. Nomine autem viæ & viarum sæpe significantur peccata.* (*l*) Hieroboam.] *In uno codice vetusto est*, ἱεροβαάλ, *& apud* S. Hier. Hierobaal : *nec dubitat Gedeonem significari, non autem* Hieroboam *filium Nabat, ut quidam male sunt opinati. Cum* S. Hier. *consentit Theodoretus.* (*m*) A facie injustitiæ malitiarum vestrarum.] *Vulgata*, a facie malitiæ nequitiarum vestrarum. *Cæteri codices græci*, ἀπὸ προσώπου κακιῶν ὑμῶν, *& apud* S. Hier. *in vetustiore*, a facie malitiarum vestrarum. *Eusebius Cæs. 9. Evang. Demon. pro*, κακιῶν, *habet*, ἀδικιῶν, injustitiarum.

CAP. XI.

(*a*) PRojecti sunt.] *Deest in Compl.* (*b*) Vocavi.] *Sic apud Sanctum Hieronymum etiam paulo post : Græce est*, μετεκάλεσα, revocavi, reduxi. (*c*) Ligavi pedes.] *Sic putat Sanctus Hieronymus recte verti*, συνεπόδισα, *quamvis in textu vetustioris tralationis habeat*, colligavi Ephraim. (*d*) Et ero illis.] *Sanctus Hieronymus ex Symmacho*, & putaverunt, quod imponerem jugum super maxillam eorum. (*e*) Prævalebo.] *Alii*, καὶ δυνήσομαι, & prævalebo. *Compl. & Theodoretus*, δυνάμενος, *& apud Sanctum* Hieronymum, prævalens : *qui tamen in comment. inquit*, cumque eos respexerit ; prævalebit, sive proderit eis, id est, superabit adversarios : *pro quo notat Symmachum dixisse*, & declinavi ad eum cibos. (*f*) In gladio.] *In Complut. est*, ῥομφαία, *in recto. Quare vertendum esset, ut est apud Sanctum* Hieronymum, & infirmatus est gladius in civitatibus ejus : & requievit in manibus illius. *Idem testatur pro*, infirmatus est, *Aquilam interpretatum esse*, irruit : *Symmachum*, vulnerabit : *& eundem pro*, manibus illius, brachia illius. (*g*) Disponam.] *Non longe ab hebræo, qui habet*, dabo, *id est*, ponam. *Complutensis, & Theodoretus*, τί σοι ποιήσω, *& apud Sanctum* Hieronymum, quid faciam tibi. (*h*) Protegam te.] *Aquila*, ὅπλῳ κυκλώσω σε, scuto circundabo te. *Symmachus*, ἐκδώσω σε, tradam te. *Theodotio*, ἀφοπλίσω σε, nudabo te, & auferam a te scutum. *Ita enim interpretatur Sanctus* Hier. (*i*) Ambulabo.] *Theodoretus videtur habuisse*, πορεύεσθε, ambulate. (*k*) Pavebunt.] *Videtur respondere hebræo. Cæteri libri habent*, ἐκπτήσονται, *& apud Sanctum* Hieronymum, volabunt. *Complut.* ἥξουσι, venient. (*l*) Cognovit.] *Aquila*, ἐπικράτεια, *quod Sanctus* Hieronymus *videtur interpretari, fortitudinem.*

CAP. XII.

(*a*) FLeverunt.] *Aquila, Symmachus, Th.* ἔκλαυσε, καὶ ἐδεήθη αὐτοῦ, καὶ ἐν βαιθὴλ εὗρεν αὐτὸν, *& in vulgata*, flevit, & rogavit eum, in Bæthel invenit eum. *Theodoretus, pro*, αὐτοῦ, *&* αὐτὸν, *habet*, μου, *&* με, me. (*b*) Dies.] *Loquutio usitata. In aliis est*, ἐν ἡμέραις· *& apud Sanctum* Hieronymum, in diebus. (*c*) Galaad.] *Alii, & Theodoretus*, ἐν γαλγάλοις, *& apud Sanctum* Hieronymum, in Galgala, *qui etiam declarat per Galaad significari decem tribus, per Galgala duas. Complutensis hic habet*, Galgal, *& paulo ante* Galgala. (*d*) Testudines.] *Testatur Sanctus* Hieronymus *Symmachum interpretatum esse*, acervos lapidum, *Theodotionem*, colles. (*e*) Uxori.] *Alii, & Theodoretus*, ἐν γυναικὶ, *& apud Sanctum* Hieronymum, in uxore. (*f*) Indignari fecit Ephræm, & ad iracundiam provocavit.] *In Complutensi & apud Theodoretum*, καὶ παρώργισέ με ἐφραὶμ ἐν τοῖς παραπικρασμοῖς αὐτοῦ, *& apud Sanctum* Hieronymum, ad iracundiam me provocavit Ephraim in amaritudinibus suis.

CAP. XIII.

(*a*) JUstificationes.] *Pro hoc inquit* S. *Hieron. Symmachum, & Theodotionem interpretatos esse*, tremorem. (*b*) Eas.] *Istud*, αὐτὰ, *abest a multis codicibus, &* S. Hieron. (*c*) Homines : vituli enim defecerunt.] S. Hieron. *ex Symmacho*, homines vitulos adorent : *Aquilam autem testatur, pro*, adorantes, *dixisse*, καταφιλοῦντες, id est, deosculantes : *quod Job fecisse se negat, cap.* 31. (*d*) De lachrymis.] ἀπὸ δακρύων. *Sic fatetur* S. Hieron. *legi in quibusdam codicibus, sed in plerisque*, ἀκρίδων, locustis : *& hoc explanat Theodor.* καθάπερ ἀτμὸν ἐν ἀεὶ γινόμενον, ὑπὸ ἀκρίδων ἐπιγινόμενον διαλύει.

Idem S. Hieronymus teſtatur Theodotionem tranſtuliſſe, καπνοδόχην, fumarium, *Aquilam* καταῤῥάκτην, cataractam, *Symmachum*, foramen. *Et in nonnullis quibuſdam codicibus legitur*, ἀπὸ καπνοδόχης, *& in aliquo utraque lectio conjungitur*, ἀπὸ δακρύων καπνοδόχης. (*e*) Firmans.] *Hæc uſque ad*, Et ego eduxi, *inquit S. Hieron. neque in hebræo haberi. neque ab ullo interpretum verti, & in antiqua editione lxx, non legi, & in Compl. omittuntur.* (*f*) Creaverunt.] *Apud* S. *Hier.* creavit. *In cæteris codicibus eſt*, ἔπλασαν τὴν στρατιὰν αὐτοῦ, formaverunt militiam ejus. (*g*) Habui.] ἔσχον. *Multi codices, &* S. Hieron, *in comm. habet*, ἀνέσχον, *& quamvis interpretatur*, habui: *tamen apte poſſet verti*, ſuſtinui, ac patienter tuli: *quemadmodum explanat Theodoretus. Teſtatur autem* S. *Hieronymus omnes interpretes tranſtuliſſe*, abſtuli. (*h*) Conglobationem.] *In multis eſt*, Συστροφὴ, *& in Complut.* Συναγωγὴ, *& apud Sanctum Hieronymum*, congregatio. (*i*) Cauſa.] S. *Hieronymus ex Symmacho*, ero plaga tua, *ex Aquila, & quinta editione*, ubi ſunt ſermones tui. (*k*) Aculeus.] *Idem ex Symmacho*, ἀπάντημα, *id eſt*, occurſum, *ex Theodotione, & quinta*, plagam, & concluſionem. (*l*) Ejus.] *Abeſt a Theodoreto, & Complut. &* S. *Hieronymo.*

CAP. XIV.

(*a*) DIſperdetur.] *Symmachus*, μεταμελήσει, *id eſt*, aget pœnitentiam, *ut vertit S. Hieronymus.* (*b*) Ipſi.] *Iſtud*, αὐτοὶ, *abeſt a multis, & a Sancto Hieronymo.* (*c*) Infirmati ſunt.] *Alii*, ἠσθένησας, *& S. Hier.* infirmatus es. (*d*) Avertit iram meam a ſe.] *Alii*, ἀπέστρεψεν ἡ ὀργή μου ἀπ' αὐτῶν, *& apud Sanctum Hieronymum*, averſa eſt ira mea ab eis. *Complut.* ἀπέστρεψα ὀργήν μου ἀπ' αὐτῶν, averti iram meam ab eis. (*e*) Inebriabuntur.] *Sic etiam Sanctus Hieron. ex lxx. & Theodoretus. Alii*, στηριχθήσονται, firmabuntur.

AMOS.

CAP. I.

QVOD *ad ordinem pertinet, eundem in his prophetis ſervat Vaticanus codex, & quidem ſingulo cuique addens*, α, β, γ, δ, *&c. quem teſtatur* S. Hieron. *in Joel fuiſſe apud lxx.* (*a*) Accarim.] *Hoc etiam* S. *Hier. agnoſcit ex lxx. Plerique autem libri, & Theodoretus habent*, καριαθιαρείμ, Cariathiarim. *Complut.* ἀκκαρίμ. *Aquila*, ἐν ποιμνοτρόφοις, in paſtoralibus: *ſic enim vertit* S. *Hier. Symm. & Quinta editio*, ἐν τοῖς ποιμέσιν, in paſtoribus: *Theodotio ipſum verbum Hebraicum poſuit.* (*b*) Pro Hieruſalem.] *Teſtatur* S. *Hier. cæteros interpretes dixiſſe*, ſuper Iſrael. (*c*) Serris ferreis.] *Theodoretus ex Symmacho*, καθὼς ἠλόησαν τροχοῖς σιδηροῖς τὴν γαλαάδ, quomodo triturarunt rotis ferreis ipſam Galaad, *atque in eandem ſententiam dicit vertiſſe Aquilam, & Theodotionem. S. Hier. inquit Theodotionem tranſtuliſſe rotas ferreas, quæ ipſe plauſtra ferrea ſit interpretatus.* (*d*) On.] ὤν. *Eodem modo teſtatur* S. *Hieron. dixiſſe Theodotionem: Symmachum vero, & quintam*, ἀδικίαν, *id eſt*, iniquitatem, *Aquilam*, ἀνωφελοῦς, *id eſt*, inutilem. *Compl. habet*, εἰδώλου, idoli. (*e*) Tribum.] S. *Hier.* tribus: *& quod ſequitur*, de viris Charrhan, *inquit cæteros ſimiliter tranſtuliſſe*, de domo voluptatis. *Compl. habet*, ἐξ ἀνδρῶν ἀδὰν, *quæ poſtrema dictio non longe diſcedit ab hebraica.* (*f*) Salomonis.] S. *Hieron.* Aquila, ἀπηρτισμένην, tranſtulit, & ἀναπεπληρωμένην. Symm. & Th. τελείαν, quod non Salomonem, ſed perfectam ſignificat atque completam. *Eadem vere varietas notatur etiam in Scholio. Sed pulchre oſtendit Theodoretus, quomodo captivitas Salomonis vocari potuerit.* (*g*) Ipſi.) *Iſtud*, αὐτοὺς, *abeſt a nonnullis: quare apud* S. *Hier. eſt*, eo quod perſequutus ſit: *hæc autem varietas a ſingulari numero ad pluralem ſæpe ſimili loco obſervari poteſt.* (*h*) Matrem.] *Compl. & Theodoretus.* μήτραν, vulvam: *idque* S. *Hier. agnoſcit ex lxx, pro quo Symm. dixerit*, viſcera propria. (*i*) Victoriam.] *Apud* S.*Hier.* in æternum: *& alibi*, in victoriam, *valet idem, atque*, in finem. *Compl.* εἰς νεῖκος, in contentionem. (*k*) Fundamenta.] S. *Hier.* Aquila, & Symm. βάρεις, id eſt, domus, Theodotio habitatores tranſtulit. (*l*) Sacerdotes eorum.] *Notat* S. *Hier. hoc in hebræo non haberi, nec tamen fruſtra a lxx, additum.*

CAP. II.

(*a*) QUAS fecerunt.] *Abeſt a multis, & a* S. *Hier.* (*b*) Et fortis non inveniet cor ſuum in potentatibus.] *Cæteri*, καὶ εὑρεθῇ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐν δυνάσταις, *& apud* S. *Hier.* & inventum cor ejus inter potentes: *quamvis illud*, & inventum, *ſit ſub obelo. A Theodoreto abeſt totum iſtud: in Compl. eſt*, καὶ εὑρήσει τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν δυναστείαις, & inveniet animam ſuam in potentatibus. (*c*) Perſequetur.] *Theod. & in Compl.* φεύξεται, *& apud* S. *Hier.* fugit.

CAP. III.

(*a*) PEccata.] *In aliis, & apud Theodoretum*, κακίας, *& apud* S. *Hier.* omnes malitias veſtras. (*b*) Niſi cognoverint ſe.] *Ita* S. *Hier. Aliqui*, ἐὰν μὴ γνωρίσωσιν ἑαυτοῖς, ſi notum non fecerint ſibi. *Aquila*, ἐὰν μὴ συντάξωνται, niſi conſtituerint inter ſe. (*c*) Malitia.] *Notat* S. *Hier. ſæpe in ſacris literis malitiam ſignificare afflictionem, & pœnam.* (*d*) Eruditionem.] *Aut*, correptionem, *ut habet* S. *Hier. in Comm. Theodotio*, τὴν βουλὴν αὐτοῦ, conſilium ſuum. (*e*) Quæ.] *Illud*, τὴν, *abeſt a multis, & a* S. *Hieron. Compl.* καὶ καταδυναστεία ἐν αὐτῇ, & oppreſſio in ea. (*f*) Miſeriam.] *Heſychius*, Syrus, συνοχή, preſſura, anguſtia. (*g*) Tyrus in circuitu.] *In multis*, καὶ κυκλόθεν, *& apud* S. *Hier.* in circuitu: *aut*, per circuitum. *Pro Tyro autem inquit Symmachum dixiſſe*, πολιορκίαν, obſidionem, *Theodotionem*, fortitudinem. (*h*) Sacerdotes.] S. *Hier. putat lxx poſuiſſe verbum hebræum* (*quod Aquila interpretatus ſit*, grabatum,) *quod quidam non intelligentes fecerint*, ἱερεῖς, ſacerdotes. (*i*) Pinnatam.] S. *Hier. explicat rationem hujus vocis, itemque Theodor. qui teſtatur Aquilam, Sym.Theod.dixiſſe*, τὸν οἶκον τὸν χειμερινόν, domum hiemalem.

CAP. IV.

(*a*) VAccæ Baſanitidis.] *Symmachus*, αἱ βόες εὔτροφοι, boves ſaginatæ. *Ita enim* S. *Hieron. qui addit Aquilam, & Theodotionem retinuiſſe verbum Hebraicum.* (*b*) Per ſanctos ſuos.] *Sic apud* S. *Hieron. quod Græce eſt* κατὰ τῶν ἁγίων σου, *& poſſet etiam verti*, per ſancta ſua. *Theodoretus ex Symmacho*, κατὰ τῆς ἁγιωσύνης αὐτοῦ, per ſanctitatem ſuam. (*c*) Armis.] S. *Hieron. teſtatur eodem modo vertiſſe Symmachum, Aquilam vero clypeos, Theodotionem*, δόρατα, id eſt, contos, vel haſtas. (*d*) In ollas ſuccenſas injicient.] *Hoc videntur agnoſci etiam a Theodoreto. In Complut. tantum eſt*, εἰς λέβητας, *& apud* S. *Hier.* in ollis. (*e*) Ferventes.] ἔμπνεοι, *hoc explanat etiam Theodoretus, non illud*, peſtilentes. *Ac ſi poſſet conjungi cum ollis, reſponderet verſioni* S. *Hieronymi, quæ habet*, in ollis ferventibus. *In nonnullis eſt*, ἔρημοι λοιμοὶ, deſolati, (*aut*, deſolatores) peſtilentes. *In Complut.* ἔμποροι, *& apud* S. *Hieron.* negociatores. (*f*) Remman.] *Multi libri habent*, ἄρμονα, *itemque Theodoretus, qui inquit pro monte Armana Symmachum dixiſſe*, ἀρμενίαν, *Theodotionem vero*, ὑψηλὸν ὄρος, excelſum montem. *Sed* S. *Hieron. hoc quintæ editioni tribuit, Theodotioni vero*, montem Mona, *Symmacho*, Armeniam, *Aquilæ*, montem Armona, *lxx*, montem Remman. (*g*) In triduum.] *Sic videtur explanare Theodoretus*, εἰς τὴν τριημερίαν. *Apud* S. *Hier. in contextu vetuſtioris eſt*, in die tertio, *in ſua*, tribus diebus. *In comm. refert ex Symmacho*, tertia die, *& videtur probare.* (*h*) Stuporem.] *Theodoretus ex Sym. & Theodotione*, S. *Hieron. ex Aquila, & Sym.* καθαρισμὸν, mundiciam. (*i*) Vindemiæ.] *Theodoretus interpretatur*, pluviam ſerotinam. S. *Hieron. manifeſto apud lxx agnoſcit*, τρυγητοῦ. *Alii habent*, τοῦ θερισμοῦ, meſſis: *quod reſpondet vulg. noſtræ.* (*k*) Ardore.] *Aut*, combuſtione: *utroque enim modo* S. *Hier. qui teſtatur cæteros tres dixiſſe*, ἀνεμοφθορίαν, corruptionem a vento: *quod autem ſequitur*, aurugine, *omnes ſimiliter*, ἴκτερον, *tranſtuliſſe præter Theodotionem, qui dixerit*, ὠχρίασιν, pallorem. (*l*) Caſtra in ira veſtra.] *Alii*, παρεμβολὰς ὑμῶν ἐν τῇ ὀργῇ μου, *& apud* S. *Hier.* caſtra veſtra in ira mea. (*m*) Veruntamen.] S. *Hier. ex Aquila*, ὕστερον, poſtea, *ex Theodotione*, ἐσχάτως, noviſſime. (*n*) Præparare, ut invoces.] *Idem ex Theodotione*, præparare in occurſum Dei tui, *ex Symmacho, & Quinta editione*, præparare, ut adverſeris Deo tuo. (*o*) Tonitruum.] *Significat* S. *Hier. cæteros interpretes dixiſſe*, montes. (*p*) Chriſtum.] *Aq.* τίς ἡ ὁμιλία αὐτοῦ; *Sym.* τὸ φώνημα *The.* ὁ λόγος, *Quinta editio*, ἀδολεσχία. S. *Hier. omnibus addit*, αὐτοῦ, *& inquit*, quæ omnia interpretantur, quod ſit eloquium ejus.

CAP. V.

(*a*) DOmini.] *Non eſt apud* S. *Hieron.* (*b*) Umbram.] *In multis codicibus additur*, θανάτου, *apud* S. *Hieron.* mortis, *itemque apud Theodoretum, qui docet ſic vocari magna pericula.* (*c*) Omnia.] *Teſtatur* S. *Hieron. hic Symmachum dixiſſe*, Pleiadem, & ſtellas, *Theodotionem*, Pleiadem, & veſperum. (*d*) Dominus] *In multis adjungitur*, ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ, *& apud* S. *Hieronymum*, Deus omnipotens. (*e*) Qui dividit contritionem ſuper fortitudinem.] *Sic etiam habuit* S. *Hieronymus, ut colligitur ex comm. licet in contextu deſit*, ſuper fortitudinem. *Inquit autem, pro*, qui dividit, *Aquilam dixiſſe*, μειδιῶν, ſubridens, *ex iræ nimirum magnitudine.* (*f*) Verbum Sanctum.] *Eodem modo Theodotionem, Symmachum vero dixiſſe verbum immaculatum notat Sanctus Hieronymus.* (*g*) Percutiebant.] *Alii, & Theodoretus*, κατεκονδυλίζετε, *& apud* S. *Hieronymum*, pugno percutiebatis. *Compl.* ὁ ἄνω ὢν κατεκονδύλιζεν πτωχὸν, qui ſuperiore loco erat, pugnis percutiebat pauperem. (*h*) Commutationes.] *Teſtatur* S. *Hier. omnes dixiſſe*, ἀλλάγματα, *& addit*, ἄλλαγμα, juxta idioma ſcripturarum precium dicitur. (*i*) Declinantes.] *Idem*, ſive, ut Symm. interpretatus eſt, oppreſſerunt. (*k*) Malorum.] *Cæteri*, πονηρός, *& apud* S. *Hier* malum. (*l*) Et in eis qui ſciunt.] *Apud* S. *Hieron. eſt*, & ad planctum hi, qui ſciunt lamentationem. (*m*) Pertranſibo.] *Notat* S. Hieron. *verbum hebraicum in perſona Dei pro pœna accipiendum, quare ab Aquila ſolere verti*, ἀνυπερθεσίαν, *quaſi citam, & curationis minime capacem calamitatem.* (*n*) Incidat.] *Iuſtinus in dial. cum Tryphone*, συναντήσῃ, occurrat. (*o*) Salutares.] *Alii*, σωτηρίου. *Apud* S. *Hier.* ſalutare. (*p*) Transfer a me ſonitum.] *Sic etiam* S. *Hier. Apud Iuſtinum eſt*, ἀπόστησον ἀπ' ἐμοῦ πλῆθος, amove a me multitudinem. (*q*) Tabernaculum.] *Etiam Symm. ut lxx dixit*, σκηνήν. *Aquila*, συσκιασμοὺς, umbracula, *Theodotio, referente* S. *Hier.* viſiones. (*r*) Moloch.] *Ita etiam* S. *Lucas Act. 7. Aquila autem*, μελχὸμ, Melchom. *Symm. & Theodotio*, regis veſtri. (*ſ*) Rhæpham.] *Theo. teſte Scholiaſte, &* S. *Hier. poſuit*, ἀμαύρωσιν, id eſt, obſcuritatem, *Aq. & Sym. ipſum nomen hebraicum.*

CAP. VI.

(*a*) QUI reſpiciunt.] *Juſtinus ibidem*, οὐαὶ οἱ κατασπαταλῶντες, væ qui deliciis affluitis: *quod ſatis reſpondet Hebræo.* (*b*) Vindemiarunt primitias gentium.] *Apud Juſtinum* ὠνομασμένοι ἐπὶ τοῖς ἀρχηγοῖς ἀπετρύγησαν ἀρχὰς ἐθνῶν, nominati in principibus, vindemiarunt primitias (*aut*, principatus) gentium. *Ac videntur conjunctæ duæ interpretationes. Nam, pro*, vindemiarunt primitias, S. *Hier. vertit*, optimates, capita, *alii*, nominati, principium. *Compl. habet*, ἀπετρύγησα, vindemiavi. (*c*) Videte.] *Cæteri libri addunt*, εἰς χαλάννην, *aut*, χαλάνην, *& apud* S. *Hieron.* & videte in Chalanen. *Juſtinus, & Theodoretus habent alio ordine*, διάβητε πάντες εἰς χαλάνην, καὶ ἴδετε, tranſite omnes in Chalanen, & videte. *In hebræo dictio, quæ*

ſignificat, omnes, *non multum diſtat a Chalane: quare videri poſſunt duæ interpretationes.* (*d*) Emat rabba.] *Iuſtinus*, ἀμὰθ τὴν μεγάλην, Amath magnam, *quod eſt interpretatio illius.* (*e*) Prævalentes.] ἐπικρατοῦντες. *Non longe ab hebræo. Cæteri*, ἐπικροτοῦντες, *& apud* S. *Hier.* qui concrepatis. (*f*) Quaſi ſtantia putaverunt, & quaſi non fugientia.] *Notat S. Hier. pulcherrimam hanc ſententiam in hebraico non haberi, ſed pro eo ſcriptum eſſe*, ſicut David putaverunt ſe habere vaſa cantici. (*g*) Defæcatum.] *Iuſtinus*, ἐν φιάλαις, in phialis, *ut noſtra vulgata.* (*h*) Fortium.] *Apud Juſtinum eſt*, δυναστῶν τῶν ἀποικιζομένων, καὶ μεταστραφήσεται οἴκημα κακούργων, καὶ ἐξαρθήσεται χρεμετισμὸς ἵππων ἐξ ἐφραΐμ, potentium tranſmigrantium: & evertetur ſedes maleficorum, & auferetur hinnitus equorum ex Ephraim: *ubi rurſus duplex interpretatio videtur eſſe. Nam pro hac, quæ habetur in noſtra, & cæteris græcis, & in hebraico dicit* S. *Hier. non haberi, ipſe dixit*, in capite tranſmigrantiũ, & auferetur factio laſcivientium. (*i*) Semetipſum.] *In cæteris ſequitur*, λέγει κύριος, ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων, *& apud* S. *Hieron.* dicit Dominus, Deus virtutum. (*k*) Et remanebunt reliqui.] *Abſunt a* S. *Hieronymo, & a cæteris græcis præter Compl.* (*l*) Mandat.] *In aliquo eſt*, ἐντελεῖται, *&* S. *Hier.* mandabit. (*m*) Verbo.] *Satis bene reſpondet hebræo. In nonnullis additur*, ἀγαθῷ, *& apud* S. *Hier.* bono: *qui etiam teſtatur pro eo Symmachum dixiſſe*, ἀλόγως, fruſtra.

CAP. VII.

(*a*) DOmine.] *Abeſt hoc ſecundo loco a quibuſdam. Apud* S. *Hier. eſt*, Deus: *quæ varietas & alibi poteſt obſervari.* (*b*) Domini.] *Non eſt in aliis libris, neque apud* S. *Hier. licet ab eo ſubintelligatur, ut etiam a Theodoreto.* (*c*) Ecce.] *In cæteris, & apud Theodoretum additur*, ἀνὴρ, *& apud* S. *Hier.* vir. *In ſua autem editione habet*, Dominus, *ut hebræus.* (*d*) Adamantinum.] S. *Hier. teſtatur ſic etiam dixiſſe Symmachum, Aquilam vero*, ἀλείφωσιν, ſtagnaturam, *Theodotionem*, τηκόμενον, tabeſcentem. (*e*) Paſtor.] *Docet* S. *Hier.* αἰπόλον, *proprie eſſe paſtorem caprarum. pro quo Aq. Symm. Theod. & Quinta editio tranſtulerint*, βουκόλον, armentarium. (*f*) Vellicans Sycamina.] *Aquila*, ἐρευνῶν συκομόρους, ſcrutans ſycomoros. *Theo.* χαράσσων συκαμίνους, vellicans ſycamina. *Symm.* ἔχων συκαμίνους, *aut, ut refert* S. *Hieron.* συκομόρους, habens ſycomoros, *aut*, ſycamina. *Heſychius*, τιλέσι, κεντῶν, ὥστε γλυκῆ πέπειρα, id eſt, pungens, ut matura fiant. (*g*) Fornicabitur.] S. *Hieron. ex Symmacho*, πορνευθήσεται, ſuſtinebit fornicationem.

CAP. VIII.

(*a*) ET.] *Abeſt a multis, & a* S. *Hieron.* (*b*) Genimine.] *Plerique*, πράσεως, *& apud* S. *Hieronymum*, venditione. *Complut.* προσθέσεως, appoſitione. (*c*) In finem.] *Sic* S. *Hier. quod eſt*, εἰς νῖκος, *de qua re alibi notatum eſt.* (*d*) Conſummatio.] *In multis additur*, αὐτῆς, *& apud* S. *Hieronymum*, ipſius. (*e*) In die lux.] S. *Cypr.* 2. *teſtim.* & obtenebrabitur dies lucis, *nec multo aliter Tertullianus*, tenebreſcet dies luminis.

CAP. IX.

(*a*) ABſconditi fuerint.] *In cæteris*, κατορυγῶσιν, *& apud Sanctum Hier.* defoſſi fuerint. (*b*) Ego.] *Alii*, ἰδοὺ ἐγὼ, *& apud Sanctum Hieronymum*, ecce ego. (*c*) Quærant.] *In aliis additur*, με, *& apud Sanctum Hieronymum*, quærant me. (*d*) Meſſis.] *In cæteris*, ὁ ἀλοητὸς, *& apud Sanctum Hier.* tritura. (*e*) Diſſipatas.] *Sic ſolet & alibi verti apud* S. *Hier. verbum illud*, ἠφανισμένας. *In multis autem libris eſt*, ἠδαφισμένας, proſtratas.

MICHÆAS.

CAP. I.

(*a*) ET factum eſt verbum Domini.] *Sic etiam Complut. In aliis eſt*, λόγος κυρίου ὃς ἐγένετο, *& apud* S. *Hier.* Verbum Domini, quod factum eſt. (*b*) Verbo.] *Alii*, πάντες, *& apud* S. *Hieron.* omnes. (*c*) Erit Dominus Dominus in vobis.] *In aliis*, ἔσται κύριος ὑμῖν. *Apud* S. *Hieron.* ſit Dominus Deus vobis. (*d*) Jacob.] *Sic Hebræus. Aliis*, οἴκου ἰακὼβ, *& apud* S. *Hier.* domus Jacob. (*e*) Convertit.] συνέστρεψε. *Aut hoc modo, aut*, ἐπέστρεψεν, (*quod eſt in nonnullis*) *videtur legiſſe Theodoretus: ut intelligatur mercedem ex fornicatione acceptam convertiſſe in munera, quæ offerret Idolo. In Complut. eſt*, κατέστρεψεν, *& apud* S. *Hieronymum*, deſtruxit. (*f*) Enacim.] *Inquit Theod. ſic appellari habitatores Geth, quaſi ab Enach gigante procreatos. Alii habet*, ἐν βαχείμ, *& apud Sanctum Hieronymum*, in Bachim, *pro quo inquit cæteros omnes interpretes tranſtuliſſe*, κλαυθμὸν, *id eſt*, fletum. (*g*) In deriſum.] κατὰ γέλωτα. *Non ſatis liquet, an Sanctus Hieronymus tanquam duas dictiones legerit, an tanquam unam*, καταγέλωτα. *Nam in textu habet*, ex domo deriſum, *in comm. autem non ſemel*, ædificare in deriſum: *paulo quidem poſt pro unica dictione videtur accepiſſe, ut etiam Theodoretus*, terra aſpergite deriſum. (*h*) Habitatrix Sennar.] *Sanctus Hieronymus ex Symmacho*, habitatio abundans. (*i*) Ei, quæ habitat.] κατοικούσῃ. *Etiam Theodoretus id dandi caſu accipit, & putat ſic conſtruendum*, quis cœpit afferre dolores ei, quæ habitare ſolita eſt in bonis? *In Compl. eſt*, κατοικούσῃ ἐν ὀδύναις, *& apud Sanctum Hieronymum*, quæ habitat in doloribus: *pro quo inquit Symmachum dixiſſe* ἡ κατοικία, ἡ παραπικραίνουσα, habitatio ad amaritudinem provocans. (*k*) Adducant.] ἀγάγωσι, *& in Complutenſi additur*, σοι. *Sed in aliis eſt*, ἀγάγω σοι, *& apud Sanctum Hieronymum*, adducam tibi. *Pro quibus inquit Sym. dixiſſe*, ἔτι κληρονόμον ἄξω, καί σοι κατοικία μαρεσά, ἕως ὀδολλὰμ ἥξει τῆς δόξης ἰσραήλ, adhuc hæredem adducam, & tibi habitatio Mareſa, uſque Odolam veniet gloriæ Iſrael. (*l*) Iſrael.] *In nonnullis eſt*, Sion: *in quibuſdam conjungitur utrumque*, Iſrael, Sion. (*m*) Tonſuram.] *Plerique*, τὴν ξύρησιν, *& apud Sanctum Hieronymum*, calvitium.

CAP. II.

(*a*) VEſtri.] *In aliquo eſt*, ἡμῶν, *& apud* S. *Hieronymum*, noſtri. (*b*) Nolite fiere.] *Teſtatur* S. *Hieron. Aquilam dixiſſe*, ne ſtilletis ſtillantes. (*c*) In inimicitia.] *Apud* S.*Hier.* inimicitiis: *& Sym. teſtatur dixiſſe*, ante unum diem populus meus, quaſi inimicus reſtitit. (*d*) Idem.] *Sic apud* S. *Hier. in contextu: in comm. autem habet tantum*, ut auferrent contritionem belli. *In quibuſdam eſt*, ἐλπίδας συντριμμῶν, ſpes contritionum. (*e*) Gregem.] *Sic* S. *Hieronymus & ſubaudit*, ponam. *Theodoretus autem accipit in recto*, oves, & grex, *ut conſtruatur cum*, exilierit. (*f*) Per diviſionem.] *Sic & in alio vetuſto. In cæteris eſt*, ἀνάβηθι, (*nam ita corrigendum, quod in notationibus in græcam*, διάβηθι,) διὰ τῆς διακοπῆς, *& apud* S. *Hier.* Aſcende per diviſionem.

CAP. III.

(*a*) PRincipia.] *Quaſi capita*: *Apud* S. *Hier.* eſt principes: *atque idem teſtatur, pro eo quod ſequitur*, & reliqui, *cæteros dixiſſe*, & duces. (*b*) Super eos.] *Hoc abeſt a multis, & a* S. *Hieron.* (*c*) Excitaverunt.] *Alii*, ἡγίασαν, *& apud* S. *Hier.* ſanctificaverunt, *itemque apud Theodoretum, qui tamen interpretatur*, accerſiverunt, & conciliarunt. (*d*) Et judicii, & potentiæ.] *Alii*, κρίματα, καὶ δυναστείας, judicia, & potentias. *Compl.* κρίμα, καὶ δυναστείαν, *& apud* S. *Hier.* judicium, & potentiam. *Theodoretus*, veruntamen ego repletus ſum fortitudine in ſpiritu Domini, judicio, & potentia. (*e*) Idcirco.] *Aquila*, διὰ τοῦτο χάριν ὑμῶν σιὼν χώρα ἀροτριαθήσεται, καὶ ἱερουσαλὴμ λιθολογηθήσεται, Idcirco propter vos Sion ager arabitur, & Hieruſalem erit lapidum acervus. (*f*) Domus] *Sic fere hebræus. Alii addunt*, κυρίου, Domini: *apud* S. *Hier. eſt*, mons Domini.

CAP. IV.

(*a*) VErtices.] *Apud* S. *Hier.* verticem. *Juſtinus hunc locum ſic citat*, ἕτοιμον ἐπ' ἄκρου τῶν ὀρέων, ἐπηρμένον αὐτὸ ὑπὲρ τοὺς βουνοὺς, καὶ ποταμὸν θήσονται ἐπ' αὐτῷ λαοὶ, καὶ πορεύσονται ἔθνη πολλά, paratus ſuper ſummitatem montium, elevatus ipſe ſuper colles: & flumen ponent in eo populi, & ibunt gentes multæ. (*b*) Montem.] *Ita etiam* S. *Hier. & Juſtinus, & Euſebius, lib.* 11. *Evang. Demonſtr. In pleriſque vero libris eſt*, εἰς τὸν οἶκον, in domum. (*c*) Oſtendent nobis.] *Apud* S. *Hier.* oſtendet nobis viam ſuam. *Juſtinus*, φωτιοῦσιν ἡμᾶς, illuminabunt nos. (*d*) Haſtas.] *Juſtinus*, τὰς ζιβύνας, pugiones. (*e*) Et requieſcet unuſquiſque.] *Juſtinus*, καὶ καθίσεται ἀνὴρ, & ſedebit vir. (*f*) Domini omnipotentis.] *Juſtinus*, κυρίου τῶν δυνάμεων, Domini virtutum. (*g*) Unuſquiſque viam ſuam.] *Juſtinus*, ἐν ὀνόματι θεῶν αὐτῶν, in nomine Deorum ſuorum. (*h*) Eam quæ contrita eſt.] *Juſtinus*, τὴν ἐκτεθλιμμένην, contribulatam. (*i*) Et eam, quæ ejecta.] *Juſtinus*, καὶ τὴν ἀπωσμένην, (*quod etiam eſt in aliquot libris*) ἀθροίσω, καὶ ἣν ἐκάκωσα, καὶ θήσω τὴν ἐκτεθλιμμένην εἰς ὑπόλειμμα, καὶ τὴν ἐκπεπιεσμένην εἰς ἔθνος ἰσχυρόν, & abjectam congregabo, & quam afflixi: & ponam eliſam in reſiduum, & oppreſſam in gentem fortem. (*k*) Squalens.] *Sic* S. *Hier. in comm. licet in contextu*, caliginoſa. (*l*) Filia Sion] θυγάτηρ. *In quibuſdam eſt*, θύγατερ, *caſu vocandi.* S. *Hieron. ex Symmacho*, ipſa eſt filia Sion. (*m*) Et appropinqua.] *Abeſt a* S. *Hieronymo & Compl.* (*n*) Inſultabimus, & videbunt.] *Compl.* ἐπιχαρώμεθα καὶ ἐπιδέτωσαν, Inſultabimus, & videant. S. *Hieron. in contextu*, Inſultemus, & videant: *in comm.* inſultemus & gaudeamus, & deſpiciant. (*o*) Et conſumes populos multos.] *In multis eſt*, καὶ κατατήξεις ἐν αὐτοῖς ἔθνη, καὶ λεπτυνεῖς λαοὺς πολλοὺς, & conſumes in eis gentes, & comminues populos multos. *Apud* S. Hieronymum *eſt tantum*, & comminues populos multos. *In Compl.* καὶ πατάξεις λαοὺς πολλοὺς, & percuties populos multos. (*p*) Conſecrabis.] *Sic* S. Hieron. *in comm. licet in contextu*, vovebis. (*q*) Multitudinem.] *Theodotio*, δῶρα, munera, *quinta editio*, ὠφέλειαν, emolumentum, (*ſic enim interpretatur* S. *Hier.*) *Sym.* τὸ κέρδος αὐτῶν, lucrum eorum.

CAP. V.

(*a*) MInima es.] *Sic etiam apud Euſebium lib.* 2. *&* 7. *Evang. Demonſtr. & reſpondet Hebræo. Alii vero libri*, μὴ ὀλιγοστὸς, *& apud* S. *Hier.* nequaquam minima es: *itemque apud Tertullianum, ac* S. *Cyprianum lib.* 2. *teſtim. cujus verba libet aſcribere*, Et tu Bethleem domus Ephrata non exigua es, ut conſtituaris in millibus Juda. Ex te mihi procedet, ut ſit princeps apud Iſrael: & proceſſiones (*ſic enim legendum,*) ejus a principio a diebus ſeculi. (*b*) Ut ſis.] *Sic apud* S. *Hier. & apud* S. *Cyprianum*, ut conſtituaris. *Atque iſtud*, τοῦ εἶ, *eſt etiam apud Euſebium libro ſeptimo. Abeſt tamen ab eo lib.* 2. *& a Tertulliano.* (*c*) Egredietur.] *Euſebius* ἐξελεύσεται ἡγούμενος, *& Tertullianus*, exiet Dux. (*d*) Morſus.] S. *Hier.* Symm. interpretatus eſt, χρίστους, hominum. Theodotio, & Quinta editio principes hominum: Aquila, graves, vel conſtitutos homines, id eſt, καθεσταμένους. *In Scholio tamen hoc tribuitur etiam Symmacho.* (*e*) Fovea ejus.] S. *Hieron.* Aquila, in lanceis ejus, ut ſubaudiatur terræ Nemroth. Symm. vertit, ἐντὸς πυλῶν αὐτῆς, id eſt, intra portas ejus: Theodotio, ἐν παραξιφίσιν αὐτῶν, quod nos poſſumus dicere, in ſicis eorum. *Hoc in Scholio tribuitur Quintæ editioni, & paulo poſt etiam apud* S. *Hier.* (*f*) Agni ſuper gramen.] *Aquila*, ὡς ψεκάδες ἐπὶ πόαν, *& in vulgata noſtra*, quaſi ſtillæ ſuper herbam. *Theodotio*, ὡσεὶ νιφετὸς ἐπὶ χόρτον, ὃς οὐ μενεῖ ἄνθρωπον, καὶ οὐκ ἐλπίσει ἐπὶ υἱὸν ἀνθρώπου, tanquam imber ſuper herbam, quæ non expectabit virum, & non ſperabit ſuper filium hominis. (g) Qui loquuntur.] *Theodoretus*, τοὺς ἀποφθεγγομένους, vocat divinatores.

CAP. VI.

(a) AUdite nunc verbum: Dominus Dominus.] *De illo*, nunc, *quod Græce eſt*, δὴ, *& exprimit affectum orantis, alibi diximus. Apud* S. *Hieron. ſæpe omittitur.* Hic *autem in cæteris libris eſt*, ἀκούσατε δὴ ἃ ὁ κύριος εἶπεν, *& apud* S. *Hieron.* Audite, quæ Dominus loquutus eſt. (b) Montes.] *Sic etiam S.* Hieron. *& Theodoretus. In quibuſdam libris eſt*, βουνοὶ, colles: *in aliquo*, λαοὶ, populi. (c) Schœnis.] *Sic apud S.* Hieron. *in contextu, & in comm.* funiculis. *Putat autem lxx dixiſſe*, σχίνων, *id eſt*, lentiſcis, *ſed librariorum errore factum eſſe, ut legeretur*, σχοίνων, *ac teſtatur cæteros interpretes tranſtuliſſe verbum* Hebræum *Sethim.* (d) Si annunciatum.] *Id eſt*, nunquid, *ut ſæpe. Abeſt tamen a S.* Hieronymo *& ab aliquo libro iſtud*, εἰ. (e) Paratus ſis.] *S. Hier.* Theodotio ſignificantius expreſſit, καὶ ἀσφαλίζου τοῦ πορεύεσθαι μετὰ θεοῦ σου, id eſt & cave diligenter, ut ambules cum Deo tuo, ſive, ut quinta editio tranſtulit, καὶ φροντίζειν, agere ſcilicet ſolicite, &c. (f) Clamabit.] *Ita apud S.* Hier. *quod græce eſt*, ἐπικληθήσεται, *& poſſet etiam verti*, invocabitur. (g) Mendacia.] *Ita etiam Theodoretus. In pleriſque libris eſt*, ἀδικίαν, *aut*, ἄδικα, *& apud S.* Hieron. iniqua. (h) Et ego incipiam.] *Pro his uſque ad*, & non ſalvaberis, *in pleriſque eſt*, καὶ (al. κἀγὼ) ἐγὼ ἐβασάνισά σε (al. ἐπί σε) ἀφανισμῷ διὰ τὰς ἁμαρτίας σου· σὺ φάγεσαι, καὶ οὐ μὴ ἐμπλησθῇς, καὶ ἐξώσω (al. ἀποβαλῶ) σε ἐν σοὶ (al. εἰς σεαυτὴν) καὶ καταλήψῃ, *& apud S* Hieron. & ego cruciavi te perditione propter peccata tua: tu comedes, & non ſaturaberis: & ejiciam te in temetipſam & apprehendes. *In quibuſdam tamen eſt ut in noſtra, niſi quod pro*, ἀφανιῶ σε, *eſt*, ἀφανισμῷ, *& pro*, ἐκνεύσει, *eſt*, ἐκνεύσεις, declinabis. (i) Non ſalvaberis.] *In Compl. eſt*, καὶ οὐ μὴ διασώσεις, καὶ ὅσους ἐὰν διασώσῃς. *Apud S.* Hier. & non ſalvabis (*ut Compl.*) & quicunque ſalvati fuerint, *ut noſtra.* (k) Et vinum, & non bibetis.] *Compl.* πίεσαι, bibes. *In cæteris*, καὶ ποιήσεις οἶνον καὶ οὐ μὴ πίῃς οἶνον, & facies vinum, & non bibes vinum. *Apud S.* Hieron. & uvam, & non bibes vinum. (l) Et cuſtodiſti juſtificationes Zambri.] *Quidam libri hæc non habent, & videntur ex alia eſſe interpretatione. Nam S.* Hieron. *pro eo quod apud lxx eſt*, & diſſipabuntur legitima populi mei, *dicit ſe poſuiſſe*, & cuſtodiſti præcepta Amri.

CAP. VII.

(a) RAcemum.] *In quibuſdam*, ἐπιφυλλίδας, racemos, *ut apud S.* Hieron. (b) Primitiva.] *In pleriſque adduntur hæc*, ἃ ἐπεπόθησεν ἡ ψυχή μου, quæ deſideravit anima mea. *Theodoretus non habet*, ἃ, *& reliqua conjungit cum ſuperioribus*, τοῦ φαγεῖν πρωτόγονα ἐπεπόθησεν ἡ ψυχή μου, comedere primitiva deſideravit anima mea. *Apud S.* Hieronymum, quæ paſſa eſt anima mea, *ut videatur fuiſſe*, πέπονθε. *Sed illud propius* Hebræo. (c) Pius.] *Cæteri*, εὐλαβής, *& apud S.* Hier. reverens. (d) Speculationis.] *Sic etiam videtur habuiſſe Theodoretus. Alii addunt*, σου, *& apud S.* Hier. tuæ. (e) Væ væ.] *Hæc repetitio eſt etiam in Vaticano, per incuriam typographi omiſſa in noſtra græca editione.* (f) Concredere.] *In aliquo eſt*, τοῦ μὴ ἀναθέσθαι, *& apud S.* Hier. ne credas ei. (g) In Dominum intuebor.] *Plerique*, ἐν τῷ κυρίῳ ἐπισκοπεύσω, *& apud S.* Hier. in Domino contemplabor. (h) Dies illa.] *Abeſt a Compl. & S. Hieron.* (i) Atteret.] *In cæteris*, ἀπώσεται, *& apud S.* Hier. repellet: *qui teſtatur, Symmachum & Theodotionem eſſe interpretatos*, ἐπιταγὴν κατὰ πρόσταγμα, juſſionem imperioſam. (k) Complanationem.] *In quibuſdam libris*, εἰς συγκλεισμὸν, *& apud Sanctum* Hieronymum, in concluſionem. (l) Tyro.] *Idem*, Denique omnes, περιοχὴν καὶ περίφραγμα, καὶ πολιορκίαν, non de Tyro, ut lxx, ſed munitionem, & ambitum muratæ urbis tranſtulerunt. (m) Montem.] *In quibuſdam libris, & apud Theodoretum ſequitur*, ἡμέρα ὕδατος, καὶ θορύβου, dies aquæ, & tumultus: *quæ non ſunt apud Sanctum* Hieronymum. (n) Videte.] *Cæteri*, δείξω αὐτοῖς, *& apud Sanctum* Hieronymum, oſtendam eis. (o) Et ex omni fortitudine.] *A pleriſque abeſt illud*, &: *& in aliquo eſt*, ἐν πάσῃ ἰσχύϊ, *& apud Sanctum* Hieronymum, in omni fortitudine. (p) In teſtimonium.] In teſtimonium iniquitatis populi, *inquit Theodoretus. Eodem modo teſtatur Sanctus* Hieronymus *habuiſſe quintam editionem*, *Symm.* in ſempiternum, *Theodotionem*, in finem. *Heſychius autem*: Cæteri, εἰς ἀεὶ, in ſempiternum.

JOEL.

CAP. I.

(a) REſidua erucæ.] *Aut*, reſiduum, *ut apud S.* Hier. *Schol.* ἔστι κάμπη μὲν καὶ ἀκρὶς, καὶ βροῦχος ζωΰφια· ἐρυσίβη δὲ ὡς κονιορτώδης φθορὰ σίτου, Sunt eruca quidem, & locuſta, & bruchus animalcula: rubigo autem quaſi pulverulenta corruptio frumenti. (b) Gaudium, & lætitia.] *Hæc abſunt a Sancto Hieronymo, Theodoreto, & Complut.* (c) Qui miniſtratis altari Domini.] *In Complut. eſt*, οἱ λειτουργοὶ τοῦ κυρίου, *& apud Sanctum* Hieronymum, miniſtri Domini. (d) Curationem.] *Pro hoc inquit Sanctus* Hieronymus, *Symmachum tranſtuliſſe*, ſynodum. *Aquilam*, diem collectæ. (e) Ante.] *Sic Sanctus* Hieronymus. *In multis libris eſt*, ὅτι κατέναντι, quoniam ante: *in Complut. per interrogationem*, οὐχὶ κατέναντι, nonne ante. (f) Suſpexerunt.] *Inquit Sanctus* Hieronymus, quaſi areola ſitiens imbrem. Hoc enim uno verbo ſignificat Aquila, dicens, ἐπρασιώθη. *Schol. ad illud, quod ſequitur*, areſactæ ſunt, *habet ex Aquila*, ἐπρασιώθησαν. *Videantur, quæ notata ſunt in pſ.* 41.

CAP. II.

(a) ADjicietur.] *Reſpondet* Hebræo. *In Complut. habetur*, ἔσται, *& apud* S. Hier. erit. (b) In generationes.] *In iiſdem*, γενεᾶς, generationis. (c) Quæ ante.] *Iſtud*, τὰ, *abeſt ab iiſdem.* (d) Current.] *Idem*, διαδραμοῦνται, diſcurrent. (e) Illuſtris.] *In iiſdem*, μεγάλη, καὶ ἐπιφανής, magna, & illuſtris. (f) Jejunio.] *In pleriſque ſequitur*, καὶ ἐν σάκκῳ, *& apud Sanctum* Hieronymum, in cilicio. (g) Thalamo.] *Nam & in Vaticano legitur*, παστοῦ, *licet per incuriam typrographi factum ſit*, μαστοῦ. (h) Altaris.] *In Complut. & apud Theod.* καὶ τοῦ θυσιαστηρίου, *& apud Sanctum* Hieronymum, & altare: *qui etiam inquit, pro crepidine Symm. dixiſſe*, προπύλαιον, veſtibulum, *Aq.* πρόδρομον, (*videtur corrigendum*, πρόδομον,) porticum, *Theodotionem poſuiſſe ipſum nomen hebræum.* (i) Eſcas in juſtitia.] *Sanctus* Hieronymus *dicit*, eſcas, *aut*, alimenta juſtitiæ. (k) In mirabilia.] *Sapit quodammodo hebraiſmum. Complut.* ὃς ἐποίησεν μεθ' ὑμῶν θαυμάσια, *& apud Sanctum* Hieronymum, qui fecit vobiſcum mirabilia. (l) Et ſcietis.] *Hæc uſque ad*, Et erit poſt hæc, *abſunt a pleriſque libris. Sed non a Sancto* Hieronymo, *neque a Theodoreto.* (m) Et dabo.] *Sic Sanctus* Hieronymus. *In aliis libris eſt*, καὶ δώσουσι, & dabunt, *in quibus etiam antecedit*, καὶ προφητεύσουσι, & prophetabunt. *In Vaticano eſt*, δώσω, *ſed per incuriam typographi factum eſt*, δώσωσι. (n) Salvatus.] *Apud Sanctum* Hieronymum, qui ſalvatus fuerit: *ac teſtatur Symm. tranſtuliſſe*, qui fugerit. (o) Evangelizati] *Cæteri*, εὐαγγελιζόμενος, *& apud S.* Hier. annuncians, *in ſua autem verſione*, in reſiduis.

CAP. III.

(a) IN vallem Joſaphat.] *Theodotio*, εἰς τὴν χώραν τῆς κρίσεως, in regionem judicii. (b) Meretricibus.] *Sic apud S.* Hieronymum *in comment. libet in contextu ſit*, puerum in proſtibulo. (c) Et quid vos mihi.] *In Complut.* καί γε τί ἐμοὶ, καὶ ὑμῖν, *& apud Sanctum* Hieronymum, Quid mihi, & vobis. (d) Galilæa.] *Sanctus* Hieronymus, Quod Aquila, θινὰς, Symm. terminos tranſtulit: θινάς, autem, id eſt, tumulum aranearum referamus, *&c.* (e) Optima.] *In aliquo eſt*, καὶ καλὰ, *& apud Sanctum* Hieronymum, & optima. (f) Suſcito.] *Multi*, ἐξεγερῶ, *& apud eundem*, ſuſcitabo. (g) In captivitatem.] *Teſtatur Sanctus* Hieronymus, *Aquila, & Symm. poſuiſſe ipſum verbum hebraicum*, Sabaim: *ipſe dixit*, Sabæis. (h) Sanctificate.] *Theod.* διεγείρατε τοὺς μαχητὰς, καὶ ἀφορίσατε εἰς πόλεμον· ἐπεὶ γὰρ ὁ ἅγιος τῶν ἐναγῶν ἑαυτὸν ἀφορίζει, πᾶν τὸ εἴς τι ἀφοριζόμενον, ἁγιάσαι καλεῖ, Excitate pugnatores, & ſegregate ad bellum. Quoniam enim ſanctus ſeipſum a ſceleribus ſegregat; omne, quod ſegregatur ad aliquid, vocat ſanctificare. (i) Infirmus.] *Sic apud Sanctum* Hieronymum, *in comm. licet in contextu ſit, fortis.* (k) Supereffundite.] *Alii*, ὑπερχεῖται, *aut*, ὑπερεκχεῖται, *apud Sanctum* Hieronymum, & redundant torcularia. (l) Judicii.] *Teſtatur Sanctus* Hieronymus *quod lxx, & Theodotio tranſtulerunt*, τῆς δίκης, καὶ τῆς κρίσεως. *Aquilam & Symmachum, & Quintam editionem dixiſſe*, conciſionis. (m) Clamavit.] *Cæteri*, ἀνακράξεται, *& apud Sanctum* Hieronymum, clamabit. (n) Sancto meo.] *Ita etiam in Vaticano, & apud* S. Hieron. *licet per incuriam omiſſum ſit*, μου. (o) Funiculorum.] *S. Hieron. Symm. refert eſſe interpretatum*, vallem ſpinarum, *ipſe*, torrentem ſpinarum: *& multa de funiculo, & ſpina affert; quæ legenda.*

OBDIU.

CAP. I.

(a) FRatris tui Jacob.] *Sic habuiſſe etiam Sanctum Hieronymum apparet ex comment. licet in contextu, quaſi ad vitandam ambiguitatem ſit*, adverſum fratrem tuum Jacob. (b) Deſcendent.] *Sic eſt etiam in alio codice. In cæteris*, καὶ ἀναβήσονται, & aſcendent, *aut*, καὶ καταπίονται, & abſorbebunt, *ut apud Sanctum* Hieronymum. (c) Frumentarius.] *Aliquot libri*, πυρφόρος, qui geſtare poſſit igniculum: *quomodo narrat Sanctus* Hieronymus, *nonnullos putaſſe tranſlatum eſſe a lxx, Symmachum vero dixiſſe*, effugiens, *Aquilam*, reliquus, *Theodotionem & Quintam editionem*, reſiduus: *Theodoretus refert ex Symmacho*, διασωζόμενον, *ex Aquila & Theodotione*, καταλελειμμένον. (d) Nageb.] *Teſtatur Theodoretus cæteros tres interpretes dixiſſe*, νότον, Auſtrum. (e) Ephræm.] *Narrat Sanctus* Hieronymus *cum vocabulo hebraico Sapharad, quod ipſe Boſphorum verterit, cæteros interpretes concordaſſe.* (f) Qui ſalvi fuerint.] *Inquit Sanctus* Hieronymus, *quod lxx, Aquila, & Theodotio dixerint*, σεσωσμένοι, *vel*, ἀνασωζόμενοι, *Symmachum dixiſſe*, σώζοντες, ſalvatores: *& ita ex Symm. refertur in Scholio.*

JONAS.

CAP. I.

(a) DEſcendit.] *In editione tunc vulgata teſtatur Sanctus Hieronymus legi ſolitum*, aſcendit. (b) Spiritum.] *In multis additur*, μέγα, *& apud* S. *Hieronymum*, magnum. (c) Ut.] *Alii*, εἴπως, *& apud* S. *Hieronymum*, ſi quomodo. (d) Quod eſt opus.] *Sic & alius liber. In cæteris antecedit*, τίνος ἕνεκεν, ἡ κακία αὕτη ἐν ἡμῖν, *& apud* S. *Hieronymum*, cujus gratia, hæc malitia eſt nobis. (e) Venis.] *In cæteris ſequitur*, καὶ ποῦ πορεύῃ, *& apud* S. *Hieronymum*, & quo vadis: *quod non eſt in hebraico.* (f) Servus.] S. *Hieronymus tranſtulit*, hebræus: *& ſimilis varietas alibi etiam eſt obſervata.*

CAP. II.

(a) DE ventre inferi clamoris mei.] *Sic refert* S. *Hieron. in comm. ex lxx.* (b) Putas ne.] *Sic teſtatur* S. Hieron. *ſcriptum fuiſſe in vulgata ſui temporis: quamvis putet illud*, ἄρα, *reddi poſſe*, igitur. (c) Corruptio vitæ meæ.] *Heſychius ita hoc explicat, id eſt*, ἐκ φθορᾶς ἡ ζωή μου, *quomodo legitur in cæteris libris. Apud* S. Hieron. & aſcendet de corruptione vita mea ad te. (d) Salutaris.] σωτηρίου. *Apud* S. *Hieronymum*, ſalutare. *In cæteris fere libris*, εἰς σωτηρίαν μου, *vel*, μοι, in ſalutem meam.

CAP. III.

(a) TRes dies.] *Theodoretus*, Ἀκύλας, Σύμμαχος, καὶ Θεοδοτίων, τεσσαράκοντα. Συμφωνοῦσι δὲ καὶ τούτοις καὶ ὁ σύρος καὶ ὁ ἑβραῖος· εἰκὸς δὲ καὶ τοὺς ἑβδομήκοντα σύμφωνον τοῖς ἄλλοις τεθεικέναι τὸν ἀριθμόν· τοὺς δὲ τὴν ἀρχὴν ἐγγεγραφηκότας ἁμαρτεῖν περὶ τοῦτο, εἶτα οὕτω χυθῆναι πᾶσι τῶν ἀντιγράφων τὴν ἔκδοσιν. Hos Aquila, Sym. Theod. quadraginta dixerunt: conſentiunt autem his etiam Syrus, & Hebræus. *Et nonnullis interjectis.* Credibile autem eſt etiam lxx concordem aliis poſuiſſe numerum: ſed, qui ab initio ſcripſerunt, erraſſe in hoc, ac deinceps in omnia exemplaria permanaſſe editionem. *De hac re* S. *Auguſt. lib.* 18. *de Civit. cap.* 44. *& alii.* (b) Et dictum eſt.] *Hoc abeſt ab aliquo, & a* S. *Hieronymo.* (c) Si pœniteat Deum.] *LL. VV. partim hoc modo habent, partim*, εἰ ἐπιστρέψει ὁ θεὸς, καὶ παρακληθήσεται, *& apud* S. *Hier.* ſi convertatur Deus, & exoretur.

CAP. IV.

(a) O Domine.] *In multis codicibus eſt* ὦ δὴ, *quem etiam* S. *Hier. inquit interjectionem ſibi videri deprecantis, ac blandientis. In Vaticano eſt*, ὦ κύριε, *ſed in editionem noſtram Græcam per Typographi incuriam magnum irrepſit erratum. Quare ad initium tertiæ lineæ hujus capitis ponendum eſt*, ὦ κύριε, *& ad initium quartæ, pro*, ὦμου, *ponendum*, γῆ, (b) Si.] *Iſtud*, εἰ, *abeſt a multis, & a* S. Hieron. *ſed non ab hebræo. Theodoretus*, Symm. ἆρα δικαίως ἐλυπήθης; nunquid juſte triſtatus es? cæteri vero interpretes, εἰ καλῶς ἐλυπήθης; nunquid recte triſtatus es? (c) Subter illud.] *In aliquo additur*, ἐν σκιᾷ, *& apud* S. Hieron. in umbra. (d) Cucurbitæ.] *Teſtatur* S. Hieron. *veteres tranſlatores interpretatos eſſe hederam, quæ græce appellatur*, κισσός. (e) Centum viginti.] *Sic* S. Hier. *in ſua tralatione, & græce eſt duodecim myriades: quamvis apud eundem* S. Hieron. *in vetuſtiore ſit*, duodecim millia.

NAUM.

CAP. I.

(a) ASSumptio.] *Notat* S. Hier. *quod lxx dixerunt*, λῆμμα, (*& hujus nominis rationem reddit Theodoretus*) *Aquilam eſſe interpretatum*, ἆρμα, onus, *ut eſt in vulgata noſtra.* (b) Innocentem.] *In quibuſdam ſcriptum eſt*, ἀθῷον, *& apud* S. Hier. ἀθῳῶν, *quare vertitur*, & mundans non faciet innocentem: *quamvis fateatur in Græco ſignificantius dici. Eſt enim hebraiſmus, ac ſi diceretur*, nequaquam mundando mundabit. *Eandem lectionem videtur ſequi Theodoretus.* (c) Contracta.] *Theodoretus*, Aquila, ἔφριξεν, horruit, *Symm.* ἐκινήθη, mota eſt. (d) Conſumit.] *Aquila*, συνεχωνεύθη, conflata eſt. *Symm. & Theod.* ἔσταξεν, ſtillavit: *& ita interpretatur* S. Hier. (e) Tranſeunte.] *Sic videtur reddi apud* S. Hieronymum, *quod Græce eſt*, πορείας, itineris ac tranſitus. (f) Conſurgentes.] *Sanctus Hieronymus*, Aquila, ἀπὸ τῶν ἀνισταμένων, a conſurgentibus, Theodotio conſurgentibus ei. Quinta editio, a conſurgentibus illi. Solus Symm. cum noſtra interpretatione conſentiens ait. Et in diluvio tranſeunte conſummationem faciet loci ejus. (g) Non vindicabit.] *Idem*, Symm. apertius, non ſuſtinebunt impetum ſecundæ anguſtiæ. Theodotio: non conſurget ſecunda tribulatio. (h) Quia veloces.] *Quinta editio*, ἐπὶ ὑβρίσθης, *quod* S. *Hieron. videtur reddidiſſe*, inhonoratus es, *& hic agnoſcere finem capitis in hebraico.* (i) Per te in vetuſtatem.] *Illud*, διὰ σοῦ, *abeſt ab aliquo: & apud* S. *Hier.* ut pertranſeat in vetuſtatem. *Hebræus habet*, per te, *ſed pro*, in vetuſtatem, *habet*, Belial, *quod inquit* S. Hier. *ſignificare prævaricatorem, &* ἀποστάτην. *S. Chryſoſt. in lib. decem homiliarum Romæ impreſſo, conjungit hæc cum ſequentibus in* 2. *cap. atque ita hunc locum refert*, οὐκέτι μὴ προσθῶσιν ἐλθεῖν πρὸς (*ſed paulo poſt*, εἰς) παλαίωσιν· συντετέλεσται, ἐξῆρται, ἀνέβη γὰρ ἐκ τῆς γῆς ὁ ἐμφυσῶν εἰς τὸ πρόσωπόν σου, καὶ ἐξαιρούμενός σε ἐκ θλίψεως, non vltra adjicient venire ad vetuſtatem. Conſummata ſunt, ſublata ſunt. Aſcendit enim e terra inſufflans in faciem tuam, & eximens te a tribulatione. *Sic enim viſa ſunt vertenda ex illius ſententia. Aliter autem hic vertemus.*

CAP. II.

(a) COnſummatus eſt, ſublatus eſt.] *Ille ſcilicet* (*inquit Theodoretus*) *qui vos oppugnabat.* S. *Chryſoſt. habet ut noſtra, quemadmodum diximus*, συντετέλεσται, ἐξῆρται, *ſed ita interpretatur*, vetera conſummata, & ſublata ſunt, nova facta ſunt omnia. *Plerique libri habent*, συντετέλεσται, ἀνήλωται, *conſummatum eſt, conſumptum eſt. In Complut.* συνεπλήσθη, συντετέλεσται, *& apud* S. *Hier.* completum eſt, conſummatum eſt. (b) Eorum.] *In aliis*, αὐτοῦ, *& apud* S. *Hier.* ejus. (c) Viis.] *Compl.* ἐν ταῖς ἐξόδοις, *& apud* S. *Hier.* in exitibus. (d) Aquæ.] *Iidem*, ὑδάτων, aquarum. (e) Aggravati ſunt ſuper omnia vaſa deſiderabilia ejus.] *Sic videtur aptiſſimum habere ſenſum, & congruentem iis quæ a Theodoreto dicuntur. Aliqui codices habent*, αὐτῆς, *Compl.* τὰ ἐπιθυμήματα αὐτῆς. *Apud* S. *Hier.* aggravata eſt ſuper omnia vaſa concupiſentiæ ſuæ. (f) Ingrederetur illuc catulus.] *Ita apud* S. Hier. *In multis codicibus eſt*, σκύμνος. *Theod. videtur habuiſſe*, σκύμνοι, *& ita interpungit*, quo ivit leo, ut ingrederetur; illic catuli leonis, &c.

CAP. III.

(a) INiquitate plena.] *Aq.* ἐξαυχενισμοῦ, (*al.* ἐξαυχενιασμοῦ) πλήρης, excervicatione plena, *Symmachus*, ἀποτομίας πλήρης, crudelitate, vel ſeveritate plena. *Ita enim interpretatur Sanctus* Hieronymus, *atque addit in altera Symmachi editione ſe reperiſſe*, μελοκοπίας πλήρης, id eſt, ſectionibus carnium, & fruſtis per membra conciſis. (b) Fuit.] *In Complutenſi*, ἔσται, *& apud* S. Hier. *in contextu*, erit, *ſed in comm.* eſt. *Hebræus habet*, & non finis corporum. (c) Suis.] *Apud* S. Hier. *in contextu*, eorum. *In comm. notat*, αὐτῆς, *&* ſuis, *&* eorum, *ſignificare. In explanando autem videtur magis uti*, ſuis: *teſtatur autem Symmachum dixiſſe*, offendunt in cadaveribus mortuorum. *Theodoretus videtur habuiſſe*, ἐν τοῖς ἔθνεσιν αὐτῆς, in gentibus ſuis. (d) Dux maleficiorum.] S. *Hieron.* Aquila, & Symm. habens maleficia. (e) Populos.] *In multis*, φυλὰς, *& apud* S. *Hier.* tribus. (f) Omnis.] S. *Hier. ex Symmacho*, Et omnis qui viderit te, & dicet: Diſſipata eſt Ninive: quis lugebit cum ea? (g) Parare partem, aptare chordam, parare partem Ammon.] *Plerique libri habent*, ἁρμόσαι χορδὴν ἑτοιμάσαι μερὶς ἀμμών. *A* S. *Hieronymo videtur etiam abfuiſſe illud*, ἑτοιμάσαι. *Sed illud*, ἁρμόσαι χορδὴν, *duobus locis ponit, primum in contextu ex vetuſtiore tralatione conjuncte cum ſuperioribus*: unde quæram conſolationem illi aptantem chordam? *deinde, ut ipſe aptius putat, conjuncte cum ſequentibus*, apta chordam pars Ammon: *eodemque modo Theodoretus, ſed videtur habuiſſe* ἅρμωσον, *ut Complut. Addit* S. *Hier. pro hoc cæteros interpretes tranſtuliſſe*, Nunquid melior es ab Ammon? (h) Stetit finis fugæ.] *In aliquo habetur.* ἔστι, *& in pleriſque additur*, σου, *& apud* S. *Hier.* non eſt finis fugæ tuæ. (i) Et Libes.] *Ita etiam Compl. ſed in pleriſque antecedit*, φοὺδ, *& apud* S. *Hier.* Phut: *quos inquit Theodor. eſſe*, Libes Occidentales. (k) In principiis.] *Multi*, ἀπ' ἀρχῆς, a principio, *aliqui.* ἐπ' ἀρχῆς, *& apud* S. *Hieron.* in principio. (l) Stationem.] *Compl.* ἵνα στάσῃ. *& apud* S. *Hieron.* ut ſtes. (m) Scopos.] *Nonnulli*, καρποὺς, fructus. *Compl.* ὀλύνθους, *& apud* S. *Hier.* groſſos, *& in comm.* primitivis ficubus comparabuntur: *qua notione fortaſſe dixerunt lxx* σκοποὺς, *ut notavimus Oſee* 9. (n) Bruchus] *In aliquo additur*, πληθύνθητι, ὡς ὁ βροῦχος, *& apud* S. *Hier.* multiplicare ut bruchus. (o) Qui ſuſciperet.] *Schol.* cæteri ὁ συνάγων, qui congregaret.

AMBACUM.

CAP. I.

(a) Videte contemptores.] *Narrat S. Hieron. tres illos interpretes cum ſua concordare, inveniſſe autem ſe in alia quadam editione anonyma*, videbitis calumniatores, *& in alia ſimiliter, ſine auctoris titulo*, videbitis declinantes. (b) Quia opus.] *Sanctus Hieronymus, ex Symmacho*, quia opus fiet in diebus veſtris. (c) Ex ipſa judicium ejus erit: & aſſumptio ejus ex ſe egredietur.] *Theodoretus, ex Symmacho*, αὐτὸς ἑαυτὸν δικάσει, ϗ δόγμα τὸ ἑαυτοῦ ἐπεξελεύσεται. *Sanctus* Hieronymus, *ex eodem*, Ipſa ſibi judicabit, & decreto ſuo egredietur. (d) Et equitabunt.] *Sanctus Hieronymus*, Symm. effundentur equites ejus, id eſt, corruent, & allidentur in terram. (e) Conſummatio in impios veniet, reſiſtentes faciebus ipſorum ex adverſo.] *Theodoretus, ex Symmacho*, πάντα εἰς πλεονεξίαν ἥξει, ἡ πρόσοψις τοῦ προσώπου αὐτῶν ἄνεμος καύσων, *quæ S. Hieronymus in ſua verſione ſic videtur reddidiſſe*, omnes ad prædam venient, facies eorum ventus urens. (f) Propiciabitur.] *Idem ex Aquila, & Symmacho*, ϗ πλημμελήσει & delinquet: *de quo etiam verbo accurate diſputat.* (g) Ipſam.] αὐτὸ, *nimirum*, τὸ ἔθνος, gentem *Alii*, αὐτὸν, *& apud S. Hieron.* eum. (h) Doloris.] *Iſtud*, ὀδύνης, *abeſt a nonnullis. Alii habent*, ἐπιβλέπειν ἐπὶ πονηροὺς οὐ δυνήσῃ, aſpicere ſuper peſſimos non poteris. *Auctor vetuſtioris tralationis videtur habuiſſe* ἐπὶ πόνον, *nam ita apud* S. *Hier.* aſpicere ſuper dolorem non poteris. (i) Tacebis dum impius devorat juſtum?] *Theodoretus, ex tribus interpretibus*, παρασιωπᾷς καταπίνοντος ἀσεβοῦς τὸν δικαιότερον αὐτοῦ; taces devorante impio juſtiorem ſe? *Vetuſtior tralatio videtur miſta ex utraque.*

CAP. II.

(a) Petram,] S. *Hieron. ex Symmacho*, concluſum, *ex Theodotione*, gyrum, *ex Aquila & Quinta editione*, circinum (b) Viſionem, & manifeſte.] *Ita etiam S. Hier. & reſpondet Hebræo. Euſebius, lib. 6. Evang. Demonſtr. non habet illud*, &, *ſed*, γράψον ὅρασιν σαφῶς ἐν πυξίῳ. *In nonnullis eſt*, γράψον, ὅρασις, ϗ σαφῶς, Scribe: viſio, & manifeſte. (c) In buxum.] *Sanctus Hieronymus*, Pro tabulis, & buxo, Symm. interpretatus eſt, paginas. (d) Eum.] *Putat Sanctus Hieronymus in Hebræo hoc referri ad viſionem, quæ in Hebræo maſculini generis eſt: quare ipſe in ſua tralatione*, viſum, *dixit, & Aquila*, ὁραματισμόν. *Nec ſunt inuſitatæ apud lxx, hujuſmodi mutationes generis. Verum idem Sanctus Hieronymus, ex his verbis aliam deinde ac diviniorem elicit ſententiam.* (e) Fide mea.] *A multis libris abeſt illud*, mea, μου, *quemadmodum & 1. ad Rom. hodie in vulgatis Græcis & Latinis: ſed habet Euſebius eodem lib. 6. & S. Cyprianus, 1. & 3. teſtim. & Sanctus Hieronymus manifeſto ex lxx agnoſcit, & inquit eodem modo citaſſe Sanctum Paulum ad Romanos ſcribentem. Ex Symmacho autem hæc affert*, ὁ δίκαιος τῇ ἑαυτοῦ πίστει ζήσεται, juſtus per fidem propriam ſuam vivet. (f) Arrogans.] *Apud S. Cypr. lib. 1. & 3. epiſt. hic locus ſic refertur*: ille vero, qui præſumit, & contumax eſt, vir ſui jactans, nihil omnino proficiet. *Pro*, οὐδὲν μὴ περάνῃ, *inquit S. Hier. Symmachum dixiſſe*, ἐν ἐνδείᾳ ἔσται, hoc eſt, in rerum omnium erit penuria. (g) Et aggravat.] *Illud*, &, *abeſt, a S.* Hieron. *& Theodoreto.* (h) Quia exſpoliaſti gentes multas, exſpoliabunt.] *Alii*, διότι σὺ ἐσκύλευσας ἔθνη πολλά, σκυλεύσουσί σε, *& apud S.* Hieron. quia tu exſpoliaſti gentes multas, exſpoliabunt te. (i) Et Scarabæus.] *Symm. (ut refert Theodoretus, & Schol.)* ϗ σύνδεσμος οἰκοδομῆς ξύλινος ἀποφθέγξεται αὐτά. & junctura ædificii lignea loquetur ea. *Nec multo aliter S.* Hieronymus *ex Theodotione, & quinta*, ϗ σύνδεσμος ξύλου φθέγξεται αὐτά. *Refert & duas alias editiones, in quarum una ſcriptum eſſet*, quia lapis de pariete clamavit quaſi vermis in ligno loquens, *& in altera*, lapis enim de pariete vociferabitur, & σκώληξ, de ligno loquetur ea: *ex Aquila autem*, ϗ μᾶζα, id eſt, & maſſa de ligno reſpondebit. (k) Non hæc ſunt.] *Sine interrogatione affert S. Hier. in comm. licet in contextu habeat*, nonne. (l) Coanguſtatæ ſunt.] S. *Hier. in comm. putat illud*, ὠλιγοψύχησαν, *magis proprie verti*, laſſatæ ſunt. (m) Quaſi aqua operiet eos.] *In pleriſque*, ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύψαι ἐπὶ θαλάσσης, *in aliquo*, ὡς ὕδωρ κατακαλύψαι θάλασσαν, *al.* θαλάσσας, *& apud S. Hieron.* quaſi aquam ad operiendum maria. (n) Subverſionem turbidam.] *Symmachus*, ϗ ἀφιὼν ἀκρίτως τὸν θυμὸν αὐτοῦ, & emittens abſque judicio furorem ſuum. *Th.* ἀπὸ χύσεως σου, a diffuſione tua, *aut, ut Schol.* θυμοῦ σου, furoris tui. *Quinta editio*, ἐξ ἀπροσδοκήτου ἀνατροπῆς τῆς ὀργῆς σου, de ſubverſione inſperata iræ tuæ. *Aq.* ἐξ ἐκπετάσεως χόλου σου, de emiſſione furoris tui. *Alia editio*, οὐαὶ τῷ ποτίζοντι τὸν ἑταῖρον αὐτοῦ ἀνατροπὴν πεπτωκυῖαν, Væ, qui potum dat proximo ſuo turbinem volantem. *Et in alia*, Væ, qui potum dat proximo ſuo, ἔκστασιν ὀχλουμένην, amentiam turbidam. *Ita enim & refert & interpretatur S. Hieron.* (o) In ſpeluncas eorum.] *Idem ex Symmacho, & Quinta*, ut videret ignominias eorum. (p) Bibe & tu: cor commovere & concutere.] *A multis abeſt, illud* καρδία. *In aliquo tantum eſt*, πίε, ϗ διασαλεύθητι. *apud S. Hieron.* bibe tu, & commovere. (*) Quia.] *Corrigendum in noſtra*, ὅτι, *ubi nunc eſt*, τί. (q) Muta.] *Symm.* ἄλαλα, *quod idem clarius ſignificat: nam* κωφὰ, *ut notat S. Hier. ſignificat*, & muta, & ſurda. (r) Et omnis ſpiritus non eſt in eo.] *S. Hier. ex Aquila*, Et ſpiritus ejus non eſt in viſceribus, ſive in medio ejus.

ORATIO AMBACUM PROPHETÆ,
Cum Cantico.

(a) Cum cantico.] S. *Hieron. ex Aq. Symm. Quinta editione*, ἐπὶ ἀγνοημάτων, pro ignorationibus: *ex Theodotione*, ὑπὲρ τῶν ἑκουσιασμῶν, pro voluntariis, *vel*, ſpontaneis: *ac tamen, quod diapſalmatis in hac oratione mentio fiat, recte a lxx, canticum prænotari.* (b) Conſideravi.] *In multis eſt*, κύριε κατενόησα, *& apud S. Hieron.* Domine conſideravi: *qui etiam putat*, conſideravi, & obſtupui, *quæ in hebræo non habentur, addita eſſe in lxx. cæteros autem interpretes inquit cum ſua verſione convenire.* (c) Animalium.] *Sic apud S. Hier. & in officio Romano feria 6. in Paraſceue ad Miſſam in tractu prima prophetiæ*, In medio duorum animalium innoteſceris, *&c. & in breviario Romano in oct. Nativ. in reſponſorio lectionis* 6. In medio duorum animalium jacebat in præſepio. *Item Cyrillus in catena verſa a ſapientiſſimo Card. Caraſa. Alii vero libri habent* δύο ζωῶν, duarum vitarum: *atque ita legendum docet Euſebius, lib. 6. Evang. Demonſtr. & Theodoretus in hunc locum. Aquila*, ἐν τῷ ἐγγίζειν τὰ ἔτη, ζώωσον αὐτὸν, in appropinquando annos, vivifica ipſum. *Theodotio*, ἐν μέσῳ ἐτῶν ζώωσον αὐτὸν, in medio annorum vivifica ipſum. *Symm.* ἐντὸς τῶν ἐνιαυτῶν ἀναζώωσον αὐτὸν, intra annos vivifica ipſum. (d) Cum advenerit tempus, demonſtraberis: cum turbata fuerit anima mea.] *Hæc inquit S. Hier. neque in hebræo, neque apud alios interpretes haberi.* (e) Thæman.] *In eadem catena*: Thæman ſignificat, νότον, auſtrum: *quo modo inquit S. Hieron. Theodotionem eſſe interpretatum, cum cæteri omnes retinuerint verbum Hebræum.* (f) Pharan.] *Habetur etiam in eadem catena, & explanatur*, deſertum Auſtri. *Ab aliis fere libris, & a S. Hieronymo abeſt: qui etiam inquit Theodotionem dixiſſe Pharan, lxx, autem*, umbroſo condenſo: *ut in noſtra videri poſſint duæ interpretationes admiſtæ.* (g) Diapſalma.] S. *Hier. ex Symm.* εἰς τὸν αἰῶνα, in æternum, *ex Theodotione*, εἰς τέλος, in finem, *ex quinta editione*, Selah. (h) Fortitudinis ſuæ.] *Sic apud S. Hier. quod græce*, ἰσχύος αὐτοῦ. *Cyrillus in eadem catena putat ſubintelligendam præpoſitionem*, διὰ ἰσχύος αὐτοῦ, per fortitudinem ſuam, *id eſt*, pater per filium ſuum. *A S. Cypriano abſunt*, 2. *teſtim.* S. *Hier. refert ex Aquila*, & poſuit abſconſionem fortitudinis ſuæ: *ex Symmacho*, & poſuit abſconditam fortitudinem ſuam, *ex Theodotione*, & ibi abſconſio fortitudinis ejus. (i) Verbum.] S. *Hieron. teſtatur ita etiam Theodotionem tranſtuliſſe*; *Aquilam vero*, ante faciem ejus ibit peſtis; *Symmachum*, ante faciem ejus præcedet mors; *Quintam editionem*, ante faciem ejus ambulabit mors. (k) Et egredietur in campos.] *Sic apud S. Hieron. in comm. licet in contextu ſit*, campum: *& apud S. Cyprianum*, 2. *teſt.* & præcedet in campos ſecundum greſſus ſuos: *Quæ ultima verba videntur poſita pro iis quæ græce ſunt*, κατὰ πόδας αὐτοῦ, *& apud S. Hieron.* poſt pedes ejus: *quæ tamen ipſe in comm. conjungere videtur & cum antecedentibus & cum ſequentibus: ſed idem fere ſenſus. Nonnulli libri habent*, εἰς παιδείαν, in eruditionem. *Utramque lectionem explanat Theodoretus. S. Hieron. teſtatur pro eo quod ipſe dixit*, diabolus, *Aqu. tranſtuliſſe*, volatile, *Symm. & Theod. & Quintam editionem*, volucrem. (l) Sempiterni.] αἰώνιοι. *In aliquo eſt*, τοῦ αἰῶνος, *& apud S. Hieron.* ſeculi. (m) Itineris ſempiterni ejus. Pro laboribus vidi.] *Sic S. Hier. quod græce*, πορείας αἰωνίας αὐτοῦ, ἀντὶ κόπων, εἶδον. *Multi libri habent*, αἰωνίους, *& ex Cyrilli explanatione ſic videtur interpungendum, & vertendum*, itinera ſempiterna ejus pro laboribus viderunt, *id eſt, vias ejus difficiles putaverunt.* (n) Intendiſti.] *Cæteri*, ἐντενεῖς, *& apud S. Hier.* extendes. (o) Fluviorum.] *Sic etiam Cyrillus. Schol.* Scribitur, ποταμοῖς, *& ſic etiam apud Theodoretum, & apud S.* Hier. *etiam in comm.* fluviis ſcindetur terra. *Compl.* ὁ ποταμὸς σχίζεται τῇ γῇ, fluvius ſcinditur terræ. (p) Diſpergens aquas itineris *Apud Cyrillum adjungitur*, αὐτοῦ, *ſui. Compl.* διασπερεῖς ὕδατα τῆς πορείας, *& apud S. Hier.* diſperges aquas itineris. *Pro hoc autem narrat veteres interpretes dixiſſe*, illiſio, vel impetus aquarũ tranſiet. (q) Altitudo phantaſiæ ejus.] *Interpretatur Cyrillus, & Theodoretus*, altitudo cogitationis abyſſi dedit vocem ſuam. *Apud S. Hier. eſt*, altitudinem phantaſiæ. (r) Chriſtum tuum.] *Cæteri*, τοὺς χριστούς σου, *& apud S. Hier.* Chriſtos tuos. *Aquila*, ἐξῆλθες εἰς σωτηρίαν λαοῦ σου, εἰς σωτηρίαν σὺν χριστῷ σου, egreſſus es in ſalutem populi tui, in ſalutem cum chriſto tuo: *quo modo etiam inquit S.* Hier. *fuiſſe in Quinta editione. Sexta editio*, ἐξῆλθες τοῦ σῶσαι τὸν λαόν σου διὰ Ἰησοῦ χριστοῦ σου, egreſſus es, ut ſalvares populum tuum per Jeſum Chriſtum tuum. *Idem vero S. Hier. teſtatur Symmachum & Theodotionem, tanquam Ebionitas, & vere pauperes, dixiſſe*, egreſſus es in ſalutem populi tui, ut ſalvares chriſtum tuum. *Quamobrem lectio, quæ in noſtra eſt, videtur eſſe Symmachi, aut Theodotionis.* (ſ) Collum. Diapſalma.] *Ita videntur habuiſſe Cyrillus, & Theodoretus. Aliqui habent*, τραχήλου αὐτοῦ, collum ejus. *Multi*, τραχήλου, εἰς τέλος, collum, in finem,: *& ita apud S. Hier. qui inquit lxx quod ſoliti eſſent interpretari*, diapſalma, *nunc dixiſſe*, in finem, *Theodotionem vero*, ornaſti fundamentum uſque ad collum, *Quintam editionem*, Denudaſti (ſive evacuaſti) fundamentum uſque ad collum. Sela. (t) In eo.] *Sic docet S. Hier. in comm.* ἐν αὐτῇ, *reſpondere*, ἐκστάσει, *licet in contextu ſit*, in ea. (u) Superducis.] *Cæteri*, ἐπεβίβασας, *& apud S. Hieron.* ſuperduxiſti. (x) Aquam multam.] *Plerique*, ὕδατα πολλὰ, *& apud* S. *Hier.* aquas multas. (y) Venter meus.] *Sic etiam in comm. apud S. Hier. Cæteri fere*, ἡ καρδία μου, cor meum. (z) Habitudo.] *Alii*, ἡ ἰσχύς μου, fortitudo mea: *cujus varietatis facit mentionem etiam* S. *Hier.* (ω) Ab eſca.] *Compl.* διότι ἔφαγον, *& apud* S. *Hier.* eo quod comederint.

Cæterum quoniam in uno vetuſtiſſimo codice majoribus litteris exarato a primo diapſalmate uſque in finem capitis multæ & inſignes varietates ſunt, idcirco totam iſtam partem, quemadmodum in illo habet, hic ſubjiciemus.

Ἐκάλυψεν οὐρανοὺς ἡ εὐπρέπεια τῆς δόξης αὐτοῦ, ϗ τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ ἐπλήσθη ἡ οἰκουμένη. ϗ φέγγος αὐτοῦ ὡς φῶς ἔσται, ϗ κέρατα ἐν χερσὶν αὐτοῦ ὑπάρχει αὐτῷ. ἐκεῖ ἀπεστήρικται ἡ δύναμις τῆς δόξης αὐτοῦ. πρὸ προσώπου αὐτοῦ προσελεύσεται πτῶσις, ϗ κατὰ πόδας αὐτοῦ ἀκολουθήσει τὰ μέγιστα τῶν πετεινῶν. στὰς διεμέτρησεν τὴν γῆν. κατανοήσας ἐξέτηξεν τὰ ἔθνη, ϗ τὰ ὄρη θραυσθήσονται. ταπεινωθήσονται αἱ νάπαι αἱ ἐκ τοῦ αἰῶνος. αἱ ὁδοὶ αἱ ἐξ ἀρχῆς ἀντὶ κόπων. κατενόηκα τὰς σκηνὰς τῶν αἰθιόπων. ταραχθήσονται οἱ κατοικοῦντες τὰς δέῤῥεις μαδιάμ. μὴ ἐν ποταμοῖς ὠργίσθης κύριος, ἢ ἐν ποταμοῖς ὁ θυμός σου, ἢ ἐν θαλάσσῃ τὸ ὅρμημά σου; κύριε ἀνέβης ἐπὶ τὰ ἅρματά σου, ἡ ἱππασία σου σωτηρία. οὗ προέβης, ἐξηγέρθη τὸ τόξον σου. ἐχόρτασαν τὰς βολίδας τῆς φαρέτρας αὐτῆς· ποταμοὺς διασκεδάσεις, ϗ γῆν σείσεις. ἐν τῷ ἀντοφθαλμεῖν ταραχθήσονται τὰ ὄρη ἐν τῷ τὸ ἐξαίσιον σου, ὄμβρον διελθεῖν δι' αὐτῆς. ἡ ἄβυσσος ἀνεφώνησε μείζων. φῶς τὸ λαμπρὸν τοῦ ἡλίου ἐπέσχεν. τὸ δὲ φέγγος τῆς σελήνης ἐστάθη. κατὰ τὸ φέγγος τῶν βολίδων σου πορεύσονται κατὰ τὸ φέγγος ἀστραπῆς μαχαίρας σου. μετὰ θυμοῦ ἐγερθήσῃ ἐπὶ τὴν γῆν, μετὰ ὀργῆς ἀλοήσεις ἔθνη. ἀνεφάνης ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ λαοῦ σου ῥύσασθαι τοὺς χριστούς σου. ἕως ἀβύσσου τῆς θαλάσσης καταδύονται. διάψαλμα. ἐξεδίκησας μετὰ δυνάμεώς σου τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἁμαρτωλῶν, τοὺς πεποιθότας ἐπὶ τῇ αὐθαδείᾳ αὐτῶν, ἕνεκεν τοῦ καταφυγεῖν πτωχοὺς λάθρα. ἀνεβίβασας ἐπὶ τὰς θαλάσσας τοὺς ἵππους σου, ἐταράχθησαν τὰ ἐξαίσια ὕδατα τῆς ἀβύσσου. ἐταξάμην, (aliàs, ἐταραξάμην) ϗ ἀνεστατώθη τὰ σπλάγχνα μου ὑπὸ τῆς φωνῆς τοῦ στόματός σου. εἰσῆλθε τρόμος εἰς τὰ ὀστᾶ μου. κατ' ἐμαυτὸν ἐταράχθην. ταῦτα φυλάξεις εἰς ἡμέραν θλίψεως, ἐπαναγεῖν ἐφ' ἑνὸς πολέμου τὸν λαόν σου ἡ συκῆ οὐ μὴ παραδῷ τὸν καρπὸν αὐτῆς, ϗ ἐν ταῖς ἀμπέλοις οὐκ ἔσται φορά. ἡ ἐλαία ἐξίτηλος ἔσται, ἡ δὲ γῆ οὐ μὴ ἐκθάλλῃ βοτάνην. ἐκλείψει ἐκ μάνδρας πρόβατα, ϗ βόες οὐχ ὑπάρχουσιν ἐπὶ φάτναις. ἐγὼ δὲ ἐν τῷ κυρίῳ ἀγαλλιάσομαι, χαρήσομαι ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου κύριος ὁ θεός μου ἔδωκέ μοι ἰσχύν. ϗ κατέστησεν τοὺς πόδας μου ἀσφαλεῖς. ϗ ἐπὶ τοὺς τραχήλους τῶν ἐχθρῶν μου ἐπιβιβᾷ με, καθίσας κατέπαυσε.

Operuit cœlos decor gloriæ ejus: & laude ejus impletus eſt orbis terrarum. Et ſplendor ejus, ſicut lumen erit & cornua in manibus ejus ſunt ei. Ibi ſtabilita eſt fortitudo gloriæ ejus. Ante faciem ejus præcedet ruina: & ad pedes ejus ſequentur maxima volatilium. Stans dimenſus eſt terram. Aſpiciens diſſolvit gentes: & montes quaſſabuntur: humiliabuntur horti, qui a ſeculo; viæ, quæ a principio. Pro laboribus vidi tentoria Æthiopum: turbabuntur qui habitant pelles Madian. Nunquid in fluminibus iratus es Domine? aut in fluminibus furor tuus? vel in mari impetus tuus? Domine aſcendiſti ſuper currus tuos: equitatio tua, ſalus: quo ante aſcendiſti, ſuſcitatus eſt arcus tuus: ſatiaſti (*corrigendum eſt in Græco*, ἐχόρτασας,) ſagittas pharetræ ipſius. Flumina diſſipabis, & terram concuties. In reſpiciendo turbabuntur montes, in tranſeundo eximium tuum imbrẽ per eam. Abyſſus acclamavit major: lux ſplendida Solis retinuit ſe: ſplendor autem Lunæ ſtetit. Secundum ſplendorem ſagittarum tuarum ibunt: ſecundum ſplendorem coruſcationis gladii tui. Cum furore exurges ſuper terram: cum ira triturabis gentes. Apparuiſti in ſalutem populi tui ad liberandum chriſtos tuos. Uſque in abyſſum maris demergentur. DIAPSALMA. Ultus es cum virtute tua principes peccatorum, confiſos ſuper auctoritate ſua ad devorandum, (*vix enim dubitari poteſt, pro*, καταφυγεῖν, *legendum*, καταφαγεῖν,) pauperes in abſcondito. Aſcendere feciſti ſuper maria equos tuos: turbatæ ſunt ingentes aquæ abyſſi. Appoſui, (*nimirum aurem, vel cor*,) & fluctuarunt viſcera mea a voce oris tui. Ingreſſus eſt tremor in oſſa mea. in me ipſo turbatus ſum. Hæc ſervabis in diem tribulationis, ad aſcendendum ſuper unum bellum populum tuum. Ficus non dabit fructum ſuum. & in vineis non erit proventus: oliva erit evanida: terra autem non germinabit herbam. Deficient ex mandra oves, & boves non erunt (*corr.* ὑπάρξουσιν, *in Græco*,) in præſepibus. Ego autem in Domino exultabo, gaudebo in Deo ſalvatore meo. Dominus Deus meus dedit mihi fortitudinem: & conſtituit pedes meos ſecuros: & ſuper colla inimicorum meorum imponet me: ſedens requievit. *Quæ ſit hæc editio, non ſatis liquet. Illud quidem, quod eſt in principio*, ἡ εὐπρέπεια τῆς δόξης αὐτοῦ, *videtur eodem modo habuiſſe Cyrillus. Ita enim inquit in catena*, τουτέστιν ἡ δόξα, ϗ τὸ θεοπρεπὲς ἀξίωμα μεῖζόν ἐστιν παντὸς ἀξιώματος τοῦ ὄντος ἐν τοῖς οὐρανοῖς *quæ ita vertit præſtantiſſimus Cardinalis.* hoc eſt, gloria, & dignitas Deo congruens, major eſt omni dignitate quæ in cœlis eſt.

SOPHONIAS.

CAP. I.

(a) Filium.] *Pro*, filii, *ut alibi*: *Quare Complut.* υἱοῦ, *& S. Hier.* filii. (b) Deficiat a facie.] *Ita etiam apud S. Hieron. & S. Cyprian 3. teſtim. Cæteri libri*, ἐκλιπέτω πάντα ἀπὸ προσώπου, deficiant omnia a facie. (c) Et infirmabuntur impii.] *Hoc notat S. Hier. de Theodotionis tranſlatione additum eſſe: pro quo Symm. ſit interpretatus*, & ſcandala cum impiis, *Quinta autem editio*, & infirmitas cum impiis deficiet. (a) Et nomina ſacerdotum.] *Sic & alius codex. In cæteris*, τὰ ὀνόματα τῶν ἱερῶν μετὰ τῶν ἱερέων, nomina ſacrorum cum ſacerdotibus, *aut*, τὰ ὀνόματα τῶν ἱερέων μετὰ τῶν ἱερῶν, nomina ſacerdotum cum ſacris, *aut*, τὰ ὀνόματα τῶν ἱερέων, μετὰ τῶν ἱερέων, *& apud Sanctum Hieronymum*, nomina ſacerdotum cum ſacerdotibus. (e) Qui adorant, &.] *Abſunt hæc a* S. *Hier. & Theodoreto, & Complut.* (f) Et jurant per regem ſuum.] S. *Hieron.* in rege ſuo, *qui etiam teſtatur lxx pro Melchom dixiſſe, regem. In cæteris libris partim legitur*, κατὰ τοῦ κυρίου βασιλέως αὐτῶν, per Dominum regem ſuum, *partim*, κατὰ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, per regnum ejus, *partim*, κατὰ τοῦ μελχὼμ, per Melchom: *quod habet Theodoretus.* (g) Vocatos.] S. *Cypr. 2. teſtim. unde aliqua ſumpſimus*, electos. (h) Manifeſte ſuper veſtibula.] *In aliis*, ἐπὶ πάντας ἐμφανῶς ἐπὶ τὰ πρόπυλα, *& apud Sanctum Hieronymum* ſuper omnes manifeſte, qui ſunt in veſtibulis. (i) Conciſam.] *Sic etiam Theodoretus, & S. Hieron. qui una cum Scholiaſte notat pro hac Aquilam dixiſſe*, εἰς τὸν ὅλμον in pila, *qua frumenta tunduntur, inquit* S. *Hieron.* (k) Qui autem dicunt.] *In aliis*, ϗ οἱ λέγοντες, *aut*, τοὺς λέγοντας, *apud S. Hieron. conjuncte cum antecedentibus*, & dicunt in cordibus ſuis. (l) Immaturitatis.] *Plerique*, ταλαιπωρίας, *& apud* S. *Hieronymum*, miſeriæ.

CAP. II.

(a) Colligamini.] *Theodoretus*, Quidam locum non intelligentes, pro, συνδέθητε, poſuerunt, συνδεήθητε, comprecamini. Sed pleraque exemplaria habent, συνδέθητε, colligamini. (b) Pertranſiens.] *In pleriſque additur*, ἡμέρα, *& apud* S. Hier. diem. (c) Furoris.] *In multis*, ὀργῆς θυμοῦ, *& apud S. Hier.* iræ furoris. (d) Advenæ Cretenſium] *Aq. & V. editio*, γένος ὀλέθριον, genus perditum, *Theodotio*, γένος ὀλεθρείας, genus perditionis. *Symm.* γένος ὀλοθρευόμενον, genus exterminatum. *De quibus multa* S. *Hier. qui etiam rurſus pro*, Creta, *quod ſequitur inquit alios conſenſiſſe cum tralatione ſua*, funiculus maris. (e) A facie filiorum Juda.] *Hæc* S. *Hieron. obelo prænotavit.* (f) Areæ.] *Putat S. Hier lxx ſcripſiſſe non*, ἅλωνος, *ſed*, ἁλὸς, id eſt, ſalis: *quod eſt in Compl. ſed in nullo alio libro eſt inventum. Nam & Theodoretus habet*, ἅλωνος. *A quibuſdam vero abeſt tota hæc particula*, ὡς θημωνία ἅλωνος. (g) Hæc.] *Eſt hebraiſmus. Alii quidam* τοῦτο, *& apud* S. *Hieron.* hoc. (h) Apparebit.] *In Complut.* ἐπιφανὴς ἔσται, *& apud* S. *Hieron.* manifeſtus erit. (i) Eſtis gladii mei.] *Eſt ſignificantius quam quod in Compl.* ῥομφαίᾳ μου ἔσεσθε, *& apud* S. *Hier.* gladio meo eritis. (k) Extendet.] *Plerique*, ϗ ἐκτενῶ τὴν χεῖρά μου ἐπὶ βοῤῥᾶν, ϗ ἀπολῶ τὸν ἀσσύριον, ϗ θήσω, *& apud S. Hieron.* & extendam manum meam ſuper Aquilonem, & perdam Aſſyrium, & ponam, *&c.* (l) Corvi.] *Teſtatur* S. Hieron. *Aquilam dixiſſe gladium, alios ſiccitatem* (m) Altitudo.] *Sic apud* S. Hieron. *quod græce eſt*, ἀνάστημα, *& de hac dictione alibi notatum eſt: & eodem modo nunc exponitur a Theodoreto. Complut. autem*, ἀνάστεμμα, coronatio.

CAP. III.

(a) Vilipendens.] Hoc *magis videtur reſpondere ſententiæ, & interpretationi Patrum, quam*, malis dedita, *ut eſt apud* S. Hieron. *Græce eſt*, ἡ φαυλίστρια. (b) Arabiæ.] S. Hieron. *ex Symmacho*, veſpertini. (c) Portantes ſpiritum.] S Hieron. *ex Aquila*, ἐνθουσιαζόμενοι, inſanientes, *ſive*, ſtupentes. (d) Legem.] *Plerique*, ἀσεβοῦσι εἰς τὸν νόμον, *& apud* S. Hieron. impie agunt in legem. (e) In exactione, nec in contentione injuſtitiam.] H*æc abſunt a Compl. In aliis ſunt, ſed abeſt, quod ſequitur*, In corruptione: *quemadmodum etiam apud* S. Hier. *qui pro*, εἰς νεῖκος, *videtur habuiſſe*, εἰς νῖκος, nec in ſempiternum injuſtitiam: *itemque Theodoretus.* (f) Deſertas faciam.] *Sic* S. Hier. *in comm. licet in contextu vetuſtioris ſit*, deſtruxi, *ut in Complut.* ἐξερήμωσα, *in aliis*, ἐξερήμωσαν, deſolaverunt. (g) Timete me, & ſuſcipite.] *Sic fere* S. Hieron. *in comm. ſed in contextu*, timebitis me, & ſuſcipietis. *& in Compl.* φοβηθήσεσθέ με, ϗ δέξεσθε. (h) Et non peribitis.] *Sic apud* S. Hieron. *in contextu*: *ſed in comm.* ut non pereant omnia de conſpectu Hieruſalem. *quibus videtur magis reſpondere lectio, quæ eſt in aliis libris*, ϗ οὐ μὴ ἐξολοθρευθῇ. (i) Diſſipata eſt omnis frondoſitas.] *Sic* S. Hier. *in comm. licet in contextu*, diſperierunt omnes racemi. (k) Eos.] *In multis additur*, ὀργήν μου, *& apud* S Hier. iram meam: *quod etiam eſt apud* S. *Cyprianum lib.* 3. *teſtim. & alibi.* (l) Quia tunc.] *Theodoretus*, Aquila, & Theodotio, τότε στρέψω ἐπὶ πάντας τοὺς λαοὺς χεῖλος ἐξειλεγμένον, tunc vertam ad omnes populos labium electum. *Symm.* τότε μεταστρέψω ἐν τοῖς λαοῖς χεῖλος καθαρόν, tunc convertam in populos labium mundum: *& hic varietas expenditur etiam a Sancto* Hieronymo. (m) In diſperſis meis.] *Compl.* τοὺς διεσπαρμένους μου, *& apud* S. Hieron. diſperſos meos. *Euſebius*, 2. *Evang. Demonſtr. hunc locum ſic affert*, προσδέξομαι τοὺς ἱκετεύοντάς με, υἱοὶ τῶν διεσπαρμένων οἴσουσι θυσίας μοι, excipiam ſupplicantes mihi: filii diſperſorum afferent hoſtias mihi: *nec multo aliter Theodoretus*: *qui etiam hæc ex Symmacho refert*, πέραθεν ποταμῶν αἰθιοπίας ἱκετεύοντά με τέκνα τῶν διεσκορπισμένων ὑπ' ἐμοῦ, ἐνέγκωσι δῶρον ἐμοί, de finibus fluminum Æthiopiæ ſupplicantes mihi filii diſperſorum a me afferent munus mihi. (*) A nomine.] *In aliquo eſt* τὸ ὄνομα, *& apud* S. *Hier.* & reverebuntur nomen Domini. (n) Dicit Dominus.] Hoc *abeſt ab aliquo libro, & a* S. *Hieronymo.* (o) Confundentur.] *Ita* S Hier. *& Theod. In pleriſque vero libris eſt*, ϗ οὐ καταισχυνθήσονται, & non confundentur.

AGGÆUS.

CAP. I.

(a) In manu Aggæi.] *Sym.* δι' ἀγγαίου, per Aggæum. (b) De tribu Juda.] *Schol. cæteri*, ἡγούμενον Ἰούδα, ducem Juda. (c) Concavis.] *Sic apud* S. *Hier. in contextu, & in comm. licet ſignificantius putet dici græce*, κοιλωθῆναι, id eſt, deorſum, *inquit*, poſitis, & in convalle demerſis. *Ipſe in ſua tralatione dixit*, laqueatis, *quod Aquila*, ὠροφωμένοις. (d) Illata ſunt.] *Complut.* εἰσηνέγκατε, *& apud Sanctum Hieronymum*, intuliſtis. (e) Subtrahet.] *Sic Sanctus Cyprianus ad Demetrianum*: *& reſpondet hebræo, niſi quod in eo eſt tempus præteritum; ut in vulgata. Cæteri*, ὑποτελὴς ἔσται, obnoxia tributo erit dare.

CAP. II.

(a) IN quarta & vigeſima menſis ſexti, anno ſecundo Darii regis.] *Hæc videntur conjungenda cum præcedentibus: quemadmodum apud S. Hieronymum, & Theodoretum conjunguntur.* (b) Omnipotens.] *Hoc vocabulum agnoſcit S. Hieronymus ex lxx, quemadmodum & nonnunquam,* virtutum, *aut*, exercituum, *& in Complut. nunc eſt*, τῶν δυνάμεων. *Cæterum in plerisque codicibus hæc ſequuntur*, τὸν λόγον (*al.* ὁ λόγος) ὃν διεθέμην ὑμῖν ἐν τῷ ἐξελθεῖν ὑμᾶς ἀπὸ (*al* ἐκ γῆς) Αἰγύπτου, *& apud Sanctum Hieronymum*, verbum quod pepigi vobiſcum, cum egrederemini de terra Ægypti. (c) Venient electa omnium gentium] *Sic interdum S. Hieron. in comment. licet alibi*, quæ electa ſunt Domini de cunctis gentibus. (d) Et pacem animæ in acquiſitionem omni condenti, ut ſuſcitet templum iſtud.] S.*Hieron.* pro, condenti, *id eſt*, fabricanti, *habet*, qui creatur: *& notat nec in hebræo, nec apud alium quenquam interpretem ferri: quare etiam in Complut. ſunt omiſſa.* (e) Immundus.] Hoc *abeſt a cæteris. Apud Sanctum Hieronymum eſt hoc, ſed non quod præceſſit*, pollutus: *ut videri poſſint duæ interpretationes.* (f) Laborum.] *Plerique*, πονηριῶν, (*ita enim corrigendum in noſtra*) *& apud Sanctum Hieronymum*, maliciarum: *qui etiam notat totam hanc clauſulam neque in hebræo, neque apud alios interpretes inveniri: eſt tamen etiam in Complut.* (g) Supponite.] *Cæteri*, πήξατε, *& apud Sanctum Hieronymum*, ponite. (h) Si cognoſcetur.] *In multis eſt*, εἰ ἔτι, *& in Complut. ſequitur*, ἐπιγνωσθήσεται ἐπὶ γῆς ἅλως, *& apud S. Hier.* ſi ultra cognoſcetur ſuper terram area. (i) Et mare, & aridam.] Hæc *inquit S. Hieron. in lxx eſſe addita, viciſſim autem abeſſe illa*, conteram fortitudinem regni gentium: *quæ tamen a græcis collatis non videntur abeſſe.*

ZACHARIAS.

CAP. I.

(a) FIlium.] *Sic apud Sanctum* Hieronymum *in utraque editione: & in comment. de hac re diſputat. Theodoretus autem, & Complut.* υἱοῦ, filii, *itemque paulo poſt.* (b) Et non exaudierunt.] *Abſunt a Sancto Hieronymo & Theodoreto, & Complut.* (c) Montes.] *In multis eſt*, δύο ὄρη *& apud Sanctum Hieronymum*, duos montes: *qui tamen in comment. notat illud*, duos, *in hebræo non haberi. Theodoretus autem inquit Aquilam & Symmachum pro montibus dixiſſe*, μυρσινεῶνας, myrteta. (d) Quas deſpexiſti.] *Theodoretus & Complut.* οἷς ἐθυμώθης, *& apud S. Hier.* quibus iratus es.

CAP. II.

(a) FRugifere.] *Nonnulli*, κατάκαρπος, *& apud Sanctum Hieronymum in contextu*, frugifera. *Ex comment. autem, utro modo legerit, vix judicari poteſt.* (b) Confugient.] *Iuſtinus*, προστεθήσονται, apponentur. (c) Scies.] *Idem*, ϗ γνώσονται, & cognoſcent. (d) Parte ſua.] *In editione noſtra corrigendum eſt*, τῇ μερίδι αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν τὴν ἁγίαν *Dictum autem videtur*, parte ſua, *quaſi ſupplenda ſit præpoſitio*, ἐν, in parte ſua. *Cæteri libri habent*, τὴν μερίδα αὐτοῦ, partem ſuam, *ut apud Sanctum* Hieronymum, *aut*, ϗ τὴν μερίδα αὐτοῦ, & partem ſuam. (e) Eliget.] *Iuſtinus*, ἐκλέξεται, *eodem ſenſu.*

CAP. III.

(a) HOC.] *Apud Theodoretum, & in Complut.* οὗτος, *& apud Sanctum Hieronymum*, iſte. (b) Iniquitates ſuas.] *Sic Sanctus Cyprianus 2. teſtim. Apud Sanctum* Hieronymum *eſt* a te iniquitates tuas: *quod*, ἀπὸ σοῦ, *eſt in multis: in quibus præterea ſequitur, quod non eſt apud illos*, ϗ τὰς ἁμαρτίας σου περικαθαριῶ, & peccata tua circummundabo. (c) Viis.] *Aliqui*, ἐν ταῖς ὁδοῖς, *& apud Sanctum* Hieronymum, in viis. (d) Faciem.] *Multi addunt*, σου, *& apud Sanctum* Hieronymum faciem tuam. (e) Fodio foveam.] *Aquila*, διαγλύφω ἄνοιγμα αὐτῆς, ſculpam aperturam ejus. *Addit Sanctus* Hieronymus, Theodotio, & Symmachus, ſculpam aperturam. (f) Convocabitis.] συγκαλέσετε. *Sic enim corrigendum in noſtra, & reſpondet prorſus hebræo. Apud Theodoretum, & in Complut. eſt*, Συγκαλέσεται, *& apud Sanctum* Hieronymum, vocabit.

CAP. IV.

(a) OCuli.] *In cæteris additur*, κυρίου, *& apud Sanctum* Hieronymum, Domini. (b) Narium.] Sive (*inquit Sanctus* Hieronymus) ſuper duo roſtra aurea, quæ græce, μυξωτῆρες, appellantur. (c) Pinguedinis.] *Aquila*, στιλπνότητος, *Theodotio*, λαμπρότητος, ſplendoris. *Addit S. Hieron. Symm. dixiſſe*, filii olei.

CAP. V.

(a) FAlx.] *Sanctus* Hieronymus *refert ex Aquila, & Theodotione*, διφθέρα. *ex Symmacho*, κεφαλὶς, *id eſt, capitulum.* (b) Cruciabitur] *Cæteri*, ἕως θανάτου ἐκδικηθήσεται: *& apud Sanctum* Hieronymum, uſque ad mortem cruciabitur. (c) Upupæ.] *Alii*, ὡς πτέρυγας ἔποπος, *& apud Sanctum* Hieronymum, ſicut alæ ſunt upupæ: *qui etiam teſtatur cæteros interpretes dixiſſe*, ἐρώδιον, herodionem.

CAP. VI.

(a) STurnini.] *Schol. ex Aquila.* κραταιοί. *Sanctus* Hieronymus, καρτεροί. fortes. (b) Egrediantur.] *In aliis additur*, ϗ, *aut*, οἱ, *& apud Sanctum* Hieronymum, qui egrediuntur. (c) Ut irent circuire.] *Cæteri non habent*, τοῦ πορεύεσθαι, *& apud Sanctum Hieronymum*, ut circuirent. (d) Oriens.] *Sanctus Hieronymus*, vel, ἀναφύη, ſive, βλάστημα, id eſt, germen nuncupatur. (e) Virtutem.] *Idem*, ab alio, ἐπιδοξότης, ab alio, ἐπιπρέπεια, ab alio, ἀρετὴ, ab alio, δόξα, ſcribitur: quæ vel inclytum, vel decorem, vel virtutem, vel gloriam ſonant.

CAP. VII.

(a) NONI.] *Sic etiam Sanctus Hieronymus. Plerique autem*, ἕκτου, ſexti. (b) In Bæthel.] *Apud Sanctum Hieronymum*, de Bæthel: *& in comment. utraque lectio innuitur.* (c) Et bibitis.] *Alii*, ϗ ὑμεῖς πίνετε, *& apud Sanctum* Hieronymum, & vos bibitis. (d) Abundans.] *Sic apud eundem. Aliqui*, εὐφραίνουσα, lætans. (e) Et advenam.] *Abeſt a Sancto Hieronymo.* (f) Nolit meminiſſe.] *Multi*, μὴ μνησικακεῖτε. *& apud* S. Hieron. nolite meminiſſe.

CAP. VIII.

(a) PAcificum.] *In plerisque additur*, ϗ δίκαιον, *& apud Sanctum* Hieronymum, & juſtum. (b) Quartum] ἡ τετράς, *aut*, ἡ τετάρτη, *ut in cæteris. Theodoretus*: Cæteri interpretes Aquila, Symm. Th. νηστεία ἡ τοῦ τετάρτου, ϗ νηστεία ἡ τοῦ πέμπτου, ϗ ἡ τοῦ ἑβδόμου, ϗ ἡ τοῦ δεκάτου, jejunium quarti & jejunium quinti, & ſeptimi, & decimi: ut nulli dubium ſit, quin de menſibus ſit intelligendum. (c) Quinque civitates.] *Abeſt*, quinque, *a Sancto* Hieronymo. *In aliis libris eſt*, μίαν εἰς μίαν πόλιν, unam in unam civitatem.

CAP. IX.

(a) SEdrach.] *Theod.* Civitas eſt Arabiæ. Emath autem ea eſt, quæ nunc Epiphania appellatur. Emath autem magnam nominat ſacra ſcriptura ipſam Emiſan. *Sanctus* Hieronymus *inquit male a quibuſdam legi Sedrach: legendum enim eſſe* Hadrach, *quomodo etiam habetur in aliquot libris.* (b) Sacrificium.] *Sic habuiſſe etiam Sanctus* Hieronymus *colligitur ex comm. quamvis in contextu ſit*, ſacrificii. *Theodor. ex Aq.* ϗ ἐν Δαμασκῷ ἀνάπαυσις αὐτοῦ (*quamvis in Scholio referatur*, αὐτοῖς) & in Damaſco requies ejus. (c) In Emath in finibus ejus.] *Ab aliquo libro, & Sancto* Hieronymo, *abeſt illud*, in. *Notat autem Theodor. cæteros interpretes dixiſſe*, in Emath finitima ei. (d) Super ruina ſua.] *Complut.* ἀπὸ τῆς ἐλπίδος αὐτῆς, *& apud Sanctum* Hieronymum, de ſpe ſua. (d) Revertatur.] *Iidem addunt*, μηδένα, nemo pertranſeat. (f) Prædica.] *Iuſtinus*, ἀλάλαξον, κήρυσσε, jubila, prædica. (g) Rex tuus.] *Addendum in noſtra græca*, σου. (h) Manſuetus.] *Iuſtinus*, πραΰς, ϗ πτωχὸς, manſuetus, & pauper. *Videri poſſunt duæ interpretationes. Notat enim Sanctus* Hieronymus, *lxx pro*, pauper, *tranſtuliſſe*, manſuetus. *Sanctus Cypr. 2. teſtim.* mitis ſedens ſuper aſinum indomitum. *al.* aſinam indomitam. (i) Novum.] *Iuſtinus*, ὄνου, aſinæ. (k) Diſperdetur arcus bellicus.] *Complut.* ἐξολοθρεύσει τόξον πολεμιστῶν. *Apud Sanctum* Hieronymum, diſperdet arcus pugnantium. (l) Multitudo & pax.] *Iidem*, πλῆθος, ϗ εἰρήνην, multitudinem, & pacem. *Unus codex, & Euſebius Evang. Demonſtr. libri.* 2. 8. *&* 9 ϗ πλῆθος εἰρήνης, & multitudo pacis. *Sym.* ϗ λαλήσει εἰρήνην τοῖς ἔθνεσι, ϗ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ ἀπὸ θαλάσσης ἕως θαλάσσης, ϗ ἀπὸ ποταμοῦ ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης, *quemadmodum fere S.* Hier. *in ſua*: & loquetur pacem gentibus, & poteſtas ejus a mari uſque ad mare, & a fluminibus uſque ad fines terræ. (m) Aquis.] *In aliquo*, ἀπὸ ὑδάτων, ab aquis *in nonnull. hic eſt*, ὑδάτων, *ſed paulo poſt*, ἀπὸ ποταμῶν, a fluminibus. *Apud Sanctum* Hieronymum, Ab aquis uſque ad mare, & a fluminibus uſque ad exitus terræ. (n) Tui.] *Abeſt a multis, & a* S. Hieron. (o) Eos.] *Cæteri*, τὸ αἷμα αὐτῶν, *& apud* S. Hier. ſanguinem eorum. (p) Phialas, ſicut altare.] *Nonnulli*, ὡς φιάλας τὸ θυσιαστήριον, *& apud Sanctum* Hieron. ſicut phialas altare. (q) Vinum.] *Sanctus* Hieronymus, Aquila, οἰνίαν, interpretatus eſt: quod & ipſum ad ubertatem vindemiæ referri poteſt.

CAP. X.

(a) ET ex ipſo.] *Abſunt hæc a Complut. &, quantum conjici poteſt ex explanatione, a Theodoreto. Sunt & alia quædam in codicibus varietates. Apud* S.Hier. & ex ipſo arcus in furore egredietur omnis, qui educit ſimul, *& pro hoc inquit Aquilam dixiſſe*, εἰσπράσσων, exactor. (b) Sicut non evertiſſem eos.] *In Compl.* ὃν τρόπον ὅτε οὐκ αὐτοὺς ἀπέρριψα, *& apud* S. Hier. ſicut quando non eos abjeceram. *Theodoretus*: Hoc *manifeſtius Symm. eſt interpretatus*, ϗ ἔσονται ὡς ἂν εἰ μὴ ἀπωσάμην αὐτοὺς, & erunt perinde, ac ſi eos non expuliſſem. (c) Gloriabuntur.] *Ita etiam apud Sanctum Hieronymum & Sanctum Cyprianum, 2. teſtim. In aliquot libris eſt*, κατακαυθήσονται, accendentur.

CAP. XI.

(a) IN Chanaanitide.] *Hoc inquit Sanctus Hieronymus neque in Hebræo haberi, & a nullo alio transferri.* (b) Virgas.] *Videtur ſignificare Sanctus Hieronymus, ab aliquo dictas eſſe*, σκυτάλας, id eſt, baculos. (c) Rugiebant.] *Ita etiam Sanctus Hieronymus, & Theodoretus. In aliquot libris eſt*, ἐπορεύοντο, ibant. (d) In conflatorium.] *Aquila*, πρὸς τὸν πλάστην, quem (*inquit Sanctus Hieronymus*) nos fictorem, & figulum poſſumus dicere. (e) Conſiderabo.] *In cæteris*, ϗ σκέψαι, *& apud Sanctum Hieronymum*, & recogita. (f) Poſſeſſionem.] *In plerisque*, τὴν διαθήκην, *& apud Sanctum Hieronymum*, teſtamentum. (g) Imperiti.] *Theodoretus*, Cæteri, ἄφρονος, inſipientis.

CAP. XII.

(a) INveniemus nobis.] *Sanctus Hieronymus, & Schol. ex Aquila*, καρτέρησόν μοι, id eſt, conforta mihi. (b) Per ſeipſa in Hieruſalem.] *Reſpondet Hebræo. In quibuſdam non eſt*, in Hieruſalem, *& apud Sanctum Hieronymum*, & habitabitur adhuc Hieruſalem in ſemetipſa. (c) Sicut David.] *Ita etiam hebræus. In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt*, ὡς οἶκος Δαυίδ. *Et apud Sanctum Hieronymum*, quaſi domus David. (d) Sicut.] *Reſpondet Hebræo. In aliquo*, καί. *Sic apud Sanctum Hieronymum*, & angelus. (e) Pro eo quod inſultaverunt.] *In aliquo eſt*, εἰς ὃν ἐξεκέντησαν, in quem confixerunt, *aut*, transfixerunt, *& apud Sanctum Cyprianum*, 2. *teſtim. In quibuſdam utrumque conjungitur: ſuntque omnino duæ interpretationes. De qua re Sanctus Hieronymus diſputat, & apud lxx agnoſcit*, κατωρχήσαντο, *ſicut Scholiaſtes ex aliis*, ἐξεκέντησαν. (f) Malogranati.] ῥοῶνος, *ac docet Sanctus Hieronymus ita appellari, non unam arborem malorum granatorum, id eſt, mali punici, ſed locum his arboribus conſitum. Complut. habet*, ῥοῶν, malorum granatorum. (g) Seorſum.] *Apud Sanctum Hieronymum adjungitur, de tribu Iuda: quod neque in ſua eſt, neque in commentariis illud agnoſcit.*

CAP. XIII.

(a) DOmui David.] *Sic Hebræus. In aliis libris eſt*, ἐν οἴκῳ, *& apud Sanctum Hieronymum*, in domo. *Theodoretus ex Symmacho*, ἔσται ἀνοιγομένη πηγὴ τῷ οἴκῳ Δαυίδ, erit apertus fons domui David. (b) Separationem.] *Quaſi dicat menſtruum: ſic enim appellatur*, χωρισμὸς ἀκαθαρσίας, *Levit.* 18. *Eſt autem Hebraiſmus, ut pro menſtruo intelligatur ablutio menſtrui. Quare in cæteris libris eſt*, εἰς τὸν ῥαντισμὸν, *& in Complut.* ἐν τῇ ῥαντίσει, *& apud Sanctum Hieronymum, etiam in commentariis*, in aſperſionem. (c) Compedient.] *Sanctus Hieron. teſtatur tres interpretes dixiſſe*, confixerunt. (d) Dilecta mea.] *in Complut. eſt*, τοῦ ἀγαπητοῦ μου, dilecti mei. *Apud Sanctum Hieron.* diligentis me. (e) Framea.] *Sanctus Hieronymus, ex Aquila, & Symmacho*, μάχαιρα, gladius. (f) Paſtores meos.] *Aliquot libri, & Theodoretus*, τὸν ποιμένα μου, *& apud Sanctum Hieronymum*, paſtorem meum. *Iuſtinus*, ἐπὶ τὸν ποιμένα τοῦ λαοῦ μου, ſuper paſtorem populi mei. (g) Civem meum.] *Plerique, & Theodoretus*, αὐτοῦ, *& apud Sanctum Hieronymum, etiam in commentariis*, civem ejus: *pro quo inquit Aquilam interpretatum eſſe*, Συμφυλόν μου, contribulem meum, (*teſte etiam Scholiaſte, & Theodoreto*) *Symmachum*, ſuper virum populi mei, *Theodotionem*, ſuper virum proximum ejus: *ac docet, cur aliqui vertant*, meum, *aliqui*, ejus. (h) Percutite paſtores, & avellite oves.] *Cæteri*, πάταξον τὸν ποιμένα, ϗ διασκορπισθήτωσαν τὰ πρόβατα, percute paſtorem, & diſpergantur oves: *apud Sanctum Hieronymum*, diſpergentur. (i) Parvulos.] *Cæteri & Theodoretus*, ἐπὶ τοὺς ποιμένας, ſuper paſtores: *quam lectionem Sanctus Hieronymus etiam in comm. agnoſcit ex lxx, licet in ſua verſione ponat*, ad parvulos. *Et in aliquo libro conjungitur utrumque*, μικροὺς ποιμένας. (k) In omni terra.] *Sic hebræus. Cæteri*, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, *& apud Sanctum Hieronymum*, in die illa.

CAP. XIV.

(a) DOmini.] *Ita etiam apud Sanctum Hieronymum, & Euſebium lib. 6. Demonſtr. ſed libro 2.* ἐν σοί, in te. (b) Et mare.] *Reſpondet Hebræo, & multi putant ſignificari ab Oriente ad Occidentem. In nonnullis libris eſt*, ϗ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς θάλασσαν, *& apud Sanctum Hieronymum*, & media pars illius ad mare. (c) Obturabitur.] *Teſtatur Sanctus Hieronymus, cæteros etiam interpretes hoc eodem modo dixiſſe; quod ipſe in ſua*, fugietis. (d) Iaſod.] *Plerique*, ἀσαήλ. *Et Sanctus Hieronymus hoc refert ex lxx, ſicut ex Aquila*, ἀζὴλ, *ex Theodotione*, ἀζήλ, *ex Symmacho*, proximum. (e) In diebus.] *Multi*, ἀπὸ προσώπου, *& apud Sanctum Hieronymum*, a facie. (f) Veniet.] *Reſpondet hebræo. In plerisque codicibus eſt*, παρέσται, *& apud Sanctum Hieronymum*, aderit. (g) Et frigus] ϗ ψύχη, *aut*, ψύχος, *ut alii. Complut.* ἀλλ' ἢ ψύχος, *& apud Sanctum Hieronymum*, ſed frigus. (h) Anameel.] *Sanctus Hieronymus, in commentariis*, & a turre Hanameel, non, ut græci, & latini male legunt, Anamael, uſque ad torcularia regis. (i) Et iſti illis apponentur.] *In plerisque libris & apud Theodoretum ſequitur*, οὐκ ἔσται ἐπ' αὐτοῖς ὑετὸς, *ſed non apud Euſebium: & Sanctus Hieronymus teſtatur Aquilam, & Symmachum & Theodotionem, ſimiliter eſſe interpretatos*, & non erit ſuper eos imber, *pro eo, quod lxx tranſtulerint*, ϗ ἐπὶ ἐκείνοις προστεθήσονται. (k) Frenum.] *Sanctus Hieronymus inquit ſolos lxx ita dixiſſe, quos tamen ipſe ſit ſequutus in ſua, Aquilam vero, & Theodotionem*, βυθὸν, profundum, *Symmachus*, περίπατον σύσκιον, id eſt, inceſſum umbroſum. (l) Chananæus.] *Sanctus Hieronymus, ex Aquila*, mercator. (m) Omnipotentis.] *Multi*, τῶν δυνάμεων, *& apud Sanctum Hieronymum*, virtutum.

MALACHIAS.

CAP. I.

(a) ANgeli ejus.] *Notat Theodoretus, eum, qui lingua Græca angelus dicatur, in Hebraica dici Malachiam. Et Sanctus Hieronymus teſtatur cæteros interpretes retinuiſſe nomen Malachi, ita, ut in Hebræo legitur.* (b) Ponite nunc ſuper corda veſtra.] *Hæc quæ in Hebræo non habentur, putat Sanctus Hieronymus de Aggæo addita eſſe, cujus cap. 2. ſimilia legantur.* (c) Præparatus eſt.] *Sic ſolet interdum verti illud*, παρατέτακται, *& valet, in acie ſtat, bellum ſuſcepit.* (d) Suum.] *In quibuſdam codicibus additur*, φοβηθήσεται, *& apud Sanctum Hieronymum in contextu*, timebit: *ſed in commentariis non indicat ſe habuiſſe quemadmodum neque in ſua poſuit, ſed*, ἀπὸ κοινοῦ, *vult ſubaudiri*, honorat. (e) Pollutos.] *Theodoretus ex Aquila, & Symmacho*, μεμολυσμένους, inquinatos. (f) Polluta.] *Plerique*, ἐξουδενημένη, *ſive*, ἐξουδενωμένη, *& apud Sanctum Hieronymum*, deſpecta. (g) Et quæ ſuperpoſita ſunt, deſpexiſtis.] *Sanctus Hieronymus*, Obelo prænotavimus, quia in hebræo non habetur, & de ſequentibus additum eſt. *In plerisque autem libris eſt*, ἐξουδένωται, ſpreta ſunt. (*) Illud.] *Corrigendum eſt in noſtra*, αὐτό. (h) Non ſuſcipiam.] *Sanctus Cyprianus* 1. *teſtim.* acceptum non habebo, *al.* non accepto habebo. (i) Incenſum] *Apud Iuſtinum*, θυσία, ſacrificium. *Sanctus Cyprianus*, odores incenſi offeruntur. (k) Magnum eſt.] *Ita etiam Sanctus Cyprianus. Apud Iuſtinum*, τιμᾶται, honoratur. (l) Exufflavi.] *Apud Theodoretum & in Complut. eſt*, ἐξεφυσήσατε, *& apud Sanctum Hieronymum*, exufflaſtis, *quod tamen interpretatur*, exufflatione mea digna feciſtis. (m) Et ſi afferatis.] *Aliqui*, ϗ προσφέρετε, *& apud Sanctum Hieronymum*, & offerebatis.

CAP. II.

(a) SEparo.] *Apud Sanctum Hieronymum*, ſeparabo. *Theodoretus, ex Aquila*, ἰδοὺ ἐγὼ ἐπιτιμῶ ὑμῖν σὺν τῷ βραχίονι, ϗ λικμήσω κόπρον ἐπὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν, κόπρον ἑορτῶν ὑμῶν, Ecce ego increpo vos cum brachio, & diſpergam ſtercus ſuper facies veſtras, ſtercus ſolennitatum veſtrarum. (b) Teſtamentum.] *Sanctus Hieronymus ex Aquila*, συνθήκην, pactum. (c) In pace.] *Apud Sanctum Cyprianum*, in pace linguæ. (d) Infirmos feciſtis.] *Theodoretus, & Sanctus Hieronymus ex Aquila, & Symmacho*, ἐσκανδαλίσατε, ſcandalizaſtis. (e) Abjectos.] *In Compl.* παρειμένους, *& apud Sanctum Hieronymum*, diſſolutos. (f) Accipiebatis.] *Theodoretus, ex Symmacho*, ἐδυσωπεῖσθε πρόσωπα ἐν νόμῳ, reverebamini facies in lege. (g) De laboribus.] *Ita etiam apud Sanctum Hieronymum, & Theodoretum: quamvis plerique codices habeant*, ἐκκόπτων. (h) Nonne bonum fecit] ϗ οὐ καλὸν ἐποίησε. *Sic plerique libri, in aliquo tamen eſt*, ϗ οὐκ ἄλλως, & non aliter: *in aliquo item*, ϗ οὐ κάλλος, *quod videtur factum ex*, οὐκ ἄλλος, *quod eſt apud Theodoretum: & in Complut. & apud Sanctum Hieronymum*, & non alius fecit, *ſine interrogatione.* (i) Ejus] *Propius ad hebræum. Apud Theodoretum, eſt*, σου, *& apud Sanctum Hieronymum*, tui. (k) Bonum.] *Apud Theodoretum, & in Compl.* καλὸς, *& apud Sanctum Hieronymum*, bonus eſt.

CAP. III.

(a) MItto.] *Alii*, ἐξαποστελῶ, *& apud* S. *Hier.* mittam: *quæ varietas ſæpe obſervari poteſt. Noſtra propior hebræo.* (b) Reſpiciet.] ἐπιβλέψεται, *quaſi diligenter animadvertet, & curabit, ne quid in ea ſit quod impediat. In Compl. eſt*, ὅστις ἑτοιμάσει, *apud Theodoretum*, ϗ ἑτοιμάσει, *& apud* S.Hier. & præparabit. (c) Herba.] ποία. *Alii*, πόα, *eodem ſenſu: & hoc* S. *Hier. agnoſcit ex lxx.* (d) Hoſtiam.] *Alii*, θυσίας, *& apud* S. *Hier.* hoſtias. (e) Adultera.] *Aliqui*, τοὺς μοιχοὺς, *& apud* S. *Hier.* Adulteros. (f) Injuſtitiis.] *Multi*, ἁμαρτιῶν, peccatis, *& ita apud* S. *Hier. apud quem etiam eſt*, declinaſtis a legitimis meis, *quemadmodum in aliquo*, ἐξεκλίνατε ἀπὸ τῶν νομίμων μου. (g) Nunquid ſupplantabit] *Apud* S. *Hier.* εἰ πτερνιεῖ, ſi ſupplantat, *& iſtud*, εἰ, *eſt in multis. Theodoretus ex Aquila, & Symmacho*, μὴ ἀποστερήσει ἄνθρωπος θεόν, ὅτι ὑμεῖς ἀποστερεῖτέ με; num fraudabit homo Deum, quia vos fraudatis me? *Addit* S. *Hier. etiam Theodotionem dixiſſe*, μὴ ἀποστερήσει. (h) Et dicetis.] *Multi*, ϗ εἴπατε, *& apud* S. *Hier.* & dixiſtis. *Schol. ex Aq. & Symm.* ϗ εἴπατε, ἐν τίνι ἀπεστερήσαμέν σε; Et dixiſtis, in quo fraudavimus te? (i) Rapina ejus in domo ejus.] *Alii*, ἡ διαρπαγὴ εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν, *& apud* S. *Hier.* rapina in domibus veſtris. (k) Revertimini.] *Theodoretus, ex Aquila*, πειράσατε, *&* S. *Hier. in ſua*, probate. (l) In cibum.] εἰς βρῶσιν, *Compl. non habet*, εἰς *apud* S. *Hier.* vobis cibos. (m) Accepta.] *Hoc videtur ſignificare*, θελητὴ, *& reſpondere hebræo. Apud* S. *Hier.* ut terra voluntaria. (n) Acquiſitionem.] *Teſtatur* S. *Hier. cæteros etiam interpretes tranſtuliſſe*, περιούσιον, *præter Aquilam, qui*, ἐξαίρετον, eximium: *quod etiam refertur in ſcholio.* (o) Et eligam.] *Th. ex Aquila*, φείσομαι, *& Symmacho*, ὡς φείδεται ἄνθρωπος τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, parcam ſicut parcit homo filio ſuo. (p) Servientem.] *In multis additur*, αὐτῷ, *& apud* S. *Hier.* ei.

CAP. IV.

(a) ALienigenæ.] *Theodoretus, ex Aquila*, ὑπερήφανοι, ſuperbi. (b) Quia erunt.] *Alii*, ϗ ἔσονται, *& apud Sanctum Hieronymum*, & erunt. (c) Omnipotens.] *Hic in multis. & apud Theodoretum, & Sanctum Hieronymum ponuntur ea quæ in noſtra ſunt in extremo, legis, &c.*

ESAIAS.

CAP. I.

(a) Contra Judæam, & contra Hieruſalem] *Sic teſtatur* S. *Hieron. etiam Theodotionem vertiſſe, Symmachum vero,* de Juda, & Hieruſalem. (b) Genui, & exaltavi.] *S. Hieron.* Pro quo Symm. & Theod. ita verterunt, filios enutrivi & exaltavi. *Cyrillus videtur ſignificare, pro,* exaltavi, *ab illis poſitum eſſe,* enutrivi. (c) Me.] *Pro* με, *in multis codicibus eſt,* μου, meus. *Sed S. Hieron. teſtatur ſolos lxx dixiſſe, quemadmodum eſt in noſtra, & apud SS. Baſilium, & Cyrillum.* (d) Sceleſti.] *Sic S. Cypr. de Orat. Dom. & alibi S. Hieron. in comment.* Scelerati, ſive iniqui. *Græce eſt,* ἄνομοι, (*cujus notionem explicat S. Baſilius*) *pro quo a cæteris inquit dictum eſſe,* υἱοὶ διαφθείροντες, filii corrumpentes, *ſicut etiam pro,* ſemen nequam, *vel,* peſſimum, *poſitum eſſe,* peſſimorum. (e) Iſrael] *Sic etiam alius codex, & Cyrillus. In pleriſque hæc ſequuntur,* ἀπηλλοτριώθησαν εἰς τὰ ὀπίσω, abalienati ſunt retrorſum : *quæ S. Hieron. teſtatur lxx non habere : & S Baſilius inquit ex Theodotione eſſe addita, Procopius autem tribuit Aquilæ.* (f) Iniquitatem] *Pro hoc S. Hieron. inquit Theodotionem tranſtuliſſe declinationem.* (g) Neque vulnus, neque livor, neque plaga.] *Ita etiam apud S. Baſilium. Cyrillus, & Procopius,* τραῦμα, μώλωψ, πληγὴ φλεγμαίνουσα, vulnus, livor, plaga tumens. (h) Malagma.] *S. Hieron. Quod Aquila interpretatus eſt,* μότωσιν, linteola, videlicet, quæ ad exiccandam ſaniem, & purulentias extrahendas injiciuntur vulneribus. (i) Cucumerario.] *S. Baſilius,* Σικυήρατον ἐστὶ τόπος προσκαίρων καὶ ὀλιγοχρονίων καρπῶν οἰστικός, τέρψιν τινὰ μᾶλλον ἢ ὠφέλειαν παρεχομένων· Σικυήρατον, (*al.* Σικυήλατον,) eſt locus ferens fructus fugaces, & parum diuturnos, delectationem potius quandam, quàm utilitatem præbentes. (k) Nolo.] S. *Hier.* Pro eo, quod eſt nolui, lxx tranſtulerunt, nolo, præſens tempus pro præterito. (l) Magnum.] S. *Baſilius inquit cæteros interpretes dixiſſe,* κλητήν, vocatum, *aut,* ἐπίκλητον, convocatum, *ut Theodotio, aut, ut Symmachus,* ἐπίκλησιν οὐκ ἀνέξομαι, convocationem non ſuſtinebo. (m) Nequaquam ultra dimittam.] S. *Hier.* Pro quo interpretatus eſt Aquila, laboravi ſuſtinens. Sym. ἐκοπώθην ἱλασκόμενος, quod eſt, defeci miſerans. (n) Arguamur.] διελεγχθῶμεν, *Alii,* διαλεχθῶμεν, *& apud* S. *Cypr. teſti.* & venite diſputemus. (o) Sion.] *Hoc inquit* S. *Hier. addidiſſe lxx, ut ſenſum manifeſtiorem facerent.* (p) Dormivit.] *Sic Sanctus Hieronymus, in commentariis, quod græce,* ἐκοιμήθη *& inquit verbum hebraicum ſignificare,* & requievit, & requieſcet : *quare Aquilam, & Theodotionem quaſi de futuro dicere.* Procopii exemplar, quo uſus ſum κυλίζετο. Id primus emendavi ſcribens ηὐλίζετο, recte ac ſecus judicium eſto eorum, qui harum rerum intelligentiam habent : αὐλίζομαι, proprie ſtabulor : item cubo, pernocto. Lex. vetus, αὐλίζομαι, ἐπὶ ἀνθρώπου, *demoror, commoror, converſor. Druſ.* (q) Caupones tui.] *S. Hieron. ex Symm. refert,* vinum tuum miſtum eſt aqua, *& addit Aquilam pro vino interpretatum eſſe,* συμπόσιον, compotationem, & convivium. (r) Inobedientes.] S. *Hier. ex Aquila,* recedentes, *ex Symm.* declinantes. (ſ) Retributionem.] S. *Hier. ex Sym.* viciſſitudines, vel ultiones. (t) Væ fortes Iſrael.] *Idem inquit cæteros eſſe interpretatos,* fortis Iſrael, *quomodo ipſe poſuerit in ſuis.* (u) Adverſarios.] *Apud eundem additur,* μου, meos; *& inquit hoc in hebraico non haberi.* (x) Excoquam.] *In quibuſdam additur,* σε, te. *In aliis,* καὶ πυρώσω εἰς καθαρὸν τοὺς ἀπειθοῦντας, καὶ ἀφελῶ, & excoquam ad purum inobedientes, & auferam, *&c.* S. *Baſil. non videtur habuiſſe,* ἀπειθοῦντας, *ſed tantum,* σε. *Sym.* καὶ πυρώσω εἰς καθαρὸν τὴν σκωρίαν σου, & excoquam ad purum ſcoriam tuam, *ut eſt in vulg. noſtra. Th.* καὶ πυρώσω εἰς καθαρὸν τὸ γιγαρτῶδές σου, & excoquam ad purum acinum uvæ tuæ. *Ita enim interpretatur* S. *Hier. & addit, Aquilam dixiſſe,* στέμφυλα, id eſt, vinacea. (y) Terebinthus.] S. *Hier. inquit Sym. dixiſſe,* quercus : *quod S. Baſilius etiam aliis interpretibus tribuit. De hoc etiam in Gen. Schol.* τερέβινθος φυτόν ἐστιν ἐν ξηροῖς τόποις φυόμενον, κλάδους ἔχον κατεσκληκότας, terebinthus eſt planta in locis aridis naſcens, ramos habens rigentes. (z) Stipula.] S. *Hier, ex Symm.* ἀποτίναγμα, *ſordes, quæ dum ſtuppa excutitur, ac pectitur, projiciuntur.*

CAP. II.

(a) De Judæa.] *Symm.* ὑπὲρ τῆς ἰουδαίας, καὶ ὑπὲρ ἱερουσαλὴμ, ſuper Judæam, & ſuper Hieruſalem : *aut ut* S. Hieron. *refert,* pro Juda, & Hieruſalem. (b) Alienigenarum.] *Et hic* S. Hieron. *& S. Baſilius notant vocari proprie* ἀλλοφύλους, *ipſos Philiſtiim.* (c) Facti ſunt.] *Nonnulli codd. &* S. Hier. ἐγεννήθη, nati ſunt. *Pro quo inquit Symmachum dixiſſe,* & cum filiis alienis applauſerunt : *& alium affert verbi hebraici interpretationem,* ἐσφηνώθησαν, *pro quo ipſe verterit,* adhæſerunt. (d) Maris.] *Idem teſtatur cæteros dixiſſe Tharſis : quod tamen hebræi lingua ſua propria putent ſignificare mare.* (e) Contumelia.] ὕβρεις. *Alii,* ὕψος, altitudo. S. *Cyp. quod paulo ante eſt,* ὑβριστὴν, *& nos contumelioſum diximus : ipſe lib.* 1. *epiſt.* 3. *vocat injurioſum* (f) Vana.] S. Hier. *ex Aquila* ὀρύγας, foveas, *ex Symmacho,* infructuoſa : *Theodotionem vero inquit poſuiſſe nomen hebraicum, pro quo ipſe,* talpas. (g) Terram.] *In aliis hæc adjunguntur,* παύσασθε ὑμεῖς ἀπὸ ἀνθρώπου, οὗ ἀναπνοὴ ἐν μυκτῆρι αὐτοῦ ὅτι ἐν τίνι ἐλογίσθη; quieſcite vobis ab homine, cui ſpiratio in nare ejus : in quo enim reputatus eſt? S. Hier. *addit,* iſte : *& notat hæc a lxx prætermiſſa in græcis exemplaribus* (*quod S. Baſilius idem fere notans inquit,* in communi, & vulgata,) *ab Origene ſub aſteriſcis de editione Aquilæ addita eſſe. Idem B. Cyril. Quare apud Procopium ſub aſteriſco habentur.*

CAP. III.

(a) Validum] *Sic* S. Hieron. *in comm.* S. *Cypr.* 1. *teſtim.* valentem, & validam, (*ſic enim legendum ex manuſſ.*) valentiam panis, & valentiam aquæ. *Aq.* ἔρεισμα, καὶ ἐρεισμόν. *Sym.* στήριγμα, καὶ στηριγμόν, fulcimentum, & fulturam. (b) Gigantem.] *Notat* S. Hieron. *hoc a lxx, eſſe additum.* (c) Conjectorem.] *Idem inquit cæteros dixiſſe,* divinum. (d) Sapientem architectum.] *Idem ex Aquila,* ſapientiſſimum artificum. (e) Prudentem auditorem.] *Idem ex Theodotione,* prudentem incantatorem, *ex Aquila,* prudentem ſuſurratorem, *ex Symmacho,* prudentem eloquii myſtici : *quem ipſe ſequi voluerit.* (f) Illuſores.] *Idem teſtatur eodem modo vertiſſe etiam Theodotionem, Aquilam vero,* ἀναλάκτας, *quaſi mutantes ſe per vices in exercenda turpitudine.* (g) Impinget.] *Corrigendum eſt in noſtra,* προσκόψει, *ut habet Vaticanus, & Sanctus Baſilius, & alii. Cyrillus tamen videtur legiſſe,* προκόψει, invaleſcet, *quod in noſtram editionem irrepſerat.* (h) Cibus.] S. Hier. *ex Symmacho, & Theodotione,* infirmitas. (i) Princeps.] *Idem teſtatur eodem modo dixiſſe Symmachum, Theodotionem vero,* ἐπιδεσμεύοντα, *qui liget vulnera, & provideat ſanitati.* (k) Linguæ eorum cum iniquitate.] *Aq.* αἱ γλῶσσαι αὐτῶν, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν, linguæ eorum, & adinventiones eorum. (l) In his quæ ad Dominum, increduli.] *Symmachus,* κατὰ τοῦ κυρίου γέγονεν εἰς τὸ παραπικρᾶναι αὐτὸν, contra Dominum fuerunt ad exacerbandum eum. (m) Inutilis.] *Sic* S. Hier. *in comm. quod græce,* δύσχρηστος, *& valet etiam,* injucundus. (n) Exigentes.] *Eodem modo interpretatus eſt Aquila, eodem teſte, Theodotio autem,* δανεισταὶ, fœneratores, *& Symm.* mulieres. (o) Lunulas.] S. *Baſilius,* Alius, μανιακὰς, torques. (p) Monile demiſſum.] *Idem; Alius,* χαλαστὰ, catenulas. *Ac de omnibus fere iſtis ornamentorum nominibus accurate diſputat. Multa etiam apud* S. Hieron. *ex aliis interpretibus habentur : legendus etiam* S. *Cypr. de habitu virginum.* (q) Contexta.] *Nonnulli,* συγκαθυφασμένην, contextam. (r) Accubitoria.] S. *Baſilius cum dixiſſet theriſtra videri veſtes æſtivas, addit nunc damnari theriſtra,* κατάκλιτα, *quæ,* ἐν τῷ κατακλίνεσθαι, *in accumbendo inſternerentur lectis ob nimias delicias : hanc vero dictionem, quod apud cæteros interpretes non ſit, obelo eſſe notatam. Alii libri, & aliqua etiam Baſilii exemplaria,* κατάκλειστα, concluſa.

CAP. IV.

(a) Et tanquam fumo, & luce ignis ardente per noctem.] S. *Hier. in comm. ex lxx,* & lumen ignis flammantis in nocte.

CAP. V.

(a) Dilecto.] *Apud B. Cyrillum, & in Complut. additur,* μου, dilecto meo : *itemque paulo poſt apud* S. *Hieron.* Vinea facta eſt dilecto meo. (b) Dilecti mei.] Hic *Cyrillus non habet,* μου. S. *Hieron. teſtatur, pro hoc Aquilam dixiſſe,* πατραδέλφου, id eſt, patruum, vel patruelem. (c) Meæ.] *Sic omnes libri, qui collati ſunt, præter Complut. in quo,* αὐτοῦ, ſuæ. (d) Vinea.] S. *Hieron.* Symm. autem ſuo more manifeſtius, Vinea facta eſt dilecto meo in cornu in medio olivarum. (e) Sorec.] SS. *Baſilius & Hieron. ex Symmacho,* ἐκλεκτήν, electam. (f) Spinas.] *Ita etiam Theodotio, teſte* S. Hieronymo, *Aquila autem,* σαπρίας, id eſt, fructus peſſimos. *Symm.* ἀτελῆ, hoc eſt, imperfectos. (g) Iniquitatem.] S. *Hier. ex Aquila,* diſſipationem. (h) Aliquid.] *In aliquot libris ſequitur,* ἕως τοῦ μὴ ὑπάρχειν τόπον, donec deficiat, vel non ſit locus : *quod inquit* S. *Hieron. dictum eſſe a Theodotione & Symmacho, per eo quod a lxx dictum fuerat,* ut auferant aliquid proximo : *quare hæc tantum a* S. *Cypr.* 3. *teſtim. referuntur.* (i) Laguncula.] *Cæteri teſte* S. Hier. batum. (k) Siceram.] *Schol.* τὸ σίκερα, *cæteri interpretes dixerunt,* μέθυσμα, ebrietatem : *ita enim interpretatur* S. Hieronymus, *qui hoc tribuit Aquilæ, & Symmacho.* (l) Et peſtilentes ejus.] *Aut,* peſtes. *Nec plura refert Cyrillus. In Complut. pro his eſt,* καὶ ὁ ἀγαλλιώμενος ἐν αὐτῇ, (*Ita etiam corrigendum in noſtra*) & qui exultat in ea. *In cæteris autem fere libris utrumque ponitur, hoc poſt illud.* (m) Reſoluta.] *Ita etiam Procopius, & S. Baſilius: qui ita videtur conjungere,* comburetur a flamma reſoluta radix eorum, *& interpretatur a craſſiore materia vim igneam retinente etiam poſtquam flamma reſoluta eſt, & evanuit. Cyril. autem habet,* ἀνημμένης, accenſa, *nimirum tali ad quam extinguendam nemo accurrit.* (n) Acerbati.] *Sic* S. Hieron. *ex lxx,* turbati *autem, ex Theodotione & Symmacho;* commoti, *ex Aquila.* (o) Manus.] *In multis additur,* αὐτοῦ, ejus. (p) Fremunt.] *Alii,* ὁρμῶσιν, impetum faciunt, irruunt. (q) In terram.] *Eodem modo apud Cyrillum, & reſpondet hebræo. In cæteris eſt,* εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω, καὶ κάτω, in cœlum ſurſum, & deorſum, *aut,* εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω, καὶ εἰς τὴν γῆν κάτω, in cœlum ſurſum, & in terram deorſum.

CAP. VI.

(a) Et plena domus gloria ejus.] *Pro hoc teſtatur S. Hieron. Theodotionem & Symmachum tranſtuliſſe,* & quæ ſub pedibus ejus erant, implebant templum. (b) Seraphim.] *Cyrillus,* διερμηνεύεται δὲ σεραφὶμ, ἐμπρησταὶ, ἤτοι θερμαίνοντες, Exponitur autem Seraphim, ἐμπρησταὶ, nimirum, calefacientes, *aut, ut* S. *Hieron.* incendentes, ſiue comburentes. (c) In circuitu ejus.] S. *Hieron. ex aliis interpretibus,* ἐπάνω αὐτοῦ, ſuper illud. (*) Carbonem.] S. *Hier.* Calculus iſte, qui a ſolis lxx, ἄνθραξ, id eſt, carbunculus, eſt interpretatus, poteſt non carbonem ſignificare, vel prunam, ut plerique exiſtimant, ſed carbunculum lapidem, *&c.* (d) Forcipe.] *Idem ex aquila, & Symmacho,* forcipibus. (e) Incraſſatum.] *Apud S. Cypr.* 1. *teſt. in impreſſis legitur,* incraſſavi: *ſed in optimis codicibus eſt,* incraſſavit : *quod videtur valere,* incraſſatum eſt. (f) Suis.] *Act.* 28. *abeſt hoc loco,* αὐτῶν, *ſed additur deinde poſt,* ὀφθαλμοὺς, *quemadmodum & in multis codicibus : quare locus ille ſic nunc a* S. *Hieronymo refertur,* & auribus graviter audierunt, & oculos ſuos compreſſerunt : *itemque apud* S. *Cyprian.* (g) Sanabo.] *In aliquo eſt, ut Act.* 28. ἰάσωμαι, *& ſic apud latinos,* ſanem. (h) Sua.] *In cæteris hæc ſequuntur,* σπέρμα ἅγιον τὸ στήλωμα αὐτῆς, ſemen ſanctum erit ſtabilimentum ejus. *Quæ in lxx non haberi, ſed de Hebraico, & Theodotionis editione, ab Origene addita in Eccleſiæ ferri exemplaribus notant* SS. *Baſilius, & Hier. qui etiam inquit, pro,* στήλωμα αὐτῆς, *quod ipſe videtur vertiſſe,* quod ſteterit in ea, *Aquilam dixiſſe,* germen ejus.

CAP. VII.

(a) Peſſimum.] *In pleriſque adduntur hæc,* ἐφραὶμ, καὶ ὁ υἱὸς ῥομελίου, λέγοντες, Ephræm, & filius Romeliæ, dicentes (b) Non intelligetis.] *Sanctus Hieronymus, ex Symmacho,* non permanebitis. (c) In profundum.] *Apud Sanctum Cyprianum* 2. *teſtim.* in altitudinem ſurſum, & in altitudinem deorſum. *Symmachus,* βάθυνον εἰς ᾅδην, ἢ εἰς ὕψος ἄνω, profunda in infernum, vel in altitudinem ſurſum. *Aquila,* βάθυνον εἰς ᾅδην, μετεώρισον εἰς ὕψος ἄνω, profunda in infernum, eleva in celſitudinem. *Theodotio,* βάθυνον εἰς ᾅδην, ὕψωσον ἄνω, profunda in infernum, exalta ſurſum. (d) Nunquid parum.] *Apud Sanctum Cyprianum :* Non puſillum vobis certamen cum hominibus, quoniam Deus præſtat agonem. *Aquila,* μὴ ὀλίγον μοχθεῖν ἄνδρα, ὅτι μοχθεῖτε καίγε τὸν θεόν μου; nunquid parum eſt laborem afferre homini, quia laborem affertis etiam Deo meo? *Symmachus,* μὴ οὐκ αὔταρκες ὑμῖν κοποῦν ἀνθρώπους, ὅτι κοποῦτε ἔτι καὶ τὸν θεόν μου; Nonne ſatis vobis eſt moleſtiam exhibere hominibus, quia moleſtiam præterea exhibetis Deo meo? *Th.* μὴ μικρὸν ὑμῖν ἀγῶνα παρέχειν ἀνδράσιν, ὅτι ἀγῶνα παρέχετε καίγε τῷ θεῷ μου; nunquid parum vobis luctam præbere viris, quia luctam præbetis etiam Deo meo? (e) Virgo.] *Cæteri* (*teſte Sancto Hieronymo, qui præclare de hac re diſputat*) *tranſtulerunt, adoleſcentulam.* (f) Vocabis.] *Sic teſtatur Sanctus Hieronymus reliquos etiam tres ſimiliter tranſtuliſſe : pro quo in Matthæo ſcriptum ſit,* vocabunt : *quomodo etiam eſt apud Cyrillum. Apud S. Cyprianum eſt,* vocabitis. (g) Aut præeligere mala, eligere bonum.] *Illud,* aut, ἢ, *abeſt a* SS. *Baſil. & Cyril. & S. Hier. hæc videtur referre ex lxx,* quam ſciat aſſumere malum. *Apud eoſdem Sanctos Baſilium, & Cyrillum, & in aliquot codicibus eſt,* ἐκλέξεται τὸ ἀγαθὸν, eliget bonum. *Apud* S. *Cyprianum in duobus vetuſtis exemplaribus* (*nam in impreſſis eſt, ut in vulgata*) *legitur,* priuſquam cognoſcat, aut proferat mala, commutat bonum. (h) Qui dominabitur.] *Cæteri,* αἱ κυριεύουσιν, quæ dominantur. (i) Fiſſuram.] *In aliis hæc adduntur,* καὶ ἐν παντὶ ξύλῳ, & in omni ligno. (k) Conducta.] *Aut,* mercede conducta, *ut Sanctus Hieronymus, in comm. In quibuſdam autem libris, & apud* SS. *Baſilium, & Cyrillum eſt,* μεμεθυσμένῳ, inebriata. (l) Regis Aſſyriorum.] *Aquila,* ἐν βασιλείᾳ ἀσσυρίων, in regno Aſſyriorum. *Theodoretus,* ἐν τῷ βασιλεῖ τῶν ἀσσυρίων, in rege Aſſyriorum.

CAP. VIII.

(a) Novi magni.] *Sic Euſebius,* καινοῦ μεγάλου, *& fortaſſe poſſet verti,* deſignationis magnæ. *In quibuſdam eſt,* χάρτου καινοῦ μεγάλου, chartæ novæ magnæ. *In pleriſque, & apud* SS. *Baſilium, Cyrillum, Hieronymum,* τόμον καινὸν μέγαν, *aut,* καὶ μέγαν, librum novum magnum, *aut,* & magnum. *Euſebius,* ἢ τεῦχος, ἢ διφθέρωμα, ἢ κεφαλίδα, vel volumen, vel pellem, vel capitulum. (b) Vnam.] *In multis additur,* ἱερέα, ſacerdotem : *quod tamen S. Hieron. teſtatur non eſſe apud lxx.* (c) Acceſſi.] *Apud B. Cyrillum eſt,* προσῆλθε, acceſſit. (d) Et ambulabit.] *Hæc uſque ad,* & erunt, *notat S. Hier. in Hebraico non haberi, & in Græcis codicibus veru jugulante eſſe confoſſa.* (e) Cognoſcite.] *Pro hoc idem teſtatur cæteros dixiſſe,* congregamini, ſive infirmamini, & confringimini. (*) Nobiſcum.] *Corrigendum in noſtra,* ἡμῶν. (f) Dicant.] *In aliquot codicibus eſt,* μὴ εἴπητε, *& apud S. Hieron.* ne forte dicatis. (*) Durum.] *Symm. teſte S. Hieronymo,* ἄντάρσις, rebellio. (g) Dominum.] *In multis additur,* τῶν δυνάμεων, *& apud* S. *Hier.* virtutum. *Cyrillus videtur habuiſſe,* τῆς δόξης, gloriæ. (h) In convalle ſedentes.] *Apud S. Hieron.* in convalle erit ſedentibus. *Græce eſt,* ἐν κοιλώματι ἐγκαθήμενοι. *Sed apud B. Cyrillum eſt,* ἐν κυλίσματι, in volutabro, qui præcipitantur, *inquit,* in foveam. (i) Homines in tuitione.] *Hæc inquit Sanctus Hieronymus obelo, eſſe prænotanda, Habet ea etiam B. Cyrillus.* (k) Qui ſignantur.] *Ita vertit S. Hier. in comm. & ſic oſtendunt vertenda* SS. *Baſilius, & Cyrillus, quamvis diverſam inde ſententiam eliciant. Attamen* S. *Cyprianus,* 1. *teſtim.* tunc manifeſti erunt qui ſignant legem, ut diſcant. Et dices, *al.* Et dicent. (l) Egeſtas anguſta, &.] *Hæc abſunt ab aliquo libro.* (m) Et non deficiet, qui in anguſtia fuerit.] *Item hæc a Compl. ſed non a cæteris, neque a* SS. *Baſilio & Cyrillo.*

CAP. IX.

(a) Primum.] *In nonnullis additur,* ταχὺ, cito : *ſed non apud* SS. *Baſilium, Hieronymum, Cyrillum.* (b) Fac.] *Eodem modo* SS. *Hier. & Cyril. ſed* S. *Baſil.* πίε, bibe. (c) Videte.] *Sic etiam S. Cypr.* 1. *teſt. & Cyrillus. Alii,* ἴδε, *aut,* εἶδε, *& apud* S. *Hier.* vidit, *aut,* ἰδέτω, videat. (d) Umbra mortis.] *Alii,* καὶ σκιᾷ θανάτου, & umbra mortis, *ut apud* SS. *Hieron. & Cyrillum, aut,* σκιᾶς θανάτου, umbræ mortis, *ut apud S. Cyprianum : apud quem etiam ſequitur, ut eſt in noſtra,* lumen lucebit ſuper vos. (e) Quam.] *Iſtud* ὃ *abeſt a cæteris : quare apud S. Hier.* Plurimam partem populi deduxiſti in lætitia tua : *pro quo inquit alios eſſe interpretatos,* magnificaſti. (f) Tua.] *Et hoc* σου, *abeſt a multis, & Cyrillo.* S. *Hieron. in contextu habet, ſed non in comm.* (g) Si fiant.] *In Complut.* ἐάν, *& apud* S. *Hier.* & cupient igne eſſe combuſti. (h) Magni conſilii angelus.] *Aut,* magnæ cogitationis nuncius, *ut* S. *Cyprianus* 2. *teſtim. Nec plura hoc loco ponuntur apud Baſilium, Cyrillum, Procopium, neque in tranſlationibus Syriaca, & Arabica, quæ de græcis expreſſæ ſunt, & Romæ habentur.* S. *Hier. notat, hæc quæ in hebraico non habeantur, poſita eſſe a lxx pro ſex nominibus, quæ ſunt in hebræo, admirabilis, conſiliarius, Deus, fortis, pater futuri ſeculi, princeps pacis.* S. *etiam Ambroſius* 3. *in Luc. cum primo interpretationem lxx poſuiſſet,* magni conſilii angelus. Adducam enim, *&c. hæc ſubjungit:* In quo juxta Aquilæ quoque interpretationem non quaſi de homine, ſed de eo qui ultra hominem eſſet, vidimus extitiſſe promiſſum. Idem enim ita interpretatus eſt : Puer natus eſt nobis, filius datus eſt nobis, & facta eſt menſura (S. *etiam Hieronymus notat, Aquilam verbi ambiguitate deceptum, pro principatu, vel imperio poſuiſſe,* μέτρον) in humero ejus : & vocabitur nomen ejus, admirabilis, conſiliarius, conſiliarius meus fortis, potens, pater ſeculi, princeps pacis. Ejus impleta eſt diſciplina : & pacis ejus non eſt finis, ſupra ſedem David, & ſupra regnum ejus. *In pleriſque vero codicibus poſt,* μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, *hæc ſequuntur,* θαυμαστὸς, σύμβουλος, θεὸς, ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστὴς, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, *quæ omnia redduntur a S. Hieronymo, ut diximus, præter illud,* ἐξουσιαστής. S. *Irenæus adv. hær. lib.* 4. *cap.* 66. & vocatur nomen ejus admirabilis, conſilarius, Deus fortis. S. *Ignatius in epiſt. ad Antioch.* καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς, σύμβουλος, θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστής. *Euſebius, Demonſtr. Evang. lib.* 7. καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστὸς, σύμβουλος, θεὸς ἰσχυρὸς, ἐξουσιαστὴς, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· ἄξω, &c. *itemque l.* 9. *omiſſis tamen* θαυμαστὸς, *&,* σύμβουλος, *atque ordine mutato. In introitu tertiæ Miſſæ Nativitatis Domini,* vocabitur nomen ejus, magni conſilii angelus : *ſecundæ vero,* & vocabitur admirabilis, Deus princeps pacis, pater futuri ſeculi. *Hæc autem pleraque e vetuſtiore editione de græcis verſa Patres noſtri in Eccleſiaſtica officia contulerunt. In comm. græcis Euſebius,* Symm. hoc modo eſt interpretatus, καὶ κληθήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ παράδοξασμὸς, βουλευτικὸς, ἰσχυρὸς, δυνατὸς, πατὴρ αἰῶνος, ἄρχων εἰρήνης, & vocabitur nomen ejus, incredibile quiddam, aptus ad conſultationem, fortis, potens, pater ſeculi, princeps pacis. Aquila autem, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ θαυμαστὸς, σύμβουλος, ἰσχυρὸς, δυνατὸς, πατὴρ ἔτι ἄρχων εἰρήνης, & vocatur nomen ejus, admirabilis, conſiliarius, fortis, potens, pater ultra princeps pacis. At ſecundum Theodotionem, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ θαυμαστὸς, συμβουλεύων, ἰσχυρὸς, δυνατὸς, πατὴρ αἰῶνος, ἄρχων εἰρήνης, & vocavit nomen ejus, admirabilis, conſultans, fortis, potens, pater ſeculi, princeps pacis. Vox autem hebraica pro, ἰσχυρὸς, eſt, ἤλ, quo ſignificatur Deus. Nam cum ſæpe in ſcriptura El ponatur in Deo; etiam in præſenti loco eodem modo ſumptum eſt. Quare per hanc vocem Deus etiam pronunciatur natus nobis parvulus. Nos igitur minime peccaverimus Deum potentem interpretati. *In iiſdem comm. Theodoretus :* Hoc malitioſe tractantes qui circa Aquilam, ἰσχυρὸς, δυνατὸς, ſunt interpretati. Nam apud hebræum ponitur, ἤλ γεββώρ: El autem Deus eſt. (i) Mortem.] *Apud S. Baſilium eſt,* λόγον, verbum : *quod B. Cyrillus inquit eſſe ex hebræo, & cæteris interpretibus. S. Hieron. nihil dicit de lxx, ſed cum ipſe poſuiſſet,* verbum, *addit pleroſque ſermonis ambiguitate deceptos, non verbum dicere eſſe miſſum, ſed mortem.* (k) Super eum.] ἐπὶ αὐτόν. *Quæ a B. Cyrillo videntur abeſſe, & apud* S. *Hieron. in comment. omnino non ſunt. S. Baſilius videtur legiſſe* ἐπὶ αὐτὸ, ſimul. (l) Inimicos.] *In multis additur,* αὐτοῦ, *& apud* S. *Hieron.* inimicos illius : *in aliquo,* ἰούδα, Juda. (m) Abſtulit.] *Th.* ἀφελεῖ, auferet, (*quod etiam eſt in aliquo codice*) *Aquila,* ὀλοθρεύσει, diſperdet. (n) Eos qui facies admirantur.] *Symm.* αἰδέσιμον, *quod apud* S. Hieron. *videtur eſſe,* honorabilis. *Apud S. Baſilium paulo aliter hic locus videtur habere.* (o) Furor.] *Ita etiam Cyrillus. In multis additur,* αὐτοῦ, furor ejus, *itemque,* manus ejus : *quæ varietas ſæpe obſervari poteſt.*

CAP. X.

(a) In abductionem.] *De hoc vocabulo in Eccleſiaſtico dictum eſt. In aliis autem libris, & apud* S. *Baſilium hæc ſequuntur,* καὶ ὑποκάτω τῶν ἀνῃρημένων πεσοῦνται, & ſub interfectis cadent : *quæ a B. Cyrillo non afferuntur: & apud Procopium margini adſcripta ſunt ſub aſteriſco.* (b) Viſitabo ſuper ſenſum magnum.] *Non aliud diſcrimen notat S. Hieronymus a ſua verſione, niſi quod lxx pro fructu, ſenſum, vel mentem magnam, poſuerunt, id eſt,* τὸν νοῦν μέγαν. *In aliis tamen libris, pro,* ἐπισκέψομαι, *eſt,* ἐπάξει, inducet. (c) Mihi.] *In aliis libris hæc ſequuntur,* καὶ ἀνοίγων τὸ στόμα καὶ στρουθίζων, & aperiens os, & garriens : *quorum nulla mentio apud Sanctum Cyrillum, & apud Procopium addita ſunt margini ſub aſteriſco.* (d) Aut lignum, & non ſic.] *Ita videtur interpungere B. Cyrillus : & fortaſſe non habuit illud, & In Complut. vero,* ἢ ξύλον, ὑψωθήσεται ξύλον· καὶ οὐχ οὕτως, aut lignum, exaltabitur lignum. Et non ſic. (e) Et ſanctificabit eum in igne ardenti.] *Symm.* καὶ ὁ ἅγιος αὐτοῦ εἰς φλόγα, *quod Sanctus Hieronymus,* & ſanctus ejus in flamma. (f) Induco.] *In multis eſt,* ἐπάγει, inducit. (g) In loco tribulationis.] *Pro quo S. Hieronymus, inquit Aquilam dixiſſe,* in petra Oreb, *Symmachum autem & Theodotionem poſuiſſe ipſum verbum hebraicum,* Zur Oreb. (h) Fugiet filia Gallim.] *Sic apud SS. Hieronymum & Cyrillum. In aliis* φεύξεται, *conjungitur cum præcedentibus : ac deinde ſequitur,* χρεμέτισον φωνῇ σου, hinni voce tua : *quæ apud Procopium ſunt ſub aſteriſco.* (i) Audietur.] *Ita etiam Cyrillus. Complut.* ἐπάκουε, *& apud* S. *Hieronymum,* attende. (k) Manu conſolamini montem.] *In aliis quibuſdam,* conſolamini manu. *Sed Cyrillus, ut noſtra, atque ita explicat, o colles, qui in Hieruſalem, vos præcipue quaſi manu mulcentes conſolamini montem, id eſt, ipſam filiam Sion. A Compl. abeſt iſtud,* manu, *& habet,* παρακαλεῖτε ἐν τῷ ὄρει τὴν θυγατέρα σιὼν, conſolamini in monte filiam Sion. *Abeſt etiam a* S. *Hieron. ſed ipſe habet,* Conſolamini montem filiæ Sion, & collem Hieruſalem : *quamvis in explicatione videatur non diſcedere a Cyrillo. Conſiderandum etiam, an pro,* montem, *poſſit reddi,* mons : *quod dictio græca patitur.*

CAP. XI.

(a) De radice.] *Euſebius :* cæteri interpretati ſunt, ἀπὸ τοῦ κορμοῦ, id eſt, de trunco : *quod idem teſtatur* S. *Hieron.* (b) Adjiciet.] *Aq.* προσθήσει κύριος δεύτερον τὴν χεῖρα αὐτοῦ, κτήσασθαι ὑπόλειμμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὃ ὑπολειφθήσεται ἀπὸ τῶν ἀσσυρίων, apponet Dominus ſecundo manum ſuam, ad poſſidendum reſiduum populi ſui, quod relictum fuerit ab Aſſyriis. *Symmachus,* προσθήσει κύριος ἐκ δευτέρου τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τοῦ ζηλῶσαι τὸ ὑπόλειμμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, apponet Dominus iterum manum ſuam ad zelandum reſiduum populi ſui. (c) Deſolabit.] *Euſebius,* οἱ τρεῖς συμφώνως οὕτως ἡρμήνευσαν, Tres illi concorditer ita ſunt interpretati, καὶ ἀναθεματίσει κύριος τὴν γλῶσσαν θαλάσσης αἰγύπτου, & anathemabit, (*aut,* interficiet, *ut interpretatur* S. *Hier.*) Dominus linguam maris Ægypti.

CAP.

CAP. XII.

(a) BEnedico.] In multis, εὐλογήσω, benedicam. (b) Eo.] In nonnullis, & apud Cyrillum hæc adduntur, σωθήσομαι ἐν αὐτῷ, ſalvabor in eo : quæ margini etiam codicis Vaticani ſunt adſcripta : In quibuſdam etiam eſt, καὶ εὐφρανθήσομαι ἐν αὐτῷ, & lætabor in eo. Neutrum habet S. Baſilius.

CAP. XIII.

(a) COnſolamini manu.] Eadem loquutio ſuperius eſt obſervata ; quamvis hic poſſet etiam verti, evocate. Symm. κινήσατε χεῖρα, καὶ ἐξελθέτωσαν θύραι, movete manum, & exeant portas. (b) Eos.] Sic etiam Sanctus Baſilius. In nonnullis autem codicibus, & apud Cyrillum ſequitur, ἡγιασμένοι εἰσὶ, καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτοὺς, ſanctificati ſunt, & ego abduco eos. In comment. etiam græcis margini adſcriptum eſt, ἄγω αὐτοὺς, ἡγιασμένοι εἰσίν. Cyrillus autem inquit, ſanctificare, hoc loco accipi, pro, ſeponere, ut alibi. (c) Gigantes.] Theodotio, καίγε ἐκάλεσα τοὺς γίγαντάς μου, & quidem vocavi gigantes meos. Aq. & Symm. δυνατοὺς, potentes. (d) Incoctum.] Ita inquit Sanctus Baſilius, evidenter purum, ac probum, ut coctionis non egeat. Apud Sanctum Hieronymum tamen eſt, excoctum : pro quo inquit Aquilam dixiſſe, πορρόν, coloris optimi, & ſanguinei : ſicut pro lapide de Suphir, σπίλωμα ὀφείρ. (e) Beſtiæ.] Euſebius. ἀντὶ τῶν θηρία, σεΐιν, οἱ λοιποὶ ἑρμηνευταὶ ἐκδεδώκασι. καὶ ἀντὶ τῶν σειρῆνες, στρουθοκαμήλους εἰρήκασι. καὶ ἀντὶ τῶν, ὀνοκένταυροι, Σεΐιν, ἀνέγραψαν, αὐτῇ χρησάμενοι τῇ ἑβραϊκῇ φωνῇ, διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ἑρμηνείας. ἀλλὰ καὶ ἀντὶ ἐχίνων, ὁμοίως οἱ τρεῖς ἑρμηνευταὶ Σειρῆνας ἡρμήνευσαν. Pro, θηρία, cæteri interpretes reddiderunt, Σεΐιν, Siim : & pro, Σειρῆνες, dixerunt ſtruthiocamelos, & pro onocentauri ſcripſerunt Siim, ipſa uſi hebraica voce ob interpretationis obſcuritatem, ſed etiam pro, ἐχίνων, id eſt, erinaceis, ſimiliter tres interpretes, Sirenas interpretati ſunt. Sanctus Baſilius, τοὺς ὀνοκενταύρους οὓς εἶπον οἱ ἑβδομήκοντα, τριχῶντας ὠνόμασεν ὁ ἀκύλας, Quos lxx dixerunt Onocentauros, Aquila nominavit, τριχῶντας, piloſos. Theodoretus, καλεῖ ὀνοκενταύρους, ἃς οἱ παλαιοὶ μὲν ἐμπούσας, οἱ δὲ νῦν, ὀνοσκελίδας προσαγορεύουσι, Vocat Onocentauros, quos veteres quidem, ἐμπούσας, qui autem nunc vivunt, appellant ὀνοσκελίδας. Legenda ſunt quæ S. Hier. de his varietatibus affert, lib. 6.

CAP. XIV.

(a) TArdabit.] In cæteris ſequitur, καὶ αἱ ἡμέραι αὐτῶν, (aut αὐτῆς, ut apud Sanctum Baſilium) οὐ μὴ ἐφελκυσθῶσι, & dies eorum, (al. ejus) non protrahentur. Hæc autem non afferuntur a Cyrillo : & apud Procopium ſub aſteriſco habentur, itemque apud Sanctum Hieronymum. (b) Advena.] Euſeb. ἀντὶ τῶν ὁ γειώρας, οἱ λοιποὶ ἑρμηνευταὶ, ὁ προσήλυτος, ἡρμήνευσαν. Pro, ὁ γειώρας, cæteri interpretes dixerunt, proſelytus. De hoc multa S. Baſilius, & S. Hieronymus. (c) Gigantes.] Euſebius, οἱ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἑρμηνευτὰς ῥαφαεὶμ, qui apud cæteros interpretes dicuntur Raphaim. (d) Operculum.] κατακάλυμμα. In aliis, & apud Cyrillum eſt, κατάλυμα, habitaculum. (e) Obductione.] ἐπαγωγῇ. Alii, ἀπαγωγῇ, abductione. Utrumque, ut alibi notatum eſt, ſignificat calamitatem, & anguſtiam. (f) Mortuus.] Apud Sanctum Hieronymum in textu vetuſtioris eſt, abortivum : ſed in comment. inquit, hoc nimirum, ἔκτρωμα, eſſe Symmachi, νεκρὸς, autem lxx, ἰχῶρα, ſaniem, Aquilæ; Theodotionis, βλαστὸν, germen. (g) Bellis.] In aliquibus eſt, πολεμίων, hoſtibus : in aliis, πόλεων, civitatum. Sanctus Hieronymus notat dictionem hebraicam ſignificare poſſe civitates, & adverſarios.

CAP. XV.

(a) MIttam.] Hoc Baſilius & Cyrillus conjungunt cum fine ſuperioris capitis, & reſiduum Adama mittam. Compl. autem, ἀποστελῶ ἀμνὸν κυριεύοντα ἐπὶ τὴν γῆν, mittam agnum dominantem ſuper terram. (b) Eris] Iſtud ἔσῃ, abeſt a multis. (c) Fac tegmen luctus ipſa ſemper.] In aliquot codicibus eſt, ποιεῖτε σκέπην πένθους αὐτοῖς διαπαντὸς, facite tegmen luctus ipſis ſemper: & ita habuiſſe Sanctos Baſilium & Cyrillum ex ipſa etiam explanatione colligitur. In aliquo etiam eſt, αὐτῇ, ei. (d) Abducaris.] Sic Sanctus Baſilius videtur legiſſe : & apud Procopium margini adſcriptum eſt. Sed Procopius ipſe, ac Cyrillus, & aliqui codices habent, μὴ ἀπ' ἀρχῆς, nonne ab initio habitabunt, &c. (e) Perſequentis.] Nam etiam in Vatic. διώκοντος, licet per typographi incuriam factum ſit, διώκοντες. (f) Et dirigetur.] Aquila, καὶ ἑτοιμασθήσεται ἐν ἐλέῳ θρόνος, & præparabitur in miſericordia ſolium, ut in vulgata. Theodotio, καὶ ἑτοιμασθήσεται μετ' ἐλέους θρόνος, & parabitur cum miſericordia ſolium. (g) Superbiam ſuſtuli.] Ita etiam apud B. Cyrillum. A nonnullis abeſt, ἐξῆρα, & in Compl. illud, ſuperbiam, conjungitur cum antecedentibus, ὑβριστὴν, (ita enim habet) σφόδρα τὴν ὑπερηφανίαν, contumelioſam valde ſuperbiam. In quibuſdam vero eſt, τὴν ὑπερηφανίαν σου ἐξῆρας, ſuperbiam tuam extuliſti, aut, ἐξῆρεν, ſuſtulit : quomodo etiam videtur legiſſe S. Baſilius : apud quem, ſicut in cæteris fere codicibus ſequitur, καὶ ἡ ὕβρις (Compl. τὴν ὕβριν) αὐτοῦ καὶ ἡ μῆνις αὐτοῦ, & contumelia ejus, & alte concepta iracundia ejus. Ita enim interpretatur S. Baſil. Apud S. Hieron. ſuperbia ejus, & injuria ejus, & furor, non ſicut divinatio, &c. Hæc vero neque apud Cyrillum ſunt : & apud Procopium margini ſunt adſcripta ſub aſteriſco. (h) Habitatoribus autem Seth meditationes.] τοῖς κατοικοῦσι δὲ σὴθ μελετήσεις. In Compl. eſt, ἐν τοῖς κατοικοῦσι δὲ σὴθ, μελετήσεις, & ſic redditur, in habitantibus autem Seth, meditaberis. Apud Cyrillum, δεσὴθ, eſt una dictio, quemadmodum & in multis libris, Deſeth : ut hoc ſibi velit, fore meditationem lugubrium lamentorum habitantibus Deſeth. Apud S. Hieron. eſt, δὲ δεσὴθ, & in textu, habitatoribus autem Deſeth meditaberis. Apud S. Baſilium eſt, σεδὲκ, qui hunc locum ſic clarius a Symmacho expreſſum teſtatur, iis qui lætantur in muro fictili, loquimini : quare in margine unius codicis eſt, τοῖχον ὀστράκινον, quod eſſe in hebraico teſtatur S. Hieron. (i) Non confunderis.] S. Baſilius videtur legere cum interrogatione. In aliquot libris, & apud Cyrillum eſt, καὶ οὐκ ἐντραπήσονται πεδία, quod ita videtur explanare, & non reverebuntur feriſti vaſtatores campos Eſebon : lugebit vitis Sebama, &c. (k) In tribus annis.] Euſebius : Pro eo quod apud lxx dictum eſt, ἐν τρισὶν ἔτεσιν μισθωτοῦ ἀτιμασθήσεται ἡ δόξα μωὰβ, ſecundum hebraicam lectionem, vel etiam cæteros interpretes, interpoſita diſtinctio clariorem reddidit ſententiam : Nam ab Aquila quidem dictum eſt, ἐν τρισὶν ἔτεσι μισθωτοῦ, a Symmacho autem, ἔκτοτε καὶ νῦν ἐλάλησε κύριος λέγων, ἐν τρισὶν ἔτεσιν, ὡς ἐπὶ μισθωτοῦ, ex tunc, & nunc loquutus eſt Dominus dicens, in tribus annis, quaſi in mercenario : a Theodotione autem, ἀπὸ τότε, καὶ νῦν ἐλάλησε κύριος λέγων, ἐν τρισὶν ἔτεσιν, ὡς ἐνιαυτοῖς μισθωτοῦ, ex tunc, & nunc loquutus eſt Dominus, dicens, de tribus annis, quaſi annis mercenarii. Deinde ab alio principio dictum eſt apud cæteros interpretes, & juxta hebraicam lectionem, καὶ ἀτιμασθήσεται ἡ δόξα μωὰβ σὺν παντὶ τῷ πλούτῳ τῷ πολλῷ, & inhonorabitur gloria Moab cum omnibus divitiis iſtis multis.

CAP. XVII.

(a) TOlletur de civitatibus.] Theodotio, μετασταθήσεται ἐκ πόλεως, removebitur de civitate. (b) In ſeculum] Euſebius : Iſtud, εἰς τὸν αἰῶνα, μόνην τὴν ἑβδομήκοντα ἑρμηνείαν εἴρηται. λέγω δὲ τὸ, εἰς τὸν αἰῶνα, οὔτε γὰρ ἐν τῷ ἑβραϊκῷ, οὔτε παρὰ τοῖς λοιποῖς ἑρμηνευταῖς φέρεται, In ſola lxx, interpretatione poſitum eſt : neque enim in Hebraico, neque apud cæteros interpretes fertur. Pro hoc Sanctus Hieronymus poſuit dictionem hebræam Aroer, quam inquit ſignificare myricem, arborem quæ in ſolitudine naſcitur. (c) Ad confugiendum.] In multis additur, ἐκεῖ, illuc. (d) Amorræi, & Evæi.] Sanctus Hieronymus ex Aquila, teſtam, & Emir, ex Symmacho, ſylvam, & Amir, ex Theodotione, Hares, & Emir, quod ipſe, aratra. & ſegetes. (e) Exterminabit.] Aquila, καὶ ἐπιτιμήσει ἐν αὐτῷ καὶ φεύξεται μακρὰν, & increpabit in eum, & fugiet longe. Symm. καὶ ἐμβριμήσεται αὐτῷ, καὶ φεύξεται πόρρω & comminabitur ei, & fugiet procul. (f) Ventilantium] In Complut. & apud Cyrillum, λελικμωμένον, ventilatum. (g) Tempeſtas impellens.] In iiſdem, καταιγίδος φερούσης, tempeſtate impellente. (h) Et.] Iſtud, &, abeſt a multis, & a Cyrillo : cui in cæteris convenit cum noſtra.

CAP. XVIII.

(a) NAvium alis.] Symmachus, ἦχος πτερωτὸς, ſonitus alatus. Addit Sanctus Hieronymus, quod Symmachus dixit, ſonitum, Theodotionem dixiſſe, aves, Aquilam bi-umbram, ſe autem, cymbalum : in comment. autem capitis 19. dixit, væ terræ obumbranti alis. Sed lib. 7. terræ navium alarum. (b) Qui mittit.] Symmachus, ὁ ἀποστέλλων ἐν θαλάσσῃ πρεσβύτας, qui mittit in mari legatos. Pulchre autem docet Sanctus Hieronymus cauſam, cur interdum in ſermone de Ægypto pro genere feminino maſculinum inveniamus: apud hebræos enim & Ægyptus, & Ægyptius, & Ægyptii uno vocabulo nuncupantur. (c) Quis ultra illum ?] Symm. μεθ' ὃν οὐκ ἔστιν ἐπέκεινα, poſt quem non eſt ultra.

CAP. XIX.

(a) ECce Dominus ſedet.] Aquila, ἰδοὺ κύριος ἐπιβαίνει ἐπὶ πάχος ἐλαφρὸν, Ecce Dominus aſcendit ſuper craſſitiem levem. (b) Et incitabuntur.] Aquila, καὶ στασιάσω αἰγυπτίους αἰγυπτίοις, & diſſidere faciam Ægyptios ab Ægyptiis. Symmachus, συμβαλῶ, committam. (c) Turbabitur.] Symmachus, καὶ ῥαγήσεται πνεῦμα αἰγύπτου ἐν αὐτῇ, & diſrumpetur ſpiritus Ægypti in ipſa. Aquila, καὶ πλαδαρωθήσεται πνεῦμα αἰγύπτου ἐν ἐγκάτῳ αὐτῆς, & flacceſcet ſpiritus Ægypti in intimo ejus. Theodoretus, καὶ σχισθήσεται πνεῦμα αἰγύπτου ἐν αὐτῇ, & ſcindetur ſpiritus Ægypti in ea. (d) Et reges.] Aquila, καὶ βασιλεὺς κεκραταιωμένος βασιλεύσει αὐτῶν, & rex corroboratus regnabit ſuper eos: Symmachus, καὶ βασιλεὺς σκληρὸς ἐξουσιάσει αὐτῶν, & rex durus imperabit eis. Theodoretus, καὶ βασιλεὺς ἰσχυρὸς κυριεύσει αὐτῶν, & rex fortis dominabitur eorum, ut vulgata. (e) Et bibent.] Aquila, καὶ ἀναποθήσεται ὕδατα ἀπὸ θαλάσσης, & deſiderabuntur aquæ de mari. Symmach. καὶ ἀφανισθήσεται, & diſperibit. (f) Etiam.] Iſtud, καὶ, abeſt a multis. (g) Achi.] De vocabulo hoc notatum eſt Gen. 41. & Eccl. 40. & legenda, quæ hic a Sancto Hieronymo, lib. 7. & paulo poſt de Zytho. (h) Finem.] Pro hoc Sanctus Hieronymus teſtatur Aquilam dixiſſe, στρέβλοντα, qui perverſe omnia agit, ut puerum, inquit, ſignificaret. (i) Terrorem.] Sanctus Hieronymus, ex Aquila, γύρωσιν, cum aliquis pavidus & tremens circumfert oculos, & advenientem formidat inimicum. (k) Aſedec.] Symm. πόλις ἡλίου, civitas Solis. Alios inquit Sanctus Hieronymus, ὄστρακον, hoc eſt, teſtam, oſtracinam urbem intelligi voluiſſe. Dictio enim hebraica & ſolem, & teſtam ſignificat.

CAP. XX.

(a) FAC.] Sic etiam Cyrillus. In uno vetuſto codice, & Complut. eſt, ἐποίησεν, fecit. (b) Tres annos.] Abeſt a cæteris. (c) Tres anni erunt in ſigna.] In aliquo eſt, τρία ἔτη ἔσται σημεῖα, tribus annis erunt ſigna.

CAP. XXI.

(a) PRævaricans prævaricatur.] Symm. ὁ ἀθετῶν ἀθετεῖται, καὶ ὁ ταλαιπωρίζων ταλαιπωρεῖ, rejiciens rejicit, & vaſtans vaſtat. (b) Uriam.] Aq. λέοντα, leonem. Symm. λέαιναν, leænam, Theodotio, ἀριήλ, Ariel. Videatur Sanctus Hieronymus lib. 7. (c) In ſpeculam : Dominus dixit.] Sic apud Sanctum Hieronymum. Alii, εἰς τὴν σκοπιὰν κυρίου, καὶ εἶπεν, in ſpeculam Domini: Et dixit. (d) Voca de Seir.] Cyrillus videtur habuiſſe, καλεῖ, vocat. Sanctus Hieronymus lib. 7. inquit ſecundum hebræi & græci ſermonis ambiguitatem poſſe verti, vocat, & , voca : Euſebius, ſecundum cæteros interpretes, φεύγοντας παρὰ τοῦ σηὶρ, fugientes de Sier. (e) Habita.] In quibuſdam ſequitur, λῆμμα ἐν τῇ ἀραβίᾳ, Aſſumptio in Arabiam, aut, τὸ ῥῆμα τὸ ἐν τῇ ἀραβίᾳ, verbum quod in Arabiam, aut, τὸ ὅραμα τὸ ἐν τῇ ἀραβίᾳ, viſio, quæ in Arabiam.

CAP XXII.

(*) QUIA nunc.] Legenda ſunt quæ hoc loco ſcribit Sanctus Hieronymus, de illo Aphu, de quo in volumine Reg. (a) Elamitæ.] Schol. ἐλαμίτας, τοὺς σαμαρείτας καλεῖ· καὶ γὰρ τῆς περσικῆς μετῳκίσθησαν χώρας. ἀπ-

χθῶς δὲ διακείμενοι πρὸς τοὺς ἰουδαίους, συνεμάχουν κατ' αὐτῶν ἀναγκαίως ῥωμαίοις, Elamitas vocat ipſos Samaritas : ex Perſica enim regione tranſmigrarant. Inimice autem affecti erga Judæos, neceſſario una cum Romanis pugnabant contra illos. (b) Avertit.] Aliqui, & Cyrillus, ἀπέστρεψαν, & apud S. Hier. lib. 7. averterunt. In uno pervetuſto eſt, ἀπεστρέψατε, & paulo poſt, καθείλετε, avertiſtis, deſtruxiſtis. (c) In paſtophorium.] Symm. σκηνοποιοῦντα, eum qui facit tabernaculum. Aq. τὸν σκηνοῦντα, qui habitat in tabernaculo : ita enim interpretatur Sanctus Hieronymus pro quo inquit Theodotionem dixiſſe, Ingredere ad Socen iſtum. (d) Scripſiſti.] Ita etiam Cyrillus. In uno codice eſt, ἔγλυψας, ſculpſiſti. (e) Per imperium.] κατὰ κράτος, & apud Sanctum Hieronymum, fortiter. In multis, & apud Cyrillum, & Procopium, καὶ κράτος, & potentiam. Apud Procopium in margine. Th. κραταιώσω αὐτὸν, confortabo eum, ut in vulgata. (f) Et dabo ei.] Hæc uſque ad, & ſtatuam, abſunt a Cyrillo. In multis autem ſequuntur ſtatim poſt illa, & inhabitantibus in Juda. (g) Magnum.] In cæteris hæc adduntur, πᾶν τὸ σκεῦος τὸ μικρὸν ἀπὸ σκεύους τῶν ἀγανὼθ, omne vas parvum a vaſe Agonoth, quod in vulgata redditur, craterarum. Hæc vero neque a Cyrillo afferuntur, & apud Procopium ſignata aſteriſco Theodotioni tribuuntur.

CAP. XXIII.

(a) TRaderetur.] In aliquot libris hæc ſequuntur, ἀπάξουσιν αὐτὴν οἱ πόδες αὐτῆς πόρρωθεν εἰς ἀποικίαν, abducent eam pedes ejus procul in tranſmigrationem : quæ neque apud Cyrillum ſunt, & apud Procopium, tanquam de Theodotione ſumpta notantur aſteriſcis. (b) Aſſyriis.] In nonnullis hæc ſubjunguntur, ἐθεμελίωσεν αὐτὴν εἰς Σιείμ· ἔστησαν ἐπάλξεις αὐτῆς, ἐξήγειραν βάρεις αὐτῆς, fundavit eam in Siim : ſtatuerunt propugnacula ejus, excitaverunt ædificia ejus : quæ neque apud Cyrillum habentur, & apud Procopium aſteriſco ſignata ſunt : hoc tamen ſcholio adjuncto, τούτων τῶν ἠστερισμένων, ἀκριβῶς, ὡς τῶν ο, μέμνηται ἐν τῷ κε. τόμῳ τῶν εἰς ἡσαΐαν, horum, quæ aſteriſco notata ſunt, Origenes, tanquam ipſorum lxx, mentionem fecit in 25. tomo in Eſaiam. (c) Et in ſymbolam.] A nonnullis abeſt illud & : in ſymbolam autem videtur valere, ad ſaturitatem. De hoc vocabulo alibi dictum eſt.

CAP. XXIV.

(a) DIſſeminabit.] Aq. & Th. διασκορπίσει, diſperget. (b) Ceſſavit arrogantia, & opulentia impiorum.] Hæc, πέπαυται αὐθάδεια, καὶ πλοῦτος ἀσεβῶν, ſunt etiam in Vaticano : ſed per typographi incuriam in græca editione omiſſa. (c) Ululate.] Corrigendum in noſtra, ὀλολύζετε. (d) Terræ : abiit omnis lætitia.] Ab aliquo libro, & a Cyrillo abſunt. In alio eſt, ἀπεσχίσθη χαρὰ, abſciſſum eſt gaudium. (e) Conturbabitur.] Th. ἤχησαν ὕδατα, ſonuerunt aquæ maris. (f) Portenta.] Symm. & Th. ψαλμοὺς ἠκούσαμεν, pſalmos audivimus. Aq. μελῳδίας, melodias. (g) Pio.] In aliquot codicibus hæc ſequuntur, καὶ εἶπεν, τὸ μυστήριόν μου ἐμοὶ, τὸ μυστήριόν μου ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς, & dixit, myſterium meum mihi, myſterium meum mihi & meis. Apud Procopium poſt illa, Et dicent, hæc ſub aſteriſco apponuntur, τὸ μυστήριόν μου ἐμοὶ, τὸ μυστήριόν μου ἐμοί. S. Hier. eodem loco habet, ſed ſemel tantum, atque in comm. hæc inquit : Hoc quod dicitur, myſterium meum mihi, in lxx non habetur; ſed de Theodotionis tranſlatione in Græco additum eſt. Ea quidem Cyrillus non habet : habet autem in comm græcis Theodor. & [illegible] a Chryſoſtomo, & aliis citantur. (h) Væ prævaricatoribus] Aq. ὦ οἴμοι ἀθετοῦντες ἠθέτησαν, Heu mihi prævaricantes prævaricati ſunt. Sym. οἴμοι ἀθετοῦντες ἠθέτησαν, eodem ſenſu. (i) De cælo] Apud Sanctum Hieronymum & Cyrillum eſt, θυρίδες τοῦ οὐρανοῦ, feneſtræ cæli. (k) Declinavit.] In multis, & apud Cyrillum hic ſequuntur ea quæ paulo poſt ſunt in noſtra, & concutietur, quaſi pomorum cuſtodia, terra. In quibuſdam vero hic locus ſic habet ἔκλινεν. σάλῳ (aut καὶ σάλῳ) σαλευθήσεται ἡ γῆ, ὡς ὁ μεθύων καὶ κραιπαλῶν, καὶ σεισθήσεται, declinavit, agitatione agitabitur terra, ſicut ebrius, & ſe ingurgitans, & concutietur, &c. (l) Murus.] In pleriſque hæc ſequuntur, καὶ ἐντραπήσεται ἡ σελήνη, καὶ αἰσχυνθήσεται, ὁ ἥλιος, & erubeſcet Luna, & confundetur Sol : quæ neque apud Cyrillum habentur, & apud Procopium ſunt addita margini, tanquam ex alia editione : & Sanctus Hieronymus docet pro his a lxx dictum eſſe, liquefieri laterem, & cadere murum. (m) E Sion.] Multi, ἐν σιὼν, καὶ ἐν ἱερουσαλὴμ, in Sion, & in Hieruſalem.

CAP. XXV.

(a) UT non caderent.] Plerique, τοῦ πεσεῖν, & apud Sanctum Hieronymum, ut caderent. (b) Civitas.] Sic etiam Cyrillus. In quibuſdam eſt πόλεις, & apud Sanctum Hieronymum, ciuitates non ædificabuntur. (c) Benedicent.] Euſebius: Cæteri, δοξάσουσί σε, glorificabunt te. (d) Tradidiſti.] In quibuſdam libris hæc adjunguntur, καύσων ἐν σκέπῃ νέφους κληματίδα ἰσχυρῶν ταπεινώσει, æſtus in umbraculo nubis propaginem fortium humiliabit : quæ neque apud Sanctum Hieronymum neque apud Cyprianum habentur, & apud Procopium fere omnia ſub aſteriſco Theodotioni tribuuntur. (e) Iſtum.] Nec plura apud SS. Hieronymum, & Cyrillum. In quibuſdam libris hæc adduntur, πότον λιπασμάτων, πότον τρυγιῶν, quod in noſtra vulgata eſt, convivium pinguium, convivium vindemiæ. (f) Trade.] Quomodo cæteri interpretes hunc locum reddiderint, videndum apud Sanctum Hieronymum. (g) Moabitis.] In quibuſdam ſequitur, ἐν τῷ τόπῳ αὐτῆς, in loco ſuo. Symmachus, καὶ ἀλοήσομεν τὴν μωὰβ ὑποκάτω αὐτῆς, ὡς ἀλοητὸν ἀχύρου, ὡς πηλὸν, & triturabimus Moab ſub ea, ſicut trituram paleæ, ſicut limum. (h) Suas.] In aliquot libris hæc ſequuntur, ὡς ἁπλοῖ ὁ λυόμενος εἰς τὸ κολυμβῆσαι, ſicut expandit qui ſe lavat, ad natandum. Apud Procopium vero pro his, καὶ ἀνήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὃν τρόπον καὶ αὐτὸς ἐταπείνωσε τοῦ ἀπολέσαι, iſta in margine ſunt appoſita, ἐξαπλώσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἐν μέσῳ αὐτοῦ καθὼς ἀναπλώσαι ὁ λυόμενος εἰς τὸ κολυμβῆσαι, expandet manus ſuas in medio ejus, ſicut expanderet, qui ſe lavat ad natandum. (i) Muri.] Sic etiam Cyrillus. In quibuſdam eſt, τοῦ οἴκου σου, domus tuæ.

CAP. XXVI.

(a) CAntabunt.] Euſebius Emiſſ. Symm. ἐροῦσιν οἱ ᾄδοντες τὸ ᾆσμα, πόλιν ἰσχυρὰν ἔχομεν, dicent cantantes canticum, civitatem fortem habemus. Juxta Aquilam vero, πόλις κράτους ἡμῖν σωτήριον, urbs fortitudinis nobis ſalutare. Dictio autem Hebraica, pro, σωτήριον, nomen Jeſu candide ſic continet: iiſdem litteris Salvator noſter Hebraice ſcribitur. (b) Salutare.] In multis additur, ἡμῶν, & apud Sanctum Hieronymum, noſtrum. (c) Circummurale.] Sanctus Hieronymus ex Symmacho, firmamentum. (d) Apprehendes veritatem.] Pro hoc teſtatur Sanctus Hieronymus Aquilam & Symmachum ſimiliter tranſtuliſſe, τὸ πλάσμα ἡμῶν ἐπηρμένον, error noſter ablatus eſt. (e) Spe.] Abeſt iſtud a SS. Hieronymo & Cyrillo. In aliquo eſt, ὅτι ἐπὶ σοὶ ἠλπίσαμεν, quoniam in te ſperavimus. (f) Humilium.] Sic etiam Sanctus Hieronymus. In multis ſequitur, βήματα, greſſus : in aliquo, & apud Cyrillum, ἴχνη, veſtigia. (g) Et præparata] Corrigendum eſt in noſtra, ut in Vat. & in aliquot aliis codd. & apud Cyrill. καὶ παρεσκευασμένη ἡ ὁδὸς εὐσεβῶν.] In aliquo codice totus locus ſic habet, ὁδὸς εὐσεβῶν εὐθεῖα. τρίβος εὐσεβῶν εὐθεῖα εὐθεῖα ἐγένετο ἡ ὁδὸς τῶν εὐσεβῶν. καὶ παρεσκευασμένη, via piorum recta : recta facta eſt via piorum, & præparata : atque ita apud Sanctum Hieronymum, excepto, quod non habet illa, ſemita piorum recta, & pro, piorum, habet, juſtorum : quomodo etiam non eſt inuſitatum verti dictionem græcam, εὐσεβῶν. (h) De nocte : mane conſurgit.] Hanc interpunctionem videtur probare Sanctus Hieronymus in comm. licet in contextu illud de nocte conjungatur cum ſequentibus. (i) Ceſſavit enim impius.] Aq. & Th. ἠλεήθη ἀσεβὴς, miſericordiam conſequutus eſt impius. Symm. ἐδωρήθη ἀσεβὴς, donatum eſt impio. (k) Omnis, qui non didicerit.] Sic etiam S. Cyrillus. In Compl. eſt tantum, οὐ μὴ μάθῃ, apud Sanctum Hieronymum & non diſcet : quæ videntur cohærere cum verbis, quæ proxime ex cæteris interpretibus attulimus. (l) Mortui autem.] Sanctus Hieronymus ex Symmacho : Mortui non vivificabunt : gigantes non ſuſcitabunt. (m) Omne maſculum.] Symm. πᾶσαν τὴν μνήμην αὐτῶν, Aq. & Th. πᾶν τὸ μνημόσυνον αὐτῶν, omnem memoriam eorum. De hac varietate diſputat Sanctus Hieronymus. (n) Mala.] Euſebius : Iſtud quidem, κακὰ, neque apud cæteros interpretes, neque in hebraica lectione invenimus. Secundum vero cæteros interpretes dictum eſt, προσέθηκας τῷ ἔθνει, ἐν ᾧ ἐδοξάσθης ; adjeciſti. (aut, indulſiſti, ut Sanctus Hieronymus) genti, in quo glorificatus es ? De hoc etiam Sanctus Hieronymus. (o) Terræ.] Apud Sanctum Hieronymum ſequitur, longe feciſti omnes terminos terræ : quod in nullo codice eſt inventum. (p) Sic facti ſumus dilecto tuo.] Hæc obelo prænotat Sanctus Hieronymus, pro quibus inquit, cæteros tranſtuliſſe, ſic facti ſumus a facie tua Domine. (q) Quem fecimus.] Ita enim eſt etiam in Vaticano, ὃ ἐποιήσαμεν, licet per incuriam ſit omiſſum, ὅ. (r) Reſurgent mortui.] Aquila, ζήσονται οἱ τεθνεῶτές σου, Symm. & Th. ζήσονται οἱ νεκροί σου, vivent mortui tui. (ſ) Et expergiſcentur.] Sic Sanctus Hieronymus in comm. aut, evigilabunt. Euſebius, ὡς κοιμηθέντων αὐτῶν, quaſi ipſi dormierint. Quare ſecundum cæteros interpretes, priore quidem loco dictum eſt, ἐξυπνισθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις, e ſomno ſurgent, qui in monumentis; poſteriore autem, ἀγαλλιάσονται, exultabunt : aut αἰνέσουσι, laudabunt, ſecundum Aquilam : aut, ἀλαλάξουσι, jubilabunt, ſecundum Theodotionem. (t) Abſcondet.] In aliquo additur, ἔτι, & apud S. Hier. ultra.

CAP. XXVII.

(a) SAnctum.] Sanctus Hieronymus, ex cæteris interpretibus, durum. (b) Fugientem.] Idem ex Aquila, vectem, ex Symmacho, concludentem, ex Theodotione, robuſtum. (c) Draconem.] Sic in collatis codicibus, & apud Cyrillum. In Complut. additur, τὸν ἐν τῇ θαλάσσῃ, & apud S. Hier. qui eſt in mari : qui etiam in comm. docet draconem eſſe cetum. (d) Cantare.] Aut, incipere, ἐξάρχειν, & ita apud Cyrillum. In quibuſdam libris eſt, ἐξάρχει, apud Sanctum Hieronymum, deſiderium ejus princeps illius ſit, quod Eccleſia pulcherrima & dilecta ſit princeps ſynagogæ genitricis ſuæ. (e) Non ſicut] Apud Sanctum Hieronymum, in comm. videtur legi hoc modo ſine interrogatione. Sunt autem qui legant per interrogationem, nunquid ſicut, &c. (f) Longe.] Sic apud Cyrillum. Sed apud Sanctum Hieronymum, conjungitur cum ſequentibus, & longe habitans grex. (g) Mulieres venientes.] Aq. γυναῖκες ἐρχόμεναι φωτίζουσιν αὐτήν, mulieres venientes illuminant eam. Symmachus, γυναῖκες ἐρχόμεναι, καὶ διδάσκουσαι αὐτήν, mulieres venientes, & docentes eam. (h) Concludet.] Nonnulli, συρράξει, confliget. Sed Cyrillus, ut noſtra, itemque Sanctus Hieronymus, qui pro συμφράξει, quod eſt lxx, inquit Aquilam & Theodotionem vertiſſe, ῥαβδιεῖ, quod ſive virga percutiet, ſive ad virgam recenſebit numerum gregis ſui.

CAP. XXVIII.

(a) INjuriæ.] τῆς ὕβρεως. Euſebius : Cæteri, τῆς ὑπερηφανίας, ſuperbiæ. Et S. Hieron. 6. lib. comm. notat hoc eſſe uſitatum apud lxx ut pro ſuperbia injuriam ponant. (b) Mercenarii.] Sanctus Hieronymus. Cæteri, ebrios, ſoli lxx, μισθωτοὺς, id eſt, mercenarios, tranſtulerunt. (c) Montis pinguis.] Aquila, φάραγξ ῥυπαρῶν, vallem ſordium. Symm. φάραγξ ποτίτων, vallis pinguedinum. Th. φάραγξ πιόνων, vallis pinguium. (d) Terræ.] In nonnullis eſt, ἐν τῇ γῇ, in terra : apud Sanctum Hieronymum. trahens humum, & faciens ſibi ſpacium. Cyrillus autem cum his conjungit, quæ ſequuntur, manibus & pedibus quaſi natantes, qui cum quieſcunt manibus & pedibus, vi aquarum victi, tunc ſubmerguntur. Alii autem conjungunt cum poſt ſequentibus. Nonnulli, manibus, cum his, & pedibus, cum ſubſequentibus. (e) Reliquiis populi.] Sic apud Sanctum Hieronymum quod græce eſt, τῷ καταλειφθέντι τοῦ λαοῦ. In aliquot libris, & apud Theodoretum, in comm. græcis, & Euſebium 2. Evang. demon. αὐτοῦ, ſui. In pleriſque & ad marginem Vaticani, τῷ καταλειφθέντι μου λαῷ ἐν αἰγύπτῳ, relicto populo meo in Ægypto : & ſic priora Cyrillus, ſed non habet, in Ægypto. (f) Deliquerunt.] In cæteris, & in Vaticano appoſitum recentiori manu, πεπλανημένοι, & apud Sanctum Hieronymum, decepti ſunt. (g) Siceram.] Euſebius, Cæteri nominarunt, μέθυσμα, inebriamentum. (h) Phaſma.] Sanctus Hieronymus interpretatur phaſmata umbras quaſdam, & imagines, quæ cito pereunt, ac ſolvuntur. (i) Vadent.] Legendum eſt in noſtra, πορεύσωσι, nam per errorem eſt, πονέσωσι. (k) Qui crediderit.] Sic apud Sanctum Hieronymum. In aliis, & apud Cyrillum additur, ἐπ' αὐτῷ, in eo. Euſebius :

Cæteri, ὁ πιστεύων, οὐ σπεύσει, quod in vulgata noſtra, qui crediderit, non feſtinet. (*l*) Tempeſtas.] *Inquit* S. *Hier. Aq. & Symmachum eſſe interpretatos flagellum.* (*m*) Ut vos congregemini.] *In quibuſdam eſt*, ἡμᾶς, *& apud* S.*Hier*, ut congregemur. (*n*) Perditio.] σαπρία. *Nonnulli*, πικρία, *& apud* S. *Hier.* amaritudo. (*o*) Melanthium.] *Id eſt, nigrum papaver: quod apud* S. *Hier.* gith.

CAP. XXIX.

(*a*) Civitas, quam expugnavit David.] *Aquila*, πολίχνη παρεμβλήσεως δαυίδ civitatula, (*ita enim interpretatur S. Hieron.*) caſtrametationis David. *Addit S.Hieron. Symmachum dixiſſe*, caſtrum David. *Theodotionem*, circumvallatio David. (*b*) Comedite.] *Ita etiam* S. *Hieron. Abeſt autem a nonnullis codicibus, & a Cyrillo.* (*c*) Erunt.] *In multis*, ἔσαι, *& apud* S *Hieron.* erit: *qui etiam teſtatur, pro eo quod ſequitur*, loquentium de terra, *Aquilam dixiſſe*, magum. (*d*) Bibunt.] S. *Hieron. pro*, πίνοντες, *videtur habuiſſe*, πεινῶντες, *ita enim eſt apud illum*, qui in ſomnis eſuriunt (*e*) Compunctionis.] *Th.* ἐκστήσεως, (*aut, ut* S. *Hieron.* ἐκστάσεως,) exceſſus mentis: *Aquila*, καταφορᾶς, gravis ſomni. (*f*) Abſcondam.] *Ita enim SS. Hieron. & Cyrillus. Sed Juſtinus in dial. cum Tryphone*, ἀθετήσω, *ſicut* 1. *Cor.* 1. *& Euſebius in comm. græcis, &* S. *Cyprianus, de bono patientiæ*, reprobabo. (*g*) Filii eorum.] *Sic explanat Cyrillus, & optime videtur conſtare ſententia. Alii autem interpretantur filios ſuos: & apud* S. *Hieronymum*, ſed cum viderit filios ſuos opera mea. (*h*) Et linguæ balbutientes diſcent loqui pacem.] *Hæc Sanctus Hieronymus obelo prænotat.*

CAP. XXX.

(*a*) Auxilium.] *In aliquo codice additur*, οὔτε εἰς ὠφέλειαν, *& apud* S. *Hier.* neque in utilitatem. (*b*) Quia vana.] *Quomodo hunc locum cæteri tranſtulerint, legitur apud* S. *Hier.* (*c*) Buxum.] *Idem ex Symmacho*, ἐπὶ πτυχῇ, id eſt, ſuper latiſſimam tabulam. (*d*) Erunt in dies hæc tempore.] *Alii*, ἔσονται εἰς ἡμέρας καιρῶν ταῦτα, erunt in dies temporum hæc. (*e*) Comminuta.] λεπτὰ, *quaſi fragmenta. In multis eſt* λεπτοῦ, *quaſi vaſe, aut officinæ comminuta.* (*f*) Extrahas.] ἀποσυρεῖς, *ut plerique, aut*, ἀποσυρεῖς, *ut nonnulli.* (*g*) Erimus.] *Ita etiam* S. *Hieron. Alii*, ἀναβησόμεθα, aſcendemus: *unus*, φευξόμεθα, fugiemus. (*h*) Veſter.] *In quibuſdam ſequitur*, ϗ ποῦ καταλείψετε τὴν δόξαν ὑμῶν; & ubi relinquetis gloriam veſtram? *quod etiam explicatur a Cyrillo.* (*i*) Qui immanent in eo.] *Euſebius*, aut juxta Symmachum, ὑπομένοντες αὐτὸν, ſuſtinentes eum: *qui etiam apud lxx pro*, ἐπ' αὐτῷ, *legit*, ἐν αὐτῷ. (*k*) Et Hieruſalem.] *Symmachus*, ἱερουσαλὴμ κλαυθμῷ οὐ κλαύσεις, Hieruſalem ploratu non plorabis: *Th.* ἐν ἱερουσαλὴμ κλαυθμῷ οὐ κλαυθήσεται, in Hieruſalem ploratione non plorabitur. (*l*) Vocem.] *Euſebius, ex alia interpretatione*, τὴν φωνὴν τῆς βοῆς σου καθὼς ἂν ἀκουσθῇ, ἀκούει σου, vocem clamoris tui ſimulatque audierit, audit te. (*m*) In die illa.] *Symmachus*, ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς πολλῆς, ἐν τῷ πεσεῖν μεγάλους, in die interfectionis multæ cum ceciderint magni. (*n*) Tempus.] *In aliis additur*, πολὺ, *& apud* S. *Hier* multum. *Euſebius*, cæteri, μακρόθεν, de longe: *ut vulgata noſtra.* (*o*) Oſtendere.] *In aliquo eſt*, δείξει, *& apud* S. *Hieron.* oſtendet. (*p*) Tu enim ante dies exigeris.] *Alii*, οὐ γὰρ πρὸ ἡμερῶν ἀθετηθήσῃ, non enim ante dies reprobaberis, *aut*, ἀπατηθήσῃ decipieris: *aut*, ἀπαιτηθήσῃ, exigeris: *quod ita explicat Cyrillus*, non ante tempus exigeris pœnas pro iis quæ in meos debacchatus es *Apud* S. *Hier. eſt*, tu enim ante dies decipieris: *Ita partim cum noſtra convenit, partim diſcrepat.*

CAP. XXXI.

(*a*) Beatus.] *Euſebius*, εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι τὸ μὲν μακάριος, οὐδεὶς τῶν ἑρμηνευτῶν εἴρηκεν, Sciendum vero eſt iſtud, μακάριος, neminem interpretum poſuiſſe (*b*) Qui habet.] *Symm*, ἔχει πῦρ ἐν σιὼν ϗ κλίβανον ἐν ἱερουσαλήμ, habet ignem in Sion, & clibanum in Hieruſalem. *Aq. & Th* φῶς αὐτῷ ἐν σιὼν, ϗ κλίβανος αὐτῷ ἐν ἱερουσαλήμ. lumen ei in Sion, & clibanus in Hieruſalem. *De qua varietate diſputat Sanctus Hieronymus.*

CAP. XXXII.

(*a*) Principes cum judicio præerunt.] *Euſebius*: Cæteri, ϗ ἄρχοντες εἰς κρίμα ἄρξουσιν, & principes in judicio principabuntur. (*b*) Erit homo.] *Euſebius, ex alia tralatione*, ϗ ἔσαι ἀνὴρ ὡς ἀποκρυφὴ ἀπὸ πνεύματος, ϗ λαίλαπος, & erit vir, tanquam latibulum a vento, & turbine (*c*) Faciet.] *In pleriſque eſt*, ποιῆσαι, *& apud* S. *Hieron.* faciat. (*d*) Diei anni.] *Viſa eſt hæc interpretatio convenire explanationi Cyrilli: poſſet tamen iſtud*, ἡμέρας ἐνιαυτοῦ, *reddi*, die, *aut*, diebus anni. S. *Hier. in comm. cap.* 34. & dierum anni recordamini (*e*) Ceſſavit.] *In multis additur*, ὁ σπόρος, ϗ, ſeminatio, &. (*f*) Accingite lumbos.] *Sic etiam Cyrillus. In aliis eſt*, περιζώσασθε σάκκοις ὀσφύας, circumcingite ſaccis lumbos, *& in aliquo additur*, ὑμῶν, veſtros. (*g*) Terra.] *Compl.* ἐν γῇ, in terra. *Sed* S. *Hier. refert ex lxx* ὑπὲρ γῆν, ſuper terram. (*h*) Deſiderii.] *Alii*, ἐπιθυμητοὺς, deſideratas. (*i*) Villæ] *Apud* S. *Hieron. additur*, σου, tuæ, *& afferuntur aliorum interpretationes.* (*k*) Chermel.] *Symm.* ϗ ἔσαι ἡ ἔρημος εἰς κάρμηλον, & erit deſertum in Carmelo. (*l*) Confidentes.] *In pleriſque additur* ἔσονται, erunt.

CAP. XXXIII.

(*a*) ILLIC.] ἐκεῖ. *In quibuſdam eſt*, ἥκει, *& apud* S. *Hier.* venit. (*b*) Clamabunt.] *In aliquo eſt*, φοβηθήσονται, timebunt. (*c*) Sentietis.] αἰσθηθήσεσθε, *aut*, αἰσθήσεσθε, *ut in quibuſdam. In uno legitur*, αἰσχυνθήσεσθε, confundemini. (*d*) Iſte habitabit.] *Symm.* αὐτὸς ἐν ὑψηλοῖς κατασκηνώσει, ὡς ὀχυρώματα πετρῶν τὸ ὕψος αὐτοῦ, ipſe in excelſis habitabit, ſicut munimenta ſaxorum ſublimitas ejus. (*e*) Qui nutriuntur.] τοὺς τρεφομένους. *Sic videtur fere reſpondere vulgatæ noſtræ*, ubi doctor parvulorum? *Apud* S. *Hier. in vetuſtiore eſt*, qui nutriunt ?& parvum, *&c. Sed ſuſpicari licet, legendum*, nutriuntur. *In aliis eſt*: τοὺς συστρεφομένους μικρὸν, conglobantes parvum, *&c. quod pulchre Cyrillus Scribis & Phariſæis accommodat.* (*f*) Impellens.] *Apud* S. *Hier. poſt illud*, ſpacioſi, *hæc ſequuntur*, non ingredietur per eam navis agitata remigio.

CAP. XXXIV.

(*a*) Numerum.] *Significat* S. *Hieron. alios dixiſſe* militiam, *quod lxx*, ἀριθμόν. (*b*) Odor.] *Symm.* ἀναβήσεται ἡ δυσωδία, aſcendet fœtor. (*c*) Montes.] *Euſebius*, αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν ὄρη νοούμενα, virtutes cœlorum montes ſub intelligentiam cadentes. (*d*) Et tabeſcent omnes virtutes cœlorum.] *Hæc apud Cyrillum non habentur. Euſebius.* μὴ κείμενον δὲ ἐν τῇ τῶν ἑβδομήκοντα ἑρμηνείᾳ [τὸ, τακήσονται πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν,] μετ' ἀστερίσκων ἐκ τῆς τῶν λοιπῶν ἑρμηνείας προστέθη. Hoc in lxx interpretatione minime poſitum, ex aliorum interpretatione cum aſteriſcis eſt adjunctum. (*e*) Et omnes.] *Euſebius*: Aquila, ϗ πᾶσα στρατιὰ αὐτῶν ἀπορρεύσει, ὡς ἀπορρεῖ φύλλον ἀπὸ ἀμπέλου, ϗ ὡς ἀπόπτωμα ἀπὸ συκῆς, & omnis militia eorum defluet, ſicut defluit folium de vite, & ſicut deciduum de ficu. *Symm.* ϗ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ πεσεῖται, ὡς πίπτει φύλλον ἀπὸ ἀμπέλου, ϗ ὡς ἀπόπτωμα ἀπὸ συκῆς, & omnis virtus ejus cadet, ſicut cadit folium de vite, & ſicut deciduum de ficu. τετήρηται δὲ ταῦτα ὑμῖν εἰς τὸ δεῖξαι ὅτι παρὰ τοῖς ἑβδομήκοντα εἰρημένα ἄστρα, παρὰ τοῖς λοιποῖς ἑρμηνευταῖς δυνάμεις τοῦ οὐρανοῦ ὠνομάσθησαν. Conſervata enim hæc nobis ſunt ad oſtendendum, quæ apud lxx dicta ſunt, aſtra, apud cæteros interpretes nominari, virtutes cœli. (*f*) Agnorum.] ἀμνῶν. *Euſebius*, aut ſecundum cæteros interpretes, ἀρνῶν, agnorum ætate provectiorum. (*g*) Sirenum.] *Schol.* σειρῆνας καλεῖ τὰ ἐν νυκτὶ θρηνώδη φωνὴν ἱέντα τῶν πτηνῶν, μονονουχὶ κατολολύζοντα, οἷον ἡ γλαῦξ, ϗ τὰ ἐοικότα, Sirenas vocat ea quæ inter volatilia emittunt noctu querulam vocem, ac prope ululant, quemadmodum noctua, & ſimilia. *Legendus eſt* S. *Hieron. qui varietates ex aliis interpretibus affert.*

CAP. XXXV.

(*a*) Efflorebunt.] *Severus*, ϗ ὑλοχαρήσει, & læte ſylveſcent. (*b*) Honor Carmeli.] *Symm.* εὐπρέπεια τοῦ καρμήλου, ϗ τοῦ πεδίου. αὐτοὶ ὄψονται τὴν δόξαν τοῦ κυρίου, decor Carmeli, & campi. Ipſi videbunt gloriam Domini. *Th.* ὡραιότης τοῦ καρμήλου, ϗ τοῦ σαρῶν, ſpecies Carmeli, & Saron. *Notat etiam* S. *Hier. Symmachum pro Saron dixiſſe campos.* (*c*) Caulæ arundinis.] *Ita etiam Cyrillus. In quibuſdam libris additur*, ποιμνίου, gregis. *Apud Sanctum Hieronymum, ex lxx, eſt tantum*, caulæ gregum.

CAP. XXXVI.

(*a*) Confidimus.] *In cæteris hæc ſequuntur*, οὐκ αὐτός ἐστιν, οὗ ἀφεῖλεν ἐζεκίας τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ, ϗ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, ϗ εἶπε τῷ ἰούδᾳ, ϗ τῇ ἱερουσαλὴμ κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου τούτου προσκυνήσατε? nonne ipſe eſt, cujus abſtulit Ezecias excelſa ejus, & altaria ejus, & dixit ad Judam, & Hieruſalem, ad faciem altaris hujus adorate? *Quæ nec Cyrillus habet. Habentur quidem* 4. *reg.* 18.

CAP. XXXVII.

(*a*) Exaudiat.] *Legendum enim*, εἰσακούσαι. *In multis autem eſt*, ὅπως εἰσακούσαι, *& in vulgata noſtra*, ſi quomodo audiat. (*b*) Quomodo.] *In aliquo eſt*, πῶς, quam. (*c*) Anagugana.] *Varie hoc nomen legitur. In uno eſt*, ἀνὰ, ϗ γαυὰ, *non longe a vulgata, quæ habet*, Ana, & Ava. *Sed* S. *Hier. teſtatur lxx feciſſe unam dictionem*, Anaveava. (*d*) Abjecerunt.] *In aliis*, ἀπώλεσαν, diſperdiderunt. S. *Hier. in ſua*, comminuerunt. (*e*) Reliquias.] *Sanctus Hieronymus*, Juxta Symmachum, pomis veſcere. (*f*) Erunt.] *In nonnullis eſt*, ἐξελεύσονται, exibunt. (*g*) Naſarach.] *Ita etiam Cyrillus. In multis additur*, θεοῦ αὐτοῦ, Dei ſui, *& in aliquo non habetur quod ſequitur*, τὸν πάτραρχον αὐτοῦ, *quod nonnulli putant ſignificare*, patronum ſuum.

CAP. XXXVIII.

(*a*) Uſque ad mortem.] *Euſebius*, Aquila, τοῦ ἀποθανεῖν, ad moriendum; cæteri, εἰς θάνατον, ad mortem. (*b*) Oratio.] *Inquit* S. *Hier. ſolos lxx pro ſcriptura orationem poſuiſſe.* (*c*) In excelſo.] *Idem ex tribus interpretibus*, in infirmitate, & ſilentio, *& ex alio*, in ſanguine. (*d*) Vadam.] *Addendum in noſtra*, πορεύσομαι. (*e*) Hominem. Defecit ex cognatione mea.] *A Cyrillo abeſt illud*, ἐξέλιπεν, *& ita fluit oratio*, non videbo ulterius hominem ex cognatione mea. *In cæteris, poſt*, ἄνθρωπον, *ſequitur*, ἔτι, (*quamvis iſtud*, ἔτι, *a nonnullis abeſt*) μετὰ κατοικούντων, *& apud* S. *Hieron.* adhuc cum habitantibus: *quæ apud Procopium ſunt ex Theodotione aſcripta margini cum aſteriſco. In iiſdem etiam eſt*, ἐξέλιπον, *& apud* S. *Hier.* defeci a cognatione mea: *idque Procopius habet in textu, ſed in margine, ut noſtra*, ἐξέλιπεν. (*f*) Leoni.] *Sic optimi codices, & Cyrillus. Alii*, ὡς λέων, *& apud* S. *Hier.* ſicut leo. (*g*) Cataplaſma.] *Id eſt, impone cataplaſma. In uno libro additur*, ἐπὶ τὸ ἕλκος, ſuper ulcus: *quod omiſſum a lxx, ſic dictum eſſe a cæteris tribus notat* S.*Hieron. Euſebius etiam ita ſcribit*: ϗ οἱ λοιποὶ πάντες ἕλκος ὠνόμασαν, τὸ διὰ τῆς παλάθης θεραπευθέν. Et cæteri omnes, ἕλκος, nominaverunt, quod per maſſam ſanatum eſt.

CAP. XXXIX.

(*a*) Nechotha.] *Sanctus Hieronymus, ex Symmacho*, aromatum ſuorum.

CAP. XL.

(*a*) Sacerdotes.] *Hoc obelo prænotat* **Sanctus Hieronymus**: *apud quem multæ aliorum interpretationes legi poſſunt.* (*) In directam.] *Nonnulli*, εὐθεῖα, *& apud Sanctum Hieronymum*, directa. (*b*) Cecidit.] *In quibuſdam libris hæc ſequuntur.* ὅτι πνεῦμα κυρίου ἔπνευσεν εἰς αὐτό. ἀληθῶς χόρτος ὁ λαός, ἐξηράνθη ὁ χόρτος, ἔπεσε τὸ ἄνθος, quia ſpiritus Domini flavit in eo: vere fœnum eſt populus: exiccatum eſt fœnum, cecidit flos: *quæ apud Cyrillum non habentur: neque apud Cyprianum*, 3. *teſtim. & alibi, & a* S. *Hieronymo ſub aſteriſcis poſita tribuuntur Theodotioni, apud Procopium, Symmacho & Theodotioni.* (*c*) Oſtendit illi.] *In quibuſdam libris hæc ſequuntur*, ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, ϗ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? *quæ neque Juſtinus, neque* S. Hieronymus, *neque Cyrillus, neque Procopius hic habent.* Habet *autem Sanctus Paulus Rom.* 11.

Sed

Sed fortaſſe potuit ſumere ex Job cap. 14. *ubi in vulgata eſt*: Quis autem dedit mihi, ut reddam ei? (*d*) Suæ.] *Iſtud*, αὐτοῦ, *abeſt a nonnullis, & apud Sanctum Hieronymum*, in robore fortitudinis nihil te latet.

CAP. XLI.

(*a*) Innovamini.] *Euſebius*, παρακελεύεται δηλονότι ταῖς νήσοις κατὰ τὸν θεοδοτίωνα κωφεύειν ϗ σιγᾶν, Præcipitur, nimirum inſulis, juxta Theodotionem, κωφεύειν ϗ σιγᾶν, mutire, & tacere. (*b*) Termini terræ.] *Ita etiam Cyrillus. In aliquo adjungitur*, ἐξέστησαν, *& apud* S. *Hier.* termini terræ obſtupuerunt, & acceſſerunt. (*c*) Solidatio bona eſt.] *Sic apud* S. *Hier. quod Græce*, σύμβλημα καλόν ἐστιν, *& poſſet etiam verti*, commiſſura, *aut*, conflatio. *Theodoretus*: tres ipſi, εἰς κόλλησιν καλόν ἐστιν, ad conglutinationem bonum eſt. (*d*) Et quem.] *Ab aliquo, & SS. Hieronymo, & Cyrillo abeſt illud*, &. (*e*) Semen.] *Symm.* σπέρμα ἀβραὰμ τοῦ φίλου μου, ſemen Abraam amici mei. *Aq.* σπέρμα ἀγαπητοῦ μου, ſemen dilecti mei. (*f*) Non fallo.] *Hoc modo accipit Cyrillus illud*, μὴ πλανῶ. *Apud* S. *Hier. eſt*, ne erres. (*g*) Jacob.] *In quibuſdam, & apud Cyrillum in textu additur*, σκώληξ, vermis. *Quod in lxx. non haberi teſtatur* S. *Hier. neque apud Cyrillum eſt in ipſa explanatione. Vide Procopium.* (*h*) Buxum.] S. *Hier. ex Theodotione*, ſpinam, *quod alibi*, Sethim. (*i*) Appropinquaverunt conſilia veſtra.] *Theodoretus*, φέρετε εἰς μέσον τὰ ἰσχυρὰ ὑμῶν, afferte in medium fortia veſtra: aut ſecundum Theodotionem, κραταιώματα ὑμῶν, robora, & firmamenta veſtra. (*k*) Ventura.] *Quod in noſtra eſt*, ἐπεχόμενα, *corrigendum*, ἐπερχόμενα. (*l*) Factores veſtri.] *Sic apud SS. Hier. & Cyrillum, qui id explicat, non eſtis vos Dii: ſed adſunt, qui vos faciunt. In quibuſdam pervetuſtis eſt*, οἱ ποιοῦντες ὑμᾶς, ἄδικοι (*al.* μάταιοι) ϗ ματαιότης οἱ πλάσσοντες ὑμᾶς, qui faciunt vos, injuſti, (*al.* vani) & vanitas, qui plaſmant vos.

CAP. XLII.

(*a*) Jacob.] *Euſebius, Evang. demonſtr. lib.* 9. παρὰ τοῖς ἑβδομήκοντα ὠβέλισται τὸ τοῦ ἰακὼβ ϗ τὸ τοῦ ἰσραὴλ ὄνομα, ϗ παρὰ τοῖς λοιποῖς δὲ ἑρμηνευταῖς παρασεσιώπηται· ἐπεὶ μηδὲ ἐν τῷ ἑβραϊκῷ φέρεται. Apud lxx obelo notatum eſt nomen Jacob, & Iſrael: atque apud cæteros etiam interpretes ſilentio tranſmiſſum: nam neque in Hebraico fertur. *Idem notat* S. *Hier. & B. Matthæum teſtem citat. Idem Euſebius, lib.* 11. *hunc locum ſic citat*, ἰδοὺ ὁ παῖς μου, ἀντιλήψομαι αὐτοῦ, ὁ ἐκλεκτός μου, ecce ſervus meus, ſuſcipiam eum; electus meus: *ut* S. *Hier. in ſua: qui etiam apud lxx habet illud*, Ecce. (*b*) Suſcepit eum.] *Euſebius*, ὃν ᾑρέτισεν ἡ ψυχή μου, quem elegit anima mea: *Severus*, ἰδοὺ ὁ παῖς μου, ὃν ᾑρέτισα, εἰς ὃν ηὐδόκησεν ἡ ψυχή μου, ecce puer meus, quem elegi, in quo complacuit ſibi anima mea. (*c*) Dimittet.] *Sic apud* S. *Hier. in textu in comm.* non relinquet: *& refert ex Symmacho*, non decipietur. (*d*) Fumigans.] *Juſtinus*, τυφόμενον, *ut etiam Matt.* 12. *qui Evangelii locus cum hoc eſt conferendus.* (*e*) Generis.] *In multis, & apud Cyrillum additur*, μου, mei. *In Complut.* ἰσραὴλ, Iſrael. (*f*) Et ſedentes.] *Illud, &, abeſt a nonnullis, & a Cyrillo.* (*g*) Principatus ejus: glorificate.] *Sic etiam Cyrillus. Apud* S. *Hier. videtur fuiſſe*, δοξάζεται, *ita enim ſcribitur*, principatus ejus: glorificatur, & nomen ejus, &c. *a Compl. abeſt illud*, principatus ejus. (*h*) Vici.] *Euſebius*, Cæteri, ϗ πόλεις αὐτῆς, & civitates ejus. (*i*) Tacui.] *Sic etiam Cyrillus, & S. Cypr.* 2. *teſtim. & alibi. In multis additur*, ἀπ' αἰῶνος, a ſeculo: *apud* S. *Hier.* a principio. (*k*) Faciam.] *Ita etiam Cyrillus. In aliis adjungitur*, αὐτοῖς, *& apud* S. *Hier.* illis. (*l*) Eorum.] *Sic Cyrillus. In cæteris codicibus, & apud Procopium ſequitur*, τίς τυφλὸς, ὡς ὁ ἀπεσχηκώς; *al.* ἀφεστηκὼς, quis cæcus, ſicut qui receſſit? *Apud* S. *Hier.* niſi qui recepit: *ſed videtur mendum.* (*m*) Cogitavit.] *In aliis*, ἠβούλετο, *& apud* S. *Hier.* voluit. (*n*) Exaudite in futura.] *Sic etiam Cyrillus. In Compl. eſt*, ὃς ταῦτα εἰσακούσεται, ϗ εἰς τὰ ἐπερχόμενα γνώσῃ; *& apud* S. *Hier.* qui hæc audiat, & futura cognoſcat? (*o*) Quibus.] *Cæteri*, τίς, *& ſic apud* S. *Hier.* quis, *& apud* S. *Cyprianum de Lapſis, & alibi.*

CAP. XLIII.

(*a*) Soenem.] *Apud* S. *Hier.* συήνην, Syenem: *pro quo inquit cæteros interpretes poſuiſſe Saba.* (*b*) Exprobravi.] *Euſebius*, Cæteri, ϗ ἠκούτισα, & auditum feci, *ut fere vulgata.* (*c*) Fugientes.] S. *Hier. ex Theodotione*, fortes. (*d*) Sirenes.] *Sic cæteros etiam interpretes dixiſſe teſtatur* S. *Hier. præter Theodotionem, qui retinuerit nomen hebraicum.* (*e*) Et filiæ ſtruthionium.] *Euſebius*, Cæteri, ϗ στρουθοκάμηλοι, & ſtruthiocameli. (*f*) Nec ſervire te feci in hoſtiis.] *Sic apud* S. *Hier. In aliquot libris eſt*, οὐκ ἐδούλωσά σε ἐν δώροις, non feci te ſervire in muneribus. *Aliqui & Cyrillus*, οὐκ ἐδούλευσας (*al.* ἐδούλωσας) ἐν θυσίαις, non ſerviſti in hoſtiis: *apud quem etiam ſequitur, ut in multis*, οὐδὲ ἔγκοπον ἐποίησας, neque laborem feciſti. *Theodoretus autem, & Euſeb. Evang. Demonſtr. lib.* 2. οὐκ ἐδούλευσάς μοι ἐν δώροις, non ſerviſti mihi in muneribus. (*g*) Nec laborem.] *Symm.* ἐκοπάθης δὲ εἰς ἐμὲ, laboraſti autem in me. *Scholion Euſebii*, καίτοι ἐμοῦ μὴ ποιήσαντός σε κοπιάσαι, & quidem, cum ego minime tibi laborem præberem. (*h*) Ante me ſtetiſti.] *Sic apud* S. *Irenæum, & Procopium. Sed* S. *Hier. ex lxx*, παρέστην σε, defendi te: *quemadmodum eſt in aliquot libris, & apud Cyrillum, Theodoretum, Euſebium, loco indicato.* **Complut.** ὑπερήσπισα, protexi. (*i*) Iniquitates tuas primus.] *Hoc* S. *Hier. inquit additum a lxx.*

CAP. XLIV.

(*a*) Dilecte Iſrael.] *Pro his teſtatur* S. *Hier. cæteros*, εὐθύτατον, *ſive*, εὐθὺ, *id eſt, rectiſſimum, & rectum, eſſe interpretatos.* (*b*) Non audierunt.] *Sic Cyrillus & Procopius. In pleriſque vero codicibus eſt*, οὐκ ἦσαν, non erant. (*c*) Ipſis.] *In aliis hæc ſequuntur*, ϗ μάρτυρες αὐτῶν εἰσιν. (*iſtud* εἰσιν *abeſt a Compl.*) οὐκ ὄψονται, ϗ οὐ γνώσονται, ἵνα αἰσχυνθῶσι· τίς πλάσει ἰσχυρὸν, ϗ γλυπτὸν χωνεύσει εἰς ἀνωφελῆ; ἰδοὺ πάντες (*quod* πάντες *ab aliquo abeſt*) οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ, & teſtes ipſorum ſunt: non videbunt, & non cognoſcent, ut confundantur. Quis format fortem, & ſculptile conflabit ad nihil utile? ecce omnes participes ejus: *& in Compl. ſine*, ἀλλὰ, *ſequitur*, αἰσχυνθήσονται, confundentur: *quemadmodum & in vulgata noſtra. Iſta vero neque Cyrillus* habet, *& apud Procopium ſub aſteriſco tribuuntur Theodotioni.* (*d*) Omnes, unde.] *Cyrillus videtur legiſſe*, πάντες ὅσοι, omnes, quicunque. *In Compl.* πάντα ὅθεν ἐγένοντο, omnia unde facta ſunt. (*e*) Menſura.] *In aliis hæc adjunguntur*, ϗ ἐμόρφωσεν αὐτὸ ἐν παραγραφίδι, ἐποίησεν αὐτὸ ἐν παραγωνίσκοις, *al.* περιγωνίοις, *aut*, περιγωνίσκοις, *quæ ſic in vulgata videntur reddi*, formavit illud in runcina, fecit illud in angularibus. *Ea apud Procopium ſub aſteriſcis aſcribuntur Aquilæ.* (*f*) Glutine.] *Compl. & Cyrillus*, ἐν κόλλει, *& interpretantur*, in circino. (*g*) Succidit.] *In aliis hæc ſequuntur*, ἑαυτῷ κέδρους, ϗ ἔλαβε ἀγριοβάλανον, ϗ δρῦν, ϗ ἐκαρτέρησεν αὐτὸ, *al.* αὐτῷ, ſibi cedros, & ſumpſit ilicem, & quercum, & comportavit illud, *al.* ſibi: *quæ apud Cyril. non habentur, & apud Procopium ſub aſteriſco tribuuntur Aquilæ, & Theodot.* (*h*) Eos.] *Apud Cyrill. eſt*, αὐτὸ, illud. *In aliis hæc ſequuntur*, ἐποίησεν αὐτὸ γλυπτὸν, ϗ κάμπτει αὐτοῖς, fecit ſibi ſculptile, & incurvat ſe eis: *Quæ itidem apud Procopium notata aſteriſco Theodotioni attribuuntur.* (*i*) Idumææ.] *Cyrillus, & Compl.* τῆς ἰουδαίας, *& apud* S.*Hier.* Judæ.

CAP. XLV.

(*a*) Civitates.] *Sic etiam Cyrillus & S. Cyprianus, lib.* 1. *teſtim. ſed in pleriſque*, πύλαι, portæ, *ut in vulgata noſtra.* (*b*) Quod melius feci.] *Sic apud* S. *Hier. qui pro hoc Theodotionem inquit poſuiſſe*, Væ ei qui contendit contra factorem ſuum, arans arantis terram. *Plerique vero codices & Cyrillus, & Procopius habent*, ποιῶν βελτίω, κατεσκεύασα ὡς πηλὸν, faciens meliorem, (*aut*, meliora) compoſui, ut lutum. *In aliquo etiam eſt*, ποιῶν βέλτιον, κατεσκεύασά σε, faciens melius, compoſui te. (*c*) Nunquid reſpondebit figmentum ad fictorem ſuum? Qui dicit.] *In Compl. & apud Cyrillum tantum eſt*, οὐαὶ, ὁ λέγων, *& apud* S. *Hier.* Væ qui dicit. (*d*) Et omnes viæ illius rectæ.] *Sym.* ϗ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ εὐθυνῶ, & omnes vias ejus dirigam. (*e*) Et tranſibunt ad te.] *Hæc non referuntur a Cyrillo, neque ab Euſebio, Evang. Demonſtr.* 5. (*f*) Tu enim Deus.] *Aq.* θεὸς ἄρα, ἰσχυρὸς, ἀποκρυπτόμενος, θεὸς ἰσραὴλ, σώζων, Deus certe, fortis, abſconditus, Deus Iſrael, ſalvans. *Theodotio*; διὰ τοῦτο ἰσχυρὸς κρυφαῖος, θεὸς σώζων. *Apud* S. *Hieron. hæc, & antecedentia ſic ponuntur*: In te eſt fortis: & non eſt alius præter eum Deus. Propterea tu fortis abſconditus Deus Iſrael ſalvator. (*g*) In æternum amplius.] *Iſtud*, amplius, *non eſt apud* S. *Hier. neque Cyrillum. In pleriſque vero hæc præterea ſubjunguntur*, οὐκέτι γὰρ οὐ μὴ ἐντραπῶσιν, εἰ ϗ διὰ τὴν πλάνην τῶν εἰδώλων ἐνετράπησαν πρότερον, non enim ultra confundentur, etſi propter errorem idolorum confuſi ſint antea. *Sed nec Procopius iſta habet.* (*h*) Juſtificabuntur.] *Sic etiam Cyrillus & eodem modo interpungit, ac nos fecimus. Apud* S. *Hier.* juſtificabitur.

CAP. XLVI.

(*a*) Nabo.] *Sic etiam in comm. græcis, &* S. *Hier. in ſua verſione ex hebræo. Idem vero agnoſcit ex lxx*, δαγὼν, Dagon, *quod eſt in cæteris libris, & apud Cyrillum, & Procopium.* (*b*) Portabo.] *Sic apud* S. *Hier. quod græce*, ἀνήσω, *& ſolet verti*, dimittam. (*c*) Statuent in pondere.] *Sic etiam Cyrillus, & alii. In Compl. eſt*, σταθμίζετε, *& apud* S. *Hier.* in ſtatera appenditis. (*d*) Meam.] *In aliis ſequitur*, οὐ μὴ μακρυνθῇ, non elongabitur: *quod* S. *Hier. habet in ſua, ſed non in vetuſtiore, nec Cyrillus: atque apud Procopium ſub aſteriſco tribuitur Theodotioni.*

CAP. XLVII.

(*a*) In terram.] *Apud Cyrillum eſt*, ἐν τῷ σκότει, in tenebris. *In Compl. vero*, κάθισον εἰς τὴν γῆν, οὐκ ἔστι θρόνος θύγατερ χαλδαίων, *& apud* S. *Hier.* ſede in terram: non eſt ſolium filiæ Chaldæorum. (*b*) Operimentum.] *Inquit* S. *Hier. cæteros poſuiſſe nomina hebraica, Symmachum vero*, τὴν σιωπήν σου, taciturnitatem tuam, *id eſt, quod taceri debeat præ verecundia.* (*c*) Qui eruit.] *Apud Cyrillum eſt*, εἶπε ὁ ῥυσάμενός σε, *& apud* S. *Hier.* dixit, qui eruit te. (*d*) Contaminaſti.] *Sic quoque Cyrillus. In pleriſque vero libris & apud Procopium eſt*, ἐμίανα, *& apud* S. *Hier.* contaminavi. *In quibuſdam etiam eſt*, διότι ἐμίαναν, quia polluerunt. *Apud Procopium eſt aſcriptum margini. Th.* ἐβεβήλωσαν τὴν κλῆρον, polluerunt ſortem. (*e*) Spe malitiæ.] *Aliqui*, ἐν ἐλπίδι, in ſpe, *& ſic Cyrillus. Alii vero pro* πονηρίας, *habent*, πορνείας, fornicationis. (*f*) Intelligentia.] *In aliquo eſt*, ὅτι ἡ σύνεσις, quia intelligentia. (*g*) Sede.] *Aliqui*, καθήσεις, *& apud* S.*Hier. etiam in comm.* ſedebis.

CAP. XLVIII.

(*a*) De Juda.] *Sic etiam apud Cyrillum. In cæteris libris*, ἐξ ὕδατος ἰούδα de aqua Juda: *quod quidem*, ὕδατος, *apud Procopium ſub aſteriſco tribuitur Theodotioni.* (*b*) Olim, quæ.] πάλαι ἃ. *In quibuſdam non eſt illud*, ἃ, *& ita apud* S.*Hier.* olim, antequam venirent. *Cyrillus habet*, παλαιὰ, antiqua, *Procopius*, τὰ πάλαι, quæ olim. (*c*) Tibi.] *Iſtud*, tibi, *abeſt a* S.*Hier. & ab aliquo libro*, σοι. (*d*) Quis eis.] *Aq.* τίς ἐν αὐτοῖς ἀπήγγειλε ταῦτα; κύριος ἠγάπησεν αὐτὸν, quis inter eos annunciavit hæc? Dominus dilexit illum. (*e*) Non a principio in abſcondito loquutus ſum.] *Hæc a Cyrillo accipientur dicta enunciando, a* S. *Hier. per interrogationem.*

CAP. XLIX.

(*a*) Audite.] *Symm.* ἀκούσατέ μου νῆσοι, ϗ ἀκροάσασθε ἔθνη, audite me inſulæ, & auſcultate gentes. (*b*) Abſcondit.] *Sic etiam* S. *Hier. & Cyrillus. Apud Euſebium, lib.* 11. *Evang. Demonſtr.* ἐσκέπασέν με, texit me. (*c*) Teſtamentum.] *Theodoretus*, τὴν διαθήκην, cæteri interpretati ſunt, συνθήκην, pactum, fœdus. (*d*) Qui deſpicit.] *Theodoretus*, τὸν φαυλίζοντα, cæteri interpretati ſunt, ἐξουθενημένον, contemptum. (*e*) Servis principum.] *Apud Cyrillum eſt*, τὸν δοῦλον, *& apud* S.*Hier. in contextu*, qui ſervus eſt principum. *Sed idem in comm. cum attuliſſet Theodotionis tranſlationem*, ei, qui deſpicit animam, qui abominationi eſt genti, qui ſervus eſt principum; *ſubdit, iſti interpretationi Aquilam conſentire, & ex parte lxx, licet in eo mutaverint ſenſum; quod pro gente, gentes; & pro ſervo ſervos interpretati ſunt.* (*f*) Et elegi.] *Ita etiam Cyrillus, & hic facit initium periodi. Symm.* ὃς ἐξελέξατό σε, *& apud* S *Hier.* & elegit te, *conjungendo cum antecedentibus.* (*g*) Quia nunc.] ὅτι νῦν. *Illud*, ὅτι, *abeſt a Cyrillo. In codice pervetuſto eſt*, ὡς νῦν, ut nunc. *Apud* S.*Hier.* Nunc anguſtaberis. (*h*) Vidua.] *In pleriſque libris adjungitur*, πάροικος, ϗ ἐκκεκλεισμένη, *aut*, ἐγκεκλεισμένη. *Pro quibus in verſione Sancti Hieronymi eſt*, tranſmigrata & captiva. *Verum ab eo in vetuſtiore*

Y

non ponuntur, neque apud Cyrillum : & apud Procopium sub asterisco Theodotioni tribuuntur. (*i*) Principes fœminæ eorum.] αἱ ᾗ ἄρχουσαι αὐτῶν. *Apud* S. *Hieron. non est*, eorum : *neque apud Cyrillum. Symm.* ϗ ἄρχουσαι αὐτῶν γαλουχήσουσι, & principes fœminæ eorum lac præbebunt. (*k*) Inique.] *Cyrillus docet per interrogationem esse legendum. Eusebius*, Pro, ἀδίκως, dictio Hebraica habet δικαίως, juste.

CAP. L.

(*a*) CReditori.] *Sic vertunt illud*, ὑπόχρεῳ, *quamvis soleat significare debitorem, & obæratum. Eodem autem modo atque hic legitur apud Cyrillum, & Eusebium, lib.* 11. *Evang. Demonstr. quanquam Cyrillus in explanatione habeat*, χρεώστῃ. S. *Ambr. de Tobia cap.* 8. cui vendidi vos fœneratori? *Sed in plerisque codicibus est*, ἢ τίνι ὑπόχρεῳ τῶν προσαιτούντων με, ᾧ πέπρακα ὑμᾶς αὐτῷ ; aut cui creditori exactorum meorum, cui vendidi vos ei? *A Compl. abest illud*, ᾧ. *Apud* S. *Hieron.* aut cui creditori, & exactori meo vendidi vos? *Apud Procopium illa*, τῶν προσαιτούντων με, ᾧ, *sub asterisco Theodotioni tribuuntur, itemque illud*, αὐτῷ. (*b*) Quid quia.] τί ὅτι. *In quibusdam est*, διότι, *& sic apud* S. *Cyrillum, & apud S. Hieron. sine interrogatione*, quia veni, *&c.* (*c*) Mihi mane.] *Nonnulli*, με πρωῒ πρωΐ. *Apud* S. *Hier.* me mane.

CAP. LI.

(*a*) ET ponam deserta ejus, quasi paradisum.] *Hæc apud* S. *Hier. non sunt in contextu, sed agnoscuntur in comm.* (*b*) Reges.] *S. Hier. ex Theodotione*, genus, *ex Symmacho*, gentes. (*c*) Firmatum est.] *Idem ex Aquila, & Symm.* μειωθήσεται, ἁλιώσονται, comminuetur, in salis modum conterentur. (*d*) Vestro.] *Apud Cyrill. & in Compl.* αὐτῶν, *& apud* S. *Hier.* eorum. (*e*) Hierusalem.] *Euseb.* ἡ προσθήκη τοῦ, ἱερουσαλήμ, οὔτε ἐν τῇ ἑβραϊκῇ ἀναγνώσει, οὔτε ἐν τοῖς λοιποῖς ἑρμηνευταῖς φέρεται, ἀλλὰ πάντες οὕτως ἐξέδωκαν. Additio ipsius Hierusalem, neque in Hebraica lectione, neque in cæteris interpretibus fertur : sed omnes sic ediderunt, ἐξεγείρου, ἐξεγείρου, ἔνδυσαι κράτος βραχίων κυρίου, exurge, exurge, induere potentia brachium Domini. *Idem fere* S. *Hieron.* (*f*) Sempiterna.] *Id est, quæ a seculo, & antiqua, ut alibi. In quibusdam vero libris hæc sequuntur*, οὐ σὺ εἶ ἡ λατομήσασα πλάτος, διαλύσασα δράκοντα ; *& apud Sanctum Hieronymum*, Nonne tu es, quæ excidisti latitudinem, dissolvisti draconem? *atque ab eo in comm. etiam explanatur. Sed Cyrillus non habet : & apud Procopium cum asterisco tribuuntur Theodotioni. In aliquot libris pro*, διαλύσασα, *est*, διαῤῥήξασα, dirupisti. *In aliquo etiam*, οὐ σὺ εἶ ἡ κατακόψασα ἀλαζονείαν, καταστρώσασα δράκοντα ; nonne tu es, quæ concidisti superbiam, prostravisti draconem? (*g*) Sicut enim.] *Ita etiam apud Cyril. In Compl. non est illud*, γὰρ, *& apud* S. *Hier. conjuncte cum antecedentibus*, tribulantis te, sicut cogitavit auferre te. (*h*) Permanebit.] *Pro hac sententia testatur* S. *Hier. Sym. dixisse*, cito infernus aperietur : & non morietur in corruptionem. *In aliis autem libris hæc sequuntur*, ϗ οὐ θανατώσει εἰς διαφθορὰν, ϗ οὐ μὴ ὑστερήσῃ ὁ ἄρτος αὐτοῦ, & non occidet in corruptionem, & non deficiet panis ejus : *quæ Cyrillus non habet, & S. Hier. testatur de Theodotionis editione ex Hebraico addita esse : & apud Procopium sunt in margine sub asterisco eidem ascripta.* (*i*) Condy.] *De quo Gen.* 44. *S. Hier. ex Symmacho*, craterem. (*k*) Ebibisti, & vacuasti.] *S. Hier. ex tribus illis*, ἐξεκένωσας, *quod inquit significare*, bibisti, & vacuefecisti, & potasti usque ad feces. (*l*) Quare.] διό. *Apud Cyril. & in Compl. est*, δύο, *& apud S. Hier.* Duo. (*m*) Beta semicocta.] *Euseb.* Cæteri, ὡς ὄρυξ ἠμφιβληστρευμένος, ἢ ζωγρημένος, sicut oryx illaqueatus, vel, captus. Avis est autem oryx sic vocata. *De hac re copiose S. Hier.* (*n*) Per Dominum.] *Cyril. & multi*, διὰ θυμοῦ κυρίου τοῦ θεοῦ, per iram furoris Domini. *Compl.* ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ, *& apud S. Hier.* a Domino Deo. (*o*) Ruinæ.] *S. Hier. ex Symmacho, & Theodotione*, lacerationis, & commotionis.

CAP. LII.

(*a*) ESTIS.] *Ita etiam Cyrillus. Alii*, ἔσαι, *& apud S. Hier.* & nunc quid erit hic, dicit Dominus. (*b*) In gentibus.] *Hoc notat S. Hier. in Hebræo non haberi.* (*c*) Hora.] *Ita apud S. Hier. in textu. Sed in comm. docet vocabulo*, ὥρας, *significari tempus, pulchritudinem, curam & solicitudinem. Cyrillus accipit pro vere. In uno codice est*, ὡς ὡραῖοι, quam speciosi, *ut Rom.* 10. (*d*) Sicut pedes.] *Apud S. Hieron. in textu*, sic pedes : *neque insitatum est*, ὡς, *valere*, sic. *Sed in comm. habet*, sicut. (*e*) Evangelizans.] *Apud Cyrillum, & in Compl. est*, εὐαγγελιζομένου, *& apud S. Hieron.* evangelizantis. (*f*) Faciam.] *Sic apud SS. Hieron. & Cyril. Alii*, ποιήσει, faciet. (*g*) Quia vox custodientium.] *Abest*, quia, *a S. Hieron. & Compl. Theodotio*, φωνὴ τῶν σκοπῶν σου, ἐπῆρε φωνὴν, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀγαλλιάσονται ὅτι ὀφθαλμὸν ἐν ὀφθαλμοῖς ὄψονται, vox speculatorum tuorum : levaverunt vocem, simul exultabunt, quia oculum in oculis videbunt : *nec multo aliter vulgata.*

CAP. LIII.

(*a*) ANnunciavimus.] *Aq.* ϗ ἀναῤῥηθήσεται, ὡς τιτθιζόμενον εἰς πρόσωπον αὐτοῦ, ϗ ὡς ῥίζα ἀπὸ γῆς ἀβάτου, & pronunciabitur, quasi enutritum lacte ad faciem ejus, & sicut radix de terra invia. *Th.* ϗ ἀναβήσεται ὡς θηλάζων ἐνώπιον αὐτοῦ, & ascendet quasi lactens coram eo. (*b*) Parvulum.] *Sic apud* S. *Hier. etiam in comm.* (*licet possit etiam verti*, parvulus, *& apud S. Cypr.* 2. *test. est*, pueri) *pro quo inquit Symm. posuisse, ramum. Theodor. Heracl.* οἱ γὰρ ἡμέτεροι λόγοι πρὸς αὐτὸν γινόμενοι ὥσπερει παιδίου εὐτελοῦς. Sermones enim nostri, qui ad illum fiunt, quasi pueri vilis. *In quibusdam codicibus legitur*, πεδίον, campus, *itemque apud Cyril. qui sub persona Apostolorum inquit*, erimus, ὡς ἀγρὸς εὐανθὴς ϗ καρποφόρος, quasi ager floridus, & fructifer. (*c*) Plaga.] *Sic SS. Cypr. Hier. Cyril. & Justinus. In aliis additur*, ὑπὸ θεοῦ, a Deo : *quod apud Procopium sub asterisco Aquilæ & Theodotioni tribuitur. Testatur vero* S. *Hier. pro eo quod lxx dixerunt*, ἐν πόνῳ, in dolore, *sive*, labore, *Sym. transtulisse*, ἐν ἀφῇ ὄντα, in lepra positum, *Aquilam*, ἀφήμενον, leprosum, *Theodotionem*, flagellatum. (*d*) Vulneratus est.] *Eusebius.* Tunc igitur, ϗ ζωγρηθείς, ϗ ἐβεβηλώθη, & contritius est, & contaminatus est ; secundum Aquilam. (*e*) Propter iniquitates nostras.] *Sic apud* S. *Hier. at* S. *Cypr. ibid.* pro peccatis nostris : *& fortasse significantius diceretur* : tradidit eum peccatis nostris. (*f*) Propter afflictionem.] *Aut*, propterea quod vexatus est, *ut S. Cypr. Pro quo inquit S. Hier. Symm. & Theodotionem dixisse*, audiens non aperuit os suum. (*g*) Ductus.] *Symm.* προσηνέχθη, oblatus est, *ut vulgata.* (*h*) Dabo pessimos.] *Aut*, malos, *ut* S. *Cypr. Theodoretus*, Tres illi, δώσει, dabit, *ut vulgata.* (*i*) Dolum.] *Aut*, insidias, *ut* S. *Cypr. In quibusdam vero codicibus, & apud Cyrillum est*, οὐδὲ δόλος εὑρέθη, neque dolus inventus est. (*k*) Si dederitis.] *Sic etiam SS. Hieron. & Cyrillus. In aliquot libris, & apud Justinum*, δῶται, si data fuerit. *Compl.* δῶτε τὴν ψυχήν. (*l*) Dominus.] *Ita* S. *Hier. Cyrillus, Justinus. In aliis libris sequitur*, ἐν χειρὶ αὐτοῦ, in manu ejus : *quod apud Procopium sub asterisco tribuitur tribus interpretibus.*

CAP. LIV.

(*a*) AUlæorum.] *Sic apud* SS. *Hieron. & Cyrillum & Cypr.* 1. *testim. in optimis codicibus.* S. *August. epist.* 166. & aulas tuas confige : non est, quod parcas : *Cæteri autem libri, & Justinus, & Procopius*, ϗ τὰς δέῤῥεις τῶν αὐλαιῶν σου. *Apud* S. *Cyprianum in aliquot exemplaribus*, & pelles tabernaculorum tuorum extende, *ut in vulgata nostra.* (*b*) Æternam.] *Sic etiam* S. *Cyprianus, & valet, eam quæ a seculo, antiquam, ut alibi.* S. *August. habet*, in perpetuum. (*c*) Tuæ.] *In multis codicibus, & apud Cyrillum est*, μου, *& apud* S. *Hier.* meæ. (*d*) Domine.] *In quibusdam, & apud Cyrillum est*, κύριος, Dominus, *& sic apud* S. *Hier.* (*e*) Ecce ego præparo.] *Symmachus*, ἰδοὺ ἐγὼ ζωγραφῶ ἐν στίμμει τοὺς λίθους σου. *Th.* ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβαλῶ ἐν στίμμι τοὺς λίθους σου. S. *Hier.* omnes præter lxx, similiter transtulerunt, sternam in stibio lapides tuos. *Idem refert, pro Iaspide solum Symmachum dixisse*, χαρχηδόνιον, ex Chalcedonio, *& procrystallo, Symmachum, & Theodotionem* γλυφῆς, sculpturæ. *Aquilam*, τρυπανισμοῦ, quod verbum, (*inquit*,) foratarum, cælatarumque gemmarum sensum sonat. (*f*) Sufflans.] *Sic Cyrillus. In quibusdam libris sequitur*, ἐν πυρείῳ, in foco : *in aliquot*, ἐν πυρὶ, *& apud* S. *Hieron.* in igne. *Apud Procopium*, ἐν πυρὶ, *sub asterisco tribus interpretibus ascribitur.* (*g*) Non prosperabo.] *Ita etiam Cyrillus. In aliis est*, οὐκ εὐοδωθήσεται, *& apud* S. *Hier.* non prosperabitur. *Idem sequentia verba sic in comm. profert*, Et omnis vox, quæ surgit contra te in judicium ; omnes eos vinces. *Illa autem*, & obnoxii tui erunt in ea, *obelo prænotat, ut non tam a lxx quam a malis scriptoribus addita.*

CAP. LV.

(*a*) COmedite.] *Ita etiam* S. *Hier. Cyrillus autem, & Procopius*, ϗ πίετε, & bibite, *ut apud* S. *Cypr.* 3. *testim. in plerisque codicibus : licet in aliquo sit*, edite. *In aliis quibusdam hæc sequuntur*, ϗ πορεύεσθε, ϗ ἀγοράσατε, *& apud* S. *Hieron.* & ambulate, & emite. *Ea Cyrillus non habet : & apud Procopium sunt in margine Theodotioni ascripta cum asterisco.* (*b*) Pecunia.] *In cæteris adjungitur*, ἐν οὐκ ἄρτοις, non in panibus. *Quod nec est apud* SS. *Hier. & Cyrillum : & apud Procopium sub asterisco Theodotioni tribuitur.* (*c*) Testimonium.] *Aq. & Symm.* μάρτυρα, testem. (*d*) Consequetur.] *Ita Justinus & Cyrillus, &* SS. *Hier. & Cyprianus* 3. *testim. In cæteris codicibus, & apud Procopium sequitur*, ϗ πρὸς τὸν θεὸν ἡμῶν, & ad Deum nostrum. (*e*) Non revertetur.] *In aliis hæc adduntur* πρὸς μὲ κενὸν, ad me vacuum : *quæ nec* S. *Hier. nec Cyrillus nec Justinus habent : & apud Procopium Theodotioni & Symmacho assignantur sub asterisco.* (*f*) Tuas.] *Cyrillus*, μου, meas : *apud* S. *Hier.* ejus. (*g*) Docebimini.] *Sic Justinus, Cyrillus, Procopius. In quibusdam vero codicibus est*, διαχθήσεσθε, *& apud* S. *Hier.* deducemini. (*h*) Stœba.] Id est, vilissimo stipite, *inquit* S. *Hier. qui addit etiam, Symmachum ita dixisse, Aquilam vero, & Theodotionem*, conyzam : *ubi autem lxx, conyzam, Symmachum vertisse*, urticam. (*i*) Dominus.] *In quibusdam libris est*, κυρίῳ, Domino : *quod cum hebraico convenit.*

CAP. LVI.

(*a*) SEparabit me utique.] *Ita Cyrillus : & apud* S. *Hieron.* putasne, (*ita enim solet interdum verti illud*, ἆρα,) separat me. *In cæteris libris hæc antecedunt*, λέγων, ἀφορισμῷ, dicens, separatione, (*ut in vulgata* :) *quæ apud Procopium sub asterisco Theodotioni ascribuntur.* (*b*) Juxta suum.] *Id est, prout sibi libet, prout fert consilium, & voluntas sua, quamvis Cyrillus videtur interpretari*, ἐπὶ τὸ αὐτὸ, in idem, simul : *nisi si habuit*, κατὰ τὸ ἑαυτοῦ ἅμα. *In aliis libris post istud*, κατὰ τὸ ἑαυτοῦ, *hæc sequuntur*, πλεονέκτημα ἐπ' ἄκρα (*al.* ἅμα ἀπ' ἄκρου) αὐτοῦ, (*al.* αὐτῶν) δεῦτε, λάβωμεν οἶνον, ϗ οἰνοφλυγήσωμεν μέθην, ϗ ἔσαι τοιαύτη ἡμέρα αὔριον μεγάλη περισσῶς (*al.* περὶ σὲ ὡς) σφόδρα, unusquisque secundum suam avaritiam simul ad summitates, (*al.* a summitate) ejus, (*al.* eorum :) Venite, sumamus vinum, & inebriemur ebrietate. Et erit talis dies crastina, magna amplius nimis. *Quæ* S. *Hier. notat ex hebræo esse addita : Cyrillus non habet : apud Procopium Theodotioni sub asterisco tribuuntur.*

CAP. LVII.

(*a*) VOcatis Idola.] *Ita* S. *Hier. In cæteris vero libris, & apud Cyrillum & Procopium est*, ἐπὶ τὰ εἴδωλα, advocatis, & adhortamini ad idola. (*b*) Haberes.] *In uno vetusto adduntur hæc*, ἐπλάτυνας τὴν κοίτην σου, ϗ ἔθου σαυτῇ παρ' αὐτῶν, *quæ videntur respondere iis quæ in vulgata nostra*, dilatasti cubile tuum, & pepigisti cum eis : *quæ negat* S. *Hier. in lxx haberi.* (*c*) Confortata.] *Videtur abesse a Cyrillo. Apud* S. *Hier. est*, confortata fecisti hæc. (*d*) Sunt.] *In eodem vetusto codice additur*, ϗ ζωῶσαι καρδίας τεθλασμένων, & ut vivificet corda contritorum : *quæ respondent vulgatæ nostræ, & videntur esse ex alia tralatione.* (*e*) Fluctuabunt.] *Sic apud* S. *Hieron. In multis, & apud Cyrillum est*, οὕτως κλυδωνισθήσονται. *Sed in eodem vetusto*, ὡς θάλασσα ἀναβρασσομένη, οὕτως κλυδωνισθήσονται, ϗ ἀναπαύσασθαι οὐ μὴ δύνωνται. ὅτι ἀποβάλλεται τὸ ὕδωρ αὐτῆς καταπάτημα, ϗ πηλὸν, οὐκ ἔστι χαίρειν, quasi mare fervens, sic fluctuabunt, & quiescere non poterunt : quoniam projicit aqua ejus conculcationem, & lutum : *quæ satis respondent vulgatæ nostræ, & videntur ex alia interpretatione.*

CAP. LVIII.

(*a*) INvenitis.] *Sic etiam Cyrillus. In aliquot libris est*, εὑρίσκεται, *& apud* S. Hieron. *Tertullianum, & Cyprianum*, inveniuntur voluntates vestræ. *Non fuerit autem inutile conferre cum hoc totum locum, ut a S. Cypriano recitatur* 3. *testim. & alibi.* (*b*) Acceptabile.] *Aut*, acceptum, *ut* S. *Cypr. Nec plura habet etiam Cyrillus. Sed in aliquo codice est*, ϗ ἡμέραν δεκτὴν, *& apud* S. Hieron. & diem acceptabilem. (*c*) Contractuum.] *Sic* S. Hieron. *in comment. aut*, violentatum cautionum : *pro quibus testatur Aquilam dixisse, errorem ; Symmachum, declinationem ; Theodotionem*, κλοιὸν, *id est*, torquem. *Nostros autem inquit verbi ambiguitate deceptos commutationes pro chirographis esse interpretatos. Apud Sanctum Cyprianum est*, resolve suffocationes impotentium commerciorum. (*d*) Sanitates.] *S.* Hieron, *ex Aquila*, & cicatrix vulneris tui cito obducetur, *atque addit hæc*, Pro eo quod lxx transtulerunt, ἰάματά σου, id est, sanitates tuæ, Latini interpretes, ducti nominis similitudine, ἱμάτια, id est, vestimenta, posuerunt. *Id apud Tertullianum, Cyprianum, Ambrosium, Augustinum, licet animadvertere.* (*e*) Ordinationem.] *Testatur S.* Hieron. *pro*, χειροτονίαν, *cæteros transtulisse*, extentum digitum. (*) Erunt.] *S. Ambr. epist.* 82. eris. (*f*) Aqua.] *In plerisque libris hæc subjunguntur*, ϗ τὰ ὀστᾶ σου ὡς βοτάνη ἀνατελεῖ, ϗ πιανθήσεται, ϗ κληρονομήσουσι γενεὰς γενεῶν, & ossa tua, quasi herba orientur, & pinguescent & hæreditate possidebunt in generationes generationum. *Quæ habent Cyrillus, & Procopius. Ac notat S.* Hieron. *ea in Alexandrinis exemplaribus addita esse : in hebraico autem non haberi, sed ne in lxx quidem emendatis & veris exemplaribus.*

CAP. LIX.

(*a*) INiquitatem.] *S. Cyprianus* 3. *testim. & alibi*, facinus : *itemque paulo post : cæteroqui magis convenit hoc loco cum hac nostra, quemadmodum etiam Cyrillus, quam ea lxx editio, quæ apud S.* Hieron. *ponitur.* (*b*) Et qui de ovis.] *Eusebius:* Cæteri, ὁ ἐσθίων ἐκ τῶν ᾠῶν αὐτῶν, ἀποθανεῖται, qui comederit de ovis eorum morietur : *quomodo habet S* Hieron. *in sua : qui etiam pro regulo Symmachum, inquit, & Theodotionem posuisse aspidem, Aquilam autem, viperam.* (*c*) Sanguinem.] *Ita etiam Cyrillus. In quibusdam additur*, ἀναίτιον, *& apud S.* Hieron. innoxium. (*d*) De homicidiis.] *Sic Cyrillus. Quidam libri, & Eusebius, lib.* 11. *Evang. dem.* ἀφρόνων, *& apud S. Hier.* stultorum. *Quidam etiam*, ἀποφωλίων, vanorum. (*e*) Splendorem in obscuritate.] αὐγὴν ἐν ἀωρίᾳ. *Ita etiam B. Cyrillus, qui* ἀωρίαν, *interpretatur profundas tenebras. In Complut est*, ἐν σκότει. *Apud S.* Hieron. *videtur, pro*, αὐγὴν, *fuisse*, αὐτήν. *Ita enim refert ex lxx*, præstolantes eam, in tenebris ambulabunt. (*f*) A Deo.] ὄπισθεν τοῦ θεοῦ, *& similis phrasis paulo post* ἀπεστήσαμεν ὄπισθεν τὴν κρίσιν. *Sed in priore loco multi habent*, ἀπὸ ὄπισθεν θεοῦ, *quasi*, à post Deum, *id est*, à sequendo Deum, *quomodo & alibi.* (*g*) Sustinuit.] *Ita apud S. Hier. & valet*, sustentavit : *posset autem*, ἐστηρίσατο, *verti etiam*, fultus, & nixus est. (*h*) Propter Sion.] *Ita etiam Cyrillus, & collati codices. In Complut. est*, ἀπὸ σιὼν, *& apud S.* Hieron. *etiam in comment.* veniet de Sion, qui liberet, *& pro*, ὁ ῥυόμενος, *videtur ex alio quopiam interprete afferre*, ἀγχιστεὺς, *quasi simul propinquus, & redemptor.* (*i*) Ait enim.] *Sic Cyrillus. Ab aliquo, & a S. Hier. abest illud*, enim.

CAP. LX.

(*a*) THUS deferent.] *Plura non habet S.* Hieron. *in quibusdam, & apud Cyrillum additur*, ϗ λίθον τίμιον, & lapidem preciosum. (*b*) Et quia Sanctus Israel glorificatus est.] *Sic apud Sanctum Hieronymum, licet posset etiam verti*, ut sanctus Israel gloriosus sit. (*c*) Meus.] *Ita etiam Cyrillus. In aliquo codice additur*, ϗ τὸν τόπον τῶν ποδῶν μου δοξάσω, *& apud Sanctum Hieronymum*, & locum pedum meorum glorificabo. *Verum fatetur se multa, quæ in lxx deessent, ex hebræo sub asteriscis posuisse : qui tamen asterisci injuria temporum evanuerunt.* (*d*) Domini.] *Addendum est in nostra*, κυρίου, *quod habet etiam Cyrillus. In aliquo autem codice post illud*, τῶν παροξυνάντων σε, *hæc habentur*, ϗ προσκυνήσουσιν ἐπὶ τὰ ἴχνη (*in Complut.* προσκυνοῦσι τὰ ἴχνη) τῶν ποδῶν σου πάντες οἱ παροξύναντές σε, ϗ κληθήσῃ πόλις κυρίου, *& apud Sanctum Hieronymum*, & adorabunt vestigia pedum tuorum omnes, qui irritaverunt te, & vocaberis civitas Domini, *&c. Cyrillus quidem non habet.* (*e*) Salutare.] *Eusebius*, ἀντὶ δὲ τοῦ, σωτήριον, ἡ ἑβραϊκὴ ἀνάγνωσις, τὸν ἰησοῦν αὐτὸν περιέχει αὐτοῖς στοιχείοις ϗ χαρακτῆρσιν, οἷς ὁ σωτὴρ ἡμῶν ἀναγράφεται, Pro, σωτήριον, hebraica lectio habet ipsum Jesum, iisdem elementis, & characteribus, quibus Salvator noster scribitur. Idem notat *S. Hier.*

CAP. LXI.

(*a*) SEcundum stolam.] κατὰ στολὴν, *sed recte videtur legi apud Cyrillum, & S. Hieron.* καταστολὴν, *id est, amictus, & habitus : hoc enim nomen habet Sanctus Hieronymus in textu, in comment. autem*, stola. (*b*) Dei.] *Sic Cyrillus ; apud Sanctum Hieronymum additur*, nostri : *in aliquibus codicibus est*, ἡμῶν ῥηθήσεται ὑμῖν, *quod respondet vulgatæ nostræ*, ministri Dei nostri dicetur vobis. (*c*) Et in divitiis earum eritis admirabiles.] *Sanctus Hieronymus ex Aquila*, ϗ ἐν δόξῃ αὐτῶν πορφύρᾳ ἐνδύσεσθε, & in gloria earum purpura vestiemini. *In uno autem codice sequitur*, ἀντὶ τῆς αἰσχύνης ὑμῶν διπλῆς, ϗ ἐντροπῆς ἀγαλλιάσονται μερὶς αὐτῶν, *quæ respondent magna ex parte vulgatæ nostræ*, pro confusione vestra duplici, & rubore, laudabunt partem suam : *ea autem negat Sanctus Hieronymus in lxx haberi.* (*d*) Sicut sponso, circumposuit mitram.] *Sic interpungit etiam Sanctus Hieronymus, quamvis paulo aliter sit in quibusdam codicibus & apud Sanctum Hieronymum qui pro hoc inquit Aquilam transtulisse*, ἱερατευμένον στεφάνῳ. sacerdotii portans coronam. (*e*) Terram efferentem.] *Ita etiam Sanctus Hieronymus. Sed Cyrillus videtur habuisse*, ὡς γῆ αὔξουσα, sicut terra efferens : *quod expeditius fluit.*

CAP. LXII.

(*a*) EJUS.] *In multis codicibus, & apud Cyrillum est*, μου. *Apud S. Hier. etiam in comm.* justitia ejus, & salutare illius. *In Complut. priore loco*, μου, *posteriore* ἐκείνου *sed potius videretur dicendum*, ἐκείνης, *aut repetendum*, αὐτῆς. (*b*) Dominus.] *Ita etiam Cyrillus. In Complut. est*, τὸ στόμα κυρίου *& apud* S. Hieron. Os Domini. (*c*) Tibi enim vocabitur.] *Est hebraismus ; quem* S. *Hieron. ita videtur mollivisse*, vocaberis enim voluntas mea, & terra tua, habitata. *Notat autem, quod lxx dixerunt*, οἰκουμένη, *Aquilam esse interpretatum*, ἐχομένη, *Symmachum, & Theodotionem*, συνῳκισμένη, quæ omnia (*inquit*) habitatam possessamque significant. (*d*) Quia complacuit Domino in te : & terra tua cohabitabitur.] *Hæc non sunt apud Cyrillum : & negat* S. Hier. *in lxx haberi.* (*e*) Tui.] *Sic etiam* S. Hier. *at in cæteris libris additur*, μετὰ σοῦ, tecum. (*f*) Gloriam.] *Sic etiam Cyrillus, & Procopius. In quibusdam libris est*, δεξιᾶς, *& apud* S. *Hieron.* dexteram : *quod apud Procopium tribuitur Theodotioni.* (*g*) Suam.] *Ita etiam Cyrillus. In aliquo libro additur*, μετ' αὐτοῦ, *& apud* S. *Hier.* tecum.

CAP. LXIII.

(*a*) RUbor vestium.] ἐρύθημα ἱματίων. *Apud* S. *Hieron. est*, fulvis vestibus. (*b*) Sic.] *Ita etiam* S. *Hier. In aliis, & apud Cyrillum*, οὗτος, iste. (*c*) Stola.] *Ita Cyrillus. In quibusdam additur* αὐτοῦ, *& apud* S. *Hier.* stola sua. (*d*) Violentia.] *Sic* S. *Hieron. etiam in comm. ex lxx. & Procopius, & Tertullianus, lib.* 4. *adv. Marcionem. In aliquot autem libris est*, βοῶν μετ' ἰσχύος, clamat cum fortitudine. (*e*) Ego loquor justitiam.] *Apud* S. *Hieron.* ego, qui loquor. *Scholion Eusebii*, ὑπερμαχῶν, propugnans. (*f*) Plenus percalcato.] *Id est, oppletus sum quasi humore expresso per calcationem torcularis. Corrigenda autem in Græca editione interpunctio, ut huic respondeat. Et suspicari quidam licet adhuc subesse aliquod mendum. Veruntamen satis sit ex hac etiam lectione sat commodam elici sententiam, & magis quodammodo hebraico respondentem, quam eam, quæ in cæteris codicibus : in quibus est*, πλήρους. *Varie autem apud latinos vertitur istud*, πλήρους, *prout varie aut accipitur aut legitur illud*, ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ, *quod antecedit. Tertullianus ibidem*, sicut de foro torcularis pleno conculcato. *Procopius pro*, πατητοῦ, *habet*, πατήματος, *&* S. *Cyprianus epist* 63. *ad Cæcil.* velut a calcatione torcularis pleni, & percalcati. *B. Cyrillus in explanatione neutrum videtur habuisse, sed tantum*, ἀπὸ ληνοῦ, *& in expositione Symboli inter opera* S *Cypriani*, tanquam a torculari calcato. *Vetus interpres, aut aliter legit, aut videtur accepisse pro unica dictione*, ἀποπατητοῦ, *quasi*, calcatoris. *Ita enim apud* S. *Hier.* sicut calcantium torcular, plenum conculcatum. *In nonnullis autem libris, post*, καταπεπατημένης, *sequitur*, ληνὸν ἐπάτησα μονώτατος, torcular calcavi solus : *quod Justinus habet. Sed apud Procopium pro alia interpretatione in margine appositum est ad* πλήρους καταπεπατημένης *& perspicue* S. *Hier.* lxx, pro eo quod nos diximus, torcular calcavi solus, interpretati sunt, plenum conculcatum. *Quare in eadem expositione symboli post illa*, tanquam a torculari calcato ; *omissis illis, quæ sunt in cæteris græcis, sequitur* : Torcular calcavi solus. (*g*) Terram.] *In aliquot libris hæc sequuntur*, ϗ πάντα τὰ ἐνδύματά μου ἐμόλυνα, *& apud* S. *Hieron.* & omnia vestimenta mea inquinavi. *Quæ apud Cyrillum sunt in textu : sed in explanatione non agnoscuntur : & apud Procopium, nomine Theodotionis & Symmachi sunt apposita margini cum asterisco.* (*h*) Advenit.] *Ita apud* S. *Hieron. quod græce*, ἐπέστη. *In quibusdam additur*, αὐτοῖς, invasit eos. (*i*) Ipse.] *Ita etiam apud* S. *Hieron. & Procopium. In aliis, & apud Cyrillum additur*, κύριος, Dominus. *S. Cypr.* 2. *testim. hunc locum sic refert*, non senior, neque angelus, sed ipse Dominus liberabit illos : quia diliget eos, & parcet eis : & ipse redimet eos. (*k*) E mari.] *Ita etiam hebræus, & S. Hieron. in sua. In cæteris est*, ἐκ τῆς γῆς, *quod etiam recentiore manu in Vaticano est intrusum : & apud S. Hier.* de terra. *S. Paulus, ad calcem epistolæ ad Hebræos hunc locum spectans dixit*, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν, qui eduxit de mortuis. (*l*) Brachium gloriæ suæ?] *Apud Cyrillum conjunguntur cum sequentibus*, brachium gloriæ suæ superavit (*aut* cohibuit) aquam. *In Compl. & magna ex parte in aliis post illa*, gloriæ suæ, *est.* οὕτως ἤγαγεν τὸν λαὸν αὐτοῦ κατ' ἰσχυρὸν ὕδωρ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, *& apud S. Hier.* sic eduxit populum tuum per validam aquam in conspectu ejus. (*m*) Te.] *In plerisque libris, & apud Procopium hæc sequuntur*, οἱ ὑπεναντίοι ἡμῶν κατεπάτησαν τὸ ἁγίασμά σου, *& apud Sanctum Hieronymum*, adversarii nostri conculcaverunt sanctuarium tuum. *Quæ nec Cyrillus, nec Justinus habent.*

CAP. LXIV.

(*a*) SEdentis.] *Sic apud S. Hier. quod græce*, ἀποκαθημένης, *id est*, menstruatæ, *ut alibi. Pro quo inquit Symmachum dixisse*, κυουσῶν, parientium, *Aq.* μαρτυριῶν, testimoniorum ; *Theodotionem, ipsum verbum hebraicum posuisse.*

CAP. LXV.

(*a*) INterrogantibus.] *In cæteris priore loco est*, ζητοῦσιν, *posteriore*, ἐπερωτῶσιν, *& ita apud S. Hieron. & S. Cypr. primo testim.* (*b*) Dæmoni.] *Ita etiam Cyrillus. In aliis, & apud S. Hieron. etiam in comm. prius est*, fortunæ, *deinde* dæmoni : *quod inquit Symmachum esse interpretatum* absque me : *& addit omnes similiter transtulisse*, κέρασμα, id est, mixtam potionem. (*c*) Saturitatem.] *Id est, nauseam, & fastidium, ut Cyrillus. & S. Hieron. qui cæteros inquit interpretatos esse juramentum.* (*d*) Verum.] *S. Hieron. ex Aquila*, πιστωμένως, fideliter. (*e*) In ea.] *In aliquo codice sequitur*, ὅτι ἐγὼ κτίζω quæ ego creo : *ex alia nimirum versione. Nam in lxx negat S. Hieron. haberi.* (*f*) Maledictionem.] *S. Hier. ex cæteris*, festinationem : *fortasse ex alia quapiam interpretatione*, εἰς ἀνυπαρξίαν, ut finem substantiæ suæ habeant.

CAP. LXVI.

(*a*) VItulum.] *Sic SS. Irenæus, Basilius, Cyrillus* (*quod patet ex explanatione*) *& Biblia e Græco in Arabicum versa. In cæteris hæc sequuntur*, ὡς ὁ τύπτων ἄνδρα, ϗ ὁ θυσιάζων ἐκ ποιμνίου, *quæ apud Procopium Theodotioni & Symmacho sub asteriscis tribuuntur. Apud S. Hier. sunt*, quasi percutiens virum, sacrificans de grege, *&c. qui notat illud*, iniquus autem, *in Hebraico non haberi.* (*b*) Nostri.] ἡμῶν, *est in Vaticano, licet per errorem sit factum* ὑμῶν. *In aliis, & apud Cyrillum est*, ἀδελφοῖς ὑμῶν, *& apud S. Hieron.* fratribus vestris. *Sed in sua versione*, dixerunt fratres vestri, qui oderunt vos. (c) Introitu.] *Pro hoc teſtatur* S. *Hieron. Symmachum*, pinguedinem; *Theodotionem*, multitudinem, *eſſe interpretatos.* (d) Qui purificantur.] *Ita etiam Cyrillus*, οἱ ἁγνιζόμενοι. *In quibuſdam eſt*, οἱ ἁγιαζόμενοι, *& apud Sanctum* Hieronymum, qui ſanctificatur: *qui inquit, Symmachum & Theodot. hunc locum ita eſſe interpretatos*, Qui ſanctificamini, & luſtramini in hortis alter poſt alterum, inter eos qui comedunt carnem ſuillam, & abominationem, & murem; ſimul deficient, dicit Dominus.

(e) Eorum.] *Sic hebræus, ac multi putant ſubintelligi ſimile quoddam verbum atque illud quod in cæteris libris græcis adjungitur*, ἐπίσταμαι, *& apud Sanctum Hieronymum*, novi. *Idem vero in ſua nullo ſubintellecto verbo conjungit cum ſequentibus*, venio ut congregem. (f) Moſoch.] *Pro hoc inquit Sanctum Hieronymum cæteros dixiſſe*, tendentes arcum. (g) Vmbraculis.] *Idem ex cæteris*, φορεῖα, varii generis vehicula; *& nonnullas præterea affert varietates, quæ legendæ.*

HIEREMIAS.

CAP. I.

(a) Captivitatem.] S. *Hieron.* Pro tranſmigratione, quod omnes alii voce conſona tranſtulerunt, lxx poſuere captivitatem. (b) O On:] ὁ ὤν. *In aliis, & apud Theodoretum eſt*, ὤν, *ut ſignificet eum qui vere eſt, ut Exodi* 3. *Nam alibi Idolum ſignificat.* (c) Baculum nuceum.] S. *Hieron.* Pro baculo nuceo, virgam vigilantem Aquila & Symmachus; Theodotio vero, amygdalinam, tranſtulerunt: *quod Syriaco, & Hebraico reſpondere notavit Theodoretus.* (d) Neque exterrearis coram eis.] *Sic videtur habuiſſe Theodor. licet ea referat loco ſuperiore, qui huic ſimilis eſt. In quibuſdam libris eſt*, μηδὲ πτοηθῆναί σε ποιήσω, neque faciam te exterreri. S. *Hieron. videtur legiſſe*, μήποτε. *Ita enim inquit*, Sive, ut lxx & cæteri habent interpretes, ne forte timere te faciam: *& pulcherrimam elicit ſententiam.*

CAP. II.

(a) Et dixit.] *Pro hoc iſta leguntur in Complut.* ϗ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρός με, λέγων, πορεύου, ϗ βόα εἰς τὰ ὦτα ἱερουσαλήμ, λέγων, Et factum eſt verbum Domini ad me, dicens, Vade, & clama in auribus Hieruſalem, dicens. *Quæ a Theodoreto quidem videntur innui: Sed S. Hieron. teſtatur, in lxx non haberi, ſed ſub aſteriſcis de Theodotionis editione addita eſſe.* (b) Sanctus Iſrael.] *Ita videtur interpungendum, ſi legatur*, ὁ ἅγιος. *Sed a nonnullis, & a Theodoreto abeſt illud*, ὁ, *quare hic faciendum erit principium*, Sanctus Iſrael Domino, *ut intelligamus, Iſraelem eſſe ſanctum Domino, & primitias frugum ejus.* (c) Neque habitavit homo illic.] *In uno codice eſt (atque ita fere Compl.)* οὐδὲ κατῴκησεν ἐκεῖ υἱὸς ἀνθρώπου, neque habitavit ibi filius hominis: *quam lectionem agnoſcit* S. *Hier. ex lxx.* (d) Et mala.] *Illud*, ϗ, *abeſt ab aliquo.* (e) Illud, quod dereliquiſti.] τὸ καταλιπεῖν σε ἐμέ. *In aliis quibuſdam eſt*, τοῦ καταλιπεῖν, in derelinquendo. (f) Herbam.] *In Vat. eſt*, ποίαν, *ac videtur poſitum pro*, πόαν, *quod eſt in aliis, & apud* S. *Hieron.* (g) Sepulchro multitudinis.] *Sic interpretatur* S. *Hier.* πολυάνδριον, *nec multo aliter Theodoretus. Aq. & Sym.* ἐν τῇ φάραγγι, in convalle. (h) Vlulavit.] *Victor Antioch.* Oſee autem propheta inquit, ὠλόλυζον ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτῶν, ululabant ſuper cubile ſuum: quod Aquila quidem & Symm. reddiderunt, ἀσελγῶς ἐλάλησαν, molliter loquuti ſunt. *Hoc quidem loco notat* S. *Hier. tres ipſos dixiſſe*, δρομὰς κούφη, *quod ipſe in ſua*, curſor (*Sed accipiendum eſt in genere fœminino,*) levis explicans vias ſuas. (i) Spiritu portabatur.] *Chryſoſt. Juxta cæteros*, εἵλκυσεν ἄνεμον, attraxit ventum, *ut vulgata. Legendus eſt* S. *Hieronymus.* (k) Humilitate.] *Hoc etiam Theodotionis eſſe teſtatur* S. *Hier. pro quo Aquila dixerit neomeniam, Symm. menſem.* (l) Viriliter agam.] *Victor*, Aquila, ἀπέγνων σε, *id eſt*, ἀπήλπισα, deſperavi, *ut vulgata.*

CAP. III.

(a) Si dimiſerit.] *Ante hac* S. *Hieron. pro eo, quod ipſe ait*, Vulgo dicitur, *teſtatur lxx poſuiſſe tantum*, dicitur, *quod in nullo codice eſt inventum.* (b) Eis.] αὐτοῖς, *id eſt, amatoribus, vel paſtoribus, expoſita. In alio quo eſt*, αὐτῆς, *in viis ejus: ſed parum apte.* (c) Polluiſti.] *Victor*, Alius, pro, ἐμίανας, edidit, ἐφονοκτόνεις, interficiebas: *cujus varietatis facit etiam mentionem* S. *Hier.* (d) Tua.] *In nonnullis, pro*, σου, *eſt*, σοι, *& apud* S. *Hier.* facies meretricis facta eſt tibi. (e) Tanquam domum.] *Sic etiam Theodoretus, & affert locum pſal.* 30. in domum refugii. *Aliqui habent*, ὡς οἰκεῖον, tanquam domeſticum. *Compl.* ἕως νῦν, uſque nunc. (f) In victoriam.] *ſubintelligit Theodoretus*, mendacium, & illuſio tua: *quaſi dicat, perſeverabitne in ſeculum illuſio tua, quaſi inde ſperes te victricem futuram? Alibi notatum eſt*, εἰς νῖκος, *valere*, in finem. (g) Viderunt.] *Theodoretus videtur habuiſſe*, εἶδεν, vidit. (h) Quia.] *In aliquo eſt*, ἔτι, præterea. (i) Hæreditatem.] *Theodoretus videtur addere*, ὀνομαστήν, *& S. Hier. refert ex lxx*, hæreditatem nominatam. *Pro quo Theodotionem tranſtuliſſe inquit*, hæreditatem inclytam fortitudinis robuſtiſſimi gentium. (k) Noſtra.] *Sic etiam vulgata noſtra. In multis, & apud Theodoretum eſt*, αὐτῶν, eorum.

CAP. IV.

(a) Duritiam.] S. *Cypr.* 1. *teſtim.* præputium cordis veſtri. *Pro quo inquit S. Hieron. Symmachum poſuiſſe*, purificamini Domino, & auferte malitias cordium veſtrorum. (b) Terram.] *In aliquo additur*, σου, *itemque paulo poſt*, πόλεις σου, terram tuam, civitates tuæ. (c) Vlulate.] ἀλαλάξατε, *videtur hoc loco poſitum, pro*, ὀλολύζετε, *quod eſt in aliquo, & apud Theodoretum.* (d) Furor.] *In aliis, & apud Theodoretum additur*, ὀργῆς, iræ. S. *Hieron. notat, pro eo quod ipſe poſuit*, non eſt averſa ira furoris Domini a nobis, *lxx poſuiſſe*, a vobis. (e) O dominator Domine.] ὦ δέσποτα κύριε. S. *Hieron. agnoſcit apud lxx*, ô Domine Deus. (f) Laborum.] *Aquila*, ἀνωφελείας, damni, noxiæ, (*ut S. Hieron. in ſua*) *Symm.* ἀδικίας, injuſtitiæ. (g) Fluctuat.] *Videtur idem hoc loco ſignificare*, μαιμάσσει, *ac ſolet*, μαιμάζω. *In Compl. eſt.* μὲ μάχει, *& vertunt*, me premit. *Sed manifeſto S. Hier. agnoſcit*, μαιμάσσει, *ex lxx, & Theodotione, ſuper quo verbo magnum apud pleroſque eſſet certamen, & pro quo Aquila dixerit*, ὀχλάζει, tumultuatur. (h) Nihil.] *Aq.* κενή, vacua, *Symm.* συγκεχυμένη, confuſa. (i) Habitabat.] *In multis eſt*, κατοικεῖ, habitat. (k) Et tu.] S. *Hier. in ſua*, tu autem vaſtata: *quod inquit eſſe Aquilæ, alios autem tranſtuliſſe, miſeram, atque miſerabilem: atque ejuſmodi quiddam videtur Theodoretus agnoſcere.*

CAP. V.

(a) Quanam harum.] *Euſebius*, 11. *Evang. Demonſtr. habet*, ποίῳ τούτων, quonam horum. (b) Furentes in fœminas.] S. *Hieron. ex cæteris*, ἕλκοντες, trahentes. (c) Relinquite ſuſtentacula ejus, quia Domini ſunt.] *Ita collati codices, & Theodoretus. In Complut. vero*, ἀπολέσατε τὰ ὑποστηρίγματα αὐτῆς, ὅτι τοῦ κυρίου οὐκ εἰσίν, diſperdetis ſuſtentacula ejus, quia non ſunt Domini: *quomodo fere* S. *Hieron.* (d) Dominus.] *In Complut. additur*, ἔθνος ἰσχυρόν, ἔθνος ἀπ' αἰῶνος, gentem robuſtam, gentem antiquam. *Theodoretus hoc ſecundum tantum agnoſcit. S. Hier. habet utrumque.* (e) Fortes.] *In eadem ſequitur*, φαρέτρα αὐτοῦ ὡς τάφος ἀνεῳγμένος, *quod* S. *Hier.* (*licet apud ipſum ſit ante illa*, univerſi fortes) pharetra ejus, quaſi ſepulchrum patens. *Quæ agnoſcuntur etiam a Theodoreto: Sed S. Hier. teſtatur in lxx editione non eſſe.* (f) Serviſtis.] *In pleriſque libris eſt*, ἀνθ' ὧν ἐγκατελίπετέ με ἐν τῇ γῇ ὑμῶν. *In quibuſdam, & apud Theodoretum, utrumque conjungitur, ſicut S. Hieron. in ſua*, ſicut dereliquiſtis me, & ſerviſtis, *&c. Idem tamen in comm. habet tantum*, ſicut ſerviviſtis Deo alieno, id eſt, Baal, vel Diis alienis cunctarum gentium in terra Judæa, ſic ſervietis, &c.

CAP. VI.

(*) Tua.] *Addendum*, σου, *in noſtra.* (a) Diei.] *Plerique*, τῆς ἑσπέρας, veſperi, *ut vulgata noſtra.* (b) Dominus.] *In multis additur*, τῶν δυνάμεων, *& apud* S. Hieron. virtutum: *itemque paulo poſt.* (c) Et non conſumpſi.] *Ita enim corrigendum in noſtra*, ϗ οὐ συνετέλεσα, *quemadmodum & apud Theodoretum eſt: apud* S. *Hier.* & non conſumpſi eum. (d) In populis probatis.] *Cum S. Hier. haberet in ſua*, in populo meo robuſtum, *notat, pro*, robuſtum, *Aquilam dixiſſe*, munitum, *Symm. & lxx*, clauſum, atque circundatum.

CAP. VII.

(a) Audite.] *In Complut. hæc antecedunt, quæ a Theodoreto etiam innuuntur*, ῥῆμα, ὃ ἐγένετο πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου, λέγων, στῆθι ἐπὶ τὴν πύλην τοῦ οἴκου κυρίου, ϗ ἀνάγνωθι ἐκεῖ τὸ ῥῆμα τοῦτο, ϗ εἰπέ, ἀκούσατε. *quod* S. *Hier. in ſua*: Verbum, quod factum eſt ad Hieremiam a Domino, dicens, Sta in porta domus Domini, & prædica ibi verbum iſtud, & dic, Audite, *&c. Quæ tamen teſtatur in lxx non haberi, ſed de Theodotione ex Hebraico eſſe addita.* (b) Templum.] *Hæc repetitio non eſt in Complut. Apud Theodoretum vero etiam tertio iteratur, quemadmodum in* Hebraico. (c) Abſtinuimus, ne faceremus.] *In Complut. eſt*, ἀπεσχήμεθα τοῦ ποιεῖν, abſtinuimus a faciendo. S. *Hier. ex lxx videtur afferre*, deſivimus eo quod fecerimus. (d) Chavonas.] Quas (*inquit* S. *Hieron.*) nos placentas interpretati ſumus, ſive præparationes. *In Scholiis quemadmodum & in codicibus varie iſtud nomen ſcribitur. Chryſoſt.* πόπανα, inquit, panes. *Olympiodorus*, χαμῶνας autem vocat pemmata, & bellaria quædam. (e) Sermonem.] *In Complut. adjunguntur*, ϗ οὐκ ἀκούσονταί σου, ϗ καλέσεις αὐτούς, ϗ οὐκ ἀποκρινοῦσί σοι, ϗ ἐρεῖς πρὸς αὐτούς, *quæ in vulgata noſtra*, & non audierit te: & vocabis eos, & non reſpondebunt tibi: & dices ad eos. *Quæ neque Theodoretus agnoſcit.* (f) Tapheth.] *Schol.* τόπος ἦν οὕτω λεγόμενος. ἦν δὲ ἐλαιὼν ἐν προαστείοις ἱερουσαλὴμ ἐν ᾧπερ εἰδωλολάτρουν, Locus erat ſic dictus. Erat autem olivetum in ſuburbanis Hieruſalem; in quo quidem idola colebant. *Theodoretus putavit eſſe nomen Idoli. Legendus S. Hier.*

CAP. VIII.

(a) Torrebunt.] *In Complut.* ἐκτενοῦσι, extendent. (b) Defecit.] *Theodor.* Quod Syrus ita interpretatus eſt, πάντες τῇ γνώμῃ αὐτῶν πορεύσονται, ὡς ἵππος ὁρμῶν εἰς πόλεμον, omnes ſenſu ſuo ibunt, quaſi equus ruens in prælium, *&c.* (c) Aſida.] *Victor.* ἣν ἀκύλας ἐρωδιὸν ἐξέδωκεν, quam Aquila reddidit, herodium. *Olympiodorus*: ἰνδικὸν δέ ἐστι γένος ὀρνέου ἡ ἀσίδα, Aſida autem eſt genus avis Indicæ. *Addit* S. *Hier. pro hac voce hebraica, quam lxx & Theodotio poſuerunt, Symmachum dixiſſe, milvum: qui & alias affert varietates. Nonnulla etiam dicuntur a Theodoreto.* (d) Juncus.] σχοῖνον *videtur dixiſſe pro calamo. Theodoretus tamen interpretatur*, funiculum, & hæreditatem. (e) Hæredibus.] Hæredes, (*inquit Theodoretus*) appellavit hoſtes. H*ic autem in uno pervetuſto adjunguntur eadem quæ ſunt in cap.* 6. *ab illis*, a parvo enim eorum, *uſque ad illa*, & in tempore viſitationis peribunt, dicit Dominus: *quæ innuuntur a Theodoreto, & reſpondent vulgatæ. Eadem fere etiam habentur in Complut.*

CAP. IX.

(a) Quia faciam.] *Fortaſſe illud*, ὅτι, *valet idem, ac* τί, *quod eſt in aliquo, & legendum per interrogationem. Nam & S. Hier. apud lxx videtur habere*, Quid faciam, *&c.* (b) Subſtantiæ.] ὑπάρξεως. S. Hier.

ſubſtantia hic non pro, οὐσίᾳ, hoc eſt, eſſentia, accipitur, ſed pro opibus, atque divitiis. (c) Et veniant.] *Olympiodorus legit*, ϗ φθεγξάσθωσαν, & loquantur. (d) Platæis.] *Ita collati codices, & Compl. Apud Theodoretum adjungitur*, τάδε λέγει κύριος. S. *Hieron. cum in ſua dixiſſet*, Loquere: hæc dicit Dominus: *notat iſtud*, λάλησον, *id eſt, loquere, eſſe ex Aquila & Symmacho, lxx vero & Theodotionem dixiſſe*, morte, *ita jungentes cum ſuperioribus*, juvenes de platæis morte. (e) Noſſe.] *In quibuſdam additur* με, me. (f) Idumæam.] *Nonnulli, & Theodoretus*, ἰούδαν, Judam, *ut vulgata noſtra.*

CAP. X.

(a) Quia timent ea faciebus ſuis.] *Aut*, timentur: *utroque enim modo videntur verti poſſe*, ὅτι φοβοῦνται αὐτὰ τοῖς προσώποις αὐτῶν. *In Compl. eſt*, ὅτι φοβοῦνται αὐτὰ ἔθνη, quoniam gentes timent ea. (b) In eis.] *Huc uſque idem fere verborum ordo videtur agnoſci etiam in Theodoreto: nam. Complut. paululum variat, ut magis reſpondeat vulgatæ. Hic autem & in Complut. & apud Theodoretum hæc interjiciuntur*, οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι κύριε, μέγας εἶ σύ, ϗ μέγα τὸ ὄνομά σου ἐν τῇ ἰσχύϊ. τίς οὐ φοβηθήσεταί σε βασιλεῦ ἐθνῶν; σοὶ γὰρ πρέπει. ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς σοφοῖς τῶν ἐθνῶν, ϗ ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις αὐτῶν οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι. ἅμα (*hæc poſtrema pars a Theodoreto ſignificatur, non exprimitur*) ἄφρονες ϗ ἀνόητοί εἰσι. διδασκαλία ματαίων αὐτῶν ξύλον ἐστίν. *quæ ſic fere in vulgata noſtra redduntur*: Non eſt ſimilis tui Domine: magnus tu, & magnum nomen tuum in fortitudine. Quis non timebit te ô rex gentium? Tuum eſt enim decus. Inter cunctos ſapientes gentium, & in univerſis regnis eorum nullus eſt ſimilis tui: pariter fatui & inſipientes probabuntur: (*in comm.* S. *Hier. habet*, ſunt, *ut græcus*:) Doctrina vanitatis eorum lignum eſt. *Hæc autem idem* S. *Hieron. affirmat in lxx non haberi, ſed de Theodotionis editione in pleriſque addita eſſe. Apud Theodoretum vero adduntur præterea multa ad laudem veri Dei pertinentia, quæ reſpondent vulgatæ*, Dominus autem Deus verus eſt, iſte Deus vivens, & rex ſempiternus. Ab indignatione ejus commovebitur terra: & non ſuſtinebunt gentes comminationem ejus. (c) Lumen.] *In multis eſt*, ἀνέμους, φῶς, ventos, lumen. *In Compl. & apud Theodoretum eſt tantum*, ventos, *quod etiam videtur referri a* S. *Hieronymo, ex lxx.* (d) Ipſe eſt hæreditas ejus.] *Origenes*: Aquila & Theodotio ediderunt, ὅτι ὁ πλάσας τὰ πάντα, αὐτός ἐστιν, ϗ ἰσραὴλ ῥάβδος κληρονομίας αὐτοῦ. *quod in vulgata noſtra*: Qui enim formavit omnia, ipſe eſt, & Iſrael virga hæreditatis ejus. (e) In electis.] *Sic etiam Theodoretus. In Compl. eſt*, ἐν τειχίσματι, *& apud* S. *Hieron.* in munitione. (f) Tuum.] *In aliis quibuſdam, & apud Theodoretum, & hic, & in ſequentibus eſt*, μου, *&* με, *& ſic apud* S. *Hieron.* vulnus meum, apprehendit me, tabernaculum meum, pelles meæ.

CAP. XI.

(a) Illa.] *In Compl. hæc adjunguntur*, ὅτι συμμαρτυρόμενος συνεμαρτυράμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ, ᾗ ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ὀρθρίζων συνεμαρτυράμην λέγων, ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου. ϗ οὐκ ἤκουσαν, οὐδὲ ἔκλιναν τὸ οὖς αὐτῶν. ἀλλ' ἐπορεύοντο ἕκαστος ἐν σκολιότητι τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς. ϗ ἐπήγαγον ἐπ' αὐτοὺς πάντα τὰ ῥήματα τῆς διαθήκης ταύτης ἧς ἐνετειλάμην τοῦ ποιῆσαι. *Quæ redduntur in vulgata noſtra*, Quia conteſtans conteſtatus ſum patres veſtros in die qua eduxi eos de terra Ægypti uſque ad diem hanc. Mane conſurgens conteſtatus ſum, & dixi, audite vocem meam. Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem ſuam: ſed abierunt unuſquiſque in pravitate cordis ſui. Et induxi ſuper eos omnia verba pacti hujus quod præcepi ut facerent. *Quæ S. Hier. teſtatur in lxx non haberi, Theodor. habet: ac pro*, σκολιότητι, *habet*, εὐθύτητι, rectitudine: *quam interpretatur non æquitatem, ſed pervicaciam, & inflexibilitatem, ut ita dicam, in improbitate. Vide cap.* 13. (b) Colligatio.] σύνδεσμος. *De hac dictione* (*quam nunc etiam Aquilæ & Theodotionis teſtatur eſſe* S. *Hier. ipſe vero ex Symmacho conjurationem dixit*) *& alibi notatum eſt; & hic* S. *Hieron. & Theodoretus eam explicant.* (c) Bene opacam ſpecie.] *Sic videtur habuiſſe etiam Theodoretus. In Compl. eſt*, εὔσκιον, ὡραίαν τῷ εἴδει, opacam, pulchram ſpecie. (d) Domine.] *Hic, ut alibi ſæpe in quibuſdam additur*, δυνάμεων, virtutum.

CAP. XII.

(a) Purifica eos in diem occiſionis.] *In aliis ſequitur*, ἄθροισον αὐτοὺς ὥσπερ πρόβατα εἰς σφαγήν. *Contra autem in Complut. & apud Theodoretum hic locus ſic habet*, συνάγαγε αὐτοὺς ὡς ποίμνιον εἰς θυσίαν, ϗ ἅγνισον αὐτοὺς εἰς ἡμέραν σφαγῆς, congrega eos, quaſi gregem ad victimam, & ſanctifica eos in diem occiſionis, *quomodo vulgata noſtra. Notat autem Theodoretus* ἅγνισον, *idem eſſe ac*, ſegrega: *nam ſegregat ſe, qui vult purificari, & ſanctificari: additque, Syrum poſuiſſe*, εὐτρέπισον, bene præpara. (b) Tui pedes.] *Theodoretus*, Syrus ſic dixit, μετὰ πεζῶν τρέχουσα ἡττήθης. ϗ πῶς ἀναστῆναι ἱππεῦσι δυνήσῃ; cum peditibus currens victa es: & quomodo conſurgere adverſus equites poteris? S. *Chryſoſt.* Aquila, σὺν δρομεῦσιν ἔδραμες, ϗ ἐμόχθησέ σε, cum curſore cucurriſti, & fatigavit te. (c) Quomodo facies in fremitu Jordanis.] *Theodoretus ex Syro*, πῶς περάσεις ἰορδάνην πλημμυροῦντα; Quomodo trajicies Jordanem exundantem? (d) Ejus.] *In aliquo additur*, ἐπ' αὐτήν, *& apud* S. *Hieron.* ſuper eam. (e) Diverticulum.] *Theodoretus*, διεκβολήν. Syrus interpretatus eſt, ἀτραπόν, diverticulum, ſemitam. *Idem vero illud*, ταλαιπωροῦντες, *accipit, pro* miſere affecti. (f) Seminate.] *In aliis eſt*, ἐσπείρετε (*al.* ἐσπείρατε, *&* ἐθερίσατε, *& apud* S. *Hier.* ſeminaſtis triticum, & ſpinas meſſuiſtis. (g) Ædificabitur.] *In quibuſdam*, οἰκοδομηθήσονται, ædificabuntur.

CAP. XIII.

(a) Ad me.] *In Compl. additur*, ἐκ δευτέρου, ſecundo, *ut vulgata noſtra.* (b) Meis.] *In eadem, & apud Theodoretum ſubjungitur*, πορευθέντας ἐν εὐθύτητι τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, qui ambulaverunt in directione cordis ſui peſſimi: *quam directionis vocem videtur* S. *Hier. agnoſcere ex lxx, & ſignificat id quod capite* 11. *dictum eſt, nimirum pervicaciam, & cor obſtipum: quare* S. *Hieron. in ſua habet*, pravitate. (c) Iſtum.] *Apud Theodor. & in Compl. ſubjungitur*, τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραήλ, Hæc dicit Dominus Deus Iſrael, *ut vulgata noſtra.* (d) Uter.] S. *Hier. inquit Aquilam in prima editione poſuiſſe lagunculam, in ſecunda ipſum verbum hebraicum Nebel, Symmachum, craterem, Theodotionem, vas.* (e) Ipſorum.] *In multis, & apud Theodoretum eſt*, αὐτοῦ, *& in noſtra*, ejus. (f) Ponetur.] *Theodoretus*, τεθήσεται, ponetur, *ſive*, ponet, *ut noſtra.* (g) Ut dehoneſtentur.] *Sic etiam Theod. In Compl. eſt*, παρεδειγματίσθησαν, *& apud* S. *Hier.* dehoneſtatæ ſunt plantæ tuæ.

CAP. XIV.

(a) Vacua.] *In Complut. adjunguntur hæc*, ᾐσχύνθησαν, ϗ ἠρυθρίασαν, ϗ ἐκάλυψαν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, confuſi ſunt, & erubuerunt, & operuerunt capita ſua: *quæ videntur etiam a* S. *Hieronymo agnoſci.* (b) Ventum.] *Sic plerique. In quibuſdam, & apud Theodoretum additur*, ὡς δράκοντες, quaſi dracones, *ut vulgata noſtra.* (c) Peccata.] *In quibuſdam eſt*, εἰ αἱ ἁμαρτίαι, ſi peccata. S. *Hier.* ſi iniquitates noſtræ reſponderint (*ſive*, reſtiterint.) (d) Indigena.] *Theodoretus ex Syro*, ὡς ὁδίτης, quaſi viator, *ut vulgata.* (e) Salvare.] *Ita collati codices, & Theodoretus, & reſpondet hebræo. In Compl. eſt*, σώζεσθαι, *& apud* S. *Hier.* ſalvari, *niſi mendum ſit.* (f) Non proſperavit.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt*, οὐκ εὐδόκησεν, *& apud* S. *Hier.* & Deus non placuit ſibi in eis. (g) On.] *De hoc alibi dictum eſt. Hic* S. *Hier. ex vetuſtiore*, qui es Domine Deus. (h) In idolis.] *Aquila*, μὴ ἔστιν ἐν τοῖς ματαίοις τῶν ἐθνῶν ὑετίζων; nunquid eſt in vanitatibus gentium, qui pluat?

CAP. XV.

(a) Iſtum.] *Ita videtur etiam habuiſſe Theodoretus. In Complut. additur*, ἀπὸ προσώπου μου, a facie mea, *ut vulgata noſtra.* (b) Diſperdiderunt.] *Apud Theodoretum eſt*, ἀπώλεσα, diſperdidi: *quod magis reſpondet vulgatæ.* (c) Adoleſcentes.] *In nonnullis eſt*, νεανίσκου, adoleſcentis. (d) Vacua facta eſt.] S. *Hieron.* Infirmata eſt, ſive abjecit, aut vacua facta eſt. S. *Cypr.* 2. *teſtim.* Et territa eſt quæ parit, & tæduit anima ejus. *&c.* (e) Profui.] *Hæc agnoſcit ex lxx* S. *Hier. in comm. ſicut ex Theodotione*, non debui, nec debuit mihi quiſquam. *Theodoretus illud*, ὠφέλησα, *Syrus interpretatus eſt*, ὤφλησα, non conflavi æs alienum. (f) Fortitudo tua.] *Apud Theodoretum eſt*, τὴν ἰσχύν σου, *& conjungitur cum ſequentibus*, fortitudinem tuam, & theſauros tuos, *&c.* S. *quidem Hieronymus videtur ita legiſſe, dum præcedentia ſic affert ex lxx.* Si cognoſcet, (*fortaſſe*, cognoſcetur) ferrum, & operimentum æneum? *Sicut ex Symmacho*, nunquid nocebit ferrum ferro ab Aquilone, & æs? (g) Commutationem.] *Hoc* S. *Hier. videtur aut ex lxx, aut ex alia editione dixiſſe*, abſque precio. (h) Non in longanimitate.] *Apud Theodoretum additur*, λάβῃς με, *quod reſpondet vulgatæ noſtræ*, noli in patientia tua ſuſcipere me: *Notat autem aliqua exemplaria habere*, ἕλκῃς, *quaſi, ne protrahas, ac diſcrucies tarditate.* (i) Ipſorum.] *Ab aliquo abeſt illud*, αὐτῶν. (k) Adverſum me.] *Abeſt hoc a* S. *Hieronymo, & a* S. *Cypriano ad Jubaianum: unde cætera hujus loci ſumpſimus.*

CAP. XVI.

(a) Et beſtiis terræ erunt, & volatilibus cœli: in gladio cadent, & in fame conſummabuntur.] *Hæc in alio Vaticano ita ſunt poſita*, ϗ ἐν μαχαίρᾳ πεσοῦνται, ϗ ἐν λιμῷ συντελεσθήσονται. ϗ ἔσται τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν εἰς βρῶσιν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, ϗ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, & in gladio cadent, & in fame conſumentur: & erunt morticina eorum in eſcam volatilibus cœli, & beſtiis terræ: *quæ reſpondent vulgatæ noſtræ: nec multo aliter Complut.* (b) Thiaſum.] *Videtur ſignificare pompam, ſodalitium, concœnationem, parentalia.* (c) Iſto.] *Apud Theodoretum hæc ſubjunguntur*, φησὶν κύριος, ἔλεος, ϗ ἐλεημοσύνας, ϗ ἀποθανοῦνται μεγάλοι ϗ μικροὶ ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. *In Compl. autem præterea*, οὐ ταφήσονται, ϗ οὐ θρηνηθήσονται, Ait Dominus, miſericordiam, & miſerationes: & morientur magni & parvi in terra iſta: non ſepelientur, & non plangentur. (d) Aliis.] *Apud Theodoretum & in Complut. additur*, ἡμέρας ϗ νυκτός, die ac nocte, *ut in noſtra vulgata.* (e) Eorum.] *Apud Theodoretum additur*, οὐκ ἀπεκρύβησαν ἀπὸ προσώπου μου, non ſunt abſconditæ a facie mea? *quæ negat Sanctus Hieronymus eſſe in lxx.* (f) Delinquere fecerunt.] ἐπλημμέλησαν. *Alii*, ἔπλησαν, impleverunt, *ut vulgata noſtra.*

CAP. XVII.

(a) Maledictus.] *Sic plerique libri: & S. Auguſt. lib.* 13. *contra Fauſtum, cum cap.* 7. *attuliſſet ea verba quæ habentur in calce capitis antecedentis, deinceps ad initium capitis octavi inquit*, Ibi enim ſequitur: & dicit, Maledictus, *&c. Ut nihil videatur habuiſſe intermedium. In quibuſdam vero libris, & apud Theodoretum ante*, Maledictus, *hæc antecedunt* ἁμαρτία ἰούδα γέγραπται ἐν γραφῇ, ἐν ὄνυχι ἀδαμαντίνῳ, ἐγκεκολαμμένη ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς καρδίας αὐτῶν, ϗ ἐν τοῖς κέρασι τῶν θυσιαστηρίων αὐτῶν. ὅπως, ἡνίκα ἂν μνησθῶσιν οἱ υἱοὶ αὐτῶν τῶν θυσιαστηρίων αὐτῶν. ϗ ἀλσῶν αὐτῶν, ἐπὶ ξύλου δασέος, ϗ ἐπὶ βουνῶν μετεώρων, ϗ ὀρέων ἐν ἀγρῷ, τὴν ἰσχύν σου, ϗ τοὺς θησαυρούς σου, εἰς προνομὴν δώσω, ϗ τὰ ὑψηλά σου, διὰ τὰς ἁμαρτίας σου, τὰς ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου, ϗ ἀφεθήσῃ μόνη, ϗ ταπεινωθήσῃ ἀπὸ τῆς κληρονομίας σου, ἧς ἔδωκά σοι. ϗ καταδουλώσω σε τοῖς ἐχθροῖς σου, ἐν τῇ γῇ, ᾗ οὐκ ἔγνως. ὅτι πῦρ ἐκκέκαυται ἐν τῷ θυμῷ μου, ἕως αἰῶνος καυθήσεται. Peccatum Juda inſcriptum eſt in ſcriptura in ungue admantino, inſculptum in pectore (*quod ex aliqua editione agnoſcit S. Hieronymus*) cordis eorum, & in cornibus altarium eorum. Sic, cum recordati fuerint filii eorum, altarium ſuorum, & lucorum ſuorum, ſuper lignum condenſum, & ſuper colles ſublimes, & montes in agro, fortitudinem tuam, & theſauros tuos in direptionem dabo, & excelſa tua propter peccata tua, quæ in omnibus finibus tuis: & dimitteris ſola, & humiliaberis ab hæreditate tua, quam dedi tibi: & ſervire te faciam inimicis tuis in terra, quam ignoras: quoniam ignis ſuccenſus eſt in furore meo: uſque in æternum ardebit. *In Complut. eadem ſententia eſt, ſed aliis ſæpe verbis: ut appareat ex diverſis eſſe verſionibus. Hæc vero in alio Vaticano habentur ſub aſteriſcis: & S. Hier. teſtatur a lxx eſſe prætermiſſa.* (b) Super te.] *Hæc abeſt a Complut. & S. Aug.* (c) Mi-

(c) Miryca ſylveſtris.] Apud S. Auguſtinum, tamarix. S. Hier. ex Symmacho, lignum infructuoſum. (d) Salſis.] Theodoretus, Illud, ἐν ἁλιμοῖς, Syrus interpretatus eſt, ἐν φωλεοῖς, in antris. Apud S. Auguſt. eſt, inter iniquos, ut interpres videatur legiſſe, ἐν ἀνόμοις. (e) Et quis.] Ita S. Cypr. 2. teſtim. A Compl. abeſt iſtud, &. S. Hieron. hunc locum ſic refert ex Symmacho, Inſcrutabile cor omnium: vir autem quis eſt, qui inveniat illud? (f) In dimidio.] Aq. ὃς ἐν ἡμίσει ἡμερῶν ἐγκαταλείψει αὐτοὺς, qui in dimidio dierum relinquet eos. (*) Elevatum.] In Compl. additur, ἀπ' ἀρχῆς, a principio; & vulgata. Theodoretus habet poſt, ſanctificatio noſtra. (g) In alienationem.] S. Hieron. ex lxx dixit, alienus. (h) Neque egrediamini portis.] In Compl. eſt, καὶ μὴ εἰσφέρητε διὰ τῶν πυλῶν, nec inferatis per portas. ut vulgata. A multis autem hæc abſunt. (i) Manna.] Notat S. Hieron. lxx poſuiſſe ipſum verbum hebraicum, quod alibi ſcribitur manaa, aut manach, ſed peſſima conſuetudine, imo ſcriptorum negligentia manna in noſtris libris legi. (k) Laudem.] Docet S. Hier. eſſe oblationem pro gratiarum actione. (l) Bivia.] ἄμφοδα. Teſtatur S. Hier. lxx, Aquilam, & Symm. βάρεις, id eſt, turritas domos, eſſe interpretatos.

CAP. XVIII.

(a) CEcidit.] In quibuſdam eſt, διέπεσεν, cadendo diſſipatum eſt. (b) Confortabitur.] S. Hieron. in malis videlicet operibus, ſive, juxta Aquilam, deſperavimus, & juxta Symmachum, defecimus. (c) Funiculos.] Videtur ſubintelligendum, relinquentes, aut quiddam ejuſmodi: quomodo etiam nonnulla eſſe ſubintelligenda in vulgata noſtra indicat explanatio S. Hieronymi: & funiculus valebit hic etiam hæreditatem, aut limitem, & viam, ut pſal. 138. & alibi. Apud Theodoretum eſt, σχίνοις, (al. τρίβοις) αἰωνίοις, ut intelligamus hoc modo, infirmabuntur in viis ſuis, quod ad ipſorum opinionem pertinet, funiculis, vel ſemitis ſempiternis. (d) Oſtendam.] In quibuſdam, & apud Theodoretum hæc antecedunt, νῶτον, καὶ μὴ πρόσωπον, & in vulgata noſtra, dorſum, & non faciem. (e) Audiemus.] In Compl. eſt, καὶ οὐκ ἀκούσωμεν, & non audiamus. (f) Et punitionem ſuam occultarunt mihi.] Hæc abſunt a Complutenſi.

CAP. XIX.

(a) POlyandrion.] Schol. ſine inſcriptione, οἱ λοιποὶ, ἀντὶ τοῦ πολυανδρίου, ἐξέδωκαν φάραγγα. Cæteri pro polyandrio ediderunt, φάραγγα, vallem. De hoc alibi dictum eſt, & legendus hic S. Hier. (b) Filiorum filiorum eorum.] Sic plerique: in quibuſdam vero eſt, υἱῶν ἐννόμ, filiorum Ennom. (c) Et qui ingredimini in portis his.] Abſunt a Complutenſi ut a vulgata noſtra. (d) Præcepi.] In nonnullis ſequitur, οὐδὲ ἐλάλησα, καὶ οὐ διενοήθην, neque loquutus ſum, & non cogitavi. Sanctus Hieronymus, præcepi, & cogitavi, videtur quaſi diverſas interpretationes afferre. (e) Ruina, & polyandrion.] Olympiodorus, πολυάνδριον, ὁ τάφος, καὶ ἐπειδὴ ἴσως κατερρύηκει, οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ διάπτωσις ὁ τάφος τοῦ υἱοῦ ἐννόμ. Polyandrion ſepulchrum eſt: & quoniam fortaſſe corruerat, ſepulchrum filii Ennom vocabatur ſic, ἡ διάπτωσις, id eſt, ruina. Aliam cauſam affert Sanctus Hieronymus, neque idem eſt, πολυάνδριον, & διάπτωσις, ſed illud poſitum eſt pro valle, hoc pro Topheth. (f) Detraham.] Aliqui τάξω, ponam, ut vulgata noſtra. (g) Sanari.] In Complut. & apud Theodoretum hæc ſubjunguntur, καὶ ἐν τῷ τωφὲθ θάψουσι, ὅτι οὐκ ἔστι τόπος τοῦ ταφῆναι, Et in Topheth ſepelient, quia non eſt locus ad ſepeliendum: quæ non eſſe ex lxx, nomen Topheth fere oſtendit: pro quo ſæpe repetit Sanctus Hieronymus illos dixiſſe, ruinam. Semel tantum hæc ex illis tanquam redundantia commemorat, omnes domus regum Juda, ſicut locus Topheth: quæ in nullo codice ſunt inventa: & fieri poteſt, ut quod illi dixerant, διάπτωσις, ipſe protulerit, Topheth.

CAP. XX.

(a) CAtaractam.] Theodoretus, locum quendam dicit ſubterraneum: cujuſmodi multa habebat templum a Solomone ædificatum. Eodem modo vertiſſe Theodotionem teſtatur S. Hieron. Symmachum vero, βασανιστήριον, ſive, στρεβλωτήριον, quod utrumque (inquit) tormenta ſignificat. (b) Aſſignatæ.] In Complut. eſt, Benjamin, ut in vulgata noſtra. (c) Et eduxit.] In eadem hæc antecedunt, καὶ ἐγένετο τῇ αὔριον, Et factum eſt in craſtino: quod reſpondet noſtræ vulgatæ. (d) Dominus.] Addendum in noſtra, κύριος, quod eſt etiam apud Theodoretum, & in aliis libris. (e) Migrantem.] Apud Theodoretum additur, πάντοθεν, undique. Notat autem Sanctus Hieronymus etiam Theodotionem dixiſſe, μέτοικον, Aquilæ ſecundam editionem, peregrinum, primam, circumſpicientem, Symmachum, oblatum, ſive, congregatum, & coactum. (f) Ridebo prævaricationem.] Ita S. Hieron. ex lxx, etiam in comment. Alii vertunt, ridebor prævaricationem, & miſeriam invocabo. (g) Defenſiones.] In Complut. eſt, τὸ δικαίωμά μου, juſtificationem, cauſam meam. (h) Malignantium.] Ita etiam Theodoretus. Alii, στερεωτέρων, & Complut. addit, αὐτοῦ, fortiorum eo, aut, ejus, ut pſ. 34. (i) Lætans ſit.] Complut. eſt, εὐφραινόμενός ἐστι. ἔσω, lætatus eſt. Sit homo ille, &c. Theodoretus autem, μὴ εὐφραινόμενος ἔσω, non ſit lætans.

CAP. XXI.

(a) SOR.] S. Hieron. Pro quo Symm. petram; Theodotio, obſeſſam, interpretati ſunt; Aquilæ prima editio, ſolidam, ſecunda Tyrum. Theodoretus, ex Syro, τὴν μεταξὺ ὀρῶν κειμένην ἐν κοίλῳ τόπῳ, quæ inter montes ſita es in cavo loco.

CAP. XXII.

(a) GEntes.] In quibuſdam additur, πολλὰ, multæ. (*) Inducam.] Theodor. ἁγιάσω (ἀντὶ τοῦ ἀφορίσω) ἐπὶ σὲ ὀλοθρεύοντας, ἄνδρα, ſanctificabo (pro ſegregabo) ſuper te exterminantes, virum, &c. (b) Sellem.] In aliquo eſt, ἐπὶ ἰωακεὶμ ad Joacim. Quis appellatur Sellum, vel Sellem, diſputant S. Hieron. & Theodoretus. (c) Qui ædificat.] In multis & apud Theodoretum, ὡς ὁ οἰκοδομῶν, tanquam qui ædificat. In quibuſdam vero, ὦ ὁ οἰκοδομῶν οἰκίαν σου οὐ μετὰ δικαιοσύνης, καὶ τὰ ὑπερῷά σου, & apud S. Hieron. O qui ædificas domum tuam non cum juſtitia, & cœnacula tua. (d) Apud proximum ſuum operatur gratias.] Videtur dictum, operatur, pro, facit operari, id eſt, curat facienda opera gratis a proximo. Theodoretus, & S. Chryſoſtomus, quantum ex Scholio colligitur, & Complut. παρ' αὐτῷ ὁ πλησίον αὐτοῦ. (Complut. non habet αὐτοῦ,) & apud S. Hier. apud eum proximus operatur gratis. (e) Commenſuratam.) Interpretatur Theodor. quæ habeat proportionem longitudinis, latitudinis, & profunditatis. Apud S. Hieron. eſt, parvulam. (f) Perflatilia.] Ita etiam apud S. Hieron. Aliquot libri, & Theodoretus, εὐρύχωρα, ſpatioſa. (g) Nunquid regnabis.] Pro his iſta habentur apud Theodoretum in codice, qui nunc erat ad manus, μὴ βασιλεύσεις, ὅτι ἀμιλλᾶσαι πρὸς τὴν κέδρον; ὁ πατήρ σου μὴ οὐχὶ ἔφαγε, καὶ ἐποίησε κρίμα, καὶ δικαιοσύνην; Nunquid rex es quia contendis cum cedro? Pater tuus nonne comedit, & bibit, & fecit judicium & juſtitiam? Interpres vero Theodoreti integriore fortaſſe codice uſus, addit præterea hæc, tuncque bene erat ei? Judicabat cauſam humilis, & pauperis: & tunc bene ei erat. Nonne hoc eſt noſſe me, dicit Dominus? Schol. ad illud, in Achaz, iſta, ὁ πατήρ σου, &c. tribuit Aquilæ, & hæc addit: Quod igitur exemplaria habent, ἐν ἄχαζ τῷ πατρί σου, falſum eſt: ſicut ex aliis interpretibus conſtat. Sed Hier. agnoſcit ex lxx quæ ſunt in noſtra, quamvis diſſipata dicat eſſe, & confuſa. (h) Tui.] Theodoretus, & Compl. addunt, εὐθεῖς, & apud S. Hier. recti. (i) Et ſuper virum iſtum.] Aliquot libri pro, καὶ, habent, οὐαὶ, væ: A Theodoreto videtur totum iſtud abeſſe, ut a vulgata noſtra. (k) Sepelietur.] Corrigendum in noſtra, ταφήσεται. Quod autem ſequitur, raptatus, hanc putant eſſe notionem verbi hebraici, præſertim ſi ſimul intelligatur laceratio, & dilaniatio quædam, quæ in raptatione plerunque ſolet accidere. Quare lxx interdum transferunt, σύρειν, interdum διασπᾶν. Sed potuerunt hoc loco eam fortaſſe ob cauſam dicere, συμψηθεὶς quoniam dum quis raptatur, pulvere & ſordibus oppletur: quod ſenſiſſe Chryſoſt. colligi poteſt ex ſcholio, quod paulo poſt afferemus. Idem vocabulum Hebraicum ponitur infra cap. 29. ubi græce eſt. συμψηθῶσι. Cap. autem 31. ubi græce eſt, συνεψήσθη χαρμοσύνη. in hebraico eſt verbum aliud, quod non diſſimilem ſententiam habet, id eſt, colligendo inſtar meſſoris, aut vorticis, abripere & auferre: qua etiam notione obſervarunt grammatici apud bonos auctores uſurpari verbum iſtud, συμψῆσαι, licet alibi lxx iſtud idem verbum hebraicum verterint, ἀνθαιρεῖσθαι, ut pſal. 103. & Eſa. 57. & συνελκύσαι, ut pſal. 27. Complutenſes hic habent, συμψιθεὶς, & vertunt, putrefactus ut eſt in vulgata: itemque cap. 29. (quod apud ipſos eſt 49.) συμψιθῶσιν, ſed vertunt, comeſta fuerint. Nam, ψίσαι, eſt, ψωμίσαι. Cap. autem 31. (id eſt apud ipſos 48.) habent, συνελήφθη χαρμονὴ, congregatum eſt gaudium: vulgata autem, ablata eſt lætitia. Sed, ut ad præſentem locum revertamur, in quibuſdam codicibus, & apud Theodoretum eſt, συμψηθεὶς, ὡς κοπρία, abreptus quaſi ſtercus. Verba autem ſcholii ex Chryſoſtomo quæ paulo ante innuimus ſunt hæc, Symmachus inquit, ὡς κόπριον συλληφθεὶς, quaſi ſtercus collectus ὁ γὰρ βαβυλώνιος, τοῦτον ἀνελὼν, οὕτως ἔρριψε. καὶ οὐκ ἐτάφη. ἢ, εἰ ἐτάφη, καθάπερ ὄνος, συμφυρεὶς σποδῷ, καὶ γῇ, καὶ κονιορτῷ, ἐκ γὰρ τοῦ θορύβου, οὔτε ἐκόπη, οὔτε ἐπεπλώθη αὐτοῦ τὸ σῶμα. Nam Babylonius, cum hunc ſuſtuliſſet, ſic projecit: & non eſt ſepultus: aut, ſi ſepultus, tanquam aſinus, conſperſus cinere, & terra, & pulvere. Nam propter tumultum, neq; planctus factus eſt ſuper eum, neq; corpus ejus oppletum eſt. (l) Loquutus ſum.] Ita etiam Theodoretus. Compl. ἐλάλησαν, loquuti ſunt. Vtramque lectionem videtur agnoſcere S. Hier. ſed apud ipſum ſequitur, ad te in abundantia tua. (m) Sigillum.] Origenes, Cæteri ediderunt, σφραγεὶς, (fortaſſe, σφραγὶς.) annulus, ut vulgata noſtra. (n) Eorum.] Apud Theodoretum, & in Compl. ſequitur, καὶ εἰς χεῖρας Ναβουχοδονόσορ βασιλέως τῆς βαβυλῶνος, & in manus Nabuchodonoſor regis Babylonis: quæ S. Hieron. teſtatur in lxx non haberi. (o) Inhonoratus eſt.] Apud Theodoretum hæc antecedunt, vir iſte eſt os contemptum, & abjectum: quæ item in lxx eſſe negat S. Hieron. & ex Symmacho affert. Nunquid purgamentum, ſive quiſquiliæ viles, atque projectæ. (p) Abdicatum hominem.] In nonnullis libris, & apud Theodoretum additur, ἀνδρόδωπον ἄνθρωπον ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, hominem qui non proſperabitur in diebus ſuis: quæ etiam perſpicue teſtatur S. Hieron. deeſſe in lxx. Pro eo autem, quod ipſe ex lxx transfert, abdicatum, notat, Aquilam in prima editione dixiſſe, ſterilem, in ſecunda, ἀναύξητον, id eſt, non creſcentem; Symmachum, vacuum: ex quo Symm. Schol. κενὸν ἀπηλλοτριωμένον, vacuum abalienatum. (q) Ejus.] In quibuſdam adjungitur, ἀνὴρ, & apud S. Hier. vir: in qua dictione multum ponderis ponit.

CAP. XXIII.

(b) EOrum.] In quibuſdam eſt, μου, & apud S. Hieron. meæ. (b) Orientem juſtum.] Symm. βλάστημα δίκαιον, germen juſtum, ut S. Hieron in ſua. (c) Et ſalvabitur.] A nonnullis libris, & Theodoreto, abeſt illud καὶ. (d) In prophetis.] Hoc ſolitum conjungi cum antecedentibus oſtendit Theodoretus, qui habet, καὶ αὐτὸς ἐν προφήταις, & ipſe in prophetis; ac S. Hieron. qui tamen male hoc additum putat: aliud enim capitulum ſequi, quod ab eis prætermiſſum ſit; quo finito titulum eſſe, ad prophetas, ſive, contra prophetas. Poſſet tamen aut ſeorſum ſtare, & ſic eſſet loco tituli (nam ſæpe, in prophetis, valet, in prophetas,) aut conjungi cum ſequentibus. In prophetis contritum eſt, &c. Quod autem ad capitulum omiſſum pertinet; illud hic in Complut. ſubjungitur: in noſtra autem, & in aliis collatis codicibus, & apud Theodoretum eſt in calce capitis, Idcirco ecce dies, &c. (e) Quia a facie.] In Complutenſi (& fortaſſe apud Theodoretum) hæc antecedunt, ὅτι μοιχῶν ἐπλήσθη ἡ γῆ, quia adulteris repleta eſt terra: quæ negat S. Hieron. in lxx haberi. (f) Horum.] S. Hier. hic agnoſcit ex lxx, juramenti: quod reſpondet Hebræo. (g) Sic.] In quibuſdam, οὐχ οὕτως, non ſic: quod in vulgata noſtra, diſſimilis. (h) Multorum.] Aliqui, πονηρῶν, quod in vulgata noſtra, peſſimorum. (i) Dolore.] Nonnulli, ὀδύνας, & apud S. Hier. doloribus: pro quo inquit Symmachum dixiſſe, amaritudine. (k) Vobis.] Iſtud, ἑαυτοῖς, videtur hoc loco, ut etiam alibi, pertinere ad ſecundam perſonam: & reſpondet vulgatæ noſtræ. In quibuſdam eſt, αὐτοὶ, ipſi. (l) Subſiſtentia.] ὑποστήματι, & paulo poſt, ὑποστάσει. Quare S. Hieron. inquit, lxx & Theodotionem interpretatos eſſe verbum hebraicum, ſubſtantiam ſive, ſubſiſtentiam; Aquilam, ſecretum; Symmachum, ſermonem. Scholiaſtes etiam ex Symmacho, τίς γὰρ παρῆν ἐν ὁμιλίᾳ; καὶ τίς δὲ ἤκουσε; quis enim affuit in colloquio? ecquis vero audivit? Scholion Chryſoſtomi: πῶς οὖν ὑμεῖς

λέγετε ἀκηκοέναι; Quomodo igitur vos dicitis audiſſe? Poterat autem commodi verti, ὑπόστημα, & ὑπόστασις, ſtatuo, & conſeſſus. (m) Eos.] Iſtud, αὐτοὺς, abeſt a multis. In vulgata autem noſtra, pro, avertiſſent, eſt, avertiſſem; quod verbo græco non repugnat, & eodem modo S. Cypr. de unitate Eccleſiæ: qui legendus. (n) Quis.] In aliquo eſt, ἄνθρωπος, & apud Cypr. de lapſis, homo. (o) Ignis.] Sic etiam in vulgata noſtra. In multis additur, φλέγον, ardens. (p) Ecce ego propterea ad prophetas.] Nonnulli, διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς προφήτας, propterea ecce ego ad prophetas. Cæterum, quæ ſequuntur uſque ad illa, qui prophetant ſomnia, poſita ſunt in noſtra editione per typographi incuriam. Abſunt enim a Vaticano. Habentur tamen in cæteris libris: & in ea afferuntur ſcholia ex Origene, & S. Chryſoſt. & explicantur a Theodoreto; & nonnulla afferuntur a S. Cypr. lib. 2. epiſt. 3. (q) Qui emittunt.] In quibſudam libris eſt, τοὺς ἐκλαμβάνοντας προφητείας γλώσσης, καὶ πλάσσοντας ψευδῆ χρηματισμὸν, καὶ νυστάζοντας, qui aſſumunt prophetias linguæ, & fingunt mendax oraculum, & dormitant, &c. (r) Non narrant.] A nonnullis abeſt illud, οὐ, & vulgata noſtra, qui narrant ea. (ſ) Aſſumptio.] Teſtatur S. Hieron. eodem modo interpretatos eſſe lxx. Symmachum, Theodotionem, id eſt, λῆμμα, Aquilam vero, ἆρμα, onus, & pondus: quod eſt apud Theodoretum. (t) Et quare loquutus eſt Dominus Deus noſter?] Ab uno pervetuſto abſunt. In aliis vero quibuſdam hæc præterea antecedunt, in quibuſdam vero ſequuntur, καὶ ἐξεστρέψατε τοὺς λόγους θεοῦ ζῶντος· οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τὸν προφήτην, τί ἐλάλησε, &c. & evertiſtis verba Dei viventis. Sic dicetis ad prophetam; Quid loquutus eſt, &c. Quæ S. Hier. negat eſſe in lxx. Quinimo cum ipſe vertiſſet ex hebræo, & pervertitis verba Dei viventis, Domini exercituum Dei noſtri, inquit hæc verba myſterium ſignificantia Trinitatis, quæ hebræi in ſuis voluminibus contra ſe legant, in latinis & græcis codicibus non haberi.

CAP. XXIV.

(a) EIS.] In Compl. additur, καὶ τοῖς πατράσιν αὐτῶν, & patribus eorum, ut vulgata.

CAP. XXV.

(a) JUDA.] In cæteris, & apud Theodoretum hæc ſequuntur, αὐτὸς ἐνιαυτὸς πρῶτος τῷ ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ βαβυλῶνος, ipſe eſt annus primus Nabuchodonoſor regi Babylonis: quæ teſtatur S. Hier. in lxx non haberi, ſicut etiam nonnulla alia in hoc eodem capite. (b) Anni.] In Complut. & apud Theodoretum adjungitur, καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρός με, & factum eſt verbum Domini ad me, quod eſt in vulgata noſtra. (c) Odorem unguenti.] In quibuſdam libris, & apud Theodoretum eſt, φωνὴν μύλου, vocem molæ, ut vulgata noſtra. (d) Quæ Ælam.] A nonnullis abeſt illud, τί. Hæc vero uſque ad finem capitis in vulgata noſtra ſunt in cap. 49. in extremo. Cujus vulgatæ ordini nonnulli etiam codices Græci, ac Theodoretus conveniunt: quos Exapla ſequutos eſſe veriſimile eſt, in quibus græca hebraicis altera ex parte reſpondere neceſſe erat. Quare hic in iiſdem ea ſequuntur, quæ in vulgata de calice & cætera, quæ deinceps, & quæ in noſtra, & plerisque græcis ſunt cap. 32. Continuo autem in iiſdem codicibus (nam de Theodoreto nihil affirmari poteſt,) poſt illa in libro iſto, ponuntur hæc, ὅσα προεφήτευσεν ἱερεμίας ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη, ὅτι ἐδούλευσαν αὐτοῖς, ὅτε ἦσαν (al. ἐν αὐτοῖς καταδουλώσονται γὰρ αὐτοὺς, ubi videtur extare quædam coagmentatio variarum interpretationem,) ἔθνη πολλὰ, καὶ βασιλεῖς μεγάλοι καὶ ἀποδώσω, (al. ἀνταποδώσω) αὐτοῖς κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν· καὶ κατὰ τὰ ποιήματα (al. τὴν πονηρίαν) τῶν χειρῶν (al. ἐπιτηδευμάτων) αὐτῶν. Quæcunque prophetavit Hieremias ſuper omnes gentes, Quia ſervierunt eis, cum eſſent gentes multæ & reges magni: & reddam eis ſecundum opera eorum, & ſecundum facta, (al. nequitiam) manuum (al. adinventionum) ſuarum. Quorum magnam partem, ſcribit S. Hier. in lxx non haberi. Quod autem ad ordinem pertinet, de quo apud S. Hier. & Theodoretum ſilentium eſt, hæc leguntur in commentariis græcis. Origenes, ταύτην οἱ μὲν ὁ. τῶν κατὰ τῶν ἐθνῶν ὁράσεων προὔταξαν. οἱ δὲ λοιποὶ τοῦ κατ' αἰγύπτου. αἰλὰμ δὲ ἔθνος ἀραβικὸν, πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ κείμενον θαλάσσῃ. Ολυμπιόδωρος, αἰλὰμ ἡ τῆς βαβυλῶνος, ἢ καὶ πάσης χώρας ἧς ἦρξε Κῦρος· χρὴ δὲ εἰδέναι ὅτι ἅγιος ἰωάννης ὑπομνηματίζων τὸν ἱερεμίαν, μέχρι τοῦ ὧδε ἀκολούθως ὑπεμνημάτισεν· ἐάσας δὲ τὰ μετὰ ταῦτα, ἄρχεται ὑπομνηματίζειν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας ἰωακείμ. ἔνθα καὶ τὸ ὑποκείμενον σημεῖον κεῖται, καὶ οὕτως τὰ λοιπὰ ὑπεμνημάτισεν. Hanc (nimirum de Ælam) lxx quidem præpoſuerunt viſionibus, quæ contra gentes: cæteri autem contra. Ælam autem eſt gens Arabica, poſita ad rubrum mare. Olympiodorus, Ælam, vel Babylonis, vel etiam univerſæ regionis, cui præfuit Cyrus. Sciendum autem eſt, Sanctum Joannem, commentarios ſcribentem in Hieremiam, uſque ad hæc eodem ordine ſcripſiſſe: hic autem dimittentem, quæ poſt hæc, initium commentandi feciſſe a principio regni Joacim: ubi & ſubjectum ſignum poſitum eſt: ſicque cætera explanavit. Schol. ἐξ ἀνεπιγράφου κατὰ τοὺς ἑβδομήκοντα τῶν ἄλλων ἐθνῶν, προτέτακται ἡ περὶ τοῦ αἰλὰμ προφητεία. κατὰ δὲ τοὺς λοιποὺς, ἡ περὶ τῆς αἰγύπτου. Ex Anonymo. Secundum lxx prophetia de Ælam præpoſita eſt ei, quæ de cæteris gentibus: at ſecundum cæteros ea quæ de Ægypto. Capite autem 49. initium hujus prophetiæ de Ælam in Compl. & apud Theodor. ſic habet, καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφήτην κατὰ τοῦ αἰλὰμ ἐν ἀρχῇ βασιλείας σεδεκία βασιλέως ἰούδα, λέγων, τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἰδοὺ ἐγὼ συντρίβω (Complut. συντρίψω) τόξον αἰλὰμ, καὶ τὴν ἀρχὴν, Et factum eſt verbum Domini ad Hieremiam prophetam contra Ælam in principio regni Sedechiæ regis Judæ, dicens, Hæc dicit Dominus exercituum: Ecce ego contero arcum Ælam, & principium, &c. In Complut. eſt ἀρχὴ, quod magis cohæret cum, συντρίβη, quam cum συντρίψω. (e) Eos.] In Compl. additur, κακὸν, malum, ſed non apud Theodoretum. (f) Emittam.] In quibuſdam & apud Theodoretum, eſt, ἀπολῶ, perdam.

CAP. XXVI.

(a) IN principio.] Hoc caput in vulgata noſtra, & apud Theodoretum eſt 46. apud quem Theodoretum ſic habet initium capitis, λόγος ὁ γενόμενος παρὰ κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφήτην ἐπὶ πάντα ἔθνη, Verbum quod factum eſt a Domino ad Hieremiam ſuper omnes gentes. Nec multo aliter in Complut. In qua ſequitur, εἰς αἴγυπτον ἐπὶ δυνάμει φαραὼ νεχαὼ, ad Ægyptum ſuper virtutem Pharaonis Nechao. Theodor. inquit primum narrari de Ægypto, & deſignari tempus prophetiæ, nimirum factæ poſt mortem Pharaonis, &c. Scholion, ἡ προφητεία μέχρι τῶν ἐνταῦθα πεπλήρωται· μετὰ ταῦτα γὰρ ἱστορικώτερον περιέχει τὰ κατὰ σεδεκίαν καὶ τὴν ἅλωσιν ἱερουσαλὴμ, καὶ τὰ σκεύη τὰ ληφθέντα τοῦ ἱεροῦ, ἐν οἷς πολιορκήσας ὁ σύρος τοὺς νικήσας τῶν ποδῶν ἐξέδωκε· τοὺς δὲ ἐτράφη, οἱ μὲν τοὺς ὀβελίσκους φασὶν, οἱ δὲ τοὺς ἀποχυτῆρας, μεσουμερινὰ δὲ τὰς λυχνίας, ἰωακεὶμ δὲ τὸν ἰεχονίαν καλεῖ. (b) Applicate.] Aut, acuite. Vtrumque enim videtur poſſe ſignificare, προβάλετε, nec abhorret a vulgata noſtra, quæ habet, polite. In cæteris eſt, προβάλλετε, torquete. (c) Et velut flumina.] In uno pervetuſto eſt, ὡς ποταμῶν κυμαίνεσι τὰ ὕδατα; (Theodor. addit, αὐτοῦ;) αἴγυπτος, ὡς ποταμὸς, ἀναβήσεται, velut fluviorum intumeſcunt aquæ ejus? Ægyptus, quaſi flumen aſcendet: quod magis reſpondet vulgatæ noſtræ, præſertim cum apud Theodoretum ſubjungantur etiam iſta, & velut flumen, perturbant aquæ ejus. (d) Habitantes.] Plerique, πόλιν, καὶ τοὺς κατοικοῦντας, civitatem & habitantes. (e) Domini.] Apud Theodoretum eſt, μου, meus. Ab aliquo abeſt utrumque. (f) Domino.] In quibuſdam & apud Theodoretum additur, Sabbaoth, ut etiam ſæpe alibi. (g) Annunciate in Magdolum.] In Complut. plura ſunt: quæ videntur etiam agnoſci a Theodoreto, ἀναγγείλατε εἰς αἴγυπτον, καὶ ἀκουστὸν ποιήσατε εἰς μαγδωλὸν, καὶ παραγγείλατε εἰς μέμφιν, καὶ ἐν τάφναις, εἴπατε, ἐπίστηθι, quæ in vulgata noſtra. Annunciate Ægypto, & auditum facite in Magdolo, & reſonet in Memphis, & in Taphnis dicite; Sta, &c. (h) Smilacem.] Sanctus Chryſoſtomus, βοτάνη ἐπὶ πάντα κατατρώγουσα, herba eſt omnia devorans. Anonymus: Cæteri pro, τὴν σμίλακα, ediderunt, τὰ κύκλῳ σου, quæ in circuitu tuo. Id Theodoretus Syro tribuit: atque id ſmilacis etiam nomine ſignificari, quod ſit herba, quæ plantis ſuccreſcentibus implicatur. (i) Apis.] Hunc notat Theodoretus fuiſſe bovem illum, qui ab Ægyptiis adorabatur. In quibuſdam eſt, διότι (atque iſtud quidem διότι, in multis etiam aliis eſt) ἔφυγεν ὀπίσω ὁ μόσχος, quia fugit retrorſum vitulus, &c. (k) Saon Esbie Moed.] Schol. ex Theodoreto, Iſtud, σαὼν ἐσβιὲ μωήδ, Symmachus edidit, καιρὸς παρεγένετο, tempus advenit, Aquila autem, παρήγαγεν ὁ καιρὸς, adduxit (aut, acceſſit) tempus. Syrus autem inquit, ταράττων, καὶ καιροὺς παραφέρων, turbans, ac tempora transferens. In codicibus commentariorum Theodoreti deſunt aliqua. (l) Quia, ſicut Itabyrium.] Apud Theodoretum eſt, κύριος τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῷ, ὅτι ὡς τὸ θαβὼρ, quæ in vulgata noſtra, Dominus exercituum nomen ejus; quoniam ſicut Thabor. Sed lxx pro Thabor ſolitos dicere Itabyrium alibi ex Sancto Hieronymo notatum eſt. (m) In ea.] Alii, εἰς σφαγὴν, in mactationem. A Theodoreto videtur utrumque abeſſe. (n) Aquilone.] Apud Theodoretum, & in Complut. ſubjungitur, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ, Dicit Dominus virtutum, Deus Iſrael. (o) Super Pharaonem.] In pleriſque hæc antecedunt, ἐπ' αἴγυπτον, καὶ ἐπὶ τοὺς θεοὺς αὐτοῦ, καὶ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτοῦ, quæ in vulgata, (licet antecedentia aliam habeant ſententiam,) ſuper Ægyptum, & ſuper Deos ejus & ſuper reges ejus. (p) In eo.] In Compl. ſubjunguntur hæc, quæ etiam a Theodoreto partim exprimuntur, partim ſignificantur, καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς χεῖρας τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρας ναβουχοδονόσορ βασιλέως βαβυλῶνος, καὶ εἰς χεῖρας τῶν δούλων αὐτοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα κατοικισθήσεται, ὥσπερ ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς ἀρχαίαις, λέγει κύριος, quæ in vulgata, Et dabo eos in manus quærentium animam eorum, & in manus Nabuchodonoſor regis Babylonis, & in manus ſervorum ejus. Et poſt hæc habitabitur, ſicut diebus priſtinis, ait Dominus. (q) Intrepida & delicata tradita eſt.] Hæc abſunt a Compl. & a Theodoreto ſimilia habentur cap. ſequenti. (r) Genti.] Item iſtud.

CAP. XXVII.

(a) BAbylonem.] Hoc caput in editione Latina, & apud Theodoretum, & in quibuſdam Græcis codicibus, eſt L. itemque in Complut. in qua hæc hoc loco adduntur, καὶ ἐπὶ γῆν χαλδαίων ἐν χειρὶ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, & ſuper terram Chaldæorum in manu Hieremiæ prophetæ. (b) Facite.] In eadem & apud Theodoretum hæc ſubjunguntur, ἄρατε σημεῖον, καὶ ἀκουστὸν ποιήσατε, quod in vulgata, levate ſignum, prædicate. (c) Belus: interrita, delicata.] Sic Theodoretus, niſi quod habet, βὴλ, Bel. In quibuſdam eſt, ὁ ἀπτόητος, interritus. A Compl. abſunt illa, ἡ ἀπτόητος καὶ τρυφερὰ, ut a vulg. (d) Eorum.] Apud Theodoretum additur, κυρίῳ, Domino. In Complut. ὁ κύριος, Dominus: in qua etiam paulo ante, pro, μὴ ἀνομῶν. eſt, μιανῶμεν, perſpicuo errato. (e) Dracones.] Theodoretus, ἔριφοι, hœdi, (ut vulgata noſtra, aut, capri:) pro quo inquit Syrum dixiſſe, τράγους, hircos. (f) Pudefacta.] Hoc ſolet ſignificare verbum, ἐνετράπη. Theodoretus, & quidam codices, ἀνετράπη, everſa eſt. (g) Deſerta.] In Complut. additur, καὶ ἄβατος, & invia. (h) Et ſubjicite eam.] In Complut. pro his eſt ὅτι τῷ κυρίῳ ἥμαρτεν, (quæ referuntur etiam a Theodoreto,) καὶ κατακροτήσατε ἐπ' αὐτὴν, quia Domino peccavit, & plaudite ſuper eam. (i) Babylone.] In multis libris hic ponuntur, quæ in noſtro, & apud Theodoretum ponuntur paulo ſuperius, quemadmodum & in vulgata noſtra, omnes invenientes, uſque ad Paſcua. (k) Carmelo.] In Complut. & apud Theodoretum additur, καὶ ἐν βασὰν, & in Baſan. (l) Super terram, dicit Dominus. Amare.] A Compl. abſunt illa, dicit Dominus: & quaſi ex novo principio dicitur: Super terram amare, &c. Theodoretus autem videtur habuiſſe, ἐπὶ τῆς γῆς παραπικραινόντων, ſuper terram exacerbantium: quod reſpondet hebræo. (m) Aſcendent.] Corrigendum in textu græca noſtræ editionis, ἐπιβήσονται. Ita enim Vaticanus: in quo tamen aſcriptum poſtea eſt, quod in cæteris libris, ἐπιθήσονται, invehentur, inſultabunt. (n) Et non cognoſces quia Babylon, & capieris.] In aliis eſt, καὶ οὐ γνώσῃ, ὡς καὶ ἁλώσῃ βαβυλὼν, & non cognoſces, quia etiam capieris Babylon. In Compl. καὶ ἁλώσῃ βαβυλὼν, καὶ οὐ γνώσῃ, & capieris Babylon, & non cognoſces. (o) Noſtro.] In Compl. additur, ἐκδίκησιν ναοῦ αὐτοῦ, ultionem templi ejus, ut vulgata. (p) Super te ſuperbiam contumelioſam, dicit Dominus.] Sic etiam Theodoretus (niſi quod habet, κύριος τῶν δυνάμεων, Dominus virtutum,) atque iſto modo interpretatur, τὴν ὕβριν. Compl. autem, πρὸς σὲ ὑπερήφανε, ad te ſuperbe, ut vulgata. (q) Ejus.] In Compl. hæc ſequuntur, quæ etiam a Theodoreto videntur agnoſci, μάχαιραν ἐπὶ τοὺς μάντεις, καὶ ἄφρονες ἔσονται, gladium ſuper divinos, & ſtulti erunt: quæ reſpondent vulgatæ. (r) Gladium ſuper pugnatores eorum, &.] Hæc abſunt a Compl, & videri poſſunt ex loco paulo ſuperiore huc irrepſiſſe. Notat autem S. Hieron. in cap. 25. συμμίκτους, a lxx dici, id eſt, miſtitios, vulgus peregrinum & adventitium. (ſ) Et diſpergentur ſuper aquam ejus.] In aliis, &

Compl. διαρπαγήσονται. ἐπὶ τῷ ὕδατι αὐτῆς ἐπεποίθει, diripientur. In aqua ſua confidit. *Theodor. habuit ſive dubio ſententiam ſimilem vulgatæ*, ſiccitas ſuper aquas ejus erit, & areſcent. *Ita enim inquit*, minatur item ſe aquam evacuaturum, multitudinem figurate vocans aquam: *qui etiam explicat, quid ſint inſulæ, quid* ἰνδάλματα, *quæ phantaſmata diximus, quid filiæ Sirenum.* (*t*) Seculum.] *In Compl. & apud Theodoretum adjungitur*, οὐδὲ μὴ κατασκηνωθήσεται ἕως γενεᾶς, ϗ γενεᾶς, neque habitabitur uſque in generationem, & generationem. *Sed Theodoretus in præcedenti membro, pro*, κατοικηθῇ, *habuit*, οἰκοδομηθῇ, ædificabitur: *& utrumque inquit eveniſſe, ut neque ædificaretur, neque habitaretur.*

CAP. XXVIII.

(*a*) HÆC dicit.] *Hoc in vulgata, & apud Theodoretum, & in quibuſdam libris eſt, caput* 51. (*) Chaldæos ventum urentem corrumpentem.] *Schol. ex anonymo.* Symmachus quidem Hebraicam poſuit dictionem, pro, ἄνεμον καύσωνα, Leccabe: ſignificat autem ardens & excitatum cor. Aquila autem edidit, καρδίαν ἐπηγειρόντων. *Cæterum hæc videntur pertinere ad eum locum, ubi vulgata habet*, qui cor ſuum levaverunt in me. (*b*) Populi] *In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt*, ναοῦ, templi, *ut vulgata.* (*c*) Statuite pharetras, ſuſcitate cuſtodias.] *In Complut. eſt tantum*, ἐπιςήσατε φυλακάς. *Si legeretur*, ἐπιςήσατε φυλακὰς, ἐγείρατε φύλακας, ſtatuite cuſtodias, excitate cuſtodes; *Hebraico reſponderet.* (*d*) Habitantes.] *In eadem*, κατασκηνοῦσα ἐφ᾽ ὕδασιν πολλοῖς, ϗ ἐπὶ πλήθει θησαυρῶν αὐτῆς; *& ſi abeſſet iſtud*, αὐτῆς, *optime conveniret cum vulgata*, quæ habitas ſuper aquas multas, locuples in theſauris. (*e*) Hæreditas.] *Apud Theodoretum*, ϗ ἰσραὴλ ῥάβδος κληρονομίας αὐτοῦ. κύριος τῶν δυνάμεων, & Iſrael virga hæreditatis ejus. Dominus exercituum, *&c.* (*f*) Diſpergis.] *Theodoretus ex Syro*, ἑτοίμασόν μοι σκεύη πολέμου, præpara mihi vaſa belli. (*g*) Tollam de te.] ἐξαρῶ ἐκ σοῦ. *Nonnulli*, ἐν σοὶ, in te. (*h*) Adoleſcentem, & virginem: & diſpergam in te virum, & mulierem.] *In Complut.* ἄνδρα ϗ γυναῖκα, ϗ διασκορπιῶ ἐν σοὶ πρεσβύτην, ϗ παιδίον, ϗ διασκορπιῶ ἐν σοὶ νεανίσκον, ϗ παρθένον, virum, & mulierem: & diſpergam in te ſenem, & puerum: & diſpergam in te adoleſcentem, & virginem. (*i*) Regis tollite a me.] *In multis eſt*, βασιλείαις, *& in quibuſdam ſequitur*, ἀραράτ, παρ᾽ ἐμοῦ, *apud Theodoretum*, ἀραράτ, μεννὶ, regnis Ararat, Menni. *Sed in explanatione non facit mentionem Menni: tantum inquit Ararat eſſe Armeniam, Aſcanazaos autem gentem illi vicinam.* (*k*) Collectiones.] Συςήματα, *videtur intelligere collectiones aquarum, & quaſi paludes, ut vulgata.* (*l*) Solitudinem.] *In Complut. additur*, κατοίκησις δρακόντων, ἀφανισμὸς, συριγμὸς, habitatio draconum, ſolitudo, ſibilus. (*m*) Et deduc.] *Theodoretus habet*, ϗ καταβιβάσω, & deducam: *quod convenit cum vulgata.* (*n*) Capta eſt.] *In Complut. & apud Theodoretum additur*, σεσάχ, *& in vulgata*, Seſach: *quomodo ante vocatam putat Theodoretus: ſed de hac re diligentius S. Hieron. in* 25. *caput hujus prophetæ.* (*o*) Et cooperta.] *A quibuſdam abeſt illud*, ϗ, *ut poſſit conjungi cum antecedentibus*, in ſonitu fluctuum ejus cooperta eſt. (*p*) Super Babylonem.] *Theodoretus*, De ſuper Bel in Babylone, *ut vulgata.* (*q*) Ultra.] *In Compl. adjunguntur hæc, quæ manifeſto agnoſcuntur magna ex parte a Theodoreto, & reſpondent vulgatæ*, καί γε τεῖχος βαβυλῶνος πεσεῖται. ἐξέλθετε ἀπὸ μέσου αὐτῆς λαός μου, ϗ σώσατε ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ κυρίου. μήποτε ἁπαλυνθῇ ἡ καρδία ὑμῶν, ϗ φοβηθῆτε διὰ τὴν ἀκοὴν, ἣ ἀκουσθήσεται ἐν τῇ γῇ, ϗ ἥξει ἐν ἐνιαυτῷ ἀκοὴ, ϗ μετὰ τὸ ἐνιαυτὸν ἀκοὴ ταλαιπωρία, (*iſtud abeſt a Th. ut a vulg.*) ϗ ἀδικία ἐπὶ τῆς γῆς, ϗ κυριεύων ἐπὶ κυριεύοντα (*Th. videtur addere*, ϗ στράτευμα ἐπὶ στράτευμα.) διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, ϗ ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ γλυπτὰ βαβυλῶνος. ϗ πᾶσα ἡ γῆ αὐτῶν αἰσχυνθήσεται, πάντες τραυματίαι αὐτῆς πεσοῦνται ἐν μέσῳ αὐτῆς. ϗ εὐφρανθήσονται ἐπὶ βαβυλῶνα οἱ οὐρανοὶ, ϗ ἡ γῆ, ϗ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. ὅτι ἀπὸ βορρᾶ ἔρχονται πρὸς αὐτὴν ἐξολοθρεύοντες, λέγει κύριος. καίγε βαβυλὼν πεσεῖν ἐποίησε τοὺς τραυματίας ἰσραὴλ, ϗ ἐν βαβυλῶνι, *&c.* Etiam murus Babylonis corruet. Exite e medio ejus populus meus, & ſalvate unuſquiſque animam ſuam ab ira furoris Domini: ne forte molleſcat cor veſtrum, & timeatis auditum qui audietur in terra. Et veniet in anno auditio, & poſt annum auditio, miſeria, & iniquitas in terra, & dominator ſuper dominatorem. Propterea ecce dies veniunt, & ulciſcar ſuper ſculptilia Babylonis: & omnis terra eorum confundetur: univerſi interfecti ejus cadent in medio ejus. Et lætabuntur ſuper Babylonem cœli, & terra, & omnia, quæ in eis ſunt: quia ab Aquilone veniunt ad eum exterminantes, ait Dominus. Atqui Babylon cadere fecit interfectos Iſrael; & in Babylone, *&c.* (*r*) De terra.] *Sic etiam Theodoretus. In Compl. eſt*, ἀπὸ ῥομφαίας, a gladio. (*ſ*) Muros.] *In margine Vaticani appoſitum eſt*, ὕψη, altitudinis. *In cæteris eſt*, ὕψος ἰσχύος, altitudinem fortitudinis. (*t*) Non laborabunt.] *A Compl. abeſt illud*, οὐ, non, *& reſpondet vulgatæ.*

CAP. XXIX.

(*a*) SUper.] *Hæc uſque ad*, Idumææ hæc dicit Dominus, *in vulgata, & libris, qui cum illa conveniunt, ſunt c.* 47. *& in Complut. quidem ſub hoc principio, quod agnoſcitur etiam a Theodoreto*, ϗ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφήτην ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους πρὸ τοῦ πατάξαι φαραὼ τὴν γάζαν. τάδε λέγει, *&c.* Et factum eſt verbum Domini ad Hieremiam prophetam ſuper Allophylos, antequam percuteret Pharao Gazam. Hæc dicit, *&c.* (*b*) Inſularum] *Apud Theodoretum additur*, ϗ καππαδοκίας, & Cappadociæ. *A Complut. abeſt illud*, καί. (*c*) Super.] *In multis eſt*, ϗ ἐπὶ, & ſuper. (*d*) Idumææ.] *Hæc in vulgata* (*ut in libris cum ea convenientibus*) *ſunt cap.* 49. *a verſu ſeptimo uſque ad verſum* 23. (*e*) Demergite.] βαθύνατε, *& videtur ſubintelligendum, quod in aliis, & apud Theodoretum exprimitur*, ἑαυτοὺς, vos ipſos. (*f*) Vicini mei.] *Apud Theodoretum eſt*, ὤλετο τὸ σπέρμα αὐτοῦ, διὰ χεῖρα ἀδελφοῦ, ϗ γείτονος αὐτοῦ, periit ſemen ejus per manum fratris, & vicini ejus: *Atque iſta quidem*, ϗ γείτονος αὐτοῦ, *ſunt etiam in aliis quibuſdam.* (*) Faciam vivere; & viduæ.] *Putat Theodoretus dici per ironiam. Schol. ex anonymo*, κατέλιπεν ὀρφανούς σου ϗ αἱ χῆραί σου εἰς ἐμὲ ἐλπισάτωσαν, reliquit pupillos tuos, & viduæ tuæ in me ſperent, *atque iſtud quidem*, χῆραί σου, *eſt etiam in aliis quibuſdam.* (*g*) Quibus.] *In nonnullis eſt*, ἰδοὺ οἷς, Ecce quibus, *itemque paulo inferius*, ἰδοὺ μικρὸν, ecce parvulum. (*h*) Abſolveris] *In multis ſequitur*, ὅτι πίνων πίεσαι, quia bibens bibes. (*i*) Angelos.] *Schol. ex Cyrillo hæc hoc loco affert*, περιοχὴν, dixit, quos Hieremias angelos. Et Symmachus vero edidit ἀγγελίαν. (*k*) Quoniam exaltavit.] *Plerique*, ὅτι ὕψωσας, quoniam exaltaſti: *quidam*, ἐὰν ὑψώσῃς, ſi exaltaveris. (*l*) Sibilabit.] *In nonnullis eſt*, ἐκστήσεται, ϗ συριεῖ ἐπὶ πάσῃ τῇ πληγῇ αὐτῆς, ſtupebit, & ſibilabit ſuper omni plaga ejus. (*m*) Abripientur.] *Vide quæ notata ſunt cap.* 22. (*n*) Non eſt auditus.] *In quibuſdam eſt*, ἐν θαλάσσῃ ἐξηχήθη. *aut*, ἠκούσθη, in mari auditus eſt: *quam lectionem videtur etiam agnoſcere Theodoretus.*

CAP. XXX.

(*a*) FIliis Ammon.] *Hæc uſque ad*, ipſi Cedar, *in vulgata, & libris Græcis cum ea convenientibus, ſunt cap.* 49. *uſque ad verſum* 7. (*b*) Qui accipiat hæreditate.] *Hoc videtur ſignificare*, παραληψόμενος, *quaſi ab alio traditum, & per ſucceſſionem accipiens. Theodoretus interpretatur*, παραληψόμενον, *pro*, ληψόμενον, ϗ ἐπικουρήσοντα ἑαυτῶν, qui ſuſcipit, & adjuvat eos. *Interpres videtur legiſſe*, ἑαυτὸν, ſeipſum, *qui vires ſumit, & adjuvat ſeipſum. Symm.* ϗ κληρονόμος οὐκ ἔστιν αὐτῷ; & hæres non eſt ei? (*c*) Melchol ipſam Galaad.] *Theodoretus*, μελχὸμ, *quod inquit eſſe idolum filiorum Ammon: ac poteſt etiam ſignificare*, rex eorum. *In aliquo eſt*, μολχὸμ τὸν γαδ, Melchom Gad. *Vulgata*, Melchom Gad. (*d*) Rabbath.] *Apud Theodoretum & in Complut. additur*, υἱῶν ἀμμῶν, *& in vulgata*, filiorum Ammon. (*e*) Gai.] *Vulgata*, Hai. *In aliquo eſt*, ἰσχὺς γαΐ, *apud Theodoretum*, ἰσχύς σε, fortitudo tua. (*f*) Et plangite] *In quibuſdam antecedit*, ϗ ἐπιληπτεύσασθε, (*aut*, ἐπιληπτεύεσθε, *ut Complut.*) & quaſi epileptici æſtuate: *in aliis vero non hæc antecedunt ſed ſequuntur iſta*, ϗ διαδράμετε διὰ τῶν φραγμῶν, *quod in vulgata*, & circuite per ſepes. *Theodoretus videtur habuiſſe*, τειχῶν, & diſcurrite per muros. (*g*) Exultatis in campis Enacim.] *In aliquo eſt tantum*, ἀγαλλιάσῃ ἐν τοῖς πεδίοις, gloriaberis in campis. *In Compl. tantum*, ἀγαλλιάσῃ ἐν ἐμακεὶμ, *quod ſignificat*, vallibus: *quare*, πεδίοις, *&* ἐμακεὶμ, *videri poſſunt ex duabus eſſe editionibus. Apud Theodoreti vero interpretem* (*nam in noſtris græcis codicibus non eſt*) *ſequitur*, effluxerunt campi tui, *quemadmodum in vulgata*, defluxit vallis tua. (*h*) Theſauris.] *In quibuſdam additur*, αὐτῆς, tuis, *vel*, ſuis, *ſi dicamus*, quæ confidebat. (*i*) Ipſi Cedar.] *Hæc uſque ad* Damaſco, *in vulgata, & libris cum ea convenientibus ſunt in eodem cap.* 49. *a verſu* 28. *uſque ad* 34. (*k*) Reginæ aulæ.] *Sic etiam Theodoretus, & rationem affert, cur Cedar vocetur regina aulæ. In Compl. eſt*, ϗ τῇ βασιλίσσῃ, & reginæ aulæ, *in vulgata*, & ad regna Aſer. (*l*) Implete.] πλήσατε. *Sed videtur poſitum pro*, πλήξατε, *quod eſt in aliquo, id eſt*, percutite. (*m*) Cedem.] *Theodoretus*, (*quantum refert Scholiaſtes*,) Cæteri, ἀνατολῶν, Orientis, *quod eſt interpretatio illius. In commentariis Theodoreti hoc non habetur, ſed tantum, Cedma quoque fuiſſe filium Iſmaelis, ut Cedar.* (*n*) Non feræ.] *Iſtud*, οὐ βάλανοι, (*quod ſatis nove hac notione videtur dictum*) *habetur etiam apud Theodoretum: a Compl. abeſt.* (*o*) Attonſos.] *Olympiodorus.* Alii libri habent, κεκραμένους, pro, συγκεχυμένους, confuſos. (*p*) Ex omni termino.] *Sive*, confinio, *ut vulgata. Aquila*, ἐκ παντὸς μέρους αὐτῶν, ex omni parte eorum: *Theodotio*, ἐκ πάντων μερῶν αὐτοῦ, ex omnibus partibus ejus. (*q*) Damaſco.] *Hæc uſque ad finem capitis in vulgata, & libris cum ea convenientibus in eodem cap.* 49. *proxime antecedunt ea quæ de Cedar dicta ſunt, nimirum a verſu* 23. *uſque ad verſum* 28. (*r*) Eam.] *In Compl. & magna ex parte apud Theodoretum hæc adduntur*, στένωσις, ϗ ὠδῖνες κατέσχον αὐτὴν, ὡσεὶ ὠδίνουσαν, anguſtia, & dolores tenuerunt eam, quaſi parturientem, *ut vulgata.* (*ſ*) Reliquit.] *Sic etiam Theodoretus, ſed paulo poſt habet*, ἠγάπησε, dilexit. *In aliis eſt*, ἐγκατέλιπον, reliquerunt, *in Compl. vero*, ἐγκατέλιπεν πόλιν αἰνετὴν, κώμην ἠγαπημένην, reliquit civitatem laudibilem, villam dilectam.

CAP. XXXI.

(*a*) DOminus.] *Hoc caput in vulgata eſt caput* 48. *uſque ad verſum* 45. *itemque in libris, qui cum ea conveniunt. Apud Theodoretum quidem, & in Complut. hæc adduntur*, τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ, virtutum Deus Iſrael. (*b*) Æmath, & Agath.] *In nonnullis, & apud Theodoretum*, μασιγὰθ, ϗ ἡττήθη, Maſigath, & victa eſt. *In quibuſdam, pro*, Maſigath, *eſt*, ὀχύρωμα, *aut*, κραταίωμα, munitio, fortitudo: *quod videri poteſt illius interpretatio.* (*c*) Medicamen Moab, exultatio.] *Sic etiam Theodoretus. In Complut. tantum eſt*, γαυρίαμα μωὰβ ἐν ἐσεβὼν, exultatio Moab in Eſebon. (*d*) Cogitavit.] *In multis eſt*, ἐλογίσαντο, cogitaverunt. (*e*) Excidimus.] *Alii*, δεῦτε, ϗ ἐκκόψωμεν, venite, & excidamus. (*f*) Zogoram.] *Theodoretus accipit tanquam nomen civitatis. Alii putant eſſe vocem factam ex dictione Hebraica, quæ ſignificat parvulos.* (*g*) Audiſtis.] *In aliquo eſt*, ἤκουσα, audivi. (*h*) Munitione tua.] *In multis & apud Theodoretum eſt*, ἐν ὀχυρώμασί σου, in munitionibus tuis: *in Complut. autem adjungitur*, ϗ ἐν τοῖς θησαυροῖς σου, & in theſauris tuis. (*i*) Non ſalvabitur.] *In quibuſdam antecedit*, ϗ πόλις, & civitas nulla ſalvabitur. (*k*) Signa.] *Affert aliqua Theodoretus ad hujus loci explicationem. Aquila*, ἄνθος, florem, *ut vulgata: Symmachus*, βλάστημα, germen. *Alii vertunt*, alam. (*l*) Unde habitator ei?] *Pro his in Compl. eſt*, παρὰ τὸ μὴ εἶναι οἰκοῦντα ἐν αὐτῇ, eo quod non ſit, qui habitet in ea. *Apud Theodoretum utraque conjunguntur, hæc antecedunt, noſtra ſequuntur.* (*m*) Qui ſubtrahit.] *In Compl. & apud Theodoretum*, ϗ ἐπικατάρατος ὁ ἐξαίρων, & maledictus qui ſubtrahit. (*n*) Sternentes.] *Symmachus*, ϗ σειρώσουσιν αὐτὸν ϗ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐκκενώσουσι, & exhaurient eum & vaſa ejus evacuabunt. (*o*) Cornua.] *In aliquo libro eſt*, τὰ κεράσματα αὐτοῦ συντρίψουσι, pocula ejus conterent. *Origenes*, τὰ κεράσματα, ὡς ἐπ᾽ οἴνου ῥηθέντα, ἀκύλας ἐξέδωκε, κέρατα. ὅπερ ἀρχαῖον ποτηρίου ἐτύγχανεν εἶδος. κέρασι γὰρ ἔπινον. ὅθεν ϗ τὸ κεράσαι λέγειν παρέμεινεν. τὰ κεράσματα, tanquam in vino dicta, Aquila edidit, κέρατα, quod quidem antiquum poculi genus erat: cornibus enim bibebant: unde etiam remanſit conſuetudo dicendi κεράσαι, quaſi ſcilicet e cornu miſcere. *Scholion Olympiodori*, τὴν δόξαν, gloriam. (*p*) Spe ſua. Fidentes in ipſis.] *Aut*, ἑαυτοῖς, ſeipſis, *aut*, vobis ipſis, *ut aliqui, aut*, αὐτῇ, ea, *ut Theodoretus, qui non habet, illud*, ſpe ſua: *quare videri poſſunt duæ interpretationes.* (*q*) Occiſionem.] *In Complut. ſequitur*, λέγει βασιλεὺς, κύριος τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῷ, ait rex: Dominus exercituum nomen ejus, *ut vulgata.* (*r*) Movete ei.] *Eſt hebraiſmus, & valet*, compatimini ei. *In aliis eſt*, αὐτὸν, movete eum. (*ſ*) Edite nomen.] *Nonnulli*, εἰδότες ὄνομα, qui ſcitis nomen. (*t*) Sedens. Dæbon exteretur.] *In Compl. eſt*, καθημένη θυγάτηρ δαιβὼν, ſedens filia Dæbon. (*u*) Pulſabit.] *Apud Theodoretum, & in Compl. eſt*, ἐπικροτήσῃ, applaudet. (*x*) Quidem] ϗ εἰμὶ, *videtur, ut alibi, dictum, pro*, ϗ μὴν, *quod eſt in aliquo. Non bene enim in Complut.* ϗ ὑμῖν. (*y*) Eum.] *Apud Theodoretum ſequitur*, Propter ipſum migrabis: *quod aliqua ex parte reſpondet vulgatæ.* (*z*) Non quod ſatis ei erat, non ſic fecit.] *Theodoretus*, Non juxta ſufficientiam ejus, (*id eſt, opinionem, quam de ſeipſo habebat*) ſic & brachia ejus. Non ita fecit. (*ω*) Viros.] *Apud Theodoretum additur*, τῶν τειχέων, murorum. (*aa*) Tonſos ſqualoris.] Κειρομένας αὐχμοῦ. *Theodoretus*, Syrus, κεφαλαὶ αὐτῶν κεκαρμέναι, ϗ οἱ πώγωνες αὐτῶν ἐξυρημένοι, capita eorum raſa, & barbæ eorum raſæ. *In Compl. ſunt dictiones hebraicæ*, κιρ ἀρὰς, *quæ in vulgata exponuntur*, muri fictilis: *alii putant locorum eſſe nomina.* (*bb*) Aſerema.] *Nonnulli*, σεβαμά. *Compl.* σαβαμὰ, Sabama, *ut vulgata.* (*cc*) Corraſum eſt.] *Aut*, ablatum. *Vide quæ notata ſunt cap.* 22. *Compl.* συνελήφθη, contractum eſt. (*dd*) Hæde.] αἰδε. *Videtur omnino veſtigium dictionis hebraicæ, quæ in Compl. eſt*, αἰδὲδ, *& in vulgata exponitur*, celeuma. *Theodoretus habet*, οὐδὲν, quicquam, *& hæc affert*: Hoc Syrus ita eſt interpretatus, οὐκέτι οἱ ληνοβατοῦντες καλέσουσι λέγοντες ἰὰ, ἰὰ, non ultra calcantes torcular inclamabunt dicentes, Eia, eia: *eadem veritas eſt paulo inferius.* (*ee*) Uſque Ætham civitatis ipſorum.] *In cæteris eſt*, ἕως ἐλεαλὴ, ϗ ἕως ἰάσσα, ἕως ἐτὰθ αἱ πόλεις αὐτῶν, uſque Eleale, & uſque Jaſſa, uſque Etath civitates ipſorum. *A Compl. abſunt iſta*, uſque Etath civitates ipſorum. (*ff*) Et Angeliam Salaſia.] ϗ ἀγγελίαν σαλασία. *Quamvis illud*, ἀγγελίαν, *videatur inflexum ad normam græcam, atque ideo ſignificare poſſit, nuncium; ſunt tamen veſtigia dictionum hebraicarum, quæ in vulgata exponuntur*, vitulam conternantem. *In Compl. paulo aliter ſcribuntur*, ϗ ἐγγελὰ σελισία. (*gg*) Ejus.] *Ita etiam Compl. In aliis ſequitur*, ὅλως κοπετὸς, univerſis planctus. *Theodoretus non habet*, ὅλως. (*hh*) Dominus.] *In cæteris hæc adjunguntur*, ἰδοὺ ὡς ἀετὸς ὁρμήσει, ϗ ἐκπετάσει χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ μωάβ. Ecce quaſi aquila impetum faciet, & expandet manus ſuas ſuper Moab. *Complut.* ὡς ἀετὸς πετάσεται ϗ ἐκτενεῖ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ εἰς μωάβ, ſicut Aquila, volabit, & extendet alas ſuas ſuper Moab. *Theodoretus priorem partem habet, ut cæteri; poſteriorem, ut Complut.* (*ii*) Sunt.] *In aliis hæc ſequuntur, quæ agnoſcuntur etiam a Theodoreto*, ϗ ἔσται ἡ καρδία μωὰβ, (*Ita etiam Theodoretus, at Complut.* δυνατῶν μωὰβ) ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὡς καρδία γυναικὸς ὠδινούσης, & erit cor ipſius Moab (*al.* potentium Moab) in die illa, quaſi cor mulieris parturientis. (*kk*) Qui ſedes Moab.] *Subintelligenda eſt præpoſitio, quæ in aliis exprimitur*, ἐπὶ μωὰβ, in Moab. *Ita etiam cap. ſequenti*, καθημένους τὴν γῆν. (*ll*) Ejus.] *In Complut. hæc ſubjunguntur, magna ex parte etiam a Theodoreto allata*, λέγει κύριος, ἐν σκιᾷ ἐσεβὼν ἔστησαν ἀπὸ δυνάμεως φυγόντες, ὅτι πῦρ ἐξῆλθεν ἀπὸ ἐσεβὼν, ϗ φλὸξ ἀπὸ μέσου σηὼν, ϗ κατέφαγε τὸ κλίτος μωὰβ, ϗ τὴν κορυφὴν υἱῶν σαών. οὐαί σοι μωὰβ, ἀπώλετο ὁ λαὸς χαμὼς, ὅτι ἔλαβον τοὺς υἱούς σου, ϗ τὰς θυγατέρας σου εἰς αἰχμαλωσίαν, ϗ ἐπιστρέψω αἰχμαλωσίαν τοῦ μωὰβ ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις. λέγει κύριος, ἕως τούτου τὸ κρῖμα τοῦ μωὰβ, Ait Dominus, In umbra Eſebon ſteterunt ab exercitu fugientes: quia ignis egreſſus eſt de Eſebon, & flamma de medio Seon, & devoravit latus Moab, & verticem filiorum Saon. Væ tibi Moab, periit populus Camos: quia comprehenderunt filios tuos, & filias tuas in captivitatem. Et convertam captivitatem Moab in noviſſimis diebus, ait Dominus. Hucuſque judicium Moab.

CAP. XXXII.

(*a*) SIC.] *Hoc caput in vulgata eſt* 25. *a verſu* 15. *ad finem uſque capitis, itemque in libris cum ea convenientibus.* (*b*) Sibilum.] *In Complut. & apud Theodoretum additur*, ϗ εἰς κατάραν, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, & in maledictionem, ſicut dies hæc. (*c*) Miſtitiis.] *Ita enim* S. *Hier. ex lxx. In Compl. autem, & apud Theodoretum* (*licet fortaſſe non eodem prorſus loco*) *additur*, ϗ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς οὔς, & cunctis regibus terræ Hus: *quem verſiculum inquit* S. *Hier. in lxx. non haberi, & Theodotionem pro Hus interpretatum eſſe, inſulam.* (*d*) Qui trans mare.] *Victor*: οἱ λοιποὶ τῶν ἑρμηνευτῶν, τῆς νήσου ἐξέδωκαν, Cæteri interpretes ediderunt, τῆς νήσου, inſulæ: *ſed in Hebræo, & vulgata, eſt utrumque.* (*e*) Rhos.] *In Compl. & apud Theodoretum* βοὺζ, *& vulgata*, Buz: *& inquit Theodoretus eſſe Perſicam gentem.* (*f*) Suam.] *In iiſdem ſequitur*, ϗ πάντας τοὺς βασιλέας ἀραβίας, & cunctis regibus Arabiæ: *quæ negat* S. *Hier. in lxx eſſe.* (*g*) Deſerto.] *In iiſdem additur*, ϗ πάντας τοὺς βασιλεῖς ζαμρὶ, & cunctis regibus Zamri, *ut* S. *Hier. in ſua: quæ tamen teſtatur in lxx non eſſe.* (*h*) Perſarum.] *In Compl. eſt*, μήδων, Medorum, *ut vulgata. Apud Theodoretum eſt*, Medorum, ac Perſarum. (*i*) Terræ.] *In iiſdem additur*, ϗ βασιλεὺς σισὰχ πίεται μετ᾽ αὐτούς, & rex Seſach bibet poſt eos, *ut* S. *Hier. in ſua: qui tamen teſtatur hoc in lxx non eſſe.* (*k*) Et vos munditia non mundabimini.] *Complut.* ϗ ὑμεῖς καθαρισμῷ οὐ μὴ καθαρισθῆτε, οὐ καθαρισθήσεσθε. *Sed ex Theodoreto, & S. Hieronymo, videtur potius legendum*, ϗ ὑμεῖς καθαρισμῷ, (*aut*, καθαρσεῖ) καθαρισθήσεσθε; οὐ μὴ καθαρισθῆτε. *Ita* S. *Hier. ex lxx.* & vos munditia mundi eritis? non eritis mundi. (*l*) Illi autem.] οἶδε. *Sic videntur habuiſſe allegorici interpretes, quorum explanationem refert* S. *Hier. Sed etiam hoc loco putamus fuiſſe retentam dictionem hebraicam, quæ capite ſuperiore ſcripta eſt*, αἶδε, *aut*, αἰδὲδ, *& in vulgata hic etiam vertitur celeuma: pro quo* S. *Hier. inquit Symmachum dixiſſe*, κατάληγμα, *Aquilam*, ἰασμὸν, (*ſed fortaſſe ſubeſt mendum aliquod in iſtis verbis,*) *& putat ſignificari lugubre carmen. Theodoretus habet*, ϗ οἶδε, ὥσπερ οἱ ληνοβατοῦντες ἀποκριθήσονται, ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς, Illi autem, quaſi vinitores, reſpondebunt ſuper omnes habitatores terræ. *Deinde quaſi ex alio principio*, ἥκει ὄλεθρος. *Interpres Theodoreti aliter videtur habuiſſe.* (*m*) Non defodientur.] *Plura non videtur habuiſſe Theodoretus. In Complut. hæc antecedunt*, οὐ μὴ θρηνηθήσονται, ϗ οὐ μὴ συναχθήσονται, ϗ οὐ μὴ ταφῶσιν, *quod vulgata*, non plangentur, & non colligentur, neque ſepelientur. (*n*) Ululat.] *Notat Sanctus Hieronymus, hoc tantum loco, & ſequenti, lxx uſos eſſe dictione, quæ alibi ſolet ſignificare jubilum. Sed de hoc alibi notatum eſt.* (*o*) Reſidua] κατάλοιπα. *Si eſſet*, καταλύματα, habitacula: *reſponderet hebræo. In aliis, & apud Theodoretum eſt*, καλὰ, *& apud Sanctum Hieronymum, ut videtur, ex lxx*, ſpecioſa. *Quod autem in noſtra paulo poſt legitur*, κατάλειμμα, *erratum Typographi eſt, & reponendum*, κατάλυμα.

CAP. XXXIII.

(*a*) IN principio.] *Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt cap.* 26. (*b*) Portæ novæ.] *Cæteri*, πύλης κυρίου τῆς καινῆς, portæ Domini novæ, *ut vulgata.* (*c*) In inviam.] *In cæteris*, ὡς (*aut*, εἰς) ὀπωροφυλάκιον, quaſi pomorum cuſtodia, *ut Mich. cap.* 3. (*d*) Quia timuerunt Dominum, & quia.] *Iſtud*, ὅτι, *utroque loco abeſt a Compl.* (*e*) Urias.] *In eadem additur*, ϗ ἐφοβήθη, ϗ ἔφυγε, & timuit, & fugit. (*f*) Ægyptum.] *In eadem ſubjungitur*, ἐλιακεὶμ υἱὸν ἀχοβὼρ, ϗ ἄνδρας μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν αἴγυπτον, Eliacim filium Achobor, & viros cum eo in Ægyptum. *quæ negat* S. *Hier. in lxx haberi.*

CAP. XXXIV.

(*a*) SIC dixit] *Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt caput* 27. *In Complut. autem, & apud Theodoretum hæc antecedunt*, ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας ἰωακὶμ υἱοῦ ἰωσίου βασιλέως ἰούδα, ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου, λέγων. In principio regni Ioacim filii Joſiæ regis Juda, factum eſt verbum hoc ad Hieremiam a Domino dicens: *quæ negat Sanctus Hieronymus, eſſe in lxx.* (*b*) Catenas.] κλοιοὺς, *quod interdum torques, interdum numellas ſignificat: & Sanctus Hieronymus inquit ſermone vulgari vocari boias.* (*c*) In occurſu ſuo.] *Hæc abſunt a Complut. ut a vulgata noſtra. Schol. ex anonymo.* Iſtud, εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν, obelo quidem notatum eſt; ſed hoc viſum eſt ſignificare, εἰς πρεσβείαν αὐτῶν, ad legationem ſuam. (*d*) Quia ego feci terram.] *Illud* ὅτι, *abeſt a Theodoreto, & Complut. In iiſdem vero hæc adduntur*, ϗ τοὺς ἀνθρώπους, (*Theodoretus*, οὐρανοὺς, *ſed videtur erratum,*) ϗ τὰ κτήνη τὰ ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, & homines, & jumenta quæ ſuper faciem terræ. (*e*) Brachio.] ἐπιχείρῳ, *quod in cæteris*, βραχίονι. (*f*) Ad ſerviendum ei.] *Apud Theodoretum*, ἐν χειρὶ ναβουχοδονόσορ βασιλέως τῆς βαβυλῶνος, δούλου μου, in manu Nabuchodonoſor regis Babylonis ſervi mei. (*g*) Et gens, & regnum, quicunque non injecerint.] *In Compl. eſt*, καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ, ϗ τῷ υἱῷ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἕως τοῦ ἐλθεῖν καιρὸν τῆς γῆς αὐτοῦ καί γε αὐτοῦ. ϗ δουλεύσουσιν αὐτῷ ἔθνη πολλὰ, ϗ βασιλεῖς μεγάλοι. ϗ τὸ ἔθνος, ϗ ἡ βασιλεία, ὅσοι ἂν μὴ ἐδούλευσαν ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ τῆς βαβυλῶνος, ϗ ὅσοι ἂν μὴ ἐμβάλωσιν, & filio ejus, & filio filii ejus, donec veniat tempus terræ ejus, & ipſius. Et ſervient ei gentes multæ, & reges magni. Gens autem, & regnum, quicunque non ſervierint Nabuchodonoſor regi Babylonis, & quicunque non injecerint, *&c. quæ reſpondent vulgatæ, & pleraque referuntur a Theodoreto. Sed Sanctus Hieronymus negat haberi in lxx.* (*h*) Gladio.] *In Complut. additur*, ϗ ἐν λοιμῷ, & in peſte: *vulgata*, & fame, & peſte. (*i*) Veſtra.] *In Complut. adjungitur*, ϗ ἵνα ἐκβάλω ὑμᾶς, ϗ ἀπολεῖσθε, & ut ejiciam vos, & peribitis. (*k*) Veſtrum.] *In Complut. hæc ſequuntur*, ὑπὸ ζυγῷ τοῦ βασιλέως βαβυλῶνος, ϗ ἐργάσασθε αὐτῷ ϗ τῷ λαῷ αὐτοῦ, ϗ ζῆτε. ἵνα τί ἀποθνήξεσθε σὺ ϗ ὁ λαός σου ἐν μαχαίρᾳ, ϗ ἐν λιμῷ, ϗ ἐν λοιμῷ, ὡς ἐλάλησε κύριος κατὰ τοῦ ἔθνους, ὃ οὐκ ἐδούλευσεν τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος; μὴ ἀκούσητε τὰ ῥήματα τῶν προφητῶν, λεγόντων ὑμῖν, μὴ δουλεύετε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, ὅτι ἄδικα, *&c.* Sub jugo regis Babylonis: & operabimini ei, & populo ejus, & vivite. Quare moriemini tu, & populus tuus in gladio, & in fame, & in peſte, ſicut loquutus eſt Dominus contra gentem, quæ non ſervierit regi Babylonis? Nolite audire verba prophetarum dicentium vobis; Nolite ſervire regi Babylonis: *quæ teſtatur Sanctus Hieronymus in lxx non haberi.* (*l*) Vobis, & omni populo huic, & ſacerdotibus.] *In Complut. eſt*, ϗ τοῖς ἱερεῦσιν, ϗ τῷ λαῷ τούτῳ, *quod in vulgata*, & ad ſacerdotes, & ad populum iſtum. (*m*) Babylone.] *In Complut. additur*, νῦν ταχέως, nunc cito: *quod negat Sanctus Hieronymus eſſe in lxx.* (*n*) Non miſi eos.] *Pro his in Complut. eſt*, μὴ ἀκούετε αὐτῶν, ἀλλὰ δουλεύετε τῷ βασιλεῖ τῆς βαβυλῶνος, ϗ ζῆτε. ἵνα τί ἔσται αὕτη ἡ πόλις εἰς ἐρήμωσιν; Nolite audire eos, ſed ſervite regi Babylonis, & vivite. Quare erit hæc civitas in deſolationem? *quæ item in lxx non eſſe teſtatur Sanctus Hieronymus.* (*o*) Occurrant mihi, quia ſic dixit Dominus.] *Pro his uſque in finem, quæ ſola poſuiſſe lxx ſenſum magis, quam verba ſpectantes, dicit Sanctus Hieronymus, iſta habentur in Complut.* ἀπαντησάτωσάν μοι, ἵνα μὴ εἰσενεχθήσωνται τὰ σκεύη τὰ καταλειφθέντα ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶνα. ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος περὶ τῶν στύλων, καὶ περὶ τῆς θαλάσσης, καὶ περὶ τῶν μεχωνὼθ, καὶ περὶ τὰ ἐπίλοιπα σκευῶν τὰ καταλειφθέντα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ὧν οὐκ ἔλαβεν βασιλεὺς βαβυλῶνος, ὅτε ἀπῴκισεν τὸν ἰεχονίαν υἱὸν ἰωακὶμ βασιλέως ἰούδα ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶνα, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας ἰούδα, καὶ ἱερουσαλήμ. ὅτι τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ περὶ τῶν σκευῶν τῶν καταλειφθέντων ἐν οἴκῳ κυρίου, ϗ ἐν οἴκῳ βασιλέως ἰούδα, καὶ ἱερουσαλήμ. εἰς βαβυλῶνα εἰσελεύσονται, ϗ ἐκεῖ ἔσονται ἕως τῆς ἡμέρας τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν, ϗ ἀνάξω αὐτὰ ϗ ἀναστρέψω αὐτὰ εἰς τὸν τόπον τοῦτον, Occurrant mihi, ut non inferantur vaſa, quæ derelicta fuerant in domo Domini, & in domo regis Juda, & Hieruſalem, in Babylonem. Quia ſic dixit Dominus de columnis, & de mari, & de Mechonoth, & ad reliqua vaſorum, quæ remanſerunt in civitate hac, quæ non tulit rex Babylonis, quando tranſtulit Jechoniam filium Joacim regem Juda a Hieruſalem in Babylonem, & omnes principes Juda, & Hieruſalem. Quia hæc dicit Dominus exercituum, Deus Iſrael de vaſis, quæ derelicta ſunt in domo Domini & in domo regis Juda, & Hieruſalem: In Babylonem intrabunt, & ibi erunt uſque ad diem viſitationis ipſorum: & reducam ea, & redire faciam ea in locum iſtum. *Theodoretus hæc omnia videtur habuiſſe, & priora verba ita refert*, ἀπαντησάτωσαν κυρίῳ τῶν δυνάμεων, occurrant Domino exercituum, (*ut vulgata*) *& explicat*, impediant, Compl. διαρπαγήσονται. ἐπὶ τῷ ὕδατι αὐτῆς ἐπεποίθει, diripientur. In aqua ſua confidit. Theodor. habuit ſive dubio ſententiam ſimilem vulgatæ, ſiccitas ſuper aquas ejus erit, & areſcent. Ita enim inquit, minatur item ſe aquam evacuaturum, multitudinem figurate vocans aquam: qui etiam explicat, quid ſint inſulæ, quid ἰνδάλματα, quæ phantaſmata diximus, quid filiæ Sirenum. (t) Seculum.] In Compl. & apud Theodoretum adjungitur, οὐδὲ μὴ κατασκηνωθήσεται ἕως γενεᾶς, ϗ γενεᾶς, neque habitabitur uſque in generationem, & generationem. Sed Theodoretus in præcedenti membro, pro, κατοικηθῇ, habuit, οἰκοδομηθῇ, ædificabitur: & utrumque inquit eveniſſe, ut neque ædificaretur, neque habitaretur.

CAP. XXVIII.

(a) HÆC dicit.] Hoc in vulgata, & apud Theodoretum, & in quibuſdam libris eſt, caput 51. (*) Chaldæos ventum urentem corrumpentem.] Schol. ex anonymo. Symmachus quidem Hebraicam poſuit dictionem, pro, ἄνεμον καύσωνα, Leccabe: ſignificat autem ardens & excitatum cor. Aquila autem edidit, καρδίαν ἐπηρμένων. Cæterum hæc videntur pertinere ad eum locum, ubi vulgata habet, qui cor ſuum levaverunt in me. (b) Populi] In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt, ναοῦ, templi, ut vulgata. (c) Statuite pharetras, ſuſcitate cuſtodias.] In Complut. eſt tantum, ἐπιστήσατε φυλακάς. Si legeretur, ἐπιστήσατε φυλακάς, ἐγείρατε φύλακας, ſtatuite cuſtodias, excitate cuſtodes; Hebraico reſponderet. (d) Habitantes.] In eadem, κατασκηνοῦσα ἐφ᾽ ὕδασι πολλοῖς, ϗ ἐπὶ πλήθει θησαυρῶν αὐτῆς; & ſi abeſſet iſtud, αὐτῆς, optime conveniret cum vulgata, quæ habitas ſuper aquas multas, locuples in theſauris. (e) Hæreditas.] Apud Theodoretum, ϗ ἰσραὴλ ῥάβδος κληρονομίας αὐτοῦ. κύριος τῶν δυνάμεων, & Iſrael virga hæreditatis ejus. Dominus exercituum, &c. (f) Diſpergis.] Theodoretus ex Syro, ἑτοίμασόν μοι σκεύη πολέμου, præpara mihi vaſa belli. (g) Tollam de te.] ἐξαρῶ ἐκ σοῦ. Nonnulli, ἐν σοί, in te. (h) Adoleſcentem, & virginem: & diſpergam in te virum, & mulierem.] In Complut. ἄνδρα ϗ γυναῖκα, ϗ διασκορπιῶ ἐν σοὶ πρεσβύτην, ϗ παιδίον, ϗ διασκορπιῶ ἐν σοὶ νεανίσκον, ϗ παρθένον, virum, & mulierem: & diſpergam in te ſenem, & puerum: & diſpergam in te adoleſcentem, & virginem. (i) Regis tollite a me.] In multis eſt, βασιλείαις, & in quibuſdam ſequitur, ἀραράτ, παρ᾽ ἐμοῦ, apud Theodoretum, ἀραράτ, μεννί, regnis Ararat, Menni. Sed in explanatione non facit mentionem Menni: tantum inquit Ararat eſſe Armeniam, Aſcanazæos autem gentem illi vicinam. (k) Collectiones.] Συστήματα, videtur intelligere collectiones aquarum, & quaſi paludes, ut vulgata. (l) Solitudinem.] In Complut. additur, κατοίκησις δρακόντων, ἀφανισμός, συριγμός, habitatio draconum, ſolitudo, ſibilus. (m) Et deduc.] Theodoretus habet, ϗ καταβιβάσω, & deducam: quod convenit cum vulgata. (n) Capta eſt.] In Complut. & apud Theodoretum additur, σεσάχ, & in vulgata, Seſach: quomodo ante vocatam putat Theodoretus: ſed de hac re diligentius S. Hieron. in 25. caput hujus prophetæ. (o) Et cooperta.] A quibuſdam abeſt illud, ϗ, ut poſſit conjungi cum antecedentibus, in ſonitu fluctuum ejus cooperta eſt. (p) Super Babylonem.] Theodoretus, De ſuper Bel in Babylone, ut vulgata. (q) Ultra.] In Compl. adjunguntur hæc, quæ manifeſto agnoſcuntur magna ex parte a Theodoreto, & reſpondent vulgatæ, καί γε τεῖχος βαβυλῶνος πεσεῖται. ἐξέλθετε ἐκ μέσου αὐτῆς λαός μου, ϗ σώσατε ἕκαστος τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ κυρίου. μήποτε ἁπαλυνθῇ ἡ καρδία ὑμῶν, ϗ φοβηθῆτε διὰ τὴν ἀκοὴν, ἣ ἀκουσθήσεται ἐν τῇ γῇ, ϗ ἥξει ἐν ἐνιαυτῷ ἀκοὴ, ϗ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἀκοὴ ταλαιπωρία, (iſtud abeſt a Th. ut a vulg.) ϗ ἀδικία ἐπὶ τῆς γῆς, ϗ κυριεύων ἐπὶ κυριεύοντα (Th. videtur addere, ϗ στράτευμα ἐπὶ στράτευμα.) διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, ϗ ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ γλυπτὰ βαβυλῶνος. ϗ πᾶσα ἡ γῆ αὐτῶν αἰσχυνθήσεται, πάντες τραυματίαι αὐτῆς πεσοῦνται ἐν μέσῳ αὐτῆς. ϗ εὐφρανθήσονται ἐπὶ βαβυλῶνα οἱ οὐρανοὶ, ϗ ἡ γῆ, ϗ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. ὅτι ἀπὸ βορρᾶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν ἐξολοθρεύοντες, λέγει κύριος. καί γε βαβυλὼν πεσεῖν ἐποίησε τοὺς τραυματίας ἰσραὴλ, ϗ ἐν βαβυλῶνι, &c. Etiam murus Babylonis corruet. Exite e medio ejus populus meus, & ſalvate unuſquiſque animam ſuam ab ira furoris Domini: ne forte molleſcat cor veſtrum, & timeatis auditum qui audietur in terra. Et veniet in anno auditio, & poſt annum auditio, miſeria, & iniquitas in terra, & dominator ſuper dominatorem. Propterea ecce dies veniunt, & ulciſcar ſuper ſculptilia Babylonis: & omnis terra eorum confundetur: univerſi interfecti ejus cadent in medio ejus. Et lætabuntur ſuper Babylonem cœli, & terra, & omnia, quæ in eis ſunt: quia ab Aquilone venient ad eum exterminantes, ait Dominus. Atqui Babylon cadere fecit interfectos Iſrael; & in Babylone, &c. (r) De terra.] Sic etiam Theodoretus. In Compl. eſt, ἀπὸ ῥομφαίας, a gladio. (ſ) Muros.] In margine Vaticani appoſitum eſt, ὕψη, altitudinis. In cæteris eſt, ὕψος ἰσχύος, altitudinem fortitudinis. (t) Non laborabunt.] A Compl. abeſt illud, οὐ, non, & reſpondet vulgatæ.

CAP. XXIX.

(a) SUper.] Hæc uſque ad, Idumææ hæc dicit Dominus, in vulgata, & libris, qui cum illa conveniunt, ſunt c. 47. & in Complut. quidem ſub hoc principio, quod agnoſcitur etiam a Theodoreto, ϗ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφήτην ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους πρὸ τοῦ πατάξαι φαραὼ τὴν γάζαν. τάδε λέγει, &c. Et factum eſt verbum Domini ad Hieremiam prophetam ſuper Allophylos, antequam percuteret Pharao Gazam. Hæc dicit, &c. (b) Inſularum] Apud Theodoretum additur, ϗ καππαδοκίας, & Cappadociæ. A Complut. abeſt illud, καί. (c) Super.] In multis eſt, ϗ ἐπὶ, & ſuper. (d) Idumææ.] Hæc in vulgata (ut in libris cum ea convenientibus) ſunt cap. 49. a verſu ſeptimo uſque ad verſum 23. (e) Demergite.] βαθύνατε, & videtur ſubintelligendum, quod in aliis, & apud Theodoretum exprimitur, ἑαυτούς, vos ipſos. (f) Vicini mei.] Apud Theodoretum eſt, ὤλετο τὸ σπέρμα αὐτοῦ, διὰ χεῖρα ἀδελφοῦ, ϗ γείτονος αὐτοῦ, periit ſemen ejus per manum fratris, & vicini ejus: Atque iſta quidem, ϗ γείτονος αὐτοῦ, ſunt etiam in aliis quibuſdam. (*) Faciam vivere; & viduæ.] Putat Theodoretus dici per ironiam. Schol. ex anonymo, κατέλιπεν ὀρφανούς σου ϗ αἱ χῆραί σου εἰς ἐμὲ ἐλπισάτωσαν, reliquit pupillos tuos, & viduæ tuæ in me ſperent, atque iſtud quidem, χῆραί σου, eſt etiam in aliis quibuſdam. (g) Quibus.] In nonnullis eſt, ἰδοὺ οἷς, Ecce quibus, itemque paulo inferius, ἰδοὺ μικρὸν, ecce parvulum. (h) Abſolveris] In multis ſequitur, ὅτι πίνων πίεσαι, quia bibens bibes. (i) Angelos.] Schol. ex Cyrillo hæc hoc loco affert, περιοχὴν, dixit, quos Hieremias angelos. Et Symmachus vero edidit ἀγγελίαν. (k) Quoniam exaltavit.] Plerique, ὅτι ὕψωσας, quoniam exaltaſti: quidam, ἐὰν ὑψώσῃς, ſi exaltaveris. (l) Sibilabit.] In nonnullis eſt, ἐκστήσεται, ϗ συριεῖ ἐπὶ πάσῃ τῇ πληγῇ αὐτῆς, ſtupebit, & ſibilabit ſuper omni plaga ejus. (m) Abripientur.] Vide quæ notata ſunt cap. 22. (n) Non eſt auditus.] In quibuſdam eſt, ἐν θαλάσσῃ ἐξηκούσθη, aut, ἠκούσθη, in mari auditus eſt: quam lectionem videtur etiam agnoſcere Theodoretus.

CAP. XXX.

(a) FIliis Ammon.] Hæc uſque ad, ipſi Cedar, in vulgata, & libris Græcis cum ea convenientibus, ſunt cap. 49. uſque ad verſum 7. (b) Qui accipiat hæreditate.] Hoc videtur ſignificare, παραληψόμενος, quaſi ab alio traditum, & per ſucceſſionem accipiens. Theodoretus interpretatur, παραληψόμενον, pro, ληψόμενον, ϗ ἐπικουρήσοντα ἑαυτῷ, qui ſuſcipit, & adjuvat eos. Interpres videtur legiſſe, ἑαυτόν, ſeipſum, qui vires ſumit, & adjuvat ſeipſum. Symm. ϗ κληρονόμος οὐκ ἔστιν αὐτῷ; & hæres non eſt ei? (c) Melchol ipſam Galaad.] Theodoretus, μελχὸμ, quod inquit eſſe idolum filiorum Ammon: ac poteſt etiam ſignificare, rex eorum. In aliquo eſt, μολχὸμ τὸ γάδ, Melchom Gad. Vulgata, Melchom Gad. (d) Rabbath.] Apud Theodoretum & in Complut. additur, υἱῶν ἀμμών, & in vulgata, filiorum Ammon. (e) Gai.] Vulgata, Hai. In aliquo eſt, ἰσχὺς γαΐ, apud Theodoretum, ἰσχύς σου, fortitudo tua. (f) Et plangite] In quibuſdam antecedit, ϗ ἐπιλήψεσθε, (aut, ἐπιληψίζεσθε, ut Complut.) & quaſi epileptici æſtuate: in aliis vero non hæc antecedunt ſed ſequuntur iſta, ϗ διαδράμετε διὰ τῶν φραγμῶν, quod in vulgata, & circuite per ſepes. Theodoretus videtur habuiſſe, τειχῶν, & diſcurrite per muros. (g) Exultatis in campis Enacim.] In aliquo eſt tantum, ἀγαλλιάσῃ ἐν τοῖς πεδίοις, gloriaberis in campis. In Compl. tantum, ἀγαλλιάσῃ ἐν ἐμακείμ, quod ſignificat, vallibus: quare, πεδίοις, & ἐμακείμ, videri poſſunt ex duabus eſſe editionibus. Apud Theodoreti vero interpretem (nam in noſtris græcis codicibus non eſt) ſequitur, effluxerunt campi tui, quemadmodum in vulgata, defluxit vallis tua. (h) Theſauris.] In quibuſdam additur, αὐτῆς, tuis, vel, ſuis, ſi dicamus, quæ confidebat. (i) Ipſi Cedar.] Hæc uſque ad Damaſco, in vulgata, & libris cum ea convenientibus ſunt in eodem cap. 49. a verſu 28. uſque ad 34. (k) Reginæ aulæ.] Sic etiam Theodoretus, & rationem affert, cur Cedar vocetur regina aulæ. In Compl. eſt, ϗ τῇ βασιλίσσῃ, & reginæ aulæ, in vulgata, & ad regna Aſer. (l) Implete.] πλήσατε. Sed videtur poſitum pro, πλήξατε, quod eſt in aliquo, id eſt, percutite. (m) Cedem.] Theodoretus, (quantum refert Scholiaſtes,) Cæteri, ἀνατολῶν, Orientis, quod eſt interpretatio illius. In commentariis Theodoreti hoc non habetur, ſed tantum, Cedma quoque fuiſſe filium Iſmaelis, ut Cedar. (n) Non feræ.] Iſtud, οὐ βάλανοι, (quod ſatis nove hac notione videtur dictum) habetur etiam apud Theodoretum: a Compl. abeſt. (o) Attonſos.] Olympiodorus. Alii libri habent, κεκαρμένους, pro, συγκεχυμένους, confuſos. (p) Ex omni termino.] Sive, confinio, ut vulgata. Aquila, ἐκ παντὸς μέρους αὐτῶν, ex omni parte eorum: Theodotio, ἐκ πάντων μερῶν αὐτοῦ, ex omnibus partibus ejus. (q) Damaſco.] Hæc uſque ad finem capitis in vulgata, & libris cum ea convenientibus in eodem cap. 49. proxime antecedunt ea quæ de Cedar dicta ſunt, nimirum a verſu 23. uſque ad verſum 28. (r) Eam.] In Compl. & magna ex parte apud Theodoretum hæc adduntur, στένωσις, ϗ ὠδῖνες κατέσχον αὐτὴν, ὡσεὶ ὠδίνουσαν, anguſtia, & dolores tenuerunt eam, quaſi parturientem, ut vulgata. (ſ) Reliquit.] Sic etiam Theodoretus, ſed paulo poſt habet, ἠγάπησε, dilexit. In aliis eſt, ἐγκατέλιπον, reliquerunt, in Compl. vero, ἐγκατέλιπεν πόλιν αἰνετὴν, κώμην ἠγαπημένην, reliquit civitatem laudibilem, villam dilectam.

CAP. XXXI.

(a) DOminus.] Hoc caput in vulgata eſt caput 48. uſque ad verſum 45. itemque in libris, qui cum ea conveniunt. Apud Theodoretum quidem, & in Complut. hæc adduntur, τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ, virtutum Deus Iſrael. (b) Æmath, & Agath.] In nonnullis, & apud Theodoretum, μασιγὰθ, ϗ ἡλώθη, Maſigath, & victa eſt. In quibuſdam, pro, Maſigath, eſt, ὀχύρωμα, aut, κραταίωμα, munitio, fortitudo: quod videri poteſt illius interpretatio. (c) Medicamen Moab, exultatio.] Sic etiam Theodoretus. In Complut. tantum eſt, γαυρίαμα μωὰβ ἐν ἐσεβὼν, exultatio Moab in Eſebon. (d) Cogitavit.] In multis eſt, ἐλογίσαντο, cogitaverunt. (e) Excidimus.] Alii, δεῦτε, ϗ ἐκκόψωμεν, venite, & excidamus. (f) Zogoram.] Theodoretus accipit tanquam nomen civitatis. Alii putant eſſe vocem factam ex dictione Hebraica, quæ ſignificat parvulos. (g) Audiſtis.] In aliquo eſt, ἤκουσα, audivi. (h) Munitione tua.] In multis & apud Theodoretum eſt, ἐν ὀχυρώμασί σου, in munitionibus tuis: in Complut. autem adjungitur, ϗ ἐν τοῖς θησαυροῖς σου, & in theſauris tuis. (i) Non ſalvabitur.] In quibuſdam antecedit, ϗ πόλις, & civitas nulla ſalvabitur. (k) Signa.] Affert aliqua Theodoretus ad hujus loci explicationem. Aquila, ἄνθος, florem, ut vulgata: Symmachus, βλάστημα, germen. Alii vertunt, alam. (l) Unde habitator ei?] Pro his in Compl. eſt, παρὰ τὸ μὴ εἶναι οἰκοῦντα ἐν αὐτῇ, eo quod non ſit, qui habitet in ea. Apud Theodoretum utraque conjunguntur, hæc antecedunt, noſtra ſequuntur. (m) Qui ſubtrahit.] In Compl. & apud Theodoretum, ϗ ἐπικατάρατος ὁ ἐξαίρων, & maledictus qui ſubtrahit. (n) Sternentes.] Symmachus, ϗ στρώσουσιν αὐτὸν ϗ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐκκενώσουσι, & exhaurient eum & vaſa ejus evacuabunt. (o) Cornua.] In aliquo libro eſt, τὰ κεράσματα αὐτοῦ συντρίψουσι, pocula ejus conterent. Origenes, τὰ κεράσματα, ὡς ἐπ᾽ οἴνου ῥηθέντα, Ἀκύλας ἐξέδωκε, κέρατα. ὅτι ἀρχαῖον ποτήριον ἐτύγχανεν εἶδος. κέρασι γὰρ ἔπινον. ὅθεν ϗ τὸ κεράσαι λέγειν παρέμεινεν. τὰ κεράσματα, tanquam in vino dicta, Aquila edidit, κέρατα, quod quidem antiquum poculi genus erat: cornibus enim bibebant: unde etiam remanſit conſuetudo dicendi κεράσαι, quaſi ſcilicet e cornu miſcere. Scholion Olympiodori, τὴν δόξαν, gloriam. (p) Spe ſua. Fidentes in ipſis.] Aut, ἑαυτοῖς, ſeipſis, aut, vobis ipſis, ut aliqui, aut, αὐτῇ, ea, ut Theodoretus, qui non habet, illud, ſpe ſua: quare videri poſſunt duæ interpretationes. (q) Occiſionem.] In Complut. ſequitur, λέγει βασιλεύς, κύριος τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῷ, ait rex: Dominus exercituum nomen ejus, ut vulgata. (r) Movete ei.] Eſt hebraiſmus, & valet, compatimini

patimini ei. In aliis eſt, αὐτὸν, movete eum. (ſ) Edite nomen.] Nonnulli, εἰδότες ὄνομα, qui ſcitis nomen. (t) Sedens. Dæbon exteretur.] In Compl. eſt, καθημένη θυγάτηρ δαιβὼν, ſedens filia Dæbon. (u) Pulſabit.] Apud Theodoretum, & in Compl. eſt, ἐπικροτήσῃ, applaudet. (x) Quidem] ϗ εἰμὶ, videtur, ut alibi, dictum, pro, ϗ μὴν, quod eſt in aliquo. Non bene enim in Complut. ϗ ὑμῖν. (y) Eum.] Apud Theodoretum ſequitur, Propter ipſum migrabis: quod aliqua ex parte reſpondet vulgatæ. (z) Non quod ſatis ei erat, non ſic fecit.] Theodoretus, Non juxta ſufficientiam ejus, (id eſt, opinionem, quam de ſeipſo habebat) ſic & brachia ejus. Non ita fecit. (ω) Viros.] Apud Theodoretum additur, τοῦ τείχους, murorum. (aa) Tonſos ſqualoris.] Κειρέδας αὐχμοῦ. Theodoretus, Syrus, κεφαλαὶ αὐτῶν κεκαρμέναι, ϗ οἱ πώγωνες αὐτῶν ἐξυρημένοι, capita eorum raſa, & barbæ eorum raſæ. In Compl. ſunt dictiones hebraicæ, κιὶρ ἀρὲς, quæ in vulgata exponuntur, muri fictilis: alii putant locorum eſſe nomina. (bb) Aſerema.] Nonnulli, σεβαμά. Compl. Σαβαμά, Sabama, ut vulgata. (cc) Corraſum eſt.] Aut, ablatum. Vide quæ notata ſunt cap. 22. Compl. συνελήφθη, contractum eſt. (dd) Hæde.] αἰδέ. Videtur omnino veſtigium dictionis hebraicæ, quæ in Compl. eſt, αἰδὲδ, & in vulgata exponitur, celeuma. Theodoretus habet, οὐδὲν, quicquam, & hæc affert: Hoc Syrus ita eſt interpretatus, οὐκ ἔτι οἱ ληνοβατοῦντες κελεύσουσι λέγοντες ἰὰ, ἰὰ, non ultra calcantes torcular inclamabunt dicentes, Eia, eia: eadem veritas eſt paulo inferius. (ee) Uſque Ætham civitatis ipſorum.] In cæteris eſt, ἕως ἐλεαλὴ, ϗ ἕως ἰασσὰ, ἕως ἐταὶθ αἱ πόλεις αὐτῶν, uſque Eleale, & uſque Jaſſa, uſque Etath civitates ipſorum. A Compl. abſunt iſta, uſque Etath civitates ipſorum. (ff) Et Angeliam Salaſia.] ϗ ἀγγελίαν σαλασία. Quamvis illud, ἀγγελίαν, videatur inflexum ad normam græcam, atque ideo ſignificare poſſit, nuncium; ſunt tamen veſtigia dictionum hebraicarum, quæ in vulgata exponuntur, vitulam conternantem. In Compl. paulo aliter ſcribuntur, ϗ ἐγγελὰ σελισία. (gg) Ejus.] Ita etiam Compl. In aliis ſequitur, ὅλαις κοπετὸς, univerſis planctus. Theodoretus non habet, ὅλαις. (hh) Dominus.] In cæteris hæc adjunguntur, ἰδοὺ ὡς ἀετὸς ὁρμήσει, ϗ ἐκπετάσει χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ μωάβ. Ecce quaſi aquila impetum faciet, & expandet manus ſuas ſuper Moab. Complut. ὡς ἀετὸς πετάσεται ϗ ἐκτενεῖ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ εἰς μωάβ, ſicut Aquila, volabit, & extendet alas ſuas ſuper Moab. Theodoretus priorem partem habet, ut cæteri; poſteriorem, ut Complut. (ii) Sunt.] In aliis hæc ſequuntur, quæ agnoſcuntur etiam a Theodoreto, ϗ ἔσται ἡ καρδία μωάβ, (Ita etiam Theodoretus, at Complut. δυνατῶν μωάβ) ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὡς καρδία γυναικὸς ὠδινούσης, & erit cor ipſius Moab (al. potentium Moab) in die illa, quaſi cor mulieris parturientis. (kk) Qui ſedes Moab.] Subintelligenda eſt præpoſitio, quæ in aliis exprimitur, ἐπὶ μωὰβ, in Moab. Ita etiam cap. ſequenti, καθημένη τὴν γῆν. (ll) Ejus.] In Complut. hæc ſubjunguntur, magna ex parte etiam a Theodoreto allata, λέγει κύριος, ἐν σκιᾷ ἐσεβὼν ἐστάθησαν ἀπὸ δυνάμεως φυγόντες, ὅτι πῦρ ἐξῆλθεν ἀπὸ ἐσεβὼν, ϗ φλὸξ ἀπὸ μέσου σηὼν, ϗ κατέφαγεν τὸ κλίτος μωάβ, ϗ τὴν κορυφὴν υἱῶν σαών. οὐαί σοι μωάβ, ἀπώλετο ὁ λαὸς χαμὼς, ὅτι ἔλαβον τοὺς υἱούς σου, ϗ τὰς θυγατέρας σου εἰς αἰχμαλωσίαν, ϗ ἐπιστρέψω αἰχμαλωσίαν τοῦ μωάβ ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις. λέγει κύριος, ἕως ὧδε τὸ κρίμα τοῦ μωάβ, Ait Dominus, In umbra Eſebon ſteterunt ab exercitu fugientes: quia ignis egreſſus eſt de Eſebon, & flamma de medio Seon, & devoravit latus Moab, & verticem filiorum Saon. Væ tibi Moab, periit populus Camos: quia comprehenderunt filios tuos, & filias tuas in captivitatem. Et convertam captivitatem Moab in noviſſimis diebus, ait Dominus. Hucuſque judicium Moab.

CAP. XXXII.

(a) SIC.] Hoc caput in vulgata eſt 25. a verſu 15. ad finem uſque capitis, itemque in libris cum ea convenientibus. (b) Sibilum.] In Complut. & apud Theodoretum additur, ϗ εἰς κατάραν, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, & in maledictionem, ſicut dies hæc. (c) Miſtitiis.] Ita enim S. Hier. ex lxx. In Compl. autem, & apud Theodoretum (licet fortaſſe non eodem prorſus loco) additur, ϗ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς οὖς, & cunctis regibus terræ Hus: quem verſiculum inquit S. Hier. in lxx. non haberi, & Theodotionem pro Hus interpretatum eſſe, inſulam. (d) Qui trans mare.] Victor: οἱ λοιποὶ τῶν ἑρμηνευτῶν, τῆς νήσου ἐξεδώκαν, Cæteri interpretes ediderunt, τῆς νήσου, inſulæ: ſed in Hebræo, & vulgata, eſt utrumque. (e) Rhos.] In Compl. & apud Theodoretum βοὺζ, & vulgata, Buz: & inquit Theodoretus eſſe Perſicam gentem. (f) Suam.] In iiſdem ſequitur, ϗ πάντας τοὺς βασιλεῖς ἀραβίας, & cunctis regibus Arabiæ: quæ negat S. Hier. in lxx eſſe. (g) Deſerto.] In iiſdem additur, ϗ πάντας τοὺς βασιλεῖς ζαμβρὶ, & cunctis regibus Zamri, ut S. Hier. in ſua: quæ tamen teſtatur in lxx non eſſe. (h) Perſarum.] In Compl. eſt, μήδων, Medorum, ut vulgata. Apud Theodoretum eſt, Medorum, ac Perſarum. (i) Terræ.] In iiſdem additur, ϗ βασιλεὺς σησὰχ πίεται μετ᾽ αὐτοὺς, & rex Seſach bibet poſt eos, ut S. Hier. in ſua: qui tamen teſtatur hoc in lxx non eſſe. (k) Et vos munditia non mundabimini.] Complut. ϗ ὑμεῖς καθαρισμῷ οὐ μὴ καθαρισθῆτε, οὐ καθαρισθήσεσθε. Sed ex Theodoreto, & S. Hieronymo, videtur potius legendum, ϗ ὑμεῖς καθαρισμῷ, (aut, καθαρσεῖ) καθαρισθήσεσθε; οὐ μὴ καθαρισθῆτε. Ita S. Hier. ex lxx. & vos munditia mundi eritis? non eritis mundi. (l) Illi autem.] οἶδε. Sic videntur habuiſſe allegorici interpretes, quorum explanationem refert S. Hier. Sed etiam hoc loco putamus fuiſſe retentam dictionem hebraicam, quæ capite ſuperiore ſcripta eſt, αἰδὲ, aut, αἰδὲδ, & in vulgata hic etiam vertitur celeuma: pro quo S. Hier. inquit Symmachum dixiſſe, κατάληγμα, Aquilam, ἰασμὸν, (ſed fortaſſe ſubeſt mendum aliquod in iſtis verbis,) & putat ſignificari lugubre carmen. Theodoretus habet, ϗ οἶδε, ὥσπερ οἱ ληνοβατοῦντες ἀποκριθήσονται, ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς, Illi autem, quaſi vinitores, reſpondebunt ſuper omnes habitatores terræ. Deinde quaſi ex alio principio, ἥκει ὄλεθρος. Interpres Theodoreti aliter videtur habuiſſe. (m) Non defodientur.] Plura non videtur habuiſſe Theodoretus. In Complut. hæc antecedunt, οὐ μὴ θρηνηθήσονται, ϗ οὐ μὴ συναχθήσονται, ϗ οὐ μὴ κατορυγῶσιν, quod vulgata, non plangentur, & non colligentur, neque ſepelientur. (n) Ululat.] Notat Sanctus Hieronymus, hoc tantum loco, & ſequenti, lxx uſos eſſe dictione, quæ alibi ſolet ſignificare jubilum. Sed de hoc alibi notatum eſt. (o) Reſidua] κατάλοιπα. Si eſſet, καταλύματα, habitacula: reſponderet hebræo. In aliis, & apud Theodoretum eſt, καλά, & apud Sanctum Hieronymum, ut videtur, ex lxx, ſpecioſa. Quod autem in noſtra paulo poſt legitur, κατάλειμμα, erratum Typographi eſt, & reponendum, κατάλυμα.

CAP. XXXIII.

(a) IN principio.] Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt cap. 26. (b) Portæ novæ.] Cæteri, πύλης κυρίου τῆς καινῆς, portæ Domini novæ, ut vulgata. (c) In inviam.] In cæteris, ὡς (aut, εἰς) ὀπωροφυλάκιον, quaſi pomorum cuſtodia, ut Mich. cap. 3. (d) Quia timuerunt Dominum, & quia.] Iſtud, ὅτι, utroque loco abeſt a Compl. (e) Urias.] In eadem additur, ϗ ἐφοβήθη, ϗ ἔφυγε, & timuit, & fugit. (f) Ægyptum.] In eadem ſubjungitur, ἐλιακεὶμ υἱὸν ἀχβὼρ, ϗ ἄνδρας μετ᾽ αὐτοῦ εἰς τὴν αἴγυπτον, Eliacim filium Achobor, & viros cum eo in Ægyptum. quæ negat S. Hier. in lxx haberi.

CAP. XXXIV.

(a) SIC dixit] Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt caput 27. In Complut. autem, & apud Theodoretum hæc antecedunt, ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας ἰωακὶμ υἱοῦ ἰωσίου βασιλέως ἰούδα, ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου, λέγων. In principio regni Ioacim filii Joſiæ regis Juda, factum eſt verbum hoc ad Hieremiam a Domino dicens: quæ negat Sanctus Hieronymus, eſſe in lxx. (b) Catenas.] κλοιούς, quod interdum torques, interdum numellas ſignificat: & Sanctus Hieronymus inquit ſermone vulgari vocari boias. (c) In occurſu ſuo.] Hæc abſunt a Complut. ut a vulgata noſtra. Schol. ex anonymo. Iſtud, εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν, obelo quidem notatum eſt; ſed hoc viſum eſt ſignificare, εἰς πρεσβείαν αὐτῶν, ad legationem ſuam. (d) Quia ego feci terram.] Illud ὅτι, abeſt a Theodoreto, & Complut. In iiſdem vero hæc adduntur, ϗ τοὺς ἀνθρώπους, (Theodoretus, οὐρανούς, ſed videtur erratum,) ϗ τὰ κτήνη τὰ ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, & homines, & jumenta quæ ſuper faciem terræ. (e) Brachio.] ἐπιχείρῳ, quod in cæteris, βραχίονι. (f) Ad ſerviendum ei.] Apud Theodoretum, ἐν χειρὶ ναβουχοδονόσορ βασιλέως τῆς βαβυλῶνος, δούλου μου, in manu Nabuchodonoſor regis Babylonis ſervi mei. (g) Et gens, & regnum, quicunque non injecerint.] In Compl. eſt, καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ, ϗ τῷ υἱῷ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἕως τοῦ ἐλθεῖν καιρὸν τῆς γῆς αὐτοῦ καί γε αὐτοῦ. ϗ δουλεύσουσιν αὐτῷ ἔθνη πολλὰ, ϗ βασιλεῖς μεγάλοι. ϗ τὸ ἔθνος, ϗ ἡ βασιλεία, ὅσοι ἂν μὴ ἐδούλευσαν ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ τῆς βαβυλῶνος, ϗ ὅσοι ἂν μὴ ἐμβάλωσιν, & filio ejus, & filio filii ejus, donec veniat tempus terræ ejus, & ipſius. Et ſervient ei gentes multæ, & reges magni. Gens autem, & regnum, quicunque non ſervierint Nabuchodonoſor regi Babylonis, & quicunque non injecerint, &c. quæ reſpondent vulgatæ, & pleraque referuntur a Theodoreto. Sed Sanctus Hieronymus negat haberi in lxx. (h) Gladio.] In Complut. additur, ϗ ἐν λοιμῷ, & in peſte: vulgata, & fame, & peſte. (i) Veſtra.] In Complut. adjungitur, ϗ ἵνα ἐκβάλω ὑμᾶς, ϗ ἀπολεῖσθε, & ut ejiciam vos, & peribitis. (k) Veſtrum.] In Complut. hæc ſequuntur, ὑπὸ ζυγῷ τοῦ βασιλέως βαβυλῶνος, ϗ ἐργάσεσθε αὐτῷ ϗ τῷ λαῷ αὐτοῦ, ϗ ζῆτε. ἵνα τί ἀποθνήσκετε σὺ ϗ ὁ λαός σου ἐν μαχαίρᾳ, ϗ ἐν λιμῷ, ϗ ἐν λοιμῷ, ὡς ἐλάλησε κύριος κατὰ τοῦ ἔθνους, ὃ οὐκ ἐδούλευσεν τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος; μὴ ἀκούσητε τὰ ῥήματα τῶν προφητῶν, λεγόντων ὑμῖν, μὴ δουλεύσητε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, ὅτι ἄδικα, &c. Sub jugo regis Babylonis: & operabimini ei, & populo ejus, & vivite. Quare moriemini tu, & populus tuus in gladio, & in fame, & in peſte, ſicut loquutus eſt Dominus contra gentem, quæ non ſervierit regi Babylonis? Nolite audire verba prophetarum dicentium vobis; Nolite ſervire regi Babylonis: quæ teſtatur Sanctus Hieronymus in lxx non haberi. (l) Vobis, & omni populo huic, & ſacerdotibus.] In Complut. eſt, ϗ τοῖς ἱερεῦσιν, ϗ τῷ λαῷ τούτῳ, quod in vulgata, & ad ſacerdotes, & ad populum iſtum. (m) Babylone.] In Complut. additur, νῦν ταχέως, nunc cito: quod negat Sanctus Hieronymus eſſe in lxx. (n) Non miſi eos.] Pro his in Complut. eſt, μὴ ἀκούετε αὐτῶν, ἀλλὰ δουλεύετε τῷ βασιλεῖ τῆς βαβυλῶνος, ϗ ζῆτε. ἵνα τί ἔσται αὕτη ἡ πόλις εἰς ἐρήμωσιν; Nolite audire eos, ſed ſervite regi Babylonis, & vivite. Quare erit hæc civitas in deſolationem? quæ item in lxx non eſſe teſtatur Sanctus Hieronymus. (o) Occurrant mihi, quia ſic dixit Dominus.] Pro his uſque in finem, quæ ſola poſuiſſe lxx ſenſum magis, quam verba ſpectantes, dicit Sanctus Hieronymus, iſta habentur in Complut. ἀπαντησάτωσάν μοι, ἵνα μὴ εἰσενεχθήσονται τὰ σκεύη τὰ καταλειφθέντα ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶνα. ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος περὶ τῶν στύλων, καὶ περὶ τῆς θαλάσσης, καὶ περὶ τῶν μεχωνὼθ, καὶ πρὸς τὰ ἐπίλοιπα σκευῶν τὰ καταλειφθέντα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ὧν οὐκ ἔλαβεν βασιλεὺς βαβυλῶνος, ὅτε ἀπῴκισεν τὸν ἰεχονίαν υἱὸν ἰωακὶμ βασιλέως ἰούδα ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶνα, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας ἰούδα, καὶ ἱερουσαλήμ. ὅτι τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ περὶ τῶν σκευῶν τῶν καταλειφθέντων ἐν οἴκῳ κυρίου, ϗ ἐν οἴκῳ βασιλέως ἰούδα, καὶ ἱερουσαλήμ. εἰς βαβυλῶνα εἰσελεύσονται, ϗ ἐκεῖ ἔσονται ἕως τῆς ἡμέρας τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν, ϗ ἀνάξω αὐτὰ ϗ ἀναστρέψω αὐτὰ εἰς τὸν τόπον τοῦτον, Occurrant mihi, ut non inferantur vaſa, quæ derelicta fuerant in domo Domini, & in domo regis Juda, & Hieruſalem, in Babylonem. Quia ſic dixit Dominus de columnis, & de mari, & de Mechonoth, & ad reliqua vaſorum, quæ remanſerunt in civitate hac, quæ non tulit rex Babylonis, quando tranſtulit Jechoniam filium Joacim regem Juda a Hieruſalem in Babylonem, & omnes principes Juda, & Hieruſalem. Quia hæc dicit Dominus exercituum, Deus Iſrael de vaſis, quæ derelicta ſunt in domo Domini & in domo regis Juda, & Hieruſalem: In Babylonem intrabunt, & ibi erunt uſque ad diem viſitationis ipſorum: & reducam ea, & redire faciam ea in locum iſtum. Theodoretus hæc omnia videtur habuiſſe, & priora verba ita refert, ἀπαντησάτωσαν κυρίῳ τῶν δυνάμεων, occurrant Domino exercituum, (ut vulgata) & explicat, impediant,

ESAIAS.

CAP. I.

(a) Contra Judæam, & contra Hieruſalem] *Sic teſtatur* S. *Hieron. etiam Theodotionem vertiſſe; Symmachum vero,* de Juda, & Hieruſalem. (b) Genui, & exaltavi.] *S. Hieron.* Pro quo Symm. & Theod. ita verterunt, filios enutrivi & exaltavi. *Cyrillus videtur ſignificare, pro,* exaltavi, *ab illis poſitum eſſe,* enutrivi. (c) Me.] *Pro* μέ, *in multis codicibus eſt,* μου, meus. *Sed S. Hieron. teſtatur ſolos lxx dixiſſe, quemadmodum eſt in noſtra, & apud SS. Baſilium, & Cyrillum.* (d) Sceleſti.] *Sic S. Cypr. de Orat. Dom. & alibi S. Hieron. in comment.* Scelerati, ſive iniqui. *Græce eſt,* ἄνομοι, *(cujus notionem explicat S. Baſilius) pro quo a cæteris inquit dictum eſſe,* υἱοὶ διαφθείροντες, filii corrumpentes, *ſicut etiam pro,* ſemen nequam, *vel,* peſſimum, *poſitum eſſe,* peſſimorum. (e) Iſrael] *Sic etiam alius codex, & Cyrillus. In pleriſque hæc ſequuntur,* ἀπηλλοτριώθησαν εἰς τὰ ὀπίσω, abalienati ſunt retrorſum: *quæ S. Hieron. teſtatur lxx non habere: & S. Baſilius inquit ex Theodotione eſſe addita, Procopius autem tribuit Aquilæ.* (f) Iniquitatem] *Pro hoc S. Hieron. inquit Theodotionem tranſtuliſſe declinationem.* (g) Neque vulnus, neque livor, neque plaga.] *Ita etiam apud S. Baſilium. Cyrillus, & Procopius,* τραῦμα, μώλωψ, πληγὴ φλεγμαίνουσα, vulnus, livor, plaga tumens. (h) Malagma.] *S. Hieron. Quod Aquila interpretatus eſt,* μότωσιν, linteola, videlicet, quæ ad exiccandam ſaniem, & purulentias extrahendas injiciuntur vulneribus. (i) Cucumerario.] *S. Baſilius,* σικυήρατον ἐστὶ τόπος προσκαίρων καὶ ὀλιγοχρονίων καρπῶν οἰστικός, τέρψιν τινὰ μᾶλλον ἢ ὠφέλειαν παρεχομένων· σικυήρατον, (*al.* σικυήλατον,) eſt locus ferens fructus fugaces, & parum diuturnos, delectationem potius quandam, quàm utilitatem præbentes. (k) Nolo.] S. *Hier.* Pro eo, quod eſt nolui, lxx tranſtulerunt, nolo, præſens tempus pro præterito. (l) Magnum.] S. *Baſilius inquit cæteros interpretes dixiſſe,* κλητήν, vocatum, *aut,* ἐπίκλητον, convocatum, *ut Theodotio, aut, ut Symmachus,* ἐπίκλησιν οὐκ ἀνέξομαι, convocationem non ſuſtinebo. (m) Nequaquam ultra dimittam.] S. *Hier.* Pro quo interpretatus eſt Aquila, laboravi ſuſtinens. Sym. ἐκοπώθην ἱλασκόμενος, quod eſt, defeci miſerans. (n) Arguamur.] διελεγχθῶμεν, *Alii,* διαλεχθῶμεν, *& apud* S. *Cypr. teſti.* & venite diſputemus. (o) Sion.] *Hæc inquit* S. *Hier. addidiſſe lxx, ut ſenſum manifeſtiorem facerent.* (p) Dormivit.] *Sic Sanctus Hieronymus, in commentariis, quod græce,* ἐκοιμήθη *& inquit verbum hebraicum ſignificare,* & requievit, & requieſcet: *quare Aquilam, & & Theodotionem quaſi de futuro dicere.* Procopii exemplar, quo uſus ſum κυλίζετο. Id primus emendavi ſcribens ηὐλίζετο, recte ac ſecus judicium eſto eorum, qui harum rerum intelligentiam habent: αὐλίζομαι, proprie ſtabulor: item cubo, pernocto. Lex. vetus, αὐλίζομαι, ἐπὶ ἀνθρώπου, *demoror, commoror, converſor. Druſ.* (q) Caupones tui.] *S. Hieron. ex Symm. refert,* vinum tuum miſtum eſt aqua, *& addit Aquilam pro vino interpretatum eſſe,* συμπόσιον, compotationem, & convivium. (r) Inobedientes.] S. *Hier. ex Aquila,* recedentes, *ex Symm.* declinantes. (ſ) Retributionem.] S. *Hier. ex Sym.* viciſſitudines, vel ultiones. (t) Væ fortes Iſrael.] *Idem inquit cæteros eſſe interpretatos,* fortis Iſrael, *quomodo ipſe poſuerit in ſua.* (u) Adverſarios.] *Apud eundem additur,* μου, meos; *& inquit hoc in hebraico non haberi.* (x) Excoquam.] *In quibuſdam additur,* σε, te. *In aliis,* καὶ πυρώσω εἰς καθαρὸν τοὺς ἀπειθοῦντας, καὶ ἀφελῶ, & excoquam ad purum inobedientes, & auferam, *&c.* S. *Baſil. non videtur habuiſſe,* ἀπειθοῦντας, *ſed tantum,* σε. *Sym.* καὶ πυρώσω εἰς καθαρὸν τὴν σκωρίαν σου, & excoquam ad purum ſcoriam tuam, *ut eſt in vulg. noſtra. Th.* καὶ πυρώσω εἰς καθαρὸν τὸ γίγαρτόν σου, & excoquam ad purum acinum uvæ tuæ. *Ita enim interpretatur* S. *Hier. & addit, Aquilam dixiſſe,* στέμφυλα, id eſt, vinacea. (y) Terebinthus.] S. *Hier. inquit Sym. dixiſſe,* quercus: *quod* S. *Baſilius etiam aliis interpretibus tribuit. De hoc etiam in Gen. Schol.* τερέβινθος φυτόν ἐστιν ἐν ξηροῖς τόποις φυόμενον, κλάδους ἔχον κατεσκληκότας, terebinthus eſt planta in locis aridis naſcens, ramos habens rigentes. (z) Stipula.] S. *Hier, ex Symm.* ἀποτίναγμα, *ſordes, quæ dum ſtuppa excutitur, ac pectitur, projiciuntur.*

CAP. II.

(a) De Judæa.] *Symm.* ὑπὲρ τῆς Ἰουδαίας, καὶ ὑπὲρ Ἱερουσαλήμ, ſuper Judæam, & ſuper Hieruſalem: *aut ut* S. *Hieron. refert,* pro Juda, & Hieruſalem. (b) Alienigenarum.] *Et hic* S. *Hieron. &* S. *Baſilius notant vocari proprie* ἀλλοφύλους, *ipſos Philiſtiim.* (c) Facti ſunt.] *Nonnulli codd. &* S. *Hier* ἐγεννήθη, nati ſunt. *Pro quo inquit Symmachum dixiſſe,* & cum filiis alienis applauſerunt: *& alium affert verbi hebraici interpretationem,* ἐσφηνώθησαν, *pro quo ipſe verterit,* adhæſerunt. (d) Maris.] *Idem teſtatur cæteros dixiſſe Tharſis: quod tamen hebræi lingua ſua propria putent ſignificare mare.* (e) Contumelia.] ὕβρεις. *Alii,* ὕψος, altitudo. S. *Cyp. quod paulo ante eſt,* ὑβριστήν, *& nos contumelioſum diximus: ipſe lib. 1. epiſt. 3. vocat injurioſum* (f) Vana.] S. *Hier. ex Aquila* ὀρύγας, foveas, *ex Symmacho,* infructuoſa: *Theodotionem vero inquit poſuiſſe nomen hebraicum, pro quo ipſe,* talpas. (g) Terram.] *In aliis hæc adjunguntur,* παύσασθε ὑμῖν ἀπὸ ἀνθρώπου, οὗ ἀναπνοὴ ἐν μυκτῆρι αὐτοῦ ὅτι ἐν τίνι ἐλογίσθη; quieſcite vobis ab homine, cui ſpiratio in nare ejus: in quo enim reputatus eſt? S. *Hier. addit,* iſte: *& notat hæc a lxx prætermiſſa in græcis exemplaribus (quod S. Baſilius idem fere notans inquit,* in communi, & vulgata, *) ab Origene ſub aſteriſcis de editione Aquilæ addita eſſe. Idem B. Cyril. Quare apud Procopium ſub aſteriſco habentur.*

CAP. III.

(a) Validum] *Sic* S. *Hieron. in comm.* S. *Cypr.* 1. *teſtim.* valentem, & validam, *(ſic enim legendum ex manuſſ.)* valentiam panis, & valentiam aquæ. *Aq.* ἔρεισμα, καὶ ἐρεισμόν. *Sym.* στήριγμα, καὶ στηριγμόν, fulcimentum, & fulturam. (b) Gigantem.] *Notat* S. *Hieron. hoc a lxx, eſſe additum.* (c) Conjectorem.] *Idem inquit cæteros dixiſſe,* divinum. (d) Sapientem architectum.] *Idem ex Aquila,* ſapientiſſimum artificum. (e) Prudentem auditorem.] *Idem ex Theodotione,* prudentem incantatorem, *ex Aquila,* prudentem ſuſurratorem, *ex Symmacho,* prudentem eloquii myſtici: *quem ipſe ſequi voluerit.* (f) Illuſores.] *Idem teſtatur eodem modo vertiſſe etiam Theodotionem, Aquilam vero,* ἀναλλάκτας, *quaſi mutantes ſe per vices in exercenda turpitudine.* (g) Impinget.] *Corrigendum eſt in noſtra,* προσκόψει, *ut habet Vaticanus, & Sanctus Baſilius, & alii. Cyrillus tamen videtur legiſſe,* προκόψει, invaleſcet, *quod in noſtram editionem irrepſerat.* (h) Cibus.] S. Hier. *ex Symmacho, & Theodotione,* infirmitas. (i) Princeps.] *Idem teſtatur eodem modo dixiſſe Symmachum, Theodotionem vero,* ἐπιδεσμεύοντα, *qui liget vulnera, & provideat ſanitati.* (k) Linguæ eorum cum iniquitate.] *Aq.* αἱ γλῶσσαι αὐτῶν, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα αὐτῶν, linguæ eorum, & adinventiones eorum. (l) In his quæ ad Dominum, increduli.] *Symmachus,* κατὰ τοῦ κυρίου γέγονεν εἰς τὸ παραπικρᾶναι αὐτόν, contra Dominum fuerunt ad exacerbandum eum. (m) Inutilis.] *Sic* S. Hier. *in comm. quod græce,* δύσχρηστος, *& valet etiam,* injucundus. (n) Exigentes.] *Eodem modo interpretatus eſt Aquila, eodem teſte, Theodotio autem,* δανεισταί, fœneratores, *& Symm.* mulieres. (o) Lunulas.] S. *Baſilius,* Alius, μανιάκας, torques. (p) Monile demiſſum.] *Idem; Alius,* χαλαστά, catenulas. *Ac de omnibus fere iſtis ornamentorum nominibus accurate diſputat. Multa etiam apud* S. Hieron. *ex aliis interpretibus habentur: legendus etiam* S. *Cypr. de habitu virginum.* (q) Contexta.] *Nonnulli,* συγκαθυφασμένην, contextam. (r) Accubitoria.] S. *Baſilius cum dixiſſet theriſtra videri veſtes æſtivas, addit nunc damnari theriſtra,* κατάκλιτα, *quæ,* ἐν τῷ κατακλίνεσθαι, *in accumbendo inſternerentur lectis ob nimias delicias: hanc vero dictionem, quod apud cæteros interpretes non ſit, obelo eſſe notatam. Alii libri, & aliqua etiam Baſilii exemplaria,* κατάκλειστα, concluſa.

CAP. IV.

(a) Et tanquam fumo, & luce ignis ardente per noctem.] S. *Hier. in comm. ex lxx,* & lumen ignis flammantis in nocte.

CAP. V.

(a) Dilecto.] *Apud B. Cyrillum, & in Complut. additur,* μου, dilecto meo: *itemque paulo poſt apud* S. Hieron. Vinea facta eſt dilecto meo. (b) Dilecti mei.] Hic *Cyrillus non habet,* μου. S. *Hieron. teſtatur, pro hoc Aquilam dixiſſe,* πατραδέλφου, id eſt, patruum, vel patruelem. (c) Meæ.] *Sic omnes libri, qui collati ſunt, præter Complut. in quo,* αὐτοῦ, ſuæ. (d) Vinea.] S. *Hieron.* Symm. autem ſuo more manifeſtius, Vinea facta eſt dilecto meo in cornu in medio olivarum. (e) Sorec.] SS. *Baſilius & Hieron. ex Symmacho,* ἐκλεκτήν, electam. (f) Spinas.] *Ita etiam Theodotio, teſte* S. Hieronymo, *Aquila autem,* σαπρίας, id eſt, fructus peſſimos. *Symm.* ἀτελῆ, hoc eſt, imperfectos. (g) Iniquitatem.] S. *Hier. ex Aquila,* diſſipationem. (h) Aliquid.] *In aliquot libris ſequitur,* ἕως τοῦ μὴ ὑπάρχειν τόπον, donec deficiat, vel non ſit locus: *quod inquit* S. *Hieron. dictum eſſe a Theodotione & Symmacho, per eo quod a lxx dictum fuerat,* ut auferant aliquid proximo: *quare hæc tantum a* S. *Cypr.* 3. *teſtim. referuntur.* (i) Lagunculam.] *Cæteri teſte,* S. Hier. batum. (k) Siceram.] *Schol.* τὸ σίκερα, *cæteri interpretes dixerunt,* μέθυσμα, ebrietatem: *ita enim interpretatur* S. Hieronymus, *qui hoc tribuit Aquilæ, & Symmacho.* (l) Et peſtilentes ejus.] *Aut,* peſtes. *Nec plura refert Cyrillus. In Complut. pro his eſt,* καὶ ὁ ἀγαλλιώμενος ἐν αὐτῇ, *(Ita etiam corrigendum in noſtra)* & qui exultat in ea. *In cæteris autem fere libris utrumque ponitur, hoc poſt illud.* (m) Reſoluta.] *Ita etiam Procopius, &* S. *Baſilius: qui ita videtur conjungere,* comburetur a flamma reſoluta radix eorum, *& interpretatur a craſſiore materia vim igneam retinente etiam poſtquam flamma reſoluta eſt, & evanuit. Cyril. autem habet,* ἀνημμένης, accenſa, *nimirum tali ad quam extinguendam nemo accurrit.* (n) Acerbati.] *Sic* S. Hieron. *ex lxx,* turbati *autem, ex Theodotione & Symmacho;* commoti, *ex Aquila.* (o) Manus.] *In multis additur,* αὐτοῦ, ejus. (p) Fremunt.] *Alii,* ὁρμῶσιν, impetum faciunt, irruunt. (q) In terram.] *Eodem modo apud Cyrillum, & reſpondet hebræo. In cæteris eſt,* εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω, καὶ κάτω, in cœlum ſurſum, & deorſum, *aut,* εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω, καὶ εἰς τὴν γῆν κάτω, in cœlum ſurſum, & in terram deorſum.

CAP. VI.

(a) Et plena domus gloria ejus.] *Pro hoc teſtatur* S. *Hieron. Theodotionem & Symmachum tranſtuliſſe,* & quæ ſub pedibus ejus erant, implebant templum. (b) Seraphim.] *Cyrillus,* διερμηνεύεται τὸ σεραφίμ, ἐμπρησταί, ἤτοι θερμαίνοντες, Exponitur autem Seraphim, ἐμπρησταί, nimirum, calefacientes, *aut, ut* S. *Hieron.* incendentes, ſiue comburentes. (c) In circuitu ejus.] S. *Hieron. ex aliis interpretibus,* ἐπάνω αὐτοῦ, ſuper illud. (*) Carbonem.] S. *Hier.* Calculus iſte, qui a ſolis lxx, ἄνθραξ, id eſt, carbunculus, eſt interpretatus, poteſt non carbonem ſignificare, vel prunam, ut plerique exiſtimant, ſed carbunculum lapidem, *&c.* (d) Forcipe.] *Idem ex aquila, & Symmacho,* forcipibus. (e) Incraſſatum.] *Apud* S. *Cypr.* 1. *teſt. in impreſſis legitur,* incraſſavi: *ſed in optimis codicibus eſt,* incraſſavit: *quod videtur valere,* incraſſatum eſt. (f) Suis.] *Act.* 28. *abeſt hoc loco,* αὐτῶν, *ſed additur deinde poſt,* ὀφθαλμούς, *quemadmodum & in multis codicibus: quare locus ille ſic nunc a* S. *Hieronymo refertur,* & auribus graviter audierunt, & oculos ſuos compreſſerunt: *itemque apud* S. *Cyprian.* (g) Sanabo.] *In aliquo eſt, ut Act.* 28. ἰάσομαι, *& ſic apud latinos,* ſanem. (h) Sua.] *In cæteris hæc ſequuntur,* σπέρμα ἅγιον τὸ στήλωμα αὐτῆς, ſemen ſanctum erit ſtabilimentum ejus. *Quæ in lxx non haberi, ſed de Hebraico, & Theodotionis editione, ab Origene addita in Eccleſiæ ferri exemplaribus notant* SS. *Baſilius, & Hier. qui etiam inquit, pro,* στήλωμα αὐτῆς, *quod ipſe videtur vertiſſe,* quod ſteterit in ea, *Aquilam dixiſſe,* germen ejus.

CAP. VII.

(a) Peſſimum.] *In pleriſque adduntur hæc,* ἐφραίμ, καὶ ὁ υἱὸς ῥομελίου, λέγοντες, Ephræm, & filius Romeliæ, dicentes (b) Non intelligetis.] *Sanctus Hieronymus, ex Symmacho,* non permanebitis. (c) In profundum.] *Apud Sanctum Cyprianum* 2. *teſtim.* in altitudinem ſurſum, & in altitudinem deorſum. *Symmachus,* βάθυνον εἰς ᾅδην, ἢ εἰς ὕψος ἄνω, profunda in infernum, vel in altitudinem ſurſum. *Aquila,* βάθυνον εἰς ᾅδην, μετεώρισον εἰς ὕψος ἄνω, profunda in infernum, eleva in celſitudinem. *Theodotio,* βάθυνον εἰς ᾅδην, ὕψωσον ἄνω, profunda in infernum, exalta ſurſum. (d) Nunquid parum.] *Apud Sanctum Cyprianum:* Non puſillum vobis certamen cum hominibus, quoniam Deus præſtat agonem. *Aquila,* μὴ ὀλίγον μοχθεῖν ἄνδρα, ὅτι μοχθεῖτε καίγε τὸν θεόν μου; nunquid parum eſt laborem afferre homini, quia laborem affertis etiam Deo meo? *Symmachus,* μὴ οὐκ αὔταρκες ὑμῖν κοποῦν ἀνθρώπους, ὅτι κοποῦτε ἔτι καὶ τὸν θεόν μου; Nonne ſatis vobis eſt moleſtiam exhibere hominibus, quia moleſtiam præterea exhibetis Deo meo? *Th.* μὴ μικρὸν ὑμῖν ἀγῶνα παρέχειν ἀνδράσιν, ὅτι ἀγῶνα παρέχετε καίγε τῷ θεῷ μου; nunquid parum vobis luctam præbere viris, quia luctam præbetis etiam Deo meo? (e) Virgo.] *Cæteri (teſte Sancto Hieronymo, qui præclare de hac re diſputat) tranſtulerunt, adoleſcentulam.* (f) Vocabis.] *Sic teſtatur Sanctus Hieronymus reliquos etiam tres ſimiliter tranſtuliſſe: pro quo in Matthæo ſcriptum ſit,* vocabunt: *quomodo etiam eſt apud Cyrillum. Apud* S. *Cyprianum eſt,* vocabitis. (g) Aut præeligere mala, eligere bonum.] *Illud,* aut, ἢ, *abeſt a* SS. *Baſil. & Cyril. &* S. *Hier. hæc videtur referre ex lxx,* quam ſciat aſſumere malum. *Apud eoſdem Sanctos Baſilium, & Cyrillum, & in aliquot codicibus eſt,* ἐκλέξεται τὸ ἀγαθόν, eliget bonum. *Apud* S. *Cyprianum in duobus vetuſtis exemplaribus (nam in impreſſis eſt, ut in vulgata) legitur,* priuſquam cognoſcat, aut proferat mala, commutat bonum. (h) Qui dominabitur.] *Cæteri,* αἳ κυριεύουσιν, quæ dominantur. (i) Fiſſuram.] *In aliis hæc adduntur,* καὶ ἐν παντὶ ξύλῳ, & in omni ligno. (k) Conducta.] *Aut,* mercede conducta, *ut Sanctus Hieronymus, in comm. In quibuſdam autem libris, & apud* SS. *Baſilium, & Cyrillum eſt,* μεμεθυσμένῳ, inebriata. (l) Regis Aſſyriorum.] *Aquila,* ἐν βασιλείᾳ ἀσσυρίων, in regno Aſſyriorum. *Theodoretus,* ἐν τῷ βασιλεῖ τῶν ἀσσυρίων, in rege Aſſyriorum.

CAP. VIII.

(a) Novi magni.] *Sic Euſebius,* καινοῦ μεγάλου, *& fortaſſe poſſet verti,* deſignationis magnæ. *In quibuſdam eſt,* χάρτου καινοῦ μεγάλου, chartæ novæ magnæ. *In pleriſque, & apud* SS. *Baſilium, Cyrillum, Hieronymum,* τόμον καινὸν μέγαν, *aut,* καὶ μέγαν, librum novum magnum, *aut,* & magnum. *Euſebius,* ἢ τεῦχος, ἢ διφθέρωμα, ἢ κεφαλίδα, vel volumen, vel pellem, vel capitulum. (b) Vnam.] *In multis additur,* ἱερέα, ſacerdotem: *quod tamen* S. *Hieron. teſtatur non eſſe apud lxx.* (c) Acceſſi.] *Apud B. Cyrillum eſt,* προσῆλθε, acceſſit. (d) Et ambulabit.] *Hæc uſque ad,* & ierunt, *notat* S. *Hier. in Hebraico non haberi, & in Græcis codicibus veru jugulante eſſe confoſſa.* (e) Cognoſcite.] *Pro hoc idem teſtatur cæteros dixiſſe,* congregamini, ſive infirmamini, & confringimini. (*) Nobiſcum.] *Corrigendum in noſtra,* ἡμῶν. (f) Dicant.] *In aliquot codicibus eſt,* μὴ εἴπητε, *& apud* S. *Hieron.* ne forte dicatis. (*) Durum.] *Symm. teſte* S. *Hieronymo,* ἀντάρσις, rebellio. (g) Dominum.] *In multis additur,* τῶν δυνάμεων, *& apud* S. *Hier.* virtutum. *Cyrillus videtur habuiſſe,* τῆς δόξης, gloriæ. (h) In convalle ſedentes.] *Apud* S. *Hieron.* in convalle erit ſedentibus. *Græce eſt,* ἐν κοιλώματι ἐγκαθήμενοι. *Sed apud B. Cyrillum eſt,* ἐν κυλίσματι, in volutabro, qui præcipitantur, *inquit,* in foveam. (i) Homines in tuitione.] *Hæc inquit Sanctus Hieronymus obelo, eſſe prænotanda, Habet ea etiam B. Cyrillus.* (k) Qui ſignantur.] *Ita vertit* S. *Hier. in comm. & ſic oſtendunt vertenda* SS. *Baſilius, & Cyrillus, quamvis diverſam inde ſententiam eliciant. Attamen* S. *Cyprianus,* 1. *teſtim.* tunc manifeſti erunt qui ſignant legem, ut diſcant. Et dices, *al.* Et dicent. (l) Egeſtas anguſta, &.] *Hæc abſunt ab aliquo libro.* (m) Et non deficiet, qui in anguſtia fuerit.] *Item hæc a Compl. ſed non a cæteris, neque a* SS. *Baſilio & Cyrillo.*

CAP. IX.

(a) Primum.] *In nonnullis additur,* ταχύ, cito: *ſed non apud* SS. *Baſilium, Hieronymum, Cyrillum.* (b) Fac.] *Eodem modo* SS. *Hier. & Cyril. ſed* S. *Baſil.* πίε, bibe. (c) Videte.] *Sic etiam* S. *Cypr.* 1. *teſt. & Cyrillus. Alii,* ἴδε, *aut,* εἶδε, *& apud* S. *Hier.* vidit, *aut,* ἰδέτω, videat. (d) Umbra mortis.] *Alii,* καὶ σκιᾷ θανάτου, & umbra mortis, *ut apud* SS. *Hieron. & Cyrillum, aut,* σκιᾶς θανάτου, umbræ mortis, *ut apud* S. *Cyprianum; apud quem etiam ſequitur, ut eſt in noſtra,* lumen lucebit ſuper vos. (e) Quam.] *Iſtud* ὁ *abeſt a cæteris: quare apud* S. *Hier.* Plurimam partem populi deduxiſti in lætitia tua: *pro quo inquit alios eſſe interpretatos,* magnificaſti. (f) Tua.] *Et hoc* σου, *abeſt a multis, & Cyrillo.* S. *Hieron. in contextu habet, ſed non in comm.* (g) Si fiant.] *In Complut.* θέλω, *& apud* S. *Hier.* & cupient igne eſſe combuſti. (h) Magni conſilii angelus.] *Aut,* magnæ cogitationis nuncius, *ut* S. *Cyprianus* 2. *teſtim. Nec plura hoc loco ponuntur apud Baſilium, Cyrillum, Procopium, neque in tranſlationibus Syriaca, & Arabica, quæ de græcis expreſſæ ſunt, & Romæ habentur.* S. *Hier. notat, hæc quæ in hebraico non habeantur, poſita eſſe a lxx pro ſex nominibus, quæ ſunt in hebræo, admirabilis, conſiliarius, Deus, fortis, pater futuri ſeculi, princeps pacis.* S. *etiam Ambroſius* 3. *in Luc. cum primo interpretationem lxx poſuiſſet,* magni conſilii angelus. Adducam enim, *&c. hæc ſubjungit:* In quo juxta Aquilæ quoque interpretationem non quaſi de homine, ſed de eo qui ultra hominem eſſet, vidimus extitiſſe promiſſum. Idem enim ita interpretatus eſt: Puer natus eſt nobis, filius datus eſt nobis; & facta eſt menſura (S. *etiam Hieronymus notat, Aquilam verbi ambiguitate deceptum, pro principatu, vel imperio poſuiſſe,* μέτρον) in humero ejus: & vocabitur nomen ejus, admirabilis, conſiliarius, conſiliarius meus fortis, potens, pater ſeculi, princeps pacis. Ejus impleta eſt diſciplina: & pacis ejus non eſt finis, ſupra ſedem David, & ſupra regnum ejus. *In pleriſque vero codicibus poſt,* μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, *hæc ſequuntur,* θαυμαστός, σύμβουλος, θεός, ἰσχυρός, ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος, *quæ omnia redduntur a* S. *Hieronymo, ut diximus, præter illud,* ἐξουσιαστής. S. *Irenæus adv. hær. lib.* 4. *cap.* 66. & vocatur nomen ejus admirabilis, conſilarius, Deus fortis. S. *Ignatius in epiſt. ad Antioch.* καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστός, σύμβουλος, θεὸς ἰσχυρός, ἐξουσιαστής. *Euſebius, Demonſtr. Evang. lib.* 7. καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, μεγάλης βουλῆς ἄγγελος, θαυμαστός, σύμβουλος, θεὸς ἰσχυρός, ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος· ἄξω, &c. *itemque l.* 9. *omiſſis tamen* θαυμαστός, *&,* σύμβουλος, *atque ordine mutato. In introitu tertiæ Miſſæ Nativitatis Domini,* vocabitur nomen ejus, magni conſilii angelus: *ſecundæ vero,* & vocabitur admirabilis, Deus princeps pacis, pater futuri ſeculi. *Hæc autem pleraque e vetuſtiore editione de græcis verſa Patres noſtri in Eccleſiaſtica officia contulerunt. In comm. græcis Euſebius,* Symm. hoc modo eſt interpretatus, καὶ κληθήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ παραδοξασμός, βουλευτικός, ἰσχυρός, δυνατός, πατὴρ αἰῶνος, ἄρχων εἰρήνης, & vocabitur nomen ejus, incredibile quiddam, aptus ad conſultationem, fortis, potens, pater ſeculi, princeps pacis. Aquila autem, καὶ καλεῖται τὸ ὄνομα αὐτοῦ θαυμαστός, σύμβουλος, ἰσχυρός, δυνατός, πατὴρ ἔτι ἄρχων εἰρήνης, & vocatur nomen ejus, admirabilis, conſiliarius, fortis, potens, pater ultra princeps pacis. At ſecundum Theodotionem, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ θαυμαστός, συμβουλεύων, ἰσχυρός, δυνατός, πατὴρ αἰῶνος, ἄρχων εἰρήνης, & vocavit nomen ejus, admirabilis, conſultans, fortis, potens, pater ſeculi, princeps pacis. Vox autem hebraica pro, ἰσχυρός, eſt, ἢλ, quo ſignificatur Deus. Nam cum ſæpe in ſcriptura El ponatur in Deo; etiam in præſenti loco eodem modo ſumptum eſt. Quare per hanc vocem Deus etiam pronunciatur natus nobis parvulus. Nos igitur minime peccaverimus Deum potentem interpretati. *In iiſdem comm. Theodoretus:* Hoc malitioſe tractantes qui circa Aquilam, ἰσχυρός, δυνατός, ſunt interpretati. Nam apud hebræum ponitur, ἢλ γιββώρ: El autem Deus eſt. (i) Mortem.] *Apud* S. *Baſilium eſt,* λόγον, verbum: *quod B. Cyrillus inquit eſſe ex hebræo, & cæteris interpretibus.* S. *Hieron. nihil dicit de lxx, ſed cum ipſe poſuiſſet,* verbum, *addit pleroſque ſermonis ambiguitate deceptos, non verbum dicere eſſe miſſum, ſed mortem.* (k) Super eum.] ἐπ᾿ αὐτόν. *Quæ a B. Cyrillo videntur abeſſe, & apud* S. *Hieron. in comment. omnino non ſunt.* S. *Baſilius videtur legiſſe* ἐπὶ αὐτό, ſimul. (l) Inimicos.] *In multis additur,* αὐτοῦ, *& apud* S. *Hieron.* inimicos illius: *in aliquo,* ἰούδα, Juda. (m) Abſtulit.] *Th.* ἀφελεῖ, auferet, *(quod etiam eſt in aliquo codice) Aquila,* ὀλοθρεύσει, diſperdet. (n) Eos qui facies admirantur.] *Symm.* αἰδέσιμον, *quod apud* S. Hieron. *videtur eſſe,* honorabilis. *Apud* S. *Baſilium paulo aliter hic locus videtur habere.* (o) Furor.] *Ita etiam Cyrillus. In multis additur,* αὐτοῦ, furor ejus, *itemque,* manus ejus: *quæ varietas ſæpe obſervari poteſt.*

CAP. X.

(a) In abductionem.] *De hoc vocabulo in Eccleſiaſtico dictum eſt. In aliis autem libris, & apud* S. *Baſilium hæc ſequuntur,* καὶ ὑποκάτω τῶν ἀνῃρημένων πεσοῦνται, & ſub interfectis cadent: *quæ a B. Cyrillo non afferuntur: & apud Procopium margini adſcripta ſunt ſub aſteriſco.* (b) Viſitabo ſuper ſenſum magnum.] *Non aliud diſcrimen notat* S. *Hieronymus a ſua verſione, niſi quod lxx pro fructu, ſenſum, vel mentem magnam, poſuerunt, id eſt,* τὸν νοῦν μέγαν. *In aliis tamen libris, pro,* ἐπισκέψομαι, *eſt,* ἐπάξει, inducet. (c) Mihi.] *In aliis libris hæc ſequuntur,* καὶ ἀνοίγων τὸ στόμα καὶ στρουθίζων, & aperiens os, & garriens: *quorum nulla mentio apud Sanctum Cyrillum, & apud Procopium addita ſunt margini ſub aſteriſco.* (d) Aut lignum, & non ſic.] *Ita videtur interpungere B. Cyrillus: & fortaſſe non habuit illud, & In Complut. vero,* ἢ ξύλον, ὑψωθήσεται ξύλον· καὶ οὐχ οὕτως, aut lignum, exaltabitur lignum. Et non ſic. (e) Et ſanctificabit eum in igne ardenti.] *Symm.* καὶ ὁ ἅγιος αὐτοῦ εἰς φλόγα, *quod Sanctus Hieronymus,* & ſanctus ejus in flamma. (f) Induco.] *In multis eſt,* ἐπάγει, inducit. (g) In loco tribulationis.] *Pro quo* S. *Hieronymus, inquit Aquilam dixiſſe,* in petra Oreb, *Symmachum autem & Theodotionem poſuiſſe ipſum verbum hebraicum,* Zur Oreb. (h) Fugiet filia Gallim.] *Sic apud* SS. *Hieronymum & Cyrillum. In aliis* φεύξεται, *conjungitur cum præcedentibus: ac deinde ſequitur,* χρεμέτισον φωνῇ σου, hinni voce tua: *quæ apud Procopium ſunt ſub aſteriſco.* (i) Audietur.] *Ita etiam Cyrillus. Complut.* ἐπάκουε, *& apud* S. *Hieronymum,* attende. (k) Manu conſolamini montem.] *In aliis quibuſdam,* conſolamini manu. *Sed Cyrillus, ut noſtra, atque ita explicat, o colles, qui in Hieruſalem, vos præcipue quaſi manu mulcentes conſolamini montem, id eſt, ipſam filiam Sion. A Compl. abeſt iſtud,* manu, *& habet,* παρακαλεῖτε ἐν τῷ ὄρει τὴν θυγατέρα σιών, conſolamini in monte filiam Sion. *Abeſt etiam a* S. *Hieron. ſed ipſe habet,* Conſolamini montem filiæ Sion, & collem Hieruſalem: *quamvis in explicatione videatur non diſcedere a Cyrillo. Conſiderandum etiam, an pro,* montem, *poſſit reddi,* mons: *quod dictio græca patitur.*

CAP. XI.

(a) De radice.] *Euſebius:* cæteri interpretati ſunt, ἀπὸ τοῦ κορμοῦ, id eſt, de trunco: *quod idem teſtatur* S. *Hieron.* (b) Adjiciet.] *Aq.* προσθήσει κύριος δεύτερον τὴν χεῖρα αὐτοῦ, κτήσασθαι τὸ ὑπόλειμμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, ὃ ὑπολειφθήσεται ἀπὸ τῶν ἀσσυρίων, apponet Dominus ſecundo manum ſuam, ad poſſidendum reſiduum populi ſui, quod relictum fuerit ab Aſſyriis. *Symmachus,* προσθήσει κύριος ἐκ δευτέρου τὴν χεῖρα αὐτοῦ, τοῦ ζηλῶσαι τὸ ὑπόλειμμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ, apponet Dominus iterum manum ſuam ad zelandum reſiduum populi ſui. (c) Deſolabit.] *Euſebius,* οἱ τρεῖς συμφώνως οὕτως ἡρμήνευσαν, Tres illi concorditer ita ſunt interpretati, καὶ ἀναθεματίσει κύριος τὴν γλῶσσαν θαλάσσης αἰγύπτου, & anathemabit, (*aut,* interficiet, *ut interpretatur* S. *Hier.*) Dominus linguam maris Ægypti.

CAP.

CAP. XII.

(a) BEnedico.] *In multis*, εὐλογήσω, benedicam. (b) Eo.] *In nonnullis, & apud Cyrillum hæc adduntur*, σωθήσομαι ἐν αὐτῷ, ſalvabor in eo : *quæ margini etiam codicis Vaticani ſunt adſcripta : In quibuſdam etiam eſt*, ϗ εὐφρανθήσομαι ἐν αὐτῷ, & lætabor in eo. *Neutrum habet S. Baſilius.*

CAP. XIII.

(a) COnſolamini manu.] *Eadem loquutio ſuperius eſt obſervata ; quamvis hic poſſet etiam verti*, evocate. *Symm.* κινήσατε χεῖρα, καὶ ἐξελθέτωσαν θύρας, movete manum, & exeant portas. (b) Eos.] *Sic etiam Sanctus Baſilius. In nonnullis autem codicibus, & apud Cyrillum ſequitur*, ἡγιασμένοι εἰσὶ, ϗ ἐγὼ ἄγω αὐτοὺς, ſanctificati ſunt, & ego abduco eos. *In comment. etiam græcis margini adſcriptum eſt*, ἄγω αὐτοὺς, ἡγιασμένοι εἰσίν. *Cyrillus autem inquit*, ſanctificare, *hoc loco accipi, pro*, ſeponere, *ut alibi.* (c) Gigantes.] *Theodotio*, καίγε ἐκάλεσα τοὺς γίγαντάς μου, & quidem vocavi gigantes meos. *Aq. & Symm.* δυνατοὺς, potentes. (d) Incoctum.] *Ita inquit Sanctus Baſilius, evidenter purum, ac probum, ut coctionis non egeat. Apud Sanctum Hieronymum tamen eſt*, excoctum : *pro quo inquit Aquilam dixiſſe*, πορρόν, coloris optimi, & ſanguinei : *ſicut pro lapide de Suphir*, σπήλωμα ὀφείρ. (e) Beſtiæ.] *Euſebius.* ἀντὶ τῶν θηρία, σειὶμ, οἱ λοιποὶ ἑρμηνευταὶ ἐκδεδώκασι. ϗ ἀντὶ τῶν σειρῆνες, στρουθοκαμήλους εἰρήκασι. ϗ ἀντὶ τῶν, ὀνοκένταυροι, σειὶμ, ἀνέγραψαν, αὐτῇ χρησάμενοι τῇ ἑβραϊκῇ φωνῇ, διὰ τὸ ἄδηλον τῆς ἑρμηνείας. ἀλλὰ ϗ ἀντὶ ἐχίνων, ὁμοίως οἱ τρεῖς ἑρμηνευταὶ σειρῆνας ἡρμήνευσαν. Pro, θηρία, cæteri interpretes reddiderunt, σειὶμ, Siim : & pro, σειρῆνες, dixerunt ſtruthiocamelos, & pro onocentauri ſcripſerunt Siim, ipſa uſi hebraica voce ob interpretationis obſcuritatem, ſed etiam pro, ἐχίνων, id eſt, erinaceis, ſimiliter tres interpretes, Sirenas interpretati ſunt. *Sanctus Baſilius*, τοὺς ὀνοκενταύρους οὓς εἶπον οἱ ἑβδομήκοντα, τριχῶντας ὠνόμασεν ὁ ἀκύλας, Quos lxx dixerunt Onocentauros, Aquila nominavit, τριχῶντας, piloſos. *Theodoretus*, καλεῖ ὀνοκενταύρους, ἃς οἱ παλαιοὶ μὲν ἐμπούσας, οἱ δὲ νῦν, ὀνοσκελίδας προσαγορεύουσι, Vocat Onocentauros, quos veteres quidem, ἐμπούσας, qui autem nunc vivunt, appellant ὀνοσκελίδας. *Legenda ſunt quæ S. Hier. de his varietatibus affert, lib. 6.*

CAP. XIV.

(a) TArdabit.] *In cæteris ſequitur*, ϗ αἱ ἡμέραι αὐτῶν, (*aut* αὐτῆς, *ut apud Sanctum Baſilium*) οὐ μὴ ἐφελκυσθῶσι, & dies eorum, (*al.* ejus) non protrahentur. *Hæc autem non afferuntur a Cyrillo : & apud Procopium ſub aſteriſco habentur, itemque apud Sanctum* Hieronymum. (b) Advena.] *Euſeb.* ἀντὶ τῶν ὁ γειώρας, οἱ λοιποὶ ἑρμηνευταὶ, ὁ προσήλυτος, ἡρμήνευσαν. Pro, ὁ γειώρας, cæteri interpretes dixerunt, proſelytus. *De hoc multa S. Baſilius, & S.* Hieronymus. (c) Gigantes.] *Euſebius*, οἱ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἑρμηνευτὰς ῥαφαείμ, qui apud cæteros interpretes dicuntur Raphaim. (d) Operculum.] κατακάλυμμα. *In aliis, & apud Cyrillum eſt*, κατάλυμα, habitaculum. (e) Obductione.] ἐπαγωγῆ. *Alii*, ἀπαγωγῇ, abductione. *Utrumque, ut alibi notatum eſt, ſignificat calamitatem, & anguſtiam.* (f) Mortuus.] *Apud Sanctum* Hieronymum *in textu vetuſtioris eſt*, abortivum : *ſed in comment. inquit, hoc nimirum*, ἔκτρωμα, *eſſe Symmachi*, νεκρὸς, *autem lxx*, ἰχῶρα, ſaniem, *Aquilæ; Theodotionis*, βλαστὸν, germen. (g) Bellis.] *In aliquibus eſt*, πολεμίων, hoſtibus : *in aliis*, πόλεων, civitatum. *Sanctus Hieronymus notat dictionem hebraicam ſignificare poſſe civitates, & adverſarios.*

CAP. XV.

(a) MIttam.] Hoc *Baſilius & Cyrillus conjungunt cum fine ſuperioris capitis*, & reſiduum Adama mittam. *Compl. autem*, ἀποστελῶ ἀγνὸν κυριεύοντα ἐπὶ τὴν γῆν, mittam agnum dominantem ſuper terram. (b) Eris] *Iſtud* ἔσῃ, *abeſt a multis.* (c) Fac tegmen luctus ipſa ſemper.] *In aliquot codicibus eſt*, ποιεῖτε σκέπην πένθους αὐτοῖς διαπαντὸς, facite tegmen luctus ipſis ſemper : *& ita habuiſſe Sanctos Baſilium & Cyrillum ex ipſa etiam explanatione colligitur. In aliquo etiam eſt*, αὐτῇ, ei. (d) Abducaris.] *Sic Sanctus Baſilius videtur legiſſe : & apud Procopium margini adſcriptum eſt. Sed Procopius ipſe, ac Cyrillus, & aliqui codices habent*, μὴ ἀπ' ἀρχῆς, nonne ab initio habitabunt, *&c.* (e) Perſequentis.] *Nam etiam in Vatic.* διώκοντος, *licet per typographi incuriam factum ſit*, διώκοντες. (f) Et dirigetur.] *Aquila*, ϗ ἑτοιμασθήσεται ἐν ἐλέῳ θρόνος, & præparabitur in miſericordia ſolium, *ut in vulgata. Theodotio*, ϗ ἑτοιμασθήσεται μετ' ἐλέους θρόνος, & parabitur cum miſericordia ſolium. (g) Superbiam ſuſtuli.] *Ita etiam apud B. Cyrillum. A nonnullis abeſt*, ἐξῆρα, *& in Compl. illud*, ſuperbiam, *conjungitur cum antecedentibus*, ὕβρισεν, (*ita enim habet*) σφόδρα τὴν ὑπερηφανίαν, contumelioſam valde ſuperbiam. *In quibuſdam vero eſt*, τὴν ὑπερηφανίαν σου ἐξῆρας, ſuperbiam tuam extuliſti, *aut*, ἐξῆρεν, ſuſtulit : *quomodo etiam videtur legiſſe S. Baſilius : apud quem, ſicut in cæteris fere codicibus ſequitur*, ϗ ἡ ὕβρις (*Compl.* τὴν ὕβριν) αὐτοῦ ϗ ἡ μῆνις αὐτοῦ, & contumelia ejus, & alte concepta iracundia ejus. *Ita enim interpretatur S. Baſil. Apud S. Hieron.* ſuperbia ejus, & injuria ejus, & furor, non ſicut divinatio, &c. *Hæc vero neque apud Cyrillum ſunt : & apud Procopium margini ſunt adſcripta ſub aſteriſco.* (h) Habitatoribus autem Seth meditationes.] τοῖς κατοικοῦσι δὲ σὲθ μελετήσεις. *In Compl. eſt*, ἐν τοῖς κατοικοῦσι δὲ σὲθ, μελετήσεις, *& ſic redditur*, in habitantibus autem Seth, meditaberis. *Apud Cyrillum*, δεσὲθ, *eſt una dictio, quemadmodum & in multis libris*, Deſeth : *ut hoc ſibi velit, fore meditationem lugubrium lamentorum habitantibus Deſeth. Apud* S. Hieron. *eſt*, δὲ δεσὲθ, *& in textu*, habitatoribus autem Deſeth meditaberis. *Apud S. Baſilium eſt*, σεδὲκ, *qui hunc locum ſic clarius a Symmacho expreſſum teſtatur*, iis qui lætantur in muro fictili, loquimini : *quare in margine unius codicis eſt*, τεῖχον ὀστράκινον, *quod eſſe in hebraico teſtatur* S. Hieron. (i) Non confunderis.] S. *Baſilius videtur legere cum interrogatione. In aliquot libris, & apud Cyrillum eſt*, ϗ οὐκ ἐντραπήσονται πάλιν, *quod ita videtur explanare*, & non reverebuntur feriſti vaſtatores campos Eſebon : lugebit vitis Sebama, *&c.* (k) In tribus annis.] *Euſebius* : Pro eo quod apud lxx dictum eſt, ἐν τρισὶν ἔτεσιν μισθωτοῦ ἀτιμασθήσεται ἡ δόξα μωὰβ, ſecundum hebraicam lectionem, vel etiam cæteros interpretes, interpoſita diſtinctio clariorem reddidit ſententiam : Nam ab Aquila quidem dictum eſt, ἐν τρισὶν ἔτεσι μισθωτοῦ, a Symmacho autem, ἔκτοτε ϗ νῦν ἐλάλησε κύριος λέγων, ἐν τρισὶν ἔτεσιν, ὡς ἐπὶ μισθωτοῦ, ex tunc, & nunc loquutus eſt Dominus dicens, in tribus annis, quaſi in mercenario : a Theodotione autem, ἀπὸ τότε, ϗ νῦν ἐλάλησε κύριος λέγων, ἐν τρισὶν ἔτεσιν, ὡς ἐνιαυτοῖς μισθωτοῦ, ex tunc, & nunc loquutus eſt Dominus, dicens, de tribus annis, quaſi annis mercenarii. Deinde ab alio principio dictum eſt apud cæteros interpretes, & juxta hebraicam lectionem, ϗ ἀτιμασθήσεται ἡ δόξα μωὰβ σὺν παντὶ τῷ πλούτῳ τῷ πολλῷ, & inhonorabitur gloria Moab cum omnibus divitiis iſtis multis.

CAP. XVII.

(a) TOlletur de civitatibus.] *Theodotio*, μετασταθήσεται ἐκ πόλεως, removebitur de civitate. (b) In ſeculum] *Euſebius* : Iſtud, εἰς τὸν αἰῶνα, μόνην τὴν τῶν ἑβδομήκοντα ἑρμηνείαν εἴρηται. λέγω δὲ τὸ, εἰς τὸν αἰῶνα, οὔτε γὰρ ἐν τῷ ἑβραϊκῷ, οὔτε παρὰ τοῖς λοιποῖς ἑρμηνευταῖς φέρεται, In ſola lxx, interpretatione poſitum eſt : neque enim in Hebraico, neque apud cæteros interpretes fertur. *Pro hoc Sanctus* Hieronymus *poſuit dictionem hebræam Aroer, quam inquit ſignificare myricem, arborem quæ in ſolitudine naſcitur.* (c) Ad confugiendum.] *In multis additur*, ἐκεῖ, illuc. (d) Amorræi, & Evæi.] *Sanctus* Hieronymus *ex Aquila*, teſtam, & Emir, *ex Symmacho*, ſylvam, & Amir, *ex Theodotione*, Hares, & Emir, *quod ipſe*, aratra & ſegetes. (e) Exterminabit.] *Aquila*, ϗ ἐπιτιμήσει ἐν αὐτῷ ϗ φεύξεται μακρὰν, & increpabit in eum, & fugiet longe. *Symm.* ϗ ἐμβριμήσεται αὐτῷ, ϗ φεύξεται πόρρω & comminabitur ei, & fugiet procul. (f) Ventilantium] *In Complut. & apud Cyrillum*, λελικμωμένον, ventilatum. (g) Tempeſtas impellens.] *In iiſdem*, καταιγίδος φερούσης, tempeſtate impellente. (h) Et.] *Iſtud*, &, *abeſt a multis, & a Cyrillo : cui in cæteris convenit cum noſtra.*

CAP. XVIII.

(a) NAvium alis.] *Symmachus*, ἦχος πτερωτὸς, ſonitus alatus. *Addit Sanctus* Hieronymus, *quod Symmachus dixit, ſonitum, Theodotionem dixiſſe, aves, Aquilam bis, umbram, ſe autem, cymbalum : in comment. autem capitis 19. dixit*, væ terræ obumbranti alis. *Sed lib. 7.* terræ navium alarum. (b) Qui mittit.] *Symmachus*, ὁ ἀποστέλλων ἐν θαλάσσῃ πρεσβύτας, qui mittit in mari legatos. *Pulchre autem docet Sanctus* Hieronymus *cauſam, cur interdum in ſermone de Ægypto pro genere feminino maſculinum inveniamus: apud hebræos enim & Ægyptus, & Ægyptius, & Ægyptii uno vocabulo nuncupantur.* (c) Quis ultra illum ?] *Symm.* μεθ' ὃν οὐκ ἔστιν ἐπέκεινα, poſt quem non eſt ultra.

CAP. XIX.

(a) ECce Dominus ſedet.] *Aquila*, ἰδοὺ κύριος ἐπιβαίνει ἐπὶ πάχος ἐλαφρὸν, Ecce Dominus aſcendit ſuper craſſitiem levem. (b) Et incitabuntur.] *Aquila*, ϗ συστάσω αἰγυπτίους αἰγυπτίοις, & diſſidere faciam Ægyptios ab Ægyptiis. *Symmachus*, συμβαλῶ, committam. (c) Turbabitur.] *Symmachus*, ϗ ῥαγήσεται πνεῦμα αἰγύπτου ἐν αὐτῇ, & diſrumpetur ſpiritus Ægypti in ipſa. *Aquila*, ϗ παλαδαρωθήσεται πνεῦμα αἰγύπτου ἐν ἐγκάτῳ αὐτῆς, & flaceſcet ſpiritus Ægypti in intimo ejus. *Theodoretus*, ϗ σχισθήσεται πνεῦμα αἰγύπτου ἐν αὐτῇ, & ſcindetur ſpiritus Ægypti in ea. (d) Et reges.] *Aquila*, ϗ βασιλεὺς κεκραταιωμένος βασιλεύσει αὐτῶν, & rex corroboratus regnabit ſuper eos: *Symmachus*, ϗ βασιλεὺς σκληρὸς ἐξουσιάσει αὐτῶν, & rex durus imperabit eis. *Theodoretus*, ϗ βασιλεὺς ἰσχυρὸς κυριεύσει αὐτῶν, & rex fortis dominabitur eorum, *ut vulgata.* (e) Et bibent.] *Aquila*, ϗ ἀναποθήσεται ὕδατα ἀπὸ θαλάσσης, & deſiderabuntur aquæ de mari. *Symmach.* ϗ ἀφανισθήσεται, & diſperibit. (f) Etiam.] *Iſtud*, ϗ, *abeſt a multis.* (g) Achi.] *De vocabulo hoc notatum eſt Gen. 41. & Eccl. 40. & legenda, quæ hic a Sancto* Hieronymo, *lib. 7. & paulo poſt de Zytho.* (h) Finem.] *Pro hoc Sanctus* Hieronymus *teſtatur Aquilam dixiſſe*, στρέβλοντα, qui perverſe omnia agit, ut puerum, *inquit*, ſignificaret. (i) Terrorem.] *Sanctus* Hieronymus, *ex Aquila*, γύρωσιν, cum aliquis pavidus & tremens circumfert oculos, & advenientem formidat inimicum. (k) Aſedec.] *Symm.* πόλις ἡλίου, civitas Solis. *Alios inquit Sanctus* Hieronymus, ὄστρακον, *hoc eſt, teſtam, oſtracinam urbem intelligi voluiſſe. Dictio enim hebraica & ſolem, & teſtam ſignificat.*

CAP. XX.

(a) FAC.] *Sic etiam Cyrillus. In uno vetuſto codice, & Complut. eſt*, ἐποίησεν, fecit. (b) Tres annos.] *Abeſt a cæteris.* (c) Tres anni erunt in ſigna.] *In aliquo eſt*, τρία ἔτη ἔσται σημεῖα, tribus annis erunt ſigna.

CAP. XXI.

(a) PRævaricans prævaricatur.] *Symm.* ὁ ἀθετῶν ἀθετεῖται, ϗ ὁ ταλαιπωρίζων ταλαιπωρεῖ, rejiciens rejicit, & vaſtans vaſtat. (b) Uriam.] *Aq.* λέοντα, leonem. *Symm.* λέαιναν, leænam, *Theodotio*, ἀριὴλ, Ariel. *Videatur Sanctus* Hieronymus *lib.* 7. (c) In ſpeculam : Dominus dixit.] *Sic apud Sanctum* Hieronymum. *Alii*, εἰς τὴν σκοπιὰν κυρίου, ϗ εἶπεν, in ſpeculam Domini: Et dixit. (d) Voca de Seir.] *Cyrillus videtur habuiſſe*, καλεῖ, vocat. *Sanctus* Hieronymus *lib. 7. inquit ſecundum hebræi & græci ſermonis ambiguitatem poſſe verti*, vocat, *&*, voca : *Euſebius, ſecundum cæteros interpretes*, φεύγοντες παρὰ τοῦ σηὶρ, fugientes de Sier. (e) Habita.] *In quibuſdam ſequitur*, λῆμμα ἐν τῇ ἀραβίᾳ, Aſſumptio in Arabiam, *aut*, τὸ ῥῆμα τὸ ἐν τῇ ἀραβίᾳ, verbum quod in Arabiam, *aut*, τὸ ὅραμα τὸ ἐν τῇ ἀραβίᾳ, viſio, quæ in Arabiam.

CAP XXII.

(*) QUIA nunc.] *Legenda ſunt quæ hoc loco ſcribit Sanctus* Hieronymus, *de illo Aphu, de quo in volumine Reg.* (a) Elamitæ.] *Schol.* ἐλαμίτας, τοὺς σαμαρείτας καλεῖ· ἐκ γὰρ τῆς περσικῆς μετῳκίσθησαν χώρας. ἀπεχθῶς δὲ διακείμενοι πρὸς τοὺς ἰουδαίους, συνεμάχουν κατ' αὐτῶν ἀναγκαίως ῥωμαίοις, Elamitas vocat ipſos Samaritas : ex Perſica enim regione tranſmigrarant. Inimice autem affecti erga Judæos, neceſſario una cum Romanis pugnabant contra illos. (b) Avertit.] *Aliqui, & Cyrillus*, ἀπέστρεψαν, *& apud S. Hier. lib.* 7. averterunt. *In uno pervetuſto eſt*, ἀπεστρέψατε, *& paulo poſt*, καθείλετε, avertiſtis, deſtruxiſtis. (c) In paſtophorium.] *Symm.* σκηνοποιοῦντα, eum qui facit tabernaculum. *Aq.* τὸν σκηνοῦντα, qui habitat in tabernaculo : *ita enim interpretatur Sanctus Hieronymus pro quo inquit Theodotionem dixiſſe*, Ingredere ad Socen iſtum. (d) Scripſiſti.] *Ita etiam Cyrillus. In uno codice eſt*, ἔγλυψας, ſculpſiſti. (e) Per imperium.] κατὰ κράτος, *& apud Sanctum Hieronymum*, fortiter. *In multis, & apud Cyrillum, & Procopium*, ϗ κράτος, & potentiam. *Apud Procopium in margine.* Th. κραταιώσω αὐτὸν, confortabo eum, *ut in vulgata.* (f) Et dabo ei.] *Hæc uſque ad*, & ſtatuam, *abſunt a Cyrillo. In multis autem ſequuntur ſtatim poſt illa*, & inhabitantibus in Juda. (g) Magnum.] *In cæteris hæc adduntur*, πᾶν τὸ σκεῦος τὸ μικρὸν ἀπὸ σκεύους τῶν ἀγανώθ, omne vas parvum a vaſe Agonoth, *quod in vulgata redditur*, craterarum. *Hæc vero neque a Cyrillo afferuntur, & apud Procopium ſignata aſteriſco Theodotioni tribuuntur.*

CAP. XXIII.

(a) TRaderetur.] *In aliquot libris hæc ſequuntur*, ἀπάξουσιν αὐτὴν οἱ πόδες αὐτῆς πόρρωθεν εἰς ἀποικίαν, abducent eam pedes ejus procul in tranſmigrationem : *quæ neque apud Cyrillum ſunt, & apud Procopium, tanquam de Theodotione ſumpta notantur aſteriſcis.* (b) Aſſyriis.] *In nonnullis hæc ſubjunguntur*, ἐθεμελίωσεν αὐτὴν εἰς σειὶμ ἔστησαν ἐπάλξεις αὐτῆς, ἐξήγειραν βάρεις αὐτῆς, fundavit eam in Siim : ſtatuerunt propugnacula ejus, excitaverunt ædificia ejus : *quæ neque apud Cyrillum habentur, & apud Procopium aſteriſco ſignata ſunt : hoc tamen ſcholio adjuncto*, τούτων τῶν ἠστερισμένων, ὠριγένης, ὡς τῶν ο΄, μέμνηται ἐν τῷ κε΄. τόμῳ τῶν εἰς ἠσαΐαν, horum, quæ aſteriſco notata ſunt, Origenes, tanquam ipſorum lxx, mentionem fecit in 25. tomo in Eſaiam. (c) Et in ſymbolam.] *A nonnullis abeſt illud* & : *in ſymbolam autem videtur valere*, ad ſaturitatem. *De hoc vocabulo alibi dictum eſt.*

CAP. XXIV.

(a) DIſſeminabit.] *Aq. & Th.* διασκορπίσει, diſperget. (b) Ceſſavit arrogantia, & opulentia impiorum.] *Hæc*, πέπαυται αὐθάδεια, ϗ πλοῦτος ἀσεβῶν, *ſunt etiam in Vaticano : ſed per typographi incuriam in græca editione omiſſa.* (c) Vlulate.] *Corrigendum in noſtra*, ὀλολύξετε. (d) Terræ : abiit omnis lætitia.] *Ab aliquo libro, & a Cyrillo abſunt. In alio eſt*, ἀπεσχίσθη χαρὰ, abſciſſum eſt gaudium. (e) Conturbabitur.] *Th.* ἤχησαν ὕδατα, ſonuerunt aquæ maris. (f) Portenta.] *Symm. & Th.* ψαλμοὺς ἠκούσαμεν, pſalmos audivimus. *Aq.* μελῳδίας, melodias. (g) Pio.] *In aliquot codicibus hæc ſequuntur*, ϗ εἶπεν, τὸ μυστήριόν μου ἐμοὶ, τὸ μυστήριόν ἐμοὶ ϗ τοῖς ἐμοῖς, & dixit, myſterium meum mihi, myſterium meum mihi & meis. *Apud Procopium poſt illa*, Et dicent, *hæc ſub aſteriſco apponuntur*, τὸ μυστήριόν μου ἐμοὶ, τὸ μυστήριόν μου ἐμοί. *S. Hier. eodem loco habet, ſed ſemel tantum, atque in comm. hæc inquit* : Hoc quod dicitur, myſterium meum mihi, in lxx non habetur; ſed de Theodotionis tranſlatione in Græco additum eſt. *Et quidem Cyrillus non habet : habet autem in comm. græcis Theodor. &* [illegible] *a Chryſoſtomo, & aliis citantur.* (h) Væ prævaricatoribus] *Aq.* ὢ οἴμοι ἀθετοῦντες ἠθέτησαν, Heu mihi prævaricantes prævaricati ſunt. *Sym.* οἴμοι ἀθετοῦντες ἠθέτησαν, *eodem ſenſu.* (i) De cælo.] *Apud Sanctum Hieronymum & Cyrillum eſt*, θυρίδες τοῦ οὐρανοῦ, feneſtræ cæli. (k) Declinavit.] *In multis, & apud Cyrillum hic ſequuntur ea quæ paulo poſt ſunt in noſtra*, & concutietur, quaſi pomorum cuſtodia, terra. *In quibuſdam vero hic locus ſic habet* ἔκλινεν, σάλῳ (*aut* ϗ σάλῳ) σαλευθήσεται ἡ γῆ, ὡς ὁ μεθύων ϗ κραιπαλῶν, ϗ σεισθήσεται, declinavit, agitatione agitabitur terra, ſicut ebrius, & ſe ingurgitans, & concutietur, *&c.* (l) Murus.] *In pleriſque hæc ſequuntur*, ϗ ἐντραπήσεται ἡ σελήνη, ϗ αἰσχυνθήσεται, ὁ ἥλιος, & erubeſcet Luna, & confundetur Sol : *quæ neque apud Cyrillum habentur, & apud Procopium ſunt addita margini, tanquam ex alia editione : & Sanctus Hieronymus docet pro his a lxx dictum eſſe, liquefieri laterem, & cadere murum.* (m) E Sion.] *Multi*, ἐν σιὼν, ϗ ἐν ἱερουσαλὴμ, in Sion, & in Hieruſalem.

CAP. XXV.

(a) VT non caderent.] *Plerique*, τοῦ πεσεῖν, *& apud Sanctum* Hieronymum, ut caderent. (b) Civitas.] *Sic etiam Cyrillus. In quibuſdam eſt* πόλεις, *& apud Sanctum Hieronymum*, civitates non ædificabuntur. (c) Benedicent.] *Euſebius*: Cæteri, δοξάσουσί σε, glorificabunt te. (d) Tradidiſti.] *In quibuſdam libris hæc adjunguntur*, καύσων ἐν σκέπῃ νέφους κληματίδα ἰσχυρῶν ταπεινώσει, æſtus in umbraculo nubis propaginem fortium humiliabit : *quæ neque apud Sanctum. Hieronymum neque apud Cyprianum habentur, & apud Procopium fere omnia ſub aſteriſco Theodotioni tribuuntur.* (e) Iſtum.] *Nec plura apud SS. Hieronymum, & Cyrillum. In quibuſdam libris hæc adduntur*, πότον λιπασμάτων, πότον τρυγιῶν, *quod in noſtra vulgata eſt*, convivium pinguium, convivium vindemiæ. (f) Trade.] *Quomodo cæteri interpretes hunc locum reddiderint, videndum apud Sanctum* Hieronymum. (g) Moabitis.] *In quibuſdam ſequitur*, ἐν τῷ τόπῳ αὐτῆς, in loco ſuo. *Symmachus*, ϗ ἀλοήσομεν τὴν μωὰβ ὑποκάτω αὐτῆς, ὡς ἀλοητὸν ἀχύρου, ὡς πηλὸν, & triturabimus Moab ſub ea, ſicut trituram paleæ, ſicut fimum. (h) Suas.] *In aliquot libris hæc ſequuntur*, ὡς ἁπλοῖ ὁ λυόμενος εἰς τὸ κολυμβῆσαι, ſicut expandit qui ſe lavat, ad natandum. *Apud Procopium vero pro his*, ϗ ἀνήσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὃν τρόπον ϗ αὐτὸς ἐταπείνωσε τοῦ ἀπολέσαι, *iſta in margine ſunt appoſita*, ἐξαπλώσει τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ἐν μέσῳ αὐτοῦ καθὼς ἀναπλώσαι ὁ λυόμενος εἰς τὸ κολυμβῆσαι, expandet manus ſuas in medio ejus, ſicut expanderet, qui ſe lavat ad natandum. (i) Muri.] *Sic etiam Cyrillus. In quibuſdam eſt*, τοῦ οἴκου σου, domus tuæ.

CAP. XXVI.

(a) CAntabunt.] *Euſebius Emiſſ.* Symm. ᾄσουσιν οἱ ᾄδοντες τὸ ᾆσμα, πόλιν ἰσχυρὰν ἡμῖν, dicent cantantes canticum, civitatem fortem habemus. Juxta Aquilam vero, πόλις κράτους ἡμῖν σωτήριον, urbs fortitudinis nobis ſalutare. Dictio autem Hebraica, pro, σωτήριον, nomen Jeſu candide ſic continet : iiſdem litteris Salvator noſter Hebraice ſcribitur. (b) Salutare.] *In multis additur*, ἡμῶν, *& apud Sanctum Hieronymum*, noſtrum. (c) Circummurale.] *Sanctus Hieronymus ex Symmacho*, firmamentum. (d) Apprehendes veritatem.] *Pro hoc teſtatur Sanctus Hieronymus Aquilam & Symmachum ſimiliter tranſtuliſſe*, τὸ πλάσμα ἡμῶν ἐπηρμένον, error noſter ablatus eſt. (e) Spe.] *Abeſt iſtud a SS. Hieronymo & Cyrillo. In aliquo eſt*, ὅτι ἐπὶ σοὶ ἠλπίσαμεν, quoniam in te ſperavimus. (f) Humilium.] *Sic etiam Sanctus Hieronymus. In multis ſequitur*, βήματα, greſſus : *in aliquo, & apud Cyrillum*, ἴχνη, veſtigia. (g) Et præparata.] *Corrigendum eſt in noſtra, ut in Vat. & in aliquot aliis codd. & apud Cyrill.* ϗ παρεσκευασμένη ἡ ὁδὸς εὐσεβῶν.] *In aliquo codice totus locus ſic habet*, ὁδὸς εὐσεβῶν εὐθεῖα. τρίβος εὐσεβῶν εὐθεῖα εὐθεῖα ἐγένετο ἡ ὁδὸς τῶν εὐσεβῶν, ϗ παρεσκευασμένη, via piorum recta : recta facta eſt via piorum, & præparata : *atque ita apud Sanctum Hieronymum, excepto, quod non habet illa*, ſemita piorum recta, *& pro*, piorum, *habet*, juſtorum : *quomodo etiam non eſt inuſitatum verti dictionem græcam*, εὐσεβῶν. (h) De nocte : mane conſurgit.] *Hanc interpunctionem videtur probare Sanctus Hieronymus in comm. licet in contextu illud de nocte conjungatur cum ſequentibus.* (i) Ceſſavit enim impius.] *Aq. & Th.* ἠλεήθη ἀσεβὴς, miſericordiam conſequutus eſt impius. *Symm.* ἐδωρήθη ἀσεβὴς, donatum eſt impio. (k) Omnis, qui non didicerit.] *Sic etiam S. Cyrillus. In Compl. eſt tantum*, οὐ μὴ μάθῃ, *apud Sanctum Hieronymum* & non diſcet : *quæ videntur cohærere cum verbis, quæ proxime ex cæteris interpretibus attulimus.* (l) Mortui autem.] *Sanctus Hieronymus ex Symmacho* : Mortui non vivificabunt : gigantes non ſuſcitabunt. (m) Omne maſculum.] *Symm.* πᾶσαν τὴν μνήμην αὐτῶν, *Aq. & Th.* πᾶν τὸ μνημόσυνον αὐτῶν, omnem memoriam eorum. *De hac varietate diſputat Sanctus Hieronymus.* (n) Mala.] *Euſebius* : Iſtud quidem, κακὰ, neque apud cæteros interpretes, neque in hebraica lectione invenimus. Secundum vero cæteros interpretes dictum eſt, προσέθηκας τῷ ἔθνει, ἐν ᾧ ἐδοξάσθης ; adjeciſti. (*aut*, indulſiſti, *ut Sanctus Hieronymus*) genti, in quo glorificatus es ? *De hoc etiam Sanctus Hieronymus.* (o) Terræ.] *Apud Sanctum Hieronymum ſequitur*, longe feciſti omnes terminos terræ : *quod in nullo codice eſt inventum.* (p) Sic facti ſumus dilecto tuo.] *Hæc obelo prænotat Sanctus Hieronymus, pro quibus inquit, cæteros tranſtuliſſe*, ſic facti ſumus a facie tua Domine. (q) Quem fecimus.] *Ita enim eſt etiam in Vaticano*, ὃ ἐποιήσαμεν, *licet per incuriam ſit omiſſum*, ὅ. (r) Reſurgent mortui.] *Aquila*, ζήσονται οἱ τεθνεῶτές σου, *Symm. & Th.* ζήσονται οἱ νεκροί σου, vivent mortui tui. (ſ) Et expergiſcentur.] *Sic Sanctus Hieronymus in comm. aut*, evigilabunt. *Euſebius*, ὡς κοιμηθέντων αὐτῶν, quaſi ipſi dormierint. Quare ſecundum cæteros interpretes, priore quidem loco dictum eſt, ἐξυπνισθήσονται οἱ ἐν τοῖς μνημείοις, e ſomno ſurgent, qui in monumentis; poſteriore autem, ἀγαλλιάσονται, exultabunt : aut ἀνέσουσι, laudabunt, ſecundum Aquilam : aut, ἀλαλάξουσι, jubilabunt, ſecundum Theodotionem. (t) Abſcondet.] *In aliquo additur*, ἔτι, *& apud S. Hier.* vltra.

CAP. XXVII.

(a) SAnctum.] *Sanctus Hieronymus, ex cæteris interpretibus*, durum. (b) Fugientem.] *Idem ex Aquila*, vectem, *ex Symmacho*, concludentem, *ex Theodotione*, robuſtum. (c) Draconem.] *Sic in collatis codicibus, & apud Cyrillum. In Complut. additur*, τὸν ἐν τῇ θαλάσσῃ, *& apud S. Hier.* qui eſt in mari : *qui etiam in comm. docet draconem eſſe cetum.* (d) Cantare.] *Aut*, incipere, ἐξάρχειν, *& ita apud Cyrillum. In quibuſdam libris eſt*, ἐξάρχει, *apud Sanctum Hieronymum*, deſiderium ejus princeps illius ſit, *quod Eccleſia pulcherrima & dilecta ſit princeps ſynagogæ genitricis ſuæ.* (e) Non ſicut] *Apud Sanctum* Hieronymum, *in comm. videtur legi hoc modo ſine interrogatione. Sunt autem qui legant per interrogationem*, nunquid ſicut, *&c.* (f) Longe.] *Sic apud Cyrillum. Sed apud Sanctum* Hieronymum, *conjungitur cum ſequentibus*, & longe habitans grex. (g) Mulieres venientes.] *Aq* γυναῖκες ἐρχόμεναι φωτίζουσιν αὐτὴν, mulieres venientes illuminant eam. *Symmachus*, γυναῖκες ἐρχόμεναι, ϗ διδάσκουσαι αὐτὴν, mulieres venientes, & docentes eam. (h) Concludet.] *Nonnulli*, συρράξει, confliget. *Sed Cyrillus, ut noſtra, itemque Sanctus Hieronymus, qui pro* συμφράξει, *quod eſt lxx, inquit Aquilam & Theodotionem vertiſſe*, ῥαβδίσει, quod ſive virga percutiet, ſive ad virgam recenſebit numerum gregis ſui.

CAP. XXVIII.

(a) INjuriæ.] τῆς ὕβρεως. *Euſebius* : Cæteri, τῆς ὑπερηφανίας, ſuperbiæ. *Et S. Hieron. 6. lib. comm. notat hoc eſſe uſitatum apud lxx ut pro ſuperbia injuriam ponant.* (b) Mercenarii.] *Sanctus* Hieronymus. Cæteri, ebrios, ſoli lxx, μισθωτοὺς, id eſt, mercenarios, tranſtulerunt. (c) Montis pinguis.] *Aquila*, φάραγξ ῥυπαρῶν, vallem ſordium. *Symm.* φάραγξ ποτίμων, vallis pinguedinum. *Th.* φάραγξ πιόνων, vallis pinguium. (d) Terræ.] *In nonnullis eſt*, ἐν τῇ γῇ, in terra : *apud Sanctum* Hieronymum. trahens humum, & faciens ſibi ſpacium. *Cyrillus autem cum his conjungit, quæ ſequuntur*, manibus & pedibus *quaſi natantes, qui cum quieſcunt manibus & pedibus, vi aquarum victi, tunc ſubmerguntur. Alii autem conjungunt cum poſt ſequentibus. Nonnulli*, manibus, *cum his*, & pedibus, *cum ſubſequentibus.* (e) Reliquiis populi.] *Sic apud Sanctum* Hieronymum *quod græce eſt*, τῷ καταλειφθέντι τοῦ λαοῦ. *In aliquot libris, & apud Theodoretum, in comm. græcis, & Euſebium 2. Evang. demon.* αὐτοῦ, ſui. *In pleriſque & ad marginem Vaticani*, τῷ καταλειφθέντι μου λαῷ ἐν αἰγύπτῳ, relicto populo meo in Ægypto : *& ſic priora Cyrillus, ſed non habet*, in Ægypto. (f) Deliquerunt.] *In cæteris, & in Vaticano appoſitum recentiori manu*, πεπλανημένοι, *& apud Sanctum* Hieronymum, decepti ſunt. (g) Siceram.] *Euſebius*, Cæteri nominarunt, μέθυσμα, inebriamentum. (h) Phaſma.] *Sanctus Hieronymus interpretatur phaſmata umbras quaſdam, & imagines, quæ cito pereunt, ac ſolvuntur.* (i) Vadent.] *Legendum eſt in noſtra*, πορεύσονται, *nam per errorem eſt*, πορεύσωσι. (k) Qui crediderit.] *Sic apud Sanctum Hieronymum. In aliis, & apud Cyrillum additur* ἐπ' αὐτῷ, in eo. *Euſebius* :

Cæteri, ὁ πεσὼν, οὐ πέσῃ, *quod in vulgata nostra*, qui crediderit, non festinet. (*l*) Tempestas.] *Inquit* S. Hier. *Aq. & Symmachum esse interpretatos flagellum.* (*m*) Ut vos congregemini.] *In quibusdam est*, ἡμᾶς, & *apud* S.Hier, ut congregemur. (*n*) Perditio.] σωρία. *Nonnulli*, πικρία, & *apud* S. Hier. amaritudo. (*o*) Melanthium.] *Id est, nigrum papaver: quod apud* S. Hier. gith.

CAP. XXIX.

(*a*) Civitas, quam expugnavit David.] *Aquila*, πολίχνη παρεμβολήσεως Δαυΐδ civitatula, (*ita enim interpretatur* S. *Hieron.*) castrametationis David. *Addit* S.*Hieron. Symmachum dixisse*, castrum David. *Theodotionem*, circumvallatio David. (*b*) Comedite.] *Ita etiam* S. *Hieron. Abest autem a nonnullis codicibus, & a Cyrillo.* (*c*) Erunt.] *In multis*, ἔσαι, *& apud* S *Hieron.* erit: *qui etiam testatur, pro eo quod sequitur*, loquentium de terra, *Aquilam dixisse*, magum. (*d*) Bibunt.] S. *Hieron. pro*, πίνοντες, *videtur habuisse*, πεινῶντες, *ita enim est apud illum*, qui in somnis esuriunt (*e*) Compunctionis.] *Th.* ἐκνήσεως, (*aut, ut* S. *Hieron.* ἐκστάσεως,) excessus mentis: *Aquila*, καταφορᾶς, gravis somni. (*f*) Abscondam.] *Ita enim SS. Hieron. & Cyrillus. Sed Justinus in dial. cum Tryphone*, ἀθετήσω, *sicut* 1. *Cor.* 1. *& Eusebius in comm. græcis, &* S. *Cyprianus, de bono patientiæ*, reprobabo. (*g*) Filii eorum.] *Sic explanat Cyrillus, & optime videtur constare sententia. Alii autem interpretantur filios suos: & apud* S. *Hieronymum*, sed cum viderit filios suos opera mea. (*h*) Et linguæ balbutientes discent loqui pacem.] *Hæc Sanctus Hieronymus obelo prænotat.*

CAP. XXX.

(*a*) Auxilium.] *In aliquo codice additur*, οὔτε εἰς ὠφέλειαν, *& apud* S. *Hier.* neque in utilitatem. (*b*) Quia vana.] *Quomodo hunc locum cæteri transtulerint, legitur apud* S. *Hier.* (*c*) Buxum.] *Idem ex Symmacho*, ἐπὶ πυξίου id est, super latissimam tabulam. (*d*) Erunt in dies hæc tempore.] *Alii*, ἔσονται εἰς ἡμέρας καιρῶν ταῦτα, erunt in dies temporum hæc. (*e*) Comminuta.] λεπτά, *quasi fragmenta. In multis est* λεπτοῦ, *quasi vase, aut officina comminuta.* (*f*) Extrahas.] ἀποσυρεῖς, *ut plerique, aut*, ἀποσυρεῖς, *ut nonnulli.* (*g*) Erimus.] *Ita etiam* S. *Hieron. Alii*, ἀναβησόμεθα, ascendemus: *unus*, φευξόμεθα, fugiemus. (*h*) Vester.] *In quibusdam sequitur*, καὶ ποῦ καταλείψετε τὴν δόξαν ὑμῶν; & ubi relinquetis gloriam vestram? *quod etiam explicatur a Cyrillo.* (*i*) Qui immanent in eo.] *Eusebius*, aut juxta Symmachum, ὑπομένοντες αὐτόν, sustinentes eum: *qui etiam apud lxx pro*, ἐπ' αὐτῷ, *legit*, ἐν αὐτῷ. (*k*) Et Hierusalem.] *Symmachus*, Ἱερουσαλὴμ κλαυθμῷ οὐ κλαύσεις, Hierusalem ploratu non plorabis: *Th.* ἐν Ἱερουσαλὴμ κλαυθμῷ οὐ κλαυσθήσεται, in Hierusalem ploratione non plorabitur. (*l*) Vocem.] *Eusebius, ex alia interpretatione*, τὴν φωνὴν τῆς βοῆς σου καθὼς ἂν ἀκουσθῇ, ἀκούει σου, vocem clamoris tui simulatque audierit, audit te. (*m*) In die illa.] *Symmachus*, ἐν ἡμέρᾳ σφαγῆς πολλῆς, ἐν τῷ πεσεῖν μεγάλους, in die interfectionis multæ cum ceciderint magni. (*n*) Tempus.] *In aliis additur*, πολλοῦ, *& apud* S. *Hier.* multum. *Eusebius*, cæteri, μακρόθεν, de longe: *ut vulgata nostra.* (*o*) Ostendere.] *In aliquo est*, δείξει, *& apud* S. *Hieron.* ostendet. (*p*) Tu enim ante dies exigeris.] *Alii*, οὐ γὰρ πρὸ ἡμερῶν ἀθετηθήσῃ, non enim ante dies reprobaberis, *aut*, ἀπατηθήσῃ decipieris: *aut*, ἀπαιτηθήσῃ, exigeris: *quod ita explicat Cyrillus*, non ante tempus exigeris pœnas pro iis quæ in meos debacchatus es *Apud* S. *Hier. est*, tu enim ante dies decipieris: *Ita partim cum nostra convenit, partim discrepat.*

CAP. XXXI.

(*a*) Beatus.] *Eusebius*, εἰδέναι δὲ χρὴ ὅτι τὸ μὲν μανδεῖος, οὐδεὶς τῶν ἑρμηνευτῶν εἴρηκεν, Sciendum vero est istud, μανδεῖος, neminem interpretum posuisse (*b*) Qui habet.] *Symm*, ἔχει πῦρ ἐν Σιὼν καὶ κλίβανον ἐν Ἱερουσαλήμ, habet ignem in Sion, & clibanum in Hierusalem. *Aq. & Th* φῶς αὐτῷ ἐν Σιὼν, καὶ κλίβανος αὐτῷ ἐν Ἱερουσαλήμ, lumen ei in Sion, & clibanus in Hierusalem. *De qua varietate disputat Sanctus Hieronymus.*

CAP. XXXII.

(*a*) Principes cum judicio præerunt.] *Eusebius*: Cæteri, καὶ ἄρχοντες εἰς κρίμα ἄρξουσιν, & principes in judicio principabuntur. (*b*) Erit homo.] *Eusebius, ex alia tralatione*, καὶ ἔσαι ἀνὴρ ὡς ἀποκρυφὴ ἀπὸ πνεύματος, καὶ λαίλαπος, & erit vir, tanquam latibulum a vento, & turbine (*c*) Faciet.] *In plerisque est*, ποιῆσαι, *& apud* S. *Hieron.* faciat. (*d*) Diei anni.] *Visa est hæc interpretatio convenire explanationi Cyrilli: posset tamen istud*, ἡμέρας ἐνιαυτοῦ, *reddi*, die, *aut*, diebus anni. S. *Hier. in comm. cap.* 34. & dierum anni recordamini (*e*) Cessavit.] *In multis additur*, ὁ σπόρος, καὶ, seminatio, &. (*f*) Accingite lumbos.] *Sic etiam Cyrillus. In aliis est*, περιζώσασθε σάκκοις ὀσφύας, circumcingite saccis lumbos, *& in aliquo additur*, ὑμῶν, vestros. (*g*) Terra.] *Compl.* ἐν γῇ, in terra. *Sed* S. *Hier. refert ex lxx* ἐπὶ γῆν, super terram. (*h*) Desiderii.] *Alii*, ἐπιθυμητὰς, desideratas. (*i*) Villæ] *Apud* S. *Hieron. additur*, σου, tuæ, *& afferuntur aliorum interpretationes.* (*k*) Chermel.] *Symm.* καὶ ἔσαι ἡ ἔρημος εἰς Χέρμηλον, & erit desertum in Carmelo. (*l*) Confidentes.] *In plerisque additur* ἔσονται, erunt.

CAP. XXXIII.

(*a*) Illic.] ἐκεῖ. *In quibusdam est*, ἥκει, *& apud* S. *Hier.* venit. (*b*) Clamabunt.] *In aliquo est*, φοβηθήσονται, timebunt. (*c*) Sentietis.] αἰσθηθήσεσθε, *aut*, αἰσθήσεσθε, *ut in quibusdam. In uno legitur*, αἰσχυνθήσεσθε, confundemini. (*d*) Iste habitabit.] *Symm.* αὐτὸς ἐν ὑψηλοῖς κατασκηνώσει, ὡς ὀχυρὰ πετρῶν τὸ ὕψος αὐτοῦ, ipse in excelsis habitabit, sicut munimenta saxorum sublimitas ejus. (*e*) Qui nutriuntur.] τοὺς τρεφομένους. *Sic videtur fere respondere vulgatæ nostræ*, ubi doctor parvulorum? *Apud* S. *Hier. in vetustiore est*, qui nutriunt? & parvum, *&c. Sed suspicari licet, legendum*, nutriuntur. *In aliis est*: τὸν συστρεφομένους μικρὸν, conglobantes parvum, *&c. quod pulchre Cyrillus Scribis & Pharisæis accommodat.* (*f*) Impellens.] *Apud* S. *Hier. post illud*, spaciosi, *hæc sequuntur*, non ingredietur per eam navis agitata remigio.

CAP. XXXIV.

(*a*) Numerum.] *Significat* S. *Hieron. alios dixisse* militiam, *quod lux*, ἀριθμόν. (*b*) Odor.] *Symm.* ἀναβήσεται ἡ δυσωδία, ascendet fœtor. (*c*) Montes.] *Eusebius*, αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν ὄρη νοούμενα, virtutes cœlorum montes sub intelligentiam cadentes. (*d*) Et tabescent omnes virtutes cœlorum.] *Hæc apud Cyrillum non habentur. Eusebius.* μὴ κείμενον δὲ ἐν τῇ τῶν ἑβδομήκοντα ἑρμηνείᾳ [τὸ, τακήσονται πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν,] μετὰ ἀστερίσκων ἐκ τῆς τῶν λοιπῶν ἑρμηνείας προσετέθη. Hoc in lxx interpretatione minime positum, ex aliorum interpretatione cum asteriscis est adjunctum. (*e*) Et omnes.] *Eusebius*: Aquila, καὶ πᾶσα στρατιὰ αὐτῶν ἀποῤῥεύσει, ὡς ἀποῤῥεῖ φύλλον ἀπὸ ἀμπέλου, καὶ ὡς ἀπόπτωμα ἀπὸ συκῆς, & omnis militia eorum defluet, sicut defluit folium de vite, & sicut deciduum de ficu. *Symm.* καὶ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ πεσεῖται, ὡς πίπτει φύλλον ἀπὸ ἀμπέλου, καὶ ὡς ἀπόπτωμα ἀπὸ συκῆς, & omnis virtus ejus cadet, sicut cadit folium de vite, & sicut deciduum de ficu. τετήρηται δὲ ταῦτα ὑμῖν εἰς τὸ δεῖξαι ὅτι παρὰ τοῖς ἑβδομήκοντα εἰρημένα ἄστρα, παρὰ τοῖς λοιποῖς ἑρμηνευταῖς δυνάμεις τοῦ οὐρανοῦ ὠνομάσθησαν. Conservata enim hæc nobis sunt ad ostendendum, quæ apud lxx dicta sunt, astra, apud cæteros interpretes nominari, virtutes cœli. (*f*) Agnorum.] ἀμνῶν. *Eusebius*, aut secundum cæteros interpretes, ἀρνῶν, agnorum ætate provectiorum. (*g*) Sirenum.] *Schol.* σειρῆνας καλεῖ τὰ ἐν νυκτὶ θρηνώδη φωνὴν ἱέντα τῶν πτηνῶν, μονονουχὶ κατολολύζοντα, οἷον ἡ γλαῦξ, καὶ τὰ ἐοικότα, Sirenas vocat ea quæ inter volatilia emittunt noctu querulam vocem, ac prope ululant, quemadmodum noctua, & similia. *Legendus est* S. *Hieron. qui varietates ex aliis interpretibus affert.*

CAP. XXXV.

(*a*) Efflorebunt.] *Severus*, καὶ ὑλοχαρήσει, & læte sylvescent. (*b*) Honor Carmeli.] *Symm.* εὐπρέπεια τοῦ Καρμήλου, καὶ τοῦ πεδίου. αὐτοὶ ὄψονται τὴν δόξαν τοῦ κυρίου, decor Carmeli, & campi. Ipsi videbunt gloriam Domini. *Th.* ὡραιότης τοῦ Καρμήλου, καὶ τοῦ Σαρῶν, species Carmeli, & Saron. *Notat etiam* S. *Hier. Symmachum pro Saron dixisse campos.* (*c*) Caulæ arundinis.] *Ita etiam Cyrillus. In quibusdam libris additur*, ποιμνίου, gregis. *Apud Sanctum Hieronymum, ex lxx, est tantum*, caulæ gregum.

CAP. XXXVI.

(*a*) Confidimus.] *In cæteris hæc sequuntur*, οὐκ αὐτός ἐστιν, οὗ ἀφεῖλεν Ἐζεκίας τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ, καὶ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, καὶ εἶπε τῷ Ἰούδᾳ, καὶ τῇ Ἱερουσαλὴμ κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου τούτου προσκυνήσατε? nonne ipse est, cujus abstulit Ezecias excelsa ejus, & altaria ejus, & dixit ad Judam, & Hierusalem, ad faciem altaris hujus adorate? *Quæ nec Cyrillus habet. Habentur quidem* 4. *reg.* 18.

CAP. XXXVII.

(*a*) Exaudiat.] *Legendum enim*, εἰσακούσαι. *In multis autem est*, ὅπως εἰσακούσαι, *& in vulgata nostra*, si quomodo audiat. (*b*) Quomodo.] *In aliquo est*, ἰῶ, quam. (*c*) Anagugana.] *Varie hoc nomen legitur. In uno est*, ἀνὰ, καὶ γαυὰ, *non longe a vulgata, quæ habet*, Ana, & Ava. *Sed* S. *Hier. testatur lxx fecisse unam dictionem*, Anaveava. (*d*) Abjecerunt.] *In aliis*, ἀπώλεσαν, disperdiderunt. S. *Hier. in sua*, comminuerunt. (*e*) Reliquias.] *Sanctus Hieronymus*, Juxta Symmachum, pomis vescere. (*f*) Erunt.] *In nonnullis est*, ἐξελεύσονται, exibunt. (*g*) Nasarach.] *Ita etiam Cyrillus. In multis additur*, θεοῦ αὐτοῦ, Dei sui, *& in aliquo non habetur quod sequitur*, τὸν πάτραρχον αὐτοῦ, *quod nonnulli putant significare*, patronum suum.

CAP. XXXVIII.

(*a*) Usque ad mortem.] *Eusebius*, Aquila, τοῦ ἀποθανεῖν, ad moriendum; cæteri, εἰς θάνατον, ad mortem. (*b*) Oratio.] *Inquit* S. *Hier. solos lxx pro scriptura orationem posuisse.* (*c*) In excelso.] *Idem ex tribus interpretibus*, in infirmitate, & silentio, *& ex alio*, in sanguine. (*d*) Vadam.] *Addendum in nostra*, πορεύσομαι. (*e*) Hominem. Defecit ex cognatione mea.] *A Cyrillo abest illud*, ἐξέλιπεν, *& ita fluit oratio*, non videbo ulterius hominem ex cognatione mea. *In cæteris, post*, ἄνθρωπον, *sequitur*, ἔτι, (*quamvis istud*, ἔτι, *a nonnullis abest*) μετὰ κατοικούντων, *& apud* S. *Hieron.* adhuc cum habitantibus: *quæ apud Procopium sunt ex Theodotione ascripta margini cum asterisco. In iisdem etiam est*, ἐξέλιπον, *& apud* S. *Hier.* defeci a cognatione mea: *idque Procopius habet in textu, sed in margine, ut nostra*, ἐξέλιπεν. (*f*) Leoni.] *Sic optimi codices, & Cyrillus. Alii*, ὡς λέων, *& apud* S. *Hier.* sicut leo. (*g*) Cataplasma.] *Id est, impone cataplasma. In uno libro additur*, ἐπὶ τὸ ἕλκος, super ulcus: *quod omissum a lxx, sic dictum esse a cæteris tribus notat* S.*Hieron. Eusebius etiam ita scribit*: καὶ οἱ λοιποὶ πάντες ἕλκος ὠνόμασαν, τὸ διὰ τῆς παλάθης θεραπευθέν. Et cæteri omnes, ἕλκος, nominaverunt, quod per massam sanatum est.

CAP. XXXIX.

(*a*) Nechotha.] *Sanctus Hieronymus, ex Symmacho*, aromatum suorum.

CAP. XL.

(*a*) Sacerdotes.] *Hoc obelo prænotat Sanctus Hieronymus: apud quem multa aliorum interpretationes legi possunt.* (*) In directam.] *Nonnulli*, εὐθεῖα, *& apud Sanctum Hieronymum*, directa. (*b*) Cecidit.] *In quibusdam libris hæc sequuntur.* ὅτι πνεῦμα κυρίου ἐνεφύσησεν εἰς αὐτό. ἀληθῶς χόρτος ὁ λαός, ἐξηράνθη ὁ χόρτος, ἔπεσε τὸ ἄνθος, quia spiritus Domini flavit in eo: vere fœnum est populus: exiccatum est fœnum, cecidit flos: *quæ apud Cyrillum non habentur: neque apud Cyprianum*, 3. *testim. & alibi, & a* S. *Hieronymo sub asteriscis posita tribuuntur Theodotioni, apud Procopium, Symmacho & Theodotioni.* (*c*) Ostendit illi.] *In quibusdam libris hæc sequuntur*, ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; aut quis prior dedit illi, & retribuetur ei? *quæ neque Justinus, neque* S. *Hieronymus, neque Cyrillus, neque Procopius hic habent. Habet autem Sanctus Paulus Rom.* 11.

Sed fortasse potuit sumere ex Job cap. 14. *ubi in vulgata est*: Quis autem dedit mihi, ut reddam ei? (*d*) Suæ.] *Istud*, αὐτοῦ, *abest a nonnullis, & apud Sanctum Hieronymum*, in robore fortitudinis nihil te latet.

CAP. XLI.

(*a*) Innovamini.] *Eusebius*, παρακελεύεται δηλονότι ταῖς νήσοις κατὰ τὸν Θεοδοτίωνα κωφεύειν καὶ σιγᾶν, Præcipitur, nimirum insulis, juxta Theodotionem, κωφεύειν καὶ σιγᾶν, mutire, & tacere. (*b*) Termini terræ.] *Ita etiam Cyrillus. In aliquo adjungitur*, ἐξέστησαν, *& apud* S. *Hier.* termini terræ obstupuerunt, & accesserunt. (*c*) Solidatio bona est.] *Sic apud* S. *Hier. quod Græce*. σύμβλημα καλόν ἐστιν, *& posset etiam verti*, commissura, *aut*, conflatio. *Theodoretus*: tres ipsi, εἰς κόλλησιν καλόν ἐστιν, ad conglutinationem bonum est. (*d*) Et quem.] *Ab aliquo, & SS. Hieronymo, & Cyrillo abest illud*, &. (*e*) Semen.] *Symm.* σπέρμα Ἀβραὰμ τοῦ φίλου μου, semen Abraam amici mei. *Aq.* σπέρμα ἀγαπητοῦ μου, semen dilecti mei. (*f*) Non fallo.] *Hoc modo accipit Cyrillus illud*, μὴ πλανῶ. *Apud* S. *Hier. est*, ne erres. (*g*) Jacob.] *In quibusdam, & apud Cyrillum in textu additur*, σκώληξ, vermis. *Quod in lxx. non haberi testatur* S. *Hier. neque apud Cyrillum est in ipsa explanatione. Vide Procopium.* (*h*) Buxum.] S. *Hier. ex Theodotione*, spinam, *quod alibi*, Sethim. (*i*) Appropinquaverunt consilia vestra.] *Theodoretus*, φέρετε εἰς μέσον τὰ ἰσχυρὰ ὑμῶν, afferte in medium fortia vestra: aut secundum Theodotionem, κραταιώματα ὑμῶν, robora, & firmamenta vestra. (*k*) Ventura.] *Quod in nostra est*, ἐπεχόμενα, *corrigendum*, ἐπερχόμενα. (*l*) Factores vestri.] *Sic apud SS. Hier. & Cyrillum, qui id explicat, non estis vos Dii: sed adsunt, qui vos faciunt. In quibusdam pervetustis est*, οἱ ποιοῦντες ὑμᾶς, ἄδικοι (*al.* μάταιοι) καὶ ματαιότης οἱ πλάσσοντες ὑμᾶς, qui faciunt vos, injusti, (*al.* vani) & vanitas, qui plasmant vos.

CAP. XLII.

(*a*) Jacob.] *Eusebius, Evang. demonstr. lib.* 9. παρὰ τοῖς ἑβδομήκοντα ὠβέλισται τὸ τοῦ Ἰακὼβ καὶ τὸ τοῦ Ἰσραὴλ ὄνομα, καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς δὲ ἑρμηνευταῖς παρασεσιώπηται· ἐπεὶ μηδὲ ἐν τῷ ἑβραϊκῷ φέρεται. Apud lxx obelo notatum est nomen Jacob, & Israel: atque apud cæteros etiam interpretes silentio transmissum: nam neque in Hebraico fertur. *Idem notat* S. *Hier. & B. Matthæum testem citat. Idem Eusebius, lib.* 11. *hunc locum sic citat*, ἰδοὺ ὁ παῖς μου, ἀντιλήψομαι αὐτοῦ, ὁ ἐκλεκτός μου, ecce servus meus, suscipiam eum; electus meus: *ut* S. *Hier. in sua: qui etiam apud lxx habet illud*, Ecce. (*b*) Suscepit eum.] *Eusebius*, ὃν ᾑρέτισεν ἡ ψυχή μου, quem elegit anima mea: *Severus*, ἰδοὺ ὁ παῖς μου, ὃν ᾑρέτισα, εἰς ὃν ηὐδόκησεν ἡ ψυχή μου, ecce puer meus, quem elegi, in quo complacuit sibi anima mea. (*c*) Dimittet.] *Sic apud* S. *Hier. in textu in comm.* non relinquet: *& refert ex Symmacho*, non decipietur. (*d*) Fumigans.] *Justinus*, τυφόμενον, *ut etiam Matt.* 12. *qui Evangelii locus cum hoc est conferendus.* (*e*) Generis.] *In multis, & apud Cyrillum additur*, μου, mei. *In Complut.* Ἰσραὴλ, Israel. (*f*) Et sedentes.] *Illud*, &, *abest a nonnullis, & a Cyrillo.* (*g*) Principatus ejus: glorificate.] *Sic etiam Cyrillus. Apud* S. *Hier. videtur fuisse*, δοξάζεται, *ita enim scribitur*, principatus ejus: glorificatur, & nomen ejus, &c. *a Compl. abest illud*, principatus ejus. (*h*) Vici.] *Eusebius*, Cæteri, καὶ πόλεις αὐτῆς, & civitates ejus. (*i*) Tacui.] *Sic etiam Cyrillus, &* S. *Cypr.* 2. *testim. & alibi. In multis additur*, ἀπ' αἰῶνος, a seculo: *apud* S. *Hier.* a principio. (*k*) Faciam.] *Ita etiam Cyrillus. In aliis adjungitur*, αὐτοῖς, *& apud* S. *Hier.* illis. (*l*) Eorum.] *Sic Cyrillus. In cæteris codicibus, & apud Procopium sequitur*, τίς τυφλὸς, ὡς ὁ ἀπεστηκώς; *al.* ἀφεστηκώς, quis cæcus, sicut qui recessit? *Apud* S. *Hier.* nisi qui recepit: *sed videtur mendum.* (*m*) Cogitavit.] *In aliis*, ἠβούλετο, *& apud* S. *Hier.* voluit. (*n*) Exaudite in futura.] *Sic etiam Cyrillus. In Compl. est*, ὃς ταῦτα εἰσακούσεται, καὶ εἰς τὰ ἐπερχόμενα γνώσῃ; *& apud* S. *Hier.* qui hæc audiat, & futura cognoscat? (*o*) Quibus.] *Cæteri*, τίς, *& sic apud* S. *Hier.* quis, *& apud* S. *Cyprianum de Lapsis, & alibi.*

CAP. XLIII.

(*a*) Soenem.] *Apud* S. *Hier.* Συήνην, Syenem: *pro quo inquit cæteros interpretes posuisse Saba.* (*b*) Exprobravi.] *Eusebius*, Cæteri, καὶ ἠκούτισα, & auditum feci, *ut fere vulgata.* (*c*) Fugientes.] S. *Hier. ex Theodotione*, fortes. (*d*) Sirenes.] *Sic cæteros etiam interpretes dixisse testatur* S. *Hier. præter Theodotionem, qui retinuerit nomen hebraicum.* (*e*) Et filiæ struthionium.] *Eusebius*, Cæteri, καὶ στρουθοκάμηλοι, & struthiocameli. (*f*) Nec servire te feci in hostiis.] *Sic apud* S. *Hier. In aliquot libris est*, οὐκ ἐδούλωσά σε ἐν δώροις, non feci te servire in muneribus. *Aliqui & Cyrillus*, οὐκ ἐδούλευσας (*al.* ἐδούλωσας) ἐν θυσίαις, non servisti in hostiis: *apud quem etiam sequitur, ut in multis*, οὐδὲ ἔγκοπον ἐποίησας, neque laborem fecisti. *Theodoretus autem, & Euseb.* *Evang. Demonstr. lib.* 2. οὐκ ἐδούλευσάς μοι ἐν δώροις, non servisti mihi in muneribus. (*g*) Nec laborem.] *Symm.* ἐκοπίασας δὲ εἰς ἐμὲ, laborasti autem in me. *Scholion Eusebii*, καίτοι ἐμοῦ μὴ ποιήσαντός σε κοπιάσαι, & quidem, cum ego minime tibi laborem præberem. (*h*) Ante me stetisti.] *Sic apud* S. *Irenæum, & Procopium. Sed* S. *Hier. ex lxx*, προέστην σου, defendi te: *quemadmodum est in aliquot libris, & apud Cyrillum, Theodoretum, Eusebium, loco indicato. Complut.* ὑπερήσπισα, protexi. (*i*) Iniquitates tuas primus.] *Hoc* S. *Hier. inquit additum a lxx.*

CAP. XLIV.

(*a*) Dilecte Israel.] *Pro his testatur* S. *Hier. cæteros*, εὐθύτατον, *sive*, εὐθὺ, *id est, rectissimum, & rectum, esse interpretatos.* (*b*) Non audierunt.] *Sic Cyrillus & Procopius. In plerisque vero codicibus est*, οὐκ ἦσαν, non erant. (*c*) Ipsis.] *In aliis hæc sequuntur*, καὶ μάρτυρες αὐτῶν εἰσιν. (*istud* εἰσιν *abest a Compl.*) οὐκ ὄψονται, καὶ οὐ γνώσονται, ἵνα αἰσχυνθῶσι· τίς πλάσει ἰσχυρὸν, καὶ γλυπτὸν χωνεύσει εἰς ἀνωφελῆ; ἰδοὺ πάντες (*quod* πάντες *ab aliquo abest*) οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ, & testes ipsorum sunt: non videbunt, & non cognoscent, ut confundantur. Quis format fortem, & sculptile conflabit ad nihil utile? ecce omnes participes ejus: *& in Compl. sine*, ἀλλὰ, *sequitur*, αἰσχυνθήσονται, confundentur: *quemadmodum & in vulgata nostra. Ista vero neque Cyrillus habet, & apud Procopium sub asterisco tribuuntur Theodotioni.* (*d*) Omnes, unde.] *Cyrillus videtur legisse*, πάντες ὅσοι, omnes, quicunque. *In Compl.* πάντα ὅθεν ἐγένοντο, omnia unde facta sunt. (*e*) Mensura.] *In aliis hæc adjunguntur*, καὶ ἐμόρφωσεν αὐτὸ ἐν παραγραφίδι, ἐποίησεν αὐτὸ ἐν παραγωνίσκοις, *al.* περιγωνίοις, *aut*, περιγωνίσκοις, *quæ sic in vulgata videntur reddi*, formavit illud in runcina, fecit illud in angularibus. *Ea apud Procopium sub asteriscis ascribuntur Aquilæ.* (*f*) Glutine.] *Compl. & Cyrillus*, ἐν κόλλῃ, *& interpretantur*, in circino. (*g*) Succidit.] *In aliis hæc sequuntur*, ἑαυτῷ κέδρους, καὶ ἔλαβεν ἀγριοβάλανον, καὶ δρῦν, καὶ ἐκαρτέρησεν αὐτὸ, *al.* αὐτῷ, sibi cedros, & sumpsit ilicem, & quercum, & comportavit illud, *al.* sibi: *quæ apud Cyril. non habentur, & apud Procopium sub asterisco tribuuntur Aquilæ, & Theodot.* (*h*) Eos.] *Apud Cyril. est*, αὐτὸ, illud. *In aliis hæc sequuntur*, ἐποίησεν αὐτὸ γλυπτὸν, καὶ κάμπτει αὐτοῖς, fecit sibi sculptile, & incurvat se eis: *Quæ itidem apud Procopium notata asterisco Theodotioni attribuuntur.* (*i*) Idumææ.] *Cyrillus, & Compl.* τῆς Ἰουδαίας, *& apud* S.*Hier.* Judææ.

CAP. XLV.

(*a*) Civitates.] *Sic etiam Cyrillus &* S. *Cyprianus, lib.* 1. *testim. sed in plerisque*, πύλαι, portæ, *ut in vulgata nostra.* (*b*) Quod melius feci.] *Sic apud* S. *Hier. qui pro hoc Theodotionem inquit posuisse*, Væ ei qui contendit contra factorem suum, arans arantis terram. *Plerique vero codices & Cyrillus, & Procopius habent*, ποιῶν βελτίω, κατεσκεύασα ὡς πηλὸν, faciens meliorem, (*aut*, meliora) composui, ut lutum. *In aliquo etiam est*, ποιῶν βέλτιον, κατεσκεύασά σε, faciens melius, composui te. (*c*) Nunquid respondebit figmentum ad fictorem suum? Qui dicit.] *In Compl. & apud Cyrillum tantum est*, οὐαὶ, ὁ λέγων, *& apud* S. *Hier.* Væ qui dicit. (*d*) Et omnes viæ illius rectæ.] *Sym.* καὶ πάσας τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ εὐθυνῶ, & omnes vias ejus dirigam. (*e*) Et transibunt ad te.] *Hæc non referuntur a Cyrillo, neque ab Eusebio, Evang. Demonstr.* 5. (*f*) Tu enim Deus.] *Aq.* θεὸς ἄρα, ἰσχυρὸς, ἀποκρυπτόμενος, θεὸς Ἰσραὴλ, σώζων, Deus certe, fortis, absconditus, Deus Israel, salvans. *Theodotio*; διὰ τοῦτο ἰσχυρὸς κρυφαῖος, θεὸς σώζων. *Apud* S. *Hieron. hæc, & antecedentia sic ponuntur*: In te est fortis: & non est alius præter eum Deus. Propterea tu fortis absconditus Deus Israel salvator. (*g*) In æternum amplius.] *Istud*, amplius, *non est apud* S. *Hier. neque Cyrillum. In plerisque vero hæc præterea subjunguntur*, οὐκέτι γὰρ οὐ μὴ ἐντραπῶσιν, εἰ καὶ διὰ τὴν πλάνην τῶν εἰδώλων ἐνετράπησαν πρότερον, non enim ultra confundentur, etsi propter errorem idolorum confusi sint antea. *Sed nec Procopius ista habet.* (*h*) Justificabuntur.] *Sic etiam Cyrillus & eodem modo interpungit, ac nos fecimus. Apud* S. *Hier.* justificabitur.

CAP. XLVI.

(*a*) Nabo.] *Sic etiam in comm. græcis, &* S. *Hier. in sua versione ex hebræo. Idem vero agnoscit ex lxx*, Δαγὼν, Dagon, *quod est in cæteris libris, & apud Cyrillum, & Procopium.* (*b*) Portabo.] *Sic apud* S. *Hier. quod græce*, ἀνήσω, *& solet verti*, dimittam. (*c*) Statuent in pondere.] *Sic etiam Cyrillus, & alii. In Compl. est*, σταθμίζετε, *& apud* S. *Hier.* in statera appenditis. (*d*) Meam.] *In aliis sequitur*, οὐ μὴ μακρυνθῇ, non elongabitur: *quod* S. *Hier. habet in sua, sed non in vetustiore, nec Cyrillus: atque apud Procopium sub asterisco tribuitur Theodotioni.*

CAP. XLVII.

(*a*) In terram.] *Apud Cyrillum est*, ἐν τῷ σκότει, in tenebris. *In Compl. vero*, κάθισον εἰς τὴν γῆν, οὐκ ἔστι θρόνος θύγατερ Χαλδαίων, *& apud* S. *Hier.* sede in terram: non est solium filiæ Chaldæorum. (*b*) Operimentum.] *Inquit* S. *Hier. cæteros posuisse nomina hebraica, Symmachum vero*, τὴν σιωπήν σου, taciturnitatem tuam, *id est, quod taceri debeat præ verecundia.* (*c*) Qui eruit.] *Apud Cyrillum est*, εἶπε ὁ ῥυσάμενός σε, *& apud* S. *Hier.* dixit, qui eruit te. (*d*) Contaminasti.] *Sic quoque Cyrillus. In plerisque vero libris & apud Procopium est*, ἐμίανα, *& apud* S. *Hier.* contaminavi. *In quibusdam etiam est*, διότι ἐμίαναν, quia polluerunt. *Apud Procopium est ascriptum margini. Th.* ἐβεβήλωσαν τὴν κλῆρον, polluerunt sortem. (*e*) Spe malitiæ.] *Aliqui*, ἐν ἐλπίδι, in spe, *& sic Cyrillus. Alii vero pro* πονηρίας, *habent*, πορνείας, fornicationis. (*f*) Intelligentia.] *In aliquo est*, ὅτι ἡ σύνεσις, quia intelligentia. (*g*) Sede.] *Aliqui*, καθήσεις, *& apud* S.*Hier. etiam in comm.* sedebis.

CAP. XLVIII.

(*a*) De Juda.] *Sic etiam apud Cyrillum. In cæteris libris*, ἐξ ὕδατος Ἰούδα, de aqua Juda: *quod quidem*, ὕδατος, *apud Procopium sub asterisco tribuitur Theodotioni.* (*b*) Olim, quæ.] πάλαι ἃ. *In quibusdam non est illud*, ἃ, *& ita apud* S.*Hier.* olim, antequam venirent. *Cyrillus habet*, παλαιὰ, antiqua, *Procopius*, τὰ πάλαι, quæ olim. (*c*) Tibi.] *Istud*, tibi, *abest a* S.*Hier. & ab aliquo libro*, σοι. (*d*) Quis eis.] *Aq.* τίς ἐν αὐτοῖς ἀπήγγειλε ταῦτα; κύριος ἠγάπησεν αὐτὸν, quis inter eos annunciavit hæc? Dominus dilexit illum. (*e*) Non a principio in abscondito loquutus sum.] *Hæc a Cyrillo accipientur dicta ennunciando, a* S. *Hier. per interrogationem.*

CAP. XLIX.

(*a*) Audite.] *Symm.* ἀκούσατέ μου νῆσοι, καὶ ἀκροάσασθε ἔθνη, audite me insulæ, & auscultate gentes. (*b*) Abscondit.] *Sic etiam* S. *Hier. & Cyrillus. Apud Eusebium, lib.* 11. *Evang. Demonstr.* ἐσκέπασέν με, texit me. (*c*) Testamentum.] *Theodoretus*, τὴν διαθήκην, cæteri interpretati sunt, συνθήκην, pactum, fœdus. (*d*) Qui despicit.] *Theodoretus*, τὸν φαυλίζοντα, cæteri interpretati sunt, ἐξουθενημένον, contemptum. (*e*) Servis principum.] *Apud Cyrillum est*, τὸν δοῦλον, *& apud* S.*Hier. in contextu*, qui servus est principum. *Sed idem in comm. cum attulisset Theodotionis translationem*, ei, qui despicit animam, qui abominationi est genti, qui servus est principum; *subdit, isti interpretationi Aquilam consentire, & ex parte lxx, licet in eo mutaverint sensum; quod pro gente, gentes; & pro servo servos interpretati sunt.* (*f*) Et elegi.] *Ita etiam Cyrillus, & hic facit initium periodi. Symm.* ὃς ἐξελέξατό σε, *& apud* S *Hier.* & elegit te, *conjungendo cum antecedentibus.* (*g*) Quia nunc.] ὅτι νῦν. *Illud*, ὅτι, *abest a Cyrillo. In codice pervetusto est*, ὡς νῦν, ut nunc. *Apud* S.*Hier.* Nunc angustaberis. (*h*) Vidua.] *In plerisque libris adjungitur*, πάροικος, καὶ ἐκκεκλεισμένη, *aut*, ἐγκεκλεισμένη. *Pro quibus in versione Sancti Hieronymi est*, transmigrata & captiva. *Verum ab eo in vetustiore* *non ponuntur, neque apud Cyrillum : & apud Procopium ſub aſteriſco Theodotioni tribuuntur.* (*i*) Principes fœminæ eorum.] αἱ ᾗ ἄρχουσαι αὐτῶν. *Apud* S. *Hieron. non eſt*, eorum : *neque apud Cyrillum. Symm.* κὴ ἄρχουσαι αὐτῶν γαλουχήσουσι, & principes fœminæ eorum lac præbebunt. (*k*) Inique.] *Cyrillus docet per interrogationem eſſe legendum. Euſebius*, Pro, ἀδίκως, dictio Hebraica habet δικαίως, juſte.

CAP. L.

(*a*) CReditori.] *Sic vertunt illud*, ὑπόχρεῳ, *quamvis ſoleat ſignificare debitorem, & obæratum. Eodem autem modo atque hic legitur apud Cyrillum, & Euſebium, lib.* 11. *Evang. Demonſtr. quanquam Cyrillus in explanatione habeat*, χρεωςῇ. S. *Ambr. de Tobia cap.* 8. cui vendidi vos fœneratori? *Sed in pleriſque codicibus eſt*, ἢ τίνι ὑπόχρεῳ τῶν προσαιτούντων με, ᾧ πέπρακα ὑμᾶς αὐτῷ; aut cui creditori exactorum meorum, cui vendidi vos ei? *A Compl. abeſt illud*, ᾧ. *Apud* S. *Hieron.* aut cui creditori, & exactori meo vendidi vos? *Apud Procopium illa*, τῶν προσαιτούντων με, ᾧ, *ſub aſteriſco Theodotioni tribuuntur, itemque illud*, αὐτῷ. (*b*) Quid quia.] τί ὅτι. *In quibuſdam eſt*, διότι, *& ſic apud* S. *Cyrillum, & apud S. Hieron. ſine interrogatione*, quia veni, *&c.* (*c*) Mihi mane.] *Nonnulli*, με πρωΐ πρωΐ. *Apud* S. *Hier.* me mane.

CAP. LI.

(*a*) ET ponam deſerta ejus, quaſi paradiſum.] *Hæc apud S. Hier. non ſunt in contextu, ſed agnoſcuntur in comm.* (*b*) Reges.] *S. Hier. ex Theodotione*, genus, *ex Symmacho*, gentes. (*c*) Firmatum eſt.] *Idem ex Aquila, & Symm.* μειωθήσεται, ἁλιώσονται, comminuetur, in ſalis modum conterentur. (*d*) Veſtro.] *Apud Cyrill. & in Compl.* αὐτῶν, *& apud* S. *Hier.* eorum. (*e*) Hieruſalem.] *Euſeb.* ἡ προσθήκη τῆ, ἱερουσαλήμ, οὔτε ἐν τῇ ἑβραϊκῇ ἀναγνώσει, οὔτε ἐν τοῖς λοιποῖς ἑρμηνευταῖς φέρεται, ἀλλὰ πάντες οὕτως ἐξέδωκαν. Additio ipſius Hieruſalem, neque in Hebraica lectione, neque in cæteris interpretibus fertur : ſed omnes ſic ediderunt, ἐξεγείρου, ἐξεγείρου, ἔνδυσαι κράτος βραχίων κυρίου, exurge, exurge, induere potentia brachium Domini. *Idem fere S. Hieron.* (*f*) Sempiterna.] *Id eſt, quæ a ſeculo, & antiqua, ut alibi. In quibuſdam vero libris hæc ſequuntur*, οὐ σὺ εἶ ἡ λατομήσασα πλάτος, διαλύσασα δράκοντα; *& apud Sanctum Hieronymum*, Nonne tu es, quæ excidiſti latitudinem, diſſolviſti draconem? *atque ab eo in comm. etiam explanatur. Sed Cyrillus non habet : & apud Procopium cum aſteriſco tribuuntur Theodotioni. In aliquot libris pro*, διαλύσασα, *eſt*, διαῤῥήξασα, dirupiſti. *In aliquo etiam*, οὐ σὺ εἶ ἡ κατακόψασα ἀλαζονείαν, καταστρώσασα δράκοντα; nonne tu es, quæ concidiſti ſuperbiam, proſtraviſti draconem? (*g*) Sicut enim.] *Ita etiam apud Cyril. In Compl. non eſt illud*, γὰρ, *& apud S. Hier. conjuncte cum antecedentibus*, tribulantis te, ſicut cogitavit auferre te. (*h*) Permanebit.] *Pro hac ſententia teſtatur* S. *Hier. Sym. dixiſſe*, cito infernus aperietur : & non morietur in corruptionem. *In aliis autem libris hæc ſequuntur*, κὴ οὐ θανατώσει εἰς διαφθορὰν, κὴ οὐ μὴ ὑστερήσῃ ὁ ἄρτος αὐτοῦ, & non occidet in corruptionem, & non deficiet panis ejus : *quæ Cyrillus non habet, & S. Hier. teſtatur de Theodotionis editione ex Hebraico addita eſſe : & apud Procopium ſunt in margine ſub aſteriſco eidem aſcripta.* (*i*) Condy.] *De quo Gen.* 44. *S. Hier. ex Symmacho*, craterem. (*k*) Ebibiſti, & vacuaſti.] *S. Hier. ex tribus illis*, ἐξεκένωσας, *quod inquit ſignificare*, bibiſti, & vacuefeciſti, & potaſti uſque ad feces. (*l*) Quare.] διό. *Apud Cyril. & in Compl. eſt*, δύο, *& apud S. Hier.* Duo. (*m*) Beta ſemicocta.] *Euſeb.* Cæteri, ὡς ὄρυξ ἠμφιβληστρευμένος, ἢ συνειλημμένος, ſicut oryx illa queatus, vel, captus. Avis eſt autem oryx ſic vocata. *De hac re copioſe S. Hier.* (*n*) Per Dominum.] *Cyril. & multi*, διὰ θυμοῦ κυρίου τοῦ θεοῦ, per iram furoris Domini. *Compl.* ἀπὸ κυρίου τοῦ θεοῦ, *& apud S. Hier.* a Domino Deo. (*o*) Ruinæ.] *S. Hier. ex Symmacho, & Theodotione*, lacerationis, & commotionis.

CAP. LII.

(*a*) ESTIS.] *Ita etiam Cyrillus. Alii*, ἔσαι, *& apud S. Hier.* & nunc quid erit hic, dicit Dominus. (*b*) In gentibus.] *Hoc notat S. Hier. in Hebræo non haberi.* (*c*) Hora.] *Ita apud S. Hier. in textu. Sed in comm. docet vocabulo*, ὥρας, *ſignificari tempus, pulchritudinem, curam & ſolicitudinem. Cyrillus accipit pro vere. In uno codice eſt*, ὡς ὡραῖοι, quam ſpecioſi, *ut Rom.* 10. (*d*) Sicut pedes.] *Apud S. Hieron. in textu*, ſic pedes : *neque inuſitatum eſt*, ὡς, *valere*, ſic. *Sed in comm. habet*, ſicut. (*e*) Evangelizans.] *Apud Cyrillum, & in Compl. eſt*, εὐαγγελιζομένου, *& apud S. Hieron.* evangelizantis. (*f*) Faciam.] *Sic apud SS. Hieron. & Cyril. Alii*, ποιήσει, faciet. (*g*) Quia vox cuſtodientium.] *Abeſt*, quia, *a S. Hieron. & Compl. Theodotio*, φωνὴ τῶν σκοπῶν σου, ἐπῆρε φωνὴν, ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀγαλλιάσονται ὅτι ὀφθαλμὸν ἐν ὀφθαλμοῖς ὄψονται, vox ſpeculatorum tuorum : levaverunt vocem, ſimul exultabunt, quia oculum in oculis videbunt : *nec multo aliter vulgata.*

CAP. LIII.

(*a*) ANnunciavimus.] *Aq.* κὴ ἀναῤῥηθήσεται, ὡς τιθηζόμενον εἰς πρόσωπον αὐτοῦ, κὴ ὡς ῥίζα ἀπὸ γῆς ἀβάτου, & pronunciabitur, quaſi enutritum lacte ad faciem ejus, & ſicut radix de terra invia. *Th.* κὴ ἀναβήσεται ὡς θηλάζων ἐνώπιον αὐτοῦ, & aſcendet quaſi lactens coram eo. (*b*) Parvulum.] *Sic apud* S. *Hier. etiam in comm.* (*licet poſſit etiam verti*, parvulus, *& apud S. Cypr.* 2. *teſt. eſt*, pueri) *pro quo inquit Symm. poſuiſſe, ramum. Theodor. Heracl.* οἱ γὰρ ἡμέτεροι λόγοι πρὸς αὐτὸν γινόμενοι ὥσπερει παιδίου εὐτελοῦς. Sermones enim noſtri, qui ad illum fiunt, quaſi pueri vilis. *In quibuſdam codicibus legitur*, πεδίον, campus, *itemque apud Cyril. qui ſub perſona Apoſtolorum inquit*, erimus, ὡς ἀγρὸς εὐανθὴς κὴ καρποφόρος, quaſi ager floridus, & fructifer. (*c*) Plaga.] *Sic SS. Cypr. Hier. Cyril. & Juſtinus. In aliis additur*, ἀπὸ θεοῦ, a Deo: *quod apud Procopium ſub aſteriſco Aquilæ & Theodotioni tribuitur. Teſtatur vero S. Hier. pro eo quod lxx dixerunt*, ἐν πόνῳ, in dolore, *ſive*, labore, *Sym. tranſtuliſſe*, ἐν ἀλφῇ ὄντα, in lepra poſitum, *Aquilam*, ἀλφήμενον, leproſum, *Theodotionem*, flagellatum. (*d*) Vulneratus eſt.] *Euſebius*. Tunc igitur, κὴ συνετρίβη, κὴ ἐβεβηλώθη, & contritus eſt, & contaminatus eſt; ſecundum Aquilam. (*e*) Propter iniquitates noſtras.] *Sic apud S. Hier. at S. Cypr. ibid.* pro peccatis noſtris : *& fortaſſe ſignificantius diceretur* : tradidit eum peccatis noſtris. (*f*) Propter afflictionem.] *Aut*, propterea quod vexatus eſt, *ut S. Cypr. Pro quo inquit S. Hier. Symm. & Theodotionem dixiſſe*, audiens non aperuit os ſuum. (*g*) Ductus.] *Symm.* προσηνέχθη, oblatus eſt, *ut vulgata.* (*h*) Dabo peſſimos.] *Aut*, malos, *ut* S. *Cypr. Theodoretus*, Tres illi, δώσει, dabit, *ut vulgata.* (*i*) Dolum.] *Aut*, inſidias, *ut* S. *Cypr. In quibuſdam vero codicibus, & apud Cyrillum eſt*, οὐδὲ δόλος εὑρέθη, neque dolus inventus eſt. (*k*) Si dederitis.] *Sic etiam SS. Hieron. & Cyrillus. In aliquot libris, & apud Juſtinum*, δῶται, ſi data fuerit. *Compl.* δῶτε τὴν ψυχήν. (*l*) Dominus.] *Ita* S. *Hier. Cyrillus, Juſtinus. In aliis libris ſequitur*, ἐν χειρὶ αὐτοῦ, in manu ejus : *quod apud Procopium ſub aſteriſco tribuitur tribus interpretibus.*

CAP. LIV.

(*a*) AUlæorum.] *Sic apud* SS. *Hieron. & Cyrillum & Cypr.* 1. *teſtim. in optimis codicibus.* S. *Auguſt. epiſt.* 166. & aulas tuas confige : non eſt, quod parcas : *Cæteri autem libri, & Juſtinus, & Procopius*, κὴ τὰς δέῤῥεις τῶν αὐλαιῶν σου. *Apud* S. *Cyprianum in aliquot exemplaribus*, & pelles tabernaculorum tuorum extende, *ut in vulgata noſtra.* (*b*) Æternam.] *Sic etiam S. Cyprianus, & valet, eam quæ a ſeculo, antiquam, ut alibi.* S. *Auguſt. habet*, in perpetuum. (*c*) Tuæ.] *In multis codicibus, & apud Cyrillum eſt*, μου, *& apud* S. *Hier.* meæ. (*d*) Domine.] *In quibuſdam, & apud Cyrillum eſt*, κύριος, Dominus, *& ſic apud S. Hier.* (*e*) Ecce ego præparo.] *Symmachus*, ἰδοὺ ἐγὼ συντίθημι στιμμίαις λίθοις σου. *Th.* ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβαλῶ ἐν στίμμι τοὺς λίθους σου. S. *Hier.* omnes præter lxx, ſimiliter tranſtulerunt, ſternam in ſtibio lapides tuos. *Idem refert, pro Iaſpide ſolum Symmachum dixiſſe*, καρχηδόνιον, ex Chalcedonio, *& procryſtallo, Symmachum, & Theodotionem* γλυφῆς, ſculpturæ. *Aquilam*, τρυπανισμοῦ, quod verbum, (*inquit*,) foratarum, cælatarumque gemmarum ſenſum ſonat. (*f*) Sufflans.] *Sic Cyrillus. In quibuſdam libris ſequitur*, ἐν πυρείᾳ, in foco : *in aliquot*, ἐν πυρὶ, *& apud* S. *Hieron.* in igne. *Apud Procopium*, ἐν πυρὶ, *ſub aſteriſco tribus interpretibus aſcribitur.* (*g*) Non proſperabo.] *Ita etiam Cyrillus. In aliis eſt*, οὐκ εὐοδωθήσεται, *& apud S. Hier.* non proſperabitur. *Idem ſequentia verba ſic in comm. profert*, Et omnis vox, quæ ſurgit contra te in judicium; omnes eos vinces. *Illa autem*, & obnoxii tui erunt in ea, *obelo prænotat, ut non tam a lxx quam a malis ſcriptoribus addita.*

CAP. LV.

(*a*) COmedite.] *Ita etiam* S. *Hier. Cyrillus autem, & Procopius*, κὴ πίετε, & bibite, *ut apud* S. *Cypr.* 3. *teſtim. in plerique codicibus: licet in aliquo ſit*, edite. *In aliis quibuſdam hæc ſequuntur*, κὴ πορεύεσθε, κὴ ἀγοράσατε, *& apud* S. *Hieron.* & ambulate, & emite. *Ea Cyrillus non habet : & apud Procopium ſunt in margine Theodotioni aſcripta cum aſteriſco.* (*b*) Pecunia.] *In cæteris adjungitur*, ἐν οὐκ ἄρτοις, non in panibus. *Quod nec eſt apud* SS. *Hier. & Cyrillum : & apud Procopium ſub aſteriſco Theodotioni tribuitur.* (*c*) Teſtimonium.] *Aq. & Symm.* μάρτυρα, teſtem. (*d*) Conſequetur.] *Ita Juſtinus & Cyrillus, & SS. Hier. & Cyprianus* 3. *teſtim. In cæteris codicibus, & apud Procopium ſequitur*, κὴ πρὸς τὸν θεὸν ἡμῶν, & ad Deum noſtrum. (*e*) Non revertetur.] *In aliis hæc adduntur* πρὸς μὲ κενὸν, ad me vacuum : *quæ nec* S. *Hier. nec Cyrillus nec Juſtinus habent : & apud Procopium Theodotioni & Symmacho aſſignantur ſub aſteriſco.* (*f*) Tuas.] *Cyrillus*, μου, meas : *apud* S. *Hier.* ejus. (*g*) Docebimini.] *Sic Juſtinus, Cyrillus, Procopius. In quibuſdam vero codicibus eſt*, διαχθήσεσθε, *& apud* S. *Hier.* deducemini. (*h*) Stœba.] Id eſt, viliſſimo ſtipite, *inquit S. Hier. qui addit etiam, Symmachum ita dixiſſe, Aquilam vero, & Theodotionem*, conyzam : *ubi autem lxx, conyzam, Symmachum vertiſſe*, urticam. (*i*) Dominus.] *In quibuſdam libris eſt*, κυρίῳ, Domino : *quod cum hebraico convenit.*

CAP. LVI.

(*a*) SEparabit me utique.] *Ita Cyrillus : & apud* S. *Hieron.* putaſne, (*ita enim ſolet interdum verti illud*, ἆρα,) ſeparat me. *In cæteris libris hæc antecedunt*, λέγων, ἀφορισμῷ, dicens, ſeparatione, (*ut in vulgata* :) *quæ apud Procopium ſub aſteriſco Theodotioni aſcribuntur.* (*b*) Juxta ſuum.] *Id eſt, prout ſibi libet, prout fert conſilium, & voluntas ſua, quamvis Cyrillus videtur interpretari*, ἐπὶ τὸ αὐτὸ, in idem, ſimul : *niſi ſi habuit*, κατὰ τὸ ἑαυτοῦ ἅμα. *In aliis libris poſt iſtud*, κατὰ τὸ ἑαυτοῦ, *hæc ſequuntur*, πλεονέκτημα ἀπ᾽ ἄκρα (*al.* ἅμα ἀπ᾽ ἄκρου) αὐτοῦ, (*al.* αὐτῶν) δεῦτε, λάβωμεν οἶνον, κὴ οἰνοφλυγήσωμεν μέθην, κὴ ἔσαι τοιαύτη ἡμέρα αὔριον μεγάλη περισσῶς (*al.* περὶ σὲ ὡς) σφόδρα, unuſquiſque ſecundum ſuam avaritiam ſimul ad ſummitates, (*al.* a ſummitate) ejus, (*al.* eorum :) Venite, ſumamus vinum, & inebriemur ebrietate. Et erit talis dies craſtina, magna amplius nimis. *Quæ* S. *Hier. notat ex hebræo eſſe addita : Cyrillus non habet : apud Procopium Theodotioni ſub aſteriſco tribuuntur.*

CAP. LVII.

(*a*) VOcatis Idola.] *Ita* S. *Hier. In cæteris vero libris, & apud Cyrillum & Procopium eſt*, ἐπὶ τὰ εἴδωλα, advocatis, & adhortamini ad idola. (*b*) Haberes.] *In uno vetuſto adduntur hæc*, ἐπλάτυνας τὴν κοίτην σου, κὴ ἔθου συνθήκην παρ᾽ αὐτῶν, *quæ videntur reſpondere iis quæ in vulgata noſtra*, dilataſti cubile tuum, & pepigiſti cum eis : *quæ negat S. Hier. in lxx haberi.* (*c*) Confortata.] *Videtur abeſſe a Cyrillo. Apud* S. *Hier. eſt*, confortata feciſti hæc. (*d*) Sunt.] *In eodem vetuſto codice additur*, κὴ ζωῶσαι καρδίας τεθλασμένων, & ut vivificet corda contritorum : *quæ reſpondent vulgatæ noſtræ, & videntur eſſe ex alia tralatione.* (*e*) Fluctuabunt.] *Sic apud* S. *Hieron. In multis, & apud Cyrillum eſt*, οὕτως κλυδωνισθήσονται. *Sed in eodem vetuſto*, ὡς θάλασσα ἀναβρασσομένη, οὕτως κλυδωνισθήσονται, κὴ ἀναπαύσασθαι οὐ μὴ δύνωνται. ὅτι ἀποβάλλεται τὸ ὕδωρ αὐτῆς καταπάτημα, κὴ πηλὸν, οὐκ ἔσι χαίρειν, quaſi mare fervens, ſic fluctuabunt, & quieſcere non poterunt : quoniam projicit aqua ejus conculcationem, & lutum : *quæ ſatis reſpondent vulgatæ noſtræ, & videntur ex alia interpretatione.*

CAP. LVIII.

(*a*) INvenitis.] *Sic etiam Cyrillus. In aliquot libris eſt*, ἀφείσκεται, *& apud* S. Hieron. *Tertullianum, & Cyprianum*, inveniuntur voluntates veſtræ. *Non fuerit autem inutile conferre cum hoc totum locum, ut a S. Cypriano recitatur* 3. *teſtim. & alibi.* (*b*) Acceptabile.] *Aut*, acceptum, *ut S. Cypr. Nec plura habet etiam Cyrillus. Sed in aliquo codice eſt*, κὴ ἡμέραν δεκτὴν, *& apud* S. Hieron. & diem acceptabilem. (*c*) Contractuum.] *Sic* S. Hieron. *in comment. aut*, violentarum cautionum : *pro quibus teſtatur Aquilam dixiſſe, errorem ; Symmachum, declinationem ; Theodotionem*, κλοιόν, *id eſt*, torquem. *Noſtros autem inquit verbi ambiguitate deceptos commutationes pro chirographis eſſe interpretatos. Apud Sanctum Cyprianum eſt*, reſolve ſuffocationes impotentium commerciorum. (*d*) Sanitates.] *S.* Hieron, *ex Aquila*, & cicatrix vulneris tui cito obducetur, *atque addit hæc*, Pro eo quod lxx tranſtulerunt, ἰάματά σου, id eſt, ſanitates tuæ, Latini interpretes, ducti nominis ſimilitudine, ἱμάτια, id eſt, veſtimenta, poſuerunt. *Id apud Tertullianum, Cyprianum, Ambroſium, Auguſtinum, licet animadvertere.* (*e*) Ordinationem.] *Teſtatur S.* Hieron. *pro*, χειροτονίαν, *cæteros tranſtuliſſe*, extentum digitum. (*) Erunt.] *S. Ambr. epiſt.* 82. eris. (*f*) Aqua.] *In plerique libris hæc ſubjunguntur*, κὴ τὰ ὀστᾶ σου ὡς βοτάνη ἀνατελεῖ, κὴ πιανθήσεται, κὴ κληρονομήσουσι γενεὰς γενεῶν, & oſſa tua, quaſi herba orientur, & pingueſcent & hæreditate poſſidebunt in generationes generationum. *Quæ habent Cyrillus, & Procopius. Ac notat S.* Hieron. *ea in Alexandrinis exemplaribus addita eſſe : in hebraico autem non haberi, ſed ne in lxx quidem emendatis & veris exemplaribus.*

CAP. LIX.

(*a*) INiquitatem.] *S. Cyprianus* 3. *teſtim. & alibi*, facinus : *itemque paulo poſt : cæteroqui magis convenit hoc loco cum hac noſtra, quemadmodum etiam Cyrillus, quam ea lxx editio, quæ apud S.* Hieron. *ponitur.* (*b*) Et qui de ovis.] *Euſebius*: Cæteri, ὁ ἐσθίων ἐκ τῶν ὠῶν αὐτῶν, ἀποθανεῖται, qui comederit de ovis eorum morietur : *quomodo habet S* Hieron. *in ſua : qui etiam pro regulo Symmachum, inquit, & Theodotionem poſuiſſe aſpidem, Aquilam autem, viperam.* (*c*) Sanguinem.] *Ita etiam Cyrillus. In quibuſdam additur*, ἀναίτιον, *& apud S.* Hieron. innoxium. (*d*) De homicidiis.] *Sic Cyrillus. Quidam libri, & Euſebius, lib.* 11. *Evang. dem.* ἀφρόνων, *& apud S. Hier.* ſtultorum. *Quidam etiam*, ἀποφωλίων, vanorum. (*e*) Splendorem in obſcuritate.] αὐγὴν ἐν ἀωρίᾳ. *Ita etiam B. Cyrillus, qui* ἀωρίαν, *interpretatur profundas tenebras. In Complut eſt*, ἐν σκότει. *Apud S.* Hieron. *videtur, pro*, αὐγὴν, *fuiſſe*, αὐτήν. *Ita enim refert ex lxx*, præſtolantes eam, in tenebris ambulabunt. (*f*) A Deo] ὄπισθεν τοῦ θεοῦ, *& ſimilis phraſis paulo poſt.* ἀπεστήσαμεν ὀπίσω τῆς κρίσεως. *Sed in priore loco multi habent*, ἀπὸ ὄπισθεν θεοῦ, *quaſi*, à poſt Deum, *id eſt*, à ſequendo Deum, *quomodo & alibi.* (*g*) Suſtinuit.] *Ita apud S. Hier. & valet*, ſuſtentavit: *poſſet autem*, ἐστηρίσατο, *verti etiam*, fultus, & nixus eſt. (*h*) Propter Sion.] *Ita etiam Cyrillus, & collati codices. In Complut. eſt*, ἀπὸ σιὼν, *& apud* S. Hieron. *etiam in comment.* veniet de Sion, qui liberet, *& pro*, ὁ ῥυόμενος, *videtur ex alio quopiam interprete afferre*, ἀγχιστεὺς, *quaſi ſimul propinquus, & redemptor.* (*i*) Ait enim.] *Sic Cyrillus. Ab aliquo, & a S. Hier. abeſt illud*, enim.

CAP. LX.

(*a*) THUS deferent.] *Plura non habet S.* Hieron. *in quibuſdam, & apud Cyrillum additur*, κὴ λίθον τίμιον, & lapidem precioſum. (*b*) Et quia Sanctus Iſrael glorificatus eſt.] *Sic apud Sanctum Hieronymum. licet poſſet etiam verti*, ut ſanctus Iſrael glorioſus ſit (*c*) Meus.] *Ita etiam Cyrillus. In aliquo codice additur*, κὴ τὸν τόπον τῶν ποδῶν μου δοξάσω, *& apud Sanctum Hieronymum*, & locum pedum meorum glorificabo. *Verum fatetur ſe multa, quæ in lxx deeſſent, ex hebræo ſub aſteriſcis poſuiſſe : qui tamen aſteriſci injuria temporum evanuerunt.* (*d*) Domini.] *Addendum eſt in noſtra*, κυρίου, *quod habet etiam Cyrillus. In aliquo autem codice poſt illud*, τῶν παροξυνάντων σε. *hæc habentur*, κὴ προσκυνήσουσιν ἐπὶ τὰ ἴχνη (*in Complut.* προσκυνοῦσι τὰ ἴχνη) τῶν ποδῶν σου πάντες οἱ παροξύναντές σε, κὴ κληθήσῃ πόλις κυρίου, *& apud Sanctum Hieronymum*, & adorabunt veſtigia pedum tuorum omnes, qui irritaverunt te, & vocaberis civitas Domini, *&c. Cyrillus quidem non habet.* (*e*) Salutare.] *Euſebius*, ἀντὶ ᾗ τοῦ, σωτήριον, ἡ ἑβραϊκὴ ἀνάγνωσις, τὸν ἰησοῦν αὐτὸν περιέχει αὐτοῖς στοιχείοις κὴ χαρακτῆρσιν, οἷς ὁ σωτὴρ ἡμῶν ἀναγράφεται, Pro, σωτήριον, hebraica lectio habet ipſum Jeſum, iiſdem elementis, & characteribus, quibus Salvator noſter ſcribitur. Idem notat *S. Hier.*

CAP. LXI.

(*a*) SEcundum ſtolam.] κατὰ στολὴν, *ſed recte videtur legi apud Cyrillum, & S. Hieron* καταστολὴν, *id eſt, amictus, & habitus : hoc enim nomen habet Sanctus Hieronymus in textu, in comment. autem*, ſtola. (*b*) Dei.] *Sic Cyrillus ; apud Sanctum Hieronymum additur*, noſtri : *in aliquibus codicibus eſt*, ἡμῶν ῥηθήσεται ὑμῖν, *quod reſpondet vulgatæ noſtræ*, miniſtri Dei noſtri dicetur vobis. (*c*) Et in divitiis earum eritis admirabiles.] *Sanctus Hieronymus ex Aquila*, κὴ ἐν δόξῃ αὐτῶν πορφύρᾳ ἐνδύσεσθε, & in gloria earum purpura veſtiemini. *In uno autem codice ſequitur*, ἀντὶ τῆ αἰσχύνης ὑμῶν διπλῆς, κὴ ἐντροπῆς ἀγαλλιάσονται μερὶς αὐτῶν, *quæ reſpondent magna ex parte vulgatæ noſtræ*, pro confuſione veſtra duplici, & rubore, laudabunt partem ſuam : *ea autem negat Sanctus Hieronymus in lxx haberi.* (*d*) Sicut ſponſo, circumpoſuit mitram.] *Sic interpungit etiam Sanctus Hieronymus, quamvis paulo aliter ſit in quibuſdam codicibus & apud Sanctum Hieronymum qui pro hoc inquit Aquilam tranſtuliſſe*, ἱερατευμένον στεφάνῳ, ſacerdotii portans coronam. (*e*) Terram efferentem.] *Ita etiam Sanctus Hieronymus. Sed Cyrillus videtur habuiſſe*, ὡς γῆ αὔξουσα, ſicut terra efferens : *quod expeditius fluit.*

CAP. LXII.

(*a*) EJUS.] *In multis codicibus, & apud Cyrillum eſt*, μου. *Apud S. Hier. etiam in comm.* juſtitia ejus, & ſalutare illius. *In Complut. priore loco*, μου, *poſteriore* ἐκείνου *ſed potius videretur dicendum*, ἐκείνης, *aut repetendum*, αὐτῆς. (*b*) Dominus.] *Ita etiam Cyrillus. In Complut. eſt*, τὸ στόμα κυρίου *& apud* S. Hieron. Os Domini. (*c*) Tibi enim vocabitur.] *Eſt hebraiſmus ; quem* S. *Hieron. ita videtur molliviſſe*, vocaberis enim voluntas mea, & terra tua, habitata. *Notat autem, quod lxx dixerunt*, οἰκουμένη, *Aquilam eſſe interpretatum*, ἐχομένη, *Symmachum, & Theodotionem*, συνῳκισμένη, quæ omnia (*inquit*) habitatam poſſeſſamque ſignificant. (*d*) Quia complacuit Domino in te : & terra tua cohabitabitur.] *Hæc non ſunt apud Cyrillum : & negat* S. Hier. *in lxx haberi.* (*e*) Tui.] *Sic etiam* S. Hier. *at in cæteris libris additur*, μετὰ σοῦ, tecum. (*f*) Gloriam.] *Sic etiam Cyrillus, & Procopius. In quibuſdam libris eſt*, δεξιᾶς, *& apud* S. *Hieron.* dexteram : *quod apud Procopium tribuitur Theodotioni.* (*g*) Suam.] *Ita etiam Cyrillus. In aliquo libro additur*, μετ᾽ αὐτοῦ, *& apud* S. *Hier.* tecum.

CAP. LXIII.

(*a*) RUbor veſtium.] ἐρύθημα ἱματίων. *Apud* S. *Hieron. eſt*, fulvis veſtibus. (*b*) Sic.] *Ita etiam* S. *Hier. In aliis, & apud Cyrillum*, οὗτος, iſte. (*c*) Stola] *Ita Cyrillus. In quibuſdam additur* αὐτοῦ, *& apud* S. *Hier.* ſtola ſua. (*d*) Violentia.] *Sic* S. *Hieron. etiam in comm. ex lxx. & Procopius, & Tertullianus, lib.* 4. *adv. Marcionem. In aliquot autem libris eſt*, βοᾷ μετ᾽ ἰσχύος, clamat cum fortitudine. (*e*) Ego loquor juſtitiam] *Apud* S. *Hieron.* ego, qui loquor. *Scholion Euſebii*, ὑπερμαχῶν, propugnans. (*f*) Plenus percalcato.] *Id eſt, oppletus ſum quaſi humore expreſſo per calcationem torcularis. Corrigenda autem in Græca editione interpunctio, ut huic reſpondeat. Et ſuſpicari quidam licet adhuc ſubeſſe aliquod mendum. Veruntamen ſatis ſit ex hac etiam lectione ſat commodam elici ſententiam, & magis quodammodo hebraicæ reſpondentem, quam eam, quæ in cæteris codicibus : in quibus eſt*, πλήρους. *Varie autem apud latinos vertitur iſtud*, πλήρους, *prout varie aut accipitur aut legitur illud*, ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ, *quod antecedit. Tertullianus ibidem*, ſicut de foro torcularis pleno conculcato. *Procopius pro*, πατητοῦ, *habet*, πατήματος, *& S. Cyprianus epiſt* 63. *ad Cæcil.* velut a calcatione torcularis pleni, & percalcati. *B. Cyrillus in explanatione neutrum videtur habuiſſe, ſed tantum*, ἀπὸ ληνοῦ, *& in expoſitione Symboli inter opera S Cypriani*, tanquam a torculari calcato. *Vetus interpres, aut aliter legit, aut videtur accepiſſe pro unica dictione*, ἀποπατητοῦ, *quaſi*, calcatoris. *Ita enim apud* S. *Hier.* ſicut calcantium torcular, plenum conculcatum. *In nonnullis autem libris, poſt*, καταπεπατημένης, *ſequitur*, ληνὸν ἐπάτησα μονώτατος, torcular calcavi ſolus: *quod Juſtinus habet. Sed apud Procopium pro alia interpretatione in margine appoſitum eſt ad* πλήρους καταπεπατημένης· *& perſpicue* S. *Hier.* lxx, pro eo quod nos diximus, torcular calcavi ſolus, interpretati ſunt, plenum conculcatum. *Quare in eadem expoſitione ſymboli poſt illa*, tanquam a torculari calcato ; *omiſſis illis, quæ ſunt in cæteris græcis, ſequitur* : Torcular calcavi ſolus. (*g*) Terram.] *In aliquot libris hæc ſequuntur*, κὴ πάντα τὰ ἐνδύματά μου ἐμόλυνα, *& apud* S. Hieron. & omnia veſtimenta mea inquinavi. *Quæ apud Cyrillum ſunt in textu : ſed in explanatione non agnoſcuntur : & apud Procopium, nomine Theodotionis & Symmachi ſunt appoſita margini cum aſteriſco.* (*h*) Advenit.] *Ita apud S. Hieron. quod græce*, ἐπέστη. *In quibuſdam additur*, αὐτοῖς, invaſit eos. (*i*) Ipſe.] *Ita etiam apud S. Hieron. & Procopium. In aliis, & apud Cyrillum additur*, κύριος, Dominus. *S. Cypr.* 2. *teſtim. hunc locum ſic refert*, non ſenior, neque angelus, ſed ipſe Dominus liberabit illos : quia diliget eos, & parcet eis : & ipſe redimet eos. (*k*) E mari.] *Ita etiam hebræus, & S. Hieron. in ſua. In cæteris eſt*, ἐκ τῆς γῆς, *quod etiam recentiore manu in Vaticano eſt intruſum : & apud S. Hier.* de terra. *S. Paulus, ad calcem epiſtolæ ad Hebræos hunc locum ſpectans dixit*, ὁ ἀναγαγὼν ἐκ νεκρῶν, qui eduxit de mortuis. (*l*) Brachium gloriæ ſuæ?] *Apud Cyrillum conjunguntur cum ſequentibus*, brachium gloriæ ſuæ ſuperavit (*aut* cohibuit) aquam. *In Compl. & magna ex parte in aliis poſt illa*, gloriæ ſuæ, *eſt*. οὕτως ἤγαγεν τὸν λαὸν αὐτοῦ κατ᾽ ἰσχυρὸν ὕδωρ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, *& apud S. Hier.* ſic eduxit populum ſuum per validam aquam in conſpectu ejus. (*m*) Te.] *In plerique libris, & apud Procopium hæc ſequuntur*, οἱ ὑπεναντίοι ἡμῶν κατεπάτησαν τὸ ἁγίασμά σου, *& apud Sanctum Hieronymum*, adverſarii noſtri conculcaverunt ſanctuarium tuum. *Quæ nec Cyrillus, nec Juſtinus habent.*

CAP. LXIV.

(*a*) SEdentis] *Sic apud S. Hier. quod græce*, ἀποκαθημένης, *id eſt*, menſtruatæ, *ut alibi. Pro quo inquit Symmachum dixiſſe.* κυουσῶν, parientium, *Aq.* μαρτυριῶν, teſtimoniorum ; *Theodotionem, ipſum verbum hebraicum poſuiſſe.*

CAP. LXV.

(*a*) INterrogantibus.] *In cæteris priore loco eſt*, ζητοῦσιν, *poſteriore*, ἐπερωτῶσιν, *& ita apud S. Hieron. & S. Cypr. primo teſtim.* (*b*) Dæmoni.] *Ita etiam Cyrillus. In aliis, & apud S. Hieron. etiam in comm. prius eſt*, fortunæ, *deinde* dæmoni : *quod inquit Symmachum eſſe interpretatum* abſque me : *& addit omnes ſimiliter tranſtuliſſe*, κέρασμα, id eſt, mixtam potionem. (*c*) Saturitatem.] *Id eſt, nauſeam, & faſtidium, ut Cyrillus, & S. Hieron. qui cæteros inquit interpretatos eſſe juramentum.* (*d*) Verum.] *S. Hieron. ex Aquila*, πεπωμένως, fideliter. (*e*) In ea] *In aliquo codice ſequitur*, ὅτι ἐγὼ κτίζω quæ ego creo : *ex alia nimirum verſione. Nam in lxx negat S. Hieron. haberi.* (*f*) Maledictionem] *S. Hier. ex cæteris*, feſtinationem : *fortaſſe ex alia quapiam interpretatione*, εἰς ἀνυπαρξίαν, ut finem ſubſtantiæ ſuæ habeant.

CAP. LXVI.

(*a*) VItulum.] *Sic SS. Irenæus, Baſilius, Cyrillus* (*quod patet ex explanatione*) *& Biblia e Græco in Arabicum verſa. In cæteris hæc ſequuntur*, ὡς ὁ τύπτων ἄνδρα, κὴ ὁ θυσιάζων ἐκ ποιμνίου, *quæ apud Procopium Theodotioni & Symmacho ſub aſteriſcis tribuuntur. Apud S. Hier. ſunt*, quaſi percutiens virum, ſacrificans de grege, *&c. qui notat illud*, iniquus autem, *in Hebraico non haberi.* (*b*) Noſtri.] ἡμῶν, *eſt in Vaticano, licet per errorem ſit factum* ὑμῶν. *In aliis, & apud Cyrillum eſt*. ἀδελφοῖς ὑμῶν, *& apud S. Hieron.* fratribus veſtris. *Sed in ſua verſione*, dixerunt fratres veſtri, qui oderunt vos. (c) Introitu.] *Pro hoc teſtatur S. Hieron. Symmachum*, pinguedinem; *Theodotionem*, multitudinem, *eſſe interpretatos.* (d) Qui purificantur.] *Ita etiam Cyrillus,* οἱ ἁγνιζόμενοι. *In quibuſdam eſt,* οἱ ἁγιαζόμενοι, *& apud Sanctum* Hieronymum, qui ſanctificatur: *qui inquit, Symmachum & Theodot. hunc locum ita eſſe interpretatos,* Qui ſanctificamini, & luſtramini in hortis alter poſt alterum, inter eos qui comedunt carnem ſuillam, & abominationem, & murem; ſimul deficient, dicit Dominus.

(e) Eorum.] *Sic hebræus, ac multi putant ſubintelligi ſimile quoddam verbum atque illud quod in cæteris libris græcis adjungitur,* ἐπίσταμαι, *& apud Sanctum Hieronymum,* novi. *Idem vero in ſua nullo ſubintellecto verbo conjungit cum ſequentibus,* venio ut congregem. (f) Moſoch.] *Pro hoc inquit Sanctum Hieronymum cæteros dixiſſe,* tendentes arcum. (g) Umbraculis.] *Idem ex cæteris,* φορεῖα, varii generis vehicula; *& nonnullas præterea affert varietates, quæ legendæ.*

HIEREMIAS.

CAP. I.

(a) CAptivitatem.] S. *Hieron.* Pro tranſmigratione, quod omnes alii voce conſona tranſtulerunt, lxx poſuere captivitatem. (b) O On:] ὁ ὤν. *In aliis, & apud Theodoretum eſt,* ὤν, *ut ſignificet eum qui vere eſt, ut Exodi 3. Nam alibi Idolum ſignificat.* (c) Baculum nuceum.] S. *Hieron.* Pro baculo nuceo, virgam vigilantem Aquila & Symmachus; Theodotio vero, amygdalinam, tranſtulerunt: *quod Syriaco, & Hebraico reſpondere notavit Theodoretus.* (d) Neque exterrearis coram eis.] *Sic videtur habuiſſe Theodor. licet ea referat loco ſuperiore, qui huic ſimilis eſt. In quibuſdam libris eſt,* μηδὲ πτοηθῶμαί σε ποιήσω, neque faciam te exterreri. S. *Hieron. videtur legiſſe,* μήποτε. *Ita enim inquit,* Sive, ut lxx & cæteri habent interpretes, ne forte timere te faciam: *& pulcherrimam elicit ſententiam.*

CAP. II.

(a) ET dixit.] *Pro hoc iſta leguntur in Complut.* ϗ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρός με, λέγων, πορεύου, ϗ βόα εἰς τὰ ὦτα ἱερουσαλὴμ, λέγων, Et factum eſt verbum Domini ad me, dicens, Vade, & clama in auribus Hieruſalem, dicens. *Quæ a Theodoreto quidem videntur innui: Sed S. Hieron. teſtatur, in lxx non haberi, ſed ſub aſteriſcis de Theodotionis editione addita eſſe.* (b) Sanctus Iſrael.] *Ita videtur interpungendum, ſi legatur,* ὁ ἅγιος. *Sed a nonnullis, & a Theodoreto abeſt illud,* ὁ, *quare hic faciendum erit principium,* Sanctus Iſrael Domino, *ut intelligamus, Iſraelem eſſe ſanctum Domino, & primitias frugum ejus.* (c) Neque habitavit homo illic.] *In uno codice eſt (atque ita fere Compl.)* οὐδὲ κατῴκησεν ἐκεῖ υἱὸς ἀνθρώπου, neque habitavit ibi filius hominis: *quam lectionem agnoſcit S. Hier. ex lxx.* (d) Et mala.] *Illud,* ϗ, *abeſt ab aliquo.* (e) Illud, quod dereliquiſti.] τὸ καταλιπεῖν σε ἐμέ. *In aliis quibuſdam eſt,* τοῦ καταλιπεῖν, in derelinquendo. (f) Herbam.] *In Vat. eſt,* ποίαν, *ac videtur poſitum pro,* πόαν, *quod eſt in aliis, & apud* S. *Hieron.* (g) Sepulchro multitudinis.] *Sic interpretatur S. Hier.* πολυάνδριον, *nec multo aliter Theodoretus. Aq. & Sym.* ἐν τῇ φάραγγι, in convalle. (h) Ululavit.] *Victor Antioch.* Oſee autem propheta inquit, ὠλόλυζον ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτῶν, ululabant ſuper cubile ſuum: quod Aquila quidem & Symm. reddiderunt, ἀσελγῶς ἐλάλησαν, molliter loquuti ſunt. *Hoc quidem loco notat S. Hier. tres ipſos dixiſſe,* δρομὰς κούφη, *quod ipſe in ſua,* curſor (*Sed accipiendum eſt in genere fœminino,*) levis explicans vias ſuas. (i) Spiritu portabatur.] *Chryſoſt. Juxta cæteros,* εἵλκυσεν ἄνεμον, attraxit ventum, *ut vulgata. Legendus eſt S. Hieronymus.* (k) Humilitate.] *Hoc etiam Theodotionis eſſe teſtatur* S. *Hier. pro quo Aquila dixerit neomeniam, Symm. menſem.* (l) Viriliter agam.] *Victor,* Aquila, ἀπέγνων σε, *id eſt,* ἀπήλπισα, deſperavi, *ut vulgata.*

CAP. III.

(a) SI dimiſerit.] *Ante hac* S. *Hieron. pro eo, quod ipſe ait,* Vulgo dicitur, *teſtatur lxx poſuiſſe tantum,* dicitur, *quod in nullo codice eſt inventum.* (b) Eis.] αὐτοῖς, *id eſt, amatoribus, vel paſtoribus, expoſita. In aliquo eſt,* αὐτῆς, *in viis ejus: ſed parum apte.* (c) Polluiſti.] *Victor,* Alius, pro, ἐμίανας, edidit, ἐφονοκτόνεις, interficiebas: *cujus varietatis facit etiam mentionem* S. *Hier.* (d) Tua.] *In nonnullis, pro,* σε, *eſt,* σοι, *& apud* S. *Hier.* facies meretricis facta eſt tibi. (e) Tanquam domum.] *Sic etiam Theodoretus, & affert locum pſal.* 30. in domum refugii. *Aliqui habent,* ὡς οἰκεῖον tanquam domeſticum. *Compl.* ἕως νῦν, uſque nunc. (f) In victoriam.] *ſubintelligit Theodoretus,* mendacium, & illuſio tua: *quaſi dicat, perſeverabitne in ſeculum illuſio tua, quaſi inde ſperes te victricem futuram? Alibi notatum eſt,* εἰς νῖκος, *valere,* in finem. (g) Viderunt.] *Theodoretus videtur habuiſſe,* εἶδεν, vidit. (h) Quia.] *In aliquo eſt,* ἔτι, præterea. (i) Hæreditatem] *Theodoretus videtur addere,* ὀνομαστήν, *&* S. *Hier. refert ex lxx,* hæreditatem nominatam. *Pro quo Theodotionem tranſtuliſſe inquit,* hæreditatem inclytam fortitudinis robuſtiſſimi gentium. (k) Noſtra.] *Sic etiam vulgata noſtra. In multis, & apud Theodoretum eſt,* αὐτῶν, eorum.

CAP. IV.

(a) DUritiam.] S. *Cypr.* 1. *teſtim.* præputium cordis veſtri. *Pro quo inquit* S. *Hieron. Symmachum poſuiſſe,* purificamini Domino, & auferte malitias cordium veſtrorum. (b) Terram.] *In aliquo additur,* σου, *itemque paulo poſt,* πόλεις σου, terram tuam, civitates tuæ. (c) Ululate.] ἀλαλάξατε, *videtur hoc loco poſitum, pro,* ὀλολύζετε, *quod eſt in aliquo, & apud Theodoretum.* (d) Furor.] *In aliis, & apud Theodoretum additur,* ὀργῆς, iræ. S. *Hieron. notat, pro eo quod ipſe poſuit,* non eſt averſa ira furoris Domini a nobis, *lxx poſuiſſe,* a vobis. (e) O dominator Domine.] ὦ δέσποτα κύριε. S. *Hieron. agnoſcit apud lxx,* ô Domine Deus. (f) Laborum.] *Aquila,* ἀνωφελείας, damni, noxiæ, (*ut* S. *Hieron. in ſua*) *Symm.* ἀδικίας, injuſtitiæ. (g) Fluctuat.] *Videtur idem hoc loco ſignificare,* μαιμάσσει, *ac ſolet,* μαιμάζω. *In Compl. eſt.* με μάσσει, *& vertunt,* me premit. *Sed manifeſto* S. *Hier. agnoſcit,* μαιμάσσει, *ex lxx, & Theodotione, ſuper quo verbo magnum apud pleroſque eſſet certamen, & pro quo Aquila dixerit,* ὀχλάζει, tumultuatur. (h) Nihil.] *Aq.* κενή, vacua, *Symm.* συγκεχυμένη, confuſa. (i) Habitabat.] *In multis eſt,* κατοικεῖ, habitat. (k) Et tu.] S. *Hier. in ſua,* tu autem vaſtata: *quod inquit eſſe Aquilæ, alios autem tranſtuliſſe, miſeram, atque miſerabilem: atque ejuſmodi quiddam videtur Theodoretus agnoſcere.*

CAP. V.

(a) QUanam harum.] *Euſebius,* 11. *Evang. Demonſtr. habet,* ποίῳ τούτων, quonam horum. (b) Furentes in fæminas.] S. *Hieron. ex cæteris,* ἕλκοντες, trahentes. (c) Relinquite ſuſtentacula ejus, quia Domini ſunt.] *Ita collati codices, & Theodoretus. In Complut. vero,* ἀπολέσατε τὰ ὑποστηρίγματα αὐτῆς, ὅτι τοῦ κυρίου οὐκ εἰσίν, diſperdetis ſuſtentacula ejus, quia non ſunt Domini: *quomodo fere* S. *Hieron.* (d) Dominus.] *In Complut. additur,* ἔθνος ἰσχυρὸν, ἔθνος ἀπ' αἰῶνος, gentem robuſtam, gentem antiquam. *Theodoretus hoc ſecundum tantum agnoſcit.* S. *Hier. habet utrumque.* (e) Fortes.] *In eadem ſequitur,* φαρέτρα αὐτοῦ ὡς τάφος ἀνεῳγμένος, *quod* S. *Hier.* (*licet apud ipſum ſit ante illa,* univerſi fortes) pharetra ejus, quaſi ſepulchrum patens. *Quæ agnoſcuntur etiam a Theodoreto: Sed* S. *Hier. teſtatur in lxx editione non eſſe.* (f) Serviſtis.] *In pleriſque libris eſt,* ἀνθ' ὧν ἐγκατελίπετέ με ἐν τῇ γῇ ὑμῶν. *In quibuſdam, & apud Theodoretum, utrumque conjungitur, ſicut* S. *Hieron. in ſua,* ſicut dereliquiſtis me, & ſerviſtis, *&c. Idem tamen in comm. habet tantum,* ſicut ſerviviſtis Deo alieno, id eſt, Baal, vel Diis alienis cunctarum gentium in terra Judæa, ſic ſervietis, &c.

CAP. VI.

(*) TUA.] *Addendum,* σου, *in noſtra.* (a) Diei.] *Plerique,* τῆς ἑσπέρας vespeſperi, *ut vulgata noſtra.* (b) Dominus.] *In multis additur,* τῶν δυνάμεων, *& apud* S. Hieron. virtutum: *itemque paulo poſt.* (c) Et non conſumpſi.] *Ita enim corrigendum in noſtra,* ϗ οὐ συνετέλεσα, *quemadmodum & apud Theodoretum eſt: apud* S. *Hier.* & non conſumpſi eum. (d) In populis probatis.] *Cum* S. *Hier. haberet in ſua,* in populo meo robuſtum, *notat, pro,* robuſtum, *Aquilam dixiſſe,* munitum, *Symm. & lxx,* clauſum, atque circundatum.

CAP. VII.

(a) AUdite.] *In Complut. hæc antecedunt, quæ a Theodoreto etiam innuuntur,* ῥῆμα, ὃ ἐγένετο πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου, λέγων, στῆθι ἐπὶ τὴν πύλην τοῦ οἴκου κυρίου, ϗ ἀνάγνωθι ἐκεῖ τὸ ῥῆμα τοῦτο, ϗ εἰπὲ, ἀκούσατε. *quod* S. *Hier. in ſua:* Verbum, quod factum eſt ad Hieremiam a Domino, dicens, Sta in porta domus Domini, & prædica ibi verbum iſtud, & dic, Audite, *&c. Quæ tamen teſtatur in lxx non haberi, ſed de Theodotione ex Hebraico eſſe addita.* (b) Templum.] *Hæc repetitio non eſt in Complut. Apud Theodoretum vero etiam tertio iteratur, quemadmodum in* Hebraico. (c) Abſtinuimus, ne faceremus.] *In Complut. eſt,* ἀπεσχήμεθα τοῦ ποιεῖν, abſtinuimus a faciendo. S. *Hier. ex lxx videtur afferre,* deſivimus eo quod fecerimus. (d) Chavonas.] Quas (*inquit* S. *Hieron.*) nos placentas interpretati ſumus, ſive præparationes. *In Scholiis quemadmodum & in codicibus varie iſtud nomen ſcribitur. Chryſoſt.* πόπανα, inquit, panes. *Olympiodorus,* χαμῶνας autem vocat pemmata, & bellaria quædam. (e) Sermonem.] *In Complut. adjunguntur,* ϗ οὐκ ἀκούσονταί σε, ϗ καλέσεις αὐτοὺς, ϗ οὐκ ἀποκρινοῦσί σοι, ϗ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, *quæ in vulgata noſtra,* & non audierit te: & vocabis eos, & non reſpondebunt tibi: & dices ad eos. *Quæ neque Theodoretus agnoſcit.* (f) Tapheth.] *Schol.* τόπος ἦν οὕτω λεγόμενος. ἦν δὲ ἐλαιὼν ἐν προαστείοις ἱερουσαλὴμ ἐν ᾧ περ εἰδωλολάτρουν, Locus erat ſic dictus. Erat autem olivetum in ſuburbanis Hieruſalem; in quo quidem idola colebant. *Theodoretus putavit eſſe nomen Idoli. Legendus* S. *Hier.*

CAP. VIII.

(a) TOrrebunt.] *In Complut.* ἐκτενοῦσι, extendent. (b) Defecit.] *Theodor.* Quod Syrus ita interpretatus eſt, πάντες τῇ γνώμῃ αὐτῶν πορεύσονται, ὡς ἵππος ὁρμῶν εἰς πόλεμον, omnes ſenſu ſuo ibunt, quaſi equus ruens in prælium, *&c.* (c) Aſida.] *Victor.* ἣν ἀκύλας ἐρωδιὸν ἐξέδωκεν, quam Aquila reddidit, herodium. *Olympiodorus:* ἰνδικὸν δέ ἐστι γένος ὀρνέου ἡ ἀσίδα, Aſida autem eſt genus avis Indicæ. *Addit* S. *Hier. pro hac voce hebraica, quam lxx. & Theodotio poſuerunt, Symmachum dixiſſe, milvum: qui & alias affert varietates. Nonnulla etiam dicuntur a Theodoreto.* (d) Juncus.] σχοῖνον *videtur dixiſſe pro calamo. Theodoretus tamen interpretatur,* funiculum, & hæreditatem. (e) Hæredibus.] Hæredes, (*inquit Theodoretus*) appellavit hoſtes. Hic *autem in uno pervetuſto adjunguntur eadem quæ ſunt in cap.* 6. *ab illis,* a parvo enim eorum, *uſque ad illa,* & in tempore viſitationis peribunt, dicit Dominus: *quæ innuuntur a Theodoreto, & reſpondent vulgatæ. Eadem fere etiam habentur in Complut.*

CAP. IX.

(a) QUia faciam.] *Fortaſſe illud,* ὅτι, *valet idem, ac* τί, *quod eſt in aliquo, & legendum per interrogationem. Nam &* S. *Hier. apud lxx videtur habere,* Quid faciam, *&c.* (b) Subſtantiæ.] ὑπάρξεως. S. Hier.

ſubſtantia

ſubſtantia hic non pro, οὐσία, hoc eſt, eſſentia, accipitur, ſed pro opibus, atque divitiis. (c) Et veniant.] *Olympiodorus legit,* ϗ φθεγξάσθωσαν, & loquantur. (d) Platæis.] *Ita collati codices, & Compl. Apud Theodoretum adjungitur,* τάδε λέγει κύριος. S. *Hieron. cum in ſua dixiſſet,* Loquere: hæc dicit Dominus: *notat iſtud,* λάλησον, *id eſt, loquere, eſſe ex Aquila & Symmacho, lxx vero & Theodotionem dixiſſe,* morte, *ita jungentes cum ſuperioribus,* juvenes de platæis morte. (e) Noſſe.] *In quibuſdam additur* με, me. (f) Idumæam.] *Nonnulli, & Theodoretus,* ἰούδαν, Judam, *ut vulgata noſtra.*

CAP. X.

(a) QUIA timent ea faciebus ſuis.] *Aut,* timentur: *utroque enim modo videntur verti poſſe,* ὅτι φοβοῦνται αὐτὰ τοῖς προσώποις αὐτῶν. *In Compl. eſt,* ὅτι φοβοῦνται αὐτὰ ἔθνη, quoniam gentes timent ea. (b) In eis.] *Huc uſque idem fere verborum ordo videtur agnoſci etiam in Theodoreto: nam Complut. paululum variat, ut magis reſpondeat vulgatæ. Hic autem & in Complut. & apud Theodoretum hæc interjiciuntur,* οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι κύριε, μέγας εἶ σὺ, ϗ μέγα τὸ ὄνομά σου ἐν τῇ ἰσχύϊ. τίς οὐ φοβηθήσεταί σε βασιλεῦ ἐθνῶν; σοὶ γὰρ πρέπει. ὅτι ἐν πᾶσι τοῖς σοφοῖς τῶν ἐθνῶν, ϗ ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις αὐτῶν οὐκ ἔστιν ὅμοιός σοι. ἅμα (*hæc poſtrema pars a Theodoreto ſignificatur, non exprimitur*) ἄφρονες ϗ ἀνόητοί εἰσι. διδασκαλία ματαίων αὐτῶν ξύλον ἐστίν. *quæ ſic fere in vulgata noſtra redduntur:* Non eſt ſimilis tui Domine: magnus tu, & magnum nomen tuum in fortitudine. Quis non timebit te ô rex gentium? Tuum eſt enim decus. Inter cunctos ſapientes gentium, & in univerſis regnis eorum nullus eſt ſimilis tui: pariter fatui & inſipientes probabuntur: (*in comm.* S. *Hier. habet,* ſunt, *ut græcus:*) Doctrina vanitatis eorum lignum eſt. *Hæc autem idem* S. *Hieron. affirmat in lxx non haberi, ſed de Theodotionis editione in pleriſque addita eſſe. Apud Theodoretum vero adduntur præterea multa ad laudem veri Dei pertinentia, quæ reſpondent vulgatæ,* Dominus autem Deus verus eſt, iſte Deus vivens, & rex ſempiternus. Ab indignatione ejus commovebitur terra: & non ſuſtinebunt gentes comminationem ejus. (c) Lumen.] *In multis eſt,* ἀνέμους, φῶς, ventos, lumen. *In Compl. & apud Theodoretum eſt tantum,* ventos, *quod etiam videtur referri a* S. *Hieronymo, ex lxx.* (d) Ipſe eſt hæreditas ejus.] *Origenes:* Aquila & Theodotio ediderunt, ὅτι ὁ πλάσας τὰ πάντα, αὐτός ἐστιν, ϗ ἰσραὴλ ῥάβδος κληρονομίας αὐτοῦ. *quod in vulgata noſtra:* Qui enim formavit omnia, ipſe eſt, & Iſrael virga hæreditatis ejus. (e) In electis.] *Sic etiam Theodoretus. In Compl. eſt,* ἐν τειχίσματι, *& apud* S. *Hieron.* in munitione. (f) Tuum.] *In aliis quibuſdam, & apud Theodoretum, & hic, & in ſequentibus eſt,* μου, *&* μου, *& ſic apud* S. *Hieron.* vulnus meum, apprehendit me, tabernaculum meum, pelles meæ.

CAP. XI.

(a) ILLA.] *In Compl. hæc adjunguntur,* ὅτι συμμαρτυρόμενος συνεμαρτυράμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ, ᾗ ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ὀρθρίζων συνεμαρτυράμην λέγων, ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου. ϗ οὐκ ἤκουσαν, οὐδὲ ἔκλιναν τὸ οὖς αὐτῶν. ἀλλ' ἐπορεύοντο ἕκαστος ἐν σκολιότητι τῆς καρδίας αὐτοῦ τῆς πονηρᾶς. ϗ εἰσήγαγον ἐπ' αὐτοὺς πάντα τὰ ῥήματα τῆς διαθήκης ταύτης ἧς ἐνετειλάμην τοῦ ποιῆσαι. *Quæ redduntur in vulgata noſtra,* Quia conteſtans conteſtatus ſum patres veſtros in die qua eduxi eos de terra Ægypti uſque ad diem hanc. Mane conſurgens conteſtatus ſum, & dixi, audite vocem meam. Et non audierunt, nec inclinaverunt aurem ſuam: ſed abierunt unuſquiſque in pravitate cordis ſui. Et induxi ſuper eos omnia verba pacti hujus quod præcepi ut facerent. *Quæ* S. *Hier. teſtatur in lxx non haberi, Theodor. habet: ac pro,* σκολιότητι, *habet,* εὐθύτητι, rectitudine: *quam interpretatur non æquitatem, ſed pervicaciam, & inflexibilitatem, ut ita dicam, in improbitate. Vide cap.* 13. (b) Colligatio.] σύνδεσμος. *De hac dictione (quam nunc etiam Aquilæ & Theodotionis teſtatur eſſe* S. *Hier. ipſe vero ex Symmacho conjurationem dixit) & alibi notatum eſt; & hic* S. *Hieron. & Theodoretus eam explicant.* (c) Bene opacam ſpecie.] *Sic videtur habuiſſe etiam Theodoretus. In Compl. eſt,* εὔσκιον, ὡραίαν τῷ εἴδει, opacam, pulchram ſpecie. (d) Domine.] *Hic, ut alibi ſæpe in quibuſdam additur,* δυνάμεων, virtutum.

CAP. XII.

(a) PUrifica eos in diem occiſionis.] *In aliis ſequitur,* ἄθροισον αὐτοὺς ὥσπερ πρόβατα εἰς σφαγήν. *Contra autem in Complut. & apud Theodoretum hic locus ſic habet,* συνάγαγε αὐτοὺς ὡς ποιμνίον εἰς θυσίαν, ϗ ἅγνισον αὐτοὺς εἰς ἡμέραν σφαγῆς, congrega eos, quaſi gregem ad victimam, & ſanctifica eos in diem occiſionis, *quomodo vulgata noſtra. Notat autem Theodoretus* ἅγνισον, *idem eſſe ac,* ſegrega: *nam ſegregat ſe, qui vult purificari, & ſanctificari: additque, Syrum poſuiſſe,* εὐτρέπισον, bene præpara. (b) Tui pedes.] *Theodoretus,* Syrus ſic dixit, μετὰ πεζῶν τρέχουσα ἡττήθης. ϗ πῶς ἀναστῆναι ἱππεῦσι δυνήσῃ; cum peditibus currens victa es: & quomodo conſurgere adverſus equites poteris? S. *Chryſoſt.* Aquila, σὺν δρομεῦσι ἔδραμες, ϗ ἐμόχθησέ σε, cum curſore cucurriſti, & fatigavit te. (c) Quomodo facies in fremitu Jordanis.] *Theodoretus ex Syro,* πῶς περάσεις ἰορδάνην πλημμυροῦντα; Quomodo trajicies Jordanem exundantem? (d) Ejus.] *In aliquo additur,* ἐπ' αὐτήν, *& apud* S. *Hieron.* ſuper eam. (e) Diverticulum.] *Theodoretus,* διεκβολήν. Syrus interpretatus eſt, ἀτραπὸν, diverticulum, ſemitam. *Idem vero illud,* ταλαιπωροῦντες, *accipit, pro* miſere affecti. (f) Seminate.] *In aliis eſt,* σπείρετε (*al.* ἐσπείρατε, *&* ἐθερίσατε, *& apud* S. *Hier.* ſeminaſtis triticum, & ſpinas meſſuiſtis. (g) Ædificabitur.] *In quibuſdam.* οἰκοδομηθήσονται, ædificabuntur.

CAP. XIII.

(a) AD me.] *In Compl. additur,* ἐκ δευτέρου, ſecundo, *ut vulgata noſtra.* (b) Meis.] *In eadem, & apud Theodoretum ſubjungitur,* πορευθέντας ἐν εὐθύτητι τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς, qui ambulaverunt in directione cordis ſui peſſimi: *quam directionis vocem videtur* S. *Hier. agnoſcere ex lxx, & ſignificat id quod capite* 11. *dictum eſt, nimirum pervicaciam, & cor obſtipum: quare* S. *Hieron. in ſua habet,* pravitate. (c) Iſtum.] *Apud Theodor. & in Compl. ſubjungitur,* τάδε λέγει κύριος ὁ θεὸς ἰσραὴλ, Hæc dicit Dominus Deus Iſrael, *ut vulgata noſtra.* (d) Uter.] S. *Hier. inquit Aquilam in prima editione poſuiſſe laguncIlam, in ſecunda ipſum verbum hebraicum Nebel, Symmachum, craterem, Theodotionem, vas.* (e) Ipſorum.] *In multis, & apud Theodoretum eſt,* αὐτοῦ, *& in noſtra,* ejus. (f) Ponetur.] *Theodoretus,* τεθήσεται, ponetur, *ſive,* ponet, *ut noſtra.* (g) Ut dehoneſtentur.] *Sic etiam Theod. In Compl. eſt,* παρεδειγματίσθησαν, *& apud* S. *Hier.* dehoneſtatæ ſunt plantæ tuæ.

CAP. XIV.

(a) VAcua.] *In Complut. adjunguntur hæc,* ᾐσχύνθησαν, ϗ ἠρυθρίασαν, ϗ ἐκάλυψαν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν, confuſi ſunt, & erubuerunt, & operuerunt capita ſua: *quæ videntur etiam a* S. *Hieronymo agnoſci.* (b) Ventum.] *Sic plerique. In quibuſdam, & apud Theodoretum additur,* ὡς δράκοντες, quaſi dracones, *ut vulgata noſtra.* (c) Peccata.] *In quibuſdam eſt,* εἰ αἱ ἁμαρτίαι, ſi peccata. S. *Hier.* ſi iniquitates noſtræ reſponderint (*ſive,* reſtiterint.) (d) Indigena.] *Theodoretus ex Syro,* ὡς ὁδίτης, quaſi viator, *ut vulgata.* (e) Salvare.] *Ita collati codices, & Theodoretus, & reſpondet hebræo. In Compl. eſt,* σώζειν, *& apud* S. *Hier.* ſalvari, *niſi mendum ſit.* (f) Non proſperavit.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt,* οὐκ εὐδόκησεν, *& apud* S. *Hier.* & Deus non placuit ſibi in eis. (g) On.] *De hoc alibi dictum eſt. Hic* S. *Hier. ex vetuſtiore,* qui es Domine Deus. (h) In idolis.] *Aquila,* μὴ ἔστιν ἐν τοῖς ματαίοις τῶν ἐθνῶν ὑετίζων; nunquid eſt in vanitatibus gentium, qui pluat?

CAP. XV.

(a) IStum.] *Ita videtur etiam habuiſſe Theodoretus. In Complut. additur,* ἀπὸ προσώπου μου, a facie mea, *ut vulgata noſtra.* (b) Diſperdiderunt.] *Apud Theodoretum eſt,* ἀπώλεσα, diſperdidi: *quod magis reſpondet vulgatæ.* (c) Adoleſcentes.] *In nonnullis eſt,* νεανίσκου, adoleſcentis. (d) Vacua facta eſt.] S. *Hieron.* Infirmata eſt, ſive abjecit, aut vacua facta eſt. S. *Cypr.* 2. *teſtim.* Et territa eſt quæ parit, & tæduit anima ejus. *&c.* (e) Profui.] *Hæc agnoſcit ex lxx* S. *Hier. in comm. ſicut ex Theodotione,* non debui, nec debuit mihi quiſquam. *Theodoretus illud,* ὠφέλησα, *Syrus interpretatus eſt,* ὤφλησα, non conflavi æs alienum. (f) Fortitudo tua.] *Apud Theodoretum eſt,* τὴν ἰσχύν σου, *& conjungitur cum ſequentibus,* fortitudinem tuam, & theſauros tuos, *&c.* S. *quidem Hieronymus videtur ita legiſſe, dum præcedentia ſic affert ex lxx.* Si cognoſcet, (*fortaſſe,* cognoſcetur) ferrum, & operimentum æneum? *Sicut ex Symmacho,* nunquid nocebit ferrum ferro ab Aquilone, & æs? (g) Commutationem.] *Hoc* S. *Hier. videtur aut ex lxx, aut ex alia editione dixiſſe,* abſque precio. (h) Non in longanimitate.] *Apud Theodoretum additur,* λάβῃς με, *quod reſpondet vulgatæ noſtræ,* noli in patientia tua ſuſcipere me: *Notat autem aliqua exemplaria habere,* βάλῃς, *quaſi, ne protrahas, ac diſcrucies tarditate.* (i) Ipſorum.] *Ab aliquo abeſt illud,* αὐτῶν. (k) Adverſum me.] *Abeſt hoc a* S. *Hieronymo, & a* S. *Cypriano ad Jubaianum: unde cætera hujus loci ſumpſimus.*

CAP. XVI.

(a) ET beſtiis terræ erunt, & volatilibus cœli: in gladio cadent, & in fame conſummabuntur.] *Hæc in alio Vaticano ita ſunt poſita,* ϗ ἐν μαχαίρᾳ πεσοῦνται, ϗ ἐν λιμῷ συντελεσθήσονται. ϗ ἔσται τὰ θνησιμαῖα αὐτῶν εἰς βρῶσιν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, ϗ τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, & in gladio cadent, & in fame conſumentur: & erunt morticina eorum in eſcam volatilibus cœli, & beſtiis terræ: *quæ reſpondent vulgatæ noſtræ: nec multo aliter Complut.* (b) Thiaſum.] *Videtur ſignificare pompam, ſodalitium, concœnationem, parentalia.* (c) Iſto.] *Apud Theodoretum hæc ſubjunguntur,* φησὶν κύριος, ἔλεος, ϗ ἐλεημοσύνας, ϗ ἀποθανοῦνται μεγάλοι ϗ μικροὶ ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. *In Compl. autem præterea,* οὐ ταφήσονται, ϗ οὐ θρηνηθήσονται, Ait Dominus, miſericordiam, & miſerationes: & morientur magni & parvi in terra iſta: non ſepelientur, & non plangentur. (d) Aliis.] *Apud Theodoretum & in Complut. additur,* ἡμέρας ϗ νυκτὸς, die ac nocte, *ut in noſtra vulgata.* (e) Eorum.] *Apud Theodoretum additur,* οὐκ ἀπεκρύβησαν ἀπὸ προσώπου μου, non ſunt abſconditæ a facie mea? *quæ negat Sanctus Hieronymus eſſe in lxx.* (f) Delinquere fecerunt.] ἐπλημμέλησαν. *Alii,* ἔπλησαν, impleverunt, *ut vulgata noſtra.*

CAP. XVII.

(a) MAledictus.] *Sic plerique libri: &* S. *Auguſt. lib.* 13. *contra Fauſtum, cum cap.* 7. *attuliſſet ea verba quæ habentur in calce capitis antecedentis, deinceps ad initium capitis octavi inquit,* Ibi enim ſequitur: & dicit, Maledictus, *&c. Ut nihil videatur habuiſſe intermedium. In quibuſdam vero libris, & apud Theodoretum ante,* Maledictus, *hæc antecedunt* ἁμαρτία ἰούδα ἐγγέγραπται ἐν γραφῇ, ἐν ὄνυχι ἀδαμαντίνῳ, ἐγκεκολαμμένη ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς καρδίας αὐτῶν, ϗ ἐν τοῖς κέρασι τῶν θυσιαστηρίων αὐτῶν. ὅπως, ἡνίκα ἂν μνησθῶσιν οἱ υἱοὶ αὐτῶν τῶν θυσιαστηρίων αὐτῶν, ϗ ἀλσῶν αὐτῶν, ἐπὶ ξύλου δασέως, ϗ ἐπὶ βουνῶν μετεώρων, ϗ ὀρέων ἐν ἀγρῷ, τὴν ἰσχύν σου, ϗ τοὺς θησαυρούς σου, εἰς προνομὴν δώσω, ϗ τὰ ὑψηλά σου, διὰ τὰς ἁμαρτίας σου, τὰς ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου, ϗ ἀφεθήσῃ μόνη, ϗ ταπεινωθήσῃ ἀπὸ τῆς κληρονομίας σου, ἧς ἔδωκά σοι. ϗ καταδουλώσω σε τοῖς ἐχθροῖς σου, ἐν τῇ γῇ, ᾗ οὐκ ἔγνως. ὅτι πῦρ ἐκκέκαυται ἐν τῷ θυμῷ μου, ἕως αἰῶνος καυθήσεται. Peccatum Juda inſcriptum eſt in ſcriptura in ungue admantino, inſculptum in pectore (*quod ex aliqua editione agnoſcit* S. *Hieronymus*) cordis eorum, & in cornibus altarium eorum. Sic, cum recordati fuerint filii eorum, altarium ſuorum, & lucorum ſuorum, ſuper lignum condenſum, & ſuper colles ſublimes, & montes in agro, fortitudinem tuam, & theſauros tuos in direptionem dabo, & excelſa tua propter peccata tua, quæ in omnibus finibus tuis: & dimitteris ſola, & humiliaberis ab hæreditate tua, quam dedi tibi: & ſervire te faciam inimicis tuis in terra, quam ignoras: quoniam ignis ſuccenſus eſt in furore meo: uſque in æternum ardebit. *In Complut. eadem ſententia eſt, ſed aliis ſæpe verbis: ut appareat ex diverſis eſſe verſionibus. Hæc vero in alio Vaticano habentur ſub aſteriſcis: &* S. *Hier. teſtatur a lxx eſſe prætermiſſa.* (b) Super te.] *Hæc abeſt a Complut. &* S. *Aug.* (c) Miryca

ryca

(c) Miryca ſylveſtris.] *Apud S. Auguſtinum*, tamarix. S. Hier. *ex Symmacho*, lignum infructuoſum. (d) Salſis.] *Theodoretus*, Illud, ἐν ἁλιμοῖς, Syrus interpretatus eſt, ἐν φωλεοῖς, in antris. *Apud S. Auguſt. eſt*, inter iniquos, *ut interpres videatur legiſſe*, ἐν ἀνόμοις. (e) Et quis.] *Ita S. Cypr. 2. teſtim. A Compl. abeſt iſtud*, &. *S. Hieron. hunc locum ſic refert ex Symmacho*, Inſcrutabile cor omnium : vir autem quis eſt, qui inveniat illud? (f) In dimidio.] *Aq.* ὃς ἐν ἡμίσει ἡμερῶν ἐγκαταλείψει αὐτοὺς, qui in dimidio dierum relinquet eos. (*) Elevatum.] *In Compl. additur*, ἀπ' ἀρχῆς, a principio; *& vulgata. Theodoretus habet poſt*, ſanctificatio noſtra. (g) In alienationem.] *S. Hieron. ex lxx dixit*, alienus. (h) Neque egrediamini portis.] *In Compl. eſt*, ϗ μὴ εἰσφέρητε διὰ τῶν πυλῶν, nec inferatis per portas. *ut vulgata. A multis autem hæc abſunt.* (i) Manna.] *Notat S. Hieron. lxx poſuiſſe ipſum verbum hebraicum, quod alibi ſcribitur manaa, aut manach, ſed peſſima conſuetudine, imo ſcriptorum negligentia manna in noſtris libris legi.* (k) Laudem.] *Docet S. Hier. eſſe oblationem pro gratiarum actione.* (l) Bivia.] ἄμφοδα. *Teſtatur S. Hier. lxx, Aquilam, & Symm.* βάρεις, *id eſt, turritas domos, eſſe interpretatos.*

CAP. XVIII.

(a) CEcidit.] *In quibuſdam eſt*, διέπεσεν, cadendo diſſipatum eſt. (b) Confortabitur.] *S. Hieron.* in malis videlicet operibus, ſive, juxta Aquilam, deſperavimus, & juxta Symmachum, defecimus. (c) Funiculos.] *Videtur ſubintelligendum*, relinquentes, *aut quiddam ejuſmodi : quomodo etiam nonnulla eſſe ſubintelligenda in vulgata noſtra indicat explanatio S.* Hieronymi : *& ſuniculus valebit hic etiam hæreditatem, aut limitem, & viam, ut pſal. 138. & alibi. Apud Theodoretum eſt*, σχοίνοις, (*al.* τρίβοις) αἰωνίοις, *ut intelligamus hoc modo*, infirmabuntur in viis ſuis, quod ad ipſorum opinionem pertinet, funiculis, vel ſemitis ſempiternis. (d) Oſtendam. *In quibuſdam, & apud Theodoretum hæc antecedunt*, νῶτον, ϗ μὴ πρόσωπον, *& in vulgata noſtra*, dorſum, & non faciem. (e) Audiemus.] *In Compl. eſt*, ϗ οὐκ ἀκουσώμεθα, & non audiamus. (f) Et punitionem ſuam occultarunt mihi.] Hæc *abſunt a Complutenſi.*

CAP. XIX.

(a) POlyandrion.] *Schol. ſine inſcriptione*, οἱ λοιποὶ, ἀντὶ τοῦ πολυανδρίου, ἐξέδωκαν φάραγγα. Cæteri pro polyandrio ediderunt, φάραγγα, vallem. *De hoc alibi dictum eſt, & legendus hic S.* Hier. (b) Filiorum filiorum eorum.] *Sic plerique : in quibuſdam vero eſt*, υἱῶν ἐννόμ, filiorum Ennom. (c) Et qui ingredimini in portis his.] *Abſunt a Complutenſi ut a vulgata noſtra.* (d) Præcepi.] *In nonnullis ſequitur*, οὐδὲ ἐλάλησα, ϗ οὐ διενοήθην, neque loquutus ſum, & non cogitavi. *Sanctus Hieronymus*, præcepi, & cogitavi, *videtur quaſi diverſas interpretationes afferre.* (e) Ruina, & polyandrion.] *Olympiodorus*, πολυάνδριον, ὁ τάφος, ϗ ἐπειδὴ ἴσως κατερρυήκει, οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ διάπτωσις ὁ τάφος τοῦ υἱοῦ ἐννόμ. Polyandrion ſepulchrum eſt : & quoniam fortaſſe corruerat, ſepulchrum filii Ennom vocabatur ſic, ἡ διάπτωσις, id eſt, ruina. *Aliam cauſam affert Sanctus Hieronymus, neque idem eſt*, πολυάνδριον, *&* διάπτωσις, *ſed illud poſitum eſt pro valle, hoc pro Topheth* (f) Detraham.] *Aliqui* τάξω, ponam, *ut vulgata noſtra.* (g) Sanari.] *In Complut. & apud Theodoretum hæc ſubjunguntur*, ϗ ἐν τῷ τοφὲθ θάψουσι, ὅτι οὐκ ἔστι τόπος τοῦ ταφῆναι, Et in Topheth ſepelient, quia non eſt locus ad ſepeliendum : *quæ non eſſe ex lxx, nomen Topheth fere oſtendit : pro quo ſæpe repetit Sanctus* Hieronymus *illos dixiſſe, ruinam. Semel tantum hæc ex illis tanquam redundantia commemorat*, omnes domus regum Juda, ſicut locus Topheth : *quæ in nullo codice ſunt inventa : & fieri poteſt, ut quod illi dixerant*, διάπτωσις, *ipſe protulerit, Topheth.*

CAP. XX.

(a) CAtaractam.] *Theodoretus*, locum quendam dicit ſubterraneum : cujuſmodi multa habebat templum a Solomone ædificatum. *Eodem modo vertiſſe Theodotionem teſtatur* S. Hieron. *Symmachum vero*, βασανιστήριον, *ſive*, στρεβλωτήριον, quod utrumque (*inquit*) tormenta ſignificat. (b) Aſſignatæ.] *In Complut. eſt*, Benjamin, *ut in vulgata noſtra.* (c) Et eduxit.] *In eadem hæc antecedunt*, ϗ ἐγένετο τῇ αὔριον, Et factum eſt in craſtino : *quod reſpondet noſtræ vulgatæ.* (d) Dominus.] *Addendum in noſtra*, κύριος, *quod eſt etiam apud Theodoretum, & in aliis libris.* (e) Migrantem.] *Apud Theodoretum additur*, πάντοθεν, undique. *Notat autem Sanctus Hieronymus etiam Theodotionem dixiſſe*, μέτοικον, *Aquilæ ſecundam editionem*, peregrinum, *primam*, circumſpicientem, *Symmachum*, oblatum, *ſive*, congregatum, & coactum. (f) Ridebo prævaricationem.] *Ita* S. Hieron. *ex lxx, etiam in comment. Alii vertunt*, ridebor prævaricationem, & miſeriam invocabo. (g) Defenſiones.] *In Complut. eſt*, τὸ δικαίωμά μου, juſtificationem, cauſam meam. (h) Malignantium.] *Ita etiam Theodoretus. Alii*, στερεωτέρων, *& Complut. addit*, αὐτοῦ, fortiorum eo, *aut*, ejus, *ut pſ.* 34. (i) Lætans ſit.] *Complut. eſt*, εὐφραινόμενος ἔστω, lætatus eſt. Sit homo ille, *&c. Theodoretus autem*, μὴ εὐφραινόμενος ἔστω, non ſit lætans.

CAP. XXI.

(a) SOR.] *S. Hieron.* Pro quo Symm. petram; Theodotio, obſeſſam, interpretati ſunt; Aquilæ prima editio, ſolidam, ſecunda Tyrum. *Theodoretus, ex Syro*, τὴν μεταξὺ ὀρῶν κειμένην ἐν κοίλῳ τόπῳ, quæ inter montes ſita es in cavo loco.

CAP. XXII.

(a) GEntes.] *In quibuſdam additur*, πολλὰ, multæ. (*) Inducam.] *Theodor.* ἁγιάσω (ἀντὶ τοῦ ἀφορίσω) ἐπὶ σὲ ὀλοθρεύοντας, ἄνδρα, ſanctificabo (pro ſegregabo) ſuper te exterminantes, virum, &c. (b) Sellem.] *In aliquo eſt*, ἐπὶ ἰωακεὶμ ad Joacim. *Quis appellatur Sellum, vel Sellem, diſputant S. Hieron. & Theodoretus.* (c) Qui ædificat.] *In multis & apud Theodoretum*, ὡς ὁ οἰκοδομῶν, tanquam qui ædificat. *In quibuſdam vero*, ὦ ὁ οἰκοδομῶν οἰκίαν σου οὐ μετὰ δικαιοσύνης, ϗ τὰ ὑπερῷά σου, *& apud S. Hieron.* O qui ædificas domum tuam non cum juſtitia, & cœnacula tua. (d) Apud proximum ſuum operatur gratias.] *Videtur dictum*, operatur, *pro*, facit operari, *id eſt, curat facienda opera gratis a proximo. Theodoretus, & S. Chryſoſtomus, quantum ex Scholio colligitur, & Complut.* παρ' αὐτῷ ὁ πλησίον αὐτοῦ. (*Complut. non habet* αὐτοῦ,) *& apud S. Hier.* apud eum proximus operatur gratis. (e) Commenſuratam.] *Interpretatur Theodor. quæ habeat proportionem longitudinis, latitudinis, & profunditatis. Apud S.* Hieron. *eſt*, parvulam. (f) Perflatilia.] *Ita etiam apud S. Hieron. Aliquot libri, & Theodoretus*, εὐρύχωρα, ſpatioſa. (g) Nunquid regnabis.] *Pro his iſta habentur apud Theodoretum in codice, qui nunc erat ad manus*, μὴ βασιλεῦς εἶ, ὅτι ἁμιλλᾶσαι πρὸς τὴν κέδρον; ὁ πατήρ σου μὴ οὐχὶ ἔφαγε, ϗ ἐποίησε κρίμα, ϗ δικαιοσύνην; Nunquid rex es quia contendis cum cedro? Pater tuus nonne comedit, & bibit, & fecit judicium & juſtitiam? *Interpres vero Theodoreti integriore fortaſſe codice uſus, addit præterea hæc*, tuncque bene erat ei? Judicabat cauſam humilis, & pauperis : & tunc bene ei erat. Nonne hoc eſt noſſe me, dicit Dominus? *Schol. ad illud*, in Achaz, *iſta*, ὁ πατήρ σου, *&c. tribuit Aquilæ, & hæc addit :* Quod igitur exemplaria habent, ἐν ἄχαζ τῷ πατρί σου, falſum eſt : ſicut ex aliis interpretibus conſtat. *Sed Hier. agnoſcit ex lxx quæ ſunt in noſtra, quamvis diſſipata dicat eſſe, & confuſa.* (h) Tui.] *Theodoretus, & Compl. addunt*, εὐθεῖς, *& apud S.* Hier. recti. (i) Et ſuper virum iſtum.] *Aliquot libri pro*, ϗ, *habent*, οὐαὶ, væ : *A Theodoreto videtur totum iſtud abeſſe, ut a vulgata noſtra.* (k) Sepelietur.] *Corrigendum in noſtra*, ταφήσεται. *Quod autem ſequitur*, raptatus, *hanc putant eſſe notionem verbi hebraici, præſertim ſi ſimul intelligatur laceratio, & dilaniatio quædam, quæ in raptatione plerunque ſolet accidere. Quare lxx interdum transferunt*, σύρειν, *interdum* διασπᾶν. *Sed potuerunt hoc loco eam fortaſſe ob cauſam dicere*, συμψησθεὶς *quoniam dum quis raptatur, pulvere & ſordibus oppletur : quod ſenſiſſe Chryſoſt. colligi poteſt ex ſcholio, quod paulo poſt afferemus. Idem vocabulum Hebraicum ponitur infra cap. 29. ubi græce eſt*, συμψησθῶσι. *Cap. autem 31. ubi græce eſt*, συνεψήσθη χαρμοσύνη *in hebraico eſt verbum aliud, quod non diſſimilem ſententiam habet, id eſt, colligendo inſtar meſſoris, aut vorticis, abripere & auferre : qua etiam notione obſervarunt grammatici apud bonos auctores uſurpari verbum iſtud*, συμψῆσαι, *licet alibi lxx iſtud idem verbum hebraicum verterint*, ἀνθαίρεσις, *ut pſal.* 103. *& Eſa.* 57. *&* συνελκύσαι, *ut pſal.* 27. *Complutenſes hic habent*, συμψιθεὶς, *& vertunt*, putrefactus *ut eſt in vulgata : itemque cap. 29. (quod apud ipſos eſt 49.)* συμψιθῶσιν, *ſed vertunt*, comeſta fuerint. *Nam*, ψίσαι, *eſt*, ψωμίσαι. *Cap. autem 31. (id eſt apud ipſos 48.) habent*, συνελήφθη χαρμονὴ, congregatum eſt gaudium : *vulgata autem*, ablata eſt lætitia. *Sed, ut ad præſentem locum revertamur, in quibuſdam codicibus, & apud Theodoretum eſt*, συμψησθεὶς, ὡς κοπρία, abreptus quaſi ſtercus. *Verba autem ſcholii ex Chryſoſtomo quæ paulo ante innuimus ſunt hæc*, Symmachus inquit, ὡς κόπριον συλληφθεὶς, quaſi ſtercus collectus. ὁ γὰρ βαβυλώνιος, τοῦτον ἀνελὼν, οὕτως ἔρριψε. ϗ οὐκ ἐτάφη· ἢ, εἰ ἐτάφη, καθάπερ ὄνος, συμφυρεὶς σποδῷ, καὶ γῇ, καὶ κονιορτῷ, ἐκ γὰρ τοῦ θορύβου, οὔτε ἐκόπη, οὔτε ἐπεπλώθη αὐτοῦ τὸ σῶμα. Nam Babylonius, cum hunc ſuſtuliſſet, ſic projecit : & non eſt ſepultus : aut, ſi ſepultus, tanquam aſinus, conſperſus cinere, & terra, & pulvere. Nam propter tumultum, neq; planctus factus eſt ſuper eum, neq; corpus ejus oppletum eſt. (l) Loquutus ſum.] *Ita etiam Theodoretus. Compl.* ἐλάλησαν, loquuti ſunt. *Vtramque lectionem videtur agnoſcere S.* Hier. *ſed apud ipſum ſequitur*, ad te in abundantia tua. (m) Sigillum.] *Origenes*, Cæteri ediderunt, σφραγεὶς, (*fortaſſe*, σφραγὶς.) annulus, *ut vulgata noſtra.* (n) Eorum.] *Apud Theodoretum, & in Compl. ſequitur*, ϗ εἰς χεῖρας Ναβουχοδονόσορ βασιλέως τῆς βαβυλῶνος, & in manus Nabuchodonoſor regis Babylonis : *quæ S.* Hieron. *teſtatur in lxx non haberi.* (o) Inhonoratus eſt.] *Apud Theodoretum hæc antecedunt*, vir iſte eſt os contemptum, & abjectum : *quæ item in lxx eſſe negat* S. Hieron. *& ex Symmacho affert.* Nunquid purgamentum, ſive quiſquiliæ viles, atque projectæ. (p) Abdicatum hominem.] *In nonnullis libris, & apud Theodoretum additur*, ἀνευόδωτον ἄνθρωπον ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ, hominem qui non proſperabitur in diebus ſuis : *quæ etiam perſpicue teſtatur* S. Hieron. *deeſſe in lxx. Pro eo autem, quod ipſe ex lxx transfert*, abdicatum, *notat, Aquilam in prima editione dixiſſe*, ſterilem, *in ſecunda*, ἀναύξητον, *id eſt*, non creſcentem; *Symmachum*, vacuum : *ex quo Symm. Schol.* κενὸν ἀπηλλοτριωμένον, vacuum abalienatum. (q) Ejus.] *In quibuſdam adjungitur*, ἀνὴρ, *& apud S.* Hier. vir : *in qua dictione multum ponderis ponit.*

CAP. XXIII.

(b) EOrum.] *In quibuſdam eſt*, μου, *& apud S.* Hieron. meæ. (b) Orientem juſtum.] *Symm.* βλάστημα δίκαιον, germen juſtum, *ut S. Hieron in ſua.* (c) Et ſalvabitur.] *A nonnullis libris, & Theodoreto, abeſt illud* καί. (d) In prophetis.] *Hoc ſolitum conjungi cum antecedentibus oſtendit Theodoretus, qui habet*, ϗ αὐτὸς ἐν προφήταις, & ipſe in prophetis; *ac* S. Hieron. *qui tamen male hoc additum putat : aliud enim capitulum ſequi, quod ab eis prætermiſſum ſit; quo finito titulum eſſe*, ad prophetas, *ſive*, contra prophetas. *Poſſet tamen aut ſeorſum ſtare, & ſic eſſet loco tituli (nam ſæpe*, in prophetis, *valet*, in prophetas,) *aut conjungi cum ſequentibus.* In prophetis contritum eſt, *&c. Quod autem ad capitulum omiſſum pertinet; illud hic in Complut. ſubjungitur : in noſtra autem, & in aliis collatis codicibus, & apud Theodoretum eſt in calce capitis*, Idcirco ecce dies, *&c.* (e) Quia a facie.] *In Complutenſi (& fortaſſe apud Theodoretum) hæc antecedunt*, ὅτι μοιχῶν ἐπλήσθη ἡ γῆ, quia adulteris repleta eſt terra : *quæ negat S. Hieron. in lxx haberi.* (f) Horum.] S. Hier. *hic agnoſcit ex lxx*, juramenti : *quod reſpondet* Hebræo. (g) Sic.] *In quibuſdam*, οὐχ οὕτως, non ſic : *quod in vulgata noſtra*, diſſimilis. (h) Multorum.] *Aliqui*, πονηρῶν, *quod in vulgata noſtra*, peſſimorum. (i) Dolore.] *Nonnulli*, ὀδύναις, *& apud* S. Hier. doloribus : *pro quo inquit Symmachum dixiſſe*, amaritudine. (k) Vobis.] *Iſtud*, ἑαυτοῖς, *videtur hoc loco, ut etiam alibi, pertinere ad ſecundam perſonam : & reſpondet vulgatæ noſtræ. In quibuſdam eſt*, αὐτοὶ, ipſi. (l) Subſiſtentia.] ὑποστήματι, *& paulo poſt*, ὑποστάσει. *Quare S.* Hieron. *inquit, lxx & Theodotionem interpretatos eſſe verbum hebraicum*, ſubſtantiam *ſive*, ſubſiſtentiam; *Aquilam*, ſecretum; *Symmachum*, ſermonem. *Scholiaſtes etiam ex Symmacho*, τίς γὰρ παρῆν ἐν ὁμιλίᾳ; ϗ τίς δὲ ἤκουσε; quis enim affuit in colloquio? ecquis vero audivit? *Scholion Chryſoſtomi :* πῶς οὖν ὑμεῖς

λέγετε ἀκηκοέναι; Quomodo igitur vos dicitis audiſſe? *Poterat autem commodi verti*, ὑπόστημα, *&* ὑπόστασις, ſtatuo, *&*, conſeſſus. (m) Eos.] *Iſtud*, αὐτοὺς, *abeſt a multis. In vulgata autem noſtra, pro*, avertiſſent, *eſt*, avertiſſem; *quod verbo græco non repugnat, & eodem modo S. Cypr. de unitate Eccleſiæ : qui legendus.* (n) Quis.] *In aliquo eſt*, ἄνθρωπος, *& apud Cypr. de lapſis*, homo. (o) Ignis.] *Sic etiam in vulgata noſtra. In multis additur*, φλέγον, ardens. (p) Ecce ego propterea ad prophetas.] *Nonnulli*, διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἐγὼ πρὸς τοὺς προφήτας, propterea ecce ego ad prophetas. *Cæterum, quæ ſequuntur uſque ad illa*, qui prophetant ſomnia, *poſita ſunt in noſtra editione per typographi incuriam. Abſunt enim a Vaticano. Habentur tamen in cæteris libris : & in ea afferuntur ſcholia ex Origene, & S. Chryſoſt. & explicantur a Theodoreto; & nonnulla afferuntur a S. Cypr. lib. 2. epiſt. 3.* (q) Qui emittunt.] *In quibſudam libris eſt*, τοὺς ἐκλαμβάνοντας προφητείας γλώσσης, ϗ πλάσσοντας ψευδῆ χρηματισμὸν, ϗ νυστάζοντας, qui aſſumunt prophetias linguæ, & fingunt mendax oraculum, & dormitant, *&c.* (r) Non narrant.] *A nonnullis abeſt illud*, οὐ, *& vulgata noſtra*, qui narrant ea. (ſ) Aſſumptio.] *Teſtatur* S. Hieron. *eodem modo interpretatos eſſe lxx. Symmachum, Theodotionem, id eſt*, λῆμμα, *Aquilam vero*, ἆρμα, onus, & pondus : *quod eſt apud Theodoretum.* (t) Et quare loquutus eſt Dominus Deus noſter?] *Ab uno pervetuſto abſunt. In aliis vero quibuſdam hæc præterea antecedunt, in quibuſdam vero ſequuntur*, ϗ ἐξεστρέψατε τοὺς λόγους θεοῦ ζῶντος· οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τὸν προφήτην, τί ἐλάλησε, *&c.* & evertiſtis verba Dei viventis. Sic dicetis ad prophetam; Quid loquutus eſt, *&c. Quæ S. Hier. negat eſſe in lxx. Quinimo cum ipſe vertiſſet ex hebræo*, & pervertitis verba Dei viventis, Domini exercituum Dei noſtri, *inquit hæc verba myſterium ſignificantia Trinitatis, quæ hebræi in ſuis voluminibus contra ſe legant, in latinis & græcis codicibus non haberi.*

CAP. XXIV.

(a) EIS.] *In Compl. additur*, καὶ τοῖς πατράσιν αὐτῶν, & patribus eorum, *ut vulgata.*

CAP. XXV.

(a) JUDA.] *In cæteris, & apud Theodoretum hæc ſequuntur*, αὐτὸς ἐνιαυτὸς πρῶτος τῷ ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ βαβυλῶνος, ipſe eſt annus primus Nabuchodonoſor regi Babylonis : *quæ teſtatur S. Hier. in lxx non haberi, ſicut etiam nonnulla alia in hoc eodem capite.* (b) Anni.] *In Complut. & apud Theodoretum adjungitur*, ϗ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρός με, & factum eſt verbum Domini ad me, *quod eſt in vulgata noſtra.* (c) Odorem unguenti.] *In quibuſdam libris, & apud Theodoretum eſt*, φωνὴν μύλου, vocem molæ, *ut vulgata noſtra.* (d) Quæ Ælam.] *A nonnullis abeſt illud*, τά. *Hæc vero uſque ad finem capitis in vulgata noſtra ſunt in cap. 49. in extremo. Cujus vulgatæ ordini nonnulli etiam codices Græci, ac Theodoretus conveniunt : quos Exapla ſequutos eſſe veriſimile eſt, in quibus græca hebraicis altera ex parte reſpondere neceſſe erat. Quare hic in iiſdem ea ſequuntur, quæ in vulgata de calice & cætera, quæ deinceps, & quæ in noſtra, & pleriſque græcis ſunt cap. 32. Continuo autem in iiſdem codicibus (nam de Theodoreto nihil affirmari poteſt,) poſt illa* in libro iſto, *ponuntur hæc*, ὅσα προεφήτευσεν ἱερεμίας ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη, ὅτι ἐδούλευσαν αὐτοῖς, ὅτε ἦσαν (*al.* ἐν αὐτοῖς καταδουλώσονται γὰρ αὐτοὺς, *ubi videtur extare quædam coagmentatio variarum interpretationem,*) ἔθνη πολλὰ, ϗ βασιλεῖς μεγάλοι ϗ ἀποδώσω, (*al.* ἀνταποδώσω) αὐτοῖς κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν· ϗ κατὰ τὰ ποιήματα (*al.* τὴν πονηρίαν) τῶν χειρῶν (*al.* ἐπιτηδευμάτων) αὐτῶν. Quæcunque prophetavit Hieremias ſuper omnes gentes, Quia ſervierunt eis, cum eſſent gentes multæ & reges magni : & reddam eis ſecundum opera eorum, & ſecundum facta, (*al.* nequitiam) manuum (*al.* adinventionum) ſuarum. *Quorum magnam partem, ſcribit S. Hier. in lxx non haberi. Quod autem ad ordinem pertinet, de quo apud S. Hier. & Theodoretum ſilentium eſt, hæc leguntur in commentariis græcis. Origenes*, ταύτην οἱ μὲν ό. τῶν κατὰ τῶν ἐθνῶν ὁράσεων προὔταξαν. οἱ δὲ λοιποὶ τοὐναντίον. αἰλὰμ δὲ ἔθνος ἀραβικὸν, πρὸς τῇ ἐρυθρᾷ κείμενον θαλάσσῃ. Ολυμπιόδωρος, αἰλὰμ ἡ τῆς βαβυλῶνος, ἢ ϗ πάσης χώρας ἧς ἦρξε Κῦρος. χρὴ δὲ εἰδέναι ὅτι ἅγιος ἰωάννης ὑπομνηματίζων τὸν ἱερεμίαν, μέχρι τῶν ὧδε ἀκολούθως ὑπεμνημάτισεν· ἐάσας δὲ τὰ μετὰ ταῦτα, ἄρχεται ὑπομνηματίζειν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς βασιλείας ἰωακείμ. ἔνθα ϗ τὸ ὑποκείμενον σημεῖον κεῖται, ϗ οὕτως τὰ λοιπὰ ὑπεμνημάτισεν. Hanc (*nimirum de Ælam*) lxx quidem præpoſuerunt viſionibus, quæ contra gentes : cæteri autem contra. Ælam autem eſt gens Arabica, poſita ad rubrum mare. *Olympiodorus*, Ælam, vel Babylonis, vel etiam univerſæ regionis, cui præfuit Cyrus. Sciendum autem eſt, Sanctum Joannem, commentarios ſcribentem in Hieremiam, uſque ad hæc eodem ordine ſcripſiſſe : hic autem dimittentem, quæ poſt hæc, initium commentandi feciſſe a principio regni Joacim : ubi & ſubjectum ſignum poſitum eſt : ſicque cætera explanavit. *Schol.* ἐξ ἀνεπιγράφου· κατὰ τοὺς ἑβδομήκοντα τῶν ἄλλων ἐθνῶν, προτέτακται ἡ περὶ τοῦ αἰλὰμ προφητεία. κατὰ δὲ τοὺς λοιποὺς, ἡ περὶ τῆς αἰγύπτου. *Ex Anonymo.* Secundum lxx prophetia de Ælam præpoſita eſt ei, quæ de cæteris gentibus : at ſecundum cæteros ea quæ de Ægypto. *Capite autem 49. initium hujus prophetiæ de Ælam in Compl. & apud Theodor. ſic habet*, ϗ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφήτην κατὰ τοῦ αἰλὰμ ἐν ἀρχῇ βασιλείας σεδεκία βασιλέως ἰούδα, λέγων, τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, ἰδοὺ ἐγὼ συντρίβω (*Complut.* συντρίψω) τόξον αἰλὰμ, ϗ τὴν ἀρχὴν, Et factum eſt verbum Domini ad Hieremiam prophetam contra Ælam in principio regni Sedechiæ regis Judæ, dicens, Hæc dicit Dominus exercituum : Ecce ego contero arcum Ælam, & principium, *&c. In Complut. eſt* ἀρχὴ, *quod magis cohæret cum*, συντρίβω, *quam cum* συντρίψω. (e) Eos.] *In Compl. additur*, κακὸν, malum, *ſed non apud Theodoretum.* (f) Emittam.] *In quibuſdam & apud Theodoretum, eſt*, ἀπολῶ, perdam.

CAP. XXVI.

(a) IN principio.] *Hoc caput in vulgata noſtra, & apud Theodoretum eſt 46. apud quem Theodoretum ſic habet initium capitis*, λόγος ὁ γενόμενος παρὰ κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφήτην ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη, Verbum quod factum eſt a Domino ad Hieremiam ſuper omnes gentes. *Nec multo aliter in Complut. In qua ſequitur*, εἰς αἴγυπτον ἐπὶ δυνάμει φαραὼ νεχαὼ, ad Ægyptum ſuper virtutem Pharaonis Nechao. *Theodor. inquit primum narrari de Ægypto, & deſignari tempus prophetiæ, nimirum factæ poſt mortem Pharaonis, &c.* Scholion, ἡ προφητεία μέχρι τῶν ἐνταῦθα πεπλήρωται· μετὰ ταῦτα γὰρ ἱστορικώτερον περιέχει τὰ κατὰ σεδεκίαν ϗ τὴν ἅλωσιν ἱερουσαλὴμ, ϗ τὰ σκεύη τὰ ληφθέντα τοῦ ἱεροῦ, ἐν οἷς ποδιστῆρας ὁ σύρος τοὺς νιπτῆρας τῶν ποδῶν ἐξέδωκε· τοὺς δὲ ἐπφαθ, οἱ μὲν τοὺς ὀβελίσκους φασὶν, οἱ δὲ τοὺς ἀποχυτῆρας, μεσομεράθ δὲ τὰς λυχνίας, ἰωακὶμ δὲ τὸν ἰεχονίαν καλεῖ. (b) Applicate.] *Aut*, acuite. *Utrumque enim videtur poſſe ſignificare*, προβάλετε, *nec abhorret a vulgata noſtra, quæ habet*, polite. *In cæteris eſt*, προβάλλετε, torquete. (c) Et velut flumina.] *In uno pervetuſto eſt*, ὡς ποταμῶν κυμαίνεται τὰ ὕδατα; (*Theodor. addit*, αὐτοῦ;) αἴγυπτος, ὡς ποταμὸς, ἀναβήσεται, velut fluviorum intumeſcunt aquæ ejus? Ægyptus, quaſi flumen aſcendet : *quod magis reſpondet vulgatæ noſtræ, præſertim cum apud Theodoretum ſubjungantur etiam iſta*, & velut flumen, perturbant aquæ ejus. (d) Habitantes.] *Plerique*, πόλιν, ϗ τοὺς κατοικοῦντας, civitatem & habitantes. (e) Domini.] *Apud Theodoretum eſt*, μου, meus. *Ab aliquo abeſt utrumque.* (f) Domino.] *In quibuſdam & apud Theodoretum additur*, Sabbaoth, *ut etiam ſæpe alibi.* (g) Annunciate in Magdolum.] *In Complut. plura ſunt : quæ videntur etiam agnoſci a Theodoreto*, ἀναγγείλατε εἰς αἴγυπτον, ϗ ἀκουστὸν ποιήσατε εἰς μαγδωλὸν, ϗ παραγγείλατε εἰς μέμφιν, ϗ ἐν τάφναις, εἴπατε, ἐπίστηθι, *quæ in vulgata noſtra.* Annunciate Ægypto, & auditum facite in Magdolo, & reſonet in Memphis, & in Taphnis dicite; Sta, *&c.* (h) Smilacem.] *Sanctus Chryſoſtomus*, βοτάνη ἐστὶ πάντα κατατρώγουσα, herba eſt omnia devorans. *Anonymus :* Cæteri pro, τὴν σμίλακα, ediderunt, τὰ κύκλῳ σου, quæ in circuitu tuo. *Id Theodoretus Syro tribuit : atque id ſmilacis etiam nomine ſignificari, quod ſit herba, quæ plantis ſuccreſcentibus implicatur.* (i) Apis.] *Hunc notat Theodoretus fuiſſe bovem illum, qui ab Ægyptiis adorabatur. In quibuſdam eſt*, διότι (*atque iſtud quidem* διότι, *in multis etiam aliis eſt*) ἔφυγεν ὀπίσω ὁ μόσχος, quia fugit retrorſum vitulus, *&c.* (k) Saon Esbie Moed.] *Schol. ex Theodoreto*, Iſtud, σαὼν ἐσβιὲ μωήδ, Symmachus edidit, καιρὸς παρεγένετο, tempus advenit, Aquila autem, παρήγαγεν ὁ καιρὸς, adduxit (*aut*, acceſſit) tempus. Syrus autem inquit, ταράττων, ϗ καιροὺς παραφέρων, turbans, ac tempora transferens. *In codicibus commentariorum Theodoreti deſunt aliqua.* (l) Quia, ſicut Itabyrium.] *Apud Theodoretum eſt*, κύριος τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῷ, ὅτι ὡς τὸ θαβὼρ, *quæ in vulgata noſtra*, Dominus exercituum nomen ejus; quoniam ſicut Thabor. *Sed lxx pro Thabor ſolitos dicere Itabyrium alibi ex Sancto Hieronymo notatum eſt.* (m) In ea.] *Alii*, εἰς σφαγὴν, in mactationem. *A Theodoreto videtur utrumque abeſſe.* (n) Aquilone.] *Apud Theodoretum, & in Complut. ſubjungitur*, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ, Dicit Dominus virtutum, Deus Iſrael. (o) Super Pharaonem.] *In pleriſque hæc antecedunt*, ἐπ' αἴγυπτον, ϗ ἐπὶ τοὺς θεοὺς αὐτοῦ, ϗ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτοῦ, *quæ in vulgata, (licet antecedentia aliam habeant ſententiam,)* ſuper Ægyptum, & ſuper Deos ejus & ſuper reges ejus. (p) In eo.] *In Compl. ſubjunguntur hæc, quæ etiam a Theodoreto partim exprimuntur, partim ſignificantur*, ϗ δώσω αὐτοὺς εἰς χεῖρας τῶν ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν, ϗ εἰς χεῖρας ναβουχοδονόσορ βασιλέως βαβυλῶνος, ϗ εἰς χεῖρας τῶν δούλων αὐτοῦ, ϗ μετὰ ταῦτα κατοικισθήσεται, ὥσπερ ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς ἀρχαίαις, λέγει κύριος, *quæ in vulgata*, Et dabo eos in manus quærentium animam eorum, & in manus Nabuchodonoſor regis Babylonis, & in manus ſervorum ejus. Et poſt hæc habitabitur, ſicut diebus priſtinis, ait Dominus. (q) Intrepida & delicata tradita eſt.] *Hæc abſunt a Compl. & a Theodoreto ſimilia habentur cap. ſequenti.* (r) Genti.] *Item iſtud.*

CAP. XXVII.

(a) BAbylonem.] *Hoc caput in editione Latina, & apud Theodoretum, & in quibuſdam Græcis codicibus, eſt L. itemque in Complut. in qua hæc hoc loco adduntur*, ϗ ἐπὶ γῆν χαλδαίων ἐν χειρὶ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, & ſuper terram Chaldæorum in manu Hieremiæ prophetæ. (b) Facite.] *In eadem & apud Theodoretum hæc ſubjunguntur*, ἄρατε σημεῖον, ϗ ἀκουστὸν ποιήσατε, *quod in vulgata*, levate ſignum, prædicate. (c) Belus : interrita, delicata.] *Sic Theodoretus, niſi quod habet*, βὴλ, Bel. *In quibuſdam eſt*, ὁ ἀπτόητος, interritus. *A Compl. abſunt illa*, ἡ ἀπτόητος ϗ τρυφερὰ, *ut a vulg.* (d) Eorum.] *Apud Theodoretum additur*, κυρίῳ, Domino. *In Complut.* ὁ κύριος, Dominus : *in qua etiam paulo ante, pro*, μὴ ἀνωμένη. *eſt*, μιανώμενη, *perſpicuo errato.* (e) Dracones.] *Theodoretus*, ἔριφοι, hœdi, (*ut vulgata noſtra, aut*, capri :) *pro quo inquit Syrum dixiſſe*, τράγους, hircos. (f) Pudefacta.] *Hoc ſolet ſignificare verbum*, ἐνετράπη. *Theodoretus, & quidam codices*, ἀνετράπη, everſa eſt. (g) Deſerta.] *In Complut. additur*, ϗ ἄβατος, & invia. (h) Et ſubjicite eam.] *In Complut. pro his eſt* ὅτι τῷ κυρίῳ ἥμαρτεν, (*quæ referuntur etiam a Theodoreto,*) ϗ κατακροτήσατε ἐπ' αὐτὴν, quia Domino peccavit, & plaudite ſuper eam. (i) Babylone.] *In multis libris hic ponuntur, quæ in noſtro, & apud Theodoretum ponuntur paulo ſuperius, quemadmodum & in vulgata noſtra*, omnes invenientes, *uſque ad* Paſcua. (k) Carmelo.] *In Complut. & apud Theodoretum additur*, ϗ ἐν βασὰν, & in Baſan. (l) Super terram, dicit Dominus. Amare.] *A Compl. abſunt illa, dicit Dominus : & quaſi ex novo principio dicitur :* Super terram amare, *&c. Theodoretus autem videtur habuiſſe*, ἐπὶ τῆς γῆς παραπικραινόντων, ſuper terram exacerbantium : *quod reſpondet hebræo.* (m) Aſcendent.] *Corrigendum in textu græcæ noſtræ editionis*, ἐπιβήσονται. *Ita enim Vaticanus : in quo tamen aſcriptum poſtea eſt, quod in cæteris libris*, ἐπιθήσονται, invehentur, inſultabunt. (n) Et non cognoſces quia Babylon, & capieris.] *In aliis eſt*, ϗ οὐ γνώσῃ, ὡς ϗ ἁλώσῃ βαβυλὼν, & non cognoſces, quia etiam capieris Babylon. *In Compl.* ϗ ἁλώσῃ βαβυλὼν, ϗ οὐ γνώσῃ, & capieris Babylon, & non cognoſces. (o) Noſtro.] *In Compl. additur*, ἐκδίκησιν ναοῦ αὐτοῦ, ultionem templi ejus, *ut vulgata.* (p) Super te ſuperbiam contumelioſam, dicit Dominus.] *Sic etiam Theodoretus (niſi quod habet*, κύριος τῶν δυνάμεων, Dominus virtutum,) *atque iſto modo interpretatur*, τὴν ὑβρίστριαν. *Compl. autem*, πρὸς σὲ ὑπερήφανε, ad te ſuperbe, *ut vulgata.* (q) Ejus.] *In Compl. hæc ſequuntur, quæ etiam a Theodoreto videntur agnoſci*, μάχαιραν ἐπὶ τοὺς μάντεις, ϗ ἄφρονες ἔσονται, gladium ſuper divinos, & ſtulti erunt : *quæ reſpondent vulgatæ.* (r) Gladium ſuper pugnatores eorum, &.] *Hæc abſunt a Compl, & videri poſſunt ex loco paulo ſuperiore huc irrepſiſſe. Notat autem* S. *Hieron. in cap. 25.* συμμίκτους, *a lxx dici, id eſt, miſtitios, vulgus peregrinum & adventitium.* (ſ) Et diſpergentur ſuper aquam ejus.] *In aliis, &*

Compl. διαρπαγήσονται. ἐπὶ τῷ ὕδατι αὐτῆς ἐπεποίθει, diripientur. In aqua ſua confidit. *Theodor. habuit ſine dubio ſententiam ſimilem vulgatæ*, ſiccitas ſuper aquas ejus erit, & areſcent. *Ita enim inquit*, minatur item ſe aquam evacuaturum, multitudinem figurate vocans aquam: *qui etiam explicat, quid ſint inſulæ, quid ἰνδάλματα, quæ phantaſmata diximus, quid filiæ Sirenum.* (t) Seculum.] *In Compl. & apud Theodoretum adjungitur*, οὐδὲ μὴ κατασκηνωθήσεται ἕως γενεᾶς, ϗ γενεᾶς, neque habitabitur uſque in generationem, & generationem. *Sed Theodoretus in præcedenti membro, pro*, κατοικηθῇ, *habuit*, οἰκοδομηθῇ, ædificabitur: *& utrumque inquit eveniſſe, ut neque ædificaretur, neque habitaretur.*

CAP. XXVIII.

(a) HÆC dicit.] *Hoc in vulgata, & apud Theodoretum, & in quibuſdam libris eſt, caput 51.* (*) Chaldæos ventum urentem corrumpentem.] *Schol. ex anonymo.* Symmachus quidem Hebraicam poſuit dictionem, pro, ἄνεμον καύσωνα, Leccabe: ſignificat autem ardens & excitatum cor. Aquila autem edidit, καρδίαν ἐπεγειρόντων. *Cæterum hæc videntur pertinere ad eum locum, ubi vulgata habet*, qui cor ſuum levaverunt in me. (b) Populi] *In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt*, ναοῦ, templi, *ut vulgata.* (c) Statuite pharetras, ſuſcitate cuſtodias.] *In Complut. eſt tantum*, ἐπιστήσατε φυλακάς. *Si legeretur*, ἐπιστήσατε φυλακάς, ἐγείρατε φύλακας, ſtatuite cuſtodias, excitate cuſtodes; *Hebraico reſponderet.* (d) Habitantes.] *In eadem*, κατασκηνοῦσα ἐφ' ὕδασιν πολλοῖς, ϗ ἐπὶ πλήθει θησαυρῶν αὐτῆς; *& ſi abeſſet iſtud*, αὐτῆς, *optime conveniret cum vulgata*, quæ habitas ſuper aquas multas, locuples in theſauris. (e) Hæreditas.] *Apud Theodoretum*, ϗ ἰσραὴλ ῥάβδος κληρονομίας αὐτοῦ. κύριος τῶν δυνάμεων, & Iſrael virga hæreditatis ejus. Dominus exercituum, &c. (f) Diſpergis.] *Theodoretus ex Syro*, ἑτοίμασόν μοι σκεύη πολέμου, præpara mihi vaſa belli. (g) Tollam de te.] ἐξαρῶ ἐκ σοῦ. *Nonnulli*, ἐν σοί, in te. (h) Adoleſcentem, & virginem: & diſpergam in te virum, & mulierem.] *In Complut.* ἄνδρα ϗ γυναῖκα, ϗ διασκορπιῶ ἐν σοὶ πρεσβύτην, ϗ παιδίον, ϗ διασκορπιῶ ἐν σοὶ νεανίσκον, ϗ παρθένον, virum, & mulierem: & diſpergam in te ſenem, & puerum: & diſpergam in te adoleſcentem, & virginem. (i) Regis tollite a me.] *In multis eſt*, βασιλείαις, *& in quibuſdam ſequitur*, ἀραράτ, παρ' ἐμοῦ, *apud Theodoretum*, ἀραράτ, μιννί, regnis Ararat, Menni. *Sed in explanatione non facit mentionem Menni: tantum inquit Ararat eſſe Armeniam, Aſcanazaos autem gentem illi vicinam.* (k) Collectiones.] Συστήματα, *videtur intelligere collectiones aquarum, & quaſi paludes, ut vulgata.* (l) Solitudinem.] *In Complut. additur*, κατοίκησις δρακόντων, ἀφανισμὸς, συριγμὸς, habitatio draconum, ſolitudo, ſibilus. (m) Et deduc.] *Theodoretus habet*, ϗ καταβιβάσω, & deducam: *quod convenit cum vulgata.* (n) Capta eſt.] *In Complut. & apud Theodoretum additur*, σισάχ, *& in vulgata*, Seſach: *quomodo ante vocatam putat Theodoretus: ſed de hac re diligentius* S. Hieron. *in* 25. *caput hujus prophetæ.* (o) Et cooperta.] *A quibuſdam abeſt illud*, ϗ, *ut poſſit conjungi cum antecedentibus*, in ſonitu fluctuum ejus cooperta eſt. (p) Super Babylonem.] *Theodoretus*, De ſuper Bel in Babylone, *ut vulgata.* (q) Ultra.] *In Compl. adjunguntur hæc, quæ manifeſto agnoſcuntur magna ex parte a Theodoreto, & reſpondent vulgatæ*, καί γε τεῖχος βαβυλῶνος πεσεῖται. ἐξέλθετε ἀπὸ μέσου αὐτῆς λαός μου, ϗ σώσατε ἕκαστος τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ ἀπὸ ὀργῆς θυμοῦ κυρίου. μή ποτε ἁπαλυνθῇ ἡ καρδία ὑμῶν, ϗ φοβηθῆτε διὰ τὴν ἀκοὴν, ἣ ἀκουσθήσεται ἐν τῇ γῇ, ϗ ἥξει ἐν ἐνιαυτῷ ἀκοὴ, ϗ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἀκοὴ ταλαιπωρία, (*iſtud abeſt a Th. ut a vulg.*) ϗ ἀδικία ἐπὶ τῆς γῆς, ϗ κυριεύων ἐπὶ κυριεύοντα (*Th. videtur addere*, ϗ στράτευμα ἐπὶ στράτευμα.) διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, ϗ ἐκδικήσω ἐπὶ τὰ γλυπτὰ βαβυλῶνος. ϗ πᾶσα ἡ γῆ αὐτῶν αἰσχυνθήσεται, πάντες τραυματίαι αὐτῆς πεσοῦνται ἐν μέσῳ αὐτῆς. ϗ εὐφρανθήσονται ἐπὶ βαβυλῶνα οἱ οὐρανοὶ, ϗ ἡ γῆ, ϗ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. ὅτι ἀπὸ βορρᾶ ἔρχονται πρὸς αὐτὸν οἱ ὀλοθρεύοντες, λέγει κύριος. καί γε βαβυλὼν πεσεῖν ἐποίησε τοὺς τραυματίας ἰσραὴλ, ϗ ἐν βαβυλῶνι, &c. Etiam murus Babylonis corruet. Exite e medio ejus popule meus, & ſalvate unuſquiſque animam ſuam ab ira furoris Domini: ne forte molleſcat cor veſtrum, & timeatis auditum qui audietur in terra. Et veniet in anno auditio, & poſt annum auditio, miſeria, & iniquitas in terra, & dominator ſuper dominatorem. Propterea ecce dies veniunt, & ulciſcar ſuper ſculptilia Babylonis: & omnis terra eorum confundetur: univerſi interfecti ejus cadent in medio ejus. Et lætabuntur ſuper Babylonem cœli, & terra, & omnia, quæ in eis ſunt: quia ab Aquilone veniunt ad eum exterminantes, ait Dominus. Atqui Babylon cadere fecit interfectos Iſrael; & in Babylone, &c. (r) De terra.] *Sic etiam Theodoretus. In Compl. eſt*, ἀπὸ ῥομφαίας, a gladio. (ſ) Muros.] *In margine Vaticani appoſitum eſt*, ὕψη, altitudinis. *In cæteris eſt*, ὕψος ἰσχύος, altitudinem fortitudinis. (t) Non laborabunt.] *A Compl. abeſt illud*, οὐ, non, *& reſpondet vulgatæ.*

CAP. XXIX.

(a) SUper.] *Hæc uſque ad*, Idumææ hæc dicit Dominus, *in vulgata, & libris, qui cum illa conveniunt, ſunt c. 47. & in Complut. quidem ſub hoc principio, quod agnoſcitur etiam a Theodoreto*, ϗ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν τὸν προφήτην ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους πρὸ τοῦ πατάξαι φαραὼ τὴν γάζαν. τάδε λέγει, &c. Et factum eſt verbum Domini ad Hieremiam prophetam ſuper Allophylos, antequam percuteret Pharao Gazam. Hæc dicit, &c. (b) Inſularum] *Apud Theodoretum additur*, ϗ καππαδοκίας, & Cappadociæ. *A Complut. abeſt illud*, καί. (c) Super.] *In multis eſt*, ϗ ἐπὶ, & ſuper. (d) Idumææ.] *Hæc in vulgata (ut in libris cum ea convenientibus) ſunt cap. 49. a verſu ſeptimo uſque ad verſum 23.* (e) Demergite.] βαθύνατε, *& videtur ſubintelligendum, quod in aliis, & apud Theodoretum exprimitur*, ἑαυτοὺς, vos ipſos. (f) Vicini mei.] *Apud Theodoretum eſt*, ὤλετο τὸ σπέρμα αὐτοῦ. διὰ χεῖρα ἀδελφοῦ, ϗ γείτονος αὐτοῦ, periit ſemen ejus per manum fratris, & vicini ejus: *Atque iſta quidem*, ϗ γείτονος αὐτοῦ, *ſunt etiam in aliis quibuſdam.* (*) Faciam vivere; & viduæ.] *Putat Theodoretus dici per ironiam. Schol. ex anonymo*, κατέλιπεν ὀρφανούς σου ϗ αἱ χῆραί σου εἰς ἐμὲ ἐλπισάτωσαν, reliquit pupillos tuos, & viduæ tuæ in me ſperent, *atque iſtud quidem*, χῆραί σου, *eſt etiam in aliis quibuſdam.* (g) Quibus.] *In nonnullis eſt*, ἰδοὺ οἷς, Ecce quibus, *itemque paulo inferius*, ἰδοὺ μικρὸν, ecce parvulum. (h) Abſolveris] *In multis ſequitur*, ὅτι πίνων πίεσαι, quia bibens bibes. (i) Angelos.] *Schol. ex Cyrillo hæc hoc loco affert*, περιοχὴν, dixit, quos Hieremias angelos. Et Symmachus vero edidit ἀγγελίαν. (k) Quoniam exaltavit.] *Plerique*, ὅτι ὕψωσας, quoniam exaltaſti: *quidam*, ἐὰν ὑψώσῃς, ſi exaltaveris. (l) Sibilabit.] *In nonnullis eſt*, ἐκστήσεται, ϗ συριεῖ ἐπὶ πάσῃ τῇ πληγῇ αὐτῆς, ſtupebit, & ſibilabit ſuper omni plaga ejus. (m) Abripientur.] *Vide quæ notata ſunt cap. 22.* (n) Non eſt auditus.] *In quibuſdam eſt*, ἐν θαλάσσῃ ἠχήθη, *aut*, ἠκούσθη, in mari auditus eſt: *quam lectionem videtur etiam agnoſcere Theodoretus.*

CAP. XXX.

(a) FIliis Ammon.] *Hæc uſque ad*, ipſi Cedar, *in vulgata, & libris Græcis cum ea convenientibus, ſunt cap. 49. uſque ad verſum 7.* (b) Qui accipiat hæreditate.] *Hoc videtur ſignificare*, παραληψόμενος, *quaſi ab alio traditum, & per ſucceſſionem accipiens. Theodoretus interpretatur*, παραληψόμενον, *pro*, ληψόμενον, ϗ ἐπικουρήσοντα ἑαυτῶν, qui ſuſcipit, & adjuvat eos. *Interpres videtur legiſſe*, ἑαυτὸν, ſeipſum, *qui vires ſumit, & adjuvat ſeipſum. Symm.* ϗ κληρονόμος οὐκ ἔστιν αὐτῷ; & hæres non eſt ei? (c) Melchol ipſam Galaad.] *Theodoretus*, μελχὸμ, *quod inquit eſſe idolum filiorum Ammon: ac poteſt etiam ſignificare*, rex eorum. *In aliquo eſt*, μολχὸμ τὴν γαδ, Melchom Gad. *Vulgata*, Melchom Gad. (d) Rabbath.] *Apud Theodoretum & in Complut. additur*, υἱῶν ἀμμῶν, *& in vulgata*, filiorum Ammon. (e) Gai.] *Vulgata*, Hai. *In aliquo eſt*, ἰσχὺς γαΐ, *apud Theodoretum*, ἰσχύς σου, fortitudo tua. (f) Et plangite] *In quibuſdam antecedit*, ϗ ἐπιληπτεύσασθε, (*aut*, ἐπιληπτεύεσθε, *ut Complut.*) & quaſi epileptici æſtuate: *in aliis vero non hæc antecedunt ſed ſequuntur iſta*, ϗ διαδράμετε διὰ τῶν τειχῶν, *quod in vulgata*, & circuite per ſepes. *Theodoretus videtur habuiſſe*, τειχῶν, & diſcurrite per muros. (g) Exultatis in campis Enacim.] *In aliquo eſt tantum*, ἀγαλλιάσῃ ἐν τοῖς πεδίοις, gloriaberis in campis. *In Compl. tantum*, ἀγαλλιάσῃ ἐν ἐμακεὶμ, *quod ſignificat*, vallibus: *quare*, πεδίοις, *&* ἐμακεὶμ, *videri poſſunt ex duabus eſſe editionibus. Apud Theodoreti vero interpretem (nam in noſtris græcis codicibus non eſt) ſequitur*, effluxerunt campi tui, *quemadmodum in vulgata*, defluxit vallis tua. (h) Theſauris.] *In quibuſdam additur*, αὐτῆς, tuis, *vel*, ſuis, *ſi dicamus*, quæ confidebat. (i) Ipſi Cedar.] *Hæc uſque ad* Damaſco, *in vulgata, & libris cum ea convenientibus ſunt in eodem cap. 49. a verſu 28. uſque ad 34.* (k) Reginæ aulæ.] *Sic etiam Theodoretus, & rationem affert, cur Cedar vocetur regina aulæ. In Compl. eſt*, ϗ τῇ βασιλίσσῃ, & reginæ aulæ, *in vulgata*, & ad regna Aſer. (l) Implete.] πλήσατε. *Sed videtur poſitum pro*, πλήξατε, *quod eſt in aliquo, id eſt*, percutite. (m) Cedem.] *Theodoretus, (quantum refert Scholiaſtes,)* Cæteri, ἀνατολῶν, Orientis, *quod eſt interpretatio illius. In commentariis Theodoreti hoc non habetur, ſed tantum, Cedma quoque fuiſſe filium Iſmaelis, ut Cedar.* (n) Non feræ.] *Iſtud*, οὐ βάλανοι, (*quod ſatis nove hac notione videtur dictum*) *habetur etiam apud Theodoretum: a Compl. abeſt.* (o) Attonſos.] *Olympiodorus.* Alii libri habent, κεκραμένους, pro, συγκεχυμένους, confuſos. (p) Ex omni termino.] *Sive*, confinio, *ut vulgata. Aquila*, ἐκ παντὸς μέρους αὐτῶν, ex omni parte eorum: *Theodotio*, ἐκ πάντων μερῶν αὐτοῦ, ex omnibus partibus ejus. (q) Damaſco.] *Hæc uſque ad finem capitis in vulgata, & libris cum ea convenientibus in eodem cap. 49. proxime antecedunt ea quæ de Cedar dicta ſunt, nimirum a verſu 23. uſque ad verſum 28.* (r) Eam.] *In Compl. & magna ex parte apud Theodoretum hæc adduntur*, στένωσις, ϗ ὠδῖναι κατεῖχον αὐτὴν, ὡσεὶ ὠδινούσης, anguſtia, & dolores tenuerunt eam, quaſi parturientem, *ut vulgata.* (ſ) Reliquit.] *Sic etiam Theodoretus, ſed paulo poſt habet*, ἠγάπησε, dilexit. *In aliis eſt*, ἐγκατέλιπον, reliquerunt, *in Compl. vero*, ἐγκατέλιπεν πόλιν αἰνετὴν, κώμην ἠγαπημένην, reliquit civitatem laudibilem, villam dilectam.

CAP. XXXI.

(a) DOminus.] *Hoc caput in vulgata eſt caput 48. uſque ad verſum 45. itemque in libris, qui cum ea conveniunt. Apud Theodoretum quidem, & in Complut. hæc adduntur*, τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ, virtutum Deus Iſrael. (b) Æmath, & Agath.] *In nonnullis, & apud Theodoretum*, μασιγὰθ, ϗ ἡλώθη, Maſigath, & victa eſt. *In quibuſdam, pro*, Maſigath, *eſt*, ὀχύρωμα, *aut*, κραταίωμα, munitio, fortitudo: *quod videri poteſt illius interpretatio.* (c) Medicamen Moab, exultatio.] *Sic etiam Theodoretus. In Complut. tantum eſt*, γαυρίαμα μωὰβ ἐν ἐσεβὼν, exultatio Moab in Eſebon. (d) Cogitavit.] *In multis eſt*, ἐλογίσαντο, cogitaverunt. (e) Excidimus.] *Alii*, δεῦτε, ϗ ἐκκόψωμεν, venite, & excidamus. (f) Zogoram.] *Theodoretus accipit tanquam nomen civitatis. Alii putant eſſe vocem factam ex dictione Hebraica, quæ ſignificat parvulos.* (g) Audiſtis.] *In aliquo eſt*, ἤκουσα, audivi. (h) Munitione tua.] *In multis & apud Theodoretum eſt*, ἐν ὀχυρώμασί σου, in munitionibus tuis: *in Complut. autem adjungitur*, ϗ ἐν τοῖς θησαυροῖς σου, & in theſauris tuis. (i) Non ſalvabitur.] *In quibuſdam antecedit*, ϗ πόλις, & civitas nulla ſalvabitur. (k) Signa.] *Affert aliqua Theodoretus ad hujus loci explicationem. Aquila*, ἄνθος, florem, *ut vulgata: Symmachus*, βλάστημα, germen. *Alii vertunt*, alam. (l) Unde habitator ei?] *Pro his in Compl. eſt*, παρὰ τὸ μὴ εἶναι οἰκοῦντα ἐν αὐτῇ, eo quod non ſit, qui habitet in ea. *Apud Theodoretum utraque conjunguntur, hæc antecedunt, noſtra ſequuntur.* (m) Qui ſubtrahit.] *In Compl. & apud Theodoretum*, ϗ ἐπικατάρατος ὁ ἐξαίρων, & maledictus qui ſubtrahit. (n) Sternentes.] *Symmachus*, ϗ στρώσουσιν αὐτὸν ϗ τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐκκενώσουσι, & exhaurient eum & vaſa ejus evacuabunt. (o) Cornua.] *In aliquo libro eſt*, τὰ κεράσματα αὐτοῦ συντρίψουσι, pocula ejus conterent. *Origenes*, τὰ κεράσματα, ὡς ἐπ' οἴνου ῥηθέντα, ἀκύλας ἐξέδωκε, κέρατα. ὅπερ ἀρχαῖον ποτηρίου ἐτύγχανεν εἶδος. κέρασι γὰρ ἔπινον. ὅθεν ϗ τὸ κεράσαι λέγειν παρέμεινεν. τὰ κεράσματα, tanquam in vino dicta, Aquila edidit, κέρατα, quod quidem antiquum poculi genus erat: cornibus enim bibebant: unde etiam remanſit conſuetudo dicendi κεράσαι, quaſi ſcilicet e cornu miſcere. *Scholion Olympiodori*, τὴν δόξαν, gloriam. (p) Spe ſua. Fidentes in ipſis.] *Aut*, ἑαυτοῖς, ſeipſis, *aut*, vobis ipſis, *ut aliqui, aut*, αὐτῇ, ea, *ut Theodoretus, qui non habet, illud*, ſpe ſua: *quare videri poſſunt duæ interpretationes.* (q) Occiſionem.] *In Complut. ſequitur*, λέγει βασιλεὺς, κύριος τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῷ, ait rex: Dominus exercituum nomen ejus, *ut vulgata.* (r) Movete ei.] *Eſt hebraiſmus, & valet*, compatimini

patimini ei. *In aliis eſt*, αὐτὸν, movete eum. (ſ) Edite nomen.] *Nonnulli*, εἰδότες ὄνομα, qui ſcitis nomen. (t) Sedens. Dæbon exteretur.] *In Compl. eſt*, καθημένη θυγάτηρ δαιβὼν, ſedens filia Dæbon. (u) Pulſabit.] *Apud Theodoretum, & in Compl. eſt*, ἐπικροτήσῃ, applaudet. (x) Quidem] ϗ εἰ μὴ, *videtur, ut alibi, dictum, pro*, ϗ μὴν, *quod eſt in aliquo. Non bene enim in Complut.* ϗ ὑμῖν. (y) Eum.] *Apud Theodoretum ſequitur*, Propter ipſum migrabis: *quod aliqua ex parte reſpondet vulgatæ.* (z) Non quod ſatis ei erat, non ſic fecit.] *Theodoretus*, Non juxta ſufficientiam ejus, (*id eſt, opinionem, quam de ſeipſo habebat*) ſic & brachia ejus, Non ita fecit. (ω) Viros.] *Apud Theodoretum additur*, τῶν τειχέων, murorum. (aa) Tonſos ſqualoris.] Κειρομένους αὐχμοῦ. *Theodoretus*, Syrus, κεφαλαὶ αὐτῶν κεκαρμέναι, ϗ οἱ πώγωνες αὐτῶν ἐξυρημένοι, capita eorum raſa, & barbæ eorum raſæ. *In Compl. ſunt dictiones hebraicæ*, κεὶρ ἀρὰς, *quæ in vulgata exponuntur*, muri fictilis: *alii putant locorum eſſe nomina.* (bb) Aſerema.] *Nonnulli*, σεβαμά. *Compl.* σαβαμὰ, Sabama, *ut vulgata.* (cc) Corraſum eſt.] *Aut*, ablatum. *Vide quæ notata ſunt cap. 22. Compl.* συνελήφθη, contractum eſt. (dd) Hæde.] ἀιδέ. *Videtur omnino veſtigium dictionis hebraicæ, quæ in Compl. eſt*, αἰδὲδ, *& in vulgata exponitur*, celeuma. *Theodoretus habet*, οὐδὲν, quicquam, *& hæc affert*: Hoc Syrus ita eſt interpretatus, οὐκ ἔτι οἱ ληνοβατοῦντες καλέσουσι λέγοντες ἰὰ, ἰὰ, non ultra calcantes torcular inclamabunt dicentes, Eia, eia: *eadem veritas eſt paulo inferius.* (ee) Uſque Ætham civitatis ipſorum.] *In cæteris eſt*, ἕως ἐλεαλὴ, ϗ ἕως ἰάσσα, ἕως ἐτὰθ αἱ πόλεις αὐτῶν, uſque Eleale, & uſque Jaſſa, uſque Etath civitates ipſorum. *A Compl. abſunt iſta*, uſque Etath civitates ipſorum. (ff) Et Angeliam Salaſia.] ϗ ἀγγελίαν σαλασία. *Quamvis illud*, ἀγγελίαν, *videatur inflexum ad normam græcam, atque ideo ſignificare poſſit, nuncium; ſunt tamen veſtigia dictionum hebraicarum, quæ in vulgata exponuntur*, vitulam conternantem. *In Compl. paulo aliter ſcribuntur*, ϗ ἐγλὰ σελισία. (gg) Ejus.] *Ita etiam Compl. In aliis ſequitur*, ὅλαις κοπετὸς, univerſis planctus. *Theodoretus non habet*, ὅλαις. (hh) Dominus.] *In cæteris hæc adjunguntur*, ἰδοὺ ὡς ἀετὸς ὁρμήσει, ϗ ἐκπετάσει χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ μωάβ. Ecce quaſi aquila impetum faciet, & expandet manus ſuas ſuper Moab. *Complut.* ὡς ἀετὸς πετάσεται ϗ ἐκτενεῖ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ εἰς μωὰβ, ſicut Aquila, volabit, & extendet alas ſuas ſuper Moab. *Theodoretus priorem partem habet, ut cæteri; poſteriorem, ut Complut.* (ii) Sunt.] *In aliis hæc ſequuntur, quæ agnoſcuntur etiam a Theodoreto*, ϗ ἔσται ἡ καρδία μωὰβ, (*Ita etiam Theodoretus, at Complut.* δυναστῶν μωὰβ) ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὡς καρδία γυναικὸς ὠδινούσης, & erit cor ipſius Moab (*al.* potentium Moab) in die illa, quaſi cor mulieris parturientis. (kk) Qui ſedes Moab.] *Subintelligenda eſt præpoſitio, quæ in aliis exprimitur*, ἐπὶ μωὰβ, in Moab. *Ita etiam cap. ſequenti*, καθημένους τὴν γῆν. (ll) Ejus.] *In Complut. hæc ſubjunguntur, magna ex parte etiam a Theodoreto allata*, λέγει κύριος, ἐν σκιᾷ ἐσεβὼν ἔστησαν ἀπὸ δυνάμεως φυγόντες, ὅτι πῦρ ἐξῆλθεν ἀπὸ ἐσεβὼν, ϗ φλὸξ ἀπὸ μέσου σηὼν, ϗ κατέφαγεν τὸ κλίτος μωὰβ, ϗ τὴν κορυφὴν υἱῶν σαών. οὐαί σοι μωὰβ, ἀπώλετο ὁ λαὸς χαμὼς, ὅτι ἔλαβον τοὺς υἱούς σου, ϗ τὰς θυγατέρας σου εἰς αἰχμαλωσίαν, ϗ ἐπιστρέψω αἰχμαλωσίαν τοῦ μωὰβ ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις. λέγει κύριος, ἕως τούτου τὸ κρίμα τοῦ μωάβ, Ait Dominus, In umbra Eſebon ſteterunt ab exercitu fugientes: quia ignis egreſſus eſt de Eſebon, & flamma de medio Seon, & devoravit latus Moab, & verticem filiorum Saon. Væ tibi Moab, periit populus Camos: quia comprehenderunt filios tuos, & filias tuas in captivitatem. Et convertam captivitatem Moab in noviſſimis diebus, ait Dominus. Hucuſque judicium Moab.

CAP. XXXII.

(a) SIC.] *Hoc caput in vulgata eſt 25. a verſu 15. ad finem uſque capitis, itemque in libris cum ea convenientibus.* (b) Sibilum.] *In Complut. & apud Theodoretum additur*, ϗ εἰς κατάραν, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, & in maledictionem, ſicut dies hæc. (c) Miſtitiis.] *Ita enim S. Hier. ex lxx. In Compl. autem, & apud Theodoretum (licet fortaſſe non eodem prorſus loco) additur*, ϗ πάντας τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς οὖς, & cunctis regibus terræ Hus: *quem verſiculum inquit S. Hier. in lxx. non haberi, & Theodotionem pro Hus interpretatum eſſe, inſulam.* (d) Qui trans mare.] *Victor:* οἱ λοιποὶ τῶν ἑρμηνευτῶν, τῆς νήσου ἐξέδωκαν, Cæteri interpretes ediderunt, τῆς νήσου, inſulæ: *ſed in Hebræo, & vulgata, eſt utrumque.* (e) Rhos.] *In Compl. & apud Theodoretum* βοὺζ, *& vulgata*, Buz: *& inquit Theodoretus eſſe Perſicam gentem.* (f) Suam.] *In iiſdem ſequitur*, ϗ πάντας τοὺς βασιλέας ἀραβίας, & cunctis regibus Arabiæ: *quæ negat S. Hier. in lxx eſſe.* (g) Deſerto.] *In iiſdem additur*, ϗ πάντας τοὺς βασιλεῖς ζαμβρὶ, & cunctis regibus Zamri, *ut S. Hier. in ſua: quæ tamen teſtatur in lxx non eſſe.* (h) Perſarum.] *In Compl. eſt*, μήδων, Medorum, *ut vulgata. Apud Theodoretum eſt*, Medorum, ac Perſarum. (i) Terræ.] *In iiſdem additur*, ϗ βασιλεὺς σισὰχ πίεται μετ' αὐτοὺς, & rex Seſach bibet poſt eos, *ut S. Hier. in ſua: qui tamen teſtatur hoc in lxx non eſſe.* (k) Et vos munditia non mundabimini.] *Complut.* ϗ ὑμεῖς καθαρισμῷ οὐ μὴ καθαρισθῆτε, οὐ καθαρισθήσεσθε. *Sed ex Theodoreto, & S. Hieronymo, videtur potius legendum*, ϗ ὑμεῖς καθαρισμῷ, (*aut*, καθάρσει) καθαρισθήσεσθε; οὐ μὴ καθαρισθῆτε. *Ita S. Hier. ex lxx.* & vos munditia mundi eritis? non eritis mundi. (l) Illi autem.] οἵδε. *Sic videntur habuiſſe allegorici interpretes, quorum explanationem refert S. Hier. Sed etiam hoc loco putamus fuiſſe retentam dictionem hebraicam, quæ capite ſuperiore ſcripta eſt*, ἄιδε, *aut*, ἀιδὲδ, *& in vulgata hic etiam vertitur celeuma: pro quo S. Hier. inquit Symmachum dixiſſe*, κατάληγμα, *Aquilam*, ἰασμὸν, (*ſed fortaſſe ſubeſt mendum aliquod in iſtis verbis,*) *& putat ſignificari lugubre carmen. Theodoretus habet*, ϗ οἵδε, ὥσπερ οἱ ληνοβατοῦντες ἀποκριθήσονται, ἐπὶ πάντας τοὺς καθημένους ἐπὶ τῆς γῆς, Illi autem, quaſi vinitores, reſpondebunt ſuper omnes habitatores terræ. *Deinde quaſi ex alio principio*, ἥκει ὄλεθρος. *Interpres Theodoreti aliter videtur habuiſſe.* (m) Non defodientur.] *Plura non videtur habuiſſe Theodoretus. In Complut. hæc antecedunt*, οὐ μὴ θρηνηθήσονται, ϗ οὐ μὴ συναχθήσονται, ϗ οὐ μὴ ταφῶσιν, *quod vulgata*, non plangentur, & non colligentur, neque ſepelientur. (n) Ululat.] *Notat Sanctus Hieronymus, hoc tantum loco, & ſequenti, lxx uſos eſſe dictione, quæ alibi ſolet ſignificare jubilum. Sed de hoc alibi notatum eſt.* (o) Reſidua] καταλοιπα. *Si eſſet*, καταλύματα, habitacula: *reſponderet hebræo. In aliis, & apud Theodoretum eſt*, καλὰ, *& apud Sanctum Hieronymum, ut videtur, ex lxx*, ſpecioſa. *Quod autem in noſtra paulo poſt legitur*, κατάλειμμα, *erratum Typographi eſt, & reponendum*, κατάλυμα.

CAP. XXXIII.

(a) IN principio.] *Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt cap. 26.* (b) Portæ novæ.] *Cæteri*, πύλης κυρίου τῆς καινῆς, portæ Domini novæ, *ut vulgata.* (c) In inviam.] *In cæteris*, ὡς (*aut*, εἰς) ὀπωροφυλάκιον, quaſi pomorum cuſtodia, *ut Mich. cap. 3.* (d) Quia timuerunt Dominum, & quia.] *Iſtud*, ὅτι, *utroque loco abeſt a Compl.* (e) Urias.] *In eadem additur*, ϗ ἐφοβήθη, ϗ ἔφυγε, & timuit, & fugit. (f) Ægyptum.] *In eadem ſubjungitur*, ἐλιακεὶμ υἱὸν ἀχβὼρ, ϗ ἄνδρας μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν αἴγυπτον, Eliacim filium Achobor, & viros cum eo in Ægyptum. *quæ negat* S. *Hier. in lxx haberi.*

CAP. XXXIV.

(a) SIC dixit] *Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt caput 27. In Complut. autem, & apud Theodoretum hæc antecedunt*, ἐν ἀρχῇ τῆς βασιλείας ἰωακὶμ υἱοῦ ἰωσίου βασιλέως ἰούδα, ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο πρὸς ἱερεμίαν παρὰ κυρίου, λέγων. In principio regni Ioacim filii Joſiæ regis Juda, factum eſt verbum hoc ad Hieremiam a Domino dicens: *quæ negat Sanctus Hieronymus, eſſe in lxx.* (b) Catenas.] κλοιοὺς, *quod interdum torques, interdum numellas ſignificat: & Sanctus Hieronymus inquit ſermone vulgari vocari boias.* (c) In occurſu ſuo.] *Hæc abſunt a Complut. ut a vulgata noſtra. Schol. ex anonymo.* Iſtud, εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν, obelo quidem notatum eſt; ſed hoc viſum eſt ſignificare, εἰς πρεσβείαν αὐτῶν, ad legationem ſuam. (d) Quia ego feci terram.] *Illud* ὅτι, *abeſt a Theodoreto, & Complut. In iiſdem vero hæc adduntur*, ϗ τοὺς ἀνθρώπους, (*Theodoretus*, οὐρανοὺς, *ſed videtur erratum,*) ϗ τὰ κτήνη τὰ ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς, & homines, & jumenta quæ ſuper faciem terræ. (e) Brachio.] ἐπιχείρῳ, *quod in cæteris*, βραχίονι. (f) Ad ſerviendum ei.] *Apud Theodoretum*, ἐν χειρὶ ναβουχοδονόσορ βασιλέως τῆς βαβυλῶνος, δούλου μου, in manu Nabuchodonoſor regis Babylonis ſervi mei. (g) Et gens, & regnum, quicunque non injecerint.] *In Compl. eſt*, καὶ τῷ υἱῷ αὐτοῦ, ϗ τῷ υἱῷ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἕως τοῦ ἐλθεῖν καιρὸν τῆς γῆς αὐτοῦ καί γε αὐτοῦ. ϗ δουλεύσουσιν αὐτῷ ἔθνη πολλὰ, ϗ βασιλεῖς μεγάλοι. ϗ τὸ ἔθνος, ϗ ἡ βασιλεία, ὅσοι ἂν μὴ δουλεύσωσι ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ τῆς βαβυλῶνος, ϗ ὅσοι ἂν μὴ ἐμβάλωσιν, & filio ejus, & filio filii ejus, donec veniat tempus terræ ejus, & ipſius. Et ſervient ei gentes multæ, & reges magni. Gens autem, & regnum, quicunque non ſervierint Nabuchodonoſor regi Babylonis, & quicunque non injecerint, *&c. quæ reſpondent vulgatæ, & pleraque referuntur a Theodoreto. Sed Sanctus Hieronymus negat haberi in lxx.* (h) Gladio.] *In Complut. additur*, ϗ ἐν λοιμῷ, & in peſte: *vulgata*, & fame, & peſte. (i) Veſtra.] *In Complut. adjungitur*, ϗ ἵνα ἐκβάλω ὑμᾶς, ϗ ἀπολεῖσθε, & ut ejiciam vos, & peribitis. (k) Veſtrum.] *In Complut. hæc ſequuntur*, ὑπὸ ζυγῷ τοῦ βασιλέως βαβυλῶνος, ϗ ἐργάσεσθε αὐτῷ ϗ τῷ λαῷ αὐτοῦ, ϗ ζῆτε. ἵνα τί ἀποθνήξεσθε σὺ ϗ ὁ λαός σου ἐν μαχαίρᾳ, ϗ ἐν λιμῷ, ϗ ἐν λοιμῷ, ὡς ἐλάλησε κύριος κατὰ τοῦ ἔθνους, ὃ οὐκ ἐδούλευσεν τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος; μὴ ἀκούσητε τὰ ῥήματα τῶν προφητῶν, λεγόντων ὑμῖν, μὴ δουλεύητε τῷ βασιλεῖ βαβυλῶνος, ὅτι ἄδικα, &c. Sub jugo regis Babylonis: & operabimini ei, & populo ejus, & vivite. Quare moriemini tu, & populus tuus in gladio, & in fame, & in peſte, ſicut loquutus eſt Dominus contra gentem, quæ non ſervierit regi Babylonis? Nolite audire verba prophetarum dicentium vobis; Nolite ſervire regi Babylonis: *quæ teſtatur Sanctus Hieronymus in lxx non haberi.* (l) Vobis, & omni populo huic, & ſacerdotibus.] *In Complut. eſt*, ϗ τοῖς ἱερεῦσιν, ϗ τῷ λαῷ τούτῳ, *quod in vulgata*, & ad ſacerdotes, & ad populum iſtum. (m) Babylone.] *In Complut. additur*, νῦν ταχέως, nunc cito: *quod negat Sanctus Hieronymus eſſe in lxx.* (n) Non miſi eos.] *Pro his in Complut. eſt*, μὴ ἀκούετε αὐτῶν, ἀλλὰ δουλεύετε τῷ βασιλεῖ τῆς βαβυλῶνος, ϗ ζῆτε. ἵνα τί ἔσται αὕτη ἡ πόλις εἰς ἐρήμωσιν; Nolite audire eos, ſed ſervite regi Babylonis, & vivite. Quare erit hæc civitas in deſolationem? *quæ item in lxx non eſſe teſtatur Sanctus Hieronymus.* (o) Occurrant mihi, quia ſic dixit Dominus.] *Pro his uſque in finem, quæ ſola poſuiſſe lxx ſenſum magis, quam verba ſpectantes, dicit Sanctus Hieronymus, iſta habentur in Complut.* ἀπαντησάτωσάν μοι, ἵνα μὴ εἰσενεχθήσωνται τὰ σκεύη τὰ καταλειφθέντα ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ ἐν οἴκῳ τοῦ βασιλέως ἰούδα καὶ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶνα. ὅτι οὕτως εἶπεν κύριος περὶ τῶν στύλων, καὶ περὶ τῆς θαλάσσης, καὶ περὶ τῶν μεχωνὼθ, καὶ πρὸς τὰ ἐπίλοιπα σκευῶν τὰ καταλειφθέντα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, ὧν οὐκ ἔλαβεν βασιλεὺς βαβυλῶνος, ὅτε ἀπῴκισεν τὸν ἰεχονίαν υἱὸν ἰωακὶμ βασιλέως ἰούδα ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶνα, καὶ πάντας τοὺς ἄρχοντας ἰούδα, καὶ ἱερουσαλήμ. ὅτι τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ περὶ τῶν σκευῶν τῶν καταλειφθέντων ἐν οἴκῳ κυρίου, ϗ ἐν οἴκῳ βασιλέως ἰούδα, καὶ ἱερουσαλήμ. εἰς βαβυλῶνα εἰσελεύσονται, ϗ ἐκεῖ ἔσονται ἕως τῆς ἡμέρας τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν, ϗ ἀνάξω αὐτὰ ϗ ἀναστρέψω αὐτὰ εἰς τὸν τόπον τοῦτον, Occurrant mihi, ut non inferantur vaſa, quæ derelicta fuerant in domo Domini, & in domo regis Juda, & Hieruſalem, in Babylonem. Quia ſic dixit Dominus de columnis, & de mari, & de Mechonoth, & ad reliqua vaſorum, quæ remanſerunt in civitate hac, quæ non tulit rex Babylonis, quando tranſtulit Jechoniam filium Joacim regem Juda a Hieruſalem in Babylonem, & omnes principes Juda, & Hieruſalem. Quia hæc dicit Dominus exercituum, Deus Iſrael de vaſis, quæ derelicta ſunt in domo Domini & in domo regis Juda, & Hieruſalem: In Babylonem intrabunt, & ibi erunt uſque ad diem viſitationis ipſorum: & reducam ea, & redire faciam ea in locum iſtum. *Theodoretus hæc omnia videtur habuiſſe, & priora verba ita refert*, ἀπαντησάτωσαν κυρίῳ τῶν δυνάμεων, occurrant Domino exercituum, (*ut vulgata*) *& explicat*, impediant,

& vincant prædictiones divinas: *habet etiam*, ἐν ἱερουσαλήμ, in Hieruſalem, *ut vulgata*.

CAP. XXXV.

(a) ET factum eſt.] *Hoc caput in vulgata, & libris convenientibus cum ea, eſt 28.* (b) Dominus.] *Apud Theodoretum, & in Complut. adjungitur, ut alibi ſæpe,* τῶν δυνάμεων, ὁ θεὸς ἰσραήλ, exercituum, Deus Iſrael, *itemque paulo inferius.* (c) Domini.] *In aliquibus, & apud Theodoretum eſt,* τοῦτον, *& vulgata,* hoc. (d) Bellum.] *Apud Theodoretum videtur addi,* εἰς θλῖψιν, καὶ εἰς θάνατον, in tribulationem, & in mortem. *In Complut. autem eſt,* περὶ πολέμου, καὶ περὶ θλίψεως, καὶ περὶ λοιμοῦ, de prælio, & de afflictione, & de peſte. *Vulgata hoc poſtremum habet,* de fame. (e) Babylonis.] *In Compl. additur, quod etiam agnoſcit Theodoretus,* δύο ἔτη ἡμερῶν, duobus annis dierum: *quod negat S. Hier. lxx tranſtuliſſe.* (f) Babylonis.] *In Compl. adjungitur,* τοῦ δουλεύειν αὐτῷ, καί γε τὰ κτήνη τῆς γῆς ἔδωκα αὐτῷ, ut ſerviant ei; inſuper & beſtias terræ dedi ei: *quæ item notat S. Hier. in lxx non haberi.* (g) Morieris.] *In Compl. ſequitur,* ὅτι κατὰ κυρίου ἐλάλησας, quia adverſus Dominum loquutus es: *quæ S. Hier. negat eſſe in lxx. Theodoretus habet,* ὅτι ἔκκλισιν ἐλάλησας πρὸς τὸν κύριον, quia defectionem adverſus Dominum loquutus es: *quod reſpondet hebræo.*

CAP. XXXVI.

(a) ET hæc.] *Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt cap. 29.* (b) Epiſtolam in Babylonem tranſmigrationi.] *Hæc abſunt a Compl. & a vulg. Librum, & epiſtolam, eſſe diverſas interpretationes, & epiſtolam fortaſſe dictam eſſe a lxx, videtur innuere S. Hier. cum inquit,* Hæc epiſtola, imo libellus. (c) Populum.] *In Compl. additur,* ὃν ἀπῴκισε ναβουχοδονόσορ ἐξ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶνα, quem traduxerat Nabuchodonoſor de Hieruſalem in Babylonem. *Sed teſtatur S. Hier. in hoc capite & ſingulos verſus, & pauca interdum verba eſſe omiſſa, quæ ipſe tædio victus noluerit annotare.* (d) Viris.] *In eadem ſequitur,* καὶ τέξονται υἱοὺς, καὶ θυγατέρας, & parient filios, & filias. (e) Ad pacem.] *Abeſt a nonnullis illud,* εἰς. (f) Quia quæretis.] *In aliquot libris, & apud Theodoretum,* ὅταν γὰρ ζητήσητέ με ἐν ὅλῃ καρδίᾳ ὑμῶν, ἐπιφανοῦμαι ὑμῖν, Nam cum exquiſieritis me in toto corde veſtro, apparebo vobis. (g) Babylone.] *In Complutenſi hæc ſubjunguntur,* οὕτω λέγει κύριος πρὸς τὸν βασιλέα τὸν καθήμενον ἐπὶ θρόνου δαυὶδ, καὶ πρὸς πάντα τὸν λαὸν τὸν κατοικοῦντα ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, καὶ πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν, οἳ οὐκ ἐξεπορεύθησαν μεθ' ὑμῶν εἰς αἰχμαλωσίαν. οὕτω λέγει κύριος τῶν δυνάμεων. ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστελῶ εἰς αὐτοὺς μάχαιραν, καὶ λιμὸν, καὶ λοιμὸν, καὶ θήσω αὐτοὺς, ὡς σῦκα πονηρὰ, ἃ οὐκ ἔδεσθαι δύνανται ἀπὸ τῆς πονηρίας. καὶ διώξω αὐτοὺς ἐν μαχαίρᾳ, καὶ λιμῷ, καὶ λοιμῷ, καὶ δώσω αὐτοὺς εἰς κίνησιν ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις τῆς γῆς, καὶ εἰς κατάραν, καὶ εἰς ἀπώλειαν, καὶ εἰς συρισμὸν, καὶ εἰς ὀνειδισμὸν, πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, πρὸς οὓς ἐγὼ ἐξέβαλλον αὐτούς. διότι οὐκ ἤκουσαν τὰ ῥήματά μου, λέγει κύριος, ἃ ἀπέσταλκα πρὸς αὐτοὺς διὰ τοὺς δούλους μου τοὺς προφήτας ὀρθρίζων, καὶ ἀποστέλλων, καὶ οὐκ ἠκούσατε, λέγει κύριος, ὑμεῖς οὖν ἀκούσατε τὸν λόγον κυρίου πᾶσα ἡ μετοικεσία, ἣν ἀπέσταλκα ἀπὸ ἱερουσαλὴμ εἰς βαβυλῶνα. Sic dicit Dominus ad regem, qui ſedet ſuper ſolium David, & ad omnem populum habitatorem urbis hujus, & ad fratres veſtros, qui non ſunt egreſſi vobiſcum in captivitatem: Sic dicit Dominus virtutum, Ecce ego mittam in eos gladium, & famem, & peſtem: & ponam eos, quaſi ficus malas, quæ comedi non poſſunt præ malitia. Et perſequar eos in gladio, & fame, & peſte. Et dabo eos in vexationem in omnibus regnis terræ, & in maledictionem, & in penuriam, & in ſibilum, & in opprobrium cunctis gentibus, ad quos ego ejicio eos: eo quod non audierunt verba mea, dicit Dominus, quæ miſi ad eos per ſervos meos prophetas, diluculo conſurgens, & mittens: & non audiſti, dicit Dominus. Vos ergo audite verba Domini omnis tranſmigratio, quam emiſi de Hieruſalem in Babylonem. *Quæ magna ex parte agnoſcuntur etiam a Theodoreto, licet aliqua cum varietate: nam inter cæteras, pro,* ficus malas, *habet,* τὰ σῦκα σουαρείμ, ficus Suarim, *quod S. Hier. tribuit Theodotioni, quamvis depravate ſcribi dicat,* Sudrim. *Cæterum totam hanc partem, ac præterea etiam illa, quæ in Compl. antecedunt, in noſtra autem ſunt ſola,* Quia dixiſtis: conſtituit nobis Dominus prophetas in Babylone; *una cum multis quæ in vulgata antecedunt, teſtatur S. Hier. abfuiſſe a lxx.* (h) Iſrael.] *Sic etiam Theodor. & S. Hier. ex hebræo. In cæteris libris eſt,* ἐν ἱερουσαλήμ, in Hieruſalem. (i) Teſtis.] *Nonnulli codices, & Theodoretus,* ὁ γνώστης καὶ μάρτυς, cognitor, & teſtis. (k) Non miſi te nomine meo.] *In alio Vaticano hæc ita ſunt poſita,* τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραήλ, λέγων, ἀνθ' ὧν σὺ ἀπέστειλας ἐν τῷ ὀνόματί μου τὰ βιβλία πρὸς πάντα τὸν λαόν μου τὸν ἐν ἱερουσαλὴμ [οὐκ ἀπέστειλά σε τῷ ὀνόματί μου] πρὸς (*Complut.* καὶ πρὸς) σοφονίαν υἱὸν μαασίου τὸν ἱερέα, καὶ πρὸς πάντας τοὺς ἱερεῖς, λέγων, κύριος ἔδωκέ σε ἱερέα. Hæc dicit Dominus virtutum Deus Iſrael, dicens, pro eo, quod tu miſiſti in nomine meo libellos ad omnem populum meum, qui in Hieruſalem [non miſi te nomine meo] & ad Sophoniam filium Maaſiæ ſacerdotem, & ad omnes ſacerdotes, dicens: Dominus dedit, *&c. Quæ eodem fere modo ſunt in Compl. & reſpondent Theodoreto, atque Hebræo, ſi demantur illa quæ virgulis incluſimus: quæ inquit S. Hieron. lxx addidiſſe de ſuo, cætera autem omiſiſſe. Quare in noſtra eſt pura editio lxx. in iſta autem alterius Vaticani lectione in aliam interpretationem eſt intruſa etiam interpretatio lxx.* (l) Dic.] *Alius Vaticanus, ut diximus, habet,* λέγων, dicens. *Compl.* εἰπεῖν, ad dicendum. *S. Hieron. nihil ponit; quare fortaſſe licet ſuſpicari, lxx hunc locum ſic poſuiſſe,* non miſi te nomine meo ad Sophoniam filium Maaſiæ ſacerdotem: Dominus dedit, *&c. Ita enim idem fere ſenſus eliceretur.* (m) Cataractam.] *Theodor. habet,* εἰς τὸ ἀπόκλεισμα σινὼχ, καὶ εἰς τὸν καταῤῥάκτην, in clauſuram Sinoch, & cataractam. *Addit autem, Syrum pro Sinoch dixiſſe,* εἱρκτὴν, carcerem. *Sanctus Hieron. notat Aquilam fuiſſe, qui retinuerit verbum hebraicum, Symmachum vero dixiſſe,* μόχλον, vectem. (n) Simul contumeliis affeciſtis.] *In plerisque, & apud Theodoretum eſt,* διὰ τί οὐκ ἐπετιμήσατε ἱερεμίᾳ; cur non increpaſtis Hieremiam? (o) Non propter hoc miſit.] *Abſunt ab aliis: & videntur redundare.* (p) Vos.] *Aliqui,* ἡμᾶς, nos, *ut vulgata.* (q) Ælamitem.] *Nonnulli,* νεαιλαμίτην, Neælamitem, *ut fere vulgata, & hic & paulo ſuperius.* (r) Non videbunt.] *Pro his, quæ ab aliquo etiam alio abſunt, in Compl eſt,* ὅτι ἀποστασίαν ἐλάλησας πρὸς κύριον, ait Dominus: quia prævaricationem loquutus eſt contra Dominum.

CAP. XXXVII.

(a) ET de timore in quo detinebunt lumbum, & ſalutem?] *Abſunt hæc a Complut. & a vulgata, ubi hoc eſt, caput 30. A Theodoreto autem videtur tantum abeſſe illud,* & ſalutem. (b) Ejus?] *In Complut. & apud Theodoretum additur,* ὡς τικτούσης, quaſi parientis, *ut vulgata.* (c) Quia.] *Sic etiam Theodoretus. In Compl. additur,* οὐαὶ ὅτι, Væ, quia, *ut vulgata.* (d) Eis.] *In Complut. hæc ſubjunguntur, quæ agnoſcuntur etiam apud Theodoretum;* σὺ δὲ μὴ φοβοῦ δοῦλέ μου ἰακὼβ, λέγει κύριος, οὐδὲ μὴ πτοηθῇς ἰσραήλ. ὅτι ἰδοὺ ἐγὼ σώζω σε ἐκ γῆς μακρόθεν, καὶ τὸ σπέρμα σου ἐκ γῆς τῆς αἰχμαλωσίας αὐτῶν. καὶ ἀποστραφήσεται ἰακὼβ, καὶ ἀναπαύσεται, καὶ πλεονάσει πᾶσι τοῖς ἀγαθοῖς. καὶ οὐκ ἔσται ὁ φοβούμενος, ὅτι μετά σου εἰμὶ, λέγει κύριος, τοῦ σώζειν σε. ποιήσω γὰρ συντέλειαν ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, ἐν οἷς διέσπειρά σε. σὲ δὲ οὐ μὴ ποιήσω εἰς συντέλειαν, ἀλλὰ παιδεύσω σε ἐν κρίσει, καὶ καθαρίζων οὐ καθαριῶ σε. Tu autem ne timeas ſerve meus Jacob, ait Dominus, neque paveas Iſrael: quia ecce ego ſalvabo te de terra longinqua, & ſemen tuum de terra captivitatis eorum. Et revertetur Jacob, & quieſcet, & cunctis affluet bonis, & non erit, quem formidet: quoniam tecum ſum, ait Dominus, ut ſalvem te. Faciam enim conſummationem in cunctis gentibus, in quibus diſperſi te: te autem non faciam in conſummationem: ſed caſtigabo te in judicio, & mundans non mundabo te. *Quæ poſtrema verba S. Hieron. refert ex Symmacho, ſicut ex Aquila,* nequaquam innocentem faciam. *Quare pro illis apud Theodor. eſt,* ἀθῶον οὐκ ἀθωώσω. *Sed totam hanc pericopen S. Hieron. teſtatur in lxx non haberi, ſed in pleriſque codicibus vulgatæ tunc editionis ſub aſteriſcis de Theodotionis editione additam eſſe.* (e) Suſcitavi.] *Apud Theodoretum eſt,* βίαιον τὸ σύντριμμά σου, violenta contritio tua. (f) Interrogabunt.] *Id eſt,* quærent: *& reſpondet vulgatæ. Apud Theodoretum ſequitur,* περὶ σοῦ, de te. *In pleriſque vero,* τὰ εἰς εἰρήνην σου, quæ ad pacem tuam. (g) Tua.] *In Compl. & magna ex parte apud Theodoretum, hæc ſubjunguntur,* τί βοᾷς ἐπὶ συντρίμματί σου; ἀνίατος ὁ πόνος σου διὰ τὸ πλῆθος τῆς ἀδικίας σου, καὶ διὰ τῶν ἁμαρτιῶν σου τῶν σκληρῶν ἐποίησά σοι ταῦτα. Quid clamas ſuper contritione tua? Inſanabilis eſt dolor tuus propter multitudinem iniquitatis tuæ: & propter dura peccata tua feci hæc tibi: *ut vulgata noſtra. Sed & hanc partem teſtatur S. Hieron. in lxx non haberi, uſque ad illud,* iniquitatis tuæ. *Theodoretus, pro,* ἀνίατος ὁ πόνος σου, *habet,* βίαιον τὸ ἄλγος σου, violentus eſt dolor tuus. (h) Carnem ſuam omnem comedent.] *Pro his in Compl. eſt,* εἰς αἰχμαλωσίαν ἥξουσιν, in captivitatem venient. (i) Multiplicata.] *Theodoretus habet,* ὅτι ἴσχυσαν, quia prævaluerunt: *& videtur ea omnia quæ virgulis incluſimus, habuiſſe ante illa,* Propterea omnes qui comedunt: *& ex verbis S. Hieronymi licet ſuſpicari aliquid eſſe admiſtum ex aliis interpretationibus.* (k) Qui vaſtant te.] *Plerique,* οἱ διαφοβοῦντές σε εἰς διαφόβημα, qui terrent te in terrorem. (l) Obducam.] ἀνάξω, *quaſi aſcendere faciam, ut hebræus, & optime convenit plagæ, quæ adducenda eſt ad cutem, & ita codices noſtri Theodoreti. Interpres videtur habuiſſe,* ἀνοίξω, aperiam. (m) Venatio veſtra eſt.] *Theodoretus,* ἡμῶν, noſtra. *In Compl. pro his eſt tantum,* Sion, *ut vulgata. Theodoretus autem habet utrumque.* (n) Populus.] *In quibuſdam,* καὶ ὁ ναὸς, & templum, *ut etiam Theodoretus, & vulgata.* (o) Teſtimonia.] *Theodoretus,* τὰ μαρτύρια, *Syrus interpretatus eſt* ſynagogas. (p) Ejus.] *In nonnullis, & apud Theodoretum,* αὐτῶν, ipſis.

CAP. XXXVIII.

(a) IN tempore.] *Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt caput 31.* (b) Inveni calidum.] *Theodoretus*, Hebræus, & Syrus, τὸ θερμὸν, *edidit,* οἰκτιρμὸν, miſerationem. *Et oſtendit quomodo idem ſenſus elici poſſit ex dictione Græca. Illud* εὗρον, *fortaſſe poſſet etiam verti,* invenerunt; *ut referretur ad populum, quemadmodum in vulg. Schol. ex Symmacho,* εὑρίσκω χάριν ἐν ἐρήμῳ, λαὸν σεσωσμένον ἐκ μαχαίρας, πορευόμενον ἀναπαῦσαι τὸν ἰσραήλ, invenio gratiam in deſerto, populum ſalvatum e gladio euntem requieſcere, ipſum Iſrael. *Sed & Aquilam, & Theodotionem dixiſſe,* χάριν, *teſtatur S. Hier.* (c) Apparuit ei.] *Sic videtur legiſſe S. Hier. apud lxx. In cæteris libris eſt,* ὀφθήσεται, apparebit. (d) Quoniam.] *Nonnulli,* ἔτι, adhuc. (e) Iſrael.] *Sic etiam vulgata. Alii,* Hieruſalem. (f) Quia plantaſtis.] *In quibuſdam,* ἔτι φυτεύσετε, adhuc plantabitis. *Compl.* ἔτι φυτεύσατε, adhuc plantate. (g) Veſtrum.] *Theodor.* ἡμῶν, noſtrum. (h) In ſolennitate Phaſec: & generabit filiorum turbam multam.] *Hæc in ſolis lxx eſſe inquit S. Hier. pro quibus in Hebr. legantur hæc,* inter quos erunt cæcus, & claudus, *&c. Apud Theodor. vero utraque conjunguntur.* (i) Gaudium.] *In Compl. additur,* καὶ παρακληθήσομαι αὐτοὺς, & conſolabor eos, *ut vulg.* (k) Lamentationis.] *In quibuſdã eſt,* θρήνου, καὶ κλαυθμοῦ, καὶ ὀδυρμοῦ ῥαχὴλ ἀποκλαιομένης τοὺς υἱοὺς, *aut,* ἐπὶ τοὺς, *& apud S. Hier. ex lxx,* lamentatio, & fletus, & luctus Rachel plorantis filios ſuos; *& in aliquo,* ἀποκλαιομένη, plorans. (l) Conquieſcere.] *Sic apud S. Hier. cæteri* παρακληθῆναι, conſolari. (m) Stabile filiis tuis.] *Pro his in Compl. eſt,* καὶ ἔσται ἐλπὶς τοῖς ἐσχάτοις σου, λέγει κύριος, καὶ ἐπιστρέψονται οἱ υἱοὶ (*Theodoretus addit,* αὐτῶν, *interpres,* σοῦ) εἰς τὰ ὅρια αὐτῶν, & erit ſpes noviſſimis tuis, ait Dominus: & revertentur filii ad terminos ſuos, *ut fere vulg.* (n) Sum caſtigatus.] *Apud Theodoretum additur negatio.* (o) Cognovi.] *Apud Theodoreti interpretem additur,* percuſſi femur meum: *ſed hoc,* & ingemui, *duas eſſe interpretationes liquet ex S. Hieronymo.* (p) Tibi.] *In aliquo eſt,* σε, te: *& ſic legit S. Hier. apud lxx.* (q) Sion.] *Sic habebat vulgata editio tempore S. Hieronymi. Credibile autem eſt lxx poſuiſſe dictionem hebraicam Sionim, quam habet Theodoretus, pro qua inquit Syrum interpretatum eſſe,* σημεῖα, ſigna, *& S. Hier. Aquilam & Symmachum,* ſpeculatores, *&,* ſpeculas. *Quare Compl.* στῆσον σεαυτῇ σκοπιάς, ſtatue tibi ſpeculatores. (r) Converteris filia deſpecta.] *Sic S. Hier. ex lxx. Poſſet tamen etiam verti,* averteris filia inhonorata? *Compl. habet,* ἠτιμωμένη, deſperata. (ſ) Dominus ſalutem.] *Th.* ὅτι κύριος εἰς σωτηρίαν ἐν καταφυτεύσει καινῇ, te Dominus in ſalutem, in plantationem novam. *S. Hier. ex lxx,* te Dominus ſalute: *ex Theodotione autem:* Creavit Dominus ſalutem novam in ſalute circuibit homo: *quem inquit vulgatæ tunc editioni conſentire, Aq. vero & Sym. ſua.* (t) In urbibus Juda, & in omni terra.] *In quibuſdam eſt,* ἐν γῇ ἰούδα, (*aut,* ἐν τῇ ἰουδαίᾳ) καὶ ἐν πάσῃ τῇ γῇ. *Et S. Hier. ex lxx,* In terra Judæa & in omni civitate ejus. (u) Non reprobabo.] *Sic etiam S. Hieron. ex lxx. & Origenes: Illud,* οὐκ, *apud cæteros interpretes non eſt, ſed apud lxx, Theodoretus,*

Theodoretus quidem non habet; apud quem etiam, ut in Compl. & apud S. Hieronymum, tota iſta pericopa, ſi elevatum, *uſque ad,* quæ fecerunt, *ponitur poſt verba illa,* cunctis diebus. (*) A turri.] *Theodoretus,* ἀνανεὴλ ἕως τῆς πύλης τῆς γωνίας, ab Ahaniel uſque ad portam anguli: *pro quo inquit Syrum dixiſſe,* ἀπὸ πύργου τῆς γωνίας ἀνανεὴλ, a turre anguli Ananiel. (x) Dimenſio.] διαμέτρησις, *quaſi norma menſuræ: pro quo S. Hier. inquit Symmachum dixiſſe funiculum. Apud Theodoretum eſt,* τὸ σχοινίον τῆς διαμετρήσεως, funiculus dimenſionis. (y) Eos.] *Sic etiam Theodoretus. In aliquo,* αὐτῆς, eam, *ut vulgata.* (z) Et omnes Aſaremoth.] *In Compl. & apud Theodoretum eſt,* καὶ πᾶσαν φάραγγα φαγαρείμ, καὶ σποδοῦ (*Theodor.* σποδιὰν) καὶ πᾶσαν ἀσαρημὼθ, & omnem vallem Phagarim, & cineris, & omnem Aſſaremoth: *quomodo fere S. Hier. ex vulgata ſui temporis: ſed verbum Phagarim ex Theodotione agnoſcit, pro quo ipſe ponit,* ruinarum, *alii,* cadaverum: *Theodoretus putat eſſe loca ſacrificandis carnibus deſtinata. Pro Aſaremoth autem idem S. Hier. teſtatur Aquilam dixiſſe ſuburbana, ſive, arva, & rura. Schol.* τὰ προάστεια. (ω) Nachal.] *In Compl. & apud Theodoretum,* χειμάῤῥου, torrentem: *quod eſt interpretatio illius.*

CAP. XXXIX.

(a) VErbum.] *Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt caput 32.* (b) Demittet ſe.] καθήσεται. *Nonnulli,* καθιεῖται, ſedebit. *Plerique,* ἀποθανεῖται, morietur. *Cæterum in Complut. ſequuntur hæc,* ἕως οὗ ἐπισκέψωμαι αὐτὸν, λέγει κύριος· ἐὰν δὲ πολεμῆτε πρὸς τοὺς χαλδαίους οὐκ εὐοδωθήσεσθε, donec viſitem eum, ait Dominus: quod ſi pugnaveritis adverſus Chaldæos, nihil proſperum habebitis: *quæ negat S. Hier. in lxx haberi.* (c) Judicium] *Id eſt,* jus. *Additur vero in multis,* τῆς ἀγχιστείας, propinquitatis. (d) Scripſerant.] *Videtur idem hoc loco valere,* γραφόντων, *ac* γραψάντων, *quod eſt in quibuſdam.* (e) Poſſidebuntur.] *Etiam in alio pervetuſto codice eſt,* κτηθήσονται, *ſed videtur idem valere, ac* κτηθήσονται, *quod eſt in aliis, & in calce capitis etiam in noſtro ſimili ſententia.* (f) O qui es.] *Ita hoc etiam loco transfert S. Hier. iſtud,* ὢν, *ſive,* ὧν, *de quo alibi notatum.* (g) Dominus magni.] *Pro his uſque ad,* oculo, *hæc habentur in Compl.* κύριος τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῷ, μέγας βουλῇ καὶ δυνατὸς τοῖς ἔργοις, Dominus virtutum nomen illi: magnus conſilio, & potens operibus. (h) Tui.] *In multis additur,* ἀνεῳγμένοι, aperti. (i) Ejus.] *In Compl. additur,* καὶ κατὰ τὸν καρπὸν τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ, *quod vulgata,* & ſecundum fructum adinventionum ſuarum. (k) Famis.] *In nonnullis ſequitur,* καὶ τοῦ θανάτου, & mortis: *in aliquo autem,* καὶ λοιμοῦ, & peſtis. *Solet autem ſæpe nomine mortis ſignificari peſtis.* (l) Soli.] *S. Hier. ex Aquila,* πλὴν, veruntamen, *aut,* tantum: *ex Symmachi ſecunda editione,* διόλου, jugiter: *primum autem cum lxx & Theodot. convenire inquit,* id eſt, ſoli: *& de hac re docte diſputat.* (m) Sua.] *In Compl. adjunguntur iſta,* υἱοὶ ἰσραὴλ οἳ παραπικραίνουσί με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν, λέγει κύριος, filii Iſrael, qui (*addit S. Hier.* uſque nunc) exacerbant me in operibus manuum ſuarum, dicit Dominus: *quæ idem teſtatur in lxx, non haberi.* (n) Averterunt.] *Multi,* ἔστρεψαν, verterunt. (o) Vltra accipere.] *Nonnulli,* ἐκλαβεῖν, admittere. (p) Offerendos.] *S. Hier. ex Aq. & Symmacho,* ut tranſducerent. (q) Moloch regi.] *Ab aliquo abeſt illud,* βασιλεῖ, *nam videtur interpretatio ipſius Moloch.* (r) Amiſſione.] *Aut,* immiſſione, *ut pſal. 77. aut,* amandatione, *quod græce,* ἀποστολῇ. *In Compl. & fortaſſe apud Theod. eſt,* καὶ ἐν λοιμῷ, & in peſte. (ſ) Sephela.] *Interpretatur S. Hier.* campeſtribus, *id eſt,* planiciei, *&,* Nageb, *quæ ad Auſtrum ſunt.*

CAP. XL.

(a) ET factum eſt.] *Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt caput 33. uſque ad verſum 14.* (b) Et demonſtrabo eis, & curabo eam.] *Plerique,* καὶ ἰατρεύσω αὐτοὺς, καὶ φανερώσω αὐτοῖς εἰσακούειν, & curabo eos, & revelabo eis ad exaudiendum. (c) Etiam.] *In multis,* αὐτοῖς, eis. (d) Et erit.] *In Complut.* καὶ ἔσται μοι εἰς ὄνομα, & erit mihi in nomen, *ut vulgata.* (e) Dominus.] *In Complut. & apud Theodoretum hæc ſequuntur: quorum nonnulla ſunt ſimilia iis quæ habita ſunt cap. 23.* ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ ἀναστήσω τὸ ῥῆμα τὸ ἀγαθὸν, ὃ ἐλάλησα ἐπὶ τὸν οἶκον ἰσραὴλ, καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον ἰούδα. ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις καὶ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ βλαστῆσαι ποιήσω τῷ δαυὶδ βλαστὸν δικαιοσύνης, (*apud Theodoretum vero pro his eſt,* ἀνατελῶ κέρας τῷ δαυὶδ, exoriri faciam cornu David,) καὶ βασιλεύσει βασιλεὺς, καὶ συνήσει, καὶ ποιήσει κρίμα, καὶ δικαιοσύνην ἐν τῇ γῇ. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις σωθήσεται ἰούδας, καὶ ἱερουσαλὴμ κατασκηνώσει πεποιθότως. καὶ τοῦτό ἐστιν τὸ ὄνομα, ὃ καλέσουσιν αὐτῷ, κύριος δίκαιος ἡμῶν, (*Theodoretus,* ὃ κληθήσεται, κύριος δικαιοσύνη ἡμῶν,) ὅτι οὕτω λέγει κύριος, οὐκ ἐκλείψει τῷ δαυὶδ ἀνὴρ καθήμενος ἐπὶ τοῦ θρόνου ἰσραήλ. καὶ ἐκ τῶν ἱερέων, καὶ λευιτῶν οὐκ ἐκλείψει (*Theodoretus,* οὐκ ἐξολοθρευθήσεται) ἀνὴρ ἐνώπιόν μου, προσφέρων ὁλοκαύτωμα, καὶ θυμιῶν δῶρον, καὶ ποιῶν θυσίαν πάσας τὰς ἡμέρας. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν, λέγων, οὕτω λέγει κύριος, ἐὰν ἠθετημένην ποιήσητε τὴν διαθήκην μου τὴν μετὰ τῆς ἡμέρας, καὶ τὴν διαθήκην μου τὴν μετὰ τῆς νυκτὸς, ὥστε μὴ εἶναι ἡμέραν, καὶ νύκτα ἐν τῷ καιρῷ αὐτῶν, καὶ ἡ διαθήκη μου ἠθετημένη ἔσται μετὰ τοῦ δαυὶδ τοῦ δούλου μου, ὥστε μὴ εἶναι ἐξ αὐτοῦ υἱὸς βασιλεύων ἐπὶ τοῦ θρόνου αὐτοῦ, καὶ μετὰ τῶν λευιτῶν, καὶ ἱερέων τῶν λειτουργῶν μου. ὥσπερ οὐκ ἀριθμηθήσεται ἡ στρατιὰ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ οὐ μετρηθήσεται ἡ ἄμμος τῆς θαλάσσης, οὕτως πληθυνῶ τὸ σπέρμα τοῦ δαυὶδ τοῦ δούλου μου, καὶ τοὺς λευίτας τοὺς λειτουργούς μου. καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς ἱερεμίαν, λέγων, οὐκ εἶδες τί ὁ λαὸς οὗτος ἐλάλησε; λέγων, δύο συγγενείας, ἃς ἐξελέξατο ὁ κύριος, ἐξῶσεν αὐτάς· καὶ τὸν λαόν μου παρώξυναν ἵνα μὴ ᾖ ἔθνος ἐνώπιον αὐτῶν· οὕτω λέγει κύριος, ἐὰν μὴ εἴη ἡ διαθήκη μου τῇ ἡμέρᾳ, καὶ τῇ νυκτὶ, καὶ νόμους τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τῆς γῆς μὴ ἐθέμην, οὕτως τὸ σπέρμα τοῦ ἰακὼβ καὶ δαυὶδ τοῦ δούλου μου ἐξώσω ἄν, ὥστε μὴ λαβεῖν ἐμὲ ἀπὸ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ ἄρχοντας ἐν τῷ σπέρματι τοῦ ἀβραὰμ, καὶ τοῦ ἰσαὰκ, καὶ τοῦ ἰακώβ. ὅτι ἀναστρέψω τὴν αἰχμαλωσίαν αὐτῶν, καὶ ἐλεήσω αὐτούς. Ecce dies veniunt, dicit Dominus, & ſuſcitabo verbum bonum, quod loquutus ſum ad domum Iſrael, & ad domum Juda. In diebus illis, & in tempore illo germinare faciam David germen juſtitiæ: [& regnabit rex,] (*hæc abſunt a Theodoreto cujus etiam alia verba propius accedunt ad ea quæ cap. 23.*) & intelliget, & faciet judicium, & juſtitiam in terra. In diebus illis ſalvabitur Judas, & Hieruſalem habitabit confidenter: & hoc eſt nomen, quod vocabunt ei, Dominus juſtus noſter: (*Theodoretus,* juſtitia noſtra.) Quia ſic dicit Dominus: Non deficiet ipſi David vir ſedens ſuper thronum Iſrael. Et de Sacerdotibus & Levitis non deficiet coram me offerens holocauſtoma, & adolens donum, & faciens ſacrificium omnibus diebus. Et factum eſt verbum Domini ad Hieremiam, dicens: Sic dicit Dominus: Si irritum feceritis teſtamentum meum, quod cum die, & teſtamentum meum, quod cum nocte, ut non ſit dies & nox in tempore ſuo; & teſtamentum meum irritum erit cum David ſervo meo: (ut non ſit ex filiis regnans ſuper thronum ejus:) & cum levitis, & ſacerdotibus miniſtris meis. Sicut non numerabitur militia cœli, & non menſurabitur arena maris; ſic multiplicabo ſemen David ſervi mei, & Levitas miniſtros meos: & factum eſt verbum Domini ad Hieremiam dicens, Nunquid non vidiſti, quid populus hic loquutus ſit? dicens, Duas cognationes, quas elegerat Dominus, expulit eas: Et populum meum irritaverunt, ut non ſit gens coram eis. Sic dicit Dominus, Si non eſſet teſtamentum meum diei, & nocti, & leges cœli & terræ non poſuiſſem, ſic ſemen Jacob, & David ſervi mei expuliſſem utique, ut non acciperem de ſemine ejus principes in ſemine Abraam, & Iſaac, & Jacob. Reducam enim captivitatem eorum, & miſerebor eis.

CAP. XLI.

(a) VErbum.] *Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt cap. 34.* (b) Et univerſa.] *Complut.* καὶ πᾶσαι αἱ βασιλεῖαι τῆς γῆς αἱ ὑπὸ τὴν δυναστείαν τῆς χειρὸς αὐτοῦ, πάντες οἱ λαοὶ ἐπολέμουν, *quod vulgata,* univerſaque regna terræ, quæ erant ſub poteſtate manus ejus, & omnes populi bellabant, *&c.* (c) Videbunt.] *In cæteris hæc ſequuntur,* καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ μετὰ τοῦ στόματός σου λαλήσει, & os ejus cum ore tuo loquetur, *ut vulgata.* (d) In pace.] *In cæteris hæc antecedunt,* οὐκ ἀποθανῇ (*& in aliquo,* πρός σε, οὐκ ἀποθανῇ) ἐν ῥομφαίᾳ, *& in vulgata,* ad te: non morieris gladio. (e) Ploraverunt.] *Complut.* ἔκαυσαν, combuſſerunt. (f) Plorabunt & te, væ Domine.] *Eadem,* καύσονται καὶ σὲ ὦ κύριε, comburent & te heu Domine. *Atqui etiam ad marginem Vaticani eſt,* ὦ κύριε. *In Hebraico eſt,* ὦ ἄδων. *Ac veriſimile eſt, quod alii interpretes dixerint,* οὐαὶ κύριε, *aut,* ὦ κύριε, *aliquem ac fortaſſe quidem ipſos lxx retinuiſſe, dictiones Hebraicas, ac dixiſſe,* καὶ ὦ ἄδων κόψονταί σε, & heu Domine plangent te: *quod cum minus intelligeretur, factum ſit,* ἕως ᾅδου, *quod in noſtra, & pleriſque ſequitur, id eſt,* ad infernum: *quod tamen in Hebraico, & Complut. non eſt.* (g) Juda.] *In quibuſdam additur,* τὰς καταλελειμμένας, quæ reliquæ erant, *ut vulgata* (h) Populum.] *In iiſdem additur,* τὸν ἐν ἱερουσαλήμ, qui in Hieruſalem. (i) Converſi ſunt.] *Similis loquutio eſt paulo poſt in verbis Domini. In Complut. eſt,* ἐπήκουσαν, obedierunt. (k) Et demiſerunt.] *In eadem,* καὶ ἤκουσαν, καὶ ἀφῆκαν, & audierunt, & dimiſerunt. *Poſt quæ ſubjunguntur iſta, quæ videntur etiam a Theodoreto agnoſci, & reſpondent vulgatæ,* καὶ ἐπεστράφησαν μετὰ ταῦτα, καὶ ἀνήγαγον τοὺς δούλους, καὶ τὰς παιδίσκας, οὓς ἀπέστειλαν ἐλευθέρους, καὶ ὑπέταξαν αὐτοὺς εἰς δούλους, καὶ παιδίσκας. Et converſi ſunt deinceps, & retraxerunt ſervos, & ancillas, quos dimiſerant liberos, & ſubjugaverunt in ſervos, & ancillas, *&c.* (*) Nomen.] *Quidam,* τὴν διαθήκην, teſtamentum. (l) Quem fecerunt ad operandum eo.] *Pro his apud Theodoretum, & in Complut. eſt,* ὃν ἔκοψαν εἰς δύο μέρη, καὶ διῆλθον ἀνὰ μέσον τῶν μερῶν (*Theodor.* διχοτομημάτων) αὐτοῦ, quem conciderunt in duas partes, & tranſierunt in medio partium ejus. (m) Juda.] *Theodoretus addit,* ἄρχοντας (*Compl.* καὶ ἄρχοντες) ἱερουσαλήμ, principes Hieruſalem. (n) Populum.] *Apud eundem,* καὶ πάντα τὸν λαὸν (*Complut.* καὶ πᾶς ὁ λαὸς) τῆς γῆς, οἳ διῆλθον ἀνὰ μέσον τῶν μερῶν τοῦ μόσχου, & omnem populum terræ, qui tranſierunt in medio partium vituli: *quæ poſtrema verba omittuntur in Complut.* (o) Eorum.] *In eodem additur,* καὶ εἰς χεῖρας ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν, & in manum quærentium animam eorum. (p) Eorum.] *In aliquo eſt,* αὐτοῦ, ejus. (q) Recedentibus.] *In aliquo eſt,* οἱ ἀποτρέχοντες, qui recedunt. *In Complut. autem hic locus ſic habet, congruenter vulgatæ,* δώσω εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρας ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν, καὶ εἰς χεῖρας δυνάμεως βασιλέως βαβυλῶνος τοῖς ἀποτρέχουσιν ἀπ' αὐτῶν, dabo in manus inimicorum eorum, & in manus quærentium animam eorum, & in manus virtutis regis Babylonis, iis qui recedunt a vobis.

CAP. XLII.

(a) VErbum.] *Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt caput 35.* (b) Archabin.] *In quibuſdam,* ῥαχαβεὶν, Rachabin. (c) Qui.] *Alii,* ὃ, quod. (d) Atrium.] *In Compl. eſt,* τὴν ὁδὸν, viam. *Vulg.* qui erat cuſtos veſtibuli. (e) Ingredi: & ingreſſi ſumus.] *In aliis,* ἀναβάντες εἰσελευσόμεθα, aſcendentes ingrediemur. (f) Biberunt.] *In Compl. additur,* ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ὅτι ἤκουσαν τὴν ἐντολὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν, uſque ad diem hanc, quia audierunt mandatum patris ſui. (g) Et loquutus ſum.] *Addendum in noſtra,* καὶ ἐλάλησα. (h) Prophetas.] *In Compl. additur,* ὀρθρίζων τὸ πρωῒ, καὶ ἀποστέλλων, *quod vulgata,* conſurgens diluculo, mittenſque (i) Propterea ſic dixit Dominus.] *Pro his in Compl. hæc ſunt. quæ reſpondent vulgatæ,* διότι ἐλάλησα αὐτοῖς, καὶ οὐκ ἤκουσαν, καὶ ἐκάλεσα αὐτοὺς, καὶ οὐκ ἀπεκρίθησαν. καὶ τῷ οἴκῳ τῶν ῥαχαβὶμ εἶπεν ἱερεμίας, οὕτως εἶπεν κύριος, eo quod loquutus ſum ad illos, & non audierunt; & vocavi illos & non reſponderunt. Et domui Rachabim dixit Hieremias: Sic dixit Dominus. (k) Terræ] *Habet etiam Theodoretus: non habet Compl. neque vulgata.*

CAP. XLIII.

(a) IN anno.] *Nonnulli,* καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ, Et in anno. *Eſt autem hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, caput 36.* (b) Loquente me.] *In Complut.* ἐλάλησα, loquutus ſum. (c) Et leges.] *In eadem,* καὶ σὺ εἰσελεύσῃ, καὶ ἀναγνώσῃ, Et tu ingredieris, & leges. (d) Octavo.] *In quibuſdam,* πέμπτῳ, *& vulgata,* quinto. (e) Ubi.] *Cæteri,* πόθεν, Unde. (*) Ingreſſi ſunt.] *Aquila,* ἀπηντήσαν τῷ βασιλεῖ, occurrerunt regi. (f) Hyemali.] *In Compl. additur,* ἐν μηνὶ ἐννάτῳ, in menſe nono, *ut vulgata.* (g) Non quæſierunt.] *In aliquo, & apud Theodoretum additur,* τὸν κύριον, Dominum. *In quibuſdam eſt,* οὐκ ἐξέστησαν, & non obſtupuerunt. (h) De comburendo.] *Cæteri,* τοῦ μὴ κατακαῦσαι τὸ χαρτίον, καὶ οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν, de non comburendo volumine, & non audivit eos. *Ita etiam Compl. Sed in ea præcedit, pro,* ὑπέστησαν, (*quod agnoſcit etiam Theodoretus, & reſpondet hebraico*) ἀντεῖπον, contradixerunt, *cui fortaſſe magis conveniret ſequens affirmatio,* de comburendo. *Vulgata tamen habet,* contradixerunt regi, ne combureret. (i) Deficient ab ea.] *Legendum enim,* ἀπ' αὐτῆς, *ut in Vaticano; licet Typographus fecerit,* ἀπ' αὐτῆς. *In quibuſdam vero eſt,* καὶ ἐκτρίψει ἀπ' αὐτῆς ἄνθρωπον, & delebit ex ea hominem. (k) Ejus.] *In Compl. additur*, τὰς ἀνομίας αὐτῶν, iniquitates ſuas, *ut vulgata.* (l) Baruch volumen aliud.] *Pro his in Compl. ſunt iſta, quæ reſpondent vulgatæ*, ἱερεμίας χαρτίον ἕτερον, ϗ ἔδωκεν αὐτὸ τῷ βαρούχ, υἱῷ νηρίου τοῦ γραμματέως, Hieremias volumen aliud, & dedit illud Baruch filio Neriæ ſcribæ.

CAP. XLIV.

(a) PRO Joacim.] *Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt cap. 37. Hic autem in quibuſdam eſt*, ἀντὶ ἰεχονίου υἱοῦ ἰωακείμ, *& vulgata*, pro Jechonia filio Joachim. (b) Deſuper.] *Illud* ἐπὶ, *hoc loco videtur valere idem, atque*, ἐπάνωθεν, *aut*, ἀπάνωθεν, *id eſt*, a deſuper: *quare in aliis eſt*, ἀπὸ ἱερουσαλήμ, a Hieruſalem. (c) Emeret.] *In aliquo additur*, ἄρτον, *& in alio*, ἄρτους, panes: *quod videtur agnoſcere Theodoretus.* (d) In Chereth.] *Nonnulli*, εἰς τὸ συγκλεισμὸν, in clauſuram: *hoc vocabulum Theodoretus habuit etiam in capite ſequenti, & interpretatur lacum.* (e) Et nunc Domine.] *Complut.* ϗ νῦν ἄκουσον δὴ κύριε, & nunc audi quæſo Domine, *&c.*

CAP. XLV.

(a) SEmeliæ.] *Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt caput 38. Hic autem in Complut. additur*, ϗ πασχὼρ υἱὸς μελχίου, & Paſchor filius Melchiæ. (b) Habitans.] *Nonnulli*, ὁ καθήμενος, ſedens. (c) Fame.] *In Compl. additur*, ϗ ἐν λοιμῷ, & in peſte. (d) Dixerunt.] *In eadem additur* οἱ ἄρχοντες, principes. (e) Vaticinatur.] *In quibuſdam eſt*, οὐ χρησιμολογεῖ, non utiliter loquitur. (f) Et projecerunt.] *Complut.* ϗ ἔλαβον τὸν ἱερεμίαν, ϗ ἔρριψαν, & tulerunt Hieremiam, & projecerunt. (g) Eum.] *In eadem additur*, ἐν σχοινίοις, in funibus. (h) Æthiops.] *In eadem additur, quod videtur etiam agnoſci a Theodoreto*, ἀνὴρ εὐνοῦχος, vir eunuchus. (i) Malefeciſti.] *Sic etiam Theodoretus. In Compl. eſt*, κύριέ μου βασιλεῦ ἐπονηρεύσαντο οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι πάντα ἃ ἐποίησαν κατὰ τοῦ ἱερεμίου τοῦ προφήτου, ῥίψαντες αὐτὸν εἰς τὸν λάκκον, ἵνα ἀποθάνῃ ἐν αὐτῷ ἀπὸ προσώπου, Domine mi rex, male fecerunt viri iſti omnia quæcunque perpetrarunt contra Hieremiam prophetam mittentes eum in lacum, ut moriatur in eo a facie, *&c. quomodo fere vulgata.* (k) Aſelicel.] *Apollinarius*: Cæteri, τὴν τρίτην. *Theodoretus: Hoc Syrus interpretatus eſt*, ἔσω τὴν τρίτην θύραν, intra tertiam portam. (l) Prævalebunt.] *In quibuſdam & apud Theodoretum*, ἠδυνάσθησαν, prævaluerunt, *ut vulgata.* (m) Deponent.] *Non longe ab vulgata, in qua tamen eſt tempus præteritum*, demerſerunt. *Compl. & aliqui vetuſti habent*, ϗ κατισχύσουσιν ἐν ὀλισθήμασιν πόδας σου, *quod interpretantur*, & prævalebunt lubricis contra pedes tuos. *Theodoretus autem*, κατισχύσουσί σου, ἐν ὀλισθήματι ποδός σου, prævalebunt tibi in lapſu pedis tui.

CAP. XLVI.

(a) MEnſe.] *Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt cap. 39. Hic autem locus in quibuſdam codicibus ſic habet*, ἐν τῷ ἔτει τῷ ἐννάτῳ τοῦ σεδεκίου, βασιλέως ἰούδα, ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ, in anno nono Sedeciæ regis Juda in menſe decimo, *ut vulgata: quam lectionem agnoſcit etiam Theodoretus.* (b) Babylonis.] *Hic in Complut. ſequuntur iſta, quæ agnoſcuntur etiam a Theodoreto*, ϗ ἐγένετο, ὡς εἶδεν αὐτοὺς σεδεκίας βασιλεὺς ἰούδα, ϗ πάντες οἱ ἄνδρες πολεμισταὶ, ϗ ἔφυγον, ϗ ἐξῆλθον νυκτὸς ἐκ τῆς πόλεως κατὰ τὴν ὁδὸν κήπου τοῦ βασιλέως διὰ τὴν πύλην ἀναμέσον τοῦ τείχους ϗ τοῦ προτειχίσματος, ϗ ἐξῆλθον διὰ τὴν ὁδὸν ἀραβά· ϗ κατεδίωξεν ἡ δύναμις τῶν χαλδαίων ὀπίσω αὐτῶν, ϗ συνέλαβον τὸν σεδεκίαν ἐν τῷ πέραν ἱεριχὼ, ϗ ἤγαγον αὐτὸν πρὸς ναβουχοδονόσορ βασιλέα βαβυλῶνος εἰς ῥεβλάθα τὴν ἐν τῇ γῇ αἱμάθ. ϗ ἐλάλησεν αὐτῷ μετὰ κρίσεως. ϗ ἔσφαξεν ὁ βασιλεὺς βαβυλῶνος τοὺς υἱοὺς σεδεκίου ἐν ῥεβλάθα κατ' ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, ϗ πάντας τοὺς ἄρχοντας ἰούδα ἔσφαξεν. ϗ τοὺς ὀφθαλμοὺς σεδεκίου ἐξετύφλωσεν. ϗ ἔδησεν αὐτὸν ἐν πέδαις, ϗ ἤγαγεν αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα. ϗ τὸν οἶκον τοῦ βασιλέως, ϗ τὰς οἰκίας τοῦ λαοῦ ἐνέπρησαν οἱ χαλδαῖοι ἐν πυρὶ, ϗ τὸ τεῖχος ἱερουσαλὴμ καθεῖλαν. ϗ τὸ περισσὸν τοῦ λαοῦ, ϗ τοὺς καταλειφθέντας ἐν τῇ πόλει, ϗ τοὺς ἐμπεπτωκότας, οἳ ἐνέπεσαν πρὸς τὸν βασιλέα βαβυλῶνος, ϗ τὸ λοιπὸν τοῦ λαοῦ, ϗ τοὺς καταλειφθέντας μετῆρεν ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος εἰς βαβυλῶνα. ϗ ἐκ τῶν πτωχῶν τοῦ λαοῦ οἷς οὐκ ἦν οὐθὲν, κατέλιπεν ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος ἐν γῇ ἰούδα, ϗ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀμπελῶνας, ϗ ἀγροὺς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καὶ ἐνετείλατο ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς βαβυλῶνος ὑπὲρ τοῦ ἱερεμίου ἐν χειρὶ ναβουζαρδὰν τοῦ ἀρχιμαγείρου, λέγων, λάβε αὐτὸν, ϗ θὲς τοὺς ὀφθαλμούς σου ἐπ' αὐτὸν, ϗ μὴ ποιήσῃς αὐτῷ οὐθὲν κακὸν, ἀλλὰ καθὼς λαλήσῃ πρός σε, ϗ οὕτω ποιήσεις αὐτῷ. ἀπέστειλε ναβουζαρδὰν ὁ ἀρχιμάγειρος, ϗ ναβουσεζβὰν, ϗ ῥαψαρὴς, ϗ νηργὲλ, ϗ σαρασὰρ, ϗ ῥαβμὰγ, ϗ πάντες οἱ ἡγεμόνες βασιλέως βαβυλῶνος. Et factum eſt, ut vidit eos Sedecias rex Juda, & omnes viri bellatores; & fugerunt, & exierunt nocte de civitate per viam horti regis per portam inter medium muri, & antemuralis: & exierunt per viam Araba. Et inſequuta eſt virtus Chaldæorum poſt eos: & ceperunt Sedeciam in regione trans Hiericho, & adduxerunt eum ad Nabuchodonoſor regem Babylonis, in Reblatha, quæ eſt in terra Æmath. Et locutus eſt ei cum judicio. Et jugulavit rex Babylonis filios Sedeciæ in Reblatha ante oculos ejus: & omnes principes Juda jugulavit. Et oculos Sedeciæ excæcavit: & vinxit eum in compedibus, & duxit eum in Babylonem. Et domum regis, & domos populi ſuccenderunt Chaldæi in igne, & murum Hieruſalem deſtruxerunt. Et reſiduum populi, & eos, qui remanſerant in civitate, transfugas, qui transfugerant ad regem Babylonis, & reliquum populi, & eos, qui remanſerunt, tranſtulit Nabuzardan princeps coquorum in Babylonem. Et de pauperibus populi, quibus non erat quicquam, reliquit Nabuzardan princeps coquorum in terra Juda; & dedit eis vineas & agros in die illa. Et mandaverat Nabuchodonoſor rex Babylonis pro Hieremia in manu Nabuzardan: Suſcipe eum, & pone oculos tuos ſuper eo: & ne facias ei malum ullum: ſed, ſicut loquutus fuerit ad te, facies ei. Et miſit Nabuzardan rex coquorum, & Nabuſezban, & Rapſares, & Nergel, & Saraſar, & Rabmag, & omnes duces regis Babylonis.

CAP. XLVII.

(a) DOminus.] *Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt cap. 40 Hic autem in Complut. & apud Theodoretum additur*, καθὼς ἐλάλησεν, ſicut loquutus eſt. (b) Ejus.] *In iiſdem ſequitur*, ϗ ἐγένετο ὑμῖν ὁ λόγος οὗτος, & facta eſt vobis ſermo hic, *ut vulgata.* (c) Babylonem.] *In cæteris adjungitur*, ἧκε, veni. (d) Redi.] *In Complut. & apud Theodoretum*, ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ ἐνώπιόν σου. εἰς καλὸν ϗ εἰς ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου τοῦ πορευθῆναι, ἐκεῖ πορεύου, ϗ ἀνάστρεψον, Ecce omnis terra in conſpectu tuo eſt: eo quo bonum & placitum in oculis tuis ire, illuc vade, & redi. (e) Vade.] *Delendum illud*, ϗ, *quod in noſtra antecedit.* (f) Dona.] *Nonnulli*, ἐπισιτείαν, ϗ δῶρα, viaticum, & dona. (g) Commendarunt.] *Multi*, παρακατέθετο, commendavit. (h) Eorum.] *In Compl. ſequitur*, ϗ τὰ νήπια, ϗ περὶ τῶν πτωχῶν τῆς γῆς, & parvulos, & de pauperibus terræ, *ut vulg.* (i) Et venerunt.] *In eadem antecedunt hæc*, ϗ ἐστράφησαν πάντες οἱ ἰουδαῖοι ἀπὸ παντὸς τόπου, εἰς ὃν διεσπάρησαν, Et reverſi ſunt omneis Iudæi de omni loco, in quem diſperſerant ſe. (k) Beliſſa rex filius.] *Compl.* βασίλισσα βασιλέως υἱῶν ἀμμὼν, regina regis filiorum Ammon. *Atque iſtud quidem*, filiorum, *convenit cum vulgata: cætera autem valde abhorrent.* (l) Rem.] *Complut. addit*, τοῦτο, hanc. *Alii habent*, κατὰ τὸ ῥῆμά σου, juxta verbum tuum.

CAP. XLVIII.

(a) REgis.] *Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt caput 41. Hic autem in Complut. additur*, ϗ ἡγούμενοι τοῦ βασιλέως, *quod vulgata*, & optimates regis. *Multæ ſunt aliæ hujuſmodi additiones: ſed nos eas notamus, quæ ad ſententiam faciunt.* (b) Godoliam.) *In eadem ſequitur*, μαχαίρᾳ, ϗ ἐθανάτωσαν αὐτόν, gladio, & interfecerunt eum. (c) Ibi.] *In eadem ſubjungitur*, ϗ τοὺς ἄνδρας πολεμιστὰς ἐπάταξεν ἰσμαὴλ, & viros bellatores percuſſit Iſmael. (d) Manna.] *Eſt vox Hebraica paululum corrupta, de qua alibi notatum eſt ex S. Hieronymo. Eam Aquila interpretatus eſt*, δῶρα, dona. *Symm.* θυσία, ſacrificium. *Compl.* δῶρον, donum. (e) Jugulavit eos in puteo.] *Non longe a vulgata. Plerique autem libri*, ἔσφαξεν αὐτοὺς, ϗ ἐνέβαλεν εἰς τὸ φρέαρ, jugulavit eos, & injecit in puteum. *Theodoretus videtur habuiſſe*, βολίσι, jaculis. *In Complut. ſubjungitur*, αὐτὸς ϗ οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ, ipſe, & viri, qui erant cum eo. (f) Quæ.] *Aliqui*, τοὺς μετ' αὐτοῦ, qui cum eo. *In Compl. autem ſequitur*, ηὐφράνθησαν, lætati ſunt: *quod agnoſcit etiam Theodoretus.* (g) Iſmael,] *In eadem additur*, υἱὸς ναθανίου ἀπὸ μασιφὰ μετὰ τὸ πατάξαι αὐτὸν γοδολίαν υἱὸν ἀχικὰμ, filio Nathaniæ de Maſipha, poſtquam ille percuſſerat Godoliam filium Achicam. (h) Gaberochamaa.] *Sunt dictiones hebraicæ paululum depravatæ, quæ ſignificant*, in peregrinatione Chamaan, *In quibuſdam facta eſt miſtio ex græco & hebraico*, ἐν γῇ βηρὼθ χαὰμ, in terra Beroth Chaam.

CAP. XLIX.

(a) VIdent.] *Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt caput 42. Hic autem Theodoretus addit*, ἡμᾶς, nos, *ut vulgata*, nos intuentur. (b) Dominus.] *In Compl. ſequitur*, ὁ θεὸς ἰσραὴλ, οὗ ἀπεστείλατέ με πρὸς αὐτὸν, ἵνα πέσῃ ἡ δέησις ὑμῶν ἔμπροσθεν αὐτοῦ, Deus Iſrael, ad quem miſiſtis me ad eum, ut cadat deprecatio veſtra ante eum. (c) Quæ feci.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt*, οἷς εἶπα ποιῆσαι, quæ dixi facere. *Sed noſtra convenit cum vulgata.* (d) Domini.] *In Compl. ſequitur*, τοῦ θεοῦ ἡμῶν, λέγοντες, μηδαμῶς, ὅτι, Dei noſtri, dicentes, Nequaquam, quia, *&c.* (e) Sic dixit Dominus.] *Eadem*, κατάλοιποι ἰούδα. οὕτως εἶπεν κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς ἰσραὴλ, reſidui Juda. Sic dixit Dominus virtutum, Deus Iſrael. (f) Fame.] *In eadem ſubjungitur*, ϗ λοιμῷ, & peſte. (g) Quia maligne.] *Eadem*, ὅτι ἐμαρτυρησάμην ὑμῖν σήμερον, ὅτι ἐπονηρεύσασθε, quia conteſtatus ſum vobis hodie, quia maligne, *&c.* (h) Faciemus.] *In eadem, & apud Theodoretum*, οὕτως ἀνάγγειλον ἡμῖν, ϗ ποιήσομεν. ϗ ἀνήγγειλα ὑμῖν, ϗ οὐκ εἰσηκούσατε, ſic annuncia nobis, & faciemus: & annunciavi vobis, & non exaudiſtis. (i) Fame.] *In Complut. additur*, ϗ ἐν λοιμῷ, & in peſte: *pro quo Theodoretus videtur habuiſſe*, θανάτῳ, morte. *Sic enim ſæpe nominatur peſtis.*

CAP. L.

(a) VIri.] *Hoc in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt caput 43. Hic autem in pleriſque additur*, ὑπερήφανοι, ſuperbi. *In Compl. autem hic locus ſic habet*, οἱ ὑπερήφανοι οἱ εἰπόντες τῷ ἱερεμίᾳ, ψεύδη σὺ λαλεῖς, ſuperbi dicentes Hieremiæ, Mendacia tu loqueris: *quæ ultima verba ſunt etiam apud Theodor.* (b) Reverterant.] *Eadem*, τοὺς ἀποστραφέντας ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν, ἃ διεσκορπίσθησαν ἐκεῖ, *quod vulgata*, qui reverſi fuerant de cunctis gentibus, ad quas fuerant ante diſperſi. (c) In veſtibulis.] *Schol.* Cæteri, ἐν κρυφαίῳ, in occulto. (d) Babylonis.] *Theodoretus & Compl. addunt*, τὸν δοῦλόν μου, ſervum meum. (e) Qui in On.] *Ita etiam Theodoretus: & putat idem eſſe On, & Heliopolin. Compl. habet*, τοὺς ἐν αἰγύπτῳ, qui in Ægypto. (f) Eorum.] *Theodoretus*, τῶν θεῶν αὐτῶν, Deorum eorum. *Compl.* αἰγύπτου, Deorum Ægypti.

CAP. LI.

(a) TAphnas.] *Hoc uſque ad*, Verbum, quod loquutus eſt Hieremias, *in vulgata, & libris cum ea convenientibus, eſt caput 44. Hic autem in Complut. additur*, ϗ ἐν μέμφοις, & in Memphis, *ut vulgata.* (b) Deſertæ.] *In iiſdem additur*, σήμερον, hodie. (c) Neſciebatis.] *Compl.* οὐκ ἔγνων αὐτοὶ, ϗ ὑμεῖς, ϗ οἱ πατέρες ὑμῶν, neſciebant ipſi, & vos, & patres veſtri. (d) Hanc.] *In eadem additur*, ϗ οὐκ ἐφοβήθησαν, & non timuerunt. (e) Patrum.] *Eadem*, αὐτῶν, ϗ κατὰ πρόσωπον τῶν πατέρων αὐτῶν, eorum, & ante faciem patrum eorum. (f) Dominus.] *In eadem, & apud Theodoretum, ſequitur*, τῶν δυνάμεων, ὁ θεὸς ἰσραὴλ, virtutum, Deus Iſrael. (g) Ad diſperdendum omnes reſiduos, qui in Ægypto.] *Theodoretus, & Complut.* εἰς κακὸν (*aut* κακὰ) τοῦ ἀπολέσαι πάντα ἰούδα. ϗ λήψομαι τοὺς καταλοίπους ἰούδα, οἳ ἔθεντο τὸ πρόσωπον αὐτῶν τοῦ εἰσελθεῖν εἰς γῆν αἰγύπτου τοῦ κατοικῆσαι ἐκεῖ, ϗ ἐκλείψουσι πάντες ἐν γῇ αἰγύπτου, in malum ad diſperdendum omnem Judam. Et tollam reſiduos Juda, qui poſuerunt faciem ſuam ut ingrederentur in terram Ægypti ad habitandum ibi: & deficient omnes in terra Ægypti. (h) Fame.] *In eadem additur*, ϗ ἐν θανάτῳ, & in morte. (i) Facientes.] ποιοῦντες. *Sic etiam Theodoretus. Alii*, ποιοῦσαι, *ut referatur ad fœminas.* (k) Extra.] *Theodoretus*, ἐν πλατείαις, in plateis, *ut vulgata.* (l) Domini.] *In Compl. ſequitur*, πᾶσα ἰούδα, οἱ ἐν γῇ αἰγύπτου, omnis Juda, qui in terra Ægypti. (m)

Mulieris.]

Mulieris.] *Eadem*, ϗ αἱ γυναῖκες ὑμῶν, & mulieres veſtræ. (n) Permaneat.] *Eadem, & Theodoretus addunt*, ὁ ἐμὸς, ἢ ὁ αὐτῶν, meus, an illorum. (o) In mala.] *Eadem*, ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἵνα γνῶτε, ὅτι ἐμμενοῦσι οἱ λόγοι μου ἐφ' ὑμᾶς εἰς κακὰ, in loco iſto, ut ſciatis, quia permanebunt ſermones mei ſuper vos in mala. (p) Vaphre.] *Eadem, & Theodoretus*, τὸν φαραὼ οὐαφρῆ, Pharaonem Vafre. (q) Verbum.] *Hæc uſque ad finem in vulgata, & libris cum ea convenientibus, ſunt cap. 45.* (r) Evello.] *Apud Theodoretum ſequitur*, καίγε πᾶσαν τὴν γῆν ταύτην, etiam univerſam terram hanc. *Compl.* τὴν ἐμὴν, meam.

CAP. LII.

(a) CUM viginti.] *Scholion, quod per errorem appoſitum eſt ad caput 26. pertinet ad hunc locum; & magna ex parte confectum eſt ex verbis Theodoreti ad finem præcedentis apud ipſum capitis, & ad hoc, quod apud omnes eſt 52.* Prophetia uſque ad hæc finem accepit. Poſt hæc enim hiſtorico magis modo proſequitur, quæ ad Sedeciam, & expugnationem Hieruſalem, & vaſa capta e templo. In quibus, ποδιστῆρας, Syrus reddidit, pelves lavandis pedibus aptas; Ipſos autem ἐπφὰθ, (*al.* ἀπφὼθ) aliqui dicunt eſſe obeliſcos, aliqui vero τοὺς ὑποχυτῆρας, hydrias, μεσομερὼθ autem, Candelabra. Joacim vero vocat ipſum Jechoniam. (b) Lobena.] *In Complut. ſequuntur hæc, quæ videntur agnoſci etiam a Theodoreto*, ϗ ἐποίησε τὸ πονηρὸν ἐνώπιον κυρίου κατὰ πάντα, ὅσα ἐποίησε ἰωακείμ· ὅτι ὀργὴ κυρίου ἦν ἐν ἱερουσαλὴμ, ϗ ἐν ἰούδα, ἕως οὗ τοῦ ἀποβαλεῖν αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, ϗ ἀφέστησε σεδεκίας ἐπὶ τὸν βασιλέα βαβυλῶνος. Et fecit malum in conſpectu Domini juxta omnia, quæ fecerat Joacim: Quoniam ira Domini erat in Hieruſalem, & in Juda, uſquequo projiceret eos a facie ſua. Et receſſit Sedecias a rege Babylonis. (c) Nono.] *Aliqui*, δεκάτῳ, decimo, *ut vulgata.* (d) Quadratis.] *Videntur hæc agnoſci apud Theodoretum. In Complut. hic locus ſic habet*, ϗ περιέβαλον ἐπ' αὐτὴν, ϗ ᾠκοδόμησαν ἐπ' αὐτὴν περίτειχος κύκλῳ, & caſtrametati ſunt ſuper eam, & ædificarunt ſuper eam circummurale in circuitu. (e) Sedeciæ.] *In cæteris additur*, ἐν μηνὶ τῷ τετάρτῳ, in menſe quarto. (f) Deblatha.] *In Complut. additur, ut etiam inferius in noſtra*, ἐν γῇ αἱμὰθ, in terra Hæmath. *Olympiodorus*, ἡμὰθ, ἡ νῦν καλουμένη ἀντιόχεια. δεβλαθὰ δὲ τὸ ταύτης προάστειον ἡ δάφνη. Emath eſt ea quæ nunc vocatur Antiochia: Deblatha autem, ſuburbanum ejus Daphne. (g) Et reliquos de populo.] *In Complut. eſt*, ϗ ἀπὸ τῶν πενήτων τοῦ λαοῦ, ϗ τὸ λοιπὸν τοῦ λαοῦ, ϗ τοὺς καταλειφθέντας ἐν τῇ πόλει, ϗ τοὺς ἐμπεπτωκότας, οἳ ἐνέπεσαν πρὸς τὸν βασιλέα τοῦ βαβυλῶνος, ϗ τὸ περισσὸν τοῦ ὄχλου μετῆκεν ὁ ἀρχιμάγειρος. ϗ ἀπὸ τῶν πενήτων τῆς γῆς κατέλιπεν. Et de pauperibus populi, & reliquum populi, & qui remanſerant in civitate, & profugos, qui profugerant ad regem Babylonis, & reſiduum turbæ tranſtulit princeps coquorum. Et de pauperibus terræ reliquit, *&c.* (h) Apphoth.] *Schol.* ὑδρίας, φιάλας, θυμιατήρια, λέβητας, hydrias, phialas, thuribula, lebetes. *De his diximus ex Scholio, & Theodoreto. Nec vero mirandum, ſi non eadem omnino ſint dictiones: in hujuſmodi enim rebus magnæ ſemper ſunt varietates.* (i) Triginta quinque.] *Theodoretus vocat immenſæ magnitudinis. In Compl. & vulgata eſt*, decem & octo. (k) Giſum.] *Schol.* κεφαλίδες, capitella. (l) Octo malogranata cubito, duodecim cubitis.] *Pro his in Compl. eſt duntaxat*, ϗ ῥοαὶ, & malogranata. *A pleriſque codicibus vulgatæ abeſt tota hæc pars de ſecunda columna.* (m) Sacerdotem.] *In Compl. & ex parte in aliis eſt*, τὸν σαραίαν τὸν ἱερέα τὸν πρῶτον, ϗ τὸν σοφονίαν τὸν ἱερέα τὸν δευτερεύοντα, Saraiam ſacerdotem primum & Sophoniam ſacerdotem ſecundum. (n) Emath.] *In Complut. ſequuntur hæc, quæ agnoſcuntur etiam apud Theodoretum*, ϗ μετετέθη ἰούδα ἀπὸ τῆς γῆς αὐτοῦ. οὗτος ἐστιν ὁ λαὸς, ὃν μετέθηκεν ναβουχοδονόσορ ἐν ἔτει ἑβδόμῳ ἰουδαίους τρεῖς χιλιάδας, ϗ εἰκοσιτρεῖς, ἐν ἔτει ὀγδόῳ ϗ δεκάτῳ ναβουχοδονόσορ, μετέθηκεν ἀπὸ ἱερουσαλὴμ ψυχὰς ὀκτακοσίας τριάκοντα δύο. ἐν ἔτει τρίτῳ ϗ εἰκοστῷ ναβουχοδονόσορ, μετέθηκεν ὁ ἀρχιμάγειρος ἰουδαίων ψυχὰς ἑπτακοσίας τεσσαρακονταπέντε. πάντες αἱ ψυχαὶ τέσσαρες χιλιάδες, ϗ ἑξακόσιαι. Et tranſlatus eſt Juda de terra ſua. Iſte eſt populus, quem tranſtulit Nabuchodonoſor in anno ſeptimo, Judæos tria millia & viginti tres. In anno octavo & decimo Nabuchodonoſor tranſtulit de Hieruſalem animas octingentas triginta duas: In anno vigeſimo tertio Nabuchodonoſor, tranſtulit princeps coquorum, Judæorũ animas ſeptingentas quadraginta quinque. Omnes animæ quatuor millia, & ſexcentæ: *ut fere vulg.* (o) Et totondit eum.] *Hæc abſunt a multis.*

BARUCH.

CAP. I.

(a) MAnna.] *Theodoretus*, τὸ μάννα, vocant Hebræi, θυσίαν, ſacrificium. *De hoc alibi.* (b) Vagabamur.] *Idem*, Illud, ἐσχεδιάζομεν, poſuit pro, ἐπινοοῦμεν, id eſt, excogitabamus varia peccatorum genera.

CAP. II.

(a) FActa ſunt.] *Corrigendum eſt hic*, ἐποιήθη, *& paulo poſt, pro*, ἐποιήθη, *reponendum* ἐποίησεν. (b) In magnitudinem.] ἐπὶ τὸ μέγεθος. *Sunt qui interpretentur*, ſurſum aſcendit. *In vulgata eſt*, ſuper magnitudinem mali. (c) Qui incedit.] *Vulgata*, & incedit. *Græce eſt*, ὃ βαδίζει κύπτον· *quare videtur ſaltem ſubintelligendum, quod exprimitur apud Theodoretum*, τὸ πνεῦμα, ſpiritus, qui incedit, *&c.* (d) Prophetarum.] *In pleriſque additur*, λέγων, *& in vulgata*, dicens. (e) Opera facite.] *Corrigendum*, ϗ ἐργάσασθε: *Et ſic vulgata: in qua præcedit*, & cervicem veſtrum. *In Complut. autem, pro*, ὦμον, *eſt*, νόμον. (f) Deficere.] *In multis eſt*, ἔκλειψιν, defectionem, *ut etiam in vulgata. Sed in eo additur*, veſtram, *& paulo poſt*, & auferam a vobis: *ſine quibus noſtra lectio optime fluit.* (g) Emiſſione.] *Theodoretus*, τὴν ἀποστολὴν, appellat captivitatem: *de iſta dictione etiam alibi notatum eſt.* (h) Negociis.] *Corrigendum*, πραγμάτων, *Complut.* ϗ ἀπὸ πονηριῶν πραγμάτων αὐτῶν. *A vulgata videtur abfuiſſe illud*, πραγμάτων. *Sic enim habet*, & a malignitatibus ſuis.

CAP. III.

(a) MIſerere.] *Apud Theodoretum, & in Compl. ſequitur*, ὅτι θεὸς ἐλεήμων εἶ, ϗ ἐλέησον, *& vulg.* quia Deus es miſericors, & miſerere noſtri. (b) Tuam.] *Nonnulli*, κυρίου, *& vulgata*, Domini. (c) Et.] *Sic etiam vulgata. A nonnullis autem, & a Theodoreto abeſt iſtud*, καί. (d) A corde.] *Alii*, ἐπὶ καρδίαν, *& valet hic, ut & alibi notavimus*, deſuper a corde. *Vulg. vero*, quia convertimur ab iniquitate. (*) Quo.] *Corrigendum*, οὗ. (e) Quid.] *Iſtud*, τί, *repetitum abeſt a multis, & a vulgata.* (f) Facti ſunt.] *Sententia videtur poſtulare, ut legatur*, ἐγενήθη, *quomodo vulg. habet, cujus etiam auctor pro*, τοῦ ὁδοῦ, *videtur habuiſſe*, τοῦ προσώπου, a facie ipſorum longe facta eſt. (g) Qui ſuper terram.] οἱ ἐπὶ τῆς γῆς. *A nonnullis abeſt illud*, οἱ, *a quibuſdam præterea* ἐπὶ. *Vulg.* quæ de terra eſt. (h) Et afferet eam auro electo.] *Theodor.* ϗ ἤνεγκεν αὐτὴν ὑπὲρ χρυσίου καθαροῦ, & attulit illam ſuper aurum purum: *quemadmodum vulg. niſi quod illa habet*, electum.

CAP. IV.

(a) COnfines.] *Sic vulgata & hic, & paulo poſt, quod græce*, αἱ πάροικοι, *iterum vero*, vicinæ. *Theodoretus ſignificare putat civitates ſubjectas ipſi Hieruſalem.* (b) Solam.] *Quidam*, μονογενῆ, unigenitam, *vulgata*, unicam. (c) Splendore ipſius Æterni.] *Sic viſum eſt vertendum*, λαμπρότητος τοῦ αἰωνίου· *nam ſæpe nomine æterni intelligit Deum. Vulgata habet*, ſplendore æterno. (d) Ejus.] *In nonnullis additur*, ἔσται, *& vulgata*, gaudimonium ejus erit.

CAP. V.

(a) SOlium.] *Alii*, υἱοὺς, *& vulgata*, filios.

LAMENTATIONES HIEREMIÆ.

CAP. I.

(a) LAmentationes.] *Origenes*: ἔκδοσις ἀκύλα, ϗ θεοδοτίωνος, ἐν τοῖς θρήνοις, οὐ φέρεται, μόνου δὲ συμμάχου ϗ τῶν ο'. Editio Aq. & Theodotionis, in Threnis, non circumfertur, ſed ſolius Symmachi, & lxx. (b) Abductæ.] ἀγόμεναι, *quaſi tractæ. In Complut. additur*, αἰχμάλωτοι, captivæ. *Vulgata habet tantum*, ſqualidæ. (c) In caput.] *Symmach.* εἰς ἄρχοντας, in principes. (d) Ablatus.] *Complut.* ἐξῆλθε, egreſſus eſt, *ut vulgata.* (e) Habitatione.] *Alii*, μετοικεσίᾳ, tranſmigratione. *Vulgata*, ſabbata. (f) Facta eſt.] *Theodoretus*, ἐγενήθην, facta ſum, *ut vulgata.* (g) Qui ad vos.] οἱ πρὸς ὑμᾶς. *Multi putant etiam in Hebræo eſſe quaſi modum quendam adjurantis, quaſi dicat*, adjuro vos. *Vulgata*: O vos. *Alii interpretantur Hebraica*, non ad vos: *id eſt*, vobis grave non ſit, *quibus reſponderet Græcum, ſi eſſet*, οὐ πρὸς ὑμᾶς. (h) Juxta.] *Complut.* ὡς ἄλγος, *& vulgata*, ſicut dolor meus. (i) Humiliavit.] *Theodoretus hoc loco habuit*, ἐπεφύλλισέ μοι, vindemiavit me, *ſicut vulgata: pro quo inquit Symm. dixiſſe*, ἧψέ μοι, coxit me. (k) In manibus.] *Apud Theodoreti interpretem locus ſic habet, (noſtri enim codices græci hoc loco non habent verba textus)* & manibus ſuis convolvit me: aggravavit jugum ſuum ſuper collum meum: & infirmata, *&c.* (l) Super his ego ploro.] *Hæc in Compl. ſunt poſt*, Ain: *quod reſpondet vulgatæ. Multæ autem ſunt in ordine harum literarum varietates.* (m) Qui reducat.] *Symm.* ἀνακτώμενος, qui recreet. (n) Perditi.] *Symm.* ἔρημοι, deſolati. (o) Mandavit.] *Origenes*: Juxta Symmachum, & ſecundum aliam ſeriem, (*niſi, pro*, ἐκδοχὴν, *legendum ſit*, ἔκδοσιν, editionem) ipſorum lxx, ἐνετείλατο κύριος κύκλῳ γενέσθαι αὐτοῦ τοὺς θλίβοντας αὐτόν, Mandavit Dominus in circuitu ejus fieri tribulantes eum. (p) Et non invenerunt.] *Hæc abſunt a Complut. ut a vulgata.* (q) Exacerbata ſum.] παρεπικράνθην· *& videtur ſatis reſpondere vulgatæ*, quoniam amaritudine plena ſum: *ſed poteſt etiam ſignificare idem atque*, παρεπίκρανα, exacerbavi, *quod eſt in multis & apud Theodoretum.* (r) Facti ſunt ſimiles mihi.] *Vulgata*, & fiant ſimiles mei. *In multis & apud Theodoretum eſt*, ἐγένοντό μοι, οἴμοι, οἴμοι, obtigerunt mihi, heu, heu. (ſ) Vindemiam fecerunt.] *Alii*, ἐπεφύλλισάν μοι, vindemiarunt me. *Theodoretus*, ἐπεφύλλισάς μοι, vindemiaſti me, *ac refert Syrum ita eſſe interpretatum*, & afflige illos, ſicut afflixiſti me.

CAP. II.

(a) IN die iræ ſuæ.] *Hæc in Complut. & in vulgata, & apud Theodoretum ponuntur ante Beth.* (b) Regem.] *Theodoretus*, βασιλέας, reges. *Alii*, βασιλείαν, regnum, *ut vulgata.* (c) Flammam.] *Theodoretus*, τας, φλέγον, ardentem. (d) Adverſarius.] *Abeſt a pleriſque, & a vulg.* (e) Palatia.] *Origenes,* βάρεις, dicit domos, ſicut Sym. edidit, τὰ βασίλεια, regias. *Interdum autem in vulg. vertitur mœnia, interdum turres. De hac dictione alibi notatum.* (f) Humiliatam.] *Etiam in Hebræo non eſt diverſi ſexus ab eo, quod ſequitur. In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt hoc loco,* ταπεινουμένον, *& in vulg.* humiliatum. (g) Et principem.] *Hoc abeſt a Complut. & vulgata, & a Theodoreto, quantum conjici poteſt.* (h) Vocem.] *Theodoretus addit,* πολέμου, belli. (i) Corona.] *In quibuſdam, & ad marginem Vaticani additur,* δόξης, *& apud S. Ambr. in pſal.* 118. *ſerm.* 15. gloriæ. *In aliquo autem, & apud Theod. additur præterea,* καλλονὴ εὐπρέπεια, bonus decor, *quæ videtur altera interpretatio. Vulgata habet,* perfecti decoris: *ſicut etiam S. Hier. eaſdem fere dictiones hebraicas pſ. 49. vertit,* perfecto decore: *ubi græce eſt,* ἡ εὐπρέπεια τῆς ὡραιότητος, *& latine,* ſpecies decoris. (k) Lætitiæ.] *In quibuſdam eſt, & apud Theodoretum,* εὐφροσύνη, *& in vulgata,* gaudium: *& apud S. Ambr.* & jocunditas. (l) Abſorbuimus.] *Reſpondet hebræo. In cæteris eſt,* καταπίωμεν, *aut,* καταπίομεν, *& in vulg.* devorabimus. (m) Quæ.] *In aliis eſt,* ὃ, *& vulg.* quem: *& S. Ambr. in pſ.* 118. *ſerm.* 16 verbum ſuum quod mandavit. *Compl.* ῥήματα αὐτοῦ, ἃ, verba ſua, quæ. (n) Filia.] *Sic etiam hebræus: ac ſignificatur tamen pupilla, ut habet vulg. In quibuſdam eſt,* κόρη, *quod item puellam & pupillam ſignificat.* (o) Occides.] *Quidam,* εἰ ἀποκτενεῖς, ſi occides: *quidam cum Theodoreto,* εἰ ἀποκτενοῦσι, ſi occident. (p) In via.] *Alii,* εἰς γῆν ἐξόδων, in terra viarum. (q) Vocavit.] *Alii,* ἐκάλεσας, vocaſti, *ut vulgata.* (r) Diem.] *Plerique,* ὡς εἰς ἡμέραν, *& vulgata* quaſi ad diem: *præpoſitio,* ad, *abeſt etiam ab Hebræo.* (ſ) Parœcias meas.] *Videtur dictum, quaſi colonias meas, & oppida mea. Alii tamen accipiunt in generandi caſu,* παροικίας μου, peregrinationis meæ. *Hebræus habet,* terrores meos. (t) Sicut.] *Theodoreti interpres,* enutrivi, obtinui, multiplicavi: & hoſtis cuncta ſimul abſumpſit: *quæ ſatis reſpondent Hebræo.*

CAP. III.

(a) ÆS meum.] *Symmachus,* τὸ τοῦ τραχήλου μου ζυγὸν, colli mei jugum: *quod habet Theod. Orig.* λέγει δὲ ζυγὸν καὶ τοὺς κλοιοὺς τοὺς σιδηροῦς, οὓς ἀντὶ ξυλίνων θεοῦ κελεύσει περιεβάλετο φέρεσθαι· γὰρ καὶ γραφή. Dicit autem jugum ipſas catenas ferreas, quas pro ligneis Dei juſſu ſibi circundabit: Circumfertur enim & ſcriptum, ἐβάρυνε τὸν χαλκὸν τοῦ τραχήλου μου, aggravavit æs colli mei. (b) Sagittas.] ἰούς. *Si legeretur,* υἱοὺς, filios, *reſponderet Hebræo: vulgata habet,* filias. (c) Riſus.] *Sic Hebræus, quod vulgata,* in deriſum. *Aliquot libri habent,* ἐγενήθη λόγος, facta eſt fabula. (d) Calculo.] *Theodoretus: Syrus dicit,* ἐν πέτρᾳ ἐστέρησέ με, in lapide privavit me. (e) Et periit victoria.] *Cæteri,* καὶ εἶπα, ἀπώλετο νῖκος, & dixi, periit victoria. *Notatum autem alibi eſt, nomine iſto* νῖκος, *interdum ſignificari finem: quare hic vulgata,* finis meus. *Alii tamen vocem Hebraicam interpretantur, durationem, patientiam, fortitudinem.* (f) Amaritudo, & fel meum in memoria erit.] *Alii,* πικρίας μου, καὶ χολῆς μου. μνείᾳ μνησθήσομαι, amaritudinis meæ, & fellis mei memoria memor ero, & recolet, *&c.* (g) Quia non fecit deficere me, quia non ſunt conſumptæ miſerationes ejus. Menſes in matutinis, miſerere Domine.] *Viſum eſt tranſitive accipiendum illud,* οὐκ ἐξέλιπέ με. *Verum omnia iſta abſunt a Theodoreto, & Sancto Ambroſio de obitu Valentiniani, & videntur admiſta ex aliis interpretationibus. Nam & illud* μῆνας, *(pro quo aliqui codices habent* μείνας, expectans.) *ductum eſt ex eadem dictione Hebraica, ex qua illud,* καινὰ, *quod paulo poſt ſequitur. Dictio enim Hebraica ſignificat & menſis, & nova.* (h) Conſumpti non ſumus.] *Theodoretus,* οὐκ ἐξελίπομεν, non defecimus. *Complut.* ὅτι οὐκ ἐτελειώθησαν, ὅτι οὐκ ἐξέλιπον αἱ ἐλεημοσύναι αὐτοῦ· quia non ſunt conſummatæ, quia non defecerunt miſericordiæ ejus: *quæ reſpondent Chaldaico.* (i) Novæ in matutinis, multa eſt fides tua.] *Videtur referri ad illud,* τὰ ἐλέη κυρίου, *quod initio eſt poſitum, id eſt,* Novæ ſunt miſericordiæ Domini in matutinis. *In codicibus Theodoreti, qui ad manus erant, ſic legitur hic locus,* ἐπληθύνθη ἡ πίστις σου εἰς τὰς πρωΐας, multiplicata eſt fides tua in matutina. *Sed Interpres ſic refert,* Renova eos velut diluculum matutinum: multiplicata eſt fides tua in matutinis. Multæ ſunt enim anguſtiæ meæ: defecit cor meum. Pars mea, *&c. Sanctus Ambroſius ibidem*, Renovabit illa, ſicut lux matutina: Multi ſunt gemitus mei, & cor meum defecit. Sors mea Dominus, dixit: Ideo ſuſcitabo eum (k) Bonum.] *Theodoretus,* ζήσεται, vivet. S. *Ambroſius habet tantum,* animæ quæ quærit eum: *quod reſpondet hebraico. Deinde autem, quaſi ex alio principio,* Bonum eſt ſperare in ſalutare Domini, *& interpres Theodor.* Bonum eſt ſuſtinere, & ſperare in ſalutare Domini. (l) Quia tulit ſuper ſe.] S. *Ambr.* quia tulit jugum grave. *Notat tamen græcum non habere,* grave. *Interpres Theodoret.* quia tollit ſuper ſeipſum jugum grave: *apud quem Theodoretum etiam in noſtris codicibus ſequitur,* δώσει ἐν χώματι (*Compl.* θήσει ἐν κονιορτῷ) τὸ στόμα αὐτοῦ, εἴποτε ἐστὶν ἐλπὶς, dabit in pulvere os ſuum, ſi forte ſit ſpes, *ut fere vulgata. Addit Theodoretus, Syrum, pro,* ἐν χώματι, *dixiſſe,* ἐν γῇ, in terra. (m) Et ſecundum.] *Illud,* &, *abeſt a nonnullis.* (n) Revertemur.] *Nonnulli,* ἐπιστρέψωμεν, revertamur. (o) Timor.] *Symm.* πτόησις, formido. (p) Furor.] *Cæteri,* θάμβος, ſtupor. (q) Oculus.] *Symm.* ὁ ὀφθαλμός μου ἐπέμεινε, καὶ οὐκ ἐπαύσατο, τοῦ μὴ εἶναι ἄνεσιν, oculus meus immoratus eſt, & non ceſſavit, eo quod non eſſet remiſſio. (r) Oculus meus racemabit.] *Origenes,* ὅτι κατεπόντισάν με τὰ δάκρυα, quia abſorbuerunt me lacrymæ; τῇ τῶν ἐν ὕδατι πνιγομένων μεταφορᾷ. κατὰ δὲ τοὺς ὁ. κατακόπτει με τὰ δάκρυα, καθάπερ ἄμπελον ἀκριβὴς τρυγητής. tralatione ducta ab iis qui in aqua ſuffocantur. At ſecundum lxx, concidunt me lacrymæ, ſicut vitem diligens vindemiator. (ſ) In omnes.] *Alii,* καὶ πάντας, & omnes. (t) Inſpice in oculos eorum.] *Compl. illud,* inſpice, *conjungit cum antecedentibus, deinde habet,* ἐγὼ ψαλμὸς αὐτῶν, ego ſum pſalmus eorum, *ut vulgata.*

CAP. IV.

(a) DRacones.] *Symm.* Σειρῆνες, ſirenes. (b) Catuli eorum filias.] *In quibuſdam & apud Theodoretum eſt,* ἐθήλασαν σκύμνους αὐτῶν θυγατέρες. *Et quamvis utriuſque lectionis eadem ſententia eſſe poſſit ob ambiguitatem verbi* ἐθήλασαν, *quod ſignificare poteſt* lac dederunt, &, lac acceperunt; *tamen Theodoretus ita explanat, ut cætera referantur ad dracones, quæ lactarint catulos ſuos: Illud autem* θυγατέρες, *ad ſequentia: id eſt,* filiæ populi mei devenerunt ad id quod inſanabile eſt. (c) Struthio.] *Olympiodorus:* ἀποπτῆναι κατὰ τοὺς στρουθοκαμήλους μὴ δυνάμενοι, ἀλλὰ τὴν γῆν ἀεὶ διαθέοντες. τὸ γὰρ στρουθίον οὕτως ἐξέδωκε Σύμμαχος. Avolare enim more ſtruthocamelorum non poſſunt: ſed ſemper per terram diſcurrunt. Iſtud enim στρουθίον, ſic edidit Symmachus. (d) Quaſi repente.] *Origenes*: Symmachus illud quidem ὥσπερ σπουδῇ, edidit, ἐξαπίνης, ſubito: illud autem, οὐκ ἐπόνησαν, ἣν οὐκ ἔτρωσαν, quam non vulneraverunt. (e) Manibus.] *Aliqui,* χεῖρες, manus. (f) Super nivem.] *Origenes,* ἐκαθαριώθησαν ναζιραῖοι, ἄχραντοι ἀφωρισμένοι. τοὺς ἁγιάσαντας γάρ, φησιν, ἑαυτοὺς τῷ θεῷ, ὁ ποῖος ἦν καὶ Σαμψών. ἦσαν δὲ οὗτοι παρὰ ἰουδαίοις ἐπιφανεῖς· διὸ τὸ μὲν καθαρὸν αὐτῶν ἀντεξήτασε χιόνι, τὸ δὲ λαμπρὸν γάλακτι. οἱ ἐκλεκτοὶ δὲ, ὃ δηλοῖ τὸ ἀπόσπασμα πολιτείαν οὐράνιον ἔχουσι, τοιοῦτον γὰρ τοῦ σαπφείρου τὸ χρῶμα. τὸ δὲ ἐπυρώθησαν, οὐ διεχύθησαν, ἀλλ' ἐπάγησαν ἐν τῇ ἀρετῇ. Immaculati ſegregati. Eos enim dicit, qui ſe Deo ſanctificaverunt: qualis fuit & Sampſon. Fuerunt autem hi apud Judæos conſpicui. Quare munditiam quidem illorum comparavit nivi, (*vides Origenem eodem, ac nos, modo hæc diſtinguere*) ſplendorem autem lacti. Electi autem ipſi (quod quidem ſignificat illud, ἀπόσπασμα, exciſio) vitæ rationem cœleſtem habent. Talis enim eſt ſaphiri color. Illud autem, ἐπυρώθησαν, coagulati ſunt, hoc ſignificat, non effuſi ſunt, ſed concreverunt in ipſa virtute. *Ex quibus poſtremis verbis colligi poteſt ipſum Origenem habuiſſe* ἐπυρώθησαν, *ubi nos,* ἐπυρώθησαν, *de qua re paulo poſt. Scholion Origenis ex alio libro: Symmachus,* ἄχραντοι ἀφωρισμένοι αὐτῆς ὑπὲρ χιόνα, λαμπρότεροι γάλακτος, πυρρότεροι τὴν ἕξιν ὑπὲρ τὰ περίβλεπτα· σάπφειρος τὰ μέλη αὐτῶν, σκοτεινότερον ἀσβόλης τὸ εἶδος αὐτῶν. Immaculati ſegregati ejus ſuper nivem, ſplendidiores lacte, rubicundiores corpore ſuper conſpicua. Sapphirus membra eorum: Obſcurior fuligine ſpecies eorum. *Aliud Scholion ejuſdem*: Illud, ναζιραῖοι, ſignificat, ἡγιασμένοι, ſanctificati. Ita enim Symm. & Theodotio in Amos, ſanctificatos interpretati ſunt Naziræos. (g) Rubuerunt.] *Videtur,* ἐπυρώθησαν, *poſitum, pro,* ἐπυρρώθησαν: *nam quæ inflammantur, ſolent rubere: & reſpondet vulgatæ, & editioni Symmachi, de qua diximus. Apud Origenem, Nazianzenum, & alios, & in pleriſque codicibus eſt,* ἐπυρώθησαν, *& in Breviario Romano in communi martyrum tempore paſchali in reſponſorio lectionis octavæ,* & ſuper lac coagulati ſunt. *Atqui etiam in pleriſque libris hoc modo interpungitur;* mundati ſunt Nazirræi ejus: ſuper nivem ſplenduerunt: ſuper lac coagulati ſunt: *& ita etiam videtur diſtinguere Maximus monachus in ſermone aſcetico. Sed apud Origenem, & cætera, ut in noſtra, & iſtud etiam,* ἐπυρώθησαν, *per ſe videtur ſtare, ſicut apud nos,* ἐπυρώθησαν. *Quod tamen non abſque ratione conjungeretur cum ſequenti dictione, hoc modo.* ἐπυρώθησαν, ὑπὲρ λίθους, (*ſic enim corrigendum*) σάπφειρος τὸ ἀπόσπασμα αὐτῶν, rubuerunt ſuper lapides: (*id eſt, ſuper gemmas:*) e ſapphiro exciſio eorum. (h) Coxerunt.] ἥψησαν. *Origenes videtur habuiſſe,* ἥψαντο. *Ita enim ſcribit*: Illud, ἥψαντο, ſignificat accendere, & aſſare. (i) Commoti ſunt.] *Theodoretus, habet,* ἥρπαν νεανίαι ἐν ταῖς ἐξόδοις, repſerunt adoleſcentes in exitibus: *& illud,* ἐξόδοις, *interpretatur,* ταῖς ἀγυιαῖς, ταῖς ῥύμαις, vicis, plateis. (k) Tetigerunt veſtimenta eorum.] *Sunt, qui vertant,* veſtimenta ſua. *Theodoreti interpres habet,* projecti ſunt cum veſtimentis ſuis: *quibus ſane verbis reſpondet ipſa Theodoreti explanatio. Totum autem hoc quod continetur ſub littera Nun, ſic eſt a Symmacho redditum.* ἀκατάστατοι ἐγίνοντο, τυφλοὶ ἐν ταῖς ἐξόδοις. ἐφύρησαν ἐν αἵματι, ὥστε μὴ δύνασθαι ἅψασθαι τῆς ἐσθῆτος αὐτῶν, inſtabiles facti ſunt, cæci in plateis; conſperſi ſunt in ſanguine, ita ut non poſſet tangi veſtimentum eorum. (l) Prophetarum.] *Plerique,* πρεσβύτας, ſenum, *ut vulgata.* (m) Venati ſumus.] *Sic etiam Theodoretus: pro quo inquit Syrum dixiſſe,* ἐθηράσαντο, venati ſunt: *quod habet Complut.* (n) Tempus.] *Alii,* τὸ πέρας ἡμῶν, *& S. Ambroſ. in pſal.* 118. *ſerm.* 19. advenit finis noſter. (o) Evolaverunt.] ἐξεπήδησαν. *Plerique,* ἐξήφθησαν, *& S. Ambr. ibidem,* accenſi ſunt. (p) Ipſorum.] *Fortaſſe valet,* noſtris ipſorum, *nam in aliis eſt,* ἡμῶν. *Dionyſius Alexandrinus in reſponſionibus ad quæſt. Pauli Samoſatenſis, habet,* διαβολαῖς ἡμῶν, calumniis noſtris. S. *Ambroſ. ſerm.* 15. Spiritus ante faciem noſtram Chriſtus Dominus comprehenſus eſt in interitu noſtro, *&c. Schol.* Aquila dixit, πνεῦμα μυκτήρων ἡμῶν, ſpiritus narium noſtrarum. Symm. autem, πνοὴν μυκτήρων, ſpirationem narium. Amici enim Dei ſemper Chriſtum ſpirant, ob oculos ipſum habentes. (q) Terram.] *Apud Theodoretum, & in Complut. additur,* Αὒς, Hus, *ut vulgata.* (r) Tranſmigrare te.] S. *Ambroſ. ſerm.* 22. te expellere adhuc.

CAP. V.

(a) VEnerunt ſuper collum noſtrum.] *Symm.* ζυγὸς κατὰ τοῦ τραχήλου ἡμῶν, jugum ſuper collum noſtrum. *Et in alio libro,* ξύλα ἡμῶν ἐν ἀλλάγματι ἐλάβομεν ἐπὶ τὸν τράχηλον ἡμῶν, ligna in commutatione tulimus ſuper collum noſtrum: *& Schol.* Pro, ἐλάβομεν ἐπὶ τὸν τράχηλον, Symm. dixit, ζυγὸς κατὰ τὸν τράχηλον, jugum ſuper collum. *Sed hebræo fortaſſe magis reſponderet, ſi ita diſtingueremus,* ligna noſtra in commutatione venerunt. Super collum noſtrum paſſi ſumus perſequutionem. (b) Ægyptus dedit manum.] *Schol.* ἐξ ἀντιγράφων, περιέτεινεν τὰ πρὸς τὴν χρείαν ὠνουμένοις ἡ αἴγυπτος ὁμοίως καὶ ἀσσυρίων οἱ τὴν χώραν ἑαλωκυῖαν φυλάττοντες. Οὐ γὰρ ἦν ἑτέρωθεν ἐμπλησθῆναι τροφῆς. ἢ, ὅτι αἴγυπτος μὲν ἔδοξεν ἡμῖν ἐπαμῦναι. ἀσσύριοι δὲ ἁλοῦσιν ἐχορήγουν τροφήν. κατὰ δὲ σύμμαχον, τοῖς μὲν αἰγυπτίοις ἑαυτοὺς ἐξεδώκαμεν, προσδραμόντες ὡς φίλοις τοῖς ἀεὶ πολεμίοις. τοῖς δὲ ἀσσυρίοις τῷ λιμῷ πιεζόμενοι προσεδράμομεν. ex anonymis: Exhibuit ea, quæ ad uſum ementibus Ægyptus: ſimiliter etiam ex Aſſyriis, qui captam regionem cuſtodiebant. Non enim erat aliunde ſaturari alimento. Aut, quod Ægyptus quidem viſa eſt nobis auxiliari, Aſſyrii autem captis præbebant alimentum. Juxta Symmachum vero, Ægyptiis quidem nos ipſos tradidimus, accurrentes tanquam ad amicos ad ſempiternos hoſtes. Ad Aſſyrios autem fame oppreſſi accurrimus. *Quare hoc etiam loco illud,* ad ſatietatem ipſorum, *videtur valere,* ad ſatietatem noſtram ipſorum, *ut in capite præcedente.* (c) A facie gladii deſerti.] *Schol.* ῥομφαίαν ἐρήμου τὴν ἀπὸ τῆς ἀπαγωγῆς ταλαιπωρίαν φησί. Gladium deſerti, vocat miſeriam quæ ex abductione. *Sed non deſunt aliæ explanationes.* (d) Exuſta eſt, convulſæ ſunt.] ἐπελιώθη, *viſum eſt idem valere, atque,* ἐπελιώθη, *aut,* ἐφηλιώθη. *A Complut. abeſt & illud,* convulſæ ſunt, *videri poteſt alia interpretatio.* (e) Mœror, mœſtum.] ὀδύνη, ὀδυνηρά. *Etiam hæc videri poſſunt duæ interpretationes; & a Compl. abeſt,* ὀδύνη. *Si ſit unica interpretatio, verti poterit,* mœror mœſtus.

EPIST-

EPISTOLA HIEREMIÆ.

CAP. I.

(a) FAbricata.] *Optima ſententia: ſi artifices non ſunt longævi; quomodo erunt opera illorum? at Dei propria eſt ſempiternitas. In cæteris additur,* εἶναι θεοί; *& vulgata,* nunquid ergo poſſunt ea quæ fabricata ſunt ab ipſis, eſſe Dii? (b) Suiipſorum.] *Nonnulli,* αὐτῶν, eorum. *A vulgata utrumque abeſt.* (c) Circumauferent.] *Alii,* περιελόμενοι, auferentes. (d) Formido.] *Ut vulgata, aut,* terriculamentum, *ut alii. Scholion,* προβασκάνια καὶ κεράμβηλα ἑλλήνων οἱ λόγιοι καλοῦσι ἅπερ ἱστῶσιν οἱ ἀγροφύλακες πρὸς φόβον ὀρνέων, ἢ καὶ ἀνθρώπων. ταῦτα δὲ καὶ μορμολύκεια καλοῦνται. προβασκάνια, & κεράμβηλα, qui inter græcos diſerti ſunt, vocant ea, quæ cuſtodes agrorum ſtatuunt ad timorem avium, vel etiam hominum. Hæc autem vocantur etiam, μορμολύκεια. (e) Spinæ.] *Complutenſ.* καὶ τῇ ἐν κήπῳ ῥάμνος, *quod non videtur cohærere: licet in vulgata ſit,* eodem modo & in horto ſpina alba.

IEZECIEL.

CAP. I.

(a) AUferens.] *Aut,* extollens, *inquit S. Hier. Nam dictio græca,* ἐξαῖρον, *poteſt utrumque ſignificare. Teſtatur autem Aquilam dixiſſe ventum turbinis; Symmachum ac Theodotionem, flatum, ac ſpiritum tempeſtatis. Theodoretus ex Symmacho,* καταιγίζον, impetu flans. (b) Et ſplendor in circuitu ejus & ignis fulgurans.] *Apud S. Hieron. etiam in editione lxx ponuntur hæc verba alio ordine,* & ignis micans, & ſplendor in circuitu ejus. (c) Et in medio.] *Polychronius,* φῶς γὰρ ἐν μέσῳ αὐτοῦ, ὡς ὅρασις ἴρεως, καὶ αὕτη διειδὴς ἦν ἐν μέσῳ αὐτῶν, Lumen enim in medio ejus, quaſi viſio iridis; & hæc perſpicua erat in medio eorum. (d) Et ſplendor in eo.] *Hoc Sanctus Hieron. obelo prænotat.* (e) Fulgurans æs.] *Apud S. Hier. in lxx,* quaſi fulgurantes æramentum. (f) Et facies eorum quatuor.] *In cæteris ſunt plura,* καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, καὶ αἱ πτέρυγες αὐτῶν τῶν τεσσάρων ἐχόμεναι ἑτέρα τῆς ἑτέρας, & facies ipſorum, & alæ ipſorum quatuor, junctæ, altera alteri. *Quæ omnia abſunt a Theodoreto.* (g) Et alæ.] *Apud Theodoretum hæc antecedunt,* ταῦτα τὰ πρόσωπα αὐτῶν, hæ facies ipſorum. (h) Fulgur.] *In cæteris hæc ſequuntur,* καὶ τὰ ζῶα ἔτρεχον, καὶ ἀνέκαμπτον ὡς εἶδος τοῦ βεζέκ, & animalia currebant, & revertebantur, quaſi ſpecies Bezec. *Quæ S. Hieron. teſtatur de editione Theodotionis in lxx eſſe addita. Theodoretus habet, & ad poſtrema verba ſubjungit,* Hoc autem Symm. interpretatus eſt, ὡς εἶδος ἀκτῖνος ἀστραπῆς, quaſi ſpecies radii fulguris: *quod etiam refert S. Hieronymus. Alind Scholion,* Iſtud βεζέκ, ſignificat fulgur. (*) Rotarum.] *In quibuſdam additur,* καὶ ἡ ποίησις, (*aut* ποίημα) αὐτῶν, *quod apud S. Hieron. in lxx,* & factura earum. (i) Tharſis.] *Theodor.* Juxta Symmachum vero, ὡς ὅρασις ὑακίνθου, quaſi aſpectus hyacinthi. *Id S. Hieron. tribuit Aquilæ. Schol.* τὸ θαρσεὶς χρυσόλιθόν φησιν ἢ ὑάκινθον. Tharſis vocat Chryſolithum, aut hyacinthum. S. *Hieron in ſua interpretatur,* mare: *de qua re alibi notatum.* (k) Una ipſis quatuor.] *Cæteri,* ἐν τοῖς τέσσαρσι, *& apud* S. *Hieron.* in quatuor. (l) Et opus earum.] *Ita etiam apud S. Hier. In quibuſdam vero libris & apud Theodoretum in explanatione hæc antecedunt,* καὶ ἡ ὅρασις αὐτῶν, & aſpectus earum. (m) Neque dorſa.] *Ita etiam apud Theodoretum. In Compl. eſt,* καὶ δ' οἱ νῶτοι αὐτῶν, *& apud S. Hieron.* & dorſa earum. (n) Erat eis.] *In quibuſdam libris, & apud Theodoretum adjungitur,* καὶ φοβεροὶ ἦσαν, & terribiles erant: *quod S. Hieron. in lxx non habet.* (o) Et.] *Iſtud,* καὶ, *abeſt a cæteris. In quibuſdam vero, & apud Theodoretum pro eo eſt,* ὥρμα, concitabatur. (p) Cryſtalli.] *Hic etiam in quibuſdam additur,* φοβερόν, terribile. (q) Tegentes.] *Ita etiam Theodoretus. In aliis eſt,* συνεζευγμέναι, ἐπικαλύπτουσαι, conjunctæ, tegentes. (r) Dum ipſa irent.] *In multis, & apud Theodoretum eſt,* ἐν τῷ πτερύσσεσθαι αὐτὰ, cum ipſa alas quaterent. *Utrumque abeſt hoc loco a vulgata.* (ſ) Aquæ multæ.] *In nonnullis,* ὑδάτων πολλῶν, ὡς φωνὴν θεοῦ Σαδαΐ, aquarum multarum, tanquam vocem Dei Sadai: *itemque apud Theodoretum, qui inquit Aquilam & Symmachum, pro Sadai poſuiſſe,* ἱκανοῦ, ſufficientis: *quod habet Compl. in quibuſdam vero exemplaribus utrumque conjungitur,* σαδαΐ ἱκανοῦ. *Poſt hæc autem in multis, & apud Theodoretum ſequitur,* ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὰ φωνὴ (*al.* φωνὴν) τοῦ λόγου, ὡς φωνὴ παρεμβολῶν, cum ipſa ambularent, vox verbi, quaſi vox caſtrorum. *Iſtud quidem,* φωνὴ λόγου, S. *Hier. agnoſcit ex lxx, ac fortaſſe, pro,* θεοῦ σαδαΐ, *aut pro eo, quod ipſe habet,* ſonus multitudinis. (t) Caput eorum.] *In pleriſque, & apud Theodoretum hæc ſequuntur,* ἐν τῷ ἑστάναι αὐτὰ, ἀνίεντο αἱ πτέρυγες αὐτῶν, καὶ ὑπεράνω τοῦ στερεώματος τοῦ ὄντος ὑπὲρ κεφαλὴν αὐτῶν, cum ipſa ſtarent, demittebantur alæ eorum. Et ſuper firmamentum, quod erat ſuper caput ipſorum. (u) Electri.] *In cæteris, & apud Theodoretum hæc adjunguntur,* ὅρασιν ὡς πυρὸς ἔσωθεν αὐτοῦ κύκλῳ, velut aſpectum ignis intrinſecus ejus per circuitum, *ut vulgata.* (x) Statio.] *Cæteri & Theodoretus,* ἡ ὅρασις, viſio.

CAP. II.

(a) PAtres eorum.] *In cæteris ſequitur,* ἠθέτησαν, (*aut* καὶ ἠθέτησαν, *ut Theodoretus*) ἐν ἐμοὶ, prævaricati ſunt in me. (b) Diem.] *In aliis hæc ſubſequuntur,* καὶ υἱοὶ σκληροπρόσωποι, καὶ στερεοκάρδιοι (*aut* θρασυκάρδιοι, *ut Theodoretus, & quidam codices*) ἐγὼ ἀποστελῶ σε πρὸς αὐτοὺς, & filii dura facie, & obfirmato (*al.* audaci) corde. Ego mittam te ad eos: *Quæ negat S. Hier. haberi in lxx.* (c) Dominus.] *In quibuſdam eſt,* κύριος, κύριος, Dominus, Dominus. *In quibuſdam,* κύριος ἀδωναΐ, *aut,* ἀδωναΐ κύριος, *ut apud Theodoretum. qui etiam inquit,* τὸ δὲ ἀδωναΐ, καὶ αὐτὸ τὸ κύριος σημαίνει. ἔχει δὲ καὶ σμικράν τινα ἑτέραν ἔμφασιν, *iſtud Adonai ſignificare idem ac Dominus: habere autem & aliam quandam parvam emphaſim. Vulgata,* Dominus Deus. *Eadem varietas eſt in cap. ſequenti.* (d) Capitulum libri.] S. *Hier.* Pro involuto libro lxx capitulum libri tranſtulerunt, *quod notat etiam Theodoretus. Schol.* κεφαλὶς δὲ βιβλίου, ἀντὶ τοῦ τόμου. οὕτω γὰρ τὸν τόμον ἑβραῖοι προσαγορεύουσι. κεφαλὶς autem βιβλίου, pro, tomus: ita enim tomum appellant hebræi. (e) Lamentatio.] *Origenes,* ὁ μὲν Θεοδοτίων ἀκολούθως τοῖς ὁ ἐξέδωκεν. ὁ δὲ Σύμμαχος οὐ πάνυ ἀπᾳδόντως, Theodotio quidem juxta lxx edidit. Symmachus autem non valde diſcrepanter, θρῆνος, καὶ κατάλεγμα, καὶ μέλος πενθικόν, lamentationes, & querimoniam, & carmen lugubre. *Aquila autem inquit,* γεγραμμένον ἦν ἐπ' αὐτοῦ κτίσις, καὶ ἀντίβλησις, καὶ ἔσται, ſcriptum erat in eo, creatio, & collatio, & erit.

CAP. III.

(a) PRofundæ linguæ.] *Plerique* βαθύχειλον, καὶ βαρύγλωσσον, *aut* καὶ βραδύγλωσσον, profundi labii, & gravis linguæ, *aut*, & tardæ linguæ. (b) Firmior petra.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt,* στερεώτερον πέτρας δέδωκα μέτωπόν σου, duriorem petra dedi frontem tuam. (c) Vidi.] *Ita etiam Theodoretus, & S. Hier. in comm. ex lxx. Compl. autem,* ἤκουσα, audivi, *quod S. Hier. inquit in hebraico ſubaudiri.* (d) Abii.] *In aliis, & apud Theodoretum additur,* μετέωρος, *& apud S. Hieron.* ſublimis. (e) Sublimis & circuivi.] *Pro his refert S. Hier. tres interpretes poſuiſſe verba hebraica, quæ ipſe interpretatus eſt,* ad acervum novarum frugum. (f) Converſans.] S. *Hieron. ex Theodotione,* admirans, *ex Aquilæ ſecunda editione, quam hebræi,* κατὰ ἀκρίβειαν *vocant,* ἠρεμάζων, quieſcens: *ipſe autem in ſua,* mœrens. (g) Ei.] *In cæteris additur,* οὐδὲ ἐλάλησας, neque loquutus es. (h) Tormentum.] S. *Hieron. ex Theodotione,* infirmitas: *ipſe,* offendiculum. (i) Sicut aſpectus, &.] *Abſunt a Complut. ſed non a collatis codicibus, neque a Theodoreto.* (k) Colligabo.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum additur,* τῷ λάρυγγί σου, *aut,* πρὸς τὸν λάρυγγά σου, gutturi tuo: *quæ etiam S. Hier. videtur agnoſcere.*

CAP. IV.

(a) LAterem.] S. *Hier.* Symmachus manifeſtius interpretatus eſt, πλινθεῖον, quem nos laterculum & abacum appellare poſſumus. (b) Quinquaginta, & centum.] *Sic etiam Theodoretus: ſed abſunt a pleriſque, & a vulgata. In quibuſdam eſt,* κατ' ἀριθμὸν ἡμερῶν. πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἡμέρας κοιμηθήσῃ ἐπ' αὐτοῦ, juxta numerum dierum. Quinquaginta & centum dies dormies ſuper illud. (c) Iniquitates.] *Apud Theodoretum, & in Compl. eſt,* τὰς δύο ἀδικίας, duas iniquitates. (d) Nonaginta & centum.] *Sic quoque Theodoretus: qui putat hunc numerum fieri ex centum quinquaginta jam dictis, & quadraginta dicendis. In quibuſdam vero eſt,* ἐνενήκοντα, καὶ τριακοσίας ἡμέρας, nonaginta & trecentis diebus: *quomodo legit Polychronius: & hæc notat:* ἄλλη ἔκδοσις περιέχει ἐνενήκοντα καὶ ἑκατὸν ἡμέρας, alia editio habet nonaginta & centum dies. *Origenes de ſuperiori fortaſſe, deque hoc numero:* οὐκ ἀγνοοῦμεν δὲ, τινὰ τῶν ἀντιγράφων ἔχειν ρ'. καὶ ν'. ἡμέρας. καὶ ἄλλας ϟ καὶ ἑκατὸν ἡμέρας καὶ τὰ πλείονα δὲ ϟ καὶ ρ'. ἡμέρας. ἀλλ' ἐπισκεψάμενοι τὰς λοιπὰς ἐκδόσεις, εὕρομεν τ'. εἶναι καὶ ϟ ἡμέρας. Non ignoramus autem quædam exemplaria habere centum & quinquaginta dies, & alios nonaginta & centum dies: & plura quidem nonaginta & centum dies. Sed conſideratis cæteris editionibus invenimus eſſe trecentos & nonaginta dies. *Fortaſſe etiam, pro,* καὶ ἄλλας, *legendum,* καὶ ἄλλα, id eſt, & alia exemplaria. *Nam ſic S. Hier.* Satiſque miror, cur vulgata exemplaria centum nonaginta annos habeant, & in quibuſdam ſcriptum ſit centum quinquaginta: cum perſpicue & Hebraicum, & Aquila, Symmachuſque & Theodotio trecentos nonaginta annos teneant: & apud ipſos lxx (qui tamen non ſunt ſcriptorum vitio depravati) idem numerus reperiatur. *Eadem varietas obſervari poteſt paulo poſt.* (e) Olyram.] S. *Hieron.* Quam nos viciam interpretati ſumus, lxx, Theodotioque poſuerunt, ὀλύραν, quam alii avenam, alii ſigalam putant. Aquilæ autem prima editio, & Symmachus ζέας, ſive, ζειὰς, interpretati ſunt; quas nos vel far, vel gentili Italiæ Pannoniæque ſermone ſpicam ſpeltamque dicimus. *Notat etiam apud lxx dictum eſſe 3. Reg. 19. panem,* ὀλυρίτην. (f) Siclos.] *Polychronius,* εἴκοσι σίκλοι ποιοῦσι τρεῖς οὐγκίας μικρόν τι πρός, viginti ſicli faciunt tres uncias & paulo plus. *Schol.* στατῆρες εἴκοσι, οἵπερ εἰσὶ δραχμαὶ π'. ſtateres viginti, qui quidem ſunt drachmæ octuaginta: *& S. Hieron.* Siclus, id eſt, ſtater, habet drachmas quatuor: *qui de his ponderibus & hic & alibi accurate agit. Aliud Schol.* τὸν σίκλον, δραχμὴν εἶναι φασί. δραχμὴ δέ ἐστι γράμματα τρία. Siclum inquiunt eſſe drachmam: drachma autem eſt ſcrupuli tres. (g) In.] *Theodoret.* τὸ δὲ εἶν μέτρον ἦν παρ' αὐτοῖς οὗ τὸ ἕκτον κατὰ τὸν σύρον ἥμισυ ἐχώρει ξέστου. εἶν autem menſura erat apud eos: cujus ſexta pars juxta Syrum dimidium ſexti capiebat. *Polychronius*: τὸ ἳν ἑβραϊκὸν ὂν σημαίνει τοῦ ξέστου τὸ ὄγδοον, Ipſum ἳν, quod hebraicum eſt, ſignificat octavam partem xeſti. *Apollinarius*, τὸ ἲν ποιεῖ χόεις δύο. Ipſum ἲν facit duos Choas: *& addit S. Hieron.* Atticos. (*h*) Et.] *Sic etiam hebræus: ac tamen intelligendum putat, ut eſt in Compl. & vulgata*, ὡς ἐγκρυφίαν, quaſi ſubcineritium. (*i*) Gentibus.] *In cæteris hæc ſequuntur*, οὗ διασκορπιῶ (*aut*, ἐκβαλῶ) αὐτοὺς ἐκεῖ, quo diſpergam, (*aut*, ejiciam) eos illuc. (*k*) Rancida.] *In quibuſdam eſt*, βέβηλον, prophana: *in quibuſdam, & apud Theodoretum utrumque conjungitur*, ἕωλον, καὶ βέβηλον. (*l*) Fulcimentum] ϛήριγμα, *pro quo inquit S. Hieron. primam Aquilæ editionem dixiſſe baculum; ſecundam, & Symmachum, & Theodotionem*, ϛερέωμα, *id eſt, firmamentum.*

CAP. V.

(*a*) Quartam.] *Aq. & Theodotio*, τὸ τρίτον, tertiam, *& ſic deinceps: de qua re legendi ſunt S. Hier. & Theodoretus. S. Hieron. quidem ex quæ ſequuntur*, & aſſumes quartam, & combures eam in medio ejus, *videtur prope quarto loco apud lxx legiſſe, a quibus inquit addita de ſuo.* (*b*) Et dices omni domui Iſrael.] *Schol.* οὐ κεῖται παρ' ἑβραίοις, non ponitur apud hebræos. *Apud Theodoretum eſt conjunctæ cum antecedentibus*, εἰς πάντα οἶκον ἰσραήλ. τάδε λέγει ἀδωναῒ κύριος, in omnem domum Iſrael. Hæc dicit Adonai Dominus *quod reſpondet vulgatæ. In aliis autem utrumque conjungitur*, εἰς πάντα οἶκον ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς, *&c.* (*c*) Juſtificationes.] *Ita S. Hier. ex lxx, quorum verborum putat nullam eſſe conſequentiam. Ex Symmacho autem hæc refert*: Hæc Hieruſalem quam in medio nationum poſui, & circa eam regiones, commutavit judicia mea impietatibus, quas didicit a gentibus, & juſtificationes meas a regionibus, quæ ſunt in circuitu ejus, quia legitima mea reprobaverunt, & in judiciis meis non ambulaverunt. *Atq; in aliquo quidem codice, & apud Th. eſt*, ἤλλαξε τὰ δικαιώματά μου εἰς ἀνομίαν ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ τὰ νόμιμά μου ἐκ τῶν χωρῶν, *&c. quæ videntur reſpondere verbis Symmachi a S. Hieronymo allatis.* (*d*) Quia occaſio.] *Sic S. Hier. ex lxx. ex Symm. autem*, quia multitudo veſtra fuit ex gentibus, quæ in circuitu veſtro ſunt, *ex Aquilæ autem ſecunda editione*, eo quod numerati eſtis in gentibus quæ in circuitu veſtro ſunt. (*e*) Profecto.] ἦ μήν. *Sic etiam Theodoretus. In aliquo eſt*, εἰ μή, niſi, *ut vulgata.* (*f*) Polluiſti.] *In aliis ſequitur*, ἐν πᾶσι τοῖς προσοχθίσμασί σου, καὶ, in omnibus abominationibus tuis, &. (*g*) Quarta tui pars] *Schol.* non ponitur apud hebræos: *atque hic etiam notat S. Hieron. lxx primam tertiam partem diviſiſſe in duas.* (*h*) Et quarta pars tui in gladio cadent.] *Hoc inquit S. Hier. de Theodotionis editione ſub aſteriſcis additum eſſe.* (*i*) Eos.] *In cæteris ſequitur*, καὶ παρακληθήσομαι, & conſolabor, *ut vulgata.* (*k*) Deſertum] *In pleriſque hæc ſequuntur*, καὶ εἰς ὀνειδισμὸν τοῖς ἔθνεσι τοῖς κύκλῳ σου, & in opprobrium gentibus, quæ in circuitu tuo ſunt: *nec multo aliter Theodoretus*, καὶ εἰς ὄνειδος τοῖς κύκλῳ σου. *Quæ inquit S. Hieron. in lxx non haberi, ſed pro iſtis eos addidiſſe de ſuo quæ ſequuntur*, & filias tuas in circuitu tuo. (*l*) Et miſera.] καὶ δηλαϊστή, *aut*, δειλαϊστή, *ut aliqui, aut*, δειλαία, *ut plerique. In aliquo eſt*, βλασφημία στενακτὴ. καὶ δήλη παιδεία (*al.* καὶ δειλαία παιδεία) καὶ ἀφανισμὸς (*al.* καὶ ἀφανισμοῖς) καὶ αἱ θυγατέρες σου αἱ κύκλῳ σου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, blaſphemia gemenda & manifeſtus luſus, & deſolatio, & filiæ tuæ, quæ in circuitu ſunt, in gentibus. *A Theodoreto abeſt illud*, βλασφημία, *& in melioribus ejus codicibus legitur*, δήλη παιδεία, καὶ ἀφανισμοῖς, inſignis in diſciplina, & deſolationibus. *Sanctus Hieron. ex lxx agnoſcit autem* στενακτὴ, *ex Theodotione inquit additum eſſe*, καὶ δειλαιστὴ, *cujus verbi notitiam ipſe non habeat, & pro quo tres alii interpretes tranſtulerunt, blaſphemiam. Sed paulo poſt hæc ſcribit*, δειλαστήν, *vel*, δειλαίαν, quidam, infelicem, & miſeram, alii perſpicuam, & expoſitam ad miſeriam intelligi volunt. (*m*) In ultione furoris mei.] *In cæteris hæc antecedunt*, ἐν ὀργῇ, καὶ θυμῷ, in ira & furore: *in quibuſdam, & apud Theodoretum hæc præterea ſequuntur*, καὶ ἐλέγχοις, & increpationibus. (*n*) Defectionem.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum ſequitur*, καὶ ἀποστελῶ αὐτὰς διαφθεῖραι ὑμᾶς, καὶ λιμὸν συνάξω ἐφ' ὑμᾶς, & mittam eas, ut diſperdam vos, & famem congregabo ſuper vos.

CAP. VI.

(*a*) Delubra.] *Aut phana: utroque enim modo interpretatur S. Hier. quæ græce dicuntur*, τεμένη, *& diſtinguit a templis.* (*b*) Veſtra.] *In cæteris ſubjunguntur hæc*, καὶ δώσω τὰ πτώματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ κατὰ πρόσωπον τῶν εἰδώλων αὐτῶν, & dabo cadavera filiorum Iſrael ante faciem idolorum eorum. *Quæ S. Hier. in lxx teſtatur non haberi.* (*c*) Conterentur.] *In nonnullis additur*, καὶ καταπαύσονται, *aut*, καταπαυθῇ, *quod vulgata*, & ceſſabunt. (*d*) Veſtra.] *Cæteri addunt*, καὶ ἐξαλειφθῶσι τὰ ἔργα ὑμῶν, & delebuntur opera veſtra, *ut vulgata. Affirmat autem S. Hier. multa de hoc capitulo a lxx prætermiſſa eſſe.* (*e*) Dum fuerint.] *In aliquo eſt*, καὶ ὑπολείψομαι τοῦ γενέσθαι, *aut*, ἐν τῷ γενέσθαι. *Theodoretus videtur habuiſſe*, καὶ ἀναλήψομαι ἐν τῷ γενέσθαι. *Vulgata*, & relinquam in vobis eos qui fugerint gladium. (*f*) Et percutient.] *In aliquo, & apud Theodoretum eſt*, ὅτι κόψονται κατὰ πρόσωπον ἑαυτῶν, quia plangent ante faciem ſuam. *Et in pleriſque hæc ſequuntur*, περὶ τῶν κακιῶν, (*al.* κακῶν) ὧν ἐποίησαν, de omnibus malis, quæ fecerunt. (*g*) Quia ego Dominus locutus ſum.] *Cæteri*, διότι ἐγὼ κύριος οὐκ εἰς δωρεὰν λελάληκα τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς ἅπαντα τὰ κακὰ ταῦτα, quia ego Dominus non fruſtra locutus ſum, ut facerem eis omnia mala hæc. (*h*) Et dic, euge euge.] *In aliquo ſemel eſt*, εὖγε. *Origenes*: Illud, καὶ εἰπὸν, εὖγε, Symmachus paraphraſi explanans fecit, καὶ σχετλίασον. *Aliud Schol.* hebraice, ἆα, recte habet. S. *Hieron.* & dic heu. Pro quo, *inquit*, Aquila interpretatus eſt, ἆ ἆ, Symm. σχετλίασον, quod ſignificat, lamentare, vel plangere. lxx & Theodotio, εὖγε, quod magis inſultantis eſt, quam plangentis. (*i*) Et qui.] *In quibuſdam antecedit*, καὶ ὁ περιλειφθεὶς, *aut*, ὑπολειφθεὶς. *Vulgata*, & qui relictus fuerit, atque circundatus (*k*) Excelſum.] *In cæteris ſequuntur hæc*, καὶ ἐν πάσαις κορυφαῖς τῶν ὀρέων, & in cunctis ſummitatibus montium: *quæ negat S. Hieron. eſſe in lxx.* (*l*) Et ſubter arborem umbroſam.] *In pleriſque adduntur iſta*, καὶ ὑποκάτω πάσης δρυὸς δασείας, & ſubter univerſam quercum frondoſam. *Quæ item inquit S. Hieron. a lxx omiſſa. In quibuſdam vero ſunt iſta, & non illa*, καὶ ὑποκάτω δένδρου συσκίου.

CAP. VII.

(*a*) Dic.] *Iſtud*, εἰπὸν, *abeſt ab aliquo, & a Theodoreto.* (*b*) Venit finis.] *Apud Theodoretum, & in aliquo codice eſt*, ἥκει τὸ πέρας νῦν. καὶ ἥξει τὸ πέρας, venit finis nunc: & veniet finis, *&c.* (*c*) Super te.] *Poſt hæc in aliis, apud Theodoretum vero poſt*, qui habitas terram, *ſequuntur, quæ paulo poſt ſunt in noſtra*, καὶ ἀποστελῶ, & mittam, *&c. qui ordo magis reſpondet vulgatæ. Sed teſtatur* S. *Hier. juxta lxx ordinem fuiſſe mutatum.* (*d*) Ego] *In cæteris ſequitur*, τὸν θυμόν μου, furorem meum. (*e*) Dominus.] *In aliis ſequitur*, κακία μία, κακία ἰδοὺ ἔρχεται, malitia una, malitia ecce venit: *quæ (ſicut & multa alia in hoc capite) ex Theodotione ſub aſteriſcis addita eſſe ſcribit S. Hier. Symmachum vero pro* κακία, *vel* πονηρία, *poſuiſſe*, κάκωσις, afflictio: *quem ipſe perſpicuitatis cauſa ſequutus ſit.* (*f*) Venit.] *In aliis ſequitur*, ἐξηγέρθη πρὸς σέ. ἰδοὺ ἥκει τὸ πέρας, ἥκει ἡ πλοκὴ ἐπὶ σὲ, evigilavit adverſum te: ecce venit finis, venit contextus ſuper te. *Schol.* lxx pro πλοκὴ, poſuerunt τὸ πέρας. *S. Hier. etiam teſtatur* πλοκὴν, id eſt, ordinem contextumque malorum omnium, *eſſe Theodotionis, pro quo ipſe dixerit, contractionem, Aquila*, περισκόπησιν, contemplationem, & proſpectionem. *Symm.* inſpectionem. *Poſt hæc autem in aliis ſequuntur, quæ paulo ante ſunt in noſtra*, venit tempus, appropinquavit dies non cum perturbationibus, (*Theodoretus*, θορύβου, *& S. Hier.* perturbatione) neque cum doloribus: *pro quibus Theodotio dixerit*, venit tempus, prope eſt dies famis, & non gloriæ montium. *Symm. vero*, & tempus prope eſt, dies feſtinationis, & non recraſtinationis. (*g*) Ecce dies Domini.] *In aliis eſt*, ἰδοὺ ἡμέρα κυρίου κύριε, (*aut*, ἰδοὺ ἡμέρα πίπτει) ἰδοὺ τὸ πέρας ἥκει. ἐξῆλθεν ἡ πλοκὴ καὶ ἤνθησεν ἡ ῥάβδος, ἐξανέστηκεν ἡ ὕβρις, καὶ συντρίψει στήριγμα ἀνόμου, καὶ οὐ μετὰ θορύβου, οὐδὲ μετὰ σπουδῆς, καὶ οὐκ ἐξ αὐτῶν εἰσὶν, οὐδὲ ὡραϊσμὸς ἐν αὐτοῖς, ἥκει καιρὸς, *&c. apud S. Hieron. ex vulgata antiqua*, Ecce dies parit, ecce finis venit: egreſſa eſt complexio, & floruit virga: germinavit ſuperbia, ſuſcitata eſt injuria; & conteret fortitudinem iniqui, & non cum perturbatione, neque cum feſtinatione: & non ex ipſis ſunt, neque pulchritudo in eis. *Sed pleraque ex Theodotione addita eſſe teſtatur* S. *Hieron.* (*h*) Lugeat.] *In aliis ſequitur*, ὅτι ὀργὴ εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῆς, quia ira in omnem multitudinem ejus: *quod idem negat haberi in lxx.* (*i*) Revertetur.] *Alii addunt*, καὶ ἔτι ἐν ζωῇ τὸ ζῆν αὐτῶν. ὅτι ὅρασις εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῆς οὐκ ἀνακάμψει, & etiam in vita ipſum vivere eorum: quia viſio ad omnem multitudinem ejus non regredietur. S. *Hier.* Sed nec iſti duo verſus habentur in lxx editione. (*k*) Omnia.] *In aliis ſubjungitur*, καὶ οὐκ ἔστι πορευόμενος εἰς πόλεμον. ὅτι ἡ ὀργή μου εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῆς, & non eſt qui vadat ad prælium: ira enim mea in omnem multitudinem ejus. S. *Hier.* Et hæc in lxx non habentur. (*l*) Bellum in gladio.] *Nonnulli & Theodoretus*, ὁ πόλεμος, καὶ ῥομφαία, bellum & gladius. *Compl. habet tantum*, ἡ ῥομφαία. (*m*) Montes.] *In cæteris hæc ſequuntur*, ὡς περιστεραὶ μελετητικαὶ, quaſi columbæ meditantes: *quod a lxx omnino prætermiſſum ſilentio Theodotionis eſſe teſtatur* S. *Hier.* (*n*) Polluentur humore.] *Schol.* ὁ ἑβραῖος, παραλυθήσονται ὡς ὕδωρ, *Hebræus*, diſſolventur ut aqua. S. *Hier.* Pro genibus aquis fluentibus lxx tranſtulerunt femora polluentur humore. (*o*) Contemptui.] *In aliis ſubjungitur*, τὸ ἀργύριον αὐτῶν, καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν οὐ δυνήσεται ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου, argentum eorum, & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini. S. *Hier.* Et hoc in lxx non habetur. (*p*) Mundi.] *Sic S. Hier. alii vertunt illud*, κόσμου, ornatus. (*q*) Suarum.] *In multis additur*, καὶ προσοχθίσματα, (*Theodoretus*, προσοχθισμάτων) αὐτῶν, *& apud* S. *Hier. in vulgata antiqua*, & offendicula ſua, *quod tamen teſtatur eſſe ex Theodotione.* (*r*) Viſitationem.] *Hoc inquit S. Hier. a lxx eſſe poſitum pro eo quod ipſe dixit*, arcanum meum. (*ſ*) Temere.] *Idem ex Symmacho, & Theodotione*, irrumpentes, & peſtilentes. (*t*) Et facient perturbationem.] S. *Hier. in vulgata antiqua*, & adducam perturbationem. *Et in comm. ſcribit poſuiſſe ſe perturbationem pro eo quod lxx dixerint*, φυρμὸν, *ac poſſet tamen verti*, inquinationem. *Idem ex Aquila*, concluſionem, *ex Symmacho & Theodotione*, καθήλωσιν, id eſt, confixionem. (*u*) Populorum.] *Sic etiam Theodoretus. In Compl. eſt*, κρίσεως αἱμάτων, *& apud* S. *Hier. in utraque*, judicio ſanguinum. (*x*) Iniquitatis.] *In cæteris hæc ſequuntur*, καὶ ἄξω πονηροὺς ἐθνῶν, καὶ κληρονομήσουσι τοὺς οἴκους αὐτῶν, & adducam peſſimos de gentibus, & poſſidebunt domos eorum. S. *Hier.* Et hæc in lxx non habentur. (*y*) Propitiatio.] *Legendæ varietates apud* S. *Hier.* (*z*) Princeps.] *In aliis antecedit*, ὁ βασιλεὺς πενθήσει, καὶ, rex lugebit, &. *quod omnino tacuiſſe lxx miratur* S. *Hieron. Sed Orig.* τὸ, ὁ βασιλεὺς πενθήσει, συνήθως ἰσόρηται. τάχα διὰ τὸν σωτῆρα οὐκ ἂν νομισθέντα πενθεῖν. οὐχ ἑρμηνευσάντων τῶν ο΄. τὸ ῥητὸν, ἢ μὴ εὑρηκότων τότε ἐν τῷ ἑβραϊκῷ τὴν λέξιν. οὐδὲν δὲ ἄτοπον σωζομένου καὶ τοῦ ῥητοῦ πενθεῖν λέγειν καὶ τὸν βασιλέα. εἴγε ἔκλαυσεν ὁ σωτὴρ ἐπὶ τὴν ἱερουσαλήμ. Illud, ὁ βασιλεὺς πενθήσει, ex more notatum aſteriſco eſt, (*putamus enim, pro*, ἰσόρηται, *legendum*, ἠστέρισται,) fortaſſe non tranſlata hæc ſententia a lxx, quod non putaretur fore ut Salvator lugeret, aut quod non invenerint dictionem iſtam in hebraico. Nihil autem abſurdi eſt, ſervata etiam iſta ſententia dicere, & regem lugere: ſiquidem flevit Salvator ſuper Hieruſalem.

CAP. VIII.

(*a*) Quinto.] *Ita etiam Theodoretus. Compl.* ἕκτῳ, ſexto, *ut vulgata.* (*b*) Domini.] *In pleriſque, ut alibi ſæpe, eſt*, ἀδωναῒ κυρίου, Adonai Domini. *Origenes*: ἐν τισὶ δὲ γέγραπται χεὶρ κυρίου κυρίου, καί γε ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν ὅτι πολλαχοῦ τὸ ἐκφωνούμενον ἐν τῇ, κύριος, φωνῇ, τὸ σεβάσμιον παρ' ἑβραίοις ἐστὶν ὄνομα τοῦ θεοῦ, ὅπερ οὐ ταχέως προφέρονται πλὴν ἔστιν ὅτε τὸ, κύριος, τάσσεται καὶ ἐπὶ κυρίου τῶν δούλων. ἔνθα οὖν κεῖται τὸ κύριος κύριος, χρὴ εἰδέναι ὅτι τὸ μὲν ἕτερον οἱονεὶ τὸ κύριον ὄνομα καὶ ἄρρητόν ἐστι τοῦ θεοῦ. τὸ δὲ λοιπὸν τὸ κύριος ἑβραῖοι ἀδωναῒ ἐπὶ τοῦ κυρίου τάσσουσι. ὁτὲ μὲν προφερόμενοι τὴν φωνὴν ἐπὶ τοῦ ἀρρήτου ὀνόματος, ὁτὲ δὲ οἱονεὶ ἐπὶ τοῦ κυρίου τῶν δούλων. τὸ οὖν ἀδωναῒ κυρίου τῷ νοήσαντι τὰ εἰρημένα περὶ τοῦ ἀρρήτου ὀνόματος, οὐδὲν διαφέρει τοῦ κυρίου, ἐκδεδώκαμεν. In quibuſdam autem ſcriptum eſt, χεὶρ κυρίου κυρίου, manus Domini Domini. Atqui in aliis diximus, ſæpe, quod exprimitur in iſta voce κύριος, eſſe venerandum illud apud hebræos nomen Dei quod quidem non cito proferunt. Veruntamen eſt etiam, cum iſtud κύριος, uſurpatur in domino ſervorum. Ubi igitur ponitur, κύριος κύριος, intelligendum eſt, alterum quidem eſſe quaſi proprium, & ineffabile nomen Dei: reliquum vero κύριος, (*fortaſſe deeſt aliquid, ſed ſententia ſatis clara,*) Hebræi Adonai in Domino ponunt: interdum quidem proferentes vocem iſtam in nomine ineffabili, interdum vero, quaſi in Domino ſervorum. Illud igitur ἀδωναῒ κυρίου, intelligenti quæ dicta ſunt de ineffabili nomine, nihil differt a κυρίου, ut edidimus. (*c*) Viri.] *Sic etiam Theodoretus. In nonnullis eſt*, ὡς εἶδος ἀνδρὸς, *& apud S. Hier. ex vulgata antiqua*, quaſi ſpecies viri. (*d*) Quaſi viſio electri.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt*, ὡς ὅρασις φέγγους, ὡς εἶδος ἠλέκτρου, quaſi aſpectus fulgoris, quaſi ſpecies electri. *In quibuſdam vero ante noſtra antecedunt hæc*, ὡς ὅρασις αὐγῆς, quaſi viſio auræ: *quæ S. Hieron. de Theodotione ſe addidiſſe teſtatur.* (*e*) Vertice meo.] *Aliqui libri, & Theodoretus*, τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς μου, vertice capitis mei. *Alii*, τοῦ κρασπέδου τῆς κορυφῆς μου, *& apud S. Hier.* in fimbria verticis mei: *quod pro cincinno inquit lxx poſuiſſe.* (*f*) Portæ.] *Ita etiam apud S. Hieron. in vulgata antiqua. In cæteris additur*, τῆς ἐσωτέρας, interioris. (*g*) Poſſidentis.] *In quibuſdam libris, & apud Theodoretum antecedunt hæc*, τῆς εἰκόνος τοῦ ζήλου, imaginis zeli. *Verum docet S.* Hieron. *pro ſtatua zeli, lxx ſtatuam poſſidentis eſſe interpretatos, & quod in quibuſdam codicibus reperiretur*, & in ſtatua imaginem zeli, *de Theodotione additum eſſe.* (*h*) Ad portam Orientalem.] *Hæc, quæ in hebraico non habentur, inquit S. Hier. a lxx eſſe poſita pro eo quod ipſe dixit*, portæ altaris idolorum zeli in ipſo introitu. *In cæteris codicibus, & apud Theodoretum iſta etiam ſunt adjuncta*, τοῦ θυσιαστηρίου, ἡ εἰκὼν τοῦ ζήλου ταύτης ἐν τῇ εἰσπορεύσει αὐτήν. *Credibile eſt eſſe Theodotionis, ut ſuperiora. Schol.* εἰκὼν ζήλου, Symmachus. ἐκτύπωμα παραζηλώσεως, ſimulachrum æmulationis. (*i*) Faciunt.] *Alii*, ἃς ὁ οἶκος ἰσραὴλ ποιοῦσι, quas domus Iſrael faciunt. (*) Atrii.] *In cæteris hæc ſequuntur*, καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ ὀπὴ μία ἐν τῷ τοίχῳ, & vidi: & ecce foramen unum in pariete: *quæ negat S. Hier. in lxx haberi.* (*k*) Fode] *In aliis, & ex parte apud Theodoretum hic locus ſic habet*, ὄρυξον δὴ ἐν τῷ τοίχῳ. καὶ ὤρυξα ἐν τῷ τοίχῳ, καὶ ἰδοὺ θύρα μία, fode nunc in pariete. Et fodi in pariete, & ecce porta una. (*l*) Iniquitates.] *In cæteris fere additur*, τὰς πονηρὰς, peſſimas. (*m*) Vana, abominationes] *Aut*, vanæ abominationes. *In cæteris autem hæc antecedunt*, πᾶσα ὁμοίωσις ἑρπετοῦ, καὶ κτήνους, omnis ſimilitudo reptilium, & animantium: *quæ teſtatur S. Hier. in lxx non eſſe.* (*n*) Super eos in circuitu.] *Libro Vaticano alia manu additum eſt alterum* κύκλῳ, *ut ſit*, in circuitu, in circuitu. *In quibuſdam vero, & apud Theodoretum eſt*, ἐπὶ τοῦ τοίχου κύκλῳ διόλου, in pariete in circuitu per totum, *ut vulgata.* (*o*) Thammuz.] *Theodoretus*, ὁ θαμμοὺζ ὁ ἄδωνίς ἐστι, κατὰ τὴν ἑλλάδα φωνὴν ὁ θαμμοὺζ. ſecundum græcam linguam, Adonis eſt. *De hoc multa S. Hier.* (*p*) Inter Ælam.] *Schol.* τὸ ἀναμέσον τοῦ αἰλὰμ, τῶν προθύρων φησί. ἤτοι τῶν καγκέλλων, αἰλὰμ δὲ τὸ προπύλαιον ἐκάλεσε τοῦ θείου ναοῦ πρὸ αὐτοῦ γὰρ ἵδρυτο τὸ χαλκοῦν θυσιαστήριον Illud, ἀναμέσον τοῦ αἰλὰμ, veſtibula, inquit, nimirum cancellos. *Aliud Schol.* αἰλὰμ δὲ τὸ προπύλαιον ὁ σύρος τὴν κιγκλίδα καλεῖ. ἥτις λέγεται παρὰ τοῖς πολλοῖς κάγκελλον, Ælam autem, quod veſtibulum eſt, Syrus vocat, κιγκλίδα, quam quidem multi dicunt cancellum. *Theodoretus etiam notat eſſe* προπύλαιον, *divini templi, ante quod collocatum erat altare æneum. Habuit autem in ſingulari numero* τοῦ αἰλὰμ, *quomodo ſignificat S. Hier. habuiſſe lxx & Theodotionem, Symmachum vero*, προπύλαιον, *Aquilæ vero primam editionem* προστάδα, *ſecundam vero*, αἰλὰμ *templi*: quam nos (*inquit*) porticum templi exprimere poſſumus, ſive intectum atrium, quod inter templum & altare erat. (*q*) Viginti.] *In aliis additur*, καὶ πέντε, & quinque: *quod notat S. Hier. in lxx non haberi, ſed in quibuſdam exemplaribus de Theodotione additum eſſe.* (*r*) Contra] *In aliquo, & apud Theodoretum adjungitur*, ἀνατολῶν, Orientem. *Vide cap.* 10. (*ſ*) Et ecce ipſi quaſi ſubſannantes.] *In cæteris eſt*, καὶ ἐπέστρεψαν τοῦ παροργίσαι με. καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ἐκτείνουσι τὸ κλῆμα, ὡς μυκτηρίζοντες, & converſi ſunt ad irritandum me. & ecce ipſi extendunt ramum quaſi ſubſannantes. *Teſtatur autem S. Hier. illud* extendunt ramum, *de Theodotione additum eſſe. Origenes*: Symmachus, καὶ ὡς ἀφιέντες εἰσὶν ἦχον ὡς ἆσθμα διὰ τῶν μυκτήρων ἑαυτῶν, & ſunt quaſi emittentes ſonitum velut anhelitum per nares ſuas: τὸ μὲν ἐκτείνουσι τὸ κλῆμα μὴ κείμενον παρὰ τοῖς ο΄. ἀπὸ Θεοδοτίωνος προσεθήκαμεν ἰστέον δὲ ὅτι μωρὰ ἑβραϊστὶ καὶ ἦχον καὶ κλῆμα σημαίνει Illud quidem igitur, ἐκτείνουσι τὸ κλῆμα quod apud lxx non habetur, ex Theod. addidimus. Sciendum autem, quod hebraice eſt, μωρὰ & ſonum, & ramum ſignificare. S. *Hieron. apud Symmachum videtur legiſſe*, ᾆσμα, *ita enim interpretatur*, in ſimilitudinem cantici. (*t*) Miſerebor.] *In cæteris ſequitur*, καὶ καλέσουσιν ἐν τοῖς ὠσίν μου φωνῇ μεγάλῃ, καὶ οὐκ εἰσακούσομαι αὐτῶν, & clamabunt in auribus meis voce magna: & non exaudiam eos: *Quæ item negat S. Hier. haberi in lxx.*

CAP. IX.

(*a*) Securis.] *In Compl. additur*, ἐξολοθρεύσεως, exterminationis. *Sed abeſt a Theodoreto, & collatis codicibus*: *&* S. Hieronymus *inquit ſolos lxx dixiſſe ſecurim pro vaſe interitus.* (*b*) Podere.] *Id eſt, veſte talari, ut interpretatur S.* Hieronym. *pro qua inquit Symmachum dixiſſe*, lineis. *Aquilam*, præcipua, *aut*, ſtola. *Theodotionem poſuiſſe ipſum verbum hebraicum, quod etiam repetit in fine capitis.* (*c*) Zona ſapphiri.] *Schol. ex Symmacho* πινακίδιον. *Sanctus* Hieronymus *ex eodem*, tabulas ſcriptoris habebat in renibus ſuis: *ex Theodotione*, κάστυ ſcribæ in manu ejus; *quod vocabulum inquit etiam Aquilæ eſſe in prima editione, in ſecunda autem* μελανοδόχον, id eſt, atramentarium Scribæ ad lumbos ejus. *Origenes*, πινακίδιον γραφέως ἔχων ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ, ἵνα ὥσπερ ὑπογράφῃ τὴν ἑκάστου κρίσιν. Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων, κάστυ γραμματέως. οὐδὲν δὲ ἡγοῦμαι σημαίνεσθαι παρ' ἕλλησιν ἐκ τῆς κάστυ φωνῆς. τῶν δὲ ἑβραίων τις ἔλεγε, τὸ καλούμενον καλαμάριον εἶναι τὸ κάστυ, tabellam ſcriptoris habens in manu ſua, ut quaſi ſubſcribat cujuſque judicium Aquila & Theodotio, κάστυ γραμματέως. Nihil autem puto apud græcos ſignificari vocabulo κάστυ, Hebræus vero quidem dicebat, κάστυ eſſe id quod vocatur calamarium. *Idem etiam ſibi ab hebræo reſponſum eſſe narrat Sanctus* Hieronymus. (*d*) De Cherubim.] ἀπὸ τοῦ χερουβὶμ. *Ita etiam Theodoretus, & Sanctus* Hieronymus *videtur legiſſe in pleriſque exemplaribus. Ipſe autem poſuit numero ſingulari*, de Cherub. *In aliquot eſt*, ἐπὶ τοῦ χερουβὶμ, deſuper ipſo Cherubim. (*e*) Sub dio.] εἰς τὸ αἴθριον, *dixiſſe etiam Theodotionem ſcribit* S. Hieronymus, *pro eo quod ipſe tranſtulit*, limen. (*f*) Mediam Hieruſalem.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum antecedunt hæc*, μέσην τὴν πόλιν, mediam civitatem. (*g*) Signum.] *Sanctus* Hieronymus: Pro ſigno, quod lxx, Aquila & Symm. tranſtulerunt, Theodotio ipſum verbum hebraicum poſuit Thau, quæ extrema eſt apud hebræos viginti & duarum literarum. *Origenes*, Aquila (*fortaſſe in alia editione*) & Theodotio, σημείωσις τοῦ θαῦ ἐπὶ τὰ μέτωπα, ſignum Thau ſuper frontes. ἑβραῖος δέ τις τῶν εἰς σωτῆρα πεπιστευκότων ἔλεγε, τὰ ἀρχαῖα στοιχεῖα ἐμφερὲς ἔχειν τὸ θαῦ τῷ τοῦ σταυροῦ χαρακτῆρι. καὶ προφητεύεσθαι περὶ τοῦ γινομένου ἐν χριστιανοῖς ἐπὶ τοῦ μετώπου σημείου, ὅπερ ποιοῦσιν οἱ πεπιστευκότες πάντες ὁποιουσοῦν προκαταρχόμενοι πράγματος, καὶ μάλιστα εὐχῶν ἢ ἁγίων ἀναγνωσμάτων. Hebræus autem quidam ex iis qui in ſalvatorem crediderunt, dicebat in antiquis elementis ipſum Thau ſimilitudinem habuiſſe characteri crucis: & prophetari de ſigno, quod inter Chriſtianos fit in fronte: quod quidem faciunt omnes, qui crediderunt, quamcunque rem ordiantur, & præſertim preces, vel ſanctas lectiones. *De hac re etiam Sanctus* Hieronymus. (*h*) A ſanctis.] *Aquila, & Th.* ἀπὸ τοῦ ναοῦ, a templo. (*i*) Vias.] *Schol. Hebræus*, τὰς αὐλὰς, atria: *quod notat etiam Sanctus* Hieronymus. (*k*) Percuterent.] *In aliquo libro additur*, ὑπελείφθην ἐγὼ, *& Theodoretus addit*, μόνος, *remanſi ego ſolus. Schol. notat hoc eſſe additum a Theodotione. Sanctus* Hieronymus *inquit id in vulgata editione ſubtractum eſſe, ſe autem ex hebraica veritate repoſuiſſe*, remanſi ego. (*l*) Populis.] *Origenes*, Pro, λαῶν, cæteri fecerunt, αἱμάτων, ſanguinem: *quod etiam innuit S.* Hieronymus.

CAP. X.

(*a*) Vox Dei Saddai.] *Theodoretus*: Symmachus, & Theodotio, βροντὴ θεοῦ ἱκανοῦ, tonitru Dei potentis, *vel*, fortis, *ut Sanctus* Hieronymus *interpretatur: qui addit etiam Aquilam dixiſſe.* (*b*) Extendit.] *Additur in aliis*, ὁ χερούβ, Cherub. *In quibuſdam vero aliis, & apud Theodoretum ſequitur præterea*, ἐκ τοῦ (*al* τῶν) ἀναμέσον τῶν χερουβεὶμ, *quod in vulgata*, de medio Cherubim. (*c*) Unum.] *In nonnullis ſequitur*, καὶ τροχὸς εἷς ἐχόμενος χερούβ ἑνὸς, & rota una juxta Cherub unum. (*d*) Ibant.] *In cæteris antecedit*, ὀπίσω αὐτοῦ, poſt ipſum, *quod Schol. notat eſſe additum e Theodotione.* (*e*) Et dorſa.] *Sic etiam Theodoretus. In aliquo antecedit*, καὶ πᾶσα ἡ σὰρξ αὐτῶν, *& in ſcholio*, καὶ πᾶσαι αἱ σάρκες αὐτοῦ. *Vulgata*, & omne corpus earum. (*f*) Gelgel.] *Theodoretus inquit ſignificare vim cognitionis. Sanctus* Hieronymus *refert Symmachum dixiſſe*, volubiles, *Aquilam vero*, rotam. (*g*) Me] *In aliis (quamvis cum aliqua varietate) ſequuntur hæc*, καὶ τέσσαρα πρόσωπα εἶχεν ἕκαστον τῶν ζώων, τὸ πρόσωπον τὸ ἕν. πρόσωπον χερούβ, καὶ τὸ πρόσωπον τὸ δεύτερον, πρόσωπον ἀνθρώπου καὶ τὸ τρίτον πρόσωπον λέοντος, καὶ τὸ τέταρτον πρόσωπον ἀετοῦ. Et quatuor facies habebat unumquodque animalium: facies una facies Cherub, & facies ſecunda facies hominis, & facies tertia leonis, & facies quarta aquilæ. *Quæ ſcribit Sanctus* Hieronymus *in lxx non haberi, ſed de hebraico eſſe addita. Legenda autem, quæ & ab ipſo, & a Theodoreto de hac a priore imaginis diſſimilitudine afferuntur.* (*h*) Eorum.] *In aliis additur, licet cum aliqua varietate*, καίγε αὐτοὶ ἐπεχόμενα αὐτῶν, etiam ipſæ juxta illa. (*i*) De domo.] *In aliis eſt*, ἀπὸ τοῦ αἰθρίου τοῦ οἴκου, de ſub dio domus. (*k*) E regione.] *Ita hic in omnibus collatis libris: quamvis ſupra cap.* 8. *ſimili loco in quibuſdam additum ſit*, ἀνατολῶν, *& hic etiam vulgata noſtra*, Orientalis. (*l*) Octo.] *Cæteri*, τέσσαρες, quatuor. (*m*) Chobar.] *In aliis adjungitur*, τὴν ὅρασιν αὐτῶν, aſpectum eorum.

CAP. XI.

(*a*) Earum.] *In aliis eſt*, αὐτῆς, ejus. (*b*) Montibus] *Sic etiam habent codices Theodoreti, quod ipſe in explanatione* extra urbem. *Complut. vero*, ἐπὶ τῶν ὁρίων, in finibus, *ut vulgata.* (*c*) Dominus] *In cæteris hæc ſequuntur*, αὕτη ὑμῖν οὐκ ἔσται εἰς λέβητα, καὶ ὑμεῖς οὐ μὴ γένησθε ἐν μέσῳ αὐτῆς εἰς κρέα, ἐπὶ τῶν ὀρέων (*rurſus Complut.* ὁρίων) τοῦ ἰσραὴλ κρινῶ ὑμᾶς καὶ ἐπιγνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριος, hæc non erit vobis in lebetem: & vos non eritis in medio ejus in carnes. In montibus Iſrael judicabo vos: & ſcietis, quia ego Dominus. *In nonnullis vero, & apud Theodoretum hæc præterea ſubtexuntur*, ὅτι ἐν τοῖς δικαιώμασί μου οὐκ ἐπορεύθητε, καὶ τὰ κρίματά μου οὐκ ἐποιήσατε, ἀλλ' οὐδὲ κατὰ τὰ κρίματα τῶν ἐθνῶν τῶν περικύκλῳ ὑμῶν οὐκ ἐποιήσατε, quia in juſtificationibus meis non ambulaſtis, & judicia mea non feciſtis: ſed neque juxta judicia gentium, quæ in circuitu veſtro ſunt, feciſtis. *Quæ teſtatur* S. Hier. *in lxx non haberi, ſed de hebræo eſſe addita: habet autem ipſe ſine negatione*, ſed juxta judicia gentium. (*d*) Quomodo.] *Iſtud* ὡς, *abeſt ab aliquo.* (*e*) Super ea, deſuper ea.] *Hæc repetitio abeſt a Compl. eſt tamen etiam in Theodoreto, & reſpondet hebraico.*

CAP. XII.

(*a*) In medio iniquitatum eorum.] *Hæc eſſe ex lxx, teſtatur Sanctus Hieronymus: pro quibus ipſe habet*, in medio domus exaſperantis, *& in aliquo codice, & apud Theodoretum eſt*, ἐν μέσῳ οἴκου παραπικραίνοντος. (*b*) Exaſperans.] *Theodoretus ex Symmacho*, προσερειστὴς, contentioſa. (*c*) Captivitatis.] *Additur in multis*, καὶ αἰχμαλωτεύθητι, & captivare, *ut apud Sanctum* Hieronymum. (*d*) Captivitatis.] *In aliquo, & apud Theodoretum*, ὡς σκεύη αἰχμαλωσίας, *& apud Sanctum Hieronymum*, ſicut vaſa captivitatis. (*) Parietem.] *Additur in aliis*, χειρὶ, *& apud S. Hieronymum*, manu. (*e*) Princeps, & dux.] *Cæteri*, τῷ ἄρχοντι, καὶ τῷ ἀφηγουμένῳ, principi, & duci. (*f*) Parabola.] *Sic teſtatur Sanctus* Hieronymus *omnes alios interpretes tranſtuliſſe, præter Symmachum, qui dixit*, proverbium. (*g*) Periit.] *Sanctus* Hieronymus, *ex Symmacho*, διαπνεύσει, id eſt, in ventum & auram tenuem diſſolvetur. (*h*) Quæ ad gratiam.] *Idem ex cæteris lubricum.*

CAP. XIII.

(*a*) Sicut vulpes.] *Theodoretus*, Hæc Symmachus manifeſtius eſt interpretatus, ὡς ἀλώπεκες ἐν ἐρειπίοις οἱ προφῆταί σου ἰσραὴλ, οὐκ ἀνέβητε εἰς τὰς διακοπὰς, οὐδὲ περιεφράξατε φραγμὸν περὶ τοὺς υἱοὺς ἰσραὴλ, ὑπὲρ τοῦ στῆναι ὡς (*iſtud* ὡς *abeſt ab aliquo, ut etiam a vulgata noſtra*) ἐν πολέμῳ ἐν ἡμέρᾳ κυρίου, ſicut vulpes in parietinis, prophetæ tui Iſrael: non aſcendiſtis ad interciſiones, neque obſepiviſtis ſepem circa filios Iſrael, ad ſtandum tanquam in prælio, in die Domini. (*b*) Et congregaverunt.] *Sic etiam apud* eſt, ſignificat octavam partem xeſti. Apollinarius, τὸ ἓν ποιεῖ χόεις δύο. Ipſum ἓν facit duos Choas: & addit S. Hieron. Atticos. (h) Et.] Sic etiam hebræus: ac tamen intelligendum putat, ut eſt in Compl. & vulgata, ὡς ἐγκρυφίαν, quaſi ſubcinericium. (i) Gentibus.] In cæteris hæc ſequuntur, οὗ διασκορπιῶ (aut, ἐκβαλῶ) αὐτοὺς ἐκεῖ, quo diſpergam, (aut, ejiciam) eos illuc. (k) Rancida.] In quibuſdam eſt, βέβηλον, prophana: in quibuſdam, & apud Theodoretum utrumque conjungitur, ἕωλον, καὶ βέβηλον. (l) Fulcimentum] στήριγμα, pro quo inquit S. Hieron. primam Aquilæ editionem dixiſſe baculum; ſecundam, & Symmachum, & Theodotionem, στερέωμα, id eſt, firmamentum.

CAP. V.

(a) QUartam.] Aq. & Theodotio, τὸ τρίτον, tertiam, & ſic deinceps: de qua re legendi ſunt S. Hier. & Theodoretus. S. Hieron. quidem ea quæ ſequuntur, & aſſumes quartam, & combures eam in medio ejus, videtur pro quarto loco apud lxx legiſſe, a quibus inquit addita de ſuo. (b) Et dices omni domui Iſrael.] Schol. οὐ κεῖται παρ᾽ ἑβραίοις, non ponitur apud hebræos. Apud Theodoretum eſt conjuncte cum antecedentibus, εἰς πάντα οἶκον ἰσραήλ. τάδε λέγει ἀδωναΐ κύριος, in omnem domum Iſrael. Hæc dicit Adonai Dominus quod reſpondet vulgatæ. In aliis autem utrumque conjungitur, εἰς πάντα οἶκον ἰσραήλ, καὶ ἐρεῖς, &c. (c) Juſtificationes.] Ita S. Hier. ex lxx, quorum verborum putat nullam eſſe conſequentiam. Ex Symmacho autem hæc refert: Hæc Hieruſalem quam in medio nationum poſui, & circa eam regiones, commutavit judicia mea impietatibus, quas didicit a gentibus, & juſtificationes meas a regionibus, quæ ſunt in circuitu ejus, quia legitima mea reprobaverunt, & in judiciis meis non ambulaverunt. Atq; in aliquo quidem codice, & apud Th. eſt, ἤλλαξε τὰ δικαιώματά μου εἰς ἀνομίαν ἐκ τῶν ἐθνῶν, καὶ τὰ νόμιμά μου ἐκ τῶν χωρῶν, &c. quæ videntur reſpondere verbis Symmachi a S. Hieronymo allatis. (d) Quia occaſio.] Sic S. Hier. ex lxx. ex Symm. autem, quia multitudo veſtra fuit ex gentibus, quæ in circuitu veſtro ſunt, ex Aquilæ autem ſecunda editione, eo quod numerati eſtis in gentibus quæ in circuitu veſtro ſunt. (e) Profecto.] ἦ μήν. Sic etiam Theodoretus. In aliquo eſt, εἰ μή, niſi, ut vulgata. (f) Polluiſti.] In aliis ſequitur, ἐν πᾶσι τοῖς προσοχθίσμασί σου, καὶ, in omnibus abominationibus tuis, &c. (g) Quarta tui pars] Schol. non ponitur apud hebræos: atque hic etiam notat S. Hieron. lxx primam tertiam partem diviſiſſe in duas. (h) Et quarta pars tui in gladio cadent.] Hoc inquit S. Hier. de Theodotionis editione ſub aſteriſcis additum eſſe. (i) Eos.] In cæteris ſequitur, καὶ παρακληθήσομαι, & conſolabor, ut vulgata. (k) Deſertum.] In pleriſque hæc ſequuntur, καὶ εἰς ὀνειδισμὸν τοῖς ἔθνεσι τοῖς κύκλῳ σου, & in opprobrium gentibus, quæ in circuitu tuo ſunt: nec multo aliter Theodoretus, καὶ εἰς ὄνειδος τοῖς κύκλῳ σου. Quæ inquit S. Hieron. in lxx non haberi, ſed pro iſtis eos addidiſſe de ſuo quæ ſequuntur, & filias tuas in circuitu tuo. (l) Et miſera.] καὶ δηλαϊστή, aut, δειλαϊστή, ut aliqui, aut, δειλαία, ut plerique. In aliquo eſt, βλασφημία στενακτή. καὶ δήλη παιδεία (al. καὶ δειλαία παιδεία) καὶ ἀφανισμὸς (al. καὶ ἀφανισμοῖς) καὶ αἱ θυγατέρες σου αἱ κύκλῳ σου ἐν τοῖς ἔθνεσιν, blaſphemia gemenda & manifeſtus luſus, & deſolatio, & filiæ tuæ, quæ in circuitu ſunt, in gentibus. A Theodoreto abeſt illud, βλασφημία, & in melioribus ejus codicibus legitur, δήλη παιδεία, καὶ ἀφανισμοῖς, inſignis in diſciplina, & deſolationibus. Sanctus Hieron. ex lxx agnoſcit autem στενακτή, ex Theodotione inquit additum eſſe, καὶ δειλαϊστή, cujus verbi notitiam ipſe non habeat, & pro quo tres alii interpretes tranſtulerunt, blaſphemiam. Sed paulo poſt hæc ſcribit, δειλαστήν, vel, δειλαίαν, quidam, infelicem, & miſeram, alii perſpicuam, & expoſitam ad miſeriam intelligi volunt. (m) In ultione furoris mei.] In cæteris hæc antecedunt, ἐν ὀργῇ, καὶ θυμῷ, in ira & furore: in quibuſdam, & apud Theodoretum hæc præterea ſequuntur, καὶ ἐλέγχοις, & increpationibus. (n) Defectionem.] In quibuſdam, & apud Theodoretum ſequitur, καὶ ἀποστελῶ αὐτὰς διαφθεῖραι ὑμᾶς, καὶ λιμὸν συνάξω ἐφ᾽ ὑμᾶς, & mittam eas, ut diſperdam vos, & famem congregabo ſuper vos.

CAP. VI.

(a) DElubra.] Aut phana: utroque enim modo interpretatur S. Hier. quæ græce dicuntur, τεμένη, & diſtinguit a templis. (b) Veſtra.] In cæteris ſubjunguntur hæc, καὶ δώσω τὰ πτώματα τῶν υἱῶν ἰσραὴλ κατὰ πρόσωπον τῶν εἰδώλων αὐτῶν, & dabo cadavera filiorum Iſrael ante faciem idolorum eorum. Quæ S. Hier. in lxx teſtatur non haberi. (c) Conterentur.] In nonnullis additur, καὶ καταπαύσονται, aut, καταπαυθῇ, quod vulgata, & ceſſabunt. (d) Veſtra.] Cæteri addunt, καὶ ἐξαλειφθῶσι τὰ ἔργα ὑμῶν, & delebuntur opera veſtra, ut vulgata. Affirmat autem S. Hier. multa de hoc capitulo a lxx prætermiſſa eſſe. (e) Dum fuerint.] In aliquo eſt, καὶ ὑπολείψομαι τοῦ γενέσθαι, aut, ἐν τῷ γενέσθαι. Theodoretus videtur habuiſſe, καὶ ἀναλήψομαι ἐν τῷ γενέσθαι. Vulgata, & relinquam in vobis eos qui fugerint gladium. (f) Et percutient.] In aliquo, & apud Theodoretum eſt, ὅτι κόψονται κατὰ πρόσωπον ἑαυτῶν, quia plangent ante faciem ſuam. Et in pleriſque hæc ſequuntur, περὶ τῶν κακιῶν, (al. κακῶν) ὧν ἐποίησαν, de omnibus malis, quæ fecerunt. (g) Quia ego Dominus locutus ſum.] Cæteri, διότι ἐγὼ κύριος οὐκ εἰς δωρεὰν λελάληκα τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς ἅπαντα τὰ κακὰ ταῦτα, quia ego Dominus non fruſtra locutus ſum, ut facerem eis omnia mala hæc. (h) Et dic, euge euge.] In aliquo ſemel eſt, εὖγε. Origenes: Illud, καὶ εἰπὸν, εὖγε, Symmachus paraphraſi explanans fecit, καὶ σχετλίασον. Aliud Schol. hebraice, ἆα, recte habet. S. Hieron. & dic heu. Pro quo, inquit, Aquila interpretatus eſt, ἆ ἆ, Symm. σχετλίασον, quod ſignificat, lamentare, vel plangere. lxx & Theodotio, εὖγε, quod magis inſultantis eſt, quam plangentis. (i) Et qui.] In quibuſdam antecedit, καὶ ὁ περιλειφθεὶς, aut, ὑπολειφθείς. Vulgata, & qui relictus fuerit, atque circundatus. (k) Excelſum.] In cæteris ſequuntur hæc, καὶ ἐπὶ πάσαις κορυφαῖς τῶν ὀρέων, & in cunctis ſummitatibus montium: quæ negat S. Hieron. eſſe in lxx. (l) Et ſubter arborem umbroſam.] In pleriſque adduntur iſta, καὶ ὑποκάτω δένδρου συσκίου, & ſubter univerſam quercum frondoſam. Quæ item inquit S. Hieron. a lxx omiſſa. In quibuſdam vero ſunt iſta, & non illa, καὶ ὑποκάτω δένδρου εὐσκίου.

CAP. VII.

(a) DIC.] Iſtud, εἰπόν, abeſt ab aliquo, & a Theodoreto. (b) Venit finis.] Apud Theodoretum, & in aliquo codice eſt, ἥκει τὸ πέρας νῦν, καὶ ἥξει τὸ πέρας, venit finis nunc: & veniet finis, &c. (c) Super te.] Poſt hæc in aliis, apud Theodoretum vero poſt, qui habitas terram, ſequuntur, quæ paulo poſt ſunt in noſtra, καὶ ἀποστελῶ, & mittam, &c. qui ordo magis reſpondet vulgatæ. Sed teſtatur S. Hier. juxta lxx ordinem fuiſſe mutatum. (d) Ego] In cæteris ſequitur, τὸν θυμόν μου, furorem meum. (e) Dominus.] In aliis ſequitur, κακία μία, κακία ἰδοὺ ἔρχεται, malitia una, malitia ecce venit: quæ (ſicut & multa alia in hoc capite) ex Theodotione ſub aſteriſcis addita eſſe ſcribit S. Hier. Symmachum vero pro κακία, vel πονηρία, poſuiſſe, κάκωσις, afflictio: quem ipſe perſpicuitatis cauſa ſequutus ſit. (f) Venit.] In aliis ſequitur, ἐξηγέρθη πρός σε. ἰδοὺ ἥκει τὸ πέρας, ἥκει ἡ πλοκὴ ἐπὶ σὲ, evigilavit adverſum te: ecce venit finis, venit contextus ſuper te. Schol. lxx pro πλοκὴ, poſuerunt τὸ πέρας. S. Hier. etiam teſtatur πλοκὴν, id eſt, ordinem contextumque malorum omnium, eſſe Theodotionis, pro quo ipſe dixerit, contractionem, Aquila, περισκόπησιν, contemplationem, & proſpectionem. Symm. inſpectionem. Poſt hæc autem in aliis ſequuntur, quæ paulo ante ſunt in noſtra, venit tempus, appropinquavit dies non cum perturbationibus, (Theodoretus, θορύβου, & S. Hier. perturbatione) neque cum doloribus: pro quibus Theodotio dixerit, venit tempus, prope eſt dies famis, & non gloriæ montium, Symm. vero, & tempus prope eſt, dies feſtinationis, & non recraſtinationis. (g) Ecce dies Domini.] In aliis eſt, ἰδοὺ ἡμέρα κυρίου κύριε, (aut, ἰδοὺ ἡμέρα τίκτει) ἰδοὺ τὸ πέρας ἥκει. ἐξῆλθεν ἡ πλοκὴ καὶ ἤνθησεν ἡ ῥάβδος, ἐξανέστηκεν ἡ ὕβρις, καὶ συντρίψει στήριγμα ἀνόμου, καὶ οὐ μετὰ θορύβου, οὐδὲ μετὰ σπουδῆς, καὶ οὐκ ἐξ αὐτῶν εἰσὶν, οὐδὲ ὡραϊσμὸς ἐν αὐτοῖς, ἥκει καιρὸς, &c. apud S. Hieron. ex vulgata antiqua, Ecce dies parit, ecce finis venit: egreſſa eſt complexio, & floruit virga: germinavit ſuperbia, ſuſcitata eſt injuria; & conteret fortitudinem iniqui, & non cum perturbatione, neque cum feſtinatione: & non ex ipſis ſunt, neque pulchritudo in eis. Sed pleraque ex Theodotione addita eſſe teſtatur S. Hieron. (h) Lugeat.] In aliis ſequitur, ὅτι ὀργὴ εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῆς, quia ira in omnem multitudinem ejus: quod idem negat haberi in lxx. (i) Revertetur.] Alii addunt, καὶ ἔτι ἐν ζωῇ τὸ ζῆν αὐτῶν. ὅτι ὅρασις εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῆς οὐκ ἀνακάμψει, & etiam in vita ipſum vivere eorum: quia viſio ad omnem multitudinem ejus non regredietur. S. Hier. Sed nec iſti duo verſus habentur in lxx editione. (k) Omnia.] In aliis ſubjungitur, καὶ οὐκ ἔστι πορευόμενος εἰς πόλεμον. ὅτι ἡ ὀργή μου εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῆς, & non eſt qui vadat ad prælium: ira enim mea in omnem multitudinem ejus. S. Hier. Et hæc in lxx non habentur. (l) Bellum in gladio.] Nonnulli & Theodoretus, ὁ πόλεμος, καὶ ῥομφαία, bellum & gladius. Compl. habet tantum, ἡ ῥομφαία. (m) Montes.] In cæteris hæc ſequuntur, ὡς περιστεραὶ μελετητικαὶ, quaſi columbæ meditantes: quod a lxx omnino prætermiſſum ſilentio Theodotionis eſſe teſtatur S. Hier. (n) Polluentur humore.] Schol. ὁ ἑβραῖος, παραλυθήσονται ὡς ὕδωρ, Hebræus, diſſolventur ut aqua. S. Hier. Pro genibus aquis fluentibus lxx tranſtulerunt femora polluentur humore. (o) Contemptui.] In aliis ſubjungitur, τὸ ἀργύριον αὐτῶν, καὶ τὸ χρυσίον αὐτῶν οὐ δυνήσεται ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου, argentum eorum, & aurum eorum non valebit liberare eos in die furoris Domini. S. Hier. Et hoc in lxx non habetur. (p) Mundi.] Sic S. Hier. alii vertunt illud, κόσμου, ornatus. (q) Suarum.] In multis additur, καὶ προσοχθίσματα, (Theodoretus, προσοχθισμάτων) αὐτῶν, & apud S. Hier. in vulgata antiqua, & offendicula ſua, quod tamen teſtatur eſſe ex Theodotione. (r) Viſitationem.] Hoc inquit S. Hier. a lxx eſſe poſitum pro eo quod ipſe dixit, arcanum meum. (ſ) Temere.] Idem ex Symmacho, & Theodotione, irrumpentes, & peſtilentes. (t) Et facient perturbationem.] S. Hier. in vulgata antiqua, & adducam perturbationem. Et in comm. ſcribit poſuiſſe ſe perturbationem pro eo quod lxx dixerint, φυρμὸν, ac poſſet tamen verti, inquinationem. Idem ex Aquila, concluſionem, ex Symmacho & Theodotione, καθήλωσιν, id eſt, confixionem. (u) Populorum.] Sic etiam Theodoretus. In Compl. eſt, κρίσεως αἱμάτων, &, apud S. Hier. in utraque, judicio ſanguinum. (x) Iniquitatis.] In cæteris hæc ſequuntur, καὶ ἄξω πονηροὺς ἐθνῶν, καὶ κληρονομήσουσι τοὺς οἴκους αὐτῶν, & adducam peſſimos de gentibus, & poſſidebunt domos eorum. S. Hier. Et hæc in lxx non habentur. (y) Propitiatio.] Legendæ varietates apud S. Hier. (z) Princeps.] In aliis antecedit, ὁ βασιλεὺς πενθήσει, καὶ, rex lugebit, &. quod omnino tacuiſſe lxx miratur S. Hieron. Sed Orig. τὸ, ὁ βασιλεὺς πενθήσει, συνήθως ἠστέρισται. τάχα διὰ τὸν σωτῆρα οὐκ ἂν νομισθέντα πενθεῖν. οὐκ ἑρμηνευσάντων τῶν ο᾽. τὸ ῥητὸν, ἢ μὴ εὑρηκότων τότε ἐν τῷ ἑβραϊκῷ τὴν λέξιν. οὐδὲν δὲ ἄτοπον σωζομένου καὶ τοῦ ῥητοῦ πενθεῖν λέγειν καὶ τὸν βασιλέα. εἴγε ἔκλαυσεν ὁ σωτὴρ ἐπὶ τὴν ἱερουσαλήμ. Illud, ὁ βασιλεὺς πενθήσει, ex more notatum aſteriſco eſt, (putamus enim, pro, ἠστέρισται, legendum, ἠστέρισται,) fortaſſe non tranſlata hæc ſententia a lxx, quod non putaretur fore ut Salvator lugeret, aut quod non invenerint dictionem iſtam in hebraico. Nihil autem abſurdi eſt, ſervata etiam iſta ſententia dicere, & regem lugere: ſiquidem flevit Salvator ſuper Hieruſalem.

CAP. VIII.

(a) QUinto.] Ita etiam Theodoretus. Compl. ἕκτῳ, ſexto, ut vulgata. (b) Domini.] In pleriſque, ut alibi ſæpe, eſt, ἀδωναΐ κυρίου, Adonai Domini. Origenes: ἐν τισὶ δὲ γέγραπται χεὶρ κυρίου κυρίου, καί γε ἐν ἄλλοις εἰρήκαμεν ὅτι πολλαχοῦ τὸ ἐκφωνούμενον ἐν τῇ, κύριος, φωνῇ, τὸ σεβάσμιον παρ᾽ ἑβραίοις ἐστὶν ὄνομα τοῦ θεοῦ, ὅπερ οὐ ταχέως προφέρονται πλὴν ἔστιν ὅτε τὸ, κύριος, τάσσεται καὶ ἐπὶ κυρίου τῶν δούλων. ἔνθα οὖν κεῖται τὸ κύριος κύριος, χρὴ εἰδέναι ὅτι τὸ μὲν ἕτερον οἱονεὶ τὸ κύριον ὄνομα καὶ ἄρρητόν ἐστι τοῦ θεοῦ. τὸ δὲ λοιπὸν τὸ κύριος ἑβραῖοι ἀδωναΐ ἐπὶ τοῦ κυρίου τάσσουσι. ὅτε μὲν προφερόμενοι τὴν φωνὴν ἐπὶ τοῦ ἀρρήτου ὀνόματος, ὅτε δὲ οἱονεὶ ἐπὶ τοῦ κυρίου τῶν δούλων· τὸ οὖν ἀδωναΐ κυρίου τῷ νοήσαντι τὰ εἰρημένα περὶ τοῦ ἀρρήτου ὀνόματος, οὐδὲν διαφέρει τοῦ κυρίου, ἐκδεδώκαμεν. In quibuſdam autem ſcriptum eſt, χεὶρ κυρίου κυρίου, manus Domini Domini. Atqui in aliis diximus, ſæpe, quod exprimitur in iſta voce κύριος, eſſe venerandum illud hebræos nomen Dei quod quidem non cito proferunt. Veruntamen eſt etiam, cum iſtud κύριος, uſurpatur in domino ſervorum. Ubi igitur ponitur, κύριος κύριος, intelligendum eſt, alterum quidem eſſe quaſi proprium, & ineffabile nomen Dei: reliquum vero κύριος, (fortaſſe deeſt aliquid, ſed ſententia ſatis clara,) Hebræi Adonai in Domino ponunt: interdum quidem proferentes vocem iſtam in nomine ineffabili, interdum vero, quaſi in Domino ſervorum. Illud igitur ἀδωναΐ κυρίου, intelligenti quæ dicta ſunt de ineffabili nomine, nihil differt a κυρίου, ut edidimus. (c) Viri.] Sic etiam Theodoretus. In nonnullis eſt, ὡς εἶδος ἀνδρὸς, & apud S. Hier. ex vulgata antiqua, quaſi ſpecies viri. (d) Quaſi viſio electri.] In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt, ὡς ὅρασις φέγγους, ὡς εἶδος ἠλέκτρου, quaſi aſpectus fulgoris, quaſi ſpecies electri. In quibuſdam vero ante noſtra antecedunt hæc, ὡς ὅρασις αὔρας, quaſi viſio auræ: quæ S. Hieron. de Theodotione ſe addidiſſe teſtatur. (e) Vertice meo.] Aliqui libri, & Theodoretus, τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς μου, vertice capitis mei. Alii, τοῦ κρασπέδου τῆς κορυφῆς μου, & apud S. Hier. in fimbria verticis mei: quod pro cincinno inquit lxx poſuiſſe. (f) Portæ.] Ita etiam apud S. Hieron. in vulgata antiqua. In cæteris additur, τῆς ἐσωτέρας, interioris. (g) Poſſidentis.] In quibuſdam libris, & apud Theodoretum antecedunt hæc, τῆς εἰκόνος τοῦ ζήλου, imaginis zeli. Verum docet S. Hieron. pro ſtatua zeli, lxx ſtatuam poſſidentis eſſe interpretatos, & quod in quibuſdam codicibus reperiretur, & in ſtatua imaginem zeli, de Theodotione additum eſſe. (h) Ad portam Orientalem.] Hæc, quæ in hebraico non habentur, inquit S. Hier. a lxx eſſe poſita pro eo quod ipſe dixit, portæ altaris idolorum zeli in ipſo introitu. In cæteris codicibus, & apud Theodoretum iſta etiam ſunt adjuncta, τοῦ θυσιαστηρίου, οὗ ἡ εἰκὼν τοῦ ζήλου τούτου ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτήν. Credibile eſt eſſe Theodotionis, ut ſuperiora. Schol. εἰκὼν ζήλου, Symmachus. ἐκτύπωμα παραζηλώσεως, ſimulachrum æmulationis. (i) Faciunt.] Alii, ἃς ὁ οἶκος ἰσραὴλ ποιοῦσι, quas domus Iſrael faciunt. (*) Atrii.] In cæteris hæc ſequuntur, καὶ ἴδον, καὶ ἰδοὺ ὀπὴ μία ἐν τῷ τοίχῳ, & vidi: & ecce foramen unum in pariete: quæ negat S. Hier. in lxx haberi. (k) Fode] In aliis, & ex parte apud Theodoretum hic locus ſic habet, ὄρυξον δὴ ἐν τῷ τοίχῳ. καὶ ὤρυξα ἐν τῷ τοίχῳ, καὶ ἰδοὺ θύρα μία, fode nunc in pariete. Et fodi in pariete, & ecce porta una. (l) Iniquitates.] In cæteris fere additur, τὰς πονηρὰς, peſſimas. (m) Vana, abominationes] Aut, vanæ abominationes. In cæteris autem hæc antecedunt, πᾶσα ὁμοίωσις ἑρπετοῦ, καὶ κτήνους, omnis ſimilitudo reptilium, & animantium: quæ teſtatur S. Hier. in lxx non eſſe. (n) Super eos in circuitu.] Libro Vaticano alia manu additum eſt alterum κύκλῳ, ut ſit, in circuitu, in circuitu. In quibuſdam vero, & apud Theodoretum eſt, ἐπὶ τοῦ τοίχου κύκλῳ διόλου, in pariete in circuitu per totum; ut vulgata. (o) Thammuz.] Theodoretus, ὁ θαμμοὺζ ὁ ἄδωνίς ἐστι, κατὰ τὴν ἑλλάδα φωνὴν ὁ θαμμοὺζ ſecundum græcam linguam, Adonis eſt. De hoc multa S. Hier. (p) Inter Ælam.] Schol. τὸ ἀναμέσον τοῦ αἰλὰμ, τῶν προθύρων φησί. ἤτοι τῶν καγκέλλων, αἰλὰμ δὲ τὸ προπύλαιον ἐκάλεσε τοῦ θείου ναοῦ πρὸ αὐτοῦ γὰρ ἵδρυτο τὸ χαλκοῦν θυσιαστήριον Illud, ἀναμέσον τοῦ αἰλὰμ, veſtibula, inquit, nimirum cancellos. Alind Schol. αἰλὰμ δὲ τὸ προπύλαιον ὁ σύρος τὴν κυκλίδα καλεῖ. ἥτις λέγεται παρὰ τοῖς πολλοῖς κάγκελλον, Ælam autem, quod veſtibulum eſt, Syrus vocat, κυκλίδα, quam quidem multi dicunt cancellum. Theodoretus etiam notat eſſe προπύλαιον, divini templi, ante quod collocatum erat altare æneum. Habuit autem in ſingulari numero τοῦ αἰλὰμ, quomodo ſignificat S. Hier. habuiſſe lxx & Theodotionem, Symmachum vero, προπύλαιον, Aquilæ vero primam editionem προστάδα, ſecundam vero, αἰλὰμ templi: quam nos (inquit) porticum templi exprimere poſſumus, ſive intectum atrium, quod inter templum & altare erat. (q) Viginti.] In aliis additur, καὶ πέντε, & quinque: quod notat S. Hier. in lxx non haberi, ſed in quibuſdam exemplaribus de Theodotione additum eſſe. (r) Contra.] In aliquo, & apud Theodoretum adjungitur, ἀνατολῶν, Orientem. Vide cap. 10. (ſ) Et ecce ipſi quaſi ſubſannantes.] In cæteris eſt, καὶ ἐπέστρεψαν τοῦ παροργίσαι με. καὶ ἰδοὺ αὐτοὶ ἐκτείνουσι τὸ κλῆμα, ὡς μυκτηρίζοντες, & converſi ſunt ad irritandum me. & ecce ipſi extendunt ramum quaſi ſubſannantes. Teſtatur autem S. Hier. illud extendunt ramum, de Theodotione additum eſſe. Origenes: Symmachus, καὶ ὡς ἀφιέντες εἰσὶν ἦχον ὡς ἆσθμα διὰ τῶν μυκτήρων ἑαυτῶν, & ſunt quaſi emittentes ſonitum velut anhelitum per nares ſuas: τὸ μὲν ἐκτείνουσι τὸ κλῆμα μὴ κείμενον παρὰ τοῖς ο᾽. ἀπὸ Θεοδοτίωνος προσεθήκαμεν ἰστέον δὲ ὅτι μωρὰ ἑβραϊστὶ καὶ ἦχον καὶ κλῆμα σημαίνει Illud quidem igitur, ἐκτείνουσι τὸ κλῆμα quod apud lxx non habetur, ex Theod. addidimus. Sciendum autem, quod hebraice eſt, μωρὰ & ſonum, & ramum ſignificare. S. Hieron. apud Symmachum videtur legiſſe ᾆσμα, ita enim interpretatur, in ſimilitudinem cantici. (t) Miſerebor.] In cæteris ſequitur, καὶ καλέσουσιν ἐν τοῖς ὠσίν μου φωνῇ μεγάλῃ, καὶ οὐκ εἰσακούσομαι αὐτῶν, & clamabunt in auribus meis voce magna: & non exaudiam eos: Quæ item negat S. Hier. haberi in lxx.

CAP. IX.

(a) SEcuris.] In Compl. additur, ἐξολοθρεύσεως, exterminationis. Sed abeſt a Theodoreto, & collatis codicibus: & S. Hieronymus inquit ſolos lxx dixiſſe ſecurim pro vaſe interitus. (b) Podere.] Id eſt, veſte talari, ut interpretatur S. Hieronym. pro qua inquit Symmachum dixiſſe, lineis. Aquilam, præcipua, aut, ſtola. Theodotionem poſuiſſe ipſum verbum hebraicum, quod etiam repetit in fine capitis. (c) Zona ſapphiri.] Schol. ex Symmacho πινακίδιον. Sanctus Hieronymus ex eodem, tabulas ſcriptoris habebat in renibus ſuis: ex Theodotione, κάστυ ſcribæ in manu ejus; quod vocabulum inquit etiam Aquilæ eſſe in prima editione, in ſecunda autem μελανοδόχον, id eſt, atramentarium Scribæ ad lumbos ejus. Origenes, πινακίδιον γραφέως ἔχων ἐπὶ τῆς ὀσφύος αὐτοῦ, ἵνα ὥσπερ ὑπογράφῃ τὴν ἑκάστου κρίσιν. Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων, κάστυ γραμματέως. οὐδὲν δὲ ἡγοῦμαι σημαίνεσθαι παρ᾽ ἕλλησιν ἐκ τῆς κάστυ φωνῆς. τῶν δὲ ἑβραίων τὶς ἔλεγε, τὸ καλούμενον καλαμάριον εἶναι τὸ κάστυ, tabellam ſcriptoris habens in manu ſua, ut quaſi ſubſcribat cujuſque judicium Aquila & Theodotio, κάστυ γραμματέως. Nihil autem puto apud græcos ſignificari vocabulo κάστυ, Hebræus vero quidem dicebat, κάστυ eſſe id quod vocatur calamarium. Idem etiam ſibi ab hebræo reſponſum eſſe narrat Sanctus Hieronymus. (d) De Cherubim.] ἀπὸ τῶν χερουβίμ. Ita etiam Theodoretus, & Sanctus Hieronymus videtur legiſſe in pleriſque exemplaribus. Ipſe autem poſuit numero ſingulari, de Cherub. In aliquot eſt, ἐπάνω τῶν χερουβίμ, deſuper ipſo Cherubim. (e) Sub dio.] εἰς τὸ αἴθριον, dixiſſe etiam Theodotionem ſcribit S. Hieronymus, pro eo quod ipſe tranſtulit, limen. (f) Mediam Hieruſalem.] In quibuſdam, & apud Theodoretum antecedunt hæc, μέσην τῆς πόλεως, mediam civitatem. (g) Signum.] Sanctus Hieronymus: Pro ſigno, quod lxx, Aquila & Symm. tranſtulerunt, Theodotio ipſum verbum hebraicum poſuit Thau, quæ extrema eſt apud hebræos viginti & duarum literarum. Origenes, Aquila (fortaſſe in alia editione) & Theodotio, σημείωσις τὸ θαῦ ἐπὶ τὰ μέτωπα, ſignum Thau ſuper frontes. ἑβραῖος δέ τις τῶν εἰς σωτῆρα πεπιστευκότων ἔλεγε, τὰ ἀρχαῖα στοιχεῖα ἐμφερὲς ἔχειν τὸ θαῦ τῷ τοῦ σταυροῦ χαρακτῆρι. καὶ προφητεύεσθαι περὶ τοῦ γινομένου ἐν χριστιανοῖς ἐπὶ τῶν μετώπων σημείου, ὅπερ ποιοῦσιν οἱ πεπιστευκότες πάντες ὁποιουοῦν προκαταρχόμενοι πράγματος, καὶ μάλιστα εὐχῶν ἢ ἁγίων ἀναγνωσμάτων. Hebræus autem quidam ex iis qui in ſalvatorem crediderunt, dicebat in antiquis elementis ipſum Thau ſimilitudinem habuiſſe characteri crucis: & prophetari de ſigno, quod inter Chriſtianos fit in fronte: quod quidem faciunt omnes, qui crediderunt, quamcunque rem ordiantur, & præſertim preces, vel ſanctas lectiones. De hac re etiam Sanctus Hieronymus. (h) A ſanctis.] Aquila, & Th. ἀπὸ τοῦ ναοῦ, a templo. (i) Vias.] Schol. Hebræus, τὰς αὐλὰς, atria: quod notat etiam Sanctus Hieronymus. (k) Percuterent.] In aliquo libro additur, ὑπελείφθην ἐγὼ, & Theodoretus addit, μόνος, remanſi ego ſolus. Schol. notat hoc eſſe additum a Theodotione. Sanctus Hieronymus inquit id in vulgata editione ſubtractum eſſe, ſe autem ex hebraica veritate repoſuiſſe, remanſi ego. (l) Populis.] Origenes, Pro, λαῶν, cæteri fecerunt, αἱμάτων, ſanguinem: quod etiam innuit S. Hieronymus.

CAP. X.

(a) VOX Dei Saddai.] Theodoretus: Symmachus, & Theodotio, βροντῆ θεοῦ ἱκανοῦ, tonitru Dei potentis. vel, fortis, ut Sanctus Hieronymus interpretatur: qui addit etiam Aquilam dixiſſe. (b) Extendit.] Additur in aliis, ὁ χερούβ, Cherub. In quibuſdam vero aliis, & apud Theodoretum ſequitur præterea, ἐκ τοῦ (al. τῶν) ἀναμέσον τῶν χερουβείμ, quod in vulgata, de medio Cherubim. (c) Unum.] In nonnullis ſequitur, καὶ τροχὸς εἷς ἐχόμενος χερούβ ἑνὸς, & rota una juxta Cherub unum. (d) Ibant.] In cæteris antecedit, ὀπίσω αὐτοῦ, poſt ipſum, quod Schol. notat eſſe additum e Theodotione. (e) Et dorſa.] Sic etiam Theodoretus. In aliquo antecedit, καὶ πᾶσα ἡ σὰρξ αὐτῶν, & in ſcholio, καὶ πᾶσαι αἱ σάρκες αὐτοῦ. Vulgata, & omne corpus earum. (f) Gelgel.] Theodoretus inquit ſignificare vim cognitionis. Sanctus Hieronymus refert Symmachum dixiſſe, volubiles, Aquilam vero, rotam. (g) Me] In aliis (quamvis cum aliqua varietate) ſequuntur hæc, καὶ τέσσαρα πρόσωπα εἶχεν ἕκαστον τῶν ζώων, τὸ πρόσωπον τὸ ἕν. πρόσωπον χερούβ, καὶ τὸ πρόσωπον τὸ δεύτερον, πρόσωπον ἀνθρώπου καὶ τὸ τρίτον πρόσωπον λέοντος, καὶ τὸ τέταρτον πρόσωπον ἀετοῦ. Et quatuor facies habebat unumquodque animalium: facies una facies Cherub, & facies ſecunda facies hominis, & facies tertia leonis, & facies quarta aquilæ. Quæ ſcribit Sanctus Hieronymus in lxx non haberi, ſed de hebraico eſſe addita. Legenda autem, quæ & ab ipſo, & a Theodoreto de hac a priore imaginis diſſimilitudine afferuntur. (h) Eorum.] In aliis additur, licet cum aliqua varietate, καίγε αὐτοὶ ἐπεχόμενα αὐτῶν, etiam ipſæ juxta illa. (i) De domo.] In aliis eſt, ἀπὸ τοῦ αἰθρίου τοῦ οἴκου, de ſub dio domus. (k) E regione.] Ita hic in omnibus collatis libris: quamvis ſupra cap. 8. ſimili loco in quibuſdam additum ſit, ἀνατολῶν, & hic etiam vulgata noſtra, Orientalis. (l) Octo.] Cæteri, τέσσαρες, quatuor. (m) Chobar.] In aliis adjungitur, τὴν ὅρασιν αὐτῶν, aſpectum eorum.

CAP. XI.

(a) EArum.] In aliis eſt, αὐτῆς, ejus. (b) Montibus.] Sic etiam habent codices Theodoreti, quod ipſe in explanatione extra urbem. Complut. vero, ἐπὶ τῶν ὁρίων, in finibus, ut vulgata. (c) Dominus] In cæteris hæc ſequuntur, αὕτη ὑμῖν οὐκ ἔσται εἰς λέβητα, καὶ ὑμεῖς οὐ μὴ γένησθε ἐν μέσῳ αὐτῆς εἰς κρέα, ἐπὶ τῶν ὁρίων (rurſus Complut. ὀρέων) τοῦ ἰσραὴλ κρινῶ ὑμᾶς καὶ ἐπιγνώσεσθε, ὅτι ἐγὼ κύριος, hæc non erit vobis in lebetem: & vos non eritis in medio ejus in carnes. In montibus Iſrael judicabo vos: & ſcietis, quia ego Dominus. In nonnullis vero, & apud Theodoretum hæc præterea ſubtexuntur, ὅτι ἐν τοῖς δικαιώμασί μου οὐκ ἐπορεύθητε, καὶ τὰ κρίματά μου οὐκ ἐποιήσατε, ἀλλ᾽ οὐδὲ κατὰ τὰ κρίματα τῶν ἐθνῶν τῶν περικύκλῳ ὑμῶν οὐκ ἐποιήσατε, quia in juſtificationibus meis non ambulaſtis, & judicia mea non feciſtis: ſed neque juxta judicia gentium, quæ in circuitu veſtro ſunt, feciſtis. Quæ teſtatur S. Hier. in lxx non haberi, ſed de hebræo eſſe addita: habet autem ipſe ſine negatione, ſed juxta judicia gentium. (d) Quomodo.] Iſtud ὡς, abeſt ab aliquo. (e) Super ea, deſuper ea.] Hæc repetitio abeſt a Compl. eſt tamen etiam in Theodoreto, & reſpondet hebraico.

CAP. XII.

(a) IN medio iniquitatum eorum.] Hæc eſſe ex lxx, teſtatur Sanctus Hieronymus: pro quibus ipſe habet, in medio domus exaſperantis, & in aliquo codice, & apud Theodoretum eſt, ἐν μέσῳ οἴκου παραπικραίνοντος. (b) Exaſperans.] Theodoretus ex Symmacho, προσερειστής, contentioſa. (c) Captivitatis.] Additur in multis, καὶ αἰχμαλωτεύθητι, & captivare, ut apud Sanctum Hieronymum. (d) Captivitatis.] In aliquo, & apud Theodoretum, ὡς σκεύη αἰχμαλωσίας, & apud Sanctum Hieronymum, ſicut vaſa captivitatis. (*) Parietem.] Additur in aliis, χειρὶ, & apud S. Hieronymum, manu. (e) Princeps, & dux.] Cæteri, τῷ ἄρχοντι, καὶ τῷ ἀφηγουμένῳ, principi, & duci. (f) Parabola.] Sic teſtatur Sanctus Hieronymus omnes alios interpretes tranſtuliſſe, præter Symmachum, qui dixit, proverbium. (g) Periit.] Sanctus Hieronymus, ex Symmacho, διαπνεύσει, id eſt, in ventum & auram tenuem diſſolvetur. (h) Quæ ad gratiam.] Idem ex cæteris lubricum.

CAP. XIII.

(a) SIcut vulpes.] Theodoretus, Hæc Symmachus manifeſtius eſt interpretatus, ὡς ἀλώπεκες ἐν ἐρειπίοις οἱ προφῆταί σου ἰσραήλ. οὐκ ἀνέβητε εἰς τὰς διακοπάς, οὐδὲ περιεφράξατε φραγμὸν ἐπὶ τοὺς υἱοὺς ἰσραήλ, τοῦ στῆναι ὡς (iſtud ὡς abeſt ab aliquo, ut etiam a vulgata noſtra) ἐν πολέμῳ ἐν ἡμέρᾳ κυρίου, ſicut vulpes in parietinis, prophetæ tui Iſrael: non aſcendiſtis ad interciſiones, neque obſepiviſtis ſepem circa filios Iſrael, ad ſtandum tanquam in prælio, in die Domini. (b) Et congregaverunt.] Sic etiam apud

Sanctum Hieronymum. In aliquot libris, & apud Theodoretum eſt, κ̓ ἐ συνήγαγον ποίμνιον, & non congregaverunt gregem. *Utraque lectio explanatur in commentariis græcis.* (*c*) Non reſurrexerunt.] *Sic etiam apud Sanctum Hieronymum. In aliis additur, itemque apud Theodoretum*, ἐν πολέμῳ, *aut*, ὡς ἐν πολέμῳ, tanquam in prælio. (*d*) Eſtis.] *In cæteris hæc ſequuntur*, κ̓ ἐλέγετε, φησὶ κύριος, κ̓ ἐγὼ ὐκ ἐλάλησα, *& apud* S. *Hieronymum in contextu vulgatæ antiquæ*, & dicebatis, dicit Dominus; & ego non ſum loquutus: *quæ idem in comment. teſtatur in lxx non haberi.* (*e*) Diſciplina.] Sive in correptione, *inquit Sanctus Hieronymus, pro eo quod ipſe vertit, in concilio, & Symmachus*, ἐν ὁμιλίᾳ. (*f*) Parietem.] *In aliquo, & apud Theodoretum additur*, ὡς ςερεὸν, ut ſolidum: *quod neque apud Sanctum Hieronymum eſt.* (*g*) Cadet.] *Sic etiam Theodoretus: alii*, εἰ πεσεῖται, ſi cadet. *Apud Sanctum Hieronymum pro hoc eſt*, ſtultitia: *quomodo inquit lxx & Theodotionem vertiſſe, pro eo quod Symmachus dixit*, ſine temperamento, *Aquila*, ἄναλος, abſque ſale. *In Complutenſi eſt utrumque*, ἀφροσύνῃ, πεσεῖται. *Schol.* Hebræus habet, χρίουσι τὸν τοῖχον πηλῷ ἄνευ ἀχύρων, linunt parietem luto abſque paleis, *quomodo fere vulgata noſtra.* (*) Magnos.] *Ita apud Sanctum Hieronymum, quod græce*, πετροβόλους. *Magni enim ſunt, qui machinis jaciuntur.* (*c*) Væ his.] *Theodor.* Hoc Symmachus apertius eſt interpretatus, ὐαὶ τ̃ συῤῥαπτούσαις ὑπαγκώνια ὑπὸ πάντα ἀγκῶνα χειρὸς, κ̓ ποιούσαις ὑπαυχένια πρὸς κεφαλῆς πάσης ἡλικίας εἰς τὸ θηρεύειν ψυχάς. Væ conſuentibus pulvinos ſub omni cubito manus, & facientibus cervicalia ad caput omnis ætatis ad venandum animas. (*i*) Pervertebatis.] *Theodoretus, ex Aquila*, ἐχειμάζετε, fluctuare faciebatis. (*k*) Juſti.] *In plerisque additur*, ἀδίκως, *& apud Sanctum Hieronymum*, inique.

CAP. XIV.

(*a*) VIRI.] *Delendum eſt in græco illud* λαοῦ. *In multis autem codicibus eſt*, ἄνδρες ἐκ (*aut*, ἀπὸ) πρεσβυτέρων τ̃ ἰσραὴλ, *& apud S. Hier. in vulgata antiqua*, viri de ſenioribus Iſrael. (*) Viri iſti.] *Theodoretus*: Apertius hoc Aquila eſt interpretatus, οἱ ἄνδρες ὗτοι ἀνήνεγκαν τὰ εἴδωλα αὐτῶν ἐπὶ καρδίας αὐτῶν, κ̓ σκάνδαλον ἀνομίας αὐτῶν ἔδωκαν ἀπέναντι τ̃ προσώπου αὐτῶν, viri iſti dedicarunt idola in corde ſuo, & ſcandalum iniquitatis ſuæ poſuerunt contra faciem ſuam. (*b*) Ad prophetam.] *Sic omnes collati codices, & Theodoretus. Apud S. Hier. in vulgata antiqua additur, ut paulo inferius etiam in noſtra*, ut interroget eum in me. (*c*) Averteret.] *Ita etiam Theodoretus. In multis eſt*, πλαγιάσωσι, averterent: *ſed S. Hieron. videtur legiſſe* πλαγιάσω, *ita enim in vulgata antiqua*, ut averterem: *niſi ſi mendum in eo eſt.* (*d*) Veſtras.] *Sic etiam Theodoretus, & reſpondet vulgatæ. In aliis additur*, πρός με, *& apud S. Hier. in vulgata antiqua*, ad me. (*e*) Deſertum.] *Sic etiam apud S. Hier. & Theodoretum, in nonnullis eſt*, σημεῖον, *quod vulgata noſtra*, exemplum: *& videtur ex alia tralatione.* (*f*) Errare fecerit.] *Cæteri*, πλανηθῇ, *& apud S. Hier.* erraverit. (*g*) Fuerit.] *In quibuſdam additur*, λόγον, *& apud S. Hier.* verbum. (*h*) Et juxta iniquitatem.] *Nonnulli, ac Theodoretus*, ὡσαύτως κ̓ τὸ ἀδίκημα τ̃ προφήτου ἔςαι, *& apud S. Hier.* & iniquitas ſimiliter prophetæ erit. (*i*) Dominus, ſi filii aut filiæ relinquentur.] *In aliquo eſt*, ἀδωναῒ κύριος, ἐὰν υἱὸς αὐτῶν ἢ θυγατέρας αὐτῶν ἐξέλωνται, Adonai Dominus, ſi filios ſuos aut filias ſuas liberabunt.

CAP. XV

(*a*) TAntum data eſt.] *Ita etiam Theodoretus. Alii*, πάρεξ ὃ πυρὶ δέδοται, præter id quod datum eſt igni. *In Compl. eſt*, ἰδοὺ πυρὶ δέδοται, ecce igni datum eſt, *ut vulgata noſtra.* (*b*) Annuam purgationem ex ea.] S. *Hier. ex lxx* ejus: *pro quo inquit Aquilam dixiſſe*, duo noviſſima ejus, *Symmachum & Theodotionem*, duas ſummitates ejus. (*c*) Dimittit.] *Sic S. Hier. ex lxx, quod græce*, ἐκλείπει, *id eſt*, deficere facit, *aut*, deficit.

CAP. XVI.

(*a*) INiquitates ſuas, & dices: Hæc dicit Dominus ad Hieruſalem.] *Hæc in græca noſtra editione per errorem erant repetita.* (*b*) Non ligaviſti mammillas tuas.] *In multis eſt*, ὐκ ἔδησαν, *& apud* S. *Hier.* non ligaverunt. *Pro his autem in aliquot codicibus, & apud Theodoretum*, ὐκ ἐτμήθη ὀμφαλός σου, non eſt præciſſus umbilicus tuus. *In multis utrumque ponitur: & apud* S. *Hieron. in contextu vulgatæ antiquæ. Sed in comm. noſtra ſolum agnoſcit ex lxx.* (*c*) Lota.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum additur*, εἰς σωτηρίαν, *& apud S. Hieron. in utraque editione*, in ſalutem. (*d*) Meus.] *Ita etiam Theodoretus, ſed multi* σου, *& S. Hieron. etiam in comm. tribuit lxx*, oculus tuus: *in hebraico eſt tantum*, oculus. (*e*) In ſanguine.] *Schol.* hebræus habet, ἐν ὑγρασίᾳ in humore, ὑγρασίαν, vocans circumjacentem ichorem. (*f*) Tempus divertentium.] *Schol. ex Theodoreto*, Hebr. καιρὸς τ̃ διαπαρθενευθῆναί σε, tempus ut ex virginibus excedas. *S. Hier. ex Aquilæ interpretatione ſecunda*, συναλλαγῆς, ſponſalium videlicet, & temporis nuptiarum, *ex prima ejuſdem, & Theodotione*, μαςῶν, uberum, *ex Symmacho*, ἀγάπης, dilectionis. (*g*) Hyacintho.] *Idem refert* S. *Hier. etiam ex Theodotione, pro quo Aquila & Symmachus dixerint ianthina.* (*h*) Trichapto.] *Theodoretus*, plexus eſt hic e capillis factus, qui capitibus mulierum circumponitur. *Origenes*, τριχαπτὸν, alii interpretes verterunt, ἄνθιμον κ̓ ἐπένδυμα. S. *Hier.* floridum, *tribuit Aquilæ* (ſive, *inquit*, palpabile) *Symmacho autem*, indumentum. *Nam Theodotio dictionem hebraicam retinuit. Aliud Schol.* (*in quo fortaſſe plures explicationes ſunt conjunctæ*,) πλέξις ἢ τινι αἱ τρίχες συμπλέκονται· τριχαπτὸν δὲ λέγει τὸ ἀπὸ χρυσοῦ κατεσκευασμένον· ἵνα εἴπῃ ἀπὸ χρυσονήματος. λέγει δὲ τὴν ἐκ χρυσοῦ διάζωδον ἐσθῆτα. Plexus quo capilli complicantur, tricaptum autem dicit, quod ex auro fabrefactum eſt: quaſi dixerit, ἀπὸ χρυσονήματος, ex aureo texto. Dicit autem veſtem ex auro, διάζωδον, quaſi animalium figuris intertextam. *Sed legendus S. Hier. qui hoc nomen a lxx factum putat* (*quamvis fortaſſe vetuſtius ſit*) *& pro eo ipſe ponit*, ſubtilibus. *Paulo autem inferius polymitum dixit, imitatus Symmachum, qui eo loco ita dixerat, cum cæteri interpretes eodem modo, atque hic.* (*) Valde.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum repetitur*, σφόδρα, *aut*, σφοδρῶς, *& in vulgata noſtra*, valde nimis. *In iiſdem vero additur præterea*, καὶ κατευθύνθης εἰς βασιλείαν· & profeciſti in regnum: *quæ teſtatur S. Hieron. a lxx eſſe omiſſa, & cauſam affert.* (*i*) In decore, in pulchritudine.] *Apud Theodoretum & in uno codice eſt tantum*, ἐν εὐπρεπείᾳ, *apud* S. *Hier.* in pulchritudine: *quare duæ interpretationes videri poſſunt. Compl.* ἐν εὐπρεπείᾳ ὡραιότητος, in decore pulchritudinis. (*k*) Tranſeuntem.] *In multis ſequitur*, ὃ ὐκ ἔςαι, cujus non erit. *In aliquo*, αὐτῷ ἐγίνετο, ipſi fiebat. *In quibuſdam*, αὐτῷ ἐγίνετο, ὃ ὐκ (*Theodoretus*, κ̓ ὐκ) ἔςαι, ipſi fiebat: quod non erit. *Vulgata noſtra*, ut ejus fieres. (*l*) Idola.] *Legendæ varietates ex cæteris interpretibus apud* S. *Hieronymum.* (*m*) Cibavi.] *Eſt hebraiſmus: & ſubintelligitur illud, quod in quibuſdam eſt additum*, ἃ, quibus. (*n*) Factum eſt.] *In multis ſequitur*, μετὰ ταῦτα, *& apud* S. *Hier.* poſt hæc. (*o*) Expiando.] ἐν τῷ ἀποτροπιάζεσθαί σε αὐτὰ αὐτοῖς. S. *Hier. in contextu antiquæ habet*, cum offerres illis; *in ſua*, conſecrans eis; pro quo (*inquit*) lxx tranſtulerunt, & dediſti eos ad placandum, ſive expiandum: Aquila, & Symm. & Th. poſuerunt, tranſtuliſti, & tranſduxiſti eos: quia ethnici per ignem filios ſuos vel transferunt parvulos, vel adultos tranſire compellunt. *Compl.* ἐν τῷ ἁγιάζεσθαί σε αὐτὰ αὐτοῖς, in ſanctificando te illos eis. (*o*) Tuam.] *In multis additur*, κ̓ τῶν βδελυγμάτων σου, *& apud S. Hier.* & abominationes tuas. (*p*) Infantiæ.] *Alii*, τ̃ ἡμέρας τ̃ νηπιότητος, *& apud* S. *Hier.* diei infantiæ, *itemque inferius.* (*r*) Tuas.] *In cæteris, & apud Theodoretum ſequitur* ὐαὶ, ὐαί σοι, *& apud* S. *Hier. in contextu antiquæ*, væ, væ tibi: *qui tamen in comment. inquit id in vulgata non haberi, ſed de Theodotionis editione additum eſſe.* (*ſ*) Habitaculum fornicationis.] *Sive*, fornicarium: *pro quo refert* S. *Hier. Symmachum, & Theodotionem dixiſſe*, πορνεῖον, lupanar, *Aquilam*, βόθυνον, foveam. (*t*) Proſtitutionem.] *Aut*, proſtibulum: *ut* S. *Hieron. in ſua: quod quidem*, ἔκθεμα, *inquit cæteros tres interpretatos eſſe*, excelſum, ſive ſublime. *Polychronius*, ἔκθεμα dicit, πορνεῖον, ubi meretrices alere conſueverunt. (*u*) Lupanaria.] *Ita etiam Theodoretus. Compl.* τὰς πορνείας σου *& apud* S. *Hieron.* fornicationes tuas. (*x*) Cum filiis.] *Ita apud* S. *Hieronymum in utraque. Sed ſunt, qui illud*, ἐπὶ τοὺς υἱοὺς, *interpretentur*, ſupra filios. (*y*) Si autem extendero.] *Ita etiam apud* S. *Hier. In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt*, κ̓ ἰδοὺ ἐκτενῶ, *vel*, ἐκτείνω, Et ecce extendam, *vel*, extendo. (*z*) Declinantes te de via tua, qua impie egiſti.] *Ab aliquo, & Theodoreto abeſt illud*, te: *ut hoc illis laudi aſcribatur.* S. *Hieron. in antiqua accipit illud*, ἐκκλινούσας, *tranſitive, ut aiunt*, quæ te declinare fecerunt de via tua. *Ac deinde, quaſi ex novo initio addit*: Impie egiſti, & fornicata es, *&c. atque ita lxx. conſtruxiſſe admonet etiam in comm. Et ab aliquo libro abeſt illud*, ἧς, *ac tantum eſt*, ἠσέβησας. (*a*) Super filias.] *In quibuſdam libris, & apud Theodoretum eſt*, ἐπὶ τοὺς υἱοὺς, *& apud* S. *Hier.* in filios. (*aa*) Teſtamenta tua.] *Ita apud* S. *Hier. Plerique vero*, τὰς πορνείας σου, fornicationes tuas. *Theodoretus*, τὰ πορνεῖα, lupanaria. (*b*) Chaldæorum.] *In multis eſt*, χαναὰν, κ̓ χαλδαίων, *aut*, κ̓ εἰς τοὺς χαλδαίους, *apud S. H.* Chanaan & Chaldæorum. (*c*) Quomodo diſponam filiam tuam.] *Alii*, τὰς θυγατέρας σου, filias tuas. *Compl.* τί ποιήσω τῇ καρδίᾳ σου λέγει ἀδωναῒ κύριος; *& apud Sanctum Hieron.* Quid faciam cordi tuo, dicit Adonai Dominus? *Nonnulli, & Theodor.* τίνι καθαριῶ τὴν καρδίαν σου λέγει ἀδωναῒ κύριος; *& vulg. noſtra*, quo mundabo cor tuum, ait Dominus Deus? (*d*) Fornicariæ.] *In aliquo, & apud Th. additur*, παῤῥησιαζομένης, *& apud Sanctum Hieronymum*, & impudentis. (*e*) Baſim.] *In aliquo eſt* τὸ ἔκθεμα, *itemque apud Theodoretum.* (*f*) Facta es.] *Nonnulli, & Theodoretus*, κ̓ ὐκ ἐγένου, *& Sanctus Hieronymus etiam in comm. ex lxx*, & non fuiſti. (*g*) Similis tui.] *Hoc inquit Sanctus Hier. a lxx eſſe additum. In uno codice, & apud Theodoretum plura leguntur, quæ ex variis interpretationibus videntur coagmentata*, ὑπὸ τ̃ ἀνδρὸς ἑαυτῆς εἰς ἀλλοτρίους ὁμοία σοι, ἡ παρὰ τ̃ ἀνδρὸς αὐτῆς λαμβάνουσα μισθώματα, κ̓ πᾶσι τοῖς ἐκπορνεύουσιν εἰς αὐτὴν προσδιδοῦσα (*al.* προδιδοῦσα) μισθώματα· πάσαις πόρναις δίδοται μισθώματα, σὺ δὲ προσέδωκας μισθώματα, quæ ſub viro ſuo ad alienos ſimilis tibi: quæ a viro ſuo accipit mercedes, & omnibus fornicantibus in ipſam addit (*al.* prodit) mercedes. Omnibus meretricibus dantur mercedes. Tu autem addidiſti mercedes, *&c.* (*h*) Tecum.] *Alii*, μετὰ σὲ ὐ, *& apud Sanctum Hieronymum*, & poſt te non. *In aliquo etiam, & apud Theodoretum eſt*, κ̓ μετὰ σὲ ὐ πορνεύσουσιν, (*al.* ὐ πορνεύουσιν) & poſt te non fornicabuntur. (*i*) Supercongrego.] ἐπισυνάγω, *& ſatis reſpondet hebræo. Alii*, ἐπὶ σὲ συνάγω, *apud Sanctum Hieronymum*, ſuper te congregabo (*k*) Adulteræ.] *In multis ſequitur*, κ̓ ἐκχεούσης αἷμα, & effundentis ſanguinem. *In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt*, μοιχαλίδων, κ̓ ἐκχεουσῶν αἷμα, *& apud Sanctum Hieronymum*, adulterarum, & effundentium ſanguinem. (*l*) Non dabo.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt*, ὐ μὴ δῷς, *aut*, προσδῷς, non dabis. (*m*) Et ſic feciſti impietatem.] *Aut*, iniquitatem, *ut apud Sanctum Hieronymum. In aliquot vero codicibus, & apud Theodoretum*, κ̓ ὕτως ὐκ ἐποίησα κατὰ πᾶσαν τὴν ἀσέβειάν σου, *quod reſpondet vulgatæ noſtræ*, & non feci juxta ſcelera tua, *&c.* (*n*) Filia.] *Reponendum eſt iſtud*, θυγάτηρ, *quod a Typographo eſt omiſſum.* (*o*) Sorores.] *Sic legiſſe Sanctum Hieronymum in lxx patet ex iis quæ ſcribit in comm. In quibuſdam tamen libris, & apud Theodoretum eſt*, ἀδελφὴ, ſoror. (*p*) Veſtra.] *Corrigendum in noſtra*, αὐτῶν, *ut habet Vaticanus, & ita apud Sanctum Hieronymum.* (*q*) Sodoma.] *In aliis additur*, ἡ ἀδελφή σου, *& apud Sanctum Hieronymum*, ſoror tua. (*r*) Vidi.] *Sic Chaldæus, & alii interpretantur ex hebraico. Multi tamen iſtud* εἶδον, *vertunt*, viderunt. *Apud Sanctum Hieronymum, in utraque eſt*, vidiſti. (*ſ*) Convertam.] *Sic apud Sanctum Hieronymum. Sed Theodoretus accipit, pro*, avertam, & averſabor averſionem earum. *Utrumque habet bonam ſententiam, recte perceptum.* (*t*) A principio.] *Ita etiam Theodoretus. In plerisque autem ſequitur*, κ̓ αἱ θυγατέρες αὐτῆς ἀποκατασταθήσονται καθὼς ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς, *& apud Sanctum Hieronymum*, & Samaria, & filiæ ejus reſtituentur, ſicut fuerunt a principio. (*u*) Et niſi fuiſſet.] *Theodoretus ad finem hujus clauſulæ putat ſupplendum*, τί ἄλλον ἂν εἰργάσω κακόν; quidnam amplius mali perpetraſſes? *Apud Sanctum Hieronymum nonnulla adduntur in medio. Idem vero & aliorum interpretum affert interpretationes.* (*x*) Portaſti.] *Plerique, & Theodoretus*, λήψῃ, porta. S. *Hier. hoc tribuit lxx, illud Aquilæ, & Theodotioni: Symmacho autem*, portatura es. (*y*) Receperis.] *Sic etiam apud* S. *Hier. & Theodoretum. Quidam vero libri habent*, ἐν τῷ ἀναλαμβάνειν με, dum ego recipiam.

CAP. XVII.

(*a*) PLantationem.] *Ita apud* S. *Hier. ex antiqua. In quibuſdam, & apud Theodoretum hæc antecedunt*, σπόριμον λαβεῖν ῥίζωσιν, ſativo, ut acciperet radicationem. (*b*) Ut reſpiceretur.] *Sic apud S. Hieron. quod græce*, ἐπικείμενον, *id eſt, ut extare, atque ſub aſpectum caderet, minime autem in ſublime ſe attolleret.* (*c*) Ut ipſa extare faceret ramos ſuos ſuper illum.] *Nimirum campum. Hæc videtur poſſe eſſe ſententia, & quidem eadem cum præcedenti, iſtorum verborum*, τ̃ ἐπιφαίνεσθαι αὐτὴν τὰ κλήματα αὐτῆς ἐπ' αὐτό. *In multis eſt*, τ̃ ἐπιφαίνεσθαι τὰ κλήματα αὐτῆς ἐπ' αὐτὴν, ut reſpicerent rami ejus ad eam, *id eſt, non longe diſcederent: quod optime reſpondet verſioni S. Hieronymi, qui in antiqua ſic habet*, ut tantum apparerent rami ejus ſub ea. (*d*) Dic: Cum venerit.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt*, εἰπὲ (*al.* εἶπον) αὐτοῖς, ἰδοὺ ἔρχεται, Dic eis: Ecce venit. *Illud*, eis, *neque in vulgata noſtra eſt.* (*e*) Ad ſe.] *Corrigendum eſt*, πρὸς ἑαυτὸν, *quod error Typographi fecit*, αὐτοὺς· *quo modo tamen eſt in aliquot libris.* (*f*) Ubi rex.] *Videtur omnino ſubintelligendum illud*, ὗ, *quod in multis exprimitur. In aliis vero quibuſdam, & apud Theodoretum eſt*, ἐν τῷ τόπῳ τ̃ βασιλέως τ̃ βασιλεύσαντος αὐτὸν, in loco regis, qui regnare ipſum fecerat. (*g*) Dedi manum ejus.] *In cæteris eſt*, δέδωκε, *& in vulgata noſtra*, dedit manum ſuam. (*h*) Rete.] *In multis additur*, μου, meum. (*i*) Circunſtrictione ejus] *Hoc videtur ſignificare*, ἐν τῇ περιοχῇ αὐτ̃, in conſtrictione retis. *In aliis autem, & apud Theodoretum ſequuntur hæc*, κ̓ ἄξω αὐτὸν εἰς βαβυλῶνα, κ̓ διακριθήσομαι ἐκεῖ μετ' αὐτ̃ τὴν ἀδικίαν (*al.* περὶ τ̃ ἀδικίας) αὐτ̃, ἣν (*al.* ἧς) ἠδίκησεν ἐπ' ἐμοὶ, κ̓ πάσας τ̃ φυγαδείας (*al.* ἐν ἐμοὶ ἐν πάσαις τ̃ φυγαδείαις) αὐτ̃. κ̓ πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτ̃ σὺν πάσαις τ̃ παρατάξεσιν αὐτ̃ ἐν ῥομφαίᾳ, *&c.* Et adducam eum in Babylonem, & diſceptabo ibi cum eo de injuſtitia ejus, qua injuſte egit ſuper me, & de omnibus profugiis (*al.* in me in omnibus profugiis) ſuis. Et omnes electi ejus cum omnibus aciebus ejus in gladio, *&c. Compl. habet*, ἐν πάσαις τ̃ φυγάσιν αὐτ̃, *& fortaſſe rectius legeretur*, ἐν πᾶσι τοῖς, in omnibus profugis ejus: *quod quidem, &* οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτ̃, *videri poſſunt duæ interpretationes. Vulgata habet tantum*, & omnes profugi ejus. (*k*) Cedri.] *In nonnullis, & apud Theodoretum eſt*, τ̃ ὑψηλῆς ἐκ κορυφῆς, excelſæ de vertice: *ac deinde ſequitur*, κ̓ δώσω ἀπὸ κεφαλῆς παραφυάδων αὐτῆς. & dabo de capite ramorum ejus: *quæ S. Hier. admonet de Theodotione eſſe addita.* (*l*) De corde eorum.] καρδίας. *Sed videtur ſubintelligi*, ἐκ, *quod in quibuſdam exprimitur, & ita apud S. Hier. in aliquo autem, itemque apud Theodoretum eſt*, ἐκ καρδίας κορυφῆς αὐτῆς, de corde verticis ejus. (*m*) Rami ejus reſtituentur.] *Hoc S. Hier. obelo prænotavit, quia in hebraico non habetur.*

CAP XVIII.

(*a*) OBſtupuerunt.] *In quibuſdam libris eſt*, ὡμωδίασαν, *itemque apud Theodoretum, qui Symmacho tribuit*, ἐγομφίασαν. *Utriuſque verbi eadem hoc loco videtur notio eſſe: ac fortaſſe pro* ὡμωδίασαν, *dicendum* ἠμωδίασαν, *quemadmodum eſt Hierem. cap.* 38. *in noſtra, quod in vulgata eſt* 31. (*b*) Operuerit.] *In plerisque additur*, ἱμάτιον, *& apud* S. *Hier.* veſtimento, *itemque paulo inferius.* (*c*) Patris.] *Sic etiam hebræus. Alii addunt*, αὐτ̃, ſui. (*d*) Juſto.] *Plerique*, δικαίου, juſti, *& paulo poſt*, ἀνόμου, iniqui. (*e*) Non memorabuntur.] *In aliquo additur*, αὐτῷ, ei. (*f*) Quia nolo mortem morientis, ait Dominus.] *In multis additur*, ἐπιςρέψατε, κ̓ ζήσεσθε, convertimini, & vivite, *quæ reſpondent vulgatæ. In quibuſdam vero totus ſic habet*, διότι ὐ βούλομαι τ̃ θάνατον τ̃ ἁμαρτωλ̃, λέγει ἀδωναῒ κύριος, ὡς τὸ ἐπιςρέψαι αὐτὸν ἀπὸ τ̃ ὁδ̃ αὐτ̃, κ̓ ζῆν τὴν ψυχὴν αὐτ̃, λέγει ἀδωναῒ κύριος. ἐπιςρέψατε οὖν, κ̓ ζήσεσθε. quia nolo mortem peccatoris, dicit Adonai Dominus, quam converti ipſum a via ſua, & vivere animam ejus, ait Adonai Dominus. Convertimini igitur, & vivetis. *Atqui ita fere Theodoretus, niſi quod, pro*, peccatoris, *habet*, morientis.

CAP. XIX.

(*a*) CAtulus.] *Sic etiam apud Sanctum Hieronymum in vulgata antiqua. In quibuſdam, & apud Theodoretum, eſt*, λέαινα, leæna. *In Compl.* ἐπὶ σκύμνοις, ſuper catulos. (*b*) Facta eſt.] *Sic etiam apud Sanctum Hieronymum. Nonnulli, & Theodoretus*, ἀνεμήθη, pavit. (*c*) Contra eum.] *Sic apud Sanctum Hieronymum, quod græce*, κατ' αὐτ̃, *poſſet tamen etiam verti*, de eo: *& in aliquo codice eſt*, περὶ αὐτ̃. (*d*) Introduxit.] *Plerique*, εἰσήγαγον, *& apud S.* Hieronymum, introduxerunt. (*e*) Ejus.] *In nonnullis, & apud Theodoretum additur*, μηκέτι, *aut*, ἔτι, *& apud S. Hieronymum*, ultra. (*f*) In malo granato, in aqua plantata.] *Apud Sanctum* Hieronymum, in malis granatis, *& illud*, plantata, *referendum eſt ad vitem, vel vineam. Aliqui ac Theodoretus habent* ῥοὰς ἐν ὕδατι πεφυτευμένης, mali granati in aqua plantati. (*g*) Vindicati ſunt.] *Ita apud Sanctum Hieronymum etiam in comm. licet quid ſibi velit iſta loquutio hoc loco, neſcire ſe fateatur. Videtur tamen referri poſſe ad hoſtes, qui de ea vindictam ſumpſerint. Nonnulli, ac Theodoretus, habent*, ἐξεδικήθησαν, κ̓ ἐξηράνθησαν αἱ ῥάβδοι, vindicatæ ſunt, & arefactæ ſunt virgæ. (*h*) Sine aqua.] *Ita etiam apud Sanctum* Hieronymum. *Nonnulli, ac Theodoretus, addunt*, κ̓ διψώσῃ, & ſitienti. (*i*) Fortitudinis. Tribus in parabolam lamentationis eſt.] *Corrigendum enim pro*, θρόνυ, θρήνυ. *Sic autem omnino apud Sanctum Hieronymum. In quibuſdam vero, & apud Theodoretum hic locus ſic habet*, κ̓ ὐκ ἔςαι ἐν αὐτῇ ῥάβδος ἰσχύος φυλῆς, (*al.* φυλὴ,) σκῆπτρον εἰς τὸ ἐξουσιάζειν, εἰς παραβολὴν θρήνου (*al.* θρήνων) ἐςίν. Et non erit in ea virga fortitudinis tribus, (*ſi tribus accipiatur in recto, eſt aliquantulum ſejungenda a præcedentibus, & conjungenda cum ſequentibus:*) Sceptrum ad dominandum, in parabolam lamentationis (*al.* lamentationum) eſt, *&c. Sed ſceptrum et tribus videri poſſunt duæ interpretationes: quod ex aliis locis notatis conſtare poteſt: & in hoc eodem capite paulo ſuperius notavit Sanctus* Hieronymus, *lxx pro*, in ſceptra dominantium, *vertiſſe*, in tribum ducum.

CAP. XX.

(*a*) QUintadecima menſis.] *Cæteri*, ἐν τῷ πέμπτῳ μηνὶ, δεκάτῃ τ̃ μηνὸς, in quinto menſe, decima menſis. (*b*) Si reſpondero.] *Sanctus* Hieronymus: Symmachus manifeſtius tranſtulit, non reſpondebo vobis. (*c*) Favus.] *Schol.* Hebræus autem dixit, καλλίςην, optimam. Symmachus dixit, ςάσις, ſtatus: ſtatum vocans, eſſe ibi ſacerdotium dicatum Deo. *Sanctus Hieronymus tribuit Aquilæ primæ editioni*, firmamentum, *ſecundæ*, inclytum, *Symmacho*, regionem, *Theodotioni*, fortitudinem. (*d*) Abominationes.] *Sanctus Hieronymus ex Symmacho*, nauſeas, *ex Aquilæ ſecunda editione*, abſciſiones. (*e*) Adinventionibus.] *Idem ex Aquilæ prima editione*, inquinamenta, *ex ſecunda, & Symmacho, & Theodotione*, idola. (*f*) Et adduxi.] *In cæteris hæc antecedunt*, κ̓ ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς αἰγύπτου. Et eduxi eos de terra Ægypti. (*g*) Et dixi ad domum Iſrael in deſerto: in præceptis meis ambulate.] *Sunt apud Theodoretum, & in omnibus collatis codicibus: abſunt tamen a Complut. ut a vulgata.* (*h*) Et non ambulaverunt.] *In aliquo codice, & apud Theodoretum hæc antecedunt*, κ̓ παρεπίκρανάν με ὁ οἶκος ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ, & irritaverunt me domus Iſrael in deſerto, *ut vulgata. In aliis adduntur etiam plura, quæ coagmentationem quandam interpretationum indicant.* (*i*) Delere eos.] *In quibuſdam & apud Theodoretum eſt*, τ̃ μὴ ἐξαλεῖψαι, *& apud Sanctum Hieronymum*, ne delerem. (*k*) Commiſceamini.] *Corrigendum in noſtra*, συναναμίσγεσθε. (*l*) Et exacerbaverunt.] *Apud Juſtinum in dialogo cum Tryphone, eſt*, κ̓ παρεπικράνατέ με, κ̓ τὰ τέκνα ὑμῶν ἐν τοῖς προςάγμασι, *&c.* Et exacerbaſtis me, & filii veſtri in præceptis, *&c.* (*m*) Feci.] *Aliqui libri, & Juſtinus*, ὐκ ἐποίησα, non feci. (*n*) Et eduxi.] *In plerisque eſt*, ὧν ἐξήγαγον, de quibus eduxi. (*o*) Dogmatibus.] *Nonnulli, & Theodoretus*, δόμασιν, donis. (*p*) In tranſducendo me.] *Sanctus Hieronymus videtur afferre ex vulgata antiqua*, cum transducerent. (*q*) Suis.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum ſequitur*, κ̓ ἔταξαν ἐκεῖ θυμὸν (*Compl.* ὀργὴν) δώρων αὐτῶν, *& apud Sanctum Hieronymum*, & poſuerunt ibi furorem munerum ſuorum. (*r*) Abama.] *Theodoretus ex Symmacho*, βαμὰ, Bama: *additque locum factum eſſe inſignem ex impietate erga idola: quod Scholiaſtes refert etiam ex Apollinario*, τόπος ἐςὶν ἐπίσημος ἐκ τῆς περὶ τὰ εἴδωλα δυσσεβείας γεγενημένος. *Aliud Scholion*, κατὰ μὲν σύρους, λίθος. ὁ δὲ ἑβραῖος, τί ἐςι βάμμα; ἔχει ὅπερ καλεῖται θυσιαςήριον εἰδώλων. τὰ γὰρ θεῦ θυσιαςήρια, βεσμὰ καλεῖται. Secundum quidem Syros, λίθος, lapis: hebræus autem habet, Quid eſt Bamma? quod quidem vocatur altare Idolorum. Altaria enim Dei vocantur βεσμὰ, Beſma. *In plerisque libris eſt*, ἀβανὰ, *aut*, ἀββανὰ, *quo modo inquit Sanctus Hieronymus errorem obtinuiſſe, ut in lxx ſcriberetur: ac diligenter de iſto vocabulo diſputat. De quo etiam alibi notatum eſt. Aliud Schol.* ἀββανὰ, λίθος ἑρμηνεύεται. λέγει οὖν ὅτι θαυμαςὸν εἰ ὡς θεῷ τῷ λίθῳ κατεδύετε. Abbana ponitur lapis. Inquit igitur mirandum eſſe, ſi tanquam Deum, lapidem colatis. (*ſ*) Quibus vos polluimini.] *In multis eſt*, υἱῶν ὑμῶν ἐν πυρὶ ὑμεῖς μιαίνεσθε, filiorum veſtrorum in igni vos polluimini: *in quibuſdam & apud Theodoretum*, ὑμεῖς ἐν τῷ διάγειν τὰ τέκνα ὑμῶν, ἐν πυρὶ ὑμεῖς μιαίνεσθε, veſtris in tranſducendo vos filios veſtros in igni vos polluimini. (*t*) Numero.] *In plerisque, & apud Theodoretum additur*, τ̃ διαθήκης, teſtamenti, *apud Euſebium lib.* 2. *Evang. Demonſt. præterea*, μου, mei. (*u*) Percutietis.] *Aq.* δυσαρεςήσεσθε, diſplicebitis vobis, *ut vulgata noſtra. Th.* προσοχθιεῖτε, infenſi eritis. *Symmachus*, μικροὶ φανήσεσθε, *& Sanctus* Hieronymus *ex eodem*, parvuli vobis videbimini. (*x*) Nageb.] *De hoc Sanctus Hieronymus, & nos alibi; itemque de ſubſolano. Theodoretus*, Thæman græca lingua meridies eſt, & Darom (*al.* δαρὼμ) Liba ſignificat, Nageb vero, auſtrum. Et ita Symmachus interpretatus eſt, υἱὲ ἀνθρώπου ςήρισον τὸ πρόσωπόν σου ἐπὶ τὸν νότον ὁδὸν λιβὸς, κ̓ προφήτευσον περὶ τ̃ δρυμοῦ τ̃ χώρας τῆς μεσημβρινῆς, Fili hominis firma faciem tuam ſuper auſtrum viam Libis, & propheta de ſylva in regione meridiana.

CAP. XXI.

(*a*) AIT Dominus.] *In plerisque*, κ̓ ἔςαι, λέγει ἀδωναῒ κύριος, *aut*, λέγει κύριος ὁ θεὸς, *& apud* S. *Hieronymum*, & erit, dicit Dominus Deus. (*b*) Ut teneat manus ipſius.] *Id eſt, ut manus Nabuchodonoſor eum teneat. Et in quibuſdam eſt*, τ̃ κρατεῖν εἰς χεῖρας αὐτ̃, in manus ejus ad tenendum. *In aliis vero*, τ̃ κρατεῖν χεῖρα αὐτῆς, ad tenendam manum ipſius gladii: *quod non videtur ſatis apte dici.* (*c*) Inhabitabunt: propter gladium fuit in populo meo. *Multi ex hebraico putant vertendum*, timores ob gladium fuerunt populo meo.] *In aliquot codicibus, & apud Theodoretum eſt*, οἱ παροικοῦντές μοι εἰς ῥομφαίαν ἐγένοντο σὺν τῷ λαῷ μου, qui habitabant prope me (*idque Theodoretus de ſacerdotibus dictum accipit*) in gladium facti ſunt cum populo meo. *Sanctus* Hieronymus: Rurſum ubi nos diximus, qui fugerant, gladio traditi ſunt, & illi (*id eſt, lxx*) & alii tranſtulerunt, hoſpites mei ſive habitatores. (*d*) Juſtificatus eſt.] *Aquila*, ὅτι ἠρεύνησεν, quia examinavit. (*e*) Ut non quaſſetur cor.] *A cæteris abeſt negatio*, μὴ, *& in quibuſdam, & apud Theodoretum additur*, αὐτῶν, ut quaſſetur (*vel*, percutiatur) cor eorum. (*f*) Bene.] *Ita etiam Theodoretus. In quibuſdam eſt*, εὖγε, euge, *itemque paulo poſt.* (*g*) Et tranſi.] *Nonnulli, & Theodoretus*, ὡς ἀςραπὴ διαπορεύου, tanquam fulgur tranſi. (*h*) Ambæ.] *Id eſt*, viæ: *reſpondet hebræo. In quibuſdam, & apud Theodor. eſt*, αἱ δύο ἀρχαὶ, ambo principia, *aut*, ἀρχαὶ δύο. (*i*) Et manus in principio viæ civitatis.] *Nonnulli ac Theodoretus*, ἑτοίμασαι χεῖρα κεντοῦσαν, ἐν ἀρχῇ ὁδοῦ ἑκάςης πόλεως κεντοῦσαν, para manum pungentem, in principio viæ cujuſque civitatis pungentem. *Ubi*, ἑτοίμασαι, *&* κεντοῦσαν, *duæ videntur interpretationes; atque illud*, ἑκάςης, *redundat. In aliis quibuſdam*, κ̓ χεῖρα ἑτοιμάσουσιν ἐν ἀρχῇ ὁδοῦ πόλεως, *ac ſi legeretur*, ἑτοίμασαι, *fortaſſe reſponderet hebræo*, & manum (*id eſt*, locum, *ut multi putant*) para in principio viæ civitatis. *Hoc autem loco S. Hier. inquit lxx, ab hebraico non tam ſenſu quam verbis in plerisque diſcordare.* (*k*) In medio ejus.] *In aliquo eſt*, ἐν πολιορκίᾳ, *vulgata*, munitiſſimam: *a Theodoreto abeſt utrumque.* (*l*) Ad faciendum ebullire.] *Polychronius*: ἀντὶ τ̃ ῥίψαι βέλη· ταύτῃ γὰρ τῇ λέξει ἐχρήσατο κ̓ ὁ ἑβραῖος. Pro eo, quod eſt, jacere ſagittas: hac enim dictione uſus eſt etiam hebræus. (*m*) Et jecur ſpeculandum.] *Pro*, κατασκοπήσασθαι, *corrigendum*, ἡπατοσκοπήσασθαι. (*n*) Vociferatione.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt*, κραυγῆς σάλπιγγος, clangore tubæ. (*o*) Coram eis.] *In aliquot libris, & apud Theodoretum ſequitur*, ἑβδομάζοντες, (*al.* ἑβδομάζοντος, *Complutenſ.* ἑβδομάζων) τὰς ἑβδομάδας αὐτοῖς, celebrantes (*aut*, celebrans) hebdomadas eis. *Quod in*

Scholio tribuitur Theodotioni. (p) Iniquitatem ejus ad recordandum.] *Apud Theodoretum, & in Compl. eſt,* ἀδικίαν αὐτῶν τοῦ συλληφθῆναι, iniquitatis eorum, ut capiantur. (q) In omnibus impietatibus veſtris.] *Schol.* οὐ κεῖται παρ᾽ ἑβραίοις, Non eſt apud hebræos. (r) Abſtuliſti.] *Ita etiam apud S. Hieron. apud quem legenda varietas ex Symmacho. Theodoretus, & aliquis codex habent,* ἀφελοῦ, *&* ἀπῶθου, aufer, repelle. (ſ) Ei non erit talis.] *Sic interpungendum. In quibuſdam eſt,* αὕτη, *& apud S. Hier.* hæc non erit ſimilis. (t) Iniquitatem.] *Abeſt hoc tertio loco a pleriſque: & S. Hieron. teſtatur bis tantum a lxx eſſe poſitum.* (u) Væ ei talis erit.] *Cæteri,* οὐδὲ αὕτη τοιαύτη ἔσται, *& apud S. Hier.* nec hæc talis erit. (x) Revertere.] *In aliis adjungitur,* εἰς τὸν κολεόν σου, in vaginam tuam.

CAP. XXII.

(a) Et illud in te.] *Aut,* tibi, *ut Sanctus Hieronymus, & in quibuſdam codicibus eſt,* ἐμπαίξονταί σοι. *In noſtra autem, ubi* ἐμπαίξεται, *corrigendum,* ἐμπαίξονται. (b) Latrones.] *In aliis eſt,* λῃσταὶ ἦσαν, latrones erant. *Typographus omiſit* λῃσταὶ, *quod retinendum erat; retinuit* ἦσαν, *quod in Vaticano non eſt.* (c) Conſummaſti.] *Videtur bene reſpondere ſententiæ. In aliis, & apud Theodoretum eſt,* συντελέσω, *& apud S. Hier. ex antiqua,* complebo. (d) Quæ in oppreſſione.] τὴν ἐν καταδυναστείᾳ, *ut referatur ad,* conſummationem, *in aliquo eſt,* τῆς, *ut referatur ad,* malitiæ. *Apud S. Hier. eſt,* malitiæ tuæ in oppreſſione tua. (e) Inducam.] *Corrigendum in noſtra,* ἐπάξω, *ut in Vaticano: & in uno alio eſt,* ἰδοὺ οὖν ἐπάξω χεῖρά μου ἐφ᾽ οἷς συντετέλεκας, καὶ οἷς ἐποίησας. Ecce igitur inducam manum meam pro iis quæ conſummaſti, & quæ feciſti. *In aliis autem eſt,* ἐὰν δὲ (*Theodoretus,* ἰδοὺ οὖν) πατάξω χεῖρά μου πρὸς χεῖρά μου, ſi autem percuſſero manum meam ad manum meam. (f) Hæreditabo in te.] *Vel,* poſſidebo te, *ut S. Hier. pro quo inquit Aquilam in prima editione, ac Theodotionem, dixiſſe,* & contaminabo te, *Symmachum vero,* & vulnerabo te. (g) Admiſta eſt.] *Nimirum domus Iſrael. In aliis eſt,* ἀναμεμιγμένοι, admiſti, *aut,* ἀναμεμιγμένον, *id eſt, tota illa maſſa deterioris metalli.* (h) Commiſtionem.] *Sic teſtatur S. Hier. etiam Aquilam vertiſſe in ſecunda tranſlatione, quod in prima dixerit,* στέμφυλον, *&* γίγαρτον, (*quod utrumque acinum vinacii ſignificat,*) *Symmachus autem, ſcoriam.* (i) Illud.] αὐτὸ, *id eſt, maſſam illam. Nonnulli, & Theodoretus habet,* εἰς αὐτήν, in eam, *id eſt, fornacem.* (k) Et viduæ tuæ multiplicatæ ſunt in medio tui.] *Aliquot codices, & Theodoretus,* τὰς χήρας αὐτῆς ἐπλήθυναν ἐν μέσῳ αὐτῆς, viduas ejus multiplicaverunt in medio illius: *ut vulgata noſtra.* (l) Sanguinem.] *In nonnullis, & apud Theodoretum additur,* τοῦ ἀπολέσαι ψυχὰς, ad perdendum animas. (m) Ungentes eos.] *Aut,* linientes. *Schol.* Hebræus ſic dicit, ἤλειφον αὐτοὺς πηλῷ ἄνευ ἀχύρου, liniebant eos luto abſque palea. (n) Ante faciem meam integre.] *Pleriſque, ac Theodoretus,* ἐν διακοπῇ φραγμοῦ πρὸ προσώπου μου, in ſepis interciſione ante faciem meam. (o) Iræ.] *Theodoretus & Complut.* τῆς γῆς, terræ.

CAP. XXIII.

(a) Ooliba.] *Sic etiam vulgata noſtra. In quibuſdam, & apud Theodoretum, additur,* ἡ νεωτέρα, junior. (b) Juvenes.] *In aliquo codice, & apud Theodoretum eſt,* νεανίσκοι ἐπίλεκτοι πάντες ἱππεῖς ἱππαζόμενοι, juvenes electos omnes equites equitantes, *&c. & Theodoretus addit,* ἐφ᾽ ἵππων, in equis. (c) Electi filii Aſſyriorum omnes.] *In quibuſdam, & apud Theodor. eſt,* ἐπὶ τοὺς ἐπιλέκτους (*al.* ἐκλεκτοὺς) υἱοὺς Ἀσσυρίων πάντας, ſuper electos filios Aſſyriorum omnes. (d) Ipſis.] *In aliquo, & apud Theodoretum,* αὐτῆς, ſuis. *S. Hieron. videtur habuiſſe,* αὐτῶν, adinventionibus eorum. (e) Applicationem.] *Theodoretus:* Aquila, τὴν ἐπίθεσιν, interpretatus eſt, ἐπιπόθησιν, libidinem. (f) Adoleſentes electi omnes.] *Rurſus nonnulli,* νεανίσκους ἐπιλέκτους πάντας, adoleſcentes electos omnes. (g) Precioſis.] *Schol.* εὐπάρυφα, dixit, pro κεκοσμημένα, ornatis. *Aliud Schol.* διαπόρφυρα, ποικιλτὰ, intexta cum purpura, variegata. *S. Hier.* veſte varia, ſive precioſa. (h) Depictos in ſtylo, accinctos variegatis.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum, antecedit,* ἐν χρώμασιν· *quare ita interpungunt,* depictos in coloribus, in ſtylo accinctos: variegata ſuper lumbos eorum. *Sed fieri poteſt, ut,* in coloribus, *&,* in ſtylo, *ſint duæ ejuſdem vocabuli hebraici interpretationes.* (i) Tincta, &.] *Videtur tranſpoſitum, pro,* & tincta. *Apud Theodoretum eſt,* καὶ τιάραι βαπταὶ, & tiaræ tinctæ, *quod reſpondet vulgatæ noſtræ. In quibuſdam vero codicibus conjungitur utrumque,* παράβαπτα, καὶ τιάραι βαπταί. (k) Aſpectus triplex omnium.] *Theodoretus ex Symmacho,* ὄψις σκυλευτῶν πάντων, aſpectus prædonum omnium. *S. Hier. videtur legiſſe in vulgata antiqua,* triſtatarum omnium. (l) Ejus.] *In pleriſque eſt,* αὐτῶν, eorum. (m) Ejus.] *Item hic in aliquo eſt,* αὐτῶν, ſua ipſorum. (n) Diei.] *In multis eſt,* ἡμέρας dierum. (o) Verenda.] *Polychronius: Hebræus,* καὶ αἱ διεγέρσεις αὐτῶν, ὡς ἵππων, & excitationes eorum, quaſi equorum. (p) Viſitaſti.] *Corrigendum in noſtra pro,* ἐπισκέψω, ἐπεσκέψω. (q) Adoleſcentiæ tuæ.] *In quibuſdam antecedit* ἔπεσαν, *in quibuſdam, & apud Theodoretum ſequitur,* ἔπεσον, ceciderunt. (r) Phacuc.] *Aquila,* ἐπισκέπτην, καὶ τύραννον, καὶ κορυφαῖον, viſitatorem, & tyrannum, & ducem. *S. Hier. teſtatur etiam Symmachum & Theodotionem poſuiſſe nomina hebraica, ut lxx.* (ſ) Triſtatas.] *Videtur hoc loco* τρισσοὺς, *idem valere, ac* τριστάτας, *quod eſt in aliquot codicibus, & apud Theodoretum. S. Hieron.* ſive triſtatas, quos nos principes principum, interpretati ſumus. *In aliquot libris utrumque conjungitur,* τριστάτας τρισσούς. Ubi duæ, niſi fallor, interpretationes in unam coaluerunt. Τρισσὸς, tertius a rege, nomen dignitatis. Idem, τριστάτης. Sunt qui dicant fuiſſe regios ſatellites, tria haſtilia manu tenentes. Sed aliter Hieron. *Triſtata,* inquit, *nomen eſt apud Græcos, ſecundi gradus poſt regiam dignitatem; de quibus ſcriptum eſt, veruntamen ad tres primos non pervenit: qui principes equitum peditumque erant & tributorum: quos nos magiſtratus utriuſque militiæ & præfectos annonarii tituli nominamus.* Idem exponens hæc verba Dan. 5. τρίτος ἐν τῇ βασιλείᾳ μου ἄρξει, *Tertius,* inquit, *in regno meo erit, vel tertius poſt me, vel unus e tribus principibus, quos alibi* τριστάτας, *legimus.* 4 Reg. 7. τριστάτης ἐφ᾽ ὃν ὁ βασιλεὺς ἐπανεπαύετο ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ, dux ſive princeps in cujus manum rex recumbebat. De hac voce diximus & ſupra verſ. 15. ubi Symm. σκυλευτῶν. i. prædonum, ac ſi eſſet a שלל derivata. *Druſ.* (t) Mittet.] *Alii,* βαλοῦσι, *& apud S. Hier.* mittent. *Quæ autem antecedunt, eodem modo ſe habent apud S. Hier. atque in noſtra. In quibuſdam vero, & apud Theodoretum hoc modo,* ἀπὸ βορρᾶ μεθ᾽ ὅπλων, καὶ ἁρμάτων, καὶ τροχῶν, καὶ πλήθους λαῶν, καὶ θώρακας, καὶ ἀσπίδας, καὶ περικεφαλαίας, περιθήσονται ἐπὶ σέ, ab Aquilone cum armis, & curribus, & rotis, & multitudine populorum, & thoraces, & clypeos, & galeas circumponent ſuper te. (u) Et ærumnas tuas.] *Ita etiam Theodoretus. A Complut. abſunt: & videri poſſunt altera interpretatio ejus quod præceſſit,* labores tuos. (x) Latum.] *In cæteris hæc ſequuntur, quæ quaſi per parentheſim dicta ſunt accipienda,* καὶ ἔσται εἰς γέλωτα, καὶ εἰς μυκτηρισμὸν, & erit in riſum & ſubſannationem. (y) Illum.] *In aliquo codice, & apud Theodoretum ſequuntur hæc,* καὶ ἐκσπάσεις, καὶ τὰ ὄστρακα αὐτῆς καταφάγῃ (*Complut.* κατατρώξῃ) καὶ τοὺς μαστούς σου καταπλεῖς, & exhauries, & teſtas ejus devorabis, & ubera tua lacerabis. *Sed teſtatur S. Hier. pro his a lxx dictum eſſe, &* feſtivitates, *&c.* (z) Nonne.] *In multis* εἰ, ſi. (ω) Eis per ignita.] *Id eſt, idolis. Alii,* αὐτοὶ (*aut* αὐτὰ αὐτοὶ) διὰ πυρὸς, ipſos ipſi per ignem. *Apud Theodoretum eſt tantum* διὰ πυρὸς, *quomodo fortaſſe habuit S. Hier. in vulgata antiqua.* (aa) Et quia ſic.] *In aliquo eſt,* καὶ ἰδοὺ οὕτως, & ecce ſic. (bb) Et quia.] *Nonnulli,* καὶ ἔπεμπον, & mittebant. (cc) Meum.] *In nonnullis additur,* ἐτίθεις ἔμπροσθεν αὐτῶν, καὶ, ponebas ante eos, &. (dd) Et ad viros.] *Illud,* &, *abeſt a quibuſdam, ſed non ab hebraico: & multi interpretantur,* & cum viris. (ee) Venientes.] *In multis & apud Theodoretum additur,* οἰνωμένους, ebrios: *quod etiam videtur apud S. Hier. agnoſci ex vulgata antiqua. Sed dictio hebraica potius ſignificat Sabæos, aut undiquaque.* (ff) Sanguinis.] *In quibuſdam & apud Theodoretum eſt,* ἐκχέουσιν αἷμα, effundunt ſanguinem; *ſed melius in uno vetuſto codice,* ἐκχεουσῶν αἷμα, effundentium ſanguinem. (gg) Et lapida ſuper eas lapides turbarum, & confodito.] *Multi,* καὶ κατακεντήσουσιν, & confodient eas in gladiis ſuis. *Aliqui & Theodoretus,* λιθοβοληθήτωσαν ἐν λίθοις ὄχλων, καὶ κατακεντείτωσαν, & lapidentur lapidibus turbarum, & confodiant.

CAP. XXIV.

(a) In diem.] *Apud S. Hieron. in vulgata antiqua eſt tantum,* diem. *In quibuſdam vero codicibus, & apud Theodoretum eſt,* τὸ ὄνομα τῆς ἡμέρας, nomen diei. (b) Et ego.] *In quibuſdam codicibus, & apud Theodoretum hæc antecedunt,* ὦ (*al.* οὐαὶ) πόλις τῶν αἱμάτων, *& apud S. Hieron.* væ civitas ſanguinum. (c) Torrem.] *Ita etiam S. Hier. & Theodoretus. In aliquo eſt,* λαόν, populum. (d) Jus.] *In pleriſque additur,* καὶ τὰ ὀστᾶ συντεβήσονται, *al.* συμφρυγῇ, *al.* συμφρυγήσονται, *& apud S. Hier.* & oſſa concrementur. (e) Carbones.] *In multis additur,* αὐτῆς, *& apud S. Hier.* ſuos: *in quibuſdam, & apud Theodoretum præterea,* κενή, inanis. *In his etiam quæ ſequuntur, magna varietas. In aliquot codicibus, & apud Theodoretum, ſic habent,* ὀξύνθῃ, ὅπως προσκαυθῇ, καὶ θερμανθῇ, καὶ ἐκφρυγῇ ὁ χαλκὸς αὐτῆς, καὶ τακῇ ἐν μέσῳ αὐτῆς ἡ ἀκαθαρσία αὐτῆς, καὶ ἐκλίπῃ ὁ ἰὸς αὐτῆς. καὶ ταπεινωθήσεται ὁ ἰὸς αὐτῆς, καὶ οὐ μὴ ἐξέλθῃ. *Apud S. Hier.* Incenſa eſt, ut exuratur, & frigatur æs ejus, & concremetur in medio illius immundicia ejus, & deficiat rubigo ejus. Humiliabitur rubigo, & non exiet, *&c.* (f) Pro eo, quod contaminata es tu.] *In multis, & apud Theodoretum eſt,* ἐν τῇ ἀκαθαρσίᾳ σου ζέμα, ἀνθ᾽ ὧν ἐμιαίνου σὺ καὶ οὐκ ἐκαθαρίσθης ἀπὸ ἀκαθαρσίας σου, *& apud S. Hieron.* In immundicia tua zema (*id eſt, fervor:*) pro eo, quod contaminata es tu, & non es emundata ab immundicia tua. (g) Nec miſerebor.] *In nonnullis additur,* καὶ οὐ μὴ παρακληθῶ, *& apud S. Hier.* nec deprecabilis ero. (h) Cogitationes.] *In aliis eſt,* ἐπιτηδεύματα, *& apud S. Hier.* adinventiones: *quamvis hæc etiam modo ſolet interdum verti,* ἐνθυμήματα. (i) Deſideria.] *Schol. ex Theodoreto.* Hebræus, ἐπιθύμημα, deſiderium. (k) In præparatione.] *Sic apud S. Hieron. etiam in comm. & explicat, quid ſignificet. Abeſt a Theodoreto.* (l) Nec flebis.] *In quibuſdam additur,* οὐδὲ μὴ ἔλθῃ σοι δάκρυα, *& apud S. Hier.* nec venient lacrymæ tibi. *In quibuſdam vero, & apud Theodoretum, additur præterea,* στέναζε (*al.* στέναξαι) σιγῶν, geme tacens. (m) Eris.] *Pleriſque,* ἐστὶν, *& apud S. Hieronymum,* eſt. *In quibuſdam vero ſequitur præterea;* ἀνθρώπινον πένθος οὐ ποιήσῃ, humanum luctum non facies. (n) Non erunt.] *Abeſt negatio ab aliquot codicibus, & Theodoreto, & S. Hier.* (o) Veſperi.] *In pleriſque, & apud Theodoretum eſt,* καὶ ἀπέθανεν ἡ γυνή μου ἑσπέρας, & mortua eſt uxor mea veſperi. (p) Feci.] *Alii,* ἐποίησε, *& apud S. Hier.* feci.

CAP. XXV

(a) Filiis Cedem.] *S. Hier.* quos Orientales interpretati ſumus. *Theodoretus,* Filios Cedem alii interpretes dixerunt, υἱοὺς ἀνατολῶν, Filios Orientis. *Schol.* Nonnulli quidem interpretati ſunt σαρακηνῶν, Saracenorum: juxta tertiam vero editionem interpretati ſunt, ἀναπλῶν. (b) Impedimentis ſuis.] *Ita diximus, quod græce eſt,* ἐν τῇ ἀπαρτίᾳ αὐτῶν, *quomodo videtur accipi Exod. 37. & alibi. Eodem modo habet Theodoretus, licet interpres videatur legiſſe ut eſt in Compl.* ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτῶν, in peccato ipſorum: *cujus rei nulla in hebraico mentio.* (c) Paſcuam.] *S. Hier. in ſua,* cubile. *Alii,* νομὰς, paſcua. (d) Gaviſa es.] *Aut,* inſultaſti: *utroque enim modo S. Hier. In aliis autem pro,* ἐπέχαρας, *eſt,* ἐπιχάρεις, *eodem ſenſu.* (e) Terris.] *Quod in noſtra per errorem Typographi eſt,* χειρῶν, *corrigendum eſt* χωρῶν, *quomodo habet etiam Theodoretus.* (f) Moab.] *In pleriſque ſequitur,* καὶ Σηεὶρ, & Seir: *quod teſtatur S. Hier. in lxx non haberi, ſed de Theodotionis editione additum eſſe.* (g) Nonne.] *A pleriſque abeſt iſtud* οὐχ, *& legitur ſine interrogatione: ab aliquo etiam abeſt illud,* Ἰσραὴλ καὶ, *& apud S. Hieronymum,* ecce ſicut omnes gentes, domus Juda. (h) Domum Bethaſimuth, ſuper fontem urbis maritimæ.] *Pleriſque, & Theodor.* οἶκον βαιθ ἰασιμοὺθ, *aliqui,* οἶκον βεθιασιμοὺθ. *Schol.* ἀσιμοὺθ, eſt nomen idoli: *quare,* οἶκον, *&* βαιθ, *videri poſſent duæ interpretationes. Sed S. Hier. ſcribit apud lxx. eſſe* domum Bet Jaſimuth: *& quod illi dixerunt,* ſuper fontem, *ipſe tranſtulit,* Beelmeon, *& quod illi,* urbis maritimæ, *ipſe,* Cariathaim: *utraque interpretatio apud Theodoretum conjuncta eſt: nam poſt,* παραθαλασσίας, *addit,* τὴν βεελμὼν, καὶ τὴν καριαθὲμ. (i) Ei.] *Sic apud S. Hieronymum. In quibuſdam eſt,* αὐτοὺς, eos: *apud Theodoretum,* αὐτήν, eam. (k) Ammon.] *Alii addunt,* ἐν τοῖς ἔθνεσι, *& apud S. Hier.* in gentibus. (l) Ultionem.] *Nec plura apud* S. Hier. *in utraque tralatione. In quibuſdam vero, & apud Theodoretum additur,* ἐν μήνιδι, in ira, *in aliquo,* ἐν μήνει, *eodem ſenſu.* (m) Fugientes.] *Sic apud S. Hier. Apud Theodoretum antecedit,* καὶ ἐκ δαιδὰν, & de Dædan. *Fortaſſe hoc,* & fugientes, *duæ ſunt interpretationes.* (n) In ultione.] *Apud S. Hier.* ultionem: *In quibuſdam eſt,* ἐν μήνει, *& apud Theodoretum,* ἐν μήνιδι, in ira. εὗρον ἔν τινι ἀντιγράφῳ κείμενον, ἐκδίκησεν ἐν μήνει. καὶ τὴν ἑρμηνείαν ταύτην τινὲς τῷ μήνει ὀξυτόνως ἀνέγνωσαν, τῇ ἀληθείᾳ ἐπὶ τῆς μήνιδος κεῖται. (o) Ad unum.] *Pleriſque,* ἕως αἰῶνος, *& apud S. Hier.* uſque in æternum. *In aliquo, & apud Theodoretum eſt,* κατ᾽ ἔχθραν αἰώνιον, ſecundum inimicitiam ſempiternam. (p) Cretenſis.] *S. Hier. ex cæteris interpretibus,* ὄλεθρον, perditionem.

CAP. XXVI.

(a) Nitidiſſimam petram.] *Sic vertit S. Hier.* λεωπετρίαν, *& Theodoretus interpretatur, leves lapides, in quibus piſcatores explicare ſagenas ſolent. Schol. vero,* γῆν πεπατημένην, καὶ συμπεπιλημένην, terram calcatam, & conſtipatam. (b) Gladiis.] *Pleriſque, ac Theodoretus,* ἐν τοῖς ὅπλοις αὐτοῦ, in armis ſuis. (c) Tui.] *Iſtud* σου, *abeſt a multis.* (d) Ceſſare faciet.] καταλύσει. *Multi* καταδύσει, deprimit. *In aliquo eſt,* καταλύσω. S. *Hier.* requieſcere faciam, ſive deſtruam. (e) Ex gentibus.] *Illud* ἐκ, *abeſt a multis, & a Theodoreto, ab aliquo totum iſtud,* ἐκ τῶν ἐθνῶν, *& apud Sanctum Hieronymum,* principes maris. (f) Diſſipata es.] *Pleriſque,* πῶς ἀπώλου, καὶ κατελύθης, *& apud* S. *Hier.* quomodo periſti, & diſſipata es. (g) Laudata.] *In cæteris ſequuntur hæc,* ἥτις ἐγενήθη ἰσχυρὰ ἐν θαλάσσῃ, αὐτὴ, καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτήν. quæ fuit fortis in mari, ipſa, & habitatores ejus: *quomodo etiam apud* S. *Hier. niſi quod habet,* fuiſti. (h) Tuæ.] *In aliis hæc adjunguntur,* καὶ ταραχθήσονται νῆσοι ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀπὸ τῆς ἐξόδου σου, & turbabuntur inſulæ in mari ab exitu tuo: *& ita apud* S. *Hier. niſi quod habet,* in exitu tuo, *& in comm.* in die egreſſionis tuæ. *In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt,* ἀπὸ τῆς ἐξουσίας σου, a poteſtate tua. *In uno libro ad,* ἐξουσίας, *eſt appoſitum,* ἐξοδίας, *& ſchol. in margine,* ἐξοδίαν, dicit commutationem gloriæ in contraria. (i) Ultra.] *In cæteris hæc ſequuntur,* καὶ ζητηθήσῃ, καὶ οὐχ εὑρεθήσῃ, & quæreris, & non invenieris.

CAP. XXVII.

(a) Ipſi Beelim.] *Ita etiam Theodoretus, ſed interpres,* Baalim, *& Theodoretus inquit ſic vocari idola in divina ſcriptura & conjungit cum antecedentibus: quod Sor, id eſt, Tyrus decorem & opes ſuas Baalim acceptas referret. Sanctus Hieronymus etiam in commentar. ſic refert ex lxx,* Beelim filii tui circundederunt tibi decorem, *&c. Vocem hebraicam inquit ſignificare,* terminos tuos, *unde ipſe fecit,* finitimi, & contermini tui. *Quare in Complut. eſt,* τὰ ὅριά σου, *& conjungitur cum antecedentibus,* in corde maris termini tui: *quod multi putant reſpondere hebraico.* (b) Templa.] *Theodoretus,* Cæteri interpretes κέρας σου, cornu tuum, *id eſt, antennam.* (c) Sylveſtres.] *Ita apud Sanctum Hieronymum, & alibi ſolet dici, nemoroſas. Theodoretus, ex Aquila,* σανίσι κεκαλυμμένας, tabulis contectas. (d) Stratum.] *Ita etiam Theodoretus: In aliquo eſt,* ἐν στρωμνῇ, *& apud Sanctum Hieronymum* in ſtratum. (e) Et facta.] *A multis abeſt illud,* καὶ, *& apud Sanctum Hieronymum,* de inſulis Eliſſa facta ſunt opertoria tua. (f) Principes tui.] *Theodoretus:* Hebræus, & Syrus, οἱ γείτονές σου, finitimi tui. (g) Earum.] *Ita etiam apud Sanctum Hieronymum: in pleriſque autem libris, & apud Theodoretum, additur,* ἦσαν ἐν σοὶ ἀμειβόμενοι τῇ ἐπιμιξίᾳ σου, καὶ ἐγένοντο, fuerunt in te permutantes commercio tuo, & facta ſunt, *&c.* (h) Tuos.] *In pleriſque additur,* κύκλῳ, *& apud Sanctum Hieronymum,* in circuitu. *In quibuſdam vero, & apud Theodoretum quæ ſequuntur, ſic habent,* ἦσαν· ἀλλὰ καὶ μῆδοι ἐν τοῖς πύργοις σου ἦσαν φύλακες, fuerunt: ſed etiam Medi in turribus tuis fuerunt cuſtodes. *Verum docet Sanctus Hieronymus, verbum idem hebraicum, quod Theodotio retinuit, lxx dixiſſe,* cuſtodes, *Aquilæ primam editionem,* Pygmæos, *Symmachum,* Medos. (i) Propugnacula tua.] *Ita etiam apud Sanctum Hieronymum. In multis & apud Theodor. eſt,* ἁρμούς σου, compages, armos tuos. (k) Et univerſa.] *Illud,* &, *abeſt a multis, & a S. Hieronymo.* (*) De domo Thogarma.] *Theodoretus:* Phrygiam interpretantur τὸν οἶκον τοῦ θοργαμᾶ. (l) Equi, & equites.] *In pleriſque eſt,* ἵππους, καὶ ἱππεῖς, καὶ ἡμιόνους ἔδωκαν, *& apud Sanctum Hieronymum,* equos, & equites, & mulos dederunt. (m) Dentes elephantinos.] *Sic S. Hieron. In pleriſque autem antecedit,* κέρατα, cornua, *itemque apud Theodoretum, qui hæc notat,* τὰ κέρατα, Symmachus interpretatus eſt ἐβένους, Ebenos; ἀφ᾽ ὧν τὰ ἐβένια καλούμενα γίνεται, ex quibus ea fiunt quæ vocantur Ebenia. *In pleriſq; codicibus,* κέρατα καὶ ὀδόντας. Mihi non eſt dubium, quin ſint duæ interpretationes. Nam dentes elephanti etiam κέρατα, i. cornua dicuntur. Qua de re dicam alias. Sciendum autem קרנות proprie cornua ſignificare, & שן dentem. *Druſ.* (n) Homines.] *Theodoretus explanat de mancipiis, & conjungit cum antecedentibus: ut pro rebus importatis ipſa Tyrus daret mancipia, quibus abundabat ex multitudine commiſtorum, id eſt, advenarum. Apud Sanctum Hier. eſt quaſi novum initium periodi:* Homines negotiationem tuam, *&c. itemque pro,* commiſti tui, *eſt,* mercatus tui, *paulo autem inferius, pro,* commiſto tuo, *eſt,* commiſtione tua. (o) Stacten.] *Ita etiam Theodoretus. In quibuſdam, & in Compl. antecedit,* ἐν ἀφὲκ, in Aphec, *quod inquit Sanctus Hieronymus de Theodotionis editione in lxx additum eſſe, pro quo Symmachus verterit,* polymita: *ſicut etiam pro ſtacte cæteri purpuram. In quibuſdam vero codicibus, & apud Theodoretum utrumque ponitur,* στακτὴν, καὶ πορφύραν. Ἐν νάφεκ. Eſt cur malim νάφεχ cum χ in ultima, cui reſpondet Chaph apud Ebræos. Vulgata ſcriptura ἐν ἀφὲκ, mendum continet quale in ἦν ὠκήδ, pro νωκήδ. Utrobique ultima ſimilis excluſit ſequentem. Qua de re diximus in Obſervationibus, niſi me fallit augurium. *Druſ.* (p) Varietates ex Tharſis.] *Sic Sanctus Hieronymus in comm. ex lxx, pro quo inquit cæteros dixiſſe byſſum. Rurſus autem in quibuſdam codicibus, & apud Theodor. & in Compl. utrumque ponitur,* καὶ βύσσον, καὶ ποικίλματα ἐκ θαρσεῖς. (q) Et Ramoth, & Chorchor.] *In quibuſdam eſt,* καὶ χοδχόδ. S. *Hier.* Ramoth, *interpretatur,* ſericum, *alii,* corallia, *Theodoretus,* aromata. *Chodchod autem quid ſignificet,* S. *Hier. non ſatis exploratum habet: hebræos inquit putare ſic dici precioſas merces, Theodoretus, gemmam, quæ onyx dicitur.* (r) Et primum.] *Illud,* &, *abeſt a quibuſdam, & a S. Hieronymi vulgata antiqua.* (ſ) Negociatores tui.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum, eſt,* ἐμπορία σου ἐν πλήθει ἔργων σου, *& apud S. Hier.* negociator tuus in multitudine operum tuorum. (t) Ex Chelbon.] *Polychronius,* Symmachus, χαλβάνην, galbanum interpretatus eſt. *Theodoretus inquit,* χάλβην, *ſed fortaſſe eſt mendum. S. Hier. teſtatur Symmachum dixiſſe,* vinum pingue, *cum cæteri verbum hebraicum retinuerint. Apud Theodoretum utrumque conjungitur,* οἶνος λιπαρὸς ἐκ χελβὼν, vinum pingue ex Chelbon. (u) Lanas.] *Ita apud S. Hier. In aliis eſt,* καὶ ἔρια στιλβὰ, & lanas ſplendentes, *aut,* καὶ ἔριον στιλβόν. *Sed conſtat ex S. Hieronymo pro ſplendentibus lxx dixiſſe,* de Mileto, *Aquilam vero, & Theodotioenm,* de Soor. (x) Et vinum in forum tuum dederunt.] *In multis & apud Theodoretum eſt,* καὶ ἰωνὰν, καὶ μεωζὲλ εἰς τὴν ἀγοράν σου ἔδωκαν. ἐξ ἀσὴλ σίδηρος, *&c.* & vinum Dædan, & Joanan, & Meozel in forum tuum dederunt. Ex Aſel ferrum, *&c. In Compl. eſt tantum* δὰν, καὶ ἰαυὰν, καὶ μοζὴλ εἰς τὴν ἀγοράν σου, σίδηρος, οἶνον δαιδὰν, καὶ, *&c. & apud S. Hier. in contextu vulg. antiquæ,* Dan, & Javam, & Meozel in nundinis tuis: Ferrum, *&c. Sed in comm. videtur dicere illa,* Dan, Javan, & Mozel, *in editione lxx de Theodotione eſſe addita, Symmachum vero pro Meozel, tranſtuliſſe,* deferens. *Pro eo autem, quod ſequitur,* & rota in commiſtione tua eſt, *ipſe dixit,* ſtacte, & calamus in negociatione tua. *Theodoretus autem Aſel quoſdam inquit putare eſſe Aſiam, multaque de his nominibus diſputat.* (y) Optimis, & aurum.] *Quidem,* τιμίων, οἷ καὶ χρυσίον, precioſis, qui & aurum. (z) Chanaa.] *Sive,* χαλχὰλ, *aut,* χαλχὰν, *ut alii. In multis vero ſequitur,* καὶ δεδὰν, *aut,* καὶ δαιδὰν. *S. Hier. etiam in comm. ex lxx,* Edne, *cum ipſe in ſua habeat,* Eden. (ω) Aſſur.] *In multis eſt,* σαββὰ, *aut,* σαβὰ, καὶ ἀσσούρ· *& apud Sanctum Hier.* Sabba, Aſſur. (aa) Hyacinthum.] *Pro his uſque ad,* Et repleta es; (*ut alias varietates omittamus*) *in aliquot codicibus, & apud Theodoretum habentur iſta,* ἐν μαχαλὶμ καὶ γαλιμὰ ὑάκινθον, καὶ ποικιλίαν, καὶ θησαυροὺς ἐκλεκτοὺς, ἐν μαγώζοις συγκειμένους, καταδεδεμένους ἐν σχοινίοις, καὶ ἐν κυπαρισσίνοις πλοίοις. ἐν αὐτοῖς (*al.* καὶ κυπαρίσσινα πλοῖα, ἐν οἷς) ἡ ἐμπορία σου, πλοῖα καρχηδονίων ἐν τῇ ἐμπορίᾳ σου, ἐν τῷ πλήθει τῶν συμμικτῶν σου, in Machalim & Galima hyacinthum, & varietatem & theſauros electos in Mogozis compoſitos, colligatos in funiculis, & in cypariſſinis navigiis, in ipſis negociatio tua. Naves Carthaginenſium in negociatione tua, in multitudine commiſtorum tuorum. *Theodoretus:* Illud, in Machalim, & Galima, &c. Aquila ita eſt interpretatus, ἐγκατασκεύοις ἐλύμασιν ὑακίνθου, καὶ ποικιλίας, καὶ ἐν μαγώζοις συγκειμένοις, conſtructis involucris hyacinthi, & varietatis, & in Magozis compoſitis: Illud autem, in Magozis ex hebraica voce græcam inflexione facit; ſignificat autem, ἐν ἀποκρύφοις σκεύεσιν, in vaſis reconditis. Ita enim & Syrus eſt interpretatus. S. Hier. *multa ex his in contextu vulgatæ antiquæ non habet: & ex his quæ habet,* in Machalim, & Galima, *teſtatur de Theodotione in lxx eſſe addita, pro quo Sym. dixerit,* ſpecioſis involucris, *item,* polymita. *ex Aquila, & Symmacho, pro quo Theodotio dixerit,* varia. (bb) Fuerunt virtutes.] *In quibuſdam, pro* ἦσαν δυνάμεις, *eſt,* αἱ δυνάμεις, virtutes, opes. (cc) Et commiſti tui ex commiſtis.] *Nonnulli,* καὶ οἱ ἐπιμιγνύντες τὴν ἐπιμιξίαν σου, & commiſcentes commiſtionē tuam. S. *Hier.* Multitudo autem, quam commiſtionem lxx tranſtulerunt, exceptis principibus vulgus ſignificat. (dd) Sternent ſibi.] *In cæteris hæc ſequuntur, quæ agnoſcuntur etiam apud Theodor.* καὶ ξυρήσονται ἐπὶ σὲ φαλακρώματα (*al.* φαλάκρωμα) καὶ περιζώσονται σάκκους, καὶ κλαύσονται περὶ σοῦ ἐν πικρασμῷ ψυχῆς, καὶ κοπετὸν πικρὸν λήψονται ἐπὶ σέ. Et radent ſuper te calvitium, & accingentur ſacco & plorabunt pro te in amaritudine animæ, & planctum amarum ſuper te aſſument: *quæ teſtatur* S. Hier. *in lxx. non haberi, ſed de Theodotione eſſe addita, ac fortaſſe etiam quæ ſequuntur,* & aſſument filii eorum ſuper te lamentum lamentationem Sor: *ubi in quibuſdam, pro,* σὲ, *eſt,* σοὶ, tibi. (ee) Quantam.] *Sive,* quam, *ut Sanctus* Hieronymus *ex vulgata antiqua. In cæteris autem, & apud Theodoretum hæc antecedunt,* τίς ὥσπερ τύρος κατασιγηθεῖσα ἐν μέσῳ θαλάσσης; Quæ eſt, ut Tyrus, quæ conticuit in medio maris? *Quæ ſcribit Sanctus* Hieronymus *in lxx non haberi.* (ff) Stupore ſtupuerunt.] *In nonnullis libris, & apud* Theodoretum, *eſt,* ἐκστάσει ἐκστήσονται, καὶ δακρύσει, (*ita enim corrigendum in noſtra,*) τὸ πρόσωπον αὐτῶν. ἔμποροι ἐθνῶν (*al.* ἀπὸ ἐθνῶν) συριοῦσιν ἐπὶ σοὶ, ſtupore ſtupebunt, & flebit facies eorum: negociatores gentium ſibilabunt ſuper te.

CAP. XXVIII.

(a) Sapientes.] *Sic etiam apud Sanctum Hieronymum, & Theodoretum. In multis eſt,* ἢ σοφοὶ, aut ſapientes, *quod* ἢ *etiam in noſtram per errorem irrepſit, ac delendum eſt.* (b) Et aurum.] *Multi,* καὶ ἐποίησας χρυσίον, *& apud Sanctum Hieronymum,* & feciſti aurum. *In aliquo eſt,* περιεποιήσω, acquiſiviſti. (c) Et deſcendere facient te.] *Apud Sanctum Hieronymum,* & deducent te, & diſponent te. (d) In multitudinem incircumciſorum.] *Pleriſque,* ἐν χειρὶ τιτρωσκόντων σε. θάνατον (*aut, ut in quibuſdam, & apud Theodoretum,* θανάτοις) ἀπεριτμήτων ἀποθανῇ. *Sanctus Hieronymus, pro* χειρὶ *videtur habuiſſe,* πλήθει, *nam ſic in vulgata antiqua,* in multitudine vulnerantium te. Mortibus incircumciſorum morieris. (e) Similitudinis.] *In cæteris, & apud Theodoretum ſequitur,* πλήρης σοφίας, *& apud Sanctum Hieronymum,* plenus ſapientia. (f) Smaragdo.] *In quibuſdam libris & apud Theodoretum, additur,* καὶ ὑάκινθον, & hyacintho. *Sed non apud Sanctum Hieronymum, qui etiam in comment. notat non eſſe nominatum.* (g) Conditus es.] *In Scholio notatur Theodotionem addidiſſe,* ἡτοιμάσθησαν, *& apud Sanctum Hieronymum in vulgata antiqua eſt,* paraverunt, *in ſua autem tralatione,* præparata ſunt. *In quibuſdam libris eſt,* καὶ κατεσκευάσθης μετὰ τοῦ χερουβ κεχρισμένος παρὰ θεοῦ κατασκηνοῦντος ἐν σκηνώματι, καὶ ἔθηκά σε, & paratus es cum Cherub, unctus a Deo habitante in tabernaculo, & poſui te, *&c. In aliquo & apud Theodoretum, pro,* παρὰ θεοῦ, *eſt tantum* τοῦ. *In aliquo etiam eſt,* κεχρισμένου. *Apud Sanctum Hieronymum in textu vulgatæ antiquæ,* paraverunt cum Cherub uncto a Deo, & habitante in tabernaculo, & dedi in monte ſancto Dei. *In comment. autem,* Tu Cherub extentus, & protegens, ſubauditur arcam Dei, & propitiatorium, vel juxta lxx, quod ipſe cum Cherub unctus ſit, & creatus. *Sed Scholiaſtes notat illud,* κεχρισμένος τοῦ κατασκηνοῦντος, *additum eſſe in Theodotione, & refert ex Symmacho,* τοῦ χερουβ καταμεμετρημένου, Cherub dimenſo, (*quod Sanctus Hieronymus videtur dixiſſe,* extentus) *ex Aquila autem,* ἐμπεριπατήσας, *quod videtur pertinere ad*

eum

cum locum, ubi vulgata noſtra habet, ambulaſti, *antiqua autem*, factus es in medio, *&c.* (*i*) Immaculatus.] *Aquila*, τέλει⊕, perfectus. (*k*) Cherub.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum additur*, ζυσκιάζον, *& apud Sanctum Hieronymum* obumbrans. *Aquila*, ἀπολέσω σε χερὲβ ὁ συσκιάζων, perdam te ô Cherub obumbrans. (*l*) Dehoneſtareris.] *Ita apud Sanctum Hieronymum : ſed poterat etiam verti*, ut exemplum eſſes. (*m*) Contaminavi ſancta tua.] *Ita etiam apud Sanctum Hieronymum. In multis eſt*, ἐβεβήλωσας, *& in quibuſdam & apud Theodoretum ſequitur*, τ̃ ἁγιασμόν ζου, contaminaſti ſanctificationem tuam. (*n*) Cinerem.] *Multi*, εἰς σποδὸν, *& apud Sanctum Hieronymum*, in cinerem. (*o*) Gement.] *Plerique*, ϛυγνάσουσιν, *& apud Sanctum Hieronymum*, contriſtabuntur. (*p*) Sanguis, & mors.] *Alii, & Theodoretus*, ϗ ἐξαποϛελῶ ἐπὶ σὲ θάνατον, ϗ αἷμα, & immittam in te mortem, & ſanguinem. (*q*) Et coram.] *Illud*, &, *abeſt, a pleriſque.*

CAP. XXIX.

(*a*) DUodecimo.] *Sic apud Theodoretum, & Sanctum Hieronymum, ex lxx. In aliis eſt*, τῷ δεκάτῳ, decimo. *Item, quod ſequitur*, decimo menſe, *apud Theodoretum eſt*, δωδεκάτῳ, duodecimo, *& in aliquo codice*, ἑνδεκάτῳ, undecimo. *S. Hier. ex lxx agnoſcit*, decimo, *ſed ex hebraico*, duodecimo : *quamvis hoc fortaſſe ſit potius referendum ad diem menſis.* (*b*) Draconem.] *Sch.* Hebræus dicit κῆτ⊕, cetus. *De hoc alibi.* (*c*) Fluminum.] *Theodoret.* Quidam interpretes ſingulari numero dixerunt, τὸν ποταμόν. Septuaginta (*al.* alii) vero numero multitudinis, τοὺς ποταμοὺς, & utrumque verum eſt, *&c.* (*d*) Laqueos.] *Corrigendum enim in noſtra*, παγίδας. *In nonnullis autem eſt*, παγίδα, laqueum : *idque S. Hier. ponit ex vulg. antiqua. Quidam vero libri, ac Th. habent*, χαλινὸν, frænum : *quod poſuit S. Hier. in ſua.* (*e*) Tui.] *In aliquo codice, & apud Th. quæ ſequuntur, ſic habent*, ϗ πάντες οἱ ἰχθύες τοῦ ποταμοῦ τ̃ λεπίσιν (*al.* ϗ πάντας τοὺς ἰχθύας τοῦ ποταμοῦ ϗ τ̃ λεπίσιν) ζου προσκολληθήσονται, ϗ ἀπορρίψω σε εἰς γῆν (*abeſt iſtud*, γῆν, *a Theodoreto*) ἔρημον, σὲ, ϗ πάντας τοὺς ἰχθύας τοῦ ποταμοῦ, ϗ καταβαλῶ σε ἐν τάχει, & univerſi piſces tui ſquamis tuis adhærebunt : & projiciam te in deſertum, te, & omnes piſces fluminis, & deponam te velociter. *Sed* S. *Hier.* projiciam, *ac*, deponam, *tanquam duas interpretationes ponit, ac*, deponam *quidem, ex antiqua : ſimiliter*, velociter, *&* in deſertum. (*f*) In ſolitudinem, & gladium, & perditionem.] *In quibuſdam libris eſt*, εἰς ἔρημον κενὴν, ϗ ἠφανισμένην, in ſolitudinem inanem, & diſperditam : *quod quidem*, diſperditam, *videtur S. Hieron. referre ex vulgata antiqua.* (*g*) Magdolo.] *Schol.* Hebræus, ἀπὸ μαγδὰλ, a Magdal : *quod inquit S. Hier. ſignificare turrim.* (*h*) Et ſervitutis.] *Ab aliquo abeſt illud*, & ; *ut intelligatur non eſſe redditam mercedem ſervitutis. In quibuſdam, & apud* Theodoretum, *eſt*, ϗ τῇ δουλείᾳ, & ſervituti. (*i*) Hæc.] *Plerique*, διὰ τοῦτο τάδε, propterea hæc. (*k*) Et deprædabitur.] *In pleriſque hæc antecedunt*, ϗ λήψεται τὸ πλῆθ⊕ αὐτῆς, *quod vulgata noſtra*, & auferet multitudinem ejus.

CAP. XXX.

(*a*) O ô dies.] *Ita* S. *Hier. in vulgata antiqua. In quibuſdam ſequitur, ſed in pleriſque libris, & apud* Theodoretum, *antecedit*, ὀλολύξατε, *& S. Hier. in ſua* ululate. (*b*) Dies.] *Apud Theodoretum*, ϗ ἐγγίζει ἡ ἡμέρα νεφέλης, & appropinquat dies nubis. *In Complut.* ϗ ἐγγίζει ἡμέρα κυρίου. *Apud S. Hier.* quoniam juxta eſt dies, & juxta via Domini. (*c*) Finis.] *Sic & apud S. Hier. In aliquot codicibus, & apud Theodoretum eſt*, καιρὸς, tempus. (*d*) Ægypto.] *In multis, & apud Theodoretum additur*, ϗ λήψονται (*al.* ληφθήσεται) τὸ πλῆθ⊕ αὐτῆς, *al.* αὐτῶν, *& apud S. Hieron.* & auferent multitudinem ejus. (*e*) Libyes.] *Ita apud S. Hieron. etiam in comment. ex lxx. In quibuſdam vero, & apud Theodoretum, additur*, ϗ αἰθίοπες, ϗ πᾶσα ἡ ἀραβία, & Æthiopes, & univerſa Arabia. *S.* Hier. *in ſua habuit*, Chub, *quod inquit Symmachum vertiſſe*, in Arabiam. (*f*) In ea.] *Abeſt a multis, & a S.* Hieronymo. *In quibuſdam eſt*, μετ' αὐτῶν, cum eis, *& adjungitur*, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύρι⊕, *& apud S.* Hier. Hæc dicit Adonai Dominus. (*g*) Eorum.] *In aliquo eſt*, αὐτῆς, *& apud S.* Hier. ejus. (*h*) Nuncii.] *In pleriſque additur*, ἀπὸ προσώπου μου, *& apud S. Hier.* a facie mea. *Sed Scholiaſtes notat additum eſſe de Theodotione. In multis vero, & apud Theodoretum, additur*, præterea, ἐν σεὶμ, *quod inquit Theodoretus græca lingua ſignificare*, ἐν ἰσχύι, in fortitudine. *S.* Hieron. *in vulgata antiqua non habet : & in comment. inquit hoc ipſum verbum hebraicum ab Aquila & Theodotione retentum eſſe, pro quo Symmachus dixerit*, feſtinantes, *ipſe autem verterit*, in trieribus : *licet Scholiaſtes hoc loco videatur referre ex Theodotione*, ἐγκαθισμὸς, inceſſio. (*i*) Æthiopiam.] *In multis & apud Theodoretum additur*, τὴν ἐλπίδα, *& apud S.* Hier. Æthiopiæ ſpem. *Schol notat hoc etiam de Theodotione additum eſſe, pro quo Aquila dixerit*, τὴν πεποιθυῖαν, confidentem. (*k*) Deſertos.] *In cæteris & apud Theodoretum, hæc adjunguntur*, ϗ ἀποδώσομαι τὴν γῆν ἐν χειρὶ (*al.* εἰς χεῖρας) πονηρῶν, *& apud S.* Hieron. & tradam terram in manu peſſimorum. (*l*) Perdam optimates.] *Cæteri*, ϗ ἀπολῶ βδελύγματα, ϗ καταπαύσω μεγιστᾶνας, *& apud S.* Hieron. *etiam in comment. ex lxx*, & perdam abominationes, & deficere faciam optimates. (*m*) Mempheos.] *Iſtud abeſt a cæteris, & a S.* Hieronymo. *Theodoretus fortaſſe habuit.* (*n*) Et diſperdam.] *In quibuſdam hæc antecedunt*, ϗ δώσω φόβον ἐν γῇ αἰγύπτου, *& apud S.* Hieron. & dabo terrorem in terra Ægypti. (*o*) Dioſpoli.] Inquit *Sanctus* Hieronymus *cæteros interpretes poſuiſſe nomen Hebraicum No, pro quo ipſe Alexandriam per anticipationem dixerit. Sic enim poſtea appellata fuit.* (*p*) Aquæ.] *Nec plura apud* S. *Hieronymum. In quibuſdam codicibus, & apud Theodoretum ſequuntur hæc*, ϗ ἐν μέμφει πόλεμοι (*al.* πολέμιοι) αὐθημερινοὶ, & in Memphi prælia (*al.* hoſtes) eodem ipſo die. (*q*) Auferentur.] *In aliquo eſt*, ἀχθήσονται, *& apud* S. *Hier.* ducentur. (*) Judicium. *In aliquo*, κρίματα, *& apud* S. *Hieron.* judicia. (*r*) Neque deprecatus eſt.] *Plerique*, οὐκ κατεδέθη, non eſt colligatum. *Aquila*, οὐκ ἐμοτώθη, non eſt curatum per immiſſa linamenta. *Symm.* οὐκ ἐπεδέθη, non eſt ſuperligatum. (*ſ*) Ut daretur robur.] *In quibuſdam*, τοῦ δεθῆναι, ϗ κατισχῦσαι, ad ligandum, & roborandum. (*t*) Extenta.] *Hanc lectionem tanquam veram ex lxx, agnoſcit* S. *Hier. in comment. licet ſcriptorum vitio factum eſſet*, πεπαγμένους, *& in vulgata antiqua*, diſpoſita : *pro quo ipſe in ſua habet*, ſed confractum. *Hodie in pleriſque conjungitur utrumque*, πεπαγμένους (*al.* πεταμένους) ϗ τοὺς συντετριμμένους, *aut*, ϗ τοὺς συντριβομένους, diſpoſita (*al.* extenta) & contrita. *Aq.* τ̃ ἰσχυρὸν, ϗ ὑψηλὸν, forte & excelſum. *Theodotio*, τ̃ ἰσχυρὸν, ϗ μέγαν, forte, & magnum. (*u*) Extendet.] *Aliquot libri*, ἐκτενῶ, extendam.

CAP. XXXI.

(*a*) PRopaginibus.] *In cæteris additur*, ϗ πυκνὸς ἐν τῇ σκέπῃ, & denſus in tegmine. (*b*) Ejus.] *In cæteris ſequitur*, ϗ ὑψώθησαν αἱ παραφυάδες αὐτοῦ, & exaltatæ ſunt propagines ejus. (*c*) Multa.] *In aliquo codice & apud Theodoretum additur*, ἐν τῷ ἐκτεῖναι αὐτὸν, cum extenderet ſe. (*d*) Tales.] *In multis ſequitur*, μὴ, tales non. *In aliquo, & apud Theodoretum eſt*, οὐχ ὑπερῆραν αὐτὸν, non ſuperaverunt eum. (*e*) Ejus.] *Nec Theodor. plura habet. In aliquo codice ſequitur*, καλὸν ἐποίησα αὐτὸν ἐν τῷ πλήθει τ̃ κλάδων αὐτοῦ, ſpecioſum feci eum in multitudine ramorum ejus. (*f*) Factus es.] *In aliquo, & apud Theodoretum eſt*, ἐγένετο, factus eſt, *& paulo poſt, pro*, ἔδωκας, ἔδωκεν, dedit. (*g*) Nubium.] *In pleriſque & apud Theodoretum, ſequitur*, ϗ ἐπήρθη ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ὕψει αὐτοῦ, & elevatum eſt cor ejus in altitudine ſua : *quæ etiam* S. *Hier. agnoſcit ex vulgata antiqua.* (*h*) Et fecit perditionem ejus.] *S. Hieron. videtur referre ex vulgata antiqua*, & faciam perditionem ejus. *In quibuſdam vero, & apud Theodor. ſequitur*, κατὰ τὴν ἀσέβειαν αὐτοῦ. ϗ ἐξέβαλον αὐτὸν ἐγὼ, ϗ ἐξωλόθρευσαν, ſecundum impietatem ejus. Et ejeci eum ego, & exterminaverunt. (*i*) Eorum.] *Fortaſſe ramorum. Theodoretus habet*, αὐτοῦ, ejus. (*k*) Et dederunt.] *In multis eſt*, οὐκ ἔδωκαν, non dederunt : *in aliquo, & apud Theodoretum*, ϗ οὐ μὴ δῶσιν, & non dent, *itemque paulo poſt, pro*, ϗ οὐκ ἔστησαν, ϗ μὴ ἱστῶνται, & non ſtent. (*l*) Ad ſe.] *Cæteri*, πρὸς αὐτὸν, ad eum. (*m*) Omnes.] *In aliquo codice, & apud Theodoretum, antecedit*, ὅτι, quia. (*n*) Ad eos qui deſcendunt.] *Sic vulgata noſtra ex hebræo. Quare putamus duas eſſe dictiones*, πρὸς καταβαίνοντας. *A quibuſdam abeſt illud*, πρός. *In aliquo, & apud Theodoretum, eſt*, καταγομένων, qui deducuntur. (*o*) Et cohibui.] In *aliquo eſt*, καὶ ἀπέστησα, & removi. *In alio eſt*, ϗ ἔκλαυσεν, ϗ ἐπέστησεν, & ploravit, & coercuit : In *alio, & apud Theodoretum*, ἐκώλυσε, ϗ ἐπέστησε, prohibuit, & coercuit : *in quibuſdam*, ἐκάλυψε, ϗ ἀπέστησε, operuit, & removit. (*p*) Prohibui.] *Nonnulli*, ἐκώλυσεν, prohibuit : *unus*, ἐκύκλωσα, circundedi : Theodoretus, διεκύκλωσε, circundedit. (*q*) In terra.] *Plerique*, ἐν γῇ κατωτάτῃ, in terra infima. (*r*) Aſſimilatus es.] *In pleriſque, & apud* Theodoretum *ſequitur*, ἐν δυνάμει, ϗ ἐν δόξῃ, ϗ ἐν μεγέθει, ἐν τοῖς ξύλοις τ̃ τρυφῆς, in virtute, & in gloria, & in magnitudine inter ligna deliciarum. (*ſ*) Deſcende, & deducere.] *Ita etiam* Theodoretus. *A Complut. abeſt*, ϗ καταβιβάσθητι, *ac videri poſſunt duæ interpretationes.*

CAP. XXXII.

(*a*) DUodecimo.] *Corrigendum in noſtra*, δωδεκάτῳ. *Ac teſtatur S. Hieron. in multis exemplaribus, juxta lxx, poſitum eſſe duodecimum annum, & decimum menſem : juxta cæteros autem interpretes decimum annum, & duodecimum menſem.* In *nonnullis vero exemplaribus, & apud* Theodor. *eſt*, δεκάτῳ, *&* δεκάτῳ, *in nonnullis*, δωδεκάτῳ, *&* δωδεκάτῳ. *Ita magna ſemper varietas in numeris.* (*b*) Draco.] Idem S. *Hier. refert Aquilam dixiſſe, Leviathan.* (*c*) Fluminibus.] *Quidam*, ἐν ποταμοῖς, in fluminibus. (*d*) Retia populorum.] *Cæteri*, τὰ δίκτυά μου ἐν ἐκκλησίᾳ λαῶν πολλῶν, retia mea in eccleſia populorum multorum. (*e*) Replebuntur.] In *quibuſdam, & apud* Theodor. *additur* ζου, *& apud S. Hier.* tui. (*f*) Saturabo.] In *pleriſque additur*, ἐκ ζοῦ, de te : In *quibuſdam & apud* Theodoretum, ἐκ μέσου ζου, de medio tui. (*g*) Tuo.] In *multis ſequitur*, πᾶσαν τὴν γῆν, univerſam terram. *In quibuſdam, & apud* Theodoretum, τὰ πεδία, campos : *in Complut.* φάραγγας, valles : *quod videtur S.* Hier. *habuiſſe in antiqua.* (*h*) A multitudine tua.] H*æc non habet* Theodoretus, *neque S.* Hier. *videtur habuiſſe.* (*i*) Volare cœperit.] Ita *S.* Hier. *nulla varietatis mentionem facta. In quibuſdam, & apud* Theodoretum, *eſt*, ἐν τῷ ἐκπετάσαι με τὴν ῥομφαίαν μου, cum extraxero ego gladium meum. (*k*) Expectantes ruinam ſuam.] *Sic omnes collati codices, ac* Theodoretus. *Sed S.* Hier. *videtur habuiſſe in antiqua*, expectantes animam ſuam. (*l*) Injuriam.] ὕβριν, *inquit* Theodoretus, vocavit, ὑπερηφάνειαν, ſuperbiam : *quod alibi notavimus ex S.* Hieronymo. (*m*) Ita.] *Abeſt iſtud* οὕτως *a Compl. S.* Hier. *videtur habuiſſe*, ut aliquando quieſcant. (*n*) Ibunt.] *Sic videtur habuiſſe etiam* Theodoretus, *& reſpondet hebraico.* In *nonnullis eſt*, ῥεύσονται, *& S.* Hier. *ex antiqua*, fluent. (*o*) Planges.] *Nonnulli*, θρηνήσουσιν, plangent. (*p*) Eum.] *Id eſt, Pharaonem : hebræus habet*, eam, *id eſt*, Ægyptum. *Ac ſimilis varietas ſæpe a Sancto* Hieronymo *obſervatur.* Hoc *autem loco abeſt iſtud* αὐτὸν, *a quibuſdam codicibus, &* Theodoreto, *ut conjuncte legatur*, plangent ſuper Ægyptum. (*q*) Primi menſis.] Ita *collati codices, &* Theodoretus. *Abeſt autem a S.* Hieronymo *in utraque.* (*r*) Fortitudinem Ægypti.] *Complut.* πλῆθ⊕, *& apud S.* Hieron. *etiam in antiqua*, multitudinem : *ſed in comm. habet*, fortitudinem : *pro quo inquit in hebraico haberi multitudinem.* In *aliquot vero libris ſequuntur hæc*, ϗ κλίνων πάρελκε αὐτὸν, & inclinans detrahe ipſum : *quod Schol. inquit in alio ſe exemplari inveniſſe : & a* Theodoreto *explanatur. Sed S.* Hieron. *ea non habet in antiqua, ac fortaſſe ſunt ex alia interpretatione pro iis quæ ſequuntur*, & deducent filias ejus. *Nam in vulgata noſtra ex hebræo eſt*, ſuper multitudinem Ægypti : & detrahe eam, ipſam, & filias, *&c.* (*ſ*) Foveam.] *In cæteris, & apud Theodoretum hæc ſequuntur*, ἐξ ὑδάτων εὐπρεπῶν κατάβηθι, ϗ κοιμήθητι μετὰ ἀπεριτμήτων, de aquis pulcherrimis deſcende, & dormi cum incircumciſis : *quæ S. Hieron. tanquam de Theodotione addita ſub aſteriſcis ponit.* (*t*) In profundo foveæ eſto.] *Iſtud*, eſto, *abeſt ab antiqua S. Hieron. Apud Theodoretum vero antecedit*, οἱ, *& ita interpungitur*, & dicent tibi gigantes, qui ſunt in profundo foveæ : eſto. (*u*) Gladio.] *In cæteris, & apud Theodoretum, hæc ſequuntur*, οἱ ἔδωκαν τὰς ταφὰς αὐτῆς ἐν μηροῖς λάκκου. ϗ ἐγενήθη ἐκκλησία περικύκλῳ τ̃ ταφῆς αὐτοῦ· πάντες αὐτοὶ τραυματίαι οἱ πίπτοντες μαχαίρᾳ, qui dederunt ſepulchra ejus in lateribus laci : & facta eſt congregatio in circuitu ſepulchri ejus. Omnes iſti vulnerati cadentes gladio : *quæ S. Hieron. inquit de editione Theodotionis*

ſub aſteriſcis eſſe addita. Origenes, Hebræus, pro ἐν μηροῖς λάκκου, habet, ἐν μήκει λάκκου, in longitudine laci. (*x*) Ejus.] *In aliquo eſt*, αὐτῶν, *& apud S. Hieron.* eorum : *qui etiam refert, pro*, Moſoch, *&*, Thubal, *Symmachum, & Theodotionem interpretatos eſſe*, cubile eorum. (*y*) Dormierunt.] *Ita collati codices. In Complut. eſt*, οὐκ ἐκοιμήθησαν, *& apud* S. *Hieron.* non dormierunt. (*z*) Omnes in vita ſua.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt*, γίγαντες, *& apud* S. *Hier.* gigantes in vita ſua. *In quibuſdam vero libris, & apud Theodoretum, ſequuntur hæc*, ϗ φόβ⊕ δυναστευόντων ἐγένετο ἐν τῇ γῇ τῶν ζώντων, & timor dominantium factus eſt in terra viventium : *quæ apud* S. *Hieron. non ponuntur : & videri poſſunt alia interpretatio præcedentis ſententiæ.* (*ω*) Dormies.] *Multi*, συντριβήσῃ, ϗ κοιμηθήσῃ, *& apud S. Hieronymum*, contereris, & dormies. (*aa*) Ibi dati.] *In pleriſque & apud Theodoretum*, ἐκεῖ ἐδὼμ, ϗ οἱ βασιλεῖς αὐτῆς, (*al.* αὐτοῦ) ϗ πάντες οἱ ἄρχοντες ἀσσούρ. (*al.* αὐτῆς.) *& apud* S. *Hieronymum*, Ibi Edom, & reges ejus, & omnes principes Aſſur. (*bb*) Omnes.] *In pleriſque* πάντες ὅσοι (*al.* αὐτοὶ) πάντες, *& apud* S. *Hieron.* omnes univerſi. (*cc*) Deſcendentes vulnerati cum terrore ſuo, & in fortitudine ſua dormierunt.] *Pro his in aliquot libris, & apud Theodoretum eſt*, οἵτινες κατήχθησαν μετὰ τραυματιῶν ζὺν τῷ φόβῳ αὐτῶν, ἡττηθέντες ἀπὸ τ̃ ἰσχύ⊕ αὐτῶν, αἰσχυνόμενοι ἐκοιμήθησαν, qui deducti ſunt cum vulneratis cum terrore ſuo, dejecti a fortitudine ſua, confuſi dormierunt. *Apud* S. *Hier. eſt*, confuſi : *reliqua magis conveniunt cum noſtra.* (*dd*) Dicit Dominus.] *In pleriſque hæc antecedunt :* τραυματίαι μαχαίρας φαραὼ, ϗ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ, *& apud* S. *Hier.* vulnerati gladio Pharao, & omnis fortitudo ejus.

CAP. XXXIII.

(*a*) SAnguinem.] *In nonnullis additur*, αὐτῆς, *in quibuſdam, & apud Theodoretum eſt*, τὸ δὲ αἷμα αὐτῆς, ſanguinem vero ejus. (*b*) Sermonem.] *In aliquo codice, & apud Theodoretum ſequitur*, ϗ προφυλάξῃς αὐτοὺς (*al.* αὐτὸν) παρ' ἐμοῦ, & cautos illos (*al.* cautum illum) feceris antea ex me. *In Complutenſi*, ϗ ἀναγγελεῖς αὐτοῖς ἀπ' ἐμοῦ, & annunciabis eis ex me, *quomodo fere vulgata noſtra.* (*c*) Morte.] *In aliquo, & apud Theodoretum antecedit*, ἁμαρτωλὲ, peccator. (*d*) Veſtra.] *In multis additur*, τ̃ πονηρῶν, peſſima. (*e*) Die.] *In pleriſque antecedit*, ϗ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου, & tu fili hominis. (*f*) Non poterit ſalvari.] *In pleriſque ſequitur*, ἐν ἡμέρᾳ ἁμαρτίας αὐτοῦ, in die peccati ſui : *in uno autem pervetuſto eſt*, οὐ μὴ δύνηται ζῆσαι διὰ τ̃ δικαιοσύνης αὐτοῦ, ἐν ᾗ ἂν ἡμέρᾳ ἁμάρτῃ, non poterit vivere per juſtitiam ſuam, in quacunque die peccaverit. (*g*) Juſto, hic.] *Plerique*, τῷ δικαίῳ, ζωῇ ζήσῃ, ϗ οὗτ⊕, juſto, vita vives, & hic. (*h*) Duodecimo.] *Corrigendum in noſtra*, δωδεκάτῳ. (*i*) Duodecimo.] *Hic in multis eſt*, δεκάτῳ, decimo, *ut vulgata : ſed Theodoretus ut noſtra.* (*k*) Donec.] *Videtur hoc loco, ut etiam alibi*, ὡς, *valere idem atque*, ἕως, *quod eſt in aliis.* (*l*) Poſſeſſionem.] *In cæteris libris, quanquam cum aliqua varietate, & apud Th. hæc ſequuntur*, διὰ τοῦτο εἰπὲ πρὸς αὐτούς. τάδε λέγει ἀδωναῒ κύρι⊕, ἐπειδὴ τὸ αἵματ⊕ ἐσθίετε, ϗ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν αἴρετε πρὸς τὰ εἴδωλα ὑμῶν, ϗ αἷμα ἐκχέετε, ϗ τὴν γῆν κατακληρονομήσετε, ἔστητε ἐπὶ τ̃ ῥομφαίας ὑμῶν, ἐποιήσατε βδελύγματα, ϗ ἕκαστος τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐμιάνατε, ϗ τὴν γῆν κατακληρονομήσετε; Idcirco dices ad eos: Hæc dicit Adonai Dominus : Quia de ſanguine comeditis, & oculos veſtros levatis ad idola veſtra. & ſanguinem funditis ; etiam terram hæreditate poſſidebitis ? Stetiſtis in gladiis veſtris, feciſtis abominationes, & unuſquiſque uxorem proximi ſui polluiſtis : & terram hæreditate poſſidebitis ? *Quæ teſtatur* S. *Hier. in lxx non haberi, licet una cum multis aliis ſcriptorum vitio paulatim ſublata ſuſpicetur.* (*m*) Coram te.] *In cæteris ſequitur*, ὁ λαός μου, populus meus. (*n*) Contaminationes.] *Sic etiam Theodoretus. In quibuſdam eſt*, αὐτῶν ποιήσουσιν αὐτοὶ, *& apud Sanctum Hieronymum, ex lxx*, eorum ipſi faciunt : *& poſſet etiam reddi*, ſuo ipſi facient. (*o*) Contaminationes.] *Ita etiam Theodoretus. Alii addunt*, αὐτῶν, ſuas. *Apud eundem vero, & in quibuſdam codicibus ſequitur*, ἡ καρδία αὐτῶν πορεύεται, *& apud Sanctum Hieronymum ex lxx*, & poſt abominationes ſuas cor eorum graditur. (*p*) Ea.] *In nonnullis libris & apud Theodor. ſequitur*, διότι ψεῦδ⊕ ἐν τῷ στόματι αὐτῶν, quia mendacium in ore ipſorum : *quæ abſunt etiam a vulgata noſtra.*

CAP. XXXIV.

(*a*) ET quod ægrotum, non ſanaſtis.] Καὶ τὸ κακῶς ἔχον οὐκ ἐσωματοποιήσατε, *videntur valere idem atque illa quæ ſunt in quibuſdam*, καὶ τὸ κακῶς ἔχον οὐκ ἰάσασθε, *aut*, καὶ τὸ ἄρρωστον οὐκ ἰάσασθε. *In nonnullis etiam, & apud Theodoretum utraque ponuntur, hæc antecedunt, noſtra ſequuntur. Et videntur duæ interpretationes ejuſdem ſententiæ.* (*b*) Labore.] *Hoc agnoſcit S. Hier. In quibuſdam, & apud Theodoretum, ſequitur*, ϗ ἐν κράτει ἐπαιδεύσατε αὐτὰ καὶ ἐν παιγνίῳ, & in imperio caſtigaſtis eas, & in luſu, *quæ item altera videtur interpretatio.* (*c*) Terræ.] *In pleriſque eſt*, πάσης τ̃ γῆς, univerſæ terræ. (*d*) Paſtores.] *Plerique addunt*, ἀκούσατε λόγον κυρίου, audite verbum Domini. (*e*) Quærit.] *In nonnullis*, ἐπισκέπτεται, viſitat. (*f*) Ovium.] *In pleriſque additur*, αὐτοῦ, *& apud* S. *Hier. ex antiqua*, ſuarum. (*g*) Iſrael.] *In aliquo codice, & apud Theodoretum additur*, ἔσται εὐπρέπεια αὐτῶν, erit decor eorum. (*h*) Et ſcient quia ego ſum Dominus.] *Hæc ſunt in omnibus collatis codicibus : & apud Theodoretum : abſunt autem a Complut. ut a vulgata.* (*i*) Oves.] *Cæteri addunt* μου, *& apud* S. *Hier.* oves meæ. (*k*) Ventilabatis, & omnem, quæ deficiebat, affligebatis.] *In multis eſt*, ἐκερατίζετε πᾶν τὸ ἐκλεῖπον, cornupetebatis omnem deficientem, & infirmam. *Quidam vero, & Theodoretus, habent fere ut noſtra, ſed addunt hæc*, ἕως οὗ ἐξώσατε αὐτὰ ἔξω. (*hucuſque Compl. ut vulg.*) ϗ διεσπάρη τὰ πρόβατά μου παντὶ παραπορευομένῳ, donec expuliſtis eas foras, & diſperſæ ſunt oves meæ omni prætereunti. (*l*) Ad arietem.] *Eſt hebraiſmus, & valet idem, atque*, & arietem : *quod habet* S. *Hier. ex antiqua. Theodoretus habet*, ἀναμέσον προβάτου. ϗ προβάτου, κριὸν, ϗ τράγον, inter ovem & ovem, arietem, & hircum. *Compl.* ἀναμέσον προβάτων, ϗ κριῶν. (*m*) David.] *In aliquo eſt* αὐτοῖς, eis. (*n*) Deſerto.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum, additur*, πεποιθότες, confidentes. (*o*) Et dabo eos in circuitu montis mei.] *In multis eſt*, αὐτοῖς, eis : *a Theodoreto abeſt utrumque : ſed in omnibus fere additur*, εὐλογίαν, benedictionem. (*p*) Dabo.] *Hoc refert* S. *Hier. ex antiqua. In aliquo autem codice, & apud Theodoretum eſt*, ϗ καταβιβάσω τὸν ὑετὸν ὑμῖν ἐν καιρῷ αὐτοῦ, ὑετοὶ εὐλογίας ἔσονται, & deducam pluviam vobis in tempore ſuo : pluviæ benedictionis erunt. (*q*) Jugum.] *In aliquo, & apud Theodor. eſt*, τοὺς κλοιοὺς τοῦ ζυγοῦ, torques jugi : *& apud* S. *Hier. ex antiqua*, torquem jugi. *In Complut.* τὴν σειρὰν τοῦ ζυγοῦ, catenam jugi. (*r*) Pacis.] *In aliquo & apud Theodor. additur*, εἰς ὄνομα, in nomen : *ſed eſt altera interpretatio : quod conſtat ex S. Hier. In pleriſque etiam, & apud Theodor. ſequuntur hæc*, ϗ οὐκέτι ἔσονται ὀλίγοι ἀριθμῷ ἐν τῇ γῇ, & non erunt ultra pauci numero in terra : *quæ item ex* S. *Hier. conſtat eſſe alteram interpretationem ſequentis ſententiæ*, & non erunt ultra pereuntes fame in terra. *Ita enim inquit*, imminuti, ſive pereuntes fame. (*ſ*) Eorum.] *In quibuſdam, & apud Theodor. additur*, μετ' αὐτῶν, cum eis. (*t*) Oves.] *In nonnullis & apud Theodoretum*, ϗ ὑμεῖς πρόβατά μου, ϗ πρόβατα νομῆς μου ἄνθρωποί ἐστε, & vos oves meæ, & oves paſcuæ meæ, homines eſtis.

CAP. XXXV.

(*a*) URbibus.] *Plerique, & Theodoretus*, ἐν τ̃ πόλεσι, in urbibus. (*b*) Tu.] *Nonnulli & Theodor.* ἐν σοὶ ἔχθραν αἰώνιον, pro eo quod fuit in te inimicitia ſempiterna. *A Compl. abeſt &* σὺ, *&* ἐν σοί. (*c*) In manu inimicorum gladio.] *Sic etiam Theodoretus : alii*, μαχαίρας, gladii : *& fortaſſe*, inimicorum, *&*, gladii, *ſunt duæ interpretationes : Nam* S. *Hier. ex antiqua refert tantum*, in manu gladii. (*d*) Iniquitatis in extremis.] *In aliquot libris, & apud Theodoretum*, θλίψεως αὐτῶν, ϗ ἐν καιρῷ ἀδικίας ἐπ' ἐσχάτῳ, *al.* ἐπ' ἐσχάτων, afflictionis eorum, & in tempore iniquitatis in extremo. *al.* in noviſſimis. (*e*) Te.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum, ſequitur* αἷμα γάρ σου (*Compl. habet tantum*, ϗ αἷμα) ἐμίσησας, ϗ τὸ αἷμά ζου διώξει σε, *Compl.* ϗ αἷμα ἐκδιώξεταί σε. *In vulgata noſtra eſt*, & cum ſanguinem oderis ſanguis perſequetur te. *Pro quo inquit S. Hier. Symmachum manifeſtius eſſe interpretatum*, ſanguinem tuum odiſti : & ſanguis perſequetur te. (*f*) Jumenta.] *In aliquot libris, & apud Theodoretum adjungitur*, ϗ παραπορευόμενον, ϗ ἀναστρέφοντα. *Sed hoc eſſe alteram interpretationem conſtat ex S. Hieron. qui inquit*, euntem, & redeuntem (ſive homines, & jumenta.) (*g*) Tuam.] *In iiſdem, & apud Theodoretum, ſequitur*, ϗ κατὰ τ̃ ζῆλόν σου. ὃν ἐποίησας ἐκ τοῦ μεμισηκέναι σε ἐν αὐτοῖς, *quod vulgata noſtra*, & ſecundum zelum tuum, quem feciſti, odio habens eos. (*h*) Quia dixiſti, montes Iſrael.] *Iidem*, ὧν ἔλεγες περὶ τῶν ὀρέων ἰσραὴλ, λέγων, τὰ ὄρη ἰσραὴλ τὰ ὑψηλὰ τὰ αἰώνια, quas dicebas de montibus Iſrael, dicens, montes Iſrael excelſi, ſempiterni. *Sed multa ex his neque etiam in vulgata noſtra ſunt.* (*i*) Tuo.] *In iiſdem ſequitur*, ϗ ἐπλήθυνας ἐπ' ἐμὲ λόγους σου, & multiplicaſti ſuper me verba tua. *Compl.* ϗ ἐφωνήσατε κατ' ἐμοῦ, & vociferati eſtis contra me : *quæ videtur Sanctus Hieronymus referre ex antiqua.* (*k*) Faciam te.] *In cæteris ſequuntur hæc*, καθὼς ηὐφράνθης εἰς κληρονομίαν (*al* ἐπευφράνθης τῇ κληρονομίᾳ) οἴκου ἰσραὴλ, ὅτι ἠφανίσθη, οὕτω ποιήσω σε, ſicut gaviſus es ſuper hæreditate domus Iſrael, eo quod fuerit diſſipata, ſic faciam te. *Quæ* S. *Hier. teſtatur in lxx non haberi, ſed ſub aſteriſcis de Theodotionis editione eſſe addita.* (*l*) Et conſumentur.] *Idem notat hoc in lxx, additum eſſe, & in hebraico non haberi. In aliis vero eſt*, ϗ πᾶσα ἡ ἰδουμαία ἐξαναλωθήσεται (*al.* ἐξολοθρευθήσεται) ϗ γνώσονται, & omnis Idumæa conſumetur (*al.* exterminabitur) & ſcient, *&c.*

CAP. XXXVI.

(*a*) SOlitudines ſempiternæ.] *In pleriſque additur*, τὰ ὑψηλὰ, excelſa : *non tamen apud Theodoretum : ac* S. *Hieron. pro duabus interpretationibus ponit*, altitudines, ſive ſolitudines. (*b*) Pro eo quod deſpecti eſtis vos, & odio habiti ab his.] *Sanctus Hieron. refert ex antiqua tantum hæc*, pro eo quod diſperſi (*ſuſpicamur legendum*, deſpecti : *ita enim ſolet ſæpe verti verbum græcum*, ἀτιμασθῆναι) eſtis ab his : *& certe illud*, & odio habiti, *abeſt etiam a Theodoreto : ſed apud ipſum, & in pleriſque codicibus hæc antecedunt*, ἀντὶ τ̃ γενέσθαι ὑμᾶς εἰς ἀφανισμὸν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι, ϗ pro eo, quod fuiſtis vos in deſolationem omnibus gentibus, &. (*c*) Et aſcendiſtis loquela linguæ.] *In multis eſt*, καὶ ἀνέβητε, καὶ ἐγένεσθε, & aſcendiſtis, & facti eſtis : *In quibuſdam & apud Theodoretum*, ϗ ἀνέβητε λάλημα γλώσσης ἐπὶ χειλέων, & aſcendiſtis, loquela linguæ ſuper labia *Sanctus Hieronymus*, & aſcendiſtis ſuper labium linguæ. (*d*) Et factæ ſunt.] *Plerique, & Theodoretus*, αἳ ἐγένοντο, quæ factæ ſunt. (*e*) Deſpicientes.] *In aliquo codice, & apud Theodoretum antecedit*, ἐξ ὅλης καρδίας, ex toto corde. *Pro quo* S. *Hieronymus videtur habuiſſe in antiqua*, cum odio deſpicientes. (*f*) Idcirco.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum additur*, τάδε λέγει ἀδωναῒ κύρι⊕, hæc dicit Adonai Dominus. (*g*) Jumenta.] *In pleriſque codicibus, & apud Theodoretum, hæc ſequuntur*, ϗ αὐξηθήσονται, ϗ πληθυνθήσονται, & creſcent & multiplicabuntur. (*h*) Devoratrix.] *Sic etiam Sanctus Hieronymus. In pleriſque autem, & apud Theodoretum, antecedit*, γῆ, terra. (*i*) Amplius.] *In pleriſque, & apud Theodoretum, hæc ſequuntur*, ϗ τὸ ἔθν⊕ σου οὐκ ἀτεκνωθήσεται ἔτι, *& Sanctus Hieronymus, ex antiqua*, & gens tua abſque liberis ultra non erit. (*k*) Eos.] *In cæteris hæc ſequuntur*, περὶ τοῦ αἵματ⊕, οὗ ἐξέχεον (*al.* ἀνθ' ὧν ἐξέχεαν αἷμα) ἐπὶ τῆς γῆς, ϗ ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν ἐμίαναν αὐτήν. *Et Sanctus Hieronymus*, pro ſanguine, quem ſuderunt ſuper terram, & in idolis ſuis polluerunt eam. (*l*) Peccatum.] *Nonnulli, ac Theodoretus*, τὰ ἐπιτηδεύματα. *Sanctus Hieronymus :* & adinventiones, ſive peccata : *ut hoc videatur habuiſſe in antiqua.* (*m*) Cum dicerentur ipſi.] *Quidam codices, & Theodoretus*, ἐν τῷ λέγεσθαι αὐτοῖς, cum diceretur eis. (*n*) Et mundabo.] *Illud*, &, *abeſt a Theodoreto : ut conjungatur cum præcedentibus*, & ab univerſis idolis veſtris mundabo vos, *ut Sanctus Hieronymus.* (*o*) Faciatis.] *Nonnulli, ac Theodoretus, addunt*, αὐτὰ, ea. (*p*) Portetis.] *Iidem addunt*, ἔτι, ultra. (*q*) Ipſorum.] *Sic etiam Theodoretus, & videtur poſitum, pro*, veſtram ipſorum, *ut alibi. Complut. quidem habet*, ὑμῶν. (*r*) Homines.] *Poterat etiam verti*, ovibus (*id eſt, gregibus*) hominum : *ſed paulo antea etiam apud Sanctum Hieronymum ex antiqua dictum erat*, oves homines. *Noſtra verſio utramque ſententiam fert. Theodoretus habet*, ϗ ἀνθρώπων, & hominibus. *Quidam*, ϗ ἀρνῶν, & agnis.

CAP. XXXVII.

(a) DOminus.] *In cæteris,* κυρίου, Domini. (b) Propheta.] *In pleriſque antecedit,* υἱὲ ἀνθρώπου, *& apud Sanctum Hieronymum,* fili hominis. (c) Factum eſt.] *Cæteri,* ϗ ἐγένετο φωνὴ, *& apud* S. *Hieronymum,* & facta eſt vox. *Tertull. de reſurr. carnis, ubi multa ex hoc loco affert.* Et ecce vox, dum propheto. (d) Invicem.] *In multis eſt* ὀστέον, os: *in Complut.* πρὸς ὀστοῦν, *apud Sanctum Hieronymum,* ad oſſa: *in quibuſdam, & apud Theodoretum,* ὀστέον πρὸς ὀστέον, ἕκαστον πρὸς τὴν ἁρμονίαν αὐτοῦ, os ad os, unumquodque ad juncturam ſuam. *Tertull. habet tantum,* & accedebant oſſa ad oſſa. (e) Veni.] *In Complutenſi additur,* πνεῦμα, *& apud Sanctum Hieronymum,* ſpiritus: *in quibuſdam, & apud Theodoretum, eſt,* ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἐλθὲ (*al.* ἐλθέτω) πνεῦμα, *& Tertull.* a quatuor ventis veni ſpiritus. (f) Congregatio multa.] *Aquila, & Theodotio,* δύναμις μεγάλη, virtus magna. *Tertull.* valentia magna ſatis. (g) Nimis.] *Sic etiam Theodoretus. In Complut. eſt,* σφόδρα, σφόδρα, *apud Sanctum Hieronymum,* vehementer nimis. (h) Diſſonuimus.] *Solet ſignificare, ut alibi notavimus,* deſiimus, *aut,* defuimus. *Sed apud Sanctum Hieronymum ex antiqua etiam in comment. eſt,* deſperavimus, *apud Tertullianum,* avulſi ſumus in eis. (i) De ſepulchris populum meum.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum, antecedit,* ὑμᾶς, vos. *In pleriſque autem eſt,* ὑμᾶς ἐκ τῶν τάφων ὑμῶν λαός μου, *& apud Sanctum Hieronymum, & Tertull.* vos de ſepulchris veſtris populus meus (k) Virgam.] *Apud Theodoretum additur,* μίαν, *& apud Sanctum Hieronymum,* unam. (l) Eam ipſi Joſeph.] *Ita etiam videtur habuiſſe Theodoretus: & hebræus etiam habet Joſeph in caſu dandi. In aliis eſt,* ἐπ' αὐτὴν τὴν Ἰωσὴφ, *& apud Sanctum Hieronymum,* ſuper eam Joſeph. (m) Manui.] *In pleriſque,* ἐν τῇ χειρὶ, in manu. *Apud* S. *Hieronymum,* & erunt in virgam unam: & erunt in una manu Juda. (n) Gentem.] *Sic etiam Theodoretus. Nonnulli addunt,* ἓν, *& apud Sanctum Hieronymum,* unam. (o) Eorum.] *In nonnullis, & apud Theodoretum eſt,* πάντων αὐτῶν εἰς βασιλέα, *& apud Sanctum* Hieronymum, omnium iſtorum in regem. (p) Suis.] *In cæteris hæc ſequuntur,* ϗ ἐν τοῖς προσοχθίσμασιν αὐτῶν, ϗ ἐν πάσαις ταῖς ἀσεβείαις αὐτῶν, *& apud Sanctum Hieronymum,* & in offendiculis ſuis, & in omnibus impietatibus ſuis (q) Ipſi.] *In cæteris additur,* ϗ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, ϗ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτῶν, ἕως τοῦ αἰῶνος, *& apud Sanctum Hieronymum,* & filii eorum, & filii filiorum eorum uſque in ſempiternum. (r) Princeps.] *In pleriſque adjungitur,* αὐτῶν ἔσται, *& apud Sanctum Hieronymum,* eorum erit. (ſ) Et ponam.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum, hæc antecedunt,* ϗ δώσω αὐτοὺς, ϗ πληθυνῶ αὐτοὺς, *& apud* S. *Hieronymum,* & dabo eos, & multiplicabo eos.

CAP. XXXVIII.

(a) GOG.] *Theodoretus,* φασὶν εἶναι ταῦτα Σκυθικὰ γένη. μοσὸχ δὲ καππαδόκας εἶναι, ϗ θοβὲλ ἴβηρας. τὸ δὲ ῥὼς κεφαλὴν ὁ Σύρος ἡρμήνευσεν. ϗ ὁ Ἀκύλας δὲ κεφαλὴν μοσόχ. τὸ ῥὼς μοσὸχ ἡρμήνευσεν. Gog & Magog ſunt Scythicæ gentes. Moſoch autem Cappadocas eſſe aiunt, & Thobel Iberos. Illud autem Rhos hebræorum lingua (*al.* Syrus) ſignificat caput. Et Aquila quidem illud Rhos Moſoch interpretatus eſt, κεφαλὴν μοσόχ. *Sanctus Hieronymus,* capitis, ſive Rhos: *idque ſæpe repetit.* (b) Et congregabo te.] *In aliquot libris, & apud Theodoretum hæc antecedunt,* ϗ περιστρέψω σε κυκλόθεν, ϗ δώσω χαλινὸν εἰς τὰς σιαγόνας σου, *quod in vulg. noſtra,* & circumagam te, & ponam frænum in maxillis tuis. (c) Congregatione multa.] *In pleriſque eſt in recto,* συναγωγὴ πολλὴ, *& in quibuſdam, atque apud Theodoretum, ſequitur,* πέλτας ϗ περικεφαλαίας, ϗ μαχαίρας, ϗ ἀσπίδας, πάντες αὐτοὶ ἔχοντες πέρσαι, ϗ αἰθίοπες ϗ λύδοι ϗ λίβυες, ϗ φρύγες, (*Theodoret.* ϗ φοὺτ) μετ' αὐτῶν. πάντες ἐπὶ ἀσπίδας ϗ περικεφαλαίας. ϗ πέλτας ἔχοντες. γόμερ, *&c.* Peltas, (*quomodo etiam videtur habere Sanctus Hieronymus in antiqua,*) & galeas, & gladios, & clypeos omnes hi habentes. Perſæ, & Æthiopes, & Lydi, (*hoc non habet Sanctus Hieronymus*) & Libyes, & Phryges (*neque hoc*) cum eis. Omnes iſti clypeos. & galeas, & peltas habentes. Gomer, *&c.* (d) Omnes, qui circa eum.] *In quibuſdam codicibus, & apud Theodoretum eſt* ϗ πάντα τὰ ὑποστηρίγματα αὐτοῦ & omnia ſuſtentacula ejus. *Quod autem pertinet ad nomina iſta populorum, legendi* S. *Hieron. & Theodoretus. Schol* θόργαμα λέγει, κατὰ μέν τινας, ἀρμενίους ϗ ἴβηρας, κατὰ δὲ ἑτέρους, καππαδόκας ϗ γαλάτας. Thorgoma dicit, ut quidam putant, Armenios, & Iberos, ut autem alii, Cappadocas, & Galatas. (*) Præparabitur.] *In aliquo, & apud Theodoretum, eſt,* ἑτοιμασθήσῃ. ϗ ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἐτῶν ἥξεις, ϗ ἥξεις εἰς γῆν, εἰς τὴν γῆν ἀπεστραμμένην ἀπὸ μαχαίρας, ἠθροισμένην ἀπὸ λαῶν πολλῶν, præparaberis, & in noviſſimo annorum venies, & venies in terram averſam a gladio, congregata ex populis multis. *Unus habet,* ἠθροισμένην, congregatam. (e) Et hic ex gentibus egreſſus eſt.] *In iiſdem,* ϗ αὐτοὶ ἐξ ἐθνῶν ἐξεληλύθησαν, & ipſi ex gentibus egreſſi ſunt. (f) Omnes.] *In iiſdem additur,* αὐτοί, ipſi. (g) Venies.] *In iiſdem ſequitur,* ὡς καταιγὶς, ϗ, ſicut procella, &. *Sed,* ὑετὸς, *&* καταιγὶς, *videri poſſunt duæ interpretationes.* (h) Eris.] *Sic in hebraico. Cæteri,* πέσῃ, cades. (i) Carthaginenſes.] *In quibuſdam libris, & apud Theodoretum eſt,* θαρσὶς, Tharſis: *in quibuſdam utrumque conjungitur,* καρχηδόνιοι, ϗ θαρσίς. *Sanctus Hieronymus,* Tharſis (ſive Carthaginenſes,) *ut appareat ipſum in antiqua habuiſſe Carthaginenſes.* (k) Poſſeſſionem.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum, additur,* ϗ ὕπαρξιν, & ſubſtantiam. (l) Spolia.] *In iiſdem additur,* μεγάλα, magna. (m) Conſurges.] *In iiſdem,* γνώσῃ, ϗ ἐγερθήσῃ, *ſed Sanctus Hieronymus,* ſcies, (ſive conſurges,) *ut duæ ſint interpretationes, & noſtra ex antiqua.* (n) Iſrael.] *Apud Theodoretum additur,* τῶν προφητευσάντων, qui prophetarunt. (o) Et vocabo ſuper ipſum etiam omnem fortitudinem.] *In aliis,* ϗ καλέσω (*al.* συγκαλέσω) ἐπ' αὐτὸν πάντα φόβον μαχαίρας, *& in quibuſdam, & apud Theodor. additur,* εἰς πάντα τὰ ὄρη μου. Et vocabo (*al.* convocabo) ſuper eum omnem fortitudinem gladii, (*ſic etiam Sanctus Hieronymus ex antiqua,*) in cunctis montibus meis.

CAP. XXXIX.

(a) DEſuper.] *Videtur valere* ἐπὶ, *ut etiam alibi, idem atque* ἀπὸ, *quod hic eſt in nonnullis, & apud Sanctum Hieronymum ex antiqua,* de noviſſimis. (b) Perdam.] *Sic Sanctus Hieronymus ex antiqua. In nonnullis eſt,* ἀποτινάξω, excutiam. (c) Gog.] *Sic etiam Theodoretus. In pleriſque eſt,* Magog. (d) In qua.] *Nonnulli, & Theodoretus,* ἣν, quam, *id eſt,* de qua. (e) Et ſuccendent in armis.] *Plerique,* ϗ ἐκκαύσουσι ϗ ἀνάψουσιν ἐν τοῖς ὅπλοις, & accendent, & comburent in armis, *id eſt,* arma. *Quæ autem ſequuntur, ſatis reſpondent recitationi Sancti Hieronymi. In quibuſdam vero eſt,* θυρεοῖς, ϗ πέλταις, ϗ δόρασιν, ϗ τόξοις, ϗ βέλεσιν, ϗ βακτηρίαις χειρῶν, ϗ λόγχαις, ſcutis, & peltis, & haſtis, & arcubus, & jaculis, & baculis manuum, & lanceis. (f) Eorum, qui venerint ad mare.] *Sic Sanctus Hieronymus ex antiqua. Plerique, & Theodoretus,* πρὸς ἀνατολῆς τῆς θαλάσσης, ab Oriente mari. (g) Defodient.] *Multi,* θάψουσι, ſepelient, *& ſic paulo poſt.* (h) Tunc.] *In multis eſt,* τὸ γε, *aut,* τὸ γαὶ, *quod ſignificat vallem: & in noſtra paulo poſt conjungitur,* Gai Polyandrio. (i) Inclytum, qua die glorificatus fuerit.] *In quibuſdam codicibus, & apud Theodoretum eſt,* εἰς ὄνομα ἡ ἡμέρα, ἐν ᾗ ἐνδοξασθήσομαι, in nomen dies, in qua glorificabor. (k) Eos, qui.] *In pleriſque antecedit,* μετὰ τῶν περιερχομένων, cum circumeuntibus. (l) Et quærent.] *Illud,* &, *abeſt a nonnullis: ut conjungi poſſit cum antecedentibus,* poſt ſeptem menſes quæret. (m) Civitatis polyandrion.] *Aliquot libri,* τοῦ τόπου διάπτωσις, loci ruina. *Quidam vero, & Theodoretus, addunt etiam,* ϗ πολυάνδριον. *Sanctus Hieronymus ex antiqua refert, ut in noſtra. In comment. autem inquit,* nomen civitatis vocari Amena, quæ græce dicuntur, πολυάνδριον, hoc eſt, multitudo hominum ſepultorum. *Vide quæ notata ſunt Hierem.* 19. (n) Arietes.] *In quibuſdam eſt,* κριῶν, ϗ μόσχων, ϗ τράγων, ϗ ἀρνῶν, ϗ ταύρων ἐστεατωμένων πάντων, arietum, & vitulorum, & hircorum, & agnorum, & taurorum, adipatorum omnium. (o) In Jacob.] *Illud* in, *abeſt a pleriſque.* (p) De regionibus gentium.] *Sic Sanctus Hieronymus ex antiqua. Quidam libri habent,* ἐκ τῶν χωρῶν τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, de regionibus inimicorum eorum: *quidam,* ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν de manibus eorum. (q) Gentibus.] *In cæteris hæc ſequuntur,* ϗ συνάξω αὐτοὺς ἐπὶ τὴν γῆν αὐτῶν ϗ οὐ καταλείψω ἀπ' αὐτῶν οὐκέτι ἐκεῖ, & congregabo eos ſuper terram ſuam, & non derelinquam quenquam ex eis ibi. *Quæ ſcribit Sanctus Hieronymus, in lxx non haberi.*

CAP. XL.

In hoc capite ſatis erit ea fere tantum ponere, quæ notata ſunt in græca editione. Infinitum enim eſſet omnes varietates indicare. In hujuſmodi locis, quæ tamen non ſæpe occurrunt, accuratus lector varios codices adeat, & conferat neceſſe eſt: ac legendi explanatores, & præcipue Sanctus Hieronymus, qui eam fere lucem, quæ in tantis tenebris expectari poteſt, unus affert.

(a) QUEM vidiſti.] *Illud,* quem, *abeſt a pleriſque. A vulgata autem noſtra abeſt etiam,* vidiſti. (b) Antemurale.] *Sanctus Hieronymus in antiqua habet,* murum. *Aquila, & Symm.* τὸ πλάτος τῆς οἰκοδομῆς, latitudinem ædificii. (c) Altitudinem.] *Aquila & Symm* ϗ ἀνάστημα, & ſuſcitationem, ac ſtaturam. (d) In ſeptem gradibus.] *Symm.* ϗ ἀνέβη δι' ἀναβαθμῶν, & aſcendit per gradus, *& inquit Sanctus Hieronymus ſolos lxx appoſuiſſe numerum.* (e) Ælam.] *In pleriſque eſt,* τὸ θεὲ ἓξ, ἓξ, τὸ αἰλάμ, *& apud Sanctum Hieronymum,* Thee, ſex hinc, & ſex inde, Ælam. *&c. Theodoretus inquit apud Syrum ſe reperiſſe,* Ælam, *ſignificare numero ſingulari poſtem,* Ælamoth, *numero multitudinis, poſtes,* Thee, *& limen, & ſuperliminare,* Theim, *vero eadem numero multitudinis: ſed, ut ait* S. *Hieron. nimia vetuſtate, & vitio ſcriptorum, omnia ſunt depravata. Pro Thee quidem Symmac. dixit,* οὐδὸν, limen, *Aquila & Theod.* πρόθυρον, veſtibulum. *Sanctus Hieronymus inquit Thee interpretari limen, ſive frons.* (f) Et Thee.] *Symmachus,* τὸ δὲ οὐδὸν, *ut proxime dictum eſt.* (g) In medio Theelath.] *Quidam libri habent,* ἀναμέσον τοῦ θεὲ, αἰλὰμ, *ſed* S. *Hieronymus in antiqua habet, ut noſtra pro quo inquit Symmachum dixiſſe,* παραστάδας, id eſt, poſtes, aut thalamos, aut cubicula. *Schol.* ϗ τὴν παραστάδα ἑκατέραν, & poſtem, ſive thalamum utrumque. (h) Æleu.] *Schol.* πρόθυρον, veſtibulum. *Theodoretus inquit ſic vocari piſomata, ſive cymatia.* S. *Hieronymus:* Thalami quoque, & cubicula, quæ erant ad viam portæ Orientalis: pro quibus lxx ἐλεοῦ ſcribunt, *ſed paulo poſt inquit interpretari,* circa eum, vel, ſuſtentacula: *ſicut Ælam, & Ælamoth,* veſtibula, & veſtibulum: *& paulo poſt Ælamoth ab Aquila dicta eſſe* frontes, *a Symmacho,* circumſtantias. *Ælam autem eſſe oſtium, vel porticum.* (i) Ælam portæ intrinſecus.] *Schol.* τὸ δὲ πρόπυλον τῆς πύλης ἐσώτερον, veſtibulum autem portæ interius. (k) Inde.] *In quibuſdam ſequitur,* κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἀνατολικὴν, per viam Orientalem. *Sed* S. *Hieronymus uno tantum loco, eoque inferiore, qui indicabitur, viæ mentionem apud lxx fieri teſtatur. Symm.* αἱ δὲ παραστάδες τῆς θύρας κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν ἀνατολικὴν, poſtes autem januæ ad viam orientalem. (l) Introitus portæ.] *Schol.* τοῦ προπυλαίου, veſtibuli, (m) Latitudinem.] *Schol. lxx,* μῆκος τῆς πύλης, longitudinem portæ. *Sed* S. *Hieronymus etiam in comment. ſcribit rurſus in lxx, poni latitudinem.* (n) In conſpectu Theim.] *Apud* S. *Hieronymum videtur hoc loco mendoſe ſcriptum Theri: & in quibuſdam, eſt* Nabari. *In pleriſque vero ſequitur,* πήχεος ἑνὸς, ϗ πήχεος ἑνὸς ὅριον ἔνθεν, ϗ ἔνθεν, *& apud* S. *Hier.* cubiti unius & cubiti unius terminus hinc & inde. *Sch.* ϗ ὅριον ἔμπροσθεν τῶν παραστάδων πήχεος ἑνὸς, & terminum ante poſtes (*vel.* thalamos, *ut vulgata noſtra,*) cubiti unius. (o) Thee.] *Schol.* παραστάδες, *ut proxime.* (p) Sub divo Ælam.] *Schol.* περιπύλαιον, veſtibulum. *Sed* S. *Hieronymus inquit Symmachum tranſtuliſſe,* & fecit, περιστάσεις, id eſt, circumſtantias: *pro quibus Aquila dixerit,* κρίωμα, *& ipſe, in frontes, verterit. Rurſus autem ita ſcribit,* Sub divo quoque Ælam portæ. Aquila, ante faciem poſtium portæ; Symm. contra faciem veſtibuli portæ, interpretati ſunt. *Quod autem in noſtra ſequitur,* extrinſecus cubiti viginti Theim portæ per circuitum. Et ſub divo portæ, *&c. apud* S. *Hier. ſic habet (cujus etiam lectionis ſunt veſtigia in vetuſtis codicibus.)* Et Theim atrii portæ per circuitum. Et ſub divo atrii: *& in comm. inquit pro Theim atrii, quod in hebraica eſt numero ſingulari, Symmachum proprie dixiſſe atrium, Aquilam vero,* κρίωμα, *id eſt, frontem atrii.* (q) Abſconditæ.] *Schol.* πεφραγμέναι ἐπὶ τοῖς θαλάμοις, τοξικαὶ, obſtructæ in thalamis, arcuatæ. *Et notat* S. Hier. *quas lxx abſconditas dixerunt, Symmachum vocaſſe,* τοξικάς. *quod autem ſequitur,* ſuper Theim: & ſuper Ælam, *Symmachum poſtes poſuiſſe, & circumſtantias, Aquilam thalamos, & frontes eorum: Quare in ſcholio eſt,* κριώματα. (r) Palmæ.] *Sic apud* S. *Hieron. In quibuſdam antecedit, quod videtur etiam apud Theodoretum agnoſci,* ἐκκόλαμμα διάγλυπτον, ſculptura cælata. (ſ) Paſtophoria.] *Schol,* γαζοφυλάκια. S. *Hier.* Pro thalamis triginta, quos vertere lxx ſive gazophylaciis, atque cellariis, ut interpretatus eſt Aquila, Sym. poſuit, ἐξέδρας. (t) Intercolumnia.] *Sic apud* S. *Hieron. quod græce,* περίστυλα, *quamvis paulo poſt ſit, per columnas, & in cap.* 42. *abſolute dicatur,* columnæ: *fortaſſe planius diceretur,* columnatum. *Schol.* ἐξέδραι, exedræ. (u) Thee.] *Schol.* τὰ ὑπέρθυρα, ϗ ὑποχωρήσεις αὐτῆς, ſuperliminaria, & receſſus ejus. (x) Ad auſtrum.] *Sic* S. *Hier. ex lxx, in comm. Plerique,* κατὰ τὴν ὁδὸν τὴν πρὸς νότον, per viam, quæ ad auſtrum. (y) E regione portæ.] *Schol.* non ponitur apud hebræos. (z) Introduxit me ad portam reſpicientem ad Orientem.] *In quibuſdam additur,* ὁδὸν κατὰ ἀνατολὰς, viam ad Orientem: *Complut.* εἰς τὴν αὐλὴν ἐσωτέραν ὁδῷ κατ' ἀνατολὰς, in atrium interius per viam Orientalem, *ut* S. *Hieron. in ſua: qui etiam teſtatur hoc tantum loco in lxx haberi, viam, cum in ſeptentrionali & auſtrali plaga omnino tacita ſit.* (ω) Aquæductus.] *In cæteris hæc ſequuntur,* ἐκεῖ πλυνοῦσι τὴν ὁλοκαύτωσιν. ἐν δὲ τῷ αἰλὰμ τῆς πύλης δύο τράπεζαι ἔνθεν, ϗ δύο τράπεζαι ἔνθεν, ibi lavant holocauſtoſim: In veſtibulo autem portæ duæ menſæ hinc, & duæ menſæ inde. *Quæ* S. *Hieron. inquit in lxx non haberi, ſed in pleriſque codicibus de Theodotione addita eſſe, ac præterea etiam quæ ſequuntur in noſtra brevius, in aliis copioſius,* ut immoletur ſuper eas holocauſtum, & pro peccato. *In quibuſdam codd. totus hic locus ſic habet,* ϗ τὰ παστοφόρια αὐτῆς, ϗ ἑκάστου παστοφορίου ἡ θύρα, ϗ τὰ αἰλαμμὼν αὐτῆς ἐπὶ τὰς θύρας τῶν πυλῶν, ἐκεῖ πλυνοῦσι τὴν ὁλοκαύτωσιν. ἐν δὲ τῷ προπυλαίῳ τῆς πύλης δύο τράπεζαι ἔνθεν, ϗ δύο τράπεζαι ἔνθεν, τῆς δευτέρας ἐκρύσεως, ὅπως σφάζωσιν, & thalamos ejus: & cujuſque thalami erat janua, & oſtia ejus in foribus portarum, ibi lavant holocauſtoſim. In veſtibulo autem duæ menſæ hinc, & duæ menſæ inde ſecundi aquæductus, (*aut rivi*) ut jugulent, *&c.* (aa) Et ad dorſum rivuli.] *Aquila, & Symmach.* ϗ πρὸς τῇ ὠμίᾳ τῇ ἔξωθεν τῇ ἀναβαινούσῃ πρὸς τὴν θύραν τῆς πύλης. *quod in vulgata noſtra:* Et ad latus exterius, quod aſcendit ad oſtium portæ. (bb) Et palæſten habebunt Giſum dolatum.] S. *Hier. ex lxx, &* γεῖσος, palmi, (*hoc enim valet palæſte*) habentes dolatum. *Pro giſo autem, quod verbum negat ſe ſcire unde ſit, inquit Symmachum & Theodotionem dixiſſe* χεῖλος, labium: *Aquilam vero in prima editione,* ἐπιστάσεις, *in ſecunda,* labia. (cc) Humeri.] *Sic* S. *Hier. cap. ſequenti: quos interpretatur Theodoretus,* anconas.

CAP. XLI.

(a) CUI.] *In quibuſdam eſt,* ϗ, &. (b) Ælam.] S. *Hier.* Ælim, Theodotio; & in circuitu, Symmachus, tranſtulerunt. (c) Æl.] *Hoc videtur* S. *Hier. tribuere Theodotioni, Ælam autem, aut Elam ipſis lxx. Aquilæ, oſtium: ipſe frontem eſt interpretatus.* (d) Quadraginta.] *Sic collati codices, & Theodoretus, quamvis in Hebraico, & Syro dicat eſſe viginti. Compl.* εἴκοσι, viginti. S. *Hier.* ſive ut lxx tranſtulerunt, oſtiorum viginti cubitorum. Pro quo in pleriſque codicibus, juxta lxx quadraginta continentur. (e) De Giſis.] *Plerique,* ἐκ τῶν μέσων. S. *Hier.* Et de mediis ad triſtega (id eſt, tertia cœnacula:) & Thrael videtur mihi obelo prænotandum. *Ac paulo ante notaverat, pro Thrael, cujus nominis notionem ignoret, cæteros tranſtuliſſe,* & vidi, *quare in aliquo codice, poſt illa adjungitur, ex alia nimirum interpretatione,* ϗ εἶδον κατὰ τὸν οἶκον ἐν ὕψει περικύκλῳ πλευρῶν, & vidi ſecundum domum in altitudine in circuitu laterum. *Schol.* ϗ τὸ θραὲλ, non ponitur apud hebræos. (f) Aquilonem.] *In uno codice additur,* εἰς προσευχὴν πηχῶν πέντε περικύκλῳ, ad orationem cubitorum quinque in circuitu. *Iſtud,* εἰς προσευχὴν, *agnoſcit etiam Theodoretus, ſed putat eſſe idem, atque ad Auſtrum. In eodem codice poſt illa,* latitudo luminis reliqui, *additur,* ὁ τόπος τῆς προσευχῆς, locus orationis. S. *Hier. etiam bis habet, ſed utrobique teſtatur in lxx non eſſe.* (g) Luminis.] *Compl.* τοῦ τόπου, loci. *Theodoretus inquit lumen porticus eſſe, quod ſolitum ſit vocari,* φωτικὸν, luminare: *de hoc infra cap.* 42. (h) Reliqui.] *In aliquo additur,* ὁδὸν, viam. *In Compl. autem eſt,* τοῦ ἀπολοίπου τοῦ πρὸς θάλασσαν, reliqui, quod ad mare. (i) Reliqui.] *Compl.* τῶν ἀπολοίπων, *& apud* S. *Hier.* reliquorum: *notat autem reliqua, & ſeparantia, dici, quæ non hærent parietibus templi, ſed proprios & ſuos habeant parietes. Sæpe autem in numero ſingulari ſolet adjungere reliquum ædificii reliqui ædificii, & ſeparans vocat etiam ſeparatum: pro quo ſecunda Aquilæ editio, & Th. poſuerint verbum hebræum Gazera.* (k) Templum.] *Sic etiam apud* S. *Hieron. In multis vero ſequitur,* ἐσώτερον, interius. (l) Illuminationes.] *Apud* S. *Hier.* tres ad lucendum, ut proſpiceretur per eas. (m) Et uſque prope.] *In quibuſdam eſt,* ϗ ἕως τοῦ οἴκου, *& apud* S. *Hier.* & uſque ad domum interiorem. (n) Extrinſecus.] *In quibuſdam codicibus additur,* μέτρα, ϗ, *& apud* S. *Hieron.* menſura & cælata Cherubim. (o) Et hinc.] *Ab aliquo codice, & a* S. *Hier. abeſt iſta, repetitio itemque paulo poſt,* & inde. (p) Laqueare.] S. *Hier.* laquearia. *Schol.* ὑπεράνω τῆς θύρας, ſupra oſtium. (q) Neceſſaria.] *Sic vertit* S. *Hier.* σπουδαῖα, *aut,* cura digna. *Compl.* ϗ κατὰ τὰ ξύλα, & ſecundum ligna. (r) Ad faciem.] *Schol.* ἔμπροσθεν, ante, in fronte, *& rurſus* S. *Hier. Ælam interpretatur,* ſuperliminaris, & veſtibuli, *& paulo poſt,* propyli. (*) Et latera domus.] *Schol.* ϗ τὰ πάχη, Et craſſitudines. (ſ) Æqui ponderis.] *Sic idem, quod græce,* ἐζυγωμένα.

CAP. XLII.

(a) INtroduxit.] *Compl.* ἐξήγαγεν, *& apud* S. *Hier.* eduxit. (b) Interius.] *Cæteri,* ἐξωτέραν, *& apud* S. *Hier.* exterius. (c) Aquilonem.] *In pleriſq; ſequitur,* κατὰ πρόσωπον, *& apud* S. *H.* e contra. (d) Per ordinem.] *Ita apud* S. *Hier. quod græce,* ἐστοιχισμέναι, *aut,* ut *Compl.* κατὰ στίχον. *Sch.* ἔκθετον πρὸς πρόσωπον ἐκθέτου ἐν τείχοις, ſolarium ad faciem ſolarii internis. S. *Hier. ad finem lib.* 12. ἔκθετα autem Romæ appellant ſolaria de cœnaculorum parietibus eminentia, ſive Mæniana, *&c. Fortaſſe etiam poſſet verti,* angulus ad angulum. (e) Longitudo.] *Aut,* longitudinis, *ut* S. *Hier. In quibuſdam codicibus ſequitur,* ὁδὸν πήχεος ἑνὸς, *in ſcholio,* πρὸς τὴν ἐσωτέραν ὁδὸν πήχεος ἑνὸς, *in aliquo* εἰς τὸ ἐσώτερον ὁδὸν πήχεος ἑνὸς, *& apud* S. *Hier.* in interiorem viam cubiti unius: *quod reſpondet potiſſimum ſcholio. Eſt etiam, ubi pro,* ὁδὸν, *ſcriptum eſt,* οὐδὸν, *de quo dictum eſt, cap.* 40. (f) Duæ.] *Abeſt a multis. Apud* S. *Hier. totus hic locus ſic habet,* quoniam eminebant columnæ a columnis inferioribus, & ſpacium ſimile erat: *& ita fere in Complut.* ὅτι ἐξεῖχε τὸ περίστυλον ἔξωθεν τοῖς στύλοις τοῖς κατωτέροις, ϗ τὸ διάστημα οὕτως. (g) Quia triplices erant.] *Apud* S. *Hieron.* Et porticus triplices erant. *Symm* τρίστεγα γὰρ ἦν, *&* S. *Hier. in ſua,* Triſtega enim erant. (h) Eminebant.] *Th.* ἐπισυνήχθησαν ὑπὲρ κατώτερα, ſupercolligebantur ſuper inferiora. (i) Lumen.] S. *Hier.* Pro peribolo, ſive muro, lxx lumen interpretati ſunt. *Complut.* φλιὰ, limen. (k) Et ad Auſtrum.] *Abeſt illud,* &, *a* S. *Hier.* (l) Filii Sadduc.] *Schol.* Non ponitur apud hebræos. *Idem notat* S. *Hieron.* (m) Qui offerunt.] *In pleriſque vetuſtis ſequitur,* ϗ ἐκεῖ ἀποθήσουσι τὰ ἱμάτια αὐτῶν, ἵνα μὴ ἅπτωνται, & ibi deponent veſtimenta ſua, ut non tangant, *&c.* (n) Calamo.] *Sic enim videtur vertendum illud,* καλάμῳ. *In quibuſdam eſt.* ϗ τὰ τέσσαρα μέρη ἐμέτρησε τῷ αὐτῷ καλάμῳ, & quatuor ipſas partes menſus eſt eodem calamo. (o) Et diſpoſuit ipſum, & murum eorum.] *In Compl. eſt,* ϗ διέταξεν περίβολον αὐτῷ κύκλῳ, & diſpoſuit ei peribolum (*ſive,* murum) per circuitum. (p) Quingentorum.] *In nonnullis additur,* πηχῶν, cubitorum: *quod fatetur* S. Hieronymus, *ſibi celeritate excidiſſe, cum in hebræo habeatur tantum,* quingentorum, *ut ſubaudiatur,* calamorum.

CAP. XLIII.

(a) VOX geminantium multorum.] *Theodoretus:* Apud Hebræum & Syrum inveni, ὡς φωνὴ ὑδάτων πολλῶν, *&* S. *Hier. in ſua,* quaſi vox aquarum multarum. (b) Ungerem.] *Theodoretus:* παρὰ τῷ σύρῳ ϗ παρὰ τῷ ἑβραίῳ εὗρον, ὅτε εἰσῆλθον ἀπολέσαι τὴν πόλιν. δηλοῖ δὲ τὴν δευτέραν ὀπτασίαν, ἐν ᾗ ἐθεάσατο ϗ τοὺς ἐπιφερομένους τὰς πελέκεις, ϗ τὴν πόλιν κόπτοντας. ϗ τὸν τοὺς ἄνθρακας κατὰ πάσης τῆς πόλεως διασκεδάσαντα, ὅτε ϗ τὸ σημεῖον εἶδεν ἐπιτεθὲν τοῖς στενάζουσιν ἐπὶ ταῖς τοῦ λαοῦ παρανομίαις ϗ εἰκὸς τοὺς ο. τῇ διανοίᾳ προσεσχηκότας, χρῖσιν καλέσαι τὴν τῶν μετώπων σημείωσιν τῶν ἀπαλλαγέντων τῆς τῶν κοπτόντων τιμωρίας. Apud Syrum, & apud Hebræum inveni, ὅτε εἰσῆλθον ἀπολέσαι τὴν πόλιν, quando ingreſſus ſum (*ſic Hebræus, & Chaldæus, aut,* ingreſſi ſunt. S. *Hier.* venit) ad diſperdendam civitatem. Significat autem ſecundam viſionem, in qua ſpectavit & eos qui afferebant ſecures, civitatemque percutiebant, & illum qui carbones ſuper omnem civitatem diſpergebat: quando etiam ſignum illud vidit impoſitum illis, qui gemebant ſuper populi iniquitatibus. Et conſentaneum eſt lxx ad ſententiam attendentes unctionem vocare frontium notationem, eorum qui liberati erant de ſupplicio percutientium. *De hac eadem varietate* S. *Hieron. Alii libri habent,* τοῦ χρῖσαι, *quod vel, pro* χρῖσαι, *per errorem poſitum eſt, vel, ſi pro alia lectione accipitur, idem ferme ſignificat, quod,* ἀπολέσαι. (c) Connexum inter ſe & me.] *Videtur idem valere,* συνεχόμενον ἐμοῦ ϗ αὐτῶν, *ac ſi diceretur,* ἀναμέσον ἐμοῦ, *quod eſt in nonnullis. Apud* S. *quidem Hieronymum ita eſt, ut poſuimus.* (d) Homicidia.] *In quibuſdam eſt,* παραπτώματα, *aut,* πτώματα, ruinas, *& paulo ſuperius, pro,* φόνοις, παραπτώμασι, *ſed apud* S. *Hieron. ut in noſtra.* (e) Illius.] *Sic apud eundem. In quibuſdam ſequitur,* εἴπως ἐντραπῶσιν, ſi quomodo confundantur. (f) Et exitus ejus.] *In pleriſque eſt,* ϗ τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ, ϗ τὰς ἐξόδους αὐτοῦ. *in quibuſdam præterea ſequitur,* ϗ τὰς εἰσόδους αὐτοῦ. *apud* S. *Hieron.* & præparationem ejus, & exitus, atque introitus ejus. (g) Ejus.] *Quidam addunt,* ϗ πάντας τοὺς νόμους αὐτοῦ, *& apud* S. *Hier.* & omnes leges ejus. (h) Et hæc.] *In cæteris hæc antecedunt,* οὗτος ὁ νόμος τοῦ οἴκου, *& apud* S. *Hier.* Iſta eſt lex domus. (i) Cubiti, & palæſtes.] *In Compl. eſt,* τοῦ πήχεος, ϗ πῆχυς παλαιστῆς, cubiti & cubitus palæſtes. *Apud* S. *Hier.* in cubito perfecto, cubitus, & palæſtes. (k) Giſus.] S. *Hier.* pro quo Aq. Symm. & Th. poſuerunt, terminum: *ipſe autem poſuit, labium.* (l) A profundo exordii civitatis.] S. *Hier. habet in antiqua,* exordii ſinus. *Sed fortaſſe ex Aq. fuit ſumptum. Ita enim Aquila,* ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς γῆς ἕως τοῦ κρηπιδώματος τοῦ κατωτάτου, de ſinu terræ uſque ad crepidinem infimam, *aut,* noviſſimam, *ut* S. *Hier. in ſua. Notat autem, Theodotionem, pro crepidine, ſive propitiatorio, retinuiſſe nomen hebraicum,* Azara, *Symmachum vero dixiſſe,* περιδρομὴν, *hoc eſt, circuitum.* (m) A propitiatorio.] *Aq.* κρηπιδώματος τοῦ κατωτάτου, a crepidine infima. (n) Ariel.] *Euſebius. Dicunt exponi,* λέων θεοῦ, leo Dei. *Polychronius,* ὄρος θεοῦ, mons Dei. *Theodoretus,* τὸ ἀριὴλ σημαίνει τῇ ἑβραίων φωνῇ ὄρος θεοῦ, ἢ κατ' ἄλλην ἑρμηνείαν, φῶς θεοῦ. τὸ ἀριὴλ, ſignificat hebræorum lingua montem Dei, vel, ſecundum aliam interpretationem, lumen Dei: *putat autem hic ſignificare baſim altaris.* S. *Hier.* Ariel, ut plerique æſtimant, interpretatur, lux mea Deus. (o) Duodecim.] *In pleriſque ſequitur,* πλάτος, *& apud* S. *Hier.* in latitudine. (p) Manus ſuas.] *Sic apud* S. *Hier. in comm. ex lxx, licet in contextu antiquæ habeat,* eorum, *in ſua,* ejus: *quomodo inquit & cæteros interpretes vertiſſe.*

CAP. XLIV.

(a) ÆLAM.] *Schol. Ælam interpretatur,* πρόθυρον πύλης, veſtibulum portæ: *& Sanctus Hieronymus,* veſtibuli, id eſt, Ælam. (b) Exaſperantem.] *Schol.* Cæteri, προσεριστὴν, ϗ φιλόνεικον, contentioſam, & pervicacem. (c) Carnes.] *Cæteri,* στέαρ, adipem. (d) Et diſpoſuiſtis cuſtodire.] *In quibuſdam codicibus eſt (cujus lectionis optime reſpondentis hebraico, ſunt etiam aliqua veſtigia in aliis)* ϗ οὐκ ἐφυλάξατε τὴν φυλακὴν τῶν ἁγίων μου, ϗ διετάξατε αὐτοῖς τοῦ φυλάσσειν, & non cuſtodiſtis cuſtodiam ſanctorum meorum, & diſpoſuiſtis eis, ut cuſtodirent, *&c.* (e) Qui reſilierunt.] *Plerique,* οἱ μακρυνθέντες, *& apud Sanctum Hieronymum,* qui longe receſſerunt a me: *cætera apud ipſum conveniunt cum noſtris. In uno autem pervetuſto ſequitur,* ἀπ' ἐμοῦ ἐν τῇ πλάνῃ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ τῶν πλανηθέντων ὀπίσω τῶν εἰδώλων αὐτῶν. ϗ ἦσαν ἐν τῷ ἁγιάσματί μου λειτουργοῦντες τὰς ἐπισκοπὰς κατὰ τὰς πύλας τοῦ οἴκου αὐτοὶ ἔσφαζον τὴν ὁλοκαύτωσιν, ϗ τὴν θυσίαν τῷ λαῷ, ϗ αὐτοὶ εἱστήκεισαν ἐνώπιον αὐτῶν λειτουργεῖν αὐτοῖς. ἀνθ' ὧν οὖν ἐλειτούργησαν αὐτοῖς ἐνώπιον τῶν εἰδώλων αὐτῶν, ϗ ἐγενήθησαν εἰς κόλασιν ἀνομίας, ἕνεκα τούτου. *Quæ ſatis reſpondent vulgatæ, & ex iis quæ proxime notabuntur, videri poſſunt accepta magnam partem de Symmachi editione.* (f) Quæ fecerint.] *Sanctus Hieronymus in antiqua addit,* in eo. *Totus autem hic locus in eodem vetuſto ſic habet,* δώσω γὰρ αὐτοὺς τοῦ φυλάσσειν τὴν φυλακὴν τοῦ οἴκου εἰς πᾶσαν λατρείαν αὐτοῦ, ϗ εἰς πάντα τὰ γινόμενα ἐν αὐτῷ. οἱ δὲ ἱερεῖς οἱ λευῖται, &c. *Quæ videntur ſatis convenire cum iis quæ a Sancto Hieronymo ex Symmacho afferuntur*: poſueram enim eos cuſtodes januarum domus univerſi miniſterii ejus, & cunctorum quæ fiunt in ea, *& ſubjungit Sanctus Hieronymus*, ut non ad eos pertineat, qui futuri ſunt in templo, ſed ad eos, qui fuerunt. *Pro eo autem, quod nos diximus*, demittent, *& græce eſt*, κατάξουσι, *in aliis eſt*, ϗ τάξουσι, *apud Sanctum Hieronymum*, & ponent. (*g*) Violenter.] *Sanctus Hieronymus, ex Aquila, & Symmacho*, in ſudore, *ex Aquilæ ſecunda editione*, Buza. (*h*) Ad preſſum tondebunt.] *Sic Sanctus Hieronymus ex lxx. Theodoretus, Syrus & Hebræus dixerunt*, οὐ θρέψουσιν, non nutrient. (*i*) Super animam.] *Theodoretus*, Hebræus, & Syrus ἐπὶ νεκρῷ, ſuper mortuum. (*k*) Et erit.] *Sic hebræus: & ſubintelligunt*, ſacerdotium, *aut ejuſmodi quiddam. Chaldæus tamen convenit cum vulgata*, non erit eis hæreditas. *In plerіſque codicibus eſt*, ϗ ἔσονται, & erunt. (*l*) Sacrificia.] S. *Hieron.* Pro victima, & ſacrificio, quod hebraice dicitur mincah, Aquila & Symm. interpretati ſunt, donum. Rurſus pro voto, quod lxx. ἀφόρισμα, hoc eſt, ſeparationem tranſtulerunt, Aquila & Symm. & Theodotio anathema interpretati ſunt: *& in c. 45. docet ſacrificium ſive donum proprie pertinere ad ea quæ ex ſimila, & polenta, & oleo afferuntur in ſacrificio. Theodoretus etiam cap. 46. inquit Manaa eſſe ſacrificium ſimilaginis.* (*m*) Veſtras.] *Abeſt a nonnullis, & a S. Hieronymo in antiqua.*

CAP. XLV.

(*a*) VIginti.] *Plerique codices, & Theodoretus hic*, δέκα, decem: *& nonnulli etiam deinceps in ſimilibus locis.* (*b*) Erunt ex hoc ſanctificationes.] *In plerіſque*, ἔσται ἐκ τούτου ἁγίασμα, *aut*, τὸ ἅγιον, *vulgata noſtra*, & erit ex hoc ſanctificatum. (*c*) Spatium.] *In aliquo eſt*, ἀφόρισμα, ſeparatio. S. *Hieron.* in ſuburbana, vel, ut Symm. & Th. & lxx, tranſtulerunt, in terminum, & ſeparationem, & ſpacium. (*d*) Sancta ſanctorum. De terra.] *In nonnullis eſt*, τὸ ἁγίασμα τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων. ἅγιον (*Complut.* ἡγιασμένον) ἀπὸ τῆς γῆς τούτο. S. *Hier.* Et in ipſo erit templum (ſive ſanctificatio) Sanctumque Sanctorum. Sanctificatum de terra, *&c.* (*e*) Separatis.] *Plerique*, ἀφωρισμένος, ſeparatus. (*f*) Civitates.] S. *Hier.* viginti gazophylacia, juxta Aquilam, exedras, juxta Symmachum, thalamos, juxta Theodotionem gazeras, ſive, ut lxx tranſtulerunt, civitatem. Per quod intelligimus ſeparatum quendam locum ad habitationem Levitarum urbis vocabulo nuncupari. (*g*) Et ab iis.] *In quibuſdam hic locus ſic habet*, ἐπὶ θάλασσαν ϗ ἀπὸ τῶν πρὸς θάλασσαν τὰ κατ᾽ ἀνατολὰς πρὸς ἀνατολάς· ϗ τὸ μῆκος, ὡς μία τῶν μερίδων, ἀπὸ τῶν ὁρίων τῶν πρὸς θάλασσαν τὸ μῆκος ἐπὶ τὰ ὅρια τὰ πρὸς ἀνατολὰς τῆς γῆς, ad mare. Et ab iis quæ ad mare, quæ ad Orientem ad Orientem. Et longitudo, ſicut una partium: (*id eſt, eadem omnibus*:) A terminis, qui ad mare, longitudo ad terminos, qui ad Orientem terræ. *Et reſpondent ſatis vulgatæ, demptis iſtis*, ab iis, quæ ad mare, *quæ ex noſtra videntur admiſta.* (*h*) Auferte.] *Aliqui, & Theodor.* ἀπορρίψατε, abjicite. (*i*) Gomor.] *In plerіſque ſequitur*, τὸ μέτρον, menſura. *In quibuſdam*, τὸ οἰφὶ, *aut*, οἴφι. S. *Hier. licet in contextu antiquæ habeat*, Ephi, *tamen in comm. inquit lxx*, pro Ephi interpretatos eſſe menſuram, pro bato, chœnica, pro coro, gomor: *de quibus menſuris accurate etiam Theodoretus.* (*k*) Ad gomor erit æqualitas.] *Id eſt, æqua libratio eorum, ut vulgata noſtra. Apud* S. *Hieron. in antiqua conjungitur hoc modo cum ſequentibus*, Gomor erit æquum ad pondus viginti oboli. *In quibuſdam libris eſt*, πρὸς τὸ γόμορ ἔσται ἴσον τὸ σίκωμα. ϗ τὰ στάθμια εἴκοσι ὀβολοὶ (*ita enim corr. in noſtra*) ὁ σίκλος, Ad Gomor erit æquale ſicoma. Et pondera, viginti oboli ſiclus. S. *Hier. ſcribit hic lxx pro ſiclo dixiſſe appendiculum: ac fortaſſe ita vertit iſtud*, σίκωμα, *aut* στάθμιον, *licet alii ſicoma vertant, æquipondium, aut æquilibrium.* (*l*) Quinque ſicli, quinque & ſicli decem, & quinquaginta ſicli.] *In plerіſque eſt*, εἴκοσι σίκλοι, πέντε ϗ εἴκοσι σίκλοι, δέκα ϗ πέντε σίκλοι, *& apud* S. *Hier.* viginti ſicli, quinq; & viginti ſicli, decem & viginti ſicli: *ut ſimul ſint ſexaginta. In quibuſdam tantum eſt*, οἱ δὲ πεντήκοντα σίκλοι, quinquaginta autem ſicli: *& hunc numerum in mina inquit Theodor. præcipi. In noſtra videtur utraque lectio admiſta non ſine aliquo mendo. Ac fatetur S. Hieronymus, ita hæc apud vulgatam editionem lxx eſſe perturbata, ut intelligi non poſſint.* (*m*) Menſuræ.] *In quibuſdam* τοῦ οἴφι, *ſed rurſus* S. *Hier. teſtatur, lxx, & hic pro œphi dixiſſe menſuram, pro coro autem nunc Gomor, nunc ipſum corum, & in menſura olei pro bato, cotylam, id eſt, cyathum.* (*n*) Ipſius œphi.] *Illud*, αὐτοῦ, *abeſt a plerіſque, & a* S. *Hieronymo etiam in antiqua, & in quibuſdam eſt*, τοῦ μέτρου, menſuræ. (*o*) Gomor.] *Nec plura apud* S. *Hier. In quibuſdam ſequuntur hæc*, τὰ δὲ δέκα γομὸρ κόρος, decem autem gomor corus: *quomodo etiam videtur habuiſſe Theodoretus.* (*p*) Templi.] *Ita* S. *Hieron. ex lxx, pro quo inquit Theodotionem poſuiſſe verbum hebraicum; ipſe autem poſuit*, crepidinis altaris: *& fortaſſe illud*, ἱεροῦ, *poſſet hoc idem ſignificare.* (*q*) Portionem.] *Plerique*, ἀγνοοῦντος, ϗ νηπίου, *aliqui conjungunt utrumque*, παρ᾽ ἑκάστου ἀγνοοῦντος, ϗ νηπίου ἀπὸ μοιρῶν. S. *Hier. videtur habuiſſe*, παρὰ. *Scribit enim lxx poſuiſſe*, pro ignorante, & pro parvulo. (*r*) Coctionem.] *Schol.* σεμίδαλιν, ſimilam. S. *Hier. inquit a lxx poſitum eſſe pro œphi.* (*ſ*) In.] *Theodoretus, Illud*, ἐν, *apud Syrum inveni*, ἡμίναν, heminam. *De hoc alibi dictum eſt.*

CAP. XLVI.

(*a*) INterioris.] *Alii*, τῆς ἔξωθεν, exterioris. *Ab aliquo abeſt illud* τῆς, *& in vulgata noſtra*, deforis, *ut intelligi poſſit non portæ exterioris, ſed a parte exteriore ipſius portæ.* (*b*) Coctionem.] *Aliqui* οἴφι, *ſed hic etiam ut in cap. ſuperiore, notat* S. *Hier. lxx pro œphi, dixiſſe*, πέμμα. (*c*) Confeſſionem.] *Nonnulli*, ἑκούσιον. S. *Hier.* Pro eo quod nos diximus, ſpontaneum, lxx, ὁμολογίαν, id eſt, confeſſionem, verterunt. (*d*) Salutaris.] *In quibuſdam*, ἢ εἰρηνικὰς σωτηρίου. *Sed rurſus* S. *Hieron.* Pro pacificis lxx. ſalutaria interpretantur. (*e*) Manaa.] *Notat* S. *Hier. hoc Theodotionem dixiſſe*, ſacrificium, *Aquilam, & Symmachum*, donum. (*f*) Ejus, quæ ad tergum, portæ.] τὸ κατὰ νώτου τῆς πύλης. *Variant hic exemplaria: a multis abeſt illud*, τῆς. *In Compl. eſt*, τὴν. S. *Hieron. in ſua, ſimul etiam indicando antiquam*, per ingreſſum, qui erat ex latere (vel poſt tergum) portæ. (*g*) Ad latus.] *In quibuſdam, (& aliqua ex parte etiam in aliis) eſt*, καθ᾽ ἕκαστον κλίτος αὐλὴ αὐλή, ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη τῆς αὐλῆς, αὐλαὶ μικραὶ μήκους, *&c.* ad unumquodque latus atrium atrium: ad quatuor latera atrii, atria parva longitudinis, *&c.* S. *Hier. inquit lxx, vocaſſe*, atria minora.

CAP. XLVII.

(*a*) EGrediebatur.] *Polychronius*, ἐξεπορεύετο ἀπὸ τοῦ οὐδοῦ τῆς θύρας, egrediebatur e limine portæ. (*b*) Sicut exitus.] *Polychronius, Hebræus*, ϗ ἰδοὺ ἐν τῷ ἐξιέναι τινὰ ἄνθρωπον, & ecce in exeundo quendam hominem. (*c*) Mille in menſura.] *Aliquot libri habent*, χιλίους ἐν τῷ μήκει πήχεις. διῆλθεν ἐν τῷ ὕδατι ὕδωρ ἕως ἀστραγάλων, ϗ διεμέτρησε χιλίους, ϗ διῆλθεν ἐν τῷ ὕδατι ὕδωρ ἕως τῶν γονάτων. ϗ διεμέτρησε χιλίους, ϗ διῆλθεν ὕδωρ ἕως ὀσφύος, mille in longitudine cubitos: tranſivit in aqua aquam uſque ad talos. Et menſus eſt mille: & tranſivit in aqua aquam uſque ad genua. Et menſus eſt mille, & tranſivit aquam uſque ad lumbum: *quæ etiam agnoſcuntur apud Theodoretum: ſed manifeſto* S. *Hieron. noſtra agnoſcit ex lxx, & illud* ἀστραγάλους, *refert ex cæteris tribus interpretibus: atque explicat quid ſit aqua remiſſionis, id eſt*, ἀφέσεως, *pro quo in Compl. eſt*, ἀφαιρέσεως. (*d*) Quoniam intumeſcebat.] *Aut*, excreſcebat, *quod græce*, ἐξύβριζεν, *aut, ut in nonnullis* ἔβραζεν, *vel*, ἐκβράζεν. *In quibuſdam totus hic locus ſic habet*, ϗ διεμέτρησε χιλίους, ϗ ἰδοὺ χείμαῤῥος, ὃν οὐκ ἠδύνατο διελθεῖν, ὅτι ἐξύβριζε τὸ ὕδωρ ὡς ῥοῖζος χειμάῤῥου, ὃν (*al.* οὐ) οὐ διαβήσονται. S. *Hieron. hunc locum ſic refert ex lxx.* Et menſus eſt mille: & non poterat pertranſire; quoniam ferebatur aqua inſtar præcipitis torrentis, qui tranſiri non poteſt. (*e*) In converſione mea.] S. *Hier. videtur habuiſſe in antiqua*, cumque me convertiſſet. (*f*) In Galilæam.] S. *Hieron.* Aquila interpretatus eſt θῖνας, quod tumulos ſignificat arenarum, Symm. μεθόριον, quod poſſumus transferre, confinium. (*g*) Et deſcendebat in Arabiam, & veniebat.] *In quibuſdam codicibus eſt*, ϗ καταβαῖνον ἐπὶ τὴν ἀραβίαν, (*al.* ἀοίκητον) ϗ ἐρχόμενον, & deſcendit ad Arabiam (*al.* inhabitabilem) & venit. *Polychronius, Hebræus*, ἐπὶ δυσμὰς, ad Occidentem, *aut*, ad declivia. S. *Hier.* Pro Arabia, Symm. inhabitabilem: Aquila, humilia, vel plana: Theodotio, Arabas tranſtulerunt. (*h*) Exitus.] *In quibuſdam additur*, τῆς θαλάσσης, maris. (*i*) Ebullientium.] *Sic etiam Theodoretus.* S. *Hier. ex antiqua*, animalium ſerpentium. (*k*) Ab Ingadim.] *Theodoretus*, Iſtud, ἀπὸ ἐνγαδδεὶν (*al.* ἐνγαδδὶ) ἕως ἐναγλὶμ (*aut*, ἐναγαλλεὶμ) ſignificat a tentationibus, & afflictionibus ad lætitiam. τὸ ἐνγαδδεὶν, ὀφθαλμὸν πειρατηρίου σημαίνει· τὸ δὲ ἐναγαλλεὶμ, ὀφθαλμὸν μόσχου εἰς θυσίαν προσφερομένου, ϗ τὴν ἁμαρτίαν λύοντος. Nam ἐνγαδδεὶ, ſignificat oculum tentationis; ἐναγαλλεὶμ, vero oculum vituli, ad ſacrificium oblati, & peccatum ſolventis. *Legendus* S. *Hieron.* (*l*) Sanabunt.] *Schol.* ἰαθῶσιν. *In aliquo codice eſt*, οὐ μὴ ἰαθῇ, εἰς ἅλας δοθήσονται, *quod in vulgata noſtra*: non ſanabuntur, ſed in ſalinas dabuntur. (*m*) Non veteraſcet in eo.] *In nonnullis & apud Theodoretum eſt*, οὐ (*al.* ὃ) οὐκ ἀποῤῥυήσεται τὸ φύλλον αὐτοῦ, ϗ οὐ μὴ παλαιωθῇ ἐπ᾽ αὐτοῦ. *Sed has eſſe duas interpretationes indicat* S. *Hieron. ita dicens*, non defluet folium ex eo (ſive, non inveteraſcet ex eo.) (*n*) De novitate ſua primitiva dabit.] *In aliquo codice, & apud Theodoretum eſt*, τῆς καινότητος αὐτοῦ εἰς τοὺς μῆνας αὐτοῦ πρωτογεννήσει. S. *Hieron.* Per ſingulos menſes afferet primitiva, ſive, ut in lxx ſcriptum eſt, fructus ejus in renovatione ſui primitiva dabit. (*o*) Hæ.] *In multis abeſt iſtud*, ταῦτα. (*p*) Augmentum funiculi.] *In aliquo eſt*, ἰωσὴφ διπλοῦ σχοίνισμα, πρόσθεσις σχοινίσματος. *Sed duas eſſe interpretationes indicat* S. *Hieron.* Pro eo, quod nos diximus, quia Joſeph duplicem funiculum habet, lxx tranſtulerunt augmentum funiculi, (etenim Joſeph interpretatur, augmentum) rem intelligentes pro nomine. (*q*) Deſcendente.] *In Compl. & ex parte in aliis eſt*, ὁδὸν αἰθαλὼν τῆς εἰσόδου σεδάδα, αἰμὰθ, βεροθὰ, σαβαρεὶμ τὰ ἀναμέσον ὁρίων δαμασκοῦ, ϗ ἀναμέσον ὁρίων ἡμαθὶ αὐλαὶ τῶν θιχων, αἵ εἰσιν. *&c.* per viam Æthalon introitus Sedada, Æmath, Berotha, Sabarim, quæ inter terminos Damaſci, & terminos Emathi, atria Thicon: *quæ ſatis reſpondent vulg. noſtræ: neq; hoc loco* S. *Hier. affert varietates: tantum inquit Sym. pro atrio Thicon dixiſſe, atrium medium. Sed maximæ ſemper in hujuſmodi locorum deſcriptionibus varietates, & menda: quare accuratus lector codices conferet. Etiam in cap. ſequenti in omnibus eſt*, καταβάσεως, *&* τοῦ περιέχοντος, *ubi vulgata*, Hethalon pergentibus, *&c.* (*r*) Et, qui ad Orientem.] *In multis libris eſt*, κατὰ βοῤῥᾶν ϗ τὸ ὅριον ἡμαθ, τὸ ὅριον βοῤῥᾶ, κατὰ πρόσωπον ἀνατολῶν. ϗ τὰ πρὸς ἀνατολὰς, ad Aquilonem, & terminus Emath terminus Aquilonis ad faciem Orientis. Et qui ad Orientem, *ubi*, κατὰ πρόσωπον ἀνατολῶν, *&* ϗ τὰ πρὸς ἀνατολὰς, *aut gemina interpretatio eſt, aut videtur redundare.* (*ſ*) Palmeti.] S. *Hier.* Quod autem in lxx ponitur, φοινικῶνος, id eſt, palmeti, in hebræo non habetur: pro quo nos, metiemini, interpretati ſumus. *Compl.* φοινίκων, palmarum. (*t*) Auſter.] *In aliquo eſt*, τοῦ νότου, ϗ λιβός. ϗ τὸ μέρος τῆς θαλάσσης, θαλάσσης τῆς μεγάλης, ἢ ὁρίζει, Auſtri, & Africi. Et pars maris, maris magni, quod diſterminat, *&c id eſt, plaga Occidentalis eſt ipſius maris magni, &c.* (*u*) Quaſi veſtri.] ὑμῶν ὡς, *nonnulli*, ὑμῖν ὡς; vobis quaſi.

CAP. XLVIII.

(*a*) ÆLAM.] *In quibuſdam eſt*, αἰνάν. *Compl.* αἰνὼν, *& vulgata noſtra* Enon. (*b*) Una.] S. *Hier.* Quod in quinque, & ſeptem tribubus ſemper in fine ponitur, una ſubintelligitur vel pars, vel poſſeſſio, vel hæreditas: licet Aq. & Symm. interpretentur genere neutrali τὸ ὅριον, quod ſignificat terminum. (*c*) Primitias.] *Multi*, ἀπαρχὴ, primitiæ. (*d*) Vigintiquinque.] *In aliquot codicibus eſt*, δέκα, decem. (*e*) Ex his.] *Compl.* ϗ αὗται αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ ἁγιάσματος τοῖς ἱερεῦσιν. Et hæ primitiæ ſanctificationis ſacerdotibus. (*f*) Decem millia.] *In plerіſque hæc ita ſunt poſita*, εὖρος δέκα χιλιάδες, ϗ πρὸς ἀνατολὰς πλάτος δέκα χιλιάδες, ϗ πρὸς νότον μῆκος εἴκοσι, ϗ πέντε χιλιάδες, latitudo decem millia, & ad Orientem latitudo decem millia, & ad Auſtrum longitudo quinque & viginti millia. (*g*) Et latitudo viginti millia.] *Hæc abſunt a plerіſque. Vulgata noſtra habet*, decem. (*h*) Antemurale.] S. *Hieron.* Quod nos vertimus in prophanum, pro quo Aquila, βέβηλον, Symmachus, & Th. λαϊκὸν, tranſtulerunt, lxx dixere, προτείχισμα, quod antemurale poſſumus dicere. (*i*) Spatium.] *In quibuſdam eſt*, εἰς προάστεια. *Sed eſt alia interpretatio. Teſtatur enim* S. *Hieron. lxx, pro ſuburbanis*, dixiſſe ſpatium. (*k*) Quinquaginta.] *In aliquo additur*, πήχεις, cubiti. S. *Hieron. ſubintelligit calamos.* (*l*) Et

erunt primitiæ ſanctuarii.] *In quibuſdam eſt*, ϗ ἔσονται κατέναντι τῆς ἀπαρχῆς τοῦ ἁγίου, & erunt e regione primitiarum ſanctuarii. (*m*) Ad quinque.] *Cæteri*, κατὰ πρόσωπον ἐπὶ πέντε. *Et* S. *Hieron. ex antiqua*, contra faciem viginti quinque millium. (*n*) Et ducum erit.] *Plerique*, τῷ ἀφηγουμένῳ ἔσται, duci erit. *In Complut. etiam paulo ante, pro*, τῶν ἀφηγουμένων, *eſt*, τοῦ ἀφηγουμένου, ducis. (*o*) Barimoth.] *Plerique*, Marimoth, *ut ſupra, aut Mariboth*, *quod Sanctus Hieronymus & Theodoretus notant ſignificare aquas contradictionis.* (*p*) Hæreditatis.] *Nonnulli*, κληρονομία, hæreditas. *Et ita* S. *Hieron. in ſua, licet in comment. vocabulum hebraicum, quod & hæreditatem, & torrentem ſignificat, hoc loco pro torrente potius accipendum putet.* (*q*) Egreſſus.] *Sanctus Hieronymus ex cæteris tribus*, διέξοδοι, eodem ſenſu.

DANIEL.

HÆC *Soſannæ hiſtoria in omnibus vetuſtis libris eſt principium Danielis, quemadmodum etiam apud* S. *Athan. in ſynopſi. Et in multis inſcribitur*, Daniel, *ut in noſtra: in quibuſdam*, σουσάννα, Suſanna: *in aliquo*, διάκρισις δανιὴλ, Judicium Daniel. *In editione vulgata eſt cap.* 13. (*a*) De quibus loquutus eſt Dominus.] *Schol.* τουτέστιν ὧν αὐτὸς ὁ δεσπότης κατεψήφισατο, id eſt, contra quos ipſe Dominus pronunciavit. *Sed legendus* S. *Hieron.* (*b*) Vulnerati amore ejus.] *Sic vulgata quaſi per paraphraſim, quod græce purius*, κατανενυγμένοι περὶ αὐτῆς, compuncti pro ea. *Schol.* κακεντημένοι τῇ ἐπιθυμίᾳ σφοδρῶς, puncti concupiſcentia vehementer. (*c*) Ingreſſa eſt aliquando, ſicut heri.] Vel ſecundum lxx, (*inquit Origenes.*) Et ecce Soſanna inambulabat juxta conſuetudinem. *Quo dicto* (*addit* S. *Hieron.*) *Origenes oſtendit cætera ſe non juxta lxx, interpretes diſſeruiſſe.* (*d*) Laudaverunt.] *In cæteris additur*, τὸν θεὸν, *& in vulgata*, Deum. (*e*) Suis.] *Cæteri fere*, πάντων, *& vulgata*, omnibus.

CAP. I.

In quibuſdam libris inſcriptio hic eſt, ὅρασις β, viſio ſecunda: *ſicque fere in conſequentibus capitibus*, ὅρασις γ, ὅρασις δ, *&c.*

(*a*) JOacim.] *Schol.* Ἰωακεὶμ λέγει τὸν υἱὸν ἰωακεὶμ, ἰωσίου δὲ ἔκγονον, ὃς ϗ ἰεχονίας ἐπικέκληται, Joacim dicit filium Joacim, nepotem autem Joſiæ: qui & Jechonias vocatus eſt. *Legendi* S. Hier. *& Theodoretus. Memoria autem tenendum eſt hanc eſſe editionem non lxx, ſed Theodotionis, quod hac, ut* S. *Hier. ſcribit, Eccleſiæ Domini uterentur: quamvis nonnulla interdum ex aliis ſint admiſta.* (*b*) Sennaar.] *Schol.* Babylonis. *Et de hoc accurate* S. *Hier.* (*c*) De ſemine regni.] *Schol.* τουτέστιν ἀπὸ τοῦ γένους τοῦ παρὰ τοῖς ἰουδαίοις βασιλικοῦ, id eſt, de genere, quod apud hebræos regium erat. (*d*) Phorthommin.] *Schol.* πάρθων. S. *Hier.* Pro φορθομμὶν, quod Theodotio poſuit, lxx & Aquila electos tranſtulerunt, Symmachus, Parthos. pro verbo nomen gentis intelligens: quod nos juxta editionem hebræorum, quæ, κατ᾽ ἀκρίβειαν, legitur (*ſic alibi ſcribit ſolitam fuiſſe appellari ab hebræis ſecundam Aquilæ editionem,*) in tyrannos vertimus. *Theodoretus*, ἐπιλέκτους, *tribuit Symmacho: & inquit*, φορθομὶν, *hebræorum lingua vocari virgines.* (*e*) Quibus non eſt eis macula.] *Schol.* ἐπιλέκτους, electos: *niſi hoc pertinet ad locum proxime indicatum.* (*f*) Polluentur.] *Schol* μιανθῇ, *eodem ſenſu.* (*g*) Condemnetis.] *Schol.* καταδικασθῆναι παρὰ τοῦ βασιλέως ποιήσητε, condemnari a rege faciatis. (*h*) Tenta.] *Schol.* δοκίμασον, proba. (*i*) Seminibus.] *Sic hebræus. In multis additur*, τῆς γῆς, terræ. (*k*) Tentavit.] *Schol.* ϗ ἐδοκίμασεν τὴν ἰδέαν αὐτῶν, & probavit vultum eorum. (*l*) Semina.] *Schol.* ὄσπρια, legumina. (*m*) Et pueri hi, quatuor ipſi.] *Reſponderet penitus hebræo, ſi eſſet in caſu dandi. Alii codices habent tantum*, ϗ ἔδωκεν αὐτοῖς, & dedit eis, *aut*, ϗ τοῖς τέσσαρσιν παιδαρίοις ἔδωκεν, & quatuor ipſis pueris dedit. (*n*) In omni literatura.] *Schol.* ἐν παντὶ τῷ βίβλῳ, in omni libro: *quomodo* S. *Hieron. in ſua: ac notat, pro hoc Symmachum interpretatum eſſe artem grammaticam: ut videri poſſit noſtra lectio eſſe Symmachi.* (*o*) Incantatoribus, & magis.] *Pro his inquit* S. *Hieron. vulgatam editionem tranſtuliſſe philoſophos, & ſophiſtas, ſed juxta philoſophiam quandam gentis barbaræ, non græcæ. De incantatoribus, & aliis ejuſmodi, idem* S. *Hier. cap. ſequenti.*

CAP. II.

(*a*) SEcundo.] *Schol.* βασιλείαν ἐνταῦθα ναβουχοδονόσορ οὐ τὴν ἐν ἀσσυρίοις λέγει, ἀλλὰ τὴν κατὰ ἰουδαίων ὑπὲρ ὁλοκλήρως κατ᾽ αὐτῶν ἐβασίλευσεν, πορθήσας τὴν πόλιν ϗ τὸν ναόν. Regnum hic dicit ipſius Nabuchodonoſor, non quod in Aſſyrios, ſed quod ſuper Judæos: quo quidem integre ſuper eos regnavit, cum expugnaſſet civitatem, & templum. *Legendi* S. *Hieron. & Theodoretus.* (*) Fuit.] ἐγένετο, *id eſt, abiit a me.* (*b*) Incantatores.] *Polychronius*, ὁ σύρος συντόμως λέγει, τοὺς σοφοὺς τῆς βαβυλῶνος, Syrus breviter dicit, ſapientes Babylonis. *Sed adeundus* S. *Hieron.* (*c*) Obſtupuit.] *Symm.* ϗ διηπόρει, & hæſitabat. (*d*) Redimitis.] *Schol.* τουτέστιν, ὑπερθέσιν θηρᾶσθε, διασκεδάσαι τῇ ἀναβολῇ τοῦ καιροῦ σκοποῦντες τὸ παρ᾽ ὑμῶν ζητούμενον. prorogationem venamini, ſtudentes dilatione temporis diſſolvere, quod quæritur a vobis. (*e*) Diſceſſit.] *Apollinarius*, Syrus, ἀπατᾷ με, decipit me. Notavit hoc Apollinarius. Mihi ſuſpectum eſt. Hinc argumentum petes contra eos qui Syrum interpretem eundem eſſe putant cum paraphraſte Chaldæo. *Druſ.* (*f*) Babylonis.] *In cæteris ſequitur*, ϗ ἐπυνθάνετο αὐτοῦ λέγων, & interrogavit eum dicens. (*g*) Poſt hæc.] S. *Hier.* Pro hoc lxx dies noviſſimos tranſtulerunt. (*h*) Imago.] *Ita ſcribit* S. *Hieron. etiam cæteros vertiſſe præter Symmachum, qui dixit*, ἀνδριάντα, ſtatuam. (*i*) Minus te.] *Ita etiam hebræus: licet vulgata addat*, argenteum, *& Complut.* ἥττων ὁ ἄργυρος. (*k*) Manaa.] *Schol.* δῶρον, munus. *De hoc ſæpe dictum eſt.*

CAP. III.

(*a*) ANNO decimo octavo.] *Ita collati codices, & Theodoretus, & inter opera* S. *Chryſ. tomo* 1. *hom. de tribus pueris. Abeſt autem a Compl. ut a vulgata.* (*b*) Deira.] S. *Hier.* Pro Dura, Theodotio Deira, Symmachus Doraun, lxx, περίβολον, quod nos, vivarium, vel concluſum locum, dicere poſſumus. (*c*) Imaginis.] *In multis reperitur*, quam ſtatuerat Nabuchodonoſor rex. (*d*) Populis.] *Cæteri, & Theodoretus*, ἔθνη λαοὶ, gentes, populi. *Vulgata*, populis, tribubus & linguis. (*e*) Pſalterii.] *In multis* (*quamvis in quibuſdam, alieno loco*) *& apud Theodoretum additur*, συμφωνίας, Symphoniæ, & ſic deinceps. (*f*) Nabuchodonoſor regi.] *In aliis*, ϗ ὑπολαβόντες εἶπον ναβουχοδονόσορ τῷ βασιλεῖ, & ſuſcipientes dixerunt Nabuchodonoſor regi. (*g*) Si.] *Id eſt, nonne: & reſpondet hebræo: a Compl. autem abeſt.* (*h*) Nabuchodonoſor non opus habemus.] *Sic videtur diſtinguere* S. *Hier. licet habeat*, Nabuchodonoſor rex. *& in comm. inquit*, In hebræo non habet regem, ſicut in lxx. *Sed Tertullianus in ſcorpiaco hunc locum ſic refert*, Non habemus neceſſitatem reſpondendi huic tuo imperio. Eſt enim Deus noſter, quem colimus, potens eruere nos de fornace ignis, & ex manibus tuis. Et tunc manifeſtum fiet tibi, quod neque idolo tuo famulabimur, nec imaginem tuam auream, quam ſtatuiſti, adorabimus. (*i*) Sarabaris.] *Schol.* τινὲς σαράβαρα εἰρήκασι, τὰ μὲν παρὰ τῶν πολλῶν λεγόμενα μώκια, παρὰ δὲ τοῖς ἕλλησιν ἀναξυρίδες προσαγορευόμενα, Quidam dixerunt σαράβαρα, eſſe ea quæ a multis quidem dicuntur μώκια, (*quaſi ridicula*) apud græcos autem appellantur, ἀναξυρίδες. S. *Hieron. qui habet in ſua*, cum bracis ſuis, & tiaris, & calceamentis, *in comm. ſic inquit*, Pro bracis, quas Symm. ἀναξυρίδας, interpretatus eſt, Aquila, & Theodotio ſaraballa dixerunt, & non, ut corrupte legitur, ſarabara. Lingua autem Chaldæorum Saraballa crura hominum vocantur, & tibiæ: & ὁμωνύμως, etiam bracæ eorum (quibus crura teguntur, & tibiæ) quaſi crurales & tibiales appellatæ ſunt. *Quare* σαραβάροις, (*aut* σαραβάλοις, *ut Complut.*) *&* περικνημῖσιν, *videri poſſunt duæ interpretationes. Theodoretus diſtinguit, ſed* ἀναξυρίδας, *putat eſſe non Sarabara* (*hoc enim eſſe Perſici veſtimenti genus*) *ſed ipſas* περικνημίδας. *In multis autem poſt hæc additur*, ϗ ἐνδύμασιν αὐτῶν, & veſtibus ſuis. *Tertullian. de oratione habet*, Sarabaris: *de carne Domini*, cum bracis ſuis, & tiaris, & calceamentis, & veſtibus. (*k*) Et tres iſti.] *In uno codice vetuſto hic locus ſic habet*, ϗ τοὺς ἄνδρας ἐκείνους τοὺς ἐμβαλόντας σεδρὰχ, μισὰχ, ϗ ἀβδεναγὼ, ἀπέκτεινεν αὐτοὺς φλὸξ τοῦ πυρός. ϗ οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι οἱ τρεῖς οὗτοι. *& vulgata*, Porro viros illos, qui miſerant Sedrach, Miſach, & Abdenago, interfecit flamma ignis. Viri autem hi tres, *&c.* (*l*) Et ambulabant.] *Notat* S. *Hieron. hinc uſque ad finem cantici trium puerorum in hebraico non haberi. Polychronius, ad verba quæ inferius ſequuntur*, Benedicite omnia opera, *hæc ſcribit*: εἰδέναι δεῖ ὡς οὔτος ὁ ὕμνος οὐ κεῖται ἐν τοῖς ἑβραϊκοῖς, ἢ ἐν τοῖς συριακοῖς βιβλίοις· λέγεται γὰρ ἀπὸ τῶν εἰρημένων, παρά τινων μετὰ ταῦτα συντεθῆναι, Sciendum eſt hunc hymnum non haberi in Hebraicis aut Syriacis libris. Fertur autem ex iis quæ dicta ſunt, a quibuſdam poſtea compoſitum eſſe. (*m*) Laudabilis.] *Plerique*, αἰνετὸν, *& vulgata*, laudabile. (*n*) Perficiatur poſt te.] *Videtur idem valere*, ϗ ἐκτελέσαι, *atque*, ϗ ἐκτελέσθω, *quod eſt in aliis: vulgata*, ut placeat tibi. (*o*) Laudabilis.] *In quibuſdam additur*, ϗ ὑπερύμνητος, & ſuperlaudabilis: *vulgata*, & glorioſus. *Neque vero in omnibus codicibus idem eſt harum benedictionum ordo.* (*p*) Superexaltatus.] *Sic etiam vulgata. Corrigendum autem in noſtra*, ὑπερυψούμενος, *quod habet etiam Theodor. In multis eſt*, ὑπερένδοξος, ſuperglorioſus: *in aliquo*, ὑπερυμνούμενος, ſuperlaudatus. (*q*) Aquæ, & omnia.] *In cæteris eſt ſine copula*, ὕδατα πάντα, *ut vertendum ſit, quemadmodum in vulgata*, aquæ omnes. (*r*) Benedicat omnis virtus.] *Plerique*, εὐλογεῖτε πᾶσαι αἱ δυνάμεις, benedicite omnes virtutes, *ut vulgata.* (*ſ*) Secula.] *In aliis additur*, εὐλογεῖτε δρόσοι ϗ νιφετοὶ τὸν κύριον· ὑμνεῖτε ϗ ὑπερυψοῦτε αὐτὸν εἰς τοὺς αἰῶνας, benedicite rores, & pruinæ Domino: laudate, & ſuperexaltate eum in ſecula. *In Complut. autem additur præterea ante hæc*, εὐλογεῖτε ψῦχος ϗ καῦσων τὸν κύριον, ὑμνεῖτε, *&c.* benedicite frigus & æſtus Domino: laudate, *&c. ut vulgata: quæ in noſtra ſunt paulo poſt, ut proxime notabitur.* (*t*) Frigus, & æſtus.] *In aliis eſt*, πάγος, ϗ ψῦχος, gelu, & frigus. *Vulgata, ut diximus, habet illud paulo ante, hoc autem nunc.* (*u*) Sacerdotes.] *In plerіſque additur*, κυρίου, Domini, *itemque paulo poſt*, ſervi Domini. *In quibuſdam conjuncte legitur*, εὐλογεῖτε ἱερεῖς κυρίου, δοῦλοι κυρίου τὸν κύριον, benedicite ſacerdotes Domini, ſervi Domini Domino. (*x*) In ſeculum.] *Multi*, εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας, *& in vulgata*, in omnia ſecula. (*y*) Filii Dei.] *Schol.* Alii interpretes dixerunt, υἱοὶ θεῶν, Filii Deorum. Aquila autem, υἱοὶ θεοῦ, filii Dei: interpretatio autem lxx inquit, ἀγγέλου θεοῦ, angeli Dei. *Sanctus etiam Hieronymus, hoc lxx ipſis tribuit, Symmacho autem*, ſimilitudo filiorum Deorum. (*z*) In eis.] *In plerіſque ſequitur*, ϗ προσεκύνησεν ἐνώπιον αὐτῶν ὁ βασιλεὺς τῷ κυρίῳ, & adoravit coram eis rex Dominum: *quod nec Sanctus Hieronymus habet, neque apud Theodoretum agnoſcitur.* (*&*) Et amplificavit eos, & dignos habuit ipſos, qui præeſſent omnibus Judæis, qui in regno ſuo.] *Hæc abſunt a Complut. & vulgata, ſed non a collatis codicibus, neque a Theodoreto.* (*aa*) Nabuchodonoſor,] *In aliquot codicibus, & apud Theodoretum hoc eſt initium capitis, & conjungitur cum iis quæ ſequuntur proximo capite: & in aliquo libro ante hæc inſcribitur*, ὅρασις ε. *Scholion.* ἡ ἐπιστολὴ τέτακται καθ᾽ ἑαυτὴν μετὰ τὰ εἰρημένα. ἐπειδὴ ὑπὸ ἀστερίσκοις κεῖται. οἱ μὲν γὰρ παρὰ τὴν ἀρχὴν ἡρμηνευκότες τοὺς βίβλους, ὡς τῆς διανοίας περιλαμβανομένης ἐν τοῖς ῥηθεῖσιν, ἀπέχοντο τῆς ἀκριβείας τῶν ῥημάτων. ὁ δὲ μετὰ ταῦτα ἅπαντα κατὰ τὸ λεπτότατον διεξιὼν, οὐδ᾽ αὐτῆς τῆς ἐπιστολῆς τὸν τύπον παρῆκε. Epiſtola ipſa poſita eſt per ſe poſt ea quæ dicta ſunt: quia ſub aſteriſcis ponitur. Quia enim ab initio interpretati ſunt libros, tanquam ſententia comprehenderetur in dictis, abſtinuerunt ab accurata diligentia verborum. Qui autem poſtea ſumma quadam ſubtilitate eſt perſequutus, neque hujus epiſtolæ formulam omiſit.

CAP. IV.

(a) FLorens.] *In pleriſque additur*, ἐπὶ τοῦ θρόνου μου, in throno meo: *apud Theodoretum vero præterea*, ϗ πίων ἐν λαῷ μου, & pinguis in populo meo. *quæ videri poſſunt alia interpretatio. S. Hier.* florens in palatio meo, ſive in throno, ut interpretatus eſt Theodotio. (b) Incantatores.] *Schol.* ἐπαοιδοὺς ἐκάλουν τοὺς ἐξαιρέτως περὶ τὰς ἐπαοιδὰς ϗ ἐπικλήσεις τῶν δαιμόνων σχολάζοντας. μάγους δὲ, τοὺς τοῦ πυρὸς μέχρι ϗ νῦν θεραπευτὰς παρ᾽ αὐτοῖς, ϗ τοὺς ἁγνισμοὺς ἐπιτελοῦντας, ϗ περὶ τὴν τῶν ἄστρων κατασκοπὴν, ὡς δοκοῦσιν, ἐπισημόνως ἔχοντας. γαζαρηνοὺς δὲ, τοὺς τὰς θυσίας λειτουργοῦντας. θύτας γὰρ ἀντὶ γαζαρηνῶν Θεοδοτίων ἐξέδωκεν. χαλδαίους δὲ, τοὺς ἐν τῇ χαλδαϊκῇ χώρᾳ, ἀφ᾽ ἧς ἀβραὰμ ὥρμητο, (μέρος δὲ αὕτη τῶν ἀσσυρίων) ἀστεροσκοπίᾳ ϗ οἰωνοσκοπίᾳ προσέχοντας, Incantatores vocabant eos qui potiſſimum incantationibus & invocationibus dæmonum vacabant: magos autem, eos qui apud ipſos uſque in hodiernum etiam diem cultores ignis ſunt, & purificationes perficiunt, & in ſyderum contemplatione ſcienter, quantum videntur, verſantur: Gazarenos autem, eos qui ſacrificia celebrant. Theodotio enim pro Gazarenis edidit θύτας, ſacrificulos: Chaldæos autem, qui in regione Chaldaica, ex qua Abraam profectus eſt, (pars autem eſt hæc Aſſyriorum,) ſyderum inſpectioni, & auſpicio operam dant. *De his S. Hieron. cap. 2. & alii.* (c) Venit Daniel.] *In uno codice, & apud Theodoretum eſt*, ἕως οὗ ἕτερος εἰσῆλθεν ἐνώπιόν μου, δανιὴλ, donec alius ingreſſus eſt coram me, Daniel. S. *Hieron. videtur habuiſſe*, ἑταῖρος, *inquit enim, exceptis lxx, qui hæc omiſerunt; tres reliquos*, collega, *interpretatos eſſe.* (d) Dei Sanctum.] S. *Hier. inquit vocabula Chaldaica ſignificare Deos ſanctos, non Deum ſanctum, ut Theodotio interpretatus eſt: itemque paulo poſt.* (e) Non eſt impoſſibile tibi.] *Idem videtur valere*, οὐκ ἀδυνατεῖ σε, *ac quod eſt in aliis*, σοι. *Ad verbum redderetur*, non facit te impotentem. (f) In cubili meo.] *In multis antecedit*, ϗ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου, & viſiones capitis mei. (g) Moles.] κύτος. S. *Hieron.* Quod ait, *juxta Theodotionem*, τὸ κύτος, id eſt, altitudo ejus (*fortaſſe legendum*, latitudo) ſive, κυρεία, ut ipſe poſtea interpretatus eſt, id eſt, dominatio, nos vertimus, aſpectus ejus. (h) Terminum.] *Sic hebræus. Cæteri*, τὰ πέρατα, terminos. (i) Hir.] *Schol.* τὸ δὲ εἲρ οὐδὲν ἕτερον ἢ ἐγρηγορὼς ϗ ἄγρυπνος ἑρμηνεύεται, Iſtud autem, εἲρ, nihil aliud ſignificat, quam vigil, & inſomnis. *Alind Schol.* ἀντὶ τοῦ εἲρ οἱ ό. ἄγγελον ἡρμήνευσαν. οἱ δὲ λοιποὶ, ἐγρήγορον, Pro, εἲρ, lxx. interpretati ſunt angelum, cæteri autem, ἐγρήγορον, vigilem. S. *Hier. hinc putat in græco & latino factam eſſe Irim, quæ per multicolorem arcum ad terras deſcendere dicitur.* (*) Dicito.] *Sic hebreus. In uno codice additur*, κατέναντι, *quaſi*, è regione eorum, S. *Hieron.* addit, feſtinus. (k) Obſtupuit.] ἀπηνεώθη. *Polychronius*, τουτέστι ἐξεπλάγη ἐπὶ τῷ παραδόξῳ τῶν δειχθέντων, ϗ σύννους ἐγένετο. Id eſt, ἐξεπλάγη, conſternatus eſt ſuper mira novitate rerum oſtenſarum, & cogitabundus factus eſt. (l) Eum.] *In cæteris hæc ſequuntur*, ϗ ἀπεκρίθη βασιλεὺς, ϗ εἶπε· βαλτάσαρ τὸ ἐνύπνιον, ϗ ἡ σύγκρισις μὴ κατασπευσάτω σε. Et reſpondit rex, & dixit: Baltaſar, ſomnium & conjectura non faciat trepidare (*aut*, feſtinare) te. (m) De rore cœli commoraberis.] *Non videtur ſatis apte cohærere. Supra dictum eſt*, ἐν τῇ δρόσῳ τοῦ οὐρανοῦ κοιτασθήσεται, *aut, ut alii*, αὐλισθήσεται. *Hic vero in quibuſdam, & apud Theodoretum, pro*, αὐλισθήσεται, *eſt*, τὸ σῶμά σου βαφήσεται, corpus tuum inficietur, *aut*, tingetur. (n) Dixerunt.] *Plerique*, εἶπεν, dixit. (o) Dicunt.] *Cæteri*, λέγεται, dicitur. (p) Levavi.] *Videtur*, ἀνέλαβον, *aut, ut ſæpe alibi, ſcriptum eſſe, pro*, ἀνέβαλον, *aut hoc, quod diximus, ſignificare.*

CAP. V.

(a) E Regione ipſorum mille.] *Schol.* τουτέστιν ἑκάστου τῶν χιλίων ἦν κρατὴρ τοῦ οἴνου, ϗ οἰνοχόος ἴδιος. τοῦτο γὰρ παρὰ τοῖς πέρσαις νενόμισται. Id eſt, cujuſque ipſorum mille erat crater vini, & pincerna proprius. Hoc enim apud Perſas ſolenne eſt. *Theodoretus*, quod ſatis ſit illi multitudini. S. *Hier.* Unuſquiſque ſecundum ſuam bibebat ætatem: ſive, ut cæteri interpretes tranſtulerunt, bibebat ipſe rex vinum coram cunctis principibus, quos vocaverat. (b) Lapideos.] *Sic plerique, & vulgata. In nonnullis vero hæc ſequuntur, quæ adſcripta etiam ſunt ad marginem Vaticani*, ϗ τὸν θεὸν αἰώνιον οὐκ εὐλόγησαν τὸν ἔχοντα τὴν ἐξουσίαν τοῦ πνεύματος αὐτῶν, & Deum æternum non benedixerunt habentem poteſtatem ſpiritus eorum. (*) Tertius.] S. *Hier.* vel tertius poſt me, vel unus e tribus principibus, quos alibi triſtatas legimus. (c) Abſcondita.] *Idem valet hoc loco*, κρατούμενα, *quod eſt etiam apud Theodoretum, atque*, κρυπτόμενα, *quod eſt in Compl.* (d) Ejus.] *Addendum eſt in noſtra*, αὐτοῦ. (e) Darius.] *Schol.* οὐ τοῦτον λέγει τὸν δαρεῖον, ἐφ᾽ οὗ τῆς ἱερουσαλὴμ τὸν ναὸν ἀνενέωσαν. ἐκεῖνος γὰρ κῦρον τῶν περσῶν βασιλέα ϗ ἑτέρους διεδέξατο. ἕτερον τινὰ ὁμώνυμον ἡ ἱστορία παρέθετο. Non illum dicit Darium, ſub quo templum Hieruſalem inſtaurarunt. Ille enim Cyro Perſarum regi, & aliis ſucceſſit. Alium igitur, qui eodem nomine appellaretur, hiſtoria in medium attulit. *Plura S. Hier. qui etiam refert lxx pro Dario dixiſſe Artaxerxem.*

CAP. VI.

(a) ORdinatores.] S. *Hier.* Pro principibus, quod Symm. tranſtulit, Theodotio, τακτικοὺς, Aquila, συστατικοὺς, interpretatus eſt: Cumque quærerem, qui eſſent iſti principes, τακτικοὶ, vel συστατικοὶ, in lxx editione legi manifeſtius, qui dixerunt, Et duos viros, quos conſtituit cum eo, & ſatrapæ centum viginti. (b) Conſtituit.] *Aut fortaſſe*, deſignavit. *In uno codice eſt*, προσεδόκα τὸ καταστῆσαι αὐτὸν, in animo habebat conſtituere eum. (c) Danielem.] *Apud Theodoretum additur*, ἐκ τῆς βασιλείας, ex regno. *Idem autem notat, in quibuſdam codicibus eſſe (quod etiam in uno noſtro eſt inventum,)* ἐκ πλαγίων βασιλείας, ex lateribus regni. (d) Peccatum.] ἀμπλάκημα. S. *Hieron.* Pro ſuſpicione, Theodotio, & Aquila, ἀμβλάκημα, interpretati ſunt, quæ Chaldaice dicitur Eſſata. Cumque ab hebræo quærerem, quid ſignificaret; reſpondit vim verbi ſonare, δέλεαρ, quam nos illecebram, ſive, σφάλμα, hoc eſt, errorem, dicere poſſumus. Porro Euripides in Medea, ἀμπλακίας per π, & non per β. ἁμαρτίας, id eſt, peccata, appellavit. (e) Et concluſerat Deus ora leonum: & non affecerant moleſtia Danielem.] *Hæc non ſunt in hebraico, neque in vulg. Schol.* ἔν τισιν ἀντιγράφοις οὐ φέρονται οἱ στίχοι οὗτοι. In quibuſdam exemplaribus non ponuntur hi verſiculi. (f) Mihi.] *Sic Chaldæus. In aliis eſt*, ἐν ἐμοὶ, in me. (g) Hoc.] *Plerique*, τοῦ, *quod ſignificat*, ad hoc, ut. (h) Manu.] *Sic hebræus. Alii*, στόματος, ore: *vulgata*, lacu.

CAP. VII.

(a) SCripſit.] *In pleriſque libris ſequitur*, ἀρχὴ λόγων αὐτοῦ, *in aliquo & apud Theodoretum additur præterea*, ϗ ἀποκριθεὶς εἶπεν. Principium ſermonum ejus. Et reſpondens dixit. *In Complut. vero*, ϗ τὸ κεφάλαιον τῶν λόγων εἶπεν, & ſummam ſermonum dixit. (b) Videbam.] *In cæteris ſequitur*, ἐν ὁράματί μου τῆς νυκτὸς, in viſione mea noctis. (c) Ferrei.] *In multis, & apud Theodoretum, additur*, μεγάλοι, magni. (d) Grandia.] *Nec plura in vulgata noſtra. Alii, & Theodoretus, addunt*, ϗ ἐποίει πόλεμον πρὸς τοὺς ἁγίους, & bellum faciebat adverſus ſanctos. (*) Antiquus.] *Theodor.* Quidam ex interpretibus poſuerunt, ὁ παλαιῶν τὰς ἡμέρας, antiquans dies. (e) Trahebat.] *Id eſt, quaſi ſe præcipitabat, & reſpondet hebræo. In cæteris adjungitur*, ἐκπορευόμενος, egrediens. S. *Auguſt. ibidem*, tranſibat. (*) Dena millia.] *Ita S. Auguſt. & ita Juſtinus adverſus Tryphonem, & Dion. Areop. de cœleſti Hieruſ. cap. 18. Tertull. adverſus Praxeam*, millies centies centena millia aſſiſtebant ei, & millies centena millia apparebant ei. (f) Oblatus.] *Corrigendum in noſtra*, προσήχθη, *& convenit cum S. Auguſt. 2. de Trin. cap. 18. Tertull. 3. adv. Marc.* & qui aſſiſtebant, adduxerunt illum: *legenda apud eum cætera, quæ refert. Alii*, ἐνώπιον αὐτοῦ προσηνέχθη, coram eo oblatus eſt. *Apud Juſtinum in dial. cum Tryphone*, ϗ παρῆν ἐνώπιον αὐτοῦ, ϗ οἱ παρεστηκότες προσήγαγον αὐτὸν, & affuit coram eo: & qui aſſiſtebant, adduxerunt eum: *nec multo aliter S. Cyprianus 2. teſtimoniorum*: Et ſtetit in conſpectu ejus, & qui aſſiſtebant ei, obtulerunt eum. (g) Et omnes.] *Juſtinus*, ϗ πάντα τὰ ἔθνη τῆς γῆς κατὰ γένη, ϗ πᾶσα δόξα λατρεύουσα, *& S. Cyprianus ibidem*, & omnes reges terræ per genus: & omnis claritas ſerviens ei. (h) In habitu meo ego Daniel.] *In multis legitur*, ego Daniel in habitu meo. (i) Beſtiæ.] *In pleriſque additur*, μεγάλα, magnæ. (k) De primis, cui.] *Cæteri*, τῶν προτέρων τρία, καὶ τὸ κέρας ἐκεῖνο, ᾧ, de prioribus tria, & cornu illud, cui, *&c.* (l) Malis.] *Ita etiam Theodoretus. Alii*, κακοὺς, malos. *A Compl. abeſt utrumque.* (m) Faciet veteraſcere.] παλαιώσει, *& videtur reſpondere Chaldaico. In quibuſdam libris eſt*, ταπεινώσει, humiliabit: *quod etiam teſtatur Theodoretus. Alii*, πλανήσει, ſeducet. *Sch. in margine*: Id eſt, σκυλμὸν, vexationem, eis faciet. *Juſtinus habet*, καταστρέψει, evertet. (n) Cogitabit.] *Schol.* προσδοκήσει, οὐ μήν τοι ὁλοκλήρως δυνήσεται, ſperabit, non tamen omnino poterit. *Juſtinus*, ϗ προσδέξεται, & ſuſcipiet. (o) Forma.] *Juſtinus*, ϗ ἡ λέξις διήνεγκεν ἐμοὶ, & loquutio diverſa fuit mihi.

CAP. VIII.

(a) ET eram.] *In quibuſdam codicibus, & apud Theodoretum, hæc antecedunt*, ϗ ἴδον ἐν τῇ ὁράσει. ϗ ἐγένετο ἐν τῷ ἰδεῖν με. Et vidi in viſione: & factum eſt cum viderem. (b) Ubal.] *Sch.* ὄνομα ὄρους περσικοῦ, ἀφ᾽ οὗ τὰ τῆς ὁράσεως κατασκοπεῖν ὁ προφήτης ἐδόκει, οὕτως αὐτῷ τοῦ πνεύματος ὑποδείξαντος. Nomen montis Perſici, ex quo ea quæ ad viſionem pertinent, contemplari ſibi propheta videbatur; ſic ei ſpiritu ſuggerente. *Eudoxius*: ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους ἑρμηνευτὰς, ἐπὶ τοῦ οὐβὰλ, τουτέστι, πύλην ἐπὶ γέφυραν τοῦ ποταμοῦ κειμένην. Aut, ſecundum alios interpretes, ἐπὶ τοῦ οὐβὰλ, id eſt, portam ad pontem fluminis ſitam: *& paulo poſt notat*, οὐβὰλ, *idem eſſe atque* οὐβὰλ οὐλαὶ, *ſed hoc amplius, quod ſimul etiam ſignificat ad Orientem. Pro Ubal, aut, ut ipſe habet*, τοῦ βαλαλὰ, *quoſdam interpretes dixiſſe*, πύλην, portam, *teſtatur Theodoretus.* S. *Hier. in ſua*, ſuper portam Ulai: *& in comm.* Pro quo Aquila tranſtulit ſuper Ubal Ulai: *(atque ita eſt in Hebraico:)* Theodotio, ſuper Ubal, Symm. ſuper paludem Ulai, lxx, ſuper portam Ulai, *&c. Quare Complut.* ἐπὶ τῆς πύλης οὐλαί. (c) Excelſum.] *Sic hebræus. Alii*, ὑψηλότερον, excelſius. (d) Medium.] *Alii*, θεωρητὸν ἀναμέσον, inſigne inter oculos, *ut vulgata.* (e) Stans.] *Cæteri fere* ἑστῶτος, *& vulgata*, ſtantem. (f) Forte.] *Ita omnes collati codices, & Theodoretus: vulgata tamen habet*, modicum. (g) Et contra fortitudinem.] *In pleriſque eſt*, ϗ τὴν ἀνατολὴν, & Orientem: *Apud Theodoretum additur*, ϗ πρὸς λίβα, ϗ πρὸς τὴν δύναμιν, & ad Africam, & ad fortitudinem. *Vulgata*, & contra Orientem, & contra fortitudinem. *In Compl. pro*, δύναμιν, *eſt*, δύσιν, Occidentem. *In uno vetuſto*, ϗ πρὸς τὴν δύναμιν ἀνατολῆς, ϗ τὴν δύσιν, & contra fortitudinem Orientis, & Occidentem. (h) Dejecit in terram de virtute cœli.] *Videtur interpres accepiſſe illud*, ἔπεσεν, *tranſitive, ut inquiunt; quanquam ſenſus idem conſtaret, ſi verteretur*, ceciderunt. *Polychronius*, Syrus non habet illud, de virtute. *Hebraicus hoc habet; non habet*, cœli: *quamvis videatur ſubintelligi ex loco proxime præcedente. Diximus autem libentius*, virtute, *quam* fortitudine; *quoniam virtutis nomen ſæpiſſime ſolet uſurpari in ſignificando exercitu.* (i) Conculcaverunt eos.] *Plerique*, συνεπάτησεν, *ſed alii*, αὐτὰ, *alii*, αὐτὸν, *(ut etiam in comment. græcis) alii*, αὐτούς. *Vulgata*, conculcavit eas. (k) Et quoaduſque.] *Theodoretus videtur habuiſſe*, ἕως ἄρχοντος τῆς δυνάμεως ἡδρύνθη, uſque ad principem virtutis (*aut*, fortitudinis, *ut vulgata*) magnificatum eſt. *Quare videri poſſunt ex alia interpretatione. Et in his autem quæ proxime ſequuntur, græca aliquantulum diſcrepant a vulgata.* (l) Turbatum eſt.] *Theodoretus addit*, παραπτώματι, delicto, *& ſequitur*, ὅτι ϗ ἐγενήθη, ϗ κατευοδώθη αὐτῷ, quia etiam factum eſt, & proſpere ſucceſſit ei: *atque hoc quidem*, ϗ ἐγενήθη, *in multis codicibus eſt. In Vaticano eſt*, ἐρράχθη, *colliſum eſt: & per errorem non eſt poſitum in textu.* (m) Phelmoni.] *Eudoxius*: τὴν ἑβραϊκὴν φωνὴν τέθεικε, τῷ φελμουνὶ, ἀντὶ τοῦ εἰπεῖν, τῷ φελμουνὶ τῷ προσφιλεστάτῳ, τῷ ἐφεστῶτι κατ᾽ ἐξοχὴν, τῷ ταῦτα δεικνύντι. Hebraicam vocem poſuit, τῷ φελμουνὶ, ac ſi diceret, amiciſſimo, præcipuo, hæc ipſa oſtendenti. *Theodoretus*: Phelmoni græca voce ſignificat quendam. *Quare S. Hier.* alteri neſcio cui, *& in comm.* Quod Sym. interpretatus eſt τινί ποτε, quem nos ſequuti ſumus. Aq. & Th. & lxx, φελμουνὶ, ipſum verbum hebraicum poſuerunt. *De hoc alibi notatum eſt.* Videtur autem factum per contractionem ex פלני אלמני, de quo in hiſtoria Ruth, פלמני φελμουνὶ, ut, מלכי μελχὶ: unde Melchiſedec. *Druſ.* (n) Quadraginta.] *Plerique libri, & Theodoretus*, τριακόσιαι, *& vulgata*, trecenti. *Notat autem S. Hier. quoſdam pro trecentis legiſſe ducentos.* (o) Viſio.] *Abeſt a Theodoreto, quemadmodum paulo poſt a multis: ubi tamen ipſe Theodoretus habet*, μένει, manent; & reſervata ſunt. *Vulgata hic*, quoniam in tempore finis (*fortaſſe legendum, in tempore fine*) complebitur viſio: *ibi autem*, quoniam habet tempus finem ſuum. (p) Noviſſimis iræ.] *Nonnulli*, ἐσχάτῳ, noviſſimo. *In quibuſdam vero, & apud Theodoretum ſequitur*, τοῖς υἱοῖς λαοῦ σου, filiis populi tui. (q) Sua.] *Plerique*, αὐτοῦ, *& vulgata*, ejus. (r) Ejus.] *In pleriſque ſequitur*, ϗ οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ, *quod vulgata*, ſed non in viribus ſuis. (ſ) Stabit.] *In pleriſque hæc ſequuntur*, ϗ ἐπὶ ἄρχοντα ἀρχόντων στήσεται, & contra principem principum conſurget, *ut vulgata: in qua pro ſequenti ſententia*, & quaſi ova manu conteret, *eſt*, & ſine manu conteretur. (t) Langui.] *In cæteris additur*, ἡμέρας, *quod vulgata*, per dies.

CAP. IX.

(a) CHaldæorum.] *In cæteris additur*, ἐν ἔτει ἑνὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, in anno uno regni ejus. (b) Qui.] *Sapit hebraiſmum, & ſic etiam apud Theodoretum. In Compluten. autem eſt*, περὶ οὗ, de quo. (c) Injuſte egimus, inique egimus.] *Cæteri*, ἠδικήσαμεν, ἠσεβήσαμεν, *& vulgata*, inique egimus, impie egimus. (d) In te Domine eſt noſtra juſtitia, & nobis confuſio.] *In cæteris, & apud Theodoretum illa*, in te Domine, *conjunguntur cum præcedentibus*, qua prævaricati ſunt in te Domine. *Ac deinde ſine illis, quæ in noſtra ſunt interjecta, ſequitur quaſi ex alio principio*, Nobis confuſio *&c. quamvis illud*, Domine, *poſſet etiam conjungi cum his*, Domine nobis confuſio. (e) Receſſimus.] *Sic etiam Theodoretus. Alii addunt*, ἀπὸ κυρίου, a Domino. (f) Dominus.] *In quibuſdam additur*, ἐπὶ τῶν κακῶν, ſuper mala. *In pleriſque vero*, ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ τὴν κακίαν, *aut*, κακίαν ἡμῶν, Deus noſter ſuper malitiam, *aut*, malitiam noſtram: *ac deinde ſequitur*, ϗ ἐπήγαγεν αὐτὴν, & adduxit eam. (g) In omni miſericordia tua.] *Aut*, in omnem miſericordiam tuam. *Corrigendum enim eſt in noſtra*, ἐν πάσῃ ἐλεημοσύνῃ σου. (*) Ne moreris.] *In multis antecedit*, ποίησον, ϗ, fac, &. (h) Vir deſideriorum.] *Symm.* ἀνὴρ ἐπιθυμητὲ, vir amabilis: malim, ἐπιθυμητός. Locus integer, ὅτι ἀνὴρ ἐπιθυμητὸς σὺ εἶ· quia vir deſiderabilis tu es. Interpres Romanus retulit, *vir amabilis.* Nota hic ellipſin nominis איש. *Druſ.* (*) Breviatæ.] *Sic Tertull. adv. Jud. Theodoretus*: Pro ἐδοκιμάσθησαν, ϗ ἐκρίθησαν, probatæ & decretæ ſunt. Ita enim ex interpretibus ediderunt. (i) Sanctam.] *Apud Th. additur*, σου, tuam. *Euſeb. Evang. Demonſt. lib.* 8. Aq. quidem inquit, ἐπὶ τὸν λαόν σου, ϗ ἐπὶ πόλιν ἡγιασμένην σου, ſuper poplum tuum, & ſuper civitatem ſanctificatam tuam. Sym. vero, κατὰ τοῦ λαοῦ σου, ϗ τῆς πόλεως τῆς ἁγίας σου, ſuper populum tuum, & civitatem ſanctam tuam. ὅθεν ϗ παρὰ τοῖς ἀκριβέσιν ἀντιγράφοις τῶν ἑβδομήκοντα, τὸ, σοῦ, μετ᾽ ἀστερίσκου, πρόκειται. Quare etiam in accuratis exemplaribus ipſorum lxx, additum eſt illud, σου, cum appoſitione aſteriſci. (k) Ut conſummetur peccatum.] *In quibuſdam libris, & apud Theodoretum antecedit*, τοῦ παλαιωθῆναι τὸ παράπτωμα, ϗ, ut antiquetur delictum, &: *quæ altera videtur interpretatio. Fortaſſe etiam quæ ſequuntur in noſtra, & in aliis*, & deleantur, iniquitates & exorentur iniquitates, *duæ item ſunt interpretationes. Quare apud Tertullianum eſt*, quoaduſque inveteretur delictum, & ſignentur peccata, & exorentur injuſtitiæ. *Legatur totus hic locus apud Tertullianum. Habet enim aliquas varietates valde notandas, præſertim de numero hebdomadum. Aquila*, τοῦ τελέσαι τὴν ἀθεσίαν, ϗ τοῦ πληρῶσαι τὴν ἁμαρτίαν, ϗ τοῦ ἐξιλάσασθαι ἀνομίαν, ad conſumendam prævaricationem, ad finem dandum peccato, & ad expiandam iniquitatem. (l) Et ſignetur viſio, & propheta.] *Id eſt, finis detur viſioni. Hoc enim ſignificat phraſis hebraica, ut etiam paulo ante. Quod autem dicitur*, προφήτην, *reſpondet optime hebræo, & ita eſt in collatis codicibus, & apud Theodoretum, & Tertull.* prophetes. *In Compl. autem eſt*, προφητείαν, *& vulgata quaſi ad explicationem*, prophetia. *Aq.* ϗ τοῦ τελέσαι ὁραματισμὸν, ϗ προφήτην, τοῦ ἀλεῖψαι ἡγιασμένον ἡγιασμένων, ad conſummandam viſionem, & prophetam, ad ungendum ſanctificatum ſanctificatorum. (m) Ad reſpondendum.] *Tertullianus*, integrando, *quod fortaſſe eſt explicatio illius, & convenit etiam hebraico.* (n) Et revertetur, &.] *Reſpondet hebraico. Compl.* πάλιν, *vulgata*, & rurſus. (o) Et evacuabuntur tempora.] *Theodor. interpres (nam in noſtris codicibus deeſt hæc pars) & Tertullianus*, innovabuntur, *quaſi legerunt*, ἐγκαινωθήσονται. *Complut.* ἐν στενοχωρίᾳ τῶν χρόνων, in anguſtia temporum, *ut vulgata.* (*) Duas.] *Ita collati codices, & Tertull. ac Theodor. & Euſebius lib. 8. demonſt. Evang. In Compl. eſt*, quatuor. (p) Exterminabitur unctio, & judicium non eſt in eo.] *Illud*, judicium, *abeſt a Tertulliano: & in multis habetur*, ἔσται, erit. *Symm.* ἐκκοπήσεται χριστὸς, ϗ οὐχ ὑπάρξει αὐτῷ, excidetur Chriſtus, & non erit ei. S. *Auguſt. epiſt.* 79. occidetur Chriſtus. (q) Et civitatem.] *Aq.* ϗ τὴν πόλιν, ϗ τὸ ἅγιον διαφθερεῖ λαὸς ἡγουμένου ἐρχομένου, & civitatem, & ſanctuarium diſſipabit populus duce adveniente. (r) In diluvio.] *Aliquot codices, & Theodoretus*, ὡς ἐν κατακλυσμῷ, *ac Tertullianus*, quomodo in cataclyſmo. (ſ) Ordine.] *Iſtud*, τάξει, *abeſt ab Euſebio Evang. Dem. lib. 8. & a Theodoreto, & ab aliquot codicibus: ac Tertullianus*, quod concidetur uſque ad interitum: *& videri poteſt huc irrepſiſſe ex verbis, quæ proxime afferentur.* (t) Auferetur meum ſacrificium.] *Iſtud*, μου, *abeſt a quibuſdam libris, & Theodoreto: ſed non a Tertull. In quibuſdam vero aliis, hæc antecedunt, quæ etiam ſunt adſcripta margini libri Vaticani*, καταπαύσει θυσιαστήριον, ϗ θυσίας, ϗ πτερυγίου, (*al.* ἕως πτερυγίου) ἀπὸ ἀφανισμοῦ, ϗ ἕως συντελείας ϗ σπουδῆς τάξει ἐπὶ ἀφανισμῷ, ceſſare faciet altare, & ſacrificia, & alæ (*al.* uſque ad alam) a deſolatione, & uſque ad conſummationem, & feſtinationem ponet in deſolationem. *Quæ ex aliis interpretationibus videntur coacervata*: πτερύγιον, *quidem videtur habuiſſe Tertullianus. Ita enim inquit*, & deſtruet pinnaculum uſque ad interitum. *Et alii ex hebræo vertunt*, & ſuper alam abominationum ſtupefaciet.

CAP. X.

(*) DEſideriorum.] *Tertul. adverſ. Pſychicos*, ſuavem. *S. Auguſtinus, ſerm. 65. de tempore*, deſiderabilem. (a) Primi.] *Sic etiam vulgata. In quibuſdam additur, & apud Theodoretum*, ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει, in anno tertio. *Legenda ſunt, quæ ad finem hujus capitis affert S. Hieron.* (b) Tigris Eddecel.] *A multis abeſt*, Tigris. *A Theodoreto & Complutenſi*, Eddecel. *Illud enim eſt interpretatio hujus.* (c) Baddin.] *Polychronius*, lxx, Byſſina, *Aquila autem*, ἐξαίρετα, præcipua dicit. *Ammonius*, τὸ βαδδὶν ποικίλον σημαίνει χιτῶνα. Illud Baddin ſignificat tunicam variam. *Theodoretus*, Byſſina. *S. Hieron.* ἐξαίρετα *tribuit Symmacho: Aquilam vero inquit eſſe interpretatum*, lineis. *Addit, quod ipſe ex hebraico verterit*, ecce vir. *Symmachum dixiſſe*, quaſi vir. (d) Accincti.] *Polychronius*: λέγει ὡς ἡ ζώνη τοῦ ὀφθέντος ἦν οἵα ἂν γένοιτο ἐκ χρυσίου καθαροῦ κατεσκευασμένη. κατὰ δὲ τοὺς ό. ὅτι τὸ λοιπὸν σῶμα παραδόξῳ τινὶ ἐσθῆτι περιβεβλημένος, εἶχέ τι ϗ φαινόμενον ἀποστίλβον, καθαρῷ φωτὶ παραπλήσιον. Inquit zonam ejus, qui apparuerat, fuiſſe, qualis fieret ex auro puro fabrefacta: ſecundum vero lxx, cum reliquum corpus inuſitata quadam veſte indutus eſſet, habuiſſe etiam quiddam illuſtre, ſplendens, puro lumini affine. *Hippolytus*, τὸ δὲ ὠφὰζ χρυσίον καθαρὸν σημαίνει, θαρσὶς δὲ ἑρμηνεύεται αἰθίοπες. Illud, ὠφὰζ, ſignificat aurum purum: θαρσὶς autem, Æthiopas. *Theodoretus idem de Ophaz. Tharſis autem interpretatur aurum probatiſſimum e Thraſis allatum. Eudoxius*, τὸ θαρσὶς χρυσόλιθον ἔφη. ὁ δὲ ἑβραῖος κυανὸν τὸ χρῶμα λέγει. Illud Tharſis, Chryſolithum dixit: hebræus autem cæruleum colorem dicit. *Aliud Sch.* ὠφὰζ, λαμπρῷ ϗ φωτεινῷ, Ophaz, ſplendido, & lucido. S. *Hier. refert ex Aquila*, & lumbi ejus accincti erant colore Ophaz: *deinde notat, quod ipſe Chryſolithum verterit, Theodotionem, & Symmachum retinuiſſe verbum hebraicum, Tharſis, lxx vero appellaſſe* mare. (e) Eum.] *Cæteri*, φωνὴν ῥημάτων αὐτοῦ, vocem verborum ejus. (f) Mea.] *In cæteris additur*, καὶ ταρσοὺς (*aut* ἴχνη) χειρῶν μου, & articulos (*al.* veſtigia) manuum mearum. (g) Vir deſideriorum.] S. *Hier. ex Symmacho*, vir deſiderabilis. (h) Principibus.] *In pleriſque, & apud Theodoretum additur*, τῶν πρώτων, *& in vulgata*, primis. (i) Domine.] S. *Hier. hunc locum referens ex Theodotione, habet*, Domine mi. (k) Et ego ex nunc.] *Eſt hebraiſmus: illudque*, ego, *additur quaſi adverbium ad efficaciam, aut ornatum quendam. Abeſt autem a multis: in quibuſdam vero eſt*, ϗ ἐγὼ ἠσθένησα, ϗ ἀπὸ τοῦ νῦν, & ego infirmatus ſum, & ex nunc.

CAP. XI.

(a) ET ego.] *Non modo in Vaticano, ſed etiam in cæteris manuſcriptis, in quibus ſolet eſſe diſtinctio capitum, nulla apparet hujus capitis neque ſequentis a ſuperiore diſtinctio. Quare ad finem ſuperioris capitis ſic ſcribit S. Hieronym.* Juxta editionem vulgatam uſque ad finem libri una putatur viſio; quæ anno tertio Cyri regis Perſarum apparuit Danieli. (b) Primo Cyri.] *Sic etiam Theodoretus. S. Hieron. in vulgata antiqua videtur habuiſſe*, tertio, *aut cum hic non haberet numerum, ſubintellexiſſe ex ſuperioribus. Nam, cum rationem afferret, cur hoc caput ſejungeretur a ſuperiore, ita dicebat*: Non enim ſub Cyri anno tertio, ſed ſub Darii primo, qui ſubvertit Baltaſar, narrantur iſta. (c) Aliis præter iſtos.] *In cæteris aut antecedit, aut ſequitur*, δοθήσεται, dabitur, *ſed non in hebraico, neque in vulg.* (d) Ipſis.] *Theodoretus*, αὐτοῦ, ejus. (e) Multa.] *In pleriſque ſequitur*, ἐπ᾽ ἐξουσίας αὐτοῦ, in poteſtate ſua: *in quibuſdam, & apud Theodoretum*, ἐκτὸς ἐξουσίαν αὐτοῦ, extra poteſtatem ſuam, *aut*, ejus: *quæ non reſpondent hebraico, neque vulgatæ.* (f) Præparationis.] *In cæteris & apud Theodoretum eſt*, τῆς ἑτοιμασίας, in præparatione. *Vulgata habet*, Plantatio. *Alii ex hebraico*, baſis, *aut*, ſuper baſim. (g) Inter medium.] *Cæteri fere*, δυνάμεων, virtutum, id eſt, exercituum, *ut vulgata.* (h) Temporum annorum.] *Sic hebræus: vulgata autem*, temporum, annorumque. *In cæteris vero libris non eſt illud*, ἐνιαυτῶν. (i) Stabunt.] *Cæteri fere*, οὐ στήσονται, non ſtabunt. (k) In terra Sabi.] *Schol.* ἀντὶ τοῦ ἐν τῇ ἰουδαίᾳ· αὕτη γὰρ ἡ σαβὶ ἢ νόμον ὑπῆρχε ποτὲ τοῦ θεοῦ θελήσεως, δόξης, ϗ ἰσχύος. τῶν γὰρ ἕκαστον τὸ σαβεὶ ἑρμηνεύεται. Antiochus in Judæa: hæc enim per legem erat regio voluntatis Dei, gloriæ, & virtutis. Horum enim unumquodque interpretatur illud, Sabi. S. *Hieron. ſcribit lxx dixiſſe terram voluntatis, (cujus etiam interpretationis facit mentionem Theodoretus,) Aquilam vero dixiſſe, inclytam; Symmachum, fortitudinis, Theodotionem retinuiſſe verbum hebraicum, Sabi.* (l) In proſperitatem.] *Poterat verti* in tranquillitate, *(ut paulo ante, ubi vulgata habet*, clam,) *aut*, in proſperitate, *conſentiente etiam Theodoreto; ſed maluimus ſequi ſententiam S. Hieronymi.* (m) Pingues.] *Ita etiam Theodoretus: & reſpondet hebraico. Plerique vero*, πλείους, plures. *Similis varietas obſervata eſt pſal. 77. & alibi.* (n) Inundabit.] *Cæteri fere*, καταλύσει, diſſolvet. (o) Sicut prima.] *Schol.* οὐ ποιήσει, ὡς ἡ πρώτη ϗ ἡ ἐσχάτη. *Syrus*: Et non faciet, ut prima, etiam noviſſima. (p) Semina.] *In quibuſdam, & apud Theodoretum eſt*, ϗ βραχίονες, & brachia, *ut vulgata ex hebraico. In pleriſque eſt utrumque*, ϗ βραχίονες, ϗ σπέρματα. (q) Deſolatam.] *Corrigendum in noſtra*, ἠφανισμένον, *quomodo etiam eſt apud Theodoretum: licet in multis ſit*, ἠφανισμένων, deſolatorum. (r) Revelandum.] *Plerique*, τοῦ ἐκλευκᾶναι, ad dealbandum. (ſ) Deum.] *In cæteris ſequitur* ἐπὶ τὸν θεὸν τῶν θεῶν, adverſus Deum Deorum. (t) Conſummationem.] *In pleriſque additur*, ϗ σπουδὴ, & feſtinationem: *quæ altera videtur interpretatio.* (u) Et concupiſcentia fœminarum.] *In multis, & apud Theodoretum conjuncte cum ſequentibus eſt*, ϗ ἐπὶ ἐπιθυμίαν γυναικῶν, & ſuper cupiditatem mulierum: *de quo loco præclare diſputat S. Hieron. & affert cæteras interpretationes.* (x) Maozim.] *Schol.* τὸν θεὸν τῶν ἰσχύων, ὃν προσποιοῦνται ἰουδαῖοι σέβειν, ἐν τῷ ναῷ δοξάσει, ὃν δὴ αὐτὸς εἰς ἀπάτην τῶν ἰουδαίων ἀνέστησε. Deum fortem, quem prætendunt Judæi a ſe coli, in templo glorificabit; quod quidem ipſe in ſeductionem Judæorum erexit. S. *Hier. ex Aquila*

Aquila, Deum fortitudinum, *ex lxx*, Deum fortissimum. *Ita etiam interpretatur Theodoretus.* (y) Refugiorum.] *Ita etiam Theodoretus. Compl.* τῶν πόλεων, *in qua etiam sequitur, ut in multis, & apud Theodoretum,* μετὰ θεοῦ ἀλλοτρίου ὃν ἐὰν ἐπιγνῷ, cum Deo alieno quem cognosci fecerit. S. *Hier. ex Theodotione*: Et aget hæc, ut muniat præsidia cum Deo alieno: & cum eis ostenderit, multiplicabit honorem, & dominari eos multis faciet, & terram dividet gratis: *additque, pro præsidiis Symmachum dixisse confugia.* (z) Ingredientur.] *Cæteri fere,* εἰσελεύσεται, ingredietur. (ω) Et conteret.] *In quibusdam antecedit,* ἐν τῇ κατακλύσει, in inundationibus: *quæ altera videtur interpretatio.* (aa) Sabaim.] *Schol.* τὴν τῶν αἰθιόπων· ἀπόγονοι γὰρ τοῦ Σαβᾶ αἰθίοπες, eam quæ Æthiopum. Pronepotes enim Saba sunt Æthiopes. *Sed rectius Theodoretus agnoscit eundum esse cum ea quæ dicta est,* Σαβεὶ, *& rursus de ea* S. *Hier.* (bb) Disperdendum.] *In aliis additur,* καὶ τοῦ ἀναθεματίσαι, & ad anathemandum. (cc) Ephadano.] *Multi,* ἀφαδανῷ. S. *Hier. ex Theodotione,* ἐν ἀφαδανῷ, in Aphadano: *& rursus,* ἐπ' ὄρος σαβίν. *Schol.* id est, tabernaculum ἱπποστάσεως, quod quidem est equester exercitus. S. *Hier. illud,* ἱπποστάσεως, *una cum toto hoc loco refert ex Symm. itemque editionem Aquilæ, & lxx.* (dd) In monte Sabaim.] *Schol.* in novam Hierusalem. Hic enim mons proprie gloriæ Dei, & virtutis ejus, & voluntatis.

CAP. XII.

(a) DE justis plurimis.] *Id est, inquit Theodoretus, justis inferioris gradus.* S. *Hier. ex Theodotione, & vulgata antiqua refert,* plurimi, *sed fortasse vitio scriptoris. Quod si eo modo, qui scripturæ sanctæ non est inusitatus, accipiantur ista,* ἀπὸ τῶν δικαίων τῶν πολλῶν, *ut vertamus,* de his qui justificant multos, *optime respondent hebraico, & versioni* S. *Hieronymi.* (b) Dixit.] *Sic hebræus, & vulgata. Alii,* εἶπον, dixerunt: *quod Theodoretus de duobus illis accipit.* (c) Temporum.] *Cæteri,* καὶ καιροὶ, *ac vulgata,* & tempora. (d) Et horæ.] *Abest hoc a Theodoreto: sed post,* εἰς ἀναπλήρωσιν συντελείας, *sequitur,* καὶ ἀναπαύσῃ, καὶ ἀναστήσῃ, & requiesces, & resurges. *Quomodo etiam est in multis codicibus.* S. *Hieron. hunc locum sic refert ex Theodotione*: Tu autem vade, & requiesce: & resurges in ordine tuo in consummatione dierum. (e) Et rex.] *In plerisque, ut diximus, nulla usque ad finem distinctio. In quibusdam tamen hic est inscriptio,* ὅρασις ιβʹ, visio duodecima, *& infra ante illa verba*, Et erat draco, περὶ τοῦ δράκοντος, de dracone. (f) Decusserunt totum templum.] *Hic sensus in vulgata sic videtur expressus*, & cribravit per totum templum. *Alii libri*, καὶ κατέστρωσαν, straverunt. (g) Magnus.] *In multis additur*, ἐν τῷ τόπῳ, *& vulgata*, in loco illo.

MACCABÆORUM PRIMUS.

CAP. I.

(a) REgiones, & gentes.] *In Complut. est*, χωρῶν ἐθνῶν, *& in vulgata*, regiones gentium. (b) Tyrannos.] *Ita etiam vulgata. In quibusdam est*, τυραννιῶν, tyrannides. (c) Constituit.] *Corrigendum in nostra*, συνεστήσατο, *quamvis hujusmodi varietates a singulari ad numerum multitudinis sæpe occurrunt.* (d) Et ascendit in Hierusalem.] *In quibusdam est tantum*, καὶ ἱεροσόλυμα. *Sed vulgata*, & ascendit Hierosolymam. (e) Intravit.] *Et hic corrigendum*, εἰσῆλθεν. (f) Templa.] *Sic vulgata. Notat tamen* S. *Hier. ut alibi notatum est*, τεμένη, *proprie esse delubra dæmonibus dicata.* (g) Visitatores.] *Sic visum est vertendum, quemadmodum & alibi illud*, ἐπισκόποις, *quamvis vulgata habeat*, principes. (*) Et centesimo.] *Abest a nonnullis & græcis, & latinis.* (h) Occidebat.] *Compl.* ἐθανάτουν, *& ita vertunt*, edicto regis occidebant. (i) Super altare.] *Hoc solet significare*, ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, *sed vulgata habet*, contra altare: *neque est inusitatem*, ἐπὶ, *valere*, contra.

CAP. II.

(a) PRopitius sit nobis, relinquere.] *Est vis quædam negationis in hoc hebraismo: quare vulgata sic explevit hunc locum*: Propitius sit nobis Deus: non est nobis utile relinquere. (b) Judæorum.] *Ita etiam vulgata. Plerique codices*, ἀσιδαίων, Asidæorum. (c) Bellum.] *Corrigendum in nostra*, πόλεμον.

CAP. III.

(a) DEI cœli.] *Sic etiam vulgata. A quibusdam abest illud*, Dei: *contra a quibusdam illud*, cœli. (b) Vt essent parati.] *Nonnulli*, αὐτοῖς εἰς ἐνιαυτὸν τοῦ ἑτοίμους, illis, ut essent parati in annum. *A vulgata etiam abest*, in annum. (c) Collectores tributorum regionis pauci.] *In aliquo est*, καὶ οἱ φόροι τῆς χώρας ὀλίγοι, *ac vulgata*, & tributa regionis modica. (d) Librum legis, de quibus scrutabantur gentes.] *In vulgata est*, libros. *In plerisque vero codicibus sequitur*, τοῦ ἐπιγράφειν ἐπ' αὐτῶν, ut inscriberent in ipsis.

CAP. IV.

(a) ASSumpsit.] *Sic etiam vulgata. In quibusdam est*, παρενέβαλε, instruxit, in aciem redegit. (b) Tantum tegumenta.] *In nonnullis est*, πλὴν καλυμμάτων, καὶ μαχαιρῶν, præter tegumenta, & gladios. *Vulgata illud*, tantum, *conjungit cum antecedentibus*, cum tribus millibus virorum tantum. *Deinde sequitur*: qui tegumenta, & gladios non habebant. (c) Cum Juda.] *Sic etiam vulgata. Alii quidem*, παρὰ ἰούδα, apud Judam. (d) Gazeron.] *Vulgata*, Gezeron. *Alii codices*, ἀσαρημώθ, Assaremoth. (e) Qui circa Judam.] *Addendum est ex codice, quem potissimum in his libris sequuti sumus, & multis aliis*, οἱ περὶ ἰούδαν. *Fieri tamen potest ut sint addita ad explicationem, quemadmodum sæpe multa hujusmodi. Nam & in uno codice paulo ante est*, μέρος τι ἐκκόπτον ἐκ τοῦ ὄρους τῶν μετὰ γοργίου. *Vulgata quidem ita habet*, Et vidit Gorgias, quod in fugam conversi sunt sui, & succensa sunt castra. (f) Proximo.] *Alii*, ἐρχομένῳ, *& vulgata*, sequenti. (g) Idumæam.] *Ita omnes collati codices. Vulgata autem*, Judæam. (h) Illis.] *Corrigendum in nostra*, αὐτοῖς. *Vulgata*, illi.

CAP. V.

(a) EJUS.] *Id est, terræ, ac regionis. Vulgata*, eorum. (b) Diluculum.] *In aliquo codice est*, τῇ ἑωθινῇ ἐπῆραν, *quod propius accedit ad vulgatam*, diluculo cum elevassent. (c) In bello, dum volunt.] *Sic etiam vulgata. In quibusdam libris est*, πόλεων, βουλομένου αὐτοῦ ἀνδραγαθῆσαι, ἐν τῷ ἐξελθεῖν αὐτόν, civitatem, volente eo fortiter facere, dum ipse egreditur, *&c.*

CAP. VI.

(a) ET firmamentum.] *Vulgata*, ad firmamentum. *In uno codice est*, καὶ ἐγίνοντο στερέωμα, & fiebant firmamentum. (b) Et obsessi sunt in arce filii populi nostri: propter hoc & alienant se.] *In multis est*, ὅτι οἱ τοῦ λαοῦ τούτου, χάριν τούτου ἠλλοτριοῦντο, quare qui sunt de populo hoc, propter hoc alienabant se, *&c. Eadem fere sententia in vulgata: sed videtur habuisse partem illam, ut nostra*, υἱοὶ τοῦ λαοῦ ἡμῶν, & filii populi nostri propter hæc alienabant se a nobis. (c) Vallibus.] φάραγξιν. *Ita collati codices. Interpres vulgatæ videtur habuisse* φάλαγξιν, *vertit enim*, legionibus. (d) Dicere.] *Sic etiam in vulgata. In aliquo codice est*, εἶπεν, dixit.

CAP. VII.

(a) ET primi.] *Istud* καὶ, *omissum est per typographi incuriam.* (b) Scripsit.] *In aliquo codice additur*, ὁ προφήτης, propheta. *Vulgata*, quod scriptum est. (c) Gentes.] *Corrigendum in nostra*, ἔθνη. (d) Tertiam.] *In quibusdam*, τῇ τρισκαιδεκάτῃ, *& in vulgata*, tertiadecima die.

CAP. VIII.

(a) COntriverunt.] *Delendum est auctoritate codicum, quos sequuti sumus, & vulgatæ, illud* ἕως, *quod in multis antecedit, & in nostram etiam editionem per typographi incuriam irrepsit.* (b) Eorum.] *In aliquo est*, αὐτοῦ, ejus, *id est, Antiochi; & respondet verbis sequentibus*, acceptas eas ab eo: *in vulgata tamen hic est*, eorum, *& ibi*, acceptas eas ab eis. (c) Mandata eorum.] *Noluimus discedere a vulgata. Putamus tamen loquutionem istam*, φυλάξονται τὰ φυλάγματα αὐτῶν, *ut alibi sæpe, hoc etiam nunc significare*, custodient custodias suas, *id est, militabunt sine stipendio: itemque paulo post.*

CAP. IX.

(a) ET revertamur cum fratribus nostris.] *Eadem fere sententia est in vulgata. In quibusdam vero libris est*, ἐπίστρεψον, καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἀπερρύησαν, revertere, & fratres nostri defluxerunt. *In uno autem*, ἐπιστρέψωμεν, καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν· καὶ μὴ πολεμήσωμεν πρὸς αὐτούς, revertamur, & fratres nostri: & non pugnemus adversus eos. (b) Qui in sinistro.] *Corrigendum in nostra*, καὶ οἱ εἰς τὸ ἀριστερὸν κέρας. (c) Joannis.] *In aliquo est*, τοῦ αἵματος ἰωάννου, *& vulgata*, sanguinis Joannis. (d) Pugnaverunt.] *Corrigendum in nostra*, ἐπολέμησαν. (e) Occiderunt.] *In aliquo est*, ἀπέκτεινεν, *& vulgata*, occidit.

CAP. X.

(a) EPiphanes.] *Id in vulgata explicatur paraphrasi*, qui cognominatus est Nobilis. (b) Componere.] *In uno codice est*, καταλαβέσθαι, *& vulg.* apprehendere. (c) Civitatibus.] *Sic vulgata, quod græce & hic, & paulo post est*, νομῶν, *&* νομοὺς, *aut*, νόμων, *&* νόμους, *& posset etiam verti*, præfecturis, *aut ejusmodi quiddam.* (d) Ad hoc ut reputentur.] *Corrigendum est in nostra*, πρὸς τὸ, *quamvis in multis etiam sit*, πρὸ τοῦ. (e) Negociis.] *In quibusdam additur*, ὡς ἐν τοῖς πρώτοις ἔτεσι, ut in primis annis. *Vulgata tantum*, de sanctorum ratione: *ut*, ἀπὸ τῶν χειρῶν, *&* ἀπὸ τοῦ λόγου, *videri possint duæ interpretationes.* (f) Occurre.] *In quibusdam est*, ἀπάντησόν με, *& in vulgata*, occurre mihi. (g) Et cur.] καὶ διὰ τί. *Complutenses vertunt*, eo quod, *& non addunt interrogationis notam: quod propius accedit vulgatæ: sed sententia, quæ elicitur ex nostra, videtur fere aptior.* (h) Civitatum.] *In aliquo est*, πολλή, multus. *Interpres videtur legisse*, πολέμων. *Ita enim inquit*, quia mecum est virtus bellorum.

CAP. XI.

(a) PTolemæus.] *Sic etiam vulgata. Alii* πτολεμαΐδος, Ptolemaide. (b) Et Samaritidem.] *Ita collati codices; Vulgata tamen*, id est, Samariam, & confines ejus. (c) Aphærema.] *Videtur esse nomen proprium alicujus præfecturæ, ut constet numerus trium. Interpres tamen videtur accepisse usitata notione segregationis. Ita enim inquit*, & tres civitates, Lydam, & Ramathan, quæ additæ sunt Judææ ex Samaria, & omnes confines earum sequestrari, &c. (d) Omnes simul.] *Absunt hæc a multis, & a vulgata.* (e) Provincia.] *In aliquo codice est*, χρείας, *& in vulgata*, a negotio regni.

CAP. XII.

(a) AD ipsos.] *Sic vulgata. In aliquo est*, πρὸς τοὺς κατὰ τόπον, ad eos qui per loca erant. (b) Etiam.] *Abest a vulgata: a cujus tamen sententia non putavimus recedendum. Nam alii vertunt*, & fraternitate nostra. (c) Misit.] *In Complut.* ἀπέστειλαν, miserunt: *ac deinde*, Oniares rex Spartiatarum, *&c. Vulgata autem*, quod misit Onias. Rex Spartiatarum Onias Jonathæ sacerdoti, *&c.* (d) Suis.] *In uno codice vetusto sequitur*, καὶ ἀνεχώρησαν, & recesserunt. (e) Appropinquavit.] *In quibusdam*, ἔπεσε τοῦ τείχους, cecidit de muro: *& vulgata*, cecidit murus. (f) Sephela.] *In uno est*, πεδινῇ, campestri: *ac deinde sequitur*, καὶ ὠχύρωσεν αὐτὴν, καὶ ἐπέστησεν θύρας, *quod in vulgata*, & munivit eam, & imposuit portas.

CAP. XIII.

(a) DEtinemus.] *Complutensis*, συνέχομεν, *& vulgata*, detinuimus. (b) Super ea.] *Abest ab aliquo codice; & a vulgata.*

CAP. XIV.

(a) SCripsimus.] *Ita etiam vulgata. In quibusdam est*, ἔγραψαν, scripserunt. (b) Actum.] *Ita aliquot vulgatæ editionis exemplaria: nam alia*, aptum. *In quibusdam græcis codicibus est*, τὴν πίστιν, fidem. (c) Legatis.] *Eodem sensu est in vulgata*, susceperunt legatos, *quod græce*, ἀπήντησαν τοῖς πρεσβευταῖς, *aut*, πρεσβύταις, *ut plerique.* (d) Eos.] *In quibusdam est*, δι' αὐτοῦ, per se ipse. *Vulgata*, ut constitueret præpositos. *Nam hanc vim sæpe habet verbum*, καθιστάναι.

CAP. XV.

(a) FUgiens in Doram, quæ ad mare.] *Ita collati codices. Complutenses autem*, καὶ ἦλθεν εἰς δῶρα φεύγων ἐπὶ τῆς θαλάσσης, *quæ vertunt*, & venit in Doram fugiens per mare: *quomodo fere vulgata.* (b) Hæc eadem scripsit Demetrio.] *Nimirum Consul, aut populus Romanus: & vulgata*, hæc eadem scripta sunt Demetrio regi. *Nonnulli autem codices habent*, καὶ ταῦτα ἔγραψεν δημήτριος τῷ βασιλεῖ, & hæc scripsit Demetrius regi. (c) Per regionem nostram.] *Complutensis*, καὶ τῇ χώρᾳ ἡμῶν, *& vulgata*, & in regione nostra.

MACCABÆORUM SECUNDUS.

CAP. I.

(a) CUltores Dei] *Sic etiam Sanctus Ambrosius*, 3. *off. cap.* 14. *quod græci*, εὐσεβεῖς. (b) Neemias, & qui cum eo erant, purificaverunt.] *Consulto videtur interpres ita reddidisse loquutionem illam*, καὶ οἱ περὶ τὸν νεεμίαν ἥγνισαν, *quamvis alioqui possit verti*, etiam ipse Neemias purificarat. (c) Rex.] *In quibusdam additur*, τόπον, locum. *Interpres & aliter fortasse legit in suo codice, & nonnulla videtur de industria addidisse ad sententiæ explicationem, quemadmodum, cum inquit*, & accipiens manu sua tribuebat eis. *In uno autem codice est*, ἐλάμβανον, καὶ μετεδίδουν, accipiebant, & tribuebant.

CAP. II.

(a) SPeramus enim.] *A nonnullis abest istud* γὰρ, *& vulgata*, speramus quod cito. (b) Studentes.] *Planissima sententia est, & vulgatæ satis respondens. In quibusdam vero*, ἀτονοῦντες, *nullo fere sensu.*

CAP. III.

(a) LEgum transgressione.] *In quibusdam est*, ἀγορανομίας, ædilitate, *aut tali quopiam magistratu. Vetus interpres videtur aut aliter legisse suo codice, aut, si habuit, ut noster, paraphrasi voluisse rem explicare*, contendebat, obsistente sibi principe sacerdotum, iniquum aliquid in civitate moliri. (b) Communium copiarum.] *Videtur non inepte vetus interpres vertisse illud*, τῶν διαφόρων, *id est, congesta ex vectigalibus, & tributis. Nam & inferius cap.* 4. *in multis codicibus est*, τῶν διαφόρων πράξεις. (c) Omnino.] *Corrigendum in nostra*, πάντως: (d) In regium fiscum.] εἰς τὸ βασιλικόν. *Nonnulli*, εἰς τὴν βασιλικὴν πρόσοδον, in regium redditum. *Vetus interpres*, regi ea esse deferenda. (e) Sub mammis.] *In quibusdam additur*, τὸ στῆθος, pectus. *Vetus interpres hoc videtur habuisse, non illud.* (f) Compotem.] *Hanc sententiam ita expressit vetus interpres*, nullo sibi auxilium ferente. *In plerisque libris est*, αὐτὸν τοῖς ὅπλοις καθεστῶτα, ipsum in armis stantem. (g) Ab eo.] *Plerique*, ἐξ οὐρανοῦ, de cœlo. *Vetus interpres*, a Deo: *nisi si hoc factum est ex*, ab eo. (h) Supercœlestem.] *Vnus codex*, ἐν οὐρανοῖς, *& vulgata*, in cœlis.

CAP. IV.

(a) APUD semetipsum.] *Sic vetus interpres. In plerisque autem libris est*, κοινῇ, καὶ κατ' ἰδίαν. *Quod ita vertendum esset*, sed quod publice & privatim universæ multitudini conduceret, considerans. (b) Concéderetur.] *Plerique* ἐπιχωρηθῇ, *eodem sensu.* (c) A negociis ipsis.] *Vetus interpres dixit, ut sæpe solet*, a negociis regni. *In quibusdam codicibus est*, τῶν αὐτοῦ γεγονέναι πραγμάτων. *Quare sic vertendum esset*, cum cognovisset alienum illum a suis rebus factum esse. (d) Magnificans se facie potestatis.] *Hoc videtur significare, cum multum se posse ostenderet, cum magnam quandam potentiam ostentaret. Alii tamen vertunt*, magnificans eum. *Vetus interpres*, cum magnificasset faciem potestatis ejus. (e) Vectigalium.] *In plerisque est*, διαφόρων, *eodem sensu, sicut cap.* 3. *notatum est.* (f) Tyranno.] *Sic vulgata. In nonnullis est*, αὐράνῳ, Aurano. (g) Dementia,] *Sic vulgata, quidam libri*, τῇ διανοίᾳ, mente. (h) In eos qui circa Lysimachum.] *Vulgata*, in Lysimachum. *In quibusdam additur*, καὶ τοὺς ἐπιτιθεμένους, & eos qui impetum faciebant.

CAP. V.

(a) REditum.] *In aliquo est*, καταστροφῆς, *vulgata*, In exitium sui conclusum. (b) Illamentatus.] *In quibusdam*, ἄταφος, *in vulgata utrumque*, illamentatus, & insepultus. (c) Regibus.] *In aliquo additur*, καὶ πόλεων, *& in vulgata*, & civitatibus.

CAP. VI.

(a) SUggerentibus Ptolemæis.] *Sic vulgata. Nonnulli autem*, πτολεμαίου ὑποδειμένου, Ptolemæo suggerente. (b) Delatæ sunt.] *Sic eadem. Plerique libri*, ἀνήχθησαν, adductæ sunt. (c) Veniendum est.] *In uno codice additur*, λοιπὸν, *quod fortasse cum haberet interpres vetus; illud*, δι' ὀλίγων, *cum præcedentibus conjunxit, ac deinceps quasi ex alio principio ita inquit*: Jam autem veniendum est ad narrationem.

CAP. VII.

(a) MOrti datos.] *Corrigendum & in textu, & in notationibus*, μεταλλάσσοντας, *& respondet vulgatæ. In quibusdam vero codicibus est*, μεταλλάσσοντα τὰς ἀπ' ἀνθρώπων, commutantem eas quæ sunt ab hominibus. (b) Peccantes.] *Sic vulgata. Alii*, ἁμαρτόντες, cum peccaverimus. (c) Quare digna.] *Vulgata*, & digna. *Quidam*, ἄξια γὰρ, digna enim. (d) Crudelem tyrannum.] *In plerisque est unica dictio*, ὠμοτύραννον. (e) Sic factum est.] *In aliquo codice*, οὕτως γίνεται μὴ φοβηθῆναι τὸν δήμιον τοῦτον, ἀλλὰ τῶν ἀδελφῶν ἄξιον γενόμενον ἐπιδέξασθαι τὸν θάνατον. Ita fit, ut non timeas carnificem istum, sed dignus fratribus effectus suscipias mortem. *Quod magis respondet vulgatæ.* (f) Servos ejus.] *Sic vulgata. Plerique autem*, οὐρανίους παῖδας cœlestes pueros.

CAP. VIII.

(a) CAlcabatur.] *Sic etiam vulgata. Plerique autem*, καταπονούμενον, affligebatur. (b) Judaicorum.] *Sic eadem. In plerisque est*, ἰουδαίων, Judæorum. (c) Cum jussisset Eleazarum legere.] *Hoc visum est significare*, παραγνούς, *aut, ut quibusdam*, παραναγνούς. *Vulgata*, ab Esdra lecto illis sancto libro. (d) Statuendo.] ἐλέους τάξαντος. *In quibusdam est*, ἐλέους στάξαντος, *vulgata*, stillans. *In nonnullis etiam*, ἐλέους τάξαντι. (e) Contra se contendentes.] *Sic videtur explicasse vetus interpres, quod græce est*, συνεριζόντων. *Quidam vero libri habent*, καὶ τοὺς περὶ τιμόθεον καὶ βακχίδην, συνερίσαντες, & eos qui circa Timotheum & Bacchidem erant, confirmati. (f) Et quosdam alios.] *Deest hoc in vulgata. Plerique vero habent*, τὸν ἐμπρήσαντα τοὺς ἱεροὺς πυλῶνας, καλλισθένην ὑφῆψαν εἰς ἓν οἰκίδιον πεφευγότα, qui sacras januas incenderat, Callisthenem, cum in domunculam quandam fugisset, incenderunt.

CAP. IX.

(a) QUI universa conspicit.] *Sic etiam vulgata. Alii*, παντοκράτωρ, omnipotens. (b). Ago quidem Deo maximas gratias.] *Hæc habuit vetus interpres, sed non sequentia*, in cœlo spem habens. *Contra in nonnullis sunt hæc, non illa, quemadmodum neque quæ sequuntur*, & ego, in infirmitate autem constitutus.

CAP. X.

(a) FUit.] *Collati codices habent*, γινόμενον, *Compluten.* γινόμενα, *quod magis videtur respondere vulgatæ*, quæ gesta sunt. (b) Bellorum mala.] *Plura non videtur habuisse vetus interpres. In quibusdam libris est*, τὰ συνέχοντα τῶν πολέμων κακά, continentia bellorum mala. (c) Neque nobilem potestatem habens, præ tristitia.] *A quibusdam libris abest istud*, ὑπ' ἀθυμίας, *in nonnullis pro eo est*, ἐξ εὐγενείας, ex animi generosi magnitudine. *Sunt etiam qui habeant*, μετ' εὐγενῆ τὴν ἐξουσίαν ἐξαγγείλασαν, neque nobilem potestatem generose administrans. (d) Interemerunt.] *In quibusdam additur*, πάντας, *quod vetus interpres videtur conjunxisse cum sequentibus*, & omnes simul non minus, *&c.* (e) Confugissent.] *In quibusdam additur*, τινῶν, *quidam, idque vulgata habet, non autem quod sequitur*, non minus novem millibus.

CAP. XI.

(*a*) COnceſſit.] *Ita collati codices : ſed vulgata*, conſenſi ; *cui lectioni videntur congruere, quæ paulo poſt dicuntur in epiſtola Romanorum.* (*b*) Nos volentes.] *Sic vulgata. Plerique vero,* βουλομένου, volente. (*c*) Manlius.] *Vulgata,* Manillius. *Quidam codices,* μάϊος, Maius.

CAP. XII.

(*a*) DEcipi.] ἀλογηθῆναι, *pro nihilo haberi, nimirum ſine dubio interficiendos.* (*b*) Atergatæum.] *Eſt aliqua in hoc nomine varietas codicum : & a vulgata omnino abeſt. In quibuſdam vero additur,* ὁ μακκαβαῖος, Maccabæus. (*c*) Rogaverunt.] *Reſpondet vulgatæ. In quibuſdam libris eſt,* ᾄδοντες διὰ τὸ γεγονὸς, canentes, eo quod perpetratum delictum perfecte deletum eſſet.

CAP. XIII.

(*a*) QUatuor.] *In nonnullis eſt,* δισχιλίους, bis mille : *vulgata*, quatuordecim millia.

CAP. XIV.

(*a*) PRoceſſit.] *In quibuſdam codicibus eſt,* ϗ προσῆλθε παρ' ἑκάστου δίφρος, (*al.* διφρεῖς) ἔθεσαν δίφρους, *cui lectioni videtur ſatis reſpondere vulgata*, & ſingulis ſellæ prolatæ ſunt, & poſitæ. *In aliquo etiam eſt,* διαφράξεις ἔθεσαν διαφόρους, interſepta poſuerunt diverſa. (*b*) A rebus.] *Id eſt, a rebus regis, ut alibi. Nonnulli habent,* περὶ τῶν πραγμάτων, de rebus. *Vulg.* rebus alienis aſſentire. (*c*) Præruptam.] *Sic vulg. Nonnulli,* ἀπερρωγὼς, abruptus. *De hoc Raziæ facto Sanctus Auguſtinus in epiſtola LXXI.*

CAP. XV.

(*a*) ET auxilium.] *Abeſt a nonnullis, & a vulgata.* (*b*) Erigere.] *Quidam,* ἐπανδρῶσαι, viriles facere. *Vulgata,* confortari. (*c*) Confligentes.] *Hoc verbo videtur uſus vetus interpres ad exprimendum illud* ἐμπλακέντες, *aut*, ἐμπλακέντας, *ut aliqui. In quibuſdam vero eſt*, ἐμφυέντες, *aut*, ἐμφυέντας, inhærentes : *in aliquo utrumque* ἐμπλακέντας, ϗ ἐμφυέντας. (*d*) Solicitudo.] *Sic vetus interpres : quod ſatis bene reſpondet dictioni,* ἀγών. *In quibuſdam vero eſt,* κίνδυνος. *Quare ſic vertendum eſſet*, Erat enim uxorum, &c. periculum minoris apud eos ponderis. (*e*) Inſpectorem.] *Abeſt a Complut. & vulgata.* (*f*) Victoria.] *In nonnullis corrupte legitur*, ἡνίκα, *a Complut. abeſt utrumque. Vetus interpres quomodo legerit, vix judicari poteſt.* (*g*) Caput.] *Aliqui,* προτομὴν, *quod aut idem ſignificat, aut imaginem uſque ad umbilicum.*

MACCABÆORUM TERTIUS.

CAP. I.

(*a*) STeterunt.] Παρῆσαν, affuerunt. (*b*) Deſcriptionem.] (*Quaſi dicas*) Ceritum tabulas. (*c*) Coercitam libertatem.] *In quibuſdam codicibus*, προγινομένην, direptam. In quibuſdam, εἰς τὴν προσυνεσταμένην αὐθεντίαν, ad antea conſtitutam libertatem. (*d*) Honorantes.] *Hac notione interdum ſumi*, συνῶν, *notarunt Grammatici. In quibuſdam codicibus eſt*, στιχοῦντες, *quaſi aſcendentes per gradus civilium honorum.* (*e*) Generoſo.] *Corrigendum*, γενναίῳ. (*f*) Qui nihil ignoraverit.] *In quibuſdam eſt*, ἠγνοηκὸς, *& vertendum eſſet*, non enim ſic contemnetur talis cœtus, qui nihil ignoravit. (*g*) Diligentiam.] Al. *addunt*, προσίεσθαι, adhibendi. (*h*) Et ſilentio.] *Alii*, ϗ ἔργῳ, & opere. (*i*) Antiquitus indurata.] *In aliquo codice, & Complutenſi, eſt*, προκαταπεπυρωμένης, inveterata. (*k*) Simul.] *In quibuſdam, pro* ζῶ, *eſt*, νῦν, *nunc.* (*l*) Inſanabilis.] Al. ἄλεκτον, qui verbis exprimi non poſſit, al. ἄληκτον, perpetuus. (*m*) Incurvis.] *Plerique*, ὑπόκυφον, incurvam. (*n*) Ad paulo ante.] *Delendum eſt in noſtra illud*, οὐ γὰρ τὴν, *& ſcribendum*, εἰς τὴν, *quamvis & illa lectio in multis ſit codicibus.* (*o*) Diripi.] Al. διασπασθῆναι, ſcindi. (*p*) Demerſos ponto.] *Corrigendum in noſtra*, ποντοβρύχους. (*q*) Domine.] Al. σὺ δέσποτα, tu Domine.

Lectori.

IN *hac Editione Notarum* Flam. Nobilii *præter* Scholia *quædam Græca quæ in* Nobilio *prætermiſſa ſunt, & Scriptorum Græcorum verba quæ interdum Latini tantùm a* Nobilio *citantur, etiam omnia quæ in* Johan. Druſii *Fragmentis Veterum Interpretum extant, & in* Nobilio *non habentur, ſuis locis inſerta reperies. Vale.*

B. W.

GENESIS.

Verſionis Græcæ τῶν ό. *Editionem Romanam ſecundum exemplar* Vaticanum, *quæ omnium antehac excuſarum ad eam quæ in* Origenis Hexaplis *olim extabat (quam omnes ſcriptores veteres, ipſeque* Hieronymus, *puram & ſinceram judicabant) proxime accedit, in Bibliis noſtris exhibuimus, ſubjectis ad finem cujuſlibet paginæ ex noſtro exemplari* MS. *vetuſtiſſimo* Alexandrino *variantibus lectionibus. Ne tamen aliarum Editionum uſum lector deſideraret viſum eſt duas earum præcipuas cum Romana conferre & diſcrepantias omnes annotare,* Venetam *ſcilicet &* Complutenſem. *Illam omnium quæ typis editæ ſunt primam, ad varia antiqua* MSS. *exemplaria collatam publicavit* Aldus Manutius, *Anno* 1518. *ex qua omnes Editiones* Germanicæ *derivatæ; hanc a viris doctis ex multis exemplaribus concinnatam ſecuti ſunt qui Biblia illa magna & celebria,* Regia, Commeliniana Fr. Vatabli, *& nupera* Pariſienſia *ediderunt. Hæc vero lectori offerimus, ut in unica hac noſtra Editione, ſi non omnibus aliis ſaltem præcipuis fruatur, & ut ex his collationibus intelligat, cum in omnibus quæ fidem & mores ſpectant, Editiones hæ inter ſe conveniant, verſionem illam* Lxx. *omnium primam & antiquiſſimam ab antiquis celebratam, adhuc quoad ſubſtantiam extare, contra neotericos quoſdam qui non minus imperite quam temere affirmant eam prorſus periiſſe, vel ita corruptam eſſe ut eadem verſio dici non poſſit, de quo aliiſque huc ſpectantibus vide Prolegomena.*

B. W.

A. Aldinam Editionem denotat.
C. Complutenſem.
O. Oxonienſem Librum MS. Coll. Univerſit. Octoteuchum dictum, quem cum MS. Alexandr. contulit Patric. Junius in notis ſuis ad MS. Alex. uſque ad cap. 14. Num. Reliquæ variæ lectiones lib. Num. Deut. Joſ. Judic. & Ruth hic exhibentur.

CAP. I.

V. 2. ΣΚΟ'ΤΟΣ ἐπάνω] A σκότος ἐπέκειτο ἐπάνω. 4 ἀνὰ μέσον] Comp. ἀναμέσον. 6 ϗ ἐγένετο οὕτως] C deſunt. 9 αὐτῶν] C αὐτοῦ. 24 τῆς γῆς κατὰ γένος] C τῆς γῆς ϗ τὰ κτήνη ϗ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν. 25 κτήνη κατὰ γένος αὐτῶν, &c] C κτήνη ϗ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν. 26 πάσης τῆς γῆς] C πάντων τῆς γῆς. 29 πάσης τῆς γῆς] A C τῆς γῆς.

CAP. II.

v. 2 κατέπαυσε τῇ] C κατέπαυσεν ὁ θεὸς ἐν τῇ. 3 ποιῆσαι] C ποιεῖν. 4 ἐγένετο ἡ ἡμέρα] A ἐγένετο ἡ ἡμέρα ᾗ. κύριος ὁ θεὸς] C ὁ θεός. 5. γενέσθαι.... ἀνατεῖλαι] A ἀνατεῖλαι.... γενέσθαι. ὁ θεὸς] C κύριος ὁ θεός. 7 Χοῦν ἀπὸ] A C χοῦν λαβών. ὁ ἄνθρωπος] C ἄνθρωπος. 8 ὁ θεὸς] C κύριος ὁ θεός. 11 ἐκεῖ οὗ] A ἐκεῖ οὗν. 12 ἐκεῖ ἐστιν] C ϗ ἐκεῖ ἐστιν. 14 προπορευόμενος] C πορευόμενος. Εὐφράτης] C οὗτος Εὐφράτης. 15 παραδείσῳ τῆς τρυφῆς] A παραδείσῳ. 20 θηρίοις τοῦ ἀγροῦ] C θηρίοις τῆς γῆς. 21 ὁ θεὸς] A κύριος ὁ θεός. 22 ὁ θεὸς] A κύριος. C κύριος ὁ θεός. 23 ἐλήφθη] ἐλήφθη αὕτη. 24 πρὸς τὴν γυναῖκα] A τῇ γυναικί.

CAP. III.

v. 2 φαγούμεθα] C φαγόμεθα. 6 ἀπὸ τοῦ] A τοῦ. C ἡ γυνὴ τῷ] 9 τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου] A C τοῦ παραδείσου. 9 κύριος ὁ θεὸς] A ὁ θεός. 11 αὐτῷ ὁ θεὸς] C αὐτῷ. 13 κύριος ὁ θεὸς] A C ὁ θεός. 14 κτηνῶν.... θηρίων] C θηρίων... κτηνῶν. 15 τηρήσει... τηρήσεις] C τειρήσει... τειρήσεις. 16 τὸν στεναγμὸν] C τοὺς στεναγμούς. 17 τῷ δὲ Ἀδὰμ] C ϗ τῷ Ἀδάμ. 20 ὅτι μήτηρ. C ὅτι αὕτη ἦν μήτηρ. 22. ϗ εἶπεν ὁ θεὸς] C ϗ εἶπεν αὐτοῖς.

CAP. IV.

v. 3 τῷ κυρίῳ] A τῷ θεῷ. 5 ϗ ἐλυπήθη κάϊν] A C ϗ ἐλύπησε τὸν κάϊν. τῷ προσώπῳ αὐτοῦ] A τῷ προσώπῳ. C τὸ πρόσωπον. αὐτοῦ. 7 ἄρξεις αὐτοῦ] C αὐτοῦ ἄρξεις. 8 ἀνέστη] A ϗ ἀνέστη. 9 κύριος ὁ θεὸς] C ὁ θεός. 10 τί πεποίηκας.] C τί ἐποίησας τοῦτο. 11 ἀπὸ τῆς γῆς] A ἐπὶ τῆς γῆς. 12 C ὅτε ἐργᾷ] ὅτι ἐργᾷ. 13 κύριον τὸν θεὸν] C κύριον. 14 εἰ ἐκβάλλεις] A εἰ ἐκβαλεῖς. C ϗ ἐκβάλῃς. 16 Ἐξῆλθε δὲ] C ϗ ἐξῆλθε. ἐδὲμ] A ἐδώμ. C ἐδέν. 17 αὐτοῦ, ἐνώχ] A αὐτοῦ ἐνώς. 18 Ἐγεννήθη δὲ] C ϗ ἐγεννήθη. τῷ ἐνώχ] A τῷ ἐνώς. μαλελεὴλ. ϗ μαλελεὴλ] C μαιὴλ. ϗ μαιὴλ. 19 ἑαυτῷ] C αὐτῷ. ἀδὰ] C ἀδδά. 22 ϗ αὐτὴ ἔτεκε] C ἔτεκεν ϗ αὐτή. 23 τῆς ἑαυτοῦ γυναιξὶν αὐτοῦ ἀδδά. 24 ἐκ κάϊν] C κάϊν.

CAP. V.

v. 3 τριάκοντα ϗ διακόσια ἔτη] C ἔτη διακόσια τριάκοντα. A τριάκοντα ϗ τριακόσια ἔτη. 4] A totus hic verſus deeſt. 5 ϗ ἐγένοντο] A ἐγένοντο δέ. 6 πέντε ϗ διακόσια ἔτη] C ἔτη διακόσια πέντε. 7 αὐτὸν τὸν] A αὐτῷ τόν. ἑπτὰ ἔτη ϗ ἑπτακόσια] C ἔτη ἑπτακόσια ἑπτά. 8 δώδεκα ϗ ἐννακόσια ἔτη] C ἔτη ἐννακόσια δεκαδύο. 10 αὐτὸν τὸν] A αὐτῷ τόν. πεντεκαίδεκα ἔτη ϗ ἑπτακόσια] C ἔτη ἑπτακόσια δεκαπέντε. 11 πέντε ἔτη ϗ ἐννακόσια] C ἔτη ἐννακόσια πέντε. 12 ἑβδομήκοντα ϗ ἑκατὸν ἔτη] C ἔτη ἑκατὸν ἑβδομήκοντα. 13 αὐτὸν τὸν] αὐτῷ τόν. τεσσαράκοντα ϗ ἑπτακόσια ἔτη] C ἔτη ἑπτακόσια τεσσαράκοντα. hoc modo per totum caput invertit numerorum ordinem, & cap. 11. 16 αὐτὸν τὸν] A αὐτῷ τόν. 19 αὐτὸν τὸν] A αὐτῷ τόν. 22 θεῷ μετὰ] C θεῷ ϗ ἔζησεν ἐνὼχ μετά. αὐτὸν τὸν] A αὐτῷ τόν. 24 μετέθηκεν] C μετατέθεικεν. 25 ἑπτὰ ἔτη ϗ ἑξήκοντα ϗ ἑκατὸν] A ἑπτὰ ϗ ὀγδοήκοντα ϗ ἑκατόν. C ἔτη ἑκατὸν ϗ ἑξηκονταπέντε. 26 αὐτὸν τὸν] A αὐτῷ τόν. δύο ϗ ὀκτακόσια ἔτη] A δύο ϗ ὀγδοήκοντα ϗ ἑπτακόσια ἔτη. C ἔτη ὀκτακόσια δύο. 30 αὐτὸν τὸν] A αὐτῷ τόν.

CAP. VI.

v. 1 ϗ ἦν νῶε] C ϗ νῶε ἦν. ἐγέννησε τρεῖς] C ἐγέννησε νῶε τρεῖς. 2 υἱοὶ τοῦ] C οἱ υἱοὶ τοῦ. 3 εἰς τὸν αἰῶνα] A deſunt. 4 ἐγεννῶσαν αὐτοῖς] C ἐγέννησαν ἑαυτοῖς. 7 ἐνεθυμήθην] A μετεμελήθην. αὐτοὺς] C αὐτόν. 8 ἐναντίον] C ἔναντι. 13 κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε] C ὁ θεὸς πρὸς νῶε. 14 ποιήσεις τὴν κιβωτὸν] A ποιήσεις κατὰ τὴν κιβωτόν. C ποιήσεις ἐπ' αὐτῆς. 15 ὕψος αὐτῆς] C ὕψος. 16 τὴν κιβωτὸν] A μετὰ τὴν κιβωτόν. θύραν τῆς κιβωτοῦ] C θύραν. 17 ἐπάγω] C ἐπάξω. 18 μετὰ σοῦ] A πρὸς σέ. 19 ϗ ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν] C deſunt. 20 ὀρνέων τῶν πετεινῶν μετὰ] A ὀρνέων κατὰ. C ὀρνέων τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ κατὰ. 21 σεαυτῷ] C μετὰ σεαυτοῦ. 22 αὐτοῦ] A C αὐτῷ. κύριος ὁ θεὸς] C ὁ θεός.

CAP. VII.

v. 2 τῶν μὴ] A τῶν μὴ ὄντων. 3 τῶν καθαρῶν] C deſunt. ϗ ἀπὸ πάντων τῶν πετεινῶν τῶν μὴ καθαρῶν δύο δύο ἄρσεν ϗ θῆλυ] C deſunt. 4 ἐπὶ τὴν γῆν] C ἐπὶ τῆς γῆς. πᾶν τὸ ἀνάστημα, ὃ] C πᾶσαν τὴν ἐξανάστασιν, ἥν. πάσης τῆς γῆς] C τῆς γῆς ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους. 8] C totum verſum hoc modo. ϗ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν, ϗ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν μὴ καθαρῶν, ϗ ἀπὸ τῶν πετεινῶν, ϗ ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. ϗ ἀπὸ πάντων τῶν. A ϗ ἀπὸ τῶν θηρίων, ϗ ἀπὸ πάντων τῶν. 9 ὁ θεὸς τῷ νῶε] A αὐτῷ ὁ θεὸς C κύριος ὁ θεὸς τῷ νῶε. 11 ἑξακοσιοστῷ] A ἑνὶ ϗ ἑξακοσιοστῷ. 13 μετ' αὐτοῦ] C μετ' αὐτῶν. 14 θηρία κατὰ] C θηρία τῆς γῆς κατὰ. κτήνη κατὰ] C κτήνη τῆς γῆς κατά. ϗ πᾶν ἑρπετὸν] C inverſim. ϗ πᾶν ὄρνεον πετεινὸν κατὰ γένος, ϗ πᾶν ἑρπετὸν, &c. ὄρνεον πετεινὸν] A πετεινόν. 16 σαρκὸς, εἰσῆλθε] C σαρκός, εἰσῆλθε πρὸς νῶε εἰς τὴν κιβωτόν. ὁ θεὸς] C κύριος ὁ θεός. τὴν κιβωτὸν ἔξωθεν αὐτοῦ] C ἔξωθεν αὐτοῦ τὴν κιβωτόν. 17 νύκτας ἐπὶ τῆς γῆς] C νύκτας. 18 ἐπληθύνετο] C ἐπληθύνθη. 19 σφόδρα σφόδρα] C σφόδρα σφοδρῶς. ἐκάλυψε] C ἐπεκάλυψε. 20 πεντεκαίδεκα] A C Δεκαπέντε. 22 πᾶν ὃ ἦν] A C πᾶς ὃς ἦν. 23 ἐξήλειψε] A ἐξηλείφθη τῆς γῆς, ἀπὸ] A πάσης τῆς γῆς ἀπό. μόνος νῶε] C νῶε μόνος. 24 ἐπὶ τῆς] A ἀπὸ τῆς.

CAP. VIII.

1 Ἀνεμνήσθη] A ἐμνήσθη. ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων] A ἑρπετῶν. ἐν τῇ κιβωτῷ] C εἰς τὴν κιβωτόν. ἐπὶ τὴν γῆν] C ἐπὶ τῆς γῆς. 2 ἐπεκαλύφθησαν] A ἀπεκαλύφθησαν. 3 ϗ ἠλαττονοῦτο] A ἐνεδίδου ϗ ἠλαττονοῦτο. πεντήκοντα ϗ ἑκατὸν] C ἑκατὸν πεντήκοντα. 4 μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ] C τῷ ἑβδόμῳ μηνί. ἠλαττονοῦτο] C πορευόμενον ἠλαττονοῦτο. 5] C hoc modo, ϗ ἐν τῷ δεκάτῳ μηνὶ, τῇ πρώτῃ τοῦ μηνὸς ὤφθησαν αἱ κεφαλαὶ τῶν ὀρέων. ϗ ἐν τῷ δεκάτῳ] A ἐν δὲ τῷ ἑνδεκάτῳ. 6 ἠνέῳξε] C ϗ ἀνέῳξε. 7 κόρακα] A κόρακα τοῦ ἰδεῖν εἰ κεκόπακε τὸ ὕδωρ Et C. ſed ſine articulo τοῦ. ἀνέστρεψεν] A ὑπέστρεψεν. 8 ἀπέστειλε] C ἐξαπέστειλε. 9 ϗ οὐχ] C ϗ μή. ἀνέστρεψε] C ὑπέστρεψεν. τῆς γῆς] A πάσης τῆς γῆς. χεῖρα] A C χεῖρα αὐτοῦ. αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς] A αὐτὴν εἰς. C αὐτὴν πρὸς αὐτὸν εἰς. 10 ἡμέρας ἑπτὰ ἑτέρας πάλιν] C ἑπτὰ ἡμέρας. 11 ἀνέστρεψε] C ἀπέστρεψε. τὸ πρὸς ἑσπέραν] C deſunt. ἀπὸ τῆς γῆς] C ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. 12 ἡμέρας ἑπτὰ ἑτέρας, πάλιν] C ἑπτὰ ἡμέρας. 13 μιᾷ τοῦ μηνὸς] C deſunt. ἀπὸ τῆς γῆς] C ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. 14] C hoc modo. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μηνὶ, ἑπτὰ ϗ δεκάτῃ ἡμέρᾳ ἐξηράνθη ἡ γῆ, ϗ ἑβδόμῃ ϗ εἰκάδι τοῦ μηνὸς ἀνέῳξε τὴν κιβωτόν. A Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ ἑβδόμῃ ϗ εἰκάδι τοῦ μηνὸς, ἐξηράνθη ἡ γῆ. 15 τῷ νῶε. C πρὸς νῶε. 16 ϗ ἡ γυνή σου ϗ οἱ υἱοί σου] C ϗ οἱ υἱοί σου, ϗ ἡ γυνή σου. 17 ϗ πάντα τὰ θηρία ὅσα ἐστὶ μετὰ σοῦ] A deſunt. ἐπὶ τῆς γῆς] C ϗ πληρώσατε τὴν γῆν. 19 πετεινὸν.... ἑρπετὸν] A invertit. κατὰ γένος αὐτῶν] C deſunt. ἐξήλθοσαν] C ἐξῆλθεν. 20 τῷ κυρίῳ] A τῷ θεῷ. εἰς ὁλοκάρπωσιν] C ὁλοκαύτωσιν 21 κύριος ὁ θεὸς] A κύριος. καταράσασθαι] A τοῦ καταράσασθαι. C καταράσασθαι. ἐπιμελῶς... αὐτοῦ] A deſunt. ἔτι πατάξαι] C πατάξαι.

CAP. IX.

2 Καὶ ὁ τρόμος, ϗ ὁ φόβος ὑμῶν] A ϗ ὁ φόβος ὑμῶν, ϗ ὁ τρόμος. C ϗ ὁ τρόμος ὑμῶν, ϗ ὁ φόβος ὑμῶν. τὰ πετεινὰ] A τὰ ὄρνεα. ϗ ἐπὶ πάντας] C ϗ πάντας ὑπὸ χεῖρας] A ὑποχειρίους. 3 ἑρπετὸν] C πετεινόν. 5 ἀδελφοῦ] C ἀδελφοῦ αὐτοῦ. τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου] A αὐτό. 6 αἷμα αὐτοῦ] C αἷμα ἀνθρώπου, τὸ αὐτοῦ. 7 κατακυριεύσατε αὐτῆς] A πληθύνεσθε ἐπὶ τῆς γῆς. 8 τῷ νῶε] C πρὸς νῶε. μετ' αὐτοῦ] A deſunt. 9 Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ] A ϗ ἐγὼ ἰδού. C ἰδοὺ ἐγώ. 10 ζώσῃ] A C τῇ ζώσῃ. μεθ' ὑμῶν] C μεθ' ὑμῶν εἰς τὸν αἰῶνα. ὅσα ἐστὶ μεθ'] A ὅσα μεθ'. 11 ἔτι ἔσται] A ἔσται ἔτι. καταφθεῖραι] A τοῦ καταφθεῖραι. 12 κύριος ὁ θεὸς] A ὁ θεός. πρὸς νῶε] C τῷ νῶε. ζώσης] C deeſt. ἥ ἐστι] A ὅσα ἐστί. 14 τόξον] C τόξον μου. 15 ζώσης] C deeſt. ϗ οὐκ] A οὐκ. 16 ὄψομαι] A ὄψομαι αὐτήν. C ὄψομαι αὐτό. ϗ τῆς γῆς] C ϗ ὑμῶν ἐν πάσῃ σαρκί] A ἥ ἐστιν ἐν πάσῃ σαρκί. 17 θεὸς] C κύριος ὁ θεός. χὰμ δὲ ἦν] A χὰμ ἦν. 19 υἱοὶ] C οἱ υἱοί. 23 ἐπέθεντο] A ἐπέθηκαν. συνεκάλυψαν] C ἐκάλυψαν. 25 χαναὰν παῖς] A χὰμ παῖς. C χαναάν· παῖς. 26 παῖς οἰκέτης] A παῖς. 27 τοῖς οἴκοις] A τοῖς σκηνώμασι. ἔτη τριακόσια πεντήκοντα] A τριακόσια πεντήκοντα ἔτη.

CAP. X.

1 αὗται δὲ αἱ] C αὗται αἱ. 2 μαδοὶ, ϗ Ἰωνὰν] C μαδαὶ ϗ Ἰωϊνάν. ϗ ἐλισὰ] C deſunt. 3 θοργαμὰ] C θογωρμά. 5 ϗ ἐν ταῖς] C ϗ ταῖς. 6 μεσραΐμ, φοὺδ] C μεσραεὶμ, φούθ. 8 νεβρὼδ] C νεμβρώδ. 9 ἐναντίον] C ἔναντι. κυρίου] κυρίου τοῦ θεοῦ. 11, 12 ϗ τὴν ῥοωβὼθ πόλιν, ϗ τὴν χαλὰχ, ϗ τὴν δασὴ ἀνὰ μέσον νινευῒ] A deſunt. δασὴ] C δασὴμ. μεγάλη] C ἡ μεγάλη. 13] C hoc modo λουδιεὶμ, ϗ τοὺς αἰνεμαμιεὶμ, ϗ τοὺς λαβιεὶμ, ϗ τοὺς νεφθαλιείμ. 14 χασμωνιεὶμ] C χασλωνιείμ. ὅθεν ἐξῆλθε] C ὅθεν ἐξῆλθεν ἐκεῖθεν. 15 αὐτοῦ] A deeſt. 18 ϗ τὸν ἀράδιον] A τὸν ἀράδιον. μετὰ τοῦτο] C μετὰ ταῦτα. 19 ἐλθεῖν εἰς] C εἰσελθεῖν εἰς. ἐλθεῖν ἕως Σοδόμων] C ἐλθεῖν Σοδόμων. λασὰ] C λασά. 20 υἱοὶ] C οἱ υἱοί. 21 ἔβερ] A ἄβερ. 23 οὖζ] A C ὥς. 24 ϗ καϊνὰν] C καϊνὰν δὲ. 26] C ἰελμωδάδ, ϗ τὸν Σαλὲφ, ϗ τὸν ἀσαραμὼθ, ϗ ἰεράχ. 27 ὀδορρά. C τὸν ὀδορράμ. αἰβὴλ] C αἰζήλ. 28 ϗ εὐὰλ] A deſunt. C ϗ γεβάλ. ϗ σαβὰ] A σωβάν C Σαβάν. 29 εὐιλὰ] C τὸν εὐιλάτ. 30 Σαφηρὰ] C σωφηρά. 32 κατὰ γενέσεις] C κατὰ συγγενείας.

CAP. XI.

4 Δεῦτε. A. Δεῦτε ϗ. ἑαυτοῖς] A αὐτοῖς. ἔσται ἡ κεφαλὴ] A κεφαλὴ ἔσται. ἡμᾶς ἐπὶ] C. ἡμᾶς ἀπό. 5. κύριος. C κύριος ὁ θεός. 6 ϗ νῦν. A τὰ νῦν. ἀπ' αὐτῶν] A ἐξ αὐτῶν. 7. αὐτῶν ἐκεῖ τὴν γλῶσσαν. A. ἐκεῖ τὰς γλώσσας αὐτῶν. C. αὐτῶν γλῶσσαν. 8. διέσπειρεν αὐτοὺς κύριος. A. ἔσπειρεν αὐτοὺς κύριος. C. διέσπειρε κύριος αὐτούς. πρόσωπον] A. τὸ πρόσωπον. 10. υἱός. A. deest. 11. αὐτὸν τόν. A. αὐτῷ τόν, per totum hoc caput. ἔτη πεντακόσια] A πέντε ϗ τριάκοντα ϗ τριακόσια ἔτη. 13. τετρακόσια. A. τριακόσια τριάκοντα. C. τετρακόσια τριάκοντα. 15 ϗ ἐγέννησε υἱοὺς ϗ θυγατέρας. C desunt. 16 φαλέγ. A. C. φαλέκ. 17. διακόσια. A. C. τριακόσια. 18. τριάκοντα ϗ ἑκατὸν ἔτη. C. ἔτη ἑκατὸν τριάκοντα τέσσαρα. 24. ἑκατόν. A. deest. 25 εἰκοσιπέντε. A. εἰκοσιεννέα. 26. αὗται δὲ αἱ. C. αὗται αἱ. 28. αὐτοῦ. A. deest. 31. εἰς τὴν γῆν χαναάν. A εἰς τὴν γῆν τῶν χαναναίων. ἦλθον] A ἦλθεν. κατῴκησεν] C ᾤκησαν. 32. πᾶσαι. C deest. ἐν γῇ χαῤῥὰν] A ἐν χαῤῥάν.

CAP. XII.

1. τὴν γῆν. A. γῆν. 3. ἐνευλογηθήσονται. C. εὐλογηθήσονται. 4. καθάπερ. C καθά. 5. ἐξήλθοσαν. C ἐξῆλθε. χαναὰν] A χαναάν· ϗ εἰσῆλθον εἰς τὴν γῆν χαναάν. 6. τὴν γῆν. A. deest. εἰς τὸ μῆκος αὐτῆς] C deest. 8. ἐκεῖ. C deest. ϗ ἀγγαί] C ϗ ἀγγέ. A. desunt. κυρίου] A κυρίου τῷ ὀφθέντι αὐτῷ. 10 ἐνίσχυσεν. C ἐνίσχυεν. 11 γυναικί. A C γυναικὶ αὐτοῦ. 13 Εἶπον. C εἰπέ. ἕνεκέν σου. C. ἕνεκα σου. 14. αὐτοῦ. C. deest. 15. ἐς τὸν οἶκον. A. desunt. 16. ϗ παῖδες. A. παῖδες. ϗ ἡμίονοι] A. ἡμίονοι. 19. ἱνατί. C ϗ ἱνατί. γυναῖκα] A εἰς γυναῖκα. ἔναντί σου] C ἐναντίον σου. λαβὼν] A ϗ λαβών. ἦν αὐτῷ] A C ἦν αὐτῷ, ϗ λὼτ μετ' αὐτοῦ.

CAP. XIII.

1. ϗ λὼτ μετ' αὐτοῦ. A. desunt. 2. κτήνεσι. C ἐν κτήνεσι. 3. ἦλθεν. C. ἐξῆλθεν. 4. ἀρχήν. A. σκηνήν. τὸ ὄνομα τοῦ] A τῷ ὀνόματι. C. τὸ ὄνομα. 5 σκηναί. A C κτήνη. ἦν] C deest. 6 Καὶ οὐκ ἐχώρει αὐτοὺς ἡ γῆ κατοικεῖν ἅμα. C ϗ οὐκ ἠδύναντο κατοικεῖν ἅμα. 7 τῶν κτηνῶν τοῦ Λώτ. C τοῦ λώτ. 8 μου... σου. A. σου... μου ἐσμὲν ἡμεῖς] A ἡμεῖς ἐσμέν. 9 εἰ δὲ σύ. C εἰ σύ. 10 λὼτ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. C. τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ λώτ. ἐπεῖδε] A. εἶδε. πᾶσαν] C deest, ϗ ὡς ἡ] A ὡς ἡ. 11. ἑαυτῷ λώτ. C. λὼτ ἑαυτῷ. ἐν γῇ] C εἰς γῆν. 14 Ὁ δὲ θεὸς εἶπε τῷ. C εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρός. ἀνάβλεψον] C ἀναβλέψας. ϗ ἴδε] C ἴδε. ἀνατολὰς] C ἀνατολήν. 15 αἰῶνος. C. τοῦ αἰῶνος. ἐξαριθμηθήσεται] A C. ἐξαριθμήσεται. 17. διόδευσον. A. διόδευον. 18. χεβρώμ. C. χεβρών.

CAP. XIV.

1. καὶ ἀριώχ. C. ἀριώχ. βασιλέως ἐλλασὰρ] A βασιλεὺς ἐλλασάρ, καί. ἐλάμ] C. αἰλάμ. 2. μετὰ σενναάρ. C σενναάρ. μετὰ συμοβὸρ] C. συμόρ. 4. αὐτοὶ ἐδούλευσαν. A. ἐδούλευον. 5 μετ'. A. οἱ μετ'. ϗ καρναΐν] C. καρναΐν. αὐτοῖς, ϗ τοὺς ὀμμαίους τούς] A αὐτοῖς, ϗ τοὺς σομαίους τούς. C. αὐτοῖς, ϗ τοὺς ἐμμαίους. 6. φαράν. C. φαράμ. 7 ἀμοῤῥαίους, τούς. C ἀμοῤῥαίους ϗ τούς. ἀσασονθαμάρ. A. ἀσανθαμάρ. 8. ἐν τῇ. C. ἐπὶ τῇ. 9. οἱ. C. ϗ οἱ. 10 φρέατα. C φρέατα, φρέατα. εἰς τὴν ὀρεινήν, ἔφυγον] C. ἔφυγον εἰς τὴν ὀρεινήν. 11. Ἔλαβον δὲ τὴν ἵππον. A. Ἔλαβον δὲ τὴν ὀρεινήν, ϗ ἐπρονόμευσαν τὴν ἵππον. βρώματα] A ὑπάρχοντα. 12. καπικῶν. C. κατασκηνῶν. 13. τῶν ἀνασωθέντων τις. C τις τῶν ἀνασωθέντων. παρὰ] A πρός. ἀμοῤῥαίου] C ἀμμώρ. αὐνάν] A ἐυνάν. 14 ἀδελφιδοῦς. A ἀδελφός. ϗ κατεδίωξεν ὀπίσω αὐτῶν ἕως Δάν] A desunt. ὀπίσω] C deest. 15. χοβά. A. σοβά. C. χοβάλ. 16. λώτ. C. τὸν λώτ. ἀδελφιδοῦν] A. ἀδελφόν. πάντα] C deest. 17 Σοδόμων. C. Σοδόμων, ϗ βασιλεὺς γομόῤῥας. ὑποστρέψαι] C ἀποστρέψαι. Σαβῦ] A Σαβῆ. C Σαυή. τὸ πεδίον τῶν βασιλέων] C. πεδίον βασιλέως μελχισεδέκ. 18 ἄρτους. C αὐτῷ ἄρτους. τοῦ ὑψίστου] A ὑψίστου. 19 τὸν ἄβραμ. C αὐτὸν μελχισεδέκ. 20 ὁ θεός. C κύριος ὁ θεός. ἄβραμ] A. deest. 22 κύριον. C deest. αὐνὰν] C. ἀνέρ.

CAP. XV.

1. ὁράματι A. ὁράματι τῆς νυκτός. 2. κύριε. C. deest. 3. Σπέρμα. C. τέκνον. 4. κυρίου. C. θεοῦ. λέγουσα] C λέγων. ἀλλ' ὃς] A. ἄλλος. 5. δή. C. deest. 6. Καὶ ἐπίστευσεν. C. ἐπίστευσε δέ. 8. κύριε. C. κύριε θεέ. 11. σώματα, ἐπὶ τά. A. σώματα, τά. C. σώματα, ϗ τά. 12. φόβος σκοτεινὸς μέγας. C. γνόφος σκοτεινός. κακώσουσιν αὐτούς, ϗ ταπεινώσουσιν αὐτούς] C κακώσουσιν, ϗ ταπεινώσουσιν. 14. ἐγὼ κρινῶ. C. ἐγώ, λέγει κύριος, κρινῶ. ὧδε] A. deest. 15 ἀπελεύσῃ. C πορεύσῃ. ταφείς] A deest. C ταφείς. 17 Ἐπεὶ δὲ ὁ ἥλιος ἐγένετο. C Ἐπεὶ δὲ ἤδη ἐγένετο ὁ ἥλιος. λαμπάδες] C ἦλθον λαμπάδες. τῷ Ἄβραμ διαθήκην] A τῷ ἄβραμ. C. διαθήκην τῷ ἄβραμ.

CAP. XVI.

2. ἰδού. C. ἰδοὺ δή. με] C μοί. δῶ] A deest. ὑπήκουσε] C ἐπήκουσε. 3. Σάρα. A. deest. ἔδωκεν] A. C. ϗ ἔδωκεν. τῷ ἄβραμ] C. ἄβραμ τῷ. 4. ϗ συνέλαβε. A. συνέλαβε. 6. αὐτήν. C. αὐτῇ. 7. κυρίου. A. κυρίου τοῦ θεοῦ. ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐπὶ τῆς πηγῆς ἐν ὁδῷ σούρ. C desunt. 8 κυρίου. C. deest. 10. ὑπό. A. ἀπό. 11. κύριος. C. ὁ θεός. 13. τὸ ὄνομα. A ἄγαρ ὄνομα. σὺ ὁ] C σὺ εἶ ὁ. εἶπε] A εἶπον. 14 φρέαρ οὗ. A ἐκεῖνο φρέαρ οὗ. βαράδ] A βαράχ. τῷ ἄβραμ τὸν ἰσμαήλ] C τὸν ἰσμαὴλ τῷ ἄβραμ.

CAP. XVII.

1. εὐαρέστει ἐνώπιον. A. εὐαρεστήσεις ἐναντίον. 4. ἐγώ. C. deest. 6. Βασιλεῖς ἐκ σοῦ ἐξελεύσονται. C. βασιλεῖς ἐθνῶν ἐκ σοῦ ἔσονται. 7. ἀνὰ μέσον σου. C. ἀναμέσον ἐμοῦ ϗ ἀναμέσον σοῦ. 8. εἰς θεόν. A. θεός. 9. σὺ ϗ τὸ σπέρμα σου. A. ϗ τῷ σπέρματί σου. C. ϗ τὸ σπέρμα σου. 10. ὑμῶν. C. ὑμῖν. 12. ϗ οἰκογενὴς ϗ ὁ ἀργυρώνητος. A C ὁ οἰκογενὴς τῆς οἰκίας σου ϗ ὁ ἀργυρώνητος. ἀπὸ] A. ἀπὸ δέ. 14 ἀπερίτμητος ἄρσην, ὅς. A. ἀπερίτμητον ἄρσεν, ὅ. αὐτοῦ τῇ] C αὐτοῦ ἐν τῇ. ἐξολοθρευθήσεται] C. ἐξολοθρευθήσεται, ϗ ἀφανισθήσεται. 15 αὐτῆς Σάρα C αὐτῆς ἔτι Σάρα 17 ἐτῶν. A ἐτῶν ὄντι. 18 ἐναντίον σου. ἐνώπιον σου. 19. στήσω. C θήσω. εἶναι αὐτῷ θεός] C desunt. A εἶναι αὐτῷ θεός. 20 ϗ ἰδοὺ εὐλόγηκα. C ἰδοὺ εὐλογήσω. ϗ αὐξανῶ αὐτὸν] A. desunt. 22. λαλῶν. A. ὁ θεὸς λαλῶν. 24. περιετέμετο. C. περιέτεμε. 25. A totus hic versus deest. οἰκογενεῖς αὐτοῦ] A. οἰκογενεῖς. ἐθνῶν.] A. ἐθνῶν ϗ περιέτεμεν αὐτούς.

CAP. XVIII.

2. ἰδών. A. ἰδὼν αὐτούς. 5. εἶπεν. A. εἶπαν. 6. τὴν σκηνήν. A. τῆς σκηνῆς. 7. ἁπαλὸν μοσχάριον. C μοσχάριον ἁπαλόν. 9. Εἶπε. A. Εἶπον. 10. Εἶπε δέ. A Εἶπε δέ, ἰδού. τῇ θύρᾳ] C τὴν θύραν. 11 πρεσβύτεροι. C. deest. ἡμερῶν] C ἤδη ἡμερῶν. 12 πρεσβύτερος. C πρεσβύτης. 13 Καὶ εἶπε. C εἶπε δέ. ἐγὼ δὲ] C ἐγώ. 14. ἀδυνατήσει. A ἀδυνατεῖ. ἀναστρέψω] A ἐπαναστρέψω. ἀναστρέψω πρὸς σὲ εἰς ὥρας] C. εἰς ὥρας ἀναστρέψω πρὸς σέ. 15. αὐτῇ. A deest. 16. ἐκεῖθεν οἱ ἄνδρες. C οἱ ἄνδρες ἐκεῖθεν, & 22. v. 17 οὐ. A deest. Ἐγὼ] C deest. 19 ποιεῖν. C. τοῦ ποιεῖν. 21. Καταβάς. C. ϗ καταβάς. 22. ἔτι. C. deest. 24 ἀπολεῖς. C ἀπολέσεις. 25 σὺ ποιήσεις ὡς τό. C ποιήσῃς τό. τοῦ] C deest. 26 ἐὰν ὦσιν ἐν Σοδόμοις πεντήκοντα δίκαιοι. A ἐὰν εὕρω ἐν Σοδόμοις πεντήκοντα δικαίους. ὅλην τὴν πόλιν, ϗ] A desunt. 27 μου. C deest. 28 τῶν πέντε. C τῶν τεσσαρακονταπέντε. 29 δέ. C deest. οὐ μὴ ἀπολέσω] A οὐκ ἀπολῶ. 31 ἐὰν εὕρω ἐκεῖ εἴκοσι. A ἕνεκεν τῶν εἴκοσι.

CAP. XIX.

1 πύλην. A πόλιν. ἐξανέστη] C ἀνέστη. 2 εἰς. C deest. νίψασθε] A νίψατε. πόδας] A τόπον. 3 τὸν οἶκον. C τὴν οἰκίαν. 4 δέ. A ϗ. περιεκύκλωσαν] C ἐκύκλωσαν. πρεσβυτέρου] C πρεσβύτου. ἅπας] C πᾶς. 5 ἐξεκαλοῦντο. C προσεκαλοῦν. ἔλεγον] C εἶπον. οἱ ἄνδρες... τήν] A desunt. 7 πρὸς αὐτούς. C αὐτοῖς. ἀδελφοί. C ἄνδρες ἀδελφοί. 8 δύο. A deest. καθὰ] C καθ' ὅ. σκέπην] A στέγην. 9 αὐτῷ] deest. 11 ἐν. A deest. 12 εἰσί σοι. A ἐστί τις σοι. ἔναντι] C ἐνώπιον. 13 ἐκτρίψαι. A ἐντρίψαι. 14 ἐκτρίβει. C ἐκτρίψει. ἐναντίον.] C ἐνώπιον. 15 ἡνίκα δέ. C ὡς δέ. λάβε] C παράλαβε. δύο] C deest. 17 περιβλέψῃς. A βλέψῃ. 19 ἔλεος. C χάριν. τοῦ ζῆν] C τοῦ ζῆσαι. διασωθῆναι] C σωθῆναι. μήποτε] A C μή. 20 ϗ ἐκεῖ διασωθήσομαι A ἐκεῖ σωθήσομαι. C ϗ σωθήσομαι. 21 ϗ ἐπί. A ἐπί. 22 ποιῆσαι. A τοῦ ποιῆσαι. 24 ἐξ. A ἐκ τοῦ. 25 περίχωρον. A περίοικον. ϗ τὰ] A πάντα τά. 27 ἐναντίον. C ἔναντι. 28 γομόῤῥας. C γομόῤῥων. τῆς περιχώρου] A τῆς γῆς τῆς περιχώρου. ἀνέβαινεν] C deest. 29. τὸν θεόν. A κύριον. ἐμνήσθη] C ἐμνήσθη. κύριον] C deest. 30 Ἀνέβη δέ. A καὶ ἐξῆλθε. C Ἐξῆλθε δέ. αὐτὸς] A deest. δύο] A deest. 13 ἐπὶ τῆς. A ἐκ τῆς. 32 Δεῦρο, ϗ. A δεῦρο οὖν. 33 ἐκείνῃ. A ταύτῃ. ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ] A τὴν νύκτα ἐκείνην. αὐτόν, ϗ ἐν τῷ] A αὐτήν, ϗ. C αὐτόν, ϗ. 34 ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. A τὴν νύκτα ταύτην. 35 αὐτόν. A αὐτήν. 36] C hoc ordine, ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτῶν αἱ δύο θυγατέρες λώτ. λέγουσα] C deest. λέγουσα, υἱὸς γένους μου] A υἱὸς τοῦ γένους μου, λέγουσα.

CAP. XX.

1 ἐκεῖθεν ἀβραάμ. C ἀβραὰμ ἐκεῖθεν. εἰς γῆν] C desunt. 3 ἐν ὕπνῳ. C desunt. εἶπεν] A εἶπεν αὐτῷ. σὺ ἀποθνήσκεις] C ἀποθνήσκεις σύ. ἀπολεῖς] C οὐκ ἀποκτενεῖς. 6. αὐτῷ. A deest. σου] A ἐγώ σου. ἁμαρτεῖν σε] C ἁμαρτῆσαι. 7 ζήσῃ. C ζήσεις. ἀπόδιδως] C ἀπόδος. γνῶσῃ] C γνῶθι. ἀποθανῇ] A ἀποθνήσκεις. 8 πάντα. C κατὰ πάντα. ἄνθρωποι] C ἄνδρες. 9 ἐπήγαγες. C ἐποίησας. ποιήσει] C πεποίηκαν. 11 ἄρα οὐκ. A μήποτε οὐκ. 12 μοι εἰς. A μοι ϗ εἰς. 13 εἰς ἐμέ. A ἐπ' ἐμέ. 14 ϗ πρόβατα. A πρόβατα. ϗ παῖδας] A παῖδας. 15 γῆ μου. A γῆ. 16 τῇ δέ. C ϗ τῇ. C hoc modo, τῷ ἀδελφῷ σου χίλια δίδραγμα. 17 πάς. C πάσας τάς. ϗ ἔτεκον] C. ϗ πάντα τὰ κλίνη αὐτῶν, ϗ ἔτεκον. 18. κύριος. C ὁ θεός.

CAP. XXI.

1 Τῇ Σάῤῥᾳ. C. τὴν Σάῤῥαν. 2 ἔτεκε τῷ. A ἔτεκε Σάῤῥα τῷ. ὁ θεὸς] C κύριος. 5 Καί. A deest. ἑκατὸν ἐτῶν] C ἐτῶν ἑκατόν. ἐγένετο] C γέγονεν. 6 ἄν. A deest. 10 ταύτην. C deest. παιδίσκης] A παιδίσκης ταύτης. 11 αὐτοῦ. A C αὐτοῦ Ισμαήλ. 13 ταύτης. C deest. 14 ἐπὶ τὸν ὦμον αὐτῆς τὸ παιδίον. C τὸ παιδίον ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῆς. τὸ αὐτῆς] A ϗ τό. κατὰ τήν] A τήν. 15. ἐκ. C deest. 16 Ἀπελθοῦσα δέ. C Καὶ ἀπελθοῦσα. ἀπέναντι αὐτοῦ] A ἀπέναντι αὐτοῦ μακρόθεν. C ἀπέναντι. 17 θεοῦ. C κυρίου. 18 τῇ χειρί σου αὐτό. C τῆς χειρὸς αὐτοῦ. 19 ὕδατος. C deest. παιδίον] C παιδίον αὐτῆς. 21 ἐρήμῳ. A C ἐρήμῳ φαράν. μήτηρ] C μήτηρ αὐτοῦ. ἐκ φαρὰν αἰγύπτου] A ἐκ γῆς αἰγύπτου. C ἐκ τῆς αἰγύπτου. 22 Ἐγένετο δέ. C ϗ ἐγένετο. ὀχοζάθ] C ὀχοζάδ. φιχόλ] A φιλόχ. C φιχώρ. 23 ἢ σύ. C ἤ. 26 ἀβιμέλεχ. C deest. ῥῆμα] A πρᾶγμα. 30 ἀβραάμ. C deest. ἀμνάδας] A ἀμνάδας ταύτας. 32 διέθεντο διαθήκην. A διέθεντο ἀμφότεροι διαθήκην. C ἔθηκαν διαθήκην. ὀχοζάθ] C ϗ ὀχοζάδ. φιχόλ] A φιλόχ. C ὁ φιχώλ. ὑπέστρεψαν] C ἀπέστρεψαν. 33 τὸ ὄνομα. A ἐπὶ τῷ ὀνόματι.

CAP. XXII.

3 ἦλθεν. C ἦλθον. ἐπὶ τόν] C εἰς τόν. 4 αὐτοῦ. A deest. μακρόθεν] C ἀπὸ μακρόθεν. 6 μετὰ χεῖρας ϗ τὸ πῦρ. C ϗ τὸ πῦρ μετὰ χεῖρας] A ϗ deest. 7 αὐτοῦ C αὐτοῦ εἶπας. εἶπε δέ] A. desunt. 9 ἐκεῖ. C deest. 11 ϗ εἶπεν. C ϗ εἶπεν αὐτῷ. 13 τῶν. C ἐκ τῶν. αὐτὸν] A deest. δι' ἐμέ] A deest. 18 ἐνευλογηθήσονται. C. εὐλογηθήσονται. 19 ἅμα. A deest. 20 τῷ ναχώρ. A ναχώρ. 21 οὔζ. A C ὤξ. 22 χαζάδ. C χαζάθ. ϗ ἀζαῦ] A ϗ τὸν ναζαῦ. A ϗ τὸν ἀζαῦ. φαλδές. C φαλάς. Ιελδὰφ] C Ιελδάθ. 24 παλλακή. A παλλακίς. ῥεῦμα] A ῥευμά. C ῥεμάν. ταβέκ] C ταάδ. ταάμ] C γαέν. μοχὰ] C χωμᾶ.

CAP. XXIII.

3 τοῦ. A C deest. 4 τάφου. C deest. 6 οὐ μή. A desunt. 8 ϗ λαλήσατε. C λαλήσατε. 9 αὐτῷ. C αὐτοῦ. 10 τῶν εἰσπορευομένων... πάντων. C πάντων εἰσπορευομένων. 12 τῆς γῆς. A τῆς γῆς, ϗ τοῖς υἱοῖς τοῦ χέτ. 13 λαοῦ. A παντὸς τοῦ λαοῦ. 15 γῆ. A ὅτι. C deest. A hoc ordine, ἀνὰ μέσον ἐμοῦ ϗ σοῦ, τί ἂν εἴη τοῦτο. 16 ἀβραὰμ τοῦ ἐφρών, ϗ ἀπεκατέστησεν. A desunt. 17 ἔστη. A ἔστιν. τῷ διπλῷ σπηλαίῳ] C τῷ σπηλαίῳ τῷ διπλῷ. πᾶν δένδρον] A δένδρον. ϗ πᾶν ὃ ἐστιν ἐν τοῖς] A ὃ ἐστιν ἐν πᾶσι τοῖς. ϗ πᾶν ὃ] C ὅ. 19 ἐστί. A δέ. 20 ὃ ἦν ἐν. C τὸ ἐν.

CAP. XXIV.

2 πάντων τῶν αὐτοῦ. C τῶν αὐτοῦ πάντων. 3 ἐξορκιῶ. A ἐξορκίζω. τῷ υἱῷ μου Ισαάκ] C. Ισαὰκ τῷ υἱῷ μου. 4 ἡ. C deest. ἐγεννήθην A ἐγενόμην. C ἐγὼ ἐγενόμην. 5 μήποτε οὐ. C ἐὰν δῶ μή. 7 ὃς ὤμοσε. C ὤμοσε. υἱῷ μου] A υἱῷ μου Ισαάκ. 8 ὅρκου μου. A ὅρκου τούτου. C ὅρκου μου τούτου. 13 ἐγώ C deest. τῆς πηγῆς] C τὴν πηγήν. τῶν οἰκούντων] C τῶν ἀνθρώπων τῶν οἰκούντων. 14 πίε σύ. C πίε. μετὰ τοῦ κυρίου] A τῷ κυρίῳ. 15 αὐτοῦ. C deest. ἀδελφοῦ δέ. C τοῦ ἀδελφοῦ. 16 αὐτῆς. C deest. 17 Ἐπέδραμε. C ἔδραμε. αὐτῆς ϗ εἶπε] C αὐτῇ, ϗ εἶπεν αὐτῇ. 19 ἕως. C ἕως οὗ. ταῖς καμήλοις σου ὑδρεύσομαι. A τὰς καμήλους σου ποτιῶ, ϗ ὑδρεύσομαι. 20 εἰς τό. C ἐπὶ τό. ἐπὶ τὸ φρέαρ ἀντλῆσαι πάλιν] C πάλιν ἐπὶ τὸ φρέαρ ἀντλῆσαι. ἐπὶ] A ἔτι ἐπί. πάλιν.] A ὕδωρ. 22 ἐνώτια. C δύο ἐνώτια. 23 εἰ ἔστι. C ϗ εἰ ἔστι. τοῦ] C deest. 24 Ἡ δέ. C καί. 25 ϗ ἄχυρα. C ἄχυρα. 27 οὐκ ἐγκατέλειπε. C οὐ κατέλιπε. αὐτοῦ] A deest. C σου. κυρίου μου ἐμέ τ'] C κυρίου μου ἀβραάμ. ἐμέ τ'. κυρίου μου] C κυρίου μου λαβεῖν γυναῖκα τῷ υἱῷ αὐτοῦ. 18 εἰς τὸν οἶκον. A desunt. τῆς μητρὸς] A τῇ μητρί. 29 ἀδελφὸς ἦν. C ἦν ἀδελφός. 30 ἐν ταῖς χερσί. A ἐπὶ τὰς χεῖρας. C ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας. 31 ἱνατί. C ϗ ἱνατί. 32 νίψασθαι. A C deest 33 εἶπεν. A εἶπαν. 34 ἐγώ εἰμι. C εἰμὶ ἐγώ. 35 ϗ ἀργύριον, ϗ χρυσίον. C χρυσίον ϗ ἀργύριον. 38 ἀλλ' εἰς. A ἀλλ' ἢ εἰς. 39 εἶπα δέ C ϗ εἶπα. οὐ πορεύσεται ἡ γυνή] A οὐ βούλεται ἡ γυνὴ πορευθῆναι. C οὐ πορευθῇ ἡ γυνή. 40 ἐξαποστελεῖ. C ἀποστελεῖ. 41 φυλήν μου. C ἐμὴν φυλήν. 42 ἐν ᾗ.. ἐν αὐτῇ. A ἦν.. ἐπ' αὐτήν. 43 ἐγώ. A C deest. ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι] A ἐξελεύσονται ὑδρεύσασθαι] C sic, μικρὸν ὕδωρ ἀπὸ τῆς ὑδρίας σου. 45 εὐθύς. C ϗ ἰδοὺ εὐθύς. εἶπα δὲ αὐτῇ, πότισόν με] C ϗ εἶπα αὐτῇ, πότισόν με μικρὸν ὕδωρ. 46 ἐπὶ τὸν βραχίονα] C desunt. ἐπότισε] C με ἐπότισε. 47 ἀνάγγειλόν μοι. A desunt. υἱοῦ.] C ἐγώ. ἐνώτια] A ἐνώτια ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῆς. 49 εἰ δὲ μή, ἀπαγγείλατέ μοι. C ἀπαγγείλατέ μοι· εἰ δὲ μή, ἀπαγγείλατέ μοι. A εἰ δὲ μή. δεξιάν, ἢ ἀριστεράν.] C δεξιά, ἢ εἰς ἀριστερά. 50 κακὸν ἢ καλόν. A κακὸν καλῷ. 51 ἐνώπιον. C ἐναντίον. 53 ἐξενέγκας. C προσενέγκας. ἔδωκε τῇ] A δέδωκε. 54 ἀναστὰς] C ἀναστὰς ὁ παῖς. 56 ὁδόν μου. A ὁδὸν αὐτοῦ. ἐν ἐμοὶ] C desunt. 57 οἱ δὲ εἶπαν. C εἶπον δέ. καί] C deest. 60 ῥεβέκκαν. C ϗ ῥεβέκκαν] τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν. 62 διεπορεύετο. C ἐπορεύετο. 63 εἰς τὸ πεδίον. C ἐν τῷ πεδίῳ. τὸ πρὸς δείλης] C πρὸς δείλην. οὗτός ἐστιν] C οὗτος.

CAP. XXV.

2 Ιεζάν. C Ιεκτάν. μαδὰλ] A μαδιάμ. Ιεσβὼκ] A Ιεβώκ. Σωὲ] C σουέ. 3 δεδάν. A θαιμάν, ϗ τὸν δεδάν. υἱοὶ δὲ δεδὰν] A υἱοὶ δὲ δεδὰν ἐγένοντο ῥαγουήλ, ϗ ναβδεήλ, καί. C υἱοὶ δὲ δεδὰν ἐγένοντο. 4 ἐλδαγὰ] C ῥαγά. 9 οἱ υἱοί. A οἱ δύο υἱοί. τοῦ σαὰρ] A τοῦ υἱοῦ σαάρ. 12 ἡ αἰγυπτία] A deest. 13 Ισμαὴλ] C Ισμαήλ, ϗ τὰ ὀνόματα τῶν γενεῶν αὐτοῦ, κατ' ὄνομα τῶν γενεῶν αὐτοῦ. 14 μασμὰ ϗ δουμά. C μασμάν, ϗ ἰδουμά. 15 χοδδὰν] C χολδάδ. ἰετοὺρ] C θητέρ. 16 σκηναῖς... ἐπαύλεσι] C ἐπαύλεσι... σκηναῖς. 20 ἐκ τῆς μεσοποταμίας συρίας ἀδελφὴν λαβὰν τοῦ σύρου. A C desunt. εἰς] C deest. 21 κυρίου... αὐτοῦ] C αὐτοῦ τοῦ κυρίου. ἐπήκουσε] A εἰσήκουσε. 25 ὁ πρωτότοκος. A ὁ υἱὸς ὁ πρωτότοκος. πυῤῥάκης.] C πυῤῥάκιος. 27 Ιακὼβ δέ. C Ιακὼβ δὲ ἦν. οἰκίαν] A ἐν οἰκίᾳ. ἕψημα] C ἕψημα φακοῦ. πυῤῥοῦ] A τοῦ πυῤῥοῦ. C σοῦ, τοῦ πυῤῥοῦ. πρωτοτόκια τῷ Ιακώβ] C πρωτοτόκια αὐτοῦ.

CAP. XXVI.

1 πρότερον. C προτέρου. καιρῷ] A C χρόνῳ. ἐπορεύθη δὲ] C ϗ ἐπορεύθη. 3 παροίκει. A παροικήσεις. ταύτην] A deest. 4 εὐλογηθήσονται. A ἐνευλογηθήσονται. 5 τὰ προστάγματα. C πάντα τὰ προστάγματα. τὰ νόμιμα] C πάντα τὰ νόμιμα. 7 Ἐπηρώτησαν δὲ] C ϗ ἐπηρώτησαν. ὅτι] A deest. 8 γεράρων. C deest. 10 ἐκ. A deest, ἂν] C deest. 11 ἁψάμενος A ἁπτόμενος. ϗ τῆς] A ἢ τῆς. 15 παῖδες τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. A παῖδες αὐτοῦ. C sic, ἐνέφραξαν αὐτὰ ἐν τῷ χρόνῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. 17 κατῴκησεν. A Κατεσκήνωσεν. 18 κατὰ τά. A ϗ τά. 19 εὗρον. C εὗρεν. 20 φρέατος. C τόπου ἐκείνου. 21 περί. C ὑπέρ. αὐτοῦ.] C τοῦ τόπου ἐκείνου. 24 εὐλογήσω. A εὐλόγηκα. 25 ἐν τῇ φάραγγι γεράρων. A desunt. 26 φιχώλ. C φιχώρ. 27 ἐξαπεστείλατε. A ἀπεστείλατε. 28 ἰδόντες. A ἰδόντες σε. ἡμῶν... σου] C σου... ἡμῶν. 29 οὐκ ἐβδελυξάμεθα σε ἡμεῖς. A ἡμεῖς οὐκ ἐβδελυξάμεθα. εὐλογημένος σύ] A σὺ εὐλογητός. 31 ἕκαστος τῷ πλησίον. A ἄνθρωπος τῷ πλησίον αὐτοῦ. 32 ϗ εἶπαν, οὐχ εὕρομεν. C ϗ εἶπαν αὐτῷ, εὕρομεν. 33 ἐκείνῃ. A deest. 34 Ιουδίθ. A ἰουδεὶν τήν. βεὼχ] A βεήλ. C βεώρ. βασεμμὰθ] A βασεμμαθ. ἐλὼν] C ἐλώμ. χετταίου] A τοῦ εὐαίου.

CAP. XXVII.

1 μετὰ τό. C ἐν τῷ. ϗ ἠμβλυώθησαν] C ἠμβλυώθησαν. εἶπεν αὐτῷ, υἱέ μου] C εἶπεν υἱέ. 4 φάγω, ὅπως. C φάγω, ϗ. πρὶν] C πρὶν ἤ. 6 τὸν Ιακώβ. A deest. ἐλάσσω] C νεώτερον. 7 Ἐνεγκόν. C θήρευσον. ἵνα] C ϗ. πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν με] C desunt. 9 αὐτούς. C deest. 10 αὐτόν. C deest. 11 ἠσαῦ. C deest. 12 Μήποτε. C μήποτε δῶ. 15 αὐτήν. A deest. 16 ἐπί... ἐπί. C περί... περί. 18 εἰσήνεγκε. A ἤνεγκε. εἶπε δὲ] C ϗ εἶπε. 19 πατρί. C πατρὶ αὐτοῦ. ἐλάλησας] C λελάληκας. ἀπὸ] A deest. 28 δῴη σοι. C δώσει σοι. ϗ πλῆθος] C πλῆθος. 29 προσκυνησάτωσαν] C προσκυνήσουσι. 30 ὡς ἄν. A ὅσον. C ὡς. 31 ἀπὸ] A deest. 33 τίς οὖν. A τίς ἐστιν. εἰσενέγκας] C εἰσήνεγκε. 34 ἀνεβόησε. C ϗ ἐβόησε. 36 ἰδού. A C ἤδη. τοῦτο] C deest, ἔλαβε] A εἴληφε. ὑπελίπου μοι εὐλογίαν] C ὑπολέλειπταί μοι εὐλογία. 37 πεποίηκα αὐτοῦ. C desunt. 38 φωνῇ. A φωνῇ μεγάλῃ. 40 ἐκλύσῃς. C ἑλκύσῃς. 42 ἀπειλεῖ. C ἀπειλεῖται. 45 ἀποτεκνωθῶ. A ἀτεκνωθῶ. λήψεται] C λήψομαι.

CAP. XXVIII.

1 τῶν χαναναίων. A χαναάν. 2 ἐκεῖθεν. C deest. 3 εὐλογῆσαί σε. C εὐλογῆσαί σε τέκνον. ϗ αὐξῆσαί σε] C desunt. 4 δῴη. A δώῃ. C δώσει. Ἰδὲ δὲ] A ἰδὼν δέ. C εἶδε δέ. ἀπέστειλεν] A ἀπῴχετο. ἐκ τῶν] A ἀπὸ τῶν. 7 συρίας. C deest. 8 ἰδὼν δὲ ϗ ἠσαῦ. C ϗ εἶδεν ἠσαῦ. ἐπορεύθη] C ϗ ἐπορεύθη. 12 αὐτῇ. C αὐτήν. 13 εἰμί. A C deest. 14 ὡς ἡ. A ὡσεί. βοῤῥᾶν] C ἐπὶ βοῤῥᾶν. 15 τῇ ὁδῷ. C τῇ γῇ. ἂν πορευθῇς] C ἐὰν πορεύσῃ. 19 οὐλαμλούζ. A οὐλαμμαούς. C λαμμαούς. 20 ϗ διαφυλάξῃ. A διαφυλάξῃ. C ϗ φυλάξῃ. πορεύομαι] C πορεύσομαι. δῷ] C δώῃ. 21 ἀποστρέψῃ με. A ἀποστρέψει με. C ἀποστρέψομαι.

CAP. XXIX.

1 υἱόν. C ἐκ. 3 ποίμνια. C ποίμνια ϗ οἱ ποιμένες. ἀπεκαθίστων] C πάλιν ἀπεκαθίστων. τὸ στόμα] C τῷ στόματι. 4 ἐσμέν. C deest. 5 γινώσκετε. C μὴ γινώσκετε. 6 προβάτων. C προβάτων τοῦ πατρὸς αὐτῆς. 7 εἶπεν. C εἶπεν αὐτοῖς. ὥρα] C deest. 8 δυνησόμεθα. C δυνάμεθα. τοῦ στόματος] C desunt. 9 ἰδέ. A deest. 12 ϗ ὅτι υἱὸς ῥεβέκκας ἐστί. A desunt. 13 αὐτῷ. C αὐτοῦ. τέλους] C. αὐτοῦ. 15 τίς ὁ μισθός σου. C τί] σου ὁ μισθός. 16 νεωτέρᾳ. C δευτέρᾳ. 19 αὐτῷ. C deest. 21] A deest hic versus. 23 λαβών. A λαβὼν λάβαν. εἰσήγαγεν] A εἰσήγαγεν αὐτήν. 24 αὐτοῦ, αὐτῇ παιδίσκην. A desunt. 25 Ἐγένετο δὲ πρωῒ] C ϗ ἐγένετο δὲ τὸ πρωΐ. παρὰ] C deest. 26 Ἀπεκρίθη. C εἶπε. ἡμῶν] C τούτῳ. πρὶν ἢ τὴν πρεσβυτέραν] C πρὶν τῆς πρεσβυτέρας. 27 ἀντί C ἀπό. ἔτι] C deest. 29 λάβαν. C λάβαν ῥαχήλ. αὐτοῦ αὐτῇ παιδίσκην] A desunt. 30 ἐμισεῖτο. A C μισεῖται. 31 ϗ ἔδωκέ μοι υἱόν. C desunt. 33. πάλιν. A C πάλιν λεία. ϗ ἐκάλεσε] C ἐκάλεσε. τέτοκα] C ἔτεκον. τίκτειν] C τεκεῖν.

CAP. XXX.

1 τέκνα. C τέκνον. 2 θυμωθεὶς δὲ... εἶπεν. C ἐθυμώθη δὲ... ϗ εἶπεν. 3 τεκνοποιήσομαι κἀγὼ ἐξ. C τεκνοποιηθήσομαι ἐξ. 4 ἔδωκεν αὐτῷ. C ἔδωκε ϗ εἰσῆλθε. C εἰσῆλθε δέ. 7 ῥαχήλ. C deest. 8 συναντελάβετό μου. A C συνελάβετό μοι. 9 ἔστη. C ἀπέστη. ζελφὰν] C deest. ϗ εἰσῆλθε πρὸς αὐτήν] A C desunt. 10 Καὶ συνέλαβε. C συνέλαβε δέ, atque ita Compl. frequentissime. 11 ἐν τύχῃ] C εὐτύχηκα. 13 μακαριοῦσι. A C μακαρίζουσι. 14 μανδραγορῶν. A μανδραγόρου. 18 δέδωκέ μοι ὁ. A ἔδωκεν ὁ. οὗ] C ὧν. 22 αὐτῆς. A. αὐτῇ. 24 προσθέτω. C προσέθετο. 26 ἀπόδος. C ἀπόδος μοι. δεδούλευκα] A ἐδούλευσα. 27 οἰωνισάμην] C οἰωνισάμην. γάρ] C deest. ἐπὶ] A C deest. 29 ἃ δεδούλευκα. C τὴν δουλείαν, ἣν δεδούλευκα. 30 σοί. A σοὶ ἦν. 31 δώσω. A δῶ. 32 διαχώρισον. A διαχωρίσω. ἐν τῶν αἰγῶν] A ἐν τοῖς ἄρνασι, ϗ ἐν τῶν αἰγῶν. 33. Καὶ ἐπακούσεται. A ϗ ἔσται μοι, ϗ ἐπακούσεται. ἐπαύριον] C αὔριον. 35 ὃ ἦν φαιόν. C φαιόν, ὃ ἦν. A hoc modo, ϗ πᾶν ὃ ἦν λευκὸν ἐν αὐτοῖς, ϗ πᾶν ὃ ἦν φαιὸν ἐν τοῖς ἄρνασι. 37 Ιακὼβ ῥάβδον στυρακίνην χλωρὰν καὶ καρυΐνην ϗ πλατάνου, καὶ ἐλέπισεν αὐτὰς] A desunt. χλωρὸν] A λευκόν. 39 καὶ ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα εἰς τὰς ῥάβδους. A C desunt. 42 ἔτεκε. C ἔτεκον. μὴ] A C deest. 43 καὶ.. καὶ... καί. A desunt. ὄνοι] C ὄνοι ϗ ἡμίονοι.

CAP. XXXI.

2 Πρὸς αὐτόν. A πρόσωπον αὐτοῦ. 4 ἣν. A deest. 7 ὁ θεός. A ὁ θεὸς τοῦ πατρός μου. 9 ἀφείλετο. C ἀφεῖλεν. 10 ἐν τῷ. A.C. αὐτὰ ἐν τῷ. ϗ ποικίλοι] A. desunt. 11. Ιακώβ. C. Ιακώβ, Ιακώβ. 12 ϗ εἶπεν. C ϗ εἶπέ μοι. 13 ὁ θεός. A. ὁ θεὸς σοῦ. ϗ ἔσομαι μετὰ σοῦ] C desunt. 14 ἀποκριθεῖσαι. A ἀποκριθεῖσα. ἢ κληρονομία ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ] C κληρονομίας ἐν τοῖς τοῦ. 18 αὐτῷ. C αὐτοῦ. περιεποιήσατο] A ἐποίησε. 20 ἀποδιδράσκει. A διδράσκει. 23 τοὺς ἀδελφούς. A πάντας τοὺς ἀδελφούς. C τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ϗ τοὺς ἀδελφούς. μεθ' ἑαυτοῦ] C μετ' αὐτοῦ. ἐδίωξεν] C κατεδίωξεν. 24 ὁ θεός. A ἄγγελος. σταθμὸν] C deest. μετὰ Ιακὼβ] A πρὸς αὐτόν. C πρὸς Ιακώβ. 25 τὴν σκηνήν. A τὴν ὁδὸν τῆς σκηνῆς. 26 κρυφῆ. A κρυβῆ. 27 ϗ τυμπάνων. A τυμπάνων. 28 ϗ οὐκ ἠξιώθην. C οὐ κατηξιώθην. 30 πεπόρευσαι. C πεπόρευσο. ἐπιθυμίᾳ] C ἐπιθυμίαν. 31 Ἀποκριθεὶς δὲ Ιακώβ. C. Ἀπεκρίθη δὲ Ιακώβ. ϗ ὅτι ἐφοβήθην] A C desunt. ϗ εἶπεν Ιακὼβ παρ' ᾧ ἂν εὕρῃς, &c. Compl. hæc habet v. 32 post παρ' αὐτῷ οὐδέν. παρ' ᾧ] A παρ' ὃν. ἂν εὕρῃς τοὺς θεοὺς] C ἂν εὑρεθῶσι οἱ θεοί. 35 δύναμαι. C δυνήσομαι. τὰ] A τό. γυναικῶν] C γυναικείων. λάβαν] C λάβαν ἐνώπιον αὐτοῦ. 37 τοῦ οἴκου. C desunt. 39 θηριάλωτον. C θηριόβρωτον. 40 ὕπνος. C ὕπνος μου. 41 δύο. C deest. 42 ϗ ὁ φόβος Ισαὰκ ἦν μοι. C ἦν μοι ϗ ὁ φόβος Ισαάκ. κόπον] C πόνον. 44 εἶπε δὲ αὐτῷ ἰδοὺ οὐθεὶς usq; ad finem versus] desunt in Compl. 46 βουνοῦ C. βουνοῦ ϗ ἔπιον. εἶπεν αὐτῷ λάβαν. ὁ βουνὸς οὗτος μαρτυρεῖ ἀνὰ μέσον ἐμοῦ ϗ σοῦ σήμερον] C hæc habet post βουνὸς μάρτυς. εἶπεν αὐτῷ.] C εἶπε δέ. 48 C priorem partem hujus versus viz. ad στήλη αὕτη sic habet, Εἶπε δὲ λάβαν, ὁ βουνὸς οὗτος μαρτυρεῖ ἀναμέσον ἐμοῦ ϗ σοῦ σήμερον. ὄνομα] C ὄνομα τοῦ τόπου. 49 ἀφ' C ἀπὸ τοῦ. 50. λάβῃς γυναῖκας πρός. A λήψῃ γυναῖκας ἐπί. πρὸς] C ἐπί. ὁρῶν] C deest. μεταξὺ ἐμοῦ, ϗ μεταξὺ σοῦ. C ἀναμέσον ἐμοῦ, ϗ σοῦ. 51. βουνός. A σωρός. ϗ μάρτυς ἡ στήλη αὕτη] C ϗ ἡ στήλη, ἣν ἔστησα ἀναμέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ, μαρτυρεῖ. Ὁ βουνὸς οὗτος καὶ ἡ στήλη, ἣν ἔστησα, αὕτη μαρτυρεῖ. 52 ἐγὼ μὴ διαβῶ. C διαβῶ ἐγώ. 53 κρίναι. C κρινεῖ. 54 ἔθυσεν. A ἔθυσεν Ιακώβ. 55 υἱούς. A υἱοὺς αὐτοῦ. ἀποστραφεὶς λάβαν ἀπῆλθεν] C ἀπεστράφη λάβαν.

CAP. XXXII.

1 Ὁδὸν αὐτοῦ. A ἑαυτοῦ ὁδόν. 3 ἀγγέλους. C deest. τοῦ] C deest. 5 ἀναγγεῖλαι. C ἀπαγγεῖλαι. 6 ἀνέστρεψαν. C ἀπέστρεψαν. μεθ' ἑαυτοῦ] C μετ' αὐτοῦ. 7 ϗ τὰς καμήλους. A C desunt. 8 κόψῃ. A ἐκκόψῃ. 9 σύ. A C deest. εἴπων] A εἴπας. σε] C σοι. 10 Ἱκανούσθω μοι. A ἱκανός εἰμι. ταύτῃ] A deest. 11 ἐκ χειρός. A desunt. μητέρα] A. μητέρας. 12 εἶπας. A. εἶπας καλῶς. ὑπὸ] A ἀπό. 13 δῶρα. A ἐν χειρὶ αὐτοῦ. 15 ταύρους δέκα. C ταύρους εἴκοσι. 16 αὐτά. A διὰ χειρός. C αὐτὰ διὰ χειρός. ποίμνιον] C ποίμνια. 17 ταῦτα. C deest. προπορευομένῳ] C πορευόμενα ἔμπροσθεν. 19 ὑμᾶς αὐτόν. C αὐτὸν ὑμᾶς. Ιακὼβ] C deest. αὐτοῦ, ϗ] C ϗ. 22 Ιαβώχ. A ἰαβώθ. 27 ὁ δὲ εἶπεν. C εἶπε δέ. 28 ϗ εἶπεν. C Εἶπε δέ. ἔσῃ] A C deest. 29 ὄνομά μου. C ὄνομά μου, ὅ ἐστι θαυμαστόν. 31 αὐτῷ. C deest. 32 τοῦ πλάτους. A C τὸ πλάτος. νάρκου, ὃ] C νάρκου, ϗ.

XXXIII.

1 τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ. A C desunt. διεῖλεν] C ἐπιδιεῖλεν. 2 ἔθετο. C ἐποίησε. παιδίσκας] A παιδίσκας, ϗ ἐποίησε τὰς δύο παιδίσκας. 4 προσέπεσεν A ἐφίλησε ϗ προσέπεσεν. C ἐφίλησε καὶ ἔπεσε. καὶ κατεφίλησεν αὐτὸν] C desunt. 5 ἡσαῦ. A deest. 7 προσήγγισε. C ἤγγισε. ταῦτα] C τοῦτο. 8 πᾶσαι αἱ παρεμβολαὶ αὗται. C. αὗται αἱ παρεμβολαί. ἀπήντηκα] C ὑπήντηκα. 10 εὗρον. A εὕρηκα. εὐδοκήσεις] C εὐλογήσεις. 12 πορευσώμεθα. C πορευθῶμεν. 13 λοχεύονται. A χωλεύονται. αὐτὰ ἡμέραν] C αὐτοὺς ἡμέραν. 14 παιδαρίων. C παιδαρίων μου. ἕως τοῦ ἐλθεῖν] C. ἕως ἔλθω. 17 ἐκεῖ. C deest. ἐπανῆλθεν] C ἦλθεν. παρενέβαλε] A C παρενέβαλε.

CAP. XXXIIII.

2 ὁ εὐαῖος. A ὁ χοῤῥαῖος. αὐτῆς, ϗ] A αὐτῆς, ϗ ἔτεκε, ϗ. 4 πρὸς ἐμμὼρ τὸν πατέρα. A ὁ υἱὸς ἐμμὼρ τὸν πρὸς πατέρα. παῖδα] A παιδίσκην. 7 κατενύγησαν. C κατενύχθησαν. Ισραὴλ] C Ισραὴλ συχέμ. 8 ἐμμὼρ αὐτοῖς. C αὐτοῖς ἐμμώρ. δῶ] C deest. 9 ϗ ἐπιγαμβρεύσασθε. A ἐπιγαμβρεύσασθε. 10 ἐπ' αὐτῆς, ϗ ἐγκτᾶσθε. C ἐν αὐτῇ, ϗ κτᾶσθε. 11 αὐτῆς. C αὐτῆς, λέγων. 12 καθότι. C καθό. 14 δεῖναι. A δεῖναι, οἱ υἱοὶ λείας. ὃς ἔχει] C ἔχοντι. 15 Μόνον. A deest. κατοικήσομεν] C οἰκήσομεν 16 γυναῖκας. C deest. 17 μή. A deest. τοῦ περιτεμέσθαι] C ϗ περιτέμνησθε. τὴν θυγατέρα] A τὰς θυγατέρας. ἀπελευσόμεθα] C πορευσόμεθα. 21 αὐτήν. C ἐν αὐτῇ. τὰς θυγατέρας αὐτῶν] A desunt. 22 ἄνθρωποι. C ἄνθρωποι οὗτοι. κατοικεῖν] C οἰκεῖν. περιτεμέσθαι] C περιτέμνεσθαι. 23 τετράποδα ϗ τά. C τετράποδα αὐτῶν, ϗ πάντα τὰ αὐτῶν] C deest. 24 εἰσήκουσαν ἐμμὼρ ϗ συχέμ. A εἰσήκουσεν ἐμμὼρ Συχέμ. ἐμπορευόμενοι] C ἐκπορευόμενοι. περιετέμοντο] C περιέτεμον. πᾶς ἄρσην] C πᾶν ἄρσεν. 25 ἔλαβον. C λαβόντες. αὐτοῦ] C αὐτῶν. 27 διήρπασαν. A ἀφήρπασαν. 29 διήρπασαν. A ἀφήρπασαν. 30 πρός. C deest. πᾶσι] A deest.

CAP. XXXV.

1 σε. A C deest. 2 τοὺς μεθ' ὑμῶν. A C. desunt. 3 ἐπορεύθην. A ἐπορευόμην. 6 ἥ ἐστιν. C desunt. 7 ἐφάνη. A ἐπεφάνη. 9 παρεγένετο. A παρεγένετο ἐκεῖ. 10 ὄνομά σου. A ὄνομά σου Ιακώβ. ϗ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ισραήλ] C desunt. 12 ἔδωκα. A δέδωκα τῷ. σοί] A ϗ σοί. γῆν ταύτην] A γῆν ταύτην εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. 13 δέ. A deest. 14 ὁ θεός. A desunt. ἔσπεισεν] C ἐποίησεν. 15 ἐκεῖ. A deest. 16 εἰς. C deest. τὴν] A γῆν. ἐδυστόκησεν ἐν τῷ τίκτειν] C ἐν τῷ τίκτειν, ἐδυστόκησεν. 18 τὸ ὄνομα αὐτοῦ. A αὐτόν. 9 τοῦ ἱπποδρόμου. A C desunt. 20 ἡμέρας ταύτης. A σήμερον ἡμέρας. 22 αὐτοῦ Ιακώβ. A αὐτοῦ. 23 πρωτότοκος Ιακώβ, ῥουβήν. A ῥουβίμ, ὁ πρωτότοκος Ιακώβ. 27 αὐτοῦ. A αὐτοῦ, ἔτι ζῶντος αὐτοῦ. 29 Ισαάκ. A deest. υἱοί] A δύο υἱοί.

CAP. XXXVI.

2 τὰς γυναῖκας ἑαυτῷ. C γυναῖκας αὐτῷ. C τὰς γυναῖκας αὐτοῦ. ὀλιβεμὰ] C ἐλιβᾶ. ἀνά.] C ἐνάν. 4 αὐτῷ ἀδᾶ. A ἡ ἀδὰ τῷ ἠσαῦ. 5 Ιεούς. C ἰεούλ. 6 θυγατέρας αὐτοῦ C θυγατέρας. ὑπάρχοντα αὐτοῦ] C ὑπάρχοντα. πάντα ὅσα περιεποι] A ὅσα περιεποι. 9 κατῴκησε. C ᾤκησε. & ad finem hujus versus hæc addit, κατῴκει δὲ Ιακὼβ ἐν τῇ γῇ, ᾗ παρῴκησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐν γῇ χαναάν. 11 ϗ κενέζ. C καίνεζ. 12 καί. C deest. 13 ναχόθ, ζαρέ, σομέ. C ναζέθ, ζαρεσομαί. sed v. 17 ναχώθ, ζαρέ, σομέ. 14 ὀλιβεμάς. C λιβεμάς. 15 υἱοῦ. A C υἱοί. 16 γοθώμ. C γοθά-

γῆ.

γῇ. A τῇ. 17 οὗτοι. C desunt. γῇ] C τῇ. 18 θυγατρὸς ἀνὰ γυναικὸς ἡσαῦ] A deest. 19 οὗτοι. A οὗτοί εἰσιν. 21 δησὼν. C λησών. 23 γωλάμ. C πλάμ. ϗ σωφάρ] C σωφάν. ὠμάρ. A C ὠμάν 24 ἀνὰ...ἀνὰ] A ὠνάν... ἀνάν. C ἐνὰν... ἐνάν. ἔνεμε] C εὗρε. 25 ἐλιβεμά] C ἐλιβεμάθ. 26 ἀμαδὰ ϗ ἀσβάν. C ἀβαδὰ ϗ ἀσβά. ἰθράν] A ἰεθράν. 27 ἰουκάμ] A ἰωυκὰν, ϗ ἐκάμ. 31 ἐδώμ. A γῇ ἐδώμ. 35 ἀσώμ] A ἀσὼμ ὁ ἐκ τ̃ θαιμανών. γεθθαίμ] C γεθέμ. 37 σαμαδά] C σαμαά. 39 ἀρὲδ] C ἀρὲθ. 40 τόπον αὐτῶν] A τόπον αὐτῶν, ἐν ὀνόμασιν αὐτῶν.

CAP. XXXVII.

2 Δὲ δέκα ϗ ἑπτά] C δεκαεπτά. κατήνεγκαν] C κατήνεγκε. Ιωσὴφ] A κατὰ Ιωσήφ. αὐτῶν] C αὐτοῦ. 4 αὐτὸν] C αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. 5 αὐτό] A deest. 6 ἐνυπνιάσθην] C ἐνυπνιασάμην. 9 αὐτό] A deest. 14 ἀνάγγειλον] C ἀπάγγειλον. 15 λέγων] C deest. 16 ἀπάγγειλον] C ἀνάγγειλον. 18 αὐτόν] A deest. 22 ἕνα τῶν λάκκων τούτων, τῶν] A τ̃ λάκκον τοῦτον, τόν. ὅπως] A ἐζήτει γὰρ ὅπως. 24 ἔρριψαν] A ἔρριψαν αὐτόν. 25 ἐκ γαλαὰδ] A ἐκ γῆς γαλαάδ. καταγαγεῖν] A κατάγειν. 27 ἀδελφὸς ἡμῶν] C ἀδελφός. 28 ἀπέδοντο τ̃ Ιωσὴφ] A ἀπέδοντο αὐτόν. 30 οὐκ ἔστιν] C οὐκ ἔστιν ἐν τῷ λάκκῳ. πορεύομαι] C πορεύσομαι. 32 τῷ αἵματι, ϗ ἀπέστειλαν τ̃ χιτῶνα] C desunt. αὐτῶν] C αὐτοῦ. 35 θυγατέρες] A θυγατέρες αὐτοῦ. 36 τῷ πετεφρῇ] A τῷ πεντεφρῇ. C πετεφρῇ.

CAP. XXXVIII.

4 Ἔτεκε υἱὸν ἔτι] C ἔτι, ἔτεκεν υἱόν. αὐνὰν] A ἀννάν. 5 ἔτεκεν υἱὸν] A ἔτι ἔτεκεν υἱὸν ἕτερον τρίτον. 9 αὐτῷ] C αὐτοῦ. εἰσήρχετο] C εἰσῆλθε. 10 ἐφάνη] A ἐφάνη τὸ ῥῆμα. 11 νύμφη αὐτοῦ] A νύμφῃ αὐτοῦ, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ. εἶπε γάρ] A εἶπε γὰρ ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ. 12 ϗ εἶρας] A ϗ κατέβη εἶρας. θαμνὰ] A θαμνὰ μετ' αὐτοῦ. 13 ἀναβαίνει] C ἀνέβη. 14 ϗ ἐκάθισε] C deest. γέγονε] C ἐγένετο. 17 ὁ δὲ εἶπεν] C ϗ εἶπεν. ἀποστελῶ] A ἀποστέλλω. 18 σοὶ] A deest. δώσω] A δῶ. αὐτῇ] A αὐτήν. 19 αὐτῆς ἀφ'] A ἀφ'. 21 τόπου] A τόπῳ, ϗ εἶπεν αὐτοῖς. 22 ἐκ τοῦ] A τοῦ. C ἐκ. 24 ἀνηγγέλη] C ἀπηγγέλη. λέγοντες] A λέγοντες ὅτι. 25 αὐτὴ δὲ ἀγομένη] C αὐτῆς δὲ ἀγομένης. οὗτινος] A τίνος. 27 ἔτικτε] C ἔτεκεν. 28 χεῖρα] C χεῖρα αὐτοῦ. 30 τόπον] A τόπον.

CAP. XXXIX.

1 Κατήχθη] A κατηνέχθη. ἐκ χειρῶν] C ἐκ χειρός. ἐὰν] A ὅν. 3 ϗ εὐηρέστησεν] A ϗ εὐηρέστει. C εὐηρέστησε δέ. 5 κατασταθῆναι] A κατεστῆσαι. A κατασταθῆναι. πάντα] C deest. αὐτὸν] C ἑαυτοῦ. ἤθελεν] C κατήθελεν. 7 εἶπε] A εἶπεν αὐτῷ. 8 οὐδὲν] C deest. A οὐδὲν τῶν. ϗ] A ἀλλά. ὑπάρχει] A C ὑπάρχει. 9 οὐδὲν ἐμοῦ] C desunt. 13] A hoc modo. Καὶ ἐκάλεσε τοὺς ὄντας ἐν τῇ οἰκίᾳ ὡς ἴδεν ὅτι κατέλιπε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν τ̃ χερσὶν αὐτῆς, ϗ εἶπεν αὐτοῖς λέγουσα. 14 κοιμηθῆναι μετ' ἐμοῦ] C κοιμηθήσομαι μετὰ σοῦ. 17 εἶπέ μοι] C εἶπε. 18 ἔξω] C deest. 22 ὅσοι] C deest. ὁ] A C deest.

CAP. XL.

3 Ἀπέκειτο] C ἐπέκειτο. 4 παρέστη αὐτοῖς] A παρέστησεν αὐτοὺς αὐτῷ. 5 νυκτὶ] C νυκτὶ ἑν. ἡ δὲ ὅρασις] C sic ὧν αἱ ὁράσεις τοῦ ἐνυπνίου αὐτῶν ὁ οἰνοχόος ϗ ὁ σιτοποιὸς ἦσαν τῷ. 6 εἰσῆλθε] C εἰσῆλθε δέ. 7 ἐν τῇ φυλακῇ] C desunt. 8 αὐτῶν] C αὐτοῦ. 9 ϗ εἶπεν] C ϗ εἶπεν αὐτῷ οὕτως. 10 πέπειροι οἱ βότρυες] C πεπείρους βότρυας. 11 εἰς τὸ ποτήριον] A εἰς τὸ ποτήριον φαραώ. τὴν χεῖρα] A τὰς χεῖρας. 13 κατὰ τὴν] A ϗ κατὰ τήν. 14 ἐν ἐμοὶ] C μετ' ἐμοῦ. μνησθήσῃ] C μνησθείς. περὶ] A deest. 15 εἰς τ̃ λάκκον τοῦτον] C εἰς τ̃ οἶκον τοῦ λάκκου τούτου. 16 ϗ ὤμην] C ᾤμην. 17 φαραὼ] A ὁ βασιλεὺς φαραώ. ἔργον] C ἔργῳ. τοῦ οὐρανοῦ] A desunt. ἐπάνω] C deest. 19 ϗ ἀφελεῖ] A ἀφελεῖ. C ϗ ἀφελεῖται. 20 τ̃ ἀρχῆς τοῦ οἰνοχόου] C τοῦ ἀρχιοινοχόου. σιτοποιοῦ] C ἀρχισιτοποιοῦ. 22 ἐκρέμασεν] A ἐκρέμασεν ἐπὶ ξύλου. 23 ϗ οὐκ ἐμνήσθη] A οὐκ ἐμνήσθη δέ.

CAP. XLI.

1 ἔτη] A deest. 2 ἐκ τοῦ] A ἐπὶ τοῦ. ἐβόσκοντο] C ἐνέμοντο. τῷ ἄχει] A τῇ ὄχθῃ. 3 μετὰ ταύτας] C μετ' αὐτάς. ἐπὶ τὸ] C παρὰ τό. 4 ἐκλεκτὰς τ̃ σαρξὶ] C ἐκλεκτάς. 6 ϗ ἰδοὺ] A ἄλλοι δὲ 7 ϗ ἀνεμόφθοροι] A desunt. 8 αὐτοῦ] A deest. 11 ἀμφότεροι] C deest. 13 μου] A deest. 14 ἀπὸ τοῦ] C ἐκ τ̃. 18 τῷ ἄχει] A τῇ ὄχθῃ 19 εἴδει] A εἴδει σφόδρα. 20 αἱ αἰσχραὶ ϗ λεπταὶ] C αἱ λεπταὶ ϗ αἰσχραί. 21 καθὰ] C καθάπερ. 23 ἀνεφύοντο] A ἐφύοντο. 26 ἐπὶ...ἐπὶ] A εἰσί...εἰσί. 28 ποιεῖ] A ποιήσει 30 τ̃ ἐσομένης] C desunt. ὅλη] C ὅλη γῇ. 32 ἔσται] A ἐστι. 33 κατάστησον] A καταστήσεις. 34 ἀποπεμπτωσάτωσαν] A ἀποπεμπέτωσαν. 35 βρώματα] A ϗ βρώματα. 36 ἐν τῷ λιμῷ] A ἐκ τ̃ λιμοῦ. 38 πᾶσι] C deest. 40 σὺ ἔσῃ ἐπὶ] A σὺ δὲ ἔσῃ ἐν. 41 πάσῃ γῇ] A πάσης γῆς] C πάσης τ̃ γῆς. 44 πάσης γῆς] C πάσῃ γῇ. 45 εἰς] C deest. 46 ἀπὸ] A C ἐκ. 48 ἐν] A deest. 49 ἀριθμηθῆναι] A C ἀριθμῆσαι. 51 μανασσῆ] A μανασσῆ, λέγων. 52 ἐφραΐμ] A ἐφραΐμ, λέγων. ἦσαν] A οὐκ ἦσαν.

CAP. XLII.

1 Πρᾶσις] A σίτου πρᾶσις. C πρᾶσις σίτου. τοῖς υἱοῖς] C πρὸς τοὺς υἱούς. 2 πρίασθε] C ἀγοράσατε. ἡμῖν] A ἡμῖν ἐκεῖθεν. ζήσωμεν] C ζῶμεν. 3 πρίασθαι] C πριάσασθαι. 4 μαλακία] A μαλακία ἐν τῇ ὁδῷ. 5 Ισραὴλ] C Ισραὴλ εἰς Αἴγυπτον. ἀγοράζειν] C ἀγοράζειν σῖτον. 7 ἀπ'] C ἐπ'. 11 πάντες] A πάντες γάρ. 13 νεώτερος] A νεώτερος ἡμῶν. 15 νὴ τὴν] C μὰ τήν. 25 αὐτῶν ἑκάστῳ] C ἑκάστῳ. εἰς τὴν ὁδὸν] A εἰς πλησμονὴν εἰς τὴν ὁδόν. 32 μικρὸς] C μικρότερος. σήμερον] C σήμερόν ἐστιν. 33 ἀδελφὸν] C ἀδελφὸν ὑμῶν. 34 ἀγάγετε] C ἀναγάγετε. ἐμπορεύσεσθε] C ἐμπορεύεσθε.

CAP. XLIII.

3 Μεμαρτύρηται] C διεμαρτύρετο. ὁ κύριος τ̃ γῆς] C desunt. ἦ] C ἔλθη. 7 ὅτι ἐρεῖ] A εἰ ἐρεῖ. 14 καθάπερ] A καθά. 16 τ̃ ὁμομήτριον] A desunt. 18 ἰδόντες δὲ] A ϗ ἰδόντες δέ. 22 ἐνέβαλεν] A ἐνέβαλεν ἡμῖν μετὰ χεῖρας. 25 ἐλθεῖν τ̃ Ιωσὴφ] A ἐλθεῖν εἰς Ιωσήφ. C εἰσελθεῖν Ιωσήφ. γὰρ] A δέ. 27 εἰ] A deest. πρεσβύτης] C πρεσβύτερος. ζῇ] A ζῶν. 28 εὐλογημένος] A C εὐλογητός. 29 αὐτοῦ] A deest. Ιωσὴφ] C deest. ἐστιν ὁ] A οὗτός ἐστιν ὁ. 30 ἐνεκύλιετο] A C

ἐνετράπη. ταμεῖον] C ταμεῖον αὐτοῦ. 32 αἰγυπτίοις] A αἰγυπτίοις πᾶς ποιμὴν προβάτων. 33 ἑαυτοὺς] C αὐτούς.

CAP. XLIV.

3 Διέφαυσε] A δὲ ἔφαυσε. ἀπεστάλησαν] A ἐξαπεστάλησαν. οἱ ὄνοι] A οἱ ἄνθρωποι. 43 αὐτοῦ] A αὐτοῦ λέγων. καταλήψῃ] A καταμέμψῃ. 5 συντετελέκατε] C συνετελέσασθε. 6 αὐτοὺς] A αὐτοὺς ὁ ἄνθρωπος. 9 εὕρῃς] C εὑρεθῇ. ἔσται] A αὐτὸς ἔσται. 12 Ηρεύνησε] A ἠρεύνα. 15 οἰωνιεῖται] A οἰωνίζεται. 18 ῥῆμα] A deest. C ῥήματα. 20 γῆρας] A ἐκ γήρως. 22 κυρίῳ] C κυρίῳ μου. αὐτοῦ] A deest. 23 ἐὰν] A ὅτι ἐάν. ἰδεῖν] A ἔτι ἰδεῖν. 24 κυρίου ἡμῶν] A κυρίου. 25 Εἶπε δὲ] A Εἶπε δὲ ἡμῖν. ϗ] A deest. 26 καταβαίνει] C καταβαίη. ἀδελφὸς ἡμῶν] A ἀδελφοῦ. 27 ὁ παῖς σου, πατὴρ ἡμῶν] A ὁ πατὴρ ἡμῶν, ὁ παῖς σου. 28 ἄχρι νῦν] A ἔτι ἄχρι ϗ νῦν. 30 πρὸς] C εἰς. 31 λύπης] A ὀδύνης. 32] A sic. Ο γὰρ παῖς σου ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐκδέδεκται τὸ παιδίον παρ' ἐμοῦ εἰπόντος αὐτῷ. ἐνώπιον] A ἐναντίον. ϗ στήσω αὐτὸν ἐναντίον σου] C desunt. 33 κυρίου] C κυρίου μου. αὐτοῦ] A deest.

CAP. XLV.

1 Οὐδεὶς] A οὐδεὶς ἔτι. 3 ἀδελφοὶ] C ἀδελφοὶ αὐτοῦ. 6 ἐστιν] C ἔσται. 7 ἐκθρέψαι ὑμῶν] C ἐκθρέψαι ὑμῖν. 10 ἀραβίας] C deest. 11 λιμὸς] A λιμὸς ἔσται ἐπὶ τ̃ γῆς. 17 φορεῖα] A πορεῖα. ὑμῶν] C ὑμῶν σῖτου. 18 ἀναλαβόντες.] C παραλαβόντες. 19 γυναιξὶν ὑμῶν] C γυναιξίν. 20 σκευῶν] C ἀποσκευῶν. 21 ὑπὸ φαραὼ τοῦ βασιλέως] A φαραὼ βασιλέως αἰγύπτου. 23 ἀπέστειλε] A deest. 24 Εξαπέστειλε δὲ] A Εξαπέστειλε δὲ Ιωσήφ. 26 γῆς] A deest. 27 τὰ ῥηθέντα] A τὰ ῥήματα τὰ ῥηθέντα. 28 μὲ] C deest.

CAP. XLVI.

1 Αὐτὸς] C deest. 3 Ο δὲ λέγει αὐτῷ] C Εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς, λέγων. 5 τ̃ πατέρα] C Ιακὼβ τ̃ πατέρα. 6 ἀναλαβόντες] C ἀνέλαβον. 7 θυγατέρες, ϗ] A αἱ θυγατέρες αὐτοῦ, ϗ. 8 Ιακὼβ, ϗ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ] A οὗτοι δέ εἰσιν υἱοὶ αὐτοῦ. 9 φαλλὸς] C φαλλού. 13 ἀσοὺμ] A ἰασοὺβ. 13 ἀχοὴλ] A αἰήλ. 15 ἔτεκε] A ἐγέννησε. 21 βοχὸρ] A χοβόρ. ἀσβὴλ] A ἀσφήλ. C ἀσβή. ἐγένοντο δὲ υἱοὶ] C desunt. ἀγχὶς] A ἐγχείμ. μαμφὶμ] A C μαμφείν. ϗ ὀφειμείν. 24 Ισάαρ] A ἰσάχαρ. 27 ψυχαὶ ἐννέα] A desunt. 29 πίονι] A C πλείονι. 31 οἱ ἀδελφοὶ] A ὅτι οἱ ἀδελφοί. οἱ ἦσαν] A ἦσαν. ἥκασι] A νῦν δὲ ἥκασι. 32 τὰ αὐτῶν] C τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν.

CAP. XLVII.

1 ἀπήγγειλε] A ἀνήγγειλε. ἦλθον] C ἥκασιν. 2 ἔστησεν] A παρέστησεν. 3 πατέρες ἡμῶν] A πατέρες ἡμῶν, ἐκ παιδὸς ἕως τοῦ νῦν. 4 κατοικήσομεν] A C κατοικήσωμεν οἱ παῖδές σου. φαραὼ τῷ Ιωσὴφ] A C sequuntur ordinem textus Hebræi, qui hîc intervertitur, & omittunt posterius, ϗ εἶπε φαραὼ πρὸς Ιωσὴφ, λέγων. ἐπίστη] A ἐπίστασαι. ἦλθον δὲ] A ἦλθε δὲ C totam hanc sententiam omittit. 11 προσέταξε] C συνέταξε. 12 ἀδελφοῖς] A C ἀδελφοῖς αὐτοῦ. σῶμα] A σώματα. 14 τοῦ σίτου] C ἀπὸ τοῦ σίτου. 16 ἀργύριον ὑμῶν] A ἀργύριον. 18 ἀργύριον ἡμῶν] A C ἀργύριον. κύριον] C κύριον ἡμῶν. 19 ἐρημωθῇ] A ἐρημωθήσεται. ζῶμεν] A ζήσωμεν. 20 γὰρ] C deest. 21 αὐτῷ] C ἑαυτῷ. 22 ταύτην] A deest. 23 πᾶσι] C deest. σπέρμα] C σπέρματα. 24 σπέρμα] A σπέρματα. 26 Ιωσὴφ] A deest. οὐκ] A C ἢ οὐκ. 27 γῇ] A deest. αἰγύπτῳ] C αἰγύπτου. & v. proximo. ἐκληρονόμησαν] A C ἐκληρονομήθησαν. 29 ὑπὸ τ̃] A ἐπὶ τόν. 31 Εἶπε δὲ] A C Εἶπε δὲ αὐτῷ.

CAP. XLVIII.

1 Αὐτοῦ.] C αὐτοῦ μεθ' ἑαυτοῦ. 4 συναγωγὴν] A C συναγωγάς. 6 ἔσονται] A C σοὶ ἔσονται. 7 τοῦ ἐλθεῖν] C πρὸ τοῦ ἐλθεῖν. αὐτὴν] C αὐτὴν ἐκεῖ. 10 Ισραὴλ] A αὐτοῦ. ἐβαρυώπησαν] C ἐβαρύνθησαν. 12 ἀπὸ] A ἐκ. 13 δεξιᾷ] C δεξιᾷ αὐτοῦ. μανασσῆ ἐξ ἀριστερῶν] A C μανασσῆ ἐν τῇ ἀριστερᾷ. 14 ἐπέβαλεν] A ἐπέλαβεν. C ἐπέθηκεν. ἐναλλὰξ] C ἐναλλάξας. 15 ϗ εὐλόγησεν] A Εὐλόγησεν. 16 ῥυόμενος] C ῥυσάμενος. ἐν] A deest. C ἐπ'. 17 δεξιὰν αὐτοῦ] C δεξιάν. 18 ϗ οὗτος] C αὐτός. οὗτος] C αὐτός. 21 ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν] A ὑμᾶς ὁ θεὸς ἐκ τ̃ γῆς ταύτης, εἰς τὴν γῆν.

CAP. XLIX.

1 Εἶπεν αὐτοῖς] A C εἶπε. ἵνα] A ἵνα ἐγώ. ἐσχάτων] C ἐσχάτου. 2 συνάχθητε] C ἀθροίσθητε. μου] A C deest. ἀκούσατε Ισραὴλ] A desunt. τοῦ πατρὸς] A περὶ τοῦ πατρός. 3 σκληρὸς... σκληρὸς] A σκληρῶς...σκληρῶς. 5 ἐξαιρέσεως. A ἐξ αἱρέσεως. 6 ἐρείσαι.] A ἐρείσαι. 8 αἰνέσαισαν] C αἰνέσουσι. σοί] A C σέ. 9 ἐκοιμήθης] A ἐκοιμήθη. 12 ὑπὲρ οἶνον] A C ἀπὸ οἴνου. 14 ἀναπαυόμενος] A ἵνα παυόμενος. 17 γενηθήτω Δὰν] A ἐγενήθη τῷ Δάν. 18 ὀπίσω] A C ὀπίσθια. 19 αὐτὸν κατὰ] A αὐτῷ κατά. 20 δώσει τρυφὴν] A διαδώσει τρυφήν. C δώσει τρυφήν. 22] A sic. Ιωσὴφ υἱὸς ηὐξημένος, υἱὸς ηὐξημένος ζηλωτός. 24 χειρὸς] A C χειρῶν. 26 ὑπὲρ] A ἐπ'. ἔσονται] A ϗ ἔσονται. κεφαλὴν] C κεφαλῆς. 27 δίδωσι] A διασώσει. C διαδώσει. 28 ϗ εὐλόγησεν αὐτοὺς, ἕκαστον] C ϗ εὐλόγησεν ὁ πατὴρ αὐτῶν, ϗ εὐλόγησεν αὐτοὺς, ἕκαστον. 29 ἐμὸν λαόν] C λαόν μου. 32 Ἐκεῖ] A C ϗ ἐκεῖ. παρὰ] C τὸ παρά. 33 αὐτοῦ A C deest.

L.

1 Ἔκλαυσεν αὐτὸν] A ἔκλαυσε πικρῶς ἐπ' αὐτῷ. C ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτόν. 3 ἐπλήρωσαν] C ἀνεπλήρωσαν. 4 παρῆλθον] C παρήλθοσαν. πρὸς τοὺς] A εἰς τούς. περὶ ἐμοῦ] A C desunt. 5 Ο πατήρ] A ὅτι ὁ πατήρ. λέγων] C πρὸ τοῦ τελευτῆσαι, λέγων. A πρὸ τοῦ τελευτῆσαι αὐτὸν, λέγων. 6 ϗ εἶπε φαραὼ] A εἶπον οὖν τῷ φαραῷ κατὰ τὰ εἰρημένα ὑπὸ τοῦ Ιωσήφ. ϗ εἶπε φαραώ. 8 πανοικία] A παροικία. ἡ συγγένεια αὐτοῦ] A C τὴν συγγένειαν. 9 ϗ ἅρματα. A ἅρματα. 10 εἰς] A C ἐφ'. αὐτὸν] C αὐτὸν ἐκεῖ. 11 ἐπὶ] C ἐν. αὐτοῦ] A C τοῦ τόπου ἐκείνου. 12 υἱοὶ αὐτοῦ] A C υἱοὶ αὐτοῦ καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς. 14 ὑπέστρεψεν] A ἐπέστρεψεν. αὐτοῦ, ϗ οἱ] A C αὐτοῦ ϗ πάντες οἱ. 15 ἀνταποδῷ] C ἀνταποδώσει. εἰς αὐτόν] A C αὐτῷ. 18 οἵδε] C ἰδέ. 20 εἰς πονηρὰ] C πονηρά. γενηθῇ] C γένηται. ϗ τραφῇ] A C ἵνα διατραφῇ. 22 ϗ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ] C desunt. πανοικία] A παροικία. 26 ἐτῶν] A ὢν ἐτῶν. C ἐτῶν ὤν. αὐτὸν, ϗ ἔθηκαν] A desunt.

EXODUS.

CAP. I.

1 Πανοικί] A παροικία. 5 ψυχαὶ] C ψυχαὶ αἱ ἐξελθοῦσαι. 7 κατίσχυον] A κατίσχυσαν. 9 μέγα] C μέγα πολύ. 10 συμβῇ ἡμῖν] A ἡμῖν συμβῇ. ὅτι] C αὐτοί. 11 τῶν ἔργων] A ἐπὶ τῶν ἔργων. 12 πειθῶ] C φιθώμ. 13 σφόδρα, σφόδρα] C σφόδρα, 15 ὄνομα] A ᾗ ὄνομα. C ἦν ὄνομα. τ̃ δευτέρας] A τῇ δευτέρᾳ. 16 εἶπεν] A C εἶπεν αὐταῖς. ὦσι] A εἰσί. περιποιεῖσθε] C περιποιήσασθε. 21 Επεὶ δὲ] A C Επειδή. ἐποίησαν] A ἐποίησαν δέ. C ἐποίησεν. 22 τεχθῇ] A ἀποτεχθῇ.

CAP. II.

1 ὃς] C ϗ. τῶν] A C ἐκ τῶν. Λευὶ] A C Λευὶ· ϗ ἔσχεν αὐτήν. 3 Επεὶ δὲ] C Επειδὴ δέ. αὐτὸ ἔτι κρύπτειν] C ἔτι κρύπτειν αὐτό. θῖβιν] A θίβιν πάπυρου. C θήκην. ἀσφαλτοπίσσῃ] C ἀσφάλτῳ ϗ πίσσῃ. 5 παρὰ τ̃] C ἐπὶ τόν. θῖβιν] C θήκην. 6 θῖβει] C θήκῃ. 8 Η δὲ εἶπεν] A Καὶ εἶπεν αὐτῇ. C Εἶπε δὲ αὐτῇ. ἐλθοῦσα] C ἀπελθοῦσα. 9 μισθὸν] A μισθόν σου. 10 Ἁδρυνθέντος] A C Ἀνδρυνθέντος. ἐγεννήθη] C ἐγένετο. ἐκ τοῦ] C ὅτι ἐκ τοῦ. 11 ἑαυτοῦ ἀδελφῶν] C ἀδελφῶν αὐτοῦ. 14 ἐφ' ἡμῶν] A C ἐφ' ἡμᾶς. 15 ᾤκησεν] A C κατῴκησεν. 16 αὐτοῦ] A C αὐτῶν. 17 ϗ ἤντλησεν αὐταῖς] C desunt. διατί] A C τί ὅτι. σήμερον] C τήμερον. 20 ἱνατί] A C ἱνατί οὕτως. οὖν] A deest. 22] A ad finem hujus versus addit, Ἔτι δὲ συλλαβοῦσα ἔτεκεν υἱὸν δεύτερον, ϗ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἐλιέζερ, λέγων, Ο γὰρ θεὸς τοῦ πατρός μου, βοηθός μου, ϗ ἐρρύσατό με ἐκ χειρὸς Φαραώ. C addit, Τὸ δὲ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἐκάλεσεν Ἐλιέζερ. ὁ γὰρ θεὸς τοῦ πατρός μου βοηθός μου. ϗ ἐρρύσατό με ἐκ χειρὸς Φαραώ. 24 ὁ θεὸς τῆς] A τῆς. 25 ἐγνώσθη] C ἐπεγνώσθη.

CAP. III.

1 γαμβροῦ] A C πενθεροῦ. ὑπὸ τὴν] C εἰς. ὄρος] A C ὄρος τοῦ θεοῦ. 2 ὁ βάτος] A C semp. fœm. gen. καίεται] C ἐκαίετο. ὅτι] C τί ὅτι. 4 τί ἐστι] A τί ἐστι κύριε; 5 λῦσαι] A λῦσον. 6 εἶπεν] A C εἶπεν αὐτῷ. κατεμβλέψαι] A C καταβλέψαι. 8 ϗ Εὐαίων] A desunt. C ponit ante Γεργεσαίων, 11 πορεύσομαι] C πορεύομαι. 12 Μωυσῇ] C πρὸς Μωϋσῆν. ἐξαποστελῶ] A ἐξαποστέλλω. 13 ἐξελεύσομαι] A C ἐλεύσομαι. ἡμῶν] C ὑμῶν. ἐρωτήσουσι] A ϗ ἐρωτήσουσι. C ϗ ἐὰν ἐρωτήσωσι. 14 θεὸς] C θεὸς πάλιν. λέγων] A C deest. 15 ἡμῶν] C ὑμῶν. & ver. 16. 16 Αἰγύπτῳ] C Αἰγύπτῳ, ἑώρακα. 17 Καὶ εἶπεν] C Καὶ εἶπα. ϗ Εὐαίων] A ponit ante Ἀμορραίων. 18 φωνῆς] A φωνῆς τῶν υἱῶν. ὁ θεὸς] A C κύριος ὁ θεός. τῷ θεῷ] A C κυρίῳ τῷ θεῷ. 19 Φαραὼ] C deest. 20 χεῖρα] A. C χεῖρά μου. 21 ἐναντίον] A C ἐνώπιον. 22 σκυλεύσατε] A συσκευάσατε. C ἐπισυσκευάσατε.

CAP. IV.

1 ἐὰν μὴ] C ἐὰν οὖν μή. 2 ἐστι] A deest. 4 τ̃ χεῖρα, ϗ] C τ̃ χεῖρά σου, ϗ. ἐκτεῖναι οὖν] A ϗ ἐκτείνας. 5 ὁ θεὸς τῶν] A C κύριος ὁ θεὸς τῶν. 6 τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐκ] A C αὐτὴν ἐκ. ὡσεὶ χιών] A λεπρῶσα, ὡσεὶ χιών. C λεπρὸς, ὡσεὶ χιών. 7 πάλιν] A αὐτῷ κύριος πάλιν. χεῖρα] A χεῖρα αὐτοῦ. ἀπεκατέστη] C ἀποκατεστάθη. αὐτῆς] C αὐτοῦ. 10 ἱκανὸς] C εὔλαλος. 11 πρὸς Μωυσῆν] C τῷ Μωϋσῇ. ὁ θεὸς A C] κύριος ὁ θεός. 12 ὁ] A C ᾧ. 16 λαλήσει] A προσλαλήσει. C λαλήσει τά. 17 ἀπέστρεψε] A ἀνέστρεψε. γαμβρὸν] A C πενθερόν. 19 Μαδιὰμ] A C γῇ Μαδιάμ. ἐπέστρεψεν] ἀπέστρεψεν. 21 Ταῖς χερσὶ] C τῇ χειρί. καρδίαν αὐτοῦ] A C αὐτοῦ τ̃ καρδίαν. 22 κύριος] A κύριος ὁ θεὸς τῶν Ἑβραίων. 23 εἰ μὲν οὖν μὴ βούλει] A σὺ δὲ οὐκ ἐβούλου. 26 A Totus hic versus deest. αὐτοῦ] C αὐτοῦ ὁ ἄγγελος. 27 κατεφίλησαν ἀλλήλους] A κατεφίλησεν αὐτόν. 28 ἀπέστειλε] C ἀπέστειλε πρὸς αὐτόν. ῥήματα] A C σημεῖα. 29 τὴν] A πᾶσαν τήν. 30 ἐλάλησεν] A ἐλάλησεν αὐτοῖς. ταῦτα] C. deest. ἐναντίον] A ἔναντι. 31 ὁ λαὸς] A αὐτοῖς ὁ λαός. ὁ θεὸς] C ὁ κύριος. προσεκύνησε] C προσεκύνησαν.

CAP. V.

1 μοὶ] C deest. 2 ἐξαποστέλλω] C ἐξαποστελῶ. 3 κυρίῳ] C deest. 5 λαὸς] A λαὸς οὗτος ἐπὶ τῆς γῆς. C λαὸς τοῦ γῆς. 7 προστεθήσεσθε] C προσθήσετε. ἡμέραν] A ἡμέραν, ϗ τὸ τῆς σήμερον. 8 πλινθείας] A C πλινθουργίας. ποιοῦσι] A ποιοῦσι, ποιήσουσι. καθ'] A ϗ καθ'. ἐπιβαλεῖς] A C ἐπιβαλεῖτε. οὐκ ἀφελεῖς οὐδὲν] A ϗ οὐκ ἀφελεῖτε οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν. C οὐκ ἀφελεῖτε ἀπ' αὐτῶν οὐδέν. ἐγερθῶμεν] A C πορευθῶμεν. 9 Βαρυνέσθω] C Βαρυνέσθωσαν. 10 ἐργοδιῶκται] A ἐργοδιῶκται τοῦ λαοῦ. οἱ γραμματεῖς] C γραμματεῖς τοῦ λαοῦ. 14 πλινθείας] A πλινθουργίας. 15 σου] C deest. 16 πλίνθον] C πλινθίαν. ποιεῖν] C ποιεῖτε. καὶ ἰδοὺ] C ἰδού. 17 πορευθῶμεν] A πορευθέντες. θεῷ] C κυρίῳ. 18 πορευθέντες] A ἀπελθόντες. οὐ δοθήσεται ὑμῖν] A C ὑμῖν οὐ δοθήσεται. 19 ἀπολείψετε τῆς] A ἀπολείψεται ἀπὸ τῆς. C ἀπολείψετε ἀπὸ τ̃. 21 ἴδοι] A C ἐπίδοι. ὑμᾶς] A ἡμᾶς. ἡμῶν] A ὑμῶν. 22 κύριον] C τ̃ θεόν. δέομαι] A C deest. τί] A C διὰ τί. 23 πεπόρευμαι] A C εἰσπεπόρευμαι. σῷ ὀνόματι] A ὀνόματί σου.

CAP. VI.

5 ὃν] C ᾗ. ὑμῶν] C μου. 5 κύριος] A κύριος ὁ θεός. τ̃ δυναστείας] C δουλείας. δουλείας] C δυναστείας αὐτῶν. A δουλείας αὐτῶν. 7 ἐμαυτῷ ὑμᾶς] C ὑμᾶς ἐμαυτῷ. λαὸν ἐμοὶ] A εἰς λαὸν ἐμοί. C εἰς λαόν. ὑμᾶς] A ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου. καταδυναστείας] C δυναστείας. 8 εἰς ἣν] C ἐφ' ἥν. ὑμῖν αὐτὴν] C αὐτὴν ὑμῖν. 11 Φαραὼ βασιλεῖ] A C πρὸς Φαραὼ βασιλέα. 12 ἔναντι] A ἐναντίον. αὐτοῖς] A αὐτοῖς τοῦ εἰσελθεῖν. ὥστε ἐξαποστεῖλαι] A ὥστε ἐξαγαγεῖν. C ἵνα ἐξαγάγῃ. 16 Γεδσὼν] A Γηρσών. & ver. 17. ϗ τὰ] C ϗ ταῦτα τά. 18 τριακοντατεία] A τριάκοντα. 20 δύο] A C ἑπτά. 22 Σεγρεὶ] C Ζεχρί. 25 ἔλαβε τῶν θυγατέρων] A ἔλαβε δὲ ἐκ τῶν θυγατέρων. C ἔλαβε τ̃ θυγατέρα. 26 αὐτοῖς ὁ θεὸς] A ὁ θεὸς αὐτοῖς. ἐκ γῆς Αἰγύπτου] A C ἐξ Αἰγύπτου. & ver. 27. 27 ϗ ἐξήγαγον] A C ὥστε ἐξαγαγεῖν.

CAP. VII.

1 δέδωκα] A ἐγὼ δέδωκα. 3 Αἰγύπτῳ] A C Αἰγύπτου. 6 οὕτως ἐποίησαν] A desunt. 7 ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ] A C desunt. 9 ἐπὶ τ̃ γῆν] A αὐτὴν ἐπὶ τ̃ γῆν. C αὐτήν. 10 ῥάβδον] A ῥάβδον αὐτοῦ. 11 Αἰγύπτου] C deest. 12 αὐτῶν] A C αὐτοῦ. 13 ἐνετείλατο] A C ἐλάλησεν. 15 ἔσῃ] C στήσῃ. 16 λατρεύσῃ] A C. λατρεύσωσι. 17 Τάδε] A Καὶ νῦν τάδε. 18 ἐποζέσει] C ὑποζέσει. ἀπὸ] A ἐκ. 19 Εἶπε δὲ] A Incipit caput 8. ἐν τῇ χειρί σου] A C desunt. ϗ ἐγένετο αἷμα] A desunt. 20 τῇ ῥάβδῳ] A C Ἀαρὼν τὴν ῥάβδον. 21 ἐκ τοῦ] C ἀπὸ τοῦ.

CAP. VIII.

1 Εἶπε δὲ] A Hic iterum incipit caput 8. 3 ἀναβάντες] A ἀναβάντες οἱ βάτραχοι. ἐπὶ τοὺς] A C εἰς τούς. 4] A C sic. καὶ ἐπὶ τ̃ λαόν σου, ϗ ἐπὶ τοὺς θεράποντάς σου. 5 βατράχους] A βατράχους ἐπὶ τὴν γῆν Αἰγύπτου. 6 βατράχους] A βατράχους ἐπὶ τὴν γῆν Αἰγύπτου. τὴν γῆν] A C πᾶσαν τὴν γῆν. 7 φαρμακίαις] A ἐπαοιδίαις. 8 περὶ ἐμοῦ] C desunt. ἐμοῦ λαοῦ] C λαοῦ μου. αὐτοὺς] A C τὸν λαόν. 9 ἐκ τῶν] C ἀπὸ τῶν. 11 ϗ ἀπὸ τῶν ἐπαύλεων] C desunt. 12 ἐβόησε] A C ἀνεβόησε. 13 καθάπερ] A καθά. 14 ὄζεσιν] A C ἐπώζεσεν. 16 ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, ϗ ἐν τοῖς τετράποσι, ϗ] C desunt. τετράποσι] A τετράποσι, ϗ ἐπὶ Φαραὼ, ϗ ἐπὶ τοὺς οἴκους αὐτοῦ, ϗ ἐπὶ τοὺς θεράποντας αὐτοῦ, ϗ ἐν παντὶ τῷ χώματι τ̃ γῆς ἐγένοντο οἱ σκνῖπες ἐν πάσῃ γῇ Αἰγύπτου. 17] A C ad finem versus addunt ἐν πάσῃ γῇ Αἰγύπτου. 20 λατρεύσωσιν] A λατρεύσῃ. 21 ἐξαποστέλλω] A ἐξαποστελῶ. C ἀποστελῶ. οἴκους ὑμῶν] A οἴκους σου. εἰς τ̃ γῆν] C ἡ γῆ. 22 ἔπεστι] A ἐπέστη. C ἐστίν. εἰδῇς] C ἴδῃς. εἰμι] C deest. ὁ θεὸς] A. κυριεύων. C desunt. 23 αὔριον] C ἐπαύριον. τοῦτο] A C τὸ σημεῖον τοῦτο. 25 ἐλθόντες] C ἀπελθόντες. κυρίῳ] C deest. γῇ] A γῇ ταύτῃ. 27 τῷ θεῷ] A C κυρίῳ τῷ θεῷ. κύριος] A C deest. 28 ἀποστέλλω] A ἐξαποστελῶ. C ἀποστελῶ. τῷ θεῷ] A C κυρίῳ τῷ θεῷ. 29 ὅδε] A ὧδε. C ἰδέ. κυνόμυια] A κυνόμυια ἀπὸ Φαραώ. C κυνόμυια ἀπό σου. 30 ηὔξατο] C προσηύξατο. 31 τῶν ... τοῦ] A ἀπὸ τῶν ... ἀπὸ τοῦ. C ἀπὸ τῶν ... τοῦ.

CAP. IX.

1 μοι λατρεύσωσι] A λατρεύσωσί μοι. 2 αὐτοῦ] C αὐτούς. 3 ἔπεσται] A C ἔσται. 4 τῷ καιρῷ ἐκείνῳ] C τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. οὐ] A C ϗ οὐ. πάντων τῶν] A πάντων τ̃ κτηνῶν τ̃. Ἰσραὴλ υἱῶν] A υἱῶν Ἰσραήλ. 7 πάντων] C deest. ἐξαπέστειλε] C ἀπέστειλε. 10 ἔλαβεν] A ἔλαβον. 12 κύριος] A C κύριος τῷ Μωυσῇ. 14 ἐξαποστέλλω] A ἐξαποστελῶ. C ἀποστέλλω. εἰδῇς] C ἴδῃς. 15 χεῖρα] A C χεῖρά μου. 16 διαγγελῇ] A διαγγέλλῃ. 18 ὕω] C βρέχω. ἕως] C ϗ ἕως. 22 ϗ τὰ] A ϗ ἐπὶ τά. 24 σφόδρα] A σφόδρα σφόδρα. τοιαύτη οὐ γέγονεν] A οὐ γέγονε τοιαύτη. ἀφ' ἧς ἡμέρας] A ἀφ' οὗ. C ἀφ' ἧς. 25 Αἰγύπτῳ] C Αἰγύπτου, πάντα ὅσα ἦν ἐν τῷ πεδίῳ. συνέτριψεν ἡ χάλαζα] A C συνέτριψε. 28 Εὔξασθε οὖν περὶ ἐμοῦ πρὸς κύριον] A Εὔξασθε οὖν πρὸς κύριον περὶ ἐμοῦ. C Προσεύξασθε οὖν πρὸς κύριον. γενηθῆναι] A παύσασθαι. ϗ πῦρ] A ϗ πῦρ ἐπὶ τ̃ γῆς. 29 κύριον] A κύριον εἰς τ̃ οὐρανόν. 30 οὐδέπω πεφόβησθε] C οὐδέποτε φοβεῖσθε. 32 ἐπλήγησαν] C ἐπλήγη. 33 ἐξέτεινε] A C ἐξεπέτασε. χεῖρας] A χεῖρας αὐτοῦ. ἔτι] C deest. 34 τ̃] A ἔτι τοῦ. Φαραὼ] A αὐτοῦ, ϗ τ̃ θεραπόντων αὐτοῦ.

CAP. X.

1 ἐσκλήρυνα] A C ἐβάρυνα. αὐτοῦ τ̃ καρδίαν] A τ̃ καρδίαν αὐτοῦ. ϗ τ̃] C ϗ τ̃ καρδίαν τ̃. 2 κύριος] A εἰμι κύριος. 4 θέλῃς σὺ] A θελήσῃς. ἐπάγω] A ἐπάξω. ταύτην τ̃ ὥραν] C ταύτῃ τῇ ὥρᾳ. 5 πεδίον τ̃ γῆς] A C πεδίον. 6 τ̃ Αἰγυπτίων] A Αἰγύπτου. ἧς] A ἧς. ἡμέρας ταύτης] A σήμερον ἡμέρας. 7 Καὶ λέγουσιν] A Λέγουσι δέ. λατρεύσωσι τῷ] A θύσωσι κυρίῳ τῷ. C λατρεύσωσι κυρίῳ τῷ. 8 ἀπέστρεψαν] A ἐπέστρεψαν. αὐτοῖς] A αὐτοῖς Φαραώ. πορευόμενοι] C πορευσόμενοι. 9 νεανίσκοις, ϗ πρεσβυτέροις] A νεανίσκοις ἡμῶν, ϗ τοῖς πρεσβύταις. ἔστι] A ἔσται. κυρίου] A C κυρίου τ̃ θεοῦ ἡμῶν. 10 εἶπε] A εἶπε Φαραώ. πρόκειται] A C πρόκειται. 11 πορευέσθωσαν δὲ] A ἀλλὰ πορευέσθωσαν. C πορεύεσθε δέ. λατρευσάτωσαν] A C λατρεύσατε. ἐκζητεῖτε] A ζητεῖτε. 12 τὴν γῆν] C τὴν γῆν Αἰγύπτου. ὃν] A ᾧ. C ὧν. 13 ἐπῆρε] C ἐξέτεινε. ϗ ὁ] A ὁ. ἀνέλαβε] A ἀνέβαλε. 14 ταύτῃ] C ταύτην. 16 κατέσπευδε] A C κατέσπευσε. 17 νῦν] C ϗ νῦν. 18 τ̃ θεὸν] A κύριον. 19 ἄνεμον ἀπὸ θαλάσσης σφοδρὸν] A ἀπὸ θαλάσσης ἄνεμον σφοδρόν. ἔβαλεν] A C ἐνέβαλεν. ἐρυθρὰν θάλασσαν] A θάλασσαν τὴν ἐρυθράν. 22 χεῖρα] A χεῖρα αὐτοῦ. 23 prius τρεῖς ἡμέρας in A C deest. 24 λατρεύσατε] C λατρεύετε. ἀλλὰ] A οὐ. ἀλλά. 26 τῷ θεῷ ἡμῶν posterius] in C deest. 28 ἔτι] C ἔτι μου. 29 εἴρηκας] A καθὼς εἴρηκας. C οὕτως εἴρηκας.

CAP. XI.

1] A C hoc modo, σὺν πάσῃ ἐκβολῇ ἐκβαλεῖ ὑμᾶς. 2 πλησίον] A πλησίον, ϗ γυνὴ παρὰ τ̃ πλησίον αὐτῆς. ita & C. sed sine αὐτῆς. 3 αὐτοῦ] C deest. τ̃ θεραπόντων] C πάντων τ̃ θεραπόντων. θεραπόντων αὐτοῦ] A θεραπόντων αὐτοῦ, ϗ ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ λαοῦ. 4 εἰσπορεύομαι] A εἰσπορεύσομαι. 7 καὶ ἐν] A ἐν δέ. ϗ τοῦ] A ϗ ἀναμέσον τ̃ υἱῶν. 8 καταβήσονται] A καταβοήσονται. 9 Εἶπε δὲ] C Καὶ εἶπε. πληθύνων πληθυνῶ] A C πληθύνω. μου τὰ σημεῖα] A C τὰ σημεῖά μου. τέρατα] A C τέρατά μου. 10 πάντα τὰ σημεῖα ϗ τὰ τέρατα ταῦτα] A τὰ σημεῖα ϗ πάντα τὰ τέρατα ταῦτα. C πάντα τὰ τέρατα ταῦτα. εἰσήκουσεν] A C ἠθέλησεν.

CAP. XII.

2 ἐστιν ὑμῖν] A ὑμῖν ἐστιν. 3 ἕκαστος posterius] in A C deest. 4 εἶναι ἱκανοὺς] A C ἱκανοὺς εἶναι. συλλήψεται] C προσλήψεται 5 ἄρσεν] A C ἄρσεν, ἄμωμον. ἀρνῶν] A ἀμνῶν. ϗ] C ϗ ἀπό. 7 ἐὰν φάγωσιν αὐτὰ] A φάγωσιν αὐτά. 9 ἀπ' αὐτῶν] A ἐπ' αὐτῷ. ἢ] A deest. 10 Οὐκ ἀπολείψεται ἀπ' αὐτοῦ] C Οὐ καταλείψετε ἀπ' αὐτῶν. ἕως πρωῒ] A εἰς τὸ πρωΐ. 11. ὑποδήματα] A ὑποδήματα ὑμῶν. βακτηρίαι] A C βακτηρίαι ὑμῶν. 13 ἐστὲ] ἔσεσθε. 14 ὑμῖν αὕτη] A αὕτη ὑμῖν. C αὕτη ὑμῖν εἰς. πάσας] A C deest. 15 ἔδεσθε] C φάγεσθε. τῆς ἡμέρας τ̃ πρώτης] A τῆς πρώτης ἡμέρας. 16 κληθήσεται] A C κεκλήσεται. 18 ἐναρχομένου] C ἀναρχομένῃ. 19 Ἰσραὴλ] A υἱῶν Ἰσραήλ. αὐτόχθοσι] C ἐν τοῖς αὐτόχθοσι. 20 ἐν παντὶ δὲ] A ἀλλ' ἐν παντί. C ἐν παντί. 21 υἱῶν] A C deest. προβάτου] A πρόβατα. 22 Λήψεσθε δὲ] A Καὶ λήψεσθε. καθίξετε τῆς] A καθίζετε ἐπὶ τῆς. C θίξετε τῆς. 23 κύριος πατάξαι] A κύριος πατάξας. 24 νόμιμον] A νόμιμον αἰώνιον. 27 Αἰγύπτῳ] A γῇ Αἰγύπτῳ. 29 ϗ ἕως πρωτοτόκου παντὸς] A C ϗ πᾶν πρωτότοκον. 30 ἀναστὰς] A C ἀνέστη. ϗ οἱ] A C ϗ πάντες οἱ. τεθνηκὼς] A τεθνηκός. 31 ϗ λατρεύσατε] A λατρεύετε. C ϗ λατρεύετε. 32 πορεύεσθε] C πορεύεσθε, καθάπερ εἰρήκατε. 33 ἐκ τῆς] A ἀπὸ τῆς. 37 Ἀπάραντες] A Ἀπῆραν. 39 ἐπιμεῖναι] A C ὑπομεῖναι. 40 κατοίκησις] A παροίκησις. κατῴκησαν] A παρῴκησαν. Χανάαν] A Χαναάν, αὐτοὶ ϗ οἱ πατέρες αὐτῶν. C eadem, sed post κατῴκησαν. 41 ἡ δύναμις] C στρατιά. νυκτός. Προφυλακὴ] C Νὺξ προφυλακῆς. 44 οἰκέτην] A C οἰκέτην τινός. 45 ἢ] A καί. 46 βρωθήσεται] A βρωθήσεται, οὐ καταλείψετε ἀπὸ τῶν κρεῶν εἰς τὸ πρωΐ. συντρίψετε] C συντρίψητε. 47 υἱῶν] C deest. αὐτὸ] A τοῦτο. 48 πρὸς ὑμᾶς] C ἐν ὑμῖν. ποιῆσαι] A ϗ ποιήσῃ. C ϗ ποιῇ.

CAP. XIII.

2 ἐμοὶ] A ὅτι ἐμοί. C ἐμόν. 3 ἐκ γῆς Αἰγύπτου] A C ἐξ Αἰγύπτου 5 ἡνίκα] A deest. C hoc ordine. ϗ Εὐαίων, ϗ Γεργεσαίων, ϗ Αμορραίων, ϗ Φερεζαίων, ϗ Ἰεβουσαίων. 6 κυρίου] C κυρίῳ. 7 ἐν] C deest. 8 Καὶ] A deest. μοι] C μου. 9 σημεῖον] A C εἰς σημεῖον. ὁ θεὸς] A C desunt. 10 φυλάξασθε] C φύλαξαι. δώσει] A δῷ. 12 ἀφελεῖς] A C ἀφοριεῖς. ἢ] C deest. ἁγιάσεις] A ἁγιάσεις αὐτά. C deest. 13 ἀλλάξεις] A ἀλλάξεις αὐτό. 14 καὶ] A deest. κύριος ἡμᾶς] A C ἡμᾶς κύριος. 15 ἀπέκτεινε] ἀπέκτεινε κύριος. πρωτοτόκων ... πρωτοτόκων] A πρωτοτόκου ... πρωτοτόκου. θύω] A C θύω τῷ κυρίῳ. τῷ κυρίῳ] C desunt. 17 ἀποστρέψῃ] C ἀποστρέφῃ. 19 ὥρκισεν] A C ὥρκισεν Ἰωσήφ. ὑμᾶς κύριος] A κύριος ὑμᾶς. 22 Οὐκ ἐξέλιπεν δὲ] C Καὶ οὐκ ἐξέλιπεν. A Τοῦ φαίνειν δὲ αὐτοῖς οὐκ ἐξέλιπεν. τοῦ λαοῦ παντὸς] A C παντὸς τοῦ λαοῦ.

CAP. XIV.

3 τῷ λαῷ αὐτοῦ] C desunt. οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ] A C περὶ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. 4 αὐτῶν] C αὐτούς. στρατιᾷ] A στρατείᾳ. εἰμὶ] C deest. 5 ἐποιήσαμεν] A C πεποιήκαμεν. τοῦ ἐξαποστεῖλαι] A ἐξαποστείλαντες. 6 οὖν] A δέ. 7 λαβὼν] A C ἔλαβεν. 8 καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ] A C desunt. ἐξεπορεύοντο] A ἐπορεύοντο. 9 εὗρον] A C εὗρον. στρατιὰ] A στρατεία. καὶ οἱ ἱππεῖς, καὶ ἡ στρατιὰ αὐτοῦ] C καὶ ἡ στρατιὰ αὐτοῦ, καὶ οἱ ἱππεῖς αὐτοῦ. 10 προσῆγε] C προσῆγεν. καὶ οἱ] A C καὶ ἰδοὺ οἱ. 11 γῇ] A C deest. ἐξ] A ἡμᾶς ἐξ. 12 πρὸς σὲ ἐν Αἰγύπτῳ, λέγοντες] A ἐν Αἰγύπτῳ πρὸς σὲ λέγοντες. κρεῖσσον γὰρ] C κρεῖσσον γὰρ ἡμῖν. 13 ἐστὲ] ἑστήκετε. 14 σιγήσετε] C σιγήσεσθε. 16 τῇ ῥάβδῳ] A C τὴν ῥάβδον. 18 εἰμι] C deest. 20 Ἰσραὴλ καὶ ἔστη] A τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. σκότος, καὶ γνόφος] C γνόφος, καὶ σκότος. 21 ὑπήγαγε] C ἐπήγαγε. ἐσχίσθη] A C διεσχίσθη. 23 Καὶ κατεδίωξαν] A C Κατεδίωξαν δέ. καὶ πᾶς ἵππος] A C πᾶσα ἡ ἵππος. 24 ἐπὶ τὴν] A εἰς. παρεμβολὴν τῶν Αἰγυπτίων] A παρεμβολὴν αὐτῶν. 25 περὶ] A C ὑπέρ. 26 καὶ τοὺς] A C καὶ ἐπὶ τούς. 27 ἀπεκατέστη] C ἀπεκατεστάθη. ὑπὸ] C ἐπί. μέσον] A C εἰς μέσον. 28 καὶ οὐ κατελείφθη] A οὐκ ἀπελείφθη. 29 αὐτοῖς] C αὐτῆς. 30 εἶδεν Ἰσραὴλ] A εἶδον υἱοὶ Ἰσραήλ. 31 Εἶδε δὲ] C Καὶ ἴδεν. ἦσε] C ἦσαν. λέγοντες] A τοῦ λέγειν. C deest.

CAP. XV.

4 κατεπόθησαν] A C κατεπόντισεν. 7 κατέφαγεν] C καὶ κατέφαγεν. 8 ἐπάγη τὰ] A C ἐπάγη καὶ τά. 11 θαυμαστὸς ἐν δόξαις] C θαυμαστῶς ἐνδόξως. 16 τρόμος, καὶ φόβος] C A φόβος, καὶ τρόμος. 17 κατηρτίσω] A C κατειργάσω. 18 βασιλεύων τὸν] C βασιλεύων εἰς τόν. 20 Λαβοῦσα] A C Ἔλαβε. 23 πιεῖν] A C πιεῖν ὕδωρ. ἐπωνόμασε] A C ἐπωνομάσθη. 24 ἐπὶ Μωϋσῆν] A κατὰ Μωϋσῆν. 25 αὐτῷ] C deest. 26 ἀκοῇ] C deest. ἐναντίον] A ἐνώπιον. ἐνωτίσῃ ταῖς ἐντολαῖς] A C ἐνωτίσῃς τὰς ἐντολάς. ἐπήγαγον] A ἐπήγαγες. ὁ θεός σου] A C desunt. 27 Καὶ ἤλθοσαν] C Καὶ γὰρ ἦλθον.

CAP. XVI.

1 ἤλθοσαν] A ἦλθον. C ἦλθε. 5 ἐν τῇ] C τῇ. 6 Καὶ εἶπε] C Εἶπε δέ. 7 εἰσακοῦσαι] A εἰσακοῦσαι κύριον. 9 τὸν γογγυσμὸν ὑμῶν] C ὑμῶν τὸν γογγυσμόν. 12 ἐγὼ] C ἐγώ εἰμι. 13 περὶ] A C περὶ δέ. 15 αὐτοῖς] A C πρὸς αὐτούς. 16 Τοῦτο] A Καὶ τοῦτο. σὺν τοῖς συσκηνίοις] A ἐν τοῖς συσκηνίοις. C ἐν ταῖς σκηναῖς. 17 ὁ … ὁ] A ᾧ … ᾧ. 18 μετρήσαντες] A ἐμέτρησαν. ὁ … ὁ …] A ᾧ … ᾧ. 19 ἀπ' αὐτοῦ εἰς τὸ πρωῒ] A εἰς τὸ πρωῒ ἀπ' αὐτοῦ. 20 εἰσήκουσαν] A C ἤκουσαν. ἐπ' αὐτοῖς Μωυσῆς] A Μωυσῆς ἐπ' αὐτούς. 23 οὐ] A C deest. πέψετε … ἕψετε] A πέψεται … ἕψεται. εἰς τὸ] A τό. 24 καταλίπητε] A C κατέλιπον. καθὼς] C καθάπερ. ἐν αὐτῷ] C αὐτῷ. 25 Εἶπε δὲ] A Εἶπε δὲ αὐτοῖς. σάββατα σήμερον τῷ κυρίῳ] A σάββατα ἀνάπαυσις τῷ κυρίῳ. σήμερον] C σάββατον τῷ κυρίῳ, σήμερον. εὑρεθήσεται] A εὑρήσετε. 26 σάββατα] C σάββατον. ἔσται] A εὑρήσετε. 27 ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἐξήλθοσαν] A ἡμέρᾳ ἑβδόμῃ, καὶ ἐξῆλθον. 29 ἕκαστος] A ἕκαστος παρ' ἑαυτῷ. ὑμῶν] C ὑμῶν παρ' ἑαυτῷ. μηδεὶς] A μηδεὶς ὑμῶν. C μήτις ὑμῶν. 32 Εἶπε δὲ] A Εἶπε δὲ αὐτοῖς. 33 πρὸς Ἀαρὼν] C τῷ Ἀαρών. 35 τὴν οἰκουμένην] A γῆν οἰκουμένην. ἔφαγον τὸ μὰν] A C τὸ μὰν ἔφαγον.

CAP. XVII.

1 κυρίου] A θεοῦ. παρενεβάλοσαν] A C παρενέβαλον. πιεῖν] C ὥστε πιεῖν. 2 λέγοντες] A καὶ ἔλεγον. μοὶ] C μέ. 3 διεγόγγυζεν ἐκεῖ ὁ] A διεγόγγυζεν ὁ. C ἐγόγγυζεν ὁ. ἵνα τί τοῦτο] C τί τοῦτο, ὅτι. κτήνη] A κτήνη ἡμῶν. 5 σεαυτῷ] A C μετὰ σεαυτοῦ. πορεύσῃ] C πορεύου. 6 Ὅδε] C Ἰδέ. ἐκεῖ πρὸ τοῦ σε] A πρὸ τοῦ ἐκεῖ σε. ἐποίησε δὲ] A καὶ ἐποίησε. 9 ἐπίλεξαι] A C ἐπίλεξον. δυνατοὺς] A deest. 10 ἐξελθὼν] A deest. 14 εἰς βιβλίον] A C ἐν βιβλίῳ. δὸς] C δώσεις. 15 καταφυγή μου] A μου καταφυγή.

CAP. XVIII.

1 γαμβρὸς] A πενθερός, per totum caput. 3 αὐτῆς] A C αὐτοῦ. αὐτῶν] A deest. 5 ἐξῆλθεν] A C ἦλθεν. ἐπ' ὄρους] A εἰς τὸ ὄρος. 6 ὁ γαμβρός σου Ἰοθὸρ] A Ἰωθὼρ ὁ πενθερός σου. γυνὴ] A C γυνή σου. δύο] C deest. 7 γαμβρῷ] A πενθερῷ αὐτοῦ. C γαμβρῷ αὐτοῦ, & vers. 8. αὐτοὺς] A αὐτοὺς Μωϋσῆς. 8 πᾶσι] A C deest. 9 ὅτι] C καὶ ὅτι. αὐτοὺς] A C αὐτοὺς κύριος. 10 αὐτοὺς] A C τὸν λαὸν αὐτοῦ. 13 δείλης] A C ἑσπέρας. 14 ποιεῖ] A C ἐποίει. λέγει] C λέγει αὐτῷ. σὺ] A deest. περιέθεν] C περί. 15 ὅτι] C αὐτοῦ, ὅτι. πρός με ὁ λαὸς] A ὁ λαὸς πρός με. 18 ἀνυπομονήτῳ] A deest. 21 θεοσεβεῖς] A C καὶ θεοσεβεῖς. ἐπ' αὐτῶν] A αὐτοὺς ἐπ' αὐτούς. C αὐτοὺς ἐπ' αὐτοῖς. δεκαδάρχους] A δεκαδάρχους, καὶ γραμματοεισαγωγεῖς. 23 κατισχύσει] C καὶ κατισχύσει. 24 καὶ] A C αὐτοῦ, καί. ὅσα] A πάντα ὅσα. 25 δεκαδάρχους] A C δεκαδάρχους, καὶ γραμματοεισαγωγεῖς. 26 ἐκρίνοσαν] A C ἔκρινον. πᾶν δὲ] A C τὸ δὲ ῥῆμα τό. ἀνεφέροσαν] A C ἀνέφερον. ἐκρίνοσαν] A C ἔκρινον. 27 ἑαυτοῦ γαμβρὸν] A πενθερὸν αὐτοῦ.

CAP. XIX.

1 ἤλθοσαν] A ἦλθον. 2 ἤλθοσαν] A C ἦλθον. 4 προσηγαγόμην] C προσήγαγον. 5 ἐμῆς φωνῆς] A φωνῆς μου. 7 ἐκάλεσε τοὺς] A ἐλάλησε πρὸς τούς. λαοῦ καὶ] A λαοῦ, καὶ εἶπε, καί. 8 τούτους] A C τοῦ λαοῦ. 10 ἱμάτια] C ἱμάτια αὐτῶν. 12 ἑαυτοῖς] C ὑμῖν ἑαυτοῖς. 13 κτῆνος … ἄνθρωπος] C ἄνθρωπος … κτῆνος. ὅταν] A ὅταν δέ. C ὅτ' ἂν δέ. καὶ ἡ νεφέλη] C desunt. 14 Κατέβη δὲ] C Καὶ κατέβη. ἱμάτια] A C ἱμάτια αὐτῶν. 16 νεφέλη γνοφώδης] A C νεφέλαι γνοφώδεις. ὁ ἐν] C ὃς ἦν ἐν. 17 ὑπὸ τὸ ὄρος] C ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινά. 18 Τὸ ὄρος] C τὸ δὲ ὄρος. ἐπ' αὐτὸ τὸν θεὸν] A C τὸν θεὸν ἐπ' αὐτό. καὶ ἀνέβαινεν] C ἀνέβαινε δέ. 19 ἐλάλησεν] A C ἐλάλει. 21 ὁ θεὸς] C ὁ κύριος. Μωϋσῆν] A αὐτόν. ἐξ] C ἀπ'. 22 Καὶ οἱ ἱερεῖς οἱ ἐγγίζοντες] A οἱ δὲ ἐγγίζοντες ἱερεῖς. κυρίῳ τῷ θεῷ] C τῷ κυρίῳ. 23 προσαναβῆναι πρὸς] C ἀναβῆναι εἰς.

CAP. XX.

1 τούτους] A τούτους πρὸς Μωϋσῆν. 2 ὅστις ἐξήγαγον] A ὁ ἐξαγαγών. 5 ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς] A C ἐπὶ τρίτην, καὶ τετάρτην γενεάν. 7 ὁ θεός σου] A C desunt. 10 ὁ υἱὸς] A οἱ υἱοί. 13 Οὐ μοιχεύσεις. Οὐ κλέψεις. Οὐ φονεύσεις] A C Οὐ φονεύσεις. Οὐ μοιχεύσεις. Οὐ κλέψεις. 17 κτήνους] C σκεύους. 18 Καὶ πᾶς] A Πᾶς δέ. 19 θεὸς, μὴ] A C θεὸς, μήποτε. 21 ὁ λαὸς] A C πᾶς ὁ λαός. εἰσῆλθεν] C ἦλθεν. 23 ὑμῖν αὐτοῖς] A C ἑαυτοῖς. 24 ὑμῶν prius] C deest. 25 ποιῇς] A C ποιήσῃς. αὐτοὺς] A αὐτό. 26 ἐν] A deest. ἂν] A deest. ἀποκαλύψῃς] C ἀνακαλύψῃς.

CAP. XXI.

1 Παραθήσῃ] A C παραθήσεις. 2 τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἔτει] A τῷ δὲ ἔτει τῷ ἑβδόμῳ. ἀπελεύσεται ἐλεύθερος] A ἐξαποστελεῖς αὐτὸν ἐλεύθερον. 3 ἐξελεύσεται καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ] A καὶ ἡ γυνὴ συνεξελεύσεται μετ' αὐτοῦ. C καὶ γυνὴ συνεξελεύσεται μετ' αὐτοῦ. 4 καὶ ἐὰν] A C ἐάν. κύριος] C κύριος αὐτοῦ. τέκῃ] A τεκνῶ. υἱοὺς ἢ] A υἱοὺς καί. ἔσται] C ἔσονται. ἐξελεύσεται] A ἐξελεύσεται μετ' αὐτοῦ. 5 παιδία] A παιδία μου. 6 ἐπὶ τὴν] A C πρὸς τήν. ὁ κύριος αὐτοῦ] A C αὐτοῦ ὁ κύριος. 8 εὐαρεστήσῃ] A εὐαρεστῇ ἐν ὀφθαλμοῖς. ἣν αὐτῷ καθωμολογήσατο] A ἣν οὐ καθωμολογήσατο αὐτήν. C ἣν αὐτὸς καθωμολογήσατο αὐτήν. ὅτι] A διότι. 9 υἱῷ] A C υἱῷ αὐτοῦ. 13 Ὁ δὲ] A Εἰ δέ. C Ἐὰν δέ. 14 καταφύγῃ, ἀπὸ] A καταφύγῃ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ἀπό. 16 τελευτήσει θανάτῳ] A C θανάτῳ τελευτάτω. 17 τελευτάτω] C τελευτήσει. 18 Ἐὰν δὲ λοιδορῶνται] C Ἐὰν διαμάχωνται. πατάξωσι] C πατάξῃ τις. κοίτην] A κλίνην. 19 ῥάβδου] C ῥάβδον αὐτοῦ. 21 ἐκδικηθήτω] A C ἐκδικηθήσεται. 22 δώσει] A C καὶ δώσει. 27 Ἐὰν δὲ τὸν] C Ἐὰν δέ τις τόν. 29 ᾖ] A τις ἦν. ὁ ταῦρος λιθοβοληθήσεται] A λιθοβοληθήσεται ὁ ταῦρος. ἐπιβληθῇ] A ἐπιβαρυνθῇ. 31 ἢ θυγατέρα κερατίσῃ] C κερατίσῃ, ἢ θυγατέρα. 35 τὸν ταῦρον τὸν τεθνηκότα] A τὸν τεθνηκότα ταῦρον. 36 ἡμέρας] A deest. ὁ δὲ τετελευτηκὼς] A τὸ δὲ τετελευτηκός.

CAP. XXII.

1 ἢ] A αὐτό, καί. C αὐτό, ἤ. 3 ἀνατείλῃ ὁ ἥλιος] A ὁ ἥλιος ἀνατείλῃ. 4 κλέμματος] C κλέμματος αὐτοῦ. 5 καὶ τὰ] C ἢ τά. 9 ὅ,τι δ' ἂν ᾖ] A ὅ,τι ἐὰν ὀμνῇ. πλησίον] C πλησίον αὐτοῦ. 10 μόσχον, ἢ πρόβατον] C πρόβατον, ἢ μόσχον. 11 τοῦ θεοῦ] A ἐκ τοῦ θεοῦ. αὐτὸν] A αὐτός. καθόλου τῆς] A μεταχεῖν καθόλου τῆς. C ἐπὶ τῆς. οὐκ] A C οὐ μή. 12 κυρίῳ] C κυρίῳ αὐτοῦ. 14 κύριος] C κύριος αὐτοῦ. ἀποτίσει] C ἀποτινύων ἀποτίσει. 15 κύριος] A C κύριος αὐτοῦ. 16 αὐτῷ γυναῖκα] A ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. C ἑαυτῷ γυναῖκα. 17 ἀποτίσει] A ἀποτίσει αὐτός. 18 περιποιήσετε] A C περιβιώσετε. 16 Πᾶν] C Πάντα. αὐτοὺς] A deest. 20 θανάτῳ] A deest. C ἑτέροις. 22 κακώσετε] C κακώσετε αὐτούς. 23 κακίᾳ] C deest. κεκράξαντες] C κράξαντες. 24 παιδία] C τέκνα. 25 σοὶ] C σοῦ. 26 αὐτῷ] C αὐτὸ αὐτῷ. 28 οὐ κακῶς ἐρεῖς] A C οὐκ ἐρεῖς κακῶς. 30 τῇ δὲ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ] A C τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ. 31 κρέα] C κρέας ἐν ἀγρῷ.

CAP. XXIII.

1 συγκαταθήσῃ] A συγκατατεθήσῃ. C συγκαθίσῃ. 2 ἐκκλῖναι μετὰ τῶν πλειόνων, ὥστε] C desunt. ἐκκλῖναι] A ἐγκλῖναι. ἐκκλεῖσαι] A C ἐκκλῖναι. 5 συναρεῖς] A C συνεγερεῖς. 7 ῥήματος] C κρίματος. 8 οὐ] A οὐ μή. 9 οὐ θλίψετε] A C οὐ κακώσετε, οὐδὲ μὴ θλίψετε. ὑμεῖς γὰρ] A ἐπεὶ ὑμεῖς. 11 ὑπολειπόμενα] A ὑπολελειμμένα. ἔδεται τὰ ἄγρια θηρία] A ἔδεται τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ. C ἔδεται τὰ θηρία τὰ ἄγρια. 12 ἀνάπαυσις] A C ἀναπαύσῃ. 13 εἴρηκα] A λελάληκα. ἀναμνησθήσεσθε] C ἀναμνήσεσθε. οὐ μὴ] C οὐδ' οὐ μή. 14 ἑορτάσατε] A ἑορτάσετε. C ἑορτάζετε. 15 ποιεῖν] A deest. 18 ἐμπλατυνῶ] C πλατυνῶ. τὰ ὅριά σου] A τὰ ὅριά σου, οὐκ ἐπιθυμήσει οὐδεὶς τῆς γῆς σου. θυμιάματος] C τοῦ θύματος. κοιμηθῇ] A κοιμηθήσεται. 22 καὶ μὴ] C μή. αὐτῷ] A deest. 22] Totus hic versus usque ad ἐὰν ἀκοῇ &c. in A C deest. ἀκοῇ ἀκούσητε posterius] A ἀκούσῃς. C ἀκοῇ ἀκούσῃς. τῆς φωνῆς μου] C ἐμῆς φωνῆς. ποιήσητε] A C ποιήσῃς. ἂν εἴπω] C ἐντέλλομαι. 23 αὐτοὺς] A αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου ὑμῶν. 24 οὐδὲ μὴ] C οὐδ' οὐ μή. καθελεῖς] A καθελεῖς τοὺς βωμοὺς αὐτῶν. C καθελεῖς αὐτούς. 26 ἄγονος, οὐδὲ στεῖρα. C ἐν ὑμῖν ἄτεκνος, οὐδὲ ἄγονος, οὐδὲ στεῖρα. ἀναπληρῶν] C deest. 27 φόβον] C φόβον μου. εἰσπορεύῃ] C εἰσπορεύσῃ. 28 ἐκβαλεῖς] A C ἐκβαλῶ. 29 αὐτοὺς] C αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου. 31 ἕως] C καὶ ἕως. τοῦ μεγάλου ποταμοῦ] A τοῦ ποταμοῦ τοῦ μεγάλου. 32 συγκαταθήσῃ] C συγκαθίσῃ. αὐτῶν] C αὐτῶν οὐ θέσεις. 33 ἐγκαθήσονται] A συγκαταθήσονται. ἁμαρτεῖν] A C ἁμαρτάνειν.

CAP. XXIV.

4 κυρίου] C deest. 5 τῷ θεῷ] A κυρίῳ τῷ θεῷ. 6 κρατῆρας] A C κρατῆρα. τοῦ αἵματος posterius] A deest. πρὸς τὸ] C ἐπὶ τό. 7 εἶπαν] C εἶπεν. 10 τῆς γερουσίας] A C τῶν πρεσβυτέρων. 11 εἰσήκει] A εἰσήκει ἐκεῖ. 13 εἶπαν] A εἶπεν. 14 ἀναστρέψωμεν] C ἂν ἐπιστρέψωμεν. 15 καὶ Ἰησοῦς] A C desunt.

CAP. XXV.

2 Ἰσραὴλ] A Ἰσραήλ, καὶ λάλησον. καὶ λάβετε] A λάβετέ μοι. C καὶ λαβέτωσαν. καρδίᾳ καὶ] A καρδίᾳ αὐτῶν. 3 καὶ … καὶ] A desunt. 4 καὶ … καὶ … καὶ] A C desunt. 7 σαρδίου] A C σαρδίους, καὶ ἔλαιον εἰς τὴν φαῦσιν, θυμιάματα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος. 9 σοὶ δεικνύω] A C δεικνύω σοι. οὕτω] C καὶ οὕτω. 12 κλίτη] A κλίτη αὐτῆς. 13 ξύλα ἄσηπτα] A C ἐκ ξύλων ἀσήπτων. αὐτὰ] A C αὐτούς. 15 κιβωτοῦ] A διαθήκης. C κιβωτοῦ τῆς διαθήκης. 17 χρυσίου] A χρυσίου χυτοῦ. 18 χρυσοτορευτὰ] A C χρυσᾶ τορευτά. 19 χερούβ] A δὲ χερουβίμ. C χερουβίμ. καὶ χερούβ ἕνα. A καὶ ἕνα. 20 οἱ χερουβὶμ] A C οἱ δύο χερουβίμ. ὂν] A C deest. 21 ἂν δῶ] C δώσω. 23 χρυσίου χρυσίου καθαροῦ] C ἐκ ξύλων ἀσήπτων. A ξύλου ἀσήπτου. 25 τῇ στεφάνῃ κύκλῳ] C κύκλῳ τῇ στεφάνῃ. 26 ποιήσεις] C ποιήσεις αὐτῇ. στεφάνην] C στρεπτὴν στεφάνην. 29 ἐκ] C deest. 30 ἐναντίον] C ἐνώπιον. 33 τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ] A καλαμίσκῳ τῷ ἑνί. 35 Ὁ] C Ὡς. τέσσαρες] C δύο. καὶ ἐν τῇ λυχνίᾳ τέσσαρες κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκοις] C desunt. 36 Οἱ σφαιρωτῆρες καὶ οἱ καλαμίσκοι] C καὶ οἱ καλαμίσκοι, καὶ οἱ σφαιρωτῆρες. ὅλη τορευτὴ] C ὅλοι τορευτοί. 37 λύχνους, καὶ] A C λύχνους αὐτῆς, καί. προσώπου] C προσώπου αὐτῆς. 38 ποιήσεις] C deest. 39] A C hoc modo legunt, Τάλαντον χρυσίου καθαροῦ ποιήσεις πάντα τὰ σκεύη ταῦτα. 40 δεδειγμένον] C δειχθέντα.

CAP. XXVI.

1 Τὴν σκηνὴν] A τῇ σκηνῇ. χερουβὶμ] C adjungit verbis sequentibus. 3 συνεχόμεναι] C ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι. τῇ ἑτέρᾳ] A C ἐκ τῆς ἑτέρας. 4 αὐτοῖς] C deest. 5 Πεντήκοντα] A C Πεντήκοντα δέ. ἀλλήλαις εἰς ἑκάστην] A C εἰς ἀλλήλας ἑκάστη. sed A ἑκάστῃ. 6 Καὶ] C deest. μιᾶς] A C μιᾶς ἔσται. 8 πήχεων τὸ] A πήχεων ἔσται τό. 10 τῆς δευτέρας. A τῇ δευτέρᾳ. 11 ἀγκυλῶν] A ἀγκυλῶν τῶν κεφαλίδων. 12 ὑπολελειμμένον] C ὑπολειπόμενον. εἰς] A C deest. ὑποκαλύψεις] A C ἐπικαλύψεις. 13 Πῆχυν] A Πῆχυν ἕνα. καὶ πῆχυν ἐκ τούτου] A καὶ πῆχυν ἐξ ἐκείνου. ἐκ τοῦ μήκους] A τοῦ μήκους ἐκ. ἔσται] A C καὶ ἔσται. 14 τῇ σκηνῇ] C τῆς σκηνῆς. 17 πᾶσι] A ἐπὶ πᾶσι. τῇ σκηνῇ] A C σκηνῆς. 18 εἴκοσι στύλοις ἐκ] A εἴκοσιν ἐκ. βορρᾶν] C νότον. 20 νότον] C βορρᾶν. 23 ἔσται] A C ἔσονται. 24 ἔσονται ἴσοι] A ἔσονταί σοι. ταῖς δυσὶ γωνίαις] C ταῖς γωνίαις ταῖς δυσίν. 25 δύο βάσεις τῷ &c] A hoc ordine legit, δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ. C addit tertium, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί. 26 πέντε] A πέντε μοχλούς. τῷ ἑνὶ στύλῳ] C τοῖς στύλοις. & versu sequenti. 33 τῶν στύλων] A C τοὺς στύλους. ἐσώτερον] A ἐνδότερον. 35 ἐπιθήσεις] A C θήσεις. 36 τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς] A τῇ θύρᾳ. C desunt. 37 στύλοις] A στύλοις ἀσήπτοις.

CAP. XXVII.

4 ὑπὸ] A C ἐπί. 6 τῷ θυσιαστηρίῳ ἀναφορεῖς] C ἀναφορεῖς τῷ θυσιαστηρίῳ. 7 ἀναφορεῖς] A οἱ φορεῖς. κατὰ πλευρὰ] A κατὰ τὰ δύο πλευρά. 8 ποιήσεις αὐτὸ] A ποιήσεις. 9 λίβα] A νότον. 10 ψαλίδες] A C ψαλίδες αὐτῶν. 11 ἀπηλιώτην] A C βορρᾶν. στῦλοι αὐτῶν] στῦλοι. καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι] A desunt. κρίκοι] A C κρίκοι αὐτῶν. βάσεις αὐτῶν] A C βάσεις. 13 νότον] A C ἀνατολάς. 14 τὸ ὕψος τῶν ἱστίων] C τῶν ἱστίων τὸ ὕψος. 16 κεκλωσμένης] A νενησμένης. αὐτῶν … αὐτῶν] C αὐτοῦ … αὐτοῦ. 19] A ad finem hujus versus addit, καὶ ποιήσεις ἱμάτια ὑακίνθινα, καὶ πορφύραν, καὶ κόκκινα, τοῦ λειτουργεῖν ἐν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἁγίοις. χαλκαῖ] A C deest. αὐτὸ] A αὐτόν.

CAP. XXVIII.

1 αὐτοῦ, καὶ ἐκ] C αὐτοῦ ἐκ. 7 συνέχουσαι ἔσονται αὐτῷ] A ἔσονται αὐτῷ συνέχουσαι αὐτῷ. C ἔσονται αὐτῷ συνέχουσαι. 8 καθαροῦ] C deest. 9 λίθους σμαράγδου] C σμαράγδους. 12 μνημοσύνου] C μνημόσυνον. ἔναντι] C ἐναντίον. 13 ἀσπιδίσκας] A ἀσπίδας. 15 ἔργων] A C ἔργον. ῥυθμὸν] C ἀριθμόν. κεκλωσμένου] C νενησμένου. αὐτοῦ] A C deest. 16 ὕφασμα κατάλιθον] A ὑφάσματι κατὰ λίθον. 19 λιγύριον] A ἀργύρεον. 20 βηρύλλιον] C βήρυλλος. συνδεδεμένα] A C καὶ συνδεδεμένα. 21 δεκαδύο κατὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν] A δώδεκα ἔναντι κυρίου ἐπὶ τῶν δύο ὤμων αὐτοῦ, δώδεκα κατὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν κατὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν. ἕκαστος] A C ἑκάστου. δεκαδύο] A C τὰς δώδεκα. 22 ἐκ] A deest. χρυσίου καθαροῦ, Pro duobus versibus sequentibus, Comp. habet versus septem hoc ordine. 23 Καὶ ποιήσεις ἐπὶ τὸ λογεῖον δύο δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπιθήσεις τοὺς δύο δακτυλίους τοὺς χρυσοῦς ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς ἀρχὰς τοῦ λογείου. 24 Καὶ ἐπιθήσεις τοὺς κρωσσούς, καὶ τὰ ἁλυσιδωτὰ χρυσίου ἐπὶ τοὺς δύο δακτυλίους ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ λογείου. 25 Καὶ δύο κλίτη τῶν δύο κροσσῶν ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ δύο ἐμπλόκια, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος ἐξ ἐναντίας κατὰ πρόσωπον. 26 Καὶ ποιήσεις δύο δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ δύο πτερύγια τοῦ λογείου, ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀπ' ἄκρου τοῦ ὀπισθίου τῆς ἐπωμίδος ἔσωθεν. 27 Καὶ ποιήσεις δύο δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπιθήσεις ἐπ' ἀμφοτέρους τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος κάτωθεν αὐτοῦ, κατὰ πρόσωπον κατὰ τὴν συμβολὴν ἄνωθεν τῆς συνυφῆς τῆς ἐπωμίδος. 28 Καὶ σφίγξεις τὸ λογεῖον ἀπὸ τῶν δακτυλίων τῶν ἐπ' αὐτοῦ εἰς τοὺς δακτυλίους τῆς ἐπωμίδος συνεχομένους ἐκ τῆς ὑακίνθου, συμπεπλεγμένους εἰς τὸ ὕφασμα τῆς ἐπωμίδος, ἵνα μὴ χαλᾶται τὸ λογεῖον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος. 29 Καὶ λήψεται Ἀαρὼν τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἐπὶ τοῦ λογείου τῆς κρίσεως, ἐπὶ τοῦ στήθους, εἰσιὼν εἰς τὸ ἅγιον μνημόσυνον ἐναντίον τοῦ θεοῦ. 30 οἴσει] A θήσει] C εἰσοίσει. 32 ὤαν ἔχον] C ᾧ ἀνέχον. male. συμβολὴν] A συμπλοκήν. 33 ὑπὸ τὸ] A C ἐπὶ τό. τὸ αὐτὸ] A C τὸ δὲ αὐτό. 39 κοσυμβωτοὶ] A C κόσυμβοι. 43 ἕξει] A ἄξει. ἢ] A deest. προσπορεύωνται] C προσπορεύονται. πρὸς ἑαυτοὺς] A ἐφ' ἑαυτούς.

CAP. XXIX.

1 ἁγιάσεις] A ἁγίασαι] C ἁγιάσαι. μοὶ αὐτοὺς] C μοί. δὲ] A C deest. ἀμώμους δύο] C δύο ἀμώμους. 3 καὶ προσοίσεις] A οἴσεις, καὶ προσοίσεις. 4 τὰς θύρας] C τὴν θύραν. 5 αὐτῷ] A C αὐτό. 9 Ἀαρὼν τὰς χεῖρας αὐτοῦ] A C τὰς χεῖρας Ἀαρών. 10 παρὰ τὰς θύρας] C παρὰ τὴν θύραν. 12 θήσεις] A ἐπιθήσεις. 14 κρέατα] C κρέα. ἁμαρτίας] C ἁμαρτία. 16 αὐτὸν] A C τὸν κριόν. προσχεῖς] A προσεκχεεῖς. πρὸς] A C ἐπί. 17 κατὰ] A καὶ τά. 18 ὅλον τὸν κριὸν] A τὸν κριὸν ὅλον. ὁλοκαύτωμα] A ὁλοκαυτώματα. 20 καὶ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς δεξιᾶς χειρὸς] C desunt. τῆς δεξιᾶς χειρὸς] A τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς. 21 τοῦ ἀπὸ] A desunt. 22 κατακάλυμμα] C κάλυμμα. κοιλίαν] A κοιλίαν αὐτοῦ. ὑπ'] C ἐπ'. 24 αὐτὰ] A αὐτούς. κυρίου] A hic repetit, καὶ ἐπιθήσεις τὰ πάντα ἐπὶ τὰς χεῖρας Ἀαρών. 25 λήψῃ] A δέξῃ. ἀνοίσεις] A ἀνήσεις. 28 ἀφόρισμα τοῦτο, καὶ ἀφαίρεμα] A ἀφαίρεμα τοῦτο, καὶ ἀφόρισμα. C ἀφαίρεμα τοῦτο, καὶ ἀφαίρεμα. τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ posterius] A C deest. 30 ὁ ἱερεὺς ὁ] A ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας. C ὁ ἱερεύς. τοῖς ἁγίοις] C τῷ ἁγίῳ. 33 καὶ] C deest. 34 πρωῒ] A πρωΐ, καί. 35 τὰς χεῖρας αὐτῶν] C αὐτῶν τὰς χεῖρας. 37 τοῦ ἁγίου] C ἁγίων] A τῶν ἁγίων. 38 ἃ] A ὅσα. τοῦ θυσιαστηρίου] C τὸ θυσιαστήριον. ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον] A C desunt. 40 τῷ τετάρτῳ] A τοῦ τετάρτου. 42 εἰς γενεὰς ὑμῶν] A εἰς τὰς ἀκοάς, καὶ εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. ἐκεῖθεν] A ἐκεῖ.

CAP. XXX.

1 2 ἀσήπτων. Καὶ ποιήσεις αὐτὸ] C ἀσήπτων ποιήσεις αὐτό. 3 χρυσίῳ] A C αὐτὸ χρυσίῳ. ἐσχάραν] A ἐσχαρίδα. 4 ποιήσεις] A C ποιήσεις αὐτῷ. τὴν στρεπτὴν στεφάνην] A τὴν στεφάνην τὴν στρεπτήν. 6 τῶν μαρτυρίων] C τοῦ μαρτυρίου. ἐκεῖθεν] A C ἐκεῖ. 7 ἐπ' αὐτοῦ Ἀαρὼν] A Ἀαρὼν ἐπ' αὐτοῦ. 8 ἐξάπτῃ] A ἅπτῃ. 9 ἀνοίσεις] A C ἀνοίσετε. αὐτοῦ] C αὐτῷ. σπείσεις] A C σπείσετε. 10 ἐπ' αὐτοῦ] A C desunt. καθαρισμοῦ] A C καθαρισμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ ἐξιλασμοῦ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ. αὐτῶν] C ὑμῶν. 12 τῆς ψυχῆς αὐτοῦ] A περὶ τῆς ψυχῆς αὐτῶν. τὴν] C ἐπὶ τήν. 13 ὅ ἐστι] A desunt. 15 κυρίῳ] A κυρίῳ περὶ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. 18 αὐτῷ] A αὐτοῦ. 19 χεῖρας] A C χεῖρας αὐτῶν. πόδας ὕδατι] A πόδας. C πόδας αὐτῶν. 20 ὅταν] A C ἢ ὅταν. 21 πόδας] C πόδας αὐτῶν. νίψονται ὕδατι] A C desunt. 23 καὶ κινναμώμου] A κινναμώμου. πεντήκοντα, καὶ] C καὶ πεντήκοντα σίκλους, καί. 26 τῆς σκηνῆς] A C desunt. 27 λυχνίαν, καὶ πάντα τὰ] C λυχνίαν, καὶ τά. 28 λουτῆρα] A C λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ. 34 ὄνυχα, χαλβάνην] A καὶ ὄνυχα, καὶ χαλβάνην. C ὄνυχα, καὶ χαλβάνην. 35 ἐν αὐτῷ] A C αὐτό. μυρεψοῦ μεμιγμένον] A μυρεψικοῦ συνθέσεως. 36 τῶν μαρτυρίων] C τοῦ μαρτυρίου. ἐκεῖθεν] C ἐκεῖ. 37 ἀπολεῖται] A ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ.

CAP. XXXI.

2 Οὐρείου] A C Οὐρί. τοῦ Ὢρ] A C υἱοῦ Ὥρ. 5 νησὸν] A C νησόν, καὶ τὴν βύσσον τὴν κεκλωσμένην. καὶ τὰ] C καὶ εἰς τά. καὶ εἰς τὰ ἔργα τὰ τεκτονικὰ] A εἰς τὰ ἔργα, καὶ τὰ τεκτονικά. C ἔργα, καὶ εἰς τὰ τεκτονικά. 6 αὐτὸν] A αὐτῷ. καὶ ποιήσουσι] A καὶ ποιήσωσι, καὶ ποιήσουσι. C καὶ ποιήσουσι. 8 τὰ θυσιαστήρια] A τὸ θυσιαστήριον. 10 αὐτοῦ] C αὐτοῦ εἰς τό. 11 ἐγὼ] C deest. ἐνετειλάμην] A ἐντέταλμαι. 13 Σύνταξον] C Λάλησον. σημεῖόν ἐστι] A C ἔστι γὰρ σημεῖον. 14 τὰ σάββατα] A C τὸ σάββατον. κυρίῳ ὑμῖν] A κυρίῳ, καὶ ὑμῖν. A ὑμῖν. ὃς] A C ὅστις. αὐτοῦ] C αὐτῆς. 15 ὃς] C ὅστις. τῇ ἑβδόμῃ θανατωθήσεται] C τῶν σαββάτων θανατωθήσεται. 17 ἐν ἐμοὶ posterius, A C. deest. κατέπαυσε, καὶ ἐπαύσατο] A C ἐπαύσατο, καὶ κατέπαυσε.

CAP. XXXII.

1 ἄνθρωπος] A ἀνήρ. 3 αὐτῶν] A τῶν γυναικῶν αὐτῶν. 4 αὐτὰ … αὐτὰ] C αὐτὸ … αὐτό. εἶπεν] A C εἶπαν. 7 ἐντεῦθεν] C deest. 8 ἐνετείλω] C ἐνέτειλα. 11 ἔναντι] A κατέναντι. C ἐναντίον. θεοῦ] A θεοῦ αὐτοῦ. θυμοῖ] C θυμῷ. 13 δοῦναι αὐτοῖς] A C τῷ σπέρματι αὐτῶν. 14 περιποιῆσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ] A περὶ τῆς κακίας ἧς εἶπε ποιῆσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ. &c. τὸν λαὸν] C πρὸς τόν. 15 καταγεγραμμέναι] C ἐγγεγραμμέναι. γεγραμμέναι] A καταγεγραμμέναι. 16 θεοῦ] A θεοῦ ἐστι. 18 λέγει] A λέγει Μωϋσῆς. 19 Καὶ ἡνίκα] A ἡνίκα δέ. 20 ἐν] A C deest. ὑπὸ τὸ] A C ἐπὶ τό. 21 τῷ Ἀαρὼν] A πρὸς τὸν Ἀαρών. 22 γὰρ] C deest. τὸ ὅρμημα τοῦ λαοῦ τούτου] A τοῦ λαοῦ τούτου τὸ ὅρμημα. 24 εἰ] A C deest. χρυσία] C χρυσίον. περιέλεσθε] A περιέλεσθε, καὶ περιείλοντο. ἔρριψα] A ἔρριψα αὐτά. 26 δὲ] A C deest. τίς πρὸς κύριον] C εἴπε πρὸς κύριον. συνῆλθον] A συνήλθοσαν. 27 Καὶ λέγει] A Καὶ εἶπεν. θέσθε] C θέτε. τὸν μηρὸν] A τῶν μηρῶν. ἐπὶ] C εἰς. 28 εἰς τρισχιλίους ἄνδρας] C τρεῖς χιλιάδες ἀνδρῶν. 29 ἐπληρώσατε] A ἐκπληρώσατε. υἱῷ, ἢ] A υἱῷ αὐτοῦ, καί. C υἱῷ, καί. 30 αὔριον] A ἐπαύριον. 31 Ὑπέστρεψε] C Ἐπέστρεψε. 33 αὐτοὺς] A C αὐτόν. 34 καταβῆθι] C deest. A καὶ καταβῆθι. ἐπάξω] C καὶ ἐπάξω.

CAP. XXXIII.

1 προπορεύου] C πορεύου. 2 τὸν ἄγγελόν μου πρὸ προσώπου σου] A πρὸ προσώπου σου τὸν ἄγγελόν μου. ἐκβαλεῖ] A ἐκβαλεῖς. Χαναναῖον] A ponit ante Ἀμορραῖον. 3 σε εἰς] A εἰς. 4 κατεπένθησαν] A C κατεπένθησε. 5 κύριος τοῖς υἱοῖς] A κύριος πρὸς Μωϋσῆν, Λάλησον τοῖς υἱοῖς. ἐπάξω] A ἐπάγω. C ἐπαγάγω. δείξω σοι] A δείξω. 6 περιστολὴν] C στολήν. 7 αὐτοῦ] C deest. κύριον] C κύριον, καί. 8 κατενοοῦσαν] A κατενόουν. 9 δ' ἂν] C δέ. τὴν θύραν] A τῶν θυρῶν. 10 τῆς θύρας] A τῶν θυρῶν. στάντες] C ἵσταντο. λαὸς] C λαός, καί. 13 γνωστῶς ἵνα ἴδω] A γνωστῶς ἴδω. ἐναντίον σου, καὶ] A ἐνώπιόν σου, καί. τὸ μέγα] C desunt. 15 Καὶ λέγει] A Καὶ εἶπε. αὐτὸς σὺ] A C σὺ αὐτός. 16 ἐνδοξασθήσομαι] C ἐνδοξασθησόμεθα. 17 Καὶ εἶπε] A Εἶπε δέ. 18 ἐμφάνισόν μοι σεαυτὸν] A C δεῖξόν μοι τὴν σεαυτοῦ δόξαν. 19 τῷ] C ἐπὶ τῷ. μου, κύριος] A κυρίου. 21 στήσῃ] A καὶ στήσῃ. C καὶ στήσεις. 23 χεῖρα] A C χεῖρά μου.

CAP. XXXIV.

1 ἐν] A ἐπί. ἃς] A C ἅς. 2 ἀναβήσῃ] C ἀναβήσεις. 3 μηδὲ] A καὶ μηδείς. 4 Μωϋσῆς] A C Μωϋσῆς τὸ πρωΐ. καθότι] A καθά. Μωϋσῆς] A C Μωϋσῆς μεθ' ἑαυτοῦ. 6 κύριος ὁ] A C κύριος, κύριος ὁ. 7 καὶ ἔλεος] A C καὶ ποιῶν ἔλεος. οὐ καθαριεῖ τὸν ἔνοχον] A C τὸν ἔνοχον οὐ καθαριεῖ. ἀνομίας] A ἁμαρτίας. 8 προσεκύνησε] C προσεκύνησε τῷ κυρίῳ. 9 ὁ κύριός μου] A κύριος. ἁμαρτίας … ἀνομίας] C ἀνομίας … ἁμαρτίας. ἡμῶν prius] A deest. 10 ποιήσω] A C καὶ ποιήσω. εἶ σὺ] A εἶσι. 11 ἐκβάλλω] A C ἐκβαλῶ. πρὸ] A ἀπό. Φερεζαῖον, καὶ Χετταῖον] A C τὸν Χετταῖον, καὶ τὸν Φερεζαῖον. 12 σεαυτῷ] C αὐτῷ. θῇς] C διαθῇς. ἦν] C ἦν σύ. εἰς αὐτὴν] C ἐν αὐτῇ. 13 ἐν] A C deest. 14 θεοῖς ἑτέροις] A C θεῷ ἑτέρῳ. 15 φάγῃς τῶν αὐτῶν] A C φάγῃς τῶν θυσιῶν αὐτῶν. 16 οἱ υἱοὶ] A C τοὺς υἱούς. 18 εἰς τὸν] A κατὰ τόν. 19 πᾶν] A C deest. πρωτότοκον posterius] C deest. 20 αὐτὸ] A C deest. λύσεις] A C λύσεις αὐτό. 21 τῇ δὲ] A C τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ. 22 πυρῶν] A C πυρῶν. 24 πρὸ] A C ἀπό. πλατυνῶ] A ἐμπλατύνω. ἐναντίον] A ἔναντι. 25 θυμιασμάτων] C θυμιάσματος. θύματα] A θῦμα. C θυμιάσματα. 26 θήσεις] A C εἰσοίσεις. 28 ἐναντίον] A C ἔναντι. C hoc ordine, τὰ ῥήματα ταῦτα ἐπὶ τῶν πλακῶν τῆς διαθήκης. 29 ὄρους] A C ὄρους Σινά. καὶ αἱ δύο] A καὶ ἰδοὺ αἱ. ἐκ τοῦ] A ἀπὸ τοῦ. Μωϋσῆς] A C καὶ Μωϋσῆς. χρώματος] A C χρωτός. & versu 30. 30 οἱ πρεσβύτεροι] A C οἱ υἱοί. 31 ἐπεστράφησαν] A ἀπεστράφησαν. αὐτοῖς Μωϋσῆς] A Μωϋσῆς πρὸς αὐτούς. 32 ὅσα ἐνετείλατο] A C ὅσα ἐλάλησε. 33 ἐπειδὴ] C ἐπεί. 35 συλλαλεῖν] C λαλεῖν.

CAP. XXXV.

1 εἶπεν] A C εἶπε πρὸς αὐτούς. 2 κατάπαυσις] A καταπαύσεις. ἅγια σάββατα] C ἅγιον σάββατον. ἔργον ἐν αὐτῇ] C ἐν αὐτῇ ἔργον. 3 τῇ] A C ἐν τῇ. 5 Λάβετε] C Λάβε. τῇ] A ἐν τῇ. 7 ἄσηπτα] ad finem hujus versus addit Comp. καὶ ἔλαιον εἰς τὴν φαῦσιν, καὶ θυμίαμα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος. 9 σαρδίου] A C σαρδίους. καὶ τὴν ποδήρη] C καὶ εἰς τὸ λογεῖον. 10 καρδίᾳ] A C διανοίᾳ. 11 κατακαλύμματα] A καλύμματα. μοχλοὺς … στύλους] C στύλους … μοχλούς, καὶ τοὺς πασσάλους, καὶ τὰς βάσεις. 12 Pro hoc versu septem habentur in Comp. viz. 12 Τὴν κιβωτόν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς, καὶ τὸ ἱλαστήριον καὶ τὸ καταπέτασμα. 13 Καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως. 14 Καὶ τὴν λυχνίαν τοῦ φωτός, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς λύχνους αὐτῆς, καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ φωτός. 15 Καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ θυμιάματος, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. 16 Καὶ τὸ θυσιαστήριον τοῦ ὁλοκαυτώματος, καὶ τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ τὴν χαλκῆν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ. 17 Καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς στύλους αὐτῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς αὐλῆς. 18 Καὶ τοὺς πασσάλους τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς πασσάλους τῆς αὐλῆς, καὶ τὰ σχοινία αὐτῶν, καὶ τὰς στολὰς τὰς ἁγίας Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. 12 τὸ θυμίαμα] A τὰ θυμιάματα. χρίσματος] A χρίσματος, καὶ ἔλαιον εἰς τὸ φῶς, καὶ ἀρώματα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ εἰς τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως. σκεύη αὐτῆς posterius. Post hæc addit Ald. καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. 19 καὶ τὸ ἔλαιον ad finem versus in Ald. desunt. 21 ἤνεγκαν] C ἤνεγκεν. ὅσοις] A C οἷς. ἀφαίρεμα, καὶ ἤνεγκαν] A καὶ ἤνεγκαν. C ἤνεγκαν. 22 πᾶς ᾧ] A πᾶς ὅ. C πασῶν, ὧν. πᾶν] C καὶ πᾶν. 23 ἀφαιρέματα] C ἀφαίρεμα. καὶ παρ' ᾧ εὑρέθη βύσσος, καὶ δέρματα ὑακίνθινα, καὶ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα ἤνεγκαν] A καὶ πᾶς ᾧ εὑρέθη βύσσος παρ' αὐτῷ. καὶ πᾶς ᾧ εὑρέθη παρ' αὐτῷ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα ἤνεγκαν, καὶ δέρματα ὑακίνθινα] C καὶ πᾶς ᾧ εὑρέθη παρ' αὐτῷ, ὑάκινθος, καὶ πορφύρα, καὶ κόκκινον, καὶ βύσσος, καὶ δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα καὶ δέρματα ὑακίνθινα ἤνεγκαν. 24 Καὶ] A deest. ἤνεγκαν ἀργύριον, καὶ χαλκὸν] A C ἀργύριον καὶ χαλκόν, ἤνεγκαν. 28 εἰς] C deest. 29 οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἀφαίρεμα] C ἀφαίρεμα οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. 30 τοῦ Ὢρ] A C υἱοῦ Ὥρ.

31 παν-

31 πάντων] C Πάντα. 34 προβιβάσαι] A προσβιβάσαι. 35 συνέσεως, διανοίας] C καὶ συνέσεως, καὶ διανοίας. καὶ τὰ] A C τά. κοκκίνῳ, καὶ] A κοκκίνῳ, καὶ τῇ πορφύρᾳ, καί. ποιεῖν] C καὶ ποιεῖν.

CAP. XXXVI.

1 συνιέναι] A τοῦ συνιέναι, ὥστε. κατὰ τὰ] C τὰ κατὰ τά. 3 περὶ] A C περὶ, περί. 4 τὰ ἔργα] C πάντα τὰ ἔργα. αὐτοῦ] C ἑαυτοῦ. εἰργάζοντο αὐτοὶ] A C αὐτοὶ εἰργάζοντο. 5 εἶπεν] A C εἶπον. κατὰ] A C παρά. 7 πεποίηται] C ποιῆσαι αὐτά. 8 Ea quæ ſequuntur uſque ad finem capitis, habentur in Compl. cap. 39. a verſu ſecundo ad verſum 32 excluſive. Pag. 384. lin. 30. καὶ τῇ] A C καὶ σὺν τῇ. l. 33 αὐτὸ] A εἰς αὐτό. 34 μερῶν] A μερῶν αὐτοῦ. 35 συμπεπλεγμένα] C συμπεπλεγμένον. 39 καθὰ] A καθάπερ. 42 περισεσιαλωμένους] C περισιαλωμένους. 43 ἐκκεκολαμμένους ἐγκόλαμμα] C κεκολαμμένους ἐκκόλαμμα. 46 ὤμους] A δύο ὤμους. λίθους μνημοσύνου] C λίθοι μνημοσύνου εἰσίν. P. 386. l. 7. μῆκος] A μῆκος αὐτοῦ. 8 εὖρος] A εὖρος αὐτοῦ. 17 περικεκυκλωμένα] A περικεκλωσμένα. 18 χρυσίῳ] A ἐν χρυσίῳ. 21 ἐκ τῶν ὀνομάτων] A κατὰ τὰ ὀνόματα. C ἐκ τῶν δώδεκα ὀνομάτων. 22 ἐγγεγλυμμένα εἰς σφραγῖδας] A ἐγγεγλυμμένα σφραγῖσιν. C ἐγγεγλυμμέναι σφραγῖδες. 29 τοὺς δύο δακτυλίους τοὺς χρυσοῦς] A αὐτούς. 32 τοὺς δακτυλίους] A C τοὺς δύο δακτυλίους. 36 καὶ ἐπέθηκαν ἐπὶ] C deſunt. 38 πρόσωπον] A πρόσωπον αὐτοῦ. 40 ἐπ'] C ἀπ'. καὶ] C deeſt. P. 388. l. 2. αὐτοῦ] A αὐτούς. 11 ὤαν ἔχον] C ᾠ ἀνέχον. 14 ὡς] C ὡσεί. 19 τοὺς κώδωνας] A αὐτούς. τὸ λῶμα] A τοῦ λώματος. C τὰ λώματα. 21 κώδων χρυσοῦς, καὶ ῥοΐσκος] C κώδωνας χρυσοῦς, καὶ ῥοΐσκους. 30 νενησμένου] A διανενησμένου. C κεκλωσμένου. 34 ἔγραψεν] C ἔγραψαν. 37 ἐπὶ τὸ] A C ἐπ' αὐτῷ. Capita 36, 37, 38, 39, ab Ald. in unum compinguntur.

Cap. 36. ſecundum Compl. a verſ. 8.

8 Καὶ ἐποίησε πᾶς σοφὸς τῇ διανοίᾳ ἐν τοῖς ἐργαζομένοις τὴν σκηνὴν δέκα αὐλαίας ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, καὶ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, χερουβὶμ ἐργασίᾳ ὑφαντοῦ ἐποίησεν αὐτάς. 9 Τὸ μῆκος τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς ὀκτὼ καὶ εἴκοσι πηχῶν, καὶ τὸ εὖρος τεσσάρων πηχῶν, ἡ αὐλαία ἡ μία ἦν· μέτρον τὸ αὐτὸ ἦν πάσαις ταῖς αὐλαίαις. 10 Πέντε δὲ αὐλαῖαι ἦσαν ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι, ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας, καὶ πέντε αὐλαῖαι ἦσαν ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας. 11 Καὶ ἐποίησεν ἀγκύλας ὑακινθίνας ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς μιᾶς ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς τὴν συμβολήν· καὶ οὕτως ἐποίησε ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς αὐλαίας τῆς ἐξωτέρας πρὸς τῇ συμβολῇ τῇ δευτέρᾳ. 12 Πεντήκοντα δὲ ἀγκύλας ἐποίησε τῇ αὐλαίᾳ τῇ μιᾷ, καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ἐποίησε ἐκ τοῦ μέρους τῆς αὐλαίας κατὰ τὴν συμβολὴν τῆς δευτέρας, ἀντιπρόσωποι ἀντιπίπτουσαι εἰς ἀλλήλας ἑκάστη. 13 Καὶ ἐποίησε κρίκους πεντήκοντα χρυσοῦς, καὶ συνῆψε τὰς αὐλαίας ἑτέραν τῇ ἑτέρᾳ τοῖς κρίκοις, καὶ ἐγένετο ἡ σκηνὴ μία. 14 Καὶ ἐποίησε δέρρεις τριχίνας σκέπειν ἐπὶ τὴν σκηνήν, ἕνδεκα δέρρεις ἐποίησεν αὐτάς. 15 Τὸ μῆκος τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς ἦν τριάκοντα πηχῶν, καὶ τεσσάρων πηχῶν τὸ εὖρος τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς, μέτρον τὸ αὐτὸ ἦν ταῖς ἕνδεκα δέρρεσι. 16 Καὶ συνῆψε τὰς πέντε δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό, καὶ τὰς ἓξ δέρρεις ἐπὶ τὸ αὐτό. 17 Καὶ ἐποίησεν ἀγκύλας πεντήκοντα ἐπὶ χείλους τῆς δέρρεως τῆς μιᾶς τῆς ἀναμέσον κατὰ τὴν συμβολήν· καὶ πεντήκοντα ἀγκύλας ἐποίησεν ἐπὶ τοῦ χείλους τῆς δέρρεως τῆς συναπτούσης τῆς δευτέρας. 18 Καὶ ἐποίησε κρίκους χαλκοῦς πεντήκοντα, καὶ συνῆψε τοὺς κρίκους ἐκ τῶν ἀγκύλων, καὶ συνῆψε τὰς δέρρεις, καὶ ἐγένετο ἕν. 19 Καὶ ἐποίησε κατακάλυμμα τῆς σκηνῆς δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ ἐπικαλύμματα δέρματα ὑακίνθινα ἐπάνωθεν. 20 Καὶ ἐποίησε στύλους τῆς σκηνῆς ἐκ ξύλων ἀσήπτων. 21 Δέκα πηχῶν τὸν στῦλον τὸν ἕνα, καὶ πήχεος ἑνὸς καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος τοῦ στύλου τοῦ ἑνός. 22 Δύο ἀγκωνίσκοι τῷ στύλῳ τῷ ἑνὶ ἀντιπίπτοντες ἕτερος τῷ ἑτέρῳ, οὕτως ἐποίησε πᾶσι τοῖς στύλοις τῆς σκηνῆς. 23 Καὶ ἐποίησε τοὺς στύλους τῆς σκηνῆς εἴκοσι στύλους ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ πρὸς νότον. 24 Καὶ τεσσαράκοντα βάσεις ἀργυρᾶς ἐποίησε τοῖς εἴκοσι στύλοις, δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ. 25 Καὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον τὸ πρὸς βορρᾶν εἴκοσι στύλους. 26 Καὶ τεσσαράκοντα βάσεις αὐτῶν ἀργυρᾶς, δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ. 27 Καὶ ἐκ τῶν ὀπίσω τῆς σκηνῆς κατὰ τὸ μέρος τὸ πρὸς θάλασσαν ἐποίησεν ἓξ στύλους. 28 Καὶ δύο στύλους ἐποίησεν ἐπὶ τῶν γωνιῶν τῆς σκηνῆς ἐκ τῶν ὀπισθίων· καὶ ἦσαν ἐξ ἴσου κάτωθεν. 29 Καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἦσαν ἴσοι ἐκ τῶν κεφαλῶν εἰς σύμβλησιν μίαν, οὕτως ἐποίησεν ἀμφοτέραις ταῖς γωνίαις ταῖς δυσί. 30 Καὶ ἦσαν ὀκτὼ στῦλοι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν ἀργυραῖ δεκαέξ· δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, καὶ δύο βάσεις τῷ στύλῳ τῷ ἑνί, εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη αὐτοῦ. 31 Καὶ ἐποίησε μοχλοὺς ἐκ ξύλων ἀσήπτων πέντε τοῖς στύλοις ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους τῆς σκηνῆς. 32 Καὶ πέντε μοχλοὺς τοῖς στύλοις τῷ κλίτει τῆς σκηνῆς τῷ δευτέρῳ, καὶ πέντε μοχλοὺς τοῖς στύλοις τῷ ὀπισθίῳ κλίτει τῆς σκηνῆς τῷ πρὸς θάλασσαν. 33 Καὶ ὁ μοχλὸς ὁ μέσος ἀναμέσον τῶν στύλων διϊκνεῖτο ἀπὸ τοῦ ἑνὸς κλίτους εἰς τὸ ἕτερον κλίτος. 34 Καὶ τοὺς στύλους κατεχρύσωσεν χρυσίῳ, καὶ τοὺς δακτυλίους αὐτῶν ἐποίησε χρυσοῦς εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῦσι, καὶ κατεχρύσωσε τοὺς μοχλοὺς χρυσίῳ. 35 Καὶ ἐποίησε καταπέτασμα ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου νενησμένης, ἔργον ὑφαντὸν ἐποίησεν αὐτὸ χερουβίμ. 36 Καὶ ἐπέθηκεν αὐτὸ ἐπὶ τεσσάρων στύλων ἀσήπτων κεχρυσωμένων χρυσίῳ, καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν χρυσαῖ, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες ἀργυραῖ. 37 Καὶ ἐποίησεν ἐπίσπαστρον τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης ἔργον ποικιλτοῦ. 38 Καὶ τοὺς στύλους αὐτοῦ πέντε, καὶ τὰς κεφαλίδας αὐτῶν, καὶ κατεχρύσωσε τὰς κεφαλίδας αὐτῶν χρυσίῳ, καὶ ἐχώνευσεν αὐτοῖς πέντε βάσεις χαλκᾶς.

CAP. XXXVII.

Cap. 37. lin. 2. αὐλαίας] A αὐλάς. 4 ἦν πάσαις] A ἦσαν πᾶσαι. Pag. 390. l. 17 κρίκους] A κρίκους αὐτῶν. 22 Λίβα] A νότον. 25 εἴκοσι] A εἴκοσι χαλκαῖ. 26, 27 ἐφ' ἑκατὸν] A πρὸς ἑκατόν, καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ. 28 νότον] A βορρᾶν. 30 εἴκοσι] A εἴκοσι χαλκαῖ. 31 πρὸς] A κατά. 37 νώτου] A νότου. 39 νώτου] A νότου. 42 στῦλοι] A καὶ οἱ στῦλοι. P. 392. l. 4 στῦλοι] A στῦλοι αὐτῆς. 6 καταπέτασμα] A κατακάλυμμα. 18, 19 καὶ αὐτοὶ περιηργυρωμένοι ἀργυρίῳ] A deſunt. συνετάγη] A συνέταξε κύριος τῷ. Οὐρείου] A Οὐρί.

Cap. 37. ſecundum Comp.

1 Καὶ ἐποίησε Βεσελεὴλ τὴν κιβωτὸν ἐκ ξύλων ἀσήπτων, δύο πηχῶν καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος. 2 Καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν, καὶ ἐποίησεν αὐτῇ κυμάτιον στρεπτὸν χρυσοῦν κύκλῳ. 3 Καὶ ἐχώνευσεν αὐτῇ τέσσαρας δακτυλίους χρυσοῦς ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη αὐτῆς, δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ ἕν, καὶ δύο δακτυλίους ἐπὶ τὸ κλίτος τὸ δεύτερον. 4 Καὶ ἐποίησεν ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτοὺς χρυσίῳ. 5 Καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀναφορεῖς εἰς τοὺς δακτυλίους τοὺς ἐν τοῖς κλίτεσι τῆς κιβωτοῦ, αἴρειν τὴν κιβωτὸν ἐν αὐτοῖς. 6 Καὶ ἐποίησε τὸ ἱλαστήριον ἐπίθεμα χρυσίου καθαροῦ δύο πηχῶν καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος. 7 Καὶ ἐποίησε δύο χερουβὶμ χρυσᾶ τορευτά, καὶ ἐπέθηκεν αὐτὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ ἱλαστηρίου. 8 Χερούβ ἕνα ἐκ τοῦ κλίτους τούτου, καὶ χερούβ ἕνα ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου τοῦ ἱλαστηρίου, καὶ ἐποίησε τοὺς δύο χερουβὶμ ἐπὶ τὰ δύο κλίτη αὐτοῦ. 9 Καὶ ἦσαν οἱ δύο χερουβὶμ ἐκτείνοντες τὰς πτέρυγας ἐπάνωθεν συσκιάζοντες ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου, καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς ἄλληλα, εἰς τὸ ἱλαστήριον ἦσαν τὰ πρόσωπα τῶν χερουβίμ. 10 Καὶ ἐποίησε τράπεζαν ἐκ ξύλων ἀσήπτων, δύο πηχῶν τὸ μῆκος, καὶ πήχεος τὸ εὖρος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ ὕψος. 11 Καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὴν χρυσίῳ καθαρῷ, καὶ ἐποίησεν αὐτῇ στρεπτὸν κυμάτιον χρυσοῦν κύκλῳ. 12 Καὶ ἐποίησεν αὐτῇ στεφάνην παλαιστοῦ κύκλῳ, καὶ ἐποίησε στρεπτὸν κυμάτιον κύκλῳ τῇ στεφάνῃ. 13 Καὶ ἐχώνευσεν αὐτῇ τέσσαρας δακτυλίους χρυσοῦς, καὶ ἐπέθηκε τοὺς τέσσαρας δακτυλίους ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη τῶν ποδῶν αὐτῆς. 14 Ὑπὸ τὴν στρεπτὴν στεφάνην ἦσαν οἱ δακτύλιοι εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῦσιν, ὥστε αἴρειν τὴν τράπεζαν. 15 Καὶ ἐποίησε τοὺς ἀναφορεῖς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτοὺς χρυσίῳ, ὥστε αἴρειν τὴν τράπεζαν. 16 Καὶ ἐποίησε τὰ σκεύη τῆς τραπέζης, τὰ τρυβλία αὐτῆς, καὶ τὰς θυΐσκας, καὶ τοὺς κυάθους, καὶ τὰ σπονδεῖα ἐν οἷς σπείσει ἐν αὐτοῖς χρυσίου καθαροῦ. 17 Καὶ ἐποίησε τὴν λυχνίαν ἐκ χρυσίου καθαροῦ, τορευτὴν ἐποίησε τὴν λυχνίαν, ὁ καυλὸς αὐτῆς, καὶ οἱ καλαμίσκοι, καὶ οἱ κρατῆρες, καὶ οἱ σφαιρωτῆρες, καὶ τὰ κρίνα ἐξ αὐτῆς ἦσαν. 18 Ἓξ δὲ καλαμίσκοι ἐκπορευόμενοι ἐκ πλαγίων, τρεῖς καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους αὐτῆς τοῦ ἑνός, καὶ τρεῖς καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου. 19 Καὶ τρεῖς κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους, ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ σφαιρωτήρ, καὶ κρίνον, καὶ τρεῖς κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους, ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ σφαιρωτήρ, καὶ κρίνον, οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας. 20 Καὶ ἐν τῇ λυχνίᾳ τέσσαρες κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους, ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ, οἱ σφαιρωτῆρες, καὶ τὰ κρίνα αὐτῆς. 21 Ὁ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς, καὶ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς, οὕτω τοῖς ἓξ καλαμίσκοις τοῖς ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας. 22 Καὶ οἱ καλαμίσκοι, καὶ οἱ σφαιρωτῆρες ἐξ αὐτῆς ἦσαν ὅλοι τορευτοὶ ἐξ ἑνὸς χρυσίου καθαροῦ. 23 Καὶ ἐποίησε τοὺς λύχνους αὐτῆς ἑπτά· καὶ τὰς λαβίδας αὐτῆς, καὶ τὰς ἐπαρυστρίδας αὐτῆς χρυσίου καθαροῦ. 24 Τάλαντον χρυσίου καθαροῦ ἐποίησεν αὐτήν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς. 25 Καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον θυμιάματος ἐκ ξύλων ἀσήπτων, πήχεος τὸ μῆκος αὐτοῦ, καὶ πήχεος τὸ εὖρος αὐτοῦ τετράγωνον, καὶ δύο πηχῶν τὸ ὕψος αὐτοῦ, ἐξ αὐτοῦ ἦσαν τὰ κέρατα αὐτοῦ. 26 Καὶ κατεχρύσωσεν αὐτὸ χρυσίῳ καθαρῷ, τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ, καὶ τοὺς τοίχους αὐτοῦ, καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ, καὶ ἐποίησεν αὐτῷ στρεπτὴν στεφάνην χρυσῆν κύκλῳ. 27 Καὶ δύο δακτυλίους χρυσοῦς καθαροὺς ἐποίησεν αὐτῷ ὑπὸ τὴν στεφάνην τὴν στρεπτὴν αὐτοῦ εἰς τὰ δύο κλίτη αὐτοῦ ἐν τοῖς δυσὶ πλευροῖς αὐτοῦ εἰς θήκας τοῖς ἀναφορεῦσιν αἴρειν αὐτὸ ἐν αὐτοῖς. 28 Καὶ ἐποίησε τοὺς μοχλοὺς ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτοὺς χρυσίῳ. 29 Καὶ ἐποίησε τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως τὸ ἅγιον, καὶ τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος καθαρὸν ἔργον μυρεψοῦ.

CAP. XXXVIII.

Cap. 38. lin. 3 ἔξωθεν] A ἔξωθεν, καὶ ἐποίησεν αὐτῇ κυμάτιον χρυσοῦν κύκλῳ. 5 χρυσοῦς] A χρυσοῦς ἐπὶ τὰ τέσσαρα μέρη αὐτῆς. Pag. 394. lin. 1. χερούβ] A χερουβίμ. 2 χερούβ] A χερουβίμ. 3 τοῦ ἱλαστηρίου τὸ δεύτερον] A τὸ δεύτερον τοῦ ἱλαστηρίου. σκιάζοντα] A συσκιάζοντα. 7 δακτυλίους] A δακτυλίους χρυσοῦς. δύο] A δύο δακτυλίους. 8 δύο] A δύο δακτυλίους. 22 ἅ] A ἅπινα. 23 ἄκρων] A ἄκρων αὐτῶν. 24 ἐνθέμια] A ἀνθέμια. ἐνθέμιον] A ἀνθέμιον. 28 ἐπ' αὐτῆς] A αὐτῆς ἐπ' αὐτῆς. 32 τῷ στύλῳ] A τοῖς στύλοις. 40 κεφαλίδας] A φιάλας. 43 τοῖς στύλοις] A deſunt. 45 αὐτὰς] A αὐτούς. P. 396. l. 7 8. καὶ τὸ πυρεῖον αὐτοῦ καὶ τὴν βάσιν] A καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ, καὶ τὸ πυρεῖον αὐτοῦ. 11 ἐπίθεμα] A περίθεμα. 18 ἐν αὐτοῖς τὸ θυσιαστήριον] A τὸ θυσιαστήριον ἐν αὐτοῖς.

Cap. 38, ſecundum Comp.

1 Καὶ ἐποίησε θυσιαστήριον ὁλοκαυτώματος ἐκ ξύλων ἀσήπτων, πέντε πηχῶν τὸ μῆκος, καὶ πέντε πηχῶν τὸ εὖρος, τετράγωνον ἦν τὸ θυσιαστήριον, καὶ τριῶν πηχῶν τὸ ὕψος αὐτοῦ. 2 Καὶ ἐποίησε τὰ κέρατα ἐπὶ τῶν τεσσάρων γωνιῶν, ἐξ αὐτοῦ ἦσαν τὰ κέρατα, καὶ ἐκάλυψεν αὐτὰ χαλκῷ. 3 Καὶ ἐποίησε στεφάνην τῷ θυσιαστηρίῳ, καὶ τὸν καλυπτῆρα αὐτοῦ, καὶ τὰς φιάλας αὐτοῦ, καὶ τὰς κρεάγρας αὐτοῦ, καὶ τὸ πυρεῖον αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ ἐποίησε χαλκᾶ. 4 Καὶ ἐποίησεν αὐτῷ ἐσχάραν ἔργῳ δικτυωτῷ χαλκῆν. 5 Καὶ ἐποίησε τῇ ἐσχάρᾳ τέσσαρας δακτυλίους χαλκοῦς ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη, καὶ ὑπέθηκεν αὐτοὺς ὑπὸ τὴν ἐσχάραν τοῦ θυσιαστηρίου κάτωθεν, καὶ ἦν ἡ ἐσχάρα ἕως ἡμίσους τοῦ θυσιαστηρίου. 6 Καὶ ἐποίησε τοὺς ἀναφορεῖς τῷ θυσιαστηρίῳ ἐκ ξύλων ἀσήπτων, καὶ περιεχάλκωσεν αὐτοὺς χαλκῷ. 7 Καὶ εἰσήγαγε τοὺς ἀναφορεῖς κατὰ τὰ πλευρὰ τοῦ θυσιαστηρίου ἐν τῷ αἴρειν αὐτό· κοῖλον σανιδωτὸν ἐποίησεν αὐτό. 8 Καὶ ἐποίησε τὸν λουτῆρα τὸν χαλκοῦν, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ χαλκῆν ἐκ τῶν κατόπτρων τῶν νηστευουσῶν αἳ ἐνήστευσαν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. 9 Καὶ ἐποίησε τὴν αὐλὴν τὰ πρὸς Λίβα ἱστία τῆς αὐλῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης ἑκατὸν ἐφ' ἑκατόν. 10 Καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ· καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν, καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ. 11 Καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς βορρᾶν ἑκατὸν ἐφ' ἑκατόν, καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν εἴκοσι χαλκαῖ· καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν, καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ. 12 Καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς θάλασσαν αὐλαῖαι πεντήκοντα πηχῶν, στῦλοι αὐτῶν δέκα, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν δέκα, καὶ οἱ κρίκοι αὐτῶν, καὶ αἱ ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ. 13 Καὶ τὸ κλίτος τὸ πρὸς ἀνατολὰς πεντήκοντα πηχῶν ἱστία. 14 Πέντε καὶ δέκα πηχῶν τὸ κατὰ νώτου, καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. 15 Καὶ ἐπὶ τοῦ νώτου τοῦ δευτέρου ἔνθεν καὶ ἔνθεν κατὰ τὴν πύλην τῆς αὐλῆς, αὐλαῖαι πέντε καὶ δέκα πηχῶν, καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν τρεῖς, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τρεῖς. 16 Πᾶσαι αἱ αὐλαῖαι τῆς σκηνῆς ἐκ βύσσου κεκλωσμένης. 17 Καὶ αἱ βάσεις τῶν στύλων αὐτῶν χαλκαῖ, καὶ αἱ ἀγκύλαι αὐτῶν ἀργυραῖ, καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ, καὶ οἱ στῦλοι περιηργυρωμένοι ἀργυρίῳ, πάντες οἱ στῦλοι τῆς αὐλῆς. 18 Καὶ τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς ἔργον ποικιλτοῦ ἐξ ὑακίνθου, καὶ πορφύρας, καὶ κοκκίνου νενησμένου, καὶ βύσσου κεκλωσμένης εἴκοσι πηχῶν τὸ μῆκος, καὶ τὸ ὕψος, καὶ τὸ εὖρος πέντε πηχῶν ἐξισούμενον τοῖς ἱστίοις τῆς αὐλῆς. 19 Καὶ οἱ στῦλοι αὐτῶν τέσσαρες, καὶ αἱ βάσεις αὐτῶν τέσσαρες χαλκαῖ, καὶ αἱ ἀγκύλαι αὐτῶν ἀργυραῖ, καὶ αἱ κεφαλίδες αὐτῶν περιηργυρωμέναι ἀργυρίῳ. 20 Καὶ πάντες οἱ πάσσαλοι τῆς

αὐλῆς κύκλῳ χαλκοῖ. 21 Καὶ αὕτη ἡ σύνταξις τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καθὰ συνετάγη Μωϋσῇ, τὴν λειτουργίαν εἶναι τῶν Λευιτῶν διὰ Ἰθάμαρ τοῦ υἱοῦ Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. 22 Καὶ Βεσελεὴλ ὁ τοῦ Οὐρὶ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα ἐποίησε καθάπερ συνέταξε κύριος τῷ Μωϋσῇ. 23 Καὶ Ἐλιὰβ ὁ τοῦ Ἀχισαμὰχ ἐκ τῆς φυλῆς Δὰν ὃς ἠρχιτεκτόνησε τὰ ὑφαντά, καὶ τὰ ῥαφιδευτά, καὶ τὰ ποικιλτὰ ὕφανε τῷ ὑακίνθῳ, καὶ πορφύρᾳ, καὶ κοκκίνῳ νενησμένῳ καὶ βύσσῳ. 24 Πᾶν τὸ χρυσίον ὃ κατειργάσθη εἰς τὰ ἔργα κατὰ πᾶσαν τὴν ἐργασίαν τῶν ἁγίων, ἐγένετο χρυσίον τοῦ τῆς ἀπαρχῆς ἐννέα καὶ εἴκοσι τάλαντα, καὶ ἑπτακόσιοι καὶ τριάκοντα σίκλοι κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. 25 Καὶ ἀργυρίου καὶ ἀφαίρεμα παρὰ τῶν ἐπεσκεμμένων ἀνδρῶν τῆς συναγωγῆς ἑκατὸν τάλαντα, καὶ χίλιοι ἑπτακόσιοι ἑβδομήκοντα πέντε σίκλοι· δραχμὴ μία τῇ κεφαλῇ τὸ ἥμισυ τοῦ σίκλου κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον. 26 Πᾶς ὁ παραπορευόμενος εἰς τὴν ἐπίσκεψιν ἀπὸ εἰκοσαετοῦς καὶ ἐπάνω εἰς τὰς ἑξήκοντα μυριάδας καὶ τρισχιλίους καὶ πεντακοσίους πεντήκοντα. 27 Καὶ ἐγενήθη τὰ ἑκατὸν τάλαντα τοῦ ἀργυρίου εἰς τὴν χώνευσιν τῶν κεφαλίδων τῆς σκηνῆς, καὶ εἰς τὰς κεφαλίδας τοῦ καταπετάσματος ἑκατὸν κεφαλίδες εἰς τὰ ἑκατὸν τάλαντα, τάλαντον τῇ κεφαλίδι. 28 Καὶ τοὺς χιλίους ἑπτακοσίους ἑβδομηκονταπέντε σίκλους ἐποίησεν εἰς τὰς ἀγκύλας τῶν στύλων. καὶ κατεχρύσωσε τὰς κεφαλίδας αὐτῶν, καὶ κατεκόσμησεν αὐτούς. 29 Καὶ ὁ χαλκὸς τοῦ ἀφαιρέματος τριακόσια ἑβδομήκοντα τάλαντα, καὶ δισχίλιοι, καὶ τετρακόσιοι σίκλοι. 30 Καὶ ἐποίησεν ἐξ αὐτοῦ τὰς βάσεις τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν σὺν τῇ ἐσχάρᾳ αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη τοῦ θυσιαστηρίου. 31 Καὶ τὰς βάσεις τῆς αὐλῆς κύκλῳ, καὶ τὰς βάσεις τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς πασσάλους τῆς σκηνῆς, καὶ τοὺς πασσάλους τῆς αὐλῆς κύκλῳ.

CAP. XXXIX.

C. 39. l. 3. τῶν ἁγίων] A τῆς ἀπαρχῆς τῶν ἁγίων. P. 398. l. 1. εἴκοσι] A καὶ εἴκοσι. 3 ἀφαίρεμα] A ἀφαιρέματα. 12 τρισχίλιοι πεντακόσιοι καὶ] A τρισχιλίους πεντακοσίους. 22 τοῖς στύλοις] A τῶν στύλων. 26 χίλιοι πεντακόσιοι] A δισχίλιοι τετρακόσιοι. 35 τοῦ] A κύκλῳ τοῦ. P. 400. l. 6. κόκκινον] A κόκκινον, καὶ τὴν βύσσον. 11 τὰ σκεύη] A πάντα τὰ σκεύη. 12 τὰς βάσεις, καὶ τοὺς μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ τοὺς στύλους] A καὶ τοὺς μοχλούς, καὶ τοὺς στύλους, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς. 30 στύλους] A στύλους, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς. P. 402. l. 3. ὑακίνθινα] A δέρματα ὑακίνθινα.

Cap. 39. ſecundum Comp.

1 Καὶ τὴν καταλειφθεῖσαν ὑάκινθον καὶ πορφύραν καὶ τὸ κόκκινον ἐποίησε στολὰς λειτουργικὰς Ἀαρὼν εἰς τὸ λειτουργεῖν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωϋσῇ. Cætera quæ ſequuntur uſque ad verſum 32. conferuntur cum parte poſteriore capitis 36. noſtræ a fine verſus octavi. 32 Καὶ συνετελέσθη πᾶν ἔργον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, κατὰ πάντα ὅσα συνέταξε κύριος τῷ Μωϋσῇ. 33 Καὶ ἤνεγκαν τὴν σκηνὴν πρὸς Μωϋσῆν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς δακτυλίους αὐτῆς, καὶ τοὺς στύλους αὐτῆς, καὶ τοὺς μοχλοὺς αὐτῆς, καὶ τοὺς πασσάλους αὐτῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς. 34 Καὶ τὰς διφθέρας δέρματα κριῶν ἠρυθροδανωμένα, καὶ τὰ κατακαλύμματα, δέρματα ὑακίνθινα, καὶ τὸ καταπέτασμα. Καὶ τὴν κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου, καὶ τοὺς διωστῆρας αὐτῆς, καὶ τὸ ἱλαστήριον. 36 Καὶ τὴν τράπεζαν καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως. 37 Καὶ τὴν λυχνίαν τὴν καθαράν, καὶ τοὺς λύχνους αὐτῆς, λύχνους τῆς καύσεως, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ τὸ ἔλαιον τοῦ φωτός. Καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χρυσοῦν, καὶ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. 39 Καὶ τὸ θυσιαστήριον τὸ χαλκοῦν, καὶ τὴν ἐσχάραν αὐτοῦ τὴν χαλκῆν, καὶ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, καὶ τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ. 40 Καὶ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς, καὶ τοὺς στύλους, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, καὶ τὰ σχοινία αὐτῆς, καὶ τοὺς πασσάλους αὐτῆς, καὶ πάντα τὰ ἐργαλεῖα τὰ εἰς τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. 41 Καὶ τὰς στολὰς τὰς λειτουργικὰς εἰς τὸ λειτουργεῖν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ, στολὰς τοῦ ἁγίου, αἵ εἰσιν Ἀαρών, καὶ τὰς στολὰς τῶν υἱῶν αὐτοῦ εἰς τὴν ἱερατείαν. 42 Κατὰ πάντα ὅσα συνέταξε κύριος τῷ Μωϋσῇ, οὕτως ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πᾶσαν τὴν ἀποσκευήν. 43 Καὶ ἴδε Μωϋσῆς πάντα τὰ ἔργα καὶ ἦσαν πεποιηκότες αὐτὰ ὃν τρόπον συνέταξε κύριος τῷ Μωϋσῇ, οὕτως ἐποίησαν αὐτά, καὶ εὐλόγησεν αὐτοὺς Μωϋσῆς.

Cap. 40. quod 37. eſt ſecundum Ald.

3 θήσεις] C θήσεις ἐκεῖ. 4 προθήσεις] C προσθήσεις. 5 θυμιᾶν] C θυμιάσαι. κιβωτοῦ] A C κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου. κάλυμμα] A τὸ κάλυμμα τοῦ. τοῦ μαρτυρίου] C deſunt. 6 τὰς θύρας] C τὴν θύραν. μαρτυρίου] C μαρτυρίου. καὶ θήσεις τὸν λουτῆρα ἀναμέσον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἀναμέσον τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ θήσεις ἐν αὐτῷ ὕδωρ. Καὶ περιθήσεις τὴν σκηνὴν καὶ πάντα τὰ αὐτῆς ἁγιάσεις κύκλῳ] C Καὶ θήσεις τὴν αὐλὴν κύκλῳ, καὶ θήσεις τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς. αὐτῆς] A ἐν αὐτῇ. 9 ἁγία] C ἅγια. 10 σκεύη αὐτοῦ] C σκεύη αὐτοῦ, καὶ χρίσεις τὸν λουτῆρα, καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ, καὶ ἁγιάσεις αὐτόν. 18 κεφαλίδας] A κεφαλίδας αὐτῆς. στύλους] A C στύλους αὐτῆς. 19 ἐπέθηκε τὸ κατακάλυμμα] C ἐπέθηκαν τὸ κάλυμμα. 21 κατακάλυμμα] A κάλυμμα. 22 μαρτυρίου, τὸ] A C μαρτυρίου ἐπὶ τὸ κλίτος τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, τό. 23 ἔναντι] A ἐναντίον. 24 ἔθηκε] A ἐπέθηκε. μαρτυρίου] C μαρτυρίου ἐναντίον τῆς τραπέζης. 25 ἔναντι] A ἐναντίον. Μωϋσῇ] C Μωϋσῇ. Καὶ ἔθηκε τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. 29 ἔθηκε] A ἐπέθηκε. σκηνῆς] A σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. C σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου· καὶ ἀνήνεγκεν ἐν αὐτῷ ὁλοκαύτωμα, καὶ θυσίαν, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωϋσῇ. 30 Καὶ ἐποίησε τὸν λουτῆρα ἀναμέσον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἀναμέσον τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἐπέθηκεν ἐν αὐτῷ ὕδωρ. 31 Ἵνα νίπτωνται ἐξ αὐτοῦ Μωϋσῆς καὶ Ἀαρὼν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ τὰς χεῖρας αὐτῶν καὶ τοὺς πόδας, εἰσπορευομένων αὐτῶν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. 32 Ἢ ὅταν προσπορεύωνται πρὸς τὸ θυσιαστήριον λειτουργεῖν ἐνίπτοντο ἐξ αὐτοῦ, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωϋσῇ. 33 θυσιαστηρίου] C μαρτυρίου, καὶ ἔθηκε τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς αὐλῆς. 35 ἠδυνάσθη] A C ἠδυνήθη. ἐνεπλήσθη] C ἐπλήσθη. 37 ἕως] A C ἕως τῆς. 38 Νεφέλη] A Ἡ νεφέλη.

LEVITICUS.

CAP. I.

1 ἀνεκάλεσε] A ἐκάλεσε κύριος. κύριος] A deeſt. 2 ἐξ ὑμῶν ἐὰν προσαγάγῃ] C ἐὰν προσάξῃ ἐξ ὑμῶν. προσαγάγητε] A προσάξῃ. 3 προσάξει] C προσάξει αὐτό. ἐναντίον] C ἔναντι. 5 ἔναντι] A ἐναντίον. 6 ἐκδείραντες] A δείραντες. 7 ἐπιστοιβάσουσι] A C στοιβάσουσι. 8 ἐπιστοιβάσουσιν] A στοιβάσουσιν. C ἐπιθήσουσιν. ὄντα] A deeſt. ἐγκοίλια] C ἐν τῇ κοιλίᾳ. ἐπιθήσουσιν οἱ ἱερεῖς] A C ἐπιθήσει ὁ ἱερεύς. 10 ἀπό τε] A ἀπόδοτε. ὁλοκαυτώματα] C ὁλοκαύτωμα. 11 ἔναντι] A C ἐναντίον. κύκλῳ] A deeſt. καὶ τὸ στέαρ] A καὶ τὸ στέαρ αὐτοῦ. C αὐτοῦ, καὶ τὸ στέαρ αὐτοῦ. ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου] C τὰ ὄντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. A τῶν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. 13 ἐγκοίλια] C ἐν κοιλίᾳ. θυσία] C θυσίας. 14 Ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν πετεινῶν κάρπωμα προσφέρῃς δῶρον αὐτοῦ τῷ κυρίῳ] A deſunt. κάρπωμα προσφέρῃ] C ὁλοκάρπωμα προσφέρῃ. προσοίσει] προσοίσῃ. περιστερῶν] A περιστεριδίων. αὐτὸ] A deeſt. κεφαλὴν] A C κεφαλὴν αὐτοῦ. ἐπιθήσει] C ἐπιθύσει. ὁ ἱερεὺς] A ponit poſt θυσιαστήριον. 16 τὸν πρόλοβον] A τὸν πρόβολον. αὐτὸ] A C αὐτά. ἐπιθήσει] C ἐπιθύσει. θυσία] C θυσίας.

CAP. II.

1 αὐτὸ] C αὐτήν. 2 οἴσει] οἴσει αὐτήν. πλήρη] C πλήσει. 3 ἐκ κλιβάνου] A C ἐν κλιβάνῳ. 4 δῶρον κυρίῳ] A C deſunt. διακεχρισμένα] C κεχρισμένα. 5 ἐστὶ] A C ἔσται. 8 προσοίσει ... προσοίσει] C προσοίσεις ... προσοίσεις. 12 ἐπὶ] ἐπ'. 13 οὐ διαπαύσετε] A καὶ οὐ διαπαύσῃ. C οὐ διαπαύσεται. κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν] A deſunt. C τῷ κυρίῳ. 14 πρωτογεννημάτων] A πρωτογεννημάτων σου.

CAP. III.

1 αὐτὸ] C αὐτός. προσαγάγῃ] A προσάγῃ. αὐτὸ] A deeſt. 2 χεῖρας] A C χεῖρας αὐτοῦ. ἐναντίον κυρίου] A C deſunt. τῶν ὁλοκαυτωμάτων κύκλῳ] A deſunt. 3 τὸ στέαρ prius] A πᾶν τὸ στέαρ. 4 μηρίων] A C μηρῶν. 5 ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου] A C deſunt. 6 θυσία] C θυσίαν. 8 τὰς χεῖρας] A C τὴν χεῖρα. 9 πᾶν prius] C deeſt. τὴν κοιλίαν] A deſunt. 11 ὀσμὴ] A ὀσμήν. 12 αὐτοῦ] A αὐτοῦ τῷ κυρίῳ. ἔναντι] C αὐτὸ ἐναντίον. 13 ἔναντι] C ἐναντίον. 15 ἀμφοτέρους τοὺς] A C τοὺς δύο. λοβὸν τὸν] A C λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ. 16 ὀσμὴ] A C ὀσμήν. 17 εἰς τὸν αἰῶνα] C αἰώνιον.

CAP. IV.

2 πρὸς τοὺς υἱοὺς] C τοῖς υἱοῖς. ἔναντι κυρίου] C deſunt. 4 ἔναντι κυρίου poſterius] A deeſt. 5 τετελειωμένος] C τετελεσμένος. 6 ἑπτάκις] A C ἑπτάκις τῷ δακτύλῳ. 7 ἐναντίον] A C ἔναντι. τῶν ὁλοκαυτωμάτων] A τῆς ὁλοκαρπώσεως. C τῆς ὁλοκαυτώσεως. 8 περιελεῖ] C καὶ περιελεῖ. κατακαλύπτον] A ἐπικαλύπτον. ὅ ἐστιν ἐπὶ] C τὸ ἐπί. αὐτὸ] A αὐτόν. 10 αὐτὸ] A C deeſt. 11 αὐτοῦ τὴν σάρκα] C τὴν σάρκα αὐτοῦ. κεφαλῇ] A κεφαλῇ αὐτοῦ. 12 ἐξοίσουσιν] C ἐξοίσει. 13 Ἰσραὴλ] A τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. ἀκουσίως] A deeſt. ἣ οὐ ποιηθήσεται] C ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν. 17 ἱερεὺς] C ἀρχιερεύς. δάκτυλον] A δάκτυλον αὐτοῦ. 19 τῆς πρὸς] A C τῆς ὄντος πρός. τῇ θύρᾳ] C τῆς θύρας. 20 στέαρ] A C στέαρ αὐτοῦ. αὐτῶν] C αὐτοῦ. 21 ἁμαρτία] A ἁμαρτίας. 22 καὶ ἁμάρτῃ] A deſunt. 23 ἄμωμον] A ἄμωμον περὶ ἁμαρτίας. 24 χεῖρα] A C χεῖρα αὐτοῦ. σφάζουσι] C σφάξουσι. & verſu 29 et 33. ἁμαρτία] A περὶ ἁμαρτίας. 27 ἁμάρτῃ] C ἁμαρτήσῃ. 28 οἴσει] A οἴσει τὸ δῶρον αὐτοῦ. C οἴσει τὸ δῶρον. θήλειαν ἄμωμον] C ἄμωμον θήλειαν. 29 χεῖρα] A C χεῖρα αὐτοῦ. 30 δακτύλῳ] A C δακτύλῳ αὐτοῦ. 33 χεῖρα] A C χεῖρα αὐτοῦ. αὐτὸ ἐν τόπῳ] A αὐτὸ περὶ ἁμαρτίας. ὁλοκαυτώματα] A ὁλοκαυτώματα ἐν τόπῳ ἁγίῳ. 34 δακτύλῳ] A C δακτύλῳ αὐτοῦ. ὁλοκαρπώσεως] A ὁλοκαυτώσεως. 35 ἐκ τῆς θυσίας] A C ἀπὸ θυσίας. τὸ ὁλοκαύτωμα] C τὰ ὁλοκαυτώματα.

CAP. V.

1 ἀπαγγείλῃ] A ἀπαγγείλῃ, καί. C ἀναγγείλῃ. ἁμαρτίαν] A C ἁμαρτίαν αὐτοῦ. 2 κτηνῶν ἀκαθάρτων] A κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων, καὶ λάθῃ ἀπ' αὐτοῦ, καὶ μεμίανται. 3 ἀπὸ πάσης] A ἢ ἀπὸ πάσης. μετὰ τοῦτο δὲ] A C μετὰ δὲ τοῦτο. 4 ἡ ἄνομος ἡ] C ἢ ἂν ὀμόσῃ. κακοποιῆσαι, ἢ καλῶς ποιῆσαι] A καλοποιῆσαι, ἢ κακοποιῆσαι. μεθ'] C. καθ'. τῶν ὀφθαλμῶν] A C deſunt. 5. ὧν] A C ἧς. 6 αὐτοῦ, ἧς ἥμαρτε] A ἧς ἥμαρτε. C deſunt. 9 ἁμαρτία] A C ἁμαρτίας. 10 ὁλοκάρπωμα] A ὁλοκαύτωμα. ἐξιλάσεται] A C ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ. 11 οἴσει] A οἴσει. σεμιδάλεως] A C σεμίδαλιν. αὐτό .... αὐτῷ] A αὐτῆς .... αὐτῇ. 12 αὐτὸ] A C αὐτήν. ὁ ἱερεὺς ἀπ' αὐτῆς] C ἀπ' αὐτῆς ὁ ἱερεύς. δράκα] A C δράκα αὐτῆς. τῶν] A C ἐπὶ τῶν. ἁμαρτία] A ἁμαρτίας. C ἁμαρτίας γάρ. 15 ἢ ἂν λάθῃ αὐτὸν λήθῃ] C ἐὰν λάθῃ αὐτὸν λήθῃ. τῶν ἁγίων] A C τῷ ἁγίῳ. 16 ἀποτίσει αὐτό] A C ἀποτίσῃ. 17 ἁμαρτίαν] A C ἁμαρτίαν αὐτοῦ. 19 πλημμέλεια] A πλημμέλεια πλημμέλησιν. C πλημμέλειαν, πλημμέλησιν.

CAP. VI.

2 ἢ ἂν] C ἐάν. τι] C deeſt. 3 ἐὰν ποιήσῃ] C ἂν ποιήσει. ἁμαρτεῖν] A ἁμαρτάνειν. 4 εὗρεν] A ἂν εὕρεν. αὐτὸ] C αὐτά. ἐπίπεμπτον] A C ἐπίπεμπτον αὐτοῦ. ἢ] A ἢ ἄν. ἄμωμον] C poſt κριόν. 9 τὴν νύκτα] A τὴν νύκτα καυθήσεται. καὶ τὸ πῦρ τοῦ θυσιαστηρίου ad finem verſus] A hoc ordine, οὐ σβεσθήσεται τὸ πῦρ τὸ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου αὐτοῦ. 10 ὁλοκαύτωσιν] C ὁλοκάρπωσιν. 11 αὐτὸ ἐχόμενον] A C αὐτήν, ἐχόμενα. 12 ἀπ'] A C ἐπ'. καὶ οὐ] C οὐ. ἐπ' αὐτὸ] A C ἐπ' αὐτοῦ. 14 προσάξουσιν] A προσοίσουσιν. Ἀαρὼν] A Ἀαρών, οἱ ἱερεῖς. ἔναντι] A ἀπέναντι. C ἐνώπιον. 15 τῇ δρακὶ] A ὁ ἱερεὺς τῇ δρακί. 17 ἐζυμωμένη] C ἐνζυμωμένη. αὐτὴν .... αὐτοῖς] A αὐτοῖς αὐτήν. ἔδωκα] A C δέδωκα. 18 αὐτῶν] C ἀπ' αὐτῶν. 21 ἑλικτὰ] C ἑλικτά. θυσίαν εἰς] C προσοίσεις εἰς. 22 Ὁ] C Καὶ ὁ. νόμος αἰώνιος] A νόμιμον αἰώνιον. C νόμιμον αἰώνιον τῷ κυρίῳ. 25 σφάζουσι] C σφάξουσι. & verſu 32. τὸ ὁλοκαύτωμα] A C τὰ ὁλοκαυτώματα. σφάξουσι τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας] A σφάξουσι καὶ τὸ τῆς ἁμαρτίας. C σφαγήσεται καὶ τὸ τῆς ἁμαρτίας. 27 ὃς ἐὰν] A ὃ ἄν. C ὅ. 28 ἐκκλύσει] A C κλύσῃ. 29 Πᾶς ἄρσην] C Πᾶν ἄρσεν. Ad finem verſus proximi deſinit cap. 6. ſecundum Compl. 32 τὸ ὁλοκαύτωμα] A τὰ ὁλοκαυτώματα. ἔναντι] A ἐναντίον. 33 πᾶν prius] A C deeſt. 34 μηρίων] C μηρῶν. 35 κάρπωμα] A κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας. 36 ἔδονται] A C βρωθήσεται. 38 προσφέρειν] A προσάγειν.

CAP. VII.

1 θυσίας σωτηρίου] C τῆς θυσίας τῶν εἰρηνικῶν. 2 ἄρτους] C ἄρτους ἀζύμους. 3 ζυμίταις] A ἀζυμίταις. τὰ δῶρα] C τὸ δῶρον. σωτηρίου] A C σωτηρίου αὐτοῦ. 4 προσάξει] A C προσάξει ἀπ' αὐτοῦ. 6 εὐχὴ ᾖ, ἢ ἑκούσιον] A εὐχὴν ἑκούσιον. προσαγάγῃ] A C προσάγῃ. 8 λεχθήσεται τῷ] A λεχθήσεται αὐτῷ τῷ. μίασμα] A μίασμα γάρ. 10 Ἡ δὲ] A Καὶ ἡ. κυρίου] A C κυρίῳ. ἀπολεῖται] C ἐξολοθρευθήσεται. 11 τοῦ σωτηρίου] C τῶν εἰρηνικῶν. & ver. 19. 14 θνησιμαίων, καὶ θηριαλώτων] A θνησιμαίου, καὶ θηρια-

λατον. εἰς βρῶσιν] C βρώσει. 15 Πᾶς] C Ὅτι πᾶς. ἔσθων] A C ἐσθίων. προσάξει] A προσάξετε. ἀπὸ] A C ἐκ. & ver. 17. 19 οἴσει] A C ἀνοίσει τῷ κυρίῳ. καὶ ἀπὸ] A C ἀπό. σωτηρίου] A C σωτηρίου αὐτοῦ. 20 λοβὸν τοῦ] A C λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ. προσοίσει] C προσάξει. αὐτὰ] A αὐτῷ. ἐπιτιθέναι] C ἐπιθῆναι. ἔναντι] A ἐναντίον. 21 ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου] A τὸ ἐπὶ τοῦ στηθυνίου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. C ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. 22 τοῦ σωτηρίου] A τῶν σωτηρίων. τὸ ἀπὸ] A C ἀπό. 25 τοῦ] C εἰς τό. 26 Καθὸ] A C Καθότι.

CAP. VIII.

2 στολὰς αὐτοῦ] C στολάς. 3 ἐκκλησίασον] A ἐκκλησίας, ὅ λῶ. 4 τὴν συναγωγὴν] A πᾶσαν τὴν συναγωγήν. 6 προσηνέγκε] C προσήγαγε. 8 συνέζωσεν] A ἔζωσεν. αὐτὸν ἐν αὐτῇ] A C αὐτὴν ἐν αὐτῷ. αὐτὴν] A C ἐπ' αὐτόν. 9 ἐπὶ τὴν μίτραν] A C ἐπὶ τῆς μίτρας. 10 χρίσεως] C χρίσεως. καὶ ἔχρισε τὴν σκηνήν, καὶ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς, καὶ ἡγίασεν αὐτήν. quæ hic & in A habentur verſu proximo. 11 τὰ ἐν αὐτῇ] A C τὰ σκεύη αὐτοῦ. καὶ ἡγίασεν αὐτὰ] C ἁγιάσαι αὐτά. 14 Μωϋσῆς] C deeſt. 15 χεῖρας] A C χεῖρας αὐτῶν. τοῦ τ] C τ. δακτύλῳ] A C δακτύλῳ αὐτοῦ. 17 αὐτὰ] C deeſt. 19 ἐκρεανόμησε] C ἐκρεοτόμησε. κατὰ μέλη] A κατὰ μέλη αὐτοῦ. C καὶ τὰ μέλη αὐτοῦ. 21 δεύτερον κριὸν] C δεύτερον τῆς. 22 χειρὸς] A C χειρὸς αὐτοῦ. ποδὸς] A C ποδὸς αὐτοῦ. 23 τοὺς λοβοὺς] C τὸν λοβόν. τῶν ὤτων] A τῶν ὤτων αὐτῶν. C τοῦ ὠτὸς αὐτῶν. τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν] C τὸ ἄκρον τῆς χειρός. τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν] C τὸ ἄκρον τοῦ ποδός. 24 τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ] C πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπί. 25 ἔναντι] A C ἐναντίον. καὶ ἔλαβεν ἄρτον usque ad στέαρ] C ἔλαβεν κολλύραν ἄζυμον μίαν, καὶ κολλύραν ἄρτου ἐξ ἐλαίου μίαν, καὶ λάγανον ἕν. καὶ ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ στέατα. 26 ἅπαντα] A C τὰ πάντα. 27 ἔλαβεν] A ἔλαβεν αὐτό. Μωϋσῆς poſterius] A C deeſt. 29 τὰς … τοὺς … τὰς] C ἐπὶ τὰς … ἐπὶ τοὺς … ἐπὶ τὸ ἐπὶ] A deſunt. 31 ἐν τῇ αὐλῇ] C παρὰ τὴν θύραν. ἐν τῷ] A ἐπὶ τῷ. 32 κατακαύσετε] C κατακαυθήσεται. 33 ἕως ἡμέρα &c] C ἕως ἡμέρας πληρώσεως ἡμερῶν τελειώσεως ὑμῶν. 34 ἢ] A deeſt. τὸ] A τοῦτο. 35 φυλάξεσθε] A καὶ φυλάξεσθε. C καὶ φυλάξετε. ἵνα μὴ ἀποθάνητε] C καὶ οὐκ ἀποθανεῖσθε. ὁ θεὸς] A C deſunt. 36 τῷ Μωϋσῇ] C ἐν χειρὶ Μωϋσῆ.

CAP. IX.

2 ἄμωμα] C ἄμωμον. 3 λάλησον] A C λαλήσεις. καὶ μοσχάριον, καὶ] A καὶ κριὸν, καὶ μοσχάριον, καί. 4 μόσχον] A μόσχον ἐκ βοῶν. ἔναντι] A ἐναντίον. πεφυραμένην] A C ἀναπεφυραμένην. 5 καθὸ] A C καθότι. προσῆλθεν] A προσῆλθον. 6 εἶπε] C συνέταξε. ὑμῖν] A ἡμῖν. 7 τὰ δῶρα] C τὸ δῶρον. τῷ Μωϋσῇ] A deſunt. 9 δάκτυλον] A C δάκτυλον αὐτοῦ. ἐπὶ τὴν] A παρὰ τήν. 10 νεφροὺς] A δύο νεφρούς. λοβὸν τοῦ] A λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ. 11 αὐτὰ] A C deeſt. πυρὶ] C ἐν πυρί. 12 ἐπὶ τὸ] C αὐτὸ πρὸς τό. 13 αὐτὰ] C deeſt. 15 ἐπὶ prius] A deeſt. 17 τὰς χεῖρας] C τὴν χεῖρα. 18 προσέχεε πρὸς] C προσέχεεν αὐτὸ ἐπί. 19 τοῦ κριοῦ τὸ] A ἀπὸ τοῦ κριοῦ τήν. C ἀπὸ τοῦ κριοῦ, καὶ τήν. 21 κύριος τῷ Μωϋσῇ] A C Μωϋσῆς. 22 χεῖρας] C χεῖρας αὐτοῦ. ποιῆσαι] A ποιῆσαι. τὰ τοῦ] C τὸ τοῦ. 23 πάντα] C deeſt. 24 ἔπεσαν] A ἔπεσον. πρόσωπον] C πρόσωπον αὐτῶν.

CAP. X.

1 αὐτὸ … αὐτὸ] A C αὐτὰ … αὐτά. ἔναντι] A ἐναντίον. 2 ἀπέθανον] A C ἀπεθάνοσαν. 3 εἶπε] C ἐλάλησε. & ver. 5. 4 Μισαδάη] A C Μισαήλ. υἱοὺς τοῦ] C deſunt. 6 τὴν κεφαλὴν] C τὰς κεφαλάς. ἐνεπύρισαν ὑπὸ κυρίου] C ἐνεπύρισεν κύριος. 7 ὑμῖν] A C ὑμῖν ἐστί. 10 καὶ τῶν καθαρῶν] A καὶ ἀναμέσον τῶν καθαρῶν. 11 ἅπαντα] A C πάντα. ἃ] A ὅσα. 12 καὶ Ἰθάμαρ] A C καὶ πρὸς Ἰθάμαρ. Ἀαρὼν] A C αὐτοῦ. φάγεσθε] A φάγετε. C φάγετε αὐτήν. ἅγια] C ὅτι ἅγια. 13 αὐτὴν] A αὐτά. μοι] A μοι κύριος. 14 γὰρ] C deeſt. τοῦ σωτηρίου] A C τῶν σωτηρίων. 15 ἀφόρισμα ἀφορίσαι] C ἀφορίσαι ἀφόρισμα. 16 ὁ δὲ] A οὗτος. 18 εἰσήχθη] A C εἰσηνέχθη. τὸ] C ἀπὸ τοῦ. μοι συνέταξε κύριος] A C συνετάγη μοι. 19 φάγομαι τὰ] A C φάγομαι τό.

CAP. XI.

4 ἀναγόντων] A μὴ ἀναγόντων. διχηλούντων] A μὴ διχηλούντων. ἀνάγει] A οὐκ ἀνάγει. & ver. 5. ὁπλὴν δὲ] A C καὶ ὁπλήν. 5] C præmittit χοιρογρύλλιον δασύποδι. 9 ταῦτα, ἃ] A C ταῦτα. αὐτοῖς] C ἐν αὐτοῖς. & ver. 12. 10 τοῖς ὕδασι ἢ] C τοῖς ὕδασι, καί. A non habet ἤ. βδελύγματα] A C βδέλυγμα. 13 ταῦτα ἃ] A C ταῦτα. τὸν ἴκτινον] C ἰχῖνα. 14 αὐτῷ] A deeſt. C αὐτῶν. Καὶ πάντα κόρακα, καὶ τὰ ὅμοια αὐτῷ. A deſunt. C habet ante στρουθόν. χαραδριὸν] C χαλάνδριον. 19 αὐτῷ] A deeſt. C αὐτῶν. 20 τέσσαρα] A C τεσσάρων. & ver. 27. 21 Ἀλλὰ] A C Ἀλλ' ἤ. ἑρπετῶν] A ἑρπετῶν πάντων. 22 ἀττάκην] C ἀττακόν. 23 Πᾶν] A C Καὶ πᾶν. ἐστιν ὑμῖν] A C ὑμῖν ἐστίν. 26 διχηλοῦν] A C διχηλεῦον. 27 πᾶς ὃς] C πᾶν ὅ. χειρῶν] C χειρῶν αὐτοῦ. 29 ἀπὸ] A C deeſt. ἑρπετῶν τῶν] A C ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων. & ver. 31. 30 χαμαιλέων] A καλαβώτης. C ἀσκαλαβώτης. ἀσπάλαξ] A σπάλαξ. 31 ὑμῖν] A ἐστὶν ὑμῖν. C ἔσται ὑμῖν. τῆς γῆς] C τὴν γῆν. αὐτῶν τεθνηκότων] A C τῶν θνησιμαίων αὐτῶν. 32 ἀπ' αὐτῶν] C deſunt. ἐπ' αὐτὸ] A ἐπί. τεθνηκότων] C ἐπιτεθνηκότων. ὃ] C ᾧ. καὶ καθαρὸν] A καὶ μετὰ ταῦτα καθαρόν. 33 σκεῦος] A ἄγγος. πέσῃ] A C ἐμπέσῃ. ἀπὸ τούτων] C [illegible] … C τοῦτο. 43 αὐτοῖς] A τούτοις. 44 ἅγιος [illegible] … 45 ἀναγαγὼν] A ἀγαγών. κύριος] A [illegible] … ψυχὴ τῆς] C ψυχῆς ζώσης.

CAP. XII.

2 ἄρσεν, καὶ] A ἄρσεν, καί. C ἄρσεν. 4 ἀκαθαρσίᾳ] A [illegible] C [illegible] … 5 [illegible] … 6 ἀμνὸν] C deeſt.

CAP. XIII.

2 τηλαυγὴς] C τηλαυγής. 3 ἡ θρὶξ] C ἡ θρίξ. λευκὴ] A λευκή. C λευκή. ἀφὴ] A [illegible] … 4 Ἐὰν] C Ἐὰν δέ. … 8 αὐτὸν prius] C deeſt. 9 [illegible] A C [illegible] … 11 [illegible] A C [illegible] αὐτῆς, & v. 13. 12 [illegible] A C ἐξανθήσει. ἐξανθήσει … καλύψει. κεφαλῆς] C κεφαλῆς αὐτοῦ. ποδῶν] A C ποδῶν αὐτοῦ. 13 αὐτὸν] A αὐτοῦ. αὐτὸν ὁ ἱερεὺς] C deſunt. 15 ὅτι] A deeſt, & addit punctum poſt αὐτόν. 16 ἀποκαταστῇ] C ἀποκατασταθῇ. λευκὴ] A C λευκόν. 20 ὄψις] C ὄψις αὐτῆς. αὐτὴν] A αὐτήν. ὅτι λέπρα] A ἀφὴ λέπρας. 21 ἴδῃ] C ἴδῃ αὐτόν. 22 διαχέηται] C διαχεῖται. μιανεῖ] A μιανῇ. 23 χώραν] A C χώραν αὐτοῦ. 24 τὸ ὑγιασθὲν] A τοῦ ἀσθενοῦς τὸ ὑγιασθέν. λευκὸν] C deeſt. ὑποπυρρίζον ἢ ἔκλευκον] A ἢ πυρρίζον, ἢ ἔκλευκον. C ἢ ἔκλευκον πυρρίζον. 25 θρὶξ λευκὴ] A C τρίχα λευκήν. 26 ἴδῃ] A ἴδῃ αὐτόν. C ἴδῃ αὐτήν. αὐτὸ δὲ] C καὶ αὐτὸ δέ. 27 αὐτὸν ὁ ἱερεὺς] C ὁ ἱερεὺς αὐτόν. 29 ἐὰν] A C ᾧ ἐάν, & verſ. 38. 30 ἐγκοιλοτέρα] A C κοιλοτέρα. ξανθίζουσα] A ἐξανθίζουσα. 34 ἱμάτια] C ἱμάτια αὐτοῦ. 35 ὄψεται] A C ὄψεται αὐτόν. 36 ξανθῆς, ὅτι] A C ξανθιζούσης. 37 ἐνώπιον] A C ἐνώπιον αὐτοῦ. 39 τῆς σαρκὸς αὐτοῦ poſterius] C deeſt. 41 πρόσωπον] C πρόσωπον αὐτοῦ. 42 λέπρα] A λέπρα ἐξανθοῦσα. C λέπρα ἐξανθίζουσα. 43 φαλακρώματι] C ἀναφαλαντώματι. σαρκὸς αὐτοῦ] A σαρκός. λεπρός ἐστι] C λεπρός ἐστιν ἀκάθαρτός ἐστιν. 45 ἔσω] A C ἔσται. ἀκάλυπτος] A C ἀκατακάλυπτος. 46 αὐτὴν] C αὐτῷ. 47 ἱματίῳ] C ἱμάτιον ᾧ. στυππίνῳ] C στυππίῳ. 51 ὁ ἱερεὺς] C deeſt. ἐν τοῖς ἐρεοῖς] A C ἢ ἐν τοῖς ἐρεοῖς. 55 αὐτὸ] A αὐτῷ. C deeſt. ἤδη οὐ μὴ] C εἰ δὲ μή. μετέβαλεν] A C μεταβάλῃ. ὄψιν] A C ὄψιν αὐτῆς. 57 ἐξανθοῦσα] C ξανθίζουσα. 59 αὐτὸ poſterius] C deeſt.

CAP. XIV.

6 κλωστὸν] C κεκλωσμένον. 8 ξυρηθήσεται] A C ξυρήσεται. 9 ξυρηθήσεται prius] A C ξυρήσεται. ξυρηθήσεται poſterius] C ξυρήσεται. ἱμάτια] A C ἱμάτια αὐτοῦ. καθαρὸς ἔσται] C καθαρισθήσεται. 10 πρόβατον] A C πρόβατον ἕν. πεφυραμένης] C πεφυραμένην. 12 αὐτὰ] A αὐτὰ ὁ ἱερεύς. 13 σφάζουσι] A C σφάξουσι. 14 χειρὸς] A C χειρὸς αὐτοῦ, & verſ. 17 & 25. ποδὸς] A C ποδὸς αὐτοῦ, & v. 17 & 25. 16 τὸν δάκτυλον] A C ὁ ἱερεὺς τὸν δάκτυλον αὐτοῦ. τῷ δακτύλῳ ἑπτάκις] C ἑπτάκις ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ ut & A, quæ tamen ἑπτάκις habet poſt αὐτοῦ. 20 καὶ ἀνοίσει ὁ ἱερεὺς τὸ ὁλοκαύτωμα] C deſunt. θυσίαν] C θυσίαν ἀνοίσει. 21 πένηται] A πένης ᾖ. ἀμνὸν] A ἀμνὸν ἐνιαύσιον. πεφυραμένης] A ἐμπεφυραμένης. 22 εὕρεν] C ἂν εὕρῃ. 26 τοῦ ἱερέως] A αὐτοῦ. 27 δακτύλῳ] A C δακτύλῳ αὐτοῦ. ἐλαίου] A ἐλαίου πάλιν. ἔναντι] A C ἐναντίον. 28 ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς] A deſunt. τὸ ἐπὶ] A C τοῦ ὄντος ἐπί. χειρὸς αὐτοῦ] A χειρὸς τοῦ ἱερέως, ἐπιθήσει. 29 ἀπὸ τοῦ ἐλαίου] A C ἔλαιον. 32 χειρὶ] A C χειρὶ αὐτοῦ. 34 κτήσει] C κλήρῳ. δίδωμι] A δώσει. ὑμῖν] C ὑμῶν. 35 ἥξει] A ἥξει. 37 ὄψεται] A ὄψεται ὁ ἱερεύς. 41 ἔσωθεν] A ἔξωθεν. 43 οἰκίᾳ] A οἰκία, καί. 45 χοῦν] A C χοῦν τῆς οἰκίας. 47 ἔσθων] A C ἐσθίων. καὶ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας] C deſunt. 48 διαχύσει οὐ διαχεῖται] C οὐ διακέχυται. 51 αὐτὸ] C αὐτά. ὕδατι ζῶντι] C ὕδατος ζῶντος. 53 καθαρὰ ἔσται] C καθαρισθήσεται. 56 αὐγάζοντος] C αὐγάσματος. τοῦ] C καὶ τοῦ.

CAP. XV.

1 ἐλάλησε] A εἶπε. 2 αὐτοῖς] A C πρὸς αὐτούς. 3 ἧς] C ἡ. τὸ σῶμα] C ἐν τῷ σώματι. ῥύσεως] C ῥύσεως αὐτοῦ. πᾶσαι αἱ ἡμέραι] Ad finem verſus deſunt in Comp. ἢ] A εἰς. ῥύσεως] A ῥύσεως αὐτοῦ. 4 ἧς … αὐτῆς] C ἣ … αὐτῇ. A ἣν … αὐτῆς. ὃ] C ᾧ, & verſ. 6. 5 λούσεται] A λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ. 7 ἱμάτια] A C ἱμάτια αὐτοῦ. 9 ὄνου] A deeſt. 10 ἔσται] A C ἀπὸ πάντων ὅσα. 11 χεῖρας] A C χεῖρας αὐτοῦ. νένιπται] C δένιπται. ἱμάτια] A ἱμάτια αὐτοῦ. τὸ σῶμα] C deſunt. 12 καὶ σκεῦος] C καὶ πᾶν σκεῦος. νιφήσεται] C πλυθήσεται. 13 ἐξαριθμηθήσεται] C ἐξαριθμήσεται. αὐτῷ] C ἑαυτῷ. ὕδατι] A C αὐτοῦ ὕδατι ζῶντι. 15 ἀπὸ] A ἀπὸ περί. 17 αὐτὸ] C αὐτῷ. 22 σῶμα αὐτοῦ] C σῶμα. 23 ὃ ἐὰν] A ἐφ' ὃ ἄν. C ἐφ' ᾧ ἄν. ἐὰν καθίσῃ] A C ἂν αὐτὴ κάθηται. 24 ἡ … αὐτῇ] A ἣν … αὐτήν. C ἣ … αὐτῇ. 25 ῥύσει] A C ῥύσιν. αἵματος] C αἵματος αὐτῆς. 26 ἧς … αὐτῆς] C ἣν … αὐτῆς. ῥύσεως] A C ῥύσεως αὐτῆς. ἀφέδρου] A C ἀφέδρου αὐτῆς. ὃ] C ᾧ. ἀφέδρου] A C ἀφέδρου αὐτῆς. 27 ἱμάτια] A C ἱμάτια αὐτοῦ. τὸ σῶμα] A τὸ σῶμα αὐτοῦ. C deſunt. 28 ῥύσεως] A C ῥύσεως αὐτῆς. αὐτῇ] A ἑαυτῇ. 29 αὐτῇ] C A ἑαυτῇ. 31 ποιήσετε] A ποιήσεται. σκηνήν μου] A σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου. 32 καὶ] A deeſt. 33 ὁ γονορρυὴς] A ἐγονορρύησεν. ἀποκαθημένης] C ἀποκαθημένης.

CAP. XVI.

1 προσάγειν] A C προσφέρειν. 3 κριὸν] C κριῷ. 4 ποδήρης] C ποδήρη λινοῦν. 5 χιμάρους] A τράγους. 6 αὐτοῦ] A C τὸν ἑαυτοῦ. αὐτοῦ] A C ἑαυτοῦ. 7 χιμάρους] A τράγους, & verſ. 8. eodem modo per totum caput. στήσει] A C παραστήσει. 9 ἐπῆλθεν] A ἀπῆλθεν, & verſ. 10. προσοίσει] C ποιήσει. 10 τοῦ] A C ὥστε. ἀποστεῖλαι] A C ἐξαποστεῖλαι. ἔρημον] A ἔρημον, καὶ λήψεται ὁ τράγος ἐφ' ἑαυτῷ τὰς ἀνομίας αὐτῶν εἰς γῆν ἄβατον. 11 αὐτοῦ] A C τὸν ἑαυτοῦ. οἴκου] A οἴκου ἑαυτοῦ. C οἴκου αὐτοῦ. αὐτοῦ] A C τὸν ἑαυτοῦ. 12 τὸ πυρεῖον πλῆρες] A C πλῆρες τὸ πυρεῖον. πλήσει] A C πληρώσει. χεῖρας] C χεῖρας αὐτοῦ. 13 ἀποθανεῖται] C ἀποθανεῖτε. 14 δακτύλῳ poſterius] A C δακτύλῳ αὐτοῦ, & verſ. 19. 15 περὶ] A παρά. τὸ αἷμα] A ἀπὸ τοῦ αἵματος. 16 ἐν] A deeſt. αὐτοῦ] A ἑαυτοῦ. ὑμῶν] A C deeſt. 17 ἂν] C deeſt. αὐτοῦ] C αὐτό. 20 καθαριεῖ] C καὶ καθαριεῖ. 21 χεῖρας] A C δύο χεῖρας. αὐτοῦ] C αὐτά. 22 ἀδικίας] A C ἀνομίας. τὴν ἔρημον] C γῆν ἄβατον. 23 ἐνδεδύκει, εἰσπορευομένου αὐτοῦ] C δεδύκει εἰσπορευόμενος αὐτός. 24 τὸ ὁλοκαύτωμα] A τὰ ὁλοκαρπώματα. τὸ ὁλοκάρπωμα] A τὰ ὁλοκαρπώματα. [illegible]

CAP. XVII.

[illegible] … ἄμα] A C habent ante [illegible] … 4 [illegible] … 5 [illegible] … 6 τῆς θύρας] A τὰς θύρας. … 8 [illegible] prius] A C ἀπό … 9 αὐτὸ] A αὐτῆς. … αἷμα] A C αἷμα αὐτοῦ. … C σῶμα αὐτοῦ.

CAP. XVIII.

1 εἶπε] A C ἐλάλησε. Αἰγύπτου] C τῆς γῆς Αἰγύπτου. 3 κατῳκήσατε] A C παρῳκήσατε. ἐπ' αὐτῇ] A ἐπ' αὐτῆς. C ἐν αὐτῇ. τοῖς νομίμοις] C ἐν τοῖς νομίμοις. πορεύσεσθε] C πορεύεσθε. 5 πάντα prius] C deeſt. ἃ] C ὅ, 6 οἰκεῖα] C οἰκεῖον. A οἰκείαν. 7 μητρὸς] C τῆς μητρός. οὐκ ἀποκαλύψεις] C ponit poſt αὐτῆς. 15 γὰρ] C σοῦ. 17 γὰρ] A C deeſt. 18 αὐτῇ] A αὐτῆς. 20 ἐκμιανθῆναι] A C τοῦ ἐκμιανθῆναι. 23 τετράποδον] C τετράποδον. γὰρ] A deeſt. 24 ἐν πᾶσι τούτοις] A deſunt. ἐξαποστέλλω] A ἀποστέλλω. C ἐξαποστελῶ. 25 Καὶ] C deeſt. 26 πάντα poſterius] A C deeſt. 29 ἐὰν ποιήσῃ] C ἂν ποιήσει. ἐκ τοῦ] A C ἐκ μέσου τοῦ. 30 προστάγματα] C φυλάγματα. ποιήσητε] A C ποιῆτε.

CAP. XIX.

2 τῇ] A C πάσῃ τῇ. ἅγιος ἐγὼ] C ἐγὼ ἅγιος. 4 ἐπακολουθήσετε] C ἀκολουθήσετε. 8 Ὁ δὲ ἔσθων] A Ὁ δὲ ἐσθίων. C Οἱ δὲ ἐσθίοντες. λήψεται] C λήψονται. ἔσθουσι] A C ἐσθίουσι. 10 ῥῶγας] A ῥάγας. εἰμι] A C deeſt. 11 οὐ ψεύσεσθε] A καὶ οὐ ψεύσεσθε. C οὐδὲ ψεύσεσθε. ἕκαστος τὸν πλησίον] C τις τὸν πλησίον αὐτοῦ. 12 τὸ ἅγιον] C deſunt. εἰμι] A C deeſt. & ſic per totum caput. 13 πλησίον] C πλησίον σου. ἁρπᾷ] A ἁρπάσεις. C ἁρπάξεις. οὐ] A C οὐ μή. 14 κύριον] A C deeſt. 16 ἐπισυστήσῃ ἐφ' αἷμα] C ἐπισυστήσῃ ἐφ' αἵματι. 18 σεαυτὸν] A C ἑαυτόν. κύριος] A C κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. 19 οὐ κατοχεύσεις] C οὐκ ἀποχεύσεις. ἑτεροζύγῳ] A ἑτέρῳ ζυγῷ. διάφορον] A διάφορον. 20 αὐτὴ ἢ] A αὕτη. αὐτοῖς] A αὐτῆς. ἀπηλευθέρωται] C ἠλευθερώθη. 22 περὶ] C καὶ περί. ἁμαρτίας] A C ἁμαρτίας αὐτοῦ. ἁμαρτία] A ἁμαρτία αὐτοῦ. 25 καρπὸν] A C καρπὸν αὐτοῦ. 27 Οὐ] C Οὐδέ. 28 ἐπὶ ψυχῇ] C ponit ante οὐ. ἐν] C deeſt. 29 ἡ γῆ πληθήσεται] A C πλησθήσεται ἡ γῆ. 30 Τὰ] A Καί. 32 φοβηθήσῃ] C φοβήσῃ. 34 ἐγενήθητε] C ἦτε. 35 ἄδικον] C ἀδικίαν. ἐν σταθμίοις] C σταθμοῖς. 36 σταθμία δίκαια] A μέτρα δίκαια. C σταθμία δίκαια, καὶ μέτρα δίκαια. 37 φυλάξεσθε] A φυλάξετε. C φυλάττετε. τὸν νόμον] C τὰ νόμιμα. ὁ θεὸς ὑμῶν] A C deſunt.

CAP. XX.

2 Καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ λαλήσεις] C Λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, λέγων. & A. poſt λαλήσεις addit λέγων. ἀπὸ τῶν γεγενημένων] A C τῶν προσγεγενημένων. τὸ ἐπὶ] A ἐπί. 3 τῶν ἡγιασμένων] C τὸ ἡγιασμένον. 4 ἀπὸ] A τὰ ἀπό. αὐτὸν τοῦ] A αὐτὸν ἐκ τοῦ. 5 καὶ τὴν] C καὶ ἐπὶ τήν. αὐτὸν εἰς] A C αὐτοὺς εἰς. 7 Καὶ ἔσεσθε ἅγιοι] C Καὶ ἁγιασθήσεσθε, καὶ ἔσεσθέ μοι ἅγιοι. 10 Ἄνθρωπος] A Ἄνθρωπος ἄνθρωπος. C Καὶ ἄνθρωπος ἄνθρωπος. πλησίον] A C πλησίον αὐτοῦ. θανατούσθωσαν] A θανατούσθω. 11 ἐάν τις] A ὃς ἐάν. 12 ἠσεβήκασι γὰρ] A C ἠσέβησαν. 14 ἀνομία] A C ἀνόμημα. 16 ἀποκτενεῖτε] C καὶ ἀποκτενεῖτε. 17 πατρὸς αὐτοῦ] C πατρός. κομιοῦνται] A αὐτῶν λήψονται] C αὐτοῦ λήψεται. 18 ἀποκαλύψῃ] A ἀπεκάλυψε. ἀποκαθημένης] C ἀποκαθημένης. αὕτη] C αὐτή. ἐξολοθρευθήσονται] A ἐξολοθρευθήσονται. ἀπεκάλυψεν] C ἀπεκάλυψαν. 19 ἁμαρτίαν] C ἁμαρτίαν αὐτῶν. 21 Ὃς] A C Καὶ ἀνὴρ ὅς. ἀποθανοῦνται] C θανοῦνται. 22 καὶ τὰ] A C καὶ πάντα τά. ἐγὼ] A deeſt. 23 πορεύεσθε] C πορεύεσθε ἐν. ἐξαποστέλλω] C ἐξαποστελῶ. 24 γῆν ῥέουσαν] A γῆ ἥτις ἐστὶ ῥέουσα. 25 ἀναμέσον τῶν κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων] A ἀναμέσον τῶν ἀκαθάρτων. C ἀκαθάρτων. ἐγὼ ἅγιος] C ἅγιος ἐγώ. εἰμι] A C deeſt.

CAP. XXI.

2 μητρὶ] A ἐπὶ μητρί] C ἐπὶ μητρὶ αὐτοῦ. υἱοῖς καὶ] A ἐπὶ υἱοῖς, καί. C ἐπὶ υἱοῖς, καὶ ἐπί. ἐπ' ἀδελφῷ] C καὶ ἐπ' ἀδελφῷ. 3 ἀδελφῇ] A C ἀδελφῇ αὐτοῦ. ἐπὶ τούτοις μιανθήσεται] C deſunt. A ἐπὶ τούτοις μιανθήσονται. 4 Οὐ] A Ἐπὶ τούτοις οὐ. 7 ἀπὸ] A ὑπό. αὐτῆς] A C αὐτῆς οὐ λήψονται. 8 τὰ] C τὰ γάρ. ὅτι] C deeſt. κύριος] A κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. 10 κεφαλὴν] C κεφαλὴν αὐτοῦ. χριστοῦ] C χρίσματος. τετελειωμένου] C τετελειωμένου τὰς χεῖρας αὐτοῦ. ἐνδύσασθαι τὰ ἱμάτια] C ἐνδύσασθαι τὰ ἅγια. ἱμάτια] A C ἱμάτια αὐτοῦ. 12 τὸ ἡγιασμένον] A τὸ ὄνομα τὸ ἡγιασμένον. θεοῦ ἐπ'] A C θεοῦ αὐτοῦ ἐπ'. 15 κύριος] A κύριος ὁ θεός. 17 Ἀαρὼν] A πρὸς Ἀαρὼν λέγων. C Ἀαρὼν λέγων. τινὶ ἐὰν] A ἐάν τινι. 18 ᾧ ἐστιν] A C ᾧ ἂν ᾖ. κολοβόριν] C κολοβόχειρ. 20 ἔφηλος] C ἔφηλος τοὺς ὀφθαλμούς. πτίλλος] A πτιλλός. 21 Πᾶς] C Πᾶς ἄνθρωπος. τῷ θεῷ σου] C κυρίῳ. θεοῦ οὐ] C θεοῦ αὐτοῦ οὐ. 22 Τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ] C deſunt. A Τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. 23 τὸ ἅγιον] A τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον. εἰμι] A C deeſt. 24 υἱοὺς] A C τοὺς υἱούς. Ex hoc & ſequenti capite unum tantum facit Ald.

CAP. XXII.

3 ἢ] A C deeſt. ὁ θεὸς ὑμῶν] A C deſunt. 4 λεπρᾷ, ἢ γονορρυεῖ] C λεπρός, ἢ γονορρυής. 5 ἐπ' ἀνθρώπῳ] A ἀπ' ἀνθρώπου. C ἐπ' ἄνθρωπον. 6 αὐτῶν] C αὐτοῦ, 7 καθαρὸς] A ἀκάθαρτος. τῶν] A C ἀπό. 8 αὐτὸν ἐν αὐτοῖς] C ἐν αὐτῷ. 9 μου] C ante τά. ὁ θεὸς] A C deſunt. 11 ἐκ τῶν ἄρτων] A τῶν ἄρτων. C τὸν ἄρτον. οὗτοι] C αὐτοί. τῶν ἄρτων. C τὸν ἄρτον. 12 ἁγίων] A C τῶν ἁγίων. 13 ἐπαναστρέψει] C καὶ ἐπαναστρέψῃ. 15 ἀφαιροῦσι] C ἀναφέρουσι. ἐφ' ἑαυτοὺς] A C ἐπ' αὐτούς. 18 Ἰσραὴλ] C υἱῶν Ἰσραήλ. ἢ] C καὶ ἀπό. τῶν προσηλύτων … πρὸς αὐτοὺς] C deſunt. θεῷ] C κυρίῳ. 19 ἄμωμα ἄρσενα] A ἄμωμα ἀρσενικά. C ἄρσεν ἄμωμον. ἢ] C καί. 20 αὐτῷ] C αὐτοῖς. προσάξουσι] C προσοίσουσι. 21 ἢ κατὰ] A κατά. ἐν] A ἐπ'. 22 ταῦτα τῷ κυρίῳ] C αὐτὰ τῷ θεῷ. [illegible]

CAP. XXIII.

[illegible]

A C κατελήψεις. Hic deſinit caput 22. in Ald. 24 ἔσται ὑμῖν] A C τῷ κυρίῳ. 27 ἁγία] A ἁγιασμοῦ. ὁλοκαύτωμα] A ὁλοκαυτώματα. 29 Πᾶσα] Πᾶσα γάρ. 32 ἕως ἑσπέρας] A ἕως δεκάτης τοῦ μηνὸς ἑσπέρας. 35 ἁγία] A ἁγία ἔσται. C ἁγία ἔσται ὑμῖν. 36 ὁλοκαύτωμα] A C ὁλοκαυτώματα. 37 κλητὰς] A C αὐτὰς κλητάς. καρπώματα] C κάρπωμα. ὁλοκαυτώματα] C ὁλοκαύτωμα. θυσίας αὐτῶν] C θυσίας. 38 τῶν ἑκουσίων] C πάντων τῶν ἑκουσίων. 39 ὅταν] A ὡς ἄν. τὰ] C πάντα τά. 40 λήψεσθε] C λήψεσθε ἑαυτοῖς. κάλλυνθρα] C κάλλυνθρας. ἄγνου] C ἄγνου. εὐφρανθῆναι] A C καὶ εὐφρανθήσεσθε. ἔναντι] ἐναντίον. ὑμῶν] C ὑμῶν ἑπτὰ ἡμέρας. Καὶ ἑορτάσετε αὐτὴν τὴν ἑορτὴν τῷ κυρίῳ. 42 κατοικήσει] C κατοικήσουσιν. 44 κυρίου] A κυρίου τοῦ θεοῦ.

CAP. XXIV.

3 καὶ καύσουσιν αὐτὸ] C καύσουσιν αὐτόν. ἐνώπιον] C ἔναντι. 4 καύσετε] C καύσουσι. ἐναντίον] C ἔναντι. 6 ἐπιθήσετε] C ἐπιθήσεις. 7 θέμα] A ἓν θέμα. ἄλα] C ἅλας. εἰς ἄρτους] A C οἱ ἄρτοι. προκείμενοι] A προκείμενοι. C προσκείμενοι. 8 προθήσεται] A C προθήσεται. ἐνώπιον] A C παρά. διαθήκην αἰώνιον] C διαθήκη αἰώνιος. 9 αὐτῶν] A C αὐτῷ. 10 ἐμαχέσαντο] C ἐμαχέσατο. 11 Δαβρὶ] C Δαβίρ. 12 ἀπέθεντο] A ἀπέθετο. 16 Ἄνθρωπος ὃς ἐὰν] A C Ἄνθρωπος ἄνθρωπος ἐάν. θεὸν] A C θεὸν αὐτοῦ. λιθοβολείτω] C λιθοβολησάτωσαν. 17 ψυχὴν] A πᾶσαν ψυχήν. 18 κτῆνος] C ψυχὴν κτήνους. 19 δῷ] C δώσει. πλησίον] C πλησίον αὐτοῦ. 22 εἰμι] A C deeſt. 23 ἐλιθοβόλησαν] C κατελιθοβόλησαν. ἐν] A C deeſt. λίθοις] A λίθοις πᾶσα ἡ συναγωγή.

CAP. XXV.

1 πρὸς Μωϋσῆν] C τῷ Μωϋσῇ. ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν poſterius] C deeſt. 4 τῷ δὲ] A C Ἐν δὲ τῷ. 5 ἐκθερίσεις] C ἐκθερίσεις. 9 Διαγγελεῖτε] A Καὶ διαγγελεῖτε. C Καὶ διαγγελεῖτε. φωνῇ] A φωνή. C φωνήν. ἱλασμοῦ] C A ἐξιλασμοῦ. 10 σημασία] A σημασίας. ἀπελεύσεται] ἀπελεύσεσθε. εἰς] A C deeſt. πατρίαν] A πατρίδα. 11 σημασία] A σημασίας. αὕτη] αὕτη ἔσται ὑμῖν. οὐδὲ] A οὐδὲ μή. Ἐν] A Καὶ ἐν. ἐπανελεύσεται] A ἐπανελεύσεται ἕκαστος. C ἐπανελεύσεσθε ἕκαστος. ἔγκτησιν] A C κτῆσιν. 14 ἀποδῷ] C ἀποδῷς. ἐὰν δὲ καὶ] C ἐάν τε. 15 ἐνιαυτῶν] A τῶν. 16 ἔγκτησιν bis] κτῆσιν. αὐτοῦ] A C deeſt. ἔτους] C ἐτῶν. A αὐτός. 17 πλησίον] C πλησίον αὐτοῦ. φοβηθήσῃ] C φοβήσῃ. εἰμι] A C deeſt. 18 φυλάξασθε] C φυλάξετε. 20 μὴ δὲ] A C καὶ μή. 21 ἀποστέλλω] C ἀποστελῶ. 22 τὸ γένημα] A C τὰ γενήματα. 25 ὁ ἐγγίζων] A ὁ ἄγχιστα. C ἢ ὁ ἐγγίζων. 26 Ἐὰν δὲ μὴ ᾖ τινι] A Ἐὰν μὴ ᾖ τινι. C Ἐὰν δέ τινι μὴ ᾖ. 27 ὃ ὑπερέχει] A ὑπερέχει. αὐτὸ αὐτῷ] A αὐτὸν ἑαυτῷ. C αὐτό. ἀπελεύσεται] A C ἐπανελεύσεται. et verſ. 28. 28 εὐπορηθῇ αὐτοῦ ἡ χεὶρ] C εὐπορῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ. πρᾶσις] C πρᾶσις αὐτοῦ. αὐτὰ] C αὐτήν. ἕκτου] C deeſt. 29 Ἐὰν δὲ] C Καὶ ἐάν. 30 ἂν] C deeſt. αὐτῆς] A C deeſt. 31 ἔσονται] A ἔσονται αὐταί. C αὐταὶ ἔσονται. 32 πόλεων] A Λευιτῶν. 33 αὐτῶν prius] A C deeſt. κατάσχεσις] C αὕτη ἡ κατάσχεσις. 34 τῇ] C ἐν τῇ. αἰωνία] A C αἰώνιος. 35 ὁ μετὰ σοῦ] C deſunt. ἀδυνατήσῃ] A ἀδυναμήσῃ. C ἀδυνατήσει. χερσὶ] C χερσὶν αὐτοῦ. ὁ ἀδελφός σου. C deſunt. 36 ἐγὼ κύριος] C deſunt. 37 ἐπὶ τόκῳ] C ἐν τόκῳ. 40 ἔτους] C ἐνιαυτοῦ. ἐργᾶται] C ἐργάσεται. 41 τῇ ἀφέσει] C ἐν τῇ ἀφέσει ἀπὸ σοῦ. πατρικὴν] A C πατρικὴν αὐτοῦ. ἀποδραμεῖται] ἀναδραμεῖται. 42 πραθήσεται] C πραθήσονται. 43 κύριον] C deeſt. 45 συγγενῶν αὐτῶν] C συγγενῶν αὐτῶν τῶν μεθ' ὑμῶν. 46 αἰῶνα] C αἰῶνα αὐτοὺς καταδουλώσεσθε. 48 αὐτῷ] A C αὐτόν. αὐτοῦ] A C αὐτῷ. λυτρώσεται] A C αὐτὸν λυτρώσεται. οἰκείων] A οἰκιῶν. σαρκῶν αὐτοῦ] A σαρκῶν. χερσὶ] C χερσὶν αὐτοῦ. λυτρώσεται] A C λυτρώσεται. 50 αὐτὸν] ἑαυτόν. μισθίου] A ἡμέρα μισθωτοῦ. C ἡμέρα μισθίου. 54 ἐξελεύσεται] A C καὶ ἐξελεύσεται. 55 εἰσιν] A C deeſt. οὗτοι] A αὐτοί.

CAP. XXVI.

1 εἰμι] C deeſt. & verſ. 2. 3 τοῖς] C ἐν τοῖς. φυλάσσησθε] C φυλάξησθε. 6 γῆς ὑμῶν] A C γῆς ὑμῶν, καὶ πόλεμος οὐ διελεύσεται διὰ τῆς γῆς ὑμῶν. 7 ἐναντίον] A C ἐνώπιον. et verſ. 8. φόνῳ] C ἐν φόνῳ. ὑμῶν poſterius] C ἐξ ὑμῶν. 9 ἐφ' ὑμᾶς] A ἐφ' ὑμᾶς, καὶ εὐλογήσω ὑμᾶς. 10 παλαιὰ prius] C deeſt. 11 σκηνήν] A διαθήκην. 12 λαὸς] C εἰς λαόν. 13 εἰμι] A deeſt. 15 διασκεδάσαι. C διασκεδάσαι ὑμᾶς. 16 ὑμᾶς τὴν] C ὑμᾶς σπουδήν, τήν τε. ἴκτερα] A C ἴκτερον. σφακελίζοντα] C σφακελίζοντας. ἔδονται] C ἔδονται αὐτά. 18 τοῦ] A C deeſt. ὑμᾶς] A C ὑμᾶς πληγαῖς. 19 σιδηροῦν] A C ὡς σιδηροῦν. 20 ὑμῶν poſterius] C deeſt. 22 ἀποστελῶ] A C ἀποστελῶ. τὰ θηρία τὰ ἄγρια] C τὰ ἄγρια θηρία. ποιήσω] C ποιήσει. ἐρημωθήσονται] A C ἔρημοι ἔσονται. 23 ἐὰν] C ponit ante ἐπί. 25 ἐχθρῶν] A ἐχθρῶν ὑμῶν. 26 ὑμῶν poſterius] C ὑμῖν. 27 ὑπακούσητε] C εἰσακούσητε. 28 ἐγὼ] A καὶ ἐγώ. 31 καὶ προσοχθιεῖ ἡ ψυχή μου ὑμῖν] A deſunt. 34 Τότε εὐδοκήσει ἡ γῆ τὰ σάββατα αὐτῆς πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς. A deſunt. 35 ἡ γῆ poſterius] A C deeſt. 37 οὐθενὸς] A μηδενός. C οὐδενός. ut & ver. 36. 39 ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν] C ponit poſt ἁμαρτίας αὐτῶν. 43 ἡ γῆ ἐγκαταλειφθήσεται] C ἐγκαταλειφθήσεται ἡ γῆ. αὐτῶν] A C ἑαυτῶν. τῇ] A ἐν τῇ. 44 οὐδ' ὡς] C οὕτως. 45 ἔναντι] C ἐναντίον. εἰμι] A C deeſt. μου … μου] A C deſunt.

CAP. XXVII.

3 αὐτοῖς, ὃς] A πρὸς αὐτούς, λέγων, Ἄνθρωπος ὅς. C πρὸς αὐτούς, Ἄνθρωπος ὅς. ὥστε] C εἰς. 5 εἴκοσι ἐτῶν] C εἰκοσαετοῦς. 6 δίδραχμα prius] A C δίδραχμα ἀργυρίου. ἄρσεν] A ἄρρεν. ἐὰν δὲ θήλεια] A C τῆς [illegible]

NUMERI.

CAP. I.

1 τῇ Σινᾶ] C τῷ Σινᾶ. τοῦ δευτέρου] A deſunt. 2 Ἰσραὴλ] A C υἱῶν Ἰσραήλ. συγγενείας] A C συγγενείας αὐτῶν. ἐξ ὀνόματος] C ὀνομάτων. 3 πᾶς ἄρσην] C πᾶν ἄρσεν. & ponit ante κατὰ κεφαλήν. ἐπισκέψασθε prius] A ἐπισκέψασθαι. ἐπισκέψασθε αὐτοὺς poſterius] C deeſt. 4 ἔσονται] A ἔσονται σὺν δυνάμει αὐτοῦ. ἕκαστος] A ἕκαστος ἕκαστος. 7 Ἀμιναδάβ] A Ἀμιναδάμ. 9 Ἐλιὰβ] A Ἐλιάμ. 10 Ἐμιοὺδ] C Σεμιούδ. 11 Ἀβιδὰν] C Ἀμιδάν. 13 Ἐχρὰν] C Ἐχθεάν. 18 ἐπηξονοῦσαν] A ἐπεσκέπησαν. C ἐπεσκέψαντο. 22 υἱοῖς ὀνομάτων αὐτῶν] C ὀνομάτων. πάντα ἀρσενικὰ] A πᾶν ἀρσενικόν. 26 υἱοῖς Ἰούδα] Sed Comp. deſcriptionem familiæ Gad, quæ habetur ver. 24 & 25, præmittit Judæ. κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν] C deſunt, & verſ. 28 & 30 & 32 34 36 24 38 40 & 42. 30 συγγενείας αὐτῶν] A συγγενείας. 31 ἐκ τῆς φυλῆς Ζαβουλὼν] A deſunt. 32 υἱοῖς Ἐφραὶμ] C υἱοὶ Ἐφραίμ. ὀνομάτων αὐτῶν] C ὀνομάτων. & ver. 34 & 38 40 & 42. 34 ἀρσενικὰ] A ἀρσενικὰ αὐτῶν. & ver. 36 24 38 40 & 42. 44 ἐπεσκέψατο] C ἐπεσκέψαντο. πατριὰς] A C πατριᾶς αὐτῶν. 47 οὐκ ἐπεσκέπησαν] A C οὐ συνεπεσκέπησαν. 50 ἐστὶν] A C deeſt. ἀροῦσιν αὐτοὶ] C αὐτοὶ ἀροῦσιν. 51 παρεμβάλλειν] A παρεμβαλεῖν. ἀναστήσουσι C ἀναστήσουσιν αὐτήν. ἀποθανέτω] A ἀποθανεῖται. 54 ἃ] C ὅσα.

CAP. II.

2 αὐτοῦ κατὰ τάγμα] A C κατὰ τάγμα αὐτοῦ. κατὰ σημαίας] A καὶ κατὰ τὰς σημαίας. C κατὰ σημασίας. 5 ἐχόμενοι] A ἐχόμενα. 7 ἐχόμενοι] C ἐχόμενοι αὐτοῦ. 9 ἐπεσκεμμένοι] A ἠριθμημένοι. & ver. 16 & ver. 24 & ver. 31. 10 Τάγματα] C Τάγμα. Ῥουβὴν] C υἱῶν Ῥουβήν. λίβα] A νότον. δύναμις] C σὺν δυνάμει. 14 φυλὴ] A φυλῆς. 15 Δυνάμεις] A Δυνάμεις. C Καὶ δύναμις. 16 ἑκατὸν πεντήκοντα μία] A μία, καὶ πεντήκοντα, καὶ ἑκατόν. δεύτεροι] C καὶ δεύτεροι. 17 ὡς καὶ] A C ὡς. καθ᾽ ἡγεμονίας] A κατὰ τάγμα αὐτῶν. C καθ᾽ ἡγεμονίαν αὐτῶν. 18 Τάγμα] A C Τάγματα. 19 Δύναμις] A C Δυνάμεις. 20 ἐχόμενοι] C ἐχόμενοι αὐτοῦ. & ver. 22. φυλῆς] A C φυλή. & ver. 22. 21 Δύναμις] A Δυνάμεις. & ver. 23 & 26 & 28 & 30. 25 Τάγμα] C Τάγματα. 27 Φαγιὴλ] A Φαγαινά. 29 φυλῆς] A φυλή. C αὐτοῦ φυλή. 30 αὐτοῦ] A αὐτῶν. 32 πεντακόσιοι πεντήκοντα] A C καὶ πεντακόσιοι, καὶ πεντήκοντα. 33 ἐν αὐτοῖς] A C ἐν υἱοῖς Ἰσραήλ. 34 πάντα] A C κατὰ πάντα. ὅσα] C ἅ.

CAP. III.

3 Ταῦτα] C Καὶ ταῦτα. ἱερατεύειν] A τοῦ ἱερατεύειν. 4 ἐτελεύτησε] A ἐτελεύτησαν. ἱεράτευσεν] A C ἱεράτευσαν. 9 Ἀαρὼν] A C Ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου. δεδομένοι δόμα] A C δόμα δεδομένοι. 10 καὶ πάντα τὰ κατὰ τὸν βωμὸν, καὶ ἔσω τοῦ καταπετάσματος] C deſunt. 12 ἰδοὺ ἐγὼ] C ἐγὼ ἰδού. 15 κατὰ δήμους αὐτῶν] C κατὰ συγγενείας αὐτῶν. A κατὰ δήμους αὐτῶν, κατὰ συγγενείας αὐτῶν. ἐπισκέψασθε] A ἐπισκέψῃ. 16 ἐπεσκέψαντο] A ἐπεσκέψατο. αὐτοῖς κύριος] C κύριος αὐτοῖς. 17 οὗτοι] C deeſt. Γεδσὼν] C Γηρσών. & ver. 18 & 21, & per totum caput. 22 ἡ ἐπίσκεψις poſterius] A ὁ ἀριθμός. 23 παρὰ] A κατά. 26 καὶ τὸ κάλυμμα] A καὶ τὸ κατακάλυμμα αὐτῆς. C deſunt. κατακάλυμμα] A κάλυμμα. 29 λίβα] A νότον. 31 λειτουργοῦσιν] C λειτουργήσουσιν. 34 πεντήκοντα] C διακόσιοι. 35 Ἀβιχαὶλ] A C Ἀβιχαία. 36 φυλακῆς] C φυλῆς τῶν. τὰ ἔργα] A πάντα τὰ ἔργα. 37 πασσάλους] A C πασσάλους αὐτῶν. 38 Οἱ] C Καὶ οἱ. ἀνατολῆς] C ἀνατολῶν. ἀπτόμενος] A προσπορευόμενος. 40 λάβετε] A C λάβε. ἀριθμὸν] A C ἀριθμὸν αὐτῶν. 41 πάντων poſterius] C πάντων τῶν κτηνῶν. 42 κύριος] A C κύριος αὐτῷ. 43 ἐγένοντο] A ἐγένετο. 46 Καὶ τὰ] C Τά. 47 ὀβολοὺς τοῦ σίκλου] A ὀβολοὶ ὁ σίκλος. C ὀβολοῖς σίκλος. 48 λύτρα τῶν] C λύτρα παρὰ τῶν. 50 χιλίοις τριακοσίοις ἑξηκονταπέντε] A πέντε καὶ ἑξήκοντα, καὶ τριακοσίοις, καὶ χιλίοις. C πέντε, καὶ ἑξήκοντα, καὶ χιλίοις τριακοσίοις. 51 Μωυσῆς τὰ] A C Μωυσῆς τὸ ἀργύριον τά. ἐνετείλατο] C συνέταξε.

CAP. IV.

2 εἴκοσι] C εἰκοσαέτους. 4 Καὰθ] A Καὰθ, ἐκ μέσου υἱῶν Λευὶ, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν. 5 εἰσελεύσεται] A C εἰσελεύσονται. 6 ἀναφορεῖς] C ἀναφορεῖς αὐτῆς. 7 ὁλοπόρφυρον] C πορφυροῦν. 8 διεμβαλοῦσι] C ἐμβαλοῦσι. δι᾽ αὐτῆς ἀναφορεῖς] A C τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς. 9 λαβίδας ... ἐπαρυστρίδας] C ἐπαρυστρίδας ... λαβίδας. ἐλαίου] A C ἐλαίου αὐτῆς. οἷς] A ὅσοις. C ὅσα. λειτουργοῦσιν] C λειτουργήσουσιν, & verſ. 12. 11 ἐπικαλύψουσιν] A C ἐπιθήσουσιν. καλύψουσιν] A C ἐπικαλύψουσιν. 13 ἐπιθήσει] C ἐπιθήσουσι. 14 σκεύη] A C σκεύη αὐτοῦ. ὅσοις] C ἐν οἷς. ἐπ᾽ αὐτῷ] A C deſunt. καὶ λήψονται, & quæ ſequuntur uſque ad finem verſus] deſunt in Comp. συγκαλύψουσιν] A συγκατακαλύψουσιν. αὐτὸ] A αὐτά. 16 ἡ καθ᾽] A καθ᾽. ὅλης] C ὅλῃ. ἐν πᾶσι] A καὶ ἐν πᾶσι. 19 Τοῦτο] C Καὶ τοῦτο. προσπορευέσθωσαν] A C εἰσπορευέσθωσαν. κατὰ τὴν] C εἰς τήν. 20 τὰ ἅγια] A C τὸ ἅγιον. 22 τούτους κατ᾽ οἴκους] C τοὺς κατ᾽ οἴκους. 23 ἐπίσκεψαι] A C ἐπισκέψασθε. ποιεῖν] A C καὶ ποιεῖν. αὐτοῦ] A deeſt. 25 κάλυμμα] C κατακάλυμμα. αὐτῆς] A αὐτῇ. C αὐτήν. κάλυμμα] A C κατακάλυμμα. 26 αὐλῆς] A αὐλῆς, καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς αὐλῆς. C καὶ τὸ κατακάλυμμα τῆς θύρας τῆς αὐλῆς. σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου] A σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, καὶ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ. C σκηνῆς, καὶ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. περισσὰ] A C περισσὰ αὐτῶν. λειτουργικὰ] A C λειτουργικὰ αὐτῶν. ὅσα] A καὶ πάντα ὅσα. C καὶ ὅσα. λειτουργοῦσιν] C λειτουργήσουσιν. 27 ὄνομα τὸ] A C ὀνομάτων. ἀρτὰ ὑπ᾽] A ἔργα τὰ δι᾽. 28 λειτουργία τῶν] A λειτουργία τοῦ δήμου τῶν. 30 λειτουργεῖν] C λειτουργεῖν ποιεῖν. 31 μοχλοὺς] A C μοχλοὺς αὐτῆς. καὶ τὸ κατακάλυμμα, καὶ αἱ, uſque ad finem verſus] deſunt in Comp. 35 ποιεῖν] A C ποιεῖν τὰ ἔργα. 43 λειτουργεῖν] C λειτουργεῖν καὶ ποιεῖν. 44 ἐγενήθη] A ἐγένετο. αὐτῶν] A τῆς συγγενείας αὐτῶν. 46 Ἰσραὴλ] A υἱῶν Ἰσραήλ. δήμοις] A C δήμοις αὐτῶν. 49 αὐτοὺς ἐν χειρὶ Μωυσῆ] C Μωυσῆς αὐτούς.

CAP. V.

3 οὐ] A οὐ μή. 6 παρίδῃ] A παρίδῃ ἐν κυρίῳ. 8 πλημμέλημα prius] A C πλημμέλημα πρὸς αὐτόν. ἐν αὐτῷ περὶ αὐτοῦ] C περὶ αὐτοῦ ἐν αὐτῷ. 12 ὑπεριδοῦσα παρίδῃ αὐτὸν] C παρίδῃ αὐτὸν ὑπεριδοῦσα. 13 ἢν μετ᾽] A C ἢ κατ᾽. 14 αὐτῷ poſterius] C ἐπ᾽ αὐτῷ. ζηλώσῃ] C ἐζήλωσε. 15 θυσία ζηλοτυπίας] C ζηλοτυπίας θυσία. 18 κεφαλὴν τῆς] A κεφαλὴν αὐτῆς τῆς. τοῦ ἐπικαταρωμένου τούτου] A C τὸ ἐπικαταρώμενον τοῦτο. 21 σε κύριος] C κύριός σε. ἐν ὁρκίον] C ἐν ὅρκῳ. πεπρησμένην] C πεπρεισμένην. 22 πρῆσαι] C πρεῖσαι. 25 τὸ ἐπικαταρώμενον τοῦ ἐλεγμοῦ] C τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου. πρὸς τὸ] A C ἐπὶ τό. 26 αὐτὸ] A αὐτὸ ὁ ἱερεύς. 27 ἐὰν] A ἐὰν μέν. πρησθήσεται] A προσθήσεται. C πρεισθήσεται. τῷ] A ἐν τῷ. 30 ὃς] C ᾧ. τὴν γυναῖκα αὐτοῦ] C αὐτήν.

CAP. VI.

3 καὶ ὄξος ἐξ] A καὶ ὄξους ἐξ. C ὄξος ἐξ. σταφίδα] C σταφίδας. 4 οὐ φάγεται] A οὐ πίεται, οὐδ᾽ οὐ μὴ φάγεται ἐξ αὐτῶν. 5 ἡμέρας τῆς] A ἡμέρας τῆς προσευχῆς τοῦ. C ἡμέρας τῆς εὐχῆς τοῦ. ξυρὸν] A C ξυρός. κυρίῳ prius] C deeſt. κεφαλῆς] C κεφαλῆς αὐτοῦ. 7 μητρὶ] A ἐπὶ μητρί. αὐτῷ] C αὐτῷ· καί. 9 ἀποθάνῃ] A C θανάτῳ ἀποθάνῃ. ἐπ᾽ αὐτῷ ἐξάπινα] C ἐξάπινα ἐπ᾽ αὐτῷ. ᾗ ἂν] C ἐν ᾗ. 10 Καὶ τῇ] A Τῇ δέ. 11 ᾗ] C deeſt. 12 αὐτοῦ] A αὐτῷ. 14 μίαν ἄμωμον] C ἄμωμον μίαν. 17 σωτηρίου τῷ] C deſunt. θυσίαν αὐτοῦ] A θυσίαν. 18 παρὰ] A περί. ὑπὸ τὴν] A C ἐπὶ τήν. 19 εὐχὴν] A C κεφαλήν. 20 προσοίσει] C ἀνοίσει. 21 κυρίῳ prius] A deeſt. εὕρῃ] A εὕξηται. ἣν] A C ἧς. ἁγνείας] A ἁγνείας αὐτοῦ. 23 εὐλογήσετε] A εὐλογήσει· & ad finem hujus verſus hæc addit, καὶ ἐπιθήσουσι τὸ ὄνομά μου ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, καὶ ἐγὼ κύριος εὐλογήσω αὐτοὺς, λέγοντες αὐτοῖς· quæ habentur verſ. 27.

CAP. VII.

1 ᾗ ἡμέρᾳ] A C τῇ ἡμέρᾳ ᾗ. ἀναστῆσαι] C ἐξαναστῆσαι. 2 δώδεκα] C deeſt. 3 τὸ δῶρον] A C τὰ δῶρα. προσήγαγον] A C προσήνεγκαν. 5 αὐτοῦ λειτουργίαν] C λειτουργίαν αὐτοῦ. 7 Καὶ] A C deeſt. 9 οὐ δέδωκεν] C οὐκ ἔδωκεν. ἀροῦσιν] A ἀροῦσιν αὐτά. 12 ἐν] A C deeſt. 13 πλήρη σεμιδάλεως] C σεμιδάλεως πλήρη. 48 Ἐμιοὺδ] A Σεμιούδ, & verſ. 53. 66 Ἀχιέζερ] C Ἀβιέζερ. 85 σίκλοι poſterius] C deeſt. 86 θυμιάματος] A θυμιάματος, δέκα χρυσῶν ἡ θυΐσκη ἐν τῷ σίκλῳ τῷ ἁγίῳ. 87 αἱ εἰς] A C εἰς. ἐνιαύσιοι δώδεκα] C ἐνιαύσιοι δεκαδύο. αἱ θυσίαι] A καὶ αἱ θυσίαι. 88 Πᾶσαι αἱ βόες εἰς] C Καὶ εἰς. ἐνιαύσιοι prius] C deeſt. ἑξήκοντα ἐνιαύσιοι ἄμωμοι] A ἐνιαύσιοι ἄμωμοι ἑξήκοντα. ἐνιαύσιοι] C ἐνιαύσιαι. ἐγκαίνωσις] A ἐγκαίνισις. C ἐγκαίνησις. μετὰ τὸ πληρῶσαι τὰς χεῖρας αὐτοῦ] C deſunt. 89 εἰς τὴν σκηνὴν] C ἐν τῇ σκηνῇ. κιβωτοῦ τοῦ] A κιβωτοῦ τῆς σκηνῆς τοῦ.

CAP. VIII.

2 ἐπιθῇς] A ἐπιθῆς. 3 ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους] C deſunt. 7 ξυρὸν] C ξυρός. 12 κυρίῳ] A deeſt. 13 ἔναντι κυρίου] C deſunt. ἔναντι poſtremum] A deeſt. 15 ἔναντι κυρίου] C δόματα. ἀποδεδομένοι] A C ἀποδεδομένον. 19 δεδομένους] C ἀποδεδομένον. προσεγγίζων] C πληγή, ὅταν προσεγγίζωσι. 21 ἐπλύναντο] A C ἔπλυναν. ἱμάτια] A C ἱμάτια αὐτῶν. 22 εἰσῆλθον] A C εἰσήλθοσαν. 24 ἐνεργεῖν] A C λειτουργεῖν λειτουργίαν ἐν ἔργοις. 25 ἀποστήσεται] A ἀποστήσονται. οὐκ] A οὐχί. ὁ ἀδελφὸς] C μετὰ ἀδελφῶν.

CAP. IX.

3 ποιήσεις] A καὶ ποιήσεις. C ποιήσετε. καιροὺς] A C καιρὸν αὐτοῦ. 6 ψυχῇ] A ψυχῆς. 7 αὐτὸν] A C αὐτούς. προσενέγκαι] A ὥστε τοῦ προσενέγκαι. C ὥστε προσενέγκαι. 8 κύριος περὶ ὑμῶν] C περὶ ὑμῶν κύριος. 10 ὑμῖν] A ἢ ἐν ὑμῖν. 11 τὸ] A C deeſt. 13 ὑστερήσῃ] C ὑστερήσει. κυρίῳ] A κυρίου. ἁμαρτίαν αὐτοῦ] C ἁμαρτίαν. 14 ποιήσει] A οὕτω ποιήσει. C οὕτως ποιήσουσιν. ὑμῖν] A ἐν ὑμῖν. 15 τὴν] A καὶ τήν. 16 ἐγίνετο] C ἐγένετο. 17 παρενέβαλον] C παρενεβάλοσαν. 19 θεοῦ] C κυρίου. ἐξάρωσι] C ἐξαροῦσι. 20 σκεπάζῃ] C γίνεται. ἀπαροῦσι] A ἐξαροῦσι. 21 ἀναβῇ] C ἀνέβη. ἢ νυκτὸς] A ἢ νυκτὸς, καὶ ἐὰν ἀναβῇ ἡ νεφέλη ἀπαροῦσιν ἡμέρας. 22 Μηνὸς] A C Ἢ μηνός. αὐτῆς] A αὐτοῖς. ἀπάρωσιν] C ἀπαροῦσιν. 23 ἀπαροῦσι] A παρεμβαλοῦσι, καὶ διὰ προστάγματος κυρίου ἐξαροῦσι.

CAP. X.

2 ἀργυρᾶς, ἐλατὰς] C ἐλατὰς, ἀργυρᾶς. 3 σαλπιεῖς] A σαλπίσεις. πᾶσα] A πρὸς σὲ πᾶσα. 4 μιᾷ] A μιᾷ σάλπιγγι. ἀρχηγοὶ] A καὶ χιλίαρχοι. 5 ἀνατολὰς] C κατ᾽ ἀνατολάς. 6 λίβα] A νότον. C κατὰ λίβα. σημασίᾳ] C σημασίαν. ἐν τῇ] A ἐπὶ τῇ. 7 σημασίᾳ] A C σημασία. 8 τῷ] A ἐν τῷ. 9 καὶ σημανεῖτε] A καὶ σαλπιεῖτε καὶ σημανεῖτε. κυρίου] C κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. 10 ἀνάμνησις] C εἰς ἀνάμνησιν. ἔναντι] A ἐναντίον. 12 ἐν τῇ ἐρήμῳ] C ἀπὸ τῆς ἐρήμου τοῦ. 14 τάγμα] A τάγματα. 22 Σεμιοὺδ] C Ἐμιούδ. 25 τάγμα] A C τάγματα. Ἀχιέζερ] C Ἀβιέζερ. 29 Ὀβὰβ] A C Ἰωβάβ. 30 ἀλλ᾽ εἰς] A ἀλλ᾽ ἢ εἰς. γενεάν μου] C γενεάν μου πορεύσομαι. 31 ἐν ἡμῖν] C μεθ᾽ ἡμῶν. 32 καὶ ἔν] A ἕν. 34 αὐτοῖς] A αὐτῆς. ἀνάπαυσιν] Hic ponit Comp. quæ habentur v. 36. noſtræ, Καὶ ἡ νεφέλη, uſque ad finem verſus. 36 αὐτοῖς] A αὐτούς.

CAP. XI.

2 ἐκέκραξεν] C ἔκραξεν. 6 οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν] C ponit ante εἰς τό. 7 αὐτοῦ] A αὐτοῦ ὡς. 8 ἤληθον] A ἤλεον. μύλῳ] A ἐμμύλωνι. καὶ ἔτριβον] C ἢ ἔτριβον. 11 ὁρμὴν] A C ὀργήν. 12 αὐτὸν εἰς] A C αὐτοὺς εἰς. 13 ἐμοὶ] A C ἐμέ. 14 βαρύτερον] A βαρύ. 15 ἔλεος] C χάριν. 16 ὅτι] C deeſt. ἄξεις] C ἐξάξεις. πρὸς] A C εἰς. 20 ἐκ τῶν] C διὰ τῶν. 21 φαγεῖν] A C deeſt. 22 αὐτοῖς prius] C deeſt. 23 οὐκ] A οὐχί. εἰ] A ἐπεί. ἢ οὐ] A deſunt. 25 πνεῦμα ἐπ᾽ αὐτοὺς] A ἐπ᾽ αὐτοὺς τὸ πνεῦμα. ἐπροφήτευσαν] A προεφήτευσαν. & ver. 27. 26 ἦλθον πρὸς] A ἦλθον εἰς. C ἤλθοσαν πρός. 28 ἐκλεκτὸς] A C ἐκλεκτὸς αὐτοῦ. κύριε] A C κύριέ μου. 29 Μωυσῆς αὐτῷ] C αὐτῷ Μωυσῆς. ἐμὲ] A σύ μοι. C σὺ ἐμοί. ἐπὶ] C εἰς. 31 τὴν παρεμβολὴν] C τῆς παρεμβολῆς. 32 ἡμέραν, καὶ] C ἡμέραν ἐκείνην, καί. συνήγαγον] C συνέλεξον. 33 ἐθυμώθη] A ἐθυμώθη σφόδρα. C ἐθυμώθη ὀργῇ. τὸν λαὸν] A ἐν τῷ λαῷ.

CAP. XII.

2 λελάληκε κύριος] A ἐλάλησε κύριος. C ἐλάλησεν ὁ θεός. 5 εἰς τὴν] C καὶ εἰς τήν. καὶ κατέβη] C κατέβη. καὶ ἐξήλθοσαν] A καὶ ἐξῆλθον. C ἐξῆλθον. 6 εἶπε] C εἶπε κύριος. 7 οὕτως] A οὕτως ὡς. 8 εἶδε] C ἴδεν. 9 αὐτοῖς, καὶ ἀπῆλθεν] A C αὐτούς, καὶ ἀπῆλθον. 11 κύριε] C κύριέ μου. 12 ὡσεὶ ἶσον] C ὡσεὶ ἴσον. μητρὸς] C μητρὸς αὐτοῦ. 14 ἑπτὰ ἡμέρας prius] A C deeſt. A hoc duodecimum & decimum tertium caput, unicum facit: decimum quartum autem in duo dividit.

CAP. XIII.

5 Σαμουὴλ] C Σαμούς. Ζακχοὺρ] A Ζακχούς 8 Ἰγαὰλ] A Ἰγάδ. C Ἰγάλ. 11 Ῥαφοῦ] C Ῥαφάν. 18 Μωυσῆς] A Μωυσῆς ἐκ τῆς ἐρήμου Φαράν. 20 ἡ καλὴ] C ἢ καλή. ἂς] C εἰς ἄς. 23 ἀπῆλθον] C ἤλθοσαν. Θιλαμὶ] C Θαλαμίν. Ταλμὶ] C Ταλί. 24 ἦραν] C ἦρον. 26 ἀπέστρεψαν] A C ἐπέστρεψαν. 27 ῥῆμα] C ῥήματα. 29 ἐπ᾽ αὐτῆς] A C τὴν γῆν. μεγάλαι] C καὶ μεγάλαι. 31 ἀναβησόμεθα, καὶ κατακληρονομήσομεν] A C ἀναβησώμεθα, καὶ κατακληρονομήσωμεν. δυνατοὶ] C δυνάμενοι. 32 αὐτοῦ] C αὐτόν. οὐ μὴ δυνάμεθα] C μὴ δυνησόμεθα. ἡμῶν ἐστὶ] C ἐστὶν ἡμῶν. 33 κατέδεται] A C κατεσθίεται. ἐν αὐτῇ] A C ἐπ᾽ αὐτῆς. 34 αὐτῶν ὡσεὶ] C ἡμῶν ὡσεί.

CAP. XIV.

1 ἐνέδωκε] A C ἔδωκε. 3 Αἰγύπτῳ] A C Αἰγύπτου. εἰ] C deeſt. παιδία] A παιδία ἡμῶν. 4 βέλτιον] A C βέλτιον ἡμῖν. εἶπαν] A C εἶπεν. 5 ἐναντίον] C ἔναντι. 9 ἡμῖν prius] C ὑμῖν. 10 πᾶσι] A C ἐν πᾶσι. 11 πιστεύουσί μοι ἐπὶ] C πιστεύουσί μοι ἐν. 12 καὶ τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου] C deſunt. 13 λαὸν] A λαόν σου. 14 εἰ] C deeſt. κύριε] C σὺ κύριε. ἐπ᾽ αὐτῶν] A ἐπ᾽ αὐτόν. 17 ἰσχὺς] C χείρ. 19 ἐγένου αὐτοῖς] C αὐτοῖς ἐγένου. 20 πρὸς Μωυσῆν] C deſunt. 21 καὶ ζῶν τὸ ὄνομά μου] C deſunt. καὶ ζῶν] A ἀεὶ ζῶν. 22 ἐρήμῳ] A C ἐρήμῳ ταύτῃ. τῆς φωνῆς μου] C μου τῆς φωνῆς. 23 ἀλλ᾽ ἢ] C ἀλλά. ὧδε] C ὧδε σήμερον. οὐδὲ κακὸν] A C ἢ κακόν. 24 ὅτι] A C ὅτι ἐγενήθη. εἰσάξω] A C καὶ εἰσάξω. 25 κατοικοῦσιν] A κατοικήσουσιν. καὶ ἀπάρατε ὑμεῖς] C ὑμεῖς, καὶ ἀπάρατε. A καὶ ἐπάρατε ὑμεῖς. θάλασσαν ἐρυθρὰν] C θαλάσσης ἐρυθρᾶς. 27 ἐγόγγυσαν] C αὐτοὶ γογγύζουσι. 29 ἐγόγγυσαν] A ἐγόγγυζον. 31 ἐν διαρπαγῇ] A C εἰς διαρπαγήν. καὶ κληρονομήσουσι τὴν γῆν] C deſunt. 33 ἀναλωθῇ] A ἐξαναλωθῇ. 35 ἢ μὴν] A ὑμῖν. 37 κατείπαντες] A C κατειπόντες. κατὰ τῆς γῆς] C κατὰ τῆς γῆς πονηρά. 38 υἱὸς] A ὁ τοῦ. 39 ἐπένθησεν] A ἐπένθησαν. 40 ἰδοὺ] C deeſt. 44 διαβιασάμενοι] A διαβησάμενοι. ἐκ τῆς] A ἐκ μέσου τῆς. 45 Ἑρμὰν] A C Ἑρμά. καὶ ἀπεστράφησαν εἰς τὴν παρεμβολήν] C deſunt.

CAP. XV.

1 εἶπε] O A ἐλάλησε. λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ] O τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ λαλήσεις, λέγων. 3 ποιήσεις] A C ποιήσετε: ὁλοκαυτώματα κυρίῳ, ὁλοκάρπωμα, ἢ] A κάρπωμα τῷ κυρίῳ, ὁλοκαύτωμα, ἤ. C καρπώματα κυρίῳ, ἢ ὁλοκαύτωμα, ἤ. μεγαλῦναι] A μεγάλην. 4 ἀναπεποιημένης ἐν ἐλαίῳ ἐν τετάρτῳ τοῦ ἱν] A πεφυραμένης ἐν τετάρτῳ τοῦ ἱν ἐν ἐλαίῳ. 5 Καὶ οἶνον uſque ad ἱν] O deſunt. 6 ποιήσεις τοῦτο κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας τῷ κυρίῳ] C deſunt. ποιήσεις] A ποιήσετε. ὁλοκαύτωμα] A C ὁλοκάρπωμα. ἀναπεποιημένης] A ἀναπεφυραμένης. & ver. 9. O ἀναπεποιημένα. & ver. 9. 8 ποιῆτε] O A ποιήσητε. O C ponunt poſt βοῶν. δαμάλιν ἢ] O C δαμάλιν. 10 καὶ οἶνον uſque ad ἱν] O deſunt. 12 ὧν] A ὅν. οὕτως ποιήσετε] O deſunt. 14 ποιήσει] O ποιήσει ὁ προσήλυτος, καί. Νόμος εἷς ἔσται uſque ad γενεὰς ὑμῶν] O eadem bis habet, ſed in poſteriori ἔσται ὑμῖν deſunt. ἔσται] A deeſt. O ἐστί, & ponit poſt ὑμῖν. 18 εἰσάγω] C εἰσάξω] O εἰσαγάγω. 19 ἀφελεῖτε] A ἀφαιρεῖτε. 20 ἀφελεῖτε ἀφαίρεμα αὐτὸ] O C ἀφαίρεμα ἀφελεῖτε αὐτῷ. ſed O habet ἀφαιρεῖτε. ἄρτον] O καὶ δώσετε κυρίῳ, ἄρτον. ἅλω] O A ἅλωνος. αὐτὸν] A αὐτόν. ἄρτον] C αὐτό. O deeſt. 21 φυράματος] C φυραμάτων. 23 κύριος πρὸς ὑμᾶς] A κύριος ὁ θεὸς ὑμῖν. O κύριος. ἧς] O C ἧς. 24 συναγωγῆς γενηθῇ] O συναγωγῆς ὑμῶν γένηται. ἄμωμον] O deeſt. αὐτοῦ] O τέλους. σύνταξιν] A C σύνταξιν αὐτοῦ. 26 κατὰ πάσης συναγωγῆν] A C πάσῃ συναγωγῇ. προσκειμένῳ] O A προσπορευομένῳ. 27 αἶγα μίαν] C μίαν αἶγα. 28 περὶ αὐτοῦ] A C περὶ αὐτοῦ, καὶ ἀφεθήσεται αὐτῷ. 29 αὐτοῖς] A ἐν αὐτοῖς. 30 ποιήσῃ] C ποιήσει. παροξυνεῖ] C παροξύνει. ἐξολοθρευθήσεται] A C καὶ ἐξολοθρευθήσεται. ἡ ἀμαρτία] O ἀμαρτία γάρ. 32 τῶν σαββάτων] A C τοῦ σαββάτου. 33 εὑρόντες] O A C εὑρόντες αὐτόν. συλλέγοντα ξύλα] O deſunt. τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων] A C deſunt. 34 αὐτὸ] O αὐτῷ. 35 ὁ ἄνθρωπος] A ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος. λιθοβολήσατε] A C λιθοβολήσετε. συναγωγὴ] C συναγωγὴ ἔξω τῆς παρεμβολῆς. 36 ἐλιθοβόλησεν] O A C ἐλιθοβόλησαν. πᾶσα ἡ συναγωγὴ] O deſunt. πᾶσα ἡ συναγωγὴ λίθοις ἔξω τῆς παρεμβολῆς] O C deſunt. λίθοις] A ἐν λίθοις. συνέταξε] A ἐλάλησε. τῷ Μωυσῇ] A πρὸς Μωυσῆν. 39 μνησθήσεσθε] A ἀναμνησθήσεσθε. πασῶν τῶν ἐντολῶν κυρίου, καὶ ποιήσετε] O πάσας τὰς ἐντολὰς κυρίου ποιῆσαι. μνησθῆτε, καὶ ποιήσητε] O μνησθήσεσθε, καὶ ποιήσετε. ὀπίσω] A ἔτι ὀπίσω. τῶν ὀφθαλμῶν] A C ὀπίσω τῶν ὀφθαλμῶν ὑμῶν.

CAP. XVI.

1 υἱοῦ Λευὶ] O deſunt. Ἐλιὰβ] A Ἐλιάμ. O Ἐλιὰβ υἱοῦ Ῥουβήν. Αὐν] O A C Αὐνάν. Φαλὲθ] C Φαλέκ. 2 ἀνέστησαν ἔναντι] O ἀντέστησαν ἐναντίον. 3 Συνέστησαν] O Ἐπισυνέστησαν. εἶπαν] A C εἶπαν πρὸς αὐτούς. ἐχέτω] O ἀρκείτω. ὑμῖν] A ἐν ὑμῖν. διατί] O ἱνατί. 5 αὐτοῦ prius] C deeſt. ἁγίους, καὶ] A C ἁγίους. καὶ οὓς uſque ad finem verſus] O deſunt. ἐξελέξατο] A C οὐκ ἐξελέξατο. προσηγάγετο] A C οὐ προσηγάγετο. 6 ποιήσατε] C ποιήσετε. αὐτοῖς] O A C ἑαυτοῖς. Et O ὑμῖν non habet. ἐπίθετε] O ἐπιθήσεσθε. 7 ἐκλέξεται] A ἂν ἐκλέξητε. O C ἂν ἐκλέξηται. οὗτος] O ponit poſt ἅγιος. υἱοὶ] O ὅτι οἱ υἱοί. 9 Μὴ] A deeſt. ὁ θεὸς Ἰσραὴλ ὑμᾶς] A ὑμᾶς ὁ θεός. O κύριος ὑμᾶς. Ἰσραὴλ] O υἱῶν Ἰσραήλ. τῆς σκηνῆς poſterius] A τῆς συναγωγῆς κυρίου] O C τῆς συναγωγῆς. αὐτοῖς] A αὐτῷ. O deeſt, ut & λατρεύειν. 10 καὶ ἱερατεύειν] O A C ἱερατεύειν. 11 διαγογγύζετε] A διεγογγύζετε. 13 εἰς γῆν ῥεούσης] C ἐκ γῆς ῥεούσης. O ἐξ Αἰγύπτου, ἐκ γῆς ῥεούσης. 14 Ἄρχων] O deeſt. σὺ] O C deeſt. ἂν] A C deeſt. ἐξέκοψας] A ἀπέκοψας. 16 καὶ Ἀαρὼν, καὶ αὐτοὶ] C καὶ αὐτοὶ, καὶ Ἀαρών. 18 Καὶ ἔλαβεν ἕκαστος τὸ πυρεῖον αὐτοῦ] C deſunt. O pro ἔλαβεν habet ἔλαβον. αὐτοῦ] C ἑαυτοῦ. ἐπέθηκαν] C ἐπέθηκεν. ἐπέβαλον] C ἐπέβαλεν. Μωυσῆ καὶ uſque ad μαρτυρίου verſus ſequentis] O deſunt. 19 τὴν θύραν] C τὰς θύρας. Hic definit Cap. 16. ſecundum Ald. ſed reliqua quæ ſequuntur in hoc cap. & caput 17. in uno continentur. 21 ἐκ] A ἕκαστος ἐκ. 22 θεὸς, θεὸς] A θεὲ, θεέ. C ὁ θεὸς, ὁ θεός. O ὁ θεός. πνευμάτων] A πατέρων. 24 Κορὲ] O A C Κορὲ, καὶ Δαθὰν, καὶ Ἀβειρών. 27 Κορὲ] A C Κορὲ, καὶ Δαθὰν, καὶ Ἀβειρών. σκηνῶν] O σκηνωμάτων. 28 ἀπέστειλε] C ἀπέσταλκε. 29 Εἰ] C Καὶ εἰ. εἰ καὶ] C καὶ εἰ. O εἰ. 30 φάσματι] A χάσματι. O φαντάσματι. καταπίεται] O κατέπιεν. ζῶντες] O πάντες ζῶντες. ᾅδου] O ᾅδην. γνώσεσθε] A γνώσονται. οἱ ἄνθρωποι] O υἱοὶ ἀνθρώπων. 32 αὐτῶν] A C τῶν ποδῶν αὐτῶν. ἡ γῆ] O deſunt. 33 ὅσα] A C πάντα ὅσα. αὐτῶν] O A C αὐτοῖς. 34 οἱ] A καὶ οἱ. ὅτι] A ὅτι εἶπον. C deeſt. λέγοντες] O ἔλεγον. 36 εἶπε] C ἐλάλησε. Μωυσῆν] C πρὸς Μωυσῆν, λέγων. 37 Καὶ πρὸς] C λάλησον πρός. τὰ χαλκᾶ] C deſunt. ἡγίασαν] A ἡγίασε. O ἡγιάσθησαν. 38 τούτων] O deeſt. τοῖς] A ἐν τοῖς. 40 μνημόσυνον] O deeſt. ὥσπερ] A ὡς περί. αὐτῷ] O A deeſt. 41 ἐπαύριον] O αὔριον. ἀπεκτάγκατε] O C ἀπεκτείνατε. 43 ἐκάλυψεν αὐτὴν] C αὐτὴν ἐκάλυψεν. εἰσῆλθε] O ἔστη. 44 καὶ Ἀαρὼν] C deſunt. 46 τὴν παρεμβολὴν] C τὴν συναγωγήν. ἀπὸ προσώπου] O παρά. 47 ἐνῆρκτο] A ἐνῆκτο. ἐν τῷ λαῷ] O εἰς τὸν λαόν. καὶ ἐπέβαλε ad finem verſus] O deſunt. 50 ἐπέστρεψεν] C ἀπέστρεψεν.

CAP. XVII.

2 ῥάβδον κατ᾽ οἴκους πατριῶν prius] A deſunt. πατριῶν prius] O C πατριῶν αὐτῶν. ὄνομα αὐτοῦ] O C ὄνομα. ῥάβδου] O A C ῥάβδου αὐτοῦ. 3 ἐπιγράψον] C ἐπιγράψεις. Λευὶ] O αὐτοῦ. δώσουσι] C deeſt. 4 κατέναντι τοῦ μαρτυρίου] O C deſunt. 5 ἀπ᾽ ἐμοῦ] A C ἀπὸ σοῦ. ἃ] A C ὅσα. O ὅν. ὑμῖν] A ὑμᾶς. O ἡμῶν. 6 αὐτῶν ῥάβδον] O ῥάβδους. ῥάβδον κατ᾽] C ῥάβδον μίαν κατά. 7 ἀπέθηκε] C ἐπέθηκε. ἐν τῇ σκηνῇ] O ἐπὶ τῆς σκηνῆς. καὶ Ἀαρὼν] O C deſunt. ἐν τῇ σκηνῇ] O εἰς τὴν σκηνήν. 9 ἔλαβον] O C ἔλαβεν. 10 τῶν μαρτυρίων] C τοῦ μαρτυρίου. σημεῖον] A C εἰς σημεῖον. υἱοῖς] O υἱοῖς Ἰσραήλ. 11 ἐποίησε] O ἐποίησαν. καθὰ] O ὅσα. 12 ἀπολώλαμεν] O ἀπολώμεθα. παρανηλώμεθα] C πάντες ἡμεῖς παρανηλώμεθα. O deeſt. 13 κυρίου] O τοῦ μαρτυρίου κυρίου.

CAP. XVIII.

1 τοῦ πατρός σου] O τῆς πατριᾶς σου μετὰ σοῦ. λέγων] C deeſt. πατρός σου] A C πατρός σου μετὰ σοῦ. ἁμαρτίας prius] A ἀπαρχάς. υἱοί σου] C υἱοί σου μετὰ σοῦ. 3 σκηνῆς] A σκηνῆς σου. O σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. προσελεύσονται] O προσεγγιοῦσι. 5 ἔσται] A C ἔσται ἔτι. O ἔτι ἔσται. 6 Καὶ ἐγὼ] C Καὶ ἰδοὺ ἐγώ. 8 καὶ ἰδοὺ ἐγὼ] O λέγων, καὶ ἐγὼ ἰδού. εἰς γέρας] O ponit poſt σέ. μετὰ σὲ] C deſunt. 10 φάγεται] O C φάγεσθε. σὺ, καὶ οἱ υἱοί σου] C deſunt. αὐτὰ poſterius] O ταῦτα. 12 καὶ πᾶσα ἀπαρχὴ] O ἤ. σίτου] O A C καὶ σίτου. 13 ἐν τῇ] C ἂν ἐν τῇ. ἀνατεθεματισμένον] O ἀνατεθειμένον. 15 μήτραν] A πᾶσαν μήτραν. ὅσα] O ἅ. ἡ συντίμησις] O καὶ ἡ συντίμησις αὐτοῦ. 17 πρὸς τὸ] O C ἐπὶ τό. κατὰ] O deeſt. 19 δέδωκα σοὶ] O σοὶ δέδωκα αὐτά. ἐὰν ἀφέλωσι] C ἂν ἀφαιρῶσι. ἀλὸς] A λαός. αἰωνίου] O αἰῶνος. 21 Ἰσραὴλ] O υἱοῖς Ἰσραήλ. λειτουργίαν] O deeſt. 23 νόμιμον αἰώνιον] O νόμιμα αἰώνια. 24 κλήρῳ] O κληρονομίᾳ. 26 ἀφελεῖτε] A ἀφέλητε. ἐπιδεκάτου] A ἐπιδεκάτου αὐτοῦ. 27 ἀπὸ ἅλω, καὶ] O C A ἀφ᾽ ἅλωνος, καὶ ὡς. 28 αὐτοὺς] A C deeſt. 29 Ἀπὸ πάντων uſque ad ἢ] O deſunt. ἢ] O A C deeſt. πάντων] O πασῶν. τὸ ἡγιασμένον] C τῶν ἡγιασμένων. 30 ἀφαιρῆτε] C ἀφαιρεῖτε, et verſu 32. ἀπὸ ἅλω] A ἀφ᾽ ἅλωνος. C ἀπὸ ἅλωνος. O ἅλωνος. ἀπὸ] O deeſt. καὶ ὡς γένημα] A ὡς ἀφαίρεμα. 13 μισθὸς οὗτος ὑμῖν] O ἔθος ὑμῖν ἐστι. 32 αὐτὸ] O C αὐτά. ἀπαρχὴν ἀπ᾽] C ἀπαρχὴν αὐτοῦ ἀπ᾽. Ald. huic cap. addit priorem verſum capitis ſequentis, & verſum ſecundum uſque ad Ἰσραήλ.

CAP. XIX

2 ἢ] O C deeſt. αὐτὴν] O αὐτῆς. 3 εἰς τόπον καθαρὸν] C deſunt. 5 δέρμα] A C δέρμα αὐτῆς. καὶ τὰ κρέα] O deſunt. κρέα αὐτῆς] A κρέα αὐτῆς κατακαυθήσεται] O κατακαύσουσι. 6 κατακαύματος] C κατακαύσματος. 7 ὁ ἱερεὺς] O deſunt. 8 ἱμάτια αὐτοῦ] ἱμάτια αὐτοῦ ὕδατι. σῶμα αὐτοῦ] O A C σῶμα αὐτοῦ ὕδατι. σποδὸν] O σποδιᾶς. σποδιὰν] A C σποδὸν πλυνεῖ τὰ ἱμάτια] C ponit ante συνάγων. αὐτοῦ] C deeſt. ἔσται] O ἔσται εἰς συναγωγήν. προσηλύτοις προσκειμένοις] A προσηλύτοις τοῖς προσκειμένοις ἐν μέσῳ ὑμῶν. C προσκειμένοις προσηλύτοις ἐν μέσῳ ὑμῶν. O προσκειμένοις ἐν αὐτοῖς προσηλύτοις. ἀφαγνισθῇ] O ἁγνισθῇ, et verſu 20. 13 ἀφαγνισθῇ] O A ἁγνισθῇ. ἔτι] A ὅτι. O deeſt, ut & quæ ſequuntur ad finem verſus. 14 πᾶς ὁ] C ἅπας ὁ. καὶ ὅσα] C ὅσα. ἀκάθαρτα] O ἀκάθαρτος. 15 Καὶ πᾶν σκεῦος ἀνεῳγμένον] O deſunt. δεσμὸν] A C δεσμῷ. αὐτῷ] C αὐτοῦ. O αὐτό. ἀκάθαρτα] A ἀκάθαρτον. 16 προσώπου] O πρόσωπον. παιδίου] O A παιδίου. ἑπτὰ ἡμέρας] O ponit poſt ἔσται 18 περιρρανεῖ] C περιρραντιεῖ, et verſu 19. O ἐπιρρανεῖ. τὸν οἶκον] O τὸ ὕδωρ. ἡμμένον] O ἁψάμενον. ἀνθρωπίνου] C ἀνθρώπου. τεθνηκότος] O νεκροῦ. 19 καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ] O deſunt. λούσεται] O A λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ. μέσου τῆς συναγωγῆς] O τοῦ λαοῦ αὐτῆς. 21 νόμιμον] O τοῦτο νόμιμον. ῥαντισμοῦ] O ἐπιρραντισμοῦ. 22 ἀκάθαρτος] A C ἀκαθάρτου. O Totus hic verſus deeſt. καὶ ψυχὴ ἡ ἁπτομένη ἀκάθαρτος ἔσται] C deſunt.

CAP. XX.

2 τῇ συναγωγῇ] O ἐκεῖ τῇ συναγωγῇ πάσῃ. ἠθροίσθησαν] A συνηθροίσθησαν. 3 ἐλοιδορεῖτο] A ἐλοιδορεῦτο. πρὸς Μωυσῆν] O τῷ Μωσῇ. ἀπεθάνομεν] A ἀπωλόμεθα. ἔναντι] O ἐναντίον. 4 κτήνη] A τέκνα. 5 συκαὶ] O εἰσὶ συκαί. ἐστι] O ὥστε. 6 ἦλθε] O εἰσῆλθε. πρὸς] O ἐπί. πρόσωπον] C πρόσωπον αὐτῶν. 8 σὺ] O deeſt. 9 συνέταξεν] C O συνέταξεν αὐτῷ. 11 τῇ ῥάβδῳ] O deſunt. 12 δέδωκα] O C ἔδωκα. 13 ἀντιλογίας] O λοιδορίας. 14 ἀγγέλους] O deeſt. 15 Καὶ] O ὡς. παρῳκήσαμεν] O παρῳκήσαμεν ἐκεῖ. 17 πιόμεθα] C πίομεν. λάκκου σου] C λάκκου. 20 Ἐδὼμ εἰς συνάντησιν αὐτῷ] A αὐτῷ εἰς συνάντησιν Ἐδώμ. αὐτῷ] O αὐτόν. 21 παρελθεῖν] C διελθεῖν. 22 ἀπῆραν] O ἀπῆρεν. οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ] O deſunt. 24 εἰσέλθητε] C εἰσέλθῃ. δέδωκα] C ἔδωκα. O ἐγὼ ἔδωκα. με] O deeſt. λοιδορίας] A C ἀντιλογίας. 25 Ἀαρὼν] A Ἀαρὼν τὸν ἀδελφόν σου. ἔναντι] O A ἐναντίον. συναγωγῆς] O συναγωγῆς υἱῶν Ἰσραήλ. 26 Ἐλεάζαρ] O Ἀαρὼν τὴν στολὴν Ἐλεάζαρ. 27 κύριος αὐτῷ] O C αὐτῷ κύριος. αὐτὸν] A C αὐτούς. ἐναντίον] C ἔναντι. 28 ἐξέδυσε] C ἐξέδυσε Μωυσῆς. 29 ἐπὶ] O A ἐκεῖ ἐπί. 30 εἶδε] O C ἴδε. τὸν Ἀαρὼν] O αὐτόν.

CAP. XXI.

1 ὁ Χαναναῖος] O C Χαναναῖος, & verſu 3. Ἀθαρεὶν] O Βαρείν. κατεπρονόμευσαν] O κατεπρονόμευσε. 2 εἶπεν] O εἶπαν. μοι] O deeſt. 3 εἰσήκουσε] A ἤκουσε. ἐπεκάλεσε] C ἐπεκλήθη τό. O ἐκάλεσε. 4 ὁδὸν] O ἐπορεύθησαν. ἐρυθρὰν] O ἐρυθράν, καί. καὶ ὠλιγοψύχησεν. ad finem verſus] O ponit poſt θεὸν verſu quinto: et pro καὶ habet ὅτι, et ὁ λαὸς non habet. ὠλιγοψύχησεν] C ὠλιγοψύχησε. 5 καὶ κατὰ Μωυσῆ λέγοντες] O λέγοντες πρὸς Μωυσῆν καὶ τὸν θεόν. τοῦτο] O A C deeſt. ἐξήγαγες ἡμᾶς ἐξ] O ἐξηγάγετε ἡμᾶς ἐκ γῆς. ἀποκτεῖναι] O ἀποκτεῖναι ἡμᾶς. 7 ὅτι ἡμάρτομεν] A ἡμαρτήκαμεν. O ἡμάρτομεν. 8 πρὸς κύριον] C deſunt. σημείου] O ὄφις σημείου. καὶ ἔσται ἐὰν δάκῃ ὄφις ἄνθρωπον] C deſunt. πᾶς] C καὶ πᾶς. 9 ἔστησεν] O ἐπέστησεν. ἔδακνεν] C ὄφις ἔδακνεν.

ἐπέβλεψεν] C ἐπέβλεπεν. 10 ἀπῆραν] O ἐπῆραν. ἐν] O εἰς. 11 ἐξ] A ἐν. καὶ] O A C deest. Ἀχελγαὶ] C Αἰεβαείμ. O Ἀχελγαὶν ἐγγείν. ἐκ τοῦ πέραν] A τὸ πέραν. C desunt. 12 Καὶ] O C deest. 13 Καὶ] O C deest. ἀναμέσον Μωὰβ, ϗ] C desunt. 14 βιβλίῳ] O C βίβλῳ. 15 Καὶ τοὺς χειμάῤῥους] A desunt. κατοικίσαι] A κατοικίαν. C κατοικῆσαι. 16 τοῦτο] A τοῦτό ἐστι. πιεῖν C deest. 17 ᾖσε] O ἐβόησεν. τοῦτο] Θ τό. 18 τῇ βασιλείᾳ] O τῷ βασιλεῖ. 19 Μανθαναὴν] A Μανθαναὴλ bis. O Μαθναὶ bis. Ναχιὴλ] A Νααλιὴλ bis. O Ναχιήλ. ϗ ἀπὸ Νααλιὴλ] O desunt. 20 Ἰανὴν] A C Νάπην. O Ἰαννὰ Νάπην. 21 λόγοις εἰρηνικοῖς] C desunt. 22 ἐκκλινοῦμεν] O ἐκκλινοῦμεν δεξιὰ, οὐδὲ εὐώνυμα. φρέατός σου] C φρέατος. ἕως] O A C ἕως ἄν. 23 ὁρίων] A πορειῶν. O τῆς γῆς. 24 φόνῳ] C ἐν φόνῳ. Ἰαζὴρ] A Ἀζήρ. 25 πάσαις] O deest. ϗ ἐν πάσαις usque ad Ἐσεβὼν versus proximi inclusive,] O desunt. αὐτῇ] A αὐταῖς. 26 ἐστὶν posterius] O A C deest. ἔλαβον] O A C ἔλαβε. ἀπὸ Ἀροὴρ] C ἀπὸ χειρὸς αὐτοῦ. 27 εἰς] O ἕως. 28 φλὸξ] A ϗ φλόξ. κατέπιε] A κατέφαγε. 29 ἀπώλου λαὸς Χαμὼς] O ὅτι ἀπώλου, λαὸς Χαμώς, ὅτι. 30 γυναῖκες] A C γυναῖκες αὐτῶν. 31 Κατῴκησε δὲ] O C Καὶ κατῴκησε. 32 κατοικοῦντα] A ὄντα. 33 Ὢγ] O deest. 34 παραδέδωκα] O παρέδωκα. καὶ πάντα usque ad γῆν αὐτοῦ inclusive] O desunt. αὐτῷ] O αὐτῷ, καὶ παντὶ τῷ λαῷ αὐτοῦ. 35 ζωγρείαν] O C ζωγρίαν.

CAP. XXII.

4 Μωὰβ ἦν] O ἦν Μαδιάμ. 5 ὃ] O A C ὅς. λέγων] O λέγοντα. ἐξελήλυθεν] C ἐξῆλθεν. 6 ἰσχύει οὗτος, ἢ ἡμεῖς] A C ἰσχυρότερός μου ἐστίν. ἐὰν δυνώμεθα] A εἰ ἄρα δυνήσομαι. O ἐάν πως δυνώμεθα. ἐκ] O ἀπό. εὐλογήσης σὺ] O A εὐλογήσης. C σὺ εὐλογήσης. κεκατήρανται] C ϗ κεκατήρανται. 7 ἐπορεύθη] A ἐξεπορεύθη. 8 αὐτοῦ] O αὐτοῦ Βαλαάμ. νύκτα] O νύκτα ταύτην. πράγματα ἃ] C τὰ ῥήματα ἃ. O ῥῆμα ὅσα. κατέμειναν] O ἔμειναν. 11 κεκάλυφεν τὴν ὄψιν] O ἰδοὺ κατεκάλυψε τὸ πρόσωπον. κεκάλυφεν] A C ἐκάλυψε. ἀπὸ τῆς γῆς] A ἐκ τῆς γῆς. C desunt. 13 τὸν κύριον] C τὴν γῆν. ἀφίησι] O ἀφήσει. ὁ θεὸς] C κύριος. πορεύεσθαι] O πορευθῆναι. 14 εἶπαν] O εἶπεν αὐτῷ. 15 Βαλὰκ ἔτι] O C ἔτι Βαλαάκ. 16 ἐλθεῖν] O εἰσελθεῖν. 17 σε] C σε σφόδρα. εἴπης] A C εἴπης μοι. σοι] C deest. μοι] C deest. 18 ἐν τῇ διανοίᾳ μου] C desunt. 19 ϗ ὑμεῖς] A ponit post ταύτην. 20 πάρεισιν] C παροῦσαν. 21 ἐπορεύθη αὐτὸς] A ἐπορεύετο αὐτὸς πρὸς αὐτόν. O ἐπορεύετο αὐτός. διαβαλεῖν αὐτὸν] C ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἐνδιαβάλλειν αὐτόν. A ἐνδιαβάλλειν αὐτὸν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. O ἐν τῇ ὁδῷ ἐνδιαβάλλειν αὐτόν. ἐπὶ τῆς ὄνου αὐτοῦ] O τῆς ὁδοῦ. 23 ἐπάταξε] A ἔτυπτε. O ἐπάταξε Βαλαάμ. ἐν τῇ ῥάβδῳ αὐτοῦ] O desunt. 25 θεοῦ] O θεοῦ ἐν τοῖς αὔλαξι. ἑαυτὴν] O deest. πρὸς τὸν τοῖχον posterius] O C desunt. αὐτὴν] O αὐτὴν Βαλαάμ. 26 προσέθετο … ϗ] O desunt. ϗ ἀπελθὼν] C ἀπελθών, καί. ὑπέστη] O ἔστη. δεξιὰν, οὐδὲ ἀριστερὰν] O δεξιὰ ἢ ἀριστερά. 27 τῇ] C ἐν τῇ. 28 ἐποίησα] A C πεποίηκα. τρίτην τοῦτο] O C τοῦτο τρίτον. 29 χειρὶ] O A C χειρί μου. 31 κυρίου] O τοῦ θεοῦ. προσώπῳ αὐτοῦ] C προσώπῳ. 32 αὐτῷ] O deest. διατί] A ἱνατί. τρίτον τοῦτο] O C τοῦτο τρίτον. 33 ἐξέκλινεν] A C ἐξέκλινεν ἀπ' ἐμοῦ. νῦν οὖν] A νῦν. μὴ] C μὴ ἄν. 34 ἐν τῇ ὁδῷ εἰς συνάντησιν] A εἰς συνάντησίν μοι ἐν τῇ ὁδῷ. συνάντησιν] C συνάντησίν μου. μή σοι] O σοι. 35 ἀνθρώπων] O ἀνθρώπων τούτων. ὃ ἐὰν εἴπω πρὸς σὲ, τοῦτο] O ὃ ἂν λαλήσῃ κύριος. 36 αὐτῷ] O αὐτοῦ. ἥ ἐστιν … τῶν ὁρίων] O desunt. 37 ἀπέστειλα] O C ἀποστείλας ἀπέστειλα. 38 νῦν] O ϗ νῦν μή. ὃ] O πλὴν ὅ. ἐμβάλῃ] O ἐμβάλῃ μοι. μου τοῦτο] O οὕτω. λαλήσω] C φυλάξω λαλῆσαι. 40 πρόβατα, ϗ μόσχους] O μόσχους ϗ πρόβατα. τοῖς μετ' αὐτοῦ] O αὐτοῦ.

CAP. XXIII.

3 ϗ πορεύσομαι] O ἐγὼ δὲ πορεύσομαι. εἴ μοι φανεῖται] A εἴπως μοι φανεῖται. O C εἰ φανεῖταί μοι. δείξῃ, ἀναγγελῶ] C δείξει, ἀπαγγελῶ. ϗ παρέστη Βαλὰκ ἐπὶ τῆς θυσίας αὐτοῦ. Καὶ Βαλαὰμ ἐπορεύθη ἐπερωτῆσαι τὸν θεὸν] C desunt. 4 ἐπερωτῆσαι τὸν θεὸν, ϗ ἐπορεύθη] O desunt. ἡτοίμασα] O A ἡτοίμακα. 6 ϗ ἐγενήθη πνεῦμα θεοῦ ἐπ' αὐτῷ] C desunt. 7 ἀπ'] C deest. 8 ἀράσωμαι] A C ἀράσομαι. ἢ τί] O καί. καταράσωμαι] A C καταράσομαι. O ἐπικαταράσωμαι. 10 τούτων] A αὐτῶν. C τοῦτο. 11 πεποίηκας] O A ἐποίησας. εὐλογίαν] O αὐτὸν εὐλογίαν. 13 ὄψει … ὄψει] C ὄψῃ … ὄψῃ. 14 αὐτὸν εἰς] O αὐτὸν ἐκεῖθεν εἰς. 15 ἐπερωτῆσαι] O ἐρωτῆσαι. 18 ἀναλαβὼν] O ἀναλαβὼν Βαλαάμ. εἶπεν] O ϗ εἶπεν. 19 διαρτηθῆναι] C διαψεύσεσθαι. ἀπειληθῆναι] O μετανοῆσαι. εἶπας] O εἶπε, καί. 20 ἀποστρέψω] O C ἀποστρεφῶ. 21 ἐν αὐτῷ] O μετ' αὐτοῦ. 22 αὐτὸν ἐξ] O αὐτοὺς ἐκ γῆς. αὐτῷ] A C αὐτοῦ. 23 οἰωνισμὸς] O οἰώνισμα. 25 μοι] C deest. μὴ εὐλογήσης] C εὐλογήσεις. 27 ἀρέσει] C ἀρέσῃ. 28 παρέλαβε] O παραλαβών. ἐπὶ] O ἀνεβίβασεν αὐτὸν ἐπί.

CAP. XXIV.

1 ἐναντίον] O C ἔναντι. αὐτῷ] C deest. O αὐτοῦ. & ponit post συνάντησιν. ἀπέστρεψεν] C ἐπέστρεψεν. 2 ἐξάρας] C ἐπάρας. ἐπ' αὐτῷ] C ἐπ' αὐτόν. & ponit post θεοῦ. O ἐπ' αὐτόν. 3 ὁ ἀληθινῶς ὁρῶν] O A ὁ ἀληθινός. C ἀληθινὸς ὁρῶν. 4 ἰσχυροῦ] A ἰσχυροῦ ὁρῶν. C θεοῦ. 5 οἱ οἶκοί σου] O C σου οἱ οἶκοι. 6 ϗ ὡσεὶ] C ὡσεὶ καί. ποταμῷ] A ποταμῶν. O C ποταμόν. ϗ ὡσεὶ posterius] O C ὡσεί. 7 Γὼγ] C Ψώχ. βασιλεία] A C βασιλεία αὐτοῦ. καὶ αὐξηθήσεται βασιλεία] O desunt. βασιλεία αὐτοῦ] A desunt. 8 δόξα] O δόξαν. ἐχθρὸν] O ἐχθρούς. 10 καταρᾶσθαι] O A C καταράσασθαι. τρίτον τοῦτο] A αὐτὸν τρίτον. O C τρίτον τοῦτον. 12 οὓς] A οἷς. 13 αὐτοῦ] O deest. αὐτὸ] O C αὐτῷ. καλὸν ἢ πονηρὸν] C πονηρὸν ἢ καλόν. O μικρὸν ἢ μέγα, πονηρὸν ἢ καλόν. παρ'] O ἀπ'. εἴπῃ] A εἴπῃ μοι. O C εἴπῃ μοι. 14 τὸν λαὸν] O τῷ λαῷ. ἐσχάτου] O ἐσχάτων. 15 φησὶ Βαλαὰμ υἱὸς Βεώρ. O desunt. ἀληθινῶς] O A C ἀληθινός. 16 παρὰ] A deest. 17 ἀνατελεῖ] O ϗ ἀνατελεῖ. ἀναστήσεται] O A C ϗ ἀναστήσεται. 18 καὶ ἔσται κληρονομία] O desunt. ἐν ἰσχύϊ] O C ἰσχυῖ. 20 αὐτῶν] O C αὐτοῦ. 21 πέτρᾳ] O πέτραις. σου] O σου, Ἀσσύριοί σε αἰχμαλωτεύσουσι. 22 αἰχμαλωτεύσουσί σε] C σε αἰχμαλωτεύσουσι. 23 Καὶ ἰδὼν τὸν Ὢγ] O C desunt. ταῦτα ὁ θεὸς] O ὁ θεὸς ταῦτα ἐπὶ τῆς γῆς. 25 ἀποστραφεὶς] O deest. καὶ Βαλὰκ] C ἀποστραφεὶς δὲ καὶ Βαλάκ. ἑαυτὸν] A αὐτόν. C ἑαυτοῦ.

CAP. XXV.

1 Σαττὶν] A Σατγείμ. O Σαβετίμ. 2 εἰς] O ἐπί. τὰς θυσίας] C τῶν θυσιῶν. εἰδώλων] O θεῶν. προσεκύνησαν] O προσεκύνησε. 4 τῷ Μωϋσῇ] A πρὸς Μωϋσῆν. πάντας] A deest. κυρίῳ] O deest. 6 ἐναντίον] O ἔναντι bis. τὴν θύραν] O A τὰς θύρας. 7 σειρομάστην] O σειροκοντομάστην. 8 πληγὴ] O ὀργή. 12 διαθήκην] A διαθήκην μου. O C διαθήκην μου, διαθήκην. 13 διαθήκη] O εἰς διαθήκην. αἰωνία] O A C αἰωνίας. ἀνθ' ὧν] O ὅτι. & pro τῷ habet ἐν τῷ. 14 ἐπληγῇ] C ἐπλήγη. Σαλμὼν] A C Σαλώ. O Σαλώμ. Συμεὼν] O υἱῶν Συμεών. 15 Ὀμμὼθ] A Σομώθ. C Ὀμόθ. τῶν] A τῷ. 18 αὐτοὶ ὑμῖν] A ὑμῖν αὐτοί. ἐν] O deest. ϗ διὰ Χασβὶ ad finem versus] O desunt.

CAP. XXVI.

1 Ἐλεάζαρ] O C πρὸς Ἐλεάζαρ. 3 ἱερεὺς] A C ἱερεὺς μετ' αὐτῶν. O ἱερεὺς αὐτοῖς. λέγων] O π'. 5 ϗ] C deest. τῷ] C τοῦ. Φαλλοὺ] A Φαλλοῦ. O Φαλλοῦς. 6 Τῷ … τῷ] O desunt. Ἀσρωνὶ] O A Ἀσρών. δῆμος τοῦ Χαρμὶ] O desunt. 7 δῆμοι Ῥουβὴν] C Ῥουβὴν οἱ δῆμοι. 9 οὗτοι prius] O οἱ. ἐπισυστάντες] C ἐπιστάντες. ἐπισυστάσει] C ἐπιστασίᾳ. κυρίῳ] A ἐναντίον κυρίου. 10 τὸ πῦρ] O desunt. 12 υἱοὶ] A deest. Ἰαχὶν … Ἰαχινὶ] A Ἀχεὶν … Ἀχεινί. 13 Ζαρὰ … Ζαραϊ] O Σαὰρ … Σαάρ. 19 Υἱοὶ δὲ Ἰούδα] Sed Comp. præmittit filios Gad filiis Judæ. O Οἱ υἱοὶ Ἰούδα. Αὐνὰν] A Ἀνὰν, ϗ Σηλώμ, ϗ Φαρὲς, ϗ Ζαρά. O C Ἀβνὰν, Σηλὼν, ϗ Φαρὲς, ϗ Ζαρά· sed pro Ἀβνὰν habet Αὐνάν. ἀπέθανον] O C ἀπέθανεν. Ἐγένοντο δὲ] O Καὶ ἐγένοντο. 21 Ἰαμοὺν … Ἰαμουνὶ] O A Ἰαμουὴλ … Ἰαμουηλί. C Ἀμοὺλ … Ἀμουλί. 22 ἐπίσκεψιν] C ἐπισκοπήν. 23 υἱοὶ] A deest. 24 Σαμβρὰμ … Σαμβραμὶ] A Ἀμβρὰν … Ἀμβραμί. C Σαμβρὰν … Σαμβρανί. O Ἀμβρὰν … Ἀμβράν· nam O nunquam addit iota, ut cæteri. 25 τετρακόσιοι] C τριακόσιοι. 26 Ἀλλὴλ … Ἀλληλὶ] O Ἐλλ … Ἐήλ. 16 Τῷ Ἀζενὶ] C Τῷ Ἀζέ. O τῷ Ἀζάν. 18 τέσσαρες ϗ] A C desunt. χιλιάδες] A χιλιάδες ϗ τετρακισχίλιοι. 44 Υἱοὶ Ἀσὴρ] Sed Comp. hos ponit post filios Dan. Ἰεσοὺ … Ἰεσουὶ] O Ἰεσοὺβ … Ἰεσοὺβ. 47 τεσσαράκοντα] C πεντήκοντα. τετρακόσιοι] O χ'. 29 Υἱοὶ] O C Καὶ υἱοί. 30 Χελὲγ … Χελεγὶ] A Χελὲκ … Χελεκί. 33 αὐτῷ] O deest. 35 Καὶ οὗτοι] C οὗτοι οἱ. Σουθαλὰν] C Σουταλά. τῷ Βεχὲρ δῆμος ὁ Βεχερί. 36 Ἐδὲν … Ἐδενὶ] O Αἰδὲμ … Αἰδέμ. Ταναὰχ … Τανααχὶ] C Ταναὶ … Ταναί. 38 Βαλὲ … Βαλὶ] O Βαλὰκ … Βαλάκ· & vers. 40. Ἀσυβὴρ … Ἀσυβηρὶ] C Ἀσυβὴλ … Ἀσυβηλί. Ἰαχιρὰν … Ἰαχιρανὶ] C Ἀχιρὰμ … Ἀχιραμί. O Ἀχιρὰμ … Ἀχιράμ. 39 Σωφανὶ] C Σωφανὶ, τῷ Ὀφὰμ δῆμος ὁ Ὀφαμί. 40 τῷ Ἀδὰρ, δῆμος ὁ Ἀδαρί] O desunt. 41 υἱοὶ] C οἱ δῆμοι. τριάκοντα] A C τεσσαράκοντα. πεντακόσιοι] A C ἑξακόσιοι. O τ'. 42 υἱοὶ] O οὗτοι υἱοί. 43 τετρακόσιοι] O ἑξακόσιοι. 50 τεσσαράκοντα] A πέντε ϗ τεσσαράκοντα. C τεσσαρακονταπέντε. τριακόσιοι] A C τετρακόσιοι. 53 ἀριθμοῦ] O ἀριθμῶν. ὀνομάτων] C ὀνομάτων αὐτῶν. 54 αὐτῶν] O deest. καθὼς] O καθά. 55 ὀνόμασι] O ὀνόμασιν αὐτῶν. 56 μεριεῖς] C ponit ante ἐκ τοῦ. 58 Λοβενὶ] A Λοβενί, καί. Κορὲ … Μουσὶ] A C Μουσὶ … Κορέ. 59 αὐτοῦ] A Ἀμράμ. O Ἀμβράμ. 60 ἐγενήθησαν] A ἐτέχθησαν. 62 ἐγενήθησαν] O ἐγένοντο. 65 ὁ τοῦ Ναυῆ] A υἱὸς Ναυῆ.

CAP. XXVII.

1 υἱοῦ Ὀφὲρ, υἱοῦ] O τοῦ Ὀφὲρ, υἱός. 2 ἔναντι] A ἐναντίον quater. O ἐναντίον ter. τῆς θύρας] O τὴν θύραν. λέγουσι] O εἶπον λέγουσαι. 3 αὐτὸς] C οὗτος. ὅτι] O ὅτι οὐ. 4 αὐτῶν] O αὐτῶν ταύτην. 8 Ἄνθρωπος] O ponit post ἀποθάνῃ. τὴν κληρονομίαν] A τῆς κληρον. 9 θυγάτηρ αὐτῷ] O C αὐτῷ θυγάτηρ. κληρονομίαν] O C κληρονομίαν αὐτοῦ, ut & vers. 10. & v. 11. ὥστε τὴν κληρονομίαν usque ad κληρονομίαν versus undecimi] O desunt. 12 τοῦ Ἰορδάνου, τοῦτο] A desunt. τὸ ὄρος] A τοῦ ὄρους. 13 καθὰ προσετέθη] C καθάπερ ἐτέθη. O καθάπερ προσετέθη. 14 μου] O τοῦ θεοῦ. ἀντιπίπτειν] O ἀντειπεῖν. τὴν συναγωγὴν] C τῇ συναγωγῇ. ἁγιάσαι] O A C τοῦ ἁγιάσαι. ἐπὶ] O ἐν. ἔναντι] O ἐναντίον. ἐν Κάδης] O A C Κάδης. 16 κύριος ὁ θεὸς] O ὁ θεὸς, & ponit post πνευμάτων. 17 ϗ ὅστις εἰσελεύσεται] O desunt. πρὸ προσώπου αὐτῶν posterius] A O deest. ϗ ὅστις εἰσάξει αὐτοὺς] O desunt. αὐτοὺς posterius] A deest. 18 σεαυτὸν] O C ἑαυτόν. ὃς] A ὅστις. πνεῦμα] O πνεῦμα θεοῦ. 19 ἐντελῇ αὐτῷ] C desunt. O ἐντελῇ αὐτόν. ἔναντι πάσης] O A ἐναντίον πάσης. ἐντελῇ] A ἐντείλαι. περὶ αὐτοῦ] C αὐτῷ. 20 τῆς δόξης] A τὴν δόξαν. 21 εἰσελεύσονται] C εἰσδιελεύσονται. ϗ οἱ] O C ϗ πάντες οἱ. 22 κύριος] A κύριος ὁ θεός. ἐναντίον] O C ἔναντι. ἐναντίον] C ἔναντι. 23 συνέταξε] O ἐνετείλατο.

CAP. XXVIII.

2 εἰς ὀσμὴν εὐωδίας] O desunt. 3 ὅσα] A C ἅ. ὁλοκαύτωσιν] C ὁλοκαύτωμα. O ὁλοκάρπωσιν. 4 ποιήσεις] A ποιήσετε. ποιήσεις τὸ] A ποιήσετε. 5 ἀναπεποιημένην] O πεποιημένην. 7 ἓν] O εἶν, μέτρου τοῦ οἴνου. σπείσεις] O σήσεις. 8 θυσίαν] O εὐωδίαν. ποιήσετε] A ποιήσεις. 9 ἀμώμους] O deest. εἰς θυσίαν] A ponit ante ἀναπεποιημένης. σπονδὴν] C σπονδὴν αὐτοῦ. 10 ὁλοκαύτωμα σαββάτων] A ὁλοκαύτωμά τε σαββάτου. 13 Δέκατον, δέκατον] A Δέκατον. O C Καὶ δέκατον. ὀσμὴν] O εἰς ὀσμήν. κάρπωμα] C deest. 14 Ἡ σπονδὴ] C Τῇ σπονδῇ. 17 ἑορτὴ] C ἑορτάσετε ἑορτήν. 18 ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη] C τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ. 19 ἑπτὰ] A C ponit ante ἀμνούς. κάρπωμα] O καρπώματα. 20 σεμίδαλις] A σεμιδάλεως. ἑνὶ posterius] O ἑνὶ ποιήσετε. 21 Δέκατον] A ποιήσετε δέκατον. C ποιηθήσεται. Δέκατον. O Καὶ δέκατον. 22 ἕνα] O deest. 24 Ταῦτα, κατὰ] A Ποιήσετε ταῦτα, κατά. τὴν ἡμέραν] C desunt. εἰς] C deest. 25 Καὶ ἡμέρα] O Καὶ ἡ ἡμέρα ἡ πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν, ϗ ἡμέρα. κλητὴ] A ἐπίκλητος. 27 ὁλοκαυτώματα] A ὁλοκαύτωμα. δύο] O deest. 28 δύο] O τρία. 29 Δέκατον usque ad ἀμνοῖς] O desunt. 30 ὑμῶν] O ἁμαρτίας ὑμῶν. τοῦ διαπαντὸς] A τῆς νεομηνίας, ϗ ἡ θυσία αὐτῶν, ϗ τὸ ὁλοκαύτωμα τοῦ διαπαντός. 31 αὐτῶν] O αὐτοῦ. τὰς σπονδὰς] A C αἱ σπονδαί.

CAP. XXIX.

4 Δέκατον δέκατον] C Δέκατον. O Καὶ δέκατον δέκατον, ut & vers. 10. 6 ϗ τὸ ὁλοκαύτωμα τὸ διαπαντὸς, ϗ αἱ θυσίαι αὐτῶν, ϗ αἱ σπονδαὶ αὐτῶν] C desunt. 7 ἔργον] A ἔργον λατρευτόν. 8 προσοίσετε ὁλοκαυτώματα] A προσάξετε ὁλοκαύτωμα. κυρίῳ prius] O C deest. καρπώματα κυρίῳ] A κάρπωμα. O κάρπωμα κυρίῳ. 11 σύγκειται] A σύγκεισιν αὐτῆς. εἰς ὀσμὴν εὐωδίας] C desunt. κυρίῳ] O deest. 12 ἑορτὴν κυρίῳ] O κυρίῳ εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. 13 ὁλοκαυτώματα κάρπωμα] O ὁλοκαύτωμα καρπώματα. τρεῖς, ϗ δέκα] C δεκατρεῖς. δεκατέσσαρας] A δεκατέσσαρες. ἔσονται] A ἔσονται ὑμῖν. 14 Αἱ θυσίαι αὐτῶν] O desunt. τρισκαίδεκα] O τρεῖς. 15 Δέκατον] A Καὶ δέκατον. τέσσαρας ϗ δέκα] C δεκατέσσαρας· & v. 17. & v. 20. & 23. & 26. 18 Ἡ θυσία … ἡ σπονδὴ] O Αἱ θυσίαι … αἱ σπονδαί. 19 Καὶ] A deest. 20] Tres hi versus nostræ 20, 21, 22. desunt in Ox. ἕνδεκα] C δεκατέσσαρας.

28 ἕνα] C deest. 29 δεκατέσσαρας] A τεσσαρεσκαίδεκα, & v. 32. 36 ὁλοκαυτώματα] O A ὁλοκαύτωμα. καρπώματα τῷ] A desunt. O κάρπωμα. 39 ϗ τὰ ὁλοκαυτώματα usque ad finem versus] O desunt.

CAP. XXX.

1] Versus primus deest in Ox. 2 κύριος] O κύριος λέγων. 3 ὅς] C deest. O τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ὅς. 4 εὔξηται γυνὴ] O C γυνὴ εὔξηται. ἢ] O κατά. αὐτῆς ὁ πατὴρ] O C ὁ πατὴρ αὐτῆς. 5 ὁρισμοὶ] C ὁρισμοὶ αὐτῆς. κατὰ τῆς ψυχῆς] O ἐν τῇ ψυχῇ. αὐτῆς] O αὐτήν. 6 πάσας] C deest. ὁρισμοὺς] O ὁρισμοὺς αὐτῆς. ἀνένευσεν] O ἀνανεύων ἀνένευσεν. 7 ἐπ' αὐτῇ] C ἐπ' αὐτήν. οὓς] A C ὅσα. 9 καὶ εἰ] O ϗ πάντες εἰ. ἀνὴρ] O C ἀνὴρ αὐτῆς. ἀπ'] C ἐπ'. καθαριεῖ] A ἐκκαθαριεῖ. κατὰ] O αὐτῆς. 12 ὁρισμοὶ] A ὁρισμοὶ αὐτῆς. 13 περιελὼν] A περιαιρῶν. περιέλῃ] A περιέλῃ αὐτά. ὁρισμὸς] A ὁρισμὸς αὐτῆς. μενεῖ αὐτῇ] O μενοῦσιν αὐτῇ, ὅτι. 14 περιελεῖ] C περιελεῖ αὐτῇ. 15 σιωπῶν] A παρασιωπῶν. αὐτῇ ἡμέραν] O desunt. 16 Ἐὰν δὲ] C Ἐάν. περιελὼν] A περιαιρῶν. ὁ ἀνὴρ αὐτῆς] C αὐτῇ. O αὐτῆς. ἦν] C ἐν ᾗ. 17 ϗ γυναικὸς] A C ϗ ἀναμέσον γυναικός. πατρὸς] C πατρὸς αὐτῆς. θυγατρὸς] O θυγατρὸς αὐτοῦ. πατρὸς] O πατρὸς αὐτοῦ.

CAP. XXXI.

3 ἐξ ὑμῶν ἄνδρας] A τοὺς ἄνδρας ἐξ ὑμῶν. ἀποδοῦναι usque ad finem versus] O desunt. 4 χιλίους ἐκ usque ad Ἰσραὴλ] O desunt. χιλίους posterius] A C ϗ χιλίους. & ver. 6. υἱῶν] C deest. 5 ἐξηρίθμησαν] C ἐξηρίθμησεν. χιλιάδας] C χιλιάδες. ἐνωπλισμένοι] O A ἐνωπλισμένους. 6 ἐκ φυλῆς] O ἐξ ἑκάστης φυλῆς. υἱὸν] O C υἱός. τῶν σημασιῶν] C ponit post αὐτῶν. 8 ϗ τὸν Εὐὶν] A ϗ τὸν Νωείν. C τὸν Εὐείν. O ϗ τὸν Νεβείν. Ῥοκὸν … Σοὺρ] A Ῥοκὸμ … Σούρ. O C Σοὺρ … Ῥοκόμ. πέντε] A πάντες. ἐν ῥομφαίᾳ] O desunt. σὺν τοῖς] C ἅμα τοῖς. 9 ἐπρονόμευσαν bis] O A προενόμευσαν bis. 11 προνομὴν αὐτῶν] O C προνομήν. 12 πρὸς Ἐλεάζαρ] C Ἐλεάζαρ. 13 αὐτοῖς] C αὐτῆς. 14 ὠργίσθη] C ὠργίσθη θυμῷ. 16 ἀποστῆσαι] A ἀποστατῆσαι. 17 Καὶ] A deest. πᾶσαν] O A ϗ πᾶσαν. 18 πᾶσαν] C πᾶσαν δέ. οἶδε] C ἔγνω. 19 παρεμβάλετε] A παρεμβαλεῖτε. ἀνελὼν] O A C ἀνελὼν ψυχήν. ὁ ἁπτόμενος] C πᾶς ὁ ἁψάμενος. ἁγνισθήσεται] C ἁγνισθήσετε. 21 ὃ] A οὗ. 23 ϗ καθαρισθήσεται] A ϗ οὐ καθαρισθήσεται. C διαχθήσεται ἐν πυρὶ, ϗ καθαρισθήσεται. ἐὰν] O A C deest. δι'] O deest. 24 ἱμάτια] C ἱμάτια ὑμῶν. 26 ἱερεὺς] O ἀρχιερεύς. 27 ἐκπεπορευμένων] O A C ἐκπορευομένων. 28 ἐκπεπορευμένων] A C ἐκπορευομένων. ϗ ἀπὸ τῶν ὄνων, ϗ] C ϗ ἀπὸ τῶν αἰγῶν, ϗ ἀπὸ τῶν ὄνων. 32 ἐγενήθη] C ἐγενήθη τὰ σκῦλα. προενόμευσαν] O C ἐπρονόμευσαν. ϗ πέντε χιλιάδες] A C χιλιάδες, ϗ πεντακισχίλια. 33 βόες] A βοῶν. 34 ὄνοι] A C ὄνων. μία ϗ] O desunt. 35 ἀνδρὸς] C ἄρσενος. πᾶσαι ψυχαὶ] A πᾶσα ψυχή. 36 τριακόσιαι] A C τριακόσιαι χιλιάδες. ἑπτακισχίλια ϗ πεντακόσια] C ἑπτακισχίλιοι ϗ πεντακόσιοι. 37 ἐγένετο] C ἐγενήθη. κυρίῳ] O κυρίου, sæpius in hoc capite. ἑξακόσιαι] A ἑξακόσια, καί. C ἑξακόσιαι, καί. 38 τέλος] C τέλος αὐτῶν τῷ. 39 τέλος] C τέλος αὐτῶν. 40 ἑκκαίδεκα] A C ἓξ ϗ δέκα. 43 ἀπὸ τῆς] A τὸ τῆς. ἀπὸ τῶν] O desunt. τριακόσιαι] A C τριακόσιαι χιλιάδες. 44] Hic versus, & 45 deest in Ox. 45 ὄνοι] A ϗ ὄνοι. 46 ἓξ ϗ δέκα χιλιάδες] C χιλιάδες ἑκκαίδεκα. 48 εἰς τὰς χιλιαρχίας] O ἐπὶ ταῖς χιλιαρχίαις. 49 ἡμῖν] A ὑμῖν. O C ἡμῶν. 50 ὃ εὗρε] C ὃς ηὗρεν. O ὃς εὗρε. ϗ χλιδῶνα] O C χλιδῶνα. ἡμῶν] A ὑμῶν. 52 ἑκκαίδεκα] C ἓξ, ϗ δέκα. 53 ἐπρονόμευσεν ἕκαστος] A προενόμευσαν ἕκαστος αὐτῶν. O προενόμευσαν ἕκαστος. 54 εἰσήνεγκεν] O C εἰσήνεγκαν. τῶν υἱῶν] O τοῖς υἱοῖς.

CAP. XXXII.

1 σφόδρα] O A C πολὺ σφόδρα. 3 Ἀταρὼθ] O Ἀσαρών. Ναμρὰ] C Ναμβράν. O Ναμβρά. Ναβαὺ] C Ναμάν. Βαιὰν] A Βαιλεάν. 4 παραδέδωκε] A C παρέδωκε. 5 ἔλεγον] A ἐλέγοσαν. δοθήτω] A δοθήτω ἡμῖν. 6 πορεύονται] A C πορεύσονται. καθήσεσθε] A καθίσατε. C καθίσεσθε. 9 φάραγγα] A ἕως φάραγγα. O C εἰς φάραγγα. ὅπως] C ὅπως ἄν. κύριος αὐτοῖς] A C αὐτοῖς κύριος. 10 ὤμοσε] O ὤμοσε κύριος. 11 συνεπηκολούθησαν prius] A συνηκολούθησαν. O C ἐπηκολούθησαν. 13 κατερέμβευσεν] A κατεῤῥέμβευσεν. O C κατερέμβευσεν. αὐτοὺς] O αὐτοὺς κύριος. 14 Ἰδοὺ] O Καὶ ἰδού. σύντριμμα] O A C σύστρεμμα. 15 ἀποστραφήσεσθε] O ἀποστήσεσθε. 17 προφυλακὴν] A παρελευσόμεθα προφυλακῇ. C προφυλακῇ. O προφυλακῆς. ἕως ἂν] C ἕως οὗ. ἑαυτῶν] O ἑαυτοῦ. 20 ἐξοπλίσησθε] C ἐξοπλισθῆτε. ἐὰν] O deest. 21 ἕως ἂν] A εἰς πόλεμον ἕως ἄν. C ἕως. 22 αὕτη] O ὑμῶν. κατασχέσει] O κατασχέσει αὐτῆς. ἔναντι κυρίου] post hæc verba Ald. iterum repetit. ἕως ἂν ἐκτριβῇ ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ, ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, ϗ κατακυριευθῇ ἡ γῆ ἔναντι κυρίου. ϗ ἐπαύλεις τοῖς κτήνεσιν ὑμῶν] O desunt. 25 ἐντέλλεται] O A ἐντέταλται. 26 ϗ πάντα] C ϗ αἱ κλήσεις ἡμῶν, ϗ πάντα. ἔσονται] C ἔσονται ἐκεῖ. 28 αὐτοῖς] O αὐτούς. τὸν ἱερέα usque ad ἄρχοντας] O τῷ ἱερεῖ, ϗ Ἰησοῦ υἱῷ Ναυῆ, ϗ τοῖς ἄρχουσι. Ἰσραὴλ] O C υἱῶν Ἰσραήλ. 30 συγκατακληρονομηθήσονται ἐν ὑμῖν] O συγκατοικισθήσονται μεθ' ὑμῶν. 31 θεράπουσιν] A C θεράπουσιν αὐτοῦ. 32 Διαβησόμεθα] O διαβησόμεθα τὸν Ἰορδάνην. ἡμῖν] O A C ἡμῶν. 33 αὐτοῖς] O deest. αὐτῆς] A αὐτοῖς. 35 Ἀροὴρ] O Ἀρωήλ. Σοφὰρ] A Σοφάν. 36 ϗ τὴν Ναμρὰμ] A ϗ τὴν Ἀμράν. C ϗ τὴν Βηθαμράμ. 37 Ἐλεαλὴν] O Ἐλεαλήλ. 38 Καὶ τὴν Βεελμεὼν] A C ϗ τὴν Ναβώ, (C Ναβὼθ) ϗ τὴν Βεελμεών. περικεκυκλωμένας] O περικυκλωμένας. πόλεων] O πόλεων αὐτῶν. ᾠκοδόμησαν] A ἐπῳκοδόμησαν. 39 υἱὸς] A Οὐρ υἱός. Γαλαὰδ] O A C εἰς Γαλαάδ. 41 ἐπαύλεις prius] O πόλεις. Ἰαὶρ] O αὐτῶν Ἰαΐρ. 42 Ναβαὺ] A Ναβάν. Καὰθ] O A Κανάθ.

CAP. XXXIII.

1 γῆς] O C τῆς. 4 ἐξ αὐτῶν] O αὐτῶν. & ponit post τεθνηκότας. ὓς] A C ὅσους. Αἰγύπτῳ] O C Αἰγύπτου. 5 Καὶ ἀπάραντες] A C ἀπάραντες δέ. 6 ἀπάραντες] O C ἀπῆραν. παρενέβαλον] O C ϗ παρενέβαλον. Βουθὰν] O Συθάμ. ut & ver. proximo. τι] O C deest. 7 καὶ ultimum] C ϗ ἀπῆραν ἀπὸ στόματος ἐπὶ Εἰρώθ, καί. 8 Καὶ ἀπῆραν ἀπέναντι Εἰρώθ] O desunt. μέσον] A ἀνὰ μέσον. 13 Αἰλοὺς] O Σελοὺς, ut & ver. proximo. 14 ἐν] O εἰς, sæpius in sequentibus. ἐκεῖ] O deest. τῷ λαῷ] C desunt. 15 ἐν τῇ ἐρήμῳ] O εἰς τὴν ἔρημον. 16 ἐν μνήμασι] O εἰς μνήματα. 20 Ῥεμμὼν] A Ῥεμβών. & ver. 19. Λεβωνὰ] A Λεμβωνᾶ. & ver. 21. 21 Ῥεσσὰν] C Ῥεσσά. & ver. 22. O Δεσσά. & ver. 22. 23 εἰς Σαφὰρ] A ἐν Ἀρσαφάθ. C ἐν Ἀρσαφάρ. & ver. 24. 24 ἐκ Σαφὰρ] A ἐξ ὄρους Ἀρσαφάθ. εἰς] A ἐπί. Χαραδὰθ] C Χαραδαὶ, & versu 25. O Χαράθ, et versu 25. 25 Μακηλὼθ] O A Μακηδώθ. C Μακηδών, et versu 26. 27 Μαθεκκὰ] O Ματεκάν, et versu 28. 29 Σελμωνᾶ] A Ἀσελμωνᾶ. C Ἀσεμωνᾶ. et versu 30. 31 Βαναία] A Βανακκάν. C Μανιακάν, et versu 32. 32 Γαδγὰδ] A Γαδδάδ. 33 Ἐτεβαθὰ] C Ἐτεμαθά. et versu 34. 34 Ἐβρωνὰ] O Σεβρωνά· & versu 35. 36 Γασιὼν] C Σιών. ἐν τῇ ἐρήμῳ] O εἰς τὴν ἔρημον. ϗ παρενέβαλον εἰς τὴν ἔρημον Φαρὰν] C desunt. O pro Φαρὰν habet Φάρ. 37 τὸ] O εἰς τό. 38 ἱερεὺς] O A ἱερεὺς ἐπὶ τὸ ὄρος. C ἱερεὺς εἰς τὸ ὄρος. 40 Χανανὶς] O Χαναναῖος. ὅτε] O ὅτι. 42 εἰς Φινὼ] A ἐν Φινών. C ἐν Φινώ. O εἰς Φινόν. et versu 43. 43 ἐν Ὠβὼθ] O εἰς Σωφώθ. et versu 44. 44 ἐπὶ] O deest. 46 Γελμὼν Δεβλαθαὶμ] O Γελβὸν Δεβλαθέν. 47 Καὶ ἀπῆραν ἐκ Γελμὼν Δεβλαθαὶμ] O desunt. Ἀβαρὶμ] O Ὀμαρίμ. et versu 48 Ἀμαρίμ. Ναβαὺ] O Ναμάβ. 48 ὀρέων] C ὁρίων. 49 παρὰ τὸν] O A ἐπὶ τόν. Βησιμῶθ] A Βησαττείμ. C Ἀβησαττίμ. Hic desinit caput 23. secundum Ald. O Ἀβησαττείμ. 53 πάντας] A C deest. 54 αὐτῶν] C deest. ἐν κλήρῳ] A κληρωτί. αὐτοῦ ἔσται] O ἔσται αὐτοῦ ὁ κλῆρος. 55 ἔσται] O ἔσονται. οὓς ἐὰν] A ὅσους ἄν. ἐχθρεύσουσιν] O ἐχθρεύσω. ἦν] O ἧς. 56 διεγνώκειν] O ἐγνώκειν. αὐτοὺς] O A αὐτοῖς. ὑμᾶς] O A C ὑμῖν.

CAP. XXXIV.

2 εἰσπορεύεσθε] C εἰσπορεύσεσθε. 3 Ἐδὼμ] C Ἐδών. 4 Ἐνὰχ] O Σενάχ. διέξοδος] O ἔξοδος. αὐτοῦ πρὸς] A αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ πρός. Ἀσεμωνᾶ] A Ἀσελμωνᾶ, et versu 5. O Σελμωνᾶ. 5 διέξοδος] O διέξοδος αὐτοῦ. 6 ἡ θάλασσα, ϗ] A ἡ θάλασσα μεγάλη, καί. 7 καταμετρήσετε] C καταμετρήσεται, et versu 8 et 10. τὸ ὄρος, τὸ ὄρος] A C τὸ ὄρος. 8 εἰσπορευομένων] O εἰσπορευομένου. αὐτοῖς] O A C ἑαυτοῖς. διέξοδος] C ἔξοδος, & versu 9. Σαραδὰκ] A C Σαδαδά. Δεφρωνὰ] C Ζεφρωνά. O Ἐφρωνά. Ἀρσεναὶν] C Ἀσερναάν. 10 αὐτοῖς] A C ἑαυτοῖς. τὰ ὅρια] O εἰς τὰ ὅρια ἀπ'. Σεπφαμὰρ] A ἕως Σεπφαμά. C Σεπφαμά. O Ἐφαμάρ. 11 καταβήσεται bis] A καταβήσεται bis, et versu 12. Σεπφαμὰρ Βηλὰ] C Σεπφὰρ Ἀρβηλά. Βηλὰ bis] O Ἀρβηλὰ bis. ἐπὶ νώτου] A C ϗ συγκρούσει ἐπὶ νώτου. Χενερὲθ] O Χενναρέθ. 12 διέξοδος] C ἔξοδος. O διέξοδος αὐτῶν. 13 Μωϋσῆς] O αὐτοῖς Μωσῆς. κύριος] O κύριος τῷ Μωσῇ. 14 Ῥουβὴν] C Ῥουβὴμ κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν. O κατ' οἴκους πατριῶν υἱῶν Ῥουβήν. 15 κατ'] A C πρός. 17 κληρονομήσουσιν] O κατακληρονομήσουσιν. 20 Ἐμιοὺδ] A C Σεμιούδ. 21 Ἐλδὰδ] A Ἐλδάς. C Ἐνδάδ. O Ἐλεδάδ. 22 Δὰν] O υἱῶν Δάν. Βακχὶρ … Ἐγλὶ] A Βοκκὶρ … Ἰεκλί. C Βοκκὶ … Ἰοκλί. O Ἀκχεὶρ … Ἐκχεί. 23 Σουφὶ] A Σουφίδ. C Οὐφίδ. 24 Σαβαθὰν] A C Σαφτάν. O Ἀμαθά. 25 Φαρνὰχ] A Χαρνάχ. C Ἀρνάχ. O Φαινάχ. 26 υἱῶν] O deest. 28 Ἰαμιοὺδ] A C Ἀμιούδ. O Σεμιούδ. 29 Τούτοις] O A C Οὗτοι οἷς. καταμερίσαι] A καταμερῆσαι. τοῖς υἱοῖς] C τοὺς υἱούς.

CAP. XXXV.

1 παρὰ] O ἐπί. 3 αὐτοῖς αἱ πόλεις] A αἱ πόλεις αὐτῶν. C αἱ πόλεις αὐτοῖς. πᾶσι] C deest. 4 ἃς] O deest. ἔξω] O ἔξω τείχους. δισχιλίους] C χιλίους. 5 θάλασσαν … βοῤῥᾶν] O βοῤῥᾶν … θάλασσαν. τούτου] C τούτων. 6 δώσετε] O A ἃς δώσετε, & versu 7, ut & C. φυγεῖν] A φυγῆς. 8 ἐλαττόνων] O τὸ ἔλαττον. ἐλάττω] O C ἔλαττον. κατακληρονομήσουσιν] O κληρονομήσειν. ἀπὸ τῶν πόλεων] O desunt. 10 Ὑμεῖς] O C Ὅτι ὑμεῖς. 12 ὑμῖν] O ponit ante αἱ πόλεις. ἔναντι] O ἐναντίον. ἓξ πόλεις] O ἕξ. ἔσονται] O ἔσται. 14 πέραν] O A C ἐν τῷ πέραν. 15 εἰς] O deest. 17 ὁ φονευτὴς] O desunt. 18] Totus hic versus ab Ox. ponitur post versum 19. ubi pro ἀποθάνῃ habet τελευτήσῃ, & θανάτῳ & ὁ φονευτὴς desunt. 18 ἐν αὐτῷ] O A C desunt. θανατούσθω] A C ἀποθανεῖται. 19 τὸ αἷμα] A τῷ αἵματι. 20 ἐνέδρου] O ἐνέδρας, & versu 23. 21 τῇ] C ἐν τῇ. ὁ πατάξας, φονευτής ἐστι, θανάτῳ θανατούσθω ὁ φονεύων] C desunt. τὸ αἷμα] A τῷ αἵματι. τὸν φονεύσαντα ἐν τῷ συναντῆσαι αὐτῷ] O αὐτόν. 22 ἐξάπινα] A C ἐξαπίνης. 25 ἀποκαταστήσουσιν] A ἀποκαταστήσει. ἐστὶ] O ἔσται. 28 καταφυγῆς] O A C καταφυγῆς αὐτοῦ. ἕως ἂν] C ἕως. κατοικίαις] O κακίαις. 30 Πᾶς πατάξας] O Πάντα πατάξαντα. φονεύσεις] A C φονεύσει. 32 Οὐ] C Καὶ οὐ. φυγεῖν] O μὴ φυγεῖν. 33 εἰς ἣν] A C ἐφ' ἧς. κατοικεῖτε] O A C κατοικεῖτε ἀπ' αὐτῆς. ἐπ' αὐτῆς] O C ἐπ' αὐτῇ. 34 αὐτῆς] O αὐτήν. κατασκηνῶ] O κατασκηνώσω.

CAP. XXXVI.

1 φυλῆς] O A C πατριῶν φυλῆς. τῶν υἱῶν] O desunt. 2 ἡμῶν] A ὑμῶν. κυρίῳ] A κυρίῳ ὑμῶν. O κυρίῳ ἡμῶν. 3 τῶν φυλῶν υἱῶν] O ἐκ τῶν φυλῶν. οἷς] A ἧς. ἡμῶν] A ὑμῶν. 4 ἄφεσις] A C ἀφαίρεσις. O ἀφαίρεσις ἐκ. τὴν κληρονομίαν] O desunt. οἷς] A ἧς. πατριᾶς] C πατέρων. O πατριῶν. ἡμῶν] A ὑμῶν. ἀρέσκῃ] A ἂν ἀρέσκῃ. C ἂν ἀρέσκει. φυλὴν] A φυλὴν ἑτέραν. τῆς πατριᾶς] O τοῦ πατρός. προσκολληθήσονται] O προσκολληθήσεται. 8 υἱῶν] O deest. αὐτῆς] O αὐτῶν. 9 ἐκ φυλῆς] O desunt. οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ] O τῇ ἑαυτοῦ φυλῇ αἱ φυλαὶ υἱῶν Ἰσραήλ. 10 θυγατράσι] O A C θυγατέρες. 11 Μαλαὰ] A C Μααλά. & primo loco ponunt. 13 ἃ ἐνετείλατο] O ὅσα συνέταξεν. Μωϋσῇ] C Μωϋσῇ τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ.

DEUTERONOMIUM.

CAP. I.

1 δυσμαῖς] δυσμάς. Τοφὸλ] A Τοφελόν. καταχρύσεα] A κατὰ τὰ χρύσεα. 3 κύριος αὐτῷ] O C αὐτῷ κύριος. Σηὼν] O αὐτὸν τὸν Σηών. κατοικήσαντα ἐν prius] O κατοικοῦντα. 5 Μωϋσῆς διασαφῆσαι] C διασαφῆσαι Μωϋσῆς. 7 ἀπάρατε … ϗ] O ἀπάραντες. λίβα] A νότον, λίβα. Χαναναίων] O A Χαναάν. ποταμοῦ posterius] A deest. prius autem deest in Ox. 8 παραδέδωκεν] A C παραδέδωκα. εἰσπορευθέντες] A εἰσελθόντες. O πορευθέντες. αὐτοῖς] A αὐτοῖς αὐτήν. 10 ὑμῶν … ὑμᾶς] A ἡμῶν … ἡμᾶς. O ἡμῶν … ὑμᾶς. 13 καταστήσω] A C καταστήσω αὐτούς. ἐφ' ὑμῶν] C ἐφ' ὑμᾶς. 15 συνετοὺς] C συνετοὺς εἰς τὰς φυλὰς ὑμῶν. τοῖς κριταῖς] O ταῖς φυλαῖς. 16 διακούετε] A διακούσατε. ἀδελφοῦ] A C ἀδελφοῦ αὐτοῦ. 17 ἐπιγνώσῃ] C ἐπιγνώσεσθε. ϗ κατὰ] O C καί. ὑποστείλῃ] C ὑποστείλης.

εἶπα ὑμῖν] C ponit post ἐπ' ἐμέ. 19 ἡμῶν] A ὑμῶν. ἡμῖν] O deest. 20 εἶπα πρὸς ὑμᾶς] O εἶπον πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, λέγων. ἡμῶν] C ὑμῶν. 21 ἡμῖν] A deest. O C ὑμῖν. κληρονομήσατε] O A C κληρονομεῖτε. ὑμῶν ὑμῖν] C O ἡμῶν. 22 πάντες] C πάντες ὑμεῖς. 23 ἐναντίον] A ἐνώπιον. 24 ἐπιστραφέντες] C ἀποστραφέντες. ἤλθοσαν] O C ἦλθον. 25 ἐλάβοσαν] O A C ἔλαβον. ὑμᾶς] C ἡμᾶς. ἡμῶν … ἡμῖν] A ὑμῶν … ὑμῖν. 26 ἡμῶν] A C ὑμῶν. 27 ἐξολοθρεῦσαι] O ϗ ἐξολοθρεῦσαι. 28 ὑμῶν] C ἡμῶν. πολὺ] O πολύ, ἰσχυρόν. ὑμῶν] C ἡμῶν, et ponit ante τ̃ καρδίαν. 30 ὑμῶν] O A C ἡμῶν. ὑμῖν] C ἡμῖν. 31 ὁδὸν ὄρους τοῦ Ἀμορραίου] O A C desunt. τροφοφορήσει] A ἐτροφοφόρησε. O C ἐτροποφόρησε. τροφοφορήσαι] O τροποφορήσαι. εἰς ἣν] O A C ἦν. 32 ἡμῶν] A C ὑμῶν. 33 ἐπ' αὐτῆς] O ἐν αὐτῇ. τῶν λόγων] O τοῦ λόγου. 35 τέκνων] C τέκνων τῶν πονηρῶν. αὐτῶν] O ὑμῶν. 36 ἐφ' ἣν] A ἐφ' ἧς. 38 κατακληρονομήσει] A κατακληροδοτήσει. 39 Καὶ πᾶν] A C Καὶ τὰ παιδία ὑμῶν, ἃ εἴπατε ἐν ἁρπαγῇ (A διαρπαγῇ) ἔσεσθαι, ϗ πᾶν. οἶδε] C εἶδε. κληρονομήσουσιν] A κατακληρονομήσουσιν. 41 εἴπατε] O A C εἴπατέ μοι. ἔναντι] O C ἐναντίον. ἀναβάντες πολεμήσομεν] O ἀναβήσομεν πολεμῆσαι. ἀναβαίνετε] O ἀνέβητε. 42 συντριβῆτε] C συντριβήσεσθε. 43 κυρίου] C κυρίου, ϗ ὑπερηφανήσατε. 44 ὑμῖν] O C ὑμῶν. Σηεὶρ] O Ἀρσήρ. 45 ἐναντίον] O ἔναντι. τοῦ θεοῦ ἡμῶν] O A desunt. C τοῦ θεοῦ ὑμῶν. 46 ἐνεκάθησθε bis] C ἐνεκάθισθε bis. ὅσας ποτὲ ἡμέρας ἐνεκάθησθε] O desunt.

CAP. II.

1 κύριος πρὸς μὲ] C πρὸς μὲ κύριος ὁ θεός. 3 ὑμῖν κυκλοῦν] O ἐν ὑμῖν κυκλοῦντες. 4 ἔντειλαι] O ἐνέτειλε. λαῷ] A λαῷ τούτῳ. ὑμᾶς σφόδρα] O A σφόδρα. 5 οὐ γὰρ] O A C οὐ γὰρ μή. τοῖς υἱοῖς Ἠσαῦ] O C τῷ Ἠσαῦ. 6 Ἀργυρίου βρώματα] C Βρώματα ἀργυρίου. O Βρώματα ἀργυρίου] C ponit post μέτρῳ. 7 θεὸς ἡμῶν] C θεός σου. O θεὸς ὑμῶν. μεγάλην] O πολλήν. ἐκείνην] A ταύτην. 8 ἐπιστρέψαντες] O A C ἐπιστραφέντες. 10 πρότερον] A τὸ πρότερον. ἰσχύοντες] A O C ἰσχυρόν. 11 ἐπονομάζουσιν] C ὀνομάζουσιν. Ὀμμὶν] C Σομμίν. 12 ϗ κατῳκίσθησαν ἀντ' αὐτῶν] O desunt. δέδωκε] O A C ἔδωκε. 13 ὑμεῖς] O deest. Ζαρὲτ] A Ζαρέθ. C Ζαρέδ. ϗ παρήλθομεν τὴν φάραγγα Ζαρέδ. O Ζαρέδ, & vers. 14. 14 ἐκ τῆς] C ἀπὸ τῆς. ἀποθνήσκοντες] O deest. κύριος ὁ θεὸς αὐτοῖς] O C αὐτοῖς κύριος. 15 ἐξαναλῶσαι] A τοῦ ἐξαναλῶσαι. C ἐξανάλωσιν. μέσου] O deest. 16 ἐπειδὰν ἔπεσον] O ὡς. πάντες] O deest. οἱ ἄνδρες οἱ πολεμισταὶ] C ἄνδρες πολεμισταί. & ponit post ἀποθνήσκοντες. τὴν Ἀσὴρ] O τὴν γῆν Σιείρ. 18 παραπορεύσῃ] A παραπορεύῃ. 19 δέδωκα] C ἔδωκα. 20 κατῴκουν οἱ Ῥαφαῒν] A οἱ Ῥαφαῒν κατῴκουν. ἐπονομάζουσιν] O C ὀνομάζουσιν. Ζοχομμὶν] O A C Ζομμείν. 21 ϗ δυνατώτερα ὑμῶν] A ϗ ἰσχυρόν. O ϗ δυνατόν. ϗ οἱ] O C οἱ. πρὸ] O A C ἀπό. κατεκληρονόμησαν] C κατεκληρονόμησαν αὐτούς. ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης] O desunt. 22 ἐποίησαν] A ἐποίησε. τοῖς υἱοῖς] O οἱ υἱοί. ἐξέτριψαν] O C ἐξέτριψε. αὐτοὺς] O deest. 23 Ἀσηδὼθ] A Ἀσηρώθ. O C Ἀσηρώθ. ἐξελθόντες] A ἐκπορευθέντες. 24 τὸν Ἀμορραῖον] A τῶν Ἀμορραίων. & ver. 31. 25 τρόμον … φόβον] C φόβον … τρόμον. 26 ἐκ τῆς] C ἀπὸ τῆς. Κεδαμὼθ] O Μακεδμώθ. 27 ὁδῷ] O ἤ. 28 ἀποδώσῃ … ἀποδώσῃ] A ἀποδώσεις … ἀποδώσεις. ποσὶ] A ποσί μου. 29 Ἀρσὴρ] C Ἄρ. ἡμῶν] O deest. 30 Σηὼν] O deest. ἡμῶν] O deest. 31 κληρονομῆσαι] A κληρονομεῖν. τὴν γῆν αὐτοῦ] O desunt. 32 βασιλεὺς Ἐσεβὼν] O desunt. ἡμῖν] O ἡμῶν. αὐτὸς] C ϗ αὐτός. 33 πρὸ] O C εἰς τὰς χεῖρας ἡμῶν πρό. 35 ἐπρονομεύσαμεν] A προενομεύσαμεν ἑαυτοῖς. C ἐπρονομεύσαμεν ἑαυτοῖς. O προενομεύσαμεν. 36 ἐγενήθη] A ἦν. 37 ἐγγὺς] O A εἰς γῆν. C εἰς τὴν γῆν. προσήλθομεν] C παρήλθομεν. χειμάρρου] C χειμάρρῳ. ἐν τῇ] C ἐπὶ τῇ. ἡμῖν] O A C ponunt ante κύριος.

CAP. III.

1 ἡμῖν] O ἡμῶν. αὐτοῦ] A αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. Ἐδραΐν] A Ἀδραεί. O Ἐδραείν. 5 πόλεων] O πόλεων τῶν ἀτειχίστων. Πᾶσαι] C Πᾶσαι αὗται. ὥσπερ] O A C αὐτοῖς ὥσπερ. 6 γυναῖκας] A γυναῖκας αὐτῶν. παιδία] A C τέκνα. 7 ἐπρονομεύσαμεν] A προενομεύσαμεν. 8 Ἀερμὼν] A ὄρους Ἀερμών. C ὄρους Ἑρμών. 9 Σανιὼρ] O Σανιών. ἐν τῇ ἄκρᾳ] O ἄκρα. 12 ἔδωκα] O δέδωκα. 13 βασιλείαν] A βασιλείας. 14 Ἀργὸβ] O Ἰαβόκ. Γαργασὶ] C Γεσουρεί. ἐπωνόμασεν] C ϗ ἐπωνόμασεν. αὐτὰς] O A αὐτό. Θαυὼθ] A C Ἀβώθ. O Ἀνώθ. 16 δέδωκα, ὑπὸ] A C ἔδωκα, ἀπό. O pro ὑπὸ, ἀπό. 17 Μαχαναρὲθ] A ἀπὸ Μαχαιρεθ. C ἀπὸ Χενερέθ. O Μαχανδραθ. ὑπὸ Ἀσηδὼθ] A ἀπὸ Ἀσηδώθ. C ἀπὸ Σηδώθ. τὴν Φασγὰ] A τὴν Φασγὰ ἀπό. C τὴν φάραγγα ἀπό. 18 ὑμῶν] C ἡμῶν. ἔδωκεν] A C δέδωκεν. δυνατὸς] A συνετός. 20 θεὸς ὑμῶν] O A θεὸς ἡμῶν. κατακληρονομήσωσι] O κληρονομήσουσι. οὗτοι] A αὐτοί. ἔδωκα] O A C δέδωκα. 21 δυσὶ] C δύο. ὁ θεὸς ἡμῶν posterius] O deest. πάσας τὰς βασιλείας ἐφ' ἃς] A C πάσαις ταῖς βασιλείαις, ἐφ' αἷς. 22 ἀπ' αὐτῶν] O desunt. περὶ] O A ὑπέρ. 23 κυρίου] O deest. 24 θεὲ] O A C κύριε. χεῖρα … βραχίονα] C χεῖρά σου … βραχίονά σου. O addit prius σοῦ. ϗ κατὰ] O C κατὰ τὰ ἔργα σου, ϗ κατά. 26 προσθῇς] O A προσθήσῃς. λαλῆσαι] C λαλῆσαι πρός με. 27 ἀνάβλεψαι] A C ἀνάβλεψον. ϗ ἴδε] O ἴδε. 28 οὗτος posterius] O A C αὐτός. κατακληρονομήσει] C ἐγκληρονομήσει. πᾶσαν] O C deest.

CAP. IV.

1 ϗ πολυπλασιασθῆτε] O A desunt. ὑμῖν] A ὑμῖν ἐν κλήρῳ. 2 ὅσα] C ὅσας. 3 πάντα] O deest. ὅστις] O ὅς. θεὸς ὑμῶν] O A C θεὸς ἡμῶν. 4 ὑμῶν] O A C ἡμῶν. 5 κύριος] A C κύριος ὁ θεός μου. ποιῆσαι οὕτως] A ποιῆσαι οὕτως ὑμᾶς. C τ̃ ποιῆσαι οὕτως ὑμᾶς. O ποιῆσαι ὑμᾶς οὕτως. κληρονομεῖν αὐτὴν] A ϗ κληρονομῆσαι αὐτήν. O C κληρονομῆσαι αὐτήν. 6 σύνεσις] C σύνεσις ὑμῶν. ἐναντίον] O ἐνώπιον. 7 ᾧ] A ὅ. ἐὰν] C deest. 9 σεαυτῷ] O αὐτῷ, ϗ τῇ ψυχῇ σου. τὴν ψυχήν σου] O desunt. 10 ἣν] A ἐν ᾗ. ἐνώπιον] O ἐναντίον. θεοῦ ἡμῶν] C θεοῦ σου. ἐν] O ἐπί. λαὸν] C λαὸν τοῦτον. ὡς] O ὅπως. 11 γνόφος] C ϗ γνόφος, καί. 12 κύριος] A κύριος ὁ θεός. ὑμᾶς] A C ὑμᾶς ἐν τῷ ὄρει. ἦν] A C deest. ὁμοίωμα] O μορφήν. 14 ὑμᾶς αὐτὰ] A ἡμᾶς αὐτά. C αὐτὰ ὑμᾶς. κληρονομῆσαι] O κληρονομεῖν. 15 ὁμοίωμα] A C πᾶν ὁμοίωμα. 16 Μὴ] C Μήποτε. ϗ] A ϗ μή. ἑαυτοῖς] A C αὐτοῖς. ὁμοίωμα posterius] O deest. 17 Ὁμοίωμα] A Καὶ ὁμοίωμα. πέταται] C πέτεται. τὸν οὐρανὸν] C τοῦ οὐρανοῦ. 19 Καὶ μὴ] A Μήποτε. C Καὶ μήποτε. 20 ὁ θεὸς] A C κύριος ὁ θεός. ἐκ γῆς Αἰγύπτου] O A C desunt. ἔγκληρον] A ϗ κλῆρον. 21 ὁ θεὸς] C desunt. ὑφ'] A ἐφ'. τοῦτον] O deest. μὴ εἰσέλθω] A μὴ διέλθω. C οὐ μὴ εἰσέλθω. σου] A C deest. O ἡμῶν. σοὶ] O C ὑμῖν. 22 τοῦτον] O C deest. δὲ] O deest. διαβαίνετε] C διαβαίνετε Ἰορδάνην. 23 Προσέχετε ὑμῖν μὴ] A Προσέχετε ὑμεῖς μήποτε. C Καὶ προσέχετε ὑμεῖς μήποτε. τὴν διαθήκην] A τῆς διαθήκης. ϗ ἀνομήσητε] O A C desunt. ϗ] A ϗ μή. ἑαυτοῖς] A C αὐτοῖς. σοι] O deest. 24 ἐστὶν] C ἐστὶν αὐτός. 25 τὸ πονηρὸν ἐνώπιον] O τὰ πονηρὰ ἔναντι. θεοῦ ὑμῶν] O C θεοῦ ἡμῶν. 26 ἀπολεῖσθε] C ἀπολεῖσθε ταχύ. οὐχὶ] O A C αὐτήν, οὐχί. ἡμέρας] O ἡμέραν. ἐκτριβῇ] O deest. 27 πᾶσι posterius] O A C deest. εἰσάξει] C συνάξει. οὔτε … οὔτε … οὔτε] O οὐδὲ … οὐδὲ … οὐδέ. 29 ζητήσετε] A C ἐκζητήσετε. ἐκζητήσετε] O ζητήσετε. 30 ἐσχάτῳ] O A ἐσχάτων. C ἐσχάτου. 31 οἰκτίρμων] A C οἰκτίρμων ϗ ἐλεήμων. οὐδὲ μὴ] A οὐδ' οὐ μή. σου] O deest. κύριος] O A C deest. 32 ὁ θεὸς ἄνθρωπον] O ἄνθρωπον ὁ θεός. ἕως τοῦ ἄκρου τ̃ οὐρανοῦ] O desunt. ἤκουσας] C ἠκούσθη. 34 ἡμῶν] O deest. 35 εἰδῆσαι] O A C εἰδέναι. ἔτι πλὴν] C θεὸς πλήν. 36 ἀκουστὴ ἐγένετο ἡ φωνὴ] A C ἀκουστήν σοι ἐποίησε τ̃ φωνήν. 37 ὑμᾶς] C ὑμᾶς παρὰ πάντα τὰ ἔθνη. O εἰς πάντα τὰ ἔθνη ὑμᾶς. 38 σοὶ] O deest. αὐτὴν] C ταύτην. κληρονομεῖν] A κληρονομίαν. 39 Καὶ γνώσῃ σήμερον] O desunt. 40 φυλάξασθε] O A C φυλάξῃ. ἐντολὰς … δικαιώματα] O C δικαιώματα … ἐντολάς. μακροήμεροι γένησθε] O μακροημερεύσωσι. γένησθε] A ζήσεσθε. 42 πρὸ] O ἀπό. 43 Γαλαὰθ] O Γαλαάδ. Γαυλὼν] O Γαυδάν. 45 Ταῦτα] C Καὶ ταῦτα. ἐλάλησε] C ἐνετείλατο. Ἰσραὴλ] O A C Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ. 46 ὃν] O οὗ. 47 αὐτοῦ] O αὐτῶν. 48 ἐπὶ τοῦ χείλους χειμάρρου Ἀρνῶν, ϗ] O desunt.

CAP. V.

2 ὑμῶν] O C ἡμῶν. 3 Οὐχὶ] A Καὶ οὐχί. ἢ] O deest. ὑμεῖς] A C ὑμεῖς δέ. ὧδε πάντες] C πάντες ὧδε. 5 ϗ ὑμῶν] A C ϗ ἀναμέσον ὑμῶν. 6 ὁ ἐξαγαγὼν] O ὅστις ἐξήγαγον. ἐκ γῆς Αἰγύπτου] O ponit post δουλείας. 7 πρὸ προσώπου μου] O C πλὴν ἐμοῦ. 8 εἴδωλον] O A C γλυπτόν. ἐν τῇ γῇ] O ἐπὶ τ̃ γῆς. τοῖς ὕδασι] C τῷ ὕδατι. 9 σου] O ὑμῶν. ἁμαρτίας] A ἁμαρτίαν. 11 ὁ θεός σου] O C desunt. 14 ὁ παροικῶν ἐν σοὶ] A ὁ ἐντὸς τῶν πυλῶν σου. O σου, ϗ ὁ παροικῶν ἐν σοί. ϗ τὸ ὑποζύγιόν σου] C desunt. 15 φυλάσσεσθαι] C φυλάσσεσθαί σε. 16 μακροχρόνιος γένῃ] O μακροχρονιῆτε. 17, 18 φονεύσεις … μοιχεύσεις] O μοιχεύσεις … φονεύσεις. 19 μαρτυρίαν ψευδῆ] O desunt. 21 Οὐκ ἐπιθυμήσεις οἰκίαν τοῦ πλησίον σου] O desunt. πάντα] O deest. τῷ πλησίον] O C τοῦ πλησίον. ἐστὶ] O εἰσί. 22 Ταῦτα τὰ ῥήματα] C Τὰ ῥήματα ταῦτα. O addit ἅ. 24 ἡμῖν] O ponit ἡμῶν. εἴδομεν] C οἴδαμεν. 25 μὴ] C μήποτε. προσθώμεθα] C προσθῶμεν. ἡμεῖς ἀκοῦσαι] C ἀκοῦσαι ἡμεῖς. 27 σὺ] O ϗ σύ. πάντα] O deest. ἡμῶν, ϗ σὺ] O C ἡμῶν πρός σε, ϗ σύ. ϗ σὺ λαλήσεις πρὸς ἡμᾶς πάντα ὅσα ἂν λαλήσῃ κύριος] A desunt. 28 πάντα ὅσα] A πάντα. 29 εἶναι οὕτω] O οὕτως εἶναι. φυλάσσεσθαι] C φυλάσσειν. μου] O deest. εὖ ᾖ αὐτοῖς] A εὖ αὐτοῖς γένηται. 31 τὰς ἐντολὰς] A τὰς ἐντολὰς πάσας. C πάσας τὰς ἐντολάς. O τὰς ἐντολάς μου, & bis amplius addit μου. 32 ἐκκλινεῖτε εἰς … εἰς] C O ἐκκλινεῖς. εἰς] O deest. 33 οὐδὲ εἰς ἀριστερὰ] O οὐδὲ εὐώνυμα. σοὶ] C deest. σου] C σου σοί. ἐν αὐτῇ] O desunt. ᾖ] A γένηται. μακροημερεύσητε] O μακροήμεροι ἔσεσθε. κληρονομήσετε] A κατακληρονομήσετε.

CAP. VI.

1 ὑμεῖς] A deest. αὐτὴν] O C deest. 2 ὑμῶν] A C ἡμῶν. ἃς] O ὅσα. 3 φύλαξον ποιεῖν] O φύλαξαι ποιῆσαι. εὖ σοι ᾖ] C εὖ ᾖ σοι. κύριος τοῖς] O C Μωϋσῆς τοῖς. 4 κύριος posterius] O deest. 5 διανοίας] A C καρδίας. ψυχῆς σου, ϗ] O ψυχῆς σου, ϗ ἐξ ὅλης τ̃ ἰσχύος σου, καί. 6 τῇ καρδίᾳ] A τ̃ καρδίας. ϗ ἐν τῇ ψυχῇ σου] C desunt. 7 τοὺς υἱοὺς] O A τοῖς υἱοῖς. ἐν αὐτοῖς] C ἐπ' αὐτοῖς. πορευόμενος] A προπορευόμενος. διανιστάμενος] O A ἀνιστάμενος. 8 ἀφάψεις] A ἐφάψεις. C ἀφάψῃ. ἔσται ἀσάλευτον] A ἔσται ἀσάλευτα. C ἔσωσαν ἀσάλευτα. 9 γράψετε] C γράψεις. ἐπὶ τὰς φλιὰς τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, ϗ τῶν πυλῶν ὑμῶν] C ἐν τ̃ φλιαῖς τῶν οἰκιῶν σου, ϗ τῶν πυλῶν σου. 11 οὐ κατεφύτευσας] A C οὐκ ἐφύτευσας. 12 σεαυτῷ μὴ] A σεαυτῷ μὴ πλατυνθῇ ἡ καρδία σου, καί. Οὐ πορεύσεσθε] A Οὐ μὴ πορευθῇς. C Μὴ πορεύεσθε. 13 μὴ ἐπιλάθῃ] O μὴ πλατυνθῇ ἡ καρδία σου, μὴ ἐπιλάθῃ. 14 Οὐ πορεύσεσθε] O Οὐ μὴ πορεύσεσθε. 15 ὀργισθεὶς θυμῷ] A ὀργισθῇ θυμῷ. O C ὀργισθεὶς θυμωθῇ. σοὶ] O A C ἐν σοὶ καί. 16 πειρασμῷ] O πειρασμῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ. 17 τὰ μαρτύρια] A C ϗ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ. δικαιώματα] A C δικαιώματα αὐτοῦ. 18 ἀρεστὸν … καλὸν] C καλὸν … ἀρεστόν. σου] O ἡμῶν. εἰσέλθῃς, ϗ] A εἰσελθών. πατράσιν ὑμῶν] C πατράσι σου. 20 Τί] O Τίνα. ἡμῶν] O deest. 21 γῇ] O deest. 22 Καὶ ἔδωκε] A Ἔδωκε. ϗ ἐν τῷ] O ϗ τῷ. οἴκῳ αὐτοῦ] A οἴκῳ αὐτοῦ, ϗ ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ. 23 ἐξήγαγεν] C ἐξήγαγε κύριος. A ἐξήγαγε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. ἐκεῖθεν δοῦναι ἡμῖν] A C ἐκεῖθεν, ἵνα εἰσαγάγῃ ἡμᾶς δοῦναι ἡμῖν. ἣν ὤμοσε δοῦναι τοῖς πατράσιν ἡμῶν] A C ἣν ὤμοσε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν τοῖς πατράσιν ἡμῶν δοῦναι ἡμῖν. 24 ποιεῖν] O deest. ᾖ ἡμῖν] A ἡμῖν ᾖ. 25 ποιεῖν] O deest. ταύτας] A C τοῦ νόμου τούτου. ἐναντίον] O A C ἔναντι. ἡμῶν] O ἡμῖν κύριος.

CAP. VII.

1 Ἐὰν δὲ] O Καὶ ἔσται ἐάν. Ἐὰν δὲ εἰσάγῃ (C εἰσαγάγῃ) σε κύριος ὁ θεός σου] A Καὶ ἔσται ἐν τῷ εἰσαγαγεῖν σε κύριον τ̃ θεόν σου. εἰσπορεύῃ] O εἰσπορεύεσθε. αὐτὴν] O deest. μεγάλα] O A C μεγάλα ϗ πολλά. ἀπὸ] O πρό. πολλὰ] A C μεγάλα, ϗ πολλά. 2 θεός σου] O θεός. διαθήσῃ] O διαθήσεις. ἐλεήσητε] A C ἐλεήσῃς. 4 σὲ] C deest. 5 θεῶν αὐτῶν] A θεῶν. 7 κύριος posterius] O C deest. 8 παρὰ] O διά. κύριον] A κύριος. διατηρῶν] A C διατηρεῖν. ὑμᾶς κύριος] C κύριος ὑμᾶς. O κύριος ἡμᾶς. κραταιᾷ] O A C κραταιᾷ, ϗ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ. κύριος] A C deest. 9 διαθήκην] A διαθήκην αὐτοῦ. 10 μισοῦσιν prius] A μισοῦσιν αὐτόν. 11 Καὶ φυλάξῃ τὰς ἐντολὰς] O desunt. 12 τὰ δικαιώματα] A πάντα τὰ δικαιώματα. φυλάξητε] O φυλάξητε αὐτά. ὃ] A καθώς. O C καθά. 14 Εὐλογητὸς] A Καὶ εὐλογητός. O Καὶ εὐλογήσει σε. ἔσῃ] C εἶ. O deest. 15 ὁ θεός σου] O C desunt. ἃς ἑώρακας] C desunt. ϗ ὅσα] C ἅς. O ϗ ὅσας. ἐπιθήσει prius] O ἐπάξει. αὐτὰ] O αὐτάς. πάντας] O deest. σὲ] O σε, ϗ ἐπὶ πάντας τοὺς ἐχθρούς σου. 16 ϗ οὐ μὴ] O οὐ. 19 εἴδοσαν] O εἶδεν. A εἶδον. C εἴδοσαν. σημεῖα] A σημεῖα ἐκεῖνα. τὰ μεγάλα] O ponit post σημεῖα. ὑμῶν] O ἡμῶν. 23 σου prius] O deest. ἀπολεῖς] A ἀπολέσει. C ἀπολεῖ. ἐξολοθρεύσετε] O C ἐξολοθρεύσῃς. 24 ὑμῶν] A σου. ἀπολεῖτε] C ἀπολεῖται. ἐκ τοῦ τόπου ἐκείνου] C ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. 25 καύσετε] O A C κατακαύσετε. οὐκ] A ϗ οὐκ. οὐ λήψῃ] A C λαβεῖν. O ϗ οὐ λήψῃ. αὐτὸ] O A τοῦτο. C αὐτοῦ. 26 ἔσῃ] O ponit ante ἀνάθεμα. τοῦτο] A ϗ τοῦτο.

CAP. VIII.

1 ἐντολὰς] C ἐντολὰς ταύτας. γῆν] A γῆν ἀγαθήν. ὁ θεὸς ὑμῶν] A ὁ θεός. O C desunt. 2 ὁ θεός σου] C ὁ θεός σου, τοῦτο τεσσαρακοστὸν ἔτος. 3 μάννα] C μάννα ἐν τῇ ἐρήμῳ. ᾔδεισαν] εἴδησαν. 4 οὐκ ἐπαλαιώθη] O A οὐ κατετρίβη. C οὐκ ἀπετρίβη. τὰ ὑποδήματά σου οὐ κατετρίβη ἀπὸ σου] O A C desunt. ἐτυλώθησαν] A ἐλυτρώθησαν. 5 ὡς εἴ τις] C ὡσεί τις. 7 εἰσάξει] O εἰσαγάγει. γῆν] O deest. πεδίων … ὀρέων] O C ὀρέων … πεδίων. διὰ posterius] O deest. 9 ἐπ' αὐτῆς οὐδὲν] A C οὐδὲν ἐπ' αὐτῆς. λίθοι] A C λίθοι αὐτῆς. 10 δέδωκέ σοι] O C ἔδωκέ σοι κύριος ὁ θεός σου. Sed O σου non habet. 11 κρίματα] C κρίματα αὐτοῦ. O deest, ut & ϗ τὰ præcedentia. 12 Μὴ] A Μήποτε. 13 βοῶν … προβάτων] O προβάτων … βοῶν. πληθυνθέντων σοι, ἀργυρίου ϗ χρυσίου πληθυνθέντος σοι] O desunt. πληθυνθέντος] A C πληθυνθέντων. ὅσων σοι] A C ὅσα σοι. O ὅσα. σοι] C deest. 14 ὑψωθῇς] C ὑψωθήσῃ. καρδία] O A C καρδία σου. 16 ὃ οὐκ ᾔδεις σὺ] O desunt. ᾔδεις … ᾔδεισαν] C εἴδης … εἴδησαν. ϗ οὐκ] O ὃ οὐκ. ἐκπειράσῃ] A C ἵνα ἐκπειράσῃ. ϗ εὖ σε ποιήσῃ] O A C εὖ σε ποιῆσαι. τῶν ἡμερῶν σου] O desunt. 17 Μὴ] A C Καὶ μή. 18 αὐτὸς] O οὗτος. ϗ ἵνα] O ἵνα. κύριος] O A C deest. ὡς] O deest. 19 ἀπολεῖσθε] O ἀπολεῖσθε ἀπὸ τ̃ γῆς. 20 κύριος ὁ θεὸς] C ὁ κύριος. O κύριος. πρὸ] O A ἀπό. ὑμῶν] O ἡμῶν.

CAP. IX.

1 εἰσελθεῖν] O εἰσελθεῖν, ϗ. ἰσχυρότερα] A ἰσχυρά. 3 ϗ ἀπολεῖ] A C ϗ ἐξολοθρεύσει αὐτούς, ϗ ἀπολεῖ. 4 τὴν δικαιοσύνην] O A C τὰς δικαιοσύνας. Ad finem hujus versus O A C habent, ἀλλὰ διὰ τ̃ ἀσέβειαν τῶν ἐθνῶν τούτων κύριος ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ (Comp. πρὸ) προσώπου σου. quæ repetunt etiam versu proximo. 5 κληρονομῆσαι] O κληρονομεῖν. ἀλλὰ] C ἀλλ' ἤ. ἀσέβειαν] A ἀσέβειαν ϗ ἀνομίαν. O C ἀνομίαν. διαθήκην] O διαθήκην σου. κύριος] C κύριος ὁ θεός σου. ἡμῶν] C ὑμῶν. 6 γνώσῃ] O γνώσεις. οὐχὶ] C οὐ. θεός σου] C θεός. δίδωσί σοι] O ponit ante κύριος. τὴν γῆν] O κληρονομεῖν τὴν γῆν. 7 ἐξ Αἰγύπτου, καὶ] O A C ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἕως. 9 ἃς διέθετο κύριος] C ἣν διέθετο. 10 μοι κύριος] O κύριος ἐμοί. ἐγέγραπτο] C deest. ἡμέρᾳ ἐκκλησίας] A desunt. C ἐκ μέσου πυρὸς ἐν ἡμέρᾳ ἐκκλησίας. O ἐν ἡμέρᾳ ἐκκλησίας. 11 κύριος ἐμοὶ] C μοι κύριος. 12 κατάβηθι] A ϗ κατάβηθι. ϗ] O A C deest. 13 λέγων prius] O A deest. ϗ ἰδοὺ] O ἰδού. 14 Καὶ νῦν] O A C desunt. ἐξολοθρεῦσαι] O ἐξολοθρεύσω. ἰσχυρόν, ϗ πολὺ] O πολύ, ϗ ἰσχυρόν. 15 καὶ τὸ ὄρος ἐκαίετο πυρὶ] O desunt. ἕως τοῦ οὐρανοῦ] O A C desunt. τῶν μαρτυρίων] C τ̃ διαθήκης. O desunt. ἐπὶ ταῖς δυσὶ χερσὶ] O ἐν τῇ χειρί. 16 ἐναντίον] C ἔναντι. ὑμῶν] A ἡμῶν. χωνευτὸν] A O C μόσχον χωνευτόν. ἀπὸ τ̃] A C ταχὺ ἐκ τῆς. ποιεῖν] O C deest. 17 δύο posterius] A deest. συνέτριψα] O A C συνέτριψα αὐτάς. 18 ἐναντίον] A C ἔναντι. ἐναντίον] O A C ἔναντι. θεοῦ] A θεοῦ ὑμῶν τοῦ. C θεοῦ ἡμῶν τοῦ. O θεοῦ ἡμῶν. 19 ἔκφοβος] C ἔμφοβος. τὸν θυμὸν…τὴν ὀργὴν] C invertit. τούτῳ] A C ἐκείνῳ. 20 ἐθυμώθη] O A C ἐθυμώθη κύριος σφόδρα. 21 ἐν] O C deest. συνέκοψα] C κατέκοψα. καταλέσας] O A C ϗ κατήλεσα. ἕως] O A C ἕως οὗ. ἐγένετο] O A C ἐγενήθη. ὡσεὶ] O ὡς. ἐκ τοῦ] A ἀπὸ τοῦ. 22 κύριον] O C A κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν (Comp. ἡμῶν.) 23 ἐξαπέστειλε] O ἀπέστειλε. ὑμᾶς κύριος] O C κύριος ὑμᾶς. ϗ] A deest. ἦν] A ἦν ἐγώ. 24 Ἀπειθοῦντες] O A C Καὶ ἀπειθοῦντες. ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς] A C ἀφ' ἧς ἡμέρας. 25 ὅσας ἐδεήθην] O desunt. εἶπε γὰρ κύριος] O ϗ εἶπεν. 26 κύριε] O A C κύριε κύριε. βασιλεῦ τῶν θεῶν] C desunt. μερίδα] A C κληρονομίαν. ἐν τῇ ἰσχύϊ σου τῇ μεγάλῃ] O A C ponunt ante οὓς ἐξήγαγες. & Ald. iterum repetit. γῆς] O τῆς. 27 τὰ ἀσεβήματα] A C ἐπὶ τὰ ἀσεβήματα αὐτῶν. ἐπὶ] O ponit ante τὰ ἀσεβήματα. 28 Μὴ] A C Μήποτε. μισῆσαι] O A C μισῆσαι κύριον. ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀποκτεῖναι αὐτοὺς] A C ἀποκτεῖναι ἐν τῇ ἐρήμῳ. ἀποκτεῖναι αὐτοὺς] O ἀποκτεῖναι, & ponit ante ἐν τῇ. 29 οὗτοι] A οὗτος. κλῆρος] C κληρονομία. ϗ ἐν τῇ χειρί σου τῇ κραταιᾷ] O A C desunt.

CAP. X.

2 γράψεις] O A C γράψω. ἃ] O A C ὅσα. ἃς] A C αἷς. 3 ἐλάξευσα] A ἐξελάξευσα. τὰς πλάκας] A C τὰς δύο πλάκας. χερσὶ] A C δυσὶ χερσί. 4 πυρὸς] C πυρὸς ἐν ἡμέρᾳ τῆς συναγωγῆς. O ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐκκλησίας. 6 Ἰακὶμ] O A Ἰωακείμ. Μισαδαῒ] C Μοσερά. 7 γῆ] A γῆν. C γῆν οὗ. χείμαρροι] A χειμάρρου. 8 ἐπὶ τῷ] A ϗ εὐλογεῖν ἐπὶ τῷ. 9 ἐστι] C ἔσται. ϗ] A οὐδέ. ἐν τοῖς] C παρὰ τοῖς. κύριος] A κύριος ὁ θεός. αὐτοῦ] C O αὐτῶν. καθότι εἶπεν αὐτῷ] O A καθὰ εἶπεν αὐτοῖς. C καθὰ εἶπεν αὐτῷ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. 10 εἱστήκειν] O A C ἔστην. κύριος ἐμοῦ] O C μου κύριος. τούτῳ ϗ οὐκ] C ἐκείνῳ οὐκ. 11 ἐναντίον] O A C ἔναντι. 12 αἰτεῖται] C αἰτεῖ. ϗ πορεύεσθαι] O A C πορεύεσθαι. κυρίῳ τῷ θεῷ σου] O αὐτόν. 14 αὐτῇ] O αὐτοῖς. 15 ὑμῶν] O C ἡμῶν. 16 σκληρυνεῖτε] O A C σκληρυνεῖτε ἔτι. 17 ὑμῶν] O ἡμῶν. οὐδὲ οὐ] O οὐδέ. 19 ἀγαπήσετε] O ἀγαπήσεις. ἦτε] C ἦσε. Αἰγύπτῳ] A C Αἰγύπτου. 20 αὐτῷ] C αὐτῷ μόνῳ. αὐτῷ λατρεύσεις, ϗ πρὸς αὐτὸν κολληθήσῃ, ϗ ἐπὶ] O desunt. 21 Οὗτος] A C αὐτός. οὗτος] A C αὐτός. ἐν σοὶ] A C σοί. ἴδοσαν] A εἴδοσαν. O C εἶδον. Hic desinit cap. 10 secundum Ald. 22 ἑβδομήκοντα] A ἑβδομήκοντα ϗ πέντε. O οε'.

CAP. XI.

2 ἴδοσαν] A εἶδον. O deest ut & οὐδέ. μεγαλεῖα] C μεγάλα. χεῖρα] O χεῖρα αὐτοῦ. 4 τὴν δύναμιν] O C τῇ δυνάμει. ϗ τὰ] C τά. αὐτῶν prius] O deest. ϗ τὴν δύναμιν αὐτῶν] O A C desunt. ἐπέκλυσε] A ἐπέκλεισε. ὑμῶν] O ἡμῶν. κύριος] A κύριος ὁ θεός. 7 ἑώρακαν] A C ἑώρων. ἐν ὑμῖν] C ἡμῖν. O ἐν ἡμῖν. 8 σοὶ] A C ὑμῖν. εἰσελθόντες] O A C εἰσέλθητε, καί. εἰς] A deest. 10 εἰσπορεύῃ ὑμεῖς] A εἰσπορεύεσθε ὑμεῖς. C σὺ εἰσπορεύῃ. O εἰσπορεύῃ. ἐκπεπόρευσθε] A ἐξεπορεύθητε. O C ἐκπορεύεσθε. 11 ἣν] A ἣν σύ. εἰσπορεύῃ] O εἰσπορεύεσθε. κληρονομῆσαι] O κατακληρονομῆσαι. 12 Γῆ] A Γῆν. 13 ἐντολὰς] O A C ἐντολὰς αὐτοῦ. ἃς] O A C ὅσας. 14 τῇ γῇ] O τῆς γῆς. καθ' ὥραν] O κατὰ καιρόν. εἰσοίσεις] A συνάξεις. 15 δώσει] A δώσεις. 16 πρόσεχε σεαυτῷ] C Προσέχετε ἑαυτοῖς. σου] C ὑμῶν. 17 ὀργῇ] O A C ὀργισθῇ. ὑμᾶς] A ὑμῖν. κύριος ἔδωκεν] C ἔδωκε κύριος. O ponit κύριος post ὑμῖν. 18 ϗ εἰς τὴν ψυχὴν ὑμῶν] O desunt. ἀσάλευτον] A ἀσάλευτα. 19 λαλεῖν ἐν αὐτοῖς] A λαλεῖν αὐτά. C λαβεῖν αὐτά. O λέγειν αὐτά. καθημένου σου] O A C καθημένους. πορευομένου σου] O A C πορευομένους. καθεύδοντός σου, ϗ διανισταμένου σου] O A C κοιταζομένους, ϗ διανισταμένους. 20 αὐτὰ] O A αὐτάς. 21 μακροημερεύσητε] A C πληθυνθῶσιν αἱ ἡμέραι ὑμῶν. O πολυημερεύσητε, ϗ πληθυνθῶσιν αἱ ἡμέραι ὑμῶν. ἧς] A ἥν. καθώς, usque ad finem versus] O desunt. 22 ἃς] O ὅσας. σοὶ] O A C ὑμῖν. ποιεῖν] O deest. καὶ prius] A C deest. 23 ἰσχυρὰ] O A C ἰσχυρότερα. 24 οὗ] O A C ὅν. ποταμοῦ τοῦ] O A desunt. σου] O ὑμῶν. 25 καὶ τ̃ φόβον] O C τ̃ φόβον. ἐλάλησε] O ἐλάλησε κύριος. 26 εὐλογίαν ϗ τ̃ κατάραν] A εὐλογίας, ϗ κατάρας. 27 Τὴν εὐλογίαν] A Τὰς εὐλογίας. 28 τ̃ κατάραν] A τὰς κατάρας. ὅσα] O A C ὅσας. οὓς] A C εἰς. 29 εἰς ἣν] O ἥν. 30 τὸ κατοικοῦν] C ὁ κατοικῶν. τῆς δρυὸς] A desunt. 31 ἡμῶν] O A ὑμῶν. ὑμῖν] A deest. ἡμέρας] O ἡμέρας κληρονομῆσαι αὐτήν. 32 τοῦ … πάντα] O desunt. κρίσεις ταύτας ὅσας] A κρίσεις αὐτοῦ ἅς. C κρίσεις, ἅς. δίδωμι ἐνώπιον ὑμῶν] O ἐντέλλομαι ὑμῖν.

CAP. XII.

1 ϗ αἱ κρίσεις, ἃς] A C ϗ τὰ κρίματα ἅ. ποιεῖν] C ποιῆσαι. ἐν τῇ γῇ, ἣν] A C ἐπὶ τ̃ γῆς, ἧς. ὑμῶν] O C ἡμῶν. 2 ἐκεῖ] O ἐκεῖ τὰ ἔθνη. κληρονομεῖτε] O A C κατακληρονομεῖτε. τῶν ὀρέων] A desunt. δένδρου] O παντὸς δένδρου. 5 θεός σου] O A C θεὸς ὑμῶν. πόλεων] O A C φυλῶν. ϗ prius] O C deest. ἐλεύσεσθε] A C εἰσελεύσεσθε. 6 ϗ τὰ θυσιάσματα ὑμῶν] O desunt. ἀπαρχὰς] C δεκάτας. ϗ τὰς ὁμολογίας ὑμῶν] O desunt. τὰ πρωτότοκα] A τὰ προστάγματα. O C ϗ τὰ πρωτότοκα. 7 ἐναντίον] O A C ἔναντι. πᾶσιν] O πάντων. τ̃ χεῖρα] C A O τὰς χεῖρας ὑμῶν. 8 πάντα] A ὧδε πάντα. C κατὰ πάντα. ὅσα] O ἅ. ὑμεῖς ποιοῦμεν] A ὑμεῖς ποιεῖτε. O C ἡμεῖς ποιοῦμεν. ἐνώπιον] A C ἐναντίον. 10 ἡμῶν] O C ὑμῶν. κατακληρονομεῖ] O A C κατακληρονομήσει. 11 σου] O A C ὑμῶν. αὐτοῦ τὸ ὄνομα] A C αὐτοῦ. ϗ πᾶν] O ϗ τὰ δόματα ὑμῶν, ϗ πᾶν. κυρίῳ τῷ θεῷ] C τῷ κυρίῳ. O τῷ θεῷ. 12 ἐναντίον] O A C ἔναντι. ϗ οἱ παῖδες] C οἱ παῖδες. πυλῶν] C πόλεων. 14 αὐτὸν] O deest. φυλῶν] A C πόλεων. ἀνοίσετε … ὑμῶν] A C ἀνοίσεις … σου. O ἀνοίσετε … σου. 15 κατὰ τ̃ εὐλογίαν] O A κατὰ τ̃ ἐπιθυμίαν τ̃ ψυχῆς σου, κατὰ τ̃ εὐλογίαν. φάγεσθε] C φάγονται. 16 αὐτὸ] O deest. ὡς] A ὡσεί. 17 οἴνου σου] A οἴνου. χειρῶν σου] O A C χειρῶν ὑμῶν. 18 ἐναντίον] O C ἔναντι. αὐτὸ] A C αὐτά. ᾧ] C ὅ. παιδίσκη σου] A παιδίσκη σου, ϗ ὁ Λευΐτης σου. & C, sed sine σου. πόλεσιν ὑμῶν] A C πόλεσί σου. ἐναντίον] O A C ἔναντι. 19 ὅσον] C ὅν. 20 ϗ ἐρεῖς] O A ϗ εἴπῃς. τ̃ ψυχῆς σου] O αὐτῆς. κρέα] O deest. 21 μακρὰν] O A C μακρότερον. ἐκεῖ prius] O A C deest. θύσεις] A θύσῃς. ὁ θεός σοι] A C σοι κύριος ὁ θεός σου. 22 ἔδεται] O ἔδεται αὐτό. 23 ὅτι] C τὸ γάρ. 25 ἐναντίον] O A C ἔναντι. 26 ἐὰν] A C ἃ ἄν. O ὅσα ἄν. ϗ τὰς] O ϗ τὰς ἀπαρχάς σου, ϗ τάς. θεός σου] A θεός σου αὐτὸν αὐτῷ. O θεός σου αὐτόν. 28 ἀρεστὸν … καλὸν] C καλὸν … εὐάρεστον. ἐναντίον] A C ἔναντι. 29 εἰσπορεύῃ] A σὺ πορεύῃ. O C σὺ εἰσπορεύσῃ. et O pro οὓς habet ἅ. ἀπὸ usque ad αὐτὴν] O desunt. αὐτὴν] A C αὐτούς. 30 ἐπακολουθῆσαι usque ad σου] O desunt. προσώπου σου] A C προσώπου σου, οὐ μὴ ἐκζητήσῃς τοὺς θεοὺς αὐτῶν, λέγων. 31 τῷ θεῷ] O A C κυρίῳ τῷ θεῷ. κυρίου, ἃ] O A C ἃ κύριος. sed O ponit κύριος post ἐμίσησε. ἐν τοῖς] O A C τοῖς. ὅτι] A C ὅτι καί. ἐν πυρὶ] C πυρί. 32. ὑμῖν] O A C σοί. φυλάξῃ] O φυλάξεσθε.

CAP. XIII.

2 ϗ ἔλθῃ τὸ σημεῖον ἢ τὸ τέρας] O desunt. λέγων] O ϗ λέγων εἴπῃ. ἔλθῃ] C ἔλθοι. οὓς] A C οἷς. 3 θεός σου] A C θεὸς ὑμῶν. O θεός. ὑμᾶς] A C ὑμᾶς τοῦ. τὸν θεὸν] O A κύριον τ̃ θεόν. ϗ ἐξ usque ad finem versus] O desunt. 4 πορεύεσθε] C πορεύεσθε. τοῦτον φοβηθήσεσθε] O A αὐτὸν φοβηθήσεσθε. C αὐτὸν φοβεῖσθε. ϗ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ φυλάξεσθε] Hæc addunt A O & C post φοβηθήσεσθε. ἀκούσεσθε] A C ἀκούσεσθε, ϗ αὐτῷ δουλεύσετε. αὐτῷ] A πρὸς αὐτόν. 5 ἀπὸ τῆς] A C ἐκ τῆς. ἐν αὐτῇ] C ἐπ' αὐτῇ. O σὲ ἐν αὐτῇ. ἀφανιεῖς] O A C ἀφανιεῖτε. αὐτῶν] O deest. 6 σὲ] C deest. πατρός σου] O πατρός. θυγάτηρ] θυγάτηρ σου. ἡ ἐν κόλπῳ σου] O desunt. 7 ὑμῶν] O deest. ἀπ' ἄκρου τ̃ γῆς ἕως ἄκρου τ̃ γῆς] O desunt. φίλος] A C ὁ φίλος σου. βαδίσωμεν] A C πορευθῶμεν. οὓς] O A C οἷς. ᾔδεις] C εἴδης. 8 ἐπιποθήσεις] C ἐλεήσεις. οὐδ' οὐ μὴ] A C O οὐδὲ μή. σκεπάσῃς] C σκεπάσεις. 9 αἱ χεῖρές σου ἔσονται] A C ἡ χείρ σου ἔσται. ἐπ' αὐτὸν] O A C ἐπ' αὐτῷ. αἱ χεῖρες] O C ἡ χείρ. 11 προσθήσει] O A C προσθήσουσι. 12 σου] A deest. σε] C deest. 13 Ἐξήλθοσαν] O A C Ἐξῆλθον. ὑμῶν] A ἡμῶν. τ̃ γῆν] O A C τ̃ πόλιν. αὐτῶν] O deest. οὓς] A C οἷς. ᾔδειτε] C εἴδητε. 14 Καὶ ἐτάσεις, ϗ ἐρωτήσεις] O Καὶ ἐκζητήσεις. ἀληθὴς σαφῶς] O σαφής. γεγένηται] A γένηται. ὑμῖν] O Ἰσραήλ. 15 ἀνελεῖς] C ἀναιρήσεις. πάντας] O deest. τῇ γῇ] O A C τῇ πόλει. ἀναθέματι] O deest. ἐν αὐτῇ] C ἐν αὐτῇ, ϗ πάντα τὰ κτήνη αὐτῆς ἐν στόματι μαχαίρας. 16 ἐναντίον] O A C ἔναντι. 17 Καὶ] O A deest. ἐν τῇ χειρί σου] C ponit ante οὐδέν. ἔλεος] A ἔλεος, ἔλεος. πληθυνῇ σε] A πληθυνῇ σε, καθὼς ἐλάλησέ σοι. ὤμοσε] O A C ὤμοσε κύριος. 18 ἀκούσῃς] O A C εἰσακούσητε. τὰς] O A C πάσας τάς. ὅσας] O A C ἅς. ἐναντίον] O A C ἔναντι.

CAP. XIV.

1 ὑμῶν] A ἡμῶν, οὐ φοιβήσετε. C ὑμῶν, οὐ κοφθήσεσθε. O ἡμῶν. 2 ὁ θεός σου] O desunt. γενέσθαι σε λαὸν αὐτῷ] A λαὸν γενέσθαι αὐτῷ. C γενέσθαι σε αὐτῷ λαόν. O γενέσθαι αὐτῷ λαόν. 4 ἃ] O A deest. 5 ϗ πύγαργον] O A C ϗ βούβαλον, ϗ τραγέλαφον, ϗ πύγαργον, καί. 6 διχηλοῦν] O A διχηλοῦντα. 7 ἀναγόντων … διχηλούντων] O οὐκ ἀναγόντων … οὐ διχηλούντων. μηρυκισμὸν posterius] A C μηρυκισμὸν ταῦτα. ταῦτα] A deest. 8 ὁπλὴν] O deest. ὀνυχιστῆρας] O A C ὄνυχας. ὑμῖν] O ἔσται ὑμῖν. φάγεσθε τῶν] A C φάγεσθε, ϗ τῶν. ἅψεσθε] O ἔλθετε. 9 ταῦτα] A ταῦτα, ἅ. τῷ ὕδατι] O C τοῖς ὕδασι. πάντα … ἐν αὐτοῖς] O desunt. ἐν] A C deest. 10 ϗ λεπίδες] O C οὐδὲ λεπίδες. ὑμῖν ἐστιν] O A C ταῦτα ἔσται ὑμῖν. 13 Καὶ τ̃ γῦπα] O Καὶ τ̃ ἰξὸν, ϗ τ̃ γῦπα. ἰκτῖνον] O C ἰκτῖνα. αὐτῷ] O A αὐτῶν. 15 λάρον] A λάρον, ϗ ἱέρακα, ϗ ἐρωδιόν, ϗ τὰ ὅμοια αὐτῷ, ϗ πάντα κόρακα, ϗ τὰ ὅμοια αὐτῷ. 16 ϗ ἱέρακα ϗ τὰ ὅμοια αὐτῷ] A desunt. Hos quatuor versus hoc modo habet Comp. 14 Καὶ πάντα τὰ κόρακα, ϗ τὰ ὅμοια αὐτῷ. 15 Καὶ στρουθόν, ϗ γλαῦκα, ϗ λάρον, ϗ ἱέρακα, ϗ τὰ ὅμοια αὐτῷ. 16 Καὶ ἐρωδιόν, ϗ κύκνον, ϗ ἶβιν 17 Καὶ καταρράκτην, ϗ πορφυρίωνα, ϗ νυκτικόρακα. 18 πορφυρίωνα] C ἔποπα. 19 ἐστιν] A ταῦτά ἐστιν.

C ταῦτα ἔσαι. O ἔσαι. 20 πᾶν poſterius] A C καὶ πᾶν. ὀ φάγεσθε] O ἐκ ἔδεσθε. 21 ἀποδώσῃ] A ἀποδώσει. αὐτοῦ] O αὐτοῦ. ὃς γὰρ ποιεῖ τοῦτο ὡσεὶ θυσίαν * παλ μήνιμά ἐστι τῷ θεῷ Ἰακώβ. 23 αὐτὸ ἂν] A C αὐτὸ ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ σου, ἐν. οἴσετε] O A ἐκεῖ οἴσεις. C οἴσεις. τὰ πρωτότοκα] A C ϗ τὰ πρωτότοκα. 24 γένηται] A ἀπέχῃ. εὐλογήσει] A C ηὐλόγησε. 26 ἢ prius] A deeſt. ἐναντίον] O ἔναντι. 27 ὅτι ἐκ] C ἐκ ἀπολείψεις αὐτὸν, ὅτι ἐκ. 28 ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ] O deſunt. θήσεις] O καὶ θήσεις. 29 ἐν] A ἐπί. ἔργοις] A ἔργοις σου. C ἔργοις τῶν χειρῶν σου. οἷς ἐὰν ποιῇς] O σου.

CAP. XV.

2 σοί] A deeſt. ἐπικέκληται γὰρ ἄφεσις] A ὅτι ἐπικέκληται ἄφεσιν. O C ὅτι ἐπικέκληται ἄφεσις. κυρίῳ τῷ θεῷ] O κυρίου τοῦ θεοῦ. 3 δὲ] O C deeſt. 4 ἔσαι] A ἔστιν. ὅτι] A διὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο. O ὅτι διὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο. ἣ] A C ἣν. κατακληρονομῆσαι σε] A C O κατακληρονομῆσαι. 5 δανειεῖς] A δαείσακούσητε] A C ἀκούσητε. ταύτας, ὅσας] O αὐτοῦ, ἅς. 6 δανειεῖς] A σοὶ ἐνδεὴς, ἀδελφός. ἐκ] O deeſt. πόλεών σου] A πόλεων. ἀποστέρξεις] A C ἀποστρέψεις. ϑδὲ ὁ μὴ] O C οὐδὲ μή. 8 ϗ δάνειον δανειεῖς] A ϗ δανείζων δανείσεις. C δάνειον δανιεῖς. ὅσον] A ὅσων ἄν. O C ὅσον ἄν. ἐπιδέεται] O ἐνδέηται. καθότι ἐνδεῖται] A C ϗ καθ' ὅσον ὑστερεῖται. O deſunt. 9 μὴ] C μήποτε. δώσεις] A C δῶς. καταβοήσεται] O A C βοήσεται. ἁμαρτία] O ἀνομία. 10 Διδοὺς] C Μεταδιδούς. O Διδοὺς αὐτῷ. δάνειον δανειεῖς] A δανείζων δανείσεις. O δάνειον δανείσεις. ὅσον ἐπιδέεται] A C ὅσον ἂν ἐπιδέηταί σου. καθότι ἐνδεῖται] O A C deſunt. ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις] O deſunt. ἔργοις] A C ἔργοις σου. ἐπιβάλῃς] C ἐπιβάλεις. 11 σοῦ … σοὶ] O deſunt. τὰς χεῖρας] A τὴν χεῖρα. ἐπιδεομένῳ τῷ] C ἐνδεομένῳ. 12 ϗ τῷ] O ϗ τῷ ἔτει τῷ. αὐτὸν] O deeſt. 13 ἐξαποστελεῖς] O C ἀποστελεῖς. 14 τοῦ οἴνου] O A C τῆς ληνοῦ. καθὰ] A καθότι. 16 ἠγάπηκε] O A C ἠγάπησε. 17 Καὶ] O A deeſt. ὠτίον] A C οὖς. θύραν] O A θύραν ἐπὶ τὸν σταθμόν. ὡσαύτως ποιήσεις] O C ποιήσεις ὡσαύτως. 18 ἔσαι] C ἔσω. O ἔσαι σοι. εὐλογήσει] C εὐλόγησε. 19 πρωτότοκον] O πρωτότοκον ἀρσενικόν. ἐργᾷ] C ἐργάσῃ. τὰ πρωτότοκα. O A C τὸ πρωτότοκον. 20 κυρίου] O A C κυρίου τοῦ θεοῦ σου. ἐξ ἐνιαυτοῦ] O κατ' ἐνιαυτόν. 21 χωλὸν, ἢ τυφλὸν] O deſunt. μῶμον πονηρὸν] C A ἢ πᾶς μῶμος πονηρός. & C poſt ἢ addit καί. O πονηρός. 22 ἔδεσθε] O A C φάγεται. 23 αἷμα] C αἷμα αὐτοῦ. φάγεσθε] A C φαγῇ. ἐκχεεῖς] O ἐκχεεῖτε.

CAP. XVI.

1 φύλαξαι] C φύλαξον. ποιήσεις] A deeſt. ἐξῆλθες] C ἐξήγαγέ σε κύριος ὁ θεός σου. ἐξ Αἰγύπτου] A ἐκ γῆς Αἰγύπτου. 2 αὐτὸν] O deeſt. ἐκεῖ] A ἐκεῖ ἐπ' αὐτοῦ ἐκεῖ. 3 ἐξ Αἰγύπτου] A C ἐξ Αἰγύπτου νυκτός. ἐκ γῆς Αἰγύπτου] O deſunt. 4 πᾶσι] O deeſt. ἐὰν] A deeſt. τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ] O deſunt. 6 ἐκεῖ θύσεις] O A ἐκεῖ. ἐκεῖ θύσεις. ἐξ] C ἐκ γῆς. 7 ἐλεύσῃ] O A C ἀπελεύσῃ. 9 ἑβδομάδας] O A C ἑβδομάδας ὁλοκλήρεις. ἐξαριθμῆσαι] C ἐξαριθμεῖσθαι. 10 καθὼς ἡ χείρ σου ἰσχύει] O C καθ' ὅτι ἰσχύει ἡ χείρ σου. δῷ] O A C δῷ σοι καθότι ηὐλόγησέ σε. 11 ἐναντίον] O A C ἔναντι. ὁ παῖς] A ϗ ὁ παῖς. Λευίτης] A O C Λευίτης, ὁ ἐν ταῖς πόλεσί σου. οὖσα ἐν ὑμῖν] O A C ἐν ὑμῖν. αὐτὸν] O deeſt. 12 ἐγένου] O A C ἦσθα. φυλάξῃ A φυλάξεις. 13 ἐκ] O ἀπό. 14 ἐν τῇ] A ἐπὶ τῇ. οὗτοι] O deeſt. 15 αὐτῷ] C αὐτόν. A αὐτὸν, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. O deeſt. 16 σοῦ prius] C deeſt. ἐναντίον] O A ἔναντι. αὐτὸν] O C deeſt. κύριος] O A κύριος ὁ θεός σου. 18 ποιήσεις] O A C καταστήσεις. ἐν ᾗ] O A C ἐν πάσαις ᾗ. 19 κρίσιν, οὐδὲ] C κρίσιν δικαίαν, οὐκ. O κρίσιν, οὐκ. δῶρον] A C δῶρα. ἀποτυφλοῖ] O A C ἐκτυφλοῖ. 21 τοῦ θεοῦ] O A C κυρίου τοῦ θεοῦ. Huic capiti Ald. addit verſum priorem capitis ſequentis. οὐ ποιήσεις σεαυτῷ] O deſunt.

CAP. XVII.

1 θύσεις] A προσοίσεις. ἐν αὐτῷ] O αὐτῷ. 2 ἐν μιᾷ] O A C ἐν σοί, ἐν μιᾷ. ὃς] O A C ὅστις. ἐναντίον] O A C ἔναντι. 3 ἐλθόντες] A C ἀπελθόντες. τῷ] O ἢ τῷ. ἢ τῇ σελήνῃ] A deſunt. προσέταξέ σοι] A προσέταξά σοι. O C προσέταξα. 4 ἐκζητήσῃς] C ϗ ἀκούσεις, ϗ ζητήσεις. ἰδοὺ] O εἰ. ἀληθῶς] A ἀληθές. γεγένηται τὸ βδέλυγμα] O deſunt. 5 ἐκείνην] A ἐκείνην οἵτινες ἐποίησαν τὸ πρᾶγμα τὸ πονηρὸν τοῦτο ἐπὶ τὴν πύλην. ἐν] O deeſt, 6 ἐπὶ τρισὶ μάρτυσι] O A ἐπὶ τρισίν. C τρισὶ μάρτυσι. 7 τοῦ λαοῦ] A C παντὸς τοῦ λαοῦ. ἐσχάτων] A C ἐσχάτῳ. ἐξαρεῖς τὸν] A ἐξαρεῖτε τόν. C ἐξαρεῖτε τό. αὐτῶν] O deeſt. 8 ἀπὸ σοῦ ῥῆμα] C ῥῆμα ἀπὸ σοῦ. ὑμῶν] A C σοῦ. ἐκεῖ] O A C ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. 9 ϗ πρὸς] O ἢ πρός. 10 πρᾶγμα] A C ῥῆμα. O πᾶν πρᾶγμα. σοὶ] A σοὶ οἱ. θεός σου] O θεός σου, ἐπικληθῆναι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκεῖ. φυλάξῃ ποιῆσαι] C A O φυλάξῃ (Ox. & Comp. φυλάξεις) σφόδρα ποιῆσαι κατά. 11 ἂν εἴπωσι] C εἴπωσι ἄν. ποιήσεις] O deeſt. ὃ ἐὰν ἀναγγείλωσί σοι] O deſunt. οὐδὲ] O ἤ. 12 ᾖ] A C γένηται. ἐξαρεῖς τὸ] C ἐξαρεῖτε τό. 14 δίδωσί σοι] O A C δίδωσί σοι ἐν κλήρῳ. ἐπ' αὐτῶν] O A C ἐπ' αὐτῆς. 15 σεαυτὸν] O σέ. θεὸς] O A C θεός σου. αὐτὸν] O deeſt. ἄνθρωπον] A ἄρχοντα ἄνθρωπον. 16 Διότι] A C πλὴν. οὐδὲ μὴ] A οὐδ', ὁ μή. ὅπως μὴ πληθύνῃ αὐτῷ ἵππον] O deſunt. ἀποστρέψῃ] C ἀποστρέψει. ὅπως μὴ] C ὅπως. εἶπεν] A C εἶπεν ὑμῖν. 17 ἵνα] O οὐδέ. 18 ὅταν] A ἔσαι ὅταν. C ἔσαι ὅτ' ἄν. ἐπὶ τῆς] A C ἐπὶ τοῦ δίφρου τῆς. 19 θεόν σου, ϗ] A C θεὸν αὐτοῦ. ποιεῖν] A ποιεῖν αὐτά. 20 μακροχρονίσῃ] O A C μακροχρόνιος ᾖ. υἱοὶ αὐτοῦ] A υἱοὶ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ.

CAP. XVIII.

1 ὅλῃ φυλῇ Λευὶ] A C ὅλη φυλή. O deſunt. μετὰ] O ἐν. 2 αὐτοῖς … αὐτῶν] A C αὐτῷ … αὐτοῦ. O αὐτοῖς … αὐτοῦ. καθότι] A καθά. 3 τὰ θύματα] A C τὰς θυσίας. τὸν βραχίονα τῷ ἱερεῖ] C τῷ ἱερεῖ τὸν βραχίονα. 5 κύριος] O A C κύριος ὁ θεός σου. ἔναντι] C ἐναντίον. θεοῦ] O A C θεοῦ σου. ϗ εὐλογεῖν] C deſunt. αὐτοῦ, αὐτὸς] A κυρίου αὐτός. 6 πόλεων] O A C πάσας τὰς ἡμέρας. O habet utrumque. ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ] A C πόλεων ὑμῶν. ἡ ψυχὴ αὐτοῦ] O A αὐτοῦ ἡ ψυχή. ἐκλέξηται] A C ἐκλέξηται κύριος. 7 Λειτουργήσει] C Καὶ λειτουργήσει. τῷ] O ἐπὶ τῷ. ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ σου] O A C ἔναντι κυρίου. 8 Μερίδα] O Μερίδα δέ. πράσεως] C πράσεως αὐτοῦ. O deeſt. 9 μαθήσῃ] O μάθῃς. 10 ϗ τὴν] A C ἢ τήν. μαντείαν] A C μαντείαν, καί. 11 ἐπαείδων] A C ἐπάδων. ἐφορατῶν] A ϗ ἐφορατῶν. 12 κύριος] A C κύριος ὁ θεός σου. 13 ἐναντίον] O A ἔναντι. 14 κληδόνων] A C κληδονισμῶν. καὶ σοὶ] O A C σοὶ δέ. 16 σοῦ, ϗ] A ὑμῶν, καί. O C ἡμῶν, καί. τοῦτο τὸ μέγα] O C τὸ μέγα τοῦτο. οὐδὲ] O ἵνα. 17 ἐλάλησαν] O ἐλάλησεν. πρὸς σὲ] O A C deſunt. 18 τὰ ῥήματα] O A C τὸ ῥῆμά μου. καθότι] O καθ' ὅ. ἐντείλωμαι] O C ἐντέλλωμαι. 19 ἄνθρωπος] A ἄνθρωπος ἐκεῖνος. ἀκούσῃ] A C ἀκούσῃ τῶν λόγων αὐτοῦ. τὸν προφήτην ἐκεῖνον] O deſunt. ἐκεῖνος] A C deeſt. 20 ῥῆμα] C ponit ante ἐπὶ τῷ. προσέταξα] A C προσέταξα αὐτῷ. ὃς ἂν] A ὅσα ἄν. ἐν] O A C ἐπί. προφήτης] O ἄνθρωπος. 21 εἴπῃς] C λέγῃς. ῥῆμα] O ῥῆμα τοῦτο. 22 ἐκεῖνος τῷ] O A C ἐπὶ τῷ. γένηται] O A C γένηται τὸ ῥῆμα. ϗ μὴ] O μὴ δέ. ὃ] C deeſt. ἐκεῖνος] C deeſt. ἀφέξεσθε] O ἀνέξεσθε. αὐτοῦ] A C ἀπ' αὐτοῦ.

CAP. XIX.

1 ἃ ὁ θεὸς] O ὧν κύριος ὁ θεός σου. ὁ θεὸς] A C ὁ θεός σου. γῆν] O A C γῆν αὐτῶν. κατακληρονομήσητε] A C κατακληρονομήσῃς. κατοικήσητε] A C κατοικήσῃς. 2 ἧς] A ἥν. 3 σοὶ] A σύ. ἐκεῖ καταφυγὴ] C καταφυγὴ ἐκεῖ. 4 πρόσταγμα] O πρᾶγμα. αὐτοῦ] O deeſt. οὐκ εἰδὼς] A C ἀκουσίως. χθὲς, ϗ] O χθὲς, οὐδέ. τρίτης] O A C πρὸ τῆς τρίτης. 5 πλησίον] A C πλησίον αὐτοῦ. συναγαγεῖν] O συνάγειν. ἐκκρουσθῇ] O κρουσθῇ. ἐκπεσὸν] C πεσόν. 6 καρδία] A C καρδία αὐτοῦ. ψυχὴν] O A C ψυχὴν, ϗ ἀποθάνῃ. οὐδὲ περὶ] A C ϗ περί. O deſunt. 7 σοὶ] O deeſt. 8 ἐμπλατύνῃ] C ἐμπλατύνει. δῷ] O A δώῃ. κύριος] O deeſt. εἶπε] C εἶπε κύριος. 9 ἀκούσῃς] O A C εἰσακούσῃς. πάσας] O deeſt. ἃς] A ὅσας. προσθήσεις] O A C ϗ προσθήσεις. 10 ἐν τῇ γῇ, ᾗ] O A ἐν τῇ γῇ σου, ἥν. C ἐπὶ τὴν γῆν, ἥν. 11 ἐν σοὶ] O C deſunt. πλησίον] A C πλησίον αὐτοῦ. ἐνεδρεύσῃ] C ἐνεδρεύων. αὐτοῦ ψυχὴν] O αὐτόν. 12 Καὶ ἀποστελοῦσιν ἡ γερουσία τῆς πόλεως αὐτοῦ] C deſunt. τῶν ἀγχιστευόντων] C τῷ ἀγχιστεύοντι. O τοῦ ἀγχιστεύοντος. τὸ αἷμα] O τὸ αἷμα. 13 ϗ εὖ σοι ἔσαι] A ἵνα εὖ σοι γένηται. ἀναίτιον] O ἀλλότριον. 14 πλησίον] A C πλησίον σου. ἣ] A C σοῦ, ἥν. κατακληρονομήσῃς] C κατακληρονόμησας. κλήρῳ] A κλήρῳ νομῆσαι αὐτήν. 15 κατὰ] O εἰς. ϗ κατὰ πᾶν ἁμάρτημα] O deſunt. ἐὰν] O deeſt. μαρτύρων, ϗ ἐπὶ στόματος] O ἤ. σήσεται] O A C σταθήσεται. 16 καταστῇ] O ἐπιστῇ. 18 ἄδικα, ἀντέστη] A ἀδικία ἀντέστη. 19 ποιήσετε] A ποιήσεται. ποιῆσαι] O deeſt. ἐξαρεῖς] A C ἐξαρεῖτε. 20 ποιῆσαι] O A C ποιεῖν. κατὰ] O deeſt. 21 ἐπὶ] O ἐν. χεῖρα usque ad finem verſus] O deſunt. ποδὸς] A C ποδὸς, καθ' ὅτι ἂν τις (Comp. τις non habet) δῷ μῶμον τῷ πλησίον, οὕτω δώσετε αὐτῷ.

CAP. XX.

3 πορεύεσθε] A εἰσπορεύεσθε. O C προσπορεύεσθε. εἰς τὸν πόλεμον] O deſunt. μὴ φοβεῖσθε, μηδὲ θραύεσθε. C μὴ φοβῆσθε, μηδὲ θροεῖσθε. ἐκκλίνετε] C ἐκκλίνητε. 4 συνεκπολεμῆσαι] A C συνεκπολεμήσει. διασῶσαι] O A ϗ διασώσει. 5 ἐνεκαίνισεν] C ἐνεκαίνισεν. 6 ἀποστραφήτω] A ἐπιστραφήτω· & v. 5. & v. 7. αὐτοῦ] A αὐτῆς. 7 τίς ὁ ἄνθρωπος] O deſunt. 8 ἡ αὐτοῦ] A ἡ καρδία αὐτοῦ. C ϗ τὴν ἑαυτοῦ. 10 αὐτοὺς prius] O A C αὐτήν. ἐκκαλέσαι] A ἐκκαλέσῃς. C ἐκκαλέσῃ. 11 Ἐὰν] C Καὶ ἔσαι ἐάν. ἐν αὐτῇ] A ἐν τῇ πόλει. O ἐκεῖ ἐν τῇ πόλει. σοῦ] O deeſt. 12 ποιῶσι] A C ποιήσωσι. πόλεμον] C πόλεμον, καί. 13 Ἕως ἂν παραδῷ] O A C Καὶ παραδώσει. σοὶ] O deeſt. 15 σοῦ] O A C ἀπὸ σοῦ. οὐχὶ ἐκ] O A αἱ οὐχὶ ἀπό. C ϗ οὐχὶ ἀπό. ἐθνῶν τούτων] A ἐθνῶν τούτων, οὐδὲ ἀπὸ τῶν πόλεων τούτων. C ἐθνῶν τούτων. Ἰδοὺ δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων τῶν ἐθνῶν τούτων. κληρονομεῖν] C κληρονομῆσαι. αὐτῶν] O αὐτήν, ἰδοὺ δὲ ἀπὸ τῶν πόλεων ὧν κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι κληρονομῆσαι τὴν γῆν αὐτῶν. 16 πᾶν] O A ἀπ' αὐτῶν πᾶν. 17 ἢ ἀναθέματι] O A ἀναθέματι. C deſunt. ἀναθεματιεῖτε] O ἀναθεματιεῖς. ϗ Ἰεβουσαῖον] O deſunt. 18 ποιεῖν ὑμᾶς] C ὑμᾶς ποιεῖν. ἐναντίον] O C ἔναντι. 19 Ἐὰν δὲ] A Ἐὰν δὲ μή. μίαν] O A C deeſt. πλείους] A πλείονας. ἐξολοθρεύσεις] C ἐξολοθρεύσῃ. ἀλλ' ἢ] A ἀλλά. O C ἀλλ'. ἐκκόψεις] C ἐκκόψῃς. ἀγρῷ] A C δρυμῷ. 20 ξύλον] O ξύλον ἐν τῷ ἀγρῷ. ὀλοθρεύσεις] A C ἐξολοθρεύσεις.

CAP. XXI.

1 ᾗ] A C ἥν. πατάξαντα] C πατάξαντα αὐτόν. 4 τῆς πόλεως ἐκείνης] O deſunt. 5 ἐπέλεξεν] A ἐξελέξατο. C ἐπεξελέξατο. ὁ θεὸς] O A C ὁ θεός σου. 6 νενευροκοπημένης] C νενευροκοπηθείσης. 8 οὓς] ἐλυτρώσω usque ad Ἰσραὴλ] O deſunt. κύριε] A ἐκ γῆς Αἰγύπτου κύριε. C κύριε ἐκ γῆς Αἰγύπτου. 9 ποιήσῃς] A C ποιήσητε. 10 ἐξελθὼν] O A C ἐξέλθῃς. παραδῷ σοι] O A C παραδῷ αὐτούς. 11 ἐνθυμηθῇς] C ἐπιθυμήσῃς. 12 εἰσάξῃς] C εἰσάξεις. ξυρήσεις] A ξυρήσῃς. περιονυχιεῖς] A περιονυχίσῃς. αὐτήν] O deeſt. 13 περιελεῖς] A περιέλῃς. ἀπ' αὐτῆς] O A C αὐτῆς ἀπ' αὐτῆς. πατέρα … μητέρα] O πατέρα αὐτῆς … μητέρα αὐτῆς. 14 θέλῃς] A C θελήσῃς. 15 ϗ μία αὐτῶν μισουμένη] O deſunt. ἡ ἠγαπημένη, ϗ ἡ μισουμένη] O deſunt. τῆς μισουμένης] O τῇ μισουμένῃ. 16 ᾗ ἂν ἡμέρᾳ] O τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἄν. κατακληρονομῇ] O A C κατακληροδοτῇ. τῷ υἱῷ] A C τὸν υἱόν. 17 ἀρχὴ τέκνων] C ἀρχιτέκνων. 18 πατρὸς … μητρὸς] A πατρὸς αὐτοῦ … μητρὸς αὐτοῦ. C πατρὸς … μητρὸς αὐτοῦ. εἰσακούῃ] C εἰσακούσῃ. 19 συλλαβόντες] C λαβόντες. ϗ ἐξάξουσιν] A C ἐξάξουσιν. O ἄξουσιν. αὐτοῦ] O αὐτῶν. πύλην] A C πύλην αὐτοῦ. O πύλην αὐτῶν. 21 αὐτοῦ] O deeſt. τὸ πονηρὸν] C τὸ πονηρόν. οἱ ἐπίλοιποι ἀκούσαντες φοβηθήσονται] O πᾶς Ἰσραὴλ ἀκούσας φοβηθήσεται. 22 ξύλου] A ξύλον. 23 Οὐ κοιμηθήσεται] A C Οὐκ ἐπικοιμηθήσεται. αὐτὸ] A C αὐτήν. οὐ μὴ] O οὐ. μιανεῖτε] A C μιάνητε. σοῦ … σοὶ] O ἡμῶν … ὑμῖν. κλήρῳ] C κληρονομίᾳ.

CAP. XXII.

1 αὐτοῦ] O deeſt. πλανώμενα] C πλανώμενον. ϗ ἀποδώσεις αὐτῷ] O A deſunt. C ϗ ἀποδώσεις αὐτά. 2 πρὸς σὲ] O C ponunt ante ὁ ἀδελφός. αὐτὰ ἔνδον] O A C αὐτὰ ἔνδον. αὐτῷ] A C αὐτὰ αὐτῷ. O αὐτῷ αὐτά. 3 εὕρῃς] A εὑρήσεις αὐτά. C εὕρῃς αὐτά. ὑπεριδεῖν] O A ὑπεριδεῖν αὐτά. 4 ὄψῃ] A ὑπερόψει. πεπτωκότας] A C πεπτωκότα. αὐτοὺς] A C αὐτά. 6 νοσσιᾷ] A νοσσιάν. ὀρνέων] O ὀρνέου. θάλπῃ] C θάλπει. 7 πολυήμερος γένῃ] O μακροχρόνιος ᾖ. γένῃ] A C ἔσῃ. 8 Ἐὰν] O A Ἐὰν δέ. ϗ ποιήσεις] A ποιήσεις. αὐτοῦ] A αὐτῆς. 9 διάφορον] O δίφορον. 11 κίβδηλον] A κίβδηλα. λίνον] A λινοῦν. 13 Ἐὰν δέ τις λάβῃ] A Ἐὰν λάβῃ τις. 14 τὰ παρθένια] A παρθενίαν. 15 ἐξοίσουσι] O ϗ ἐξοίσουσι. παιδὸς πρὸς] O γυναικὸς ἐπί. 16 νυμφῶ] A αὐτός. C αὐτός. Νυμ—. O νυμφῶ αὐτῆς. 17 παρθένια· ϗ] O A παρθενίαν, καί. ἐναντίον] C ἔναντι. πόλεως] A πόλεως ἐκείνης. 19 ἅπαντα χρόνον] O πάντα χρόνον τῆς ζωῆς αὐτοῦ. 21 τοῦ οἴκου] O deſunt. ἐν λίθοις] A λίθοις οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτῆς. C οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως αὐτῆς ἐν λίθοις. O ἐν

O ἐν λίθοις οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως. ἐξαρεῖς τὸ] A ἐξαρεῖς τό. C ἐξαρεῖτε τό· & verſ. 22. & 24. 22] Hic verſus deeſt in Ox. 23 παῖς] O deeſt. 24 αὐτῶν] O ἐκείνης. ἐν λίθοις] O ἀμφοτέρους ἐν λίθοις. τὴν νεᾶνιν] O ἡ νεᾶνις. 25 παῖδα τὴν μεμνηστευμένην] O γυναῖκα τοῦ πλησίον. τῆς κοιμώμενον] O A O ἢ ἄνθρωπον τῆς κοιμώμενον. μόνον] O deeſt. 26 Καὶ τῇ νεάνιδι οὐκ ἔστι] O A C Τῇ δὲ νεάνιδι οὐ ποιήσετε οὐδέν· οὐκ ἔστι τῇ νεάνιδι. ὡς] O A ὅτι ὡς. πλησίον] A C πλησίον αὐτοῦ. 27 οὐκ ἦν ὁ βοηθήσων] A C ὁ βοηθήσων οὐκ ἦν. O ὁ βοηθῶν αὐτῇ οὐκ ἦν. 28 βιασάμενος] A C βιασάμενος αὐτήν. 29 πεντήκοντα] O ν'. 30 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ] O τοῦ πλησίον πατρός. ϗ] O deeſt. ἀποκαλύψει] O A C ἀνακαλύψει.

CAP. XXIII.

1 οὐδὲ] O A C καί. 2 Hic verſus deeſt in Ox. κυρίου] C κυρίου ἕως δεκάτης γενεᾶς. 4 ἄρτων] O ἄρτοις. καταράσασθαι] O A καταράσασθαι. C Συρίας, καταράσασθαι. τοῦ] C τόν. 5 εὐλογίαν] A C εὐλογίας. ὅτι] A διότι. 7 αὐτοῦ] O αὐτῶν. 9 ἐπὶ] O πόλεμον ἐπί. ῥήματος πονηροῦ] C πονηροῦ ῥήματος. 10 ἔσαι] A C ἔσι. 13 διακαθιζάνῃς] O καθιζάνῃς. ἀσχημοσύνην σου] O A C ἀσχημοσύνην σου ἐν αὐτῷ. 14 παραδοῦναι] O παραδοῦναί σοι. πρὸ] A εἰς τὰς χεῖράς σου πρό. ὀφθήσεται] O ὀφθήσεται. 15 προστεθήσεται] O προστεθήσεται. 16 κατοικήσει] O κατοικηθήσεται. ὑμῖν κατοικήσει] A ὑμῖν κατοικήσει ἐν παντὶ τόπῳ. C ὑμῖν ἐν παντὶ τόπῳ. O παντὶ τόπῳ. 18 Οὐκ ἔσαι τελεσφόρος usque ad υἱῶν Ἰσραὴλ] deſunt in Comp. τελισκόμενος] A τελισκόμενος περὶ πᾶσαν εὐχήν. εὐχὴν] O εὐχήν σου. σοῦ] O deeſt. 19 τόκον ἀργυρίου] O ponit ante τῷ. ἐκδανείσῃς] O ἐκδανείσῃς τῷ ἀδελφῷ σου. 20 τῷ δὲ] A C τῷ. 21 θεῷ] O deeſt. χρονιεῖς] O χρονίσεις. 22 ἐν σοὶ] A C σοί. Totus hic verſus deeſt in Ox. 23 διὰ] O deeſt. κυρίῳ] O deeſt. θεῷ] A C θεῷ σου. Huic capiti Comp. addit duos priores verſus capitis ſequentis. ἐλάλησας] O ἐὰν λαλήσῃς.

CAP. XXIV.

25 συλλέξῃς] O συνάξῃς. ἐπ'] A C ἐπὶ τόν. 24 ὅσον] ὅσον ἄν. οὐκ ἐμβαλεῖς] A οὐ μὴ ἐμβάλῃς. C οὐκ ἐμβαλεῖς. 1 ἐναντίον] A O ἐνώπιον. εὗρεν] A C εὕρηκεν. ἐκ τῆς οἰκίας] O ἐκ τοῦ οἴκου. 3 δώσει] A δώσει αὐτῇ. C δώσῃ αὐτῇ. ἐξαποστελεῖ] C ἐξαποστελεῖ. ϗ ἀποθάνῃ] O A ἢ ἀποθάνῃ. C ἢ ϗ ἀποθάνῃ. ἀνὴρ] A C ἀνὴρ αὐτῆς. ὃς ἔλαβεν αὐτὴν ἑαυτῷ γυναῖκα] O deſunt. 4 ἑαυτῷ] O deeſt. ἐναντίον] O A C ἔναντι. θεός σου δίδωσί σοι] A C O θεὸς ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν. ἐν τῇ] O ϗ καθήσεται ἐν τῇ. εὐφρανεῖ] O εὐφρανθῆναι. 7 ψυχὴν] A ψυχὴν αὐτοῦ. ἀποθανεῖται] C ϗ ἀποθανεῖται. κλέπτης] O κλέψας. ἐξαρεῖς τὸν] A ἐξαρεῖτε τό. C ἐξαρεῖς τό. 8 φυλάξῃ] A καὶ φυλάξῃ. O καὶ φυλάξεις. πάντα] O deeſt. 9 Μνήσθητι] C Μιμνήσκου. ἐν τῇ ὁδῷ] O deſunt. ἐκπορευομένων] O ἐξερχομένων. 10 Ἐὰν] A C Ἐὰν δέ. ὁτιοῦν] A ὁτιοῦν τι. O deeſt, ut & ὀφείλημα. αὐτοῦ poſterius] O A C deeſt. 11 ἔξω] O deeſt. 13 Ἀποδόσει] O Ἀπόδος. ἀποδώσεις] A C ἀποδώσεις αὐτῷ. περὶ] O A C περί. ἔσαι σοι] A C σοὶ ἔσαι. ἐναντίον] O ἔναντι. 14 ἀποδικήσεις] A C ἀποστερήσεις. 15 αὐτοῦ] A αὐτῷ. O αὐτῷ, & ponit ante τόν. ἐν αὐτῷ] A ἐπ' αὐτῷ. καταβοήσεται] A C O οὐ καταβοήσεται. 16 [illegible] O A C deeſt. 17 οὐκ poſterius] O A ϗ οὐκ. 18 Αἰγύπτῳ] C Αἰγύπ[illegible] ver. 21 & 22. 19 δὲ] A deeſt. ἀμητὸν] A ἀμητόν σου. C τὸν ἀμητόν σου. ἐν τῷ ἀγρῷ σου poſterius] C deeſt. ἀναστρέψῃ] A C ἐπαναστρέψῃ. αὐτό· τῷ] O A C αὐτό· τῷ πτωχῷ ϗ τῷ. πᾶσι τοῖς ἔργοις] O C παντὶ ἔργῳ. 20 ἐλαιολογῇς] A C ἐλαιολογήσῃς. Hunc verſum Ox. ponit poſt verſum 22. ἐπαναστρέψῃς] C ἐπαναστρέψῃ. τῷ ὀρφανῷ] O τῷ πτωχῷ. & ponit ante προσηλύτῳ. 21 ἐπανατρυγήσῃς αὐτὸν] A C ἐπανατρυγήσεις. τῷ προσηλύτῳ, ϗ τῷ ὀρφανῷ] O τῷ ὀρφανῷ, ϗ τῷ πτωχῷ, ϗ τῷ προσηλύτῳ. 22 ποιεῖν] O deeſt.

CAP. XXV.

1 ἀνθρώπων] O ἀνθρώπου, ϗ ἀνθρώπου. τοῦ ἀσεβοῦς] O τὸν ἀσεβῆ. 2 ἀσεβῶν] O ἀσεβής. καθιεῖς] A C ϗ καθιεῖς. ἔναντι] O ἐναντίον. 3 Καὶ] O A C deeſt. τεσσαράκοντα] C ponit poſt αὐτόν. οὐ] A ϗ οὐ. προσθῇς] A C προσθῶσι. O προσθήσουσι. μαστιγῶσαι] A C μαστιγῶσαι αὐτόν. O deeſt. πληγὰς] C πληγὰς, πληγάς. 4 φιμώσεις] C φιμώσῃς. 5 αὐτῆς] O deeſt. 6 ἐὰν τέκῃ] A ἐὰν τεχθῇ. C ἂν τεχθῇ. ἐκ] O ἐπί. 7 ἐπὶ τὴν πύλην] O deſunt. τοῦ ἀδελφοῦ] O deſunt. οὐκ ἠθέλησε ad finem verſus] O deſunt. 8 αὐτοῦ] A C ἐκείνης. 9 αὐτοῦ prius] A C αὐτοῦ πρὸς αὐτόν· ἐμπτύσεται] O ἐμπτύσει. κατὰ] O A C εἰς τό. ἐν Ἰσραὴλ] A C deſunt. 11 ἄνθρωποι] A C δύο ἄνθρωποι. χεῖρα] A C χεῖρα αὐτῆς. 12 χεῖρα] O A C χεῖρα αὐτῆς. ἐπ'] O ἐν. 13 ϗ στάθμιον] O deſunt. ἢ] O καί. 14 ϗ] C ἤ. μέγα, ἢ μικρὸν] O deſunt. ἢ] A C καί. 15 ϗ μέτρον ἀληθινὸν ϗ δίκαιον ἔσαι σοι] O deſunt. ἐπὶ τῆς] O ϗ εὖ σοι ἔσαι ἐπὶ τῆς. ἧς] O ἥν. 16 ταῦτα, πᾶς] O C ταῦτα, ϗ πᾶς. 17 ἐκπορευομένου σου] O ἐκπορευομένων ὑμῶν. ἐκ γῆς] O A C ἐξ. 18 σοῦ τὴν οὐραγίαν] C τὴν οὐραγίαν σου. 19 κύκλῳ σου] A κύκλῳ. ᾗ] C ἥν. κύριος ὁ θεός σου] C deſunt. κληρονομῆσαι] A ἐν κλήρῳ, κατακληρονομῆσαι αὐτήν. C ἐν κλήρῳ κατακληρονομῆσαι. O ἐν κλήρῳ.

CAP. XXVI.

1 ἐὰν] O ὅτ' ἄν. κληρονομῆσαι, ϗ κατακληρονομήσῃς] A C ἐν κλήρῳ, κατακληρονομῆσαι. O pro κληρονομῆσαι habet ἐν κλήρῳ. κατοικήσῃς] A κατοικήσῃς. C κατοικήσῃ. αὐτὴν] O A C αὐτῆς. 2 τῆς ἀπαρχῆς] O deſunt. σοὶ] A C σοὶ ἐν κλήρῳ. 3 ἐλεύσῃ] C εἰσελεύσῃ. ἔσαι] A C ἂν ᾖ. θεῷ μου] A C θεῷ σου. κύριος] C κύριος ὁ θεός. ἡμῶν] A ὑμῶν. ἀπέναντι τοῦ θυσιαστηρίου] O ἔναντι. 5 ἀποκριθεὶς ἐρεῖ] O A C ἀποκριθήσῃ, καὶ ἐρεῖς. ἀπέβαλεν] C ἀπέλιπεν. πολὺ] A πολὺ, ϗ μέγα. 7 ἡμῶν] O A C τῶν πατέρων ἡμῶν. εἶδε] O C ἴδε. 8 αὐτὸς] O deeſt. αὐτοῦ τῇ] O A C deſunt. ϗ ἐν] A ἐν. βραχίονι] A ἐν τῷ βραχίονι αὐτοῦ τῷ. C ἐν βραχίονι. ἐν poſtremum] C deeſt. 10 γεννημάτων] O πρωτογεννημάτων. γῆν ῥέουσαν] O γῆς ῥεούσης. γῆν ῥέουσαν γάλα, ϗ μέλι] C deſunt. 11 ἔναντι] O ἐκεῖ ἔναντι. ἔδωκέ σοι] C ponit poſt θεός σου. ἡ οἰκία] A C τῇ οἰκίᾳ. O ἡ κατοικία. ὁ ἐν] C ὃς ἐν. 12 σοῦ, ἐν] O A C τῆς γῆς σου, ἐν. εὐφρανθήσονται] O A C ἐμπλησθήσονται. 13 αὐτὰ] O deeſt. 14 ὑπήκουσα] C ἐπήκουσα. κυρίου] A κυρίου μου. θεοῦ ἡμῶν] A C θεοῦ μου. 15 ἐκ τοῦ οὐρανοῦ] O deſunt. 16 πάντα] O deeſt. δικαιώματα] O A C δικαιώματα ταῦτα. 17 πάσαις] O A C deeſt. ϗ τὰ κρίματα] A C ϗ τὰς ἐντολὰς, ϗ τὰ κρίματα αὐτοῦ. O αὐτοῦ, καὶ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, καὶ τὰ κρίματα αὐτοῦ. ὑπακούειν] O ἐπακούειν. 18 εἶπε] A C εἶπέ σοι. φυλάσσειν τὰς] A φυλάσσειν πάσας τάς. C φυλάσσειν πάσας τάς. O φυλάσσειν σε πάσας τάς. 19 ὡς] O A ὅς. εἶναι] O ϗ εἶναι.

CAP. XXVII.

1 λέγων] O λέγοντες. φυλάσσεσθε] O φυλάσσεσθε ποιεῖν. ταύτας] C deeſt. 2 σοῦ] O deeſt. σοὶ] A σοὶ ἐν κλήρῳ. λίθους] O δύο λίθους. 3 τούτου] O A C deeſt. εἰσέλθητε] A C εἰσέλθῃς. τῶν πατέρων prius] A C deeſt. 4 σοὶ] O A C ὑμῖν. & O σήμερον non habet. 5 ἐκεῖ] O deeſt. αὐτὰ] O A C αὐτούς. 6 κυρίῳ τῷ θεῷ] O κυρίου τοῦ θεοῦ. αὐτὸ] A αὐτοῦ. C αὐτῷ. ϗ ἀνοίσεις ad finem verſus] O deſunt. 7 ἐκεῖ] A ponit poſt ἐμπλησθῇς. C poſt φαγῇ. σωτηρίου] C σωτηρίου κυρίῳ. ἐμπλησθήσῃ] O ἐμπλησθήσῃ ἐκεῖ. 8 λίθων] A λίθων τούτων. 10 ὅσα] A O C ἅ. 11 τῷ λαῷ] O deſunt. 13 Νεφθαλὶ] A Νεφθαλείμ. O C Νεφθαλίμ. 14 ἐροῦσιν οἱ Λευῖται] O C οἱ Λευῖται, ἐροῦσιν. 15 τεχνίτου] O A C τεχνίτου. θήσει αὐτὸ] A θήσει αὐτά. C θήσει αὐτό. ἀποκριθεὶς] O ἀποκριθέντες. ἐροῦσι] A C ἐρεῖ. 16 αὐτοῦ poſterius] O deeſt. 20 ὁ κοιμώμενος] O πᾶς ὁ κοιμώμενος. & ver. 22. ver. 21. συγκάλυμμα] O ἀσχημοσύνην. 22 ἢ] A αὐτοῦ, ἢ ἐκ. C ἢ ἐκ. O ponit hunc verſum ante verſum 21. 23 νύμφης] O A C πενθερᾶς. ἐπικατάρατος ὁ κοιμώμενος μετὰ τῆς usque ad finem verſus] In Ald. deſunt. τῆς γυναικὸς] O τοῦ πατρός. Deinde eandem maledictionem repetit, & pro τοῦ πατρὸς habet μητρός. 24 πλησίον] O πλησίον αὐτοῦ· & hunc verſum ponit poſt verſum ſequentem. 26 ὃς] O A C ὅστις. ἐμμενεῖ ἐν] A ἐμμένει. C ἐμμενεῖ ἐν. ποιῆσαι] A C τοῦ ποιῆσαι. ἐροῦσι] A ἐρεῖ.

CAP. XXVIII.

Καὶ ἔσαι] C deſunt. O A Καὶ ἔσαι ὡς ἂν διαβῆτε τὸν Ἰορδάνην εἰς τὴν γῆν, ἣν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν δίδωσιν ὑμῖν. ἐὰν ἀκοῇ usque ad θεοῦ σου] O deſunt. ἀκούσῃς] A ἀκούσητε. C εἰσακούσητε. θεοῦ σου] A C θεοῦ ὑμῶν. φυλάσσειν, ϗ] O φυλάξασθαι. ταύτας] O A C αὐτοῦ. ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη] O A C πάντων τῶν ἐθνῶν. 2 ἀκοῇ] O deeſt. ἀκούσῃς] A C εἰσακούσῃ. 4 ἔκγονα] A ἔγγονα. C ἔργα. ϗ τὰ βουκόλια. C τὰ βουκόλια. 6 εὐλογημένος σὺ ἐν poſterius] O deſunt. 7 Παραδῷ] A Παραδῷ σοι. C Παραδώσει. ἀπὸ] O πρό. 8 ἐπὶ πάντα] O A C ἐν πᾶσι. ἐπὶ τῆς γῆς] C ϗ εὐλογήσει σε ἐπὶ τῆς γῆς. 9 κύριος] A C κύριος ὁ θεός σου. ἅγιον] O περιούσιον, ϗ ἅγιον. ἀκούσῃς] O A C εἰσακούσῃς. τῆς φωνῆς] O deſunt. πάσαις] O A C deeſt. 11 ἐν τοῖς] A C ἐπὶ τοῖς. ἐκγόνοις τῶν κτηνῶν … γεννήμασι τῆς γῆς] O invertit. γῆς σου ἧς] O C γῆς, ἧς. 12 καιροῦ] A C καιρῷ αὐτοῦ. 13 ἔσῃ poſterius] O deeſt. ἀκούσῃς τῆς φωνῆς] A C εἰσακούσῃς τῶν ἐντολῶν. O ἀκούσῃς τῶν ἐντολῶν. ὅσα] C ὅσας. φυλάσσειν] A C φυλάσσειν, ϗ ποιεῖν. O φυλάσσεσθαι ποιεῖν. 14 πασῶν τῶν ἐντολῶν] O A C πάντων τῶν λόγων. οὐδὲ] O A C ἤ. 15 εἰσακούσῃς] O ἀκούσητε. σοῦ] O deeſt. φυλάσσεσθαι] O A C φυλάσσειν ϗ ποιεῖν. πάσας] O deeſt. αὐτοῦ, ὅσας] O ἅς. καταλήψονται] O εὑρήσουσι. 18] pro verſu 18 & 19 Ox. habet tantum ϗ πάντα τὰ ὑπάρχοντά σοι. 20 Ἀποστείλαι] O A C Ἐξαποστείλαι. ἐπὶ σὲ] O A C σοί. ἐπιβάλῃς] C ἐπιβάλεις. χεῖρά σου] O A χεῖρά σου, ὅσα ἂν ποιήσῃς. C χεῖρά σου, ὅσα ἂν ποιῇς. διότι] O ὅτι. με] O αὐτόν. 21 τὴν] A C τὴν σύ. 22 ἐν] O A C deeſt. ἐρεθισμῷ] O A C ἐρεθισμῷ, ϗ φόνῳ. ὤχρᾳ] A ὠχρίᾳ. 23 σοὶ] A deeſt. 24 ὁ θεός σου] O A C deſunt. ἕως] O A C ἐπὶ σὲ, ἕως. ἐν τάχει] O A C deſunt. 25 ἐπὶ κοπὴν] O θραυόμενον. ἐχθρῶν] O A C ἐχθρῶν σου. διασπορᾷ] O A C ἐν διασπορᾷ. 26 ἐκφοβῶν] O A C ἀποσοβῶν. 27 ἕλκει] O A C ἐν ἕλκει. Αἰγυπτίῳ] C Αἰγυπτίων. εἰς τὴν ἕδραν] O ἐν ταῖς ἕδραις. 29 ὡσεὶ] O ὡς. τις] O A C deeſt. τὰς ὁδοὺς] O τότε τὰς ὁδούς. ἔσαι] A C ἔσαι σοι. O ἔστιν σοι. 30 ἐκ οἰκήσεις] A οὐ κατοικήσεις. C ἕτερος οἰκήσει. ἐν] O ἐπ'. μὴ] O deeſt. 31 ἐναντίον] A ἐνώπιον. ἐξ] O ἀπ'. 32 βλέψονται] O A C ὄψονται. αὐτὰ] O A αὐτὰ, καί. C αὐτοὺς, καί. 33 πάσας] A ἐπὶ πάσας. 34 βλέψῃ] O ὄψῃ. 36 ἐπ'] O εἰς. 37 ἀπαγάγῃ] C ἀπαγάγοι. εἰσοίσεις] O συνάξεις. 40 σοὶ] O C deeſt. 41 γεννήσεις] C γεννήσῃς. ἔσονται] O ἔσονταί σοι. 42 ξύλινα] O C ξύλα. 43 ἄνω] O A C ἐπὶ σὲ ἄνω. 44 δανειεῖ … δανειεῖς] A δανείσει … δανείσεις. κεφαλὴ] A C εἰς κεφαλήν. οὐρὰ] A C εἰς οὐράν. 45 φυλάξαι] A C τοῦ φυλάσσεσθαι. δικαιώματα] O A C δικαιώματα αὐτοῦ. 46 ἐν τῷ] A C ϗ ἐν τῷ. 47 διανοίᾳ] O A C καρδίᾳ. 48 λατρεύσεις] C λατρεύσεις ἐκεῖ. ἐπιθήσει] C ἐπιθήσει. 49 Ἐπάξει] A Καὶ ἐπάξει. ἐπὶ σὲ κύριος] O C κύριος ἐπὶ σέ. ὡσεὶ] O ὡς. ὃ] A C οὗ. 50 προσώπῳ. C προσώπου. πρεσβύτου] A C πρεσβυτέρου. 51 κτηνῶν] O τέκνων. 52 ἐν ᾗ] O A C ἐν πάσαις ᾗ. τείχη] A C τείχη σου. ἐν ᾗ] A C ἐν πάσαις ᾗ. πόλεσί σου] O πόλεσί σου, αἷς ἔδωκέ σοι κύριος ὁ θεός σου. καθαιρεθῶσι] O καθαιρεθῇ. θλίψει] O ἐκθλίψει. ἐν ᾗ] O ἐν πάσαις ᾗ. σοὶ] O A C σοὶ κύριος ὁ θεός σου. & verſu 53. 53 ὅσα] A ἅ. C ὅσας. θλίψει σου] A θλίψει. ᾗ] O ἐν ᾗ. 54 βασκανεῖ] A βασκανιεῖ. & verſu 56. αὐτοῦ … αὐτοῦ] O deſunt. αὐτῷ] O deeſt. 55 αὐτῶν] O deeſt. ἂν κατέδῃ] O A ἂν κατεσθίῃ. C καταφάγηται. σοῦ … σοῦ] A σοῦ. C deſunt. O αὐτοῦ … σοῦ. 56 τρυφερὰ] A C τρυφερὰ σφόδρα. τρυφερότητα … ἁπαλότητα] O ἁπαλότητα … τρυφερότητα. 57 τέκνον αὐτῆς] O τέκνον. χόριον] O C χόριον. σοῦ, ϗ … σοῦ] A C καί. ἐν ᾗ] A ἐν πάσαις ᾗ. 58 εἰσακούσῃς] O A C εἰσακούσητε. τὸ θαυμαστὸν] O A ϗ τὸ θαυμαστόν. 60 ἐπιστρέψει] O A C ἐπιστρέψει ἐπὶ σέ. 61 ϗ πᾶσαν τὴν γεγραμμένην] O deſunt. 62 ὅτι] A ὅτε. τῷ πλήθει] A C εἰς πλῆθος. εἰσήκουσας] O A C εἰσηκούσατε. θεοῦ σου] O A C θεοῦ ὑμῶν. 63 εὐφρανθήσεται] O εὐφρανθῇ. ἐφ'] O ἐν. ἐν τάχει] O A C deſunt. εἰσπορεύῃ] O A C ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε. 64 ἕως ἄκρου τῆς γῆς] O deſunt. τῆς γῆς, ϗ] A αὐτῆς, καί. οὓς] A C οἷς. οὐδ' οὐ μὴ] O C οὐδὲ μή. τοῦ ποδὸς] O τῶν ποδῶν. 65 ἑτέραν O A C deeſt. ἀπεθοῦσαν] O ἀθυμοῦσαν. 67 ἃ] A C οὗ. O deeſt. 68 κύριος] A κύριος ὁ θεός. ἐν τῇ] C O A ϗ ἐν τῇ. προσθήσῃ] A προσθήσετε. O C προσθήσεσθε. ϗ παιδίσκας] A ϗ εἰς παιδίσκας. Huic capiti Ald. addit verſum priorem capitis ſequentis.

CAP. XXIX.

κύριος] O A C κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. Αἰγύπτῳ] O A C Αἰγύπτου. ϗ τοῖς] A C ϗ πᾶσι τοῖς. 3 τοὺς μεγάλους] C deſunt. ἑωράκασιν] C εἶδον. ἐκεῖνα] A C ἐκεῖνα, τὴν χεῖρα τὴν κραταιάν, ϗ τὸν βραχίονα τὸν ὑψηλόν. 4 ὁ θεὸς] O deſunt. 5 ἐπαλαιώθη] C ἐπαλαιώθησαν. οὐ κατετρίβη] C οὐκ ἀπετρίβη. 6 σίκερα] C σικέραν. ὅτι] A C ὅτι οὗτος. ἐγὼ] A C deeſt. O αὐτὸς ἐστι. & ponit ante κύριος. ἐξῆλθε] O ἦλθε. ἡμῖν] O ὑμῖν. 8 αὐτὴν, ϗ] A αὐτοὺς ἐν τῷ πολέμῳ, καί. ἔδωκα] C ἐδώκαμεν. 9 ποιεῖν] C deeſt. ταύτης] A C ποιεῖν αὐτούς. πάντα ὅσα] O ἐν πᾶσιν οἷς ἐάν. ποιήσετε] A ἐποιήσατε. C ποιεῖτε. 10 πάντες σήμερον] C σήμερον πάντες. ἐναντίον] O A C ἔναντι.

11 ἔκγονα] O A C τέκνα. ϗ ἕως] O A C ἕως. 12 Παρελθεῖν] O C Παρελθεῖν σε. ὑμῶν] O A C σοῦ. 14 ἐγὼ διατίθεμαι] C διατίθεμαι ἐγώ. ταύτην posterius] O deest. 15 ἐναντίον] O A C ἔναντι. μεθ' ὑμῶν ὧδε] C ὧδε μεθ' ὑμῶν. O μεθ' ὑμῶν. 16 πῶς] A C ὡς. 17 αὐτῶν posterius] O deest. ξύλον, ϗ λίθον] O λίθων, ϗ ξύλων. 18 πορευθέντες] A C πορευθῆτε. ἐν] C deest. 20 θελήσει] C θελήσῃ. εὐιλατεῦσαι] A C εὐιλατεύειν. ἐκκαυθήσεται] C ἐγκαυθήσεται. ὀργὴ] C ὀργῇ. τούτῳ] O A C τοῦ νόμου τούτου. 21 διαθήκης] O διαθήκης ταύτης. 22 γῆς ἐκείνης] O γενεᾶς ἐκείνης. 23 ἅλα] A C ἅλας. αὐτὴν] O A C αὐτοῦ. ϗ ὀργῇ] A ϗ ὀργῇ αὐτοῦ. C αὐτοῦ, ϗ ὀργῇ. 24 οὕτω] O deest. 25 ἃ] ἥν. 26 ἑτέροις] O A C ἑτέροις, ϗ προσεκύνησαν αὐτοῖς. οὓς] O A C οἷς. ἠπίσταντο] C ἐπιστήσαντο. 27 θυμῷ κύριος] C κύριος θυμῷ. κατάρας] A ἀρὰς τῆς διαθήκης. C ἀράς. 28 ἀπὸ τῆς γῆς αὐτῶν] O ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, ἐκ τῆς γῆς. ὡσεὶ νῦν] O desunt. 29 ἡμῶν] O A ὑμῶν. ἡμῖν] O ὑμῖν.

CAP. XXX.

1 ἔλθωσι] A εἰσέλθωσι. ἔδωκα] A C δέδωκα. σοῦ] O deest. κύριος] A C κύριος ὁ θεός σου. 2 εἰσακούσῃ] A C ὑπακούσῃ. O ἐπακούσῃ. 3 ἰάσεται] O ἱλάσεται. κύριος] A C κύριος ὁ θεός σου. 4 ἕως ἄκρου τοῦ οὐρανοῦ] C desunt. & in O τοῦ οὐρανοῦ desunt. κύριος ὁ θεός σου posterius] A C deest. 5 ϗ εἰσάξει σε ὁ θεός σου ἐκεῖθεν] O desunt. εἰσάξει] A συνάξει. ὁ θεὸς] A C κύριος ὁ θεός. ἐκεῖθεν] A C deest. 6 ζῇς] O A ζήσῃς. & addit O post σὺ, ϗ τὸ σπέρμα σου. ϗ ποιήσεις τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ] O desunt. 9 εὐλογήσει] O A C πολυωρήσει. ἐκγόνοις τῶν κτηνῶν ··· γενήμασι τῆς γῆς] O invertit. ἐπὶ σοὶ] O A C ἐπὶ σέ. 10 εἰσακούσῃς] C εἰσακούσῃ. φυλάσσεσθαι] O A φυλάσσεσθαι ϗ ποιεῖν πάσας. καὶ τὰς κρίσεις αὐτοῦ] C desunt. τὰς γεγραμμένας] C τὰ γεγραμμένα. 11 ἐστὶν prius] O deest. 12 ἄνω] O A C deest. ἡμῖν prius] A C ἡμῶν. 13 διαπεράσει] A διαπεράσεται. ἡμῖν prius] C deest. λάβῃ] O A C λήψεται. ϗ ἀκουστὴν ἡμῖν ποιήσει αὐτήν, καὶ] A C ϗ ἀκούσαντες αὐτήν. O desunt. 15 ἐὰν εἰσακούσῃς] A C ἐὰν δὲ εἰσακούσητε. σου ἃς] A ὑμῶν ὅσα. C ὑμῶν. Ὅσας. O ἅς. σοὶ] C ὑμῖν. 16 φυλάσσεσθαι] A C φυλάσσειν. ϗ τὰς κρίσεις αὐτοῦ] O A ϗ τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ϗ τὰς κρίσεις αὐτοῦ. eadem Comp. sed sine ultimo αὐτοῦ. 18 ἀναγγέλλω] O ἀπαγγελῶ. γένησθε] O γενήσεσθε. τῆς γῆς] A τῆς γῆς, ἧς κύριος ὁ θεός σου δίδωσί σοι. 19 ἔκλεξαι] A C ϗ ἔκλεξαι. σὺ prius] O A C deest. ζήσῃς] C ζῇς. 20 τὸ κατοικεῖν] A κατοικεῖν. O C κατοικεῖν σε.

CAP. XXXI.

3 ἐστὶ] O A C αὐτός. 4 ὁ θεός σου] O A C desunt. καθὼς] O καθά. 5 ὑμῖν] A C ἐνώπιον ὑμῶν. καθότι] C καθά. 6 δειλιάσῃς] A C δειλία. σοῦ ὁ] A σοῦ ἐστὶν ὁ. μεθ' ὑμῶν] O desunt. ἐν ὑμῖν] A C desunt. οὔτε μὴ] A C οὐ μή. O οὐδὲ μή. οὔτε μὴ] A οὐδ' οὐ μή. O C οὐδὲ μή. 7 ἔναντι] O A ἐναντίον. πρὸ προσώπου τοῦ λαοῦ τούτου] O πρὸς τὸν λαὸν τοῦτον. ὑμῶν] O αὐτῶν. αὐτοῖς posterius] A αὐτοῖς αὐτήν. O C αὐτὴν αὐτοῖς. 8 οὐδὲ μὴ] A οὐδ' οὐ μή. σὲ] C ponit post ἐγκαταλίπῃ. 9 τὰ ῥήματα] A πάντα τὰ ῥήματα. τούτου] O deest. ἔδωκε] C ἔδωκεν αὐτό. τῶν υἱῶν] O υἱοῖς. 11 ἐνώπιον] O ἔναντι. ὑμῶν] O A C σοῦ. κύριος] O C κύριος ὁ θεός σου. ἐναντίον] A ἔναντι. 13 Ἐκκλησιάσας] C ἐκκλησιάσαι. A ἐκκλησιάσατε. ὑμῶν prius] A C σοῦ. O αὐτῶν. ἵνα posterius] O deest. τοῦ νόμου τούτου] O τούτοις. 13 σοῦ] O A C ὑμῶν. ὅσας] C ἅς. 14 εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου] O desunt. παρὰ] A περί. 15 νεφέλη] A C στύλῳ νεφέλης. παρὰ prius] O A C ἐπί. ϗ ἔστη ὁ usque ad finem versus] O ἐν στύλῳ νεφέλης. παρὰ] C ἐπί. τοῦ μαρτυρίου] A C desunt. 16 κοιμᾷ] A κοιμᾶται. ἐστὶ ὁ λαὸς] O C ὁ λαὸς ἐστί. ἐστὶ] O deest. εἰσπορεύεται] A C εἰσπορεύεται ἐκεῖ εἰς αὐτήν. O εἰσπορεύονται ἐκεῖ κληρονομῆσαι αὐτήν. καταλείψουσι] O A C ἐγκαταλείψουσι. 17 εἰς αὐτοὺς] O A C αὐτοῖς. ἔσται] C ἔσονται. αὐτὸν] O deest. ἐν ἐμοὶ] A ἐν ὑμῖν. C ἐν ἡμῖν. εὕροσαν] O εὗρον. 18 ἀπέστρεψαν] O A C ἐπέστρεψαν. ἀλλοτρίοις] O ἑτέροις. 19 ἐμβαλεῖτε] O A ἐμβάλλετε. κατὰ πρόσωπον μαρτυροῦσα] O A C εἰς μαρτύριον. 20 δοῦναι αὐτοῖς] O desunt. διαθήκην μου] A C διαθήκην μου ἣν διεθέμην αὐτοῖς. 21 Καὶ ἀντικαταστήσεται] C Καὶ ἔσται ὅταν εὕρωσιν αὐτὸν κακὰ πολλὰ ϗ θλίψεις, καὶ ἀντικαταστήσεται. πρόσωπον] A C πρόσωπον αὐτῶν. μὴ ἐπιλησθῇ] O ἐπιλησθήσεται. στόματος αὐτῶν, ϗ ἀπὸ στόματος] O σπέρματος. αὐτῶν] O αὐτοῦ. ποιοῦσιν] A ποιήσουσιν. μὲ] O deest. 22 τοῖς υἱοῖς] O τοὺς υἱούς. 23 Ἰησοῖ ϗ εἶπεν] O A C Μωϋσῆς Ἰησοῖ υἱῷ Ναυῆ, ϗ εἶπεν αὐτῷ. Sed O non habet αὐτῷ. αὐτοῖς κύριος] O κύριος τοῖς πατράσιν αὐτῶν. 25 κυρίου] O κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. 26 τοῦ θεοῦ ὑμῶν] O desunt. 27 ἐν σοὶ] O desunt. 28 ϗ τοὺς πρεσβυτέρους ὑμῶν, ϗ τοὺς κριτὰς ὑμῶν] C desunt: prior pars etiam in Ox. deest. 29 ἔσχατον] A ἐπ' ἐσχάτῳ. ἀνομίᾳ] O ἀνομίαν. ἐκ] O ἀπό. ἔσχατον] O A C ἐπ' ἐσχάτων. τὰ πονηρὰ ἐναντίον] O A C τὸ πονηρὸν ἔναντι. κυρίου] A κυρίου τοῦ θεοῦ. Huic capiti Ald. addit versum priorem capitis sequentis.

CAP. XXXII.

30 πάσης ἐκκλησίας] C τῆς ἐκκλησίας πάσης. O πάσης ἐκκλησίας Ἰσραήλ. εἰς] O deest. 2 ὡσεὶ prius] C ὡς. 4 κρίσεις] C κρίσις. ἀδικία] O A C ἀδικία ἐν αὐτῷ. 5 Ἡμάρτοσαν] O Ἥμαρτον. 6 σε prius] A deest. 7 ἔτη γενεῶν γενεαῖς] O A C δὴ ἔτη γενεᾶς γενεῶν. 10 αὐτὸν] O αὐτούς. γῇ] O A C deest. 11 αὐτοῦ] C ἑαυτοῦ. ἐπεπόθησε] C ἐπεπότησε. 12 οὐκ] O ϗ οὐκ. 13 ἐθήλασαν] C ἐθήλασε. 14 πυροῦ] O ϗ πυροῦ. ἔπιεν] A ἔπιον. C ἔπινον. 16 ἐν] C ϗ ἐν. παρεπίκραναν] A C ἐξεπίκραναν. 17 οὓς] C οἷς. 18 ἐπελάθου] A ἀπελάθου. 19 αὐτοῦ] O A C αὐτῶν. 20 ἡμερῶν] O A C deest. 21 θεῷ] O θεοῖς. παρώξυναν] O A C παρώργισαν. 22 κάτω] O A C κατωτάτου. 23 συμπολεμήσω] O A C συντελέσω. 24 συρόντων] O σύροντος. γῆν] O A C τῆς γῆς. 25 ταμιείων] O ταμιείων αὐτῶν. πρεσβύτου] A πρεσβυτέρου. 26 Εἶπα] C Εἶπον. παύσω] A καταπαύσω. δὲ] C δή. 27 ἵνα posterius] A C ϗ ἵνα. μὴ εἴπωσιν] A μὴ δὲ εἴπωσιν. C μὴ εἴπωσαν. ἡμῶν] A ὑμῶν. 28 Ἔθνος] O A C Ὅτι ἔθνος. 29 ταῦτα] O ταῦτα πάντα. 30 ἀπέδοτο] C ἐπέδοτο. 31 Ὅτι οὐκ εἰσὶν ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν, οἱ θεοὶ αὐτῶν] A Ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ θεὸς ὑμῶν, ὡς οἱ θεοὶ αὐτῶν. C Οὐ γάρ εἰσιν οἱ θεοὶ αὐτῶν, ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν. Ὅτι οὐκ] O Οὐ γάρ. 32 ἀμπέλου] C ἀμπέλων. αὐτοῖς] C αὐτῶν. 34 ταῦτα] C ταῦτα πάντα. 35 ὅταν] A C ἐν καιρῷ ὅταν. αὐτοῖς] A C αὐτῶν. 36 παραλελυμένους αὐτοὺς] A C αὐτοὺς παραλελυμένους. O παρειμένους αὐτούς. ὑμῶν prius] O deest. 39 ὃς] A ὅ. 40 τὴν δεξιάν] O A C τῇ δεξιᾷ. 41 ἀποδώσω] O A C ἀνταποδώσω. 42 αἰχμαλωσίας] O αἰχμαλωσιῶν. ἐχθρῶν] O A ἐθνῶν. 43 Εὐφράνθητε οὐρανοὶ usque ad θεοῦ] O desunt. Εὐφράνθητε ἔθνη usque ad ὅτι τὸ exclusive] in Ald. desunt. αὐτῷ ··· υἱοὶ] O αὐτοῦ ··· ἄγγελοι. ἐχθροῖς] A ἐχθροῖς αὐτοῦ. μισοῦσιν] O A C μισοῦσιν αὐτόν. 44 εἰσῆλθε] C προσῆλθε. Μωϋσῆς] A Μωϋσῆς πρὸς τὸν λαόν. 45 ἐξετέλεσε] O A C συνετέλεσε. λαλῶν] A C λαλῶν τοὺς λόγους τούτους. 46 καρδίᾳ] A C καρδίᾳ ὑμῶν. ἃ] O ὅς. 47 ἐστὶ] O deest. κληρονομῆσαι] O A C κληρονομῆσαι αὐτήν. 49 τοῦτο ὄρος Ναβαῦ] A desunt. ἐν γῇ] O ἐγγύς. Ἰσραὴλ] O A C Ἰσραὴλ εἰς κατάσχεσιν. προστέθητι] A προστεθήσῃ. 51 Ὅτι] O A C Διότι. 52 Ἀπέναντι] A C Ὅτι ἀπέναντι. εἰσελεύσῃ] C εἰσελεύσῃ εἰς τὴν γῆν ἣν ἐγὼ δίδωμι τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ.

CAP. XXXIII.

1 Καὶ] C deest. μετ' αὐτοῦ] O desunt. 3 αὐτοῦ] O αὐτοῦ κύριος. ὑπὸ] C ἐπί. ϗ] C deest. 4 Μωϋσῆς] A Μωϋσῆς, καί. συναγωγαῖς] C συναγωγῆς. 6 ϗ ἔστω] A C ϗ Συμεὼν ἔστω. 7 ἔλθοις ἂν] A C εἰσέλθοισαν. αὐτῷ] A αὐτοῦ. ἐχθρῶν] A C ἐχθρῶν αὐτοῦ. 9 πατρὶ ··· μητρὶ] A C πατρὶ αὐτοῦ ··· μητρὶ αὐτοῦ. ἐπέγνω] A ἐπέγνων. ϗ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἀπέγνω] A de[illegible] ἀπέγνω] C οὐκ ἔγνω. 10 ἐν ὀργῇ] C ἐνώπιον. τὸ θυσιαστήριον] [illegible] τοῦ θυσιαστηρίου. 11 κάταξον] C πάταξον. ἐχθρῶν ἐπανεστηκότων αὐτῷ] A C ἐπανεστηκότων ἐχθρῶν αὐτοῦ. 12 κατασκηνώσει πεποιθὼς] C πεποιθὼς κατασκηνώσει. 13 ὡρῶν] A ὀρῶν. 15 Ἀπὸ] A C Καὶ ἀπό. 16 τῷ] A ἐν τῷ. κορυφῆς] C κορυφήν. ἐπὶ] A C ἐν. 18 αὐτοῦ] C σου. 19 ἐκεῖ posterius] C deest. πλοῦτος ··· θηλάσει σε] C πλοῦτον ··· θηλάσεσθε. ϗ ἐμπορία] A ϗ ἐμπορία ἀπὸ ἐθνῶν. C ϗ ἐν πορείᾳ. 22 Δὰν posterius] O deest. ἐκπηδήσεται] A C ἐκπηδήσει. 23 Νεφθαλὶ ··· Νεφθαλὶ] A C Νεφθαλείμ. κληρονομήσει] C κληρονομήσεις. 24 εὐλογημένος] O εὐλογητόν. 25 ὡς] A ϗ ὡς. O ὡς καί. 27 σε] O deest. ἀρχὴ] O A ἀρχῆς. 28 πεποιθὼς μόνος] A C μόνος πεποιθώς. ἐπὶ γῆς] C πηγῆ. σίτῳ, ϗ οἴνῳ] A C σίτου, ϗ οἴνου. O ἐπὶ γῆς σίτου, ϗ οἴνου. σοὶ] A C αὐτῷ. 29 σὺ prius] A εἶ. καύχημα] O deest.

CAP. XXXIV.

1 Ναβαῦ] A Μωάβ. κορυφὴν] O κορυφῆς. Φασγὰ] A Βασγά. ἐπὶ προσώπου] A κατὰ πρόσωπον. 2 Καὶ πᾶσαν τὴν γῆν Νεφθαλὶ] A desunt. Νεφθαλὶ] O Ἐφραίμ. ϗ πᾶσαν τὴν γῆν Ἐφραὶμ] O Νεφθαλί. 4 ϗ ἔδειξα] O A ϗ ἔδειξα αὐτήν. C ἔδειξα αὐτήν. εἰσελεύσῃ] C εἰσελεύσῃς. 5 Μωϋσῆς] A C ἐκεῖ Μωϋσῆς. 6 ἐν Γαῖ] A C ἐν γῇ Μωάβ. 7 ἐφθάρησαν τὰ χελώνια] O ἐφθάρη τὸ πρόσωπον. χελώνια] C χελύνια. 8 Ἀραβὼθ] C Ἀραμώθ. ἐπὶ τοῦ] O ἐν τῷ πέραν τοῦ. 9 ἐνεπλήσθη] C ἐπλήσθη. 10 αὐτὸν] A αὐτοῦ. 11 αὐτὸν κύριος] C κύριος αὐτόν. O κύριος. Αἰγύπτῳ] C Αἰγύπτου. πάσῃ] A deest. 12 Τὰ] A C Καὶ τά. τὴν χεῖρα] A C πᾶσαν τὴν χεῖρα.

JESUS NAUE.

CAP. I.

1 Μωϋσῆ] O A C Μωϋσῆ δούλου κυρίου, καί· sed O non habet καί. ὑπουργῷ] O A λειτουργῷ. ἀναστὰς] O ἀνάστηθι καί. 3 ἐφ' ὃν ἂν ἐπιβῆτε] O οὗ ἐὰν ἐπιβῆτε ἐπ' αὐτῷ. ἐπιβῆτε τῷ ἴχνει] C ἐπιβῇ τὰ ἴχνη. ὑμῶν] O αὐτῶν. 4 ποταμοῦ posterius] O deest. Εὐφράτου] C Εὐφράτου, πᾶσαν γῆν Ἐθαίων. ἐσχάτης] C μεγάλης. 5 κατενώπιον] O κατέναντι. 6 ἀποδιελεῖς] O A ἀποδιαστελεῖς. ὑμῶν] C αὐτῶν. 7 οὖν] O deest. ἀνδρίζου] O A ἀνδρίζου σφόδρα. ϗ ποιεῖν] O ποιεῖν πάντα τὸν νόμον. σοὶ] A deest. οὐδὲ εἰς] A ἢ. C ἢ εἰς. O non habet εἰς ··· εἰς. ἐν] O ἐπί. πράσσῃς] C πράξῃς. 8 αὐτῇ] O A C αὐτῷ. εἰδῇς] A C συνῇς. O φυλάσσῃς. γεγραμμένα] O C γεγραμμένα ἐν αὐτῷ. τότε] A ὅτι τότε. εὐοδωθήσῃ, ϗ] O C desunt. εὐοδώσεις] O εὐοδώσω. 9 ἐντέταλμαι] O A C ἐντέλλομαι. πάντα] O C πάντα τόπον. πορεύῃ] O C πορεύσῃ. 11 τοῦ λαοῦ] O desunt. ἐπισιτισμὸν] C ἐπισιτισμόν. O ἑαυτοῖς ἐπισιτισμόν. ϗ ὑμεῖς διαβαίνετε] O A ὑμεῖς διαβήσεσθε· & O habet καί. ὑμῶν] O ἡμῶν. 13 ῥῆμα] O A C ῥῆμα κυρίου. 14 ὑμῖν] O C ὑμῖν Μωϋσῆς πέραν τοῦ Ἰορδάνου. 15 ἡμῶν ··· ἡμῶν] A ὑμῶν ··· ὑμῶν. C ὑμῶν ··· ὑμῶν. αὐτοῦ] C ἑαυτῶν. ἣν] O ϗ κληρονομήσετε αὐτήν, ἣν. εἰς τὸ] O A C ἐν τῷ. ἀπ'] A ἐπ'. 16 πάντα] C ἅπαντα. ἐὰν] O deest. 17 Κατὰ] O Καὶ κατά. ἀκουσόμεθα] O ἀκουσόμεθα καί. 18 ὅστις] A C ὃς ἄν. O ὅστις ἄν.

CAP. II.

1 νεανίσκοις] O ἄνδρας. οἱ δύο νεανίσκοι εἰσῆλθοσαν εἰς Ἰεριχὼ, ϗ] C desunt. εἰσῆλθοσαν prius] A ἦλθον. εἰσῆλθοσαν] O A C εἰσῆλθον. πόρνης] O deest. κατέλυσαν] O A κατέπαυσαν. 2 λέγοντες] A deest. O λέγων. ὧδε] O τὴν νύκτα ὧδε. ἄνδρες] C deest. A ponit ante εἰσπεπόρευνται sic: ἰδοὺ ἄνδρες. 3 εἰσπεπορευμένους] O εἰσπορευομένους πρός σε, οἱ εἰσῆλθον. δύο] A deest. 4 αὐτοὺς] O αὐτοὺς εἰς τὴν λίνον καλάμην. λέγουσα] O deest. οἱ ἄνδρες] O C οἱ ἄνδρες, ϗ οὐκ οἶδα πόθεν ἦσαν· sed O pro οἶδα habet ἔγνων. 5 εἰ] C καί. O ταχέως, καί. 6 τῇ λινοκαλάμῃ usque ad αὐτῇ] O τοῖς ξύλοις τῆς λινοκαλάμης τῆς ἐστοιβασμένης αὐτοῖς. ἐστοιβασμένῃ] A ἡτοιμασμένῃ. 8 ἐξῆλθοσαν] O A C ἐξῆλθον. πρὶν ἢ] A πρινή. αὐτὴ δὲ] O A ϗ αὐτή. πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ δώματος] O ἐπὶ τοῦ δώματος πρὸς τοὺς ἄνδρας. πρὸς αὐτοὺς] O αὐτοῖς. 9 ἔδωκε] O C παρέδωκε. ὑμῖν κύριος] O C κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὑμῖν. A ponit post γῆν· sed O non habet ὑμῶν. ἡμᾶς] C ἡμᾶς, ϗ κατέπτηξαν πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν γῆν ἀφ' ὑμῶν. 10 ἐρυθρὰν θάλασσαν] C O τὴν θάλασσαν τὴν ἐρυθράν. ἐκ γῆς Αἰγύπτου] A C ἐξ Αἰγύπτου. 11 ἔστι] O ἐστίν. ἡμῶν posterius] A O C deest. 12 θεὸν] O C θεὸν ὑμῶν. πατρός μου] C πατρός μου, ϗ δώσετέ μοι σημεῖον ἀληθινόν. 13 Καὶ ζωγρήσατε] C Ζωγρήσατε. O desunt usque ad πατρός μου. ϗ πάντα τὸν οἶκόν μου] A ϗ τὰς ἀδελφάς μου. C ϗ τὰς ἀδελφάς μου, ϗ πάντα τὸν οἶκον αὐτῶν. O pro μου habet αὐτῶν. αὐτοῖς] A ἐν αὐτοῖς. τὴν ψυχήν μου] O τὰς ψυχὰς ἡμῶν. 14 θάνατον] O θάνατον, ἐὰν μὴ ἀναγγείλῃς τὸ ῥῆμα τοῦτο. ὑμῖν] O ὑμῶν. 15 θυρίδος] C θυρίδος, ὅτι ὁ οἶκος αὐτῆς ἐν τῷ τείχει, ϗ ἐν τῷ τείχει αὐτὴ κατῴκει. O θυρίδος ἐν χοινίῳ, ὅτι ὁ οἶκος αὐτῆς ἦν ἐν τῷ τείχει. 16 ἂν ἀποστρέψωσι] A ἀναστρέψωσιν. C ἂν ἐπιστρέψωσιν. O ἂν ἀναστρέψωσι. 17 ὀπίσω ὑμῶν] O ὑμᾶς. πρὸς αὐτὴν οἱ ἄνδρες] C οἱ ἄνδρες πρὸς αὐτήν. 18 τὸν δὲ] O C ϗ τόν. τῆς οἰκίας] O τὸν οἶκον, & versu 19 bis. 19 ἐσόμεθα] C ἐσόμεθα, ἐὰν χεὶρ ἅψηται αὐτοῦ. 20 ἢ] A C deest. τούτῳ] A C τούτῳ, ᾧ ὥρκισας ἡμᾶς. O deest. 21 αὐτοῖς] O C deest. ἔξω] O A C οὕτως ἔξω. ἐπορεύθησαν] A ἐπορεύθησαν, ϗ ἔδησε τὸ σημεῖον τὸ κόκκινον ἐν τῇ θυρίδι, ϗ ἐπορεύθησαν. 22 ἦλθοσαν] O ἦλθον. ἡμέρας] O C ἡμέρας, ἕως ἀπέστρεψαν οἱ διώκοντες, sed O pro ἀπέστρ. habet ἐπέστρ. πάσας] O αὐτοὺς πάσας. εὕροσαν] O εὗρον. ϗ ὑπέστρεψαν] O desunt. ϗ κατέβησαν] O ponit ante οἱ δύο. 23 διέβησαν] C διέβησαν, ϗ ἦλθοσαν. O διέβησαν τὸν Ἰορδάνην. συμβεβηκότα] O συμβάντα. 24 εἶπαν] A εἶπε. παραδέδωκε] C παρέδωκε. O δέδωκε. κύριος] O A κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. ἐν χειρὶ ἡμῶν] C ponit ante πᾶσαν. O ἐν χερσὶν ἡμῶν.

CAP. III.

1 ὤρθρισεν] O ὀρθρίσας. ϗ ἀπῆρεν] A C ϗ ἀπῆραν. O αὐτὸς καὶ πᾶς Ἰσραὴλ ἀπῆραν. ἦλθοσαν] O A C ἦλθον. Ἰορδάνου] A Ἰορδάνου αὐτός, ϗ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. 2 ἐγένετο] O A C ἐγενήθη. ἡμέρας] O ἡμέρας ϗ ἐνετείλατο Ἰησοῦς τοῖς γραμματεῦσι. 3 ἐνετείλαντο ··· λέγοντες] O ἐνετείλατο ··· λέγων. ἡμῶν ϗ τοὺς Λευίτας] O desunt. ἡμῶν] A ὑμῶν. ἡμῶν] C deest. ἀπαρεῖτε] C ϗ ὑμεῖς ἀπαρεῖτε. O ϗ ὑμεῖς ἀπάρατε. ἀπὸ] O A ἐκ. 4 ἀναμέσον] O deest. ϗ ἐκείνης] O ϗ πορεύσεσθε ὀπίσω αὐτῆς. πορεύσεσθε] O A πορεύεσθε. αὐτὴν] C ἐν αὐτῇ. 5 λαῷ] O λαῷ, λέγων. ἁγνίσασθε] C ἁγιάσασθε. ἐν] O deest. θαυμαστὰ] O A C θαυμάσια. 6 ἱερεῦσι] C ἱερεῦσι, λέγων. κυρίου prius] C deest. τοῦ λαοῦ] C ἔμπροσθεν τοῦ λαοῦ. O τοῦ λαοῦ ἔμπροσθεν. ἐπορεύοντο] O προεπορεύοντο. 7 κατενώπιον] O κατέναντι. καθότι] O καθώς. 9 προσαγάγετε] O προσέλθετε. ἡμῶν] A C ὑμῶν. 10 Ἐν τούτῳ] A Ἐν τούτοις. O C Καὶ εἶπεν Ἰησοῦς, Ἐν τούτῳ. θεὸς] A κύριος. ὀλοθρεύων ὀλοθρεύσει] O ἐξολοθρεύων ἐξολοθρεύσει. ἡμῶν] O A ὑμῶν. Φερεζαῖον ··· Εὐαῖον] C Εὐαῖον ··· Φερεζαῖον. Ἀμορραῖον ··· Γεργεσαῖον] A Γεργεσαῖον ··· Ἀμορραῖον. 11 πάσης τῆς γῆς] O desunt. ut & vers. 13. διαβαίνει] C διαβαίνει ἔμπροσθεν ὑμῶν. Ἰορδάνην] O Ἰορδάνην ἔμπροσθεν ὑμῶν. 12 Προχειρίσασθε] O Καὶ νῦν προχειρίσασθε. ὑμῖν] O deest. ἕνα] C ἄνδρα ἕνα. 13 τὸ δὲ ὕδωρ τὸ καταβαῖνον] O desunt. στήσεται] C στήσεται ἄνωθεν ὡς σωρός. O ϗ ἄνωθεν στήσεται. 14 Καὶ ἀπῆρεν] A C Καὶ ἐγένετο ὡς ἀπῆρεν. ἦρσαν] O A C ᾖραν. 15 διαθήκης] A διαθήκης κυρίου. O deest. τῶν ἱερέων usque ad κυρίου] O αὐτῶν. τῆς διαθήκης κυρίου] C desunt. ἐβάφησαν] C διεβάφησαν. ὡσεὶ ἡμέραι θερισμοῦ πυρῶν] C ὡς ἐν ἡμέραις θερισμοῦ. O pro ὡσεὶ ἡμέραι habet ὡς ἐν ἡ ζ'. 16 ἔστη prius] C ἔστησαν. ἔστη] O εἰς. σφόδρα ἕως] A σφόδρα, ἀπὸ Ἀδαμὶ, ἕως. C σφοδρῶς ἀπὸ Ἀδαμὶ τῆς πόλεως, ἕως. O σφοδρῶς deest. ἁλὸς] A C τῶν ἁλῶν. O ἁλῶν. 17 Ἰορδάνου] C Ἰορδάνου ἑτοίμως. διέβαινον] C διέβησαν. διὰ] O ἐπί. ἕως] O C ἕως οὗ.

CAP. IV.

1 Καὶ ἐπεὶ usque ad Ἰορδάνην] O desunt. ϗ εἶπε] A εἶπε. τῷ Ἰησοῖ] O C πρὸς Ἰησοῦν. λέγων] O deest. Παραλαβὼν] O Παράλαβε. 2 ἄνδρας] A ἄνδρας δώδεκα. C δώδεκα ἄνδρας. ἕνα] A C ἄνδρα ἕνα. O deest. σύνταξον] A ϗ σύνταξον. 3 Καὶ ἀνέλεσθε] A C λέγων ἀνέλεσθε αὐτοῖς. O ἀνελέσθαι. ἐκ μέσου] A ἐν μέσῳ. C ἐντεῦθεν ἐκ μέσου. Ἰορδάνου] O C Ἰορδάνου ἀπὸ στάσεως ποδῶν τῶν ἱερέων. αὐτοῖς] C ϗ αὐτοῖς. αὐτοὺς ··· ὑμῶν] O desunt. 5 αὐτοῖς] C αὐτοῖς Ἰησοῦς. προσαγάγετε] O προσέλθετε ὧδε. ἔμπροσθέν μου] C desunt. κυρίου] O C κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν (O ἡμῶν.) ἀνελόμενος ἐκεῖθεν ἕκαστος λίθον ἀράτω] A ἀνελόμενος ἀράτω ἐκεῖθεν λίθον ἕνα ἕκαστος. C ἀνελόμενος ἀράτω ἐκεῖθεν ἕκαστος λίθον ἕνα. O ἀνελόμενος ἐκεῖθεν λίθον ἕκαστος ἀράτω. δώδεκα] O A C deest. φυλῶν τοῦ] O τῶν υἱῶν. 6 οὗτοι] O ponit post κείμενοι. κείμενον] C κείμενοι. O δικαιώματος κείμενοι. λέγων] O deest. αὔριον] C deest. ἡμῖν] C ὑμῖν. 7 αὐτὸν] A αὐτόν· ϗ ἐξέλιπε τὸ ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου. C αὐτὸν τὸν Ἰορδάνην, ϗ ἐξέλιπεν τὸ ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου. ὡς διέβαινεν αὐτὸν] O ὅτε διέβαινον αὐτὸν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. ὑμῖν] O A ponunt ante οἱ λίθοι. μνημόσυνον] O κείμενοι εἰς μνημόσυνον. τοῖς] A ἐν τοῖς. 8 καθότι] O καθώς. ἀναλαβόντες] O C λαβόντες. καθάπερ] O καθά. τῷ Ἰησοῖ] O desunt. 9 ὑπὸ τοὺς πόδας] O οὗ ἔστησαν οἱ πόδες. ἐκεῖ] O deest. σήμερον] O ταύτης, & ponit post ἡμέρας. ἐκεῖ] A C αὐτοὺς ἐκεῖ. 10 τῆς διαθήκης] O A τῆς διαθήκης κυρίου. C desunt. ἐν τῷ] C ἐν μέσῳ τῷ. οὗ] A deest. ἃ] O A ὅσα. C τὰ ῥήματα, ἅ. ἐνετείλατο] O ἐλάλησε. κύριος] A C κύριος τῷ Ἰησοῖ. λαῷ] O C λαῷ, κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο Μωϋσῆς τῷ Ἰησοῦ. & O habet præterea ϗ ἐποίησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ante κατὰ, & post Ἰησοῦ ἀναγγεῖλαι τῷ λαῷ, & pro ὅσα, ἅ. 11 λίθοι ἔμπροσθεν] C οἱ ἱερεῖς πρότεροι. αὐτῶν] O αὐτῆς. 12 Καὶ διέβησαν] O Διέβησαν δὲ καί. αὐτοῖς Μωϋσῆς] C Μωϋσῆς αὐτοῖς. 13 Τετρακισμύριοι] O ὄντες εἰς μ'. χιλιάδας. ἐναντίον] O A C ἔναντι. 14 γένοις] C deest. ὥσπερ] A C ὥσπερ ἐφοβοῦντο. O deest, ut & Μωϋσῆν. τῷ Ἰησοῖ] O πρὸς Ἰησοῦν. 16 τοῦ μαρτυρίου] O desunt. κυρίου] A C deest. ἐνετείλατο] O συνέταξε. 18 ἐξέβησαν] O ἐξῆλθον. ἐκ τοῦ] C ἐκ μέσου τοῦ. ἐπὶ τῆς γῆς] A ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, καί. C οἱ ἱερεῖς ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, καί. χθὲς] C ϗ ἐχθές. τρίτην ἡμέραν] O τρίτης ἡμέρας. κρηπῖδος] C κρηπῖδος αὐτοῦ. 20 λέγων] C ϗ εἶπεν πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, λέγων. ὑμᾶς] A ponit post ὑμῶν. C αὔριον ὑμᾶς, & ponit post ὑμῶν. 21 Τί] O Τίνες. 22 Ἀναγγείλατε] A C Ἀναγγελεῖτε. τοῖς υἱοῖς ὑμῶν] O αὐτοῖς. ὅτι] C λέγοντες ὅτι. ἐπὶ] O διά. 23 ἡμῶν] A ὑμῶν. ἐκ τῶν] O A C ἐκ τοῦ. μέχρις] O ἕως. 24 ἡμῶν] A ὑμῶν. τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν] C τὴν θάλασσαν τὴν ἐρυθράν. ὁ θεὸς ἡμῶν] A ὁ θεὸς ὑμῶν. C ὁ θεός. O desunt, ut & ἔμπροσθεν ἡμῶν. 25 γνῶσι] O γνώσωσι. σέβησθε] O φοβῆσθε. κύριον] A deest. ἡμῶν] A ὑμῶν. ἔργῳ] O A C χρόνῳ.

CAP. V.

1 ἤκουσαν] C ἤκουσαν πάντες. Ἰορδάνου] C Ἰορδάνου παρὰ τὴν θάλασσαν. ϗ οἱ] C ϗ πάντες οἱ. οἱ παρὰ] A οἱ ἦσαν παρά. ὁ θεὸς] O desunt. διαβαίνειν] A C διαβῆναι. ἐτάκησαν] O C κατετάκησαν. A διέβησαν. αὐτῶν] A C ponunt post διανοίαι. ἐν] O deest. τῶν υἱῶν] O desunt. 2 πετρίνας] O A πετρίνας ἐκ πέτρας ἀκροτόμου. Ἰησοῦς] A C ἑαυτῷ Ἰησοῦς. 4 Ὃν δὲ τρόπον] O τοῦτο τῷ τρόπῳ, sed Comp. pro hoc versu habet, Καὶ πᾶς ὁ λαὸς, ὃν περιέτεμεν ὁ Ἰησοῦς πᾶς ὁ λαὸς οἱ ἐκπορευόμενοι ἐξ Αἰγύπτου τὸ ἀρσενικὸν πάντες ἄνδρες πολέμου, οἱ ἀπέθανον ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῇ ὁδῷ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Ὅτι περιτετμημένοι ἦσαν πᾶς ὁ λαὸς ὁ ἐξελθὼν, ϗ πᾶς ὁ λαὸς οἱ γεννηθέντες ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῇ ὁδῷ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου οὐ περιετμήθησαν. ἐξεληλυθότων] O ἐκπορευομένων. 5 ϗ δύο] C desunt. ἐν τῇ usq; ad finem versus] C desunt. 6 Διὸ] O Καὶ διὰ τοῦτο. τῶν ἐξεληλυθότων] O οἱ ἐξεληλυθότες. τῶν ἐντολῶν] A C τῶν ἐντολῶν κυρίου. O ταῖς ἐντολαῖς. μὴ ἰδεῖν αὐτοὺς τὴν γῆν] O τὴν γῆν ἀγαθήν. O C habent κύριος αὐτοῖς ante μή. κύριος] O deest. αὐτῶν] O C ἡμῶν. δοῦναι] O δοῦναι αὐτοῖς. A C δοῦναι ἡμῖν. 7 Ἀντὶ usq; ad αὐτῶν] C τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἀντικατέστησεν ἀντὶ τούτων. Ἰησοῦς] A C ὅτι ἀκρόβυστοι ἦσαν, & Ald. ponit Ἰησοῦς ante περιέτεμεν, C ut Rom. κατὰ τὴν ὁδὸν] O ἐν τῇ ὁδῷ, & ponit post ἀπεριτμήτους. 8 δὲ] C δὲ πᾶν τὸ ἔθνος. εἶχον] O ἔσχον. αὐτόθι] O deest. ὑγιάσθησαν] οὗ ὑγιεῖς ἐγένοντο. 9 τῷ Ἰησοῖ] O πρὸς Ἰησοῦν. υἱῷ Ναυῆ] O A C desunt. Αἰγύπτου] O ὑμῶν. Γάλγαλα] O A C Γάλγαλα ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. 10 Καὶ usq; ad τὸ] O C A Καὶ παρενέβαλον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν Γαλγάλοις, ϗ ἐποίησαν (A hic iterum habet οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ) τό. μηνὸς] O πρώτου μηνός. ἐν τῷ πέραν τοῦ Ἰορδάνου] A C desunt. ἐφάγοσαν] O ἔφαγε. A C ἔφαγον. ταύτῃ] O αὐτῇ. C ponit post ἡμέρᾳ. μάννα] O C μάννα τῇ ἐπαύριον. Sed O ponit ἐπαύριον ante ἐξέλιπε. μετὰ] O τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, μετά. ἐκ] O ἀπό. 12 ἐκαρπίσαντο] O A ἐκαρπώσαντο. ἐν] O deest 13 εἶδεν] A αὐτοῦ, εἶδεν. O ὁρᾷ. C αὐτοῦ εἶδεν φανέντα. ἐναντίον] O κατέναντι. ῥομφαία] A C ῥομφαία αὐτοῦ. ὑπεναντίων] C ὑπεναντίων ἡμῶν. 14 ἐγὼ] C ὅτι ἐγώ. 15 γῆν] O A C γῆν, ϗ προσεκύνησεν. αὐτῷ] A ponit post προσεκύνησεν. δέσποτα] C δέσποτά μου. 16 λῦσαι] A λῦσον. ἐκ] C σοῦ ἐκ. νῦν] O A C σύ. ἐπ' αὐτοῦ] O desunt. ἅγιός ἐστι] O γῆ ἁγία ἐστὶ, ϗ ἐποίησεν Ἰησοῦς οὕτως. A C ἅγιός ἐστι, ϗ ἐποίησεν οὕτως. Et Ald. addit versum priorem capitis sequentis huic capiti.

CAP. VI.

1 ὠχυρωμένη] O C ὠχυρωμένη ἀπὸ προσώπου υἱῶν Ἰσραήλ. οὐδὲ εἰσεπορεύετο] O desunt. C ϗ οὐδεὶς εἰσεπορεύετο. 2 παραδίδωμι] C παραδίδωμί σοι. δυνατοὺς ὄντας ἐν] A δυνατοὺς ἐν. O ϗ τοὺς δυνάστας. Cætera quæ sequuntur usque ad versum nonum, hoc modo habentur in Ox. a versu quarto. Κυκλώσατε τὴν πόλιν πάντες ἄνδρες πολέμου, ϗ κύκλῳ τῆς πόλεως ἅπαξ οὕτω ποιήσατε ἓξ ἡμέρας, ϗ τῇ Ζ' οἱ ἱερεῖς λήψονται ἑπτὰ κερατίνας τοῦ ἰωβὴλ ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ ϗ τῇ ἡμέρᾳ τῇ Ζ' κυκλώσατε τὴν πόλιν ἑπτάκις, ϗ ἱερεῖς σαλπίσουσιν ἐν ταῖς κερατίναις, ϗ ἔσται ὅταν σαλπίσωσιν ἐν τῷ ἀκοῦσαι ὑμᾶς, ἀνακεκραγέτωσαν πᾶς ὁ λαὸς ἅμα, ϗ ἀνακεκραγόντων αὐτῶν πεσεῖται πᾶν τὸ τεῖχος τῆς πόλεως αὐτόματον ὑποκάτω αὐτῶν, ϗ εἰσελεύσεται πᾶς ὁ λαὸς ὁρμήσας κατὰ πρόσωπον εἰς τὴν πόλιν, ϗ εἰσῆλθεν Ἰησοῦς υἱὸς Ναυῆ πρὸς τοὺς ἱερεῖς, ϗ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Λάβετε τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης κυρίου, ϗ ζ' ἱερεῖς λήψονται ἑπτὰ κερατίνας τοῦ ἰωβὴλ, κατὰ πρόσωπον κιβωτοῦ τοῦ θεοῦ, ϗ παραγγείλατε τῷ λαῷ περιελθόντες ϗ κυκλώσατε τὴν πόλιν, ϗ οἱ μάχιμοι παραπορευέσθωσαν ἐνωπλισμένοι ἔναντι κυρίου, ϗ ἑπτὰ ἱερεῖς ἔχοντες ἑπτὰ σάλπιγγας ἱερὰς, παρελθέτωσαν ὡσαύτως ἔναντι κυρίου, ϗ σημαινέτωσαν εὐτόνως, ϗ ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης κυρίου ἐπακολουθείτω αὐτοῖς. In Ald. autem cum his differentiis. v. 3. αὐτῇ] A αὐτῇ πάντες. 6 ὁ τοῦ] A υἱός. ἱερεῖς] A ἱερεῖς υἱῶν Ἰσραήλ. ἐναντίον] A ἔναντι. 9 οἱ κεραγοῦντες] O desunt. A σαλπίζοντες ταῖς κερατίναις ϗ οἱ κεραγοῦντες. σαλπίζοντες] O A πορευόμενοι ϗ σαλπίζοντες. 10 ἂν ἡμέραν usque ad ἀναβοήσετε] O τῆς ἡμέρας ἐν ᾗ ἀναγγελῶ ὑμῖν βοῆσαι, ϗ τότε ἀνακράξετε. 11 τοῦ θεοῦ] O κυρίου, κύκλῳ τὴν πόλιν. εὐθέως] O πάλιν. ἐκοιμήθη] O κατέπαυσεν. ηὐλίσθη. 13 οἱ φέροντες] O desunt. ἐναντίον] O A ἔναντι. κυρίου] A ϗ οἱ ἱερεῖς ἐσάλπιγξαν ταῖς σάλπιγξι, ϗ ὁ λοιπὸς ὄχλος ἅπας. μετὰ ταῦτα εἰσεπορεύοντο] O desunt. οἱ μάχιμοι] A ponit ante μετά. ὄπισθεν τῆς κιβωτοῦ] O ὀπίσω. κυρίου] A κυρίου, πορευόμενοι, ϗ σαλπίζοντες ταῖς κερατίναις. 14 σάλπιγξι] A κερατίναις σάλπιγξι. λοιπὸς ὄχλος ἅπας] O πᾶς ὁ λαὸς, & ponit post πόλιν. A λοιπὸς ὄχλος. ἑξάκις] O deest. A ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ. ἐγγύθεν] O deest. ἐποίει] O ἐγίνετο. A ἐποίουν. 15] Hunc versum & cætera quæ sequuntur usque ad versum 18 hoc modo habet Ox. Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀνέστησαν ἐν τῇ ἀναβάσει τοῦ ὄρθρου ϗ περιῆλθον τὴν πόλιν κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο. πλὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκύκλωσαν τὴν πόλιν ἕως ἑπτάκις, ϗ τῇ περιόδῳ τῇ ἑβδόμῃ ἐσάλπισαν οἱ ἱερεῖς ταῖς σάλπιγξι, ϗ εἶπεν Ἰησοῦς πρὸς τὸν λαὸν, κεκράξατε, παρέδωκε κύριος ἡμῖν τὴν πόλιν, ϗ ἔσται ἡ πόλις αὕτη ἀνάθεμα, ϗ πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ τῷ κυρίῳ τῶν δυνάμεων, κυρίῳ σαβαὼθ, πλὴν Ῥαὰβ τὴν πόρνην περιποιήσεσθε αὐτὴν, ϗ πάντα τὰ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς. 15 Καὶ τῇ] A Καὶ ἐγένετο ἐν τῇ. ὄρθρου] A ἐν τῇ ἀναβάσει τοῦ ὄρθρου. 18 αὐτῆς] A αὐτῆς, ὅτι ἔκρυψε τοὺς ἀγγέλους οὓς ἀπεστείλαμεν. σφόδρα] A deest. 20 τῶν σαλπίγγων] A O τὴν φωνὴν τῶν σαλπίγγων. πᾶς ὁ λαὸς] O desunt. ἅμα] A O deest. εἰς τὴν πόλιν] O εἰς τὴν πόλιν ἕκαστος ἐξεναντίας αὐτοῦ, ϗ κατελάβοντο τὴν πόλιν. A ἕκαστος ἐξ ἐξεναντίας· & deinde ut Ox. 21 ἀνεθεμάτισεν ··· Ἰησοῦς] O ἀνεθεμάτισαν. ἀνδρὸς ϗ ἕως γυναικὸς] O ἀνθρώπου ἕως κτήνους. πρεσβύτου] A O πρεσβυτέρου. μόσχου] O A μόσχου, ϗ ἕως προβάτου. 22 εἶπεν] A τὴν γῆν, εἶπεν. γυναικὸς] A O γυναικὸς τῆς πόρνης. ὅσα] A πάντα ὅσα. αὐτῇ] O αὐτῇ, καθὼς ὠμόσατε αὐτῇ. 23 ἐξηγάγοσαν] O A ἐξήγαγον. πάντα] O deest. Ἰσραὴλ] O τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. 24 ἐμπυρισμῷ] A πυρί. χαλκοῦ] A O παντὸς χαλκοῦ. ἔδωκαν εἰς] O ἅγιον ἔδωκαν κυρίῳ. θησαυρὸν] A οἶκον. κυρίου] O deest. εἰσενεχθῆναι] A εἰσενεχθῆναι κυρίῳ. 25 τῷ Ἰσραὴλ] O τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. διότι] O ὅτι. 26 ὥρκισεν] O κατηράσατο. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ] O ἐν τῇ παρεμβολῇ. ἐναντίον] O ἔναντι. A deest. κυρίου] A deest. ὃς] A ἐναντίον κυρίου, ὃς ἀναστήσει, καί. ἐκείνην] A ἐκείνην τὴν Ἰεριχώ. ἐλαχίστῳ] O ἐσχάτῳ. οὕτως ἐποίησεν] O ἐποίησεν οὕτως. Ὀζὰν] A ὁ Ἀζάν. O Ἀζάμ. πρωτοτόκῳ] O A πρωτοτόκῳ αὐτοῦ. ἐλαχίστῳ] O ponit post διασωθέντι. 28 αὐτοῦ] O deest. Hic versus initium est cap. sequentis in Ald.

CAP. VII.

1 μεγάλην] O deest. ϗ ἐνοσφίσαντο] O ἐνοσφίσαντο γάρ. Ἄχαρ] C Ἄχαν. υἱοῦ Ζαμβρὶ] C desunt. κύριος ὀργῇ] O C ὀργῇ κύριος. 2 εἰς] O A C ἀπὸ Ἰεριχὼ εἰς. Βαιθὴλ] A C Βηθαυὲν κατὰ (A πρὸς) ἀνατολὰς Βαιθήλ. λέγων] A C ϗ εἶπεν αὐτοῖς (C πρὸς αὐτοὺς) λέγων. κατασκέψασθε τὴν Γαὶ] A C ἀναβάντες κατασκέψασθε τὴν γῆν. τὴν Γαὶ] O αὐτήν. 3 ἀναβήτω] A ἀναβήτωσαν. O ἀναβαινέτω. ὡσεὶ] O ὡς. A ἢ ὡσεί. ἄνδρες ἀναβήτωσαν] O desunt. ἐκπολιορκησάτωσαν] O πολιορκησάτωσαν. A πολιορκείτωσαν. ἀναγάγῃς] O ἐξαγάγῃς. τὸν λαὸν ἅπαντα] O C πάντα τὸν λαόν. 4 ὡσεὶ] O ἐκεῖ ἀπὸ τοῦ λαοῦ ὡσεί. A C ἀπὸ τοῦ λαοῦ ἐκεῖ ὡσεί. ἀνδρῶν] O τῶν υἱῶν. 5 εἰς] O deest. A C ὡς. πύλης, ϗ] O πύλης Γαὶ, καί. A C πύλης, ἕως. ἀπὸ] O A ἐπί.

C ϗ ἔπληξαν αὐτοὺς ἐπί. ἐγένετο] O ἐγενήθη. 6 ἐπὶ τὴν γῆν] O ponit poſt κυρίου. C ante ἔναντι. πρόσωπον] A C πρόσωπον αὐτοῦ. ἐναντίον] O A ἔναντι. C ἔναντι κιβωτοῦ. ἐπεβάλοντο] A ἐπέβαλον. τὰς κεφαλὰς] C τὴν κεφαλήν. 7 κύριε] A C κύριε, κύριε. διεβίβασεν] C διαβιβάζων διεβίβασεν. 8 Καὶ] C Ἐν ἐμοὶ κύριε, καί. 9 ἡμᾶς prius] A deeſt. 10 τοῦτο] O deeſt. πέπτωκας] A πεπέπτωκας. 11 ὁ λαὸς] O Ἰσραήλ. ϗ] A deeſt. διαθήκην] O A C διαθήκην μου. αὐτοὺς] C αὐτήν. κλέψαντες] O καίγε ἔλαβον, ϗ ἔκλεψαν. A ϗ κλέψαντες. C καίγε ἔλαβον. ἐνέβαλον] O ϗ ἐνέβαλον. C ϗ κλέψαντες ἐψεύσαντο, ϗ ἔθεντο. 12 Καὶ] O deeſt. αὐτῶν] C αὐτοῦ. ὑποστρέψουσιν ἔναντι] O ἐπιστρέψουσιν ἐναντίον. A C ἐπιστρέψουσιν ἐνώπιον. αὐτῶν] O deeſt. 13 ἁγίασον] A C ἅγνισον. ἁγιασθῆναι] A C ἁγνισθῆναι. τάδε λέγει] O ὅτι τάδε εἶπε. A C ὅτι τάδε λέγει. ὑμῖν] C ὑμῖν Ἰσραήλ. ἐξάρητε] O ἐξάρηται. ὑμῶν] O ὑμῶν αὐτῶν. 14 φυλὰς] O C φυλὰς ὑμῶν. ἣν ἂν δείξῃ κύριος] O ἣ ἐὰν δειχθῇ ὑπὸ κυρίου. A pro δείξῃ habet ἐνδείξηται. προσάξετε] O προσάξετε αὐτήν. C ϗ προσάξετε. δείξῃ] A ἐνδείξῃ· & poſtea. κατ' οἶκον] O αὐτὴν κατ' οἴκους. προσάξετε] C ponit poſt ἄνδρα. 15 ἐνδειχθῇ] O C ἐνδειχθῇ (O δειχθῇ) ἐν τῷ ἀναθέματι. κατακαυθήσεται] C καυθήσεται. ἐν] A deeſt. ϗ πάντα] O C αὐτός, ϗ πάντα. ϗ] C ϗ ὅτι. 16 Ἰησοῦς] O C Ἰησοῦς τὸ πρωΐ. φυλὰς] O φυλὰς αὐτῶν. ἐνεδείχθη] O C ἀνεδείχθη· & verſ. 17. & 18. 17 Καὶ προσήχθη κατὰ δήμους] C deſunt. O Καὶ προσήχθη κατὰ δήμους πατριῶν. 18 Καὶ προσήχθη uſque ad finem verſus] O Καὶ προσήγαγον τὸν δῆμον τοῦ Ζαρὲ κατ' ἄνδρα, ϗ ἀνεδείχθη οἶκος Ζαμβρὶ, ϗ ἀνεδείχθη Ἄχαρ υἱὸς Χαρμὶ, υἱοῦ Ζαρὲ, υἱοῦ Ζαμβρὶ, κατ' οἴκους τῆς φυλῆς Ἰούδα. A C Καὶ προσήχθη δῆμος ὁ Ζαραΐ. 19 δὸς] C υἱέ μου σήμερον δὸς δή. κυρίῳ] O deeſt. δὸς] O δὸς αὐτοῦ. C δὸς αὐτῷ. ἐποίησας] O πεποίηκας. ἀπ' ἐμοῦ] O μή. 20 ἥμαρτον] C ἐγὼ ἥμαρτον. 21 ψιλὴν] O στολήν. ποικίλην] O C ποικίλην καλήν. A ποικίλην μίαν καλήν. διδράχμων] O C διδράχμων ὁλκὴ αὐτῆς. αὐτὰ ἐγκέκρυπται] O C ταῦτα κέκρυπται. ἐν τῇ] O A C ἐν τῇ γῇ ἐν τῇ. 22 ἀπέστειλεν … ϗ] O ἀποστείλας. εἰς τὴν παρεμβολὴν] O αὐτοῦ. ἦν] O εὗρον. εἰς τὴν σκηνὴν] A ἐν τῇ σκηνῇ. O deſunt, ut & αὐτοῦ. 23 σκηνῆς] O σκηνῆς αὐτοῦ. ἤνεγκαν] O C ἤνεγκαν αὐτά. A ἀνήνεγκαν. ϗ πρὸς] O A ϗ πρὸς τούς. C ϗ πρὸς πάντας τούς. 24 Ζαρὰ] O C Χαρμί· ϗ τὸ ἀργύριον, ϗ τὴν στολὴν, ϗ τὴν γλῶσσαν τὴν χρυσῆν. Sed C pro στολὴν habet ψιλήν. ϗ ἀνήγαγεν uſque ad Ἀχὼρ] C deſunt. O ϗ ἀνήνεγκεν. πάντα] O C deeſt. τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ] O ὅσα ὑπῆρχεν αὐτῷ. λαὸς] O A C Ἰσραήλ. ἀνήγαγεν] O A C ἀνήγαγον. αὐτοὺς] O αὐτόν. 25 τὸ Ἀχὰρ] C deſunt. Τί] O deeſt. 26 Καὶ ἐπέστησαν] O Καὶ κατέκαυσαν αὐτὸν, ϗ ἐπέστησαν. C Καὶ κατέκαυσαν αὐτὰ ἐν πυρὶ, ϗ ἐλιθοβόλησαν αὐτοὺς ἐν λίθοις, ϗ ἐπέστησαν. τοῦ θυμοῦ] O τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ, & ponit poſt ὀργῆς. ὀργῆς] C ὀργῆς αὐτοῦ.

CAP. VIII.

1 πολεμιστὰς] C πολεμοῦντας. δέδωκα] O γὰρ παραδέδωκα. ϗ τὴν γῆν αὐτοῦ] O C ϗ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ϗ τὴν πόλιν αὐτοῦ, ϗ τὴν γῆν αὐτοῦ. A ϗ τὴν γῆν αὐτοῦ, ϗ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ϗ τὴν πόλιν αὐτοῦ. 2 Γαΐ] O A C Γαΐ, ϗ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς. τὸν βασιλέα] O A C τῷ βασιλεῖ. τῶν κτηνῶν] O τῶν κτηνῶν αὐτῆς. C αὐτῆς, ϗ τῶν κτηνῶν αὐτῆς. ἔνεδρα] O ἄνδρας ἔνεδρα. ὀπίσω] O ἐκ τῶν ὄπισθεν αὐτῆς] C ὀπίσω αὐτῆς. 3 δυνατοὺς ἐν] O δυνατῶν πολεμιστῶν. 4 ὑμεῖς] O C ἴδετε ὅτι ὑμεῖς. ὀπίσω] O C τὴν πόλιν ὀπίσω. μὴ μακρὰν γίνεσθε ἀπὸ τῆς πόλεως] O σφόδρα. ἀπὸ] O σφόδρα. A deeſt. 5 πάντες οἱ μετ' ἐμοῦ] O πᾶς ὁ λαός. A πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' ἐμοῦ. πρὸς] O εἰς. 6 ἔμπροσθεν] C ἔμπροσθεν, ϗ φευξόμεθα ἀπ' αὐτῶν. 7 πορεύσεσθε] O εἰσπορεύεσθε. A πορεύεσθε. πόλιν] O C πόλιν, ϗ ἐκτρίψατε τὴν πόλιν, (hæc deſunt in Ox.) ϗ δώσει αὐτὴν κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐν χερσὶν ἡμῶν. (O εἰς τὰς χεῖρας ὑμῶν, & ἡμῶν deeſt) καὶ ἔσται (O ἔσται δέ.) ὡς ἂν συλλάβητε τὴν πόλιν, ἐμπρήσατε αὐτὴν ἐν πυρί. A πόλιν, ϗ ἐμπρήσετε αὐτὴν πυρί. 8 ἐντέταλμαι] O A ἐντέλλομαι. 9 ἀπὸ θαλάσσης τῆς Γαΐ] O ϗ ηὐλίσθη Ἰησοῦς τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ. C habet utrumque. 10 πρεσβύτεροι] O A C πρεσβύτεροι Ἰσραήλ. ἀνέβησαν] O deeſt. 11 ϗ πορευόμενοι ἦλθον] O πορευθέντες δὲ ἦλθον προσάγοντες. 12 θαλάσσης] O A C θαλάσσης, ϗ παρενέβαλον ἀπὸ βορρᾶ τῆς Γαΐ. addit amplius C, ϗ ἡ κοιλὰς ἀναμέσον αὐτοῦ, ϗ τῆς Γαΐ. deinde O A addunt, Καὶ ἔλαβεν ὡς πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν ϗ ἔθετο αὐτοὺς ἔνεδρον (O ἔνεδρα) ἀναμέσον τῆς Βηθαὺ (O Βεθήλ, A Βαιθαύν.) ϗ τῆς Γαΐ, θάλασσαν τῆς Γαΐ (tria ultima deſunt in O & A) Καὶ ἔταξεν (A O ἔθηκεν) ὁ λαὸς πᾶσαν τὴν παρεμβολὴν, ἣ ἦν (A. O ἣ ἦν, deſunt) ἀπὸ βορρᾶ τῇ πόλει, ϗ τὰ ἔσχατα αὐτοῦ θάλασσαν τῆς πόλεως, ϗ ἐπορεύθη Ἰησοῦς τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν μέσῳ τῆς κοιλάδος. 14 ἐγένετο] O ἐγενήθη. ϗ ἐξῆλθεν] A C ὤρθρισε, ϗ ἐξῆλθον οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως. ὁ μετ' αὐτοῦ] A C αὐτοῦ εἰς τὸν καιρὸν κατὰ πρόσωπον τῆς Ἀραβὰ (A ἐνέδρας.) αὐτὸς] O deeſt. ἐστὶν] O ἦν. 15 εἶδε] O ἴδε. Ἰησοῦς] O αὐτός. Ἰσραὴλ] O C πᾶς Ἰσραήλ. A πᾶς ὁ λαός. 16 Καὶ κατεδίωξαν] A C ϗ ἔφυγεν ὁδὸν τῆς ἐρήμου, καὶ ἐνίσχυσε πᾶς ὁ λαὸς τῆς Γαΐ (A deeſt) τοῦ καταδιῶξαι. (A. διῶξαι) ὀπίσω αὐτῶν, ϗ κατεδίωξαν. αὐτῶν] A O deeſt. αὐτοὶ] O deeſt. 17 οὐδεὶς] C οὐδὲ εἷς. Γαΐ] O πόλει Γαΐ. A C Γαΐ, ϗ ἐν Βαιθήλ. καὶ κατεδίωξαν ὀπίσω Ἰσραὴλ] O deſunt. 18 εἰς γὰρ] O ὅτι εἰς. παραδέδωκα] C ἔδωκα. 19 τὸν Γαισὸν] O A ἐν τῷ Γαισῷ. C ponit ante τὴν χεῖρα. ἐν τάχει] O deſunt. ἐξήλθοσαν] O ἐξῆλθον. εἰσήλθοσαν] O εἰσῆλθον. 20 περιβλέψαντες] O περιεβλέψαντο. C περιβλεψάμενοι. κάτοικοι] A κατοικοῦντες. ἐθεώρουν] O ϗ ἴδον] C ϗ ἑώρων. ἐκ τῆς πόλεως] C τῆς πόλεως, & ponit poſt καπνόν. O ἐκ τῆς πόλεως αὐτῶν. φύγωσιν] C φυγεῖν. ὧδε] O A C ὧδε, ϗ ὁ λαὸς ὁ φεύγων εἰς τὴν ἔρημον ἐστράφησαν ἐπὶ τοὺς διώκοντας. 21 τῆς πόλεως] A deſunt. 22 ἐξήλθοσαν] O A C ἐξῆλθον. συνάντησιν] O A C συνάντησιν αὐτῶν. ἀναμέσον] O τοῦ Ἰσραὴλ ἀναμέσον. A ἀναμέσον τοῦ Ἰσραήλ. 24 Καὶ ὡς] O Καὶ ἐγένετο ἐπεί. A C καὶ ἐγένετο ὡς. πάντας] C σύμπαντας. A ἅπαντας. ἐπὶ] A C deeſt. O ϗ ἐπὶ, & pro τῷ ὄρει habet τῇ ὀρεινῇ. οὗ] A οὗς. ἀπ'] O A C ϗ ἔπεσον πάντες ἐν στόματι ῥομφαίας ἀπ'. Sed O ponit poſt τέλος. εἰς] O ἕως εἰς. ῥομφαίας] O ξίφους. 25 ἐγενήθησαν] O ἐγένοντο πάντες. A C ἐγενήθησαν πάντες. πάντας τοὺς κατοικοῦντας] O A πάντες οἱ κατοικοῦντες. 27 Πλὴν τῶν σκύλων] A C καὶ Ἰησοῦς οὐκ ἐπέστρεψεν χεῖρα αὐτοῦ (A deeſt) ἣν ἐξέτεινεν ἐν τῷ Γαισῷ (A τῇ γῇ) ἕως ἀνεθεμάτισεν σύμπαντας (A πάντας) τοὺς κατοικοῦντας Γαΐ. Πλὴν τῶν κτηνῶν, ϗ τῶν σκύλων. O καὶ οὐκ ἐπέστρεψε χεῖρα αὐτοῦ Ἰησοῦς ἐν τῷ Γαισῷ ἕως ἀνεθεμάτισε πάντας τοὺς κατοικοῦντας Γαΐ. Πλὴν τῶν κτηνῶν. πάντα ἃ] O ἐκείνης ὄν. A ἐκείνης πάντα. C ἐκείνης. ἑαυτοῖς] O deeſt. κατὰ πρόσταγμα] A κατὰ τὰ προστάγματα. ὃν τρόπον συνέταξε] O ὃ προσέταξε. κύριος] O deeſt. 28 ἀοίκητον] C ponit poſt αἰῶνα. ἔθηκεν αὐτὴν] C ϗ ἔθηκεν αὐτήν. & ponit ante χῶμα. ἡμέρας ταύτης] O σήμερον ἡμέρας. 29 ἕως] O C ἕως καιροῦ. συνέταξεν] O ἐπέταξεν. καθεῖλοσαν] A O C καθεῖλον. αὐτοῦ] O ponit ante τὸ σῶμα. αὐτὸ] C αὐτόν. βόθρον] O A C βόθρον, πρὸς τὴν πύλην τῆς πόλεως. λίθων] A C λίθον μέγαν. Huic capiti A & C addunt 6 verſus, qui habentur initio capitis ſequentis extra ordinem.

CAP. IX.

1 οἱ βασιλεῖς] A C πάντες οἱ βασιλεῖς. οἱ ἐν] C ἐν. Χαναναῖοι, &c.] A C hoc ordine, ϗ οἱ Ἀμορραῖοι, ϗ οἱ Γεργεσαῖοι, ϗ οἱ Χαναναῖοι, ϗ οἱ Φερεζαῖοι, ϗ οἱ Εὐαῖοι. Ἀμορραῖοι, Γεργεσαῖοι, … Ἰεβουσαῖοι] O deſunt. 2 συνήλθοσαν ἐπὶ] C ϗ συνῆλθον εἰς. O ϗ συνῆλθον ἐπί. ϗ Ἰσραὴλ ἅμα πάντες] O deſunt. 30 Τότε] Hos ſex verſus ſequentes A C addunt fini capitis præcedentis. 31 θεράπων] O δοῦλος. & ver. 33. καθὰ] O καθάπερ. λίθων] A ἐκ λίθων. ὁλοκλήρων] C ὁλόκληρον. ἐπεβλήθη] A C ἐπεβλήθη ἐπ' αὐτούς. ἐκεῖ] O ὁ λαός. θυσίαν σωτηρίου] O θυσίας σωτηρίου εἰρηνικάς. 32 ἐπὶ τῶν λίθων] A ponit poſt δευτερονόμιον. ἐνώπιον] O A C ὃν ἔγραψεν ἐνώπιον. 33 δικασταὶ … γραμματεῖς αὐτῶν] A δικασταὶ αὐτῶν … γραμματεῖς αὐτῶν] C γραμματεῖς αὐτῶν … δικασταί. O pro δικασταὶ habet κριταί. καὶ οἱ] C οἱ. οἳ ἦσαν] C ἦσαν οἱ. ἥμισυ] A ἡμίσεις αὐτῶν] C ἡμίσεις. πλησίον] C ἐπιπλησίον. οἳ ἦσαν ἥμισυ πλησίον ὄρους Γαριζίν. καί. A deſunt. καθότι] A C καθά. λαὸν] O A C λαὸν Ἰσραήλ. 34 ὅλως] O A C deeſt. Ἰησοῦς πάντα] C σύμπαντα. O πάντα. τοῦτο] O deeſt. 35 υἱῶν] O deeſt. τῷ Ἰσραὴλ] O τῷ υἱῷ Ἰσραήλ. 3 Γαβαὼν] A βουνὸν Γαβαών. κύριος] C Ἰησοῦς. 4 ἐποίησαν] A ἐποίησαν. ἐπεσιτίσαντο] A C ἐπεσιτίσαντο. ὤμων] A ὄνων. καὶ poſterius] A deeſt. κατερρωγότας] O διερρωγότας, καί. 5 τῶν ὑποδημάτων] O τὰ ὑποδήματα. καταπεπελματωμένα] O καταπεπελματωμένα. ἐπάνω] O C ἐπ'. ὁ ἄρτος] O A C οἱ ἄρτοι. αὐτῶν τοῦ ἐπισιτισμοῦ] C τοῦ ἐπισιτισμοῦ αὐτῶν. τοῦ ἐπισιτισμοῦ] O ὁ ἐπισιτισμός. ξηρὸς, ϗ εὐρωτιῶν, ϗ βεβρωμένος] A ἐγενήθησαν ξηροὶ, καὶ εὐρωτιῶντες, ϗ βεβρωμένοι. C ξηροὶ ἐγένοντο, ϗ βεβρωμένοι. 6 ἤλθοσαν] O A ἦλθον. εἰς Γάλγαλα] A ἕως Γάλγαλα. Ἰσραὴλ] O υἱῶν Ἰσραήλ. ϗ Ἰσραὴλ] O A C ϗ πρὸς πάντα Ἰσραήλ. εἶπαν uſque ad finem verſus] O εἶπεν Ἰσραὴλ τῷ Χορραίῳ. Χορραῖον] C Εὐαῖον. 7 κατοικεῖς] A κατοικῇς. C σὺ κατοικῇς. σοὶ] A σέ. C ponit poſt διαθῶμαι. 9 εἶπαν] A C εἶπαν πρὸς αὐτούς. ἐν ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ σου] O deſunt. αὐτοῦ] O κυρίου τοῦ θεοῦ σου. ὅσα] A ἅπαντα ὅσα. C πάντα ὅσα. 10 ὅσα] A C πάντα ὅσα. ἐποίησεν] O deeſt. βασιλεῦσι] A C δυσὶ βασιλεῦσι. Ἀμορραίων poſterius] O A C Ἐσεβών. 11 ἀκούσαντες] C deeſt. ἡμῶν ϗ] O deſunt. λάβετε ἑαυτοῖς] O λαβόντες. εἰς τὴν ὁδὸν] O deſunt. πρὸς αὐτοὺς] O deſunt. ζωῆς] O A C ὑμῶν. 12 ἄρτοι] O A C ἄρτοι ὑμῶν. αὐτοὺς] A αὐτοὺς ἀπὸ οἴκου ἡμῶν] O C αὐτοὺς ἀπὸ οἴκων ἡμῶν. νῦν δὲ] C νῦν δὲ ἰδού. 13 τὰ ἱμάτια] O A C ταῦτα τὰ ἱμάτια. ϗ τὰ ὑποδήματα ἡμῶν] C deſunt. O pro ϗ τὰ habet, ϗ ταῦτα τά. πεπαλαίωται] A C πεπαλαίωνται. 14 τοῦ ἐπισιτισμοῦ] A C τοὺς ἐπισιτισμούς. κύριον] C τὸ στόμα κυρίου. 15 Ἰησοῦς πρὸς αὐτοὺς] O C πρὸς αὐτοὺς Ἰησοῦς. διέθετο] O A C διέθετο. διαθήκην] O εἰρήνην. τοῦ διασῶσαι αὐτοὺς] O C deſunt. αὐτοῖς] O deeſt. 16 ἐγένετο] O ἐγενήθη. πρὸς αὐτοὺς] O αὐτοῖς. πρὸς] A deeſt. αὐτῶν εἰσι] C εἰσὶν αὐτῶν. 17 ἦλθον] C ἐξῆλθον. αὐτῶν] A C αὐτῶν τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ. Ἰαρὶν] A Ἰαρείμ. C Ἰαρίμ. 18 ἐμαχέσαντο] O A C ἐπολέμησαν. ἄρχοντες] O A C ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς. διεγόγγυσαν] A διεγόγγυσε. 19 οἱ] C πάντες οἱ. 20 ποιήσομεν] C ποιήσωμεν αὐτοῖς. 21 Ζήσονται] A C Καὶ εἶπαν αὐτοῖς οἱ ἄρχοντες, Ζήσονται. καθάπερ] A ϗ ἐποίησαν πᾶσα ἡ συναγωγὴ, καθάπερ. αὐτοῖς οἱ ἄρχοντες] O οἱ ἄρχοντες οὕτως ἐποίησαν. 22 Ἰησοῦς] O deeſt. αὐτοῖς] O A C αὐτοῖς, λέγων. ἀπὸ σοῦ ἐσμεν] O C ἐσμὲν ἀπὸ σοῦ. 23 οὐδὲ prius] A deeſt. 24 ἀνηγγέλη] A ἀπαγγελία ἀπηγγέλη. O C ὅτι ἀγγελία ἀνηγγέλη. τὴν γῆν ταύτην] C ταύτην τὴν γῆν. ϗ ἐφοβήθημεν uſque ad ὑμῶν] O deſunt. 25 ὑμῖν prius] A ὑμῶν. δοκεῖ ὑμῖν, ποιήσατε ἡμῖν] C δοκεῖ ποιῆσαι ἡμῖν, ποιήσατε. 26 χειρῶν] O A χειρός. 27 διὰ τοῦτο ἐγένοντο οἱ κατοικοῦντες Γαβαὼν ξυλοκόποι, ϗ ὑδροφόροι τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ θεοῦ] C deſunt. ξυλοκόποι] O ξυλοφόροι. τοῦ θυσιαστηρίου] A τῷ θυσιαστηρίῳ. O deſunt, ut & τοῦ θεοῦ. τῆς σήμερον ἡμέρας] C τῆς ἡμέρας τῆς σήμερον. O τῆς ἡμέρας ταύτης. ϗ εἰς τὸν, uſque ad finem verſus] O deſunt. κύριος] O deeſt.

CAP. X.

1 αὐτὴν] O αὐτούς. ἐποίησαν] A C ἐποίησε. O ἐποίησε τῇ. ϗ τὸν βασιλέα] O ϗ τῷ βασιλεῖ. οὕτως uſq; ad αὐτῆς] O deſunt. Ἰσραὴλ] C Ἰσραὴλ, ϗ ἐγένοντο ἐν μέσῳ αὐτῶν. O τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. 2 ϗ ἐφοβήθησαν σφόδρα] O ἐφοβήθη. ἀπ' αὐτῶν] A ἑαυτοῖς. C ἐν αὐτοῖς. ᾔδει] A ᾔδεισαν. πόλις] A ἡ πόλις ἦν. C ἡ πόλις ἡ. ὡσεὶ] A C ὡσεὶ καί. μητροπόλεων] C μητροπόλεων τῶν βασιλέων. ὅτι αὐτὴ μεγάλη ὑπὲρ τὴν Γαΐ. 3 Φιδὼν] A Φεραάν. C Φεράμ. O Φιδώθ. Ἰεφθὰ] A Ἀφιέ. C Ἰαφί. O Σιφά. Δαβὶν] A Δαβρεί. C Δαβίρ. O Δαμείς. 4 ἐκπολεμήσωμεν] O ἐκπολιορκήσωμεν. ηὐτομόλησαν] C ηὐτομόλησεν. ϗ πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ] O deſunt. 5 ἀνέβησαν] O C συνήλθοσαν, ϗ ἀνέβησαν. Ἰεβουσαίων] C Ἀμορραίων. Ὀδολλὰμ] A Ἀγλών. 6 ἐκλύσῃς] O C ἐκλύσεις. ϗ βοήθησον &c.] O ϗ ἐξελοῦ ἡμᾶς, ϗ βοήθησον. συνηγμένοι] O ἐπισυνηγμένοι. οἱ] O οἳ ἦσαν. 7 ὁ λαὸς] C deſunt. 8 παραδέδωκα] C παρέδωκα. ὑπολειφθήσεται] O A C ὑποστήσεται. ἐξ αὐτῶν οὐδεὶς] C οὐδὲ εἷς ἐξ αὐτῶν. O ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. ἐνώπιον ὑμῶν] O κατενώπιον ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας. 9 Καὶ ἐπῆλθεν uſque ad ὅλην] O καὶ παρεγένετο Ἰησοῦς ἄφνω πρὸς αὐτοὺς, ὅλην γάρ. 9 ἐκ] A Ἰησοῦς ἐκ. εἰσεπορεύθη] O ἐπορεύθη. 10 τῶν υἱῶν] A C deſunt. συντρίψει μεγάλῃ] O A C σύντριψιν μεγάλην. ἐν] C ἐκ. Ὡρωνὶν] O A C Βηθωρών. & ver. 11. κατέκοπτον] O κατεδίωξαν. 11 Ἐν δὲ τῷ] C Ἐν τῷ δέ. O Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ. λίθους prius] A λίθους μεγάλους. ἐγένοντο πλείους uſque ad λίθους τῆς] O ἀπέθανον πλείους ἀπὸ τῆς. 12 ὁ θεὸς] O A κύριος ὁ θεός. ὑποχείριον] O deeſt. Ἰσραὴλ prius] C υἱῶν Ἰσραήλ. ἡνίκα συνέτριψεν αὐτοὺς ἐν Γαβαὼν, ϗ συνετρίβησαν ἀπὸ προσώπου υἱῶν Ἰσραὴλ] C deſunt. & in O συνέτριψεν αὐτοὺς ἐν Γαβαὼν, καὶ deſunt, & υἱῶν. στήτω] C ponit poſt Γαβαών. O κατ' ὀφθαλμοὺς παντὸς Ἰσραὴλ, στήτω. Αἰλὼν] O Ἐλὼμ, ἕως ἂν ἐκπολεμήσω τὸν λαὸν τοῦτον. 13 τοὺς ἐχθροὺς] O τὸ ἔθνος τῶν ἐχθρῶν. αὐτῶν] A C αὐτῶν, οὐχὶ τοῦτο γεγραμμένον ἐπὶ βιβλίου τοῦ εὐθοῦς. O αὐτοῦ οὐχὶ

αὐτὸ γέγραπται ἐπὶ βιβλίον τὸ εὑρεθέν. 14 τὸ ἔσχατον] O ὕστερον. ἀνθρώπου] O A C φωνῆς ἀνθρώπου. συνεξεπολέμησε τῷ] C συνεπολέμησεν τῷ. O ἐπολέμει ὑπὲρ τοῦ. Ἰσραὴλ] O A C Ἰσραήλ. Καὶ ἐπέστρεψεν Ἰησοῦς, ϗ πᾶς Ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν παρεμβολὴν εἰς Γάλγαλα. ſed O non habet εἰς τὴν παρεμβολήν. 16 οὗτοι] O τῶν Ἰεβουσαίων. 17 λέγοντες] O λεγόντων. βασιλεῖς] O βασιλεῖς τῶν Ἰεβουσαίων. τῷ ἐν] O deſunt. 18 λίθους] O A C λίθους μεγάλους. τὸ στόμα] A τῷ στόματι. O τοῦ στόματος. ἄνδρας] A C ἐπ' αὐτοὺς ἄνδρας τοῦ. φυλάσσειν] O deeſt. 19 ἑστήκατε καταδιώκοντες] A ἑστήκατε ὧδε, ἀλλὰ καταδιώκετε. C στήκετε καταδιώκοντες. καὶ μὴ ἀφῆτε] A ϗ μὴ φείσησθε αὐτῶν, ϗ μὴ ἀφῆτε αὐτούς. O C ϗ μὴ ἀφῆτε αὐτούς. παρέδωκε] O παραδέδωκε. 20 πᾶς υἱὸς] O A πᾶς. C οἱ υἱοί. οἱ διασωζόμενοι] O οἱ κατάλοιποι οἱ διασωθέντες. εἰς τὰς] C A ἀπ' αὐτῶν, ϗ εἰσῆλθον (Comp. εἰσῆλθον) εἰς τάς. 21 λαὸς] O A λαὸς εἰς τὴν παρεμβολήν. Μακηδὰ] C Μακηδὰ εἰς τὴν παρεμβολήν. ὑγιεῖς] A ὑγιής. οὐδεὶς] C οὐδὲ εἷς, & ponit poſt Ἰσραήλ. τῇ] C οὐδὲ τῇ. 22 τοὺς] C πρός με τούς. τοὺς πέντε βασιλεῖς τούτους] O deſunt. 23 Καὶ ἐξηγάγοσαν uſque ad σπηλαίου] O deſunt. ἐξηγάγοσαν] A C ἐποίησαν οὕτως, ϗ ἐξήγαγον. βασιλεῖς] A C βασιλεῖς τούτους. Ὀδολλὰμ] A Ἀγλών. 24 ἐπεὶ] A deeſt. Ἰσραὴλ] C ἄνδρα Ἰσραὴλ, λέγων αὐτοῖς. αὐτοῖς] A πρὸς αὐτούς. ϗ τοὺς ἐναρχομένους] O ϗ εἶπεν πρὸς τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἀνδρῶν. 25 Ἰησοῦς πρὸς αὐτοὺς] C πρὸς αὐτοὺς Ἰησοῦς. ποιήσει κύριος] O ποιήσετε ἐν. 26 καὶ ἐκρέμασεν] C μετὰ τοῦτο, ϗ ἐθανάτωσεν αὐτοὺς, ϗ ἐπεκρέμασεν. O ϗ μετὰ τὸ θανατωθῆναι αὐτοὺς ἐκρέμασε. 27 πέντε ξύλων] O ξύλου διδύμου. ἐπὶ τῶν ξύλων] O deſunt. ἡλίου δυσμὰς] C δυσμὰς ἡλίου. ἐνετείλατο] A C ϗ ἐνετείλατο. καθεῖλον] C καθεῖλοσαν. εἰς ὃ] O οὗ. κατεφύγοσαν] O A κατέφυγον. λίθους] O A C λίθους μεγάλους. τῆς σήμερον ἡμέρας] C τῆς ἡμέρας τῆς σήμερον. O τῆς σήμερον. 28 ἐλάβοσαν] A ἔλαβεν. C ἔλαβεν Ἰησοῦς. O ἔλαβον. ἐφόνευσαν αὐτὴν] C ἐφόνευσεν αὐτήν. O ἐπάταξαν αὐτὴν ϗ τὸν βασιλέα αὐτῆς. ξίφους] C ξίφους, ϗ τὸν βασιλέα αὐτῆς. πᾶν] O A αὐτὴν ϗ πᾶν. C αὐτοὺς, ϗ πᾶν. ὃ ἦν] O ὅσα ἦν. οὐ κατελείφθη] C οὐκ ἐγκατελείφθη. οὐδεὶς ἐν αὐτῇ] C ἐν αὐτῇ οὐδείς. O αὐτῇ οὐδὲ εἷς. ϗ διαπεφευγὼς] C deſunt. 29 Λεβνὰ] A Λεμνᾶ. Λεβνὰ] C ἐπὶ Λεβνά. A Λεμνᾶ. O ϗ παρενέβαλον εἰς Λεβνά. ἐπολιόρκει Λεβνὰ] O ἐπολιόρκουν αὐτήν. 30 αὐτὴν κύριος εἰς χεῖρας] A C κύριος ϗ αὐτὴν ἐν χειρί. εἰς χεῖρας] O ἐν χειρί. αὐτὴν ἐν] O αὐτοὺς ἐν. ἐν αὐτῇ] C ὃ ἦν ἐν αὐτῇ. ϗ οὐ] A C οὐ. ἐν αὐτῇ] O C A ἐν αὐτῇ οὐδὲ εἷς. ἐποίησαν bis] O A bis, ἐποίησε. O ἐποίησεν Ἰησοῦς. 31 Ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ] O ὁ λαὸς αὐτοῦ. 32 ἔλαβεν] O ἔλαβον. τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ] C τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ. ἐφόνευσαν, &c.] tria hæc verba A C habent in numero ſingulari. ὃν] O ϗ πᾶσαν ψυχὴν τὴν ἐν αὐτῇ, ὅν. Λεβνὰ] O Λεβνὰ ἕως τοῦ μὴ καταλειφθῆναι ἐν αὐτῇ μηδένα. 33 ἀνέβη Ἐλὰμ βασιλεὺς … τῇ Λαχὶς] O ἦλθεν εἰς Λαχεὶς Ἠρὰβ … αὐτῇ. Ἐλὰμ] A Ὀρέμ. βοηθήσων] O C βοηθῆσαι. αὐτῶν] A αὐτῷ. O ἐξ αὐτῶν. σεσωσμένον] O διασεσωσμένον. 34 Ὀδολλὰμ] A Ἀγλών. C Ἐγλών. ϗ περιεκάθισεν αὐτὴν, ϗ ἐξεπολιόρκησεν] O ϗ ἐξεπολιόρκουν. 35 ἐφόνευσεν] C ἐφόνευσαν. O ἐπάταξαν. στόματι ξίφους] quæ ſequuntur hæc verba uſque ad ὃν τρόπον verſus 37, deſunt in Ox. ἐφόνευσε] C ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐφόνευσε. τῇ] C τήν. 36 εἰς Χεβρὼν] C ἀπὸ Ἐγλὼν εἰς Χεβρών. περιεκάθισεν] A C περιεκάθισε. 37 ϗ ἐπάταξεν] A ϗ ἔλαβον αὐτὴν, ϗ ἐπάταξαν. C ϗ κατελάβοντο αὐτὴν, ϗ ἐπάταξαν. ϗ πᾶν τὸ ἐμπνέον] A ϗ πάντα τὰ ἐμπνέοντα. C ϗ τὸν βασιλέα αὐτῆς, ϗ τὰς πάσας κώμας αὐτῆς, ϗ πάντα τὰ ἐμπνέοντα. τὴν Ὀδολλὰμ] O τῇ Ὀδολλάμ, οὕτως ἐποίησε τῇ Χεβρών. ἐξωλόθρευσαν] O ϗ ἐξωλόθρευσεν. τὴν Ὀδολλὰμ] C τῇ Ἐγλών. A τῇ Ἀγλών. ϗ ὅσα ἦν] A ϗ πάντα ὅσα ἦν. C ϗ πᾶν ἔμπνεον ὅσα. 38 εἰς Δαβὶρ] O A μετ' αὐτοῦ εἰς Δαβήρ. C μετ' αὐτοῦ εἰς Δαβηρά. 39 περικαθίσαντες αὐτὴν, ἔλαβον αὐτὴν] C περιεκάθισαν αὐτήν. O παρετάξαντο ἐπ' αὐτὴν, ϗ παρέδωκεν αὐτὴν κύριος εἰς χεῖρας Ἰσραὴλ, ϗ ἔλαβεν αὐτήν. ϗ τὸν βασιλέα αὐτῆς, ϗ τὰς κώμας αὐτῆς] O ϗ τὰς χεῖρας αὐτῆς, ϗ τὸν βασιλέα αὐτῆς. ϗ τὰς] A C ϗ τὰς πάσας. ἐπάταξεν] C ἐπάταξαν. αὐτὴν] O αὐτούς. αὐτῇ] A C deeſt. O ἐν αὐτῇ, & ponit poſt ἀνασεσωσμένον. διασεσωσμένον] O ἀνασεσωσμένον. καὶ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς prius] O C deeſt. αὐτῆς poſterius] A C καθάπερ ἐποίησε (Comp. σεν) τῇ Λεμνᾶ, (Comp. Λεβνᾶ) ϗ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς. 40 ϗ τὴν Ναγὲβ] O ϗ τὸν νότον. & ponit poſt νότον. τοὺς βασιλεῖς] C τοὺς πάντας βασιλεῖς. αὐτῆς] O αὐτῶν, καί. κατέλιπον] O κατέλιπεν ἐξ. ζωῆς] O ϗ ζῶν. αὐτῶν] A C ἐν αὐτῇ. σεσωσμένον] A διασεσωσμένον. ἐξωλόθρευσεν] A ἐξ αὐτῆς ἐξωλόθρευσαν. C ἐξωλόθρευσε. O ἐξωλόθρευσεν, ϗ ἀνεθεμάτισεν. 41 Ἀπὸ] A C Καὶ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς Ἰησοῦς ἀπό. O Καὶ ἐπάταξεν Ἰησοῦς ἀπό. πᾶσαν τὴν] A πᾶσαν γῆν. O C ϗ πᾶσαν τὴν γῆν. Γοσὸμ] O Γομόζ. 42 Καὶ] O deeſt. αὐτῶν] A C τούτους. αὐτῶν ἐπάταξεν] A ἔλαβεν. O C αὐτῶν ἔλαβεν. ὅτι] O ὁ γάρ. Ἰσραὴλ prius] O deeſt. Ἰσραὴλ] Comp. addit ver. 43. Ἰσραήλ. Καὶ ἐπέστρεψεν Ἰησοῦς εἰς Γάλγαλα.

CAP. XI.

1 Ὡς δὲ] O Ἐγένετο δὲ ὡς. Ἰαβὶς] O A Ἰαβείν. C Ἰαβίν. Μαρὼν] A Μαδών. C Μαδάμ. Συμοὼν] A Σεμερών. C Σεμερών. O Σωμόρων. Ἀζὶφ] A Ἀχσάφ. O Χασάφ. ἀπέναντι] O ϗ πρὸς τοὺς ἀπὸ βορρᾶ ἀπέναντι. εἰς τὸ πεδίον. ϗ] O ἐν τῇ πεδινῇ. 2 Ἀραβὰ] A Ῥαβάθ. ϗ εἰς τὸ] C καὶ τό. Φεναεδδὼρ] A Ναφεδδώρ. C Ναφεθδώρ. Ἀμορραίοις ad finem verſus] O Χορραίοις, ϗ Ἀμορραίοις, ϗ Εὐαίοις, ϗ Ἰεβουσαίοις, ϗ Φερεζαίοις τοῖς ἐν τῷ ὄρει, ϗ Χετταίοις τοῖς ὑπὸ τὴν ἔρημον εἰς τὴν γῆν Βοσσάν. 3 Μασσῦμα] A C Μασσηφά. 4 αὐτοὶ] O αἱ παρεμβολαὶ αὐτῶν. ὥσπερ] C λαὸς πολὺς ὥσπερ. ἄμμος] A C ἄμμος ἡ ἐπὶ (A παρὰ) τὸ χεῖλος. συνῆλθον] O A C συνέβησαν. αὐτοὶ] O A C οὗτοι. παρεγένοντο] A C παρεγένοντο, ϗ παρενέβαλον. ϗ παρενέβαλον] C deſunt. Μαρὼν] A Μερρών. C Μερώμ. τὸν] C τῷ. O πρός. 6 ταύτην τὴν ὥραν] O C τὴν ὥραν ταύτην. τετροπωμένους αὐτοὺς] A τετρωμένους αὐτούς. C πάντας αὐτοὺς τετρωμένους. O αὐτοὺς τετροπωμένους. τοῦ Ἰσραὴλ] C υἱῶν Ἰσραήλ. ἐν] O C deeſt. 7 ἐπ'] C μετ' αὐτοῦ ἐπ'. Μαρὼν] C Μερώμ. A Μερρών. ἐπέπεσαν] A ἔπεσον. O ἐπέπεσεν. ἐπ' αὐτοὺς] C αὐτοῖς. 8 ϗ κόπτοντες] O ϗ ἐπάταξεν αὐτοὺς, ϗ κόπτοντες. ἕως] A C αὐτοὺς ἕως. Μασερὼν] A Μασρεφὼθ Μαείμ. C Μασερεφὼθ Μαΐμ. O Μασερεμὼθ ἀπὸ θαλάσσης. Μασσὼχ] A Μασσηφά. C Μασσηφά. O Μασφάν, & πεδίων. κατέκοψαν] A κατέκοψεν. O ἔκοψαν. αὐτῶν] O ἐξ αὐτῶν. διασεσωσμένοι] A διασεσωσμένον ϗ διαπεφευγότα. O σεσωσμένους ϗ διαπεφευγότας. 9 ὃν τρόπον] O C καθότι. ἐνετείλατο] O εἶπεν. ἐνέπρησε] O ἐνεπύρισε ſæpius. πυρὶ] C ἐν πυρί. 10 ἐπεστράφη] A ἐπέστρεψεν. C ἀπέστρεψεν. O ἀπεστράφη. Ἰησοῦς] O Ἰησοῦς, ϗ πᾶς Ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ. αὐτῆς] C αὐτῆς ἀπέκτεινεν ἐν ῥομφαίᾳ. 11 ἀπέκτειναν] A C ἀπέκτεινε. πᾶν ἐμπνέον] O πάντα τὰ ἐμπνέοντα. ξίφει] A C στόματι ξίφους. O φόνῳ μαχαίρας. ἐξωλόθρευσαν πάντας] O ἀνεθεμάτισεν αὐτήν. ϗ οὐ κατελείφθη ἐν αὐτῇ ἐμπνέον. O deſunt. ἐξωλόθρευσαν] C ἐξωλόθρευσεν. ἐμπνέον] A πᾶν ἐμπνέον. 12 βασιλειῶν] O C βασιλειῶν τούτων. ϗ τοὺς] C ϗ πάντας τούς. αὐτῶν] O αὐτοὺς, & ponit ante βασιλεῖς. ἐξωλόθρευσαν αὐτοὺς] O A ἐξωλόθρευσεν αὐτούς. C ἐξωλόθρευσεν αὐτόν. 13 Ἀλλὰ] O Πλήν. οὐκ] C αὐτῶν οὐκ. O ϗ ἑστώσας ἐπὶ τῶν θινῶν αὐτῶν οὐκ. ἐνέπρησεν Ἰσραὴλ] A αὐτῶν ἐνέπρησεν Ἰησοῦς. C ἐνέπρησεν αὐτῶν Ἰησοῦς. 14 αὐτῶν] A C αὐτῶν ϗ τὰ κτήνη. ἐπρονόμευσαν] O A προενόμευσαν. ἐξωλόθρευσαν] C ἐξωλόθρευσεν. O ἐξωλόθρευσεν Ἰησοῦς ἀναιρῶν. ἕως] C καί. ἀπώλεσεν] A ἀπώλεσε. κατέλιπον] O κατέλειπεν. ἐξ] C deeſt. οὐδὲν ἐμπνέον] O οὐδένα ἐμπνέοντα. 15 ϗ Μωϋσῆς ὡσαύτως ἐνετείλατο] A ϗ καθὼς ἐνετείλατο Μωϋσῆς. C ὡσαύτως ἐνετείλατο Μωϋσῆς. ϗ οὕτως] A οὕτως. οὐδὲν] O οὐδὲ ἓν ῥῆμα. αὐτῷ Μωϋσῆς] A κύριος τῷ Μωϋσῇ. 16 γῆν prius] C γῆν ταύτην. τὴν ὀρεινὴν] O τῆς ὀρεινῆς. ϗ πᾶσαν τὴν γῆν Γοσὸμ] O καὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐν τῷ νότῳ, ϗ τὴν γῆν Γόζων, ϗ πᾶσαν τὴν γῆν Γετζοάν. ταπεινὰ] O πεδινά. ὄρει] O ὄρει, ϗ τῆς κοιλάδος αὐτοῦ. δυσμαῖς] A δυσμάς. ἀπὸ ὄρους] A deſunt. Χελχὰ] A Ἀλάκ. C Ἀλλάκ. 17 Σηεὶρ] A C Σηείρ. Βαλαγὰδ] A Βαλγάδ. O C Βαλγάδ. τὰ πεδία] A C τὸ πεδίον. O τὰ πεδινά. ἀνεῖλεν] A C ἀνεῖλεν αὐτούς. ϗ ἀπέκτεινε] C ϗ ἀπέκτεινεν αὐτούς. O αὐτούς. 18 Καὶ ἡμέρας πλείους] O ἡμέραις δὲ πολλαῖς. πρὸς] C πρὸς πάντας. 19 ἦν] O ἐγένετο. ἦν οὐκ ἔλαβεν Ἰσραὴλ] O ἥτις οὐκ εἰρήνευσε υἱοῖς Ἰσραὴλ, πλὴν ὁ Εὐαῖος ὁ κατοικῶν ἐν Γαβαὼν, καὶ οὐκ ἦν πόλις ἥτις οὐ παρεδόθη τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. ἣν οὐκ ἔλαβεν] A C ἥτις (Comp. ἣν) οὐ παρέδωκε τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. C Ἰσραὴλ πλὴν ὁ Εὐαῖος ὁ κατοικῶν ἐν Γαβαών. πάντα] A C πάντας. O πάσας. ἐλάβοσαν] A C ἔλαβεν. O ἔλαβον. 20 διὰ] O παρά. αὐτῶν τὴν καρδίαν] O C τὴν καρδίαν αὐτῶν. ἐξολοθρευθῶσιν] O A ἐξολοθρεύσωσιν αὐτούς. ὅπως] O ϗ ὅπως. ἵνα ἐξολοθρευθῶσιν] A ἵνα ἐξολοθρεύσωσι. O deſunt. 21 Ἀναβὼθ] A C Ἀνώβ. O Ἐνάκ. γένους Ἰσραὴλ … ὄρους Ἰούδα] A ὄρους Ἰσραὴλ … ὄρους Ἰούδα. O C ὄρους Ἰούδα … ὄρους Ἰσραήλ. 22 τῶν Ἐνακὶμ] O υἱῶν Ἐνακίμ. ἀπὸ τῶν] O ἐν γῇ. ἀλλὰ] O deeſt. Ἀσελδὼ] O A Ἀσιδώθ. C Ἀσεδώθ. κατελείφθη] O A κατελείφθησαν. 23 καθότι uſq; ad Μωϋσῆ] O καθὼς ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωϋσῆν. αὐτοῦ] O αὐτήν. Ἰσραὴλ] O τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. μερισμῷ] A C μερισμῷ αὐτῶν. Huic capiti Ald. adjungit caput ſequens.

CAP. XII.

1 ἀνεῖλον οἱ υἱοὶ] O A ἀνεῖλε Μωϋσῆς, ϗ οἱ υἱοί. ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν] C ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου. γῆν] O C deeſt. 2 Ἀρνῶν] A C Ἀροήρ. ἐν τῇ] C ἐπὶ τοῦ χείλους ἐν τῇ. φάραγγι] O A C φάραγγι Ἀρνών. μέρος] O μέσον. Γαλαὰδ] O Γαλαὰδ, ϗ τοῦ χειμάρρου. Ἰαβὸκ] C Ἰαβὸκ τοῦ χειμάρρου. ὅρια] O ὅριον. 3 θάλασσαν] O C θαλάσσης. ὁδὸν] C εἰς ὁδόν. Ἀσιμὼθ] C Βηθσιμώθ. O Ἐκθαμά. Θαιμὰν] O Θαιμὰν ϗ ἀπὸ νότου. ἀπὸ] A C ϗ ἀπό. Φασγὰ] O τὴν κατὰ Φασγά. 4 Ὢγ βασιλεὺς Βασὰν] O C ὅρια Ὢγ βασιλέως Βασὰν, ὅς. Sed O pro ὅρια habet ὅριον. ὑπελείφθη] O κατελείφθη. γιγάντων] O Ῥαφάν. Σεκχαὶ] O A Σελχά. C Σελχάς. πᾶσαν τὴν γῆν Βασὰν] O πάσης τῆς καταβάσεως. 5 Γεργεσὶ] A C Γεσουρί. Μαχὶ] A Μαχαθί. C Μαχατί. O Μαχαθὶ, ϗ τῆς Ναχί. τὸ ἥμισυ] O τοῦ ἡμίσους. ὁρίων] C ἕως ὁρίων. O ὁρίου. 6 Μωϋσῆς] O Τότε Μωϋσῆς. Μωϋσῆς poſterius] A C ὁ παῖς κυρίου. παρὰ θάλασσαν Βαλγαὰδ] O ϗ τῆς Ναχὶ, ϗ τοῦ ἡμίσους Γαλαὰδ, παρὰ θαλάσσης ἀπὸ Βαλγαάδ. 7 Χελχὰ] A Ἀλόκ. C Ἀλόχ. O Χελέχ. Σηεὶρ] A C Σηείρ. O Σεείρ. κληρονομεῖν] A C κληρονομίαν. κλῆρον] O κληρονομίαν. Ἀσηδὼθ, ϗ] O Ἀδώθ. Ναγὲβ] O νότῳ, ϗ Ναγέβ. τοῦ Χετταῖον] O ἐν τῷ πεδίῳ τῶν Χετταίων, & cætera quæ ſequuntur in hoc verſu, ponit in Genitivo plurali. τοῦ Ἰεβουσαῖον] O τῶν Ἰεβουσαίων, ϗ τῶν Γεργεσαίων. 9 Ἰεριχὼ] C Ἰεριχὼ ἕνα quod verbum addit per totum hoc caput. 12 Αἰλὰμ] A C Ἐγλώμ. O Ἀδολλάμ. Γαζὲρ] O Γεσήρ. Ἑρμὰθ] A C Ἑρμά. O Ἑρμάν. 14 Ἀδὲρ] C Ἀρέδ. O Ἀράδ. Deinde A C hoc modo & ordine. 15 Βασιλέα Λέβνα, βασιλέα Ὀδολλάμ. 16 Βασιλέα Μακηδὰ, βασιλέα Βαιθήλ. 17 Βασιλέα Ἀπφοῦ (Comp. Ταπφοῦ.) βασιλέα Ὀφὲρ (Comp. Ἐφέρ.) 18 Βασιλέα Ἀφὲκ, βασιλέα Χεσαρὼμ (Comp. Λεσαρών.) 19 Βασιλέα Σαμβρὼν (Comp. Μαδών.) βασιλέα Φοῦα (Comp. Ἀσώρ.) 20 Βασιλέα Μαρρὼν (Comp. Ἀμαρών.) βασιλέα Ἀχσάφ. 21 Βασιλέα Θαλὰχ, βασιλέα Μαγεδδὼ (Comp. Μαγεδδών.) 22 Βασιλέα Κεδὲς, βασιλέα Ἰεκονὰμ τοῦ Χερμὲλ (Comp. Χερμέλ.) 23 Βασιλέα Ἀδὼρ τοῦ Ναφεδδὼρ, βασιλέα Γωεὶμ τῆς Γηγέλ. 24 Βασιλέα Θερσά. πᾶσαι] O οἱ. εἰκοσιεννέα] A C τριάκοντα, ϗ εἷς. O θ', ϗ κ'. Verſus 17, & quæ ſequuntur ad finem capitis, hoc modo habentur in Ox. Βασιλέα Ταφοῦς, βασιλέα Ὀφερά. Βασιλέα Μαρὼν, βασιλέα *σώρ. Βασιλέα Σομόρων, βασιλέα Ταάχ. Βασιλέα Ζίφ, βασιλέα Κάδης. Βασιλέα Φεγγησαρὰβ, βασιλέα Μαγεδδών. Βασιλέα Κομμὰν τοῦ Χερμὲλ, βασιλέα Δὼρ τῆς Φενναεδδών. Βασιλέα Γονὶμ τῆς Γανάν, ϗ βασιλέα Θερσά.

CAP. XIII.

1 σὺ] O ἰδού. προβέβηκας] C γεγήρακας προβεβηκώς. O γεγήρακας. τῶν ἡμερῶν] O deſunt. πολλὴ] O C πολλὴ σφόδρα. εἰς κληρονομίαν] O ἀλλὰ δίαδος αὐτὴν φυλαῖς τοῦ Ἰσραὴλ εἰς κληρονομίαν, ὃν τρόπον ἐνετειλάμην σοι. 2 ὅρια] C πάντα ὅρια. ὁ Γεσιρὶ] C ϗ πᾶς ὁ Γεσουρί. O ὁ Γεργεσί. 3 εὐωνύμων] A εὐωνύμου. Εὐαίῳ] O Ἀυίν. 4 ἐναντίον] A ἐναντίον ἀπό. O C ἀπό. 5 Γαλιὰθ] A Γαιβλί. C Γαβαΐ. O Γαλαὰδ, & γῆν deeſt. ϗ] C κατὰ ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου] O deſunt. Γαλγὰλ] C Βαλγάδ. O Γαλβάθ. 6 Μασερὲθ Μεμφωμαὶμ] A Μασρεφωθμαΐμ. C Μασερεφὼθ μαΐμ. O Μασεφωθεμμαΐμ πᾶσαν τὴν γῆν Μισὼν, ἕως Δεβὼν, καὶ αὐτοὺς ἐξολοθρεύσω] C ἐξολοθρεύσω αὐτούς. σοι] O A C ponunt poſt ἐνετειλάμην. 7 μερίσον] O διαμέρισον. τὴν γῆν ταύτην] O αὐτήν. 8 Ἀπὸ τοῦ uſque ad Μανασσῆ incluſive] In Comp. deſunt. τῇ δὲ] O τῇ δὲ δυσί. τῷ Ῥουβὴν] A C τοῖς μετ' αὐτοῦ τῷ Ῥουβήν. ἔδωκεν] A ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς. C ἐλάβοσαν κληρονομίαν αὐτῶν, ἣν ἔδωκεν αὐτοῖς. O ϗ τῷ ἡμίσει φυλῆς Μανασσῆ ἔδωκε. ἣν δέδωκεν αὐτῷ Μωϋσῆς ὁ παῖς κυρίου] O deſunt. αὐτῷ] A C αὐτοῖς. 9 Μαιδαβὰν] C Μεδαβὰ ἕως Διβάν. O Μαιδεβὰ & ἀπὸ deeſt. 10 Πάσας] O C Καὶ πάσας. 11 Γαλααδίτιδα] O A C Γαλααδίτιν. Γεσεὶ] O Γεργεσί. τοῦ] O C τοῦ. ἕως] O ὅθεν ἕως. Ἀχὰ] O A Ἐλχά. C Σελχά. 12 Πᾶσαν] O Καὶ πᾶσαν. τῶν] A αὐτοὺς ἀπὸ τῶν] C ἀπὸ τοῦ λειμματος τῶν. γιγάντων] O Ῥαφαΐμ. αὐτὸν] O αὐτήν. ἐξωλόθρευσε] C ἐξωλόθρευσεν αὐτήν. 13 ϗ τῆς

Χαναναίου] C desunt. ϗ ὁ Μαχαθὶ] O desunt. ἐν τοῖς υἱοῖς] O ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν. σήμερον ἡμέρας] O A ἡμέρας ταύτης. 14 τῆς φυλῆς] A C τῇ φυλῇ. ἐδόθη κληρονομία] C ἔδωκε κληρονομίαν. O ἐδόθη αὐτοῖς κλῆρος. Ἰσραὴλ] O αὐτῶν. αὐτοῦ] A αὐτῆς. καθὰ ... αὐτοῖς κύριος] O καθότι ... αὐτοῖς. ϗ αὕτη ἡ usq; ad finem versus] In Comp. desunt. 15 φυλῇ] A φυλῇ υἱῶν. 16 Ἀρνῶν posterius] C deest. Μισὼρ] C Μισὼρ ϗ Μεδαβά. O γῆν Μισώρ. 17 ϗ πάσας usque Δαιβὼν] O desunt. πόλεις] C πόλεις αὐτῶν. Δαιβὼν] A Δαιβώρ. Βαιμὼν] A C Βαμώθ. O Μάθ. οἴκου Μεελβὼθ] A οἴκους Βεελμών. O C οἴκους Βεελμών. 18 Βασὰν, ϗ Βακεδμὼθ] A Ἰασσά, ϗ Κεδημώθ. C Ἰεσσὰν, ϗ Καδημώθ. O Ἰασσά, ϗ Καιδμών. Μαιφαὰδ] A Μηφαάθ. C Μαιφάθ. O Μασφάθ. 19 Σερεδὰ] A Σάρθ. C Σαφάθ. Σιὼν] O A C Σιώρ. Ἐνὰβ] A Αἰνάκ. C Αἰμάκ. O Ἐνέκ. 20 Βαιθθασιμὼθ] A C Βηθσιμώθ. O Βεθασιβών. 21 Ἀμορραίων] C Ἀμορραίων, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν Ἐσεβών. Ῥοβὸκ] A C Ῥοκόμ. O Ῥωκόμ. Σὺρ ... Οὐρ] O Οὐρ ... Σύρ. Ῥοβὲ] A Ῥεβέκ. C Ῥοβά. O Ῥωβόκ. ἄρχοντα, ἔναρα] A C ἄρχοντας. O ἄρχοντας παρὰ τόν. ϗ] A C deest. Σιὼν] O A C τὴν γῆν. 22 τὸν τοῦ] O υἱόν. ἀπέκτειναν] A ἀπέκτεινεν ἐν ῥομφαίᾳ. C ἀπέκτειναν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν ῥομφαίᾳ. ῥοπῇ] O προνομῇ. ῥοπῇ] A C τροπῇ. 23 Ῥουβὴν] O C υἱῶν Ῥουβήν. ὅριον] O ὅριον αὐτῶν. αὐτῶν medium] O A C deest. 24 αὐτῶν] O αὐτῶν κληρονομίαν. 25 τὰ ὅρια αὐτῶν] O A C αὐτῶν τὰ ὅρια. πᾶσαι πόλεις] C πᾶσαι πόλις. Ἀραβὰ] A C Ἀροήρ. O Ἀρήθ. Ἀραὸδ] A Ῥαββάθ. C Ῥαββά. O Ἀραβά. 26 ἀπὸ] O deest. Ἀραβὼθ] A Ῥαμώθ. C Ῥαμέθ. Μασσηφά, ϗ] A Μασφὲ καί. C Μασφά. Μαὰν] A Μαναΐμ. C Μααναΐμ. O Μεέγ. Δαιβὼν] A Δαβείρ. C Δεβίρ. 27 Ἐναδὼμ] A Ἐνσμέκ. C Ἐννεμέκ. O Ἐναμέκ. Ὀθαργαὶ] A C Βηθαρέμ. O Ὀλιθαργά. Βαινθαναβρὰ] O A Βηθναμρά. C Βηθαναμρά. ϗ ὁ] A C ὁ. ὁριεῖ] A μεριεῖ. 28 ϗ κατὰ πόλεις] O αἱ πόλεις, ϗ ἐπαύλεις. πόλεις αὐτῶν] A C πόλεις αὐτῶν ϗ αἱ (in Comp. αἱ deest) ἐπαύλεις αὐτῶν. κατὰ δήμους αὐτῶν αὐχένα ad finem versus] In A C O desunt. 29 Μανασσῆ] O C Μανασσῆ ϗ ἐγενήθη τοῖς ἡμίσεσι φυλῆς υἱῶν Μανασσῆ. Sed O habet τῷ ἡμίσει, & υἱῶν deest. 30 Καὶ ἐγένετο τὰ ὅρια αὐτῶν] O desunt. Μαὰν] A C Μαναΐμ. O Μανιχάδης ἕως ἐν Ἀμβεαν. βασιλέως τῆς Βασὰν] O desunt. πάσας τὰς κώμας] O πᾶσαι αἱ κῶμαι. ἐν τῇ] C ἐν γῇ. 31 ϗ ἐν Ἐδραῒν] C ἐν Ἐδραΐ. O Ἐδραΐν. Βασανίτιδι] A Βασανίτιδι, ϗ ἐδόθησαν. O Βασάν. υἱοῖς Μανασσῆ] O A C υἱοῦ Μανασσῆ. ϗ τοῖς ἡμίσεσιν usq; ad Μανασσῆ] O desunt. υἱοῖς ... υἱοῖς] A ... υἱοῖς. C υἱῶν ... υἱοῦ. 32 Οὗτοι] A Οὗτοί εἰσιν. πέραν τοῦ Ἰορδάνου] C desunt. ἐν Ἀραβὼθ Μωὰβ ἐν τῷ πέραν τοῦ Ἰορδάνου τοῦ] O desunt. ἐν τῷ πέραν τοῦ Ἰορδάνου τοῦ] A desunt. O & Comp. huic versui addunt etiam versum 33 nostræ. Καὶ τῇ φυλῇ Λευὶ οὐκ ἔδωκεν Μωϋσῆς κληρονομίαν, κύριος ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, αὐτὸς κληρονομία αὐτῶν, ὃν τρόπον ἐλάλησεν αὐτοῖς. Sed O pro ὃν τρόπον habet καθώς.

CAP. XIV.

1 οἱ κατακληρονομήσαντες] O ἦσαν κληρονομία. Ἐλεάζαρ ὁ ἱερεὺς] O ponit post Ναυῆ. φυλῶν] A φυλῆς. O deest. 2 ἐκληρονόμησαν] A ἐκληρονομήθησαν. ἐν χειρὶ Ἰησοῦ] O Μωσῆ. Ἰησοῦ] C Μωϋσῆ. φυλῆς] A φυλῆς Μανασσῆ. ἀπὸ τοῦ] C ἔδωκεν γὰρ Μωϋσῆς κληρονομίαν ταῖς δύο φυλαῖς, ϗ τῇ ἡμίσει φυλῆς ἀπὸ τοῦ. 3 κλῆρον ἐν αὐτοῖς] O αὐτοῖς κλῆρον. Μανασσῆ] A ϗ Μανασσῆ. ἐν τῇ γῇ] C ponit post Λευίταις. 4 πόλεις] O πόλεις πέραν τοῦ Ἰορδάνου. ἀφωρισμένα] C περιάστεια. αὐτῶν] A αὐταῖς. O αὐτοῖς. κτήνεσι] O A C κτήνεσιν αὐτῶν, & O habet ϗ ante τοῖς. ϗ τὰ κτήνη αὐτῶν] O A desunt. 5 ἐποίησαν] O ἐποίησεν Ἰησοῦς, καί. ἐμέρισαν] O A C ἐμερίσαντο. 6 προσῆλθον] O προσῆλθον. πρὸς Ἰησοῦν] O τῷ Ἰησοῖ. Γαλγὰλ] O A C Γαλγάλοις. 7 γὰρ] O deest. παῖς τοῦ θεοῦ] A δοῦλος κυρίου. O desunt. ἀπεκρίθην] A C ἀπεκρίθης. αὐτοῦ] A αὐτῶν. 8 οἱ] O C οἱ δέ. ἀναβάντες] A συναναβάντες. μετέστησαν] A ϗ μετέστησαν. καρδίαν] A C διάνοιαν. προσετέθην] O προσετέθην. 9 ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ] C τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. ἡ γῆ] C ὅτι ἡ γῆ. ἣν] A ἧς. ἐπέβης] C ἐπέβης ἐν αὐτῇ. εἰς τὸν αἰῶνα] O desunt. προσετέθης] C προσετέθην. ἡμῶν] A C μου. O σοῦ. 10 νῦν] C νῦν ἰδού. ἐγὼ] A C ἐγώ εἰμι. 11 Ἔτι] O deest. ὡσεὶ] O ὡς. εἰς τὸν πόλεμον] C ponit ante ἐξελθεῖν. 12 ὅτι σὺ ad ἐκείνῃ] O desunt. ὀχυραὶ ϗ μεγάλαι] C μεγάλαι ϗ ὀχυραί. O non habet καί. μοι] O deest. 13 ϗ ἔδωκε] O ϗ εἶπε πρὸς αὐτὸν κλῆρος, ϗ ἔδωκεν Ἰησοῦς. υἱῷ Κενὲζ] C desunt. A τοῦ Χενεζαίου. O τῷ Κενεζαίῳ. 14 διὰ τοῦτο usque ad κλήρῳ] O desunt. ἡμέρας ταύτης] O C σήμερον ἡμέρας. τοῦ] O A C τό. 15 ἦν] A C deest. Ἀργὸβ] A Ἀρβό. C Ἀρβαί. O Ἀρβόκ. αὕτη] O ϗ τῶν ἐν αὐτῇ. τοῦ πολέμου] O πολεμουμένη.

CAP. XV.

1 ἐγένετο] O ἐγενήθη. Ἰούδα] O C υἱῶν Ἰούδα. ἕως Κάδης πρὸς λίβα] A πρὸς λίβα ἕως Κάδης πρὸς νότον. C πρὸς λίβα ἕως Κάδης. O pro ἕως habet ἐκ. 2 λίβα] A νότον. 3 ἐκπορεύεται] C ἐκπορεύεται. Σεννὰ] O ἕως Ἐνάκ. ἀπὸ λιβὸς] A ἀπὸ νότου ἐπὶ λιβός. ἐπὶ] O deest. Σάραδα] A C Ἀδδαρά. ἐκπορεύεται] O A C ἐκπορεύεται. Ἀσωρὼν] O Ἀρνών. 4 ἐκπορεύεται] A C πορεύεται. O προπορεύεται. Σελμωνὰν] A C Ἀσεμωνά. O Ἀσελμωνά. φάραγγος] C χειμάρρου. αὐτοῦ] C ponit post διέξοδος. τοῦτο] A ταῦτα. 5 τὰ ὅρια] O desunt. ἕως] O C ἕως μέρους. 6 ἀπὸ βορρᾶ] A C ἐπὶ βορρᾶν. O ἐπὶ βορρᾶ, & ϗ non habet. ἐπὶ] O ponit ante τὰ ὅρια. Βαιθαγλαὰμ] O Ἀβγαά. ἀπὸ βορρᾶ] O ἐπὶ βορρᾶν, καί. Βαιθάραβα] A Βαιθαραβά. C Θαραβά. Βαιὼν] A Βαιάρ. 7 τὸ τέταρτον] A Δαιβηρά. C τὸ Δαβηρά. καταβαίνει] C κατὰ βορρᾶν καταβαίνει. O κατὰ βορρᾶν, & ϗ non habet. λίβα τῇ] A νότον. διεκβάλλει] C διεκβάλλει τὸ ὅριον. 8 Ἐννὸμ] C υἱοῦ Ἐννόμ. O Ἐνάν. τοῦ Ἰεβοὺς] O ἕως. θαλάσσης] A C θαλάσσῃ. βορρᾶ] A C βορρᾶν. 9 ἀπὸ] A ἐπί. Ναφθὼ] O Νεφθών. διεκβάλλει] C διεκβάλλει. εἰς τὸ ὄρος] A ὄρους. C ἐπὶ κώμας ὄρους. ἄξει] A εἰσάξει. O ἥξει. Βαὰλ] O Βααλάθ. sed versu sequenti Βααλάδ. 10 Ἀσὰρ ἐπὶ] A C Σηείρ, ϗ παρελεύσεται ἐπί. O Ζαρεθαὴρ ἐπί. ἀπὸ βορρᾶ] A ἐπὶ βορρᾶν. λίβα] A νότον. 11 διεκβάλλει] C διεκβάλλει. διεκβαλεῖ] A διεκβάλλει. Σοκχὼθ] A C Σακχαρωνά. ὅρια ἐπὶ λίβα] A C ὄρος γῆς Βααλά (Comp. Βααλών.) O ὅρια ἐπὶ Βαάλ. διεκβαλεῖ] A διεκβάλλει. Λεβνὰ] A Ἰαβνήλ. C Ἰαμνήλ. O Λαβανά. ἀπὸ] O τὰ ὅρια. 13 υἱῷ] O τῷ τοῦ. Ἀρβὸκ] A Ἀρβέ. C Ἀρβαί. τοῦ θεοῦ] O κυρίου σαβαώθ. μητρόπολιν] A πατρός. 14 Σουσὶ] A Σησαΐον. Θολαμὶ ... Ἀχιμὰ] A Ἀχιμὰ ... Θολμαΐ. C Ἀχιμὰν ... Θολμαΐ γεννήματα τοῦ Ἐνάκ. O pro Ἀχιμὰ habet Σισμῆ. 15 Χαλὲβ] O deest. τὸ δὲ] O ϗ τό. ἦν] O C deest. τὸ πρότερον] A ponit post γραμμάτων. 16 λάβῃ] O πατάξῃ. ϗ ἐκκόψῃ] O A C desunt. κυριεύσῃ] A κατακυριεύσει. O προκαταλάβηται αὐτήν.

δώσω] A ϗ δώσω. Ἀσχὰν] C Ἀχσάν. O Ἀχσά. εἰς] O deest. 17 αὐτοῦ] O ἑαυτῷ. ἀδελφοῦ] A C ἀδελφός. Χαλὲβ] O A C Χαλὲβ ὁ νεώτερος. γυναῖκα] A αὐτῷ εἰς γυναῖκα. C αὐτῷ γυναῖκα. 18 ἐγένετο] O ἐγενήθη. συνεβουλεύσατο αὐτῷ λέγουσα] O συνεβούλευσεν αὐτὴν λέγων. αἰτήσομαι ... μου] O αἴτησον ... σοῦ. ἐβόησεν] O ἀνεβόησεν. ἐκ τοῦ] O A ἀπὸ τοῦ. C ἀπὸ τῆς. ὄνου] O ὑποζυγίου. αὐτῇ] C deest. σοὶ] O deest. 19 Ναγὲβ] O A νότου. δέδωκας] O ἐκδέδωκας. Βοθθανὶς] A C Γολαθμαΐμ. O Γολάθ. αὐτῇ] A C αὐτῇ Χαλέβ. Γοναιθλὰν ... Γοναιθλὰν] A C Γωλαθμαΐμ ... Γωλάθ. O Γολὰθ ... Γολάθ. 20 Ἰούδα] C Ἰούδα κατὰ δήμους αὐτῶν. O deest υἱῶν ante Ἰούδα. 21 αὐτῶν usq; ad Ἰούδα] O φυλῆς υἱῶν Ἰούδα αὐτῶν, πόλεις πρώτη. πρὸς τῇ φυλῇ] A πόλεις πρώτη φυλῆς. Ἐδὼμ] O υἱῶν Ἐδώμ. ϗ Βαισελεὴλ] A C Καβσεήλ. Et deinde ad finem versus 25 hoc modo, ϗ Ἐδὲρ (A Ἐδραΐ) ϗ Ἰαγούρ. O Βεσὴρ & Ἀρὰδ & Ἀγώρ. 22 Καὶ Κινά, ϗ Διμωνά, ϗ Ἀδαδά. 23 24 Καὶ Κέδες, ϗ Ἀσώρ, καὶ Ἰονάν, Ζίφ. A pro tribus postremis habet καὶ Ἀθιναζείφ. ϗ Θηλὲμ ϗ Βααλώθ. 25 Αἰασὼρ τὴν καινὴν ϗ αἱ πόλεις Ἐσρὼν αὕτη ἐστὶν Ἀσώρ] A ϗ πόλεις Ἀσερών, αὕτη Ἀσώρ. 26 Καὶ Σὴν ϗ Σαλμαὰ ϗ Μωλαδὰ] A Ἀμὰμ ϗ Σεμέ, ϗ Θαμαὰ ϗ Μωδαδά] C Ἀμὰμ ϗ Σαμὰ ϗ Μωλαδά. deinde ad fin. ver. 35 hoc modo Comp. cum differentiis A additis. ϗ Ἀσαρσουάρ, A Ἀσερσουά. 27 Καὶ Ἀσεργαδδὰ, ϗ Ἀσεμών, ϗ Βηθφελέθ. 28 Καὶ Βηρσαβεὲ, ϗ Βιζιωθία. A ϗ Ἀσαρσουλά, ϗ Βηρσαβεὲ ϗ Ἐζεζουθιαί. 29 Καὶ Βααλά, ϗ Αὐΐμ, ϗ Ἀσέμ. ante hæc Ald. habet, ϗ αἱ πόλεις αὐτῶν, ϗ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν. 30 Καὶ Ἐλθωλάδ. (A Ἐλθωδάδ) ϗ Σεΐλ. (A ϗ Χεσίδ) ϗ Ἑρμά. 31 Καὶ Σικελέθ. (Ald. Σικελέγ, & addit ϗ Μαχαρείμ, ϗ Σεεννάκ, ϗ Λαμώθ, ϗ Σεκελέν) ϗ Μεδιμηνά, ϗ Σανσαννά. 32 Καὶ Λαβαώθ, ϗ Σελεΐμ (A ϗ Ἀλβών, ϗ Σελεμείμ) ϗ Ἀΐν, ϗ Ῥεμμών· πᾶσαι αἱ πόλεις εἴκοσι ϗ ἐννέα, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν. 33 ἐν τῇ πεδινῇ Ἀσθαώλ, ϗ Σαραὰ ϗ Ἀσνά. 34 Καὶ Ζανώ, ϗ Ἠγεννίμ, Ταφφουά, καὶ τὴν Ἠναΐμ. 35 Καὶ Ἰεριμὼθ ϗ Ἀδολλὰμ (A Ὀδολλάμ, & addit ϗ Νεμρά.) ϗ Σωχὼ ϗ Ἀζηκά. 36 Καὶ Σακαρίμ] A ϗ Σαχαρίμ ϗ Ἀδιαθαΐμ. C ϗ Σεβαείμ ϗ Ἀγιταθαΐμ. δεκατέσσαρες] C τεσσαρεσκαίδεκα. Et ab hoc versu usque ad versum 45, hoc modo C & A. 37 Σενὰμ (A Σεννάν) ϗ Ἀδασὰ ϗ Μαγδαλγάδ. 38 Καὶ Δαλαάν, ϗ Μασηφά, ϗ Ἰεχθαήλ. 39 Καὶ Λαχὶς, ϗ Βασεχάθ, ϗ Ἀγλὼν (A Ἀγλώμ.) 40 Καὶ Χαββὼ (A Χαββάν) ϗ Λαμμάς, ϗ Καθλίς. 41 Καὶ Γαδηρώθ, ϗ Βηθδαγών, ϗ Νωμά, καὶ Μακηδά, πόλεις δεκαέξ (A ἑξκαίδεκα) ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν. 42 Λεβνά, ϗ Ἀθὲρ (A Ἀθέρ) ϗ Ἀσάν. 43 Καὶ Ἰεφθά, ϗ Ἀσεννά, ϗ Νεσείβ. 44 Καὶ Κεϊλά, ϗ Ἀχζὶβ (A Ἀχχίμ) ϗ Μαρησά (hic A addit ϗ Μαλώμ) πόλεις ἐννέα, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν. 45 αὐτῶν] A C αὐτῆς. 46 ἀπὸ] A ϗ ἀπό. Γεμνὰ] A Ἰαμναί. C ϗ εἰς θάλασσαν Ἰεμνάθ. Ἀσηδὼθ] A C Ἐσδώθ, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν] A deest. 47 Ἀσιεδὼθ] A deest. C Ἐσδώθ. 48 Σαμὶρ] A Σαφείρ. 49 αὕτη] A C αὕτη ἐστί. 50 Καὶ Ἀνών, ϗ Ἒς, ϗ Μάν, ϗ Αἰσὰμ] A C Καὶ Ἀνάβ, ϗ Ἐσθεμώ, ϗ Ἀνείβ. (C Ἀνίμ.) 51 Χαλοῦ] A Χιλουών. C Χιλεών. ϗ Χαννὰ] A C desunt. Γηλὼμ] A Γηλών. C Γιλώ. 52 Hunc versum & cætera usque ad versum 60. hoc modo habent Ald. & Comp. 52 Ἐρὲβ ϗ Ῥουμά, Ἐσάν. 53 Καὶ Ἰανούμ, Βηθφουὲ (A Βηθθαπφουὲ) ϗ Ἀφακά. 54 Καὶ Ἀμματά, ϗ πόλεις Ἀρβαὶ (A πόλις Σαρβώ) αὕτη ἐστὶν Χεβρών, ϗ Σιώρ, πόλεις ἐννέα, ϗ αἱ ἐπαύλεις (A κῶμαι) αὐτῶν. 55 Μαὼν ϗ Χερμὲλ, ϗ Ζίφ, ϗ Ἰεττά. 56 Καὶ Ἰεζρεὲλ, ϗ Ἰεκδαάμ, ϗ Ζανουά. (A Ζανωακίμ.) 57 Ἐνὲν (A ϗ Ἐδνί) ϗ Γαβαά, ϗ Θαμνά, πόλεις δέκα, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν. 58 Ἀλουὲ (A Ἐλουλ) ϗ Βεθσούρ, ϗ Γεδὼρ (A Χιδούρ.) 59 Μααρὼθ (A ϗ Μαρώθ) ϗ Βηθανώθ, ϗ Ἐλθεκέν, πόλεις ἕξ, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν. 60 Θεκώ, καὶ Ἐφραθὰ usque ad αὐτῶν] desunt in Comp. Αἰτὰν ϗ Κουλὰν] A Αἰτὰμ ϗ Κουλόμ. Θωβὴς] A Σωρής. Θεβὴρ] A Βεθήρ. Σωθηβὰ] C Ἀρεμβά. A Ἀρεββά. ἐπαύλεις αὐτῶν] A κῶμαι αὐτῶν ϗ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ Βήθ. C ἐπαύλεις αὐτῶν. Ἐν τῇ ἐρήμῳ. Duo qui sequuntur versus hoc modo habentur in Ald. & Comp. 61 Βηθαραβά, Μαδδὶν (A ϗ Μαδών) Σχαχά. (A Ὀχοχάν.) 62 Καὶ Νεβσάν, ϗ αἱ πόλεις τῶν Ἁλῶν, ϗ Ἐνγαδδί, πόλεις ἕξ, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν. κατῴκησαν οἱ Ἰεβουσαῖοι] A κατῴκησεν ὁ Ἰεβουσαῖος. C κατῴκησεν ὁ Ἰεβουσαῖος μετὰ τῶν υἱῶν Ἰούδα. O κατῴκουν οἱ Ἰεβουσαῖοι. Hoc modo in Ox. leguntur civitatum nomina a versu 22 ad versum 63. Καὶ Ἰαμνά, ϗ Ῥεμβά, ϗ Ἀρουήλ, ϗ Κάδης, ϗ Ἀσριονάν, ϗ Ταναχ, ϗ Βαλαάμ, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν, ϗ ἐπαύλεις αὐτῶν, ϗ αἱ πόλεις Ἀσερών, αὕτη ἡ Ἀσορών, ϗ Ἀσήμ, ϗ Σαμαά, ϗ Μολαδά, ϗ Ἀσεριαθήρ, ϗ Μεθφαλάθ, ϗ Σερωμουλάθ, ϗ Βηρσαβεαί, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν, ϗ ἐπαύλεις αὐτῶν, Βααλβά, ϗ Μαχῆς, ϗ Ὀσόμ, ϗ Ἐναβάθ, ϗ Βεθήλ, ϗ Ἑρμά, ϗ Ἐσεγλά, ϗ Μαχαδά, ϗ Σάεννα, ϗ Λαβώθ, ϗ Σελλεΐμ, ϗ Ἀρεμβώθ, πόλεις κ' ϗ θ', ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν· καὶ ἐν τῇ ὑπορεινῇ Ἐσαώρ, ϗ Σαραδά, ϗ Ὀασδά, ϗ Ῥαβλὴν, ϗ Ζανώθ, ϗ Ἰδουθώθ, ϗ Μαιώθ, ϗ Ἰερημέθ, ϗ Ὀδολλάμ. ϗ Μεμβρών, ϗ Σωκχώθ, ϗ Ἀζικά, ϗ Σαγαρείμ, ϗ Γαδιρά, ϗ ἐπαύλεις αὐτῶν, πόλεις δεκατέσσαρες, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν· Σενάν, ϗ Ἰδασάν, ϗ Μαγαδάν, ϗ Ἀγαδ, ϗ Θαλαάθ, ϗ Μασφά, ϗ Ἀκαμήλ, ϗ Λαχῆς, ϗ Μασχώθ, ϗ Δαλαάν, ϗ Χαβρά, ϗ Χαμίς, ϗ Χεθώθ, ϗ Γεδδώρ, ϗ Βεθαγαλεΐμ, ϗ Νομάν, ϗ Μακιδά, πόλεις ιζ', καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν· Λοβνά, καὶ Ἀθάκ, ϗ Ταμωχώ, ϗ Ἰαμνά, καὶ Νασίβ, ϗ Κειλά, καὶ Ἀζκίβ, καὶ Ἐκζίφ, καὶ Μαρισάφ, καὶ Ἐλώμ, πόλεις ι', καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν· Λακκαρὼν, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, καὶ ἐπαύλεις αὐτῆς, ἀπὸ Ἀκκαρὼν Ἰεμνά, καὶ πᾶσαι ὅσαι εἰσὶν πλησίον, Ἀσιδώθ, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, καὶ ἐπαύλεις αὐτῆς· Γάζα καὶ αἱ κῶμαι αὐτῆς, καὶ ἐπαύλεις αὐτῆς, ἕως τοῦ χειμάρρου Αἰγύπτου, καὶ ἡ θάλασσα ἡ μεγάλη ὁρίζει, καὶ ἐν τῇ ὀρεινῇ Σανὴρ, καὶ Ἰεθὲρ, καὶ Σοκμά, ϗ Ῥαμμά, πόλεις γραμμάτων, αὕτη Δαβὴρ, ϗ Ἀνώχ, ϗ Ἐσθεμάν, καὶ Ἐνάν, ϗ Γοσόμ, ϗ Δαλαάθ, πόλεις ι', ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν· Ἐρὲθ, καὶ Ἐρεμμάν, καὶ Ἀσά, καὶ Ἰαμμὴν, καὶ Μεθθαρὲθ, καὶ Φακὲθ, καὶ Βετμά, καὶ Καριαθαρβόκ, αὕτη ἐστὶ Χεβρών, ϗ Σωγλώ, πόλεις θ', καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν· Μαὼν, ϗ Χερμὲλ, ϗ Ἀζάφ, ϗ Ἀρὴλ, ϗ Ἰεβλά, ϗ Ζανά, καὶ Ἐνακὶμ, καὶ Γεβλά, καὶ Θαμνά, πόλεις ι', ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν· Ἀλουά, ϗ Βεθσοὺρ, ϗ Γεδὼρ, καὶ Βεθλά, Ἀμὶν, ϗ Ἐλθεκὲμ, πόλεις ἕξ, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν· Θεκωὲ, καὶ Ἐφραθά, αὕτη ἐστὶ Βηθλεέμ, καὶ Φογώρ, καὶ Ἐτάμ, ϗ Κολάμ, καὶ Ταναχ, καὶ Γεβὶς, καὶ Καρὲμ, καὶ Γαλαεὶμ, καὶ Βηθὴρ καὶ Μαναχ, πόλεις ια', καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν, Καριαθβααλ, αὕτη ἐστὶ Καριαθιαρὶμ, καὶ Σοβά, πόλεις β', καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν καὶ ἐπαύλεις αὐτῶν, καὶ ἐν τῇ Μαβδαρίτιδι, Θιδμὸρ, καὶ Μαρὼν, καὶ Σωχοζά, καὶ Ἀναφλατὼν, καὶ Χαβὴρ, πόλεις ἕξ, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν.

CAP. XVI.

1 ἐγένετο] O ἐγενήθη. ϗ ἀναβήσεται] O desunt. τὴν ἔρημον] C ponit post ἀνατολῶν. O desunt. Λουζὰ] O A C deest. 2 εἰς Βαιθὴλ] A C ἀπὸ Βαιθὴλ εἰς Λουζά. O ἐκ Βαιθὴλ Λουζά. Ἀχαταρωθὶ] A Ἀρχιαταρώθ. C Ἀρχιαταρώθ. O Ἀρχιατταρώθ. 3 Ἀπταλὶμ] C Ἰεφλητί. A Ἰεφλαττί. O τοῦ Νεφθαλὶμ, καί. τὴν κάτω] A τῆς κάτω. C τὴν κάτω, ϗ ἕως Γαζέρ. O desunt. 4 Ἐφραὶμ ϗ Μανασσῆ] C Μανασσῆς ϗ Ἐφραΐμ. 5 υἱῶν Ἐφραὶμ] O desunt. ϗ ἐγενήθη usq; ad αὐτῶν] O desunt. ϗ Ἐρὼκ] A ϗ Ἀδάρ. C Ἀδάρ. O desunt. τὴν] O A τῆς. ϗ Γαζαρὰ] C desunt. 6 ἐλεύσεται] O A C διελεύσεται. Ἰκασμὼν] A C Μαχθώθ. O Ἀχιλωθά, & pro εἰς habet ἕως. ἀπὸ βορρᾶ Θερμὰ] O εἰς Ἀκμαθόνα, ὁ βορρᾶ. Θερμὰ] A C deest. περιελεύσεται] O A ϗ παρελεύσεται. C ϗ παρελεύσεται τὸ ὅριον. Θηνασὰ ϗ Σέλλης] A Θηναθσηλώ. C Θηναθασηλώ. O γῆν Δαθαεὶμ, ϗ Ἐλισά. ἀπὸ] C αὐτὸ ἀπό. Ἰανωκὰ] A Ἰανώθ. C Ἰανωχά. O Ἰανώχ. 7 Καὶ εἰς Μαχὼ ϗ Ἀταρὼθ] A εἰς Ἀταρὼθ ϗ Νααραθά. C ϗ καταβήσεται ἀπὸ Ἰανωχὰ εἰς Ἀταρώθ. ϗ εἰς Μαχὼ] O ϗ Δαμά, ϗ Μααναῶν. αἱ κῶμαι] O τὰς κώμας. αὐτῶν] C αὐτῶν, ϗ εἰς Ἀναραθά. ἐλεύσεται] O A διελεύσεται. 8 Καὶ ἀπὸ, usque ad Χελκανά. O Καὶ παρελεύσεται ἐπὶ τὰ ὅρια Τάφου, ἐπὶ θάλασσαν Χαναὰν Καινιά. Τάφου] A Δαφφούθ. C Θαπφουέ. πορεύσεται] A παρελεύσεται. C πορεύεται. Χελκανὰ] A C Χειμάρρου Κανά. αὐτῶν] O A C αὐτοῦ. Ἐφραὶμ] O A C υἱῶν Ἐφραΐμ. 10 ἐν Γαζὲρ usque ad ἕως τῆς] O Γαζὲρ ἐν τοῖς υἱοῖς Ἐφραΐμ, ἕως τῆς. ἐν] C deest. ταύτης] C ταύτης, ϗ ἐγένοντο ὑπόφοροι δοῦλοι. Quæ sequuntur usque ad finem, Comp. non habet. αὐτὴν prius] O A τὴν πόλιν. ἐξεκέντησαν] O A ἐξεκένωσαν. ἐν πυρὶ] O πυρί.

CAP. XVII.

1 ἐγένετο] O ἐγενήθη. υἱῶν] C deest. οὗτος] O αὐτός. ἀνὴρ γὰρ] C αὐτὸς γὰρ ἀνήρ. O ὅτι ἀνήρ. ἦν] C deest. ἐν τῇ ad finem versus] O τὴν Γαλααδίτιν, ϗ τὴν Βασανῖτιν. 2 Ἰεζὶ] A Ἀχιέζερ. C Ἀβιέζερ. O Ἰεζερίν. Κελὲζ] A Ἐλέκ. C Ἐλέχ. O Χελέχ. Ἰεζιὴλ] A C Ἐσριήλ. Συχὲμ] A Ἐχίμ. Συμαεὶμ ... Ὀφὲρ] A Ἐφὲρ ... Σεμιραέ. C ... Ἐφὲρ ... Σεμιδαέ. O pro Συμαρὶμ habet Συμεών. οὗτοι] C οὗτοι υἱοὶ Μανασσῆ υἱοῦ Ἰωσὴφ οἱ. 3 Ὀφὲρ] A Ἐφέρ. C Ἐφέρ, υἱοῦ Γαλαάδ, υἱοῦ Μαχείρ, υἱοῦ Μανασσῆ. ἀλλ' ἢ] O A C ἀλλά. 4 χειρὸς] O deest. Ἰησοῦ] A Ἰησοῦ υἱοῦ Ναυῆ. C Ἰησοῦ τοῦ υἱοῦ Ναυῆ. αὐταῖς] A C αὐταῖς κληρονομία. 5 ἀπὸ Ἀνάσσα, ϗ] A C Μανασσῆ. O ἀπὸ Ἀσὰν, καί. Λαβὲκ] A Λαβάδ. C Λαβίδ. O Βελέκ. ἐκ τῆς γῆς Γαλαὰδ] O τῆς Γαλααδίτιδος. Γαλαὰδ] A C Γαλαάδ, ϗ τῆς Βασάν. 6 κλῆρον] O deest. 7 υἱῶν] C deest. Δηλανὰθ] A ἀπὸ Ἀσὴρ τῆς Μαχθὼθ Ἠλανάθ. C ἀπὸ Ἀσὴρ Μαχθώθ. O Μαχαναρέθ. υἱῶν Ἀνὰθ] O A C Συχέμ. ἐπὶ prius] O deest. Ἰαμὶν, ϗ Ἰασιβ] O Μαχεὶμ, ϗ Ἰωσήφ. Ἰασὶβ] A Εἰασείμ. C εἰς Ἰασούβ. ἐπὶ] C ϗ ἐπί. Θαφθὼθ] C Ναφθώθ. O Ταφώθ, & pro πηγὴν habet τὴν γῆν. 8 Versus octavus hoc modo habetur in Ox. τῶν υἱῶν Μανασσῆ ἔσται, τοῖς υἱοῖς Ἐφραΐμ. Τῷ Μανασσῆ ἔσται ϗ Θαφὲθ] C desunt. Θαφὲθ] C Θαπφουέ. τοῖς υἱοῖς Ἐφραὶμ] A desunt. 9 Καὶ καταβήσεται τὰ ὅρια] A desunt. O non habet καί. Καρανὰ ἐπὶ λίβα κατὰ φάραγγα Ἰαριὴλ] O Ἰαρείμ. Καρανὰ] A Κανά. C deest. Ἰαριὴλ] A Ἰαείρ. C Ἰαΐρ. τῷ] C τήν. πόλεως] O πόλεων. αὐτοῦ] C ponit post διέξοδος. θάλασσα] O ἐπὶ θάλασσαν. 10 αὐτοῖς] A αὐτῆς. Ἀσὴβ] O A C Ἀσήρ. ἐπὶ] O ἀπό. 11 αὐτῶν, ϗ τοὺς usque ad finem versus] O αὐτῆς, καὶ οἱ κατοικοῦντες Ταναχ, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῆς, ϗ οἱ κατοικοῦντες Δώρ, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῆς, ϗ οἱ κατοικοῦντες Μαγεδδώ, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῆς, ϗ τὸ τρίτον τῆς Ναφεθά, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῆς, ϗ οἱ κατοικοῦντες. αὐτῶν, ϗ] C αὐτῶν, ϗ Ἰεβλαάμ, ϗ αἱ θυγατέρες αὐτῆς, ϗ ἐπί. ϗ τοὺς] C ϗ ἐπὶ τούς. Μαγεδδὼ] C Ἐνδώρ. A Ταναχ. αὐτῆς, ϗ τὸ] A αὐτῆς, καὶ τοὺς κατοικοῦντας Μαγεδδώ, ϗ τὰς κώμας αὐτῆς, ϗ τό. C αὐτῆς, ϗ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας Θαναχ, ϗ τὰς κώμας αὐτῆς, ϗ τοὺς κατοικοῦντας Μαγεδδώ, ϗ τὰς κώμας αὐτῆς, ϗ τό. Μαφετὰ] A Ναφεθά. C Νοφέθ. 12 ἠδυνάσθησαν] C ἠδυνήθησαν. ἤρχετο] O A C ἤρξατο. 13 ἐγενήθη] O ἐγένετο. ϗ ἐπεὶ] O A C ἐπεί. ἐξολοθρεῦσαι δὲ] A ὀλοθρεύσει δέ. C ϗ ἐξολοθρεύσει. αὐτοὺς prius] C deest. ἐξωλόθρευσαν] A C ἐξωλόθρευσαν αὐτούς. 14 ἐκληρονόμησας ἡμᾶς] O ἐκληρονομήσαμεν. εἰμὶ] O C deest. ὁ θεὸς εὐλόγησέ με] O A ὁ θεὸς με εὐλόγησε. C ηὐλόγησέν με ὁ θεός. 15 εἰ] A C εἰ σύ. ἐκκάθαρον] A ἐκκαθάρισον. σεαυτῷ] C σεαυτῷ ἐκεῖ ἐν τῇ γῇ τοῦ Φερεζαίου, ϗ τοῦ Ῥαφαΐμ. στενοχωρεῖ σε] O C στενοχωρῆσαι. τὸ ὄρος τὸ] O desunt. 16 εἶπαν] O A C εἶπαν οἱ υἱοὶ Ἰωσήφ. ἀρέσκει] O ἀρκεῖ. τὸ Ἐφραὶμ] O desunt. σίδηρος] O ἵππος ἐπίλεκτος. ἐν αὐτῷ] O A ἐν ἐμοί. C ἐν τῇ γῇ Ἐμέκ. ἐν τῇ] C ϗ ἐν τῇ. 17 Ἰωσὴφ] A Ἰωσὴφ, λέγων. O C Ἰωσὴφ τῷ Ἐφραΐμ, ϗ τῷ Μανασσῇ, λέγων. Sed O non habet λέγων. 28 ὅτι δρυμός ἐστι] O desunt. ϗ ἔσται σοὶ, ϗ] O desunt. ϗ ὅταν] A ὅταν. C ἡ ἐξοδία αὐτοῦ, ὅταν. αὐτῷ ἐστι] C ἐστὶν αὐτῷ. ὅτι ἰσχυρός ἐστιν. ὑπερισχύσεις] A ὑπερισχύσεις. αὐτοῦ] A C αὐτόν. O αὐτῶν.

CAP. XVIII.

1 ἐκρατήθη] C ἐκραταιώθη. O κατεκρατήθη. 2 οἱ υἱοὶ] O τῶν υἱῶν. οἳ] C ὅτι. οὐκ ἐκληρονόμησαν] A οὐ κατεκληρονόμησαν. C οὐ κατεκληρονόμησαν τὴν κληρονομίαν αὐτῶν. O οὐ κατεκληρονομήθη. & pro οἳ habet οἷς. 3 Ἰησοῦς τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ] O αὐτοῖς Ἰησοῦς. τινὸς] A C τινὸς ὑμεῖς. κληρονομῆσαι] C εἰσελθεῖν κληρονομῆσαι. ἣν] A deest. κύριος ὁ θεὸς] A C ἡμῖν κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων. Sed Ald. pro ἡμῖν habet ὑμῖν. O ὑμῖν κύριος ὁ θεός. 4 ἄνδρας τρεῖς] C τρεῖς ἄνδρας. φυλῆς, ϗ] C φυλῆς, ϗ ἀποστελῶ αὐτούς, καί. διαγραψάτωσαν] C γραψάτωσαν. δεήσει διελθεῖν] A δυνήσῃ διελθεῖν. O δεήσει διελθεῖν. 5 διῆλθοσαν] A C ἦλθον. O. διῆλθον ϗ ἦλθον. Ἰούδας] C Ἰούδα. αὐτοῖς] C ponit post λιβός. αὐτοῖς] C ἐπὶ τὸ ὅριον αὐτῶν. A deest. 6 ἑπτὰ] O εἰς ἑπτά. ἐνέγκατε] A ἀνενέγκατε. ὧδε πρὸς με] O C πρὸς με ὧδε. κλῆρον] C κλῆρον ὧδε. ἡμῶν] O C ὑμῶν. 7 μερὶς] O κλῆρος. & ponit post Λευί. ἱερατεία γὰρ] A O ὅτι ἡ ἱερατεία. κυρίου] O κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. αὐτοῦ] O αὐτῶν. Μανασσῆ] O υἱῶν Μανασσῆ. ἐλάβοσαν] O C ἔλαβον. πέραν] O ἐν τῷ πέραν. αὐτῶν] C αὐτοῦ. ἀνατολῆς] A C ἀνατολάς. O ἐν ἀνατολαῖς. 8 πορεύεσθε ϗ χωροβατήσατε τὴν γῆν] A πορεύθητε τὴν γῆν, ϗ χωροβατήσατε αὐτήν. C διέλθατε, καὶ πορεύθητε τὴν γῆν, ϗ χωροβατήσατε αὐτήν. πρὸς] A ὧδε πρός. καὶ ὧδε] O ὧδε, καί. ὧδε] A deest. C ponit post ὑμῖν. 9 ἐπορεύθησαν] C ἐπορεύθησαν οἱ ἄνδρες, ϗ διῆλθον ἐν τῇ γῇ. τὴν γῆν] C αὐτήν. εἴδοσαν] A εἶδον. O ἴδον. πόλεις] A C πόλεις αὐτῆς. Ἰησοῦν] A Ἰησοῦν εἰς Σηλώ. C Ἰησοῦν εἰς τὴν παρεμβολὴν ἐν Συλώ. O Ἰησοῦν ἐν Σιλώ. 10 ἐνέβαλεν] O ἔβαλεν. ἐν Σηλὼ] O desunt. κυρίου] C κυρίου, ϗ ἐμέρισεν ἐκεῖ Ἰησοῦς τὴν γῆν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, κατὰ μερισμοὺς αὐτῶν. 11 υἱῶν prius] O deest. φυλῆς] A C φυλῆς υἱῶν. 12 Καὶ ἐγενήθη αὐτῶν τὰ ὅρια] O desunt. τὰ ὅρια] A τὸ ὅριον. ἀπὸ τοῦ] O τοῦ. ἀπὸ βορρᾶ] A ἐπὶ βορρᾶ. C ἐπὶ βορρᾶν. τὰ ὅρια] O desunt. ἐπὶ τὴν] O ϗ ἐπὶ τήν. αὐτοῦ] C ponit post διέξοδος. & ver. 14. Μαβδαρίτις] A Μαδμαρίτις. 13 ἐκεῖθεν] O deest. ἐπὶ νώτου Λουζὰ] C desunt. O ἀπὸ νώτου. λιβὸς αὐτοῦ] A τοῦ νότου. O C λιβός. & O habet ϗ ante ἀπό. Μαατααρὼβ Ὀρὲχ] A Ἀταρὼθ Ἐδδάρ. C Ἀταρὼθ Ἐδδάρ. O Ἀτταρώθ. 14 Καὶ διελεύσεται τὰ ὅρια, ϗ παρελεύσεται] O desunt. ἐπὶ τὸ μέρος τὸ βλέπον] O ϗ ἐπὶ τοῦ μέρους τοῦ βλέποντος. παρὰ] A εἰς. 15 ὅρια εἰς Γασὶν] A τὰ ὅρια θαλάσσης εἰς Γαΐν. C εἰς Γασὴν, ϗ διελεύσεται. O ὅρια εἰς Ἐκλώμ. 16 τοῦ ἐστι] O A C τοῦ ὄρους, ὅ ἐστιν. Σοννὰμ] A υἱοῦ Ἐννόμ. C υἱοῦ Ἐνόμ. O Ἐνώμ. Ἐμὲκ Ῥαφαῒν] O ἐν Ἀκραβίν. Γαίεννα] O A ἐπὶ Γαιεννόμ. C ἐπὶ Γαιωννάμ. Ἰεβουσαὶ] O A C Ἰεβοῦς. ἀπὸ λιβὸς, κατοβήσεται. O καί. λιβὸς] C λιβὸς, καί. 17 Καὶ] C καὶ διεκβαλεῖ ἐπὶ βορρᾶν, καί. πηγὴν] O deest. Βαιθσαμὺς] A Σαμέ. C Σαμές. Αἰθαμὶν] A Ἐδωδόμ. C Ἐδωμίμ. O Ἀγαμίν. 18 λίθον Βαιὼν] O Ἀβεναάθ. νῶτον θάλασσαν] O νῶτου Βεθαγλά. ἀπὸ βορρᾶ] A desunt. 19 τὰ ὅρια Ἐπὶ νῶτον θάλασσαν.] A ἐπὶ νώτου Βηθαγλά. C ἐπὶ Ἀραβά. Καὶ παρελεύσεται ἐπὶ τὰ ὅρια ἐπὶ νῶτον Βηθαγλά. τῶν ἁλῶν] O desunt. ἐπὶ βορρᾶν] O A C ἀπὸ βορρᾶ. ἀπὸ λιβὸς ad finem versus. O desunt. 20 ἀπὸ μέρους] A αὐτὸ ἀπὸ μέρους. C αὐτὸ ἀπὸ μέρους ἀπ'. O ἐπὶ μέρος. τὰ ὅρια αὐτῆς] O ταῦτα τὰ ὅρια αὐτοῖς. δήμους] A C δήμους αὐτῶν. 21 πόλεις τῶν] A C πόλεις τῆς φυλῆς τῶν. τῶν υἱῶν] O τῆς φυλῆς. Βεθαγαιὼ] O A C Βηθαγλά. Ἀμεκασὶς] C Μεκκασίς. O Ἀμεκάθ. 22 Σαρά, ϗ Βησανὰ] C A Σεμρὶμ (Comp. Σαμαρὶμ) ϗ Βηθήλ. O Σαμείρ, ϗ Γεθεήλ. 23 Αἰεὶν] A Ἀβείμ. C Αὐΐμ. O Γαί. Φαρὰ] A Ὠφρά. C Ἀφρά. Ἐφραθὰ] A Ἀφραθά. C Ἀφαρά. O Ἐφρά. 24 καὶ Καειφά, ϗ Κεφιρά, ϗ Μονὶ] A Καὶ Αἰκαρέμ, ϗ Καθηραμμείμ, ϗ ἐποίκιον Ἀμμωνᾶ, ϗ τὴν Ἀφνεί. C καὶ Καφαραμμωνά, ϗ τὴν Ἀφνή. O καὶ Καραείν, καὶ Κεφιρά. deest Μονί. 25 Ῥαμὰ] A Ῥαμάθ. Βηρωθὰ] A C Βηρώθ. O Βεηρώθ. 26.27. Καὶ Μασημά, καὶ Μιρών, καὶ Ἀμωκή. Καὶ Φιρά, καὶ Καφάν, καὶ Νακάν, καὶ Σεληκάν, καὶ Θαρηλά] A Καὶ Μασφᾶ, καὶ Χεφθηρά, καὶ Μωσᾶ, καὶ Ῥεκὲμ, καὶ Ἰερφαὴλ, καὶ Θαραλά, καὶ Σηλαλέφ. C Καὶ Μασηφά, καὶ Κεφιρά, καὶ Μασά. Καὶ Ῥεκέμ, καὶ Ἰερφὴλ, καὶ Θεραλά, Καὶ Σελαελάφ. O καὶ Μασφά, καὶ Ἀμμωσή, καὶ Μακμὰν, καὶ Καφιὴλ, καὶ Θερσιλά, καὶ Σελαλέφ. 28 Ἰαρὶμ, πόλεις δεκατρεῖς] A καὶ πόλεις Εἰαρεὶμ δεκατρεῖς. C καὶ Ἰαρὶμ πόλεις τρεισκαίδεκα. O καὶ Ἐρέθ, πόλεις ιγ'. υἱῶν] O φυλῆς.

CAP. XIX.

1 ὁ δεύτερος κλῆρος] O C ὁ κλῆρος ὁ δεύτερος. τῶν υἱῶν Συμεὼν] A τῷ Συμεών. C τῷ Συμεών, τῇ φυλῇ υἱῶν Συμεὼν κατὰ δήμους αὐτῶν. O τοῖς υἱοῖς Σύμεων. αὐτῶν] A αὐτοῦ. κλήρων] A κλήρου. υἱῶν] O deest. 2 ἐγενήθη] O ἐγένετο. ὁ κλῆρος αὐτῶν] C αὐτοῖς ὁ κλῆρος. Καὶ Σαμαὰ usq; ad ϗ οἱ ἀγροὶ] Hoc modo A C O. A ϗ Σαβεὲ, ϗ Μωλαδᾶ, ϗ Ἀσερσουάλ, ϗ Βαθὴλ, ϗ Βωλά, ϗ Ἀσόμ, ϗ Ἐλθουλάδ, ϗ Ἑρμᾶ, ϗ Σεκελᾶ, ϗ Βαιθμάρ, ϗ Χασβώθ, ϗ Ἀσερσουλά, ϗ Βιβλαβάθ. C ϗ Σαβέ, ϗ Μολαδά. Καὶ Ἀσερσουάλ, ϗ Βολά, ϗ Ἰασόμ. Καὶ Ἐλθουλάδ, ϗ Βαθὴλ, ϗ Ἑρμά. Καὶ Σικελάγ, ϗ Βηθαμαρχαβώθ, ϗ Ἀσερσουσίμ. Καὶ Βηθλεβαώθ, ϗ Σωμά, ϗ Μολαδὶμ, ϗ Σαρεωάμ, ϗ Βαλαάμ, ϗ Ἐσσώμ, ϗ Ἐλευλά, ϗ Βεθουά, ϗ Ἑρμά, ϗ Εἰκὰμ, ϗ Βηθμαρχαβέθ, ϗ Σαρσουά, ϗ Βεθλαβαώθ, ϗ Ῥεμών, ϗ Θαάλ, ϗ Ἀσάν. ϗ οἱ ἀγροὶ αὐτῶν] O desunt. δεκατρεῖς] C τρεισκαίδεκα. 7 Ἐρεμμὼν, ϗ usque ad αὐτῶν] O desunt. Ἐρεμμών, ϗ Θαλχὰ] A C Ἀΐν, ϗ Ῥεμμών. Ἰεθὲρ] A C Ἐθέρ. τέσσαρες] A τέσσαρες, ὁμοῦ φυλαὶ αἱ Συμεὼν δεκαεπτά. 8 κύκλῳ] A αἱ περικύκλῳ. C ϗ πᾶσαι αἱ ἐπαύλεις αἱ περικύκλῳ. αὐτῶν] A C τούτων. Βαλὲκ] A Βαλὲθ Βηραμμώθ. C Βααλὰθ Βηρραθμώθ. Βαλὲκ] O Βεθήλ. κατὰ δήμους ad finem versus] O desunt. Βαμὲθ] A Ἰαμέθ. C deest. O εἰς Ἰαμνέθ. 10 ὁ κλῆρος ὁ τρίτος] A ὁ τρίτος κλῆρος. ἔσται] O ϗ ἐγενήθη. Ἐσεδεκγωλὰ] A C ἕως Σαρείδ. O Τηλαάδ. 11 ὅρια αὐτῶν ἡ θάλασσα. C Καὶ προσαναβαίνει τὰ ὅρια αὐτῶν εἰς θάλασσαν. O ϗ Σεδὲθ, Λαχά. Μαγελδὰ] A Μαριλλά. C Μαραλά. O Μαργελά. συνάψει] C συνάξει. Βαιθάραβα] A C Δαβαθέ. O βορρᾶ. εἰς τὴν] C ϗ ἀπαντήσει εἰς τήν. Ἰεκμὰν] A C Ἰεκνάμ. O Ἰεκκομάν. 12 ἀνέστρεψεν] O A ἀναστρέψει. Σεδδὲκ] A C Σαρίδ. O Σεδέθ. ἀπὸ] C ἐπ'. Βαιθσαμὺς] A Σλά. C Σαμές. Χασελωθαὶθ] A Ἀχασελὼθ Θαβώρ. C Χασελλὼθ Θαβώρ. O Χασελώθ. Δαβιρὼθ] A C Δαβράθ. O Διαμειρών. Φαγγαὶ] A Ἀφιέ. C Ἰαφφιέ. O φάραγγα Ἰχάν. 13 Γεβερὲ] A Γεθθαεφθά. C Γεθαεφέρ. O Γεραρέθ. ἐπὶ πόλιν Κατασὶμ] A ἐπὶ πόλιν Κασίμ. C ϗ Σίν. Κατασὶμ] O Κάϊρ. Μαθαραοζὰ] A Ἀμμαθαννὰ Δειννά. C Ἀμάθαρ ἀννά. O Θαμὰθ Θαφσινελά. 14 ὅρια ἐπὶ βορρᾶν] A ἐπὶ τὰ ὅρια βορρᾶ. Ἀμὼθ] A Ἐνναβώθ. C Ἀναθών. 15 Γαιφαὴλ] A C Γαὶ Ἰεφθαήλ. O ὕδωρ Ἰεφθαήλ. ϗ Κατανὰθ, ϗ Ναβαὰλ] A ϗ Καττάθ, ϗ Ναλώθ. C ϗ Κοττάθ, ϗ Ναλώ. O ϗ Καταλθάλ, ϗ Ἐνεδλάτ. ϗ Συμοὼν, ϗ Ἰεριχὼ] A ϗ Σεμρὼν ϗ Ἰαδηλά. C Σεμρὼμ, ϗ Ἰεδαλα. O ϗ Συμωὼν, ϗ Δαλά. ϗ Βαιθμὰν] A ϗ Βηθλεέμ. C ϗ Βηθλεέμ, πόλεις δώδεκα, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν. O ϗ Βεθηλάμ. 16 πόλεις] A αἱ πόλεις αὐτῶν. C αἱ πόλεις αὗται. 17 τέταρτος] A C τέταρτος τοῖς υἱοῖς Ἰσσάχαρ κατὰ συγγένειαν (A συγγενείας) αὐτῶν. Civitates Issacharis hoc modo enumerant A C. 18 Ἰεζραὲλ, ϗ Ἀχασελὼθ, ϗ Σωνήμ. (A Σουνείμ.) 19 ϗ Ἀφαρὲμ ϗ Σιών, ϗ Ἀνερέθ. A ϗ Ἀφεραρείμ, ϗ Σειάν, ϗ Ῥενάθ. O Ἀφὲρ pro Ἀφαρὲμ, & Ἀναχαρὲθ pro Ἀνερέθ. 20 Καὶ Ῥεβὼθ, ϗ Κεσιών, ϗ Ἀνεβής. A ϗ Ἀναρὲθ, ϗ Ῥαββώθ, ϗ Κεσειών, ϗ Ἀεμέ. O ϗ Βιθηρὰθ, ϗ Κεισών, ϗ Ῥαθαάρ. 21 Καὶ Ῥαμὼθ (A Ῥαμαΐμ) ϗ Ἐνγαννίμ. ϗ Αὐναδά, ϗ Βηθφασῆς. O ϗ Φραμέθ, ϗ Ἐσών, ϗ Γεμάν, ϗ Ἐναραμέθ, ϗ Βεφθανέφ. 22 Γαιθβὼρ] A Θαβώρ. C Ταβώρ. Σαλὶμ] A C Σασιμά. κατὰ θάλασσαν] C desunt. αὐτοῦ] A C αὐτῶν, & ponunt post ὁρίων. 23 αὐτῶν, αἱ] A αὐτῶν, ϗ αἱ. C ϗ αἱ. κῶμαι] A κῶμαι ϗ αἱ ἐπαύλεις. C ἐπαύλεις. 24 Ἀσὴρ] C τῇ φυλῇ υἱῶν Ἀσήρ. κατὰ δήμους αὐτῶν] O desunt. 25] Hic versus, & quæ sequuntur, usque ad versum 46, hoc modo habentur in Ox. 25 Καὶ ἐγενήθη τὰ ὅρια αὐτῶν Ἐχελάθ, ϗ Ἀλέβ, ϗ Βεθεά, καὶ Καιφά. 26 Καὶ Ἀμέχ, καὶ Ἀμμήμ, καὶ Δαμεσάλ, καὶ συνάψει

τοῦ Καρμήλῳ κατὰ θάλασσαν, ϗ τοῦ Σιὼρ, ϗ Τηλβανὰθ, ϗ Σηλαάμ. 27 Καὶ ἐπι-
στρέψει τοῦ Καρμήλῳ κατὰ θάλασσαν, ϗ τοῦ Σιὼρ ϗ Τηλμανὰθ ϗ Σηλαάμ, ϗ ἐπι-
στρέψει ἀπ' ἀνατολῶν ἡλίου Βὲθ, ϗ Νεὲθ, ϗ συνάψει Ζαβουλὼν, ϗ Ἐγγὲ Ἰεφθαὴλ
κατὰ βοῤῥᾶ, ϗ εἰσελεύσεται ὅρια Ἰεφθαβὲ, ϗ Ἀνιὴλ, ϗ εἰσελεύσεται εἰς Χοβαμμαθιήλ.
28 Καὶ Ἐβρὼν, ϗ Ῥαὰμ, ϗ Ῥεμμὼν, ϗ Ἀναὰθ ἕως Σιδῶνος τῆς μεγάλης.
29 Καὶ ἀναστρέψει τὰ ὅρια ἐπὶ Σιὰν, καὶ ἔσαι ἡ διέξοδος αὐτῶν ἡ θάλασσα.
30 Καὶ ἀπὸ Ἀβὲλ, καὶ Ἀζιφὰ, καὶ Ἀκὼμ, καὶ Ἀχὲμ, καὶ Ἀρὲκ. 31, 32
ut Rom. sed pro πόλεις habet αἱ πόλεις αὐτῶν. 33 Καὶ ἐγενήθη τὰ ὅρια αὐ-
τῶν Βεθλαὰ, καὶ Μολὰ, καὶ Βενιαμὶν, καὶ Ἀρνὲ, καὶ Ῥαβὲκ, καὶ Ἰεφθαὴλ
ἕως Νεκὰ, καὶ ἐγενήθησαν αἱ διέξοδοι αὐτῶν ὁ Ἰορδάνης. 34 Καὶ ἐπιστρέψει τὰ
ὅρια ἐπὶ θάλασσαν εἰς γῆν Ἀθλαβὼρ, ϗ διελεύσεται ἐκεῖθεν εἰς Ἐκκὰκ, ϗ συνάψει
τοῦ Ζαβουλὼν ἀπὸ νότου, ϗ τοῦ Ἀσὴρ ἐπισυνάψει κατὰ θάλασσαν, ϗ ὁ Ἰορδάνης ἀπ'
ἀνατολῶν ἡλίου. 35 Καὶ πόλεις τειχήρεις Τύρων, ϗ Ἀμαὰθ Δωκὼθ, ϗ Χενερὲθ.
36 Καὶ Ἀραμὲ, ϗ Ἐμαρὲθ, ϗ Ἀσώρ. 37 Καὶ Κέδες, ϗ Ἰασσὴρ. 38 Καὶ
Ἰερὼθ, ϗ Μεδαεὶμ, ϗ Βεθναὰθ, ϗ Βεθσαμύς. 39, 40 ut Rom. sed addit post
Νεφθαλὶ, αἱ πόλεις αὐτῶν, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν. 41 Καὶ ἐγενήθη τὰ ὅρια αὐτῶν
Σαραὰ ϗ Ἐσθαὼλ, ϗ πόλεις Σαμύς. 42 Καὶ Ἐλλαμὶν, ϗ Ἐλλαὼμ, ϗ Σιλα-
θάμ. 43 Καὶ Σαμναθὰ, ϗ Ῥωνὰ, ϗ Γεβεθών. 44 Καὶ Μαναὰθ, ϗ Ὀζὼρ,
ϗ Βανεβαράκ. 45 Καὶ Γεθρεμμών. 25 Ἐξελεκὲθ, ϗ Ἀλὲφ; ϗ Βαιθὲκ, ϗ
Κεὰφ] C Ἐλκὰθ, ϗ Ἀλὶ, ϗ Βεθὲν, ϗ Ἀχασάφ. O Χελκὰθ, ϗ Ὀολεὶ, ϗ
Βαίνὲ, ϗ Ἀχσάφ. 26 Ἀμιὴλ, ϗ Μαασὰ] A C Ἀμαδ (C Ἀαδ) ϗ Μασὴλ.
Σιὼν] C Συώρ. A Σειώρ. 27 Καὶ] C deeſt. Βαιθεγενὲθ] A C Βηθδαγών.
Ἐγγαὶ ϗ Φθαὴλ] A ἐν Γαὶ Ἰεφθαήλ. C ἐν Γαιεφθαήλ. κατὰ βοῤῥᾶν] A de-
ſunt. ϗ εἰσελεύσεται uſque ad Κανθὰν verſ. 28] A ϗ πορεύσεται τὸ μεθόριον κατὰ
βοῤῥᾶν ὁμοῦ ϗ εἰσελεύσεται τὰ ὅρια Σαφθὰ Βηθαεμὲκ, ϗ πορεύσεται τὸ μεθόριον Ἀνιὴλ,
ϗ διελεύσεται εἰς Χαβὼλ ἀπὸ ἀριστερῶν, ϗ Ἀχρὰν, ϗ Ῥοὼβ, ϗ Ἀμμὼν, ϗ Κανά.
C Βηθαεμὲκ, ϗ Ναιὴλ, ϗ ἐλεύσεται εἰς Χοβὼλ ἀπὸ ἀριστερῶν. Καὶ Ἀκρὰν, cæ-
tera ut A. 29 πηγῆς Μασφασσὰτ, καὶ] A C πόλεως ὀχυρώματος. Ἰασὶφ] A
Σωσά. C Ὠσά. 30] Hunc verſum hoc modo habent A C. καὶ ἀπὸ τοῦ χοι-
νίσματος Ἀχαζὶβ (A Ἀχζείφ,) καὶ Ἀμμὰ, καὶ Ἀφὲκ, καὶ Ῥαὰβ (A Ῥοὼβ,)
πόλεις εἰκοσιδύο. Comp. addit καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. 31 πόλεις] O A C πό-
λεις αὐτῶν. 32 Νεφθαλὶ] C ponit poſt ἐξῆλθε. 33 Μοολὰμ uſque ad Δω-
δὰμ incluſive] A Μεχὲφ, καὶ Μηλὼμ, καὶ Βεσενανεὶμ, καὶ Ἀρμαὶ, καὶ Να-
κὲβ, καὶ Ἰαβνὴ ἕως Λακκούμ. C Μεχὲφ, καὶ Ὠλὰν Σεεννανὶμ, καὶ Ἀδεμμὶ
Ἀννεκὲβ, καὶ Ἰαβνιὴλ ἕως Λακκούμ. αὐτοῦ] A C αὐτῶν. 34 ἐπὶ] C εἰς.
Ἀθθαβὼρ] A C Ἀζανὼθ Θαβώρ. Ἰακανὰ] A C εἰς Ἰκώκ. ὁ Ἰορδάνης] C
Ἰούδα ὁ Ἰορδάνης. 35 Τύρος] A Ἀσηδεὶμ Τύρος. Ὠμαθαδακὲθ] A Ἀμμὰθ,
καὶ Ῥακκάθ. 36 Ἀρμαὶθ, καὶ Ἀραὴλ] A C Ἀδαμὶ καὶ Ῥαμά. 37 Ἀσαεὶ]
A Ἐδραεί. C Ἀδραεί. πηγὴ] A πηγαί. 38 καὶ Κερωὲ, uſque ad finem ver-
ſus] A C Καὶ Ἰερὼν (A Ἐρὼν) καὶ Μαγδαλιὴλ Ὡρὲμ (A Ὡρὰν) καὶ Βη-
θανὰθ, καὶ Βηθσαμὺς (A Θασμὺς) πόλεις δέκα καὶ (A καὶ deeſt) ἐννέα.
Comp. addit καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν. 39 Νεφθαλὶ] C Νεφθαλὶ κατὰ συγγένειαν
αὐτῶν, καὶ αἱ πόλεις, καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν. 40 τοῦ Δὰν] C τῇ φυλῇ υἱῶν
Δὰν κατὰ δήμους αὐτῶν. 41 Σαραὰθ, καὶ Ἀσὰ, καὶ πόλεις Σαμμαὺς] A C Σα-
ραὰ, καὶ Ἐσθαὼλ πόλις (A καὶ πόλεις) Σαμές. 42, 43, 44, 45] Hos qua-
tuor verſus hoc modo habent A C. Καὶ Σαλαβὶν, καὶ Ἐλὼν (A Ἰβλαὼν,)
καὶ Ἰεθλά. Καὶ Ἠλὼν (A Αἰλὼν) καὶ Θαμνὰ, καὶ Ἀκκαρών. Καὶ Ἐλθεκὼ,
καὶ Γαβαθὼν, καὶ Βααλὼθ. Καὶ Ἰούδ (A Ἰὲθ) καὶ Βανηβαρὰκ (A Ἀχ) καὶ
Γεθρεμμών. 46 Ἰερακὼν] C Ἱερακῶν, καὶ Ἠρακκῶν. ὅριον] O τὸ ὄρος.
Ἰόππης] C Ἰώππης. Καὶ ἐξῆλθεν τὸ ὅριον υἱῶν Δὰν, καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ
Δὰν, καὶ ἐπολέμησαν τὴν Λεσὲν, καὶ κατελάβοντο αὐτὴν, καὶ ἐπάταξαν αὐτὴν ἐν
στόματι μαχαίρας, καὶ κατεκληρονόμησαν αὐτὴν, καὶ κατῴκησαν αὐτὴν, καὶ ἐκάλεσαν
τὸ ὄνομα τῇ Λεσὲν Δὰν, κατὰ τὸ ὄνομα Δὰν τοῦ πατρὸς αὐτῶν. 48 υἱῶν] O
deeſt. δήμους] O συγγένειαν. αὐτῶν prius] A deeſt. C οὗται. καὶ οὐκ ἐξέθλι-
ψαν uſque ad finem verſus 47] C deſunt. Δὰν] O Ἰούδα. θλίβοντα] O
ἐκθλίβοντα. καταβῆναι] O A καταβαίνειν. κοιλάδα] O κοιλάδα τοῦ ὄρους.
ἔθλιψαν] A O ἔθλιβον. ἀπὸ] A ἐπί. 47 Δὰν] O Ἰούδα. Λαχὶς] O Λαμέχ.
A Λεσέμ. Λασενδὰν] O Ἀμμαδά. A Λεσενδάν. εἰς φόρον] O οἱ Ἀμοῤῥαῖοι
εἰς φόρον. 49 ἐπορεύθησαν ἐμβατεῦσαι] O ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐμβα-
τεῦσαι. C συνετέλεσαν τοῦ κληροδοτῆσαι. κατὰ τὸ ὅριον αὐτῶν] O κατὰ τὰ ὅρια
αὐτῆς. C εἰς τὰ ὅρια αὐτῆς. 50 τοῦ θεοῦ] O κυρίου. Θαμνασαρὰχ] A Ταμναθ
Σαραί. C Θαμναθασαρά. κατῴκει] C ᾤκει. 51 κατεκληρονόμησεν] A C κατ-
εκληροδότησεν. κλήρους ἐν] O κλήρους αὐτῶν ἐν. ἔναντι] O ἐναντίον.

CAP. XX.

1 λέγων poſterius] O deeſt. 2 δότε] C δότε ὑμῖν. πρὸς ὑμᾶς] O de-
ſunt. διὰ] O ὑπό. ἀκουσίως] C ἀκουσίως, ἄνευ προνοίας. ὑμῖν] A ponit
poſt πόλεις. -πόλεις] O πόλεις εἰς. ὑπὸ] A O ἀπό. ἕως ἂν uſq; ad finem
verſus] C deſunt. 7] Ante hunc verſum O A C habent tres verſus
hoc modo. 4 Καὶ φεύξεται εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ στήσεται ἐπὶ τὴν
θύραν τῆς πύλης (A O τῆς πύλης deſunt) τῆς πόλεως (A addit αὐτοῦ) καὶ λαλήσει
ἐν τοῖς ὠσὶ τῶν πρεσβυτέρων τοὺς λόγους αὐτοῦ (A O τούτους) καὶ ἐπιστρέψουσιν
(O προσάξουσιν) ἡ συναγωγὴ πρὸς αὐτοὺς (O πρὸς ἑαυτὰς αἱ πόλεις) καὶ δώ-
σουσιν αὐτῷ τόπον, καὶ κατοικήσει (O καθιεῖται) μετ' αὐτῶν. 5 Καὶ ὅτι (O ὅταν)
διώξῃ ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ (O deeſt) οὐ συγκλείσουσιν τὸν φονεύ-
σαντα (O deeſt) ἐν χειρὶ (O αὐτὸν εἰς χεῖρας) αὐτοῦ, ὅτι οὐκ εἰδὼς (O ἐν ἀγνω-
σίᾳ) ἐπάταξε τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ οὐ μισῶν αὐτὸς αὐτὸν (O pro αὐτὸς αὐτὸν
habet ἦν) ἀπ' ἐχθὲς, καὶ τρίτης. 6 Καὶ κατοικήσει (O καθήσεται) ἐν τῇ πό-
λει ἐκείνῃ ἕως στῇ (A ἂν στῇ. O ἂν καταστῇ) κατὰ πρόσωπον (O ἐνώπιον) τῆς συνα-
γωγῆς εἰς κρίσιν, ἕως ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας (O ἂν τοῦ ἀποθανεῖν τὸν ἱερέα
τὸν μέγαν) ὃς ἔσαι ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, τότε ἐπιστρέψει ὁ φονεὺς (A O φονεύσας)
καὶ ἐλεύσεται (A εἰσελεύσεται) πρὸς τὴν πόλιν (A O εἰς τὴν πόλιν) αὐτοῦ, καὶ
πρὸς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ πρὸς (O deſunt, ut & quæ ſequuntur ad finem
verſus) τὴν πόλιν ὅθεν ἔφυγεν ἐκεῖθεν. 7 διέστειλε] A διέστειλαν. τοῦ ὄρει
poſterius] C deſunt. τὴν πόλιν Ἀρβὸκ, αὕτη ἐστὶ] O deſunt. Ἀρβὸκ] A
Ἀρβό. 8 ἔδωκε] O κατὰ Ἱεριχὼ, ἔδωκε. A C Ἱεριχὼ, ἀπ' ἀνατολῶν ἔδωκε
(A ἔδωκαν.) ἀπὸ] O deeſt. Ἀρημὼθ] O A C Ῥημώθ. ἐκ τῆς φυλῆς Γὰδ]
A deſunt. Γαυλὼν] A C Γωλάν. Βασανίτιδι] O Βασάν. 9 Αὗται] C Αὗται
[illegible] πάντων υἱοῖς] C πᾶσιν υἱοῖς. ἐν αὐτοῖς] O πρὸς αὐτούς. παντὶ παίοντι] O πάντα
παίοντα. ἐν χειρὶ] A ἐκ χειρός. ἔναντι] C ἐναντίον. εἰς κρίσιν] A
κρίσιν.

CAP. XXI.

1 προσῆλθοσαν] O προσῆλθον. Ἰησοῦν] O A C πρὸς Ἰησοῦν. Ἰσραὴλ]
A C τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. 2 περισπόρια] C περισπόρια αὐτῆς. 3 διὰ] C αὐ-
τοῦ διά. πόλεις] C πόλεις ταύτας. & ver. 8. 4 δεκατρεῖς] C τρισκαίδε-
κα. & ver. 6. & ver. 18. 5 ἐκ prius] C ἐκ συγγενείας. ἐκ τῆς φυ-
λῆς poſterius] O deeſt. κληρωτὶ] O A κληρωταί. 6 Γεδσὼν] O Γεθσών.
A C Γερσών. ἀπὸ τῆς prius] C ἀπὸ τῆς συγγενείας. 8 Totus hic verſus
deeſt in Ox. 9 υἱῶν Συμεὼν] C Συμεών. ϗ ἀπὸ τῆς φυλῆς υἱῶν Βενιαμὶν]
C deſunt. O ϗ ἡ φυλὴ υἱῶν Βενιαμίν. ταύτας] O A deeſt. 10 ἐπεκλήθη-
σαν] C ἀπεκλήθησαν ἐν ὀνόματι. Καὶ ἐγένοντο. τῶν υἱῶν Λευὶ] O τοῦ Λευί.
κλῆρος] C κλῆρος πρῶτος. 11 Καριαθαρβὸκ] O Καριαθιαρίμ. αὐτῆς pri-
us] O τῆς χεβρών. 12 τοῖς υἱοῖς Χαλὲβ υἱοῦ] A C τοῦ Χαλὲβ υἱῷ. κατα-
σχέσει] C κατασχέσει αὐτοῦ. O κλήρῳ. 13 ἔδωκε] O C τοῦ ἱερέως ἔδωκε. A
τοῦ ἱερέως. τὰ συν αὐτῇ] O A τὰ πρὸς αὐτήν. C τὰ πρὸς αὐτῇ. καὶ τὴν
Λεμνὰ uſque ad finem verſus] O C deſunt. A ϗ τὴν Λεβνά. 14 Pro
his ſeptem urbibus quæ ſequuntur, O habet Ἐλὼν ... Τεέλλαν ... Βεθσα-
μὶς ... Σαμά. (A C Ἰεθὴρ) ... Ἰσθεμὼ (A Ἰεθεσμὼ) Ἡλὼν, (A Εἰλὼ) Δα-
βὶρ ... Ἀΐν ... Ἰεττὰ ... Βεθσαμές. 16 τούτων] O deeſt. 17 αὐτῇ] O A C
ſemper habent πρὸς ante αὐτῇ, ut & in verſibus præcedentibus. Γα-
βεθ] O Γαβααί. A C Γαβέ. 18 ϗ Ἀναθὼθ, ϗ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ] O
deſunt. Γάβαλα] O Γαλαμάθ. A τὴν Ἀλμώ. C τὴν Ἐλμών. 11 δεκα-
τρεῖς] O A C addunt ϗ τὰ περισπόρια αὐτῶν. 20 υἱοῖς] O A C υἱῶν. ἀ-
πὸ τῶν υἱῶν Καὰθ] O deſunt, ſed eorum loco habet ἔδωκε. ἱερέων] O
A C ὁρίων. 21 ἔδωκαν] O ἔδωκε. τοῦ φυγαδευτηρίου] O τῶν φυγαδευτη-
ρίων. φονεύσαντος] O A C φονεύοντος. αὐτῇ] C τὰ πρὸς αὐτῇ ἐν τῷ ὄ-
ρει Ἐφραίμ. ϗ Γάζαρα uſque ad finem verſus] O ϗ Γαβλών. ϗ τὰ πρὸς
αὐτὴν] A C deſunt. 22 Καὶ Βαιθωρὼν] A C Καὶ τὴν Καβσὲμ, ϗ τὰ ἀφω-
ρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ ϗ Βαιθωρών. (A τὴν ἄνω Βαιθωρών.) 23 Ἐλκωθαὶμ]
O Ἐλθωκόλ. A Ἐλθεκώ. C Ἐλθεκώ. Γεθεδὰν] A C Γεβθών. O Γαβα-
θών. 25 Ἰεβεθὰ] O A Βαιθσάν. C Γεθρεμμών. 26 αὐτῇ] O A C de-
eſt. 27 τοῖς Λευίταις] C τοῖς συγγενέσι τοῖς Λευίταις. τὰς πόλεις τὰς ἀ-
φωρισμένας τοῖς φονεύσασι] O τὴν πόλιν τὴν ἀφωρισμένην τῷ φονεύσαντι. Γαυ-
λὼν] O Γαιήλ. Βοσορὰν] A C Βεεσθερά. O Βοσορρά. 28 Δεββὰ] O Ῥα-
μάθ. A Δαββάθ. C Δαβράθ. 29 Ῥεμμὰθ] O Λαμαθάθ. A Ἰερμώθ. ϗ
πηγὴν uſque ad finem verſus] O deſunt. 30 Βασελλὰν] A Μασαάλ. C
Μισαλά. Totus hic verſus, ut & proximus, deeſt in Ox. Δαββὼν] A
Ἀβδώ. C Ἀβδών. 32 τὴν πόλιν τὴν ἀφωρισμένην] C τὰς πόλεις τὰς ἀφω-
ρισμένας. Νεμμὰθ] O Ἐμάθ. A C Ἀμαθδώρ. Θεμμὼν] O Καραΐν. A C Κα-
θάν. 33 δεκατρεῖς] C τρισκαίδεκα πόλεις, ϗ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτάς.
34 λοιποῖς] O λοιποῖς ἔδωκε. φυλῆς] A C φυλῆς υἱῶν. Μαὰν] A C Ἰεκνα-
άμ. O Ἰεκκομμάν. Κάδης] A C Καρθά. O Ῥεμμών. Sed ϗ τὰ περισπόρια
αὐτῆς deſunt. 35 Σεκλὰ] A C Δαμνά. O Κασίρ. πόλεις τρεῖς] A C ϗ
τὴν Ναλὼλ (A Δαλὼλ) ϗ τὰ περισπόρια αὐτῆς, πόλεις τέσσαρες. O ϗ τὴν Εἰ-
λὰ, ϗ πόλεις τέσσαρες. 36 πέραν] C πόλεις. & κατὰ deeſt. τὴν πόλιν]
A ἔδωκε τὴν πόλιν. τὴν Μισὼ] O A τὴν Μισώρ. C deſunt. ut & καὶ
τὰ περισπόρια αὐτῆς. Ἰαζὴρ, ϗ τὰ περισπόρια αὐτῆς] O Ἰαζὴρ tantum.
Δεκμὼν] O Κεδμώθ. C Κεδσών. A Γεδσών. Μαφὰ, ϗ τὰ περισπόρια αὐ-
τῆς] O Μαφαὰθ tantum. 37 τὸ φυγαδευτήριον] O A C τοῦ φυγαδευτη-
ρίου. ϗ τὴν Ῥαμὼθ uſque ad πάσαι] O ϗ τὴν Σεβὼν, ϗ τὴν Ἀζὴρ, ϗ
τὰ περισπόρια αὐτῆς. Καμὶν] A Μαναΐμ. C Μααϊέμ. 39 αἱ πόλεις] O αἱ
πᾶσαι πόλεις αὐτῶν. A C αὐτῶν πόλεις. 40 πόλις uſque ad ταύτας] O de-
ſunt. C pro πόλις habet πόλεις, ϗ πόλεις. τῆς πόλεως] C τῶν πόλεων.
πάσαις] O οὕτως πάσαις. Καὶ συνετέλεσε uſque ad finem verſus] C de-
ſunt. διὰ] O κατά. πρόσταγμα] A προστάγματος. Θαμνασαχὰρ] O Θα-
μνασαράχ. bis in hoc verſu. ϗ ᾤκησεν] O ϗ κατῴκησεν. A ἣν ᾐτήσατο,
ϗ ᾤκησεν. υἱοὺς Ἰσραὴλ] C Ἰσραηλίτας. ἐρήμῳ] O ἐρήμῳ ἀπειτμήκει.
42 κύριος] O deeſt. ἀντέστη] A C ἀνέστη. κύριος] O αὐτοῖς. 43 ἀπὸ]
O λόγος ἀπό. C ῥῆμα ἀπό. πάντα παρεγένετο] O deſunt.

CAP. XXII.

1 συνεκάλεσεν] O ἐκάλεσεν. φυλῆς] O φυλῆς υἱῶν. 2 πάντα] C σύμ-
παντα. ὑπηκούσατε] C ἐπηκούσατε. O εἰσηκούσατε. κατὰ] A ϗ τά. ἐνετεί-
λατο] O A C ἐνετειλάμην. 3 ἐγκαταλελοίπατε] A ἐγκατελίπετε. O κατα-
λελοίπατε. πλείους] A C ϗ πλείους. O τὰς πολλάς, καί. ἐφυλάξατε] C
ἐφυλάξασθε. ὑμῶν] O C ἡμῶν. 4 ἡμῶν ... ἡμῶν] A ὑμῶν ... ὑμῶν. ἀπο-
στραφέντες] O ἀποστραφῆτε δὴ, καί. Μωϋσῆς] C Μωϋσῆς δοῦλος κυρίου. ἐν
τῷ] O deſunt. 5 ἡμῖν ποιεῖν] O A C ὑμῖν. ἡμῶν] A C ὑμῶν. πά-
σαις] O A C ἐν πάσαις. φυλάξασθαι] C φυλάττεσθαι. O ϗ φυλάξασθαι. προσ-
κεῖσθαι] C προστίθεσθαι. διανοίας] O A καρδίας. καὶ ἐξ ὅλης uſque ad fi-
nem verſus] O deſunt. 6 εὐλόγησεν ... καὶ] A εὐλογήσας. 7 τῷ ἡμί-
σει] O A C τοῖς ἡμίσεσι. Μωσῆς] O Ἰησοῦς. Βασανίτιδι] O A Βασάν.
τῷ ἡμίσει] A C τοῖς ἡμίσεσι. O deſunt, ut & quæ ſequuntur, uſque ad
θάλασσαν. αὐτοῦ] O A C αὐτῶν. ἐν τῷ] A C deſunt. πέραν τοῦ Ἰορδά-
νου] A deſunt. παρὰ] C κατά. ἐξαπέστειλεν] O ἀπέστειλεν. Ἰησοῦς] A
deeſt. αὐτοὺς] O deeſt. αὐτοὺς] O αὐτούς, λέγων. 8 ϗ ἐν] A C λέγων
ἐν. ἀπήλθοσαν] O ἀνέλθετε. αὐτῶν] O ὑμῶν. κτήνη πολλὰ] O ἐν κτή-
νεσι πολλοῖς. χρυσίον] A C χρυσίον, ϗ χαλκόν. σίδηρον] O σίδηρον ϗ χαλ-
κόν. πολὺν] A πολὺν σφόδρα, καί. C πολὺν σφόδρα. προνομὴν] O σκῦ-
λα πᾶσαν. 9 Καὶ] C Καὶ ἀπέστρεψαν καί. Σηλὼ] A Σηλών. C Συλὼν
& ver. 12. ἐν γῇ] O A ἐκ γῆς. αὐτὴν] O ἐν αὐτῇ. 10 ἦλθον εἰς
Γαλαὰδ] A C ἤλθοσαν εἰς Γαλαάθ. Μανασσῆ] O υἱῶν Μανασσῆ. βωμὸν μέ-
γαν τοῦ ἰδεῖν] O μέγαν. 11 οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ uſque ad finem verſus] O de-
ſunt. ᾠκοδομήκασιν] C ᾠκοδόμησαν. ὁρίων] O ὅριον. Γαλαὰδ] A Γαλαάθ.
12 Καὶ] C Καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, καί. οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ] O deſunt.
ἐν] O εἰς. ἀναβάντες ἐκπολεμῆσαι αὐτοὺς] C ἀναβάντας αὐτοὺς ἐκπολεμῆσαι.
ἀναβάντες] O ἀναβῆναι, καί. 13 Ῥουβὴν, καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς] O deſunt.
τοὺς υἱοὺς ἥμισυ] O A C τὸ ἥμισυ. γῆν] O τήν. υἱὸν Ἀαρὼν τοῦ ἀρχιερέ-
ως] O τοῦ ἱερέως. 14 δέκα] O δέκα ἄνδρας. ἄρχοντες] A C ἄνδρες ἄρ-
χοντες. οἴκων] O deeſt. 15 πρὸς τοὺς υἱοὺς uſque ad finem verſus] O
πρὸς αὐτοὺς λέγοντες. ἡμίσεις] A C ἥμισυ. 16 ἐναντίον τοῦ] A ἐναντίον
κυρίου τοῦ. O C ἔναντι. κυρίου] A κυρίου θεοῦ Ἰσραήλ. C ὄπισθεν κυρίου
οἰκοδομήσαντες] O οἰκοδομῆσαι. ὑμῖν] O A C deeſt. ὑμᾶς γενέσθαι] A
[illegible] ὑμᾶς γενέσθαι σήμερον. C γενέσθαι ὑμᾶς σήμερον. O ϗ γενέσθαι ὑμᾶς ἀποστάτας ἀπὸ κυρίου σήμερον.
[illegible]
[illegible] C ponit poſt κατασχέσεως, & O. [illegible]

μὴ ἀπὸ θεοῦ] A μὴ ἀπὸ κυρίου. O C ἀπὸ κυρίου μή. γένησθε] O
ϗ ὑμεῖς μηδ' ἀπόστητε ἀπὸ κυρίου] A C ϗ ἀφ' (Comp. ἀπὸ) ἡ-
μὴ ἀποστῆτε. O καὶ μὴ ἀποστῆτε. 20 πλημμέλεια] O C πλημμέλειαν.
Ἰσραὴλ] O C deeſt. ὀργὴ] O ὀργὴ κυρίου. εἷς αὐτὸς] A εἷς μόνος ἦν,
μόνος ἐστί. C εἷς μόνος, μὴ ἐστὶ μόνος. O μόνος ἦν, μὴ μόνος, & pro
habet αὐτός. τῇ] O A C ἐν τῇ. ἑαυτοῦ ἁμαρτίᾳ] C ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ.
Ὁ θεὸς uſque ad οἶδε] O Ὁ θεὸς αὐτός ἐστι κύριος ὁ θεὸς, ϗ αὐτὸς οἶ-
αὐτὸς] A C κύριος αὐτός: Γνώσεται] O διαγνώσεται. ἐπλημμελήσα-
O πεπλημμελήκαμεν. ἔναντι τοῦ] A ἀπέναντι. ῥύσαιτο] O C ῥύσεται.
ἀπὸ] A ἡμᾶς ἀπό. τοῦ θεοῦ ἡμῶν] C deſunt. ὥστε] C ἢ ὥστε. O καί. ἐπ'
αὐτὸ] A ἡμᾶς ἐπ' αὐτό. C ἐπ' αὐτοῦ. O ἐπ' αὐτῷ. ὥστε] O A C ἢ ὥστε.
O αὐτόν. κύριος ἐκζητήσει] O A C κύριος αὐτὸς ἐκζητήσῃ (A O σοί.)
ῥήματος] O ῥημάτων. εἴπωσιν αὔριον] A C αὔριον εἴπωσιν. ἡμῶν]
C ἡμῶν λέγοντες. ϗ] A deeſt. 25 ἡμῶν ϗ ὑμῶν] O A ὑμῶν ϗ ἡμῶν.
ἡμῶν καὶ ὑμῶν οἱ υἱοὶ Ῥουβὴν, ϗ οἱ υἱοὶ Γάδ. ἐστιν] O ἔσαι. ἀπαλλο-
τριώσουσιν] C ἀλλοτριώσουσιν. υἱῶν] O C υἱούς. 27 ἵνα] O deeſt. τοῦτο
μαρτύριον] A C μαρτύριον τοῦτο. ἡμῶν ϗ ὑμῶν] A ὑμῶν ϗ ἡμῶν. C ἡμῶν
ἀναμέσον ὑμῶν. γενεῶν] A τέκνων. ἡμᾶς] A ὑμᾶς. λατρείαν κυρίου ...
αὐτοῦ] O κυρίῳ. ϗ ἐν ταῖς θυσίαις ἡμῶν] O A deſunt. ϗ ἐκ θεόδοσι uſ-
que ad finem verſus] O deſunt. ὑμῶν ... ἡμῶν] A ἡμῶν ... ὑμῶν. αὔ-
ριον] C ponit ante τοῖς τέκνοις. 28 ἢ ... αὔριον] O deſunt. κυρίου]
O deeſt. θυσιῶν] O θυσίας. ἐστὶν ἀναμέσον uſque ad finem verſus] O
ἐστὶν ἀναμέσον ὑμῶν, ϗ ἡμῶν. ἑορδόσιν] C ἑορδόμων. ὑμῶν ... ἡμῶν] A
ἡμῶν ... ὑμῶν. υἱῶν] A τέκνων. 29 δὴ] O deeſt. ἀποστραφῆναι] O A C
ἀποστῆναι. ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ἀποστῆναι] A ὥστε ἀποστραφῆναι ἐν τῇ σήμερον
ἡμέρᾳ. C ὥστε ἀποστραφῆναι ἐν ταῖς σήμερον ἡμέραις. O deſunt, ut & ἀπὸ
κυρίου quod ſequitur. ἡμᾶς] O deeſt. Σαλαμὶν, ϗ τῇ θυσίᾳ τοῦ σωτηρίου]
O τῆς σωτηρίων ἡμῶν. Σαλαμὶν] C deeſt. τοῦ σωτηρίου] A τῶν σωτηρίων.
κυρίου] O A C κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. ἐναντίον] O A ἀπέναντι. αὐτοῦ] O
τοῦ μαρτυρίου. 30 ἀκούσας] C ἤκουσεν. Ἰσραὴλ] A deeſt. C ϗ οἱ χιλίαρχοι
Ἰσραήλ. οὓς ἐλάλησαν uſque ad finem verſus] O τούτους ἤρεσεν αὐτοῖς. τὸ
ἥμισυ φυλῆς] C οἱ υἱοί. 31 Φινεὲς] C Φινεὲς υἱὸς Ἐλεάζαρ. υἱοῖς prius]
O deeſt. τῷ ἡμίσει φυλῆς] C τοῖς υἱοῖς. ἡμῶν] O ὑμῶν. πλημμέλειαν]
C πλημμέλειαν ταύτην. O deeſt. ϗ ὅτι ἐῤῥύσασθε] O ὅτι ἐῤῥύσατο. 32 Φι-
νεὲς] C Φινεὲς υἱὸς Ἐλεάζαρ. ἄρχοντες] A ἄρχοντες πατριῶν. ϗ ἀπὸ τοῦ ἡ-
μίσους φυλῆς Μανασσῆ] C deſunt. Γαλαὰδ] O γῆς Γαλαάδ. αὐτοῖς] O τοῖς
Ἰσραηλίταις. 33 ἤρεσεν] A C ἤρεσεν ὁ λόγος. ϗ ἐλάλησεν πρὸς τοὺς υἱοὺς
Ἰσραὴλ] A C deſunt. O pro πρὸς τοὺς υἱοὺς habet τοῖς υἱοῖς, & ponit poſt
θεὸν υἱῶν Ἰσραήλ. υἱῶν] O deeſt. εἶπαν μηκέτι. C οὐκ ἔτι εἶπαν. O οὐκ εἶ-
πον. ἀναβῆναι] O ἐπαναβῆναι. ϗ τοῦ ἡμίσους φυλῆς Μανασσῆ] O C deſunt.
ϗ] C ἦν. 34 ἐπωνόμασεν Ἰησοῦς] O C ἐπωνόμασε. τὸν βωμὸν] C
ponit poſt Γάδ. τῶν ... ϗ τῶν] A C τοῦ ... καὶ τοῦ. O ϗ τοῦ. καὶ τοῦ
ἡμίσους φυλῆς Μανασσῆ] C deſunt. A καὶ τοῦ ἡμίσει φυλῆς Μανασσῆ. εἶπεν]
C εἶπαν. O deeſt, ut & καί. ὁ θεὸς] O A ὁ θεὸς, θεός. C αὐτὸς
ὁ θεός.

CAP. XXIII.

1 κύριον] O A C κύριον τὸν θεόν. αὐτοῦ] O αὐτῶν. προβεβηκὼς ταῖς
ἡμέραις] O deſunt. 2 αὐτῶν, ϗ τοὺς δικαστὰς] O ϗ τοὺς ἄρχοντας, ϗ τοὺς
δικαστὰς, & poſt γραμματεῖς αὐτῶν. πρὸς αὐτοὺς] A αὐτοῖς. 3 ὅσα]
A C σύμπαντα ὅσα. ἡμῶν ... ἡμῶν] A ὑμῶν ... ὑμῶν. O C ἡμῶν ... ὑμῶν.
ὑμῶν ... ἡμῖν] A ὑμῶν, αὐτὸς ... ἡμῖν. C ἡμῶν, αὐτὸς ... ὑμῖν. ὁ ἐκπο-
λεμήσας ἡμῖν] O ὁ συνεκπολεμήσας αὐτοὺς μεθ' ὑμῶν. 4 ὅτι] C ὅραπερ εἶπα. O
ἐπερ. ἐπέῤῥιφα] A ἀπέῤῥιφα. O εἶπον. ὑμῖν] O deeſt. εἰς τὰς φυλὰς] O
ἐν ταῖς φυλαῖς. πάντα τὰ ἔθνη ϗ ἐξωλόθρευσα] O ταῦτα ἐξολοθρεύσεται. ἔ-
θνη ϗ] A C ἔθνη. ὁριεῖ] O ἥτις ὁριεῖ. 5 ἡμῶν] O A C ὑμῶν. οὗτος]
O A αὐτός. ἡμῶν] A C ὑμῶν. ἀποστελεῖ] O ἐπαποστελεῖ. ἕως ἂν uſque
ad βασιλεῖς αὐτῶν] pro quibus Comp. habet καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ
προσώπου σου. ἡμῶν] A C ὑμῶν. 6 Κατισχύσατε οὖν σφόδρα] O Καὶ κατ-
ισχύσατε. πάντα] C σύμπαντα. O deeſt. ἐκκλίνητε] O παραβῆτε. εἰς]
O ἀπ' αὐτοῦ εἰς. O deeſt. ἢ] A C ἢ εἰς. 7 ταῦτα] C ταῦτα μεθ' ὑμῶν.
οὐδὲ] O οὔτε. C ϗ οὐκ ὀμεῖσθε, οὐδὲ μή. λατρεύσητε] O λατρεύσητε ἑαυ-
τοῖς. οὐδὲ] O A οὔτε. 8 Ἀλλὰ] A ἀλλ' ἤ. ἡμῶν] A C ὑμῶν. προσκολλη-
θήσεσθε] O προσκυνήσετε. 9 αὐτοὺς κύριος] A κύριος αὐτούς. O κύριος ὁ
θεὸς ἡμῶν αὐτούς. ὑμῶν] C ἡμῶν. οὐδεὶς] A C ὑμῖν οὐδείς. O ἡμῖν οὐ-
δείς. ἡμῶν] A C ὑμῶν. 10 Εἷς] A Ἀνὴρ εἷς. ἡμῶν] A ὑμῶν. ἐξεπο-
λέμει] A συνεκπολεμεῖ. O ἐξεπολέμησεν αὐτούς. ἡμῖν] C ὑμῖ. O μεθ' ἡ-
μῶν. 11 σφόδρα] A σφόδρα ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. ἡμῶν] O A C ὑμῶν.
προσθῆσθε] A C προστεθῆτε. 13 Γινώσκετε] A C Γνώσει γινώσκετε. κύριος]
C κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ϗ εἰς ἥλους ἐν ταῖς πτέρναις] O ἐν ταῖς πλευ-
ραῖς. βολίδας] O σκολ. ἀπόλησθε] C ἀπολεῖσθαι. ἦν] A C ἧς. ὑμῖν] O
deeſt. ὑμῶν] O ἡμῶν. 14 τὴν ὁδὸν] A C σήμερον τὴν ὁδόν. τῇ ...
τῇ] C ἐν ὅλῃ τῇ ... ἐν ὅλῃ τῇ. O ἐν τῇ ... ἐν τῇ. οὐκ ἔπεσεν εἷς λόγος]
O A C οὐ διέπεσεν λόγος εἷς. λόγων] C λόγων τῶν ἀγαθῶν. λόγων O τῶν
λόγων. εἶπε] O ἐποίησε. ἡμῶν] A ὑμῶν. πρὸς] A C πρὸς ὑμᾶς. O πρὸς
ὑμᾶς. τὰ ἀνήκοντα] A ἥκει. O ἃ εἴρηκεν. ἡμῖν. A C ὑμῖν. οὐ διεφώνη-
σεν] O A ἓν οὐ διαπεφώνηκεν. αὐτῶν] C αὐτῶν ῥῆμα ἕ. 15 πρὸς ἡμᾶς]
O A C ἐφ' ὑμᾶς. κύριος] C κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἐφ' ὑμᾶς] O πρὸς ἡ-
μᾶς. ὁ θεὸς] A C deſunt. ἂν] C deeſt. τῆς ἀγαθῆς] O deſunt. κύ-
ριος ὑμῖν] A C ὑμῖν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. O ἡμῖν κύριος. 16 παραβῆναι]
A παραβαίνειν. ἡμῶν] O A C ὑμῶν. ἡμῖν] O A C ὑμῖν. αὐτοῖς] O
αὐτοῖς, ϗ θυμωθεὶς κύριος ἐφ' ὑμᾶς ἀπολέσῃ ὑμᾶς ἐν τάχει ἀπὸ τῆς γῆς ἧς
ἔδωκεν ὑμῖν. αὐτοῖς] Hic addunt Ald. & Comp. καὶ ὀργισθήσεται θυμῷ
κύριος ἐν ὑμῖν, ϗ ἀποστρέψει σε (Comp. ἀπολεῖσθε τό.) τὸ τάχος ἀπὸ τῆς
γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς ἔδωκε κύριος ὑμῖν (Comp. ὑμῖν κύριος.)

CAP. XXIV.

1 Σηλὼ] A C Συχέμ. πρεσβυτέρους] A πρεσβυτέρους ϗ τοὺς ἄρχοντας.
C πρεσβυτέρους Ἰσραὴλ, ϗ τοὺς ἄρχοντας. O πάντας τοὺς πρεσβυτέρους.
γραμματεῖς ... δικαστὰς] A C δικαστὰς ... γραμματεῖς. ἔστησεν αὐτοὺς] A C
ἔστησαν] O ἔστησεν. ἀπέναντι] O ἔναντι. τοῦ] A κυρίου τοῦ. λαὸν] A
λαὸν, λέγων. 3 γῇ] A C γῇ Χαναάν. αὐτοῦ σπέρμα] A C τὸ σπέρμα
αὐτοῦ. 4 καὶ τῷ] O C ϗ ἔδωκα τῷ. κληρονομῆσαι] O A C κληρονομί-
αν. ϗ ἐγένοντο uſque ad finem verſus] deſunt in Comp. O ϗ ἐγένετο.
ϗ πολὺ] A πολύ τε. 5 καὶ ἐπάταξα] O A καὶ ἐπάταξε κύριος. C καὶ
ἀπέστειλα Μωυσῆν, ϗ Ἀαρὼν, ϗ ἐπάταξεν. σημείοις] C deeſt. οἷς
uſque ad finem verſus] O deſunt. ἐποίησα] A C ἐποίησεν. 6 μετὰ
ταῦτα] C deſunt. ἐξήγαγεν] A ἐξήγαγον. τοὺς πατέρας ἡμῶν] A ὑμᾶς.
C τοὺς πατέρας ὑμῶν. O ὑμᾶς ϗ τοὺς πατέρας ὑμῶν. θάλασσαν τὴν ἐρυ-
θρὰν] O A C θάλασσαν. ἡμῶν] O A C ὑμῶν. ἐν ἵπποις εἰς] O ἱππεῦσι
ἐπί. 7 ἀνεβοήσαμεν] C ἐβοήσαμεν. O ἀνεβόησαν. ἡμῶν] C ὑμῶν.
ἐκάλυψεν αὐτοὺς] O ἐπείρασαν αὐτόν. εἴδοσαν] C ἴδοσαν. O ἴδον. 8 ἡμᾶς]
O A C ὑμᾶς. Ἰορδάνου] O A C Ἰορδάνου, ϗ παρετάξαντο ὑμῖν. ἡμῶν] O A C ὑμῶν.
9 ἀράσασθαι ἡμῖν] A ἀράσασθαι ὑμῖν. C υἱὸν Βεὼρ ἀρᾶσθαι ὑμῖν. O ἀράσα-
σθαι ἡμᾶς. 10 σοῦ] A deeſt. O deeſt. ut & ὁ θεός. ἡμᾶς ... ἡμᾶς]
A C ὑμᾶς ... ὑμᾶς. αὐτῶν] O A C αὐτῶν, ſed quæ ſequuntur deſunt.
11 ἡμᾶς] A C ὑμᾶς. Ἱεριχὼ] O deeſt. ὁ Χαναναῖος] O A
& C hoc ordine habent, ϗ ὁ Φερεζαῖος, ϗ ὁ Χαναναῖος, ϗ ὁ Χετταῖος,
ϗ ὁ Γεργεσαῖος, ϗ ὁ Εὐαῖος, ϗ ὁ Ἰεβουσαῖος. Sed O permutat locos
Χετταῖος, & Εὐαῖος, ut & Γεργεσαῖος & Ἰεβουσαῖος. κύριος] C deeſt.
ἡμῶν] A C ὑμῶν. 12 ἐξαπέστειλε] O ἀπέστειλε. ἐξαπέστειλεν poſterius]
O A C ἐξέβαλεν. ἡμῶν δώδεκα] A C ὑμῶν δύο. 13 γῆν] O τὴν
γῆν αὐτῶν. αὐτῆς] A C αὐτήν. O ἐν αὐτῇ. ἐν] C ἐπ'. οὐκ ἐφυτεύσα-
τε] O A C οὐ κατεφυτεύσατε. 14 κύριον] C κύριον τὸν θεόν. εὐθύτη-
τι ... δικαιοσύνῃ] A δικαιοσύνῃ ... εὐθύτητι. O ὁσιότητι ... δικαιοσύνῃ.
τοὺς ἀλλοτρίους οἷς] O οὕς. ἡμῶν] A C ὑμῶν. 15 ὑμῖν] O ἐν ὑμῖν.
ἐκλέξασθε] C ἕλεσθε. ὑμῶν] O ἡμῶν. ὑμεῖς] O deeſt. ἐπὶ τῆς γῆς]
O ἐν τῇ γῇ. ἡ οἰκία] A C ὁ οἶκος. ὅτι ἅγιός ἐστι] C deſunt.
16 ὥστε λατρεύειν] O ϗ λατρεύσω. 17 Κύριος] O A Κύριος γάρ. ὁ θεὸς
uſque ad αὐτὸς] O ἐστὶν ὁ θεὸς ἡμῶν οὗτος, ὅς. θεός ἐστιν. αὐτὸς] C deſunt. ἐξ]
A C ἐκ γῆς. πάσῃ] O deeſt. οὓς] O ἐν οἷς. 18 τὸν Ἀμοῤῥαῖον ϗ
πάντα τὰ ἔθνη τὰ] A C πάντα (Comp. σύμπαντα) τὰ ἔθνη, ϗ τὸν
Ἀμοῤῥαῖον τόν. ἡμῶν, ἀλλὰ ϗ] O ὑμῶν, ἀλλ'. ἐστὶ] O C ponit poſt
γάρ. 19 πρὸς τὸν] C πρὸς πάντα τόν. ὁ θεὸς ἅγιός ἐστι, ϗ ζηλώσας]
C ἅγιός ἐστιν, ϗ θεὸς ζηλωτής ἐστιν. ὑμῶν] O ὑμᾶς. ἁμαρτήματα ...
ἀνομήματα] O C ἀνομήματα ... ἁμαρτήματα. 20 ἑτέροις] O A C
ἀλλοτρίοις. οὗ] O C deeſt. ὑμᾶς] O A C ὑμῖν. 22 ὑμεῖς ἐξελέξασθε
κυρίῳ] A ὑμεῖς ἐξελέξασθε τὸν κύριον. C ἐξελέξασθε ὑμεῖς ἑαυτοῖς τὸν κύ-
ριον. αὐτῷ] C αὐτῷ, ϗ εἶπαν, Μάρτυρες. 23 τοὺς ἀλλοτρίους τοὺς] O τῶν
ἀλλοφύλων τῶν. ὑμῶν] C deeſt. 24 κυρίῳ] C κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν. τῆς]
O ἐκ τῆς. 25 Σηλὼ] A C Συχέμ. ἐνώπιον ad finem verſus] C de-
ſunt. τοῦ θεοῦ] O κυρίου τοῦ θεοῦ. 26 Ἰησοῦς] A ponit ante λίθον. O
deeſt. ὑπὸ] O C ἐκεῖ ὑπό. 27 Ἰησοῦς] A deeſt. πρὸς τὸν] C πρὸς
πάντα τόν. ἐν] A C deeſt. εἰς] O deeſt. αὐτὸς] O οὗτος. πάντα]
C σύμπαντα. λεχθέντα αὐτῷ] C O λεχθέντα. ὅτι] A C ὅσα. οὗτος
ἔσαι] C ἔσαι οὗτος. ἐσχάτων] O ἐσχάτου. ψεύσησθε uſq; ad finem verſus] O ἀπο-
στῆτε ἀπὸ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. μου] A ἡμῶν. C ὑμῶν. 28 ἀπέ-
στειλεν] A ἐξαπέστειλεν. τὸν λαὸν] O πάντα τὸν λαόν. ϗ ἐπορεύθησαν
ἕκαστος] A C ἕκαστον. ϗ ἐλάτρευσαν] Sed Comp. præmittit his verſum
29. & priorem partem ver. 30, quæ de morte Jeſu. εἴδοσαν πάντα] C
ἴδοσαν σύμπαντα. C ἴδον πάντα. 29 ϗ ἀπέθανεν] C ἀπέθανεν. ἑκατὸν]
C υἱὸς ἑκατόν. O ὢν ἑκατόν. δέκα] O A ϗ δέκα. 30 τοῦ κλήρου] C τῆς
κληρονομίας. Θαμνασαρὰχ] Θαμνασαχάρ. τοῦ Γαλαὰδ] A C Γαάς. ἐκεῖ
ἔθηκαν, & quæ ſequuntur uſque ad Καὶ τὰ ὀστᾶ] deſunt in Comp. A ϗ
ἔθηκαν ἐκεῖ. μνῆμα εἰς ὃ] A μνημεῖον ἐν ᾧ. O ἐν τῷ μνήματι, ἐν ᾧ.
ἐκεῖ] O deeſt. ὅτε] A Ἰησοῦς ὅτε. ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ] O ἐξῆλθον ἐκ γῆς.
αὐτοῖς] O A deeſt. 32 ἐξ] O ἐκ γῆς. κατώρυξαν] O κατώρυξαν αὐτά.
ἀμνάδων ἑκατὸν] ἑκατὸν ἀμνάδων. 33 Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα] C deſunt.
ἀρχιερεὺς] A ἱερεύς. O ἱερεύς. & ponit ante υἱός. Γαβαὰρ] A C Γα-
βαάθ. O Γαβάθ. Φινεὲς] O ἣ ἦν Φινεές. ἐν ἐκείνῃ τῇ, uſque in finem,
in Comp. deſunt. κιβωτὸν τοῦ] A κιβωτὸν τῆς διαθήκης τοῦ. περιεφέροσαν]
O A περιέφερον. ἐν ἑαυτοῖς] O ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. Γαβαὰρ] A Γαβαάθ.
O Γαβάθ. ἑαυτοῦ] O αὐτῶν. ἀπῆλθον] O ἀπῆλθον. τόπον αὐτῶν] O
ἑαυτοῦ τόπον. ἑαυτῶν πόλιν] A πόλιν αὐτῶν. O ἑαυτοῦ πόλιν. Ἀσταρὼθ] O
Ἀστηρώθ. τῷ βασιλεῖ Μωὰβ] O βασιλέως Μωαβιτῶν. ἐκυρίευσεν] A κατ-
εκυρίευσεν.

JUDICES.

CAP. I.

1 ἐπηρώτων] O ἐπηρώτησαν. διὰ τοῦ κυρίου] A C ἐν κυρίῳ. τοὺς Χαναναίους]
A C τὸν Χαναναῖον. πρὸς αὐτοὺς] A ἐν αὐτοῖς. O C ἐν αὐτῷ. 3 τῷ Συμεὼν
ἀδελφῷ] O A C πρὸς Συμεὼν τὸν ἀδελφόν. παραταξώμεθα πρὸς τοὺς Χαναναίους]
O A C πολεμήσωμεν (Comp. πολεμήσομεν) ἐν τῷ Χαναναίῳ. κἀγὼ] A καί γε
ἐγώ. 4 παρέδωκε] O A C ἔδωκε. εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν] O A C ἐν χειρὶ
αὐτῶν. ἔκοψαν] A ἐπάταξαν. O C ἐπάταξεν. εἰς] O A C deeſt. 5 κατέλα-
βον τὸν] O A C εὗρον τόν. παρετάξαντο πρὸς αὐτὸν] O A ἐπολέμησαν ἐν αὐτῷ.
[illegible] 6 κατεδίωξαν] O C κατεδίωξαν. ἔλαβοσαν] A
[illegible] O C ἔλαβον. χειρῶν ... ποδῶν] C ποδῶν ... χειρῶν. ϗ τὰ ἄκρα] O C deſunt τὰ ἄκρα. συλλέγον-
τες] O ϗ συλλέγοντες. ἄγουσιν] C ἤγαγον. 8 ἐπολέμουν] O A C ἐπολέ-
μησαν. τὴν prius] O A C ἐν. 9 πρὸς τὸν Χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα] O A C
ἐν (Comp. deeſt) τῷ Χαναναίῳ τῷ κατοικοῦντι. 10 ϗ ἐξῆλθε Χεβρὼν ἐξ ἐναν-
τίας] C deſunt. O ἐξεναντίας. ϗ τὸ ὄνομα ἦν Χεβρὼν τὸ πρότερον] A C
τὸ δὲ ὄνομα Χεβρὼν ἦν ἔμπροσθεν. Καριαθαρβοκσεφὲρ] A Καριαθαρβοσεφέρ. C
Καριαθαρβώθ. 11 ἀνέβησαν] O C ἐπορεύθησαν. τὸ δὲ] O C ϗ τό. ἦν] C
deeſt. Καριαθσέφερ] O A C deeſt. 12 Ἀσὰ] C Ἀχσάν. 13 ἀδελφοῦ] C
ἀδελφός. νεώτερος] C νεώτερος ὑπὲρ αὐτόν. Ἀσὰ] O A Ἀχάν. C Ἀχσάν.
αὐτὸν] O C deeſt. Verſus decimus quartus & decimus
quintus deſunt in Ox. 14 τῇ εἰσόδῳ αὐτῆς] A C τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτήν. ἐπισει-

τῷ Καρμήλῳ κατὰ θάλασσαν, καὶ τῷ Σιὼρ, καὶ Τηλβαναθ, καὶ Σηλαάμ. 27 Καὶ ἐπι-
στρέψει τῷ Καρμήλῳ κατὰ θάλασσαν, καὶ τῷ Σιὼρ καὶ Τηλμαναθ καὶ Σηλαάμ, καὶ ἐπι-
στρέψει ἀπ' ἀνατολῶν ἡλίου Βὲθ, καὶ Νεὲθ, καὶ συνάψει Ζαβουλὼν, καὶ Ἐγγὲ Ἰεφθαὴλ
κατὰ βορρᾶ, καὶ εἰσελεύσεται ὅρια Ἰεφθαβὲ, καὶ Ἀνιὴλ, καὶ εἰσελεύσεται εἰς Χοβαμαθὴλ.
28 Καὶ Ἐβρὼν, καὶ Ῥαὰμ, καὶ Ῥεμμὼν, καὶ Ἀνααθ ἕως Σιδῶνος τῆς μεγάλης.
29 Καὶ ἀναστρέψει τὰ ὅρια ἐπὶ Σιὼν, καὶ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτῶν ἡ θάλασσα. 31, 32
30 Καὶ ἀπὸ Ἀβὲλ, καὶ Ἀζιφὰ, καὶ Ἀκὰμ, καὶ Ἀχὲμ, καὶ Ἀρχέ.
ut Rom. ſed pro πόλεις habet αἱ πόλεις αὐτῶν. 33 Καὶ ἐγενήθη τὰ ὅρια αὐ-
τῶν Βεθλαὰ, καὶ Μολὰ, καὶ Βενιαμὶν, καὶ Ἀρνὲ, καὶ Ῥαβὲκ, καὶ Ἰεφθαὴλ
ἕως Νεκὼ, καὶ ἐγενήθησαν αἱ διέξοδοι αὐτῶν ὁ Ἰορδάνης. 34 Καὶ ἐπιστρέψει τὰ
ὅρια ἐπὶ θάλασσαν εἰς γῆν Ἀθλαβὼρ, καὶ διελεύσεται ἐκεῖθεν εἰς Ἐκκὰκ, καὶ συνάψει
τῷ Ζαβουλὼν ἀπὸ νότου, καὶ τῷ Ἀσὴρ ἐπισυνάψει κατὰ θάλασσαν, καὶ ὁ Ἰορδάνης ἀπ'
ἀνατολῶν ἡλίου. 35 Καὶ πόλεις τειχήρεις Τύρων, καὶ Ἀμαὰθ Δωκὰθ, καὶ Χενερέθ.
36 Καὶ Ἀρμαὲ, καὶ Ἐμαρὲθ, καὶ Ἀσώρ. 37 Καὶ Κέδες, καὶ Ἰασήρ. 38 Καὶ
Ἰερὼθ, καὶ Μεδαεὶμ, καὶ Βεθναὰθ, καὶ Βεθσαμύς. 39, 40 ut Rom. ſed addit poſt
Νεφθαλὶ, αἱ πόλεις αὐτῶν, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. 41 Καὶ ἐγενήθη τὰ ὅρια αὐτῶν
Σαραὰ καὶ Ἐσθαὼλ, καὶ πόλεις Σαμμαύς. 42 Καὶ Ἐλλαμὶν, καὶ Ἐλλαὼμ, καὶ Σηλα-
θάμ. 43 Καὶ Σαμναθὰ, καὶ Ῥωνὰ, καὶ Γεβεθών. 44 Καὶ Μαναὰθ, καὶ Ὀζὼρ,
καὶ Βανεβαράκ. 45 Καὶ Γεθρεμμών. 25 Ἐξγεκὲθ, καὶ Ἀλὲφ· καὶ Βαιθὲκ, καὶ
Κεάφ] C Ἐλκὰθ, καὶ Ἀλὶ, καὶ Βεθὲν, καὶ Ἀχασάφ. O Χεγκὰθ, καὶ Ὀολεὶ, καὶ
Βαλνὲ, καὶ Ἀχσάφ. 26 Ἀμιὴλ, καὶ Μαασὰ] A C Ἀμαὰδ (C Ἀαὰδ) καὶ Μασὰλ.
Σιὼν] C Συώρ. A Σειόρ. 27 Καὶ] C deeſt. Βαιθεγενὲθ] A C Βηθδαγών.
Ἐγγαὶ καὶ Φθαιὴλ] A ἐν Γαὶ Ἰεφθαήλ. C ἐν Γαιεφθαήλ. κατὰ βορρᾶν] A de-
ſunt. καὶ εἰσελεύσεται uſque ad Καναθὰν verſ. 28] A καὶ πορεύσεται τὸ μεθόριον κατὰ
βορρᾶν ὁμοῦ καὶ εἰσελεύσεται τὰ ὅρια Σαφθὰ Βηθαεμὲκ, καὶ πορεύσεται τὸ μεθόριον Ἀνιὴλ,
καὶ διελεύσεται εἰς Χαβὼλ ἀπὸ ἀριστερῶν, καὶ Ἀχρὰν, καὶ Ῥοὼβ, καὶ Ἀμμὼν, καὶ Κανά.
C Βηθαεμὲκ, καὶ Ναιὴλ, καὶ ἐλεύσεται εἰς Χοβὼλ ἀπὸ ἀριστερῶν. Καὶ Ἀκρὰν, cæ-
tera ut A. 29 πηγῆς Μασφασσὰτ, καὶ] A C πόλεως ὀχυρώματος. Ἰασὶφ] A
Σωσά. C Ὡσά. 30] Hunc verſum hoc modo habent A C. καὶ ἀπὸ τοῦ σχοι-
νίσματος Ἀχαζὶβ (A Ἀχζείφ,) καὶ Ἀμμὰ, καὶ Ἀφὲκ, καὶ Ῥαὸβ (A Ῥοὼβ,)
πόλεις εἰκοσιδύο. Comp. addit καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. 31 πόλεις] O A C πό-
λεις αὐτῶν. 32 Νεφθαλὶ] C ponit poſt ἐξῆλθε. 33 Μοολὰμ uſque ad Δω-
δάμ incluſive] A Μεὲφ, καὶ Μηλὼμ, καὶ Βεσενανεὶμ, καὶ Ἀρμαὶ, καὶ Να-
κὲβ, καὶ Ἰαβνὴλ ἕως Λάκκων. C Μεὲφ, καὶ Ὠλὰν Σεεννανὶμ, καὶ Ἀδεμμὶ
Ἀννεκὲβ, καὶ Ἰαβνιὴλ ἕως Λακκούμ. αὐτοῦ] A C αὐτῶν. 34 ἐπὶ] C εἰς.
Ἀθθαβὼρ] A C Ἀζανὼθ Θαβώρ. Ἰακινὰ] A C εἰς Ἰκώκ. ὁ Ἰορδάνης] C
Ἰούδα ὁ Ἰορδάνης. 35 Τύρος] A Ἀσηδεὶμ Τύρος. Ὡμαθαδακὲθ] A Ἀμμαθ,
καὶ Ῥακκάθ. 36 Ἀρμαὶθ, καὶ Ἀραὴλ] A C Ἀδαμὶ καὶ Ῥαμά. 37 Ἀσαεὶ]
A Ἐδραεί. C Ἀδραί. πηγὴ] A πηγαί. 38 καὶ Κερωὲ, uſque ad finem ver-
ſus] A C Καὶ Ἰερὼν (A Ἐρὼν) καὶ Μαγδαλιὴλ Ὡρὲμ (A Ὡρὰν) καὶ Βη-
θανὰθ, καὶ Βηθσαμὺς (A Θασμὺς) πόλεις δέκα καὶ (A καὶ deeſt) ἐννέα.
Comp. addit καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν. 39 Νεφθαλὶ] C Νεφθαλὶ κατὰ συγγένειαν
αὐτῶν, καὶ αἱ πόλεις, καὶ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν. 40 τῷ Δὰν] C τῇ φυλῇ υἱῶν
Δὰν κατὰ δήμους αὐτῶν. 41 Σαραθ, καὶ Ἀσὰ, καὶ πόλεις Σαμμαύς] A C Σα-
ραὰ, καὶ Ἐσθαὼλ πόλις (A καὶ πόλεις) Σαμές. 42, 43, 44, 45] Hos qua-
tuor verſus hoc modo habent A C. Καὶ Σαλαβὶν, καὶ Ἐλὼν (A Ἰβλαὼν,)
καὶ Ἰεθλά. Καὶ Ἠλὼν (A Αἰλὼν) καὶ Θαμνὰ, καὶ Ἀκκαρών. Καὶ Ἐλθεκὼ,
καὶ Γαβαθὼν, καὶ Βαλαὼθ. Καὶ Ἰοὺδ (A Ἰοὺθ) καὶ Βανηβαρὰκ (A Ἀχ) καὶ
Γεθρεμμών. 46 Ἱεράκων] C Ἱερακῶν, καὶ Ἠρακκῶν. ὅριον] O τὸ ὅρος.
Ἰόππης] C Ἰώππης. Καὶ ἐξῆλθεν τὸ ὅριον υἱῶν Δὰν, καὶ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ
Δὰν, καὶ ἐπολέμησαν τὴν Λεσὲν, καὶ κατελάβοντο αὐτὴν, καὶ ἐπάταξαν αὐτὴν ἐν
στόματι μαχαίρας, καὶ κατεκληρονόμησαν αὐτὴν, καὶ κατῴκησαν αὐτὴν, καὶ ἐκάλεσαν
τὸ ὄνομα τῇ Λεσὲν Δὰν, κατὰ τὸ ὄνομα Δὰν τοῦ πατρὸς αὐτῶν. 48 υἱῶν] O
deeſt. δήμους] O συγγένειαν. αὐτῶν prius] A deeſt. C αὗται. καὶ οὐκ ἐξέθλι-
ψαν uſque ad finem verſus 47] C deſunt. Δὰν] O Ἰούδα. θλίβοντα] O
ἐκθλίβοντα. καταβῆναι] O A καταβαίνειν. κοιλάδα] O κοιλάδα τοῦ ὄρους.
ἔθλιψαν] A O ἔθλιβον. ἀπ'] A ἐπ'. 47 Δὰν] O Ἰούδα. Λαχὶς] O Λαμέχ.
A Λεσέμ. Λασενδὰν] O Ἀμμαδά. A Λεσενδάν. εἰς φόρον] O οἱ Ἀμορραῖοι
εἰς φόρον. 49 ἐπορεύθησαν ἐμβατεῦσαι] O ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐμβα-
τεῦσαι. C συνετέλεσαν τοῦ κληροδοτῆσαι. κατὰ τὸ ὅριον αὐτῶν] O κατὰ τὰ ὅρια
αὐτῆς. C εἰς τὰ ὅρια αὐτῆς. 50 τοῦ θεοῦ] O κυρίου. Θαμνασαρὰχ] A Ταμναθ
Σαραί. C Θαμναθασαρέ. κατῴκει] C ᾤκει. 51 κατεκληρονόμησεν] A C κατ-
εκληροδότησεν. κλήρους ἐν] O κλήρους αὐτῶν ἐν. ἔναντι] O ἐναντίον.

CAP. XX.

1 λέγων poſterius] O deeſt. 2 δότε] C δότε ὑμῖν. πρὸς ὑμᾶς] O de-
ſunt. διὰ] O ὑπό. ἀκουσίως] C ἀκουσίως, ἄνευ προνοίας. ὑμῖν] A ponit
poſt πόλεις. -πόλεις] O πόλεις εἰς. ὑπὸ] A O ἀπό. ἕως ἂν uſq; ad finem
verſus] C deſunt. 7] Ante hunc verſum O A C habent tres verſus
hoc modo. 4 Καὶ φεύξεται εἰς μίαν τῶν πόλεων τούτων, καὶ στήσεται ἐπὶ τὴν
θύραν τῆς πύλης (A O τῆς πύλης deſunt) τῆς πόλεως (A addit αὐτοῦ) καὶ λαλήσει
ἐν τοῖς ὠσὶ τῶν πρεσβυτέρων τοὺς λόγους αὐτοῦ (A O τούτους) καὶ ἐπιστρέψουσιν
(O προσάξουσιν) ἡ συναγωγὴ πρὸς αὐτοὺς (O πρὸς ἑαυτὰς αἱ πόλεις) καὶ δώ-
σουσιν αὐτῷ τόπον, καὶ κατοικήσει (O καθιεῖται) μετ' αὐτῶν. 5 Καὶ ὅτι (O ὅταν)
διώξῃ ὁ ἀγχιστεύων τὸ αἷμα ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ (O deeſt) οὐ συγκλείσουσιν τὸν φονεύ-
σαντα (O deeſt) ἐν χειρὶ (O αὐτὸν εἰς χεῖρας) αὐτοῦ, ὅτι οὐκ εἰδὼς (O ἐν ἀγνω-
σίᾳ) ἐπάταξε τὸν πλησίον αὐτοῦ, καὶ οὐ μισῶν αὐτὸς αὐτὸν (O pro αὐτὸς αὐτὸν
habet ἦν) ἀπ' ἐχθὲς, καὶ τρίτης. 6 Καὶ κατοικήσει (O καθήσεται) ἐν τῇ πό-
λει ἐκείνῃ ἕως στῇ (A ἂν στῇ. O ἂν καταστῇ) κατὰ πρόσωπον (O ἐνώπιον) τῆς συνα-
γωγῆς εἰς κρίσιν, ἕως ἀποθάνῃ ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας (O ἂν τοῦ ἀποθανεῖν τὸν ἱερέα
τὸν μέγαν) ὃς ἔσται ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις, τότε ἐπιστρέψει ὁ φονεὺς (A O φονεύσας)
καὶ ἐλεύσεται (A εἰσελεύσεται) πρὸς τὴν πόλιν (A O εἰς τὴν πόλιν) αὐτοῦ, καὶ
πρὸς τὸν οἶκον αὐτοῦ, καὶ πρὸς (O deſunt, ut & quæ ſequuntur ad finem
verſus) τὴν πόλιν ὅθεν ἔφυγεν ἐκεῖθεν. 7 διέστειλε] A διέστειλαν. τῷ ὄρει
poſterius] C deſunt. τὴν πόλιν Ἀρβὸκ, αὕτη ἐστὶ] O deſunt. Ἀρβὸκ] A
Ἀρβό. 8 ἔδωκε] O κατὰ Ἰεριχὼ, ἔδωκε. A C Ἰεριχὼ, ἀπ' ἀνατολῶν ἔδωκε
(A ἔδωκαν.) ἀπὸ] O deeſt. Ἀρημὼθ] O A C Ῥημώθ. ἐκ τῆς φυλῆς Γὰδ]
A deſunt. Γαυλὼν] A C Γωλάν. Βασανίτιδι] O Βασάν. 9 Αὗται] C Αὗται
ἦσαν. υἱοῖς] C πᾶσιν υἱοῖς. ἐν αὐτοῖς] O πρὸς αὐτούς. παντὶ παίοντι] O πάντα
παίοντα. ἐν χειρὶ] A ἐκ χειρός. ἔναντι] C ἐναντίον. εἰς κρίσιν] C ἐν
κρίσει.

CAP. XXI.

1 προσῆλθοσαν] O προσῆλθον. Ἰησοῦν] O A C πρὸς Ἰησοῦν. Ἰσραὴλ]
A C τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. 2 περισπόρια] C περισπόρια αὐτῶν. 3 διὰ] C αὐ-
τοῦ διά. πόλεις] C πόλεις ταύτας. & ver. 8. 4 δεκατρεῖς] C τρισκαίδε-
κα. & ver. 6. & ver. 18. 5 ἐκ prius] C ἐκ συγγενείας. ἐκ τῆς φυ-
λῆς poſterius] O deeſt. κληρωτὶ] O A κληρωταί. 6 Γεδσὼν] O Γεθσών.
A C Γερσών. ἀπὸ τῆς prius] C ἀπὸ τῆς συγγενείας. 8 Totus hic verſus
deeſt in Ox. 9 υἱῶν Συμεὼν] C Συμεών. καὶ ἀπὸ τῆς φυλῆς υἱῶν Βενιαμὶν]
C deſunt. O καὶ ἡ φυλὴ υἱῶν Βενιαμίν. ταύτας] O A deeſt. 10 ἐπεκλήθη-
σαν] C ἀπεκλήθησαν ἐν ὀνόματι. Καὶ ἐγένοντο. τῶν υἱῶν Λευὶ] O τοῦ Λευί.
κλῆρος] C κλῆρος πρῶτος. 11 Καριαθαρβὸκ] O Καριαθιαρίμ. αὐτῆς pri-
us] O τῆς χεβρών. 12 τοῖς υἱοῖς Χαλὲβ υἱοῦ] A C τῷ Χαλὲβ υἱῷ. κατα-
σχέσει] C κατασχέσει αὐτοῦ. O κλήρῳ. 13 ἔδωκε] O C τοῦ ἱερέως ἔδωκε. A
τοῦ ἱερέως. τὰ σὺν αὐτῇ] O A τὰ πρὸς αὐτήν. C τὰ πρὸς αὐτῇ. καὶ τὴν
Λεμνὰ uſque ad finem verſus] O C deſunt. A καὶ τὴν Λεβνά. 14 Pro
his ſeptem urbibus quæ ſequuntur, O habet Ἐλὼν ··· Τέλλαν ··· Βεθσα-
μὶς ··· Σαμά. (A C Ἰεθὲρ) ··· Ἰσθμὼ (A Ἰεσθεσμὼ) Ἠλὼν, (A Εἰλὼ) Δα-
βὶρ ··· Ἀὶν ··· Ἰεττὰ ··· Βεθσαμές. 16 τούτων] O deeſt. 17 αὐτῇ] O A C
ſemper habent πρὸς ante αὐτῇ, ut & in verſibus præcedentibus. Γα-
βεθ] O Γαβαά. A C Γαβέ. 18 καὶ Ἀναθὼθ, καὶ τὰ ἀφωρισμένα αὐτῇ] O
deſunt. Γάβαλα] O Γαλαμάθ. A τὴν Ἀλμώ. C τὴν Ἐλμών. 11 δεκα-
τρεῖς] O A C addunt καὶ τὰ περισπόρια αὐτῶν. 20 υἱοῖς] O A C υἱῶν. ἱ-
ερέων] O A C deſunt, ſed eorum loco habet ἔδωκε. ἱερέων] O
A C ὁρίων. 21 ἔδωκαν] O ἔδωκε. τοῦ φυγαδευτηρίου] O τῶν φυγαδευτη-
ρίων. φονεύσαντος] O A C φονεύοντος. αὐτῇ] C τὰ πρὸς αὐτῇ ἐν τῷ ὄ-
ρει Ἐφραίμ. καὶ Γάζαρα uſque ad finem verſus] O καὶ Γαβλών. καὶ τὰ πρὸς
αὐτὴν] A C deſunt. 22 Καὶ Βαιθωρὼν] A C Καὶ τὴν Καβσεὶμ, καὶ τὰ ἀφω-
ρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ καὶ Βαιθωρών. (A τὴν ἄνω Βαιθωρών.) 23 Ἐλκωθαὶμ]
O Ἐλθωκόλ. A Ἐλθεκώ. C Ἐλθεκά. Γεθεδὰν] A C Γεβθών. O Γαβα-
θών. 25 Ἰεβεθὰ] O A Βαιθσάν. C Γεθρεμμών. 26 αὐτῇ] O A C de-
eſt. 27 τοῖς Λευίταις] C τοῖς συγγενέσι τοῖς Λευίταις. τὰς πόλεις τὰς ἀ-
φωρισμένας τοῖς φονεύσασι] O τὴν πόλιν τὴν ἀφωρισμένην τῷ φονεύσαντι. Γαυ-
λὼν] O Γαιήλ. Βοσοράν] A C Βεεθερά. O Βοσορρά. 28 Δεββὰ] O Ῥα-
μάθ. A Δαββάθ. C Δαβράθ. 29 Ῥεμμὰθ] O Λαμαθὰθ. A Ἱερμώθ. καὶ
πηγὴν uſque ad finem verſus] O deſunt. 30 Βασελλὰν] A Μασαάλ. C
Μισαλά. Totus hic verſus, ut & proximus, deeſt in Ox. Δαββὼν] A
Ἀβδώ. C Ἀβδών. 32 τὴν πόλιν τὴν ἀφωρισμένην] C τὰς πόλεις τὰς ἀφω-
ρισμένας. Νεμμὰθ] O Ἐμάθ. A C Ἀμαθδώρ. Θεμμὼν] O Καράν. A C Κα-
θάν. 33 δεκατρεῖς] C τρισκαίδεκα πόλεις, καὶ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐταῖς.
34 λοιποῖς] O λοιποῖς ἔδωκε. φυλῆς] A C φυλῆς υἱῶν. Μαὰν] A C Ἰεκνα-
άμ. O Ἰεκκομμάν. Κάδης] A C Καρθά. O Ῥεμμών. Sed καὶ τὰ περισπόρια
αὐτῆς deſunt. 35 Σεκλὰ] A C Δαμνά. O Κασήρ. πόλεις τρεῖς] A C καὶ
τὴν Ναλὼλ (A Δαλὼλ) καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς, πόλεις τέσσαρες. O καὶ τὴν Ἐι-
λὰ, καὶ πόλεις τέσσαρες. 36 πέραν] C πόλεις. & κατὰ deeſt. τὴν πόλιν]
A ἔδωκε τὴν πόλιν. τὴν Μισὼ] O A τὴν Μισώρ. C deſunt. ut & καὶ
τὰ περισπόρια αὐτῆς. Ἰαζὴρ, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς] O Ἰαζὴρ tantum.
Δεκμὼν] O Κεδμώθ. C Κεδσών. A Γεδσών. Μαφὰ, καὶ τὰ περισπόρια αὐ-
τῆς] O Μαφαὰθ tantum. 37 τὸ φυγαδευτήριον] O A C τοῦ φυγαδευτη-
ρίου. καὶ τὴν Ῥαμὼθ uſque ad πᾶσαι] O καὶ τὴν Σεβὼν, καὶ τὴν Ἀζὴρ, καὶ
τὰ περισπόρια αὐτῆς. Καμὶν] A Μαναίμ. C Μααϊέμ. 39 αἱ πόλεις] O αὐ-
τῶν πόλεις αὐτῶν. A C αὐτῶν πόλεις. 40 πόλις uſque ad ταύτας] O de-
ſunt. C pro πόλις habet πόλεις, καὶ πόλεις. τῆς πόλεως] C τῶν πόλεων.
πάσαις] O οὕτως πάσαις. Καὶ συνετέλεσε uſque ad finem verſus] C de-
ſunt. διὰ] O κατά. πρόσταγμα] A προστάγματος. Θαμνασαχὰρ] O Θα-
μνασαράχ. bis in hoc verſu. καὶ ᾤκησεν] O καὶ κατῴκησεν. A ἣν ἠτήσατο,
καὶ ᾤκησεν. υἱοὺς Ἰσραὴλ] C Ἰσραηλίτας. ἐρήμῳ] O ἐρήμῳ ἀπεριτμήτων.
42 κύριος] O deeſt. ἀντέστη] A C ἀνέστη. κύριος] O αὐτοῖς. 43 ἀπὸ]
O λόγος ἀπό. C ῥῆμα ἀπό. πάντα παρεγένετο] O deſunt.

CAP. XXII.

1 συνεκάλεσεν] O ἐκάλεσεν. φυλῆς] O φυλῆς υἱῶν. 2 πάντα] C σύμ-
παντα. ὑπηκούσατε] C ἐπηκούσατε. O εἰσηκούσατε. κατὰ] A καὶ τά. ἐνετεί-
λατο] O A C ἐνετειλάμην. 3 ἐγκαταλελοίπατε] A ἐγκατελείπετε. O κατα-
λελοίπατε. πλείους] A C καὶ πλείους. O τὰς πολλὰς, καί. ἐφυλάξατε] C
ἐφυλάξασθε. ὑμῶν] O C ἡμῶν. 4 ἡμῶν ··· ἡμῶν] A ὑμῶν ··· ὑμῶν. ἀπο-
στραφέντες] O ἀποστράφητε δὴ, καί. Μωυσῆς] C Μωυσῆς δοῦλος κυρίου. ἐν
τῷ] O deſunt. 5 ἡμῖν ποιεῖν] O A C ὑμῖν. ἡμῶν] A C ὑμῶν. πᾶ-
σαις] O A C ἐν πάσαις. φυλάξασθαι] C φυλάσσεσθε. O καὶ φυλάξασθε. προσ-
κεῖσθαι] C προσίεσθαι. διανοίας] O A καρδίας. καὶ ἐξ ὅλης uſque ad fi-
nem verſus] O deſunt. 6 εὐλόγησεν ··· καὶ] A εὐλογήσας. 7 τῷ ἡμί-
σει] O A C τοῖς ἡμίσεσι. Μωσῆς] O Ἰησοῦς. Βασανίτιδι] O A Βασάν.
τῷ ἡμίσει] A C τοῖς ἡμίσεσι. O deſunt, ut & quæ ſequuntur, uſque ad
θάλασσαν. αὐτοῦ] O A C αὐτῶν. ἐν τῷ] A C deſunt. πέραν τοῦ Ἰορδά-
νου] A deſunt. παρὰ] C κατά. ἐξαπέστειλεν] O ἀπέστειλεν. Ἰησοῦς] A
deeſt. αὐτοὺς] O deeſt. αὐτοὺς] O αὐτοὺς, λέγων. 8 καὶ ἐν] A C λέγων
ἐν. ἀπήλθοσαν] O ἀνέλθετε. αὐτῶν] O ὑμῶν. κτήνη πολλὰ] O ἐν κτήνε-
σι πολλοῖς. χρυσίον] A C χρυσίον, καὶ χαλκόν. σίδηρον] O σίδηρον καὶ χαλ-
κόν. πολὺν] A πολὺν σφόδρα, καί. C πολὺν σφόδρα. προνομὴν] O προνο-
μὴν πᾶσαν. 9 Καὶ] C Καὶ ἀπέστρεψαν, καί. Σηλὼ] A Σηλών. C Συλώ,
& ver. 12. ἐν γῇ] O A ἐκ γῆς. αὐτὴν] O ἐν αὐτῇ. 10 ἦλθον εἰς
Γαλαάδ] A C ἤλθοσαν εἰς Γαλαάθ. Μανασσῆ] O υἱῶν Μανασσῆ. βωμὸν μέ-
γαν τοῦ ἰδεῖν] O μέγαν. 11 οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ uſque ad finem verſus] O de-
ſunt. ᾠκοδομήκασιν] C ᾠκοδόμησαν. ὁρίων] O ὅριον. Γαλαὰδ] A Γαλαάθ.
12 Καὶ] C Καὶ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, καί. οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ] O deſunt.
ἐν] O εἰς. ἀναβάντες ἐκπολεμῆσαι αὐτοὺς] C ἀναβάντας αὐτοὺς ἐκπολεμῆσαι.
ἀναβάντες] O ἀναβῆναι, καί. 13 Ῥουβὴν, καὶ πρὸς τοὺς υἱοὺς] O deſunt.
τοὺς υἱοὺς ἥμισυ] O A C τὸ ἥμισυ. γῆν] O τήν. υἱὸν Ἀαρὼν τοῦ ἀρχιερέ-
ως] O τοῦ ἱερέως. 14 δέκα] O δέκα ἄνδρας. ἄρχοντες] A C ἄνδρες ἄρ-
χοντες. οἴκων] O deeſt. 15 πρὸς τοὺς υἱοὺς uſque ad finem verſus] O
πρὸς αὐτοὺς λέγοντες. ἡμίσεις] A C ἥμισυ. 16 ἐναντίον τοῦ] A ἐναντίον
κυρίου τοῦ. O C ἔναντι. κυρίου] A κυρίου θεοῦ Ἰσραήλ. C ὄπισθεν κυρίου.
οἰκοδομήσαντες] O οἰκοδομῆσαι. ὑμῖν] O A C deeſt. ὑμᾶς γενέσθαι] A ὑ-
μᾶς γενέσθαι σήμερον. C γενέσθαι ὑμᾶς σήμερον. O καὶ γενέσθαι ὑμᾶς ἀποστάτας κυ-
ρίου. 18 ἀποστραφῆτε] O A ἀποστραφήσεσθε. καὶ ἔσται ἐὰν ἀποστῆτε σήμερ
ἀπὸ κυρίου] O C deſunt. ὀργὴ] A ὀργὴ κυρίου. 19 ἡ γῆ ὑμῶν] O A
ὑμῖν ἡ γῆ. C ἡ γῆ. ὑμῶν] O deeſt. διάβητε] A διάβητε ὑμεῖς. κυρί-
ου] C ponit poſt κατασχέσεως, & O. οὗ] C ὅπου. κατασκηνοῖ ἐκεῖ] O ἐ-
στίν.

μὴ ἀπὸ θεοῦ] A μὴ ἀπὸ κυρίου. O C ἀπὸ κυρίου μή. γενήθητε] O
... καὶ ὑμεῖς μηδ' ἀπόστητε ἀπὸ κυρίου] A C καὶ ἀφ' (Comp. ἀπὸ) ἡ-
... μὴ ἀποστῆτε. O καὶ μὴ ἀποστῆτε. 20 πλημμέλεια] O C πλημμέλειαν.
...] O C deeſt. ὀργὴ] O ὀργὴ κυρίου. εἷς αὐτὸς] A εἷς μόνος ἦν,
... μόνος ἀπέθανε. C εἷς μόνος, μὴ μόνος ἀπέθανε. O μόνος ἦν, μὴ μόνος, & pro
... habet αὐτός. τῇ] O A C ἐν τῇ. ἑαυτοῦ ἁμαρτίᾳ] C ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ.
... Ὁ θεὸς uſque ad οἶδε] O Ὁ θεὸς αὐτός ἐστι κύριος ὁ θεὸς, καὶ αὐτὸς οἶ-
αὐτὸς] A C κύριος αὐτός. Γνώσεται] O διαγνώσεται. ἐπλημμελήσα-
...] O πεπλημμελήκαμεν. ἔναντι τοῦ] A ἀπέναντι. ῥύσαιτο] O C ῥύσεται.
... ἀπὸ] A ἡμᾶς ἀπό. τοῦ θεοῦ ἡμῶν] C deſunt. ὥστε] C ἢ ὥστε. O καί. ἐπ'
...] A ἡμᾶς ἐπ' αὐτό. C ἐπ' αὐτοῦ. O ἐπ' αὐτῷ. ὥστε] O A C ἢ ὥστε.
...] O αὐτόν. κύριος ἐκζητήσει] O A C κύριος αὐτὸς ἐκζητήσῃ (A O σοί.)
... ῥήματος] O ῥημάτων. εἴπωσιν αὔριον] A C αὔριον εἴπωσιν. ἡμῶν]
... C ἡμῶν λέγοντες. καὶ] A deeſt. 25 ἡμῶν καὶ ὑμῶν] O A ὑμῶν καὶ ἡμῶν.
... ἡμῶν καὶ ὑμῶν οἱ υἱοὶ Ῥουβὴν, καὶ οἱ υἱοὶ Γάδ. ἐστὶν] O ἔσται. ἀπαλλο-
...] C ἀλλοτριώσουσιν. υἱῶν] O C υἱούς. 27 ἵνα] O deeſt. τοῦτο
... μαρτύριον] A C μαρτύριον τοῦτο. ἡμῶν καὶ ὑμῶν] A ὑμῶν καὶ ἡμῶν. C ἡμῶν
... ἀναμέσον ὑμῶν. γενεῶν] A τέκνων. ἡμᾶς] A ὑμᾶς. λατρείαν κυρίου ···
...] O κυρίῳ. καὶ ἐν ταῖς θυσίαις ἡμῶν] O A deſunt. καὶ οὐκ ἐροῦσι uſ-
que ad finem verſus] O deſunt. ὑμῶν ··· ἡμῶν] A ἡμῶν ··· ὑμῶν. αὔ-
...] C ponit ante τοῖς τέκνοις. 28 ἣ ··· αὔριον] O deſunt. κυρίου]
... deeſt. θυσιῶν] O θυσίας. ἐστὶν ἀναμέσον uſque ad finem verſus] O
... ἐστὶν ἀναμέσον ὑμῶν, καὶ ἡμῶν. ἐροῦσιν] C ἐροῦμεν. ὑμῶν ··· ἡμῶν] A
... ··· ὑμῶν. υἱῶν] A τέκνων. 29 δὴ] O deeſt. ἀποστραφῆναι] O A C
... ἀποστῆναι. ἐν τῇ σήμερον ἡμέρᾳ ἀποστῆναι] A ὥστε ἀποστραφῆναι ἐν τῇ σήμερον
... C ὥστε ἀποστραφῆναι ἐν ταῖς σήμερον ἡμέραις. O deſunt, ut & ἀπὸ
... quod ſequitur. ἡμᾶς] O deeſt. Σαλαμὶν, καὶ τῇ θυσίᾳ τοῦ σωτηρίου]
... τῶν σωτηρίων ἡμῶν. Σαλαμὶν] C deeſt. τοῦ σωτηρίου] A τῶν σωτηρίων.
...] O A C κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. ἐναντίον] O A ἀπέναντι. αὐτοῦ] O
... τοῦ μαρτυρίου. 30 ἀκούσας] C ἤκουσεν. Ἰσραὴλ] A deeſt. C καὶ οἱ χιλίαρχοι
Ἰσραήλ. οὓς ἐλάλησαν uſque ad finem verſus] O τούτους ἤρεσεν αὐτοῖς. τὸ
... φυλῆς] C οἱ υἱοί. 31 Φινεὲς] C Φινεὲς υἱὸς Ἐλεάζαρ. υἱοῖς prius]
O deeſt. τῷ ἡμίσει φυλῆς] C τοῖς υἱοῖς. ἡμῶν] O ὑμῶν. πλημμέλειαν]
C πλημμέλειαν ταύτην. O deeſt. καὶ ὅτι ἐρρύσασθε] O ὅτι ἐρρύσατε. 32 Φι-
νεὲς] C Φινεὲς υἱὸς Ἐλεάζαρ. ἄρχοντες] A ἄρχοντες πατριῶν. καὶ ἀπὸ τοῦ ἡ-
μίσους φυλῆς Μανασσῆ] C deſunt. Γαλαὰδ] O γῆς Γαλαάδ. αὐτοῖς] O τοῖς
Ἰσραηλίταις. 33 ἤρεσεν] A C ἤρεσεν ὁ λόγος. καὶ ἐλάλησεν πρὸς τοὺς υἱοὺς
Ἰσραὴλ] A C deſunt. O pro πρὸς τοὺς υἱοὺς habet τοῖς υἱοῖς, & ponit poſt
θεὸν υἱῶν Ἰσραήλ. υἱῶν] O deeſt. εἶπαν μηκέτι. C οὐκ ἔτι εἶπαν. O οὐκ εἶ-
πον. ἀναβῆναι] O ἐπαναβῆναι. καὶ τοῦ ἡμίσους φυλῆς Μανασσῆ] O C deſunt.
...] C ἦν. 34 ἐπωνόμασεν Ἰησοῦς] O C ἐπωνόμασε. τὸν βωμὸν] C
ponit poſt Γάδ. τῶν ··· καὶ τῶν] A C τῷ ··· καὶ τῷ. O καὶ τοῦ. καὶ τοῦ
ἡμίσους φυλῆς Μανασσῆ] C deſunt. A καὶ τῷ ἡμίσει φυλῆς Μανασσῆ. εἶπεν]
C εἶπαν. O deeſt, ut & καί. ὁ θεὸς] O A ὁ θεὸς, θεός. C αὐτὸς
ὁ θεός.

CAP. XXIII.

1 κύριον] O A C κύριον τὸν θεόν. αὐτοῦ] O αὐτῶν. προβεβηκὼς ταῖς
ἡμέραις] O deſunt. 2 αὐτῶν, καὶ τοὺς δικαστὰς] O καὶ τοὺς ἄρχοντας, καὶ τοὺς
δικαστὰς, & poſt γραμματεῖς αὐτῶν. πρὸς αὐτοὺς] A αὐτοῖς. 3 ὅσα]
A C σύμπαντα ὅσα. ἡμῶν ··· ἡμῶν] A ὑμῶν ··· ὑμῶν. O C ἡμῶν ··· ὑμῶν.
... ἡμῶν ··· ἡμῖν] A ὑμῶν, αὐτὸς ··· ἡμῖν. C ἡμῶν, αὐτὸς ··· ὑμῖν. ὁ ἐκπο-
λεμήσας ἡμῖν] O ὁ συνεκπολεμήσας αὐτοὺς μεθ' ὑμῶν. 4 ὅτι] C ὅσα εἶπα. O
... ἐπέρριψα] A ἀπέρριψα. O εἶπον. ὑμῖν] O deeſt. εἰς τὰς φυλὰς] O
ἐν ταῖς φυλαῖς. πάντα τὰ ἔθνη καὶ ἐξωλόθρευσα] O ταῦτα ἐξολοθρευθήσεται. ἔ-
θνη καὶ] A C ἔθνη. ὁρεῖ] O ἥτις ὁριεῖ. 5 ἡμῶν] O A C ὑμῶν. αὐτὸς]
O A αὐτός. ἡμῶν] A C ὑμῶν. ἀποστελεῖ] O ἐπαποστελεῖ. ἕως ἂν uſque
ad βασιλεῖς αὐτῶν] pro quibus Comp. habet καὶ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ
προσώπου σου. ἡμῶν] A C ὑμῶν. 6 Κατισχύσατε δὴ σφόδρα] O Καὶ κατ-
ισχύσατε. πάντα] C σύμπαντα. O deeſt. ἐκκλίνητε] O παραβῆτε. εἰς]
O ἀπ' αὐτοῦ εἰς. O deeſt. ἢ] A C ἢ εἰς. 7 ταῦτα] C ταῦτα μεθ' ὑμῶν.
... O οὔτε. C καὶ οὐκ ὀμεῖσθε, οὐδὲ μή. λατρεύσητε] O λατρεύσητε ἑαυ-
τοῖς. οὐδὲ] O A οὔτε. 8 Ἀλλὰ] A ἀλλ' ἤ. ἡμῶν] A C ὑμῶν. προσκολλη-
θήσεσθε] O προσκυνήσετε. 9 αὐτοὺς κύριος] A κύριος αὐτούς. O κύριος ὁ
θεὸς ἡμῶν αὐτούς. ὑμῶν] C ἡμῶν. οὐδεὶς] A C ὑμῖν οὐδείς. O ἡμῖν οὐ-
δείς. ἡμῶν] A C ὑμῶν. 10 Εἷς] A Ἀνὴρ εἷς. ἡμῶν] A ὑμῶν. ἐξεπο-
λέμει] A συνεκπολεμεῖ. O ἐξεπολέμησεν αὐτούς. ἡμῖν] C ὑμῖν. O μεθ' ἡ-
μῶν. 11 σφόδρα] A σφόδρα ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν. ἡμῶν] O A C ὑμῶν.
... προστεθῆτε] A C προστεθῆτε. 13 Γινώσκετε] A C Γνώσει γινώσκετε. κύριος
...] C κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. καὶ εἰς ἥλους ἐν ταῖς πτέρναις] O ἐν ταῖς πλ...
... Βολίδας] O σκολ. ἀπόλησθε] C ἀπολεῖσθαι. ἧς] A C ἧς. ὑμῖν] O
deeſt. ὑμῶν] O ἡμῶν. 14 τὴν ὁδὸν] A C σήμερον τὴν ὁδόν. τῇ ···
...] C ἐν ὅλῃ τῇ ··· ἐν ὅλῃ τῇ. O ἐν τῇ ··· ἐν τῇ. οὐκ ἔπεσεν εἷς λόγος]
O A C οὐ διέπεσεν λόγος εἷς. λόγων] C λόγων τῶν ἀγαθῶν. λόγων O τῶν
... εἶπε] O ἐποίησε. ἡμῶν] A ὑμῶν. πρὸς] A C πρὸς ὑμᾶς. O πρὸς
ὑμᾶς. τὰ ἀνήκοντα] A ἥκει. O ἃ εἴρηκεν. ἡμῖν. A C ὑμῖν. οὐ διεφώνη-
σεν] O A ἓν οὐ διαπεφώνηκεν. αὐτῶν] C αὐτῶν ῥῆμα ἕν. 15 πρὸς ἡμᾶς]
O A C ἐφ' ὑμᾶς. κύριος] C κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. ἐφ' ὑμᾶς] O πρὸς ἡ-
μᾶς. ὁ θεὸς] A C deſunt. ἂν] C deeſt. τῆς ἀγαθῆς] O deſunt. κύ-
ριος ὑμῖν] A C ὑμῖν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. O ἡμῖν κύριος. 16 παραβῆναι]
A παραβαίνειν. ἡμῶν] O A C ὑμῶν. ἡμῖν] O A C ὑμῖν. αὐτοῖς] O
αὐτοῖς, καὶ θυμωθεὶς κύριος ἐφ' ὑμᾶς ἀπολέσῃ ὑμᾶς ἐν τάχει ἀπὸ τῆς γῆς ἧς
ἔδωκεν ὑμῖν. αὐτοῖς] Hic addunt Ald. & Comp. καὶ ὀργισθήσεται θυμῷ
κύριος ἐν ὑμῖν, καὶ ἀποστρέψει σε (Comp. ἀπολεῖσθε τό.) τὸ τάχος ἀπὸ τῆς
γῆς τῆς ἀγαθῆς, ἧς ἔδωκε κύριος ὑμῖν (Comp. ὑμῖν κύριος.)

CAP. XXIV.

1 Σηλὼ] A C Συχέμ. πρεσβυτέρους] A πρεσβυτέρους καὶ τοὺς ἄρχοντας.
C πρεσβυτέρους Ἰσραὴλ, καὶ τοὺς ἄρχοντας. O πάντας τοὺς πρεσβυτέρους.
γραμματεῖς ... δικαστὰς] A C δικαστὰς ... γραμματεῖς. ἔστησεν αὐτοὺς] A C
ἔστησαν] O ἔστησεν. ἀπέναντι] O ἔναντι. τοῦ] A κυρίου τοῦ. λαὸν] A
λαὸν, λέγων. 3 γῇ] A C γῇ Χαναάν. αὐτοῦ σπέρμα] A C τὸ σπέρμα
αὐτοῦ. 4 καὶ τῷ] O C καὶ ἔδωκα τῷ. κληρονομῆσαι] O A C κληρονομί-
αν. καὶ ἐγένοντο uſque ad finem verſus] deſunt in Comp. O καὶ ἐγένετο.
καὶ πολὺ] A πολύ τε. 5 καὶ ἐπάταξα] O A καὶ ἐπάταξε κύριος. C καὶ
ἀπέστειλα Μωυσῆν, καὶ Ἀαρὼν, καὶ ἐπάταξεν. σημείοις] C deeſt. οἷς
uſque ad finem verſus] O deſunt. ἐποίησα] A C ἐποίησεν. 6 μετὰ
ταῦτα] C deſunt. ἐξήγαγεν] A ἐξήγαγον. τοὺς πατέρας ἡμῶν] A ὑμᾶς.
C τοὺς πατέρας ὑμῶν. O ὑμᾶς καὶ τοὺς πατέρας ὑμῶν. θάλασσαν τὴν ἐρυ-
θρὰν] O A C θάλασσαν. ἡμῶν] O A C ὑμῶν. ἐν ἵπποις εἰς] O ἱππεῦσι
ἐπί. 7 ἀνεβοήσαμεν] C ἐβοήσαμεν. O ἀνεβόησαν. ἡμῶν] C ὑμῶν.
ἐκάλυψεν αὐτοὺς] O ἐπείρασαν αὐτόν. εἴδοσαν] C ἴδοσαν. O ἴδον. 8 ἡμᾶς]
O A C ὑμᾶς. Ἰορδάνου] O A C Ἰορδάνου, καὶ παρετάξαντο ὑμῖν. ἡμῶν] O A C ὑμῶν.
9 ἀράσασθαι ἡμῖν] A ἀράσασθαι ὑμῖν. C υἱὸν Βεὼρ ἀρᾶσθαι ὑμῖν. O ἀράσα-
σθαι ἡμᾶς. 10 σοῦ] A deeſt. O deeſt. ut & ὁ θεός. ἡμᾶς ... ἡμᾶς]
A C ὑμᾶς ... ὑμᾶς. αὐτῶν] O A C αὐτῶν, ſed quæ ſequuntur deſunt.
11 ἡμᾶς] A C ὑμᾶς. Ἰεριχὼ] O deeſt. ὁ Χαναναῖος] O A
& C hoc ordine habent, καὶ ὁ Φερεζαῖος, καὶ ὁ Χαναναῖος, καὶ ὁ Χετταῖος,
καὶ ὁ Γεργεσαῖος, καὶ ὁ Εὐαῖος, καὶ ὁ Ἰεβουσαῖος. Sed O permutat locos
Χετταῖος, & Εὐαῖος, ut & Γεργεσαῖος & Ἰεβουσαῖος. κύριος] C deeſt.
ἡμῶν] A C ὑμῶν. 12 ἐξαπέστειλε] O ἀπέστειλε. ἐξαπέστειλεν poſterius]
O A C ἐξέβαλεν. ἡμῶν δώδεκα] A C ὑμῶν δύο. 13 γῆν] O τήν
γῆν αὐτῶν. αὐτῆς] A C αὐτήν. O ἐν αὐτῇ. ἐν] C ἐπ'. οὐκ ἐφυτεύσα-
τε] O A C οὐ κατεφυτεύσατε. 14 κύριον] C κύριον τὸν θεόν. εὐθύτη-
τι ... δικαιοσύνῃ] A δικαιοσύνῃ ... εὐθύτητι. O ὁσιότητι ... δικαιοσύνῃ.
τοὺς ἀλλοτρίους οἷς] O οὕς. ἡμῶν] A C ὑμῶν. 15 ὑμῖν] O ἐν ὑμῖν.
ἐκλέξασθε] C ἕλεσθε. ὑμῶν] O ἡμῶν. ὑμεῖς] O deeſt. ἐπὶ τῆς γῆς]
O ἐν τῇ γῇ. ἡ οἰκία] A C ὁ οἶκος. ὅτι ἅγιός ἐστι] C deſunt.
16 ὥστε λατρεύειν] O καὶ λατρεῦσαι. 17 Κύριος] O A Κύριος γάρ. ὁ θεὸς
uſque ad αὐτὸς] O ἐστὶν ὁ θεὸς ἡμῶν αὐτὸς, ὅς. θεός ἐστιν. αὐτὸς] C deſunt. ἐξ]
A C ἐκ γῆς. πάσῃ] O deeſt. οὓς] O ἐν οἷς. 18 τὸν Ἀμορραῖον καὶ
πάντα τὰ ἔθνη τὰ] A C πάντα (Comp. σύμπαντα) τὰ ἔθνη, καὶ τὸν
Ἀμορραῖον τόν. ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ] O ὑμῶν, ἀλλ'. ἐστὶ] O C ponit poſt
γάρ. 19 πρὸς τὸν] C πρὸς πάντα τόν. ὁ θεὸς ἅγιός ἐστι, καὶ ζηλώσας]
C ἅγιός ἐστιν, καὶ θεὸς ζηλωτής ἐστιν. ὑμῶν] O ὑμᾶς. ἁμαρτήματα ...
ἀνομήματα] O C ἀνομήματα ... ἁμαρτήματα. 20 ἑτέροις] O A C
ἀλλοτρίοις. ἐν] O C deeſt. ὑμᾶς] O A C ὑμῖν. 22 ὑμεῖς ἐξελέξασθε
κυρίῳ] A ὑμεῖς ἐξελέξασθε τὸν κύριον. C ἐξελέξασθε ὑμεῖς ἑαυτοῖς τὸν κύ-
ριον. αὐτῷ] C αὐτῷ, καὶ εἶπαν, Μάρτυρες. 23 τοὺς ἀλλοτρίους τοὺς] O τῶν
ἀλλοφύλων τῶν. ὑμῶν] C deeſt. 24 κυρίῳ] C κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν. τῆς]
O ἐκ τῆς. 25 Σηλὼ] A C Συχέμ. ἐνώπιον ad finem verſus] C de-
ſunt. τοῦ θεοῦ] O κυρίου τοῦ θεοῦ. 26 Ἰησοῦς] A ponit ante λίθον. O
deeſt. ὑπὸ] O C ἐκεῖ ὑπό. 27 Ἰησοῦς] A deeſt. πρὸς τὸν] C πρὸς
πάντα τόν. ἐν] A C deeſt. εἰς] O deeſt. αὐτὸς] O οὗτος. πάντα]
C σύμπαντα. λεχθέντα αὐτῷ] C O λεχθέντα. ὅτι] A C ὅσα. οὗτος
ἔσται] C ἔσται οὗτος. ἐσχάτων] O ἐσχάτου. ψεύσησθε uſq; ad finem verſus] O ἀπο-
στῆτε ἀπὸ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. μου] A ἡμῶν. C ὑμῶν. 28 ἀπέ-
στειλεν] A ἐξαπέστειλεν. τὸν λαὸν] O πάντα τὸν λαόν. καὶ ἐπορεύθησαν
ἕκαστος] A C ἕκαστον. καὶ ἐλάτρευσαν] Sed Comp. præmittit his verſum
29. & priorem partem ver. 30, quæ de morte Jeſu. εἴδοσαν πάντα] C
ἴδοσαν σύμπαντα. C ἴδον πάντα. 29 καὶ ἀπέθανεν] C ἀπέθανεν. ἑκατὸν]
C υἱὸς ἑκατόν. O ὢν ἑκατόν. δέκα] O A καὶ δέκα. 30 τοῦ κλήρου] C τῆς
κληρονομίας. Θαμνασαράχ] Θαμνασαχάρ. τοῦ Γαλαὰδ] A C Γαάς. ἐκεῖ
ἔθηκαν, & quæ ſequuntur uſque ad Καὶ τὰ ὀστᾶ] deſunt in Comp. A καὶ
ἔθηκαν ἐκεῖ. μνῆμα εἰς ὃ] A μνημεῖον ἐν ᾧ. O ἐν τῷ μνήματι, ἐν ᾧ.
ἐκεῖ] O deeſt. ὅτε] A Ἰησοῦς ὅτε. ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ] O ἐξῆλθον ἐκ γῆς.
αὐτοῖς] O A deeſt. 32 ἐξ] O ἐκ γῆς. κατώρυξαν] O κατώρυξαν αὐτά.
ἀμνάδων ἑκατὸν] ἑκατὸν ἀμνάδων. 33 Καὶ ἐγένετο μετὰ ταῦτα] C deſunt.
ἀρχιερεὺς] A ἱερεύς. O ἱερεύς. & ponit ante υἱός. Γαβαὰθ] A C Γα-
βαάθ. O Γαβάθ. Φινεὲς] O ὃ ἦν Φινεές. ἐν ἐκείνῃ τῇ, uſque in finem,
in Comp. deſunt. κιβωτὸν τοῦ] A κιβωτὸν τῆς διαθήκης τοῦ. περιεφέροσαν]
O A περιέφερον. ἐν ἑαυτοῖς] O ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. Γαβαὰρ] A Γαβαάθ.
O Γαβάθ. ἑαυτοῦ] O αὐτῶν. ἀπήλθοσαν] O ἀπῆλθον. τόπον αὐτῶν] O
ἑαυτοῦ τόπον. ἑαυτῶν πόλιν] A πόλιν αὐτῶν. O ἑαυτοῦ πόλιν. Ἀταρὼθ] O
Ἀστρώθ. τῷ βασιλεῖ Μωὰβ] O βασιλέως Μωαβιτῶν. ἐκυρίευσεν] A κατ-
εκυρίευσεν.

JUDICES.

CAP. I.

1 ἐπηρώτων] O ἐπηρώτησαν. διὰ τοῦ κυρίου] A C ἐν κυρίῳ. τοὺς Χαναναίους]
A C τὸν Χαναναῖον. πρὸς αὐτοὺς] A ἐν αὐτοῖς. O C ἐν αὐτῷ. 3 τῷ Συμεὼν
ἀδελφῷ] O A C πρὸς Συμεὼν τὸν ἀδελφόν. παραταξώμεθα πρὸς τοὺς Χαναναίους]
O A C πολεμήσωμεν (Comp. πολεμήσομεν) ἐν τῷ Χαναναίῳ. κἀγὼ] A καί γε
ἐγώ. 4 παρέδωκε] O A C ἔδωκε. εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν] O A C ἐν χειρὶ
αὐτῶν. ἔκοψαν] A ἐπάταξαν. O C ἐπάταξεν. εἰς] O A C deeſt. 5 κατέλα-
βον τὸν] O A C εὗρον τόν. παρετάξαντο πρὸς αὐτὸν] O A ἐπολέμησαν ἐν αὐτῷ.
ἔκοψαν] O A C ἐπάταξαν. 6 κατέδραμον] O C κατεδίωξαν. ἔλαβοσαν] A
κατέλαβον. O C ἔλαβον. χειρῶν ··· ποδῶν] C ποδῶν ··· χειρῶν. καὶ τὰ ἄκρα]
O C deſunt. αὐτοῦ] O deeſt. 7 ἑβδομήκοντα] C καὶ ἑβδομήκοντα. χειρῶν
··· ποδῶν] C ποδῶν ··· χειρῶν. καὶ τὰ ἄκρα] O C deſunt τὰ ἄκρα. συλλέγον-
τες] O καὶ συλλέγοντες. ἄγουσιν] C ἤγαγον. 8 ἐπολέμουν] O A C ἐπολέ-
μησαν. τὴν prius] O A C ἐν. 9 πρὸς τὸν Χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα] O A C
ἐν (Comp. deeſt) τῷ Χαναναίῳ τῷ κατοικοῦντι. 10 καὶ ἐξῆλθε Χεβρὼν ἐξ ἐναν-
τίας] C deſunt. O ἐξεναντίας. καὶ τὸ ὄνομα ἦν Χεβρὼν τὸ πρότερον] A C
τὸ δὲ ὄνομα Χεβρὼν ἦν ἔμπροσθεν. Καριαθαρβοκσεφὲρ] A Καριαθαρβοσεφέρ. C
Καριαθαρβώθ. 11 ἀνέβησαν] O C ἐπορεύθησαν. τὸ δὲ] O C καὶ τό. ἦν] C
deeſt. Καριαθσέφερ] O A C deeſt. 12 Ἀσὰ] C Ἀχσάν. 13 ἀδελφοῦ] C
ἀδελφός. νεώτερος] C νεώτερος ὑπὲρ αὐτόν. Ἀσὰ] O A Ἀχάν. C Ἀχσάν.
αὐτοῦ] A αὐτοῦ αὐτῷ. εἰς] O deeſt. Verſus decimus quartus & decimus
quintus deſunt in Ox. 14 τῇ εἰσόδῳ αὐτῆς] A C τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτήν.
ἐπισεί-

ἐπίσεισεν] C ἔσεισεν. ἐγόγγυσεν ϗ] A ἐγόγγυσεν ἐπάνω τοῦ ὑποζυγίου. ϗ ἔκραζεν] C desunt. ἀπὸ] C ἐπάνω. εἰς γῆν νότου ἐκδέδωκάς με] C desunt. 15 Ἀσχὰ] C Ἀχσάν. δώσεις] C δώσῃς. κατὰ τὴν καρδίαν αὐτῆς] C desunt. 16 Ἰοθὸρ] A Ἰωβάβ. C Ἰωθώρ. O Ἰωβάβ. τοῦ γαμβροῦ] O A C πενθεροῦ. μετὰ τῶν υἱῶν] O A C πρὸς τοὺς υἱούς. τὴν οὖσαν] A ἥ ἐστιν. Ἰούδα] C ponit ante τὴν οὖσαν. O deest, ut & ἥ ἐστιν. ἥ ἐστιν] A C desunt. Ἀρὰδ] A Ἐρέδ. ϗ] A ϗ ἐπορεύθησαν, καί. C ϗ ἐπορεύθη, καί. 17 ἔκοψε] A ἐπάταξε. O C ἐπάταξαν. Σεφὲθ, ϗ] O A C Σεφὲθ, ϗ ἀνεθεμάτισαν αὐτήν, καί. (O Σαφάν.) αὐτοὺς] A C αὐτήν. ἐκάλεσεν] O C ἐκάλεσαν. ἀνάθεμα] A C ἐξολόθρευσις. 18 Οὐκ] A C deest. οὐδὲ τὰ ὅρια] O A C ϗ τὸ ὅριον. οὐδὲ τὴν Ἀσκάλωνα, οὐδὲ τὰ ὅρια αὐτῆς] A ϗ τὴν Ἀσκάλωνα, ϗ τὸ ὅριον αὐτῆς. C desunt. O ϗ τὴν Ἀσκάλωνα, ϗ τὴν Ἀκκαρὼν, ϗ τὰ ὅρια αὐτῶν. οὐδὲ τὰ ὅρια] A C ϗ τὸ ὅριον. O desunt, ut & αὐτῆς. τὴν … οὐδὲ τὰ] O A C ϗ τὴν … ϗ τά. περισπόρια] O ὅρια. 19 ϗ ἐκληρονόμησε τὸ ὄρος] O desunt. ὅτι] A διότι. ἠδυνάσθησαν] C ἐδύνατο. O ἐδύναντο. ἐξολοθρεῦσαι] A C κληρονομῆσαι. Ῥηχὰβ] C deest. αὐτοῖς] O A C αὐτοῖς, ϗ ἅρματα σιδηρᾶ αὐτοῖς. 20 καθὼς] O C καθά. ἐκληρονόμησεν ἐκεῖθεν τὰς τρεῖς πόλεις τῶν υἱῶν] C ἐξῆρεν ἐκεῖ τοὺς τρεῖς υἱούς. 21 ἐκληρονόμησαν] A C ἐξῆραν. O ἐξωλόθρευσαν. ἐν Ἰερουσαλὴμ] O desunt. 22 κύριος] O Ἰούδας. ἦν] O C deest. 23 ϗ κατεσκέψαντο] A C οἶκος Ἰσραὴλ κατά. O οἱ υἱοὶ Ἰωσὴφ κατά. 24 φυλάσσοντες] O φύλακες. καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ἐξεπορεύετο] O A C ἄνδρα ἐκπορευόμενον. τῆς πόλεως τὴν εἴσοδον] O C τὴν εἴσοδον τῆς πόλεως. 25 ῥομφαίας] O μαχαίρας. 26 ἐπορεύθη] O A C ἀπῆλθεν. Χεττιὶν] C Γεθθιείμ. τοῦτο ad finem versus] O desunt. 27 ἐκληρονόμησε] A ἐξῆρε. ἥ ἐστι Σκυθῶν πόλις] C desunt. οὐδὲ τὰ περίοικα αὐτῆς] C desunt. O A οὐδὲ τὰ περισπόρια αὐτῆς. Θανὰχ, οὐδὲ] A ἐκ Θανὰχ, καί. C ἐκ Θανααχ, καί. οὐδὲ τὰς θυγατέρας αὐτῆς] O desunt. Δὼρ, οὐδὲ τὰς] A Δὼρ, οὐδὲ τὰ περίοικα αὐτῆς, καὶ τάς. O C Δὼρ, καὶ τάς. οὐδὲ τοὺς κατοικοῦντας Βαλὰκ, usque ad θυγατέρας αὐτῆς] Desunt in A & C & O. οὐδὲ τοὺς] A καὶ τοὺς bis: & præterea Ἰεβλαὰμ præponit Μαγεδώ. οὐδὲ τὰ περίοικα αὐτῆς] C desunt, ut & in Ἰεβλαὰμ, & in Ox. desunt. οὐδὲ τοὺς usque ad θυγατέρας αὐτῆς] O desunt. ταύτῃ] O deest. 28 ἐποίησεν] A C ἔθετο. O ἔθεντο. αὐτὸν] O αὐτούς. 29 ϗ κατῴκησεν usque ad Γαζὲρ] O desunt. κατῴκησεν] C κατῴκει. ϗ ἐγένετο εἰς φόρον] C desunt. O A ϗ ἐγένετο αὐτῷ εἰς φόρον. 30 Κέδρον] A Χεδρών. C Κετρών. οὐδὲ] O A C καί. Δωμανὰ] A Ἀμμάν. C Ναλώλ. O Ναλλά. αὐτῷ] C deest. ϗ ἐγένετο αὐτῷ εἰς φόρον] O desunt. 31 Ἀκχὼ] A Ἀκχώρ. ϗ ἐγένετο αὐτῷ εἰς φόρον] C desunt. O ϗ ἐγένετο ὁ Χαναναῖος εἰς φόρον αὐτῷ, & ponit post Σιδῶνα. ϗ τοὺς κατοικοῦντας Δὼρ] C desunt. O ponit post φόρον αὐτῷ. Δαλὰφ] C Ἀχλάβ. O Δαλάθ. τὴν Ἀσχαζὶ] A τὴν Ἀχαζείβ. C τὴν Ἀχαζίβ. O Χαζίφ. τὴν Χεβδὰ, ϗ τὴν Ναὶ, ϗ τὴν Ἐρεὼ] O A C τὴν Ἐλβὰ, ϗ τὴν Ἀφὲκ, ϗ τὴν Ῥοώβ. Sed O pro Ἐλβὰ habet Χελβά. 32 ἠδυνήθη] A ἠδυνάσθη. C ἐδυνήθη. O ἠδυνήθησαν τοῦ. ϗ τοὺς] A οὐδὲ τούς. O non habet οὐδὲ τοὺς κατοικοῦντας. Βαιθανὰχ] O Βεθλαανάθ· & versu sequenti. 33 Καὶ κατῴκησεν usque ad γῆν] O ponit hanc partem versus post partem sequentem. Νεφθαλὶ] O C Ἰσραήλ. Βαιθενὲθ] A Βεθανάχ. C Βεθενέθ. ἐγίνοντο] A C ἐγενήθησαν. αὐτοῖς] A αὐτῷ. 34 ἀφῆκαν αὐτὸν] A ἀφῆκεν αὐτούς. C ἀφῆκεν αὐτόν. 35 τῷ ὀστρακώδει, ἐν ᾧ] O A τοῦ Μυρσινῶνος, οὗ. C τῷ Ἄρες, οὗ. ἐν ᾧ αἱ] O A καί. C ϗ αἱ. ἐν τῷ Μυρσινῶνι, ϗ ἐν Θαλαβὶν] O C desunt. Θαλαβὶν] A Σαλαβίν. οἶκος] O deest. ἐγενήθη αὐτοῖς] O A ἐγένετο αὐτῷ. C ἐγένετο. 36 ἀπὸ τῆς ἀναβάσεως] A ἐπάνω τῆς ἀναβάσεως. C ἐπάνω. O ὁ Ἰδουμαῖος ἐπάνω. ἀπὸ] O ἐπί.

CAP. II.

1 ϗ ἐπὶ Βαιθὴλ usque ad Ἰσραὴλ] C desunt. Ἰσραὴλ] O Ἰσραὴλ ἀπὸ Γαλγάλων. τάδε λέγει κύριος] O C desunt. ἀνεβίβασα] C κύριος ἀνεβίβασεν. O κύριος ἀνήγαγεν. εἰσήγαγον] C εἰσήγαγεν. A ἐξήγαγον. ὤμοσα] O C ὤμοσεν. ὑμῶν] O A C ὑμῶν τοῦ δοῦναι ὑμῖν. εἶπα] A εἶπον. O C εἶπεν. οὐ] O οὐ μή. 2 εἰς τὴν γῆν ταύτην] O ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. αὐτῶν prius] A O C αὐτῶν οὐ μή. συντρίψετε] O C συντρίψατε, καί· & A habet ϗ & O. καθελεῖτε] A κατασκάψετε. O C κατασκάψατε. ὅτι] A O ὅτε. C οὔτε. 3 εἶπα] C εἶπεν. οὐ μὴ ἐξάρω] A οὐ προσθήσω μετοικῆσαι τὸν λαὸν, ὃν εἶπα, τοῦ ἐξῶσαι· οὐ μὴ ἐξάρω. C οὐ προσθήσω τοῦ μετοικῆσαι τὸν λαὸν ὃν εἶπα τοῦ ἐξῶσαι ἐκ. O eadem quæ C habet, nisi quod ὃν εἶπα absunt. 4 υἱοὺς] O deest. 5 Καὶ ἐπωνόμασαν] O A C Διὰ τοῦτο ἐκλήθη. κλαυθμῶνες] O C κλαυθμών. ἐθυσίασαν] O A C ἔθυσαν. 6 ἦλθεν ἀνὴρ εἰς] O A C ἀπῆλθον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον (A τόπον) αὐτοῦ, ϗ εἰς. (A ἕκαστος εἰς.) τὴν γῆν] A αὐτήν. κατακληρονομῆσαι τὴν γῆν] O desunt. 7 Ἰησοῦ, ϗ πάσας τὰς ἡμέρας] A desunt. ὅσα] O A C ὅ. ἐν] O A C deest. 8 υἱὸς] O ὤν. ἑκατὸν δέκα] A δέκα ϗ ἑκατόν. 9 ὀρείῳ] A ὄρει. Γαὰς] O Γαλαάδ. 10 μετὰ] O πρός. ἐν] O A C deest. 11 Καὶ ἐποίησαν] O Καὶ υἱοὶ Ἰσραὴλ κατῴκουν μετὰ τῶν Χαναναίων, ϗ τῶν Χετταίων, ϗ τῶν Εὐαίων, ϗ τῶν Φερεζαίων, ϗ τῶν Ἀμοῤῥαίων, ϗ τῶν Ἰεβουσαίων, ϗ τῶν Γεργεσαίων, ϗ ἔλαβον τὰς θυγατέρας αὐτῶν γυναῖκας, ϗ τὰς ἑαυτῶν θυγατέρας ἐξέδοντο τοῖς υἱοῖς αὐτῶν. Καὶ ἐποίησαν. ἐνώπιον] A C ἐναντίον. ἐλάτρευσαν τοῖς] C ἐλάτρευον τῇ. Βααλ] O Βααλ, ϗ τῇ Ἀστάρτῃ. 12 ἐθνῶν] A C λαῶν. O deest. αὐτοῖς] C αὐτούς. 13 αὐτὸν] C τὸν κύριον. τῷ] A C τῇ. 14 ἐν] A C deest. O ἐπὶ τήν. εἰς χεῖρας] A C ἐν χειρί. O κύριος ἐν χειρί. ϗ κατεπρονόμευσαν αὐτοὺς] O desunt. χερσὶ] O A C χειρί. αὐτῶν] O deest. ἔτι] O A C deest. 15 ἐπορεύοντο] O C ἐπόρνευον. ἐπ' αὐτοὺς] A C ἐν αὐτοῖς. αὐτοῖς] A deest. 16 κριτὰς] O C αὐτοῖς κριτάς. τῶν κριτῶν] A αὐτῶν. O C κριτῶν αὐτῶν. οὐχ ὑπήκουσαν] O A C οὐκ ἐπήκουσαν. 17 αὐτοῖς] O A C αὐτοῖς, ϗ παρώργισαν τὸν κύριον. ἧς] O ἐν ᾗ. τῶν λόγων] O A C τὰς ἐντολάς. οὐκ] O ϗ οὐκ. 18 ὅτι] O C ὅτε. ἐκθλιβόντων] O A C κακούντων. 19 ἀπέστρεψαν] O A C ἀπέστρεφον. πορεύεσθαι] O A C προσθεῖναι. λατρεύειν] C ϗ λατρεύειν. ϗ τὰς ὁδοὺς] A ἀπὸ τῆς ὁδοῦ. O C ϗ ἀπὸ τῆς ὁδοῦ. τὰς σκληρὰς] A C τῆς σκληρᾶς. O αὐτῶν τῆς πονηρᾶς οὐκ ἀπέστρεψαν. 20 ἐν τῷ] O ἐπὶ τόν. ἐγκατέλιπον] A C ἐγκατέλιπε. τοῖς πατράσιν] A αὐτοῖς, ϗ τοῖς πατράσιν. οὐκ εἰσήκουσαν] O A οὐχ ὑπήκουσαν. C οὐκ ἐπήκουσαν. 21 κατέλιπεν] C ἐγκατέλιπεν. υἱὸς Ναυῆ ἐν τῇ γῇ] A υἱὸς Ναυῆ. O C desunt. 22 αὐτοῖς] C αὐτῷ. εἰ] O καί. τὴν ὁδὸν] C αὐτοὶ τὴν ὁδόν. 23 ἀφήσει] A C ἀφῆκε. O κατέλειπε, & κύριος non habet.

CAP. III.

1 ἃ ἀφῆκε κύριος αὐτὰ] O A ἀφῆκε κύριος. C κατέλιπεν Ἰησοῦς. πάντας] A ἅπαντας. τοὺς πολέμους] A C πάντας τοὺς πολέμους. 3 Τὰς] A Πλὴν τάς. Ἀερμὼν] A C Βααλ Ἑρμών. O Βαερμών. 4 ἀκούσονται] A εἰσακούσονται. τοῖς] A κύριος τοῖς. 5 Ἰεβουσαίου] O Ἰεβουσαίου, ϗ τοῦ Γεργεσαίου. 6 ϗ ἐλάτρευσαν τοῖς θεοῖς αὐτῶν] O desunt. 7 ἐναντίον] O A ἔναντι. τοῖς Βααλὶμ] A τῇ Βααλ. C τῇ Βααλίμ. 8 ἐν χειρὶ] A C εἰς χεῖρας. O κύριος εἰς χεῖρας. Χουσαρσαθαὶμ] C Χουσανρεσαθαὶμ semper. Συρίας ποταμῶν] A Μεσοποταμίας Συρίας. O Συρίας Μεσοποταμίας. οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ] O A desunt. τῷ Χουσαρσαθαὶμ] O A C αὐτῷ. ἔτη ὀκτὼ] C ὀκτὼ ἔτη, ut & ver. 14. 9 ἐκέκραξαν] C ἔκραξαν. σωτῆρα] O σωτῆρα ἀγαθόν. τὸν νεώτερον ὑπὲρ αὐτὸν] A τὸν νεώτερον αὐτοῦ. C ὁ νεώτερος αὐτοῦ. O τὸν νεώτερον. 10 ἐγένετο] O εἰσήκουσεν αὐτοῦ, ϗ ἐγένετο. εἰς] O A C ἐπὶ τόν. πρὸς Χουσαρσαθαὶμ] O C desunt. ποταμῶν] O deest. 11 ἐκραταιώθη] usque ad finem versus] O ἐβαρύνθη ἡ χεὶρ κυρίου ἐπ' αὐτόν. ἔτη] C ponit post τεσσαράκοντα. 12 ἐνώπιον] O C ἔναντι. τὸν Ἰσραὴλ] O τοὺς υἱούς. 13 συνήγαγε] O C προσήγαγεν. πρὸς ἑαυτὸν] A πρὸς αὐτόν. C πρὸς αὐτούς. 15 πρὸς κύριον] O desunt. αὐτοῖς] O A αὐτοῖς κύριος. C κύριος αὐτοῖς. υἱὸν] O deest. υἱὸν τοῦ] O C υἱοῦ τοῦ. ἐξαπέστειλαν] O C ἀπέστειλαν. δῶρα] A ponit ante οἱ υἱοί. Ἐγλὼμ] C Ἐγλὼν semper. Μωὰβ] O Μωαβιτῶν. 16 μῆκος αὐτῆς] O A μῆκος. ϗ] C deest. τὸν μανδύαν] C τὴν μανδύαν. O desunt, ut & ὑπό. αὐτοῦ] O C ponunt post δεξιόν. 17 Καὶ ἐπορεύθη] O C desunt. προσήνεγκε] O κατήνεγκεν Ἀώδ. 18 ἡνίκα] O A C ὡς. φέροντας] A C αἴροντας. 19 αὐτὸς] O A Αἰγλώμ. C deest. ὑπέστρεψεν] O ἀνέστρεψεν. γλυπτῶν] O εἰδώλων. μετὰ τῆς] O A ἐν. Ἀὼδ] O Ἀὼδ τῷ Ἐγλώμ. Σιώπα] A Σιώπα πᾶσιν ἐκ μέσου] Σίγα. ϗ ἐξαπέστειλεν usque ad finem versus] A C ϗ ἐξῆλθον ἀπ' αὐτοῦ πάντες οἱ παρεστηκότες αὐτῷ. O ϗ εἶπε πάντας ἐκ μέσου γενέσθαι, ϗ ἐξῆλθον ἀπ' αὐτοῦ πάντες οἱ παρεστηκότες αὐτῷ. τῷ θερινῷ τῷ ἑαυτοῦ] O αὐτοῦ. 20 τῷ ἑαυτοῦ] A αὐτοῦ. C αὐτοῦ. ἀπὸ τοῦ] A C ἐκ τοῦ. Ἐγλὼμ] O A ponunt ante ἐκ τοῦ. 21 αὐτὸν] C deest. ϗ] A deest. ἐπάνωθεν] A ἀπὸ ἄνωθεν. O C ἀπό. αὐτοῦ] C deest. Habet O, sed τοῦ δεξιοῦ non habet. ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτοῦ] O A C εἰς τὴν κοιλίαν Αἰγλώμ. 22 κατὰ τῆς φλογὸς] C κατὰ τῆς φλεβός. O τὴν παραξιφίδα. τὴν μάχαιραν] O αὐτήν. 23 Ἀὼδ τὴν] O A Ἀὼδ εἰς τήν. C εἰς τήν. ϗ ἐξῆλθε τοὺς διατεταγμένους] O desunt. κατ' αὐτοῦ] A C ἐπ' αὐτόν. O desunt. ἐσφήνωσε] O ἐσφήνωσεν αὐτάς. 24 ἐπῆλθον] O εἰσῆλθον. ϗ εἶδον] C desunt. ἐσφηνωμέναι] C ἀποκεκλεισμέναι. O κεκλεισμέναι. ϗ εἶπαν] O ϗ ἀποτιναξάμενος Ἀώδ, ἐξῆλθεν, ϗ ἐπορεύετο, ϗ οἱ παῖδες Ἐγλὼμ προσῆλθον, ϗ αἱ θύραι τοῦ οἴκου κεκλεισμέναι, ϗ εἶπον. ἀποκενοῖ τοὺς usque ad finem versus] O A C πρὸς δίφρους κάθηται ἐν τῇ ἀποχωρήσει τοῦ κοιτῶνος. 25 ὑπέμειναν ἕως ᾐσχύνοντο] O A C προσέμειναν αἰσχυνόμενοι. ἐστὶν ὁ ἀνοίγων] O ἤνοιγον. ἐστὶ] A C ἦν. 26 ἕως] O A εἰς Τιρωθᾶ ἕως. παρῆλθε τὰ] O παρεπορεύετο πάντα τά. Σεειρωθὰ] A Τιρωθᾶ. C Σειρωθά. O Σιρώθ. 27 Ἀὼδ εἰς γῆν Ἰσραὴλ] O C desunt. ἐσάλπισεν ἐν] C ἐσάλπισαν. κερατίνῃ] A κερατίναις. ἀπὸ τοῦ ὄρους] O desunt. 28 κατάβητε] A καταβαίνετε. O deest. θεὸς] O θεὸς ἡμῶν. ἐν χειρὶ] O εἰς χεῖρας. ἀφῆκεν] A C ἀφῆκαν. O ἀφῆκαν ἐκεῖθεν. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ] O C ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. ὡσεὶ] O ὡς. πᾶν λιπαρὸν] A πάντας τοὺς μαχητὰς ἐν αὐτοῖς. C πάντας τοὺς μαχητάς. O πάντας τοὺς μαχητὰς τοὺς ἐν αὐτῇ. ὁ ἀνὴρ] O ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς. 30 ἐνετράπη] O ἐταπεινώθη. ὑπὸ χεῖρα] O ἐκ χειρός. ϗ ἔκρινεν usque ad finem versus. C desunt. 31 μετ' αὐτὸν] C μετὰ τοῦτον. Ἀνὰχ] O A C Ἀνάθ. ἐν τῷ] C desunt. ἐν τῷ ἀροτρόποδι] O ἐκτὸς μόσχων. καίγε] O A καί. C deest.

CAP. IV.

1 ἐνώπιον] A ἐναντίον. O C ἔναντι. 2 τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ] O A C αὐτούς. Ἀρισὼθ] O Ἀσηρώθ. 3 ἦν] O διέστειλεν. ἔθλιψεν] O ἔθλιβεν. 4 αὕτη] C αὐτή. 5 εἰς κρίσιν] O A C ἐκεῖ τοῦ κρίνεσθαι. 6 Ἰσραὴλ] C deest. ἐκ … ἐκ] O A C ἀπὸ … ἀπό. 7 ἀπάξω] O ἄπαγον. εἰς] C ἐπί. O κατά. ἐπὶ] C deest. O ἀπάξω σε ἐπί. τὰ ἅρματα αὐτοῦ, ϗ] O ἐπὶ τὰ ἅρματα αὐτῶν, ϗ ἐπί. πλῆθος αὐτοῦ] O πλῆθος αὐτοῦ, ϗ τὴν δόξαν αὐτοῦ. εἰς χεῖρας] O A C ἐν τῇ χειρί. 8 οὐ] A μετ' ἐμοῦ οὐ. ὅτι οὐκ οἶδα, ad finem versus] C desunt. ἄγγελον] O ἄγγελον αὐτοῦ. 9 εἶπε] O A C εἶπε πρὸς αὐτὸν Δεββωρά. ἐπὶ] C εἰς. ἐκ Κάδης] O εἰς Κάδης τῆς Νεφθαλίμ. 10 ἐβόησε] O A C παρήγγειλε. τὸν … ϗ τὸν] O A C τῷ ϗ τῷ. ἐκ Κάδης] O desunt. Δεββώρα] C ponit post αὐτοῦ. O ponit ante ἀνέβη. 11 Χαβὲρ ὁ Κιναῖος ἐχωρίσθη] A C οἱ πλησίον τοῦ Κιναίου ἐχωρίσθησαν] O πάντες οἱ Κιναῖοι ἀπέστησαν ἐκεῖθεν οἳ ἦσαν ἀπὸ τῶν υἱῶν. Καινᾶ] A Κενᾶ. C Κεάν. Ἰωβὰβ] C Ὀβάβ. A Ἰωβάκ. ἔπηξε] O ἔπηξε Βαράκ. πλεονεκτούντων] A C ἀναπαυομένων. O πρὸς δρῦν ἀναπαυόμενος. 12 ἀνηγγέλη] C ἀνήγγειλαν. O ἀπήγγειλαν τῷ. εἰς ὄρος] A ἐπ' ὄρος. C ἐπ' ὄρους. O πρός. 13 ἐκάλεσε … πάντα τὰ ἅρματα] O παρήγγειλε … πᾶσι τοῖς ἅρμασι. σιδηρᾶ] O σιδηρᾶ ἦν αὐτῷ. πάντα τὸν λαὸν τὸν] O παντὶ τῷ λαῷ τῷ. 14 ὅτι κύριος ἐξελεύσεται] A ὅτι κύριος. C οὐκ ἰδοὺ κύριος ἐλεύσεται. O pro ὅτι habet οὐκ ἰδού. κατὰ] O A C ἀπό. 15 ἐν στόματι usq; ad Βαράκ] O ἐκ προσώπου Βαρὰκ ἐν στόματι ῥομφαίας. ἐπάνωθεν] A ἀπὸ ἄνωθεν O C ἀπό. ἅρματος αὐτοῦ] C ἅρματος. 16 ἁρμάτων] A ἁρμάτων αὐτοῦ. O αὐτοῦ, ϗ ὀπίσω τῶν ἁρμάτων αὐτοῦ. παρεμβολῆς] O addit αὐτοῦ. Ἀρισὼθ] A C δρυμοῦ. O δρυμῶν. ῥομφαίας] O μαχαίρας. οὐ κατελείφθη] O οὐχ ὑπελείφθη. 17 ἔφυγεν] O A C ἀνεχώρησεν. Χαβὲρ] O Χαλέβ. ἑταίρου] O A C deest. ἦν] A C deest. 18 Καὶ] C deest. συνάντησιν] O A C ἀπάντησιν. αὐτοῦ] O C πρὸς αὐτόν. ἔκκλινον … ἔκκλινον] O A C ἔκνευσον … ἔκνευσον, & O ponit πρός με ante κύριε, & μου non habet. ἐξέκλινε] O A C ἐξένευσε. εἰς τὴν σκηνὴν] O desunt: sed habet ὁ Σισαρὰ ante πρὸς αὐτήν. περιέβαλεν αὐτὸν ἐπιβολαίῳ] O A C συνεκάλυψεν αὐτὸν ἐν τῇ δέρρει αὐτῆς. 19 ἤνοιξεν] O ἤνοιξεν Ἰαήλ. περιέβαλεν αὐτὸν] O A C συνεκάλυψε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ. 20 Σισάρα] O C deest. δὴ] C deest. ἀνὴρ ἔλθῃ] A τις εἰσέλθῃ. O C τις ἔλθῃ. εἰ] A C σοί. O σοὶ εἰ. ὧδε] O A C ἐνταῦθα. οὐκ ἔστι] A οὐκ ἔστι, ϗ συνεκάλυψεν αὐτὸν ἐπὶ τῇ δέρρει αὐτῆς. O οὐκ ἔστιν ὧδε. 21 ἔλαβεν Ἰαὴλ] O ἀνέλαβεν. Χαβὲρ] O Χαβὲρ τοῦ Κιναίου. γυνὴ Χαβὲρ] A desunt. ἐν κρυφῇ] O A C ἡσυχῇ. ἔπηξε] A C ἐνέκρουσε. O κατέκρουσε. κροτάφῳ] A C τῇ γνάθῳ. O εἰς τὸν κρόταφον. διεξῆλθεν] O A C διήλασεν. αὐτὸς ἐξεστὼς ἐσκοτώθη] A αὐτὸς ἀπεσκάρισε ϗ ἐξέψυξε. C ἀπεσκάρισεν ἀναμέσον τῶν ποδῶν αὐτῆς, ϗ ἐξέψυξεν. O αὐτὸς δὲ ἀπεσκίρτησε ἐμμέσῳ τῶν ποδῶν αὐτῆς, ϗ ἐξέψυξεν, ϗ ἀπέθανεν. 22 συνάντησιν αὐτῷ] O A C ἀπάντησιν αὐτοῦ. αὐτῷ] O A πρὸς αὐτόν. ἐῤῥιμμένος] O C πεπτωκώς. τῷ κροτάφῳ] C τῇ γνάθῳ. 23 ἐτρόπωσεν ὁ] O C ἐταπείνωσεν κύριος ὁ. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ] C ponit ante τὸν Ἰαβίν. ἔμπροσθεν] O A C ἐνώπιον. 24 πορευομένη ϗ σκληρυνομένη] O κραταιουμένη. ἕως οὗ] A ἕως ὅτου. O C ἕως. ἐξωλόθρευσαν] O ἐξωλόθρευσεν. τὸν Ἰαβὶν βασιλέα Χαναὰν] O A C αὐτόν.

CAP. V.

1 λέγοντες] A C ϗ εἶπεν. O ϗ εἶπον λέγοντες. 2 Ἀπεκαλύφθη usque ad λαὸν] O A C Ἐν τῷ ἄρξασθαι ἀρχηγοὺς ἐν Ἰσραὴλ ἐν προαιρέσει λαοῦ. Sed O pro προαιρέσει habet προθέσει, & præterea ἀπεκαλύφθη ἀποκάλυμμα. 3 ϗ ἐνωτίσασθε] C ἐνωτίζεσθε. O non habet καί. σατράπαι] O δυνατοί. ᾄσομαι] A C ponunt post κυρίῳ. εἰμι … ἐγώ εἰμι] O A C desunt. O cætera habet sic, ἐγὼ τῷ κυρίῳ ᾄσομαι. τῷ κυρίῳ] O A C desunt. 4 ἐν Σηεὶρ] O A C ἐκ Σηείρ. ἀπαίρειν] C ἐπαίρειν. ἀγροῦ] O ἀγρῶν. ϗ ὁ] O καίγε. ἔσταξε δρόσους] A C ἐταράχθη. O ἐξέστη. 5 Ἐλουὶ] O C deest. τοῦτο Σινὰ] A desunt. O τοῦ θεοῦ. κυρίου] O deest. 6 ὁδοὺς] O A βασιλεῖς. ἀτραποὺς] O C τρίβους. O τρίβους οὐκ εὐθείας. 7 δυνατοὶ] A οἱ κατοικοῦντες] C οἱ κατοικοῦντες ἐν τῷ. O οἱ κρατοῦντες. ἐξέλιπον posterius] O deest. ἕως οὗ posterius] C ὅτι. O desunt, ut & ἀνέστη, & ἐν Ἰσραήλ. ἀνέστη] O A ἐξανέστη. 8 Ἐξελέξαντο θεοὺς καινοὺς] O Ἡρέτισαν θεοὺς κενοὺς ὡς ἄρτον κρίθινον. Ἐξελέξαντο] A Ἡρέτισαν ὡς ἄρτον κρίθινον. καινοὺς] O C κενούς. θυρεὸς ἐὰν ὀφθῇ] A C σκέπη νεανίδων σειρομαστῶν ἐνώφθη. (A ἐὰν ὀφθῇ.) ϗ λόγχη ἐν] A ϗ σειρομάστης ἐν. C ϗ ἐσιρομάστησεν. O ϗ νεανίδων σειρομαστῶν μ' χιλιάδ. 9 εἰς] O A C ἐπί. οἱ ἑκουσιαζόμενοι ἐν λαῷ] O A C οἱ δυνάσται τοῦ λαοῦ. 10 ὄνου θηλείας μεσημβρίας] A ὑποζυγίων μεσημβρίας ϗ λαμπηνῶν. C ὑποζυγίων ἐπὶ λαμπηνῶν. O ὑποζύγιον. καθήμενοι] A deest. ἐπὶ κριτηρίου usque ad finem versus] O ὑπὸ λαμπηνῶν. ἐπὶ ὁδοὺς συνέδρων ἐφ' ὁδῷ διηγεῖσθε] A συνέδριον φθέγξασθε. C ἐφ' ὁδῷ, φθέγξασθε. O pro διηγεῖσθε habet φθέγξασθε. 11 ἀπὸ φωνῆς] O A C φωνήν. ὑδρευομένων] O A C εὐφραινομένων. δικαιοσύνας. κύριε] O A C δικαιοσύνην κυρίῳ. δικαιοσύνας αὔξησον] A δικαιοσύνας ἐνίσχυσον. O C δίκαιοι ἐνίσχυσαν. πόλεις] O A C πόλεις αὐτοῦ. 12 Ἐξεγείρου usque ad ᾠδὴν] O Ἐξεγείρου, ἐξεγείρου μυριάδας μετὰ λαοῦ σου, ἐξεγείρου ἐξεγείρου μετ' ᾠδῆς. λάλησον ᾠδὴν] A C λάλει μετ' ᾠδῆς. ἀνάστα] A C ἐξανίστασο. O ἐν ἰσχύϊ ἐξανίστα ὡς ὁ Βαράκ. Βαρὰκ] O A Βαρὰκ, ϗ κατίσχυσον Δεββώρα τὸν Βαράκ. Sed O pro κατίσχυσον habet ἐνίσχυσον. 13 κατέβη κατάλειμμα τοῖς ἰσχυροῖς] O A C ἐμεγαλύνθη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ. λαὸς κυρίου] C desunt. κατέβη usque ad finem versus] O A C κύριε ταπείνωσόν μοι τοὺς ἰσχυροτέρους μου. 14 Ἐφραὶμ ἐξεῤῥίζωσεν αὐτοὺς ἐν τῷ Ἀμαλὴκ] O A C Λαὸς Ἐφραὶμ ἐτιμωρήσατο αὐτοὺς ἐν κοιλάδι. ὀπίσω] A C ἀδελφοῦ. O ἀδελφοῦ. ἐν ἐμοὶ] A C ἐξ ἐμοῦ. Μαχὶρ] O ἐξεγείρου Μαχείρ. καὶ ἀπὸ] O A C ϗ ἐκ. ἕλκοντες ἐν ῥάβδῳ διηγήσεως γραμματέως] A C ἐνισχύοντες ἐν σκήπτρῳ διηγήσεως (διηγήσεως deest in C) γραμματέως. O κύριος ἐπολέμει μοι, ϗ ἐν δυνατοῖς ἐκεῖθεν ἐν σκήπτρῳ ἐνισχύοντος ἡγήσεως. 15 ἀρχηγοὶ] A C ἄρχοντες. O deest, ut & Καὶ, & ἐν. ϗ Βαρὰκ] C καὶ Ἰσάχαρ. O desunt. οὕτω Βαρὰκ usque ad finem versus] O ἐξαπέστειλεν πεζοὺς αὐτοὺς εἰς κοιλάδα ἱνατί σὺ κατοικεῖς ἐμμέσῳ χειλέων, ἐξέτεινεν ἐν ταῖς αὐτοῦ διαιρέσεσι μεγάλοι ἀκριβασμοί. ἐν κοιλάσιν] A C ἐν τῇ κοιλάδι. ἀπέστειλεν ἐν ποσὶν] A C ἐξαπέστειλε πεζούς. εἰς τὰς μερίδας] A εἰς τὴν κοιλάδα ἱνατὶ σὺ κατοικεῖς σὺ ἐν μέσῳ χειλέων. ἐξέτεινε πόδας αὐτοῦ ἐν διαιρέσει. C ἐν διαιρέσεσιν. ἐξικνούμενοι καρδίαν] A C ἀκριβασμοὶ καρδίας. 16 Εἰς usque ad Ῥουβὴν] A C Ἱνατί μοι κάθηνται (A κάθησαι) ἀναμέσον τῶν Μοσφαθαὶμ τοῦ εἰσακούειν συριγμοὺς ἐξεγειρόντων τοῦ διελθεῖν (A ἐλθεῖν) εἰς τὰ τοῦ Ῥουβήν. O ut A, sed pro εἰσακούειν habet ἀκούειν. ἐξετασμοὶ] O A C ἐξιχνιασμοί. 17 οὗ ἐσκήνωσε] O A C κατεσκήνωσε. εἰς τί παροικεῖ] A C ἱνατί παροικεῖς. O ἱνατί παροικεῖ ἐν. ἐκάθισεν παραλίαν] O A C παρῴκησεν παρ' αἰγιαλόν. ϗ ἐπὶ usque ad Ζαβουλὼν] O ἐπὶ τῆς διεκβολαῖς αὐτοῦ κατεσκήνωσε Ζαβουλών. διεξόδοις] A C τὰς διακοπάς. σκηνώσει] A C κατεσκήνωσε. 18 ὠνείδισε] O A C ὀνειδίσας. ὕψη] C ὕλη. αὐτῶν] A αὐτῷ. O C deest. 19 παρετάξαντο] A C ϗ παρετάξαντο. O βασιλεῖς, ϗ ἐπολέμησαν. ἐπολέμησαν] O παρετάξαντο. ἐπὶ ὕδατι] A C ἐπὶ τοῦ (A τοῦ deest) ὕδατος. δῶρον] O A C πλεονεξίαν. 20 Ἐξ οὐρανοῦ παρετάξαντο] O C Ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἐπολεμήθησαν. ἐκ τρίβων] O A C ἐκ τῆς τάξεως. παρετάξαντο] O C ἐπολέμησαν. 21 ἐξέσυρεν] O καταπατήσει. A C ἐξέβαλεν. ἀρχαίων] C Καδημίμ. A Καδημείν. O συνεψισμένων. αὐτὸν] O C αὐτούς. 22 Ὅτε ἐνεποδίσθησαν] O C Τότε ἀπεκόπησαν. A Τότε ἐνεδρεκοπήθησαν. ἵππου] A C ἵππων. σπουδῇ ἔσπευσαν ἰσχυροὶ αὐτοῦ] A ϗ ὁμαλιεῖ αὐτοὺς ἡ πτέρνα μου τὰς ὕβρεις ἐκστάσεως αὐτῶν. C Μαδαρὼθ δυναστῶν αὐτοῦ. O Ἀμαδαρὼθ δυναστῶν ἐπὶ ὕβρει εὐθηνοῦντος ἔργα ἐκστάσεως αὐτοῦ, ἴδοιεν ἀράς, ἴδοιεν ὀδύνας, κατοικοῦντες αὐτὴν ὑπερηφάνοις ὕβρεις τὰς ἀρὰς, ἀπολέσατε. 23 καταρᾶσθε Μηρὰζ] O A καταράσασθε Μαζώρ. καταρᾶσθε usque ad αὐτὴν] O A καταράσει καταράσασθε τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ. (A αὐτήν.) C καταράσει καταράσασθε τοὺς ἐνοίκους αὐτῆς. ἤλθοσαν] O C ἦλθον. A ἦλθεν. κυρίου] C deest. εἰς βοήθειαν ἐν δυνατοῖς] O ὁ κύριος βοηθὸς ἡμῶν, κύριος ἐν μαχηταῖς δυνατός. A βοηθὸς κύριος ἐν μαχηταῖς. 24 ἐν γυναιξὶν] O A C ἐκ γυναικῶν. ἀπὸ] O A C ἐκ. σκηναῖς] A C σκηνῇ. εὐλογηθείη] O εὐλογηθείη ἐν ἐπαίνῳ. 25 γάλα] O αὐτῇ, ϗ γάλα. A C αὐτήν, ϗ γάλα. ἔδωκεν] O A C ἔδωκεν αὐτῷ. ἐν λεκάνῃ] O ἐν ἐσχάτοις. ὑπερεχόντων προσήνεγκε] O μεγιστάνων προσήγγισε. A δυναστῶν προσήνεγκε. O ἰσχυρῶν προσήνεγκε. 26 ἀριστερὰν] C deest. ϗ] C deest. εἰς σφῦραν κοπιώντων] O εἰς ἀποτομὰς κατακοπτῶν, τοῦ εἰς τέλος ἀχρειῶσαι. A τοῦ εἰς τέλος ἀχρειῶσαι, εἰς ἀποτομὰς κατακόπων. C εἰς ἀποτομὰς κατακοπτόντων. ϗ ἐσφυροκόπησεν Σισάρα, διήλωσεν usque ad finem versus] O ϗ τὴν χεῖρα αὐτῆς διήλασε, τὸν κρόταφον αὐτοῦ, ϗ συνέθλασε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ϗ συνετέλεσε τὸν Σισάρα, συγκύψας ἔπεσε, ἐν ᾧ ἔκαμψεν ἐκεῖ ἔπεσεν, ἐταλαιπώρησε, καθὼς ἐσκέπησε ταλαίπωρος. A ϗ ἀπέτεμε Σισάρα διήλασε κρόταφον αὐτοῦ, διήλασε κεφαλὴν αὐτοῦ ϗ ἐπάταξεν, ἀναμέσον τῶν ποδῶν αὐτῆς βαρυνθεὶς, ἔπεσε ϗ ἀφύπνωσε ἀναμέσον τῶν σκελῶν αὐτῆς, ἐν ᾧ ἔκαμψε καθὼς κατεκλίθη ἐκεῖ ἔπεσε ταλαιπώρως. C ϗ ἀπέτεμε Σισάρα, ἀπέτεμε τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ϗ συνέτριψε, ϗ διήλωσεν τὴν γνάθον αὐτοῦ. Ἀναμέσον τῶν ποδῶν αὐτῆς συγκύψας ἔπεσεν, ἐκοιμήθη μεταξὺ ποδῶν αὐτῆς, ἔκαμψεν, ἔπεσεν, ἐν ᾧ ἔκαμψεν ἐκεῖ ἔπεσεν ταλαιπώρως. 28 ἡ μήτηρ] C ϗ κατεμάνθανεν ἡ μήτηρ. ἐκτὸς τοῦ τοξικοῦ] C O διὰ τῆς δικτυωτῆς. deinde addit O ἐπιβλέπουσα ἐπὶ τοὺς ἐπιστρέφοντας μετὰ Σισάρα. διότι] C διατί. ᾐσχύνθη] O A C ἠχρόνισε. αὐτοῦ] A C αὐτοῦ παραγενέσθαι. διότι] A C διατί. πόδες] O δειλοὶ ἀναβάται αὐτοῦ, ἴχνη. A C ἴχνη. 29 ἄρχουσαι] O A C ἀρχουσῶν. ἀπεκρίθησαν] O C ἀνταπεκρίναντο. A ἀνταπεκρίθησαν. ϗ αὐτὴ usque ad finem versus] O ἐν ῥήμασιν αὐτῆς, cætera desunt. A καὶ αὐτὴ ἀνταπεκρίνετο cætera ut Rom. O καὶ αὐτὴ δὲ ἀνταπεκρίνατο ἐν ῥήμασιν αὐτῆς. 30 οἰκτίρμων οἰκτειρήσει εἰς κεφαλὴν ἀνδρὸς] O C φιλιάζων φίλοις εἰς κεφαλὴν δυνατοῦ. Sed O pro εἰς habet ἐπί. A φιλιάζοντα φίλοις εἰς κεφαλὴν ἀνδρὸς δυνάστου. σκῦλα βαμμάτων τῷ usque ad finem versus] O σκῦλα βαμμάτων ποικιλίας, βαφὴ ποικίλων περὶ τράχηλον αὐτοῦ, φρόνησις ἰσχύος αὐτῆς ἀποκριθήσεται αὐτῇ, ἀπεκεῖνατο αὐτὴ ἑαυτῇ τοὺς λόγους αὐτῆς, καὶ οὐκ ἀρέθησαν διεμερίσθη σκῦλα μήτραις αὐτῆς εἰς κεφαλὴν ἀνδρὸς ἐτίτρωσκον δακτύλοις ἐν τῷ Σισαρὰ ἐστηλώθη στίγματα ἐν τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ, καὶ ἐσκυλεύθη. A & C sequuntur Rom. nisi quod pro βάμματα habent βαφῇ, βάμμα. & C non habet αὐτά. 31 ἀπόλοιντο] O γένοιντο. κύριε] O κύριε, ἅμα τοῦ ἐκπορεύεσθαι τὸν ἥλιον. αὐτὸν] O σέ. ὡς ἔξοδος] O ἅμα ἀνατολῇ. O C καθὼς ἡ ἀνατολή. δυνάμει] O C δυναστείαις. A δυναστείᾳ. 32 τεσσαράκοντα ἔτη] O ἔτη μ'.

CAP. VI.

1 ἐνώπιον] A C ἔναντι. ἔδωκεν] O A C παρέδωκεν. 2 ἴσχυσε] O A C κατίσχυσε. ϗ] C deest. ἀπὸ προσώπου Μαδιὰμ] C ponit ante ἐποίησαν. τὰς τρυμαλιὰς τὰς] O A C μάνδρας. τὰ σπήλαια, ϗ τὰ κρεμαστὰ] O A C τοῖς σπηλαίοις, ϗ τοῖς ὀχυρώμασι. 3 ἐὰν ἔσπειραν οἱ υἱοὶ] A C ὅτε ἔσπειρεν ἀνήρ. ἀνέβαινον] O A C ἀνέβαινε. συνέβαινον] O A C ϗ ἀνέβαινον. 4 εἰς] O A C ἐπ'. τοὺς καρποὺς αὐτῶν] O A C τὰ ἐφόδια (A ἐκφόρια) τῆς γῆς. ἕως] O A C ἕως τοῦ. οὐ κατελείποντο] O A C οὐχ ὑπελείποντο. τῇ γῇ] O A C desunt. οὐδὲ ἐν τοῖς ποιμνίοις ταῦρον] O A C ϗ ποίμνιον, ϗ μόσχον. Sed O pro priore ϗ habet ἔτι. ὄνον] O ὑποζύγιον. 5 Ὅτι αὐτοὶ ϗ αἱ κτήσεις αὐτῶν ἀνέβαινον] O desunt. Ὅτι] A Ὅτι καί. αἱ κτήσεις] A τὰ κτήνη. ϗ αἱ σκηναὶ αὐτῶν] O A C ϗ τὰς σκηνὰς αὐτῶν παρέφερον, καί. Et O addit præterea ϗ τὰς καμήλους αὐτῶν ἦγον. παρεγίνοντο] O ϗ παρεγένοντο. καθὼς ἀκρὶς] A C ὡς ἀκρίδες. O ὡς ἀκρίς. ἤρχοντο εἰς τὴν γῆν] A C παρεγίνοντο ἐν τῇ γῇ. O καὶ παρεγένοντο οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. ϗ διέφθειρον αὐτὴν] O desunt. ϗ διέφθειρον] A C τοῦ διαφθεῖραι. 6 ἐπτώχευσεν Ἰσραὴλ] O ἐπτώχευσαν. 7 ἐβόησαν] O A C ἀνέκραξαν. Sed A ponit post κύριον. ἀπὸ προσώπου Μαδιὰμ] A C καὶ ἐγένετο ὅτε (Comp. ἐπεὶ) ἀνέκραξαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πρὸς κύριον διὰ Μαδιάμ. O διὰ Μαδιάμ. 8 Καὶ] C deest. ὃς ἀνήγαγον] A C ὁ ἀναβιβάσας. O ὁ ἀναγαγών. ἐκ γῆς] O A C ἐξ. ὑμῶν] O A C deest. 9 ἐῤῥυσάμην] O A ἐξειλόμην. C ἐξειλάμην. Αἰγύπτου] O Αἰγυπτίων. αὐτοὺς] O αὐτοὺς πάντας. εἶπα] O ἐγὼ εἶπον. 10 Ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν] O desunt. Ἐγὼ] A C Ἐγώ εἰμι. τοῦ Ἀμοῤῥαίου] O τῶν Ἀμοῤῥαίων. κάθησθε] O A C κατοικεῖτε. ἐν τῇ γῇ αὐτῶν] O ἐν αὐτῇ. 11 τὴν Τερέμινθον τὴν ἐν Ἐφραθὰ ἐν γῇ] O A C τὴν δρῦν τὴν οὖσαν ἐν Ἐφρὰ τὴν τοῦ. Sed O pro Ἐφρὰ habet Ἐφραθά· & pro τὴν τοῦ, ἡ ἦν. πατρὸς τοῦ] O Ἀβι. Ἐσδρὶ] A Ἐσρί. O C Ἐζρί. Ῥαβδίζων σῖτον] O A C ἐράβδιζε πυρούς. ληνῷ] O Σιλώ. εἰς … ἀπὸ] A C τοῦ … ἐκ. O τοῦ φυγεῖν ἀπό. 12 ἰσχυρὸς τῶν δυνάμεων] O A C δυνατὸς τῇ ἰσχύϊ. 13 εἰς τί] O A C ϗ ἱνατί. τὰ κακὰ] O A C πάντα τὰ κακά. ἃ] O A C ὅσα. μὴ] O A C deest. ἐξέῤῥιψεν] O A C ἀπώσατο. ϗ ἔδωκεν] A καὶ παρέδωκεν. O C κύριος, καὶ παρέδωκεν. 14 ἐπέστρεψε] O A C ἐπέστρεψε. κυρίου] O deest. εἶπεν] O A C εἶπεν αὐτῷ. ἐκ χειρὸς Μαδιὰμ] A C desunt. ἰδοὺ] O A ϗ ἰδού. ἐξαπέστειλα] O ἐξαποστέλλω. 15 μου] O A deest. ϗ ἡ χιλιάς] O corrupte εἰς χιλιάδες ὅλον τὸ ἐν Μανασσῇ, καὶ ἡ χιλιάς. ἠσθένησεν] O A C ταπεινοτέρα. μικρότερος] O C μικρός. 16 ὁ ἄγγελος κυρίου, κύριος] A C κύριος· ὅτι ἔσομαι. O habet ὅτι ante κύριος. πατάξεις] O ἀποκτενεῖς. 17 εἰ δὴ] O A C ϗ εἰ. ἔλεος] O A C χάριν. ἐν ὀφθαλμοῖς] O ἐνώπιον. ϗ ποιήσεις usq; ad finem versus] A desunt. C ϗ ποιήσῃς μοι σημεῖον ὅτι σὺ λαλεῖς μετ' ἐμοῦ. 18 μὴ] A μὴ δή. χωρισθῇς] O C κινηθῇς. ἐξοίσω] O A C οἴσω. θυσίαν] O A C θυσίαν μου. θύσω] O A θήσω. εἶπεν, Ἐγώ εἰμι] O εἶπεν αὐτῷ, Ἰδοὺ ἐγώ. εἰμὶ] C deest. καθίσομαι] C καθήσομαι. 19 ἔθηκεν] O C ἐπέθηκεν· & O ponit ante τὰ κρέα. ἐν τῷ κοφίνῳ] O A C ἐπὶ τὸ κανοῦν. ἔβαλεν ἐν τῇ χύτρᾳ] O A C ἐξέχεεν (A O ἐνέχεεν) εἰς χύτραν. αὐτὰ] O A C deest. τερέμινθον ϗ προσήγγισε] O A C δρυῒ, καὶ προσεκύνησε· & O addit αὐτῷ. 20 τοῦ θεοῦ] A C κυρίου. O κυρίου τοῦ θεοῦ. τὰ ἄζυμα] O A τοὺς ἄρτους τοὺς ἀζύμους. C τοὺς ἀζύμους. ἐχόμενα ἔκχεε] O A C ἔκχεον· & in O ἐχόμενα, & ponit ἔκχεον ante ζωμόν. 21 οὕτως] C Γεδεὼν οὕτως. ἀνέβη] A C ἀνήφθη. ἐπορεύθη ἀπ'] A ἀπῆλθεν ἀπ'. C ἀπῆλθεν ἐξ. O ἐξῆλθεν ἐξ. 22 εἶπε] O ἴδεν. οὗτος] A C deest. ἆ ἆ] O A C οἴμοι. μου] O A C deest. 23 αὐτῷ] O πρὸς αὐτὸν κύριος. ὅτι] C ὅτι ἐπὶ τοῦτο. 24 τῷ κυρίῳ] O κυρίῳ τῷ θεῷ. ἐπεκάλεσεν αὐτῷ] O A C ἐκάλεσεν αὐτό. ἔτι αὐτοῦ ὄντος] O ϗ ἔτι ὄντι αὐτῷ. πατρὸς τοῦ Ἐζδρὶ] O ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἀβιαζεί. Ἐσδρὶ] C Ἐζρί. 25 ἐγένετο] A C ἐγενήθη. O deest, ut & Καί. ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ] O ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, & ponit post αὐτῷ κύριος. ἐν] C deest. τὸν ταῦρον, ὅς ἐστι τῷ πατρὶ] O A C τὸν σιτευτὸν τοῦ πατρός. ϗ μόσχον δεύτερον] O μόσχον. τῷ πατρὶ] A C τοῦ πατρός. O desunt, ut & ὅ ἐστι, & σοῦ. ὀλοθρεύσεις] A C ἐκκόψεις. O ἐγκόψεις. 26 ἐπὶ κορυφὴν Μαωζὶ] O A C ὀφθέντι σοι ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Μαιὼζ τοῦ ὄρους. (Comp. ὄρους Μαάζ.) Sed O non habet Μαιὼζ τοῦ. τούτου] A O deest. ἐν τῇ παρατάξει] O ἐν τῇ καταδύσει τῆς παρατάξεως. τὸν μόσχον τὸν δεύτερον] O A τὸν μόσχον. C σὺν τῷ μόσχῳ τῷ δευτέρῳ. ὁλοκαυτώματα] C ὁλοκαύτωμα. ἐξολοθρεύσεις] A C ἐκκόψεις. O οὗ ἐγκόψεις. 27 δέκα] O γ' ϗ ι'. ἑαυτοῦ] A C αὐτοῦ. O αὐτοῦ. ὃν τρόπον] O A C καθά. πρὸς αὐτὸν] O desunt. ἐγενήθη] O A C ἐγένετο. τοῦ ποιῆσαι] O A C τοῦ μὴ ποιῆσαι. ἡμέρας] O ἐν τῇ ἡμέρᾳ. 28 πόλεως] O πόλεως αὐτοῦ. καθῄρητο] O A C κατεσκαμμένον. ὠλόθρευτο] O A C ἐκκεκομμένον. ϗ εἶδον τὸν μόσχον τὸν δεύτερον, ὃν ἀνήνεγκεν] O A C ϗ ὁ μόσχος ὁ σιτευτὸς ἀνενηνεγμένος εἰς (A εἰς deest.) ὁλοκαύτωμα. 29 ῥῆμα] O A C πρᾶγμα. ἐπεζήτησαν, ϗ ἠρεύνησαν ϗ ἔγνωσαν] O A C ἀνήταζον, ϗ ἐξεζήτουν, ϗ εἶπαν. Sed O ϗ εἶπαν non habet, ut nec cætera quæ sequuntur in hoc versu. ὅτι] C deest. τὸ ῥῆμα] A τὸ πρᾶγμα. C desunt. 30 Ἐξένεγκε] O A C Ἐξάγαγε. καθεῖλε] O A C κατέσκαψε. ὠλόθρευσε] O A ἐξέκοψε. C ἔκοψε. 31 Γεδεὼν usq; ad αὐτῷ] O A C Ἰωὰς πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς ἐπανισταμένους ἐπ' αὐτόν. Sed O pro ἐπανισταμένους habet συνισταμένους. μὴ] O deest. ὑπὲρ] O A C περί. ἢ ὑμεῖς σώσετε αὐτὸν] O desunt. σώσετε] C σώζετε. ἐὰν δικάσησθε] A C ἀντεδίκασεν. O ὅστις ἠδίκησεν αὐτόν. θανατωθήτω] A ἀποθανεῖται. O C ἀποθανέτω. θεὸς] A C θεὸς αὐτός. δικαζέσθω αὐτῷ, ὅτι καθεῖλε] O A C ἐκδικήσει ἑαυτὸν, ὅτι κατέσκαψε. Sed O ponit ἑαυτὸν ante ἐκδικήσει. 32 Καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸ]

O Καὶ ὑμεῖς τί ἐπισυνίστασθε αὐτῷ, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα. ἐκάλεσεν αὐτὸ] A ἐπεκάλεσεν αὐτόν. C ἐκάλεσεν αὐτόν. Ἰεροβαὰλ, λέγων,] O A desunt. δικαζέσθω ἐν αὐτῷ ὁ] O A C δικαστήριον τῷ. ὅτι καθηρέθη usque ad finem versus] O desunt. καθηρέθη] O A κατέσκαψε. 33 ϗ παρενέβαλον] A καὶ παρῆλθον, ϗ παρενέβαλον. C ϗ διέβησαν, ϗ παρενεβάλοσαν. Ἰεζραὲλ] O Ἰσραήλ. 34 κυρίου ἐνέδυσε] A C θεοῦ ἐνεδυνάμωσε. O θεοῦ ἐνέδυσε. ἐβόησεν ··· ὀπίσω] O ἐκάλεσεν ··· τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἐκήρυξεν Ἀβιέζερ ὀπίσω. 35 ἀγγέλους ἐξαπέστειλεν εἰς πάντα Μανασσῆ, ϗ ἐν] O A C ἀγγέλους ἐξαπέστειλεν ἐν παντὶ Μανασσῆ, ϗ ἐβόησεν καὶ αὐτὸς ὀπίσω αὐτοῦ, καὶ ἀγγέλους ἐξαπέστειλεν ἐν. ἀνέβη] A C ἀνέβησαν. συνάντησιν] O A C ἀπάντησιν. αὐτῶν] A αὐτῷ. O C αὐτοῦ. 36 σὺ] O A C deest. καθὼς] C ὃν τρόπον. 37 ἰδοὺ] O ϗ ἰδού. τίθημι] O A C ἀπερείδομαι. τοῦ ἐρίου] O A C τῶν ἐρίων. ἐὰν] O A C ϗ ἐάν. ϗ ἐπὶ] O ἐπὶ δέ. γνώσομαι] O A C καὶ γνώσομαι. καθὼς] O A C ὃν τρόπον. 38 ὤρθρισε] A C ὤρθρισε Γεδεών. O ὀρθρίσας Γεδεών. ἐξεπίασε] O A C ἀπεπίασε. ἔσταξε] O A ἀπέρρυη. C ἀπέσταξε. ἀπὸ] O ἐκ. 39 δὴ] O A C deest. πειράσω δὴ καίγε] O A C ϗ πειράσω. γενέσθω ἡ] O A C γενηθήτω. ϗ ἐπὶ] O A C ἐπὶ δέ. γενηθήτω] O deest. 40 μόνον] O deest. ϗ ἐπὶ] O A C ἐπὶ δέ. ἐγενήθη] C ἐγένετο. O deest.

CAP. VII.

1 Ἱεροβαὰλ, αὐτός ἐστι] O desunt. Μαδιὰμ] O A Μαδιὰμ ϗ Ἀμαλήκ. ἀπὸ Γαβααθαμωρὲ] A ἐπὶ τοῦ βουνοῦ τοῦ Μωρὲ Γαβαὰθ Ἀμωρὲ τοῦ. C ἀπὸ βουνοῦ τοῦ Ἀβώρ. O ἀπὸ τοῦ βουνοῦ τοῦ Ἀμωρέ. κοιλάδι] O κοιλάδι Ἐμφαή. 2 ὥστε μὴ] O ὥστε. ἐπ' ἐμὲ] O desunt. 3 Καὶ νῦν] O A C Καὶ εἶπε κύριος πρὸς αὐτόν. δὴ ἐν ὠσὶ] A δὴ εἰς τὰ ὦτα. O C εἰς τὰ ὦτα. ἐπιστραφέτω, ϗ ἐκχωρείτω] O A C ἀποστραφήτω· ϗ ἐξώρμησαν. ἐπέστρεψεν] O A C ἀπεστράφησαν. εἴκοσι ϗ δύο] A εἰκοσιδύο. 4 ἔτι] O C deest. κατένεγκον] O A C κατάγαγε. πρὸς] A C εἰς. ἐκκαθαρῶ σοι αὐτὸν] A C δοκιμῶ αὐτούς σοι. O δοκιμάσεις αὐτούς. σὺν σοὶ] A C μετὰ σοῦ. αὐτὸς πορεύσεται σὺν σοὶ] A desunt. σὺν σοὶ] O C μετὰ σοῦ. πᾶς] A deest. C πάντα. O deest, & cætera quæ sequuntur usque ad finem versus. πρὸς σὲ, οὗτος οὐ] A C ὅτι οὐ. αὐτὸς] A C ϗ αὐτός. μετὰ σοῦ] C deest. 5 κατήνεγκε] A C κατεβίβασε. O κατήγαγε. πρὸς] A C εἰς. O ἐπί. ἀπὸ] O C ἐκ. κλίνῃ] O A C κάμψῃ. πιεῖν] O A C πιεῖν, μεταστήσεις αὐτὸν καθ' αὐτόν. (O ἑαυτόν.) 6 ἀριθμὸς] C ἀριθμὸς πᾶς. O πᾶς ὁ ἀριθμός. ἐν χειρὶ αὐτῶν πρὸς τὸ στόμα αὐτῶν] A ἐν τῇ χειρὶ αὐτῶν, ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν. O C ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῶν. πᾶν τὸ κατάλοιπον] O C πᾶς ὁ ἐπίλοιπος. ἔκλιναν] O A C ἔκαμψαν. 7 δώσω] O A παραδώσω. πορευέσθωσαν] O A C ἀποτρεχέτω. ἀνὴρ] O deest. 8 ἔλαβον] O C ἔλαβεν. κερατίνας αὐτῶν] O σάλπιγγας αὐτῶν ἐν τῇ χειρὶ αὐτῶν. Ἰσραὴλ] O deest. ἄνδρα εἰς σκηνὴν] A ἄνδρα εἰς τὸ σκήνωμα. O C εἰς τὸ σκήνωμα. καὶ τοὺς τριακοσίους ἄνδρας κατίσχυσεν] O A C τῶν τριακοσίων ἀνδρῶν ἐκράτησεν. ϗ ἡ] O A C ἡ δέ. ἦν] O C ἦν. αὐτοῦ ὑποκάτω] O ὑποκάτωθεν αὐτοῦ. 9 ἐγενήθη] O ἐγένετο. ϗ εἶπε πρὸς αὐτὸν κύριος] O εἶπε κύριος πρὸς Γεδεών. ἀνάστα] O ἀναστάς. ἐν τῇ παρεμβολῇ] A τὸ τάχος ἐντεῦθεν εἰς τὴν παρεμβολήν. C εἰς τὴν παρεμβολήν. O τὸ τάχος εἰς τὴν παρεμβολὴν Μαδιάμ. ἐν τῇ χειρὶ] O εἰς τὰς χεῖρας. 10 Καὶ εἰ] O A C Εἰ δέ. σὺ καὶ] O μετά. 11 λαλήσουσι] O C λαλοῦσιν. τότε] O A C ταῦτα. ἰσχύσουσιν] C ἐνισχύσουσιν. ἐν τῇ παρεμβολῇ] O εἰς τὴν παρεμβολήν. πρὸς ἀρχὴν] A C εἰς μέρος. O εἰς τὴν παρεμβολὴν ἐπὶ τὸ ἀκρωτήριον τῆς ταξάτης τὸ ἐπὶ τῇ παρεμβολῇ εἰς μέρος τῶν ν'. οἳ ἦσαν] A C τῶν. 12 βεβλημένοι] O A C παρεμβεβλήκεισαν. ὡσεὶ] C ὅσιν. ὡς O A C ὥσπερ. χείλους] O C τὸ χεῖλος. εἰς πλῆθος] A desunt. 13 Γεδεὼν] O Γεδεὼν εἰς τὴν παρεμβολήν. ἐξηγούμενος] O A C ἐξηγεῖτο. ἐνυπνιασάμην ἐνύπνιον] O C τὸ ἐνύπνιον ὃ ἐνυπνιάσθην. ἄρτου] O ἄρτου κριθίνου. στρεφομένη] O A C κυλιομένη. σκηνῆς] O A C σκηνῆς Μαδιάμ. ϗ ἔπεσεν] A C desunt. O καὶ ἔπεσεν ἡ σκηνή. Cætera hujus versus non habet. ἀνέστρεψεν αὐτὴν ἄνω] A C κατέστρεψεν αὐτήν. 14 εἰ μὴ] O A C ἀλλ' ἤ. 15 κυρίῳ] A C κύριον. ὑπέστρεψεν] A ἀπέστρεψεν. O C ἐπέστρεψεν. ἐν χειρὶ ἡμῶν] O A ἐν χερσὶν ἡμῶν. C ἐν χερσὶν ὑμῶν. 16 διεῖλε] A διέστειλε. κερατίνας ἐν χειρὶ πάντων] O σάλπιγγας ἐν χερσὶν αὐτῶν. ταῖς ὑδρίαις] A C μέσῳ τῶν ὑδριῶν. O ἔνδον τῶν ὑδριῶν. 17 ἰδοὺ ἐγὼ] C ἐγὼ ἰδού. ἀρχῇ] O A C μέσῳ. καθὼς] O C ὡς. 18 σαλπιῶ] C σαλπίσω. O ἐὰν σαλπίσω. κερατίνῃ] O σάλπιγγι. ἐμοῦ] C ἐμοῦ, καί. πάντες μετ' ἐμοῦ] O A desunt. σαλπιεῖτε ἐν ταῖς κερατίναις] O σαλπιεῖτε ταῖς σάλπιγξι. κύκλῳ] O A C ϗ ὑμεῖς κύκλῳ. ὅλης] O deest. τῷ κυρίῳ] A ῥομφαία τῷ κυρίῳ. 19 ἀρχῇ] A C μέρει. O μεσίδι. ἐν ἀρχῇ] O A C ἀρχομένης. μέσης] O A C μεσούσης. ϗ] O ὅτι. καὶ ἐγείροντες] A C πλὴν ἐγείρει. φυλάσσοντας] C φύλακας. ἐσάλπισαν ἐν ταῖς κερατίναις] O ἐσάλπισε τῇ σάλπιγγι. Sic semper σάλπιγξ pro κερατίνη habet. ἐξετίναξαν usque ad finem versus] O ἐξετίναξεν τὴν ὑδρίαν τὴν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ἐν prius] A C deest. 20 ἐν] C deest. συνέτριψαν τὰς ὑδρίας] O ἀπέρριψαν τὰς ὑδρίας ἐκ τῶν χειρῶν αὐτῶν. ἐκράτησαν ἐν χερσὶν ἀριστεραῖς] A C ἐλάβοντο ἐν χειρὶ τῇ ἀριστερᾷ. O pro ἐκράτησαν habet ἐλάβοντο. τὰς λαμπάδας] O A C τῶν λαμπάδων. ἐν χερσὶ δεξιαῖς] A ἐν τῇ χειρὶ τῇ δεξιᾷ. C ἐν τῇ δεξιᾷ. τὰς κερατίνας] A C αἱ κερατίναι. O ἦσαν σάλπιγγες. κυρίῳ] O θεῷ. 21 ἔστησεν ἀνὴρ ἐφ' ἑαυτῷ] O A C ἔστησαν ἕκαστος καθ' ἑαυτόν. Sed O καθ' ἑαυτὸν non habet. ἔδραμον] A C ἔδραμον. O συνέδραμον. παρεμβολὴ] O παρεμβολὴ Μαδιὰμ καὶ Ἀμαλὴκ ϗ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ ὑπεναντίοι. 22 ἐν ταῖς τριακοσίαις κερατίναις] A C αἱ τριακόσιαι κερατίναι. O αἱ τ' σάλπιγγες. ἔθηκε] A C ἔθετο. O ἐνέβαλε. τὴν ῥομφαίαν] O A C μάχαιραν. ἐν τῷ] O ἐπὶ τόν. ἐν πάσῃ] A C καὶ ἐν ὅλῃ. O ἐν ὅλῃ. 23 ἔφυγεν ἡ παρεμβολὴ] O ἔφυγον. Βηθασεὲδ Ταγαραθὰ] A Βηθασεττά. C Βαιθασεττά. O Βαισαγτά. Ἀβελμεουλὰ] A ϗ συνήγαγεν ἕως χείλους Ἀβελμαουλά. C ϗ ἦν συνηγμένη ἕως χείλους Ἀβελμεουλά. ἐπὶ] A C ϗ ἐπί. ἐβόησαν] O A C ἐβόησεν. Ἰσραὴλ] O deest. ἀπὸ ··· ἀπὸ ··· ἀπὸ] A ἐκ ··· ἐξ ··· ἐκ. C ἐν ··· ἐξ ··· ἐκ. O ἐκ ··· ἐκ. ἐδίωξαν] O A C κατεδίωξαν. 24 ἀπέστειλε] O A C ἐξαπέστειλε. ὄρει] O ὀρίῳ. Βαιθηρὰ] A C Βαιθβηρὰ bis. ἑαυτοῖς τὸ ὕδωρ] O αὐτῶν τὸ ὕδωρ. ἕως Βαιθηρὰ, καὶ τὸν Ἰορδάνην] O desunt. 25 συνέλαβον τοὺς] O A συνελάβοντο τοὺς δύο. C συνέλαβεν τοὺς δύο. καὶ prius] O A deest. Σοὺρ Ὠρὴβ] O Σουδείν. Ἰακεφζὴβ] A C Ἰακὲβ Ζήβ. O Ἰακεφζήβ. Ζὴβ] O τὴν κεφαλὴν Ζήβ. ἀπὸ] A C ἐκ τοῦ. O ἐν τῷ. Huic capiti Ald. addit tres priores versus capitis sequentis.

CAP. VIII.

1 εἶπαν] A C εἶπε. O εἶπον. ἀνὴρ] O πᾶς ἀνήρ. τοῦτο] O C τοῦτο ὅ. ἐπορεύθης παρατάξασθαι] A ἐξεπορεύου παρατάξασθαι. C ἐξεπορεύθης πολεμῆσαι. O ἐξεπορεύου πολεμῆσαι. διελέξαντο πρὸς αὐτὸν ἰσχυρῶς] A C ἐκρίνοντο μετ' αὐτοῦ κραταιῶς. O ἐκρίνοντο πρὸς αὐτὸν κραταιῶς. 2 αὐτοὺς] O αὐτοὺς Γεδεών. ἐποίησα] A ἐποίησαν. ἢ] O A C deest. ἐπιφυλλὶς] A ἐπὶ φυλαῖς. C ἐπιφύλλιον. ἢ] A ἤ. 3 ὑμῶν] A ἡμῶν. ὡς] O καθώς. τότε] O ϗ κατέπαυσε τότε, καί. ἀνέθη] O A C ἀνῆκε. αὐτοῦ] O A αὐτῶν. αὐτὸν] A C αὐτὸν μετ' αὐτῶν. 4 πεινῶντες, καὶ διώκοντες] O A C ὀλιγοψυχοῦντες, ϗ πεινῶντες. 5 εἰς τροφὴν] O desunt. τούτῳ τῷ ἐν ποσίν μου] A τούτῳ τῷ μετ' ἐμοῦ. O C τῷ μετ' ἐμοῦ. ἐκλείπουσιν] O A πεινῶσι. ϗ ἰδοὺ ἐγώ εἰμι διώκων] O A C ἐγὼ δὲ διώκω. 6 ἡ χεὶρ] O ἡ κεφαλή. νῦν ἐν] A ἐν τῇ. O C νῦν ἐν τῇ. δυνάμει] O A C στρατιᾷ. 7 διὰ τοῦτο] A C οὐχ οὕτως. O οὐχ οὕτως, πλήν. ἐγὼ ἀλοήσω] A ἐγὼ καταξανῶ. O ϗ καταξανῶ. Βαρκηνὶμ] A Βορκοννίμ. O C τριβόλοις. 8 ὡσαύτως] A κατὰ ταυτά. O C κατὰ ταῦτα. ἄνδρες posterius] A C αὐτῷ οἱ ἄνδρες. 9 Γεδεὼν πρὸς ἄνδρας] O A Γεδεὼν τοῖς ἀνδράσι. C τοῖς ἀνδράσι. ἐν ἐπιστροφῇ μου μετ'] O A C ἐν τῷ ἐπιστρέφειν με μετ'. κατασκάψω] O ϗ κατασκάψω. 10 ἐν Καρκὰρ] O ἦσαν κεκειμένη ἐν Καρκάρ. δεκαπέντε] A C δέκα ϗ πέντε. O ε' ϗ ι'. πάντες] A deest. καταλελειμμένοι ἀπὸ πάσης παρεμβολῆς] A καταλειφθέντες ἐν πάσῃ τῇ παρεμβολῇ. καταλελειμμένοι ἀπὸ] O καταλειφθέντες ἐκ. ἀλλοφύλων] A C ἀνατολῶν. O τῶν ἐναντίων. ἑκατὸν] O A C ἦσαν ἑκατόν. εἴκοσι] A C ϗ εἴκοσι. σπωμένων] A C ἐσπασμένων. 11 σκηνούντων] O A C κατοικούντων. ἀπὸ] O deest. Ναβαὶ] O Ναβέθ. ϗ Ἰεγεβὰλ] A C ϗ ἐξεναντίας Ναβέ. O desunt. ϗ ἡ, ad finem versus] O ἐξεναντίας Ζεβεὲ ϗ Σαλμανά, ἡ δὲ παρεμβολὴ *κεῖται ἦν ἐν γῇ Ναβέθ, ϗ ἦν πεποιθυῖα, ϗ ἐπάταξε Γεδεὼν τὴν παρεμβολὴν, ἐφ' ᾗ ἐπεποίθησαν. ϗ ἡ] A C ἡ δέ. 12 ἔφυγον] O A C ἔφυγε. ἐξέστησε] O A αὐτῶν ἐξέστησε. C αὐτῶν ἐξέτρεψε. 13 ἐπέστρεψε] O A C ἀνέστρεψε. ἀπὸ τῆς παρατάξεως] A C ἐκ τοῦ πολέμου. O τοῦ πολέμου. ἐπάνωθεν τῆς παρατάξεως] A C ἀναβάσεως. O ἐπὶ ἀναβάσεως. Ἀρὲς] O Ἀρβέκ. 14 ἀπὸ] O A C ἐκ. ἔγραψε] O A C ἀπεγράψατο. πρὸς αὐτὸν] C πρὸς αὐτόν. ὀνόματα τῶν ἀρχόντων] A C τοὺς ἄρχοντας. O τοὺς ἄνδρας. τῶν πρεσβυτέρων αὐτῶν] O A C τοὺς πρεσβυτέρους αὐτῆς. 15 Γεδεὼν] C deest. εἶπεν] O A C εἶπεν αὐτοῖς. ἐν οἷς] C A C δι' οὕς. χεὶρ] O κεφαλή. νῦν] O ἐστίν. τοῖς ἀνδράσι σου τοῖς ἐκλείπουσι ἄρτους] O σοὶ ἄρτους, ϗ τῇ στρατιᾷ σου τῇ ἐκλυομένῃ. ἐκλείπουσι] A C ἐκλυομένοις. 16 τοὺς πρεσβυτέρους] O A C τοὺς ἄρχοντας ϗ τοὺς πρεσβυτέρους. & O præterea habet Γεδεὼν ante τοὺς ἄρχοντας. ἐν ταῖς ἀκάνθαις] O A ϗ κατέξανεν αὐτοὺς, ϗ τὰς ἀκάνθας. (O ἐν ταῖς ἀκάνθαις) C ϗ κατεδίωξεν αὐτοὺς ἐν ταῖς ἀκάνθαις. ταῖς Βαρκηνὶμ] O ταῖς τριβόλοις. ϗ ταῖς] A C ϗ τάς. ἠλόησεν] A C κατέξανεν. O deest, ut & ἐν αὐτοῖς. τῆς πόλεως] O A C Σοκχώθ. 17 κατέστρεψε] A C κατέσκαψε. Γεδεὼν] O deest. 18 εἶπε] O εἶπε Γεδεών. ποῦ] O τίνες. σὺ] A ὡς σύ. O ὡς ἐξ αὐτῶν ὅμοιος σύ. ὡς αὐτοὶ] O desunt. εἷς ὁμοίωμα υἱοῦ βασιλέως] A C ὅμοιός σοι (A σὺ) ὅμοιος αὐτοῖς. ὡς εἶδος υἱῶν βασιλέων (A βασιλέως) O ὡς εἶδος μορφῆς υἱῶν βασιλέων. 19 ϗ υἱοὶ] C υἱοί. ἦσαν] A C εἰσίν. ζῇ] O ϗ ὤμοσεν αὐτοῖς κατὰ τοῦ θεοῦ, λέγων, ζῇ. ἐζωογονήκειτε] O A C ἐζωογονήσατε. 20 Ἰεθὲρ] O Γεδεὼν τῷ Ἰεθέρ. ἔσπασε] O ἐσπάσατο. τὴν ῥομφαίαν] A αὐτοῦ τὴν μάχαιραν. O C τὴν μάχαιραν. ὅτι] O διότι. ἔτι] A C deest. O deest ut & ὅτι. ἦν] C ponit ante νεώτερος. O ἦν γάρ, & ponit ut C. 21 σὺ] O A δὴ σύ. συνάντησον] O A C ἀπάντησον. ἀνδρὸς] A C ἀνήρ. O ἀνὴρ, καί. σοῦ] A C αὐτοῦ. ἀπέκτεινε] O A C ἀνεῖλε. 22 εἶπον] O A C εἶπεν. κύριε ἄρξον ἡμῶν ϗ] A ἄρχε ἡμῶν ϗ. O C ἄρχε ἐν ἡμῖν. ὁ υἱὸς] A οἱ υἱοί. σὺ ἔσωσας] O C σέσωκας. 23 ἐγὼ] A C ἐγὼ ὑμῶν. O ὑμῶν. ϗ οὐκ ἄρξει] O οὐδέ. ἐν ὑμῖν] A ὑμῶν. O desunt. 24 αἰτήσομαι παρ' ὑμῶν αἴτημα] O αἴτησιν αἰτοῦμαι παρ' ὑμῶν. ἐνώτιον] O ἐνώτιον χρυσοῦν. αἴτημα] A C αἴτησιν. ἐκ] C deest. αὐτοῦ] O αὐτῶν. αὐτοῖς] A ἦν αὐτοῖς. O ἦν αὐτοῖς πολλά. ἦσαν] O C ponunt post Ἰσμαηλῖται. 25 ἔβαλεν] O A C ἔρριψεν. ἐκεῖ ἀνὴρ] O A ἀνὴρ ἐκεῖ. ἐνώτιον] O C ἐνώτιον χρυσοῦν. 26 ἐγένετο] O C ἐγενήθη. χρυσῶν] O deest. ᾔτησε] O A C ᾐτήσατο. χίλιοι] C A σίκλοι χίλιοι. χρυσοῖ] A χρυσίου. C χρυσοῖ. O σίκλοι χρυσίου. πάρεξ usque ad πορφυρίδων] A C πλὴν τῶν σιρώνων τῶν (A ϗ τῶν) ὁρμίσκων (A ὁρμίσκων ἐν φαὼθ) ϗ τῶν περιβολαίων τῶν πορφυρῶν. O πλὴν τῶν μηνίσκων, ϗ τῶν ὁρμίσκων, ϗ τοῦ ἱματίου τοῦ πορφυροῦ. τῶν ἐπὶ] A ϗ τῶν ἐπί. O τοῦ ὄντος ἐπί. ϗ ἐκτὸς τῶν περιθεμάτων ἃ ἦν ἐν] A C ϗ (A ϗ deest) πλὴν τῶν κλοιῶν τῶν ἐν. O ϗ ἐκτὸς τῶν κλοιῶν τῶν χρυσῶν. 27 αὐτὸ] C αὐτῷ. O αὐτά. Ἐφραθὰ] C Ἐφρά. O εἰς Ἐφοὺδ ἐν Ἐφραθά. αὐτοῦ] O αὐτῶν. σκῶλον] A C σκάνδαλον. 28 συνεστάλη] O A C ἐνετράπη. προσέθηκαν] O προσέθεντο. ἆραι] C ἔτι ἆραι. 29 ἐκάθισεν] O A C κατῴκησεν. 30 Καὶ τῷ Γεδεὼν ἦσαν] O Ἦσαν δὲ τῷ Γεδεών. ἐκπορευόμενοι] O οἱ ἐξεληλυθότες. 31 ἦν ἐν Συχὲμ, ϗ] O A ἡ ἐν Σικίμοις. C ἐν Σικίμοις. καὶ prius] O deest. ἔθηκε τὸ ὄνομα] O A C ἐπέθηκε τὸ ὄνομα αὐτοῦ. 32 ἐν πόλει αὐτοῦ] O A C ἐν πολιᾷ ἀγαθῇ. τάφῳ] O μνήματι. Ἐφραθὰ] C Ἐφρά. Ἀβὶ] A πατρός. 33 ἐγενήθη] O ἐγένετο. ἐπέστρεψαν] O A C ἀπεστράφησαν. ἔθηκαν ἑαυτοῖς] O A C ἔθεντο αὐτοῖς. διαθήκην] O C εἰς διαθήκην. αὐτοῖς αὐτὸν] O A αὐτὸν αὐτοῖς. 34 θεοῦ] O A C θεοῦ αὐτῶν. θλιβόντων αὐτοὺς] A C ἐχθρῶν αὐτῶν. O ἐχθρῶν αὐτοῦ. 35 ἔλεος] O ponit post Ἰεροβαάλ. μετὰ] O οὐδὲ μετά. αὐτὸς ἐστι] C desunt. O desunt, ut & Γεδεών. κατὰ πάντα τὰ ἀγαθὰ, ἃ.] O A C κατὰ πᾶσαν τὴν ἀγαθωσύνην, ἥν. ἐποίησε] O ἐποίησε Γεδεών.

CAP. IX.

1 πατρὸς] O C deest. 2 τί τὸ ἀγαθὸν ὑμῖν κυριεῦσαι] A C ποῖον βέλτιον ὑμῖν τὸ ἄρχειν. O ποῖον βέλτιον, τὸ ἄρχειν ὑμῶν. ὀστοῦν ··· σὰρξ ···] O σὰρξ ··· ὀστοῦν. εἰμὶ] O A C εἰμὶ ἐγώ. 3 περὶ αὐτοῦ] C ponit post μητρὸς αὐτοῦ. εἶπαν] O εἶπον αὐτῷ. 4 ἐξ] O A C ἐκ τοῦ. Βααλβερὶθ] O Βααλ διαθήκης. ἑαυτῷ] O A C ἐν αὐτοῖς. δειλοὺς] A C θαμβουμένους. O ἐπτοημένους. ἐπὶ λίθον ἕνα] O ponit ante ἑβδομήκοντα. 5 κατελείφθη] C A ὑπελείφθη. O ἀπελείφθη. ὅτι] O καί. 6 Βηθμααλὼ] A C Μααλώ. O Μααλών. ϗ ἐβασίλευσε τὸν Ἀβιμέλεχ] O τοῦ χρῖσαι τὸν Ἀβιμέλεχ εἰς βασιλέα. πρὸς τῇ βαλάνῳ τῇ εὑρετῇ τῆς] A πρὸς τῆς βαλανώτης. C βασιλέα πρὸς τῇ βαλάνῳ τῆς. O ὑποκάτω

τῆς δρυὸς τῆς στάσεως. 7 ἀνήγγειλαν] O C ἀνήγγειλαν. ἔστη] C ἔστησεν. ἐπὶ κορυφὴν] A C O ἐν τῇ κορυφῇ τοῦ. ἔκλαυσε] A C ἐκάλεσε. αὐτοῖς] O deest. ἀκούσεται] O C ἀκοῦσαι. 8 ἐπορεύθη] O A C ἐπορεύθησαν. ἐφ' ἑαυτὰ] A ἐφ' ἑαυτῶν. C ἐπ' αὐτῶν. ἡμῶν] O ἡμᾶς. 9 αὐτοῖς ἡ ἐλαία] O ἡ ἐλαία αὐτοῖς. μὴ ἀπολείψασα] A ἀφεῖσα. O C ἀφεῖσα, ut & v. 11. & 13. ἐν ᾗ δοξάσουσι τὸν θεὸν ἄνδρες] A C ἣν ἐν ἐμοὶ ἐδόξασεν ὁ θεὸς, ϗ οἱ ἄνθρωποι· & O, nisi quod ἐν ἐμοὶ non habet. πορεύσομαι κινεῖσθαι ἐπὶ] O A C πορευθῶ ἄρχειν, ut & v. 11. & 13. τὰ ξύλα] O πάντα τὰ ξύλα, ut & v. 12. βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν] O βασίλευε ἐφ' ἡμᾶς. 11 τὰ γεννήματά μου τὰ ἀγαθὰ] O A τὸ γέννημά μου τὸ ἀγαθόν. C τὰ γεννήματά μου, τὸ ἀγαθόν. 12 πρὸς τὴν ἄμπελον] O A C τῇ ἀμπέλῳ. βασίλευσον] C βασίλευε σύ. 13 τὸν οἶνόν μου τὸν εὐφραίνοντα θεὸν ϗ ἀνθρώπους] A C τὸν οἶνόν (Comp. οἰκόν) μου τὴν εὐφροσύνην τοῦ θεοῦ, ϗ τῶν ἀνθρώπων. O τὸν οἶνόν μου, ϗ τὴν εὐφροσύνην τῶν ἀνθρώπων. ἐπὶ] A deest. πάντα] O deest. 14 τῇ ῥάμνῳ] A C πρὸς τὴν ῥάμνον. σὺ] A deest. O καί. βασίλευσον] C βασίλευε. ἡμῶν] O ἡμᾶς. 15 ὑμεῖς] C ponit ante χρίετε. O deest. τοῦ βασιλεύειν] O εἰς βασιλέα. δεῦτε ὑπόστητε ἐν τῇ σκιᾷ] O εἰσέλθετε, ϗ ὑποδύσατε ὑπὸ τὴν σκέπην. A C δεῦτε πεποίθατε ἐν τῇ σκέπῃ. ἀπ' ἐμοῦ] O A C ἐκ τῆς ῥάμνου. 16 τελειότητι] O ὁσιότητι. ϗ εἰ ἀγαθωσύνην ἐποιήσατε] O desunt. A C pro ἀγαθωσύνην habent καλῶς. Ἰεροβαὰλ] O τοῦ πατρός μου. μετὰ] O deest. ὡς ἀνταπόδοσις] O A C κατὰ τὸ ἀνταπόδομα. χειρὸς] O τῶν χειρῶν. παρετάξατο] O A C ἐπολέμησεν. 17 ἐξέρριψε] O A C ἔρριψε. ἐξεναντίας] O πρόκοπον. ϗ ἐρρύσατο] O ϗ παραπέθνησκεν ὑπὲρ ὑμῶν, ϗ ἐξείλετο. C ϗ ἐξείλατο. 18 σήμερον] O deest. 19 τελειότητι] O ὁσιότητι. μετὰ τοῦ] O A C τοῦ. εὐφρανθείητε] O εὐλογηθείητε ὑμεῖς, ϗ εὐφρανθείητε. A C ϗ εὐφρανθείητε. ϗ αὐτὸς] A desunt. O αὐτός, & ponit ante εὐφρανθείη. 20 Εἰ δὲ οὐ] O Εἰ δὲ μὴ καί. A Καὶ εἰ μή. C Εἰ μή. ἀπὸ] O A C ἐξ. ἄνδρας] O ἄρχοντας. ϗ τὸν] O ϗ τοὺς οἴκους αὐτῶν, ϗ τόν. Βηθμααλὼ] O Μααλώ. C Μαλώ. A Μααλὼ bis. ἐξέλθοι πῦρ] O ponit post Σικίμων. ἀνδρῶν] O ἀρχόντων. ἀπὸ] O C ἐκ τῶν. ϗ ἐκ τοῦ οἴκου Βηθμααλὼ] O desunt. Ἀβιμέλεχ] O Ἀβιμέλεχ, ϗ τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἔφυγεν Ἰωάθαμ, ϗ ἀπέδρα] O ἀπέδρα Ἰωάθαμ. A C ἀπέδρα Ἰωάθαμ, ϗ ἔφυγε. ἕως Βαιὴρ] A C εἰς Βηρά. O ἐν ὁδῷ, ϗ ἀνεχώρησεν εἰς Ῥαρά. τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ] O ponit ante Ἀβιμέλεχ. 22 τρία ἔτη] O ἔτη Γ'. 23 ϗ ἠθέτησαν ἄνδρες Σικίμων] O desunt. 24 ἑβδομήκοντα] O αὐτῶν. τὰ αἵματα] O A C τὸ αἷμα. τοῦ θεῖναι] A C ἐπιθεῖναι. O ἐπιθεῖναι, & ponit ante τὸ αἷμα. ὃς ἀπέκτεινεν] O C τὸν ἀποκτείναντα. ὅτι ἐνίσχυσαν] O C τοὺς κατισχύσαντας. αὐτοῦ ἀποκτεῖναι] O C αὐτῶν ὥστε ἀποκτεῖναι. A αὐτοῦ ὥστε ἀποκτεῖναι. 25 ἔθηκαν αὐτῷ οἱ ἄνδρες Σικίμων ἐνεδρεύοντας] O ἐπισυνέστησαν τῷ Ἀβιμέλεχ οἱ ἄρχοντες Σικίμων ϗ οἱ ἄνδρες αὐτῶν ἔνεδρα. A C ἔθεντο αὐτῷ οἱ ἄνδρες Σικίμων ἔνεδρα. κεφαλὰς] O κορυφάς. διήρπαζον] O A C ἀνήρπαζον. πάντα, ὃς παρεπορεύετο] O A C πάντας τοὺς διαπορευομένους. αὐτοὺς] C αὐτῶν. ὁδῷ] O ὁδῷ, ϗ προσεκλήθησαν αὐτούς. βασιλεῖ] O A C deest. 26 Γαὰλ] O Γαάδ, & v. 28. & 35. Ἰωβὴλ] O Ἀβέθ. A C Ἀβέδ, & v. 28. & 35. ϗ παρῆλθον] O desunt. ἐν Σικίμοις] O A C εἰς Σίκιμα. ἤλπισαν] O A C ἐπεποίθησαν. ἐν] O A ἐπ'. 27 ἐξῆλθον] C ἦλθον. εἰς ἀγρὸν] O εἰς τοὺς ἀγρούς. ἐπάτησαν] O κατεπάτουν. A C ἐπάτουν. ἐποίησαν Ἑλλουλὶμ] O ἐποίουν Ἐλλουλείμ. A ἐποίουν χορούς. C ἐποίησαν χορούς. εἰσήνεγκαν] O C εἰσῆλθον. A ἐξῆλθον. κατηράσαντο τὸν] O κατηρῶντο τῷ. A C κατηρῶντο τόν. 28 υἱὸς] O οὗτος ἐστὶν υἱός. A C οὗτος υἱός. Ζεβοὺλ ἐπίσκοπος] O Ζεβουλὼν τεταγμένος. C Ζεβοὺλ ὁ ὢν ἐπίσκοπος. αὐτοῦ ··· αὐτοῦ] O αὐτῷ ··· αὐτῷ. σὺν τοῖς ἀνδράσιν] O κατεδουλώσατο τοὺς ἄνδρας. 29 πρὸς αὐτὸν] O A C τῷ Ἀβιμέλεχ. δύναμιν] O στρατιάν. ἔξελθε] O ἔξελθε νῦν. 30 ὠργίσθη θυμῷ αὐτὸς] O A C ἐθυμώθη ὀργῇ. 31 ἐν κρυφῇ] O A C μετὰ δώρων. ἔρχονται] O A C παραγίνονται. ἰδοὺ αὐτοὶ πολιορκοῦσι] O A C οἵδε πολιορκοῦσι. ἐπὶ σὲ] O ἐπ' ἐμέ. 32 ϗ ὁ] O C σὺ ϗ ὁ. ἐνέδρευσον] C ἐνέδρευε. A ἐνέδρευσον τῷ ἀγρῷ. 33 ὀρθριεῖς] O ἀναστήσῃ. C ϗ ὀρθρίσεις. ἐκτενεῖς] O ἐπιβαλεῖς. ἐκπορεύονται] C ἐκπορεύεται. ὅσα ἂν εὕρῃ] O καθάπερ ἂν δύνηται. A C καθάπερ ἐὰν εὕρῃ. 34 ἐπὶ] O ἐν τῷ ἀγρῷ ἐπί. τέτρασιν ἀρχαῖς] O εἰς Δ' ἀρχάς. A C τέσσαρες ἀρχαί. 35 Καὶ] O C Καὶ ἐγένετο πρωΐ, καί. τῇ θύρᾳ] O C τὴν θύραν. ὁ λαὸς] O C πᾶς ὁ λαός. ἀπὸ τοῦ ἐνέδρου] O A C ἐκ τῶν ἐνέδρων. 36 καταβαίνει] O A C καταβαίνων. κεφαλῶν] O A C κορυφῶν. βλέπεις] O A C ὁρᾷς. 37 ἀπὸ τοῦ] O desunt. ἑτέρα] A C μία. ἔρχεται] O A C παραγίνεται. δι' ὁδοῦ Ἠλὼν Μαωνενὶμ] O A C ἀπὸ ὁδοῦ δρυὸς ἀποβλεπόντων. Deinde addit Ox. ϗ ἀρχὴ ἑτέρα παραγίνεται ἀπὸ τοῦ βουνοῦ οὗ οἱ ἵπποι. 38 ϗ ποῦ ἐστι] O A ποῦ ἐστι νῦν. C ποῦ ἐστι. ὡς ἐλάλησας] O A C τὸ λέγον. μὴ οὐχ] O A C οὐκ ἰδού. ἔξελθε δὴ] O ϗ ἔξελθε. A ἔξελθε. C ἐν αὐτῷ; ἔξελθε δή. παράταξαι αὐτῷ] O πολέμησον πρὸς αὐτόν. A C πολέμει πρὸς αὐτόν. 39 ἐνώπιον] O A C ἀπὸ προσώπου. παρετάξατο πρὸς] O C ἐπολέμησεν πρός. A ἐπολέμησεν. 40 ἐδίωξεν] O A C κατεδίωξεν. αὐτοῦ] O αὐτοῦ Γαάδ. τῆς θύρας τῆς πύλης] O A C τῶν θυρῶν τῆς πόλεως. 41 εἰσῆλθεν ··· ἐν Ἀρημὰ] O ἐπέστρεψεν ··· ϗ ἐκάθισεν ἐν Ἀερμάν. A C ἐκάθισεν ἐν Ἀριμά. αὐτοῦ, μὴ οἰκεῖν] O τοῦ μὴ κατοικεῖν. A αὐτοῦ μὴ κατοικεῖν. C αὐτοῦ, τοῦ μὴ οἰκεῖν. 42 ἐγένετο] A C ἐγενήθη. τῇ ἐπαύριον, ϗ ἐξῆλθεν ὁ λαὸς] O ὡς ἐξῆλθον οἱ ἄνδρες. τὸν ἀγρὸν] O A C τὸ πεδίον. ἀνήγγειλε] O ἀπήγγειλαν. A C ἀπήγγειλε. 43 ἔλαβε] O παρέλαβεν Ἀβιμέλεχ. A C παρέλαβε. ἐν ἀγρῷ] A αὐτῷ. O ἐν αὐτῷ. ἀνέστη ἐπ' αὐτοὺς] O ἐπανέστη αὐτοῖς. A C ἐπανέστη ἐπ' αὐτούς. 44 οἱ ἀρχηγοὶ οἱ] O ἡ ἀρχὴ ἡ. C αἱ ἀρχαὶ αἱ. ἐξέτειναν, ϗ] O desunt. A ἐξετάθησαν, καί. τὴν θύραν] C τὰς θύρας. ϗ αἱ] O αἱ δέ. ἐξέτειναν] O A C ἐξεχύθησαν. πάντας] O deest. ἀγρῷ] O πεδίῳ. 45 παρετάσσετο] O A C ἐπολέμει. ἐν τῇ πόλει] O ἐπὶ τὴν πόλιν. κατελάβετο] A C κατελάβοντο. ἀπέκτεινεν] O ἀνεῖλεν. A C ἀπέκτειναν. τὴν πόλιν καθεῖλε] C καθεῖλε τὴν πόλιν. O τὴν πόλιν κατέσκαψε. αὐτὴν] O ἐν αὐτῇ. 46 ϗ ἦλθον εἰς συνέλευσιν Βαιθηλβερὶθ] O εἰς τὴν ἄκραν. A C ϗ εἰσῆλθον εἰς τὸ ὀχύρωμα οἴκου Βαιθηλβερίθ. Deinde A addit διαθήκης. 47] Hic versus deest in Ox. 48 Σελμὼν] O Ἀερμάν. ϗ πᾶς] O A C αὐτός, ϗ πᾶς. ἀξίνας] O A C ἀξίνην. κλάδον ξύλου] O C φορτίον ξύλων. A φορτίον. ϗ ἦρεν, ϗ ἔθηκεν ἐπὶ ὤμων] O C ϗ ἔλαβεν αὐτό, ϗ ἐπέθηκεν ἐπὶ τοὺς ὤμους. C ϗ ἐπέθηκεν αὐτὸ ἐπὶ τοὺς ὤμους. τῷ λαῷ τῷ] O A C πρὸς τὸν λαὸν τόν. ὃ] A C τί. ὡς ἐγὼ] O ὡς ϗ ἐγὼ ἐποίησα. A C ὡς ϗ ἐγώ. 49 καίγε ἀνὴρ κλάδον πᾶς ἀνὴρ] O ϗ αὐτοὶ ξύλα φορτίον ἕκαστος. A C καίγε πάντες αὐτοὶ ἕκαστος φορτίον. ϗ ἐπορεύθησαν usque ad prius συνέλευσιν] Desunt in Ox. συνέλευσιν] A C ὀχύρωμα. O deest. ἐνεπύρισαν] O A C ἐνέπρησαν. καίγε] O ἐν πυρί. C deest, & invertit cætera. ὡσεὶ χίλιοι &c.] O εἰς χιλίους ἄνδρας, ϗ γυναῖκας. 50 ἐκ Βαιθηλβερὶθ ϗ παρενέβαλεν ἐν Θήβης] O A C εἰς Θεβαισὰ (A C Θηβὴς) ϗ περιεκάθισεν ἐπ' (Comp. ἐπ' deest) αὐτήν. κατέλαβεν] O A C προκατελάβετο. 51 ἰσχυρὸς ἦν] O C ἦν ὀχυρός. A ἦν ἰσχυρός. γυναῖκες] O A C γυναῖκες ϗ (Comp. ϗ deest) πάντες οἱ ἡγούμενοι. ἔκλεισαν ἔξωθεν αὐτῶν] O A C ἀπέκλεισαν ἐφ' ἑαυτοῖς (A ἑαυτούς.) 52 παρετάξαντο αὐτῷ] O A C ἐξεπολέμησαν (Comp. -σεν) αὐτόν. 53 κλάσμα ἐπιμύλιον] O λαβοῦσα κλάσμα μύλου. A C κλάσμα μύλου. ἔκλασε] O συνέθλασε. A C συνέκλασε. 54 ταχὺ] O Ἀβιμέλεχ τὸ τάχος. A C τὸ τάχος. παιδάριον] O παιδάριον αὐτοῦ. σπάσον] O A C σπάσαι. ῥομφαίαν] O C μάχαιραν. ἀπέθανε] O C ἀπέθανε Ἀβιμέλεχ. 55 εἶδεν] O ἴδεν πᾶς. ἐπορεύθησαν] O A ἀπῆλθεν. C ἀπῆλθον. ἀνὴρ] O ἕκαστος. 56 ὁ θεὸς τὴν πονηρίαν] O κύριος τὴν κακίαν. A C ὁ θεὸς τὴν κακίαν. τῷ πατρὶ αὐτοῦ] O desunt. 57 πονηρίαν] O A C κακίαν. αὐτῶν] O αὐτοῦ. ἐπῆλθεν] O ἀπῆλθεν. Ἰεροβαὰλ] O Γεδεών.

CAP. X.

1 ἀνέστη] O ἀνέστησεν ὁ θεός. Θωλὰ &c.] A τὸν Θωλά, υἱὸν Φουά, υἱὸν Καρηέ, πατραδέλφου. ᾤκει] O A C κατῴκει. Σαμὶρ] O A Σαμαρεία, ut & ver. 2. 2 τρία] O A C ϗ τρία. 3 μετ' αὐτὸν] O μετὰ τὸν Θωλά. Ἰαὶρ] C Ἰαρείμ. ὁ Γαλααδὶ] O A C ὁ Γαλααδίτης. δύο] O A C ϗ δύο. 4 ἦσαν] O A C ἐγένοντο. ἐπιβαίνοντες] O A C ἐπιβεβηκότες. δύο ··· δύο ··· δύο] C desunt. ἐκάλουν αὐτὰς] O ἐκάλεσεν αὐτάς. A C αὐτὰς ἐκάλεσεν. ἕως τῆς, usque ad Ἰαὶρ versus proximi] desunt in Ox. ἐν γῇ] A C αἵ εἰσιν ἐν τῇ γῇ. 5 Ῥαμνὼν] O Ῥαμνῶ. A C Καμών. 6 ἐνώπιον] A ἐναντίον. C ἔναντι. ἐδούλευσαν τοῖς] O A C ἐλάτρευσαν ταῖς. (Comp. τοῖς.) καὶ τοῖς θεοῖς Ἀρὰμ] O desunt. pro Ἀρὰμ A C Συρίας. υἱῶν] O deest. Φυλιστιὶμ] O A C ἀλλοφύλων, & ver. 7. 7 ὠργίσθη θυμῷ] O A C ἐθυμώθη ὀργῇ. ἐν] O ἐπὶ τόν. A C ἐν τῷ. 8 ἔθλιψαν] O A C ἐσάθρωσαν. τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ] O τὸν Ἰσραήλ. καιρῷ] C ἐνιαυτῷ. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ] O desunt. τοὺς πάντας υἱοὺς Ἰσραὴλ τοὺς] O καὶ πάντα οἶκον Ἰσραήλ, τόν. Γαλαὰδ] O C τῇ Γαλααδίτιδι. 9 παρατάξασθαι πρὸς] O τοῦ ἐκπολεμῆσαι ἐν τῷ. A C ἐκπολεμῆσαι, καὶ ἐν τῷ. ϗ πρὸς] O A C ϗ ἐν τῷ οἴκῳ. 10 ἐβόησαν] O A ἐκέκραξαν. C ἔκραξαν. οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ] O desunt. θεὸν] O A C θεὸν ἡμῶν. ἐδουλεύσαμεν τῷ Βααλὶμ] O ἐδουλεύσαμεν θεοῖς ἑτέροις, καὶ ἐλατρεύσαμεν τοῖς Βααλίμ. A C ἐλατρεύσαμεν τοῖς Βααλίμ. 11 μὴ οὐχὶ usque ad finem versus]] O A C οὐχὶ οἱ Αἰγύπτιοι, ϗ οἱ Ἀμορραῖοι, καὶ οἱ υἱοὶ Ἀμμών, ϗ Μωάβ, ϗ ἀλλόφυλοι. 12 καὶ Σιδωνίων ϗ Ἀμαλὴκ ϗ Μαδιὰμ] O καὶ Μαδιάμ, ϗ Ἀμαλήκ. A C καὶ Σιδώνιοι, ϗ Ἀμαλήκ, ϗ Χαναάν. οἱ ἔθλιψαν] O A C ἐξέθλιψαν. ἐβοήσατε] O A C ἐκεκράξατε. 14 Πορεύεσθε, καὶ βοήσατε] O A C Βαδίζετε ϗ βοᾶτε. θεοὺς] O θεοὺς ὑμῶν. 15 οἱ υἱοὶ] O desunt. ἡμῖν] O ἡμῖν κύριε. πᾶν τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου] O A C πάντα ὅσα ἂν ἀρέσκῃ σοι. (pro σοὶ A C ἐνώπιόν σου.) πλὴν] C πλὴν κύριε. O ponit κύριε post ἡμᾶς. ἡμέρᾳ] O ὥρα. 16 ἐξέκλιναν] O μετέστησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. A C μετέστησαν. ἐδούλευσαν] O A C ἐλάτρευσαν. μόνῳ] O C deest. καὶ ὠλιγώθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ] O ϗ οὐκ εὐηρέστησε κύριος ἐν τῷ λαῷ ϗ ὠλιγοψύχησεν. C ϗ ὠλιγοψύχησεν. A eadem quæ Ox. nisi quod κύριος deest. 17 συνήχθησαν] O A C ἐξῆλθον. σκοπιᾷ] O C Μασσηφά. C ἀμασσηφά. 18 ὁ λαὸς] A desunt. O τοῦ λαοῦ, & ponit post ἄρχοντες. C οἱ τοῦ λαοῦ. ὁ ἀνὴρ ὅστις] O ἔστω ἀνὴρ ὅς. A C ἀνὴρ ὅς. παρατάξασθαι πρὸς υἱοὺς Ἀμμὼν] O πολεμῆσαι πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ Ἀμμών. A C πολεμῆσαι ἐν τοῖς υἱοῖς Ἀμμών. ἂν ἄρξεται] O ἄρξει. A C ἄρξεται. ἄρχοντα] O A C κεφαλήν. Γαλαὰδ] O ἐν Γαλαάδ.

CAP. XI.

1 ἐπηρμένος δυνάμει] O ἀνὴρ δυνατὸς ἰσχύϊ. A C ἦν δυνατὸς ἐν ἰσχύϊ. ἡ ἐγέννησε usque ad finem versus] desunt in Ox. A C pro ἐγέννησε habent ἔτεκε. 2 ἡ γυνὴ Γαλαὰδ αὐτῷ] O τῷ Γαλαὰδ ϗ ἡ γυνὴ αὐτοῦ. ἡδρύνθησαν] O C ἠνδρώθησαν. υἱὸς] O deest. A ponit post σύ. σὺ] O C εἶ σύ. C σὺ εἶ. 3 ἔφυγεν] O A C ἀπέδρα. ἀπὸ] O A C ἐκ. συνεστράφησαν] O A C συνελέγοντο. κενοὶ] O A C λιτοί. ἐξῆλθον] O A C συνεξεπορεύοντο. 4 Καὶ ἐγένετο ἡνίκα παρετάξαντο] O A C. Καὶ ἐγένετο. (O ἐγένοντο) μεθ' ἡμέρας, ϗ ἐπολέμησαν οἱ υἱοὶ Ἀμμὼν μετὰ Ἰσραήλ. Καὶ ἐγενήθη ἡνίκα ἐπολέμησαν (O ἐπολέμουν.) 5 οἱ υἱοὶ Ἀμμὼν μετὰ Ἰσραήλ. καὶ] O desunt. λαβεῖν] O A C παραλαβεῖν. ἀπὸ τῆς γῆς] O A C ἐν γῇ. 6 τῷ] O A C πρός. ἀρχηγὸν] O A C ἡγούμενον. παραταξόμεθα πρὸς υἱοὺς] O A C πολεμήσομεν ἐν (C ἐν deest) τοῖς υἱοῖς. 7 διατί] O A C τί ὅτι. νῦν] O deest. χρήζετε] O ἂν ἐθλίβητε. A C ἐθλίβητε. 8 διὰ τοῦτο νῦν] O οὐχ οὕτως. ἐπεστρέψαμεν] O C συνήλθομεν. A ἤλθομεν. πορεύσῃ μεθ' ἡμῶν] O A C συμπορεύσῃ ἡμῖν. παρατάξῃ πρὸς υἱοὺς] A O C πολεμήσομεν ἐν τοῖς υἱοῖς. ἄρχοντα] O A C κεφαλήν. & ver. 9. 9 ϗ ἐγὼ] O A C ἐγώ. ὑμῖν ἔσομαι] C ἔσομαι ὑμῖν. 10 ἔσῃ] O A C ἔσται. 11 ἔθηκαν αὐτὸν ὁ λαὸς ἐπ'. O κατέστησαν αὐτὸν ἐπάνω. A C κατέστησαν ὁ λαὸς αὐτὸν ἐπ'. A κατέστησαν αὐτὸν ὁ λαός, & ponit ἐπ' αὐτῶν post εἰς κεφαλήν. εἰς κεφαλὴν] O εἰς ἄρχοντα. καὶ εἰς ἀρχηγὸν] O A C καὶ (A deest) εἰς ἡγούμενον. ἐλάλησε] O ἔλαβε. 12 ἦλθες] O A C ἥκεις. σοῦ] C σύ. παρατάξασθαι] O A C πολεμῆσαί με. 13 υἱῶν] C deest. πρὸς] O A C πρὸς τοὺς ἀγγέλους. ὅτι] O C διότι. A διατί. τῷ ἀναβαίνειν αὐτὸν] O A C τῇ ἀναβάσει αὐτοῦ. ἕως prius] O ϗ ἕως τοῦ. αὐτὰς ἐν εἰρήνῃ, ϗ πορεύσομαι] O μοι αὐτὴν μετ' εἰρήνης. C αὐτὰς μετ' εἰρήνης. C αὐτὴν μετ' εἰρήνης, ϗ πορεύσομαι. 14 Καὶ προσέθηκεν (C προσέθετο) ἔτι Ἰεφθάε, καὶ] O καὶ ἀπέστρεψαν οἱ ἄγγελοι πρὸς Ἰεφθάε, καί. Eadem Ald. & addit ϗ προσέθετο ἔτι Ἰεφθάε. ἀπέστειλεν ··· πρὸς] O πάλιν ἀπέστειλεν ··· Ἰεφθάε πρός. 15 εἶπεν] A C εἶπαν. οὕτω] O A C τάδε. Μωὰβ] O σοῦ. Ἀμμὼν] O Μωάβ. 16 ὅτι ἐν τῷ ἀναβαίνειν αὐτοὺς] O A C ἐν τῇ ἀναβάσει αὐτῶν. (O αὐτοῦ.) ἐπορεύθη] O A C ἀλλ' ἐπορεύθη. Σὶφ] O A C ἐρυθρᾶς. 17 ἀπέστειλεν] C ἐξαπέστειλεν. δι' ἐν τῇ γῇ] O A C διὰ τῆς γῆς. ἤκουσε] O ἤκουσεν αὐτοῦ. καίγε] O καίγε πρός. C καί. εὐδόκησεν] O ἠθέλησεν, οὐδὲ ἔτος ἠνίσαι αὐτῷ παρελθεῖν. A ἤθελε. C ἠθέλησεν. ϗ ἐκάθισεν] O κατέμεινεν δέ. 18 ἐπορεύθη] A C διῆλθεν. ἐν τῇ ἐρήμῳ] O διὰ τῆς ἐρήμου. Ἐδὼμ, ϗ τὴν γῆν] O desunt. ἦλθεν ἀπὸ ἀνατολῶν] O παρενέβαλον ἐν τῷ κατ' ἀνατολάς. A C παρεγένετο κατ' ἀνατολάς. τῇ γῇ Μωὰβ] O Μωὰβ τῆς γῆς. A C τῆς γῆς Μωάβ. παρενέβαλεν ἐν] O A C παρενέβαλον (A -λεν) ἐν τῷ. εἰσῆλθον ἐν ὁρίοις] O A C εἰσῆλθον (A -θεν) εἰς τὸ ὅριον. ὅτι usq; ad finem versus] A desunt. O C habent ἦν ὅριον. 19 βασιλέα τοῦ Ἀμορραίου βασιλέα Ἐσεβὼν] O βασιλέα Ἐσεβὼν τῶν Ἀμορραίων. C pro τοῦ Ἀμορραίου habet τῶν Ἀμορραίων. παρέλθωμεν δὴ ἐν

τῇ γῇ] O A C παρελεύσομαι διὰ (A δὴ διὰ) τῆς γῆς. ἡμῶν] O A C μου. 20 ἐνεπίστευσε Σηὼν τῷ Ἰσραὴλ παρελθεῖν] O οὐκ ἠθέλησεν Σιὼν παρελθεῖν τὸν Ἰσραήλ. A C οὐκ ἠθέλησε Σηὼν τὸν Ἰσραὴλ διελθεῖν. ἐν τῷ ὁρίῳ αὐτοῦ] O A C διὰ τῶν ὁρίων αὐτοῦ (O αὐτῶν.) συνῆξε] O A C συνήγαγε. παρενέβαλον] O A C παρενέβαλεν. πρὸς] O A C μετά. 21 Ἰσραὴλ] O deeſt. πάντα] C σύμπαντα. αὐτὴν] O A C αὐτούς. γῆν] C γῆν αὐτοῦ. τοῦ κατοικοῦντος τὴν γῆν ἐκείνην] O deſunt. τὴν γῆν ἐκείνην] A C ἐν τῇ γῇ ἐκείνῃ. 22 ἀπὸ] A C καὶ ἐκληρονόμησε πᾶν τὸ ὅριον τοῦ Ἀμορραίου ἀπό. καὶ ἕως τοῦ Ἰαβόκ, καὶ ἀπὸ τῆς ἐρήμου] O deſunt. καὶ ἀπὸ τῆς ad finem verſus] A deſunt. ἕως] C καὶ ἕως. 23 ἀπὸ] A C ἐκ. λαοῦ ··· Ἰσραὴλ] O deſunt. αὐτὴν] A αὐτὸν ἐπὶ σοῦ. O αὐτὸν ἐπὶ σοί. 24 ἃ ἐὰν κληρονομήσῃ σε] O A C ἄλλα (A C deeſt) ὅσα κατεκληρονόμησέ σοι. αὐτὰ] O A ταῦτα. κληρονομήσεις] A κατακληρονομήσεις. καὶ τοὺς πάντας οὓς ἐξῆρε] O A C καὶ πάντα ὅσα κατεκληρονόμησεν ἡμῖν ἔθνη. (A ἔθνη deeſt. Comp. ἡμῖν ἔθνη deſunt.) ὑμῶν αὐτοὺς] O ἡμῶν ταῦτα. A C ὑμῶν αὐτά. 25 ἐν ἀγαθῷ ἀγαθώτερος σὺ ὑπὲρ] O A C κρείσσων εἶ σύ. υἱὸν] O A C υἱοῦ. μὴ μαχόμενος ἐμαχέσατο] O τοῦ δικασαμένου δίκην. A C μὴ μάχῃ ἐμαχέσατο. πολεμῶν] O A C πολέμῳ. αὐτὸν] O C αὐτοῖς. A αὐτούς. 26 οἰκῆσαι] O κατοικηθῆναι τὸν Ἰσραήλ. A C οἰκῆσαι Ἰσραήλ. τοῖς ὁρίοις] O τοῖς περιοίκοις. A C τῶν θυγατέρων. γῇ Ἀροὴρ] O Ἰαζήρ. A C Ἀροήρ. καὶ ἐν τοῖς ὁρίοις αὐτῆς] O deſunt. A C καὶ ἐν ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς. καὶ διατί οὐκ ἐρρύσω] O διατί οὐκ ἐξηγγείλοντο. A C τί ὅτι οὐκ ἐρρύσαντο. 27 νῦν ἐγώ εἰμι] O ἐγὼ δέ. A C ἐγώ. τοῦ παρατάξασθαι] O καὶ ἥκεις τοῦ πολεμῆσαι. A C τοῦ πολεμῆσαι. Ita hæc verba permutant per totum caput. 28 ἤκουσε] A O C εἰσήκουσε. βασιλεὺς υἱῶν Ἀμμὼν] O deſunt. τῶν λόγων] O τὸν λόγον. 29 ἐγένετο] A C ἐγενήθη. παρῆλθε] O A C διέβη. παρῆλθε] O deeſt. A C διέβη. εἰς τὸ] A C καὶ ἀπὸ σκοπιᾶς Γαλαὰδ εἰς τό. 30 διδοὺς δῷς] O A C παραδόσει παραδῷς. 31 ὁ ἐκπορευόμενος ὃς ἂν ἐξέλθῃ] O ὡς ἂν ἐξέλθῃς. ἀπὸ τῆς θύρας] A C ἐκ τῶν θυρῶν. O ἐκ τῶν χειρῶν. συνάντησιν] O A C ἀπάντησιν. ἐπιστρέφειν] O A C ἐπιστρέψαι. ἀνοίσω] O C καὶ ἀνοίσω. 32 παρῆλθε] O A C διέβη. 33 ἕως ἐλθεῖν ἄχρις Ἀρνὼν] O A C καὶ ἕως τοῦ ἐλθεῖν σε (σε O C deeſt) Μενὶθ (O Μωίθ.) Deinde addit Ox. ἕως τῆς ὁδοῦ Μανωέ. ἐν ἀριθμῷ] O A C deſunt. Ἐβελχαρμὶμ] O A C Ἀβὲλ ἀμπελώνων. συνεστάλησαν] O ἐταπεινώθησαν. A C ἐνετράπησαν. ἀπὸ προσώπου] O ἐναντίον τῶν. 34 εἰς τὴν] O καὶ ἐπορεύετο ἀποβλέπων εἰς τήν. ἐξεπορεύετο] O ἐπορεύετο. ὑπάντησιν] O ἀπάντησιν τοῦ παιδὸς αὐτῆς. A C ἀπάντησιν αὐτοῦ. αὕτη μόνη] O C αὐτή. A αὕτη. αὐτῷ] O αὐτῷ ἀγαπητὴ περίψυχος αὐτῷ. A αὐτῷ ἀγαπητή. οὐκ ἦν] O οὐχ ὑπῆρχεν. A C καὶ οὐκ ἔστι. ἕτερος] O πλὴν αὐτῆς ἤ. A C πλὴν αὐτῆς. 35 ἐγένετο] A C ἐγενήθη. ὡς] O A C ἡνίκα. αὐτὸς] O Ἰεφθαέ. διέρρηξεν] A C καὶ διέρρηξε. ἆ] O A C οἴμοι. θυγάτηρ μου] O θύγατερ. A θύγατέρ μου. ταραχῇ ἐτάραξας] O A C ἐμπεποδοστάτηκας. καὶ σὺ ἦς ἐν τῷ ταράχῳ μου] O A C εἰς σκῶλον ἐγένου ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου. καὶ ἐγώ εἰμι] O A C καὶ ἐγώ. μου πρὸς] O A C μου περὶ σοῦ πρός. 36 Ἡ δὲ] O A C Καὶ εἶπε. πάτερ ἤνοιξας] O A C εἰ ἐν ἐμοὶ ἤνοιξας. ποίησον] O ποίει. ἐν τῷ ποιῆσαί σοι κύριον] O A C ἀνθ' ὧν ἐποίησέ σοι κύριος ἐκδικήσεις. 37 ἥδε] O A C deeſt. ποιησάτω uſque ad τοῦτον] O A C καὶ (O πλὴν) ποίησόν μοι τὸ ῥῆμα τοῦτο. καταβήσομαι] O ἐπιβήσομαι. παρθένιά] O παρθενίαν. A C παρθενεία, & v. 38. εἰμι] O δέ. A C deeſt. 38 εἶπε] O εἶπεν αὐτῇ. ἀπέστειλεν] O A C ἐξαπέστειλεν. δύο μῆνας] O ὁ πατὴρ αὐτῆς δύο μῆνας ἡμερῶν. καὶ ἔκλαυσεν] O A καὶ ἔκλαυσαν. C ἔκλαυσεν. ἐπὶ τὰ παρθένια αὐτῆς ἐπὶ τὰ ὄρη] O ἐπὶ τῶν ὀρέων ἐπὶ τὴν παρθενίαν αὐτῆς. 39 ἐν τέλει] O A C μετὰ τὸ τέλος. ἐπέστρεψε] A C ἀνέκαμψε. O ἀνέκαμψεν ἡ θυγάτηρ Ἰεφθαέ. ἐποίησεν ἐν αὐτῇ] O C ἐπετέλεσεν Ἰεφθαέ. A ἐτέλεσεν ἐν αὐτῇ. ἐγένετο] A C ἐγενήθη. ἐν] C deeſt. 40 Ἀπὸ] O A C Ἐξ. ἐπορεύοντο] O A C συνεπορεύοντο αἱ. ἐπὶ] O A C deeſt. ἐν τῷ ἐνιαυτῷ] O τοῦ ἐνιαυτοῦ.

CAP. XII.

1 ἐβόησεν ἀνὴρ] O συνηθροίσθησαν υἱοί. A C συνήχθησαν οἱ υἱοί. παρῆλθον εἰς βορρᾶν] O A C ἦλθον εἰς Σεφινά. διατί παρῆλθες παρατάξασθαι ἐν υἱοῖς] O A C τί ὅτι ἐπορεύθης πολεμεῖν (Comp. πολεμῆσαι) πρὸς τοὺς υἱούς. ἐν] O deeſt. 2 Ἰεφθαὲ] C ponit ante πρός. μαχητὴς] O A C ἀντιδίκων. σφόδρα] O A C ἐταπείνουν με σφόδρα. ἐβόησα] O εἶπον πρός. A C ἐβόησα πρός. 3 εἶ σωτὴρ] O A C ἦν ὁ σώζων. ἔθηκα] O C ἐθέμην. παρῆλθον] O A C διέβην. ἔδωκεν] O A C παρέδωκεν. εἰς τί] O A C ἱνατί. ἐπ' ἐμὲ] O A C πρός με. ἐπ'] O A C ἐν. 4 συνέστρεψεν] O A C συνήθροισεν. ἐπάταξαν uſque ad finem verſus] Deſunt in Ox. διασωζόμενοι] A C διασεσωσμένοι. 5 προκατελάβετο Γαλαὰδ τὰς] O προκατελάβοντο ἄνδρες Γαλαὰδ τοῦ Ἐφραίμ, καὶ τάς. εἶπαν αὐτοῖς οἱ διασωζόμενοι] O A C καὶ ἐγενήθη (O ἐγένετο) ὅτε εἶπαν (O ἔλεγον) οἱ διασεσωσμένοι. καὶ εἶπεν αὐτοῖς] O καὶ ἔλεγον αὐτοῖς. C δὴ καὶ εἶπον αὐτῷ. Ἐφραθίτης εἶ] O ὑμεῖς ἐκ τοῦ Ἐφραίμ ἐστέ. A C ἐκ τοῦ Ἐφραίμ ὑμεῖς. εἶπεν, Οὐ] O ἔλεγον, οὐκ ἐσμὲν ἐκ τοῦ Ἐφραίμ. C A εἶπαν (Comp. εἶπεν) οὐκ ἐσμέν. 6 εἶπαν αὐτῷ, Εἶπον δὴ στάχυς, καὶ οὐ] O καὶ ἔλεγον αὐτοῖς, Σύνθημα εἴπατε, καὶ λέγοντες σύνθημα, οὐ. εἶπαν αὐτοῖς, εἴπατε δὴ σύνθημα, καὶ οὐ. C εἶπον αὐτοῖς, εἴπατε δὴ στάχυς σύνθημα, καὶ εἶπον, καὶ οὐ. κατεύθυνεν] O κατεύθυνον. A C κατηύθυναν. ἐπελάβοντο αὐτοῦ, καὶ ἔθυσαν αὐτὸν πρὸς] A O ἐπελαμβάνοντο (A ἐπελάβοντο) αὐτῶν, καὶ ἔσφαζον αὐτοὺς ἐπί. C ἐπελάβοντο αὐτούς, καὶ ἔσφαζον αὐτοὺς ἐπί. ἔπεσαν ἐν ··· ἀπὸ Ἐφραὶμ] O ἔπεσεν Ἐφραὶμ ἐν. A pro ἀπὸ habet ἐξ, ut & C qui ponit ante ἐν. δύο] O C ponunt ante τεσσαράκοντα. ἔκρινεν] O A C ἔκρινεν Ἰεφθαέ. 7 ἑπτὰ ἔτη] O A C ἕξ. Γαλαὰδ] O ἐν Γαλαάδ. 8 Ἀβαισσὰν ἀπὸ] A C Ἐσεβὼν ἐκ. C Ἐβεσὼν ἐκ, & v. 10. 9 ἦσαν] O A C ἐγένοντο. ἃς ἐξαπέστειλεν] O A C ἐξαπεσταλμένας. θυγατέρας εἰσήνεγκεν] O A C γυναῖκας εἰσήγαγε. ἔξωθεν] C ἀπὸ ἔξωθεν. Ἰσραὴλ] O Ἰσραὴλ Ἐσεβών. 11 ἔκρινε] O ἔκρινε Αἰλών. 12 καὶ ἐτάφη ἐν Αἰλὼμ ἐν] O ἐν Ἐλίμ, καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν. C καὶ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν Αἰλὶμ ἐν. 13 Ἀβδὼν] O Λαβδών, & v. 15. Ἐλλὴλ] O Ἐλλίμ. A Ἐλλήχ. Φαραθωνίτης] O Φρααθωνίτης. C Ἐφαραθωνίτης. 14 ἦσαν] O A C ἐγένοντο. τριάκοντα υἱῶν υἱοὶ] O υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ λ'. A C τριάκοντα υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ. ἐπιβαίνοντες] O ἐπιβεβηκότες. ἔκρινε] O ἔκρινε Λαβδών. 15 Φαραθὼν] O Ἐφρααθών. ἐν γῇ Ἐφραὶμ] A deſunt. O ἐν ὄρει Ἐφραίμ. ἐν ὄρει τοῦ Ἀμαλὴκ] O ἐν τῇ Σελλήμ. C ἐν ὄρει Λανάκ.

CAP. XIII.

1 προσέθηκαν] O A C προσέθεντο. ἔτι] O C deeſt. ἐνώπιον] O C ἔναντι. A ἐναντίον. Φυλιστιὶμ] O A C ἀλλοφύλων. 2 ἦν] O A C ἐγένετο. εἷς ἀπὸ Σαραὰ] O ἐξ Ἀραά. A ἐκ Σαραά. C εἷς ἐξ Ἀραά. ἀπὸ δήμου συγγενείας] O A C ἐκ τῆς φυλῆς. ἔτεκε] O A C ἔτικτε. 3 ἰδοὺ] A C ἰδοὺ δή. συλλήψῃ] O A C ἐν γαστρὶ ἕξεις, καὶ τέξῃ υἱόν. 4 φύλαξαι δὴ] O σὺ φύλαξαι. A C φύλαξαι. μέθυσμα] O A σίκερα. C σικέραν. & ver. 7. 5 ἰδοὺ] O deeſt. ἔχεις] O A C ἕξεις. τὴν κεφαλὴν] C τῆς κεφαλῆς. οὐκ ἀναβήσεται] C ponit ante ἐπί. Ναζὶρ θεοῦ ἔσται] O ἡγιασμένον ἔσται Ναζιραῖον τῷ θεῷ. A C Ναζηραῖον τῷ θεῷ ἔσται. ἀπὸ τῆς κοιλίας] O ἐκ κοιλίας] A C ἐκ τῆς γαστρός. σῶσαι] O C σώζειν. Φυλιστιὶμ] O C ἀλλοφύλων. 6 εἰσῆλθεν] O C ἦλθεν. ἄνθρωπος] O A C ὅτι ἄνθρωπος. εἶδος ··· εἶδος] O A C ὅρασις ··· ὅρασις. φοβερὸν] O A C ἐπιφανὴς σφόδρα. 7 οὐκ ἠρώτησα αὐτὸν] O A ἠρώτων. C ἠρώτων αὐτόν. μοὶ] C πρός με. ἔχεις] O A C ἕξεις. νῦν μὴ] A νῦν φύλαξαι, καὶ μή. πᾶν ἀκάθαρτον] O A C πᾶσαν ἀκαθαρσίαν. ἅγιον] O A C Ναζηραῖον. γαστρὸς] O κοιλίας. ἡμέρας] O ἡμερῶν. 8 προσηύξατο] O A C ἐδεήθη. πρὸς κύριον] O τοῦ θεοῦ. A C τοῦ κυρίου. Ἀδωναῒ] O A C deeſt. τὸν ἄνθρωπον uſque ad πρὸς] O ἐλθέτω δὴ ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ὃν ἀπέστειλας πρός. τὸν ἄνθρωπον] A C ἄνθρωπος. ἀπέστειλας] C ἀπέστειλας πρὸς ἡμᾶς. ἔτι] A deeſt. συμβιβασάτω] O A C φωτισάτω. παιδίῳ] O A C παιδαρίῳ. εἰσήκουσεν] O A C ἐπήκουσεν. ἦλθεν] O A C παρεγένετο. καὶ αὐτὴ ἐκάθητο] O A αὐτῆς καθημένης. C αὐτοῦ, καθημένην. 10 ἔδραμε] O A ἐξέδραμε. ἀνήγγειλε] O A C ἀπήγγειλε. πρὸς μὲ] O A C μοί. ὃς ἦλθεν] O C ὁ ἐλθών. ἡμέρᾳ] O A C ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. 11 καὶ ἦλθε] O deſunt. καὶ εἶπεν] O καὶ ἴδεν αὐτόν, καὶ εἶπεν. γυναῖκα] O γυναῖκα τὸ πρότερον. 12 νῦν ἐλθέτω uſque ad παιδίου] O A C νῦν διελθόντος. (A δὴ ἐλθόντος) τοῦ ῥήματός σου, τί ἔσται τὸ σύγκριμα (A κρίμα) τοῦ παιδαρίου. ποιήματα] O A C ἔργα. 13 κυρίου] O deeſt. πάντων] O παντός. εἴρηκα] O εἶπον. A C εἶπα. φυλάξεται] O A C φυλαξάσθω. 14 παντὸς ὃ] O C πάντων ὅσα. τοῦ οἴνου] O A C deſunt. μέθυσμα] O A σίκερα. C σικέραν. πάντα] O καὶ πάντα. φυλάξεται] O A C φυλαξάσθω. 15 κατάσχωμεν ὧδε] O παραβιασώμεθα δή. A C βιασώμεθα δή. 16 κατάσχῃς] O παραβιάσῃ με. A C βιάσῃ με. ἀπὸ τῶν ἄρτων] O A τῶν ἄρτων. C τὸν ἄρτον. ὁλοκαύτωμα] C ὁλοκαυτώματα. αὐτὸ] O deeſt. C αὐτά. ὅτι poſterius] O deeſt. αὐτὸς] O C ἐστίν. 17 ὅτι ἔλθοι ··· καὶ] O A C ἵνα ὅταν ἔλθῃ. δοξάσομεν] O A C δοξάσωμεν. 18 εἰς τί τοῦτο] O ἱνατί. A C ἱνατί τοῦτο. 19 τῷ κυρίῳ, καὶ διεχώρισε ποιῆσαι] O ὁλοκαύτωμα τῷ θεῷ, τῷ θαυμαστὰ ποιοῦντι. A C τῷ κυρίῳ, τῷ θαυμαστὰ ποιοῦντι. βλέποντες] O A C ἐθεώρουν. 20 ἐπάνω] O C ἐπάνωθεν. ἕως τοῦ οὐρανοῦ] O C εἰς τὸν οὐρανόν. φλογὶ] C φλογὶ τοῦ θυσιαστηρίου. βλέποντες καὶ] O deſunt. A C ἐθεώρουν, καί. αὐτῶν] C deeſt. 21 προσέθηκεν ἔτι] O προσέθετο. πρὸς ··· πρὸς τὴν] O τῷ ··· τῇ. 22 εἴδομεν] O A C ἑωράκαμεν. 23 ἤθελεν] O A C ἐβούλετο. ἔλαβεν] O A C ἐδέξατο. ὁλοκαύτωμα, καὶ θυσίαν] ὁλοκαυτώματα, καὶ θυσίας. A pro καὶ habet ἤ. ἔδειξεν ἡμῖν] O A C ἐφώτισεν ἡμᾶς. καὶ καθὼς καιρὸς] O C deſunt. οὐκ ἂν ἠκούτισεν ἡμᾶς] O A C καὶ οὐκ ἂν ἀκουστὰ ἐποίησεν ἡμῖν. 24 ἡδρύνθη τὸ παιδάριον καὶ εὐλόγησεν αὐτὸ κύριος] O καὶ εὐλόγησε κύριος τὸ παιδίον καὶ ηὐξήνθη. A C pro ἡδρύνθη habent ηὐξήνθη. & pro αὐτό, αὐτόν.

CAP. XIV.

1 ἀπὸ] O C ἐκ. 2 Καὶ] O καὶ ἤρεσεν ἐνώπιον αὐτοῦ. καί. εἶπε] O εἶπεν αὐτοῖς. Φυλιστιὶμ] O A C ἀλλοφύλων. εἰς] C deeſt. 3 εἶπεν] O εἶπον] C εἶπαν. οὐκ εἰσὶ θυγατέρες] O οὐκ ἔστιν ἀπό. A C οὐκ ἔστιν ἀπὸ τῶν θυγατέρων. ἐκ παντὸς τοῦ λαοῦ μου] O A C ἐν παντὶ τῷ λαῷ μου (O σου.) πορεύῃ] C πορεύσῃ. πατέρα] O μητέρα. αὕτη εὐθεῖα] O ἤρεσεν. A αὕτη ἤρεσεν. C αὐτὴ ἤρεσεν. 4 ἐκδίκησιν αὐτὸς ζητεῖ ἀπὸ] O ἀνταπόδομα αὐτὸς ζητεῖ. A C ἀνταπόδομα αὐτὸς (A αὐτοῖς) ἐκζητεῖ ἐκ. κυριεύοντες ἐν] O A C ἐκυρίευον τῶν υἱῶν (O pro τῶν υἱῶν habet τόν.) 5 ὁ πατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ] O οἱ γονεῖς αὐτοῦ. ἦλθεν ἕως τοῦ ἀμπελῶνος] O C ἐξέκλινεν εἰς ἀμπελῶνας. A ἐξέκλιναν εἰς ἀμπελῶνα. Θαμναθὰ] O Θαμναθὰ ὁ Σαμψών. συνάντησιν] O A C ἀπάντησιν. 6 ἥλατο] O A C κατεύθυνεν. συνέτριψεν αὐτὸν ὡσεὶ συντρίψαι] O A C διέσπασεν αὐτὸν ὡς. ταῖς χερσὶν] O A C τῇ χειρί. καὶ τῇ] O A οὐδὲ τῇ. ὃ] O C ἅ. 7 γυναικὶ] O γυναικὶ περὶ αὐτοῦ. ηὐθύνθη ἐν ὀφθαλμοῖς] O A C ἤρεσεν ἐνώπιον. 8 ὑπέστρεψε] O ἐπέστρεψε Σαμψών. C ἐπέστρεψε. αὐτὴν] O τὴν γυναῖκα. συναγωγὴ μελισσῶν] O C συστροφὴ μελισσῶν. A συστροφὴ μελισσῶνος. καὶ μέλι] O καὶ ἰδοὺ κηρίον μέλιτος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. 9 εἰς χεῖρας] O ἐν ταῖς χερσίν. A C εἰς τὸ στόμα. καὶ ἐπορεύετο] O deſunt. C καὶ ἐπορεύθη. ἀνήγγειλεν] O C ἀπήγγειλεν. ἀπὸ στόματος] O ἐκ τοῦ στόματος. A C ἐκ τῆς ἕξεως. μέλι] O κηρίον τοῦ μέλιτος. 10 πότον] O δοχήν. ποιοῦσιν] O A C ἐποίουν. 11 ὅτε εἶδον αὐτὸν] O A C ἐν τῷ φοβεῖσθαι αὐτοὺς αὐτόν. ἔλαβον τριάκοντα κλητοὺς] A C προσκατέστησαν αὐτῷ ἑτέρους (Comp. ἑταίρους) τριάκοντα (C ponit τριάκοντα ante ἑταίρους.) O παρέστησαν αὐτῷ ἑτέρους λ'. 12 πρόβλημα ὑμῖν προβάλλομαι] O A C προβαλῶ δὴ (A C δὴ deeſt) ὑμῖν πρόβλημα (A addit μου,) καί. ἀπαγγέλλοντες] O deeſt. αὐτὸ] O C μοι τὸ πρόβλημα. A μοι αὐτό. καὶ εὕρητε] O A deſunt. 13 δύνησθε] A δύνησθε αὐτό. δώσετε] O A C καὶ δώσετε. ὀθόνια] O A C σινδόνας. ἀλλασσομένας στολὰς ἱματίων] O A στολάς. C στολὰς ἱματίων. 14 Τὶ βρωτὸν ἐξῆλθεν ἐκ βιβρώσκοντος] O ἐκ στόματος ἐσθίοντος ἐξῆλθε βρῶσις. A C ἐκ τοῦ ἔσθοντος ἐξῆλθε βρῶσις. ἀπὸ ἰσχυροῦ] O ἐκ πικροῦ. A C ἐξ ἰσχυροῦ ἐξῆλθε. ἠδυνάντο] O A C ἠδυνήθησαν. τρεῖς ἡμέρας] O ἡμέραις τρισί. 15 τετάρτῃ] C ἑβδόμῃ. Σαμψὼν] O αὐτοῦ. ἀπαγγειλάτω] O ἀναγγειλάτω. κατακαύσωμεν] O A C ἐμπυρίσωμεν. ἐν πυρὶ] O C deſunt. ἐκβιάσαι ἡμᾶς κεκλήκατε] O πτωχεῦσαι ἡμᾶς ἐκαλέσατε. A C πτωχεῦσαι ἐκαλέσατε ἡμᾶς. 16 πρὸς αὐτὸν] O ἐπ' αὐτῷ. εἶπεν, Πλὴν] O A C εἶπεν αὐτῷ. μεμίσηκας] A ἐμίσησας. ἠγάπησας] C ἠγάπηκας. μοὶ] A C καὶ ἐμοί, & C ponit ante οὐκ. εἰ] O A C ἰδού. ἀπήγγελκα] O A C ἀπήγγειλα αὐτό. σοὶ ἀπαγγείλω] O A C καὶ σοὶ ἀπαγγελῶ. 17 πρὸς] O A C ἐπ'. ἐπὶ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας] O deſunt. ἃς ἦν αὐτοῖς] O A C ἐν αἷς ἦν ἐν αὐταῖς (O ἐπ' αὐτῆς.) αὐτῇ] O αὐτῇ τὸ πρόβλημα. αὐτῷ] A C αὐτόν. τοῖς] O τὸ πρόβλημα τοῖς. 18 πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι] O A C πρὶν (A πρινὴ) δῦναι. εἰ μὴ uſque ad δαμάλει μου] O A C εἰ μὴ κατεδαμάσατέ μου τὴν δάμαλιν. C ponit μου poſt δάμαλιν. ἔγνωτε] O A C εὕρετε. 19 ἥλατο] O A C κατεύθυνεν. ἐπάταξεν ἐξ αὐτῶν] O ἐπάταξεν ἐκεῖ. A O ἔπαισεν ἐκεῖθεν. τὰ ἱμάτια] O A C τὰς στολάς. τὰς στολὰς] O A C deſunt. πρόβλημα] O πρόβλημα αὐτοῦ. ὠργίσθη θυμῷ] O ἐθυμώθη ἡ ὀργή. A C ἐθυμώθη ὀργῇ. ἐγένετο] O A C συνῴκησεν. ἑνὶ τῶν φίλων] O A C τῷ νυμφαγωγῷ. ὧν ἐφιλίασεν] O A C ὃς ἦν ἑταῖρος αὐτοῦ (O αὐτῷ.)

CAP.

CAP. XV.

1 ἐν ἐρίφῳ] O A C φέρων ἔριφον. καὶ εἰς τὸ ταμεῖον] O A C καὶ (O C καὶ deeſt) εἰς τὸν κοιτῶνα. εἴδωκεν] O A C ἀφῆκεν. καὶ εἶπεν ὁ πατὴρ αὐτῆς] O πρὸς αὐτήν. λέγων] A εἰπών. C εἴπας. 2 Εἶπα ὅτι] O Εἶπον γάρ. A Εἶπον. μισῶν ἐμίσησας] O μήποτε μεμίσηκας. ἔδωκα] O ἐξέδομην. ἑνὶ τῶν ἐκ τῶν φίλων] O C τῷ συνεταίρῳ. A ἑνὶ τῶν συνεταίρων σου. μὴ οὐχὶ] O A C οὐκ ἰδού. ἀγαθωτέρα ὑπὲρ αὐτήν] O A C κρείσσων αὐτῆς ἐστίν. δὴ] C deeſt. 3 αὐτοῖς] O A C αὐτῷ. ἠθῷωμαι καὶ] O C ἀθῷός εἰμι. A ἠθῷωμαι. μετ' αὐτῶν πονηρίαν] O A C μεθ' ὑμῶν κακά. 4 ἐπέστρεψε] O A C συνέδησε. ἔθηκε] A ἔδησε. καὶ ἔδησε] O deſunt. A καὶ ὠδήγησε. C ἐν τῷ μέσῳ. 5 ἐξέκαυσε] O C ἐξῆψε. ἐν τοῖς στάχυσι] O C εἰς τὰ δράγματα. ἐκάησαν] O A C ἐνεπύρισε τοὺς στάχυας. Addunt O & C, καὶ τὰ προτεθερισμένα. ἀπὸ ἅλωνος uſque ad ὀρθῶν] O C ἀπὸ στοιβῆς, καὶ ἕως ἑστῶτος. 6 καὶ εἶπαν, Σαμψὼν] A εἰ μὴ Σαμψών. ὁ νυμφίος τοῦ Θαμνὶ] O ὁ γαμβρὸς τοῦ Θαμνάθ. A C ὁ γαμβρὸς τοῦ Θαμναθαίου. καὶ ἔδωκεν uſque ad αὐτοῦ] C deſunt. τῷ ἐκ τῶν φίλων] O A τῷ συνεταίρῳ. ἐνεπύρισαν] O C ἐνεπύρισαν. αὐτὴν καὶ] O deſunt. A καὶ αὐτήν, & ponit poſt αὐτῆς. τὸν οἶκον] C τὴν οἰκίαν. ἐν πυρὶ] O καὶ τὸν πατέρα αὐτῆς, καὶ αὐτὴν κατέκαυσαν ἐν πυρί. 7 ποιήσητε] O ποιῆτε. ταύτην] O πλησιάκις. C deeſt. ὅτι ἢ uſque ad finem verſus] O A C οὐκ εὐδοκήσω, ἀλλὰ τὴν ἐκδίκησίν μου ἐξ ἑνὸς ἑκάστου ὑμῶν ποιήσομαι. 8 κνήμην] O deeſt. καὶ ἐκάθισεν] O παρῴκει. A κατῴκει. ἐν τρυμαλιᾷ τῆς πέτρας Ἠτὰμ] O παρὰ τὸν χείμαρρον ἐν τῷ σπηλαίῳ Ἐτάμ. A παρὰ τῷ χειμάρρῳ ἐν τῷ σπηλαίῳ τῆς πέτρας Ἰτάμ. 9 ἐν Ἰούδᾳ] O C ἐπὶ τὸν Ἰούδαν. 10 εἶπαν ἀνὴρ] A O C εἶπον (A εἶπεν) αὐτοῖς πᾶς ἀνήρ. εἰς τί] O διατί. A C ἱνατί. ἀνεβήκατε] O deeſt. 11 ἀπὸ Ἰούδα ἄνδρες εἰς] O C ἄνδρες ἐξ Ἰούδα ἐπί. A pro ἀπὸ habet ἐξ. τρυμαλιὰν τῆς πέτρας] O τὴν πέτραν. κυριεύουσιν ··· ἡμῶν] O C ἄρχουσιν ἡμῶν. τί τοῦτο] O A C ἱνατί ταῦτα. ὃν τρόπον] O C καθώς. μοὶ] C ἡμῖν. 12 τοῦ δοῦναί σε ἐν χειρὶ] O A C καὶ (A τοῦ) παραδοῦναί σε εἰς χεῖρας. Σαμψὼν] A deeſt. μήποτε uſque ad ἐμοὶ] O A μὴ ἀποκτεῖναί (A καὶ μὴ ἀποκτείνητέ) με ὑμεῖς· καὶ παράδοτέ με αὐτοῖς (A ὑμεῖς) μήποτε ἀπαντήσητε ἐν ἐμοὶ ὑμεῖς. C μὴ ἀποκτεῖναί με ὑμεῖς, καὶ μήποτε συναντήσητέ μοι ὑμεῖς. 13 εἶπον] O A C ὤμοσαν. οὐχὶ ὅτι ad δήσομέν σε] A C non habent ὅτι, neque C habet ἤ. O οὐχὶ ἀποκτενοῦμέν σε. χειρὶ] O A C εἰς χεῖρας. καὶ θανάτῳ] O θανάτῳ. A C θανάτῳ δέ. ἐν] C deeſt. ἀνήνεγκαν] O C ἀνήγαγον. ἀπὸ] O C ἐκ. ἐκείνης] O C deeſt. 14 καὶ ἦλθον] O A C καὶ αὐτὸς ἦλθεν. καὶ ἔδραμον εἰς συνάντησιν] O εἰς ἀπάντησιν. ἥλατο] O A C κατεύθυνεν. αὐτὸν] C αὐτοῦ. ἐγενήθη] O A C ἐγένετο. ἐπὶ] O A C ἐκ. αὐτοῦ] O αὐτοῦ ἐν οἷς ἐδέδετο. ὃ ἐξεκαύθη ἐν πυρὶ] O A C ἡνίκα ἂν (O ἐπ' ἂν) ὀσφρανθῇ πυρός. ἐτάκησαν] O διερράγησαν οἱ. C διελύθησαν οἱ. αὐτοῦ] O A C deeſt. χειρῶν] O A C τῶν βραχιόνων. 15 ἐξερριμμένην] O C ἐρριμμένην. εἶπεν] A εἶπεν αὐτοῖς. 16 ἐξαλείφων ἐξήλειψα] O ἀπέκλεινα. αὐτοὺς] O χιλίους ἄνδρας. Cætera uſq; ad finem verſus deſunt. 17 ὡς ἐπαύσατο] O A C ἡνίκα συνετέλεσε. ἐκ] O A C ἀπό. ἀναίρεσις] O ἀναίρεσιν. 18 ἐδίψησε] O ἐδίψησε Σαμψών. ἔκλαυσε] O A C ἐβόησε. εὐδόκησας] O C ἔδωκας. A εὐώδωσας. τῷ δίψει] O A C ἐν δίψει. ἀπεριτμήτων] O ἀπεριτμήτων τούτων. 19 ἔρρηξεν] O A C ἤνοιξεν. τὸν λάκκον] O τὸν ὁλμόν. A C τὸ τραῦμα. ἐν τῇ σιαγόνι] O C τῆς σιαγόνος. αὐτοῦ ὕδωρ] A αὐτῆς ὕδατα. C αὐτοῦ ὕδατα. ἔζησεν] O A ἀνέψυξεν. αὐτῆς] O τοῦ πίνοντος ἐκείνου. τοῦ ἐπικαλουμένου ἡ ἐστὶν ἐν σιαγόνι] O ἐπίκλητος σιαγόνος. 20 Ἰσραὴλ] O Ἰσραὴλ Σαμψών.

CAP. XVI.

1 εἰς] O C ἐκεῖθεν εἰς. ἐκεῖ] O deeſt. 2 ἀνηγγέλη] O A C ἀπηγγέλη. λέγοντες] O λεγόντων. ὧδε] O C ἐνταῦθα. ἐκύκλωσαν] O ἐκύκλωσαν αὐτόν. A C κατεκύκλωσαν. ἐπ' αὐτὸν] O αὐτῷ. C αὐτόν. ἐν τῇ πύλῃ] O ἐπὶ τὴν πύλην. Hæc & cætera uſque ad νύκτα, deſunt in A C. διαφαύσῃ ὁ ὄρθρος] O C φωτὸς πρωΐ. καὶ φονεύσωμεν] O A C μείνωμεν, καὶ ἀποκτείνωμεν. 3 ἐν ἡμίσει τῆς νυκτὸς] O C περὶ τὸ μεσονύκτιον. ἐπελάβετο] O ἐλάβετο. θυρῶν] A δύο θυρῶν. σὺν τοῖς δυσὶ σταθμοῖς] O C καὶ τῶν δύο σταθμῶν. ἀνεβάσταζεν] O C ἀνεβάστασεν. A ἀνεβάσταξεν. ἔθηκεν] O C ἐπέθηκεν. A ἔθηκεν αὐτά. τῶν ὤμων] C τῷ ὤμῳ. ἀνέβη] O A C ἀνήνεγκεν αὐτὰ (O αὐτάς.) τοῦ ἐπὶ προσώπου] A C ὅ ἐστιν ἐπὶ πρόσωπον (A προσώπου.) Καὶ ἔθηκεν αὐτὰ ἐκεῖ] C deſunt. O pro αὐτὰ habet αὐτάς. 4 τοῦτο] O C ταῦτα. ἠγάπησε] O ἠγάπησε Σαμψών. ἐν Ἀλσωρὴχ] O A C ἐπὶ (A ἐκ) τοῦ (C deeſt) χειμάρρου Σωρήχ. Δαλιδὰ] C Δαλιλά. 5 ἄρχοντες] O C σατράπαι. καὶ εἶπαν] O εἶπεν. C καὶ εἶπον. ἐστὶν A C ponunt poſt αὐτοῦ. αὐτῷ] O A C πρὸς αὐτόν. τοῦ] O A C ὥστε. ἀργυρίου] C ἀργυρίου σίκλους. 6 ἀπάγγειλον] O ἀνάγγειλον. 7 νευραῖς ὑγραῖς μὴ διεφθαρμέναις] O κλήμασιν ὑγροῖς μὴ ἐξηραμμένοις. A C pro νευραῖς habent νευρείαις. 8 ἄρχοντες] O A C σατράπαι. νευρὰς &c.] O κλήματα ὑγρά, ἃ οὐκ ἦν ἐξηραμμένα. A C νευρείας. αὐταῖς] O αὐτοῖς. 9 αὐτῇ] O αὐτοῦ. A αὐτῆς. C αὐτοῦ, & ponit poſt ἐκάθητο. αὐτῷ] O A C πρὸς αὐτόν. διέσπασεν τὰς νευρὰς] O διέρρηξεν αὐτά. A τὰς νευρὰς διέρρηξεν. C διέρρηξε τὰς νευράς. ὡς εἴ τις uſq; ad συμπίου] O ὃν τρόπον διασπᾶται τὸ σπαρτίον τοῦ ἀποπνάσματος τὸ διαφθειρόμενον. C ὃν τρόπον διασπᾶται κλῶσμα συμπείου. ἐν τῷ] O ἅμα τοῦ. αὐτὸ] O deeſt. 10 ἐπλάνησας] O C παρελογίσω. ἀνάγγειλον] C ἀπάγγειλον. 11 αὐτὴν] O αὐτὴν Σαμψών. δεσμεύοντες] O deeſt. C δεσμῷ. ἐν] O ἑπτά. οἷς οὐκ ἐγένετο ἐν αὐτοῖς] O C ἐν οἷς οὐκ ἐγενήθη. καὶ ἔσομαι] O deſunt. 12 Δαλιδὰ] O αὐτῷ Δαλιδὰ ἑπτά. C αὐτῷ. καὶ τὸ ἔνεδρα uſq; ad ταμείου] O A C καὶ τὸ ἔνεδρον ἐκάθητο ἐν τῷ ταμείῳ, & ponunt poſt εἶπεν. εἶπεν] O A C εἶπεν πρὸς αὐτόν. αὐτὰ] O αὐτὰ Σαμψών. ὡσεὶ σπαρτίον] O A ὡσεὶ ῥάμμα. C ὡς ῥάμμα. 13 ἰδοὺ ἐπλάνησας] O ἕως πότε κατεμωκήσω. A C ἕως νῦν παρελογίσω. καὶ ἐλάλησας] O καὶ λαλήσεις. δὴ] O δῶν. A deeſt. πρὸς αὐτὴν] O Σαμψὼν πρὸς αὐτήν. A αὐτῇ. ὑφάνῃς τὰς ἑπτὰ σειρὰς] O διάσῃ τὰς ἑπτὰ βοστρύχους. σὺν τῷ διάσματι] O ἐν ἐκτάσει διάσματος. A C μετὰ τοῦ διάσματος. τῷ] A C ἐν τῷ. ἔσομαι] O ἀσθενήσω καὶ ἔσομαι. ὡς εἷς τῶν ἀνθρώπων] C deſunt. ἀσθενὴς] O deeſt. A ponit poſt ἔσομαι. 14 Καὶ ἐγένετο uſque ad καὶ εἶπεν incluſive] O Καὶ ἐκοίμισεν αὐτὸν Δαλιδά, καὶ ἐδιάσατο τοὺς ἑπτὰ βοστρύχους τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ μετ' ἐκτάσεως, καὶ κατέκρουσεν τῷ πασσάλῳ εἰς τὸν τοῖχον, καὶ ὕφανε, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. A Καὶ ἐκοίμισεν αὐτὸν Δαλιδὰ ἀνὰ μέσον τῶν γονάτων αὐτῆς, καὶ ἐγένετο, & deinde ut Rom. ſed pro διάσματι habet διαστήματι· pro ἔπηξε τῷ πασσάλῳ, ἐνέκρουσε τοῖς πασσάλοις· pro εἶπεν, εἶπε πρὸς αὐτόν. Comp. καὶ ἐποίησεν αὐτῷ Δαλιλὰ οὕτως καὶ ἐδιάσατο, deinde ut Ox. ſed pro τῷ πασσάλῳ habet ἐν τοῖς πασσάλοις· pro ἐκλάσεως, ἐκτάσεως. ἐξυπνίσθη] O A C ἐξηγέρθη. ἀπὸ] O C ἐκ. ἐξῆρε τὸν πάσσαλον τοῦ ὑφάσματος] O A C ἐξέσπασε τοὺς πασσάλους ἐν (O σὺν) τῷ ὑφάσματι. τοίχου] O τοίχου, καὶ οὐκ ἐγνώσθη ἡ ἰσχὺς αὐτοῦ. A C καὶ τὸ δίασμα καὶ οὐκ, deinde ut Ox. 15 Σαμψὼν] A C αὐτόν. λέγεις;] A C ἐρεῖς; O λέγεις; ἔτι. τοῦτο τρίτον ἐπλάνησας] O καὶ ἰδοὺ τρίτον παρελογίσω. C τοῦτο τρίτον παρελογίσω. ἡ μεγάλη] C ἐστὶν ἡ μεγάλη. 16 ἐξέθλιψεν] O A C κατειργάσατο. ἐν] C τοῖς. πάσας τὰς ἡμέρας] O A C ὅλην τὴν νύκτα. ἐστενοχώρησεν] O A C παρηνώχλησεν. ἕως τοῦ ἀποθανεῖν] O σφόδρα Σαμψὼν ἕως θανάτου. A εἰς θάνατον. C ἕως εἰς θάνατον. 17 ἀνήγγειλεν] O A C ἀπήγγειλεν. αὐτῇ] O αὐτῇ Σαμψών. πᾶσαν τὴν καρδίαν] O A C πάντα τὰ ἀπὸ καρδίας, & v. 18. bis. σίδηρος] O A C ξυρόν. ἀνέβη] A C ἀναβήσεται. ἅγιος] O A C Ναζηραῖος. εἰμὶ] C deeſt. ἀπὸ] O A C ἐκ. ἐὰν δὲ] O A C καὶ ἐάν. ὡς πάντες οἱ ἄνθρωποι] O ὡς εἷς τῶν ἀνθρώπων. A C κατὰ πάντας τοὺς ἀνθρώπους. 18 ἀπήγγειλεν] O ἀνήγγειλεν. αὐτῇ] O αὐτῇ ὁ Σαμψών. τοὺς ἄρχοντας] O A πάντας τοὺς σατράπας. C τοὺς σατράπας. τῶν ἀλλοφύλων] O deſunt. ἔτι ··· τοῦτο] O C deſunt. A τοῦτο. ἀπήγγειλεν] O C ἀνήγγειλε. οἱ ἄρχοντες] O πάντες οἱ σατράπαι. A C πᾶσαι αἱ σατραπεῖαι. ἀνήνεγκαν] O A ἤνεγκαν. 19 Δαλιδὰ τὸν Σαμψὼν] A C αὐτόν. ἐπὶ τὰ γόνατα] O A C ἀναμέσον τῶν γονάτων. ἄνδρα] O A C τὸν κουρέα. τὰς ἑπτὰ σειρὰς] O A C τοὺς ἑπτὰ βοστρύχους. ταπεινῶσαι αὐτὸν] O A C ταπεινοῦσθαι. 20 Δαλιδὰ] O τῷ Σαμψὼν ἡ Δαλιδά, καί. C αὐτῷ Δαλιλά. ἐξυπνίσθη] O A C ἐξηγέρθη. ὡς ἅπαξ, καὶ ἅπαξ] O A C καὶ ποιήσω καθὼς ἀεί. ἐκτιναχθήσομαι] O A C ἀποτινάξομαι. ἀπάνωθεν] O C ἀπ'. 21 ἐκράτησαν αὐτὸν] O A C ἐπελάβοντο αὐτοῦ. ἐξέκοψαν] O A C ἐξώρυξαν. κατήνεγκαν] O A ἀπήγαγον. C κατήγαγον. ἐπέδησαν] O A C ἔδησαν. χαλκείαις] O A C χαλκαῖς. καὶ ἦν] O καὶ ἔβαλον αὐτὸν ἐν φυλακῇ, καὶ ἦν. τοῦ δεσμωτηρίου] O A C τῆς φυλακῆς. 22 βλαστάνειν καθὼς ἐξυρήσατο] O ἀναβαίνειν ἀφ' οὗ ἐξύρητο. C ἀνατέλλειν ἡνίκα ἐξυρήθη. 23 ἄρχοντες] O C σατράπαι. θυσιάσαι θυσίασμα μέγα] O A C τοῦ θῦσαι θυσίαν μεγάλην. καὶ εἶπαν] O διότι ἔλεγον. ἔδωκεν] O A C παρέδωκεν. θεὸς] O A C θεὸς ἡμῶν. ἐν χειρὶ] O εἰς τὰς χεῖρας, & ponit poſt ἐχθρὸν ἡμῶν. 24 Καὶ εἶδον uſque ad χειρὶ ἡμῶν] O deſunt. C Καὶ εἶδεν. ὕμνησαν] A C ᾔνεσαν. τὸν ἐρημοῦντα] O A C καὶ (A deeſt) τὸν ἐξερημοῦντα. καὶ ὃς] O A C ὅστις. 25 ὅτε] O ἐγένετο ὅτε. ἐνώπιον] O ἔμπροσθεν. ἐκάλεσαν] O ἐκάλεσεν τόν. ἐξ οἴκου δεσμωτηρίου] O deſunt. C ἐξ οἴκου τῆς φυλακῆς. ἔπαιζεν ἐνώπιον αὐτῶν] O C ἐνέπαιζον αὐτῷ. A ἔπαιζον αὐτῷ. καὶ ἐρράπιζον αὐτὸν] O A C deſunt. κιόνων] O A C δύο στύλων. 26 τὸν νεανίαν] O C τὸ παιδάριον. τὸν κρατοῦντα τὴν χεῖρα αὐτοῦ] O τὸ χειραγωγοῦν αὐτόν. C τὸν χειραγωγοῦντα αὐτόν. ἄφες με] O C ἐπανάπαυσον δή με (C με δή.) καὶ ψηλαφήσω τοὺς κίονας] O C καὶ ποίησον ψηλαφῆσαί με (O præponit με) τοὺς (O ἐπὶ τοὺς) στύλους. ἐφ' οἷς ὁ οἶκος] O ἐφ' οὓς ὁ οἶκος ἐπεστήρικται. A C ἐφ' ὧν ὁ οἶκος ἐπεστήρικτο. αὐτοὺς] A C αὐτῶν. καὶ ἐπιστηριχθήσομαι ἐπ' αὐτοὺς] O ὁ δὲ παῖς ἐποίησεν οὕτως. C καὶ ἐπιστήρισόν με ἐπ' αὐτούς. A καὶ ἐπιστηρίξομαι ἐπ' αὐτῶν, ὁ δὲ παῖς ἐποίησεν οὕτως. 27 Καὶ ὁ οἶκος] O Καὶ ἦν ὁ οἶκος. A C ὁ δὲ οἶκος ἦν. πάντες οἱ ἄρχοντες] O οἱ σατράπαι. A C πάντες οἱ σατράπαι. τὸ δῶμα] O A C τοῦ δώματος. οἱ θεωροῦντες ἐν παιγνείαις] A C ἐμβλέποντες ἐμπαιζομένου. O ἐμβλέποντες καὶ ἐμπαίζοντες. 28 ἔκλαυσε] O A C ἐβόησε. Ἀδωναῒ] O deeſt. A C κύριε. δὴ] O A C deeſt. ἔτι τὸ] O πλὴν ἔτι τό. A δὴ πλὴν καὶ τό. C δὴ πλὴν, καὶ τό. θεὲ] O deeſt. C ὁ θεός. ἀνταποδώσω uſq; ad μίαν] O A C ἐκδικήσω ἐκδίκησιν μίαν. περὶ τῶν δύο] O A ἀντὶ τῶν δύο. C ἀντὶ τῶν. τοῖς ἀλλοφύλοις] O deſunt. C ἐκ τῶν ἀλλοφύλων. 29 δύο κίονας τοῦ οἴκου] O A C τοὺς δύο στύλους τοὺς μέσους. ἐφ' οὓς uſque ad αὐτοὺς] O ἐφ' οὓς ὁ οἶκος ἐπεστήρικτο ἐπ' αὐτούς. A C ἐφ' (A deeſt) ὧν, deinde ut O. ſed pro αὐτοὺς habent αὐτῶν. καὶ ἐκράτησεν ἕνα τῇ] O καὶ ἐπελάβετο τοῦ ἑνὸς ἐν τῇ. A C καὶ ἐπεστηρίξατο ἐπ' αὐτοὺς (A αὐτοῖς) ἕνα ἐν τῇ. ἕνα τῇ] A C ἕνα ἐν τῇ. O τοῦ ἑτέρου ἐν τῇ. 30 ἀλλοφύλων] O ἀλλοφύλων τῶν ἀπεριτμήτων τούτων. ἐβάσταξεν] O διέσεισεν. A C ἔκλινεν. ἰσχύϊ] O ἰσχύϊ αὐτοῦ. ἄρχοντας] O A C σατράπας. ἐν] O ἐπ'. ἦσαν] O C ἐγένοντο. A ἐγενήθησαν. ἢ οὓς] O A ὑπὲρ οὓς. C ἤπερ. 31 καὶ ὁ] A C καὶ πᾶς ὁ. καὶ ἀνέβησαν] O deſunt. ἔτη] O A C addunt hic, καὶ ἀνέστη μετὰ τὸν Σαμψὼν Ἐμεγὰρ υἱὸς Ἐνάν, καὶ ἔκοψεν ἐκ τῶν ἀλλοφύλων ἑξακοσίους ἄνδρας (A pro ἑξακοσίους ἄνδρας habet ἄνδρας ἐκτὸς τῶν κτηνῶν) καὶ ἔκρινεν καὶ (A ἔσωσεν) αὐτοὺς τὸν Ἰσραήλ.

CAP. XVII.

1 ἀπὸ] O A C ἐξ. 2 οἱ χίλιοι] O A C τοὺς χιλίους. οὓς ἔλαβες] O A C τοὺς συλληφθέντας σοι. ἀργυρίου] A O C ponunt poſt ἑκατόν, & A habet ἀργυρίους. σεαυτῇ] O A C deeſt. καί με ἠράσω] O καὶ ηὔξω. A C καὶ ἐξώρκισας. προσεῖπας] O A C εἶπας. εὐλογητὸς] O A C εὐλογημένος. τῷ] C ἐν τῷ. 3 τοῦ ἀργυρίου] A ἀργυρίους. ἁγιάζουσα] O A ἁγιασμῷ. C ἁγιασμόν. τῷ υἱῷ μου] O A C καταμόνας. καὶ νῦν] O καὶ νῦν ἐπιστρέψω σοι αὐτὸ ἐν καιρῷ, καὶ νῦν. ἀπέδωκε] O ἔδωκε. διακοσίους τοῦ ἀργυρίου] O τὸ ἀργύριον. ἀργυροκόπῳ] O A C τῷ χωνευτῇ. ἐγενήθη] O A C ἐγένετο. 5 ὁ οἶκος] O ὁ ἀνήρ. ἐπλήρωσε] O A C ἐνέπλησε. ἀπὸ] O A C deeſt. ἐγένετο] A C ἐγενήθη. Hic deſinit cap. 17. ſecundum Ald. 6 Ἐν δὲ] O Καὶ ἐν. C Ἐν. ἀνὴρ] O ἀνὴρ ἕκαστος. 7 ἐγενήθη νεανίας] O ἦν παιδάριον. A C ἐγένετο παιδάριον. ἐκ Βηθλεὲμ δήμου] O ἐκ Βηθλεὲμ Ἰούδα, ἐκ συγγενείας. A C ἐκ (A ἐν) Βηθλεὲμ Ἰούδα ἐκ τῆς συγγενείας (A addit δήμου.) αὐτὸς] A οὗτος. οὗτος] O C αὐτός. 8 ἀπὸ Βηθλεὲμ τῆς πόλεως Ἰούδα] O A C ἐκ τῆς πόλεως Βηθλεὲμ Ἰούδα (O Ἰούδα deeſt.) παροικῆσαι ἐν ᾧ ἐὰν εὕρῃ τόπῳ] O A C παροικεῖν οὗ ἂν εὕρῃ. καὶ ἦλθεν ἕως ὄρους uſq; ad finem verſus] O deſunt. C καὶ παρεγενήθη εἰς ὄρος. ἕως] A C καὶ ἕως. 9 ἔρχῃ] O ἔρχῃ σύ. πρὸς αὐτὸν] A αὐτῷ. εἰμὶ] O A C ἐγώ εἰμι. ἐγὼ] O ponit poſt πορεύομαι. παροικῆσαι ἐν ᾧ ἐὰν εὕρω τόπῳ] O A C παροικεῖν οὗ ἂν εὕρω. 10 γίνου] O ἔσῃ. ἡμέραν] A C ἡμέρας. στολὴν] O A C ζεῦγος. ζωὴν] O C τὸ ζῆν. 11 ἐπορεύθη] O εὐδόκησεν. παροικεῖν] O κατοικεῖν. παρὰ] O ἐν. ἐγενήθη ὁ νεανίας αὐτῷ] O C ἐγένετο αὐτῷ τὸ παιδάριον. A ἐγενήθη τὸ παιδάριον αὐτῷ. 12 ἐπλήρωσε] O A C ἐνέπλησε. εἰς ἱερέα] O A C τὸ παιδάριον εἰς ἱερέα. ἐγένετο] O A C ἦν. 13 ἀγαθυνεῖ μοι] O ἠγαθοποίησε. A C ἠγαθοποίησέ μοι. ἐγένετο] A C ἐγενήθη.

CAP. XVIII.

1 κατοικῆσαι] O A C τοῦ κατοικεῖν. ἐνέπεσεν] O ἔπεσεν. τὰς ἡμέρας ἐκείνας] O A C τῶν ἡμερῶν ἐκείνων. 2 ἀπέστειλαν] O A C ἐξαπέστειλαν. ἀπὸ δήμων] O ἐκ τῶν συγγενῶν. C ἐκ τῶν συγγενειῶν. υἱοὺς] O υἱοὺς δυνάμεως ἀπὸ μέρους αὐτῶν. A ἀπὸ μέρους αὐτῶν υἱούς. C ἀπὸ μέρους αὐτοῦ, ἄνδρας υἱούς. καὶ ἀπὸ] O A C καί. ἐξιχνιάσατε] O C ἐξερευνήσατε. ἦλθον ἕως] O παρεγένοντο οἱ ἄνδρες ἐξ. A C παρεγένοντο εἰς ὄρος. ηὐλίσθησαν αὐτοὶ] C A κατέπαυσαν. O κατέλυσαν. ἐν οἴκῳ Μιχαία] O deſunt. A C αὐτῶν ὄντων ἐν τῷ οἴκῳ Μιχά. Pro ἐν C habet παρά. 3 ἐπέγνωσαν] C ἔγνωσαν.

νεανίσκου] A C παιδαρίου. O παιδαρίου τοῦ νεωτέρου. ἤνεγκέ σε] O A ἤγαγέ σε. C σὲ ἤγαγε. σὺ τί] O τί. C τί σύ. ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ] O A C ἐνταῦθα. ὧδε] O A C ἐστὶν ὧδε. 4 μοί] A deest. ἐγενόμην] A C ἐγενήθην. 5 κατευοδωθήσεται] A C κατευοδοῖ. O κατευοδοῦται. ἐν ᾗ … ἐν αὐτῇ] A C ἣν … ἐπ᾽ αὐτήν. 6 ἐν εἰρήνῃ] O εἰς εἰρήνην κυρίου ὑγιαίνοντες, καί. A C εἰς εἰρήνην. ἐν ᾗ] O A C καθ᾽ ἣν. 7 ἦλθον] O A C παρεγένοντο. ἐν μέσῳ αὐτῆς καθήμενον ἐπ᾽] O καθήμενον ἐπ᾽ αὐτῇ ἐν. A κατοικοῦντα ἐν αὐτῇ ἐγκαθήμενον ἐπ᾽. C ἐν αὐτῇ, κατοικοῦντα ἐν. ὡς κρίσις] O A C κατὰ τὴν σύγκρισιν. ἡσυχάζουσα usque ad θησαυροῦ] O A C ἡσυχάζοντας (A C addunt ἐν ἐλπίδι) ϗ μὴ δυναμένους λαλῆσαι ῥῆμα. (C addit hic ἐν τῇ γῇ κληρονόμος θησαυροῦ.) ϗ] A C ὅτι. Σιδωνίων] O A C ἀπὸ Σιδῶνος. λόγον οὐκ ἔχουσι πρὸς ἄνθρωπον] O A C λόγος οὐκ ἦν αὐτοῖς μετὰ Συρίας. 8 ἦλθον] O A C παρεγένοντο. πρὸς] O εἰς. ϗ Ἐσθαόλ] C ϗ εἰς Ἐσθαόλ. εἶπον τοῖς ἀδελφοῖς] A C ϗ ἔλεγον αὐτοῖς οἱ ἀδελφοί. εἶπαν] O εἶπον αὐτοῖς. 9 Ἀνάστητε] O Ἀνάστητε ϗ ἀναβῶμεν πρὸς αὐτοὺς, ὅτι εἰσήλθαμεν, ϗ ἐμπεριεπατήσαμεν ἐν τῇ γῇ ἕως Λαϊσά, ϗ εἴδομεν τὸν λαὸν τὸν κατοικοῦντα ἐν αὐτῇ ἐν ἐλπίδι κατὰ τὸ σύγκριμα τῶν Σιδωνίων, ϗ μακρὰν ἀπέχουσι ἀπὸ Σιδῶνος, ϗ λόγος οὐκ ἔστιν αὐτοῖς μετὰ Συρίας, ἀλλὰ ἀνάστητε. πρὸς] O C ἐπ᾽. εἴδομεν] O A C ἑωράκαμεν. ἡσυχάζετε] O C σιωπᾶτε. εἰσελθεῖν τοῦ] O desunt. κληρονομῆσαι] O C κατακληρονομῆσαι. Καὶ ἡνίκα] O Ἡνίκα δ᾽. C Ἡνίκα. ἔλθητε, εἰσελεύσεσθε] O C εἰσέλθητε, ἥξετε. A ἔλθητε, ἥξετε. ἐπ᾽ ἐλπίδι] O A πεποιθότα. πλατεῖα] O A εὐρύχωρος. C εὐρύχωρος χερσίν. ἔδωκεν] O A C παρέδωκεν. ὁ θεὸς] O κύριος. ὅπου οὐκ ἔστιν ἐκεῖ] A οὐκ ἔστιν. C οὐκ ἐκεῖ. O pro ὅπου, οὗ. παντὸς ῥήματος] O ἀπὸ πάντων. τῶν ἐν] O τῶν ἐπὶ τῆς γῆς. A C ὅσα ἐν. 11 ἐκεῖθεν] O deest. ἀπὸ δήμων … ἀπὸ] O C ἐκ συγγενείας … ἐκ. A ἐκ συγγενείας δήμων ἐκ. ἑξακόσιοι] A εἴκοσι. ἐζωσμένοι] O A C περιεζωσμένοι. παρατάξεως] O C πολεμικά. 12 ἀνέβησαν ϗ] O desunt. ἐν Ἰούδα] O τῆς Ἰούδα ϗ κατέλυσαν ἐκεῖ. ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ] O ὁ τόπος ἐκεῖνος. A C τῷ τόπῳ ἐκείνῳ. ὀπίσω] O A C κατόπισθεν, & O habet ϗ ante ἰδού. 13 ὄρος] O A C ἕως τοῦ ὄρους. ϗ ἦλθον] O desunt. 14 πέντε … πορευόμενοι] A C πέντε … πορευθέντες. O πορευθέντες. Λαϊσά] O A deest. ἔγνωτε] O A C αὐτῶν, εἰ οἴδατε. ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ] O A C ἐν τοῖς οἴκοις τούτοις. ὅ,τι] O A C τί. 15 Καὶ ἐξέκλιναν ἐκεῖ, ϗ εἰσῆλθον] O Καὶ ἐξέκλιναν ἐκεῖ οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες οἱ ὄντες ἐκ τῶν υἱῶν Δάν, ϗ εἶπον πρὸς τοὺς ἄνδρας τοὺς πορευθέντας, ϗ κατασκεψαμένους τὴν γῆν, Εἰσέλθετε, λάβετε τὸ γλυπτὸν, ϗ τὸν ἱερέα· ϗ εἰσῆλθον οἱ πέντε ἄνδρες οἱ πορευθέντες κατασκέψασθαι τὴν γῆν. νεανίσκου] O A C παιδαρίου. ἠρώτησαν] O A ἠσπάσαντο. εἰς εἰρήνην] O desunt. C ἐν εἰρήνῃ. 16 οἱ ἀνεζωσμένοι … τῆς παρατάξεως αὐτῶν] O A C περιεζωσμένοι … πολεμικὰ αὐτῶν (O αὐτῶν deest.) ἑστῶτες παρὰ θύρας τῆς πύλης] O A C ἐστηλωμένοι παρὰ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος (O πυλῶνος deest.) 17 ἀνέβησαν] O ἀναβάντες. πορευθέντες] O deest. A πορευόμενοι. C παραπορευόμενοι. κατασκέψασθαι τὴν γῆν] O desunt. A C κατασκέψασθαι τὴν γῆν, ϗ ἀπ- (A ἐπ-) ελθόντες ἐκεῖ, ἔλαβον τὸ γλυπτὸν, ϗ τὸ ἐφούδ, ϗ τὸ θεραφίμ, ϗ τὸ χωνευτὸν, ϗ ὁ ἱερεὺς ἐστηλωμένος παρὰ τὴν θύραν τοῦ πυλῶνος, ϗ οἱ ἑξακόσιοι ἄνδρες οἱ περιεζωσμένοι σκεύη πολεμικά. Ox. eadem addit, nisi quod ϗ ὁ ἱερεὺς usque ad πυλῶνος non habet, & permutat locos ἐφούδ & χωνευτόν. εἰσῆλθον] O A C οὗτοι εἰσῆλθον. ἐκεῖ] O A C deest. ϗ ὁ ἱερεὺς ἑστὼς] O A C desunt. χωνευτὸν] O ponit ante ἐφούδ. 19 αὐτῷ] O A C πρὸς αὐτόν. ἐπίθες] O ϗ ἐπίθες. δεῦρο] O A C ἐλθέ. γίνου] O A C ἔσῃ. ἀγαθὸν] O A C βέλτιον. ϗ οἴκου εἰς δῆμον] O ϗ σκήπτρου ἑνός. A C ϗ συγγενείας ἐν. 20 ἦλθεν] O A C εἰσῆλθεν. 21 ἐπέστρεψαν] O ἀπέστρεψαν. ἔθηκαν τὰ τέκνα usque ad ἔμπροσθεν] O ἔταξαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν, ϗ τὴν κτῆσιν αὐτοῦ τὴν ἔνδοξον, ϗ τὰ κτήνη αὐτοῦ ἔμπροσθεν. A C ἔθηκαν (A ἐπέταξαν) τὴν πανοικίαν ϗ τὴν κτῆσιν αὐτῶν (A αὐτοῦ) τὴν ἔνδοξον ἔμπροσθεν. 22 Αὐτοὶ ἐμάκρυναν] O Αὐτῶν δὲ μακρυνθέντων. A Αὐτῶν δὲ μεμακρυγκότων. C addit δὲ post Αὐτοί. οἱ ἐν ταῖς οἰκίαις ταῖς μετὰ οἴκου] O οἱ ὄντες ἐν τῷ οἴκῳ. C addit ὄντες post οἱ. 23 ἐβόησαν, ϗ κατελάβοντο τοὺς υἱοὺς] O ἔκραζον κατόπισθεν υἱῶν. A C ἔκραζον, ϗ κατέλαβον τοὺς υἱούς. τὸ πρόσωπον] O A C τὰ πρόσωπα. τῷ Μιχαίᾳ] O A C πρὸς Μιχά. σοί] O deest. ἐβόησας] A C ἔκραξας. 24 Μιχαίας] C deest. ὅτι τὸ γλυπτόν μου ὃ] A C ὅτι (C ὅτι deest) τοὺς θεούς μου (C μου deest) οὕς. ἐποίησα] O ἐποίησα ἐμαυτῷ. ἐλάβετε] O ponit ante τὸ γλυπτόν. ἐπορεύθητε] O A C ἀπήλθετε. ἔτι] O ἐστίν. ϗ τί τοῦτο λέγετε πρός με, Τί] O ϗ λέγετέ μοι, Τί τοῦτο. A C ϗ τί τοῦτό μοι λέγετε, Τί τοῦτο. 25 δή] C deest. συναντήσωσιν ὑμῖν] O ἀπαντήσωσιν. A C ἀπαντήσωσιν ὑμῖν. πικροὶ] O κατώδυνοι, ϗ πικροί. A κατώδυνοι ψυχὴν αὐτῶν. C κατώδυνοι ψυχῇ. προσθήσουσι] O A C προσθήσεις τήν. 26 δυνατώτεροί εἰσιν ὑπὲρ αὐτὸν] O A C ἰσχυρότεροι αὐτοῦ εἰσίν. Sed A ponit αὐτοῦ post εἰσίν. ἐπέστρεψεν] O C ἀνέστρεψεν. A ἐξένευσε ϗ ἀνέστρεψεν. 27 οἱ υἱοὶ Δὰν] O A C αὐτοί. ὃ] O A C ὅσα. Λαϊσά] A Λεζά. ἐπ᾽ ἐλπίδι] O C desunt. ἐν πυρὶ] O desunt. C πυρί. 28 ἦν ὁ ῥυόμενος] O A C ἔστιν (O ἦν) ὁ ἐξαιρούμενος. ἐστὶν] O ἦσαν. Σιδωνίων] O A C Σιδῶνος. ἀνθρώπου] O ἀνθρώπων. αὐτὴ] A αὕτη οὐκ ἔστιν. C αὕτη. τοῦ οἴκου] O ϗ ἦν τοῦ οἴκου. A C ἥ ἐστι τοῦ οἴκου. Ῥαάβ] O Ῥιχάβ. A Ῥοώβ. C Ῥοάβ. κατεσκήνωσαν] O A C κατῴκησαν. 29 ἐν ὀνόματι Δὰν πατρὸς αὐτῶν] O desunt. C pro ἐν ὀνόματι habet κατὰ τὸ ὄνομα. ἐτέχθη] O ἐγένετο. A C ἐγεννήθη. Οὐλαμαΐς] O Λαϊσά. A C Λαΐς. 30 ἔστησαν] O C ἀνέστησαν. A ἀνέστησαν. γλυπτὸν] O γλυπτὸν Μιχά. υἱὸς] Γηρσὼν] O desunt. υἱὸς] A C υἱοῦ. ἀποικίας] O A C μετοικεσίας. 31 ἔθηκαν] O A C ἔταξαν. ὃ ἐποίησε Μιχαίας] O A C Μιχά, ὃ ἐποίησε. ἃς] O A C ὅσας. οὐκ ἦν βασιλεὺς] O C ϗ βασιλεὺς οὐκ ἦν.

CAP. XIX.

1 μηροῖς] O Ἰερέθ. αὐτῷ γυναῖκα] O ὁ ἀνὴρ ἑαυτῷ γυναῖκα. C ἑαυτῷ ὁ ἀνὴρ γυναῖκα. ἀπὸ] O A C ἐκ. 2 ἐπορεύθη ἀπ᾽ αὐτοῦ] O A C ὠργίσθη αὐτῷ. παρ᾽] O C ἀπ᾽. ἦν] A C ἐγένετο. μηνῶν τεσσάρων] O β᾽, ϗ μῆνας δ᾽. A C τετράμηνον. 3 ὀπίσω] O A C κατόπισθεν. ἐπιστρέψαι] O A C διαλλάξαι. αὐτῷ] C deest. νεανίας] O A C τὸ παιδάριον. ὄνων] O A C ὑποζυγίων. ἡ δὲ εἰσήνεγκεν αὐτὸν εἰς οἶκον] O A C ϗ ἐπορεύθη ἕως οἴκου. ηὐφράνθη εἰς συνάντησιν αὐτοῦ] O εὐφραινόμενος ἀπήντησεν αὐτῷ. A C παρῆν εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. 4 Καὶ κατέσχεν usque ad ἡμέρας] O Καὶ ἐκράτησε τῆς χειρὸς αὐτοῦ, ϗ εἰσήγαγεν αὐτὸν πρὸς ἑαυτὸν, ϗ ἔμεινε πρὸς αὐτὸν ἡμέρας γ᾽. A C pro κατέσχεν habent εἰσήγαγεν, & ἐπὶ non habent. ηὐλίσθησαν] O A C ὕπνωσαν. 5 ἐγένετο] O C ἐγενήθη. ὤρθρισαν usq; ad πορευθῆναι] O ὤρθρισε τὸ πρωῒ τοῦ πορευθῆναι ἡνίκα ἀνέστη. A C pro πορευθῆναι habent ἀπελθεῖν. νυμφίον] O C γαμβρόν. ψωμῷ] O A C κλάσματι. πορεύσεσθε] O A C πορεύεσθε. 6 οἱ δύο] O A C ἀμφότεροι. ἄγε δὴ αὐλίσθητι] O ἐπιεικῶς μεῖνον. A C ἀρξάμενος αὐλίσθητι. ἀγαθυνθήσεται] O A C ἀγαθυνθήτω. & v. 9. 7 ὁ ἀνὴρ τοῦ πορεύεσθαι αὐτὸς] O ἀπελθεῖν ὁ ἀνήρ. A C ὁ ἀνὴρ τοῦ (τοῦ C. deest) ἀπελθεῖν. γαμβρὸς] O πενθερός. ἐκάθισε ϗ] O πάλιν. A ἐκάθισε, ϗ πάλιν. 8 πορευθῆναι] O A C ἀπελθεῖν. δή] O deest. σου] O A C σου ἄρτῳ. ϗ στράτευσον usque ad finem versus] O ϗ διεπλάνα αὐτὸν ἕως τοῦ παρελθεῖν ἡμέραν, ϗ ἔφαγον ϗ ἔπιον ἀμφότεροι. A C ϗ στρατεύθητι ἕως κλίνῃ ἡ ἡμέρα· cætera ut Ox. πορευθῆναι] O A C ἀπελθεῖν. ὁ νεανίας] O A C τὸ παιδάριον. γαμβρὸς] O πενθερός. ὁ πατὴρ τῆς νεάνιδος. O desunt. ἠσθένησεν] O A C κέκλικεν. αὐλίσθητι ὧδε] O κατάλυσον ὧδε ϗ σήμερον. C κατάλυσον δὴ ὧδε ἔτι σήμερον, ϗ μείνατε ὧδε. ϗ πορεύσῃ ad finem versus] O desunt. A C pro πορεύσῃ habent ἀπελεύσῃ. 10 εὐδόκησεν] O A C ἠθέλησεν. ἦλθεν] O A C παρεγένετο. ἀπέναντι] O C κατέναντι. ϗ μετ᾽] O ϗ ἦν μετ᾽. ὄνων] O A C ὑποζυγίων. μετ᾽] A ἐπ᾽ αὐτῶν μετ᾽. αὐτοῦ] O αὐτοῦ, ϗ ὁ παῖς αὐτοῦ. 11 Καὶ ἦλθοσαν ἕως Ἰεβοὺς] O desunt. A C Αὐτοὶ κατὰ Ἰεβούς. προβεβήκει] O A C κεκλικυῖα. ὁ νεανίας] O A C τὸ παιδάριον. δή] O deest. Ἰεβουσὶ] O A C Ἰεβουσαίου. 12 οὐκ] O C οὐ μή. ἐκκλινοῦμεν] O ἐγκλινῶ. ἀλλοτρίαν] O A C ἀλλοτρίου. ἐν ᾗ] O C ἥ. ἀπὸ] O A C ἐκ. ὧδε] O A C deest. παρελευσόμεθα] C πορευσόμεθα. 13 νεανίᾳ] O A C παιδαρίῳ. ἑνὶ] O εἰς ἕνα. αὐλισθησόμεθα] O καταλύσωμεν. A C αὐλισθῶμεν. 14 ϗ ἐπορεύθησαν] A O καὶ ἀπῆλθον. C desunt. ϗ ἔδυ] O ἔδυ γάρ. αὐτοῖς] O ἐπ᾽ αὐτούς. ἐχόμενα] O πλησίον. ἐν τῷ] O A C τοῦ. αὐλισθῆναι] O A C καὶ (A deest) καταλῦσαι. 15 εἰσῆλθον ϗ ἐκάθισαν] A C εἰσῆλθε, ϗ ἐκάθισεν. ἦν] A C ἐστίν. συνάγων] O συναγαγών. οἰκίαν αὐλισθῆναι] O A C τὸν οἶκον τοῦ καταλῦσαι. 16 ἤρχετο ἐξ] O A C εἰσῆλθεν ἀπὸ τῶν. ἐξ ἀγροῦ ἐν ἑσπέρᾳ] O ἑσπέρας ἐκ τοῦ ἀγροῦ. A C ἐκ τοῦ ἀγροῦ ἑσπέρας. ἦν] O A C deest. 17 ἦρε τοὺς ὀφθαλμοὺς] O A C ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς. αὐτοῦ] O deest. τὸν ὁδοιπόρον ἄνδρα] O A C τὸν ἄνδρα τὸν ὁδοιπόρον. εἶπε] O εἶπε πρὸς αὐτόν. 18 διαπορευόμεθα] O A C διαβαίνομεν. Sed O ponit post Ἰουδαίας. Ἰούδα] O τῆς Ἰουδαίας, bis. ἕως μηρῶν] O ἕως Ἱερισοὺθ, ἕως μηρῶν. C ἕως μηρόν. ἐγώ εἰμι] O γάρ εἰμι ἐγώ. A ponit ἐγὼ ante ἐκεῖθεν, C δὲ ἐγώ εἰμι. πορεύομαι] O A C ἀποτρέχω· quod O ponit ante ἐγώ. 19 ἐστὶν] O A C ὑπάρχει, bis. ἐμοὶ] O C μοί. A ἐν ἐμοί. παιδίσκῃ] O C δούλῃ. νεανίσκῳ] O C παιδαρίῳ. μετὰ τῶν παίδων] O ϗ τοῖς παισί. A C τοῖς δούλοις. παντὸς] O ἀπὸ παντός. 20 ὁ ἀνὴρ πρεσβύτης] O ὁ ἀνὴρ ὁ πρεσβύτης τῷ ξένῳ. A πρεσβύτης ἀνήρ. πλὴν ἐν] O μόνον ἐπί. οὐ μὴ αὐλισθήσῃ] O A C μὴ καταλύσῃς. 21 εἰσήνεγκεν] O A C εἰσήγαγεν. τὸν οἶκον] O A C τὴν οἰκίαν. τόπον ἐποίησε τοῖς ὄνοις] O A C παρενέβαλε (O παρέβαλε) τοῖς ὑποζυγίοις αὐτοῦ. αὐτοὶ] O A C deest. ἐνίψαντο] C ἔνιψαν. 22 Αὐτοὶ δὲ ἀγαθύνοντες καρδίαν] O A C Αὐτῶν δὲ ἀγαθυνθέντων τῇ καρδίᾳ. αὐτῶν] O deest. υἱοὶ] C ἄνδρες υἱοί. ἐκύκλωσαν] O A C περιεκύκλωσαν. τὴν οἰκίαν] O τὸν οἶκον. κρούοντες] O ϗ ἔκρουον. A C καὶ ἔκρουσαν. εἶπον] O ἔλεγον. ἄνδρα] O deest. τοῦ οἴκου] O A C τῆς οἰκίας. ἐξένεγκε] O A C ἐξάγαγε. ὃς εἰσῆλθεν] O A C τὸν εἰσελθόντα. 23 ὁ ἀνὴρ] O desunt. τοῦ οἴκου] O C τῆς οἰκίας. εἶπε] O εἶπε πρὸς αὐτοὺς ὁ κύριος τῆς οἰκίας. A C εἶπε πρὸς αὐτούς. Μὴ ἀδελφοὶ μὴ κακοποιήσητε δή] O Μηδαμῶς ἀδελφοὶ μὴ πονηρεύσησθε, ϗ μὴ ποιήσητε τὴν ἀδικίαν ταύτην. A Μηδαμῶς μὴ πονηρεύσησθε. C Μηδαμῶς, ἀδελφοί μου, μὴ πονηρεύσησθε. 24 Ἰδὲ] O Ἰδοὺ δή. A C Ἰδού. αὐτοῦ] C deest. ἐξάξω] O ἐξαγάγω δή. A C ἐξάξω δή. τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς] O ὡς ἂν ἀρέσκῃ ἐνώπιον. ῥῆμα] O πρᾶγμα. 25 εὐδόκησαν] O A C ἠθέλησαν. τοῦ εἰσακοῦσαι] O C ἀκοῦσαι. A τοῦ ἀκοῦσαι. παλλακῆς αὐτοῦ] C παλλακῆς. ἐνέπαιζον] O A C ἐνέπαιξαν. ἐν αὐτῇ] O C αὐτήν. A αὐτῇ. ἕως τὸ πρωῒ] O desunt. ὡς ἀνέβη τὸ πρωῒ] O A C ἅμα τῷ ἀναβαίνειν (A O ἀναβῆναι) τὸν ὄρθρον. 26 πρὸς τὸν ὄρθρον] O τῇ ὥρᾳ τῇ πρωϊνῇ. A τὸ πρὸς πρωΐ. C τὸ πρωΐ. τοῦ οἴκου] O A C τοῦ πυλῶνος τοῦ οἴκου. ὁ ἀνὴρ] O A C ὁ κύριος· & ponunt ante αὐτῆς. διέφαυσεν] O A διεφώτισεν. 27 ἀνὴρ] O A C κύριος. πορευθῆναι] O ἀπελθεῖν. A C ἀπελθεῖν εἰς. αὐτοῦ] O C ponunt post παλλακή. παρὰ τὰς θύρας τοῦ οἴκου] O C παρὰ τὴν θύραν. A desunt. ἐπὶ] O παρά. 28 ἀνάστα] O A C ἀνάστηθι. ὅτι ἦν νεκρὰ] O A C αὐτῷ, ἀλλὰ τεθνήκει, (C ἀπεθνήκει.) ἔλαβεν] O A C ἀνέλαβεν. τὸν ὄνον] O A C τὸ ὑποζύγιον. ϗ ἐπορεύθη] O A C ϗ ἀνέστη ὁ ἀνήρ, ϗ ἀπῆλθεν. 29 Καὶ ἔλαβε] O A C Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ϗ ἔλαβε. ῥομφαίαν] O A C μάχαιραν. ἐκράτησε τὴν παλλακὴν] O A C ἐπελάβετο τῆς παλλακῆς. αὐτὴν] A C αὐτὴν κατὰ τὰ ὀστᾶ αὐτῆς. μέλη] O A C μερίδας. ἀπέστειλεν αὐτὰ] O C ἐξαπέστειλεν αὐτάς. ἐν παντὶ ὁρίῳ] O A C εἰς πάσας φυλάς. 30 ὁ βλέπων] O A C ὁ ὁρῶν. οὐκ ἐγένετο, ϗ οὐκ ἑώραται] O A C οὔτε ἐγενήθη (O ἐγένετο) οὔτε ὤφθη οὕτως. ἡμέρας] O ἡμερῶν. ἐκ γῆς] A ἐκ τῆς] O ἐξ. ὡς αὕτη] O A C desunt. θέσθε ὑμῖν αὐτοῖς] O A ϗ ἐνετείλατο τοῖς ἀνδράσιν, οὓς ἐξαπέστειλε λέγων, Τάδε ἐρεῖτε πρὸς πάντα ἄνδρα (A ἄνδρα non habet) Ἰσραήλ, Εἰ γέγονε κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο (hic addit Ox. ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀναβάσεως υἱῶν Ἰσραήλ, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης) θέσθε αὐτοῖς (A θέσθε δὴ ἑαυτοῖς.) C θέσθε δὴ ἑαυτοῖς. βουλὴν ἐπ᾽ αὐτὴν] O περὶ αὐτῆς. A C περὶ αὐτῆς βουλήν. λαλήσατε] O λαλήσατε ταῦτα.

CAP. XX.

1 ἐξεκκλησιάσθη] O A ἐξεκκλησιάσθησαν. γῆ τοῦ] O ἡ γῆ. A ἐν γῇ. C γῆς. 2 ἐστάθησαν κατὰ πρόσωπον κυρίου] O ἔστησαν ἐναντίον κυρίου πᾶς ὁ λαός. A C ἔστη τὸ κλίμα παντὸς τοῦ λαοῦ. τοῦ λαοῦ] O ὁ λαός. ἑλκόντες] O A C σπωμένων. 3 ἐλθόντες] O A C deest. λαλήσατε] O ἀπαγγείλατε. πονηρία] O A C κακία. φονευθείσης] O A C πεφονευμένης. 4 εἰς] O ἐν. αὐλισθῆναι] O A C καταλῦσαι. 5 τῆς] O οἱ ἐν. A οἱ παρὰ τῆς. C οἱ τῆς. ἐκύκλωσαν] O A C περιεκύκλωσαν. ἐπὶ] O C deest. ἐμὲ] O A C ϗ ἐμέ. φονεῦσαι] O A C ἀποκτεῖναι. ϗ ἀπέθανε] O ϗ ἐξέπαιξαν αὐτῇ ϗ ἀπέθανε. A C ϗ ἐνέπαιξαν αὐτῇ (A αὐτῇ deest) ϗ ἀπέθανεν. 6 ἐκράτησα τὴν παλλακὴν] O A C ἐπελαβόμην τῆς παλλακῆς. υἱῶν] O A C deest. ζέμα ϗ ἀπόπτωμα] O A C ἀφροσύνην. 7 ἑαυτοῖς] O αὐτοῖς ὑμῖν. A C αὐτοῖς. ἐκεῖ] O A deest. C ὧδε. 8 λέγοντες] O C λέγων. ἀπελευσόμεθα] O A C εἰσελευσόμεθα. σκήνωμα … οἶκον] O οἶκον … σκήνωμα. ἐπιστρέψομεν] O A C ἐκκλινοῦμεν. 9 τοῦτο τὸ ῥῆμα] O οὗτος αὐτὸς ὁ λόγος. ὃ ποιηθήσεται] C ὃν ποιήσομεν. A ποιήσομεν. C ὃ ποιήσομεν. 10 Πλὴν λημψόμεθα] O C Καὶ λημψόμεθα. εἰς πάσας φυλὰς] O πάσαις ταῖς φυλαῖς, & ponit post μυρίοις. C ταῖς πάσαις φυλαῖς.

λαβεῖν] O ϗ λήψονται. τοῦ ποιῆσαι ἐλθεῖν αὐτοὺς εἰς] O A C τῷ λαῷ, ἐπιτελέσαι τοῖς εἰσπορευομένοις (Sed O ponit ἐπιτελέσαι post εἰσπορευομένοις) εἰς τήν. (O C τῇ.) ποιῆσαι αὐτῇ usque ad ὃ] O A C κατὰ πᾶσαν τὴν ἀφροσύνην ἣν. ἐποίησεν ἐν] O ἐποίησαν ἐν υἱοῖς. A ἐποίησαν ἐν. 11 Ἰσραὴλ] O C deest. εἰς τὴν πόλιν ὡς ἀνὴρ εἷς] O ἐκ τῶν πόλεων αὐτῶν. A εἰς τὴν πόλιν ὡς ἀνὴρ εἷς ἐκ τῶν πόλεων ἐρχόμενοι. C addit post εἷς, ἐρχόμενοι. 12 ἀπέστειλαν] O A C ἐξαπέστειλαν. φυλῇ] O φυλακῇ. πονηρία] O A C κακία. 13 υἱοὺς παρανόμων] O A C τοὺς ἀσεβεῖς. Γαβαὰ] O Γαβαά, τοὺς υἱοὺς παρανόμων. A Γαβαά, τοὺς υἱοὺς Βελίαλ. ἐκκαθαριοῦμεν πονηρίαν] O A C ἐξαροῦμεν κακίαν. ἀπὸ] A C ἐξ. εὐδόκησαν] O A C ἠθέλησαν. οἱ υἱοὶ] C desunt. ἀκοῦσαι] O A εἰσακοῦσαι. C εἰσακούειν. αὐτῶν] C deest. 14 ἀπὸ] O A C ἐκ. εἰς παράταξιν πρὸς υἱοὺς] O C καὶ (C τοῦ) πολεμῆσαι μετὰ υἱῶν. 15 ἀπὸ] O A C ἐκ. πόλεων] O πόλεων αὐτῶν. τρεῖς] O A C ϗ πέντε. ἀνὴρ ἕλκων] O A C ἀνδρῶν σπωμένων. ἐκτὸς] O A C χωρίς. 16 οἱ] O οὗτοι δέ. C οὗτοι οἱ. ἄνδρες] O C ἄνδρες νεανίσκοι. ἐκ παντὸς λαοῦ. O desunt. ἐν λίθοις] O A C βάλλοντες λίθους. οὐκ ἐξαμαρτάνοντες] O A C οὐ διαμαρτάνοντες. 17 ἀνὴρ] O A C πᾶς ἀνήρ. ἐκτὸς τοῦ] O A C χωρὶς τῶν υἱῶν. ἑλκόντων] O A C σπωμένων. παρατάξεως] O A C πολεμισταί. 18 ἀνέστησαν] O ἀνέστησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. ἠρώτησαν] O A C ἐπηρώτησαν. ἐν ἀρχῇ εἰς παράταξιν πρὸς υἱοὺς] O A C ἀφηγούμενος πολεμῆσαι μετὰ υἱῶν (O υἱῶν deest.) ἐν ἀρχῇ] O A C desunt. 20 ἐξῆλθον] O A ἐξῆλθε. πᾶς] C deest. Ἰσραὴλ] O deest. εἰς παράταξιν πρὸς] O A C εἰς πόλεμον μετά. ϗ συνῆψαν αὐτοῖς ἐπὶ] O πρὸς τήν. A C ϗ παρετάξαντο μετ᾽ αὐτῶν ἀνὴρ Ἰσραὴλ εἰς πόλεμον πρὸς τήν. 21 ἀπὸ τῆς Γαβαὰ] O A C ἐκ τῆς πόλεως. γῆν] O γῆν σπωμένων ῥομφαίαν. 22 ἐνίσχυσαν] O κατεκρατήθη. ἀνὴρ] A πᾶς ἀνήρ. C ὁ λαὸς ἀνήρ. προσέθηκαν συνάψαι παράταξιν] O A C προσέθεντο παρατάξασθαι πόλεμον. ὅπου συνῆψαν] O A C ᾧ παρετάξαντο ἐκεῖ (O ἐκεῖ deest.) 23 ἠρώτησαν] O A C ἐπηρώτησαν. προσθῶμεν] A προσθῶ ἔτι. C προσθῶ. ἐγγίσαι εἰς παράταξιν] O προσελθεῖν εἰς πόλεμον. A C προσεγγίσαι εἰς πόλεμον. πρὸς υἱοὺς] O A μετά. C μετὰ υἱῶν. ἀδελφοὺς ἡμῶν] O τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν. A C τοῦ ἀδελφοῦ μου. αὐτοὺς] O A C αὐτόν. 24 προσῆλθον] A C προσήλθοσαν. υἱοὺς] O deest. 25 ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ] O A C ἐξῆλθε. συνάντησιν] O A C ἀπάντησιν. αὐτοῖς] O αὐτοῦ. C αὐτῶν. διέφθειραν ἀπὸ υἱῶν Ἰσραὴλ ἔτι] A O C διέφθειραν (O -ρεν) ἔτι ἐκ τοῦ λαοῦ. Sed A ponit ἔτι post λαοῦ. πάντες οὗτοι ἕλκοντες] O πάντων τῶν σπωμένων. A C πάντες οὗτοι ἐσπασμένοι. 26 ϗ πᾶς ὁ λαὸς] O desunt. ἦλθον] A C ἤλθοσαν. ϗ ἐκάθισαν ἐκεῖ. O desunt. A non habet ἐκεῖ. ἐνώπιον] O ἐναντίον. A C ἔναντι. ἕως ἑσπέρας] O A desunt. 27 ὁλοκαυτώσεις, ϗ τελείας ἐνώπιον] O ὁλοκαυτώματα κυρίου σωτηρίου ἔναντι. A C ὁλοκαύτωμα σωτηρίου ἔναντι. ὅτι] O ϗ ἐπηρώτησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν κυρίῳ, καί. A C καί. τοῦ θεοῦ] O C desunt. 28 Ἀαρὼν] O Ἀαρὼν τοῦ ἱερέως. ϗ ἐπηρώτησαν ad κυρίῳ] O C desunt. λέγοντες] O ϗ εἶπον οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, Ἱνατί κύριε ἐγενήθη ὁ θυμός σου, ϗ ἡ ὀργὴ αὕτη ἐν Ἰσραήλ, ἡμεῖς δὲ ἐξήλθομεν ἐξᾶραι τοὺς ποιήσαντας τὴν ἀσέβειαν ταύτην, ϗ ἰδοὺ ἐφύγομεν ἀπὸ προσώπου αὐτῶν δεύτερον τοῦτον. C λέγων. εἰ προσθῶμεν] O ϗ νῦν εἰ προσθῶμεν. A εἰ προσθῶ. C εἰ προσθήσω. ἔτι ἐξελθεῖν εἰς παράταξιν πρὸς υἱοὺς] O τοῦ πολεμεῖν ἔτι τοῖς υἱοῖς. A C ἔτι ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον μετὰ υἱῶν. ἀδελφοὺς ἡμῶν] O τοῦ ἀδελφοῦ ἡμῶν. A C τοῦ ἀδελφοῦ μου. ϗ εἶπε] O ἢ ἐπισχῶμεν, ϗ εἶπε. A C ἢ κοπάσω, ϗ εἶπε. αὔριον, ad finem versus] O A C ϗ (O ὅτι) παραδώσω αὐτὸν ἐν τῇ χειρὶ ὑμῶν. (C σου.) 29 τῇ] O C ἐν τῇ. 30 πρὸς υἱοὺς] O ἐπὶ τοὺς υἱούς. A C πρὸς τόν. συνῆψαν] O A C παρετάξαντο. ὡς] O C καθώς. ϗ ἅπαξ] O ϗ δίς. 31 συνάντησιν] O A C ἀπάντησιν. ἐξεκενώθησαν] O A C ἐξειλκύσθησαν. ϗ ἤρξαντο πατάσσειν ἀπὸ τοῦ λαοῦ] O ϗ ἀπέστειλαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ χιλίους ἄνδρας εἰς τὴν ὁδὸν, ϗ ἐνετείλαντο αὐτοῖς, λέγοντες, Πορεύεσθε πρὸς τὸν ἐπὶ τὸ ἔνεδρον τόπον, ϗ ἔσται ὅταν ἐκπορεύονται ἐκ τῆς πόλεως ὑμεῖς εἰσελεύσεσθε ἐκεῖ, καὶ ἀρεῖτε πυρσὸν εἰς ὕψος, ϗ ἐπιστρέψομεν ἐπ᾽ αὐτοὺς, ϗ ἐγκόψομεν αὐτοὺς, ϗ ἐξῆλθον οἱ υἱοὶ Βενιαμὶν εἰς ἀπάντησιν τοῦ λαοῦ, ϗ ἤρξαντο τύπτειν τῷ λαῷ. A C ϗ ἤρξαντο τύπτειν ἐκ τοῦ λαοῦ. τραυματίας ὡς] O καθώς. A C τραυματίας καθώς. ϗ ἅπαξ] O ϗ δίς. ἣ] O καί. C ὧν. μία εἰς] O A C μία ἀναβαίνουσα εἰς. ἐν ἀγρῷ] C desunt. ὡς] O A C ὡσεί. 32 πίπτουσιν] O τετρόπωνται] A C προσκόπτονται. ἐνώπιον] O ἔμπροσθεν. ὡς τὸ πρῶτον] O καθὼς τὸ πρότερον. A C καθὼς ἔμπροσθεν. ϗ ἐκκενώσωμεν αὐτοὺς ἀπὸ] O ἐξελκύσαι αὐτὸν ἀπό. A C ϗ ἐκσπάσωμεν αὐτοὺς ἐκ. ϗ ἐποίησαν οὕτω] O C desunt. 33 ἀνὴρ] O C ἀνὴρ Ἰσραήλ. ἐκ] O ἀπό. αὐτῶν] O A C αὐτοῦ. συνῆψαν] O A C παρετάξαντο. Βααλθαμὰρ] O Γαβαὰ Θαμάρ. τὸ ἔνεδρον Ἰσραὴλ ἐπήρχετο] O τὰ ἔνεδρα υἱοὶ Ἰσραὴλ προσῆγον ἐξαναστάντα ἀπὸ τῶν ὄπισθεν αὐτῶν. A C τὸ ἔνεδρον Ἰσραὴλ ἐπάλαιεν (A ἐξεπάλαιεν.) ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ] O desunt. Μααραγαβέ] O A C δυσμῶν τῆς Γαβαά. 34 ϗ ἦλθον ἐξεναντίας Γαβαὰ] O desunt. A C pro ἦλθον habent παρεγένοντο. χιλιάδες] O χιλιάδας. Ἰσραὴλ] O Ἰσραὴλ ἐξαίφνης. παράταξις βαρεῖα] O A C ὁ πόλεμος ἐβαρύνθη. φθάνει ἐπ᾽ αὐτοὺς] O ἐφῆπται αὐτῶν. A C ἀφῆπται ἐπ᾽ αὐτούς. 35 ἐπάταξε] O A C ἐτρόπωσε. ἐνώπιον υἱῶν] O A C κατὰ πρόσωπον. ἐκ τοῦ] O A C ἐν τῷ. εἷλκον] O A C σπώμενοι. 36 εἶδον οἱ υἱοὶ] O ἴδεν. A εἶδον. ἐπλήγησαν] O A τετρόπωται. C τετρόπωνται. τόπον] O C ponunt ante τῷ. πρὸς] O A C ἐπί. ἔθηκαν] O A C ἔταξαν. ἐπὶ τῇ] O A C πρὸς τήν. 37 Καὶ ἐν τῷ usque ad ἐπὶ τὴν] O Καὶ τὸ ἔνεδρον ὥρμησε, ϗ ἔκοψαν τοὺς καταβαίνοντας. A C Καὶ τὸ ἔνεδρον ὥρμησε, ϗ ἐξεχύθησαν πρὸς τὴν (A τῇ.) ἐπὶ τὴν Γαβαά, ϗ ἐξεχύθη τὸ ἔνεδρον] O καὶ ἐξεχύθη ἐπὶ Γαβαὰ τὸ ἔνεδρον. A C pro ἐξεχύθη habent ἐπορεύθη. τὴν πόλιν] A τὴν πόλιν ὅλην. C ὅλην τὴν πόλιν. 38 Καὶ σημεῖον ἦν] O Τὸ δὲ σημεῖον. A C Καὶ ἡ συνταγὴ ἦν. τοῖς υἱοῖς] A ἀνήρ. C ἀνδρί. μετὰ τοῦ ἐνέδρου τῆς μάχης] O πρὸς τὸ ἔνεδρον. A C τὸ ἔνεδρον μάχαιραν. ἀνενέγκαι αὐτοὺς σύσσημον καπνοῦ. O τοῦ καταρθῶσαι πυρσόν. A C τοῦ ἀνενέγκαι αὐτοὺς πυρσὸν τοῦ καπνοῦ. ἀπὸ] O ἐκ. 39 Καὶ εἶδον usque ad παρατάξει] O A C Καὶ ἀνέστρεψαν (A -ψεν) ἀνὴρ (O ἄνδρες) Ἰσραὴλ ἐν τῷ πολέμῳ. καὶ Βενιαμὶν ἤρξατο πατάσσειν] O ὁ δὲ Βενιαμὶν ἦρκται τύπτειν. A C ϗ Βενιαμὶν ἦρκται τοῦ τύπτειν. ἀνδράσι] O τῷ. A C τῷ ἀνδρί. ὡς] O A ὡσεί. 40 ὅτι εἶπαν] O ϗ εἶπον. πάλιν usque ad ἡ πρώτη] O Τροπούμενος τροποῦται παρ᾽ ἡμῶν καθὼς ἐν τῷ πολέμῳ τῷ ἔμπροσθεν. A C πλὴν τροπούμενος τροποῦται αὐτὸς (A αὐτὸς deest) ἐναντίον ἡμῶν καθὼς ὁ πόλεμος ὁ (A ὁ πόλεμος ὁ desunt.) ἔμπροσθεν. Καὶ τὸ σύσσημον ἀνέβη ἐπὶ πλεῖον ἐπὶ] O C Καὶ ὁ πυρσὸς ἤρξατο ἀναβαίνειν ἐκ. A pro ἐπὶ τῆς habet ἐκ τῆς. ὡς] O ὡσεί. A C deest. ἰδοὺ ἀνέβη συντέλεια τῆς πόλεως] O ἴδεν ἀναβαίνοντα τὸν καπνόν. 41 ἐπέστρεψε] O εἶδε τὴν ἄρσιν τοῦ πυρὸς, ϗ ἐπέστρεψεν ἐπὶ τὸν Βενιαμίν. A ἀνέστρεψεν, & habet ἰδοὺ ante ἀνήρ. C ἀπέστρεψε. ἔσπευσαν ἄνδρες] O A C ἔσπευσεν ἀνήρ. ὅτι εἶδον] O ϗ ἐπέστρεψε ϗ εἶδεν. A ϗ εἶδον. C ϗ εἶδεν. συνήντησεν ἐπ᾽ αὐτοὺς ἡ πονηρία] O A C ἧπται αὐτοῦ ἡ κακία. 42 ἐπέβλεψαν] O C ἔκλινεν. A ἔκλιναν. υἱῶν] O deest. A C ἀνδρός. καὶ ἔφυγον] O A C desunt. ἡ παράταξις ἔφθασεν ἐπ᾽ αὐτοὺς] O A C ὁ πόλεμος κατέφθασεν αὐτόν. (A ἐπ᾽ αὐτούς.) καὶ οἱ ἀπὸ usque ad finem versus] O desunt. αὐτοὺς] A C αὐτόν. 43 κατέκοπτον] O ἔκοψαν. A C κατέκοψαν. καὶ ἐδίωξαν usque ad ἀπέναντι] O ϗ κατέπαυσαν αὐτὸν κατάπαυσιν ϗ κατέτρεχεν αὐτῷ ἐξεναντίας. ἀπὸ Νουὰ] C desunt. ἕως ἀπέναντι] C ϗ κατεπάτησαν αὐτὸν ἕως ἐναντίας. Γαβαὰ] A Γαβαά, καταπαῦσαι αὐτὸν κατάπαυσιν, ϗ κατεπάτησεν αὐτὸν ἕως ἐξεναντίας τῆς Γαβαά. πρὸς ἀνατολὰς] O C ἀπὸ ἀνατολῶν. 44 ἀπὸ] O A C ἐκ τοῦ. οἱ πάντες] O ϗ ρ᾽ ἄνδρες πάντες. C σύμπαντες. δυνάμεως] O A C δυνατοί. 45 ἐπέβλεψαν οἱ λοιποὶ] O C ἐξέκλιναν. ἐξ αὐτῶν] O αὐτούς. A C αὐτόν. πεντακισχιλίους ἄνδρας] O A C ἐν ταῖς ὁδοῖς πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν. κατέβησαν] O A C προσεκολλήθησαν. αὐτῶν] C αὐτοῦ. οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ] O A C desunt. Γεδὰν] O Γαλαάδ. A C Γαλαάμ. αὐτῶν] A C αὐτοῦ. δισχιλίους] O χιλίους. 46 ἀπὸ] O ἐν τῷ Ἰσραὴλ υἱοί. A C ἐν τῷ. ἀνδρῶν ἑλκόντων] O ϗ ρ᾽ ἄνδρες σπώμενοι. A C ἀνδρῶν σπωμένων. οἱ πάντες οὗτοι] O σὺν πᾶσι τούτοις. δυνάμεως] O C δυνατοί. 48 ἐπέβλεψαν οἱ λοιποὶ] O C ἐξέκλιναν. A ἐξέκλιναν οἱ λοιποί. τέσσαρας μῆνας] O A C τετράμηνον. 49 οἱ υἱοὶ] O οἱ ἄνδρες. A C ἀνήρ. ἐπέστρεψαν πρὸς] A ἀνεκάλεσεν εἰς τούς. C ἀνέστρεψεν εἰς τούς. O ἀπέκλιναν. ἐπάταξαν] C ἐπάταξεν. Μεθλὰ καὶ] O Διδύμων. A C ἑξῆς. κτήνους] O Βαμά. καὶ ἕως παντὸς τοῦ εὑρισκομένου εἰς] O πάντας τοὺς εὑρεθέντας ἕως. A C pro εὑρισκομένου habent εὑρεθέντος. πόλεις prius] O πόλεις αὐτῶν. τὰς εὑρεθείσας] O desunt. ἐνέπρησαν] C ἐξαπέστειλαν.

CAP. XXI.

1 οἱ υἱοὶ] O ἄνδρες. C ἀνήρ. ὤμοσαν] C ὤμοσεν. 2 ἦλθεν] O A παρεγένοντο πᾶς. C παρεγένοντο. εἰς Βαιθὴλ] O ἐν Μασσηφὰ ϗ Βεθήλ. ἐκεῖ] O deest. ἦραν] O C ἐπῆραν τήν. κλαυθμὸν μέγαν] O κλαυθμῷ μεγάλῳ. 3 Εἰς τί κύριε θεὲ] O A C ϗ εἶπαν, Ἱνατί κύριε ὁ θεός. αὕτη τοῦ ἐπισκεπῆναι σήμερον ἀπὸ Ἰσραὴλ] O ἐγενήθη σήμερον ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοῦ ἀφαιρεθῆναι. A C τοῦτο (A αὕτη) ἐν τῷ Ἰσραὴλ τοῦ ἐπισκεπῆναι σήμερον (A ponit σήμερον ante ἐν τῷ.) μίαν] O μίαν ἀπὸ Ἰσραήλ. 4 τῇ ἐπαύριον] O ἐν τῇ αὔριον. ὤρθρισεν] A C ὤρθρισαν. ὁλοκαυτώσεις, ϗ τελείας] O A C ὁλοκαύτωμα (O -ματα) σωτηρίου. 5 οὐκ ἀνέβη] O A C ὁ μὴ ἀναβάς. ἀπὸ] O A C ἐκ. τοῖς οὐκ ἀναβεβηκόσι] O τῷ μὴ ἀναβεβηκότι. A C τῷ μὴ ἀναβάντι. πρὸς] O ἐπί. Μασσηφὰθ] O A C Μασσηφά· ut ante versu 1. λέγοντες] O ϗ εἶπαν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. θανατωθήσεται] O ἀποθανοῦνται. A C ἀποθανεῖται. 6 πρὸς … ἀδελφὸν] O A C περὶ … τοῦ ἀδελφοῦ. ἐξεκόπη] O A C ἀφῄρηται. ἀπὸ] O A C ἐξ. 7 τοῖς περισσοῖς] O A C desunt. καὶ ἡμεῖς] O ὅτι. ἐν κυρίῳ] O ἐν τῷ θεῷ. A C τῷ κυρίῳ. γυναῖκας] O γυναῖκας, ὅτι ἐξαπεστείλαμεν πρὸς αὐτοὺς λέγοντες, Παράδοτε ἡμῖν τοὺς ἄνδρας τοὺς ἀσεβεῖς τοὺς ποιήσαντας τὴν κακίαν ἐν Γαβαά, ἵνα θανατώσωμεν αὐτοὺς, ϗ οὐκ ἠθέλησαν. 8 εἶπαν] O εἶπον υἱοὶ Ἰσραήλ. τί εἷς ἀπὸ] O τίς. A C τίς μία τῶν. ὃς] O A C ἥτις. ἦλθεν] O C ἦλθον. A ἀνῆλθεν. 9 ϗ οὐκ] O A C ϗ ἰδοὺ οὐκ. ἦν] C ἐστίν. οἰκούντων] O C τῶν κατοικούντων. 10 Καὶ ἀπέστειλεν] O ὅτι ὅρκος ἐπὶ τὸν μὴ ἀναβαίνοντα, θανάτῳ θανατωθῆναι αὐτόν· ϗ ἐξαπέστειλεν. A ϗ ἀπέστειλαν. ἐνετείλατο] O A ἐνετείλαντο. πορεύεσθε] O A C πορεύθητε. τοὺς οἰκοῦντας] O A C πάντας τοὺς κατοικοῦντας. ῥομφαίας] O A C ῥομφαίας, ϗ τὰς γυναῖκας καὶ τὸν λαόν. 11 τοῦτο] O A C οὗτος ὁ λόγος ὅν. ἄρσεν] O A C ἀρσενικόν. εἰδυῖαν] O A C γινώσκουσαν. τὰς δὲ usque ad finem versus] C desunt. O πᾶσαν δὲ νεάνιδα παρθένον περιποιήσεσθε. 12 ἀπὸ οἰκούντων] O ἐν τοῖς κατοικοῦσι. C ἀπὸ τῶν κατοικούντων. νεάνιδας] A ponit post παρθένους. αἵτινες] O C αἵ. ἤνεγκαν] O A C ἤγαγον. τὴν ἐν γῇ] O A ἥ ἐστιν ἐν γῇ. C ἥ ἐστιν ἐν. 13 ϗ ἐλάλησαν] O ϗ ἐλάλησαν αὐτοῖς, & ponit post Ῥεμμών. A ϗ ἐλάλησεν, ut & initio versus ἀπέστειλεν. εἰς εἰρήνην] O εἰς εἰρήνην ἐν Σιλώ. C ἐν εἰρήνῃ. 14 ἐπέστρεψε] O C ἀπέστρεψε. οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ] O A C desunt. ἃς ἐζωοποίησαν ἀπὸ] O A C αἵτινες ἦσαν ἐκ. θυγατέρων] A C γυναικῶν. ϗ ἤρεσεν αὐτοῖς οὕτω] O ϗ οὐκ ἠρκέσθησαν αὐτοῖς. [illegible]

R U T H.

CAP. I.

1 ἐν τῷ] A C ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν τῷ. (A τοῦ.) Ἰούδα] O C τῆς Ἰουδαίας. δύο] O deeſt. 2 Ἐλιμέλεχ] O Ἀβιμέλεχ. Νωεμὶν] C Νοομί. δυσὶν] O deeſt. ἦλθοσαν] O ἦλθον. 3 κατελείφθη] O κατελείφθησαν. C κατελείφθη ἡ γυνή. 4 ἐλάβοσαν] O A ἔλαβον. 5 γυνὴ] O γυνὴ μόνη. ἀνδρὸς ... υἱῶν] C υἱῶν ... ἀνδρός. 6 ἀνέστη] O ἀνέστησαν. ἐξ] O αὐτὴ ἐξ. ἤκουσεν] O A C ἤκουσαν. ἐπέσκεπται] O ἐπεσκέψατο. 7 ἐκ] O ἡ Νοεμμὶν ἐκ. ἐκεῖ] O deeſt. A ἐκεῖ αὕτη. 8 δυσὶ] O deeſt. δὴ] O δή, καί. 9 ὑμῖν] O ὑμῖν ἔλεος. ἀνδρὸς] O ἀνδρῶν. ἐπῆρεν] O ἀπῆρεν ἑκάστη. αὐτῶν] O αὐτῆς. 10 αὐτῇ] A αὐτῇ, οὐχί. 11 μοι] A deeſt. 12 διότι] A διὰ τοῦτο, ὅτι. C πορεύθητε δή, ὅτι. ὅτι εἶπα] O καὶ εἶπον. C διότι εἶπα. ὅτι] O ὅτι οὐκ. C deeſt. γεννηθῆναι] O γενέσθαι. 13 Καὶ τέξομαι] A Καὶ ἐγενόμην λελακκωμένη ἀνδρί. ἁδρυνθῶσι] O C ἀνδρυνθῶσι. A ἀνδρυνθῶσι. ἢ] A καί. γενέσθαι] O ἐπιγενέσθαι. ὅτι] O deeſt. ὑπὲρ] C σφόδρα ὑπέρ. 14 ἐπέστρεψεν] C ἀπέστρεψεν. 15 δὴ] O deeſt. 16 ἀπαντῆσαί μοι] O μοὶ γένοιτο. ἢ] A τοῦ. ὄπισθεν] A μὲ ἀπὸ ὄπισθεν. σὺ] O ponit poſt πορευθῇς. ὅπου] A C οὗ. αὐλισθήσομαι] O αὐλισθήσομαι ἐκεῖ. 18 Νωεμὶν] A deeſt. C Νοομί. αὐτὴ] O Ῥούθ. 19 Ἐπορεύθησαν δὲ] O Καὶ ἐπορεύθησαν. καὶ ἐγένετο uſque ad Βηθλεέμ] O deſunt. αἱ] O deeſt. 20 καλέσατε] O ἀλλὰ καλέσατε. πικρὰν] A ἡ πικρά. 21 Ἐγὼ] O Ἐγὼ γάρ. ἐπέστρεψε] A ἀπέστρεψε. αὐτῆς] A C αὐτῆς μετ' αὐτῆς.

CAP. II.

1 Ἐλιμέλεχ] O Ἀβιμέλεχ. 2 αὐτῇ] O αὐτῇ Νοεμμίν. 3 ἐπορεύθη] O ἐπορεύθη Ῥούθ. ἐλθοῦσα] O deeſt. τοῦ ἀγροῦ Βοὸζ] O Βοόζ, ἐν τῷ ἀγρῷ Βοόζ. Ἐλιμέλεχ] O C Ἀβιμέλεχ. 4 εἶπε] O εἶπεν ἐν ἰσχύϊ. εἶπον] A εἶπεν. 5 τίνος] A τίς. 7 ὄπισθεν] O ὀπίσω. περιΐδεν] C περί. οὐ κατέπαυσεν] O habet καὶ ante οὐ. C οὐκ ἀνέπαυσεν. μικρὸν] O ponit ante ἐν τῷ. 8 εἶπε] O εἶπεν ἐν ἰσχύϊ. ἐν ἀγρῷ] C ponit poſt συλλέξαι. 9 Οἱ] A C Καὶ οἱ. πορευθήσῃ] C πορεύσῃ. ἐὰν] C deeſt. τὰ παιδάρια] O οἱ παῖδές σου. 10 ἔπεσεν] O ἔπεσε Ῥούθ. τί] O deeſt. τοῦ] O τοῦ σέ. 11 ὅσα] C πάντα ὅσα. καὶ τὴν μητέρα σου] A deſunt. ἐχθὲς] A ἀπ' ἐχθές. O C χθές. 12 κύριος] O σοὶ κύριος. ὑπὸ τὰς] O ἐπί. 13 κύριε] A C κύριέ μου. ἐγὼ] C ἐγὼ οὐκ. 14 Ἤδη ὥρα] O C Τῇ ὥρᾳ. τῶν ἄρτων] O C τὸν ἄρτον. ἐβούνισεν] O ἐφώνησεν. 16 Καὶ βαστάζοντες βαστάσατε αὐτῇ] C deſunt. A αὐτῇ deeſt. καίγε παραβάλλοντες παραβαλεῖτε αὐτῇ. O καὶ σωρεύσατε αὐτῇ. καὶ φάγεται] O καὶ ἀφήσετε αὐτήν. A καὶ ἄφετε αὐτήν, καὶ φάγεται. C καὶ ἄφετε αὐτήν. 17 συνέλεξε] O συνέλεξε Ῥούθ. ἕως] O deeſt. 18 αὐτῇ] O τῇ πενθερᾷ. κατέλιπεν] O κατέλιπε τοῦ φαγεῖν. 19 ἐποίησας] O τὸ ἔργον τοῦτο ἐποίησας. εὐλογημένος] O εὐλογημένος, ὅτι ἐχόρτασε ψυχὴν κενήν, καθὼς ἐποίησε, μεθ' οὗ ἐποίησεν. σήμερον] C μετ' αὐτοῦ σήμερον. 20 Εἶπε δὲ] O Καὶ εἶπε. 21 καίγε] O καί. πρός με] O deſunt. κορασίων τῶν ἐμῶν] O παιδαρίων μου. ὃς ὑπάρχει] O τὸν ὑπάρχοντα. 22 ἐξῆλθες] O ἐπορεύθης, οὐκ ἀπαντήσονται] O οὐ συναντήσουσί σοι. A οὐ καταπατήσονταί σε. τοῦ συντελέσαι] O οὗ συντέλεσαν. C συντέλεσιν. τῶν πυρῶν] C τὸν θερισμὸν τῶν πυρῶν.

CAP. III.

1 εἶπε δὲ αὐτῇ] O καὶ εἶπε τῇ Ῥούθ. οὐ μὴ] O νῦν ἐγὼ οὐ μή. 2 νῦν οὐχὶ] O ἰδέ. ἰδοὺ] O καὶ νῦν ἰδέ. 3 ἀλείψῃ] O ἀλείψῃς καὶ χρίσῃ μύρον. σὺ] O A C σαυτῇ. ἀναβήσῃ] O ἀνάβηθι. 4 ὅπου] O ποῦ. A C οὗ. 5 εἴπῃς] A εἴπῃς ἐμοί. C εἴπῃς μοι πρός με. 7 καὶ ἔπιε] O deſunt. ἡ δὲ ἦλθεν] O καὶ ἦλθε Ῥούθ. ἐν] C deeſt. αὐτοῦ] O A αὐτοῦ, καὶ ἐκοιμήθη. C αὐτοῦ, καὶ ἐκάθευδεν. 8 κοιμᾶται] A C ἐκοιμᾶτο. 9 ἀγχιστεὺς εἶ σύ] O σὺ ἀγχιστεύεις. A ἀγχιστεύων εἶ σύ. 10 θεῷ] O C deeſt. ὑπὲρ τὸ πρῶτον] O deſunt. 11 εἴπῃς] C εἴπῃς πρός με. 12 ἐγγίων] C ἐν γῇ ὤν. 14 ἐκοιμήθη] O ἐκοιμήθη Ῥούθ. ἡ δὲ ἀνέστη] O καὶ ἀνέστη. A ἡ δὲ ἀνέστη πρίν. ἦλθε] A C ἐλήλυθε. 15 αὐτῇ] O τῇ Ῥούθ. καὶ ἐκράτησεν] A C καὶ κράτησον αὐτό, ἡ δὲ ἐκράτησεν. 16 ἡ δὲ] O καί. αὐτῇ] O τί σοι. A τί ἐστι. C τί σύ. 17 εἶπεν] A C ἀπήγγειλεν. πάντα] O Ῥοὺθ πάντα. C σύμπαντα. αὐτῇ] O deeſt. 18 κάθου] A κάθισον. οὐ πεσεῖται] O ἔσται. ῥῆμα] O ῥῆμα τοῦτο. πλησθῇ] O συντελέσῃ. A συντελεσθῇ] C τελέσῃ.

CAP. IV.

1 ἐκάθισεν] O ἐκάθητο. ὁ ἀγχιστεὺς παρεπορεύετο] O ὁ ἀγχιστεύων παρεγένετο. ἐλάλησε] O ἴδε. C εἶπε. καὶ ἐξέκλινε] A ὁ δὲ ἐξέκλινε. 3 ἀγχιστεῖ] C ἀγχιστευτῇ. A τῷ ἀγχιστεύοντι. τῶν ... Ἐλιμέλεχ] O Ἀβιμέλεχ τοῦ. ἣ δέδοται] A ᾧ ἀπέδοτο. C ὃν ἀπέδοτο. τῇ ἐπιστρεφούσῃ] O τῇ ἐπιστρεψάσῃ. A C ἡ ἐπιστρέψασα. 4 μου] O deeſt. οἱ prius] O ἡ δῶ. 5 καὶ αὐτὴν κτήσασθαί σε δεῖ] A ἐπὶ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ κτήσασθαι σαυτῷ. 6 ἀγχιστεὺς] C ἀγχιστευτὴς τῷ Βοόζ. ἐμαυτῷ, μή, uſque ad finem verſus] O deſunt. 9 Χελαιὼν, καὶ τῷ Μααλὼν] O Μααλλών, καὶ τῷ Χελλαιών. A Χελλαιών, καὶ τῷ Βαλλών. 10 τὸ ὄνομα τοῦ τεθνηκότος poſterius] O deſunt. φυλῆς λαοῦ] O φυλῆς. A ὀσφύος τοῦ τόπου. C πύλης τοῦ τόπου. 11 Εἴποσαν] O εἶπεν. C Εἶπον. A Ἀπεκρίθησαν. οἱ] O ὁ. A καὶ εἶπαν οἱ. εἴποσαν] O A C εἶπον. & O ponit ante οἱ πρεσβύτεροι. ἐποίησαν] C ποιήσαι. 12 ταύτης] A C ταύτης τέκνα. 13 καὶ ἐγενήθη αὐτῷ εἰς] O C ἑαυτῷ. αὐτῇ κύριος] C κύριος αὐτῇ. υἱὸν] O C αὐτῷ υἱόν. 14 κύριος] O κύριος ὁ θεός. οὐ] A deeſt. ἀγχιστέα] O C ἀγχιστεύοντα. καὶ] O deeſt. 15 αὐτὸν] A υἱόν. O deeſt. 16 παιδίον] A C παιδάριον. ἔθηκεν εἰς] O ἐπέθηκεν ἐπί. A C ἔθηκεν αὐτὸ εἰς. 17 αὐτοῦ] C αὐτῷ. Γείτονες] O Γείτονες γένους. 19 Ἐσρὼμ] A καὶ Ἐσρώμ. C καὶ Ἐσρών, & ver. 18.

R E G U M I.

CAP. I.

1 Ἄνθρωπος ἦν] A C Καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος εἷς. Σιφὰ] C Σοφίμ. Ἱερεμιὴλ] C Ἱερεάμ. Θοκὲ] A Θοκέλ. ἐν Νασὶβ] A ἐν Νασεὶβ ἐξ Ἀρμαθαΐμ ἐξ ὄρους. C υἱοῦ Σὼφ ἐξ ὄρους. 2 καὶ τῇ] C τῇ δέ. 3 ἄνθρωπος] C ἄνθρωπος ἐκεῖνος. εἰς ἡμέρας] A ἡμέρας. C εἰς ἡμέραν. τῷ θεῷ] C deſunt. εἰς Σηλὼμ] C ἐν Συλῶ. A ἐν Σηλώμ. ἐκεῖ] C ἐκεῖ ἦν. κυρίου] C θεοῦ. 4 ἐγενήθη] C ἐγένετο. καὶ τοῖς] C καὶ πᾶσι τοῖς. αὐτῆς] A αὐτῆς, καὶ ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς. C αὐτοῖς, καὶ ταῖς θυγατράσι. 5 Καὶ τῇ] C τῇ δέ. τὴν Ἄνναν] C ponit poſt Ἐλκανά. ταύτην] A C τὴν Φενάναν. 6 ὅτι οὐκ uſque ad τοῦτο] C Καὶ παρώργισεν αὐτὴν ἡ ἀντίζηλος αὐτῆς, καίγε παροργισμῷ διὰ τὸ ἐξουθενεῖν αὐτήν. 8 καὶ εἶπεν αὐτῷ, Ἰδοὺ ἐγὼ κύριε. καὶ εἶπεν αὐτῇ] C deſunt. 9 Σηλὼμ] C Συλῶ, καὶ μετὰ τὸ πιεῖν. καὶ κατέστη ἐνώπιον κυρίου] C deſunt. ἱερεὺς] A C ἱερεὺς ἐκάθητο. φλιῶν] A φλιῶν πυλῶν. 10 πρὸς] C Ἄννα πρός. 11 κυρίῳ] C deeſt. Ἀδωναῒ ... ἐλωὲ] C deſunt. μνησθῇς μου] C μνησθῇς μου, καὶ μὴ ἐπιλάθῃ τῆς δούλης σου. ἀνδρῶν] A C ἀνδρός. καὶ οἶνον, καὶ μέθυσμα οὐ πίεται] C deſunt. 12 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἐφύλαξε] C ἐφύλασσε. 13 καὶ τὰ] C τὰ δέ. ἠκούετο] A ἠκούετο, καὶ εἰσήκουσεν αὐτῆς κύριος. 14 τὸ παιδάριον] C deſunt. σοῦ] C ἀπὸ σοῦ. προσώπου] A τοῦ τόπου. καὶ πορεύου ἐκ προσώπου κυρίου] C deſunt. 15 ἡ σκληρὰ ἡμέρα] A C ἐν σκληρᾷ ἡμέρᾳ. καὶ ἐκχέω uſque ad finem verſus] A deſunt. 16 Μὴ] C Μὴ δή. εἰς] C εἰς πρόσωπον εἰς. μου] A C μου, καὶ ἐκ πλήθους ἀθυμίας μου. 17 αὐτῇ] A C πρὸς αὐτήν. εἰς εἰρήνην] C ἐν εἰρήνῃ. ὁ θεὸς] C κύριος ὁ θεός. 18 Καὶ εἶπεν] A καὶ εἶπεν Ἄννα. C Ἡ δὲ εἶπεν. εὗρεν] C εὕροι. εἰς] C deeſt. καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κατάλυμα αὐτῆς. C deſunt. 19 Καὶ ὀρθρίζουσι] C Ὀρθρίσαντες δέ. καὶ προσκυνοῦσι] C καὶ προσεκύνησαν. πορεύονται] C ἐπορεύθησαν. Ἀρμαθαΐμ] A C εἰς Ἀρμαθαΐμ. ἔγνω] A ἔγνω Ἐλκανά. Ἄνναν] A ponit poſt αὐτοῦ. 20 Καὶ ἐγενήθη] C Ἐγένετο δὲ ἐν. υἱὸν] C Ἄννα υἱόν. καὶ εἶπεν] A C λέγουσα. ὅτι] C deeſt. τοῦ θεοῦ Σαβαὼθ] C παντοκράτορος. 21 καὶ πάσας uſque ad finem verſus] C deſunt. 22 ἕως] C οὐκ ἀναβήσομαι ἕως. παιδάριον] C παιδάριον μετ' ἐμοῦ. ἐὰν] C ὅτ' ἂν δέ. ἐκεῖ] C ponit ante ἕως. 23 ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς] ἀρεστὸν ἐνώπιον. ἀλλὰ] C πλήν. τὸ] C πᾶν τό. ἕως ἂν ἀπογαλακτίσῃ] A ἕως τοῦ ἀπογαλακτίσαι αὐτόν. C ἕως οὗ ἀπεγαλάκτισεν. 24 καὶ ἄρτοις] C deſunt. Καὶ προσήγαγον, uſque ad τῷ κυρίῳ] C deſunt. προσήγαγε ... ἔσφαξεν] C προσήγαγον ... ἔσφαξαν. προσήγαγεν] C προσῆλθεν. 26 εἶπεν] C εἶπεν αὐτῷ. ἐγὼ] A ἐγώ εἰμι. μετὰ σοῦ] C deſunt. ἐν τῷ] C ἐν τούτῳ. 27 προσηυξάμην] A προσηυχόμην. C προσηυξάμην πρὸς κύριον. 28 καὶ εἶπεν] A καὶ προσεκύνησεν ἐκεῖ τῷ κυρίῳ, καὶ ηὔξατο Ἄννα, καὶ εἶπεν. C καὶ προσηύξατο Ἄννα, καὶ εἶπεν, & eſt initium capitis ſequentis.

CAP. II.

1 στόμα μου] C ponit ante ἐπ'. εὐφράνθην] C ὅτι εὐφράνθην. ὑψηλὰ] A C ὑψηλὰ εἰς ὑπεροχήν. 4 καθίσαι] A C τοῦ καθίσαι αὐτόν. 10 δυνατὸς ἀνὴρ] C ἀνὴρ δυνατὸς ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ. μὴ καυχάσθω ὁ φρόνιμος uſque ad κύριος ἀνέβη] C deſunt. ἄκρα γῆς] A C ἄκρα γῆς δίκαιος ὤν. κατέλιπεν] A C κατέλιπον. ἐκεῖ] C ponit poſt κυρίου. κυρίου] C κυρίου ἐκεῖ, καὶ προσεκύνησαν τῷ κυρίῳ. 11 ἀπῆλθεν] A C ἀπῆλθον. παιδάριον] C παιδάριον Σαμουήλ. τῷ προσώπῳ κυρίου ἐνώπιον] C τῷ κυρίῳ πρὸ προσώπου. 12 οὐκ] C καὶ οὐκ. 13 παντὸς] A ponit ante τοῦ λαοῦ. 14 ἐπάταξεν] A καθῆκεν. C καθίει. εἰς τὸν λέβητα τὸν μέγαν] C ἐν τῷ λουτῆρι. χαλκεῖον ... χύτραν. C χύτραν ... χαλκεῖον. ἐν Σηλὼμ] C ἐν Συλῶ, & ponit ante τοῖς. 15 στέαρ] C στέαρ ἐνώπιον κυρίου. 16 τὸ στέαρ] C ponit ante ὡς. λάβε] C τότε λήψῃ. ὅτι] C ἀλλ' ἤ. καὶ ἐὰν] A καὶ εἰ. C εἰ δέ. 18 βαδ] A βάρ. C deeſt. 20 ἀποτίσαι] C ἀνταποδῷ. σπέρμα] C σπέρμα ἕτερον. 21 καὶ ἔτεκε] C καὶ συνέλαβεν ἔτι, καὶ ἔτεκε. 22 Ἰσραὴλ] C Ἰσραὴλ πάντα, καὶ ὅτι συνεκοιμῶντο οἱ υἱοὶ αὐτοῦ μετὰ τῶν γυναικῶν τῶν παρεστηκυιῶν παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. 23 τὸ ῥῆμα τοῦτο ὃ] C τὰ ῥήματα ταῦτα ἅ. ἐκ] C καταλαλούμενα καθ' ὑμῶν ἐκ. παντὸς] C deeſt. 24 ὅτι] A C μή, ὅτι. ἀγαθὴ] C ἀγαθὴ ἦν. ἀκούω] A ἀκούω περὶ ὑμῶν. μὴ ποιεῖτε uſque ad ἀκούω] C deſunt. τοῦ μὴ δουλεύειν λαὸν θεῷ] C τοῦ ποιεῖν τὸν λαὸν μὴ λατρεύειν τῷ κυρίῳ. 25 ἁμαρτάνων] C ἁμαρτών. ὑπὲρ] A C περί. καὶ ἐὰν] C ἐάν. ἁμάρτῃ] C ἁμάρτῃ ἀνήρ. ὑπὲρ] A περί. ὅτι βουλόμενος] C βουλόμενος γάρ. 26 ἐπορεύετο] A ἐπορεύετο μεγαλυνόμενον. C ἐπορεύετο, καὶ ἐμεγαλύνετο. καὶ μετὰ] C καί. 27 εἶπε] C εἶπεν αὐτῷ. 28 πάντων τῶν σκήπτρων] A πάντων τῶν οἴκων. C πασῶν τῶν φυλῶν. ἐφοὺδ] C ἐφοὺδ ἐνώπιόν μου. υἱῶν] C τῶν θυσιῶν τῶν υἱῶν. 30 διελεύσεται] C διελεύσονται. ἀλλ' ἢ] C deſunt. ὁ ἐξουθενῶν με ἀτιμωθήσεται] C οἱ ἐξουθενοῦντές με ἐξουθενωθήσονται. 31 καὶ οὐκ] C Καὶ ἐπιβλέψει κραταίωμα ναοῦ ἐπὶ πᾶσιν οἷς ἀγαθυνεῖ τὸν Ἰσραήλ, καὶ οὐκ ἔσται πρεσβύτης ἐν τῷ οἴκῳ σου, καὶ οὐκ. μου] A σου. 33 οὐκ] C ὃν οὐκ. μου] A μου, πάσας τὰς ἡμέρας, ἀλλ' ὥστε. C μου ποιήσω. αὐτοῦ] A αὐτοῦ ποιήσω. πᾶς περισσεύων] C πᾶν τὸ περισσεῦον. πεσοῦνται] C πεσεῖται. 34 σοῦ] A C σοῦ τέλους. 35 αὐτῷ] A ἐμαυτῷ. χειρὸς] C τῶν χειρῶν. 36 ὁ περισσεύων] A ὁ ὑπολελειμμένος. C πᾶς ὁ ὑπολελειμμένος. προσκυνεῖν] C προσκυνῆσαι. ὀβολοῦ] C ἐν ὀβολῷ. λέγων] C καὶ ἐν ἄρτῳ ἑνί, λέγων. φαγεῖν] C τοῦ φαγεῖν.

CAP. III.

1 λειτουργῶν] C λειτουργοῦν. 2 βαρύνεσθαι] C ἠμαυροῦσθαι. ἠδύνατο] C ἐδύνατο. 3 ἐπισκευασθῆναι] C κατασβεσθῆναι. ναῷ] A C ναῷ κυρίου. οὗ] C οὗ ἦν. 4 ἐκάλεσε] A κατέστη, καὶ ἐλάλησε. 5 με. καὶ] C με. ὁ δέ. κάθευδε] C καὶ κάθευδε. & ver. 6. ubi & A addit καί. & ver. 9. 6 κύριος, καὶ ἐκάλεσε] A ἔτι κύριος, καλέσαι. C κύριος, ἔτι καλέσαι. σε] A C. σε, τέκνον. 7 πρὶν] A πρινή. C πρὶν ἤ. καὶ] A καὶ πρινή. C καὶ πρὶν ἤ. κυρίου] C κυρίου πρὸς αὐτόν. 8 ἀνέστη] C ἀνέστη Σαμουήλ.

9 ἐσοφίσατο] C συνῆκεν. εἶπε] C εἶπεν Ἠλὶ τῷ Σαμουήλ. σὲ] A σὲ ὁ καλῶν. λάλει] A C λάλει κύριε. 10 καὶ ἅπαξ] C καὶ ἅπαξ, Σαμουήλ, Σαμουήλ. λάλει] C λάλει κύριε. 11 μου] C deeſt. παντὸς] A C ὥστε παντός. 13 ἀνήγγελκα] A ἀπήγγελκα. C ἀνήγγειλα. ἐγὼ] A ἐγὼ ἐπί. ὅτι] C A ὡς (A αἷς) ἔγνω, ὅτι. 14 καὶ ἐν] C ἢ ἐν. θυσίαις] A θυσίαις αὐτοῦ. 15 ἀπαγγεῖλαι] C ἀναγγεῖλαι. ὅρασιν] A C ὅρασιν τῷ Ἠλί. 16 Σαμουὴλ poſterius] C deeſt. 17 σὲ] C σέ, τέκνον. τάδε ποιήσαι uſque ad ῥῆμα] A deſunt. C ponit poſt ὡσεί σου. σοι] C deeſt. A πρός σε. 18 Σαμουὴλ] A Σαμουὴλ τῷ Ἠλί. C αὐτῷ Σαμουήλ. αὐτοῦ] C αὐτοῦ ῥῆμα. ἀγαθὸν] C ἀρεστόν. 20 τῷ κυρίῳ] A γενέσθαι τῷ κυρίῳ. C deſunt. 21 ἐν Σηλὼμ] C αὐτοῦ ἐν Συλῶ. ὅτι] C καί. πρὸς Σαμουὴλ] C πρὸς Σαμουὴλ ἐν Συλῶ κατὰ ῥῆμα κυρίου. καὶ ἐπιστεύθη uſque ad finem] C deſunt.

CAP. IV.

1 ἐγενήθη ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις] C ἐγένετο ῥῆμα Σαμουὴλ πρὸς πάντα Ἰσραήλ. ἐπὶ Ἰσραὴλ] C εἰς Ἰσραὴλ & ponit poſt πόλεμον. ἐν] C ἐπί. 2 ἔπταισεν] C ἔπεσεν. καὶ ἐπλήγησαν] C deſunt. ἐν ἀγρῷ] C ἐν τῷ πεδίῳ. 3 κατὰ τί] C διατί ἄρα. ἔπταισεν] C ἔθραυσεν. λάβωμεν] C λάβωμεν πρὸς ἡμᾶς. τοῦ θεοῦ] C τῆς διαθήκης κυρίου. ἐκ μέσου] C ἐν μέσῳ. 4 εἰς Σηλὼμ] C ἐν Συλῶ. κυρίου καθημένου] C τῆς διαθήκης κυρίου τῶν δυνάμεων οὗ ἐπεκάθητο τά. κιβωτοῦ] C κιβωτοῦ τῆς διαθήκης τοῦ θεοῦ. 5 ἐγενήθη] C ἐγένετο. κυρίου] τῆς διαθήκης τοῦ κυρίου. 6 τῆς] C τὴν φωνὴν τῆς. οἱ ἀλλόφυλοι] C deſunt. ἡ κραυγὴ] C ἡ φωνὴ τοῦ ἀλαλάγματος τούτου. 7 καὶ εἶπον] C σφόδρα, καὶ εἶπον. οὗτοι οἱ θεοὶ ἥκασι] C οὗτος ὁ θεὸς αὐτῶν ἥκει. 8 τοιαύτη] C οὕτως. τρίτην] C τρίτης. στερεῶν] A C στερεωτέρων. οὗτοι] A C οὗτοί εἰσιν. 10 αὐτοὺς] C οἱ ἀλλόφυλοι πρὸς αὐτούς. Ἰσραὴλ] A C Ἰσραὴλ ἐνώπιον τῶν ἀλλοφύλων. 11 ἀπέθανον] C ponit poſt Φινεές. 13 καὶ ἦλθε, καὶ] C καὶ ὅτε ἦλθεν. ἐπὶ] A C ἐκάθητο ἐπί. δίφρου] A C δίφρου αὐτοῦ. ἀπαγγεῖλαι] C ἀναγγεῖλαι & ponit ante εἰς. ἡ πόλις] C ὅλη ἡ πόλις. A ὅλη ἡ πόλις φωνὴν μεγάλην. 15 Ἠλὶ] C ἦν Ἠλί. ἐτῶν] C καὶ ὀκτὼ ἐτῶν. ἐπανέστησαν] C ἐβαρύνθησαν. ἐπέβλεπε] C ἔβλεπεν. 16 καὶ ὁ ἀνὴρ uſque ad αὐτῷ] C καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἀνὴρ ὁ ἐληλυθώς, καὶ εἶπεν. κἀγὼ] C ἐγώ. παρατάξεως] C παρατάξεως τοῦ πολέμου. εἶπεν] C εἶπεν αὐτῷ. 17 ἐκ] C ἀπό. ἐγένετο] C γέγονεν & ponit poſt μεγάλη. τεθνήκασι] C τέθνηκαν. 18 ὀπισθίως ἐχόμενος] C εἰς τὰ ὄπισθεν ἐχόμενα. πρεσβύτης] C πρεσβύτης ἦν. εἴκοσιν] A C τεσσαράκοντα. 19 ἔκλαυσε] C ἐστένωσε. ἐπεστράφησαν] C ἐστράφησαν. αὐτὴν] C αὐτῆς. 21 τὸ παιδάριον] C ὄνομα τῷ παιδαρίῳ. Οὐαὶ βαρχαβὼθ] A Οὐαὶ βαρυβαρχαβώθ. C Ἐχαβώθ. αὐτῆς poſterius] C αὐτῆς, ὅτι ἀπέθανον. 22 εἶπαν] C εἶπεν. Ἰσραὴλ] C ἀπὸ Ἰσραήλ. ἐν τῷ ληφθῆναι τὴν κιβωτὸν] C ὅτι ἐλήφθη ἡ κιβωτός. κυρίου] A C τοῦ θεοῦ.

CAP. V.

1 εἰσήνεγκαν] A ἐξήνεγκαν. 2 παρέστησαν] A κατέστησαν. 3 Ἀζώτιοι] A Ἀζώτιοι τῇ ἐπαύριον, καὶ εἶδον] C τῇ ἐπαύριον, καὶ εἶδον. ἐνώπιον] C ἐπὶ τὴν γῆν ἐνώπιον. κατέστησαν] A C κατέστησαν αὐτόν. καὶ ἐβαρύνθη uſque ad finem verſus] C deſunt. 4 ὅτε] C ὡς. ὤρθρισαν] C ὤρθρισαν τῇ ἐπαύριον τὸ πρωῒ οἱ Ἀζώτιοι. πεπτωκὼς] A ἐπιπεπτωκώς. ἐνώπιον] A ἐπὶ τὴν γῆν ἐνώπιον. διαθήκης] C deeſt. ἀμαφὲθ] C τῶν σταθμῶν. A τῶν σταθμῶν ἀφεθὲν ἕκαστον. 5 βαθμὸν] C τὸν σταθμόν. ὅτι] C ἀλλ'. 6 Ἄζωτον uſque ad finem verſus, pro quibus] C Ἀζωτίους, καὶ ἐβασάνισε τοὺς Ἀζωτίους, καὶ ἐπάταξεν αὐτοὺς εἰς τὰς ἕδρας αὐτῶν τὴν Ἄζωτον, καὶ τὰ ὅρια αὐτῆς. αὐτοῖς] A αὐτῶν. 7 οὕτως] C οὕτως γέγονεν αὐτοῖς. 8 πρὸς] C Ἀζώτιοι πρός. λέγουσιν] C λέγουσιν οἱ Ἀζώτιοι. λέγουσιν] A εἶπαν. θεοῦ] C θεοῦ πρὸς ἡμᾶς. πρὸς ἡμᾶς. A Ἰσραὴλ πρὸς ἡμᾶς εἰς Γέθ. C deſunt. 9 ἐγενήθη] C ἐγένετο. μετὰ τὸ] C ἐν τῷ. αὐτὴν] C τὴν κιβωτὸν πρὸς τοὺς Γεθαίους. τῇ] A C ἐν τῇ. καὶ ἐπάταξεν uſque ad finem Verſus] C εἰς τὰς ἕδρας. 10 τὴν] C οἱ Γεθαῖοι τήν. Ἀσκάλωνα, &c.] C Ἀκάρωνα ter. θεοῦ] A θεοῦ Ἰσραήλ. 11 ἐξαποστέλλουσιν] A C ἀποστέλλουσιν. τοὺς] A C πάντας τούς. καθισάτω] A ἀποκατασταθήτω. C ἀποκαταστήτω. 12 ἐγενήθη] C ἐγένετο. σύγχυσις] A C σύγχυσις θανάτου. ἐκεῖ] C deeſt. οὐκ ἀποθανόντες] C οἱ ἀποθνήσκοντες. εἰς] C ἐπί. τὸν οὐρανὸν] C ἕως τοῦ οὐρανοῦ.

CAP. VI.

1 κιβωτὸς] A C κιβωτὸς τοῦ κυρίου. μῆνας] C ponit ante ἑπτά. καὶ ἐξέζεσεν uſque ad finem verſus] C deſunt. 2 λέγοντες] C καὶ λέγουσιν αὐτοῖς. ἐν] A καὶ ἐν. ἀποστελοῦμεν] C ἐξαποστείλωμεν. 3 δὴ] C deeſt. τῆς βασάνου] A τὸ τῆς βασάνου] C ὑπὲρ τῆς βασάνου δῶρα. 4 τὸ τῆς] C τὸ ὑπὲρ τῆς. 5 σατραπῶν] A C σατραπειῶν. μῦς] C πέντε μύας. μυῶν ὑμῶν] C μυῶν. κυρίῳ] C κυρίῳ τῷ θεῷ. κουφίσῃ] A κουφίσητε. 7 καινὴν] A C καινὴν μίαν. τέκνων] C τέκνων, ἐφ' ἃς οὐκ ἐπετέθη ζυγός. ἀπαγάγετε] C ἀγάγετε, & ponit poſt τέκνα αὐτῶν. τέκνα] A C τέκνα αὐτῶν. 8 κιβωτὸν] C κιβωτὸν κυρίου. ἀποδώσετε αὐτῇ] C ἀπόδοτε αὐτῇ ὑπέρ. βερσεχθὰν ἐκ] C ἐκ πλαγίων. καὶ ἀπελάσετε αὐτὴν] A C deſunt. καὶ ἀπελεύσεσθε] A C καὶ ἀπελεύσεται. 9 ὁδὸν ὁρίων] A ἐν ὁδῷ ὁρίου] C εἰς ὁδὸν ὁρίου. μετὰ] A C κατά. 10 ἀπεκώλυσαν] A C ἀπέκλεισαν. 11 καὶ τὸ θέμα ἐργὰβ] C deſunt. ἐργὰβ] A ἐργάζ. & ver. 15. χρυσοῦς] C χρυσοῦς, καὶ τὰς εἰκόνας τῶν ἑδρῶν αὐτῶν. 12 ἐν] A C ἐν ᾗ. καὶ ἐκοπίων] C ἐκοπίων. οὐ μεθίσταντο] C οὐκ ἐξέκλιναν. δεξιὰ ... ἀριστερὰ] C δεξιὰν ... ἀριστερὰν ἐν ὁδῷ μιᾷ ἐπορεύοντο πορευόμεναι, καὶ βοῶσαι. αὐτῆς] C αὐτῶν. 13 ηὐφράνθησαν] C ἐχάρησαν. 14 ἔστησαν] C ἔστη. αὐτῇ] C deeſt. εἰς] C deeſt. 15 ἐργὰβ] C deeſt. ἐπ' αὐτῆς] C deſunt. λίθου τοῦ μεγάλου] C λίθῳ τῷ μεγάλῳ. θυσίας] A C ἔθυσαν θυσίαν, (C θυσίας.) 16 Ἀσκάλωνα] A Ἀκκαρῶνα. C Ἀκάρωνα. τῇ] C ἐν τῇ. 17 τῆς βασάνου] C ὑπὲρ τῆς βασάνου. τῆς Γάζης] C τῆς Γὲθ μίαν, καὶ τῆς Γάζης. Γὲθ quod ſequitur non habet. τῆς ... τῆς] C καὶ ... καί. 18 σατραπῶν] A C σατραπειῶν. κυρίου] C κυρίου, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. Βαιθσαμυσίτου] C τοῦ Βαιθσαμής. 19 Καὶ οὐκ ἠσμένισαν οἱ υἱοὶ Ἰεχονίου ἐν τοῖς ἀνδράσι] C Καὶ ἐπάταξεν ἄνδρας. ἀνδρῶν] C ἀνδρῶν ἐκ τοῦ λαοῦ. 20 διελθεῖν] C παραστῆναι. τοῦ θεοῦ] C deſunt. κυρίου] A διαθήκης κυρίου. 21 ἀπεστρόφασιν] C ἀπέστρεψαν. κατάβητε] C καὶ κατάβητε. ὑμᾶς] A C ἑαυτούς.

CAP. VII.

1 εἰσάγουσιν] C εἰσήγαγον. ἡγίασαν] C ἡγίασε. 2 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἐπλήθυναν] C ἐπληθύνθησαν. ἐγένετο] C ἐγένοντο. ἐπέβλεψε] A ἐπέβλεψαν, C ἐπέστρεψε. 3 ἐπιστρέφετε] C ἐπεστρέψατε. 4 τὰς] C τά. 5 ἀθροίσατε] A ἀθροίσατε πρός με. C συναθροίσατε. Μασσηφὰθ] C Μασσηφά, per totum hoc caput. περὶ ὑμῶν] C ὑπὲρ ὑμῶν. & ponit poſt κύριον. 6 συνήχθησαν] A C συνήχθη ὁ λαός. ὑδρεύονται] A C ὑδρεύοντο. ἐξέχεαν] C ἐκχέουσιν. ἡμαρτήκαμεν] C ἡμάρτομεν. 7 πάντες] C ponit poſt Μασσηφά. ἀκούουσιν] C ἤκουσαν. 8 Καὶ ἔλαβε] A Καὶ εἶπε Σαμουήλ, Μή μοι γένοιτο ἀποστῆναι ἀπὸ κυρίου θεοῦ μου τοῦ μὴ βοᾶν περὶ ὑμῶν προσευχόμενον, καὶ ἔλαβε. 9 περὶ] C ὑπὲρ τοῦ. 10 προσῆγον] A προσήγαγον. ἔπταισαν] C ἔπεσαν. 12 λίθον] A C ὃ σημαίνει, λίθος. 13 προσελθεῖν] A C ἐπελθεῖν. ἐγενήθη] C ἐγένετο. 14 καὶ ἀπέδωκαν αὐτὰς τῷ Ἰσραὴλ] C deſunt. Ἀσκάλωνος] A C Ἀκαρών. Ἀζὸβ] A C Γέθ. 15 ἐδίκαζε] C ἔκρινε. 16 ἐνιαυτὸν] A ἐνιαυτοῦ] C deeſt. ἡγιασμένοις] C τόποις. 17 εἰς] C ἦν ἐν.

CAP. VIII.

1 ὁδῷ αὐτοῦ] A ὁδῷ. 4 ἄνδρες] C πάντες ἄνδρες. πρὸς Σαμουὴλ] C ponit ante εἰς. 5 εἶπαν] C λέγουσιν. καθὰ, καὶ τὰ λοιπὰ] C καθὼς πάντα τά. 6 Καὶ] A Καὶ ἦν. C Καὶ νῦν. 7 καθὰ] C κατὰ πάντα ὅσα. λαλοῦσι] C λαλήσουσι. σοὶ] A C πρός σε. ὅτι] C διότι. 8 ποιήματα] C ἔργα αὐτῶν. ἀνήγαγον] C ἐξήγαγον. ἕως] C καὶ ἕως. ἐδούλευον] C ἐδούλευσαν. 9 αὐτοὺς] C αὐτοῖς. πᾶν τὸ ῥῆμα τοῦ] C πάντας τοὺς λόγους. 10 πρὸς] C πρὸς πάντα. 11 ὃς βασιλεύσει] C τοῦ βασιλεύοντος. 12 ἑκατοντάρχους] C ponit poſt χιλιάρχους. θερίζειν θερισμὸν] C ἀροτριᾶν τὴν ἀροτρίασιν. αὐτοῦ] C αὐτῷ & ponit poſt σκεύη. 14 ἑαυτοῦ] C αὐτοῦ. 15 τὰ σπέρματα] C τὸ σπέρμα. ἀποδεκατώσει] C ponit ante καὶ τούς. 17 δοῦλοι] C εἰς δούλους. 18 κύριος ὑμῶν] C ὑμῶν κύριος. ὅτι, uſque ad finem verſus] C deſunt. 19 ἀκοῦσαι] C ἀκούειν τὴν φωνήν. ἢ] A C ἢ ὅτι. 20 καθὰ] C καθώς. 22 ἄκουε] C ἄκουσον. ἀποτρεχέτω] C ἀποτρέχετε.

CAP. IX.

1 ἀνὴρ] A C ἦν ἀνήρ. Ἰαρὲδ] C Σαράς. Βαχὶρ] C Βεχωράθ. δυνατὸς] A C δυνατὸς ἐν (C ἐν deeſt) ἰσχύϊ. 3 Σελχὰ] C Σαλισά. 4 Σεγαλὶμ] C Σααλίμ. Ἰαμὶν] C Ἰεμιναίου. 5 Σὶφ] C γῆν Σίφ. ἀποστρέψωμεν] C ἀναστρέψωμεν. τὰς ὄνους] A C περὶ τὰς ὄνους. φροντίζῃ τὰ] C φροντίδας φροντίζει. 6 ὅπως] A δὴ ἐκεῖ, ὅπως. C ἐκεῖ πρὸς αὐτόν, ὅπως. ἐπορεύθημεν] C πορευθῶμεν. 7 εἴσομεν] A C εἰσοίσομεν. θεοῦ, τὸ] C θεοῦ, ὃ τοῦτο τό. 9 ἔλεγεν ἕκαστος] C ἔλεγον ἕκαστος ἀνήρ. δεῦρο] C δεῦτε. 10 ῥῆμα] C ῥῆμά σου. ἐκεῖ] C ponit poſt θεοῦ. 11 Αὐτῶν] C Αὐτῶν δέ. τὴν] C εἰς τήν. εἰ] C μή. 12 ἀπεκρίθη] A ἀπεκρίθησαν. αὐτοῖς] C ponit ante τὰ κοράσια. λέγουσιν αὐτοῖς] C εἶπον. κατὰ πρόσωπον] C πρὸ προσώπου. νῦν] A ταχύνατε, νῦν. C ταχύνατε, ὅτι νῦν. διὰ τὴν ἡμέραν] C deſunt. 13 εἰσέλθητε] C εἰσῆλθε. εἰσελθεῖν] C παραγενέσθαι. ὅτι οὗτος] C ἐπειδὰν αὐτός. αὐτὸν] C αὐτὸν ἐν τῇ πόλει. 14 τὴν] A C εἰς τήν. αὐτῶν] C αὐτῶν δέ. μέσον τῆς πόλεως] C μέσην τὴν πόλιν. 15 ἡμέρᾳ μιᾷ] C ἡμέραν μίαν. ἐλθεῖν] A εἰσελθεῖν. καιρὸς] A C καιρὸς οὗτος. 16 ἐκ γῆς] A ἐκ φυλῆς. C ἐν γῇ. ἐπέβλεψα] C ἐπέβλεψε. ὅτι] C διότι. 17 ἄρξει] C κατάρξεται. 18 προσήγαγε] C προσῆλθε. δὴ] A C δή μοι. 19 αὐτὸς] C deeſt. 20 σοῦ] C σοί & ponit poſt ἀπολωλυιῶν. αὐταῖς] C ἐν αὐταῖς. οὐ] A C οὐχί. καὶ τῷ] A C καὶ παντὶ τῷ. 21 μικροῦ] A C μικροτέρου. φυλῆς] C ἐκ τῶν φυλῶν τοῦ. καὶ τῆς φυλῆς uſque ad Βενιαμὶν] C deſunt. καὶ ἱνατί] A C καὶ ἡ πατριά μου ὀλιγοστὴ (A ἐλαχίστη) παρὰ πάσας τὰς πατριὰς τοῦ Βενιαμίν, καὶ ἱνατί. 22 ἔθετο] C ἔταξεν. ἐκεῖ] A C deeſt. 24 ἥψησεν] A C ἦρεν. κωλέαν] A C κωλαίαν (A κωλέαν) καὶ τὸ ἐπ' αὐτῆς. τοὺς ἄλλους] A C τοῦ λαοῦ. 25 διέστρωσαν] C ἔστρωσαν. 26 ἐκάλεσε ... τὸν] C ἐλάλησε ... τῷ. λέγων] A καὶ εἶπε. ἀνάστα] A ἀνάστηθι. 27 μέρος] C ἄκρον. νεανίσκῳ] A C παιδαρίῳ. καὶ σὺ] C σὺ δέ. ὡς] A ἕως. C ὧδε. ἄκουσον ῥῆμα θεοῦ] A ἄκουσόν σοι ῥῆμα κυρίου.

CAP. X.

1 ἐπέχεεν] C κατέχεεν. οὐχὶ] A ὅτι. C οὐχὶ ὅτι. τὸν λαὸν] C τὴν κληρονομίαν. καὶ σὺ ἄρξεις uſque ad finem verſus] C deſunt. σὺ σώσεις] A σώσῃς. 2 τῷ ὄρει] C τοῖς ὁρίοις. ἁλλομένους] A ἐν Σηλὼ ἐν Βακαλὰθ ἁλλομένους] C μεσημβρίας ἁλλομένους. τὸ ῥῆμα] C τὴν φροντίδα. ἐδαψιλεύσατο δι' ὑμᾶς] C μεριμνᾷ περὶ ὑμῶν. ὑπὲρ] C περί. 3 τρία αἰγίδια] C τρεῖς ἐρίφους. 5 εἰσέλθητε] C εἰσέλθῃς. νάβλα] A νάβλαι. C ναῦλαι. τύμπανον] A C τύμπανα. κινύρα] C κιθάρα. 7 ὅταν ἥξει] C ὅτ' ἂν ἔλθῃ. 8 τῆς Γαλγὰλ] C μου εἰς Γάλγαλα. ἰδοὺ] A C ἰδοὺ ἐγώ. θυσίας εἰρηνικὰς] A θῦσαι θυσίας εἰρηνικάς. C θῦσαι εἰρηνικὰς θυσίας. 9 ἐγενήθη] C ἐγένετο. Σαμουὴλ] A C Σαμουήλ, καί. σημεῖα] A C σημεῖα ταῦτα. 10 ἥλατο] C ἐφήλατο. 11 ἐγενήθησαν] C ἐγένετο ὡς εἶδον αὐτόν. πάντες οἱ εἰδότες] A πάντες οἱ ἰδόντες. αὐτὸς] C καὶ αὐτὸς ἦν. προφητῶν] C προφητῶν προφητεύων. εἶπεν] C εἶπον. 12 αὐτῶν] C ἐξ αὐτῶν. αὐτοῦ] A αὐτοῦ, οὐ Κείς; ἐγενήθη] C ἐγένετο. 13 εἰς] A ἐκεῖθεν εἰς. τὸν βουνὸν] C τὴν Βαμᾶ. 14 ὁ οἰκεῖος] C αὐτοῦ ὁ πατράδελφος. πρὸς αὐτόν, καὶ πρὸς τὸ παιδάριον] C καὶ τῷ παιδαρίῳ. ὁ οἰκεῖος πρὸς] C ὁ πατράδελφος τοῦ. A ὁ οἰκεῖος αὐτοῦ. 16 ἀπήγγειλε ἀπαγγέλλων] C ἀπαγγέλλων ἀπήγγειλε. αὐτῷ] C αὐτῷ ὃ εἶπε Σαμουήλ. 17 παρήγγειλε] C συνήγαγε. παντὶ τῷ λαῷ] C πάντα τὸν λαόν. 18 εἶπε] C εἶπε Σαμουήλ. ὁ θεὸς] C deſunt. τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ] A τοὺς πατέρας ὑμῶν τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. C τὸν Ἰσραήλ. πασῶν] C χειρὸς πασῶν. θλιβουσῶν] C ἐκθλιβουσῶν. 19 θεὸν] C θεὸν ὑμῶν. ὅτι] C deeſt. τὰ σκῆπτρα ... τὰς φυλὰς] C φυλὰς ... χιλιάδας. 20 πάντα τὰ σκῆπτρα] A C πάσας τὰς φυλάς. σκῆπτρον] C φυλή. 21 προσάγει σκῆπτρον] C προσήγαγε τὴν φυλήν. εἰς φυλὰς] C κατὰ πατριάν. φυλὴ] C πατριά. 22 ὁ ἀνὴρ ἐνταῦθα] C ἔτι ἐνταῦθα ὁ ἀνήρ. A addit ἔτι poſt ἐνταῦθα.

23 ἔδραμε] A ἔδραμε Σαμουήλ. λαμβάνει] C ἔλαβε. αὐτὸν] C ponit post ἐκεῖθεν. κατέστησεν] A κατέστησεν αὐτόν. C κατέστη Σαούλ. 24 εἰ] A C deest. ἔγνωσαν ... εἶπαν] C ἔγνω ... εἶπεν. 25 εἶπε] C ἐλάλησε. τοῦ βασιλέως] A C τῆς βασιλείας. ἐν βιβλίῳ] C εἰς βιβλίον. πάντα] A ἅπαντα. ἀπῆλθεν] C ἀπῆλθον. 26 Σαοὺλ prius] C Σαμουήλ.

CAP. XI.

1 Καὶ ἐγενήθη ὡς μετὰ μῆνα] C καὶ ἐγενήθη κωφεύων· & addit fini capitis præcedentis. παρεμβάλλει] C παρενέβαλεν. 2 ταύτῃ] C τούτῳ. διαθήσομαι διαθήκην] A τῇ διαθήκῃ διαθήσομαι. ὑμῖν] C ponit ante διαθήκην. ὄνειδος ἐπὶ] C αὐτὸν εἰς ὄνειδος ἐπὶ πάντα. 3 Ἰαβὶς] C Ἰαβῆς. A Ἰαβεὶς Γαλαάδ. ἐὰν] A C ϗ ἐάν. ἡμᾶς] C ἡμᾶς, καί. 4 ἔρχονται] C ἦλθον. Γαβαὰ] C βουνόν. λόγους] A C λόγους τούτους. μετὰ τὸ πρωῒ] C κατόπισθεν τῶν βοῶν. τί ὅτι κλαίει ὁ λαός;] C τί ἐστιν τῷ λαῷ ὅτι κλαίουσι; διηγοῦνται] C διηγήσαντο. ῥήματα] A ῥήματα ταῦτα. Καὶ] C deest. τὰ ῥήματα] A desunt. 7 ἐπῆλθεν] C ἔπεσεν. Ἰσραὴλ] C deest. 8 ἐν Βεζὲκ, ἐν Βαμᾷ] A Ἀβιέζεκ ἐν Βαμᾷ. C ἐν Βεζέκ. ἑξακοσίας] C τριακοσίας. ἑβδομήκοντα] C τριάκοντα. 9 εἶπε] C εἶπε Σαούλ. ἐρχομένοις] C ἐλθοῦσι. Ἰαβὶς] A C Ἰαβῆς Γαλαάδ. ὑμῖν] A ἔσται ὑμῖν. C ὑμῖν ἔσται. ἀπαγγέλλουσι] C ἀνήγγειλαν. 10 τὸ ἀγαθὸν] C πᾶν ὁ ἀρεστόν. 11 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἔθετο] C διέταξε. εἰσπορεύονται] C εἰσεπορεύοντο. μέσον] A C εἰς μέσον. τῇ ἑωθινῇ] A C τῇ πρωϊνῇ. ἔτυπτον] C ἔπληξε. ἕως] C ἕως οὗ. ἐγενήθη, ϗ] C ἐγενήθη, οἱ. κατὰ] C ἐπί. 12 Τίς] A Τίς γάρ. εἴπας] C εἰπών. 14 λέγων] C λέγων, Δεῦτε. 15 ἐκεῖ] C ponit ante Σαμουήλ. τὸν Σαοὺλ] A ponit post βασιλέα. ἔθυσεν] A C ἔθυσαν. θυσίας, ϗ] C θυσίας. Σαμουὴλ] A ἐκεῖ Σαμουήλ. C ἐκεῖ Σαούλ. πᾶς] A C πάντες ἄνδρες. ὥστε λίαν] C σφόδρα.

CAP. XII.

1 πάντα] A C πάντα ἄνδρα. εἰς] C καί. 2 ϗ καθήσομαι] C ϗ πεπολίωμαι. ἰδοὺ] C ponit ante οἱ υἱοί. ὑμῖν] C ὑμῖν εἰσίν. διελήλυθα] C ἀνέστραμμαι. νεότητος] A C νεότητός μου. 3 μόσχον τίνος] C οἱ μόσχον τίνος ὑμῶν. τίνος εἴληφα] A desunt. ὑμῶν] C ponit post τίνα. ἐξεπίεσα] C ἐξεπίεσα ὑμῶν. τίνας] C τίνος ὑμῶν. ἀποκρίθητε] C εἴπατε. 4 ϗ οὐκ ἔθλασας ἡμᾶς, ϗ] C desunt. A οὐδὲ κατεπίεσας ἡμᾶς, ϗ οὐκ ἔθλασας ἡμᾶς, καί. 5 εἶπαν] C εἶπεν ὁ λαός. 6 λέγων] A deest. ὁ] C ϗ ὁ. 7 ἃ ... ἐν ὑμῖν] C ἣν ... ὑμῖν. ἐν τοῖς] C τοῖς. ὑμῶν] C ἡμῶν. 8 ἐξήγαγον] A C ἐξήγαγε. 9 ἐπελάθοντο] C ἀπελάθοντο. Ἰαβὶς] C Ἰαβίν. 10 ἔλεγον] C εἶπον. 11 ἀπέστειλε] A ἀπέστειλε κύριος. C ἐξαπέστειλε κύριος. ἡμᾶς] C ὑμᾶς κυκλόθεν. ἡμῶν τῶν κυκλόθεν] C ὑμῶν. 12 ἀλλ' ἢ] C desunt. ὅτι] A deest. καὶ] C deest. 13 ἐξελέξασθε] A C ἐξελέξασθε, ϗ ὃν ᾐτήσασθε. 14 Ἐὰν φοβηθῆτε] C Ὅπως ἂν φοβῆσθε. πορευόμενοι] C ponit ante ὀπίσω, & loco ejus habet, ϗ ἐξελεῖται ὑμᾶς. A πορευόμενοι, οὐκ ἔσται χεὶρ κυρίου ἐφ' ὑμᾶς. 15 ἀκούσητε] A εἰσακούσητε. στόματι κυρίου] C στόματι αὐτοῦ. 16 νῦν] C νῦν ἔτι. ὁ κύριος ποιήσει] C ποιήσει κύριος. 17 μεγάλη] C ponit ante ἡ κακία. 19 ἐφοβήθησαν] C ἐφοβήθη. τὸν κύριον σφόδρα] C σφόδρα τὸν κύριον. εἶπαν.] C εἶπε. προσεύξαι] C εὖξαι. ϗ οὐ] C ἵνα. ἡμῶν κακίαν] C ϗ κακίας ἡμῶν. 21 παραβῆτε] C ἐκκλίνητε. ὃ οὐ] A ἃ οὐ. C οἵ. ϗ οἳ] A καί. 22 Ὅτι] C Διότι. ἐπιεικῶς] C deest. κύριος] C ponit post προσελάβετο. ἑαυτῷ εἰς λαὸν] C ποιῆσαι εἰς λαὸν ἑαυτῷ. 23 Καὶ ἐμοὶ μηδαμῶς τοῦ] C Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο. τῷ κυρίῳ] A ἐνώπιον κυρίου. ἀνιέναι τοῦ προσεύχεσθαι] C τοῦ διαλείπειν προσευχόμενον. περὶ ὑμῶν] A ἐνώπιον κυρίου περὶ ὑμῶν. C ὑπὲρ ὑμῶν τῷ κυρίῳ. ϗ δουλεύσω τῷ κυρίῳ] C desunt. δείξω] C δηλώσω. 24 ἃ ἐμεγάλυνε] A ὅτι ἐμεγάλυνε ποιῆσαι. C ὅσα ἐμεγάλυνε κύριος. 25 κακίᾳ] C κακοποιοῦντες. προστεθήσεσθε] C ἀπολεῖσθε.

CAP. XIII.

2 Καὶ ἐκλέγεται] C Υἱὸς ἐνιαυτοῦ Σαοὺλ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν, ϗ δύο ἔτη ἐβασίλευσεν ἐν Ἰσραήλ· Καὶ ἐξελέξατο. τῶν ἀνδρῶν] C τῶν υἱῶν. ϗ ἐν] C ἐν. 3 τὸν Νασὶβ τὸν ἀλλόφυλον] C τὸ ὑπόστεμα τῶν ἀλλοφύλων τό· & versu 4. ἀκούουσιν] C ἤκουσαν. σάλπιγγι σαλπίζει] C ἐσάλπισε σάλπιγγι. 4 ἤκουσε] A C ἤκουσαν. πέπαικε] A ὅτι πέπαικε. C ὅτι ἔκοψε. ᾐσχύνθησαν] C ἐξουδένωσαν. ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις] C τοὺς ἀλλοφύλους. ἀνέβησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ] A ἀνεβόησαν ὁ λαός. C ἀνέβη ὁ λαός. ἐν Γαλγάλοις] C εἰς Γάλγαλα. 5 ἐπὶ prius] C πρὸς τόν. τριάκοντα] A εἰς πόλεμον τριάκοντα. ὡς ἡ] C ὡσεί. τὴν θάλασσαν] A C τὸ χεῖλος τῆς θαλάσσης. ἐν] A εἰς πόλεμον ἐν. Βαιθωρὼν κατὰ νότου] C κατὰ νώτου Βαιθαβέν. 6 στενῶς αὐτῷ μὴ προσάγειν αὐτὸν] C ἐνθλίβονται ϗ ἀνεχώρησεν ὁ λαός. ὁ λαὸς] C desunt. ἐξέστη] C ἐξέστησαν. Γάλγαλα] C Γάλγαλα, ϗ εἶπε Σαούλ, Οὐκ ἦλθε Σαμουὴλ εἰς Γάλγαλα. 10 Σαμουὴλ παραγίνεται] C ἰδοὺ Σαμουὴλ παρεγένετο. αὐτῷ] C τῷ Σαμουήλ, τοῦ. 11 πεποίηκας] C ἐποίησας. ὅτι] C διότι. 13 νῦν ἡτοίμασε] C ἡτοίμασεν ἄν. κύριος] C deest. 14 σοὶ] C deest. κύριος αὐτῷ] C αὐτῷ κύριος. 15 Καὶ ἀνέστη usque ad πολεμιστοῦ inclusive] C desunt. αὐτοῦ παραγινομένων] C ϗ ἀνέστη Σαμουὴλ, ϗ ἀπῆλθεν. Γαβαὰ] C βουνόν. 16 ϗ ἔκλαιον] C desunt. 17 Σωγὰλ] A Σωβάλ. 18 Γαβαὲ] C Γαβέ. εἰσκύπτουσαν] A C ἐκκύπτουσαν. Σαβὶμ] A C Σαβὶμ (C Σαβαὶν) τὴν ἔρημον. 19 μὴ] C μήποτε. 20 κατέβαινον] C κατέβαινε. ἕκαστος] A εἰς ἕκαστος. θέριστρον] A C θεριστήριον. 21 τὰ δὲ] C εἰς δὲ τά. ἦν] C ἦσαν. ὑπόστασις] C ϗ τοῦ κατορθῶσαι τὸ βούκεντρον ὑποστάσεις. 22 ἐγενήθη] C ἐγένετο. Μαχμὰς] C deest. 23 τὴν ἐν τῷ] A εἰς τό.

CAP. XIV.

γίνεται] A ἐγενήθη. εἶπεν] C λέγει. Μεσσὰβ] C ὑπόστασιν. ἀπήγγειλε] C εἶπε. 2 ἐπ' ἄκρου] A ἐν τῷ βουνῷ ἐπ' ἄκρον. C ἐπάνω. ἦσαν] C ὁ λαὸς ὁ. 4 ὀδοὺς πέτρας ἐκ τούτου] A ϗ ὀδοὺς πέτρας ἦν ἐκ τοῦ πέραν τούτου. C ἀκρωτήριον πέτρας ἐντοῦθεν. ϗ ὀδοὺς πέτρας ἐκ τούτου] A ϗ ὀδοὺς τῆς πέτρας ἐκ τοῦ πέραν τούτου. C ϗ ἀκρωτήριον πέτρας ἐντεῦθεν. Βασὲς] A Μωσῆς. C Βεζής. 5 Ἡ ὀδοὺς ἡ μία] C Τὸ ἀκρωτήριον τό. ἐρχομένῳ] C ἐχόμενον τῆς. ἡ ὀδοὺς ἡ ἄλλη] C τὸ ἀκρωτήριον τὸ ἄλλο. ἐρχομένῳ] C ἐχόμενον τῆς. 6 Δεῦρο] A C Δεῦρο, καί. Μεσσὰβ] C τὴν ὑπόστασιν. εἴ τι ποιήσαι] C εἴπως ποιήσει τι. ἐν prius] A ἢ ἐν. 7 ἐκκλίνῃ] C θελήσῃ, ἔγκλινον σεαυτόν. σοῦ] A C σοῦ εἰμι. 9 Ἐὰν] A Καὶ ἐάν. ἀπόστητε] C στῆτε. ἀπαγγείλωμεν] C ἐγγίσωμεν. A ἀναγγείλωμεν sine ἄν. 10 Ἐὰν] A C Καὶ ἐάν. 11 Μεσσὰβ] C τὴν ὑπόστασιν. λέγουσιν] C εἶπον. Ἑβραῖοι] C ponit post ἐκπορεύονται. αὐτῶν] C deest. 12 Μεσσὰβ] C τῆς ὑποστάσεως τῶν ἀλλοφύλων. 13 ἐπέβλεψαν] C ἔβλεψαν οἱ ἀλλόφυλοι. αὐτοῦ] C ἐν αὐτοῖς. 14 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἄνδρες] C ἄνδρας. 15 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἀγρῷ] C πεδίῳ. Μεσσὰβ] C τῇ ὑποστάσει. οὐκ ἤθελον ποιεῖν] C desunt. A οὐκ ἤθελον πονεῖν. ἐθαμβήθησαν] C ἐθαμβήθη. ἐγενήθη] C ἐγένετο. 18 αὐτὸς ἦρε τὸ Ἐφοὺδ] A C ἦν ἡ κιβωτὸς τοῦ θεοῦ. 19 ἐγενήθη] C ἐγένετο. Σαοὺλ] A Σαμουήλ. ἐπορεύετο] C ponit post πορευόμενος. ἐπλήθυνε] C ἐπληθύνετο. 20 σύγχυσις] C ϗ σύγχυσις. 21 τρίτην ἡμέραν] C τρίτης. ἀναβάντες] A ἀναβαίνοντες. 22 πᾶς] A C πᾶς ἀνήρ. καὶ ἤκουσαν] A C ἤκουσαν. τὴν Βαμὼθ] C Βηθαυέν. πᾶς ὁ λαὸς] C Ἰσραήλ. ὡς] C ὡσεί. ἠρίστα] C ἦλθεν εἰς δρυμόν. 25 Ἰαάλ] C deest. A ἰδέ. 26 ἐπορεύετο λαλῶν] C διεπορεύετο μέλι. ἰδοὺ] A C deest. αὐτοῦ prius] C deest. 27 ἔβαψεν] C ἀνέβαψεν. 28 τὸν λαὸν] C ponit post σοῦ. 29 εἴδον οἱ ὀφθαλμοί μου] C ponit post τούτου. 30 ὅτι] C ἔτι εἰ καί. ἔφαγεν] C ἐσθίων, & ponit post σήμερον. σήμερον ὁ λαὸς] C ὁ λαὸς σήμερον. ὅτι] C deest. ἦν] C ἐγγίσει. ἐκ] C deest. ἐν] A C πλείους ἢ ἐν. 32 ἐκλίθη] A C ὥρμησεν. εἰς] C ἐπί. ἔσφαξεν] A C ἔσφαξαν. 33 ἀπηγγέλη] C ἀπήγγειλαν τῷ. ἡμάρτηκεν ὁ λαὸς] A ὅτι λαὸς ἡμάρτηκε. φαγὼν σὺν] C τοῦ φαγεῖν ἐν. ἐκ Γεθθαὶμ] C ἡμάρτητε. 34 ἕκαστος] A ἕκαστος ὑμῶν, & ponit post αὐτοῦ. σφαζέτω] A σφαξάτω. C σφάξατε. τούτου] C τοῦ λίθου τούτου. A τούτου τοῦ λίθου. 35 προσήγαγεν] C προσήγαγε πᾶς. αὐτοῦ] A C αὐτοῦ τὴν νύκτα. ἐκεῖ] C deest. 36 ἐν αὐτοῖς] C αὐτούς. διαφαύσῃ ἡμέρα] C διαφωτίσῃ τὸ πρωΐ. ὑπολείπωμεν] A C ὑπολείπωμεν. τὸ ἀγαθὸν] C τὸ ἀρεστόν. 37 ἐκείνῃ] C ἐκείνῃ κύριος. 38 Ἰσραὴλ] C λαοῦ. 40 δουλείαν] C ἓν μέρος. δουλείαν] A δούλοις. C ἓν μέρος. 41 ἀγαθὸν] C ἀρεστόν. τί ὅτι usque ad Ἰσραὴλ] C desunt. ϗ ἐὰν usque ad ὁσιότητα] C desunt. κληροῦται] C κατακληροῦται. Σαοὺλ] C ponit ante Ἰωνάθαν. ὁ λαὸς] C ponit post ἐξῆλθε. 42 Βάλλετε] C Βάλλε κλῆρον. A Βάλλετε κλῆρον. ὃν ἂν] A ὅν. C ϗ ὃν ἄν. ϗ εἶπεν usque ad τοῦ λαοῦ] C desunt. ἔστι] A ἔσται. βάλλουσι] A C βάλλουσι κλήρους. τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ] C desunt. 43 τῷ σκήπτρῳ τῷ] C τοῦ σκήπτρου τοῦ. βραχὺ μέλι] C μικρὸν μέλιτος. 44 ἀποθανῇ σήμερον] C ἀποθανεῖται σήμερον Ἰωνάθαν. 45 θανατωθήσεται] C θανάτῳ ἀποθανεῖται. ζῇ] A C ἵλεως ζῇ. τριχὸς] A θρὶξ· & ponit post αὐτοῦ. τῆς] A ἀπὸ τῆς. ὁ λαὸς] A C ἔλεος. τὴν ἡμέραν ταύτην] A C ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. 47 ἔλαχε] C κατακληροῦται. κατακληροῦται ἔργον] A C desunt. κύκλῳ] A κυκλόθεν. εἰς secundum] A deest. ϗ εἰς τὸν Βαιθαιὼρ] C desunt. βασιλέα Σουβὰ] C τοὺς βασιλέας Σουβά. ἐστρέφετο] C ἐπέβλεψεν. 49 Ἰεσσιοὺ] C Ἰσουί. A Ἰησουί. Μελχισὰ] A C Μελχισουέ. Μερὸβ] A αὐτοῦ Μερόβ. 50 αὐτοῦ] C Σαούλ. υἱοῦ] C deest. 51 υἱὸς Ἰαμὶν] C desunt. 52 κραταιὸς] C κραταιὸς σφόδρα. πάντα prius] C ἅπαντα. συνήγαγεν] C συνήθροισεν. αὐτὸν] C ἑαυτόν.

CAP. XV.

1 ἀπέστειλε] C ἀπέσταλκεν ὁ. ἐπὶ Ἰσραὴλ] C ἐπὶ Ἰσραὴλ τὸν λαὸν αὐτοῦ. A ἐπὶ τὸν λαὸν αὐτοῦ ἐπὶ Ἰσραήλ. ἄκουε] A ἄκουσον. κυρίου] A τῶν λόγων κυρίου. C τοῦ ῥήματος κυρίου. 2 κύριος] A deest. ἃ] A ὅ. ἀναβαίνοντος αὐτοῦ] C ἀναβαίνοντι. 3 ϗ Ἱερὶμ] C ϗ ἐξολοθρεύσεις αὐτόν. ἐκ] C deest. 4 τετρακοσίας] A C διακοσίας. τὸν Ἰούδαν] C τοῦ Ἰούδα, & ponit post ἀνδρῶν. 5 τῶν πόλεων] C τῆς πόλεως. 6 Ἀμαληκίτου, μὴ] C Ἀμαλὴκ, ϗ οὐ. 7 ἐπὶ] C τῆς ἐπί. 8 λαὸν] A C λαὸν αὐτοῦ ἐξωλόθρευσε. ϗ Ἱερὶμ ἀπέκτεινεν] C desunt. 9 πᾶς] C deest. ζῶντα] C deest. ϗ ἐξουδενωμένον] A desunt. C ϗ ἀπεγνωσμένον αὐτό. 10 ἐγενήθη] C ἐγένετο. 11 Παρακέκλημαι] A Μεταμέλομαι. C Μεταμεμέλημαι. ὅτι ἐπέστρεψεν] C διότι ἀπεστράφη. οὐκ ἐτήρησε] C οὐκ ἔστησε, & ponit ante τούς. 12 ἀπηγγέλη] C ἀπήγγειλαν. Σαοὺλ] A C Σαμουήλ. Σαμουὴλ] A C Σαούλ. ϗ] A C ϗ ἰδού. ἐπέστρεψε] C ἀπέστρεψε. ἅρμα] C ἅρμα αὐτοῦ. πρὸς] A ϗ ἦλθε Σαμουὴλ πρός. C deest, ut & quæ sequuntur usque ad finem versus. ἤνεγκεν] A ἐξήνεγκεν. 13 εὐλογητὸς] C εὐλογημένος. 15 τοῦ ποιμνίου, ϗ τῶν βοῶν] C τῶν ποιμνίων, ϗ τῶν βουκολίων. ϗ τὰ] C τὰ δέ. 17 εἶ] C deest. αὐτοῦ] C σεαυτοῦ. ἡγούμενος] C εἰς ἡγούμενον. φυλῆς] C φυλῶν. 18 σὺ] A deest. κύριος] C ponit post ὁδῷ. ἄνδρας τοὺς ἁμαρτάνοντας] C τὸν Ἀμαλὴκ τοὺς ἡμαρτηκότας. A habet τὸν Ἀμαλὴκ ante ἄνδρας. 19 κυρίου] A κυρίου κατὰ πάντα ὅσα ἐλάλησέ σοι. 20 Σαοὺλ] A deest. ἢ] A C ἐν ᾗ. πρῶτα τοῦ ἐξολοθρεύματος] C τὰς ἀπαρχὰς τοῦ ἀναθέματος. 22 Καὶ εἶπε] Hic incipit cap. 16 in Ald. quod continet & quæ sequuntur, & totum caput sequens. ἰδοὺ] C ἰδοὺ γάρ. ἀγαθὴν] C ἀγαθή & ponit ante ὑπέρ. ἐπακρόασις] C ἀκρόασις. 23 ἐστιν] C ἐστι παραπικρασμὸς ἀδικία. θεραφὶν] C ponit ante ὀδύνην. ὅτι] C ἀνθ' ὧν. ϗ] C deest. ἐπὶ βασιλέα] C βασιλεύειν. 24 τὸν λόγον] C τὸ ῥῆμα. 26 ἀναστρέφω] A C ἀναστρέψω. 27 ἐπέστρεψε] C ἀπέστρεψε. ἐκράτησε] C ἐπελάβετο. 22 διαιρεθήσεται] C σχισθήσεται. ἀποστρέψει] C ἐπιστρέψει. μετανοήσει] C μετανοήσει ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραήλ. αὐτὸς] C deest. A Αὐτὸς ἀπειλήσει, ϗ οὐκ ἐμμενεῖ; 30 δὴ] C deest. ϗ ἐνώπιον] C desunt. μου] C μου, ϗ ἐνώπιον τοῦ Ἰσραήλ. 31 ὀπίσω] A ὀπίσω μετά. 33 καθότι] C καθώς. 34 Γαβαὰ] C βουνόν. 35 ἔτι] C deest.

CAP. XVI.

1 σὺ πενθεῖς] C πενθεῖς σύ. ἐξουδένωκα] C ἀπῶσμαι. πρὸς Ἰεσσαὶ] C ponit post Βηθλεέμ. ἕως] A ἕως εἰς. 2 Δάμαλιν βοῶν] A C ponunt post σοῦ. ἐν τῇ χειρὶ] A C εἰς τὴν χεῖρα. 3 Ἰεσσαὶ] A C Ἰεσσαί, ϗ τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ. γνωριῶ] A ἐγὼ γνωριῶ. ὃν] C μοι ὅν. 4 ἃ] A C ὅσα. αὐτῷ] C deest. ἢ] A C deest. 5 εὐφράνθητε] C ἀνακλίθητε. σήμερον] C σήμερον εἰς τὴν θυσίαν. 6 ἐγενήθη] C ἐγένετο. εἰσιέναι] C ἐλθεῖν. 7 ἐπιβλέψῃς] A ἐπιστρέψῃς. C προσχῇς. ἐπὶ] C εἰς. ἐμβλέψεται] C ἂν ἴδῃ. ὁ δὲ θεὸς ὄψεται] C ὁ θεὸς δέ. 8 θεὸς] A C κύριος. 9 ϗ ἐν τούτῳ οὐκ] C οὐδὲ ἐν τούτῳ. 10 ἐκλῃξείπατε] C μὴ ἐκλῃξείπατε. παιδάρια] C παιδάριά σου. εἶπεν] C εἶπεν Ἰεσσαί. ὁ μικρὸς] C ἐστιν ὁ μικρότερος, καί. 11 αὐτὸν] A C αὐτὸν ἐνταῦθα. 12 αὐτὸν] C αὐτὸν ἐνώπιον Σαμουήλ. αὐτὸς] C αὐτὸς ἦν. κυρίῳ] C deest. καὶ χρῖσον τὸν Δαυίδ] C χρῖσον αὐτόν. ἀγαθὸς] C deest. 13 ἐπάνω] C ἐπέκεινα. 15 δὴ] C deest. κυρίου] A C παρὰ κυρίου, & ponunt post πονηρόν. 16 δὴ] C δὴ κύριε. ἐπὶ σοὶ] C ponit ante πνεῦμα. πονηρὸν] C πονηρὸν παρὰ κυρίου. ϗ ἀναπαύσει σε] C desunt. 17 ὀρθῶς] C ἀγαθῶς. 18 παιδαρίων] C παίδων. Βηθλεεμίτην] C ἐν τῇ Βηθλεέμ. ϗ αὐτὸν εἰδότα] C ἐπιστάμενον. ψαλμὸν] A C ψάλλειν. πολεμιστὴς] C ὁ ἄνθρωπος πολεμιστὴς, δυνατὸς ἰσχύϊ. λόγῳ] A C ἐν λόγῳ. ὁ ἀνὴρ] A C desunt. 19 ἀπέστειλεν] A C ἐξαπέστειλεν. πρὸς

μὲ] A ponit post σοῦ. τὸν υἱόν σου Δαυὶδ] A C Δαυὶδ τὸν υἱόν σου. 20 Γόμορ] C ὄνον, ϗ ἐπέθηκεν αὐτῷ. 21 παρειστήκει] C ἔστη. σφόδρα] C Σαοὺλ σφόδρα. ἐγενήθη] C ἐγένετο. αἴρων] C Δαυὶδ αἴρων. 23 ἐγενήθη] C ἐγένετο. πνεῦμα πονηρὸν] C παρὰ θεοῦ πονηρὸν πνεῦμα. ἀγαθὸν] A ἀγαθὸν ἦν. C ἀγαθὴ ἦν.

CAP. XVII.

1 Σοκχὼθ] C Σωχώ, bis. Ἐφερμὲμ] A C ἐν Ἀφεσδομίν. 2 συνάγονται, ϗ παρεμβάλλουσιν] C συνήχθησαν, ϗ παρενέβαλον. αὐτοὶ] A C τῆς τερεβίνθου (C δρυὸς) οὗτοι, ϗ οὗτοι. 3 ἐνταῦθα] C ἐντεῦθεν, bis in hoc versu. 4 ὄνομα] C ἦν ὄνομα. τεσσάρων] A ἕξ. 5 ἐπὶ] C χαλκῆ ἐπί. ϗ ὁ] C ϗ ἦν ὁ. χιλιάδες] A χιλιάδων. 6 κνημῖδες] C κνημῖδες αὐτοῦ. ἐπὶ] C αἱ ἐπί. 7 μέσακλον] A C μεσάντιον. ὑφαινόντων] A ὑφαίνοντος. αὐτοῦ] C ἡ ἐπ' αὐτῷ. αὐτοῦ posterius] C αὐτοῦ ἔμπροσθεν. 8 ἀνεβόησεν] C ἐβόησεν. Τί] A C Ἱνατί. πολέμῳ] A C εἰς πόλεμον. πρὸς με] C μετ' ἐμοῦ. ἐὰν] C deest. ϗ] C deest. δυνηθῶ] C καταδυναστεύσω αὐτοῦ. 10 σήμερον] C deest. δότε] C δότε δή. Post versum undecimum habentur viginti versus in A C, quos habes in Nobilio. 32 Καὶ] A deest. δὴ] C deest. ἐπ'] A πρός. ὁ] C ὅτι. 33 τοῦ πολεμῆσαι] A τοῦ πολεμῆσαι. C τούτου τοῦ πολεμῆσαι. μετ' αὐτοῦ] C πρὸς αὐτόν. σὺ] C ponit ante παιδάριον. ϗ αὐτὸς ἀνὴρ] C αὐτὸς δὲ ἀνήρ ἐστι. 34 ἐλάμβανε] A ἐλάμβανον. ἐκ] A ἓν ἐκ. 35 ἐξεπορευόμην ὀπίσω] C ἐξεπορευόμην κατόπισθεν. ἐπάταξα] C ἐπάτασσον, bis in hoc versu. ἐξέσπασα] C ἐξέσπων. ἐκράτησα] C ἐκράτουν. ἐθανάτωσα] C ἐθανάτουν. 36 ἄρκον] A C ἄρκτον· ut & ver. 35. οὐχὶ usq; ad ὃς] C desunt. 37 Κύριος] A C Καὶ εἶπε Δαυὶδ (A Δαβὶδ, & sic ubicunq; occurrit in A) Κύριος. χειρὸς prius] C στόματος. 38 περὶ] C ἐπέθηκεν ἐπί. αὐτοῦ] C αὐτοῦ, ϗ ἐνέδυσεν αὐτὸν θώρακα. 39 ἔζωσε τὸν Δαυὶδ] A ἔζωσε τὸν Δαβὶδ θώρακα, ϗ περιεζώσατο Δαβίδ. C ἐζώσατο Δαυίδ. ῥομφαίαν] C μάχαιραν. μανδύου] C θώρακος. ἅπαξ, ϗ δὶς] A ἅπαξ ϗ δίς, ὅτι ἄπειρος ἦν. C ἐν τῷ βαδίζειν ἐν αὐτοῖς, ὅτι ἄπειρος ἦν. ἀφαιροῦσιν] C ἀφείλετο. 40 βακτηρίαν] C ῥάβδον. 41 Καὶ εἶπε Γολιὰθ] A C Καὶ ἐπορεύθη ὁ ἀλλόφυλος πορευόμενος, ϗ ἐγγίζων πρὸς Δαυίδ, ϗ ὁ ἀνὴρ ὁ αἴρων τὸν θυρεὸν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Καὶ ἐπέβλεψεν Γολιὰθ (deest C) ὁ ἀλλόφυλος, ϗ εἶδε. 42 ἐξητίμασεν] C ἐξουδένωσεν. αὐτὸς prius] C deest. 43 ὡσεὶ] C μή. σὺ ἔρχῃ] C ἐξῆλθες. ἐπ' ἐμὲ] C ponit post λίθοις. ϗ εἶπε Δαυίδ, Οὐχὶ, ἀλλ' ἢ (A ἀλλὰ) χείρων κυνὸς] C desunt. 44 κτήνεσι] A C θηρίοις. 45 κἀγὼ πορεύσομαι] C ἐγὼ δὲ ἔρχομαι. θεοῦ σαβαὼθ] A κυρίου θεοῦ σαβαώθ. C σαβαὼθ θεοῦ. 46 ἀποκλείσει] C συγκλείσει. τῇ χειρὶ] C τὰς χεῖρας. ἐστὶ θεὸς] A ἐστι κύριος ὁ θεός. C ἔσται θεός. 47 ῥομφαίᾳ, ϗ δόρατι] C δόρατι, οὐδὲ ἐν μαχαίρᾳ. κύριος] C deest. 48 εἰς] A C ϗ ἤγγισεν εἰς. Δαυὶδ] A τῷ Δαβίδ, ϗ ἐτάχυνε Δαβὶδ, ϗ ἔδραμεν εἰς τὴν παράταξιν εἰς ἀπάντησιν τοῦ ἀλλοφύλου. C τῷ Δαυίδ, ϗ Δαυὶδ ἐτάχυνε, ϗ ἐξῆλθε ϗ αὐτὸς εἰς τὴν παράταξιν εἰς συνάντησιν τοῦ ἀλλοφύλου. 49 διὰ τῆς περικεφαλαίας] C desunt. 50 Καὶ ἔδραμε] A Καὶ ἐκραταίωσε Δαβὶδ ἐπὶ τὸν ἀλλόφυλον, ϗ ἐθανάτωσεν αὐτὸν ἐν τῇ σφενδόνῃ, ϗ ἐν τῷ λίθῳ, ϗ ἐπάταξε τὸν ἀλλόφυλον, καὶ ῥομφαία οὐκ ἦν ἐν χειρὶ Δαβίδ. Καὶ ἔδραμε. C Καὶ ἐκραταιώθη Δαυὶδ ὑπὲρ τὸν ἀλλόφυλον τῇ σφενδόνῃ ϗ τῷ λίθῳ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ϗ ἐπάταξε τὸν ἀλλόφυλον, ϗ ἐθανάτωσεν αὐτόν, ϗ ῥομφαία οὐκ ἦν ἐν τῇ χειρὶ Δαυίδ. Καὶ ἔδραμε. 51 αὐτοῦ] A C αὐτοῦ, ϗ ἐξέσπασεν αὐτὴν ἐκ τοῦ κουλεοῦ αὐτῆς (A κόλπου αὐτοῦ.) ἀφεῖλεν] A C ἐν αὐτῇ ἀφεῖλεν. 52 κατεδίωξαν] C κατεδίωκον. αὐτῶν] C τῶν ἀλλοφύλων. ἔπεσον] C deest. 53 κατεπάτουν] C προενόμευσαν. 54 εἰσήνεγκεν] A C ἀνήνεγκεν. ἔθηκεν] C ἔθετο. Adduntur hic in A C & initio cap. sequentis decem versus quos habes in Nobilio: sed in his differunt. 55 συνάντησιν] C ἀπάντησιν. εἶπεν Ἀβεννὴρ] C ἀπεκρίθη Ἀβεννὴρ, ϗ εἶπε. βασιλεῦ εἰ] C κύριέ μου βασιλεῦ οὐκ. 56 νεανίσκος] C νεανίας. 57 τοῦ πατάξαι] C πατάξαι. παιδάριον] C νεανία.

CAP. XVIII.

2 ἔδωκεν] C ἀφῆκεν. 3 ἐν τῷ ἀγαπᾶν] C ὅτι ἠγάπησεν. 4 ἕως ... ἕως] C desunt. 5 συνιῶν] A συνῆκεν. C ponit ante ἐν. 6 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἐν τῷ ἐπιστρέφειν] C ὅτι ἐπέστρεψε. ἀπὸ τοῦ πατάξαι] C πατάξαι. εἰς συνάντησιν Δαυὶδ] C ϗ ᾄδουσαι εἰς ἀπάντησιν Σαοὺλ τοῦ βασιλέως. ἐν prius] A ᾄδουσαι, ϗ χορεύουσαι εἰς συνάντησιν Σαοὺλ τοῦ βασιλέως. 7 ἐξῆρχον] C ἐξήρχοντο. γυναῖκες] A C γυναῖκες αἱ παίζουσαι. 8 Καὶ πονηρὸν ἐφάνη] C Καὶ ὠργίσθη Σαούλ, ϗ ἐφάνη πονηρόν. ῥῆμα] A C ῥῆμα σφόδρα. ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. τῷ Δαυὶδ] C ponit post prius ἔδωκαν. 12 Καὶ] Sed A C ante hunc versum tres habent, quos habes in Nobilio. Δαυὶδ] A C Δαυίδ, ὅτι ἦν κύριος μετ' αὐτοῦ, ϗ Σαοὺλ (A ἀπὸ Σαοὺλ) ἀπέστη. 13 ἀπ' αὐτοῦ] A Σαοὺλ ἀπ' αὐτοῦ. C Σαοὺλ ἀφ' ἑαυτοῦ. 14 συνιῶν] C ponit ante ἐν. ἦν] C deest. εἰσεπορεύετο ϗ ἐξεπορεύετο] A C invertunt. 20 Καὶ] Sed A C habent tres versus ante hunc versum, quos habes in Nobilio, sed in his differunt. 17 ἔσται ἐπ' αὐτὸν] C ἔσω ἐν αὐτῷ. 18 ἐγενήθη] C ἐγένετο. 20 ηὐθύνθη] C ἤρεσεν. αὐτοῦ] C αὐτοῦ τὸ ῥῆμα. 21 ἦν ἐπὶ Σαοὺλ] C ἔσται ἐπ' αὐτῷ. ἀλλοφύλων] A C ἀλλοφύλων, ϗ εἶπε Σαοὺλ πρὸς Δαυὶδ ἐν ταῖς δυσὶν (A δυνάμεσιν) ἐπιγαμβρεύσεις μοι σήμερον. 23 τὰ (A κατὰ τὰ) ῥήματα ταῦτα] C ponit ante εἰς. εἰ κοῦφον] C ἢ κοῦφόν ἐστιν. κἀγὼ] C ἐγὼ δέ. οὐχὶ ἔνδοξος] C οὐκ ἔντιμος. 24 οἱ παῖδες Σαοὺλ] C τῷ Σαοὺλ οἱ παῖδες αὐτοῦ. τὰ ῥήματα ταῦτα] C πάντα τὰ ῥήματα. 25 τάδε ἐρεῖτε] C εἴπατε. ἐν δόματι] C ἕδνα. ἐν ... ἀκροβυστίαις] C ἀκροβυστίας. ἐχθρὸς] A C εἰς ἐχθρούς. αὐτὸν] A C τὸν Δαυίδ. 26 ἀπαγγέλλουσιν] C ἀπήγγειλαν. τὰ] A κατὰ τά. βασιλεῖ] A C βασιλεῖ, ϗ οὐκ ἐπληρώθησαν αἱ ἡμέραι. 27 ἑκατὸν] C διακοσίους. ἀνήνεγκε] C ἤνεγκε. αὐτῶν] A C αὐτῶν, ϗ ἐπλήρωσεν αὐτὰς τῷ βασιλεῖ. αὐτῷ] A C αὐτῷ Σαούλ. 28 ὅτι] A C ϗ ἔγνω ὅτι. ϗ πᾶς] C ϗ Μεχὸλ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ, ϗ πᾶς. ἠγάπα] A ἀγαπᾷ. προσετίθετο εὐλαβεῖσθαι ἀπὸ] C προσετίθετο Σαοὺλ φοβεῖσθαι ἀπὸ προσώπου. ἔτι] Hic pauca adduntur ab A C, quæ habes in Nobilio, sed in his differunt. 29 τὸ] C τῷ. ἐφ'] C ἀφ'. συνεῖδες ἦν Δαυὶδ] C Δαυὶδ συνῆκε.

CAP. XIX.

1 ᾑρεῖτο] C ἠγάπα. 2 ἀπήγγειλεν] C ἀνήγγειλεν. Σαοὺλ] A C Σαοὺλ ὁ πατήρ μου. φύλαξαι οὖν] C ϗ νῦν φύλαξαι. 3 ἐὰν ᾖς] C ἂν ᾖς σύ. 4 μὴ] C μὴ δή. σοῦ] C αὐτοῦ. ἡμάρτηκεν] C ἥμαρτεν. ποιήματα] C ἔργα. ἀγαθὰ] A ἀγαθά σοι. C καλά. 5 τῇ χειρὶ] C ταῖς χερσίν. εἶδεν] C εἶδε. 6 πάντα] C deest. 7 ὡς] C καθώς. προσετέθη ὁ πόλεμος γενέσθαι πρὸς Σαοὺλ] C προσετέθη γενέσθαι πόλεμος. ἐν αὐτοῖς] A C αὐτούς. σφόδρα] C ponit ante μεγάλην. 9 θεοῦ] A κυρίου. C παρὰ κυρίου, & ponit post Σαούλ. οἴκῳ] A C οἴκῳ αὐτοῦ. καθεύδων] C ἐκάθητο. τῇ] A C ἐν τῇ. 10 τὸ δόρυ εἰς] C τῷ δόρατι τόν. ἀνεχώρησε] C ἀπεχώρησε. διεσώθη] C διεσώθη ἐν νυκτὶ ἐκείνῃ. 11 Καὶ ἐγενήθη ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ] C desunt. Δαυὶδ] C τῷ Δαυίδ, & ponit post αὐτοῦ. σεαυτοῦ] A C σοῦ. αὔριον] C αὔριον σύ. 13 ἔθηκε] C ἔθηκεν, bis in hoc versu. ἧπαρ τῶν] C στρογγύλωμα τειχῶν. ἱματίῳ] C ἐν ἱματίῳ. 14 λέγουσιν] C εἶπε Μεχόλ. Ita C semper Μεχὸλ pro Μηχόλ. 15 ἀποστέλλει ἐπὶ] C ἀπέστειλε Σαοὺλ ἀγγέλους λαβεῖν. 16 ἧπαρ τῶν αἰγῶν] A ἧπαρ τῶν αἰγῶν, ϗ τὸ στρογγύλωμα τῶν τειχῶν. C στρογγύλωμα τῶν τειχῶν τῶν αἰγῶν. τῷ Σαοὺλ] C πρὸς Σαούλ. εἶπεν] C εἶπε πρός με. A εἶπέ μοι. 18 ἐπορεύθη] C ἐπορεύθησαν. 19 λέγοντες] C λεγόντων. 20 ϗ εἶδον] A C ϗ ἐλθόντες, εἶδον. προφητῶν] C προφητῶν τῶν προφητευόντων. εἱστήκει] A εἱστήκει, καί. ἐγενήθη] C ἐγένετο. προφητεύουσιν] A προφητεύουσι ϗ αὐτοί. C προεφήτευσαν ϗ αὐτοί. 22 ὀργῇ Σαοὺλ] C Σαοὺλ ὀργῇ. τοῦ ἅλω τοῦ] C τῆς ἅλω τῆς. Σεφὶ] C Σεχί. 23 ἐν] C εἰς. ἐγενήθη ϗ ἐπ' αὐτῷ] C ἐγένετο ἐπ' αὐτόν. A ϗ non habet. ἐπορεύετο προφητεύων] A ἐπορεύετο πορευόμενος προφητεύων. C ἐπορεύθη πορευόμενος, ϗ προεφήτευσεν. εἰς] A ἐν. ἐν] C εἰς. ἐπροφήτευσεν] A C προεφήτευσεν. νύκτα] C νύκτα ἐκείνην.

CAP. XX.

1 ἐνώπιον] C εἰς πρόσωπον. εἶπε] C λέγει. ϗ τί] C ἢ τί. ϗ τί ἡμάρτηκα] C ἢ τί ἥμαρτον. ἐπιζητεῖ] C ἐζήτει. 2 σοὶ] A σύ. οὐ μὴ] C μή. ἰδοὺ] C ἰδοὺ γάρ. ῥῆμα μέγα] C μέγα ῥῆμα. ϗ οὐκ] C ὃ οὐκ. κρύψει] C ἀποκρύψει. 3 εὕρηκα] C εὗρον. γνῶναι τοῦτο] A γνῶ τοῦτο. C γνώτω ταῦτα. μὴ οὐ βούληται] C ὅπως μὴ ἀναγγείλῃ τῷ Δαυίδ. ἀλλὰ] C πλήν. ἐμπέπλησαι] C πεπλήρωται. ἐμοῦ] A C ἐμοῦ, ϗ ἀναμέσον τοῦ θανάτου σου. 4 ϗ τί] C καί. 5 οὐ] C deest. φαγεῖν] A μετὰ τοῦ βασιλέως φαγεῖν. 6 Καὶ] C deest. παρῃτήσατο] C παρῄτηται. εἰς] A C deest. τὴν πόλιν] C τῆς πόλεως. 7 Ἐὰν τάδε εἴπῃ] A Ἐὰν δὲ εἴπῃ. C Καὶ ἐὰν εἴπῃ ὁ πατήρ σου. ϗ ἐὰν σκληρῶς] C ἐὰν δὲ σκληρά. 8 εἰσήγαγες] A εἰσήγαγον. C ponit post κυρίου. εἰς] A deest. εἰσάγεις] A ἀπάγεις. C εἰσαγάγῃς. 9 σοὶ] A σύ. ἐὰν] C deest. δὲ] A C deest. εἰς τὰς πόλεις σου] C desunt. ἐγὼ] C deest. ἀπαγγελῶ] A ἀναγγελῶ. C ἀγγελῶ. 10 ἀπαγγείλῃ] A C ἀπαγγελεῖ. σκληρῶς] C σκληρά. 11 μένε] C ἐξέλθωμεν. ἐκπορεύονται] A ἐπορεύοντο. 12 ὅτι] C ὅτι ἐάν. ὡς ἂν ὁ καιρὸς] C κατὰ καιρόν. περὶ] C ὑπέρ. ἀγρὸν] C τὸ πεδίον. τῷ] C πρός. 13 ὅτι] C ἐὰν μή. ἐξαποστελῶ] C ἀποστελῶ. ἀπελεύσῃ] C πορεύσῃ. 14 μὲν] C deest. ϗ] C deest. ἔλεος] C ἔλεος κυρίου, & ponit post ἐμοῦ. 15 ἐξάρεις] C ἐξάρῃς. εἰ] C deest. εὑρεθῆναι τὸ ὄνομα τοῦ] C ἐξαρθήσεται τῷ. ἐχθροὺς σοῦ] C ἐκ χειρῶν ἐχθρῶν. 17 ἔτι] C deest. εἶπεν] A C εἶπεν αὐτῷ. 19 ὅτι ἐπισκεπήσεται] C ϗ ἐπισκοπῇ ἐπισκεφθήσεται. ἐπισκέψῃ] A ἐπισκεπήσῃ. σοῦ] C deest. κρυβῇς] A C ἐκρύβης. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐργασίμῃ] C ἐκεῖ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐργασίας. καθήσῃ] A καθίσεις. τὸ ἐργὰβ ἐκεῖνο] C τῷ λίθῳ ἐκείνῳ. 20 τῇ] C ἐν τῇ. Ἀματταρὶ] C Ἀματταρά. A Ἀματτραεί. 21 ἀποστέλλω] C ἀποστελῶ. 22 λέγων] A C deest. λόγος] A σοὶ δόλος. C λόγος πονηρός. ἐὰν τάδε] A ἐὰν δὲ οὕτως. C ἐὰν δὲ τάδε. νεανίσκῳ] C νεανίᾳ. ὧδε] A C ἐκεῖ. 23 τὸ ῥῆμα ὃ ἐλαλήσαμεν] C περὶ τοῦ ῥήματος οὗ λελαλήκαμεν. σοῦ] A ἀνὰ μέσον σου. 24 κρύπτεται] C κέκρυπται. ἀγρῷ] C τῷ πεδίῳ. παραγίνεται ὁ μὴν] C ἐγένετο νεομηνία. 25 ἐπὶ] A C ὁ βασιλεὺς ἐπί. ὡς ἅπαξ, ϗ ἅπαξ] C καθὼς εἰώθει. ἐπὶ τῆς καθέδρας] C desunt. τὸ] C αὐτόν. 26 ἐν] A C οὐδὲν ἐν. εἴρηκε] C εἶπε. σύμπτωμα] C σύμπτωμά τι. ὅτι οὐ κεκαθάρισται] C διότι οὐ κεκάθαρται. ἐγενήθη] C ἐγένετο. 27 ϗ ἐχθὲς] A ἐχθές. 28 αὐτῷ] C deest. εἰς] C deest. τὴν πόλιν] C τῆς πόλεως. πορευθῆναι] C δραμεῖν, & ponit ante ἕως. 29 εἶπεν] C εἶπέ μοι. ἡμῖν] A ἡμῶν. εὕρηκα] C εὗρον. διασωθήσομαι] C ἀπελεύσομαι. 30 ὀργῇ] C deest. 31 Ὅτι] C Διότι. ἑτοιμασθήσεται] C ἑτοιμασθήσῃ σύ, οὐδέ. ἀποστείλας] C ἀπόστειλον, καί. ἐστι] A ἐστιν οὗτος. C ἐστίν. 32 Σαοὺλ] A C Σαοὺλ πατρὶ αὐτοῦ, ϗ εἶπεν. 34 δευτέρᾳ] C δευτέρᾳ ἡμέρᾳ. ἄρτον] C ponit ante ἐν. ὅτι usque ad finem versus] C ὅτι ἐβουλεύσατο ὁ πατὴρ αὐτοῦ συντελέσαι αὐτόν. 35 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἀγρὸν] C τὸ πεδίον. Δαυὶδ] C καθὼς ἐτάξατο τῷ Δαυίδ. 36 Δράμε] C Δράμε σύ, καί. ἐν αἷς] C ἅς. τῇ σχίζῃ] A ἐν τῇ σχίζῃ. C τὰ βέλη. αὐτὴν] C αὐτά. 37 τῆς σχίζης, οὗ] C τῶν βελῶν, ὧν. τοῦ νεανίου] C τοῦ παιδαρίου. A τοῦ νεανίσκου. 38 τὰς σχίζας posterius] A αὐτάς. C deest. 39 Δαυὶδ] A Δαυὶδ ἔγνωσαν τὸ ῥῆμα. C Δαυὶδ ᾔδεισαν τὸ ῥῆμα. 40 Ἰωνάθαν] C deest. ἔδωκε] C ἐπέθηκε. τῷ παιδαρίῳ αὐτοῦ] C αὐτῷ. εἴσελθε] C deest. 41 ὡς] C deest. εἰσῆλθε] A ἀπῆλθε. ἀνέστη] C ἀνέστησε. ἀργὰβ] C νεγέβ. αὐτοῦ] C αὐτοῦ, ϗ ἐπὶ τὴν γῆν. τῷ πλησίον] A ἐν τῷ πλησίον. C ἐπὶ τὸν πλησίον. μεγάλως] C μεγάλως Δαυὶδ ὑπερέβαλεν. 42 τῷ] C πρός. ἀναμέσον postremum] C deest.

CAP. XXI.

1 Νομβὰ] C Νοβά. Ἀβιμέλεχ] C Ἀχιμέλεχ, per totum caput. αὐτοῦ] C Δαυίδ. αὐτῷ] C deest. σὺ μόνος] C μόνος σύ. 2 βασιλεῖ] C βασιλεῖ Ἀχιμέλεχ. μοι] C πρός με. γνώτω] A γνῶ. περὶ] C ὑπέρ. ἀποστέλλω] C ἐξαπέστειλα. ὑπὲρ οὗ ἐγὼ] C περὶ οὗ. τῷ τόπῳ τῷ] C τόπῳ. θεοῦ πίστις] A C desunt. φελλανὶ μαεμωνὶ] A ἐμμωνείμ. C φελαννὶ ἀλμωνί. 3 χεῖρά μου] A χεῖράς μου. τὸ εὑρεθὲν] C ἢ ὃ ἂν εὕρῃς. 4 ἄρτοι βέβηλοι] A βέβηλοι ἄρτοι· & ponit post χεῖρά μου. ὅτι ἀλλ' ἢ] C εἰ μή. ἄρτοι ἅγιοι] A ἅγιοι ἄρτοι. C ὁ ἄρτος ὁ ἅγιος. εἰσὶν εἰ] C εἰ ἔστι. παιδάρια] C ponit ante πεφυλαγμένα. ἐστι πλὴν] C desunt. φάγεται] A C φάγωνται. 5 ἀπὸ] A C ϗ ἀπό. ἐχθὲς, ϗ τρίτην ἡμέραν] C ἀπὸ τῆς ἐχθὲς, ϗ τρίτης ἡμέρας. παιδία] C παιδάρια. σήμερον] C ponit ante ἁγιασθήσεται. 6 ἄρτοι] A ἄρτος. C ἄρτος ἕτερος. ἄρτον θερμὸν] C ἄρτους θερμούς. ᾗ ἡμέρᾳ] C ἐν ἡμέρᾳ ᾗ. 7 ἐκεῖ] C deest. ἐν τῶν παιδαρίων] C τις ἐκεῖ τῶν δούλων. Νεεσσαρὰν] C deest. Σύρος] C Ἰδουμαῖος. 8 ἴδε] A ponit post ῥομφαία. ῥομφαία] C μάχαιρα. ῥομφαίαν] C μάχαιραν. σπουδὴ] A C σπουδὴ μου. ὅτι] C διότι. ἦν] C ponit post βασιλέως. 9 ἦν] A C deest. ἱματίῳ] C ἱματίῳ ὀπίσω τῆς ἐπωμίδος. λάβε] A παράλαβε. C λάβε δὴ αὐτήν. ταύτης] A C αὐτῆς. ἐνταῦθα] C ὧδε. ἰδοὺ] C deest. 10 ἐκ] A ἀπό. ἦλθε] C ἀπῆλθε. 11 οὗτος] C οὗτός ἐστι. 12 ῥήματα] C ῥήματα ταῦτα. 13 ϗ προσεποιήσατο, usque ad ϗ παρεφέρετο exclusive] C desunt. τὰς θύρας] A C ταῖς θύραις. πύλης] A πόλεως. 14 ἱνατί] C ϗ ἱνατί. 15 Μὴ ἐλαττοῦμαι] C Ἡ προσδέομαι. εἰσαγηόχατε] A εἰσηγάγετε. C εἰσηνέγκατε. ἐπιλήπτεσθαι] C ἐπιλήπτεσθαι. πρὸς με] C ἐπ' ἐμέ. οὗτος οὐκ] A εἰ οὗτος οὐκ. C εἰ οὗτος. οἰκίαν] C τὴν οἰκίαν μου.

CAP. XXII.

1 ἐκεῖθεν] C ponit post Δαυίδ. ὁ οἶκος] C πᾶς ὁ οἶκος. 2 ἀνάγκῃ]

C ἀνάγκῃ ὤν. ἦσαν] C ἐγένοντο. ὡς] C ὡσεί. 3 Δαυὶδ] C deeſt. Μασσηφὰθ] A Μαςήφ. C Μασσηφά. εἶπε] C εἶπε Δαυίδ. 5 ἐκάθισεν] C κατῴκει. Σαρὶκ] A Σαρήχ. C Χαρέθ. 7 ϗ πάντας] C ἢ πάντας. 8 διαθήκην] A ponit ante τὸν υἱόν. 9 ἀποκρίνεται] C ἀπεκρίνετο. Δωὴκ] C Δωήγ. ὁ Σύρος] C ὁ Ἰδουμαῖος. εἶπεν] C λέγει. 10 ἠρώτα] C ἐπηρώτα. 11 Ἀχιτὼβ] C Ἀχιτὼβ τὸν ἱερέα. ἐν] A ἐκ. πρὸς] C εἰς. 13 ἐρωτᾷν] C ἐρωτᾷν σε. θέσθαι] C τοῦ θέσθαι. 14 ἀπεκρίθη] A C ἀπεκρίθη Ἀχιμέλεχ. 15 Ἤ] A Εἰ. αὐτοῦ] C σοῦ. 17 πρὸς] A C ἐπ'. θανατοῦτε] C θανατώσατε. ϗ ὅτι] C διότι. 18 ἐπιστρέφου] C ἐπίστρεφε. ἐπεστράφη] C ἐπέστρεψε. Σύρος] C Ἰδουμαῖος. ἐθανάτωσε] C ἐθανάτωσεν αὐτός. ἐν τῇ] C ϗ ἀπέκτεινεν ἐν τῇ. τριακοσίους, καὶ] C ὀγδοήκοντα. 19 μόσχου] C ἀπὸ μόσχου. προβάτου] C προβάτου ἐπάταξεν ἐν στόματι ῥομφαίας. 20 τῷ ... υἱῷ] C τοῦ ... υἱοῦ. ϗ ὄνομα] C ὄνομα. 21 τοῦ κυρίου] C deſunt. 22 ὅτι prius] A deeſt. Δωὴκ] C A ἐκεῖ ἦν Δωήκ. Sed C ὅτι non habet. Σύρος] C Ἰδουμαῖος. ὅτι] C καί. οἴκου] C ὅλου τοῦ οἴκου. κάθου] C κάθισον. μὴ] C ϗ μή. τόπον] C ponit poſt σοῦ.

CAP. XXIII.

1 ἀπηγγέλη] C ἀπήγγειλαν. καταπατοῦσι] A ϗ καταπατοῦσι. C deeſt. 2 κύριος] C κύριος πρὸς Δαυίδ. ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις τούτοις] C τοὺς ἀλλοφύλους. 3 ἐνταῦθα] C ἐνταῦθα ὄντες. Ἰουδαίᾳ] A Ἰδουμαίᾳ. τὰ σκῦλα] A τὰς κοιλίας. C κοιλάδας. εἰσπορευσόμεθα] C deeſt. 4 Δαυὶδ ἔτι] C ἔτι Δαυίδ. εἶπεν αὐτῷ] C εἶπε πρὸς αὐτόν. 5 τοῖς ἀλλοφύλοις] C τοὺς ἀλλοφύλους. ἐκ] A ἀπό. ϗ ἀπήγαγε τὰ κτήνη αὐτῶν] C ϗ ἀπήλασε, &c. & ponit poſt μεγάλην. ἐν αὐτοῖς] C αὐτούς. μεγάλην] C μεγάλην σφόδρα. 6 ϗ αὐτὸς μετὰ Δαυὶδ] C deſunt. 7 ἀπηγγέλη τῷ Σαοὺλ] C ἀπήγγειλαν τῷ Σαούλ, λέγοντες. πέπρακεν] A ὅτι πέπρακεν. 8 παρήγγειλε] C παραγγέλλει. καταβαίνειν] C ponit poſt πόλεμον. εἰς] C ἐπί. αὐτοῦ] C τοὺς μετ' αὐτοῦ. 9 οὐ παρασιωπᾷ Σαοὺλ] C Σαοὺλ παρασιωπᾷ. 18 κυρίου] C deeſt. ἐπὶ] A εἰς. C ἐπ' ἐμὲ εἰς. 11 ἀποκλεισθήσεται poſterius] C καταβήσεται. Καὶ εἶπε Δαυίδ, Εἰ παραδώσουσιν οἱ ἀπὸ τῆς Κεϊλὰ ἐμέ, ϗ τοὺς ἄνδρας μου εἰς χεῖρας Σαούλ; ϗ εἶπε κύριος, Παραδώσουσιν. 13 οἱ μετ'] C deſunt. τετρακόσιοι] C ἑξακόσιοι. τῷ Σαοὺλ] C ponit poſt ἀπηγγέλη. τοῦ ἐλθεῖν] A ἔτι τοῦ ἐξελθεῖν. C τοῦ ἐξελθεῖν. 14 ἐκάθισεν] A C ἐκάθισε Δαυίδ. ἐν Μασερὲμ] C deſunt.. ἐν τῇ ἐρήμῳ poſterius] C ponit poſt ὄρει. ἐν τῇ γῇ τῇ αὐχμώδει] A εἰς τὸ ὄρος τὸ αὐχμῶδες, ἐν γῇ αὐχμώδει. C deſunt. 15 τὸν Δαυὶδ] A C αὐτόν. ἐν τῷ ὄρει τῷ αὐχμώδει] C ἐν τῇ ἐρήμῳ Ζίφ. Καινῇ Ζὶφ] C Καινῇ. A Κενιζείφ. 17 εὕρῃ σε] A C σὲ εὕρῃ. 18 οἶδεν] C ἔγνω. 19 ἐκ τῆς αὐχμώδους] C deſunt. Ἐχελᾶ τοῦ] A Ἐχελάτ. 20 πᾶν τὸ] A πάντα. κεκλείκασιν αὐτὸν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ] A C ἀποκεκλεισμένοι γὰρ (A γὰρ deeſt) εἰσὶν ἐν ταῖς χερσὶ (A εἰς τὰς χεῖρας) τοῦ. 22 γνῶτε] C γνῶτε, ϗ ἴδετε. ἔσται] C ἐστίν. πανουργεύσηται] A πανουργευσάμενος πανουργεύσηται. C ὅτι εἶπεν ὁ Σαούλ, Μήποτε πανουργευσάμενος ἐστὶ πανουργεύσηται. 23 γνῶτε] C γνῶτε ἐκ πάντων τῶν τόπων ὅπου αὐτὸς κρύπτεται ἐκεῖ, ϗ ἐπιστρέψατε πρός με εἰς ἕτοιμον. καὶ poſterius] C deeſt. 24 Ζιφαῖοι] A Ζιφαῖοι ἐκ τῆς αὐχμώδους. Ἰεσαιμοῦ] A Ἰεσσαί. 25 αὐτὸν] A C τὸν Δαυίδ. ἀπήγγειλαν] C ἀπηγγέλη. ὀπίσω Δαυὶδ] C ponit poſt Μαών. 26 πορεύονται] C πορεύεται. ἐκ τούτου] C τόπου. τὴν] C deeſt. ἐκ τούτου] C τοῦ ἑτέρου. τὴν Δαυὶδ] C Δαυὶδ τήν. παρενέβαλον] C παραπλαγιάζον. 27 ἦλθεν ἄγγελος] C ἄγγελος παρεγένετο, & ponit ante πρός. δεῦρο] C ἧκε. ἐπέθεντο] C ἐχύθησαν, & ponit ante ἀλλόφυλοι. 28 μὴ] C τοῦ μή. ἐπεκλήθη] C ἐκλήθη. Huic capiti Ald. addit duos priores verſus capitis ſequentis.

CAP. XXIV.

1 ἀνέβη] C ἀνέβη. Ἐγγαδδὶ] A Γαδδί. 2 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἀπηγγέλη] C ἀπήγγειλαν. ὅτι] C ἰδού. A ὅτι ἰδού. 3 ἐκλεκτοὺς] C ἐκλεκτῶν. ἐπὶ] C κατά. Σαδδαιὲμ] C τῆς θήρας τῶν ἐλάφων. 4 εἰς] A C ἐπί. Σαοὺλ] C ponit poſt εἰσῆλθε. ἐσώτερον τοῦ σπηλαίου ἐκάθηντο] C ἐν τῷ σπηλαίῳ ἐσώτερον ἐκάθηντο ἐν αὐτῷ. 5 παραδίδωμι] C ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι. ὡς ἀγαθὸν] C τὸ ἀρεστόν. 6 ἐγενήθη] C ἐγένετο. καρδία Δαυὶδ αὐτὸν] C τοῦ Δαυὶδ ἡ καρδία αὐτοῦ. ἀφεῖλε] C ἀφείλετο. 7 μοὶ] C ἐμοί. ἐπενέγκαι] A C ἐπενεγκεῖν. ἐστὶν οὗτος] C αὐτός ἐστιν. 8 ἀναστάντας θῦσαι] C ἀναστάντας θανατῶσαι. C ἀναστῆναι, ϗ θανατῶσαι. κατέβη τὴν ὁδὸν] A κατέβη εἰς τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. C ἐξῆλθεν εἰς τὴν ὁδὸν ἐκ τοῦ σπηλαίου. 9 ἀνέστη] C ἐξῆλθε. αὐτοῦ] C Σαούλ. εἰς τὰ] C deſunt. 10 ἰδοὺ] A ἰδοὺ δή. 11 Ἰδοὺ] C Καίγε. 12 Καὶ ἰδοὺ] A Καὶ ἴδετε. C Καὶ πατήρ μου, ϗ ἰδέ. σοῦ] C deeſt. ἀφήρηκα] C ἀφεῖλον. πτερύγιον] A C πτερύγιον τῆς διπλοΐδος σου (C σοῦ deeſt.) ἀπέκταγκα] A C ἀπέκτεινα. κακία] C ponit poſt μοῦ. ἀσέβεια, ϗ ἀθέτησις] C ἀθέτησις, οὐδὲ ἀσέβεια. ἡμάρτηκα] C ἥμαρτον. 13 σοῦ] C ἀναμέσον σοῦ. σοὶ] A μέ. C μοί. ἡ παραβολὴ ἡ ἀρχαία] C ἐν παραβολῇ ἀρχαίᾳ. 15 ἐκπορεύῃ ... καταδιώκεις] C καταδιώκεις ... ἐκπορεύῃ. ϗ ὀπίσω] C οὐ ὀπίσω. 16 μοὶ] A με'. λαλῶν] C ponit ante τὰ ῥήματα. ἦρε] C ἐπῆρε. Σαοὺλ] C deeſt. 18 σὺ] A εἶ. σὺ] C σὺ μοι. 19 ἀπήγγειλας] C ἀπήγγελκας. μοὶ prius] C deeſt. 20 ἐκπέμψοι] A C ἐκπέμψει. ἀποτίσει] A ἐξαποτίσει. C ἀνταποδώσει. πεποίηκας] A σὺ πεποίηκας. C πεποίηκας σύ. 21 ἐν χειρί σου] C ponit poſt Ἰσραήλ. 22 ἐν κυρίῳ] C κατὰ τοῦ κυρίου. ὅτι οὐκ ἐξολοθρεύσεις] C ἵνα μὴ ἐξολοθρεύσῃς. οὐκ ἀφανίσεις] C ϗ μὴ ἀφανίσῃς. 23 τόπον] C οἶκον.

CAP. XXV.

1 Σαμουὴλ] C ponit ante ἀπέθανε. συναθροίζονται] C συναθροίζεται. 2 Μαὼν] C Φαράν. Μαὼν] C ἐρήμῳ. τὰ ποίμνια] C ἡ ἐργασία. ποίμνια] C πρόβατα. ἐγενήθη] C ἐγένετο. τὸ ποίμνιον] C αὐτοὺς τὰ ποίμνια. 3 ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, Ἀβιγαία] C τῇ γυναικὶ ὄνομα, Ἀβυγαίλ. ϗ ἡ] C ϗ ἦν ἡ. αὐτοῦ] A C deeſt. ἀγαθὴ poſterius] A C καλή. κυνικὸς] A κυνηγός. 4 τὸ ποίμνιον] C τὰ ποίμνια. 5 τοῖς παιδαρίοις] C πρὸς τὰ παιδάρια. ἀνάβητε] C ἥκατε. ἐρωτήσατε] C ἀσπάσατε. εἰς εἰρήνην] C ἐν εἰρήνῃ. τάδε] C αὐτῷ τάδε. 6 ϗ ὁ οἶκός σου] C ponit poſt ὑγιαίνοντα. σὺ] C deeſt. 7 νῦν poſterius] A deeſt. εὑρέτωσαν] C εὑρέτω. τῶν ὑμῶν] C τοῖς παισί σου, ϗ τῷ υἱῷ. 9 ἔρχονται] C ἔρχεται. παιδάρια] A C παιδάρια Δαυίδ. τοὺς λόγους τούτους] C deſunt. ἐν] C ἐπί. 10 Νάβαλ] C ponit ante καί. ἀναχωροῦντες] C οἱ ἀποδιδράσκοντες. ἐκ] C ἀπό. 12 ἀπεστράφησαν] C ἀπεστράφη. κατὰ] C κατὰ πάντα. 13 ῥομφαίαν] C μάχαιραν. ϗ ἀνέβησαν] C ϗ περιεζώσαντο τὰς μαχαίρας αὐτῶν, ϗ Δαυίδ, ϗ αὐτὸς ἐζώσατο τὴν μάχαιραν αὐτοῦ, ϗ ἀνέβησαν. μετὰ] A C ἐπί. 14 ἓν] C ἐν ἀπό. λέγων] A λόγον. C λέγον. Δαυὶδ] C ponit poſt ἀπέστειλε. 16 Καὶ] C deeſt. ὡς] C ὡσεί. νύκτα ... ἡμέραν] C ἡμέραν ... νύκτα. ὡς uſque ad finem verſus] C ὄντων ἡμῶν μετ' αὐτῶν, ϗ ποιμαινόντων τὰ ποίμνια. 17 σὺ] C deeſt. εἰς] C ἐπὶ bis. 18 ἀλφίτου] C ἀλφίτων. σταφίδος] C σταφίδων. 19 προπορεύεσθε] C πορεύεσθε. ϗ τῷ] C τῷ δέ. αὐτῆς] C αὐτῆς Ναβάλ. 20 ἐγένετο] C ἐγενήθη. ἀπήντησεν] C ὑπήντησεν. 21 πεφύλακα] A C ἐφύλαξα. αὐτοῦ] A C τοῦ Ναβάλ. ἐνετειλάμεθα] A ἐνετειλάμην. C ᾐτησάμην. 22 ὁ Θεὸς] A μοὶ ὁ Θεός. τῷ Δαυὶδ] C τοῖς ἐχθροῖς Δαυίδ. 23 ἔσπευσε ϗ κατεπήδησεν] C σπεύσασα κατέβη. 24 Ἐπὶ] C Καὶ ἐπί. αὐτοῦ] C αὐτοῦ ἔπεσε. μοῦ poſterius] A C deeſt. δὴ] A deeſt. λόγων] C τῶν λόγων. 25 αὐτοῦ] C deeſt. τοῦτον] C τοῦτον ἐπὶ Ναβάλ. ἐστὶ] A C οὕτως. ἐστὶ] C ἐστὶν αὐτός. αὐτῷ] C αὐτοῦ. 28 μοῦ] C ponit poſt κύριος. πολεμεῖ] A C πολεμήσει. 29 ἀναστήσεται] C ἐὰν ἀναστῇ. ἐν] A deeſt. κυρίῳ τῷ Θεῷ] C κυρίου τοῦ Θεοῦ. 30 ὅτε] A ὅτι. C ὅτ' ἄν. σοὶ] A C σοὶ κύριος. 31 σκάνδαλον] A C σκάνδαλον καρδίας. αὐτῷ] C ἑαυτῷ. ἀγαθῶσαι] C ἀγαθυνεῖ. ἀγαθῶσαι] C τοῦ καλῶς ποιῆσαι. 34 σὲ] A deeſt. C σοί. μοὶ] C A μοῦ. τότε εἶπα] A deſunt. εἰ ὑπολειφθήσεται] C οὐκ ἂν ὑπελείφθη. 35 πάντα] C πάντα τά; & ponit ante ἐκ. ἔφερεν] C ἤνεγκεν. αὐτῇ] C αὐτῇ Δαυίδ. βλέπε] C βλέπε δή. ᾑρέτισα] C ἐνετράπην. 36 παρεγενήθη] C παρεγένετο. αὐτῷ] C ἦν αὐτῷ. ὡς πότος βασιλέως] C ὡς πότος τῶν βασιλέων, & ponit ante ἐν. αὐτὸν] C αὐτῷ. ἕως] C deeſt. αὐτῷ] A C Ἀβυγαὶλ τῷ Ναβάλ. μικρὸν, ἢ μέγα] A C ἢ (C deeſt) μέγα, ἢ μικρόν. 37 ὡς] C ϗ ὡς. ἀπήγγειλεν] C ϗ ἀπήγγειλεν αὐτῷ. αὐτοῦ τὰ] A C αὐτοῦ πάντα τά. ἐν αὐτῷ] C αὐτῷ, & ponit ante ἡ καρδία. γίνεται] A ἐγένετο. 39 Δαυὶδ] C Δαυὶδ ὅτι ἀπέθανε Ναβάλ. κύριος] C κύριος ὁ Θεός. ἀπέστρεψε] A C ἐπέστρεψε. 40 ἀπέστειλεν] C ἀπέσταλκεν. 41 ἀνέστη, ϗ] C ἀναστᾶσα. ἐπὶ πρόσωπον] C ponit ante ἐπὶ τήν. νίψαι] A τοῦ νίψαι. C νίπτειν. σου] C τοῦ κυρίου μου. 42 Καὶ] C ἐτάχυνε, καί. κοράσια] C κοράσια αὐτῆς. ἠκολούθουν] C ἠκολούθησαν. παίδων] C ἀγγέλων. 43 ἔλαβε] C ἔλαβεν ἑαυτῷ. ἦσαν αὐτῷ] C ponit ante ἀμφότεραι. γυναῖκες] C εἰς γυναῖκας. Μελχὸλ] C Μιχόλ. Φαλτὶ] A Φαλτιήλ. Ἀμὶς] C Λαΐς. ἐκ Ῥομμᾶ] C ἐκ Γαλλίμ.

CAP. XXVI.

1 ἐκ τοῦ αὐχμώδους] C deſunt. εἰς τὸν βουνὸν] C ponit ante πρός. σκεπάζεται μεθ' ἡμῶν] C κέκρυπται παρ' ἡμῖν. Ἐχελὰ] A Ἐχελάθ, & v. 3. 2 ἐκλεκτοὶ] A C ἐκλεκτῶν. 3 προσώπου] C προσώπου. ἐκάθισεν] C ἐκάθητο. 4 ἕτοιμος] A ἑτοίμως. ἐκ Κεϊλὰ] A C ἐκεῖ. 5 εἰσπορεύεται] C ἐπορεύθη. Σαοὺλ] C Σαούλ, ϗ εἶδε Δαυὶδ τὸν τόπον οὗ ἐκοιμήθη ἐκεῖ Σαούλ. αὐτοῦ] C αὐτοῦ ἐκεῖ. 6 πρὸς Σαοὺλ] C ponit poſt παρεμβολήν. εἰσπορεύεται] C εἰσπορεύονται. 7 ὕπνῳ] A deeſt. C ὕπνωσεν. δόρυ αὐτοῦ] A C δόρυ. 8 σήμερον] C ponit poſt σου. χεῖρας] A χεῖρα. πατάξω] C πατάξω δή. ἅπαξ] C ponit ante εἰς. 9 ταπεινώσῃς] A C διαφθείρῃς. χεῖρα] C χεῖρας. 10 ἐὰν] A C ὅτι ἐάν. 11 μηδαμῶς μοι] C ἐμοὶ ᾖ μή. δὴ] A deeſt. προσκεφαλῆς] C πρὸς κεφαλῆς, & v. 12. ὕδατος] C ὕδατος ἀπὸ πρὸς κεφαλῆς αὐτοῦ. καθ' ἑαυτοὺς] C deſunt. 12 καθ' ἑαυτοὺς] C αὐτοί. ἐξεγειρόμενος] A ἐξαιρούμενος. ἐπέπεσεν] C ἔπεσεν. 13 τὴν κορυφὴν] C τῆς κορυφῆς. 14 Καὶ] A Ἦν καί. Ἀβεννὴρ] C Ἀβενὴρ υἱῷ Νήρ. καλῶν] A C καλῶν με. 15 ὡς σὺ] C ponit poſt Ἰσραήλ. διατὶ] C ἱνατί. ἐκ] A deeſt. 16 Καὶ] C deeſt. θανατώσεως] C θανάτου. ὑμεῖς οἱ] C ὑμεῖς οἱ μή. ὑμῶν] C ὑμῶν τὸν βασιλέα. δὴ] C deeſt. ποῦ ἐστι] C ponit ante τὸ δόρυ. 17 δοῦλός σου] C φωνή μου, κύριέ μου, δοῦλος σός. 18 κύριος] A C κύριός μου. ἡμάρτηκα] C ἥμαρτον. τί εὑρέθη ἐν ἐμοὶ ἀδίκημα] C τίς ἐν ἐμοὶ κακία εὑρέθη. 19 ὁ] A C δὴ ὁ. ἐπισείει] C ἔσεισε. ἐστηρίχθαι] C στηριχθῆναι. 20 ψυχήν μου] C ψύλλον ἕνα. 21 ἡμάρτηκα] C ἥμαρτον. ἀνθ'] C ἔτι ἀνθ'. ἔντιμος] C ἔντιμος γεγένηται. ἐν] C ϗ ἐν. τῇ σήμερον] A τῇ σήμερον ἡμέρᾳ. C τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ. 22 εἷς] A ἕν. C δὴ ἕν. 23 κατὰ] C deeſt. 24 ἡ ψυχή σου] C ponit poſt ταύτῃ. σήμερον ἐν] C ἐν τῇ ἡμέρᾳ. ἐνώπιον] C ἐναντίον. σκεπάσαι] C ἐκσπάσαι. ἐξελεῖται] A C ἐξέλοιτο. 25 σὺ] A εἶ. τέκνον] C τέκνον Δαυίδ. ἀπέστρεψεν] C ἐπέστρεψεν.

CAP. XXVII.

1 σωθῶ] A C διασωθῶ. 2 ϗ οἱ] C ϗ διέβη αὐτός, ϗ οἱ. Ἀγχοὺς] C Ἀκχίς, & v. 9. & 10. Ἀμμὰχ] C Μαώχ. 3 μετὰ Ἀγχοὺς] A μετὰ Ἀγχοὺς εἰς Γέθ. C πρὸς Ἀκχὶς βασιλέα ἐν Γέθ. 4 ἀνηγγέλη] A C ἀπηγγέλη. 5 χάριν] C ponit ante ὁ δοῦλος. 6 αὐτῷ] C αὐτῷ Ἀκχίς. Σεκελὰκ] A C Σεκελάγ. ἡμέρας ταύτης] A σήμερον ἡμέρας. 7 ἐγενήθη] C ἐγένετο. τέσσαρας μῆνας] C μῆνες τέσσαρες. 8 πάντα τὸν Γεσιρὶ] C τὸν Γεσουραῖον, ϗ τὸν Ἰεζραῖον. ϗ ἰδοὺ ἡ γῆ κατῳκεῖτο] C ὅτι κατῳκεῖτο ἡ γῆ ἡ. ἀπὸ ἀνηκόντων] A C deſunt. Γελαμψοὺρ] A Λαμψούρ. C Γεσούρ. τετειχισμένων] A C deeſt. 9 ἢ] C καί. ἀνέστρεψαν] A C ἀνέστρεφον. 10 ἐπέθεσθε] C ἔπεσθε. Ἰεσμεγὰ] C Ἰεραμιήλ. 11 ἄνδρα] C πάντα ἄνδρα. ἐζωογόνησα] C ἐζωογόνει Δαυίδ. μὴ ἀναγγείλωσιν εἰς Γέθ] C μήποτε ἀπαγγείλωσι. Δαυὶδ ποιεῖ] C ποιεῖ Δαυίδ. 12 Δαυὶδ ἐν τῷ Ἀγχοὺς σφόδρα] C Ἀκχὶς ἐν Δαυίδ. μοὶ] C μου.

CAP. XXVIII.

1 ἐγενήθη] C ἐγένετο. Hoc caput Ald. addit capiti præcedenti. συναθροίζονται] C συναθροίζουσιν οἱ. ἐν ταῖς παρεμβολαῖς] C τὰς παρεμβολάς. πολεμεῖν] A πόλεμον. C εἰς πόλεμον. μετὰ] C ἐπὶ τόν. 3 περιεῖλε] C ἐξῆρε. 6 ἐν prius] C ϗ ἐν. 7 ζητήσω] C ἐκζητήσω. Ἀενδὼρ] C Ἐνδώρ. 8 συνεκαλύψατο] C ἠλλοιώθη. ἔρχονται] C ἦλθον. αὐτῇ] C αὐτῇ Σαούλ. μάντευσαι] C μάντευσον. εἴπω σοι] C σοι εἴπω. 9 αὐτῷ] C ponit poſt γυνή. δὴ] C deeſt. ὅσα] C ἅ. ἐξωλόθρευσε] A ἐξωλόθρευσε Σαούλ. λέγων] C κατὰ τοῦ Θεοῦ, λέγων. ἀπαντήσεται] A C ἀπαντήσει. 11 γυνὴ] A C γυνὴ τῷ Σαούλ. 12 εἶδεν] C εἶπεν. ἀνεβόησε] C ἐβόησεν ἡ γυνή. 13 εἶπον] C εἶπε, & ponit poſt ἑώρακας. αὐτῷ ἡ γυνὴ] C ἡ γυνὴ πρὸς Σαούλ. ἑώρακα] C εἶδον ἐγώ. 14 ἄνδρα ὄρθιον] C γέροντα. ἐκ τῆς γῆς] C deſunt. ϗ οὗτος διπλοΐδα ἀναβεβλημένος] C ἀναβεβλημένον διπλοΐδα. οὗτος Σαμουὴλ] C Σαμουὴλ ἐστὶν οὗτος. αὐτοῦ] C deeſt. 15 μοὶ] A μέ. C μοὶ τοῦ. ϗ ἐν] C οὔτε ἐν bis. ἐνυπνίοις] A ἐνυπνίοις ϗ ἐν τοῖς δήλοις. σὲ] C σὲ τοῦ. 17 πεποίηκε κύριός σοι] C ἐποίησεν αὐτῷ. κύριος] A C deeſt. ἤκουσας] C ὑπήκουσας τῆς. 18 ἐποίησας] A C ἔπλησας. τοῦτο] C ponit poſt ῥῆμα. 19 πεσοῦνται] C μετ' ἐμοῦ. Ἰσραὴλ] C Ἰσραήλ, ϗ σέ. 20 ἑστηκὼς] C ἀπὸ στάσεως αὐτοῦ. ἐκ τῶν] C ponit ante ἐν. ἰσχὺς ἔτι] C ἔτι ἰσχύς. οὐ γὰρ] A C ὅτι οὐκ. 21 ἔσπευσε] C ἔσπευσε Σαούλ. λόγους] A C λόγους σου. 22 δὴ] C καί. σοὶ] A C ἐν σοί. οὐκ ἐβουλήθη] A οὐκ ἐβούλετο. C ἠπείθησε, ϗ οὐκ ἐβούλετο. 23 παρεβιάζοντο] C παρεβιάσαντο. 24 Καὶ τῇ] C Τῇ δέ. A Καὶ τῇ δέ. δάμαλις νομὰς] C μοσχάριον γαλαθηνόν. αὐτὴν] C αὐτό. 25 προσήγαγεν] A C προσήνεγκεν. ἀνέστησαν ϗ] C ἀναστάντες.

CAP. XXIX.

1 Ἀενδὼρ] C Ναΐν. 2 χιλιάδας] A εἰς χιλιάδας. 3 διαπορευόμενοι] C παραπορευόμενοι. οὗτος] C οὗτός ἐστι. γέγονε μεθ' ἡμῶν ἡμέρας τοῦτο δεύτερον ἔτος] C ὃς γέγονε μετ' ἐμοῦ ἤδη δεύτερον ἔτος σήμερον. εὕρηκα] C εὗρον. ἐνέπεσε] A ἔπεσε. C εἰσῆλθε. ϗ ἕως] C ἕως. 4 ἐλυπήθησαν] C ἐθυμώθησαν. οὐχὶ] C οὐ οὐχί. οὗτος] A C οὗτός ἐστι. ἐν χοροῖς, λέγοντες] C αἱ χορεύουσαι, λέγουσαι. 6 ὅτι εὐθὺς σύ, ϗ ἀγαθὸς] A σὺ ϗ ἀγαθὸς ὅτι εὐθύς. ϗ ὅτι οὐχ εὕρηκα] C ὅτι οὐχ εὗρον. 8 πεποίηκα] C ἐποίησα. πολεμήσας] A C πολεμῆσαι. 9 πρὸς] C ϗ εἶπε πρός. ἀλλ'] A ἀλλ' ἤ. C καθὼς ἄγγελος Θεοῦ, ἀλλ'. σατράπαι] C στρατηγοί. 10 ϗ λόγον uſque ad ἐνώπιόν μου] C deſunt. ἀπελθεῖν] C ἀπελθεῖν τὸ πρωΐ. πολεμεῖν] C ponit poſt Ἰσραήλ. ἐπὶ Ἰσραὴλ] A πρὸς Ἰσραήλ. C ἐπὶ Ἰσραήλ. Hunc ultimum verſum Ald. facit initium capitis ſequentis.

CAP. XXX.

1 εἰσελθόντος] C ἐν τῷ παραγενέσθαι. τῶν ἀνδρῶν] C τοὺς ἄνδρας. τὴν Σεκελὰκ] C εἰς Σικελάγ. ἐπάταξε] C ἐπάταξαν. 2 πάντα τὰ] A C πάντας τούς. ϗ γυναῖκα] A C οὐδὲ γυναῖκα. 3 ἐμπεπύρισται] C ἐνεπύριστο. οἱ υἱοὶ ... αἱ θυγατέρες] C αἱ θυγατέρες ... οἱ υἱοί. ᾐχμαλωτευμένοι] C αἰχμαλωτευόμενοι. 4 ἦρε] C ἐπῆρε. ἐν αὐτοῖς] C ponit poſt ἰσχύς. ἔτι] C ponit poſt κλαίειν. 6 ὅτι] C διότι. τοὺς υἱοὺς] C τοῖς υἱοῖς. τὰς θυγατέρας] C ταῖς θυγατράσιν. 7 ἐφοὺδ] C ἐφούδ, ϗ προσήγαγεν Ἀβιάθαρ τὸ ἐφοὺδ πρὸς Δαυίδ. 8 γεδδοὺρ] C στρατεύματος. εἰ] C ϗ εἰ. αὐτῷ] A C αὐτῷ κύριος. ἐξαρεῖς] C ἐξαρεῖ. 9 ϗ οἱ περισσοὶ ἔστησαν] C ϗ κατέλειπεν ἐκεῖ διακοσίους ἄνδρας. 11 αὐτὸν] C ponit poſt Δαυίδ. ὕδωρ] C ponit ante ἐπότισαν. 12 δεδώκασιν] C ἔδωκαν. ἔφαγε] C δύο σταφίδας ϗ ἔφαγε. ὅτι] C διότι. τρεῖς uſque ad finem verſus] C τρισὶν ἡμέραις ϗ τρισὶ νυξίν. 13 πόθεν εἶ] A C ponunt ante τίνος. ἐγώ εἰμι δοῦλος] C δοῦλός εἰμι ἐγώ. κατέλιπε] C ἐγκατέλειπε. 14 καὶ ἡμεῖς] C ἡμεῖς δέ. Χελεθὶ] C Χορεθί. Χελοὺβ] A Γελβουέ. ἐνεπυρίσαμεν] C ἐνεπρήσαμεν. αὐτῷ] C πρὸς αὐτόν. 15 κατάξεις] C πατάξεις. γεδδοὺρ] C στράτευμα. γεδδοὺρ] C σύστρεμμα. & ver. 23. ϗ] C ϗ ὤμοσεν αὐτῷ, καί. ἐκεῖ] C deeſt. 16 οὗτοι] C αὐτοί. 17 ἕως δείλης] C καὶ ἕως ἑσπέρας. οὐκ ἐσώθη] C οὐ διεσώθη. ὅτι] C deeſt. τὴν ἐπιβεβηκότα ... καμήλοις ϗ ἔφυγον] C ἐπέβη ... καμήλων, ϗ ἔφυγον. 18 ἃ ἔλαβον οἱ Ἀμαληκῖται] C ὅσα ἔλαβεν ὁ Ἀμαλήκ. ἐξείλατο] A deeſt. 19 ϗ ... ἐπέστρεψε] C τὰ ... ἀπέστρεψε. 20 πάντα] C Δαυὶδ πάντα. ποίμνια] C ποίμνια αὐτῶν. 21 προσήγαγε] C προσῆλθε. αὐτὸν] C αὐτούς. 22 λοιμὸς] C ponit poſt πονηρός. ὅτι] C διότι. ἐξειλόμεθα] C ἐξῃρήμεθα. ὅτι ἀλλ' ἢ] C ἀλλά. 23 οὕτως] C ἀδελφοί μου οὕτως. ἡμῖν] C ἡμῖν τοὺς ὑπεναντίους. ἐπερχόμενον] C ἐπελθόν. 24 ὑπακούσεται] C ἀκούσεται. ὑμῶν] C ponit poſt λόγων. διότι] C διὰ τοῦτο. μεριοῦνται] C ϗ μεριοῦνται & ponit ante κατά. 25 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἐπάνω] C ἐπέκεινα. σήμερον] C ἡμέρας ταύτης. 26 τῶν σκύλων] C ponit poſt αὐτοῦ. 27 ἀπὸ] A C εὐλογία ὑμῖν ἐκ (A ἀπό.) Βαιθσοὺρ] C Βαιθήλ. Ῥαμᾶ] A C ἐν Ῥαμᾶ. Γεθθὴρ] A Γιεθιθέρ. C Ἰαθήρ. 28 Ἀμμαδὶ uſque ad ϗ τοῖς ἐν ταῖς, verſu 29] C Σιφαμὼθ, καὶ τοῖς ἐν Ἐσθημοά, ϗ τοῖς ἐν Ῥαχάλ. 39 Κιμὰθ] A Κινάν. 30 Ἰερειμὼθ] C Ἑρμᾶ. Βηρσαβεὲ] C Βὴρ Ἀσάν. Νομβὲ] C Ἀθάχ. 31 πάντας] A C εἰς πάντας.

CAP. XXXI.

1 ἐπὶ] C ἐν. 2 υἱὸν] A C υἱούς. 3 ἐτραυματίσθη] C ἐτραυμάτισαν. 4 ῥομφαίαν] C μάχαιραν. ἀποκέντησον] C ἐκκέντησον. μὴ] C μήποτε. ἀποκεντήσωσι] C ἀποκτείνωσι. ἐμοὶ] A C ἐν ἐμοί. ἐβούλετο] A ἐβουλήθη. ὅτι] C διότι. ῥομφαίαν] C μάχαιραν αὐτοῦ. ἐπέπεσεν] C ἔπεσεν. 5 ἐπέπεσε] A C ἔπεσε. ῥομφαίαν αὐτοῦ] C μάχαιραν. 6 ἐν τῇ] C ϗ πάντες οἱ ἄνδρες αὐτοῦ, ἐν τῇ. 8 ἔρχονται] A C καὶ ἔρχονται. ἐκδιδύσκειν] C ἐκδῦσαι. νεκροὺς] C τραυματίας. ἐπὶ τὰ ὄρη] C ἐν τῷ ὄρει. 9 ἀποστρέφουσιν] C ἀποκεφαλίζουσιν. ἐξέδυσαν τὰ] C ἐκδιδύσκουσιν αὐτὸν τά. καὶ ἀποστέλλουσιν] A καὶ ἀποκόπτουσιν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ϗ ἐξαποστέλλουσιν. αὐτὰς] A C deeſt. εὐαγγελίζοντες] C εὐαγγελιζόμενοι. λαῷ] A C λαῷ αὐτῶν. 10 αὐτοῦ] C τοῦ λαοῦ. Ἀσταρτεῖον] A Ἀστάρτιον. 11 ἀκούουσιν] C ἀκούουσιν περὶ αὐτοῦ. ἃ] C ὅσα. 12 πᾶς ἀνὴρ] C πάντες οἱ ἄνδρες. Ἰωνάθαν τοῦ υἱοῦ] C τῶν υἱῶν. φέρουσιν] C ἤνεγκαν. κατακαίουσιν] C κατέκαυσαν. 13 λαμβάνουσι] C ἔλαβον. θάπτουσι] C ἔθαψαν. τὴν ἐν] C ἐν. νηστεύουσιν] C ἐνήστευσαν.

REGUM II.

CAP. I.

2 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἐκ τοῦ] A C τοῦ. Σαοὺλ] C τοῦ μετὰ Σαούλ. ϗ ἐγένετο] C ἐγένετο δέ. εἰσελθεῖν] A ἐλθεῖν. 3 αὐτῷ] C πρὸς αὐτόν. παραγίνῃ] C παρεγένου. ἐγὼ] C deeſt. 4 αὐτῷ] C πρὸς αὐτόν. ὅτι ἔφυγεν] C πέφευγεν. A ὅτι πέφευγεν. πεπτώκασι] C ἔπεσον. καὶ ἀπέθανον] C deſunt. ἀπέθανε] C τεθνήκασι. 7 ἐπὶ τὰ] C deſunt. 8 εἶπε] C εἶπον πρὸς αὐτόν. 9 στῆθι] A C ἐπίστηθι. κατέσχε] C κατέχει. ὅτι πᾶσα] A C ϗ ἔτι. ἐν] C ἐστὶν ἐν. 10 ἐπέστην] C ἐπέστησα. βασίλειον] C διάδημα. τὴν κεφαλὴν] C τῆς κεφαλῆς. χλιδῶνα] A κληδόνα. 11 διέρρηξαν τὰ ἱμάτια αὐτῶν] C deſunt. 13 ἀπαγγέλλοντι] C ἀπαγγείλαντι. 16 Δαυὶδ] C ponit ante πρός. ἐθανάτωσα] C τεθανάτωκα. 18 Στήλωσον] A Καὶ εἶπε, Στήλωσον. C ϗ εἶπεν, Ἀκρίβασαι. ἐπὶ τὰ ὕψη] C deſunt. 19 ἀναγγείλητε] A C ἀπαγγείλητε. ἐν] C εἰς. 20 καὶ μὴ] C μηδέ. ἐξόδοις] C ὁδοῖς. μήποτε] C ὅπως μή. μήποτε ἀγαλλιάσωσιν αἱ] C μηδὲ γαυριάσωσι. 21 ἐν] C deeſt. καταβάτω] C πέσοι. ἐφ' ὑμᾶς] C ponit poſt πέσοι. δρόσος] C μήτε δρόσος. ϗ μὴ] C μήτε. ἐκεῖ] C deeſt. θυρεὸς poſterius] C ϗ θυρεός. 22 ἀπεστράφη] C ἀνέστρεψε. ἀνέκαμψε] C ἀνέστρεψε. 23 εὐπρεπεῖς] C deeſt. ϗ ὑπὲρ] C ὑπέρ. 24 κλαύσατε] C ponit ante ἐπί. τὰ ἐνδύματα] C τὸν ἱματισμόν. 25 τοῦ πολέμου] C πολέμων. ἐπὶ] C εἰς. A εἰς θάνατον ἐτραυματίσθης, ἐπί. τραυματίαι] C ἐτραυματίσθης. 26 σοὶ] A σέ. Ἰωνάθαν] C ponit ante ἀδελφέ. 27 ἔπεσαν] C ἔπεσον.

CAP. II.

1 Ἰούδα] C τῆς Ἰουδαίας. 2 εἰς Χεβρὼν] C deeſt. 3 ἄνδρες] C ἄνδρες αὐτοῦ. κατῴκουν] C κατοικοῦσιν. 4 βασιλεύειν] A βασιλεῦσαι. ἔθαψαν] C αὐτοὶ ἔθαψαν. 5 τοὺς ἡγουμένους] C ἡγεμόνας. Δαυὶδ] C deeſt. ἐποιήσατε] C πεποιήκατε. τὸν χριστὸν κυρίου] C deſunt. ϗ Ἰωνάθαν τὸν υἱὸν αὐτοῦ] C deſunt. 6 καίγε ἐγὼ] C ϗ ἐγὼ δέ. τὸ ἀγαθὸν τοῦτο] C τὰ ἀγαθὰ ταῦτα. 7 Σαοὺλ] C ponit ante ὁ κύριος. καίγε] C ϗ ὅτι. ἑαυτὸν] A C ἑαυτούς. 8 Ἰεβοσθὲ] C Ἰσβόσεθ. & verſu 10. ἀνεβίβασεν] C διεβίβασεν. εἰς Μαναὲμ] C deſunt. 9 Θασιρὶ] C Ἀσορί. 10 Τεσσαράκοντα ἐτῶν] C Υἱὸς τεσσαράκοντα ἐτῶν ἦν. 11 ἐγένοντο αἱ ἡμέραι, ἃς] C ἐγένετο ἀριθμὸς τῶν ἡμερῶν, ὧν. Δαυὶδ] C ponit poſt ἐβασίλευσε. μῆνας] C μῆνες. 12 ἐκ Μαναὲμ] A ὅτε ἐβασίλευσεν Μαναΐμ. C ἐκ παρεμβολῆς. εἰς Γαβαὼν] C βουνοῦ. A εἰς Γαβαών. 13 ἐξῆλθον ἐκ Χεβρὼν] C ἐξῆλθεν ἐκ Χεβρὼν & ponit ante ϗ οἱ. αὐτοῖς] C ἀλλήλοις. ἐπὶ τὴν κρήνην] C deſunt. ἐπὶ τὴν κρήνην] A deſunt. C ponit poſt ἐντεῦθεν. 15 τῶν Βενιαμὶν παίδων δώδεκα] C δώδεκα τῶν υἱῶν Βενιαμίν. Σαοὺλ] A Σαοὺλ δώδεκα. ἐκ] C deeſt. 16 ἐκράτησεν] A ἐκράτησαν. τὴν κεφαλὴν] C τῆς κεφαλῆς. ἐκλήθη τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου] C ἐπεκλήθη τῷ τόπῳ ἐκείνῳ. 17 ἔπταισεν] C ἔπταισεν. 18 ἐν] C τῶν ἐν. 19 πορεύεσθαι] A πορευθῆναι. εἰς] C οὐδὲ εἰς τά. οὐδὲ] A ἤ. 20 εἰς τὰ] C deſunt. εἰ] C deeſt. 21 ἐκ τῶν] C ἀπὸ τῶν. 22 ἔτι] C ponit poſt Ἀβεννήρ. λέγων] C εἰπεῖν. ἀπ'] C σὺ ἀπ'. Ἰωὰβ] C Ἰωὰβ τὸν ἀδελφόν σου. 23 Καὶ ποῦ ἐστι ταῦτα; ἐπίστρεψαι πρὸς Ἰωὰβ τὸν ἀδελφόν σου] C deſunt. ἀποστῆναι] C Ἀσαὴλ τοῦ ἀποστῆναι. δόρατος] A δόρατος αὐτοῦ. ἐκεῖ] C deeſt. ϗ ὑφίστατο] A ἀφίστατο. 24 εἰσῆλθον] A ἦλθον. Ἀμμὰν] A Ἐμμάτ. C Ἀμμά. ὅ ἐστιν ἐπὶ προσώπου Γαὶ] C τοῦ κατὰ πρόσωπον Γιέ. 25 ἐγενήθησαν εἰς συνάντησιν] C ἐγένοντο εἰς συναγωγήν. 26 ἢ] C deeſt. ἀποστρέφειν] A ἀποστραφῆναι. ἡμῶν] C αὐτῶν. 27 ἕκαστος] C πρωΐθεν ἕκαστος. 28 ἀπέστησαν] A ἔστην. C ἀπέστησε. κατεδίωξαν] C κατεδίωξεν. ὀπίσω] C οὐκέτι κατόπισθεν. προσέθεντο] C προσέθετο. 29 ἀπῆλθον] A καὶ ἀπῆλθον. 30 ὄπισθεν] C deeſt. ἀπὸ] A deeſt. ἀπεσκέψαντο] A ἐπεσκέψαντο. παίδων] A υἱῶν. Δαυὶδ] C Δαυὶδ οἱ πεπτωκότες. 31 ἑξήκοντα] A C ϗ ἑξήκοντα. παρ' αὐτοῦ] C deſunt. 32 ἐν] C τοῦ ἐν. ἐπορεύθη] C ἐπορεύθησαν. ὅλην τὴν νύκτα] C ponit ante Ἰωάβ. διέφαυσεν] C διεφωτίσθη.

CAP. III.

2 υἱοὶ] A C υἱοὶ ἕξ· & C ponit poſt Χεβρών. αὐτοῦ] A αὐτῇ. 3 Δαλουΐα] C Κηλεάβ. τῆς Ἀβιγαίας τῆς Καρμηλίας] A τῇ Ἀβιγαίᾳ τῇ Καρμηλίᾳ. 4 Ὀρνία] A Ὀρνίας. C Ἀδωνία. 5 Ἰεθεραὰμ] C Ἰεθράν. Αἰγαλὰ] A Αἰγλάχ. τῷ] C αὐτῷ τῷ. 7 παλλακὴ] C ἦν παλλακή, ϗ ὄνομα αὐτῇ. Ἰὼλ] C Ἀΐα. ϗ εἶπεν] A ϗ εἰσῆλθεν πρὸς αὐτὴν Ἀβεννήρ, ϗ εἶπεν. 8 Ἀβεννὴρ πρὸς αὐτὸν] C αὐτῷ Ἀβεννήρ. ἐγὼ] C deeſt. ἐποίησα σήμερον] C ϗ ἐποίησα. γνωρίμων] C γνωρίμων αὐτοῦ. σὺ ὑπὲρ] C περί. 9 τῷ Ἀβεννὴρ] C μοι & ponit ante ὁ Θεός. αὐτῷ] C deeſt. ὅτι poſterius] A C deeſt. 10 περιελεῖν] A ϗ περιελεῖν. 11 ἠδυνάσθη] C ἠδυνήθη. ἀποκριθῆναι] C ἀνταποκριθῆναι. φοβεῖσθαι] A C φοβηθῆναι. 12 Θαιλὰμ οὗ ἦν, παραχρῆμα] C Χεβρών. οὐκ ὄψῃ] C οὐ μὴ ἴδῃς. 14 ἀγγέλους] C ponit ante πρός. 15 παρὰ poſterius] C deeſt. Σελλῆς] A Σελλήμ. C Λαΐς. 16 μετ' αὐτῆς] C μετ' αὐτὴν & ponit ante ὁ ἀνήρ. κλαίων] C πορευόμενος, καὶ κλαίων. Βαρακὶμ] A Βαουρείμ. C Βαχουρείμ. ἀνάστρεφε] C ϗ ἀνάστρεφε. 17 εἶπεν Ἀβεννὴρ] C λόγος Ἀβεννὴρ ἐγένετο. λέγων] C ϗ εἶπεν. ἐζητεῖτε] C ζητοῦντες ἦτε. βασιλεύειν] C βασιλεῦσαι. 18 τὸν Ἰσραὴλ] C τὸν λαόν μου Ἰσραήλ. αὐτῶν] A C αὐτοῦ. 19 ἐν τοῖς ὠσὶ] A καίγε ἐν τοῖς ὠσί. C ϗ εἰς τὰ ὦτα τῶν υἱῶν. Ἰσραὴλ] C υἱῶν Ἰσραήλ. οἴκου] A C παντὸς οἴκου. 21 πάντα] C πάντα τὸν λαόν. μετ' αὐτοῦ] C μετὰ σοῦ. ἐν] C ἐπί. ἐξαπέστειλε] C ἀπέστειλε. 22 παρεγένοντο] A παραγίνονται. ἐκ] C ἀπό. πολλὰ] C deeſt. εἰς] C ἐν. ἀπελήλυθε] C ἐπορεύθη. 23 αὐτοῦ ἦλθοσαν] C ἡ μετ' αὐτοῦ ἤκουσαν. ἀπηγγέλη] C ἀπήγγειλαν. ἥκει] C ἦλθεν. ἀπέσταλκεν] C ἀπέστειλεν. 24 εἶπε] C εἶπεν αὐτῷ. ἐξαπέσταλκας] C τοῦτο ἐξαπέστειλας. 25 ἔξοδον ... εἴσοδον] A C εἴσοδον ... ἔξοδον. σὺ] C deeſt. 26 ἀνέστρεψεν] C ἐξῆλθεν. πρὸς Ἀβεννὴρ ὀπίσω] A πρὸς Ἀβεννὴρ ὀπίσω αὐτοῦ. C ὀπίσω Ἀβεννήρ. ἐπιστρέφουσιν] A ἀποστρέφουσιν. τοῦ Σεειρὰμ] C Σειρά. 27 ἐπέστρεψε] A C ἀπέστρεψε. ἐνεδρεύων] C ἐν παραλογισμῷ. ἐκεῖ] A ponit poſt ψόαν. Ἰωὰβ] C αὐτοῦ. 29 σκυτάλης] A C σκυτάλην. ἐλασσούμενος] C ἐλαττονούμενος. 30 διεπαρετηροῦντο] C διετηροῦντο. 31 ἐνώπιον] A C ἔμπροσθεν. ὀπίσω] C ἔμπροσθεν. 32 ἦρεν] C ἐπῆρεν. τοῦ τάφου αὐτοῦ] C τῷ τάφῳ Ἀβεννήρ. ἐπὶ Ἀβεννὴρ] C deſunt. 34 οὐκ poſterius] C οὐδέ, & ponit poſt οἱ πόδες. προσήγαγεν] A C προσήγαγες. υἱῶν] A C υἱοῦ. 35 συνήχθη] A συνήχθησαν. C συνῆλθε. καὶ τάδε] C τάδε. δύῃ] A C δύνη. 36 ἔγνω] C ἐπέγνω & ponit poſt λαός. τοῦ λαοῦ] C παντὸς τοῦ λαοῦ. 37 ἔγνω] C ἐπέγνωσαν. 38 μέγας] A ponit poſt πέπτωκεν. C καὶ μέγας. σήμερον, καὶ] C σήμερον. & ponit ante συγγενής. ὑπὸ βασιλέως] C εἰς βασιλέα; οἱ δὲ] C καὶ οἱ. σκληρότεροί μου] A σκληροί μοι. ἀποδῷ] A C ἀνταποδῷ.

CAP. IV.

1 υἱὸς Νὴρ] C deſunt. παρελύθησαν] C ἐταράχθησαν. 2 συστρεμμάτων] C στρεμμάτων. τῷ δευτέρῳ] C ponit ante ὄνομα. ὅτι] A C ἔτι καί. 4 Καὶ] C deeſt. αὐτὸν, ϗ] A αὐτήν. C αὐτὴν καί. 6 διέλαθον] A διῆλθον. 7 εἰσῆλθον] C εἰσεπορεύθησαν. θανατοῦσιν αὐτὸν] C θανατοῦσι. ἔλαβον] A λαβόντες. ϗ] A deeſt. 8 κυρίῳ] A C κυρίῳ ἡμῶν τῷ. Σαοὺλ] A C Σαοὺλ ϗ Ἰωνάθαν. 11 Καὶ νῦν] C Ἀλλὰ ϗ νῦν. ἀπεκτάγκασιν] C ἀπέκτειναν. κοίτης] A κλίνης. ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ] C ponit ante ἐν τῷ. χειρὸς] A τῶν χειρῶν. 12 καὶ ἀποκτείνουσιν] A ἀποκτείνουσιν. C ἀπέκτειναν. κολοβοῦσι] C ἐκολόβωσαν. ἔθαψαν] A καὶ ἔθαψαν. Νὴρ] C Νὴρ ἐν Χεβρών.

CAP. V.

1 εἶπαν αὐτῷ] C λέγουσιν. ἡμεῖς] C ponit ante ὀστᾶ. 2 ἐχθὲς, ϗ τρίτην] C χθές, ϗ τρίτης. ἡμῖν] A ἡμᾶς. ὁ ἐξάγων, ϗ εἰσάγων] C ἐξαγαγών, ϗ εἰσαγαγών. λαόν μου poſterius] C deſunt. 3 εἰς Χεβρὼν] C po-

nit ante πρὸς τόν. τὸν Δαυὶδ εἰς βασιλέα] A τὸν βασιλέα Δαυίδ. 4 Δαυὶδ] C ἦν Δαυίδ. βασιλεῦσαι] A C βασιλεύειν. 5 Ἑπτὰ ἔτη, καὶ μῆνας ἕξ] C ponit post Ἰούδαν. ἐβασίλευσεν] C Καὶ ἐβασίλευσεν. τρία] A C καὶ τρία. ἐβασίλευσεν] C ponit ante τριάκοντα. πάντα] A deest. ἐν Ἱερουσαλὴμ] C ponit ante ἐβασίλευσε. 6 Δαυὶδ] C ὁ βασιλεύς. καὶ οἱ] A C καὶ πάντες οἱ. ὅτι] C διότι. τυφλοὶ … χωλοὶ] C χωλοὶ … τυφλοί. 7 προκατελάβετο] C κατελάβετο. 8 τῇ] A C ἐν τῇ. καὶ τοὺς μισοῦντας] C non habet καί. τυφλοί, καὶ χωλοὶ] A χωλοὶ καὶ τυφλοί. C τυφλός, καὶ χωλός. εἰσελεύσονται] C εἰσελεύσεται. 9 αὐτὴν] C τήν. 10 διεπορεύετο] A C ἐπορεύετο. καὶ prius] C deest. 11 λίθων] C τοίχου λίθων. 12 ἐπήρθη] C ἐπῆρται. 14 αὐτῷ] C αὐτῶν. 15 Σαμμοὺς] C Σαμαά. καὶ Ἐλισουὲ] C desunt. Sed habet post Ἐλιφαλάθ. Ναφὲκ] C Ναφέγ. 16 Ἰεφιὲς] A C Ἰεφιέ. Σαμαὲ usque ad finem versus] desunt in Comp. 17 ἐπὶ] C deest. πάντες] C deest. 18 παραγίνονται] παρεγένοντο. 19 διὰ κυρίου] C τὸν κύριον. παραδώσεις] C εἰ παραδώσεις. 20 τοὺς ἀλλοφύλοις] C αὐτούς. τοὺς ἀλλοφύλοις] C αὐτὸς Δαυίδ. ἐχθρὸς] A C ἐχθρούς μου. ἀλλοφύλοις] C deest. ἐμοῦ] C μου. 21 καταλιμπάνουσιν] C καταλείπουσιν. ἐκεῖ] C ἐκεῖ οἱ ἀλλόφυλοι. ἐλάβοσαν] C λαμβάνουσιν. οἱ μετ'] C desunt. ἐν τῇ κοιλάδι] C ἐπὶ τὴν κοιλάδα. 23 καὶ εἶπε] A λέγων, Εἰ ἀναβῶ πρὸς τοὺς ἀλλοφύλοις, καὶ παραδώσεις αὐτοὺς εἰς τὰς χεῖράς μου, καὶ εἶπε. C καὶ εἶπεν αὐτῷ. οὐκ] C οὐκ ἄν. 24 συγκλεισμοῦ] A C συσσεισμοῦ. ἀπὸ] C deest. τοῦ ἄλσους] C τῶν ἀλσῶν. πρὸς αὐτοὺς] C εἰς τὸν πόλεμον. κόπτειν] C τύπτειν. 25 καθὼς] C οὕτως, καθώς. τῆς γῆς] C desunt.

CAP. VI.

1 ὡς ἑβδομήκοντα] C τριάκοντα. 2 καὶ ἀπὸ] C ἀπό. ἐν ἀναβάσει] C desunt. τῶν δυνάμεων] C σαβαώθ. τῶν] C τόν. 3 κυρίου] C τοῦ θεοῦ. Ἀμιναδὰβ] C Ἀβιναδάβ, ut & versu 4. 5 υἱοὶ] C πάντες υἱοί. ἐν ἰσχύϊ] C desunt. 6 ἅλω] C ἁλώνων. Ναχὼρ] C Ναχών. ἐπὶ] C πρός. Ὀζὰ] A Ὀζάν. 7 τῷ] C ἐν τῷ. ἔπαισεν] C ἐπάταξεν. ὁ θεὸς] C ὁ θεὸς ἐπὶ τῇ προπετείᾳ. 9 κυρίου] A C τοῦ θεοῦ. 11 ἀπέκλινεν] A ἐπέκλινεν. C ἐξέκλινεν. Ἀβεδδαρὰ] C Ὀβὴδ Ἐδώμ, bis in hoc versu: & versu 12. καὶ ἐκάθισεν usque ad Γεθαίου] C desunt. ὅλον] C deest. ἀπηγγέλη] A ἀναπηγγέλη. κιβωτὸν] A C κιβωτὸν τοῦ κυρίου. μόσχος] A C μόσχου. ἄρνες] C ἀρνός. ἐν] A λέγων ἐν. ὁ Δαυὶδ] C αὐτός. ὁ οἶκος] C desunt. καὶ μετὰ] C καί. 16 κιβωτοῦ] C κιβωτοῦ κυρίου. ὀρχούμενον] C παίζοντα, καὶ ὀρχούμενον. 17 φέρουσι] A εἰσήνεγκαν. C εἰσφέρουσι. ἀνέθηκαν] A C ἀπέθηκαν. εἰς μέσον] C ἐν μέσῳ. αὐτῇ] A ἐν αὐτῇ. εἰρηνικὰς] A εἰς εἰρηνικά. C καὶ εἰρηνικά. 18 συναναφέρων] A C ἀναφέρων. 19 διεμέρισε] C ἐμέρισε. ἀπὸ Δὰν ἕως Βηρσαβεέ, καὶ] C desunt. 20 ἐπέστρεψε] A C ἀπέστρεψε. ἑαυτοῦ] C αὐτοῦ. ἀποκαλυφθεὶς] C ponit post ὀρχουμένων. 21 εὐλογητὸς κύριος] C desunt. A καὶ εὐλογητὸς κύριος. ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ] C τοῦ Ἰσραήλ. 22 μὴ] C deest.

CAP. VII.

1 κατεκληρονόμησεν] C κατέπαυσεν. κύκλῳ] A C κυκλόθεν. τῶν κύκλῳ] A κύκλῳ. C desunt. 2 δὴ] C deest. κάθηται] A καθήσεται. 3 ἂν] A C ἂν ᾖ. 4 τῇ] C ἐν τῇ. 5 Πορεύου] C Πορεύθητι. 6 ἀνήγαγον] A ἐξήγαγον. ἕως] C καὶ ἕως. καὶ ἐν] C ἐν. 7 ἱνατί] C τί ὅτι. 8 μάνδρας] C μάνδρας ἐξ ἑνός. ἐπὶ posterius] A C deest. 9 σοι ὀνομαστὸν] C σοι ὄνομα μέγα. 11 Ἀπὸ] A C Καὶ ἀπό. ἀπαγγελεῖ] A C ἀναγγελεῖ. οἰκοδομήσεις αὐτῷ] C οἰκοδομήσει σοι. 13 μοι] A deest. 14 Ἐγὼ] C Καὶ ἐγώ. 15 ἀφ' ὧν] C ἀπὸ Σαούλ, ὅν. ἐκ] C ἀπό. μου] C σου. 19 κατεσμικρύνθη μικρὸν] C κατεσμικρύνθη τὰ μικρὰ ταῦτα. 20 οἶδας] C ponit post σύ. 21 Καὶ διὰ] C Διὰ τὸν λόγον σου, καὶ διά. ἐποίησας] C πεποίηκας. μεγαλωσύνην] A ἀγαθωσύνην. C μεγαλωσύνην σου. 22 μεγαλῦναι] C μεγαλυνθῆναι. κύριέ μου] A κύριέ μου, κύριε. 23 αὐτῷ] C ἑαυτῷ. 25 πίστωσον] C πιστωθήτω. κύριε παντοκράτωρ θεὲ τοῦ Ἰσραήλ, καὶ νῦν] A C desunt. καθὼς] C καὶ καθώς. ἐλάλησας] C ἐλάλησας, ποίησον. 26 μεγαλυνθείη] A C καὶ νῦν μεγαλυνθείη. αἰῶνος] A C αἰῶνος, λέγων. 27 κύριε] A C κύριος. Ἰσραὴλ] A C ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ. τοῦ σοῦ posterius] C deest. αἰῶνα] A αἰῶνα ἐνώπιόν σου.

CAP. VIII.

1 καὶ ἐπάταξε] C ἐπάταξε. 2 ἐν σχοινίοις] C σχοινίῳ. καὶ τὰ δύο σχοινίσματα] C καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ τρίτου σχοινίσματος. ἐζώγρησε] A ἐζώγρησαν. 4 ἑπτὰ χιλιάδας ἱππέων] C ἑπτακισχιλίους ἱππεῖς. ἑαυτῷ] C ἑαυτῷ ἐξ αὐτῶν. A ἐξ αὐτῶν. 5 Δαμασκοῦ] C ἐκ Δαμασκοῦ. εἰκοσιδύο] A C εἴκοσι καὶ δύο. 6 ἐγένετο ὁ Σύρος] C ἐγένοντο οἱ Σύροι. 7 καὶ ἔλαβεν αὐτὰ usque ad finem versus] C desunt. 8 Μετεβὰκ] C Βατάκ. ἐν αὐτῷ usque ad finem versus] C desunt. 10 Ἰεδδουρὰμ] C deest. ὅτι] C ὅτι ἀνήρ. ἦσαν] C ἦν. 11 καὶ μετὰ] C καί. 12 Ἐκ] C Καὶ ἐκ. 13 ἐπάταξε] A ἐπάταξαν. Γεβελὲμ] C Γεμελέχ. χιλιάδας] A χιλιάδας ἀνδρῶν. 14 ἔθετο] C ἔθετο Δαυίδ. φρουρὰν] A φρουράς. Ἰδουμαίᾳ] C Ἰδουμαίᾳ ἔθηκεν ἐνεστηλωμένους. οἱ Ἰδουμαῖοι] C οἱ ἐν τῇ Ἰδουμαίᾳ. βασιλεῖ] C Δαυίδ. ἐπορεύετο] A ἐπορεύθη. 15 πάντα] C deest. 17 Ἀχιτὼβ] A Οὐβιτώβ. Ἀχιμέλεχ] A Ἀβιμέλεχ. Σασὰ] C Σαρέας. 18 Ἰωδαὲ] C Ἰωιαδά. Χελεθὶ … Φελετὶ] C Φελτὶ … Χερεθί.

CAP. IX.

1 ἔτι] C τίς ἔτι. ἐν] C deest. 2 εἶπεν] C λέγει. πρὸς αὐτὸν] C ponit post βασιλεύς. 3 ἔτι ἀνὴρ] C ponit ante ἐκ τοῦ. ἔτι ἐστὶν] C ἐστὶν ἔτι. 4 εἶπεν] C εἶπεν αὐτῷ. 6 παραγίνεται] C παρεγένετο. Μεμφιβοσθὲ] C Μεμφιβόσθ, per totum caput. 7 ἔλεος] C ponit ante μετά. διὰ] C ἕνεκεν. πάντα ἀγρὸν] C πάντας τοὺς ἀγρούς. πατρὸς prius] C deest. 8 Μεμφιβοσθὲ] A αὐτῷ Μεμφιβοσθέ. C αὐτῷ. βασιλεὺς] C βασιλεὺς Δαυὶδ τόν. 9 ὅσα] C ὑπάρχει. ὅλῳ τῷ οἴκῳ] A ὅλον τὸν οἶκον. C πάντα τὸν οἶκον. 10 ἔδεται ἄρτους] A C φάγονται. ἄρτον] A ponit ante διαπαντός. C ἄρτοις. 11 κατὰ] C deest. ποιήσει] A ποιήσω. Δαυὶδ] C τοῦ βασιλέως. αὐτοῦ] A C deest. 12 ἦν] C ponit ante υἱός. 13 ὅτι] C διότι. ἤσθιε] C ponit ante διαπαντός. ἀμφοτέροις τοῖς ποσὶν] C ἀμφοτέρους τοὺς πόδας.

CAP. X.

1 ἀντ' αὐτοῦ] C ponit ante Ἀνών. 2 ὃν τρόπον] C καθώς. ἔλεος] C ponit post ἐμοῦ. παῖδας] C δοῦλοι. 3 μὴ παρὰ τὸ δοξάζειν] C οὐχὶ δοξάζων. ὅτι ἀπέστειλε] C ἀπέσταλκε. ἀλλ' ὅπως οὐχὶ] A οὐχὶ ἀλλ' ὅπως. C ἀλλ' ὅπως. ἐρευνήσωσι] C ἐξερευνήσωσι. πόλιν] C πόλιν σου. καὶ τοῦ] A τοῦ. C ὅτι. κατασκέψασθαι] A κατασκέψαι. ἀπέστειλε] C ἀπέσταλκε. παῖδας] C δούλοις. & versu 4. 4 αὐτῶν prius] C αὐτῶν τὸ ἥμισυ. τοὺς μανδύας] C τῶν μανδύων. ἐν τῷ ἡμίσει] C τὸ ἥμισυ. 5 ἀπήγγειλαν] A ἀνήγγειλαν. C ἀπηγγέλη. ὑπὲρ] C περί. ἀπέστειλεν] C ἐξαπέστειλεν. ἀπαντὴν] A C ἀπάντησιν. ἠτιμασμένοι] A C ἠτιμωμένοι. 6 κατῃσχύνθησαν ὁ λαὸς] C ᾐσχύνθησαν οἱ δοῦλοι. τὴν Συρίαν Βαιθραὰμ] C τὸν Σύρον Βεθραάβ. τὴν Συρίαν] C τὸν Σύρον. καὶ Ῥοὼβ] C desunt. Ἀμαλὴκ] A Ἀμαλὴκ Μααχά. C Μααχά. 7 δύναμιν τοὺς δυνατοὺς] C στρατιὰν τῶν δυνατῶν. 8 παρὰ τῇ θύρᾳ] A πρὸς τὴν θύραν. C παρὰ τὸν πυλῶνα. πύλης] C πόλεως. Συρίας] A καὶ Συρία. C καὶ ὁ Σύρος. Ἰσὼβ] A Ἰωάβ. μόνοι ἐν ἀγρῷ] C καθ' ἑαυτοὺς ἐν τῷ πεδίῳ. 9 ἐγενήθη usque ad ὄπισθεν] C γεγόνασιν ἀντιπρόσωποι τοῦ πολέμου πρὸς αὐτὸν ἐξεναντίας, καὶ ὄπισθεν. ἐπελέξατο] C ἐξελέξατο. νεανιῶν] C νεανίσκων υἱῶν. Συρίας] C τοῦ Σύρου. παρετάξαντο] C παρετάξατο. 10 Καὶ τὸ] C Τὸ δέ. ἐν χειρὶ] C εἰς τὴν χεῖρα. παρετάξαντο] C παρετάξατο. 11 εἶπεν] C εἶπε πρὸς Ἀβεσσά. κραταιωθῇ Συρία] C κρατήσῃ ὁ Σύρος. ἔσεσθε] C ἔσῃ. κραταιωθῶσιν] C κρατήσωσιν, & ponit post Ἀμμών. ἐσόμεθα] C προσέσομαι. 12 περὶ] C ὑπέρ. 13 αὐτοῦ] C ὁ μετ' αὐτοῦ. πρὸς Συρίαν] C ἐπὶ τὸν Σύρον. ἔφυγον ἀπὸ] C ἔφυγεν ὁ Σύρος ἐκ. 14 ἔφυγε Συρία] C πέφευγεν ὁ Σύρος. ἀπὸ] C ἐκ. ἀπὸ τῶν] A ἀπὸ προσώπου τῶν. καὶ παρεγένετο] C desunt. εἰς] A ἐν. 15 Συρία] C ὁ Σύρος. ἔπταισεν] C ἔπεσεν. ἔμπροσθεν] C ἐνώπιον τῶν υἱῶν. ἐπὶ] C κατά. 16 συνήγαγε τὴν Συρίαν τὴν] C ἐξήγαγε τὸν Σύρον τόν. ἐκ τοῦ] C ἐν τῷ. Χαλαμὰκ] C deest. ἄρχων τῆς δυνάμεως] C ὁ ἀρχιστράτηγος. 17 Αἰλὰμ] C Χαλααμά. Συρία ἀπέναντι] C ὁ Σύρος ἐξεναντίας. ἐπολέμησαν] A C ἐπολέμησε. 18 Συρία ἀπὸ] C ὁ Σύρος ἐκ. Ἰσραὴλ] A υἱῶν Ἰσραήλ. ἀνεῖλε] C ἀπέκτεινε. τῆς Συρίας] C τῶν Σύρων. ἄρχοντα τῆς δυνάμεως] C ἀρχιστράτηγον. 19 ἔμπροσθεν] A C ἐνώπιον. καὶ ηὐτομόλησαν μετὰ Ἰσραὴλ] C καὶ διέθεντο διαθήκην μετὰ Ἰσραήλ. ἐδούλευσαν αὐτοῖς] C ἐδούλευον τῷ Ἰσραήλ. ἐφοβήθη Συρία] C ἐφοβήθησαν Σύροι. σῶσαι] C διασῶσαι. ἔτι] A ἐπί. C ponit post Ἀμμών.

CAP. XI.

1 ἀπέστειλε] C ἐξαπέστειλε. διέφθειραν] C διέφθειρε. διεκάθισε] A C συνεκάθισε. ἐκάθισεν] C καθῴκει. 2 Καὶ ἐγένετο πρὸς ἑσπέραν] C Ἐγένετο δὲ ἐν καιρῷ τῆς δείλης. ἀπὸ τοῦ δώματος] C ponit ante γυναῖκα. τῷ εἴδει] C τῇ ὄψει. 3 αὕτη] C αὕτη ἐστίν. Ἐλιὰβ] C Ἐλιάμ. 4 αὕτη] C αὕτη ἦν. 5 ἐν γαστρὶ ἔλαβεν] C συνέλαβεν. ἀποστείλασα] C ἀπέστειλε, καί. ἐγώ εἰμι ἐν γαστρὶ] A ἰδοὺ ἐγώ εἰμι ἐν γαστρί. C συνείληφα. 6 λέγων] C καὶ εἶπεν. πρός με] C μοί. 7 καὶ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὸν] C πρὸς Δαυίδ. Δαυὶδ] C αὐτὸν Δαυίδ. εἰς εἰρήνην prius, usque ad finem versus] C εἰ ὑγιαίνει Ἰωάβ, καὶ εἰ ὑγιαίνει ὁ λαός, καὶ εἰ ὑγιαίνει ὁ πόλεμος. 9 παρὰ τῇ θύρᾳ] C ἐν τῷ πυλῶνι τοῦ οἴκου. A παρὰ τῇ θύρᾳ τοῦ οἴκου. τῶν δούλων] C πάντων τῶν παίδων. 10 ἀνήγγειλαν] A C ἀπήγγειλαν. 11 σὺ ἔρχῃ] C παραγέγονας σύ. ὅτι] C deest. ἀγροῦ παρεμβάλλουσι] C πεδίου παρεμβεβληκότες. ἐγὼ] C πῶς. πῶς] A C deest. ζῇ ἡ ψυχή σου] C μὰ τὴν ψυχήν σου, καὶ μὰ τὴν ζωὴν τῆς ψυχῆς σου. εἰ] C οὐ μή. ῥῆμα] C πρᾶγμα. 12 ἐνταῦθα καίγε] C ὧδε. 13 ἐμέθυσεν αὐτὸν] C ἐμεθύσθη. τοῦ κοιμηθῆναι ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ] C καὶ ἐκοιμήθη ὁ Οὐρίας ἐν τῇ κοίτῃ. δούλων] C παίδων. καὶ εἰς] C εἰς δέ. 15 Καὶ ἔγραψεν] C Ἔγραψε δέ. εἰσάγαγε] C παράδος. ἐξεναντίας τοῦ πολέμου τοῦ κραταιοῦ] C εἰς τὸν πόλεμον τὸν κραταιόν. 16 ἐγενήθη] C ἐγένετο. φυλάσσειν] C περικαθῆσθαι. ἔθηκε] C ἔδωκε. ἐκεῖ] C ἦσαν ἐκεῖ. 17 μετὰ] C πρός. ἐκ prius] C ἀπό. καίγε] C deest. 18 πάντας τοὺς λόγους] C πάντα τὰ ῥήματα. λαλῆσαι πρὸς τὸν βασιλέα] C desunt. 19 τῷ] C Ἰωὰβ τῷ. πάντας τοὺς λόγους] C σὲ πάντα τὰ ῥήματα. λαλῆσαι] C λαλοῦντα. 20 ἠγγίσατε] A ἠγγίκατε. τοξεύουσιν] C πληγήσεσθε. ἀπάνωθεν] A ἐπάνωθεν. C ἀπό. 21 υἱοῦ Νὴρ] C desunt. ἐπ' αὐτὸν] C ponit ante κλάσμα. ἄνωθεν] C deest. Θαμασὶ] C Θαβής. ἀπέθανε] C τέθνηκε. 22 ἐπορεύθη] C παρεγένετο. καὶ παρεγένετο] C desunt. ἀπήγγειλεν αὐτῷ] C ἐλάλησεν. πάντα τά, usque ad finem totius hujus versus] C desunt. 23 ἐκραταίωσαν] C κατεκράτουν. ἐφ' ἡμᾶς] C ponit post ἄνδρες. ἐφ' ἡμᾶς εἰς τὸν ἀγρὸν] C οἱ ἄνδρες ἐφ' ἡμᾶς εἰς τὸ πεδίον. τῆς θύρας τῆς πύλης] C τῶν θυρῶν τοῦ πυλῶνος. 24 πρὸς τοὺς παῖδας] C ἐπὶ τοὺς δούλους. ἀπάνωθεν] A ἐπάνωθεν. C ἀπό. τῶν παίδων] A ἀπὸ τῶν παίδων. C ἀπὸ τῶν δούλων. Οὐρίας] A ponit ante ὁ δοῦλος. ἀπέθανε] C τέθνηκε. 25 πρὸς] A τῷ. τὸ ῥῆμα τοῦτο] C περὶ τοῦ ῥήματος τούτου. καὶ ποτὲ] C ποτὲ δέ. φάγεται ἡ μάχαιρα] C καταφάγεται ἡ ῥομφαία. εἰς] C ἐπί. καὶ κραταίωσον αὐτὴν] A desunt. 26 ἀπέθανεν] C τέθνηκεν. Οὐρίας] C ponit post αὐτῆς. τὸν] A C ἐπὶ τόν. 27 συνήγαγεν αὐτὴν] C ἔλαβε τὴν Βηρσαβεαί. ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἔτεκεν] C τίκτει. Καὶ πονηρὸν ἐφάνη] C Καὶ ἐφάνη πονηρόν. Et est initium capitis sequentis.

CAP. XII.

1 πρὸς] C Νάθαν πρός. Δύο] C ἀπάγγειλον δή μοι τὴν κρίσιν ταύτην δύο. ἦσαν] C ponit ante ἄνδρες. πόλει μιᾷ] C μιᾷ πόλει. ἦν] C ponit ante τῷ πλουσίῳ. 3 οὐδὲν] A C οὐκ ἦν οὐδὲν (A οὐδέν.) ἡδρύνθη] A ἡνδρύνθη. C συνετράφη. υἱῶν] C τέκνων. ἐπὶ] C κατά. ἐκ prius] C ἀπό. ὡς] A deest. θυγάτηρ] C θυγάτηρ αὐτοῦ. 4 Καὶ ἦλθε πάροδος τῷ ἀνδρὶ τῷ πλουσίῳ] C Ἦλθε δὲ ὁ ὁδοιπόρος πρὸς τὸν ἄνδρα τὸν πλούσιον. τῶν ποιμνίων … τῶν βουκολίων] C τοῦ ποιμνίου … τοῦ βουκολίου. τῷ ξένῳ ὁδοιπόρῳ τῷ] A τῷ ξένῳ. C τῷ ἀνδρὶ τῷ ξένῳ. ἐλθόντι] C ἥκοντι, bis in hoc versu. τοῦ] C τοῦ ἀνδρὸς τοῦ. καὶ ἐποίησεν] C καὶ ἔθυσεν αὐτήν, καὶ ἐποίησεν. 5 ὀργῇ] C ponit post σφόδρα. Δαυὶδ] C deest. ὁ ἀνὴρ] A ἐστὶν ὁ ἀνήρ. 6 ἀποτίσει ἑπταπλασίονα] C ἀποτίσαι τετραπλάσιον. ὅτι] C deest. ῥῆμα] C πρᾶγμα. περὶ] C ὑπέρ. 7 εἰμι bis] C deest bis. ἐρρυσάμην] A ὁ ἐρρυσάμενος. C ἐξειλάμην. 8 τοῦ κυρίου σου ἐν τῷ κόλπῳ] C αὐτοῦ εἰς τὸν κόλπον. μικρὸν] A μικρόν σοι. C ὀλίγα σοι. κατὰ] C καθώς. 9 ἐφαύλισας] C ἐξουδένωσας. ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. αὐτοῦ] A κυρίου. σεαυτῷ] A ponit post γυναῖκα. 10 ἀποστήσεται] C ἐξαρθήσεται. ἕως αἰῶνος, ἀνθ' ὧν] C εἰς τὸν αἰῶνα ἕνεκεν τούτου. τοῦ εἶναί σοι εἰς] C σεαυτῷ. 11 ἐξεγείρω] C ἐξεγερῶ. κατ' ὀφθαλμοὺς] C ἐνώπιον. δώσω] C δώσω αὐτάς. ἐναντίον] C ἐνώπιον, & vers. 12. σὺ] A deest. κρυφῇ] C ἐν κρυπτῷ. κἀγὼ] C ἐγὼ δέ. ἀπέναντι] A ἐναντίον. C ἐνώπιον. 13 τῷ] C πρός. παρεβίβασε] C ἀφείλετο. οὐ] C καὶ σύ. παροργίζων παρώργισας] A παροξύνων παρώξυνας. τοὺς ἐχθροὺς κυρίου] A τοὺς ἐχθρούς σου. C ἐν τοῖς ὑπεναντίοις τὸν κύριον. ῥήματι] C λόγῳ. καίγε] C καί. τεχθεὶς] C τικτόμενος. 15 ἔθραυσε κύριος] C ἐπάταξεν ὁ θεός. παιδίον] A παιδάριον. τοῦ Χετταίου] A C desunt. ἠρρώστησεν] C ἠρρώστει. 16 ἐζήτησε Δαυὶδ τὸν θεὸν περὶ τοῦ παιδαρίου] C ἠξίου Δαυὶδ τὸν κύριον ὑπὲρ τοῦ παιδίου. τῆς γῆς] C τὴν γῆν. 17 ἐπ' αὐτὸν] C πρὸς αὐτόν, τοῦ, & ponit post αὐτοῦ. ἠθέλησε] C ἐβούλετο. καὶ συνέφαγεν αὐτοῖς ἄρτον] C οὐδὲ

συνεδείπνησεν ἄρτον μετ' αὐτῶν. 18 Καὶ ἐγένετο] C Ἐγένετο δέ. παιδάριον] C παιδίον quater in hoc versu, & bis vers. 19. & 21. & 22. ἀπαγγεῖλαι] C ἀπαγγεῖλαι. ὅτι εἶπον] C λέγοντες. ἰδοὺ ἐν τῷ τὸ παιδάριον ἔτι ζῆν ἐλαλήσαμεν] C ἔτι ἔτι τοῦ παιδίου ζῶντος ἐλαλοῦμεν. εἰσήκουσε] C ἤκουσε. 19 συνῆκε Δαυὶδ ὅτι οἱ παῖδες αὐτοῦ] C εἶδε Δαυὶδ τοὺς παῖδας αὐτοῦ ὅτι. 20 ἐκ] C ἀπό. ἠλείψατο] C ἐχρίσατο. τὰ ἱμάτια] C τὸν ἱματισμόν. καὶ παρέθηκαν usque ad finem versus] C desunt. 21 πρὸς αὐτὸν] C αὐτῷ, & ponit ante οἱ. τί τὸ ῥῆμα τοῦτο ὃ] C τίς ὁ λόγος οὗτος, ὅν. ἐποίησας ἕνεκα τοῦ παιδαρίου] C πεποίηκας. ἔτι] C ἔτι γὰρ τοῦ παιδίου. ἔκλαιες] A ponit ante ἐνήστευες. καὶ ἠγρύπνεις] C desunt. ἡνίκα] C ὡς. πέπωκας] C πέπωκας. 22 ἐν τῷ τὸ παιδάριον ἔτι ζῆν ἐνήστευσα, καὶ ἔκλαυσα, ὅτι εἶπα] C ἔτι τοῦ παιδίου ζῶντος, ἐνήστευον, καὶ ἔκλαιον, ὅτι εἶπον. 23 Καὶ νῦν] C Νῦν δέ. τοῦτο ἐγὼ νηστεύω] C δεῖ νηστεύσω ἐγώ. αὐτὸν ἔτι] C αὐτό. ἐγὼ] A ὅτι ἐγώ. καὶ αὐτὸς] C αὐτὸς δέ. 24 Βηρσαβεὲ] C ponit post αὐτοῦ. 25 ἕνεκεν] A C ἐν λόγῳ. 26 ἐν] C τήν. κατέλαβε] C προκατελάβετο. C κατελάβετο. 27 καὶ εἶπε] C λέγων. ἐπολέμησα] C πεπολέμηκα. ἐν] C τήν. 28 αὐτὴν] C αὐτὴν σύ. ἵνα] C ὅπως. ἐγὼ] C αὐτὴν ἐγώ. 29 ἐν αὐτῇ] C αὐτήν. 30 Μελχὸμ] C deest. καὶ σκῦλα] A C καὶ τὰ σκῦλα. 31 ὄντα] C deest. ὑποτομεῦσι] C σκεπάρνοις. διήγαγεν] C περιήγαγεν. ἐποίησε] C ἐποίει. ἐπέστρεψε] A C ἀνέστρεψε. ὁ λαὸς] A Ἰσραήλ.

CAP. XIII.

1 ἐγενήθη] C ἐγένετο. καὶ τῷ] C καὶ ἦν τῷ. ἀδελφὴ] A ἦν ἀδελφή. 2 ὥστε ἀρρωστεῖν] C ἀρρωστεῖ, & ponit ante Ἀμνών. διὰ] A σφόδρα διά. ὑπέρογκον] C ἠδυνάτει. Ἀμνὼν] C αὐτῷ Ἀμνών. 3 ἦν] C deest. ἀνὴρ] C ἦν φρόνιμος. αὐτῷ] C τῷ Ἀμνών. 4 σὺ] A C deest. Ἀβεσσαλὼμ] C ponit post μου. 5 κοιμήθητι] κατακλίθητι. τῆς κοίτης] C τὴν κοίτην. μαλακίσθητι] C προσποιοῦ ἐνοχλεῖσθαι. εἰσελεύσεται] C ἥξει. τοῦ ἰδεῖν] C ἐπισκέψασθαι. & ver. 6. πρὸς αὐτὸν] C αὐτῷ. ψωμισάτω] C παρεσκευάτω μοι ψωμίζουσα. ποιησάτω κατ' ὀφθαλμοὺς] C ποιήσει ἐνώπιον. βρῶμα] A δύο κολλυρίδας. τῶν χειρῶν] C τῆς χειρός. 6 ἠρρώστησε] C προσεποιήσατο ἐνοχλεῖσθαι. εἰσῆλθεν] C παρεγένετο. ἐλθέτω] C παραγενηθήτω. ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. φάγομαι] C φαγοῦμαι. & ver. 10. 7 πρὸς Θημὰρ] C ponit post οἶκον. εἰς τὸν οἶκον (A οἶκον Ἀμνὼν) τοῦ ἀδελφοῦ. C πρὸς Ἀμνὼν τὸν ἀδελφόν. βρῶμα] C δεῖπνον. 8 κοιμωμένου] C ἐκάθευδε. τὸ σταῖς] C Θαμὰρ τὸ στέαρ. κατ' ὀφθαλμοὺς] C ἐνώπιον. 9 τὸ τήγανον] A τὸ τήγανον εἰς ὃ ἀποχέουσιν. C εἰς ὃ ἀποχέουσιν. κατεκένωσεν] C ἐπέχεεν. ἠθέλησε] C ἐβούλετο. & ver. 13. &. ver. 16. ἀπὸ ἐπάνωθέν μου] C ἀπ' ἐμοῦ. & ponit ante πάντα. bis in hoc versu. ἐπάνωθεν] A ἀπὸ ἐπάνωθεν. 10 τὸ prius] A C μοι τό. τὸ ταμιεῖον] C τὸν κοιτῶνα. 11 προσήγαγεν … τοῦ] C προσήνεγκεν. ἐπελάβετο αὐτῆς] C ἐκράτησεν αὐτήν. Δεῦρο] C Εἴσελθε. ἀδελφή μου] C desunt. 12 μου] C deest. διότι] C ὅτι. 13 κωλύσῃ] C ἀποκωλύσει. 14 τοῦ ἀκοῦσαι] A ὑπακοῦσαι. ἐκραταίωσεν] A C ἐκράτησεν. 15 ὅτι μείζων usque ad καὶ εἶπεν] C desunt. μείζων] A μεγάλη. ἢ ἡ πρώτη] C ὑπὲρ τὴν πρώτην. καὶ εἶπεν usque ad ἣν ἐποίησας ver. 16.] A desunt. πορεύου] C ἀπότρεχε. 16 περὶ τῆς usque ad ἣν] C ὅτι μεγάλη κακία ἡ ἐσχάτη ὑπὲρ τὴν πρώτην. ἐποίησας] A C πεποίηκας. 17 τὸ παιδάριον] C τὸν παῖδα. οἴκου] A C οἴκου αὐτοῦ. εἶπεν] C λέγει. ἐξαποστείλατε] A C ἐξαπόστειλον. ἀπόκλεισον] C κλεῖσον. 18 καρπωτὸς] C ἀστραγαλωτός. & ver. 19. ἐνεδιδύσκοντο] C ἐπεδιδύσκοντο. αὐτοῦ] C τοῦ Ἀμνών. 19 αὐτῆς] C αὐτῇ. A ponit ante τὸν καρπωτόν. ἐπέθηκε] C ἔθηκε. ἐπορεύθη] C ἐπορεύετο. κράζουσα] C βοῶσα. 28 πρὸς αὐτὴν] C αὐτῇ. ἐγένετο] C γέγονε. μου κώφευσον] C σιώπησον. ἐστὶ] C αὐτός. θῇς] A θῇς εἰς. τὸ ῥῆμα τοῦτο] C τί. χηρεύουσα] C ἐκψυχοῦσα. 21 ἤκουσεν] C ponit post Δαυίδ. ἐθυμώθη] C ἠθύμησε. καὶ οὐκ ἐλύπησε usque ad finem versus] C desunt. 22 μετὰ] C τῷ. πονηροῦ] C κακοῦ. ἐπὶ λόγου οὗ] C ἀνθ' ὧν. 23 εἰς διετηρίδα] C μετὰ δύο ἔτη. ἐχόμενα] C παρά. 25 πρὸς] C τῷ. δὴ υἱέ μου] A δὴ υἱέ μου, οὐ] C τέκνον, οὐ. πορευθῶμεν] C ἔλθωμεν. καὶ οὐ μὴ καταβαρυνθῶμεν] C ὅπως μὴ βαρυνθῶμεν. ἐβιάσατο] A C κατεβιάσατο. & ver. 27. αὐτὸν] C αὐτὸν Ἀβεσσαλώμ. ἠθέλησε] C ἐβούλετο ὁ βασιλεύς. 26 πρὸς αὐτὸν] C desunt. καὶ εἰ μὴ] C ἀλλά. μεθ' ἡμῶν] C μετ' ἐμοῦ. αὐτῷ] C deest. μετὰ] A Ἀμνὼν μετά. 27 ἀπέστειλε] C ἐξαπέστειλε. καὶ ἐποίησεν usque ad finem versus] desunt. 28 παιδαρίοις] C παισίν. ἴδετε ὡς ἂν ἀγαθυνθῇ] C ἴδε ὅτ' ἂν εὖ ἔχῃ. εἴπω] C ἐρῶ. φοβηθῆτε] C φοβεῖσθε. οὐχὶ ἐγώ εἰμι ὁ ἐντελλόμενος] C ἐγὼ ἐντέλλομαι. A non habet εἰμι. ἀνδρίζεσθε] C κραταιοῦσθε. 29 τὰ παιδάρια] C οἱ παῖδες. καθὰ] C καθώς. Ἀβεσσαλὼμ] A C deest. ἐπεκάθισαν] C ἐπέβησαν. A ἐπεκάθισεν. 30 αὐτῶν ὄντων] C ὡς αὐτοὶ ἦσαν. ἀκοὴ] C ἀγγελία. λέγων] A C λεγόντων. ἐπάταξεν] C πέπαικεν. οὐ κατελείφθη ἐξ αὐτῶν οὐδὲ εἷς] C οὐχ ὑπολέλειπται ἐν αὐτοῖς ἕως ἑνός. 31 ἐκοιμήθη] C ἐκάθισεν. τὴν γῆν] A C τῆς γῆς. οἱ περιεστῶτες] C παρεστήκασιν. διέρρηξαν] C διερρωγότες. 32 τοὺς υἱοὺς] C οἱ υἱοί. ἐθανάτωσεν] C τεθνήκασιν. ὅτι] A ὅτι ἀλλ' ἤ. C ἀλλ' ἤ. μονώτατος] C μόνος. & ver. 33. ἀπέθανεν] C τέθνηκεν. ἐπὶ στόματος Ἀβεσσαλὼμ ἦν κείμενος ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς. C ἐν ὀργῇ ἦν αὐτῷ Ἀβεσσαλὼμ ἀφ' ἧς ἡμέρας. Θημὰρ] C Θαμάρ, ut alibi semper: & ponit post αὐτοῦ. τὴν] C Ἀμνὼν τήν. 33 μὴ θέσθω] C ponit post βασιλεύς. πάντες] A C ὅτι πάντες. ἀπέθανον] C τεθνήκασιν. ὅτι] C deest. 34 ἦρε] C ἀνέβη. τοὺς ὀφθαλμοὺς] C καὶ ἦρε τοὺς ὀφθαλμούς. πορευόμενος] A ἐρχόμενος. ὁδῷ] A ὁδῷ τῇ Ὠράν. ἐν τῇ καταβάσει usque ad finem versus] C desunt. Ὠρωνὴν] A Ὠράν. 35 πάρεισι] C προσγεγόνασι. τὸν λόγον] C τὸ ῥῆμα. 36 ἡνίκα συνετέλεσε λαλῶν] C ἐν τῷ συντελέσαι αὐτὸν λαλοῦντα. ἦλθον] C παραγεγόνασιν. ἐπῆραν] C ἦραν. καίγε] C καί. 37 ἔφυγε] A C ἀπέδρα. ἐπορεύθη] A ἀπῆλθε. εἰς γῆν Χαμααχὰδ] C desunt. Δαυὶδ] C deest. 38 ἀπέδρα, καὶ ἐπορεύθη] C ἔφυγε, καὶ ἀπῆλθεν. 39 ὁ βασιλεὺς] A C τὸ πνεῦμα τοῦ βασιλέως. Δαυὶδ] A deest. πρὸς] A ὀπίσω. C ἐπί. ἐπὶ] C ὑπέρ. ὅτι ἀπέθανε] C τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ τεθνηκότος.

CAP. XIV.

1 ἐπὶ] C παρεκλήθη ἐπί. Ἰωὰβ] A deest. σοφὴν] C φρονίμην. πρὸς αὐτὴν] C αὐτῇ. 2 ἔνδυσαι] C περιβαλοῦ. ἀλείψῃ] C χρίσῃ. ἔσῃ] C γενήθητι. τοῦτο] C deest. ἡμέρας πολλὰς] C ponit ante πενθοῦσα. A ἐπὶ ἡμέρας πολλάς. 3 ἐλεύσῃ] C ἥξεις. ἔθηκεν] C ἔθετο. ἐν τῷ] A αὐτῷ. C ἐπὶ τῷ. 4 εἰσῆλθεν] A ἦλθεν. C παρεγένετο. εἰς] C ἐπί. βασιλεῦ] C ὁ βασιλεύς. 5 ἡ δὲ εἶπε] C καὶ εἶπεν ἡ γυνή. καὶ μάλα] C ὄντως. 6 Καίγε] C Καί. ἐμαχέσαντο] C διεμάχοντο. ἐν τῷ ἀγρῷ] C ἐν τῷ πεδίῳ & ponit ante ἀμφότεροι. ἔπαισεν] C ἐπάταξεν. τὸν ἕνα ἀδελφὸν] A τῶν ἀδελφῶν. C τὸν ἀδελφόν. 7 ἐπανέστη] C ἐξανέστησαν. πατριὰ πρὸς] C φυλὴ ἐπί. καὶ εἶπαν, Δὸς τὸν παίσαντα] C λέγοντες, Παράδος τὸν πατάξαντα. αὐτὸν] C deest. οὗ] C ὅν. καίγε] C deest. ὑμῶν] C deest. καὶ σβέσουσι, usque ad τῷ ἀνδρὶ] C καὶ σβεσθήσεται ὁ ἄνθραξ ὁ ὑπολελειμμένος μοι, τοῦ μὴ ὑπάρξαι. κατάλειμμα] C λεῖμμα & ponit post ὄνομα. 8 ὑγιαίνουσα] C ponit post σου. βάδιζε] C πορεύου. 9 ἐπ' ἐμὲ] C ponit post βασιλεῦ. ἡ ἀνομία] A ponit ante κύριε. C ἡ ἀδικία. 10 τίς ὁ λαλῶν πρὸς σέ, καὶ ἄξεις] C τὸν λαλοῦντα πρὸς σὲ ῥῆμα, ἄγαγε αὐτόν. οὐ] C οὐ μή. αὐτοῦ] C σου. εἶπεν] A C εἶπεν ἡ γυνή. 11 μνημονευσάτω] C μνησθήτω. τὸν κύριον θεὸν] A C κυρίου τοῦ θεοῦ. αὐτοῦ] C σου. πληθυνθῆναι ἀγχιστέα τοῦ αἵματος] C ὅτι ἐὰν πληθύνωσιν οἱ ἀγχιστεύοντες τὸ αἷμα. οὐ μὴ] C οὐκ. εἶπε] C εἶπεν ὁ βασιλεύς. & ver. 12. εἰ] C οὐ. 12 λάλησον] C λάλει. 13 ἐλογίσω τοιοῦτο] A ἐλογίσω τοῦτο οὕτως. C ἐλογίσθη οὕτως. λαὸν] C λαοῦ. ἢ ἐκ στόματος τοῦ βασιλέως ὁ λόγος οὗτος] C καὶ ἐκ τοῦ λαλεῖν τὸν βασιλέα τὸν λόγον, τοῦτο. μὴ] A deest. ἐξωσμένον] C ἀπωσμένον ἀπ'. 14 καταφερόμενον] C ἐκχεόμενον. τῆς γῆς] C τὴν γῆν. ὃ] C deest. λήψεται] C οὐ λήψεται. καὶ λογιζόμενος usque ad finem versus] C καὶ ἐλογίσατο λογισμὸν τοῦ μὴ ἀπώσασθαι ἀπ' αὐτοῦ ἀπωσμένον. 15 ὃ ἦλθον] C ὑπὲρ οὗ. τὸ ῥῆμα τοῦτο] C τὸν λόγον τοῦτον. δὴ] C δὴ ἡ δούλη σου. δούλης] C παιδίσκης. 16 ἀκούσει] C ἀκούσεται. ῥυσάσθω] A ῥυσάσθω δή. C καὶ ἐξελεῖται. ἐξᾶραι] C ἐξολοθρεῦσαι. ἀπὸ] C κατὰ τὸ αὐτὸ ἐκ. θεοῦ] C κυρίου. 17 εἶπεν ἡ γυνή, Εἰ ἤδη] A C ἐρεῖ ἡ δούλη σου, Γενηθήτω δή. θυσίας] A C θυσίαν. ἀκούειν τὸ ἀγαθὸν] C εἰσακούειν τὸ καλόν. ἔσται μετὰ σοῦ] A ponit ante κύριος. C μετὰ σοῦ ἔσω. 18 πρὸς τὴν γυναῖκα] C τῇ γυναικί. ἐγὼ ἐπερωτῶ] C ἂν ἐγὼ ἐπερωτήσω. 19 Μὴ] C εἰ δή. ἐν παντὶ τούτῳ] C μετὰ σοῦ ἐν πᾶσι τούτοις, καὶ ἀπεκρίθη. ἐκ] A ἀπό. 20 Ἕνεκεν, usque ad ἐποίησεν] C Ὅπως κυκλώσῃ τὸ πρόσωπον τοῦ λόγου τούτου. ὃ ἐποίησεν] A ἐλάλησεν. μου] A C μου ὁ βασιλεύς. σοφὸς καθὼς σοφία] C φρόνιμος κατὰ τὴν φρόνησιν. ἐν τῇ γῇ] C ἐν τῇ καρδίᾳ σου. C ἐπὶ τῆς γῆς. 21 δὴ ἐποίησα] C πεποίηκα. ἐπίστρεψον] C ἐπίστρεφε. 22 ἔγνω] C ἔγνωκα. εὗρον] A deest. C εὕρηκα. ὅτι] C καθότι. ὁ κύριός μου] C desunt. αὐτοῦ] A σου. 24 βλεπέτω] C ἰδέτω. 25 ὡς] C καθώς. ἐν] C κάλλος ἐν. 26 ἀπ' ἀρχῆς] C ἀπὸ τέλους. A ἐπ' ἀρχῆς. ὡς ἂν] C ὅταν. κατεβαρύνετο] A κατεβάρυνεν. αὐτὴν ἔστησε] C ἵστα. διακοσίους σίκλους] C καὶ ἦν ἑκατὸν σίκλων. σίκλῳ] C σταθμῷ. 27 αὐτῇ] C αὐτῆς. Θημὰρ] A Μααχᾶ. αὕτη ἦν] C καὶ αὕτη ἦ. καλὴ] A καλὴ τῷ εἴδει. 29 ἀπέστειλεν] C ἐξαπέστειλεν. ἐλθεῖν] C Ἰωὰβ παραγενέσθαι. ἐκ] C ἔτι ἐκ. 30 παῖδας] C δούλους. ἴδετε] A ἴδετε δή. πορεύεσθε, καὶ ἐμπρήσατε] C πορεύθητε δή, καὶ ἐμπυρίσατε. αὐλὴν] C αὐλάς. ἐνέπρησαν οἱ παῖδες Ἀβεσσαλὼμ] C ἐνεπύρισαν αὐτὰς οἱ δοῦλοι Ἀβεσσαλὼμ ἐν πυρί & A pro παῖδες habet δοῦλοι. μερίδα] A μερίδα ἐν πυρί. C μερίδα Ἰωάβ. παραγίνονται usque ad finem versus] C desunt. ἐνεπύρισαν] A ἐνέπρησαν. & ver. 31. 31 ἦλθε] C ἐπορεύθη. παῖδες] C δοῦλοι. τὴν μερίδα τὴν ἐμὴν] C τὸν ἀγρόν μου. 32 ἧκε ὧδε, καὶ] C παραγένου δή, ὅπως. λέγων] C λέγοντα. ἦλθον] C παρεγενόμην. ἀγαθόν μοι ἦν] C καλὸν ἦν μοι. ἔτι] A τοῦ ἔτι εἶναί με ἐπί. C εἶναί με. ἰδοὺ] C deest. οὐκ εἶδον] C ὄψομαι δή, & ponit ante τὸ πρόσωπον. εἰ δὲ] C καὶ εἰ. θανάτωσόν με] C θανατωθήσομαι. 33 εἰσῆλθεν] C ἐπορεύθη. καὶ κατὰ πρόσωπον] C ἐνώπιον. A non habet καί.

CAP. XV.

1 ἵππους] A C ἱππεῖς. παρατρέχειν ἔμπροσθεν] C προτρέχοντας πρὸ προσώπου. 2 ἔστη ἀνὰ χεῖρα] C ἐφίστατο ἐπί. ἐγένετο prius] C ἦν. ἦλθε] C καὶ ἤρχετο. ἐβόησε πρὸς] C ἐκάλει. ἔλεγεν] A εἶπεν. σὺ εἶ] C εἶ σύ. εἶπεν] A εἶπεν ὁ ἀνήρ. C ἔλεγεν. φυλῶν] A φυλῆς. C τῶν φυλῶν τοῦ. 3 εἶπε] C ἔλεγε. ἀγαθοί, καὶ εὔκολοι] C καλοί, καὶ κατευθύνοντες. ἀκούων] C ἀκουσόμενος. ἐστὶ] C ὑπάρχει. εἶπεν] C ἔλεγεν. 4 με] C ponit post καταστήσει. ἐν τῇ γῇ] C ἐπὶ τῆς γῆς ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ. 5 ἐν τῷ ἐγγίζειν] C ἐπὶ τὸ προσάγειν τόν. προσκυνῆσαι] C προσκυνεῖν. αὐτῷ] A αὐτόν. κατεφίλησεν] C κατεφίλει. 6 τὴν καρδίαν ἀνδρῶν] A τὰς καρδίας υἱῶν. C τὰς καρδίας πάντων τῶν ἀνδρῶν τοῦ. 7 ἀπὸ τέλους … ἐτῶν] C μετὰ … ἔτη. πατέρα αὐτοῦ] C βασιλέα, λέγων. ἀποτίσω] C ἀποδώσω. 8 ἐν τῷ οἰκεῖν με] C ὅτε ἐκαθήμην. 9 βάδιζε] C πορεύου. ἀναστὰς ἐπορεύθη] C ἀνέστη, καὶ ᾤχετο Ἀβεσσαλώμ. 10 ἐν πάσαις φυλαῖς] C εἰς πάσας τὰς φυλὰς τοῦ. τῆς κερατίνης] C σάλπιγγος. βασιλεὺς] A C deest. 11 ἐπορεύθησαν] A C ponunt ante μετά. κλητοὶ] C ἐπίκλητοι. πορευόμενοι τῇ] C ἐπορεύοντο ἐν. αὐτῶν] C deest. ἔγνωσαν πᾶν] C ᾔδεισαν οὐθέν. 12 τῷ] A C καὶ ἐκάλεσε τόν. τῷ Θεκωνὶ] C τὸν Γηλωναῖον. A τὸν Γελαμωναῖον. ἐκ Γωλὰ] A τὸν Γωλᾶ. C τὸν Γηλώ. θυσιάζειν] C θύειν. αὐτὸν] A C αὐτὸν τὰς θυσίας. ἐγένετο σύστρεμμα] A ἐγένετο σύστρεμμα. C ἦν τὸ διαβούλιον. ὁ πορευόμενος, καὶ πολὺς] C ἐπορεύετο, καὶ ἐπληθύνετο. 13 παρεγένετο] C παραγίνεται ὁ. ἀπαγγέλλων] A ὁ ἄγγελος. 14 παισὶν] C δούλοις. ταχύνατε τοῦ πορευθῆναι, ἵνα μὴ ταχύνῃ] C σπεύσατε ἀπελθεῖν, μὴ φθάσῃ. ἐξώσῃ] C ἐπώσηται. μαχαίρας] A C ῥομφαίας. 15 τὸν βασιλέα] C αὐτόν. κατὰ πάντα] C ἐν πᾶσιν. ὅσα] A ὅσα ἄν. C οἷς. 16 τοῖς ποσὶν αὐτῶν] C πεζοὶ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ. ἀφῆκεν] C καταλέλοιπεν. τῶν παλλακῶν] A τὰς παλλακάς. οἶκον] C οἶκον αὐτῶν. 17 πάντες οἱ παῖδες] C πᾶς ὁ λαός. πεζῇ] A C πεζοί. 18 Χελεθὶ] A C Χερεθί. καὶ ἔστησαν ἐπὶ usque ad καὶ πᾶς ὁ Φελεθὶ] A C desunt. Γεθθαῖοι] C Ζεθαῖοι. οἱ ἐλθόντες τοῖς ποσὶν αὐτῶν ἐκ Γὲθ] A οἱ ἥκοντες πεζοὶ ἐκ Γέθ. C οἱ ἥκοντες ἐκ Γὲθ πεζοί. καὶ πορευόμενοι ἐπὶ] A C παρεπορεύοντο καλά. 19 ξένος εἶ] C ἀλλότριος. 20 καὶ] C σύ, καί. καίγε usque ad μεθ' ἡμῶν] A C desunt. τοῦ πορευθῆναι] C τοῦ πορεύεσθαι, & ponit ante μεθ'. καὶ ἐγὼ] C ἐγὼ δέ. ἐγὼ] A deest. πορευθῶ] C πορεύομαι. ἐπιστρέφου, καὶ ἐπίστρεψον] A πορεύου καὶ ἐπιστρέφου, καὶ ἀπίστρεψον. C πορεύου, καὶ ἀνάστρεφε. 21 ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς] C ἡ ψυχή σου κύριέ μου βασιλεῦ. μου] A μου ὁ βασιλεύς. 22 ὁ βασιλεὺς] C Δαυίδ. διάβαινε] C δίελθε. καὶ ὁ βασιλεὺς] C desunt. καὶ πάντες οἱ usque ad finem versus] C καὶ πάντες οἱ ἄνδρες οἱ μετ' αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ παῖδες αὐτοῦ. 23 ἔκλαιε] C κλαίοντες, & ponit post μεγάλῃ. καὶ πᾶς ὁ λαὸς παρεπορεύοντο ἐν τῷ χειμάρρῳ τῶν Κέδρων] A desunt. παρεπορεύοντο] C διεπορεύετο. τῶν Κέδρων] C τοῦ Κέδρων. καὶ ὁ βασιλεὺς] C desunt. παρεπορεύοντο] C παρεπορεύετο. ὁδοῦ] C αὐτοῦ. 24 καίγε] C deest. κυρίου] C τοῦ θεοῦ. τοῦ θεοῦ] A διαθήκης κυρίου τοῦ θεοῦ.

ἀπὸ Θαιβὰς] C desunt. ϗ ἀνέβη Ἀβιάθαρ] A desunt. πᾶς] C deest. παρελθεῖν] C διελθεῖν. 25 ἀπόστρεψον] C ἐπίστρεψον. ἐν ὀφθαλμοῖς. C ἐνώπιον. μοὶ] C deest. 26 Καὶ] A deest. εἴπῃ οὕτως] A οὕτως εἴπῃ. C εἴπῃ μοι. ἠθέληκα] A ἠθέλησα. ἐν σοὶ] C σέ. εἰμι] C deest. μοὶ] A deest. κατὰ τὸ ἀγαθὸν] A τὸ ἀγαθόν. C τὸ ἀρεστόν. ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. 27 Ἴδετε] C βλέπε. σὺ ἐπιστρέφεις] C σὺ, ἀνάστρεφε. Ἀχιμάας] C ἰδοὺ Ἀχιμάας. οἱ δύο] C ἀμφότεροι. 28 Ἴδετε ἐγώ εἰμι] C Ἰδοὺ ἐγώ. στρατεύομαι ἐν Ἀραβὼθ] A αὐλίζομαι ἐν Ῥαβαώθ. C προσδέχομαι ὑμᾶς ἐν Ἀβρώθ. τοῦ ἐλθεῖν ῥῆμα] C οὗ ἔλθῃ ὁ λόγος. ἀπαγγεῖλαι] C ἀπαγγελθῆναι. 29 ἀπέστρεψε] C ἀνέστρεψαν. ἐκάθισεν] C ἐκάθισαν. 30 ἐν τῇ ἀναβάσει] A τὴν ἀνάβασιν τοῦ ὄρους. C ἐπὶ τὴν ἀνάβασιν. ἀναβαίνων, ϗ κλαίων] C ϗ ἔκλαιεν. τὴν κεφαλὴν ἐπικεκαλυμμένος] C ἡ κεφαλὴ αὐτοῦ ἐπικεκαλυμμένη. ἐπορεύετο] C παρεπορεύετο. ἀνὴρ] C ἕκαστος. 31 ἀνηγγέλη Δαυὶδ] C τῷ Δαυὶδ ἀπήγγειλαν. συστρεφομένοις] C συγκειμένοις. διασκέδασον] C ματαίωσον. δὴ] A deest. κύριε ὁ θεός μου] C ponit ante ματαίωσον. 32 ἦν Δαυὶδ ἐρχόμενος] C ἐγένετο Δαυὶδ παραγινομένου. θεῷ] A κυρίῳ. ἰδοὺ] C ἰδοὺ ἥκει. ἀπαντὴν] A C ἀπάντησιν. αὐτῷ] C αὐτοῦ. 33 ἀρχιεταῖρος] C ἀρχὴ ἑταῖρος, & cap. 16. verſ. 16. μοῦ] C A deest. διαβῇς] C διέλθῃς. ϗ ἔσῃ] C ἔσῃ. εἰς βάσταγμα] C φορτίον. 34 Καὶ] C deest. ἀναστρέψῃς] C ponit poſt πόλιν. διεληλύθασιν uſque πατρός σου] C deſunt. ϗ νῦν] C deſunt. ϗ ἀρτίως] C deſunt. σὸς] C σου. διασκεδάσεις] C διασκέδασον. 35 ἐξ οἴκου] A ἐκ τοῦ στόματος. C παρά. ϗ ἀπαγγελεῖς] C ἀναγγελεῖς. 36 Ἰδοὺ] C Καὶ ἰδού. ἀποστελεῖτε ἐν χειρὶ] C ἐξαποστελεῖτε ἐν ταῖς χερσίν. 37 εἰσῆλθε] C εἰσπορεύεται. Χουσὶ ὁ ἑταῖρος] C ὁ ἀρχιεταῖρος Χουσί.

CAP. XVI.

1 παρῆλθε βραχύ τι] C διῆλθε μικρόν. εἰς ἀπαντὴν αὐτοῦ] C ἤρχετο εἰς ἀπάντησιν αὐτῷ. αὐτοῖς] C αὐτῶν. ἑκατὸν σταφίδες] A οἰφὶ σταφίδος. C οἰφὶ σταφίδων. φοίνικες] C παλάθαι. ϗ νέβελ οἴνου] A ponit ante ϗ ἑκατὸν φοίνικες. 2 τὰ ὑποζύγια τῇ οἰκίᾳ] C οἱ ὄνοι τῷ οἴκῳ. τοῦ ἐπικαθῆσθαι] C ἐπιβαίνειν. οἱ φοίνικες] C αἱ παλάθαι, ϗ σταφίδες] A αἱ παλάθαι. πιεῖν τοῖς ἐκλελυμένοις] C πίνειν τῷ ἐκλελυμένῳ. 3 ϗ ποῦ] C ποῦ ἐστι. ὅτι εἶπε] C ϗ λέγει. οἶκος] A πᾶς οἶκος. 4 πάντα ὅσα ἐστὶ] C ἔστω πάντα τὰ τοῦ. προσκυνήσας] C προσκυνῶ. 5 ἦλθεν] C παραγίνεται. Βαουρὶμ] A Βαθουρείμ. συγγενείας] C πατριᾶς. ἐξῆλθε] C ἐξεπορεύετο. καταρώμενος] C κακολογῶν. 6 λιθάζων ἐν λίθοις τὸν] C βάλλων λίθους ἐπὶ τόν. πάντας] C ἐπὶ πάντας. τοῦ βασιλέως Δαυὶδ] C αὐτοῦ. ἦν] C deest. εὐωνύμων] C ἀριστερῶν. 7 εἶπε] C ἔλεγε. 8 ὅτι] A C ἀνθ' ὧν. ἐν χειρὶ] C εἰς χεῖρας. ἰδοὺ σὺ ἐν τῇ κακίᾳ (A οἰκίᾳ.)] C ἔδειξέ σοι τὴν κακίαν. σὺ] C σὺ εἶ. 9 υἱὸς] A ὁ τοῦ. διαβήσομαι δὴ] C διελεύσομαι δή. 10 βασιλεὺς] A C βασιλεὺς πρὸς Ἀβεσσά. ϗ οὕτως καταράσθω] C διότι καταρᾶταί μοι. καταρᾶσθαι] C κακολογεῖν. ἐρεῖ] C ἐρεῖ αὐτῷ. ὡς τί] A τί. C τί ὅτι. ἐποίησας] C πεποίηκας. 11 ϗ προσέτι νῦν] C εἰ δὲ ϗ νῦν οὗτος. Ἰεμινὶ] A C Ἰεμιναίου. καταρᾶσθαι] C ϗ καταράσθω. εἶπεν αὐτῷ κύριος] C κύριος εἴρηκεν αὐτῷ. 12 ἴδοι κύριος ἐν τῇ ταπεινώσει] C εἴδῃ τὴν ταπείνωσιν. ἐπιστρέψει μοι] C ἀνταποδώσῃ μοι κύριος. τῇ] C ἐν τῇ. 13 ἐπορεύθη] C ἐπορεύετο. Σεμεῒ] A Σεμιθ. ἐκ πλευρᾶς] C κατὰ τὸ κλίτος. πορευόμενος, ϗ καταρώμενος, ϗ λιθάζων ἐν λίθοις ἐκ πλαγίων αὐτοῦ. C ἐπορεύετο, ϗ κατηρᾶτο, ϗ ἔβαλλε λίθους ἐπ' αὐτόν. 14 ἦλθεν] C παρεγένετο. 15 ἀνὴρ] C ὁ λαὸς ἀνδρῶν. 16 ἐγενήθη ἡνίκα] C ἐγένετο ὅτε. πρὸς poſterius] C τῷ. ζήτω ὁ βασιλεὺς] C bis eadem habet. 17 πρὸς] C τῷ. ἀπῆλθες] C ἐπορεύθης. 18 ἀλλὰ] C ἀλλ' ἤ. 19 καθάπερ] C ὡς. ἐνώπιον τοῦ παιδὸς] C τῷ πατρί. ἐνώπιον] C μετά. 20 φέρετε] C δότε. 21 ἐνισχύσουσιν] C κρατύνουσιν. αἱ χεῖρες] A ponit poſt πάντων. 22 τὸ δῶμα] C τῷ δώματι. κατ' ὀφθαλμοὺς] C ἐν ὀφθαλμοῖς. ὃν τρόπον ἐπερωτήσῃ τις ἐν λόγῳ] C καθὼς ἐρωτᾷ τις διά. καίγε ··· καίγε] C ϗ ··· καί.

CAP. XVII.

1 ἐπιλέξω] C ἐπιλέξομαι. ϗ ἀναστήσομαι] C ἀναστάς. 2 ἐπελεύσομαι] A ἀπελεύσομαι. C εἰσελεύσομαι. ἐκλελυμένος] A ἐκλυόμενος. χερσὶ] C τὰς χεῖρας. φεύξεται] C ἐκφεύξεται. 3 ὃν τρόπον ἐπιστρέψει] C καθὼς ἐπιστρέφει. σὺ ζητεῖς] C ἐκζητήσεις. 4 εὐθὺς] C ἤρεσεν. 5 καίγε] C deest. 6 εἰσῆλθε] C παρεγένετο. ἐλάλησεν] C λελάληκεν. ποιήσομεν] A C εἰ ποιήσομεν. 7 αὕτη] C deest. ἐβουλεύσατο] C βεβούλευται. τὸ ἅπαξ τοῦτο] C νυνὶ ταύτην. 8 αὐτοῦ] C τοὺς μετ' αὐτοῦ. ὡς] C ϗ εἰσὶν ὥσπερ. ἀγρῷ] C πεδίῳ. ϗ ὡς ὗς τραχεῖα ἐν τῷ πεδίῳ] C deſunt. οὐ μὴ καταλύσῃ] C οὐ καταπαύσει. 9 Ἰδοὺ γὰρ αὐτὸς νῦν] C Καὶ ἰδοὺ αὐτός. βουνῶν] C αὐλώνων. ἐπιπεσεῖν αὐτοῖς] C ἐπιπεσεῖν αὐτούς. A ἐμπεσεῖν ἐν αὐτοῖς. ἀκούσῃ] C ἀκούσεται. εἴπῃ] C ἐρεῖ. ἐγενήθη θραῦσις] C γέγονε πτῶσις. 10 Καίγε αὐτὸς υἱὸς δυνάμεως] C Καὶ ἔσται ὁ υἱὸς ὁ μαχητής. καθὼς ἡ] C ὡς. τηκομένη τακήσεται] C θραυομένη θραυσθήσεται. οἶδεν] C γνώσεται. δυνατὸς] C δεδυνάστευκεν. υἱοὶ δυνάμεως] C οἱ μαχηταί. οἱ] A C πάντες οἱ. 11 Ὅτι] A C deest. συμβουλεύων] C συμβουλεύω. συμβεβούλευται, ϗ] C deſunt. πορευόμενον ἐν μέσῳ] C πορεύσεται εἰς μέσον. 12 πρὸς] A C ἐπί. ὡς] C ὡσεί. τοῖς ἀνδράσιν αὐτοῦ] C πᾶσι τοῖς ἀνδράσιν. καίγε ἕνα] C οὐδένα. 13 Καὶ ἐὰν] C Ἐὰν δέ. λήψεται] C προσάξουσιν. πρὸς] C ἐπί. σχοινία] C ponit ante ἐπὶ τήν. συροῦμεν] C ἐπισπάσονται. ἕως] C deest. ὅπως] A C ἕως. 14 ἐπαγάγῃ] C ἐπάγῃ. πάντα] C deest. 15 ὁ τοῦ Ἀραχὶ] C deſunt. συνεβούλευσεν] C βεβούλευται. συνεβούλευσα] C συμβεβούλευκα. 16 ἀναγγείλατε] A C ἀπαγγείλατε. ἐν Ἀραβὼθ] C κατὰ δυσμάς. καίγε] C ἀλλά. σπεῦσον] C διάβηθι. μήποτε uſque ad finem verſus] C ὅπως μὴ καταποθῇ ὁ βασιλεὺς, ϗ πᾶς ὁ λαὸς ὁ μετ' αὐτοῦ. 17 ἐν τῇ πηγῇ] C ἐπὶ τῆς πηγῆς τοῦ. ἐπορεύθη] C ἐπορεύετο. ἀνήγγειλεν] C ἀπήγγειλεν. πορεύονται, ϗ] C ἐπορεύοντο, καί. ἀναγγέλλουσι] A ἀπαγγέλλουσι. C ἀπήγγειλαν. τοῦ] C καί. 18 ἀνήγγειλε] C ἀπήγγειλε. ἐπορεύθησαν οἱ δύο] C ἀπῆλθον. οἰκίαν] A C οἶκον. αὐτῷ] C τῷ ἀνθρώπῳ. κατέβησαν] C καταβαίνουσιν. 19 πρόσωπον] C τοῦ στόματος. ἀραφὼθ] A ἀραβώθ. C παλάθας. 20 ἦλθον] C εἰσῆλθον. τὴν οἰκίαν] C τὸν οἶκον. ποῦ] C ποῦ ἐστι. αὐτοῖς] C πρὸς τοὺς ἄνδρας. μικρὸν] C γευσάμενοι μικρόν. ἐζήτησαν, ϗ οὐχ εὗραν] C ἐζήτουν, ϗ οὐχ εὕρισκον αὐτούς. ἀνέστρεψαν] C ἀναστρέφουσιν. 21 Ἐγένετο δὲ] C Καὶ ἐγένετο. ϗ] A C deest. ϗ ἐπορεύθησαν] C ϗ ἀπῆλθον. εἶπαν πρὸς Δαυὶδ] A C λέγουσιν αὐτῷ. ταχέως τὸ ὕδωρ] C τὸ τάχος τὰ ὕδατα. οὕτως ἐβουλεύσατο περὶ] A C τάδε βεβούλευται καθ'. 22 ἑνὸς ἑνὸς] A C ἕως ἑνός. διῆλθε] A C διέβη. 23 οὐκ ἐγενήθη] C οὐ γέγονεν. ἐπέταξε] A ἐπάταξε. εἰς τὴν] A ϗ εἰς τήν. 24 διῆλθεν εἰς Μαναΐμ] C παρεγένετο εἰς παρεμβολάς. 25 τῆς δυνάμεως] C τὴν στρατιάν. ϗ] C ὁ δέ. υἱὸς] C ἦν υἱός. ὁ Ἰεζραηλίτης] A ὁ Ἰσραηλίτης. C τοῦ Ἰζραηλίτου. οὗτος εἰσῆλθε πρὸς Ἀβιγαίαν] C ὃς ἦλθεν ἐπὶ τὴν Ἀβιγαίλ. Νάας] A C Ἰεσσαί. 26 πᾶς Ἰσραὴλ, ϗ Ἀβεσσαλὼμ] A C Ἀβεσσαλὼμ, ϗ πᾶς ἀνὴρ (A deeſt) Ἰσραήλ. 27 ἡνίκα ἦλθε] A C ὅτε εἰσῆλθε. Μαναΐμ] C παρεμβολάς. Οὐεσβὶ] A Οὐγεσβί. C Σοβὶ καί. 28 δέκα κοίτας] C κοίτας, καί. δέκα] C deest. κεράμου] C κεράμων. ἄλευρον] C ἄλευρα. ἄλφιτον] C ἄλφιτα, & ponit poſt φακόν. 29 σαφὼθ βοῶν] C γαλαθηνὰ μοσχάρια. φαγεῖν] C ἐσθίειν. εἶπεν, Ὁ] A ἦν ὁ. C ἔλεγον. Ὁ λαὸς πεινῶν, ϗ ἐκλελυμένος, ϗ διψῶν] C τὸν λαὸν πεινᾶν, ϗ ἐκλελύσθαι διψήσαντα.

CAP. XVIII.

1 τὸν λαὸν] A C πάντα τὸν λαόν. αὐτῶν] C αὐτούς. 2 υἱοῦ Σαρουίας] C ϗ υἱοῦ Σαρουία, & ponit poſt Ἰωάβ. Δαυὶδ] C ὁ βασιλεύς. ἐξελθὼν] C ἐκπορευόμενος. καίγε] C καί. 3 εἶπον] C εἶπεν ὁ λαός. φυγῇ] C φυγόντες. θήσουσιν ἐφ' ἡμᾶς καρδίαν] C σύστασις ἐν ἡμῖν καρδία. ἐφ'] C εἰς. ἀγαθὸν] C καλόν. ὅτι ἔσῃ] A ὅτι σὺ ἔσῃ. C ἐστὶν ἡμῖν τοῦ εἶναί σοι. βοήθεια τοῦ βοηθεῖν] A εἰς βοηθὸν τοῦ βοηθεῖν. C εἰς βοηθὸν ἡμῶν. 4 πρὸς αὐτοὺς] A C αὐτοῖς. ὃ ἐὰν ἀρέσῃ ἐν ὀφθαλμοῖς] C τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον. ἀνὰ χεῖρα] C παρὰ τὸ κλίτος. εἰς ἑκατοντάδας, ϗ εἰς χιλιάδας] C ἐν ἑκατοντάσι, ϗ ἐν χιλιάσι. 6 εἰς τὸν δρυμὸν ἐξεναντίας] C εἰς τὸ πεδίον εἰς ἀπάντησιν τῷ. 7 ἡ θραῦσις] C πληγή. εἴκοσι] A ὡς εἴκοσι. C ϗ πίπτουσι εἴκοσι. 8 ἐκεῖ] C deest. πρόσωπον πάσης τῆς γῆς] C πρόσωπον ὅλου τοῦ δρυμοῦ. ἐν τῷ λαῷ] C deſunt. A ponit poſt μάχαιρα. μάχαιρα] C ῥομφαία. τῇ] C ἐν τῇ. 9 ἦν] C deest. αὐτοῦ] C deest. τὸ δάσος τῆς δρυὸς τῆς μεγάλης] C φυτὸν δένδρου μέγα. τῇ δρυῒ] C τῷ δένδρῳ. ἐκρεμάσθη] C ἐνεκρεμάσθη ἐν τῷ δένδρῳ. οὐρανοῦ ··· γῆς] C γῆς ··· οὐρανοῦ. 10 ἀνήγγειλε] A C ἀπήγγειλε. ἰδοὺ] C ἰδοὺ ἐγώ. ἐν τῇ δρυῒ] C ἐπὶ τὸ δένδρον. 11 ἀναγγέλλοντι] C ἀπαγγείλαντι. A ἀπαγγέλλοντι. ἑώρακας] C εἶδες. τί ὅτι] C ϗ διατί. ἂν δεδώκειν] A C ἐδώκα ἄν. δέκα] C ἐγὼ δέκα σίκλους. A πεντήκοντα σίκλους. 12 Εἶπε δὲ] C Καὶ εἶπεν. ἐγώ εἰμι ἵστημι] A ἐὰν σὺ παριστῇς. C ἐὰν παραστῇς σύ. ἐπὶ τὰς χεῖρας] C ἐν ταῖς χερσί. σίκλους] C ponit poſt ἀργυρίου. τὴν χεῖρα] C τὰς χεῖρας. 13 Μὴ ποιῆσαι] C Καὶ πῶς ποιήσω. αὐτοῦ] C μου. λήσεται] C κρυβήσεται. 14 τοῦτο] C διὰ τοῦτο. οὐχ οὕτως μενῶ] C deſunt. ἐν] C ἐπί. ἐν τῇ καρδίᾳ] C εἰς τὴν καρδίαν. τῆς δρυὸς] C τοῦ δένδρου. 15 ἐκύκλωσαν] C ἐκύκλωσε. αἴροντα] C αἰρόντων. 16 κερατίνῃ] C σάλπιγγι. ἀπέστρεψεν] C ἐπέστρεψεν. διώκειν ὀπίσω] C καταδιώκειν κατόπισθεν. 17 ἔλαβεν] A C ἔλαβεν Ἰωάβ. ἐστήλωσεν] C ἔστησαν. ἔφυγεν ἀνὴρ] C ἔφυγον ἕκαστος. 18 Καὶ Ἀβεσσαλὼμ] A Ἀβεσσαλὼμ δέ. ἐν ᾗ ἐλήφθη] C deſunt. ϗ ἐστήλωσεν αὐτὴν λαβεῖν τὴν στήλην τὴν] A C deſunt. εἶπεν] C ἔλεγεν. ὅτι οὐκ ἔστιν αὐτῷ] C οὐκ ἔστι μοι. ἕνεκα τοῦ ἀναμνῆσαι] C ἵνα ἀναμιμνήσκηται. αὐτοῦ] C μου. στήλην] A C στήλην ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ. ϗ ἐκάλεσε τὴν στήλην, Χεὶρ] A ϗ ἐκάλεσεν αὐτὴν, Χείρ. C ϗ ἐπεκάλεσαν αὐτὴν Χείρ. 19 εἶπε] C εἶπε τῷ Ἰωάβ. δράμω δὴ, ϗ εὐαγγελιῶ] C δραμὼν δὴ εὐαγγελιοῦμαι. ἔκρινεν] A C ἔκρινεν αὐτῷ. 20 εὐαγγελίας] A εὐαγγελίαν. C εὐαγγελισμοῦ εἶ. ϗ] C ϗ σύ. οὗ εἵνεκεν] C ὅτι. ἀπέθανε] A C τέθνηκε. 21 βαδίσας ἀνάγγειλον] C πορεύου, ϗ ἀπάγγελλε. ὅσα εἶδες] C ἃ ἑώρακας. ἐξῆλθε] C ἔδραμεν. 22 ἔσω, ὅτι δράμω καίγε ἐγὼ] C τί ἔσται ἐὰν δράμω. καίγε] A δήγε. τοῦτο] C deest. υἱὲ] C τέκνον. οὐκ ἔστι σοι] C ϗ σοὶ οὐκ ἔστιν. 23 εἶπεν] A C εἶπεν Ἀχιμάας. τί γὰρ] C ϗ τί ἔσται. τὴν ὁδὸν τὴν] C κατὰ τὴν ὁδόν. ὑπερέβη] C παρῆλθε. 24 τῶν δύο] C ἀμφοτέρων τῶν. εἰς τὸ δῶμα] C ἐπὶ τῷ δώματι. πρὸς τὸ τεῖχος] C ἐπὶ τοῦ τείχους. ἐπῆρε] A C ἦρε. 25 ἐστὶ] C τρέχει. εὐαγγελία] C εὐαγγελισμός. ἐγγίζων] C ἤγγιζε. 26 ἐβόησεν] A C ἀνεβόησεν. ὁ σκοπὸς] A deſunt. πρὸς τῇ πύλῃ] C ἐπὶ τὴν πύλην. ϗ ἰδοὺ] C ἰδού. μόνος] C ponit ante τρέχων. καίγε] C καί. εὐαγγελιζόμενος] C εὐαγγελιζόμενός ἐστι. 27 ἐγὼ ὁρῶ] C ἑώρακα. 28 πρὸς τὸν βασιλέα] C τῷ βασιλεῖ. τῷ βασιλεῖ] C αὐτῷ. αὐτοῦ] C deest. ἐπαραμένους τὴν χεῖρα] C ἐπηρμένους τὰς χεῖρας. ἐν] A C ἐπί. τῷ κυρίῳ μου τῷ βασιλεῖ] C τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα. 29 τοῦ ἀποστεῖλαι] A C εὐφραινόμενον ἐν τῷ ἀποστεῖλαι. δοῦλον] C παῖδα. Ἰωὰβ] A C ponunt ante τόν. ϗ τὸν] C καί με τόν. τί] C τά. 30 ἐπίστρεψον] C πάρελθε. στηλώθητι] A C ϗ παράστηθι ὧδε. ἐπεστράφη] C παρῆλθε. ἔστη] A ἐστηλώθη. C ἔστη ὀπίσω αὐτοῦ. 31 παρεγένετο] A ὀπίσω αὐτοῦ παρεγένετο. εἶπε] C εἶπεν ὁ Χουσί. ἔκρινε] C ἐδίκασε. ἐπεγειρομένων ἐπὶ σὲ] C ἀνθεστηκότων σοι. 32 Εἰ εἰρήνη τῷ παιδαρίῳ τῷ] C Ὑγιαίνει τὸ παιδάριον. ἐπ' αὐτὸν] C σοί. 33 ἐταράχθη] C ἐδάκρυσεν. οὕτως] C τάδε. πορεύεσθαι] A C κλαίειν. υἱέ μου] C τέκνον ἐμόν. υἱέ μου, υἱέ μου] C τέκνον ἐμὸν, τέκνον ἐμόν. τίς δῴη] C τέκνον, τίς δώσει μοι. μου ἀντὶ σοῦ] C ἀντὶ τοῦ Ἀβεσσαλώμ. μου ultimum] A μου Ἀβεσσαλὼμ υἱέ μου.

CAP. XIX.

1 ἀνηγγέλη] C ἀνήγγειλαν. ἐπὶ] C ὑπέρ. 2 λέγων] A C λεγόντων. ἐπὶ τῷ υἱῷ] C περὶ τοῦ υἱοῦ. 3 αὐτοὺς] C ponit poſt φεύγειν. ἐν τῷ πολέμῳ] C ἐκ τοῦ πολέμου. 4 ἔκρυψε] C παρεκάλυπτε. ἔκραξεν ὁ βασιλεὺς] C ἀνεβόα. φωνῇ] A ἐν φωνῇ. υἱέ μου] C τέκνον ἐμόν. υἱέ μου] C τέκνον ἐμὸν, τέκνον ἐμόν. 5 σήμερον] C σὺ σήμερον. δούλων σου τῶν ἐξαιρουμένων σε] C παίδων σου τῶν διασωσάντων τὴν ψυχήν σου. τῶν παλλακῶν] C τὴν ψυχὴν τῶν παλλακῶν. 6 ϗ ἀνήγγειλας] C ὅτι ἀπήγγελκας. ἄρχοντές σου] C σοὶ ἄρχοντες. ἔγνωκα σήμερον] A ἔγνωκας σήμερον. C οἶδα, ὅτι. ἔζη] C ponit ante Ἀβεσσαλὼμ, & habet ἔζη σήμερον. πάντες ἡμεῖς σήμερον νεκροί. A habet ϗ ante πάντες. C ϗ πάντες ἂν ὑμεῖς ἀπεθάνομεν. τότε] A τοῦτο. τὸ εὐθὲς ἦν ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἤρεσκεν ἐνώπιον. 7 ἀναστὰς ἔξελθε, ϗ] C ἀνάστηθι, καί. εἰς] C ἐπί. τὴν καρδίαν] A τὰς καρδίας. δούλων] C παίδων. ἐν κυρίῳ ὤμοσα] C κατὰ τοῦ κυρίου ὀμωμόκασιν. ἐκπορεύσῃ σήμερον] C σὺ ἐξελεύσῃ. εἰ αὐλισθήσεται ἀνὴρ] C οὐ μὴ μείνῃ τις. σεαυτῷ] C τοῦτο σεαυτῷ. ϗ κακόν σοι] C ὅτι χεῖρόν σοι ἔσται. ὑπὲρ πᾶν τὸ κακὸν τὸ ἐπελθόν σοι] C ἐκ πάντων τῶν κακῶν τῶν ἐπεληλυθότων ἐπὶ σέ. 8 ἐν τῇ πύλῃ] C ἐπὶ τῆς πύλης. πᾶς ὁ λαὸς ἀνήγγειλαν, λέγοντες] C ϗ ἀπηγγέλη παντὶ τῷ λαῷ λεγόντων. ἐν τῇ πύλῃ] C ἐπὶ τὴν πύλην. εἰσῆλθε] C παρεγένετο. κατὰ πρόσωπον] C ἐνώπιον. ϗ] C ὁ δέ. ἀνὴρ] C ἕκαστος. τὰ σκηνώματα] A C τὸ σκήνωμα. 9 κρινόμενος] A C διακρινόμενος. ἐρρύσατο] C ἐξῄρηται. ἀπὸ] C ἐκ χειρός. ἐξείλετο] C ἐρρύσατο. ϗ ἀπὸ τῆς uſque ad finem verſus] C deſunt. ϗ ἀπὸ] A ὑπό. 10 ἀπέθανεν] C τέθνηκεν. ὑμεῖς κωφεύετε] C σιωπᾶτε ὑμεῖς. ἐπιστρέψαι τὸν] C ἐπιστρέψαι πρὸς τόν. 11 Καὶ] C Ὁ δέ. ἀπέστειλε] C ἐξαπέστειλε. εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ poſterius] C deest. 12 ὑμεῖς] C ὑμεῖς ἐστέ. σάρκες μου ὑμεῖς] C σάρξ μου. ἱνατί]

A C ϗ ἱνατί. ἔσχατοι] C εἰς τοὺς ἐσχάτους. 13 σὺ] C εἶ σύ. ἄρχων δυνάμεως] C ἀρχιστράτηγος. 14 ἐπιστράφηθι] C ἐπίστρεφε. δοῦλοι] C παῖδες. 15 ἦλθεν] C ἔρχεται. ἄνδρες] C πάντες οἱ ἄνδρες. ἦλθαν] C παρεγένοντο ἕως. τοῦ πορεύεσθαι] C καταβῆναι. ἀπαντὴν] A C ἀπάντησιν, & v. 16. & 20. τοῦ βασιλέως] C τῷ βασιλεῖ. διαβιβάσαι] A διαπεράσαι. C τοῦ διαβιβάσαι. τὸν βασιλέα] A ponit poſt Ἰορδάνην. 16 ἐτάχυνε] C ἔσπευσεν. ἀνδρὸς] C ἀνδρῶν. τοῦ βασιλέως] C τῷ βασιλεῖ. 17 μετ' αὐτοῦ prius] C deest. τὸν] C ἐπί. ἔμπροσθεν] C ἐνώπιον. 18 ϗ ἐλειτούργησαν uſque ad βασιλέα] C deſunt. ἐξεγεῖραι] C διαβιβάσαι. ϗ τοῦ ποιῆσαι τὸ εὐθὲς] C deſunt. 19 λογισάσθω] A λογιζέσθω. ἀνομίαν] A ὁ βασιλεὺς ἀνομίαν. C ἀδικίαν. μνησθῇς ὅσα] C μνησθήτω ὧν. παῖς] C δοῦλος. ὁ κύριός μου ἐξεπορεύετο] A C ἐξῆλθεν (A ἐξεπορεύετο) ὁ κύριός μου ὁ βασιλεύς. εἰς] C ἐπί. αὐτοῦ] A ἑαυτοῦ. 20 ἐγὼ ἥμαρτον] C ἡμάρτηκα. ἐγὼ ἦλθον] C παραγέγονα. πρότερος] C πρῶτος. Ἰσραὴλ, ϗ] C deſunt. 21 μὴ] C deest. 22 τί] A τίς. σήμερον οὐ] C εἰ σήμερον. ἀνὴρ ἐξ] C ἐν. ὅτι οὐκ οἶδα εἰ] C οὐκ οἶδα ὅτι. βασιλεύω] A βασιλεύσω. 23 οὐ μὴ ἀποθάνῃς] C οὐ θανατωθήσῃ. 24 Καὶ] A Καὶ ἰδού. υἱοῦ] A C Ἰωνάθαν υἱοῦ. κατέβη εἰς ἀπαντὴν] C κατέβαινεν εἰς ἀπάντησιν. τοῦ βασιλέως] C τῷ βασιλεῖ. ἐθεράπευσε] A ἐθεραπεύσατο. οὐδὲ ὠνυχίσατο] C deſunt. ἀπέπλυνεν ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς] C ἔπλυνεν ἀφ' ἧς ἡμέρας. ἀπῆλθεν] C ἐξεπορεύθη. αὐτὸς] C deest. εἰρήνῃ] C εἰρήνῃ εἰς Ἱερουσαλήμ. 25 εἰσῆλθεν] C παρεγένετο. τοῦ βασιλέως] C τῷ βασιλεῖ. 26 δοῦλος poſterius] C παῖς. τὴν] C τόν. ἐπιβῶ] C ἀναβήσομαι. αὐτὴν] C αὐτόν. 27 μεθώδευκεν ἐν τῷ δούλῳ] C κατηγόρηκε τοῦ δούλου. ϗ ὁ] C ὁ δέ. ϗ ποίησον τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου] C ἐποίησεν καλὸν ἐνώπιον θεοῦ. 28 ἦν πᾶς] C ἐστὶν ὅλος. ἀλλ' ἢ ὅτι] A ὅτι ἀλλ' ἤ. C ἀλλ' ἤ. ἔθηκας] C κατέστησας. τὴν τράπεζαν] C ἐν τῇ τραπέζῃ. με] C deest. 29 εἶπον] C εἴρηκα. σὺ] C σέ. διελεῖσθε] C διελέσθαι. 30 καίγε] C καί. 31 ἐκπέμψαι] A τοῦ προεκπέμψαι. C τοῦ προπέμψαι. τὸν Ἰορδάνην] C ἐκ τοῦ Ἰορδάνου. ἀνὴρ] C deest. 32 πρεσβύτερος] A C πρεσβύτης. οἰκεῖν] C καθῆσθαι. Μαναΐμ] C παρεμβολαῖς. 34 ἐτῶν] C ἔσονται ἐτῶν. ὅτι ἀναβήσομαι] C ἵνα ἀναβῶ. 35 εἰ μὴν] A C μή. κακοῦ] A ἀναμέσον πονηροῦ. C ἀναμέσον κακοῦ. εἰ γεύσεται] A ἢ γεύσεται. ἔτι] A C ponunt ante ὁ δοῦλος. ὃ φάγομαι, ἢ πίομαι] C ὅσα ἂν ἐσθίῃ, ἢ ὅσα ἂν πίνῃ. ἢ] C εἰ. ἔσται ἔτι] C γίνεται. εἰς] C deest. 36 Ὡς βραχὺ] C Ὅτι ὀλίγον. ὁ βασιλεὺς] C ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς, & ponit ante ἀνταποδίδωσι. ἀνταπέδωσιν ταύτην] C τοῦτο ἀνταπόδομα. 37 Καθισάτω] C Ἀποστρεψάτω. ἀποθανοῦμαι] C τελευτησάτω. παρὰ] C ϗ ταφήσομαι ἐν. Χαμαὰμ] A C Χιμαὰν (A Χαμαὰμ) ὁ υἱός μου. διαβήσεται] C διελεύσεται. ποίησον] C ποιήσεις. τὸ ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς] C τὸ ἀρεστὸν ἐνώπιον, & v. 38. 38 βασιλεὺς] C βασιλεὺς πρὸς αὐτόν. διαβήτω] C διελθέτω, & ponit ante μετ'. Χαμαὰμ] C Ἀχιμαὰν, & verſ. 40. μου] C σου. πάντα ὅσα ἂν ἐκλέξῃ ἐπὶ] C ὃ ἂν ἐπιτάξῃς. 39 διέβη poſterius] C εἰσήκει. ἐπέστρεψεν] C ἀπέστρεψεν. τόπον] A οἶκον. 40 διαβαίνοντες μετὰ τοῦ βασιλέως, καίγε] C διεβίβασαν αὐτὸν, καί. 41 παρεγίνοντο] A παρεγένετο. εἶπεν πρὸς τὸν βασιλέα] C εἶπον τῷ βασιλεῖ. ἀνὴρ] C οἱ ἄνδρες. πάντες ἄνδρες] C πάντας τοὺς ἄνδρας. 42 ἀπεκρίθη πᾶς ἀνὴρ] C ἀπεκρίθησαν ἄνδρες. Ἰούδα] A Ἰσραήλ. πρὸς ἄνδρα Ἰσραὴλ] A τῷ ἀνδρὶ Ἰούδα. C τοῖς ἀνδράσιν Ἰσραήλ. διότι] C ὅτι. πρὸς μὲ] C ἡμῖν. οὕτως] C τοῦτο. μὴ βρώσει ἐφάγαμεν ἐκ] C ἢ ἐσθίοντες βεβρώκαμεν τι βρῶμα παρά. ἔδωκεν] C δέδωκεν ἡμῖν. ἢ ἄρσιν ἦρεν ἡμῖν] C deſunt. 43 ἀπεκρίθη ἀνὴρ] C ἀπεκρίθησαν οἱ ἄνδρες. τῷ ἀνδρὶ] C πρὸς τοὺς ἄνδρας. χεῖρές μοι] C μοὶ χεῖρες. ϗ πρωτότοκος ἐγὼ, ἢ σὺ] C deſunt. ἱνατί τοῦτο] C τί ὅτι. οὐκ ἐλογίσθη ὁ λόγος μου πρῶτος] C οὐκ ἐγένετο τὸ ῥῆμά μου πρότερον. μοὶ] C deest. A ἐμοῦ. τοῦ Ἰούδα] C τοῦ. ἐμοὶ] C μου. ὁ λόγος ἀνδρὸς] C τὸ ῥῆμα ἀνδρῶν. ὑπὲρ τὸν λόγον ἀνδρὸς] C ὑπὲρ τὸ ῥῆμα ἀνδρῶν.

CAP. XX.

1 ἐπικαλούμενος υἱὸς παράνομος] C ἀπήντα ἀνὴρ υἱὸς λοιμός. Ἰεμινὶ] A Ἰεμιναῖος. τῇ] A ἐν τῇ. C deest. κερατίνῃ] C σάλπιγγι. ἡμῖν poſterius] C deest. ἀνὴρ] C πορευσόμεθα ἕκαστος. σου] C αὐτοῦ. 2 Ἰσραὴλ] C ἐν Ἰσραήλ. ἀνὴρ Ἰούδα ἐκολλήθη τῷ βασιλεῖ] C οἱ δὲ ἄνδρες Ἰούδα προσεκολλήθησαν πρὸς τὸν βασιλέα. 3 εἰς poſterius] A deest. ἀφῆκε] C κατέλιπε. οἶκον] C οἶκον αὐτοῦ. ἐν οἴκῳ] C εἰς οἶκον. διέθρεψεν] C διέτρεφεν. 4 τὸν ἄνδρα] C ἄνδρας. τρεῖς ἡμέρας] C ἐν τρισὶν ἡμέραις. αὐτοῦ] C ἐνταῦθα. 5 τοῦ βοῆσαι τὸν Ἰούδαν] C παραγγεῖλαι τῷ Ἰούδᾳ. 6 σὺ] C deest. καταδίωξον] C καταδίωκε. μήποτε] C ὅπως μή. εὕρῃ] A εὕρηται. C ponit ante ἑαυτῷ. σκιάσει] C σκιάσῃ. 7 ἐξῆλθον] A ἐξῆλθεν. Ἀβεσσαὶ, ϗ οἱ] C deſunt. ϗ ἐξῆλθον] C deſunt. διῶξαι] C ϗ κατεδίωξαν. 8 αὐτοὶ] C αὐτοὶ ἦσαν. τῷ λίθῳ τῷ μεγάλῳ τῷ] C τὸν λίθον τὸν μέγαν τόν. εἰσῆλθεν ἔμπροσθεν] C παρεγένετο κατὰ πρόσωπον. αὐτοῦ] C αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν. ἐζωσμένος] C περιεζωσμένος. ἐζευγμένην] C ἀμφίκη. ϗ αὐτὴ ἐξῆλθε] A C deſunt. 9 ἀδελφὲ] C ἀδελφέ μου. ἐκράτησεν ἡ χεὶρ ἡ δεξιὰ Ἰωὰβ] C κατέσχεν Ἰωὰβ τῇ χειρὶ τῇ δεξιᾷ. καταφιλῆσαι] C φιλῆσαι. 10 τὴν μάχαιραν τὴν] C ἀπὸ τῆς μαχαίρας τῆς. ἔπαισεν] C ἐπάταξεν. εἰς] C ἐπί. ἐξεχύθη ἡ κοιλία] C ἐξέχεεν τὰ ἔντερα. εἰς] A C ἐπί. αὐτῷ] A αὐτόν. 11 ἐδίωξεν] C κατεδίωκον. ἔστη] C ἐπέστη. τοῦ] C τῷ. 12 πεφυρμένος] A C τεθνηκὼς ϗ (A ϗ deest) πεφυρμένος. αἵματι] C αἵματι αὐτοῦ. μέσῳ τῆς τρίβου] C μέσῃ τῇ ὁδῷ. ἀπέστρεψε] C ἀπέρριψε. ἐπέρριψεν] A ἐπέστρεψεν. C ἀπέρριψεν. καθ' ὅτι] C ὅτι. πάντα τὸν ἐρχόμενον ἐπ' αὐτὸν ἑστηκότα] A ὅτι πᾶς ὁ ἐρχόμενος ἐπ' αὐτὸν ἵσταται. C ὅτι πᾶς ὁ ἐρχόμενος ἵστατο ἐπ' αὐτόν. 13 Ἡνίκα δὲ ἔφθασεν] A C ϗ ἐγένετο, ὅτε μετέστησε (A μετέστη) & C addit τὸν Ἀμεσσά. ἐκ] C ἀπό. ἀνὴρ Ἰσραὴλ] C ὁ λαός. τοῦ διῶξαι] C καταδιώκειν. 14 ἐν πάσαις φυλαῖς] C εἰς πάσας τὰς φυλὰς τοῦ. Ἀβὲλ] A Ἐβέλ. C Ἀβιλά. ϗ πάντες ἐν Χαρρὶ] C deſunt. πάντες] A πάντας. 15 Καὶ] A C ϗ πᾶσαι αἱ πόλεις. ἦλθον καθόπισθεν] C παραγίνονται ὀπίσω. παρεγενήθησαν, ϗ ἐπολιόρκουν ἐπ'] C παρεγένοντο, ϗ περιεκάθησαν. Φερμαχὰ] C Βαιθμααχά. ἐξέχεαν πρόσχωμα πρὸς] C ἔλαβον χάρακα ἐπί. προτειχίσματι] C περιτειχίσματι. ἐνοοῦσαν] A ἐνενοοῦσαν. C ἐνενόουν. 16 τοῦ τείχους] C τῆς πόλεως. ἀκούσατε, ἀκούσατε] C ἀκούετε δὴ, ἀκούετε. δὴ πρὸς] A πρός. C δὴ τῷ. ἔγγισον ἕως] C ἔγγισαι ὡς. προσήγγισε] C ἤγγισεν Ἰωάβ. εἰ σὺ εἶ] C εἶ σύ. ϗ εἶπεν] C ὁ δὲ εἶπεν. εἶπε δὲ αὐτῷ] C ϗ εἶπεν. ἄκουσον] C ἄκουε δή. Ἰωὰβ] C deest. εἰμι] C λέγε. 18 λέγουσα] C deest. λόγον ἐλάλησαν] C λόγος ἐλαλήθη. λέγοντες] C λεγόντων. ἠρωτημένος uſque ad Ἰσραὴλ] C deſunt. εἰ] A deest. ἐμπρωτίσουσιν] C ἐρωτήσουσιν. εἰ] A εἶπεν εἰ. C deest. 19 ἱνατί] A ϗ ἱνατί. C τί. καταποντίζεις] C καταπίνεις. 20 Ἵλεώς μοι, ἵλεώς μοι, εἰ καταποντιῶ] C μή μοι γένοιτο εἰς καταπόμα. φθερῶ] A C διαφθερῶ. 21 οὕτως] C οὗτος. ὄνομα αὐτοῦ] A ὄνομα αὐτῷ. C deſunt. ϗ ἐπῆρε] C ἀντῆρε. δότε αὐτόν μοι] C παράδοτέ μοι αὐτόν. ἐπάνωθεν] C ἀπό. πρὸς σὲ διὰ] C ἀπό. 22 εἰσῆλθεν] C ἐπορεύθη. ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτῆς] C κατὰ τὴν αὐτῆς φρόνησιν. ϗ ἀφεῖλε] A ἀρθεῖν τὴν κεφαλὴν Σαβεὲ υἱοῦ Βοχορεὶ, ϗ ἀφαιροῦσι. C ϗ ἀφαιροῦσι. ἀφεῖλε, ϗ ἔβαλε] A C ῥίπτουσιν αὐτήν. ἐν κερατίνῃ] C Ἰωὰβ ἐν σάλπιγγι. διεσπάρησαν ἀπὸ] C διεσπάρη ὁ λαὸς ἀπ'. ἀπ' αὐτοῦ ἀνὴρ εἰς τὰ σκηνώματα] C ἕκαστος εἰς τὸ σκήνωμα. ἀπέστρεψεν] C ἐπέστρεψεν. 23 Καὶ ὁ] C Ὁ δέ. πρὸς πάσῃ τῇ δυνάμει] C ἦν ἐπὶ πάσης τῆς στρατιᾶς. A pro πρὸς habet ἐπί. ἐπὶ poſterius] A C deest. Ἀδωνιρὰμ ἐπὶ τοῦ φόρου] C Ἀδωρὰμ ἐπὶ τῶν φόρων. 24 Ἀχιλὰθ ἀναμιμνήσκων] C Ἀχιλοὺδ ὑπομιμνήσκων. 26 Ἰαρὶν] C Ἰαρί.

CAP. XXI.

1 ἐζήτησε] C ἐζήτει. κυρίου] C παρὰ κυρίου. ἐν θανάτῳ αἱμάτων αὐτοῦ] C deſunt. περὶ οὗ ἐθανάτωσε] C διὰ τὸ θανατῶσαι αὐτόν. 2 Δαυὶδ] C deest. υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰσι] C ἦσαν ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. ὅτι ἀλλ' ἢ ἐκ τοῦ ἐλλείμματος τοῦ Ἀμορραίου] C ὅτι ἀπὸ τῶν καταλοίπων Ἀμορραίων ἦσαν. 4 ἢ] C οὐδέ. ἀνὴρ θανατῶσαι] A ἀνὴρ θανατώσεως. C θανατῶσαι ἄνδρα. ἐν] A C ἐκ παντός. λέγετε] C θέλετε. 5 ἐφ'] A C deest. ἐδίωξεν] C ὃς ἐδίωξεν. ὃς] C ϗ ὅς. ἐστάναι αὐτὸν] C ἀντικαθίστασθαι. 6 Δότω] C Καὶ δοθήτωσαν. ἄνδρας] C ἄνδρες. ἐξηλιάσωμεν αὐτοὺς] C ἐξιλασόμεθα ἐν αὐτοῖς. Γαβαὼν] C βουνῷ τοῦ. ἐκλεκτοὺς κυρίου] C ἐκλεκτοῦ τῷ κυρίῳ. 7 τὸν ἀναμέσον] C ὃν ὤμοσαν. ϗ prius] C deest. 8 Αἰὰ] A Αἰᾶ παλλακῆς Σαούλ. Ἑρμωνοῒ] C Ἀρμωνί. Μιχὸλ] A Μελχόλ. οὓς ἔτεκεν] C τοὺς τεχθέντας. Ἐσδριὴλ υἱῷ] A Ἐσδρὶ υἱῷ. C Ἀδριήλ. 9 ἐν χειρὶ] C εἰς χεῖρας. ἐξηλίασαν] C ἐξιλέωσαν. ἐν τῷ ὄρει] C ponit poſt κυρίου. ἔναντι] A ἐναντίον. οἱ ἑπτὰ αὐτοὶ] A C ἐκεῖ οἱ ἑπτά. ἐπὶ] C κατά. δὲ] C deest. 10 ἔπηξεν] A διέστρωσεν. C ἔστρωσεν. αὐτῇ πρὸς] A C αὐτὸν ἑαυτῇ ἐπί. ἐν ἀρχῇ] C ἀπ' ἀρχῆς. ἕως] C ἕως οὗ. ἐπ' αὐτοὺς] C deſunt. ὕδωρ] A C ὕδατα θεοῦ. ἔδωκε] C ἀφῆκε. καταπαῦσαι] C καθίσαι. ϗ τὰ] C οὐδὲ τά. 11 ἀπηγγέλη] A ἀνηγγέλη. ὅσα] A πάντα Αἰᾶ. C πάντα ὅσα. ϗ ἐξελύθησαν uſque ad finem verſus] A C deſunt. 12 οἱ ἔκλεψαν] C τῶν κλεψάντων. ἐκ τῆς πλατείας] C ἀπὸ τοῦ τείχους. ὅτι ἔστησαν] C κρεμασάντων. οἱ ἀλλόφυλοι] C τῶν ἀλλοφύλων. 13 ἐκεῖθεν] C Δαυὶδ ἐκεῖθεν. ἐξηλιασμένων] C ἐξιλεασμένων, & verſ. 14. 14 ἐν τῷ τάφῳ] C τοῦ τάφου. πάντα] C κατὰ πάντα. ἐπήκουσεν] C ἐξιλάσατο. τῇ γῇ] C τὴν γῆν. 15 ἐγενήθη] C ἐγένετο. μετὰ] C πρός. ἐπορεύθη] A C ἐξελύθη. 16 ὃς ἦν ἐν τοῖς ἐκγόνοις] C ἀπὸ Νὼβ ὃς ἦν ἐκ τῶν ἀπογόνων. τοῦ Ῥαφὰ] A τοῦ Ῥαφαείν. C τῶν γιγάντων. ὁλκῇ] A ὁλκῆς. C deest. αὐτὸς] C οὗτος. κορύνην] C παραζώνην. 17 ἔτι] C ponit poſt ἡμῶν. 18 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἔτι] C ponit poſt πόλεμος. ἐν Γὲθ] A ἐν Νέθ. C ἐν Νὼβ, & ponit poſt ἀλλοφύλων. Ἀσατωθὶ] A Ἀσωθέ. C Ἀσωθί. τὸν Σὲφ uſque ad finem verſus] A C τοὺς ἐπισυνηγμένους τῶν ἀπογόνων (A ἀπογόνους) τῶν γιγάντων. 19 ὁ] C ἔτι. Ῥὸμ] A Ῥόβ. C Νὼβ, & ponit poſt ἀλλοφύλων. Ἀριωργὶμ] A Ἀρωεί. C Ἰαρὲ τῶν ὑφαινόντων. Βεθλεεμίτης] C Βεθλεεμί. ὡς] C ἦν ὡς. 20 ἐν] C μετὰ τῶν ἀλλοφύλων ἐν. μαδὼν] A C ἐκ μαδών. εἰκοσιτέσσαρες] C εἴκοσι ϗ τέσσαρες. ἐτέχθη τῷ Ῥαφᾷ] C ἀπόγονος Τιτάνων. 21 Σεμεῒ] A Σαφᾶ. C Σαμαά. 22 Οἱ uſque ad γιγάντων] C Τοὺς τέσσαρας τούτους τοὺς τεχθέντας ἀπογόνους. ἐν Γὲθ] A ponit poſt Ῥαφᾶ. τῷ Ῥαφᾷ οἶκος] A τῷ Ῥαφᾷ. C deſunt.

CAP. XXII.

1 ᾗ] A C ponunt poſt ἡμέρᾳ. 2 ᾠδὴ] A C deest. κύριε] A C κύριος. με] A deest. 3 ἔσται μοι] C deſunt. σώσεις] A σώσει. 4 ἐκ] C ἀπό. 5 χείμαρροι] A C ϗ χείμαρροι. 6 Ὠδῖνες θανάτου] C Σχοινία ᾅδου. περιέφθασαν] C ϗ περιέφθασαν. σκληρότητες] C πέδαι. 7 Ἐν τῷ θλίβεσθαί με] C Ἐν θλίψει μου. ἐπακούσεται] C ἤκουσεν. ναοῦ] A ναοῦ ἁγίου. 8 ἐταράχθη ϗ ἐσείσθη] C ἐσείσθη ϗ ἐταράχθη. συνεταράχθησαν, ϗ ἐσπαράχθησαν] C συνεταράχθη. κύριος] C ponit poſt αὐτοῖς. 9 κατέδεται] C κατέφαγε. ἐξεκαύθησαν ἀπ'] C ἀνήφθησαν ἐξ. 10 ὑποκάτω τῶν ποδῶν] C ὑπὸ τοὺς πόδας. 11 ἐπεκάθισεν] C ἐπέβη. ἀνέμου] C ἀνέμων. 12 ἐπάχυνεν ἐν νεφέλαις] C νεφέλαι. ἀέρος] A ἀέρων. 13 Ἀπὸ τοῦ] A Ἐκ. ἐναντίον] C ἀπέναντι. 14 Ἐβρόντησεν] A C Καὶ ἐβρόντησεν. 15 ἐσκόρπισεν] C διεσκόρπισεν. 16 θυμοῦ] C ὀργῆς. 17 Ἀπέστειλεν] A Καὶ ἐξαπέστειλεν. C Ἐξαπέστειλεν. 18 Ἐρρύσατο] C Ἐξείλετο. ἰσχύος] C ponit ante ἐχθρῶν. ἐκραταιώθησαν] C ἴσχυον. 19 ἡμέραι] A C ἐν ἡμέρᾳ. θλίψεως] C ἀπωλείας. ἐπιστήριγμα] A C ἀντιστήριγμα. 20 ἐξείλετο] C ἐξέσπασε. ηὐδόκησεν ἐν ἐμοὶ] C ἠθέλησέ με. 21 ἀνταποδώσει] C ἀνταπέδωκε. 22 ἐφύλαξα] C ἐφυλαξάμην. ἠσέβησα ἀπὸ] C ἠνόμησα ἐνώπιον. 23 κατεναντίον] C ἀπέναντι. δικαιώματα] C προστάγματα. ἀπέστην ἀπ' αὐτῶν] A C οὐκ ἀποστήσεται (A ἀπέστησαν) ἀπ' ἐμοῦ. 24 προφυλάξομαι] C φυλάξω με. 25 ἀποδώσει] A C ἀνταποδώσει. ἐνώπιον] A C ἀπέναντι. 26 ἀνδρὸς τελείου] C ἀθώου. τελειωθήσῃ] A τέλειος ἔσῃ. C ἀθῷος ἔσῃ. 28 Καὶ τὸν] C Ὅτι σὺ τόν. πτωχὸν] C πρᾶον. ἐπὶ μετεώρων] A ὑπερηφάνων. C τῶν ὑψηλῶν. 29 λύχνος] A C φωτιεῖς λύχνον. μοὶ τὸ σκότος] C ἐν σκότει. 30 ὑπερβήσομαι] C ἐξαλοῦμαι. ἰσχυρὸς] C θεός. 31 κραταιὸν] A C deest. 32 Τίς ἰσχυρὸς] A Ὅτι τίς ἰσχυρός. C Διότι τίς θεός. 33 ἰσχυρὸς] C θεός. δυνάμει] C δύναμιν. ἐξετίναξεν] A C ἔθετο. 34 ὡς ἐλάφων] A ὡσεὶ ἐλάφων. C ὡς ἐλάφου. ἐπὶ τὰ ὕψη] C ἐπὶ τὰ ὑψηλὰ, & ponit poſt μέ. 35 ἐν βραχίονι] C ἐπὶ βραχίονας. 36 ὑπερασπισμὸν] C ὅπλον τῆς. 37 Εἰς πλατυσμὸν εἰς] A πλατύνεις. C Καὶ ἐπλάτυνας. ἐσαλεύθησαν τὰ σκέλη] C ἠσθένησα ἐν ταῖς τρίβοις. 38 ἀναστρέψω] A C ἀποστρέψω. ἂν] C οὐ. 39 Καὶ] C deest. οὐκ] A μή. C οὐ μή. ἀναστήσονται] C ἀνασῶσι. 40 ἐνισχύσεις με δυνάμει εἰς πόλεμον] C περιέζωσάς με δύναμιν τοῦ πολεμεῖν. κάμψεις] C ϗ κάμψεις. μοι] A C ἐπ' ἐμέ. ὑποκάτω μου] C deſunt. 41] Hic verſus hoc modo habetur in C, Καὶ οἱ ἐχθροί μου παρεδόθησάν μοι· αὐχένας μισούντων με κατεπάτησα. 42 Βοήσονται, ϗ οὐκ ἔστι] C Ἀνεβόησεν, ϗ οὐκ ἦν. βοηθὸς] A βοηθῶν. C ὁ σώζων. πρὸς κύριον] C θεὸς κύριος.

43 'Ελέανα] C Λεανῶ. ἐξόδων ἐλέπτυνα] C τῇ ἐξ ὁδῶν λεπτυνῶ. 44 ῥύσῃ] C ἐξέσῃ. ἐκ μάχης] A ἐκ μαχαίρας. C ἐξ ἀντιλογιῶν. λαῶν] C λαοῦ. φυλάξεις] A φυλάξῃ. ἐδούλευσε] A C ἐδούλευσαν. 45 Hunc versum hoc modo habent A C, Εἰς ἀκοὴν ὠτίου ὑπήκουσέ μοι· υἱοὶ ἀλλότριοι ἐψεύσαντό μοι. 47 ὁ θεὸς φύλαξ μου] C πλάσας με. φύλαξ τῆς σωτηρίας] C σωτήρ. 48 ὁ διδοὺς] C ὁ θεὸς ἔδωκεν. παιδεύων] A ϗ παιδεύων. C ϗ ἐταπείνωσε. 49 ἐξάγων] A ἐξαγαγών. C ἐξάγαγε. μου] C deest. μοι] A C ἐπ' ἐμέ. ἀνδρὸς] A C ἀνδρῶν. ἀδικημάτων] C ἀσεβῶν. 50 κύριε] C ponit post ἔθνεσι. ἔθνεσι] A ἔθνεσι κύριε. ἐν] A C deest.

CAP. XXIII.

1 κύριος ἐπὶ] C ὁ θεός. εὐπρεπεῖς ψαλμοὶ] C ὡραῖος ὁ ψαλμὸς τοῦ. 2 Πνεῦμα] A Καὶ πνεῦμα. 3 Λέγει] C Εἶπεν. φύλαξ ἐξ] A φύλαξ. C πλάσεις. παραβολήν, usque ad finem versus quarti] C ἄρχων ἐν ἀνθρώποις δίκαιος, ἄρχων φόβῳ θεοῦ. Καὶ ὡς φῶς τὸ πρωϊνὸν ἀνατελεῖ ἥλιος τὸ πρωΐ, ϗ οὐ σκοτάσει· ἀπὸ φέγγους ϗ ἐξ ὑετοῦ, ὡς βοτάνη ἐκ γῆς. ἀνθρώπῳ] A ἀνθρώποις. χειρὸς] A θεοῦ. 4 ἀνατείλαι] A καὶ ἀνατείλαι. κύριος] A deest. 5 Οὐ γὰρ] C Ὅτι οὐχ. ἰσχυροῦ] C θεοῦ. διαθήκην γὰρ] C ὅτι διαθήκην. ἑτοίμην] C σῶσαί με ἑτοίμην. θέλημα] A C θέλημα ἐν κυρίῳ. 6 οὗτοι] C ἀντί. ὅτι] C ϗ ὅτι. οὐ] C ὅς. 7 ϗ πλήρες] A ϗ πλῆθος. C πλήρης. ξύλον] C ξύλων. ϗ καυθήσονται] A καυθήσονται εἰς. C καυθήσονται εἰς. 8 'Ιεβοσθὲ] C 'Ιεσβαάλ. ὁ Χαναναῖος ἄρχων τοῦ τρίτου ἐστὶν] C υἱὸς Θεκεμανὶ πρῶτος τῶν τριῶν ἐστί. 'Αδινὼν] C 'Αδινώ. ἐσπάσατο] C ἐσπᾶτο. στρατιώτας] A C τραυματίας. 9 'Ελεανὰν] A C 'Ελεάζαρ. υἱὸς] C υἱοῦ. υἱὸς Δουδὶ τοῦ] A desunt. C ponit ante υἱοῦ· sed τοῦ non habet. μετὰ Δαυίδ, ϗ] A ἀδελφοῖς· ἐστὶν ἦν μετὰ Δαυὶδ ἐν Σεῤῥάν. C ἐστὶν ἦν μετὰ Δαυίδ. συνήχθησαν] A C ϗ οἱ ἀλλόφυλοι συνήχθησαν. ἐκεῖ] C ponit ante συνήχθησαν. 10 ἀνέβησεν ἀνὴρ 'Ισραὴλ] A ἀνεβόησεν ἀνὴρ 'Ισραὴλ πρὸ προσώπου αὐτοῦ, καί. C ἀνέβησαν ἄνδρες 'Ισραὴλ πρὸ προσώπου αὐτῶν, καί. ἀνέστη] C ἐξανέστη. ἐν τοῖς ἀλλοφύλοις] C τοὺς ἀλλοφύλους. πρὸς τὴν μάχαιραν] C ἐπὶ τὴν ῥομφαίαν. ἐκάθισε] A C ἐπέστρεψεν. πλὴν ἐκδιδύσκειν] C εἰς τὸ σκυλεύειν. 11 Σαμαία υἱὸς 'Ασὰ ὁ 'Αρουχαῖος] C Σαμαίας υἱὸς 'Αγὰ ὁ 'Αραρεί. συνήχθησαν] C ἐπισυνήχθησαν. εἰς θηρία] C ἐπὶ σιαγόνα. 12 ἐστηλώθη] C κατέστη. 13 κατέβησαν τρεῖς ἀπὸ] C καταβαίνουσιν τρεῖς ἐκ. τριάκοντα] A τριάκοντα ἄρχοντες. C τριάκοντα ἀρχόντων. κατέβησαν εἰς Κασὼν] C εἰσῆλθον. A ἦλθον εἰς Κασωά. τάγμα] C τὰ τάγματα. ϗ παρενέβαλον] A C παρενέβαλεν. 'Ραφαῒν] C τῶν Τιτάνων. 14 τότε] C ἦν τότε. τὸ δὲ ὑπόστεμα] C ϗ τὸ σύστημα. A ϗ τὸ ὑπόστεμα. τότε] C ἦν τότε. 15 τὸ δὲ usque ad finem versus] C desunt. 16 ἐν τῇ παρεμβολῇ] A C τὴν παρεμβολήν. ἠθέλησε] C ἐβούλετο Δαυίδ. 17 'Ιλεώς μοι κύριε τοῦ] C μή μοι γένοιτο παρὰ κυρίου. ἠθέλησε] C ἐβούλετο. δυνατοὶ] C μαχηταί. 18 αὐτὸς] A ἐστί. C deest. ἄρχων ἐν τοῖς τρισὶ] C πρῶτος τῶν τριῶν. ϗ αὐτὸς] A ϗ ἐστί. C ἐστί. ϗ αὐτῷ ὄνομα] C ἐστὶ ἦν ὀνομαστός. 19 ἐκείνων] C deest. ἐγένετο] C ἦν. ἦλθε] C ἤρχετο. 20 'Ιωδαὲ] C 'Ιωιαδά, & vers. 22. ἀνὴρ αὐτὸς πολλοστὸς ἔργοις] C υἱοῦ ἀνδρὸς δυνατοῦ, πολλὰ ἔργα ἦν αὐτῷ. A pro αὐτὸς habet ἐστί. αὐτὸς] A C ἐστί. ϗ αὐτὸς] C ϗ ἐστί. τῇ ἡμέρᾳ τῆς] C ἡμέρα. 21 Αὐτὸς] A Καὶ αὐτός. C Καὶ ἐστί. ἐν δὲ] C ϗ ἐν. ὡς ξύλον διαβάθρας] C desunt. ἥρπασε] C ἀφεῖλε. 22 αὐτῷ] C τούτῳ. 23 ἐκ τῶν τριῶν] C ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα. ἦλθε] C ἤρχετο. ἔταξεν] C κατέστησεν. ταῦτα] A deest. 24 ἐστί] C deest. Δουδὶ] A C deest. ἐν] A ἐκ. 25 Σαιμὰ ὁ 'Ρουδαῖος] A Σεμὼθ ὁ 'Αρωδί. C Σαμαίας ὁ 'Αρωδί, 'Ελικὰ ὁ 'Αρωδί. 26 Σελλὴς] A Χελλής. C Χάλλης. Κηρωθὶ] C Φελτί. 'Ιρας] A C 'Ιρά. 'Ισκα] A 'Εκκής. C 'Εκκίς. 27 'Ανωθίτης] A C 'Αναθωθίτης. ἐκ τῶν υἱῶν τοῦ 'Ανωθίτου] A Σαβουχαὶ ὁ 'Ασωθίτης. C Μεβουναὶ ὁ 'Ασωθίτης. 28 'Ελλὼν] C Σελμών. ὁ 'Αωίτης] A ὁ 'Αλωνίτης. C 'Αχίτης. Νοερὲ] A Μοσέ. C Μαχαρεί. 29 'Εσθαὶ] A C 'Ελὰβ (A 'Ελὴ) υἱὸς Βαανὰ ὁ Νετωφαθίτης. 'Εθθί. ἐκ Γαβαὲθ υἱὸς] A ἐκ Γαβαά. C ὁ ἐκ τοῦ βουνοῦ. τοῦ 'Εφραθαίου] A C desunt. 'Ασμὼθ ὁ usque ad finem versus 33] A Βαναίας ὁ Φαραθωνίτης, Οὐεὶ ἐκ Ναχαλαίας, 'Αειὴλ υἱὸς τοῦ 'Αραβωθίτου, Ζαὼρ ὁ Βαρσαμίτης, 'Ελεασὰ υἱὸς 'Ολαβωνίτης, Βασαὶ ὁ Γωυνί, 'Ιωνάθαν υἱὸς Σαμὰ ὁ 'Αρωείτης, 'Αχιὰν υἱὸς 'Αρατὰ ὁ 'Αραθωείτης. Comp. Βανέας ὁ Φαραθωνίτης, 'Ηδαῒ ἐκ Ναχαλιγαίας. 'Αβὶ 'Αλβὼν ὁ 'Αραβαθίτης, 'Αζμὼθ ὁ Βαρχμίτης. 'Ελιαβὰ ὁ Σαλαβωνίτης, υἱοὶ 'Ιασὲν, 'Ιωνάθαν. Σαμὰ ὁ 'Αραρίτης, 'Αχιὰμ υἱὸς Σαρὰρ ὁ 'Αραδίτης. 34 τοῦ 'Ασβίτου, υἱὸς τοῦ Μαχαχαχὶ] A τοῦ Μααχί. C 'Αχασβαὶ τοῦ Μααχαθί. 'Ελιὰβ] C 'Ελιάμ. 35 τῆς Οὐραιοεργὶ] A τῆς Οὐρὲμ υἱὸς 'Ασβί. C Φααραὶ ὁ 'Αρβί. 36 Γάαλ] A 'Ιγάλλα. C 'Ιγαάλ. Ναθανὰ] A C Ναθάν. Πολυδυνάμεως υἱὸς Γαλααδδὶ] A ϗ Βαὰν υἱὸς 'Αγαρί. C ἐκ Σουβᾶ· Βανὶ ὁ Γαδί. 'Ελιὲ] A 'Ελλίχ. C Σελήκ. 'Αμμανίτης] C 'Αμωνίτης. 30, 31] Hi duo versus desunt in A C. 37 Γηωρὲ] C Ναχαραί. Βηθωραῖος] A C Βηρωθαῖος. σκεύη 'Ιωὰβ υἱὸς] A C σκεύη 'Ιωὰβ υἱοῦ. 38 'Εθιραῖος] C 'Ιεθραῖος. Γηρὰβ ὁ 'Εθεναῖος] A desunt. C Γαρὲβ ὁ 'Ιεθραῖος. 39 Οὐρίας ὁ Χετταῖος] A Καὶ Οὐρίας ὁ Γεθθαῖος. C Οὐρίας ὁ 'Εθαῖος.

CAP. XXIV.

1 ὀργὴν κύριος ἐκκαῆναι] C ὀργὴ κυρίου θυμωθῆναι. ἐν αὐτοῖς] C εἰς αὐτούς. βάδιζε] A πορεύθητι, καί. C πορεύθητι. 2 τῆς ἰσχύος τῆς] C τῶν δυνάμεων τῶν. δίελθε δὴ] C περίελθε δὴ εἰς. 3 ϗ προσθείη] A ϗ προσθήσει. C προσθείη. θεὸς] A C θεός σου. πρὸς] C ἐπί. λαὸν] A λαόν σου. αὐτοὺς] C ϗ τούτους. ϗ ὥσπερ αὐτοὺς] A C desunt. ἑκατονταπλασίονα] C ἑκατονταπλασίως. ὁρῶντες] C βλέποντες. βούλεται ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ] C θέλει τὸ ῥῆμα τοῦτο. 4 ὑπερίσχυσεν ὁ λόγος] C κατεκράτησεν τὸ ῥῆμα. πρὸς] C ὑπό. εἰς] A πρός. C ὑπό. ἰσχύος] A C δυνάμεως. ἐνώπιον] C ἐκ προσώπου. 6 Θαβασὼν, ἥ ἐστιν 'Αδασαὶ] A Βαθασὼν, ϗ Εἰθὼν, ϗ Δασαί. C Χεττιὶμ Χάδης. εἰς Δανιδὰν] C ἕως Δάν. ϗ Οὐδὰν] A C desunt. Σιδῶνα] A εἰς Σιδῶνα. 7 ἦλθον] C ἔρχονται. ἦλθον κατὰ] A πορεύονται κατά. C ἐκπορεύονται ἐπὶ τόν. εἰς] C καί. περιώδευσαν ἐν πάσῃ τῇ γῇ] C περιῆλθον πᾶσαν τὴν γῆν. παρεγένοντο ἀπὸ τέλους] C παραγίνονται μετά. μηνῶν] C μῆνας. ἡμερῶν] C ἡμέρας. 9 πρὸς τὸν βασιλέα] A C τῷ βασιλεῖ. ἐγένετο] A C ἦν. σπωμένων] C ἐσπασμένων. ἀνὴρ] C ἄνδρες. ἀνδρῶν μαχητῶν] C ponit ante πεντακόσιαι. 10 τὸ ἀριθμῆσαι] C ταῦτα, ὅτι ἠρίθμησε. ἥμαρτον] C ἡμάρτηκα. ὃ ἐποίησα νῦν κύριε] A C ποιῶν (A ποιήσας) τὸ ῥῆμα τοῦτο. παραβίβασον δὴ] A ϗ νῦν κύριε παραβίβασον δή. C ϗ νῦν κύριε ἄφελε. ἀνομίαν] C ἀδικίαν. ἐμωράνθην] C ἐματαιώθην. 11 λόγος] C ῥῆμα. λέγων] A πρὸς Δαυίδ, λέγων. C Δαυίδ, λέγων. 12 Πορεύθητι] C Πορεύου. εἰμι] A C deest. σοι, ϗ] C σε. 13 εἰσῆλθε] C ἦλθε. ἀνήγγειλε, ϗ εἶπεν αὐτῷ] C ἀπήγγειλεν αὐτῷ, λέγων. εἰ ἔλθῃ σοι] C ἤ. λιμὸς ἐν τῇ γῇ σου] C λιμοῦ ἐπὶ τὴν γῆν. ἔμπροσθεν] C ἐκ προσώπου. ἔσονται διώκοντες] A ἔσονται καταδιώκειν. C αὐτοὺς καταδιώκειν. ἐν τῇ γῇ σου] C ἐπὶ τὴν γῆν. νῦν οὖν] C ϗ νῦν. 14 πάντοθεν] C deest. ἐστὶ] A ἐστὶ ϗ τὰ τρία] C ἐστὶ τὰ τρία. δὴ] C deest. εἰς δὲ] C ϗ εἰς. ἀνθρώπου] A C ἀνθρώπων. 15 ϗ ἡμέραι θερισμοῦ πυρῶν] C desunt. ἕως] C ϗ ἕως. ϗ ἤρξατο ἡ θραῦσις ἐν τῷ λαῷ] C desunt. ἀπέθανεν] C ἀπέθανον. λαοῦ] A λαοῦ κυρίου. 16 τοῦ θεοῦ] C desunt. εἰς] C ἐπί. παρεκλήθη] C μετεμελήθη. πολὺ] C ἱκανόν. κυρίου ἦν] A τοῦ θεοῦ ὁ ἦν ἑστώς. C τοῦ θεοῦ ἦν ἑστηκώς. τῇ ἅλῳ] C τὴν ἅλω. 17 ἐν τῷ λαῷ] A τὸν λαόν. εἰμι ἠδίκησα] C ἥμαρτον· ϗ ἐγὼ ὁ ποιμὴν ἐκακοποίησα. A ἠδίκησα· καίγε ἐγώ εἰμι ὁ ποιμὴν ἐκακοποίησα. δὴ] C deest. 18 αὐτῷ] C deest. τῷ κυρίῳ] C ponit post θυσιαστήριον. τῷ ἅλωνι] A C τῇ ἅλῳ. 19 τὸν λόγον Γὰδ] A C τὸ ῥῆμα Γὰδ τοῦ προφήτου. καθ'] A C deest. 20 παραπορευομένους ἐπάνω αὐτοῦ] C διαπορευομένους ἐπ' αὐτόν. 21 Δαυίδ] C αὐτῷ Δαυίδ. τὸν ἅλωνα τοῦ] A C τὴν ἅλω, καί. (A τοῦ pro καί.) ϗ συσχεθῇ ἡ θραῦσις] C ὅπως ἐπίσχῃ ἡ πλῆσις. ἐπάνω] A ἐπάνωθεν. C ἀπό. 22 λαβέτω, ϗ ἀνενεγκάτω] C λαβὲ ϗ ποιησάτω. ἀγαθὸν ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἀρεστὸν ἐνώπιον. βόες] C μόσχοι. ὁλοκαύτωμα] C ὁλοκαύτωσιν. 23 Τὰ] C Καὶ τά. 24 ὅτι ἀλλὰ] A ὅτι ἀλλ' ἤ. C ἀλλ' ἤ. ἀνταλλάγματι] C ἀλλάγματι. μου] C ponit post θεῷ. A deest. τὸν ἅλωνα] A ἅλω. C τὴν ἅλω. σίκλων] C ponit post πεντήκοντα. 25 ϗ προσέθηκε Σαλωμὼν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπ' ἐσχάτῳ, ὅτι μικρὸν ἦν ἐν πρώτοις] C desunt. ἐπήκουσε] C ἵλεως ἐγένετο. συνεσχέθη ἡ θραῦσις ἐπάνωθεν] C ἐπέσχεν ἡ πλῆσις ἐπί.

R E G U M III.

CAP. I.

1 πρεσβύτερος] C πρεσβύτης σφόδρα. ἡμέραις] C ἐν ἡμέραις. 2 Καὶ] C deest. αὐτοῦ] C αὐτοῦ αὐτῷ. τῷ βασιλεῖ] A C τῷ κυρίῳ ἡμῶν τῷ βασιλεῖ. παρθένον νεάνιδα] C νεᾶνιν παρθένον. τῷ βασιλεῖ] C ἔναντι τοῦ βασιλέως. κοιμηθήσεται] C κατακείσεται. μου] A C ἡμῶν. 3 νεάνιδα] C παῖδα. ἐκ παντὸς ὁρίου] C ἐν παντὶ ὁρίῳ. εὗρον] C εὑρίσκουσιν. Σωμανίτην] C Σουναμίτιν. ἤνεγκαν] C εἰσάγουσιν. πρὸς τὸν βασιλέα] C τῷ βασιλεῖ. 4 ἡ νεᾶνις] C παῖς. ἕως] A C τῷ εἴδει. τὸν βασιλέα] C τῷ βασιλεῖ, & ponit ante θάλπουσα. 5 παρατρέχειν ἔμπροσθεν] C προτρέχοντας. 6 ἀπεκώλυσεν αὐτὸν] C ἐπετίμησεν αὐτῷ. οὐδέποτε, λέγων] C πώποτε, εἰπών. διατί σὺ ἐποίησας] A διατί σὺ τοῦτο ἐποίησας. C τί ὅτι πεποίηκας οὕτως. 7 ἐγένοντο] C ἦσαν. 8 'Ιωδαὲ] C 'Ιωιαδά. ϗ 'Ρησὶ, ϗ υἱοὶ] C καὶ οἱ ἑταῖροι αὐτοῦ οἱ ὄντες. ὀπίσω] C μετά. 9 ἐθυσίασεν] C ἔθυσεν, & versu 19. πρόβατα, ϗ μόσχους] C ϗ πρόβατα, ϗ μόσχους. μετὰ Αἰθὴ τοῦ] A C παρὰ τὸν λίθον τόν. ὃς ἦν ἐχόμενα] C ὃς ἦν ἐχόμενος. C τὸν ἐχόμενον. τῆς 'Ρωγὴλ] A C τῆς πηγῆς τοῦ 'Ρωγήλ. αὐτοῦ] A C αὐτοῦ τοὺς υἱοὺς τοῦ βασιλέως. ἁδροὺς] A ἁδροὺς υἱούς. C ἄνδρας. 10 Σαλωμὼν] A C Σολομῶντα. 11 ἐβασίλευσεν] C βεβασίλευκεν, & versu 13, & 18, & 43. 12 δὴ] A C deest. καὶ ἐξελοῦ] C ὅπως σώσῃς. τοῦ υἱοῦ σου] C ponit post Σολομῶντος. 13 λέγουσα] C deest. Σαλωμὼν] A C ponunt ante ὁ υἱός. καθιεῖται] C καθήσεται. 14 σου] A C ponunt ante λαλούσης. ὀπίσω σου] C μετὰ σέ. 15 τὸ ταμιεῖον] C τὸν κοιτῶνα. 'Αβισὰγ] C 'Αβισάκ. ἦν] C deest. 16 εἶπεν] C εἶπεν αὐτῇ. 17 ἡ δὲ εἶπε] C Καὶ εἶπε Βηρσαβεαί. κύριε] A C κύριέ μου βασιλεῦ. Σαλωμὼν] C ponit ante ὁ υἱός. καθήσεται] A αὐτὸς καθιεῖται. C αὐτὸς καθήσεται. 19 ἄρχοντα τῆς δυνάμεως] C ἀρχιστράτηγον. 21 ὡς ἂν κοιμηθῇ ὁ κύριός μου ὁ βασιλεὺς] C ἐν τῷ κοιμηθῆναι τὸν κύριόν μου τὸν βασιλέα. 22 ἔτι] C ponit post λαλούσης. ἦλθε] A C εἰσῆλθε. 23 ἀνηγγέλη τῷ βασιλεῖ] A ἀνήγγειλαν τῷ βασιλεῖ λεγόντων. C ἀπήγγειλαν τῷ βασιλεῖ, λέγοντες. κατὰ πρόσωπον] C Νάθαν ἐνώπιον. κατὰ] C ἐπί. 24 σὺ] C ponit ante κύριε. εἶπας] C εἴρηκας, λέγων. ὀπίσω μου] C μετ' ἐμέ. 25 ἐθυσίασε] A ἔθυσε. C τέθυκε. τοὺς ἄρχοντας τῆς δυνάμεως] C τὸν ἀρχιστράτηγον. εἰσὶν ἐσθίοντες, καὶ πίνοντες] C αὐτοὶ ἐσθίουσι, ϗ πίνουσι. 26 αὐτὸν] C deest. οὐκ ἐκάλεσεν] C οὐ κέκληκε. 27 μου] C deest. καὶ οὐκ] C καὶ διατί οὐκ. τὸν θρόνον] C τοῦ θρόνου, & versu 30. 28 ϗ ἔστη ἐνώπιον αὐτοῦ] C καὶ ἔστη, & ponit post εἰσῆλθε. 30 ἐν κυρίῳ θεῷ] C κατὰ κυρίου τοῦ θεοῦ. τῇ] C ἐν τῇ. 31 ὁ βασιλεὺς] C ponit ante ὁ κύριος. 33 αὐτοῖς] C ponit ante ὁ βασιλεύς. λάβετε] C λάβετε μεθ' ἑαυτῶν. δούλοις] C παῖδας. μεθ' ὑμῶν] A ponit ante τοὺς δούλους. 34 κερατίνῃ] C ἐν σάλπιγγι. 35 Καὶ καθήσεται] A C Καὶ ἀναβήσεσθε ὀπίσω αὐτοῦ, ϗ εἰσελεύσεται ϗ καθήσεται. βασιλεύσει] A C αὐτὸς βασιλεύσει. ἐγὼ ἐνετειλάμην] C αὐτῷ ἐντέταλμαι. 'Ισραὴλ, ϗ 'Ιούδαν] C 'Ιούδαν, καὶ ἐπὶ 'Ισραήλ. 36 τοῦ κυρίου] A τὸ ῥῆμα τοῦ κυρίου. C τοὺς λόγους τοῦ κυρίου. βασιλέως] C βασιλέως, οὕτως εἴπῃ κύριος ὁ θεός σου κύριέ μου βασιλεῦ· Καί. 37 εἴη] C εἴη καί. 38 ἀπήγαγον αὐτὸν] C ἐπορεύοντο ὀπίσω αὐτοῦ. 39 τῆς σκηνῆς] C τοῦ σκηνώματος. τῇ κερατίνῃ] C σάλπιγγι. 40 ἐχόρευον] C πᾶς ὁ λαὸς ἐχόρευον. εὐφροσύνην μεγάλην] C εὐφροσύνῃ μεγάλῃ. ἐῤῥάγη] C ἤχησεν. 41 αὐτοῦ] C οἱ μετ' αὐτοῦ. φαγεῖν] C ἐσθίοντες. κερατίνης] C σάλπιγγος. 42 Ἔτι] A Καὶ ἔτι. εἰσῆλθε] A C ἦλθε. εἶ] C deest. εὐαγγέλισαι] C εὐαγγελιεῖς. 43 εἶπε] C εἶπε τῷ 'Αδωνίᾳ. 44 ἀπέστειλε] C ἀπέσταλκε. αὐτοῦ] C αὐτοῦ ὁ βασιλεύς. ἐπεκάθισαν] C ἐπεβίβασαν. 45 ἔχρισαν] A C ἔχρισεν. ἐν τῇ] A C εἰς βασιλέα ἐν τῷ. αὕτη ἡ φωνὴ] C αὕτη ἐστὶν ἡ φωνὴ τοῦ ἤχου. 46 θρόνον] C τοῦ θρόνου. A θρόνου. 47 Καὶ εἰσῆλθον] C Καίγε ἦλθον. ἀγαθῦναι ὁ θεὸς] A ἀγαθύναι ἀγαθύναι ὁ θεός. C ἀγαθύναι κύριος. Σαλωμὼν] A Σολομῶντος τοῦ υἱοῦ σου. C τοῦ υἱοῦ σου Σολομῶντος. τὴν κοίτην] A τὴν κοίτην αὐτοῦ. C τῆς κοίτης αὐτοῦ. 48 Καίγε] C Καί. εὐλογητὸς] C εὐλογημένος. σήμερον] C deest. 49 ἐξέστησαν] A C ἐξέστησαν, ϗ ἐξανέστησαν. κλητοὶ] C κεκλημένοι ὑπό. ἦλθον] A C ἀπῆλθον. ἀνὴρ] C ἕκαστος. ὁδὸν αὐτοῦ] C ἑαυτοῦ ὁδόν. 50 ἐπελάβετο] A ἀπελάβετο. C ἐκράτησε. 51 ἀνηγγέλη] C ἀπηγγέλη. λέγοντες] C λέγων. κατέχει] C ἰδοὺ ἐκράτησε.

Σαλωμὼν] C βασιλεὺς Σολομών. εἰ οὐ θανατώσει] C τοῦ μὴ θανατῶσαι. εἰ πεσεῖται] C οὐ μὴ πέσῃ. τῶν τριχῶν αὐτοῦ] C ἀπὸ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ θρίξ. καὶ ἐὰν] C ἐὰν δέ. θανατωθήσεται] C ἀποθανεῖται. 53 κατήνεγκαν] A κατήνεγκεν. C ἀπήγαγον. ἀπάνωθεν] C ἀπό. δεῦρο] C πορεύου.

CAP. II.

1 ἀποθανεῖν] C τοῦ ἀποθανεῖν. ἀπεκρίνατο] A C ἐνετείλατο. Σαλωμὼν υἱῷ αὐτοῦ] C τῷ υἱῷ αὐτοῦ Σολομῶντι. 2 εἰμι] C deest. ἰσχύσεις] C κραταιωθήσῃ. ἄνδρα] A ἄνδρα τέλειον. 3 φυλάξεις] C φυλάξῃ. δικαιώματα] C προστάγματα αὐτοῦ. κρίματα τὰ γεγραμμένα] A κρίματα, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, τὰ γεγραμμένα. C κρίματα αὐτοῦ, καὶ τὰ μαρτύρια αὐτοῦ, καθὼς γέγραπται. συνήσῃς] C συνίῃς πάντα. κατὰ πάντα ὅσα ἂν ἐντείλωμαί σοι] C καὶ πανταχῇ οὗ ἂν ἐπιβλέψῃς ἐκεῖ. 4 Ἵνα] C Ὅπως. τὸν λόγον ὃν] C τὰ ῥήματα … ἅ. λέγων] A C περὶ ἐμοῦ, λέγων. φυλάξωσιν οἱ υἱοὶ] C φυλάξωνται τὰ τέκνα. ὁδὸν] C ὁδούς. αὐτῶν] A C αὐτῶν, ϗ ἐν ὅλῃ τῇ ψυχῇ αὐτῶν. ἐξολοθρευθήσεται] C ἐξαρθήσεται. ἐπάνωθεν θρόνου] C ἀπὸ τοῦ θρόνου μου. 5 Καίγε σὺ ἔγνως ὅσα] C Καὶ νῦν σὺ οἶδας ἅ. μοι] A σοι. ἐποίησε] C ϗ ἅ. δυσὶν ἄρχουσι τῶν δυνάμεων] C δύο ἀρχιστρατήγοις. ἔταξεν τὰ αἵματα] C ἐξεδίκησεν αἷμα. 6 σοφίαν] C φρόνησιν. ἐν εἰρήνῃ] C ponit ante τήν. 7 με ἀποδιδράσκειν] A ἀποδιδράσκειν. C φεύγειν με. ἀπὸ] C ἐκ. 'Αβεσσαλὼμ] C ponit post σου. 8 ἀπαντὴν] A C ἀπάντησιν. εἰς] C ἐπί. 10 ἐκοιμήθη] C κοιμᾶται. 11 τριάκοντα τρία] A C ἐβασίλευσε τριάκοντα ϗ τρία. 12 αὐτοῦ] A αὐτοῦ υἱὸς ἐτῶν δώδεκα. 13 ἡ δὲ εἶπεν] C καὶ εἶπεν αὐτῷ. 14 Λόγος] C καὶ εἶπεν, Λόγος. 15 ἐστράφη] C ἐπεστράφη. ἐγένετο] A ἐγενήθη. ἐγενήθη] C ἦν. 19 Σαλωμὼν] A ponit post βασιλέα. αὐτοῦ ἀπὸ] C desunt. 'Αβισὰγ] C 'Αβισάκ. 18 εἶπεν] C εἶπεν αὐτῷ. 19 ἀπαντὴν αὐτῇ] A C ἀπάντησιν αὐτῆς. κατεφίλησεν αὐτὴν] C προσεκύνησεν αὐτῇ. τοῦ θρόνου] A τοῦ θρόνου αὐτοῦ. C τὸν θρόνον αὐτοῦ. 20 καὶ οὐκ] A C ὅτι οὐκ. 21 δὴ] C deest. 22 Σαλωμὼν] C ponit ante ὁ βασιλεύς. ᾔτησαι] C αἰτῇ. 24 κύριος] C μοι κύριος. 25 αὐτὸν] C τὸν 'Αδωνίαν. 'Αδωνίας ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ] C desunt. 26 σὺ] C deest. σὺ εἶ] C σὺ· ϗ εἶ. καὶ οὐ] C οὐ. 27 ἱερέα τοῦ κυρίου] C εἰς ἱερέα τῷ κυρίῳ. τὸ ῥῆμα … ὃ] A τὸν λόγον … ὅν. 28 ἔκλινε] C ἐξέκλινε. 29 ἀπηγγέλη] C ἀπήγγειλαν. ϗ ἀπέστειλε usque ad ϗ ἀπέστειλε] C desunt. Σαλωμὼν] C ὁ βασιλεὺς Σολομών. Βαναίου] A C Βανέαν. ϗ θάψον αὐτὸν] C desunt. 30 υἱὸς 'Ιωδαὲ] C desunt. αὐτῷ] C πρὸς αὐτόν. ἐπέστρεψε] C ἀπέστρεψε· & versu 32. υἱὸς 'Ιωδαὲ] C desunt. 31 δωρεὰν ἐξέχεεν] A δωρεὰν ἐξέχεεν 'Ιωάβ. C ἐξέχεεν 'Ιωὰβ δωρεάν. 32 τὸ αἷμα αὐτοῦ] C desunt. 33 ἐπεστράφη] C ἀποστραφήτω. εἰς τὸν αἰῶνα] C ἕως αἰῶνος. γένοιτο] A γένοιτό μοι. παρὰ κυρίου] C ponit ante ἕως. 34 ἐν τῇ ἐρήμῳ] C desunt. 35 τὸν Βαναίου] A τὸν Βαναίαν. C Σολομὼν τὸν Βανέαν. στρατηγίαν] C στρατιάν. ϗ ἡ βασιλεία κατωρθοῦτο ἐν 'Ιερουσαλὴμ] C desunt. αὐτὸν] A C deest.

CAP. III.

1 Καὶ ἐπληθύνθη usque ad ϗ ἔλαβε] C Καὶ ἡ βασιλεία ἐστερεώθη ἐν χειρὶ τοῦ Σολομῶντος. ϗ ἐγαμβρεύσατο Σολομὼν τῷ Φαραὼ βασιλεῖ Αἰγύπτου, ϗ ἔλαβε Σολομών. ἐπληθύνθη] A ἐπλήθυνε. Φαραὼ] C Φαραὼ γυναῖκα. κυκλόθεν] C κύκλῳ. ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν ἐποίησε ϗ συνετέλεσε] C desunt. Καὶ ἦν τῷ Σαλωμὼν, usque ad versum 36] C desunt. ἦν] A ἦσαν. ἐπάλξεις] A ϗ τὰς ἐπάλξεις. διέκοψε] A ϗ διέκοψε. ἔτος] A ϗ ἔτος. κατέβαινεν εἰς ἀπαντὴν] A κατέβη εἰς ἀπάντησιν. ἐπὶ] A εἰς. σὺ] A ἡ σύ. 36 ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς] A ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσε. C ἀποστείλας ἐκάλεσεν ὁ βασιλεὺς Σολομών. Hi undecim versus habentur in Comp. in fine cap. 2. κάθου] C κατοίκει. 37 τὸ] C ϗ τό. ϗ ὥρκισεν, usque ad finem versus] C desunt. 39 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἀπηγγέλη] C ἀπήγγειλαν. 40 'Αγχοὺς] C 'Αχὶς βασιλέα Γέθ. ἐκζητῆσαι] C ζητῆσαι. ἐπορεύθη] C ἐξεπορεύθη. & ver. 41. ἐκ Γὲθ] C desunt. 41 ἀπηγγέλη] C ἀπήγγειλαν. τοὺς δούλους αὐτοῦ] C desunt. 42 εἰς δεξιὰ, ἢ εἰς] C δεξιά, ἤ. ἀποθανῇ] C ἀποθανῇ, καὶ εἶπάς μοι, ἀγαθὸν τὸ ῥῆμα ὃ ἤκουσα. 43 τί ὅτι] C νῦν διατί. 44 οἶδας] A ἔγνως. οἶδεν] C ἔγνω. ἃ] C ὅσα. σου prius] A deest. 46 αὐτὸν] A C αὐτὸν, ϗ ἀπέθανεν. ϗ ἦν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν, usque ad versum secundum] C desunt in hoc loco: sed multa ex his partim in præcedenti cap. partim in sequentibus, *viz.* a καὶ 'Ιούδα, usque ad ἡμέρας Σαλωμὼν, cap. 4. a ver. 20. usque ad ver. 26. ubi notantur differentiæ. πολλοὶ] A πολύ. βασιλείαις] A βασιλείαις, ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ γῆς Φυλιστιαίων, ϗ ἕως ὁρίου Αἰγύπτου. ut & C. cap. 4. ver. 21. ἄριστον τῷ Σαλωμὼν] A ἄριστον, ϗ ταῦτα τὰ δέοντα τῷ Σολομῶντι ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. Καὶ οὗτοι οἱ, usque ad ϗ ἦσαν τῷ] A desunt. ἵππων] A ἱππέων. 2 Πλὴν] C Καί. θυμιῶντες ἐπὶ] C θύοντες ἐν. ὅτι] C καί. κυρίῳ] A C ὀνόματι κυρίου. 4 ἀνέστη] C ἀνέστη Σολομών. αὐτοῦ] C deest. ἐν] C τὸ ἐν. 5 κύριος πρὸς Σαλωμὼν] A αὐτῷ. C κύριος τῷ Σολομῶντι. σεαυτῷ] C σεαυτῷ, ϗ δώσω σοι. 6 τὸν υἱὸν αὐτοῦ] C αὐτῷ υἱόν. ἐπὶ τοῦ θρόνου] A ἐπὶ τὸν θρόνον. C καθήμενον ἐπὶ τὸν θρόνον. 7 ὁ θεός μου] C μου κύριε. ἔδωκας] C ἐβασίλευσας. ἔξοδον … εἴσοδον] A C εἴσοδον … ἔξοδον. 8 ἀριθμηθήσεται] C ἀριθμηθήσεται ἀπὸ τοῦ πλήθους, ϗ οὐ διηγηθήσεται. 9 καρδίαν] C καρδίαν φρονίμην τοῦ. ϗ τοῦ συνιέναι] A C τοῦ συνιέναι. ὅτι] A ϗ ὅτι. 10 ἠτήσατο] A ἐκλήσατο. 11 παρ' ἐμοῦ] C ponit post τοῦτο. τοῦ συνιέναι] C A σύνεσιν. κρίμα] C κρίματα, ϗ δικαιώματα. 12 ἰδοὺ posterius] C ϗ ἰδού. σὺ] C σοί. γέγονεν] A γέγονεν ἀνήρ. 13 Καὶ] C Καίγε. ὡς] A ὡς σύ. 14 πληθυνῶ] C μακρυνῶ. 15 παραγίνεται] C εἰσῆλθε. ἐν Σιὼν] C desunt. μέγαν ἑαυτῷ, καὶ] C desunt. 17 κύριε] A C κύριέ μου. ἐτέκομεν] C ἔτεκον. 18 ἐγενήθη ἐν] C ἐγένετο. ἔτεκεν] C ϗ ἔτεκεν. ϗ ἡμεῖς] C ὁμοῦ, ϗ ἡμεῖς. Καὶ οὐκ ἔστιν] A οὐκ ἔστιν. C οὐκ ἦν. 20 μέσους] C μέσον. αὐτῆς] A ἑαυτῶν. C deest. 21 ἰδοὺ prius] C deest. 22 ὁ δὲ] C ϗ ὁ. αὐταῖς] C ponit ante ὁ βασιλεύς. 23 οὗτος] A ὅτι οὗτος. οὐχὶ] A ὅτι οὐχί. ἀλλὰ] A ἀλλ' ἤ. ϗ ὁ] C ὁ δέ. σου] C ταύτης. 24 λάβετε] A C λάβετέ μοι. 25 παιδίον] A παιδάριον. τὸ θηλάζον] C desunt. 26 ἦν] A deest. αὐτὴ] A αὐτή. αὐτῇ] A ταύτῃ. διέλετε] C διέλετε αὐτό. 27 παιδίον] A C παιδίον τὸ ζῶν. τῇ εἰπούσῃ] C τῇ γυναικὶ τῇ εἰπούσῃ. αὐτῇ αὐτὸ] C αὐτὸ αὐτῇ. αὕτη] C ὅτι αὕτη. 28 τοῦ ποιεῖν δικαίωμα] A desunt. C τοῦ ποιεῖν δικαιώματα.

CAP. IV.

2 Σαδὼκ] A C Σαδὼκ ὁ ἱερεύς. 3 'Ελιὰφ] A 'Ελιάμ. C καὶ 'Ελιχόρεφ. Σαβὰ] A Σεισά. C Σιζά. καὶ] C deest. ἀναμιμνήσκων] C ὑπομιμνήσκων. 5 'Ορνία] A C 'Αζαρίας. Ζαβοὺθ] C Ζαβούδ. 6 ἦν] C deest. ϗ 'Ελιὰκ ὁ οἰκονόμος] A C desunt. Καὶ 'Ελιὰβ υἱὸς Σὰφ (A Σαφὰτ) ἐπὶ τῆς πατριᾶς. 'Αυδὼν] C 'Αβδά. 7 μῆνα] C μήν. 8 Βεὼρ υἱὸς] A C Βεώρ. εἷς] C deest. ut & in sequentibus. 9 Μαχὲς] A Μαχεμάτ. Σαλαβὶν] A Βησαλαμίμ. καὶ prius] A ϗ ἐν. Βηθανὰν] C Βεθανάν. 10 υἱὸς 'Εσδὶ] A υἱὸς Σέδ. C Βεσσέδ. 12 πᾶς ὁ οἶκος Σὰν ὁ] C πάντα οἶκον Σαὰν τόν. Σεσαθὰν] A Παρεσὼλ Σαρθάν. C Σαρθάν. 'Εσραὲ] A 'Ισραήλ. C 'Ιζραήλ. Σαβαλμαουλὰ] C 'Αβελμαουλά. Μαεβὲρ] A Βεεμίρ. Λουκὰμ] A Λαὶ 'Εκμαάλ. C 'Ιεγμαάμ. 13 Ναβὲρ] C Γαβέρ. 'Ραβὼθ] C 'Ραμώθ. Γαλαὰδ] C τοῦ Γαλααδίτου, τούτου ἦσαν πόλεις 'Ιαὶρ υἱοῦ Μανασσῆ ἐν Γαλαάδ. ἐν] A ἡ ἐν. τειχήρεις] C ϗ τειχήρης. 14 Σαδδὼ] C 'Αβδώ. 16 Βαανὰ] C Βανέας. 18 Σεμεὶ] A C 'Ιωσαφὰθ υἱὸς Φαρουὰ (A Φαρουὲν) ἐν 'Ισάχαρ. Σεμεί. 19 'Αδαὶ] C 'Ουρί. Γὰδ] A Γαλαάδ. C Γαλαὰδ γῆ. τοῦ 'Εσεβὼν] C τῶν 'Αμοῤῥαίων. Νασὲρ] A Νασάβ. C Νασίβ. εἷς] C ponit post 'Ιούδα. 17 'Ιωσαφὰτ υἱὸς Φουασοὺδ ἐν 'Ισάχαρ] A C hic desunt, sed habentur supra ante Σεμεί· cætera hujus versus in Comp. habentur, ver. 27 & 28, cum his differentiis. διαγγέλματα] C διηγγελμένα. παρήλλασσον] C παρήλλασσον. 28 ἦρον] C ἔφερον. 22 ταῦτα τὰ δέοντα τῷ] A totus hic versus deest, ut & ver. 23. C τοῦτο ἄριστον. κεκοπανισμένου] C deest. 23 Καὶ] A totus hic versus deest. C deest. ἐκλεκτῶν σιτευτὰ] C ϗ ὀρνίθων ἐκλεκτῶν, ϗ νομάδων. 24 πέραν] A hic versus etiam deest. C ἐν παντὶ πέραν. ποταμοῦ] C ποταμοῦ ἀπὸ Θάψα ἕως Γάζα ἐν πάσαις ταῖς βασιλείαις ταῖς πέραν τοῦ ποταμοῦ. 29 καὶ σοφίαν] A σοφίαν ϗ, & ponit ante φρόνησιν. 30 Σαλωμὼν] A C σοφία Σολομῶντος. 31 Γαιθὰν] C Αἰθάμ. Ζαρίτην] A 'Ισραΐτην. C 'Εζραΐτην. Αἰνὰν] A C 'Αιμάν. Χαλκὰδ] C Χαλκάλ. Δαραλὰ υἱοῦ Μὰλ] A τὸν Δαρδὰ υἱοῦ Σαμάδ. C τὸν Δαρδαὲ υἱὸν Μαχὼχ, ϗ ἐγένετο τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι κύκλῳ. 32 Σαλωμὼν] C deest. τρισχιλίας] A C τρεῖς χιλιάδας. 33 ὑπὲρ] A C περί. διὰ] C ἐκ. 34 ἀκοῦσαι] C ἀκούειν. τῆς σοφίας] A τὴν σοφίαν. παρὰ] A C ἐλάμβανε δῶρα παρά. πάντων] C deest. τῆς σοφίας] A τὴν σοφίαν. ϗ ἔλαβε usque ad finem cap.] A C desunt.

CAP. V.

1 Χιρὰμ] A Χειράβ. χρίσαι] A χρίσαι πρός. C deest. ἀντὶ] A C ἤκουσε γὰρ ὅτι αὐτὸν ἔχρισαν εἰς βασιλέα, ἀντί. 3 Δαυὶδ] C ponit ante τὸν πατέρα. κύριον αὐτοὺς] C αὐτοὺς κύριον. 4 ἁμάρτημα] A C ἀπάντημα. 5 μου] C deest. ὁ θεὸς] A C desunt. 6 ϗ ἰδοὺ] C ἰδού. δουλείας] C τῶν δούλων. ἡμῖν] C ἐν ἡμῖν. ξύλα κόπτειν] C κόπτειν ξύλα. 7 ἐγενήθη] C ἐγένετο. 8 πρὸς] C Χειρὰμ πρός. πᾶν] C τό. ξύλα] C εἰς ξύλα. 9 ἐγὼ] A C ϗ ἐγώ. σχεδίας] A C εἰς σχεδίας. ποιήσεις] C σὺ ποιήσεις. 10 καὶ πᾶν] C κατὰ πᾶν. 11 ϗ Μαχεὶρ] A ϗ Μαχήλ. C Μαχάλ. χιλιάδας] C deest. κεκομμένου] A C κεκοπανισμένου. τοῦτο] A τὸ αὐτό. 12 αὐτῶν] C ἑαυτῶν. 13 βασιλεὺς] C βασιλεὺς Σολομών. αὐτοὺς] A αὐτόν. μιᾶ] C μῆνα ἕνα. οἴκῳ] C τοῖς οἴκοις. ἦν] A C ἦσαν. αἴροντες] C αἰρόντων. 16 χωρὶς] C ἐκτός. τῷ Σαλωμὼν] C τοῦ Σολομῶντος. τρεῖς χιλιάδες, ϗ ἑξακόσιοι] C τρισχίλιοι, ϗ τριακόσιοι. οἱ ποιοῦντες] C τοῦ λαοῦ τῶν ποιούντων. 18 Καὶ] C Καὶ ἐνετείλατο ὁ βασιλεὺς, ϗ αἴρουσι λίθους μεγάλους τιμίους εἰς τὸ θεμέλιον τοῦ οἴκου, ϗ λίθους πελεκητούς. Καὶ ἐπελέκησαν οἱ δοῦλοι Σολομῶντος, ϗ οἱ δοῦλοι Χειρὰμ, ϗ οἱ Γίβλιοι· quæ habentur in Rom. cap. 6. ver. 17, 18. τρία ἔτη] C τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν οἶκον.

CAP. VI.

1 ἐγενήθη] C ἐγένετο. τεσσαρακοστῷ] C ὀγδοηκοστῷ. 17 ἵνα αἴρωσι] A ϗ αἴρουσι. μεγάλους] A ponit post τιμίους. 18 ἔβαλαν] A ἐνέβαλον.

1 'Εν τῷ ἔτει usque ad finem versus] C desunt: sed habet hæc verba, ϗ ᾠκοδόμησε τὸν οἶκον τῷ κυρίῳ· & cætera habet ver. 37. & 38. Ζιοὺ] A 'Ιδίου. ϗ τῷ δευτέρῳ μηνὶ] C μηνὶ τῷ δευτέρῳ. ἑνδεκάτῳ] A δεκάτῳ. ἔτος ὁ] A αὐτὸς ὁ ἦν. διάταξιν αὐτοῦ] A διάταξιν αὐτοῦ, ϗ ᾠκοδόμησεν αὐτὸν ἐν ἑπτὰ ἔτεσι, ϗ ᾠκοδόμησε τὸν οἶκον τῷ κυρίῳ. 2 βασιλεὺς] A C βασιλεὺς Σολομών. τεσσαράκοντα] ἑξήκοντα. ἐν πήχει] A πηχέων. C πήχεις, ter in hoc versu. πέντε καὶ εἴκοσι] C τριάκοντα. 3 τοῦ ναοῦ] A αὐτοῦ. εἴκοσιν ἐν πήχει μῆκος αὐτοῦ εἰς τὸ πλάτος τοῦ οἴκου] A εἰς τὸ ὕψος τοῦ οἴκου δέκα πήχεις πλάτος αὐτοῦ. C εἴκοσι πήχεις τὸ μῆκος αὐτοῦ, ἐπὶ τὸ πλάτος τοῦ οἴκου, ϗ δέκα ἐν πήχει τὸ πλάτος αὐτοῦ. 4 παρακυπτομένας] A διαπαρακυπτομένας. C δεδικτυωμένας. ἔδωκεν] C ἐποίησεν. δαβὶρ] A C δαβὶρ, ϗ ἐποίησε πλευρὰς κύκλῳ. (A κυκλόθεν.) 6 ἐν πήχει] A C desunt. ἓξ] A C ἓξ πηχέων τὸ πλάτος. ἐν πήχει] A C πηχέων. 7 ἀκροτόμοις ἀργοῖς] C ὁλοκλήροις ἀκροτόμοις. σιδηροῦν] C σιδήρου. ἐν τῷ οἴκῳ] C desunt. 8 ὑπὸ] C ἐπί. 9 τὸν οἶκον] A τὸν οἶκον φατνώμασι, ϗ διατάξεσιν ἐν. C αὐτὸν ἐν. 10 ἐν πήχει] C πηχέων. συνέχει τὸν σύνδεσμον] C συνέχεεν ἐνδέσμους. 15 καὶ ᾠκοδόμησε] A C præmittunt tres versus qui habentur in notis Nobilii. ξύλοις] C ἐν ξύλοις. πλευραῖς] C ponit post φατνίναις. 16 τοίχου τὸ πλευρὸν τὸ ἓν] C οἴκου τῶν πλευρῶν τῶν κεδρίνων. ἐκ] A αὐτῷ ἔσωθεν ἐκ. C αὐτὸν ἔσωθεν. εἰς] A τὸν τοῖχον, εἰς. 17 ἦν] C ἦν αὐτός. 19 'Εν] C καὶ κέδρῳ περιεκέπασε τὸν οἶκον ἔσωθεν, ϗ ἔγλυψεν κολαπτὰς, ϗ διαπεπετασμένα πέταλα, πάντα κέδρινα, ϗ λίθοι οὐκ ἐφαίνετο. Καὶ τὸ δαβίρ. 20 πήχεις] C πηχέων τὸ, ter in hoc versu. μῆκος, ϗ εἴκοσι πήχεις πλάτος, καὶ] A πλάτος, ϗ εἰς πρόσωπον τοῦ δαβίρ. κατὰ] A κέδρινον κατά. 23 δέκα] A C ἐκ (A ἐκ deest) ξύλων κυπαρισσίνων δέκα. Χερουβὶμ] C Χερούβ. ἐν πήχει δέκα] A C δέκα ἐν πήχει. εἰς] C ϗ ἕως. 25 Οὕτως τῷ Χερουβὶμ τῷ δευτέρῳ] C ϗ τῷ δευτέρῳ Χερούβ. ἀμφοτέρων] C μετὰ ἀμφοτέρων. 26 ϗ οὕτω τῷ Χερουβὶμ τῷ δευτέρῳ] C οὕτως ϗ τὸ δεύτερον Χερούβ. 27 ἀμφότερα] C ἔθηκεν ἀμφότερα. τοίχου] A C τοίχου τοῦ οἴκου. δευτέρου posterius] C ἑτέρου. 29 Πάντας] A C Καὶ πάντας. ἐγκολαπτὰ] C ἐν κολαπτοῖς. γραφίδι] C ἐν γραφίδι. φοίνικας] C φοίνικας, ϗ διαπεπετασμένα πέταλα. 31 ξύλων] C ἐκ ξύλων. στοαὶ τετραπλῶς] A C ϗ φλιὰς πενταπλᾶς. Καὶ δύο θύρας ἐκ (A deest) ξύλων πευκίνων, ϗ ἐγκολαπτὰ ἐπ' αὐτὸν (A αὐτῶν) ἐγκεκολαμμένα ἐπ' αὐτῶν (A desunt) χερουβὶμ, ϗ φοίνικες, ϗ διαπεπετασμένα πέταλα, ϗ περιέχει χρυσίῳ, ϗ κατέβαινεν, ϗ ἐπὶ τοὺς φοίνικας τὸ χρυσίον. Καὶ οὕτως ἐποίησε τῷ πυλῶνι τοῦ ναοῦ, φλιαὶ ἐκ ξύλων ἀρκευθίνων (A ἀρκεύθου) ἐν] C καὶ ἐν. 35 στρεφόμενα, ἐγκεκολαμμένα] A C στρεφομένας

μέναι ἐγκεκολαμμέναι. 36 ἐσωτάτην] C ἐσωτέραν. τρεῖς στίχοις ἀπελεκήτων] C τρεῖς στίχοι διὰ πελεκητῶν. ϗ ᾠκοδόμησε τὸ uſque ad finem] C deſunt: Sed hic habet duo verſus, qui habentur in verſu primo hujus capitis in Rom. hoc modo: Ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει ἐθεμελιώθη ὁ οἶκος κυρίου ἐν μηνὶ Ζίου. Καὶ ἐν ἔτει ἑνδεκάτῳ ἐν μηνὶ Βὺλ, οὗτος ἐστι μὴν ὄγδοος, συνετέλεσε τὸν οἶκον κατὰ πάντας τοὺς λόγους αὐτοῦ, ϗ κατὰ πάντα τὰ κρίματα αὐτοῦ, ϗ ᾠκοδόμησεν αὐτὸν ἐν ἑπτὰ ἔτεσιν. τὸ καταπέτασμα τῆς αὐλῆς τοῦ αἰλὰμ τοῦ οἴκου] A τὴν αὐλὴν οἴκου κυρίου τὴν ἐσωτάτην τῷ αἰλὰμ τοῦ οἴκου.

CAP. VII.

13 Σαλωμὼν] A Σολομὼν εἰς Τύρον. 14 τέχνης] C σοφίας τῆς τέχνης. εἰσηνέχθη] A C εἰσήχθη. πάντα τὰ ἔργα] C πᾶν ἔργον. 15 τῷ αἰλὰμ τοῦ οἴκου] C deſunt. ὀκτωκαίδεκα] A ϗ ὀκτωκαίδεκα. C δέκα ϗ ὀκτώ. τεσσαρεσκαίδεκα πήχεις ἐκύκλου αὐτὸν τὸ (A ϗ τὸ) πάχος τοῦ στύλου. C δύο ϗ δέκα πηχέων σπαρτίον ἐκύκλου αὐτόν. 16 χωνευτὰ] A χωνεύματα χαλκᾶ. C χωνευτὰ χαλκᾶ. πέντε πήχεις] C ϗ πέντε πηχέων· bis in hoc verſu. ἐπιθέματος poſterius] C deeſt. 17 δύο] C deeſt. περικαλύψαι τὸ ἐπίθεμα] C ἐπικαλύψαι τὰ ἐπιθέματα. τῶν στύλων] A τοῦ ἐπιθέματος. καὶ δίκτυον] C ἑπτά. ϗ δίκτυον] C ϗ ἑπτά. ϗ] C deeſt. 21 Καὶ ἔστησε] A ϗ ἐπιθέματα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν στύλων, ἔργον κρίνου, κατὰ τὸ αἰλάμ. C ϗ ἐπιθέματα ἐπὶ τῶν κεφαλῶν τῶν στύλων, ἔργον κρίνου κατὰ τὸ ἐλὰμ τεσσάρων πηχέων. Καὶ μέλαθρον ἐπ᾽ ἀμφοτέρων τῶν στύλων, ϗ ἐπάνωθεν τῶν πλευρῶν ἐπίθεμα, καὶ τῶν ῥοῶν διακόσιοι στίχοι ἐπὶ τῆς κεφαλίδος τῆς δευτέρας. Καὶ ἔστησε. ἕνα] C δεξιόν. δεύτερον] C δεύτερον τὸν ἀριστερόν. Βολὸζ] C Βόαζ. 22 κρίνου] A C κρίνου, καὶ ἐτελειώθη τὸ ἔργον τῶν στύλων. Κατὰ τὸ uſque ad finem verſus] C deſunt. τῷ πάχει] A ϗ τῶν ῥοῶν διακόσιοι στίχοι κύκλῳ, ἐπὶ τῆς κεφαλίδος τῆς δευτέρας, τῷ πάχει. 23 θάλασσαν] A C θάλασσαν χυτήν. αὐτῆς poſterius] C deeſt. τὸ αὐτὸ] C αὐτῆς. τρεῖς ϗ] A C deſunt. ἐν πήχει] C πήχεις ἐκύκλουν αὐτήν. A ἐν πήχει ἐκύκλουν αὐτήν. 24 κυκλόθεν poſterius] A C ἀνιστᾶν τὴν θάλασσαν κυκλόθεν. ϗ τὸ χεῖλος uſque ad finem verſus] C δύο στίχοι ὑποστηριγμάτων χυτῶν ἐν τῷ χωνευτηρίῳ αὐτῶν. A habet ad finem verſus 25. ἀνατολὴν] C ἀνατολάς. ϗ πάντα τὰ uſque ad finem verſus] C καὶ ἡ θάλασσα ἐπ᾽ αὐτῶν ἐπάνωθεν, καὶ πάντων τὰ ὀπίσθια εἰς τὸ ἔνδον. A pro οἶκον habet τοῖχον. 27 Καὶ ἐποίησε] C Καὶ τὸ πάχος αὐτῆς, παλαιστῆς, καὶ τὸ χεῖλος αὐτῆς ὡσεὶ ἔργον ποτηρίου βλαστῶν κρίνου, δύο χιλιάδας χόας ἐχώρει. Καὶ ἐποίησε. πέντε πήχεις] C τεσσάρων πηχέων. μῆκος] A deeſt. τέσσαρες πήχεις] C τεσσάρων πηχέων. ἓξ ἐν πήχει] C τριῶν πηχέων τό. 28 τῶν Μεχωνὼθ] C τῆς Μεχωνά. αὐτοῖς] C αὐτῆς. 29 αὐτῶν] C deeſt. 30 αὐτῶν] C αὐτῆς. ὠμίαι ὑποκάτω] A ϗ ὠμίαι αὐτοῖς ὑποκάτωθεν] C ὠμίαι αὐτῶν ὑποκάτωθεν. 31 Καὶ χεῖρες] A C ϗ ὠμίαι κεχυμέναι ἀπὸ πέραν ἀνδρὸς προσκείμεναι. Καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ἔσωθεν τῆς κεφαλίδος, καὶ ἄνω ἐν πήχει, ϗ τὸ στόμα αὐτοῦ στρογγύλον, ποίημα οὕτω (A pro οὕτω habet ὀκτὼ) πήχεος, ϗ ἡμίσεος πήχεος (hæc tria verba deſunt in A) ϗ ἐπὶ τοῦ στόματος αὐτοῦ, διατορεύματα, ϗ διάπηγα αὐτῶν, τετράγωνα, οὐ στρογγύλα. Καὶ τέσσαρες οἱ τροχοὶ (A addit εἰς) ὑποκάτωθεν τῶν διαπήγων ϗ χεῖρες. 33 ἔργον poſterius] C ὡς ἔργον. ἡ πραγματεία] C αἱ πραγματεῖαι. 34 Αἱ] C Καί. 35 ἀρχὴ χειρῶν] C αἱ χεῖρες. συγκλείσματα αὐτῆς] C συγκλείσματα αὐτῆς ἐπ᾽ αὐτῆς. 36 ἐχόμενον] A ἐχόμενα. A ponit poſt ἕκαστον. ἔσω ϗ τὰ] A C αὐτοῦ ἔσωθεν. 37 αὐτὴν] C ταύτην. ἓν] C ἓν ἐν. 38 χυτροκαύλοις] A C χυτρογαύλοις· ita ter. τῇ ··· τῇ μιᾷ] A τῆς ··· τῆς μιᾶς. C τὴν ··· τὴν μίαν. πέντε μεχωνὼθ] A C δέκα μεχωνὼθ, πέντε. δεξιῶν] A δεξιῶν κατὰ ἀνατολάς. 40 θερμαστρεῖς] A θερμὰς τρεῖς· & ver. 45. 41 Στύλους δύο] C Τοὺς δύο στύλους. τῶν στύλων ἐπὶ] C τῶν γλυφῶν τὰ ὄντα. 42 Τὰς] C Καὶ τάς. τετρακοσίας] C ponit poſt δικτύοις. τὰ ὄντα] A C deſunt. τῆς μεχωνὼθ] A C deſunt. ἀμφοτέροις τοῖς στύλοις] C ἀμφοτέρων τῶν στύλων. 44 Βόας] C ponit poſt δώδεκα. 45 ἃ] C συνετέλεσεν, ἅ. τῷ] C ἐν τῷ. ϗ οἱ στύλοι uſque ad Χιρὰμ incluſive] C deſunt. ἐποίησε] A ἃ ἐποίησε. ἐκ τῶν σταθμὸς uſque ad finem verſus] C deſunt. τῶν σταθμῶν] A τῷ σταθμῷ. 46 αὐτὰ] A C αὐτὰ ὁ βασιλεύς. Σειρὰ] A Γεσιρά. C Σαρθάν. 47 ἔλαβεν] A C ἔδωκεν. Σαλωμὼν] C ponit ante ὁ βασιλεύς. τὰ σκεύη] A C πάντα τὰ σκεύη. ἃ] A deeſt. ἃ ἐποίησεν] C ἐκ πλήθους σφόδρα οὐκ ἦν σταθμὸς τοῦ χαλκοῦ. Καὶ ἐποίησεν ὁ Σολομὼν πάντα τὰ σκεύη. 48 προσφορᾶς] A προθέσεως. C προθέσεως. 49 ἀριστερῶν ··· δεξιῶν] A δεξιῶν ··· ἀριστερῶν. C δεξιῶν ··· εὐωνύμων. συγκλειόμενα] C συγκεκλεισμένας. ἐπαρυστρίδες] A C ἐπαρυστρίδας. 50 τοῦ ναοῦ] A C τοῦ οἴκου τοῦ (C deeſt) ναοῦ. 51 τὸ ἔργον] A πᾶν τὸ ἔργον. οἴκου] A ἐν οἴκῳ. C τῷ οἴκῳ. ϗ πάντα τὰ ἅγια Σαλωμὼν] C deſunt. 1 ϗ τὸν οἶκον uſq; ad ἔτεσι] C Καὶ ᾠκοδόμησε Σολομὼν τὸν οἶκον αὐτοῦ, τῷ τρισκαιδεκάτῳ ἔτει, ϗ συνετέλεσεν ὅλον τὸν οἶκον αὐτοῦ. ἑαυτῷ] A αὐτοῦ. 2 δρυμῷ] A C δρυμοῦ. πήχεις] C πηχέων· ter in hoc verſu. ϗ τριῶν] C ἐπὶ τεσσάρων. 3 ἐφάτνωσε] C ἐφάτνωσε κέδρῳ. ϗ πέντε] C πέντε ϗ, & ponit ante τεσσαράκοντα. ὁ στίχος δεκαπέντε ὁ στίχος. C ὁ στίχος ὁ εἷς δέκα ϗ πέντε. 5 τοῦ θυρώματος] C θύρας. 6 πεντήκοντα] A C πεντήκοντα πηχέων. πεντήκοντα] A πεντήκοντα πηχέων. C ϗ τριάκοντα πηχέων. αὐτῆς] C αὐτοῖς. τοῖς αἰλαμὶν] C deſunt. 7 τῶν θρόνων] C τοῦ θρόνου. κριτηρίου] C κριτηρίου, καὶ ἐφάτνωσε κεδρίνοις ἀπὸ ἐδάφους ἕως ὑπερῴου. 8 αὐτῶν] C αὐτοῦ. αὐλὴ] C καὶ αὐλή. καὶ οἶκον τῇ] C καὶ ᾠκοδόμησεν οἶκον Σολομὼν τῇ. 9 πάντα ταῦτα] C ταῦτα πάντα. ἐκ τοῦ θεμελίου] C ἔξωθεν ἐκ τῶν θεμελίων. 10 ἐν] C deeſt. τιμίοις λίθοις] A C λίθοις τιμίοις. λίθοις] C deeſt. 11 τιμίοις] C λίθοις τιμίοις. κατὰ τὸ] C κατ᾽ αὐτό. ἀπελεκήτων] C πελεκητοῖς. 12 ἀπελεκήτων] C πελεκητῶν. κεκολαμμένης] C ἐγκεκολαμμένης. καὶ συνετέλεσε uſque ad finem] C ϗ τῇ αὐλῇ οἴκου κυρίου τὸ ἔσωθεν, καὶ τὸ ἐλὰμ τοῦ οἴκου.

CAP. VIII.

1 Καὶ ἐγένετο uſque ad ἔτη] C deſunt. ὡς συνετέλεσε] C ἐν τῷ συντελέσαι. ἐν Σιὼν] C ϗ πάντας ἄρχοντας φυλῶν ἡγεμόνας πατριῶν υἱῶν Ἰσραὴλ πρὸς τὸν βασιλέα Σολομῶντα ἐν Ἱερουσαλήμ. ἐνεγκεῖν] A ἀνενεγκεῖν. 2 κυρίου] A deeſt. 3 Ἀθανὶν] C Ἀθανὶμ ἐν ἑορτῇ, αὐτός ἐστι μὴν ἕβδομος, ϗ ἦλθον πάντες οἱ πρεσβύτεροι Ἰσραήλ. 4 καὶ τὰ] A C καὶ πάντα τά. 5 πᾶς] C πᾶς ὁ λαός. πρόβατα, βόας] A C βόας, ϗ πρόβατα. 6 κιβωτὸν] C κιβωτὸν διαθήκης κυρίου. 8 ὑπερεῖχον] C ὑπερεῖχε. ἐνεβλέποντο] C ἐβλέποντο. εἰς] C ἐπί. ἔξω] C ἔξω, καὶ ἦσαν ἐκεῖ ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης 9 Οὐκ] C Καὶ οὐκ. ἔθηκαν] A C ἔθηκεν ἐκεῖ. 10 ἔπλησε τὸν οἶκον] C ἐνέπλησε τὸν οἶκον κυρίου. 11 στήκειν] A C στῆναι. ἔπλησε] C ἐνέπλησε. οἶκον] C οἶκον κυρίου. Τότε εἶπε Σολομὼν, Κύριος εἶπε τοῦ κατασκηνῶσαι ἐν γνόφῳ. Καὶ ἐγὼ ᾠκοδόμησα οἶκον τῷ ὀνόματί σου ἅγιόν σοι, ϗ ἕτοιμον, καὶ τῇ καθέδρᾳ σου τοῦ κατασκηνῶσαι σε ἐν αὐτῷ εἰς τοὺς αἰῶνας. 14 ὁ βασιλεὺς poſterius] C deeſt. 15 σήμερον] C deeſt. 16 ἐξήγαγον] C ἀνήγαγον. καὶ ἐξελεξάμην τὸν] C ἀλλ᾽ ἐξελεξάμην ἐν. ἐπὶ] A C ἡγούμενον ἐπί. 17 καρδίας τοῦ] A C καρδίας Δαβὶδ τοῦ. 18 ἀνθ᾽ ὧν ἦλθεν] C ὅτι ἐγένετο. καλῶς ἐποίησας] C ἠγάθυνας. ἐγενήθη] C ἐγένετο. 19 σὺ οὐκ] C οὐ σύ. 21 ἐκεῖ] A deeſt. κυρίου] C θεοῦ. αὐτὸν] A deeſt. 22 ἀνέστη] A C ἔστη. Ἰσραὴλ] A υἱῶν Ἰσραήλ. 23 ὡς σὺ θεὸς] A θεὸς ὡς σύ. φυλάσσων] C φυλάσσειν. πορευομένῳ] C πεπορευμένῳ. 24 ϗ γὰρ] A καί. C ἅ. σου ἀνὴρ] A C σοὶ ἀνήρ. 25 θρόνου] C θρόνον. τὰ τέκνα] C οἱ υἱοί. ἐπορεύθης] C ἐπορεύθης σύ. 27 ϗ ὁ οὐρανὸς] A deſunt. C καὶ οἱ οὐρανοί. τοῦ οὐρανοῦ] C τῶν οὐρανῶν. πλὴν καὶ] C πῶς. 28 ἐπὶ τὴν] C καὶ ἐπὶ τὴν προσευχήν μου, ϗ ἐπὶ τήν. ἀκούειν] A ἀκούειν τῆς τέρψεως, καί. C ἀκούειν τῆς δεήσεως, καί. σήμερον] A ponit ante πρός. 29 τόπον ὃν] C τόπον τοῦτον, ὅν. ἐκεῖ] C deeſt. ἡμέρας, καὶ νυκτὸς] C deſunt. 31 ἕκαστος] C ἄνθρωπος. 32 σὺ] C deeſt. ἀνομηθῆναι] C τὸ ἀνομῆσαι. 33 ἐχθρῶν] C ἐχθρῶν αὐτοῦ. 34 ἐπιστρέψεις] C ἀποστρέψεις. 35 ἁμαρτιῶν] C ἀνομιῶν. ἀποστρέψουσιν] A ἐπιστρέψουσιν. 36 γῆν] C γῆν σου. 37 ὅτι] C ὅτι. αὐτοῦ] C αὐτῶν. πᾶν πόνον] A C πάντα πόνον. 38 Πᾶσαν προσευχὴν, πᾶσαν δέησιν] C Πᾶσα προσευχὴ, πᾶσα δέησις. αὐτοῦ] C deeſt. αὐτοῦ] C deeſt. 39 κατὰ] C κατὰ πάντας. 40 Ὅπως] C Ὅπως ἄν. ὅσας] A C ἅς. 41 ἀπὸ] A C ἐκ τοῦ. σου] C σου Ἰσραήλ. 42 Καὶ ἥξουσι uſque ad finem verſus] C Καὶ ἥξει εἰς γῆν μακρόθεν διὰ τὸ ὄνομά σου. Διότι ἀκούσονται, τὸ ὄνομά σου τὸ μέγα, ϗ τὴν χεῖρά σου τὴν κραταιὰν, ϗ τὸν βραχίονά σου τὸν ὑψηλὸν, ϗ ἥξει, ϗ προσεύξεται εἰς τὸν τόπον τοῦτον. 43 ὅσα ἂν] C ἅ. ὅπως] C ὅπως ἄν. λαοὶ] C λαοὶ τῆς γῆς. γνῶσιν] C γνωσθῇ. 44 Ὅτι ἐξελεύσεται] C Ἐὰν δὲ ἐξέλθῃ. ἐπιστρέψεις] A ἀποστρέψεις. C ἀποστρέψῃς. οὗ] C ὅν. 45 σὺ] C deeſt. δεήσεως] C προσευχῆς. προσευχῆς] C δεήσεως. αὐτοῖς] A αὐτῆς. C αὐτῶν. 46 ἐπάξεις] A ἐπάξεις ἐπ᾽. C ἐὰν ἐπάξῃς ἐπ᾽. παραδώσεις] C παραδῷς. αἰχμαλωτιοῦσιν] C αἰχμαλωτεύσουσιν. αἰχμαλωτίζοντες] A αὐτοὺς οἱ αἰχμαλωτίζοντες. C οἱ αἰχμαλωτεύσαντες αὐτούς. εἰς] A deeſt. 47 μετήχθησαν] C μετῳκίσθησαν. ἐπιστρέψωσι] C ἐπιστρέψωσι πρὸς σέ. μετοικίας] C μετοικεσίας. καὶ δεηθῶσί σου] A C ponunt ante ἐν γῇ. ἠδικήσαμεν, ἠνομήσαμεν] A C ἠνομήσαμεν, ϗ (C deeſt) ἠδικήσαμεν. 48 Καὶ] A deeſt. ᾠκοδόμηκα] A C ᾠκοδόμησα. 49 σου] C σου τῆς προσευχῆς αὐτῶν, ϗ τῆς δεήσεως αὐτῶν, ϗ ποιήσεις τὸ δικαίωμα αὐτῶν. 50 ἃ] C ἃ ἄν. σοὶ] C deeſt. αἰχμαλωτευόντων] A C αἰχμαλωτευσάντων. εἰς] A C deeſt. 51 οὓς] C εἰσὶν, οὕς. 53 τότε ἐλάλησε uſque ad finem verſus] C deſunt. 54 ϗ ἀνέστη] C ἀνέστη. ὀκλακὼς] C κεκλικώς. 56 σήμερον] C ponit poſt ἔδωκε. κατάπαυσιν] C ἀνάπαυσιν. Μωυσῆ] A C ponunt ante δούλου. 57 μὴ] A καὶ μή. ἐγκαταλείποιτο] C ἐγκαταλίποι. ἀποστρέψοιτο] C ἀποστρέψῃ. 58 Ἐπικλῖναι] C Ἀλλ᾽ ἐπικλῖναι. ἐπ᾽] A C πρός. ἃ] C ϗ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ, ἅ. 59 ὡς] A C οὕς. ἐγγίζοντες] A C σήμερον, ἐγγίζοντες. λαοῦ] A C λαοῦ σου. ἐνιαυτοῦ] A C αὐτοῦ. 60 ὅτι] C ὅτι σύ. 61 ϗ ὁσίως] A ὁσίως. C τοῦ ὁσίως. 62 κυρίου] C κυρίου τοῦ θεοῦ. 63 τὰς θυσίας ··· ἃς] C τὴν θυσίαν ··· ἥν. ἔθυσε] C ἔθυσαν. προβάτων] C καὶ προβάτων. 64 Τῇ] C Ἐν τῇ. ὅτι] C διότι. μικρὸν] C μικρὸν ἦν. ϗ τὰς] A C ϗ τὸ δῶρον, ϗ τάς. ὑπενεγκεῖν] A deeſt. C δέξασθαι· & ponit poſt τὴν ὁλοκαύτωσιν. 65 ἐν] C deeſt. Ἡμὰθ] A Ἠθάμ. ἐν οἴκῳ uſque ad ἑπτὰ] C deſunt. ἑπτὰ ἡμέρας] C ἑπτὰ ἡμέρας, ϗ ἑπτὰ ἡμέρας, τέσσαρες ϗ δέκα ἡμέρας. 66 ἀπῆλθεν] C ἀπῆλθον. τὰ σκηνώματα] C τὸ σκήνωμα. ϗ ἀγαθῇ ἡ καρδία] A τῇ καρδίᾳ. C ϗ ἀγαθῇ καρδίᾳ.

CAP. IX.

1 ἐγενήθη] C ἐγένετο. οἰκοδομεῖν] A οἰκοδομῶν. C οἰκοδομῆσαι. Σαλωμὼν] A αὐτοῦ Σολομών. 2 ἐν] C αὐτῷ ἐν. 2 πρὸς αὐτὸν κύριος] A αὐτῷ. ἡγίακα] A ϗ ἡγίακα] C ἡγίασα. ἐκεῖ] C ponit poſt καρδία μου. 5 ἐν] A C ἐπί. Δαυὶδ] C ponit poſt σου. 6 ἔδωκε Μωυσῆς] C ἔδωκα. 8 ἔσται] A deeſt. C ἔσται εἰς παράδειγμα, & ponit poſt ὑψηλός. 9 ὃς ἐξήγαγεν] C τὸν ἐξαγαγόντα. ἐξ Αἰγύπτου] C ponit poſt δουλείας. τὴν κακίαν] C πᾶσαν τὴν κακίαν. τότε ἀνήγαγε uſque ad finem verſus] C deſunt. 10 Εἴκοσι] C Καὶ ἐγένετο μετά. 11 βασιλεὺς] A C βασιλεὺς Σολομών. 13 εἶπε] C εἶπε Χειράμ. τί] C τί εἰσιν. ἀδελφὲ] C ὦ ἀδελφέ. 14 ἤνεγκε] C ἀπέστειλε. 26 ϗ ναῦν uſque ad finem verſus] C deſunt. Sed hic Comp. habet verſus 13, qui in Rom. maxima ex parte habentur in cap. ſequenti, ubi habes differentias inter utrumque textum. τῆς ἐσχάτης] A ponit poſt θαλάσσης. 27 ἐλαύνειν εἰδότας] C λαὸν εἰδότας ἐλαύνειν. 28 ἦλθον ··· ἔλαβον] A ἦλθεν ··· ἔλαβεν. χρυσίου] C ponit poſt τάλαντα. ἑκατὸν] A C τετρακόσια. ἤνεγκαν] A ἤνεγκε.

CAP. X.

2 ἡδύσματα] C ἀρώματα. τίμιον] C τίμιον πολύν. εἰσῆλθε πρὸς] C ἦλθε πρὸς τὸν βασιλέα. 3 παρὰ] A C ὑπό. 5 στάσιν] C παράστασιν. 7 λαλοῦσι] C εἰρηκόσι. εἰσὶ τὸ] A ἐστὶ οὐδὲ τό. C ἐστὶ κατὰ τό. ἀγαθὰ πρὸς αὐτὰ] C σοφίαν, ϗ ἀγαθά. 8 μακάριοι] C ϗ μακάριοι. διόλου] C διαπαντός. οἱ ἀκούοντες] C ϗ ἀκούοντες. σου] C deeſt. κύριον τὸν] A κύριον τὸν θεόν. στῆσαι] C τοῦ στῆσαι αὐτόν. σε] C σε εἰς. αὐτῶν] C αὐτοῦ. 10 εἴκοσι] A εἴκοσι καί· & ponit ante ἑκατόν. C ϗ εἴκοσι. ἡδύσματα] C ἀρώματα, bis in hoc verſu. τίμιον] C τίμιον πολύν. & ver. 11. 11 πελεκητὰ] A ἀπελεκητὰ] C ponit poſt σφόδρα. 12 τὰ ξύλα τὰ πελεκητὰ] A deſunt. οἴκου prius] C deeſt. ἀπελέκητα ἐπὶ τῆς γῆς] C πελεκητά. ὤφθησαν] C ὤφθη. ἕως] C ἔτι ἕως. 13 Σαβὰ] C deeſt. ὅσα poſterius] C ϗ ὅσα. ἐδεδώκει] C ἔδωκεν. ἦλθεν] C ἀπῆλθεν. πάντες] C deeſt. 14 ἐξ] A C ϗ ἕξ. 15 ἐμπόρων] C ἐμπόρων τῶν ἐμπορευομένων. τοῦ πέραν] C τῶν ἐν τῷ πέραν. 16 Σαλωμὼν] A C ὁ βασιλεὺς Σολομών. τριακόσιοι] C ϗ ἑξακόσιοι. 17 Καὶ τριακόσια ὅπλα χρυσᾶ ἐλατὰ, καὶ] C Καὶ ἐποίησε τριακοσίους θυρεοὺς χρυσοῦς ἐλατούς. C ponit χρυσᾶ poſt ἐλατά. ἐνῆσαν χρυσοῦ] A C χρυσίου ἐπῆσαν. εἰς] A C ἐπί. τὸ ὅπλον τὸ ἓν] C τὸν θυρεὸν τὸν ἕνα. ὁ βασιλεὺς] C deſunt. 19 τῷ θρόνῳ poſterius] C ponit poſt αὐτοῦ. τόπου] A θρόνου. 20 ἐκεῖ] C deeſt. οὐ γέγονεν] A C οὐκ ἐγένετο. πάσῃ] C ἐν πάσῃ. Σαλωμὼν]

C τοῦ βασιλέως Σολομῶντος. 21 οὐκ] C ϗ οὐκ. οὐκ ἦν] C οὐκ ἦν τὸ ἀργύριον. 22 ἐν τῇ θαλάσσῃ] C ἐπὶ τῆς θαλάσσης. νηῶν] A υἱῶν] C παίδων. μία] C deeſt. βασιλεῖ] C βασιλεῖ Σολομῶντι. ϗ λίθων] A ϗ ὀδόντων ἐλεφαντίνων, ϗ πιθήκων, ϗ λίθων. αὕτη ἦν] Hæc uſque ad ver. 23, habentur in Comp. cap. 9. a ver. 15. uſque ad ver. 23. Μαγδὰλ] C Μαγεδδώ. Γαζὲρ] C Γαζέρ. Φαραὼ βασιλεὺς Αἰγύπτου ἀνέβη ϗ προκατελάβετο Γαζὲρ, ϗ ἐνεπύρισεν αὐτὴν ἐν πυρὶ, ϗ τὸν Χαναναῖον τὸν κατοικοῦντα ἐν τῇ πόλει ἐθανάτωσεν, ϗ ἔδωκεν αὐτὴν Φαραὼ ἀποστολὰς τῇ θυγατρὶ αὐτοῦ γυναικὶ Σολομῶντος. Καὶ Σολομὼν ᾠκοδόμησε τὴν Γαζέρ. ἀνωτέρω] A ἀνωτέραν] C κατωτέραν. ϗ τὴν Ἰεθερμὰθ] C καὶ τὴν Βααλὰθ, ϗ τὴν Θερμὼθ ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ πάσας τὰς πόλεις τὰς ὀχυρὰς αἳ ἦσαν τῷ Σολομῶντι. Ἱερουσαλήμ.] C Ἱερουσαλὴμ, ϗ ἐν τῷ Λιβάνῳ. γῇ] C γῇ τῆς δυναστείας αὐτοῦ. τοῦ μὴ κατάρξαι αὐτοῦ] C deſunt. ὑπὸ] C ἀπό. ὄντων] A C ponunt ante ἐκ. αὐτοῦ] C αὐτούς. πρᾶγμα] A εἰς πρᾶγμα] C εἰς δουλείαν. ϗ τρισσοὶ] C τρισσοί. ἱππεῖς αὐτοῦ] C ἱππεῖς αὐτοῦ. Ἦσαν δὲ ἄρχοντες οἱ ἐπιστάμενοι ἐπὶ τῶν ἔργων Σολομῶντος πεντακόσιοι πεντήκοντα, κυριεύοντες ἐν τῷ λαῷ τῷ ποιοῦντι τὸ ἔργον. Ἡ θυγάτηρ δὲ τοῦ Φαραὼ ἀνέβη ἀπὸ τῆς πόλεως Δαυὶδ εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, ὃν ᾠκοδόμησεν αὐτῇ· τότε ᾠκοδόμησε Μελλώ. Καὶ προσήνεγκε Σολομὼν τρισσῶς κατ᾽ ἐνιαυτὸν ὁλοκαυτώματα ϗ εἰρηνικὰς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, ὃ ᾠκοδόμησε τῷ κυρίῳ, καὶ ἐθυμίασεν ἐπὶ τοῦ ὄντος ἐνώπιον τοῦ κυρίου, ϗ συνετέλεσε τὸν οἶκον. Καὶ ἐποίησεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν ναῦν ἐν Ἀσιὼν Γαβὲρ τὴν οὖσαν ἐχόμενα Αἰλὰθ ἐπὶ τοῦ χείλους θαλάσσης τῆς ἐσχάτης ἐν γῇ Ἐδών. 24 ἀκοῦσαι] C ἀκούειν. τῇ] C ἐν τῇ. 25 σκεύη] A αὐτοῦ, ἕκαστος σκεύη. C αὐτοῦ, σκεύη. στακτὴν, ϗ ἡδύσματα] C ϗ ἀρώματα, καὶ στακτήν. ἐνιαυτῷ] A deeſt. C εἰς ἐνιαυτόν. 26 Καὶ ἦσαν] C Καὶ συνήγαγε Σολομὼν ἅρματα, ϗ ἱππεῖς, ϗ ἦσαν. τῷ Σαλωμὼν] C αὐτῷ. τέσσαρες χιλιάδες θήλειαι ἵπποι εἰς] C χίλια ϗ τετρακόσια. τέσσαρες] A τεσσαράκοντα. αὐτὰς] C αὐτούς. ϗ ἦν uſque ad finem verſus] C deſunt. 27 βασιλεὺς] C βασιλεὺς Σολομών. τὸ χρυσίον, καὶ] C deſunt. τὰς ἐν] A ϗ τὰς ἐν. ἔδωκεν] A poſt συκαμίνους. 28 Σαλωμὼν τῶν ἱππέων, ϗ] A C τῶν ἵππων. (A ἱππέων) Σολομῶντος. ἐκ Θεκουὲ] C ἐξ Ἐκουέ. ϗ ἐλάμβανον ἐκ Θεκουὲ] C ἐλάμβανον ἐξ Ἐκουέ. 29 ἑκατὸν] C ἑξακοσίων. πεντήκοντα] C ἑκατὸν ϗ πεντήκοντα. κατὰ θάλασσαν] C διὰ χειρὸς αὐτῶν.

CAP. XI.

1 φιλογύνης] A C φιλογύναιος. ϗ ἦσαν uſque ad ϗ ἔλαβε] A C hic deſunt: ſed habent initio verſus tertii. Σύρας] C deeſt. Χετταίας ϗ Ἀμορραίας] C ϗ Σιδωνίας, καὶ Χετταίας. 2 Οὐκ] C λέγων, Οὐκ. αὐτοὺς] A αὐτάς. μὴ] A C ἵνα μή. ψυχὰς] C καρδίας. 4 Καὶ ἐγενήθη] C ϗ ἔκλινον αἱ γυναῖκες αὐτοῦ τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Καὶ ἐγένετο. ϗ οὐκ ἦν uſque ad finem verſus] C ponit poſt finem ver. tertii. πατρὸς αὐτοῦ] A C πατρὸς αὐτοῦ, ϗ ἐπορεύθη Σολομὼν ὀπίσω τῆς Ἀστάρτης βδελύγματος Σιδωνίων, ϗ ὀπίσω τοῦ βασιλέως αὐτῶν εἰδώλου υἱῶν Ἀμμών. Sed C pro βδελύγματος habet θεοῦ, & pro τοῦ βασιλέως αὐτῶν εἰδώλου υἱῶν habet Μελχὼμ βδελύγματος. 3 Hunc verſum Ald. ponit poſt. ver. 6. αὐτῶν] A C ἑτέρων. Μωὰβ] C Μωὰβ ἐν τῷ ὄρει τῷ κατὰ πρόσωπον Ἱερουσαλήμ. βασιλεῖ αὐτῶν] C Μελχώμ. 8 αἷ] C deeſt. 9 καρδίαν] A C καρδία. 10 ὑπὲρ] A δὶς ὑπέρ. φυλάξασθαι ποιῆσαι] A φυλάξασθαι ϗ ποιῆσαι. C οὐκ ἐφύλαξεν. ὁ θεὸς] C deſunt. οὐδ᾽ ἣν uſque ad finem verſus] A C deſunt. 12 αὐτὰ] C ταῦτα. 14 ἤγειρε] A ἐξήγειρε. Ἰδουμαῖον] A Ἰδουμαῖον, καὶ ἤγειρε κύριος τῷ Σολομῶντι Σατάν. C Ἰδουμαῖον ἐκ τοῦ σπέρματος τῆς βασιλείας ἐν τῇ Ἰδουμαίᾳ. ϗ τὸν Ἐσρὼμ, uſque ad finem verſus] C hic deſunt: ſed habentur ver. 23, 24. Ἐσρὼμ] A Ῥάζων. Ἐλιαδαὲ τὸν ἐν Ῥαεμμὰ] A Ἐλιδαὲ τὸν Βεραμὶθ. C Ἐλιαδὰ ὃς ἔφυγεν. ver. 23. συστρέμματος] A C συστρεμμάτων. Δαμασὲκ] A C Δαμασὲκ, ϗ ἐκάθισεν ἐν αὐτῇ, καὶ ἐβασίλευσεν ἐν Μασεδὲκ (C Δαμασκῷ.) 15 ἐξολοθρεῦσαι] C ἐξολοθρεύειν. 16 ἓξ μῆνας] C ἑξάμηνον. ὅτου] C οὗ. ἐξωλόθρευσε] C ἐξωλόθρευσαν. ἐν τῇ Ἰδουμαίᾳ] A C ἐκ τῆς Ἰδουμαίας. 17 πάντες] C deeſt. τῶν παίδων] C δοῦλοι τῶν παίδων. εἰσῆλθον] C εἰσῆλθεν. 18 ἄνδρες ··· τῆς πόλεως] C deſunt. οἶκον] C Φαραὼ οἶκον. αὐτῷ] C αὐτῷ, ϗ γῆν ἔδωκεν αὐτῷ. 19 Θεκεμίνας] C Θεκεμενής· & ver. 20. 20 υἱῶν] C τοῦ οἴκου. ἐν μέσῳ] C ἐν τῷ οἴκῳ Φαραὼ ἐν μέσῳ. 22 ἀποστρέψω] C ἀναστρέψω. ϗ ἰδοὺ] C ὅτι ἰδού. ὅτι] C μηδαμῶς, ὅτι. ϗ ἀνέστρεψεν Ἄδερ εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ· pro his Comp. habet duos verſus, *viz.* 23. & 24. qui in Rom. habentur verſu 14. & priore parte ver. 15. ἐβαρυθύμησεν] A C ἐβαρύνθη ἐπί. 27 πρᾶγμα] A πρᾶγμα, ὃ ἐποίησε. C πρᾶγμα ἐποίησε. ἐπῄρατο χεῖρας] C ἐπῆρε τὴν χεῖρα. συνέκλεισε] A C ϗ συνέκλεισε. 29 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἀπέστησεν] C μετέστησεν. ἱματίῳ καινῷ] C ἱμάτιον καινόν. 30 αὐτῷ] A αὐτοῦ. 32 ἔσονται] C ἔσται. 33 ἐποίησε] C ἐδούλευσε. εἰδώλῳ] C καὶ τοῖς εἰδώλοις. βασιλεῖ αὐτῶν] C Μελχόμ. ϗ οὐ μὴ uſque ad αὐτοῦ incluſive] A ponit poſt ζωῆς αὐτοῦ. 34 μὴ λάβω] C οὐ λήψομαι. ὅλην] C ponit ante τήν. διότι] C ὅτι. αὐτὸν] C αὐτὸν, ὃς ἐφύλαξε τὰς ἐντολάς μου, ϗ τὰ δικαιώματά μου. 38 Φυλάξασθαι] A φυλάξαι. C φυλάξαι πάντα. τῷ Δαυὶδ] C τῷ Δαυὶδ, ϗ δώσω σοι τὸν Ἰσραήλ. Καὶ κακουχήσω τὸ σπέρμα Δαυὶδ διὰ ταῦτα, πλὴν οὐ πάσας τὰς ἡμέρας. 40 Σουσακὶμ] C Σουσάκ. οὐ] C deeſt. 41 πᾶσαν τὴν φρόνησιν] C πᾶσα ἡ φρόνησις. γέγραπται] C γεγραμμένα. ῥημάτων] C λόγων ἡμερῶν. 42 τεσσαράκοντα ἔτη] C ponit ante ἐπί. ϗ ἐγενήθη uſque ad ὡς ἔφυγεν] C habet verſu 2. cap. ſequentis: & pro ἐγενήθη, ἐγένετο· & pro Σαλωμὼν, A C τοῦ βασιλέως Σολομῶντος. κατευθύνει uſque ad finem verſus] C deſunt. 43 ὁ βασιλεὺς Σαλωμὼν ἐκοιμήθη] C ἐκοιμήθη Σολομών. πατέρων αὐτοῦ] C πατέρων αὐτοῦ, ϗ ἔθαψαν αὐτὸν ἐν πόλει Δαυὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ.

CAP. XII.

1 πορεύεται] C ἐπορεύθη. 3 Καὶ] C καὶ ἀπέστειλαν ϗ ἐκάλεσαν αὐτὸν, ϗ ἦλθεν Ἱεροβοὰμ, ϗ πᾶς ὁ λαὸς Ἰσραὴλ, καί. 4 ἐβάρυνε] C ἐσκλήρυνε. 5 εἶπε] C εἶπεν ὁ βασιλεύς. 6 βασιλεὺς] A C βασιλεὺς Ῥοβοάμ. καὶ] C ἵνα. 7 ϗ ἔσονται] C ἔσονται. 9 λέγουσι πρὸς με λεγόντων] C λαλήσασι πρός με ϗ εἰρηκόσι. 10 οἱ παρεστηκότες πρὸ προσώπου αὐτοῦ] A C deſunt. λέγοντες] C ϗ εἶπον. A ϗ εἶπον αὐτῷ. λέγοντες] C ϗ εἰρηκόσι. λαλήσεις] C ἐρεῖς. τῆς] C ἐστὶ τῆς. 11 ἐν] C deeſt. ἐγὼ δὲ] C ϗ ἐγώ. 12 παρεγένοντο] A C παρεγένετο. πᾶς] C Ἱεροβοὰμ, ϗ πᾶς. Ἰσραὴλ] A ὁ λαός. ἐν] C deeſt. αὐτοῖς] C deeſt. βασιλεὺς] C βασιλεὺς Ἰσραήλ. ἀναστρέψαντες] A C ἀναστρέψατε. τῇ] A ἐν τῇ. 13 Ῥοβοὰμ] A ὁ βασιλεὺς Ῥοβοάμ. 15 παρὰ κυρίου] C ponit ante ἦν. στήσῃ] C στήσῃ κύριος. τοῦ Σηλωνίτου πρὸς] C τοῦ προφήτου τοῦ Συλωνίτου ἐπί. 16 εἶδον] A C εἶδε. ὁ βασιλεὺς αὐτῶν] A ὁ βασιλεὺς τῆς φωνῆς αὐτῶν. C αὐτῶν ὁ βασιλεύς. ἀπεκρίθη] A ἀπεκρίθησαν. ἀπότρεχε Ἰσραὴλ εἰς τὰ σκηνώματά σου] C ἀποτρεχέτω ἕκαστος εἰς τὸ σκήνωμά σου Ἰσραήλ. αὐτοῦ] C αὐτοῦ. Καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ οἱ κατοικοῦντες ἐν ταῖς πόλεσιν Ἰούδα ἐβασίλευσαν ἐφ᾽ ἑαυτοῖς τὸν Ῥοβοάμ. 18 βασιλεὺς τὸν Ἀδωνιρὰμ] C βασιλεὺς Ῥοβοὰμ τὸν Ἀδωράμ. λίθοις] A C λίθοις πᾶς Ἰσραήλ. ἀναβῆναι] A C ἀναβῆναι ἐπὶ τὸ ἅρμα. 24 ἀποστρεφέτω] A C ἀναστρεφέτω. παρ᾽] C ἐξ. κυρίου poſterius] A deeſt. Καὶ ὁ βασιλεὺς Σαλωμὼν, uſque ad verſum 25] deſunt. in Comp. δώδεκα] A δεκαεπτά. Ἀνὰ] A Ἀννών. ἀπέδρα αὐτὸς] A ἀπέδρα. ἐγὼ εἰς] A εἰς. αὕτη] A ϗ αὕτη. Ἐφραὶμ] A Ἐφραὶμ πρὸς Ἱεροβοάμ. ἀρρωστίᾳ κραταιᾷ] A ἀρρωστίαν κραταιάν. πορεύου] A ϗ πορεύου. ἐκ] A ἀπό. ἄνθρωπος ἦν] C ἦν ὁ ἄνθρωπος. εἰς τὴν χεῖρα] A ἐν τῇ χειρί. πρεσβύτερος] A πρεσβύτης. ἰδεῖν] A βλέπειν. ἀπαντὴν] A συνάντησιν. τῇ γυναικὶ] A γυναικός. τὴν πόλιν] A εἰς τὴν πόλιν. σοι, τὸ] A σοι, ὅτι τό. ἔσονται οἱ τεθνηκότες] A ἔσται τὸν τεθνηκότα. καταφάγονται] A καταφάγεται. ἀπαντὴν] A ἀπάντησιν. Ἐνλαμὶ] A Ἐλαμίτην. ἐπὶ τὰς δέκα φυλὰς τοῦ Ἰσραὴλ] A ἰδοὺ ἐγὼ ῥήσσω τὴν βασιλείαν Σαλωμὼν, ϗ δώσω σοι δέκα σκῆπτρα, ϗ δύο σκῆπτρα ἔσονται Ῥοβοὰμ τῷ Σαλωμών. ϗ ἐγενήθη μετὰ τελευτὴν τοῦ βασιλέως Σαλωμὼν, ἐβασίλευσεν ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ῥοβοὰμ ἀντ᾽ αὐτοῦ. υἱὸν Σαλωμὼν] A deſunt. ϗ νῦν] A νυνί. οὕτως] A οὕτως ὡς. ὁ λαὸς] A ὁ λαὸς, λαλήσεις πρὸς τὸν λαόν. μάστιξιν] A ἐν μάστιξιν. ὑμᾶς] A ὑμῶν. ἀνὴρ εἷς] A ἀνήρ. πρὸς τὸ] A πρὸς πᾶν τό. 25 κατῴκει] C κατῴκησεν. 27 θυσίαν ἐν οἴκῳ] C τὰς θυσίας εἰς οἶκον. εἰς] C deeſt. καὶ κύριον] C deſunt. 28 ϗ ἐπορεύθη] C deſunt. 29 ἔδωκεν] A ἔθηκεν. 30 πρὸ προσώπου] A ὀπίσω. ϗ εἴασαν τὸν οἶκον κυρίου] C deſunt. 31 οἴκους] C Ἱεροβοὰμ οἴκους. 32 ἐν] C deeſt. ἐν γῇ] C ἐν τῷ. 33 τῇ] C ἐν τῇ. ἐπιθῦσαι] C θῦσαι.

CAP XIII.

1 ἐξ Ἰούδα] A C ponunt poſt παρεγένετο. ἐπιθῦσαι] A αὐτοῦ ἐπιθῦσαι. C τοῦ ἐπιθῦσαι. 2 πρὸς] A C ἐπί. ἐν] C τοῦ θεοῦ ἐν. τῶν ὑψηλῶν] A deſunt. τῶν ἐπιθυόντων] C ϗ τοὺς ἐπιθύοντας. καύσει] C κατακαύσει. 3 δώσει] A C ἔδωκεν. ἐπὶ] A C ἔστω ἐπ᾽. 4 ὁ βασιλεὺς poſterius] C deeſt. ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου] A ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. ἰδοὺ] C deeſt. 6 εἶπεν ὁ βασιλεὺς Ἱεροβοὰμ] C ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς ϗ εἶπε. δεήθητι] C δεήθητι δή. τὴν χεῖρα] C ἡ χείρ. 7 οἶκον] C τὸν οἶκόν μου. 8 δῷς] C δώσῃς. 9 ἐνετείλατό μοι κύριος] A κύριος ἐντέταλταί μοι. C ponit κύριος poſt λόγῳ. μὴ] C οὐ μή. ϗ μὴ ··· ϗ μὴ] C οὐδὲ μὴ ··· οὐδὲ μή. ᾗ] C ἐν ᾗ. 11 διηγήσαντο] C διηγοῦνται. ϗ ἐπέστρεψαν uſque ad finem verſus] C deſunt. 12 πεπόρευται] C ἀπελήλυθεν. ἐν ᾗ] C ἥν. ἀνῆλθεν] A C ἀπῆλθεν. ἐλθὼν] A ἐξελθών. 14 ἐληλυθὼς] A C ἐξεληλυθώς. 16 οὐδὲ μὴ φάγομαι] C οὔτε φάγω. οὐδὲ πίομαι] C οὔτε μὴ πίω. 17 ὕδωρ] A ὕδωρ ἐκεῖ. ἐκεῖ] A C deeſt. ᾗ] C ἐν ᾗ. 18 καθὼς] C ὡς καί. λελάληκε] A C ἐλάλησε. ῥήματι] C λόγῳ. πρὸς σεαυτὸν] C μετὰ σεαυτοῦ. 22 ᾧ ἐλάλησε] C ἐν ᾧ ἐλάλησα. οὐ] A C deeſt. ϗ μὴ] A μηδέ. 23 ὄνον] A C ὄνον τῷ προφήτῃ. 25 εἰσῆλθον, ϗ ἐλάλησαν] C ἔρχονται οἱ ἄνδρες, καὶ λαλοῦσιν. 26 ἐστὶν] C deeſt. 26 Καὶ ἐπορεύθη] A C καὶ ἔδωκεν αὐτὸν κύριος τῷ λέοντι, ϗ συνέτριψεν αὐτὸν, ϗ ἐθανάτωσεν αὐτὸν, κατὰ τὸ ῥῆμα κυρίου, ὃ ἐλάλησεν αὐτῷ. Καὶ ἐλάλησεν πρὸς τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, λέγων (A deeſt) ἐπισάξατέ μοι, ϗ ἐπέσαξαν. Καὶ ἐπορεύθη. τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ] C ἢ τὸν ὄνον. 29 προφήτης] C προφήτης ὁ πρεσβύτης. αὐτὸν] C αὐτό. εἰς] A ϗ ἦλθεν εἰς. τοῦ θάψαι] C τοῦ προφήτου τοῦ πρεσβυτέρου, τοῦ κόψασθαι, ϗ θάψαι. 30 ἐν τῷ] A C καὶ ἔθηκε τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐν τῷ. ἐκόψαντο] C ἐκόψατο. 31 σωθῶσι] C σωθῇ. ὀστῶν] A deeſt. τὸ θυσιαστήριον] A C τοῦ θυσιαστηρίου. τοὺς ὑψηλοὺς τοὺς] C τῶν ὑψηλῶν τῶν. 32 Καὶ μετά. Hic incipit cap. 14 ſecundum Ald. 33 εἰς τὰ ὑψηλὰ] C τῶν ὑψηλῶν.

CAP. XIV.

21 Καὶ Ῥοβοὰμ] In A C antecedunt 20 verſus, qui habentur in Nobilio: omnino enim A convenit cum textu ab eo deſcripto. ἐνιαυτῶν] C ἐτῶν. ἐν] C ἐπί. ἣν] C ἐν ᾗ. 22 Ῥοβοὰμ] C Ἰούδας. ἐποίησαν] A παρεζήλωσαν. αὐτῶν ἐν] A C αὐτοῦ, ϗ ἐν. 23 ἑαυτοῖς] A ϗ αὐτοὶ ἑαυτοῖς. 24 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἐποίησαν] C ἐποίησε. 26 ϗ τὰ δόρατα uſque ad τὰ πάντα] C deſunt. ἃ ἔλαβε] C ἔλαβε, ϗ τά. ϗ ἀπήνεγκεν αὐτὰ εἰς Αἴγυπτον] C deſunt. 27 αὐτὸν] C αὐτῶν. 28 ὅτε] C ὡς ἄν. ϗ ᾖρον] C ᾖρον. ἀπηρείδοντο] A ἐπηρείδοντο. 29 ἃ] C ὅσα. ἐν βιβλίῳ] C ἐπὶ βιβλίου. τοῖς βασιλεῦσιν] C τῶν βασιλέων. 30 Ῥοβοὰμ] A deeſt. ϗ ἀναμέσον] A deſunt. C καί. Δαυὶδ] C Δαυὶδ, ϗ ὄνομα τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μααμὰ ἡ Ἀμμανῖτις.

CAP. XV.

1 ὀκτωκαιδεκάτῳ] A ὀγδόῳ ϗ δεκάτῳ. 2 ἐπὶ] C ἐν. 3 ἐν ταῖς] C ἐν πάσαις. ἐνώπιον] C ἔμπροσθεν. ὡς] C καθώς. καρδία τοῦ] A C καρδία Δαυὶδ τοῦ. 4 ἔδωκεν] A ἐγκατέλιπεν. κύριος] A κύριος ὁ θεός. C κύριος ὁ θεὸς αὐτοῦ. 5 ζωῆς αὐτοῦ] A C ζωῆς αὐτοῦ ἐκτὸς ἐν ῥήματι Οὐρίου τοῦ Χετταίου. Καὶ πόλεμος ἦν μεταξὺ Ῥοβοὰμ, ϗ μεταξὺ Ἱεροβοὰμ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. 7 ἃ] C ὅσα. βιβλίῳ] C βιβλίου. τοῖς βασιλεῦσι] C τῶν βασιλέων. 8 ἐν τῷ uſque ad ἐν πόλει] C ϗ θάπτεται· cætera deſunt. ϗ πατράσιν] A deſunt. βασιλεύει] C ἐβασίλευσεν. 9 Ἐν τῷ ἐνιαυτῷ] A καὶ ἐν ἔτει. τετάρτῳ ϗ] A C deſunt. 10 Ἀνὰ] C Μααχά. 12 τὰς τελετὰς] C τοὺς τετελεσμένους. ἐξαπέστειλε] C ἐξῆρε. ἐπιτηδεύματα] C βδελύγματα. 13 Ἀνὰ] C Μααχά. καθὼς] C καθότι. ἐν τῷ] C τῷ. τὰς] C πάσας τάς. πυρὶ] C ἐν πυρί. 15 τοὺς κίονας] C Ἀσὰ εἰς τὸν οἶκον κυρίου τοὺς κίονας. αὐτοῦ εἰσήνεγκεν uſque ad finem verſus] C τοὺς ἀργυροῦς, ϗ χρυσοῦς, ϗ εἰσήνεγκεν εἰς τὸν οἶκον κυρίου, ἀργύριον, ϗ χρυσίον, ϗ σκεύη. 16 αὐτῶν] C deeſt. 18 σύμπαν] C deeſt. αὐτὰ] C αὐτό. υἱὸν Ταβερεμὰ] A υἱὸν Ταβὲ ἐν Ῥαμμάν. C υἱοῦ Ταβρεμών. Ἀζὶν] A Ἀζαήλ. C Ἀζιών. 19 Διάθου διαθήκην] C Διαθήκη ἔσω. ϗ τοῦ] C ϗ ἀναμέσον τοῦ. ἐξαπέσταλκα] C ἀπέσταλκα. ἀργύριον, ϗ χρυσίον] C ἀργυρίου, καὶ χρυσίου. δεῦρο] C δεῦρο, καί.

20 τῶν δυνάμεων] C τῆς δυνάμεως. ταῖς] C ἐν ταῖς. ἐπάταξαν] A C ἐπάταξε. τὴν Δὰν] A καὶ τὴν Ἀδάν. C καὶ τὴν Δάν. 22 εἰς ἐνακὶμ] C ἐν ἀκί. Ἀσὰ] C ponit ante ὁ βασιλεύς. πᾶν] A πάντα. C τόν. 23 ἦν] A C καὶ πάντα ἅ. τὰς] C αἱ. γεγραμμένα ἐστὶ] C γέγραπται. βιβλίῳ. C βιβλίου. τοῖς βασιλεῦσι] C τῶν βασιλέων. 24 βασιλεύει] C ἐβασίλευσε. 25 ἐν posterius] A ἐπί. C Ναβὰδ ἐπὶ τόν. 26 ἐν ταῖς] A ταῖς. αἷς ἐξήμαρτε] C ἐν αἷς ἐξήμαρτον. 27 Βελαὰν υἱοῦ Ἀχιὰ] C τοῦ Ἰσάχαρ. ἐπάταξεν] A C ἐπάταξεν. Ναβὰτ] C Ναδάβ. περιεκάθητο] A περιεκάθηντο. 28 υἱοῦ Ἀσὰ] A υἱοῦ Ἀβιά. C desunt. 29 καὶ ἐπάταξεν] C ἐπάταξεν. τοῦ Ἱεροβοὰμ] C ἐν τῷ Ἱεροβοάμ. 30 καὶ ἐν] C ἐν. ᾧ] C ἐν ᾧ. 31 Ναβὰτ] C Ναδάβ. γεγραμμένα ἐστὶν ἐν βιβλίῳ] C γέγραπται ἐπὶ βιβλίου. τοῖς βασιλεῦσιν] C τῶν βασιλέων. 33 Καὶ ἐν] C Καὶ πόλεμος ἦν ἀναμέσον Ἀσὰ, καὶ ἀναμέσον Βαασὰ βασιλέως Ἰσραὴλ πάσας τὰς ἡμέρας αὐτῶν. Ἐν. ἐπὶ] A ἐπὶ πάντα. Ald. facit hunc versum initium cap.16. 34 τὸ] C Βαασὰ τό. ὡς] A αἷς. C ἐν αἷς.

CAP. XVI.

1 λόγος] C ῥῆμα. ἐν χειρὶ] C πρός. υἱοῦ] C υἱόν. Βαασὰ] A βασιλέα, λέγων. C Βαασὰ, λέγων. 3 ὄπισθεν] C ὀπίσω. αὐτοῦ] C αὐτοῦ καί. 4 αὐτὸν posterius] A deest. ἃ] C ὅσα. 5 γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ] C γέγραπται ἐπὶ βιβλίου· & ver. 14. & ver.20. & 27. 6 βασιλεύει] C ἐβασίλευσεν. ἀντ' αὐτοῦ] A ἀντ' αὐτοῦ, ἐν ἔτει εἰκοστῷ καὶ ὀγδόῳ τοῦ Ἀσὰ βασιλέως Ἰούδα. 7 ἐλάλησε κύριος] C ponit ante ἐν χειρί. Ἀνανὶ] A Ἀνανὶ τοῦ προφήτου. πᾶσαν] C καὶ ἐπὶ πᾶσαν. κακίαν] C κακίαν αὐτοῦ. κατὰ τὸν οἶκον] A C αὐτὸν καθὼς ὁ (ὡς Comp) οἶκος. 7 Καὶ Ἠλὰ] C Ἐν τῷ ἕκτῳ καὶ εἰκοστῷ ἔτει Ἀσὰ βασιλέως Ἰούδα Ἠλά. δύο ἔτη] C ponit post Θερσᾶ. 9 συνέστρεψεν] A συνέστρεψεν. C συνεστράφη. ἐπ' αὐτὸν Ζαμβρὶ] A ἐφ' ἑαυτὸν τοὺς παῖδας αὐτοῦ, καὶ Ζαμβρί. C ἐπ' αὐτὸν ὁ παῖς αὐτοῦ Ζαμβρί. τῆς ἵππου] C τῶν ἁρμάτων. μεθύων] C καὶ μεθύων. Ὠσᾶ] C Ὠρσᾶ. 10 καὶ ἐθανάτωσεν αὐτὸν] A desunt. C addit ἐν ἔτει ἑβδόμῳ καὶ εἰκοστῷ. 11 ἐγενήθη] C ἐγένετο. 12 καὶ ἐπάταξεν] C ἐπάταξεν. κατὰ τὸ] C καὶ οὐ κατέλιπεν αὐτῷ οὐροῦντα πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ τοὺς συγγενεῖς, καὶ ἑταίρους αὐτοῦ. Καὶ ἐξωλόθρευσε Ζαμβρὶ ὅλον τὸν οἶκον Βαασὰ κατὰ τό. ῥῆμα] A C ῥῆμα κυρίου. κύριος] A deest. καὶ πρὸς Ἰοῦ] A καὶ πρὸς Ἠλιοῦ. C ἐν χειρὶ Ἰοῦ. τὸν προφήτην] C υἱοῦ Ἀνανίου τοῦ προφήτου. 14 ἃ] A καὶ πάντα ἅ. C καὶ πάντα ὅσα. 15 Καὶ Ζαμβρὶ ἐβασίλευσεν] C Καὶ τῷ εἰκοστῷ καὶ ἑβδόμῳ ἔτει Ἀσὰ βασιλέως Ἰούδα ἐβασίλευσε Ζαμβρί. 16 ἔπαισε τὸν βασιλέα] C πέπαικε τὸν βασιλέα Ἠλά. ἐβασίλευσαν] C ἐβασίλευσεν ὁ λαός. ἐν Ἰσραὴλ] A ἐν Ἱερουσαλήμ. C desunt. Ἀμβρὶ] A Γαμβρί. C Ζαμβρί. ἡγούμενον] C ἡγεμόνα. 17 Ἀμβρὶ] A Ζαμβρί. ἐκ Γαβαθὼν] C desunt. περιεκάθισαν] A C περιεκάθισεν. 18 ἐγενήθη] C ἐγένετο. αὐτοῦ] C ponit post πόλις. πορεύεται] A C εἰσπορεύεται. ἄντρον τοῦ οἴκου] C τὸν οἶκον. ἐπ' αὐτὸν] C ἐφ' ἑαυτόν. βασιλέως] A C βασιλέως ἐν πυρί. 19 ὡς] A C αἷς ἐποίησεν, ὡς. 20 τὰς] C αἱ. ἐν] A ἐπί. 21 τοῦ λαοῦ] C αὐτοῦ. Ἀμβρὶ] C Ἀμβρὶ τοῦ βασιλεῦσαι αὐτόν. 22 Ὁ] C Καὶ ὁ. καὶ Ἰωρὰμ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ] C desunt. μετὰ Θαμνὶ] C C desunt. 23 ἔτει] C ponit post πρώτῳ. τοῦ βασιλέως Ἀσὰ] C Ἀσὰ βασιλέως Ἰούδα. ἐν] C καὶ ἐν τῇ. 24 ἐν] A C deest. ἐπεκάλεσαν] A C ἐπεκάλεσε. 27 ἃ] C ὅσα. πᾶσα ἡ δυναστεία] C αἱ δυναστεῖαι. 28 βασιλεύει] C ἐβασίλευσεν. Καὶ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ usque ad versum 29] desunt hic in Comp. Ante hæc verba Ald. habet ὁ δὲ Ἀχαὰβ υἱὸς Γαμβρὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ Ἰσραὴλ ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ ὀγδόῳ τοῦ Ἀσὰ βασιλέως Ἰούδα. βασιλεύει δὲ Ἀχαὰβ υἱὸς Γαμβρὶ ἐπὶ Ἰσραήλ. ἔτει] A deest. αὐτῆς] A αὐτοῦ. ἐξῆραν] A ἐξῆρεν. δυναστεία] A δυναστεία αὐτοῦ. ὡς ἐπέθεντο] A ἃ ἦν. καὶ τὰ παιδάριά μου] A μετὰ τῶν παίδων. ἐβούλετο] A ἐβουλήθη. 29 Ἐν ἔτει usque ad Ἀχαὰβ] C Ὁ δὲ Ἀχαὰβ υἱὸς Ἀμβρὶ ἐβασίλευσεν ἐπὶ Ἰσραὴλ ἐν ἔτει τριακοστῷ καὶ ὀγδόῳ τοῦ Ἀσὰ βασιλέως Ἰούδα· βασιλεύει δὲ Ἀχαάβ. ἐβασίλευσεν] C deest. 30 τοὺς] C τοὺς γινομένους. 31 πορεύεσθαι ἐν] C πορευθῆναι ἐπί. ἐπορεύθη] C ἐπορεύθη Ἀχαάβ. 32 τῶν προσοχθισμάτων αὐτοῦ] C τοῦ Βάαλ. 33 προσέθηκεν] C ἐπλεόνασεν. καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τοῦ ἐξολοθρευθῆναι, ἐκακοποίησε. C desunt. 34 Καὶ ἐν] C Ἐν. Ἀχιὴλ] C Χιήλ. καὶ τῷ] C καὶ ἐν τῷ. αὐτῆς] C αὐτῇ.

CAP. XVII.

1 Ἠλιοὺ] C Ἠλίας. ὁ προφήτης] C deest. Θεσβίτης] A deest. τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς] C desunt. ὅτι εἰ] C ὅτι ἐάν. 3 τοῦ ἐπὶ προσώπου] C τῷ ἐπὶ πρόσωπον. 5 ἐποίησεν] C ἐπορεύθη, καὶ ἐποίησεν. 6 ἄρτους ··· καὶ κρέα] C ἄρτους καὶ κρέας ··· ἄρτους καὶ κρέας. 7 τῆς γῆς] C τὴν γῆν. 8 Ἠλιοὺ] C Ἠλίαν, λέγων. 9 πορεύου] A πορεύθητι. Σιδωνίας] C Σιδῶνος, καὶ κατοικήσεις ἐκεῖ. 10 ἀνέστη] C ἀνέστη Ἠλίας. Σαρεπτὰ] A Ἀρεφθά. ut & ver.9. καὶ ἦλθεν] C τῆς Σιδῶνος. ἐκεῖ] C ponit post γυνή. 11 εἶπεν] A C εἶπεν αὐτῇ. σου] A C σου, καὶ φάγομαι. 12 καψάκη] C καμψάκη. & ver. 14. & 16. συλλέξω] C συλλέγω. 13 πρὸς αὐτὴν] C αὐτῇ. ἐκεῖθεν] A ponit post μικρόν. πρώτοις ἐκεῖθεν. καὶ ἐξοίσεις μοι] C ponit post πρώτοις ἐκεῖθεν. σαυτῇ δὲ] C ἑαυτῇ δὲ ποιήσεις. 14 κύριος] A C κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ. ἐκλείψει] A ἐξέλιπε. τῆς γῆς] C τὴν γῆν. 15 ἐποίησε] A C ἐποίησε κατὰ τὸ ῥῆμα Ἠλίου, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ. αὐτὴ, καὶ αὐτὸς] C αὐτὸς, καὶ αὐτή. 17 οὐχ] A οὐ. C οὐκ. πνεῦμα] C πνοὴ ζωῆς. εἶπε] C εἶπεν ἡ γυνή. 19 τῆς κλίνης] A τῆς κλίνης αὐτοῦ. C τὴν κλίνην αὐτοῦ. 20 Ἠλιοὺ] C Ἠλίας πρὸς κύριον. οἴμοι] C deest. ὁ μάρτυς τῆς χήρας] C καί γε τὴν χήραν. κατοικῶ] C οἰκῶ. κεκάκωκας] A C ἐκάκωσας. 22 οὕτως] C οὕτως, καὶ ἐπεστράφη ἡ ψυχὴ τοῦ παιδαρίου εἰς αὐτό. 24 σὺ] A C εἶ σύ· & ponunt post θεοῦ.

CAP. XVIII.

1 πορεύθητι] C πορεύου. 2 καὶ ἡ] A C καὶ ἦν. κραταιὰ] A C κραταιός. 4 ἄνδρας] C deest. κατὰ] A C ἀνά. σπηλαίῳ] A δυσὶ σπηλαίοις. C δύο σπηλαίοις. 5 ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ] C ἐν τῇ γῇ. χειμάρροις] A C πάντας τοὺς χειμάρρους. ἀπὸ τῶν σκηνῶν] A ἀπὸ τῶν κτηνῶν. C ἀφ' ἡμῶν κτηνῶν. 6 ἐμέρισαν] C διεμέρισαν. διελθεῖν] C πορευθῆναι. αὐτὴν] A C ἐν αὐτῇ. μιᾷ] A μιᾷ μόνος. 7 μόνος] A deest. ἦλθεν] C ἰδού. μόνος] A C deest. Ἀβδιοὺ] C ponit post ἔσπευσεν. αὐτὸς] C deest. 8 αὐτῷ] A τῷ Ἀβδιοῦ. C πρὸς Ἀβδίου. 9 ὅτι] C ὅτι σύ. χεῖρα] A C χεῖρας. 10 ἀπέστειλεν] A ἀπέσταλκεν. C ἀπέσταλκέ με. εἰ εἶπον] A εἶπεν. C εἶπον. ὅτι οὐχ εὕρηκε] C καὶ οὐχ εὑρίσκει. 11 ἀνάγγελε] A ἀνάγγειλον. C ἀπάγγελλε. 12 εἰσελεύσομαι] C ἀπελεύσομαι. ἀρήσει] C ἄρη. ἐστὶ] C deest. 13 τῷ κυρίῳ μου, οἷα πεποίηκα] C ἃ πεποίηκα κυρίῳ μου. ἔκρυψα ἀπὸ] A C ἔλαβον ἐκ. ἀνὰ πεντήκοντα ἐν σπηλαίῳ] A C καὶ ἔκρυψα αὐτοὺς ἀνὰ πεντήκοντα ἐν τοῖς σπηλαίοις. Sed A ponit ἀνὰ πεντήκοντα post σπηλαίοις. ἔθρεψα] C διέθρεψα αὐτούς. 16 συναντὴν] A C συνάντησιν. ἐξέδραμεν] C ἔδραμεν. 18 διαστρέφω] C διαστρέφω ἐγώ. ὅτι] C deest. ἐπορεύθης] C πορευθῆναι. 19 συνάθροισον] A C καὶ συνάθροισον. καὶ τοὺς prius] A καὶ τοὺς προφήτας τοῦ Βάαλ τετρακοσίους καὶ πεντήκοντα, καὶ τούς. τῆς αἰσχύνης] C τοῦ Βάαλ. 20 ἐπισυνήγαγε] C συνήγαγε. 21 προσήγαγεν] C προσῆλθεν. πάντας] C πάντα τὸν λαόν. αὐτοῖς Ἠλιοὺ] C πρὸς αὐτούς. ἕως] C deest. Βάαλ] A ὁ Βάαλ αὐτός. C ὁ Βάαλ ἐστί. 22 ἐγὼ] C deest. καὶ οἱ προφῆται τοῦ ἄλσους τετρακόσιοι] C desunt. 23 ἡμῖν] C δότω ἡμῖν. ἐπιθῶ] C ἐπιθήσω. 24 ἔσται] C ἔσται ἐστί. ἀπεκρίθησαν ··· εἶπον] C ἀπεκρίθη ··· εἶπεν. καλὸν τὸ ῥῆμα ὃ] C ἀγαθὸς ὁ λόγος ὅν. 25 τῆς αἰσχύνης] C τοῦ Βάαλ. μόσχον] C βοῦν· & versu 26. πολλοὶ ὑμεῖς] C ὑμεῖς πολλοί. ἐπικαλέσασθε] A C ἐπικαλεῖσθε. 26 ἐπεκαλοῦντο] A ἐπεκαλέσαντο. πρωΐθεν] C πρωΐας. 27 ἐπικαλεῖσθε] A ἐπικαλέσασθε. ὅτι θεός ἐστιν] A C desunt. ὅτι] C μήποτε. ἐστιν] A ponit ante ἀδολεσχία. C τίς ἐστιν· & ponit ante αὐτῷ. αὐτὸς posterius] C deest. 28 σειρομάσταις] A C ἐν σειρομάσταις. προεφήτευσαν] A C προεφήτευον. δειλινὸν] C μεσημβρινόν. 29 καιρὸς] C καιρὸς τῆς μεσημβρίας. θυσίαν] A θυσίαν, καὶ οὐκ ἦν φωνή. C θυσίαν, καὶ οὐκ ἦν φωνὴ, καὶ οὐκ ἦν ἀκρόασις. καὶ ἐλάλησε usque ad finem versus] C desunt. 30 αὐτὸν] C αὐτὸν, καὶ ἰάσατο τὸ θυσιαστήριον τὸ κατεσκαμμένον· quæ repetit versu 32. 32 θυσιαστήριον] C θυσιαστήριον κυρίου. θάλασσαν χωροῦσαν] C θααλὰ χωροῦν. 33 ἐστοίβασε] C ἐπέθηκε. 34 εἶπε] C εἶπεν Ἠλίας. καὶ ἐποίησαν οὕτως] C desunt. 35 διεπορεύετο] C ἐπορεύετο. θάλασσαν] C θααλά. 36 Καὶ ἀνεβόησεν Ἠλιοὺ εἰς τὸν οὐρανὸν] C Καὶ ὡς ἦν καιρὸς τοῦ προσφέρεσθαι τὴν θυσίαν, καὶ παρεγένετο Ἠλίας ὁ προφήτης. ἐπάκουσόν μου κύριε] A C desunt. ἐπάκουσόν μου σήμερον ἐν πυρὶ] C desunt. καὶ γνώτωσαν] A καὶ σήμερον γνώτωσαν. C σήμερον γνώτω. εἶ] C μόνος. σου] A C σός. τὰ ἔργα ταῦτα] C ταῦτα πάντα. 37 μου, καὶ] A μου ἐν πυρὶ, καί. εἶ] C deest. ἔστρεψας] C ἐπέστρεψας. τοῦτου ὀπίσω] C ὀπίσω σου. 38 τὰ ὁλοκαυτώματα] A C τὸ ὁλοκαύτωμα. ἐν τῇ θαλάσσῃ] C ἐπ' αὐτῷ, καὶ τὸ ὕδωρ τὸ ἐν τῇ θααλά. 39 Καὶ ἔπεσε πᾶς ὁ λαὸς] C Καὶ εἶδε πᾶς ὁ λαὸς, καὶ ἔπεσεν. ὁ θεὸς αὐτὸς ὁ] A ἐστὶν αὐτὸς θεὸς ὁ. C ἐστὶν ὁ θεὸς, κύριος αὐτός ἐστι. 40 κατάγει] C κατήγαγεν. 41 ἀνάβηθι] C ἀνάστηθι. τῶν ποδῶν] C τοῦ ἤχους. 42 ἀνέβη] C ἀνέστη. ἐπὶ prius] C εἰς. 43 ἐπίβλεψε] C ἀνάβα, καὶ ἐπίβλεψε. καὶ σὺ ἐπίστρεψον] C ἐπίστρεψον, καὶ ἐπίβλεψον. καὶ ἐπέστρεψε τὸ παιδάριον ἑπτάκις] C desunt. 44 ὕδωρ] A C ὕδωρ ἀπὸ θαλάσσης. 45 καὶ ὧδε] A καὶ ἕως ὧδε. νεφέλαις] A C ἐν νεφέλαις. ἔκλαιεν] C ἐπορεύετο Ἀχαάβ. Ἀχαὰβ ἕως] C εἰς. 46 ἐπὶ] A C ἐγένετο ἐπί. εἰς] A C ἕως.

CAP. XIX.

1 ἃ] A C ὅσα. 2 πρὸς Ἠλιοὺ] A desunt. εἰ σὺ εἶ Ἠλιοὺ, καὶ ἐγὼ Ἰεζάβελ] C desunt. ποιήσαι μοι ὁ θεὸς] A C ποιήσαισάν μοι οἱ θεοί. προσθείη] A C προσθείησαν. ψυχὴν posterius] A deest. 3 γῆν] C ἥ ἐστι τοῦ. 4 Ῥαθμὲν] C Ῥαθάμ. νῦν] C νῦν κύριε. ἐγὼ] C ponit post εἰμί. τοὺς πατέρας] A τοῦ πατρός. 5 ἐκεῖ] C ponit post φυτόν. τις] C τις ἄγγελος. 6 Ἠλιοὺ] C deest. ἀνέστη] C ἀνέστη Ἠλίας. 7 ἀνάστα] A ἀνάστηθι. C ἀνάστηθι, καί. 8 Χωρὴβ] A τοῦ θεοῦ Χωρήβ. 9 σὺ] C σοί. 10 ὑπολέλειμμαι] C ὑπελείφθην. 11 αὔριον] C deest. ἰδοὺ παρελεύσεται κύριος] C καὶ ἰδοὺ κύριος παρελεύσεται. ἰδοὺ] C deest. κυρίου] A κυρίου ἐν τῷ ὄρει. 12 λεπτῆς] A C λεπτῆς κἀκεῖ. 13 καὶ ἐπεκάλυψε] C ἐπεκάλυψε. ὑπὸ] C παρὰ τό. σὺ] C σοί. 14 κυρίῳ] C κυρίῳ θεῷ. καὶ τὰ] A C τά. καθεῖλαν] C κατέσκαψαν. ὑπολέλειμμαι] C ὑπελείφθην. 15 ἀνάστρεφε] C καὶ ἀνάστρεφε. καὶ ἥξεις posterius] A C desunt. τῆς Συρίας] C ἐπὶ Συρίαν. 16 Ἰοὺ] A Ἰηού. Σαφὰτ] A C Σαφὰτ ἐξ Ἀβελμεουλά. 18 καταλείψεις ἐν] C καταλείψω ἐξ. ὤκλασε] A C ἔκαμψαν. 19 ἀπῆλθεν] C ἀπῆλθεν Ἠλίας. εὑρίσκει] C εὑρίσκει ἐκεῖ. ἠροτρία] C ἦν ἀροτριῶν. δώδεκα] A καὶ δώδεκα. ζεύγη] C ζεύγη βοῶν ἦν. ἐπ' αὐτὸν] A Ἠλιοὺ ἐπ' αὐτόν. C ἐπὶ τὸν Ἐλισαιὲ Ἠλίας. ἐπέρριψε] C ἔρριψε. ἐπ' αὐτὸν] C ponit ante ἐπ'. 20 κατέδραμεν] A C ἔδραμεν. μου] A C μου, καὶ τὴν μητέρα μου. ὀπίσω] C σοι ὀπίσω. Ἠλιοὺ] A C αὐτῷ, Πορεύου. ὅτι] C τί. 21 ἐξ] C ἀπό. τὰ ζεύγη] A τὸ ζεῦγος.

CAP. XX.

1 Καὶ ἀμπελὼν] A C Καὶ ἐγένετο κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα, καὶ ἀμπελών· Cæterum totum hoc caput in Comp. est 21. vigesimum autem est, quod in Rom. est 21. Ἰεζραηλίτῃ] A semper Ἰσραηλίτῃ. C Ἰεζραηλίτῃ. τῷ ἅλῳ] C τῷ οἴκῳ. 2 σοὶ] C σοὶ ἀντ' αὐτοῦ. σοὶ] A deest. ἄλλαγμα] A ἀντάλλαγμα. C ἄλλαγμα ἀντὶ τοῦ. καὶ ἔσται usque ad finem versus] C desunt. 3 μοι] A C ponunt ante γένοιτο. θεοῦ μου] C κυρίου. σοὶ] A deest. 4 Καὶ ἐγένετο] A C Καὶ ἦλθεν Ἀχαὰβ πρὸς (A εἰς) οἶκον αὐτοῦ συγκεχυμένος, καὶ ἐκλελυμένος ἐπὶ τῷ λόγῳ ᾧ ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν Ναβουθὲ ὁ Ἰεζραηλίτης (A Ναβουθαὶ ὁ Ἰσραηλίτης) καὶ εἶπεν, Οὐ δώσω σοι τὴν κληρονομίαν τῶν πατέρων μου σοί. (A σοὶ deest) καὶ ἐγένετο. 5 εἰσῆλθεν] C ἐξῆλθεν. πρὸς αὐτὸν] C ponit ante Ἰεζάβελ. ἐλάλησε] C εἶπε. τεταραγμένον] C τετάρακται. 6 ἐλάλησα] C λελάληκα. βούλει] A μὴ βούλοιο. C μὴ βούλει. δώσω] A deest. ἄλλον] C deest. 7 βασιλεία ἐπὶ] A βασιλεύς. C βασιλείαν. ἐγὼ δὲ] C καὶ ἐγώ. 8 ἔγραψε] C ἔγραψε Ἰεζάβελ. τῇ σφραγῖδι] A τὴν σφραγῖδα. ἀπέστειλε] A ἐπέστειλε. καὶ τοὺς] C καὶ πρὸς τούς. 9 τοῖς βιβλίοις] A C τῷ βιβλίῳ. 10 ἐγκαθίσατε] C καθίσατε. εὐλόγησε] A εὐλόγησας. C εὐλόγηκας. ἐξαγαγέτωσαν αὐτὸν, καὶ λιθοβολησάτωσαν] C ἐξαγάγετε αὐτὸν ἔξω, καὶ λιθοβολήσατε. 11 αὐτοῦ prius] C deest. καθὰ usque ad finem versus] C καθὼς γέγραπται ἐν τῷ βιβλίῳ. 12 ἐκάλεσαν] C ἐνετείλαντο. 13 εἰσῆλθον] C ἦλθον. λέγοντες] A C ἄνδρες ἀποστασίας Ναβουθ (A τοῦ Ναβουθαὶ) κατέναντι τοῦ λαοῦ, λέγοντες. εὐλόγηκας] A εὐλόγησε. 15 Ἰεζάβελ] A Ἰεζάβελ λεγόντων, Κέχωσται Ναβουθαὶ καὶ ἀπέθανε. C Ἰεζάβελ λεγόντων, Λελιθοβόληται Ναβουθ, καὶ τέθνηκε. ὃς] C ὅτι. ὅτι posterius] C ἀλλά. 16 ὁ Ἰεζραηλίτης] C desunt. καὶ διέρρηξε usque ad ταῦτα] C desunt. Ἀχαὰβ] C ponit ante καὶ κατέβη. 18 ἀπαντὴν] A C ἀπάντησιν. ὅτι οὗτος] A ἰδοὺ οὗτος. C ἰδοὺ αὐτός. 19 λαλήσεις] C ἐρεῖς. λέγων] C deest. ὡς σὺ] C desunt. ἐν παντὶ] A C ἐν τῷ. αἱ ὕες, καὶ] C desunt. καὶ αἱ πόρναι usque ad finem versus] C καὶ ἐπορεύθη Ἠλίας πρὸς Ἀχαάβ. 20 Εὕρηκα]

C Ἠλίας

C Ἠλίας, Εὕρηκα. μάτην πέπρασαι] C πέπρασαι μάτην τοῦ. 21 Ἰδοὺ] C Τάδε λέγει κύριος, Ἰδού. τοῦ] A C τόν. 23 καταφάγονται] C φάγονται. Ἰεζράελ] C Ἰσραήλ. 24 φάγονται] C καταφάγονται. φάγονται] C καταφάγονται. 25 ματαίως] C οὐκ ἦν ὡς. μετέθηκεν] C μετέστησεν. αὐτὸν] C deest. 26 πορεύεσθαι] A πορευθῆναι. C τοῦ πορευθῆναι. ἃ] C ὅσα. υἱῶν] C τῶν υἱῶν. 27 Καὶ ὑπὲρ τοῦ usque ad κλαίων, καὶ inclusive] C Καὶ ἐγένετο ὡς ἤκουσεν Ἀχαὰβ τὰ ῥήματα ταῦτα. ἐζώσατο usque ad finem versus] C περιεβάλετο σακκίον, καὶ ἐνηστεύσατο, καὶ ἐκοιμήθη ἐν σάκκῳ καὶ ἐπορεύετο κεκυφώς. ἐπορεύθη] A ἐπορεύθη κεκλιμένος. 28 ἐν χειρὶ, usque ad finem versus] C πρὸς Ἠλίαν τὸν Θεσβίτην, καὶ εἶπεν. 29 κατενύγη] C κατενύχθη. μου οὐκ] A C μου ἀνθ' οὗ ὅτι κατενύχθη (A ἐκωλύθη) ἀπὸ προσώπου μου. ἀλλ'] C ἀλλ' ἤ. κακίαν] A C κακίαν ἐπὶ τὸν οἶκον αὐτοῦ.

CAP. XXI.

1 Ἄδερ] A C Ἄδερ βασιλεὺς Συρίας, & ponunt συνήθροισεν post Συρίας. καὶ ἀνέβη καὶ περιεκάθισεν] A ἐκάθισεν ἐπὶ τὴν Σαμάρειαν. C desunt. δύο] C καὶ δύο. πᾶς ἵππος] C ἵπποι. ἅρμα] A C ἅρματα. ἐπ'] C deest. 2 πρὸς] A C ἀγγέλους πρός. 3 ἐμὰ] A τὰ καλὰ ἐμά. C τὰ κάλλιστα ἐμά. 4 ἐγώ εἰμι] C εἰμι ἐγώ. 5 ἀπέστειλα] C ἀπέσταλκα. σου prius] A deest. 6 ἀποστελῶ] C ἐξαποστελῶ. ἐρευνήσουσι τὸν οἶκον] C ἐξερευνήσουσι τοὺς οἴκους. καὶ λήψονται] C λήψονται. 7 εἶπε] C εἶπεν αὐτοῖς. υἱῶν] C τέκνων. καὶ περὶ τῶν θυγατέρων μου] C desunt. ἀπεκώλυσα] C ἐκώλυσα. 9 λέγετε] C εἴπατε. πάντα] C κατὰ πάντα. ἀπέσταλκας] A C ἀπέστειλας. 10 ἀπῆραν] C ἀπῆλθον. ἐπέστρεψαν] A C ἀπέστρεψαν. ἀπέστειλε] A ἀνταπέστειλε. ποιήσαι] A ποιήσαισαν. C ποιήσαιεν. ὁ θεὸς] A C οἱ θεοί. προσθείη] A C προσθείησαν. ἀλώπεξι] C δραξί. 11 ἱκανούσθω] A ἱκανούσθω νῦν. C ἱκανούσθω ὑμῖν. 13 τὸν ὄχλον] A C πάντα τὸν ὄχλον. σὰς] A C σου. 15 τοὺς ἄρχοντας τὰ παιδάρια] A C τοὺς παῖδας τῶν ἀρχόντων. διακόσια τριάκοντα] A τριακόσιοι τριάκοντα δύο. C διακόσιοι τριάκοντα καὶ δύο. ἑπτὰ] A ἑξήκοντα ἑπτά. 16 μεθύων] A C καὶ μεθύων. αὐτοῦ] C μετ' αὐτοῦ. 17 ἄρχοντες παιδάρια] A C τὰ παιδάρια τῶν (A deest) ἀρχόντων. ἀποστέλλουσι καὶ ἀπαγγέλλουσι] A C ἀπέστειλεν υἱὸς Ἄδερ, καὶ ἀνήγγειλαν. τῷ βασιλεῖ Συρίας] C αὐτῷ. ἐξεληλύθασιν] C ἐξῆλθον. 18 αὐτοῖς] C ὁ βασιλεύς. ἐκπορεύονται] C αὐτοὶ ἐκπορεύονται. συλλαβεῖν] A C συλλάβετε, bis in hoc versu. πόλεμον] A C πόλεμον ἐξῆλθον. 19 μὴ ἐξελθάτωσαν] C ἐξῆλθον. πόλεως] A πόλεως, καὶ οὗτοι ἐξῆλθον ἐκ τῆς πόλεως. ἄρχοντα τὰ παιδάρια] A C τὰ παιδάρια τῶν ἀρχόντων. 20 ἐπάταξεν] C καὶ ἐπάταξεν. καὶ ἐδευτέρωσεν ἕκαστος τὸν παρ' αὐτοῦ] C desunt. ἔφυγε Συρία] C ἔφυγον οἱ Σύροι. ἵππου] C ἵππων. ἱππέως] C ἱππέων. 23 καὶ εἶπον] A C εἶπον πρὸς αὐτόν. ἐκραταίωσεν] C ἐκράτησαν. εἰ] C ἦ. κραταιώσομεν] C κρατήσομεν· & ver. 25. 24 αὐτῶν] A C αὐτοῦ. θοῦ] C θές. 25 ἀλλάξομέν σοι] A ἀλλάξομαί σοι. C ἄλλαξον σύ. δύναμιν prius] C deest. πεσοῦσαν] C πεσοῦσαν ἀπὸ σοῦ. 26 αὐτοῦ] A C αὐτῶν. 27 ἐπιστρέψαντος] C ἐπιστρέφοντος. ἀπαντὴν] A C ἀπάντησιν. 28 θεὸς prius] C ὅτι θεός. θεὸς κοιλάδων] A κύριος κοιλάδων. χεῖρα σὴν] C χεῖράς σου. 29 προσήγαγεν] C προσῆγεν. ἑκατὸν] A ἑκατὸν καὶ εἴκοσι. 31 Καὶ εἶπε τοῖς παισὶν αὐτοῦ, Οἶδα ὅτι βασιλεῖς] A C. καὶ εἶπον οἱ παῖδες αὐτοῦ πρὸς αὐτὸν, Ἰδοὺ δὴ ἠκούσαμεν (A οἴδαμεν) ὅτι βασιλεῖς οἴκου· & A ponit πρὸς αὐτὸν ante οἱ παῖδες. 32 σάκκους ἐπὶ] C σάκκοις· & ponit post αὐτῶν. ἔθεσαν σχοινία ἐπὶ] A ἔθεντο σχοινία ἐπί. C ἔδησαν σχοινίοις. ἡμῶν] A C μου. 33 ἐσπεύσαντο] C ἔσπευσαν. λόγον] C λόγον αὐτοῦ. πρὸς αὐτὸν] C ponit post ἅρμα. 34 σεαυτῷ] C ponit post Δαμασκῷ. 35 δή με] A με δή. 36 ἤκουσας] A εἰσήκουσας. καὶ ἰδοὺ] A C ἰδού. 37 εὑρίσκει] C εὗρεν. εἶπε] C λέγει αὐτῷ. με δὴ] C δή με. 38 ἔστη] C ἐπέστη. 39 ὁ βασιλεὺς] A C ponunt ante παρεπορεύετο. οὗτος] C αὐτός. πολέμου] C πολεμεῖν. εἰσήγαγε] C εἰς ἤγαγε. πρὸς μὲ] C μοι. τοῦτον] C μοι τοῦτον. ἐὰν δὲ] C καὶ ἔσται ἐάν. καὶ ἔσται] C ἔσται. στήσεις] A τίσεις. 40 ἐγενήθη] C ἐγένετο, ὡς· & A habet ὡς. περιεβλέψατο] A C περιεβλέπετο· & C ponit post σου. ἰδοὺ] C ἰδοὺ σύ. καὶ τὰ ἔνεδρα] C δικαστὴς σύ. 42 διότι] C ἀνθ' ὧν. ἐξήνεγκας] C ἐξαπέστειλας. σου] A μου. 43 ἐκλελυμένος] C κλαίων.

CAP. XXII.

2 ἐγενήθη] C ἐγένετο. τρίτῳ] A ponit ante ἐνιαυτῷ. 3 ἡμῖν] C ἡμῶν ἐστι. λαβεῖν] C τοῦ μὴ λαβεῖν. 4 ἀναβήσῃ] A εἰ ἀναβήσῃ. ἡμῶν] C ἐμοῦ. εἰς πόλεμον] A ponit ante εἰς Ῥεμμάθ. ἐγὼ, καὶ σὺ οὕτως] A ἐγὼ, οὕτως καὶ σύ. C σὺ, οὕτως καὶ ἐγώ. 5 πρὸς] C πρὸς Ἀχαάβ. ἐπερωτήσατε] C ἐπερωτήσωμεν. 6 ὁ βασιλεὺς posterius] C deest. καὶ δώσει] C ὅτι δώσει. 8 εἷς] A C ἔτι εἷς. δι' αὐτοῦ] C ponit post κύριον. καλὰ] C ἀγαθά. ἀλλ' ἢ] A ἀλλά. Ἰεμβλαὰ] C Ἰαμλά. βασιλεὺς Ἰούδα] C desunt. 10 ὁ βασιλεὺς Ἰσραὴλ] C Ἀχαὰβ βασιλεὺς Ἰσραὴλ, & ponit post Ἰούδα. Ἰωσαφὰτ] A ponit post Ἰούδα. ἐκάθηντο ἀνὴρ ἐπὶ τοῦ θρόνου] C ἐκάθητο ἕκαστος ἐπὶ τοῦ θρόνου. τῇ πύλῃ] C ἅλῳ πύλης. ἐπροφήτευον] A C προεφήτευον, & vers. 12. 12 καὶ δώσει κύριος] C σε κύριος, καὶ δώσει. καὶ τὴν] A C τόν. 13 λαλοῦσι] A ponit post ἐνί, C post προφῆται. ἐν] C deest. εἰς τοὺς λόγους σου] C ἐν λόγοις. 14 ἃ ἐὰν] C ὃ ἄν. 15 εἶπεν posterius] C εἶπεν αὐτῷ. κύριος] C σε κύριος. εἰς χεῖρα] A εἰς χεῖρας. C ἐν χειρί. 16 ποσάκις] A ἔτι δίς. 17 εἶπεν, Οὐχ] A εἶπε Μιχαίας, Οὐχ. C εἶπε Μιχαίας. ποίμνιον, ᾧ οὐκ ἔστι] C πρόβατα, οἷς οὐκ ἦν. 18 θεὸς] A εἰς θεόν. C deest. αὐτοῦ] C deest. ἀναστρεφέτω] A ponit ante ἕκαστος. C ἀποστρεφέτω, & ponit ante ἕκαστος. εἶπα πρὸς σὲ] C εἶπόν σοι. διότι] A C deest. 19 οὐχ οὕτως, οὐκ ἐγὼ, ἄκουσον ῥῆμα] C διὰ τοῦτο ἄκουσον τὸν λόγον. οὐχ οὕτως] C desunt. θεὸν] A C κύριον τὸν θεόν. εὐωνύμων] C ἀριστερῶν. 20 καὶ πεσεῖται ἐν Ῥεμμὰθ Γαλαὰδ] C εἰς Ῥαμὼθ Γαλαὰδ, καὶ πεσεῖται ἐκεῖ. οὕτως posterius] A εἶπεν οὕτως. 22 εἰς τὸ στόμα] A C ἐν στόματι. 23 ἔδωκε] C δέδωκε. ἐπὶ σὲ] A περὶ σοῦ. 24 τὸ λαλῆσαι] C ἀπέστη ἀπ' ἐμοῦ τοῦ λαλῆσαι. 25 τῇ] A C ἐν τῇ. εἰσέλθῃς] A εἰσέλθῃς εἰς τό. C εἰσελεύσῃ εἰς. τοῦ ταμιείου] C ἐκ ταμιείου. ἐκεῖ] C deest. 26 Σεμὴρ τὸν βασιλέα] A C Ἀμὼν (A Ἀμμὼν) τὸν ἄρχοντα. τῷ ··· υἱῷ] A C πρὸς ··· υἱόν. 27 Εἶπον θέσθαι τοῦτον] C Καὶ εἶπον, Οὕτως λέγει ὁ βασιλεὺς, Θέσθε αὐτόν. ἐσθίειν αὐτὸν] C ἐσθιέτω. 28 οὐ λελάληκε] A οὐκ ἐλάλησε. 30 Συγκαλύψομαι] A Συγκάλυψόν με. 31 πολεμεῖτε] C συνάψητε πόλεμον πρός. καὶ] C ἤ. ἢ τὸ] C ἢ πρός. 32 ἀνέκραξεν] A ἀνεβόησεν. 33 ἀνέστρεψαν] A ἀπέστρεψαν. C ἀπεστράφησαν. 34 ἐπέτεινεν] A C ἐνέτεινεν. εὐστόχως] C αὐτοῦ ἀφελῶς. εἶπε] C εἶπεν ὁ βασιλεύς. τὰς χεῖρας] C χεῖρα. τέτρωμαι] C τετραυμάτισμαι. 35 καὶ ἀπέχυσε (A ἐπέχυσε) usque ad ἅρματος] C desunt. καὶ ἀπέθανεν ἑσπέρας] C hæc ponit ad finem versus, & addit ὁ βασιλεὺς post ἀπέθανεν. τῆς τροπῆς ἕως τοῦ κόλπου] C τῆς πληγῆς τῆς τροπώσεως εἰς τὸν κόλπον. 36 στρατοκήρυξ] A C στρατοκήρυξ ἐν τῇ παρεμβολῇ. λέγων] C καὶ εἶπεν. καὶ εἰς τὴν ἑαυτοῦ γῆν] C καὶ ἕκαστος εἰς τὴν κληρονομίαν. 37 ἐν Σαμαρείᾳ] C Ἀχαὰβ εἰς Σαμάρειαν. 38 ἀπένιψαν τὸ αἷμα] C ἀπενίψατο τὸ αἷμα ἀπὸ τοῦ ἅρματος. ἐξέλειξαν αἱ ὕες καὶ] C ἔλειξαν. αἵματι] C αἵματι αὐτοῦ. 39 ἃ] C ὅσα. ἐν βιβλίῳ] C ἐπὶ βιβλίου. 41 ἐβασίλευσεν Ἰωσαφὰτ υἱὸς] A ἐβασίλευσεν Ἰωσαφὰτ υἱὸς Ἀσά. C Καὶ Ἰωσαφὰτ ἦν. 42 Ἀζουβὰ] A Ἀζεβά. 46 ὅσα] A C ἅς. βιβλίῳ] C βίβλῳ. Καὶ ἐκοιμήθη] Sed hic habentur in Comp. quatuor versus (qui in Rom. habentur cap. 16.) hoc modo. 47 Καὶ τοὺς λοιποὺς τῶν τετελεσμένων τῶν καταλελειμμένων ἐν ταῖς ἡμέραις Ἀσὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀφεῖλεν ἀπὸ τῆς γῆς. 48 Καὶ βασιλεὺς οὐκ ἦν ἑστηκὼς ἐν Ἰδουμαίᾳ. 49 Καὶ Ἰωσαφὰτ ἐποίησε νῆας Θαρσεὶς τοῦ πορεύεσθαι εἰς Ὀφὶρ ἕνεκεν τοῦ χρυσίου, καὶ οὐκ ἐπορεύοντο ὅτι συνετρίβησαν αἱ νῆες ἐν Γασιὼν Γάβερ. 50 Τότε εἶπεν Ὀχοζίας υἱὸς Ἀχαὰβ πρὸς Ἰωσαφὰτ, Πορευέσθωσαν οἱ δοῦλοί μου μετὰ τῶν δούλων σου, καὶ οὐκ ἠθέλησεν Ἰωσαφάτ. 52 ἐν ··· ἐν] A C ἐπὶ ··· ἐπί. 53 ἐναντίον] C ἐνώπιον. 54 τὰ γινόμενα ἔμπροσθεν] C ὅσα ἐποίησεν ὁ πατήρ.

REGUM IV.

CAP. I.

2 δεῦτε καὶ ἐπιζητήσατε ἐν τῷ] C πορεύθητε, καὶ ἐπερωτήσατε διὰ τοῦ. δι' αὐτοῦ] C desunt. 3 κυρίου] C θεοῦ. ἐκάλεσεν] A C ἐλάλησε πρός. δεῦρο] A πορεύθητι. εἰς συνάντησιν τῶν ἀγγέλων] C ἀπάντησον τοῖς ἀγγέλοις. λαλήσεις] A ἐρεῖς. C λάλησον. παρὰ] C διά. ἐπιζητῆσαι ἐν τῷ] C ἐπερωτῆσαι διὰ τοῦ. καὶ οὐχ οὕτως] C desunt. 4 Ὅτι] C Διὰ τοῦτο. ἐκεῖ] C ἐπ' αὐτῆς. ὅτι] A ὅτι ἐκεῖ. C ὅτι ἐν αὐτῇ. 5 ἐπεστράφησαν] C ἀπεστράφησαν. 6 ἡμῶν] A ἡμῖν. ἐπιστράφητε] C ἀποστράφητε. λαλήσατε πρὸς αὐτὸν] C εἴπατε αὐτῷ. σὺ πορεύῃ ἐπιζητῆσαι] C πορεύῃ σὺ ἐκζητῆσαι. οὐχ οὕτως] C διὰ τοῦτο. ἐκεῖ] A deest. C ἐπ' αὐτῆς. 7 Καὶ ἐπιστρέψαντες usque ad Ἠλιοὺ] C desunt. ἐλάλησε πρὸς αὐτοὺς] C εἶπεν αὐτοῖς ὁ βασιλεύς. A εἶπε. 8 πρὸς αὐτὸν] C desunt. ζώνην δερματίνην] C ζώνῃ δερματίνῃ. ἐστι] C deest. 9 ἀπέστειλε] C ἀποστέλλει. αὐτὸν] A αὐτὸν ἡγούμενον. ἀνέβη] A ἀνέβη, καὶ ἦλθε. C ἐπορεύθησαν. καὶ ἰδοὺ Ἠλιοὺ] C αὐτὸς δέ. πρὸς αὐτὸν] C ponit ante ὁ. ὁ βασιλεὺς ἐκάλεσέ σε] C τάδε λέγει ὁ βασιλεύς. 10 καὶ εἰ] C εἰ. ἐγὼ] C εἰμι ἐγώ. πῦρ] A ponit post οὐρανοῦ. 11 προσέθετο ··· καὶ] C προσθείς. ἄλλον] C ἕτερον. ἐλάλησεν] A C ἀνέβη καὶ ἐλάλησεν. ὁ πεντηκόνταρχος] C ponit ante καὶ ἐλάλησεν. 12 ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν, καὶ εἶπε] C καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν. ἐγὼ] A ἐγώ εἰμι. C εἰμὶ ἐγώ. 13 προσέθετο ··· ἀποστεῖλαι] C προσθεὶς ··· ἀπέστειλε. ἡγούμενον] A ἡγούμενον πεντηκόνταρχον τρίτον. C πεντηκόνταρχον τρίτον. ἦλθεν] A ἦλθε πρὸς αὐτόν. κατέναντι] C ἀπέναντι. καὶ εἶπεν] C λέγων. ἡ] C δὴ ἡ. ἡ ψυχὴ] C αἱ ψυχαί. τούτων] C deest. 14 Ἰδοὺ] C Ἰδοὺ γάρ. πρώτους] A πρώτους, καὶ τοὺς πεντήκοντα αὐτῶν] C πρώτους, καὶ ἑκάστου τοὺς πεντήκοντα. μου] A C τῶν δούλων σου. 15 καὶ εἶπε] C λέγων. ἀνέστη Ἠλιοὺ, καὶ κατέβη] C ἀναστὰς κατέβη Ἠλίας, καὶ ἐπορεύθη. αὐτοῦ] A C αὐτῶν. 16 εἶπεν Ἠλιοὺ] A καὶ εἶπε. C desunt. τί ὅτι] C ἀνθ' ὧν. ἐκζητῆσαι] C ἐπερωτῆσαι. οὐχ οὕτως] C ὡσεὶ μὴ ἦν θεὸς ἐν Ἰσραὴλ τοῦ ἐπερωτῆσαι τὸν λόγον αὐτοῦ· διὰ τοῦτο. ἐκεῖ] C ἐπ' αὐτῆς. 18 ἃ] A ὅσα. C καὶ πάντα ὅσα. ταῦτα γεγραμμένα ἐν βιβλίῳ] C γέγραπται ἐπὶ βιβλίου. τοῖς βασιλεῦσιν] C τῶν βασιλέων. καὶ Ἰωρὰμ usque ad Ἰούδα] C Καὶ ἐβασίλευσεν Ἰωρὰμ ὁ ἀδελφὸς Ὀχοζίου ἀντ' αὐτοῦ, ὅτι οὐκ ἦν αὐτῷ υἱὸς, ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ Ἰωρὰμ υἱοῦ Ἰωσαφὰτ βασιλέως Ἰούδα· & habet ante priorem partem hujus versus. ὀκτωκαιδεκάτῳ] A εἰκοστῷ καὶ πρώτῳ τῆς βασιλείας. καὶ ἐποίησε usque ad finem capitis] C desunt. Ἱεροβοὰμ] A Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ναβάτ.

CAP. II.

1 ἀνάγειν] C ἀναγαγεῖν. τὸν Ἠλιοὺ] C ponit ante ἐν. 2 ὁ θεὸς] A C κύριος. ἦλθον] C ἔρχονται. 3 ἦλθον] C ἐξῆλθον. πρὸς αὐτὸν, Εἰ] C αὐτῷ, Εἰ δὴ, & vers. 5. κύριος] C ponit post λαμβάνει, A post σήμερον, & λαμβάνει ante σήμερον. κἀγὼ] C καίγε ἐγώ. 4 Ἠλιοὺ πρὸς Ἐλισαιὲ] A αὐτῷ Ἠλιού. C Ἠλίας τῷ Ἐλισαιέ. εἶπεν] A C εἶπεν Ἐλισαιέ. 5 ἐπάνωθεν] C ἐπάνω. καίγε ἐγὼ] C ἐγώ. ἔγνων] A ἔγνωκα. ὧδε] C ἐνταῦθα. κύριος] A deest. εἰς τὸν Ἰορδάνην] A C τοῦ Ἰορδάνου. 7 υἱοὶ] C ἀπὸ τῶν υἱῶν. καὶ ἔστησαν] C ἦλθον, καὶ ἔστησαν. καὶ ἀμφότεροι] C ἀμφότεροι δέ. 8 τὸ ὕδωρ] C ἐν αὐτῇ τὰ ὕδατα. ἔνθα καὶ ἔνθα] C ἔνθεν καὶ ἔνθεν. ἐν ἐρήμῳ] C διὰ ξηρᾶς. 9 Καὶ usque ad Ἐλισαιὲ] C Καὶ ἐγένετο ὡς διῆλθεν, εἶπεν Ἠλίας τῷ Ἐλισαιέ. διπλᾶ ἐν πνεύματί σου] C τὸ πνεῦμα τὸ ἐπὶ σοὶ διπλῶς. 10 ἐὰν] C πλὴν ἐάν. καὶ ἔσται] C ἔσται. καὶ ἐὰν μὴ] C ἐὰν δὲ μὴ ἴδῃς. 11 ἐπορεύοντο καὶ ἐλάλουν] C καὶ λαλούντων. διέστειλεν] C διεχώρισαν. ὡς] C ἕως. 12 ἐβόα] C αὐτὸς ἐβόα. ἐπελάβετο τῶν ἱματίων] C ἐκράτησε Ἐλισαιὲ τοῦ ἱματίου. αὐτὰ] C αὐτό. ῥήγματα] C deest. 13 ὕψωσεν] C εἵλετο. τὴν μηλωτὴν Ἠλιοὺ] A Ἠλιοὺ τὴν μηλωτὴν αὐτοῦ. ἡ ἔπεσεν] C Ἐλισαιὲ τὴν πεσοῦσαν. Ἐλισαιὲ] C αὐτοῦ. 14 τὸ ὕδωρ] A τὸ ὕδωρ, καὶ οὐ διέστη] C τὰ ὕδατα, καὶ οὐ διῃρέθη. εἶπε, Ποῦ ὁ] C εἶπεν Ἐλισαιὲ, Ποῦ ἐστι. διερράγησαν] C διῃρέθη. διέβη Ἐλισαιὲ] A διέβη Ἐλισαιὲ διὰ ξηρᾶς. C ἦλθε διὰ ξηρᾶς. 15 αὐτὸν] C ἀναστρέφοντα αὐτὸν, & ponit post ἐξεναντίας. 16 ἦλθον] C ἐπορεύθησαν. συναντὴν] A C συνάντησιν. αὐτοῦ] C αὐτῷ. μετὰ] C εἰσὶ μετά. ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, ἢ] C desunt. 17 οὐ] C deest. A ἔτι. τρεῖς ἡμέρας] C τρισὶν ἡμέραις. αὐτὸν] C deest. 18 αὐτὸς] C Ἐλισαιέ. Ἐλισαιὲ] C αὐτοῖς. πρὸς ὑμᾶς] C ὑμῖν. πορεύθητε] A ἀποστείλητε. C πορεύεσθε. 19 ἡ] C δὴ ἡ. πόλεως] C πόλεως ταύτης. ὁ κύριος βλέπει] A σὺ κύριε βλέπεις. C σὺ κύριε ὁρᾷς. 20 ὑδρίσκην] A ὑδρίαν. θέτε] C ἐμβάλετε. ἅλα] A C ἅλας, & vers. 21. καὶ ἤνεγκαν πρὸς αὐτὸν] C αὐτῷ. 21 Ἐλισαιὲ εἰς] C ἐπί.

θάνατος, ϗ] C ἀποθνήσκων οὐδέ. 22 Ἐλισαιὲ] C ponit poſt ἐλάλησε. 23 ἀνέβη] C ἀνέβη Ἐλισαιέ. αὐτοῦ] C ponit ante ἀναβαίνοντος. ϗ … ἐξῆλθον] C ἐξῆλθε …. εἶπον] C ἔλεγον. ἀνάβαινε poſterius] C ἀνάβαινε φαλακρέ. 24 αὐτῶν] C αὐτοῦ. αὐτοῖς] C αὐτά. ἰδοὺ] C deeſt. ἀπὸ] A C ἐξ. παῖδας] C παιδάρια. 25 ἐπορεύθη] C διῆλθεν.

CAP. III.

1 Ἰσραὴλ] C Ἰσραὴλ ἐν Σαμαρείᾳ. ἔτει] C ponit poſt ὀκτωκαιδεκάτῳ. 2 ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. ϗ οὐχ ὡς] C καί. A οὐδ᾽ ὡς. ὁ πατὴρ] A deſunt. 3 τῇ ἁμαρτίᾳ] C τῶν ἁμαρτίαις. οὐκ] C ϗ οὐκ. αὐτῆς] A C αὐτῶν. 4 νωκὴδ] A ὠκήδ. ἐπέστρεφε] A ἀπέστρεφε. C ἦν φέρων φόρον, ϗ ἐπιστρέφων. ἐν τῇ ἐπαναστάσει] C deſunt. 5 ϗ ἠθέτησε βασιλεὺς] C ἠθέτησε. 6 Ἰωρὰμ] C Ἰσραήλ. ἐκ Σαμαρείας] C ponit ante ἐν τῇ. 7 ἐξαπέστειλε] C ἀπέστειλε. εἰς Μωὰβ] C ἐπὶ Μωάβ. ἀναβήσομαι] C πορεύσομαι. μοι … σοι] C σοι … ἐμοί. ὡς ὁ] C ϗ ὡς ὁ. μου … σου … μου … σου] C σου … μου … σου … μου. 8 ἀναβῶ] C ἀναβησόμεθα. 9 ἐκύκλωσαν] C ἐπορεύοντο κυκλοῦντες. 10 εἶπε] A εἶπε τοῖς παισίν. παρεσχημένους δοῦναι] C τούτους, δοῦναι. ἐν χειρὶ] C εἰς χεῖρα. 11 Ἰωσαφὰτ] A Ἰωσαφὰτ πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς Ἰούδα. C Ἰωσαφὰτ πρὸς αὐτόν. οὐκ ἔστιν ὧδε] C εἰ ἔστιν ἐνταῦθα. ἐπιζητήσωμεν] C ἐπερωτήσωμεν. παρ᾽] C δι᾽. ὧδε] C ἔστιν ἐνταῦθα. 12 αὐτῷ] C ἐν αὐτῷ. 13 ϗ τοὺς] C ϗ πρὸς τούς. τοῦ] C τούτους τοῦ. 14 ἐπέβλεψα] C εἰσέβλεψα. ϗ] C ἤ. 15 λάβε] C λάβετε. A ἴδε λάβε. αὐτὸν] C αὐτοῦ. 17 ϗ οὐκ ὄψεσθε] C οὔτε μὴ ἴδετε. ὑμεῖς, ϗ] C ὑμεῖς, ϗ αἱ παρεμβολαὶ ὑμῶν, καί. 18 κούφη αὕτη ἐν ὀφθαλμοῖς] C κοῦφον τοῦτο ἐνώπιον. παραδώσω] C δώσει κύριος. ἐν χειρὶ] A C εἰς χεῖρας. 19 ὀχυρὰν] C ὀχυράν, ϗ πᾶσαν πόλιν ἐκλεκτήν. 20 πρωΐ] C ἐν τῇ πρωΐᾳ. ἤρχοντο] C ἤρχετο. ὕδατος] C τῶν ὑδάτων. 21 ἤκουσαν] A C ἤκουσεν. τρεῖς] C deeſt. πολεμεῖν] C πολεμῆσαι. ϗ] A deeſt. ἀνεβόησαν] C ἐβόησαν. περιεζωσμένοι ζώνην] C περιζωννυμένου παραζώνην. εἶπον, Ὦ] A C ἐπάνω. 22 ἐξεναντίας] C ponit poſt ὕδατα. ὡς] C ὡσεί. 23 εἶπον] A C εἶπεν. ϗ prius] C deeſt. 24 εἰσῆλθον] C παραγίνονται. Ἰσραὴλ ἀνέστησαν ϗ ἐπάταξαν τὴν] C ἀνίσταται Ἰσραήλ, ϗ τύπτει τόν. ἔφυγον ἀπὸ] C ἔφυγε Μωὰβ ἐκ. 25 πᾶσαν] A ἐπὶ πᾶσαν. λίθον] A C λίθον αὐτοῦ. πηγὴν] A C πηγὴν ὕδατος. τοὺς λίθους τοῦ τοίχου καθῃρημένους, ϗ ἐκύκλωσαν] C λίθον ἐν τοίχῳ τεκτονικῆς, ϗ περιεκύκλωσαν. 26 ἐκραταίωσεν] C κεκραταίωται. ἐσπασμένους] C σπωμένους. 27 ὁλοκαύτωμα] C ὁλοκαύτωσιν. τοῦ τείχους] C τὸ τεῖχος. ἐπὶ] C ἐν. ἐπέστρεψαν] C ἀπέστρεψαν. γῆν] C γῆν αὐτῶν.

CAP. IV.

1 ἀπέθανε] C τέθνηκε. ἔγνως] C οἶδας. σου] A deeſt. ἑαυτῷ] A αὐτῷ. C ponit poſt δούλοις. 2 εἶπε] A εἶπε πρὸς αὐτήν. C εἶπεν αὐτῇ. ἀνάγγειλον] C ἀπάγγειλον. ἔστι σοι] A ἔστιν. C σοι ἔτι. ἐν τῷ uſque ad finem verſus] C ἀλλ᾽ ἢ ἀγγεῖον ἐλαίου ἐν τῷ οἴκῳ, ᾧ ἀλείψομαι. 3 σκεύη] C ἀγγεῖα. γειτόνων] A C γειτόνων σου. μὴ] A C ϗ μή. 4 κατὰ σοῦ, ϗ κατὰ τῶν υἱῶν] C ἐπὶ σεαυτήν, καὶ ἐπὶ τὰ τέκνα. ἀποχεεῖς] C ἐκχεεῖς. σκεύη] C ἀγγεῖα. 5 παρ᾽ αὐτοῦ] A παρ᾽ αὐτοῦ, ϗ ἐποίησεν οὕτως. C ἀπ᾽ αὐτοῦ ἡ γυνή, ϗ ἐποίησεν οὕτως. καθ᾽ ἑαυτῆς ϗ κατὰ τῶν υἱῶν] C ἐφ᾽ ἑαυτὴν ϗ ἐπὶ τὰ τέκνα. αὐτοὶ προσήγγιζον πρὸς αὐτὴν] C καὶ αὐτοὶ προσῆγον αὐτῇ. ἐπέχεεν uſque ad finem verſus] C ἐνέχεεν τὸ ἔλαιον. 6 Καὶ εἶπε] C Καὶ ἐγένετο ὡς ἐπληρώθη πάντα τὰ ἀγγεῖα, ϗ εἶπε. ἔτι πρὸς με] C μοί. σκεῦος] C ἀγγεῖον. 7 ἦλθε] C παραγίνεται. ἀπήγγειλε] A ἀνήγγειλε. C παραγγέλλει. ϗ εἶπεν Ἐλισαιὲ] C ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ. Δεῦρο, ϗ ἀπόδου] C Πορεύου, ϗ ἀπόδος. ἀποτίσεις τοὺς τόκους σου] C ἀπότισον τὸ δάνειον. ἐπιλοίπῳ ἐλαίῳ] C καταλοίπῳ. 8 διέβη] C διῆλθεν. Σωμὰν] C Σωνάμ· atque ita ſemper. τοῦ ἐκεῖ φαγεῖν] C αὐτὸν φαγεῖν ἄρτον. 9 ἔγνων] C οἶδα. ἅγιος οὗτος] C οὗτος ἅγιος. 10 τόπον] C deeſt. ἐν τῷ] A εἰς τό. εἰσπορεύεσθαι] C αὐτὸν ἔρχεσθαι. ϗ] C deeſt. 11 εἰσῆλθεν] C ἔρχεται Ἐλισαιέ. 12 εἶπεν] C εἶπεν Ἐλισαιέ. μοι] C deeſt. 13 αὐτῷ] C τῷ παιδαρίῳ. εἶπον δὴ] C εἰπέ. ἐξέστησας … ἔκστασιν] C ἐξέταξας … ἔκταξιν. δεῖ ποιῆσαι] C ποιήσομεν. λόγος σοι] C σοι λόγος λαλῆσαι. τὸν ἄρχοντα] C τοὺς ἄρχοντας. λαοῦ] C λαοῦ μου. εἰμι οἰκῶ] A εἰμι οἰκῶ ἡσυχάζουσα. C ἐγὼ κατοικῶ. 14 εἶπε] C εἶπεν Ἐλισαιέ. τὸ παιδάριον αὐτοῦ] C deſunt. υἱὸς] C ponit poſt αὐτῇ. 15 Καὶ ἐκάλεσεν] A C Καὶ εἶπεν Ἐλισαιέ, (A deeſt) Κάλεσον αὐτήν, ϗ (A deeſt) ἐκάλεσεν. ἔστη] C ἐλθοῦσα ἔστη. 16 ὥρα] C ὥρα αὕτη. σὺ] A καὶ σύ. κύριε] C κύριε ἄνθρωπε τοῦ θεοῦ. 17 ἐν γαστρὶ ἔλαβεν] C συνέλαβεν. 18 ἡδρύνθη] A ἡνδρύνθη. ἡνίκα] C ἡμέρα θερισμοῦ, καί. ἐξῆλθε] A C ἐξῆλθε τὸ παιδάριον. 19 ἆρον] C ἄγαγε. 20 πρὸς] C ϗ εἰσήνεγκεν αὐτὸν πρός. ἐκοιμήθη ἐπὶ τῶν γονάτων] C ἐκάθισεν αὐτὸν ἡ μήτηρ αὐτοῦ ἐπὶ τὰ γόνατα. μεσημβρίας] C τῆς μεσημβρινοῦ. 21 κατ᾽ αὐτοῦ] C τὴν θύραν ἐπ᾽ αὐτήν. 22 σήμερον] C ponit ante πορεύη. οὐ … οὐδὲ] C ϗ οὐ … ϗ οὐ. 23 πρὸς τὸ παιδάριον] C τῷ παιδαρίῳ. πορεύου] C ϗ πορεύου, καί. ὅτι ἐὰν εἴπω] C με ἕως τοῦ εἰπεῖν. 24 Δεῦρο] C deeſt. 25 ἐπορεύθη, ϗ ἦλθεν] C ἐξῆλθε, ϗ ἐπορεύθη. 26 Ἐλισαιὲ ἐρχομένην αὐτὴν] C αὐτὴν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ ἐξεναντίας. πρὸς Γιεζὶ τὸ παιδάριον] C Γιεζὶ τῷ παιδαρίῳ. ἰδοὺ δὴ] A ἴδε. C ἰδέ. ἀπαντὴν] A ἀπάντησιν. C συνάντησιν. ἐρεῖς] C ἐρεῖς αὐτῇ. ἡ εἰρήνη τῷ uſque ad finem verſus] A καὶ ἔδραμεν εἰς ἀπάντησιν αὐτῆς, ϗ εἶπεν αὐτῇ, Εἰρήνη σοι, εἰρήνη τῷ ἀνδρί σου, εἰρήνη τῷ παιδαρίῳ. C addit ad finem verſus eadem, ſed non habet αὐτῇ. 27 ἦλθε πρὸς Ἐλισαιὲ] C κατῆλθεν πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ. ἐπελάβετο] C ἐκράτησε. ἤγγισε] C προσῆλθε. Ἐλισαιὲ] C πρὸς αὐτὸν ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ. κατώδυνος] C ponit ante ἡ ψυχή. αὐτῇ] C deeſt. 28 Ἡ δὲ εἶπε] C Καὶ εἶπεν ἡ γυνή. ὅτι οὐκ εἶπα] A ὅτι εἶπον. C οὐκ εἶπον. 29 Δεῦρο] C πορεύου. ὅτι] C καί. ἄνδρα] C τινα. οὐκ] A deeſt. C μή. ἀνὴρ] C τις. οὐκ ἀποκριθήσῃ] C μὴ ἀποκριθῇς. 31 διῆλθεν] A ἦλθεν. ἀπέθηκε] A C ἐπέθηκε. ἐπὶ] A εἰς τό. ἐπέστρεψεν εἰς ἀπαντὴν (A ἀπάντησιν) αὐτοῦ] C ὑπέστρεψεν ὁ Γιεζὶ εἰς ἀπάντησιν τῷ Ἐλισαιέ, ϗ εἶπεν αὐτῷ. οὐκ ἠγέρθη] C ὅτι οὐκ ἐξεγήγερται. 32 κεκομισμένον] C κεκοιμημένον. 33 εἰς τὸν οἶκον] C deſunt. 34 ἔθηκε] C ἐπέθηκε τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καί. στόμα … στόμα … ὀφθαλμοὺς … ὀφθαλμοὺς] C ὀφθαλμοὺς … ὀφθαλμοὺς … στόμα … στόματος. ϗ διέκαμψεν] A ϗ τὰ ἴχνη αὐτοῦ ἐπὶ τὰ ἴχνη αὐτοῦ, ϗ ἐνεφύσησεν αὐτόν, ϗ διέκαμψεν. C ϗ συνέκαμψεν. ϗ διεθερμάνθη ἡ σὰρξ] C ϗ ἐνεφύσησεν ἐπ᾽ αὐτό, ϗ διεθερμάνθησαν αἱ σάρκες. 35 ϗ ἐπορεύθη] C Ἐλισαιέ, ϗ διῆλθε. συνέκαμψεν] A C συνεκάλυψεν. ἕως ἑπτάκις] C ϗ ἐνεφύσησεν ἐπ᾽ αὐτό, ϗ ἠνδρίσατο τὸ παιδάριον ἑπτάκις. ϗ ἤνοιξε τὸ παιδάριον] C ϗ διεκινήθη τὸ παιδάριον, καὶ διήνοιξε. 36 ἐξεβόησεν … πρὸς] C ἐκάλεσεν … τόν. κάλεσον] C κάλεσόν μοι. ἐκάλεσεν] C ἐκάλεσεν αὐτήν. λάβε] C αὐτῇ, λάβε. 37 εἰσῆλθεν … ϗ ἔπεσεν] C εἰσελθοῦσα … ἔπεσε. ἐπὶ] A παρά. C πρός. ϗ προσεκύνησεν] C ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτῆς, ϗ προσεκύνησεν αὐτῷ. ἔλαβε] C ἦρε. 38 ὁ λιμὸς] C ἦν λιμός. 39 ἐν τῷ ἀγρῷ] C ἀγρίαν. ϗ ἐνέβαλεν] C ϗ εἰσῆλθε, ϗ ἐνέβαλεν. ἔγνωσαν] C ᾔδει. 40 ἐνέχει] A C ἐνέχεεν. ἰδοὺ] C αὐτοί. 41 εἶπε] C εἶπεν Ἐλισαιέ. λάβετε] C λάβετε, ϗ ἐνέβαλον. τὸ παιδάριον] C deſunt. A τὸ παιδάριον αὐτοῦ. ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἐκεῖ ἔτι] C ἔτι· & ponit poſt πονηρόν. 42 ἀνὴρ διῆλθεν ἐκ Βαιθαρισὰ] C ἦλθεν ἀνὴρ ἐκ Βαὰλ Σαλισά. πρὸς τὸν ἄνθρωπον] C τῷ ἀνθρώπῳ. ἄρτους] C ponit ſtatim poſt θεοῦ. Καὶ εἶπε] C ἐν τῇ πήρᾳ αὐτοῦ, ϗ εἶπεν Ἐλισαιέ. 43 αὐτοῦ] A αὐτῶν. τοῦτο] A ταῦτα. C ponit poſt ἀνδρῶν.

CAP. V.

1 ἄρχων τῆς δυνάμεως] C ἀρχιστράτηγος. Συρίας] C βασιλέως Συρίας. ἀνὴρ] C ἄνθρωπος. ἐν αὐτῷ] A C δι᾽ αὐτοῦ. λελεπρωμένος] C λεπρός. 2 Συρία] A C ἐκ Συρίας· & C ponit poſt ἐξῆλθον. 3 Ἡ δὲ εἶπε] C Καὶ εἶπε. Ὄφελον] C Ὄφελον ὀφθείη. τοῦ θεοῦ τοῦ] C deſunt. τότε ἀποσυνάξει αὐτὸν ἀπὸ τῆς λέπρας] C ϗ δεηθείη τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ϗ ἀποσυνάξει ἀπ᾽ αὐτοῦ τὴν λέπραν. 4 ἀπήγγειλε] C ἀνήγγειλε. 5 πρὸς Ναιμὰν] C deſunt. εἴσελθε, ϗ ἐξαποστελῶ] C ἄπελθε, ϗ ἀποστελῶ. 6 πρὸς τὸν βασιλέα] C τῷ βασιλεῖ. ἔλθῃ] C κομισθῇ. ἀπέστειλα πρὸς σὲ] C ἀπέσταλκά σοι. Ναιμὰν] C τὸν Νεεμάν· & ponit poſt μου. 7 ὁ θεὸς] A C μὴ θεός. θανατῶσαι, ϗ ζωοποιῆσαι] A ζωοποιῆσαι, ἢ τοῦ θανατῶσαι. ἄνδρα] A ponit poſt με. ὅτι … δὴ] C deſunt. μοι] C πρὸς μέ. 8 Ἐλισαιὲ] C Ἐλισαιὲ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ. Ἰσραὴλ] C deeſt. ἐλθέτω] C παραγινέσθω. γνώτω] C γνώσεται. 9 ἦλθε] C παρεγένετο. ἐν ἵππῳ καὶ ἅρματι] C σὺν τοῖς ἅρμασιν αὐτοῦ, ϗ ἵπποις αὐτοῦ. θύρας] A θύραις. C τῆς θύρας τοῦ. 10 ἄγγελον] C ponit poſt αὐτόν. ἑπτάκις] C ἕβδομον· & ponit poſt Ἰορδάνῃ. σοι] C ἐπὶ σοί. 11 εἶπον] A δὴ ἔλεγον. C ἔλεγον. πρὸς μὲ πάντως ἐξελεύσεται] A C ὅτι (deeſt in Comp.) ἐξελεύσεται πρὸς μέ. θεοῦ] C κυρίου θεοῦ. τὸν τόπον] C τὸ λεπρόν. τὸ λεπρὸν] C αὐτό. 12 Οὐχὶ] C Οὐκ. ἀγαθὸς] A ἀγαθοί. Ἀβανὰ] C Ἀμανά. πάντα] A Ἰορδάνην, ϗ πάντα. C τὸν Ἰορδάνην, ϗ ὑπὲρ πάντα. ἐξέκλινε] C ἀπέστρεψε. 13 ἤγγισαν] C προσῆλθον. ἐλάλησαν] C εἶπον. μέγαν λόγον ἐλάλησεν ὁ προφήτης πρὸς σὲ] C εἰ μέγαν λελάληκε λόγον πρὸς σὲ προφήτης. οὐχὶ ποιήσεις, ϗ ὅτι] C οὐκ ἂν ἐποίησας καθότι. A non habet καί. 14 Ἐλισαιὲ] C τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ. 15 ἐπέστρεψεν] A ἀπέστρεψεν. ἐπέστρεψε πρὸς Ἐλισαιὲ] C ἀπέστρεψε Νεεμὰν πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ θεοῦ. πᾶσα] C deeſt. ἰδοὺ] A C ἰδοὺ δή. ὅτι ἀλλ᾽] C ἀλλ᾽. παρὰ] C ἐκ χειρός. 16 ἠπείθησε] C οὐκ ἠθέλησε. 17 γόμος ζεῦγος ἡμιόνων] C γόμος ζεύγοις ἡμιόνων γῆς. A pro γόμος habet γόμορ· & poſt ἡμιόνων addit, ϗ σύ μοι δώσεις ἐκ τῆς γῆς τῆς πυῤῥᾶς. ϗ θυσίασμα] C ἢ θυσίαν. A ϗ θυσίας. κυρίῳ] A C κυρίῳ μόνῳ. τῷ ῥήματι τούτῳ] C deſunt. 18 Καὶ ἱλάσεται] A C Καὶ περὶ τοῦ λόγου τούτου ϗ (deeſt in Comp.) ἱλάσεταί μοι (A deeſt.) ἐκεῖ, ϗ] A αὐτόν, ϗ ἐκεῖ. C ἐκεῖ ὅτι. ἐν οἴκῳ poſterius] C εἰς οἶκον. ἱλάσεται] A ἱλασθήσεται. δὴ] C μοί. ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ] C ὑπὲρ τοῦ λόγου τούτου. 19 Δεῦρο εἰς εἰρήνην] C Πορεύου ἐν εἰρήνῃ. εἰς] C ἐν. Δεβραθὰ] A C Χαβραθά. 20 Ἐλισαιὲ] C Ἐλισαιὲ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ. τούτου] C deeſt. ἃ] A ὧν. ἐνήνοχε] C ἐνήνοχεν. ἀπ᾽ αὐτοῦ τι] C τι παρ᾽ αὐτοῦ. 21 ἐδίωξε] C κατεδίωξε. ἐπέστρεψεν] C κατεπήδησεν. εἰς ἀπαντὴν] A εἰς ἀπάντησιν. C αὐτοῦ, εἰς ἀπάντησιν. Εἰρήνη] C Εἰρήνη. Καὶ εἶπε Γιεζί, Εἰρήνη. 22 ἀπέστειλε] C ἀπέσταλκε. ἦλθον] C παραγεγόνασι. 23 εἶπε] A C εἶπε Νεεμάν. λάβε διτάλαντον] A λάβε δὴ τάλαντον. C ἐπιεικῶς λάβε δύο τάλαντα. ϗ ἔλαβε] C ϗ ἐβιάσατο αὐτόν, ϗ ἔδωκεν αὐτῷ. θυλάκοις] A C θυλακίοις. ἔδωκεν] C ἐπέθηκεν. 24 ἦλθεν] C ἔρχονται. τῶν χειρῶν αὐτῶν] C χειρὸς τῶν παιδαρίων. τοὺς ἄνδρας] C τὰ παιδάρια, ϗ ἀπῆλθον. 25 εἰσῆλθε] A ἦλθε. παρειστήκει] C παρέστη. 26 πρὸς αὐτὸν] C αὐτῷ. ὅτε ἐπέστρεψεν ὁ ἀνὴρ] A ϗ οἶδα ὅτι ἐπέστρεψεν ὁ ἀνήρ. C ὅτε κατεπήδησε Νεεμάν. ἅρματος] A C ἅρματος αὐτοῦ. σοὶ] A σοῦ. νῦν ἔλαβες τὰ] A ἔλαβες τά. C τά. ϗ ἐλαιῶνας] A C ϗ λήψῃ ἐν αὐτῷ κήπους, ϗ ἐλαιῶνας. πρόβατα uſque ad finem verſus] C ποίμνια, ϗ βουκόλια, ϗ δούλους, ϗ δούλας. 27 Ἡ ἡ] C Καὶ ἡ. εἰς τὸν αἰῶνα] C ἕως αἰῶνος. ἐξῆλθεν] C ἐξῆλθε Γιεζί. λελεπρωμένος] C λεπρός.

CAP. VI.

2 εἷς] C deeſt. ἐκεῖ prius] C σκέπην. Δεῦτε] C Ἐλισαιέ, Πορεύεσθε. 3 ἐπιεικῶς] A δεῦρο ἐπιεικῶς. C ἐπιεικαίως. εἶπε] C εἶπεν Ἐλισαιέ. πορεύσομαι] C πορεύσομαι μεθ᾽ ὑμῶν. 4 ἦλθον] C ἔρχονται. ἔτεμνον] C τέμνουσι. 5 ἰδοὺ ὁ εἷς καταβάλλων] C ἐγένετο τοῦ ἑνὸς καταβάλλοντος. τὸ σιδήριον ἐξέπεσεν] A τὸ σιδήριον ἐκπεσὸν ἐκ τοῦ στελέχους, ἐξέπεσεν. C ἐξέπεσεν ἐκ τοῦ στελέχους τὸ σίδηρον. ἐβόησεν, Ὦ] A ἀνεβόησεν, Ὦ. C ἐβόησεν ὁ ἀνήρ, ϗ εἶπεν, Ὦ δή. κεκρυμμένον] C κεχρησμένον. 6 ἀπέκνισε] C ἀπέκλασεν Ἐλισαιέ. ἐκεῖ] A αὐτὸ ἐκεῖ. 7 σιδήριον] C σίδηρον. εἴρηκεν] A εἶπεν. C εἶπεν Ἐλισαιέ. ὕψωσον] C μετεώρισον, ϗ λάβε. χεῖρα] A C χεῖρα αὐτοῦ. 8 ἐν] C τόν. ἐβουλεύσατο πρὸς τοὺς παῖδας] A C συνεβουλεύσατο τοῖς παισίν. τόνδε τινὰ ἐλμωνὶ] C φελμωνὶ ἐλμωνί. παρεμβαλῶ] C ποιήσομεν ἔνεδρον. 9 Ἐλισαιὲ] C ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, & verſ. 11. & 15. φύλαξαι uſque ad finem verſus] C πρόσεχε τοῦ μὴ διελθεῖν τὸν τόπον τοῦτον ὅτι ἐκεῖ Σύροι ἐνεδρεύουσι. 10 οὐ μίαν, οὐδὲ δύο] A οὐδὲ μίαν, ἢ δύο. C οὐχ ἅπαξ, οὐδὲ δίς. 11 ἐξεκινήθη ἡ ψυχὴ] C ἐξέστη ἡ καρδία τοῦ. ἀναγγελεῖτε] A C ἀπαγγελεῖτε. 12 εἷς] C εἷς ἐκ. ὅτι] C ἀλλ᾽ ἤ. Ἐλισαιὲ] A ponit poſt προφήτης. ἀναγγέλλει] C ἀπαγγέλλει. πάντας τοὺς λόγους οὓς ἐὰν] C πάντα ὅσα ἄν. 13 Δεῦτε] C ὁ βασιλεύς, Πορεύθητε, καί. οὗτος] A αὐτός. C ἐστιν οὗτος. 14 ἐκεῖ ἵππον, ϗ ἅρμα] C ἵππους, ϗ ἅρματα. 15 ἀναστῆναι] C ἀναστῆναι τὸ πρωΐ. ἵππος ϗ ἅρμα] C ἵπποι ϗ ἅρματα. παιδάριον] C παιδάριον αὐτοῦ. πῶς] C τί. 17 διάνοιξον δὴ] C ἄνοιξον. τοῦ παιδαρίου] C αὐτοῦ. αὐτοῦ] C τοῦ παιδαρίου. ὄρος] C ὄρος ὅλον. 18 προσηύξατο] A C προσηύξατο Ἐλισαιέ. αὐτοὺς] C αὐτοὺς κύριος. 19 Ἐλισαιὲ] C ponit ante πρός. ϗ αὕτη] A C ϗ οὐχ αὕτη. ἄξω] A ἀπάξω. C ἐπάξω. πρὸς] A C εἰς. 20 εἰσῆλθον] A εἰσῆλθεν. ἄνοιξον δὴ κύριε] C κύριε διάνοιξον. αὐτῶν prius] C τούτων. ἦσαν] C αὐτοί. 22 εἶπεν] C εἶπεν Ἐλισαιέ. εἰ μὴ] C deſunt. τύπτεις] C πατάξεις. ἄρτους] C αὐτοῖς ἄρτους. 23 οὐ] A deeſt. 24 ϗ ἤθροισεν] Hic incipit cap. ſeptimum in Ald. C ϗ συνήθροισεν. πᾶσαν τὴν παρεμβολὴν] C πάσας τὰς παρεμβολάς. περιεκάθισε] C περιεκάθισαν. 25 περιεκάθηντο] C περιεκάθητο. οὗ ἐγενήθη κεφαλὴ] C τοῦ γενέσθαι κεφαλήν. πεντήκοντα] A πεντήκοντα σίκλων.

C ὀγδοήκοντα σίκλων. πέντε] C πέντε σίκλων. 26 σῶσον] A σῶσαι. C σῶσόν με. 27 αὐτῇ] C αὐτῇ ὁ βασιλεύς. σὲ σώσαι] C σώσαι σε. σώσω σε] C σὲ σώσω. μὴ] C deeſt. ληνοῦ] A τοῦ λιμοῦ. 28 εἶπεν ἡ] C εἶπεν αὐτῇ ἡ. αὕτη εἶπε πρὸς μὲ] C ἡ γυνὴ αὕτη εἶπέ μοι. φαγόμεθα] C καταφάγωμεν. φαγόμεθα αὐτὸν] A deſunt. C φαγόμεθα. 29 πρὸς αὐτὴν] C αὐτῇ. τῇ] C ἐν τῇ. δευτέρᾳ] C ἄλλῃ. φάγωμεν] C καταφάγωμεν. 30 Ἰσραὴλ] C deeſt. διέῤῥηξε] C ϗ διέῤῥηξε. τὸν σάκκον] C ϗ ἰδοὺ σάκκος. 31 ἐπ᾽] C υἱοῦ Σαφὰτ ἐπ᾽. 32 ἐν] C ἐπί. ἄνδρα] C ὁ βασιλεὺς ἄνδρα. πρὶν] A ϗ πρίν. C πρὸς αὐτόν, ϗ πρίν. αὐτὸς] C Ἐλισαιέ. εἰ οἴδατε] A εἰ μὴ οἴδατε. C ἑωράκατε. παρεθλίψατε] C ἐκθλίψατε. οὐχὶ] C οὐκ ἰδού. 33 ὑπομείνω τῷ κυρίῳ] C δεηθῶ τοῦ κυρίου. A ὑπομένω τῷ κυρίῳ.

CAP. VII.

1 λέγει] C εἶπε. ὡς ἡ] A ὡσεί. δίμετρον] C δύο μέτρα. ταῖς πύλαις] C τῇ πύλῃ. 2 ὁ βασιλεὺς] C ponit poſt ἐπανεπαύετο. τὴν χεῖρα] C τῆς χειρός. τῷ Ἐλισαιὲ] A πρὸς τὸν Ἐλισαιέ. C τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ. ἰδοὺ ποιήσει κύριος] C ϗ ἐὰν κύριος ποιήσῃ. μὴ] C εἰ. Ἐλισαιὲ εἶπεν] C εἶπεν αὐτῷ Ἐλισαιέ. οὐ φάγῃ] C οὐ μὴ φάγῃς. 3 ἄνδρες ἦσαν λεπροὶ] C λεπροὶ ἄνδρες ἦσαν. ἀνὴρ] C ἕκαστος. ὧδε ἕως] C ἕως ἄν. 4 ϗ ζησόμεθα] C ζησόμεθα. ϗ ἀποθανούμεθα] C ſine καί. 5 ἦλθον εἰς μέρος] A εἰσῆλθον εἰς μέσον. C εἰσῆλθον ἕως μέρους. οὐκ ἔστιν] C ἦν. 6 παρεμβολὴν] A παρεμβολῇ. φωνὴν ἅρματος, ϗ φωνὴν ἵππου, ϗ φωνὴν] C φωνῇ ἁρμάτων, ϗ φωνῇ ἵππων, ϗ φωνῇ. ἀδελφὸν] C πλησίον. νῦν ἐμισθώσατο] C ἰδοὺ μεμίσθωται. ὁ βασιλεὺς] A deſunt. 7 ὡς ἔστιν] A ὡς ἔστιν ἐν τῇ παρεμβολῇ, ὡς ἦσαν. C ὡς ἦσαν ἐν τῇ παρεμβολῇ. πρὸς τὴν ψυχὴν] C κατὰ τὰς ψυχάς. 8 εἰσῆλθον] C ἦλθον. εἰς σκηνὴν μίαν] C ἕως σκηνώματα ἕν. ἐπορεύθησαν, ϗ ἐπέστρεψαν ἐκεῖθεν, καὶ] C ἀπῆλθον, ϗ κατέκρυψαν, ϗ ἐπιστρέψαντες οἱ λεπροὶ οὗτοι. ἐπορεύθησαν] C ἀπῆλθον. 9 εἶπεν ἀνὴρ] C εἶπον οἱ λεπροὶ ἕκαστος. οὐχ] C τί. ποιοῦμεν] C ποιοῦμεν σήμερον. ἢ] C ϗ ἡ. εὐαγγελίας] C εὐαγγελισμοῦ. ἀνομίαν] C ἀδικίαν. ϗ νῦν δεῦρο, ϗ εἰσέλθωμεν] C νῦν δὴ πορευθῶμεν. 10 πρὸς] C εἰς. ἔστιν] C ἦν. καὶ] C οὐδέ. ὅτι εἰ μὴ] C ἀλλ᾽ ἤ. ὄνος] C ὄνος δεδεμένος. 11 Καὶ ἐβόησαν οἱ θυρωροί, ϗ ἀνήγγειλαν] C Καὶ ἐκάλεσαν τοὺς θυρωρούς, καὶ ἀναγγέλλουσιν. ἔσω] C deeſt. 12 πρὸς τοὺς παῖδας] A C τοῖς παισίν. ἀναγγελῶ δὴ] C ἀπαγγελῶ. ἐποίησεν … Συρία] C πεποιήκασιν … Σύροι. ϗ ἐκρύβησαν] C κρυβῆναι. εἰσελευσόμεθα] C ponit ante εἰς. 13 ἀπεκρίθη … ϗ εἶπε] A ἀποκριθεὶς … ϗ εἶπε. C ἀπεκρίθη … λέγων. πέντε] C ἐνταῦθα πέντε· & ponit poſt ὑπολελειμμένων. οἱ κατελείφθησαν ὧδε] C τῶν καταλειφθέντων ἐν παντὶ Ἰσραὴλ ἀπὸ τῶν ἐκλειπόντων. πρὸς] C deeſt. ἐκλεῖπον] C ἐλλίπων. ἐκεῖ] C deeſt. 14 ἐπιβάτας] C ἀναβάτας. τοῦ βασιλέως] C deſunt. Δεῦτε] C πορεύθητε. 15 ἱματίων] C ἱματισμοῦ. ἔῤῥιψε Συρία] C ἔῤῥιψαν οἱ Σύροι. ἐπέστρεψαν] C ἀπέστρεψαν. βασιλεῖ] A βασιλεῖ Ἰσραήλ. 16 κατὰ τὸ ῥῆμα (τὸν λόγον Comp.) κυρίου] A C ponunt poſt poſterius σίκλου. δίμετρον κριθῶν] C δύο μέτρα κριθῆς. ὁ βασιλεὺς poſterius] C deeſt. ἐπὶ τῆς πύλης] C ponit ante τὸν τριστάτην. τῇ χειρὶ] A ἐπὶ τῇ χειρί. C ἐπὶ τῆς χειρός. συνεπάτησεν] C κατεπάτησεν. ἐν τῇ πύλῃ] A C ἐπὶ τῆς πύλης. καθὰ] C καθώς. 18 δίμετρον κριθῆς σίκλου] C δύο μέτρα κριθῶν σίκλου· & ponit poſt alterum σίκλου. ϗ ἔσται ὡς ἡ ὥρα (A ὥρα αὕτη) αὔριον] C ἔσται αὔριον ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. 19 τῷ Ἐλισαιὲ] C τῷ ἀνθρώπῳ τοῦ θεοῦ· & iterum in hoc verſu. ἰδοὺ κύριος ποιεῖ] C ἐὰν κύριος ποιήσῃ. μὴ] C εἰ. οὐ μὴ] C οὐ. συνεπάτησε] C συνεπάτησεν.

CAP. VIII.

1 ἐζωπύρησε] C ἐζωοποίησε, & verſu 5, ter. υἱὸν] C υἱὸν αὐτῆς. Δεῦρο] C πορεύου. κύριος] C ponit ante κέκληκε. καίγε ἦλθεν] C καὶ παρέστη. 2 ἀνέστη ἡ γυνή, καὶ] C deſunt. Ἐλισαιὲ] C τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ· atque ita frequentiſſime. ϗ αὐτὴ] C αὕτη. 3 ἦλθε] C ἐξῆλθε. ἑαυτῆς] A C αὐτῆς. 4 δὴ ἐμοὶ] C μοι. 5 ἐξηγουμένου] C διηγουμένου. Ἐλισαιὲ] C deeſt. ἑαυτῆς … ἑαυτῆς] A C αὐτῆς … αὐτῆς. 6 ἐπηρώτησεν ὁ βασιλεὺς τὴν γυναῖκα] C ἠρώτησεν αὐτὴν ὁ βασιλεύς. αὐτῷ] C ἡ γυνὴ αὐτῷ. τοῦ ἀγροῦ] C τῶν ἀγρῶν αὐτῆς. C τοῦ ἀγροῦ αὐτῆς. 7 ἠῤῥώστησε] C ἦν ἀῤῥωστῶν. ἀνήγγειλαν] C ἀπήγγειλαν. ἕως ὧδε] C ἐνταῦθα· & ponit ante ὁ ἄνθρωπος. 8 πρὸς] C τῷ. ἐν τῇ χειρί σου μαναὰ] C εἰς τὴν χεῖρά σου δῶρα. Δεῦρο] C πορεύου. ἀπαντὴν] A C ἀπάντησιν. παρ᾽] A C δι᾽. λέγων] C ϗ εἶπον. 9 αὐτοῦ] C τῷ Ἐλισαιέ. μαναὰ] C deeſt. πάντα τὰ ἀγαθὰ] C ἐκ πάντων τῶν ἀγαθῶν. αὐτοῦ] C Ἐλισαιέ. πρὸς Ἐλισαιὲ] C deſunt. ἀπέστειλε] C ἀπέσταλκε. ἐπερωτῆσαι] A C deeſt. 10 εἶπε] A C εἶπε πρὸς αὐτόν. εἶπον] A εἶπον αὐτῷ. C ϗ εἶπε αὐτῷ. καὶ ἔδειξε] C ϗ αὐτὸς θανάτῳ ἀποθανεῖται, καθὼς ἔδειξέ μοι κύριος. ἀποθανῇ] A ἀποθανεῖται. 11 παρέστη τῷ προσώπῳ] C ἔστη Ἀζαὴλ κατὰ πρόσωπον. ϗ ἔθηκεν] A ϗ ἔκειντο τὰ δῶρα ἕως οὗ ἐσαπρίσθη, ϗ ἔθηκεν. C ϗ παρέθηκαν ἐνώπιον αὐτοῦ τὰ δῶρα. αἰσχύνης] C ᾐσχύνετο. 12 ὅτι] A deeſt. τὰ ὀχυρώματα αὐτῶν ἐξαποστελεῖς] C σὺ τὰς πόλεις αὐτῶν τὰς ὠχυρωμένας ἐμπρήσεις. ἀποκτενεῖς] C ponit ante ἐν. ἐνσείσεις] C ἐδαφιεῖς. ἀναῤῥήξεις] C διαῤῥήξεις. 13 ποιήσει] C ποιήσω. τοῦτο] C τὸ μέγα τοῦτο. εἶπεν] C εἶπεν αὐτῷ. 14 ἀπὸ Ἐλισαιέ, ϗ εἰσῆλθε] C Ἀζαὴλ ἀπὸ Ἐλισαιὲ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ θεοῦ, καὶ ἦλθε. αὐτῷ] C αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ. εἶπέ μοι] C εἴρηκέ μοι, ὅτι. Μαχβὰρ] C τὸ στρῶμα. ἐν τῷ] C αὐτό. περιέβαλεν] C ἐπέβαλεν. 16 τῷ Ἰωρὰμ] A Ἰβοβοάμ. υἱῷ … βασιλεῖ] C υἱοῦ … βασιλέως. ϗ Ἰωσαφὰτ βασιλεῖ Ἰούδα] A C deſunt. βασιλεὺς] A βασιλέως. 17 υἱὸς] C υἱὸς Ἰωράμ. 19 καθὼς εἶπε] C καθὰ εἶπεν αὐτῷ. 20 ἐβασίλευσε] A C ἐβασίλευσαν. ἑαυτὸν] A ἑαυτοῦ. 21 αὐτὸς ἀναστὰς] C ὡς ἀνέστη νυκτός. κυκλώσαντα] C κυκλοῦντα. ἐπ᾽] A deeſt. αὐτῶν] C αὐτοῦ. 22 ὑποκάτω τῆς] C ὑποκάτωθεν. Λοβνὰ] A Νασβανά. 23 ταῦτα] A deeſt. βιβλίῳ] C βιβλίου. τοῖς βασιλεῦσιν] C τῶν βασιλέων. ἐτάφη] C θάπτεται. τοῦ πατρὸς αὐτοῦ] C deſunt. 25 υἱῷ … βασιλεῖ] C υἱοῦ βασιλέως. Ἰωρὰμ] C Ἰωρὰμ βασιλέως Ἰούδα. 26 Υἱὸς] A deeſt. ἐτῶν] C ἐτῶν ἦν. Ὀχοζίας] C Ὀχοζίας υἱὸς Ἰωράμ. ἕνα] A C deeſt. ἐβασίλευσεν] C ponit ante ἐνιαυτόν. Ἀμβρὶ] A Ζαμβρί. C Ἀμρί. 27 Ἀχαὰβ poſterius] A C ὅτι γαμβρὸς (A γαμβρὸς γὰρ) οἴκου Ἀχαὰβ ἐστίν. 28 μετὰ] C Ὀχοζίας μετά. μετὰ … βασιλέως] C ἐπὶ … βασιλεῖ. ἐν] C εἰς. 29 ἐπέστρεψεν] A ἀπέστρεψεν. αὐτὸν] C αὐτὸν οἱ Σύροι. Ῥεμμὰθ] C ἐν Ῥαμὰθ Γαλαάδ. Ἰωρὰμ] A C Ἰωρὰμ βασιλεὺς Ἰούδα. Ἰεζραὴλ] A Ἰεζράε.

CAP. IX.

1 τούτου ἐν] C τοῦ ἐν. Δεῦρο] C πορεύθητι. 2 ἐκεῖ prius] C deeſt. Ἰοὺ υἱὸν] A υἱὸν Ἰού. υἱοῦ] A υἱόν. ἐν ταμιείῳ] A deſunt. C ἐκ ταμιείου. 3 εἶπον] C ἐρεῖς. κύριος] A κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ. οὐ μενεῖς] C οὐχ ὑπομενεῖς. 8 τῷ οἴκῳ] A τοῦ οἴκου. C τῷ. 10 Ἰεζραὴλ] C τοῦ ἀγροῦ Ἰεζραήλ. ἐστὶν] C ἔσται. 11 Εἰρήνη;] C Εἰρήνη; ϗ εἶπεν αὐτοῖς, Εἰρήνη. αὐτοῖς] C πρὸς αὐτούς. 12 ἄδικον, ἀπάγγειλον δὴ] A ἄδικον εἰ οὐκ ἀπαγγελεῖς, ἀπάγγειλον δή. C ἄδικον, ἀλλὰ ἀνάγγειλον. Ἰοὺ πρὸς αὐτοὺς] C αὐτοῖς. καὶ εἶπε] A C deſunt. 13 ἔλαβεν ἕκαστος] C ἔλαβον ἀνήρ. ἔθηκαν] A ἔθηκεν. ὑποκάτω αὐτοῦ] C ὑποκάτωθεν Ἰού. ἐπὶ τὸ γαρὲμ τῶν ἀναβαθμῶν] A ἐπὶ γὰρ ἕνα ἀναβαθμῶν ἐκάθητο. ἐβασίλευσεν] C βεβασίλευκεν. 14 καὶ πᾶς] A C αὐτὸς ϗ πᾶς. 15 ἀπέστρεψεν] C ἐπέστρεψεν. ὁ βασιλεὺς] C ponit ante Ἰωράμ. Ἰεζραὴλ] A Ἱερουσαλήμ. ἔπαισαν] C ἐπάταξαν. εἰ ἔστι ψυχὴ] C εἰ ἔχετε ὑμεῖς τὴν ψυχήν. ἐξελθέτω] C ἐξερχέσθω. διαφυγὼν] C διασωζόμενος· & ponit ante ἐκ τῆς. 12 Καὶ ἵππευσε] A Καὶ ἵππευσε. C deſunt. καὶ ἐπορεύθη Ἰού, καὶ κατέβη] C ἐπέβη Ἰού, καὶ ἐπορεύθη. ὅτι] C διότι. βασιλεὺς Ἰσραὴλ] C deſunt. ἀπὸ τῶν uſque ad καὶ Ὀχοζίας] C deſunt. Ἀραμὶν] A Ῥαμαείμ. δυνάμεως] A δυνάμεως ἐκοιμήθη ἐκεῖ. 17 ἀνέβη ἐπὶ τὸν πύργον] C εἱστήκει ἐπὶ πύργου ἐν. Ἰεζραὴλ] A ἐν Ἰεζραήλ. Ἰοὺ] C τοῦ ὄχλου Ἰού. κονιορτὸν ἐγὼ βλέπω] C ὄχλον ἐγὼ ὁρῶ. λάβε ἐπιβάτην] C λάβετε ἐπιβάτην ἵππου. ἀπόστειλον ἔμπροσθεν] C ἀποστείλατε εἰς ἀπάντησιν. ἢ] C εἰ. A deeſt. 18 ἀπαντὴν αὐτῶν] A C ἀπάντησιν αὐτοῦ. Ἡ εἰρήνη] A Ἐν εἰρήνῃ. C Εἰ εἰρήνη. 19 ἐπιβάτην] C ἀναβάτην. πρὸς αὐτὸν] C ἕως αὐτῶν. ἢ] A C εἰ· & verſu 22. ἐπιστρέφου] A C ἐπίστρεφε. 20 ἀπήγγειλεν] C ἀνήγγειλεν. ἦλθεν] C ἦλθε καὶ οὗτος. καὶ ὁ ἄγων ἦγε τὸν Ἰοὺ υἱὸν] C καὶ ἡ ἀγωγὴ ὡς ἀγωγὴ υἱοῦ. ὅτι] C διότι. ἐγένετο] C ἦγε. 21 Ζεῦξον, ϗ ἔζευξεν ἅρμα] C Ζεύξατε ἅρματα, ϗ ἔζευξαν. Ἰωρὰμ] A deeſt. ϗ ἐξῆλθον] C deſunt. ἀπαντὴν] A C ἀπάντησιν. 22 τί] A C τί σοὶ καί. 23 ϗ ἔφυγε] A C τοῦ φυγεῖν. 24 ἔπλησεν Ἰοὺ] C Ἰοὺ ἐπλήρωσε. βέλος αὐτοῦ] A C βέλος. 25 εἶπεν] A C εἶπεν Ἰού. ῥίψον] A C ἆρον, ϗ ῥίψον. ὅτι μνημονεύω] C διότι μέμνημαι. ϗ σὺ] C ὅτε ἐγὼ ϗ σύ. ζεύγη] C ζεύγοις. ἔλαβεν] A ἐλάλησεν. τοῦτο] A C τοῦτο, λέγων. 26 μὴ τὰ αἵματα] A μὴ μετὰ τῶν αἱμάτων. αὐτῷ] C σοί. ἆρας δὴ ῥίψον] C ἄρατε, ϗ ῥίψατε. 27 ἐδίωξεν … Ἰοὺ] C κατεδίωξεν Ἰού. ϗ ἐπάταξεν] C πατάξατε. πρὸς] A ἐν. C ἐπί. ἐν τῷ ἀναβαίνειν Γαὶ] C ὄντα ἐν τῇ ἀναβάσει Γούρ. ἔφυγεν] C ἔφυγεν Ὀχοζίας. 28 ἐπεβίβασαν] C ἀνήνεγκαν. ἐπὶ τὸ ἅρμα, καὶ ἤγαγον αὐτὸν] C deſunt. ἐν τῷ τάφῳ αὐτοῦ] C μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ. 30 ἐπὶ] A C εἰς. ἐστιμμίσατο] A ἐστιβίσατο. C ἐστιβάσατο. ἠγάθυνε] A C ἐκόσμησε. 31 εἶπεν] C αὕτη εἶπεν. ἢ] A C εἰ. φονευτὴς] C φονεύς. 32 τὸ πρόσωπον] C Ἰοὺ τοὺς ὀφθαλμούς. μετ᾽ ἐμοῦ] C πρὸς μέ. ϗ κατέκυψαν] A κατέκυψαν. C καὶ ἐξέκυψαν. εὐνοῦχοι] C εὐνοῦχοι αὐτῆς. 33 εἶπε, Κυλίσατε] C εἶπον Ἰού, Κατασπάσατε. ἐκύλισαν] C ἔῤῥιψαν. τοῦ αἵματος] C τὸ αἷμα. 34 εἰσῆλθε] A C εἰσῆλθον Ἰού. κατηραμένην] C κεκατηραμένην. 35 ἆρον] A ἀρέθη. ἀλλ᾽ ὅτι] C ἀλλ᾽. καὶ οἱ πόδες] A poſt χειρῶν ponit. C καὶ τοὺς πόδας. 36 εἶπε] C εἶπεν Ἰού. λόγος] C ῥῆμα. ὃν] C ἐστὶ τοῦτο ὅ. Ἠλιοὺ] A C τοῦ δούλου αὐτοῦ Ἠλίου. Ἰεζάβελ] Ἰεζραήλ. προσώπου] C πρόσωπον. αὐτοῦ, Ἰεζάβελ] C αὕτη Ἰεζάβελ.

CAP. X.

1 ἐν Σαμαρείᾳ] C εἰς Σαμάρειαν. Σαμαρείας] C τῆς πόλεως. Ἀχαὰβ] A C τῶν υἱῶν Ἀχαάβ. 2 τὸ ἅρμα] C τὰ ἅρματα. 3 εὐθῆ] C εὐθύν. 4 στησόμεθα ἡμεῖς] C ἡμεῖς στησόμεθα. 5 παῖδές σου ἡμεῖς] C ἡμεῖς δοῦλοί σου. ὅσα] C πάντα ὅσα. οὐ] C ϗ οὐ. ἄνδρα] C οὐδένα. 6 ὑμεῖς] C ἐστὲ ὑμεῖς. εἰσακούετε] A C ἀκούετε. τὴν κεφαλὴν] C κεφαλάς. ὥρα] A C ὥρα αὕτη. οὗτοι] C οὓς οἱ. 7 τὸ βιβλίον] C ponit poſt αὐτούς. ἐν καρτάλλοις] C εἰς καρτάλλοις. αὐτὰς πρὸς αὐτὸν] C αὐτῷ. 8 λέγων] C αὐτῷ, λέγων. εἶπε] C εἶπεν Ἰού. βουνοὺς δύο] C δύο βουνούς. θύραν τῆς πύλης] A θύραν τῆς πόλεως. C πύλην τῆς πόλεως. εἰς] C ἕως. 9 πρωΐ] A ἐν πρωΐ. ϗ ἐξῆλθε ϗ] C καὶ ἐξελθών. ἔστη] A ἔστη ἐν τῷ πυλῶνι τῆς πόλεως. C κατέστη ἐν τῇ πύλῃ τῆς πόλεως. εἰμι] C deeſt. κύριόν μου] C ἐμαυτοῦ κύριον. πάντας τούτους] C τούτους πάντας· & ponit ante τίς. 10 ἀφφὼ] C deeſt. τοῦ ῥήματος] C τῶν λόγων. οὗ] C ὧν. A ὅτι. κύριος] C deeſt. ἐπὶ τὸν οἶκον] C κατὰ τοῦ οἴκου. κύριος ἐποίησεν] C ἐποίησε κύριος. 11 ὥστε μὴ καταλιπεῖν] C ἕως τοῦ μὴ καταλειφθῆναι. 12 εἰς] C Ἰοὺ εἰς. αὐτὸς uſque ad finem verſus] C ϗ αὐτὸς ἦν ἐν τῇ ὁδῷ Βαιθακὰδ τῶν ποιμένων. Βαιθακὰθ] A Βαιθακάδ· & verſu 14. 13 Ἰοὺ] C deeſt. 14 εἶπε] C εἶπεν Ἰού. ϗ ἔσφαξαν] C ϗ συνέλαβον αὐτούς, ϗ ἔσφαξαν. εἰς Βαιθακὰθ] A ἐν Βαιθακάδ. C ἐν Βαιθακάδ. οὐ] C ϗ οὐ. ἄνδρα ἐξ αὐτῶν] C ἐξ αὐτῶν οὐδένα. 15 ἐκεῖθεν] C ἐκεῖθεν Ἰού. εἰς ἀπαντὴν] A C ἐν τῇ ὁδῷ εἰς ἀπάντησιν. εὐθεῖα] C ponit ſtatim poſt ἐστίν. ἡ καρδία μου] C ἐστὶν ἡ ἐμὴ καρδία. Ἰοὺ· ϗ εἰ] C αὐτῷ Ἰοὺ· εἰ. ἔδωκε] C ἐπέδωκε. 16 κυρίῳ] C κυρίῳ σαβαώθ. ἀπεκάθισεν] A C ἐπεκάθισεν. εἰσῆλθεν] A εἰσῆλθον. 17 καταλειφθέντας] C ὑπολελειμμένοις. 18 Ἰοὺ δουλεύσει] A καίγε Ἰοὺ δουλεύσει. C ϗ ἐγὼ δουλεύσω. 12 Καὶ νῦν uſque ad ἀνὴρ μὴ] C Καὶ νῦν καλέσατε πρὸς μὲ πάντας τοὺς προφήτας τοῦ Βάαλ, ϗ τοὺς ἱερεῖς αὐτοῦ, ϗ πάντας τοὺς δούλους αὐτοῦ. ἐπισκεπήτω] C ἀπολειφθήτω ἐξ αὐτῶν. θυσία μεγάλη μοι (A μοι μεγάλη) τῷ] C θυσίαν μεγάλην ἐγὼ ποιῶ τῷ. ἐπισκεπῇ] C ἀπολειφθῇ. τοὺς] C πάντας τούς. 20 ἱερείαν τῷ Βάαλ] A ἱερείαν τῷ Βάαλ, ϗ θεραπείαν. C θεραπείαν τοῦ Βάαλ. ἐκήρυξαν] C ἐκήρυξε. 21 λέγων uſque ad ϗ ἦλθον] C deſunt. A pro λέγων habet, ϗ εἶπε, λέγων. δοῦλοι] A δοῦλοι τοῦ Βάαλ. ἦλθον] C εἰσῆλθον. ϗ πάντες οἱ ἱερεῖς αὐτοῦ, καὶ πάντες οἱ προφῆται αὐτοῦ] C deſunt. οὐ κατελείφθη] C οὐκ ἀπελείφθη. τοῦ Βάαλ poſterius] C deeſt. εἰς] C ἐπί. 22 τῷ] A Ἰοὺ τοῖς. C Ἰοὺ τῷ. Μεσθαὰλ] C deeſt. ἐξάγαγε ἔνδυμα] A ἐξαγάγετε ἐνδύματα. C ἐξήνεγκε ἐνδύματα. στολιστὴς] A στολητής. 23 εἰσῆλθεν] C εἰσῆλθον. εἶπε] C εἶπεν Ἰού. ὅτι ἀλλ᾽ ἢ] A ϗ ἐξαποστείλατε πάντας τοὺς δούλους κυρίου, τοὺς διεσκορπισμένους ἐκεῖ· ϗ ἐγένετο, ϗ ὡς ἐλάλησεν Ἰού, ὅτι οὐκ ἦν τῶν δούλων κυρίου, ὅτι ἀλλ᾽ ἤ. C ϗ εἶπον, Οὐ εἰσὶν ἀλλ᾽ ἤ. 24 εἰσῆλθε] C εἰσῆλθον. τὰ θύματα] A τὰ θυμιάματα. C τὰς θυσίας. Ἰοὺ ἔταξεν] C ἔστησεν Ἰού. ἀπὸ] C ἐκ. ἀνάγω ἐπὶ χεῖρα] C εἰσάγω ἐπὶ χεῖρας. 25 συνετέλεσε ποιῶν] C συνετέλεσαν ποιοῦντες. ἀνὴρ] C ponit ante μή. αὐτοὺς ἐν] C αὐτοὺς οἱ παρατρέχοντες, ϗ οἱ τριστάται ἐν, ſed poſt ἔῤῥιψαν eadem non habet. πόλεως οἴκου] C τοῦ ναοῦ. 26 ἐξήνεγκε] A C ἐξήνεγκαν. στήλην] A στολήν. 27 καὶ ἔταξαν αὐτὸν εἰς λυτρῶνα (A λυτρῶνα)

(A λουτρῶνα) ἕως] C ϗ καθεῖλον τὸν οἶκον αὐτοῦ, ϗ τὸν οἶκον τοῦ Βάαλ ἔθεντο εἰς κοπρῶνα ἕως. 28 τὸν] A τὸν οἶκον τοῦ. 29 Πλὴν] C Πλὴν ἀπό. αἱ δαμάλεις αἱ χρυσαῖ] C ἐπορεύετο ὀπίσω τῶν δαμάλεων τῆς ἁμαρτίας τῶν χρυσῶν τῶν. 30 ὅσα] C deeſt, bis in hoc verſu. ἐποίησας] C ϗ ἐποίησας· & ponit ante κατά. 31 Ἰοὺ] C ponit poſt ἐφύλαξεν. ἀπάνωθεν] A ἐπάνωθεν. C ἀπὸ τῶν. ὅς] A C υἱοῦ Ναβὰτ, ὅς. 33 τοῦ Γαδδί] C ϗ τοῦ Γάδ. 34 ὅσα] A ἅ. ϗ τὰς] C ϗ αἱ. οὐχὶ] A οὐχὶ ἰδού. C οὐκ ἰδού. γεγραμμένα] C γέγραπται. τοῖς βασιλεῦσιν] C τῶν βασιλέων. 35 ἔθαψαν αὐτὸν] C θάπτεται. 36 εἰκοσιοκτὼ] C εἴκοσι ϗ ὀκτώ.

CAP. XI.

1 ἀπέθανεν ὁ υἱὸς] A ἀπέθανον οἱ υἱοί. 2 ἀδελφὴ] C ἀδελφὴ δέ. ἀδελφοῦ] C Ὀχοζίου τοῦ ἀδελφοῦ. ϗ ἔκρυψεν αὐτὸν] C ponit ante ἐν τῷ. ἀπὸ] C ἐκ. 3 κρυβόμενος] C κεκρυμμένος· & ponit poſt κυρίου. βασιλεύουσα] C ἐβασίλευσεν. 4 Ἰωδαὲ] C Ἰωιαδέ· & A C addunt ὁ ἱερεύς. ἀπήγαγεν] C εἰσήγαγεν. αὐτὸν] C ἑαυτόν. κυρίου] C deeſt. ὥρκωσε] A C ὥρκισεν (A ὥρκωσεν) αὐτοὺς ἐνώπιον κυρίου. Ἰωδαὲ] C deeſt. 5 ὁ λόγος ὃν ποιήσετε] C τοῦτο τὸ ῥῆμα, ὃ ποιήσατε. 6 εἰσελθέτω] C οἱ εἰσπορευόμενοι. ϗ φυλάξουσι, uſque ad finem verſus] C φυλασσέτωσαν τὴν φυλακὴν οἴκου τοῦ βασιλέως. τῆς πύλης] C ἐν τῇ πύλῃ. οἴκου] C οἴκου Μεσσαέ. 7 ϗ] C deeſt. πρὸς] C ἐπί. 8 ἐπὶ] A C πρός. εἰσπορευόμενος] C εἰσερχόμενος. ἔσονται] C γίνεσθε. ἐκπορεύεσθαι ... εἰσπορεύεσθαι] A C εἰσπορεύεσθαι ... ἐκπορεύεσθαι. αὐτὸν] C deeſt. 9 πάντα] C κατὰ πάντα. συνετὸς] C ἱερεύς. ἔλαβεν ἀνὴρ] C ἔλαβον ἕκαστος. ϗ τοὺς] C τούς. 10 ἔδωκεν] C ἔδωκεν αὐτοῖς. τοὺς σειρομάστας, ϗ τοὺς τρισσοὺς] C τὰς φαρέτρας ϗ τὰ δόρατα. Δαυὶδ] C ponit ante τοῦ. τοὺς ἐν] C ἃ ἦν ἐν. 11 ἀνὴρ] C ἕκαστος. τὸ σκεῦος] C τὰ σκεύη. A ante initium hujus verſus habet, ϗ ἦσαν ἐν ταῖς χερσὶ τῶν Χερεθὶ ϗ τῶν παρατρεχόντων, ϗ ἐποίησαν οἱ ἑκατόνταρχοι ϗ οἱ παρατρέχοντες κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτοῖς ὁ ἱερεύς. ϗ ἐξεκκλησίασεν ὁ ἱερεὺς κυρίου πάντα τὸν λαὸν τῆς γῆς εἰς οἶκον κυρίου. εὐωνύμου] C ἀριστερᾶς. ἐπὶ] C περί. 12 ἐξαπέστειλε] C ἐξήγαγε. νεζὲρ] A τὸ ἔζερ. C τὸ ἁγίασμα. ἐβασίλευσεν ... ἔχρισεν] C ἔχρισεν ... ἐβασίλευσεν. τῇ χειρὶ] C ὁ λαὸς ταῖς χερσὶν αὐτῶν. 13 τρεχόντων] A παρατρεχόντων. C παρατρεχόντων, καί. εἰσῆλθε] C ἦλθε. Γοθολία τὰ ἱμάτια αὐτῆς] C τὸν ἱματισμὸν αὐτῆς Γοθολία. 15 τοῖς ἐπισκόποις] A C ϗ τοῖς ἐπισκόποις. ἔσωθεν, ὁ] C ἔξωθεν, ϗ ὁ. θανάτῳ θανατωθήσεται ἐν] C ἀποθανεῖται. ϗ μὴ] C μή. 16 ἐπέθηκαν] C ἐπέβαλον. εἰσῆλθον] A εἰσῆλθεν μετὰ τῶν συνέχων. C εἰσήγαγον αὐτήν. ἀπέθανεν] C ἐθανάτωσαν αὐτήν. 17 Ἰωδαὲ] C Ἰωιαδὲ ὁ ἱερεύς. κυρίῳ] cætera uſque ad finem verſus in A C deſunt. 18 ἀγαθῶς] C ἐπιμελῶς. Μαθὰν] C Ματθάν. κατὰ πρόσωπον] C πρὸ προσώπου. ἔθηκεν] C κατέστησεν. εἰς τὸν οἶκον] C ἐν οἴκῳ. 19 τὸν ... ϗ τὸν] C τῶν ... ϗ τῶν. κατήγαγον] A κατήγαγε. εἰσῆλθον] C κατήγαγον αὐτόν. 20 ἐθανάτωσαν] C ἐπάταξεν. τοῦ βασιλέως] C τῶν βασιλέων.

CAP. XII.

1 ἐβασίλευσεν] C βασιλεύει. 3 οὐ μετεστάθησαν] C οὐκ ἀπέστησεν. ϗ ἐκεῖ] C deſunt. ἐθυσίαζε] C ἐθυσίαζον. ὑψηλοῖς] C μετεώροις. 4 πρὸς τοὺς ἱερεῖς] C τοῖς ἱερεῦσι. ἀνὴρ] C ἀνδρός. λαβὼν συντιμήσεως] C συντιμήσεως ψυχῶν. ἀνδρὸς ἐνεγκεῖν ἐν οἴκῳ] C ἀνθρώπου τοῦ εἰσενεγκεῖν εἰς οἶκον. 5 αὐτοῦ] A C αὐτῶν. κρατήσουσι] C κραταιώσουσι. οἴκου] C οἴκου κυρίου. 6 ἐγενήθη] C ἐγένετο. τῷ βασιλεῖ] C τοῦ βασιλέως. 7 Ἰωὰς] C ponit poſt βασιλεύς. 8 ϗ τοῦ μὴ] A ϗ τοῦ. 9 ϗ ἔστησε, uſque ad finem verſus] C καὶ ἐποίησεν ἐν αὐτῇ ὀπὴν μίαν, ϗ ἔθηκεν αὐτὴν παρὰ τὸ θυσιαστήριον ἐν δεξιᾷ εἰσπορευομένων ἀνδρῶν εἰς οἶκον κυρίου, ϗ ἐδίδουν ἐκεῖ οἱ ἱερεῖς οἱ φυλάσσοντες τὰ πρόθυρα πᾶν τὸ ἀργύριον τὸ εἰσφερόμενον εἰς τὸν οἶκον κυρίου. 10 μέγας] A μέγας, ϗ οἱ ἀργυροκόποι. 11 τὸ ἀργύριον τὸ ἑτοιμασθὲν] C αὐτό. ἐπισκόπων] A ἐπισκόπων. ἐξέδοσαν] C ἐξωδίασαν αὐτό. ἐν] C ἔργον ἐν. 12 ϗ τοῖς λατόμοις] A ϗ τοῖς τεχνίταις, ϗ τοῖς λατόμοις. C ϗ τοῖς οἰκοδόμοις τῶν λίθων, ϗ τοῖς ξύσταις. ξύλα, ϗ] C ξύλα & ponit poſt λατομητούς. λατομητοὺς] C λιθοτομημένους. κατασχεῖν] C κραταιῶσαι. κραταιῶσαι] C κραταιῶσαι αὐτόν. 13 ϗ σάλπιγγες] C σάλπιγγες. ϗ σκεῦος] C ἤ. ἐν οἴκῳ] C εἰς οἶκον. 14 δώσουσιν] C ἔδωκαν. αὐτὸ] A αὐτά. 15 ἐξελογίζοντο] A ἐλογίζοντο. ἐδίδουν] C ἐδίδοτο. τὰ ἔργα] C τὸ ἔργον. αὐτῶν ποιοῦσι] C αὐτοὶ ἐποίουν. 16 Ἀργύριον] C Ἀργύριον δέ. ἁμαρτίας ... πλημμελείας] C πλημμελείας ... ἁμαρτίας. ὅτι] C οὐκ. ἐν οἴκῳ] C εἰς τὸν οἶκον. τοῖς] C ὅτι τοῖς. 17 ἔταξεν] A Ἀζαὴλ, καὶ ἐπάταξεν αὐτήν, ϗ ἔταξεν. C ϗ ἔθετο. 18 ὅσα] C ἅ. καὶ βασιλεῖς] C βασιλεῖς. ϗ οἴκου] C ϗ ἐν τῷ οἴκῳ. ϗ ἀνέβη ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ] A deſunt. 19 γεγραμμένα] C γέγραπται. βιβλίῳ] C βιβλίου. τοῖς βασιλεῦσιν] C τῶν βασιλέων. 20 ἔδησαν πάντα] C ἐποίησαν. Μαλλὼ] A Μαλλών. Σηλὰ] A Σααλᾶ. C τῇ καταβάσει Σελλά. 21 Ἰεζιχὰρ] A Ἰεζέχαρ. C Ἰωζάχαρ. Ἰεμουὲθ] C Σεμαάθ. Ἰεζεβὲθ] C Ἰωζαβάθ. ὁ υἱὸς αὐτοῦ] C υἱός. αὐτοῦ] C Ἰωάς.

CAP. XIII.

1 ἔτει τῷ] A deſunt. C τοῦ. βασιλεῖ] A C βασιλέως. ἐν] C ἐπ' Ἰσραὴλ ἐν. 2 ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. αὐτῆς] A C αὐτῶν. 3 ὠργίσθη θυμῷ] C ἐθυμώθη ὀργῇ. ἐν τῷ] C ἐπὶ τόν. ἔδωκεν αὐτοὺς ἐν χειρὶ] C παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς χεῖρας. ἐν χειρὶ] C εἰς χεῖρας. 5 ἐξῆλθεν] C ἐξήγαγεν αὐτούς. χειρὸς] C τῶν χειρῶν. 6 αὐτῇ ἐπορεύθη] A C αὐταῖς ἐπορεύθησαν. ἄλσος] A ἄλσος ὅ. 7 ἔθεντο] C ἔθετο. 8 οὐχὶ] C οὐκ ἰδού. γεγραμμένα] C γέγραπται. βιβλίῳ] C βιβλίου· & verſu 12. τοῖς βασιλεῦσιν] C τῶν βασιλέων· & verſu 12. 9 αὐτὸν] A αὐτὸν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ. 10 ἔτει] A τῷ. ἑβδόμῳ ἔτει τῷ] A ἐνάτῳ τῷ. C ἑβδόμῳ τοῦ. βασιλεῖ] C βασιλέως. ἐκκαίδεκα] C ἓξ καὶ δέκα. 11 τὸ] C Ἰωὰς τό. ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. πάσης ... ἁμαρτίας] A C πασῶν ἁμαρτιῶν. αὐτῇ] A C αὐταῖς. 13 ἐν] C Ἰωὰς ἐν. βασιλέων] A υἱῶν. 14 ἀπέθανε] A ϗ ἀπέθανε. πρὸς αὐτὸν] C ponit poſt Ἰσραήλ. 15 βέλη] C βολίδας. εἶπε] C εἶπεν Ἐλισαιέ. βασιλεῖ] C βασιλεῖ Ἰσραήλ. 16 Ἰωὰς] C deeſt. A ponit poſt αὐτοῦ. αὐτοῦ] A αὐτοῦ Ἰωὰς τὴν ἐπὶ τὸ τόξον. 17 βέλος] A Ἐλισαιέ· βέλος. 18 αὐτῷ Ἐλισαιὲ] C Ἐλισαιὲ τῷ Ἰωάς. τόξα] A τόξον. C βέλη. ὁ βασιλεὺς] C deſunt. 19 σωτηρίας] A σωτηρίαν. 20 ἀπέθανεν] C ponit poſt Ἐλισαιέ. ἔθαψαν] C θάπτουσιν. 21 τὸν ἄνδρα] C ἄνθρωπον ἕνα. ἐπορεύθη] A ἐπορεύθη ὁ ἄνθρωπος. ἀνέστη] C ἔστη. 22 Ἀζαὴλ] C Ἀζαὴλ βασιλεὺς Συρίας. 24 ἐπ'] A C πρός. αὐτοῦ] C αὐτοῦ ἕως νῦν. 25 ἐπέστρεψεν] C ἀπέστρεψεν. υἱοῦ Ἄδερ] A Ἄδερ. τρὶς ἐπάταξεν αὐτὸν] C ϗ ἐπάταξεν αὐτὸν τρίς. ἐπέστρεψε] A C ἀπέστρεψε.

CAP. XIV.

1 τῷ Ἰωὰς υἱῷ ... βασιλεῖ] C τοῦ Ἰωὰς υἱοῦ ... βασιλέως. ϗ] C deeſt. 2 ἦν] C ὤν· & ponit ante εἴκοσι. ἔτη] C ἐτῶν Ἀμασίας. τῆς μητρὸς] C τῇ μητρί. Ἰωαδὶμ] A Ἰωαδέν. C Ἰωαδήν. 3 ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. Ἰωὰς] C ponit poſt αὐτοῦ. 5 κρατίσωσιν] C ἐκραταιώθη. αὐτοῦ] C Ἀμασίου. 6 ϗ ἐπάταξε τοὺς δούλους] C ἐπάταξε τοὺς παῖδας. ϗ τοὺς] C τοὺς δέ. ἐν βιβλίῳ] C ἐπὶ βιβλίου. περὶ υἱῶν] C περὶ τέκνων. ϗ υἱοὶ] C υἱοὶ δέ. ὅτι] C deeſt. ταῖς ἁμαρτίαις] C τῇ ἁμαρτίᾳ. 7 Αὐτὸς] C Αὐτὸς Ἀμασίας. Γεμελὲ] A C Γέμελα. Ἰεθοὴλ] C Ἰεκθοήλ. 8 Ἰωάχαζ υἱοῦ] A deſunt. δεῦρο] A δεῦτε. C δεῦρο καί. προσώποις] C ἐν προσώποις. & verſu 11. ὁ Ἄχαζ] C Ἀχαάκ. διῆλθον] C διῆλθε. συνεπάτησαν τὴν Ἄχαζ] C συνεπάτησαν τὸν Ἀχαάκ. 10 Τύπτων] C Πατάξας. ϗ ἱνατί] A ἱνατί. σου] C deeſt. 11 τῇ τοῦ Ἰούδα] A C τῆς Ἰουδαίας. 12 ἔπταισεν] C ἔπεσεν. Ἰούδας] C ὁ λαὸς Ἰούδα. ἀπὸ προσώπου] C ἐνώπιον. ἔφυγεν] C ἔφυγον. 13 υἱοῦ Ὀχοζίου] A υἱοῦ Ὀχοζίου βασιλέως Ἰούδα. C βασιλέα Ἰούδα. Ἰωὰς] A Ἰωὰς υἱὸς Ἄχαζ. ἦλθεν] C ἤγαγεν αὐτόν. ἐν τῷ τείχει] C τοὺς τοίχους. ἐν τῇ πύλῃ] C ἀπὸ τῆς πύλης. τῆς γωνίας] A τῶν γωνιῶν. 15 βιβλίῳ] C βιβλίου· & verſu 18. & verſu 28. τοῖς βασιλεῦσιν] C τῶν βασιλέων· & verſu 18. & 28. 16 ἐβασίλευσεν] C ἐκάθησεν. ἀντ'] C ἐπὶ τοῦ θρόνου. 18 οὐχὶ] C οὐκ ἰδού. 19 συνεστράφησαν ἐπ' αὐτὸν σύστρεμμα] C συνεστράφη σύστρεμμα ἐπὶ Ἀμασίαν. 20 ἐφ' ἵππων] A ἐφ' ἵππου. C ἐπὶ τῶν ἵππων. 21 υἱὸς] C ὢν υἱός. 22 ἐπέστρεψεν] A ἀπέστρεψεν. 23 υἱῷ] C υἱοῦ. βασιλεῖ] A C βασιλέως. Ἰωὰς] C Ἰωὰς βασιλέως Ἰσραήλ. ἐπὶ Ἰσραὴλ] C ponit poſt Σαμαρείᾳ. 25 πᾶσαν] C τῶν. ἀπέστησε] C ἀποκατέστησε. εἰσόδου] C τῆς ὁδοῦ. Ἄραβα] C πρὸς ἑσπέραν. ἐκ Γεθχοφὲρ] A Γεθαχχόφερ. C ἀπὸ Γαιθεφέρ. 26 σφόδρα] C σφόδρα, διότι ἐλεπτύνθη. συνεχομένοις] C ϗ συνεχομένοις. 27 ἐξαλεῖψαι τὸ σπέρμα] C τοῦ διαφθεῖραι τὸ ὄνομα. διὰ χειρὸς] C κύριος ἐν χειρί. 29 Ζαχαρίας, uſque ad finem verſus] A Ἀζαρίας υἱὸς Ἀμασίου ἀντὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ· & huic capiti addit ſeptem priores verſus cap. ſequentis.

CAP. XV.

1 τῷ ... βασιλεῖ] C τοῦ ... βασιλέως. 2 ἦν] C deeſt. τῇ μητρὶ] C τῆς μητρός. 3 εὐθὲς] A εὐθὲς ἀγαθόν. ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. 4 ἐθυσίαζε] C ἔθυε. ἐθυμίων] A ἐθυμία. 5 τὸν βασιλέα] A C τοῦ βασιλέως. ἦν λελεπρωμένος] A ἦλθε λελεπρωμένος. C ἐπέβαλεν αὐτῷ τὴν λέπραν. ἐβασίλευσεν] C ἐκάθητο. ἀφφουσὼθ] C ἀχφουσώθ. τῷ οἴκῳ] C τοῦ οἴκου. 6 οὐχὶ] C οὐκ ἰδού. γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ] C γέγραπται ἐπὶ βιβλίου, & verſ. 11. & v. 15. & 21. & 26. 31. 36. τοῖς βασιλεῦσιν] C τῶν βασιλέων, & verſ. 11. & 21. & 26. & 31. 36. 8 Ἐν] C deeſt. βασιλεῖ] A C βασιλέως. Ζαχαρίας] C Ἀζαρίας. ἐπὶ Ἰσραὴλ] C ponit poſt Σαμαρείᾳ. 9 ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον, & verſ. 24. & 28. & 34. καθὰ] C κατὰ πάντα ὅσα. πασῶν τῶν] C deſunt. 10 συνεστράφησαν] C συνεστράφη. Κεβλαὰμ] A ϗ Κεβδαὰμ, ϗ Σελλὴμ ὁ πατὴρ αὐτοῦ· & ponit ante ϗ ἐπάταξαν. C ἐν Κεβλαάμ· & pro ἐπάταξαν habet ἐπάταξεν. ϗ ἐθανάτωσαν αὐτὸν] C deſunt. ἐβασίλευσεν] A Σελλὴμ ἐβασίλευσεν. 11 ἰδού εἰσι] A ἰδοὺ ἔτι ταῦτα. C ἰδοὺ ταῦτα. 12 Ὁ] C Οὗτος ὁ. 13 ϗ ἐν] A ἐν Ἰσραὴλ ἐν. C ἐν. βασιλεῖ] A C βασιλέως. ἐβασίλευσε Σελλὴμ] C ϗ ἐβασίλευσε. 14 Θαρσιλὰ] C Θερσά. ἦλθεν] C εἰσῆλθεν. αὐτὸν] C αὐτόν, ϗ ἐβασίλευσεν ἀντ' αὐτοῦ. 15 ἣ συνεστράφησαν] C ἣν συνῆψεν. εἰσι] C ταῦτα. 16 Θερσὰ prius] C Θερσά. Θερσὰ] A Θερσιλά. ἤνοιξαν] A ἤνοιξεν. ϗ ἐπάταξεν αὐτὴν] C deſunt. ϗ τὰς] A ϗ πάντας τοὺς ἐν αὐτῇ, ϗ τάς. ἀνέρρηξε] C διέρρηξε. 17 Ἐν] A Καὶ ἐν. τῷ ... βασιλεῖ] C τοῦ ... βασιλέως. 18 πασῶν] C deeſt. 19 αὐτοῦ] C τοῦ Μαναήμ. Φουὰ] A Φουλὰ bis. C Φοὺλ bis. αὐτοῦ poſterius] C αὐτοῦ, τοῦ κραταιῶσαι τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἐν χειρὶ αὐτοῦ. 20 Μαναὴμ] C ponit ante ἐξήνεγκε. πᾶν] A C πάντα. ἐκεῖ] C ἔτι. 21 οὐκ ἰδοὺ] A οὐχί. 22 Φακεσίας] A Φακείας. C Φακεΐα. 23 βασιλεῖ] A βασιλέως. δύο] A δέκα δύο. 24 ἀπὸ] C ἀπὸ πασῶν. 25 ἐναντίον οἴκου] C ἐν οἴκῳ. Ἀρία] A Ἀρίφ. C Ἀριέ. τετρακοσίων] A Γαλααδιτῶν. C υἱῶν τῶν Γαλααδιτῶν. 26 εἰσι] C ταῦτα. 27 βασιλεῖ] A C βασιλέως, & v. 32. εἴκοσι ἔτη] C ἔτη εἴκοσι. 29 ἦλθε] C ἀνέβη. Θαλγαθφελλασὰρ] C Θεγλὰθ Φαλασάρ. Αἰν] A Ἀϊά. C Ναΐν. ϗ τὴν Θαμααχὰ] A Βαιθὰ Μααχά. C ϗ τὴν Βαιθμααχά. Ἀνιὼχ] A Ἀώχ. C Ἰανώχ. Γαλαὰν] C Γαλαάδ. 30 ἐθανάτωσεν] A C ἐθανάτωσεν αὐτόν. Ἀζαρίου] A Ὀχοζίου. C Ὀζίου. 32 Ἐν ἔτει] Hic incipit cap. 16. ſecundum Ald. Ἰωάθαμ] C Ἰωθάμ, & verſ. 36. & 38. Ἀζαρίου] A Ὀχοζίου. C Ὀζίου. 34 Ἀζαρίας] C Ὀζίας. 35 ἐθυσίαζε] C ἔθυε. ἐθυμίων] A ἐθυμία. τὴν ἐπάνω] C τὴν ὑψηλήν. 36 οὐχὶ] C οὐκ ἰδού. 37 ἐξαποστέλλειν] C ἀποστέλλειν. 38 μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ poſterius] A deſunt. C ponit poſt Δαυίδ. τοῦ πατρὸς αὐτοῦ] C deſunt.

CAP. XVI.

2 αὐτοῦ πατρὸς, ὡς] C καθώς. 3 βασιλέων] A Ἱεροβοὰμ υἱοῦ Ναβὰτ βασιλέων. καίγε] C καίγε καί. 5 εἰς ... εἰς] A εἰς ... ἐπί. C ἐπὶ ... εἰς. ἐπὶ] C τόν. 6 ἐπέστρεψε] C ἀπέστρεψε. Αἰλὰθ] A Αἰλάμ. Αἰλὰθ] A Ἐλάθ. Ἰδουμαῖοι ἦλθον] C ἦλθον οἱ Ἰδουμαῖοι. 7 σῶσον] C ϗ ῥῦσαι. τῶν ἐπανισταμένων ἐπ' ἐμὲ] C ὅτι ἐπανέστησάν μοι. 8 ϗ οἴκου] A ϗ ἐν τοῖς θησαυροῖς οἴκου. δῶρα] C Ἀσσυρίων δῶρα. 9 εἰς] C ἐπί. αὐτὴν poſterius] C τὴν πόλιν. βασιλέα] C deeſt. 10 εἰς Δαμασκὸν] C deſunt. ἀπαντὴν] A ἀπάντησιν. C συνάντησιν. τὸ ὁμοίωμα] C τὴν ὁμοίωσιν. ϗ πᾶσαν] C κατὰ πᾶσαν. 11 Οὐρίας ὁ ἱερεὺς τὸ θυσιαστήριον] C θυσιαστήριον Οὐρίας. ὃ] C αὐτῷ ὅ. 12 Καὶ εἶδεν ὁ βασιλεὺς] C ἕως ἐποίησεν Οὐρίας ὁ ἱερεὺς ἕως τοῦ ἐλθεῖν τὸν βασιλέα ἐκ Δαμασκοῦ. Καὶ ἦλθεν ὁ βασιλεύς, ϗ εἶδεν. ϗ ἀνέβη] C ϗ προσῆλθε πρὸς τὸ θυσιαστήριον ὁ βασιλεύς, ϗ ἀνέβη. ἐθυμίασε] C ἀνήνεγκε. αὐτοῦ prius] C deeſt. 13 ϗ προσέχεε] C ἐπέσεισεν αὐτῷ, ϗ προσέχεεν ἐπ' αὐτῷ. τὸ χαλκοῦν τὸ ἀπέναντι] C Τὸ δὲ χαλκοῦν θυσιαστήριον ὃ ἦν ἐναντίον. 14 Καὶ προσήγαγε] C προσήγαγεν αὐτό. τὸ πρόσωπον] A C ἀπὸ προσώπου. κυρίου] C deeſt. ἀπὸ τοῦ ἀναμέσον bis] C ἐκ μέσου bis. ἔδωκεν] C ἔδωκαν. 15 ἐπὶ] C ἀνάβηθι ἐπί. πρόσφερε] C ϗ ἐπ' αὐτοῦ πρόσφερε. τὴν ὁλοκαύτωσιν τοῦ ... τὴν θυσίαν] C τὰς ὁλοκαυτώσεις ... τὰς θυσίας. τὴν θυσίαν] C τὰς θυσίας. τὴν σπονδὴν] C τὰς σπονδάς. ἐπ' αὐτῷ ἐκχεεῖς] C ἐν αὐτῷ προσχεεῖς. 16 ὁ βασιλεὺς] A deſunt. C ponit poſt Ἄχαζ, ut & v. 17. 17 καθεῖλεν ἀπὸ τῶν βάσεων] C ϗ κατεβίβασεν ἀπὸ τῶν μόσχων. ὑποκάτω αὐτῆς] C ὑπ' αὐτήν. ἔδωκεν] C ἔθηκεν. 18 καθέδρας] C καθέδρας τῶν σαββάτων. ἔξω] C ἐξωτέραν. 19 οὐχὶ] C οὐκ ἰδού. γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ] C γέγραπται ἐπὶ βιβλίου. τοῖς βασιλεῦσιν] C τῶν βασιλέων.

σιλέων. 20 ἐν] C μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν.

CAP. XVII.

1 υἱὸς] A deeſt. 2 ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. 3 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἐπέστρεψεν] C ἔφερεν. μαναὰ] C δῶρα. 4 ἀδικίαν] C ἐπιβουλήν. ὅτι] C διότι. Σηγὼρ] C Σουά. μαναὰ] C δῶρα. ἐν τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ] C ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτόν. 5 ἀνέβη] C ponit poſt Ἀσσυρίων. ἐν πάσῃ τῇ γῇ] A ἐν πάσῃ τῇ γῇ. C ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. ἐπ'] C deeſt. 6 Ἐν ἔτει ἐννάτῳ] C Ἐν τῷ ἐννάτῳ ἔτει. τὴν Σαμάρειαν] C ponit ante βασιλεύς. ϗ ὄρη] C ἐν ὄρεσι. 7 ὅτι] C ὅτε. ἀναγαγόντι] C ἀγαγόντι. ἐκ γῆς] C ἐξ. 8 ἐκ] A C ἀπό. ὅσοι] C ὅσα. 9 ὅσοι] C deeſt. οὐχ οὕτως] C ἀδίκως. αὐτῶν] A αὐτοῦ. 10 ἑαυτοῖς] C ἑαυτοῖς οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. ἐπὶ] C ἐν. 11 ἐθυμίασαν] C ἐθυμίων. ἐκ] A ἀπό. τῷ κυρίῳ] C deeſt. 13 κύριος] C ponit poſt Ἰούδα. ἐν ... ἐν] C deſunt. ϗ ἐν χειρὶ] C ἐν χερσί. παντὸς ὁρῶντος] C ϗ πάντων ὁρώντων. νόμον] C νόμον μου. αὐτοῖς] C πρὸς αὐτούς. 15 Καὶ τὰ] C οἳ οὐκ ἐπίστευσαν κυρίῳ τῷ θεῷ αὐτῶν. Καὶ ἀπώσαντο τὴν διαθήκην αὐτοῦ ϗ τὰ δικαιώματα ἃ διέθετο τοῖς πατράσιν αὐτῶν, ϗ τά. οὐκ ἐφύλαξαν] C deſunt. ϗ ὀπίσω τῶν] A ὀπίσω. ὧν] C περὶ ὧν. μὴ] A C τοῦ μή. 16 ἐγκατέλιπον] C Καὶ ἐγκατέλιπον. χώνευμα] C χωνευτά. ἄλση] C ἄλσος. δυνάμει] C στρατιᾷ. 17 διῆγον] C διήγαγον. ἐμαντεύοντο] C οἰωνίζοντο οἰωνισμοῖς. ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. 18 ϗ οὐχ] C οὐχ. αὐτῶν] A C αὐτοῦ. ϗ ἀπώσαντο τὸν κύριον] C Καὶ ἀπώσατο κύριος ἅπαν τὸ σπέρμα Ἰσραήλ. 20 παντὶ σπέρματι Ἰσραὴλ] C ἐπ' αὐτοῖς. A habet ἐν ante παντί. ἐν] C ὁ κύριος ἐν. 21 Ὅτι πλὴν Ἰσραὴλ ἐπάνωθεν] C Πλὴν ὅτι ἐρράγη ὁ Ἰσραὴλ ἀπό. ϗ ἐβασίλευσαν τὸν] A ἐβασίλευσε τόν. C ϗ ἐβασίλευσεν ἐφ' ἑαυτοῖς. ἐξέωσεν] C ἀπώσατο. ἐξόπισθεν] C ἀπὸ ὄπισθεν. 22 πάσῃ ἁμαρτίᾳ] C πάσαις ἁμαρτίαις. ἧς] A ἧ. C αἷς. αὐτῆς] C αὐτῶν. 23 καθὼς] C ὡς. ἐπάνωθεν] C ἀπό. 24 τῶν ἐκ] C ϗ ἐκ. ἀπὸ Αἰὰ] A ϗ ἀπὸ Αἰᾶ. C ϗ ἀπὸ Ἀουάν. κατῴκισθησαν] C κατῴκισεν αὐτούς. ϗ κατῴκησαν ἐν ταῖς πόλεσιν αὐτῆς] C ϗ τὰς πόλεις αὐτῆς, ϗ κατῴκησαν ἐν αὐτοῖς. 25 ἐν ἀρχῇ τῆς καθέδρας αὐτῶν] C μετὰ τὸ κατοικισθῆναι τὰ ἔθνη ταῦτα ἐκεῖ ἐν ἀρχῇ. ἐν αὐτοῖς τοὺς] C εἰς αὐτούς. ἦσαν ἀποκτέννοντες] C ἐθανάτουν. 26 ἀντέκαθισας] C κατῴκισας. 27 ἐκεῖθεν uſque ad κρίμα] C ἐκεῖ ἕνα τῶν ἱερέων ὧν ἀπῴκισα ἐκ Σαμαρείας, ϗ πορευθήτω, ϗ κατοικείτω ἐκεῖ, ϗ φωτιεῖ αὐτοῖς τό. 28 ἀπῴκισαν] A ἀπήγαγον. ϗ ἦν] C οὐκ ἦν ὁ ἱερεύς. αὐτοὺς πῶς] A ὁ ἱερεὺς αὐτοὺς ὅπως. 29 ἔθνη ἔθνη] A ἔθνη. C ἔθνος ἔθνος, bis in hoc verſu. ἐν οἴκῳ τῶν] C αὐτοὺς ἐν οἴκοις τῶν. κατῴκουν] C κατῴκουν ἐν αὐταῖς. 30 Ἐργὲλ] A Γιγέλ. C Νηριγέλ. Ἀσιμὰθ] C Ἀσιμά. 31 Ἐβλαζὲρ] C Νιβχάζ. ἡνίκα] C deeſt. ϗ Ἀναμέλεχ] C deſunt. θεοῖς] C θεῷ. 32 Καὶ ἦσαν, uſque ad ϗ ἦσαν] C deſunt. ἑαυτοῖς] C ἐξ αὐτῶν. ϗ] C ἀπὸ μέρους, καί. οἴκῳ] C τοῖς οἴκοις. 33 Καὶ τὸν κύριον] C Τὸν κύριον αὐτοί. θεοῖς αὐτῶν] A εἰδώλοις. ἀπῴκισαν] C ἀπῴκισαν. 34 αὐτοὶ prius] C οὕτως. αὐτοὶ φοβοῦνται, ϗ αὐτοὶ ποιοῦσι] C τὸ ἀπ' ἀρχῆς· οὐκ ἦσαν φοβούμενοι τὸν κύριον, ϗ οὐκ ἐποίησαν. αὐτῶν, ϗ κατὰ τὴν κρίσιν αὐτῶν] C ϗ τὰ κρίματα. κατὰ τὸν νόμον, ϗ κατὰ τὴν ἐντολὴν, ἣν] C τὰς ἐντολὰς, ϗ κατὰ τὸν νόμον, ὅν. οὗ ἔθηκε τὸ ὄνομα αὐτοῦ] C ᾧ ἐπέθηκεν ὄνομα. 35 θυσιάσετε] C θύσετε. 36 ὃς ἀνήγαγεν] C τῷ ἀγαγόντι. αὐτῷ θύσετε] A C ϗ αὐτῷ θυσιάσετε (θύσετε Comp.) 37 Τὰ, uſque ad ἔγραψεν] A C Καὶ τὰ δικαιώματα αὐτοῦ ϗ τὰ κρίματα αὐτοῦ, (deeſt in Comp.) ϗ τὸν νόμον αὐτοῦ (Comp. deeſt) ϗ τὰς ἐντολὰς (pro his Comp. habet νόμον) ἅς. (ὃν Comp.) ποιεῖν, φυλάσσεσθε] A C φυλάξεσθε, ποιεῖν. 38 διέθετο] C ἔθετο. 39 ἀλλ'] A C ὅτι ἀλλ'. ὑμῶν] C ὑμῶν αὐτόν. ἐκ] C ἐκ χειρός. 40 Καὶ οὐκ uſque ad finem verſus] C ϗ οὐκ ἤκουσαν ἀλλ' ἢ ἐν τοῖς δικαιώμασιν αὐτῶν τοῖς πρώτοις αὐτοὶ ἐποίουν. 41 ἦσαν δουλεύοντες] C ἐδούλευον. υἱοὶ ϗ] A υἱοὶ καίγε. C υἱοὶ αὐτῶν, καί. καθὰ] C καθώς. ποιοῦσιν] A οὕτως ποιοῦσιν. C αὐτοὶ ποιοῦσιν.

CAP. XVIII.

1 τῷ ... υἱῷ ... βασιλεῖ] C τοῦ ... υἱοῦ ... βασιλέως. 2 ἐτῶν] A C ἐτῶν ἦν. τῇ μητρὶ] C τῆς μητρός. Ἄβου] A Ἀβούθα. C Ἀβί. 3 ἐν ὀφθαλμοῖς] C Ἐζεκίας ἐνώπιον. 4 Αὐτὸς] A Καὶ αὐτός. ἐξωλόθρευσε] C ἐξέκοψε, & ponit poſt ἄλση. ϗ τὸν] C ϗ συνέκοψεν Ἐζεκίας τόν. ἐκάλεσεν] A C ἐκάλεσε. αὐτὸν] A αὐτούς. Νεεσθὰν] C Νεεθάν. 5 ϗ μετ' αὐτὸν οὐκ ἐγενήθη] C οὐκ ἐγένετο μετ' αὐτόν. 6 ὄπισθεν] C ἀπὸ ὄπισθεν. Μωυσῇ] A Μωϋσῆς. C κύριος τῷ Μωϋσῇ. 7 ϗ ἐν] A C ἐν. 9 βασιλεῖ] C βασιλεύοντος. ἐπ'] A C deeſt. 10 ἀπὸ τέλους] C εἰς τέλος. τῷ Ἐζεκίᾳ] A C τοῦ Ἐζεκίου. ϗ] C deeſt. 11 ἔθηκεν] C ἔθετο. ποταμῷ] C ποταμοῖς. ὄρη] C ἐν ὄρεσι. 13 ὅτι] C deeſt. 14 Σενναχηρεὶμ] C Σενναχηρείβ. ὃ ἐὰν] C ὅσα ἄν. ἐπέθηκεν ὁ] C ἐπέβαλε. 16 τὰς θύρας ναοῦ] A C βασιλεὺς Ἰούδα τὰς θύρας τοῦ ναοῦ κυρίου. 17 ϗ τὸν Ῥαψὶς] A ϗ τὸν Ῥαβσάκην. C deſunt. βαρείᾳ] A βαρείᾳ σφόδρα. ἐπὶ (εἰς Comp.) Ἱερουσαλὴμ] A ponit ante πρὸς τόν. τῇ ἄνω] C ponit ante κολυμβήθρας. 18 ἦλθον] A ἐξῆλθον. C ἐξῆλθε. αὐτὸν] C αὐτούς. υἱὸς] A deeſt. Σωμνὰς] C Σοβνάς. Ἰωὰς] C Ἰωάχ, & verſ. 26. Σαφὰτ] C Ἀσάφ. 19 τί] A C τίς. 20 Εἶπας] C deeſt. βουλὴ, ϗ δύναμις] C ϗ βουλὴ παράταξις γίνεται. 21 Νῦν ἰδοὺ] C Καὶ νῦν ἐπί. πεποιθὼς] C πέποιθας, ὅτι. ἐν ἐμοὶ] A εἰς ἐμέ. νῦν] C deeſt. ὃς] C ὡς. στηριχθῇ] A C ἐπιστηριχθῇ. οὕτως] C οὕτως ἐστί. αὐτὸν] C αὐτῷ. 22 ὅτι εἶπας] C ἐὰν εἴπῃς. θεὸν] C τὸν θεὸν ἡμῶν. οὗ] C deeſt. Ἐζεκίας] C ponit ante ἀπέστησε. 23 μίχθητε δὴ] C μίχθητι. σεαυτῷ] A αὐτῷ. 24 ἀποστρέψεις] C ἀποστρέψεις. ἐπ'] A εἰς. εἰς] C ἐπί. ἅρματα] A ἅρμα. 25 Καὶ νῦν] A Νῦν ἰδού. 26 υἱὸς] C ὁ τοῦ. δὴ] C deeſt. ὅτι ἀκούομεν] C ἀκούομεν γάρ. οὐ λαλήσεις] C μὴ λάλει. μεθ' ἡμῶν] A C πρὸς ἡμᾶς. ϗ ἱνατί λαλεῖς] C deſunt. 27 ἐπὶ] A C πρός. ϗ πρὸς] C ἢ πρός. ἀπέστειλε] C ἀπέσταλκε. ἐπὶ prius] C πρός. τοῦ φαγεῖν ... ϗ πιεῖν] C ἵνα φάγωσι ... ϗ πίωσι. 28 λόγους τοῦ] C λόγους τούτους τοῦ βασιλέως τοῦ. 29 ὑμᾶς] C ponit ante ἐπαιρέτω. λόγοις] A C deeſt. δύναται] C δυνήσεται. A δυνήσονται. ὑμᾶς] C ponit poſt ἐξελέσθαι. αὐτοῦ] A C μου. 30 πρὸς] A C ἐπί. κύριος ὁ] A C ἡμᾶς ὁ κύριος· ϗ οὐ. ἐν χειρὶ] C εἰς χεῖρας. 31 πέμψατε ἀνὴρ] C φάγεται ἕκαστος. ἀνὴρ] C ἕκαστος. φάγεται] C deeſt. ὕδωρ] C ἕκαστος τὸ ὕδωρ. 32 ἕως] C ἕως ἄν. ὡς γῆ] C ὡς εἰς τὴν γῆν. γῆ] C γῆν. ἄρτου] A ἄρτων. γῆ] C γῆν. Ἐλαίας] C deeſt. ζήσετε, ϗ οὐ μὴ ἀποθάνητε] C ζήσεσθε, οὐκ ἀποθανεῖσθε. ῥύσεται] C ἐξελεῖται. 33 ἑαυτοῦ χώραν] C γῆν αὐτοῦ. 34 ἐστιν ὁ θεὸς] C εἰσιν οἱ θεοί, bis in hoc verſu. Ἀβὰ] C Ἀουά. ὅτι] A C μή. 35 οἳ ἐξείλαντο τὰς γᾶς αὐτῶν] C ὃς ἐξείλετο τὴν γῆν αὐτοῦ. 36 ἐκώφευσαν] C ἐσιώπησε. λέγων] C αὕτη, λέγοντος. 37 Καὶ εἰσῆλθεν] Hic incipit cap. 19. ſecundum Ald. υἱὸς] C ὁ τοῦ. Ἰωὰς υἱὸς Σαφὰτ] A Ἰωὰς υἱὸς Ἰωσαφάτ. C Ἰωὰχ ὁ τοῦ Ἀσάφ.

CAP. XIX.

2 τὸν πρεσβύτην] A C ponunt poſt Ἀμώς. 3 ἰσχὺς] C ponit poſt τῇ. 4 βλασφημεῖν] C ἐλέγχειν. περὶ] C ἐπί. 6 τάδε] C οὕτως. ἀπὸ προσώπου] A ἀπὸ προσώπου τῶν. ὧν] C οὕς. τὰ] C οἷς ἐμὲ τά. 8 ἐπέστρεψε] A C ἀπέστρεψε. ἐκ] C ἀπό. 9 ἤκουσε] C ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀσσυρίων. λέγων] C λεγόντων. ἐξῆλθε πολεμεῖν μετὰ σοῦ] C ἐξελήλυθε τοῦ πολεμῆσαί σε. ἐπέστρεψε] C ἀπέστρεψε. 10 Μὴ ἐπαιρέτω σε] A οὕτως ἐρεῖτε Ἐζεκίᾳ βασιλεῖ τῆς Ἰουδαίας, Μὴ ἐπαιρέτω σε. C Τάδε ἐρεῖτε πρὸς Ἐζεκίαν βασιλέα Ἰούδα, Μή σε ἀπατάτω. ἐν] A C ἐπ'. 11 τοῦ ἀναθεματίσαι] C ὡς ἐξωλόθρευσαν. σὺ] C πῶς σύ. 12 ἐξαιρέμενοι] C deeſt. αὐτοὺς] C deeſt. Ῥαφὶς] A Φαρές. C Ῥασέφ. Ἐδὲμ] C Ἀδέν. Θαεσθὶ] A Θαλασσείμ. C Θαλασσάρ. 13 τοῦ Σεπφαρουαὶμ poſterius] C deeſt. 14 τὰ βιβλία ἐκ χειρὸς τῶν] C τὸ βιβλίον παρὰ τῶν. αὐτὰ] C αὐτό, bis. ἐναντίον] C ἐνώπιον. 15 καὶ εἶπε] C καὶ προσηύξατο ὁ Ἐζεκίας πρὸς κύριον, λέγων. 16 ἄκουσον] A ἄκουσόν μου. C ἐπάκουσον. τοὺς λόγους] C τῶν λόγων. 17 Ὅτι] A Ὅτι ἐν] C Ἐπ'. ἔθνη] C ἔθνη ϗ πᾶσαν τὴν γῆν αὐτῶν. 18 ἔδωκαν] A ἔδωκεν. ὅτι οὐ θεοὶ εἰσιν] C οὐ γὰρ ἦσαν θεοί. λίθος] C λίθοι. 19 σῶσον] C ῥῦσαι. γνώσονται] C γνώτωσαν. σὺ] A C σὺ εἶ. 20 θεὸς τῶν δυνάμεων] C deſunt. ἤκουσα] A C ponunt ante ἅ. 21 ἐπ' αὐτὸν] A περὶ αὐτοῦ. C πρὸς αὐτόν. ἐξουδένωσε] C ἐφαύλισε. ἐμυκτήρισε] A ἐξεμυκτήρισε. ἐπὶ σοὶ] C ponit poſt κεφαλήν. αὐτῆς] C deeſt. 22 ϗ τίνα] C καί. φωνὴν] C τὴν φωνήν σου. 23 ὠνείδισας] C ὠνείδικας τόν. ἀναβήσομαι] C ἀνέβην. μηροὺς] A μέρος. C μέρους. τὰ] A ϗ τά. C deeſt. μέσον] A C μέρος. δρυμοῦ ϗ (τοῦ Comp.) Καρμήλου] A τοῦ τέλους αὐτοῦ δρυμοῦ Καρμήλου αὐτοῦ. 24 ἔψυξα] A C ἐφύλαξα. ἐξηρήμωσα] C ἐξήρανα αὐτά. τοῦ ποδὸς] C τῶν ποδῶν. περιοχῆς] C συνοχῆς. 25 Ἔπλασα] A Μὴ οὐκ ἤκουσας, Εἰς ἀπομακρόθεν αὐτὴν ἐποίησα, ἐκ ἀπὸ ἡμερῶν ἀρχῆθεν ἔπλασα. C Οὐκ ἤκουσας ὅτι μακρόθεν ἐγὼ ἐποίησα αὐτήν; ἐξ ἡμερῶν ἔπλασα. συνήγαγον] A ϗ ἤγαγον. C ϗ νῦν ἤγαγον. ἐγενήθη] C ἐγένετο. ὀχυρὰς] A ὀχυραί. 26 χόρτος] C ὡς χόρτος. ϗ] C ἤ. χλόη] C ὡς χλόη. πάτημα] A πατήματα. 27 ἔγνων] C ponit poſt ἐμὲ prius. ἔξοδόν σου] C ἔξοδόν σου, ϗ τὴν εἴσοδόν σου. ἐπ' ἐμὲ prius] A deeſt. 28 θήσω τὰ ἄγκιστρα] C ἐμβαλῶ τὸ ἄγκιστρον. ἐν τοῖς μυκτῆρσι] C εἰς τοὺς μυκτῆρας. 29 φάγε] A C φαγῇ. σῖτον] C ponit poſt ἐνιαυτόν. αὐτόματα] C συνηγμένα. ϗ τῷ] C ϗ ἐν τῷ. ἀνατέλλοντα] C αὐτόματα. σπορὰ ϗ ἀμητὸς ϗ φυτεία ἀμπελώνων] C σπείρατε, ϗ ἀμήσατε, ϗ φυτεύσατε ἀμπελῶνας. 31 τοῦτο] C ταῦτα. 32 Οὐχ οὕτως] C Διὰ τοῦτο. ταύτην] C ταύτην λέγει κύριος. ἐπ'] C deeſt. ϗ οὐ μὴ ἐκχέῃ] C οὐδὲ μὴ προσχέῃ. πρὸς] A C ἐπ'. πρόσχωμα] C χῶμα. 33 Τῇ] C Καὶ τῇ. λέγει] C φησί. 34 δι'] A C τοῦ σῶσαι αὐτὴν δι'. 35 νυκτὸς] A ἕως νυκτός. ἐν τῇ παρεμβολῇ] C ἐκ τῆς παρεμβολῆς. ἀπορεύθη, ϗ ἀπέστρεψε] A C ἀπέστρεψε, ϗ ἐπορεύθη. 36 ᾤκησεν] C κατῴκησεν. 37 Μεσεράχ] C Νεσεράχ. καὶ prius] C deeſt. οἱ υἱοὶ] C υἱός. αὐτοὶ ἐσώθησαν] A ἐσώθησαν. C αὐτοὶ διεσώθησαν. Ἀραρὰθ] A Ἀραράτ. C Ἀραρέ.

CAP. XX.

1 εἰς] C ἕως. τῷ οἴκῳ] C περὶ τοῦ οἴκου. σου] A C σου, ὅτι. 2 πρὸς] A C τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πρός. ηὔξατο] C προσηύξατο. 3 κύριε] C Ὦ δὴ κύριε. δὴ ὅσα] A μου δὴ ὅσα. C ὡς. καρδίᾳ πλήρει] C ἐν καρδίᾳ τελείᾳ· & A habet ἐν. κλαυθμῷ] C ἐν κλαυθμῷ. 5 ἰδὸν] A C ϗ ἰδόν. τῇ prius] A ϗ ἐν τῇ. ἀναβήσῃ] A C ϗ ἀναβήσῃ. 6 τὰς ἡμέρας] A τὰ ἔτη. πεντεκαίδεκα] C δεκαπέντε. σώσω] C ῥύσομαι. 7 εἶπε] C εἶπεν Ἡσαΐας. ὑγιάσει] C ὑγιάσῃ. 9 τοῦτο] C τοῦτό σοι. βαθμοὺς] A C ἀναβαθμοὺς, bis in hoc verſu, ut & ver. 10. & 11. ἐὰν ἐπιστρέψῃ] A ἐὰν ἐπιστρέψῃ. C ἢ ἀναστρέψει. 10 οὐχὶ] C οὐχ οὕτως. ἐπιστραφήτω] C ὑποστραφήτω. ἐν τοῖς ἀναβαθμοῖς] A C deſunt. 11 ἀναβαθμοῖς] A ἀναβαθμοῖς. C ἀναβαθμοῖς Ἄχαζ οἷς κατέβη. δέκα βαθμοὺς] C τοὺς δέκα ἀναβαθμούς· & ponit ante εἰς τά. 12 Μαρωδὰχ Βαλαδὰν] C Βαρωδάχ. βιβλία, ϗ μαναὰ] C ἐπιστολὰς ϗ δῶρα. ὅτι ἤκουσεν] C ἤκουσε γάρ. 13 ὅλον] C πάντα. τὸ prius] C ϗ τό. τὰ] C ϗ τά. σκευῶν] C σκευῶν αὐτοῦ. ὅσα] C πάντα ὅσα. αὐτοῦ] C deeſt. οὐκ ἦν λόγος ὃν] C ϗ οὐ παρέλειπεν ὅ. πάσῃ τῇ ἐξουσίᾳ] C παντὶ θησαυρῷ. 14 πρὸς αὐτὸν] C αὐτῷ. οἱ] C πρὸς σὲ οἱ. ἥκασι] C ἧκον bis. 15 εἶπε] C εἶπεν Ἡσαΐας. εἶπε] A C εἶπεν Ἐζεκίας. ἀλλὰ ϗ τὰ] C καί. 17 ἔρχονται] A C ἔρχονται φησὶ κύριος. ληφθήσεται] C ἀρθήσεται. Βαβυλῶνα] A Βαβυλῶνα εἰσελεύσεται. ϗ] C deeſt. ὃ] C deeſt. 18 Καὶ uſque ad λήψεται] C Καὶ ἀπὸ τῶν υἱῶν σου τῶν ἐξεληλυθότων ἐκ σοῦ οὓς ἐγέννησας. λήψεται] A ληφθήσονται. C λήψονται. ἔσται] C γενέσθω. ἐν] C ϗ δικαιοσύνη ἐν. 19 ὅσα] C πάντα ὅσα. τὴν] C ϗ τήν. 10 ὑδραγωγὸν] C ὑδραγωγόν, ἃ ἐποίησε. οὐχὶ] A C οὐκ ἰδού. γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ] C γέγραπται ἐπὶ βιβλίου. τοῖς βασιλεῦσιν] C τῶν βασιλέων. 20 αὐτοῦ, ϗ] A C αὐτοῦ, ϗ ἐτάφη ἐν πόλει Δαυίδ, καί.

CAP. XXI.

1 δώδεκα ἐτῶν] C ἐτῶν δώδεκα. τῇ μητρὶ] C τῆς μητρός. Ἀψιβὰ] A Ὀφιβία. C Ἐψιβά. 2 ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. κατὰ] A C ϗ ἐπορεύθη κατά. 3 ἐπέστρεψε] C ἐπέστρεψε Μανασσῆς. τῇ] C τῷ. δυνάμει] C στρατιᾷ· & ver. 5. 4 ὡς εἶπε] A ὡς εἶπε κύριος] C ἐν ᾧ εἶπεν. 5 θυσιαστήριον] C θυσιαστήρια. δυνάμει] C στρατιᾷ. δυσὶν] C δύο. 6 τοὺς υἱοὺς] C τὰ τέκνα. τεμένη] A θελητήν. C ἐγγαστριμύθους. ποιεῖν] C ποιῆσαι. ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. 7 οἴκῳ] C οἴκῳ κυρίου. ϗ ἐν] C ἐξελέξατο κύριος ἐν. ὃ ἐξελεξάμην] C deſunt. ϗ θήσω] C θεῖναι. εἰς] A C ἐκεῖ εἰς. 8 οἵτινες uſque ad ἐνετειλάμην] C πλὴν ἐὰν φυλάξωνται τοῦ ποιεῖν κατὰ πάντα ἃ ἐνετειλάμην αὐτοῖς, κατὰ πάντα τὸν νόμον, ὅν. δοῦλος] C παῖς. 9 Μανασσῆς] C ponit ante ἐπλάνησεν. ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. ἠφάνισε] C ἐξῆρε. ἐκ] C ἀπό. 10 δούλων] C παίδων. 11 ἀπὸ πάντων ὧν] C κατὰ πάντα ὅσα. ϗ ἐξήμαρτε] A ϗ ἐξήγαγε. C ἐξήμαρτεν· & ponit poſt Ἰούδαν. αὐτῶν] C αὐτοῦ. 12 φέρω] C ἐπάγω. Ἰούδαν] C ἐπὶ Ἰούδαν. ἠχήσει] C αὐτοῦ ἠχῆσαι. 13 τὸ στάθμιον] C τὸν σταθμόν. ἀπαλείψω] C ἐξαλείψω. ἀπαλείφεται ὁ ἀλάβαστρος] C ἐξαλείφεται τὸ πυξίον. ἐπὶ πρόσωπον] A ἀπὸ προσώπου. 14 ἀπώσομαι] C ἀπαλείψω. 15 ὅσα] A ὅτι. 16 εἰς] C ἐπί. πλὴν ἀπὸ] A πλήν. C ἐκτός. 17 ἡ ἁμαρτία ... ἣν] C αἱ ἁμαρτίαι ... ἅς. οὐχὶ] C οὐκ ἰδού. γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ] C γέγραπται ἐπὶ βιβλίου· & ver. 25. τοῖς βασιλεῦσιν]

C τῶν βασιλέων· & ver. 25. 18 Ἀμὼς] C Ἀμὼν· & ver. 19. 19 Ἰετέβα] A Ἰτεβαά. C Ἰτέβα. 20 ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. 21 ἐλάτρευσε] C ἐδούλευσε· bis in hoc verſu. 23 Ἀμὼς πρὸς] C Ἀμὼν ἐπ'. 24 ὁ λαὸς] C πᾶς ὁ λαός. πάντας] A C deeſt. συστραφέντας ἐπὶ τὸν βασιλέα Ἀμὼς] C ἐπιβεβουλευκότας τῷ βασιλεῖ Ἀμών. 28 αὐτὸν] C τὸν Ἀμών. Huic capiti Ald. adjungit duos priores verſus cap. ſequentis.

CAP. XXII.

1 Ἰεδία] C Ἰεδιδά. Βασουρὼθ] C Βασυκώθ. 2 τὸ] C Ἰωσίας τό. ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. ϗ poſterius] A οὐδέ. C ἤ. 3 ἐγενήθη] C ἐγένετο. τῷ βασιλεῖ Ἰωσίᾳ] C Ἰωσίου τοῦ βασιλέως Ἰούδα. ἐν τῷ μηνὶ τῷ ὀγδόῳ] C deſunt. ὀγδόῳ] A ἑβδόμῳ. υἱοῦ] A υἱόν. 4 σφράγισον] C χωνεύσατε. ἐν οἴκῳ] A εἰς οἶκον. συνήγαγον] A εἰσήγαγον. 5 δότωσαν αὐτὸ] C δοθήτω. καθεσταμένων] A καθεστηκότων. ἔδωκεν αὐτὸ] C ἔδωκαν αὐτὸ κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ βασιλέως. 7 ποιοῦσι] C ἐποίουν. 8 τὸ βιβλίον πρὸς Σαφὰν] A C τῷ Σαφὰν (A Σαπφὰν) τὸ βιβλίον. 9 εἰσῆλθεν ἐν οἴκῳ κυρίου] A εἰσήνεγκε. C εἰσήνεγκε Σαφάν. πρὸς τὸν βασιλέα] C τῷ βασιλεῖ Ἰωσίᾳ. ϗ ἀπέστρεψε] A Ἰωσίαν, ϗ ἐπέστρεψε. C ϗ ἐπέστρεψε. τῷ βασιλεῖ] C αὐτῷ. ῥῆμα] A λόγον. ἔδωκεν] A C ἔδωκαν. χεῖρα] C χεῖρας. 10 εἶπε] C ἀπήγγειλε. πρὸς τὸν βασιλέα] C τῷ βασιλεῖ Ἰωσίᾳ. βιβλίον] A βιβλίον νόμου. 11 τοὺς λόγους] C τῶν λόγων. καὶ] C deeſt. 13 λαοῦ] A C λαοῦ μου. ϗ περὶ τῶν] C ὑπὲρ τῶν. A περὶ τῶν. τούτου] C ponit ante τοῦ εὑρεθέντος. ὑπὲρ οὗ] C διότι. καθ' ἡμῶν] C ἐν αὐτῷ. 14 Ἀχοβὼρ, ϗ Σαπφὰν] C Σαφὰν ϗ Ἀχοβώρ. μητέρα] A C γυναῖκα. Θεκουὰν] A C Θεκουέ. αὕτη] C αὐτή. αὐτὴν] A αὐτὴν κατὰ ταῦτα. 15 αὐτοῖς] C πρὸς αὐτούς. 16 ἐπάγω κακὰ] C κακὰ ἐπάγω. ἐνοικοῦντας αὐτὸν] C κατοικοῦντας ἐν αὐτῷ. πάντας] A ἅπαντας. οὓς] C οὗ. 17 ἐθυμίων] C ἐθυμίασαν. ὅπως] C ἵνα. ἐν] C ἐν πᾶσι. 18 Καὶ πρὸς] C Πρὸς δέ. ἐκζητῆσαι] A ἐκζητοῦσαι. C τοῦ ἐκζητῆσαι. τάδε] C οὕτως. 19 οἱ λόγοι οὓς ἤκουσας, ἀνθ' ὧν ὅτι] C ἀνθ' ὧν ἤκουσας τοὺς λόγους μου. Καί. ὡς] C μου ὡς. αὐτὸν] C ἐν αὐτῷ. εἶναι] C γενέσθαι. λέγει] C φησί. 20 Οὐχ] C Οὐχί. ἰδοὺ] A ἐγώ. C ἰδοὺ ἐγώ· ὀφθήσεται ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς] C ὄψονται οἱ ὀφθαλμοί. ἐν πᾶσι τοῖς κακοῖς οἷς ἐγώ εἰμι] C πάντα τὰ κακὰ, ἃ ἐγώ. τοῦτον] A C τοῦτον, ϗ ἐπὶ τοὺς κατοικοῦντας αὐτόν.

CAP. XXIII.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 ὁ] C Ἰωσίας ὁ. ἑαυτὸν] A C αὐτόν. 2 ἐν] C deeſt. ϗ ἕως] C ἕως. 3 ἔστη] A ἀνέστη. πρὸς] ἐπί. πορεύεσθαι] C πορευθῆναι. τοῦ prius] C ϗ τοῦ. δικαιώματα] C προστάγματα. πάσῃ ... πάσῃ] C ὅλῃ ... ὅλῃ. τὰ γεγραμμένα ἐπὶ τὸ βιβλίον τοῦτο] C τοὺς γεγραμμένους ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ. 4 τῆς δευτερώσεως] C τοῖς δευτερεύουσι. 5 τὰ πεποιημένα] C ἃ ἐποίησαν. δυνάμει] C στρατιᾷ. 6 χωμαρὶμ, οὓς ἔδωκαν] C ἱερεῖς οὓς κατέστησαν οἱ. ϗ ἐθυμίων] C τοῦ θυμιᾶν. ϗ τοῖς] A ϗ ἐν τοῖς. περικύκλῳ] C κυκλόθεν. μαζουρὼθ] C μαζαλώθ. δυνάμει] C στρατιᾷ. ἔξωθεν] C ἔξω τῆς. αὐτὸν] C αὐτά. αὐτοῦ] C deeſt. τὸν τάφον] C τοὺς τάφους. 7 καδησὶμ] C καδησείν. οὗ] C ἐν ᾧ. χεττιὶμ] C στολάς. 8 ἀνήγαγε] A ἀνήνεγκε. C ἐξήγαγε. ἐθυμίασαν] C ἐθυμίων. Γαιβὰλ] C Γαβαά. A Δάν. πυλῶν] C ὑψηλῶν. τὴν θύραν] C deſunt. πόλεως] A πύλης. τῶν ἐξ] C τὸν ὄντα ἐξ. τῇ πύλῃ] C εἰσπορευομένου τὴν πύλην. 9 ὅτι] C deeſt. ἔφαγον] A φαγεῖν. 10 τὸν Ταφὲθ τὸν] C Τόφεθ τό. διαγαγεῖν] A διάγειν. C μὴ διάγειν. ἄνδρα poſterius] C deeſt. τῷ Μολὸχ] C ponit poſt πυρί. 11 ἔδωκαν] C ἀνέθηκαν. εἰς] C πρός. βασιλέως] C ponit poſt εὐνούχου. πυρὶ] A C ἐν πυρί. 12 τὰ ἐπὶ τοῦ δώματος τοῦ ὑπερῴου] C ἃ ἦν ἐπὶ τῶν δωμάτων τῶν ὑπερῴων. δυσὶν] C δύο. καθεῖλεν ... κατέσπασεν] C κατέσπασεν αὐτὰ ... καθεῖλεν. ἔρριψεν] C συνέτριψε. 13 πρόσωπον] C προσώπου. τοῦ Μοσθὰθ] C Μαχίθ. τῇ Ἀστάρτῃ] A τῇ Ἀσὰλ τῇ. προσοχθίσματι prius] C βδελύγματι. Μολὸχ] A Μολχόλ. 14 ἐξωλόθρευσε] C ἐξέκοψε. 15 ἐκεῖνο] A ἐκεῖνο, καί. C ponit ante τὸ θυσιαστήριον. κατέσπασε] C καθεῖλε. 16 ἐξένευσεν] C ἀπέστρεψεν. ἐκεῖ] A C ὄντας ἐκεῖ. τῇ πόλει] C τῷ ὄρει. αὐτὸ] C τὸ θυσιαστήριον. ἐν τῷ] C ἐν. ἐν τῇ ἑορτῇ] C ponit poſt θυσιαστήριον. ἦρε] C Ἰωσίας ἦρε. 17 τί τὸ σκόπελον ἐκεῖνο ὃ] C τίς ὁ σκόπελος ἐκεῖνος ὤν. ὁ ἄνθρωπος] C οὗτος ὁ τάφος τοῦ ἀνθρώπου. ὁ ἐξεληλυθὼς ἐξ] A ὅτι ὁ ἐξεληλυθὼς ἐξ. C τοῦ ἐξεληλυθότος ἐκ τοῦ. ἐπικαλεσάμενος] C λελαληκότος πάντας τούς. ἐπεκαλέσατο] C ἐποίησας νῦν. θυσιαστήριον] A θυσιαστηρίου. C θυσιαστήριον τὸ ἐν. 18 εἶπεν, Ἄφετε] C εἶπεν Ἰωσίας, Ἐάσατε. ἀνὴρ μὴ κινησάτωσαν (A κινησάτω) τὰ] C μηδεὶς κινησάτω τά. ἐρρύσθησαν] A διερρύσθησαν. C διεσώθη. 19 πάντας] A εἰς πάντας. παροργίζειν] C τοῦ παροργίσαι τόν. ἀπέστησεν] C καθεῖλεν. ἐν] A C deeſt. πάντα] C κατὰ πάντα. 20 ἐθυσίασε] C ἔθυσε. αὐτῶν] C deeſt. ἐπεστράφη] C ἀπέστρεψεν Ἰωσίας. 21 ἐπὶ βιβλίου] A ἐπὶ βιβλίον. C ἐν τῷ βιβλίῳ. 22 ἐγενήθη] C ἐγένετο. τὸ] C κατὰ τό. ἀφ'] C ἀπὸ τῶν. πάσας τὰς ἡμέρας] A πασῶν ἡμερῶν. C ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις. 23 ἢ] A C ἢ ἐν. ἐγενήθη τὸ πάσχα] C ἐγένετο τὸ πάσχα τοῦτο. 24 θελητὰς] C ἐγγαστριμύθους. γνωριστὰς] A C γνώστας. Ἰωσίας] A C ὁ βασιλεὺς Ἰωσίας. οὗ] C οὗς. 25 αὐτῷ] A ponit poſt ἐγενήθη. ἐγενήθη] C ἐγένετο. αὐτῷ] C αὐτοῦ. 26 θυμοῦ] C ponit poſt ὀργῆς. τῆς μεγάλης] C τοῦ μεγάλου. ὀργῇ] C ἐν ὀργῇ. ἐπὶ] C ἐπὶ πάντας. 27 καίγε τὸν] C καίγε ϗ τόν. οὗ] A ὅν. C εἰς ὅν. 28 γεγραμμένα] C γέγραπται. βιβλίῳ] C βιβλίου. τοῖς βασιλεῦσιν] C τῶν βασιλέων. 29 Ἐν δὲ] C Ἐν. Hic incipit cap. 23. in Ald. ἡμέραις αὐτοῦ] C αὐταῖς ἡμέραις. εἰς ἀπαντὴν] A εἰς ἀπάντησιν. C ὁ βασιλεὺς εἰς ἀπάντησιν. αὐτοῦ] C αὐτῷ. Νεχαὼ] C Φαραώ. αὐτὸν] C αὐτὸν αὐτόν. 30 ἐπεβίβασαν αὐτὸν] C ἀνεβίβασαν. ἐκ] A C ἐν. τάφῳ αὐτοῦ] A C τάφῳ αὐτοῦ ἐν πόλει Δαυίδ. 31 τρίμηνον] C τρεῖς μῆνας. Ἀμιτὰλ] A Ἀμιτάν. Λοβνὰ] C Λοβεννά. 32 ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. 33 Ῥαβλαὰμ] A Ῥεφλαά. C Ῥεβλαά. ἔδωκε ζημίαν] C ἐπέβαλε φόρον. ϗ ἑκατὸν] C ϗ δέκα. 34 βασιλέως Ἰούδα] C deſunt. ἐπέστρεψε τὸ ὄνομα αὐτοῦ] C ἐπέθηκεν αὐτῷ ὄνομα. ϗ τὸν] C τὸν δέ. Ἰωάχαζ] A Ἰωάζαρ. εἰσήνεγκεν] C ἀπήγαγεν αὐτόν. 35 ἐτιμογράφησε] C ἐφορολόγησε. τὴν συντίμησιν] C δύναμιν. ἔδωκαν] A ἔδωκε. μετὰ] A παρά. τοῦ δοῦναι] C δοῦναι αὐτό. 36 ἐτῶν] C ἐτῶν ἦν. τῇ μητρὶ] C τῆς μητρός. Ἰελδὰφ] C Ζαβουδά. Φαδαὴλ] C Φαδαΐα. 37 ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον.

CAP. XXIV.

1 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἐπέστρεψε] C ἀπέστρεψε. 2 κύριος αὐτῷ] C ἐπὶ τὸν Ἰωακὶμ κύριος. Μωὰβ] C Μωαβιτῶν. ἐν τῇ γῇ Ἰούδα] C ἐπὶ τὸν Ἰούδαν. καταισχῦσαι κατὰ τὸν λόγον] C ἀπολύειν αὐτὴν κατὰ τὸ ῥῆμα. 3 ἐπὶ τὸν θυμὸν κυρίου ἦν ἐν τῷ Ἰούδα] C θυμὸς κυρίου ἦν ἐπὶ τὸν Ἰούδαν τοῦ. ἀποστῆσαι] A C ἀποστῆναι. ἐν ἁμαρτίαις] C διὰ πάσας τὰς ἁμαρτίας. 4 Καίγε τὸ αἷμα ἀθῷον] C Καὶ ἐν τῷ αἵματι ἀθώῳ ᾧ. ἔπλησε] C ἐνέπλησε. 5 γεγραμμένα ἐπὶ βιβλίῳ] C γέγραπται ἐπὶ βιβλίου. τοῖς βασιλεῦσιν] C τῶν βασιλέων. Ἰωακὶμ] C deeſt. 6 Ἰωακὶμ] C Ἰωακίν. A Ἰεχονίας. 7 ὅτι] C διότι. 8 Υἱὸς ὀκτωκαίδεκα ἐτῶν] C Δέκα ϗ ὀκτὼ ἐτῶν ἦν. Νεσθὰ] C Νεεσθάν. Ἐλλανασθὰμ] C Ἐλναθάν. ἐν ὀφθαλμοῖς] C ἐνώπιον. 10 Ἐν] A Καὶ ἐν. 11 πόλιν] A πόλιν τὴν Ἱερουσαλήμ. ἐπ'] C deeſt. 12 ἐπὶ] C πρὸς τόν. ϗ ἡ μήτηρ αὐτοῦ] C ponit ante ϗ οἱ παῖδες. αὐτὸν] C αὐτούς. 13 ἐκεῖθεν] A ponit poſt θησαυρούς. οἴκου prius] A C τοὺς ἐν τῷ (τῷ deeſt in Comp.) οἴκῳ. αἰχμαλωσίας] A αἰχμαλωσίαν. C deeſt. αἰχμαλωτίσας] A deeſt. πᾶν] A C πάντα. ὑπελείφθη πλὴν οἱ πτωχοὶ] C ὑπελείφθησαν πλὴν τῶν πενομένων. 15 ἀπῴκισε] C μετῴκισε. εἰς ἀποικεσίαν] C ἐν ἀποικισμῷ. τῆς δυνάμεως ἑπτακισχιλίους] C δυνατοὺς ἑπτὰ χιλιάδας. 16 συγκλείοντα χιλίους. Πάντες δυνατοὶ ποιοῦντες] C συγκλειστὴν χιλίους τοὺς πάντας δυνατοὺς ἄνδρας ἰσχύϊ ποιοῦντας. ϗ ἤγαγεν] C ἀπήγαγεν. 17 Βαθθανίαν υἱὸν] C Μαθθανίαν ἀδελφὸν τοῦ πατρός. τὸ ὄνομα αὐτοῦ] C αὐτῷ ὄνομα. 18 ἐνιαυτῶν] C ἐτῶν ἦν. Ἀμιτὰλ] A Ἀμιταά. Ἱερεμίου] C A Ἱερεμίου ἐκ Λοβεννὰ (A Δοβνά.) 19 ἐνώπιον] A ἐν ὀφθαλμοῖς. 20 ἦν ἐπὶ] C ἦν ἐν. ἕως] C ἕως οὗ.

CAP. XXV. In Ald. XXIV.

1 ἐγενήθη] A C ἐγένετο. δεκάτῳ] A C δεκάτῳ (A δωδεκάτῳ) ἐνδεκάτῃ τοῦ μηνός. αὐτὴν] C αὐτῇ. ᾠκοδόμησεν] C περιῳκοδόμησεν. περίτειχος] C τεῖχος. 2 ἐν περιοχῇ] C εἰς περιοχήν. τοῦ βασιλέως] C ponit poſt Σεδεκίου. 3 ἦσαν ἄρτοι] C ἦν ἄρτος. 4 τοῦ πολέμου] C πολεμισταί. αὕτη] C ἥ. ἐπὶ τὴν πόλιν κύκλῳ] C ἐκύκλουν τὴν πόλιν. ἐπορεύθη] A C ἐπορεύθησαν. Ἀραβὰ] C ἐπὶ δυσμάς. 5 ἐδίωξεν ἡ] C κατεδίωξε. ἐν Ἀραβὼθ] C κατὰ δυσμάς. διεσπάρη] C διεσπάρησαν ἀπό. 6 ἤγαγον] C συνήγαγον. Ῥεβλαθὰ] A C Δεβλαθά. 7 τοὺς υἱοὺς Σεδεκίου ἔσφαξε κατ' ὀφθαλμοὺς] C ἔσφαξε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐνώπιον. ἤγαγεν] A ἤγαγεν αὐτόν. C ἀπήγαγεν αὐτόν. 8 Καὶ ἐν] A Ἐν δέ. τῷ ... βασιλεῖ] C τῆς βασιλείας ... βασιλέως. ἑστὼς] C ὁ ἑστηκώς. 9 πᾶν οἶκον] A C πάντα οἶκον μέγαν. ὁ ἀρχιμάγειρος] C ἐν πυρί. 10 κατέσπασεν] C καθεῖλεν, & κυκλόθεν ponit poſt Χαλδαίων. 11 τὸ περισσὸν τοῦ λαοῦ τὸ (A ϗ τὸ) καταλειφθὲν] C τὸ καταλειφθὲν τοῦ λαοῦ. ϗ τοὺς uſque ad Ναβουζαρδὰν] C ϗ τοὺς προσκεχωρηκότας τῷ βασιλεῖ Βαβυλῶνος· ϗ τὸ κατάλοιπον τοῦ λαοῦ μετῴκισεν. 12 ἀπὸ τῶν πτωχῶν] C τῶν πενήτων. ὑπέλιπεν] C ὑπελείπετο. εἰς γαβὶν] C γεωργούς. μεχωνὼθ] C βάσεις. 13 συνέτριψαν] C συνέκοψαν. ἦραν] C ἔλαβον. αὐτῶν] A αὐτόν. C αὐτῶν, ϗ ἀπήνεγκαν. 14 τὰ ἰαμὶν] C τὰς κρεάγρας. λειτουργοῦσιν] C ἐλειτούργουν. ἔλαβε] C ἔλαβον. 16 στύλους] C Καὶ τοὺς στύλους. μεχωνὼθ] C βάσεις. τῷ] C ἐν. 17 τὸ χωθὰρ, uſque ad κύκλῳ] C τὰ ἐπιθέματα χαλκᾶ τῶν στύλων τριῶν πήχεων τὸ ὕψος τοῦ ἐπιθέματος τοῦ ἑνός, ϗ δίκτυον, ϗ ῥοαὶ αἱ ἐπὶ τὰ ἐπιθέματα. ἐπὶ τῷ σαβαχὰ] A ϗ ῥοαὶ κάτωθεν ἐπὶ τῷ σαβαχάκ. C ἐπὶ τοῦ δικτύου. 18 Σαραίαν] C Σαρέα. υἱὸν τῆς δευτερώσεως] C τὸν ἱερέα τὸν δεύτερον. 19 ἔλαβον] C ἔλαβεν. ὃς ἦν ἐπιστάτης] A ὃς ἦν ἐπιστάτης ἐπί. C τὸν καθεσταμένον. τῶν ἀνδρῶν τῶν πολεμιστῶν] C ἐπὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς πολεμιστάς. ἄνδρας τοῦ] C ἄνδρας ἀπὸ τοῦ. 20 ἤγαγεν] C ἀπήγαγεν. Ῥεβλαθὰ] A C Δεβλαθά, & verſ. 21. ἔπαισεν] C ἐπάταξεν. εἰς] C ἐν. ἐπάνωθεν] C ἀπό. 22 ὁ λαὸς ὁ καταλειφθεὶς] C ἐπὶ τὸν λαὸν τὸν καταλειφθέντα. οὓς] C ὅν. ϗ] A C deeſt. αὐτῶν] C αὐτόν. υἱὸν poſterius] C υἱοῦ. 23 αὐτῶν] C αὐτοῦ. Μασσηφὰθ] A C Μασσηφά. Ἰωνὰ] A Ἰωνάν. C Ἰωανάν. Καρήθ] A Καρηέ. C Καριέ. Μαχαθὶ] A Λαχαθί. C τοῦ Μαχαθίτου. 24 αὐτοῖς] C ponit ante Γοδολίας. πάροδον τῶν] C ἀπὸ τῶν. 25 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἑβδόμῳ μηνὶ] C μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ. Ἐλισαμὰ] C Λισαμάν. τῶν βασιλέων] C τῆς βασιλείας. ἀπέθανε] C ἐθανάτωσεν αὐτόν. οἳ ἦσαν] C τοὺς ὄντας. 26 τῶν δυνάμεων] C τῆς δυνάμεως. 26 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἀποικίας] A C ἀποικεσίας. Εὐιλμαρωδὲκ] C Ἐβὶλ Μερωδάχ. αὐτοῦ poſterius] C deeſt. 28 ἔδωκε] C ἔθηκε. ἐπάνωθεν] A C ἐπάνω. 29 ἠλλοίωσε] C ἤλλαξε. διαπαντὸς] C ponit ante ἐσταλοεία poſterius. τῇ ἡμέρᾳ] C ἡμέραις.

PARALIP. I.

CAP. I.

2 ϗ] A C deeſt. 4 Υἱοὶ Νῶε] A C deſunt. 5 Μαγὼγ, Μαδαῒμ] A C ϗ Μαγὼγ, ϗ Μαδαΐ, καί. Ἐλισὰ] A Ἐλισά, καί. C καί. Μοσὸχ] A C ϗ Μοσόχ. Θιρὰς] A Θιρὰς ὀκτώ. 6 Ῥιφὰθ] C Ῥιφάτ. Θοργαμὰ] A Θοργομὰ τρεῖς. C Θογαρμά. 7 Ἐλισὰ] A Ἐλισά. Κίτιοι, ϗ Ῥόδιοι] A Χεττιεὶμ, ϗ Δωδανὶν, τέσσαρες. C Χεττὶμ, ϗ Δωδανείμ. 8 Καὶ] A C deeſt. Μεσραῒμ] A Μεσρέμ. Φοὺδ] A C Φούτ. 9 Εὐιλὰ] A Εὐιλάτ. Ῥεγμὰ] A Ῥεγμόν. Σεβεθαχὰ] A Σεβεχαθὰ, πέντε. C Σεβαχαθά. 10 Νεβρὼδ] C Νεμρώδ. κυνηγὸς] C deeſt. ἐπὶ τῆς γῆς] A C ἐν τῇ γῇ. Hic A C addunt verſus tredecim, quos habes apud Nobilium, ſed A υἱοὶ Ἀρὰμ non habet. 17 Υἱοὶ] C deeſt. Ῥαγὰν] A deeſt. C Ῥαγαῦ. 27 Σερὸχ] C Σερούγ. Ἀβραὰμ] A C Ἀβρὰμ, αὐτὸς Ἀβραάμ. 28 Υἱοὶ δὲ] A Υἱός. C Υἱοί. 29 Ναβδεὴλ, Μασσὰμ] A ϗ Λυβδιὴλ, ϗ Μαβσάμ. C ϗ Ἀβδιὴλ, ϗ Μαυσάν· & A C ponunt ϗ ante omnia nomina fere quæ ſequuntur. 30 Ἰδουμὰ] C Δουμά. Χονδὰν, Θαιμὰν] A C ϗ Ἀδὰδ, ϗ Θαμὰ (A Θεμάν.) 31 οὗτοι] A C οὗτοί εἰσιν. 32 Καὶ] C deeſt. αὐτῷ τὸν Ζεμβρὰμ] C τὸν Ζεμράν. Μαδιὰμ, Μαδὰμ, Σοβὰκ] A ϗ Μαδὰμ, ϗ Μαδιὰμ, ϗ Ἐσβόκ. C ϗ Μαδὰν, ϗ Μαδιὰν, ϗ Ἰεσβόκ. Σωὲ] A Σουέ, ἕξ. C Σουέ. Δαιδὰν, ϗ Σαβαὶ] A Σαβὰ, ϗ Δαιδὰν, δύο. C Σαβὰ, ϗ Δαιδάν. 33 Μαδιὰμ, Γεφὰρ, ϗ Ὀφὲρ] C Μαδιὰν, Γεφὰ, ϗ Γοφέρ. Ἐλδαδὰ] C Ἐλδαά. A Ἐλδαδ. 34 υἱοὶ Ἰσαὰκ] A deſunt. Ἰακὼβ, ϗ Ἡσαῦ] A ϗ Ἰακώβ. C Ἡσαῦ, ϗ Ἰσραήλ. 35 Υἱοὶ Ἡσαῦ] A Υἱοὶ Ἰωὰβ Ἰσαάκ. Ἰεοὺλ] A Ἰεβέλ. C Ἰησοῦς. 36 Υἱοὶ] A

Πάντες υἱοί. Σωφὰρ] C Σεπφουί. ϗ Θαμνὰ, ϗ Ἀμαλὴκ] A πέντε· Θαμνὰ δὲ ἡ παλλακὴ Ἐλιφὰζ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν Ἀμαλήκ. 37 Ζαρὲ] A ϗ Σαμμέ. C ϗ Σαμμά. Σομὲ, ϗ Μοζὲ] A ϗ Ζαρὲ, ϗ Μαζὲ, τέσσαρες. C ϗ Ζαρὲ, ϗ Μαζέ. 38 Υἱοὶ] A C Καὶ υἱοί. Λωτὰν, uſque ad finem verſus] A Λωτὰν, ϗ Σουβὰλ, ϗ Σεβεγὼν, ϗ Ἀνὰν, ϗ Δισίων, ϗ Ἀσὰρ, ϗ Ῥισὼν, ἑπτά. Et C habet ϗ ante omnia hæc nomina. 39 Αἰμὰν] A Ἡμάν. C Ἰμάμ. ἀδελφὴ δὲ] A C ϗ ἀδελφή. Θαμνὰ] A Θαμνὰ τρεῖς. 40 Σωβὰλ, uſque ad finem verſus] A Σουβὰν, Ἀλουὰρ, ϗ Μανναὰθ, ϗ Οὐβὰλ, ϗ Σαπφὶ, ϗ Ἰωνὰν, πέντε· ϗ υἱοὶ Σεβεγὼν, Αἰὰ ϗ Ἀνὰν, δύο· ϗ υἱοὶ Ἀνὰν, Δισὼν, ϗ Ἐλιβαμὰ θυγάτηρ Ἀνὰν, δύο. C Σουβὰλ, Ἀλουὰν, ϗ Μαναὰθ, ϗ Οὐβὰλ, ϗ Σαπφεὶ, ϗ Ὠνάμ· ϗ υἱοὶ Σεβεγὼν, Αἰὰ, ϗ Ἀνά. Καὶ υἱοὶ Ἀνὰ, Δισών. 41 Υἱοὶ δὲ] A C Καὶ υἱοί. Ἐμερὼν] A Ἀμαδάμ. C Ἀμαδάν. Ἰεθρὰμ] A C Ἰεθράν. 42 Βαλαὰμ] C Βαλαάν. Ζουκὰμ, ϗ Ἀκὰν] A Ζανὰν, ϗ Ἰλακὰν, τρεῖς. C Ζαὰν, ϗ Ἰακάν. υἱοὶ] A C ϗ υἱοί. Ἀρὰν] A Ἀρὰν, δύο. 43 αὐτῶν] A C αὐτῶν (deeſt Comp.) οἱ βασιλεύσαντες ἐν γῇ (A deeſt) Ἐδὼν (A Ἐδὼμ) πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι βασιλέα ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. Βαλὰκ] C Βαλά. Βεὼρ] A Σεπφώρ. τῇ] A μὲν τῇ. 45 γῆς] C τῆς γῆς τοῦ. 46 Βαρὰδ] A Βαλδάδ. C Βαδάδ. Γεθὶμ] A Ἐβίθ. C Εὐίθ. 47 Ἀδὰδ] A Βαλδάδ. Σεβλὰ ἐκ Μασεκκὰς] A Σαμαὰ ἐκ Μεσεκκά. C Σαμλὰ ἐκ Μασρεκά. 48 Σεβλὰ] A Σαμαά. C Σαμλά. τῆς παρὰ ποταμὸν] C τοῦ ποταμοῦ. 49 Βαλαεννὼρ] A Βαλασνών. C Βαλαεννὼν, & verſ. 50. 50 υἱὸς Βαρὰδ] A Βαράθ. C deſunt. Φογὼρ] C Φαού· ϗ ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Μεταβεὴλ θυγάτηρ Ματρὴθ θυγάτηρ (A deſunt Ματρὴθ θυγάτηρ) Μεζαὰβ (A Μεζαάδ.) 51 Ἡγεμόνες] A C Καὶ ἀπέθανεν Ἀδὰδ, ϗ ἐγένοντο ἡγεμόνες. Θαμνὰ] A Θαιμάν. Γωλαδὰ] A C Ἀλουά. 52 Ἐλιβαμὰς] A C Ἐλιβαμά. Ἠλὰς] A C Ἠλά. Φινὼν] A Φινώ. 53 Κενὲζ] A Κρυέζ. Βαβσὼρ] A Βαμαήλ. C Μαψάρ. 54 Μαγεδιὴλ] A Γαμεσιήλ. C Μαμγειήλ. Ζαφωὶν] A Ἀρεσμάν. C Ἐράμ.

CAP. II.

1 Ταῦτα τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν] A C οὗτοι δὲ (deeſt C) οἱ υἱοί. Νεφθαλὶ] A C Νεφθαλείμ. Ἀσὴρ] A C ϗ Ἀσήρ. 3 Αὐνὰν, Σηλὼμ] A ϗ Ἀννὰν, ϗ Σηλάμ. C ϗ Ἀυνὰν, ϗ Σηλώ. ἐγενήθησαν] A C οὗτοι ἐτέχθησαν. Σαύας] A θυγάτηρ Σαύας. C Σουέ. ἦν] A C ἐγένετο. ἐναντίον] A C ἐνώπιον. ἀπέκτεινεν] A C ἐθανάτωσεν αὐτόν. 4 πάντες] A C πάντες οὗτοι, & verſ. 6. 5 Ἐσρὼμ] C Ἐσρὼν, & verſ. 8. & 18. Ἰεμουὴλ] A Ἀμουήλ. C Χαμούλ. 6 Ζαμβρεὶ, ϗ Αἰθὰμ, ϗ Αἰμουὰν] C Ζαμβρεὶ, ϗ Ἠθὰν, ϗ Αἰμάν. Κολχὰλ] A Καλχάδ. Δαρὰδ] A Δαρδέ. C Δαραδέ. 7 ἐμποδοστάτης] A C ταράξας τόν. ἠθέτησεν] A C ἠσυνθέτησεν. εἰς τὸ ἀνάθεμα] C ἐν τῷ ἀναθέματι. 8 Αἰθὰμ] C Αἰθάν. 9 ἐτέχθησαν] A C ἐγεννήθησαν. Χαλὲβ] A Ἀχαλωβί, & verſ. 18. C Χαλωβί. 13 Ἀμιναδὰβ] A ϗ Ἀμιναδάβ. C Ἀβιναδάβ· & A C habent ϗ ante hæc ſeptem nomina. 14 Ζαβδαὶ] A Ῥεηλά. C Ῥεδαΐ. 15 Ἀσὸμ] A Ἀσάν. 16 ἡ ἀδελφὴ] A C αἱ ἀδελφαί. Ἀβιγαία] C Ἀβιγαὶλ, & v. 17. Ἀβισὰ] C Ἀβεσαΐ. τρεῖς] A C τρεῖς οὗτοι. 17 ἐγέννησε] A C ἔτεκε. Ἀμεσσὰβ] A Ἀμεσαΐ. C Ἀμεσσά. Ἰσμαηλίτης] A Ἰσραηλίτης. 18 Γαζουβὰ] A C Ἀζουβὰ, & verſ. 19. Ἀρδὼν] C Ἀβδώμ. 21 ταῦτα] C τοῦτο. ϗ] C deeſt. ϗ αὐτὸς] C ϗ αὐτὸς υἱός. Σεροὺχ] A C Σεγοὺβ, & ver. 22. 22 ἦσαν] C ἐγένοντο, & verſ. 25. τῇ] C τῇ γῇ. 23 Γεδσοὺρ] A Γεσοὺβ. C Γεσούρ. τὰς κώμας] C ϗ τὴν Αὐώθ. ἐξ] C παρ'. κώμας] C θυγατέρας. πᾶσαι αὗται υἱῶν] C πάντες οὗτοι υἱοί. 24 ἦλθε] C εἰσῆλθε. εἰς] A deeſt. C πρός. Ἀσχὼ] A Ἀσδώμ. C Ἀσσώρ. 25 ἦσαν] C ἐγένοντο, & verſ. 27. & 28. & v. 33. Βαναὰ] A Βαανά. C Βουνά. Ἀρὰμ] C Ἀράν. Ἀσὰν] A Ἀσάμ. C Ἀσώμ. ἀδελφὸς αὐτοῦ] C ϗ Ἀχίαν. 26 ἦν] C ἐγένετο. ἐστὶ] C deeſt. Ὀζὸμ] A Οὐνέμ. C Ἀνάμ. 27 Ἰαμὶν] A Ἰαβίν. Ἀκὸρ] C Ἰκάρ. 28 Ὀζὸμ] A Οὐνάμ. C Ἰανέμ. Ναδὰβ] A Ναβάβ. 29 τῆς γυναικὸς] C τῇ γυναικί. Ἀβιχαία] A Ἀβιγαία. C Ἀβιήλ. Ἀχαβὰρ] A Ὀζβᾶ] C Ἀχάν. Μωὴλ] A Μοδδί. C Μωλίδ. 30 Ἀφφαὶν] C Ὠφείμ, & verſ. 31. οὐκ ἔσχεν τέκνα] C ἄτεκνος, & verſ. 32. υἱοὶ ... υἱοὶ] A υἱὸς ... υἱός. 31 Ἰσμαὴλ] A Ἰεσεί. C Ἰεσσεί, bis. Δασὰν] C Οὐλαΐ. 32 Δαδαὶ, Ἀχιμαὰς] C Ἰαδὰ ἀδελφοῦ Σεμεΐ. Ἰωνάθαν] A C ϗ Ἰωνάθαν. 33 Ὀζὰμ] A Ζαζά. C Ζιζᾶ. 34 ϗ τῷ Σωσὰν] C τῷ δὲ Σισά. παῖς] A παῖς ἦν. C δοῦλος. Ἰωχὴλ] A Ἰεραά. C Ἰερεὲ, ut & verſ. 35. 35 Σωσὰν] A Ἀπσάν. παιδὶ] C δούλῳ. 37 Ἀφαμὴλ, bis] A Ὀφλάλ. C Ἐφαέλ. Ὠβὴδ] A Ἰωβὴδ, & verſ. 38. 39 Χελλὴς] C Ἐλλὰς, bis. 41 ϗ Ἐλισαμὰ ἐγέννησε τὸν Ἰσμαήλ] A C deſunt. 42 Καὶ] A Οἱ. Μαρισὰ] A Μωσά. C Μουσά. ἐστι] C αὐτός. 43 ϗ Θαπφοὺς] A ϗ Θαφφού. C Θασουά. Ῥεκὸμ] C Ῥοκὴμ. 44 Ἰεκλὰν] A Ἰερκαάν. C Ἰβεκάμ. Ἰεκλὰν] A Ἰρκαάν. C Ῥοκήμ. 45 αὐτοῦ] A C Σαμαΐ. 46 Γαιφὰ] A C Γεφά. ἐγέννησε, uſque ad finem verſus] C ἔτεκε τὸν Ὡρὼν, ϗ τὸν Μωσῆ, ϗ τὸν Γαζέζ· ϗ Ὡρὼν ἐγέννησε τὸν Γαζάς. A pro Γεζουὲ habet Γαζέρ. 47 Ἀδδαὶ] C Ἰαδί. Ῥαγὲμ] A Ῥεγμά. C Ῥειγμά. Σωγὰρ, ϗ Φαλὲκ] A Γηρσὼμ, ϗ Φαλέτ. C Γεισών, ϗ Φαλέ. Σαγαὲ] A Σεγάφ C Σαάφ, & verſ. 49. 48 Μωχὰ] C Μααχά. Σαβὲρ] A Σεβέρ. C Σαβάβ. Θαρὰμ] C Θαρανά. A Θαρχανά. 49 Σαὺ] A Σαάλ. C Σαΐ. Μαχαβηνὰ] A Μαδεβηνά. C Μαχβηνά. πατέρα] A πατήρ. Γαιβὰλ] A Ἀγεβδά. C Γαββαά. Ἀσὰ] C ἡ Ὀζά. 50 πατὴρ] A ϗ πατήρ. 51 Σαλωμὼν πατὴρ Βαιθὰ] A C deſunt. Λαμμὼν] A Σαλωμών. C Σαμαά. Βαιθλαὲμ] A Βηθλεέ. C Βηθλεὲμ, & verſ. 54. ϗ Ἀρὶμ] A ϗ Μαρί. C Ἀρήφ. Βηθγεδὼρ] C Βηθγεδώμ. 52 ἦσαν] C ἐγένοντο. Σωβὰλ] C Σωβά. 53 πόλεις Ἰαῒρ, Αἰθαλὶμ] A ϗ Καριαθιαρείμ. C ϗ Καριαθιαρεὶς ὁ Ἰεθρὶ, ϗ Ἀφφουθί. ϗ Μιφιθὶμ] C deſunt. Ἡσαμαθὶμ] C ὁ Σαμαθί. Ἡμασαραὶμ] A Ἰσμαρείμ. C ὁ Μασαρεί. ἐξῆλθοσαν] A C ἐξῆλθον. οἱ Σαραθαῖοι] C ὁ Σαραθί. υἱοὶ Ἐσθαὰμ] A οἱ Ἐσθαωλαῖοι. C ὁ Ἐσθαολί. 54 Υἱοὶ] A C Καὶ υἱοί. Σαλωμὼν] A Σαλαμώ. C Σαλμά. ὁ] C καί. Ἀταρὼθ] A ϗ Ἀταρώθ. οἴκου Ἰωὰβ] C Βηθιωάβ. ἥμισυ τῆς] C deſunt. Μαλαθὶ, Ἡσαρὶ] A Μαναθησααεί. C ὁ Μαναθὶ, ϗ ὁ Σαραΐ. 55 Πατριαὶ] C Καὶ δῆμοι. γραμματέων] C Σωφηρείμ. κατοικοῦντες] A C τῶν κατοικούντων. ἐν] C deeſt. Θαργαθιὶμ] C Θαραθείν. ϗ Σαμαθιὶμ] A deſunt. C Σαμαθείν. ϗ] C deeſt. Huic capiti Ald. adjungit cap. 3. & quartum dividit in duo.

CAP. III.

1 οἱ τεχθέντες] C οἳ ἐτέχθησαν. τῇ ... τῇ] C τῆς ... τῆς. Ἰεζραηλίτιδος] A Ἰσραηλίτιδος. Δαμνιὴλ] A Δαλουΐα. C Δανιήλ. τῇ Ἀβιγαίᾳ τῇ Καρμηλίᾳ] C τῆς Ἀβιγάιλ τῆς Καρμηλίτιδος. 2 Ὁ] C Καὶ ὁ. 3 Μωχὰ] C Μααχά. 4 τῇ ... γυναικὶ] C τῆς ... γυναικός. αὐτοῦ] C Δαυίδ. ἐκεῖ] C Δαυὶδ ἐν Χεβρών. ἑξάμηνον] C μῆνας ἕξ. 5 Σωβὰβ] C ϗ Σοβάβ. A ϗ Σωβάβ. τῇ ... θυγατρὶ] C τῆς ... θυγατρός. 6 Ἐβαὰρ] A Ἐβάρ. C Ἰεβαάρ. Ἐλισὰ] A C Ἐλισαμά. 7 Ναγαὶ] A Ναγής. C Νογέ. Ναφὲκ] A Ναφέτ. C Νεφέγ. 8 Ἐλιαδὰ] A Ἐλιαδάκ. Ἐλιφαλὴ] A Ἐλιφαλέτ. C Ἐλιφαλάδ. 9 Πάντες] A C Πάντες οὗτοι. πλὴν] C ἐκτός. Θήμαρ] C Θάμαρ. 10 Υἱοὶ] C Καὶ υἱοί. Ῥοβοὰμ] C Ῥοβοὰμ υἱὸς αὐτοῦ. 11 Ἰωὰς υἱὸς αὐτοῦ] A deſunt. 12 Ἀζαρίας] A C Ὀζίας. Ἰωάθαμ] C Ἰωθάμ. 14 Ἀμὼν] A Ἀμώς. Ἰωσία] A C Ἰωσίας. 15 Ἰωανὰν] A Ἰωχανάν. 16 Ἰωακὶμ] C Ἰωακεὶμ ἐγένοντο. 18 Σανεσὰρ] A Ἀνεσάρ. C Σαναζάρ. Ἰεκεμία] A Ἰεζεκία. Ὠσαμὰθ] A Ὠσαμώ. C Ὠσαμά. Ναβαδίας] A Σαβαδίας. C Ναδαβία. 19 Σαλωμεθὶ] A Σαλιμίμ. C Σαλωμίθ. 20 Ἀσουβὲ] C Ἀσουβά. Ἀσοβὲδ] C Ἰωσαβεσέδ. 21 Ἰεσίας] C Ἰεσαΐ. Ῥαφὰλ] A Ῥαφά. C Ῥαφαΐα. Ὀρνὰ] C Ἀρνάν. Ἀβδία] C Ὀβδίας. 22 υἱὸς] C υἱοί. Χαττοὺς] A Λαττούς. C Ἀττούς. Ἰωὴλ] C Γεχαάλ. Βερρὶ, ϗ Νωαδία] C Βαρία, ϗ Νεαρία. Σαφὰθ, ἕξ] A Σάφ, ἕξ. C Σαφὰτ, ἓξ υἱοί. 23 Νωαδία] C Νεαρίου. Ἐλιθενὰν] A C Ἐλιωναΐ, & verſ. 24. ϗ Ἐζεκία] A Ἐζεκίας. C ϗ Ἐζεκίας. Ἐζρικὰμ] A Ἐσδρικάμ. C Ἀζρικάμ. 24 Ὀδολία] A Οὐαδία. C Ὠδία. Ἐλιασεβὼν] C Ἐλιασείβ. Φαδαΐα] C Φαλαΐα. Ἀκοὺβ] A Ἀκαύμ. C Ἀκούμ. Δαλααΐα] C Δαλέα. A Δαλαία. Ἀνὰν] C Ἀνανίας.

CAP. IV. Sed in Ald. III.

1 Σουβὰλ] A ϗ Σουβά, & verſ. 2. 2 Ῥαδὰ] A Σαδαίας. C Ῥεϊά. αὐτοῦ· ϗ Σουβὰλ] C Σοβάλ. Ἰεθ] C Ἰαώθ, bis. αὗται (A addit δὲ) αἱ γενέσεις τοῦ Ἀραθὶ] C οὗτοι δῆμοι τοῦ Σαραθί. 3 υἱοὶ] C πατέρες. Ἠθὰμ] A Αἰτάν. C Ἠτάμ. Ἰεζραὴλ] A Ἰσραήλ. ϗ Ἰεσμὰν, ϗ] C Ἡσαμά. Ἰεβδὰς] A Ἰεβδάν. C Ἰεδεβάς. ϗ ὄνομα] A ὄνομα δέ. Ἐσηλεββὼν] A Ἐσιὰ Δεσφών. C Ἀσηλφωνί. 4 Γεδὼρ] A Γαδών. C Γεδδώρ. Ὡσὰν] C Οὐσά. A Ὡσά. Βαιθλαὲν] A C Βεθλεέμ. 5 Ἀσοὺρ] C Ἀσσώρ. δύο] C ponit poſt γυναῖκες. Ἀωδὰ ϗ Θοαδὰ] A Χαλαὰ, ϗ Μααρά. C Ἐλαὰ, ϗ Νοερά. 6 Ἀωδὰ] A ἡ Μααρά. C Νοερά. Ὠχαία] A Ἄχαζ. C Ὀζάμ. ϗ τὸν Ἡφὰλ] A deſunt. C ϗ τὸν Ἀφέρ. πάντες] A ἅπαντες. Ἀωδᾶς] A Νοοερᾶς. C Νοερά. 7 Θοαδᾶς] A Χαλαά. C Ἐλαά. Ἐσθανὰμ] C Ἐθνάν. 8 Κωὲ] C Κῶς. Δαβαθὰ] A Σωσηβά. C Σαβηβά. ϗ γενέσεις ... Ῥηχὰβ] C αὗται αἱ πατριαὶ ... Ῥηχάλ. Ἰαρὶν] C Ἀρίμ. 9 ἦν Ἰγαβῆς] A ἦν Ἰαβίς. C ἐγένετο Ἰαβιής. ἡ μήτηρ] C ἡ μήτηρ αὐτοῦ, & ponit poſt ἐκάλεσεν. ἔτεκον ὡς Γαβῆς] A C ὅτι ἔτεκον ἐν διαπτώσει. 10 ἦ] A C ponunt poſt ζῆ. ὁ θεὸς] A αὐτῷ ὁ θεός. 11 πατὴρ Ἀχὰ] C ὁ ἀδελφὸς Σουά. 12 Ἐγέννησε] C Καὶ Ἐσαθὼν ἐγέννησε. Βαθραΐαν, ϗ τὸν Βεσσηὲ] A Σαθρεφὰ, ϗ Φεσσή. C Βηθραφὰ, ϗ τὸν Φασσή. Θαιμὰν] A Θανά. C Θεεννά. πατέρα πόλεως Ναὰς ἀδελφοῦ Ἐσελὼμ (A Σελὼμ) τοῦ Κενεζί. C πατέρα Ἠρναάς. οὗτοι] A ϗ Ἀχάζ· οὗτοι. Ῥηχὰβ] C Ῥηχά. A Ῥηφά. 14 Μαναθὶ] C Μαωναθεὶ, ϗ Μαωναθεί. Γοφερὰ] C Ἐφρά. Ἰωβὰβ] A Ἰωράμ. C Ἰωάβ. Ἀγεαδδαὶρ] A Γησουσαρίμ. C Γηχαρασίμ. 15 Ἢρ, Ἀδὰ] A Ἡραλαά. C Ἰρὸ, Ἠλά. Ἀδὰ] A C Ἠλά. 16 Ἀλεὴλ] A Ἀμελήμ. C Ἀλεήλ. 17 Ἐσεὶ] A Εὐεί. C Ἰεσρά. Ἰαμὼν] C Ἰαλών. Ἰεθὲρ] C ponit ante ἐγέννησεν. Μαρὼν] C Μαριάμ. Ἐσθαιμὼν] A Γεδὼρ, ϗ πατέρα Ἐσθαιμών. C Ἐσθεμώ. 18 αὕτη] C deeſt. Ἀδία] C Ἰουδεία. ἔτεκε] A C ἔτεκεν αὐτῷ. Σωχὰν] A C Σωχώ. Χετιὴλ] A Ἰεχθιήλ. C Ἰεκχτιήλ. Ζαμὼν] A Ζανώ. C Ζανοέ. 19 Βελθία] C Φαλθεία. Μωρὴδ] A Μωρήλ. C Μαρώδ. τῆς Ἰουδαίας] A τῆς Ἰδουμαίας. C Ὠδία. ἀδελφῆς Ναχαὶμ] A ἀδελφῆς Χαναΐμ. C ἀδελφοῦ Ναὴμ. πατρὸς] A ϗ Δαλιὰ πατὴρ Καειλὰ, ϗ Σιμεὼν πατὴρ Ἰωμάμ, ϗ οἱ υἱοὶ Ναὴμ πατρός. Γαρμὶ] A τοῦ Γαρμί. C ὁ Γαρμὶ, τοῦ. Ἐσθαιμὼν, Νωχαθὶ] A Ἐσθεμωὶ Μαχαθί. C Ἐσθαμά, ϗ ὁ Μαχαθί. 20 Ἀνὰ υἱὸς Φανὰ, ϗ Ἰνὼν] A Ῥαμνὼν υἱὸς Ἀνὰν, ϗ Θιμοών. C Ῥενὰ υἱὸς Ἄνναν, ϗ Θιλών. Σεὶ, Ζωὰν] A Ἐσζωχάθ. C Ἰεσί, Ζωχάθ. ϗ υἱοὶ Ζωὰβ] A ϗ υἱοὶ Ζωχάθ· & hic incipit cap. 4. in Ald. C υἱοὶ Ζωχάθ. 21 Σηλὼμ] A Ἐνλώ. C Σηλώ. Λαχὰβ] A Λιβάκ. C Λαχά. πατὴρ] A ϗ πατήρ. ϗ γενέσεις (A γένεσις) οἰκείων] C ϗ δῆμοι οἴκου. Ἐφραθαβὰκ] A Ἐβδαθάβους. C Ὠβὴθ Ἀβούς. 22 ϗ ἄνδρες] C ἄνδρες. Σαφὰτ] C A Σαράφ. οἳ κατῴκησαν ἐν] C οἱ ἐξουσιάσαντες ἐν τῷ λαῷ. ἀπέστρεψεν αὐτοὺς ἀβεδηρὶν, ἀθουκιὶμ] A ἐπέστρεψεν αὐτοὺς Ἀβεδδὴρ εἰς Μαθουκιείμ. C ἀπέστρεψαν εἰς Λεέμ· οἱ δὲ λόγοι παλαιοί εἰσι. 23 Ἀταῒμ] C Νεταείμ. ἐν] A ϗ ἐν. τῇ βασιλείᾳ] C τοῖς ἔργοις. κατῴκησαν] C ᾤκησαν. 24 Ἰαρὶβ, Ζαρὲς] A ϗ Ἰαρὶβ, Ζαρὲ, καί. C Ἰαρεὶβ, Ζαρά. 25 Μαβασὰμ] A Μασάν. 26 Ἀμουὴλ υἱὸς αὐτοῦ] A deſunt. C Καὶ υἱοὶ Μασμά, Ἀμουὴλ υἱὸς αὐτοῦ. Σαβοὺδ υἱὸς αὐτοῦ] C deſunt. Ζακχοὺρ υἱὸς αὐτοῦ] A Ζακχούρ. 27 Τῷ] A C Καὶ τῷ. αὐτῶν] C αὐτοῦ. πᾶσαι αἱ πατριαὶ] C πάντες οἱ δῆμοι. ἐπλεόνασαν, ὡς υἱοὶ] C ἐπλήθυναν ὡς υἱῶν. 28 Μωλαδὰ] A Σαβαδὰ, ϗ Μοναδά. ἐν] C deeſt. 29 Θωλὰδ] C Θωλάθ. 30 Ἑρμὰ] C Ἀρμά. 31 Βαιθμαρειμὼθ] A Βεθμαρχαβώθ. C Βεθμαρχαβώθ. Ἡμισουσωσὶν] C ἐν Ἀσερσουσίμ. οἴκου Βαρουσεωρὶμ] C ἐν Βεθβαρεῖ, ϗ ἐν Σαρείμ. 32 Αἰτὰν, uſque ad πόλεις] C Ἐτὰμ, ϗ Αἴν, ϗ Ῥεμμὼν, (A Ῥαμμὼν) Ἐθεκὲν, (A ϗ Θοχχὰν) ϗ Ἀσάν. 33 κύκλῳ] C ἐν κύκλῳ. Βάαλ] C Βαλαάδ. κατάσχεσις, uſque ad finem verſus] C ἡ κατοικία αὐτῶν, ϗ ἡ γενεαλογία αὐτῶν αὐτοῖς. καταλοχισμὸς] A καταλογισμός. 34 Ἰεμολὸχ] A C Ἀμαλήκ. 35 υἱὸς Ἀσαβία] C υἱοῦ Ἰωσαβία. υἱὸς Σαραῦ] A ϗ υἱὸς Σαραία. C υἱοῦ Σαρέα. υἱὸς] C υἱοῦ. 36 Ἰεδιὴλ] C Ἀδιήλ. 37 υἱοῦ] C υἱός, quater. Ἀλὼν] A Ἀλώμ. C Σηλών. Σεμεῒ] C Σαμαρεῖ. 38 διελθόντες] C ἐλθόντες. τοῖς γενέσεσιν] C τοῖς δήμοις. ἐν] C deeſt. ἐπληθύνθησαν] C ϗ ἐχύθησαν. 39 ἕως τοῦ] A ἐκ τοῦ. C τοῦ. Γέραρα] A Ἰεραρά. τῶν ἀνατολῶν τῆς Γαὶ] C κατ' ἀνατολὰς τῆς φάραγγος. νομὰς τοῖς κτήνεσιν] C νομὴν τοῖς ποιμνίοις. 40 νομὰς πλείονας ϗ ἀγαθὰς] C νομὴν πίονα ϗ ἀγαθήν. πλατεῖα ἐναντίον] C εὐρύχωρος ἐνώπιον. εἰρήνη, ϗ ἡσυχία] C ἐν εἰρήνῃ, ϗ ἡσυχάζουσα, ϗ εὐθηνοῦσα. 41 ἦλθοσαν] A ἦλθον. C παρεγένοντο. ἐπ' ὀνόματος] C ἐν ὀνόμασιν. τοὺς οἴκους] A τοὺς οἰκήτορας. C τὰς σκηνάς. οὓς εὕροσαν] A οὓς εὗρον. C τοὺς εὑρεθέντας. ᾤκησαν] C κατῳκίσθησαν. νομαὶ] A νομάς. C νομή. κτήνεσιν] C ποιμνίοις. 42 ἀπὸ] C deeſt. Φαλαεττία] A C Φαλτίας. Νωαδία] A Νωαδίας. C Νααρίας. Ἰεσὶ] A Εἰσίν. C Ἐσουέ. 43 τοὺς καταλοίπους τοὺς καταλειφθέντας] C τὸ κατάλειμμα τὸ διασωθέν. ἕως] A C ϗ κατῴκησαν ἐκεῖ ἕως.

CAP. V.

1 ἐστι] C αὐτός. ϗ ἐν] C ἐν δέ. ἀναβῆναι ἐπὶ τὴν κοίτην] C βεβηλῶσαι τὴν στρωμνήν. ἐπὶ] A αὐτὸν ἐπί. ἔδωκε τὴν εὐλογίαν] C ἐδόθη τὰ

πρωτοτόκια. τῷ υἱῷ αὐτοῦ] A τῷ υἱῷ. C υἱοῖς. υἱῷ] A deest. C υἱοῦ. πρωτοτόκια] C πρωτοτόκια Ῥουβήν. 2 ϗ ἐν] C ἐν. ἡ εὐλογία τοῦ] C τὰ πρωτοτόκια τῷ. 3 Φαλλὸς, Ἀσρὼμ] C Φαλλού, Ἀσρών. 4 ϗ Βαναία] C desunt. ϗ υἱοὶ, usque ad ὧν, vers. 6.] A ϗ υἱοὶ Γὼγ υἱοῦ Σεμεῒ υἱὸς αὐτοῦ Μιχὰ υἱὸς αὐτοῦ· Ῥησὶν αὐτοῦ· Βεκρὰ υἱὸς αὐτοῦ· ὧν. C Γὼγ υἱὸς αὐτοῦ, Σαμεῒ υἱὸς αὐτοῦ. Μιχὰ υἱὸς αὐτοῦ, Ῥαιὰ υἱὸς αὐτοῦ, Βαὰλ υἱὸς αὐτοῦ. Βαερὰ υἱὸς αὐτοῦ· ὧν. 6 μετῴκισε] C ἀπῴκισε. Ἀσσὲρ] C Ἀσσυρίων. οὗτος] C αὐτός. τῶν] C τοῦ. 7 τῇ πατριᾷ αὐτοῦ] C desunt. καταλοχισμοῖς] A καταλοχισμοῖς. C δήμοις. ὁ ἄρχων] C ἐν τῇ γενεαλογίᾳ αὐτῶν· ὁ ἄρχων. 8 Βαλὲκ] A Βαλέ. C Βαλαέ. Σαμὰ] C Σεμεΐ. οὗτος κατῴκησεν] C αὐτὸς κατοικῶν. ἐπὶ Ναβαῦ] A ἐπὶ Ναβάν. C ἕως Ναβώ. Βεελμαῶν] A Βεελμαών. C Βεελμεών. 9 πρὸς] C κατά. ἐρχομένων] C τὴν εἴσοδον. πολλὰ] C ἐπληθύνθησαν. Σαοὺλ] A Σαούλ. 10 πρὸς τοὺς παροίκους] C μετὰ τῶν Ἀγαρηνῶν. χερσὶν] C τῇ χειρί. κατοικοῦντες] C ϗ κατῴκησαν. πάντες κατ᾽ ἀνατολὰς] C ἐπὶ παντὸς προσώπου ἀνατολῶν. 11 Υἱοὶ] C Καὶ υἱοί. κατέναντι αὐτῶν] C ἐξεναντίας αὐτῶν, & ponit post κατῴκησαν. ἐν γῇ] C ἐπὶ τῇ γῇ τῆς. Σελχὰ] A C Σελχά. 12 πρωτότοκος] C ἄρχων. Ἰανὶν] A Ἰανί. C Ἰωανί. ἐν] A deest. C ϗ Σαφὰν ἐν τῇ. 13 Μοσολλὰμ] C ϗ Μοσολάμ. Ἰωρεὲ] A Ἰωρά. C Ἰωρεΐ. Ζουὲ] A Ὀβιά. C Ζιά. Ὠβὴδ] C Ἔβερ. 14 Ἀβιχαία] A Ἀβιχαήλ. C Ἀβιήλ. υἱοῦ] A υἱοὶ, quinquies. Οὐρὶ] A Ῥουβί. υἱοῦ Ἰδαὶ] A Ἰααδί. C υἱοῦ Ἰαρεέ. Ἰεσαὶ] A Σουσί. Ἰεδδαὶ] C Ἰεδδώ. 15 ἀδελφοῦ] C deest. οἴκου πατριῶν] C κατ᾽ οἶκον πατριᾶς αὐτῶν. 16 Κατῴκουν] C Καὶ κατῴκησαν. ἐν ··· ἐν] C ἐν τῇ γῇ ··· ϗ ἐν τῇ γῇ. αὐτῶν] C αὐτῆς. πάντα τὰ περίχωρα] C ἐν πᾶσι τοῖς ἀφωρισμένοις. ἕως ἐξόδου] C ἐπὶ τῶν διεξόδων αὐτῶν. 17 Πάντων ὁ καταλοχισμὸς] C Πάντες ἐγενεαλογήθησαν. 18 ἐξ] C ἀπό. δυνάμεως, ἄνδρες] C δυνάμεων, πάντες ἄνδρες. ἀσπίδας] C ἀσπίδα. τείνοντες] C ἐντείνοντες. ϗ] C deest. ἑξήκοντα] A ἑξήκοντα ἕξ. 19 ἐποίουν] C ἐποίησαν. Ἰτουραίων, ϗ Ναφισαίων] A Ἰτὲρ, ϗ Ναφώς. κατίσχυσαν ἐπ᾽ αὐτῶν] C ἐβοήθησαν ἐπ᾽ αὐτούς. 20 ἐδόθησαν εἰς χεῖρας] C παρεδόθησαν ἐν χειρί. Ἀγαραῖοι] C Ἀγαρηνοί. πάντα τὰ σκηνώματα] C πάντες οἱ μετ᾽. πρὸς τὸν θεὸν] C τῷ θεῷ. αὐτοῖς] A C αὐτῶν. ἤλπισαν ἐπ᾽ αὐτὸν] C ἐπεποίθησαν ἐπ᾽ αὐτῷ. 21 τὴν ἀποσκευὴν] C τὰς κτήσεις. καμήλους πεντακισχιλίας] C καμήλων πεντήκοντα χιλιάδας. ὄνους] C ϗ ὄνους. ἀνδρῶν] C ἀνθρώπων. Ὅτι τραυματίαι] C Τραυματίαι γάρ. 22 μετοικεσίας] C τῆς ἀποικίας. 23 οἱ ἡμίσεις] A οἱ ἥμισυ. κατῴκησαν] C ᾤκησαν. ἀπὸ] A C ἐν τῇ γῇ ἀπό. ὄρους Ἀερμὼν] C ὄρους Ἑρμών. ϗ ἐν τῷ Λιβάνῳ] C desunt. αὐτοὶ] A ponit ante ἐν. ἐπλεονάσθησαν] C ἐπληθύνθησαν. 24 ἀρχηγοὶ] C οἱ ἄρχοντες. οἴκου] A οἴκων. Ὀφὲρ, ϗ Σεΐ] A Γοφὲρ, ϗ Ἰεσσί. C Ἀφὲρ, ϗ Ἰεσεΐ. Ἐλιὴλ] C Ἐζειήλ. ἰσχυροὶ δυνάμει] A C δυνατοὶ ἐν (deest in Comp.) ἰσχύϊ. τῶν οἴκων] A κατ᾽ οἴκους. C κατ᾽ οἶκον. 25 ἐπόρνευσαν] C ἐπορνεύθησαν. 26 ἐπήγειρεν] A C ἐξήγειρεν. Φαλὼχ] A C Φαλ. Ἀσσὲρ] A C Ἀσσυρίων, bis. μετῴκισε] C ἀπῴκισε. Γαδδὶ] A Γάδ. ἤγαγεν] A εἰσήγαγον. C εἰσήγαγεν. Χαλὰχ, ϗ Χαβὼρ] A Ἀλλὰν, ϗ Ἰωβώρ. C Ἀλὰ, ϗ Ἀβώρ. ἕως] C deest.

CAP. VI.

1 Γεδσὼν] C Γερσὼν, καί. 4 Ἐλεάζαρ] A C Καὶ Ἐλεάζαρ· ita usque ad versum 23, Καὶ habent ante proprium nomen in initio versus. Ἀβισοὺ] A Ἀβιοὺδ, & versu 5. 6 Ζαραΐα] A Σαραΐας, bis. Μαριὴλ] A C Μαριώθ· & versu 7. 9 καὶ] C deest. 10 οὗτος ἱεράτευσεν] A C αὐτός ἐστιν Ἀζαρίας ὁ ἱερατεύσας. 12 Σαλὼμ] A C Σελλήμ· & versu 13. 13 Χελκίαν] A Ἑλκίαν, bis. 15 τῇ μετοικίᾳ μετὰ] A C τῷ ἀποικίζειν κύριον τόν· & habent ad finem versus εἰς Βαβυλῶνα. 16 Γεδσὼν] C Γερσών· & versu 17, & versu 20. 18 Υἱοὶ] A C Καὶ υἱοί· & versu 19. Ἰσαὰρ] A Σαάρ. 19 καὶ αὗται] A C αὗται. πατριαὶ] A C συγγένειαι. 20 τῷ Λοβενὶ υἱῷ] A C Λοβεννὶ υἱός. Ζαμμὰθ] A Σεμμά. C Ζεμμά. 21 Ἰωὰβ] A Ἰωλᾶ. C Ἰωαά. Ἀδδὶ] A C Ἀδδώ. 22 Καὰθ] A C Καὰθ, Ἰσαὰρ υἱὸς αὐτοῦ. Ἀσὴρ] A Ἀκσήρ. 24 Θαὰθ] A Καάθ. 25 Ἀμεσσὶ, ϗ Ἀχιμὼθ] A Ἀμασὶ υἱὸς αὐτοῦ, Ἀμιὼθ υἱὸς αὐτοῦ. C Ἀμασὰ, καὶ Ἀχιμὼθ Ἐλκανά. 26 Καιναὰθ] A C Ναάθ. 27 Ἱεροβοὰμ] A Ἰερεμιὴλ] C Ἱεράμ· & ad finem hujus versus uterque addit, Σαμουὴλ υἱὸς αὐτοῦ. 28 Υἱοὶ] C Καὶ υἱοί. Σανὶ, καὶ] A C αὐτοῦ Ἰωὴλ (A Ἰωβὴλ) καὶ ὁ δεύτερος αὐτοῦ (deest C.) 29 Μοολὶ] A Μοολὶ υἱὸς αὐτοῦ. Ὀζὰ] A C Ὀζίας. 30 Ἀγγία] A Ἀνανί. C Ἀγία. Ἀσαΐα] A Ἀσεά. 31 ἐν οἴκῳ] C οἴκου. ἐν τῇ καταπαύσει τῆς κιβωτοῦ] C ἐξ οὗ κατέπαυσεν ὁ κιβωτός. 32 ἐναντίον] A ἐναντίον ἀπέναντι. C ἀπέναντι τῆς σκέπης. σκηνῆς] A σκηνῆς οἴκου. ὀργάνοις] A C ᾠδῇ. οὗ ᾠκοδόμησε Σαλωμὼν] A C τοῦ οἰκοδομῆσαι τὸν Σολομῶντα. 33 ἑστηκότες] A C ἑστῶτες. ἐκ] A C ἀπό. 34 Ἱεροβοὰμ] A Ἱερεμιήλ. C Ἱεράμ. Ἐλιὴλ ··· Θοοῦ] A Ἐλιὰβ ··· Ναάθ. 35 Μαὰθ] A Ἀμιώθ. Ἀμαθὶ] A Ἀμασί. C Ἀμασαΐ. 37 Θαὰθ] A Μαάθ. Ἀσὴρ] A Ἐλκανά, υἱοῦ Ἀσήρ. 38 υἱοῦ Ἰσαὰρ] A υἱοῦ Ἀμιναδὰβ, υἱοῦ Ἀσάρ. Ἰσραὴλ] A Ἰσραὴλ, υἱοῦ Θαάθ. 39 ἑστηκὼς] A C ἑστώς. ἐν δεξιᾷ] A C ἐκ δεξιῶν. Βαραχία] A Παραχία. C Βεραχία. 40 Βαασία] A Μεσσήλ. 41 Ζααραΐ] C Ζαραΐ. Ἀδαΐ] A Ἀδαιήλ. C Ἀδία. 42 Αἰθὰμ] C Ἐθάν. Ζαμμὰμ] A C Ζεμμά. 43 Γεδσὼν] A Γεθσών. C Γερσών. 44 ἐξ ἀριστερῶν] A C ἐπὶ τὰ ἀριστερά. Αἰθὰμ] C Αἰθάν. Κισὰ] A Χουσί. C Κουσεΐ. Ἀβαΐ] A Ἀβδία. C Ἀβδί. Μαλὼχ] A Μαλώχ· 45 Ἀσεβὶ] A Σαβιά. C Ἀσαβιά. 46 Ἀμεσσία] A C Ἀμασία, υἱοῦ Χελκία, υἱοῦ Ἀμασία. 48 κατ᾽ οἴκους πατριῶν αὐτῶν] C desunt. δεδομένοι] A C ponunt ante Λευῖται. ἐργασίαν] A C δουλείαν. λειτουργίας] C deest. 49 τῶν θυμιαμάτων] A C τοῦ θυμιάματος. πᾶσαν ἐργασίαν] C πάντα τὰ ἔργα. ἅγια] A ἁγίαν. C τοῦ ἁγίου. ϗ] C καὶ τό. 50 Ἀβισοὺ] A Ἀβιούδ. C Ἀβιασού. 51 Βοκκὶ υἱὸς αὐτοῦ] A desunt. 52 Μαριὴλ] A C Μαριώθ. 54 κώμαις] C ἐπαύλεσιν. ἐν] A C καὶ ἐν. πατριᾷ αὐτῶν τοῖς Καὰθ] A C συγγενείᾳ τοῦ Καάθ. ἐγένετο ὁ κλῆρος] A C ἐγένοντο οἱ κλῆροι. 55 περισπόρια] A C περιπόλια· & versu 57, & per totum caput. 56 Καὶ τὰ πεδία] A C Τοὺς δὲ ἀγρούς. κώμας] A C ἐπαύλεις. 57 καὶ τὴν Λοβνὰ] A desunt. 58 καὶ τὴν Σελνὰ, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς] A C desunt. καὶ τὴν Ἐσθαμὼ] A καὶ Ἀλώμ. C καὶ Ἰεθὴρ, καὶ Στημώ. καὶ τὴν Ἰεθὰρ] A καὶ τὴν Κελώμ. C καὶ τὴν Χελών. καὶ τὴν Δαβὶρ, usque ad finem versus] A desunt. 60 Καὶ ἐκ] A καὶ τὴν Βεθσὲρ, καὶ τὰ περιπόλια αὐτῆς· quæ iterum repetit. Καὶ ἀπό. C Καὶ ἀπό. Γαβαὶ] A Γαβαών. C Γαβεαί. Γαλεμὰθ] A Αἰλαμβαί. C Ἀλαμώθ. Ἀναθὼθ καὶ τὰ &c] A habet in hoc loco, & ante Αἰλαμβαὶ in eodem versu. τρισκαίδεκα] C δέκα καὶ τρεῖς. κατὰ πατριὰς] A C ἐν ταῖς συγγενείαις. 61 καταλοίποις ἐκ τῶν πατριῶν ἐκ] A C καταλελειμμένοις ἀπὸ τῆς συγγενείας. ἐκ] A C ἀπό. κλήρῳ] C ἐν κλήρῳ. 62 Γεδσὼν] C Γερσών. πατριὰς] A C συγγενείας· & versu 63. ἐκ (ἀπὸ C) φυλῆς Ἰσσάχαρ] A desunt. ἐκ] C καὶ ἀπό. ἀπὸ] A C καὶ ἀπό. ἐν] A ϗ ἐν. τρισκαίδεκα] A δεκατρεῖς. C δέκα καὶ τρεῖς. 63 ἐκ ··· ἐκ ··· ἐκ] A ἐκ ··· καὶ ἐκ ··· καὶ ἐκ. C ἀπὸ, ter. κλήρῳ] A C ἐν κλήρῳ. δύο] A C καὶ δύο. 65 ἐν] A C αὐτὰς ἐν. ἐκ, ter] C ἀπὸ, ter. καὶ ἐκ φυλῆς υἱῶν Συμεὼν] A desunt. ἐκάλεσεν] A καλέσουσιν. C καλοῦσιν. ἐπ᾽ ὀνόματος] A C ἐν ὀνόμασιν. 66 ἀπὸ τῶν πατριῶν, καὶ] A C τοῖς ἀπὸ τῶν δήμων. ἐκ] C ἀπό. 67 τῶν φυγαδευτηρίων] A C τοῦ φυγαδευτηρίου. 70 Ἀνὰρ] A Ἐνήρ. C Ἀνήρ. Ἰεμβλάαν] A Ἰεμβλαάμ. C Ἰεβλάμ. κατὰ πατριὰν τοῖς υἱοῖς] A C τῇ συγγενείᾳ. καταλοίποις] A C καταλελειμμένοις. 71 Γεδσὼν] A Γεθσών. C Γερσών. πατριῶν] A C συγγενείας. Ἀσηρὼθ] A C Ἀσταρώθ. 72 ἐκ] A C ἀπό· & versu 77. καὶ τὴν Δεβρὶ, καὶ τὰ περισπόρια αὐτῆς] A C desunt. Δαβὼρ] A Ναδάρ. C Δεβηρώθ. 73 Ῥαμὼθ] A C Ῥαμὼθ, ϗ τὰ περιπόλια αὐτῆς. 74 ἐκ] A C ἀπό. Μαασὰλ] A Μασά. C Μασάλ. Ἀβδὼν] C Ῥαβώθ. 75 Ἀκὰκ] A Ἀκωάκ. C Οὐκκώκ. 76 Χαμὼθ] C Χαμών. Καριαθαΐμ] A Κανεθαΐμ. 77 Τοῖς] A C Καὶ τοῖς. καταλοίποις] A καταλελειμμένοις. καὶ τὴν Θαβὼρ] A καὶ τὴν Κάδης, καὶ τὴν Ῥεμμών. περισπόρια] C ἀφορίσματα. A περιπόλια. 78 ἐκ] C deest. δυσμὰς] A C ἀνατολάς. ἐκ] C ἀπό. Ἰασὰ] A Ἐσσά. C Ἰεσσά. 79 Μαεφλὰ] A Μωφλάθ. C Μιφαάθ. 80 Ἐκ] A Καὶ ἐκ. C Καὶ ἀπό. Ῥαμμὰθ] A C Ῥαμὰθ ἐν. Μαναΐμ] C Ναΐμ.

CAP. VII.

Hoc caput Ald. dividit in duo.

1 καὶ Ἰασοὺβ] A C Ἰασούβ. Σεμερὼν] A C Σομβράν. 2 Θωλὰ] C Θωλάμ. Ῥαφαΐα] A καὶ Ῥαφαΐας. C καὶ Ῥαφεΐα. Ἰαμαὶ] A Ἀμίν. C Ἰαμί. Ἰεμασὰν] A Ἰαφθάν. C Ἰαβσάν. οἴκων] A C κατ᾽ οἶκον. Θωλὰ] C Θολά. ἰσχυροὶ δυνάμει] A C δυνατοὶ ἰσχύϊ. 3 Ἰεζραΐα, καὶ υἱοὶ Ἐζραΐα] A καὶ οἱ υἱοὶ Ἰεζεί. Ἀβδιοὺ] A καὶ Ἀβλίας. C καὶ Ἀβδιά. πάντες] C πάντες αὐτοί. 4 ἐπ᾽ αὐτῶν] A μετ᾽ αὐτῶν. C οἱ ἐπ᾽ αὐτούς. οἴκοις] C οἶκον. ἰσχυροὶ] A μονόζωνοι δυνάμει. C μονόζωνοι ἰσχυροί. 5 πατριὰς] A C συγγενείας. ϗ ἰσχυροὶ] A C δυνατοί. ὁ ἀριθμὸς] A C ἡ γενεαλογία· & versu 7, & 9. τῶν πάντων] A desunt. 6 Βενιαμὶν καὶ Βαλὲ, καὶ Βαχὶρ] A δὲ Βαλὲ, ϗ Χωβάρ. C δὲ Βενιαμὶν, Βαλὲ, καὶ Βοχώρ. 7 πατριῶν] A C πατριῶν αὐτῶν. καὶ δύο] A C δύο. τριακοντατέσσαρες] C τριάκοντα ϗ τέσσαρες. 8 Βαχὶρ, bis] A Χοβὼρ, bis. C Βοχὼρ, bis. Ζεμερὰ] A Σαμαρίας. C Ζαμαρία. Ἰωὰς] A Ἰωάβ. Ἐλιθενὰν] A Ἐλιαναί. C Ἐλιωναί. Ἀβιοὺδ] A C Ἀβιά. Ἐλημὲθ] A Ἐλμεθέμ. C Ἀλαμώθ. 9 ἰσχυροὶ δυνάμει] A C δυνατοὶ ἰσχύϊ· & versu 11. 10 Βαλαὰν] A Βαλαάμ. καὶ υἱοὶ Βαλαὰν] A desunt. Ἰαοὺς] A Ἰησῶς. C Ἰησοῦς. Χαναὰν] A Ἀχαναάν. C Χαναά. Ζαιθὰν] A Ἰηθάν. Θαρσὶ] A C Θαρσείς. Ἀχισαὰρ] A Ἀσαήρ. C Ἀσαείρ. 11 πολεμεῖν] A τοῦ πολεμεῖν. C εἰς πόλεμον. 12 Σαπφὶν, ϗ Ἀπφὶν] A Σαφὰν, ϗ Ἠφάν. C Σαφὰμ, ϗ Ἡφάμ. Ὢρ, Ἀσὼμ, υἱὸς αὐτοῦ Ἀὸρ] A Ἰεειμὲθ, Ἐασὲδ υἱὸς αὐτοῦ. C Ἦρ, ϗ Ἀσὶμ, υἱοὶ Ἀχίρ. 13 Υἱοὶ] A deest. C Καὶ υἱοί. Ἰασιὴλ] A υἱὸς αὐτοῦ Ἰεσιήλ. C Ἰεσιήλ. Γωνὶ ϗ Ἀσὴρ] A C ϗ Γωυνὶ (C Γουνὶ sine ϗ) ϗ Ἰεσέρ. υἱοὶ] A υἱός. αὐτοῦ] C Βαλαά. Βαλὰμ υἱὸς αὐτοῦ] C desunt. Hic definit cap. septimum in Ald. 14 ἔτεκε δὲ αὐτῷ ϗ] A καὶ ἔτεκε τόν. A desunt. 15 Ἀπφὶν, ϗ Σαπφὶν] A Ὀφὶρ, ϗ τῷ Σαφίν. C Ὠφὶμ, ϗ τῷ Σαφίμ. ἀδελφῆς αὐτοῦ] A τῆς ἀδελφῆς αὐτῶν. C τῇ ἀδελφῇ αὐτῶν. Σαπφαὰδ] A Σαλπαάδ. C Σαλφαὰδ, bis. 16 ἀδελφοῦ] A C τῷ ἀδελφῷ. Σορὲς] A Σουρές. C Σάρος. υἱοὶ] A υἱός. C καὶ υἱοί. ϗ Ῥοκὸμ] C ϗ Ῥακέμ. A ϗ υἱοὶ αὐτοῦ Ἠλὰμ, ϗ Ῥακέμ. 17 Βαδὰμ] A Βαλαάμ. C Βαδάν. 18 Μαλὲχ] A Μαλεχάθ. 19 ἦσαν] A C ἐγένοντο. Σεμιρὰ] C Σαμειδά. Λακὶμ, ϗ Αἰνὰν] A Ἀλακείν, ϗ Ἐνιάμ. C Λοχεί, ϗ Ἀνιάμ. 20 Σωθαλὰθ] A Θουσαλάμ. C Σουθαλαέ. Βαρὰδ υἱὸς] A Ῥαὰμ υἱοί. Θαὰθ] A Θαάμ. Ἐλαδὰ] A ϗ Ἐλαάδ. C ϗ Ἐλαδά. Σαὰθ] A ϗ Θαάδ. C ϗ Θαάθ. 21 Ζαβὰδ (Ζαβὰβ C) υἱὸς αὐτοῦ. Σωθελὲ (καὶ Σουθάλα Comp.) υἱὸς αὐτοῦ. A desunt. Ἐλεὰδ] A Ἐσλαδά. 22 αὐτῶν τοῦ] C αὐτῶν. 23 πρὸς] C εἰς. ἔλαβεν ἐν γαστρὶ] C συνέλαβε. A ἐν γαστρὶ ἔλαβε. μου] A C αὐτοῦ. 24 καὶ (A deest) ἐν ἐκείνοις τοῖς καταλοίποις] C desunt. τὴν] A ϗ τήν. κάτω ··· ἄνω] C ἄνω ··· κάτω· καὶ υἱοὶ Ὀζὰν Σεηρὰ] A ϗ τὴν Σαδρά. C ϗ τὴν Ἐζενσαρά. 25 Ῥαφὲ, καὶ Θαλὲς υἱοὶ] A ϗ Θαλὰ υἱός. C καὶ Ῥασὴφ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ Θαλὰ υἱός. 26 Τῷ Λααδὰν υἱῷ] A C καὶ Λαδὰν υἱός. υἱὸς Ἀμιοὺδ] A C ϗ (C deest) Ἀμιοὺδ υἱὸς αὐτοῦ. υἱὸς Ἐλισαμαὶ] A C ϗ (C deest) Ἐλισαμὰ υἱὸς αὐτοῦ. 27 Υἱὸς, usque ad finem versus] A C Νοὺμ (A Ῥοῦν) υἱὸς αὐτοῦ, Ἰωσουὲ υἱὸς αὐτοῦ. 28 αὐτῶν posterius] A C deest. κατ᾽] A ϗ κατά. C καὶ εἰς. πρὸς δυσμαῖς] C ϗ εἰς δυσμάς. Συχὲμ ··· κῶμαι] A Συχὲμ ··· θυγατέρες. ἕως Γάζης] C ϗ Ἀδία. 29 ἕως ὁρίων] C ἐχόμενα. υἱῶν, usque ad Μαγεδδὼ] A desunt. κῶμαι ··· κῶμαι] C θυγατέρες ··· θυγατέρες. κῶμαι] A θυγατέρες. Δὼρ] A Δρώ. ταύτῃ] A C ταύταις. Ἰσραὴλ] A Μανασσῆ Ἰσραήλ. 30 Σουΐα, ϗ Ἰσουΐ] A Αἰσοὺδ, ϗ Ἰεσουΐ. C Ἰεσουὰ, καὶ Ἰεσουΐ. Σορὲ ἀδελφοὶ] A C Σαραὰ (A Σαρρὰ) ἀδελφή. 31 Χάβερ] A Ἰεχεβέρ· & ver. 32. οὗτος] A C αὐτός. Βερθαὶθ] A Ζαβέθ. C Βαρζέθ. 32 Χωθὰν] A Χωθάμ. C Ὀθάμ. Σωλὰ] A Σούλ. C Σουά. 33 Βαμαὴλ] A Ἀμαμαάθ. C Βαμαάθ. Ἀσὶθ] A Ἀσοάθ. C Ἀσουάθ. 34 Ἀχὶρ] A Ἰχιούρ. C Ἀχί. ϗ Ῥοογὰ] A Ῥαυγοέ. 35 Βανηλὰμ] A υἱοὶ Ἀσούδ. C υἱοὶ Ἐλέμ. Ἰμανὰ] A C Ἰμνά. Σελλὴς] A Ἐλής. C Σελές. Ἀμὰλ] A Ἀλάμ. 36 Σωφὰς] A Σουφά. C Σουφά. Σουὲ] A deest. Ἀρναφὰρ] A Ἀρισφέρ. C Ἀρναφεί. Σουδὰ] A Σουάν. C Σουάλ. Βαρὶν] C Βηρεΐ. Ἰμρὰν] C Ἰεμβρά. A Ἰενβρά. 37 ϗ Βασὰν] A C Βασάρ. Ὢα] A C Ἰησούδ. Σαλισὰ] A Σελλιμβεάν. C Σελσά. Ἰεθρὰ] A C Ἰεθράν. 38 Βενερὰ Καὶ υἱοὶ Ἰεθὲρ. A desunt. Ἀρὰ] A C Ἀραΐ. 39 Ὀλὰ] A deest. C Ἀρεέ. 40 πάντες posterius] C deest. πατριῶν] A C οἴκου πατριῶν. ἄρχοντες ἡγούμενοι] A C ἡγούμενοι (C ἀρχηγοὶ τῶν) ἀρχόντων τῶν γενεαλογηθέντων ἐν τῇ στάσει ἐν τῷ πολέμῳ (A τοῦ πολέμου.) εἰς παράταξιν τοῦ πολεμεῖν] C desunt. ἀριθμὸς αὐτῶν] A C desunt.

CAP. VIII.

1 Ἀσβὴλ] A Ἀσαήλ. τὸν δεύτερον] C ὁ δεύτερος. Ἀαρὰ] A ϗ Διερὰ τὸν Ἀρέθ. τὸν τρίτον] C ὁ τρίτος. 2 Νωὰ] A Ναυήλ. τὸν τέταρτον] C ὁ τέταρτος. τὸν πέμπτον] C ὁ πέμπτος. 3 ἦσαν] A C ἐγένοντο. Ἀδὶρ, ϗ] A ϗ Σοφὰν, ϗ Ἀχιρὰν, ϗ Ἰωὰν, οὗτοι υἱοὶ Ἀώδ. 4 Νοαμὰ] A Ναμεί. C Νααμάν. Ἀχιὰ] C Ἀώδ. A deest. 5 ϗ Γηρὰ] A Γηράμ. C Γηρά. Σεφηφὰμ] A Σαπφάν. C Σεπφάμ. Ὠρὰμ] A Ἀρουάμ. C Ἀνεράμ. 6 Οὗτοι υἱοὶ Ἀὼδ] A C ponunt ante Γηρὰ versus quinti. τοῖς κατοικοῦσι] A C τῶν κατοικούντων. μετῴκισαν] C ἀπῴκισαν. Μαχαναθὶ]

A C Μαννάθ. 7 Νοομὰ] A C Νααμάν. Γηρὰ] A Γηράμ. οὗτος] A C αὐτός. Ἰεγλαὰμ] C ἀπῴκισεν αὐτούς. Ἀζὰ] A Ναζάν. ϗ τὸν Ἰαχιχὼ] A τὸν Νωά. C ϗ τὸν Ἀχιούδ. 8 Σααρὶν] A Σεωρίν. C Σεωρείμ. ἐν τῷ πεδίῳ] A ἀγρῷ. ἀποστεῖλαι] A ἐξαποστεῖλαι. C ἐξαποστεῖλαι αὐτούς. Ὡσὶν] A Ὡσιήμ. C ϗ Ὡσείμ. τὴν Βααδὰ] A τὴν Βαλά. C Βααρά. γυναῖκα] C γυναῖκες. 9 ἐκ τῆς Ἀδὰ] A ἐκ τῆς Βαλά. C ἀπὸ τῆς Χόδες. Ἰωλὰβ] A C Ἰωβάβ. Σεβιὰ] A Σαμιά. Μελχὰς] C Μελχώμ. A Μελχόμ. 10 Ἰεβοὺς ··· Ζαβιὰ] A C Ἰωὰς ··· Σεχιά. οὗτοι] A C οὗτοι υἱοὶ αὐτοῦ. 11 ἐκ τῆς Ὡσὶν] C Μεωσείμ. Ἀβιτὼλ] A Ἀμιτώβ. C Ἀχιτώβ. Ἀλφαὰλ] A Ἐλιφαάδ. C Ἐλφαάλ· & ver. 12. 12 Ὠβὴδ, Μισαὰλ, Σεμμὴρ] A Ἔβερ, ϗ Μισοάμ, ϗ Σαμιήλ. C Ἄβερ, ϗ Μεσοὰμ, ϗ Σάμηδ. οὗτος] A C αὐτός. Ὠνὰν] A Αἰών. C Ὠνώ. Λὼδ ··· κώμας] A Ἀσδὼν ··· θυγατέρας. αὐτῆς] A αὐτῆς. ϗ τὴν Αἰλὼδ, ϗ τὰς θυγατέρας αὐτῆς. 13 οὗτοι] C αὐτοί. τοῖς κατοικοῦσι] A C τῶν κατοικούντων. Αἰλὰμ] C Αἰλών. ϗ] C deest. 14 ἀδελφὸς αὐτοῦ Σωσὴκ] A C οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Σισάχ. (A Σωσήλ.) Ἀριμὼθ] A C Ἰεριμώθ. 15 Ἐδὲρ] A Ἀβάδ. C Ἄδερ. 16 Μιχαὴλ] A Μισολλάμ. Ἰωδὰ] A Ἰεζιά. C Ἰσχά. 17 Μοσολλὰμ] A Μεσουμά. 18 Ἰσαμαρὶ] A Ἰασὶ, ϗ Μαρί. C Ἰασημαρεί. Ἰεζλίας] A C Ἰεζελία. 19 Ζαχὶ] A Χιζεί. 20 Ἐλιηλὶ] A C Ἐλιήλ. 21 Σαμαΐθ] A Σεμεΐς. C Σεμεΐ. 22 Ὠβὴδ] A Ἀβέρ. C Ἀδέρ. 24 Ἀμβρὶ] A Ἠχάμ. C Ἠλάμ. Ἀναθὼθ] A Ἀναθαθίας. C Ἀναθωθιά. 25 ϗ Ἰαθὶν] A C desunt. Σωσὴκ] A Ἰσάκ. C Σισάχ. 26 Σαμσαρὶ] A Σαμαίας. C Σαμψαρί. Γοθολία] A Ἐθιία. C Ὀθολία. 27 Ἰαρασία] A Ἡρσιήλ. C Ἰερσία. Ἐριὰ] A Ἠλίας. C Ἠλία. υἱὸς Ἰερὰμ] A υἱοὶ Ἱερεμοήμ. C υἱοὶ Ἱεράμ. 28 ἄρχοντες posterius] A C ἀρχηγοί. οὗτοι] C αὐτοί. 29 πατὴρ] A Ἰωὴλ πατήρ. 30 αὐτῆς] A C αὐτοῦ. 31 ϗ ἀδελφὸς] A ϗ Ἀϊού, ϗ οἱ ἀδελφοί. C ϗ οἱ ἀδελφοί. Ζακχὴρ] A Ζαύρ. C Χεχεί. ϗ Μακελὼθ] A C desunt. 32 Μακελὼθ ἐγέννησε] A Μαχαλὼδ ὁ γεννήσας. C Μακελδὼθ ὁ γεννήσας. καὶ γὰρ οὗτοι] A ϗ οὗτοι. C ϗ αὐτοί. κατῴκησαν] C ponit post prius αὐτῶν. 33 Ἀσαβὰλ] A Ἰσβαάλ. C Ἰσβαάλ. 34 Μεριβαὰλ, ϗ Μεριβαὰλ] A Μεμφιβὰλ μὲ Μεμφιβοσθὲ, ϗ Μεμφιβάαλ. 35 Φιθὼν] A Φιθώθ. Θαρὴχ] A Θαρές. C Θαραά. Ἀχὰζ] A Χαάς· & ver. 36. 36 Σαλαιμὰθ] A Γαλεμέθ. C Ἀλεμέθ. 37 Μαισὰ] C deest. Βαανὰ] A Μαανά. Ῥαφαΐα] A Ἀραχά. C Ῥαφά. Ἐσὴλ] A Ἀσαήλ· & ver. 38. 38 Σαραΐα] A Ἀζαρίας. Ἀνὰν, ϗ Ἀσὰ] A Σααρία, ϗ Ἀνάν. C Ἀνάν. πάντες] C deest. 39 Ἀσὴλ] C Ἀσὲκ τοῦ. Αἰλὰμ] A Ἰουλάμ. C Οὐλάμ· & ver. 40. Ἰὰς] A Ἰεσούς. C Ἰούς. Ἐλιφαλὲτ] A Ἐλιφάς. 40 ἦσαν] A C ἐγένοντο. Ἰσχυροὶ ἄνδρες δυνάμει] A C ἄνδρες δυνατοὶ ἰσχύϊ. πεντήκοντα] A C ϗ πεντήκοντα. ἐξ υἱῶν] C υἱοί.

CAP. IX.

Sed Ald. adjungit hoc caput præcedenti.

1 ὁ συλλογισμὸς αὐτῶν] A ἐγενεαλογήθησαν. C ἐγενεαλογήθησαν. ϗ οὗτοι καταγεγραμμένοι] A C ϗ ἰδού εἰσι γεγραμμένοι. ἐν βιβλίῳ] C ἐπὶ βιβλίν. μετὰ τῶν ἀποικισθέντων] C ϗ ἀπῳκίσθησαν. ἐν ταῖς ἀνομίαις] A C διὰ τὴν ἀσυνθεσίαν. αὐτῶν] A C αὐτῶν ἣν ἠδίκησαν. 2 Ἰσραὴλ] A C αὐτῶν, Ἰσραὴλ, καί. δεδομένοι] C Ναθινεῖμ. 3 ἀπὸ, ter] C ἐκ, ter: prius ἀπὸ deest in A. 4 Καὶ Γωθὶ, καί. A C Οὐθί. Σαμιοὺδ] A Ἀμιούδ. Ἀμβραὶμ] A deest. C Ἐμβρεί. υἱοῦ Βωνὶ, υἱοῦ] A desunt. C υἱοῦ Βενιαμὶν ἀπὸ τῶν. 5 ἐκ τῶν Σηλωνεὶ] A ἀπὸ τοῦ Σηλώμ. C ἀπὸ τοῦ Σηλωνεί. 6 αὐτῶν] C αὐτοῦ. 7 ἐκ] A ἀπό. Σαλὼμ] A Σαχόμ. C Σαλώ. Μοσολλὰμ] A Βοσολάμ. Ἀσινοῦ] A Σαινά. C Σαναά. 8 Ἰεμναὰ] A C Ἰεβναά. Ἱερεβοὰμ] C Ἱεράμ. ϗ Ἠλὰ] οὗτοι. C ϗ οὗτοι. υἱὸς] A C υἱοῦ. Ἰεμναὶ] A Ἰαβαναΐ. C Ἰεχονίου. 9 οἱ ἄνδρες] C οὗτοι. ἄρχοντες πατριῶν] A ἄρχοντες πατριῶν πατριάρχαι. C πατριάρχαι. 10 Ἰωαρὶμ] C Ἰωρείβ. Ἰαχὶν] A Ἰωακείμ. C Ἰαχείν. 11 Χελκία] C Ἑλκίου. Μαραιὼθ] A Μεραειώθ. ἡγούμενος] C ἡγούμενοι. 12 Ἀδαΐα] A Ἀδίαμ. Ἰραὰμ] A C Ἱεράμ. Φασχὼρ, υἱοῦ] A desunt. C Φασσοὺρ, υἱοῦ. Μασαΐα] A Μαασί. C Μαασεΐ. 13 ἄρχοντες οἴκων] A C ἡγούμενοι κατ᾽ οἶκον. ἰσχυροὶ δυνάμει] A C δυνατοὶ ἰσχύϊ. εἰς ἐργασίαν λειτουργίας] C ἐν ἔργῳ δουλείας. 14 Ἀσαβία] A Σαβιού. ἐκ τῶν] A υἱοῦ. 15 Γαλαὰλ] A Γαρίά. C Γαλάλ. 16 κώμαις] A C αὐλαῖς τοῦ. 17 Οἱ] A C Καὶ οἱ. Ἀκοὺμ] A ϗ Ἀκοὺμ, καί. C καὶ Ἀκοὺβ, καί. Διμὰν] A Αἰμάν. C Ἀχιμάν. 18 ταύτης] A ἐν Δαδανείμ. C ὧδε. Αὗται αἱ πύλαι τῶν παρεμβολῶν] A C οὗτοι (αὐτοὶ C) οἱ πυλωροὶ εἰς τὰς παρεμβολάς. 19 Ἀβιασὰφ] C Ἀβισαάχ. εἰς οἶκον πατρὸς] A C κατ᾽ οἶκον πατριῶν. Κορῖται] C Κορινοί. τῶν ἔργων] A C τὰ ἔργα. λειτουργίας] C δουλείας. τὰς φυλακὰς] C τὰ πρόθυρα. τῆς παρεμβολῆς] A C τὴν παρεμβολήν. 21 οὗτος μετ᾽ αὐτοῦ] A C μετὰ ταῦτα. 22 οἱ ἐκλεκτοὶ] C ἐκλελεγμένοι. ἐπὶ τῆς πύλης ἐν ταῖς πύλαις] A C εἰς πυλωροὺς ἐν τοῖς σταθμοῖς. αὐλαῖς] A C ἐπαύλεσιν· & ver. 25. ὁ] A C ἡ γενεαλογία αὐτῶν, ϗ ὁ. ἔστησε] A C ἠρίθμησε, ϗ ἔστησε. βλέπων] A C ὁρῶν ἐν. 23 Καὶ οὗτοι] C Αὐτοί. ἐν οἴκῳ] A C οἴκου. ἐν] A ϗ ἐν. C deest. φυλάσσειν] A C φυλάσσειν εἰς ἐφημερίας. 24 Κατὰ τοὺς] A Αὐτούς. C Εἰς τούς. ἦσαν αἱ πύλαι] A C καὶ ἦσαν πυλωροί. θάλασσαν] A C ϗ (A deest) κατὰ θάλασσαν. βορρᾶν, νότον] A C ϗ νότον, ϗ βορρᾶν. 25 τοῦ] A C ἔρχεσθαι εἰς τὰ ἕβδομα τῶν καιρῶν τοῦ. 26 πυλῶν. ϗ οἱ] A C πυλωρῶν αὐτοὶ οἱ. ἦσαν] A C ϗ ἦσαν. παρεμβάλλουσιν] A C ϗ περικύκλῳ τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ αὐλισθήσονται. 27 φυλακὴ] A C φυλακὴ αὐτῶν. οὗτοι] A deest. C αὐτοί. 28 εἰσοίσουσιν] A εἰσοίσουσιν αὐτά. ἐξοίσουσιν] A C ἐξοίσουσιν αὐτά. 29 τοῦ ··· τοῦ ··· τοῦ] A C ϗ τοῦ ··· ϗ τοῦ ··· ϗ τοῦ. 30 ϗ εἰς τὰ ἀρώματα] A C ἐν τοῖς ἀρώμασι. 31 Κορίτῃ] C Κορινῷ. τοῦ μεγάλου ἱερέως] C τῶν τηγανιστῶν. C τῶν τηγανιστῶν τοῦ μεγάλου ἱερέως. 33 διατεταγμέναι ἐφημερίαι] A C ἐν τῷ παστοφορίῳ διατεταγμένοι εἰς ἐφημερίας. 34 ἐν] C εἰς. 35 γυναικὸς] A C τῇ γυναικί. 37 ἀδελφὸς, ϗ Ζακχὴρ, ϗ Μακελὼθ] A οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν Ἀϊοῦν, ϗ Ζεχρὶ, ϗ Μακελώδ. C οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ϗ Ζεχρί. 38 Μακηλὼθ] A Μακελών. ἐγέννησε] A C ὁ γεννήσας. Σαμαὰ] C Σαμαάν. ἐν μέσῳ posterius] A C μετά. 39 Καὶ Νήρ. Hic incipit cap. 10 in Ald. Ἀμιναδὰβ] C Ἀβιναδάβ. Ἀσαβὰλ] A Ἰσβάελ. C Ἰσβαάλ. Μεριβαὰλ] A Μεμφιβαάλ· & ver. 40. 41 Φιθὼν] A Φιλώθ. Μαλὶζ] A C Μελχιήλ. Θαρὴχ] A Θαραά. C Θαραά, ϗ Ἀζάζ. 42 Ἀχὰζ] A Χαζάζ. C Ἀζάζ. Γαλεμὲθ] A Ἀλέφ. C Ἀλεμέθ. Γασμὼθ] A C Ἀσμώθ. Ζαμβρὶ, bis] C Ζαβρὶ, bis. 43 ϗ Ῥαφαΐα] A Ῥαφαΐα. C Ῥαφά. Ἐσὴλ] A Ἀσαήλ. C Ἀσήλ· & ver. 44, bis. Σαραΐα] A Ἀζαρίας. C Σααρία. ϗ Ἀσὰ] A C desunt.

CAP. X.

1 ἔφυγον] A C ἔφυγεν ἀνὴρ Ἰσραήλ. 2 αὐτοῦ] A αὐτῶν. 3 τοξόται] C τοξεύοντες. ϗ πόνοις, ϗ ἐπόνεσεν] A ϗ ἐν πόνοις, ϗ ἐπόνεσαν. C ϗ ἐτραυματίσθη. 4 σπάσαι] A σπάσον. μὴ] A C μήποτε. οὗτοι, ϗ] A ϗ οὗτοι. ἐπέπεσεν] A ἔπεσεν. 5 ἔπεσε ϗ] A ἔπεσε καίγε. C ἐπέπεσε καί. αὐτοῦ] A αὐτῆς. C αὐτοῦ, ϗ ἀπέθανε. 6 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ] C desunt. πᾶς] A C ὅλος. ἐπὶ τὸ αὐτὸ] A C ὁμοθυμαδόν. ἀπέθανε] C ἀπέθανεν. 7 εἶδε] C εἶδεν. ἐν] A ὁ ἐν] C οἱ ἐν. τῷ αὐλῶνι] A C τῇ κοιλάδι. 8 ἐχομένῃ, ϗ] C ἐπαύριον. σκυλεύειν] A C σκυλεῦσαι. 9 ἔλαβον] A C ἦραν. ἀπέστειλαν] A C ἐξαπέστειλαν οἱ ἀλλόφυλοι. τοῖς εἰδώλοις] A C ἐν τοῖς οἴκοις τῶν εἰδώλων. λαῷ] A C λαῷ αὐτῶν. 10 αὐτῶν prius] A C αὐτοῦ. ἔθηκαν] C ἔπηξαν. 11 Γαλαὰδ] A C Ἰαβὶς τῆς Γαλαάδ. ἅπαντα ἃ] A πάντα ὅσα. C πάντα ἅ. Σαοὺλ] A C Σαοὺλ, ϗ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. 12 ἠγέρθησαν] A C ἀνέστησαν. ἔλαβον] A C ἦλθον, καί. τὸ σῶμα τῶν] A C τὰ σώματα τῶν. 13 τῷ θεῷ] A τῷ κυρίῳ. C ἐν κυρίῳ. ἐφύλαξεν] A C ἐφύλαξεν αὐτόν. ὅτι] C ϗ ὅτι. Σαοὺλ ἐν τῷ] A Σαοὺλ αὐτὸν ἐν τῇ. C ἐν τῇ. ζητῆσαι] A C ἐκζητῆσαι. ϗ ἀπεκρίνατο αὐτῷ Σαμουὴλ ὁ προφήτης. C desunt. 14 ἐζήτησε] A C ἐξεζήτησε. ἐπέστρεψε] A ἀπέστρεψε.

CAP. XI.

1 ἦλθε πᾶς] A C Συνηθροίσθησαν πᾶς ἀνήρ. ὀστᾶ ··· σάρκες] C ὀστοῦν ··· σάρξ. ϗ ἐχθὲς, ϗ] A καίγε ἐχθὲς, καί. C καίγε ἐχθὲς, καίγε. τρίτην] C τρίτης. 2 ἐξάγων, ϗ εἰσάγων] A C εἰσάγων ϗ ἐξάγων. Ἰσραὴλ κύριός σοι] A C σοὶ (A ponit post σου) κύριος ὁ θεός σου. Ἰσραὴλ posterius] A C ἐπὶ τὸν λαόν μου Ἰσραήλ. 3 ἔχρισαν τὸν] C ἐχρίσαντο. εἰς] C deest. 4 ϗ ἄνδρες αὐτοῦ] A C Δαυὶδ, ϗ πᾶς Ἰσραήλ. 5 οἱ κατοικοῦντες] A υἱοὶ κατοικοῦντες. εἶπον] A εἶπον δέ. C ϗ εἶπον. τῷ Δαυὶδ] A C οἱ κατοικοῦντες Ἰεβοὺς τῷ Δαυίδ. τὴν] C Δαυὶδ τήν. 6 ϗ ἔσῃ] C ἔσται. ἐν πρώτοις] C ponit post Σαρουΐα. 8 τὴν] C Δαυὶδ τήν. κύκλῳ] A κύκλῳ ἀπὸ τῆς Μαλλὼ ϗ ἕως τοῦ κύκλου Ἰωὰβ περιεποιήσατο λοιπὸν τῆς πόλεως, ϗ ἐπολέμησε, ϗ ἔλαβε τὴν πόλιν. C κυκλόθεν, ἀπὸ τῆς ἄκρας, ϗ ἕως τοῦ κύκλου, ϗ Ἰωὰβ περιεποιήσατο τὸ λοιπὸν τῆς πόλεως. 10 κατισχύοντες] C ἀντεχόμενοι. 11 Ἰεσεβαὶ] A Ἰσβαάλ. C Ἰεσβαάν. Ἀχαμὰν] C Ἀχαμονί. ἅπαξ] C εἰσάπαξ, & ponit post τραυματίας. ἐν καιρῷ ἑνὶ] C desunt. 12 ὁ Ἀχωχὶ] C πατραδέλφου αὐτοῦ. 13 Φασοδομὶν] C Φασδαμίμ. 15 τριάκοντα ἀρχόντων] C τριῶν ἀρχῶν. ἐν τῇ] A C παρεμβεβλήκει ἐν τῇ. 16 τὸ σύστεμα] A τοῦτο ὑπόστημα. 17 ποτιεῖ] A ποτίσει. 18 διέρρηξαν] A ἔρρηξαν. 19 ὅτι ἐν ψυχαῖς αὐτῶν] A desunt. 20 ἄρχων] A ἀρχηγός. τριακοσίους] A ἑξακοσίους. ϗ αὐτὸς] C αὐτός. 21 ἦν] C ἐγένετο. 22 υἱὸς] C ἀπό. Καβασεὴλ] A Βαβασεήλ. C Καβσεήλ. αὐτὸς] C οὗτος. 23 ὀρθὸν] C εὐμήκη. ἐπ᾽] C πρός. τὸ δόρυ] C ponit ante ἐκ τῆς. 25 ἦν] C deest. 26 Ἐλεανὰν] C Ἐλεανά. Δωδωὲ ἐκ] C Δωδὶ ἀπό. 27 Σαμαὼθ ὁ Ἀρωρὶ] A Σαμὼθ ὁ Ἀδδί. C Σαμμὼθ ὁ Ἀρωρεί. Χελλὴς ὁ Φελωνὶ] A Χελλὴς Ἀφαλωνί. 28 Ὠρὰ] C Εἰράς. Θεκωὶ] C Θεκωΐτης. Ἀναθωθὶ] C Ἀναθωθίτης. 29 Ἀχωρὶ] A Ἀχωΐ. C Ἀχαχί. 30 Μαραὶ] A Βοορί. C Μαρρί. Χθαὸδ υἱὸς Νοοζὰ] A Ἐλλὰθ υἱὸς Βανναά. C Ἀλλὰδ υἱὸς Βανά. 31 Αἰρὶ] A Ἠθαΐ. C Ἰθαΐ. 32 ἐκ] C ἀπό. Ναχαλὶ] A Ναλί. Γαὰς Ἀβιὴλ] A Γαλααβιήλ. Γαραβαιθὶ] A C Ἀραβαθί. Ἀζβὼν] A Ἀζμώθ. C Ἀσμώθ. ὁ Βαρωμὶ] A ὁ Βαρσωμὶ] C Βαχρουμί. 33 Υἱὸς Ἀσὰμ τοῦ Γιζωνίτου] A Ὁ Εἰρὰς ὁ Γουνί. C Υἱοὶ Ἀσὸμ τοῦ Γουνί. Σωλὰ ὁ] A Σαγί. C Σαγαΐ ὁ. 34 Ἀχὶμ] A Ἀχικαάμ. C Ἀχιάμ. Ἀχὰρ] C Ζαχάρ. 35 Ἐλφὰτ υἱὸς Θυρεφὰρ ὁ] A Ζιφαὰλ υἱὸς Ὢρ, Ἀφὲρ ὁ. C Ἐλιφὰλ υἱὸς Οὐρ. Ἀφὰρ ὁ. 37 Ἡσερὲ ὁ Χαρμαδαὶ] A Ἀσραὶ ὁ Μαρμηί. C Ἐσρὶ ὁ Χερμηί. Ἀζοβαὶ] A Ἀβδί. C Ἀσβαΐ. 38 υἱὸς] A C ἀδελφός. Μεβαὰλ] A Μαβάρ. C Μεαβάρ. Ἀγαρὶ] A Ταραί. 39 Σελὴ] A C Σελλήκ. Ναχὼρ] A Νααραί. C Νοαραί. υἱῷ] A C Ἰωὰβ υἱοῦ. 40 Ἰρὰ] A Ἰράς. Ἰεθρὶ posterius] A Θερεί. 41 Ζαβὲτ ··· Ἀχαΐα] A Βαζὰθ ··· Ὀολί. C Ζαβὰδ ··· Ἀλαΐ. 42 Σαιζὰ] A Σαχά. C Σιζά. τοῦ Ῥουβὴν ἄρχων] C ὁ Ῥουβηνὶ, ἄρχων τῷ Ῥουβήν. 43 Ματθανὶ] A Φαθανί. 44 Σαμαθὰ] A C Σαμμά. Χωθὰμ] A Χωθάν. 45 Ἰωζαὲ] C Ἰωχά. 46 Μαωὶ] A Μαωίν. C Μαουίμ. Ἰαριβὶ] A Ἀριβά. Ἰωσία] A Ὡσαΐα. C Ἰωσηΐα. υἱὸς αὐτοῦ, Ἐλλαὰμ] A υἱὸς αὐτοῦ, Ἐναάμ. C οἱ υἱοὶ Ἐλναάμ. Ἰεθαμὰ] C Ἰεθάμ. Δαλιὴλ, ϗ Ὠβὴθ] A Ἀλιὴλ ϗ Ἀβήδ. C Ἐλιὴλ, ϗ Ὠβήδ. Ἰεσσιὴλ ὁ Μισωβία] C Ἐσσιὴλ ὁ Μασοβία.

CAP. XII.

Sed Ald. adjungit capiti præcedenti, partem hujus capitis a ver. 1 usque ad ver. 23.

1 ἀπὸ] C τοῦ Δαυὶδ ἀπό. ϗ οὗτοι] C αὐτοί. 2 Καὶ τόξῳ ἐκ δεξιῶν ϗ ἀριστερῶν] C Ἐντείνοντες τόξον δεξιάζοντες, ϗ ἀριστερεύοντες. τόξοις] A ἐν τόξοις. C ἐν βέλεσι, ϗ τόξῳ. 3 υἱὸς] C υἱοί. Ἀσμὰ] A Σαμαά. Ἰωὴλ, ϗ Ἰωφαλὴτ] A Ἰαζιὴλ ϗ Φαλήθ. C Ἐζιὴλ, ϗ Φαλέτ. Ἀσμὼθ] A Ζαμώθ. Βεραχία, ϗ Ἰηοὺλ] A C Βαραχία, ϗ Ἰηοὺ (A Ἰού.) 4 Ἰεζιὴλ] A Ἰεζεκιήλ. Γαδαραθιὶμ] A C Γαδηρωθί. 5 Ἀζαΐ] A C Ἐλιωζί. Χασφιφιὴλ] A Ἀρουφί. C Χαρεφί. 6 Ἰησουὶ] A C Ἰεσσία. Ὀζειὴλ, ϗ Ἰωζαρὰ, ϗ Σοβοκὰμ, ϗ οἱ. A Ἐλιὴλ, ϗ Ἰεζαὰρ, καὶ Ἰεσβαὰ οἱ. C Ἀζαρὴλ, καὶ Ἰωζὲρ ϗ Ἰεσβαὰμ οἱ. 7 Ἰελία] A C Ἰωηλά. ϗ οἱ] A C υἱοὶ τοῦ. 8 Γαδδὶ ἐχωρίσθησαν] C Γὰδ διεχωρίσθησαν. ἀπὸ] C ἐπί. ἰσχυροὶ δυνατοὶ] C δυνατοὶ ἰσχύϊ. παρατάξεως πολέμου] C δυνάμεως εἰς πόλεμον παρατασσόμενοι. αἴροντες θυρεοὺς ϗ δόρατα] C θυρεῷ, ϗ δόρατι. πρόσωπον λέοντος] C πρόσωπα λεόντων. 9 Ἀζὰ] A Ἄζερ τῷ Ἄζερ. C Ἔζερ. Ἐλιὰβ] A Ἀλιάδ. 11 Ἐλιὰβ] A C Ἐλιήλ. 12 Ἐλιαζὲρ] A Ἐλζαβέλ. C Ἐλζαβάδ. 13 Μελχαβαναὶ] A C Μαχαβαναί. 14 τοῖς χιλίοις] C πρὸς χιλίους. 15 οἱ] C ἦσαν οἱ. οὗτος] C αὐτὸς ἦν. ἀπὸ ἀνατολῶν ἕως δυσμῶν] C εἰς ἀνατολὰς, ϗ εἰς δυσμάς. 17 Δαυὶδ] C ponit post ἐξῆλθε. εἶπεν] C ἀπεκρίθη, ϗ εἶπεν. με] C με βοηθῆσαί μοι. καθ᾽ ἑαυτὴν ἐφ᾽ ὑμᾶς] C ἐφ᾽ ὑμᾶς εἰς ἕνωσιν. ἐλέγξαιτο] A C ἐλέγξαι. 18 ϗ ὁ λαός σου] A C ponunt post Ἰεσσαί. & C habet σὺ ante καί. εἰρήνη] C ἐν εἰρήνῃ. 19 ἐν τῷ ἐλθεῖν τοὺς ἀλλοφύλους] C ἐρχομένου αὐτοῦ μετὰ ἀλλοφύλων τῶν ἐλθόντων. αὐτοῖς] A C αὐτοῖς Δαυίδ. ἐγένετο παρὰ τῶν στρατηγῶν] C ἐγένοντο οἱ σατράπαι. λεγόντων] C λέγοντες. τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων] C ἡμῶν. Σαοὺλ] A C Σαοὺλ, ϗ ἐξαπέστειλαν αὐτόν. 20 Ἐν] A C Καὶ ἐν. πορευθῆναι] C πορεύεσθαι. Ῥωδιὴλ] A Ἰεδιήλ. C Ἰαδιήλ. Ἐλιμοὺθ] A C Ἐλιού. Σεμαθὶ] A C Σαλαθί. ἀρχηγοὶ] C οἱ ἄρχοντες τῶν. εἰσι] C deest. 21 αὐτοὶ] A οὗτοι. ἰσχύος πάντες] C ἰσχύϊ πάντες αὐτοί. ἦσαν ἡγούμενοι ἐν] A ἦσαν δυνατοὶ ἡγούμενοι ἐν. C ἐγένοντο ἄρχοντες. 22 Ὅτι] C Ὅτι καθ᾽ ἡμέραν. ἡμέραν ἐξ ἡμέρας] C ἡμέρας εἰς ἡμέρας. Δαυὶδ εἰς δύναμιν] C Δαυὶδ τοῦ βοηθῆσαι αὐτῷ ὡς

εἰς παρεμβολήν. δύναμις τοῦ] C παρεμβολήν. 23 Καὶ ταῦτα] Hic incipit cap. 12. in Ald. οἱ ἐλθόντες] C τῶν ἐλθόντων. ἀποστρέψαι] C ἐπιστρέψαι. 24 Υἱοὶ Ἰούδα θυρεοφόροι ϗ δορατοφόροι] C καὶ οὗτος ὁ ἀριθμὸς, υἱοὶ Ἰούδα αἴροντες θυρεὸν ϗ δόρυ. ἓξ χιλιάδες] C ἑξακισχίλιοι, & ver. 25. δυνατοὶ παρατάξεως] C καθωπλισμένοι δυνάμει. 25 ἰσχύος] C ἰσχύϊ. 26 Τῶν] C Καὶ τῶν. 27 τρεῖς χιλιάδες] C τρισχίλιοι. 28 τῆς πατρικῆς οἰκίας] C τοῦ οἴκου τοῦ πατρός. εἰκοσιδύο] A C εἴκοσι ϗ δύο· & C ponit ante ἄρχοντες. 29 Καὶ τῶν] A C Καὶ ἐκ τῶν. ἔτι τὸ πλεῖστον] C ἕως τοῦ νῦν οἱ πλεῖστοι. ἀπεσκόπει] C ἐφύλασσον. 31 δεκαοκτὼ] A C ὀκτωκαίδεκα. καὶ οἳ (A οὗτοι) ὠνομάσθησαν] C ὀνομασθέντες. τοῦ] C τοῦ παραγενέσθαι τοῦ. 32 ποιῆσαι] C ποιήσει. διακόσιοι, ϗ] A C εἰς τὰς ἀρχὰς αὐτῶν διακόσιοι, (A ὀκτακόσιοι) καί. 33 οὐ χειροκένως] C οὐδὲ μετὰ καρδίας, ϗ καρδίας. 34 τριακονταεπτὰ] A C τριάκοντα ϗ ἑπτά· atque ita ſæpe, ut ver. 35. 35 τῶν Δανιτῶν] C τοῦ Δάν. ὀκτακόσιοι] C ἑξακόσιοι. 37 ἐκ] C ἀπὸ τοῦ. Γαδδὶ] C Γάδ. πολεμικοῖς] A πολεμικοῖς εἰς πόλεμον. C πολεμικοῖς ἐν δυνάμει. εἴκοσι] A ϗ εἴκοσι. 38 παρατάξειν] C ἐν παρατάξει. ϗ ἦλθον] C ἦλθον. τοῦ] A ἦλθον τοῦ. 39 ἐκεῖ] A C ἐκεῖ μετὰ Δαυίδ. οἱ] A C αὐτοῖς οἱ. 40 καμήλων, ϗ τῶν ὄνων, ϗ] A ὄνων, καμήλων, καὶ] C ὄνων, καὶ ἐπὶ τῶν καμήλων, ϗ ἐπ᾽. ἄλευρα] C ἄλευρον. καὶ πρόβατα] A πρόβατα. ἐν] C ἦν τῷ.

CAP XIII.

Sed Ald. hoc caput, & ſeptem priores verſus cap. ſequentis, cap. præcedenti adjungit.

1 Δαυὶδ] A C Δαυὶδ μετὰ τῶν ἀρχόντων, καί. μετὰ prius] C deeſt. παντὶ ἡγουμένῳ] C ϗ μετὰ παντὸς ἡγουμένου. 2 ἱερεῖς οἱ] C ἱερεῖς ϗ οἱ. συναχθήσονται] C συναχθήτωσαν. 3 μετενέγκωμεν] C ἐπιστρέψωμεν. ἐζήτησαν] C ἐζητήσαμεν. 5 εἰσενέγκαι] C ἐνεγκεῖν. 6 Καὶ ἀνήγαγεν, uſque ad ἐκεῖθεν] C Καὶ ἀνέβη Δαυὶδ ϗ πᾶς ἀνὴρ Ἰσραὴλ Καριαθιαρείμ, ἥ ἐστι τοῦ Ἰούδα, τοῦ ἀναγαγεῖν. αὐτοῦ] C αὐτοῦ ἐκεῖ. 8 ψαλτῳδοῖς] C ᾠδαῖς. 9 ἦλθοσαν] C ἦλθον. ἅλωνος] C ἅλωνος Χαιδών. αὐτοῦ] A deeſt. 10 κύριος ὀργῇ] C ὀργῇ κύριος. 11 τὸν τόπον ἐκεῖνον] C τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου. διακοπή] A C διακοπήν. 12 πρὸς ἐμαυτὸν] A C ponunt ante τὴν κιβωτόν. 13 κιβωτὸν] C κιβωτὸν τοῦ θεοῦ. Ἀβεδδαρὰ] C Ὀβὴδ Ἐδώμ· & ver. 14. bis. Γεθαῖος] A Χετταῖος. 14 τρεῖς μῆνας] C ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ μῆνας τρεῖς. ὁ θεὸς] C κύριος τὸν οἶκον.

CAP. XIV.

1 οἰκοδόμους] A οἰκοδόμους τοίχων. C τέκτονας τοίχων. 2 ὅτι] C ϗ ὅτι. 3 Δαυὶδ ἔτι] A αὐτῷ ἔτ. C αὐτῷ. 4 οἳ ἦσαν] C deſunt. Σαμαὰ] A Σαμαοῦ, καί. C Σαμαὰ, καί. Νάθαν] A ϗ Νάθαν. 5 Βαὰρ] A Ἰεβαάλ. C Ἰεβαάρ. Ἐλισὰ ϗ Ἐλιφαλὴθ] A Ἐλισοῦ ϗ Ἐλιφαάθ. C Ἐλισουὲ ϗ Ἐλιφαλέτ. 6 ϗ Ναγὲθ] A deſunt. C ϗ Ναγέ. Ναφὰθ] A Ναφάγ. C Ναφίκ. Καὶ Ἰαφιὲ] A deſunt. 7 Ἐλισαμαὲ, καὶ] C Λισαμά. Ἐλιαδὲ] A C Βαλιαδά. Ἐλιφαλὴ] A Ἐλφαλέτ. C Ἐλιφαλέτ. 8 Καὶ ἤκουσεν. Hic incipit cap. 13. in Ald. βασιλεὺς] A deeſt. C εἰς βασιλέα. αὐτοῖς] A C αὐτῶν. 9 συνέπεσον] C ἐξεχύθησαν. 10 ἐπηρώτησε] C ἠρώτησε. παραδώσεις] A παραδώσεις. C εἰ παραδώσεις. κύριος] A ὁ θεός. 11 ἐκεῖ Δαυὶδ] C Δαυὶδ ἐκεῖ. ὁ θεὸς] C κύριος. Φαρασὶν] C Βαὰλ Φαρασίν. 12 οἱ ἀλλόφυλοι] C ponit ante τούς. κατακαῦσαι] C καὶ ἐνεπρήσθησαν. πυρὶ] A πυρὶ αὐτούς. 13 συνέπεσαν ἔτι] C ἐξεχύθησαν. 14 Δαυὶδ ἔτι] C ἔτι Δαυίδ. παρέστη] C ἥξεις. 15 σὺ] C deeſt. τὴν φωνὴν τοῦ συσσεισμοῦ] A τῆς φωνῆς τοῦ σεισμοῦ. αὐτῶν τῶν ἄκρων] A τοῦ ἄκρου. C ἀπ᾽ ἄκρου. εἰσελεύσῃ] C ἐξελεύσῃ. ἐποίησε] C ἐποίησε Δαυίδ. ἐγένετο] C ἐξῆλθε τό. πάσῃ τῇ γῇ] C πάσαις ταῖς γαίαις.

CAP. XV.

Hoc caput Ald. adjungit capiti 13.

1 αὐτῷ οἰκίας] C ἑαυτῷ οἴκους. ἐποίησεν] C ἔπηξεν. 2 ἆραι] C αἴρειν. 3 ἐξεκκλησίασε] A C συνήγαγε. εἰς] A ϗ εἰς. 4 Ἀαρὼν] C Ἀαρών, καί. 5 Τῶν] A Καὶ τῶν. εἴκοσι] C καὶ εἴκοσι. 6 εἴκοσι] A πεντήκοντα. 7 Γεδσὼν] C Γερσών. ἑκατὸν] C διακόσιοι. 8 Ἐλισαφὰτ] A C Ἐλισαφάν. Σεμεΐ] C Σαμαά. 9 Χεβρὼμ] C Χεβρών. ἀδελφοὶ] C υἱοί. 10 δεκαδύο] C καὶ δεκαδύο. 11 ϗ τοὺς] A τούς. Ἀσαΐαν] C ϗ Ἀσαΐα. 12 τοῦ θεοῦ] C κυρίου τοῦ θεοῦ. 13 εἶναι] A C εἶναι ἑτοίμους. ὁ] C κύριος ὁ. ἐξεζητήσαμεν] C ἐζητήσαμεν αὐτόν. 14 τοῦ ἀνενέγκαι] C ἐνεγκεῖν. θεοῦ] C κυρίου τοῦ θεοῦ. A τοῦ κυρίου θεοῦ. 15 ἔλαβον] C ἦραν. θεοῦ] C κυρίου. ἐπ᾽ αὐτοὺς] A ἐφ᾽ ἑαυτούς. C ἐν ὤμοις αὐτῶν. 16 αὐτῶν] C ὑμῶν. νάβλαις] A ᾠδῶν, νάβλαις, καί. C ᾠδῶν, ἐν ναύλαις, ϗ ἐν. τοῦ φωνῆσαι εἰς ὕψος] C ἀκουτίζοντες τοῦ ὑψῶσαι. εὐφροσύνης] C εἰς εὐφροσύνην. 17 τὸν Αἱμὰν υἱὸν] C Αἱμὰν υἱός. ἐκ prius] C ϗ ἐκ. ϗ ἐκ] C ϗ ἀπό. ἀδελφῶν] C ἀδελφοῦ. 18 δεύτεροι] C δευτερεύοντες. ϗ Ὀζιὴλ] C υἱὸς Ἰεϊήλ. ϗ Ἰεϊὴλ, uſque ad Ὀζίας] A deſunt. Ἐλιωὴλ] C Ἀνί. Ἐλιφενὰ] C Ἐλιφαλ. Μακενίας, ϗ Ἀβδεδὸμ] C Μακεννία, ϗ Ὠβὴδ Ἐδώμ. ϗ Ὀζίας] C deſunt. 19 ψαλτῳδοὶ] C ᾠδοί. ϗ Αἰθὰν] A ϗ Αἰμάθ. C Αἰθάμ. ἀκουσθῆναι ποιῆσαι] C ἀκουτίσαι. 20 Ζαχαρίας] C Καὶ Ζαχαρίας. Σεμιραμὼθ] A C ϗ Σεμιραμὼθ, καί. Ὠζὶ] A ϗ Ἀνανία, καί. C ϗ Ἀνὶ, καί. Βαναίας] A ϗ Μακεννίας. C ϗ Βαναΐας. ἐπὶ ἀλαιμὼθ] C περὶ τῶν κρυφίων. 21 Ἀβδεδὸμ] C Ὠβὴδ Ἐδώμ· & ver. 24. & 25. ἐν κινύραις] A οἱ πυλωροὶ, καὶ οἱ ψαλτῳδοὶ, Αἱμὰν, Ἀσὰφ, ϗ Αἰθὰν, ϗ ἐν κυμβάλοις χαλκοῖς, τοῦ ἀκουσθῆναι ποιῆσαι· deinde repetit ver. 20 & 21 uſque Ἀμασενὶθ] C περὶ τῆς ὀγδόης. 22 Λευιτῶν] C Λευιτῶν ἐν τῇ ἄρσει. 24 Σομνία] A Σωβενιά. C Σαβανειά. ταῖς] C ἐν ταῖς. Ἰεΐα] C Ἰεχιά. 25 ἀναγαγεῖν] C ἀνενεγκεῖν. 26 ἂν ··· ἂν] A C deſunt. 27 αἴροντες] C ϗ πάντες οἱ αἴροντες. στολὴ βυσσίνη] C ἐφοὺδ βύσσινον. 28 ἐν νάβλαις] A ϗ ναύλαις. C ἐν ναύλοις. 29 Καὶ ἐγένετο] A deſunt. καὶ ἦλθεν] A C ponunt ante ἡ κιβωτός.

CAP. XVI. in Ald. XIV.

1 σωτηρίου] C εἰρηνικάς· & verſu 2. 3 παντὶ] C Δαυὶδ παντί. ἕως] A μέχρι. ἄρτον, uſque ad finem verſus] C χίλαρ ἄρτου, ϗ λάγανον τηγάνου, καὶ κολλυρίδα. 4 ἔταξε] C ἔταξε Δαυίδ. ἀναφωνοῦντας, ϗ] C ϗ ἀναφωνοῦντας, τοῦ. κύριον τὸν θεὸν] C κυρίῳ τῷ θεῷ. 5 καὶ δευτερεύων αὐτῷ] C ὁ δεύτερος αὐτοῦ. Ἰεϊὴλ] C καὶ Ἰεϊὴλ, καί· bis in hoc verſu. Ἀβδεδὸμ] C Ὠβὴδ Ἐδώμ· & verſu 37, & 38. νάβλαις] A καὶ νάβλαις, καί. C ἐν ναύλοις, καί. 6 ἐναντίον] C ἐνώπιον. 8 ΩΔΗ] A C deeſt. κυρίῳ] C κυρίῳ, καί. αὐτὸν ἐν ὀνόματι] A τὸ ὄνομα. 9 αὐτῷ poſterius] A αὐτόν. πᾶσι] C ἐν πᾶσι. 12 τέρατα] C τὰ τέρατα αὐτοῦ. 13 παῖδες] C δοῦλοι. 15 Μνημονεύωμεν] C Μνημονεύετε. λόγον ··· ὃν] A λόγου ··· οὗ. C λόγου ··· ὄν. 16 τῷ Ἰσαὰκ] A καὶ τῷ σπέρματι τῷ Ἰσαάκ. 17 Ἔστησεν] C Καὶ ἔστησεν. τῷ Ἰσραὴλ] A C ϗ τῷ Ἰσραὴλ εἰς. 19 γενέσθαι] C εἶ. ἀριθμῷ ὡς] A ἐν ἀριθμῷ ἕως. ἐσμικρύνθησαν, ϗ παρῴκησαν] C μικροὺς, ϗ παροίκους. 20 ἀπὸ prius] C ἐξ. 21 περὶ] A ὑπέρ. 26 θεὸς ἡμῶν] A C κύριος. 27 Δόξα, καὶ ἔπαινος κατὰ πρόσωπον] C Αἶνος, ϗ μεγαλοπρέπεια ἐνώπιον. τόπῳ] A C τόπῳ ἁγίῳ. 29 λάβετε δῶρα, ϗ ἐνέγκατε κατὰ πρόσωπον] C ἄρατε θυσίας, ϗ εἰσπορεύεσθε ἐνώπιον. αὐλαῖς ἁγίαις] C κατοικητηρίῳ ἁγίῳ. 30 κατορθωθήτω, uſque ad finem verſus] C καὶ γὰρ κατόρθωσε τὴν οἰκουμένην, ἥτις οὐ σαλευθήσεται. 31 βασιλεύων] C ἐβασίλευσε. 32 σὺν τῷ πληρώματι] C συμπληρώματι αὐτῆς. καὶ ξύλον ἀγροῦ] C ἀγαλλιάσθω ὁ ἀγρός. 33 ἥλθε] C ἥκει. 35 τῆς σωτηρίας] C τῶν σωτηριῶν. τὸ ἅγιόν σου] C σου τὸ ἅγιον. καὶ καυχᾶσθαι] C τοῦ ἐγκαυχᾶσθαι. 36 Εὐλογημένος] C Εὐλογητός. κατέλιπον] C κατέλιπεν. ἔναντι] A C ἐναντίον. ἡμέραν] C ἡμέραν αὐτοῦ. 38 Ἰδιθοὺμ] A Ἰαθόμ. C Ἰδιθέμ. 39 ἐναντίον] C ἐνώπιον. 40 Βαμὰ] A Βαμᾶ. C τῇ Βαμάν. ϗ κατὰ] A κατά. ἐν χειρὶ, uſque ad finem verſus] C deſunt. 41 αὐτοῦ] C αὐτῶν. Ἰδιθοὺμ] A C Ἰδιθέμ· & verſu 42. ἐκλεγέντες] A οἱ ἐκλεκτοί. 42 σάλπιγγες, ϗ κύμβαλα] C Αἱμὰν, καὶ Ἰδιθὲμ ἐν σάλπιγξι, ϗ κυμβάλοις. ὄργανα] C ὀργάνοις. οἱ δὲ] C καί. τὴν πύλην] C τὸ πυλωρεῖν.

CAP. XVII.

Hoc caput Ald. adjungit cap. 14.

2 πᾶν τὸ] A C πάντα ὅσα. 3 Νάθαν] C Νάθαν, λέγων. 5 ϗ ἐν καλύμματι] A C εἰς σκέπην, ϗ ἐν καταλύματι. 6 ὅτι] C διατί. 7 παντοκράτωρ] C τῶν δυνάμεων. 9 θήσομαι] C θήσω. μεριμνήσει] C ταραχθήσεται. ἀρχῆς] C ἀπ᾽ ἀρχῆς. 10 οἶκον οἰκοδομήσει σοι κύριος] C οἰκοδομήσω σοι οἶκον, εἶπε κύριος. 11 ϗ κοιμηθήσῃ] C πορευθῆναι. 13 ὡς] C ὃν τρόπον. ὄντων] C deeſt. 14 πιστώσω] C στήσω. 16 ἀπέναντι] C ἐνώπιον. κυρίου] A κύριος· & verſu 17. 17 ἐκ] C ἀπό. 18 δοξάσαι] C δοξάσαι σε τὸν δοῦλόν σου. 19 Καὶ κατὰ, uſque ad finem verſus] A C κύριος, ϗ διὰ τὸν δοῦλόν σου ἐποίησας τὴν πᾶσαν μεγαλωσύνην ταύτην κατὰ τὴν καρδίαν σου τοῦ γνωρίσαι πάντα τὰ μεγαλεῖά σου (C μεγάλα·) Et C ponit κατὰ τὴν καρδίαν σου ante ἐποίησας. 21 ἔτι] C ἕν. ὡδήγησεν αὐτὸν ὁ] C ἐπορεύθη. λαὸν] C ponit poſt ἑαυτῷ. οὓς] C οὗ. 22 κύριος] C κύριε· & verſu 25. 24 Καὶ] C deeſt. κύριε, κύριε] C κύριος. Ἰσραὴλ] C Ἰσραὴλ, θεὸς τῷ Ἰσραήλ. ἀνωρθωμένος] A ἔσται ἀνωρθωμένος. C ἡτοιμασμένος. ἐναντίον] C ἐνώπιον. 25 ἤνοιξας] C ἀπεκάλυψας. παιδὸς] C δούλου· & verſu 26. παῖς] C δοῦλος. 27 ἦρξαι] A C ἦρξω. εὐλόγησον] C εὐλόγηται.

CAP. XVIII. in Ald. XV.

2 τὴν] A Δαυὶδ τήν. C τόν. ἦσαν Μωὰβ] A ἦσαν Μωαβῖται. C ἐγενήθη Μωάβ. 3 Ἀδρααζὰρ] C Ἀδαδεζέρ· & verſ. 5. & 8. & 10. πορευομένου αὐτοῦ ἐπιστῆσαι] C ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὸν τοῦ στῆσαι. ποταμὸν Εὐφράτην] C ποταμῷ Εὐφράτῃ. 4 αὐτῶν] C ἀπ᾽ αὐτοῦ. A αὐτὸν, & uterque ponit ante Δαυίδ. 6 παῖδας] C δούλοις. φέροντας] A C φέροντες. 7 κλοιοὺς] A χριούς. 8 Ματεβὲθ] C Ταβάθ. 9 Θωὰ] A Θεοῦ. C Θωΰ. 10 τὸν βασιλέα] C deſunt. πολέμιος Θωὰ (A Θεοῦ) ἦν τῷ] C πολεμιστὴς ἦν τῷ Θωοῦ ὁ. 13 τῇ κοιλάδι] C Ἰδουμαίᾳ. φρουρὰς] A C φρουράν. ἔσωζε] A C ἔσωσε. 14 τῷ παντὶ] A C παντὶ τῷ. 16 Ἀβιάθαρ] A Ἐλιάζαρ. 17 Ἰωδαὲ] C Ἰωιαδέ. ἐπὶ τοῦ Φελεθὶ] C Φελεθί.

CAP. XIX.

Sed Ald. hoc caput adjungit cap. 15.

2 ἀγγέλους Δαυὶδ τοῦ] C Δαυὶδ ἀγγέλους πρὸς τὸν Ἀνάν. 3 ἐναντίον] C ἐν ὀφθαλμοῖς. οὐχὶ] A οὐχί· ἀλλ᾽ ἤ. 5 ἀπαγγεῖλαι] C ϗ ἀπήγγειλαν. αὐτοῖς] C αὐτῶν Δαυίδ. ἦσαν] A ἦσαν οἱ ἄνθρωποι. C ἦσαν οἱ ἄνδρες. ἀνακάμψατε] C ἐπιστρέψατε. 6 ᾐσχύνθη] C κατῃσχύνθη. Ἀνὰν, ϗ] C ϗ Ἀνὰν ὁ βασιλεὺς αὐτῶν· & ponit poſt Ἀμμών. παρὰ Σωβὰλ] A ἐκ Σουβᾶ. C ἀπὸ Σουβά. 7 κατέναντι] C ἔμπροσθεν. 9 παρατάσσονται] C παρετάξαντο. ἑαυτοῦ] A ἑαυτόν. 10 τοῦ] C αὐτῶν τοῦ. παρετάξαντο] A C παρετάξατο· & verſu 11. C. 12 εἶπεν] C εἶπεν Ἰωάβ. κρατήσει (A κραταιώσηται) ὑπὲρ ἐμὲ ὁ Σύρος] C κραταιωθῇ Συρία ὑπὲρ ἐμέ. κρατήσωσιν] C κραταιωθῶσιν. 14 ὁ λαὸς] A πᾶς ὁ λαός. κατέναντι Σύρων] C ἐξεναντίας Συρίας. ἀπ᾽ αὐτῶν] C ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ οἱ Σύροι. 15 εἶδον] C ponit ante υἱοί. ἦλθον] C εἰσῆλθον. 16 ἐξήγαγον] A C ἐξήγαγε. ἐκ τοῦ] C τὸν ἐν τῷ. Σωφὰθ] A Σωφάκ. C Σωφάχ. 17 ἐπ᾽ αὐτοὺς] A C πρὸς αὐτούς. καὶ παρετάξατο ἐπ᾽ αὐτοὺς] C deſunt. ἐπολέμησαν αὐτὸν] A ἐπολέμησεν αὐτόν. C ἐπολέμησε μετ᾽ αὐτοῦ. 18 πεζῶν] A C ἀνδρῶν πεζῶν. Σωφὰθ] A Σαβάκ. C Σοφάχ. δυνάμεως] A δυνάμεως αὐτοῦ. 19 ἔπταικασιν] C ἐθραύσθησαν. ϗ ἐδούλευσαν] C εἰρήνην, καὶ ἐδούλευον.

CAP. XX.

Sed Ald. hoc caput adjungit cap. 15.

1 ἤγαγεν] C ἀπήγαγεν. ἔφθειραν] A διέφθειραν. C ἔφθειρε. ἦλθε] A ἦλθον. C ἦλθεν Ἰωάβ. περιεκάθισε] A περιεκάθισαν. Ῥαββὰ] A Ῥαμμά· bis in hoc verſu. ἐκάθισεν] C ἐκάθητο. κατέσκαψεν] C καθεῖλεν. 2 Μολχὸμ] C deeſt. τὴν κεφαλὴν] A C τῆς κεφαλῆς. 3 διέπρισε] C ἔπεισεν ἐν. διαχίζουσι] C τοῖς τριβόλοις. τοῖς πᾶσιν υἱοῖς] A τοῖς παισὶν υἱῶν. C πάσαις ταῖς πόλεσιν υἱῶν. ἀνέστρεψε] C ἐπέστρεψε. αὐτοῦ] C ὁ μετ᾽ αὐτοῦ. εἰς] A ἐν. 4 Σωσαθὶ τὸν Σαφοὺτ] A Οὐσαθὶ τὸν Σαφού. C Οὐσαθὶ τὸν Σαπφί. 5 Ἰαΐρ] C Ἰασείρ. Λαχμὶ] A Λαομί. 6 εἰκοσιτέσσαρες] A C εἴκοσι, ϗ τέσσαρες. 7 Ἰωνάθαν] A Ἰωαθάμ. ἐγένοντο] C ἐγεννήθησαν.

CAP. XXI.

Etiam hoc caput Ald. adjungit cap. 15.

1 ἔστη] A C ἀνέστη. διάβολος ἐν τῷ] C σατὰν ἐπί. 2 πορεύθητε] C πορεύθητε, καί. ϗ ἕως] A C ἕως. 3 αὐτοὶ] C εἰσίν. πάντες] C οὐχὶ κύριέ μου βασιλεῦ· πάντες. παῖδες] C εἰς δούλους. 4 ἱνατί ζητεῖ] A C ϗ ἱνατί θέλει. τοῦτο] A C ponunt ante κύριος. ἵνα] A C ὅπως. ἁμαρτίαν τῷ] A ἁμαρτίαν τῷ λαῷ. C πλημμέλειαν τῷ. 4 Τὸ δὲ ··· ἴσχυσεν] C Καὶ ἴσχυε τό. διῆλθεν] C ἦλθεν. ἦλθεν] C εἰσῆλθεν. 5 Ἰσραὴλ] A Ἱερουσαλήμ. ἐσπασμένων] C σπωμένων, bis in hoc verſu. μάχαιραν] C ῥομφαίαν, bis in hoc verſu. υἱοὶ Ἰούδα] C Ἰούδας. ϗ ἑβδομήκοντα] C ὀγδοήκοντα. 6 κατίσχυσεν] A προσώχθισεν. C κατήχυσεν. τὸν] C πρός. 7 ἐναντίον] A ἐφάνη ἐναντίον. C ἐφάνη ἐνώπιον. πρᾶγμα τοῦτο] C λόγου. 8 δὴ τὴν κακίαν] C τὴν ἀδικίαν. παιδὸς] C τοῦ δούλου. ἐματαιώθην] C ἠφρόνησα. 9 ὁρῶντα] A C ὁρῶντα τῷ Δαυίδ. 10 Πορεύου] C Βάδισον. αἴρω ἐγὼ] A ἐγὼ

ἐρῶ. C ἐγὼ αἴρω. 12 ἢ τρία] C τρία. φεύγειν] C φυγεῖν. ἐκ] A ἀπό. μάχαιρα] A C μάχαιραν. τοῦ ἐξολοθρεῦσαι] A καταλαμβάνειν σε. C καταδιώκειν σε. ἀποστείλαντι] C στείλαντι. λόγον] A με λόγον. C με ῥῆμα. 13 ϗ τὰ τρία] C deſunt. αὐτοῦ] C αὐτῷ. 15 ἐξωλόθρευεν] C διέφθειρεν. ἐξολοθρεύοντι] C διαφθείραντι. Ὀρνὰ] C Ὀρνὰν, per totum caput. 16 ϗ τοῦ] A C ϗ ἀναμέσον τοῦ. πρεσβύτεροι] A πρεσβύτεροι τοῦ Ἰσραήλ. ἐν σάκκοις] A C σάκκους. 17 εἶπα] C εἶπον. ἐποίησαν] C ἐποίησε. κύριε] A C κύριος. εἰς] A ϗ εἰς. κύριε] C deeſt. 18 Καὶ] A deeſt. 20 ἐπέστρεψεν] A ἀπέστρεψεν. τέσσαρας υἱοὺς] A C τέσσαρες υἱοί. μεθαχαβὶν] A C κρυβόμενοι· & C ponit ante μετ᾽. 21 Ὀρνὰ, ϗ] A C Ὀρνὰν, ϗ ἐπέβλεψεν Ὀρνὰν (A ἀπέστρεψε Ὀρνὰν) ϗ εἶδε τὸν Δαυὶδ, καί. Ὀρνὰ ἐξῆλθεν] C ἐξῆλθεν Ὀρνάν. τῷ προσώπῳ] C ἐπὶ πρόσωπον. 22 σου] C deeſt. ἅλω] A ἅλω σου. ἐπ᾽] C ἐν. 23 ἐναντίον ἑαυτοῦ] C ἐνώπιον αὐτοῦ. ἴδε] A C ἰδού. μόσχους εἰς ὁλοκαύτωσιν] C βόας εἰς ὁλοκάρπωσιν. τὸ ἄροτρον] C τὰς ἁμάξας. σῖτον εἰς θυσίαν] C πυρὸν εἰς θυσίαν. 24 ὅτι] C ἀλλ᾽ ἤ. ἐν ἀργυρίῳ ἀξίῳ] C ἀργυρίου ἀξίου. ἃ ἐστί σοι] C τὰ σὰ τῷ. ἀνενέγκαι] C ἀνενεγκεῖν. 25 ἐν τῷ τόπῳ] A C περὶ τοῦ τόπου. 26 Δαυὶδ] C ponit poſt κυρίῳ. ϗ σωτηρίου] C σωτηρίου. πρὸς] C Δαυὶδ πρός. αὐτῷ] A αὐτοῦ. C αὐτοῦ κύριος. ϗ κατηνάλωσε τὴν ὁλοκαύτωσιν] C deſunt. 27 κατέθηκε] A καθῆκε. εἰς] C αὐτοῦ εἰς. 28 ἐκείνῳ] A ἐκείνῳ, καί. αὐτῷ] C αὐτοῦ. 29 ἐν Βαμὰ] A ἦν Ὀαμᾶ τῇ. 30 ἐδύνατο] C ἐδυνήθη. οὐ] C deeſt. ἀγγέλου] C τοῦ ἀγγέλου.

CAP. XXII.

Ald. hoc quoque adjungit cap. XV.

2 λατόμους] C αὐτοὺς λατόμους. ξυστοὺς] C ξεσούς. θεῷ] A C κυρίῳ. 3 πυλῶν, ϗ τοὺς] C πυλῶν, ϗ εἰς τὰς συμβολὰς, ϗ εἰς. ἡτοίμασε Δαυίδ, ϗ] A ἡτοίμασε δὲ, καί. 4 ἐφέρεσαν] A ἔφερον. C ἤνεγκαν. εἰς πλῆθος] C deſunt. τῷ Δαυὶδ] C ponit ante ξύλα. 5 εἰς μεγαλωσύνην] C τοῦ μεγαλῦναι. εἰς πᾶσαν τὴν γῆν] C πάσαις ταῖς γαίαις. 6 Σαλωμὼν] C Δαυὶδ Σολομῶντα. κυρίῳ θεῷ] A ὀνόματι κυρίου. 7 ψυχῇ] C ψυχῇ μου. θεοῦ] C τοῦ θεοῦ μου. 8 μοι] A ἐπ᾽ ἐμοί. C ἐπ᾽ ἐμέ. τὴν γῆν] A C τῆς γῆς. 9 αὐτῷ] C αὐτοῦ. ἐπὶ] A αὐτῷ, ϗ ἐπί. 10 αὐτῷ] A αὐτῷ ἔσομαι. C ἔσομαι αὐτῷ. 11 ἔσται μετὰ σοῦ κύριος] C εἴη κύριος μετὰ σοῦ. εὐοδώσει] C κατευθυνεῖς. 12 Ἀλλ᾽ ἢ] C Πλήν. κύριος] C ponit ante σοφίαν. ϗ τοῦ prius] C τοῦ. 13 εὐοδώσει] A C εὐοδοθήσῃ. πτοηθῇς] C δειλίας. 14 εἰς] A deeſt. 15 πρὸς ταῦτα προσθὲς] C προσθεὶς ἐπ᾽ αὐτοῖς. πρόσθες] A κύριος, ϗ πρόσθες. C deeſt. ϗ οἰκοδόμοι] C λατόμοι. 16 χαλκῷ, ϗ ἐν σιδήρῳ] A ϗ ἐν σιδήρῳ, ϗ ἐν χαλκῷ. C ἐν χαλκῷ, ϗ σιδήρῳ εἰς. 17 τοῖς πᾶσιν] C πᾶσι τοῖς. αὐτοῦ] A αὐτοῦ, λέγων. C αὐτοῦ. Καὶ εἶπεν. 18 ἔδωκεν] C παρέδωκεν. χερσὶν ὑμῶν] A χειρὶ ὑμῶν. C χειρί μου. 19 Νῦν] C Νῦν οὖν. ζητῆσαι τῷ] C ἐκζητῆσαι. ἐγέρθητε] C ἀνάστητε. ἁγίασμα] A C ἁγίασμα κυρίῳ. εἰσενέγκαι] C εἰσενεγκεῖν.

CAP. XXIII. In Ald. XVI.

1 πρεσβύτης] A C πρεσβύτερος. 3 ἠρίθμησαν] C ἠριθμήθησαν. τριακονταετοὺς] C τριάκοντα ἐτῶν. ἄνδρας] A ἄνδρας ὀκτὼ, καί. 4 τῶν ἐργοδιωκτῶν] A C τούτων ἐργοδιῶκται. εἰκοσιτέσσαρες] C εἴκοσι ϗ τέσσαρες. ἑξακισχίλιοι] C ἓξ χιλιάδες. 5 πυλωροὶ] C ponit ante τέσσαρες. τέσσαρες χιλιάδες] C ponit poſt poſterius κυρίῳ. τῷ κυρίῳ prius] A τὸν κύριον. ἐποίησεν] A ἐποίησαν. 6 ἐφημερίας] C ἐφ᾽ ἡμέρας. Γεδσὼν] A Γεθσών. C Γερσὼν καί· & ver. 7. ϗ] C deeſt. 7 Ἐδὰν, ϗ] A τῷ Λεαδὰν, ϗ τῷ. C Λααδὰν, καί. 8 Υἱοὶ τῷ Ἐδὰν] A υἱῷ Λεαδάν. C Υἱοὶ Λεαδάμ. Ζηθὰν] A Ζιθάθ. 9 Υἱοὶ] A Καὶ υἱός. Ἰεϊὴλ, ϗ Δὰν] A ϗ Ἀζαὴλ, ϗ Ἀράμ. C ϗ Ὀζιὴλ, ϗ Ἀράν. τῶν Ἐδὰν] A τῶν Λεαδάν. C τῷ Λααδάν. 10 τοῖς υἱοῖς] C υἱοί. 11 ἐγένοντο] C ἐγεννήθησαν. 12 Ἰσαὰρ] A ϗ Ἰσαάρ. C ϗ Ἰσαάρ. Χεβρὼν] C ϗ Χεβρὼν, καί. 13 ἅγια] C ἅγιον. λειτουργεῖν] C τοῦ λειτουργεῖν αὐτῷ. 14 υἱοὶ] C ϗ οἱ υἱοί. εἰς φυλὴν] C ἐπὶ τῆς φυλῆς. 19 Ἰεζιὴλ] A Ἰεζεζιήλ. C Ἰαζιήλ. Ἰεκεμίας] A Ἰεζεκίας. C Ἰακαμίας. 20 Ἰσιὰ] C Ἰωσείας. 26 Καὶ εἰ Λευῖται οὐκ ἦσαν αἴροντες] C καίγε τοῖς Λευίταις οὐκ ἔστιν αἴρειν. 28 ἐπὶ χεῖρα] A ἐν χειρί. C ἐπὶ χεῖρα. 29 τὰ ἄζυμα] A ϗ εἰς τὰ ἄζυμα. τήγανον] A τὰ τήγανα. C τὰ τηγανιστά. τὴν πεφυραμένην, ϗ εἰς πᾶν] C τὰ πεφυραμένα, ϗ εἰς πᾶν ἀποσηρωτὸν, καί. μέτρον] A μέγαν. 30 στῆναι] A στῆσαι. αἰνεῖν ϗ] C ϗ αἰνεῖν· & ponit poſt ἐξομολογεῖσθαι. ϗ] C deeſt. 31 Καὶ] C deeſt. ἀριθμὸν] C ἀριθμὸν αὐτῶν, καί. τῷ κυρίῳ] C ἐνώπιον κυρίου.

CAP. XXIV.

Sed Ald. adjungit hoc caput præcedenti.

1 τοὺς υἱοὺς Ἀαρὼν διαιρέσει] A τοῖς υἱοῖς Ἀαρών. Καὶ αἱ διαιρέσεις υἱῶν Ἀαρών. C τῶν υἱῶν Ἀαρὼν διαιρέσεις. Ἀβιοὺδ, ϗ] C Ἀβιού· &. ver. 2. 3 κατ᾽ (A ϗ κατ᾽) οἴκους πατριῶν αὐτῶν] C deſunt. 4 δυνατῶν] A δυνάμεων. ἄρχοντας] A C εἰς ἄρχοντας. τοῖς] A C ϗ τοῖς. ὀκτὼ] A ὀκτωκαίδεκα] C αὐτῶν ὀκτώ. 5 κατὰ κλήρους] C ἐν κλήρεσι. κυρίου] A τοῦ θεοῦ. C τῷ θεῷ. 6 τοῦ] C τῶν. κατέναντι] A C κατεναντίον. ὁ ἱερεὺς] C τοῦ ἱερέως. υἱὸς] C υἱοῦ. ἄρχοντες] C τῶν ἀρχόντων. οἴκου] C οἶκος. ϗ εἷς] C ϗ οἶκος πατριᾶς εἷς. 7 Ἰωαρεὶμ] C Ἰωαρείβ. 8 Χαρὶβ] C Χαρίμ. 9 Μειαμὶν] A Βενιαμίν. C Μιαμείν. 10 Κὼς] A Αἴκως. C Ἀκκώς. Ἀβία] A Ἀρία. 12 Ἐλιαβὶ] A Ἐλισούβ. C Ἐλιασούβ. 13 Ὀπφᾶ] A Ὀφά. C Ὀφφά. Ἰεσβάαλ] C Ἰσβαάβ. 14 Βελγὰ] A Βλεγά. 15 Χηζὶν] A Ἰεθθί. C Χηζείρ. 16 Φεταΐα] A Φεθθία. C Φαθία. 17 Ἀχὶμ] A Ἀχίν. C Ἰαχείμ. εἷς] C πρῶτος. Γαμοὺλ] A Γαμουήλ. 18 Ἀδαλλαὶ] A C Δαλαία. Μαασαὶ] A Ἰεηλί. C Μοοζία. 20 Ἰεδία τῷ Ῥααβία ὁ] A C Ἰαδαΐα τῷ Ῥαβία (A Ἀραβία) ὁ. 21 ἄρχων] C Τοῖς υἱοῖς Ῥαβία, ὁ ἄρχων Ἰοσία. 22 Καὶ τῷ Ἰσααρὶ] A Καὶ τῷ Ἰσαρί. C Τοῖς υἱοῖς Ἰσαάρ. 23 Υἱοὶ Ἐκδιοὺ] A Υἱοὶ Ἐδιού. C Τοῖς υἱοῖς. Ἀμαδία] C Ἀμαρία. Ἰεκμοὰμ] C Ἰακαμίας. 24 Τοῖς υἱοῖς] A deſunt. υἱοὶ] C τοῖς υἱοῖς. 25 Ἀδελφὸς Μιχὰ] A deſunt. υἱὸς] A υἱοί. C τοῖς υἱοῖς. 26 Υἱοὶ] C Τοῖς υἱοῖς. Μουσὶ] C Μουσὶ Ἰεσίας υἱὸς αὐτοῦ. 27 Υἱοὶ Ὀζία τοῦ Μεραρὶ τῷ Ὀζίᾳ, υἱοὶ αὐτοῦ Ἰσοὰμ] A Υἱοὶ Ὀζία, υἱοὶ Βοννὶ, υἱοὶ Μεραρὶ τῷ Ὀζιά, υἱοὶ αὐτοῦ Ἰεσομά. C Υἱοὶ Μεραρὶ, Ἰοζίας υἱὸς αὐτοῦ, Σοάμ. Ἀβαὶ] A Ἰωβθί. C Ἀβαρί. 28 ϗ Ἰθάμαρ. ϗ ἀπέθανεν Ἰθάμαρ] A ϗ Ἰθάμαρ. C deſunt. ϗ] A deeſt. αὐτῷ] C τῷ Ἐλεάζαρ. 30 Καὶ] C deeſt. 31 ἐναντίον] C ἐναντίον τοῦ Δαυίδ. πατριάρχαι, uſque ad finem verſus] C παρεστῶτες· πατριὰ τοῦ πρώτου κατέναντι τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τοῦ νεωτέρου. Ἀραὰβ] A Ἀαρών.

CAP. XXV. In Ald. XVII.

1 Ἰδιθοὺν] A C Ἰδιθούμ· & ver. 3. bis, & ver. 6. κεφαλὴν αὐτῶν] A C κεφαλὴν ἀνδρῶν. 2 Σακχοὺρ] A Ζαχοὺρ, καί. C Σοκχοὺρ, καί. Ἐραὴλ] A Ἀσιήλα. C Ἀσεηρηλά. ἐχόμενοι] A C ἐχόμενοι Ἀσὰφ τοῦ προφήτου, ἐχόμενοι (A ἐχόμενα.) 3 Ἰσέας] C Ἰσαΐα. μετὰ τὸν πατέρα αὐτῶν] C ἐχόμενοι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. κινύρα ἀνακρουόμενοι] C κινύραις τοῦ προφητεύοντος. 4 Βουκίας] A Βολκίας. C Βοκκίας. Ῥωμετθιέζερ] C Ῥωμμάθει, Ἐζέρ. Ἰεσβασακὰ, ϗ Μαλλιθὶ] A Σαβὰχ ὁ Ἀμαλλιθί. C Ἰεσβοκασὰ ϗ Μαλλιθί. Μεαζὼθ] C Μαζιώθ. 5 τῷ Αἱμὰν τῷ ἀνακρουομένῳ] A Αἱμὰν τοῦ ἀνακρουομένου] C τοῦ Αἱμὰν τοῦ ὁρῶντος. θεοῦ] A deeſt. 6 θεοῦ] C κυρίου. 7 τοὺς ἀδελφοὺς] A C τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν. κυρίῳ] A καί. διακόσιοι] A ὀκτακόσιοι. ϗ] C deeſt. 8 ἔβαλον] C ἐπέβαλον. ϗ αὐτοὶ] A αὐτοῖς. ἐφημεριῶν] C ἐφημεριῶν κατέναντι ἐφημεριῶν. πλείων, ϗ μανθανόντων] C συνιῶν μετὰ μανθάνοντος. 9 υἱῶν αὐτοῦ, ϗ ἀδελφῶν αὐτοῦ] C deſunt. Ἀσὰφ] A Ἀσάφ. τοῦ Ἰωσὴφ, Γοδολίας. ὁ δεύτερος Ἡνία] C Γοδολία, τῷ Ἰωσὴφ ὁ δεύτερος. υἱοὶ αὐτοῦ, ϗ ἀδελφοὶ] C αὐτὸς, ϗ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, ϗ υἱοί. δεκαδύο] A C δώδεκα· & ver. 10, & 11, & ita per totum caput. 10 ϗ ἀδελφοὶ αὐτοῦ] C αὐτὸς ϗ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ· & ponit ante υἱοί. 12 Νάθαν] C Ναθανίας. 13 Βουκίας] A Βοκκί. C Βοκχίας. 14 Ἰσεριὴλ] A Ἰερσιήλ. C Ἰασαρελά. 15 Ἰωσία] C Ἰσαΐα. 16 υἱοὶ, uſque ad finem verſus] A deſunt. 17 Σεμεΐα] A Μεΐα] C Σεμεΐ. 21] Hic verſus deeſt in Ald. Ματθαθίας] C Ματθίας. 24 Ἰεσβασακὰ] A Ἰεσβάκ. C Ἰεσβοκασά. 25 Ἀνανίας] C Ἀνανί. 28 εἰκοστὸς πρῶτος] A εἷς ϗ εἰκοστός. Ὠθηρὶ] A Ἡθίρ] C Ὠθείρ. 29 εἰκοστὸς δεύτερος] A δεύτερος, ϗ εἰκοστός· & ita ver. 30, & 31. 30 Μεαζὼθ] A Μαζιμώθ. C Μαζιώθ. 31 Ῥωμετθιέζερ] A Ῥομεμιέζερ] C Ῥαμαθιέζερ.

CAP. XXVI.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 Καὶ εἰς] A Καὶ αἱ. C Εἰς. υἱοὶ Κορεεὶμ] A υἱοὶ Κορέ. C τοῖς Κορειτοῖς. ἐκ] A C υἱὸς Κορὲ ἐκ. 2 υἱὸς] A C υἱοί. Ἰεννὴλ] A Ναθανιήλ. C Ἰαθανιήλ. 3 Ἰωλὰμ] A Ὠλάμ. C Αἰλάμ. Ἀβδεδὸμ ὁ ὄγδοος] C deſunt. 4 Ἀβδεδὸμ] C Ὠβὴδ Ἐδώμ· & ver. 7, & 8. Ἰωὰθ] A Ἰωδά. C Ἰωζ. Σάχαρ] A Ζαχαλάδ. Ναθαναὴλ] A Ῥωθανιήλ. 5 τοῦ, uſque ad αὐτοῦ] C καθεσάμενοι ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός. ἦσαν] C ἦσαν ἰσχύϊ. 6 Ἐλζαβὰθ] A Ἐλζαβάδ. C Ἐζαβάδ. Ἀχιὼδ] A Ἀχιά. C ἀδελφοὶ αὐτοῦ. δυνατοὶ] C δυνάμεως. Σαβαχία] C Σαμαχία. ϗ Ἰσβακὼμ] C deſunt. 7 ἀπὸ τῶν υἱῶν] C οὗτοι υἱοί. αὐτῶν prius] C αὐτοῦ. ποιοῦντες δυνατῶς] C ἰσχυροὶ δυνάμει ποιοῦντες ἐν ἰσχύϊ. οἱ πάντες] A C deſunt. 9 δέκα ϗ ὀκτὼ δυνατοὶ] A ὀκτωκαίδεκα δυνατοί. C δυνατοὶ ὀκτωκαίδεκα. 10 τῶν υἱῶν] C τῷ υἱῷ. ὧν] A ἦν αὐτῷ ὁ. ἐποίησεν] C ἔθετο. ἄρχοντα] C εἰς ἄρχοντα. τῆς διαιρέσεως τῆς δευτέρας] C deſunt. τῷ Ὀσᾶ] C τῷ Ὀσά· & ponit ante υἱοί. τρισκαίδεκα] C αὐτῶν δεκατρεῖς. 12 δυνατῶν ἐφημερίαι] C δυνάμεων ἐφημερίαις. καθὼς οἱ ἀδελφοὶ] C κατέναντι τῶν ἀδελφῶν. 13 πυλῶνα, ϗ πυλῶνα] C πύλην, ϗ πύλην. 14 τῶν] A ὁ. Ζαχαρίᾳ υἱοὶ Σωὰζ τῷ Μελχία ἔβαλον (A ἔλαβον, & pro Σωὰζ habet Ἰωάς)] C Ζαχαρίᾳ υἱῷ αὐτοῦ. βουλευτῆς ἐν συνέσει ἔβαλεν. ὁ] C αὐτοῦ ὁ. βορρᾶ] A ὁ πρὸς βορρᾶν. C κατὰ βορρᾶν. 15 νότον] A ϗ ὁ πρὸς νότον. C κατὰ νότον, ϗ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. 16 Ἐσεφὶμ. Εἰς δεύτερον] C Ἀσαφὶμ εἰς δεύτερον τοῖς συναθροίζουσι. δυσμαῖς] A δυσμάς. τὴν πύλην] C τῆς πύλης. τῆς] C ἐν τῇ τρίβῳ τῆς. 17 ἓξ] C οἱ Λευῖται ἕξ. τὴν ἡμέραν] A τῆς ἡμέρας. βορρᾶ] A ϗ τῷ βορρᾷ. C πρὸς βορρᾶν. τῆς ἡμέρας τέσσαρες, νότον τῆς ἡμέρας τέσσαρες] C τέσσαρες τὴν ἡμέραν πρὸς νότον. δύο] C δύο δύο. 18 ϗ τῷ Ὀσᾶ, uſque ad καὶ πρὸς δυσμαῖς] C deſunt. δύο διαδεχομένους] C δύο δύο διαδεχόμενοι. 19 πυλωρῶν] C πυλῶν. 20 καθηγιασμένων] C ἁγίων. Λαδὰν οὗτοι] A Δάν. C Λααδάν. 21 Λαδὰν] A δὲ Δάν. τῷ Γηρσωνὶ Ἰεϊὴλ] A ϗ τῷ Γηρσωνὶ Ἰελί. 22 Ζεθὸμ] A Ζεμέθ. C Ζηθάν. ἐπὶ] C αὐτοῦ, ἐπί. 23 Χεβρὼν] C ϗ Χεβρών. 24 Καὶ] C deeſt. ἐπὶ] A C ἡγούμενος ἐπί. 25 Ῥαβίας] A Ἐαβίας. C Ῥααβία. Ἰωσίας] poſt hoc & tria nomina ſequentia Comp. addit, υἱὸς αὐτοῦ. 26 αὐτοῦ] A αὐτῶν. ϗ ἀρχηγοὶ] C ϗ οἱ ἄρχοντες. 27 ἔλαβεν ἐκ πόλεων] C ἔλαβον ἐκ πολέμων. τοῦ θεοῦ] A κυρίου τοῦ θεοῦ. C κυρίου. 28 Σαμουὴλ τοῦ προφήτου] C ὅσα ἡγίασεν Σαμουὴλ ὁ ὁρῶν. πᾶν ὃ ἡγίασαν] C ϗ πᾶς ὁ ἁγιάζων. αὐτοῦ] C αὐτῶν. 29 Χωνενία] C ϗ Χονενία. υἱοὶ τῆς] A υἱοὶ αὐτοῦ τῆς. C υἱοὶ αὐτοῦ εἰς τὸ ἔργον τῆς. 30 δυνατοὶ] C δυνάμεως· & ver. 32. δυσμαῖς] A δυσμάς. 31 Οὐρίας] C Ἰωρίας. κατὰ πατριὰς] C ϗ κατὰ πατριὰς αὐτῶν. ἔτει] A C ponunt ante τεσσαρακοστῷ. αὐτοῦ] C Δαυίδ. 32 Ῥουβηνὶ ϗ Γαδδὶ] C Ῥουβὴν, ϗ τοῦ Γάδ. πᾶν πρόσταγμα κυρίου] C πάντα λόγον τοῦ θεοῦ.

CAP. XXVII. In Ald. cap. XVIII.

1 βασιλεῖ] A λαῷ. πᾶν] C πάντα. ϗ] C deeſt. πᾶν λόγον] A C πάντα λόγον. 2 Ἰσβοὰζ] C Ἰεσβοάμ. 4 Ἐχχὼκ] C Χωχεί. ἐπὶ τῆς διαιρέσεως] C ἡ διαίρεσις. 5 τρίτος τὸν μῆνα τὸν τρίτον] C ὁ ἄρχων τῆς δυνάμεως ὁ τρίτος τῷ μηνὶ τῷ τρίτῳ. Ἰωδαὲ] C Ἰωιαδέ. 6 ϗ ἐπὶ τῶν τριάκοντα] A deſunt. Ζαβὰδ] C Ἀμιζαβάλ. 7 εἰς τὸν μῆνα τὸν τέταρτον] C ἐν τῷ μηνὶ τῷ τετάρτῳ. ϗ ἐπὶ] A C αὐτοῦ, ϗ (A deeſt) ἐπί. 8 τῷ prius] C ἐν τῷ· & ver. 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15. ἡγούμενος] C ἄρχων. 9 Ὀδουίας ὁ τοῦ] C Ἰερὰ υἱός. 10 ἐκ Φαλλοῦς] C ὁ Φαλλωνί. 11 Οὐσαθὶ] A Οὐσαθασί. Ζαρὶ] C Ζαραΐθη. 13 Μεηρὰ] A Νεηρά. C Μααρί. ἐκ] C deeſt. 14 εἰς τὸν μῆνα τὸν δωδέκατον] C ἐν τῷ μηνὶ τῷ δωδεκάτῳ. Χολδία ὁ ἐκ Νετωφαθὶ] C Ὀλδαὶ ὁ Νεφαθί. Γοθονιὴλ] A Γοδονιήλ. 15 ὁ τοῦ] C υἱός· & ver. 17. 18 Ἐλιὰβ] A C Ἐλία. 20 Ὀζίου] A Ὀζαζίου. 21 τῷ ἐν] C τῶν ἐν. Ζαδαίου] A Ζαβαδίου. C Ζαχαρίου. τοῖς υἱοῖς] C τῶν υἱῶν. 22 Ἰερωὰβ] A Ἰωρόμ. C Ἰεροάμ. 24 ὁ τοῦ] C υἱός. τέλους] C τέλος. 25 ἀγροῦ] C ἀγροῦ, ϗ ἐν ταῖς πόλεσι. 26 τὴν γῆν] C ponit poſt ἐργαζομένων. Ἐζδρὶ] A C Ἐζραΐ. Γελοὺβ] A Χελούβ. C Χαλούβ. 27 χωρίων] C ἀμπελώνων. ἐκ Ῥαὴλ] A Ἀρμαθαῖος] C Ῥαμαθαῖος. Σεφνὶ] A Σεφαμί. C Σαφαμί. 28 ἐπὶ τῶν prius] A deeſt. Γεδωρίτης] A Γεδωρί. ἐπὶ δὲ] C ϗ ἐπί· & ver. 30, bis. 29 Σαρωνίτης] C Σαρωμί. ὁ τοῦ] C υἱός. Ἀδλὶ] A Ἀδαΐ. C Ἀδλαΐ. 30 Ἀβίας] A Οὐβίας] C Ὠβίλ. 31 Ἰαζὶζ] A Ἰωάς. Ἀγαρίτης] C Ἀγαρί. προστάται] C ἄρχοντες τῶν. Δαυὶδ] C ponit poſt βασιλέως. 32 συνετὸς] A C συνετὸς, ϗ γραμματεὺς αὐτός. Ἀχαμὶ] A C Ἀχαμανί. 33 Ἀχιτόφελ] A C Καὶ Ἀχιτόφελ. πρῶτος φίλος] C ἀρχιέταιρος. 34 τοῦτον] A αὐτόν. C deeſt. Ἰωὰβ] C Δαυὶδ Ἰωάβ· & ponit poſt βασιλέως.

CAP. XXVIII. in Ald. XIX.

1 κριτῶν] A κειτῶν καὶ φυλῶν. C φυλῶν. πάντας] C deest. τῶν ἐφημεριῶν] A C τῶν διαιρέσεων τῶν ἐφημεριῶν. τῶν περὶ τὸ σῶμα τοῦ βασιλέως. C τοὺς λειτουργοῦντας τῷ βασιλεῖ. γαζοφύλακας] C ἄρχοντας τῶν θησαυρῶν. ἐν] C ἐξεκκλησίασεν ἐν. 2 Δαυὶδ] A C Δαυὶδ ὁ βασιλεύς. ποδῶν κυρίου] C τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν τοῦ θεοῦ. ἡμῶν] A deest. κατασκηνώσεως] C οἰκοδομήν. 3 εἶπεν] C ponit ante ὁ θεός. ἐμοὶ] C μοι σύ. τὸ] C με τό. αἷμα] A C αἵματα. 4 ἐπὶ] C ἐν. ᾑρέτικε τὸ βασίλειον] C ἐξελέξατο ἡγούμενον. καὶ ἐξ] A ἐξ. εἰς] C deest. παντὶ] C παντὶ τῷ. A πάντι. 5 υἱοὺς] C ponit post μοι. αὐτὸν] C deest. 6 τὴν αὐλὴν] C τὰς αὐλάς. ᾕρετικα] C ἐξελεξάμην. μου] C μοι εἰς. 7 κατορθώσω] C ἑτοιμάσω. τοῦ φυλάξασθαι] C ποιεῖν καὶ φυλάσσεσθαι. 8 πρόσωπον] C ὀφθαλμοὺς παντὸς Ἰσραήλ. φυλάξασθε] A φυλάσσεσθε. C φυλάξατε. πᾶς] C αὐτὴν τοῖς. 9 υἱὲ] C υἱέ μου. δούλευε] A C δούλευσον. ἐτάζει] C ἐξετάζει. ἐνθύμημα] C ἐνθύμημα διανοιῶν. καταλείψῃς] C καταλείπῃς. 10 νῦν] C τοίνυν. κύριος] C deest. ἴσχυε] C καὶ ἀνδρίζου. 11 ναοῦ] A αἰλάμ. ζακχῶν] C ἀποθηκῶν. ἀποθηκῶν] C ταμιείων αὐτοῦ. ἐξιλασμοῦ] C ἱλαστηρίου. 12 ὃ εἶχεν] C πάντων ὧν ἦν. αὐτοῦ] C μετ' αὐτοῦ. 13 τῶν καταλυμάτων, καὶ] C εἰς τὰς διαιρέσεις. εἰς] C καὶ εἰς. κυρίου] C κυρίου εἰς τὸ χρυσίον. 14 ὁλκῆς αὐτῶν] C ὁλκῆς αὐτοῦ πᾶσι τοῖς σκεύεσι δουλείας καὶ δουλείας, καὶ πᾶσι τοῖς σκεύεσι τοῦ ἀργυρίου ἐν σταθμῷ παντὶ σκεύει δουλείας καὶ δουλείας. Καὶ σταθμὸν ταῖς λυχνίαις ταῖς χρυσαῖς, καὶ τοῖς λύχνοις αὐτῶν χρυσίον ἐν σταθμῷ λυχνίας καὶ λυχνίας· καὶ τοῖς λύχνοις αὐτῆς, καὶ ταῖς λυχνίαις. 15 καὶ τῶν λύχνων] C καὶ τῶν λυχνιῶν. 16 ὁμοίως] C deest. τὸν σταθμὸν] C τὴν ὁλκήν, ὁμοίως τὸν σταθμόν. 17 καὶ θυίσκων κεφφουρὲ] C καὶ τὰ κεφφουρὲ τὰ χρυσᾶ, ἐν σταθμῷ εἰς κεφφώρ, καὶ κεφφώρ· & ponit ante καὶ τόν. 18 σταθμὸν] C ponit ante ἐκ. καὶ] C ponit ante ὑπέδειξεν. 19 χειρὸς] C ἐκ χειρός. τῆς κατεργασίας] C τοῦ συνιέναι τὴν κατεργασίαν. 20 μηδὲ] C καὶ μή. μου] C deest. ἐγκαταλίπῃ] A ἐγκαταλίπῃ σε. C σε ἐγκαταλείπῃ. καὶ ἰδοὺ τὸ, usque ad finem versus] C desunt. 21 ἐφημερίαι] C αἱρέσεις τῶν ἐφημεριῶν. κυρίου] A κυρίου θεοῦ. C τοῦ θεοῦ. πάσῃ πραγματείᾳ] C παντὶ ἔργῳ. καὶ πᾶς] C πᾶς. πρόθυμος] C πρόθυμος ἐν παντὶ ἑκουσίῳ.

CAP. XXIX.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 ᾑρέτισεν] C ᾑρέτικεν. ἀλλ'] A ἡ οἰκοδομή, ἀλλ'. C ἡ οἴκησις, ἀλλ'. 2 Κατὰ] C Καὶ ἐγὼ κατά. δύναμιν] C δύναμίν μου. χρυσίον usque ad λίθοις] C χρυσίον εἰς χρυσίον, καὶ τὸ ἀργύριον εἰς ἀργύριον. καὶ τὸν χαλκὸν εἰς χαλκὸν, καὶ τὸν σίδηρον εἰς σίδηρον, καὶ ξύλα εἰς ξύλα. σοὰμ] C ὄνυχος. Πάριον πολὺν] A λίθοις Παρίοις εἰς πλῆθος. 3 ἐν οἴκῳ] C εἰς οἶκον κυρίου τοῦ. περιπεποίημαι] A πεποίημαι. ἡτοίμακα] C ἡτοίμασα. τῶν ἁγίων] C τὸν ἅγιον. 4 ἐκ Σουφὶρ, καὶ] C ἐξ Ὠφείρ. ἐξαλειφθῆναι] C τοῦ καταχρίσαι. 6 οἰκόδομοι] A οἰκονόμοι. τοῦ βασιλέως] C ponit statim post ἔργων. 7 χρυσοῦς μυρίους] C δραχμὰς μυρίας. ταλάντων χιλιάδας ἑκατὸν] C ordine inverso. 8 Εὑρέθη] C Εὑρέθησαν. Γεδσωνὶ] C Γηρσωνί. 9 ὑπὲρ, usque ad finem versus] C ἐπὶ τοῦ ἑκουσιασμοῦ, ὅτι ἐκ καρδίας πλήρους ἑκουσιάσαντο τῷ κυρίῳ. μεγάλως] C εὐφροσύνη μεγάλη. 11 τὸ καύχημα] C ἡ μεγαλοπρέπεια. ἰσχὺς] A ἐξομολόγησις, καὶ ἡ ἰσχύς. C ἐξομολόγησις. ἀπὸ, usque ad finem versus] C σοὶ κύριε ἡ βασιλεία, καὶ ἡ ἔπαρσις, εἰς πάντα, καὶ εἰς πᾶσαν ἀρχήν. Ald. habet utrumque. 12 δόξα] C δόξα ἐκ προσώπου σου. παντοκράτωρ] A ἔλεος παντοκράτωρ. C deest. 13 καυχήσεως] C δόξης. 14 Καὶ] C Ὅτι. μου] A σου. προθυμηθῆναί σοι κατὰ ταῦτα] C ἑκουσιάσασθαί σοι οὕτως. σὰ] C σά ἐστι. 15 παροικοῦντες, ὡς] C πάροικοι, καθώς. ὡς σκιὰ] C καὶ ὡς σκιαί. 16 ἡτοίμακα οἰκοδομηθῆναι] C ἡτοίμασταί σοι οἰκοδομῆσαι. σου] C ponit ante τῷ. χειρὸς] C χειρὸς γάρ. σοὶ] C σά ἐστι. 17 ἐτάζων] C ἐξετάζων. ἀγαπᾷς] C ἀγαπῶν & ponit ante δικαιοσύνην. ἐν] C καὶ ἐγὼ ἐν. προεθυμήθην] C ἡκουσιάσθην. προθυμηθέντα] C ἑκουσιασθέντα. 18 ταῦτα ἐν διανοίᾳ] C αὐτῶν τὸ πλάσμα διανοιῶν. 19 τὴν κατασκευὴν] C πάντα, καὶ τοῦ οἰκοδομῆσαι τὴν κατασκευήν. σου] C σου, ἣν ἡτοίμασα. 20 κύριον τὸν θεὸν] C δὴ τὸν κύριον. 21 θεῷ] C κυρίῳ. 22 ἐναντίον] C ἔναντι. ἐκείνῃ] C ponit post ἡμέρᾳ. χαρᾶς] C χαρᾶς μεγάλης. ἱερωσύνην] C ἱερέα. 23 θρόνου] A C θρόνου κυρίου εἰς βασιλέα ἀντί. εὐδοκήθη] C εὐωδώθη. ὑπήκουσαν] A ὑπήκουσεν. C ἐπήκουσαν. 24 Οἱ] C Καὶ οἱ. καὶ πάντες] C καίγε πάντες. Δαυὶδ] A C ponunt post βασιλέως. 25 ἐπάνωθεν] A C ἐναντίον. αὐτῷ] C ἐπ' αὐτόν. ὃ] C ὡς. αὐτοῦ] C αὐτοῦ ἐπάνω τοῦ Ἰσραήλ. 26 ἐπὶ] C ἐπὶ πάντα. 27 ἔτη] C ponit post τεσσαράκοντα. ἔτη ἑπτὰ] C ἐβασίλευσεν ἑπτὰ ἔτη. ἔτη τριακοντατρία] C τριάκοντα καὶ τρία ἔτη. 28 ἐτελεύτησεν] C ἀπέθανε Δαυίδ. 29 Οἱ δὲ] C Καὶ οἱ. τοῦ βασιλέως] C ponit post Δαυίδ. γεγραμμένοι εἰσὶν] C οὐκ ἰδού εἰσι γεγραμμένοι. ἐν λόγοις] C ἐπὶ λόγων. βλέποντος] C ὁρῶντος· bis in hoc versu. 30 καὶ τῆς] C καὶ πάσης τῆς. οἱ καιροὶ οἱ ἐγένοντο ἐπ' αὐτῷ] C τῶν καιρῶν τῶν διελθόντων ἐπ' αὐτόν. τῆς γῆς] C τῶν γαιῶν.

P A R A L I P. II.

CAP. I.

2 Ἰσραὴλ] A C παντὸς Ἰσραήλ. 3 εἰς] A C μετ' αὐτοῦ εἰς. οὗ] C ὅτι. 4 Ἀλλὰ] C Τὴν δέ. ἀνήνεγκε] A ἀνήγαγε. 5 ἐκκλησία] A ἐκκλησία ὅλη. 6 ἤνεγκε] A C ἀνήνεγκεν· bis in hoc versu. σκηνῇ] A C σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. αὐτῷ] A C αὐτό. 7 θεὸς] A κύριος. 9 δὴ τὸ ὄνομά σου ἐπὶ] C τὸ ῥῆμά σου μετά. ὁ χοῦς] C τὸν χοῦν. 10 Νῦν] C Νῦν οὖν. ἐνώπιον] C ἔμπροσθεν. τοῦτον] A ponit ante τὸν μέγαν. 11 χρημάτων] C ὑπαρχόντων. ὑπεναντίων] C μισούντων σε. οὐκ ᾐτήσω] C ponit ante ἡμέρας. ἐβασίλευσά σε] A ἐβασίλευσας. 12 Τὴν] C Καί. χρήματα] C ὕπαρξιν. ὡς] A ὡς σοί. ἐγενήθη] C ἐγένετο. ὅμοιός σοι] A ponit post σου. μετὰ] C κατά. 13 ἐκ Βαμὰ τῆς ἐν] A ἐν Ῥαμᾶ τῆς ἐκ. πρὸ] C ἀπό. 14 ἐγένοντο] A C ἐγίνετο. πόλεσι] A πόλει. ὁ λαὸς] C desunt. 15 κέδρους] C κέδρους ἔδωκεν. 16 ἵππων] A ἱππέων. πορεύεσθαι] A τοῦ ἐκπορεύεσθαι. C τιμὴ ἣν ἐλάμβανον. καὶ ἠγόραζον] C καὶ ἠγόραζον ἐν ἀλλάγματι. ἐνέβαινον] A C ἀνέβαινον. 17 ἐν ἑξακοσίων] A ἐν χιλίοις. ἀργυρίου posterius] C deest. ἔφερον] C ἐξέφερον.

CAP. II.

Sed Ald. hoc cap. adjungit præcedenti.

2 Σαλωμὼν] A ὁ βασιλεὺς Σολομών. λατόμων] C ἀνδρῶν λατόμων. ἐπὶ] A ἐξ. ἑξακόσιοι] A C καὶ ἑξακόσιοι. 3 Τύρου] C Τύρων. ὡς] C ὃν τρόπον. 4 καὶ πρόθεσιν] A C ἀρωμάτων, καὶ ποιῶν πρόθεσιν. τοδέλης] C τεσσάρας. 5 κύριος] A deest. 6 τὴν δόξαν αὐτοῦ. C αὐτόν. τίς] C τίς εἰμι. ὅτι] A C deest. 7 γλύψαι γλυφὴν] C γλύφειν γλυφάς. ὧν] A C ὧν. 8 ὅτι ἐγὼ] C ἐγὼ γάρ. ὡς] C ὅτι. σου ''' μου] C μου ''' σου. 9 πορεύσονται] C ponit ante μετά. 10 καὶ κειθῶν, usque ad καὶ ἐλαίου] A desunt. οἴνου ''' ἐλαίου] C ἐλαίου ''' οἴνου. 11 λέγων] C deest. βασιλέα] A C εἰς βασιλέα. 12 Δαυὶδ] C ponit post βασιλεῖ. ἐπιστάμενον ἐπιστήμην, καὶ σύνεσιν] C εἰδότα φρόνησιν, καὶ ἐπιστήμην. αὐτοῦ] A ἑαυτοῦ. 13 ἀπέσταλκα] C ἀπέσταλκα. πατέρα] A C παῖδα. 14 Ἡ μήτηρ αὐτοῦ] C υἱὸν γυναικός. ποιῆσαι] C ποιεῖν. χρυσίῳ, καὶ ἐν (deest C) ἀργυρίῳ] A ἀργυρίῳ, καὶ χρυσίῳ. καὶ ἐν λίθοις] C ἐν λίθοις. γλύψαι] C γλύφειν. πᾶσαν] C deest. ὅσα] C ἐν πᾶσιν εἰς. Δαυὶδ] A C ponunt post μου. 15 ἐλαίου ''' οἶνον] C οἶνον ''' ἔλαιον. 16 ἄξομεν] C οἴσομέν σοι. [illegible] 17 [illegible] A ἑξακόσιοι. 18 νωτοφόρων] C ἀχθοφόρων. λατόμων] A C λατόμων ἐν τῷ ὄρει.

CAP. III. In Ald. II.

1 τῷ] C deest. Ὀρνὰ] C Ὀρνάν. 3 ταῦτα] C deest. πήχεων prius] A C deest. ἡ διαμέτρησις ἡ πρώτη] C τῆς διαμετρήσεως τῆς πρώτης. 4 αἰλὰμ] C τὸ αἰλάμ. εἴκοσι posterius] C εἴκοσι. 5 τὸν] A ἐξ. [illegible] C ἀλύσεις. χρυσίῳ τῷ] A deest. φοίνικας] A φοίνικα. 7 Καὶ ἐχρύσωσε τὸν οἶκον] A desunt. C addit χρυσίῳ post οἶκον. αὐτῷ] C deest. [illegible] 8 [illegible] 9 [illegible] 10 [illegible] 13 [illegible] 15 [illegible] 16 [illegible] ἐν τῷ δαβὶρ] C [illegible] ἐν τῷ δαβίρ. [illegible]

CAP. IV.

Sed Ald. hoc cap. adjungit præcedenti, & versum primum cap. quinti.

1 θυσιαστήριον] C τὸ θυσιαστήριον τό. 2 στρογγύλην] C ἀπὸ τοῦ χείλους αὐτῆς εἰς τὸ χεῖλος αὐτῆς. πήχεων posterius] A C πηχῶν ἐκύκλου (A ἐκύκλουν) αὐτὴν κύκλῳ. 3 κύκλῳ] C κυκλόθεν. κυκλοῦσιν] A κυκλώσουσι. C κυκλοῦντες. πήχεις περιέχουσι (A περιέχουσαι) τὸν λουτῆρα] C ἐν πήχει κυκλοῦντες τὴν θάλασσαν. δύο γένη ἐχώνευσαν τοὺς μόσχους] C δύο στίχοι βοῶν χωνευτοί. A habet καὶ ante τούς. αὐτῶν] A deest. ἡ] C deest. δώδεκα μόσχους] C ἑστῶσα ἐπὶ δώδεκα μόσχους ἡ θάλασσα. βορρᾶν] C πρὸς βορρᾶν. δυσμὰς] A C βλέποντες πρὸς (A deest) δυσμάς. νότον] A C βλέποντες πρὸς (A deest) νότον. κατ'] A βλέποντες. C βλέποντες πρός. 4 ἄνω, ἦσαν] A ἄνωθεν, καὶ ἦσαν. C ἄνω καὶ ἦν. 5 αὐτῆς] C τῆς θαλάσσης. διαγεγλυμμένα] C διαγεγλυμμένου. χωροῦσαν] A C χωροῦσα. ἐξετέλεσε] C ἐξετέλεσαν αὐτήν. 7 δέκα] A πέντε. 8 ἐν τῷ ναῷ] C desunt. εὐωνύμων] C ἀριστερῶν. ἑκατὸν] A πέντε. 9 τῇ αὐλῇ] C τῆς αὐλῆς. 10 ὡς] C deest. κατέναντι] C τοῦ μέρους τοῦ πρὸς νότον. 11 Χιρὰμ] C Χειρὰμ τοὺς λέβητας, καί. καὶ τὴν, usque ad καὶ συνετέλεσε] C desunt. ποιῆσαι] A ποιῆσαι. Σαλωμὼν τῷ βασιλεῖ] A ὁ βασιλεὺς Σολομών. C Σολομὼν ὁ βασιλεύς. τοῦ] A κυρίου τοῦ. 12 ἐπ' αὐτῶν γωλὰθ τῇ χωθαρὲθ] C καὶ τὰς βάσεις· καὶ τὰ χωθαρέθ. κεφαλῶν] C κεφαλίδων. τὰς κεφαλὰς] C τὰς δύο βάσεις. 13 κώδωνας] C ῥοάς. καὶ δύο] C δύο. γωλὰθ] C βάσεις. 14 ἐπὶ τοὺς] C ἐπὶ τῶν. 15 καὶ τοὺς ποδιστῆρας, καὶ τοὺς ἀναλημπτῆρας] C desunt. 16 κρεάγρας] C κρεάγρας, καὶ φιάλας. καὶ ἀνήνεγκε] C ἀνήνεγκε. 17 ἐν οἴκῳ] C ἀναμέσον. ἀναμέσον] A ἐν οἴκῳ. 18 ἐξέλιπεν] C ἠκριβάσθη. 19 ἄρτοι] A C ἄρτους. 20 καὶ κατὰ] C κατά. 21 Καὶ λαβίδες αὐτῶν] A Καὶ αἱ βολίδες αὐτῶν. C ponit post λύχνοι αὐτῶν. τὰς φιάλας, καὶ τὰς θυίσκας] C αἱ φιάλαι, καὶ αἱ θυίσκαι. 22 θύρας ''' χρυσᾶς] C θύραι ''' χρυσαῖ.

CAP. V.

1 καὶ τὰ] C καὶ πάντα τά. 2 Τότε. Hic incipit cap. 3. in Ald. φυλῶν] C φυλῶν, καί. Ἱερουσαλὴμ] A Ἰσραήλ. ἀνενέγκαι] A ἀνενεγκεῖν. 3 ἐξεκκλησιάσθησαν] C ἐξεκκλησιάσθη. πᾶς] C Σολομῶντα πᾶς ἀνήρ. 4 πάντες posterius] C deest. τῶν κιβωτῶν] [illegible] 5 ἀνήνεγκαν] A ἀνήνεγκε. [illegible] 6 Ἰσραὴλ] A [illegible] Ἰσραήλ. [illegible] C desunt. ἐπισυνηγμένοι] A συνηγμένοι. [illegible] 7 [illegible] ἀριθμηθήσονται [illegible] λογισθήσονται] C [illegible] 8 διαπεπετακότα] A C διαπεπτακότα. [illegible] 9 [illegible] 10 [illegible] 11 [illegible] 12 Λευῖται] A Λευῖται, καί. τοῖς] C σὺν τοῖς. [illegible] 13 [illegible] φωνῇ μιᾷ [illegible] 14 [illegible]

CAP. VI.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

2 ᾠκοδόμηκα] C ᾠκοδόμησα. [illegible] 6 ἐν] A deest. C τόν. [illegible] 7 Δαυὶδ] A [illegible] 8 [illegible] 9 [illegible] 10 [illegible] 11 [illegible] 12 ἔναντι] C ἐναντίον. 13 [illegible] C πάντι. [illegible] τῆς] [illegible]

τῆς] A αὐτήν. ἔπεσεν] C ἐκάλεσεν. ἔναντι] A ἐναντίον. C αὐτοῦ ἐναντίον. 14 κύριε] A κύριος. παισὶ] C δούλοις. καρδίᾳ] C καρδίᾳ αὐτῶν. 15 λέγων] C deest. 16 λέγων] Hic Ald. repetit, καὶ ἐλάλησας ἐν στόματί σου, καὶ ἐπλήρωσας, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη, λέγων. Ἰσραὴλ] A Δαυίδ. 17 παιδί] C δούλῳ. 19 παιδὸς] C δούλου· & versu 20. μου] C αὐτοῦ. θεὸς] C θεός μου. παῖς] C δοῦλος· & versu 21. 21 ἐν τῷ τόπῳ] A C ἐκ τοῦ τόπου. κατοικήσεως] A κατασκηνώσεως. 22 τῷ πλησίον] C εἰς τὸν πλησίον. ἀρᾶσθαι] A C ἀρᾶσθαι. ἀράσηται] C ἀράσηται αὐτόν. οἴκῳ] C τόπῳ. 23 αὐτῷ] A ἑκάστῳ. 24 κατέναντι τοῦ] C ἐνώπιον. 26 αἰνέσουσι τὸ ὄνομα] C ἐξομολογήσονται τῷ ὀνόματι. 27 παίδων] C δούλων σου. 28 καὶ ''' καὶ] C deest. θλίψῃ αὐτὸν ὁ ἐχθρὸς] C θλίψωσιν αὐτοὶ οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἐν τῇ γῇ. αὐτῶν] C αὐτοῦ. πάντα] C κατὰ πάντα. 29 Καὶ πᾶσα προσευχὴ, καὶ πᾶσα δέησις] C Καὶ κατὰ πᾶσαν ἀφήν, καὶ πᾶσαν προσευχήν, καὶ πᾶσαν δέησιν. ἢ ἐὰν] A ἐάν. C ἢ ἄν. ἐὰν] C οἵτινες ἐάν. μαλακίαν] A ἁμαρτίαν. οἶκον] A τόπον. 30 μόνος] C σὺ μονώτατος. 31 πάσας ὁδούς σου] A τὰς ὁδούς σου. C σε, τοῦ πορεύεσθαι ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς σου. πρόσωπον] C προσώπου. 32 Καὶ] C Καίγε. ἔστιν αὐτὸς] A οὐκ ἔστιν αὐτός. C ἔστιν· & ponit ante ἐκ. 33 τοῦ φοβεῖσθαι] C ἵνα φοβῶνται. 34 ἀποστελεῖς] A ἐξαποστελεῖς. αὐτὴν] C ἐν ᾗ. ᾠκοδόμηκα] A C ᾠκοδόμησα. 36 ἔσται] C ἐστίν. πατάξεις αὐτοὺς, καὶ παραδώσεις] C ἐὰν θυμωθῇς ἐπ' αὐτούς, καὶ παραδῷς. κατὰ πρόσωπον] A εἰς χεῖρας ἐχθρῶν αὐτῶν. αἰχμαλωτεύοντες αὐτοὺς] A C αἰχμαλωτεύσαντες. εἰς γῆν ἐχθρῶν] C desunt. 37 καρδίαν] C πρὸς σέ, ἐν τῇ καρδίᾳ. αὐτῶν οὗ μετήχθησαν] C οὗ ἠχμαλωτεύθησαν. καίγε] A κἀκεῖ. C καί. τῇ αἰχμαλωσίᾳ] C γῇ αἰχμαλωσίας. ἠδικήσαμεν] C ἠσεβήσαμεν. 38 καρδίᾳ] C καρδίᾳ αὐτῶν. ὅπου] C οὗ. αὐτοὺς] C αὐτοὺς ἐκεῖ. τοῖς πατράσιν] C αὐτοῖς, καὶ τοῖς πατράσιν. 39 κρίματα] C τὸ κρίμα αὐτῶν. 40 κύριε] C κύριε ὁ θεός. δὴ] A deest. 41 ἐνδύσαιντο] C ἐνδύσονται. υἱοὶ] A C ὅσιοι. εὐφρανθήτωσαν] C εὐφρανθήσονται. 42 Δαυὶδ τοῦ δούλου] C σου τῷ Δαυὶδ τῷ δούλῳ.

CAP. VII.

Sed Ald. hoc etiam caput adjungit præcedenti.

1 ἔπλησε] A ἐπλήρωσε. 2 ἔπλησε] C ἐνέπλησε. οἶκον] A C οἶκον κυρίου. 3 κυρίου] A τοῦ θεοῦ. ἤνουν] A C ἤνεσαν. 4 ἔναντι] C ἐνώπιον. 5 θυσίαν] C ἔθυσεν. βοσκημάτων] C προβάτων. τοῦ θεοῦ] C desunt. 6 Δαυὶδ τοῦ βασιλέως] C ὧν ἐποίησε Δαυὶδ ὁ βασιλεύς. ἔναντι] A ἐναντίον. ὅτι] C ὅτι ἀγαθόν, ὅτι. 7 τὰ μαναὰ] C τὰς θυσίας. στέατα] C στέατα τῶν εἰρηνικῶν. 9 ἐν] A deest. ἑορτὴν] C καὶ τὴν ἑορτὴν ἑπτὰ ἡμέρας. A ponit ante ἑπτά. 10 τρίτῃ καὶ εἰκοστῇ] A εἰκάδι καὶ τρίτῃ. C ἡμέρᾳ τῇ εἰκοστῇ καὶ τρίτῃ. τὸν] C Σολωμὼν τόν. ἀγαθῇ] C ἀγαθοῖς τῇ. 11 Σαλωμὼν] C ponit post ψυχῇ. αὐτοῦ] C deest. 12 τὴν νύκτα] C ἐν τῇ νυκτί. τόπῳ] A οἴκῳ. ἐμαυτῷ] C ἐμοί. 13 τὸ ξύλον] C τὴν γῆν. 14 ἐὰν ἐντραπῇ] C ἐντραπῇ με. αὐτῶν posterius] A ὑμῶν. 17 ἐναντίον μου ὡς Δαυὶδ] C ἐνώπιόν μου ὃν τρόπον ἐπορεύθη Δαυίδ. 18 ἀνὴρ] C ponit ante ἡγούμενος. 19 ἀποστρέψητε] C ἀποστραφῆτε. ἐγκαταλείπητε] C ἐὰν καταλείπητε. 20 αὐτοὺς] C ὑμᾶς. ἀποστρέψω ἐκ] C ἀπορρίψω αὐτὸν ἀπό. ἔθνεσι] C λαοῖς. 21 ὁ ὑψηλὸς] A C ὃς ἦν ὑψηλός. πᾶς] C ἐρημωθήσεται. πᾶς. χάριν] C ἕνεκεν. τῇ] A οὕτω τῇ. 22 Διότι] C Ἀνθ' ὧν. διὰ] A C καὶ διά.

CAP. VIII. in Ald. IV.

1 αὐτοῦ] C ἑαυτοῦ. 3 Βαισωβὰ] A C Αἱμὰθ Σουβὰ (Σωβὰ C.) αὐτήν] C ἐπ' αὐτήν. 5 τείχη, πύλαι, καὶ μοχλοὶ] C τείχεσι, πύλαις, καὶ μοχλοῖς. 6 ἐπιθυμίαν] C ἐπιθυμίαν αὐτοῦ. τῇ βασιλείᾳ] C τῇ γῇ τῆς ἐξουσίας. 7 Πᾶς ὁ λαὸς ὁ καταλειφθεὶς] C Καὶ πάντα τὸν λαὸν τὸν καταλειφθέντα. Χετταίου] A Γεθθαίου. 8 Ἀλλ'] C Οἱ. ἀνήγαγεν] C ἀνήνεγκεν. 9 ἔσται] A deest. τῇ βασιλείᾳ] C εἰς πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν τῇ βασιλείᾳ. ἰσχυροὶ] A C αὐτοί. καὶ οἱ δυνατοὶ, καὶ ἄρχοντες] A δυνατοί. C τρισσοὶ αὐτοῦ δυνατοί, καὶ ἄρχοντες. καὶ ἱππέων] C αὐτοῦ, καὶ ἱππέων αὐτοῦ. 11 αὐτῇ] A ἐν αὐτῇ. ἐκεῖ] A deest. 12 ὃ] C κυρίου, ὅ. ναοῦ] A λαοῦ. 13 Κατὰ] C Καὶ κατά. 14 καὶ κατὰ] C καί. οἱ Λευῖται] C τοὺς Λευίτας. οἱ πυλωροὶ] C τοὺς πυλωρούς. κατὰ τὰς διαιρέσεις] C ἐν ταῖς διαιρέσεσιν. ἐντολαὶ] A C ἐντολῇ. 15 τοῦ] C Δαυὶδ τοῦ. 16 πᾶσα ἡ ἐργασία] C πάντα τὰ ἔργα Σολομῶντος. ἕως] C ὁ οἶκος κυρίου, καὶ ἕως. 17 Ἰδουμαίᾳ] C Ἐδώμ. 18 ἐν] C τῷ Σολομῶντι ἐν. παίδων prius] C δούλων. ἦλθον πρὸς τὸν βασιλέα Σαλωμὼν] C Ἤνεγκαν τῷ βασιλεῖ Σολομῶντι.

CAP. IX.

Sed Ald. hoc etiam caput adjungit præcedenti.

1 Σαλωμὼν posterius] A C αὐτόν. εἰς πλῆθος] C ponit post χρυσίον. πρὸς αὐτὸν] A αὐτῷ. 2 ἀνήγγειλεν] A ἀπήγγειλεν. 4 [illegible] ἱματισμὸν αὐτῶν] C τὰ ἐνδύματα αὐτῶν. καὶ τοὺς οἰνοχόους αὐτοῦ (A αὐτῶν) & A ponit ante καὶ οἰνοχόους. 5 [illegible] prius] C deest. [illegible] A ponit post σοφίας. [illegible] posterius] C deest. 7 Μακάριοι οἱ ἄνδρες] C Μακάριοι αἱ γυναῖκές σου, καί. παῖδες] C δοῦλοι. [illegible] 8 [illegible] 9 [illegible] 10 Σαλωμὼν [illegible] 11 [illegible] 12 [illegible] 13 [illegible] 14 [illegible] 15 [illegible] 16 [illegible] 17 [illegible] 18 [illegible] 19 [illegible] 20 [illegible] 21 [illegible] 22 [illegible] 23 [illegible] 24 [illegible] 25 [illegible] 26 Ἰσραὴλ] [illegible] 27 [illegible] 28 [illegible] 29 λόγοι] C ἐπὶ λόγων. ἰδοὺ ὅτι] C οὐκ ἰδοὺ αὐτοί. Ἰωὴλ] C Ἰωήλ. περὶ] C κατά. 30 ἐπὶ] C ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐπί. Σαλωμὼν] C Σολομὼν μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ.

CAP. X. In Ald. V.

2 ὡς ἔφυγεν] C ὅτε ἀπέδρα. 3 πρὸς] A Ἰσραὴλ πρὸς τὸν βασιλέα. C Ἰσραὴλ καὶ ἐλάλησαν. 4 ἄφες] C κούφισον σύ. 5 αὐτοῖς] C αὐτοῖς Ῥοβοάμ. Ἔρχεσθε] C ἐπιστρέψατε. 6 ἐν τῷ ζῆν αὐτὸν] C ζῶντος αὐτοῦ, καὶ συνεβουλεύσατο μετ' αὐτῶν. τῷ] C με τῷ. 7 αὐτῷ] C οἱ πρεσβύτεροι πρὸς αὐτόν. εὐδοκήσῃς] C ἀρέσῃ αὐτοῖς. παῖδες] C δοῦλοι. 8 ἑστηκότων] C ἑστώτων. 9 ἀποκριθήσομαι λόγον] C τίνα λόγον ἀποκριθῶ. 10 ἐκτραφέντα] C συνεκτραφέντα. λέγοντες] A C λέγοντα. λέγων] A λέγοντι. C καὶ λέγοντι. ἄφες ἀφ'] C νῦν κούφισον ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ. ἐρεῖς] C ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. 11 ἐπαίδευσεν ὑμᾶς ζυγῷ βαρεῖ] C ἐνέθηκεν ὑμῖν ζυγὸν βαρύν. 12 ἐν] C deest. 13 ὁ prius] C αὐτοῖς ὁ. 14 πρὸς αὐτοὺς] A desunt. 15 ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς τοῦ λαοῦ] A ἤθελεν ὁ βασιλεὺς Ῥοβοάμ. λέγων, Ἀνέστησε] C ἵνα ἀναστήσῃ. 16 Καὶ παντὸς Ἰσραὴλ] C Καὶ πᾶς Ἰσραὴλ εἶδεν. αὐτῶν] C ponit ante ὁ. ὁ λαὸς] C πᾶς ὁ λαός. λέγων] A λέγοντες. ἡμῖν ἢ] A C ἡμῖν. εἰς] A ἀπόστρεφε εἰς. C ἀπόστρεφε ἀνὴρ εἰς. 17 καὶ posterius] A C deest. ἐπ' αὐτῶν] C ἐπὶ ἑαυτούς. Ῥοβοὰμ] A Ἱεροβοάμ. 18 ἐπ' αὐτοὺς] C desunt. Ἀδωνιρὰμ] C Ἀδωράμ. λίθοις] C ἐν λίθοις. καὶ ὁ] A καὶ ἤκουσε. ἔσπευσε] A καὶ ἔσπευσε. τοῦ] A καὶ τοῦ.

CAP. XI.

Sed Ald. hoc cap. adjungit præcedenti.

1 Ἰούδαν] C οἶκον Ἰούδα. καὶ ἐπολέμει πρὸς] C τοῦ πολεμῆσαι μετά. Ἰσραήλ, τοῦ] A Ἰσραήλ, καὶ πρὸς Ἱεροβοὰμ τοῦ. C Ἰσραήλ, καί. 2 Σαμαίαν] C Σαμαίαν. 3 Εἶπον] C Εἰπέ. καὶ πάντα] A C βασιλέως Ἰούδα, καὶ πρὸς πάντα Ἰσραὴλ τὸν μετ' (A καί.) 4 καὶ οὐ] A οὐδέ. πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς] C μετὰ τῶν ἀδελφῶν. ἀποστρέφετε] A ἀποστρεφέτω. ἐπήκουσαν] A ὑπήκουσαν. C ἤκουσαν. 7 Βαιθσοὺρ] A Βαιθσαυράν. C Βεθσούρ. Σοχὼθ] C Σοχώ. 8 Μαρισὰν] A Μαρισάς. C Μαρισσά. 9 Ἀδωραὶ] A Ἀδωραΐμ. C Ἀδωράμ. 10 Σαραὰ] A Σαραά. ἣ ἐστι τοῦ Ἰούδα] C τὴν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. 11 τειχήρεις] A C τείχεσι. ἐν] A deest. ἔλαιον, καὶ οἶνον] C οἶνον, καὶ ἔλαιον. 12 Κατὰ πόλιν καὶ] A desunt. κατὰ posterius] C deest. αὐτῷ] A τῷ. 14 τῆς] C αὐτῶν τὰ τῆς. μὴ] A C τοῦ μή. 15 τοῖς μόσχοις] C τοῖς δαμάλεσιν. 16 αὐτοὺς] C τοὺς Λευίτας. καρδίαν] C καρδίας. 17 τὸν τοῦ] A ὁ τοῦ. C υἱός. ἐν τῇ ὁδοῖς] A τῇ ὁδοῖς. C ὁδῷ. 18 ἑαυτῷ] A αὐτῷ. Μοολάθ] C Μαελέθ. Ἀβιγαίαν] C Ἀβιχαΐλ. 19 Σαμαρίαν] C Σαμαρείαν. 20 ἑαυτῷ] C ponit post Μααχά. 21 παλλακὰς αὐτοῦ] A C παλλακάς. υἱοὺς] A C ponunt post ὀκτώ. 22 εἰς ἄρχοντα] C ponit post Μααχά. τὸν Ἀβιὰ] A C Ῥοβοὰμ τὸν Ἀβιά. εἰς] A C καὶ εἰς. βασιλεῦσαι] C τοῦ βασιλεῦσαι, & ponit post διενοεῖτο. 23 παρὰ] C Ἀβιά, καὶ διέκοψε παρά. υἱοὺς] A ἀδελφούς. ἐν] C καὶ ἐν. ὁρίοις] A υἱοῖς. καὶ ἔδωκεν αὐταῖς (A ἐν αὐταῖς) C ἔδωκεν ἐν αὐτοῖς. πλῆθος] C εἰς πλῆθος.

CAP. XII.

Sed Ald. hoc cap. adjungit præcedenti.

1 κατεκρατήθη] C ἐκραταιώθη. τὰς ἐντολὰς] C τὸν νόμον. 2 Σουσακὶμ] C Σουσάκ, & vers. 5. & 9. ἐναντίον] C ἔναντι. ἵππων] C ἱππέων. Τρωγλοδύται, καὶ Αἰθίοπες] C Συχιείμ, καὶ Χουσιείμ. 5 ἐγκατελίπετε] C ἐγκατελείψατε. 6 Ἰσραὴλ] A Ἰούδα. 7 αὐτοὺς ὡς μικρὸν] C αὐτοῖς ὡσεὶ σμικρόν. ἐν] A C ἐπί. Ἱερουσαλὴμ] C Ἱερουσαλὴμ ἐν χειρὶ Σουσάκ. 8 εἰς παῖδας] C αὐτῷ εἰς δούλους. 9 ἔλαβε posterius] A deest. 10 ὁ βασιλεὺς] C ponit post Ῥοβοάμ. ἀντ' αὐτῶν] C ponit ante θυρεούς. ἐπ' αὐτὸν Σουσακὶμ (A Σουσακὶμ βασιλεὺς Αἰγύπτου) ἄρχοντας] C ἐπὶ χεῖρας ἀρχόντων. τοὺς φυλάσσοντας τὸν πυλῶνα] C τῶν φυλασσόντων τὰς θύρας οἴκου. 11 ἐν τῷ εἰσελθεῖν] C ἀπὸ ἱκανοῦ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι. οἱ φυλάσσοντες] C desunt. καὶ οἱ ἐπιστρέφοντες εἰς ἀπάντησιν] C καὶ ἐλάμβανον τοὺς θυρεούς, καὶ ἀποκαθίστων εἰς τὴν τάξιν. 12 αὐτὴν] C τὸν βασιλέα. καὶ γὰρ] C καίγε. 13 καὶ τεσσαράκοντα] C υἱὸς τεσσαράκοντα. ἐτῶν] A ἦν. C ἔτους ἦν. βασιλεῦσαι] C βασιλεύειν. ἑπτακαίδεκα] C ἑπτὰ καὶ δέκα. ἣ] C ἦν. υἱῶν] C deest. 15 ἰδοὺ] A C ἰδού εἰσι. ὁρῶντος] C ὁρῶντος τοῦ γενεαλογῆσαι. τὸ] C καί. 16 ἀπέθανε] C ἐκοιμήθη.

CAP. XIII. In Ald. VI.

1 ὀκτωκαιδεκάτῳ] A ὀγδόῳ καὶ δεκάτῳ. 2 Τρία] A Καὶ τρία. ἐν] A ἐπί. Ἀβιὰ ''' Ἱεροβοὰμ] A Ἱεροβοὰμ ''' Ἀβιά. 3 ἐν] A C τὸν πόλεμον ἐν. πολεμισταῖς δυνάμεως] C δυνατῶν πολεμιστῶν. δυνατῶν] C ἐκλεκτῶν. δυνατοὶ πολεμισταὶ δυνάμεως] C ἀνδρῶν ἐκλεκτῶν δυνατῶν ἰσχύϊ ἀνδρῶν πολεμιστῶν. A ἀνδρῶν πολεμιστῶν δυνάμεως ἰσχύϊ. 4 Σομόρων] C Σομορείμ. 5 Ἀκούσατε] [illegible] 6 [illegible] 7 [illegible] 8 [illegible] 9 [illegible] 10 [illegible] 11 [illegible] 12 [illegible] 13 [illegible] 14 [illegible] 15 [illegible] 16 [illegible] 17 [illegible] 18 [illegible] 19 [illegible] 20 [illegible] 21 [illegible] 22 [illegible]

CAP. XIV.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 ἀπέθανεν] C ἐκοιμήθη. 2 τὸ καλὸν] C Ἀσὰ τὸ ἀγαθόν. [illegible] 4 νόμον] A νόμον αὐτοῦ. 5 [illegible] πόλεις] C εἰρήνευσεν ἡ βασιλεία ἐνώπιον αὐτοῦ. Καὶ ᾠκοδόμησε πόλεις. 6 ὅτι εἰρήνευσεν ἡ γῆ] C desunt.

ſunt. κύειΘ αὐτῷ] C αὐτῷ κύειΘ. 7 εἶπε] C εἶπεν Ἀσά. ἐνώπιον] A C
ἐν ᾧ. κυειδόμησε] A C κυειδόμησεν, & C ponit ante τῆς γῆς. εὐώδωσεν
ἡμῖν] C ᾠκοδόμησε, κ) κατηύθυνεν. 8 δύναμις] C ponit poſt Ἀσά. αἰρόντων]
C ἀνδρῶν αἰρόντων. γῆ] C τῇ. δυνάμεως] C υἱοὶ δυνάμεως. 9 ἅρμασι] C
ἐν ἅρμασι. 11 κ) ἐν] C ἢ ἐν. κατίσχυσον ἡμᾶς] C οἷς οὐκ ἔστιν ἰσχὺς, βοήθη-
σον ἡμῖν. ἐπὶ τῷ] C ἐν τῷ. μὴ] A σὺ εἶ· μή. C σὺ εἶ ὁ θεός· μή. πρὸς
σὲ] C μετὰ σοῦ. 12 Ἰούδα] C Ἀσὰ, κ) ἐναντίον Ἰούδα. 13 Γεδὼρ] C Γεραρά.
ἐναντίον] A C ἐνώπιον. 14 ἐγενήθη] C ἐγένετο. αὐτοὺς] C αὐτοῖς. ἐσκύ-
λευσαν πάσας] C διήρπασαν. πολλὰ σκῦλα] C σκῦλα πολλά. 15 κτήσεων] C
κτηνῶν. κ) τοὺς Ἀλιμαζονεῖς] A κ) τοὺς Ἀμαζονεῖς. C deſunt.

CAP. XV.

Sed Ald. hoc caput quoque adjungit præcedenti.

1 Ἀζαρίας] A Ζαρίας. Ὠδήδ] A Ἀδάδ. κυρίου] C θεοῦ. 2 κ) παντὶ Ἰούδα,
κ) Βενιαμὶν] C deſunt. εἶπε] C εἶπεν αὐτῷ. ἀκούσατε] C ἄκουσον. 3 ἐν οὐ
θεῷ ἀληθινῷ] C ἄνευ θεοῦ ἀληθινοῦ. οὐχ] C οὐχί. 4 ἐπὶ] A πρός. C ἐν
θλίψει ἐπί. Ἰσραὴλ] C Ἰσραὴλ, κ) ζητήσουσιν αὐτόν. 5 Καὶ] A deeſt. ἐκείνῳ τῷ
καιρῷ] A τῷ καιρῷ ἐκείνῳ. C τοῖς καιροῖς ἐκείνοις. ἐπὶ] C πολλὴ ἐπί. 8 ἀκοῦ-
σαι] C ἀκοῦσαι τὸ Ἀσά. Ἀδὰδ] C Ὠδήδ. A Ἀζαρίου. ἐξέλαβε] A ἐξέβα-
λε πάντα. C ἐξέβαλε. βδελύγματα] C προσοχθίσματα. Ἱεροβοὰμ ἐν ὄρει] C
ἀπὸ Ἱεροβοὰμ ἐξ ὄρους. 9 τὸ] C Ἀσὰ τό. τὸν] C Ἀσὰ τόν. πολλοὶ τοῦ Ἰσ-
ραὴλ] C A τοῦ (ἐξ C) Ἰσραὴλ πολλοί. 11 ἔθυσε] C ἐθυσίασε. 12 διῆλθεν]
A C διῆλθον. 13 ἐκζητήσῃ] C ζητήσῃ. 14 ἐν κυρίῳ] C τῷ κυρίῳ. μεγά-
λῃ] C μεγάλῃ, κ) ἐν ἀλαλαγμῷ. 15 πᾶς Ἰούδα] C ponit poſt ὅρκου. ψυχῆς]
C ψυχῆς αὐτῶν. ἐζήτησε αὐτὸν] C αὐτῶν ἐξεζήτησε τὸν κύριον. κύριΘ αὐτοῖς]
C αὐτοῖς κύριΘ. 16 αὐτοῦ, μετέστησε] C Ἀσὰ τοῦ βασιλέως, μετέστησεν Ἀσά.
ἐν] C αὐτὸ ἐν τῷ. 17 ἀπέστησε] A C ἐξῆρεν. ἔτι] A ὅτι. Ἰσραὴλ] A
Ἰούδα κ) Ἰσραήλ. αὐτῆς ἦν] A αὐτῆς ἦν. C πλήν. ἐγένετο πλήρης] C τελεία ἦν. 18
Δαυὶδ] C deeſt. οἴκῳ] C αὐτοῦ εἰς τὸν οἶκον. 19 μετ' αὐτοῦ] C μετὰ Ἀσά. τοῦ πέμπτου
κ) τριακοστοῦ] A C τοῦ τριακοστοῦ, κ) πέμπτου. ἔτους] C ponit ſtatim poſt ἕως.

CAP. XVI.

Ald. ſex priores verſus hujus cap. adjungit cap. præcedenti.

1 τῷ ὀγδόῳ κ) τριακοστῷ ἔτει] C τῷ ἔτει τῷ τριακοστῷ ἕκτῳ. βασιλεὺς] A C
Βαασὰ βασιλεύς. ἔξοδον κ) εἴσοδον] C εἴσοδον, κ) ἔξοδον. 2 θησαυρῶν] C θη-
σαυροῦ. 3 σοῦ] C ἀναμέσον σοῦ. μου ... σου] C σου ... μου. ἰδοὺ] C κ) ἰδέ.
ἀπέσταλκα] A δεῦρο. ἀπ' ἐμοῦ τὸν Βαασὰ βασιλέα] C τὴν διαθήκην σου τὴν μετὰ
Βαασὰ βασιλέως. ἀπελθέτω] C ἀπελεύσεται. 4 Ἄβελ] C Ἄβελ βασιλεὺς Συ-
ρίας. Αἰὼν] A Αἰνών. Ἀβελμαΐν] C Ἀβελμαείμ. Νεφθαλὶ] A Νεφθαλείμ.
C Νεφθαλείμ. 5 Βαασὰ] A Βαασὰ βασιλέα Ἰσραήλ. 6 ἔλαβε] A ἤγαγε.
κ) ἔλαβε] A κ) ἔλαβε πάντας. C τοῦ αἴρειν πάντας. 7 Καὶ ἐν] C Ἐν. Hic
incipit cap. 7. in Ald. Ἀνανὶ] A Ἀνανίας. ἐσώθη ἡ] C διεσώθη. ἀπὸ τῆς]
C ἐκ. 8 Οὐχ] C Οὐχί. ἦσαν] A ἦσάν σοι. εἰς θάρσος, εἰς] A κ) εἰς θάρ-
σος, κ) εἰς. C κ) θάρσεις εἰς ἅρματα, καί. εἰς] A C αὐτοὺς εἰς. 9 ἐν πάσῃ
τῇ γῇ] C ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. ἐν πάσῃ καρδίᾳ πλήρει] C μετὰ πάσης καρδίας
τελείας. ἠγνόηκας] A κ) νῦν ἠγνόηκας. C ἠγνόησας. 10 τῷ προφήτῃ] C πρὸς
τὸν προφήτην. φυλακὴν] C οἶκον φυλακῆς. 11 ἐν βιβλίῳ] A ἐπὶ βιβλίου. C
ἐπὶ βιβλίου λόγων. 12 ἐν] C deeſt. ἐννάτῳ] A C ponunt poſt τριακοστῷ.
τοὺς πόδας, uſque ad κ) ἐν] C ἐν τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, ἕως ἄνω ἡ ἀῤῥωστία αὐτοῦ.
ἐξήτησε] C ἐξεζήτησε. 13 τεσσαρακοστῷ] A C τεσσαρακοστῷ, κ) πρώτῳ. ἔτει]
A ponit ſtatim poſt ἐν τῷ. 14 ἑαυτῷ] A deeſt. κλίνης] C κοίτης. ἔπλη-
σαν] C ἔπλησαν αὐτόν. μυρεψῶν] C μυρεψικῶν. ἕως] C κ) ἔκαυσαν αὐτὸν
καῦσιν μεγάλην ἕως.

CAP. XVII.

Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 κατίσχυσεν] C ἐνίσχυσεν. 2 πάσαις ταῖς πόλεσιν] C τῇ γῇ. Ἀσὰ] C
ponit poſt αὐτοῦ. 3 ὁδοῖς] A C ὁδοῖς Δαυίδ. 4 τοῦ πατρὸς poſterius] C
deeſt. οὐκ ὡς] C οὐ κατά. 5 αὐτῷ] A deeſt. 6 ὁδῷ] C ὁδοῖς. ἐξῆρε] A
C ἔτι ἐξῆρε. 7 τῷ ἔτει τῷ τρίτῳ ἔτει] C ἔτει τρίτῳ. αὐτοῦ poſterius] A
deeſt. 8 Ζαβδίας] A Βαδδίας. κ) Τωβίας] A Τωβίαν. κ) Τωβαδωνίας] A
deſunt. κ) οἱ] C καί. 11 κ) δόματα] C deſunt. καὶ οἱ] C καίγε οἱ.
κριοὺς] C ponit poſt προβάτων. ἑπτακοσίοις] A C ἑπτακοσίοις, κ) (A deeſt
κ)) τράγους ἑπτακισχιλίοις ἑπτακοσίοις. 12 μείζων ἕως εἰς] C καὶ μεγαλυνόμε-
νος ἕως. ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ οἰκήσεις] C ἔτι ἐν τῷ Ἰούδᾳ βάρεις. 13 τῇ Ἰου-
δαίᾳ] C τῷ Ἰούδᾳ. 14 καὶ τῷ] C τῷ. δυνατοὶ δυνάμεως] C δυνάμεως
ἄνδρες δυνατοί. 15 μετ' αὐτὸν] A μετ' αὐτοῦ. C ἐχόμενοι αὐτῶν· & ver-
ſu 16. ἡγέμενΘ] C ἄρχων. διακόσιαι] A ὀκτακόσιαι· & verſu 16.
16 Ζαρὶ] A Ζαχαρίου. C Ζεχρί. ὁ προθυμούμενΘ] A οἱ προθυμούμενοι. δυ-
νάμεως] C ἰσχύϊ. 17 δυνατὸς (A δυνατοὶ) δυνάμεως] C δυνατοὶ δυνάμει.
χιλιάδες] A χιλιάδες δυνατοὶ δυνάμεως. 18 μετ' αὐτὸν] C ἐχόμενοι
αὐτῶν.

CAP. XVIII.

Ald. hoc etiam caput adjungit præcedenti.

1 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ἔτι] A deeſt. 2 διὰ τέλους] C εἰς τέλΘ.
ἔθυσεν] C ἔθυεν. πολλοὺς] C πολλοὺς εἰς πλῆθΘ. ἠγάπα αὐτὸν] C Ἀχα-
ὰβ ἔπεισε τὸν Ἰωσαφάτ. τῆς ΓαλααδίτιδΘ] C Γαλαάδ· & verſu 3. 3
αὐτῷ] C αὐτῷ Ἰωσαφάτ. ὡς] C κ) ὡς. μετὰ] C κ) μετά. 4 πρὸς βασι-
λέα] C τῷ βασιλεῖ. τὸν κύριον] C τὸν λόγον κυρίου. 5 Γαλαὰδ] A τῆς
ΓαλααδίτιδΘ. 7 ἔτι ἀνὴρ εἷς] A ἔστιν ἀνήρ τις] C ἔστιν ἀνὴρ εἷς. ἐμίση-
σα] C μεμίσηκα. οὗτος] C αὐτός. Ἰεμβλὰ] C Ἰεμλά· & verſu 8. 8 βα-
σιλεὺς] C βασιλεὺς Ἰσραήλ. τάχΘ] C ταχέως κάλεσον. 9 καὶ ἐν-
δεδυμένοι] C ἐνδεδυμένοι. καθήμενοι] C ἐκάθηντο. πύλης] A C deeſt.
11 ἀνάβαινε] C ἀνάβηθι. 12 ἔστωσαν] C γινέσθωσαν. 13 ὃ] A deeſt.
αὐτὸ] A τοῦτο. C αὐτῷ. 14 εὐοδώσεις] A C εὐοδωθήσῃ. δοθήσονται εἰς χεῖ-
ρας] C παραδοθήσεται ἐν χειρί. 15 ὁρκίζω] A ἐγὼ ὁρκίζω. C ἐγὼ ὥρκισα.
πλὴν τὴν] C πλὴν ἀλλ' ἤ. 16 εἶπε] A C εἶπε Μιχαίας. τὸν Ἰσραὴλ δι-
εσπαρμένοις] A διεσπαρμένοις τὸν Ἰσραήλ. C τὸν Ἰσραὴλ πάντα διεσπαρμένον.
οἶκον] A τόπον. 18 εἶπε] A C εἶπε Μιχαίας. παρειστήκει] C εἱστήκει. δε-
ξιῶν] A C δεξιῶν αὐτοῦ. 19 καὶ ἀναβήσεται, κ) πεσεῖται ἐν] C τοῦ ἀναβῆ-
ναι, καὶ πεσεῖν εἰς. οὗτΘ prius] C ponit poſt εἶπεν. 20 κ) ἔστη] A
deſunt. 22 στόματι] A C στόματι πάντων. 23 ποία] C ποία ταύτῃ. παρ']
C ἀπ'. 24 ὄψῃ] C σὺ ὄψει. 25 καὶ ἀποστρέψατε πρὸς Ἐμὴρ] C ἀποστρέ-
ψατε πρὸς Ἀμμών. υἱὸν] C ἄρχοντα υἱόν. 26 ἀπόθεσθε] C θέσθε. 27 ἐν]
A deeſt. 28 ἀνέβη] C ἀνέβη Ἀχαάβ. Ἰσραὴλ] A deeſt. 29 κατακάλυ-
ψόν με] C κατακαλύψομαι. συνεκαλύψατο] C ἠλλοιώθη. 30 αὐτοῦ] C τοῖς μετ'

αὐτοῦ. κ) τὸν] A ἢ τόν. βασιλέα] A deeſt. μόνον] C μονώτατον. 31
Ἰωσαφὰτ] A Ἰωσαφὰτ πρὸς κύριον. ἔσωσεν] A εἰσήκουσεν. 33 ἔτεινε] A
C ἐνέτεινε· & C ponit ante ἀνήρ. τῷ ἡνιόχῳ] A τῷ ἡνιόχῳ αὐτοῦ. C
ὁ βασιλεὺς τῷ ἡνιόχῳ. ἐξάγαγε] C καὶ ἐξάγαγε. ἐπόνεσα] C τετραυ-
μάτισμαι.

CAP. XIX.

Ald. hoc quoque caput addit præcedenti.

1 ἐπέστρεψεν] A C ἀπέστρεψεν. εἰς] C ἐν εἰρήνῃ εἰς. 2 αὐτῷ, Βασιλεὺς
Ἰωσαφὰτ] C πρὸς τὸν βασιλέα Ἰωσαφάτ. φιλιάζεις] C σὺ φιλιάζεις. πα-
ρὰ] C deeſt. 3 Ὅτι] C deeſt. 7 κυρίου] A τοῦ θεοῦ. φυλάσσετε] A φυ-
λάξατε. 8 τῶν] C ἐκ τῶν. ἱερέων ... Λευιτῶν] A C Λευιτῶν ... ἱερέων.
κυρίου] A κυρίῳ. κρίνειν] C εἰς δικαίωσιν τοῦ κρίνειν. ἐν] C deeſt. 9 πρὸς
αὐτοὺς] C αὐτοῖς. πλήρει] A ponit poſt ἀληθείᾳ· C poſt καρδίᾳ. 10 ἀ-
νὴρ κρίσιν] C ἀνήρ. Κρίσιν. ἐλθοῦσαν] C ἐρχομένην. αἷμα αἵματΘ] A αἵ-
ματΘ αἷμα. C αἵματΘ, καὶ αἵματΘ. δικαιώματα] C εἰς τὰ δικαιώμα-
τα. διαστελεῖσθε] A διαστέλλεσθε. C διαστελεῖτε. ποιήσετε] C ποιήσατε. ἁ-
μαρτήσεσθε] A ἁμαρτήσετε. 11 Ζαβδίας] C Ζαβαδίας ὁ. εἰς οἶκον] C τῷ
οἴκῳ. πρὸς] C εἰς. καὶ οἱ poſterius] C οἱ. πρὸ προσώπου] A προσ-
ώπου. C ἐνώπιον. ἰσχύσατε, καὶ ποιήσατε] C ἀνδρίζεσθε, κ) ποιεῖτε.

CAP. XX. in Ald. VIII.

1 υἱοὶ poſterius] A υἱός. Μιναίων] A C Ἀμμανιτῶν. πρὸς] C ἐπί. 2
ὑπέδειξαν] C ἀπήγγειλαν. Ἰωσαφὰτ] A βασιλεῖ. αὕτη] C αὐτή. 3 Ἰω-
σαφὰτ] A deeſt. C ponit ſtatim poſt ἐφοβήθη. 4 Ἰούδα] A πᾶς Ἰούδας.
κ) ἀπὸ] A ἀπό. C κ) ἐκ· & C ponit ἦλθον ante ἐκ. 5 ἐν οἴκῳ] A οἴκου.
καινῆς] A σκηνῆς. 6 εἶ] A ὁ. C εἶ αὐτός. ἄνω] C deeſt. κυριεύεις] C ἐξ-
ουσιάζεις. κ) ἐν] C ἐν. δυναστείας] C κ) δυναστεία. πρὸς σὲ ἀντιστῆναι] C
παρὰ σοὶ τοῦ ἀντιστῆναί σοι. 7 ὁ κύριΘ] A εἶ ὁ κύριΘ. C εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν.
ἠγαπημένῳ] C φίλῳ. 8 ἐν αὐτῇ] C σοὶ ἐν αὐτῇ. κρίσις ... λιμὸς] A καὶ
κρίσις ... κ) λιμός. τόπου, κ)] A καί. C τόπου. ἐπὶ] A ἐπικέκληται ἐν. C
ἐπικέκληται ἐπί. οἴκῳ] C τόπῳ. βοήσομεν] C βοήσομεν. θλίψεως] C θλί-
ψεως ἡμῶν. 10 ἐξελθόντων αὐτῶν] C ἐν τῷ ἐκπορεύεσθαι αὐτούς. 11 ἐξ-
ελθεῖν] C τοῦ ἐλθεῖν, καί. ἔδωκας] C δέδωκας. 12 αὐτοῖς] C deeſt. ὅτι
ἡ] C ὅτι. 13 ἑστηκὼς] C εἱστήκει. αὐτῶν poſterius] C αὐτῶν, καὶ οἱ υἱοὶ
αὐτῶν. 14 τῷ Ὀζιὴλ τῷ] C Ἰεζιὴλ ὁ. τῶν υἱῶν] C υἱοῦ· bis in hoc
verſu. τοῦ Λευίτου] C ὁ Λευίτης. 15 αὐτοῖς] C deeſt. φοβεῖσθε] A φοβη-
θῆτε. C φοβηθῆτε ὑμεῖς. πτοεῖσθε] A C πτοηθῆτε. 16 ἐπ' ἄκρου] A ἐν ἀρ-
χῇ. C ὑμεῖς ἐπ' ἄκρου. ποταμοῦ] C χειμάῤῥου κατὰ πρόσωπον. 17 ταῦτα]
C ἐν ταύτῃ. στῆτε, καί. φοβηθῆτε μηδὲ πτοηθῆτε] C φοβεῖσθε, μηδὲ δειλιά-
τε. αὔριον] C ponit poſt ἐξελθεῖν. αὐτοῖς] C αὐτῶν. 18 ἐπὶ] C ἐπὶ
τὴν γῆν. ἔναντι] A ἐναντίον. C ἐπὶ πρόσωπον ἔναντι. 19 ἀπὸ poſterius]
C ἐκ. Κορὲ] C Κορεϊτῶν. αἰνεῖν] C τοῦ αἰνεῖν. 20 κ) ἐν] C ἐν δέ. ἡ-
μῶν] C ὑμῶν. προφήτη] C προφήταις. 21 ἐβουλεύσατο] A C συμβουλευσά-
μενΘ. καὶ] A C deeſt. αἰνοῦντας] C αἰνοῦντας τὸν κύριον. τὰ ἅγια] C
κυρίῳ τῶν ἁγίων. ἐξελθεῖν] C ἐκπορεύεσθαι. ὅτι] A ὅτι ἀγαθὸν, ὅτι. 22
αὐτοὺς] C αὐτοῦ· & ponit poſt αἰνέσεως. πολεμοῦν] C ἔνεδρον τοῦ πολεμεῖν.
ἐπὶ] C καί. 23 ἐκτεῖναι] C ponit ante ἐξολοθρεῦσαι. εἰς] C ἕως. τοῦ
ἐξολοθρευθῆναι] C κ) ἐλάβετο ἀνὴρ τοῦ πλησίον αὐτοῦ εἰς διαφθοράν. 24 τῆς ἐ-
ρήμου] C εἰς τὴν ἔρημον. ἐπέβλεψε] A ἐνέβλεψε. σωζόμενΘ] C ἀνασω-
ζόμενΘ. 25 ἐξῆλθεν] C ἦλθεν. ἐν αὐτοῖς] C ἑαυτοῖς. σκυλευόντων αὐ-
τῶν] C προνομευόντων. ὅτι] C διότι. 26 ἐγένετο] A C deeſt. τὸν αὐ-
λῶνα] C τὴν κοιλάδα. 27 ἐν] C ὑπέστρεψεν εἰς Ἱερουσαλὴμ ἐν. 29 κυρί-
ου] C ponit poſt ἐπολέμησε. πρὸς τοὺς ὑπεναντίους] C μετὰ τῶν ὑπεναντίων.
31 ὢν] C υἱός. ἐτῶν τριακονταπέντε] C τριάκοντα κ) πέντε ἐτῶν. βασιλεῦσαι]
C βασιλεύειν. Σαλὶ] C Σαλεί. 32 Ἀσὰ] C ponit ante τοῦ πατρός. τοῦ] C
ἀπ' αὐτῶν τοῦ. 33 Ἀλλὰ κ)] C Πλήν. ἔτι (A οὐκ ἔτι) ὑπῆρχε] C οὐκ ἐξ-
ήρθη. 34 ἰδοὺ] C οὐκ ἰδού. ὃς] C οὓς. βιβλίον] C ἐπὶ βιβλίου. 35 πρὸς
Ὀχοζίαν βασιλέα] C μετὰ Ὀχοζίου βασιλέως. 36 οὗτος] C αὐτός. ἐν τῷ] C
τοῦ. κ) πορευθῆναι πρὸς αὐτὸν] C κ) ἐκοινώνησε μετ' αὐτοῦ. κ)] C τοῦ. πλοῖα
ἐν] C νῆας εἰς. 37 ἀπὸ Μαρισῆς] C ἐκ Μαρισᾶ. ἐφιλίασας] C ἐκοινώνησας.
ἔθραυσε] C διέκοψε. τὸ ἔργον] A τὸ ἔθνΘ. C τὰ ἔργα. συνετρίβη τὰ πλοῖα
σου. C συνετρίβησαν αἱ νῆες. ἐδυνάσθη] A ἠδυνάσθη. C ἠδυνήθησαν.

CAP. XXI.

Sed Ald. ſeptem priores verſus hujus cap. adjungit præcedenti.

1 ἐν] A C μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ ἐν. Ἰωρὰν] C Ἰωράμ. A Ἰωσαφάτ.
2 ἐξ] C deeſt. 3 ὁ] C Ἰωσαφὰτ ὁ. ἐν] A deeſt. ἔδωκε] A ponit ante
τὴν βασιλείαν. οὗτος] C αὐτός. 4 αὐτοῦ] C τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. κ) ἀπὸ] C καίγε
ἀπό. 5 ὌντΘ αὐτοῦ] A Ὢν αὐτός. C Υἱὸς ὤν. κατέστη Ἰωρὰμ ἐπὶ τὴν
βασιλείαν αὐτοῦ] C Ἰωρὰμ ἐν βασιλεύειν αὐτόν. 6 ἐπορεύθη] C ἐπορεύετο. βα-
σιλέων] A βασιλέως. αὐτοῦ] C αὐτῷ. τὸ πονηρὸν] A * τὸ κυρίου. ἐναντίον] C
ἐνώπιον. 7 ὡς] C ὃν τρόπον. αὐτῷ] C αὐτόν. 8 Ἐν ταῖς] Hic incipit cap.
nonum in Ald. ἀπὸ] C ἀπὸ ὑποκάτωθεν χειρός. ἐβασίλευσε] C ἐβασίλευ-
σεν. 9 ἀρχόντων] C ἀρχόντων αὐτοῦ, κ) πάντα τὰ ἅρματα αὐτοῦ. ἠγέρθη νυκτὸς]
C ἀνέστη Ἰωράμ. κ) τοὺς] C κ) πάντας τούς. κ) ἔφυγεν, uſque ad finem ver-
ſus] C deſunt. 10 ἀπὸ] A C ἀπὸ χειρός. Ἐδὼμ] A ponit ante ἀπό.
τότε] A ὅτι. Λομνὰ] A C Λοβνά. χειρὸς αὐτοῦ] A χειρῶν αὐτοῦ. C ὑποκά-
τωθεν χειρὸς Ἰωράμ. 11 αὐτὸς] C κ) αὐτός. ἐν prius] A ἐν πάσαις. ἐν
poſterius] C deeſt. 12 ἐν γραφῇ] C ἐγγραφῇ. λέγων] C λέγοντΘ. 13 βα-
σιλέων] C βασιλέως. ἐν] C deeſt. ὡς] C ὃν τρόπον. 14 ἰδοὺ] C διὰ τοῦτο
ἰδού. 15 ἐν μαλακίᾳ πονηρᾷ, ἐν (A κ) ἐν) νόσῳ] C ἔσῃ ἐν ἀῤῥωστίαις πονηραῖς,
ἐν ἀῤῥωστίαις. ἡ κοιλία] C τὰ ἔντερα. μετὰ τῆς μαλακίας] C ἀπὸ τῆς ἀῤῥωστίας.
17 κατεδυνάστευον] C κατεδυνάστευσαν αὐτόν. ἀπέστρεψαν] C ᾐχμαλώτευσαν. ἀπο-
σκευὴν] C ὕπαρξιν. Ὀχοζίας] A C Ἰωάχαζ. μικρότατΘ] C νεώτερΘ. 18
εἰς τὴν κοιλίαν] C ἐν τῇ κοιλίᾳ. μαλακίαν] A μαλακίᾳ, ἐν. C αὐτοῦ ἐν ἀῤῥω-
στίᾳ, ἐν. ἰατρεία] C ἴασις. 19 ἡμερῶν] C ἡμερῶν αὐτοῦ εἰς. ἡ κοιλία] C
τὰ ἔντερα. μετὰ τῆς νόσου] C μετὰ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ἐν ἀῤῥωστίᾳ αὐτοῦ. μαλακία
πονηρᾷ] C ἀῤῥωστίαις πονηραῖς. ὁ λαὸς] C αὐτῷ ὁ λαός. καθὼς ἐκφορὰν] C
κ) καῦσιν, κατὰ τὴν καῦσιν. 20 Ἦν] A Καὶ ἦν. C Υἱὸς ἦν. ὅτε ἐβασίλευσε]
C ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. ἐπορεύθη] C ἀπέθανεν. οὐκ ἐν] A C ἐν οὐκ.

CAP. XXII.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 τὸν μικρὸν] A ponit poſt ἀντ' αὐτοῦ. C τὸν νεώτερον. λῃστήριον] C po-
nit ante ἐπῆλθον. οἱ Ἄραβες, κ) οἱ Ἀλιμαζονεῖς] C ἀπὸ τῶν Ἀράβων κ) ἐν τῇ
παρεμβολῇ. 2 Ὢν ἐτῶν εἴκοσι] C Υἱὸς ὢν τεσσαράκοντα κ) δύο ἐτῶν. Ὀχο-
ζίας]

ζίας] A κ) δύο Ὀχοζίας ὅτε. ἐβασίλευσε] C ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτόν. Ἀμβεὶ]
A Μαρί. 3 Καί γε οὗτΘ] C Καίγε αὐτός. ὁδῷ] C ὁδοῖς. τοῦ] C αὐτοῦ. 4
τὸ] C Ὀχοζίας τό. ἐναντίον] C ἐν ὀφθαλμοῖς. 5 καὶ ἐν] A ὅτι ἐν. μετὰ]
C Ὀχοζίας μετά. 6 εἰς] C ἐν. ὅτι ἠῤῥώστει] A ἠῤῥώστει γάρ. 7 Ὀχοζίᾳ]
C Ὀχοζίου τοῦ. Ἰωρὰμ] C ponit ante μετ'. Ναμεσσὶ] A Ἀμεσσί. εἰς]
C ὃν ἔχρισεν αὐτὸν κύριΘ τοῦ ἐξολοθρεῦσαι. 8 ὡς ἐξεδίκησεν] C ἐν τῷ ἐκ-
δικῆσαι. αὐτοὺς] A αὐτοὺς· κ) ἀπέκτεινε Ἰηοὺ τὸν Ἰωρὰμ, κ) ἔφυγεν Ὀχοζίας.
9 εἶπεν] A εἶπεν Ἰηού. C εἶπεν Ἰού. ἀπέκτεινεν] C ἀπέκτειναν. ἐστὶν] C
ponit ante Ἰωσαφάτ. ὃς] C ὅστις. 9 Ὀχοζίᾳ] C Ὀχοζίου. 10 κ) ἠγέρθη]
A deſunt. C κ) ἀνέστη. πᾶν] A deeſt. 11 ἔκρυψεν] A C ἔκρυψαν. εἰς ταμεῖον] C ἐν
τῷ ταμείῳ. Ἰωσαβεὲθ] C ponit poſt Ἰωράμ. Ἰωδαὲ] C Ἰωιαδέ. 12 ἦν]
C ἦν Ἰωάς. αὐτοῦ] A C αὐτοῦ. κατακεκρυμμένΘ] C κεκρυμμένΘ· & ponit ante ἐν.

CAP. XXIII.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 Καὶ ἐν] C Ἐν δέ. ὀγδόῳ] A C ἑβδόμῳ. ἐκραταιώθη Ἰωδαὲ] C ἐν-
ίσχυσεν Ἰωιαδέ. τὸν Ἀζαρίαν] A κ) τὸν Ἀζαρείαν, καί. Μαασίαν] A Ἀμα-
σίαν. Ἐλισαφὰν] C Ἐλισαφάτ. Ἀδία] A Ἀδαΐα. C Ἀδαΐου. μεθ' ἑαυτοῦ]
C κ) ἔλαβεν αὐτοὺς μετ' αὐτοῦ. κυρίου] C κυρίου ἐν διαθήκῃ. 2 ἦλθον] C
ἦλθεν. 3 διέθεντο] C διέθετο. Ἰούδα] C deeſt. 4 ὁ λόγΘ] C ponit poſt
ὑμεῖς. 5 τὸ σάββατον] A εἰς τὸ σάββατον τῶν ἁγίων. κ) εἰς τὰς πύλας] C
κ) τῶν πυλωρῶν ἐν ταῖς πύλαις. 6 μὴ] C μηδείς. εἰσελθέτω] A εἰσελθέτω-
σαν. ἐὰν μὴ] C εἰμή. τῶν Λευιτῶν] C τοῖς Λευίταις. φυλασσέτω] C φυλασσέ-
τωσαν. 7 κύκλῳ ἀνδρὸς σκεῦΘ σκεῦΘ] A καὶ κύκλῳ ἄνδρες κ) σκεῦΘ αὐτῶν.
C κύκλῳ ἀνὴρ κ) τὸ σκεῦΘ αὐτοῦ. αὐτοῦ] A αὐτῶν. ἐκπορευομένου] C ponit
poſt εἰσπορευομένους. κ)] A C αὐτοῦ, καί. αὐτοῦ] C deeſt. 8 αὐτοῖς] C deeſt.
ἔλαβον] C ἔλαβεν. ἀπ' ἀρχῆς] C εἰσπορευομένου. 9 τὰς] A C ὁ ἱερεὺς τοὺς
ἑκατοντάρχοις πεταγμένοις, κ) τάς. καὶ τὰ] C κ) τὰ δόρατα, κ) τὰς ἀσπίδας,
καὶ τά. θεοῦ] C θεοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς. 10 τὸν λαὸν] C ponit poſt πάντα.
ὠμίας poſterius] A C ὠμίας τοῦ οἴκου. ἀριστερᾶς] C ἀριστερᾶς ἐπί. 11 τὰ
μαρτύρια] C τὸ μαρτύριον. κ) ἔχρισαν] C αὐτὸν, κ) ἔχρισεν. 12 τὸν βασι-
λέα] C μετὰ τοῦ βασιλέως. 13 ἐπὶ] A ἑστὼς ἐπί. C εἱστήκει ἐπί. ηὐφράνθη]
A ηὐφράνθησαν. C εὐφραινόμενοι. ἐσάλπισαν] A ἐσάλπισαν ἐν. C σαλπίζοντες ἐν.
ᾠδοὶ] C τῆς ᾠδῆς οἱ ᾠδοί. ἐβόησε] A C ἐβόησε κ) εἶπεν. ἐπιτιθέμενοι, ἐπιτι-
θέμενοι] C σύνδεσμΘ, σύνδεσμΘ. 14 Ἰωδαὲ ὁ ἱερεὺς poſterius] C deeſt.
ἑκατοντάρχοις] C ἐπισκόποις. ἐκβάλετε] C ἐξάγετε. εἰσέλθατε] A ἐξέλθετε. μα-
χαίρᾳ] C ἐν ῥομφαίᾳ. ἀποθανέτω] C θανατωθήτω. 15 ἔδωκαν αὐτῇ ἄνε-
σιν] C ἐπέθηκαν αὐτῇ χεῖρας. 16 κ) τοῦ λαοῦ, κ)] C κ) ἀναμέσον παντὸς τοῦ
λαοῦ, κ) ἀναμέσον. εἶναι λαὸν] C τοῦ εἶναι εἰς λαόν. 17 κατέσπασε] A κατέσπασεν.
τὰ εἴδωλα] C τὰς εἰκόνας. 18 ὁ ἱερεὺς τὰ ἔργα] C τὴν ἐπισκοπήν. διὰ χει-
ρὸς] C ἐν χειρί. ἃ] C καθώς. κ) ἀνενέγκαι] A κ) αὐτὸς ἀνήνεγκεν. C τοῦ ἀνα-
φέρειν. ὁλοκαυτώματα] C ponit poſt κυρίῳ. 19 πᾶν πρᾶγμα] C πάντα λόγον.
20 ἐπεβίβασε] A ἀνεβίβασε. C ἀνεβίβασε. πύλης] C ponit poſt ἐσωτέρας. ἐκά-
θισε] A ἐκάθισε. τοῦ θρόνου] C τὸν θρόνον. 21 ἐθανάτωσε] A C ἐθανάτωσε μαχαίρᾳ.

CAP. XXIV.

Ald. tres priores verſus hujus capitis adjungit præcedenti.

1 Ὢν] C Υἱὸς ὤν. 2 Ἰωδαὲ] C Ἰωιαδὲ, & ver. 3. & ver. 6. 3 ἑαυ-
τῷ] C αὐτῷ· & ponit poſt ἔλαβεν. ἐγέννησε (ἐγέννησεν C) υἱοὺς, κ) θυγατέ-
ρας. A ἐγεννήθησαν αὐτῷ υἱοὶ κ) θυγατέρες. 4 Καὶ ἐγένετο] Hic incipit cap. 10
in Ald. κ) ἐγένετο] A deſunt. 5 κατισχῦσαι] C κραταιῶσαι. κυρίου] C
κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν ἀπὸ ἱκανοῦ. σπεύσατε] C ὑμεῖς ταχύνατε. ἔσπευσε] C ἐ-
τάχυναν. 6 Ἰωὰς] A C deeſt. ἐπεσκέψω] C ἐξεζήτησας. εἰσενέγκαι] C
εἰσενεγκεῖν· & ver. 9. κ)] A κ) ἀπό. ὑπὸ] C λῆμμα ὑπό. ὅτι] C ὅτε.
μαρτυρίου] C μαρτυρίου ἐν τῇ ἐρήμῳ. 7 κ) γὰρ] C καίγε. ταῖς] C τοῖς. 9
παῖς] C δοῦλΘ. 10 ἔδωκαν] C εὐφράνθησαν. οὗ] A ἄν. 11 ὡς εἰσέφερον]
C ἐν τῷ καιρῷ τοῦ εἰσενεγκεῖν. ὡς] C ἡνίκα. ἱερέως] A C ponunt poſt με-
γάλου. κατέστησε] C ἦραν, κ) κατέστησαν. εἰς τὸν τόπον] C αὐτὸ ἐπὶ τοῦ τό-
που. 12 χαλκεῖς] C πρὸς τοῖς τέκτοσι. ἐπισκευάσαι] C τοῦ κραταιῶσαι. 13
ἀνέβη] A ἀνέστη. ἐνίσχυσε] C ἠσφαλίσαντο αὐτόν. 14 ὡς συνετέλεσε] C ἡνί-
κα συνετέλεσε τὸν οἶκον. σκεύη] C αὐτὸ σκεύη. σκεύη] A κ) σκεύη. ὁλοκαυ-
τωμάτων, uſque ad ὁλοκαυτώσεις] C κ) τῶν ὁλοκαυτωμάτων, κ) θυΐσκας, κ) σκεύη
χρυσᾶ, κ) ἀργυρᾶ, κ) ἤνεγκαν. ἐν οἴκῳ] A εἰς οἶκον. 15 πλήρης] C καὶ
ἦν πλήρης. ὢν] C υἱὸς ὤν. 16 τοῦ θεοῦ, κ)] A deſunt. 17 ἐπήκουσεν
αὐτοῖς] A ἐπήκουσεν αὐτῶν· & ponit αὐτῶν poſt βασιλεύς. C ἤκουσεν αὐ-
τῶν. 18 ἐδούλευον ταῖς Ἀστάρταις] C ἐλάτρευσε τῇ Ἀστάρτῃ. ἡμέρᾳ ταύτῃ]
C πλημμελείᾳ αὐτῶν. 19 πρὸς] C κύριΘ πρός. πρὸς] C αὐτοὺς πρός. κ) οὐκ
ἤκουσε] C deſunt. διεμαρτύρατο] C διεμαρτύραντο. ὑπήκουσε] A C ἤκου-
σαν. 20 Ἀζαρίαν] C Ζαχαρίαν. τὸν ἱερέα] C τοῦ ἱερέως. εἶπεν] A C εἶ-
πεν αὐτοῖς. τί] A τί ὑμεῖς. C ἱνατί ὑμεῖς. 21 δι'] C λίθοις δι'. Ἰωὰς]
C Ἰωὰς ὁ βασιλεύς. 22 καὶ ὡς] C ὡς δέ. κρινάτω] C κρῖναι. 23 μετὰ
τὴν] C εἰς. ἀνέβη] A ἀνέστη. ἐπ' αὐτὸν] C ἐπὶ τὸν Ἰωάς. ἦλθεν] C ἦλ-
θον. ἐν τῷ λαῷ] A ἐν τῷ ναῷ. C ἐκ τοῦ λαοῦ. 24 παρεγένετο δύναμις]
C ἦλθον δυνάμεις. θεὸς] C κύριΘ. πολλὴν] C πολλὴν πολλά. ἐποίησε]
C ἐποίησαν. 25 ἐν τῷ ἐγκαταλιπεῖν] C κατέλιπον. μαλακίαις μεγάλαις] C
ἀῤῥωστίᾳ μεγάλῃ. αὐτῷ] C τοῦ Ἰωάς. υἱοῦ] C τῶν υἱῶν. 26 ὁ Ἀμμανίτης] C
τῆς ἈμμανίτιδΘ. ὁ Μωαβίτης] C τῆς ΜωαβίτιδΘ. 27 Καὶ οἱ, uſque ad
κ) τὰ] C Καὶ υἱοὶ αὐτοῦ, κ) πλεῖστα λήμματα κατ' αὐτοῦ, κ) ἡ θεμελίωσις οἴκου τοῦ
θεοῦ. A poſt πέντε addit, κ) ἐθανάτωσαν αὐτόν. λοιπὰ] A λοιπὰ τῶν λόγων
αὐτοῦ. ἰδὲ] C ἰδοὺ ἐπί. γραφὴν] C γραφὴν βιβλίου.

CAP. XXV.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 Ὢν] C Υἱὸς ὤν. ἐβασίλευσεν Ἀμασίας] C Ἀμεσίας ἐν τῷ βασιλεύειν
αὐτόν. εἰκοσιεννέα] A C εἴκοσι κ) ἐννέα. ἀπὸ] C ἐξ. 3 ἐν] C αὐτοῦ ἐν. 4
ὡς] C ἐν νόμῳ Μωϋσῆ. τῇ] C ἐν τῇ. ἑαυτοῦ ἁμαρτίᾳ] A ἁμαρτίᾳ ἑαυτῶν.
C ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ. 5 ἀνέστησεν] C ἔστησεν. Ἱερουσαλὴμ] A ἐν Ἱερουσαλήμ.
C Βενιαμίν. ἠρίθμησεν] C ἐπεσκέψατο. ἐξελθεῖν εἰς πόλεμον δυνατοὺς, κρα-
τοῦντας] C δυνατῶν ἐξερχομένων εἰς πόλεμον, κρατούντων. 6 δυνατοὺς] C δυ-
νατῶν. 7 οὐ πορεύσεται] A οὐ παρελεύσεται. C μὴ πορευέσθω. 8 κ) ὑπώσε-
ταί σε] C ἐν τῷ πολέμῳ, κ) ὑπώσεται. παρὰ κυρίου, κ) (A deeſt) ἰσχύ-
ειν] C ἰσχὺς τῷ κυρίῳ τοῦ βοηθῆσαι. 9 τὰ ἑκατὸν τάλαντα, ἃ] C τοῖς ἑκατὸν
ταλάντοις, οἷς. πλεῖστα] A πλείονα. C πλείω. 10 τῇ δυνάμει τῇ ἐλθούσῃ]
C τὴν δύναμιν τὴν ἐλθοῦσαν. σφόδρα] C τῇ ὀργῇ αὐτῶν σφόδρα. ἀπέστρε-
ψαν] C ἐπέστρεψαν. 13 κ) ἐπέθεντο] C ἐπέθεντο. ἕως] C κ) ἕως. 14 πα-
τάξαντΘ] A C πατάξαντα. αὐτὸν] C ἑαυτόν. αὐτοὺς αὐτῷ] A αὐτῷ αὐ-
τούς. C αὐτοὺς ἑαυτῷ. αὐτὸς] A C deeſt. 15 τί] A ὅτι. ἑαυτῶν] C αὐ-
τῶν. 16 αὐτῷ] C αὐτόν. ἵνα μὴ μαστιγωθῇς] C αὐτοῦ, ἵνα μὴ πατάξωσί
σε. ὅτι γινώσκω] A γινώσκω. C ἔγνων. ἐβούλετο ἐπὶ σοὶ] C ἐβουλεύσατο κύ-
ριΘ. ἐπήκουσας] C ἤκουσας. 17 Καὶ] Hic incipit cap. 11 in Ald. υἱοῦ
Ἰηοὺ] C υἱὸν Ἰού. 18 ἐλεύσεται] C εἰσελεύσεται. ἐν τῷ] A ἐν αὐτῷ. ἦλ-
θον] C ἦλθε. κατεπάτησαν] C κατεπάτησε. 20 χεῖρας] A C χεῖρας Ἰωάς.
22 αὐτοῦ] A ἑαυτοῦ. 23 τὸν τοῦ] C υἱόν. Ἰωάχαζ] C Ὀχοζίου. κατέλαβεν]
C συνέλαβεν. κατέσπασεν] C καθεῖλεν. 24 πρὸς τῷ Ἀβεδδὼμ] C τὰ πα-
ρὰ τὸν Ὠβὴδ Ἐδώμ. συμμίξεων] C συμμίξεων ἔλαβε. 25 ἔτη δεκαπέντε]
C πέντε κ) δέκα ἔτη. 26 οὐκ ἰδοὺ] A οὐχί. 27 κ) ἐπέθεντο αὐτῷ ἐπίθεσιν, κ)
ἔφυγεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ] C συνεστράφη ἐπ' αὐτὸν σύνδεσμΘ ἐν Ἱερουσαλὴμ, κ) ἔφυγεν.

CAP. XXVI.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 Καὶ] A deeſt. 3 ἐβασίλευσεν Ὀζίας] C Ὀζίας ἐν τῷ βασιλεύειν αὐ-
τόν. 5 συνιόντΘ] A C συνιέντΘ. φόβῳ κυρίου] C ὁράσει θεοῦ. ἐζήτησε]
A ἐξεζήτησε. C αὐτὸς ἐξεζήτησε. κ) εὐώδωσεν αὐτῷ κύριΘ] C κατεύθυνεν αὐ-
τὸν κύριΘ ὁ θεός. 6 ἐξῆλθε] C ἐξῆλθεν Ὀζίας. κατέσπασε] C καθεῖλε.
Ἰαβνὴρ] C Ἰαβνά. Ἀζώτου] C ἐν Ἀζώτῳ. 7 τῆς] A τάς. 9 πύλην po-
ſterius] A γωνίαν. κατίσχυσε] C κατίσχυσεν αὐτάς. 10 ἐν Σεφηλᾶ] A εἰς Ἐ-
φηλά. κ) ἀμπελουργοὶ ἐν τῇ ὀρεινῇ] C γεωργοὶ κ) ἀμπελουργοὶ ἐν τοῖς ὄρεσιν.
γεωργὸς] A C ἀνὴρ φιλογεωργός. 11 δύναμις ποιοῦσα] C δυνάμεις ποιοῦσαι. κ)
ἐκπορευομένη, uſque ad διὰ χειρὸς prius] C κ) ἐκπορευόμεναι εἰς παράταξιν, κ) ὁ
ἀριθμὸς τῆς ἐπισκέψεως αὐτῶν. διὰ poſterius] C κ) διά. 12 πατριαρχῶν] C
ἀρχόντων τῶν πατέρων. 13 δύναμις πολεμική] C δυνάμεις πολεμικαί. καὶ
πεντακόσιοι] C πεντακόσιοι. 15 ἐποίησεν] C ἐποίησεν Ὀζίας. λογιστοῦ] C
λογισμοῖς. βάλλειν] C τοῦ βαλεῖν. 16 κατίσχυσεν] C κατίσχυσεν Ὀζίας. 17
ὀγδοήκοντα] C ponit ante ἱερεῖς. δυνατοὶ] C δυνάμεως. 18 ἔστησαν] C ἐπ-
έστησαν. ἀλλ' ἢ] A ἀλλά. θῦσαι] A θυμιᾶσαι. C τὸ θυμιᾶσαι. ἐκ] C ἀπό.
19 πρὸς τοὺς ἱερεῖς] A εἰς τοὺς ἱερεῖς τοῦ κυρίου. ἐν οἴκῳ κυρίου] C ponit
ante ἐναντίον. 20 πρὸς] C ἐπ'. Ἀζαρίας] A Ζαχαρίας. μετώπῳ] C μετ-
ώπῳ αὐτοῦ. κατέσπευσαν] A κατεδίωξαν. C κατέσπευσεν. 21 ἦν] C ponit
ante Ὀζίας. Ἀφφουσὼθ] C Ἀχχεσίθ. ἐκάθητο] C ἐκάθισεν· & ponit
ante ἐν οἴκῳ. ἀπεσχίσθη] C ἐξώσθη. κυρίου] A θεοῦ. Ἰωάθαν] A C Ἰωα-
θάμ. 22 γεγραμμένοι] C οὐκ ἰδοὺ εἰσί. Ἰεσσίου] A C Ἡσαΐου υἱοῦ Ἀμώς. 23
ἔθαψαν] A οὐκ ἔθαψαν. μετὰ τῶν πατέρων αὐτοῦ] C deſunt. τῷ πεδίῳ] C ἀ-
γρῷ. ὅτι λεπρὸς] A C λεπρός.

CAP. XXVII.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 Υἱὸς] C Υἱὸς ὤν. Ἰωάθαμ] A ἦν Ἰωάθαμ. βασιλεῦσαι] C βασιλεύ-
ειν. τῆς μητρὸς] C τῇ μητρί. 2 ἃ] A C ὅσα. ἀλλ'] C πλήν. οὐκ εἰσῆλθεν]
C ponit poſt κυρίου. 3, 4 Ὀπὲλ ᾠκοδόμησε πολλὰ, Ἐν] A αὐτῆς ἀπέθετο ὅ-
πλα, κ) ᾠκοδόμησε πόλεις ἐν. C τοῦ Ὠφὲλ ᾠκοδόμησεν εἰς πλῆθΘ. Καὶ πόλεις
ᾠκοδόμησεν ἐν. ὄρει] C τοῖς ὄρεσιν. κ) οἰκήσεις] A οἰκήσεις. C ᾠκοδόμησε
βάρεις. 5 Αὐτὸς] A C Καὶ αὐτός. ἐμαχέσατο] C ἐπολέμησε. πρὸς βασιλέα] C
μετὰ τοῦ βασιλέως. κ) κατ'] C κατ'. ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει] C deſunt. τῷ δευτέρῳ]
A C τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ. 6 Κατίσχυσεν] C Καὶ κατίσχυσεν. Ἰωάθαν] A Ἰωά-
θαμ. 7 ἰδοὺ γεγραμμένα] C οὐκ ἰδοὺ γέγραπται. βιβλίῳ] A βιβλίων. C βι-
βλίου. Ἰούδα κ) Ἰσραὴλ] C Ἰσραὴλ κ) Ἰούδα· & addunt hic A C, Υἱὸς εἴκοσι κ)
πέντε ἐτῶν ἦν βασιλεύσας (C Ἰωαθὰμ ἐν τῷ βασιλεύειν αὐτὸν) κ) ἑκκαίδεκα ἔτη
ἐβασίλευσεν ἐν Ἱερουσαλήμ.

CAP. XXVIII.

Sed Ald. viginti verſus priores adjungit capiti præcedenti.

1 κ) πέντε] C deſunt. 2 Καὶ] A Ἀλλ'. 3 κ) τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν] C τοῖς
Βααλείμ. ἐν γῇ Βενεννὸμ] A ἔθυσιν ἐν γῇ Ἐννόμ. C Καὶ ἔθυεν ἐν φάραγγι Βενεν-
νόμ. διῆγε] A ἤγαγε. τῶν ἐθνῶν ὧν] A ἅ. ἐξωλόθρευσε] C ἐξῆρε. 5 διὰ
χειρὸς] C ἐν χειρί. ἐξ αὐτῶν] C ponit poſt πολλήν. αὐτὸν] C αὐτὸν κύριΘ.
6 ὁ τοῦ Ῥομελία] C υἱὸς Ῥομελίου. ἐν μιᾷ] C μιᾷ. εἴκοσι] A deeſt. C κ) εἴκοσι.
7 τὸν Μαασίαν] A Ἀμασίαν. Ἐζεικὰν] A Εὐζικάμ. C Ἐσεικάμ. Ἐλκανᾶ τὸν δι-
άδοχον] C Ἐλκανὰν τὸν δεύτερον. 8 τριακοσίας] A ὀκτακοσίας. C διακοσίας. γυ-
ναῖκας] C γυναικῶν. 9 ἔφθακε] C ἔφθασε. 10 κ) δούλας] A deſunt. ὑμῶν
poſterius] C ἡμῶν, πλημμελῆσαι μεθ' ὑμῶν μαρτυρῆσαι κυρίῳ θεῷ ὑμῶν. 11 τῶν] C
ἀπὸ τῶν. 12 Οὐδίας ὁ τοῦ Ἰωάνου] A C Ἀζαρίας ὁ τοῦ Ἰωνὰν (A Ἰωνᾶ.) Μοσολα-
μὼθ] A Βασαλημώθ. C Μασαλμώθ. Ἐλδαΐ] C Ἀδδί. 13 ἁμαρτάνειν] C
πλημμελῆσαι. θυμοῦ] A deeſt. 15 ὀνόματι] A ὀνόματι κυρίου. C ὀνόμασιν. φα-
γεῖν] C αὐτοῖς τοῦ φαγεῖν, κ) πιεῖν. κ) ἐν] A ἐν. C αὐτῶν ἐν. ἀσθενοῦντΘ] C
ἀσθενοῦς. πόλιν] C τὴν πόλιν τῶν. ἐπέστρεψαν] C ἀπέστρεψαν. 16 Ἐν] C Καὶ
ἐν. Ἀσσοὺρ] C τῶν Ἀσσυρίων τοῦ. 17 ὅτι] C τῷ ἔτει, καί. 18 ἐπὶ τὰς] A
αἰχμαλωτεῦσαι τάς. κ) τὰ ἐν, uſque ad τὴν Αἰλὼν] C deſunt. Γαδηρὼ] A Γα-
δηρών. C Γαδηρώθ. Σωχὼ] C Σοκχώθ. Θαμνὰ ... Γαμζὼ] A Γαμζαΐ ... Θα-
μνά. C Θάμναν ... Γαμζώ. 19 ὅτι ἀπέστη ἀποστάσει] C ἀνθ' ὧν ἀπεκάλυψεν ἐν τῷ
Ἰούδᾳ, κ) ἀπέστη ἀποστασίᾳ. 20 ἐπ' αὐτὸν] A πρὸς αὐτόν. C ἐπὶ τὸν Ἄχαζ. Θα-
γαφηλλασὰρ] A Θαγλαθ Φελλασάρ. C Θεγλὰθ φελλασάρ. Ἀσσὸρ] C Ἀσσυρίων· &
ver 21. ἔθλιψεν] A C ἐπάταξεν. αὐτὸν] A αὐτὸν, κ) ἀπῴκισε τοὺς ἐν Δαμασκῷ
εἰς Μηδίαν, ἐκ γὰρ τῆς Συρίας μετῴκισεν οἰκεῖν τὴν Δαμασκόν. 21 Καὶ ἔλαβεν] Hic in-
cipit cap. 12 in Ald. ἢ τῷ] C ἢ τοῦ. 22 τοῦ] C Ἄχαζ τοῦ. 23 Ἐκζητήσω] C
Ζητήσω. αὐτοὶ] C deeſt. αὐτοὺς] A deeſt. αὐτοῖς] C ponit poſt θύσω. αὐ-
τοὶ] C ponit poſt αὐτῷ. 24 ἔκλεισε] C ἀπέκλεισεν Ἄχαζ. ἑαυτῷ θυσιαστήρια]
C αὐτῷ θυσιαστήριον. 25 κ) πόλει] C κ) ἐν πόλει. ἐποίησεν] C ἐποίησε. παρώρ-
γισε] C παρώργισε. αὐτῶν] C αὐτοῦ. 26 ἰδοὺ] C οὐκ ἰδοὺ εἰσί. γεγραμμέναι] C γε-
γραμμένοι. βιβλίῳ] A βιβλίων. C βιβλίου. 27 ὅτι οὐκ εἰσήνεγκαν] C κ) οὐκ ἤνεγκαν.

CAP. XXIX.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 Καὶ, uſque ad κ) εἴκοσι] C Υἱὸς ὢν εἴκοσι κ) πέντε ἐτῶν Ἐζεκίας ἐν τῷ βασι-
λεύειν αὐτόν. ἐννέα] C κ) ἐννέα. κ) ὄνομα] A ὄνομα. 2 τὸ] C Ἐζεκίας τό.
3 ὡς ἔστη] C ἡνίκα ἔστη Ἐζεκίας. 5 οἱ] C μου οἱ. ἁγνίσθητε, κ) ἁγνίσατε] C ἁγιά-
σθητε, κ) ἁγιάσατε. 6 ἡμῶν] C ὑμῶν. ἐναντίον] C ἐνώπιον. 7 ἐν τῷ] A τῷ. 8
ὠργίσθη ὀργῇ (A θυμῷ) κύριΘ] C ἐγένετο ὀργὴ κυρίου. 9 πεπλήγασιν] C ἔπεσον. ὑ-
μῶν] A C ἡμῶν, quater in hoc ver. μαχαίρᾳ] C ῥομφαίᾳ. αὐτῇ] C ἑαυτῇ. ὃ κ)
νῦν ἐστι] A κ) νῦν εἰσιν. C deſunt. 10 Ἐπὶ τούτοις νῦν ἐστι] A Ἐπὶ τούτοις νῦν ἦν θέ-
σθε. C Ἕνεκεν τούτου ἐγένετο. καρδίας] A καρδίας ὑμῶν, τοῦ] C καρδίας μου, τοῦ. μου
διαθήκην] A C deſunt. κυρίου θεοῦ] A μετὰ τοῦ κυρίου θεοῦ. C τῷ κυρίῳ θεῷ.
11 ἀφ' ἡμῶν] A ἀφ' ὑμῶν. C ponit ante τὴν ὀργήν. ὅτι] C πιεῖν, ὅτι. κ)
εἶναι αὐτῷ] C αὐτῷ, κ) εἶναι αὐτοῦ. λειτουργοῦντας] C λειτουργούς. 12 Μαὰθ]

A Μαάλ. Κὶς] A ϗ Κείς. ὑῶν] A deeſt. Γεδσωνὶ] C Γερσῶν. Ἰωδαὰδ] C Ἰωάχ. Ζεμμὰθ] A C Ζεμμά. ϗ Ἰωαδὰμ· ὗτοι ὑοὶ Ἰωαχὰ] C ϗ Ὠδαὰν ὁ τῦ Ἰωάχ. 13 τῶν] C ἀπὸ τῶν, & verſ. 14, ter. Ζαμβεὶ] A Σαμαεί. C Σαμβεί. 14 Ἰδιθὲν, Σαμαίας] A Ἰδιθὲμ, Σαμαθίας. 15 Συνήγαγον] C Συνήγαγε. αὐτῶν] C αὐτῦ. τῦ] C Ἐζεκίυ τῦ. 16 ϗ εἰς] C εἰς. ἐκβαλεῖν] C τῦ ἐξενέγκειν. τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ νεομηνίᾳ τῦ πρώτυ μηνὸς] C ἐν μιᾷ τῦ μηνὸς τῦ πρώτυ. ἥγνισε] C ἡγίασε. τρισκαιδεκάτῃ] A C ἑκκαιδεκάτῃ. 18 εἶπαν] C εἶπον αὐτῷ. ἡγνίσαμεν] C ἡγιάσαμεν, & verſ. 19. προθέσεως] C προθέσεως αὐτῦ. 19 τῇ ἀποστασίᾳ αὐτῦ] C τῷ ἀποστῆσαι αὐτόν. αὐτῦ] A ἑαυτῦ, καί. ἡτοιμάκαμεν] C ἡτοιμάσαμεν. ἰδὲ] A C ϗ ἰδέ. 20 Ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς] A ponit poſt Συνήγαγε. 21 ἀνήνεγκε] A C ἀνήγαγεν. μόσχυς, uſque ad περὶ prius] C ἑπτὰ μόσχυς, ϗ ἑπτὰ κριὺς, ϗ ἑπτὰ ἀμνὺς, ϗ ἑπτὰ χιμάρυς· poſterius ἑπτὰ deeſt in Ald. Ἰσραὴλ] C Ἰέδα. ἀναβαίνειν] C τῦ ἀνενέγκειν. 22 Καὶ ἔθυσε] A θύειν. τὸ αἷμα poſterius] C ponit poſt θυσιαστήριον. περιέχεον] C προσέχεον. ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον] A τῷ θυσιαστηρίῳ. 24 ἐξιλάσαντο] C περιερράντισε. εἶπεν ὁ βασιλεὺς] C ponit poſt poſterius Ἰσραήλ. ἡ ὁλοκαύτωσις] C προσενεχθῆναι τὰ ὁλοκαυτώματα. 25 προφητῶν] C προφητῶν αὐτῦ. 26 τῆ] C ἐν. 27 ἀνενέγκαι] C τῦ ἀνενέγκειν. 28 προσεκύνει] A προσεφώνει. ὗ] A ὅτε. 29 ἔκαμψεν] A ϗ ἔκαμψεν. εὑρεθέντες] C εὑρεθέντες σὺν αὐτῷ. προσεκύνησε] A προσεκύνησε τῷ κυρίῳ, & verſ. 30. 30 ὑμνεῖν] C τῦ ὑμνεῖν. 31 προσαγάγετε, ϗ φέρετε] A ϗ προσαγάγετε, ϗ ἀναφέρετε. ϗ αἰνέσεις] A ϗ αἰνέσεως. C deſunt. 32 διακόσιοι] A ὀκτακόσια. κυρίῳ] C κυρίυ. 34 Ἀλλ᾽ ἢ] C Πλήν. ἐκδεῖραι] A C δεῖραι. ἀντελάβοντο αὐτῶν οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν] C ἀντελαμβάνοντο αὐτῶν. ἡγνίσθησαν] C ἡγιάσθησαν. ἥγνισαν] A ἡγνίσθησαν. C ἡγιάσθησαν. 35 τῶν σπονδῶν] A τῆς σπονδῆς. C αἱ σπονδαί. κατωρθώθη] C ἡτοιμάσθη.

CAP. XXX.

Sed Ald. priores 9 verſus hujus capitis adjungit præcedenti.

1 ἐπιστολὰς] C ponit ante καί. ποιῆσαι] C τῦ ποιῆσαι. φασὲκ] C φασὲχ, & verſ. 2. 3 ἠδυνάσθησαν] C ἠδυνήθησαν. αὐτὸ] C ponit ante ποιῆσαι. ἡγνίσθησαν] C ἡγιάσθησαν. εἰς] C ἐν. 4 τῆς] C πάσης τῆς. 5 διελθεῖν] C τῦ διελθεῖν. Βηρσαβεὲ ··· Δὰν] C Δὰν ··· Βηρσαβεαί. ἐλθόντας] C τῦ ἐλθεῖν, καί. εἰς] C ἐν. 6 ἐπιστρέψατε] A C ἐπιστρέψει. Ἀσσὺρ] C Ἀσσυρίων. 7 καθὼς prius] A καθὼς καί. 8 νῦν] A deeſt. τὰς καρδίας] A C τὺς τραχήλυς. ἀποστρέψει] A ἀποστρέφει. ὀργῆς] C τῆς ὀργῆς αὐτῦ. 9 ἔναντι] A C ἐναντίον. εἰς] A ὑμᾶς εἰς. C αὐτύς. ταύτην] A ὑμῶν. ὑμῶν] A C ἡμῶν. 10 Καὶ ἦσαν] Hic incipit cap. 13. in Ald. καταμωκώμενοι] C μυκτηρίζοντες αὐτύς. 11 Ἀλλὰ] A Ἀλλ᾽ ἢ. Ἀσὴρ] C ἀπὸ Ἀσήρ. ἀπὸ prius] C deeſt. ϗ εἰς] C Καὶ ἐν. 12 Καὶ] C deeſt. τῦ] C καί. τὰ προστάγματα] A C τὸ πρόσταγμα. 13 εἰς] C ἐν. 15 ἥγνισαν] A ἡγνίσθησαν. C ἡγιάσθησαν, & verſ. 18. 17 πλῆθος] A πλεῖστον. ἡγνίσθη] C ἡγνίσθησαν. τῦ θύειν] A πλείυς θύειν. 18 ἀλλ᾽] C ἀλλὰ καί. παρὰ] C ὐ παρά. αὐτῶν] C τύτων. κύριος] A κύριος ὁ θεός. C κύριε ὁ θεός. ἐξιλάσθω] C ἐξίλασαι. 19 αὐτῶν] A αὐτῦ. ὐ κατὰ] C ὐχ ὡς καλά. τῷ Ἐζεκίᾳ] C τῦ Ἐζεκίυ. 21 καθυμνῦντες] C καθύμνυν. ὀργάνοις] C ὀργάνοις ἰσχύος. 22 Ἐζεκίας] A κύριος. πᾶσαν] C πάντων, & ponit poſt καρδίαν. ἡμέρας] C ἡμέραις. θυσίαν] C θυσίας. αὐτῶν] A ἑαυτῶν. 23 ἡ] C πᾶσα ἡ. ἅμα] C deeſt. ἐποίησε] A ἐποίησεν ἄλλας. C ponit ἄλλας poſt ἡμέρας. 24 τῷ Ἰέδα] C ὁ βασιλεὺς Ἰέδα, & ponit ante ἀπήρξατο. τῇ] A ὅλῃ τῇ. C πάσῃ τῇ. ϗ οἱ] C οἱ. πρόβατα] A C προβάτων. τὰ ἅγια] C ἡγιάσθησαν. 25 ἐκκλησία] C ἐκκλησία Ἰέδα, καί. Ἰέδα, ϗ οἱ εὑρεθέντες ἐξ Ἱερυσαλὴμ] C οἱ ἐλθόντες ἐξ Ἰσραήλ. ἀπὸ] C ἐκ. 27 ἱερεῖς] A ἱερεῖς, καί. αὐτῦ] C τῦ θεῦ.

CAP. XXXI.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 πάντα ταῦτα] C τοῦτα πάντα. ἔκοψαν] A C ἐξέκοψαν. ϗ τὺς βωμὺς] C ϗ καθεῖλον τὰ θυσιαστήρια. τέλος] C συντέλειαν. ἐπέστρεψαν] A C ἐπέστρεψε. ἕκαστος] C deeſt. αὐτῶν] A ἑαυτῶν. C αὐτῦ. 2 ἑαυτῦ] C αὐτῦ, & ponit poſt λειτυργίαν. ἐν ταῖς αὐλαῖς] A αὐλῆς. C ϗ ἐν ταῖς αὐλαῖς. 3 τὰς ὁλοκαυτώσεις] A τὴν ὁλοκαύτωσιν. δειλινὴν] C ἑσπερινήν. ϗ] C ϗ εἰς τάς. εἰς τὰ σάββατα] C τῶν σαββάτων. 4 τῷ λαῷ] A τῷ λαῷ, καί. C Ἐζεκίας τῷ λαῷ. 5 λόγον] C λόγον Ἐζεκίας. ἐπλεόνασεν] A C ἐπλεόνασαν οἱ ὑοί. ϗ ἐπιδέκατα πάντα] C deſunt. εἰς πλῆθος] A ponit poſt ἤνεγκαν. 7 Ἐν] C Ἐν δέ. 10 εἰς οἶκον Σαδὼκ] C τῦ οἴκυ Σαδδύκ. ἦρκται ἡ ἀπαρχὴ] C ἤρξαντο αἱ ἀπαρχαί. ϗ καταλελοίπαμεν] A deſunt. C ϗ ἐγκαταλελοίπαμεν. καταλελοίπαμεν ἔτι] A C καταλελοίπαμεν ἔτι. 11 ἔτι] C deeſt. 12 ἤνεγκαν] A C εἰσήνεγκαν. 13 Ἰειὴλ] C Ἰεζιήλ. Ὀζίας] A Ὀζαζίας. ϗ οἱ ὑοὶ αὐτῦ] C deſunt. 15 Ὀδὲμ] A ἀδύντων. C Ἀδάν. διὰ] C ἐν ταῖς πόλεσι διά. μέγαν, ϗ (ϗ κατὰ C) τὸν μικρὸν] A τὸν μικρὸν, ϗ κατὰ τὸν μέγαν. 16 εἰς ἡμέραν] C ἐν ἡμέρᾳ αὐτῦ. ἐφημερίαις] C καθ᾽ ἐφημερίας. 17 καταλοχισμὸς] A καταλοχισμός. 18 ἐγκαταλοχίσαι] A ἐν καταλοχίαις. C ἐν καταλοχισμοῖς. ὑῶν] C αὐτῶν, ὑῶν. αὐτῶν poſterius] C deeſt. 19 Τοῖς] C Καὶ τοῖς. ϗ οἱ ἀπὸ τῶν πόλεων] C ϗ ἐν ταῖς πόλεσιν. ϗ πόλει] A deſunt. 20 τὸ καλὸν] C Ἐζεκίας τὸ καλόν. εὐθὲς] C εὐθὲς, ϗ τὸ ἀληθές. 21 ᾧ] A C ἐν ᾧ. αὐτῦ] A ἑαυτῦ. ϗ] A ponit ante ἐξ.

CAP. XXXII. In Ald. XIV.

1 Σενναχηρεὶμ] C Σενναχηρεὶβ, per totum caput. 2 ϗ τὸ] A κατά. 4 ποταμὸν] C χειμάρρυν. μὴ] C μήποτε. 5 κατίσχυσε] C ᾠκοδόμησε. φάραγγος] C πόλεως. 7 Ἰσχύσατε, ϗ ἀνδρίζεσθε] C Ἀνδρίζεσθε, ϗ ἰσχύσατε. Ἀσσὺρ] C Ἀσσυρίων, & verſ. 11. πλείονες, ἢ] C πλείυς ὑπὲρ τύς. 8 σάρκινοι] C σαρκινοί. 9 ἑαυτῦ] C αὐτῦ. ϗ αὐτὸς] C αὐτὸς δέ. μετ᾽ αὐτῦ] A αὐτῦ. C αὐτῦ μετ᾽ αὐτῦ. 10 καθήσεσθε] C κάθησθε. 11 τῦ παραδῦναι] C τῦ ἀποδώσειν. 12 θυσιαστήρια ··· ὑψηλὰ] C ὑψηλὰ ··· θυσιαστήρια. ἐν] A deeſt. κατέναντι] C ἐνώπιον. αὐτῷ] A αὐτό. 13 Οὐ γνώσεσθε] C Οὐκ οἴδατε. ὅτι] C ἅ. A τί. ἠδύναντο] C ἠδυνήθησαν. 14 ἐν] C ὅστιν ἐν. μὴ ἐδύναντο] C ὃς ἐδυνήθη. αὐτῶν] C αὐτῦ. 15 ποιείτω] C ponit ante ὑμᾶς πεποιθέναι. κατὰ ταῦτα] C μηδὲ ἐπισειέτω ὑμᾶς ἐπὶ τύτῳ. δύνηται] C ἐδυνήθη. σώσει] C ῥύσεται. 17 ὀνειδίζειν] C Σενναχηρεὶβ τῦ ὀνειδίζειν. 18 ἐβόησε] C ἐβόησαν ἐν. λαὸν Ἱερυσαλὴμ τὸν ἐπὶ] A Ἰσραὴλ, ϗ τὸν λαὸν τὸν ἐπί. βοηθῆσαι αὐτοῖς] C φοβῆσαι αὐτύς. ὅπως] C αὐτὺς, ὅπως. 19 ἐλάλησεν] C ἐλάλησαν. 21 πρόσωπον] A τὸ πρόσωπον, & ponit ante μετ᾽. αὐτῦ, ϗ τῶν ἐξελθόντων] C ϗ ἐξελθόντες. 22 ἐν] A deeſt. 24 ἠρρώστησεν] C ἐμαλακίσθη. Ἐζεκίας] A Ἐζεκίας ὁ βασιλεύς. αὐτῷ] C αὐτῦ. αὐτῷ] C αὐτῷ κύριος. 25 ἔδωκεν] C deeſt, & αὐτῷ ponit poſt ἀνταπέδωκεν. ϗ poſterius] A ϗ ἐπί. 27 εἰς τὰ] A deſunt. ὁπλοθήκας, uſque ad finem verſus] C ὁπλοθήκας ἐποίησεν, ϗ πᾶσι τοῖς σκεύεσιν ἐπιθυμίας. 28 Καὶ] C Ἀποθήκας, καί. ϗ κώμας] C deſunt. 29 ἃς ᾠκοδόμησεν] C ἐποίησεν. ἀποσκευὴν] C κτήσεις. 30 Γειὼν] A Σιών. λίβα] C δυσμάς. 31 τοῖς πρεσβευταῖς] C ἐν ταῖς πρεσβείαις. τοῖς ἀποσταλεῖσιν] A ponit ante ἀπό. ἐγκατέλιπεν] A C ϗ ἐγκατέλιπεν. 32 λοιπὰ] C κατάλοιπα. τὸ ἔλεος] C τὰ ἐλέη. ἰδὲ] C ὐκ ἰδέ. 33 ὑῶν] A ὑῦ. ἐν] A deeſt.

CAP. XXXIII.

Sed Ald. octo priores verſus hujus capitis adjungit præcedenti.

1 Ὢν δεκαδύο] A Ὢν δέκα ϗ δύο. C Υἱὸς ὢν δώδεκα. βασιλεῦσαι] C βασιλεύειν. πέντε] A C ϗ πέντε. 2 ἐναντίον] C ἐνώπιον, & verſ. 6. ἃς] A C ὧν. ἐξωλόθρευσε] C ἐξῆρε. 3 ἐπέστρεψε] C ἐπέστρεψε Μανασσῆς. στήλας] C θυσιαστήρια. 4 θυσιαστήρια] C Μανασσῆς θυσιαστήριον. ὗ] C ἐν ᾧ, & ver. 7. 6 ἐπαοιδὺς] C ἐπλήθυνεν ἐπαοιδύς. ποιῆσαι] C Μανασσῆς τὸ ποιῆσαι. 7 θεὸς] A C κύριος. εἰς] C ἐκεῖ εἰς. 8 Καὶ] Hic incipit cap. 15. in Ald. 10 ἐπήκυσαν] C ἤκυσαν. 11 κατέλαβον] C κατελάβοντο. ἤγαγον] C ἦγον αὐτόν. 12 ἐθλίβη] C ἐθλίβη Μανασσῆς. ἐζήτησε τὸ πρόσωπον] C ἐδεήθη τῦ προσώπυ. θεῦ τῦ κυρίυ] A C κυρίυ τῦ θεῦ. 13 ἐπήκυσεν prius] A εἰσήκυσεν. 14 κατὰ νότον] C τῦ Γειών. ϗ κατὰ τὴν, uſque ad ϗ ὕψωσε] C ἐκπορευομένων τὴν πύλην τὴν ἰχθυϊκὴν κύκλῳ εἰς τὸ Ὀφλ. ἐκπορευομένων] A ϗ περιεκύκλωσε τὸ ἄδυτον ἐκπορευομένων. ϗ εἰς Ὀπλ] A ϗ ἔθετο εἰς αὐτὴν ὅπλα. σφόδρα] A C αὐτὴν σφόδρα. ἐν] A ἐπί. 15 ἔξωθεν] A ἔξω. C ἐξέβαλεν ἔξω. 16 θυσίαν] C θυσίας. 17 κυρίῳ] A εἰς κενὸν κυρίῳ. 18 ἐπὶ] C ἐν. θεῦ] A C κυρίυ τῦ θεῦ. 19 λόγων] C λόγων βασιλέων Ἰσραήλ. προσευχῆς] C Καὶ ἡ προσευχή. ϗ] A C ϗ ὡς. ἀποστάσεις] C ἀποστασίαι. ἰδὲ] C ὐκ ἰδέ. 20 ἀντ᾽ αὐτῦ] A C ponunt poſt ὑὸς αὐτῦ. 21 Ὢν] C Υἱὸς ὤν. ἐτῶν] C ponit poſt δύο. 22 τὸ] C Ἀμμὼν τό. ὡς] C καθώς. 23 ἐναντίον] C Μανασσῆς ἐνώπιον. 24 αὐτῷ] C deeſt.

CAP. XXXIV.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 Ὢν] C Υἱὸς ὤν. βασιλεῦσαι] A C βασιλεύειν. 2 τὸ] C Ἰωσίας τό. ἐναντίον] A C ἐνώπιον. δεξιά, ϗ ἀριστερὰ] C δεξιάν, ϗ ἀριστεράν. 3 ὀγδόῳ] C δεκάτῳ. ἔτι] C Ἰωσίας ἔτι. περιβωμίων, ϗ ἀπὸ] C βωμῶν, καὶ τῶν γλυπτῶν, καί. 4 κατέσπασε] C κατέσκαψε. A κατέσκαψαν. ἔκοψε] A C ἐξέκοψε. ἐλέπτυνε] A ἐλέπτυνε, καὶ ἐχώνευσε. ἐπὶ] A κατά. θυσιαζόντων] A θυσιαστηρίων. 5 καὶ ἐκαθάρισε] A αὐτῶν, ϗ ἐκαθάρισε. C αὐτῶν, ϗ ἐκαθάρισεν Ἰωσίας. 6 τοῖς] C ἐν τοῖς. 7 θυσιαστήρια ··· ἄλση] C ἄλση ··· θυσιαστήρια. ἔκοψεν] A καὶ ἔκοψεν. C κατέκοψεν. ἀπέστρεψεν] A ἐπέστρεψεν. 8 ἔτει] C ponit poſt ὀκτωκαιδεκάτῳ. τῦ] A ὅτε ἐκέλευσε τῦ. C ἐκέλευσε τῦ. Μαασὰ] A Ἀμεσίαν. C Μαασίαν. Ἰωὰχ] A Ἰωάς. C Ἰωά. τῦ prius] A deeſt. C αὐτῦ. 9 ἔδωκαν] A ἔδωκεν. πύλην] A φυλακήν. ϗ ὑῶν] C καὶ ἐκ παντός. οἰκύντων ἐν] C κατοικύντων. 10 οἱ καθεσταμένοι] C τῶν καθεσταμένων. οἳ ἐποίυν] C deſunt. 11 ἔδωκαν] C ponit poſt τέκτοσι. 12 ἐν πίστει] C ἐποίυν ἐν πίστει οἱ. Ἰεὲ] A Ἰέθ. C καθεσταμένοι Ἰαέθ. ἐπισκοπεῖν] C ἐπισπυδάζειν. 13 ἐπὶ πάντων] C ἐπιστάτων. ἐργασίᾳ, ϗ ἐργασίᾳ] C εἰς ἐργασίαν. 16 λόγον] A λέγων. C λόγον, λέγων. τὸ δοθὲν ἀργύριον] A C ἀργύριον ἀπεδόθη. 17 ἔδωκαν] A ἐπέδωκαν. ἐργασίαν] C ἔργα, & ponit ϗ ἐπὶ χεῖρα τῶν ἐπισκόπων poſt ἔργα. 18 λόγον] C deeſt. ἐναντίον] C ἐνώπιον. 20 Ἀβδὼμ] A Ἀβδάν. C Ἀβδών. 21 ζητήσατε] A ϗ ἐπιζητήσατε. C ζητήσατε. ἐν prius] C deeſt. κυρίου] C κυρίου ὅς. τῶν λόγων] C τὸν λόγον. 22 Ἀρὰς] A C Ἐσερῆ (Ἀσὶρ C) τῦ ἱματιοφύλακος. φυλάσσυσαν τὰς ἐντολὰς] C deſunt. αὕτη] A C αὐτή. 24 κύριος] C κύριος ὁ θεός. κακὰ] C ponit ante ἐπὶ τόν. τῦτον] C τοῦτον, καὶ τὺς κατοικύντας ἐν αὐτῷ. 26 ἐπὶ] C πρὸς τόν. αὐτῷ] C πρὸς αὐτόν. 27 ἐταπεινώθης] C ἐταπεινώθη. κατεναντίον] C ἐναντίον. 28 προστεθήσῃ πρὸς τὰ μνήματα] C προστεθήσῃ πρὸς τάφυς. ἐν πᾶσι τοῖς κακοῖς, οἷς] C πάντα τὰ κακά, ἅ. 30 εἰς] A Ἰέδα εἰς. τὺς εὑρεθέντας] C τῦ εὑρεθέντος. 31 ἔστη] A ἀνέστη. ἐπὶ] C Ἰωσίας ἐπί. τὸν στύλον] A τῶν στύλων. ἐν οἴκῳ κυρίου] hæc habet A poſt διαθήκην. μαρτύρια] A τὰ κρίματα αὐτῦ. C μαρτύρια αὐτοῦ. ἐπὶ τῷ] C ἐν τῷ. 32 Βενιαμὶν] A C ἐν Ἰέδα, ϗ Βενιαμίν. διαθήκην] C κατὰ τὴν διαθήκην. 33 ἐν Ἰσραὴλ] C Ἰσραήλ. αὐτῶν] A ἑαυτῶν. C τῶν πατέρων αὐτῶν. θεοῦ] C τῦ θεοῦ τῶν.

CAP. XXXV. in Ald. XVI.

1 φασὲκ] C φασὲχ ἐν Ἱερυσαλήμ. ἡμέρᾳ] C deeſt. 3 ϗ ἔθηκαν] A C ϗ τῦ δῦναι τὴν κιβωτὸν τὴν ἁγίαν ἐν οἴκῳ κυρίου, ϗ ἔθηκαν (A ἔθηκεν.) ἆραι] C ponit ante ἐπ᾽. 4 κατὰ τὴν] C ϗ κατὰ τήν. διὰ χειρὸς Σαλωμὼν] C κατὰ τὴν ἀπογραφήν. 6 ἑτοιμάσατε] A C τὰ ἅγια ἑτοιμάσατε. 7 ἀπὸ τῶν τέκνων τῶν] C ἀπὸ ὑῶν. ϗ πάντας τὺς εὑρεθέντας] C παντὶ τῷ εὑρισκομένῳ. 8 ϗ ἔδωκαν] C ἔδωκαν. δισχίλια ἑξακόσια] A δισχιλίυς ἑξακοσίυς. C δύο χιλιάδας ϗ ἑξακοσίυς. 9 ϗ Βαναίας] C deſunt. Σαμαίας] A Σείας. 12 πατριῶν] C πατριῶν αὐτῶν. προσάγειν] A προσάξειν τὰ ὁλοκαυτώματα. C προσενεγκεῖν. 13 ἔδραμον] C ἔδραμον δρόμῳ. πάντας] A ponit poſt λαοῦ. 14 τὸ ἑτοιμάσαι αὐτοῖς] C τῦτο ἡτοίμασαν ἑαυτοῖς. ἐν τῷ ἀναφέρειν τὰ ὁλοκαυτώματα] C ὑοὶ Ἀαρὼν ἐν ἀναφορᾷ τῶν ὁλοκαυτωμάτων. τὰ στέατα] C τῶν στεάτων. 15 Ἀσὰφ] A Ἀσαίρ. ϗ Ἀσὰφ] C Ἀσάφ. οἱ προφῆται] C τῶν προφητῶν. ἦν] C ἐστίν. 16 ϗ ἡτοιμάσθη] C deſunt. κυρίου] A deeſt. ἐνεγκεῖν] A ἀνενεγκεῖν. 18 παντὸς βασιλέως] A C πάντες βασιλεῖς. ἐν] A deeſt. 19 Τῷ] A C Ἐν τῷ. μετὰ] C καὶ μετά. ἔδρασεν] C ἡτοίμασεν. ἐν τῷ οἴκῳ] C τὸν οἶκον. ϗ τὺς ἐγγαστριμύθυς, uſque ad finem verſus] C deſunt. Καρνεὶμ] A Καραιδείμ. μετ᾽ αὐτὸν] A μετὰ τῦτον. ὅμοιος] A ὅμοιος αὐτῷ. τὸν Ἰσραὴλ] A τὸν οἶκον Ἰσραήλ. 20 Καὶ] C deeſt. τὸν ποταμὸν Εὐφράτην] C ποταμῷ Εὐφράτῃ, τοῦ πολεμῆσαι αὐτὸν ἐν Χαρχαμείς. βασιλεὺς] C ponit poſt Ἰωσίας. 21 αὐτὸν] C αὐτὸν Φαραώ. ποιῆσαι] C ponit ante πόλεμον. ἀλλ᾽ ἢ ἐπὶ τὸν τόπον πολέμου μου (A deeſt.)] Hæc addunt A C poſt πόλεμον. ἀπὸ] C σὺ ἀπό. 22 αὐτῦ prius] A deeſt. ἢ] C deeſt. ἐκραταιώθη] C ponit ante τῦ πολεμεῖν. τὸν] C Ἰωσίας τόν. διὰ] C ἐκ. Μαγεδδὼ] C Μαγεδδών. 23 ἐξαγάγετε] C ἐξάγετε. 24 αὐτῷ] C αὐτῦ. ἀπέθανε] C ἀπέθανεν Ἰωσίας. 26 λοιποὶ] C deeſt. γεγραμμένα] C ϗ τὰ ἐλέη αὐτῦ, καθὼς γέγραπται. 27 ἰδὲ] C ὐκ ἰδὲ εἰσί. βιβλίῳ] A βιβλίων. C βιβλίυ.

CAP. XXXVI.

Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 εἰς βασιλέα] C ponit ante ἀντί. ἐπὶ] C ἐν. 2 Υἱὸς] C Υἱὸς ὤν. εἴκοσι καὶ τριῶν] C τριῶν ϗ εἴκοσι. ἐτῶν] A ἐτῶν ἦν. ϗ ὄνομα, uſque ad

finem verſus] C deſunt. Φαραὼ] A Ἰώαχαζ Φαραώ. Αἰμὰθ] A Αἰθάμ. 3 μετήγαγεν] C μετέστησεν. αὐτὸν] A deeſt. εἰς Αἴγυπτον] C Αἰγύπτυ, τῦ μὴ βασιλεύειν αὐτὸν ἐν Ἱερυσαλήμ. φόρον] C ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτυ φόρον. 4 Φαραὼ Νεχαὼ] C ὁ βασιλεὺς Αἰγύπτυ. Ἰέδα] C Ἰέδα, ϗ Ἱερυσαλήμ. ἀδελφὸν αὐτῦ] A ἀδελφὸν Ἰωακίμ. Φαραὼ Νεχαὼ] A ponit ante ἀδελφόν. Καὶ ἀπέθανεν, uſque ad finem verſus] C deſunt. δοῦναι] A δοῦναι αὐτῷ. 5 Ὢν] C Υἱὸς ὤν. ϗ ὄνομα, uſque ad ϗ ἐποίησε τὸ] C deſunt. τῆς μητρὸς] A τῇ μητρί. ἐναντίον] C ἐνώπιον. κατὰ πάντα ὅσα, uſque ad finem verſus] C deſunt. αὐτῦ] A τῦ Ἰωακίμ. 6 ἐν] A deeſt. ἀπήγαγεν] A ἦγεν. 7 ἀπήνεγκαν] C ἀπήνεγκεν. 8 γεγραμμένα] C γέγραπται. τοῖς βασιλεῦσιν] C τῶν βασιλέων. ϗ ἐκοιμήθη, uſque ad ϗ ἐβασίλευσεν] C deſunt. 9 Ὀκτὼ] A Υἱὸς ὀκτωκαίδεκα. C Υἱὸς ὀκτώ. 10 ἐπιστρέφοντος] A ἐπιστραφέντος. εἰσήνεγκεν] C εἰσήγαγεν. 11 ὑὸς ϗ] C deſunt. ἔτυς] C deeſt. 12 ὐκ] A C καὶ ὐκ. 13 τὴν καρδίαν αὐτῦ] C deſunt. 14 βδελυγμάτων] A C κατὰ τὰ βδελύγματα. 15 ἐν] C πρὸς αὐτὺς ἐν. αὐτῦ prius] C deeſt. 16 ἕως] C ἕως ὗ. 17 ἤγαγεν] A ἐπήγαγεν. τῦ Σεδεκίυ] C τῶν νεανίσκων. ἀπήγαγον] A C ἀπήγαγε. ἐν χερσὶν] A εἰς τὰς χεῖρας. 18 τῦ θεοῦ] C κυρίυ. 19 κατέσκαψε] C κατέστρεψε. 20 ἀπῴκισε] A ἐπῴκισε. 21 σαββατίσαι εἰς] A ἐσαββάτισεν εἰς. ἐτῶν] A ponit poſt ἑβδομήκοντα. 22 ἐν γραπτῷ] C ἐν λόγοις, γραφῇ. 23 πάσαις ταῖς βασιλείαις] C πάσας τὰς βασιλείας. οἶκον αὐτῷ] A C αὐτῷ οἶκον. ἔσται] C ponit poſt prius αὐτῦ. θεὸς] A C κύριος ὁ θεός. ϗ] C deeſt.

ESDRÆ I.

CAP. I.

In Ald. Liber primus Eſdræ in cap. 109. dividitur, quæ margini textus adſcribuntur, & præterea in unum collecta habentur ante initium Eſdræ, cum initio uniuſcujuſque verſus.

Eſdræ Lib. primus Græce non habetur in Comp. ſed Latine ſub nomine 3 & 4. Eſdræ: & ponuntur poſt Neemiam.

3 Ὁ τῦ Δαυὶδ] A ὁ ὑὸς τῦ Δαυίδ. 6 θύσατε] A θυσιάσατε. 9 Ἀσεβίας] A Σαβίας. 10 Καὶ ταῦτα τὰ γενόμενα] A Καὶ τύτων γενομένων. 16 αὐτοῖς] A ἑαυτοῖς. 18 τὸ τῦ κυρίυ] A τὸ τῦ θεοῦ. 19 ἠγάγοσαν] A ἤγαγον. 21 ὁ εὑρεθεὶς ἐν τῇ] A οἱ εὑρεθέντες. 24 εἰς τὸν κύριον] A πρὸς τὸν κύριον. ὅτι, ϗ οἱ] A ἐν αἰσθήσει, ϗ οἱ. 27 ἀπόστηθι] A ἀπόστηθι ἀπ᾽ ἐμῦ. 28 ἐκ στόματος] A διὰ στόματος. 29 Μαγεδδὼ] A Μετεδδαιούς. 31 βίον αὐτῦ] A βίον ἑαυτῦ. 34 Ἰεχονίαν] A Ἰωάχαζ. 35 ἀπέστησεν] A ἀποκατέστησεν. 39 πονηρὸν ἐνώπιον] A πονηρὸν ἔναντι. 40 μετ᾽] A ἐπ᾽. ἔδησεν ··· καὶ] A δήσας. 41 ἐν Βαβυλῶνι] A ponit ante ἐν τῷ. 43 ὀκτὼ] A δεκαοκτώ. 46 ἑνὸς] A ϗ ἑνός. βασιλεύει ἔτη] A ἐβασίλευσε ἔτη. 48 αὐτῦ τὸν] A ἑαυτῆς τόν. 49 ἠσέβησαν ϗ] A ἠνόμησαν, ϗ παρέβησαν. ἁγιαζόμενον] A ἁγιασθέν. 50 αὐτῦ] A ἑαυτῦ. αὐτῦ] A ἑαυτῦ. ἐμυκτήρισαν ἐν τοῖς ἀγγέλοις] A ἐξεμυκτήριζον τὺς ἀγγέλυς. ἐκπαίζοντες] A ἐμπαίζοντες. 52 ὗ θυμῶντα] A τῦ θυμωθέντα. 54 πάντας παρέδωκεν] A πάντα παρέδωκεν. τὰς κιβωτὺς τῦ κυρίυ] A τὰ σκεύη κιβωτῦ τῦ θεοῦ. 55 αὐτῆς] A αὐτῶν. 56 μετὰ] A ἀπό. 57 ῥήματος τῦ] A λόγυ. 58 αὐτῆς] A αὐτοῖς. συμπλήρωσιν] A πλήρωσιν.

CAP. II. In Ald. XIX.

8 Καὶ καταστήσαντες] A καὶ καταστάντες. Hic incipit cap. 20. in Ald. 9 ἐν ἀργυρίῳ] A ἀργυρίῳ. ὡς πλείσταις] A πλείσταις. 10 εἰδωλείῳ αὐτῦ] A ἑαυτῦ εἰδωλείῳ. 12 Σαμανασσάρῳ] A Ἀβασσάρῳ· ſed ſtatim Σαναβασσάρῳ. 14 ἐκομίσθη] A διεκομίσθη. 15 εἰς Ἱερυσαλὴμ] A εἰς Ἱεροσόλυμα. 18 ἀγορὰς αὐτῆς] A ἀγορᾶς: ſed habet αὐτῆς poſt τείχη. 21 τῷ κυρίῳ] A τῷ κυρίῳ ἡμῶν. 22 ὑπομνηματισμοῖς] A ὑπομνήμασι. 24 ὅτι ἐὰν] A διότι ἐάν. οἰκοδομηθῇ] ἀνοικοδομηθῇ. 25 ὑπογεγραμμένα] A ὑποτεταγμένα. 26 ἀντιπαρατάσσυσι] A ἀντιπαράσσυσι. 29 εἰς τὸ] A ἐπὶ τῷ. ἐνοχλῆσαι] A ἐνοχλεῖσθαι.

CAP. III. In Ald. XXI.

1 βασιλεὺς] A βασιλεύσας. ἐπ᾽ αὐτὸν] A μετ᾽ αὐτόν. 3 ἐφάγοσαν, ϗ ἐπίοσαν. A ἔφαγον, ϗ ἔπιον. ὅ ἐστι] A τότε. 4 πρὸς τὸν ἕτερον] A τῷ ἑτέρῳ. 9 ὅταν] A ὅταν ἄν. νῖκος] A νίκημα. 13 ἔδωκαν] A ἐπέδωκεν. 14 ἐξαποστείλας] A ἀποστείλας. 22 ἐγερθῶσιν] A γεννηθῶσιν. 24 ὅτι] A ὅς. εἶπας] A εἰπών.

CAP. IV. In Ald. XXVI.

1 εἶπας] A εἰπών. 2 κατακρατοῦντες] A κρατοῦντες. 3 αὐτῶν, ϗ ··· αὐτῶν. A ϗ ··· πάντων. ἐπακούουσιν] A ποιοῦσιν. 5 ϗ ἐὰν] A ϗ ὅσα ἄν. 11 αὐτοὶ ἐστι] A οὗτοι δέ. δύνανται] A δύναται. ποιεῖν] A ποιῆσαι. 13 εἶπας] A εἰπών. 18 ϗ ἴδωσι] A οὐχὶ ἀγαπῶσι. 19 ταῦτα] A ϗ ταῦτα. 22 δεῖ] A deeſt. 13 ἐξοδεύει, ϗ] A εἰς ἐξόδευσιν. 26 ἰδίαις διανοίαις] A ἰδέαις. 33 εἰς τὸν] A ἕτερος πρὸς τόν. 35 ϗ ἡ ἀλήθεια] A ἡ δὲ ἀλήθεια. 39 πονηρῶν] A πονηρῶν ἀπέχεται. 41 τότε εἶπον] A τότε εἶπε. 42 ὃν τρόπον] A ἀνθ᾽ ὧν. 44 ἐχώρισε] A ἐξεχώρισε. 52 δέκα] A ponit poſt ἐνιαυτόν. 55 ἕως τῆς ἡμέρας ἧς ἐπιτελεσθῇ ὁ οἶκος] A ἕως τῦ τελεσθῆναι τὸν οἶκον. 57 ἐχώρισε] A ἐξεχώρισε. 59 Σὴ ἡ] A Σοῦ ἡ. 62 ἄνεσιν ϗ ἄφεσιν. A ἄφεσιν ϗ ἄνεσιν.

CAP. V. In Ald. XXXVI.

1 ὑοὶ αὐτῶν] A ὑοί. 5 ὑοὶ Ἀαρὼν] A ὑοῦ Ἀαρών. 7 ἐπέστρεψαν] A ἐπέστρεψεν. 8 Ζαραίυ] A Ζαχαρίυ. 12 ἑβδομηκονταπέντε] A τεσσαράκοντα πέντε. 13 τριακονταπρεῖς] A εἴκοσι τρεῖς. χίλιοι τριακόσιοι εἰκοσιδύο. A τρισχίλιος σκβ΄. 14 τριακονταεπτὰ] A ἑξήκοντα ἑπτά. ἑξακόσιοι] A ἑξήκοντα. 15 Ἀζηνὰν] A Ἀζητάς. Ἀζαρὺ] A Ἀζαράν. 16 Ἀννὶς] A Ἀναμίας. τριακονταδύο] A deeſt. 17 Βαιτηρὺς] A Μετήρυς. 18 Ἀναθὼθ] A Ἀναβώθ. Βαιθασμὼν] A Βεθσαμώς. 19 Βηρὼγ] A Βηρώθ. 26 οἱ Χαδιασαὶ] A οἱ ἐκ Πίρας ἑπτακόσιοι. οἱ Χαδίας. 23 διακόσιοι] A τ΄. Σειάας] A Ἀναάς. εἷς] A τετράκοντα. 24 τῦ Ἰησοῦ] A τῦ ὑοῦ Ἰησοῦ. ὀκτακόσιοι] A ἐννακόσιοι. Ἐμμηρὺθ, διακόσιοι] A Ἐκμηρὺθ, χίλιοι. 55 Χαρμὴ διακόσιοι] A Καρμὴ, φ΄. Ἰησοῦ] A Ἰασουέ. Καδδιὴλ] A Καδμίλυ. Συδὶυ] A Σκίου. 28 οἱ ἱεροψάλται] A ὑοὶ ἱεροψάλται. εἰκοσιοκτὼ] A μη΄. 29 Ἀτὴρ] A Ἀτάλ. Ἀπητὰ ὑοὶ Τωβὶς] A Τιπὰ ὑοὶ Σαμί. 30 Συδὰ] A Σιύδ. Ἀκὸδ] A Ἀκυά. Ἀκκαβὰ] A Ἀγαβά. 31 Καζηρὰ] A Γαζηρά. Φινοὲ] A Φινεές. Ἀσὺβ] A Ἀσούρ. Βασαλὲμ] A Βασαλώθ. 32 Βαρχουὲ] A Χαρχές. Σεράρ] A Ἀσηράρ. Νασὶ] A Νασίθ. 33 Ἀσαπφιὼθ] A Ἀσαπφιών. Σαφυὶ] A Σαφύθ. 34 Γὰς] A Γάρ. Συβὰ] A Συβάς. Σαφὰγ] A Σαβάτ. 36 Χαραθαλὰν] A Χαραθαλάρ. 37 Δαλὰν] A Λαδάν. 36 Ἀκβὸς] A Ἀκκώς. Ἰαδδοὺ] A Ἀδδούς. Φαηζελδαίυ] A Βερζελλαίυ. 40 ἀγίων] A ἀγίων αὐτύς. 41 Ἰσραὴλ ἦσαν ἀπὸ] A ἦσαν ἀπὸ Ἰσραὴλ, ἀπό. χωρὶς παίδων ϗ παιδισκῶν] A ponit poſt τέσσαρες, & ϗ παιδισκῶν bis habet, hic & ante μυριάδες. 42 τριακονταεπτὰ] A τεσσαράκοντα ἑπτά. 43 ἵπποι ἑπτακισχίλιοι. A ἵπποι ἑπτακόσιοι. 46 λαοῦ αὐτῦ] A λαοῦ. 50 τόπυ αὐτῶν] A τόπυ αὐτῦ. 54 ποτὰ ϗ βρωτὰ] A βρώματα ϗ ποτά. 55 ϗ Χάρρα] A Κάρρα. 57 ναὸν τῦ θεοῦ] A οἶκον τῦ θεοῦ. 58 Ἠμαδαβοὺν]. A Μαδιαβούν. Ἠλιαδοὺδ] A Ἠλιαδούν. οἴκῳ τῦ κυρίυ] A οἴκῳ τῦ θεοῦ. 64 μεγάλῃ τῇ φωνῇ] A φωνῇ μεγάλῃ. 69 Ἀσβακαφὰς] A Ἀσβασαρέθ. 73 βυλὰς ϗ δημαγωγῦντες] A ἐπιβυλὰς καὶ δημαγωγίας. συστάσεις] A ἐπισυστάσεις. ἀποτελεσθῆναι] A ἐπιτελεσθῆναι.

CAP. VI. In Ald. LIII.

1 ἐπροφήτευσεν] A προεφήτευσεν. τὺς ἐν τῇ] A ϗ τὺς ἐν τῇ. 3 Συνέταιροι] A Συνέταιροι αὐτῦ. 5 ἔχοσαν] A ἔχον. παρὰ τῦ] A περὶ τῦ. 6 μέχρις ὗ ἀποσημανθῆναι] A μέχρι τῦ ὑποσημανθῆναι. 7 ΑΠΕ΄ΣΤΕΙΛΑΝ] A ἀπέστειλε. 12 ᾐτῦμεν αὐτὺς] A ᾐτῦμεν παρ᾽ αὐτῶν. 13 ἐσμὲν] A ἡμεῖς ἐσμέν. 15 Βαβυλῶνος] A τῆς Βαβυλωνίας. 17 τῦτον οἰκοδομῆσαι] A τῦτον οἰκοδομηθῆναι. 18 Σαβανασσάρῳ Ζοροβάβελ] A Ζοροβάβελ, ϗ Σαναβασσάρῳ. 19 ϗ ἀπήνεγκε] A ἀπενέγκαντι. τῦ κυρίυ] A τῦ κυρίυ τῦτον. 20 Σαβανάσαρος] A Σαναβάσαρος ἐκεῖνος. 21 τῦ Κύρυ] A τῦ κυρίυ. 23 βιβλιοφυλακίοις] A βασιλικοῖς βιβλιοφυλακίοις. τόπος εἷς] A τόμος εἷς. 28 τῆς Ἰυδαίας, μέχρι] A τῶν Ἰυδαίων, μέχρι. 29 εἰς θυσίαν] A εἰς θυσίας. 32 προστάξαι ἵνα] A προσέταξεν ἵνα. τῶν γεγραμμένων] A τῶν προειρημένων, ϗ τῶν προγεγραμμένων. ἐπ᾽ αὐτῦ] A ἐπὶ τύτυ. 34 ἐγὼ] A ἐγὼ δέ.

CAP. VII. In Ald. LVIII.

2 Ἰυδαίων, ϗ] A ἱερέων, καί. 4 βασιλέων Περσῶν] A βασιλέων Περσῶν, ἕως τῦ ἕκτυ ἔτυς Δαρείυ τῦ βασιλέως Περσῶν. 10 τῶν ἐκ τῆς] A ἐκ τῶν. 11 ὅτι οἱ Λευῖται ἅμα πάντες ἡγνίσθησαν] A deſunt. 12 τοῖς ὑοῖς τοῖς αἰχμαλωσίας] A deſunt. 14 ἔναντι] A ἐναντίον.

CAP. VIII. In Ald. LXIII.

1 Ἀζαρίυ, τῦ Ζεχρίυ] A Σαραίυ, τῦ Ἐζερίυ. 2 Ὀζίυ] A Ἐζίυ τῦ Μεραιώθ, τῦ Ζαραίυ, τῦ Σαουΐα. Ἀβισαὶ] A Ἀβισύμ. 4 εὐχρηστος] A εὑρόντι. 7 Ἱερυσαλὴμ κατὰ] A Ἱεροσόλυμα κατά. ἐπ᾽ αὐτῷ] A deſunt. 8 δικαιώματα, ϗ] A πάντα τὰ δικαιώματα, ϗ τά. πρὸς Ἔσδραν τὸν ἱερέα ϗ ἀναγνώστην] A Ἔσδρᾳ τῷ ἱερεῖ ϗ ἀναγνώστῃ. 11 ϗ τῶν ἐστι] A ὄντων ἐστι αὐτῶν. Ἱερυσαλήμ. Ὅσοι] A Ἰσραήλ. Ὅσοι. 14 χρυσίον ··· ἀργύριον] A ἀργύριον ··· χρυσίον. 18, 19 τῦ θεῦ συ, Δώσεις] A τῦ θεῦ συ, τῦ ἐν Ἱερυσαλὴμ θήσεις ἐναντίον τῦ θεῦ συ ἐν Ἱερυσαλήμ, ϗ τὰ λοιπὰ ὅσα ἐὰν ὑποπίπτῃ σοι εἰς τὴν χρείαν τῦ ἱερῦ τῦ θεῦ συ, δώσεις. 21 κἀγὼ ἰδὲ Ἀρταξέρξης βασιλεὺς] A κἀγὼ ἐστι ὁ βασιλεὺς Ἀρταξέρξης. 23 ὀργὴν εἰς] A ὀργὴν ἐπί. 25 μηδένα ἔχειν ἐξυσίαν] A ἐξυσίαν μηδένα ἔχειν. 30 Συνήγαγον] A Συνήγαγεν. 32 Γαμαλιὴλ] A Γαμαήλ. ἀπεγράφησαν] A ἀπὸ γραφῆς. 34 Φαὰθ Μωὰβ, Ἐλιαωνίας Ζαραίυ] A Φαλομών, Ἀβελιακνίας Ζαχαρίυ. 38 Ἀβαδίας] A Βαδίας. δεκαδύο] A δώδεκα. 39 Βανίας, Σελιμώθ] A Βανίδ, Ἀασελιμώθ. 42 Ἐλιφαλὰ τῦ Γευήλ, ϗ Σαμαίας] A Ἐλιφάλατος, ϗ Ἰευήλ, ϗ Μαίας. Βαγὼ, Οὐθὶ] A Βαγυθί. 44 ἐκ τῶν ἱερέων] A ἐκ τῶν ὑῶν τῶν ἱερέων. 45 ϗ Ἰδυῆλον, ϗ Μαιὰ, ϗ Μασμὰν] A ϗ ἰδὲ ἦλθον, ϗ Μαασμάν. 46 Λοδδαῖον] A Δαδδαῖον. 47 Λοδδαίῳ] A Δοδδαίῳ. 49 εἴκοσι ἄνδρες] A ἄνδρες εἴκοσι. 51 κυρίυ ἡμῶν] A κυρίυ θεῦ ἡμῶν. 54 πάντα ταῦτα] A κατὰ ταῦτα. 55 δεκαδύο] A δώδεκα. Σαμίαν] A Ἀσαμίαν. δώδεκα] A δέκα. 56 ἃ] A ἕπως. 59 κυρίῳ, ϗ] A κυρίυ, κύριος, καί. κυρίῳ, κυρίῳ] A κυρίῳ. 60 ἕως] A deeſt. 63 Μαρμωθὶ Οὐρία] A Μαρμωθιυρί. 64 ϗ μετ᾽ αὐτῦ] A ϗ μετ᾽ αὐτῶν. 68 τῦ κυρίυ] A τῦ θεῦ. 69 προσήλθοσαν] A προσῆλθον. 70 ἀκαθαρσίας αὐτῶν] A ἀκαθαρσίας. 71 Συνῴκησαν γὰρ] A ϗ συνῴκησαν γάρ. ϗ αὐτοὶ] A αὐτοί. 72 ϗ ἅμα] A ϗ ἐγένετο ἅμα. τῆς κεφαλῆς] A ϗ τῆς κεφαλῆς. 73 ἐπισυνήχθησαν] A ἐπεκινήθησαν. 78 βασιλεῦσι τῆς] A βασιλεύσασι τῆς. 79 ὑπὸ τῦ κυρίυ] A ἀπὸ τῦ θεῦ. 82 ϗ ἐγεῖραι] A ϗ ἐξεγεῖραι. 84 εἰσέρχεσθε] A εἰσπορεύεσθε. 85 θυγατέρας ὑμῶν ··· ὑοῖς αὐτῶν] A θυγατέρας ··· ὑοῖς ὑμῶν. αὐτῶν μὴ λάβετε ··· ὑμῶν] A ὑμῶν μὴ δότε ··· αὐτῶν. 87 ὁ κεφίσας] A ἐκέφισας. 88 ἔδωκας] A ϗ ἔδωκας. 90 ἐν τῇ] A ἐκ τῆς. 92 αὐτὴν ἀπὸ] A αὐτὴν ἐξ. 93 εἰς τὸν κύριον] A εἰς τὸν κύριον θεόν. 95 τῦ νόμυ] A τῷ νόμῳ. 97 ἀναστὰς] A ἀναστά.

CAP. IX. In Ald. LXXVII.

5 ἡμέραις εἰς] A ἡμέραις ἐν. 6 Συνεκάθισαν] A Συνεκάθισε. 7 γυναῖκας ἀλλογενεῖς] A γυναῖκας ἀλλογενεῖς. 16 πατριῶν ··· πάντας κατ᾽ ὄνομα] A πατέρων ··· κατ᾽ ὄνομα πάντας. Συνεκλείσθησαν] A Συνεκάθισαν. ἐτάσαι] A αἰτῆσαι. 19 ἀδελφῶν αὐτῦ] A ἀδελφῶν. 29 ἀγνοίας] A ἀγνείας. 22 ἐκ τῶν ὑῶν Φασὸρ] A τῶν ὑῶν Φασύ. Σαλόσας] A Τελόσας. 23 Ἰωζαβάδος] A Ἰοραβάδος. Κώιος] A Κώλιος. 24 Ἐλιάσαβος] A Ἐλιάζυφος. 26 Ἰεζίας] A Ἐδδίας. 27 ϗ Ἰωαβδίος] A deſunt. 28 Σάβαθος, ϗ Ζερδαίας] A Σάβατος, ϗ Σαρδαῖος. 29 Ἰωζάβδος, ϗ Ἀμαθίας] A Ἰωσάβαδος ϗ Ἐμαθείς. 31 Μαλθανίας] A ϗ Μαθανίας. 32 Ἀνὰν] A Ἄννας. 33 Σαβανναῖος, ϗ Ἐλιφαλὰτ] A Βαναία, Ἐλιφαλάτ. 34 Μαβδαὶ] A Μαμαί. Ῥαβασίων] A Καραβασίων. Μαμνιτάναιμος] A Μαμνιματαναῖμος. Σομεὶς] A Σαμίς. Ζαμβρὶ] A Ζαμβίς. 41 τὸ νῦν] A deſunt. 44 Μισαὴλ] A Σαήλ. Λωθάσυβος] A Ἀσθάσυβος. Ζαχαρίας] A deeſt. 45 βιβλίον ἐνώπιον] A βιβλίον τῦ νόμυ ἐνώπιον. ἐπιδόξως] A γὰρ ἐπιδόξως. 48 Ἀννιὺθ] A Ἀννύς. Φαλίας] A Βιάτας. 49 ϗ πρὸς τὸ πλῆθος ἀνεγίνωσκον τὸν νόμον τῦ κυρίυ] A deſunt. 52 Βαδίσαντες] A Βαδίζοντες. 53 κύριος] A θεὸς κύριος. 54 παντὶ τῷ] A τὰ πάντα τῷ. 55 ἅγια] A ἅγια τῷ κυρίῳ. ὅτι γὰρ] A ἔτι γάρ.

ESDRÆ II.

CAP. I.

Hunc Librum Eſdræ, qui in Ald. comprehendit etiam Librum Nehemiæ, Ald. dividit in cap. 80. quæ in textu margini adſcribuntur, & ante librum in unum ſimul collecta cum initio uniuſcujuſque cap. habentur.

1 πρώτῳ] A πρώτῳ ἔτει. C ἔτει τῷ πρώτῳ. 2 οἶκον αὐτῷ] C αὐτῷ οἶκον. 3 ἀναβήσεται] C ἀναβήτω. θεοῦ] C κυρίου τοῦ θεοῦ. 4 ἐκεῖ, καὶ λήψονται] C ἐκεῖ λήψονται. ἀποσκευῇ, καὶ] A ἐν ἀποσκευῇ, καί. C ἐν ἀποσκευῇ, καὶ ἐν. 6 κυκλόθεν] C κυκλόθεν αὐτῶν. ἐν ἀποσκευῇ] A C καὶ ἐν ἀποσκευῇ. ἑκουσίων] A C ἐν ἑκουσίοις. 8 Γασβαρηνοῦ] C Γαζβαρέου. 9 ἀργυροῖ] C ponit ante ψυκτῆρες. Κεφφουρῆς] A Καὶ χεφουρεί. C Χέφουρι. 10 τετρακόσια δέκα (καὶ δέκα C)] A deſunt. 11 τῷ χρυσῷ, καὶ τῷ ἀργύρῳ] C τοῦ χρυσοῦ, καὶ τοῦ ἀργυρίου. ἀναβαινόντων μετὰ] C ἀνήγαγε. ἀπὸ τῆς] C μετὰ τῆς ἀναβάσεως τῆς.

CAP. II. In Ald. IV.

1 Ἰούδα] C Ἰούδαν. 2 Ἰησοῦς] C Ἰησουά. ἀνδρῶν] C ponit poſt ἀριθμός. 3 Φαρὲς] A Φόρος. C Φάρος. 6 δεκαδύο] C καὶ δώδεκα. 9 Ζακχοὺ] A Ζαχάν. C Ζακχαία. 10 Βανουὶ] C Βανέα. δύο] C καὶ δύο. 12 Ἀσγὰδ] A Ἀβγάδ. C Ἀζιγάδ. 18 δεκαδύο] C δώδεκα. 21 Νετωφὰ] C Νετωφάθ. 24 τρεῖς] C δύο. 28 Ἀϊὰ] C Ἀΐ. 29 Ναβοὺ] A Ναβά. C Ναβώ. 31 Ἠλαμὰρ] C Ἠλὰμ ἑτέρου. 32 Ἠλὰμ] C Ἠρέμ. 33 Λοδαδὶ] A Λυδδών, Λοδαδί. C Λοδαδίδ. 39 Ἠρὲμ] C Χαρίμ. χίλιοι ἑπτὰ] A deſunt. C χίλιοι καὶ δεκαεπτά. 43 Ναθινὶμ] A Ναθιναῖοι. C Ναθινναῖοι, & verſ. 58. Σουθία] A C Σουαά. Ἀτουφὰ] A Σουφάτ. C Ἀσουφάτ. Ταβαὼθ] A Ἰαββαώθ. 44 Κάδης] A Χειρός. C Κορές. Σιαὰ] A Σηρσά. 45 Λαβανὼ] C Βαγανά. 49 Ἀζὼ] C Ἀζά. Βασὶ] A Ῥασί. 50 Μουνὶμ] A Μουνί. C Μουνίμ. 52 Ἀκουφὰ] A Κουφά. Ἀροὺρ] A Ἀνούρ. 53 Μαουδὰ] A C Μεϊδά. 54 Ναθιὲ] A Ναθιέ. C Νεσία. 55 υἱοὶ Φαδουρὰ] A deſunt. C υἱοὶ Φαρουδά. 56 Δαρκὼν] A Κερκάν. 57 υἱοὶ Ἀσεβωεὶμ] A Ἀσεβωείμ. 58 Πάντες] C Πάντες οὗτοι. καὶ] A C ἅμα καί. Ἀβδησελμὰ] C δούλων Σολομῶντος. 59 ἐδυνάσθησαν] A C ἐδυνήθησαν. εἰ] A deeſt. 60 υἱοὶ Βουὰ] A C deſunt. Νεκωδὰ] A Νεγωδά. 61 υἱοὶ Λαβεία] A καὶ οἱ Ὀβαΐα. C υἱοὶ Ὀβαΐα. Βερζελλαῒ] A Μερζελλαί. 62 Οὗτοι] A C Οὗτοι ὧν. μεθωεσὶμ] C γενεαλογοῦντες. ἠγχιστεύθησαν] A ἐξώσθησαν. 64 τετρακόσιοι] A deeſt. καὶ οὗτοι] C καὶ αὐτοῖς. 69 Ὡς ἡ] C Ὅση. χρυσίον καθαρὸν μναῖ ἓξ μυριάδες καὶ χίλιαι] A C χρυσίου δραχμῶν ἓξ μυριάδας, καὶ χιλίας. κόθωνοι] A C χιτῶνας. Ναθινὶμ] A Ἀναθινείμ. C Ναθινναῖοι.

CAP. III. In Ald. IX.

2 κατὰ τὰ γεγραμμένα] C καθὼς γέγραπται. 3 ἀνέβη] C ἀνεβίβασαν. ὁλοκαύτωσις] C ὁλοκαυτώσεις. 5 ὁλοκαυτώσεις] C τὴν ὁλοκαύτωσιν τοῦ. πάσας] A C deeſt. 7 ποτὰ] A πόματα. C πόσιν. ἐνέγκαι] A C τοῦ (A καὶ) ἐξενέγκαι. κατ' ἐπιχώρησιν] C διὰ γνώμης. 8 τοῦ θεοῦ] A C κυρίου τοῦ θεοῦ τόν. ἐπὶ] A C τοῦ νικοποιεῖν ἐπί. 9 αὐτοῦ, Καδμιὴλ] A Καδωήλ. ἐπὶ] C ὁμοθυμαδὸν τοῦ ἐπινικᾶν. 10 ἐθεμελίωσαν] C ἐθεμελίωσαν οἱ οἰκοδομοῦντες. 11 ἀνθομολογήσει] C ἀνθολογήσει. ἐσήμαινε] C ἠλάλαξαν. αἰνεῖν] C ἐν τῷ αἰνεῖν. 12 εἴδοσαν] C εἶδον. ἐν] A C deeſt. αὐτῶν] A ἑαυτῶν. ἔκλαιον] C ἠλάλαξαν. ὁ ὄχλος ἐν σημασίᾳ] C πολλοὶ ἐν ἀλαλαγμῷ. ᾠδὴν] C φωνήν. 13 φωνὴ] A φωνὴ μεγάλη.

CAP. IV.

2 ὑμεῖς … ἡμῶν] C ἡμεῖς … ὑμῶν. 3 ἡμῶν, ὡς] C Ἰσραήλ, ὡς. 5 βουλεύοντες τοῦ] A βουλόμενοι τοῦ. C συμβουλάς, τοῦ. Περσῶν poſterius] A deeſt. 6 ἔγραψαν] A C ἔγραψεν. 7 Ἀρθασασθὰ] A Ἀρθαθά, & verſ. 8. ἔγραψεν] A ἔγραψαν. Ταβεὴλ, καὶ] A Ταβεήλ, σὺν καί. C καὶ Ταβεήλ, σύν. πρὸς] A C αὐτοῦ πρός. 8 Βαλτὰμ] A Βαλταρέμ. C Βεττέμ. ἔγραψαν] A ἔγραψεν. 9 Ἀφαρσαῖοι] A C Ἀρφασαῖοι. Δαυαῖοι] A Σαυαῖοι. C Δαυαῖοι, Ἐλαμῖται. 10 Σομόρων] A Ὁμόρρων. C τῆς Σαμαρείας. 12 Γνωστὸν] C Καὶ νῦν γνωστόν. ἤλθοσαν] C ἦλθεν. 13 φόροι οὐκ ἔσονταί σοι, οὐδὲ] C φόρων πρᾶξιν καὶ συντέλεσμα οὐ. 14 καὶ ἀσχημοσύνην] C Καὶ νῦν οὖν καθὼς ἅλας τοῦ ναοῦ ἠλισάμεθα, καὶ ἀσχημοσύνην. 15 ὑπομνηματισμοῦ] C ὑπομνηματισμάτων. εὑρήσεις] C εὑρήσεις ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν μνημοσύνων. ἡμερῶν] A C χρόνων. ἠρημώθη] A C ἠρήμωται. 16 οὐκ ἔστι σοι εἰρήνη] C πρὸς ταῦτα μέρος ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ οὐκ ἔσται σοι. 17 Καὶ ἀπέστειλεν ὁ] C Τὸν λόγον ὃν ἀπέστειλεν. 19 ἐπεσκεψάμεθα, καὶ εὕραμεν] C ἐπεσκέψαντο, καὶ εὑρέθη. φυγαδεῖαι] C φυγάδες. 20 ἐγένοντο ἐν] A γίνονται ἐν. C ἐγένοντο ἐπὶ τῆς. ὅλης τῆς πέραν] A ὅλης τῆς ἑσπέρας. C παντὸς τοῦ πέραν. πλήρεις, καὶ μέρος] C πράξεις τε, καὶ συντελέσματα. δίδονται] A δίδοται. 21 ἔτι] A οὐκ ἔτι. C ἔτι δι' ἐμοῦ ἐξετέθη τὸ δόγμα. 22 Ὅπως, uſque ad περὶ] C Καὶ προσέχετε τοῦ μὴ ποιῆσαι παράλογον. ἦτε] A deeſt. 23 καὶ συνδούλων αὐτοῦ] A συνδούλων ἑαυτοῦ. C καὶ συνδούλων αὐτῶν.

CAP. V. In Ald. XXVIII.

1 προεφήτευσεν] A ἐπροεφήτευσεν. Ἰουδαίους] A υἱούς. καὶ] C καὶ ἐν. 3 Σαθαρβουζαναὶ] C Σαθραβουζάνης, & verſ. 6. uterque. εἶπαν] A C εἶπεν. 4 εἴποσαν] A C εἶπον. οἰκοδομούντων τὴν πόλιν ταύτην] C ταύτην τὴν πόλιν οἰκοδομούντων. 5 ἐπὶ] C ἐγένοντο ἐπί. 6 ἀπέστειλε] C δίδωσι. ὑπὲρ] C περί. ῥήμασιν] C ῥήματα. Ἀφαρσαχαῖοι] C Ἀφαρσαρχαῖοι. αὐτῷ] C αὐτῇ. 10 γνωρίσαι] C τοῦ γνωρίσαι. 12 Ἀφότε] C Ἀφ' ὅτου. τὸν θεὸν] A τοῦ θεοῦ. 13 ἔτει] C τῷ ἔτει τῷ. βασιλέως] C βασιλέως τῶν Βαβυλωνίων. 14 ἀπήνεγκεν] C ἐπήνεγκαν. βασιλέως] C βασιλέως τὸν ἐν Βαβυλῶνι. βασιλέως] C ἐν Βαβυλῶνι. τῷ Σαβανασὰρ] A τῷ Σαναβασάρῳ. C αὐτὰ τῷ Σασαβασάρ. 15 πάντα] C ταῦτα. εἰς τὸν τόπον αὐτῶν] C καὶ ὁ οἶκος τοῦ θεοῦ οἰκοδομηθήσεται εἰς τὸν αὐτοῦ τόπον. 16 Σαβανασὰρ] C Σασαβασάρ. ᾠκοδομήθη] C οἰκοδομεῖται. 17 ἐπισκεπτέσθω] C ἐπισκοπείτω. Βαβυλῶνος] C ἐκεῖ ἐν Βαβυλῶνι.

CAP. VI. In Ald. XXXII.

1 ὅπου ἡ γάζα κεῖται] C οὗ αἱ γάζαι ἔκειντο. 2 πόλει] A C Ἀμαθὰ πόλει. βάρει] A C βάρει τῆς Μήδων πόλεως. τοῦτο] A C τοῦτο ἦν. ἱερὸν] A C deeſt. ἔθηκεν ἔπαρμα] C τὰ θεμέλια τεθήτω παχέα. 4 δόμος ξύλινος εἷς] C δόμον ξύλων καινῶν ἕνα. 5 ἀργυρᾶ … χρυσᾶ] C χρυσᾶ … ἀργυρᾶ. τόπου οὗ ἐτέθη] C τόπον αὐτῶν, καὶ τεθήτω. 6 Νῦν δώσετε ἔπαρχοι] C Νῦν οὖν Θαθαναῖε στρατηγέ. ποταμοῦ] A ποταμοῦ μακρὰν ὄντες. αὐτῶν] C αὐτοῦ. 7 Νῦν] A C Καὶ νῦν. οἰκοδομείτωσαν] C οἰκοδομησάτωσαν. 8 ἀπ' ἐμοῦ γνώμη ἐτέθη] C δι' ἐμοῦ ἐτέθη δόγμα. μήποτέ τι ποιήσητε μετὰ] C τοῦ ποιῆσαι διά. τοῦ prius] C ἐκείνων, τοῦ. τὸ] C τοῦ. 9 ἐν ἡμέρᾳ] A ἐξ ἡμέρας. C ἐν ἡμέρᾳ ἀπαραλλάκτως. 11 ἀλλάξει] C ἂν ἀλλάξῃ. πληγήσεται] A C παγήσεται. τὸ κατ' ἐμὲ ποιηθήσεται] C ἔσται εἰς διαρπαγήν. 12 κατασκηνοῖ] C ἐκλείνη. ἢ] A C καί. θεοῦ τοῦ] C θεοῦ ἐκεῖνον τόν. ἔσται] C γινέσθω. 13 Σαθαρβουζαναὶ] C καὶ Σαθραβουζάνης. πρὸς ὃ] A πρὸς ἅ. C καθ' ὅτι. ἐποίησαν] C ponit poſt ἐπιμελῶς. 14 ᾠκοδόμησαν] A ᾠκοδόμουσαν. C ᾠκοδόμουν. καὶ οἱ Λευῖται] C καὶ κατεύθυνον. Κύρου] A κυρίου. βασιλέων] A βασιλέως. 16 ἀποικεσίας] C ἀποικίας, & verſ. 19. τοῦ οἴκου] C deſunt. ἐν εὐφροσύνῃ] A C μετ' εὐφροσύνης. 17 θεοῦ] C θεοῦ τούτου. 18 θεοῦ] A C οἴκου τοῦ θεοῦ. 20 ἕως] C ὡς. 21 οἱ ἀπὸ] C οἱ ἐξελθόντες ἀπό. 22 ἐν εὐφροσύνῃ] A C μετ' εὐφροσύνης. ἐπέστρεψε] A κύριος ἀπέστρεψε.

CAP. VII. In Ald. XXXV.

2 Ἀχιτὼβ] A Ἀχιτώ. 3 Σαμαρία] C Ἀμαρίου. Ἐσριὰ] A Ἐζραΐα. C Ἀζαρίου. υἱοῦ Μαριὼθ] A deſunt. 4 Υἱοῦ Ζαραΐα] A deſunt. Ὀζίου] A Ἐζουΐα. C Ὀζί. 7 Ναθινὶμ] A Ναθινείμ. C Ναθιναῖοι. 8 ἤλθοσαν] A C ἦλθον. 9 ἤλθοσαν] A ἦλθον. C ἦλθεν. 10 ἔδωκεν ἐν καρδίᾳ] C ἡτοίμασε τὴν καρδίαν. νόμον] C νόμον τοῦ κυρίου. 11 αὕτη ἡ διασάφησις] C τοῦτο τὸ ἀντίγραφον. τῷ Ἔσδρᾳ] C ὁ βασιλεὺς Ἔσδρᾳ. 12 Ἔσδρᾳ] C Ἔσδρᾳ τῷ ἱερεῖ. κυρίου] C deeſt. 13 τετέλεσο] A C τετέλεσται. καὶ ἱερέων, καὶ] A ἱερέων. πορευθῆναι] C πορευθήτω. 14 Ἀπὸ] C Καθότι ἀπό. ἀπεστάλη ἐπισκέψασθαι] C αὐτοῦ ἀπεστάλης σκέψασθαι. εἰς] A C deeſt. νόμῳ] C καὶ ἐν νόμῳ. 15 Καὶ] C Ἀπενεγκεῖν καί. κατασκηνοῦντι] A C κατοικοῦντι. 21 πέρα] C πέραν. τοῦ θεοῦ] A C τοῦ νόμου τοῦ θεοῦ. 22 οὗ] A deeſt. 23 γινέσθω] C γινέσθω ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ τοῦ οὐρανοῦ. 24 Ναθινὶμ] C Ναθιναίοις. φόρος, uſque ad finem verſus] C τὸν φόρον, καὶ πρᾶξιν, καὶ ἀποφορὰν οὐκ ἔχειν ὑμᾶς ἐξουσίαν ἐπιβαλεῖν ἐπ' αὐτούς. 25 ὡς ἡ σοφία] C κατὰ τὴν σοφίαν. ἐν] C τὴν ἐν. νόμον] C τὰ νόμιμα. 26 ἑτοίμως] C ἐπιμελῶς. εἰς παιδείαν, uſque ad finem verſus] C ἢ ἐκριζῶσαι αὐτόν, ἢ παιδεῦσαι, ἢ ζημιῶσαι τὰ ὑπάρχοντα, ἢ εἰς φυλακὴν ἐγκλεῖσαι. παράδοσιν] A δεσμά. 28 ἐπηρμένων] C δυνατῶν. ὡς χεὶρ θεοῦ ἡ ἀγαθὴ] C ἐν τῇ χειρὶ κυρίου τοῦ θεοῦ μου τῇ ἀγαθῇ.

CAP. VIII.

1 οἱ ὁδηγοὶ ἀναβαίνοντες] C καὶ ἡ γενεαλογία τῶν ἀναβάντων. Βαβυλῶνος] C ἐκ Βαβυλῶνος. 2 Γηρσὼν] C Γηρσώμ. 3 καὶ prius] A C deeſt. τὸ σύστεμμα] C ἐγενεαλογήθησαν οἱ ἄρσενες. καὶ] A C deeſt. 5 Καὶ] C deeſt. Ζαθόης, Σεχενίας] C Σεχενίου. A pro Σεχενίας, Ἐχενίας. τριακόσια] C τριακόσιοι. 6 Ὠβὴθ] A Ὠβήν. C Ὠβήδ. 7 Ἠλὰμ] A Αἰλάμ. C Ἐλάν. 9 Καὶ] C deeſt & ver. 11, 12, 13, 14. 10 Καὶ … Βανὶ] C deſunt. 14 Βαγουαὶ] C Βαγουέ. Ζαβοὺδ] C Ζακχούρ. αὐτοῦ] C αὐτῶν. 15 ἐρχόμενον] A ἐχόμενον. 16 Ἀλωνὰμ] A Μαωνάν. C Ἐλνάθαν. Ἐνάθαμ] A Ἐλναθάμ. C Ἐλνάθαν. καὶ … καὶ … καὶ] C deſunt. καὶ τῷ Ἰωαρὶμ] C ἄρχοντας τῷ Ἰωρείβ. 17 Καί, uſque ad τόπου] C Καὶ ἐνετειλάμην αὐτοῖς πρὸς Ἀδαΐ τὸν ἄρχοντα ἐν Κασφιὲ τοῦ. πρὸς] C πρὸς Ἀδδαεί, καὶ πρός. τῶν Ἀθινεὶμ] C τοὺς Ναθιναίους τούς. τόπου] C τόπου Κασφιέ. ᾄδοντας] C λειτουργούς, καὶ ᾄδοντας. 18 ἤλθοσαν] C ἦλθον. σαχὼν] C συνετός. Μοολὶ] A Μωσαί. υἱοῦ … υἱοῦ] A C τοῦ … τοῦ. ἀρχὴν ἦλθον] C Σαρουΐα καί. 20 Ναθινὶμ] C Ναθιναίων bis in hoc verſu. συνήχθησαν] C οὗτοι ἀνεμάθησαν. 21 Ἀουὲ] A Ἀθούρ. C Ἀθουέ. 22 παρὰ] A περί. θυμὸς] C θυμοί. 23 ἡμῖν] C ἡμῶν. 25 ἀπ' ἀρχῆς] C ἀπαρχῆς. ὕψωσεν] C ἀφώρισεν. αὐτοῦ poſterius] C αὐτῆς. 27 χρυσοῖ] C χρυσοῦς. εἰς τὴν ὁδὸν] C deſunt. χίλιοι] A C δραχμῶν χιλίων. ἐν χρυσίῳ] C ὡς χρυσίον. 28 τῷ κυρίῳ] A C κυρίῳ τῷ θεῷ. 29 καὶ τῶν ἀρχόντων] A ἀρχόντων. C καὶ ἀρχόντων. ἐν] C τοῦ Ἰσραὴλ ἐν. σκηνὰς] C παστοφόρια. 30 ἐνεγκεῖν] C τοῦ ἐνεγκεῖν. 31 Ἀουὲ] A Δαούς. C Ἀχουά. ἦν] A deeſt. ἀπὸ] A C ἐκ. 33 ἐγενήθη] C deeſt. αὐτῶν Ἰωζαβὰδ] C αὐτοῦ Ἰωσαβάδ. Βαναΐα] C Βαανία. 15 ἐκ] A C ἀπό.

CAP. IX.

1 ἐχωρίσθη] C ἐχωρίσθησαν. μακρύμμασιν] C βδελύγμασιν. τῷ Χαναν(ε)ὶ] C τοῦ Χαναναίου. ὁ Μωαβὶ] A deſunt. 2 Ὅτι] A C Οἵ. ἐλάβοσαν] C ἔλαβον. παρήχθη] C συνεμίγη τό. ἀρχόντων] C ἀρχόντων, καὶ τῶν στρατηγῶν. 3 τὸν λόγον τοῦτον] A τῶν λόγων τούτων. καὶ ἐπαλλόμην] C καὶ τὸ ὑποδύτην μου & ver. 5. ἀπὸ τῶν τριχῶν] A C τὰς τρίχας. 4 ὁ διώκων] C ὁ ἔντρομος. ἀποικίας] A ἀποικεσίας. ἠρεμάζων] C ἠρέμαζον. 5 ἐπαλλόμην] C τὸν ὑποδύτην μου, ut ver. 3. θεὸν] C θεόν μου. 6 αἱ πλημμέλειαι] C ἐπιμέλειαι. εἰς τὸν οὐρανὸν] C τοῦ οὐρανοῦ. 7 ἐν ταῖς] C ταῖς. υἱοὶ] C ἱερεῖς. χειρὶ] C χερσί. διαρπαγῇ] C ἁρπαγῇ. 8 νῦν] C νῦν ὡς βραχύ. ἡμῖν] A ἡμῶν. ὁ θεὸς ἡμῶν] A κύριος. ἡμᾶς] A ἡμῖν. 9 δοῦναι] C τοῦ δοῦναι. αὐτῆς] C αὐτοῦ. 11 Τί] C Καὶ νῦν τί. δούλων σου] A deſunt. εἰσπορεύεσθε] A C εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ. ἐθνῶν] C γαιῶν. ἐν μακρύμμασιν] C βδελύγμασιν. 13 δότε] C δώσητε. οὐκ ἔστιν] C σύ. ὅτι] C deeſt. 14 γαιῶν] C γαιῶν τούτων. ἡμεῖς] A C ἡμεῖς πάντες.

CAP. X. In Ald. XLI.

1 προσευχόμενος] C προσπίπτων. ἔκλαυσαν] C κλαυθμῷ μεγάλῳ ἔκλαυσεν. 2 ἠσυνθετήσαμεν] C ἠθετήσαμεν. ὑπομονὴ] C ἐλπίς. 3 ἐκβαλεῖν] C ἐξαγαγεῖν. γενόμενα] C γεννώμενα. ὡς ἂν βούλῃ] C ἐν βουλῇ κυρίου. ἀνάστηθι, καὶ φοβέρισον αὐτοὺς] C καὶ τῶν τρεμόντων. ἐντολαῖς] A C ἐν ἐντολαῖς. 4 Ἀνάστα, ὅτι] A Ἀνάστηθι. C Ἀνάστηθι, ὅτι. 5 τοὺς ἱερεῖς] C τῶν ἱερέων. 6 ἐπορεύθη poſterius] A C ηὐλίσθη. 8 ὡς] C ὡς ἄν. 9 ἀπὸ θορύβου αὐτῶν] C ἐν τρόμῳ. 11 καὶ ἀπὸ τῶν] C ἀπό. 12 καὶ εἶπαν] A C φωνῇ μεγάλῃ, καὶ εἶπον. μέγα, uſque ad finem verſus] C κατὰ τοὺς λόγους σου, οὓς ἔφης, οὕτως ποιήσομεν. 13 καὶ οὐκ εἰς] A C οὐδέ. 14 δὴ] A δέ. C δὴ οἱ. ἡμῶν prius] A C ἡμῶν τῇ πάσῃ ἐκκλησίᾳ. καὶ κεῖται] A C κεῖται. 15 Ἰαζίας] A Ἰασαΐας. περὶ τούτου] A C deſunt. βοηθῶν] C ἀντιλαμβάνοντο. 16 τῷ οἴκῳ] A C τῶν οἴκων. ἐπέστρεψαν] A ἀπέστρεψαν. 18 καὶ ἀδελφοὶ] A C ἀδελφοί. Ἰαρὶβ] A Ἰαρείμ. 20 Ἀνανὶ] A Ἀναγνία. C Ἀνανία. 21 Μασαὴλ] A Ματίας. C Μαασία.

C Μαασία. Σαμαΐα] C Σαμαρεία. Ὀζία] C Ὀζίας. 22 Μαασία] A Μαμασία. καὶ Ἰσμαὴλ] C Ἰσμαήλ. Ἰωζαβὰδ] A Ἰωναβάδ, & verſ. 23. 23 Σαμοὺ] A Θαμού. C Σεμεεί. Φεθεΐα] C Χεθεΐα. 24 Σολμὴν καὶ Τελμὴν] C Σολλὴν καὶ Τελλήν. Ὠδοὺθ] A Ὠδούε. C Οὐρίας. 25 Μεαμὶν] A Μεαμίν. C Μειμίν. Ἀσαβία, καὶ Βαναΐα] C Μελχίας, καὶ Βανέας, ita frequenter A C addunt σ verbis deſinentibus in α. 26 Ἰαὴλ] A Ἀϊήλ. 27 Ἀρμὼθ] C Ἰαρμώθ. Ὀζιζὰ] A Ὀζιβά. 28 Ἰωανὰν, Ἀνανία] C Ἰανάν, καὶ Ἀνανί. 29 Βανουὶ] A Βανί. C Βααρί. Μελοὺχ] A καὶ Λούχ. C καὶ Μελούχ, καί. Ἰασοὺβ, καὶ Σαλία] A Ἰασούβ, καὶ Σαάλ. C καὶ Ἰασούβ, καὶ Σαάλ. 30 Μαασία, Ματθανία] C καὶ Μαασίας, καὶ Ματθανίας, καί. 31 Μελχία, Σαμαΐας] C Μελχίας, Σαμαί. 32 Βαλοὺχ] A Μαλούχ. C Μαλούχ. 33 Σεμεῒ] C καὶ Σεμεεί. 34 Οὐὴλ] A καὶ Οὐήλ. 35 Χελκία] A Χελία. C Χελκίας. 36 Ἐλιασὶφ] A C Ἐλιασίβ. 37 Ματθαναῒ] A deeſt. 41, 40 Μαχαδναβοὺ, Σεσεῒ, Σαριοὺ, Ἐζριὴλ] A Μαχναδαί, Ἀβουσισεί, Ἀρουζειήλ. C καὶ Μαχναδαί, καὶ Σαρουί, καὶ Σεσεί, καὶ Ἐσριήλ. 42 καὶ Σελλοὺμ] A Σελλούμ. C καὶ Σελλούμ, καί. Ἰωσὴφ] C καὶ Ἰωσήφ. 43 καὶ Ἰωὴλ] C Ἰωήλ. 44 ἐλάβοσαν] C ἔλαβον. καὶ] C καὶ εἰσὶ τινὲς ἐξ αὐτῶν τῶν γυναικῶν αἵ.

NEEMIAS.

CAP. I. In Ald. XLIII.

1 Χελκία] A ἈΧΑΛΙΆ. C Χελκίου. Χασελεὺ] C Χασελέβ. Σουσὰν Ἀβιρὰ] A Σουσαννάβιρά. σωθέντων] C Ἰουδαίων τῶν διασωθέντων. 3 εἴποσαν] A εἶπεν. C εἶπον. καταλειπόμενοι] C ὑπολελειμμένοι. οἱ καταλειφθέντες] A deſunt. 5 μὴ] C ὦ. σου] A C deeſt. 8 ὑμεῖς] A C ponunt poſt ἀσυνθετήσατε. 9 ἀπ'] C ἕως. 11 Μὴ] C deeſt. κύριε] A deeſt. δὴ] C deeſt. καὶ εὐόδωσον] C εὐόδωσον.

CAP. II. In Ald. XLIV.

1 ἐμοῦ] C αὐτοῦ. καὶ οὐκ] A καὶ οὐκ ἦν ὁ οἶνος ἐνώπιον ἐμοῦ, καὶ ἔλαβον τὸν οἶνον, καὶ ἔδωκα τῷ βασιλεῖ, καὶ οὐκ. 2 καὶ οὐκ εἶ μετριάζων] C σὺ δὲ οὐκ εἶ ἀρρωστῶν. 4 τὸν θεὸν] A C κύριον τὸν θεόν. 6 ἐχόμενα] C ἐνώπιον. 7 ἠγαθύνθη] A ἠγαθύνθην. 8 πύλας] C πύλας τῆς βάρεως τοῦ οἴκου. ὃν] C εἰς ὅν. εἰς] A C πρός. ἀγαθὴ] C ἀγαθὴ ἐπ' ἐμέ. 10 ὅτι] C καὶ ἐλυπήθησαν ὅτι. 12 τί] A C ἔτι. τοῦ Ἰσραὴλ] C τῆς Ἱερουσαλήμ. ᾧ] A C ὅ. 13 ἐν πύλῃ τοῦ γωληλὰ] C διὰ τῆς πύλης γαὶ νυκτός. καὶ] A C deeſt. τῶν συκῶν] C τοῦ δράκοντος. συντρίβων ἐν τῷ τείχει] C κατανοῶν τοῖς τείχεσιν. ὃ αὐτοὶ καθαιροῦσι] C τοῖς κατεσπασμένοις. καὶ πύλαι αὐτῆς κατεβρώθησαν] C καὶ ταῖς πύλαις αὐτῆς ταῖς ἀνηλωμέναις. 14 τοῦ αἰν] C τῆς πηγῆς. 15 ἐν τῷ τείχει] C διὰ τοῦ. συντρίβων ἐν] C κατανοῶν. 17 διοικοδομήσωμεν] A δὴ οἰκοδομήσωμεν. 18 πρὸς] A C deeſt. εἶπα] C εἶπον. 19 ἦλθον ἐφ' ἡμᾶς] C κατεφρόνουν ἡμῶν. τοῦτο] A deeſt. 20 εἶπα] C εἶπον. αὐτοῦ] A αὐτοί. καὶ οἰκοδομήσωμεν] C καὶ ἀναστησόμεθα, καὶ οἰκοδομήσωμεν.

CAP. III. In Ald. XLVII.

1 ἕως] C αὐτὸν ἕως. Ἀναμεὴλ] C Ἀνανεήλ. 2 Καὶ ἐπὶ, uſque ad Ζακχοὺρ] C Καὶ ἐπὶ χεῖρας αὐτοῦ ᾠκοδόμησαν ἄνδρες Ἱεριχώ, καὶ ἐπὶ χεῖρας αὐτοῦ ᾠκοδόμησε. υἱῶν] A deeſt. υἱοῦ Ἀμαρὶ] A υἱοῦ Ἀμανί. C υἱὸς Ἀμαρί. 3 χεῖρα] A C χεῖρας. ἐπὶ Ῥαμὼθ] A ἀπὸ Ῥαμώθ. C Μαριμώθ. υἱοῦ] C υἱός. 4 Μαζεβὴλ] C Μασεζεβήλ. Σαδὼκ] A Σαδούκ. 5 κατέσχοσαν] A C κατέσχον. ἀδωρὶμ] C ἰσχυροὶ αὐτῶν. δουλείαν] C δουλείαν τοῦ κυρίου. 7 ἐκράτησαν] A ἐκράτησε. Μασφὰ] A Μαασφά. 8 καὶ παρ', uſque ad Ὀζιὴλ] C Καὶ ἐπὶ χεῖρα αὐτῶν ἐκραταίωσεν. αὐτῶν ἐκράτησεν] C ἐκραταίωσεν. τοῦ ῥωκεὶμ] C τῶν μυρεψῶν. κατέλιπον] C ἔθηκαν. 9 ἐκράτησεν] C ἐκραταίωσεν. 10 Ἐρωμὰφ] A Ἐρωμαμάθ. Ἀττοὺθ] C Ἀττούς. 11 δεύτερος] C μέτρον δεύτερον. θαννουρὶμ] A C θαναρίμ. 12 Ἀλλωῆς] A Σαλλώης. C Σαλλώης. 13 χιλίους] A C χίλιοι. 14 Βηθακχαρὶμ] A Βηθακράμ. C Βηθαχαράμ. 15 Σαλωμὼν] C Σολών. τῶν κωδίων τῇ κουρᾷ] C τοῦ Σιλωὰ εἰς τὸν κῆπον. κλιμάκων τῶν καταβαινουσῶν] C βαθμῶν τῶν καταβαινόντων. 16 Ἀζαβοὺχ] A Ζαβούχ. C Ἐζβούχ. Βηθσουραεὶμ] A Βηθσαγαβαρίμ. C οἴκου τῶν δυνατῶν. 17 Ὀπίσω αὐτοῦ] C Καὶ μετ' αὐτόν. Βανὶ] A Βαναείμ. C Βανέα. τοῦ περιχώρου] A C τῷ περιχώρῳ. 18 Ἠναδὰδ] C Ἠδινάβ. 19 ἀναβάσεως] C ἐξεναντίας ἀναβάσεως τῶν ὅπλων. τῆς γωνίας] C εἰς τὴν γωνίαν. 20 Μετ' αὐτὸν] A Καὶ μετ' αὐτόν. C Ὀπίσω εἰς τὸ ὄρος αὐτοῦ. Βηθελιασοὺβ] C οἴκου Ἐλιασούβ, & verſ. 21. bis. 21 Μετ'] C A Καὶ μετ'. ἐκλείψεως] C συντελείας. 23 αὐτὸν poſterius] C αὐτούς. 24 Μετ'] A Καὶ μετ'. Ἀδὰδ] C Ἠναδάδ. Βηθαζαρία] A Βηθασεία. C τοῦ οἴκου Ἀζαρίου. 25 Φαλὰχ] C Φαλαλί. καὶ ὁ πύργος ὁ ἐξέχων] C τοῦ πύργου τοῦ ἐξέχοντος. 26 Ναθινὶμ] C Ναθιναῖοι. ἕως] C ἕως ἀπέναντι. 27 Θεκωεὶμ] A Θεκοεί. C Θεκωείμ. Ὀφλὰ] A Σοφλά. C Ἐφλά. 30 Ἀνὼμ] C Ἀνών. μετ'] C καὶ μετ'. Βηθὰ Ναθινὶμ] A Βηθαναθεινί. C οἴκου τῶν Ναθιναίων. οἱ ῥοποπῶλαι] C τῶν μεταβόλων. τοῦ Μαφεκὰδ] C τῆς ἐπισκέψεως. 31 τῆς πύλης] C τῆς ἀναβάσεως τῆς πύλης. ῥοποπῶλαι] C μετάβολοι.

CAP. IV.

1 αὐτῷ ἐφάνη] A C ἦν αὐτῷ. 2 αὕτη ἡ δύναμις Σομόρων] C καὶ τῆς δυνάμεως Σαμαρείας. ὅτι] A καὶ εἶπεν ὅτι. C τί. Ἰουδαῖοι] C Οὐδαμινοί. οἰκοδομοῦσι τὴν ἑαυτῶν πόλιν] C ποιοῦσιν οἱ Ἰουδαῖοι; μὴ καταλείψομεν αὐτούς. ἆρα δυνήσονται] C deſunt. γῆς] C deeſt. 3 ἦλθε] C deeſt. εἶπε πρὸς αὐτοὺς] C εἶπον πρὸς ἑαυτούς. μή, uſque ad οὐχὶ] C καίγε αὐτοὶ οἰκοδομοῦσιν. 7 ἀνομίαν] C ἀνομίαν αὐτῶν, &c. quæ habentur in Nobilio. Ἀμμανῖται] C Ἀμμανῖται καὶ οἱ Ἀζώτιοι. 8 Καὶ] A deeſt. ἐλθεῖν] A C ἐλθεῖν, καί. παρατάξασθαι] C πατάξασθαι. αὐτὴν ἀφανῆ] C αὐτῇ πλάνησιν. A deſunt, ut & καὶ ποιῆσαι. 12 ἤλθοσαν] C ἦλθον. εἴποσαν] A C εἶπον. τόπων] A ἐθνῶν. ἐφ'] C ὅτι ἐπιστρέψατε ἐφ'. 13 λόγχας … τόξα] A λόγχαι … τόξα. C τῶν δοράτων … τῶν τόξων. 14 εἶπα] A C εἶπον. ἡμῶν poſterius] C ὑμῶν. θυγατέρων … γυναικῶν] A C καὶ θυγατέρων … καὶ γυναικῶν. οἴκων] C οἰκιῶν. 15 πάντες] C deeſt. 16 ἐκτετιναγμένων] A C ἐκτεταγμένων. 17 ἐν ὅπλοις] A C ἔνοπλοι. 18 ᾠκοδόμησαν] C ᾠκοδόμουν. αὐτοῦ] C μου. 19 πλατὺ καὶ πολὺ] C πολὺ καὶ πλατύ. 20 Ἐν] C Καὶ ἐν. περὶ] C ὑπέρ. 21 Καὶ ἡμεῖς ποιοῦντες (ἐποιοῦμεν C) τὸ ἔργον] A τὸ ἔργον, καὶ ἥμισυ ποιοῦντες. 22 αὐλίσθητε] A C αὐλισθήσεσθε. ὑμῖν] C ἡμῖν. 23 ἐγὼ] C ἐγώ, καὶ οἱ ἀδελφοί μου, καὶ τὰ παιδάρια. ἡμῶν] A ἡμῶν ἐκεῖ. αὐτοῦ] A ἑαυτοῦ. C ἑαυτοῦ ἀνὴρ καὶ ὅπλον αὐτοῦ εἰς τὸ ὕδωρ.

CAP. V.

1 αὐτῶν] C ἑαυτῶν. 2 καὶ ζησόμεθα] A ζησόμεθα. 5 ἰδοὺ] A deeſt. 7 εἶπα] A C εἶπον, & verſ. 8. & 13. ἀνὴρ] C ὑμεῖς ἀπαιτήσετε ἀνήρ. ἀπαιτεῖτε] A C ποιεῖτε. 8 παραδοθήσονται] C πραθήσονται. εὕροσαν] A C εὗρον. 9 εἶπα] C εἶπεν. 10 Καὶ οἱ] C Καίγε ἐγώ, καὶ οἱ. ἑαυτοῖς] C αὐτοῖς. 11 ἑαυτοῖς] C αὐτοῖς. 14 ἀπὸ] C Καίγε ἀπό. ἔτη] C τῷ βασιλεῖ ἔτη. ἐγὼ] A C καὶ ἐγώ. βίαν αὐτῶν οὐκ ἔφαγον] C ἄρτον τῆς ἡγεμονίας μου οὐκ ἐφάγομεν. 15 Καὶ τὰς, uſque ad παρ'] C Οἱ δὲ ἄρχοντες οἱ ἔμπροσθέν μου ἐβάρυναν ἐπὶ τὸν λαόν, καὶ ἔλαβον. δίδραχμα] C σίκλους. καὶ οἱ ἐκτετιναγμένοι αὐτῶν ἐξουσιάζονται] C καίγε τὰ παιδάρια αὐτῶν ἐκυρίευσαν. θεοῦ] A C κυρίου. 16 οὐκ prius] C deeſt. καὶ πάντες] C καὶ τὰ παιδάριά μου, καὶ πάντες. ἐπὶ] A C διά. 17 ἑκατὸν καὶ] A ἑκατόν. C καὶ οἱ ἄρχοντες ἑκατόν. 18 δέκα] A C τὰ δώδεκα. βίας] C ἡγεμονίας μου.

CAP. VI. In Ald. LIV.

1 αὐτοῖς πνοὴ] C αὐτῷ διακοπή, καίγε. ἕως] A καὶ ἐγὼ ἕως. 2 λέγων] C λέγοντες. ποιῆσαι μοι] A C μοι ποιῆσαι. 4 τοῦτο] C τοῦτο τέτρασι καθόδοις. ταῦτα] C τὸν λόγον τοῦτον. 5 τὸ παιδάριον] A τὸ πέμπτον τὸ παιδάριον. C κατὰ τὸν λόγον τοῦτον τὸ πέμπτον. 6 ὅτι] A C καὶ Γησὰμ εἶπεν, ὅτι. ἔσῃ] A C γίνῃ. 7 ἵνα καθίσῃς] C κηρύσσων περὶ σοῦ. ἐπὶ Ἰούδα] A ἐν Ἰουδαίᾳ. C λέγοντας, ὅτι ἐβασίλευσας ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. 8 ὡς σὺ] C οὓς σύ. σοῦ] A C deeſt. αὐτοὺς] A αὐτοῦ. 10 εἰσῆλθον] A deeſt. ἔρχονται] C ἔρχονται φονεῦσαί σε, ἔρχονται. 11 εἶπα] C εἶπον. A εἶπε. ὃς] A C οἷος ἐγὼ φεύξεται, ἢ τίς οἷος ἐγώ. ζήσεται] C ζήσεται; οὐκ εἰσελεύσομαι. 12 ἐπ' ἐμὲ ὄχλον] C αὐτόν. 14 θεὸς] C θεός μου τῷ. αὐτοῦ] C αὐτῶν. 15 καὶ δύο] A C δύο. 16 φόβος] A C φόβος μέγας. 18 Ἰωνὰν] A Ἰωνάθαν. τοὺς λόγους αὐτοῦ (A αὐτῆς) ἦσαν λέγοντες πρὸς μὲ] C τὰ συμφέροντα αὐτῷ ἔλεγον ἐνώπιόν μου. ἀπέστειλε Τωβίας] A ἀπέστειλαν Τωβία.

CAP. VII. In Ald. LVIII.

2 ὡς] A C ἦν ὡς. παρὰ] C ὑπέρ. 3 εἶπα] C εἶπεν. σφηνούσθωσαν] C ἀσφαλιζέσθωσαν. αὐτοῦ … αὐτοῦ] A C ἑαυτοῦ … ἑαυτοῦ. 4 πλατεῖα] C πλατεῖα χερσί. 6 Καὶ] C deeſt. ἐπέστρεψεν] A ἀπέστρεψαν. C ἐπέστρεψαν. αὐτοῦ] A C ἑαυτοῦ. 7 μετὰ] C Οἱ ἐλθόντες μετά. Ῥεελμὰ (Ῥεεμαὶ C) Ναεμανί, Μαρδοχαῖος] A Βεελμαναεμὰν Μαρδοχαίου. Βαλσὰν] A Βαασάν. Ἔσδρα] A Ἔσδρας. C deeſt. Ἰναοὺμ] C Ναούμ. Μασφὰρ] C καὶ Μαασφάρ. 11 Μωὰβ] A Μωάμ. Ἰωὰβ] A Ἰωάφ. ἑξακόσιοι] C ὀκτακόσιοι. δεκαοκτὼ] C ἑξακόσιοι. 13 Ζαθουΐα] A Σοθθουΐα. 16 Βηβὶ] A Βηρεί. C Βηβαΐ. 17 Ἀσγὰδ] A Γεττάδ. 18 Ἀδωνικὰμ] A Ἀδωνιάμ. 19 Βαγοῒ] C Βαγού. 20 πέντε] A τέσσαρα. 23 εἰκοσιτέσσαρα] C πεντηκοντατέσσαρες. 24 Ἀρὶφ] C Ἀρήβ. δώδεκα] A C δεκαδύο. 25 ἐνενηκονταπέντε] A ἓξ πέντε. 26] Hic verſus deeſt in Ald. ἑκατὸν, uſque ad finem verſus] C καὶ Νετωφαθὶ ἑκατὸν ὀγδοηκονταοκτώ. 28 Ἄνδρες Βηθασμὼθ] A C Υἱοὶ Ἀζαμώθ, ἄνδρες Βηθ (deeſt C.) 30 εἴκοσι] C εἰκοσιεῖς. 33 Ναβία, ἑκατὸν] A Ἀναβία ἑκατόν. C Ναβὰβ ἑτέρου. 34 Ἄνδρες Ἠλαμαὰρ] A Υἱοὶ Μαγεβὼς ἑκατὸν πεντήκοντα ἕξ. Ἄνδρες Ἠλαμααί. C Υἱοὶ Αἰλὰμ ἑτέρου. 37 Λοδαδὶδ] C Λαδαδί. 38 Σαναὰ] A Ἀνανά. C Σενναά. Ἰωδαὲ] C Ἰωιαδέ. 42 δεκαεπτὰ] A ἑπτακαίδεκα. 44 Οὐδουΐα] A Οὐδουήλ. 45 τεσσαρακονταοκτὼ] A εἴκοσι ὀκτώ. 46 Τελμὼμ] A Τολμών. C Τελμών. Ἀτιλὰ] A Τιλά. 47 Ναθινὶμ] A Ναθείμ. C Ναθινιείμ. Σηὰ] A Ἠλά. Ἀσφὰ] A Ἀσεφά. C Ἀσηφά. Ταβαὼθ] A Ζαβαώθ. 48 Ἀσουΐα] A Σισαΐα. C Σιαΐα. Ἀγαβὰ] A Ἀγαβά, υἱοὶ Ἀκούβ, υἱοὶ Οὐτά, υἱοὶ Κιτάρ, υἱοὶ Γάβ. 49 Γαδὴλ] A Σαδηνά. 52 Νεφωσσὶ] A C Νεφωσαί. 54 Ἀδασὰν] C Ἀδασά. 55 Βαρκουὲ] A Βαρκούβ. Σισαρὰθ] C Σισαρά. 58 Ἰεδὴλ] A Δηήλ. C Ἰεδή. 59 Υἱοὶ Σαφατία, υἱοὶ Ἐττὴλ] A deſunt. Ἐττὴλ] C Ἀτίλ. Φαχαρὰθ] A Φαραχάς. Σαβαὶμ] A C Σαβαΐν. υἱοὶ Ἠμὶμ] A υἱοὶ Ἠμμείν. C καὶ υἱοὶ Ἀμών. 60 Ναθινὶμ] A Ἀναθινείμ. C Ναθινιείμ. 61 Θελμελὲθ, Θελαρησὰ] A Χερμελὲχ Θελασάρ. C Θελμελέχ, Θελασάρ. Ἠρὼν, Ἰεμὴρ] C Ἠδάν, καὶ Ἰεμμήρ. ἐδυνάσθησαν] A ἠδυνάσθη. C ἐδυνήθησαν. εἰ ἀπὸ Ἰσραὴλ] A ἔτι ἀπὸ Ἱερουσαλήμ. 62 Δαλαΐα] A Δαλαΐα, υἱοὶ Βουά. Τωβία] C Τωβία, καί. 63 ὅτι ἔλαβον] C ὃς ἔλαβεν. γυναῖκας, καὶ ἐκλήθησαν] C γυναῖκα, καὶ ἐκλήθη. 64 αὐτῶν] A C ἑαυτῶν. ἠγχιστεύθησαν] C ἀπώσθησαν. 65 ἵνα] A C αὐτοῖς ἵνα. ἕως] A ἕως οὗ. φωτίσων] C τοῖς φωτισμοῖς, καὶ τῇ τελειώσει. 66 ὡσεὶ] C ὁμοθυμαδὸν ὡς. A εἰς. τέσσαρες μυριάδες δισχίλιοι τριακόσιοι] A τέσσαρας μυριάδας δισχιλίους τριακοσίους. αὐτῶν οὗτοι] A Ἵπποι διακόσιοι τριάκοντα ἕξ. οὗτοι. τεσσαρακονταπέντε] A τριάκοντα ἕξ. 68 Ὄνοι δισχίλιοι ἑπτακόσιοι] A C Ἵπποι ἑπτακόσιοι τριάκοντα ἕξ (hæc deſunt in A) ἡμίονοι διακόσιοι τεσσαρακονταπέντε. Κάμηλοι τετρακόσιοι (A deeſt) τριακονταπέντε· ὄνοι ἑξακισχίλιοι ἑπτακόσιοι εἴκοσι. 70 τῷ Νεεμίᾳ] A ἀρθασαθὰ ἔδωκαν. C τῷ ἀρθασαθά. χρυσοῦς χιλίους] C χρυσίου δραχμὰς χιλίας. καὶ χωθωνὼθ] C στολάς. τριάκοντα] C πεντακοσίας τριάκοντα. 71 νομίσματος δύο μυριάδας] C νόμισμα μυριάδας δύο. τριακοσίας] C διακοσίας. 72 χρυσίου] C χρυσίου δραχμάς. διακοσίας] C deeſt. χωθωνὼθ] C στολάς. 73 Ναθινὶμ] A Ἀναθινείμ. C Ναθινιείμ.

CAP. VIII.

3 ἀπὸ] C ἀπέναντι τῆς πλατείας τῆς ἔμπροσθεν τῆς πύλης τῶν ὑδάτων. ἡμίσους] A C μεσούσης. 4 ξυλίνου] C ξυλίνου, ὃ ἐποίησεν εἰς τὸ δημηγορῆσαι. ἀριστερῶν] A C εὐωνύμων. Ἀσὼμ, καὶ Ἀσαβαδμὰ] C Ἀσών, καὶ Ἀσαβδάνα. 6 Ἀμὴν]

A Ἀμὼν, Ἀμών. 7 ἦσαν] C ϗ Ἰαμείν, ϗ Ἀκοὺβ, ϗ Σαββαθαῖος, ϗ Ὠδουΐας, ϗ Μαασίας, ϗ Κελίτας, ϗ Ἀζαρίας. ϗ Ἰωζαβὲδ, ϗ Ἀναν, ϗ Φαλαίας, ϗ οἱ Λευῖται. τὸν λαὸν] A Ἀκοὺβ, Σαβαθαῖος, Κάμπας, Ἀζαρίας, Ἰωζαβαδὰν, Ἀνιφανὲς, καὶ οἱ Λευῖται ὑπεδίδασκον τὸν λαόν. 8 βιβλίῳ] A C τῷ βιβλίῳ τοῦ. διέστελλεν] C διέστειλεν. 9 Νεεμίας] C Νεεμίας, ὅς ἐστιν ἀταρσαθά. Λευῖται, ϗ οἱ] C Λευῖται οἱ. εἶπαν] A εἶπε. C εἶπεν. ἤκουσαν] A C ἤκουσε. 10 φάγετε] A C καὶ φάγετε. τῷ κυρίῳ] A κυρίῳ τῷ θεῷ. C τῷ κυρίῳ θεῷ. ἐστι κύριος] A ἡ χαρὰ κυρίου αὐτή ἐστιν. 13 σωῶ] A C deest. 14 ἑορτὴν] C ἑορτῇ. 15 σάλπιγξιν] A C ἐν σάλπιγξιν. 16 τῆς πόλεως, καὶ ἕως] C τῆς πύλης τῶν ὑδάτων, ϗ ἐν ταῖς πλατείαις τ. 17 μεγάλη] C μεγάλη σφόδρα. 18 ἡμέραν] A ἡμέρα.

CAP. IX. In Ald. 68.

1 καὶ τετάρτῃ] A τετάρτῃ. ἀποδῶ ἐπὶ] A ἀποδῶ, ϗ ἐπί. C κόνεις ἐπί. 3 καὶ ἦσαν] C τετέταρτον τῆς ἡμέρας. καὶ ἦσαν. 4 υἱοὶ posterius] C υἱοῦ. 5 εἴπασαν] A C εἶπον. ἀνάστητε] A ἀνάστητε, καί. C Βουνείας, Σαραβίας, Σοβανίας, Ὠδουΐα, Σεχενίας, Φεσίας, ἀνάστητε. 6 πᾶσαν τὴν στάσιν] C πάσας τὰς δυνάμεις. 7 κύριος] A C κύριε. 8 καὶ τῷ] C καὶ δοῦναι αὐτὴν τῷ. 10 καὶ τέρατα] A desunt. ἐποίησας] C ἐποίησαν. 11 ἔρρηξας] C διέρρηξας. παρῆλθοσαν] C παρῆλθον. βυθὸν] A C βόθυνον. 15 σιτοδείαν] A C σιτοδοσίαν. 17 μετ' αὐτῶν] A C ἐν αὐτοῖς. ἐλεήμων] A C ἀφίων ἁμαρτίας, ἐλεήμων. 18 ἑαυτοῖς] A αὐτοῖς. 19 πολλοῖς] A C μεγάλοις. 20 τῇ δίψει] C τῇ δίψῃ. 21 ὑστέρησας] A C ὑστέρησεν. πόδες] A C ὑποδήματα. 22 ἐμέρισας] A C διεμέρισας. 24 ϗ ἐκληρονόμησαν αὐτὴν] C τοῦ εἰσελθεῖν, ϗ κληρονομῆσαι. Καὶ εἰσῆλθον υἱοὶ αὐτῶν, καὶ ἐκληρονόμησαν τὴν γῆν. 25 κατελάβοσαν] C κατελάβοντο. ὑψηλὰς] C ὑψηλὰς, καὶ γῆν πίονα. ἔφαγοσαν] C ἔφαγον. σωτῆρας] A σωτηρίαν. 29 Καὶ] C Καὶ ἐν καιροῖς. ϗ οὐκ] C αὐτοὶ δὲ ὑπερηφανεύσαντο, ϗ οὐκ. ἀλλ' ἐν ταῖς ἐντολαῖς σου, καὶ] C τῶν ἐντολῶν σου, καὶ ἐν τοῖς. σου] A deest. ἡμάρτοσαν] C ἥμαρτον. 30 εἵλκυσας ἐπ' αὐτοὺς] C ἐμακροθύμησας ἐπ' αὐτοῖς ἔτη πολλὰ, ϗ εἵλκυσας ἐπ' αὐτούς. 31 ὅτι] A ϗ ὅτι. 32 σου, ϗ] A καί. βασιλέων] C βασιλέως. 33 ἐπὶ] A C εἰ ἐπί. 34 τῶν ἐντολῶν] A C τὰς ἐντολάς. 35 ἀπέστρεψαν] A ἐπέστρεψαν. 36 ἐσμὲν] C ponit ante σήμερον. καὶ τὰ ἀγαθὰ, usque ad finem versus] A desunt. ἰδοὺ] C καὶ ἰδού. 37 Καὶ οἱ καρποὶ αὐτῆς] A desunt. πολλοὶ] C οἱ πολλοὶ ἐγένοντο. 38 ἄρχοντες] A πάντες ἄρχοντες.

CAP. X.

1 καὶ Σεδεκίας] C Σεδεκίας. 2 καὶ … καὶ] C desunt. 4, 5 Μαλοὺχ, Ἰρὰμ] C Ἠράμ, Μαλούχ. 8 Βελγαὶ] A Μελγαί. C Βελγαὶ, καί. 9 Ἀζανία] A Ἀζαρία. C Ἀζανίου. Βαναίου] C Βανέας. Ἡναδὰδ] A Ἡιδηάδ. 11 Ζακχὼρ] A Κακχώρ. 12 Ὠδοὺμ] A Οὐδουΐα. C καὶ Ὠδουΐα. Βανουαὶ] A Βανουιαί. C Βανουΐ. 14 Ζαθουΐα] C Σαθθουΐα. 15 Ἀσγὰδ] A C Ἀσγάγ. 16 Ἀδανία] A Ἀανία. 17 Ἀζοὺρ] A Ἀζζούρ. C Ἀσζούρ. 18 Ἡσοὺμ] C Ἀσούμ. 20 Μεγαφὴς] C Μαγάβ. 22 Ἀναΐα] A Ἀνανία. 24 Ἀλωὴς] A Ἀλώ. 25 Μαασία] A Μαλσία. C Μαασίας. 26 Καὶ] C deest. Ἡνὰμ] A Ἠνάμ. C Ἠνάν. 27 Ἡρὰμ] A Ῥεούμ. C Ἀρέμ. 28 οἱ ἱερεῖς, οἱ] C ἱερεῖς, καί. πᾶς ὁ προσπορευόμενος] C πάντες διαχωρισθέντες. λαῶν] A τοῦ λαοῦ. C τῶν λαῶν. 29 εἰσήλθοσαν] A C εἰσῆλθον. κυρίου] C κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν. καὶ τὰ προστάγματα αὐτοῦ, καὶ] A desunt. 31 ἀγορῶμεν] A C ἀγοράσομεν. 32 ἀνήσομεν] A C ἀναβήσομεν. ἀπαίτησιν] C ἀπαίτησις. 33 ὁλοκαύτωμα τοῦ ἐνδελεχισμοῦ] C ὁλοκαυτώματα διαπαντός. ἅγια, καὶ τὰ] C desunt. 34 περὶ κλήρου] C περὶ τῶν δώρων. οἶκον posterius] A C οἴκοις. 37 καὶ τὸν καρπὸν] C ϗ τὰς ἀπαρχὰς ἡμῶν, καὶ τὸν καρπόν. τὸ γαζοφυλάκιον] C τὰ γαζοφυλάκια. θεοῦ] C θεοῦ ἡμῶν. δεκάτην] A C δεκάτας. 38 τοῦ Λευίτου posterius] C τῶν Λευιτῶν. εἰς τὰ, usque ad finem versus] C εἰς γαζοφυλάκιον οἴκου τοῦ θησαυροῦ. 39 ἱερεῖς, καὶ οἱ] A C ἱερεῖς οἱ.

CAP. XI. In Ald. 71.

1 ἐβάλοσαν] A C ἔβαλον. 4 Ἀθαΐα] A Ἀθαιαί. C Ἀθιέ. Μαλελεὴλ] A Μασεήλ. 5 ϗ Μαασία] A ϗ Μαλσία. C Μαλσία. Ἰωαρὶβ] A Ἰωαρείμ. υἱὸς τοῦ] C ϗ υἱός. 7 Σηλὼ] C Σηλώμ. Μεσουλὰμ] A Μεσουλά. Ἰεσία] A Ἰωσαί. C Ἰωσία. 8 Γηβὲ, Σηλὶ] A Γηβεηλί. C Γεβουὲ, Σηλεεί. 9 Ἀσενὰ] C Ἀσάμ. ἀπὸ] C ἐπί. 10 Ἰωαρὶβ] C Ἰωαρίμ. 11 Σαραία] C Σαρέας. Ἐλκία] A Ἐλχίνα. Σαδδοὺκ] C Ἀδώκ. A Ἀδούκ. Αἰτὼθ] A Λιτώβ. C Ἀχιτώβ. ἀπέναντι] C ἡγούμενος. 12 Ἀμασὶ] A C Ναμασί. υἱὸς … υἱὸς … υἱὸς] C υἱοῦ … υἱοῦ … υἱοῦ. Φασοὺρ] A Φασεθούρ. 13 Ἀμασία] A Μεσαί. C Ἀμασαΐ. Ἐσδριὴλ] A C Ἐσειήλ. Μεσαριμὼθ] C Μασιλιμώθ. 14 Βαδιὴλ] A ἐπ' αὐτῶν Σοχριήλ. C ἐπ' αὐτοὺς Ζεχριήλ. 15 υἱὸς Ἐσρικὰμ] A υἱὸς Ἀσοὺβ, υἱὸς Ἐσεὶ, καί. C υἱὸς Ἀσοὺβ υἱοῦ Ἐσρικάμ, υἱοῦ Ἀσαβία, υἱοῦ Βουνί. Καὶ Σαββαθαῖος, καὶ Ἰωζαβὰδ ἐπὶ τὰ ἔργα τοῦ οἴκου τοῦ θεοῦ τοῦ ἐξωτάτου ϗ ἀπὸ τῶν ἀρχόντων τῶν Λευιτῶν. Καί. Μιχὰ, usque ad finem versus] plura sunt in Comp. quæ habes in Nobilio. 19 αὐτῶν] C αὐτῶν, οἱ φυλάσσοντες ἐν ταῖς πύλαις. 22 Καὶ] præcedunt duo versus in Comp. quos habes apud Nobilium. Λευιτῶν] C Λευιτῶν ἐν Ἱερουσαλὴμ Ὀζεί. υἱὸς Ἀσαβία] A υἱὸς Σαβία. C υἱοῦ Σαβιά. υἱὸς] C υἱοῦ Μαθθανίου, υἱοῦ. 23 εἰς] A C ἐπί. 24 Καὶ] C καὶ διέμεινεν ἐν πίστει ἐπὶ τοῖς ᾠδοῖς, λόγος ἑκάστης ἡμέρας ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ. Καί. Βασιζὰ] C Μασιζαβὴλ, ἀπὸ τῶν υἱῶν Ζαρὰ τοῦ Ἰούδα. πᾶν χρῆμα] C πάντα λόγον. 25 Καριαθαρβὸκ] C Καριαθαρβὼγ, ϗ ἐν ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς, ϗ ἐν Δαιβὼν, ϗ ἐν ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς, ϗ ἐν Καβσεὴλ, ϗ ἐν ταῖς αὐλαῖς αὐτῆς. 26 ϗ ἐν Βηρσαβεὲ, usque ad finem versus] C καὶ ἐν Μωλαδὰ, καὶ ἐν Βηθφαλάτ. Καὶ ἐν Ἀσερσωλὰ, ϗ ἐν Βηρσαβεαὶ, καὶ ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς. Καὶ ἐν Σεκλὰγ, ϗ ἐν Μαβνῇ, ϗ ἐν ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς. Καὶ ἐν Ῥεμμῶν, καὶ ἐν Σαρὰ, καὶ ἐν Ἰεριμὼθ. Καὶ ἐν Ζαννοὰ, ϗ Ὀδολλὰμ, ϗ ταῖς ἐπαύλεσιν αὐτῶν, ϗ ἐν Λαχεὶς, ϗ τοῖς ἀγροῖς αὐτῆς, ϗ ἐν Ἀζηκὰ, ϗ ἐν ταῖς θυγατράσιν αὐτῆς· ϗ παρενέβαλον ἐν Βηρσαβεαὶ ἕως φάραγγος Ἐννόμ. 31 Μαχμὰς] C ϗ Μαχμὰς, καίγε ϗ Βαιθὴλ, ϗ τῶν θυγατέρων αὐτῆς. Καὶ ἐν Ἀναθὼθ, Νὸβ, Ἀνία. Ἀσὼρ, Ῥαμὰ, Γεθθαῒμ, Ἀδὼδ, Σεβωείμ, Ναβαλάτ. Λύδδα, καὶ Ὠνωγηαρασείμ. 32 ἀπὸ] C ἐκ. Ἰούδα τῷ] C ἐν τῷ Ἰούδᾳ, καί.

CAP. XII. In Ald. 73.

Σεχενία] C Ἀττοὺς, Σεχενίας, Ῥεούμ, Μαρειμώθ. Ἀδαΐας, Γεναθὼν, Ἀβιάς. Μιαμεὶν, Μααδίας, Βελγάς. Σεμαΐας, Ἰωιαρείβ, Ἰδαΐας. Σαλοὺ, Ἀμοὺκ, Χελκίας, Ἰδαΐας. χειρῶν] C ἐξομολογήσεων. αὐτοῦ] C αὐτοῦ. εἰς τὰς ἐφημερίας] C Καὶ Βακβακίας, ϗ Ἀναὶ, οἱ ἀδελφοὶ αὐτῶν ἀπέναντι αὐτῶν εἰς τὰς ἐφημερίας. 11 Ἰαδοὺ] A Ἀδού. C Ἀδδού. 12 ἀδελφοὶ αὐτοῦ] C ἦσαν. 14 Σεχενία] A Σεχενίου. 15 Ἀρὲ Μαννὰς] C Ἀρὲς Ἐδνάς. Ἐλκαὶ] A C Ἐλκί. 16 Ἀδαδαΐ] C Ἀδδαΐ. Γαναθὼθ] C Γαναθών. 17 Μιαμὶν Μαδαὶ] C Βενιαμὶν Κέρος. 18 Σαμοὺε] A Μαμού. τῷ Σεμία] A Σεμμία. 19 Ἰωαρὶβ] A Ἰαρίμ. 20 τῷ Ἀμὲκ Ἀβὲδ] A Κάβεδ. 21 Ἀσαβίας] C τῷ Ἀσαβίᾳ. τῷ Ἰεδεΐου] A Ἰωνάθαν. C τῷ Ὠδουΐα. Ναθαναὴλ] A Σαέλ. 23 βιβλίων] A C βιβλίου. Ἐλισουὲ] C Ἐλιασούβ. 24 κατεναντίον] A C κατέναντι. ὕμνον] A αἰνεῖν, καὶ] A τὸ αἰνεῖν, καί. αἰνεῖν] A ὑμνεῖν. C ἐξομολογεῖσθαι. Δαυὶδ] C Δαυὶδ βασιλέως. ἐφημερίαν prius] A C ἐφημερίᾳ. 26 Ἐν τῷ] C Ματθανίας, ϗ Βακβακίας, Ἀβδίας, Μεσολλάμ, Τελμὼν, Ἀκκοὺβ, φυλάσσοντες πυλωροὶ φυλακῆς ἐν τῷ. ἐν] C Οὗτοι ἐν. ὁ ἱερεὺς, καὶ γραμματεὺς] A C τοῦ ἱερέως, ϗ γραμματέως. 27 Ἐν] A C Καὶ ἐν. ἐν Θωδαθὰ] C καὶ ἐν αἰνέσει. κινύραις] C ἐν κινύραις. 28 ϗ ἀπὸ] C ἀπό. 29 καὶ ἀπὸ ἀγρῶν] C τοῦ Νετωφατί. Καὶ ἐν Βαιθγαλγὰλ, καὶ ἀπὸ ἀγρῶν Γαβέα, ϗ Ἀσμώθ. 30 τοὺς πυλωροὺς] C τὰς πύλας. 31 τῆς κοπρίας] C τῆς πύλης τῆς κοπρίας. ἐπορεύθησαν] C ἐπορεύθη. 33 ϗ Ἔσδρας] C Ἔσδρας. ϗ Ἰούδα] A Ἰούδα. C Ἰούδας. Σαμαΐας] C Σελμαΐας. 34 υἱὸς, quinquies] C toties, υἱοῦ. Ζακχοὺρ] A Ζαμχούρ. 35 Ὀζιὴλ] C Ἐζειήλ. Γελὼλ, Ἰαμὰ, Ἀΐα] A Γελὼν, Ἰαμαΐα. C Γελωλαΐ, Μαΐα. Ἀνανὶ] C ϗ Ἀνανί. ᾠδαῖς] C σκεύεσιν ᾠδῆς. τοῦ αἰνεῖν] C τῆς πηγῆς. 36 κλίμακας] C τοῖς βαθμοῖς. Ἐφραὶμ, usque ad ϗ ἐπεσκέπης] Quæ pro his habentur in Ald. & Comp. habes apud Nobilium: sed Ald. ἐν σάλπιγξιν non habet, neque ϗ Μαασίας· & pro Ὀζὶ, Ἰωανὰν, Μελχίας, ϗ Ἐλὰμ, habet, ϗ Ὀζιὰ, ϗ Ἰωανὰ, ϗ Ἐμελχίας, ϗ Ἐλεαμίας. ϗ ἐπεσκέπης] A ϗ Ἰεζρίας, ϗ ἐπεσκέφθης, ϗ ἐπεφήμησαν. C ϗ Ἰεζρίας ἐπίσκοπος. 42 μεγάλως] C εὐφροσύνῃ μεγάλῃ. ἀπὸ] A C deest. 43 τοῖς συνηγμένοις ἐν αὐτοῖς ἀρχαῖς] C τοῦ συναγαγεῖν ἐν αὐτοῖς ἀπὸ τῶν ἀγρῶν. ἐν Ἰούδᾳ] A C τὴν ἐν Ἰούδᾳ, καί. ἐπὶ posterius] C deest. 44 φυλακὰς] C φυλακὴν σοῦ. θεοῦ] A οἴκου τοῦ θεοῦ. 45 Ἀσὰφ] C ϗ Ἀσάφ. ϗ ὕμνον] C εἰς ὕμνον. 46 λόγοι] C λόγος. ἡμέρας] C deest.

CAP. XIII. In Ald. 78.

2 ἄρτῳ] A ἄρτοις. ἐπ' αὐτὸν … καταράσασθαι] C ἐπ' αὐτοὺς … καταράσασθαι αὐτούς. 4 ἐγγιῶν] A ἁγίων τῷ. C ἐγγίων τῷ. 5 μανάα] C θυσίαν. 6 τούτῳ] C τούτοις. 9 τὴν μάννα] A τὴν μαναάν. C ϗ θυσίαν. 10 ἐφύγοσαν] C ἔφυγον. αὐτοῦ] A C ἑαυτοῦ. ποιοῦντες] C ϗ ποιοῦντες. 11 εἶπα] A C εἶπον. 13 ἐπὶ] C Καὶ ἐνετειλάμην ἐπί. ϗ Σαδὼκ] C Σαδώκ. 14 ἐξαλειφθήτω] C ἐξαλειφθῇ. θεοῦ] C θεοῦ μου, ϗ ἐν ταῖς φυλακαῖς αὐτοῦ. 15 Ἐν] A καὶ ἐν. αὐτῶν] A C αὐτῶν ὅτι ἐπώλουν ἐπισιτισμὸν ϗ οἱ Τύριοι. 16 τῷ] C ἐν τῷ. 17 ἐμαχεσάμην τοῖς υἱοῖς Ἰούδα τοῖς ἐλευθέροις] C ἐκρίθην μετὰ τῶν ἐλευθέρων Ἰούδα. 19 ἀνοιγῆναι] A ἀνοῖξαι. 20 πάντες] C πάντες οἱ μεταβόλοι. 21 ἐπεμαρτυράμην ἐν] A C διεμαρτυράμην. εἶπα] A C εἶπον. 22 δευτερώσητε] A δευτέρως. ἤλθοσαν] C ἦλθον. θεὸς] C θεός μου. 24 λαλοῦντες] A C λαλοῦσιν. Ἰουδαϊστὶ] C Ἰουδαϊστὶ, ἀλλὰ κατὰ γλῶσσαν λαοῦ, ϗ λαοῦ. 25 ἐὰν λάβητε ἀπὸ] C εἰ λήψεσθε. ὑμῶν] C ὑμῶν, ϗ ἑαυτοῖς. 26 βασιλεὺς posterius] C ponit post αὐτῷ. 27 ἀκουσόμεθα] C ἀκούσομεν. πᾶσαν] C deest. 28 Ἐλισοὺβ] A Ἐλτούβ. C deest. νυμφίος] C γαμβρός. 29 αὐτοῖς] C αὐτούς. ϗ διαθήκης τῆς ἱερατείας] A desunt. C ϗ τὴν διαθήκην τῶν ἱερέων. τοὺς Λευίτας] C τῶν Λευιτῶν. 31 Καὶ τὸ] C Καὶ εἰς τό. ξυλοφόρων] C ξύλων. Βακχουρίοις] C πρωτογεννήμασι.

TOBIT.

CAP. I.

1 Ἀδουὴλ] C Ἀδουΐ. Νεφθαλὶ] A C Νεφθαλείμ· & ver. 2. & alibi. 2 Κυδίως] C Κυρίως. 3 ἔθνει] A C ἔθνει μου. προσπορευθεῖσι] C συμπορευθεῖσι. 4 τῆς ἐκλεγείσης] C τοῦ ἐκλεχθέντος. 6 Ἱεροσόλυμα] A C Ἱερουσαλήμ. Ἰσραὴλ] C λαῷ Ἰσραήλ. 7 δεκάτην] A C πρώτην δεκάτην. Λευὶ] A C Ἀαρών. εἰς] A deest. C ἐν. ϗ τὴν] A τήν. C τὴν δέ. Ἱεροσολύμοις] A C Ἱερουσαλήμ. 11 ᾐχμαλωτίσθην] A C ᾐχμαλωτίσθημεν. 16 Ῥάγοις] A ἀγροῖς. 18 Σενναχηρεὶμ] C Σενναχηρείβ· & ver. 21. ἠδυνάσθην] A C ἠδυνήθην. 20 ἱμάτια] A C τὰ ἱμάτιά μου. ὀπίσω] A C ἐπί. Νινευῆ] A C εἰς Νινευΐ. 21 ἀπέκλεισεν posterius] A C ἀπώλεσεν. ἐκ Νινευῆ] A C Νινευιτῶν. θάπτω] A C ἔθαπτον. 24 ἡμέρας πεντήκοντα] A C ἡμέρας πεντηκονταπέντε. Σαχερδονὸς] C Ἀχερδωνός. τῆς βασιλείας] A C τοῦ πατρός. ἐπὶ] C ἀπό. Σαχερδονὸς] C Ἀχερδωνός.

CAP. II. In Ald. IX.

2 βάδιζον, ϗ] A C βάδιζε. 3 οὐ] A C ὅτι. 8 φοβεῖται] A C φοβεῖται ἔτι. 9 ἀνέλυσα θάψας, ϗ] C desunt. 10 ἀκάλυπτον] A C ἀνακάλυπτον. 21 εἶπα] A C εἶπον. 22 εἰπέ μοι] C μοι εἰπέ.

CAP. III. In Ald. XII.

2 ἐλεημοσύναι] A C ἐλεημοσύνη. 3 ἐκδικῇς] C ἐκδικήσῃς. ἃ] A C οἷ. 4 τοῖς ἔθνεσιν ἐν] A C desunt. 5 ποιῆσαι] C ποίησον. περὶ] A C ὑπέρ. 6 λυσιτελεῖ] C λυσιτελές. 9 συνιεῖς] C σωΐης. σου] C ponit post ἄνδρας. 10 ἑπτὰ] A C ἑπτὰ ἄνδρας. μαστιγοῖς] A C μαστιγοῖς περὶ αὐτῶν. 11 ἔσῃ] A C ἐστί. 13 ὄνομα] A C ὄνομα τῆς δόξης. 16 κληρονομήσει] C κληρονομήσῃ. ζῆν] C λοιπὸν ζῆν. μηκέτι] A ἐπ' ἐμέ. C deest. καὶ] A C ϗ μή. με] A C με μηκέτι. 24 Ῥαφαὴλ] A C θεοῦ. 25 ἀπεστάλη] A C ἀπεστάλη Ῥαφαήλ.

CAP. IV. In Ald. XVII.

1 Γαβαὴλ] A C Γαβαήλῳ. ὑποδείξω] C δείξω. 3 ζωῆς σου] A ζωῆς. 6 δικαιοσύνην] A C ϗ δικαιοσύνην. 8 Ὡς σοὶ] A Ὡσεί. 13 αὐτοὶ πάντες] A οὗτοι πάντες. C πάντες οὗτοι. ἐν] A C ἀπό. 14 τῇ] A C ἐν τῇ. ἀκαταστασία] C ἡ καταστασία. 15 παρὰ σοὶ] A C σοί, παρὰ σοί. ἐὰν] A C ϗ ἐάν. διαλύσῃς] A διαλύσει. ἀναστροφῇ] C ἀναστροφῇ. 17 πε-

εὐοδώσῃ σοι] A εὐοδώσει. σε] C deest. 18 δὸς] A δός. 19 ἐπὶ πάσης] C ἐπιπαντός. 20 θεὸν] A θεόν σου. C deest. τρίβοι] A C τρίβοι σου. ἐὰν θέλῃ] A C θέλει. 22 φοβηθῇς] A C φοβῇ.

CAP. V. In Ald. XVIII.

1 εἶπεν αὐτῷ] C εἶπε. 2 ϗ οὐ] C μή. 6 δύναμαι] C δύνασαι. σοῦ] C ἐμοῦ. Ῥάγοις] A ἀγροῖς. 8 ϗ τῆς ὁδοῦ ἐμπειρῶ] A C desunt. πατρὶ] A C πατρί μου. 10 πρὸς] A C πρὸς δέ. 16 εἰ σὺ] A C σύ. 18 Ὃς] A C Ὁ. Ἀζαρίας] A C τὸ γένος Ἀζαρίου, (A Ἀζαρία) καί. τῶν ἀδελφῶν] A ϗ ἀδελφῶν] C ϗ ἀδελφοῦ. 19 αὐτῷ] A C Τωβίτ. ἐπιγινώσκον] C ἐπιγινώσκω. ἐγὼ] A C deest. Σεμεῒ] A Σαμαΐου] C Σαμίου. Ἱεροσόλυμα] A C Ἱερουσαλήμ. ἐν] A C deest. καλῆς] A C μεγάλης. εἰπόν μοι] A C εἶπον. σοι] A C deest. πρὸς τὴν] A C εἰς τήν. οἰκῶν] A C κατοικῶν. εὐοδώσει] A εὐοδώσοι. 23 αὐτὸν, ϗ ἐκπορεύεσθαι] A desunt. συμπορεύεσθαι] A συμπορεύεσθαι.

CAP. VI.

3 ἀνέβαλεν] C ἀνέλαβεν. 6 ἐν] C deest. 8 δεῖ καπνίσαι] C κάπνισαι. μηκέτι ὀχληθῇ] A οὐ μὴ ἔτι ὀχληθῇ. C οὐ μὴ ὀχληθῇ ἔτι. 9 Ἡ δὲ χολὴ] C Τὴν χολήν. 11 θυγάτηρ] A C θυγάτηρ μονογενής. ἀποστρέψομεν] A ἀποστρέψωμεν. C ἐπιστρέψωμεν. δῶ] A C δῴη. 15 πρότερον] A πρότερον. 16 αὐτὴ] A αὐτή. 18 τοῦ ἰχθύος] A C ponunt statim post καρδίας. ϗ οὐκ] A C ϗ οὐκέτι. αὕτη] A αὐτή. ἐκολλήθη] A C ἐκεκόλλητο. σφόδρα αὐτῇ] C αὐτῇ σφόδρα. ἦλθεν] A C ἦλθον.

CAP. VII.

1 παρεγένετο] A C παρεγένοντο. ϗ] A C deest. αὐτὸν, ϗ αὐτὸς αὐτοὺς] A C αὐτοὺς, ϗ αὐτοὶ αὐτήν. 3 εἶπον] A εἶπεν. ἐκ] A C ἐν. 7 καλοῦ] C καλοῦ μου. 9 πλείονα] A C πολλά. πίε] A C ϗ πίε. γὰρ] C deest. ἀπέθνησκον] A ἀπεθνήσκοσαν. σὺ δὲ] C σύ. αὐτή σου ἐστὶν] A αὐτή σου: C αὐτή σου. 20 χάριν] A C χαράν.

CAP. VIII. In Ald. LIX.

1 ϗ posterius] A deest. 4 ἀνέστη] C ἀνέβη. ἀπὸ] C ἐπί. 7 σε] A deest. 9 οὐ] A C οὐχί. 10 ταύτῃ (αὐτῇ C) συγκαταγηρᾶσαι] A αὐτῇ συγκαταγηράσομεν. 14 ἰδέτωσαν] C εἰδέτω. 15 θάψωμεν] A C θάψω. γνῶ] C γνώτω. εἰ σὺ] A C σύ. εὐλογείτωσαν, bis] C εὐλογησάτωσαν, bis. 18 ἔλεός σου] A ἔλεος. 19 εἰ, ὅτι] C ὅτι. 23 ἐὰν μὴ] A C ἕως ἄν.

CAP. IX. In Ald. LXIV.

3 πρὸ] A πρός. ἄγε μοι] A C ἄγε. 4 μέγα] A C μεγάλως. 6 ὁ δὲ] C ὁ δέ.

CAP. X. In Ald. LXVI.

1 Τωβὶτ] C ponit post αὐτοῦ. ἤρχετο] A C ἤρχοντο. εἶπε] A C εἶπε Τωβίτ. 2 Ἢ] A C deest. 3 διότι] A ϗ ὅτι. C ὅτι. 7 εἶπεν] A C λέγει. ἀπῆλθεν] A C ἀπῆλθον. 8 πενθερὸς] A C πενθερὸς αὐτοῦ. ἐξαποστελῶ] C ἀποστελῶ. 10 λέγει] A C λέγει, Οὐχὶ ἀλλ'. ἥμισυ] C ἡμίση. 11 τέκνα δὲ] C ὁ θεὸς τέκνα δέ. 14 αὐτὴν] A αὐτούς. I] ἐπορεύετο] A C ἐπορεύθη.

CAP. XI. In Ald. LXXV.

2 οὐ] A C deest. 4 δὲ] A C δή. ὄπισθεν] A C ὀπίσω. 5 εἰς τὴν ὁδὸν] A C ponunt post αὐτῆς. 6 μου] A C σου. 7 ἐγὼ] A C ἐγὼ Τωβία. 8 Σὺ] A C Σὺ οὖν. ἀποβαλεῖται] A C ἀποβαλεῖ. 12 λέγων] A deest. πάτερ] C ὦ πάτερ. κάνθων τῶν ὀφθαλμῶν] A ἀκανθῶν. 17 οὐ] C deest. με ἰδοὺ] C ϗ ἰδού. 19 αὐτῷ] A C deest. τῇ νύμφῃ] A C τῆς νύμφης. τῇ πύλῃ] C τὴν πύλην. αὐτοῦ] A C αὐτῶν. αὐτοὺς] A C αὐτόν. ϗ ἡ μήτηρ σου] A desunt.

CAP. XII.

1 μισθὸν] C δόσεις μισθόν. 2 εἶπεν] A C εἶπεν αὐτῷ. δὸς] A C δίδως. 6 αὐτῷ ἐνώπιον] A C ἐνώπιον. τῶν ἔργων] C desunt. 7 Μυστήριον] C Μυστήριον γάρ. ἐνδόξως] C ἔνδοξον. ποιήσατε] C ποιεῖτε. 9 αὕτη] A αὐτή. ἀποκαθαριεῖ] C ἀποκαθαίρει. 10 ἑαυτοῦ] A C ἑαυτῶν. 11 ἐνδόξως] C ἔνδοξον. 15 ἁγίων ἀγγέλων] A C ἀγγέλων τῶν ἁγίων. εἰσπορεύονται] A C ἐκπορεύονται. 17 εἰρήνη] A C ὅτι εἰρήνη. εἰς τὸν αἰῶνα] A C desunt. 18 τὸν αἰῶνα] A C τοὺς αἰῶνας. 19 ἐθεωρεῖτε] C θεωρεῖτε. 20 διότι] A C ὅτι. αὐτοῦ] A C τοῦ θεοῦ. 22 ὡς] C Καὶ ὡς· & est initium cap. sequentis.

CAP. XIII. In Ald. LXXXIX.

4 ὑψοῦτε] A C ϗ ὑψοῦτε. 5 ἐὰν σκορπισθῆτε] A διεσκορπίσθητε. C διέσπειρεν ἡμᾶς. κρύψει] C κρύψῃ. 6 εὐλογήσατε] A C εὐλογεῖτε. δικαιοσύνης] C δυνάμεως. 7 ἁμαρτωλῶν] C ἁμαρτωλῷ. 8 Ἐπιστρέψατε, usque ad τίς] C desunt. 9 τῷ βασιλεῖ] A C τὸν βασιλέα. 10 Ἱεροσολύμοις] A C δικαιοσύνῃ. 11 Ἱεροσόλυμα] A C Ἱερουσαλήμ. ἁγίε] A C ἁγία. ἐπὶ] C σε ἐπί. 12 ἀγαθῶς] C ὅτι ἀγαθός. εὐφρᾶναι] A C εὐφρανθῇ. αἰχμαλώτους] A ἐκεῖ αἰχμαλώτους. C αἰχμαλώτους σε. 14 ϗ δῶρα] A C δῶρα. 15 δώσουσι] A C αἰνέσουσί σε, ϗ δώσουσι. σοι] C deest. 17 τοῖς υἱοῖς] A C τοὺς υἱούς. 22 ἐν] C deest. αἴνεσιν] A C αἰνέσουσι.

CAP. XIV.

4 ἐξομολογεῖτο] A C ἐξομολογεῖσθαι. 5 υἱὸς] A υἱὸς τοῦ υἱοῦ. C ἓξ υἱοὺς τοῦ υἱοῦ. ἐκ] A C ἀπό. 6 μᾶλλον] A ponunt ante ἔσται. 7 κατακαύσεται] A C κατακαύσεται. ϗ πάλιν] A ϗ πάλιν, καί. ἕως] C ἕως οὗ. ἐνδόξως] A C ϗ (A deest) εἰς πάσας τὰς γενεὰς τοῦ αἰῶνος οἰκοδομὴ ἔνδοξος (A οἰκοδομῇ ἐνδόξῳ.) 12 φυὲ] C γίνε. τὸ σκότος] A κότος. Ἀχιάχαρον ὃν ἔσωσε] A C Ἀχιάχαρος ὃν ἐσώθη. ἐποίησεν ἐλεημοσύνην] C ἐν ἐλεημοσύνῃ ἦν. ἔπηξεν] A C ἔπηξαν. παιδία ἴδετε] A C παιδίον ἴδε· & A ponit ἐλεημοσύνη post δικαιοσύνη. ϗ prius] A ϗ τί. C ϗ πῶς. τῆς κλίνης] A C τὴν κλίνην. ἔθαψαν] C ἔθαψεν. 14 ἔθαψεν] A ἔθαψαν. C ἡ μήτηρ αὐτοῦ, ἔθαψεν. αὐτοῦ posterius] A C deest. 15 ἔθαψε] C ponit post αὐτοῦ. τοὺς πενθερὰς] C θανόντας τοὺς πενθερούς. ϗ ἀπέθανεν] C ἀπέθανε δὲ ϗ αὐτός. αὐτὸν] C αὐτός.

JUDITH.

CAP. I.

2. ϗ κύκλῳ] A C κύκλῳ. ϗ εἰς] C εἰς. 5 διατάξεις] C εἰς διατάξεις] A αἱ διατάξεις. 6 ἐν τοῖς] A C πεδίον ἐν τοῖς. πεδίῳ Εἰριὼχ] A C πεδίον Ἀριώχ. ὁ βασιλεὺς] C τοῦ βασιλέως. Χελεοὺλ] A Χελούδ] C Γιλώδ. 7 δυσμαῖς, τοὺς] A C δυσμαῖς, ϗ τούς. τὸν Λίβανον] A C ϗ Λίβανον. 9 ταῖς πόλεσιν] A C τὰς πόλεις. ἐπάνω] C ἐπὶ γῶλα. 11 πᾶσαν] A C deest. Ἴσος] A C εἰς. ἀνέστρεψαν … πρὸ] A C ἀπέστρεψαν ἀπό. 12 ἐκδικήσειν] A C addunt αὐτόν. ἀνελεῖν] C ϗ ἀνελεῖν. Δαμασκηνῆς] A C Δαμασκοῦ. αὐτοῦ, ϗ πάντας] C αὐτοῦ πάντας. ἐν τῇ] C ἐπί. ϗ ἀνέστρεψε πᾶσαν τὴν δύναμιν Ἀρφαξὰδ, ϗ πᾶσαν τὴν ἵππον αὐτοῦ] C desunt. ἔθηκεν] C ἔδωκεν. αὐτὸς] A C εἰς Νινευὴ αὐτό.

CAP. II.

1 ὀκτωκαιδεκάτῳ] A C ὀγδόῳ ϗ δεκάτῳ. 3 συνετέλεσε] A C συνεκάλεσε. 5 μυριάδων δεκαδύο] C χιλιάδας δώδεκα. ἐπὶ] C εἰς. τῷ ῥήματι τοῦ στόματός μου] A C ἐν τῷ ῥήματί μου. γῆν] A C μοι γῆν. ϗ τοὺς χειμάρρους αὐτῶν] A C ponunt αὐτῶν ante καί. 6 λελάληκα] A C ὅσα ἐλάλησα. 7 ἐκλεκτοὺς] A C ἐπιλέκτους. 8 ϗ ἡμίονοι] A C desunt. 11 συνεξῆλθον] A συνεξῆλθεν. C συνῆλθον. ἀπῆλθον] A C ἐξῆλθον. 13 ἐπρονόμευσαν] A προενόμευσαν. C προενόμευσεν. πάντας] A C ponunt post υἱούς. Χελλαίων] C Χελλών. 14 διέσκαψε] A C κατέσκαψε. Ἀβρωνᾶ] A Ἀρβωναί. C Ἀρβωναί. 15 κατὰ] A C καί. 16 Μαδιὰν] C Μαδιάμ. ἐπρονόμευσε] C προενόμευσε. 18] Hic incipit cap. 3. in A. ἐπέπεσεν] A C ἔπεσεν.

CAP. III.

3 ϗ πᾶν] A C ϗ πᾶς τόπος ἡμῶν, ϗ πᾶν. σκηνῶν] A C σκηνωμάτων. 4 καθ' ὃ] C καθώς. 7 αὐτοῦ] C deest. 8 ἔλαβεν] C ἔλαβον. 13 πᾶσαι αἱ φυλαὶ] A C πᾶσαι deest. εἰς] A C deest. Ἐσδρηλὼν] A C Ἐσδρήλον· ut & cap. 4. v. 8. Δωταίας] A Ἰουδαίας] C Δωταίας.

CAP. IV.

1 σφόδρα σφόδρα] A C non repetunt. 2 ϗ τοῦ] A ϗ περὶ τοῦ. τῆς Ἰουδαίας] A C ἐκ τῆς Ἰουδαίας. 3 Κωνὰς] A C κώμας. Βαιθωρὼν] A C Βεθωρώ. 4 ἐτειχίσαντο] A C ἐτείχισαν. ἐπὶ τὰ] Ald. ἦν, ἐπὶ τά. 8 ἐταπείνωσαν] A C ἐταπείνωσαν. ἢ] A C καί. 9 Ἰσραὴλ] A C deest. 10 κύριος] A C ὁ θεός. εἰσεῖδεν τὴν θλῖψιν αὐτῶν] C ἐκ τῆς θλίψεως αὐτῶν ἔσωσεν αὐτούς.

CAP. V.

3 ἀναγγείλατε] A C ἀπαγγείλατε. ϗ τὸ] A C ϗ τί τό. ἡγούμενος] A C ὁ ἡγούμενος. 4 κατενωτίσαντο] A C κατεγνώσαντο. μοι] A C μου. 5 λαοῦ] A C λαοῦ τούτου. 8 γονέων] C γενεῶν. 9 διεστράφησαν] C διεσπάρησαν. 10 αὐτοὺς ἐν] A C αὐτοὺς, ϗ ἐν. ἐταπείνωσαν … ἔθνος] A ἐταπείνωσαν … ἔθνος. 14 ὁδὸν τοῦ] A τὸ ὄρος. C τὸ ὄρος τό. ἐξέβαλον] A C ἐξέβαλε. τοὺς Ἐσεβωνίτας] A τοὺς Ἐσεβών. C τοῦ Ἐσεβῶν. 20 ἐκ] A C ἀπό. 24 ϗ ἐπισκεψόμεθα] A deest καί. C ἐπισκεψόμεθα. ἀναβησόμεθα, ϗ ἐκπολεμήσομεν] C ἀναβησώμεθα, ϗ πολεμήσωμεν. 25 ὀνειδισμὸν] A C ὀνειδισμός. 26] Hic incipit cap. 6. in Ald. ϗ ἐγόγγυσε] A C deest καί. ὁ κυκλῶν τὴν σκηνὴν ϗ] A C ὁ κύκλῳ τῆς σκηνῆς. 27 υἱῶν] A C προσώπου υἱῶν. 28 καταβρώματι πάσῃ τῇ στρατιᾷ] A C καταβρῶσιν πάσῃ τῇ στρατιᾷ.

CAP. VI.

1 ϗ πρὸς πάντας υἱοὺς Μωὰβ] C ponit post Ἐφραίμ. 2 Καὶ τίς εἶ σὺ Ἀχιὼρ] A desunt. καθὼς] A deest. 3 κατακαυσόμεθα] A ϗ καταπατήσομεν. C καταπατήσομεν. 4 ματαιωθήσεται] A C ματαιωθήσονται. αὐτοῦ] A C μου. στήσουσι] A C στήσουσι. 5 ληφθήσονται] A C συλληφθήσονται. 6, 7 δοῦλοις, usque ad Ἀχιὼρ] A desunt. 8 ὄρους, usque ad proximum ὄρους] C desunt. διεκράτησε] A ϗ διεκράτησε. C διεκράτησε. 10 αὐτῷ] C ἐπ' αὐτόν. A ἐπ' αὐτῶν (αὐτόν.) ἐπὶ] A C εἰς. 11 Ἀβεὶς] A C Χάβεις. υἱὸς] A C ὁ τοῦ. 12 υἱῶν] A C deest. 14 ἐβόησε] A C ἐβόησε τῷ θεῷ.

CAP. VII.

1 πᾶς] A deest. 2 ἀνδρῶν πεζῶν] In A deest ἀνδρῶν. 3 Βελθὲμ] A Βελβαίμ. C Βελμαίμ. Ἐσδρηλὼμ] A C Ἐσδρανλώμ. 4 ἐκλείξουσιν] C ἐκλείσουσιν. 5 ἀνακαύσαντες] C ἀνάψαντες. πυρὰς] A C πυράν. 6 αὐταῖς] A αὐτάς. C αὐτοῖς. 8 ἐνοικοῦσιν] A C κατοικοῦσιν. 9 ἀνὴρ] A C ὡς ἀνήρ. καταστρωθήσονται] A C καταστραφήσονται. ἀπάντησις] A C ὑπήκοος. 10 συνέταξαν … καθὼς] A C συνέταξε … καθά. ἀπῆρε] A C ἀπῆραν. Χὺς] A C Χουσί. ἐν ὄχλῳ πολλῷ, ϗ ἦσαν] A C desunt. 11 ἔμεινε] A C ἔμειναν. ἐξέλιπον] A C ἐξέλιπον. πάντα] A ϗ πάντα. ἐδίδοσαν] C ἐδίδου. 15 ἐκδότε] A C ἔκδοτε. 16 Κρεῖσσον γὰρ] C Ὅτι κρεῖσσον. διαρπαγὴν] A C addunt, ἢ ἀποθανεῖν ἐν δίψῃ (A δίψει.) 24 ἐγκαταλείψει] A καταλείψει. 25 τὰ ῥήματα] A C τὸ ῥῆμα. ἑαυτοῦ] C ἑαυτῶν. ἐξαπέστειλε] A ἐξαπέστειλαν. C ἀπέστειλαν.

CAP. VIII.

1 υἱοῦ Ἐλκία] A C addunt, υἱοῦ Ἀνανίου, υἱοῦ Γεδεὼν, υἱοῦ Ῥαφαὶν (A Ῥαφαεὶν) υἱοῦ Ἀκιθώ. υἱοῦ Χελκίου] A C desunt. Σαλαμιὴλ] A Σαμαιήλ. Σαρασαδαῒ] A Σαλασαδαΐ. C Σαδαΐ. 3 τοῦ δεσμεύοντος τὸ δράγμα] A C τοὺς δεσμεύοντας τὰ δράγματα. κλίνην] A C κλίνην αὐτοῦ. ϗ ἐτελεύτησεν ἐν Βελυλὰ τῇ πόλει αὐτοῦ] In C desunt: In A deest αὐτοῦ. Βελαμὼν] A C Βελαμώ. 8 αὐτῇ] A C ἐπ' αὐτήν. 10 ἐν] A C deest. ὅρκον] A C ὅρκον τοῦτον. ἡμῖν] A ὑμῖν. 11 λήψεσθε] A C διελήψεσθε. 12 ἡμέραις] A C ϗ πάσαις ἡμέραις. 19 ἐπήγαγον] A C ἔγνωμεν. πλὴν αὐτοῦ] A C desunt. καθῆσθαι] A C κληθήσεται. πᾶσι] A C deest. ζητήσει … αὐτῶν] A C ἐκζητήσει … αὐτοῦ. φόνον] A C φόβον. 21 κρέμαται] A C ἐκκρέμαται. ταῦτα πάντα] A C πάντα ταῦτα. 27 νουθέτησιν] A C νουθεσίαν. 28 ἀγαθῇ] A C ἐν ἀγαθῇ. ἐδίψησε] A C δεδίψηκε. ποιῆσαι] A C ponunt post ἐλπίσωμεν. 29 διότι] A C addunt σύ. 33 ἐρῶ] A C ἀπαγγελῶ.

CAP. IX.

2 μήτραν posterius] C παρθενίαν. ἡ ἐνέδυσε τὴν ἀπάτην αὐτῶν] A ἐνεδύσαντο ἀπατηθεῖς. C ἐνεδύσατο τὴν ἀπατηθεῖς. 3 θυγατέρας] A C θυγατέρας αὐτῶν. σκῦλα] A C addunt αὐτῶν. εἰσάκουσον ἐμοῦ] A C ἐπάκουσόν μου. 4 ϗ ἐξήλωσε οἱ ἐνεβρόθησαν] A C desunt. 5 αἱ κρίσεις] A C αἱ κρίσεις. 6 ϗ ἐν γνώσει] C desunt. σοι, σὺ] A C σύ, σύ. Δυναστεία σου] In A σου deest. 16 διὰ]

16 θεὸς] A κύριε. C κύριος. εἰς ... εἰς] A C καὶ ... καί. 19 πᾶν τὸ ἔθνος] A C παιδὸς ἔθνους. πάσης φυλῆς ἐπίγνωσιν, τοῦ εἰδῆσαι ὅτι σὺ εἶ ὁ θεὸς] C desunt.

CAP. X.

1 ταῦτα] A deest. 2 ἐνεδεδύκει] A C ἐνεδιδύσκετο. 3 συνεκλύσατο] A περιήψατο. σῶμα] C σόμα. 5 ἐπ' αὐτῇ] A αὐτῇ. C ἐν αὐτῇ. 6 ἐξήλθοσαν] C ἐξῆλθον ὁμοῦ. 8 τελειῶσαι] C τελειώσαι. προσεκύνησε] A C προσεκύνησαν. ἐλάλησαν] A C ἐλάλησε. 10 ἕως posterius] A ἕως οὗ. C καὶ ἕως οὗ. ἐθεώρουν] A C ἐθεώρησαν. 11 συνέλαβον] A συνεβάλλοντο. C συνεβάλοντο. καὶ τοῦ πορεύου] C desunt. 13 ἀναγγεῖλαι] A C ἀπαγγεῖλαι. 14 καὶ κατενόησαν] In C καὶ deest. θαυμάσιον] A C θαυμασία. 16 ἀπ' αὐτῆς] C desunt. A ἐπ' αὐτῆς. 19 κεθυρασμένων] A C κεθυρασμένον.

CAP. XI.

1 βασιλεῖ] C τῷ βασιλεῖ & ponit post Ναβουχοδονόσορ, ut & ver. 3. 3 ζήσῃ] A σὺ ζήσῃ. 7 παρὰ] A C αὐτὸς παρά. μὴ] A καί. κατισχύει] A C γὰρ ἰσχύει. ἐπιπεσεῖται] C ἐπέπεσε. 10 γὰρ ἐξέλιπεν] A C παρεξέλιπεν. 11 διεφύλαξαν] C ἐφύλαξαν. ὡς ἀναγγείλῃ] A ἕως ἀναγγελῶ. 13 πράγματα] A C πρᾶγμα. 14 κατὰ] C μετά. 15 ἐρεῖ] A C ἀναγγελεῖ. 16 μοι] A C ponunt ante ταῦτα. ἀπαγγείλῃ] A C ἀναγγείλῃ. 19 ἕως ἄκρου] A desunt. καλῷ προσώπῳ] A C ἐν κάλλει προσώπου. 21 μου] A C μοι.

CAP. XII.

1 αὐτοῦ] A C ponunt ante καί. κατασχῶσαι] A C κατασχεθῶσι. τοῦ οἴνου] A τὸν οἶνον. 3 ἐξοίσομεν ... αὐτοῖς] A C ἕξομεν ... αὐτῶν. ἔθνους] A C γένους. 6 προσέταξεν] A C ἐπέταξεν. 7 ἐν τῇ παρεμβολῇ] A C ponunt post ὕδατος. τοῦ] A ἐπὶ τοῦ. 10 χερσὶν] A C κλῆσιν. 12 πιέσαι] A C πιεῖν. 14 ἀγαλλίαμα] A C εἰς ἀγαλλίαμα. 15 διαναστᾶσα] A C ἀναστᾶσα.

CAP. XIII.

1 ἀπέκλεισε] A ἀπέλυσαν. C ἀπέλυσε. 5 προσώπου] A C addunt αὐτῆς. 7 τὸ ἐπιτήδευμά μου] A C τὰ ἐπιτηδεύματά σου (C μου.) 8 αὐτοῦ prius] C deest. 10 κωνωπεῖον] A C κωνώπιον. 12 αὐτῶν] A C addunt ἐπὶ τὴν προσευχήν. 13 Ἰσραὴλ] A Ἱερουσαλήμ. 17 αἰνεῖτε] bis tantum habetur in A. ὅς] A C ὅτι. 23 σὺ] A εἶ σύ. C σὺ εἶ.

CAP. XIV.

2 ἐξελεύσεσθε] A C ἐξελεύσεται. 3 τὴν παρεμβολὴν] A C τὰς παρεμβολάς. 4 συνδραμοῦνται] A C δραμοῦνται. 6 ἀποστείλαντα] A ἀποσταλέντα. 31 φωνῇ μεγάλῃ] C ponit ante ἠλάλαξεν. 6 πρὸς] A C εἰς. 7 Ἰσραὴλ] A C deest. περιέτεμε] A C περιετέμετο. 13 αὐλαίαν] A C αὐλαῖαν. ὑπενόειτο] A C ὑπενόει. 16 κράζων] A C καὶ ἐβόησε. ἠθέτησαν] A C ἠθετήκασιν. 17 τοὺς χιτῶνας, &c.] C διέῤῥηξαν εὐθὺς τοὺς χιτῶνας αὐτῶν.

CAP. XV.

1 ἐπέπεσεν] C ἔπεσεν. 2 τοῦ πλησίον ἔτι] C ἔτι τοῦ πλησίον αὐτοῦ. ἐκχυθέντες] A ἐκκλυθέντες. καὶ ἔφευγον] In A C καὶ deest. 5 ἀπέστειλεν] A C ἐξαπέστειλεν. 5 Χωβὰ καὶ Χωλὰ] A C Βηβαὶ καὶ Χωβαὶ καὶ Κωλά. 6 ἐπέπεσον] A C ἔπεσον. γεγονότα] A C γινόμενα. 7 ἐπρονόμευσαν] A C προενόμευσαν. 8 ἐπαύλεις] A C αἱ πόλεις. 9 θεάσασθαι] A C θεμελιῶσαι. 10 πάντες] A C deest. 11 Ἐποίησας] C Ὅτι ἐποίησας. εὐδόκησαι] A C εὐδόκησεν. 13 πᾶς] A C deest. 14 ταῖς γυναιξὶ] A C καὶ ταῖς γυναιξί. αὐτὴ καὶ αἱ] A αὐτῇ καὶ οἱ. C αὐτῇ καὶ τῇ. παντὸς] A C ἔμπροσθεν παντός. ἐνωπλισμένοι] C ἐνωπλισμένος. 1] ὑπερφώνει] A C ὑπερεφώνει & C ponit post λαός.

CAP. XVI.

2 ᾄσατε τῷ κυρίῳ μου ἐν κυμβάλοις] C desunt. ψαλμὸν καινὸν, ὑψοῦτε] A ψαλμὸν, καὶ αἶνον ὑψοῦτε. C ψαλμὸς καὶ αἶνον, ὑψοῦτε. 3 κύριος] A C deest. 5 ἐνέφραξε] A C ἔφραξε. 6 μου θήσειν] In A C μου deest. 7 Κύριος] C Καὶ κύριος. 8 ὑπέπεσεν] A C ἔπεσεν. αὐτῶν] A C deest. 9 ποιούντων] A ποιούντων. C πονούντων. 12 θράσος] A C θάρσος. 13 ἐφοβήθησαν] A C ἐβόησαν. 14 κυρίου] A C κυρίῳ θεῷ. 15 θεῷ μου ὕμνον] A κυρίῳ ὕμνον καὶ αἶνον. C κυρίῳ ὕμνον καινόν. 18 συλλειφθήσεται] A C συλλειφθήσονται. 22 ἦλθοσαν] A C εἰσῆλθον. θεῷ] A C κυρίῳ. 23 αὕτη ἐκ] A αὕτη ἀπό. C ἀπό. 24 ἐν] C εἰς. 26 ἡμέρας posterius] A C ὥρας. 27 ἦν] A C ponunt post συμβαίνων. 28 ἔτη] A C ponunt post πέντε. 29 καὶ διεῖλε] C διεῖλε δέ. αὐτῆς] C αὐτῇ. 30 καὶ μετὰ] In A καὶ deest.

E S T H E R.

Hunc Librum Ald. dividit in cap. 55. & ponit ante Tobit, & Judith.

CAP. I.

Ἔτους δευτέρου, usque ad καὶ ἐγένετο μετὰ, paulo ante versum primum] Desunt in Comp. sed habentur in cap. 11. a vers. 2. & cap. 12. βασιλέως] C deest. θεραπεύων] C A θεραπευτὴς ὤν. φωναὶ, καὶ θόρυβος] C A φωνὴ θορύβου. τάραχος] A καὶ τάραχος. καὶ τί] A καί. βεβούλευται] C βούλευται. εἶχεν αὐτὸ] C A εἶχε τὸ ἐνύπνιον τοῦτο. συνέχως] C A συνέχως αὐτοῦ. τούτων] C deest. τούτων] C A τούτου. Μαρδοχαίῳ] C Μαρδοχαῖον. καὶ ἐγένετο] Hic incipit cap. 2. in Ald. μετὰ τοὺς λόγους τούτους] C desunt. 1 Ἐν αὐταῖς] A C Ἐν δὲ ταύταις. 4 τοῦ πλούτου] A C desunt. ἐν ἡμέραις] A C ἐπὶ ἡμέρας. 6 κύκλῳ ῥόδα πεπασμένα] C desunt. 7 καὶ ἀνθράκινον, usque ad οἶνος] C desunt. 10 Βαζὰν, usque ad τοῖς ἑπτὰ] C Βαζαθὰ, καὶ Χαρβωνὰ, Βαγαθὰ, καὶ Ἀβαγαθὰ, καὶ Ζηθὰρ, καὶ Χαραβάς. τοῖς διακόνοις] A C desunt. 11 αὐτῇ] A αὐτοῖς. αὐτὴν] A C αὐτὴν πᾶσι. καὶ] A deest. 12 Ἀστὶν] C Ἀστί, & v. 13. 13 αὐτοῦ] A ἑαυτοῦ. 14 Ἀρκεσαῖος, καὶ Σαρσαθαῖος, καὶ Μαλησεάρ, οἱ] C Καρσενὰ, καὶ Σηθὰρ, καὶ Ἀδμαθὰ, καὶ Θαρσὶς, καὶ Μέρες, καὶ Μαρσενὰ, καὶ Μεμουχὰν, ἑπτά. 17 Μουχαῖος] C Μεμουχάν. καὶ τοὺς] A C καὶ πρὸς τούς. διηγήσατο] A C ἐπιδιηγήσατο. 22 Μουχαῖος] C Μεμουχά.

CAP. II.

1 οὐκ ἔτι] C desunt. οἷα] A C ὅσα. 5 Ἰαΐρου] A Ἀΐρου. C Ἰαείρου. 7 Ἀμιναδὰβ] C deest. 8 Γαῒ prius] A deest. C Ἀγαί. 9 ὑποδεδειγμένα] A C ἀποδεδειγμένα. 10 ἀπαγγεῖλαι] A C ἀναγγεῖλαι. 12 δὲ] C γάρ. μῆνας ἓξ ἀλειφομέναις (A C ἀλειφομένας) σμυρνίνῳ ἐλαίῳ] A C ponunt post γυναικῶν. 13 εἰσπορεύεται] A C εἰσπορεύονται. παραδώσει] A C παραδώσειν. 15 Ἀμιναδὰβ] C Ἀβιχαΐλ. ἐνετείλατο] A C ἐνετείλατο αὐτῇ. 16 Ἀδὰρ] C Τηβήθ. 21 βασιλέως] C βασιλέως, καί. 22 Ἐσθὴρ] C αὐτὸν τῇ Ἐσθήρ. 23 προσέταξεν] A C ἐπέταξεν. καταχωρίσαι] C καταγράψαι.

CAP. III. In Ald. VI.

1 δὲ] C deest. Βουγαῖον] C Οὐγαῖον. 4 αὐτῶν] C αὐτοῖς. 8 διεσπαρμένον] A διεσπαρμένον. τῶν δὲ νόμων] C τὸν δὲ νόμον. 10 τῶν γεγραμμένων] A τὸ γεγραμμένον. C τὰ γεγραμμένα. 11 θέλει] C ἂν θέλῃς. 12 ἕως] C deest. 13 τῆς δὲ ἐπιστολῆς ἐστι τὸ, &c. usque ad vers. 14] Desunt in Comp. sed habentur cap. 13. & versu ultimo cap. 12. ἥμερον] C A ἤρεμον. διενέγκας] A διαπέμψας. C διαπρέψας. κατατίθεσθαι] C καταλείπεσθαι. τόδε] C ὡς τόδε. παρ' ἡμῶν] C πρὸς ἡμᾶς. ὁλοριζὶ] C ὁλορρίζως. ἡμῖν] C ἡμῶν. 14 τοῖς ἔθνεσιν] A C desunt.

CAP. IV. In Ald. X.

5 Ἡ δὲ] A Καὶ ἡ. 9 Ἀχραθαῖος] C Ἀθάχ, & vers. 10. atque ita semper. αὐτῇ] A C Ἐσθήρ. 11 ᾧ] A C ᾧ ἐάν. 14 ἄλλοθεν] A C ἀλλαχόθεν. εἶδεν] C οἶδεν. 16 νύκτα] A καὶ νύκτα. δὲ] A deest. καὶ ἐδεήθη κυρίου, usque ad finem capitis] Desunt in Comp. sed habentur cap. 13. a vers. 5. usque ad finem, & cap. 14. πάντων κρατῶν] A παντοκράτωρ. τὸ πᾶν] A τοῦτο πᾶν. ὁ θεὸς Ἀβραὰμ] A desunt. καὶ στρέψον] A στρέψον. ὑμνῶμεν] A ὑμνήσωμεν. θάνατος αὐτῶν] A θάνατος. κόσμου] A deest. χεῖρας τῶν ἐχθρῶν] A χεῖρας τοῖς ἐχθροῖς. ἔθηκαν] A ἔθηκας.

CAP. V. In Ald. XX.

1 ἐγενήθη] C ἐγένετο. ὡς ἐπαύσατο, usque ad versum secundum] Desunt in Comp. sed habentur cap. 15. τῆς θεραπείας] C τοῦ πένθους. θεὸν] C deest. κατίσχυε] A καὶ κατίσχυε. κατεπέκυψεν] C A κατέκυψεν. προπορευομένης] A πορευομένης. θρόνου αὐτοῦ] C θρόνου. 2 Καὶ ἄρας τὴν] pro hoc versu Comp. habet, ἐνεδύσατο ἡ Ἐσθὴρ βασιλικοῖς, καὶ ἔστη ἐν αὐλῇ τοῦ οἴκου βασιλέως τῇ ἐσωτέρᾳ ἐξεναντίας τῆς βασιλικῆς τοῦ βασιλέως. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐκάθητο ἐν θρόνῳ τῆς βασιλείας ἐν τῷ οἴκῳ βασιλικῷ ἐξεναντίας τῆς θύρας τοῦ οἴκου. Ὡς δὲ εἶδεν ὁ βασιλεὺς Ἐσθὴρ τὴν βασίλισσαν ἑστηκυῖαν ἐν τῇ αὐλῇ, εὗρε δὲ χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, καὶ ἐξέτεινεν ὁ βασιλεὺς τῇ Ἐσθὴρ τὴν ῥάβδον τὴν χρυσῆν τὴν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ προσῆλθεν ἡ Ἐσθὴρ καὶ ἥψατο τῆς ἄκρας τῆς ῥάβδου· Sed eadem cum Rom. habet cap. 15. ἐκλύσεως] A C ἐκλύσεως αὐτῆς. 3 καὶ ἔστιν] C ἔσται. 4 καὶ αὐτὸς] A C καὶ ὁ βασιλεύς. 5 ἔπιν] A C ἐποίησεν. 6 ἐστί] A C ἐστί σοι. ἔσται] A C ἔσται σοι. 7 ἀξίωμα] A C ἀξίωμά μου. 8 ἔτι] A ἐπί. 9 ὑπερχαρὴς] C ὑπερχαρεὶς. 12 κέκλημαι] A C κέκληκέ με. 14 ἡτοιμάσθη] A C ἡτοίμασε.

CAP. VI. In Ald. XXXII.

1 ἀπὸ] A deest. 2 ἀπήγγειλε] C ὑπήγγειλε. 4 Ἀμὰν posterius] A C deest. ἐπὶ] A C ἐν. 6 ἑαυτῷ] A αὐτῷ. 6 δοξάζει] A δοξάσαι. 10 θεραπεύοντι] C θεράποντι. ὢν] C ὄν. 11 ὃν] A deest. 12 ὑπέστρεψεν] C ἀπέστρεψεν. 13 ἤρξαι] A ἤρξω. C καὶ ἤρξω. καὶ οὐ] C οὐ.

CAP. VII.

2 δὲ] A deest. 3 λαὸς] A λόγος. 4 γὰρ] C deest. παρήκουσε] A παρῆκας. C παρήκουσας. 7 ἀπὸ] A C ἐκ. παρῃτεῖτο] A C παρεκάλει, καὶ ᾐτεῖτο. ἑαυτὸν] A αὐτόν. 9 Βουγαθὰν] C ὁ Χαρβωνά. εὐνούχων] A C εὐνούχων, οὗτος δὲ ἑωράκει τοῦτο τὸ ξύλον ἰδὼν τοῦ σταυροῦ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀμὰν, ὅτε ἐκάλει αὐτὸν ἐπὶ τὸ δεῖπνον τῶν βασιλέων, καὶ περὶ τούτου πυθόμενος ἔγνω παρ' ἑνὸς τῶν παίδων τὸ κατασκευαζόμενον. πρὸς τὸν] C καὶ εἶπε πρὸς τόν. ξύλον posterius] A C deest. αὐτοῦ] A αὐτό. C αὐτῷ. 10 ὁ βασιλεὺς] C ponit post ἐκόπασε. τοῦ θυμοῦ] A C ἀπὸ τοῦ θυμοῦ.

CAP. VIII.

1 ὑπῆρχεν] A ὑπάρχει. ὑπὸ] A C παρά. 2 αὐτὸν] A C deest. 3 πρὸς τοὺς] A C ἐπὶ τούς. 4 δὲ] A deest. ἐξηγέρθη δὲ] C καὶ ἐξηγέρθη. 5 ὑπὸ] A C ἀπό. 9 Νισὰν] A Νισά. 11 χρῆσθαι] A C χρήσασθαι. αὐτῶν, ὡς] C αὐτῆς, ὡς. 12 ὧν ἐστιν ἀντίγραφον τῆς ἐπιστολῆς τὰ ὑπογεγραμμένα] C desunt. βασιλεὺς μέγας, usque ad τὰ δὲ ἀντίγραφα ἐκτιθέσθων paulo ante finem capitis, habentur in Comp. cap. 16. ὑπογεγραμμένα] A γεγραμμένα. σατραπείαις] A C σατράπαις. ἀνάξια] C ἀναξίως. εἰς τὸ τὴν] A ὥστε τήν. διαπαντὸς] A διὰ πάντων. ποιήσετε μὴ] A ποιεῖτε μή. 13] ὁ τὰ πάντα] A ἅπαντα.

CAP. XI. In Ald. L.

Comp. quatuor priores versus hujus capitis adjungit præcedenti.

16] οὗ ἂν ἐξετέθη τὸ πρόσταγμα] A C desunt. 1 ὑπὸ] A C παρά. 2 Ἐν] C Καὶ ἐν. ἐνέκειτο] A C ἐπέκειτο. 7 Φαρσαννὲς] A Φαρσὰν Νεσαΐν. C Φαρσανδαθά. Φασγὰ] C Ἀσφαθά. 8 Βαρεὰ, καὶ Σαρβακὰ] C Ἀδαλία, καὶ Ἀριδαθά. 9 Καὶ, usque ad τοὺς δέκα] C Καὶ Φαρμαθὰ, καὶ Ἀρισαὶ, καὶ Ἀριδαὶ, καὶ Βαιζαθὰ, καί. 10 διήρπασαν] C οὐ διήρπασαν. 12 τῇ πόλει] A C ἐν τῇ πόλει & ponunt post πεντακοσίους. οἴει] C οἴει ὅτι. 14 οὕτως] C ὁ βασιλεὺς οὕτως. τοῖς Ἰουδαίοις] C τοὺς Ἰουδαίους. 16 οἱ ἐν] A C τῶν ἐν. πολεμίων] A C πολέμων. μυρίοις] C μυριάδας ἑπτά. 18 καὶ ἀνεπαύσαντο] C ἀνεπαύσαντο. 19 πλησίον] A C πλησίον· οἱ δὲ κατοικοῦντες ἐν ταῖς μητροπόλεσι, καὶ τὴν πεντεκαιδεκάτην ἡμέραν τοῦ Ἀδὰρ ἐν εὐφροσύνῃ (A εὐφροσύνην) ἄγουσιν, ἐξαποστέλλοντες μερίδας τοῖς πλησίον. 22 ἀγαθὰς] A C εἰς ἀγαθάς. 24 αὐτοὺς] A αὐτοῖς. 26 Φρουραὶ] C Φουρίμ, bis: & versu 29. 27 διὰ ταῦτα] C δι' αὐτήν. δὲ] A deest. αἱ δὲ ἡμέραι αὗται, usque ad finem versus] C desunt. 28 τῶν Φρουραὶ] C desunt. ἐκ τοῦ] A C ἕως. 29 Ἀμιναδὰβ] C Ἀβιχαΐλ. 31 ἑαυτῶν] C ἑαυτούς. τῆς ὑγιείας] C τὴν νηστείαν.

CAP. X, in Ald. LIV.

3 Ὁ δὲ] A C Ὅ, τε. αὐτοῦ] A C αὐτῶν. 6 ὁ] C deest. 11 εἰς posterius] C deest. καὶ πᾶσι] A C ἐν πᾶσι. 13 καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ] C desunt. μηνὸς] A C αὐτοῦ μηνός. καὶ εὐφροσύνης] A μετ' εὐφροσύνης. Ἰσραὴλ] A C deest. Ἔτους] Hic incipit cap. 55 in Ald. in Comp. autem cap. 11. τῶν Φρουραὶ] C Φουρίμ.

JOB.

J O B.

CAP. I.

1 χώρᾳ τῇ Αὐσίτιδι, ᾧ ὄνομα Ἰὼβ] C γῇ Οὒς, Ἰὼβ ὄνομα αὐτῷ. ἀληθινὸς] A ponit post δίκαιος. ἄμεμπτος] C ἄμωμος ἀνήρ. δίκαιος, θεοσεβὴς] C ἁπλοῦς, καὶ εὐθὺς, φοβούμενος τὸν θεόν. 3 θήλειαι ὄνοι] A καὶ θήλειαι ὄνοι. C καὶ ὄνοι θήλειαι. αὐτῷ] A ἐν αὐτῷ. εὐγενὴς] C μέγας. 4 ἐποιοῦσαν] A C ἐποίουν. καθ' ἑκάστην] C ἕκαστος τὴν ἑαυτοῦ. 5 προσέφερεν] C προσφέρων. καὶ μόσχον, usque ad ἔλεγε] C desunt. μήποτε, usque ad οὕτως] C μήποτε ἥμαρτον, καὶ εὐλόγησαν θεὸν ἐπὶ καρδίαις αὐτῶν οἱ υἱοί μου. οὕτω] A deest. ἡμέρας] C ἡμέρας αὐτῶν. 6 ὡς] A deest. ἄγγελοι] C υἱοί. ἐνώπιον] A ἔναντι. μετ' αὐτῶν] C ἐν μέσῳ αὐτῶν. 7 ὁ διάβολος] A desunt. 8 τῇ] C ὅτι τῇ. παιδὸς] A C θεράποντος. κατ' αὐτὸν] A καὶ αὐτῷ & ponit post γῆς. C αὐτῷ ὅμοιος τῶν. ἀληθινὸς] A δίκαιος, ἀληθινός. C ἀνὴρ ἁπλοῦς, καὶ εὐθύς. θεοσεβὴς] C καὶ φοβούμενος τὸν θεόν. 9 δὲ] A deest. ἐναντίον] C ἔναντι. σέβεται] A C φοβεῖται. τὸν κύριον] A C τὸν θεόν. 10 Οὐ] C Οὐχί. τὰ ἔξω] A ponit post αὐτοῦ. τὰ ἔξω] A C desunt. αὐτοῦ] C αὐτῷ. τὰ δὲ] C τά. 11 εἰ μὴν] C εἰ μή. σε εὐλογήσει] A C σου εὐλογήσει σε. 12 παρὰ τοῦ] A ἀπὸ προσώπου. 15 ἐλθόντες οἱ αἰχμαλωτεύοντες] C ἐπέπεσε Σαβὰ, καί. ἐν μαχαίραις] A ἐν στόματι μαχαίρας. 16 ἄγγελος] C deest. καὶ εἶπε] A desunt. πῦρ] C πῦρ παρὰ τοῦ θεοῦ. οὐρανοῦ] A οὐρανοῦ ἐπὶ τὴν γῆν. κατέκαυσε] C ἀπέκαυσε. σωθεὶς δὲ] A C καὶ σωθείς. 17 καὶ εἶπε] A καὶ λέγει αὐτῷ & ponit post Ἰώβ. ἱππεῖς ἐποίησαν ἡμῖν] C Χαλδαῖοι ἐπέθηκαν. κεφαλὰς τρεῖς] A ἀρχὰς τρεῖς. C τρεῖς ἀρχάς. 18 λέγων τῷ Ἰὼβ] A πρὸς Ἰὼβ λέγων. παρὰ τῷ] A παρὰ τῷ υἱῷ σου. 19 πνεῦμα μέγα] C ἄνεμος μέγας. ἐπῆλθεν ἐκ] A ἐπῆλθεν ἀπό. ἐσώθην δὲ] A καὶ ἐσώθην. 20 ἀναστὰς Ἰὼβ] A ἀκούσας Ἰὼβ ἀναστάς. ἔρρηξε] A C διέρρηξε. κεφαλῆς] A C κεφαλῆς αὐτοῦ. προσεκύνησε] A προσεκύνησε τῷ κυρίῳ. 21 ἐγένετο] A C καὶ ἐγένετο. εὐλογημένον] A εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας. 22 πᾶσι] C deest. οὐδὲν] A οὐχ. ἐναντίον τοῦ κυρίου] A οὐδὲ ἐν τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ. C τοῖς χείλεσιν ἔναντι τοῦ κυρίου.

CAP. II.

1 ἄγγελοι] C υἱοί. ἔναντι] A C ἐναντίον τοῦ. ἐναντίον τοῦ] C ἔναντι. 2 τότε εἶπεν] A εἶπε δέ. ἐνώπιον] A C ἐναντίον. 3 δὲ] A deest: & vers. 4. ἄκακος] A ὅμοιος αὐτῷ, ἄκακος. 4 ὅσα] A C καὶ (A deest) πάντα ὅσα. ἐκτίσει] C δώσει. 5 ἀπόστειλαι] C ἀπόστειλον. ἅψαι] C καὶ ἅψαι. εἰ μὴν] C εἰ μή. σε] C deest. 6 διαφύλαξον] C φύλαξον. 7 Ἐξῆλθε δὲ] A Καὶ ἐξῆλθε δέ. C Καὶ ἐξῆλθεν. ἀπὸ τοῦ] A ἀπὸ τοῦ προσώπου τοῦ. 8 ἔλαβεν] C ἔλαβεν ἑαυτῷ. καὶ, usque ad finem versus] C καὶ αὐτὸς ἐκάθητο ἐντὸς τῆς σποδοῦ. 9 Χρόνου δὲ πολλοῦ προβεβηκότος] C desunt. εἶπεν] C Καὶ εἶπεν. λέγων, Ἰδοὺ usque ad ἀλλὰ εἶπον. πλανωμένη] A πλανῆτις. τόπου] A τόπου περιερχομένη. εἰς κύριον] A πρὸς κύριον. C πρὸς θεόν. 10 εἶπεν αὐτῇ] C αὐτῇ εἶπεν. ὥσπερ] A C ἱνατί ὥσπερ. πᾶσι] C ponit post τούτοις. 11 πρὸς αὐτὸν] C τοῦ παρακαλέσαι αὐτόν. Βαλδὰδ] C καὶ Βελδάδ. 12 γῆν] A γῆν ἐπὶ τὰς κεφαλάς. 13 ἐλάλησεν] A ἐλάλησε λόγον. C ἐλάλησε πρὸς αὐτὸν λόγον.

CAP. III.

1 Μετὰ] C Καὶ μετά. Hic Ald. habet, Α' ΠΡΟ'Σ ΤΟΥ'Σ ΦΙ'ΛΟΥΣ ΔΙΑ'ΛΕΞΙΣ. Μετά. 3 ᾗ] C ἐν ᾗ. 5 καταραθείη] C καὶ ταραχθείη. ἡμέρα] A C ἡμέρα ἐκείνη. 6 εἰς posterius] A deest. 8 ὁ μέλλων τὸ μέγα κῆτος χειρώσασθαι] C οἱ μέλλοντες διεγείρειν τὸν Λεβιαθάν. 9 σκοτωθείη] C σκοτισθείη. ὑπομείναι] A C καὶ μὴ ὑπομείναι. 10 ἂν] C deest. 17 ἐξέκαυσαν] A ἐξεκαύθησαν. C ἔπαυσαν. 18 αἰώνιοι] C δεδεμένοι. 19 δεδεικὼς] C οὐ δεδεικώς. 23 ἀνάπαυμα] A C ἀνάπαυσις. συνέκλεισε] C Οὗ ἡ ὁδὸς ἀπεκρύβη, συνέκλεισε. 24 ἥκει] A μοι ἥκει. C ἥκει μοι. δακρύω, usque ad finem versus] C καὶ χυθήσονται, ὡς ὕδατα, βρυχήματα.

CAP. IV.

2 Μὴ πολλάκις σοι λελάληται ἐν κόπῳ] C Εἰ λημψόμεθα λαλῆσαι πρὸς σὲ, κοπάσεις. 5 Σὺ] C Σὺ δέ. 7 ὢν] C ponit ante καθαρός. 11 μυρμηκολέων] A μυρμηλέων. βορὰν] C θήραν. δὲ] C deest. 12 Εἰ, usque ad πότερον] C Πρὸς ἐμὲ δὲ ἐλαλήθη λαθρίως ἐν κλοπῇ. 13 Φόβῳ δὲ καὶ ἤχῳ νυκτερινῇ] C Ἐν ἐκπλήξει ἀφ' ὁράματός μου νυκτερινοῦ. A Φόβος δὲ καὶ ἠχὼ νυκτερινή. 14 μοι] C δέ μοι. διέσεισε] C συνέσεισε. 21 μέχρι] C ἕως. 22 Ἐνεφύσησε γὰρ αὐτοῖς, καὶ ἐξηράνθησαν] C συνεξῆρε τὸ ὑπόλειμμα αὐτῶν ἐν αὐτοῖς. αὐτοῦ] C αὐτοῖς.

CAP. V.

Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 τις] A C τίς σοι. 3 ῥίζαν] C ῥίζας. ἀλλ', usque ad finem versus] C καὶ κατηρασάμην τὴν εὐπρέπειαν αὐτῶν παραχρῆμα. 4 κολαβρισθείησαν δὲ] C καὶ ἐπιτριβήσονται. 5 συνήγαγον] A C ἐθέρισαν. δίκαιοι ἔδονται] C πρὸς ἐνόπλων πηγῶν φάγεται. ἐκ κακῶν οὐκ (A deest) ἐξαίρετοι ἔσονται] C ἀρθήσονται. 7 γυπὸς] C ἀετοῦ. 8 ἐγὼ] C καὶ ἐγώ. κυρίου, κύριον δὲ] A κυρίου θεοῦ. 12 Διαλλάσσοντα] C Διασκεδάζοντα. 16 ἀδυνάτῳ] C πτωχῷ. 21 φοβηθῇς] C φοβηθήσῃ. 22 μὴ φοβηθῇς] C φοβηθήσῃ. A μὴ φοβηθήσῃ, ὅτι μετὰ τῶν λίθων τοῦ ἀγροῦ ἡ διαθήκη σου, καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ εἰρηνεύσουσί σοι. 24 ἡ δὲ δίαιτα τῆς σκηνῆς σου] C καὶ ἐπισκέψει ὡραιότητά σου, καί. 25 τέκνα] C ἔκγονα. 27 εἰ] A deest.

CAP. VI. In Ald. V.

3 ἀλλ' ὡς ἔοικε] C ἐπὶ τούτῳ. ἐστὶ φαῦλα] C καταπατηθήσεται. 4 κυρίου] A παρὰ κυρίου. C τοῦ ἱκανοῦ. 7 μου ἡ ὀργὴ] A C ἡ ψυχή & C ponit μου post γάρ. 8 ἔλθοι] C ἔλθῃ. 9 με prius] C deest. 11 τίς μου] A C ἢ τίς μου. 13 ἄπεστιν] C ἀπέστη. 15 ἐγγύτατοι] C ἀδελφοί. 16 νῦν] C νυνί. 17 τακεῖσα] C τακείς. ὅπερ] C ὅπου. 26 ῥήμασί με] A τὰ ῥήματά μου. 28 πρόσωπα] A πρόσωπον. 29 καὶ πάλιν τῷ δικαίῳ συνέρχεσθε] A desunt. 30 Οὐ γάρ ἐστιν ἐν γλώσσῃ μου ἄδικον] A desunt. ἢ ὁ] A οὐχὶ δὲ ὁ. C ἢ οὐχὶ ὁ.

CAP. VII.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

3 δὲ] A deest. 9 οὐκ ἔτι] C οὐκ ἔτι οὐ. 10 Οὐδ' οὐ μὴ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν οἶκον] C ponit post αὐτοῦ. οὐδ' οὐ] C οὐδέ. 11 ὢν] C ὢν τοῦ πνεύματός μου. πικρίαν] C πικρίᾳ. 19 μου] A C μου ἐν ὀδύνῃ. 20 δυνήσομαι] C δύναμαί σοι. 21 Διατί] C Καὶ διατί.

CAP. VIII. In Ald. VI.

10 ἀναγγελοῦσι] A ἀναγγελοῦσί σοι. 12 ξηραίνεται] A C ξηρανθήσεται. 14 ἀράχνη] C ὡς ἀράχνη. 15 ἐπιλαβομένου] C ἀντιδραξαμένου.

CAP. IX. In Ald. VII.

4 ὑπέμεινεν] C καὶ εἰρήνευσεν. 5 ὁ posterius] C καί. 9 ταμιεῖα] A ταμίαν. C ταμιεῖα. 12 ἀποστρέψει] C ἐπιστρέψει. 13 Αὐτὸς γὰρ ἀπέστραπται ὀργὴν] C Ὁ θεὸς οὗ ἀναπόστρεπτος ἡ ὀργή. αὐτοῦ] C αὐτοῦ δέ. 14 ἢ] C deest. 15 Ἐὰν] C Ἐάν τε. ὢ δίκαιος] A δίκαιος ὤν. C δίκαιος ὦ. 16 Ἐάν τε] C Ἐὰν δέ. μὴ] C deest. τῆς φωνῆς] C desunt. 19 κρίμασι] C κρίματι. 20 ἐάν τε] C ἐὰν δέ. 21 πλὴν ἀφαιρεῖται] C πλὴν ὅτι ἀφῄρηται. 24 ἐστὶ] C deest. 29 διατί οὐκ ἀπέθανον] C εἰς τί τοῦτο μάτην κοπῶ. 31 στολὴ] A στολή μου. 33 Εἴθε] C Εἴγε. 35 οὕτω] C οὕτως.

CAP. X.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 αὐτὸν] C ἐμαυτόν. πικρίᾳ] A πικρίαν. μου] C deest. 3 ἀδικήσω] C συκοφαντήσω. 9 Μνήσθητι] A Μνήσθητι δέ. 10 ἐτύρωσας] A ἔπηξας. 11 δὲ] C deest. με ἐνεῖρας] C συνέρραψας. 13 ὅτι] A deest. οὐθὲν] C οὐδέν. 15 ἀσεβήσω] C ἀσεβὴς ὦ. ἐὰν δὲ] A ἐάν τε. ἀνακύψαι] C ἆραι κεφαλήν. 21 πορευθῆναι] A ἀπελθεῖν.

CAP. XI. In Ald. VIII.

1 Σωφὰρ] A Σοφάρ. 2 λέγων] A λαλῶν. εἶναι δίκαιος] A C δίκαιος εἶναι. 3 ἀντικειμένος] C ἀνταποκρινόμενος. 4 καὶ] A deest. 5 ἀνοίξει] A διανοίξαι. 6 δύναμιν] C ἀπόρρητα. τῶν] C τῷ. 12 νήχεται] C θρασύνεται. 14 ἀπὸ σοῦ] C desunt. 16 πτοηθήσῃ] C φοβηθήσῃ. 19 δυνηθήσονται] A βοηθήσονται.

CAP. XII. In Ald. IX.

1 Ὑπολαβὼν] A ΠΡΟ'Σ ΤΟΥ'Σ ΦΙ'ΛΟΥΣ ΔΙΑ'ΛΕΞΙΣ. Ὑπολαβών. 5 ἄλλων] A ἄλλοις. C ἄλλου. 6 ὡς] C πῶς. 7 δὴ] C deest. ἐρώτησον] A ἐπερώτησον. πετεινὰ δὲ] C ἢ πετεινά. ἀπαγγείλωσι] C ἀναγγείλωσι. 8 γῆ] C δὲ γῆ. 18 θρόνοις] A θρόνων. ζώνῃ] C ζώνην. ἐν ὁδῷ] C ὁδῷ.

CAP. XIII.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 ἑώρακε] A τεθεώρηκε. μου τὸ οὖς] C τὸ οὖς μου. 4 ἰαταὶ] A ἰατροί. 5 σοφία] A σοφίαν. C εἰς σοφίαν. 6 δὲ prius] C deest. 7 ἐκ ἔναντι] A ἐκ ἀπέναντι. C οὐ κατέναντι. 9 γὰρ] C γε. ἐὰν] A deest. 10 θαυμάσεσθε] A C θαυμάσετε. 12 ἴσα] A C ἴσον. δὲ] A deest. 13 λαλήσω] A πλήσω. 17 Ἀκούσατε, ἀκούσατε] A Ἀκούσατε. 23 μου prius] C deest.

CAP. XIV.

Ald. hoc etiam caput adjungit præcedenti.

3 ἐν κρίματι] C ponit post σοῦ. 5 παρ' αὐτοῦ] C παρὰ σοί. 7 ἐκκοπῇ] C κοπῇ. 8 ἐν δὲ] A ἐὰν δέ. 12 οὐ μὴν] C οὐ μή.

CAP. XV. In Ald. X.

2 πνεῦμα] C πνεύματος. 3 καὶ ἐν] C ἐν. 4 ἔναντι] C ἐναντίον. 5 εἰ] A ἐν. οὐδὲ] C οὐ. 6 καταμαρτυρήσουσι] A C καταμαρτυρήσουσιν. 8 Ἢ] C deest. ἢ συμβούλῳ σοι ἐχρήσατο ὁ θεὸς] C desunt. 9 οὐ] A C οὐχί. 13 ἔναντι] C ἐναντίον. 19 Αὐτοῖς] C Αὐτοῖς δέ. ἐπῆλθεν] C ἦλθεν. 25 ἦρκεν] C ἦρε. κυρίου posterius] A θεοῦ. C deest. 26 νώτῳ] A νώτου αὐτοῦ. 27 ἐν στέατι αὐτοῦ] A desunt. 28 εἰς] C deest. 29 τὴν γῆν] C γῆς. 32 πυκάσῃ] C εὐθαλήσῃ. 33 Τρυγηθείη] C Τρωγηθείη. ὡς] A C ὥσπερ. 34 οἴκοις] A κατ' οἴκους.

CAP. XVI. In Ald. XI.

5 κινήσω δὲ καθ' ὑμῶν κεφαλὴν] C καὶ ἐκίνησα ἂν ἐφ' ὑμῶν σὺν πένθει τὴν κεφαλήν μου. 8 ἐπελάβου] C ἐπελάβετο. 9 ἐχύθη] A C ἐχύθην. 10 ἔπεσαν] C ἐπέπεσαν. 11 ὀξεῖ ἔπαισε] A ὀξεῖ ἐπέπεσε. εἰς] C ἐπί. ἐμοὶ] A ἐμέ. 15 με] μοί. με] C ἐμέ. 16 βύρσης] C βύρσῃ. 17 σκιὰ] C σκιὰ θανάτου. 18 ἦν] A deest. 19 ἐφ'] A deest. 22 ἔναντι] C ἐναντίον. 23 πορεύσομαι] C πορεύομαι.

CAP. XVII.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

2 ποιήσαι] A C ποιήσω. 5 ἐφ'] C μου ἐφ'. 7 τούτῳ] A C τούτοις. 11 βρόμῳ] A δρόμῳ. 13 Ἐὰν] A Καὶ ἐάν. 14 ἐπεκαλεσάμην] A προσεκαλεσάμην. μου, καὶ] C μου εἶναι, καί. 15 μου ἔτι] A μοι ἔτι. C μου. 16 καταβήσονται] C καταβήσεται.

CAP. XVIII. In Ald. XII.

3 δὲ] C deest. 6 αὐτοῦ] αὐτοῖς. 8 Ἐμβέβληται] C Ἐμβληθείη. 10 ἐν] C δὲ ἐν. τρίβον] A C τρίβων. 12 πόδα] A πόδας. 13 αὐτοῦ prius] A C δὲ αὐτοῦ. 15 θείῳ] A C ἐν θείῳ. 17 ὑπάρξει] A ὑπάρχει. 18 σκότος] C σκότος, καὶ ἀπὸ τῆς οἰκουμένης μετῴκισεν αὐτόν.

CAP. XIX. In Ald. XIII.

4 Ναὶ] A Καί. ῥήματα ἃ] A ῥήματά μου ἅ. C ῥῆμα ὅ. τὰ δὲ] A τά. 7 οὐ] καὶ οὐ. 8 οὐ μὴ] A οὐ μήν. 9 δόξαν] C δόξαν μου. 10 με] C δέ με. 12 αὐτοῦ] C ponit ante ἦλθον. 13 ἐμοῦ] C ἐμοῦ δέ. 14 Οὐ] C Οὐδέ. 19 με] C δέ με. ἰδόντες] A C εἰδότες. 22 Διατί] A C Διατί δέ. σαρκῶν] A σαρκός. 23 δοίη] C δῴη. 25 Οἶδα γὰρ] C Οἶδα ἐγώ. 28 ἔναντι] C ἐναντίον. 29 δὴ] C deest.

CAP. XX. In Ald. XIV.

2 ἢ καὶ] C ἤ. 4 τοῦ ἔτι] A τούτου. 5 δὲ] C γάρ. ἀπώλεια] A πτῶμα, καὶ ἀπώλεια. 7 κατεστηρίχθαι] C ἐστηρίχθαι. εἰς] A deest. 10 δὲ] C deest. 11 αὐτοῦ prius] A αὐτῶν. 13 λάρυγγος] A φάρυγγος. ἑαυτῷ] C αὐτῷ. 14 ἀδίκως] A ἄδικος. 15 αὐτοῦ ἐξελκύσει] C αὐτοῦ, ἐξελκύσαι. 19 δυναστῶν] C ἀδυνάτων. 23 εἰ] C deest. θυμὸν] A deest. 25 Διεξέλθοι] C Διέλθοι. σώματος] A C σώματος.

CAP. XXI. In Ald. XV.

2 μὴ] C deest. παρ' ὑμῶν] A desunt. 3 μου] A με. 5 θαυμάσατε]

μάστιγι] A C θαῦμα ἔχετε. 6 Ἐάν τε] C Ἐὰν δέ. 9 εὐθηνοῦσι] A C εὐθυνοῦσι. 15 ἱκανὸς] A ἱκανῶς. 16 ὑπ' αὐτῶν] C ἐκ ὑπ' αὐτοῦ. 18 ὑπὲρ] C περί. 20 ἑαυτοῦ] C αὐτοῦ. 22 φόνοις] A C σοφές. 23 Οὗτος] C Οὗτος δέ. ἀπεστωίνης] A ἰσχύος. C ἀφεστωίνης. 24 ἔγκατα] A ἔγγονα. αὐτοῦ] A αὐτῶν. 28 ὥστε] A C ὅτι. 30 ἀπαχθήσονται] A ἐπαχθήσονται. C ἀπαχθήσεται. 31 ἀπαγγελεῖ] A ἐπαγγελεῖ. προσώπου] C πρόσωπον. 32 αὐτὸς poſterius] A C deeſt. σορῶν] A σορόν. C σορῷ. 33 παρακαλεῖτέ με] A με παρακαλεῖτε. C μοι παραβαλεῖτε. ἀφ'] A ἐφ'.

CAP. XXII.

4 ἐλέγξεις] A C ἐλέγξει σε. 8 πρόσωπον] A C πρόσωπα. τοῦ] A C πτωχές. 13 κρίνει] C κρινεῖ. 15 δίκαιοι] C ἄδικοι. 18 ἀπ'] A C deeſt. 19 ἐμυκτήρισεν] C ἐμυκτήρισεν αὐτούς. 20 ἠφανίσθη] C ἠφάνισται. 22 Ἔκλαβε] A Ἔκβαλε. δὲ] C deeſt. 24 Θήσῃ] C Καθίσῃ. Σωφὶρ] C Ὠφείρ. 26 ἐναντίον] C ἔναντι. 29 ἐταπείνωσας σεαυτὸν] A C ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν (A σεαυτόν.) ἐρεῖς] A ἐρεῖ.

CAP. XXIII In Ald. XVII.

2 δὴ] A deeſt. ἔλεγξις] A C ἔλεγξίς μου. 4 ἐμπλήσαι] A C ἐμπλήσω. 5 ἰάματα] C ἴαμα. 6 ἐν] A C εἰ ἐν. οὐ] C deeſt. 7 ἐξαγάγοι] C ἐξάγοι. μου] A C ponunt ante τὸ κρίμα. 8 πρῶτος] A C πρῶτα. 9 οὐ κατέσχον] C οὐκ ἀντέσχον. 10 δὲ] A C deeſt. 17 περὶ] A τό.

CAP. XXIV.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 ἔλαθον] C οὐκ ἔλαθον. 3 Ὑποζύγιον] C Ὑποζύγιον δέ. 4 δὲ] C deeſt. 5 τάξιν] A C πρᾶξιν. αὐτῷ] C αὐτῶν. 6 ἄσιτοι] A C ἀσιτί. 7 Γυμνοὺς] A Γυμνοὺς δέ. 8 ἑαυτοὺς] C αὐτοῖς. 11 στενοῖς] C σκοτεινοῖς. δικαίαν] A δικαίων. 14 ὡς] A ὁ. 17 αὐτοῖς] A ponit poſt πρωΐ. τάραχος] A C ταραχάς. 18 Ἐλαφρὸς] A C Ἐλαφρότερος. αὐτῶν] A αὐτοῦ. φυτὰ] A ὀστᾶ. γὰρ] A δέ. 19 αὐτοῦ] C αὐτῶν. 21 δὲ] C γάρ. 23 μὴ] C δὲ μή. 24 δὲ] A deeſt. αὐτόματος] A αὐτομάτως. 25 οὐδὲν] C οὐθέν.

CAP. XXV. In Ald. XVIII.

3 ὅτι] A deeſt. 4 αὐτὸν] A C ἑαυτόν. 5 ϗ οὐκ] A οὐκ.

CAP. XXVI. in Ald. XIX.

3 τίνι poſterius] C ἢ τίνι. 6 ἀπωλείᾳ] A ἀπωλείᾳ αὐτοῦ. 8 ἐῤῥάγη] A ἔῤῥανε. 10 ἐγύρωσεν] A ἐγύμνωσεν. 11 Στῦλοι] A Στῦλοι δέ. ἐπετάσθησαν] A διεπετάσθησαν. ἐπιστήμῃ] A C ἐπιστήμη. 12 ἔτρωται] A C ἔτρωσε. 13 προστάγματι δὲ] C προστάγματι δὲ αὐτοῦ.

CAP. XXVII.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

2 ὁ θεὸς] C κύριος. 3 Εἰ] A Ἦ. ῥινὶ] A C ῥισί. 4 λαλήσειν] C λαλήσει. 5 μου prius] C deeſt. 9 ὁ θεὸς] C κύριος. ἔναντι] C ἐναντίον. 12 Ἰδοὺ] C Ἰδοὺ δή. 13 ἐλεύσεται] C ἐπελεύσεται. 15 ἐν] C deeſt. 18 ἀράχνη] A ἀράχνη ἃ συνετήρησε. 20 ὑφείλετο] C ἀφείλετο. 21 δὲ] C deeſt. 22 ἐπιῤῥίψει] C ἐῤῥίψει. 23 αὐτοὺς] A C αὐτόν. αὐτῶν] A C αὐτοῦ.

CAP. XXVIII.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 χρυσίου] C χρυσίῳ. 4 ἐσαλεύθησαν] C deeſt. ὡσεὶ] A ὡς. 6, 7 χρυσίον αὐτῷ. Τρίβος] C χρυσοῦν αὐτῆς τρίβος. 8 Καὶ] C deeſt. αὐτὸν] C αὐτήν. 10 Δίνας] A Τὰ κοιλώματα τῶν ὑδάτων τὰς εἰλίγγας, Θῖνας. C Θῖνας. 13 μὴν] A C μή. 14 ἔνεστι ··· ἔνεστι] C ἔστι ··· ἔστι. 16 Σωφὶρ] C Ὠφείρ. 22 δὲ] C deeſt. 23 θεὸς] C κύριος. 24 πάντα] C Πάντα τε. 25 ὕδατος] C ὕδατός τε. 26 φωνὰς] C φωνῆς. 27 καὶ] A C deeſt.

CAP. XXIX. In Ald. XX.

1 Ἔτι] A ΤΟΥ̃ ἸΏΒ ΠΡῸΣ ΤΟῪΣ ΦΊΛΟΥΣ ΔΙΆΛΕΞΙΣ ἘΝΔΕΚΆΤΗ. Ἔτι. 4 ἐπιβρίθων ὁδοὺς (A ὁδοῖς)] C ἐν ἡμέραις νεότητός μου. θεὸς] C κύριος. 5 παῖδες] C παῖδές μου. 6 αἱ ὁδοί μου] A μου αἱ ὁδοί μου. C μου αἱ ὁδοί. 11 οὖς] C ὠτίον. με poſterius] A deeſt. 13 ἔλθοι] C ἐπέλθοι. 14 δὲ] C deeſt. 17 ἐκ μέσου] C ἐκ δὲ μέσου. 19 ῥίζα] C ῥίζα μου. 20 καινὴ] C καινή. πορεύεται] C πορεύσεται. 22 Ἐπὶ] C Ἐπὶ δέ. 25 παρακαλῶν] A C παρεκάλουν.

CAP. XXX.

3 Ἐν] A deeſt. ἄγνος] A ἀγόμενος. 4 περικυκλοῦντες] C περικλῶντες. ἐπ'] C ἐν. οἵτινες] A οἵ τε δέ. οἱ ϗ] C ϗ οἱ. 6 ἀναμέσον] A ϗ ἀναμέσον. 11 ἐξαπέστειλαν] A C ἐξαπέστειλεν. 12 ἐξέτειναν, ϗ ὡδοποίησαν] A C ἐξέτεινε, ϗ ὡδοποίησε. 13 ἐξέδυσαν] A C ἐξέδυσε. 17 μου] C ponit poſt ὀστᾶ. συγκέχυται] A C συγκέκαυται. 18 περιέσχε] C περιέσχον. 20 ἀκούεις μου (με C)] A εἰσακούεις μου. δὲ] C deeſt. 21 Ἐπέβησας] C Ἐπέβης. 22 με] C μοι. 23 ἐκτρίψει] A ἐκτρίβει. 24 χειρώσασθαι] A C διαχειρώσασθαι. 25 ἰδὼν] C δὲ ἰδών. 26 δὲ] C deeſt. ἐπέχων] A ἀπέχων. 27 κοιλία] A καρδία. προέφθασαν] A παρέφθησαν. 28 πεπόρευμαι. C πορεύομαι. φιμοῦ] C θυμοῦ. 29 γέγονα] A γέγονα δέ. 30 δὲ] C deeſt. μου ἀπὸ] A συνεφρύγη ἀπό.

CAP. XXXI.

1 παρθένον] C παρθένῳ. 2 τί] A ἔτι. ἄνω] A ἀποθάνωμεν. C ἐπάνωθεν. 4 ἐξαριθμήσεται] C ἐξαριθμήσει. 6 οἶδε δὲ] A εἶδεν. ἀκακίαν] C ἀδικίαν. 9 Εἰ] C Εἰ δέ. A Εἰ δὲ καί. εἰ καὶ] C εἰ δέ. 10 ἑτέρῳ] A ἀνδρὶ ἑτέρῳ. 12 μερῶν] C μελῶν. A ἡμερῶν. 14 ποιῆται] A C ποιήσηται. 15 γεγόναμεν δὲ ἐν τῇ αὐτῇ κοιλίᾳ] C deſunt. 17 μετέδωκα] A C μετέδωκα ἐξ αὐτοῦ. 18 γαστρὸς] A C ἐκ γαστρός. 19 αὐτὸν] A C deeſt. 21 πολλή μοι] A μοι πολλή. 22 συντριβείη] A συντριβῇ. 23 ἀπὸ] C ϗ ἀπό. 24 εἰς χοῦν] A C ἰσχύι. 26 ὁρῶμεν] A ὁρῶν μου. 27 εἰ δὲ] C εἰ δὲ καί. 28 ἐναντίον] C ἔναντι. 31 πλησθῆναι] C ἐμπλησθῆναι. 33 ϗ] C deeſt. 35 Τίς] A Εἰ μὴ ἐδεδοίκειν, Τίς· quæ iterum habet in fine verſus.

CAP. XXXII.

2 Ὠργίσθη. Hic incipit cap. 21 in Ald. Ἐλιοὺς] C Ἐλιοῦ & ver. 4. atque ita ſemper. Ῥάμ] C Ἀράμ. 3 ἠδυνήθησαν] C ἠδυνάσθησαν. 5 ὀργὴ] C ὀργή. 7 ὅτι] C deeſt. οἴδασι] A οὐκ οἴδα. C οὐκ οἴδασι. 8 ἐστὶν poſterius] C deeſt. 12 ῥήματα αὐτοῦ] C αὐτοῦ ῥήματα. 17 Ὑπολαβὼν] Hic incipit cap. 22 in Ald. 19 ὥσπερ] A ὡς. 21 Ἄνθρωπον γὰρ οὐ μὴ αἰσχυνθῶ] A deſunt. 22 πρόσωπα] C πρόσωπον.

CAP. XXXIII.

4 ἡ] C ἐστὶν ἡ. 7 φοβήσει] C ἐκθαμβήσει. 9 εἰμι, οὐ γὰρ] A δὲ ἡμῖν, οὐκ. C γάρ εἰμι, οὐ γάρ. 11 τὸν πόδα μου] A μου τὸν πόδα σου. C μου τὸν πόδα. μου πάσας] C ponit poſt ὁδούς. 13 δίκης] A C δικαιοσύνης. 15 ὡς] A C ἢ ὡς. ἐπιπίπτῃ] A ἐπιπέσῃ. 16 ἀνθρώπων] A C ἀνθρώπου. αὐτοὺς] A C αὐτοῖς. 17 ἀπὸ] C ἐξ. 19 αὐτὸν ἐπὶ] C αὐτὸν ἐν. 20 ἐπιθυμήσει] A ἐπιθυμεῖ. 22 ἡ ψυχὴ αὐτοῦ] C αὐτοῦ ἡ ψυχή. 23 πρὸς] A ἐπί. ἄνοιαν] A C ἀνομίαν. 24 εἰς] A εἰς αὐτόν. C αὐτὸν εἰς. 26 εἰσελεύσεται] A C εἰσελεύσεται δέ. 27 δὲ] A deeſt. 28 διαφθορὰν] A διαφθοράν. 29 Καὶ] C Ἀλλ'. 31 λαλήσω] A λαλήσων. 32 εἰσί σοι λόγοι] C ἐστί σοι λόγος. 33 Εἰ] C Εἰ δέ. σὲ] A C σὲ σοφίαν.

CAP. XXXIV. In Ald. XXIII.

1 Ἐλιοὺς] C Ἐλιοῦ. 2 ἐνωτίζεσθε] A C ἐνωτίζεσθε τὸ καλόν. 8 οὐδ' οὐ] A C οὐδ' ὅλως. 9 ϗ ἐπισκοπὴ αὐτοῦ] A deſunt. 11 εὑρήσω] A C εὑρήσει. 12 ἢ ὁ παντοκράτωρ ταράξει κρίσιν] A deſunt. 14 συνέχειν] A C συσχεῖν. 15 δὲ] A C γάρ. 16 Ἴδε] A C Εἰ δέ. 17 μισοῦντα] A C ποιοῦντα. 18 δίκαιον. Ἀσεβὴς ὁ] C δίκαιον ἀσεβεῖς. ἀσεβέστατε] A C ἀσεβέστατος. 19 ἐπαισχυνθῇ] A C ἐπησχύνθη. 20 ἐκκλινομένων] A ἐγκλινομένων. C ἐκκλινομένων. 21 γὰρ] C deeſt. 22 ἔσται] A C ἐστί. 27 δὲ] A C deeſt. 28 πενήτων] C πένητος. 29 παρέξει] A C παρέξεται. 33 ἀπὸ] A C παρά. 35 οὐκ ἐν] C οὐ. τὰ] A C τὰ δέ. 37 λογισθήσεται] C λογισθείη.

CAP. XXXV. In Ald. XXIV.

1 Ἐλιοὺς] C Ἐλιοῦ. A ἔτι Ἐλιοῦς. 2 ἔναντι κυρίου] A C ἐναντίον κυρίου, ὅτι (A οὐ) ἐρεῖς, Τί ποιήσω ἁμαρτών. 4 Ἐγὼ] A C Ἐγὼ δή. 5 δὲ] A C deeſt, & ver. 7. 12 ϗ ἀπὸ] A ἀπό. 13 ἰδεῖν] A C ponunt ante οὐ. 14 αὐτὸν αἰνέσαι] C αἰνέσαι αὐτόν. 15 ϗ οὐκ] A οὐκ. παράπτωμά τι] A C παραπτώματι. 16 ἀγνωσίᾳ] A ἀναγνωσίᾳ.

CAP. XXXVI. In Ald. XXV.

1 Προσθεὶς] A ἘΛΙΟΥ̃Σ ΔΙΆΛΕΞΙΣ ΠΈΜΠΤΗ. Προσθεὶς. δὲ ἔτι Ἐλιοὺς] A ἔτι δέ. C δὲ Ἐλιοῦ ἔτι. 3 μακρὰν] A μικράν. 4 συνιεῖς] C συνιείς. 5 ὁ κύριος] A deſunt. καρδίας Ἀσεβὴ] A καρδίας Ἀσεβῶν. C καρδίαν ἀσεβῶν. 6 οὐ μὴ] A οὐ μὴν ut ver. 5. κρίμα] A κρίματα. C χρήματα. 7 καὶ καθιεῖ] C καθιεῖ. ὑψωθήσονται] A ὑψωθήσεται. 11 εὐπρεπείαις] A εὐπραγίαις. 12 τὸ] C τοῦ. 16 προσεπιπατήσεν σε] A C πρὸς ἐπεὶ ἠπάτησεν (A πάτησεν.) 18 ἀσέβειαν] C ἀσεβείας. 19 ἐκκλινάτω] C ἐγκλινάτω. κραταιοῦντας] A κρατοῦντας. 20 ἐξελκύσῃς] A ἑλκύσῃς. λαοὺς] A C ἄλλοις. 21 ἐπὶ] A C ἀπό. 23 εἴπων] A εἴπας. 24 ἐστὶν αὐτοῦ] A ἑαυτοῦ ἐστιν. C αὐτοῦ ἐστιν· & uterque ponit poſt ἔργα. 25 ἑαυτῷ] C αὐτῷ. 26 γνωσόμεθα] A γνωσθησόμεθα. 28 ἐπιχυθήσονται] A ἐπιθήσονται. ἐπὶ ἀμυθήτῳ βροτῷ] A ἐπὶ ἀμυθήτων βροτῶν. C ἀμυθήτων βροτῶν. 29 ἀπέκτασις] C ἐπεκτάσεις. 30 αὐτὸν] A C αὐτήν. 33 φίλον] A φίλος. κύριος] A C deeſt.

CAP. XXXVII.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

6 θαυμάσια] Hic A C repetunt verſ. 28, cap. præcedentis ab ἄρα uſque ad finem verſus, & θαυμασίᾳ. 6 ϗ χειμὼν ὑετὸς] A C deſunt. 12 διαστρέψει] C διαστρέφει. θεεβουλαθὼθ] C θεβουλαθώ. 13 ἐάν τε ··· ἐὰν] C ἐὰν ··· ἐάν τε. 14 νουθετούμενος] A C νουθετοῦ. 15 ὁ θεὸς] A C κύριος. 17 γῆς] A C γῆς ἀπὸ νότου. 18 Στερεώσεις] C Στερεώσει. ὅρασις] C ὁράσεις. 19 Διατί] A Διότι. C Διὸ σύ. 22 τιμὴ] A C τιμὴ παρ'. 23 ἐπακούειν] A C εἰσακούειν.

CAP. XXXVIII. In Ald. XXVI.

1 νεφῶν] C νεφέλης. 2 μὴ] C deeſt. 4 ἐπίστῃ] A C ἐπίστασαι. 5 εἰσαγαγὼν] C ἀπαγαγών. 8 ὅτε] A ὅτι. 9 δὲ poſterius] A deeſt. 11 συντριβήσεταί σου] C συντριβήσονταί σοι. 14 γῆν] A ἀπὸ γῆς. C γῆς. 16 δὲ] A C deeſt. πηγὴν] A C γῆν. 21 Οἶδα] A Οἶδας. 23 πολέμων] A C πολέμου. 25 κυδοιμῷ τοῦ] C κυδοιμῷ. Τοῦ. 27 ϗ prius] A deeſt. 30 ἀσεβοῦς τίς] C δὲ ἀβύσσου τίς. ἔπηξεν] A C ἔπηξε. 32 αὐτὰ] A C αὐτόν. 40 δὲ] A deeſt. 41 αὐτοῦ] C αὐτῶν.

CAP. XXXIX.

Sed Ald. hoc caput uſque ad verſum 32 adjungit præcedenti.

1 τραγελάφων] C τραγελάφου. 2 τοκετοῦ αὐτῶν] A τοκετοῦ αὐτοῦ. C τοκετοῦ. 3 αὐτῶν] A deeſt. 11 πέποιθας δὲ] A πέποιθάς τε. 12 σου τὸν] A τόν. C σοι τήν. 16 ἑαυτῆς] A C αὐτῆς. 17 ἐπεμέρισεν] A C ἐμέρισεν. 18 ὑψώσει] A ὑψώσει, καί. 20 δόξαν ··· τόλμην] A C δόξα ··· τόλμη. 21 πεδίῳ] A C ποδί. βασιλεῖ] A βέλη. A βέλει. 22 οὐ μὴν] C οὐ μή. 23 αὐτοῦ] A αὐτῷ. C αὐτῷ γάρ. 24 ϗ οὐ] A C οὐ. 25 σὺν ἅμματι] A συναλλάγματι. 31 ὁ θεὸς] C deſunt. ἐκκλίνει] A C κρίνεις. δὲ] A C deeſt. αὐτὴν] C αὐτῷ. 32 Ὑπολαβὼν] Hic incipit cap. 27. in Ald.

CAP. XL. In Ald. XXVIII.

2 ἀποκρίναι] A C ἀποκρίθητι. 3 Μὴ] A C Ἦ. ἀποποιοῦ] A C ἀποποιῇ. ἄλλως] A μὴ ἄλλως. 4 αὐτοῦ] A C αὐτόν. 5 δὴ] A C δέ. 7 Σῆψον] A κρύψον· & ponit poſt παραχρῆμα. 8 Κρύψον] A Σῆψον. γῆν] A C γῆν ἔξω. ὁμοθυμαδὸν] A ponit ante εἰς. ἔμπλησον] A ἔμπλησον, κρύψον δὲ εἰς γῆν ἔξω. 9 Ὁμολογήσω] A Ὁμολογήσω ἄρα. C Καίγε ἐγὼ ὁμολογήσω ἄρα. 10 ἐσθίουσιν] A C ἐσθίει. 11 δὴ] C δέ. 16 βούτομον] A βούτομον, ϗ κάλαμον· bis enim habet κάλαμον. 17 ἐν] A C deeſt. μεγάλα] C deeſt. Ῥαδάμνοις] A C ὀρθάμνοις. ἀγροῦ] A ἄγνου. C ἄγνε. 22 αὐτοῦ prius] C deeſt. δεήσει ἱκετηρίᾳ] A δεήσει ἱκετηρίας. C δεήσεις ἱκετηρίας. 25 Ἐνσιτοῦνται] C Ἐπιπτοῦνται. δὲ] C deeſt. 27 χεῖρα] A χεῖρας. τὸν γινόμενον] A deſunt. σώματι] A C σώματι.

CAP. XLI.

Sed Ald. hoc caput adjungit præcedenti.

1 Οὐκ] Tria priora verba Comp. addit capiti præcedenti. 3 λόγῳ] C λόγοις. 4 Τίς] A Τί. 8 Ἀνὴρ] A C Ὡς ἀνήρ. προσκολληθήσεται] C προσκολληθήσονται. 10 ὡς] C deeſt. καὶ ··· ὡς] C deſunt. 11 καπνὸς] A ὡς καπνός. 12 ἄνθρακες] A ὡς ἄνθρακες, ὡς. 15 ὡς] C ὥσπερ. 17 οὐδὲν μὴ ποιήσωσι δόρυ] A C οὐθὲν οὐ μὴ (A μὴν) ποιήσωσι δόρυ ἐπηρμένον. 19 μὲν] A C ponunt poſt πετρόβολον. ἥγηται μὲν πετρόβολον χόρτον] C ponit initio verſus ante οὐ μή. 20 σφυρὰ] A C σφύραι. 21 ὑπ'] A C ἐπ'. πηλὸς ἀμύθητος] C πηλός. Ἀμύθητος.

CAP. XLII. In Ald. XXIX.

1 λέγει] A C ponunt poſt κυρίῳ. 8 ὑπὲρ] C περί. 10 ἀφῆκεν] A ϗ ἀφῆκεν. 11 ἔδωκεν δὲ] C ϗ ἔδωκεν. χρυσοῦ, ϗ ἀσήμου] A C χρυσοῦν ἄσημον. 12 καὶ τὰ] A C ἢ τά. 16 ἑβδομήκοντα] C τεσσαράκοντα. τὰ δὲ πάντα ἔτη ἔζησεν (A ἔζησεν ἔτη) διακόσια τεσσαράκοντα] C deſunt. πλήρης ἡμερῶν] Cætera quæ ſequuntur non habentur in Comp. Ἰωβὰβ] A Ἰωβάλ. ἐκ τοῦ] A τοῦ. Βαρὰδ] A Βαδάδ.

PSALMI.

PSALM. I.

Pro titulo A C habent, Ψαλμὸς τοῦ Δαυὶδ ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις.

Et in A. hæc ſubjiciuntur, Δαυὶδ προφήτου ϗ βασιλέως μέλος.

4 ὡς ὁ χνοῦς] A C ὡσεὶ χνοῦς. 5 οἱ ἀσεβεῖς] A C ἀσεβεῖς.

II.

Pro titulo A C habent, Ψαλμὸς τοῦ Δαυίδ. 9 σκεῦος] A C σκεύη.

III.

4 Διάψαλμα] A deeſt. 6 Διάψαλμα] C A deeſt. ἐγὼ] A C ἐγὼ δέ. 7 ἐπιτιθεμένων] A C συνεπιτιθεμένων. σου] A σου. Δόξα.

IV.

In Tit. ψαλμοῖς ᾠδὴ] A C ὕμνοις ψαλμός. 2 εἰσήκουσε] A εἰσήκουσας. μοι] A C μέ. Διάψαλμα] A C deeſt, bis in hoc Pſalmo. ϗ οἴνου] A C οἴνου.

V.

5 ἐπόψομαι] A C ἐπόψει με. 6 Οὐδὲ] C Οὐ. 12 εὐφρανθήτωσαν ἐπὶ σοὶ] A C εὐφρανθείησαν. ἐπὶ] A C ἐν. πάντες] C deeſt.

VI.

10 Εἰσήκουσε] A Ἤκουσε. 11 σφόδρα] A C deeſt. ἐπιστραφείησαν, ϗ αἰσχυνθείησαν] A C ἀποστραφείησαν, ϗ καταισχυνθείησαν. τάχους] A τάχους. Δόξα.

VII.

7 Διάψαλμα] A C deeſt. μου] A C σου, καί. 10 θεός. Δικαία ἡ] C θεὸς δικαίως. 18 ψαλῶ] A C ϗ ψαλῶ.

VIII.

8 πάσας] A C ἁπάσας. γῆ] A γῆ. Δόξα. Κάθισμα.

IX.

6 αὐτῶν] C αὐτοῦ. 8 αὐτῶν] A C αὐτοῦ. 10 θλίψει] A C θλίψεσι. 11 σὲ] A C σοί. ἐκζητοῦντας] C ζητοῦντας. 13 Ὅτι] A C Ὅτι ὁ. δεήσεως] A C κραυγῆς. 15 ἐξαγγελῶ] C εἰσαγγελῶ. 16 Ἀγαλλιάσομαι] A C Ἀγαλλιασώμεθα. 18 Ὠδὴ διαψάλματος] A C deſunt. 19 τὸν αἰῶνα] A C τέλος. 1 Διάψαλμα] A C deeſt. θλίψει] A C θλίψεσιν. 3 ἐνευλογεῖται] A C εὐλογεῖται. 8 ἐνέδρα] C ἐν ἐνέδρᾳ. 12 θεὸς] A C θεός μου. πενήτων] A C πενήτων σου εἰς τέλος. 13 οὐ ζητήσει] A C οὐκ ἐκζητήσει. 14 αὐτοὺς] A C αὐτόν. 16 Βασιλεύσει κύριος] A C Κύριος βασιλεύς. εἰσήκουσε κύριος, τὴν ἑτοιμασίαν] A C εἰσήκουσας κύριε, (A κύριος) τῇ ἑτοιμασίᾳ. ἔτι] A C ἔτι τοῦ. γῆς] A γῆς. Videtur in fine hujus vel ſeq. Pſalmi poni debere Δόξα.

X.

4 κατηρτίσω] A C σὺ κατηρτίσω, αὐτοί. 5 ἀποβλέπουσι] A C ἐπιβλέπουσι. 8 εὐθύτητα] A C εὐθύτητας.

XI.

3 ἐλάλησαν] A C ἐλάλησε κακά. 4 ϗ] C deeſt. 5 παρ' ἡμῶν] A C παρ' ἡμῖν. 6 Ἀπὸ] A C Ἕνεκεν. ἀπὸ] A C deeſt. φυλάξεις ··· διατηρήσεις] A φυλάξαις ··· διατηρήσαις.

XII.

2 ἀποστρέψεις] A C ἀποστρέφεις. ἡμέρας] A C ἡμέρας, ϗ νυκτός. ἐν τῷ] A ἐπὶ τῷ.

XIII.

1 διέφθειραν] A C διεφθάρησαν. οὐκ ἔστιν ἕως ἑνός.] C deſunt. 3 τάφος ἀνεῳγμένος, uſque ad finem verſus] A C deſunt. 4 κατέσθοντες] A C ἐσθίοντες. βρώσει] A C ἐν βρώσει. 5 φόβῳ] C φόβον. 6 δικαίᾳ] C δικαίων. ὅτι] C ὁ δέ. 7 ἀγαλλιάσθω] A C ἀγαλλιάσεται. εὐφρανθήτω] A C εὐφρανθήσεται. Ἰσραὴλ] A Ἰσραήλ. Δόξα.

XIV.

1 ϗ] A C ἤ. τῷ ὄρει τῷ] A C ὄρει. 3 οὐδὲ] A C ϗ οὐκ. τοὺς] A C τοῖς. 5 τόκῳ] C τόκου.

XV.

3 ἐθαυμάστωσε] A C ἐθαυμάστωσεν ὁ κύριος. 4 οὐδ'] A C οὐδ' οὐ. 6 ἐπέπεσαν] C ἐπέπεσε. κρατίστοις] C κρατίστοις μου.

XVI.

5 σαλευθῇ] A C σαλευθῶσι. 8 ὡς] A C κύριε ὡς. 14 ἀπολύων] A C ἀπὸ ὀλίγων. υἱῶν] A C ὑῶν. 15 ὀφθῆναι] A C ὀφθῆναί μοι. σου] A σου. Δόξα. Κάθισμα β'.

XVII.

2 ἐλπιῶ] A C ϗ ἐλπιῶ. 9 κατεφλόγισεν] A C καταφλεγήσεται. 10 οὐρανὸν] A C οὐρανούς. 15 Καὶ] A C deeſt. 23 ἀπέστησαν] C ἀπέστησα. 26 ὁσιωθήσῃ] A C ὅσιος ἔσῃ. 27 διαστρέψεις] C διαστρέφεις. 32 πλὴν prius] A C πάρεξ. 35 ἔθου] C ἔθετο. 36 με] A C μοι. μου] A C deeſt. 37 ἠσθένησαν] A C ἠσθένησε. 43 ὡς] A C ὡσεί. 44 ἀντιλογιῶν] A C ἀντιλογίας. 45 μοι poſterius] A C μου. 47 θεός μου] A C θεός. 48 ἐχθρῶν] A C ἐχθρῶν μου. 51 αὐτοῦ prius] A C deeſt. αἰῶνος] A αἰῶνος. Δόξα.

XVIII.

6 ὁδὸν αὐτοῦ] A C ὁδόν. 7 τὴν θέρμην] A C τῆς θέρμης. εὐθεῖα] A deeſt.

XIX.

5 κατὰ] A C κύριος κατά. Sed διάψαλμα non habent. 6 ἐν] A C ἐπί. θεοῦ] A C κυρίου θεοῦ. 8 μεγαλυνθησόμεθα] A C ἐπικαλεσόμεθα. 9 ἔπεσαν] A C ἔπεσον.

XX.

1 Εἰς τὸ τέλος] A C deſunt. 3 ψυχῆς] A C καρδίας. 4 Διάψαλμα] A C deeſt. 7 δόσεις] C δώῃς. 10 Θήσεις] A C Ὅτι θήσεις. 13 βουλὴν ἣν] A C βουλὰς ἅς. 13 νῶτον. Hic Comp. habet comma, non poſt σου. 14 σου] A σου. Δόξα.

XXI.

3 πρὸς σὲ] A C deſunt. 11 ἐκ κοιλίας] C ἀπὸ γαστρὸς κοιλίας. A ἀπὸ γαστρός. 12 βοηθῶν] A C βοηθῶν μοι. 15 ἐξεχύθην] A C ἐξεχύθη. 16 ὡσεὶ] A C ὡς. 17 ἐκύκλωσαν] A C ἐκύκλωσάν με. πόδας] A C πόδας μου. 20 μου] A C σου ἀπ' ἐμοῦ. 25 φοβηθήτωσαν αὐτὸν] A C φοβηθήτω δὴ ἀπ' αὐτοῦ. 26 μεγάλῃ τὰς] A C μεγάλῃ ἐξομολογήσομαί σοι, τάς.

XXII.

5 ὡς] A C ὡσεί. 6 καταδιώξεται] A C καταδιώξει.

XXIII.

1 σαββάτου] A σαββάτων. C τῶν σαββάτων. 3 ϗ τίς] A C ἢ τίς. 6 αὐτὸν] A C τὸν κύριον. 7 Διάψαλμα] A C deeſt. 10 οὗτος poſterius] A C deeſt. δόξης] A δόξης. Δόξα. Κάθισμα γ'.

XXIV.

2 καταισχυνθείην] A C καταισχυνθείην εἰς τὸν αἰῶνα. 3 μου prius] A C με. γὰρ] A ἐπί. 7 μου, ἕνεκεν] A C μου σὺ, ἕνεκεν. 11 Ἕνεκα] A C Ἕνεκεν. ἱλάσῃ] A C ἱλάσθητι. 14 τοῦ δηλῶσαι] A C δηλώσει.

XXV.

1 Τοῦ] A C Ψαλμὸς τοῦ. με] A C μοι. σαλευθῶ] A C ἀσθενήσω. 7 ἀκοῦσαι] A C ἀκοῦσαί με. αἰνέσεως] A C αἰνέσεώς σου.

XXVI.

1 Τοῦ] A C Ψαλμὸς τοῦ. 2 ἔπεσαν. ἐὰν] A ἔπεσον. ἐὰν δέ. 4 ἐκζητήσω] A C ζητήσω. τοῦ] C τό. ναὸν] A C ναὸν τὸν ἅγιον. 6 ἀλαλαγμοῦ, ᾄσομαι] A C αἰνέσεως, ϗ ἀλαλαγμοῦ, ᾄσω. 8 ἐξεζήτησα τὸ πρόσωπόν σου] A C κύριον ζητήσω, ἐξεζήτησέ σε τὸ πρόσωπόν μου. 9 ἐμοῦ, μὴ] A C ἐμοῦ, καὶ μή. ἐγκαταλίπῃς ··· ὑπερίδῃς] A C ἀποσκορακίσῃς ··· ἐγκαταλίπῃς. 14 κύριον] A κύριον. Δόξα.

XXVII.

1 Τοῦ] A C Ψαλμὸς τοῦ. ἐκέκραξα] A C κεκράξομαι. ἐπ' ἐμοὶ] A C ἀπ' ἐμοῦ. μήποτε παρασιωπήσῃς] A deſunt. ἐπ' ἐμοὶ] A C deſunt. 2 Εἰσάκουσον] A C Εἰσάκουσον κύριε. εἰς] A C πρός. 3 μετὰ prius] A C με μετά. 4 αὐτοῖς] A C αὐτοῖς κύριε. ἀπόδος] C ἀπόδος τὰ αὐτά.

XXVIII.

4 συντρίψει] A C καὶ συντρίψει. 6 τὸν Λίβανον] C τοῦ Λιβάνου. 8 συσσείσει] A C ϗ συσσείσει. 9 καταρτιζομένου] A C καταρτιζομένων.

XXIX.

1 Εἰς τὸ τέλος] A C deſunt. 10 καταβῆναι] A C καταβαίνειν. χοῦς] A χοός. 13 σοι] A σοι. Δόξα.

XXX.

8 ἐπεῖδες] A C ἐπεῖδες ἐπί. 9 ἐχθροῦ] A C ἐχθρῶν. 15 ἤλπισα κύριε] A C κύριε ἤλπισα. 23 κύριε] A C deeſt.

XXXI.

1 Συνέσεως τῷ Δαυὶδ] A C Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, συνέσεως. 4 ἄκανθαν] A μοι ἄκανθα. C μοι ἄκανθαν. Διάψαλμα] A C deeſt ter in hoc pſalmo. 5 ἁμαρτίαν ··· ἀνομίαν] A C ἀνομίαν ··· ἁμαρτίαν. 7 Σὺ] A C Σύ μου. 9 χαλινῷ, ϗ κημῷ] A C κημῷ, ϗ χαλινῷ. ἄγξαι] A C ἄγξεις. καρδίᾳ] A καρδίᾳ. Δόξα. Κάθισμα δ'.

XXXII.

1 Τῷ Δαυὶδ] A C Ψαλμὸς τῷ Δαυὶδ, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. 3 ἐν] A C αὐτῷ ἐν. 5 κρίσιν] A C κρίσιν ὁ κύριος. 11 ἀπὸ γενεῶν εἰς γενεὰς] A C εἰς γενεάν, ϗ γενεάν. 15 συνιεὶς] A C συνιεὶς εἰς. 20 Ἡ] A C Ἡ δέ. ὑπομένει] A C ὑπομενεῖ. κύριε] A C ponunt ante τὸ ἔλεος.

XXXIII.

1 Τῷ] A C Ψαλμὸς τῷ. 5 παροικιῶν] A C θλίψεως. 12 Διάψαλμα] A C deeſt. 21 πάντα] A C κύριος πάντα. αὐτὴν] A αὐτόν. Δόξα.

XXXIV.

1 Τῷ] A C Ψαλμὸς τῷ. 2 μοι] A C μου. 3 ἐγώ εἰμι] A C εἰμι ἐγώ. 4 Αἰσχυνθείησαν, ϗ ἐντραπείησαν] A C Αἰσχυνθήτωσαν ϗ ἐντραπήτωσαν. ἀποστραφείησαν ··· καταισχυνθείησαν] A C ἀποστραφήτωσαν ··· καταισχυνθήτωσαν. 5 χνοῦς] A χνοῦς. 8 αὐτοῖς] A C αὐτῷ. γινώσκουσι] A C γινώσκει. ἔκρυψαν] A C ἔκρυψε. αὐτοὺς] A C αὐτόν. πεσοῦνται] A C πεσεῖται. 10 κύριε] A C κύριε, κύριε. 11 Ἀναστάντες] A C Ἀναστάντες μοι. ἐπηρώτων] A C ἠρώτων. 12 καλῶν] A C ἀγαθῶν. 14 ἀδελφὸν ἡμέτερον] A C ἀδελφῷ ἡμετέρῳ. 18 ϗ] A C deeſt. 19 ματαίως] A C ἀδίκως. 20 ὀργῇ] A C ὀργήν. 21 Καὶ] C deeſt. εἶπαν] A C εἶπον. 25 εἴποισαν ··· εἴποιεν] C εἴποιεν ··· εἴποισαν. 27 Ἀγαλλιάσαιντο, ϗ εὐφρανθείησαν] A C Ἀγαλλιάσθωσαν, ϗ εὐφρανθήτωσαν. μεγαλυνθείη] A C μεγαλυνθήτω.

XXXV.

1 δούλῳ] A C παιδί. 5 ἐλογίσατο] A C διελογίσατο. τῇ δὲ κακίᾳ] A C κακίᾳ δέ. 7 ὡσεὶ] A C deeſt. 12 Μὴ] C Οὐκ. ἁμαρτωλῶν] A C ἁμαρτωλοῦ. στῆναι] A στῆναι. Δόξα.

XXXVI.

1 Τῷ] A C Ψαλμὸς τῷ. 4 δώσει σοι] A δῴη σοι. C δώσει. 7 παρανομίας] A C παρανομίαν. 14 τοῦ poſterius] C ϗ τοῦ. 15 τὴν καρδίαν] A C τὰς καρδίας. 21 ἀποτίσει] C ἀποτίζει. διδοῖ] C δίδωσι. 23 θελήσει] A C θελήσει σφόδρα. 24 αὐτοῦ] A C αὐτῷ. 26 δανείζει] A C δανείζει ὁ δίκαιος. 28 ἐκδικηθήσονται] A C δὲ ἐκδιωχθήσονται. 33 οὐδὲ] A C οὐδ' οὐ. καταδικάσηται] A C καταδικάσηται. 40 αὐτὸν] A αὐτόν. Δόξα. Κάθισμα. ε'.

XXXVII.

4 τοῖς] A C ἐν τοῖς. 8 ἡ ψυχή μου ἐπλήσθη ἐμπαιγμῶν] A C αἱ ψόαι μου ἐπλήσθησαν ἐμπαιγμάτων. 10 Καὶ] A C Κύριε. ἀπὸ σοῦ] A C ponunt ante οὐκ. 11 οὐκ] A C ϗ αὐτὸ οὐκ. 12 μακρόθεν] A C ἀπὸ μακρόθεν. 17 εἶπα] A C εἶπον. 18 διαπαντὸς] A C ἐστὶ διαπαντός. 19 ἀναγγελῶ] A C ἐγὼ ἀναγγελῶ. 21 κακὰ] A C μοι κακά.

XXXVIII.

1 Ἰδιθοὺν] A C Ἰδιθούμ. 2 ἐν] A C με ἐν. 6 παλαιὰς] A C παλαιστάς. 7 Διάψαλμα] A C deeſt ter in hoc pſalmo. 8 σοὶ] A C σοῦ. 10 εἶ ὁ ποιήσας με] A C ἐποίησας. 12 Ἀπὸ] A Ἀπὸ γάρ. ταράσσονται] A C deeſt. 13 ἐν τῇ γῇ] A C παρὰ σοί. 14 μὴ] A C οὐ μή.

XXXIX.

7 ὁλοκαύτωμα] A C ὁλοκαυτώματα. ᾔτησας] A C ἐζήτησας. 9 καρδίας] A C κοιλίας. 12 ἀντελάβοντο] A C αἰπλάζοιντο. 13 ἠδυνάσθην] A C ἠδυνήθην.

θῶσι. 17 Ἀγαλλιάσαιντο, ϗ εὐφρανθείησαν] A C Ἀγαλλιάσθωσαν, ϗ εὐφρανθήτωσαν. 18 εἰμὶ] A C ponunt ante ϗ πένης. χρονίσῃς] A χρονίσης. Δόξα.

XL.

3 φυλάξαι] A C διαφυλάξαι. ἐχθροῦ] A C ἐχθρῶν. 4 βοηθήσαι] A βοηθήσει. 6 εἶπαν] A C εἶπον.

XLI.

3 θεὸν τὸν] A C θεὸν τὸν ἰσχυρὸν τόν. 5 ἑορταζόντων] A C ἑορτάζοντος. 9 δηλώσει. παρ'] A ᾠδὴ αὐτῷ παρ'. C ᾠδὴ αὐτοῦ. παρ'. 10 ἵνα τί] A C ϗ ἵνα τί. ἐχθρόν μου] A C ἐχθρόν. ἡ σωτηρία] A C σωτήριον.

XLII.

1 Δαυὶδ] A C Δαυὶδ ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. με] A C μοι. 2 μου] A C deeſt. 5 θεός μου] A θεός μου. Δόξα.

XLIII.

1 Ψαλμὸς] A C deeſt. 2 οἱ] A C ϗ οἱ. 10 Διάψαλμα] A C deeſt. ἐν] A C ὁ θεὸς ἐν. 13 αὐτῶν] C ἡμῶν. 14 καταγέλωτα] A C χλευασμόν. 25 χοῦν] A χνοῦν.

XLIV.

5 ἔντεινον] C ἔντεινε. 6 μου] A C deeſt. 12 Ὅτι ἐπεθύμησεν] A C Καὶ ἐπιθυμήσει. 13 σου. Καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ] A C σου, ϗ προσκυνήσεις αὐτῷ. Καί. θυγατέρες] A C θυγάτηρ. τῆς γῆς] A C deſunt. 14 αὐτῆς] A C τῆς. Ἐσβὼν] A C ἔσωθεν. 18 Μνησθήσονται] A C Μνησθήσομαι.

XLV.

5 Διάψαλμα] A C deeſt bis in hoc pſalmo. 6 οὐ] A C ϗ οὐ. τῷ προσώπῳ] A C τὸ πρὸς πρωῒ πρωΐ. 7 αὐτοῦ] A C αὐτοῦ ὁ ὕψιστος. 9 κυρίου] A C θεοῦ. 12 Ἰακὼβ] A Ἰακώβ. Δόξα. Κάθισμα ς'.

XLVI.

5 αὐτοῦ] A C ἑαυτῷ. 6 Διάψαλμα] A C deeſt. 10 ἐπήρθησαν] A ἀπήρθησαν.

XLVII.

3 Εὐρίζων] A C Εὐρίζω. 5 ἦλθοσαν] A deeſt. C διήλθοσαν. 10 Διάψαλμα] A C deeſt. 12 Σιὼν] A C Σιών, καί. ἕνεκα] A C ἕνεκεν.

XLVIII.

11 Ὅτι] A C deeſt. 12 αὐτῶν poſterius] C deeſt. 14 εὐλογήσουσιν] A C εὐδοκήσουσιν. 15 Διάψαλμα] A C deeſt bis in hoc pſalmo. αὐτῶν] A C αὐτῶν ἐξώσθησαν. 17 ϗ] A C οὐ. 21 Ἄνθρωπος] A C Καὶ ἄνθρωπος. αὐτοῖς] A αὐτοῖς. Δόξα.

XLIX.

3 ἐναντίον] A C ἐνώπιον. 5 θυσίαις] C θυσίας. 7 Διάψαλμα] A C deeſt bis in hoc pſalmo. 10 δρυμοῦ] A C ἀγροῦ. διηγῇ] A C ἐκδιηγῇ. 18 μοιχῶν] A C μοιχοῦ. 19 δολιότητα] A C δολιότητας. 21 σου] A C σου τὰς ἁμαρτίας σου. 22 μὴ] A C οὐ μή. 23 αἰνέσεων] A C αἰνέσεως. θεοῦ] A C μου.

L.

1 ἐλθεῖν] A C εἰσελθεῖν. Βηρσαβεὲ] A C Βηρσαβεὲ γυναῖκα Οὐρίου. 10 με] A C μοι. 13 τὸ ἅγιον] A C ponunt poſt σου. 21 μόσχους] A μόσχους. Δόξα.

LI.

6 Διάψαλμα] A C deeſt, & verſ. 8. 7 σκηνώματος] A C σκηνώματός σου. 8 Καὶ] A C deeſt. 9 τὸ πλῆθος] A C τῷ πλήθει.

LII.

2 Διέφθειραν] A C Διεφθάρησαν. 5 βρώσει] A C ἐν βρώσει. 6 θεὸν] A C κύριον. 7 κύριον] A C θεόν.

LIII.

3 κρῖνον] C κρινεῖς. 5 οὐ] A C ϗ οὐ. 6 Διάψαλμα] A C deeſt. 7 Ἀποστρέψει] C Ἀποστρέψεις.

LIV.

1 τοῦ Δαυὶδ] A C τοῦ Ἀσάφ. 9 Διάψαλμα] A C deeſt bis in hoc pſalmo. τὸν σώζοντα] C τὸν θεὸν τὸν σώζοντα. 11 ἀνομία ϗ πόνος] A C ϗ ἀνομία, ϗ κόπος. 13 μισῶν] A C μισῶν με. 15 ἐγλύκανας] A C ἐγλυκάνας μοι. 16 Ἐλθέτω] A C Ἐλθέτω δή. 20 ϗ οὐκ] A C ὅτι οὐκ. 22 ἤγγισεν ἡ καρδία αὐτοῦ] A C ἤγγισαν αἱ καρδίαι αὐτῶν. αὐτοῦ] A C αὐτῶν. 24 κύριε] A C ponunt ante ἐλπιῶ. Hic addit A Δόξα. Κάθισμα ζ'.

LV.

3 ἀπὸ ὕψους ἡμέρας] A C ponunt poſt πολεμοῦντές με· & habent comma inter ὕψους & ἡμέρας. 4 φοβηθήσονται] A C οὐ φοβηθήσομαι. Σοὶ] A C Σέ. 5 ὅλην τὴν ἡμέραν] A C deſunt. 8 ὑπέμεινα τῇ ψυχῇ] A C ὑπέμειναν τὴν ψυχήν. 13 θανάτου] A C θανάτου, τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπὸ δακρύων. ἐξ] A C ἀπό. τοῦ εὐαρεστῆσαι] A C εὐαρεστήσω. θεοῦ] A C κυρίου.

LVI.

7 Παγίδας] A C Παγίδα. ἐνέπεσαν] A C ἐνέπεσον. 8 ψαλῶ] A C ψαλῶ ἐν τῇ δόξῃ μου.

LVII.

3 ἀνομίας] A C ἀνομίαν. 6 φωνὴν] A C φωνῆς. φαρμακευομένου] A C φαρμακευομένη. 9 πῦρ] A C πῦρ ἐπ' αὐτούς. 10 ὑμᾶς] A C αὐτούς. 11 ἀσεβῶν] A C deeſt. 12 γῇ] A γῇ. Δόξα.

LVIII.

7 Διάψαλμα] A C deeſt, & verſ. 15. 8 Ἰδοὺ] A C Ἰδοὺ αὐτοί. 13 Ἁμαρτίαν] A C Ἁμαρτία. λόγον] A C λόγος. 14 Συντελείαι] A C ἐν συντελείᾳ. τοῦ Ἰακὼβ δεσπόζει] A C δεσπόζει τοῦ Ἰακώβ, καί. 18 μου] A C μου εἶ. ὁ θεός μου prius] A C ὅτι σὺ ὁ θεός.

LIX.

1 ἔτι] A C deeſt. 2 τὴν φάραγγα] A C τῆς Ἐδὼμ ἐν τῇ φάραγγι. 11 τίς poſterius] A C ἢ τίς.

LX.

1 Δαυὶδ] A C Δαυὶδ ψαλμός. 6 Διάψαλμα] A C deeſt. προσευχῶν] A C εὐχῶν. 8 αὐτῶν] A C deeſt. 9 τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος] A C τοὺς αἰῶνας. Ad finem hujus Pſalmi in A, Δ, hoc eſt Δόξα.

LXI.

1 Ἰδιθὼν] A C Ἰδιθούμ. 2 αὐτοῦ] A C αὐτῷ. 4 πάντες] A C πάντες ὑμεῖς. 5 δίψει] A C δίψῃ. 6 Διάψαλμα] A C deeſt, & verſ. 10. αὐτοῦ] A C αὐτῷ. 9 λαοῦ] A λαῶν. ἡμῶν] C μου. 11 ἁρπάγματα] A C ἅρπαγμα.

LXII.

2 Σοὶ] A C Σέ. 6 Ὡσεὶ] A C Ὡς ἐκ. ὄνομά σου] A C στόμα μου. 9 ἐμοῦ] A C ἐμοῦ δέ.

LXIII.

2 τῆς προσευχῆς] A C φωνῆς. 3 Ἐσκέπασας] A C Σκέπασον. 4 τόξον] A C τόξον αὐτῶν. 6 παγίδας] A C παγίδα. 7 ἐξερευνήσει] A C ἐξερευνήσεις. 11 καρδίᾳ] A C καρδίᾳ. Δόξα. Κάθισμα η'.

LXIV.

1 Ψαλμὸς] A C Ψαλμὸς ᾠδῆς. ᾠδὴ] A C ᾠδὴ Ἱερεμίου, ϗ Ἰεζεκιὴλ τοῦ λαοῦ τῆς παροικίας ὅτε ἔμελλον ἐκπορεύεσθαι. 2 εὐχὴ] A C εὐχὴ ἐν Ἱερουσαλήμ. 7 σου] A C αὐτοῦ. 8 αὐτῆς] A C αὐτῆς τίς ὑποστήσεται. 13 Πιανθήσεται] A C Πιανθήσονται. ὄρη] A C ὡραῖα.

LXV.

1 θεῷ] A C κυρίῳ. 4 τοῦ] A C δὴ τοῦ. σου] A C σου ὕψιστε. 5 φοβερὸς] A C ὡς φοβερός. 15 ποιήσω] A C ἀνοίσω. 16 πάντες] A C ὑμῖν πάντες. 18 κύριος] A C μου κύριος. 19 προσευχῆς] A C δεήσεως.

LXVI.

1 Ψαλμὸς] A C Ψαλμὸς ᾠδῆς. 2 ἐφ' ὑμᾶς] A C ἐφ' ἡμᾶς, ϗ ἐλεήσαι ἡμᾶς. 3 Διάψαλμα] A C deeſt bis in hoc pſalmo. 8 γῆς] A γῆς. Δόξα.

LXVII.

1 τοῦ Δαυὶδ ψαλμὸς ᾠδῆς] A C ᾠδῆς ψαλμὸς τοῦ Δαυίδ. 2 οἱ μισοῦντες αὐτὸν] A C ponunt poſt poſterius αὐτοῦ. 3 ἀπόλοιντο] A C ἀπολοῦνται. 8 τὴν ἔρημον] A C ἐν τῇ ἐρήμῳ. 9 Διάψαλμα] A C deeſt. 13 τοῦ ἀγαπητοῦ, ϗ] A C τῇ. 18 Σινὰ] A C Σιναΐν. 19 Ἀναβὰς] A C Ἀνέβης. ἀνθρώπῳ] A C ἀνθρώποις. 20 ϗ κατευοδώσει] A C κατευοδῶσαι. 21 Διάψαλμα] A C deeſt. 26 ἐχόμενοι] A C ἐχόμενα. 28 Νεφθαλὶ] A Νεφθαλείμ. C Νεφθαλίμ. 29 κατηρτίσω] A C κατειργάσω. 31 μὴ ἀποκλεισθῆναι] A ἐγκλεισθῆναι. C ἐκκλεισθῆναι. 34 ψάλατε τῷ κυρίῳ] A C deſunt. ἐν] A C deeſt. 36 θεὸς poſterius] A θεός. Δόξα.

LXVIII.

1 τοῦ] A C Ψαλμὸς τοῦ. 5 ἥρπασα] A C ἥρπαζον. 6 ἐκρύβησαν] A C ἀπεκρύβησαν. 7 κύριε] A C κύριε, κύριε. 11 Συνέκαμψα] A C Συνεκάλυψα. 13 πύλῃ] A C πύλαις. 15 τοῦ βάθους] A C τῶν βαθέων. 18 Καὶ] A C deeſt. 21 παρακαλοῦντα] A C παρακαλοῦντας. 28 τὴν ἀνομίαν] A C τῇ ἀνομίᾳ. 30 ϗ ἡ] A C ἡ. τοῦ προσώπου σου ἀντελάβετο] A C σου ὁ θεὸς ἀντιλάβοιτο. 33 ζήσεσθε] A C ζήσεται ἡ ψυχὴ ὑμῶν. 35 αὐτοῖς] A C αὐτῇ. αὐτοῦ] A C σου.

LXIX.

2 πρόσχες] A C πρόσχες, κύριε εἰς τὸ βοηθῆσαί μοι σπεῦσον. 3 Αἰσχυνθείησαν, ϗ ἐντραπείησαν] A C Αἰσχυνθήτωσαν, ϗ ἐντραπήτωσαν. ἀποστραφείησαν] A C ἀποστραφήτωσαν, bis in hoc verſu. καταισχυνθείησαν] A C καταισχυνθήτωσαν. 5 σε] A C σε ὁ θεός. θεὸς] A C κύριος. 6 πτωχὸς] A C πτωχός εἰμι. χρονίσῃς] A χρονίσης. Δόξα. Κάθισμα θ'.

LXX.

1 υἱῶν] A C Ψαλμὸς τῶν υἱῶν. πρώτων] A C πρώτως· & addunt poſtea, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. 7 βοηθὸς] A C βοηθός μου. 12 μὴ] A C μου μή· & ver. 18. 14 ἐλπιῶ] A C ἐλπιῶ ἐπὶ σέ. 15 ἐξαγγελεῖ] A C ἀναγγελεῖ. πραγματείας] A C γραμματείας. 17 ὁ θεὸς] A C ὁ θεός μου ἃ· & ponunt ante Ἐδίδαξας. 18 γενεᾷ] A C γενεᾷ πάσῃ. 19 ἐποίησας] A C ἐποίησάς μοι. 21 τὴν δικαιοσύνην] A C ἐπ' ἐμὲ τὴν μεγαλωσύνην. 22 ἐν σκεύει] A C ἐν λαοῖς κύριε, ἐν σκεύεσι.

LXXI.

1 Σαλωμὼν] A C Σαλομὼν ψαλμὸς τοῦ Δαυίδ. 3 σου] A C deeſt. βουνοί· Ἐν δικαιοσύνῃ] A C βουνοὶ δικαιοσύνην. 6 σταγόνες στάζουσαι] A C σταγὼν ἡ στάζουσα. 8 ποταμοῦ] A C ποταμῶν, 11 βασιλεῖς] A C βασιλεῖς τῆς γῆς. 14 αὐτῶν … αὐτοῦ] A αὐτοῦ … αὐτοῦ. C αὐτοῦ … αὐτῶν. 17 Ἔσω] A C Ἔσται. εὐλογηθήσονται] A C ἐνευλογηθήσονται. 19 εὐλογητὸν] A C εὐλογημένον. γένοιτο poſterius] A γένοιτο. Δόξα.

LXXII.

6 ὑπερηφανία] A C ὑπερηφανία αὐτῶν εἰς τέλος. αὐτῶν] A C ἑαυτῶν. 7 Διῆλθον] A C Διήλθοσαν. 15 ἠσυνθέτηκα] A ἠσυνθέτηκας. 16 ἐναντίον] A C ἐνώπιον. 17 ἕως] A C ἕως οὗ. ἔσχατα] A C ἔσχατα αὐτῶν. 18 δολιότητας] A C δολιότητας αὐτῶν. αὐτοῖς] A C αὐτοῖς κακά. 21 ηὐφράνθη] A C ἐξεκαύθη. 23 ἐγενόμην] A C ἐγενήθην. 24 τῆς χειρὸς] C deſunt. ἐν] A C ϗ ἐν. 28 πάσας] A C με πάσας.

LXXIII.

1 ὁ θεὸς] A C ponunt ante ἀπώσω. 3 τοῖς ἁγίοις] A C τῷ ἁγίῳ. 5 εἴσοδον] A C ἔξοδον. 8 ἡ συγγένεια] A C αἱ συγγένειαι. δεῦτε] A C δεῦτε, καί. τὰς ἑορτὰς κυρίου] A C πάσας τὰς ἑορτὰς τοῦ θεοῦ. 9 ἡμῶν] A αὐτῶν. 14 συνέτριψας τὰς κεφαλὰς] A C συνέθλασας τὴν κεφαλήν. 16 ἥλιον, ϗ σελήνην] A C φαῦσιν, ϗ ἥλιον. 17 ὅρια] A ὡραῖα. ἐποίησας] A C ἔπλασας αὐτά. 18 τῆς κτίσεώς σου] A C deſunt. 20 ἐσκοτωμένοι] A C ἐσκοτισμένοι. 21 ϗ prius] A C deeſt. 22 τῶν ὀνειδισμῶν σου τῶν] A C τοῦ ὀνειδισμοῦ σου τοῦ. 23 ἱκετῶν] A C οἰκετῶν. ἀναβαίη] A C ἀνέβη. πρὸς σὲ] A C deſunt. A hic habet Δόξα.

LXXIV.

2 ϗ] A C σοι, καί. 3 εὐθύτητας] A εὐθύτητα. 4 αὐτὴν] A C ἐν αὐτῇ. Διάψαλμα] A C ponunt ante ἐγὼ ἐστερέωσα. 5 παρανομεῖν] A C παρανομεῖτε. 6 ὑμῶν] A C ὑμῶν, καί. 7 ἀπὸ prius] A C ἐξ. 11 συγκλάσω] A C συνθλάσω. τὰ κέρατα] A C τὸ κέρας.

LXXV.

5 Διάψαλμα] A C deeſt. 7 τοὺς ἵππους] A C τοῖς ἵπποις. 8 ἀπὸ τῆς ὀργῆς] A C ἀπὸ τότε ἡ ὀργή. 10 τῇ καρδίᾳ] A C τῆς γῆς. 12 ἡμῶν] C ὑμῶν. 13 Δῶρα. Τῷ φοβερῷ] C Δῶρα τῷ φοβερῷ.

LXXVI.

1 Ἰδιθοὺν] A C Ἰδιθούμ. 2 ϗ ἡ φωνὴ] A C φωνῇ. 5 πάντες οἱ ἐχθροί] A C οἱ ὀφθαλμοί. 7 ἔσκαλλον] A C ἔσκαλλε. 9 ἀποκόψει, uſque ad finem verſus] A C τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἀποκόψει. συνετέλεσε ῥῆμα ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάν. 10 Ἢ] A C Μή. 17 Διάψαλμα] A C deeſt. ϗ poſterius] A C deeſt. 20 ἡ ὁδὸς] A C αἱ ὁδοί. Ἀαρὼν] A Ἀαρών. Δόξα. Κάθισμα ι'.

Inter Pſalmum 76. & 77. hæc ſequuntur in A.

Στίχοι εἰς τὸν θεῖον Δαβίδ.

Σίγησον Ὀρφεῦ, ῥῖψον Ἑρμῆ τὴν λύραν.
Τρίπους ὁ Δελφοῖς, δῦνον εἰς λήθην ἔτι.
Δαβὶδ γὰρ ἡμῖν πνεύματος κρέων λύραν,
Τρανοῖ τὰ κρυπτὰ τῶν θεοῦ μυστηρίων.
Πλῆθιν παλαιῶν, ἱστορεῖ τερασίων.
Κινεῖ πρὸς ὕμνον τοῦ κτίσαντος τὴν κτίσιν.
Σώζων ἅπαντας, μυσταγωγεῖ ϗ γράφει.
Ἁμαρτάνοντας εἰς ἐπιστροφὴν φέρει.
Πόνοις σὺν ἄλλοις ϗ κριτοῦ δηλῶν κρίσιν.
Σμήχειν διδάσκει ψυχικὰς ἁμαρτάδας.
τῷ θεῷ δόξα.

LXXVII.

1 Συνέσεως] A Ἁρμονίης ἱερῆς μελιηδέα ᾄσματα Δαβίδ. Συνέσεως. τὸν νόμον] A C τῷ νόμῳ. 6 γνωρίσαι αὐτὸν] A C τοῦ γνωρίσαι αὐτά. 8 αὐτῆς prius] A C ἑαυτῆς. 9 τόξον] A τόξοις. 10 ἤθελον] A C ἐβουλήθησαν. 13 ἔστησεν] A C παρέστησεν. 20 δυνήσεται] A C δύναται. 26 δυναστείᾳ] A C δυνάμει. 27 χοῦν] A χνοῦν. 28 εἰς μέσον] A C ἐν μέσῳ. 29 ἐφάγοσαν] A C ἔφαγον. 30 βρώσεως αὐτῶν] A C βρώσεως. 31 πίοσιν] A C πλείοσιν. συνεπόδισεν] C συνεμπόδισεν. 34 ἐζήτουν] A C τότε ἐξεζήτουν. 46 τὸν καρπὸν] A C τοὺς καρπούς. 48 ἐν χαλάζῃ] A C εἰς χάλαζαν. τῷ] C ἐν τῷ. 51 πόνων] A C παντὸς πόνου. 52 ἤγαγεν] A C ϗ ἀνήγαγεν. 53 ἐν] A C ἐπ'. 57 ἀπέστρεψαν] A ἐπέστρεψαν. ἠσυνθέτησαν] A C ἠθέτησαν. 58 ἐπὶ] A C ἐν. 60 αὐτοῦ οὗ] A C ὅ. 61 χεῖρας ἐχθροῦ] A C χεῖρας ἐχθρῶν. 62 εἰς ῥομφαίαν] A C ἐν ῥομφαίᾳ. 63 ἐπένθησαν] A C ἐπενθήθησαν. 69 μονοκερώτων] A C μονοκέρωτος. 72 τῇ συνέσει] A C ταῖς συνέσεσι. αὐτοὺς] A αὐτούς. Δόξα.

LXXVIII.

1 εἰς] A C ὡς. 3 ὡς] A C ὡσεί. 4 εἰς] A C deeſt. 6 ἐπεγνωκότα] A C γινώσκοντα. 8 σου, ὅτι] A σου κύριε, ὅτι. 10 ἐν τοῖς ἔθνεσι] A C τὰ ἔθνη. 12 ἑπταπλάσια] A C ἑπταπλασίονα. 13 γὰρ] A C δέ. σοι εἰς] A C σοι ὁ θεὸς εἰς.

CAP. LXXIX.

1 ὑπὲρ τοῦ Ἀσυρίου] C deſunt. πρόβατα τὸν] A πρόβατον τόν. C πρόβατον. 5 Κύριε] A C Κύριος. τοῦ δούλου] A C τῶν δούλων. 9 Διάψαλμα] A C deeſt. 10 ἐπλήσθη ἡ γῆ] A C ἐπλήρωσε τὴν γῆν. 12 ποταμοῦ] A C ποταμῶν. 14 σῦς] A C ὗς. 15 δὴ] A C δή, ϗ.

LXXX.

1 ψαλμὸς] A ψαλμὸς ᾠδῆς. 9 Διάψαλμα] A C ponunt ante ἐδοκίμασα. ϗ λαλήσω σοι Ἰσραὴλ] A C deſunt. 10 Ἐὰν] A C Ἰσραὴλ ἐάν. αὐτοὺς] A αὐτούς. Δόξα.

LXXXI.

3 Διάψαλμα] A C deeſt. ὀρφανόν, καὶ πτωχὸν] A C ὀρφανῷ, ϗ πτωχῷ. 4 ῥύσασθε] A C ῥύσασθε αὐτόν. 8 κρῖνον] A κρίνων.

LXXXII.

8 ϗ poſterius] A C deeſt. 10 Ἰαβεὶν] A Ἰαβείμ. C Ἰαβίμ. 12 Σαλμανὰ] A C Σαλμανάν. 13 θυσιαστήριον] A C ἁγιαστήριον. 15 κατακαύσαι] A C ἡ κατακαύσει.

LXXXIII.

6 οὗ … αὐτοῦ] A ᾧ … αὐτοῦ. C ᾧ … αὐτῷ. σου] C σοι. 8 Κύριε] A C deeſt. 10 ἐπὶ] A C εἰς. 11 θεοῦ] A C θεοῦ μου. 13 οὐχ ὑστερήσει] A C οὐ στερήσει. κύριος] A C κύριος ὁ θεός.

LXXXIV.

4 Διάψαλμα] A C deeſt. 6 τὸν αἰῶνα] A C τοὺς αἰῶνας. 9 πρὸς αὐτὸν καρδίαν] A C καρδίαν ἐπ' αὐτόν. 14 ἐναντίον] A C ἐνώπιον. προπορεύεται] A C προπορεύσεται. αὐτοῦ] A αὐτοῦ. Δόξα. Κάθισμα ια'.

LXXXV.

1 εἰσάκουσον] A C ἐπάκουσον. 2 θεὸς] A C θεός μου. 4 κύριε] A C deeſt. 7 εἰσήκουσας] A C ἐπήκουσας. 10 ὁ μέγας] A C deſunt. 12 κύριε] A κύριος. 15 θεὸς] A C θεός μου.

LXXXVI.

4 Διάψαλμα] A C deeſt bis in hoc Pſalmo. ἐγενήθη] A C ἐγεννήθη.

LXXXVII.

1 Αἰμὰν] A Αἰθάμ. 3 κύριε] A C deeſt. 5 ὡς] A C ὡσεί. ἀβόηθος] A C ἀβοήθητος. 6 ἐρριμμένοι] A C deeſt. 10 καὶ ἐκέκραξα] A C ἐκέκραξα. 15 προσευχήν] A C ψυχήν. 17 ϗ] A C deeſt. 18 ὡς] A C ὡσεί. 19 φίλον] A C φίλον, ϗ πλησίον. Ad fin. Pſal. A habet Δόξα.

LXXXVIII.

6 Διάψαλμα] A C deeſt. 7 ϗ τίς] A C deſunt. 8 φοβερὸς] A C φοβερός ἐστιν. 11 ϗ ἐν] A C ἐν. 21 ἐλέει ἁγίῳ] A C ἐλαίῳ ἁγίῳ μου. 33 ἁμαρτίας] A C ἀδικίας. 34 αὐτοῦ, οὐδὲ] A C αὐτῶν, οὐδ' οὐ. 35 Οὐδὲ] A C Οὐδ' οὐ. 42 Διήρπασαν] A C Διήρπαζον. 43 ἐχθρῶν αὐτοῦ] A C θλιβόντων αὐτόν. 45 αὐτὸν] A C αὐτοῦ. 46 θρόνου] A C χρόνου. 47 Διάψαλμα] A C deeſt. 48 μου] A deeſt. C ponit ante ἡ. 50 ἐστιν] A C εἰσι. 53 γένοιτο] A γένοιτο. Δόξα.

LXXXIX.

2 ἕως] A C ϗ ἕως. 4 σου] A C σου κύριε. 8 ἐνώπιον] A C ἐναντίον. 10 ὡς] A C ὡσεί. πραΰτης] A C πραότης. 11 τοῦ θυμοῦ] A C σου τὸν θυμόν. 12 γνώρισον] A C γνώρισόν μοι. πεπαιδευμένους] A πεπεδημένους. 14 σου] A C σου κύριε. 17 ἡμᾶς poſterius] A C ἡμᾶς, ϗ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν ἡμῶν κατεύθυνον.

XC.

1 Δαυὶδ] A C addunt, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. 2 ἐλπιῶ] A C ϗ ἐλπιῶ. 6 διαπορευομένου] A C ponunt poſt σκότει. 10 τῷ] A C ἐν τῷ. 15 Ἐπικαλέσεται] A C Κεκράξεται. εἰσακούσομαι] A C ἐπακούσομαι. ϗ prius] A C deeſt. 16 Μακρότητι] A C Μακρότητα. μου] A μου. Δόξα. Κάθισμα ιβ'.

XCI.

10 Ὅτι ἰδοὺ] A C Ὅτι ἰδοὺ οἱ ἐχθροί σου κύριε, ὅτι ἰδού. 11 ἐλέῳ] A C ἐλαίῳ. 12 ἐπεῖδεν] A C ἀπεῖδεν. 13 ὡς ἡ] A C ὡσεί. 15 Τότε] A C Ἔτι. πίονι] A C πίονι, καί. 16 μου] A C ἡμῶν.

XCII.

1 κατῴκισαι] A C κατῴκισε. 3 αὐτῶν] A C αὐτῶν, ἀροῦσιν οἱ ποταμοὶ ἐπιτρίψεις αὐτῶν.

XCIII.

12 σὺ] A C deeſt. 13 αὐτῷ] A C αὐτόν. 16 πονηρευομένους] A C πονηρευομένοις. τοὺς ἐργαζομένους] A C τοῖς ἐργαζομένοις. 19 Κύριε] A C deeſt. ἠγάπησαν] A C εὔφραναν. 20 συμπροσέσεται] A C συμπροσέσω. προστάγματι] A C πρόσταγμα. 23 αὐτοῖς] A C αὐτοῖς κύριος. ϗ τὴν] A C ϗ κατὰ τήν. ἡμῶν] A C deeſt. Ald. hic habet Δόξα.

XCIV.

1 Δαυὶδ] A C Δαυίδ, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. 3 πάντας τοὺς θεοὺς] A C πᾶσαν τὴν γῆν. ὅτι οὐκ ἀπώσεται κύριος τὸν λαὸν αὐτοῦ] A C deſunt. 4 ἐστιν] A C εἰσιν. 9 πικρασμοῦ] A C πειρασμοῦ. ἐδοκίμασαν] A C ἐδοκίμασάν με. ϗ αὐτοὶ] A C αὐτοὶ δέ.

XCV.

1 ᾠδὴ τῷ Δαυὶδ] A C αἶνος ᾠδῆς τῷ Δαυίδ, & ponunt ante Ὅτε & poſt αἰχμαλωσίαν habent, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. 3 ἐν πᾶσι, uſque ad finem verſus] A deſunt. 4 ἐπὶ] A C ὑπέρ. 10 ὁ] A C ὅτι. 13 πρὸ] A C ἀπό.

XCVI.

1 Τῷ] A C Ψαλμὸς τῷ. αὐτοῦ] A αὐτῷ. καθίσατο] A C καθίσατο, ἀνεπίγραφος παρ' Ἑβραίοις. 3 ἐναντίον] A C ἐνώπιον. 9 εἶ] A C deeſt. 10 πονηρὸν] A C πονηρά. ἁμαρτωλῶν] A C ἁμαρτωλοῦ. 12 αὐτοῦ] A αὐτοῦ. Δόξα.

XCVII.

1 αὐτῷ] A C αὐτόν. 6 κυρίῳ] A C κυρίου. 7 ϗ οἱ] A C ϗ πάντες οἱ. αὐτὴν] A C ἐν αὐτῇ. ὅτι] A C Ἀπὸ προσώπου κυρίου, ὅτι ἔρχεται, ὅτι.

XCVIII.

1 τῶν] C τοῦ. 6 εἰσήκουσεν] A C εἰσήκουσεν αὐτῶν. 7 ἐφύλασσον] A C ὅτι ἐφύλασσον. ἃ] A C αὐτοῦ ἅ. 8 Κύριε] A Κύριος. εὐίλατος] A C Σὺ εὐίλατος.

XCIX.

1 Ψαλμὸς] A C Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ. 2 κυρίῳ] A C θεῷ. 3 θεὸς] A C θεὸς ἡμῶν. λαὸς] A C ἡμεῖς δὲ λαός. τὰς αὐλὰς] A C εἰς τὰς αὐλάς.

C.

2 Ἔλεος] A C Ἔλεον. 3 προετιθέμην] A C προσετιθέμην. 5 τοῦ] A C τῶν. 7 ἐναντίον] A C ἐνώπιον. 8 ἀδικίαν] C ἀνομίαν. A ἀνομίαν. Δόξα. Κάθισμα ιγ'.

CI.

3 ἂν prius] C deeſt. εἰσάκουσον] A C ἐπάκουσον. 8 ἐγενήθην ὡσεὶ] A C ἐγενόμην ὡς. δώματι] A C δώματος. 16 σοῦ κύριε] A C κυρίου. βασιλεῖς] A C βασιλεῖς τῆς γῆς. 23 συναχθῆναι] A C ἐπισυναχθῆναι. 26 τὴν γῆν] A C ponunt poſt κύριε.

CII.

1 Τῷ] A C Ψαλμὸς τῷ. 2 αἰνέσεις] A C ἀνταποδόσεις. πάσαις ταῖς ἀνομίαις] A C πάσας τὰς ἀνομίας. 10 ἁμαρτίας … ἀνομίας] A C ἀνομίας … ἁμαρτίας. 14 μνήσθητι] A C ἐμνήσθη. 17 υἱοὺς] A C υἱοῖς. 21 τὰ θελήματα] A C τὸ θέλημα. 22 κύριον poſterius] A κύριον. Δόξα.

CIII.

1 Τῷ Δαυὶδ] A C Ψαλμὸς τῷ Δαυίδ, ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου συστάσεως. 4 πῦρ φλέγον] A C πυρὸς φλόγα. 8 αὐτοῖς] A C αὐτά. 16 Χορτασθήσεται] A C Χορτασθήσονται. ἐφύτευσεν] A C ἐφύτευσας. 17 οἰκία] A C κατοικία. 18 χοιρογρυλλίοις] A C λαγωοῖς. 21 ἁρπάσαι] A C τοῦ ἁρπάσαι. τοῦ θεοῦ] A C τῷ θεῷ. 22 συναχθήσονται] A C συνήχθησαν. ἐν ταῖς μάνδραις] A C εἰς τὰς μάνδρας. 27 αὐτοῖς εὔκαιρον] A C αὐτῶν εἰς εὔκαιρον. 31 τὸν αἰῶνα] A C τοὺς αἰῶνας. 35 Ἐκλείποισαν] A C Ἐκλείποιεν. κύριον] A κύριον. Δόξα.

CIV.

10 αὐτὴν] A C αὐτόν. 15 ἅψησθε] A C ἅπτεσθε. 20 λαῶν] A C λαοῦ. 25 Καὶ] A C deeſt. αὐτῶν] A C αὐτοῦ, 26 αὐτὸν] A C ἑαυτῷ. 27 τεράτων] A C τεράτων αὐτοῦ. 28 ϗ poſterius] A C ὅτι. 31 ϗ σκνῖπες] C σκνῖπες. 35 τὸν καρπὸν] A C πάντα τὸν καρπόν. 36 ἐκ τῆς γῆς] A C ἐν τῇ γῇ. 44 ἐκληρονόμησαν] A C κατεκληρονόμησαν. 45 ἐκζητήσωσιν] A ἐκζητήσωσιν. Δόξα. Κάθισμα ιδ'. C ἐκζητήσουσιν. Ἀλληλούϊα.

CV.

7 ϗ οὐκ] A C οὐκ. 10 μισούντων] A C μισοῦντος. ἐχθροῦ] A C ἐχθρῶν. 12 τοῖς λόγοις] A C τῷ λόγῳ. ᾔνεσαν] A C ᾖσαν. 15 ϗ poſterius] A C deeſt & ver. 18. τὴν ψυχὴν] A C τὰς ψυχάς. 20 ἔσθοντος] A C ἐσθίοντος. 21 Ἐπελάθοντο] A C Καὶ ἐπελάθοντο. θαυμαστὰ] A C θαυμάσια. ϗ] A C deeſt. 23 ἀπὸ θυμοῦ ὀργῆς] A C τὸν θυμόν. 24 ϗ οὐκ] A C οὐκ. 48 γένοιτο] A C γένοιτο. Δόξα.

CVI.

9 πεινῶσαν] A C ψυχὴν πεινῶσαν. 30 αὐτῶν] C αὐτοῦ. 43 συνήσει] C συνήσουσι. κυρίου] A κυρίου. Δόξα.

CVII.

3 Ἐξεγέρθητι] A C Ἐξεγέρθητι ἡ δόξα μου, ἐξεγέρθητι.

CVIII.

31 ψυχήν μου] A ψυχήν μου. Δόξα. Κάθισμα ιε'.

CIX.

2 Σιὼν] A C Σιών, καί.

CXI.

8 οὐ] C οὐ μή. 10 ἀπολεῖται] A ἀπολεῖται. Δόξα.

CXIII.

17 σὲ] A deeſt.

CXIV.

9 ζώντων] A ζώντων. Δόξα.

CXVII.

29 αὐτοῦ] A αὐτοῦ. Δόξα. Κάθισμα ις'.

CXVIII.

17 ζήσομαι] A C ζῆσόν με. 30 καὶ τὰ] C τά. 72 ἀργυρίου] A ἀργυρίου. Δόξα. Στάσις α'. 92 ἐμή] C ἐμοί. 122 Ἔνδεξαι] A C Ἔκδεξαι. 131 ἐπεπόθουν] A ἐπεπόθουν. Δόξα. Στάσις γ'. Secunda στάσις deeſt, ſed relinquitur ſpatium, ſicut in hoc loco, inter verſum, 93, & 94. ubi poni debuiſſe videtur. 136 κατέβησαν] A C κατέδυσαν. 151 εἶ] C εἶ σύ. 167 αὐτὰ σφόδρα] A deſunt. 179 ἐπελαθόμην] A ἐπελαθόμην. Δόξα. Κάθισμα ιζ'.

CXX.

3 δώς] C δώη. 5 φυλάξει] C φυλάξοι. σου prius] A C σοι. φυλάξει ··· φυλάξει] C φυλάξοι ··· φυλάξοι & ver. 8.

CXXI.

4 τοῦ prius] A C τῷ. 7 δὲ] C deeſt.

CXXIII.

3 αὐτῶν] A C αὐτοῦ. 8 γῆν] A γῆν. Δόξα.

CXXVI.

5 αὐτῶν poſterius] A C αὐτοῦ.

CXXVIII.

8 ὑμᾶς prius] A ἡμᾶς. κυρίου poſterius] A κυρίου. Δόξα.

CXXXIII.

3 γῆν] γῆν. Δόξα. Κάθισμα ιη'.

CXXXVI.

1 Ἱερεμίου] A C διὰ Ἱερεμίου. 9 πέτραν] A πέτραν. Δόξα.

CXXXVII.

5 ὁδοῖς] A C ᾠδαῖς. 8 Κύριε ἀνταποδώσεις] A C Κύριος ἀνταποδώσει.

CXXXVIII.

1 ψαλμὸς τοῦ Δαυὶδ] A C τοῦ Δαυὶδ ψαλμὸς Ζαχαρίου ἐν τῇ διασπορᾷ. 4 λόγος ἄδικος] A C δόλος. 9 ὀρθὸν] A C ὄρθρον. 13 κύριε] A C deeſt. 15 κατωτάτω] A C κατωτάτοις. 16 ἡμέρας] C ἡμέραι. 20 ἐρεῖς] A C ἐρισταί ἐστε. διαλογισμὸν] A C διαλογισμούς.

CXXXIX.

1 τοῦ Δαυὶδ] A C ponunt poſt ψαλμός. 5 ἐλογίσαντο τὸ] A C διελογίσαντο τοῦ. 6 καὶ χοινία] A C καὶ χοινίοις. παγίδας] A C παγίδα. 7 Διάψαλμα] A C ponunt ante καὶ χοινία, ver. 6. 11 πυρὸς ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ] A C ἐν πυρί. οὐ] A C καὶ οὐ. 13 τοῦ πτωχοῦ] A C τῶν πτωχῶν. 14 κατοικήσουσιν] A C καὶ κατοικήσουσιν. σου] A σου. Δόξα.

CXL.

6 κραταιοὶ] A C κεῖται. 7 διερράγη] A C ἐρράγη. ἡμῶν] A C αὐτῶν. 8 κύριε] C deeſt. 10 αὐτοῦ] A C αὐτῶν. οὐ A C deeſt.

CXLI.

1 προσευχή] A C προσδεχόμενον. 3 ἐναντίον] A C ἐνώπιον. 6 ἐκέκραξα] A C ponunt ante Πρός. ἐν] A C οὐ ἐν. 8 κύριε] A C deeſt.

CXLII.

1 ὅτε αὐτὸν ὁ υἱὸς κατεδίωκε] A C ὁπότε κατεδίωκεν αὐτὸν Ἀβεσσαλὼμ ὁ υἱὸς αὐτοῦ. ἐπάκουσον] A C εἰσάκουσον. 5 καὶ] A C deeſt. 7 Διάψαλμα] A C deeſt. 9 μου κύριε, ὅτι] A C μου, κύριε. 10 θεός μου εἶ σὺ] A C σὺ εἶ ὁ θεός μου. 11 Ἕνεκα] A C Ἕνεκεν. ἐγὼ] A C ponunt ante δοῦλος & A hic habet, Δόξα. Κάθισμα ιθ'.

CXLIII.

1 Τῷ] A C Ψαλμὸς τοῦ. 3 αὐτὸν] A C αὐτῷ. 12 υἱοὶ] A C υἱοὶ αὐτῶν. 14 ἐπαύλεσιν] A C πλατείαις.

CXLIV.

1 Αἴνεσις] A Αἰνέσεως. 5 Καὶ prius] A C deeſt. 9 ὑπομένουσι] A C σύμπασι. 13 κύριος ἐν] A C κύριος ἐν πᾶσι. 16 τὰς χεῖρας] A C τὴν χεῖρα. 19 ἐπακούσεται] A C εἰσακούσεται. 21 αἰῶνος] A αἰῶνος. Δόξα.

CXLV.

3 καὶ ἐφ'] A C ἐπ'. 4 αὐτῶν] A C αὐτοῦ.

CXLVI.

1 Ἀγγαίου καὶ Ζαχαρίου] A C deſunt. ἀγαθὸν] C ἀγαθός. 2 καὶ] A C deeſt. 9 Καὶ] A C deeſt. 11 πᾶσι] A C deeſt.

CXLVII.

16 Τοῦ] A C deeſt. χιόνα] A C χιόνα αὐτοῦ. 18 Ἀποστελεῖ] A C Ἐξαποστελεῖ. 19 τὸν λόγον] A C τὸ λόγιον. 20 αὐτοῖς] A C αὐτοῖς. Δόξα.

CXLIX.

8 ἐν prius] C deeſt.

CL.

1 ἐν poſterius] A deeſt. 6 κύριον] A κύριον. Δόξα. Κάθισμα κ'.

Pſalmus qui ſequitur, in Comp. non habetur: Ald. non differt a Rom. niſi in titulo: ubi, εἰς] A τοῦ. Δαυὶδ] A Δαβίδ ἐστι. ἀριθμοῦ] A ἀριθμοῦ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα. τοῦ Γολιὰδ] A πρὸς τὸν Γολιάθ.

PROVERBIA.

CAP. I.

3 λόγων] A C λόγων, καὶ λύσεις αἰνιγμάτων. 8 παιδείαν] A C νόμους. 15 ἐν ὁδῷ] A C ὁδούς. δὲ] A C deeſt. αὐτῶν] A C αὐτῶν. Οἱ γὰρ πόδες αὐτῶν εἰς κακίαν τρέχουσι, καὶ ταχινοὶ εἰσὶ τοῦ ἐκχέαι αἷμα. 17 ἐκτείνεται] A C ἐκτείνονται. 25 ἠπειθήσατε] A C οὐ προσείχετε. 26 καταχαροῦμαι] A ἐπιχαροῦμαι. ἡνίκα] A C ἡνίκα ἄν. 27 καὶ ὅταν] A C ἢ ὅταν. ἢ ὅταν ἔρχηται ὑμῖν ὄλεθρος] A C deſunt. 28 λόγον] A C φόβον.

CAP. II.

3 σου] A C σου, τὴν δὲ αἴσθησιν ζητήσῃς μεγάλῃ τῇ φωνῇ. 7 τὴν] A C δὲ τήν. 11 ὁδοὺς] A C ὁδόν. ὁσία] C ὁσίου. 14 Οἱ] A C Ὦ οἱ. 17 καὶ] A deeſt. 19 πορευόμενοι] A C παραπορευόμενοι. 20 λείας] A C λείας. Χρηστοὶ ἔσονται οἰκήτορες γῆς, ἄκακοι δὲ ὑπολειφθήσονται ἐν αὐτῇ. Ὁδοὶ] A C Ὁδοὶ δέ.

CAP. III.

1 νομίμων] C νόμων. 3 σὲ] A C σοί. τραχήλῳ] A C τραχήλῳ, γράψον αὐτὰς ἐπὶ πλακὸς τῆς καρδίας σου. 6 Πάσαις] A C Ἐν πάσαις. 10 πίμπληται] A πιμπλῶνται. σίτῳ] A C σίτου. 16 φορεῖ] C φέρει. 19 φρονήσει] A C ἐν φρονήσει. 20 αἰσθήσει] A C αἰσθήσει αὐτοῦ. ἐρρύησαν] A ἐρρύη. 22 σοῖς ὀστέοις] A σοῖς ὀστέοις σου. 23 προσκόψῃ] C προσκόπτῃ. 28 ἄνειον] A C καὶ ἄνειον. 29 τεκταίνῃ] A C τέκταινε. 30 σε] A C εἰς σε. 33 θεοῦ] A C κυρίου.

CAP. IV.

2 νόμον] A C λόγον. 4 ἔλεγον, καὶ] A ponit poſt με. 5 μηδὲ παρίδῃς] A κτῆσαι μηδὲ παρίδῃς. C κτῆσαι σοφίαν, κτῆσαι σύνεσιν, μὴ ἐπιλάθῃ, μηδὲ παρίδῃς. στόματος] A C στόματος, μηδὲ ἐκκλίνῃς ἀπὸ ῥημάτων στόματός μου. 8 Περιχαράκωσον] A C Ἀρχὴ (A Ἀρχὴ) σοφίας κτῆσαι σοφίαν, καὶ ἐν πάσῃ κτήσει σου κτῆσαι σύνεσιν. Περιχαράκωσον. 10 ἔτη] A C σοι ἔτη. 15 δὲ] A C deeſt. 18 προπορεύονται] A πορεύονται. ἕως] A C ἕως ἄν. 19 πῶς] C ἐν τίνι καὶ πῶς. 22 τοῖς] A C πᾶσι τοῖς. 23 ἔξοδον] A C ἔξοδοι.

CAP. V.

2 αἴσθησις] A C αἴσθησιν. ἐντέλλεται] A C ἐντέλλομαι. 8 θύραις] C θύρας. 10 ἀλλοτρίων ἔλθωσι] A C ἀλλότριοι εἰσέλθωσι. 11 μεταμεληθήσῃ] A μεταμεληθῇς. ἐσχάτων] A ἐσχάτων σου. 15 Πίνε] A C Υἱὲ πίνε. 16 Μὴ] A C deeſt. 19 σῶν] C σοῦ. 20 τῆς μὴ ἰδίας] A τῆς μὴ ἰδίαις.

CAP. VI.

2 χείλεσιν] C ῥήμασιν. 3 ἐνεγγυήσω] A ἐγγυήσω. 4 ἐπινυστάξῃς] A ἐπινυστάξειν. 8 ἢ πορεύθητι, uſque ad finem verſus] C deſunt. 12 πορεύεται] A C πορεύσεται. 13 ἐννεύμασι] A C νεύμασι. δακτύλων] C δακτύλῳ. 14 Διεστραμμένη] A C Διεστραμμένη δέ. 16 θεὸς] A C κύριος. 17 δικαίου] A C δίκαιον. κακοποιεῖν] A κακοποιεῖν, ἐξολοθρευθήσονται. 23 ὁδὸς] A C καὶ ὁδός. καὶ ἔλεγχος] A ἔλεγχος. 25 Μὴ] A C Υἱὲ μή. 30 πεινῶν] A C πεινῶσαν.

CAP. VII.

3 δὲ] A C deeſt. 4 σεαυτῷ] A αὐτῷ. 5 σε] A deeſt. 8 παρὰ γωνίαν] A C ἐν γωνίᾳ. 9 καὶ] A C ἢ, καί. 13 ἐπιλαβομένη] ἐπιλαμβανομένη. 16 δὲ ἔστρωκα] A C δέστρωκα. 17 κροκίνῳ] A C κρόκῳ. 19 δὲ] A C deeſt. 20 χειρὶ] A C χερσίν. 22 ἐπὶ poſterius] A deeſt. 23 ἢ] C καί. 25 σου] A C σου, καὶ μὴ πλανηθῇς ἐν ἀτραποῖς αὐτῆς.

CAP. VIII.

1 Σὺ] A Διὸ σύ. κηρύξεις] C κήρυξον. 7 φάρυγξ] A C λάρυγξ. 8 ἑαυτοῖς] C ἐν αὐτοῖς. 9 ἐνώπια] A ἐνώπιον. 10 δεδοκιμασμένον] A C δεδοκιμασμένον, ἀνθαιρεῖσθε δὲ αἴσθησιν χρυσίου καθαροῦ. 17 εὑρήσουσι] A C εὑρήσουσι χάριν. 19 κρείσσω] A C κρείσσων. 27 καὶ] A deeſt. 28 Καὶ ὡς prius] A C Ἡνίκα. 29 Καὶ ὡς] A C Ἐν τῷ τιθέναι τῇ θαλάσσῃ ἀκριβασμὸν αὐτοῦ, καὶ (deeſt C) ὕδατα παρελεύσονται (A παρελεύσεται) στόματος αὐτοῦ. 31 εὐφραίνετο prius] A C ηὐφραίνετο. 33 μακάριος] A C καὶ μακάριοι οἱ (A οἳ) ὁδούς μου φυλάσσοντες (A φυλάσσουσιν) Ἀκούσατε σοφίαν, καὶ σοφίσθητε, καὶ μὴ ἀποσφραγῆτε, Μακάριος. φυλάξει] A τηρήσει. 36 εἰς ἐμὲ] C ponit ante ἁμαρτάνοντες.

CAP. IX.

2 ἐκέρασεν] A καὶ ἐκέρασεν. 4 ἄφρων] A ὑμῶν ἄφρων. 5 τῶν ἐμῶν ἄρτων] A τὸν ἐμὸν ἄρτον. ἐκέρασα] A κεκέρακα. 6 ἵνα εἰς τὸν αἰῶνα βασιλεύσητε] A καὶ ζήσεσθε εἰς τὸν αἰῶνα, βασιλεύσητε. C καὶ ζήσεσθε. φρόνησιν] A C φρόνησιν, ἵνα βιώσητε. σύνεσιν] A ponit ante ἐν γνώσει. 11 σου] C deeſt. 12 σεαυτῷ] A αὐτῷ. καὶ τοῖς πλησίον σου. C deſunt. ἂν] A C deeſt. ὃς ἐρείδεται, uſque ad finem verſus] C deſunt. 15 παριόντας] A C παριόντας ὁδόν. 16 φρονήσεως] A φρενῶν. C δὲ φρονήσεως. 17 γλυκερῷ] A C γλυκεροῦ πίετε. 18 ἀλλὰ ἀποπήδησον, uſque ad finem verſus] C deſunt. τόπῳ] A τόπῳ αὐτῆς. ὕδωρ] A ὡς ὕδωρ. ἀλλότριον] A ἀλλότριον, καὶ ὑπερβήσῃ ποταμὸν ἀλλότριον. προστεθῇ] A προστεθήσεται.

CAP. X.

6 καλύψει] A καλύψαι. 7 δικαίων] C δικαίου. ἐγκωμίων] C ἐγκωμίου. 10 ὀφθαλμοῖς] A ὀφθαλμῷ. 16 ἁμαρτίας] A ἁμαρτίαι. C ἁμαρτίαις. 17 δικαίας] A C deeſt. 19 χειλέων] A ῥημάτων. 27 ὀλιγωθήσεται] A ὀλιγωθήσονται. 28 ἀπολεῖται] A C ὄλλυται.

CAP. XI.

5 Δικαιοσύνη] A C Τελειότης εὐθείων ὁδηγήσει αὐτούς, καὶ ὑποσκελισμὸς ἀθετούντων προνομεύσει αὐτούς. Οὐκ ὠφελήσει ὑπάρχον ἐν ἡμέρᾳ θυμοῦ, δικαιοσύνη δὲ ῥύσεται ἀπὸ θανάτου. Sed Comp. hæc ponit ante ἀποθανὼν δίκαιος. ἀμώμους] C ἀμώμου. 6 ῥύεται] A C ῥύσεται. ἀπωλείᾳ αὐτῶν] A C ἀβουλίᾳ. 10 πόλις] A C πόλις, καὶ ἐν ἀπωλείᾳ ἀσεβῶν ἀγαλλίαμα. Ἐν εὐλογίᾳ εὐθείων ὑψωθήσεται πόλις. στόματι] A στόμασι. κατεσκάφη] C κατασκαφήσεται. 16 εὐχάριστος] A εὐχαρής. 20 τῶν ὁδοῖς αὐτῶν] A C ὁδῷ. 21 ἔσται] A C ἔσται κακῶν. πιστὸν] C πιστῶν. 22 ἐν] A C χρυσοῦν ἐν. 23 συνάγοντες] A συνάγοντες τὰ ἀλλότρια οἱ. 28 πλούτῳ] C πλούτῳ ἑαυτοῦ. οὗτος] C deeſt. 30 ἀφαιροῦνται] A ἀναιροῦνται.

CAP. XII.

2 κυρίῳ] A κυρίου τοῦ θεοῦ. 6 δόλιοι] C δόλιοι εἰς αἷμα. 7 παραμυθήσει] A C παραμυθοῦσι. 12 εὐσεβῶν] A δικαίων. 13 ὁ βλέπων, uſque ad finem verſus] C deſunt. 14 ψυχὴ] C ponit poſt ἀνδρός. 17 ἀπαγγέλλει] A ἀναγγελεῖ. 18 μάχαιραι] A C ὡς μάχαιρα. 22 πίστεις] A πίστιν. 24 ἐν προνομῇ] A C εἰς προνομήν. 25 δικαίου] C deeſt. δὲ] A deeſt. 26 ἔσται] A ἔσται· αἱ δὲ γνῶμαι τῶν ἀσεβῶν ἀνεπιεικεῖς. ἁμαρτάνοντας δὲ (A deeſt) καταδιώξεται κακά] C deſunt.

CAP. XIII.

5 παρρησίαν] A C παρρησίαν. Δικαιοσύνη φυλάσσει ἀκάκους ὁδῷ (A deeſt) τοὺς δὲ ἀσεβεῖς φαύλους ποιεῖ ἁμαρτία. 9 δὲ] A C deeſt. 10 ἑαυτῶν] C αὐτῶν. 12 Κρείσσων, uſque ad δένδρον] C deſunt. 13 ὑπ'] C ἐξ. ἔσται] A ἐστίν. δὲ] A deeſt. 17 ἐμπεσεῖται] A C πεσεῖται. 19 εὐσεβῶν] A C ἀσεβῶν. 20 σοφὸς ἔσῃ] A σοφὸς ἔσται. C σοφισθήσεται. συμπορευόμενος] C συρρεμβόμενος. 21 δὲ] A deeſt. 25 ἐμπιπλᾷ] A C ἐμπιμπλᾶται.

CAP. XIV.

7 δὲ] A deeſt. 8 ἄνοια] A ἔννοια. 12 ὀρθὴ εἶναι] A C ponunt ante παρά. 13 χαρὰ] A C χαρᾶς. 22 Πλανώμενοι] A Πλανώμενοι ἄδικοι. 24 πανοῦργος] A C πλοῦτος αὐτῶν. 25 ἐκ] A C deeſt. 26 ἔρεισμα] A ἔρεισμα εἰρήνης. 27 Πρόσταγμα] A Φόβος. 32 δὲ] A C deeſt. 33 πεποιθὼς] A πεποιθὼς ἐπὶ κύριον. σοφία] A C ἀναπαύσεται σοφία.

CAP. XV.

1 Ὀργὴ] Quatuor priora verba Comp. adjungit capiti præcedenti. λυπηρὸς] C πονηρός. 5 ἀπολοῦνται] A C ὀλοῦνται. 6 ἀπολοῦνται] A ἀπόλλυνται. 9 δὲ] A C deeſt. 17 μετὰ] A C deeſt. 19 ἀνεργῶν] A C ἀεργῶν. 22 μένει] C μενεῖ. 28 μελετῶσι πίστεις] A μελετήσει πίστιν. ἀνθρώπων] A C ἀνδρῶν. 29 ἐπακούει] C ὑπακούει.

CAP.

CAP. XVI.

32 Ὃς] A Ὁ εἰσακούων ἐλέγχους ζωῆς, ἐν μέσῳ σοφῶν αὐλισθήσεται. Ὃς. 33 αὐτῇ] A C αὐτῇ, προπορεύεται δὲ ταπεινοῖς δόξα. 5 δὲ] C deeſt. 11 κυρίῳ] A C θεῷ. τὰ] A C τὰ δέ. 13 ἀγαπᾷ] A C ἀγαπᾷ ὁ κύριος. 21 πλείονα] A πλεῖον. 24 αὐτοῦ] A C αὐτῶν. 25 ὀρθαὶ] A C ponunt ante εἶναι. 26 τὴν ἀπώλειαν ἑαυτοῦ] A C αὐτοῦ τὴν ἀπώλειαν. 30 δὲ] A C deeſt. διαλογίζεται] A C λογίζεται. ὁρίζει δὲ τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ] A ἐπιδάκνων δὲ τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ, ὁρίζει. 32 ἰσχυροῦ] A C ἰσχυροῦ, καὶ ἀνὴρ φρόνησιν ἔχων γεωργίου μεγάλου. κρείσσων] A deeſt.

CAP. XVII.

4 γλώσσης] C γλώσσαις. 9 ζητεῖ] C ἵσησι. 11 ἐγείρει] A ἐγερεῖ. C ἐπεγείρει. 17 δὲ] A C deeſt. 18 τῶν ··· φίλων] A C τὸν ··· φίλον. 23 ἀδίκως] C ponit poſt κόλποις. 25 αὐτὸν] C αὐτοῦ. 27 φρόνιμος] A φρόνιμος, κρείσσων τοῦ μὴ ζητοῦντος μαθεῖν. 28 σοφίαν] C deeſt.

CAP. XVIII.

1 ἀπὸ] A deeſt. 4 ἀναπηδύει] A ἀναπηδῶν. 9 αὐτὸν] A C ἑαυτόν. 18 στυγνὸς] A κληρός. δυναστείαις] A C δυνάσταις. 22 θεοῦ] A C κυρίου. ἀσεβὴς] C ἀσεβής. Δεήσεις φθέγγεται πένης, ὁ δὲ πλούσιος ἀποκρίνεται σκληρῶς. Ἀνὴρ ἑταίρων πρὸς ἑταιρείαν, καὶ ἔστι φίλος προσκολληθεὶς ὑπὲρ ἀδελφόν. Hic deſinit cap. 18. in Comp. 3 Ἀφροσύνη] C Κρείσσων ἐστὶ πτωχὸς πορευόμενος ἐν ἁπλότητι αὐτοῦ, ἢ στρεβλὸς τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς ἄφρων. Καίγε χωρὶς ἐπιστήμης, ψυχὴ οὐκ ἀγαθή, καὶ ὁ σπεύδων τοῖς ποσὶ ἁμαρτάνει.

CAP. XIX.

6 βασιλέων] A C βασιλέως. 7 σωθήσεται] A διασωθήσεται. 9 ὑπ'] A ἀπ'. 13 οὐχ] A C καὶ οὐχ. 18 σου] A C deeſt. 19 λοιμεύεται] C λυμαίνεται. 21 μένει] A C μενεῖ. 22 ψεύδης] A C ψεύστης. 24 τὸν κόλπον] A τοὺς κόλπους. προσενείκῃ] A C προσαγάγῃ. Λιμοῦ] A C Λοιμοῦ. γίνεται] A C ἔσται. 26 καὶ poſterius] A deeſt. 28 στόμα] A C σῶμα. κρίσεις] A κρίσις.

CAP. XX.

1 ἄφρων τοιούτοις συμπλέκεται] A C ὁ λυμαινόμενος οὐκ ἔσται σοφός. 2 αὐτὸν] A C αὐτόν, καὶ ἐπιμιγνύμενος. 4 αἰσχύνεται] A αἰσχυνθήσεται. 9 παρρησιάσεται] A C παρρησιασθήσεται. 11 συμποδισθήσεται] A ὑποσκελισθήσεται. 13 τοῦ] A C δὲ τοῦ. ἄρτων] C ἄρτων. Κακόν, κακόν, λέγει ὁ ἀγοράζων, καὶ ὡς ἀπέλθῃ, τότε καυχήσεται. Ἔστι χρυσός, καὶ πλῆθος λίθων πολυτελῶν, καὶ σκεῦη τίμια χείλη συνέσεως. Ἀφελοῦ τὸ ἱμάτιον τοῦ ἐγγυητοῦ ἀντὶ ἀλλοτρίου, καὶ ἀντὶ ἀλλοτρίας λάβε ἐνέχυρον παρ' αὐτοῦ. Ἡδὺς ἀνθρώπῳ ἄρτος ψεύδους, καὶ ἔπειτα ἐμπλησθήσεται τὸ στόμα αὐτοῦ χάλικος. Διαλογισμοὶ ἐν βουλῇ στηρίζονται, κυβερνήσεσι δὲ γίνεται πόλεμος. Ὁ ἀνακαλύπτων βουλὰς ἐν συνεδρίῳ πορεύεται δίγλωσσος, καὶ μετὰ πλατύνοντος τὰ ἑαυτοῦ μὴ μίγνυσθαι χείλη. 27 ὃς] C ἢ λύχνος, ὅς.

CAP. XXI.

1 Νεῦσαι] C νεύσῃ. 4 ὢν] A C ἐφ'. ἁμαρτία] C ἁμαρτίαι. Διαλογισμοὶ ἀνδρείου εἰς πλησμονήν, καὶ πᾶς ὁ σπεύδων ἐν ἐλάσσονι. A ἁμαρτία. Λογισμοὶ συντέμνοντος πλὴν εἰς περισσείαν, καὶ πᾶς μὴ ἐπισπουδάζων πλὴν εἰς ὑστέρημα. 6 ἐπὶ παγίδας] C καὶ ἔρχεται ἐπὶ παγίδος. 8 ἀποστέλλει] A ἐξαποστέλλει. 10 οὐκ] C ἐπιθυμεῖ κακῶν, οὐκ. 12 φαυλίζει] C φαυλίσει. 13 ἐπακοῦσαι] A C εἰσακοῦσαι. 14 λαθρίοις] C λαθραίοις. 15 κρίμα] C κρίματα. 17 Ἀνὴρ] A Ἀνὴρ δέ. 18 ἄνομος] C ἄνομος, καὶ ἀντὶ εὐθείων παράνομος. 26 ἐλεᾷ] A C ἐλεεῖ. 28 δὲ] A C deeſt. φυλασσόμενος] C φυλαξόμενος.

CAP. XXII.

5 αὐτῶν] A ἀπ' αὐτῶν. C αὐτῶν. Ἐγκαίνισον τὸ παιδίον κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ, καίγε ἐὰν γηράσῃ, οὐκ ἀποστήσεται ἀπ' αὐτῆς. 8 ἔργων] A ἔργον, bis in hoc verſu. εὐλογεῖ] A C ἀγαπᾷ. 9 ἔδωκεν] A C δέδωκε. 11 ἄμωμοι] A C ἄμωμοι ἐν τῇ ὁδοῖς αὐτῶν. 12 διατηροῦσιν] C τηροῦσιν. 14 εἰσὶν ὁδοί, uſque ad finem verſus] C deſunt. 15 καρδίας] A καρδίαν. 16 ἑαυτοῦ] A C ἑαυτοῦ κακά. δὲ] C καί. 17 σὸν οὖς] A C τὸ οὖς σου. ἐμὸν λόγον] A C ἐμῶν λόγων. 19 σου] A C αὐτοῦ. 20 αὐτὰ σεαυτῷ] A σε αὐτάς. βουλὴν] A βουλήν, καὶ ἔννοιαν. ἐπὶ τὸ πλάτος τῆς καρδίας σου] C deſunt. 23 κρίσιν] C δίκην. 25 σῇ] A deeſt.

CAP. XXIII.

5 ἐπιστήσῃς] C ἐπιθήσῃς. πτέρυγας] C πτέρυγα. 9 λόγοις σου] A σου λόγους σου. C σου λόγους. 16 λόγοις] A λόγων. 22 μήτηρ] A C μήτηρ. Ἀλήθειαν κτῆσαι, καὶ μὴ ἀπώσῃ σοφίαν, καὶ παιδείαν, καὶ σύνεσιν. 27 τετρημένος] A C τετρημένος. 30 ἐν οἴνοις] A C οἴνῳ. 32 αὐτῷ] A C αὐτοῦ. 35 τύπτουσιν] A C ἔτυπτον.

CAP. XXIV.

3 καὶ] A deeſt. 4 ἐμπίμπλανται] A C ἐμπίμπλαται. ἐκ] A C deeſt. 7 στόματος] A C νόμου. 9 δὲ ἀνδρὶ] A C ἀνδρί. 12 ἀποδίδωσιν] A ἀποδώσει. 14 οὐκ ἐγκαταλείψει] A C οὐ καταλείψει. 18 αὐτοῦ] A C αὐτοῦ ἀπ' αὐτοῦ. 20 πονηρῶν] A πονηροῖς. C πονηρῷ. 21 μηθ'] C μηδέ. 22 γνώσεται] A οἶδεν. 27] Λόγον φυλασσόμενος, uſque ad τάδε λέγει ὁ ἀνὴρ] deſunt in Comp: cætera autem quæ ſequuntur uſque ad verſum 23, habentur cap. 30. ἀπὸ γλώσσης prius] A deeſt. ἀνθρώπων οὐκ] C ἀνθρώπου οὐκ. δεδίδαχε] A δὲ ἐδίδαξε. ὕδωρ] A τὸ πᾶν ὕδωρ. τέκνοις αὐτοῦ] A C τέκνοις αὐτοῦ ἵνα γνῷς (A γνῶσι.) πενηθεὶς] A πένης γενηθείς. οἰκέτην] A C δοῦλον. καὶ καταθέσθαι] C deſunt. ταπεινὸς] A C ἀσθενής. 23 εὐλογία] A C εὐλογία ἀγαθή. 27 ἀνοικοδομήσεις] C οἰκοδομήσεις. σου] A μου. 33 καθυπνῶ] A κάθημαι. 34 σου poſterius] A C deeſt. 35 Τῇ βδέλλῃ, uſque ad finem cap. habentur in Comp. capp. 30 & 31. 24 δὲ] A C δέ ἐστιν. 27 Ἀβασίλευτος] A C Ἀβασίλευτον. στρατεύει] A C ἐκστρατεύει. 28 καλαβώτης] C καλαμώτης. βασιλέων] C βασιλέως. 31 Ἄψυχος] A C εὐψύχως. 32 ἐν εὐφροσύνῃ] A C εἰς εὐφροσύνην. 1] τί poſterius] A deeſt. 3 εἰς] A καὶ εἰς. 5 δὲ] A C deeſt. 8 Ἄνοιγε] A C Υἱὲ ἄνοιγε. πάντας] A πάντα.

CAP. XXV.

1 Αὗται αἱ παιδεῖαι (παροιμίαι C) Σολομῶντος] A deſunt. αἱ ἀδιάκριτοι] A Κειτοί. ἐξεγράψαντο] A ἐγράψαντο. 3 ἀνεξέλεγκτος] C ἀνεξερεύνητος. 6 ὑφίστασο] C ἐφίστασο. 7 σοι] C ponit poſt ῥηθῆναι. ἀνάβαινε πρός με] A ἀναβῆναι. 8 σὸς] A C deeſt. 10 τήρησον] A στεῖξον. 11 λόγον] A λόγον ἐπὶ ἁρμόζουσιν αὐτῷ. 12 καὶ] A C deeſt. 14 ἐπιφανέστατοι] A C ἐπιφανέστατε. ὁ καυχώμενος] A C οἱ καυχώμενοι. 17 μισήσῃ] C μίσηται. 18 ἀκιδωτὸν] A ἀκηλίδωτον. 20 ἀσύμφορον] A ἀσύμφορον, καὶ κατ' ὄμμασι. ἐν] C deeſt. 21 ψώμιζε] A C τρέφε. 22 τὴν κεφαλὴν] C τῆς κεφαλῆς.

CAP. XXVI.

2 πέτανται] A πέτονται. 4 πρὸς] A C κατά. 5 κατὰ] A C πρός. 6 ὁδῶν] C ponit poſt ἑαυτοῦ. 7 παρανομίαν] C παροιμίᾳ. 11 ἔστιν αἰσχύνη ἐπάγουσα, uſque ad finem verſus] C deſunt. 12 αὐτοῦ] A C ἑαυτῷ. 15 δυνήσεται] A C δύναται. 16 ἑαυτῷ] C ponit poſt ὀκνηρός. 18 οἱ ἰώμενοι] A οἱ πειρώμενοι. C ἰώμενοι. 19 ἐρεθῶσι] C φωραθῶσι. 20 δίθυμος] A ὀξύθυμος. 23 λυπηρὰν] A πονηράν. 24 ἐπινεύει] A ἀπονεύει. 25 πεισθῇς] C πεισθεὶς αὐτῷ. 26 συνεδρίοις] A C συνεδρίῳ. 27 ἐμπεσεῖται] A ἐμπεσεῖ. κυλίει] A κυλίεται. 28 ἀκαταστασίας] C ἀκαταστασίαν.

CAP. XXVII.

1 γινώσκεις] A οἶδας. 4 ἀποκεκαλυμμένοι] A C ἀποκαλυπτόμενοι. 5 ἐστι] A εἰσι. C deeſt. 8 ὅταν ὄρνεον] A ὅτ' ἂν ὄρνεον. C ὄρνεον ὅταν. ὅταν] A ὅτ' ἄν. 11 σου εὐφραίνηται] A εὐφραίνηται σου. C εὐφραίνηταί μου. 14 μεγάλῃ τῇ φωνῇ] C deſunt. 19 διάνοιαι τῶν ἀνθρώπων] A C καρδίαι τῶν ἀνθρώπων ὅμοιαι. 21 πύρωσις] A καὶ πύρωσις. καρδία ἀνόμου, uſque ad finem verſus] C deſunt. 22 συνεδρίου] C συνεδρίῳ. 23 ἐπιστήσεις] A ἐπιθήσεις. 23 σύναγε] A C συνάγαγε. 27 ἰσχυρὰς] A σεμνάς.

CAP. XXVIII.

2 κρίσεις] C βρίσεις. 3 ἀσεβείαις] A ἐν ἀσεβέσι. 5 συνήσουσι] A C νοήσουσι. κρίμα] C κρίσιν. 7 πατέρα] A C πατέρα αὐτοῦ (A αὐτοῦ.) 8 ἐλεῶντι] A C ἐλεοῦντι. 9 μὴ εἰσακοῦσαι] A C τοῦ μὴ ἀκοῦσαι. 11 πένης] A πᾶς. 13 ἐλέγχεις] C καὶ ἐλέγχων. 14 κακοῖς] A εἰς κακά. 17 παίδευε, uſque ad finem verſus] C deſunt. 24 ἀποβάλλεται] C ἀποβιάζεται. 25 Ἄπιστος] A C Ἄπληστος. 27 Ὃς δίδωσι πτωχοῖς] C Ὁ διδοὺς πτωχῷ. οὐκ ἐνδεηθήσεται] C ἀνενδεὴς ἔσται.

CAP. XXIX.

3 αὐτοῦ] C deeſt. 5 περιβάλλει αὐτὸ] C περιβαλεῖ αὐτῷ. 7 νοεῖ γνῶσιν] C συνήσει δίκην. 8 ἄνομοι] C λοιμοί. 9 Ἀνὴρ] A Ἀνὴρ δέ. κρινεῖ] A C κρίνει. 10 μισοῦσιν] A C μισήσουσιν. ποιοῦνται] A C ponunt ante ἀμφοτέρων. 18 Οὐ] A deeſt. 19 ἀλλ'] C deeſt. 20 ταχὺ] A ταχύ. 22 ἐγείρει] C ὀρύσσει. ἁμαρτίαν] A ἁμαρτίαι. 25 ὑπεσκελίσθησαν] C ὑποσκελισθήσονται. ὃς δὲ πέποιθεν] C ὁ δὲ πεποιθώς. 27 δίκαιος ἀνὴρ ἀνδρὶ ἀδίκῳ] A δικαίῳ ἀνὴρ ἄδικος. 10] Γυναῖκα] Comp. omnibus his verſibus qui ſequuntur, præponit ordine unam ex literis Hebraicis. 11 Θαρσεῖ] A Θαρρεῖ. 12 εἰς ἀγαθὰ] C ἀγαθόν, καὶ οὐ κακόν. 14 δὲ αὕτη τὸν βίον] C αὐτῆς τὸν πλοῦτον. 18 Καὶ] A C deeſt. ὁ λύχνος αὐτῆς] C ponit poſt νύκτα. 21 αὐτῆς] A αὐτῇ. ἐνδεδυμένοι εἰσὶ] A ἐνδιδύσκονται. 22 ἑαυτῇ] A ἐν αὐτῇ. 23 κατοίκων] A τῶν κατοικούντων] C deeſt. 24 ἀπέδοτο] A ἀπέδοτο τοῖς φοίνιξι, καί. τοῖς] C δὲ τοῖς. στόμα αὐτῆς, uſque ad finem verſus] C deſunt. 27] Στεγναὶ] A Στεναί. οἴκων] C οἴκῳ. 26] Τὸ] A C deeſt. ἀνοίγει] C αὐτῆς ἀνοίγει. 28 αὐτῆς] C αὐτῆς ἐν τῇ γλώσσῃ αὐτῆς. ἀνέστησε] C ἀνέστησαν. 29 ἐκτήσαντο πλοῦτον] A ἐποίησαν δύναμιν. δύναμιν] A δυνατά. σὺ δὲ ὑπέρκειται, ὑπερῆρας] C ὑπέρκεισαι, καὶ ὑπερῆρας. 30 γυναικὸς] C deeſt. γυνὴ] A C οὐκ ἔστιν ἐν σοί, γυνή. 31 χειλέων] C χειρῶν.

ECCLESIASTES.

CAP. I.

5 αὐτὸς] C ponit poſt ἀνατέλλων. ἐκεῖ πορεύεται] A ἐκπορεύεται. 7 ἐπιστρέφουσι] A ἐπιστρέψουσι. 8 ἐμπλησθήσεται] A C οὐκ ἐμπλησθήσεται. 11 γινομένοις] A γενησομένοις. αὐτῶν] A C αὐτοῖς. 15 δυνήσεται] C δυνήσεται τοῦ bis in hoc verſu. 16 τοῦ] A C τοῦ. Ἰδοὺ ἐγὼ] C Ἐγὼ ἰδού. 17 Καὶ ἔδωκα, uſque ad καὶ καρδία] C deſunt. ἐγὼ] C deeſt.

CAP. II.

3 ὡδήγησε] A C ὡδήγησέ με. εὐφροσύνῃ] C εὐφροσύνῃ. 8 ἀνθρώπων] A C τοῦ ἀνθρώπου. 9 Καὶ] C deeſt. ἀπὸ] A C deeſt. 10 αὐτῶν] A ἀπῆχον. C ὑφεῖλον. μου, ὅτι] A C ὅτι. 12 ἐπέβλεψα] A ἀπέβλεψα. παραφορὰν] A C περιφοράν. ἐπελεύσεται] C ἐλεύσεται. τὰ] A πάντα. C σὺν τά. ἐποίησεν] C ἐποίησαν. αὐτὴν] A ἐν αὐτῇ. 15 εἶπα] A C εἶπον. ὅτι καίγε τοῦτο ματαιότης] A C ponunt poſt λαλῶ. 16 αἱ ἡμέραι αἱ ἐρχόμεναι] C ταῖς ἡμέραις ταῖς ἐρχομέναις. 17 σὺν] A deeſt. 18 μόχθον] A τὸν κόσμον καὶ τὸν μόχθον. κοπιῶ] C μοχθῶ. A ἐμόχθησα. γινομένῳ] C γενησομένῳ. 19 ἐξουσιάζεται] C ἐξουσιάσεται. 20 ἀποτάξασθαι] A ἀνατάξασθαι. τὴν καρδίαν] A C τῇ καρδίᾳ. ἐν] C ἐπί. μου] A C deeſt. 21 ἐν αὐτῷ] A deſunt. πονηρία] A C πονηρία μεγάλη. 22 Ὅτι γίνεται ἐν] C Γίνεται. ᾧ] A ὡς. 24 ὃ prius] A C εἰ μὴ ὅ. ὃ poſterius] A deeſt. 26 προσθεῖναι] A προσθεῖναι.

CAP. III.

2 καὶ poſterius] A deeſt. 3 οἰκοδομεῖν] C οἰκοδομῆσαι. 6 περιλήψεως] A C περιλήμματος. 10 πάντα] C deeſt. ἐν] C deeſt. 11 σύμπαντα τὸν] C σὺν τόν. 13 δόμα] A τοῦτο δόμα. 14 αὐτῷ] A C αὐτῶν. αὐτὸ] A C αὐτῶν. 16 τοῦ δικαίου] C τῶν δικαίων. εὐσεβὴς] A C ἀσεβής. 17 Καὶ εἶπα] C Εἶπον. 19 αὐτοῖς] A αὐτοῖς, ὡς. οὕτως καὶ] C οὕτως. 20 ἀπὸ] A ἐκ. ἐπιστρέψει] C ἐπιστρέφει. 21 αὐτὸ ἄνω] A εἰς ἄνω.

CAP. IV.

1 καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς παρακαλῶν poſterius] A deeſt. 2 σύμπαντας] C σύν. 3 σὺν πᾶν] A σύμπαν. C σύν. 4 σύμπασαν] A σὺν τὴν πᾶσαν. αὐτὸ] A τό. 5 περιέβαλε] A C περιέλαβε. 6 Ἀγαθὸν] A Ἀγαθὸν ἐστι. 10 πέσωσιν, ὁ εἷς ἐγερεῖ] A πέσῃ ὁ εἷς, ὁ ἕτερος ἐγείρει. 13 Ἀγαθὸς] C Καὶ ἀγαθός. 14 δεσμίων] A δεσμῶν. 15 στήσεται] C ἀναστήσεται. 16 οἱ] A C ὅσοι. αὐτῶν] A αὐτοῦ. ἐπ'] A C ἐν. 17 Φύλαξον] C Φύλαξαι. ἐὰν πορεύῃ] C ἂν πορεύσῃ. κακὸν] A καλόν.

CAP.

CAP. V.

1 γῆς] A γῆς κάτω. ἐπὶ τούτῳ] A C διὰ τοῦτο. 3 Καθὼς] A C Καθὼς ἄν. ἔτι] A deest. θέλημα ἐν ἀφροσύνῃ] C ἐν ἀφροσύνῃ θέλημα. 4 τὸ ηὔξασθαί σε, καὶ] A εὐξάμενον. 5 ἐξαμαρτῆσαι] A C ἐξαμαρτεῖν. 6 ὅτι σὺ] A σύν. 7 φυλάξαι (φυλάξει C) καὶ ὑψηλοὶ] A φυλάξεται, καὶ ὑψηλοί. 9 αὐτῶν] C αὐτοῦ. γέννημα] A γεννήματα. 10 ἔσθοντες] C οἱ ἐσθίοντες. τί] C τίς. ὀφθαλμοῖς] C ὀφθαλμοί. 11 οὐκ] A ὅτι οὐκ. 12 πλοῦτον φυλασσόμενον] C πλοῦτος φυλασσόμενος. αὐτῷ] A C αὐτοῦ. 13 πλοῦτος] C πλοῦτος αὐτοῦ. 14 οὐ] C deest. 15 ἦ] A ἰῶ. 17 Ἰδοὺ] C Ἰδοὺ ὅ. μοχθῇ] A C μοχθήσῃ. 18 αὐτῷ] A αὐτόν. ἀπ' αὐτοῦ] A ἀπ' αὐτῶν.

CAP. VI.

1 ὑπὸ τὸν ἄνθρωπον] C παρὰ τοῖς ἀνθρώποις. 2 αὐτῷ] C αὐτοῦ. αὐτοῦ] A αὐτῶν. φάγεται] A καταφάγεται. τοῦτο] A C καίγε τοῦτο. 3 καὶ ἔτη] A ἔτη, καί. οὐ πλησθήσεται] A C οὐκ ἐμπλησθήσεται ἀπὸ ἀγαθωσύνης. 4 πορεύεται] A πορεύσεται. 5 ἀναπαύσεις, τούτῳ] A ἀνάπαυσιν, τοῦτο. 6 Καὶ] C Καὶ εἰ. πορεύεται τὰ πάντα] C τὰ πάντα πορεύσεται. A πορεύσεται τὰ πάντα. 8 Ὅτι] C Ὅτι τίς. 10 ὅ] C τί. ἰσχυροτέρου] C ἰσχυροῦ.

CAP. VII.

1 Τί] A Ὅτι. οἶδεν] A εἶδεν. C οἶδε τί. ζωῇ] C ζωῇ αὐτοῦ. αὐτὰ] C αὐτάς. ἀπαγγελεῖ] C ἀγγελεῖ. 2 γενέσεως] C γενέσεως αὐτοῦ. 3 ὅτι] C deest. 4 ἀγαθωθήσεται] A ἀγαθὴ θήσεται. 7 Ὡς] C Ὅτι ὡς. 8 ἀπόλλυσι] A C ἀπολλύει. 12 κληρονομίας] A C κληροδοσίας. 13 σοφίας] A σοφίας ἡ σοφία. 15 ἀγαθωσύνης] A ἀγαθωσύνης αὐτοῦ. συμφώνως τοῦτο] A C σύμφωνον τούτῳ (A τούτων, ὅ.) οὐδὲν] C μηδέν. 17 πολὺ] A ἐπιπολύ. μηδὲ] C καὶ μή. 18 Μὴ] A Καὶ μή. ἵνα μὴ] A μήποτε. 22 ἀσεβεῖς] C deest. 23 πονηρεύσεται] C πονηρεύεται. ἑτέρους] A ἑτέρους πολλούς. 24 αὕτη] A C αὐτή. 25 αὐτὸ] A αὐτήν. 26 ὀχληρείαν] A σκληρείαν. 27 καὶ ἐρῶ πικρότερον] A C πικροτέραν. σαγῆναι (σαγήνη C) καρδία. A σαγήνην καρδίαν. ὁ ἀπὸ θεοῦ ἐξαιρεθήσεται] A υἱὸς θεοῦ ἐξαιρεθήσεται. 28 μία] C μιᾷ. 30 σοφὸς] A σοφίαν.

CAP. VIII.

2 λόγους] A λόγους. 3 πᾶν] A C deest. 4 βασιλεὺς] A βασιλέως. 6 παντὶ] A ἐν παντί. καὶ κρίσις] A κρίσεως. πολλὴ] A ὅτι πολλή. 7 ἔσται] A ὅτι. 8 ἐξουσία] A C ἐξουσιάζων. 11 πάντων] C τούτων. 12 ὅτι καὶ] C ὅτι καίγε. 14 ἐπ'] C πρός. πρὸς] A ἐπ'. 15 φαγεῖν] A C τοῦ φαγεῖν. συμπροσέσται] A συμπροσέσται. ὅσας] A C ἅς. 16 ὅτι] A deest. 17 ζητῆσαι] A εὑρεῖν.

CAP. IX.

1 Ὡς] C Ὅτι. εἰδὼς] A ponit post ἄνθρωπος. 2 καὶ τῷ prius] C καὶ τῷ. ὡς prius] A καὶ ὡς. 8 ὑστερησάτω] A C στερησάτω. 9 ματαιότητος] A νεότητος. ἥλιον] A C ἥλιον πάσας τὰς ἡμέρας ματαιότητός σου. 10 σὺ πορεύῃ] A συμπορεύῃ. 11 οὐ τῷ σοφῷ] A αὐτῷ σοφῷ οὐ τις. C οὐ τοῖς σοφοῖς οὐ. σύμπασιν] C τοῖς πᾶσιν. 12 Ὅτι … καὶ] C desunt. 14 ἐν αὐτῇ] A αὐτῇ. 15 αὐτῆς] A αὐτοῖς. 16 εἰσακουόμενοι] A εἰσὶ ἠκουσμένοι. C εἰσὶν ἀκουόμενοι. 17 ἀφροσύναις] A ἀφροσύνῃ.

CAP. X.

1 θανατοῦσαι] C θανοῦσαι. μεγάλην] C μεγάλης. 5 ἐξῆλθεν] C ὃ ἐξῆλθεν. τῷ ἀνδρὶ] A τοῦ ἀνδρός. οὐ] A deest. C οὐ. 13 λόγων] C deest. 14 Καὶ] A deest. πληθυνεῖ] C πληθύνει. γενόμενον] A γενησόμενον. ὅτι] A τί. τίς] A καὶ τίς. ἀναγγελεῖ] C ἀπαγγελεῖ. 15 κακώσει] A C κοπώσει. αὐτοὺς] A αὐτόν. 16 πρωΐ] A πρωΐας. C ἐν πρωΐᾳ. 17 σὺ] A deest. ἐλευθέρων] C ἐλευθέρα. 19 καὶ οἶνον, καὶ ἔλαιον τοῦ εὐφρανθῆναι] C καὶ οἶνος εὐφραίνει. τοῦ ἀργυρίου] A τῷ ἀργυρίῳ. ταπεινώσει] A C deest. ἐπακούσεται] C ὑπακούσεται σύν. 20 Καίγε] C Καίγε σύ. βασιλέα] A πλούσιον, μηδὲ βασιλέα, & ponit post καταράσῃ.

CAP. XI.

2 τὴν γῆν] A γῆς. 3 πληθῶσι] A C πληρωθῶσι. 4 σπείρει] A C σπερεῖ. 6 τῷ πρωΐ] C πρωΐᾳ. ἑσπέρᾳ] A ἡμέρᾳ. 8 μνησθήσεται] A μνησθήσονται. 9 περιπάτει] A περιπατεῖ. καρδίας] A καρδία. μὴ] C deest. ἐν κρίσει] A εἰς κρίσιν. 10 Καὶ ἀπόστησον] Comp. facit hunc versum initium cap. sequentis. πάραγε] A C παράγαγε.

CAP. XII.

1 κτίσαντος] C κτήσαντος. ὅτου] C οὗ. κακίας] A κακίας σου. 4 θύρας] C θύραν. 5 Καὶ εἰς τὸ ὕψος] A C Καίγε ἀπὸ ὕψους. θάμβοι] A θάμβος. 6 ὅτου] C οὗ. συντριβῇ prius] C συνθλιβῇ. τῇ πηγῇ] A C τὴν πηγήν. 9 ὅτι posterius] A καὶ ὅτι. σὺν τὸν ἄνθρωπον] C τὸν λαόν. ἐξιχνιάσεται] A ἐξιχνίασε. 11 Λόγοι] C Λόγων. πεφυτευμένοι] A πεπυρωμένοι. 12 Καὶ] C deest. φυλάξαι] A C φυλάσσου. τοῦ ποιῆσαι βιβλία] A βιβλία ποιῆσαι. 14 ἄξει] C ponit post θεός. ἐὰν … ἐὰν] A ἐάντε … ἐάντε.

CANT. CANTICORUM.

CAP. I.

1 Σαλωμὼν] C τῷ Σολομῶντι. 3 σε] C με. 4 ἐγὼ] C deest. δέῤῥεις] C δέῤῥις. 5 με prius] C deest. 6 ὡς] A ὡσεί. 12 ἐμοὶ] A deest. 15 πρὸς κλίνῃ] A κλίνη. C πρὸς κλίνην. 16 οἴκων] A deest.

CAP. II.

8 Φωνὴ] C Φωνῇ. 10 ἰδοὺ] A ἰδοὺ ἕστηκεν. C οὗ ἕστηκεν. 13 κυπρίζουσιν] C κυπρίζουσαι. καὶ ἐλθὲ] A δεῦρο, καὶ ἐλθέ. 14 ἐχόμενα] C ἐχομένη. 15 κυπρίζουσαι] A C κυπρίζουσιν. 17 ὅτι] A deest.

CAP. III.

2 αὐτὸν posterius] A αὐτόν, ἐκάλεσα αὐτόν, καὶ οὐχ ὑπήκουσέν μου. 6 ἀπὸ] A ἐκ. 10 ἀργύρειον] C ἀργυρέω. ἐπίβασις] C ἐπιβάσεις. πορφυρᾶ] C πορφύραν. 11 Θυγατέρες Σιὼν] C ponit post ἴδετε.

CAP. IV.

1 Σιωπήσεώς σου] C Σιωπήσεως. 4 εἰς θαλπιὼθ] C ἐν θαλπιώθ. 7 εἶ] A ἦ. 8 Ἑρμὼν] A C Ἀερμών. 9 μου] A ἡμῶν. τραχήλων] A τραχήλῳ. C τραχήλου. 13 παράδεισος] A παράδεισοι. 14 ἀλὼθ] A ἀλωή. C ἀλόθ. 15 κήπου, καὶ] C κήπων. 16 νότε, καὶ] C νότε.

CAP. V.

1 πλησίοι] A οἱ πλησίοι. C οἱ πλησίον. ἀδελφοὶ] C ἀδελφιδοί. 5 σμύρναν πλήρη] C σμύρνης πλήρεις. 7 μου] C deest. 8 τί] A deest. ἐγώ εἰμι] C εἰμὶ ἐγώ. 10 ἐκλελοχισμένος] A C ἐκλελογισμένος. 11 κεφαλὴ] A deest. ἐλάται] C ἐλάτη. 12 πληρώματα posterius] A πληρώματι ὑδάτων. C πληρώματι. 16 γλυκασμοὶ] A γλυκασμός.

CAP. VI.

3 εἰ] A deest. 4 ἀνεφάνησαν] A C ἀνέβησαν. 8 μακαριοῦσιν] A ἐμακάρισαν. καίγε παλλακαί, καὶ] C καὶ παλλακαί. 9 τεταγμέναι] A τεταγμένη. 10 γεννήματι] A C γεννήμασι. ἐξήνθησεν] C εἰ ἤνθησεν. 11 Ἐκεῖ δώσω τοὺς μαστούς μου σοί] C desunt. 12 Σουναμῖτις] A C Σουλαμῖτις. ἐπίστρεφε] A deest.

CAP. VII.

1 Σουναμίτιδι] A C Σουλαμίτιδι. χοροὶ] C χορός. ὡραιώθησαν] A C τί ὡραιώθησαν. ὑποδήμασί σου] C ὑποδήμασι. μηρῶν] A C μηρῶν σου. ἔργου] A ἔργῳ χειρῶν. C ἔργων χειρῶν. 3 ὡς δύο] C ὡς. 5 Κάρμηλος] C Καρμήλου. 8 ἐπὶ τῷ] C ἐν τῷ. 9 εὐθύτητι] A εὐθύτητας. χείλεσι] C ἐν χείλεσι.

CAP. VIII.

1 ἀδελφιδὲ] C ἀδελφόν. 2 ποτιῶ] A διδάξεις με, ποτιῶ. 3 περιλήψεται] A παραλήψεται. 4 ἐν ταῖς] A C ἐν ταῖς δυνάμεσι, καὶ ἐν ταῖς. ἐὰν … ἐὰν] A C τί … τί. 5 λελευκανθισμένη] C ἀπὸ ἐρήμου. 6 φλόγες] A ἄνθρακες πυρός, φλόγες. 10 αὐτῶν] A C αὐτοῦ. ὡς] A deest. 11 ἀργυρίου] C ἀργυρίους. 13 τῇ φωνῇ] A τῆς φωνῆς.

SAP. SALOMONIS.

In Titulo, Σαλωμὼν] A C Σολομῶντος.

CAP. I.

1 φρονήσατε περὶ] A περιφρονήσατε. 3 τε] C δέ. 5 ἀδικίας] C ἀνομίας. 8 οὐδεὶς] A οὐ δι'. μὴν] A C μή. παροδεύσῃ] C παροδεύσεται. 11 φείσασθε] A φείσασθαι. λαθραῖον] A λάθριον. 12 ἔργοις] C ἐν ἔργοις. 13 ἐπ'] A ἐν. 15 γὰρ] C δέ.

CAP. II.

1 ἑαυτοῖς] A C ἐν ἑαυτοῖς. ἐστι] C ponit post λυπηρός. 3 τέφρα] A τέφρᾳ. ὁ βίος] A C καιρός. 6 κτίσει ὡς] C κτίσει ὡς ἐν. 8 πρὶν] C πρὶν ἤ. 9 καταλίπωμεν] C καταλείψωμεν. ἐπιφημίζει] A ἐπιφημίζεται. 19 ἐτάσωμεν] C ἐξετάσωμεν. δοκιμάσωμεν] A δικάσωμεν.

CAP. III.

2 αὐτοῦ] A C αὐτῷ. τοῖς ἐκλεκτοῖς] A C ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς. 10 καὶ τοῦ] A τοῦ καί. 11 ἀνόνητοι] A ἀνόητοι. 18 οὐχ ἕξουσιν] A οὐκ ἔχουσιν.

CAP. IV.

4 βεβηκότα] A βεβηκότος. 11 Ἡρπάγη] A Ἡ ἁρπαγή. 14 κυρίῳ] A κακῶν. 15 ἐκλεκτοῖς … ὁσίοις] A C ὁσίοις … ἐκλεκτοῖς. 16 Κατακρινεῖ δὲ] C Κατακρίνει. καμὼν] A C θανών. νεότης] A νεότητος. 17 ἐβουλεύσατο] C ἐβουλεύσαντο. αὐτὸν] C ἑαυτόν.

CAP. V.

1 αὐτὸν] C αὐτῶν. 3 Ἐροῦσιν] C Καὶ ἐροῦσιν ἐν. ἑαυτοῖς] A ἐν αὐτοῖς. στενάζοντες] A στενάξονται. C στενάξονται, καὶ ἐροῦσιν. 4 αὐτοῦ prius] A αὐτῆς. 9 ὡς] C φησί. 10 διαβάσης] A διαβάσεως. τρόπιος] A τρίβον. C τροπίας. 11 διιπτάντος] A C διαπτάντος. εὑρεῖν] C οὐδ' ἔν. 15 χοῦς] A C χνοῦς. διεχύθη] C διελύθη. 16 ὑπὲρ] A περί. 17 δεξιᾷ] C δεξιᾷ αὐτοῦ.

CAP. VI.

8 προνοεῖ] C προνοεῖται. 15 ἐπ'] C πρός. 17 αὐτοῖς] A αὐτός. ὑπαντᾷ] C ἀπαντᾷ. 21 ἄρα] C γὰρ ἄρα. 24 ἀπ'] A ἐπ'. Huic capiti Ald. addit duos priores versus capitis sequentis.

CAP. VII.

1 ἐγλύφην] A ἐλήφθη. 2 χρόνῳ] A deest. καὶ] A μή. 3 κοινὸν] C κοινὸν ἡμῖν. κατέπεσον] C κατέπεσα. ἴσα] C ἧκα. 9 ἀτίμητον] C τίμιον. 12 πάντων] C πᾶσιν. γένεσιν] A γένησιν. 13 ἀφθόνως τε] A ἀφθόνως. 14 γὰρ] C deest. ἐκ] A deest. 15 ὁ θεὸς δῴη] A δέδωκεν. C ὁ θεὸς δέδωκεν. 16 ἐργατειῶν] C ἐργασιῶν. 18 τροπῶν] A C τρόπων. 27 αὐτῇ] C ἑαυτῇ. 29 ἄστρων] C ἀστέρων. 30 οὐκ ἀντισχύει] A C οὐ κατισχύει.

CAP. VIII.

1 εὐρώστως] A εὐρωστότερος. 10 Ἕξω] A Ἕξεται. 14 ὑποταγήσεται] C ὑποταγήσονται. 17 ἐμαυτῷ] A ἑαυτῷ. ἐστι] C ponit post ἀθανασία. 18 εἰς] C πρός.

CAP. IX.

1 σου] C deest. κατεσκεύασας] A C κατασκευάσας. 7 προείλω] C προείλου. 9 ἐποίεις] C ἐποίησας. 13 κύριος] A C θεός. 17 ἔδωκας] A δέδωκας. 19 σου] C σοι.

CAP. X.

2 ἐξείλατο] A ἐξέτεινα. 4 διέσωσε] C ἔσωσε. 5 ᾔδει] C ἔγνω. πῦρ] C ponit post καταβάσιον. 7 Οἷς ἐπὶ] A C Ἧς ἔτι. 8 τὰ καλὰ] A αὐτὰ καλά. ἀφροσύνης] A C ἑαυτῶν ἀφροσύνης. 9 θεραπεύσαντας] C θεραπεύοντας. 17 κόπων] C ὁσιότητος πόνων. ἄστρων] C ἀστέρων.

CAP. XI.

3 ἠμύναντο] C ponit post ἐχθρούς. 13 παρελθουσῶν] C παρελθόντων. 18 ἄρκων] C ἄρκτων. 19 νεοκτίστους] C νεοκτίστου. βρόμοις λικμωμένοις] C βρόμον λικμώμενον. 22 πάρεστί σοι] C σοι πάρεστι.

CAP. XII.

1 ἐν] C deest. 5 σπλαγχνοφάγων] C σπλαγχνοφάγους, καί. θοίναν, καὶ] C Καὶ θοίναν. μέσου μυσταθείας] A μέσου μυστὰς τε θείας. C μέσου μύστας θιάσου. 14 ἀπώλεσας] A C ἐκόλασας. 15 σῆς] A γῆς. 17 ἐνδείκνυσαι] C ἐπιδείκνυσαι. θράσος] C θάρσος. 20 ἐτιμωρήσας] C ἐτιμωρήσω. καὶ δεήσεως] C desunt. χρόνους, καὶ τόπον] C χρόνον, καὶ τρόπον. 23 ἐβασάνισας] A ἐβασάνισε.

CAP. XIII.

1 προσχόντες] C προσέχοντες. 3 θεοὺς] C ταῦτα θεούς. 4 δύναμιν καὶ ἐνέργειαν] A C δυνάμει, καὶ ἐνεργείᾳ. 5 καλλονῆς,] A καλλονῆς, καί. C καὶ καλλονῆς, καί. 6 ἐστι] C ponit post μέμψις. 10 ἐμμελέτημα] C ἐμμελετήματα. 11 εὐκίνητον] A ἐκκίνηται. C ἄτηκτον. περιέξυσεν] C περιέξεσεν. 18 τὸν … τὸν] C τὸ … τό.

CAP. XIV.

1 τις πάλιν] A πάλιν τις. 8 δὲ] C ponit ante χειροποίητον. 9 γὰρ] C deest. 12 Εὕρεσις δὲ] A Εὑρέσεις δέ. 15 ἐτίμησε] A ἐτίμησαν. 16 κρατυνθὲν] A C κρατηθέν. 21 ὅτι ἢ] A ὅτι. περιέθεσαν] C περιέθηκαν. 24 ἔτι] C ponit ante καθαρούς. 25 ταραχὴ] A C τάραχος. 26 ἀμνηστία] C ἀμνησία. 30 προσχόντες] C προσέχοντες.

CAP. XV.

1 ἐν] A deest. 4 σκιαγράφων] C σκιὰ γραφῶν. 5 ὄνειδος] C ὄρεξιν. 7 ἕκαστον] C ἐν ἕκαστον. 8 πορεύεται] C πορεύσεται. 9 αὐτῷ] A αὐτῶν. 10 ἐλπὶς αὐτοῦ] C ἐλπὶς αὐτῶν. 14 ψυχὴν νηπίου] C ψυχὰς νηπίων. καταδυναστεύσαντες αὐτὸν] C καταδυναστεύοντες αὐτήν. 15 Ὅτι καὶ] C Ὅτι. 16 αὐτῷ] C αὐτῶν. ἰσχύει] C ἰσχύσει. 17 κρείττων] C κρείσσων.

CAP. XVI.

1 δι' ὁμοίων] A δι' ὁμοίως. 9 ὄφεων] A C ὄφεις. εἰσδεχθεῖεν] A C δηχθῶσιν. ὀλίγον] C ὀλίγῳ. 5 ὅτι αὐτοῖς] A τοῖς. 8 σὺ] A deest. 9 δήγματα] A δήγματι. 10 δὲ] A deest. 13 ἔχεις] A ἂν ἔχεις. 14 ἀναστρέφει] C ἀναστρέψει. ἀναλύει] C ἀναλύσει. 16 ἀπαραιτήτοις] C ἀπαραιτήτως. 17 πάντα] A παντί. 21 γλυκύτητα] C ponit post ἐνεφάνιζε. 23 Τοῦτο] C Τοῦτο δέ. ἐπιλελῆσθαι] C ἐπιλέλησται. 34 ποιήσαντι] C ποιήσαντι τὰ πάντα.

CAP. XVII.

2 πεδῆται] A δέδεται. 3 ἐπὶ κρυφαίοις] C ἐπικρυφαίοις. 4 ἀφόβως] C ἀφόβοις. ἀμειδήτοις κατηφεῖ] A ἀμειδῆ τοῖς κατηφέσι. 7 ἐμπαίγματα] C ponit post κατέκειντο. κατέκειτο] C κατέκειντο. ἐφύβριστο] A C ἐφύβριστος. 9 συριγμοῖς] C σεισμοῖς. 10 ἰδίως πονηρία μάρτυρι] C ἰδίᾳ πονηρία μαρτυρεῖ. 16 ἦν τις, ἢ] A ἄν τις. 18 κοιλοτάτων] A C κοιλότητος.

CAP. XVIII.

1 ὧν] C οὗ. ἐπεπόνθεισαν] A πεπόνθασιν. 2 εὐχαριστοῦσιν] C ηὐχαρίστουν. 5 δ'] A deest. τέκνου] A τέκνα. ἀφείλω] C ἀφείλου. 7 ὁ prius] A deest. 8 Ὡ] C Ὡς. 9 προσαναμελπόντων] C προσαναμέλποντες. 10 διεφέρετο] C διεφέρετο φωνή. 17 δεινῶς] C δεινῶν. 19 δι' ὃ] A C διό. 20 δὲ] C δέ ποτε. 21 Σπεύσας] A Πέρσας. 22 ὄχλον] C ὀλοθρεύοντα. 23 ἀνέκοψε] A ἔκοψε. 24 λίθου] C λίθων. 25 ἐφοβήθησαν] C ἐφοβήθη.

CAP. XIX.

2 ἀπεῖναι] C ἀπιέναι. 4 συμβεβηκότων] A βεβηκότων. 6 διετυποῦντο] C ἀνετυποῦντο. 8 πανεθνὶ] A C πᾶν ἔθνος. 9 ῥυόμενον] A ῥυσάμενον. 10 σκνῖπα] A σκνίφας. 11 νέαν] C ponit post γένεσιν. ὅτι] C ὅτε. 12 ἀπὸ] C ἐκ. γεγονότων] C προγεγονότων. 17 ἑαυτοῦ] C αὐτῶν. 18 νηκτὰ μετέβαινεν] A καταμετέβαινεν. 19 δυνάμεως posterius] C φύσεως. 20 εὐφθάρτων] A φθαρτῶν. ἄτηκτον] A C ponunt post κρυσταλλοειδές.

SAP. SIRACH, sive ECCLESIASTICUS.

Πρόλογος] A Πρόλογος Σοφίας Υἱοῦ Σειράχ. C Σοφία Ἰησοῦ υἱοῦ Σειράχ.

Prologus Comp. diversus est a Rom. qui hoc modo legitur.

Ἰησοῦς οὗτος Σιρὰχ μὲν ἦν υἱός, ἔγγονος δὲ Ἰησοῦ ὁμωνύμου αὐτῷ· οὗτος δὲ ἐν χρόνοις κάτω γέγονε μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν καὶ ἀνάκλησιν, καὶ μετὰ τοὺς προφήτας σχεδὸν ἅπαντας. ὁ γοῦν πάππος αὐτοῦ Ἰησοῦς, καθὰ καὶ αὐτὸς μαρτυρεῖ, φιλόπονός τε γέγονεν ἀνὴρ ἐν Ἑβραίοις καὶ φρονιμώτατος, ὃς οὐ μόνον τὰ ἑτέρων τῶν πρὸ αὐτοῦ συνετῶν ἀνδρῶν ἀποφθέγματα συνήγαγεν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἴδιά τινα ἀπεφθέγξατο, πολλῆς συνέσεως, καὶ σοφίας γέμοντα. ἐπεὶ γοῦν τὴν βίβλον ταύτην ὁ πρῶτος Ἰησοῦς σχεδόν τι συνειλεγμένην καταλιπὼν ἐξ ἀνθρώπων ᾤχετο· Σιρὰχ οὗτος μετ' αὐτὸν πάλιν λαβὼν τῷ οἰκείῳ παιδὶ καταλέλοιπεν Ἰησοῦ· ὃς δὴ ταύτης λαβόμενος, εἰς ἓν ἅπασαν ἐναρμόνιον σύνταγμα συνήγαγε, Σοφίαν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ, καὶ τῷ τοῦ πατρός, ἀλλὰ μὴν καὶ τῷ τοῦ πάππου ὀνόματι κεκληκώς, ἐξ αὐτοῦ τοῦ τῆς Σοφίας ὀνόματος ἀγαπητῶς μᾶλλον ἔχειν τὸν ἀκροατὴν πρὸς τὴν αὐτῆς τῆς βίβλου μελέτην ἐπισπώμενος· λόγους γοῦν φρονήσεως αἰνίγματά τε καὶ παραβολὰς περιέχει καὶ μερικάς τινας παλαιὰς θεοφιλεῖς ἱστορίας, περί τε ἀνδρῶν εὐαρεστησάντων τῷ θεῷ, καὶ εὐχὴν καὶ ὕμνον αὐτοῦ· ἔτι δὲ ὧν ὁ θεὸς εὐεργετῶν ἠξίωσε τὸν λαὸν αὐτοῦ, καὶ ὧν ἐπῆξε κακῶν τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν. ὀπαδὸς τοῦ Σολομῶντος οὗτος ὁ Ἰησοῦς γέγονεν, οὐχ ἧττον ἐκείνου περὶ τὴν Σοφίαν καὶ παιδείαν εὐδοκιμήσας πολυμαθὴς ἀληθῶς καὶ ὢν καὶ λεγόμενος.

CAP. I.

Σοφία Σειρὰχ] A Σοφία Ἰησοῦ υἱοῦ Σειράχ. C ponit ante Prologum. 6 Ῥίζα] C Πηγὴ Σοφίας, λόγος θεοῦ ἐν ὑψίστοις, καὶ αἱ πορεῖαι αὐτῆς ἐντολαὶ αἰώνιοι. Ῥίζα. 16 μήτρᾳ] A μήτρῳ. 21 αὐτῆς ἐμπλήσει ἐπιθυμημάτων] C αὐτῶν ἐνέπλησεν ἐπιθυμημάτων αὐτῆς. 22 Στέφανος] C Ἀμφότερα δέ ἐστι δῶρα θεοῦ εἰς εἰρήνην. Στέφανος. 22 ἰάσεως] C ἰάσεως· πλατύνει δὲ καύχησιν τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν. 23 Καὶ εἶδε καὶ ἐξηρίθμησεν αὐτὴν] C desunt. 24 ἐξώμβρησε] C ἐξώμβρισεν ἡ Σοφία. αὐτῆς] C αὐτήν. 28 Οὐ] C Φόβος κυρίου ἀπωθεῖται ἁμαρτήματα. παραμένων δὲ ἀποστρέψει ὀργήν. Οὐ. θυμὸς ἄδικος] C θυμώδης ἀνήρ. 30 πιστῶν] C πολλῶν. 31 παραβολὴ] C παραβολαί. 33 Ἐπιθυμήσας] A C Ἐπιθυμήσας. 36 κυρίου] C κυρίου ἐνδεὴς ὤν. 37 σε] C [illegible] 38 Μὴ] A Καί. 39 σε] C σε πάντα. 40 φόβῳ] C ἐν ἀληθείᾳ τῷ φόβῳ.

CAP. II.

[illegible] Κολλήθητι] A Κολληθήτω. 4 δέξαι] C δέξαι ἀσμένως. [illegible] 7] Hunc versum C ponit post versum nonum. [illegible] C κύριος, μακρόθυμος, καὶ πολυέλεος. 14 ἐπὶ] C deest. 17 [illegible] 18 Οἱ] A Οὐ. ῥημάτων] C ῥήμασιν. 19 αὐτοῦ] C [illegible] αὐτῷ. ἐμπλησθήσονται] C πλησθήσονται. 22 κυρίου] C θεοῦ. 23 οὕτω] C οὕτως.

CAP. III.

2 Ἐμοῦ τοῦ] A Κρίμα τοῦ. 3 υἱοῖς] C υἱός. 4 ἐξιλάσεται] C ἐξιλάσκεται. 6 ὑπὸ τέκνων] C ἐπὶ τέκνοις. 8 καὶ ὡς] C Ὁ φοβούμενος κύριον, τιμήσει πατέρα, καὶ ὡς. ἐν] C deest. 9 σου] C σε, καὶ τὴν μητέρα. 10 αὐτοῦ] C ἀνθρώπων. 12 πατρὸς ἀτιμία] A πρὸς ἀτιμίαν. 14 αὐτοῦ] C σου. πατρὸς] C πατρός σου. 19 ἐν πραΰτητι] C ἐν πραότητι, & ponit post σου. διέξαγε] C διεξάγαγε. 21 Ὅτι] C Πολλοί εἰσιν ὑψηλοὶ καὶ ἐπίδοξοι, ἀλλὰ πραέσιν ἀποκαλύπτεται μυστήρια· ὅτι. 22 ζήτει] C ζήτει ἀναιδήτως. ἐξέταζε] C ἐξέταζε σὺν ἀφροσύνῃ. διανοοῦ] C διανοοῦ ὁσίως. 23 κρυπτῶν] C κρυπτῶν βλέπειν ὀφθαλμοῖς. 24 ἔργων] C λόγων. 26 αὐτῶν] C αὐτῶν ἡ ματαία. διανοίας] C διάνοιαν. αὐτῶν] C αὐτῶν· κόρας μὴ ἔχων ἀπορήσεις φωτός, γνώσεως δὲ ἄμοιρων μὴ ἐπαγγέλλου. 27 Καὶ ὁ, usque ad καρδία] C ponit post ἐσχάτων. ἐμπεσεῖται] C ἀπολεῖται. 28 ἐπ'] A ἀπ'. 29 ἁμαρτίαν ἐφ' ἁμαρτίαις] C ἁμαρτίας ἐφ' ἁμαρτίαις. 30 Ἐπαγωγῇ] C Ἐν ἐπαγωγῇ. φυτὸν] C ὅτι φυτεία αὐτοῦ ἐκριζωθήσονται φυτόν. 33 ἐλεημοσύνη] C ἐν ἐλεημοσύναις. 34 Ὁ] C Καὶ κύριος ὁ. πτώσεως] C πτώσεως αὐτοῦ.

CAP. IV.

2 καὶ μὴ] A καί. παροργίσῃς] C παροργίσῃς. 7 συναγωγῇ] C ponit post ποιεῖ. 8 πτωχῷ] C πτωχῷ ἀλύπως, & ponit post σου. πραΰτητι] C πραότητι. 11 μᾶλλον ἢ] C μᾶλλον ἤ. 13 αὐτὴν posterius] A ζωήν. ὑπακούων] C ἐπακούων. 16 προσοχθῶν] C προσέχων. 17 Ἐὰν] A Καὶ ἐάν. ἐμπιστεύσῃς, κατακληρονομήσεις] C ἐμπιστεύσῃ, κατακληρονομήσει. αὐτῆς] C αὐτῶν. 18 πορεύεται] C πορεύσεται. 19 δὲ] C deest. παιδείᾳ] A C παιδείῃ. 24 μὴ αἰσχυνθῇς] C ponit ante περί. 28 σωτηρίας] C σωτηρίας. Καὶ μὴ κρύψῃς τὴν σοφίαν σου εἰς καλλονήν. 30 ἀληθείᾳ] C ἀληθείᾳ κατὰ μηδέν. περὶ] C περὶ ψεύσματος. 32 καὶ μὴ posterius] C μή. 35 τῷ οἴκῳ] C τῇ οἰκίᾳ.

CAP. V.

1 ἐστι] C ἐστιν εἰς ζωήν. 2 σοῦ] A deest. 3 Καὶ] C deest. ὁ] C διὰ τὰ ἔργα μου. ὁ. σε] C σου τὴν ὕβριν. 4 ἐγένετο] C ἐγένετο λυπηρόν. μακρόθυμος] C μακρόθυμος, οὐ μή σε ἀνῇ. 5 γίνου] C γίνου ἐν πλεονασμῷ. ἁμαρτίαν] C ἁμαρτίας. 7 αὐτοῦ] C αὐτῷ ταχυνεῖ. 8 πρὸς] C ἐπί. 9 Ἐξάπινα] C Ἐξαπίνης. κυρίου] C κυρίου, καὶ ὡς ἀμελήσεις ἐκτριβήσῃ. 10 ὠφελήσεις] C ὠφελήσει. ἀπαγωγῆς] C ἐπαγωγῆς. 12 σου] C σου ἀσφαλές. σου] C ponit post λόγος. 13 σου] C σου ἀγαθῇ, καὶ ἔσω ἐν ἀληθείᾳ ἡ ζωή σου. 17 αἰσχύνη] C αἰσχύνη μοχθηρά. διγλώσσου] C διγλώσσῳ. 18 ἀγνόει] C ἀγνόει μηδέν.

CAP. VI.

1 αἰσχύνην] A αἰσχύνη. δίγλωσσος] C δίγλωσσος ἀτιμίαν ἕξει. 2 ψυχῆς σου] A ψυχή μου. ἵνα μή, usque ad finem versus] A desunt. 3 ξύλον ξηρὸν] C ξηρὸν ξύλον. 4 αὐτὸν] C αὐτήν. 5 πληθυνεῖ posterius] C πληθύνει. 7 αὐτῷ] C αὐτῷ σεαυτόν. 18 πολιῶν] A ποδῶν. 19 Ὡς ὁ, usque ad καὶ] C desunt. 20 γεννημάτων] C ἀπὸ τῶν γεννημάτων. 21 τραχεῖα] A ταχεῖα. ἐμμενεῖ] A ἐμμένει. 23 αὐτῆς … πολλοῖς] A αὐτοῖς … πολύς. 24 δέξαι] C ἔκλεξαι. 25 εἰσένεγκον] C εἰσένεγκαι. 26 ὦμον] A νόμον. 30 πέδαι] C πέδαι αὐτῆς. κλοιοὶ] A κλάδοι. 32 σεαυτῷ] A αὐτῷ. 33 δῷς] C ἐπιδῷς. 34 ἐκδέξῃ] C ἐκδέξῃ σύνεσιν. 35 ἀκούειν] C ἀκροᾶσθαι. 36 θυρῶν] A τρίβων. 37 κυρίου] C κυρίου τελείως. σου posterius] C deest.

CAP. VII.

2 σοῦ] C σου ἁμαρτία. 3 αὐτὰς ἑπταπλασίως] C αὐτὰ ἑπταπλάσια. 5 βασιλεῖ] A βασιλέως. 6 μὴ οὐκ ἐξισχύσεις] C καὶ οὐκ ἰσχύσεις. 13 φίλῳ] A φίλον. 18 μνήσθητι ὅτι ὀργὴ οὐ χρονιεῖ] C ponit ante Ταπείνωσον. 20 ἕνεκεν ἀδιαφόρου] C ἀδιαφόρως κατὰ μηδέν. 21 καὶ γὰρ] C ἢ γάρ. 23 συνετὴν] A ἀγαθήν. 28 αὐτὴν] C αὐτήν, μισουμένῃ δὲ μὴ ἐκδῷς σεαυτόν. 33 αὐτῷ] A αὐτῶν. 35 θυσίαν] A θυσίας. ἁγίων] A deest.

CAP. VIII.

6 ἀποστρέφοντα] C ἐπιστρέφοντα. 8 νεκρῷ] C νεκρῷ τῷ ἐχθροτάτῳ σου. 10 μεγιστᾶσιν] C μεγιστᾶσιν εὐμαρῶς. 16 φρόντιζε] C φρόντισον. 17 μετὰ] C κατά. αὐτῷ] C αὐτόν. 18 βαρύνεται] C καταβαρύνεται. 19 διαπορεύου] C πορεύου. ὅτι ὡς] C ὅπως. σε] C σε ἐκεῖ. 20 στέξαι] A στέρξαι. 22 σὴν καρδίαν] C τὴν καρδίαν σου. χάριν] C χάριν ψευδῆ.

CAP. IX.

2 ψυχὴν] C ψυχήν. ὑπάντα] C ἀπάντα. 5 αὐτῆς] A αὐτοῖς. 9 ἀνακαίεται] C ἀνακαίεται, καὶ μὴ κατακλιθῇς ἐπ' ἀγκώνων μετ' αὐτῆς. 13 ὀλισθήσῃς] C ὀλισθῇς. 14 ἔφισος] C ἐπίσχες. 16 τί ἔσται] C τίς ἐστιν. 17 ἐν εὐδοκίᾳ] C εὐδοκίαις. 18 ἔχει] C ponit post ἐξουσίαν. φόβον] A φόβου. 19 Κἂν] C Καὶ ἐάν. σου] C σου παράγγελμα. 20 πόλεων] C πόλεως. 21 τῶν] C τοῦ. συμβούλευε] C βουλεύου. 23 καὶ μετὰ] C μετά.

CAP. X.

1 παιδεύσει] C παιδεύει. 2 αὐτοῦ prius] C deest. 7 πλημμελήσει ἀδικία] C πλημμέλεια ἀδικίας. 10 χρήματα] C χρήματα δόλια. 12 ὅτι] C Φιλαργύρου μὲν γὰρ οὐδὲν ἀνομώτερον. Οὗτος γὰρ καὶ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἔκπρακτον ποιεῖ, ὅτι. ζωῇ ἔρριψα] C ζωῇ αὐτοῦ ἔρριψαν. σκώπτει] C κόπτει. 15 ὑπερηφανίας ἁμαρτία] C ἁμαρτίας ὑπερηφάνεια. ἐξομβρήσει βδέλυγμα] C ἐξυβρίσει βδέλυγμα, καὶ καταστραφήσεται εἰς τέλος. 17 Θρόνους] A Χρόνους. αὐτῶν] C αὐτῶν ἐνδόθεν. 18 ἐξέτιλε] C ὑπερηφάνων ἐξεῖλε. ταπεινοὺς] C ἐν δόξῃ ταπεινούς·

ταπεινούς· & ponit post αὐτῶν. 20 Ἐξήρανεν] C Ἐξῆρεν. 23 Σπέρμα, usque ad finem versus] C Σπέρμα ἀσφαλείας οἱ φοβούμενοι κύριον, ϗ ἔντιμον φύτευμα οἱ ἀγαπῶντες αὐτόν· σπέρμα ἀτιμίας οἱ μὴ προσέχοντες τῷ νόμῳ, σπέρμα πλανήσεως οἱ παραβαίνοντες ἐντολάς. 25 Πλούσιος] C Πρὸ λήξεως ἀρχῇ φόβος κυρίου, ἐκβολῆ δὲ ἀρχῆς σκληρυσμὸς ϗ ὑπερηφάνεια· πλούσιος. 27 Μεγιστὰν, usque ad ϗ οὐκ] C Μεγιστᾶνες, ϗ κριταὶ, ϗ δυνάσται, δοξασθήσονται. αὐτῶν τις] C τις αὐτῶν. 28 σοφῷ] C συνετῷ. γογγύσει] C γογγύσει παιδευόμενος. 30 ἐν πᾶσιν, ἢ περιπατῶν] C ϗ περισσεύων ἐν πᾶσιν. ἄρτων] C ἄρτου. 31 πραΰτητι] C πραότητί σου. 34 Ὁ δὲ δοξαζόμενος] C Ὁ δεδοξασμένος. ϗ ὁ, usque ad finem versus] C desunt. ϗ ἐν] A ἐν.

CAP. XI.

1 ἀνυψώσει κεφαλήν] C ἀνυψώσει κεφαλὴν αὐτοῦ. 2 ϗ μὴ] A αὐτοῦ μή. 4 ἐν posterius] C deest. 7 μέμψῃ] A μέμφου. 8 παρεμβάλλου] C παρέμβαλλε ῥῆμα. 9 Περὶ] A Περὶ δέ. χρεία] C deest. 10 πληθύνῃς] C γὰρ πληθύνῃς. 12 ϗ] C deest. ϗ πτωχείᾳ περισσεύει] C ϗ περισσεύων πτωχείᾳ. 13 οἱ ὀφθαλμοὶ ··· ἐπέβλεψαν] C ὀφθαλμὸς ··· ἐπέβλεψεν. ϗ ἀπεθαύμασαν] C ἀπὸ συντριβῆς, ϗ ἐθαύμασαν. πολλοὶ] C πολλοὶ θεωρήσαντες. 17 Δόσις] C Σοφία, ϗ ἐπιστήμη, ϗ γνῶσις νόμου παρὰ κυρίου· ἀγάπησις, ϗ ὁδοὶ καλῶν ἔργων παρ' αὐτοῦ εἰσι. Πλάνη ϗ σκότος ἁμαρτωλοῖς συνέκτισται, τοῖς δὲ γαυριῶσιν ἐπὶ κακὰ συγγηρᾷ κακία. Δόσις. εὐοδωθήσεται] C εὐοδοῖ· & ponit ante εἰς. 18 τοῦ] C αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ. 19 ἐκ] C ἀπό. μου] C μου ἀδιαλείπτως. 20 παραδώσει] C παραδώσει αὐτόν. 21 αὐτῇ] C αὐτῷ. 22 τῷ prius] C δέ. 25 χρεία] C χρεία ἀρεσκείας. 26 ἐστι] C ἐστὶ, ϗ πολλά μοι ἃ ἔχω. κακωθήσομαι] C κακωθήσομαι ἐν ζωῇ. 27 ὁ] A deest. 28 τὰς ὁδοὺς] C τὰ ἔργα. 29 ἐν συντελείᾳ] C συντέλειαν. 32 ἐπιβλέπει] C ἐπιβὰς ἐπί. 33 αἱρετοῖς] C αἱρετικοῖς. 34 πυρὸς] C μικρᾶς. 35 τεκταίνει] C τεκταίνεται. δῷ σοι] C ponit ante μῶμον. διαστρέψει σε] A διαστρέψεις. ταραχαῖς] C ταραχῇ. τῶν] C ἐκ τῶν.

CAP. XII.

3 ἐλεημοσύνην μὴ χαριζομένῳ] C ἐλεημοσύνης μὴ χαριζομένῳ. 7 εὑρήσεις] C εὑρήσει σοι. ποιήσῃς] C ποιῇς. ἀσεβέσιν] C εὐσεβέσιν. δὸς] C φυλάσσει δὲ αὐτοὺς εἰς ἡμέραν ἐκδικήσεως αὐτῶν κραταιάν. δός. 8 ἐκδικηθήσεται] C ἐκβληθήσεται. 12 αὐτὸν] A αὐτῷ. σεαυτὸν] C σεαυτοῦ. μὴ ἀναβλέψας] C μήποτε καταστρέψας. σε στῇ] A ἔστη. σου, ϗ] C σου λαβεῖν, καί. ἐσχάτῳ] C ἐσχάτων. 13 Τίς] A Μὴ δεσμεύσεις δὶς ἁμαρτίαν, ἐν γὰρ μιᾷ οὐκ ἀθωωθήσῃ. Τίς. 14 διαμενεῖ] C διαμενεῖ ἐν στάσει δικαίᾳ. 15 ἐχθρὸς] A ἐχθρὸς, ϗ πολλὰ ψιθυρίσει, ϗ ἐρεῖ σοι καλὰ λέγων. ϗ ἐν τῇ, usque ad finem versus] A ponit post δακρύσει. 16 ὁ ἐχθρὸς] A desunt. 18 ὡς] C ὡς ἄνθρωπος. 19 Κινήσει] C ponit post prius αὐτοῦ. χερσὶν αὐτοῦ] C χερσί. διαψιθυρίσει] C διαψιθυρεῖ.

CAP. XIII.

1 ϗ ὁ] C ἐν αὐτῇ· καί. 2 ἄρῃς] C ἄρῃς ἐν ζωῇ σου. μὴ] C σου μή. 3 αὕτη ··· αὕτη] C αὐτή ··· αὐτή. 4 αὐτὸς προσενεβριμήσατο] C αὐτοῦ προσδεηθήσονται. προσδεηθήσεται] C προσαπειληθήσεται. 5 καταλείψει] C καταλείψει. 6 Ἐὰν] C Καὶ ἐάν. 8 ἐν] C deest. ἐσχάτῳ] C ἐσχάτων. μετὰ] C ϗ μετά. 10 ϗ] C τῇ διανοίᾳ καί. σου] C καρδίας σου. 12 Προσκαλεσαμένου] A Πῶς καλεσαμένου. τόσῳ] C τοσούτῳ. προσκαλέσεταί σε] C σε προσκαλέσεται πλεονάζων. 13 ἀπωθῇς] C ἀπωθῇς ἀκαίρως. 14 πιστεύε] C πιστεύσῃς. ἐξετάσει] A ἐξετάσει σε. C ἐξετάσει τὰ κρυπτά σου. 15 κακώσεως] C κακώσεώς σου. 16 πρόσεχε] C πρόσεχε. σφόδρως] A σφόδρα. 19 Πᾶν] C Ἀκούων ταῦτα ἐν ὕπνῳ σου, γρηγόρησον. Πάσῃ ζωῇ ἀγάπα τὸν κύριον, ϗ ἐπικαλοῦ αὐτὸν εἰς σωτηρίαν σου. Πᾶν. αὐτῷ] A αὐτοῦ. 24 ὑπερηφάνῳ] C ὑπερηφάνου. 25 ταπεινὸς] C πτωχός. 30 ἐστιν] C πρόσεστιν. στόμασιν] C στόματι. 31 ἐὰν] C ἐάν τε. κακὰ] C κακά, ϗ ἀγαθύνει πρόσωπον ἐν τέρψει καρδία θάλλουσα. 32 ἱλαρὸν] C θάλλον. διαλογισμοὶ] C διαλογισμός.

CAP. XIV.

1 λύπῃ ἁμαρτίας] C πλήθει ἁμαρτιῶν. 2 αὐτοῦ posterius] C αὐτοῦ τὸν ἐπὶ κύριον. 5 ἔσται] C ponit ante ἀγαθός. οὐ μὴ] C οὐκ. 7 Κἂν εὖ ποιῇ, ἐν λήθῃ] C Καὶ ἐὰν εὖ ποιήσῃ, οὐχ ἑκών. ἐκφαίνει] C ἐκφανεῖ. 8 βασκαίνων] C βασκαίνων ἰδεῖν. 9 οὐκ ἐμπίπλαται μερίδι] C οὐ πίμπλαται μερίδος. πονηρὰ] C πονηροῦ. ψυχὴν] C ψυχὴν αὐτοῦ. 11 σεαυτὸν] C σεαυτοῦ. 15 διαίρεσιν] C διαιρέσεις. 16 ἀπάτησον] A C ἁγίασον. 17 τρυφὴν] C τρυφήν. 22 τηρήσει] C μελετήσει κακά. διαλεχθήσεται] C διαλεχθήσεται ἅγια. 23 αὐτῆς] C αὐτοῦ. αὐτῆς] A αὐτοῦ. νοηθήσεται] C ἐννοηθήσεται. εἰσόδοις] C ὁδοῖς. 25 ϗ πήξει, usque ad finem versus] A desunt. πήξει πάσσαλον] C ponit post αὐτῆς. 26 αὐτοῦ] A αὐτῆς. 27 ὑπ'] C ἀπ'.

CAP. XV.

1 αὐτὸ] A ἀγαθόν. C αὐτά. τὸν νόμον] C γνώσεως νόμου. 2 Καὶ, usque ad ϗ ὡς] C Καὶ ὡς μήτηρ ὑπαντήσει αὐτῷ. 3 ποτίσει] C ποτιεῖ. 6 ἀγαλλιάματος] C ἀγαλλιάματος εὑρήσει. αἰώνιον κατακληρονομήσει] C αἰῶνος κατακληρονομήσει αὐτόν. 7 Οὐ] C Καὶ οὐ. ἐστιν] C ἐστιν ἀπό. 8 μὴ] C deest. ἐν] C αὐτῷ· ἐν. 12 ὅτι] C deest. ἐπλάνησεν] C ἔπλασεν. 17 ἐκτενεῖς] C ἔκτεινον. 19 ἰσχυρὸς] C ϗ ἰσχυρός. 21 Καὶ] C deest. οὐδενὶ] C ponit post ἀσεβεῖν.

CAP. XVI.

1 τέκνων] A τέκνον. ἀχρήστων] C ἄχρηστον. μὴ] A C μηδέ. 2 τὸν τόπον] C τὸ πλῆθος αὐτῶν. 3 Κρείσσων γὰρ εἷς] C Κρεῖσσον γὰρ εἷς δίκαιος. 5 ἀθέσμων ἐρημωθήσεται] C ἀσεβῶν ἐρημωθήσεται ἐν τάχει. 8 γιγάντων] C πάντων γιγάντων. τῇ ἰσχύι] C ἐν τῇ ἰσχύι τῆς ἀφροσύνης. 10 ἐξηρμένους] C ἐξερχομένους. ἃ τῇ] C αὐτῇ ἃς ἐποίησαν. 11 κἂν] C μαστιγῶν, ἐλεῶν, τύπτων, ἰώμενος, κύριος ἐν οἰκτιρμῷ ϗ παιδείᾳ διεφύλαξε· ϗ ἐάν. θαυμαστὸν] C ἐν λαῷ, θαυμαστόν. 12 αὐτοῦ] C αὐτῷ. Διατάχοις. 13 κρίνει] C κρινεῖ. 14 ἁρπάγμασιν] C ἁρπάγματι. ὑπομονὴν] C ὑπομονή. εὐσεβοῦς] C ἀσεβοῦς. 15 ποιήσει] C [illegible]. ἕκαστος] C ἕκαστος γάρ. εὑρήσει] C εὑρήσει· κύριος ἐσκλήρυνε [illegible] μὴ εἰδέναι αὐτὸν, ὅπως ἂν γνωσθῇ ἐνεργήματα αὐτοῦ τῇ ὑπ' οὐρανόν. [illegible] τῇ κτίσει τὸ ἔλεος αὐτοῦ φανερὸν, ϗ τὸ φῶς αὐτοῦ, ϗ τὸ σκότος ἐμέρισε [illegible] ἀδάμαντι. 16 ὅτι] C deest. μὴ] C καί. 18 γῆ] C γῆ, καὶ τὰ [illegible]. σαλευθήσονται] C σαλευθήσεται· & ponit post αὐτοῦ. 19 Ἅμα] C Ἅπας ὁ κόσμος γεγονὼς, καὶ γινόμενος ἐν θελήματι αὐτοῦ. Ἅμα. εἰς] C [illegible]. σεισμῷ] C ponit post συσσείονται. 20 ἐπ' αὐτοῖς] C ponit post [illegible]. οὐ] C ἀξίως οὐ. 21 ϗ] C deest. 22 ἐν] C ἐστιν ἐν. τίς [illegible]] C αὐτοῦ τίς. διαθήκη] C διαθήκη, ϗ ἐξέτασις ἁπάντων ἐν τελευτῇ. 23 [illegible]] C deest. ϗ πλανώμενος διανοεῖται] C διανοεῖται πλανώμενος.

25 Ἐκφαίνω] A C Ἐκφανῶ. ἀπαγγέλλω] A ἐπαγγελῶ. C ἀπαγγελῶ. ἐπιστήμην] C ἐπιστήμην αὐτοῦ. 22 Ἐν] C Καὶ ἐν. αὐτῶν prius] A αὐτοῦ. 27 ϗ τὰς ἀρχὰς αὐτῶν] C ϗ ἐν χειρὶ αὐτοῦ αἱ ἀρχαὶ αὐτοῦ. αὐτῶν] C [illegible]. οὔτε prius, usque ad finem versus] A desunt. ϗ] C ἐν ποιήμασιν αὐτοῦ καί. αὐτῶν] C αὐτοῦ. 28 ἔθλιψε] C ἐξέθλιψε. 29 τοῦ ῥήματος] C τοῦ λόγου. 30 κύριος] C ὁ κύριος, & ponit post ἐπέβλεψεν.

CAP. XVII.

3 ϗ ἔδωκεν, usque ad καθ'] A desunt. καθ'] C αὐτοὺς καθ'. ἰσχὺν] A ἰσχύϊ. 4 Καὶ] C deest. πετεινῶν] C πετεινῶν ἐν ὁμοιώματι. Ἕκτον δὲ νοῦν αὐτοῖς ἐδωρήσατο μερίζων, ϗ τὸν ἕβδομον λόγον, ἑρμηνέα τῶν ἐνεργημάτων αὐτοῦ. 6 Ἐπιστήμην] A Ἐπιστήμη. 7 δεῖξαι, usque ad finem versus] C ἔδωκε δι' αἰώνων καυχᾶσθαι ἐπὶ τοῖς θαυμασίοις αὐτοῦ, ἵνα διηγῶνται τὰ ἔργα αὐτοῦ συνετῶς. 8 αἰνέσουσιν, usque ad finem versus] C αὐτοῦ αἰνέσουσιν ἐκλεκτοί. 9 αὐτοῖς] C αὐτοῖς, εἰς τὸ νοῆσαι ὅτι θνητοὶ ὄντες ὑπάρχουσι νῦν. 10 ἔστησε] C ἔστηκε. 13 Αἱ ὁδοὶ] Comp. invertit partes hujus versus incipiendo cum οὐ. 14 Ἑκάστῳ] C præponit πᾶς δὲ ἄνθρωπος ἐκ νεότητος ἐπὶ τὰ πονηρὰ, ϗ οὐκ ἴσχυσαν τὰς καρδίας αὐτῶν ἀντὶ λιθίνων ποιῆσαι σαρκίνας. Ἐν γὰρ μερισμῷ τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς πάσης, ἑκάστῳ. κατέστησεν] C καθέστηκεν. 15 Καὶ, usque ad finem versus] C καὶ προσελάβετο τὸν Ἰσραὴλ ἑαυτῷ μερίδα, ὃν πρωτόγονον ὄντα τιθηνεῖ παιδείᾳ, καὶ μερίζων φῶς ἀγαπήσεως, οὐκ ἀνίησιν αὐτόν. 16 Ἅπαντα] C Διὸ πάντα. αὐτοῦ] C αὐτοῦ ἐστι. ἐνδελεχεῖς] C ἐνδελεχῶς. 17 κυρίου] C κυρίου· κύριος δὲ χρηστὸς ὢν καὶ εἰδὼς τὸ πλάσμα αὐτοῦ, οὔτε ἀνῆκεν αὐτοὺς, οὔτε ἐγκατέλιπε φειδόμενος αὐτῶν. ἀνδρὸς] C γὰρ ἀνδρός. 18 συντηρήσει] C συντηρήσει. μείζων υἱοῖς αὐτοῦ καὶ θυγατράσι μετάνοιαν. 19 ἀποδώσει] C ἀνταποδώσει. 21 ἐπὶ] C [illegible]. 23 Ἐπάναγε] A Ἔπαγε. C Ἐπανάγαγε. ἀπὸ] C deest. 25 ϗ ζῶντος] C desunt. 27 ὑγιὴς] C ὑγιὴς τῇ καρδίᾳ. 28 κυρίου] C κυρίου θεοῦ ἡμῶν. αὐτὸν] C αὐτὸν ὁσίως. 30 ϗ πονηρὸς] A ϗ πονηρόν. C ϗ ἀνὴρ ὅς. σάρξ] C σάρκα.

CAP. XVIII.

1 δικαιωθήσεται] C δίκαιος, ϗ οὐκ ἔστιν ἄλλος πλὴν αὐτοῦ· οἰκίζων τὸν κόσμον ἐν σπιθαμῇ χειρὸς αὐτοῦ, ϗ πάντα ὑπακούει τῷ θελήματι αὐτοῦ. αὐτὸς γὰρ βασιλεὺς πάντων ἐν κράτει αὐτοῦ, διαστέλλων ἐν αὐτοῖς ἅγια ἀπὸ βεβήλων. 2 Οὐθενὶ ἐξεποίησεν] C Τίνι ἐξουσίαν ἐποίησεν. ἐξιχνιάσει] C ἐξιχνίασε. 7 Τί] C Καὶ τί. τί ἡ] C τίς ἡ. 8 ἑκατὸν] C ἑκατὸν, ἀλογίστῳ δὲ ἑκάστῳ πᾶσιν ἡ κοίμησις. ψῆφος] C ὡς ψῆφος. ὀλίγα] C χίλια. ἡμέρα] C ἡμέραις. 9 ἐμακροθύμησε] C μακροθυμεῖ. ἐξέχεεν] C διαχέει. ἐπ' αὐτοὺς] C ponit post αὐτοῦ. 15 ϗ] C μηδέ. δόσει] C δείσει. λόγων] C λόγου πονηροῦ. 16 κρείσσων] C κρεῖσσον. ἀνδρὶ κεχαριτωμένῳ] C ἀνθρώπῳ κεχαριτωμένῳ. 20 ἐξέταζε σεαυτὸν] C ἑτοίμαζε σεαυτὸν καλλιεργεῖν. 21 ϗ] C ἐγκρατείᾳ, καί. 22 ἐμποδισθῇς] C ἐμποδίσῃς. 25 ἡμέραις] C ἡμέρᾳ. 26 πάντα] C πάντα ταῦτα. 27 Ἄνθρωπος, usque ad ϗ ἐν] C desunt. πλημμελείας] C πλημμελείας, ϗ ἄφρων οὐ συντηρήσει καιρόν. 28 σοφίαν] C σοφίαν, ϗ παιδείαν. 29 ἀκριβεῖς] C ἀκριβεῖς εἰς ζωήν. κρείσσων παρρησία ἐν δεσπότῃ μόνῳ, ἤπερ νεκρᾷ καρδίᾳ νεκροῦ ἀντέχεσθαι. ἘΓΚΡΑΤΕΙΑ ΨΥΧΗΣ] C desunt. 30 ὀρέξεων] A C ὀρέξεών σου. 31 ποιήσει σε] C αὐτῆς, ποιήσεις. σου] C σου, οἱ βασκαίνουσί σε. 32 τρυφῇ] C τρυφῇ σου. προσδεηθῇς συμβολῇ] C προσδεηθῇς συμβολῆς. 33 μαρσυπίῳ] μαρσυπίῳ· ἔσῃ γὰρ ἐπίβουλος τῆς ἰδίας ζωῆς λαλητός.

CAP. XIX.

1 ὁ ἐξουθενῶν] C ϗ ὁ ἐξουθενῶν. 3 ϗ ἡ, usq; ad finem versus] C ϗ ξηρανθήσεται ἐν παραδειγματισμῷ μείζονι. 5 καρδίᾳ] C ἐπὶ κακοιξίᾳ καταγνωσθήσεται· ὁ δὲ ἀντοφθαλμῶν ἡδοναῖς στεφανοῖ τὴν ζωὴν αὐτοῦ· ὁ ἐγκρατευόμενος γλώσσῃ ἀμάχω συμβιώσεται. ϗ ὁ. ἐλαττονοῦται] C ἐλαττοῦται. 7 οὐθὲν] A οὐδέν. οὐ μὴ ἐλαττονωθῇ] C ἔσῃ ἐν ἐλαττώσει. 8 Διηγοῦ] C Διηγοῦ βίοις ἀλλοτρίοις. ἐστί σοι] C σοί ἐστιν. 9 μισήσει] C μισεῖ. 10 θάρσει, οὐ] C καὶ εὐθαρσὴς γίνου, οὐ γάρ. 11 ὠδινήσει] C ὀνειδίσει. 13 εἴ τι] A ἔτι. C εἰ. 14 φίλον] C πλησίον. 15 διαβολὴ] C διαβολὴ ματαία. 16 πίστευε] C πιστεύσῃ ἡ καρδία σου. ϗ οὐκ] C λέγω, ϗ οὐκ. 17 Τίς (A Καὶ τίς) οὐχ ἡμάρτησεν] C Καὶ τίς ἐστιν ὃς οὐκ ὠλίσθησεν. 18 ὑψίστου] C ὑψίστου γινόμενος ἀμιλῶς· φόβος κυρίου ἀρχὴ προσλήψεως, σοφία δὲ παρ' αὐτοῦ ἀγάπησιν περιποιεῖ. γνῶσις ἐντολῶν κυρίου παιδεία ζωῆς. οἱ δὲ ποιοῦντες τὰ ἀρεστὰ αὐτῷ ἀθανασίας δένδρον καρποῦνται. κυρίου] C παρὰ κυρίου νόμου] C νόμου, ϗ γνῶσις τῆς παντοκρατορίας αὐτοῦ. οἰκέτης λέγων τῷ δεσπότῃ, ὡς ἀρέσκει οὐ ποιήσω, ἐὰν μετὰ ταῦτα ποιήσῃ, παροργίζει τὸν τρέφοντα αὐτόν. 19 Καὶ] C deest. 20 αὕτη] C αὐτή. 21 ἡττώμενος] A ἡλαττωμένος. C ποιούμενος. ἢ περισσεύων] C τοῦ περισσεύοντος. παραβαίνων νόμον] C παραβαίνοντος νόμισμα ὑψίστου. 23 κρῖμα] C κρῖμα, ϗ ἔστι δικαιῶν κρίσει σοφός. πλήρης δόλου] C πλήρη δόλου πυρώδους. 24 ἑτεροκωφῶν] C ἐθελοκωφῶν. ὅπου οὐκ ἐπεγνώσθη] C οὗ ἐὰν ἐπιγνωσθῇ. σε] C σε κακοποιῆσαι. 27 ἀναγγέλλει] C ἀναγγελεῖ. 28 οὐκ ἔστιν] C οὐκ ἔσται.

CAP. XX.

1 καλὸν] C καλόν ἐστιν. ϗ] C κρυπτῶς, καί. ἀπὸ ἐλαττώσεως] C ἀπὸ ἐλαττώματος, & ponit post κωλυθήσεται. 3 βίᾳ] C βίῳ. 5 Ἔστι] Hic versus deest in Ald. λαλιᾶς] C λαλιᾶς αὐτοῦ. 8 λόγῳ] A λόγων. μισηθήσεται] C μισηθήσεται· ὡς καλὸν ἐλεγχθέντα φανερῶσαι μετάνοιαν, οὕτως γὰρ φεύξῃ ἑκούσιον ἁμάρτημα. 9 εὐοδία] C εὐδοκία. ἀνδρὶ] C ἀνδρὶ ἁμαρτωλῷ. 10 δόσις ἣ] A ἣ δόσις. 12 ἑπταπλάσιον] C ἑπταπλασίονα. 13 λόγῳ] C λόγοις. 14 σοι] C σοι λαβόντι, ὁμοίως δὲ ϗ βασκάνου διὰ ἀνάγκην αὐτοῦ. ἑνὸς] C ἑνὸς εἰς τὸ λαβεῖν. 16 ἀνθρώπῳ] C κυρίῳ, ϗ ἀνθρώποις. ϗ οὐκ] C οὐκ. 18 ἔδοντες] A C ἐσθίοντες. αὐτοῦ] C αὐτοῦ, οὔτε γὰρ τὸ ἔχειν ἐν ὀρθῇ αἰσθήσει εἴληφε· ϗ τὸ μὴ ἔχειν ὁμοίως ἀδιάφορον αὐτῷ. 21 ἀπαιδεύτων] A ἀπαιδεύτῳ· & versu 26. 24 ἄφρονος] C λήψεως. 26 ψεῦδος] C ponit ante ἐν. ἐν] C ἐν δέ. 29 ΛΟΓΟΙ παραβολῶν] C desunt. 30 γλῶ] C γλῶ αὐτοῦ. ἀδικίαν] C ἀδικίαν αὐτοῦ. ϗ ὁ] A C ϗ ὡς. ἐλεγμὸς] C ἐλέγχους. 33 αὐτοῦ posterius] C αὐτοῦ. κρείσσων ὑπομονὴ ἀπαραίτητος ἐν ζητήσει κυρίου, ἢ ἀδέσποτος τροχηλάτης τῆς ἰδίας ζωῆς.

CAP. XXI.

2 δέξεται] C αὐτῇ, δέξεται. 3 αὐτῆς] C αὐτῇ. 5 ὑπερηφάνου] C ὑπερηφάνων. 7 καρδίᾳ] C καρδίᾳ αὐτοῦ. 9 αὐτοῦ] C ἑαυτῷ. χειμῶνα] C χῶμα ταφῆς αὐτοῦ. 10 πυρὸς] C πυρὸς εἰς ἀπώλειαν. 11 ἐν] C ὑπό. ἐσχάτῳ] C ἐσχάτου. 12 κατακρατεῖ] C κυρίου, κρατεῖ. 13 ϗ συντέλεια] C συντέλεια δέ. σοφία] C σοφίας πρόσληψις. 15 Ἔστι] C Ἔστι γάρ. 16 πηγὴ] C πηγὴ ἁγία. 17 ϗ] C deest. κρατήσει] C κρατήσει ἐν ζωῇ αὐτῷ. 18 ὁ σπαταλῶν] C αὐτὸν ἀσύνετος. 20 ϗ τὺς] C Ὡς οἶκος ἠφανισμένος, οὕτως μωρῷ σοφία· ponit ante ϗ τύς. διανοηθήσεται] C διανοηθήσονται. 22 ἀνοήτοις] C ἀνοήτου. 24 χρυσοῦ] C χρυσοῦς. βραχίονι δεξιῷ] C βραχίονος δεξιοῦ. 25 ἀπὸ προσώπου] C ἀπ' αὐτοῦ. 27 θύραν] C θύρας. ἀτιμίᾳ] C ἀτιμίαν. 28 ἀλλοτρίων ἐν τούτοις βαρυνθήσεται] C πολυλάλων τὰ οὐκ αὐτῶν διηγήσεται. 29 καρδία δὲ] A καρδία. C ἐν δὲ καρδίᾳ. 31 ψιθυρίζων, ϗ ἐν παροικήσει] C ψίθυρος, ϗ οὗ ἐὰν παροικήσῃ.

CAP. XXII.

1 ἠρδαλωμένῳ] A ἠρδαλωμένος. ϗ πᾶς, usque ad πᾶς ὁ, ver. 2.] A desunt. 4 φρονίμη] C φρόνιμος. ἄνδρα] C ἀνδρός. Μουσικὰ] A Μουσικῇ. ϗ] C δὲ, καί. παντὶ] C deest. σοφίας] C σοφίας. τέκνα ἐν ἀγαθῇ ζωῇ τὴν τροφὴν ἔχοντα, τῶν ἰδίων γεννητόρων κρύψουσι δυσγένειαν. τέκνα ἐν καταφρονήσει ϗ ἀπαιδευσίᾳ γεγαυρωμένα, συγγενείας ἑαυτῶν μολύνουσι τὴν εὐγένειαν. 8 ἐξεγείρων καθεύδοντα] C ϗ ἐξεγείρει καθεύδοντας. 9 Διηγούμενος] C Διηγεῖται. 10 φῶς] A C ἐξέλιπε γὰρ φῶς. σύνεσις] C σύνεσιν. 12 πονηρὰ] C deest. 14 πορεύου] C πορεύου, ἀναισθητῶν γὰρ ἐξουδενώσει σου τὰ πάντα. 14 μωρὸς] C μόλυβδος. 18 ἅλα] C ἅλας. εὔκοπον] C σύγκοπον. C εὐκοπώτερον. 20 καιρῷ] C παντὶ καιρῷ φόβου. τοίχου] C ἐπὶ τοίχου. 21 ὑπομείνωσιν] C μείνωσιν. 22 Οὕτως] A Οὕτως καί. 24 κατάξει] A καταίρει. 25 ἀποσοβεῖ] C ἀποσοβήσει. 27 τούτοις] C τούτοις γάρ. 28 ὁμοῦ πληθῆς] C εὐφρανθῇς. 29 αὐτῷ] A ἑαυτῷ. ἐν τῇ κληρονομίᾳ] C τὴν κληρονομίαν. 30 Πρὸ] C οὐ καταφρονητέον γὰρ ἀεὶ τῆς περιγραφῆς, οὐδὲ θαυμαστὸς πλούσιος νοῦν οὐκ ἔχων. 31 στόμα] C στόματος. ἀπ'] C αἰφνιδίως ἀπ'. μου] C μου μή.

XXIII.

1 μου] C ἁπάσης. μὴ posterius] C ϗ μή. 2 φείσωνται, usque ad finem versus] C φείσῃ σὺ κύριε· τὰς δὲ ὕβρεις τῶν ἐν ἐπαγγελίᾳ ἁμαρτωλῶν μὴ παρῇς. 3 πληθύνωσιν] C πληθυνθῶσιν. πλεονάσωσι] C πλεονάζουσιν εἰς συντριβήν. μου] C μου, ὧν μακρὰν ἐστὶν ἡ ἐλπὶς τοῦ ἐλέους σου. 4 δῷς μοι] C μοι δῷς. 5 ϗ ἐπιθυμίαν] C ϗ γιγαντώδη ψυχὴν ἀπόστησον διαπαντὸς ἀπὸ δούλων σου. Ἐλπίδας κενὰς ϗ ἐπιθυμίας. ἐμοῦ] C ἐμοῦ, ϗ κρατήσεις τὸν θέλοντά σοι δουλεύειν. 9 με posterius] C με τὸν ἱκέτην σου. 7 ΠΑΙΔΕΙΑ στόματος] C desunt. παιδείαν στόματος] C ponit post τέκνα. στόματος] C στόματος ἀληθινοῦ. 8 καταληφθήσεται] C Ἐν τῇ ἀφροσύνῃ αὐτοῦ καταληφθήσεται ὁ. 11 οὐ μὴ καθαρισθῇ] C ponit ante ἀπό. 14 ἐπαγωγὴν] A ἀπαγωγῶν. C ἐπαγωγῆς. 17 Ἀπαιδευσίαν ἀσυρῆ μὴ συνεθίσῃς] C Ἀκολασίᾳ ὅρκου μὴ ἐθίσῃς. λόγος] A λογισμός. 18 συνεδρεύεις] C συνεδρεύσεις. 19 μωρανθῇς] C μωρανθῇς. σου] A σου μή. 22 καταποθῇ. Ἄνθρωπος] C καταποθῇ ἄνθρωπος, &c. 23 ἐκκαύσῃ] C ἐγκαύσῃ. 28 κυρίου] C κυρίου τοῦ ὑψίστου. φωτεινότεροι] C φωτεινότεροί εἰσιν. Οἱ. 29 αὐτῷ] C αὐτῷ τὰ πάντα. συντελεσθῆναι] C συντελεσθῆναι καθορᾷ τὰ πάντα. 30 ὁ] A deest. 32 Οὕτως] C Ὁμοίως. κληρονόμον (A κληρονόμου) ἐξ ἀλλοτρίου] C κληρονομίαν ἐξ ἄλλου. 33 ἑαυτῆς] C αὐτῆς. ἐμοιχεύθη] C ἐμοίχευσε. ἐξ ἀλλοτρίου] C ϗ ἐξ ἄλλου. παρέστησεν] C παρέστηκεν. 34 εἰς (A deest) ἐκκλησίαν] C ἐν ἐκκλησίᾳ. 35 τὰ τέκνα αὐτῆς εἰς] C υἱοὶ αὐτῶν. οὐ δώσουσι] C οὐκ εἴσουσι. 37 οὐθὲν] C οὐδέν ἐστι. ϗ] A ϗ τι. προσέχειν] C προσέχοντος. κυρίου] C θεοῦ. Δόξα μεγάλη ἀκολουθεῖν θεῷ, μακρότης δὲ ἡμερῶν τὸ προσληφθῆναί σε ὑπ' αὐτοῦ.

CAP. XXIV.

ΑἼΝΕΣΙΣ σοφίας] C desunt. 8 κύμασι] C κύματι. 11 Μετὰ] C Καὶ μετά. 14 αἰῶνος] C αἰώνων. ἐκλίπω] C ἐλλείπω. 15 ἐν πόλει ἠγαπημένῃ (ἡγιασμένῃ C] A ἐν πόλει ἠγαπημένη. 17 ἀνυψώθην] A ἀνυψώθη. C ὑψώθην. 18 αἰγιαλοῖς] C Γαδδί. 19 πεδίῳ, usque ad finem versus] C πεδίῳ ὡραίῳ, ϗ ὡς πλάτανος ἀνυψώθην ἀφ' ὕδατος. 20 ἀσπάλαθος] C ὡς πάλαθος. δέδωκα ὀσμὴν] C desunt. δέδωκα] C ἔδωκα. 21 χαλβάνη] C γαλβάνη. 22 κλάδοι posterius] C deest. 23 βλαστήσασα χάριν] C ἐβλάστησα εὐωδίαν. πλέον] C πλέον. Ἐγὼ μήτηρ τῆς ἀγαπήσεως τῆς καλῆς, ϗ φόβου, ϗ γνώσεως, ϗ τῆς ὁσίας ἐλπίδος. Δίδωμι δὲ σὺν πᾶσι τοῖς τέκνοις μου ἀειγενὴς τοῖς λεγομένοις ὑπ' αὐτοῦ. 27 κηροῦ] C κηρίου. 29 με posterius] A deest. 30 ϗ] C διαπαντὸς, καί. 32 νόμον] A νόμου. C νόμος. Μωϋσῆς] C ἡμῖν Μωϋσῆς. συναγωγαῖς] C ἐν συναγωγαῖς. Ἰακὼβ] C Ἰακώβ. μὴ ἐκλύεσθε ἰσχύοντες ἐν κυρίῳ, ἵνα κραταιώσῃ ὑμᾶς αὐτός. κολλᾶσθε πρὸς αὐτὸν, κύριος παντοκράτωρ ὁ θεὸς μόνος ἐστὶ, ϗ οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν αὐτοῦ σωτήρ. 35 Ὁ πιμπλῶν] C Ἐμπιπλῶν. σοφίαν] C πάντα τῆς σοφίας αὐτοῦ. 37 παιδείαν] C παιδείαν γνώσεως, καί. διανόημα] C τὰ διανοήματα. 41 Κἀγὼ] C Ἐγὼ ἡ σοφία. 42 Εἶπα] C Εἶπον. ποτιῶ] A C ποτίσω. κῆπον] C κῆπον τὸν ἄριστον. πρασιὰν] C πρασιὰν τὴν δικαίαν. 43 εἰς prius] A deest. 44 Ἔτι] C Ὅτι. αὐτὰ] C αὐτήν. Ἔτι] C Ὅτι.

CAP. XXV.

1 κυρίου] C κυρίου. ἔναντι κυρίου. 2 Ὁμόνοια] C Ὁμόνοιαν. φιλία] C φιλίαν. γυνὴ ϗ ἀνὴρ] C ἀνὴρ ϗ γυνή. συναγείοχας] C συνήγαγες. εὕροις] A C εὕρῃς. 6 ἐπιγνῶναι] C γνῶναι. 7 Ὡς ὡραία γερόντων σοφία] A desunt. 9 ἐπὶ γλώσσης] C ἐν τῇ γλώσσῃ μου. 10 εὐφραινόμενος] C ponit post τέκνοις. 11 αὐτοῦ] C ἑαυτοῦ. 14 Φόβος] C Ἀγάπησις δὲ. πᾶν ὑπερέβαλεν] C πάντα ὑπερέβαλεν εἰς φωτισμόν. 15 αὐτοῦ] C αὐτόν. 18 Πᾶσαν] C φόβος κυρίου ἀρχὴ ἀγαπήσεως αὐτοῦ· πίστις δὲ ἀρχὴ κολλήσεως αὐτοῦ. Πᾶσαν. 22 κεφαλὴν] C κεφαλῆς. 23 θυμὸν] C θυμοῦ. εὐδοκήσω, ἢ ἐνοικῆσαι] C εὐδοκῶ, ἢ συνοικῆσαι. 24 ἀμαυροῖ τὴν ὅρασιν] C ἀμαυροῖ τὸ πρόσωπον. σάκκον] C ἄρκτος. τοῦ] C τῶν. 25 ἀκούσας ἀνεστέναξε] C ἀκουσίως ἀναστενάξει. πικρὰ] C δι' αὐτήν. 27 Ἀνάβασις] C Ὡς ἀνάβασις. ἐν ποσὶ πρεσβυτέρου] C ἐπὶ ποσὶ πρεσβύτου. 28 ἐπὶ] C εἰς. ἐπιποθήσῃς] C ἐπιποθήσῃς εἰς τρυφήν. 32 μακαριεῖ] C παρακαλέσει. αὐτῆς] C αὐτῆς ἐν στενώσει. 34 ἐξουσίαν] C παρρησίαν ἐξόδου. 36 αὐτήν] C αὐτήν, δίδου, ϗ ἀπόλυσον.

CAP. XXVI.

2 ἔτη] C ἔτη τῆς ζωῆς. 3 ἐν] C πρὸς κύριον, ἐν. 4 ἱλαρὸν] C ἔχοντες ἱλαρὸν γαυριάσουσι. 5 μου] C ponit ante ἡ. ἐδεήθην] C ἐφοβήθην. 9 ἐπὶ γυναικὶ] C γυναικός. 11 μέθυσος] C μέθυσος ϗ ῥεμβάς. 13 θυγατρὶ ἀδιατρέπτῳ] A θυγατέρα ἀδιατρέπτως. 15 ἀνοίγει] C ἀνοῖξαι εὑρὼν πηγήν. 18 σιγηρὰ] C σιγηρὰ ϗ ἄτυς. 19 αἰσχυντηρὰ] C αἰσχυντηρὰ ϗ πιστή. 20 ψυχῆς] C ψυχῆς αὐτῆς. 21 αὐτοῦ] C αὐτῆς. 33 βάσεως ἀργυρᾶς] C βάσεσιν ἀργυραῖς. εὐσταθοῦς] C εὐσταθέσι· & hic addit undecim versus, quos habes apud Nobilium. 25 μου] C ponit ante ἡ. 27 ἐπὶ] C εἰς. αὐτὸν] C ponit ante εἰς. 28 ἐξαρεῖται] C ἐξαιρεῖται.

CAP. XXVII.

1 ὀφθαλμὸν] C ὀφθαλμὸν αὐτοῦ. 2 λίθων] C λιθίνων. πάσσαλος] A ϗ πάσσαλος. 5 σκύβαλα] C σκῦλα. 7 ξύλου] A ξύλον. λόγος] C λογισμός. καρδίας] C ἐν καρδίᾳ. 9 ϗ] C αὐτό, καί. 10 αὐτήν] C deest. 11 ἁμαρτίαι] A ἁμαρτίας. C ἁμαρτία τοῖς. ἀδικία] C κακίαν. 12 Σοφία C ἐν Σοφίᾳ. 13 διανοουμένων] A διανοουμένου. 20 ἀπώλεσας τὴν φιλίαν τοῦ πλησίου] C ἀπώλεσε τὴν πλησίον αὐτοῦ. 21 ἀπέλυσας] C ἀπολύσας. 24 ἀπήλπισεν] C ἀπώλεσε πίστιν. 25 κακὰ] C πονηρά. οὐδεὶς] C ὁ εἰδώς. 26 στόμα σου] C τὸ στόμα αὐτοῦ. ἐκθαυμάσει] C θαυμάσει. ἐν] A deest. σκάνδαλον] C σκάνδαλα. 27 αὐτὸν] C deest. 28 κεφαλὴν] C κεφαλῆς. διελεῖ] C διαιρεῖ. 29 ἐμπεσεῖται] C ponit ante εἰς. ἁλώσεται] C ponit ante ἐν. 30 Ὁ ποιῶν] C Ποιοῦντι. εἰς] C ἐπ'. κυλισθήσεται] C αὐλισθήσεται. 31 αὐτοῖς] C αὐτούς. 32 πτώσει (ἐν πτώσει C) εὐσεβῶν] A πτῶσιν ἀσεβῶν.

CAP. XXVIII.

1 διατηρῶν διατηρήσει] A διαστηριῶν διαστηριεῖ. 2 σου prius] C deest. 4 Ἐπ'] C Καὶ ἐπ'. 5 τίς] C ϗ τίς. 7 Καταφθορὰν] C Καὶ μὴ μηνίσῃς τῷ πλησίον καταφθοράν. 9 διαθήκην] C διαθήκης. 11 ϗ] C deest. ϗ] A deest. ἐμβάλλει] A ἐκβάλλει. C ἐμβαλεῖ. 12 ἐκκαυθήσεται] C ἐκκαυθήσεται, κατὰ τὴν στερέωσιν τῆς μάχης τὸ πῦρ αὐξηθήσεται. ἀνυψώσει] C τοῦ ἀνθρώπου ἀνυψοῖ. 14 φυσήσῃς] C φυσήσῃς εἰς. ἐκκαήσεται] C καύσεται. αὐτὸν] C αὐτοῦ. σβεσθήσεται] C ἀποσβεσθήσεται. 15 καταρᾶσθαι] C καταράσασθε. 16 τρίτη] C δισσή, & vers. 19. 17 ὀχυρὰς] A ἰσχυράς. 21 ποιεῖ μώλωπας] C ποιήσει μώλωπα. συγκλάσει] C συνθλάσει. 23 ἀπ'] C ἀπὸ προσώπου. 24 χάλκεοι] C χαλκοῖ. 26 οὐ καήσονται] C οὐ μὴ καύσονται. 27 ἐκκαήσεται] C ἐκκαυθήσεται. ἐξαποσταλήσεται ἐπ'] C ἐπαποσταλήσεται. 28 Ἴδε] A Καί. ἀκάνθαις] C ἀκάνθαις, ϗ τῷ στόματί σου ποίησον θυρώματα ϗ μοχλούς. τὸ χρυσίον] C χρυσίον σου. 29 τοῖς λόγοις] C τοῦ λόγου. σου] A deest. ζυγὸν ϗ σταθμὸν] C ζυγόσταθμον. 30 Πρόσεχε] C Καὶ πρόσεχε. αὐτῇ] C αὐτοῖς.

CAP. XXIX.

3 λόγον] C λόγον σου. πόνον] C κόπον. 5 καταφιλήσει χεῖρας] C καταφιλεῖ χεῖρας. 7 ἰσχύσῃ] C ἂν ἰσχύσῃ δούς. 8 δωρεὰν] A οὐ δωρεάν. C ponit ante ἐχθρόν. 9 ϗ ἀντὶ] C ἀντί. 10 Πολλοὶ] C Πολλοὶ οὖν. ἀπέστρεψαν] C ἀπέστρεψαν τὸν ἄνθρωπον. δωρεὰν] C δέ. 11 ταπεινῷ] C ταπεινώσει. ἐλεημοσύνην] C ἐλεημοσύνῃ. μὴ] A deest. 12 κενὸν] C deest. 13 ἀδελφὸν ϗ φίλον] C φίλον ϗ ἀδελφόν. ἰωθήτω] C κατάκρυψε αὐτόν. 19 καταλείψει] C ἐγκαταλείψει. 20 ἐγγύου] C ἐγγυητοῦ. 22 Ἀγαθὰ ἐγγύου] C Ἀγαθὴν ἐγγύην. ϗ ἀχάριστος] C Ἐγγυῶν φεύξεται ἁμαρτωλὸς ϗ ἄχρηστος. ἐγκαταλείψει ῥυσάμενον] C καταλείψει τὸν ῥυσάμενον αὐτόν. 26 ἐμπεσὼν] C παραβαίνων ἐντολὰς κυρίου ἐμπεσεῖται. κρίσεις] A κρίσιν. 28 ζωῆς] C ζωῆς ἀνθρώπου. 30 μικρῷ ϗ μεγάλῳ] C μικρὰ ϗ μεγάλα. ἔχε] C ἔχε, ϗ ὀνειδισμὸν οἰκίας σου μὴ ἀκούσῃς. 31 οὐ] A οὐ. παροικήσει, οὐκ ἀνοίξει] C παροικήσεις, οὐκ ἀνοίξεις. 32 πικρὰ] A μικρά. ἀκούσῃ] C ἀκούσῃς. 33 Πάρελθε] A C Πάρελθε. εἴπῃ] A ἔπι. 34 χρεία τῆς οἰκίας] C ponit ante ἐπεξένωται. 35 ἀνθρώπῳ] C deest.

CAP. XXX.

ΠΕΡΙ τέκνων] C desunt. 1 ἐσχάτῳ] C ἐσχάτων, & versu 10. 2 ὀνήσεται] C εὐφρανθήσεται. αὐτῷ posterius] C αὐτῶν. 3 αὐτοῦ] C deest. 5 εὐφράνθη] C εὐφράνθη ἐπ' αὐτῷ. 7 Περιψύχων υἱὸν] A Περὶ ψυχῶν υἱῶν. C Περιψήχων υἱόν. 8 ἀποβαίνει] C ἐκβαίνει. 10 συνοδυνηθῇς] C ὀδυνηθῇς. γομφιάσεις] C γομφιάσῃ. 12 θλάσον] C καὶ θλάσον. ὡς] C ὅτε. σοι] C σοι, ϗ ἔσται ἐν ὀδύνῃ ψυχῆς. σου προσκόψῃ] C αὐτοῦ προσκόψῃς. ϗ μὴ, usque ad finem versus] A desunt. C ponit ante θλάσον. 14 ΠΕΡΙ ὑγείας] A C desunt. ϗ] A deest. βέλτιον] A βελτίων. 18 ἐκκεχυμένα] C κεκλεισμένα. 18 ὅτε μὴ] C μή. 23 ζωὴ] C αὐτὴ ζωή. 25 ἀπέκτεινεν] C ἀπώλεσε ϗ ἀπέκτεινεν. ϗ οὐκ, usque ad finem versus] C desunt. 26 μέριμνα] Hic Comp. addit versum qui in Rom. habetur cap. 33. vers. 13. 16 Ὡς, usque ad finem capitis] C ponit cap. 33. a versu 17. usque ad finem capitis. 17 ἐπλήρωσα] C ἔπλησα. 19 μου ··· λαοῦ] C desunt. 20 σὺ] C σεαυτῷ. 21 πνοὴ] C ἔστι πνοή. 24 μὴ] C ϗ μή. τελευτῆς] A τελευτῆς σου. 25 ΠΕΡΙ δούλων] C desunt. ἔργον] C ἔργα. 26 παιδί, ϗ εὑρήσεις] C παιδείᾳ ϗ ζητήσει. 27 κάμψουσι] C κάμψουσι. 30 κἂν] C ϗ ἐάν. ἐν] C deest. 31 σὺ] C ἡ ψυχή σου. σεαυτὸν] C ἀδελφόν. 32 αὐτὸν] C αὐτὸν ἀδίκως. 33 ἀποδρᾷ] A C ἀποδράσῃ.

CAP. XXXI.

2 ἄνεμον] C ἀνέμοις. 6 καρδία] C σου ἡ καρδία. μὴ] C σου, μή. εἰς] A deest. 7 Πολλοὺς] A C Πολλοὺς γάρ. 9 πεπαιδευμένος] C πλανώμενος. 10 πληθυνεῖ] C πληθυνεῖ. 12 πλείονα] C τὰ πλάσματα. 16 οὐ μὴ] C οὐδέν. 18 τίς ἀντιστήριγμα αὐτοῦ] C τί αὐτοῦ στήριγμα. 19 σκέπη posterius] A σκηνή. 20 ἀπὸ πτώματος] C πτώσεως. 21 μωκήματα] C δωρήματα. 23 ἐν prius] C deest. 25 αὐτὴν] C αὐτόν. 27 μισθίου] C μισθωτοῦ. 28 καθαιρῶν] C καταλύων. ὠφέλησαν] C ὠφελοῦσι. κόποις] A κόπου. 29 εἰσακούσεται] A ἀκούσεται. ὠφέλησε] C ὄφελος ἐν. 31 τὰ αὐτὰ] C ταῦτα.

CAP. XXXII. In Comp. XXXV.

1 προσφορὰς] A συμφορᾶς. 4 Ἀνταποδιδοὺς χάριν] C Καὶ ἀνταποδιδοὺς χάριν ὡς. 16 ἐν προσώπῳ] C ἐνώπιον. 8 ἔναντι] C ἐνώπιον. 10 σμικρύνῃς] A μικρύνῃς. 14 προσδέξεται] A δέξεται. 15 μὴ] A οὐ μή. οὐκ ἔστι] A desunt. 16 λήψεται] C λήψεται κύριος. πτωχοῦ] C πτωχῷ. 18 δάκρυα] C δάκρυον. αὐτὰ] C αὐτό. 22 Καὶ] C deest. δικαίως] C δικαίοις. 22 αὐτοῖς] C αὐτοῖς ὁ κραταιός. συντρίψῃ] C τρίψῃ. 24 ἀνταποδῷ] C ἀνταποδώσει. 25 Ἕως] C Ἕως ἄν. 26 Ὡραῖον] C Ὡς ὡραῖον.

CAP. XXXIII. In Comp. XXXVI.

2 ἔθνη] C ἔθνη τὰ μὴ ἐκζητοῦντά σε. 3 ϗ] C deest. 4 ἐνώπιον] C ἐναντίον. 5 ἐπέγνωμεν] C σὲ ἔγνωμεν. 7 δεξιὸν] C δεξιόν, ὅπως διηγῶνται τὰ θαυμάσιά σου. 8 ἔκχεον] C ἔκχεε. 9 Ἔξαρον] C Ἔπαρον. 10 ὀργισμοῦ] C ὀργῆς. μεγαλεῖα] C θαυμάσια. 12 ἐχθρῶν] C ἐθνῶν. 13 Σύναγε] C Συνάγαγε. Λαμπρὰ, usque ad finem versus] In Comp. habentur cap. 30. vers. 26.

CAP. XXXIV. In Comp. XXXI.

1 ὕπνου] C ὕπνου. 2 ὕπνος] A ὕπνον. 4 ἀναπαύσει] C ἀναπαύσει αὐτοῦ. 5 αὐτὸς] C οὗτος. 6 ἐδόθησαν εἰς πτῶμα] C ἐδέθησαν. 7 ἐνθουσιάζουσιν] C θυσιάζουσιν. 8 ἐστὶ] C ἐστὶν αὐτοῦ. 10 ἔσω εἰς καύχησιν] C ἔσται εἰς καύχημα. 11 Στερεωθήσεται] C Διὰ τοῦτο στερεωθήσεται. 12 ἐκάθισας] C καθίσας. ἐπ' αὐτῆς] C ponit post σου. 16 χεῖρα] C χεῖρά σου. 18 πλησίον] A πλησίου. 19 σοι] A σου. 20 πρῶτος] C πρῶτον. 23 χολέρας] C χόλερα. 25 μεσοπωρῶν] A μεσοπορῶν. C μεσοπορῶν, ἔμεσον. 26 ἐσχάτῳ] C ἐσχάτων. 28 εὐλογήσει] C εὐλογῆσαι. καὶ] C deest. 31 καρδίας ἐν μάχῃ ὑπερηφάνων] C ἐν καρδίᾳ ὑπερηφάνων ἐν μέθῃ. 32 ἀνθρώπῳ] C ἀνθρώποις. 36 Ἀγαλλίαμα usque ad οἶνος] A desunt. 40 μέθη] C ponit post θυμόν. 42 ἀπαιτήσῃ] C ἀπαιτήσει αὐτοῦ.

CAP. XXXV. In Comp. XXXII.

ΠΕΡΙ' ἡγουμένων] A C desunt. 1 Ἡγούμενον usque ad γίνου] A desunt. 2 ποιήσας ἀνάπεσε] C πίνετε, καὶ εὐδοκιμήσας ἀνάπαυσαι. 4 πρεσβυτέρῳ] C πρεσβυτέρῳ. 5 ἀκριβεῖ usque ad μουσικά] C ἀκριβείᾳ δὲ ἐπιστήμης καὶ ἐμποδίσεις. 8 Ἐν] A Καί. 13 ἑτέρου λέγοντος] C ὅπου γέροντες. 14 προσελεύσεται] C προσελεύσεται. 16 ἁμαρτίας] C ἐν ἁμαρτίαις, καί. 18 παιδείαν] C τὴν παιδείαν αὐτοῦ. 21 εὑρήσει] A εὑρήσεις. C ἐξευρίσκει. 22 ἀλλότριος] A καὶ ἀλλότριος. C ἀλλότριος δέ. 23 μετ' αὐτοῦ] C μεθ' ἑαυτοῦ. 24 Ἀνὰ βουνοῖς] A desunt. σε] C deest. 25 μὴ προσκόψῃς] C οὐ προσκόψεις. 27 ἔργῳ] C ἔργῳ ἀγαθῷ. 28 νόμῳ] C κυρίῳ. ἐντολαῖς] C ἐντολῇ. κυρίῳ] C ἐπ' αὐτῷ.

CAP. XXXVI. In Comp. XXXIII.

1 ἐξελεῖται] C ἐξαιρεῖται αὐτόν. 2 πλοῖον] C πολλῶν. 4 δικαίων] C δήλου. καὶ posterius] C καὶ τότε. 6 χρεμετίζει] C χρεμετιεῖ. 7 ἡμέρας ὑπάρχει] C ὑπάρχει ἡμέρας. A ἡμέρας ὑποτρέχει. 10 Ἀπ'] C Καὶ ἀπ'. ἀνέστρεψεν] C ἀνέτρεψεν. εὐσεβοῦς ἁμαρτωλὸς] C τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὁ εὐσεβής, καὶ οὕτως ἀπέναντι ἀνδρὸς εὐσεβοῦς ὁ ἁμαρτωλός. 16 καὶ κατεκληρονόμησα, usque ad finem capitis] C ponit cap. 36. a versu 13 usque ad finem capitis. πρωτογόνῳ ὡμοίωσας] C πρωτόγονον ὠνόμασας. 15 Οἰκτείρησον] C Οἰκτεῖρον. πόλιν] A πόλις. C τόπον. καταπαύματος] C καταπαύσεως. 17 κτίσμασι] A κτήμασι. προφητείας τὰς] C προφήτας. 19 σὺ] A deest. εἶ ὁ θεὸς] C desunt. 21 γεύεται] A γεύσεται. 23 δὲ] C γάρ. 25 αὐτῆς] C deest. πραΰτης] C πραΰτης, καὶ ἴασις. 26 ἀναπαύσεων] A C ἀναπαύσεως.

CAP. XXXVII.

1 αὐτῷ] C deest. 2 ἕνι] A C μένει. 3 ἐνεκυλίσθης] A ἀνεκυλίσθης. C ἐκυλίσθης. 4 ἥδεται] C συνδιαιτᾶται, & ponit ante ἐν. 5 ἔναντι] C καὶ ἔναντι. πολέμου] C πολεμίου. 6 ἐπιλάθῃ] C ἐπιλάθου. ἀμνημονήσῃς] C μνημονεύσῃς. σου] C σου. Μὴ βουλεύου μετὰ τοῦ ὑποβλεπομένου σε, καὶ ἀπὸ τῶν ζηλούντων σε κρύψον βουλήν. 8 ἑαυτὸν] A αὐτόν. συμβούλου] A συμβουλῆς. βουλεύσεται] C συμβουλεύεται. 7 Hunc versum Comp. ponit post versum sextum, ut sup. 12 περὶ prius] A τῆς. 14 ἐφεσίου] A ἀφεσίου. C ἐπετείου. 15 ἐντολὰς] C ἐντολὰς κυρίου. 18 ἐπὶ σκοπῆς] A C ἐπισκοπῆς. 19 ἐν ἀληθείᾳ] C ἡ ἀλήθεια. 21 καρδίας] C χαρᾶς πρόσωπον. καὶ … καὶ] C desunt. αὐτὸν] A αὐτῷ. C ponit ante ἐνδελεχῶς. 22 καὶ prius] C deest. ἐστὶν] A ponit ante ἄχρηστος. 23 σοφῆς] C σοφίας. 25 πιστοὶ] C αἰστοί. 26 παιδείας] C παιδείᾳ. 29 πίστιν] C δόξαν. ζήσεται] C ἔσται. 31 πάντα πᾶσι] A παντάπασιν. εὐδοκεῖ] C εὐδοκιμεῖ.

CAP. XXXVIII.

2 δόμα] C δόξαν. 4 προσοχθιεῖ] C προσοχθίσει. 6 αὐτοῦ] C αὐτοῦ ἀπὸ ἀνθρώπου. 7 συντελέσῃ] C συντελεσθῇ τά. 10 πλημμέλειαν] C πλημμελείας. χεῖρας] C χεῖρα. 12 ἔκτισεν] C ponit post κύριος. 13 καιρὸς ὅτε] C ὅτε καιρός. 14 εὐοδώσῃ] C ἐνδώσῃ. 15 ἔναντι] C ἐναντίον. 16 θρήνου] C θρηνῶν. αὐτοῦ posterius] A deest. 18 αὐτοῦ] A αὐτῆς. 20 ἀπαγωγῇ] C ἐπαγωγῇ. κατὰ] C κατάξῃ. 21 δῷς εἰς] A δώσῃς. 23 αὐτοῦ] C σου. 24 ἐν prius] C ἐπ'. αὐτοῦ] C αὐτοῦ ὁ. 26 καὶ prius] C deest. ἀναστρεφόμενος] C ἀναστρεφόμενος. 28 ἡμέρα] C ἡμέραν. ἡ ὑπομονή] C ἐπιμονή. τελέσαι] C συντελέσαι. 29 ἀργῷ σιδήρῳ] C ἐν ἔργῳ σιδήρου. τήξει] C τήξει. 30 σφύρης] C σφύρας, καὶ ἄκμονος. 34 συντελέσαι] C εἰς τὸ συντελέσαι. χεῖσμα] A χάρισμα. 35 ἐνεπίστευσαν] C ἐπίστευσαν. 37 καὶ ἐν] C ἐν βουλῇ λαοῦ οὐ ζητηθήσονται, καὶ ἐν. 38 Ἐπὶ, usque ad καὶ] A desunt. δικαστοῦ] C δικαστῶν. δικαιοσύνην] C παιδείαν. 39 κτίσμα] C κτῆμα. στηρίσουσι] A τηρήσουσι. C στηρίζουσι. ἐπιδόντος] C ἐπιδιδόντος.

CAP. XXXIX.

2 Διηγήσεις] C Διήγησιν. 4 ἡγουμένου] C ἡγουμένων. 6 ὀρθρίσαι πρὸς κύριον τὸν] C πρὸς κύριον, ὀρθρίσαι πρὸς τόν. 7 αὐτοῦ posterius] A αὐτῆς. 8 θελήσῃ] C θέλῃ. 11 ἐκφανεῖ] A ἐκφαίνει. 13 Οὐκ] A Καὶ οὐκ. C deest. 14 διηγήσονται] C διηγήσεται. ἔθνη] A deest. 15 ὄνομα] C ὄνομα. 16 καὶ] C ὅτι. 17 ἀγεροῦ] C ὑγροῦ. 18 Καὶ ὡς] Hic versus deest in Comp. 19 ἔργοις] C ἔργοις αὐτοῦ. 20 Δότε, usque ad finem versus] C desunt. 21 ὅτι] C deest. ἔσται] A C ἔσται, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν τί τοῦτο ἐστὶ (A deest.) addit amplius A καὶ εἰς τί τοῦτο. ἐν] C ταῦτα ἐν. 22 ἔστη] A ἔσται. 26 εἰς τί τοῦτο] C ἐστί. χρείας] C χρείαν. 29 τοῖς ὁσίοις] C ponit post εὐθεῖαι. 31 πῦρ] C καὶ πῦρ. ἅλα] C ἅλας. πυροῦ] A πυρός. μέλι, καὶ γάλα] C γάλα, καὶ μέλι. 32 Ταῦτα] C ponit post πάντα. εἰς] C deest. 33 ἐστερέωνται] C ἐστερέωσε. 34 Καὶ] C deest. αὐτοῦ] C αὐτόν. 35 χάλαζα] C θάλασσα. ἔκτισαι] Hic repetit Ald. quæ habentur versu 33, a καὶ ἐν, usque ad finem versus 34. 37 ἐντολῇ] C ἀνατολῇ. 39 αἰσχρῷ] C καιρῷ.

CAP. XL.

1 ἡμέρας ἐπὶ ταφῇ] C ἐπιταφῆς ἡμέρας. 3 ἐν δόξῃ] C δόξης. [illegible] 8 σαρκὸς] A deest. 9 καὶ ῥομφαία] C ponit post [illegible] 12 πίστις] A [illegible] 15 [illegible] 17 [illegible] 19 [illegible] ὁ βίος. 32 [illegible] C καυθήσεται.

CAP. XLI.

1 ἐστὶν] C deest. 5 πάσῃ] C σῇ. 9 ἐνδελεχιεῖ] C ἐνδελεχίζει. 11 θεοῦ ὑψίστου] C ὑψίστου. ἐὰν γὰρ πληθυνθῆτε εἰς ἀπώλειαν. 13 ἀπὸ κατάρας] C desunt. 14 ἁμαρτωλῶν] C ἀνθρώπου. 15 μεγάλοι] C ponit post θησαυροί. 16 αἰῶνα] C αἰῶνας. 17 δὲ] C deest. 19 ἐντραπήσεται] C ἐντραπήσεται. 20 πάντα πᾶσιν] A παντάπασιν. 22 Ἀπὸ] C Καὶ ἀπό. ἄρτοις] A ἄρτους. 25 ἀσπαζομένων] C ἀσπαζομένου. συγγενοῦς] C ἀνθρώπου εὐγενοῦς. 27 παιδίσκης αὐτοῦ] C καὶ παιδίσκης. ἐπιστῇς] C ἐπιστήσῃς. 28 φίλων] C φίλου.

CAP. XLII.

1 Ἀπὸ] C Καὶ ἀπό. ἀποκαλύψεων] C ἀποκαλύψεως περί. ἐστὶ] A deest. 4 σταθμιῶν] C σταθμῶν. 5 ἀδιαφόρου] C διαφόρου. καὶ prius] C deest. 7 ὃ] C deest. παντὶ] C πάντα. 8 ἀληθινῶς] C ἀληθινός. 10 ἐν] C καὶ ἐν. σπερμάσῃ] C σπερμωθῇ. 11 ἀδιατρέπτῳ] A ἀδιατρέπτως. ποιήσῃ σε] A ποιήσῃς. 13 γυναικὸς posterius] A deest. 14 καὶ] C deest. 15 δὴ] A δέ. 16 Ἥλιος] C Καὶ ἥλιος. πᾶν] C πάντα. αὐτοῦ prius] C κυρίου. 17 κύριος] C κυρίου. ὁ] C deest. 19 κύριος] C ὕψιστος. σημεῖον] C σημεῖα. ἐπεσόμενα] C τὰ ἐσόμενα. 21 τῆς] C διὰ τῆς. καὶ ἕως] C ὅς. 22 οὐδὲ] C οὐ. 23 Ὡς] A ὧ. ὡς] C ἕως. 25 ἐκλεῖπον] C ἐλλεῖπον.

CAP. XLIII.

1 ἐξόδῳ] C ἐνδόξῳ. 3 φυσῶν] A φυλάσσων. 4 τριπλασίων] C τριπλάσιον. 5 κατέπαυσε] C κατέπαυσε. 6 ἡ σελήνη ἐν πᾶσιν] C σελήνην ἐπίστησεν εἰς στάσιν. χαίρων] C χρόνου. Ἀπὸ] C Καὶ ἀπό. 8 αὐξανομένη θαυμαστῶς (A θαυμαστός) ἐν] C αὐξανόμενος ἐθαυμάστωσεν. 9 παρεμβολῶν] A παρεμβολῶν. 10 κύριος] C κυρίου. 11 ἁγίου] A ἁγίοις. κατὰ κρίμα] A C κατάκειμαι. ἐκλυθῶσιν ἐν φυλακαῖς] C ἐκκαυθῶσιν ἐν φυλακῇ. 13 ἐν κυκλώσει] A ἐγκυκλώσει. 14 κατέπαυσε] C κατέπαυσε. 17 Καὶ ἐν] Hunc versum Comp. ponit post γλῶ, ver. 18. ἐπασίαις] C ἐπασίᾳ. σαλευθήσεται] C σαλεύσεται. 18 ὠδίνησε γῆν] A ὠνείδισεν ὀργήν. 21 ἅλα] C ἅλας. γῆς] C γῆν. 25 Λογισμῷ] C Ἐν λογισμῷ. αὐτὴν Ἰησοῦς] C ἐν αὐτῇ νήσους. 27 κλίσεις] C κρίσεις. 28 Δὴ] C Καὶ δή. αὐτὸν] A αὐτῶν. εὐοδία τέλος] C εὐοδοῖ ὁ ἄγγελος. 29 ἐφικόμεθα] A ἀφικόμεθα & ver. 33. συντέλεια] A συντέλειαν. ἐστὶν αὐτὸς] C αὐτός ἐστι, & ponit ante τὸ πᾶν. 31 σφόδρα] C ponit post μέγας. 32 ἂν δύνησθε] C δύνασθε. 35 μεγαλύνῃ] C μεγαλυνεῖ. 36 γὰρ] C deest.

CAP. XLIV.

ΠΑΤΕ'ΡΩΝ ὕμνος] C desunt. 2 τὴν μεγαλωσύνην] C ἐν αὐτοῖς τῇ μεγαλωσύνῃ. ἀπ'] A ἐπ'. 3 βουλεύσονται] C βουλεύοντες. 5 μουσικῶν] C μουσικῶν, καί. ἐν γραφῇ] C ἐγγραφῇ. 6 ἰσχύϊ] C ἐν ἰσχύϊ. παροικίαις] C κατοικίαις. 9 ὑπάρξαντες] C ὑπάρχοντες. 11 διαμενεῖ] C διαμένει. ἔκγονα] C ἔγγονα. 12 ἔστη] C Ἐν διαθήκαις ἐστὶ τό. δι'] C μετ'. 13 μενεῖ] C μένει. 14 Τὸ σῶμα] C Τὰ σώματα. γενεὰς] C γενεὰν καὶ γενεάν. 15 ἐξαγγέλλει] A ἐξαγγελεῖ. C αὐτῶν ἐξαγγέλλει. 16 κυρίῳ] C κυρίῳ θεῷ. 14 Διὰ, usque ad διὰ] C desunt. 19 Διαθῆκαι] C Καὶ διαθῆκαι. 20 δόξῃ] C δόξῃ αὐτοῦ. 21 καὶ] C deest. 22 ἐνευλογηθῆναι] C ἐνευλογηθῆναι. 23 καὶ ὡς ἄστρα ἀνυψῶσαι τὸ σπέρμα αὐτοῦ] C desunt. 26 ἐν κληρονομίᾳ] C κληρονομίαν. μερίδας] C μερίδος. ἐμέρισε δεκαδύο] C αἷς ἐμέρισε δώδεκα. 27 Καὶ] A facit hunc versum initium capitis sequentis.

CAP. XLV.

2 λόγοις] C λογίοις. 3 ἐδόξασεν] C Καὶ ἐδόξασεν. 4 πραΰτητι] C πραότητι. ἡγίασεν] C ἡγίασεν αὐτόν. 6 καὶ ἐπισήμης] A ἐπισήμης. διδάξαι] C ἐδίδαξεν. κρίματα] A κρίμασι. 7 ὕψωσεν] C ἀνύψωσεν. 8 αὐτῷ prius] C αὐτόν. 9 στολὴν] C περιστολήν. σκεύεσιν] C ἐν σκεύεσι. 11 ῥοΐσκοις χρυσοῖς] C ῥοΐσκοις χρυσοῖς &c. ναῷ] A κυρίῳ. C ναῷ, καὶ. 12 Στολῇ ἁγίᾳ] A Στολὴ ἁγία. πορφύρᾳ ἔργῳ] A πορφύρα ἔργον. 13 κεκλωσμένη] C κεκλωσμένῳ. A κεκλωσμένη. κόκκῳ] A deest. γλύμματος] C γλύμμασι. ἔργῳ] A ἔργον. ἐν γραφῇ] C ἐγγραφῇ. κεκολαμμένη] C κεκολαμμένη. 14 ἔργον] C ἔργα. ἕως] C καὶ ἕως. 16 ἔκγονα] C ἔγγονα. 18 ἐν] C deest. 19 αἰώνιον] C αἰῶνος. ἐν] C deest. ἡμέραις] C ἡμέρᾳ. αὐτοῦ] C deest. αὐτοῦ] A deest. 20 σου] C deest. 21 αὐτὸν] C αὐτῷ. ἐν ἐντολαῖς] A ἐντολαῖς. C ἐντολάς. φωτίσαι] A φωνῆσαι. C φωτίσαι τόν. 24 αὐτοῦ] C αὐτούς. 25 ἀπαρχὰς] C ἀπαρχήν. αὐτοῖς] C αὐτῷ. 26 ἐν] A deest. πλησμονήν] C ἐν πλησμονῇ. αὐτῷ τε] C αὐτῷ. 27 οὐ] A deest. σου κληρονομία] C αὐτοῦ κληρονομίας. 29 στῆσαι] C στῆναι. 30 ἐστάθη … διαθήκη] C ἔστησεν … διαθήκην. ἢ] A deest. τοὺς αἰῶνας] C τὸν αἰῶνα. 31 ὑμῖν … ὑμῶν] A ἡμῖν … ἡμῶν.

CAP. XLVI.

1 πολέμοις] C πολέμῳ. Ναυῆ] C ὁ τοῦ Ναυῆ. Μωϋσῆ ἐν. A ἐν Μωϋσῆ. 2 κληρονομήσῃ] C κατακληρονομήσῃ. 3 τῷ ἐκκλῖναι] C ἐν τῷ ἐκτεῖναι. 4 πολεμίους κύριος] C πολέμους κυρίου. 5 πρὸς] C ὡς. 6 θλίψαι] C ἐκθλίψαι. αὐτῶν] A αὐτόν. C αὐτοῦ. 7 ἐπ' ἔθνος] C ἐπὶ ἔθνη. 9 ἡμέραις] C ἡμέρᾳ. ἔναντι ἐχθροῦ] C ἐναντίον ἐκκλησίας. 11 ἐπιβλῶναι] C καὶ ἐπιβλῶναι. 13 ἕκαστος] A ἑκάστῳ. 14 εἶπε] C καὶ. ἐκ] C ἐπί. 15 ἐν] C ἐν. 16 Σαμουὴλ] A deest. βασιλείαν] A βασιλεία. C βασιλείας. 18 πίστει] C ῥήμασι. πιστὸς ὁράσεως] C desunt. 19 θλίψαι] C θλίψαι αὐτόν. ἀνδρὸς] C ἀνδρός. 20 μεγάλῳ] C μεγάλῳ βροντῆς. 22 χειροῦ] C χειρὸς αὐτοῦ. εἴληφα] A εἴληφεν. 23 βασιλεῖ] C βασιλέως.

CAP. XLVII.

1 τοῦτο] A σῦτον. προφητεύειν] C ὁ προφήτης. 3 ἔπαιξεν] C ἐπεξέμησεν. ἄρκοις] C ἄρκλοις. 4 οὐχὶ] C deest. 5 Ἐν] C Καὶ ἐν. καὶ] C deest. [illegible] 12 [illegible] 13 αἰῶνα] C αἰῶνος. βασιλείαν] C βασιλεία. [illegible] 31 [illegible] C desunt. [illegible]

A δίκησις. C ὀργὴ καὶ ἐκδίκησις.

CAP. XLVIII.

2 λιμὸν] C λιμὸν ἰσχυρόν. 3 κατήγαγεν οὕτως τρὶς πῦρ] C καὶ κατήγαγε τρὶς πῦρ ἐξ οὐρανοῦ. 4 σοι] A σου. 5 ᾅδου] C ᾅδου ψυχήν. 7 ἐλεγμὸν] C ἐλεγμὸν κυρίου. 10 ἐν ἐλεγμοῖς] C ἐλεγμούς. ὀργὴν] C ὀργὴν κρίσεως κυρίου. περὶ θυμοῦ, καὶ] C πρὸς θυμόν. 11 κεκοσμημένοι] C κεκοιμημένοι. 13 ἐσκεπάσθη] C ponit ante ἐν. πνεύματος αὐτοῦ] A σώματος αὐτοῦ. C πνεύματος ἁγίου. ὑπὸ ἄρχοντος] C ἀπὸ ἀρχόντων. 14 ὑπερῆρεν] A ὑπῆρεν. ὑπερφρονήτωσε] C περιεφρόνησε. 15 πλευρὰ τῇ] C τῇ πλευρᾷ αὐτοῦ. 16 ἕως] C αὐτῶν, ἕως. ἐπερρονομήθησαν] C περινομήθησαν. ἐσκορπίσθησαν] C διεσκορπίσθησαν. 17 τῷ] C ἐν τῷ. 18 αὐτοῦ] C ponit post ἐποίησαν. δὲ] A deest. 19 εἰς μέσον] A ἐν μέσῳ. αὐτοῦ τὸν Γὼγ] C αὐτῆς ὕδωρ. σιδήρῳ] C ἐν σιδήρῳ. 20 Ῥαψάκην] C τὸν Ῥαψάκην ἐκ Λαχίς. ἐπῆρεν] A C ἀπῆρε. ἡ χεὶρ] C χεῖρα. ὑπερηφανίᾳ] A ὑπερηφανία. C ἐν ὑπερηφανείᾳ. 22 παγὺ] C deest. 25 κυρίῳ] C κυρίου. ἐν] C deest. ἃς] C ὡς. πιστὸς] C στερρός. 26 βασιλεῖ] C βασιλέως.

CAP. XLIX.

1 ἐσκευασμένον] C ἐσκευασμένου. 5 Ἰωσίου] C Ζωσίου. 7 Ἔδωκαν τὸ] C Ἔδωκε. 8 Ἐνεπύρισαν] C Ἐνέπρησαν. 9 Ἐκάκωσαν] C Ἐκάκωσε. 11 ἀγαθῶσαι] C κατώρθωσε. 12 τὰ, usque ad finem versus] C εἴη τὸ μνημόσυνον ἐν εὐλογίαις. 14 αὐτῶν] A deest. λαὸν] C ναόν. 15 Νεεμίου] A Νεέμιον. C ἐν ἐκλεκτοῖς ἦν Νεεμίας, ὃ. τοῦ] C αὐτοῦ. 16 Οὐδὲ εἷς] C Οὐδείς. τοιοῦτος ἐπὶ τῆς γῆς] C desunt. αὐτὸς] C deest. 18 ἐπεσκέπησαν] C ἐπισκέπη ὑπὸ κυρίου. 19 ζῶον] C deest.

CAP. L.

1 Ὠνίου] A Ἰωνίου. C ὁ Ὠνίου. τὸν ναὸν] C λαόν. 2 ὑπ' αὐτοῦ] C ἐπ' αὐτῷ. διπλῆς] C διπλοῦν. περιβόλου] C περίβολον. 3 ἀποδοχεῖον ὑδάτων] C δοχεῖα ὕδατος. 5 ἐμπολιορκῆσαι] C καὶ πολιορκῆσαι. ὡς ἐδοξάσθη] C ἐδοξάσθης. 6 ἡμέραις] C ἡμέραις αὐτῆς. 7 Ὡς] Hunc versum Comp. ponit post δόξης, vers. 8. 8 ἐν νεφέλαις] C νεφέλας. ἐξόδων] C ἐξόδῳ. 11 ἐλαία] C ἐλαία εὐπρεπής. 13 χειρῶν] C χειρός. ἐσχάρᾳ] C ἐσχάραν. 14 κέδρου] C κέδρων. 15 ἐν] A deest. βωμοῦ] A βωμῷ. C βωμοῦ. 16 χεῖρα] C χεῖρας. 17 εἰς] C ἐπί. 19 κατέπαυσε] A κατέπαυσε. 20 ἐν] C deest. οἴκῳ] C ἤχῳ. 22 κυρίῳ] C κυρίου. καυχᾶσθαι] C καυχήσασθαι. 23 ἐλευθέρωσεν] A ἠλευθέρωσεν. ἐπιδείξασθαι] C ἐπιδείξασθαι. 24 τῷ θεῷ, usque ad πάντα] C τὸν θεὸν πάντων τὸν μεγάλα ποιοῦντα μόνον, τὸ ἔλεος] C τὸν ἔλεον & versu, 26. 26 αὐτοῦ] C ἡμῶν. 28 Φυλιστιεὶμ] C καὶ ἄνδρες οἱ κατοικοῦντες Φυλιστιείμ. 29 Παιδείαν] A Παιδείας. ἐχάραξα] C ἐχάραξε. Σιρὰχ] A Σιρὰχ Ἐλεαζάρου. ἀπὸ] A deest. αὐτοῦ] C deest. 30 καρδίαν] A καρδίας. αὐτοῦ] C ἑαυτοῦ. 31 αὐτὰ] C ponit post ποιήσῃ. αὐτοῦ] C αὐτοῦ, καὶ τοῖς εὐσεβέσιν ἔδωκε σοφίαν. εὐλογητὸς κύριος εἰς τὸν αἰῶνα, γένοιτο, γένοιτο.

CAP. LI.

3 παρεστηκότων] C ἀνθεστηκότων μοι. μοι] A C deest. 4 καὶ] C τοῦ. ἑτοίμων] A ἕτοιμος. 6 καὶ ἐκ] C ἐκ. οὐ] C deest. 7 Ἐκ] C Καὶ ἐκ. ᾅδου] C deest. λόγου ψευδοῦς] C ἐκ λόγου ψευδοῦς. γλώσσης] C ἐκ γλώσσης. 8 ἤγγισεν] A Ἴωσεν. 9 καὶ] A deest. 10 ἐμβλέπων] C ἐνέβλεπον. 11 τοῦ ἐλέους] A τὸ ἔλεος. σου τῆς] C ταύτης. 12 ἐξελῇ] C ἐξαιρῇ. σε] C deest. 14 ἡμέραις] C ἡμέρᾳ. ὑπερηφάνων] A ὑπερηφανιῶν. 15 ἐν] C σε ἐν. 16 με] C ἡμᾶς. 17 σοι] A C σε. τῷ ὀνόματι κυρίου] C τὸ ὄνομά σου κύριε. 19 ἐσχάτων] C ἐσχάτου. 20 ἴχνευσα] C ἴχνιον. 21 ὀλίγον] C ponit post μου. 23 δόξαν] C δώσειν. 25 Διαμεμάχηται] A διαμεμάχισται. λιμοῦ] A μου. 26 ἐπένθησα] C ἐπινόησα. A ἀπενοήθησα. 28 καρδίαν, usque ad καὶ] C ponit post αὐτήν. αὐτοῦ] C αὐτῆς. ἐγκαταλειφθῶ] C ἐκκαταλειφθῶ. 29 κοιλία] C καρδία. ἐκζητῆσαι] C ζητῆσαι. 30 μοι] C deest. 32 Διότι] A Καὶ ὅτι. ἐν] A λέγετε ἐν. C ἢ τί λέγετε. 33 ἑαυτοῖς] A αὐτῆς. 35 ὀλίγον] C deest. 36 παιδείας] A παιδείαν. 37 ἐν] C ἐπί. 38 Ἐργάζεσθε] C Ἐργάσασθε.

OSEE.

CAP. I.

1 Ἰωάθαμ] C Ἰωάθαν. καὶ Ἄχαζ, καὶ] C Ἄχαζ. 2 ἐν] C πρός. ἐκπορνεύουσα] C πορνεύουσα. ὄπισθεν τοῦ] C ἀπὸ ὄπισθεν τοῦ κυρίου. 3 Δεβηλαΐμ] C Δεβηλαΐμ. αὐτῷ] C deest. 4 Ἰεζραὴλ] C Ἰεσραήλ. Ἰεζραὴλ] C Ἰεσραήλ. 5 τῇ ἡμέρᾳ] C ponit post ἐκείνῃ. οὐκ ἠλεημένη] C ἀνελεημοσυνῇ. προσθήσω] C προσθῶ. ἐλεῆσαι] C ἀγαπῆσαι. 7 πολέμῳ] A πολέμῳ, οὔτε ἐν ἅρμασιν. 8 οὐκ ἠλεημένην] C ἀνελεημοσύνην. ἔτι] C deest. 9 ὑμῶν] A θεὸς ὑμῶν. 10 ἦν] C ἔσται. καὶ αὐτοὶ] C desunt. 11 ἑαυτοῖς] A ἐν αὐτοῖς.

CAP. II.

1 τῷ ἀδελφῷ] C τοῖς ἀδελφοῖς. ἠλεημένη] C ἠγαπημένη. 2 αὕτη] C αὐτή. 3 ἡμέρα] C ἡμέρᾳ. ἔρημον] A ὡς ἔρημον. C ἐν ἐρήμῳ. 5 κατῃσχύνθη. C κατῃσχύνθη. αὐτὰ] C αὐτῶν. ὅτι εἶπε] C εἶπε γάρ. τὸ ἔλαιον] A ὁ οἶνός μου, καὶ τὸ ἔλαιον. C καὶ τὸ ἔλαιον. 6 ἀνοικοδομήσω] C φραγήσομαι. ὁδοὺς] A C ὁδοὺς αὐτῆς. 7 καταδιώξεται] A διώξεται. καλῶς] A C καλός. νῦν] C νῦν ἐστίν. 8 αὕτη] A C αὐτή. 9 ἀφελοῦμαι] C λήψομαι. ἀσχημοσύνην] C αἰσχύνην. 10 ἐνώπιον] A ἔναντι. οὐθεὶς] C μηδείς. 12 μισθώματα] C μισθωτά. ταῦτα ἐστι] C ἐστι ταῦτα. 13 καθόρμια] C καθορμία. 14 ὡς] A εἰς. 15 νηπιότητος] C νεότητος. 16 με prius] A deest. 17 στόματος αὐτῆς] C στόματος αὐτοῦ. 18 διαθήκην] C ponit post ἐκείνῃ. σε] C αὐτούς. A deest. ἐλπίδι] C ἐλπίδι. Καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ εἰς τὸν αἰῶνα. 20 τὸν κύριον] C ὅτι ἐγὼ κύριος. 21 αὐτὸς] A C ὁ οὐρανός. 22 αὐτὰ] A ταῦτα. Ἰεζραὴλ] C Ἰσραήλ. 23 ἀγαπήσω … ἠγαπημένην] A ἐλεήσω … ἠλεημένην.

CAP. III.

1 μοιχαλίν] C μοιχαλίδας. ἐπιβλέπουσιν] A C ἀποβλέπουσιν. σταφίδος] C σταφίδων. 2 ἐμαυτῷ] C αὐτὴν ἐμαυτῷ. 5 γομὸρ κριθῶν] C γόμορ κριθῆς. 3 καὶ οὐ] C οὐ. ἑτέρῳ] C deest. 4 πολλὰς] C ponit post καθήσονται. οὐδὲ δήλων] C οὐδὲ δηλώσεως. 5 ἐπιζητήσουσι] A C ζητήσουσι. ἐκστήσονται] C καὶ ἐπαινέσουσι τὸν κύριον. ἐσχάτων] C ἐσχάτου.

CAP. IV.

1 ὅτι … διότι] C διότι … ὅτι. 2 καὶ φόνος] C φόνος. κέχυται] C ἐκκέχυται. αἵματα] C αἷμα. 3 καὶ σμικρυνθήσεται] C desunt. καὶ σὺν τοῖς ἑρπετοῖς τῆς γῆς] C desunt. 4 ἱερεὺς] C ponit ante ἀντιλεγόμενος. 5 προφήτης] A C καὶ προφήτης. Sed in C καὶ ante ἀσθενήσει posterius deest. 6 σὺ] A ponit post ἀπώσω. C deest. κἀγὼ] A C ponunt post σε. καὶ] C deest. κἀγὼ] A C ponunt post σου. ἐπιλήσομαι] C ἐπιλάθωμαι. 8 τὰς ψυχὰς] A ἄλλας ψυχάς. 9 αὐτὸν … αὐτοῦ] A αὐτοῦ … αὐτῶν. 10 κατευθύνωσι] A C κατευθυνθῶσι. ἐγκατέλιπον] C κατέλιπον. τοῦ] C τὸ μή. 12 συμβόλοις] C συμβόλοις αὐτῶν. αὐτοῦ] C αὐτῷ. ἐξεπόρνευσαν] C ἐπόρνευσαν. 13 ἐκπορνεύσουσιν] C πορνεύσουσιν. 14 λαὸς ὁ] C [illegible] 15 [illegible] 16 [illegible] 17 [illegible] 18 [illegible] 19 [illegible]

CAP. V.

1 τῇ σκοπιᾷ] C ponit post ἐγενήθητε. Ἰταβύριον] C Ταβώρ. 2 ὃ] C deest. [illegible] C ἐδυνάσθη διασῶσαι. 14 Διότι] C Ὅτι. A Ἐγένετο γὰρ Ἐφραὶμ ὡς περιστερὰ ἄνους, οὐκ ἔχουσα καρδίαν, Αἴγυπτον ἐπεκαλεῖτο, καὶ εἰς Ἀσσυρίους ἐπορεύετο. Διότι. ἐμοὶ] C deest. 15 ἀφανισθῶσι] C ἀφανισθήσονται.

CAP. VI.

2 ἥρπακε] A πέπαικε. 3 ἐνώπιον] A ἐναντίον. ἡμῖν] A ponit ante ὡς. μου] C σου. 6 ἢ] C καὶ οὐ. ἢ] C μᾶλλον ἤ. 7 κατεφρόνησε] C κατεφρόνησαν. 9 ὁδὸν] A ὁδὸν κυρίου.

CAP. VII.

1 ἀποκαλυφθήσεται] C ἀπεκαλύφθη. εἰργάσαντο] C εἰργάσατο. εἰσελεύσεται] C εἰσῆλθεν. 2 τῇ] A ἐν τῇ. ἐκύκλωσαν] A C ἐκύκλωσεν. 3 βασιλεῖς] C βασιλέα. 4 κατακαύματος ἀπὸ τῆς] C ἐπὶ τῆς κατακαύσεως. στέατος] C ζύμης. αὐτὸ] A αὐτὸ ὅλον. C ὅλον. 6 καταράσσειν] C καταποντίζεσθαι. ἐνεφυσήθη] A ἐφυσήθη. φέγγος] C φλογός. 7 κλίβανος, καὶ κατέφαγον] A κλίβανος καιόμενος, καὶ πῦρ κατέφαγε. ἦν] C ἐστιν. ἐν αὐτοῖς] C ponit post ἐπικαλούμενος. 8 ἐν] A deest. συνανεμίγνυτο] A C συνανεμίγνυτο. 9 Κατέφαγον] C Καὶ ἔφαγον. A Καὶ κατέφαγον. αὐτοῦ] C αὐτῶν & pro αὐτὸς, habet οὗτος. ἔγνω prius] A ἐπέγνω. 11 ἐπορεύθησαν] C ἐπορεύετο. 12 πορεύωνται, ἐπιβαλῶ] C πορεύσονται, περιβαλῶ. 13 δὲ] C deest. 16 Ἀπεστράφησαν] A C Ἐπεστράφησαν. εἰς οὐδὲν] C εἰς τὸ κενόν.

CAP. VIII.

1 γῆ] A γῆ ἄβατος, ὡς ἀλώπηξ. ἐπ' οἶκον] C ἐπὶ οἴκου. τὴν, usque ad finem versus] A desunt. 3 ἀπεστρέψατο] C ἀπέρριψατο. 5 Ἀπότριψαι] C Ἀπόρριψαι. ἐπ' αὐτοὺς] C εἰς αὐτούς. 8 ἐγένετο] C ἐγένοντο. 9 ἀνέθαλλε καθ' ἑαυτὸν] A ἀνέβαλλε κατ' αὐτόν. ἠγάπησαν] A C ἠγάπησε. 10 ἐν] C deest. 11 ἐγένοντο αὐτῷ] C καὶ ἐγενήθη αὐτῷ. θυσιαστήρια ἠγαπημένα] C θυσιαστήρια ἐπλημμελημένα. 12 Καταγράψω αὐτῷ] C Γράψω αὐτῷ. θυσιαστήρια τὰ ἠγαπημένα] A θυσιαστήρια. 13 ἀδικίας] A ἀδικιῶν. ἁμαρτίας] A ἀνομίας. καὶ ἐν, usque ad finem versus] A desunt. C non habet καί. 14 Καὶ ἐπελάθετο] C Ἀπελάθετο. τοῦ ποιήσαντος] C τὸν ποιήσαντα. ᾠκοδόμησαν] A ᾠκοδόμησε.

CAP. IX.

1 διότι] A C ὅτι. πάντα ἅλωνα] C πᾶσαν ἅλω. 2 Ἅλων] C Ἅλως. 3 Αἴγυπτον] C εἰς Αἴγυπτον. 4 αἱ θυσίαι αὐτῶν] C desunt. οἱ ἄρτοι αὐτῶν] C ἄρτοι. εἰσελεύσονται] C εἰσελεύσεται. 5 ἡμέραις] A C ἡμέρᾳ. 6 πορεύονται] A C πορεύσονται. αὐτὸ] C deest. 7 ἄνθρωπος] C deest. ὑπὸ] C ἀπό. σου] C deest. 8 Σκόπος] A C Σκοπός. θεοῦ] C θεόν. μανίαν] C μανία. κατέπηξαν] A κατέπηξαν. 10 καὶ] C deest. σκόπον] A C σῦκον. εἶδον] A C ponunt ante πατέρας. 11 αἱ δόξαι] C δόξα. 12 ἐξ ἀνθρώπων] C ἐν ἀνθρώποις. 13 εἰς θήραν παρέστησε] C εἰς θήραν παρέστησε. A εἰς θήραν πάρεστι. αὐτοῦ] C αὐτῶν. 14 μήτραν] A C δὸς αὐτοῖς μήτραν. οὐ] C καὶ οὐ. 16 ἐξηράνθη] C ἐξήρανε.

CAP. X.

1 αὐτῆς posterius] A αὐτῷ. C αὐτῶν. αὐτοῦ] C αὐτῶν. 2 ἐμέρισαν] C [illegible] 3 [illegible] 5 [illegible] A post ὂν habet ἀδικίας, & versu 8. [illegible] 6 Ἰαρεὶμ] C Ἰαρίβ. καὶ] C deest. 7 Ἀπέρριψε] C Ἀπέβαλε. [illegible] 14 Σαλαμὰν] A Σαλαμά. C Σαλμάνα. 15 ἀδικίας] A C deest. κακῶν] C κακῶν.

CAP. XI.

1 ἀπέῤῥιψαν, ἀπέῤῥιψε] C ἀπέῤῥιψε. Ὅτι] A C Διότι. μετεκάλεσα] C μετεκαλεσάμην, & versu 2. 2 ἀπῴχοντο] C ᾤχοντο. Βααλείμ] C Βαάλ. γλυπτοῖς] C εἰδώλοις. 3 μου, καὶ] C desunt. ἴαμαι] A ἰάσομαι. 4 ἀνθρώπων] C ἀνθρώπου. ἄνθρωπος] C ἄνθρωπον. καὶ] A deest. δυνήσομαι] A καὶ δυνήσομαι. C δυνάμενος. 6 ἐν ῥομφαίᾳ] C ῥομφαίᾳ. αὐτῶν] C αὐτοῦ. 7 κατοικίας] A παροικίας. αὐτὸν] C αὐτοῦ. 8 σε διαθῶμαι] A σε διαθῶ. C σοι ποιήσω. σου] C σε. Ἀδάμα] C Ἀδαμάν. ἐν τῷ αὐτῷ] C ἐπὶ τὸ αὐτό. συνεταράχθη] C διεταράχθη. 10 ἐρεύξεται] C ἐρεύξεται. τέκνα ὑδάτων] C υἱοὶ θαλάσσης. 11 Ἐκστήσονται] C Καὶ ἥξουσιν. ὄρνεον] C ὄρνεα. γῆς] A γῇ. 12 ἀσεβείαις] C ἀσεβείᾳ. κεκλήσεται] C κληθήσεται τοῦ.

CAP. XII.

τὸν] A αὐτόν. ἀποδώσει] A C ἀνταποδώσει. 3 κοιλίᾳ] C κοιλάδι. κόποις] C κόπῳ. ἐνίσχυσε] C ἴσχυσε. 4 εὕροσαν] C εὗρον. καὶ ἐκεῖ] A C ἐκεῖ. ὡς] A deest. C ἐν οἷς. 9 ἡμέραι] A ἐν ἡμέραις. C ἐν ἡμέρᾳ. 10 χερσὶ] C χειρί. 11 Γαλαάδ] C Γαλγάλα. ἄρα] C ἄρα καί. Γαλαάδ] A Γαλγάλοις. C Γαλγάλ. 12 γυναικὶ posterius] A ἐν γυναικί. ἐφυλάξατο] A διεφυλάξατο. 14 Ἐθύμωσεν] C Καὶ παρώργισέ με. καὶ παρώργισε] C ἐν τοῖς παραπικρασμοῖς αὐτοῦ. καὶ τὸν … αὐτοῦ] C desunt. αὐτῷ] C ponit ante ἀνταποδώσει.

CAP. XIII.

1 αὐτὰ τῇ] A C τῇ. 2 προσετίθεντο] A C προσετίθετο. ἁμαρτάνειν] A ἁμαρτάνειν ἔτι. χώνευμα] C χωνεύματα. ἐκ τοῦ] A ἐκ χρυσίου, καὶ τοῦ. συντετελεσμένα] C συγκεχωνευμένα. γὰρ] C deest. 3 πορευομένη] C διερχομένη. ὡς χνοῦς ἀποφυσώμενος (A φυσώμενος)] C καὶ ὡσεὶ ἄχνη ἀποφυσωμένη. ὡς] C ὡσεί. ἀπὸ δακρύων] A ἀπὸ δακρύων καπνώδης. C ἀπὸ ἀκρίδων. 4 ὁ στερεῶν, usque ad ἐγὼ] C desunt. ἔκτισεν πᾶσαν τὴν] A ἔπλασεν τήν. τοῦ οὐρανοῦ] A αὐτοῦ. ὀπίσω] A σε ὀπίσω. Θεὸν … γνώσῃ] A Θεὸς … ἐστί. 5 ἐποίμαινον] C ὁ ποιμαίνων. 6 τύπον] C τύπων. 8 ἀπαντήσομαι] C Συναντήσω. δρυμοῦ] C δρυμῷ. θηρία] A καὶ θηρία. 10 οὗτος] C ἐστί. 11 ἔδωκα] A ἀνέδωκα. 12 Συστροφὴν] A Συστροφή. C Συναγωγή. 13 ὡς] C ὡσεί. 14 ῥύσομαι] A C ῥύσομαι αὐτούς. καὶ] C deest. ἀπὸ] C ἐξ. 15 οὗτος] C αὐτός. διαστελεῖ] A σου διαστελεῖ. καύσωνα] C ponit post ἀνέμου. αὐτὸν] C αὐτούς. καὶ] C deest. αὐτὸς] C οὗτος. καταξηρανεῖ] A ξηρανεῖ. C ἐξερημώσει. αὐτοῦ] C deest.

CAP. XIV.

1 αὐτοὶ] A C deest. ἐδαφισθήσονται] C ἐδαφισθήσεται. 2 Ἰσραὴλ πρὸς] A Ἱερουσαλὴμ ἐπί. ἠσθένησαν] C ἠσθένησας. 3 τὸν Θεὸν ὑμῶν] A C desunt. 4 Ἀσσοὺρ] C Καὶ Ἀσσούρ. ὁ] C ὅς. ἐλεήσει] C ἐλεεῖς. 5 ὁμολόγως, ὅτι (A διότι)] C ὁμολογουμένως, ὅτι. ἀπέστρεψεν] C ἀπέστρεψα. τὴν ὀργὴν] A ἡ ὀργή. αὐτοῦ] A C αὐτῶν. 6 Ἔσομαι] A Καὶ ἔσομαι. 8 μεθυσθήσονται] A C στηριχθήσονται. ἐξανθήσει] C ἐξανθήσουσιν. 9 τῷ] A τοῦ. C deest. αὐτῷ] C deest. ἐταπείνωσα] C ταπεινώσω. καὶ] C καὶ ἐγώ. 10 ἢ] A deest. C καί. ἐπιγνώσεται] A γνώσεται. ὅτι] C ἐπεί.

A M O S.

CAP. I.

1 Ἀκκαρείμ] A Καριαθιαρείμ. C Ἀκκαρεί. εἶδεν] A εἶπε. ὑπὲρ] A περί. καὶ ἐν ἡμέραις] A desunt. τοῦ Ἰωὰς] C υἱοῦ Ἰωάς. 2 ποιμένων] C προβάτων. ἐν Γαλαάδ] A τὴν Γαλαάδ. 4 ἀποστελῶ] C ἐξαποστελῶ. Χαῤῥὰν] C Ἀδάν. 8 κύριος] A κύριος κύριος. 11 διῶξαι αὐτοὺς] C καταδιῶξαι. τὸν ἀδελφὸν] A τοὺς ἀδελφούς. νῖκος] C νεῖκος. 12 τειχέων] C deest. 14 συντελείας] C συντελέσεως. αὐτῆς] C αὐτῶν. αὐτοῦ] C deest. αὐτοῦ] A deest.

CAP. II.

1 αὐτὸν] A αὐτούς. 2 εἰς] C ἐπί. αὐτῆς] C deest. κραυγῆς … φωνῆς] A C φωνῆς … κραυγῆς. 3 πάντας] A C πάντας ἄρχοντας. μετ' αὐτοῦ] A desunt. 4 αὐτὸν] A αὐτούς. νόμον] A νόμον τὸν φυσικόν. ἃ ἐποίησαν] A desunt. 5 Καὶ] A deest. 6 Ἰσραὴλ] A Ἱερουσαλήμ. αὐτὸν] A αὐτούς. δίκαιον] C πτωχόν. ἕνεκεν] C ἀνθ'. 7 τὰ πατοῦντα] C καταπατοῦντα. κεφαλὰς πτωχῶν] C κεφαλὴν πτωχόν. 9 ἐξήρα] C ἦρα. τοῦ ὕψους] C desunt. ἐξήρανα] C ἐξῆρα. 10 τὴν γῆν τῶν Ἀμοῤῥαίων] C τὸν Ἀμοῤῥαῖον. 12 ἡγιασμένοις] C ἡγιασμένοις μου. οὐ μὴ προφητεύσητε] A τοῦ μὴ προφητεύσαι. 16 ὁ κραταιὸς οὐ] A C desunt. εὑρήσει τὴν καρδίαν] A εὑρεθῇ ἡ καρδία. ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ] C ταῖς ἡμέραις ἐκείναις.

CAP. III.

1 ἀνήγαγον] C ἀνήγαγεν. 2 ἁμαρτίας] A κακίας. 3 ἑαυτοὺς] C ἑαυτοῖς. 4 θήραν οὐκ ἔχων] C ὃν θηρᾷ οὐκ εἰδῶσιν. 5 τῆς γῆς] C τὴν γῆν. παγιδευθήσεται] C σταθήσεται. ὁ Θεὸς] C desunt bis, & ver. 8. 9 Ἀναγγείλατε] C Ἀπαγγείλατε. τὰς χώρας] C ταῖς χώραις. τῆς Αἰγύπτου] A ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. C ἐν γῇ Αἰγύπτου. 10 ἐναντίον αὐτῆς] C ἐν αὐτῇ. ἀδικίαν] C ἀδικίας. 11 Τύρος] A ἐρημωθήσεται Τύρος, καί. C Τύρος καί. συνερημωθήσεται] A ἀφανισθήσεται. Δαμασκῷ] A Δαμασκῷ κλινῇ. 15 Συγχεῶ] A Καὶ συντρίψω. καὶ πατάξω] A desunt. ἕτεροι οἶκοι] A εἶκοι ἕτεροι. C εἶκοι ἕτεροι καί.

CAP. IV.

1 ἐν] C ὄντες ἐν. 3 ἔμπροσθεν] C ἔμπροσθεν. A ἔρημοι. κύριος] C κύριος ὁ Θεός. 4 Γάλγαλα] C Γάλγαλα, καί. θυσίας] C θυσίαν. 5 ὁμολογίας] C ὁμολογίαν. 7 ἐγὼ] C deest. 8 οὐκ ἐπεστρέψατε] C οὐδ' οὕτως ἐπεστρέψατε. 9 Ἐπάταξα] C Ἐπύρωσα. ὑμῶν secundum, usque ad κατέφαγεν] A desunt. C non habet ὑμῶν in toto versu. κατέφαγεν] C τούτους κατέφαγεν. σου] C ὑμῶν. ἐν τῇ] C ὑμῶν ἐν τῇ. ὡς] A C οὕτως. 11 ἐγένεσθε] C ἐγενήθητε. ἐκ πυρὸς] C ἀπὸ καύσεως. οὐδ' ὡς] A οὐδ' οὕτως. C οὐκ. 13 ἰδοὺ ἐγώ. C κύριος ὁ. ὑψηλὰ] C ὕψη.

CAP. V.

1 τοῦτον] C deest. προσετέθη τοῦ] C προσετέθη. 2 ἔσφαλεν] C ἐσφάλη. ἀναστήσων] A C ἀναστῶν. 3 Διὰ τοῦτο] A C Διότι. κύριος] A deest. C ὁ Θεός. 4 πρὸς] C ἐπί. 5 ἔσται ὡς] C desunt. 6 τῷ οἴκῳ] A τὸν οἶκον. μετασκευάζων] C κατασκευάζων. ἐκτρέπων] C στρέψας. σκιὰν] A σκιὰν θανάτου. συσκοτάζων] C σκοτάζων. κύριος] A C κύριος ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ. 9 διαιρῶν] C διεγείρων. 11 ἀνθ' ὧν] A οὕτως λέγει κύριος, Ἀνθ' ὧν. C ὁ διὰ ὧν. κατεκονδυλίζον πτωχούς. C κατεκονδύλιζεν πτωχόν. A κατακονδυλίζετε πτωχούς. 12 πένητας] C πένητα. 13 πονηρῶν] A C πονηρός. κύριος] C κύριος. οὕτως εἶπε κύριος. εἴπατε] C εἶπαν. 15 ἀποκαταστήσατε] C ἀποκαταστήσεται. περιλοίπους] A καταλοίπους. 17 ἐλεύσομαι] A διελεύσομαι. σου] A deest. 18 αὕτη prius] A C αὐτή. ὑμῖν] C deest. κυρίου] C deest. 19 φύγῃ ἄνθρωπος] C τις φύγῃ. αὐτοῦ] A C deest. 20 αὕτη] C deest. 21 θυσίας] A C deest. 22 ἐνέγκητε] C ἀνενέγκητε. θυσίας] C θυσίαν. σωτηρίους] A C σωτηρίου. 25 τεσσαράκοντα ἔτη] C ponit ante προσηνέγκατε. ἐν τῇ ἐρήμῳ] C desunt. 26 Ῥαιφὰν] C Ῥομφᾶ. αὐτῶν] A deest. ἑαυτοῖς] C ἐν αὐτοῖς.

CAP. VI.

1 ἀπετρύγησαν] C ἀπετρύγησα. εἰσῆλθον] C εἰσῆλθεν. αὐτοί. οἶκος] A ἑαυτοῖς. οἶκος. C εἰς αὐτοὺς οἶκος. 2 Ἴδετε] A Ἴδετε εἰς Χαλάνην. ἐκεῖθεν] A C deest. πασῶν] C deest. εἰ] C ἐπεί. ὑμετέρων ὁρίων] C ὁρίων ὑμῶν. 3 ἐρχόμενοι] C εὐχόμενοι. κακὴν] C κακεῖνοι. 5 ἐπικροτοῦντες] A C ἐπικαρπῶντες. ἑστηκότα] A ἑστῶτα. ἵππων] C ἵππου. Διότι] A λέγει κύριος ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων, Διότι. τοῖς κατοικοῦσιν αὐτὴν] C ἐν αὐτῇ. 9 δέκα] C deest. καὶ ὑπολειφθήσονται οἱ κατάλοιποι] A desunt. 10 αὐτῶν ἐκ] C ἐκ. 12 ἐντέλλεται] C ἐντελεῖται. θηλείαις] C θηλείαις ἵπποι. ἐξεστρέψατε] C ἐξέστρεψαν. λόγῳ] A λόγῳ ἀγαθῷ. C ῥήματι. οὐκ] C Διότι οὐκ. κέρατα] C κέρας. 15 ἔθνος λέγει κύριος τῶν δυνάμεων] C ἔθνος. A φησὶ κύριος ὁ Θεὸς στρατιῶν, Ἔθνος.

CAP. VII.

1 Θεὸς] C deest] A κύριος. ἐρχομένη ἑωθινὴ] C ἐρχομένης ἑωθινῆς. εἷς] C εἰς. 2 συντελέσῃ] A συντελεσθῇ. κύριε] C deest. 3 τούτῳ] C τοῦτο & ver. 6. λέγει] A εἶπε. 4 κύριος] A κύριος κύριος, bis in hoc versu: & v. 5. & 6. ἰδοὺ] C deest. κυρίου] A C deest. 5 κύριε] C κύριος ὁ Θεός. δὴ] C deest. 7 ἰδοὺ] A ἰδοὺ ἀνήρ. 10 Βαιθὴλ] C εἰς Βαιθήλ. Ἀμὼς] A κύριος Ἀμώς. 12 Ὁ] C λέγων, Ὁ. καταβίου] C κατάβηθι. 13 ἔτι προσθήσεις] C μὴ προσθῇς. ἁγίασμα] C ἅγιασμα. καὶ, usque ad finem versus] C desunt. καὶ] A C deest. 15 προφήτευσον] C προφητεύσεις. 16 μὴ προφήτευε] C οὐ προφητεύσεις. 17 ἐν ῥομφαίᾳ πεσοῦνται] C αἰχμάλωτοι ἀχθήσονται. κύριος] C deest.

CAP. VIII.

2 εἶπε] C εἶπε κύριος. οὐ προσθήσω ἔτι] C οὐ προσθήσω οὐκ ἔτι. ἐκείνῃ] C ponit ante τῇ. πεπτωκὼς] C κοπετός. ἐπιῤῥίψω] C ῥίψω. εἰς τόπον] C desunt. καταδυναστεύοντες] C καταλύοντες. πτωχὸν] C πτωχούς & ponit ante ἀπὸ. 5 ἐμπολήσομεν] C συνάξωμεν. 6 ἐν ἀργυρίῳ] C ἀργυρίου. πένητα] C ταπεινόν. παντὸς γεννήματος] A πάσης πράσεως. C πάσης παραθέσεως. 7 ὑπερηφανίας] C ὑπερηφανίαν. 9 κύριος] C deest. ἐπὶ τῆς γῆς] C desunt. τὸ φῶς] C φωτός. θρῆνον] C θρήνους. κύριος] A κύριος κύριος. τὴν γῆν] A τῆς γῆς. ἄρτων] A ἄρτου. δίψαν] A λιμόν. 12 σαλευθήσονται] C σαλευθήσεται. ἀπὸ τῆς θαλάσσης] C desunt. 13 παρθένοι] A παρθένοι ἐκεῖναι. ζῇ ὁ Θεός σου Δὰν, καὶ] A desunt. ζῇ] C deest. ἔτι] C οὐκ ἔτι.

CAP. IX.

1 τοῦ θυσιαστηρίου] C τὸ θυσιαστήριον. ἐπὶ] C deest. πρόπυλα] C προπύλαια. οὐ] C καὶ οὐ. οὐ μὴ] C οὐδὲ μή. 2 κατακρυβῶσιν] A C κατορύξωσιν. καὶ] C deest. 3 ἐγκατακρυβῶσι] A C κατακρυβῶσι. καὶ ἐὰν] C ἐάν. βάθη] C θεμέλια. 4 στηριῶ] A θήσω. 5 κύριος] A C deest. συντέλεια αὐτῆς, καὶ καταβήσεται ὡς ποταμὸς] C desunt.. 6 αὐτοῦ bis] C deest bis. παντοκράτωρ] C deest. 8 τοῦ Θεοῦ] C desunt. τῶν ἁμαρτωλῶν] C τὴν ἁμαρτωλόν. ὅτι] C διότι. 9 ἐγὼ] A C ἰδοὺ ἐγώ. λικμήσω] C δεικνύω. τρόπον] C τρόπον ὅταν. λικμῷ] C λικμητῷ. οὐ μὴ πέσῃ] C οὐ πέσει. συντρίμμα] σύντριμμα. 10 οὐδὲ μὴ γένηται] C desunt. Pro γένηται A habet ἔλθῃ. 11 ἀνοικοδομήσω] C ἀναστήσω. αὐτῆς bis] C αὐτῶν bis. 12 οἱ] A με οἱ. ἐπ' αὐτοὺς] A desunt. πάντα] C deest. 13 ἀμητὸς] A C ἀλοητός. 14 ἐπιστρέψω] C ἀποστρέψω. ἠφανισμένας] A ἠδαφισμένας. 15 ἀπὸ] C ἐκ. γῆς] A C γῆς αὐτῶν. παντοκράτωρ] C deest.

M I C H Æ A S.

CAP. I.

1 Καὶ ἐγένετο λόγος κυρίου] A Λόγος κυρίου ὃς ἐγένετο. τοῦ Μωρασθεὶ] C τὸν Μωρασθίτην. ὑπὲρ] A περί. 2 λαοὶ] A C λαοὶ πάντες. καὶ prius] C deest. ἔσται] A ἔξω. κύριος ἐν] A desunt. C ὁ Θεὸς ὤν. 3 καὶ ἐπιβήσεται] C καὶ ἀναβήσεται. 5 κυρίου] C ἐχὶ σύ. ὄν] C deest. [illegible] κεὶμ] A ἐν Βαχεία. C ἐν Βαχείμ. κατὰ γέλωτα bis] C καταγέλωτα bis. 11 Σενναὰρ] A Σαινάν. C Σαινάν. ἐξῆλθεν] C ἐξῆλθε. πύλας] C πύλαις. 13 αὕτη] A C deest. 15 ἀγάγωσι] C ἀγάγωσί σοι. Λαχεὶς κληρονομία] C Λαχεὶς κληρονομία σου. Ἰσραὴλ] A Σιών. 16 χηρείαν] A C τὴν ξύρησιν.

CAP. II.

2 διήρπαζον posterius] A ἥρπαζον. καὶ ἄνδρα] C ἄνδρα. 3 ἰδοὺ] A deest. ἐξάρητε] A C ἐξάρητε. 4 λέγων] C λεγόντων. μου] C deest. ἐν] C [illegible] αὐτὸν τοῦ ἀποστρέψαι αὐτό. ὑμῶν] C ἡμῶν. 5 σοι] A C σύ. 7 ὁ] A C οἱ. εἰσὶ] A C deest. ἐλπίδας] C ἐλπίδα.

9 Ἡγούμενοι] A Διὰ τοῦτο ἡγούμενοι. οἰκιῶν] A C οἴκων. 10. Ἀνάστηθι] A Ἀνάστα. αὕτη] A deest. C αὐτῇ. 11 ψεῦδος] A C ψευδές. οἶνον καὶ] C οἶνον, καὶ εἰς. ἔσται] C ἔσται σοι. 12 ἐκδέξομαι] C εἰσδέξομαι. αὐτοῦ] A C αὐτῶν. αὐλῶν] C αὐτοῦ. 13 διὰ τῆς] A C ἀνάβηθι διὰ τῆς.

CAP. III.

1 ἐρεῖ] A ἐρεῖ ταῦτα. ταῦτα] A C deest. 3 συνέθλασαν] C συνέτριψαν. ἐμέλισαν] C ἐμέρισαν. 4 ἐπ' αὐτοὺς] A C desunt. 5 εἰρήνην ἐπ' αὐτὸν] C ἐπ' αὐτῶν εἰρήνην. ἤγειραν] A C ἡγίασαν. 6 σκοτία] C σκότος. 7 καταλαλήσουσι κατ'] C καταισχυνθήσονται. αὐτοὶ] C deest. ἔσται] A C ἐστίν. κρίματος] A κρίματα. C κρῖμα. 12 καὶ τὸ. Hic incipit cap. 4 in Ald. οἴκου] A τοῦ οἴκου κυρίου. εἰς ἄλσος] C εἰς τόπον.

CAP. IV.

1 ἐσχάτων] C ἐσχάτῳ. κυρίου] C οἴκου κυρίου. τὰς κορυφὰς] C τὴν κορυφήν. 2 ὄρος] A οἶκον. 3 ἐξελέγξει] C ἐλέγξει. εἰς] A C deest. μὴ] C οὐ μή. ἀντάρῃ] A ἄρῃ. ἐπ'] A πρός. 4 ὑποκάτω ἀμπέλου] C ὑπὸ τὴν ἄμπελον. διότι] C ὅτι. 6 ἐξωσμένην] A C ἀπωσμένην. 7 ἀπωσμένην] C ἀποῤῥιμμένην. δυνατὸν] A C ἰσχυρόν. ἕως εἰς] C καὶ ἕως. τὸν αἰῶνα] A τοὺς αἰῶνας. C τοῦ αἰῶνος. 8 αὐχμώδης] C αὐχμώδους. 9 σοι] C ἐν σοί. ὡς] C deest. 10 Ὤδινε] C Ὀδύνει. ἐξελεύσῃ] A ἐξελεύσεται. 11 ἐπισυνήχθησαν] C συνήχθη. A ἐπισυναχθήσονται. ἐπόψονται] C εἰδέτωσαν. 12 τὸν λογισμὸν] C τοὺς λογισμούς. 13 ἀλόα] C ἄλοησον. καταλήξεις] A καταλήξεις ἐν αὐτοῖς ἔθνη, καὶ λεπτυνεῖς. C πατάξεις.

CAP. V.

1 ἡμᾶς] A ὑμᾶς. 2 Βηθλεὲμ οἶκος] C οἶκος τοῦ Βηθλεὲμ τοῦ. τοῦ Ἰσραὴλ] C ἐν τῷ Ἰσραήλ. 4 καὶ ὄψεται] C desunt. κύριος] C κυρίου. μεγαλυνθήσονται] C μεγαλυνθήσεται. 5 ἔσται αὐτῇ] C αὕτη ἔσται ἡ. Ἀσσοὺρ ὅταν] C ὅταν ὁ Ἀσσύριος. ὑμῶν] C ἡμῶν. ἐπ' αὐτὸν] A desunt. 6 ἐπέλθῃ] C ἔλθῃ. 10 ἵππους] C ἵππους σου. ἐξολοθρεύσω] A ἐξαρῶ. ἐν] A C deest.

CAP. VI.

1 λόγον· Κύριος] A C ἃ ὁ. 2 ὄρη] A λαοί. τῷ κυρίῳ] A τοῦ κυρίου. διελεγχθήσεται] C διαλεχθήσεται. 3 ἢ τί ἐλύπησά σε] C desunt. 5 δὴ] C δέομαι. χοίνων] A χοινίων. 6 ἐνιαυσίοις] C ἐνιαυσιαίοις. 7 ἀσεβείας] C ἁμαρτίας μου. ἁμαρτίας] C ἀσεβείας. 8 Εἰ ἀνηγγέλη] C Ἀπηγγέλη. ἄνθρωπε] C ἄνθρωπος. 10 ἀδικίας] C ἀδικίᾳ. 12 αὐτῶν] C deest. ἔπλησαν] C ἐνέπλησαν. κατοικοῦντες] A ἐνοικοῦντες. ἐλάλουν ψευδῆ] A ἐλάλησαν ἀδικίαν. C ἐλάλησαν ψευδῆ. 13] Hunc versum hoc modo habent A C. Καὶ ἐγὼ ἐβασίλευσα ἐπὶ (deest C) σὲ ἀφανισμῷ διὰ τὰς ἁμαρτίας σου. 14 διασωθῇς] C διασώσεις. ὅσοι] C ὅσους. διασωθῶσιν] C διασώσῃς. 15 οὐ μὴ] C οὐκ. ἐλαίαν] C ἔλαιον. ἔλαιον] C ἐλαίῳ. πίητε] A πίῃς. C πίεσαι. 16 Καὶ, usque ad καὶ πάντα] C desunt. ὁδοῖς] A C βουλαῖς. κατοικοῦντας αὐτὴν] A ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ. C οἰκοῦντας αὐτήν. εἰς συρισμὸν] C ἐν συρισμῷ.

CAP. VII.

1 πρωτόγονα] A πρωτόγονα ἃ ἐπεπόθησεν ἡ ψυχή μου. 2 εὐσεβὴς] A C εὐλαβής. δικάζονται] C δικάζοντες. ἐκθλίβουσι] C ἐκθλίψει. 3 ἑτοιμάζουσιν] C ἑτοιμάζοντες. λόγους] A ponit ante κειτής. ἐστὶν] A ὡς ἔστιν. 4 ἐξέρχομαι] C ἐγὼ ἐξέρχομαι. ἐν ἡμέρᾳ σκοπιᾶς] A ἐν ἡμέραις σκοπιᾶς σου. C desunt. Οὐαὶ αἱ] A Οὐαὶ οὐαί. 6 ἀνδρὸς] C οἱ ἄνδρες. 7 Θεῷ] C κυρίῳ. 8 κύριος] C κύριός μου. 10 ἡ λέγουσα] A ἡ πρὸς μὲ λέγουσα. C λέγουσα πρὸς μέ. ἐπόψονται] C ὄψονται. ὁδοῖς] C ὁδοῖς σου. 11 ἀποτρίψεται] A ἀπώσεται. C ἀποστρέψεται. σου] C deest. ὁρισμὸν] C συμπέρασμα. 12 ἕως θαλάσσης] C desunt. σὺν τοῖς κατοικοῦσιν] C μετ' αὐτῶν κατοικούντων. 14 Ποίμαινε] C Ποιμανεῖ. καθ' ἑαυτοὺς] A καταμόνας. δρυμὸν] A δρυμοῦ. C ἐν δρυμῷ. καθὼς αἱ ἡμέραι] A κατὰ τὰς ἡμέρας. 15 ὄψεσθε] A C δείξω αὐτοῖς. 16 καταισχυνθήσονται] C αἰσχυνθήσονται. ἐκ πάσης τῆς ἰσχύος] C ἐν πάσῃ ἰσχύι. τὸ στόμα] C τοῦ στόματος. ἀποκωφωθήσεται] C ἀποκωφωθήσονται. 17 συγχυθήσονται] A ταραχθήσονται. 18 ἐξαίρων ἀνομίας] A desunt. C ἐξαίρων ἀδικίας. ἀσεβείας] A ἀνομίας. θελητὴς] C θελητής. 19 Ἐπιστρέψει] C Αὐτὸς ἐπιστρέψει. καταδύσει] C καταδύσει. πάσας τὰς ἁμαρτίας] C πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι. εἰς] C deest. ὤμοσας] C ὤμοσεν.

J O E L.

CAP. I.

2 γέγονε] C ἐγένοντο. 5 Ἐκνήψατε] C Καὶ ἐκνήψατε. κλαύσατε] C κλαύσατε, καί. 6 ἐξήρθη] A C ἐξῆρται. εὐφροσύνη καὶ χαρὰ] C desunt. σκύμνου] A C ὡς σκύμνου. 7 συγκλασμὸν] A γλυκασμόν. C κλασμόν. ἔῤῥιψεν] C ἐξερίζωσεν. 8 νύμφην] C παρθένον. λειτουργοῦντες] C λειτουργοί. θυσιαστηρίῳ] C deest. 10 τεταλαιπώρηκε] A τεταλαιπώρηται. C ἐταλαιπωρήθησαν. τεταλαιπώρηκε] C ἐταλαιπωρήθη. 12 ἐξηράνθησαν] A C ἐξηράνθη. 13 Θεοῦ] A deest. 14 πάντας κατοικοῦντας] C πάντες οἱ κατοικοῦντες. Θεοῦ] A C κυρίου Θεοῦ. 15 οἴμοι, οἴμοι, οἴμοι] A desunt. ὡς] A deest. 16 Κατέναντι] A Ὅτι κατέναντι. C Οὐχὶ κατέναντι. 17 θησαυροὶ] A ταμεῖα. 18 οὐκ ὑπῆρχε νομὴ αὐτοῖς, καὶ] A desunt. 19 ἀνῆψε] C κατέκαυσε.

CAP. II.

1 Σαλπίσατε] A Καὶ σαλπίσατε. συγχυθήτωσαν] C συνταραχθήτωσαν. διότι] A C ὅτι. 2 οὐ προστεθήσεται] A οὐ στραφθήσεται. C οὐκ ἔσται. 3 ἀνηλωμένη] C ἀπολουμένη. ὄπισθεν] A C ὀπίσω. πεδίον] C ὡσεὶ πεδία. 4 ἡ ὅρασις] C ἡ ὄψις. 5 πυρὸς] A deest. 7 δραμοῦνται] C διαδραμοῦνται. 8 ἀδελφοῦ] A πλησίον. αὐτῶν posterius] C deest. συνθλασθῶσι] A συνθλάσωσι. 9 δραμοῦνται] C διαδραμοῦνται. καὶ] A C deest. τὰς] C τὰς οἰκίας. 10 ὁ ἥλιος, καὶ ἡ σελήνη συσκοτάσουσιν] A desunt. 11 ὅτι, usque ad ὅτι] A desunt. ἐπιφανὴς] C μεγάλη καὶ ἐπιφανής. 12 καὶ ἐν νηστείᾳ] C καὶ deest. A καὶ ἐν νηστείᾳ, καὶ ἐν σάκκῳ. ἐν … ἐν] C desunt. 13 ἐπιστράφητε] C ἐπιστρέψατε. 14 μετανοήσει] C μετανοήσει αὐτόν. 17 τοῦ] C καὶ τοῦ. 19 ἐξαποστέλλω] A ἐξαποστελῶ. 20 ἐμεγάλυνε] A ἐμεγαλύνθη. 23 ἐπὶ] A deest. 24 ὑπερεκχυθήσονται] A C ὑπερεκχυθήσονται. 25 ἀκρὶς … ἐρυσίβη] A ἐρυσίβη … ἀκρίς. ἐρυσίβη] C ponit post κάμπη. 26 ἐσθίοντες] C βρώσει. ἃ] C ὅς. εἰς] C deest. 27 Καὶ ἐπιγνώσεσθε] C Καὶ γνώσεσθε. Hic versus deest in A. ἐγώ εἰμι, καὶ ἐγὼ] C εἰμὶ ἐγώ· καὶ εἶπεν. ἔτι] C οὐκ ἔτι πᾶς. 29 μου] C deest. δούλας] A δούλας μου. 32 εὐαγγελιζόμενοι] A C εὐαγγελιζόμενος.

CAP. III.

1 Ὅτι] C Διότι. ἐν τῷ] A τῷ. 2 ἔθνη] A deest. καὶ τὴν] A τῆς. οἳ διεσπάρησαν] C οὓς διέσπειραν. 3 ἔδωκαν] C ponit post παιδάρια. 4 Καὶ] C Καίγε. τί ὑμεῖς (A καὶ ὑμεῖς) ἐμοὶ] C τί ἐμοί, καὶ ὑμῖν. ἐμοὶ ὀξέως, καὶ] A C ἐμοί; ὀξέως καί. ἀνταποδώσω] A deest. 5 ναοὺς] A οἴκους. 6 Καὶ] C deest. αὐτοὺς] C deest. 7 Καὶ] C deest. ἐξεγείρω] A ἐξεγερῶ. 8 ἀπέχον] C deest. 12 πάντα] C deest. 13 παρέστηκεν] A πάρεστιν. ὑπερεκχεῖτε] A ὑπερχεῖται. C ὑπερεκχεῖται. πεπλήθυνται] A C ἐπληθύνθη. 14 ἐξήχησαν] C ἠχήθησαν. ὅτι, usque ad finem versus] A desunt. 15 οἱ ἀστέρες] C τὰ ἄστρα. 16 τοὺς υἱοὺς] C τοῖς υἱοῖς. 17 ἐπιγνώσεσθε, διότι] A C γνώσεσθε ὅτι. ὁ κατασκηνῶν ἐν Σιὼν ὄρει ἁγίῳ μου, καὶ] A desunt. οὐ διελεύσονται] A εἰσελεύσονται. ἐκεῖ] C ἔτι. 18 γάλα, usque ad ὕδατα] A desunt. χοίνων] C χοινίων. 19 ἀφανισμοῦ] C εἰς ἀφανισμόν. 20 αἰώνων] C καὶ γενεάν. 21 ἐκζητήσω] C ἐκδικήσω.

O B D I U.

1 ἐξαπέστειλεν] C ponit ante εἰς. 2 σε] A C deest. 3 ὑψῶν … αὐτοῦ] C ὑψοῦντα … σου. λέγων … αὐτοῦ] C λέγοντα … σου. με] C ponit ante κατάξει. 7 ἠδυνάσθησαν] C ἠδυνήθησαν. αὐτοῖς] A ἐν αὐτῷ. C ἐν αὐτοῖς.. 8 ἐκείνῃ] C ponit ante τῇ. 10 ἀδελφοῦ] C κατ' ἀδελφοῦ. σου] A deest. 11 ἡμέρας] C ἡμέρᾳ. σὺ ἦς] A ὑμεῖς ἐστέ. C ὑμεῖς ἦτε. 12 μεγαλοῤῥημονῇς] A C μεγαλοῤῥημονήσῃς. θλίψεως] C θλίψεως αὐτῶν. 3 μηδὲ ἐπίδῃς] A C καὶ μὴ ἐπίδῃς. αὐτῶν, καὶ μὴ] C αὐτοῦ, μηδέ. 14 διεκβολὰς] A ἐκβολάς. αὐτῶν posterius] A C ἐξ αὐτῶν. αὐτοῦ] A C ἐξ αὐτῶν. 15 εἰς] A ἐπί. 16 καταβήσονται] A καταπίονται. C καταποθήσονται. 17 κατακληρονομήσουσι] C κατακληρονομήσει. 18 ὁ ὁ prius] A C καὶ ὁ. εἰς καλάμην] C καλάμη. εἰς αὐτοὺς] C εἰς αὐτόν. διότι] A C ὅτι. 19 Γαλααδῖτιν] C Γαλαάδ. 20 Σαρεπτῶν] A Ἀρεφθῶν. Ἐφραθὰ] A Ἀφραθά. τὰς πόλεις τοῦ] C τό.

J O N A S.

CAP. I.

4 πνεῦμα] A πνεῦμα μέγα. συντριβῆναι] C διαλυθῆναι. 5 ἀνεβόησαν] A C ἀνεβόων. 6 προσῆλθεν] A ἦλθε. ἀνάστα, καὶ] A ἀνάστηθι, καί. ὅπως] A ὅπως. 7 ἐπιγνῶμεν] C γνῶμεν. ἐν] C deest. A ἐφ'. ἡμῖν] A ἡμᾶς. 8 ἀπάγγειλον] A ἀπάγγειλον δή. ἡμῖν] A ἡμῖν, τίνος ἕνεκεν ἡ κακία αὕτη ἐν ἡμῖν. C ἡμῖν, τίνος ἕνεκεν τὸ κακὸν τοῦτο ἡμῖν. ἔρχῃ] A ἔρχῃ, καὶ ποῦ πορεύῃ. εἶ σὺ] C σὺ εἶ. 9 κύριον] C deest. οὐρανοῦ] C οὐρανοῦ, καὶ τῆς γῆς. 10 κυρίου ἦν] A νῦν ἦν. 11 με posterius] A C deest. 12 ὁ μέγας οὗτος] C οὗτος μέγας. 15 ἡ θάλασσα] C desunt. 16 θυσίαν] C θυσίας.

CAP. II.

1 καταπιεῖν] C καὶ κατέπιεν. 4 βάθη] C βάθος. 5 με] C deest. 6 ψυχῆς] A C ψυχῆς μου. ἐσχάτη] C deest. 7 φθορὰ ζωῆς] A C ἐκ φθορᾶς ἡ ζωή. κύριε ὁ Θεός μου] C Θεέ. 10 σωτηρίου] A C εἰς σωτηρίαν μου.

CAP. III.

2 πορεύθητι] A C καὶ πορεύθητι. ἐλάλησα] C λελάληκα. 3 καθὼς] C καθώς. 4 εἰσελθεῖν] A C εἰσπορεύεσθαι. ἔτι] C καὶ ἔτι. 5 ἕως] C καὶ ἕως. 6 αὐτοῦ] C deest. περιεβάλλετο] C περιεδύσατο. 7 καὶ ἐῤῥέθη] C desunt. τῶν] C πάντων τῶν. λέγων] A λεγόντων. μηδὲ ὕδωρ] A C καὶ ὕδωρ μή. 8 περιεβάλλοντο] C περιέθεντο. ἀπέστρεψαν] C ἐπέστρεψεν. ἀπὸ] C ἐκ. καὶ ἀπὸ] C καί. 9 μετανοήσει] A ἐπιστρέψει. καὶ prius] A καὶ παρακληθήσεται, καί. 10 μετενόησεν] C παρεκλήθη.

CAP. IV.

2 κύριε] A ὦ δὴ κύριε. C ὦ κύριε. 3 μου prius] C μοι εἰσίν. σὺ] A ὁ Θεός. C deest. μετανοῶν] C παρακαλούμενος. 3 ἢ ζῆν με] A ἢ ζῆν. C μᾶλλον ἢ ζῆν. 4 πρὸς Ἰωνᾶν, εἰ] A desunt. 5 ἀπέναντι τῆς πόλεως] C κατ' ἀνατολάς. αὐτῷ ἐκεῖ] C ἑαυτῷ. ἕως] C ἐν σκιᾷ, ἕως. 6 τοῦ εἶναι, usque ad τοῦ σκιάζειν] C desunt. σκιάζειν] C συσκιάζειν. αὐτῷ] C αὐτῷ, καὶ περισκέπειν αὐτόν. 7 ἀπεξηράνθη] A C ἐξηράνθη. 8 καύσωνι] C καύσωνος. ὠλιγοψύχησε, καὶ ἀπελέγετο] C ὠλιγοψύχει καὶ ἀπελέγετο. 10 Σὺ] A Ὦ σὺ μέν. ἐπ' αὐτῇ] A ὑπὲρ αὐτῆς. [illegible] C ponit post νύκτα. 11 πλείους] C ἐν αὐτῇ πλείους. ἀνθρώπων] C ἀνδρῶν. ἢ] C ὑπέρ. αὐτῶν] C deest.

NAUM.

NAUM.

CAP. I.

2 ἐκδικῶν κύριος prius] deest in C. 3 ἐν συσσεισμῷ] A σεισμῷ. C συσσεισμῷ. 4 νεφέλαι] C νεφέλη. ἐξέλιπε] C ἐξέλιπον. 5 σύμπασα, καὶ πάντες] C οἰκουμένη, καί. 6 Ἀπὸ] C Πρό. διεθρύβησαν] A διετρίβησαν. 8 πορείας] C πορεύοντι. 9 ποιήσεται] C ποιήσει. 10 θεμελίου αὐτοῦ] C θεμελίων αὐτοῦ. χερσωθήσεται] C χερσωθήσονται. περιπλεκομένη] C περιπλεκόμενος. ξηρασίας μεστὴ] C ξηρανθήσεται. 13 δεσμούς] C δεσμούς σου. 14 ἐκ τοῦ ··· ἔτι] C ἔτι ἐξ. θεοῦ] C κυρίου τοῦ θεοῦ. θήσομαι] A καὶ θήσομαι. ταχεῖς] C ὠκεῖς. 15 πόδες] C πόδες σου. οὐ μὴ προσθήσωσιν (A προσθῶσιν) ἔτι] C οὐκ ἔτι μὴ προστεθῶσιν. διὰ σου] C desunt.

CAP. II.

1 Συντετέλεσται, ἐξῆρται] C συνεπλήσθη, συντετέλεσται· & usque ad σκόπευσον adjungit cap. præcedenti. ἐξῆρται] A ἀνήλωται. 2 τῇ ἰσχύϊ] C ἰσχύϊ. 3 αὐτῶν prius] A C αὐτοῦ. αὐτοῦ] C αὐτῶν. ἱππεῖς] C ἱππεῖς αὐτῶν. 4 ὁδοῖς, καὶ (A deest) συγχυθήσονται] C ἐξόδοις συγχυθήσεται. 5 ἡμέρας] C ἐν ἡμέραις. αὐτῆς] A C deest. αὕτη] A οὐδείς. 9 ἐπὶ] A C ὑπέρ. ἐπιθυμητὰ] C ἐπιθυμήματα. 10 τὸ πρόσωπον] C τὰ πρόσωπα. 13 ῥομφαία] C μάχαιρα. οὐκέτι] A C ἔτι.

CAP. III.

2 καὶ posterius] A C deest. 3 καὶ] C deest. 4 πόρνη] C καὶ πόρνη. λαοὺς] A C φυλάς. 5 αἰσχύνην] C ἀσχημοσύνην. 6 ἐπιῤῥίψω] C ἐπιρρίψω. 8 Ἑτοιμάσαι μερίδα] A C desunt. ἁρμόσαι] C ἅρμοσον. μερίδα] A C μερίς. ἐν ποταμοῖς] A ποταμούς. 9 καὶ] C deest. φυγῆς] A φυγῆς σου Φούδ. C φυγῆς σου. 10 εἰς μετοικεσίαν] C ἐν αἰχμαλωσίᾳ. αὐτῆς] C deest. ἐπ' ἀρχὰς] A ἀπαρχῆς. ὑπερεωραμένη] A C παρεωραμένη. σὺ] A deest. ζητήσεις] C ἐπιζητήσεις. στάσιν] C ἵνα στάσιν. ἐχθρῶν] A ἐχθρῶν σου. 12 συκαῖ] A C ὡς συκαῖ. σκοποὺς ἔχουσαι] C ἔχουσαι ὀλύνθους. ἔσθοντος] C ἐσθίοντος. 14 καὶ prius] A C deest. 15 Ἐκεῖ] A Ἐκεῖ γάρ. πῦρ, ἐξολοθρεύσει σε ῥομφαία, καταφάγεταί σε] A desunt. βροῦχος] C βροῦχος, πληθύνθητι ὡς βροῦχος. 16 ὑπὲρ] C ὡς. βροῦχος] C καὶ βροῦχος. 17 Ἐξήλατο ὡς ἀττέλεβος] C desunt. φραγμὸν] C φραγμοῦ. ἀφήλατο] C ἀφήλετο. 18 Ἀσσύριος] A Ἀσσυρίων. 19 Οὐκ] C Καὶ οὐκ. τῇ συντριβῇ] C τῆς συντριβῆς. ἀκούοντες] A ἀκούσαντες. ἀγγελίαν] A ἀπαγγελίαν.

AMBACUM.

CAP. I.

1 Ἀμβακοὺμ] C Ἀμβακούκ. 2 τίνος] C πότε. 3 μοι] C ponit ante ἔδειξας. κόπους, καὶ πόνους] A πόνους, καὶ κόπους. λαμβάνει] A λαμβάνει κρίσιν. 4 ὅτι, usque ad διεστραμμένον] A desunt. 5 θαυμάσατε] C ἴδετε. ὁρμήσουσι] C ἐξορμήσουσι. ἐν] C deest. 11 ἐξιλάσεται] C ἱλασθήσεται. A ἐξελάσεται. 12 θεὸς] C θεός μου. αὐτὸ] A C αὐτόν. ὀδύνης] A ὀδυνήσῃ. C deest· & πόνον habet pro πόνους, A autem πονηρούς. 17 ἀμφιβλήστρῳ] C ἀμφιβλήστρῳ αὐτοῦ. καὶ] C deest. ἡ καρδία αὐτοῦ] C desunt. θύσει ··· θυμιάσει] C θυμιάσει ··· θύσει. ἀμφιβαλεῖ] C βαλεῖ.

CAP. II.

1 Καὶ usque ad γράψον] C Καὶ ἀπεκρίθη εἶπε κύριος πρός με. καὶ] C deest. 4 μου] A ponit post δίκαιος. 5 ὅτος ὡς] A οὕτως. ἐπ'] C πρός. εἰσδέξεται] C δέξεται. 6 κατ' αὐτοῦ] C ponit post παραβολήν. διήγησιν] C διήγημα. κλοιὸν αὐτοῦ στιβαρῶς] C παχὺν πηλὸν καθ' ἑαυτοῦ. 7 ἀναστήσονται] C ἐξαναστήσονται. 8 Διότι] A C Διότι σύ. σκυλεύσουσι] A C σκυλεύσουσί σε. λαοὶ] A λαοῦ. ἐκσπασθῆναι] A σκεπασθῆναι. 12 αἵμασι] A αἵματι. 13 ἱκανοὶ] C πολλοί. πολλὰ] C πολλά, καί. 14 ἐμπλησθήσεται] A C πλησθήσεται. κατακαλύψει αὐτοὺς] A πολὺ κατακαλύψαι ἐπὶ θαλάσσης. C κατακαλύψαι θαλάσσας. 15 ἀνατροπῇ θολερᾷ] C ἀνατροπὴν θολεράν. A ἀνατροπὴν θολεράν. 16 καρδία σαλεύθητι] C καὶ διασαλεύθητι. καὶ σείσθητι] C desunt. ἐπὶ] C deest. αὐτὴν] A ἐν αὐτῇ. 18 ἔπλασεν] A C ἔπλασαν. 19 ἐξεγέρθητι] A C ἐγέρθητι. τοῦτο δέ] C καί.

CAP. III.

2 ἐφοβήθην] A C ἐφοβήθην, κύριε. ἐπιγνωσθήσῃ] C γνωσθήσῃ. παραχθῆναι] C ταράσσεσθαι. ἐν ὀργῇ] C desunt. 3 κατασκίου δασέος] C κατασκίου, & ponit ante Φαράν. Διάψαλμα] A deest. ἐκάλυψεν] C ἐπεκάλυψεν τοὺς. ἀρετῆ] C δύναμις. πλήρης] C ἐπλήσθη. 4 φέγγος] C διαύγασμα. κέρατα] C καὶ κέρατα. ἔθετο] C ἔθηκεν. ἀγάπησιν κραταιὰν ἰσχύος] C ἀγάπην ἰσχυρὰν τῆς δυνάμεως. 5 πεδία] A παιδείαν. 6 ἐπέβλεψε] C κατενόησε. διετάκη] A ἐτάκη. C ἐξίκασεν τά. διεθρύβη τὰ ὄρη] C τὰ ὄρη διεθραύσθησαν. αἰώνιοι] C τοῦ αἰῶνος. πορείας] A hoc modo distinguit. Πορείας αἰωνίους ἀντὶ κόπων εἶδον. σκηνώματα. C αἱ ὁδοὶ αἰώνιαι αὐτοῦ. ἀντὶ πόνων εἶδον τὰς σκηνὰς Αἰθιόπων, ταραχθήσονται καὶ τὰ σκηνώματα τῆς γῆς Μαδιάν. 8 ὅρμημα] C ἡ ὁρμή. ὅτι ἐπιβήσῃ] C ὁ ἀναβησόμενος. 9 Ἐντείνων] C Ἐκτείνας. ἐνέτεινας] A C ἔκλεισας.

SOPHONIAS.

CAP. I.

1 υἱὸν] C υἱοῦ. τοῦ Ἀμορίου] C υἱοῦ Γαμαρίου. 2 ἀπὸ] A πάντα ἀπό. ἱερέων] A C ἱερέων μετὰ τῶν ἱερέων (A ἱερῶν.) 5 καὶ τοὺς προσκυνοῦντας] C desunt. τοῦ βασιλέως αὐτῶν] A τῆς βασιλείας αὐτοῦ. 6 κυρίου] C αὐτοῦ. 7 ἐμφανῶς] A C ἐπὶ πάντας ἐμφανῶς. 9 θεοῦ αὐτῶν] A desunt. 10 ἀπὸ τῆς] C ἐκ τῆς. 11 Θρηνήσατε] A Θρηνεῖτε. κατακεκομμένην] A οἰκουμένην. καὶ] C deest. 12 ἐκείνῃ] C ponit ante τῇ. ἄνδρας] C ἀνθρώπους. οἱ δὲ λέγοντες] C τοὺς λέγοντας. A καὶ οἱ λέγοντες. 13 ἐν αὐταῖς] C desunt. καταφυτεύσουσιν] A φυτεύσουσιν. 14 ἐγγὺς posterius] A deest. C καὶ ἐγγύς. 15 ἀωρίας] A C ταλαιπωρίας. 17 ὅτι] C οἵ. ἐξήμαρτον] C ἥμαρτον.

CAP. II.

2 παραπορευόμενον] A C παραπορευόμενον ἡμέρᾳ. ἐπελθεῖν] A ἐλθεῖν. ἐπελθεῖν] C ἐπιπεσεῖν. ὑμᾶς] C ὑμῶν. θυμοῦ] A C ὀργῆς θυμοῦ. 6 ποιμνίων] C προβάτων. 7 ἀποστρέψει] A ἐπίστρεψε. C ἀποστρέψεται. 8 ὀνειδισμοὺς ··· κονδυλισμοὺς] C ὀνειδισμὸν ··· ὀνειδισμόν. 9 ὡς (καὶ ὡς C) θημωνία ἅλωνος (C ἁλὸς) καὶ ἠφανισμένη] A desunt. 10 Αὕτη] C Τοῦτο. κύριον τὸν παντοκράτορα] C κύριον τῶν δυνάμεων. 11 Ἐπιφανήσεται] C Ἐπιφανὴς ἔσται. προσκυνήσουσιν] A προσκυνήσει. αὐτοῦ] C αὐτῶν. 12 ῥομφαίας] C ῥομφαίᾳ. ἐστὲ] C ἔσεσθε. 13 ἐκτενεῖ ··· αὐτοῦ] A ἐκτενῶ ··· μου. ἀπολεῖ] A ἀπολῶ. θήσει] A θήσω. 14 χαμαιλέοντες] C λέοντες. ἀνάστημα] C ἀνάστεμα.

CAP. III.

15] αὐτῆς] C ἑαυτῆς.* ἔτι] C ἔτι δή. δι' αὐτῆς] C αὐτήν. 2 εἰσήκουσε] C ἤκουσε. οὐκ] C οὐδέ. 3 ἄρχοντες αὐτῆς] A ἄρχοντες. 4 νόμον] A C εἰς τὸν νόμον. 5 δώσει] C ponit post αὐτοῦ. εἰς φῶς] C ἐν φωτί. ἀπεκρύβη] C ἐκρύβη. ἔγνω] C οἶδεν. ἐν, usque ad finem versus] C desunt. 6 Ἐν διαφθορᾷ] A desunt. C adjungit præcedentibus. ἐξερημώσω] A ἐξηρήμωσε. C ἐξηρήμωσα. διοδεύειν] C διοδεύεσθαι. παρὰ τὸ μηδένα] C διὰ τὸ μηδέν. 7 φοβεῖσθε] C φοβηθήσεσθε. ἔφθαρται] A C διέφθαρται. 8 εἰς ἡμέραν] C ἐν ἡμέρᾳ. πᾶσαν] A C τὴν ὀργήν μου πᾶσαν. 10 προσδέξομαι ἐν διεσπαρμένοις] C ὑποδέξομαι τοὺς διεσπαρμένους. μου] A deest. 11 θυσίας] C θυσιάσματα. ἔτι] C ἔτι οὐ. 12 πραῢν] A πολύν. C πρᾶον. ἀπὸ τοῦ ὀνόματος] C τὸ ὄνομα. 14 Χαῖρε] A Χαῖρε σφόδρα. βασιλεὺς Ἰσραὴλ κύριος ἐν] C βασιλεὺς Ἰσραήλ· ἐν. 17 σου] A deest. ἐν σοί, ὁ δυνατὸς] C δυνατὸς ἐν σοί. καινιεῖ σε] A καινιεῖς. σε] A C σοί. 18 συντετριμμένους σου] C διεσκορπισμένους. τίς] C ὅς. ὀνειδισμὸν] C ponit ante ἐπ'. 19 λέγει κύριος] C desunt. καταισχυνθήσονται] A οὐ μὴ καταισχυνθήσονται. 20 καιρῷ] A καιρῷ ἐκείνῳ. ἐν prius] C deest. τὴν αἰχμαλωσίαν ὑμῶν] A ponit post κύριος.

AGGÆUS.

CAP. I.

2 παντοκράτωρ] C ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων. ἧκεν] A C ἥκει. 4 μὲν] C deest. ὑμῶν] C deest. ἡμῶν] A μου ἐστί. C ἐστί. 5 παντοκράτωρ] C τῶν δυνάμεων, & vers. 9. δὴ] A C deest. 6 δεσμὸν] A ἀποδεσμόν. 7 θέσθε] C θέσθε δή. ξύλα] A ξύλα, καὶ εἴπατε. 9 εἰσηνέχθη] C εἰσηνέγκατε. αὐτὰ] C αὐτό. τάδε] C deest. 11 καὶ ὅσα ἐκφέρει ἡ γῆ] C desunt. 12 ἐφοβήθη ὁ λαὸς] C ἐφοβήθησαν. 14 παντὸς] A C deest. εἰσῆλθον] C εἰσήλθοσαν. παντοκράτορος] C τῶν δυνάμεων τοῦ.

CAP. II.

1 τῷ] C ἐν τῷ. 2 μηνὶ] A C ponunt post ἑβδόμῳ. ἐλάλησε (A καὶ ἐλάλησε) κύριος] C ἐγένετο λόγος κυρίου. 4 οὐχ ὑπάρχοντα] A ὑπάρχετε. 5 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων. ἐγὼ] C deest. παντοκράτωρ] C τῶν δυνάμεων· & vers. 6, & 8, & 9, & 10. ita per totum caput. 6 Καὶ τὸ] A τὸν λόγον ὃν διεθέμην ὑμῖν ἐν τῷ ἐξελθεῖν ὑμᾶς ἀπὸ Αἰγύπτου. C Τὸ ῥῆμα ὃ διέθηκα πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ ἐξελθεῖν ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου. 7 σείσω] C σείω. 8 πλήσω] C ἐμπλήσω. τοῦτον] A τῆς. 10 καὶ εἰρήνην, usq; ad finem versus] C desunt. τοῦ ἐνάτου μηνὸς] C ἐνάτῳ μηνί. 13 δὴ] C deest. 14 ἀκάθαρτος] A C deest. ἐπὶ] A C ἀπό. παντὸς] C πάντων. οἱ ἱερεῖς] A desunt. 15 ἐνώπιον] C ἐναντίον. πόνων] A C πονηριῶν. ἐλέγχοντα] C ἐλέγχοντας. 16 εἰς] A ἐπί. C deest. 17 κριθῆς] A deest. κριθῆς] A ponit post σάτα. εἴκοσι] A εἰς εἴκοσι. 18 ἀφορίας] C ἀπορίᾳ. 19 Ὑποτάξατε] A Καὶ νῦν τάξατε. C Τάξατε. καὶ ἀπὸ] C ἀπό. τεθεμελίωται] C ἐθεμελιώθη. 20 Εἰ] A C Εἰ ἔτι. ἡ συκῆ, καὶ ἡ ῥοὰ] C αἱ συκαῖ, καὶ αἱ ῥοαί. 22 Ἐγὼ σείω] C Ἰδοὺ ἐγὼ σείσω. 23 καὶ ὀλοθρεύσω δύναμιν βασιλέων τῶν ἐθνῶν] C desunt. 24 σε] A deest.

ZACHARIAS.

CAP. I.

1 υἱὸν] C υἱοῦ. 2 ἐπὶ] C πρός. 3 παντοκράτωρ] C τῶν δυνάμεων, & vers. 4, & 6. ἐπιστρέψατε] C καὶ ἐπιστρέψατε. 4 καὶ οὐκ εἰσήκουσαν] C desunt. 5 μὴ] C μὴ εἰς. 6 κατελάβοσαν] C κατέλαβον. 7 τῷ] C ἐν τῷ. υἱὸν] C υἱοῦ. 8 ἐπὶ] A C deest. τῶν ὀρέων] A δύο τῶν ὀρέων. ποικίλοι] C ponit post λευκοί. 9 δείξω σοι] C σοι δείξω. 11 πᾶσαν] C deest. 12 παντοκράτωρ] C τῶν δυνάμεων, & vers. 16, & 17. ἃς ὑπερεῖδες] C ἃς ἐθυμώθης. 13 παντοκράτωρ] C deest. 15 ὀργὴν μεγάλην] C θυμῷ μεγάλῳ. Συνεπέθεντο] A Συνεπίθεντο. 16 τάδε] A deest. 17 ἔτι, usque ad ἔτι ἀνάκραγε] C desunt. In A ἔτι prius deest. κύριος] A deest. αἱρετιεῖ] C αἱρετιεῖ ἔτι. 21 εἶπε] C εἶπε πρός με, λέγων. τὰ ἔθνη τὰ] C ἔθνη εἰσίν.

CAP. II.

1 σχοινίον] C σπαρτίον. 2 σὺ] C deest. 3 συνάντησιν] C ἀπάντησιν. αὐτῷ] A αὐτοῦ. 4 λέγων] C deest. κατακάρπως] A C κατάκαρπος. 8 ἀπέσταλκε] C ἐξαπέσταλκε, & vers. 9. διότι] A deest. 9 ὅτι] A C διότι. 10 ἐγὼ] A deest. 11 κατασκηνώσουσιν] C κατασκηνώσω. 12 τὴν] A καὶ τήν. ἐπὶ τὴν] A C ἐπὶ τὴν γῆν τήν. 13 ὅτι] A διότι.

CAP. III.

1 μοι] A deest. 2 οὐκ ἰδοὺ τοῦτο ὡς] C οὐχὶ ἐστί. 4 ἀφῄρηκα] C ἐξειλόμην. σου] A σου, καὶ τὰς ἁμαρτίας σου περικαθαριῶ. 5 καὶ ἐπίθετε] C καὶ εἶπεν, Ἐπίθετε καί. κίδαριν, bis] A μίτραν καὶ κίδαριν, bis. 7 ἐν τοῖς προστάγμασι] C προστάγματα. 8 πρόσωπον] C προσώπου σου. ἰδοὺ] A deest. 9 ὀρύσσω] C ὀρύσσων. ἐκείνης] A deest.

CAP. IV.

1 ἐν] A deest. ἐξεγερθῇ] C ἐξεγείρεται. ἐξ] A C ἐκ τοῦ. 2 λυχνία] A ponit post ὅλη. ἐπάνω prius] A deest. 4 τί ··· κύριε] A desunt. 6 ἰσχύϊ] A ἰσχύϊ μεγάλῃ. μου] A deest. 7 Τίς] A Τί. 9 εἰς] C deest. 10 χαροῦνται] A C χαρήσονται. ὀφθαλμοὶ] A C ὀφθαλμοὶ κυρίου. 11 αὗται] C deest. 14 πίονος] C πίονος οἱ.

CAP. V.

2 βλέπεις] C ὁρᾷς. καὶ πᾶς, usque ad finem versus] A desunt. τούτου] C τούτου ἕως θανάτου. εἰσελεύσεται] A εἰσελεύσονται. αὐτὸ] A deest. C αὐτόν. 5 ἴδε τὸ] C ἴδε, τί τό. 7 ἀνομία] C ἀνομία αὐτῶν. 9 πτέρυγας] A C πτέρυγας ὡς πτέρυγας. ἀναμέσον τοῦ] C desunt. 11 αὐτῷ] C αὐτῇ.

CAP. VI.

1 δύο ὄρη] A desunt. 3 ἅρματι posterius] C deest. ψαροὶ] A C καὶ ψαροί. 5 ἐκπορεύονται] A καὶ ἐπορεύοντο. C οἱ ἐκπορεύονται. 6 κατόπισθεν] C ὄπισθεν. 7 τοῦ πορεύεσθαι] A C desunt. 8 λέγων] A deest. καὶ] A C deest. θυμὸν] A θόρυβον. ἐν γῇ] C ἐπὶ γῆν. 10 σὺ] C deest. 11 στεφάνους] A στέφανον. 13 καθιεῖται] C καθήσεται. 14 υἱοῦ] C τοῖς υἱοῖς. 15 ἀπέσταλκε] C ἐξαπέσταλκε.

CAP. VII.

1 ἐνάτου] A ἕκτου. 2 ἐξαπέστειλεν] A ἀπέστειλεν. Ἀρβεσεὲρ] A Ἀρβεσὰθ Σαρέρ. C Ῥογώμ. 3 μηνὶ] C ponit post πέμπτῳ. ἐποίησεν] A C ἐποίησα. 5 πρὸς ἅπαντα (A πάντα) τὸν λαὸν] C παντὶ τῷ λαῷ. ἑβδόμαις] C ἑβδομάσιν. 6 ἔσθετε, καὶ] A C ἐσθίετε, καὶ ὑμεῖς. οὗτοι] A οὗτοί εἰσιν. 7 λόγοι] C λόγοι μου εἰσίν. χερσὶ] A χειρί, & vers. 12. τῆς Ἱερουσαλὴμ] A καὶ Ἰσραήλ. εὐθηνοῦσα] A εὐφραίνουσα. αὐτῆς] A C ponunt ante κυκλόθεν. 9 Κρίμα] C λέγων, Κρίμα. ἀδελφὸν] C πλησίον. 10 καὶ χήραν, usq; ad μὴ μνησικακείτω] A desunt. μνησικακείτω] A C μνησικακείτε. 12 εἰσακούειν] C ὑπακούειν. λόγους, οὓς] A λόγους μου, οὕς. 13 εἶπε] C εἶπον. εἰσήκουσαν] A C εἰσήκουσαν αὐτοῦ. εἰσακούσω] C εἰσακούσω αὐτῶν. κατόπισθεν] C ἀπὸ ὄπισθεν. 14 γῆν] C τὴν γῆν τήν.

CAP. VIII.

3 κύριος] C κύριος παντοκράτωρ. ἐπιστρέψω] C ἐπέστρεψα. 6 μὴ καὶ] A μή. 7 σώζω] C ἀνασώσω. κατασκηνώσω] C κατασκηνώσουσιν. ἐκπορευομένους ··· εἰσπορευομένους] A εἰσπορευομένους ··· ἐκπορευομένους. 12 τοῦτο] A C deest. ταῦτα πάντα] C πάντα ταῦτα. 13 ἐν κατάρᾳ] A κατάρα. 16 οὗτοι] C οὗτοί εἰσιν. ποιήσετε] C ἐποιήσατε. εἰρηνικὸν] A C εἰρηνικὸν καὶ δίκαιον. 17 αὐτοῦ] A deest. 19 τελείας] A C τετάρτη. 21 πέντε πόλεις] A μίαν. C πόλεις. πορευόμενοι] A πορευόμενοι πορευόμενοι. δεηθῆναι] A ponit post κυρίου. 22 ἐκζητῆσαι] A ἐκζητήσουσι. ἀνδρὸς] C ἑνὸς ἀνδρός. ὅτι] A ὅτι, εἰς τέλος.

CAP. IX.

1 ἐν γῇ Σεδράχ] A ἐν γῇ Ἀδράχ. 2 ἐφρόνησε] A ἐφρόνησε. C κατεφρόνησε. 3 ὀχυρώματα] A C ὀχύρωμα. αὐτῇ] A αὐτῆς. C ἑαυτῇ. 4 αὐτοὺς] C αὐτήν. αὕτη] C αὐτή. 5 ᾐσχύνθη] C κατῃσχύνθη. ἐπὶ τῷ παραπτώματι] C ἀπὸ τῆς ἐλπίδος. 6 ἀλλογενεῖς] C ponit ante κατοικήσουσιν. 9 βασιλεὺς] A C βασιλεύς σου. πραῢς] C πρᾶος. 10 καὶ ἐξολοθρεύσεται] A ἐξολοθρευθήσεται. C καὶ ἐξολοθρεύσει. πολεμικὸν] C πολεμιστῶν. ὑδάτων] C ἀπὸ τῶν ὑδάτων. καὶ] A καὶ ἀπό. 11 σου prius] A C deest. 12 ὀχυρώμασι] A C ὀχυρώματι. παροικεσίας] A παροικίας. σοι] A deest. 13 τόξον, ἔπλησα] C τόξον ἔπλησα. ἐξεγερῶ] C κατεξεγερῶ. 14 ἔσται ἐπ' αὐτοὺς] C ὁ θεὸς ἐπ' αὐτοὺς ὀφθήσεται. βολὶς] A C βολὶς αὐτοῦ. κύριος] A C κύριος ὁ θεός. παντοκράτωρ] C deest. 15 αὐτοὺς prius] A αὐτῶν. ἐν] C καὶ καταχώσουσιν αὐτοὺς ἐν. αὐτοὺς] A C τὸ αἷμα αὐτῶν. τὰς φιάλας ὡς] C τὰς φιάλας αὐτῶν ὡς. θυσιαστήριον] C θυσιαστηρίου. 16 ὁ θεὸς αὐτῶν] C ὁ θεός. ἀγαθὸν ··· καλὸν] C καλὸν ··· ἀγαθόν. αὐτοῦ] A παρ' αὐτοῦ.

CAP. X.

1 ὑετὸν] C ponit ante πρώϊμον. 2 ἐξηρέθησαν] C ἐξήρθησαν. διότι] A C ὅτι. 3 αὐτοὺς] C αὐτόν. 4 ἀπ' quater] A C semper ἐξ. καὶ ἀπ' αὐτοῦ τόξον] C τόξον. ἐν θυμῷ] A ἐν πνεύματι θυμοῦ. ἐξελαύνων] A ἐξελαυνῶν. 5 διότι] A ὅτι. καὶ] A deest. 6 τρόπον] C τρόπον ὅτε. ἀπεστρεψάμην] A ἀπέστρεψα. C ἀπέρριψα· & C ponit post αὐτούς. καὶ] C deest. 7 αὐτῶν] A deest. εὐφρανθήσονται] C εὐφρανθήσεται, & ponit post χαρεῖται. χαρεῖται] A C χαρήσεται. 8 αὐτοῖς] C αὐτούς. 9 μακρὰν] A μακρὰν αὐτῶν. 10 μου] C μου καί. Γαλααδῖτιν, καὶ] A Γαλαάδ. 11 ξηρανθήσεται] ξηρανθήσονται. ἀφαιρεθήσεται] C καταισχυνθήσεται. 12 κατακαυχήσονται] C καυχήσονται.

CAP. XI.

2 ὅτι] C διότι. μεγάλως] C deest. ἐταλαιπώρησε] C ἐταλαιπωρήθησαν, & ponit ante μεγιστᾶνες. 3 τὸ φρύαγμα] A τὰ φρυάγματα. 4 ποιμαίνετε] A C ποίμαινε. 5 κατέσφαζον] C ἔσφαζον. κύριος, καὶ] C κύριος. 6 χεῖρα] C χεῖρας. καὶ εἰς χεῖρα βασιλέως αὐτοῦ] A desunt. 10 λαοὺς] A λαοὺς τῆς γῆς. μισθόν μου] A μισθώμενον. 13 σκέψομαι] A C σκέψαι. 14 ῥάβδον] C ῥάβδον μου. τὸ] C τὴν κληρονομίαν τό. κατάσχεσιν] A διαθήκην. 15 ἔτι] C καὶ ἔτι. 16 ἐγὼ ἐξεγείρω] C ἐξεγερῶ. τὸ ἐκλιμπάνον] A τὸ ἐκλεῖπον. C ὥστε τὸ ἐκλεῖπον. ἐκστρέψει] A ἐκβλέψει. 17 μάταια] C μάταια, καί. καταλελοιπότες] C ἐγκαταλελοιπότες. δεξιὸν] C ponit post αὐτοῦ, ut & postea.

CAP. XII.

3 πᾶσι τοῖς ἔθνεσι] A desunt. ἐπισυναχθήσονται] A συναχθήσονται. C ἐπισυναχθήσεται. 5 ἐν] A πάντες ἐν. ἑαυτοῖς] C ἡμῖν. 6 ἐν ξύλοις, καὶ ὡς λαμπάδα πυρὸς] A desunt. ἐν Ἱερουσαλὴμ] C desunt. 7 μὴ] A deest. ἔπαρσις] C ἐπάρσεις. 8 Δαυὶδ prius] C οἶκος Δαυίδ. αὐτῶν] A αὐτοῦ. 10 ἀνθ' ὧν κατωρχήσαντο] A εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. ἐπ' αὐτὸν] A ἐπ' αὐτῷ. C ἐφ' ἑαυτούς. 11 ῥοῶνος] C ῥοῶν. ἐκκοπτομένου] C ἐγκοπτομένων. 14 φυλαὶ] C ponit ante αἱ. ἑαυτὰς] A αὐτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς.

CAP. XIII.

1 τῷ] C ἐν τῷ. εἰς τὴν μετακίνησιν] C καὶ ἐν τῇ μεταβολῇ. εἰς τὸν χωρισμὸν] A εἰς τὸν ῥαντισμόν. C ἐν τῇ ῥαντίσει. 3 συμποδιοῦσιν] C συμποδίσουσιν. 4 ἐνδύσονται] C ἐνδύσεται. ἐψεύσαντο] C ἐψεύσατο. 5 ἄνθρωπος, usque ad ὅτι] C desunt. ὅτι] C διότι. 7 τοὺς ποιμένας] C τὸν ποιμένα. πολίτην μου] A C πολίτην αὐτοῦ. πατάξατε τοὺς ποιμένας, καὶ ἐκσπάσατε] A C πάταξον τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήσονται. μικροὺς] A C ποιμένας. 8 ἐν πάσῃ τῇ γῇ] A ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. C ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν πάσῃ τῇ γῇ. αὐτῆς] C deest. 9 αὐτῷ] A C αὐτοῦ. μου] C μου σύ.

CAP. XIV.

1 διαμερισθήσονται] C διαμερισθήσεται. 3 ἐκ] C ἀπό. 4 θάλασσαν] C ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς θάλασσαν. 5 φραχθήσεται ἡ φάραγξ] A C ἐμφραχθήσεται (ἐμφραγήσεται C) ἡ κοιλάς. ἐγκολληθήσεται] C συνάψεται. Ἰασὸδ] A C Ἀσαήλ. καθὼς] A C ὃν τρόπον. ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ συσσεισμοῦ] A C ἀπὸ προσώπου τοῦ σεισμοῦ. 6 καὶ ψύχη] A καὶ ψῦχος. C ἀλλ' ἢ ψῦχος. πάγος] C παγετός. μίαν ἡμέραν] C ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ. 7 καὶ οὐχ ··· καὶ οὐ] C οὔτε ··· οὔτε. 8 ἐν] C ἔσται ἐν. καὶ prius] C deest. 10 Γαβὲ] A Γαλαάδ. C Γαβαῶν. ἕως τῆς πύλης τῶν] A ἐπὶ πύλην τῶν. ἀπολυνίων] A C ὑπολυνίων. 11 πεποιθότως] C πεποιθώς. 12 ἣ] C ἥ. τοὺς πόδας] C τῶν ποδῶν. ῥυήσονται] C ἐκρυήσονται. 13 ἐπιλήψονται] A ἐπιλήψεται. 16 ἐλθόντων] C ἐπελθόντων. παντοκράτορι] C θεῷ παντοκράτορι, & vers. 17. ἑορτάσαι] C ἑορτάζειν. 17 πασῶν τῶν φυλῶν] C πάντων τῶν. προστεθήσονται] A addit, οὐκ ἔσται ἐπ' αὐτοῖς ὑετός. 18 ἔλθῃ] C ἔλθῃ ἐκεῖ. ἣ] C ἥ. 19 Αὕτη] Hic versus deest in Ald. ὃς ἂν μὴ ἀναβῇ] C ὅσοι ἐὰν μὴ ἀναβῶσιν. 20 ἵππου] A ἵππου κυρίου. παντοκράτορι] A deest. 21 πᾶς] A deest. ἔτι] C ponit ante Χαναναῖος.

MALACHIAS.

CAP. I.

1 λόγου] C deest. θέσθε δὴ ἐπὶ τὰς καρδίας ὑμῶν] C desunt. 4 τὰς ἐρήμους] A ἠρημωμένας αὐτῆς. C ἠρημωμένα. οἰκοδομήσουσι] A ἀνοικοδομήσουσι. 6 ἑαυτοῦ] C αὐτοῦ. A ἑαυτοῦ· οὐ φοβηθήσεται. 7 αὐτοὺς] C σε. ἠλισγημένη] A ἐξουδενωμένη. ἐξουδενώσατε] A ἐξουδένωται. 8 προσαγάγητε] A προσάγητε. θυσίας] C θυσίαν. σε] A deest. 10 ἀνάψεται] A ἀνάψετε. καὶ] A deest. 11 καὶ ἕως] C μέχρι. 13 ταῦτα] C ἰδού. ἐξεφύσησα] C ἐξεφυσήσατε. ἐὰν φέρητε τὴν] A προσφέρετε. C εἰσφέρετε εἰς. 14 ὃς] C ὁ ἄνθρωπος, ὅς.

CAP. II.

2 καὶ ἐξαποστελῶ] ἐξαποστελῶ. καὶ διασκεδάσω τὴν εὐλογίαν ὑμῶν] A C desunt. ἐν] A deest. εἰς τὴν] C ἐπί. 3 Ἰδοὺ] A Ὅτι ἰδού. 5 ἐν] A C deest. 6 ἐπέστρεψεν] C ἀπέστρεψεν. 9 καὶ ἀπερριμμένους] C καὶ παρειμένους. πρόσωπα] C πρόσωπον. 11 εἰς] C ἐπί. 12 ἕως καὶ] C ἕως ἄν. 13 ἐποιεῖτε] A ἐποιήσατε. καὶ prius] C ἐν. ἐκ κόπων] A ἐκόπτετε. ἔτι] A καὶ ἔτι. ἐπιβλέψαι] C ἐπιβλέπειν. 14 ἰδοὺ] A ἰδοὺ σύ. αὕτη] C αὐτή. 15 οὐ καλὸν] C οὐκ ἄλλος. ἢ] ἀλλ' ἤ. καὶ posterius] C deest. 16 μισήσας ἐξαποστείλῃς] C μισήσῃς ἐξαπόστειλον. καλύψει] C καλύψει. κύριος] A κύριος ὁ θεός. 17 θεὸν] A κύριον. αὐτὸν] A σε. καλὸν] C καλός.

CAP. III.

1 ἐξαποστέλλω] A ἐξαποστελῶ. C ἐγὼ ἐξαποστέλλω. καὶ ἐπιβλέψεται] C ὅστις ἑτοιμάσει. 2 ποιὰ] A C ποία. 3 ὡς] C ὥσπερ. καὶ ὡς τὸ χρυσίον] C desunt. καθαριεῖ] C καθαριεῖ. χεεῖ] C ἐκχεεῖ. τὸ posterius] A ὡς τό. C ὥσπερ τό. καὶ] C deest. θυσίαν] A θυσίας. κυρίῳ] C θεῷ. 4 καὶ] A ἐν. C καὶ θυσία. καὶ καθὼς τὰ] A κατά. 5 τὰς μοιχαλίδας] C τοὺς μοιχούς. 6 ἀδικιῶν] A C ἁμαρτιῶν. 7 νόμιμα] C ἀπὸ τῶν νομίμων. ἐπιστρέψατε] C ἐπεστράφητε. 8 Μήτι πτερνιεῖ] A C Εἰ πτερνιεῖ. ἐρεῖτε] A C εἴπατε. εἰσὶ] A ἐστί. 10 Συνήχθη] A Συνετέλεσε. ἔσται] C deest. αὐτοῦ] A C deest. ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ] A εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν. C ἐν τοῖς οἴκοις. ἐκχεῶ] A χεῶ. ὑμῖν] C ponit post ἐκχεῶ. 11 εἰς] C deest. 12 ἔσεσθε] C ἔσεσθέ μοι. 13 τοὺς λόγους] C ἐν τοῖς λόγοις. κύριος] C κύριος παντοκράτωρ. 14 διότι] C ὅτι. 18 ὄψεσθε] C ὄψεσθε, τί ἂν εἴη. ἀναμέσον ἀνόμου] C ἀδίκου. μὴ δουλεύοντος] C τοῦ μὴ δουλεύοντος αὐτῷ.

CAP. IV.

1 Διότι] A Ὅτι. ἀλλογενεῖς] C ἀλλόφυλοι. παντοκράτωρ] C τῶν δυνάμεων. ἐξ] C deest. 2 Καὶ ἀνατελεῖ, &c.] C Ὑμῖν δὲ τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά μου ἀνατελεῖ. 3 διότι] A C καί. Καὶ ἰδοὺ] A C ponunt ultimum versum ante hunc. 5] Καὶ] C deest. ἀποστελῶ] C ἐξαποστέλλω. Θεσβίτην] C προφήτην. πρὶν ἐλθεῖν] A καὶ πρὶν ἐλθεῖν. 6] ἔλθω καὶ] A C ἐλθών. 4 Χωρὴβ] C Ὀρήβ. πάντα] A πάντα τὸν λαόν. δικαιώματα] C κρίματα.

E S A I A S.

CAP. I.

3 λαός με] A λαός μου. 4 Ἰσραὴλ] A C Ἰσραὴλ ἀπηλλοτριώθησαν εἰς τὰ ὀπίσω. 6 οὔτε ter] C deest ter. 10 θεοῦ] C θεοῦ ὑμῶν. 11 κριῶν] A ϗ κριῶν. 14 ἀνέχομαι] C ἀνέξομαι. νεομηνίας ὑμῶν] C νεομηνίας. 18 διελεγχθῶμεν] A ϗ διελεγχθῶμεν. C ϗ διελεγχθῶμεν. ὡς ἔριον] C ὡσεὶ ἔριον. 24 κύριος] A C ponunt post δεσπότης. 25 πυρώσω] C πυρώσω σε. ὁ] A deest. ἀπολέσω] A deest. σοῦ] A C σοῦ, ϗ πάντας ὑπερηφάνους. 29 ᾐσχύνθησαν] A C ἐπαισχυνθήσονται. ἐπὶ τοῖς] C ἐν. 30 ὡς] A ὥσπερ. 31 ὡς posterius] A ἅμα ὡς. ϗ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἅμα] A desunt.

CAP. II.

2 ἐπάνω] C ἐπάνω. ἐπ' αὐτὸ] A ἐν αὐτῇ. 4 ἐξελέγξει] C ἐλέγξει. 5 δεῦτε] A C δεῦτε, καί. τῷ] A ἐν τῷ. 6 Ἰσραὴλ] A C Ἰακώβ. 14 Καὶ ἐπὶ] A Ὑπό. πᾶν posterius] A C deest. ὄρος] C ponit ante ὑψηλόν. 17 ὕβρεις] A C ὕψος. 21 τὴν γῆν] A C τὴν γῆν. Παύσασθε ὑμῶν ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, οὗ ἀναπνοὴ (A ὁ ἀναπνοεῖ) ἐν μυκτῆρι αὐτοῦ, ὅτι ἐν τίνι ἐλογίσθη.

CAP. III.

1 Ἱερουσαλὴμ] A Ἰσραήλ. 2 ϗ ἄνθρωπον] A C ἄνθρωπον. πρεσβύτερον] A C πρεσβύτην. 4 κυριεύσουσιν] C κατακυριεύσουσιν. 6 ἐπιλήψεται] A ἐπιληφθήσεται. 7 οὐ] A οὐδέ. ἔστιν] A C ponunt post μου. 9 τοῦ προσώπου αὐτῶν] A αὐτῶν τοῦ προσώπου. 11 καλαμῶνται] C καλαμῶνται. 12 τὴν τρίβον] C τὰς τρίβους. ταράσσουσιν] C ἐκταράσσουσιν. 15 καταισχύνετε] A C καταισχύνετε, φησὶ κύριος, κύριος σαβαώθ. 17 ὁ θεὸς] C κύριος. σχῆμα] C αἰσχύνωμα. 18 τὰ ἐμπλόκια] A C desunt. 19 περιδέξια] C ἐπιδέξια. ϗ τὸ ἐμπλόκιον] A C ϗ τὰ ἐμπλόκια, & A ponit post περιδέξια. ϗ τὰ ἐνώτια] A ἐνώτια. 21 συγκαθυφασμένα] A C συγκαθυφασμένην. κατάκλιτα] A C κατάκλειστα. 25 ἰσχύοντες] C ἰσχυροί.

CAP. IV.

1 λέγουσαι] C ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ λέγουσαι. τὸ σὸν] C σοῦ. 2 Τῇ δὲ] A C Ἐν τῇ. 3 ἐν medium] C deest. 4 αἷμα] A C αἷμα Ἱερουσαλήμ. αὐτῶν] A C αὐτῆς. 5 ϗ πάσῃ] A C πάσῃ.

CAP. V.

1 ᾆσμα] C μου ᾆσμα. 3 ἐν] C deest. ἐν] C δὴ ἐν. 4 τοῦ ποιῆσαι] C ἵνα ποιήσῃ. 5 Νῦν δὲ] A C Νῦν οὖν. ἀναγγελῶ] C ἀγγελῶ δή. 6 ϗ οὐ] A C ϗ οὐ μή. ἀναβήσονται] A C ἀναβήσεται. ἄκανθαι] A C ἄκανθα. 7 Ἰσραὴλ] A C Ἰσραὴλ ἐστί. τοῦ ποιῆσαι] C ἵνα ποιήσῃ. 11 αὐτοὺς συγκαύσει] A αὐτοῦ συγκαύσει αὐτούς. C συγκαύσει αὐτούς. 13 δίψος] C δίψαν. 14 τοῦ μὴ] A μή. ϗ οἱ λοιμοὶ αὐτῆς] C ϗ ὁ ἀγαλλιώμενος ἐν αὐτῇ. A habet utrumque. 17 ἀπειλημμένων] A ἐπειλημμένων. 18 ἀνομίας] A ἀνομίας αὐτῶν. 19 ἁγίου] A deest. 21 συνετοὶ] C σοφοί. ἑαυτοῖς … αὐτῶν] C αὐτοῖς … ἑαυτῶν. 25 ὀργῇ] A deest. ϗ] A deest. χεῖρα] C χεῖρα αὐτοῦ. 26 μακρὰν] A C μακρόθεν. 27 τῆς ὀσφύος] C τῶν ὀσφύων. οὐδὲ] C οὐδ' οὐ. 29 Ὁρμῶσιν] C Ὁρμῶσιν. παρέστηκαν] A C παρέστηκε. βοήσει] A βοηθήσει. 30 τὴν γῆν] A C τὸ οὐρανὸν ἄνω ϗ κάτω.

CAP. VI.

1 Ὀζίας] C ponit post βασιλεύς. 3 ἕτερος πρὸς τὸν] C ἕτερον πρὸς τό. 9 εἶπε] C εἶπεν. 10 ὀφθαλμοὺς] A C ὀφθαλμοὺς αὐτῶν. 12 μακρυνεῖ] A μηκυνεῖ. 13 αὐτῆς] A C αὐτῆς, σπέρμα ἅγιον τὸ στήλωμα αὐτῆς.

CAP. VII.

1 τοῦ Ἰωάθαμ] A ϗ Ἰωάθαμ. C υἱοῦ Ἰωάθαμ. 2 λέγων] C λεγόντων. 3 εἰς] C δὴ εἰς. 4 θυμοῦ μου] A θυμοῦ. 5 πονηρὰν] A C πονηρὰν Ἐφραίμ, ϗ ὁ υἱὸς Ῥομελίου περὶ σοῦ, λέγοντες. 6 αὐτῆς] C αὐτοῖς. 7 οὐδὲ] C οὐδ' οὐ μή. 8 Ἀλλ' ἡ] A C Ἀλλά. Ῥασὶμ] A Ῥαασείμ. C Ῥασίν. ἔτι] A C ἐφ'. ἀπὸ] A ἐπί. 9 Σομόρων] A Ἐφραὶμ Σομόρων. C Ἐφραὶμ Σομόρων, ϗ ἡ κεφαλὴ Σομόρων. 13 Δαυὶδ] C Ἰούδα. 14 ϗ τέξεται] A desunt. 15 πρὶν ἢ] A ϗ πρὶν ἤ. C πρὶν ἤ. πονηρὰ] C πονηρὰ ἤ. 16 πονηρία] C πονηρία. 17 ὁ θεὸς] C ponit post σέ. αἷ] A deest. 18 μυίαις, ὃ] A μυίαις, αἵ. C μυίας αἵ. κυριεύει] A κυριεύουσι. C κυριεύσουσι. 19 ἐλεύσονται] A ἐξελεύσονται, ϗ ἀναπαύσονται. C ἐλεύσονται, ϗ ἀναπαύσονται. ἐν prius] A deest. φάραγξι] A C φάραγξι, ϗ ἐν παντὶ ξύλῳ. 20 μεμισθωμένῳ] A C μεμεθυσμένῳ. τρίχας] A τρίχας, καί. 21 θρέψει] A τρέψει. 22 πιεῖν] A πινεῖν. C ποιεῖν. γάλα] A C γάλα, φάγεται βούτυρον, ὅτι. μέλι] A C γάλα. 23 πᾶς] A C ἔσται πᾶς. 25 ἠροτριωμένον] A C ἀροτριώμενον. εἰς] A deest.

CAP. VIII.

1 καινοῦ μεγάλου] A C καινὸν μέγαν. 2 Οὐρίαν] A C Οὐρίαν τὸν ἱερέα. 5 ἔτι] A C ἔτι λέγων. 8 ἡμῶν] A ὑμῶν. 9 ϗ ἡττᾶσθε] C ἡττᾶσθε, καί. 10 βουλὴν] A C ponunt ante βουλεύσασθε. ὑμῶν] C ἡμῶν. 12 οὐδὲ μὴ] C οὐδ' οὐ μή. 13 Κύριον] A C Τὸν κύριον τῶν δυνάμεων. 14 ἁγίασμα] A ἁγιασμόν. κοιλάσματι] A C κοιλώματι. 15 ἀσφαλείᾳ] A C ἀσφαλείᾳ ὄντες. 19 φωνοῦντας] C φωνοῦντας, καί. φωνοῦσι] A C φωνήσουσι. ἐκζητοῦσι] A C ἐκζητήσουσι. 22 ἀπορία στενή, ϗ] C desunt. ϗ οὐκ, usque ad ἕως] C desunt.

CAP. IX.

1 πίε] A C ταχὺ πίε. 2 πορευόμενος] C καθήμενος. ἴδετε] C εἶδε. A ἴδε. σκιᾷ] A C καὶ σκιᾷ. 3 ὃ] A C deest. σου prius] A C deest. 5 εἰ ἐγένοντο] A εἰ ἐγεννήθησαν. C εἶναι. 6 καὶ ἐδόθη] C ἐδόθη. ἄγγελος] A C ἄγγελος, θαυμαστὸς σύμβουλος, θεὸς ἰσχυρός, ἐξουσιαστής, ἄρχων εἰρήνης, πατὴρ τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. αὐτῷ] C αὐτοῦ. 7 Μεγάλη] A C Καὶ μεγάλη. ἐστὶν ὅριον] A ἐστὶ τέλος. C ἔσται τέλος. ἀντιλαβέσθαι] A ἀντιλαμβάνεσθαι. 10 πύργον] A πύργους. 11 ῥάξει] C ῥήξει. ὄρεις] A ὄρος. ἐχθροὺς] A C ἐχθροὺς αὐτοῦ. 12 θυμὸς] C θυμός μου. 13 κύριον] A C κύριον τῶν δυνάμεων. 16 καταπίνωσιν] A C καταπίωσιν. 17 τοὺς νεανίσκους] A C τοῖς νεανίσκοις. θυμὸς] A C θυμὸς αὐτοῦ. χεὶρ] A χεὶρ αὐτοῦ. 20 ἐμπλησθῇ] C ἐμπλησθήσεται. ἔσθων] C ἐσθίων. 21 χεὶρ] C χεὶρ αὐτοῦ.

CAP. X.

2 κρίσιν] A κρίνουσιν. 3 καταφεύξεσθε] C καταφεύξονται. 4 ἐπὶ] A C ϗ ὑποκάτω ἀνῃρημένων πεσοῦνται, ϗ ἐπί. ὀργὴ] C ὀργὴ αὐτοῦ. χεὶρ] C χεὶρ αὐτοῦ. 6 συντρίψω] A C συγκατατρίψω. 7 ἔθνη] C ponit post ἐξολοθρεῦσαι. 10 ταύτας ἔλαβον, ϗ] C ἔλαβον ταύτας. A ταύτας ἔλαβον. 12 ὅταν] C ὅτ' ἄν. ἐπισκέψομαι] A ἐπάξει. C καὶ ἐπάξει. 14 σείσω] C σείσω. μοι] A C μοί, καὶ ἀνοίγων τὸ (deest C) στόμα καὶ στρουθίζων. 15 ὡς] A C ὡσαύτως. καὶ ἐχ.] C ὑψωθήσεται ξύλον, καὶ ἐχ. 17 αὐτὸν] C αὐτήν. ἀποσβεσθήσεται] A ἀποσβεσθήσονται. 19 παιδίον] A C παιδίον μικρόν. 23 Λόγον] A C λόγον γάρ. κύριος] C κύριος, κύριος δυνάμεων. 24 ἐπάγω] A C ἐπάγει. 25 ὁ δέ, usque ad finem versus] C desunt. 26 ὁ θεὸς] A C κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων· & C ponit post αὐτούς. 27 τοῦ ὤμου] C desunt. καὶ ὁ φόβος αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ] C desunt. 30 φεύξεται. ἡ θυγάτηρ] A C φεύξεται. Χρεμέτισον φωνήν σου θύγατερ. ἐπακούσεται] C ἐπάκουε. Λαϊσὰ] A Καϊσά. 31 Καὶ] C deest. Γιβεθὶρ] A Γεβίμ. 32 τῇ χειρὶ] C desunt. A ponit post παρακαλεῖτε. 33 ταπεινωθήσονται] A πεσοῦνται, ϗ ταπεινωθήσονται.

CAP. XI.

1 ῥίζης posterius] C ῥίζης αὐτοῦ. 2 Καὶ] A deest. αὐτὸν] A αὐτός. τοῦ θεοῦ] A C κυρίου. 4 ἀνελεῖ] C ponit post ἀσεβῆ. 5 πλευρὰς] A C πλευρὰς αὐτοῦ. 7 ταῦρος, ϗ λέων] C λέων, καὶ ταῦρος. 8 ἔσονται] C ponit ante τὰ παιδία. 9 τρωγλῶν] C τρώγλη. ἐκγόνων] C ἐγγόνων. οὐδὲ μὴ] C οὐδ' οὐ μή. γῆ] A deest. κατακαλύψαι] C κατακαλύψει. 11 ὑπόλοιπον] C deest. ἀπὸ] A C ἀπό. Βαβυλωνίας] A C Βαβυλῶνος. 12 ἀρεῖ] A ἐρεῖ. 14 πρῶτοι] C πρῶτον. 15 διαπορεύεσθαι] C πορεύεσθαι. 16 μου λαῷ ἐν Αἰγύπτῳ] C λαῷ μου τῷ καταλειφθέντι ἀπὸ τῶν Ἀσσυρίων. ἡ ἡμέρα] A C τῇ ἡμέρᾳ.

CAP. XII.

1 ἐρεῖς] A C ἐρεῖ. εὐλογῶ] A C εὐλογήσω. μοι] C deest. 2 αὐτῷ] A αὐτῷ, σωθήσομαι ἐν αὐτῷ. C αὐτοῦ. 4 Ὑμνεῖτε κύριον] C ἐξομολογεῖσθε τῷ κυρίῳ. 6 Ἀγαλλιᾶσθε] A Καὶ ἀγαλλιᾶσθε.

CAP. XIII.

1 κατὰ Βαβυλῶνος] A C ponunt ante ἰδών. 2 αὐτοῖς] A C αὐτοῖς μὴ φοβεῖσθε. 3 συντάσσω] A συντάσσομαι. 5 Ἔρχεσθαι] C Ἔρχεσθε. 8 Ταραχθήσονται] C Καὶ ταραχθήσονται. 9 ἀνίατος] A C ἀνίατος, ϗ μίσους. θυμοῦ] A θυμόν. 12 καταλελειμμένοι] C ἐγκαταλελειμμένοι. Σουφὶρ] A Σαπφείρ. C Ὀφείρ. 14 ἔσται] A C ἐστίν. 16 μαχαίρᾳ] C ἐν μαχαίρᾳ. 17 ῥάξουσιν] A C ῥήξουσιν. 18 ἐπεγείρω] C ἐπεγερῶ. 20 βασιλέως] C βασιλέων. χρόνον] C deest. οὐδὲ μὴ] C οὐδ' οὐ μή· & vers. 21. 21 αὐτήν] C εἰς αὐτήν. 22 ἀναπαύσονται] A ἅμα παύσονται. ἐκεῖ ὀρχήσονται] C ὀρχήσονται ἐκεῖ.

CAP. XIV.

1 χρονιεῖ] A C χρονιεῖ, καὶ ἡμέραι αὐτῶν οὐ μὴ ἐφελκυσθῶσι. ἀναπαύσεται] C ἀναπαύσεται. 2 γῆς] A C γῆς τοῦ θεοῦ. 3 σε κύριος] C κύριός σε. σου prius] A C σου, καί. ἧς] C ἥ. 4 Πῶς] A C καὶ ἐρεῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, Πῶς. 6 πληγὴν … ἣ] A C πληγῇ … ἥ. 11 κατέβη] C κατέβη δέ. κατακάλυμμα] A κατάλειμμα. 12 συνετρίβη] C συνετρίβης. 13 διανοίᾳ] C καρδίᾳ. ἀστέρων] C ἄστρων. 14 νεφῶν] A C νεφελῶν. 15 ᾅδην] A ᾅδου. 16 θαυμάσονται] C θαυμάσουσιν. 17 ὅλην] C deest. ἐπαγωγῇ] A C ἀπαγωγῇ. 19 μαχαίραις] A C μαχαίρᾳ. 22 ἀπολῶ] A C ἀπολέσω. 23 θήσω τὴν Βαβυλωνίαν] C θήσομαι τὴν Βαβυλῶνα. 25 ὤμων] C ὤμων αὐτῶν. 26 τὴν ὅλην] C ὅλην τήν. 28 ὁ βασιλεὺς] C ponit post Ἄχαζ. 29 ἐξελεύσεται] C ἐξελεύσονται. 32 οἱ ταπεινοὶ τοῦ λαοῦ] C λαοὶ πολλοί.

CAP. XV.

1 Τὸ ῥῆμα τὸ] C Ῥῆμα. τῆς Μωαβίτιδος prius] C τοῦ Μωάβ. 2 ἑαυτοὺς] A ἑαυτοῖς. C αὐτοῖς. Δηβὼν] A Γεβών. Ναβαῦ] A Ναβατόν. 3 αὐτῆς] A C αὐτῶν. περιζώσασθε] A C περιζώσατε. αὐτῆς posterius] A αὐτῶν. 5 αὐτῇ] C ἑαυτῇ. ἀναβάσεως] C ἀναπαύσεως τῆς. 6 Νεμηρείμ] A Νεβρείμ. C Νεβείμ. 8 Αἰλεὶμ] A C Ἐλεὶμ, ὀλολυγμὸς (A ὀλολύγματος) αὐτῆς. 9 Δειμὼν, bis] C Διβῶν, bis. A Δεβών, bis. Ἄραβας] C προσθήκας.

CAP. XVI.

1 ὡς ἑρπετὰ] C ἀμνὸν κυριεύοντα. ἐστι] A ἔσται. 2 ἔσῃ θυγάτηρ] A C θύγατερ. 3 ποίει τε] C ποιεῖτε. αὐτὴ] A αὐτοί. C αὐτῇ. 4 ἀπὸ] A ἐπί. 6 ὑβριστὴς] A ὑβριστά. C ὑβριστήν. ἐξῆρα] A C καὶ τὴν ὕβριν (ἡ ὕβρεις A) αὐτοῦ, ϗ ἡ μῆνις αὐτοῦ. οὐχ οὕτως posterius] C deest. 7 ὀλολύξει] A ὀλολύζει. τοῖς] C ἐν τοῖς. 8 Ἐσεβὼν, πενθήσει] C Ἡσεβὼν πενθήσει. καταπατήσατε] C καταπατήσαντες. Ἰαζὴρ· οὐ] C Ἰαζὴρ οὐ. ἐγκατελείφθησαν] C ἀπ' αὐτῆς κατελείφθησαν. πρὸς] A C deest. 9 ὡς] C εἰς. Ἐλεαλὴ] A ἐλάλησεν. 10 ἀμπελώνων] C ἀμπέλων. εὐφρανθήσονται] A εὐφρανθήσεται. 12 αὐτὸν] A C αὐτήν. 13 ὃ] C deest. ὁπότε (A ὁπότε καὶ) ἐλάλησεν] C desunt. 14 λέγω] A C ἐλάλησε κύριος, λέγων. παντὶ] C ἐν παντί.

CAP. XVII.

1 Τὸ κατὰ] C Τοῦτο κατά. 3 Ἐφραὶμ] A C ἐκεῖ τὸν Ἐφραίμ. λοιπὸν] A κατάλοιπον. τῆς] A C ϗ τῆς. 4 πίονα] A πλείονα. 6 καταλειφθῇ] A C καταλειφθῶσι. 10 φυτεύσεις] A φυτεύσει. 11 Τῇ] A C Τῇ δέ. ᾗ ἂν ἡμέρᾳ κληρώσῃ] C ἐν ἡμέρᾳ κληρονομίας. τοῖς υἱοῖς] A C τοὺς υἱούς. 12 ταραχθήσεσθε] C ταραχθήσεται. νῶτος] C ἦχος. 13 αὐτὸν … αὐτὸν] A C αὐτοὺς … αὐτούς. ἄχυρον λικμώντων] C ὀρέων λελικμωμένον. καταιγὶς φέρουσα] C καταιγίδος φερούσης. 14 καὶ ἔσται] A C ἔσται. ὑμᾶς] C ἡμᾶς. τοῖς ὑμᾶς κληρονομήσασιν] A τοῖς ὑμᾶς κληρονομήσασιν ὑμᾶς. C τοῖς κληρονομήσασιν ὑμᾶς.

CAP. XVIII.

1 πτέρυγες] C πτερύγων. 2 αὐτοῦ] C ἐστίν. 3 ὡσεὶ] C ὡς εἰς. ἔσται] C deest. 5 ἐξανθήσῃ] C ἀνθήσῃ. 6 αὐτὸν] A C αὐτήν. 7 χώρας αὐτοῦ] C χώρας. ὄρος Σιὼν] A C εἰς ὄρος ἅγιον.

CAP. XIX.

4 σκληροὶ] C σκληρούς. 5 οἱ Αἰγύπτιοι] C ponit post θάλασσαν. 7 τὸ ἄχι] C desunt. 13 κατὰ] A C καὶ τάς. 14 αὐτῶν] C αὐτῆς. 15 καὶ ἀρχὴν] C ἀρχήν. 16 δὲ] C deest. ϗ ἐν] A ἐν. 17 βεβηλώσεται] C ponit post Σαβαώθ. 18 ἐν τῇ] C ἐν γῇ. ἀσεδὲκ] C ἀχρές. 21 θυσίας] A C θυσίαν, (A θυσίας) ϗ δῶρον. 22 ἰάσει prius] A C deest. 23 ἐπὶ] A C deest.

CAP. XX.

1 ὅτε] A C οὗ. Ταναθὰν] A Νάθαν. Ἀρνᾶ] C Ναρνᾶ. ἔλαβεν] A C κατελάβετο. 2 ἰδὼν Ἀμὼς] C desunt. 3 Ἠσαΐας] C ponit ante ὁ παῖς. τρία ἔτη prius] A C deest. εἰς] C deest. 4 ἀνακεκαλυμμένους] A ἅμα κεκαλυμμένους. 5 ἐπὶ] C οἱ Αἰγύπτιοι ἐπί. 6 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ] C desunt. τῆς φυγῆς] C desunt. οὐ] A deest. βασιλέως] C βασιλέων.

CAP. XXI.

1 ΤΟ ΟΡΑΜΑ] A ΤΟ ΡΗΜΑ. 5 Ἑτοίμασον] A C Ἐπιμάσατε. ἑτοιμάσατε] A C ἰνασπάσατε. 6 κύριος] C ponit ante πρός. 8 κυρίου] A C κυρίου, καί. ἐγὼ] C deest. 9 πέπτωκε] A deest. 10 ἡμῖν] C ὑμῖν. 11 ΟΡΑΜΑ] C ΡΗΜΑ. 13 κοιμηθῇς, ἢ] C κοιμηθήσῃ. 15 πεπλανημένων] C κτεινομένων. 16 Διότι] C Ὅτι. τῶν υἱῶν] C desunt. 17 ὅτι] A C Διότι. ἐλάλησεν] A C ponunt ante ὁ θεός.

CAP. XXII.

ΡΗΜΑ] A ΟΡΑΜΑ. 1 ὅτι νῦν] C νῦν ὅτι. 2 ἐν] C deest. πολέμων] C πολέμου. 3 ϗ οἱ ἁλόντες σκληρῶς] C ἅμα ἀπὸ τοῦ τόξου. 4 γένους] C λαοῦ. 5 πλάνη τις] A C πλάνησις. 9 ὅτι ἀπέστρεψε] C ἀπέστρεψε. 11 ἑαυτοῖς] A αὐτοῖς. 12 κύριος] A C deest. 16 σὺ] A σοί. ἔστιν ὧδε] A ὧδε ἐστίν. 17 ἐκβαλεῖ] C ἐκβαλεῖ. 18 εἰς] C deest. 20 καὶ posterius] C deest. 21 κατὰ] A C καὶ τό. ἐν … ἐν] C desunt. 22 Καὶ δώσω τὴν, usque ad ϗ δώσω] A C ponunt post ἀνοίξων. ἔσται posterius] C ἐστίν. 24 μεγάλου] A C μεγάλου, πᾶν τὸ σκεῦος τὸ μικρὸν ἀπὸ σκευῶν τῶν ἀγανῶν. 25 Τῇ] C Ἐν τῇ. ἐξολοθρευθήσεται] C ἀπολυθήσεται.

CAP. XXIII.

ΡΗΜΑ] A C ΟΡΑΜΑ. 1 Ὀλολύξατε] A Ὀλολύζετε· & versu 14. 2 ἐνοικοῦντες] C κατοικοῦντες. 3 ἀμητοῦ εἰσφερομένου] C ἀμητῶν εἰσφερομένων. 5 Αἰγύπτῳ] C ἐν Αἰγύπτῳ. 6 κατοικοῦντες] C ἐνοικοῦντες. 7 ὑμῶν] C ponit post ὕβρεις. πρινὴ] A C πρὶν ἤ. 8 ἔνδοξοι ἄρχοντες] C Χαναὰν ἄρχοντες οἱ ἔνδοξοι. 12 προστεθῆτε] A προσθήσετε. C προσθῆτε. Σιδῶνος] A C Σιών. σοι] C ponit ante ἀνάπαυσις. 13 ὅτι] A C οὐδὲ ἐκεῖ σοι ἀνάπαυσις ἔσται. 15 βασιλέως] C βασιλέως ἑνός. ἔσται Τύρος] A Τύρος ἔσται. 16 πόλις] C πόλιν. 18 ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς] C desunt. ἅγιον] A C ἅγιος τῷ κυρίῳ] A κυρίου ἐν Ἱερουσαλήμ. ϗ εἰς] C εἰς.

CAP. XXIV.

1 οἰκουμένην] A C οἰκουμένην ὅλην. 2 ὁ δανείζων] C καὶ ὁ δανείζων. 5 Ἡ δὲ] A C Καὶ ἡ γῆ. παρῆλθοσαν τὸν νόμον, ϗ] A C παρέβησαν τὸν νόμον κυρίου, ϗ διεσκέδασαν. 6 ἐνοικοῦντες] C κατοικοῦντες. ϗ] A deest. 8 τυμπάνων] A C τυμπάνων πέπαυται αὐθάδεια, ϗ πλοῦτος ἀσεβῶν. 9 πίνουσι] A πίωσι. 11 τῆς γῆς prius] C deest. 13 ἔσονται] C ἔσται. 14 οὗτοι] A C καὶ οὗτοι. φωνήσουσι] A C βοήσονται. 16 Κύριε ὁ θεὸς] C κυρίου τοῦ θεοῦ. 20 ὡς ὁ μεθύων, ϗ κραιπαλῶν] A C ponunt ante ϗ σεισθήσεται. κατίσχυσε γὰρ ἐπ' αὐτῆς ἡ ἀνομία] A C ponunt post ἀναστῆναι. 21 ἐπάξει] A C ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπάξει. 22 συναγωγὴν αὐτῆς] C desunt. εἰς (A C ϗ εἰς) δεσμωτήριον] & ponunt post ὀχύρωμα. 23 τεῖχος] A C τεῖχος ϗ ἐντραπήσεται ἡ σελήνη, ϗ αἰσχυνθήσεται ὁ ἥλιος. ἐκ … ϗ ἐκ] A C ἐν … ϗ ἐν.

CAP. XXV.

1 θεὸς] A C θεός μου. 2 γένοιτο] A γένοιτο κύριε. μὴ prius] C deest. πόλις τὸν] C πόλεις, τόν. 3 Διὰ] A καὶ διά. 4 ἀθυμήσασι] A ἀτιμήσασι. ἀδικουμένων] C ἀδικουμένων εὐλογήσουσί σε. 5 ἀπὸ] A C ὅτι ῥύσῃ αὐτοὺς ἀπό. 6 εὐφροσύνην] C ἐν εὐφροσύνῃ. 8 κύριος] C deest. 9 ᾧ] A ὅν. ϗ σώσει, usque ad ϗ prius] C desunt. ϗ εὐφρανθησόμεθα] C ponit post ἡμῶν. 10 Ἀνάπαυσιν] C Ὅτι ἀνάπαυσιν. δώσει] C ποιήσει. 12 Τοῖχος] A C οἶκος σου.

CAP. XXVI.

1 Ἰουδαίας] A Ἰουδαίας, λέγοντες] C Ἰούδα, λέγοντες. σωτήριον] A C σωτήριον ἡμῶν. 4 ἐλπίδι ἤλπισαν] C ἠλπίσαμεν. Κύριε] A Κύριος. 5 κατήγαγες] C κατήγαγεν. ἐνοικοῦντας] C κατοικοῦντας. 6 αὐτοὺς] C αὐτάς. ταπεινῶν] A C ταπεινῶν βήματα. 7 εὐσεβῶν] A ἀσεβῶν, bis in hoc versu. ϗ παρεσκευασμένη] A C ponunt ante ἡ ὁδός. 9 ἐπιθυμεῖ] A C ἐπεθύμει. ἡμῶν] A C μου. 10 πᾶς ὃς] C desunt. 16 ἐμνήσθην] A C ἐμνήσθημεν. 17 ὡς ἡ] A C ὡσεί. τεκεῖν] A C τοῦ τεκεῖν, καί. ἐκέκραξεν] C κράζει. 18 ἐποιήσαμεν] A C ὁ ἐποίησας. πάντες] C deest. 20 τὰ ταμεῖα] A τὸ ταμεῖον. 21 ἐνοικοῦντας] A C κατοικοῦντας. οὐ] A deest. ἀνῃρημένους] C ἀνῃρημένους ἔτι.

CAP. XXVII.

1 ἀνελεῖ] A C ϗ ἀνελεῖ. δράκοντα] C δράκοντα τὸν ἐν τῇ θαλάσσῃ. 2 ἀμπελὼν] A ἀφελών. ἐξάρχειν] A ἐξάρχει. 3 τεῖχος. οὐκ] A C τεῖχος αὐτῆς. οὐκ. 5 βοήσονται] A C βοήσονται πάντες. 7 ἀνεῖλεν] A οὕτως ἀνεῖλεν. 8 αὐτοῦ] C ponit ante τὴν ἁμαρτίαν. ἐκκεκομμένα] C ἐκκεκαυμένα. ποίμνια] C deest. 11 χρόνον] C πολὺν χρόνον. 12 ὁ θεὸς] A C κύριος. Ῥινοκορούρων] A C Ῥινοκούρων. κατὰ ἕνα] C κατὰ ἕνα ἕνα, & ponit post Ἰσραήλ.

CAP. XXVIII.

1 ἐκ] C deest. 2 ἰσχυρὸν, ϗ σκληρὸν] C ἰσχυρὸς, ϗ σκληρός. τῇ] A C ἐν τῇ. ἀνάπαυμα] A ἀνάπαυσιν, καί. C ἀνάπαυσιν. 4 αὐτὸ λαβεῖν] A αὐτοῦ λαβεῖν. C αὐτὸ λαβεῖν. 5 τοῦ λαοῦ] A μου λαῷ ἐν Αἰγύπτῳ. C μου λαῷ. 6 καταλειφθήσονται ἐπὶ] A C Καὶ καταλειφθήσεται ἐν. 7 πεπλανημένοι] A C πεπλανημένοι. διὰ τὸ σίκερα, κατεπόθησαν] C desunt. μέθης] A C μέθης τοῦ σίκερα. 8 ἕνεκα] C ἕνεκεν. 10 ἔτι μικρὸν] A desunt semel. 12 αὐτοῖς] C αὐτῷ. 13 πορεύσωσι] A πορευθῶσι. C πορευθῶσι. ὀπίσω] A C εἰς τὰ ὀπίσω. συντριβήσονται, ϗ κινδυνεύσουσι] C κινδυνεύσωσι, ϗ συντριβήσονται. 14 τοῦ ἐν] C ἐν. 15 συνθήκας] C συνθήκην. ἐπέλθῃ ἐφ' ἡμᾶς] A ἐπέλθῃ ἡμῖν. C ἔλθῃ ἡμῖν. 16 κύριος κύριος] A C deest semel. ἐμβάλλω] A C ἐμβαλῶ. αὐτῆς] A αὐτῶν. οὐ] A C ἐπ' αὐτῷ οὐ. 18 Μὴ καὶ ἀφέλῃ] C Καὶ μὴ ἀφελῇ. ἐπέλθῃ] C παρέλθῃ. ἔπαθε] A ἔπαθε. 19 ἡμέρας] A ἡμᾶς. C ὑμᾶς. 20 ὑμᾶς] C ἡμᾶς. 21 κύριος] C deest. σαπρία] C πικρία. 22 ὑμῶν] C ὑμῖν. κυρίου] C κυρίου θεοῦ. 23 ἀκούετε prius] A ἀκούετε, ἀκούετε. τοὺς λόγους] C τῶν λόγων. 24 ἀροτριάσει ὁ ἀροτριῶν] A C μέλλει ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν. προετοιμάσει] A C προετοιμάσαι. 25 τὸ πρόσωπον] C ponit post αὐτῆς. 27 τινάσσεται] C ἐκτινάσσεται. εἰμι] A C deest. ὑμῖν] C ponit post ὀργισθήσομαι.

CAP. XXIX.

1 Ἀριὴλ πόλις] A C πόλις Ἀριήλ. Δαυὶδ] C ponit ante ἐπολέμησε. φάγεσθε] A C deest. 3 βαλῶ περὶ] C κυκλώσω εἰς. θήσω] A C οἰκοδομήσω, θήσω. 5 ἔσονται] A C ἔσαι. καταδυναστευόντων] C θλιψάντων. 7 καθ' ὕπνους νυκτὸς] A C ἐν ὕπνῳ. ἁπάντων τῶν ἐθνῶν] C τῶν ἐθνῶν πάντων. Ἀριὴλ] A Ἰσραήλ. στρατευόμενοι] C στρατευσάμενοι. 8 Καὶ ὡς] C Καὶ ἔσονται ὡς. ἐσθίοντες] C ἔσθοντες. μάταιον] C μάταιον αὐτῶν. ὡς ὁ] C καί. τῶν ἐθνῶν] C ponit post πάντων. 13 ἐν τῷ] C desunt. ϗ ἐν τοῖς] C desunt. 14 ἰδοὺ] C ἰδοὺ ἐγώ. 15 βαθέως] A C βαθέα. ἑώρακεν ἡμᾶς] C ἡμᾶς ἑώρακεν. 16 αὐτὸ] C deest. 22 μεταβαλεῖ] A C μεταβαλεῖ Ἰσραήλ. 24 πλανώμενοι] C ponit post πνεύματι.

CAP. XXX.

1 λέγει] A C τάδε λέγει. ἐποιήσατε] C ϗ ἐποιήσατε. συνθήκας] C συνθήκην. 2 τοῦ βοηθηθῆναι] A βοηθηθῆναι. C τοῦ βοηθῆναι. 5 εἰς βοήθειαν] C οὔτε εἰς βοήθειαν, οὔτε εἰς ὠφέλειαν. αὐτοὺς] A C αὐτοὺς εἰς βοήθειαν, ἀλλ' εἰς αἰσχύνην, ϗ ὄνειδος. 8 ταῦτα καιρῷ] A C καιρῶν (καιρὸν C) ταῦτα. 12 λέγει] A C λέγει κύριος. 14 λεπτὰ] A C λεπτοῦ. 15 Οὕτω] C ταῦτα. κύριος prius] C deest. γνώσῃ] C γνώσεις. 16 ἐπὶ] A C εἴπατε ἐπί. ἐσόμεθα] A ἀναβησόμεθα. C φευξόμεθα. 17 Χίλιοι] C ponit post φεύξονται. φωνὴν] C φωνῆς. σημαίαν] C σημεῖον. 18 ὑμῶν] C ὑμῶν ἐστί. οἱ] C πάντες οἱ. ἐπ'] A C ἐν. 19 κλαυθμῷ] A ϗ κλαυθμῷ. σου] C σε. 20 Καὶ] C deest. 22 μιανεῖς] C ἐξαρεῖς. 23 τῆς γῆς posterius] C deest. βοσκηθήσεται] C βοσκηθήσονται. 25 ὅταν … ὅταν] C ὅτ' ἂν … ὅτ' ἄν & ver. 26. 26 ἔσται posterius] A deest. 27 χρόνου] A C χρόνου πολλοῦ. θυμὸς μετὰ δόξης τὸ] C θυμὸς μετὰ δόξης τό. 28 τοῦ ταράξαι] C ταράξει. 26 κυρίου] C τοῦ θεοῦ. 30 αὐτοῦ, δεῖξαι] C αὐτοῦ δείξει. 32 αὐτῶν] C αὐτοῦ ἦ] A C ἦν. 33 Σὺ] A Οὐ. ἀπατηθήσῃ] A ἀθετηθήσῃ. C ἀπατηθήσῃ.

CAP. XXXI.

1 ἦσαν] A C ἤκουσαν. κύριον] A C θεόν. ἐζήτησαν] C ἐξεζήτησαν. 3 Αἰγύπτιον, usque ad βοήθεια] A C Αἰγύπτιος ἄνθρωπος, ϗ οὐ θεός· ἵπποι αὐτῶν σάρκας, ϗ οὐ. 4 βοήσῃ] A C ὅταν βοήσῃ. κεκράξῃ] C κράξωσι. αὐτὴ] A αὐτήν. C αὐτόν. 5 ὑπὲρ] C deest. ὑπερασπιεῖ] C deest. 7 τὰ χειροποίητα posterius] C deest. εἰς] C deest.

CAP. XXXII.

3 ἀνθρώποις] A ἀνθρώποις. δώσουσι] C ponit ante ἀκούειν. 6 διαφθερεῖ] C διαφθερεῖ. ποιήσει] A C ποιῆσαι. 8 ϗ αὕτη ἡ βουλὴ μενεῖ] C desunt. 9 ἐν] C ἐπ'. εἰσακούσατε] A ἀκούσατε. 10 πέπαυται] A C πέπαυται ὁ σπόρος, καί. 11 περιζώσασθε] A C περιζώσασθε σάκκους. 12 ἀπὸ] C περί. 13 Ἡ γῆ] C Ἐν γῇ. 14 Πόλεις πλουσίαι] C desunt. οἶκοι ἐπιθυμήματος] A C ϗ (A deest) οἶκοι ἐπιθυμητοί. 15 ἔλθῃ] C ἐπέλθῃ. ὑμᾶς] A ἡμᾶς. 17 ἕως] A C ἔσονται ἕως. 19 ὑμᾶς] A ἡμᾶς.

CAP. XXXIII.

1 ἐφ'] C ἐπ'. 3 φόβου] A C φόβου σου. 5 ὑψηλῷ] A οὐρανοῖς ὑψηλοῖς. C οὐρανοῖς. 7 οὗτοι] C αὐτοί. βοήσονται] A βοηθήσονται. C φοβηθήσονται. ἄγγελοι] A C ἄγγελοι γάρ. πικρῶς κλαίοντες] A ponit post εἰρήνην. C καλοῦντες εἰρήνην, πικρῶς κλαίοντες. 8 πρὸς τούτους] C desunt. λογισθήσεσθε] A λογισθήσεσθε. C ἐλογίσθη. 9 ἕλη ἐγένετο ὁ Σάρων] A ἐγένετο ὡς ἔρημος ὁ Σαρών. ὁ Χέρμελ] A ὁ Χάρμηλος. C Κάρμηλος. 11 αἰσθηθήσεσθε] C αἰσχυνθήσεσθε. κατέδεται] C ponit post ὑμᾶς. 13 γνώσονται] A C ϗ γνώσονται. 15 ὀφθαλμοὺς] A ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. 17 οἱ] A C ϗ οἱ. 18 τρεφομένους] A συστρεφομένους. C συστρεφομένους. 19 συνεβουλεύσατο] A C συνεβουλεύσαντο. 21 ὑμῖν] C ὑμῖν ἔσται. τόπος ὑμῖν ἔσται] C desunt. 22 κύριος prius] C κύριος. Κύριος. ἔτος] A C αὐτός. 23 ἐνίσχυσαν] A C ἐνίσχυσεν. 24 εἴπωσι] A deest. C εἴπῃ. κοπῶ] C deest. ὁ λαὸς ἐνοικῶν ἐν αὐτοῖς] A ponit post ἁμαρτία. αὐτοῖς] A C αὐτῇ. ἀφεθῇ] A C ἀφέθη. ἁμαρτία] A ἁμαρτία. οἰκοῦντες.

CAP. XXXIV.

1 Προσαγάγετε] C Προσάγετε. αὐτῇ] C αὐτῇ οἰκοῦντες. ϗ ὁ] A ὁ. 4 Καὶ τακήσονται πᾶσαι αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν] C desunt. 5 Ἐμεθύσθη] C Ὅτι ἐμεθύσθη. 6 ἀπὸ αἵματος τράγων καὶ] C desunt. ἀμνῶν] C ἀρνῶν. κυρίῳ] A C θεῷ. 7 αἵματος] A C αἵματος, ϗ τὸ χῶμα αὐτῶν (A αὐτοῦ). 8 Σιὼν] C Σιὼν πάρεστιν. 9 ὡς πίσσα καιομένη] C εἰς πίσσαν καιομένην. 10 γενεὰς αὐτῆς] C γενεάς. πολὺν] A C πολὺν ἐρημωθήσεται. 11 κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ] A C Καὶ κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ. & ponunt ante ὄρνεα. 12 βασιλεῖς] A C βασιλεῖς αὐτῆς. 13 ἀναφύσει] A ἀναφύει. C ἀναφύσει. ἔσαι] A C ἔσονται. 14 εὑρόντες] A C εὗρον γάρ. 15 ἔλαφοι] C ponit ante συνήντησαν. 16 αὐτὰ] A C αὐτάς. 17 διεμέρισε] C διεμέρισεν αὐτοῖς. γενεὰς] A C εἰς γενεάς.

CAP. XXXV.

6 φαραγξὶ δὲ] A C ϗ φάραγγι. μογιλάλων] C μογιλάλων ἀνεῳγμένη. 7 ἔπαυλις] C ἔπαυλεις. καλάμου] A καλάμου ποιμνίου] A ποιμνίου καλάμου. 8 ἐπ' αὐτῆς] A ἐν αὐτοῖς. 9 οὐδὲ] C οὐδέν. εἰς] C ἐπ'. 10 εἰς] C ἐν.

CAP. XXXVI.

1 τῆς Ἰουδαίας] C desunt. 4 εἴπατε] A C εἴπατε δή. τί] A τίνι. 5 ϗ λόγοις] A C ἢ ἐν (A deest) λόγοις. 6 ὡς] C ἤ. 7 λέγετε] A λέγετε πρός με. πεποίθαμεν] A C πεποίθαμεν, οὐκ αὐτός ἐστιν ᾧ (A οὗ) ἀφεῖλεν Ἐζεκίας τὰ ὑψηλὰ αὐτοῦ, ϗ τὰ θυσιαστήρια αὐτοῦ, καὶ εἶπε τῷ Ἰούδᾳ, ϗ τῇ Ἱερουσαλήμ, Κατὰ πρόσωπον τοῦ θυσιαστηρίου τούτου προσκυνήσετε. 8 τῷ] A C δὴ τῷ. 10 ἐπὶ τὴν γῆν ταύτην] C ἐπ' αὐτήν. 11 Ἰωὰχ] A C Ἰωὰς (A Ἰωὰχ) πρὸς Ῥαψάκην. ἐπὶ] A C τῶν ἑστηκότων ἐπί. 12 ὑμῶν] C σου. λαλῆσαι] C ponit post τούτους. κόπρον] C κόπρον αὐτῶν. οὖρον] C οὖρον αὐτῶν. 13 τοῦ μεγάλου βασιλέως] C desunt. 14 οὐ] A οὐ μή. C οὐ μή. 16 ἐκ] C deest. 19 Ἐπφαρουαὶμ] A C Σεπφαρουαίμ. 20 αὐτῶν] C αὐτῶν. ὅτι ῥύσεται ὁ θεὸς] C ἵνα ῥύσῃ κύριος. 21 μηδένα] A C μηδέν. 22 τῆς δυνάμεως] C desunt. ἐσχισμένοι] A C περιεσχισμένοι.

CAP.

CAP. XXXVII.

1 ἱμάτια] A C ἱμάτια αὐτοῦ. 4 εἰσακοῦσαι] A ὅπως εἰσακούσεται. C ὅπως εἰσακοῦσαι. Ἀσσυρίων] A C Ἀσσυρίων ὁ κύριος αὐτοῦ. ϗ ὀνειδίζειν] C ὀνειδίζει. κύριον] A C κύριον τὸν θεόν σου. 5 τοῦ βασιλέως] C desunt. 7 ἐμβάλλω] A C ἐμβαλῶ. ἀποστραφήσεται] C ἀποστρέψει. 9 Θαρακὰ] C C Θαρρά. 10 ᾧ] C ᾧ σύ. 11 Σὺ] C Ἰδοὺ σύ. ὡς] C ἦν. 12 Ῥαφὲθ] A C Ῥασέμ. 13 Ἀναγουγάνα] A Ἄνα ϗ Ἄβα] C Ἀνανοῦ, καὶ Γαυσά. 17 ἴδε] A C ἴδε, ϗ ἄκουσον πάντας. 19 ἐνέβαλον] C ἐνέβαλον. ἀπώσαντο] A C ἀπώλεσαν. 20 Νῦν δὲ] C Σύ. 22 ἐμυκτήρισε] C ἐξεμυκτήρισε. 23 οὐκ] C deest. 26 ὀχυροῖς] A ἰσχυροῖς. 30 ἀμπελῶνας] C ἀμπελῶνα. 32 ἔσονται] C ἐξελεύσονται. ποιήσει] C ἐποίησε. 33 ἐπιβάλῃ] C βάλῃ. 34 ἐν] C ἐπ'. 35 παῖδα] C δοῦλον. 36 πέντε] C ϗ πέντε. πάντα] C deest. 37 ἀποστραφεὶς] A C ἀποστραφεὶς, ϗ ἀπέστρεψεν. 38 Νασαρὰχ] A C Ἀσαρὰχ θεοῦ αὐτοῦ. πατραρχον αὐτοῦ] C desunt. Σαρασὰρ] C Ναρασάρ.

CAP. XXXVIII.

3 μνήσθητι] C ὦ δὴ κύριε, μνήσθητι. 5 δεκαπέντε] A C πεντεκαίδεκα. 7 τοῦτο] C τοῦτο ὃ ἐλάλησεν. 8 στρέψω] C στρέφω. ϗ ἀνέβη, usque ad οὓς] C desunt. A οὓς κατέβη ἡ σκιά, ϗ ἀνέβη &c. 10 ἐν] A C πορεύσομαι ἐν. 11 οὐκέτι μὴ (A οὐ μὴ) ἴδω τὸ σωτήριον τοῦ Ἰσραὴλ ἐπὶ γῆς] C desunt. μὴ] A C οὐ μή. 12 ἐξέλιπεν ἐκ] A C μετὰ κατοικούντων. ἐξέλιπον ἐκ (ἐκ deest C.) ἐπίλοιπον] C λοιπόν. καταλύων] A C ponunt ante σκηνήν. ὡς ἰσὸς] A C ponunt post ἐγένετο. 13 λέοντι] A λέων τις. C λέων. παρεδόθην] C ponit ante ἕως. 14 μελετῶ] C μελετήσω. βλέπειν] C βλέπειν με. ψυχῆς] C ψυχῆς, ϗ αὐτὸς ἐποίησε. 17 Εἵλου] C Ἰδοὺ ἐν εἰρήνῃ πικρία μου, ἐρρύσω. πάσας] A deest. ἁμαρτίας] C ἁμαρτίας μου. 20 θεὲ] A C σου, κύριε. 21 ἐκ] A C deest. 22 Τοῦτο] C Τί τό.

CAP. XXXIX.

1 Μαρωδὰχ] A Μαιωδάχ. C Μαιωδόχ. Βαλαδὰν] C Λααδάν. 2 Ἐζεκίας] A C Ἐζεκίας χαρὰν μεγάλην. ϗ τοῦ ἀργυρείου (ἀργύρου C) ϗ τοῦ χρυσίου] C ponit post μύρου. ἔδειξεν] A C ἔδειξεν αὐτοῖς. ϗ ἐν πάσῃ τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ] C desunt. 3 τὸν βασιλέα] C desunt. πρὸς μὲ] C ponit post Βαβυλῶνος. 5 αὐτῷ] C ponit ante Ἡσαΐας. 6 ἔρχονται] C ἔρχονται, λέγει κύριος. 7 γεννήσεις] A C ἐγέννησας. 8 Ἐζεκίας] C ponit post Ἡσαΐα. ἐλάλησε] C ἐλάλησας.

CAP. XL.

1 τὸν λαὸν] C λαός. θεὸς] C θεὸς ὑμῶν. 2 ὅτι] C ὅτι δέ. 3 τοῦ θεοῦ ἡμῶν] C αὐτοῦ. 4 πάντα] C deest. πεδία] A ὁδοὺς λείας. C πεδία λεῖα. 7 ἐξέπεσε] C ἐξέπεσε, ὅτι πνεῦμα θεοῦ ἐνεφύσησεν ἐν αὐτῷ· ἀληθῶς ὁ χόρτος ἐστὶν ὁ λαός. Ἐξηράνθη ὁ χόρτος, ἄνθος ἐξέπεσεν. 9 τῇ] C ἐν τῇ. ὑψώσατε, μὴ φοβεῖσθε] C ὕψωσον, μὴ φοβοῦ. 10 κύριος] C deest. 13 συμβιβᾷ] A C συμβιβάσει. αὐτοῦ] C ponit post σύμβουλος. 14 πρὸς] C deest. ἔδειξεν αὐτῷ posterius] A ἔδωκεν αὐτῷ, ἢ τίς προέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἀνταποδοθήσεται αὐτῷ; 15 ὡς posterius] A C καὶ ὡς. 17 ἐλογίσθησαν] C ἐλογίσθησαν αὐτῷ. 20 ζητήσει] C ζητεῖ. εἰκόνα] C ponit post αὐτοῦ. ϗ] C deest. 22 Ὁ κατέχων τὸν γῦρον τῆς γῆς] A desunt. 23 ὡς prius] C εἰς. 24 φυτεύσωσι] C φυτεύσονται. σπείρωσι] C σπαρῶσι. λήψεται] A C ἀναλήψεται. 25 ὑψωθήσομαι] C ὁμοιωθήσομαι αὐτοῖς. 26 εἰς] C τό. αὐτοῦ] C deest.

CAP. XLI.

3 διελεύσεται] C ϗ διελεύσεται. ἡ ὁδὸς] C τὴν ὁδόν. 5 ἤγγισαν, καὶ ἦλθον] C ἔστησαν, ἤγγισαν, ϗ ἦλθοσαν. 7 Σύμβλημα] C Ἄμβλυμα. κινηθήσονται] C κινηθήσεται. 10 γὰρ posterius] A deest. σε] A deest. C σοι. 11 οἱ ὄντες] A C ὑπάρχοντες. 12 παροινήσουσιν] A παρανομήσουσιν. 17 ζητοῦσι] C ζητήσει. ὁ θεὸς ἐγὼ] C desunt. 18 ποιήσω] C καὶ ποιήσω. ὑδάτων] C deest. 19 μυρσίνην] A C ϗ μυρσίνην. 22 τί τὰ] C ἃ τά. 23 ἡμῖν] C deest. 24 βδέλυγμα] C βδελυγμάτων. 28 οὐδεὶς] A C οὐθέν.

CAP. XLII.

1 ἔδωκα] C δίδωκα. 3 τεθλασμένον] A C συντεθλασμένον. ἀλήθειαν] A C ἀληθῆ. 6 γένους] A γένους μου. C γένους Ἰσραήλ. 7 ϗ ἐξ … καὶ] C ἐξ. 9 ἀναγγέλλω] A C ἀναγγελῶ. 10 ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ] C desunt. ἀπ'] C ἐπ'. αἱ] C καί. 12 ἀναγγελοῦσι] A C ἀπαγγελοῦσι. 14 μὴ] C ἀπ' αἰῶνος, μή. 16 πατῆσαι, ποιήσω] C ποιήσω πατῆσαι. εὐθεῖαν] C εὐθεῖα. ποιήσω] A C ποιήσω αὐτοῖς. 19 αὐτῶν] C αὐτῶν; τίς τυφλὸς ὡς ὁ ἀπεσχηκώς. 21 ἐβουλεύσατο] A C ἐβούλετο. 22 πεπρονομευμένος] A προνενομευμένος. 23 ὃς] A deest. ἐνωτιεῖται ταῦτα] C ταῦτα εἰσακούσεται, καί. εἰσακούσατε] A ὃς εἰσακούσεται. C γνώσῃ & ponit post ἐπερχόμενα. 24 εἷς] A C τίς. αὐτὸν] C deest. 25 αὐτοὺς] C κατ' αὐτοῦ.

CAP. XLIII.

2 συγκλύσουσι] A C συγκλείσουσι. 3 Σοήνην] C Σουήνην. A * σοῦ ἀντ'. 4 σε] C ponit post ἠγάπησα. 6 ἄκρων] C ἄκρου. 7 πάντας ὅσοι ἐπικέκληνται] C πάντες οἱ ἐπικαλοῦσι. μου prius] A deest. 8 κωφοὶ] A κωφὰ καί] C κωφά. 9 ϗ ἀκουσάτωσαν] C desunt. 11 ἐστὶ] A ἔσται. 12 ὠνείδισα] C deest. 13 ἔτι] C deest. 16 Οὕτως] A C Ὅτι τάδε. 20 Εὐλογήσουσι] C Εὐλογήσει. 23 σου prius] C deest. ἐδούλωσά σε] A C ἐδούλωσας. ἐποίησά σε] A C ἐποίησας. ἀργυρίου θυσίασμα] A θυμίαμα ἀπὸ ἀργυρίου. C θυμίαμα ἀργυρίῳ. 24 προέστης μου] C ὑπερήσπισά σε. 25 ἐγώ εἰμι posterius] A αὐτός. C ἐγώ εἰμι αὐτός. ϗ οὐ μὴ] C οὐ. 26 κριθῶμεν] C κριθῶμεν ἅμα. 27 πρῶτοι] A C πρῶτοι ἥμαρτον.

CAP. XLIV.

2 ποιήσας] A C κτίσας. 3 Ὅτι] A deest. 7 ϗ prius] C deest. ἀναγγειλάτωσαν] A ἐπαγγειλάτωσαν. C ἀπαγγειλάτωσαν. 9 ἤκουσαν] A C εἶπον. γλύφοντες] A γράφοντες. αὐτοὺς] C αὐτοῖς. ἀλλὰ] A C οὐκ ὄψονται, ϗ οὐ γνώσονται ἵνα αἰσχυνθῶσι. Τίς πλάσει ἰσχυρὸν ϗ γλυπτὸν χωνεύσει εἰς ἀνωφελῆ; Ἰδοὺ πάντες (A deest) οἱ κοινωνοῦντες ἀλλὰ (deest C.) 11 στησάτωσαν] A C στήτωσαν. 12 τερέτρῳ] A C ἄνθραξι ϗ ἐν τερέτρῳ. 13 ϗ ἐν] A C ϗ ἐμόρφωσεν αὐτὸ ἐν παραγραφίδι ἐποίησεν αὐτὸ ἐν προγωνίσκοις, ϗ ἐν. οἴκῳ] A C οἰκίσκῳ. 14 Ἔκοψε] A C Ὦ (Ὃ C) ἔκοψεν ἑαυτῷ κέδρους, ϗ ἔλαβεν ἀγριοβάλανον ϗ δρῦν. ϗ ἐκαρτέρωσεν αὐτῷ. 15 αὐτῶν] A C αὐτοῦ. αὐτοῖς] A C αὐτοῖς, ἐποίησαν (A ἐποίησεν) αὐτὸ γλυπτόν, ϗ κάμπτει αὐτοῖς. 16 ϗ ἐπὶ τοῦ, usque ad κρέας] C desunt. ὀπτήσας ἔφαγεν] A C ἔφαγεν ἑψήσας (A ὀπτήσας) ὤπτησεν ὀπτὸν (A ὀπτόν). 17 γλυπτὸν] C ϗ γλυπτόν. ϗ προσκυνεῖ. A C κάμπτει αὐτῷ, ϗ προσκυνεῖ. λέγων] A αὐτῷ, λέγων. 22 σου prius] A deest. τὴν ἁμαρτίαν] A C τὰς ἁμαρτίας. 24 ἐγὼ] C ἐγώ εἰμι. 26 Ἰδουμαίας] C Ἰουδαίας.

CAP. XLV.

2 συγκλάσω] A συνθλάσω. 5 θεὸς posterius] C οὐκ ἔστι θεός. 7 κύριος] A deest. ταῦτα] C deest. 8 ἀνατειλάτω … βλαστησάτω] C βλαστησάτω … ἀνατειλάτω. ἀνατειλάτω] C βλαστησάτω. 9 Ποῖον βέλτιον κατεσκεύασα ὡς] A ποιῶν βελτίω κατεσκεύασα ὡς. C Τί ἐποίησα βελτίων. ὅλην τὴν ἡμέραν] C ponit ante ἀροτριάσει. μή, usque ad finem versus] C desunt.. 10 Ὁ] C Οὐαὶ ὁ. 11 ἐντείλασθε] C ἐντελεῖσθε. 13 ἤγειρα] C ἐγερῶ. οὗτος] C αὐτός. 17 Ἰσραὴλ σώζεται] C Ἰσραήλ, σώζεσθε. οὐδὲ] A οὐ] C οὐδ' οὐ. ἐντραπῶσι] A ἐντραπήσονται. ἔτι] A ἔτι, οὐκ ἔτι γὰρ οὐ μὴ ἐντραπῶσι, εἰ καὶ διὰ τὴν πλάνην τῶν εἰδώλων ἐνετράπησαν πρότερον. 18 Οὕτως] A C Ὅτι οὕτως. 19 ἐγώ εἰμι prius] A C deest. ϗ] C deest. 20 ἀναγγελοῦσιν] A C ἀναγγέλλουσιν. τότε] C ἐκ τότε. ἀνηγγέλη] A C ἀναγγελεῖ. ἐγὼ] A C οὐχὶ ἐγὼ κύριος. 23 μου prius] A deest. 26 ἐνδοξασθήσονται] C δοξασθήσεται.

CAP. XLVI.

1 Ναβὼ] A C Δαγών. 3 παιδίου] C παιδίας. 4 ὑμῶν] C ὑμᾶς. 6 Οἱ] A C ϗ οἱ. στήσουσιν ἐν σταθμῷ] C σταθμίζετε. χρυσοχόον] A χρυσίον. C χρυσοφόρον. αὐτοῖς] A αὐτῷ. 7 κακῶν] C κακοῦ. 8 οἱ πεπλανημένοι] C desunt. 9 Καὶ] C deest. ἔτι] A C ἄλλος. 10 πρὶν] A C πρὶν αὐτά. ἅμα] C deest. 11 ἐλάλησα, καὶ] C καίγε ἐλάλησα, καίγε. ἤγαγον αὐτὸν ϗ εὐόδωσα τὴν ὁδὸν αὐτοῦ] C desunt. 13 μου] A C μου, οὐ μὴ μακρυνθῇ. βραδυνῶ] A C βραδύνω.

CAP. XLVII.

1 θυγάτηρ] A C θύγατερ, bis in hoc versu. κάθισον] A κάθισον εἴσελθε. γῆν] A γῆν οὐκ ἔστι θρόνος. προστεθήσῃ] A C προσθήσῃ. 2 κατακάλυμμα] C κάλυμμα. A κατάλειμμα. ἀνακάλυψαι … ἀνάσυρε] A C ἀνάσυρε … ἀποκάλυψαι. 3 φανήσονται] C ὀφθήσονται. 5 κληθήσῃ] C κληθῇς. 6 ἐμίανας] A C ἐμίανα. πρεσβυτέρου] C πρεσβύτου. 8 καθιῶ] A καθίσω. C καθήσω. 10 Τῇ] C Ἐπὶ τῇ. σὺ γὰρ] A ϗ σύ. γνῶθι] A C γνῶθι ὅτι. ἔσται] C ponit post σοί. 11 βόθυνος] A deest. C βόθυνον. ἐμπεσῇ] C ἐμπέσῃς. οὐ μὴ] C οὐ & postea. 12 ϗ ἐν] C καί. ὠφεληθῆναι] A ὠφεληθῆναι, εἰ πῶς δυνήσῃ ἰσχῦσαι. 13 ἔρχεσθαι] C ponit ante ἐπί. 14 καθίσαι] A καυθήσεται. C καθίσεις. 15 μεταβολῇ] C ἐναλλαγῇ. ἐκ νεότητος] C ἀπὸ τῆς νεότητός σου.

CAP. XLVIII.

1 Ἰούδα] A C ὕδατος Ἰούδα. 5 ἃ] C deest. 6 ἀλλὰ] C ἀλλὰ καί. γίνεσθαι] C γενέσθαι. εἶπας] C εἶπα. ἤκουσας] C ϗ οὐκ ἤκουσας. 8 ἠπίσω] C ἠπίστασο. 10 ἐξειλάμην] A ἐξειλασάμην. ϗ] C deest. 11 σοι] C deest. 12 εἰμι posterius] C deest. 13 καλέσω] C καλέσω ἐγώ. 15 ἐγὼ posterius] C ϗ ἐγώ. 16 κύριος κύριος] C κύριος ὁ θεός. 17 κύριος, ὁ] C κύριος, κύριος ὁ. εἰμι] A C κύριος. 18 εἰ] A deest. ϗ ἡ] C ἡ. 20 ἀναγγείλατε ἕως] A C ἀπαγγείλατε ἕως. 21 δι' ἐρήμου] A ἐν τῇ ἐρήμῳ.

CAP. XLIX.

1 μου] C deest. 2 ὡς posterius] A C ὡσεί. αὐτοῦ] C μου. 3 ἐνδοξασθήσομαι] C δοξασθήσομαι. 4 κυρίῳ] C κύριον. 5 μοι ἰσχὺς] C ἰσχύς μου. 6 μοι] C deest. σε] C deest. 7 τῶν δούλων] C ὁ δοῦλος. 8 δεκτῷ] C deest. ϗ posterius] C deest. 10 ὁ ἐλεῶν] C ὃς ἐλεεῖ. ϗ] C αὐτοὺς, ϗ. 13 ῥηξάτωσαν] C ῥηξάτω. εὐφροσύνην] A εὐφροσύνην, ϗ οἱ βουνοὶ δικαιοσύνην. 14 ὁ] C deest. ϗ ὅτι] A C ϗ ὁ. 17 οἰκοδομηθήσῃ] C ᾠκοδομήθης. ἐξελεύσονται] C ponit post σου. 18 κύκλῳ] C κύκλῳ σου. 19 κατεφθαρμένα] C διεφθαρμένα. σε] C deest. 20 ἀπολώλεκας] C ἀπώλεσας. 21 χήρα] A C χήρα, πάροικος ϗ ἐγκεκλεισμένη. 23 κύριος] A κύριος ὁ θεός. με] C αὐτόν. 24 σωθήσεται] A σωθήσονται. 25 ἐὰν] A ὅτι ἐάν. σου] C μου. 26 ϗ αἰσθανθήσεται] A desunt.

CAP. L.

1 τὸ] A C τοῦτο. αὐτὴν] A αὐτῇ. ὑπόχρεῳ] A C ὑπόχρεῳ τῶν προσώπων με ᾧ (deest C.) ὑμᾶς] A C ὑμᾶς αὐτῷ. 2 Τί ὅτι] A Ἐν σαρκὶ διότι] C Διότι. δίψει] C δίψῃ. 4 μοι περὶ] A C μοι (A με) περὶ περί. 5 κυρίου] A C deest. οὐδὲ] C οὐκ. 6 ἔδωκα] C δέδωκα. 7 μοι] C μου. 8 δικαιώσας] C δικαιῶν. 9 κύριος] A C deest. τίς] C καί. ϗ] A C ϗ ὡς. 10 Τίς ἐν ὑμῖν ὁ φοβούμενος τὸν κύριον] C desunt.

CAP. LI.

3 δυσμὰς] A C δυσμαῖς. 5 ἔθνη] C deest. ἐμέ, usque ad finem versus] C desunt. ὑπομενοῦσι] A ὑπομένουσι. ἐλπιοῦσι] A iterum repetit ἐμὲ νῆσοι ὑπομένουσι. 7 ὑμῶν] C αὐτῶν. 9 αἰῶνος] A C αἰῶνος. οὐ σὺ εἶ ἡ λατομήσασα πλάτος, διαρρήξασα δράκοντα. 12 εἰμι ὁ] A C εἰμι αὐτὸς ὁ. ἐφοβήθης] C ἵνα φοβηθῇς. 13 ἐφόβου] A C φοβοῦ. γὰρ] C deest. 14 χρονιεῖ] C χρονιεῖ, ϗ οὐ θανατώσει εἰς διαφθοράν, ϗ οὐ μὴ ὑστερήσει ὁ ἄρτος αὐτοῦ. 15 κύριος] C κύριος κύριος. ὄνομά μοι] A desunt. 16 λαός μου] A κύριος. συλλυπηθήσεται] A λυπηθήσεται. 19 σοι] C deest. 20 πάσης ἐξόδου] C πασῶν ἐξόδων. σεῦτλιον] C σεῦτλον. διὰ] A διὰ θυμοῦ] C ἀπό. 22 θεὸς] C θεός, ὁ θεός. ἔτι] C ponit post αὐτό.

CAP. LII.

1 προστεθήσεται] A C προσθήσεται. 4 Οὕτως] A C Ὅτι οὕτως. κύριος] A C κύριος, κύριος ὁ θεός. 5 ἐστὶ] A C ἔσται. 6 ἐν τῇ] A C διὰ τοῦτο ἐν τῇ. 7 εὐαγγελιζομένου] A εὐαγγελιζομένων. C εὐαγγελιζόμενοι. εὐαγγελιζόμενος] C εὐαγγελιζομένου. ποιήσω] A ποιήσει. σου] C ponit post θεός. 8 Ὅτι] C deest. εὐφρανθήσονται] C εὐφρανθήσεται. ὀφθαλμοὶ] A ὀφθαλμός. 10 Καὶ] C deest. 11 ἅψησθε] C ἅπτεσθε. αὐτῆς] C αὐτοῦ. 12 ϗ ὁ] A ὁ καί. C καί. 13 σφόδρα] A C ϗ μετεωρισθήσεται σφόδρα. 14 δόξα] A δεξιά. 15 αὐτοῦ] C αὐτῶν.

CAP. LIII.

3 παρὰ] A παρὰ πάντας. 4 αὐτὸν εἶναι] C εἶναι αὐτόν. πληγῇ] A C πληγῇ ὑπὸ θεοῦ. 5 ἡμῶν] A C ἡμῖν. 7 ἀνοίγει] C ἤνοιξε, bis in hoc versu. ἐναντίον] C ἔμπροσθεν. στόμα] A C στόμα αὐτοῦ. 9 δόλον] C δόλος. 10 δῶτε] A δῶται. ἡ ψυχὴ] C τὴν ψυχήν. ὑμῶν] A ἡμῶν. κύριος] A C κύριος ἐν χειρὶ αὐτοῦ. 11 ἀπὸ τοῦ πόνου] C πόνον.

CAP.

CAP. LIV.

2 τῶν αὐλαίων] A C τὰς δέρρεις τῶν αὐλαίων. σου posterius] C deest. 5 πάσῃ τῇ γῇ] C θεὸς πάσης τῆς γῆς. 6 οὐδ'] C οὐχ. σου. Χρόνον] A Οὐ χρόνον. 9 ἐστὶ] C ἔσται. 10 κύριε] C κύριος. 12 κρυστάλλου] C κρυστάλλους. A κρυστάλλους λίθους. 13 ἐν πολλῇ εἰρήνῃ τὰ τέκνα] C πολλὴ εἰρήνη τοῖς τέκνοις. 14 ἀπέχου] A ἀπέχουσα. 16 ἄνθρακας] A C ἐν πυρὶ (A πυρί) ἄνθρακας. 17 εὐοδώσω] A C εὐοδωθήσεται. κύριον] A κυρίου.

CAP. LV.

1 Οἱ] C Οὐαὶ οἱ. φάγετε] A C φάγετε, καὶ πορεύεσθε, ϗ ἀγοράσατε. 2 ἀργυρίου] A C ἀργυρίου οὐκ ἐν (A ἐν οὐκ) ἄρτοις. 4 ἐν] C deest. 5 ἔθνη] A C Ἰδοὺ ἔθνη. οἴδασι] A ἤδεισαν. σου τοῦ] C σου, ϗ τοῦ. 7 ἐπὶ] C πρός. ὅτι] A C ϗ πρὸς τὸν θεὸν ἡμῶν, ὅτι. 11 ἕως] A C πρὸς μὲ κενόν, ἕως. τελεσθῇ … ἂν] C συντελεσθῇ. 12 διδαχθήσεσθε] C ἀχθήσεσθε.

CAP. LVI.

1 γὰρ] C deest. 2 βεβηλοῦν] C βεβηλοῦν αὐτά. ποιεῖν] C ποιεῖ. 3 ἀφοριεῖ] A C λέγων ἀφορισμῷ ἀφοριεῖ. ξύλον] C ponit post εἰμι. 4 Τάδε] C Ὅτι τάδε. ὅσοι ἂν] A ὅτι ἐάν. 6 Καὶ τοῖς] A Καὶ τοῖς ἐκλεκτοῖς. βεβηλοῦν] C βεβηλοῦν αὐτά. 8 κύριος] C κύριος κύριος. 10 κύνες] A ἴδετε πάντες κύνες. C πάντες κύνες. 11 ἑαυτοῦ] A C ἑαυτοῦ πλεονέκτημα ἅμα (A deest) ἀπ' ἄκρου αὐτοῦ (A ἐπ' ἄκρα αὐτῶν.) Δεῦτε λάβωμεν οἶνον, καὶ οἰνοφλυγήσωμεν μέθη, (A μέθην) καὶ ἔσται τοιαύτη ἡμέρα αὔριον μεγάλη μᾶλλον σφόδρα. A pro μᾶλλον σφόδρα habet περὶ σέ. Sed Ὡς σφόδρα initium cap. sequentis in Ald. videntur huc pertinere.

CAP. LVII.

1 Ἴδετε] A Ὡς σφόδρα ἴδετε. οὐδεὶς] A C οὐδεὶς ἀνήρ. 4 ἄνομον] A C ἄτιμον. 5 εἴδωλα] A C ἐπὶ τὰ εἴδωλα. 6 ἦν] C deest. 7 θυσίας] C θῦσαι θυσίας. 8 σου. ᾤου] A ὦ οὐ. C σου, ἐλογίσθης. ἀποστῇς] C ponit ante ἀπ'. 9 ἐταπεινώθης] A ἐπέστρεψας ϗ ἐταπεινώθης. 11 ἐμνήσθης] A C ἐμνήσθης μου. διάνοιαν] C διάνοιάν σου. 12 ἃ] C deest. ὠφελήσει] A C ὠφελήσουσι. 13 Ὅταν] C Ὅτ' ἄν. μου prius] C ἐν ἐμοί. 15 λέγει] C λέγει κύριος. τὸν] C εἰς τόν. αὐτῷ] A C αὐτῷ, κύριος. 17 ἐλυπήθη] C ἐλυπήθην. 19 εἰρήνη] C εἰρήνην. 20 ἄδικοι] A C ἄδικοι οὕτως. 23 ὁ θεὸς] C κύριος ὁ θεός.

CAP. LVIII.

1 σάλπιγγι] A C σάλπιγγα. 2 ζητοῦσι] C ζητήσουσι. 3 Τί] A deest. κατανύσσετε] C νύσσετε. 4 Εἰ] A C deest. 5 νηστείαν] A νηστείαν ἐγώ. ὑποστρώσῃ] C ὑποστρώσῃς. 6 νηστείαν ἐξελεξάμην] C ἐγὼ ἐξελεξάμην νηστείαν. 7 εἴσαγε] C εἰσάγαγε. 9 θεὸς] C κύριος. 10 ἀνατελεῖ] A ἀναγγελεῖ. 11 ὕδωρ] A ὕδωρ, ϗ τὰ ὀστᾶ σου ὡς βοτάνη ἀνατελεῖ, ϗ πιανθήσεται, καὶ κληρονομήσουσι γενεὰς γενεῶν. 12 σου prius] C σοι. γενεῶν γενεαῖς] A C ἐν (A deest) γενεαῖς γενεῶν. τὰς τρίβους σου ἀναμέσον] C τοὺς λίθους τοὺς ἀναμέσον τῶν τρίβων. 13 θεῷ] A C θεῷ σου.

CAP. LIX.

1 τοῦ μὴ] C μή. 2 ἀναμέσον posterius] C deest. 3 ἐν] C deest. ἐλάλησεν] C ἐλάλησαν. μελετᾷ] C ἐμελέτα. 4 Οὐθεὶς] C Οὐθ' εἷς. πόνον] C φόνον. 6 εἰς] A ὡς. 7 ἀπὸ φόνων] C ἀφρόνων. 9 ἀωρίᾳ] C σκότει. 13 ὄπισθεν] A ἀπὸ ὄπισθεν. C ἀπό. 14 ὀπίσω τὴν κρίσιν] C ἀπὸ τῆς κρίσεως. 15 διάνοιαν] A C διάνοιαν αὐτῶν. 16 ἐστηρίσατο] C ἐστηρίξατο. 17 αὐτοῦ] C deest. 20 ἕνεκεν] A ἕνεκα. C ἀπό. 21 ῥήματα] C ῥήματά μου. ἐκλίπῃ] C ἐκλείψῃ. γὰρ] C deest.

CAP. LX.

3 βασιλεῖς … ἔθνη] C ἔθνη … βασιλεῖς ἐν. 4 τὰ] C πάντα τά. ἥκασι] C ἰδοὺ ἥκασι. 6 Γαιφὰ] A Γηφάρ. C Γαιφάρ. οἴσουσι] A οἴσουσι, ϗ λίθον τίμιον. C deest. 7 ϗ] A C σοι, καί. ἥξουσι] A C ἥξουσί σοι. 8 Τίνες] A Τίνες δέ. ἐπ' ἐμὲ] A C desunt. 11 αὐτῶν] C deest. 12 Τὰ] C Τὰ αὐτῶν. ἐρημωθήσεται] C ἐρημωθήσονται. 13 μου] C μου, ϗ τόπον ποδῶν αὐτῶν δοξάσω. 14 ϗ παροξυνάντων] C ϗ προσκυνοῦσι τὰ ἴχνη τῶν ποδῶν σου, οἱ παρώξυναν. Σιὼν] C κυρίου Σιών. ἁγίου] A ἁγίων. 15 γενεῶν γενεαῖς] A γενεαῖς γενεῶν. C γενεῶν ἐν γενεαῖς. 16 Ἰσραὴλ] C Ἰακώβ. 18 τείχη] A χείλη. 19 σου τὴν] C σοι τήν. 21 δι'] A C ϗ δι'.

CAP. LXI.

1 τὴν καρδίαν] C τῇ καρδίᾳ. 2 Καλέσαι] C Καὶ καλέσαι. 3 αὐτοῖς] C deest. κατὰ στολὴν] C καταστολήν. 6 θεοῦ] A C θεοῦ ἡμῶν ῥηθήσεται ὑμῖν. 11 αὐτοῦ] C αὐτοῦ ἐκβλαστάνει. κύριος prius] C deest.

CAP. LXII.

1 αὐτῆς] A C μου. τὸ δὲ σωτήριόν μου] C ὁ δὲ σωτὴρ ἐκείνης. 2 βασιλεῦσι] C πάντες βασιλεῖς. ὄνομα] A C ὄνομά σου. ὁ κύριος] C τὸ στόμα κυρίου. 4 ἔτι] C deest. τῇ γῇ] A C ἡ γῆ. εὐδόκησε] A εὐδοκήσει. συνοικισθήσεται] C οἰκηθήσεται. 5 σου] A C σου μετὰ σοῦ. 7 ϗ ποιήσῃ] A ponit post Ἱερουσαλήμ. C ϗ ποιήσεις. 8 δόξης] A C δεξιᾶς. οἱ] A ϗ οἱ. 9 Ἀλλ'] A C Ἀλλ' ἤ. συναγαγόντες, bis] συναγόντες, bis. ἐκ] A C τοὺς ἐκ. 11 ὁ σωτήρ σοι] C σοι σωτήρ. παραγέγονεν] A C παραγίνεται.

CAP. LXIII.

1 οὕτως] A C οὗτος. στολῇ] C στολῇ αὐτοῦ. 3 Πλήρης] A C Πλήρους. τὸ] A αὐτούς, τό. γῆν] C γῆν. ϗ πάντα τὰ ἱμάτιά μου ἐμίανα. 7 Τὸν ἔλεον] C Τὸ ἔλεος. 8 οὐχ] C deest. 9 Ἐκ] C Καί. αὐτὸς] A C αὐτὸς ὁ κύριος. 10 εἰς] A C κύριος εἰς. 11 ποῦ] A C deest. θαλάσσης] A C γῆς. 12 κατίσχυσεν] C οὕτως ἤγαγεν τὸν λαὸν αὐτοῦ κατ' ἰσχύν. ἑαυτῷ] A C αὐτῷ. 15 οἴκου σου] A desunt. οἰκτιρμῶν] A οἱ οἰκτιρμοί. 16 ἐπέγνω] A ἔγνω. 18 σου] A C σου, οἱ ὑπεναντίοι ἡμῶν κατεπάτησαν τὸ ἁγίασμά σου. 19 ἐκλήθη] C ἐπεκλήθη.

CAP. LXIV.

1 ἀπὸ σοῦ] C desunt. ὄρη, ϗ] C ϗ ὄρη. 2 προσώπου] C deest. σου ἐν] A κυρίου ἐν. 3 ὅταν] C ὅτ' ἄν. ἀπὸ σοῦ] C desunt. 5 ποιοῦσι] A ποιοῦσι τοῖς ὑπομένουσι. C ὑπομένουσι. 8 κύριε] A κύριος. 9 ὅτι] A C κύριε, ὅτι. 12 ἀνέχου] C ἀνέξομεν.

CAP. LXV.

1 ἐπερωτῶσιν … ζητοῦσιν] A C ζητοῦσιν … ἐπερωτῶσιν. εἰμι] C ἐγώ. 2 τοῖς, usque ad ἀλλ'] A C οἳ οὐκ ἐπορεύθησαν ὁδῷ ἀγαθῇ (A ἀληθινῇ.) 4 Ἐν] A C Καὶ ἐν. κρέας ὕειον] A κρέατα ὕεια] C κρέα ὕεια. 6 ἀποδώσω] C ἀποδῶ, ϗ ἀνταποδώσω. 8 ἐροῦσι] C εἰρήσθω. 11 δαιμονίῳ] C δαίμονι. 12 ἐμοῦ] C μου. 15 καταλείψετε] A καταλείψεται. 16 θλίψιν] A C θλίψιν αὐτῶν. αὐτῶν] C ponit post καρδίαν & ver. 17. 18 ϗ τὸν] C ϗ ἐπὶ τόν. 19 ϗ posterius] A C οὐδέ. 20 Οὐδ' οὐ] A Οὐδέ. 21 αὐτῶν] A C αὐτῶν, ϗ τὸν οἶνον πίονται. 22 Οὐ] A C Καὶ οὐ. τὰ γὰρ] C desunt. πόνων] C χειρῶν. 23 Οἱ] A C οἱ δέ. ἔκγονα] C ἔγγονα. αὐτῶν posterius] A αὐτῶν ἔσονται. 24 ὑπακούσομαι] C ἐπακούσομαι. τί] A τίς. 25 βοσκηθήσονται] A συμβοσκηθήσονται. ὄφις δὲ] C ϗ ὄφις. οὐδὲ] A οὐδὲ μή.

CAP. LXVI.

1 μου] A C μοι. ϗ ἡ] A C ἡ δέ. ϗ] C ἤ. 3 ὡς prius] A C ὡς (A deest) ὁ τύπτων ἄνδρα, ϗ ὁ θυσιάζων ἐκ ποιμνίου, ὡς. ἡ] A C ἃ ἤ. 4 ἁμαρτίας] A C ἁμαρτίας αὐτῶν. 5 ῥήματα] C λόγον. ἀδελφοὶ ἡμῶν] C ἀδελφοῖς ὑμῶν. 6 ἀνταπόδοσιν] A ἀνταποδιδοῦσιν] C deest. 7 Πρὶν] C Πρὶν ἤ. 8 ἡμέρᾳ μιᾷ] C μιᾷ ἡμέρᾳ. ἢ] C εἰ. 9 ἐμνήσθης] A ἐμνήσθη. οὐκ] A καί. ὁ θεός σου] C σου ὁ θεός. 10 πάντες] C deest. αὐτήν] A C αὐτήν, ϗ οἱ κατοικοῦντες αὐτήν. ἅμα αὐτῇ] C desunt. αὐτῇ] C αὐτήν. 12 ἐκκλίνω] A καινῶ. C ἐκκλινῶ. 14 ὑμῶν] C ponit ante ἡ καρδία. γνωσθήσεται] A C γνωστὴ ἔσται. φοβουμένοις] C σεβομένοις. 15 αὐτοῦ secundum] A C deest. αὐτοῦ] C deest. 17 καθαριζόμενοι] C καθαιρόμενοι. 18 ἔρχομαι] A C ἐπίσταμαι, ϗ ἐγὼ ἔρχομαι. 19 εἰς Θαρσεὶς] C Θαρσεῖς. μου τὴν δόξαν] C τὴν δόξαν μου. 20 εἶπε] A C ϗ εἶπε. ἀνενέγκαισαν] C ἂν ἐνέγκαισαν. μετὰ] A μετὰ εὐφροσύνης, μετά. 21 ἱερεῖς] C ἐμοὶ ἱερεῖς. 22 μένει] C μένειν. 23 ἥξει] C ϗ ἥξει. τοῦ] C deest. ἐμοῦ] C μου.

HIEREMIAS.

CAP. I.

2 Ὡς] C Ὅς. Ἀμὼς] C Ἀμών. 3 ἐνδεκάτου ἔτους] C ἐνδεκαέτους. 4 αὐτὸν] A μέ. C μὲ, λέγων. 5 με πλάσαι] A μεταπλάσαι. 6 ἐγώ εἰμι] C εἰμὶ ἐγώ & ver. 7. 7 ἐὰν] A μέν. ἐγὼ] C deest. 11 ὁρᾷς] A C ὁρᾷς Ἱερεμία. 13 ὑποκαιόμενον] A ὑποκαιόμενον ἐγὼ ὁρῶ. 14 Ἀπὸ] A διότι ἐκκαυθήσεται τὰ κακὰ ἀπὸ προσώπου βορρᾶ, ϗ εἶπε πρὸς μέ, Ἀπό. 15 ἐγὼ] A deest. τῆς γῆς] C desunt. 17 εἶπον] A C εἶπον πρὸς αὐτούς. πτοηθῇς] C πτοηθῆναί σε ποιήσω. ὅτι μετὰ σοῦ (A C σοῦ ἐγώ) εἰμι] A ponit ante μηδέ. κύριος] C κύριος. ϗ ἐγένετο λόγος κυρίου πρὸς μέ, λέγων, Πορεύθητι, καὶ ἀνάγνωθι ἐν τοῖς ὠσὶν υἱῶν Ἰσραήλ. 18 πᾶσι] A C ἅπασι. αὐτοῦ] C αὐτῶν. 19 ἐγώ εἰμι, τοῦ] C εἰμὶ ἐγώ.

CAP. II.

1 Καὶ εἶπε] C Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς μέ, λέγον, Πορεύου ϗ βόα εἰς τὰ ὦτα Ἱερουσαλήμ, λέγων. 5 κύριος] A κς, κύριος. 6 γῇ prius] A γῆ. οὐθὲν] C deest. ἄνθρωπος ἐκεῖ] C υἱὸς ἀνθρώπου ἐκεῖ. 7 ἤγαγον] A C εἰσήγαγον. ὑμᾶς posterius] C deest. 9 ὑμᾶς] A C ὑμᾶς, λέγει κύριος. κριθήσομαι] A κριθήσομαι ἔτι. 10 Διέλθετε] A Διέλθατε. C Ὅτι διέλθετε. 11 αὐτοῦ] C αὐτῶν. 12 ἔφριξεν] A ἔφριξεν ἡ γῆ. 13 ϗ] C deest. ζωῆς] C ζῶντος. 15 ἔρημον] A ἀφανισμούς. C ἀφανισμόν. 16 κατέπαιζον] A C κατέπαιζόν σου. 17 ἐποίησε] C ἐποίησαν. τὸ] C τοῦ. 18 ϗ posterius] C deest. 19 ϗ οὐκ, usque ad finem versus] A desunt. 20 διέσπασας] A C διέρρηξας. σοὶ] C deest. 22 Ἐὰν] A Καὶ ἐάν. ποίαν] A C πόαν. ἀδικίαις] C ἀνομίαις. 23 αὐτῆς] C deest. 24 ὕδατα] A ὕδατι. παρεδόθη] A deest. 25 δίψους] A δίψης. εἶπεν] A εἶπεν ὅτι. ἠγαπήκει] C ἠγάπησε. 26 ϗ οἱ ἱερεῖς αὐτῶν] C desunt. 28 ἐν] C σοὶ ἐν. 29 ἠνομήσατε] C ἠσεβήσατε. κύριος] C κύριος ὁ θεός. 30 ἐγενόμην] A ἐγενήθην. 31 διατί] C διότι. 33 ζητῆσαι] C ζητεῖν. 34 εὑρέθησαν] A εὑρέθη. 36 καθὼς κατῃσχύνθης. C ὡς.

CAP. III.

1 σὺ ἐξεπόρνευσας] C συνεξεπόρνευσας. 2 αὐτοῖς] C αὐτῆς. 3 σεαυτῇ] C σου. σου] C σοι. 4 ὡς οἶκον] C ἕως νῦν. 5 Μὴ] A deest. φυλαχθήσεται] C διαφυλαχθήσεται. ἠδυνάσθης] A ἠδυνήθης. 6 τοῦ βασιλέως] C ponit ante Ἰωσίου. ἐπορεύθησαν] A C ἐπορεύθη. ἐπόρνευσαν] A C ἐπόρνευσεν. 7 ὅτι] C διότι. ὧν] C ἀνθ' ὧν. οἷς] C αὐτοῖς. 8 αὐτῇ] A deest. ἐπορεύθη] A ἐπορεύετο. 9 οὐθὲν] C οὐδέν. 10 ἐπεστράφη] A ἀπεστράφη. 11 αὐτοῦ] A C αὐτῆς. 12 ἐπιστράφηθι. A ἀποστράφηθι. μὴ στηριῶ] A C οὐ μὴ στηρίσω. 16 ἐκ posterius] C οὐδέ. 17 θρόνον] C θρόνος. εἰς αὐτὴν] C ponit ante πάντα. 18 Ἰούδα … Ἰσραὴλ] A Ἰσραὴλ … Ἰούδα. ὅτι] A ἔτι. 19 εἶπα] C εἶ. καλέσετε] A ἐπικαλέσεσθε. C ἐπικαλεῖσθε. 22 Ἐπιστράφητε] C ponit post υἱοί. δοῦλοι] C οἴδε. 25 ἐπεκάλυψεν] A ὑπεκάλυψε. ἔναντι] C ἐναντίον.

CAP. IV.

1 Ἐὰν] A Ἐὰν μή. μὲ] A μὲ, καί. ἐκ] C ἀπό. 4 Ἱερουσαλὴμ] C ἐν Ἱερουσαλήμ. σβέσων] A σβεννύων. 5 σάλπιγγι] A C ponunt ante ἐπί. 7 γῆν] C γῆν σου. πόλεις] C πόλεις σου. 8 ἀλαλάξατε] C ὀλολύζετε. θυμὸς] A C θυμὸς ὀργῆς. 10 ϗ ἰδοὺ ἥψατο] A C ὑμῖν, ϗ ἅψεται. 11 τῇ Ἱερουσαλὴμ] A ponit ante λαῷ. πνεῦμα] C πνεύματι. 12 λαλῶ] A C λαλήσω. 13 ἀναβήσεται] A ἀναβήσονται. αὐτοῦ … αὐτοῦ] A αὐτῶν … αὐτῶν. 14 ὑπάρχουσι] C ὑπάρξουσι. 15 ἀγγέλλοντος] A ἀναβαίνοντος. C ἀναγγέλλοντος. 16 ἥκασιν] C deest. φωνὴν] C φωνάς. 19 τὴν κοιλίαν μου] A deest semel. μαιμάσσει] C μὲ μάσσει. ἡ καρδία] C ϗ ἡ καρδία μου.

21 ἀκούων]

21 ἀκόων] C ἀκόω. 25 ἦν] C ὑπῆρχεν. ἐπλούτο] A C ἐπλόυτο. 26 Εἶδον] C Ἴδον. ἐμπεπνευσμέναι] A ἐμπεφυσημέναι. 28 ἀποστρέψω] A ἀπέστρεψα. 29 πᾶσα πόλις ἐγκατελείφθη] C πᾶσαι πόλεις ἐγκατελείφθησαν. κατῴκει] A C κατοικεῖ. 30 ἐὰν ἐγχρίσῃ στίβι] C καὶ ἐὰν ἐγχρίσῃς τιμῇ. μάταιον] A C μάτην.

CAP. V.

2 ἐν] C ἐπ'. 4 ἠδυνάσθησαν] A C ἠδυνάσθησαν. 6 ϑηρευθήσονται] A C ϑηρεύσονται. 7 Ποίᾳ] C Ποίῳ. γένωμαι] A ἔσομαι. κατέλυον] C κατελύοσαν. 8 ἐχρεμέτιζον] C ἐχρεμέτιζεν. 9 ἐν] C deest. 10 ὑπολίπεσθε] C ὑπολέσατε. αὐτῆς] A αὐτῶν. εἰσίν] C οὐκ εἰσίν. 11 λέγει κύριος] C desunt. 12 ἐψεύσατο] C ἐψεύσαντο. 13 ἐν αὐτοῖς] A αὐτοῖς. C ἐν αὐτοῖς, οὕτως ἔσται αὐτοῖς. 15 Ἰδοὺ] A Καὶ ἰδού. ἐγὼ] C deest. κύριος] C κύριος, ἔθνος ἰσχυρὸν, ἔθνος ἀπ' αἰῶνος. ἀκούσῃ] C ἀκούσῃ. 16 ἰσχυροί] C ἰσχυροί. φαρέτρα αὐτοῦ ὡς τάφος ἀνεῳγμένος. 17 πρόβατα ... μόσχους] C μόσχους ... πρόβατα. 19 τίνος] C ponit post ἕνεκεν. πάντα] C ἅπαντα. ἐδουλεύσατε] A ἐγκατελίπετέ με. C ἐγκατελίπετέ με, ϗ ἐδουλεύσατε. ϑεοῖς ἀλλοτρίοις prius] A deest. 20 οἴκῳ] C deest. 22 δυνήσεται] A δυνηθήσεται. 23 ϗ ἐξέκλιναν] C ἐξέκλιναν. 27 ἐπλούτησαν] C ἐπλούτησαν, ἐπαχύνθησαν. 31 ϗ ὁ] C ὁ. ποιήσετε] C ποιήσεται.

CAP. VI.

1 ἐν] C ἐκ. Θεκουέ] A Καθεκουέ. γίνεται] C ἔσται. 2 ὕψος] A C ὕψος σου. 4 Παρασκευάσασθε] A Παρατάξασθε. εἰς] C deest. ἡμῖν] C ὑμῖν. 5 ἐπ' αὐτὴν] C desunt. 6 κύριος] A C κύριος τῶν δυνάμεων. ἔκκοψον] A C ἐκκόψατε. ξύλα] C ϑεμέλια. 7 ὕδωρ] A C ὕδωρ αὐτοῦ. 8 ποιήσω σε] A ποιήσουσι. κατοικισθῇ] A C κατοικισθήσεται. 9 κύριος] A C κύριος τῶν δυνάμεων. 10 εἰσακούσεται] C ἀκούσεται. δυνήσονται] A C δύνανται. ἐγένετο] C ἐγενήθη. αὐτὸ] A C αὐτὸ ἀκοῦσαι. 13 ϗ ἕως prius] A ἕως. συνετέλεσαντο] A συνετέλεσαν τά. 14 εἰρήνη prius] A C deest. 15 κατῃσχύνθησαν posterius] C ᾐσχύνθησαν. ἐπισκοπῆς] A C ἐπισκοπῆς αὐτῶν. 19 τῶν λόγων] A C τῷ λόγῳ. 20 τὰ] A καί. μοι] A με. 21 πατέρες] A C ἐν αὐτῇ πατέρες. 22 ἐξεγερθήσονται] A ἐξεγερθήσεται. 23 ϑύγατερ] C ϑυγάτηρ & ver. 26. 24 ϑλίψις κατέσχεν] A C ϑλίψεις κατέσχον. ἡμᾶς] A ὑμᾶς. 26 κατάπαστε] C κατάπασαι. ἐν σποδῷ] A C σποδόν. 27 με prius] A C deest. 29 πονηρία] A C πονηρίαι. ἐτάκη] A C ἐτάκησαν.

CAP. VII.

1 Ἀκούσατε] C Ῥῆμα ὃ ἐγένετο πρὸς Ἱερεμίαν παρὰ κυρίου, λέγων. Ἴστα ἐπὶ τὴν πύλην τοῦ οἴκου κυρίου, καὶ ἀνάγνωθι ἐκεῖ τὸ ῥῆμα τοῦτο, ϗ εἰπὲ, Ἀκούσατε. 3 κύριος] A C κύριος τῶν δυνάμεων. Ἰσραὴλ] A Ἰσραὴλ, Ἐάν. 4 ἐφ'] C deest. ναὸς κυρίου prius] C deest. 5 κρίσιν] C κρῖμα. 6 ἀϑῷον μὴ] A ἀϑῷον οὐ μή. ἀλλοτρίων] A ἑτέρων. 7 ἐν γῇ ᾗ] A C ὑμῶν ἐν τῇ γῇ, ἣν (A ὃν). 9 ἐπορεύεσθε] A C πορεύεσθε. 12 Σηλὼ] A Σηλώμ. C Σιλῶν. ἐκεῖ] A C ἐπ' αὐτῷ ἐκεῖ. 13 ἠκούσατε] A εἰσηκούσατε. 14 οἴκῳ ᾧ] A C οἴκῳ τούτῳ οὗ. ᾧ] A deest. τῇ Σηλὼ] A τῇ Σηλώμ. C τὴν Σιλώμ. 18 χαυῶνας] A χαμῶνας. 20 ἀγροῦ αὐτῶν] C ἀγροῦ. τὰ] C πάντα τά. καυθήσεται] C ἐκκαυθήσεται. 22 ϑυσίας] C ϑυσιῶν. 23 ἤ] A εἶη. 24 ἤκουσαν] C εἰσήκουσαν. ϗ οὐ προσέσχε] C οὐδὲ προσέσχον. 25 ὑμᾶς] A αὐτούς. 27 Καὶ ἐρεῖς] C Καὶ ἐρεῖς αὐτοῖς τὸν λόγον τοῦτον, ϗ οὐκ ἀκούσονταί σε, ϗ καλέσεις αὐτοὺς, ϗ οὐκ ἀποκρινοῦσί σοι. Καὶ ἐρεῖς. αὐτοῖς τοῦτον τὸν λόγον] C πρὸς αὐτούς. κυρίου] A κυρίου αὐτῶν. C κυρίου τοῦ ϑεοῦ αὐτῶν. 29 ποιοῦσαν] C ποιήσασαν. 30 ἐπικέκληται] A ἐπικλήθη. 32 διὰ] A παρά. 33 ϗ ἐκ] A ἐκ.

CAP. VIII.

1 ἐξοίσουσι] A ἀνοίξουσι. αὐτοῦ] A C αὐτῶν. προφητῶν] A C τῶν προφητῶν αὐτῶν. ἐν] C deest. 2 ψύξουσιν] C ἐκτενοῦσιν. ϗ τὴν] C καὶ πρὸς τήν. οὐ κοπήσονται] C οὐκ ὀφθήσονται. ϗ οὐ] C οὐδέ. ϗ ἔσονται] C desunt. προσώπου] A πρόσωπον πάσης. γῆς] C γῆς ἔσονται. 5 μου] C deest. ἐν] C deest. 6 οὐχ οὕτω] C οὐκ ὀρθῶς. τρέχων] A ἄρχων. ἀπὸ] C ἐκ. 7 ἑαυτῶν] C αὐτῶν. οὗτος] C deest. ἔγνω] A ἔγνωσαν. κυρίου] C αὐτοῦ. 9 ϗ prius] C deest. A ἐπεκάλυψαν τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, καί. νόμον] A C λόγον. 10 κληρονόμοις] C κληρονόμοις, ὅτι ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου πάντες φιλαργυρίαν ἀποδιώκουσι, ϗ ἐκ προφήτου ἕως ἱερέως πάντες ποιοῦσι ψεῦδος. Καὶ ἰατρεύοντο σύντριμμα ϑυγατρὸς τοῦ λαοῦ μου πρὸς ἀτιμίαν, λέγοντες, Εἰρήνη, εἰρήνη, ϗ οὐκ ἦν εἰρήνη. Ἠσχύνθησαν, ὅτι βδέλυγμα ἐποίησαν ϗ αἰσχύνῃ οὐκ ᾐσχύνθησαν, ϗ αἰσχυνθῆναι οὐκ οἴδασι, διὰ τοῦτο πεσοῦνται πίπτοντες, ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτοῦ πεσοῦνται, λέγει κύριος. 14 Ἐπὶ] A Καὶ ἐπί. 17 ἐπάσαι] C ἐκπᾶσαι. 19 φωνὴ] A κραυγή, φωνή. βασιλεὺς] C ἰατρός. 21 ἐσκοτώθην] A ἐσκοτίσθην. ἐν] C deest. 22 Καὶ] C deest.

CAP. IX.

1 μου] C deest. 2 δῴη] A C δώσει. 4 πορεύσεται. A πορεύεται. 6 ϗ δόλος] A C δόλος. ἤθελον] A C ἠθέλησαν. 7 κύριος] A C κύριος τῶν δυνάμεων. δοκιμῶ] C δοκιμάσω. ὅτι] C τί. 12 συνετὸς] C σοφός. ᾧ] C ὁ. 14 ἀρεστῶν] C αἱρετῶν. αὐτοὺς] C ponit post αὐτῶν. 15 κύριος] A C κύριος τῶν δυνάμεων. ψωμιῶ] A C ψωμίζω. ποτιῶ] C ποτίζω. 16 εἰς] C deest. ἐγίνωσκον] A ἐπεγίνωσκον. ἐξαποστελῶ ἐπ'] A ἀποστελῶ εἰς. τοῦ ἐξαναλῶσαι] C ἕως ἐξαναλώσω. 19 οἰκτροῦ] A οἰκτροῦ οἴκτου. C οἴκτου. ἠκούσθη] A deest. 21 εἰσῆλθεν] C ϗ εἰσῆλθεν. 22 ὡς] C ϗ ὡς. 24 ὃ] A C deest. γινώσκειν] C γινώσκειν με. 26 Ἰδουμαίαν] C Ἰουδαίαν. πάντα] C πᾶν. τὰ] C deest. καρδίας] A καρδίαις.

CAP. X.

1 τὸν λόγον] C τὸ ῥῆμα. ὃν] C ὅ. ἐφ'] C κύριος ἐφ'. 2 τοῖς προσώποις αὐτῶν] C ἔθνη. 3 ἐκκεκομμένον] A ἐκκεκαυμένον. 4 ἐν] A C ἐστὶν, ὄν. 5 Θήσουσιν αὐτὰ] C desunt. πορευτὸν] A πορευτόν. πορεύσονται] C λιθοῦσιν. Quæ hic interjiciuntur in Comp. habes apud Nobilium. Μωφὰζ] A Μωφάξ. C Μοφάς. 11 ἐκ] C ἀπό. 12 κύριος] A ϑεός. ἐν] C deest. 13 φῶς] C ἀνέμοις. A ἀνέμοις φῶς. 14 Ἐμωράνθη] C Καὶ ἐμωράνθη. ἐχώνευσεν] A C ἐχώνευσαν. 15 ἐμπεπαιγμένα] C ἐμπεπλεγμένα. 16 αὐτὸς] C αὐτός ἐστιν, ϗ Ἰσραὴλ ῥάβδος. κύριος] C κύριος δυνάμεων. 17 ἐκλεκτοῖς] C τειχίσματι. 18 ϑλίψει] A C ϑλίψω, ϗ ἐκθλίψω αὐτούς. ἡ πληγή σου] C desunt. 19 οὕτως] A οὕτως. 20 μου ... μου] C σου ... σου. 22 τάξαι] C τάξαντος. 23 κύριε] C κύριος. 24 ὀλίγους] A ὀλιγοστούς. 25 ϑυμὸν] A C βασιλείας. αὐτὸν] A C τὸν Ἰσραήλ. 25 ϗ τὴν νομὴν αὐτοῦ ἠρήμωσαν] A desunt.

CAP. XI.

1 παρὰ κυρίου] C ponit post Ἱερεμίαν. ἐν] C deest. 4 ἐντέλλομαι] C ἐγὼ ἐντέλλομαι. 6 τοὺς prius] C πάντας τούς. Καὶ οὐκ] C Ὅτι συμμαρτυρόμενος συνεμαρτυράμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν ἐν ἡμέρᾳ ᾗ ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. ὀρθρίζων συνεμαρτυράμην, λέγων, Ἀκούσατε τῆς φωνῆς μου &c. quæ habentur in Nobilio. 9 ἐν] C deest. προτέρων] C προτέρων. εἰσακοῦσαι] A ἐπακούειν. αὐτοὶ πορεύονται] C βαδίζουσιν. 12 ϑεοὺς] A C ϑεοὺς αὐτῶν. οἳ] C οὐ. τῶν κακῶν] A τῆς κακώσεως. 13 ἐπάξατε] A ἔταξαν. 15 τούτοις] A τόπου. 16 ὡραίαν] C ponit post σύσκιον. αὐτῆς] A αὐτῆς ἐφύτευσεν. ἀνήφθη πῦρ ἐπ' αὐτὴν] A desunt. μεγάλη ἡ ϑλίψις ἐπὶ σέ] A C desunt. 17 κύριος] A C κύριος τῶν δυνάμεων. 19 δὲ] C deest. πονηρὸν] C deest. 20 Κύριε] C Κύριε τῶν δυνάμεων. ἐξ αὐτῶν] C ἐν αὐτοῖς. 22 Ἰδοὺ] C Διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος τῶν δυνάμεων, Ἰδού. ϗ οἱ] C desunt.

CAP. XII.

1 τί] C deest. 2 ἐφύτευσας] A ἐφύτευσαν. ἐτεκνοποιήσαντο] C ἐτεκνοποίησαν. 3 σου] C σου· συνάγαγε αὐτοὺς ὡς ποίμνιον εἰς ϑυσίαν, καί. αὐτῶν] A αὐτῶν, ἄϑροισον αὐτοὺς ὥσπερ πρόβατα εἰς σφαγήν. 5 παρασκευάσῃ] C παρασκευάζῃ. ἵπποις] A ἵππους. σου] C σύ. 6 καλὰ] A εἰρηνικά. 9 αὐτῆς] C αὐτῆς ἐπ' αὐτήν. 10 ἐμόλυναν] C ϗ ἐμόλυναν. τὴν μερίδα τὴν] C μερίδα. 11 Ἐτέθη] A Ἐξηφανίσθησαν. C Ἐξηφανίσθη. 12 ἦλθον] A ἤλθοσαν. ἕως] A ϗ ἕως. 13 Σπείρατε ... ἐϑερίσατε] A C Ἐσπείρατε ... ἐϑερίσατε. ἔναντι] C ἐναντίον. 15 ἀποστρέψω] C ἀνακάμψω. ἐπιστρέψω] A ἀναστρέψω. 16 τῷ] C ἐν τῷ. τῇ] C ἐν τῇ. 17 ἀπωλείᾳ] C ἀπωλείᾳ, λέγει κύριος.

CAP. XIII.

3 λέγων] C ἐκ δευτέρου, λέγων. 6 μεθ'] A καθ'. βάδισον] A ϗ βάδισον. ἐκεῖ] C αὐτὸ ἐκεῖ. 7 οὗ] A ϑεοῦ. κατώρυξα] C ἔκρυψα. 10 μου] C μου, πορευθέντας ἐν εὐθύτητι τῆς καρδίας αὐτῶν τῆς πονηρᾶς. αὐτοῖς prius] C deest. εἰς οὐθὲν] C ἔτι εἰς οὐδέν. 11 Ὅτι] C deest. καθάπερ] C καθάπερ γάρ. 12 Ἰούδα] C Ἰούδα, λέγει κύριος. εἰσήκουσαν] C ὑπήκουσαν. τοῦτον] C τὸν λόγον τοῦτον· τάδε λέγει κύριος ὁ ϑεὸς Ἰσραήλ. 13 τοῦ ϑρόνου] C ϑρόνοις. ἐν] C deest. 16 ὑμῶν] A ἡμῶν. 17 δὲ] C deest. 19 συνετέλεσαν ἀποικίαν τελείαν] C συνετέλεσεν ἐν αὐτῇ ἀποικία τελεία. 21 οὐκ] A deest. C οὐχί. 22 διὰ] C συνέβη διά. παραδειγματισθῆναι] C παραδειγματίσθησαν. 24 ὑπὸ] C ἀπό. 25 ϗ] C ἤ. 27 Καὶ ἡ μοιχεία] A Καὶ αἱ μοιχεῖαι. C Μοιχεία. ἔτι] C ἔτη.

CAP. XIV.

3 ὕδωρ, ϗ] C ὕδωρ. κενὰ] C κενὰ, ᾐσχύνθησαν, ϗ ἠρυθρίασαν, ϗ ἐκάλυψαν τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. 4 τὰς κεφαλὰς] C τὴν κεφαλήν. 6 Ὄνοι ἄγριοι] A Ὄναγροι. ϗ] C deest. ἄνεμον] C ἄνεμον, ὡς δράκοντες. χόρτος] A χόρτος ἀπὸ λαοῦ ἀδικίας. 7 Αἱ] C Εἰ αἱ. σου] A C τοῦ ὀνόματός σου. ἐναντίον σου, ὅτι] C ἐνώπιόν σου. 8 Ἰσραὴλ] A Ἱερουσαλήμ. σώζεις] C σώζων. 9 οὐ] A μή. ὁ μή. 10 εὐώδωσεν] C εὐδόκησεν. τῆς ἀδικίας αὐτῶν] C τῶν ἀδικιῶν αὐτῶν, ϗ ἐπεσκέψατο τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. 11 περὶ] A ἐπί. ἀγαθὰ] C ἀγαθόν. 12 εὐδοκήσω] C εὐδοκῶ. 13 αὐτῶν] C deest. οὐδὲ] C καί. 14 ϗ οὐκ posterius] C οὐκ. 17 ὀδοῦς] A δόδοις. συντρίμματι] A C συντρίμματι μεγάλῳ. πληγὴ ὀδυνηρὰ] A πληγῇ ὀδυνηρᾷ. 18 μαχαίρας] A ῥομφαίας. 19 ἀπεδοκίμασας] A ἀπεδοκίμασα. σου] A μου. ἀγαθὰ εἰς καιρὸν] C ἀγαθόν. καιρόν. 20 ἁμαρτήματα] C ἁμαρτίας. 22 ἢ] A deest. αὐτὸς] C αὐτὸς, κύριε ὁ ϑεὸς ἡμῶν. κύριε] C deest. πάντα ταῦτα] C ταῦτα πάντα.

CAP. XV.

1 τοῦτον] C τοῦτον ἀπὸ προσώπου μου. 2 κύριος] A κύριος ὁ ϑεός. 4 βασιλέως] A βασιλέα. 5 δειλιάσει] C ἐλεήσει. 8 ὑπὲρ] A ϗ ὑπέρ. νεανίσκοις] C νεανίσκου. ἐπέρριψα] A ἀπέρριψαν. 9 αὐτῇ ἔτι] A ἐπ' αὐτῇ ὅτι. αὐτῶν posterius] A C αὐτῶν, φησὶ κύριος. 10 ἐγὼ] C deest. μῆτερ] A ponit post τίνα. πάσῃ] C ἐν πάσῃ. οὔτε prius] C οὐκ. 11 δέσποτα] C κύριε δέσποτα. οἱ, usque ad ϗ] C desunt. 12 χαλκοῦν] A χαλκοῦ. 13 εἰς προνομὴν] C desunt. ϗ ἐν] A οὔτε ὠφέλησέ με οὐδεὶς, ϗ ἐν. 14 Καὶ] A C deest. 17 αὐτῶν] C deest. 19 ϗ πρὸ] C πρό. ἀπὸ] C ἐξ. 20 ὀχυρὸν χαλκοῦν] A ὀχυρὸν χαλκοῦν ὀχυρόν. 21 σε prius] C σε, λέγει κύριος. Καὶ σώσω σε.

CAP. XVI.

1 Καὶ σὺ μὴ] C Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς μὴ λέγων, Μή. 3 κύριος] A κύριος ὁ ϑεός. περὶ secundum] A C deest. 4 ϗ τοῖς, usque ad finem versus] C ἐν μαχαίρᾳ ϗ λιμῷ συντελεσθήσονται, ϗ ἔσονται τὰ πτώματα αὐτῶν εἰς βρῶσιν τοῖς ϑηρίοις τῆς γῆς, ϗ τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ] A πᾶσι. 5 τούτου] A τούτου φησὶ κύριος. C τούτου φησὶ κύριος, ἔλεος ϗ ἐλεημοσύνας. 6 Οὐ μὴ] C Καὶ ἀποθανοῦνται μεγάλοι ϗ μικροὶ ἐν τῇ γῇ ταύτῃ. οὐ ταφήσονται, ϗ οὐ ϑρηνηθήσονται, οὐ. οὐ μὴ] C desunt. 7 ϗ μητρὶ C ἢ ἐπὶ μητρί. 8 σὺ] C deest. 10 ἅπαντα] C πάντα. ἔναντι] C ἐναντίον. 11 πρὸς αὐτοὺς] C αὐτοῖς. 13 ἑτέροις] C ἀλλοτρίοις ἡμέρας ϗ νυκτός. 14 ϗ οὐκ] A οὐκ. 16 τοὺς ἁλιεῖς τοὺς πολλοὺς] A τοὺς πολλοὺς ἁλιεῖς. C ἁλιεῖς πολλούς. ἀποστέλλω] C ἀποστελῶ. 18 ἐπλημμέλησαν] C ἔπλησαν. 19 σὺ] C deest. ἡμέραις] C ἡμέρᾳ. ἐσχάτου] C ἐσχάτων. 21 τὴν χεῖρά μου] C τὴν χεῖρά μου, καί· & ponit post posterius αὐτοῖς. ὄνομά μοι] A ὄνομά σοι. C ἐγώ.

CAP. XVII.

5 Ἐπικατάρατος] C Τάδε λέγει κύριος, Ἁμαρτία Ἰούδα γεγραμμένη ἐστὶν ἐν γραφίδι σιδηρᾷ ἐν ὄνυχι ἀδαμαντίνῳ γεγλυμμένη ἐπὶ πλακὸς τῆς καρδίας αὐτῶν, ϗ ἐπὶ τῶν κεράτων τῶν βωμῶν αὐτῶν. Ἐν τῷ μνημονεύειν τοὺς υἱοὺς αὐτῶν τῶν βωμῶν αὐτῶν, καὶ τῶν ἀλσῶν αὐτῶν ἐπὶ ξύλῳ ἀλσώδει, ἐπὶ τῶν βουνῶν τῶν ὑψηλῶν. Ὦ ὀρεινὲ ἐν τῷ πεδίῳ, τὸν πλοῦτόν σου, ϗ πάντας τοὺς ϑησαυρούς σου τῇ προνομῇ δώσω· τὰ ὑψηλά σου ἐν ἁμαρτίᾳ ἐν πᾶσι τοῖς ὁρίοις σου. Καὶ καταλειφθήσῃ ἀπὸ τῆς κληρονομίας σου, ἣν ἔδωκά σοι, ϗ δουλεύειν σε ποιήσω τοῖς ἐχθροῖς σου ἐν τῇ γῇ ἣν οὐκ οἶδας, ὅτι πῦρ ἀνήψατε ἐν τῷ ϑυμῷ μου, ἕως τοῦ αἰῶνος φλέξει. Τάδε λέγει κύριος, Ἐπικατάρατος. ἐπ' αὐτὸν] C deest. 6 ἐν γῇ] C γῇ. 8 βαλεῖ ῥίζαν] A βαλεῖ τὰς ῥίζας. C βάλλει ῥίζας. 9 ϗ τίς] C ὅστις. 10 ϗ prius] C deest. αὐτοῦ posterius] A C

C αὐτῶν. 11 ἐπ' ἐσχάτων] A οὐκ ἐπ' ἐσχάτου. 12 ἁγίασμα] C ἀπ' ἀρχῆς ἁγίασμα. 16 ἐπίστῃ] A C ἐπίστασαι. σου] A deest. 18 Καταισχυνθήτωσαν] A Καὶ καταισχυνθήτωσαν. C Καταισχυνθήσονται. 19 κύριος] C κύριος πρός με. σου] C deest. ἐν αὐταῖς prius] C deest. 20 αὐτοῖς] A C πρὸς αὐτούς. 21 ἐκπορεύεσθε ταῖς πύλαις] C εἰσφέρητε διὰ τῶν πυλῶν. 24 εἰσακούσητε] C ἀκοῇ ἀκούσητε. πᾶν] C ἐν αὐτῇ πᾶν. 26 γῆς πεδινῆς] A C τῆς πεδινῆς. 27 ἀκούσητε] C εἰσακούσητε. ταῖς πύλαις] C διὰ τῶν πυλῶν. ϗ οὐ σβεσθήσεται] C desunt.

CAP. XVIII.

1 πρὸς Ἱερεμίαν] C ponit ante παρά. 4 ἔπεσε] C διέπεσε. αὐτὸς posterius] C deest. ἐνώπιον] C ἐναντίον. 6 Ἰσραὴλ] C Ἰσραὴλ, λέγει κύριος. πηλὸς] C πηλὸς ἐν τῇ χειρί. μου] C μου, οἶκος Ἰσραήλ. 7 ἢ] C deest. 8 Καὶ ἐπιστραφῇ] A Καὶ ἐπιστρέψει. C Εἰ ἐπιστρέψῃ. πάντων] C deest. 9 βασιλείαν] A βασιλείας. C ἐπὶ βασιλείαν. 11 ἰδοὺ] C οὕτως λέγει κύριος, Ἰδού. ἐφ' ὑμᾶς posterius] C deest. ὑμῶν] C ὑμῶν, ϗ τὰς ὁδοὺς ὑμῶν. 14 ἀνέμῳ] A αἰῶ. 15 σχοίνοις αἰωνίοις] C τρίβοις αἰωνίοις. 16 τὴν κεφαλὴν] C τὰς κεφαλάς. 17 δείξω αὐτοῖς ἡμέραν] C νῶτον καὶ μὴ πρόσωπον δείξω αὐτοῖς ἐν ἡμέρᾳ. 18 Δεῦτε καὶ] A C Δεῦτε. ἀπὸ prius] C deest. ἀκουσόμεθα] C οὐκ ἀκουσώμεθα. 20 καὶ τὴν κόλασιν αὐτῶν ἔκρυψάν μοι] C desunt. μνήσθητι] A μνήσθητι κύριε. 21 γυναῖκες αὐτῶν] A γυναῖκες. 22 ἐπάξεις] A ἐπάγαγε. 23 ἁμαρτίας] C ἁμαρτίας τῶν πατέρων.

CAP. XIX.

1 Τότε] C Τάδε. ϗ ἀπὸ τῶν πρεσβυτέρων] A ἀπὸ πρεσβυτέρων τῶν. 2 τῶν τέκνων αὐτῶν] C Ἐννώμ. προθύρων πύλης τῆς Χαρσείθ] A προπύλων ϑυρῶν τῆς πόλεως Θαρσίς. τούτους] C deest. 3 ϗ ἄνδρες Ἰούδα] C desunt. ἐν] A εἰς. C deest. ϗ οἱ, usq; ad τάδε] C desunt. κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων. ἐγὼ] C deest. τὰ] C ἀμφότερα τά. 5 διενοήθην] C ἐλάλησα, ϗ οὐ διενοήθην. 6 ἰδοὺ] C deest. 7 σφάξω] C κατασφάξω. βουλὴν posterius] A deest. ἐναντίον] C ἔναντι. 8 καλάξω] C τάξω. παραπορευόμενος] C πορευόμενος. 9 αὐτῶν] C αὐτῶν, ϗ οἱ ζητοῦντες τὴν ψυχὴν αὐτῶν. 11 ἐρεῖς] A C ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ἔτι] C ἔτι, ϗ ἐν τῷ Ταφὲθ ϑάψουσι, διότι οὐκ ἔστι τόπος τοῦ ταφῆναι. 13 ἔσονται] C ponit ante prius οἶκοι. ἀπὸ ... αὐτῶν] C desunt. αὐτῶν] C deest. 14 διαπτώσεως] A διαπτώσεως τοῦ τόπου Ταφέθ. 15 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων. τὴν πόλιν ταύτην] C Ἱερουσαλήμ. αὐτῆς prius] C deest. αὐτὴν] C αὐτὴν, ϗ ἐπὶ τὰς πόλεις αὐτῆς. τὸν τράχηλον] C αὐχένα. ἐντολῶν] C λόγων.

CAP. XX.

1 Ἐμμὴρ] A Σεμμήρ. C Ἐμμέρ. 2 ἀποτεταγμένου] C Βενιαμίν. ὑπὸ ῥάβδου] A πάβδου. 3 Καὶ] C Καὶ ἐγένετο τῇ αὔριον, καί. τὸ] C κύριος τό. 4 ἐν posterius] A C αὐτοὺς ἐν. 5 αὐτοῦ] A αὐτῶν. 6 σὺ prius] A σὺ Πασχώρ. ἐπροφήτευσας] C προεφήτευσας. 8 μου] C deest. 9 τὸ] C ἔτι τό. 10 ἐπ'] C deest. αὐτῷ] C αὐτόν. 11 Ὁ δὲ] C Καί. 12 ἐν αὐτοῖς] C ἐξ αὐτῶν. τὰ ἀπολογήματα] C τὸ δικαίωμα. 13 πονηρευομένων] A στερεωτέρων. C στερεωτέρων αὐτοῦ. 15 λέγων] A λέγων, ὅτι. 16 ἔσω] C ἐστίν. Ἔσω. 17 μήτρα] A C μήτρα μητρός μου (deest C.)

CAP. XXI.

1 πρὸς Ἱερεμίαν] C ponit ante παρά. Βασαίου τὸν] A Βασαίου, ϗ Σοφονίαν υἱὸν Μαασίου τόν. C Μαασαίου τόν. 3 βασιλέα Ἰούδα] C desunt. 4 κύριος] C κύριος ὁ ϑεὸς Ἰσραήλ. ἐν οἷς] C ἃ ἐν ταῖς χερσὶν ὑμῶν, ϗ ἐν οἷς. ϗ συνάξω αὐτοὺς] A desunt. 5 ἐγὼ ὑμᾶς] C ὑμᾶς ἐγώ. χειρὶ] C χειρί μου. μεγάλης] C ϗ παροργισμοῦ μεγάλου. 7 δώσω] C παραδώσω. 9 μαχαίρᾳ ... λιμῷ] C λιμῷ ... μαχαίρᾳ. ϗ ζήσεται] C ζήσεται. 12 ἀναφθῇ] A ἀνακαλυφθῇ. 13 πρὸς] C ἐπί. πρὸς] C εἰς. 14 Καὶ] C Καὶ σκέψομαι ἐφ' ὑμᾶς.

CAP. XXII.

2 βασιλεῦ] C βασιλεύς. 3 κρίσιν] C κρῖμα. 6 εἰς] C deest. 7 ἄνδρα] C ponit ante ὀλοθρεύοντα. 8 ἔθνη] A C ἔθνη πολλά. 10 οὐδὲ ὄψεται] C ϗ οὐ μὴ ἴδῃ. 11 τὸν βασιλεύοντα ἀντὶ] C βασιλέα τῆς Ἰουδαίας, ὃς ἐβασίλευσεν ὑπέρ. ἔτι] A οὐκ ἔτι. 12 Ἀλλ'] C Ὅτι ἀλλ'. τούτῳ] C deest. μεμώκισαι] C μεμώκησαι. 13 Ὁ] A Ὡς ὁ. C Ὦ ὁ. αὐτοῦ] C σου, bis in hoc versu. παρὰ τῷ] C παρ' αὐτῷ ὁ. αὐτῷ] C deest. 14 ῥιπιστὰ] A ῥιπιστὰ καί. ἐν posterius] C deest. παρωξυμμένη] C παρωξυμμένης. σε] C ἐν σε. δικαιοσύνην] A C δικαιοσύνην κρίσιν. 16 ταπεινῷ] A ταπεινῶν. C ταπεινοῦ. 17 σου prius] C σου οὐθείς. εἰς τὸ] C ὡς. αὐτῷ] C deest. 18 βασιλέα] A βασιλέως. ϗ] C καί. οὐ] A C οὐ μή. κύριε] C κύριε, ϗ οἴμοι ἀδελφέ. 19 ὄνου] A οὐ. συμψηθεὶς] C συμψηθείς. 20 κράξον] C κέκραξον. 21 Ἐλάλησα] C Ἐλάλησας. 22 σου] A hic repetit ἐλάλησα πρὸς σὲ ἐν τῇ παραπτώσει σου. ϗ ἀπωθήσῃ] A desunt. 23 ὀδύνας] A ὠδίνας. C ὀδύνας, ὠδίνας. 24 βασιλεὺς] A βασιλέως. 25 εἰς] C ϗ εἰς χεῖρας Ναβουχοδονόσορ βασιλέως τῆς Βαβυλῶνος, ϗ εἰς. 26 ϗ ἐκεῖ] C ἐκεῖ. 27 οὐ] C ἐκεῖ οὐ. 29 Γῆ, γῆ] A Τῇ γῇ. C Γῆ, γῆ, γῆ. ἄκουε] A ἄκουσον. 30 καθήμενος] C ἀνὴρ καθήμενος.

CAP. XXIII.

1 ἀπολλύοντες] A C ἀπολλῶντες, & ponunt post διασκορπίζοντες. αὐτῶν] C μου. 2 ἐπὶ] C ὁ ϑεὸς Ἰσραὴλ ἐπὶ τοὺς ποιμένας. ἐκδικῶ] A ἐκδικήσω. 3 ἐπὶ] C ἀπό. 4 λέγει] C οὐδὲ ἐκζητήσονται, λέγει. 5 βασιλεὺς] A βασιλεὺς δίκαιος. 6 ϗ prius] C deest. ἐν τοῖς προφήταις] C Διὰ τοῦτο ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, &c. quæ habentur vers. 40. 9 ϗ ὡς] C ϗ ὡσεί. αὐτοῦ] A αὐτοῦ ἠφανίσθησαν. 10 Ὅτι] C Ὅτι μοιχῶν ἐπλήσθη ἡ γῆ ὅτι. οὕτως] C οὐχ οὕτως. 11 αὐτῶν] C αὐτῶν, λέγει κύριος. 12 αὐτῶν] A C αὐτῶν λέγει (A φησὶ) κύριος. 13 διὰ τῆς] A ἐν ὀνόματί μου διὰ τῆς. C ἐπί. 15 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων πρὸς τοὺς προφήτας. A κύριος δυνάμεων. ψωμιῶ] C ψωμίζω. 16 προφητῶν] C προφητῶν τῶν προφητευόντων ὑμῖν. ἑαυτοῖς] C αὐτοί. ὅρασιν] A ὁράσεις, καί. 17 ϗ παντὶ] C παντί. πλάνῃ] C ἐν πλάνῃ. εἶπαν] A C deest. 18 εἶδε] C ἴδεν ϗ ἤκουσεν. 20 ἔτι] C deest. στήσῃ] C ἀναστήσῃ. ἐσχάτου ... αὐτὸ] A C ἐσχάτων ... αὐτά. 22 αὐτοὺς] A C deest. 27 νόμου] C ὀνόματος. 28 λέγει κύριος] C desunt. 29 Οὐκ ἰδοὺ] C Οὐχ. πῦρ] A C πῦρ φλέγον. πέλυξ] C πέλεκυς. 30 Διατοῦτο] C ponit ante ἰδού. 31 προφήτας] C προφήτας, λέγει κύριος. 32 Διατοῦτο] A C deest. τοῖς πλάνοις] C ταῖς πλάναις. τοῦτον] C τοῦτον, λέγει κύριος. 33 ἐρωτήσωσιν] A ἐρωτήσωσί σε. C ἐρωτήσῃ σε. Τί] A C λέγων, Τί. 34 Ὁ] A C Καὶ ὁ. 35 Οὕτως] C Ὅτι οὕτως. 36 μὴ ὀνομάζετε] C οὐ μὴ ὀνομάσηται. λῆμμα] C λῆμμα κυρίου. ἔσται] C ponit ante τῷ. αὐτοῦ] C αὐτοῦ, ϗ ἐξεστρέψατε τοὺς λόγους ϑεοῦ ζῶντος. οὕτως ἐρεῖτε πρὸς τὸν προφήτην· Sed A ponit post ἡμῶν vers. 37. 37 Καὶ διατί] C Τί. 40 διατοῦτο, usque ad finem versus] C ponit ante versum nonum: & pro συνήγαγον habet ἀνήγαγε ϗ συνήγαγον· pro ἐξῶσε habet ἐξώσθης· pro τὴν γῆν, τὸν τόπον.

CAP. XXIV.

1 ϗ τοὺς πλουσίους] C desunt. ἤγαγον] C ἤγαγον. 3 σὺ] A deest. 5 Ἰουδαίους] A Ἰούδα. καθήσω αὐτοὺς] C καθήσω. 7 ὅτι] A ϗ ὅτι. ἐπ'] A πρός. 8 βρωθήσονται] C βρωθήσεται. 9 διασκορπισμὸν] A διασκορπισμούς. εἰς πάσας τὰς βασιλείας] C πάσαις ταῖς βασιλείαις. ἐξῶσα] A C ἐξώσω. 10 αὐτοῖς] C αὐτοῖς, ϗ τοῖς πατράσιν αὐτῶν.

CAP. XXV.

1 Ἰούδα] A C Ἰούδα· αὐτὸς ἐνιαυτὸς πρῶτος τῷ Ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ Βαβυλῶνος. 2 πρὸς] C Ἱερεμίας ὁ προφήτης πρός. 3 ἔτη] C ἔτη, ϗ ἐγένετο λόγος κυρίου πρός με. 4 Καὶ ἀπέστελλον] C Ἀποστέλλων. 7 ἠκούσατε] C εἰσηκούσατε. 9 ἀπὸ] C τοῦ. αὐτῆς] A αὐτῶν. 11 ἐν τοῖς ἔθνεσιν] C τὰ ἔθνη ταῦτα τῷ βασιλεῖ τῆς Βαβυλῶνος. 12 πληρωθῆναι] C συμπληρωθῆναι. τὸ ἔθνος] C ἐπὶ τὸν βασιλέα Βαβυλῶνος, ϗ ἐπὶ τὸ ἔθνος. ἐκεῖνο] A ἐκεῖνο, φησὶ κύριος. C ἐκεῖνο τὴν ἀδικίαν αὐτῶν, φησὶν ὁ κύριος, ϗ ἐπὶ τὴν γῆν Χαλδαίων. ἃ] C ὅσα. τὰ ἔθνη τὰ Αἰλὰμ] C πάντα τὰ ἔθνη. 35 Τάδε, usque ad finem cap.] In Comp. habentur cap. 49. a vers. 35. ad finem cap. Quæ autem hic habentur in Comp. a v. 15. ad finem cap. in Rom. sunt cap. 32. συντρίβη] C τῶν δυνάμεων· ἰδοὺ ἐγὼ συντρίψω. 36 Καὶ] C deest. ἐκεῖ] C deest. 37 κατὰ] C κακὸν κατά. 38 μεγιστᾶνας] C μεγιστᾶνας, λέγει κύριος. ἐσχάτου] C ἐσχάτων. ϗ] C deest. Αἰλὰμ] A ἐν Αἰλάμ.

CAP. XXVI.

Hoc caput in Comp. est XLVI.

1 Ἐν, usque ad finem versus] C Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν τὸν προφήτην ἐπὶ πάντα τὰ ἔθνη. 2 Τῇ Αἰγύπτῳ] A Τῆς Αἰγύπτου. C Εἰς Αἴγυπτον. δύναμιν] C δυνάμει. Χαρμεὶς] C Καρχάμης. Ἰωακεὶμ] C addit υἱοῦ Ἰωσία. 4 Καὶ] C deest. 5 Τί ὅτι] A Διατοῦτο. 6 τὸν] C τὸν ποταμόν. ἠσθένησε ϗ] C ἠσθένησαν. 7 ϗ ὡς] C ϗ ὡσεί. 8 ἀπολῶ] A πόλιν. C ἀπολῶ πόλιν καί. 9 παρασκευάσατε τὰ] C ϗ παρασκευάσατε. 10 ἡμῶν] C τῶν δυνάμεων. τῷ κυρίῳ] C κυρίῳ σαβαώθ. ἀπὸ γῆς] C ἐπὶ γῆν. 11 ἐπλήθυνας] C ἐπλήθυνεν. ἐν] C deest. 12 ἠσθένησαν] C ἠσθένησεν. 13 τοῦ] C τοῦ προφήτου, τοῦ. ἐλθεῖν] C ἐλθεῖν Ναβουχοδονόσορ. 14 Μαγδωλὸν] C Αἴγυπτον, ϗ ἀκούσατε ποιήσατε εἰς Μαγδωλόν. Μέμφιν] C Μέμφιν, ϗ ἐν Τάφναις εἴπατε. 15 Διατί] C Διότι. ἀπὸ σοῦ] A desunt. C ὀπίσω. Ἆπις] C deest. 16 πρὸς τὸν] C τῷ. ἐλάλει] C ἐλάλουν. εἰς] C ϗ εἰς. 17 ἐσβέσε] C ἐσβύρε. 18 κύριος ὁ ϑεὸς] C βασιλεὺς κύριος τῶν δυνάμεων. Ἰταβύριον] C Θαβώρ. 19 ϑύγατερ] C ϑυγάτηρ. διὰ] C παρά. 21 ἐν αὐτῇ posterius] A εἰς σφαγήν. ἐπιστραφῆναι] A C ἀποστραφῆναι. 22 αὐτῶν] C αὐτῆς. πορεύσονται] A C πορεύσονται. 23 ἐκκόψουσι] C ἐκκόψατε. κύριος] C κύριος ὁ ϑεός. ἐκαθῆ] A ἐκαθῆ ὁ ϑεός. 25 Ἰδοὺ] C Λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ ϑεὸς Ἰσραήλ. Φαραὼ] A C Αἴγυπτον, ϗ ἐπὶ τοὺς ϑεοὺς αὐτῆς, ϗ ἐπὶ τοὺς βασιλεῖς αὐτῆς, ϗ ἐπὶ Φαραώ. αὐτῷ] Quæ sequuntur in Comp. habes in Nobilio. 27 διότι ἐγὼ] C ὅτι. σώζω] A σώζων. 28 ἐγώ εἰμι] C εἰμὶ ἐγώ. ἤ, usque ad ὅτι] C desunt. ἔθνει] Prius deest in C. posterius in A. ἔξωσα] A ἐξάξω. ἀθῷον] C ἀθῷων.

CAP. XXVII.

1 κυρίου] C κύριος, & ponit post ἐλάλησε. Βαβυλῶνα] C addit, ϗ ἐπὶ γῆν Χαλδαίων ἐν χειρὶ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου. 2 ποιήσατε] C addit, ἄρατε σημεῖον, ϗ ἀκούσατε ποιήσατε. Βῆλος] C Βήλ. Μαιρωδὰχ] C Μαιροδὰχ ᾐσχύνθησαν τὰ γλυπτὰ αὐτῶν, παρεδόθη τὰ εἴδωλα αὐτῶν. 3 ϗ ἕως] A C ἕως. κλῖνες] C κλῖνες ἐσαλεύθησαν ϗ ἐπορεύθησαν. 4 ἐκείνῳ] C ἐκείνῳ, λέγει κύριος. 5 τὸν ϑεὸν] A τὸν ϑεὸν αὐτῶν. C desunt. 7 Πάντες, usque ad νομὴν] A desunt, sed habet vers. 16. post Βαβυλῶνος. ἀνήλισκον] C κατηνάλισκον. μὴ ἀνῶμεν] C οὐ μιανῶμεν. ἥμαρτον] C ἡμάρτοσαν. αὐτῶν] C αὐτῶν ὁ κύριος. 9 ἐγὼ] C deest. ἐθνῶν] C ἐθνῶν μεγάλων. 10 ἐμπλησθήσονται] C addit, λέγει κύριος. 11 ἐσκιρτᾶτε] A ἐσκιρτήσατε. C σκιρτᾶτε. ἐκερατίζετε] C κερατίζετε. 12 μήτηρ ἐπ' ἀγαθὰ] C ἰδού. ἔρημος] C ἔρημος ϗ ἄβατος. 13 συριοῦσιν] C συριεῖ. 14 κύκλῳ] C κυκλόθεν. ὑμῶν] A ὑμῶν τῶν ἔμπροσθεν. C ὑμῶν, ὅτι τῷ κυρίῳ ἥμαρτεν. 15 κατακρατήσατε] C κατακρατήσατε ἐπ'. ἐκδικεῖτε] C ἐκδικήσατε. 16 κατέχοντα] A hic habet quæ deerant vers. 7. C κατέχοντες. ἀποστρέψουσι] A ἐπιστρέψουσι. φεύξεται] A φεύξονται, & αὐτῶν pro αὐτοῦ 17 ἐστὶ] C οὕτως. 18 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων ὁ ϑεὸς Ἰσραήλ. 19 νεμήσεται] C νεμήσονται. ϗ ἐν prius] C ϗ ἐν Βασὰν, καί. πλησθήσεται] C ἐμπλησθήσεται. 20 ἐκείνῳ] C ἐκείνῳ, φησὶν κύριος. ὑπολελειμμένοις] A καταλελειμμένοις. 21 λέγει κύριος] C desunt. ἐπ' αὐτὴν posterius] C ἐν αὐτῇ. 23 ἐκλάσθη] A C συνεκλάσθη. 24 Ἐπιθήσονται] A C Ἐπιθήσονται. ϗ οὐ γνώσῃ] C ponit post ἁλώσῃ. ὡς] C deest. Βαβυλὼν] A ponit post ἁλώσῃ. 25 ϑεῷ] C ϑεῷ τῶν δυνάμεων. 27 αὐτῆς] C ponit post καρπούς. 28 εἰς] A C ἐν. ἡμῶν] C ἡμῶν, ἐκδίκησιν ναοῦ αὐτοῦ. 30 εἶπε] C ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, λέγει. 31 ἐπὶ σὲ τὴν ὑβρίστριαν] C πρὸς σὲ ὑπερήφανε. κύριος] C κύριος ϑεὸς τῶν δυνάμεων. 32 οὐδεὶς] C οὐκ. ϗ καταφάγεται πάντα τὰ κύκλῳ αὐτῆς] A desunt. 33 κύριος] A C κύριος τῶν δυνάμεων. 35 Χαλδαίους] C Χαλδαίους, λέγει κύριος. 36 Μάχαιραν] C Μάχαιραν ἐπὶ τοὺς μάντεις, ϗ ἀφρονες ἔσονται· μάχαιραν. 37 Μάχαιραν, usque ad ϗ] C desunt. A Μάχαιρα, ut & vers. 36. ὡσεὶ] C ὡς. ϑησαυροὺς] A C ϑησαυροὺς αὐτῆς. 38 αὐτῆς] C αὐτῆς ἐπεποίθει. 39 αὐτῇ] C αὐταῖς. 42 ϑύγατερ] C ϑυγάτηρ. 43 ϑλίψις κατεκράτησεν αὐτοῦ] C ϑλίψεις κατεκράτησαν αὐτούς. 44 Γαιθὰν] A Γαιμάθ. C τόπον Αἰθάν. ἐπ' αὐτὴν] A ἀπ' αὐτῆς. 45 Χαλδαίους] C τῶν Χαλδαίων. νομὴ] C ponit post αὐτῶν. 46 κραυγὴ] C κραυγὴ αὐτῆς.

CAP. XXVIII.

1 ἐξεγείρω] C ἐξεγερῶ. καύσωνα] A ϗ καύσωνα. εἰς] C ἐπί. 3 Τεινέτω] A C ἐπ' αὐτῇ (A αὐτὴν) τεινέτω. ᾧ] A ἅ. αὐτοῦ] A αὐτῷ. 5 ϑεοῦ] A κυρίου ϑεοῦ. 7 ἐπίοσαν] A ϗ ἐπίοσαν. 8 ὅπως] A ὅπως. 10 ἐν] A εἰς. 11 κυρίου] C παρὰ κυρίου. αὐτοῦ ἐστιν] C αὐτοῦ. 12 φαρέτρας, ἐγείρατε] C desunt. ἃ] C ὅσα. 13 κατασκηνοῦντας] A κατασκηνοῦσα. 15 κύριος] C ὁ. 16 ἦχος] A C πλῆθος ἤχους. 17 Ἐματαιώθη] A C Ἐμωράνθη. 19 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων. ἐπιβάτην] C ἀναβάτην. 22 Καὶ] C Καὶ διασκορπιῶ ἐν σοὶ πρεσβύτην ϗ παιδίον, ϗ &c. & ponit post γυναῖκα. ϗ, usque ad finem versus] A desunt. 23 Καὶ, usque ad διασκορπιῶ] C desunt. 24 πᾶσι] C deest. πάσας] A καὶ πάσας. 25 ἐπὶ] A C ἀπό. 26 ἔσῃ εἰς τὸν αἰῶνα] C αἰώνιον ἔσῃ. 27 βασιλεῖς Ἀραράτ] C βασιλείαις Ἀρρεράθ. 32 αὐτῶν] A C αὐτοῦ. ἐνέπρησαν] C ἐνεπυρίσθησαν.

33 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραήλ. ἀλοηθήσονται] A C ἀλοηθήσεται. 34 ἐμερίσατό με] C ἐμερίσατό με Ναβουχοδονόσορ βασιλεὺς Βαβυλῶνος. 37 ἀφανισμὸν] C ἀφανισμὸν, κατοίκησις δρακόντων, ἀφανισμὸς, συρισμός. 38 Ὅτι ἅμα] C desunt. A ponit ἅμα post ἐξεγέρθησαν. 39 ἐξεγερθῶσιν] C ἐγερθῶσιν. 40 Καὶ] C deest. 41 ἑάλω] C ἑάλω Σεσάκ. 42 ϗ κατεκαλύφθη] A ϗ κατελήφθη. C κατεκαλύφθη. 43 εἰς γῆ] C εἰς ἀφανισμὸν, γῆ. οὐδὲ εἷς] A υἱὸς ἀνθρώπου οὐδὲ εἷς. C οὐδείς. ἔτι] C ponit ante πρός. ϗ ἐν, usque ad finem versus] C καίγε τεῖχος Βαβυλῶνος πεσεῖται. 50 Ἀνασωζόμενοι] Quæ ante hunc versum leguntur in Comp. habes in Nobilio. C Ἀνασωζόμενοι ἀπὸ ῥομφαίας. ἐκ γῆς] C desunt. 53 τὰ τείχη ἰσχύϊ] A C ὕψος ἰσχύος. 54 ϗ] A deest. 55 ἤχουσαν] A ὡς ἤχουσαν. 56 ἀνταποδίδωσιν] A ἀνταποδιδούς. C ἀνταποδίδων. 57 καὶ prius] A C αὐτῇ τὴν ἀνταπόδοσιν, καί. 58 κύριος] C κύριος παντοκράτωρ. καὶ οὐ] C καί. 60 πάντα] A ἅπαντα. βιβλίῳ] C βιβλίῳ ἑνί. 63 αὐτὸ] C αὐτῷ. 64 καταδύσεται] A καταλύσεται. κακῶν] A Χαλδαίων. αὐτήν] C αὐτὴν, ϗ ἐκλείψει. ἕως τούτου τὰ ῥήματα τοῦ Ἱερεμίου.

CAP. XXIX.

1 Ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους] C Καὶ ἐγένετο ῥῆμα κυρίου πρὸς Ἱερεμίαν τὸν προφήτην ἐπὶ τοὺς ἀλλοφύλους πρὸ τοῦ πατάξαι Φαραὼ τὴν Γάζαν. Hæc usque ad Τῇ Ἰδουμαίᾳ versu 7, in Comp. habentur cap. 47. 3 ποδῶν] C πολλῶν. ἤχου] A καὶ ἤχου. ἐπέστρεψαν] A C οὐκ ἐπέστρεψαν. 4 ἐξολοθρεύσει κύριος] C ἐξωλόθρευσεν κύριος τοὺς ἀλλοφύλους τούς. νήσων] C νήσων τῆς Καππαδοκίας. 5 Ἐνακὶμ] C Ἐμακίμ. 7] Τῇ Ἰδουμαίᾳ] Hæc habentur in Comp. cap. 49. 8 εἰς] A ἑαυτοὺς εἰς. C ἑαυτοῖς εἰς. Δαιδὰμ] A C Δαιδάν. 9 οἳ οὐ] A σοι, οὐ. ὡς] A ὥσπερ. C ὡσεί. χεῖρα] A C χεῖρας. 10 γείτονός (A ϗ γείτονός) μου] C ϗ γείτονος αὐτοῦ. 11 χήρας] C χῆραί σου. πεποίθασιν] C ἐλπιοῦσι. 12 εἶπε] C λέγει. οἷς οὐκ ἦν] C ἰδοὺ οἷς οὐκ ἔστιν. ἀθωωθῇς] A C ἀθωωθῇς, ὅτι πίων πίεσαι. 13 κατάρασιν] C κατάραν. 15 Μικρὸν] C Ἰδοὺ μικρόν. ἔθνεσιν] A ἔθνεσι, καί. 16 ὕψωσεν] A ὕψωσας. C ἐὰν ὑψώσῃς. αὐτοῦ] C σου, λέγει κύριος. 17 συριεῖ] C ἐκστήσεται, ϗ συριεῖ ἐπὶ πᾶσαν τὴν πληγὴν αὐτῆς. 18 παντοκράτωρ] C deest. κατοικήσει] C ἐνοικήσῃ. 19 Αἰθὰμ] A Ἐμάθ. αὐτὴν] C αὐτῆς. 20 συμψηθῶσι] C συμψιθῶσι. ἀβατωθῇ] C βατωθῇ. 21 Ὅτι] C deest. ἐρεβίσθη] A C ἐσείσθη. ϗ κραυγὴ θαλάσσης οὐκ] C ϗ κραυγή σου ἐν θαλάσσῃ. ὄψεται] C ἀναβήσεται ϗ ὄψεται. πτέρυγας] A πτέρυγας αὐτοῦ.

CAP. XXX.

1 Τοῖς, usque ad τῇ Κηδὰρ, vers. 28.] Habentur in Comp. cap. 49. usque ad versum septimum. αὐτοῖς] C αὐτῶν. Μελχὸλ τὴν Γαλαάδ] C Μολχὸμ τὴν Γάδ. ἐνοικήσει] A C ἐνοικεῖ. 2 φησὶ] C λέγει. Ῥαββὰθ υἱῶν Ἀμμὼν] Ita Comp. pro Ῥαββάθ. πόλεμον] A C πολέμου. αὐτοῦ] C αὐτοῦ, λέγει κύριος. 3 σάκκους] A deest. ϗ κόψασθε] A desunt. C ϗ ἐπιλυπεῖσθε ϗ κόψασθε. ὅτι, usque ad οἱ] C ὅτι Μολχὸμ, ὅτι ἐν ἀποικίᾳ βαδιεῖται. 4 Τί, usque ad θύγατερ] C Ὅτι ἀγαλλιάσῃ ἐν ἐμακείμ. θύγατερ] A C θυγάτηρ. θησαυροῖς] C θησαυροῖς αὐτῆς. λέγουσα, Τίς εἰσελεύσεται] C λέγουσα ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῆς, Τίς ἐλεύσεται. 5 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων. ἐστιν] C ἔσται. συνάγων] C συνάγων τοὺς πλανωμένους. 28] Τῇ &c.] Hæc habentur in Comp. cap. 49. a vers. 28. A γῇ. Κηδὰρ] C Κηδὰρ, καί. ἀνάστητε ϗ] C desunt. πλήσατε] C πλήξατε. 29 λήψονται] A λήψονται ἑαυτοῖς. αὐτῶν prius] A deest. 30 ἐμβαθύνατε] C ἐβαθύνατε. αὐλῇ] C αὐλῇ, λέγει κύριος. λογισμὸν] C ἐφ' ὑμᾶς λογισμόν. 31 ϗ] C deest. εὐσταθοῦν] C ἡσυχάζον. ἀναψυχὴν] C ἀνάψυξιν. οὐ βάλανοι] C desunt. 32 πνεύματι] A ἀνέμῳ. 33 καθίσῃ … κατοικήσει] A κατοικήσει … καθίσῃ. ἀνθρώπου] A γηγενοῦς. 23] Τῇ &c.] Hæc habentur in Comp. cap. 49. a v. 23. Ἡμὰθ] A Θημάθ. Ἀρφὰθ] C Ἀρφάδ. ἤκουσαν] C ponit post πονηράν. 24 αὐτῆς] C αὐτῆς, στένωσις ϗ ὀδύναι κατέσχον αὐτὴν ὡσεὶ ὠδίνουσαν. 25 ἐγκατέλιπεν] A ἐγκατέλιπον. ἐμὴν] C αἰνετήν. ἠγάπησαν] C ἠγαπημένην. 26 φησὶ κύριος] C ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, φησὶν κύριος τῶν δυνάμεων.

CAP. XXXI.

1 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραήλ. Ναβαὺ] A Ναβάν. C Ναβώ. Ἀμὰθ ϗ Ἀγὰθ] A Μασγὰθ ϗ ἡττήθη. C τὸ κραταίωμα ἡττήθη. 2 ἰατρεία] C deest. Μωὰβ] C ponit post γαυρίαμα. ἐκόψαμεν] A C διότι ϗ (A deest) ἐκκόψωμεν. 4 Συντρίβη] C Συνετρίβη. 5 ἠκούσατε] C ἤκουσα. 7 ὀχυρώματί σου] C ὀχυρώμασίν σου, ϗ ἐν τοῖς θησαυροῖς σου. σὺ] A deest. συλληφθήσῃ] C ληφθήσῃ. 8 οὐ] C ϗ πόλις οὐ. 9 ἀφθήσεται] A C ἀναφθήσεται. πόθεν ἔνοικος] C παρὰ τὸ μὴ εἶναι οἰκοῦντα ἐν. 10 ἐξαίρων] C C ϗ ἐπικατάρατος ὁ ἐξαίρων. 11 ἦν] C deest. ᾤχετο] A C ᾤχοντο. ὀσμὴ] A ὀσμήν. 12 αὐτοῦ] A C deest. συγκόψουσι] C συντρίψουσι. 13 ἐπ' αὐτοῖς] A C ἐφ' ἑαυτοῖς. 14 τὰ πολεμικὰ] C πόλεμον. 15 σφαγὴν] C σφαγήν, λέγει βασιλεὺς, κύριος τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῷ. 17 αὐτῷ] C αὐτόν. ἔκδοτε] C εἰδότες. μεγαλώματος] C μεγαλειώματος. 18 Δαιβὼν (A Δαιδὰν) ἐκτριβήσεται] C θυγάτηρ Δεβῶν. 19 σωζόμενον] C ἀνασωζόμενον. 21 Ῥεφὰς ϗ Μωφὰς] C Ἰασσὰ ϗ Μωφάθ. 22 Ναβαὺ] A Δαδάν. 25 αὐτοῦ] A αὐτῶν. συνετρίβη] C addit, λέγει κύριος. 26 ἐπικρούσει] C ἐπικροτήσει. 27 εἰ μὴ] A μήν. C ὑμῖν. εὑρέθη] C εὑρέθης. 29 Καὶ] C ponit post λίαν. ϗ posterius] A deest. 30 ἔργων] C ἔγνων, λέγει κύριος. αὐτοῦ] Hic A repetit versum præcedentem, & priorem partem hujus versus. 31 κεχειράδες] C κεὶρ ἀράς. 32 Ἀσηρμὰ] C Σαβαμά. πόλεις, usque ad ἐπὶ τρυγητοῖς] A desunt. ἐπέπεσε] C ἔπεσεν. 33 Συνεψήφθη] C Συνηψήφθη. χαρμοσύνη] C χαρμονή. ἐκ τῆς] C ἐκ Καρμήλου ϗ ἐκ γῆς. οἶνος ἦν] C οἶνον. αἱ δὲ] C αἰδέδ. 34 Λιτὰμ] A C Ἐλεαλὴ ϗ ἕως Ἰασσά. αἱ πόλεις αὐτῶν] C desunt. A ἕως Ἐπὰθ αἱ πόλεις αὐτῶν. Ζογὸρ] A Ζογορά. C Σηγώρ. ἀγγελίαν] C ἐγγελά. Νεβρεὶν] A Νεβρείμ. C Νεμβρείμ. 35 θυμιῶντα] C θυσιάζοντα. 36 κεχειράδας] A C κεὶρ ἀράς. 37 ξυρηθήσονται] A C ξυρήσονται. 38 αὐτῆς] A αὐτῆς ὅλαις κοπετός. φησὶ] A C τοῦ Μωὰβ, φησί. ὡς] A ϗ ὡς. 40 κύριος] A κύριος, ἰδοὺ ὡς ἀετὸς ὁρμήσει, ϗ ἐκπετάσει χεῖρας αὐτοῦ ἐπὶ Μωάβ. C ὡς ἀετὸς πετάσεται, ϗ ἐκτενεῖ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ εἰς Μωάβ. 41 Συνελήφθη] A C Συνελήφθη· ϗ ἔσται ἡ καρδία τῶν δυνατῶν (A desunt τῶν δυνατῶν) Μωὰβ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ὡσεὶ (A ὡς) καρδία γυναικὸς ὠδινούσης. 43 ἐπὶ σὲ] C ponit ante καθήμενος. Μωὰβ] A ἐπὶ Μωάβ. C Μωὰβ, λέγει κύριος. 44 ἐν] A ὡς ἐν. αὐτῶν] C αὐτῆς, λέγει κύριος. A αὐτῆς.

CAP. XXXII.

15 Οὕτως] Hæc habentur in Comp. cap. 25. a versu 15. ἐγὼ ἀποστέλλω σε πρὸς] C ἐξαποστελῶ σε ἐπ'. 16 ἐξεμοῦνται] A ἐξεμήσονται. 17 τὰ] A C πάντα τά. πρὸς] C ἐπ'. 18 ἄβατον] C ἀφανισμόν. συρισμὸν] C συρισμὸν, ϗ εἰς κατάραν, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. 20 συμμίκτους] A C συμμίκτοις αὐτοῦ. ἀλλοφύλων] A ponit ante τούς. 22 βασιλεῖς prius] C πάντας βασιλεῖς. 23 Ῥὼς] C Βούζ. πᾶν] A C πάντα. 24 Καὶ] C Καὶ πάντας τοὺς βασιλέας τῆς Ἀραβίας, καί. 25 Καὶ] C Καὶ πάντας τοὺς βασιλεῖς Ζαμβρί, καί. Αἰλὰμ] A Δαιδάν. C Ἠλάμ. Περσῶν] C Μήδων. 26 γῆς] C γῆς, ϗ βασιλεὺς Σησὰχ πίεται μετ' αὐτούς. 27 παντοκράτωρ] A addit ὁ θεὸς Ἰσραήλ. ἐγὼ] A deest. 29 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων· & versu 32. ἐν] C ἐφ'. καθάρσει] C καθαρισμῷ. ὅτι] C οὐ καθαρισθήσεσθε, ὅτι. γῆς] C γῆς, λέγει κύριος τῶν δυνάμεων. 30 ἁγίου αὐτοῦ] A οἰκητηρίου τοῦ ἁγίου. C τόπου ἁγίου αὐτοῦ. τῆς γῆς] C τὴν γῆν. 33 κυρίου, ἐκ] C ἐκείνῃ, ἐκ. οὐ μὴ] C οὐ μὴ θρηνηθήσονται, ϗ οὐ μὴ συναχθήσονται, καὶ οὐ μή. κόπρια] A κοπρίαν. 35 τῶν προβάτων, ϗ] C desunt. 37 κατάλοιπα] C καλά. μου] C κυρίου. 38 κατάλειμμα] A C κατάλυμα.

CAP. XXXIII.

Ἐν] Hoc in Comp. est cap. 26. 2 ἅπασι τοῖς Ἰουδαίοις, ϗ πᾶσι] C παντὶ Ἰούδα. 3 αὐτοῦ] C αὐτῶν. 6 Καὶ] C deest. Σηλὼ] A Σηλώμ· & versu 9. πόλιν] C πόλιν ταύτην. πάσης] C deest. 8 ἃ] C ὅσα. αὐτῷ] C ponit ante κύριος. συνελάβοσαν] C συνέλαβον. 10 τὸν λόγον τοῦτον] C τῶν λόγων τούτων. πύλης] A C πύλης κυρίου. 12 πρὸς] C πρὸς πάντας. 13 κυρίου] A C κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν (A deest.) 14 συμφέρει] C συμφέρει ὑμῖν. 15 δίδοτε] A C ὑμεῖς δίδοτε. 17 λαοῦ] C λαοῦ, λέγοντες. 18 ἦν] C ἦν προφήτης. οὕτως] C λέγων οὕτως. κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων. εἰς ἄβατον] A C εἰς (A ὡς) ὀπωροφυλάκιον. εἰς] C ἔσται εἰς. 19 ἀνεῖλον] A C ἀναιρῶν. Ἐζεκίας] C Ἐζεκίας, ϗ πᾶς Ἰούδα. οὐχ ὅτι] C οὐχί. ὅτι] C deest. 20 τῷ] A ἐπὶ τῷ. C deest. γῆς] C πόλεως ταύτης, ϗ περὶ τῆς γῆς. 21 ἐζήτουν] C ἐζήτησαν. Οὐρίας] C Οὐρίας, καὶ ἐφοβήθη, ϗ ἔφυγε. 22 εἰς] C Ἐλιακὶμ υἱὸν Ἀχοβὼρ, ϗ ἄνδρας μετ' αὐτοῦ εἰς. ἐξηγάγοσαν] A C ἐξήγαγον. εἰσηγάγοσαν] A C εἰσήγαγον. 23 τοῦ λαοῦ] C λαοῦ, τοῦ.

CAP. XXXIV.

1 Οὕτως] Hoc in Comp. est cap. 27. Quæ autem hic sunt in Comp. habentur in Nobilio. 2 φρίθου] C φρίθες. 3 εἰς ἀπάντησιν αὐτῶν] C desunt. εἰς] C ἐν. 4 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων. 5 Ὅτι] C deest. γῆν] C γῆν, ϗ τοὺς ἀνθρώπους, ϗ τὰ κτήνη τὰ ἐπὶ προσώπου τῆς γῆς. ἐπιχείρῳ] A C βραχίονι. 6 Ἔδωκα] C Καὶ νῦν ἐγὼ ἔδωκα πᾶσαν τὴν γῆν τῷ βασιλεῖ Ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ. 8 Καὶ τὸ] Versus qui præcedit in Comp. habetur in Nobilio. ὅσοι] C ὅσοι ἂν μὴ ἐδούλευσαν Ναβουχοδονόσορ βασιλεῖ Βαβυλῶνος, ϗ ὅσοι. λιμῷ] C λοιμῷ, καὶ λιμῷ. ἕως] C ἕως ἄν. 10 ὑμῶν] A αὐτοῦ. C ὑμῶν, ϗ ἵνα ἐκβάλω ὑμᾶς, ϗ ἀπολεῖσθε. 11 καταλείψω αὐτὸν] C ϗ καταλείψω αὐτό. αὐτοῦ] C αὐτοῦ, λέγει κύριος. αὐτῇ] C αὐτήν. ὑμῶν] Quæ sequuntur in Comp. habentur in Nobilio. 15 ὅτι posterius] C deest. ψευδῆ] A ponit ante ἐπ'. C ψευδῆ. 16 Ὑμῖν] C deest. ϗ τοῖς ἱερεῦσι] C ponit ante ϗ παντί. ἐπιστρέψει ἐκ] A ἐπί. ὅτι] C νῦν ταχέως, ὅτι. 17 Οὐκ ἀπέστειλα αὐτοὺς] C Μὴ ἀκούετε αὐτῶν, ἀλλὰ δουλεύετε τῷ βασιλεῖ τῆς Βαβυλῶνος, ϗ ζῆτε· ἱνατί ἔσται ἡ πόλις εἰς ἐρήμωσιν. 11 ἀπαντησάτωσαν, usque ad finem versus] Quæ pro his habentur in Comp. habes in Nobilio.

CAP. XXXV. In Comp. XXVIII.

1 ἔτει] A C ἔτει βασιλεύοντος. κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, καί· & versu 14. 3 ϗ] A C deest. τὰ] C πάντα τά. 5 πρὸς] C ὁ προφήτης πρός. τῶν ἱερέων] C ponit ante λαοῦ. 6 ἐκ] C deest. τοῦτον] A τοῦτον αὐτῶν. 8 μεγάλας] A μεγάλης. εἰς πόλεμον] C περὶ πολέμου, ϗ περὶ θλίψεως, ϗ περὶ λοιμοῦ. 9 λόγου] C λόγου αὐτοῦ. 10 ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ λαοῦ] C desunt. 11 οὕτως prius] A deest. ἀπὸ] C δύο ἔτη ἡμερῶν ἀπό. 13 ἀντ' αὐτῶν] C ἀντὶ τούτων. 14 ἔθηκα] C τέθεικα. Βαβυλῶνος] C addit, τοῦ δουλεύειν αὐτῷ, καίγε τὰ κτήνη τῆς γῆς ἔδωκα αὐτῷ. 15 Οὐκ] C ἄκουε Ἀνανία, Οὐκ. ϗ] C ϗ σύ. 16 τῷ] C ἐν τῷ. ἀποθανῇ] C ἀποθανῇ, ὅτι κατὰ τοῦ κυρίου ἐλάλησας. 17 ἐν] C deest.

CAP. XXXVI.

1 ἐξ] C προφήτης ἐξ. τῆς] A αὐτῆς τῆς. ἐπιστολὴν, usque ad finem versus] C ϗ πρὸς πάντα τὸν λαὸν ὃν ἀπῴκισε Ναβουχοδονόσορ ἐξ Ἱερουσαλὴμ εἰς Βαβυλῶνα. 2 τεχνίτου] C ponit ante δεσμώτου. 3 Ἐλεασὰν] C Ἐλεάσα. 4 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων. ἀπῴκισα] A C ἀπῴκισεν. Ἱερουσαλὴμ] C addit εἰς Βαβυλῶνα. 5 οἴκους] A C οἰκίας. 6 ἀνδράσι] C ἀνδράσι, ϗ τέξονται υἱοὺς ϗ θυγατέρας. 7 εἰς] C deest. αὐτῆς] C αὐτῶν ἔσται. 8 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραήλ. 9 αὐτοὺς] C αὐτοὺς, λέγει κύριος. 10 Βαβυλῶνι] C ἐν Βαβυλῶνι. 11 ὑμᾶς] A ὑμᾶς τοῦ ἐπιστρέψαι τὸν λαὸν ὑμῶν ἐφ' ὑμᾶς. 13 ζητήσετε] A ἐκζητήσετε. C ὅταν ἐκζητήσητε. 15 ἡμῖν κύριος] C κύριος ἐφ' ἡμᾶς. Βαβυλῶνι] Quæ sequuntur in Comp. habentur apud Nobilium. 21 Ἀχιὰβ] C Ἀχαὰβ υἱὸν Κωλία. Σεδεκίαν] C Σεδεκίαν υἱὸν Μαασία τοὺς προφητεύοντας ὑμῖν ἐν ὀνόματί μου. 23 Ἰσραὴλ] A C Ἱερουσαλήμ. ἐν] C ἐπ'. 24 Αἰλαμίτην] C Νεελαμίτην· & versu 3. 25 Οὐκ] C Οὕτως λέγει κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, Ἀνθ' ὧν ἀπέστειλας ἐν ὀνόματί σου βιβλία πρὸς πάντα τὸν λαὸν τὸν ἐν Ἱερουσαλὴμ, οὐκ. εἰπὲ] C εἰπεῖν. A ponit τὸν ἱερέα ante υἱόν. 27 συνελοιδορήσατε, usque ad ὑμῖν] C οὐκ ἐπετιμήσατε Ἱερεμίᾳ τῷ ἐξ Ἀναθὼθ τῷ προφητεύοντι. 28 Οὐ διὰ τοῦτο ἀπέστειλε] A desunt. τοῦ μηνὸς τούτου] C τοῦτο. ὑμᾶς] C ἡμᾶς. τὸν καρπὸν] C τῶν καρπῶν. 29 τὸ βιβλίον] A τοὺς λόγους τούτους. 31 τὴν] C πᾶσαν τήν. ἀδίκοις] A C ἀδίκῳ. αὐτῶν] C αὐτῷ. οὐκ ὄψονται] C λέγει κύριος· ὅτι ἀποστασίαν ἐλάλησε κατὰ τοῦ κυρίου.

CAP. XXXVII. In Comp. XXX.

2 βιβλίου] C βιβλίῳ. 3 κύριος] A κύριος παντοκράτωρ. 6 αὐτοῦ posterius] C αὐτοῦ, ὡς τικτούσης, καί. 7 Ὅτι ἐγενήθη] C Οὐαὶ ὅτι. 8 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων. 9 αὐτοῖς] Quæ sequuntur in Comp. habentur apud Nobilium. 13 σοι] C ponit post ὅτι. ὅτι] A τὰ εἰς εἰρήνην σου, ὅτι. 16 Διατοῦτο] Quæ præcedunt in Comp. habes apud Nobilium. κρέας αὐτῶν πᾶν ἔδονται] C εἰς αἰχμαλωσίαν ἥξουσι. 17 θήρευμα ὑμῶν ἐστι] C Σιών. 18 αὐτοῦ] C αὐτῆς. λαὸς] C ναός. 19 φωνὴ] A C ϗ φωνή. 20 ὀρθωθήσεται] A ὁρμηθήσεται. ἐπισκέψομαι] A C ἐπισκέψομαι (A ἐπισκέψονται) ἐπὶ πάντας. 21 αὐτοῦ] C αὐτῶν. ἀποστρέψουσιν] C ἐπιστρέψουσι. ἔτος] A αὐτός. ἀποστρέψαι] C ἐπιστρέψαι. φησὶ] C λέγει. κύριος] C κύριος. ϗ ἔσεσθέ μοι εἰς λαὸν, κἀγὼ ἔσομαι ὑμῖν εἰς κύριον. ἐπ' ἐσχάτων] C ἀπ' ἐσχάτου.

CAP. XXXVIII. In Comp. XXXI.

1 χρόνῳ] C καιρῷ. 3 ὤφθη] A C ὀφθήσεται. ἀγάπησιν] C ἀγάπην. 4 Ὅτι] C Ἔτι· & versu 5. Ἰσραὴλ] A Ἱερουσαλήμ. 5 φυτεύσατε] A φυτεύοντες φυτεύσατε ἐν ὄρεσιν Ἐφραίμ. C φυτεύσαντες φυτεύσατε, ϗ αἰνέσατε. 6 ἐν ὄρεσιν Ἐφραὶμ] A desunt hoc loco. οὕτως] C deest. 7 εὐφράνθητε, ϗ] A εὐφράνθητε, εὐφράνθητε καί. 8 ὄχλον πολὺν] C τέκνα πολλά. 9 ἀνάξω] C ἄξω. 10 λόγους] C λόγον. 11 ἐξείλατο] C ϗ ἐξείλετο. 12 οἴνου] C οἴνου ϗ ἐλαίου. 13 χαρμονὴν] A χαρμοσύνην. C χαρμοσύνην, ϗ παρακληθήσομαι αὐτούς. 15 θρήνου, ϗ κλαυθμοῦ, ϗ ὀδυρμοῦ] C θρῆνος, ϗ κλαυθμὸς, ϗ ὀδυρμός. ἀποκλαιομένη, usque ad ὅτι] A C ἀποκλαιομένη περὶ τῶν υἱῶν (A ἐπὶ τῶν υἱῶν) αὐτῆς, καὶ οὐκ ἤθελεν (A ἠθέλησε) παρακληθῆναι. 16 σου … σοῖς] C desunt. ἔργοις] C ἔργοις, λέγει κύριος. 17 Μόνιμον τοῖς σοῖς τέκνοις] C Καὶ ἔσται ἐλπὶς τοῖς ἐσχάτοις σου, λέγει κύριος, ϗ ἐπιστρέψονται οἱ υἱοὶ εἰς τὰ ὅρια αὐτῶν. 18 Ἀκοὴν] A C Ἀκούων. 19 ἡμέρας] C ἡμέρεις. 20 Ἐφραὶμ, ἐμοὶ παιδίον ἐντρυφῶν] C ἐμοὶ Ἐφραὶμ, παιδίον ἐντρυφῶν. 21 Σεαυτὴν Σιὼν] C Σεαυτῇ ἐπισκόπους. ὤμοις] A C ὤμοις σου. ἣ ἐπορεύθης] A ἣν πεπόρευσαι. C ἐν ᾗ πεπόρευσαι. 22 ἠτιμωμένη] C ἀπεγνωσμένη. σωτηρίᾳ] C addit σου. ὅτι] C deest. κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραήλ. 23 αἰχμαλωσίαν] A C ἀποικίαν. 24 ταῖς πόλεσιν Ἰούδα] C γῇ Ἰουδαίᾳ. τῇ γῇ] C πόλει. 25 πᾶσαν prius] C deest. 26 Διατοῦτο] C deest. φησὶ] C λέγει· & vers. 31, & vers. 37. 29 εἴπωσιν] C εἴπωσιν ἔτι. 30 ἐν] C deest. αὐτοῦ] C deest. 32 διεθέμην] C ἐποίησα. ἐπιλαβομένου μου] C ἐν ᾗ ἐπελαβόμην. 33 δώσω] C deest. γράψω] C ἐπιγράψω. 34 ἕκαστος] C ἔτι ἕκαστος. αὐτῶν prius] C deest. ὅτι] C λέγει κύριος, ὅτι. 37] Ἐὰν] C Τάδε λέγει κύριος, Ἐάν. 35] ἀστέρας] C ἄστρα. ἐβόμβησε] C ἐβόμβησαν. 36 οὗτοι] C αὐτοῦ. 38 πύργου] A πύργων. 39 αὐτῶν] A αὐτοῦ. C αὐτῆς. 40 πάντες ἀσαρημὼθ] C πᾶσαν φάραγγα φαγαρὶμ ϗ σποδοῦ, ϗ πᾶς ἀσαρημώθ. νάχαλ] A C χειμάρρου. Κέδρων] A Ἀχελκεδρών. πύλης] C ponit post ἵππων. οὐ μὴ ἐκλίπῃ] C ἐκτίλῃ.

CAP. XXXIX. In Comp. XXXII.

1 παρὰ κυρίου] C ponit post Ἱερεμίαν. βασιλεῖ Σεδεκίᾳ] C Σεδεκίᾳ βασιλεῖ Ἰούδα. 2 ἐπὶ] C ἐν. βασιλέως] C τοῦ βασιλέως Ἰούδα. 4 σωθῇ] A ῥυσθῇ. 5 εἰς Βαβυλῶνα] C ponit ante εἰσελεύσεται. καθιεῖται] A ἀποθανεῖται. C καθιεῖται ἕως οὗ ἐπισκέψωμαι αὐτὸν, λέγει κύριος· ἐὰν δὲ πολεμήσητε κατὰ τῶν Χαλδαίων, οὐκ εὐοδωθήσεσθε. Καὶ εἶπεν Ἱερεμίας. 6 ἐγενήθη] C ἐγένετο· & ponit ante λόγος. 7 κρίσις] A κρίμα τῆς ἀγχιστείας. C κρίμα. 8 εἰς] C κατὰ τὸν λόγον κυρίου εἰς. εἶπε] C εἶπέ μοι. ἐν γῇ Βενιαμὶν] C ponit post Ἀναθώθ. κρίμα] C κρίσις. 9 μου] C μου τὸν ἐν Ἀναθώθ. 11 ἐσφραγισμένον] A C ἀνεγνωσμένον καὶ ἐσφραγισμένον. 12 ἀνδρῶν &c] C ἑστηκότων μαρτύρων, ϗ γραφόντων. τῶν ἐν] A C τῶν καθημένων ἐν. 14 παντοκράτωρ] A C addunt ὁ θεὸς Ἰσραήλ. ἐσφραγισμένον] C ἐσφραγισμένον ϗ ἀνεγνωσμένον. αὐτὸ] C deest. πλείους] C πλείονας. 15 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραήλ. ἀγροὶ] C ponit post οἰκίαι. 16 πρὸς Βαροὺχ υἱὸν] C Βαροὺχ υἱῷ. 17 κύριε] C κύριε θεός. 18 κόλπους] C κόλπον. ὁ posterius] A C καί. 19 κύριος μεγάλης βουλῆς] C κύριος τῶν δυνάμεων ὄνομα αὐτῷ. Μέγας βουλῇ. ὁ θεὸς, usque ad οἱ] C desunt. εἰς] A ἀνεῳγμένοι εἰς. C ἀνεῴχθησαν ἐπί. τὰς] C πάσας τάς. αὐτοῦ] C αὐτοῦ, ϗ κατὰ τὸν καρπὸν τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ. 23 εἰσήλθοσαν] C εἰσῆλθον. πάντα] C ἅπαντα. 24 πόλιν] C πόλιν ταύτην. τοῦ λιμοῦ] A τοῦ λιμοῦ. C λιμοῦ ϗ λοιμοῦ. 25 Καὶ] C καὶ ἰδοὺ σὺ βλέπεις, Καί. κτῆσαι] A κατάστησον. ϗ ἔγραψα βιβλίον, ϗ ἐσφραγισάμην] C desunt. ἐπεμαρτυράμην] C ἐπιμαρτύρησαι. 28 ὁ θεὸς Ἰσραὴλ] C desunt. χεῖρας] C χεῖρας Χαλδαίων, ϗ εἰς χεῖρας. 29 τὴν πόλιν ταύτην posterius] C deest. 30 αὐτῶν] C αὐτῶν, υἱοὶ Ἰσραὴλ οἱ παραπικραίνοντές με ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτῶν, λέγει κύριος. 32 ὧν] A C ὅτι. ϗ οἱ ἱερεῖς] A ϗ οἱ μεγιστᾶνες αὐτῶν, ϗ οἱ ἱερεῖς. ἐν] C deest. 33 ἀπέστρεψαν] A ἔστρεψαν. C ἐπέστρεψαν. νῶτον] C νῶτα. πρόσωπον] A πρόσωπον αὐτῶν. C πρόσωπα αὐτῶν. ϗ οὐκ] C ϗ ἐδίδαξα, ϗ οὐ. ἔτι λαβεῖν] C ἐκλαβεῖν. 35 βασιλεῖ] C deest. 36 πόλιν] C πόλιν ταύτην. ἀποστολῇ] C λοιμῷ. 37 τοῦτον] A αὐτῶν. πεποιθότας] A C πεποιθότως. 39 φοβηθῆναι] A φοβεῖσθαι. 40 ὄπισθεν] A ἀπὸ ὄπισθεν. 41 τοῦ] C αὐτούς. 42 ἃ] C ἃ ἐγώ. 43 ἔσται] C ἐστιν. 44 βιβλίον] A ἐν βιβλίῳ. C εἰς βιβλίον. αὐτῶν] C αὐτῶν, λέγει κύριος.

CAP. XL. In Comp. XXXIII.

1 δεύτερον] C ἐκ δευτέρου. 4 κύριος] A C κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ. οἴκων] C οἰκιῶν. οἴκων] C οἰκίαι. χάρακας] A C χάρακα. 5 ἀπ' αὐτῶν] C ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης. 6 φανερώσω] A C ἰατρεύσω αὐτοὺς, ϗ φανερώσω. αὐτοῖς] A C αὐτοῖς εἰσακούειν. ποιήσω ϗ] C ποιήσω αὐτοῖς. 7 ἀποστρέψω] C ἐπιστρέψω. Ἰσραὴλ] C Ἱερουσαλήμ. καθὼς καὶ] C ὡς. 8 ἡμάρτοσαν] A C ἥμαρτον. 9 εἰς prius] C μοι εἰς ὄνομα, εἰς. ποιήσω, bis] C ποιῶ, bis. 10 κτήνη] C κτῆνος. 11 ἀποστρέψω] A ἐπιστρέψω. 12 εἶπε] C λέγει. κτῆνος] A C κτήνη. πρόβατα] C ποίμνια. 13 ναγὲβ] C ναγέθ. κύριος] Quæ sequuntur in Comp. habentur apud Nobilium.

CAP. XLI. In Comp. XXXIV.

1 πᾶσα ἡ γῆ ἀρχῆς αὐτοῦ] C πᾶσαι αἱ βασιλεῖαι τῆς γῆς, αἱ ὑπὸ τὴν δυναστείαν τῆς χειρὸς αὐτοῦ, πάντες οἱ λαοί. λέγων] C deest. 2 κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ· & versu 13. 3 ϗ εἰς] A C ϗ τὸ στόμα αὐτοῦ μετὰ τοῦ στόματός σου λαλήσει, καί. 4 κύριος] C κύριος πρὸς σέ, Οὐκ ἀποθανῇ ἐν ῥομφαίᾳ. 5 ἔκλαυσαν … κλαύσονται] C ἔκαυσαν … καύσονται. οὐαὶ] C ὦ. 7 Ἰούδα, ϗ] C Ἰούδα τὰς καταλελειμμένας. 8 λαὸν] C λαὸν τὸν ἐν Ἱερουσαλήμ. καλέσαι] C καλέσαι δι. 9 Ἰούδα] A C Ἰσραήλ. 10 ἐπεστράφησαν] C ἐπήκουσαν. ἐν τῇ διαθήκῃ] C εἰς τὴν διαθήκην. 18 ϗ ἰῶσαν (A εἴασαν) αὐτοὺς, usque ad finem versus] C ἐλευθέροις τοῦ μὴ δουλεύειν ἔτι ἐν αὐτοῖς, ϗ ἤκουσαν, ϗ ἀφῆκαν· cætera habes apud Nobilium. κύριος] A C κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ. 14 ἐργᾶται] C ἐργάσεται. ἐξαποστελεῖς] C ἀποστελεῖς. 16 τοῦ εἶναι] C ϗ ὑπετάξατε αὐτοὺς τοῦ εἶναι. 17 οὕτως] A deest. πλησίον] A C ἀδελφὸν αὐτοῦ, ϗ ἕκαστον πρὸς τὸν πλησίον. 18 ὃν ἐποίησαν (A addit κατὰ πρόσωπόν μου) ἐργάζεσθαι αὐτῷ] C ὃν ἔκοψαν εἰς δύο μέρη, ϗ διῆλθον ἐν μέσῳ τῶν μερῶν αὐτοῦ. 19 τοὺς, usque ad finem versus] C Ἄρχοντες Ἰούδα, ϗ ἄρχοντες Ἱερουσαλὴμ, ϗ δυνάσται, ϗ ἱερεῖς, ϗ πᾶς ὁ λαὸς τῆς γῆς. 20 αὐτῶν prius] C αὐτῶν, ϗ εἰς χεῖρας ζητούντων τὴν ψυχὴν αὐτῶν· & ver. 21. βρῶσις] C βρώματα. δυνάμεις] C εἰς χεῖρας δυνάμεως. 22 ϗ] C deest. γῆν] C πόλιν. ϗ δώσω] C δώσω. ἐρήμοις] C εἰς ἄβατον.

CAP. XLII. In Comp. XXXV.

1 Ἰωακεὶμ] C Ἰωακεὶμ υἱοῦ Ἰωσίου. 2 Ἀρχαβεὶν] C Ῥηχαβεὶν, ϗ καλέσον αὐτούς. 3 ἐξήγαγον] C ἤγαγον. υἱοῦ] C υἱόν. Ἀρχαβεὶν] C Ῥηχαβείν. A Ῥαχαβίν. 4 Ἰωνὰν] A C Ἀνανίου. υἱοῦ Ἀνανίου] C desunt. αὐλὴν] A C ὁδόν. 5 ἔδωκα] C ἔστησα. 7 οἰκήσετε] A C κατοικήσετε. 8 ἠκούσαμεν] C εἰσηκούσαμεν. τοῦ] C υἱοῦ Ῥηχὰβ τοῦ. πρὸς] C ἐν πᾶσιν οἷς ἐνετείλατο ἡμῖν πρός. ἡμέρας] A C ἡμέρας τῆς ζωῆς. 10 ἃ] A C ὅσα. 11 ἐπὶ] C βασιλεὺς τῆς Βαβυλῶνος ἐπί. εἰσελθεῖν, ϗ εἰσήλθομεν] A C ἀναβάντες εἰσελευσόμεθα. δυνάμεως prius] A C deest. ᾠκοδομοῦμεν] A C ᾠκήσαμεν. 13 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, & versu 17. μου] C μου, λέγει κύριος. 14 ῥῆμα] A ῥήματα. ἐπίοσαν] C ἔπιον ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης, ὅτι ἤκουσαν τὴν τοῦ πατρὸς αὐτῶν. ϗ οὐκ] A C ϗ ἐλάλησα, ϗ οὐκ. ἠκούσατε] A εἰσηκούσατέ μου. 15 παῖδας] C δούλοις. λέγων] C ὀρθρίζων πρωῒ ϗ ἀποστέλλων, λέγων. εἰσηκούσατε] C ἠκούσατε. 16 ὃ] C ἣν ἐνετείλατο αὐτοῖς, ὁ. 17 αὐτοὺς] C αὐτοὺς διότι ἐλάλησα αὐτοῖς ϗ οὐκ ἤκουσαν, ϗ ἐκάλεσα αὐτοὺς, ϗ οὐκ ἀπεκρίθησαν. 18 Διατοῦτο] C Καὶ τῷ οἴκῳ τῶν Ῥαχαβεὶμ εἶπεν Ἱερεμίας. 19 καθότι] A ὅσα. οὐ μὴ] C Διὰ τοῦτο οὕτως λέγει κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, Οὐ μή. τῆς γῆς] C desunt.

CAP. XLIII. In Comp. XXXVI.

1 Ἐν] C Καὶ ἐν. 2 χαρτίον] C χάρτην. Ἱερουσαλὴμ] C Ἰσραήλ. 3 ἀκούσεται ὁ] C ἀκούσονται. ἀποστρέψωσιν] A ἀποστρέψωσιν ἕκαστος. C ἀποστραφῶσιν. αὐτῶν] A ponit post πονηρᾶς. 4 ἀπὸ] C Βαροὺχ ἀπό. ἐλάλησε] A C ἐχρημάτισε. 5 οὐ μὴ] C ϗ οὐ. 6 ϗ] C ϗ σὺ εἰσελεύσῃ, καί. χαρτίῳ] C χάρτῃ. ἐν ὠσὶ] C εἰς τὰ ὦτα. 8 Βαροὺχ] C Βαροὺχ υἱὸς Νηρίου. ἃ] A ὅσα. 9 τῷ ὀγδόῳ τῷ βασιλεῖ Ἰωακεὶμ] C πέμπτῳ Ἰωακὶμ υἱοῦ Ἰωσίου βασιλέως Ἰούδα. ἐν] C deest. 10 ϗ ἐν] A C ἐν. 11 ἅπαντας] C πάντας. 12 οἰκίαν] A C οἶκον. Σαμαίου] C Σεμεΐου. Ἰωνάθαν … Ἀχοβὼρ] C Νάθαν … Χοβώρ. 13 εἰς] C ἐν βιβλίῳ. 14 τὸ χαρτίον] C υἱὸς Νηρίου τὸ χαρτίον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. 15 Βαροὺχ] C Βαροὺχ εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν. 16 εἶπον] C εἶπαν πρὸς τὸν Βαρούχ. ἅπαντας] C πάντας. 17 ποῦ] A C πόθεν. 18 αὐτοῦ … Ἱερεμίας] C Ἱερεμίου. ϗ] C κἀγώ. ἐν βιβλίῳ] C ἐπὶ βιβλίου. 19 εἶπον] C εἶπαν οἱ ἄρχοντες. Βάδισον, καὶ] C Βαδίσας. 20 χαρτίον] C βιβλίον· & versu 21. τοῦτο] C deest. 22 χειμερινῷ] C addit, ἐν μηνὶ ἐννάτῳ. 24 ἐζήτησαν] A ἐξέζησαν. C ἐξέστησαν. 25 Ἐλνάθαν] A Ἰωνάθαν. Γοδολίας] A Γοδολίας, ϗ Δαλαΐας, ϗ Γαμαρίας. C Δαλαΐας, ϗ Γαμαρίας. ὑπέθεντο] C ἀντέστησαν. πρὸς τὸ] A C πρὸς τὸ μή. χαρτίον] C addit, ϗ οὐκ ἤκουσεν αὐτῶν. 26 Ἐσριὴλ] C Ἐσριὴλ, ϗ Σελεμίαν υἱὸν Ἀβδεήλ. Βαροὺχ] C Βαροὺχ τὸν γραμματέα. Ἱερεμίαν] C Ἱερεμίαν τὸν προφήτην. 29 ἐρεῖς] C πρὸς Ἰωακεὶμ τὸν βασιλέα Ἰούδα ἐρεῖς. εἰσπορεύεται] A C εἰσελεύσεται. ἐκλείψει] C ἐκτρίψει. ἄνθρωπος] C ἄνθρωπον. 30 ἔσται] C ponit ante τό. 31 ϗ ἐπάξω] C τὰς ἀνομίας αὐτῶν, ϗ ἐπάξω. αὐτὸν] C αὐτούς. πρὸς] C ἐπ'. 32 Βαροὺχ] C Ἱερεμίας. ἕτερον] C ἕτερον, ϗ ἔδωκεν αὐτὸ τῷ Βαροὺχ υἱῷ Νηρίου τοῦ γραμματέως. ὃς] C ὅ. Ἰωακεὶμ] C Ἰωακεὶμ βασιλεὺς Ἰούδα πυρί.

CAP. XLIV. In Comp. XXXVII.

1 Ἰωακεὶμ] C Ἰεχονίου υἱοῦ Ἰωακείμ. Ναβουχοδονόσορ] A C addunt βασιλεὺς Βαβυλῶνος. τῆς] C ἐν γῇ. 2 ἤκουσαν] C ἤκουσεν. 3 δὴ] C deest. κύριον] C κύριον τὸν θεὸν ἡμῶν. 4 ἦλθε, usque ad ϗ δύναμις] C διῆλθεν, ϗ ἦλθεν οὐ ἀναμέσον τῆς πόλεως, ϗ κατήγαγον αὐτὴν εἰς φυλακήν. ἐπὶ] C ἀπό. 6 κύριος] C κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ. 7 πόλιν] A γῆν. καύσουσιν] C κατακαύσουσιν· & versu 9. 10 ὅτε] C ὡς. 12 Σαρουΐα] A Σαρουΐας. C Ἰαρουΐας. 13 οὐκ εἰς] A C οὐχὶ πρός. εἰσήκουσεν] C ἤκουσεν. 14 τὴν οἰκίαν] C τὸν οἶκον φυλακῆς. 15 οἰκίαν] C τὸν οἶκον. τὴν χερὲθ] C τὸν συγκλεισμόν. 16 Σεδεκίας] A Σεδεκίας βασιλεύς. εἶπεν] A ϗ εἶπεν αὐτῷ. C deest. 18 ὅτι] C deest. 19 νῦν] C νῦν ἄκουσον δή. κύριε] C κύριέ μου. τί ἀποστρέφεις] C οὐ μὴ ἀποστρέψῃς.

CAP. XLV. In Comp. XXXVIII.

1 Σαφανίας … Νάθαν] C Σαφὰν … Μαθάν. Σελευίου] C Σεμελίου, ϗ Πασχὼρ υἱὸς Μελχίου. 2 κατοικῶν] C καθήμενος. λιμῷ] C λοιμῷ ϗ ἐν λιμῷ. 4 εἶπον] C εἶπαν οἱ ἄρχοντες. πόλει] C πόλει ταύτῃ. 5 βασιλεὺς] C βασιλεὺς Σεδεκίας. 6 εἰς] C ἐν φρονίοις εἰς. 7 ϗ αὐτὸς ἐν οἰκίᾳ] C ἀνὴρ εὐνοῦχος, ϗ ἦν αὐτὸς ἐν τῇ αὐλῇ. ἔδωκαν] C ἐνέβαλον. ἦν] C ἐγένετο. πρὸς αὐτὸν] C Ἀβδεμέλεχ ἐκ τῆς οἰκίας βασιλέως. 9 Ἐπονηρεύσω] Pro his quæ habentur in Comp. habes apud Nobilium. 10 εἰς τὰς χεῖράς σου] C μετὰ σεαυτοῦ. ἀνθρώπους] C ἄνδρας. 11 τὴν posterius] C ὡς τήν. 12 ταῦτα θὲς] C πρὸς αὐτὸν, θὲς ταῦτα. 13 τοῖς] C ἐν τοῖς. 14 Ἀσελεισὴλ] A C Ἀσαλισαήλ. δὴ] C deest. 16 αὐτῷ] C αὐτῷ κρυφῇ· & ponit post βασιλεύς. δώσω] C παραδώσω. τούτων] C τούτων τῶν ζητούντων τὴν ψυχήν σου. 17 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραήλ. 18 σωθῇς] C σωθῇς ἀπὸ χειρῶν αὐτῶν. 22 Καὶ] A C deest. ἄρχοντας βασιλέως] C βασιλέα. δυνήσονται] C ἠδυνάσθησαν. καταλύσουσι] C κατισχύσουσι. πόδα] C πόδας. 24 αὐτῷ ὁ βασιλεὺς] C Σεδεκίας πρὸς τὸν Ἱερεμίαν. ἄνθρωπος] A deest. 25 ἐλάλησέ σοι ὁ βασιλεὺς] C ἐλάλησας πρὸς τὸν βασιλέα. 26 με posterius] C deest. 27 ἤλθοσαν] C ἦλθον. κυρίου] C deest.

CAP. XLVI. In Comp. XXXIX.

1 μηνὶ τῷ] A μηνὶ τῷ ἔτει. C ἐν τῷ ἔτει τῷ. Ἰούδα] C Ἰούδα, ἐν τῷ μηνὶ τῷ δεκάτῳ. 2 ἐνδεκάτῳ] A δεκάτῳ. τοῦ] A ἐπὶ τοῦ. 3 ἡγούμενοι] A C ἡγεμόνες. Μαργανασὰρ] A Νηγὲρ Σαρασάρ. C Νηργὲλ, Σαρασάρ. καὶ Σαμαγὼθ, ϗ Ναβουσάχαρ] C Σαμαγὰρ, ϗ Ναβουσαρσαχίμ. Ναγαργὰς] C ϗ Νηργὲλ, Σαρασάρ. Νασερρεβαμὰθ] A Νασὲρ ϗ Ῥαβαμάθ. C Ῥαβαμάγ. Βαβυλῶνος] Quæ sequuntur in Comp. habentur apud Nobilium. 14] φυλακῆς] A βασιλικῆς φυλακῆς. Ἀχεικὰν] C Ἀχικάμ. ἐκάθισεν] A ἐκάθισαν αὐτόν. C ἐκάθισαν. 16 ἀγαθὰ] C ἀγαθὰ, ϗ ἔσονται ἐνώπιόν σου ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. 17 ϗ οὐ μὴ] C λέγει κύριος, ϗ οὐ.

CAP. XLVII.

1 πρὸς Ἱερεμίαν] C ponit ante παρά. Ῥαμὰ] A Ῥαδαμάν. ἠγμένων] A C ἀγομένων. 3 κύριος] C κύριος καθὼς ἐλάλησε. αὐτοῦ] C ponit ante τῆς & post αὐτοῦ habet, ϗ ἐγένετο ὑμῖν ὁ λόγος οὗτος. 4 Ἰδοὺ] C Νῦν ἰδού. ϗ θήσω] C ἧκε, ϗ θήσω. ἀνάστρεφον] C ἰδοὺ πᾶσα ἡ γῆ ἐνώπιόν σου, εἰς καλὸν ϗ εἰς ἀρεστὸν ἐν ὀφθαλμοῖς σου τοῦ πορευθῆναι, ἐκεῖ πορεύου. Καὶ ἀνάστρεφον. εἰς ἅπαντα] A ἅπαντα. C εἰς πάντα. ἀγαθὰ] C ἀγαθὰ ϗ ἀρεστά. ἐκεῖ, καὶ] C desunt. 5 δῶρα] C ἐπισιτείαν καὶ δῶρα. 6 αὐτοῦ] C deest. 7 οἱ ἄνδρες] A C ἡ δύναμις. παρακατέθεντο] A C ὅτι παρεκατέθετο. οὓς οὐ

κατῴκισεν] C ϗ τὰ νήπια, ϗ περὶ τῶν πενήτων τῆς γῆς, οὓς οὐκ ἀπῴκισεν. 8 ἦλθε] C ἦλθον. Ἰσμαὴλ] C ϗ Ἰσμαήλ. Καρηὲ] A Κάρεθ. C Καριὲ, ϗ Ἰωνάθαν. Ἰωρὲ] A Ἀρέθ. C Ὀφή. Μωχαθὶ] A Μαχαθί. C Μααχατί. ἐναντίον ὑμῶν] C desunt. 10 εἰς Μασσηφὰ] C ἐν Μασσηφάθ. ὃ] A ὅτι. συνάγετε] C συναγάγετε. ἔλαιον] C ϗ συναγάγετε ἔλαιον. ϗ βάλετε] A λάβετε. 12 Καὶ] C Καὶ ἐπέστρεψαν πάντες οἱ Ἰουδαῖοι ἀπὸ παντὸς τόπου εἰς ὃν διεσπάρησαν, καί. Ἰούδα εἰς Μασσηφὰ] A Μασσηφὰ, εἰς γῆν Ἰούδα. 14 γινώσκεις] A γνώσῃς. Βεελισσὰ] C βασίλισσα. υἱὸς] C υἱῶν. Ἰσμαὴλ] A Ἰσμήλ. C Ἰσμαὴλ υἱὸν Ναθανίου. σου ψυχὴν] C ψυχήν σου. Γοδολίας] C Γοδολίας υἱὸς Ἀχικάμ. 15 εἶπε Ἰωνὰν] C Ἰωνὰν υἱὸς Καριὲ εἶπεν. Ἰσμαὴλ] C Ἰσμαὴλ υἱὸν Ναθανίου. μὴ] C μήποτε. διασπαρῇ πᾶς Ἰούδα] A διασπαρήσονται πάντες οἱ Ἰουδαῖοι. κατάλοιποι] C ἐπίλοιποι. 16 Ἰωνὰν] C Ἰωνὰν υἱὸν Καριέ. πρᾶγμα] A ῥῆμά σου. C πρᾶγμα τοῦτο. ὑπὲρ] A κατά.

CAP. XLVIII. In Comp. XLI.

1 Ἐλεασὰ] C Ἐλισαμά. βασιλέως] C βασιλέως, ἡγούμενον τοῦ βασιλέως. 2 Γοδολίαν] C Γοδολίαν μαχαίρᾳ, καὶ ἐθανάτωσεν αὐτόν. 3 ἐν] A C εἰς. ἐκεῖ] C ἐκεῖ· ϗ τοὺς ἄνδρας πολεμιστὰς ἐπάταξεν Ἰσμαήλ. 5 ϗ ἀπὸ Σαλὴμ] C ἀπὸ Συλώμ. μαναα] C δῶρον. εἰσενεγκεῖν] C εἰσενέγκαι. 6 Ἰσμαὴλ] C Ἰσμαὴλ υἱὸς Ναθανίου ἀπὸ Μασσηφά. αὐτοῖς] C deest. 7 εἰς τὸ φρέαρ] A ϗ ἐνέβαλον εἰς τὸ φρέαρ. C εἰς τὸ φρέαρ αὐτὸς, ϗ οἱ ἄνδρες οἱ μετ᾽ αὐτοῦ. 8 μέλι] C ϗ μέλι. 9 ἐκεῖ] C deest. ἐπάταξε] C ἀπέκτεινε. ἐνέπλησεν Ἰσμαὴλ] C ἔπλησεν Ἰσμαὴλ υἱὸς Ναθανίου. 10 εἰς] C ἐν. 11 Ἰσμαὴλ] C addit υἱὸς Ναθανίου. 13 εἶδε] C εἶδον. Ἰωνὰν, ϗ] C Ἰωνὰν υἱὸν Καριὲ, ϗ πάντας. δυνάμεως] A δυνάμεως αὐτοῦ. 14 ϗ] C ηὐφράνθησαν, καί. 15 Καὶ] Ὁ δέ. 16 Ἰσμαὴλ] C Ἰσμαὴλ υἱοῦ Ναθανίου ἀπὸ Μασσηφὰ, μετὰ τὸ πατάξαι αὐτὸν Γοδολίαν υἱὸν Ἀχικάμ. λοιπὰ] C κατάλοιπα. ἀπέστρεψαν] C ἀπέστρεψεν. 17 γαβηρωχαμάα] A γῇ Βηρωθαάμ. C γῇ Βαρὼθ Χαμαάμ τήν. εἰς] C εἰσελθεῖν εἰς. αὐτοῦ] C deest.

CAP. XLIX. In Comp. XLII.

1 ϗ Ἀζαρίας υἱὸς Μαασαίου] C υἱὸς Καριὲ, καὶ Ἰεζονίας υἱὸς Ὡσαίου. μεγάλου] A μεγάλου αὐτῶν. ϗ εἶπαν αὐτῷ] C ϗ εἶπον· & ponit ante πρός. 2 καθὼς] C καθότι. 3 ᾗ] C ἐν ᾗ. 4 Ἱερεμίας] C addit ὁ προφήτης. ἐγὼ] C deest. 5 κύριος] C σὺ κύριος ὁ θεός σου. 8 Ἰωνὰν] C Ἰωνὰν υἱὸν Καριέ. 9 κύριος] C κύριος ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, ὃς ἀπεστάλκατέ με πρὸς αὐτὸν, ἵνα πέσῃ ἡ δέησις ὑμῶν ἔμπροσθεν αὐτοῦ. 10 ἐποίησα] C εἶπα ποιῆσαι. 11 ἐγὼ] A εἰμί. C ἐγώ εἰμι. 13 κυρίου] C κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. Λέγοντες, Μηδαμῶς. 15 οὕτως &c.] C κατάλοιποι Ἰούδα· οὕτως εἶπε κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραήλ. 16 ὀπίσω ὑμῶν] C desunt. 17 ἄνθρωποι] C ἄνδρες. ϗ πάντες οἱ ἀλλογενεῖς] C desunt. εἰς] C τοῦ εἰσελθεῖν εἰς. τῷ λιμῷ] C λιμῷ ϗ λοιμῷ. 18 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραήλ. 19 γνώσεσθε] C γνώσεσθε, ὅτι ἐμαρτυρησάμην ὑμῖν σήμερον. 20 με] C με πρὸς κύριον τὸν θεὸν ὑμῶν. ποιήσομεν] C ὁ θεὸς ἡμῶν, οὕτως ἀπάγγειλον ἡμῖν, ϗ ποιήσομεν. 21 Καὶ οὐκ] C Καὶ ἀπήγγειλα ὑμῖν, ϗ οὐκ. ἧς] C τοῦ θεοῦ ὑμῶν κατὰ πάντα ὅσα. A ὧν. με] C deest. 22 λιμῷ] C λιμῷ ϗ ἐν λοιμῷ. βούλεσθε] A ἔρχεσθε.

CAP. L. In Comp. 43.

1 λέγων] C λαλῶν. κυρίου] C κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτῶν. αὐτὸν] A C deest. κύριος] C κύριος ὁ θεὸς αὐτῶν. πάντας τοὺς λόγους τούτους] C desunt. 2 Μαασαίου] C Ὡσαίου. ἄνδρες] A C ἄνδρες οἱ ὑπερήφανοι. λέγοντες] C deest. ψευδῆ] C ψευδῆ σὺ λαλεῖς. κύριος] C κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. λέγων] C εἰπεῖν. 3 Ἀλλ᾽ ἢ] C Ἀλλά. ἀποικισθῆναι] C ἀποικίσαι. 4 οὐκ ἤκουσεν] C οὐκ ἤκουσαν· & ponit post λαός. Ἰωνὰν] C addit υἱὸς Καριέ. 5 ἀποστρέψαντας] C ἀποστραφέντας ἐκ πάντων τῶν ἐθνῶν ἃ διεσκορπίσθησαν ἐκεῖ. γῇ] C γῇ Ἰούδα. 6 Ναβουζαρδὰν] C addit ὁ ἀρχιμάγειρος. 10 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραὴλ, Βαβυλῶνος] C addit τὸν δοῦλόν μου. αὐτοῦ] C ponit post θρόνον. 13 Ὢν] A Ἐνώμ. C Αἰγύπτῳ. αὐτῶν] C τῶν θεῶν ἐν Αἰγύπτῳ.

CAP. LI.

Hoc usque ad finem ver. 30. in Comp. est cap. 44.

1 Τάφναις] C Τάφναις, ϗ ἐν Μέμφοις. 2 κύριος] A C κύριος τῶν δυνάμεων. ἀπὸ] C σήμερον ἀπό. ἐνοίκων] A C ἐνοικούντων. 3 ἔγνωτε] C ἔγνων αὐτοὶ, ϗ ὑμεῖς, ϗ οἱ πατέρες ὑμῶν. 4 λέγων] A πρὸς ὑμᾶς, λέγων. 5 θυμιᾶν] A θύειν. 6 ὀργὴ ... θυμὸς] A C θυμὸς ... ὀργή. ϗ prius] C deest. 7 παντοκράτωρ] C addit ὁ θεὸς Ἰσραήλ. ἄνθρωπον] A C ἄνδρα. 8 ἤλθετε] A C εἰσήλθετε. κατοικεῖν] C οἰκεῖν. κοπῆτε] A C ἐκκοπῆτε. πᾶσι] C deest. 10 ταύτης] C ταύτης, ϗ οὐκ ἐφοβήθησαν. τῶν πατέρων] C αὐτῶν, ϗ κατὰ πρόσωπον τῶν πατέρων. 11 κύριος] C κύριος τῶν δυνάμεων ὁ θεὸς Ἰσραήλ. τοῦ] C ἐφ᾽ ὑμᾶς εἰς κακὸν τοῦ. 12 πάντας, &c. Quæ pro his sunt in Comp. habes apud Nobilium. μεγάλου] A μεγάλου αὐτῶν. 13 καθημένους] A κατοικοῦντας. λιμῷ] A C λιμῷ, ϗ ἐν (A deest) θανάτῳ. 14 ἀλλ᾽ ἢ οἱ ἀνασεσωσμένοι] C εἰ μὴ ἀνασωζόμενοι. 15 πάντες] C ἅπαντες. αὐτῶν] A C αὐτῶν θεοῖς ἑτέροις. Παθουρῇ] A C γῇ Παθούρης. 16 Ὁ λόγος] C Τὸν λόγον. ἀκούσομεν] A C ἀκουσόμεθα. 17 ποιοῦντες] C ποιοῦσαι. σπονδὰς] A deest. 18 οὐρανοῦ] C οὐρανοῦ, ϗ σπένδοντες αὐτῇ σπονδάς. πάντες] A ἄρτων πάντες. C πάντες ἡμεῖς. 19 ἡμεῖς ἐθυμιῶμεν] C θυμιῶμεν ἡμεῖς. 22 ὑμῶν ὧν] C ὧν. 23 ὧν] C αὐτῶν ὧν. ἠκούσατε] C εἰσηκούσατε. νόμῳ] A C νόμῳ αὐτοῦ. ταῦτα] C ταῦτα, ὡς ἡ ἡμέρα αὕτη. 24 λόγον] A τοὺς λόγους. κυρίου] C κυρίου, πᾶς Ἰούδα οἱ ἐν γῇ Αἰγύπτου. 25 γυναῖκες] A ὦ γυναῖκες. C ϗ αἱ γυναῖκες ὑμῶν. 26 ὤμοσα] A ὡμολόγησα. κύριος ἐπὶ] C κύριος κύριος ἐν. 27 ἐγὼ] A C ἰδοὺ ἐγώ. 28 καταστάντες] C παροικοῦντες. ἐμμενεῖ] C ἐμμένει, ὁ ἐμὸς ἢ ὁ αὐτῶν. 29 ὑμῖν] C ponit ante τό. εἰς πονηρὰ] C ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, ἵνα γνῶτε ὅτι ἐμμενοῦσιν οἱ λόγοι μου ἐφ᾽ ὑμᾶς εἰς κακά. 30 Οὐαφρῇ] C Φαραὼ Οὐαφρῇ. Ὁ ΛΟΓΟΣ, Hæc usque ad finem in Comp. sunt cap. 45. 1] Ἰούδα] C Ἰούδα, λέγων. 2 κύριος] C κύριος ὁ θεὸς Ἰσραήλ. 3 οἴμοι] C deest. ἐπίπονόν μοι] C ἐπὶ πόνον μου. 4 καθαιρῶ] A καθελῶ. C καθαίρω. ἐγὼ prius] C deest. ἐκτίλλω] C addit, ϗ πᾶσαν γῆν τὴν ἐμήν. 5 ζητήσεις] C ζητεῖς. δώσω] C δώσω σοι. εἰς] C deest.

CAP. LII.

1 ἔτους] A ἔτους οὖν. 4] Καὶ] Quæ præcedunt in Comp. habentur apud Nobilium. ἐνάτῳ posterius] C δεκάτῳ. περιεχαράκωσαν] C παρενέβαλον. περιῳκοδόμησαν] C ᾠκοδόμησαν ἐπ᾽. τετραπέδοις λίθοις] C περίτειχος. 6 Ἐν τῇ] C ἐν μηνὶ τῷ τετάρτῳ, ἐν. 7 ἐξῆλθον] C ἔφυγον, ϗ ἐξῆλθον. ἐπορεύθησαν] A ᾤχοντο. 9 συνέλαβον] C συνελάβοντο. Δεβλαθὰ] C Δεβλαθὰ, ἐν γῇ Αἰμάθ. 12 ἑστηκὼς] C ἑστώς. βασιλέως] A βασιλέως Βαβυλῶνος. 16 ϗ τοὺς καταλοίπους τοῦ λαοῦ] Pro his quæ sunt in Comp. habentur apud Nobilium. 17 κυρίου prius] C κυρίου συνέτριψαν. ϗ ἀπήνεγκαν] C desunt. 19 ἀπφὼθ] C μαχθώθ. μασμαρὼθ] C μιζρακώθ. 20 ὧν] C deest. αὐτῶν] A αὐτοῦ. 21 τριακονταπέντε] C ὀκτωκαίδεκα. δωδεκαπήχεων] A C δωδεκάπηχυ. περικύκλου αὐτὸν] A κύκλον αὐτοῦ. 22 χαλκοῦν] C χαλκοῦ. ϗ κατὰ] C κατά. ὀκτὼ, usque ad finem versus] C ϗ ῥοαί. 23 ἑκατὸν] C ponit post κύκλῳ. 24 ἱερέα] C Σαραίαν τὸν ἱερέα. πρῶτον] A πρῶτον τὸν Σοφονίαν. ἱερέα] C Σοφονίαν τὸν ἱερέα. δευτερεύοντα] A δεύτερον. 25 εὐνοῦχον] A C ἐκ τῆς πόλεως ἔλαβεν. τῆς γῆς] A πάσης τῆς γῆς. 26 τοῦ βασιλέως] C desunt. 27 Αἰμὰθ] Quæ sequuntur in Comp. habentur apud Nobilium. 31 τετράδι] C πέμπτῃ. Οὐλαιμαδάχαρ] A Οὐαλεβαρδάχ. C Οὐλαιμαδαράχ. ϗ ἔκειρεν αὐτὸν] A C desunt. Sed A pro his repetit, ἐν τῷ δεκάτῳ μηνὶ, ἐν τῇ τετράδι ϗ εἰκάδι τοῦ μηνός. 23 αὐτοῦ] C ponit ante τόν. ἐπάνω] C ἐπάνω τῶν θρόνων.

BARUCH.

CAP. I.

2 ἐν ἑβδόμῃ] C ἑβδόμῃ. 4 πάντων] C αὐτῶν πάντων. 5 ηὔχοντο] A C ηὔχοντο εὐχάς. 6 καθὸ] καθά. 8 Σειουὰλ] A Σιουάν. C Σιβάθ. 9 ἤγαγεν] C εἰσήγαγεν. αὐτὸν] A C αὐτούς. 13 ἕως] A ϗ ἕως. 14 ἡμέρᾳ] A C ἡμέραις. 17 ἔναντι] C ἐναντίον. 18 κυρίου] A αὐτοῦ. 20 παιδὶ] A παιδία.

CAP. II.

2 ἐποίησε] A C ἐποίησεν. 3 ϗ] C deest. 4 οὓς] A C ἡμῶν, οὗ. 6 τῶν] A περί. 7 ἃ] A C deest. 11 κύριε] A κύριος. ϗ ἐν βραχίονι ὑψηλῷ] A ponit ante ἐν σημείοις. 12 κύριε] C κύριος. 15 κύριος] C σὺ κύριος. 16 Κύριε] A Καί. ϗ κλῖνον] C κλῖνον. 17 Ἄνοιξον] C Καὶ ἄνοιξον κύριε. 21 ὦμον] C νόμον. ἐργάσασθαι] A ἐργάσασθε. C ϗ ἐργάσασθε. τὴν γῆν ἣν] A C τῆς γῆς ἧς (A ἥν.) 22 ἐκλείψειν] A C ἔκλειψιν. πόλεων] C πόλεως. 24 ἐξενεχθῆναι] C ἐξαχθῆναι. 26 ἐπεκλήθη] A C ἐπικέκληται. 28 ἐντειλαμένου σου] A ἐντειλάμενος. 29 ἡ πολλὴ] A ϗ πολλή. 31 ἀκούοντα] A C ἀκούοντες. 33 πονηρῶν] A C πονηριῶν. πεσσαγμάτων] A C πραγμάτων. ἁμαρτόντων] A C ἁμαρτανόντων.

CAP. III.

2 κύριε] C κύριε, ὅτι θεὸς ἐλεήμων εἶ. 3 τὸν prius] C εἰς τόν. 4 σου] C κυρίου. 7 καρδίαν] C καρδίαις. ϗ prius] C τοῦ. ἀπὸ καρδίας] A C ἐπὶ καρδίαν. 8 ὀργὴν] A κατάραν. ἡμῶν] A αὐτῶν. 10 τί ἐν] A C ὅτι ἐν. εἶ] A deest. 13 κατῴκεις ἂν] C κατῴκισας. αἰῶνα] A αἰῶνα χρόνον. 18 τῶν ἔργων αὐτῶν] A desunt. 19 ἀνέστησαν] C ἀντανέστησαν. 21 ἀντελάβοντο] C ἐπελάβοντο. 23 Οἵ τε] A C Οὔτε. 30 ἐκλεκτοῦ] A καθαροῦ. 32 ἐξεῦρεν] A ϗ ἐξεῦρεν. 33 ὑπήκουσεν] C ἐπήκουσεν. 37 ὑπὸ] C deest.

CAP. IV.

1 αὐτὴν prius] A αὐτῆς. 4 ἐστιν] A deest. 6 διὰ] C διὰ δέ. 8 τὸν τροφεύσαντα] A ὃς τὸν ποιήσαντα. C ὃς τὸν φύσαντα. 9 μοι] A γάρ μοι. 13 ϗ δικαιώματα] A C δικαιώματα δέ. 15 ἔθνος] C ponit ante ἐπ᾽. 19 γὰρ] A C δέ. 22 γὰρ] A C γὰρ ἤδη. 23 κλαυθμοῦ ϗ πένθους] C πένθους ϗ κλαυθμοῦ. 25 σε] A σε γάρ. C γάρ σε. 28 ἀπὸ] A ὑμῶν ἀπό. C ὑμᾶς ἀπό. 30 παρακαλέσει] A παρακαλεῖ.

CAP. V.

5 σου] C ponit ante συνηγμένα. 6 παρὰ] A περί. εἰσάγει] C εἰσαγάγει. θρόνου] A C υἱός. 8 Ἐσκίασε] C Ἐσκίρτησε. εὐωδίας] A εὐώδεις.

LAMENT. HIEREMIÆ.

CAP. I.

2 ὑπάρχει] A C ὑπῆρχεν. 4 οἱ] C ϗ οἱ. ἀγόμεναι] C αἰχμάλωτοι ἀγόμεναι. αὐτὴ] A αὕτη. 5 εὐθηνοῦσι] A εἰς εὐθηνοῦσι. C εὐθηνοῦσιν. ἀσεβειῶν] A ἀσεβῶν. 6 ἐξήρθη] C ἐξῆλθε. ἐγένοντο] C ϗ ἐγένοντο. 7 κατοικεσίᾳ] A C τῇ μετοικεσίᾳ. 8 ὀπίσω] A C εἰς τὰ ὀπίσω. 9 πρὸ ποδῶν] A πρὸς ποδῶν. ϗ] A deest. 10 μὴ] A αὐτὰ μή. 11 Πᾶς] C deest. 12 κατὰ τὸ] C ὡς. 13 κατήγαγεν] C ϗ κατήγαγεν. με posterius] C με κύριος. 15 ἐκλεκτοὺς] C ἐκλεκτόν. παρθένῳ] C deest. 17 χεῖρα] C χεῖρας. 19 τοὺς] A γὰρ τούς. ϗ οὐχ εὗρον] C desunt. 20 παρεπικράνθην] C παρεπίκρανα. 21 ὅμοιοί μοι] A μοι οἴμοι οἴμοι. 22 καρδία] A καρδίαι. ϗ] C deest. ἐποίησε ἐπιφυλλίδα] C ἐπεφύλλισε.

CAP. II.

1 ἐν] C deest. 2 ὀργῆς] A C ὀργῆς θυμοῦ. βασιλέα] A βασιλείαν. ἄρχοντα] A ἄρχοντας. 3 ὀπίσω] A C εἰς τὰ ὀπίσω. ἐν] C deest. πάντα] A αὐτῆς πάντα. 4 ὑπεναντίος prius] A C deest. σκηνώματι] C σκηνώμασι. 5 τὰς βάρεις αὐτῆς] A C πάσας τὰς βάρεις αὐτοῦ. ταπεινουμένην] A ταπεινούμενα. C ταπεινούμενον. τεταπεινωμένην] C ταπεινουμένην. 6 ἃ] C ὅ. ϗ ἄρχοντα] C desunt. 7 ἔδωκαν] A ἔδωκαν πολέμου. C ἔδωκεν. 8 Καὶ ἐπέστρεψε] A C Ἐλογίσατο κύριος τοῦ. 9 ἄρχοντα] C ἄρχοντας. προφῆται] A προφήτης. 13 ϗ (A ϗ τίς) παρακαλέσει σε] C desunt. 14 ἐπιστρέψαι] C ἀποστρέψαι. σοι] C deest. μάταια, ϗ] A ϗ μάταια. 15 αὕτη] A C εἰ αὕτη. στέφανος] A C στέφανος δόξης. 17 ῥῆμα] C ῥήματα. ἃ] A ὅ. 18 Σιὼν] C θυγατρὸς Σιών. καταγάγετε] A C καταγαγέτω. σιωπησάτω θυγάτηρ] A C σιωπησάτω κόρη. ὀφθαλμῶν] C ὀφθαλμοῦ. 19 Ἀνάστα, ἀγαλλίασαι] A C Ἀνάστηθι, ἀδολέσχησαι ἐν. σου] C deest. ἐπ᾽] A C ἀπ᾽. 20 ἀποκτενεῖς] A C εἰ ἀποκτενεῖς. 21 τὴν ἔξοδον] A C γῆν ἐξόδων. ϗ ἐν] C ἐν. 22 Ἐκάλεσεν] A Ἐκάλεσας ὡς εἰς. C Ἐκάλεσας ὡσεί. παροικίας] C ἡμέραν παροικίας. ἐγένοντο] C ἐγένετο.

CAP. III.

1 ἐν] A τῇ. 2 ϗ prius] C deest. 4 σάρκα] C σάρκας. 5 ἐμόχθησεν] C ἐμόχθησα. 6 ὡς νεκροὺς] A ἐν νεκροῖς. 8 Καί γε] A C Καί γε ὅτι. 10 λέων] A C ὡς λέων. 13 ἐν] C deest. 14 γέλως] A λόγος. 18 Καὶ] A C Καὶ εἶπα. 19 πικρίας ϗ χολῆς μου] A C πικρίας μου ϗ χολῆς μου (A deest.) 20 μνησθήσεται] A deest. C μνησθήσομαι, καί. 22 ὅτι, usque ad μῆνας] C ὅτι οὐκ ἐτελειώθησαν, ὅτι οὐκ ἐξέλιπον αἱ ἐλεημοσύναι αὐτοῦ. μῆνας (A μένας) usque ad finem versus] C desunt. 23 Καινὰ] A Κενά. εἰς τὰς πρωΐας] C ἐν τῷ πρωΐ. 24 Μερὶς] C Τὸ μέρος. κύριος] A καί. αὐτῷ] C αὐτόν. 26 ἀγαθὸν καὶ ὑπομενεῖ ϗ ἡσυχάσει] C Ἀγαθόν ἐστιν ὑπομένειν ϗ ἡσυχάζειν. κυρίου] A τοῦ θεοῦ. 27 ἐν νεότητι] A ἐκ νεότητος. 30 Δώσει] C Θήσει ἐν κονιορτῷ τὸ στόμα αὐτοῦ, εἴποτε ἔστιν ἐλπίς. Δώσει. 31 οὐκ] A ponit post αἰῶνα. 38 ἀγαθὸν] C ἅγιον. 39 Τί] A εἰ. 41 πρὸς ὑψηλὸν] A ἡμῶν. C ponit ante ἐπί. 42 ϗ] C ϗ παρεπικράναμεν, καί. 43 ἐν] C deest. οὐκ] A C ϗ οὐκ. 45 ἀπωσθῆναι] A ἀποστῆναι. 47 θυμὸς] A C θάμβος. 48 κατάξει ὁ ὀφθαλμός] A κατ᾽ ὀφθαλμούς. 52 πάντες] C deest. 56 φωνήν] A C φωνῆς. ἤκουσας] A εἰσήκουσας. 58 τὰς] A πάσας τάς. 60 εἰς] A καί. αὐτῶν] A deest. ἐν] C ἐπ᾽. 63 ἐπὶ ὀφθαλμοὺς] C ἐγὼ ψαλμός. 64 ἀποδώσεις] C ἀνταποδώσεις.

CAP. IV.

1 ἐπ᾽] C ἀπ᾽. 3 σκύμνοι] A C σκύμνους. θυγατέρες] C θυγατέρες. 4 διακλῶν] A * διώκων. 5 κόκκων] A κόκκου. περιεβάλλοντο] C περιελάβοντο. 6 χεῖρας] C χεῖρες. 7 ἐπυρώθησαν] A C ἐπυρώθησαν. 13 ἀδικιῶν] C ἀδικία. 16 προφήτας. C πρεσβύτας. 17 ἐθηρεύσαμεν] C ἐθήρευσαν. 18 ὁ καιρὸς] A C τὸ πέρας. 19 ἐξέλιπε] A C ἐξήφθησαν. 20 αὐτῶν, οὗ] C ἡμῶν, ὧ. A ἡμῶν, οὗ. 21 γῆς] C γῆς οὖς. 22 τοῦ] A ἔτι τοῦ. C ἔτι. Ἐδὼμ] A Σιών.

CAP. V.

4 ἦλθεν] A ἦλθον. 5 ἐπὶ] C ἔτι. 7 οὐχ] A C ϗ οὐχ. 10 ἐπηλιώθη] C deest. 14 κατέπαυσε] A C addunt, ἐξέλιπε ἐκ ψαλμῶν αὐτῶν κατέπαυσε. 16 ἡμῶν] C ponit post κεφαλῆς. 17 ὀδύνῃ] C deest. 22 Ὅτι] C Τί.

EPISTOLA HIEREMIÆ.

In Comp. est Cap. 6. *BARUCH.*

αἰχμαλώτους] C deest. καθότι] A καθώς. 3 ὤμους] A ὤμων. 10 στέγους] C τέγους. 13 ὡς] C ὡσεί. 16 καθιδρυμένων] A καθιδρυμένοι. αὐτῶν] A ponit post οἴκοις. 18 ἑαυτοῖς] A ἐπ᾽ αὐτοῖς. 20 μεμηχανωμένοι] A C μεμηχανημένοι. 22 φοβεῖσθε αὐτὰ] A C φοβηθῆτε αὐτούς. 26 εἴποτε] A C μήποτε. μὴ] A C deest. 27 ἔτι prius] A οὐδενός. C οὐδέν. 28 λεχοὶ] C λόγῳ. 30 διφρεύουσιν] A C καθίζουσιν. 31 ὠρύονται] C ὠρυῶνται. 46 κατασκευασθέντα] A C addunt οἱ θεοί. 48 μετ᾽] C deest. 54 ἐμπέσῃ] C πέσῃ. 55 ἐνδεκτέον ἢ νομιστέον] A νομιστέον ἢ κλητέον. C νομιστέον ἢ δεκτέον. 56 περιεσώθησαν] A C περισῳζόμενοι. 66 οὐδὲ ὡς ὁ ἥλιος λάμψουσιν (C οὐ λάμψουσιν)] A desunt. 67 αὐτῶν ἐστι κρείττω] C ἐστὶν κρείσσονα αὐτῶν. 69 τῇ ... ῥάμνῳ] C τῇ ... ῥάμνος. 71 γνωσθήσονται] A C γνώσεσθε.

EZECHIEL.

CAP. I.

1 ἴδον] A εἶδον, & vers. 4, & 15. 4 ἤρχετο] A ἐξήρχετο. 8 αὐτῶν posterius] A C αὐτῶν, ϗ τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ϗ αἱ πτέρυγες αὐτῶν τῶν τεσσάρων ἐχόμεναι ἑτέρα τῆς ἑτέρας. 9 τὰ πρόσωπα] C αἱ πτέρυγες. τῶν τεσσάρων] C desunt. ἐπεστρέφοντο] A ἀπέστρεφον. ἀπέναντι] A C κατέναντι. 13 ὡς prius] A deest. ἀστραπὴ] C ὡς ἀστραπή· & hic addunt A C, Καὶ τὰ ζῷα ἔτρεχον, ϗ ἀνέκαμπτον ὡς εἶδος τοῦ βεζέκ. 16 ὡς] C ϗ ποίημα αὐτῶν ὡς. 17 οὐδ] C ϗ δ᾽. 20 οἱ τροχοὶ] A C τὰ ζῷα ϗ οἱ τροχοί. 22 αὐτῶν] A αὐτοῖς. C deest. 23 δύο] A δύο συνεζευγμέναι. 24 πορεύεσθαι] A πτερύσσεσθαι. πολλοῦ] A ἱκανοῦ. C πολλοῦ ὡς φωνὴν ἱκανοῦ. ϗ ἐν] A C ἐν τῷ πορεύεσθαι αὐτὰ, φωνὴ τοῦ λόγου ὡς φωνὴ παρεμβολῆς, ϗ ἐν. αὐτὰ] C αὐτῶν. 26] 25 ὄντος] A deest. ὡς] A ἐν τῷ ἑστάναι αὐτὰ ἀνίεντο αἱ πτέρυγες αὐτῶν, καὶ ὑπεράνω τοῦ στερεώματος τοῦ ὑπὲρ κεφαλῆς αὐτῶν ὡς. ὄψιν] A ὅρασιν. 27 ἀπὸ prius] A C ὡς ὅρασιν πυρὸς ἔσωθεν αὐτοῦ κύκλῳ ἀπό. ϗ ἐπάνω ϗ ἀπὸ ὁράσεως ὀσφύος] C desunt. ὅρασιν] C ὡς ὅρασιν. 28 ἡμέραις] A C ἡμέρᾳ. στάσις] A ὅρασις.

CAP. II.

1 Αὕτη, usque ad ϗ] C addit capiti præcedenti. ὁμοιώματος] C ὁμοίωμα. λαλοῦντος] C λαλοῦντος πρός με. 2 ἐξῆρε] C ἐξήγειρε. 3 ἐξαποστέλλω] A C ἐξαποστελῶ. τὸν οἶκον] C τοὺς υἱούς. ἕως] A C ἠθέτησαν ἐν ἐμοὶ ἕως. ἡμέρας] A C ἡμέρας, Καὶ υἱοὶ σκληροπρόσωποι, ϗ στερεοκάρδιοι, ἐγὼ ἀποστελῶ σε πρὸς αὐτούς. 4 κύριος] A C κύριος, κύριος. 8 ὃ] A C ἅ. 9 ἴδον] A C εἶδον. ϗ ἀνείλησεν] C ἀνείλησεν. ἦν] C ponit post γεγραμμένα. ὀπίσω] A C ὄπισθεν. θρῆνος] A ἐν αὐτῇ θρῆνος. C εἰς αὐτὴν θρῆνος. ϗ εἶπε, usque ad finem versus] In A C sunt initium cap. sequentis. κατάφαγε] C κατάφαγε, ὅτι ἐὰν εὕρῃς, ϗ φάγε. κεφαλίδα] C κεφαλίδα ταύτην.

CAP. III.

4 ϗ prius] C deest. πρὸς] A εἰς. 5 σὺ] A C ϗ (A ἢ) βαθύγλωσσον σύ. 6 οὐκ] C deest. 7 εἰσακοῦσαι] C ἀκοῦσαι. εἰσακούειν μου] C εἰσακοῦσαί σου. 8 πέτρας] A πέτρας δέδωκα τὸ νῖκός σου. 11 κύριος] A C κύριος, κύριος. ἐὰν posterius] A deest. 12 μεγάλου] A μεγάλου, λεγόντων. 13 σεισμοῦ] C σεισμοῦ μεγάλου. 14 ἐν] A C μετέωρος ἐν (deest C.) 16 λόγος] A C ϗ ἐγένετο λόγος. 17 διαπειλήσῃ] C ἀπειλήσῃ. 18 αὐτῷ] A C αὐτῷ (A deest) οὐδὲ ἐλάλησας. αὐτοῦ] C αὐτοῦ ἀδίκων. 19 ἀπὸ posterius] A C deest. 20 ϗ τὸ] A C ἃς ἐποίησε, ϗ τό. 22 ἐπ᾽] C ἐκεῖ ἐπ᾽. εἰς] A πρός. 23 ἐξῆλθον πρὸς] A ἦλθον πρός. C ἀπῆλθον εἰς. ἡ ὅρασις, ϗ καθὼς] C desunt. 25 υἱὲ] A C σὺ υἱέ. 26 συνδήσω] C συνδήσω τῷ λάρυγγί σου. 27 κύριος] A C κύριος, κύριος.

CAP. IV.

1 πρὸ προσώπου] A πρόσωπον. 2 οἰκοδομήσεις ἐπ᾽] C οἰκοδομήσεις. 3 ϗ θήσεις αὐτὸ (αὐτῷ C) τοῖχον σιδηροῦν. A desunt. ἐπὶ τοῦτο] A ἔσται, ϗ θήσεις. 4 ϗ θήσεις] A τοῦτο, εἰς. πεντήκοντα ϗ ἑκατὸν] A C desunt. ἃς] A ἃς καί. 5 ἀδικίας] A C δύο ἀδικίας. ϗ ἑκατὸν ἡμέρας] A ϗ τριακοσίας ἡμέρας. C τριακοσίων· & ponit ante ἐνενήκοντα. ἀδικίας] A ἁμαρτίας. 6 ταῦτα] A ταῦτα πάντα. σοι] A σε. 8 σου] A deest. 9 ϗ ἐμβαλεῖς] C ἐμβαλεῖς. ἐνενήκοντα ϗ ἑκατὸν] A ἐνενήκοντα, ϗ τριακοσίας. C τριακοσίας ἐνενήκοντα. 10 σου] A C σου ὅ. 11 ἴν] A οἴνου. C ὕν. πίεσαι] C πίεσαι αὐτό. 13 Καὶ ἐρεῖς] C desunt. ἔθνεσιν] A ἔθνεσιν, οὗ διασκορπιῶ αὐτούς. C εἰς ἃ ἐκβαλῶ αὐτούς. 14 Καὶ] C deest. θεὲ] A C ὁ θεὸς τοῦ. οὐ] A deest. 15 σου] C deest. 16 ἐν ἐνδείᾳ] C ἐνδείᾳ.

CAP. V.

3 διασκορπιεῖς] C διασκορπίσεις. 4 Καὶ] C deest. 5 πῦρ] A πῦρ εἰς πάντα οἶκον Ἰσραήλ. 6 κύριος] A C Ἀδωναὶ κύριος· & ver. 7, & 8. & 11. τῶν χωρῶν] A ἐκ τῶν χωρῶν. C τῶν χωρίων. νομίμοις] C νόμοις. 7 ϗ ἐν] A καί. πεποιήκατε] A ἐποιήσατε. κρῖμα] A κρίματα. 9 ϗ ἃ] A C καί. 11 ἐν] C ἐν πᾶσι τοῖς προσοχθίσμασί σου, ϗ ἐν. ἐλεήσω] A ἐλεήσω σε. 12 σκορπιῶ] A διασκορπιῶ. 13 ϗ ἐπιγνώσῃ] A C ϗ παρακληθήσομαι ϗ γνώσῃ (A ἐπιγνῶσι.) 14 ἔρημον] A ἔρημον, ϗ εἰς ὀνειδισμὸν τοῖς ἔθνεσι τοῖς κύκλῳ σου. 15 στενακτὴ] C βλασφημία στενακτή. δηλαϊστὴ] A δηλαία. C δήλη ἔσται, ϗ ἀφανισμός. κείμενα] A C κρίματα ἐν ὀργῇ ϗ ἐν θυμῷ, καί. μου] C deest. 16 ϗ ἐν] A C καί. ἀποστεῖλαι] A C ἐξαποστεῖλαι. ἔκλειψιν] C ἔκλειψιν, ϗ ἀποστελῶ αὐτὰς διαφθεῖραι ὑμᾶς, ϗ λιμὸν συνάξω ἐφ᾽ ὑμᾶς. στήριγμα] A στηρίγματα. 17 διελεύσονται] A διελεύσεται. ῥομφαίαν] C μάχαιραν. κυκλόθεν] C deest.

CAP. VI.

2 στήρισον] C στήριξον. 3 κυρίου] A C Ἀδωναὶ κυρίου, bis in hoc versu. φάραγξι ... νάπαις] C νάπαις ... φάραγξιν. 4 Καὶ, usque ad ϗ] A desunt. τραυματίαν] C τραυματίας. 5 Καὶ] A C Καὶ δώσω τὰ πτώματα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ κατὰ πρόσωπον τῶν εἰδώλων αὐτῶν, καί. 6 καὶ ἐν] C desunt. συντριβήσονται] C συντριβήσονται, ϗ καταπαύσονται. 8 Ἐν] A Καὶ ἐν] C Καὶ ὑπολείψομαι ἐν. 9 ἐκπορνευούσῃ] C ἐκπορνευσάσῃ τῇ ἀποστάσῃ. καὶ τοῖς] C τοῖς. πρόσωπα αὐτῶν] C κατὰ πρόσωπον ἑαυτῶν. ἐν] A C περὶ τῶν κακιῶν ὧν ἐποίησαν ἐν. 10 λελάληκα] A C οὐκ εἰς δωρεὰν λελάληκα τοῦ ποιῆσαι αὐτοῖς πάντα τὰ (A ἅπαντα) κακὰ ταῦτα. 11 κύριος] A Ἀδωναὶ κύριος. εὖγε, εὖγε] C εὖγε. θανάτῳ ... λιμῷ] C λιμῷ ... θανάτῳ. 12 Ὁ usque ad ὁ ἐν] C ponit post τελευτήσει. περιεχόμενος] C ὑπολειφθεὶς, ϗ ὁ περιεχόμενος. 13 διότι] C ὅτι. ὑψηλὸν] A C ὑψηλὸν, ϗ ἐν πάσαις κορυφαῖς τῶν ὀρέων. δένδρου συσκίου] A δρυὸς δασείας. C δένδρου συσκίου, ϗ ὑποκάτω πάσης δρυὸς δασείας. 14 αὐτῶν] C αὐτοῦ, καί.

CAP. VII.

2 εἰπὸν] C deest. κύριος] A C Ἀδωναὶ κύριος. 3 Ἥκει τὸ, usque ad νῦν τὸ πέρας vers. 4, 9.] A C ponunt post vers. 9, 4. Ἥκει τὸ πέρας ἐπὶ σέ] A C Ἰδοὺ πάρεστι τὸ πέρας, ἥκει τὸ πέρας, ἐξηγέρθη πρὸς σὲ, ἰδοὺ ἥκει ἡ πλοκὴ ἐπὶ σέ· sed C habet ἥκει, ἥκει, pro priore ἥκει. τοὺς κατοικοῦντα] C τῶν κατοικούντων. 4, 9.] διότι τὰς ὁδοὺς] A διότι τὴν ὁδόν. C κατὰ τὰς ὁδούς. νῦν τὸ] A C ἥκει (A ἐκεῖ) τὸ πέρας, νῦν τό. ἐγὼ] C τὸν θυμόν μου ἐγώ. ἐν] A C σε ἐν. 9, 4.] οὐδὲ μὴ] A C ἐπὶ σὲ οὐδὲ (A οὐδ᾽ οὐ) μή. ἐπιγνώσῃ] A C γνώσῃ. κύριος] A C Ἀδωναὶ (A deest) κύριος, Κακία μία, κακία. 10 Ἰδοὺ, usque ad finem versus] A C Ἰδοὺ ἡμέρα κυρίου (deest C) ἥκει (τίκτει C) ἰδοὺ τὸ πέρας ἥκει, ἐξῆλθεν ἡ πλοκὴ, ϗ ἤνθησεν ἡ ῥάβδος, ἐξανέστηκεν ἡ ὕβρις. 12 Ἥκει, usque ad ὁ κλώμενος] A pro his iterum hæc repetit vers. 10. & 11. sed pro priore ἥκει habet κύει· pro συμβίψει habet σπείξει. Et præterea, A C ante Ἥκει habent, ϗ οὐκ ἐξ αὐτῶν εἰσιν, οὐδὲ ὡραϊσμὸς ἐν αὐτοῖς. θρηνείτω] A C ὅτι (A deest) ὀργὴ εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῆς. 13 οὐκέτι] C deest. μὴ] A οὐ μή. ϗ] A C ϗ οὐκ (deest C) ἔτι ἐν ζωῇ τὸ ζῆν αὐτῶν, ὅτι ὅρασις εἰς πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῶν (A αὐτῆς) οὐκ ἀνακάμψει, καί. ὀφθαλμῷ] A C ὀφθαλμοῖς. 14 σύμπαντα] A C σύμπαντα, ϗ οὐκ ἔστιν (A ἔσται) πορευόμενος εἰς πόλεμον, ὅτι ἡ ὀργή μου εἰς (A ἐπὶ) πᾶν τὸ πλῆθος αὐτῶν (A αὐτῆς.) 15 τελευτήσει] A τελευτήσουσι. 16 ὀρέων] A ὀρέων περιστεραὶ μελετηταί. C ὀρέων ὡς περιστεραὶ μελετηταί. 19 ῥιφήσεται] C ponit post πλατείαις. αἱ] A C τὸ ἀργύριον αὐτῶν, ϗ τὸ χρυσίον αὐτῶν οὐ δυνήσεται ἐξελέσθαι αὐτοὺς ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς κυρίου. κοιλίαι] C γαστέρες. μὴ] C deest. 20 αὐτῶν prius] A ϗ προσοχθίσματα αὐτῶν. C deest. δέδωκα] A δώσω. 21 ἀλλοτρίων] A ἀλλοτρίων αὐτῶν. 22 εἰς] A ἐπ᾽. 23 λαῶν] C κρίσεως αἱμάτων. 24 Καὶ] A C Καὶ ἄξω πονηροὺς ἐθνῶν, ϗ κληρονομήσουσι οἴκους αὐτῶν, καί. 25 Καὶ] C deest. ἔσται posterius] A deest. 26 ἀγγελία] A ἐπαγγελία. 27 Ἄρχων] A C Ὁ βασιλεὺς πενθήσει, ϗ ὁ ἄρχων. ἐν] C deest.

CAP.

CAP. VIII.

1 ἔτει] C ponit ante τῷ ἕκτῳ. πέμπτῳ] C ἕκτῳ. οἴκῳ] C οἴκῳ μου. κυρίου] A C Ἀδωναῒ κυρίου. 2 ἀνδρὸς] A ὡς εἶδος ἀνδρός. ὑποκάτω] A C ϗ ὑποκάτω. ὅρασις] A ὅρασις αὐγῆς, ὡς εἶδος. C ὅρασις φέγγους, ὡς εἶδος τοῦ. 3 τῆς κορυφῆς] A C ἐπὶ (A deest) τοῦ κρασπέδου τῆς κορυφῆς μου. βλεπούσης εἰς] A C ἐσωτέρας τῆς βλεπούσης πρός. 4 ἰδοὺ ἐκεῖ] C ἐκεῖ ἰδού. 5 τοῖς ὀφθαλμοῖς] A τοὺς ὀφθαλμούς· bis in hoc versu. καὶ, usque ad ϗ] C desunt. ἀνατολὰς] A C ἀνατολὰς, ἡ εἰκὼν τοῦ ζήλου (A ξύλου) τύπου ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι αὐτήν· addit C πρὸς ἀνατολάς. 6 ποιοῦσιν] A C ἃς ὁ οἶκος Ἰσραὴλ ποιοῦσιν. ἀπὸ] C αὐτοὺς ἀπό. 7 αὐλῆς] A C αὐλῆς, ϗ ἴδον (A εἶδον) ϗ ἰδοὺ ὀπὴ μία ἐν τῷ τοίχῳ. 8 ϗ ὤρυξα] A C δὴ ἐν τῷ τοίχῳ, ϗ ὤρυξα ἐν τῷ τοίχῳ. θύρα] A C θύρα μία. 9 ἃς] A C τὰς πονηρὰς ἅς. ὧδε] A ὧδε σήμερον. 10 μάταια] A C πᾶσα ὁμοίωσις ἑρπετοῦ ϗ κτήνους μάταια. ἐπ' αὐτοῦ κύκλῳ] C ἐπὶ τοῦ τοίχου κύκλῳ διόλου. 11 ὁ τοῦ] C υἱός. ἐν μέσῳ αὐτῶν] C desunt. ἕκαστος] A ἕκαστος αὐτῶν. 12 ἑώρακας] A ponit post ἀνθρώπου. ποιοῦσιν] A ποιοῦσιν ὧδε. C ποιοῦσιν ἐν σκότει. ὁρᾷ] A ἐφορᾷ. ἐγκαταλέλοιπε κύριος] A ἐγκαταλέλοιπεν ὁ κύριος· & ponit ante οὐκ. 13 ἃς] A ἃς καί. 14 Καὶ] A deest. 15 ἑώρακας] A C ponunt ante υἱέ. ϗ ἔτι ὄψει] A ὅτι. 16 ἐπὶ] A ἰδοὺ ἐπί. εἴκοσι] A C εἴκοσι ϗ πέντε. πρὸς] A δεδωκότες πρός. C εἰς. ἀπέναντι] C ἀπέναντι ἀνατολῶν. τῷ] A C κατὰ ἀνατολάς. 17 μικρὰ] C μικρόν. τῷ οἴκῳ Ἰούδα] A τῷ υἱῷ οἴκῳ Ἰσραήλ. ϗ ἰδοὺ αὐτοὶ] A C ϗ ἐπέστρεψαν τοῦ παροργίσαι με, ϗ ἰδοὺ αὐτοὶ ἐκτείνουσι τὸ (A ϗ τὸ) κλῆμα. 18 ἐλεήσω] A C ἐλεήσω, ϗ κεκράξονται ἐν τοῖς ὠσί μου φωνῇ μεγάλῃ, ϗ οὐκ εἰσακούσομαι (οὐ μὴ εἰσακούσω C) αὐτῶν.

CAP. IX.

1 φωνῇ μεγάλῃ] A φωνὴν μεγάλην. 2 τῆς ὑψηλῆς] A desunt. πρὸς βορρᾶν] A κατὰ ἀνατολάς. πέλυξ] C πέλυξ ἐξολοθρεύσεως. εἷς ἀνὴρ] C ἀνὴρ εἷς. 3 ἐχόμενοι] A C ϗ ἔστησαν ἐχόμενοι. ἀπὸ τῶν] A ἐπὶ τοῦ. αὐτῶν] A αὐτοῦ. ζώνην] C ζώνην σαπφείρου. 4 εἶπε] A C εἶπε κύριος. μέσην] C μέσην τὴν πόλιν, ϗ μέσην τήν. 5 ὀπίσω αὐτοῦ] A C ponunt post πόλιν. 6 γυναῖκας] A γυναῖκα. ἀπὸ] A C καὶ ἀπό. 7 μιάνατε] C ἐμιάνατε. πλήσατε] A πληρώσατε. C ἐπλήσατε. 8 κύριε] A C Ἀδωναῒ κύριε. σὺ] A deest. σε] C deest. 10 οὐ] A ἐγώ εἰμι, οὐ. μου] A C ponunt post ὀφθαλμός. 11 ἐνετειλω] A ἐνετείλατο.

CAP. X.

1 λίθος] A λίθου. αὐτῶν] A αὐτῷ. C αὐτόν. 2 δρᾶκας] A χεῖρας. 6 ἐκ μέσου posterius] A ϗ ἐκ μέσου. C ἐκ τοῦ μεταξύ. 7 τὴν] A ὁ χερουβὶμ τήν. C ὁ χερουβ τήν. εἰς μέσον] A C εἰς μέσον τοῦ πυρὸς τοῦ ὄντος εἰς μέσον (ἐν μέσῳ C.) 9 τροχοὶ] C ponit post τέσσαρες. χερουβ] A χερουβίμ. 10 ὄψις] C ἡ θεωρία. ὁμοίωμα] A deest. 11 μία] C μία, ὀπίσω αὐτοῦ. 12 Καὶ οἱ] C Καὶ πᾶσα ἡ σὰρξ αὐτῶν, ϗ οἱ. τροχοῖς] C τροχοῖς αὐτῶν. 15 Καὶ τὰ] A C Καὶ τέσσαρα πρόσωπα τῷ ἑνί, (pro τῷ ἑνὶ, C habet ἦχεν ἕκαστον τῶν ζώων) τὸ πρόσωπον τοῦ ἑνὸς (τὸ ἓν C) πρόσωπον τοῦ χερουβὶμ (χερουβ C,) ϗ τὸ πρόσωπον τοῦ δευτέρου (τὸ δεύτερον C) πρόσωπον ἀνθρώπου, ϗ τὸ τρίτον πρόσωπον λέοντος, καὶ τὸ τέταρτον πρόσωπον ἀετοῦ. Καὶ ἀπήρθη (ἐπήρθη C) τά. ἦσαν] A C deest. 16 οὐκ] A ϗ οὐκ. αὐτῶν] A C αὐτῶν, καίγε αὐτὰ ἀπὸ τῶν ἐχόμενα (αὐτοὶ ἐπιχόμενα C) αὐτῶν. 17 ἰδοὺ] A deest. C ponit ante ἐν. 18 τοῦ] A C τοῦ αἰθρίου τοῦ. 21 ὀκτὼ] A C τέσσαρες. 22 Καὶ ὁμοίωσις (ὁμοίωμα C) τῶν προσώπων αὐτῶν] A desunt. Χοβὰρ] A C Χοβὰρ, τὴν ὅρασιν αὐτῶν. ἕκαστον] C ἕκαστον αὐτῶν.

CAP. XI.

1 κυρίου] A deest. Ἔζερ] A Ἰάζερ. Φαλτίαν] A Βαλτίαν. 2 κύριος] C deest. 4 προφήτευσον posterius] C deest. 5 ἔπεσεν] C ἐπέπεσεν. λέγε] C deest. 6 αὐτῶν τραυματιῶν] A αὐτῆς τραυμάτων. 7 κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος· & vers. 8, & 13, & 16: & Comp. vers. 17, & 21. αὐτὴ] A C αὕτη. 10 ἐπὶ] A ϗ ἐπί. ὀρέων] C ὁρίων. ὅτι] A C διότι. κύριος] C κύριος. Αὕτη ὑμῖν οὐκ ἔσται εἰς λέβητα, καὶ ὑμεῖς οὐ μὴ γένησθε ἐν μέσῳ αὐτῆς εἰς κρέα, ἐπὶ τῶν ὁρίων τοῦ Ἰσραὴλ κρινῶ ὑμᾶς. Καὶ ἐπιγνώσεσθε διότι ἐγὼ κύριος, ὅτι ἐν ταῖς ἐντολαῖς μου οὐκ ἐπορεύθητε, ϗ τὰ κρίματά μου οὐκ ἐποιήσατε, καὶ κατὰ τὰ κρίματα τῶν ἐθνῶν τῶν περικύκλῳ ὑμῶν ἐποιήσατε. 13 εἶπα] C εἶπον. ποιεῖς σὺ] C σὺ ποιεῖς. 15 ἀπέχετε] C ἀπέχεσθε. 17 εἰσδέξομαι αὐτοὺς … συνάξω αὐτοὺς] C invertit. ἐξ αὐτῆς] C desunt. 19 καρδίαν τὴν] A καρδίαν αὐτῶν τήν. 21 Καὶ εἰς τὴν καρδίαν] A λέγει κύριος. Καὶ κατὰ τὰς καρδίας. ὡς] A ὧν ἐποίησαν, ὡς. 22 ἐξῆραν] A ἐξήγειρε. τροχοὶ] C τροχοὶ αὐτῶν. ἐπ' αὐτὰ] C desunt. 24 πνεῦμα] C ponit ante ἀνέλαβε.

CAP. XII.

2 βλέπειν] A ὁρᾶν. 3 ἡμέρας] A C ϗ αἰχμαλωτεύθητι (A αἰχμαλωτίσθητι) ἡμέρας. αἰχμαλωτευθήσῃ] A αἰχμαλωτίσθητι. ἕτερον τόπον] C τόπον ἕτερον. 4 σὺ ἐξελεύσῃ] A ἐξελεύσῃ. C συνεξελεύσῃ. ἑσπέρας] A C ἑσπέρας ἐνώπιον αὐτῶν. 7 σκεύη] A ὡς σκεύη· & A C ponunt post ἐξήνεγκα. τοῖχον] A C τοῖχον τῇ χειρί. ἀνελήφθην] A ἐλήφθην. 8 τοπρωὶ] C ponit post λέγων. 9 οἶκος posterius] A deest. σὺ] A deest. 10 κύριος prius] C Ἀδωναῒ κύριος. ὁ ἄρχων ϗ ὁ ἀφηγούμενος] A C τῷ ἄρχοντι, ϗ τῷ ἀφηγουμένῳ. 11 ποιῶ] A ποιῶ ἐν μέσῳ αὐτῆς. τρόπον] C τρόπον γάρ. 12 ἄρχων] C ἄρχων αὐτῶν. ὤμων] C ὦμον. 14 κύκλῳ, usque ad ἀντιλαμβανομένους] A desunt. ἐκκενώσω] A C ἐκχεῶ. 15 διότι] A C ὅτι. διασπερῶ] A διασπεῖραι. 16 εἰσήλθοσαν] A ἤλθοσαν. ϗ] C deest. 18 Υἱὲ ἀνθρώπου] C desunt. ὀδύνης] A ἐνδείας. φάγεσαι] C φάγῃ. ὕδωρ] A C ὕδωρ σου. 19 κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος· & ver. 23. & 25. γὰρ πάντες οἱ κατοικοῦντες] C πάντων τῶν κατοικούντων. 20 γῆ] A γῆ αὐτῶν. διότι] C ὅτι. 22 ἡ παραβολὴ ὑμῖν] A ὑμῖν ἡ παραβολὴ αὕτη. C ἡ παραβολὴ αὕτη ὑμῖν. μακρὰ] C μακράν. ὅρασις] A C πᾶσα ὅρασις. 23 εἰπὸν] C εἰπέ. ϗ prius] A deest. μὴ] C οὐ μή. λόγος] C ὁ καιρός. ὅτι] C διότι. ἔτι] A deest. μαντευόμενος] C μαντευόμενοι. 25 μὴ] C deest. 28 εἰπὸν] C εἰπέ. κύριος] C Ἀδωναῒ κύριος. μὴ] C deest. οὐκέτι] C ἔτι. λαλήσω, ϗ] A ὅτι λαλήσω λόγον, καί. C λαλήσω λόγον, καί. κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος.

CAP. XIII.

2 Ἰσραὴλ,] A C Ἰσραὴλ τοὺς προφητεύοντας τὰ Ἰσραὴλ, (τὰ Ἰσραὴλ C desunt) ὑμεῖς τοῖς προφήταις τοῖς προφητεύουσιν ἀπὸ καρδίας αὐτῶν. 3 κύριος] A κύριος Ἀδωναΐ. C Ἀδωναῒ κύριος. αὐτῶν] C αὐτῶν τοῖς πορευομένοις ὀπίσω τοῦ πνεύματος αὐτῶν. 4 οἱ, usque ad finem versus] A desunt. 5 ϗ] C ϗ οὐ. ποίμνια] C ποίμνιον. οἱ] A C ὡς (A deest) ἐν πολέμῳ οἱ. 6 κύριος οὐκ ἀπέσταλκεν] A ἐγὼ οὐκ ἀπέσταλκα. 7 εἰρήκατε] A C ἑωράκατε (εἰρήκατε C) ϗ ἐλέγετε (λέγετε C) φησὶ κύριος, ϗ ἐγὼ οὐκ ἐλάλησα. 8 Καὶ] A C deest. κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος, bis in hoc versu, & ver. 9. & C. ver. 13. 10 Εἰρήνη prius] A Εἰρήνη, εἰρήνη. ἀλείφουσιν αὐτὸν] C ἐπαλείφουσιν αὐτὸν ἀφροσύνῃ. 11 Εἰπὸν] C Εἰπέ. ἀλείφοντας] A C ἀλείφοντας αὐτόν. ἐξαίρων] C ἐξαίρων ἥξει. 12 οὐκ] A deest. 13 πετροβόλους] A περιβόλους. 14 ἀποκαλυφθήσεται] A ἀνακαλυφθήσεται. συντελεσθήσεσθε] A συντελεσθήσεται. 15 πεσεῖται] A C ϗ πεσεῖται. εἶπα] C εἶπον. 16 αὐτῇ] C αὐτήν. κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος· & ver. 18. 19 ἄρτων] A ἄρτου. τοῦ περιποιήσασθαι] A περιεποιοῦντο. 20 κύριος prius] C Ἀδωναΐ. ἐκεῖ συστρέφετε] C συλλέγετε ἐκεῖ. ἐκστρέψετε] A ἐξεστρέφετε. C ἐξεστρέψατε. 22 δικαίου] A C δικαίου ἀδίκως. ἀπὸ] A αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀνομίας αὐτοῦ, καί. C αὐτὸν ἀπό. 23 μαντείας] A μαντείαν. γνώσεσθε] A ἐπιγνώσεσθε. ὅτι] A C διότι.

CAP. XIV.

1 ἐκ] A ἀπό. ἄνδρες] A C ponunt post με. 4 κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος. ἐν οἷς] A C ἐν αὐτοῖς ἐν οἷς. ἐνέχεται] A ἔχεται· & ver. 7. 5 πλαγιάσῃ] A ἂν μὴ πλαγιάσωσι. 6 εἰς] A C πρός. κύριος κύριος] A κύριος ὁ θεός. C Ἀδωναῒ κύριος. ἐπιστράφητε ϗ ἀποστρέψατε] A ἐπιστρέψατε ϗ ἀποστράφητε. C ἐπιστράφητε ϗ ἐπιστρέψατε. ἐπιστρέψατε] C συστρέψατε. 7 προσηλυτευόντων] C προσκειμένων. ᾧ … αὐτῷ] C οἷς … αὐτοῖς. 8 ἔρημον] A σημεῖον. ϗ ἐπιγνώσεσθε, usque ad ἐγώ, ver. 9.] A desunt. 9 πλανήσῃ, ϗ λαλήσῃ] C πλανηθῇ, ϗ λαλήσῃ λόγον. 10 ϗ κατὰ] C ὡσαύτως καί. ὁμοίως τῷ προφήτῃ] C τοῦ προφήτου. 11 πλανᾶται] C πλανῶνται. ἐγὼ] A ponit post θεόν. κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος· & ver. 14, & 16. 13 αὐτῆς] C ἐπ' αὐτήν. ἐξ] A ἀπ'. 14 αὐτοὶ] A C οὗτοι. 15 Ἐὰν] A ἐὰν δέ. 16 ἢ] C αὐτῶν, καί. ἢ] C deest. 17 Ἢ] A Ἐὰν δέ. & ver. 19. ἐὰν] A deest. ἐπάγω] C ἐπαγάγω. 18 κύριος] C Ἀδωναῒ κύριος· & ver. 20. & 21. & 23. ἢ] C deest. αὐτῆς] A αὐτῆς ὦσι. 20 υἱοὶ ἢ θυγατέρες ὑπολειφθῶσι] C υἱοὺς ἢ θυγατέρας αὐτῶν ἐξέλωνται, ὅτι. 21 ἐξαποστείλω] A ἀποστελῶ. C ἐξαποστελῶ. 22 ὑπολελειμμένοι] C αὐτοὶ ἀπολελειμμένοι. οἳ ἐξάγουσιν] A οὗτοι ἐξάξουσιν. C οἵτινες ἐξάξουσιν. ἐξ αὐτῆς] A desunt. ἰδοὺ] A C ἰδοὺ αὐτοί. ϗ τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν] A desunt. τὰ κακὰ ἃ] A τοῖς κακοῖς οἷς. πάντα τὰ κακὰ ἃ] C ἐπὶ πᾶσιν οἷς. 23 πεποίηκα] A ἐποίησα.

CAP. XV.

3 αὐτὸ πᾶν] A αὐτοῦ. 4 πάρεξ ὃ] C Ἰδού. ἀπ'] C ὑπ'. ἔσται] C ἐστίν. 5 ἔτι ἔσται] C ποιηθήσεται. 6 εἰπὸν] C deest. κύριος] C Ἀδωναῒ κύριος, & vers. 8. Ἱερουσαλὴμ] C ἐν Ἱερουσαλήμ. 7 δώσω] A στηριῶ. 8 ἐπιγνώσονται] A C γνώσονται. με] A deest.

CAP. XVI.

3 κύριος] C Ἀδωναῒ κύριος, & vers. 19, & 23, & 30. 4 οὐκ ἔδησας τοὺς μαστούς σου] A ϗ οὐκ ἔδησάν σου τοὺς μαστούς σου, ὁ ὀμφαλός σου οὐ περιετμήθη. C οὐκ ἐτμήθη ὁ ὀμφαλός σου. ἐλούσθης] C ἐλούσθης εἰς σωτηρίαν. 5 ἐπὶ σοὶ] C ponit ante ὁ. 6 ζωὴ] A ζήσῃ. C ζῆσον, ϗ εἶπόν σοι, Ἐν τῷ αἵματί σου ζωή. 7 ϗ ἐμεγαλύνθης] A desunt. 8 κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος, & vers. 14, & 36, & 38. 9 ἀπέπλυνα] A ἔπλυνα. 12 ἐπὶ … ἐπὶ] A περὶ … περί. 13 σφόδρα] C σφόδρα σφοδρῶς, ϗ κατευθύνθης εἰς βασιλείαν. 14 ἐν τῇ ὡραιότητι ἣ] C ὡραιότητος. 15 Κατεπεποίθεις] A C Καὶ ἐπεποίθεις. πάροδον] A πάροδον ὃ οὐκ ἔσται. C πάροδον αὐτῷ ἐγίνετο. 16 οὐδὲ] A καί. 17 χρυσίου … ἀργυρίου] C ἀργυρίου … χρυσίου. 19 αὐτὰ πρὸ προσώπου] A κατὰ πρόσωπον. 20 ϗ ἐγένετο] A ἐγένετο μετὰ ταῦτα. αὐτοῖς] A αὐτὰ αὐτοῖς. εἰς ἀνάλωσιν] A desunt. 21 ἀποτροπιάζεσθαι] A ἁγιάζεσθαι. σε αὐτὰ] A ἐν. 22 σου] A C σου, ϗ τὰ βδελύγματά σου. τῆς] A C τῆς ἡμέρας τῆς. ἔζησας] C ϗ ἔζησας. 23 λέγει] A C οὐαί, οὐαί σοι, λέγει. 25 ἐπ' ἀρχῆς] A ἐν ἀρχῇ. τὰ πορνεῖα] C τὰς πορνείας. 27 Ἐὰν ἦ] C Καὶ ἰδού. σε ἐκ] A σε ἀπό. C ἀπό. 28 τὰς θυγατέρας] C τοὺς υἱούς. ἐνεπίπλω] C ἐνεπλήσθης. 29 τὰς διαθήκας] A τὴν διαθήκην. C τὰς πορνείας. Χαλδαίων] A Χαναὰν ϗ Χαλδαίων. C Χαναάν, ϗ εἰς τοὺς Χαλδαίους. 30 διαθῶ τὴν θυγατέρα] A διαθῶ τὰς θυγατέρας. C πλήσω τῇ καρδίᾳ. σε πάντα] A desunt. 31 Τὸ, usque ad ὁδοῦ] C Ἐν τῷ οἰκοδομῆσαί σε τὸ πορνεῖόν σου ἐν ἀρχῇ πάσης. ϗ] C ϗ οὐκ. 33 προσεδίδου] C προσεδίδουσα. δέδωκας] C προσδέδωκας. 34 σοῦ πεπορνεύκασιν] A σὲ οὐ πεπορνεύκασιν. C σὲ οὐ πορνεύσουσιν. προσδεδόσθαι] C τὸ προσδοῦναι. οὐκ ἐδόθη] C μὴ δίδοσθαι. ϗ ἐγένετο ἐν σοὶ διεστραμμένα (A διεστραμμένον)] C γέγονεν ἐν σοὶ διεστραμμένον. 36 ἐν τῇ] C ἐπὶ τῇ. ἔδωκας] A δέδωκας. C δέδωκας. 37 ἐπισυνάγω] A C ἐπὶ σὲ συνάγω. 38 αἰσχύνην] A ἀσχημοσύνην. ἐκδικήσει] A ἐκδίκησιν. μοιχαλίδος] C μοιχαλίδων, ϗ ἐκχεουσῶν αἷμα. A μοιχαλίδος, ϗ ἐκχεούσης αἷμα. ἐν αἵματι] A ἐν τῷ αἵματι ἐν αἵματι. 39 τὰ ἱμάτια] A τὸν ἱματισμόν. 41 πυρὶ] C ἐν πυρί. δώσω] C προσδῶς. 43 τῆς] A C τὴν ἡμέραν τῆς. ἐποίεις] C οὐκ ἐποίησα κατὰ τήν. ἐπὶ] C σου ἐπί. A ἐν. 44 ϗ ἡ] C οὕτως ϗ ἡ. 45 ἡ ἀπωσαμένη] C τῆς ἀπωσαμένης. ἀδελφαὶ] C ἀδελφή. αἱ ἀπωσάμεναι] C τῶν ἀπωσαμένων. πατὴρ] C πατὴρ ὑμῶν. 47 παρὰ] A C κατά. 48 αὕτη] A C ἡ ἀδελφή σου, αὐτή. 49 ἐν prius] C ϗ ἐν. εὐθηνίᾳ] A εὐθηνίᾳ οἴνου. C εὐθηνίαις. αὕτη] A C αὐτή. 52 σου, ἐν ᾗ ἔφθειρας] A ἐν ᾗ διέφθειρας. ἀνομίαις] A ἁμαρτίαις σου, ϗ ἐν πάσαις ταῖς ἀνομίαις. 54 τῷ] A C τῷ σε. 55 ἀρχῆς] A C ἀρχῆς, ϗ Σαμάρεια ϗ αἱ θυγατέρες αὐτῆς κατασταθήσονται (A ἀποκατασταθήσονται) καθὼς ἦσαν τὸ (deest C) ἀπ' ἀρχῆς. ἦτε] C ponit ante ἀπ'. 57 εἶ] C εἶ σύ. 58 τὰς ἀσεβείας σου, ϗ τὰς ἀνομίας] A ἐν ταῖς ἀσεβείαις σου, ϗ ἐν ταῖς ἀνομίαις. 59 κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος, & vers. 63. ταῦτα] A τὴν ἀρὰν ταύτην. C τὴν ἀράν. 60 σοι] C ἐμαυτῷ. 61 τὴν ὁδὸν] C τῶν ὁδῶν. πρεσβυτέρας … νεωτέρας] C νεωτέρας … πρεσβυτέρας. οἰκοδομὴν] A δοκιμήν. 63 στόμα σου] C στόμα.

CAP. XVII.

2 εἰπὸν] C εἰπέ, & vers. 9. & 19. πρὸς] C ἐπί. 3 κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος, & vers. 9, & 19, & 22. 5 πεδίον] C πεδίον φόριμον λαβεῖν ῥίζωσιν. ἐφ'] C ἐν. 6 μικρὰν] A C μικρὰν τῷ μεγέθει. αὐτὴν] A C deest. αὐτῇ] A C αὐτήν. ἄμπελον] A ἄμπελον μεγάλην. 7 αὕτη] C αὐτή. πρὸς] C ἐπ'. αὐτῆς posterius] A αὐτῆς ὑποκάτω αὐτῆς. βόλῳ] C βόλῳ ἀπό. [illegible]

[illegible] ἄξω] A ἐξάξω. πρὸς αὐτοὺς] C πρὸς ἑαυτόν. 14 βασιλείαν] C βασιλεία. τοῦ] C ἀλλά. ἱστάνειν] C ἱστᾶν. 15 ἑαυτοῦ] A C deest. διασωθήσεται posterius] C ἐκφεύξεται. 16 κύριος] C Ἀδωναῒ κύριος. ὁ βασιλεὺς] A ὁ. C τοῦ βασιλέως. ὁ βασιλεύσας] C τοῦ βασιλεύσαντος. 17 πολλῷ] A deest. πρὸς] C ἡ πρός. ψυχὰς] C ψυχὰς πολλάς. 18 δέδωκα] A C δέδωκε. 19 ὁρκωμοσίαν … διαθήκην] A διαθήκην … ὁρκωμοσίαν. 20 δίκτυον] A C δίκτυόν μου. 21 Ἐν] A C ϗ ἄξω αὐτὸν εἰς Βαβυλῶνα ϗ διακριθήσομαι μετ' αὐτοῦ ἐκεῖ (A ponit ante μετ') περὶ τῆς ἀδικίας (A τὴν ἀδικίαν) αὐτοῦ ἧς ἠδίκησεν ἐν (A ἐπ') ἐμοί. πάσῃ τῇ παρατάξει] A Καὶ πάσας φυγαδείας αὐτοῦ ἐν πάσῃ τῇ παρατάξει. C Ἐν πάσαις ταῖς φυγαῖς αὐτοῦ, ϗ πάντες οἱ ἐκλεκτοὶ αὐτοῦ ἐν πάσαις ταῖς παρατάξεσιν. ϗ] C ϗ πάντας. εἰς] A αὐτοῦ εἰς. C αὐτῶν εἰς. ἐπιγνώσεσθε] A γνώσεσθε. 22 ἐκλεκτῶν] A C ἐπιλέκτων. καρδίας αὐτῶν] A ϗ δώσω ἀπὸ κεφαλῆς παραφυάδων αὐτῆς, καρδίας αὐτῶν. C ϗ δώσω ἀπὸ κεφαλῆς παραφυάδων αὐτῆς ἐκ καρδίας κορυφῆς αὐτῆς. ἐγὼ] C deest. ὄρος ὑψηλὸν] C ὄρους ὑψηλοῦ. 23 αὐτὸν] C αὐτό. καταφυτεύσω] C addit αὐτό. ἕτερον] A θεῖον. σκιὰν] C σκιὰν τῶν κλάδων. τὰ] A C ϗ τά. 24 γνώσονται] A γνώσεται. διότι] C ὅτι.

CAP. XVIII.

2 ἐν τοῖς υἱοῖς] C ἐπὶ τῆς γῆς τοῦ. ἐγομφίασαν] C ἡμωδίασαν. 3 κύριος] C Ἀδωναῒ κύριος, & vers. 23. 4 εἰσιν, ἡ] C εἰσιν, ϗ ἡ. 7 περιβαλεῖ] A C περιβαλεῖ ἱμάτιον. 8 ϗ ἐξ] A ἐξ. C ἀπό. ἀναμέσον posterius] C deest. 9 κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος, & vers. 30. 11 ἐν τῇ ὁδῷ] A τὴν ὁδόν. ἀλλὰ] C Καὶ ταῦτα πάντα οὐ ποιοῦντα, ἀλλά. 12 πεποίηκε] A ἐποίησε, & vers. 19. 14 κατ' αὐτὰς] C κατὰ ταῦτα. 16 περιέβαλεν] A C addunt ἱμάτιον. 17 οὐδὲ] A C καί. 18 ἐὰν … θλίψῃ] C ἐν … ἔθλιψεν. ἐναντία] C ϗ ἐναντία. μου] C αὐτοῦ. ἀποθανεῖται] C ἀπέθανεν. τῇ ἀδικίᾳ] A ταῖς ἀδικίαις. 19 τὴν ἀδικίαν] A ponit post υἱός. τοῦ πατρὸς] A C τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. υἱὸς] C υἱὸς κρίμα καί. 20 ἀποθανεῖται] C αὕτη ἀποθανεῖται. πατρὸς] A πατρὸς αὐτοῦ. υἱοῦ] A υἱοῦ αὐτοῦ. δικαίῳ] A C δικαίου. ἀνόμῳ] A C ἀνόμου. 21 ποιήσῃ] C ποιήσῃ κρίμα καί. οὐ μὴ ἀποθάνῃ] C οὐκ ἀποθανεῖται. 22 Πάντα, usque ad οὐ] A Πᾶσαι αἱ ἀδικίαι αὐτοῦ ἃς ἐποίησε. μνησθήσονται] C μνησθήσεται. ἀλλ'] C deest. 23 ὁδοῦ] A C ὁδοῦ αὐτοῦ. ζῆν] C ζῆσαι. 24 ἐκ] C ἀπό, & vers. 26, & 28. ἀνομίας] A C ἀδικίας. πᾶσαι] C ἐὰν ποιήσῃ, οὐ ζήσεται· πᾶσαι. 25 κατευθύνει] A pro hoc ter κατορθοῖ. πᾶς] C deest. ὁδὸς … κατευθύνει] C ὁδοὶ … εὐθύνουσι. 26 ἀποθάνῃ ἐν] C ἀποθανεῖται ἐν αὐτῷ, ἐν. 28 Καὶ] A C ϗ εἶδε, καί. ζωῇ … οὐ] A ϗ ζωῇ … ϗ οὐ. 30 ἐπιστράφητε, usque ad πασῶν] A ἐπιστρέψατε ϗ ἀποστράφητε ἀπό. 31 ἠσεβήσατε] A ἐποιήσατε. καινὸν] A καινόν, ϗ ποιήσατε πάσας τὰς ἐντολάς μου. ἀποθνήσκετε] C ἀποθνήσκεται. Ἰσραὴλ] A Ἰσραήλ, λέγει κύριος. 32 θέλω] C βούλομαι. κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος ϗ (deest C) ἐπιστρέψατε δὴ (A deest) ϗ ζήσετε.

CAP. XIX.

1 σὺ] A σὺ υἱὲ ἀνθρώπου. 2 σκύμνος] C ἐπὶ σκύμνους. 4 καὶ] C περί. ἀπώλετο] A C ϗ ἀπώλετο. 6 ἀνεστρέφετο] C συνεστρέφετο. ἀνθρώπους] C ϗ ἀνθρώπους. 7 τῷ] C ἐν. 8 ἔδωκαν] A ἔδωκεν. C ἐπέθεντο. κυκλόθεν] C κυκλόθεν ἐκ τῶν χωρῶν. δίκτυα] A δίκτυον. ἐν] C ϗ ἐν τῇ. 9 ἦλθε] C ϗ ἤγαγον αὐτόν. εἰσήγαγεν] A C εἰσήγαγον. ἐπὶ] C ἔτι ἐπί. 10 ϗ] A C deest. ἐν ῥοᾷ] C ῥοᾶς. πεφυτευμένη] C πεφυτευμένης. 11 αὕτη ῥάβδος] A C αὐτῇ ῥάβδος ἰσχύος. τῷ] C ἐν τῷ. 12 ἐκλεκτὰ] A κλήματα. ἐξεδικήθησαν] A ἐξεδικήθη. ἐξηράνθη ἡ ῥάβδος] C ἐξηράνθησαν αἱ ῥάβδοι. 13 ἀνύδρῳ] C ἀνύδρῳ ϗ διψώσῃ. 14 ῥάβδου] C τῶν ῥάβδων τῶν. ἦν] C ἔσται. ἰσχύος, φυλὴ εἰς] C ἰσχύος φυλῆς, εἰς.

CAP. XX.

1 τῇ πεντεκαιδεκάτῃ] A C ἐν τῷ πέμπτῳ μηνί, δεκάτῃ. 3 κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος, bis in hoc versu. 5 κύριος] C κύριος ὁ θεός. 6 μου] A deest. αὐτῶν] C ponit ante τῇ χειρί. εἰς τὴν γῆν] A desunt. 7 εἶπα] C εἶπεν. μιαίνεσθε] C μιαινέσθω. 8 μου, τὰ] A C μου, ἕκαστος τά. οὐκ ἐγκατέλιπον] A οὐ κατέλιπον. τοῦ] A ϗ τοῦ. τῆς] C γῆς. 9 ἐποίησα] A ποιήσω. 10 Καὶ] A C Καὶ ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καί. 11 ὅσα] C ὡς ἄν. 12 διότι] C ὅτι. 13 εἶπα πρὸς τὸν οἶκον] C παρεπίκρανάν με ὁ οἶκος. ἐν τοῖς] A ἐν τοῖς προστάγμασί μου πορεύεσθε, ϗ τὰ δικαιώματά μου φυλάσσετε τοῦ ποιεῖν αὐτά, ἃ ποιήσει αὐτὰ ἄνθρωπος, ϗ ζήσεται ἐν αὐτοῖς, ϗ παρεπίκρανάν με ὁ οἶκος Ἰσραὴλ ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τοῖς. πορεύεσθε, ϗ] C desunt. 14 ἐξήγαγον] C ἐπήγαγον. 15 ἐξῆρα] C ἐπῆρα. 16 καρδίας] A C τῶν καρδιῶν. 17 ἐπ' αὐτοὺς] C αὐτῶν, & ponit ante ὁ. τοῦ] C τοῦ μή. 18 αὐτῶν posterius] A Αἰγύπτου. συναναμίσγεσθε] A C συναναμίγνυσθε. 20 ϗ ἔσω] C αὐτά, ϗ ἔσται. ὑμῶν] C ἀναμέσον ὑμῶν. διότι] C ὅτι. 21 ποιήσει] A ποιήσει αὐτά. ἐβεβήλουν] A ἐβεβήλουν σφόδρα. C ἐβεβήλωσαν. ἐν τῇ ἐρήμῳ] C ponit post αὐτούς. τοῦ] C ϗ τοῦ. 22 Καὶ ἐποίησα] C Καὶ ἐπέστρεψα τὴν χεῖρά μου αὐτοῖς, ϗ ἐποίησα ἕνεκεν ἐμοῦ. ϗ] A ὧν. C ἀφ' ὧν. 23 Ἐξῆρα] A Καὶ ἐγὼ ἐξῆρα. C Καὶ ἐξῆρα. διασπεῖραι] A C ϗ διασπεῖραι. 24 ἀπώσαντο] A addit, ϗ ἐν τοῖς προστάγμασί μου οὐκ ἐπορεύθησαν ἐν αὐτοῖς. 26 αὐτοὺς] A αὐτούς, ἵνα γνῶσιν ὅτι ἐγὼ κύριος. 27 κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος, & vers. 30, & 31, & 33, & 44. 28 ἔθυσαν] C ϗ ἔταξαν ἐκεῖ ὀργὴν τῶν δώρων αὐτῶν, ϗ ἔταξαν. εὐωδίας] A C εὐωδίας αὐτῶν. 29 τί] C καί. Ἀβαμὰ (A Ἀβανὰ)] A C addunt, ὅτι ὑμεῖς εἰσπορεύεσθε ἐκεῖ, ϗ ἐπεκαλέσαντο (ἐπεκάλεσαν C) τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἀβαμὰ (A Ἀβανά.) 30 κύριος] A Ἀδωναῒ κύριος ὁ θεός. 31 οἷς] A ὧν ὑμῶν ἐν πυρί. C ὑμῶν, ἐν τῷ διάγειν τὰ τέκνα ὑμῶν ἐν πυρί. ὅτι] A deest. 33 ἐν prius] A C εἰ μὴ ἐν. 36 γῆς] A ὅτε ἐξήγαγον αὐτοὺς ἐκ γῆς. κύριος] A κύριος ὁ θεός. C Ἀδωναῒ κύριος. 38 κύριος] A ὁ θεός. C deest. 39 κύριος κύριος] A addit ὁ θεός. C Ἀδωναῒ κύριος, ut & vers. 40. εἰ] C ἐάν. οὐκέτι] C ἔτι. 40 ὑψηλοῦ] A C ὑψηλοῦ Ἰσραήλ. τέλος] C τέλος ἐπὶ τῆς γῆς. ϗ ἐκεῖ posterius] A καί. C αὐτούς, καί. 43 τὰς ὁδοὺς] C τῶν ὁδῶν. ϗ τὰ ἐπιτηδεύματα (τῶν ἐπιτηδευμάτων C) ὑμῶν] A desunt. ἐμιαίνεσθε] A ἐμιάνθητε. 44 κατὰ] C οὐ κατά. κακὰς, ϗ] C πονηράς, οὐδέ. 46 Δαρὼμ] A Δαρών. 47 κύριος] A κύριος ὁ θεός. C deest. ϗ πᾶν ξύλον ξηρὸν] A desunt. 48 ὅτι] A C ϗ ὅτι. 49 εἶπα] C εἶπεν. κύριε] C deest.

CAP. XXI.

2 Διὰ τοῦτο προφήτευσον] A desunt. προφήτευσον ἐπὶ τὴν γῆν] C προφήτευσον ἐπὶ τῆς γῆς. 3 Καὶ ἐρεῖς πρὸς τὴν γῆν τοῦ Ἰσραὴλ] A desunt. κύριος] A κύριος ὁ θεός. C Ἀδωναῒ κύριος. 4 ἄδικον ϗ ἄνομον] A ἄνομον ϗ ἄδικον. ἀπὸ] C deest. 5 διότι] C ὅτι. οὐκ] A C ϗ οὐκ. ἀποστρέψει] C ἀποστρέψω. 7 λέγει κύριος] A C ϗ ἔσται, λέγει κύριος κύριος (deest κύριος semel C) ὁ θεός. 9 κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος. 11 χεῖρα] A εἰς χεῖρας. χεῖρα] A C χεῖρας. 12 αὕτη … αὕτη] A C αὐτὴ … αὐτή. παροικήσουσιν, usque ad διὰ τοῦτο] C οἱ παροικοῦντές μοι εἰς ῥομφαίαν ἐγένοντο σὺν τῷ λαῷ. 13 τί] A ἔτι. κύριος prius] C Ἀδωναΐ. 15 μὴ] A C deest. καρδία] C καρδία αὐτῶν. πύλην] A C πύλην αὐτῶν, & C addit καί. εὖ γε … εὖ γε] C εὖ γε ὀξεῖα … εὖ γε. σφαγὴν … στίλβωσιν] A στίλβωσιν … σφαγήν. 16 Καὶ] C Ὡς ἀστραπή. 19 αἱ δύο, ϗ χεὶρ] A ἀρχαὶ δύο, ϗ χεῖρα ἑτοιμάσουσιν. C αἱ δύο ἀρχαὶ ἑτοιμάσαι χεῖρα κεντούντων. ἐν ἀρχῇ] C ἐπ' ἀρχῆς. πόλεως] C ἑκάστης πόλεως κεντοῦσι. ἐπ' ἀρχῆς ὁδοῦ] C desunt. 20 τῆς] A ϗ σὺ ἑτοίμασον ϗ διάταξον ὁδὸν τοῦ. υἱῶν] A ἐπὶ υἱῶν. τὴν Ἰουδαίαν] C τοῦ Ἰούδα. ἐν μέσῳ αὐτῆς] C ἐν πολιορκίᾳ. 21 κατασκοπήσασθαι] C ἧπαρ σκοπήσασθαι. 22 αὐτοῦ ἐγένετο] C αὐτοῦ· ϗ ἐγένετο. κραυγῆς] C κραυγῆς σάλπιγγος. 23 αὐτῶν] C addit ἑβδομάζων τὰς ἑβδομάδας αὐτοῖς. ἀδικίας αὐτοῦ μνησθῆναι] C ἀδικίαν αὐτῶν, τοῦ συλληφθῆναι. 24 κύριος] A κύριος κύριος ὁ θεός, & vers. 28. C Ἀδωναῒ κύριος, & vers. 28. ἀσεβείαις] C ἀνομίαις. 26 κύριος] A κύριος κύριος. C Ἀδωναῒ κύριος. ἐπέθου] C ἀπόθου. αὐτῇ οὐ] C αὕτη οὐ. 27 ἀδικίαν ter] A C bis tantum. οὐαὶ αὐτῇ, τοιαύτη] A C οὐδ' αὕτη τοιαύτη. 29 ἥκει] A C ὧν ἥκει. 30 Ἀπόστρεφε, μὴ καταλύσῃς ἐν] A C Ἀπόστρεφε, μὴ (deest C) εἰς τὸν κολεόν σου (A addit ϗ μὴ καταλύσῃς) ἐν. 31 σε] C σοί. ἐπὶ] C εἰς. διαφθορὰς] A διαφθοράν.

CAP. XXII.

2 εἰ] A οὐ. κρινεῖς] C κρίνεις. 3 κύριος] A κύριος ὁ θεός. C deest. αὐτὴν] C ἑαυτήν. 4 τοῖς αἵμασιν αὐτῶν (C σου) οἷς] A τῷ αἵματι αὐτῶν ᾧ. ἐποίεις] C ἐποίησας. ἤγγισας] C προσήγγισας. 5 ἐμπαίξεται ἐν σοὶ] A ἐμπαίζονται ἐν σοί. C ἐμπαίξονταί σοι, ϗ βοήσουσιν ἐπὶ σοί. πολλὴ] C πολλοί. ἀνομίαις] C addit σου. 6 αὐτοῦ συνεφύροντο ἐν] A αὐτῶν, συναναφύρονται. 7 κατεδυνάστευον] A C addunt ἐν σοί. 9 Ἄνδρες] A C Ἄνδρες λῃσταί. ἐπὶ σοὶ] C ἐν σοί, καί. μέσῳ σου] A σοί. 10 Ἕκαστος] A Καὶ ἕκαστος. 11 ἠνομοῦσαν] A ἠνόμησαν. C ἠνόμουν. 12 ἐλαμβάνοσαν] A C ἐλάμβανον. ἐλαμβάνοσαν] C ἐλάμβανον. κύριος] A κύριος κύριος. C Ἀδωναῒ κύριος. 13 μου] A C μου πρὸς χεῖρά μου. συντετέλεσαι] C συντετέλεσαι. 18 ἀναμεμιγμένοι] C ἀναμεμιγμένος. κασσιτέρῳ] C ponit ante σιδήρῳ. μέσῳ] C μέσῳ καμίνου. ἀναμεμιγμένος ἐστὶ] C ἀναμεμιγμένοι εἰσίν. 19 κύριος κύριος] C Ἀδωναῒ κύριος. εἷς] A C πάντες εἰς. ἐγὼ] A ἰδοὺ ἐγώ. εἰς μέσον] C ἐν μέσῳ, & vers. 20. 20 αὐτὸ] C αὐτήν. τοῦ] C εἰς τό. ἐν] C ὑμᾶς ἐν. μου] C μου, ϗ ἐν τῷ θυμῷ μου. χωνεύσω ὑμᾶς] C ϗ ἐπαφήσω. Καὶ χωνεύσω ὑμᾶς. διότι] C ὅτι. 24 οὐ] A μή. ἐγένετο] A κατεβήσεται. 25 δυναστείᾳ] C δυναστείαις. ϗ τιμὰς] A τιμάς. C πλοῦτον ϗ τιμάς. 26 ἀκαθάρτου ϗ τοῦ καθαροῦ] C καθαροῦ ϗ ἀκαθάρτου. ϗ ἐβεβήλουν] A ϗ τὰ σάββατά μου ἐβεβήλουν. 27 ὅπως] C τοῦ ἀπολέσαι ψυχὰς ὅπως. 28 κύριος prius] A C Ἀδωναῒ κύριος. οὐκ ἐλάλησε] C οὐ λελάληκεν. 29 ἀδικίᾳ] A C ἀδικίαν. διαρπάζοντες] A ἁρπάζοντες. 30 πρὸ προσώπου] A κατὰ πρόσωπον. ὁλοσχερῶς] C ponit ante πρό. 31 συντελέσαι] C συντελέσαι αὐτούς. κύριος prius] C Ἀδωναΐ.

CAP. XXIII.

3 αὐτῶν] A C αὐτῶν ἐπορνεύθησαν. 4 ἦν … ἦν … ἦν] A ἡ … ἡ … ἡ. C ἡ … ἡ. ἡ ἀδελφὴ] C ἡ νεωτέρα ἡ ἀδελφή. 6 νεανίσκοι, &c.] C νεανίσκους ἐπιλέκτους, πάντας ἱππεῖς ἱππαζομένους. 7 ἐπίλεκτοι υἱοὶ] C ἐπὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς υἱούς. πάντες] C πάντας. ἐν πᾶσι τοῖς] A desunt. αὐτοῖς] C αὐτῆς. 10 ἐποίησαν] C ponit post ἐκδικήσεις. εἰς τὰς θυγατέρας] A addit αὐτῆς. C desunt. 11 αὐτὴν] A αὐτῆς. 12 Ἐπὶ] A Καὶ ἐπί. C Ἐπεθύμησεν ὑπέρ. ἐπέθετο] C ἐπέθετο πρός. νεανίσκοι &c.] C νεανίσκους ἐπιλέκτους πάντας. 13 ἴδον] C ἴδον ἐγώ. 14 πρὸς] C ἐπί. 15 ἐζωσμένους] A διεζωσμένους. παραβαπτὰ ϗ] A ϗ τιάρας βαπτάς. C ϗ παραβαπτά. υἱῶν] C υἱῶν Βαβυλῶνος. 16 τῇ] A ἐν. 17 ἤλθοσαν] A C ἦλθον. ἐν] C ἐπί. 18 Καὶ ἀπεκάλυψε τὴν πορνείαν αὐτῆς] C desunt. 20 ὧν] A ὧν ἦσαν. ὡς ὄνων] C ὡς σάρκες ὄνων, & ponit post αὐτῶν. 21 ἐποίεις] C ἐποίησεν. οὗ] A addit ἐπόρνευσας, sed C ponit post σου. 22 κύριος] A κύριος κύριος. C Ἀδωναῒ κύριος. 23 Φακοὺκ] A Φακούθ. C Φαβούδ. Σουὲ ϗ Υχουὲ] A Σουὲ ϗ Κώθ. C Σουδὲ ϗ Κουδέ. τρισσοὺς] C τριστάτας. 24 Καὶ] A deest. πάντες] C ponit post σέ. ἅρματα, usque ad κύκλῳ] C μετὰ ἁρμάτων ϗ τροχῶν ϗ πλήθους λαῶν· ϗ θώρακας ϗ ἀσπίδας, ϗ περικεφαλαίας περιθήσονται ἐπὶ σέ, ϗ θήσουσιν ἐπὶ σὲ φυλακήν. θήσω] A θήσει. ἐκδικήσουσι] C δικάσουσι. 25 καταβαλοῦσι] A βαλοῦσι. υἱούς σου ϗ θυγατέρας] A υἱοί σου ϗ θυγατέρες. πῦρ καταφάγεται] A ἐν πυρὶ ἀναλώσουσι. C καταφάγεται πῦρ. 27 ἐκεῖ] A C ἔτι. 28 κύριος prius] C Ἀδωναῒ κύριος, & vers. 32. ἐγὼ] A deest. 29 ϗ τοὺς μόχθους σου] C desunt. αἰσχύνη] A C ἀσχημοσύνη. ἀσέβεια] A ἐν ἀσεβείᾳ. C τῆς ἀσεβείας. 30 ταῦτα σοι] C σοι ταῦτα. 32 κύριος] A κύριος κύριος. C Ἀδωναῒ κύριος. πλατὺ] A C πλατύ, ἔσται εἰς γέλωτα ϗ μυκτηρισμόν. 33 ϗ τὸ] A C desunt. ἀφανισμοῦ] C ἀφανισμοῦ, καί. 34 Πίεσαι αὐτὸ] A C Καὶ πίεσαι αὐτό, ϗ ἐκστραγγιεῖς. Addit praeterea C, ϗ τὰ ὄστρακα αὐτοῦ καταβάξῃ, ϗ τοὺς μαστούς σου κατασπαράξεις. ἐγὼ] A deest. κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος. 35 Διατοῦτο, usque ad ἀνθ'] A desunt. κύριος] C Ἀδωναῒ κύριος. 36 εἰ] A οὐ. ἀναγγελεῖς] A C ἀπαγγελεῖς. 37 τὰ ἐνθυμήματα] C τοῖς ἐνθυμήμασιν. ἐμοιχῶντο posterius] Ald. hic repetit quae sunt inter duo ἐμοιχῶντο, viz. ϗ αἷμα ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῶν τὰ ἐνθυμήματα αὐτῶν. ἐγέννησαν] C ἐγεννήθησαν. αὐτοῖς] C αὐτὰ αὐτοῖς. δι' ἐμπύρων] A διὰ πυρώσεως. C διὰ πυρός. 38 Ἕως] A deest. C Ἕως οὗ. ἐμίαινον] C ponit ante τά. ϗ] C ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, καί. 39 εἰσεπορεύοντο] C εἰσεπορεύοντο αὐτάς. τὰ βεβηλοῦν] C ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐβεβήλουν. ὅτι] C ἰδού. 40 ὅτι τοῖς] C ἔπεμπον τοῖς. 41 Καὶ] C deest. πρὸ προσώπου] C ἔμπροσθεν. θυμίαμα] C addit μου. εὐφραίνοντο] C ἐπίης ἔμπροσθεν αὐτῶν, ϗ εὐφραίνοντο. 42 πρὸς] C ϗ πρός. ἐκ] A C οἰνωμένους ἐκ. 43 πόρνης] C πόρνης ταῦτα. Ὀολιβὰν] C Ὀολιβὰν τὰς γυναῖκας τὰς ἀνόμους. 45 ἐκδικήσει] A ἐκδίκησιν. μοιχαλίδος] A C μοιχαλίδων. ἐκδικήσει αἵματος] C κρινεῖ ἐκχεούσας αἷμα. 46 Τάδε] A Ὅτι τάδε. κύριος] C Ἀδωναῒ κύριος. 47 [illegible] 49 [illegible]] A ὅτι. κύριος] A κύριος κύριος.

CAP. XXIV.

2 εἰς ἡμέραν] C τὸ ὄνομα τῆς ἡμέρας. 3 ὅτι] A πρός. κύριος] A κύριος κύριος] C Ἀδωναῒ κύριος. ϗ ἔγχεον] A ϗ ἔκχεε. C ἐπίστησον ϗ ἔκχει. 4 πᾶν] C αὐτῆς, πᾶν. 5 ἔζεσε] A ἐξέζεσε. C ἔζεσεν, ἐξέζεσεν. ἥψηται] A ἥψηθη. 6 κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος· & verſ. 9, & 14: & verſ. 24. A. 7 αἷμα] A ἐν αἷμα. καλύψαι] C κατακαλύψαι. ἐπ'] A deeſt. 9 κἀγὼ] A C οὐαὶ πόλις τῶν αἱμάτων, κἀγώ. δαλὸν] C λαόν. 10 ζωμὸς] A C ζωμὸς, ϗ τὰ ὀστᾶ συμφρυγήσονται (A συντριβήσονται.) 11 ὅπως] A C αὐτῆς, ἐξεψήθη ὅπως. ὁ] A C ὅπως συμφρυγῇ ὁ] C ϗ ἐκφρυγῇ ὁ. ἀκαθαρσίας] A C αὐτῆς ἀκαθαρσία. Καὶ οὐ] C Καὶ ταπεινωθήσεται ὁ ἰὸς αὐτῆς, ϗ οὐ. 13 ἀνθ'] A C Ἐν τῇ ἀκαθαρσίᾳ σου ζέμα, καὶ (A ϗ deeſt) ἀνθ'. σὺ] A C σὺ· ϗ οὐκ ἐκαθαρίσθης ἀπὸ ἀκαθαρσίας σου. ἐὰν] C ἔσται ἐὰν οὐ. ἔτι] A deeſt. C οὐκέτι. μου] A C μου ἐν σοί. 14 ἐλεήσω] C addit, ϗ οὐ μὴ παρακληθῶ. 16 σου ἐν] A ἐν. κοπῆς] C κόψῃ. κλαυθῇς] C κλαύσῃς οὐδὲ μὴ ἔλθῃ σοι δάκρυα. 17 Στεναγμὸς] C Στενάξεις σιγῶν, στεναγμός. πένθος] C deeſt. ἔσῃ] A C ἐστίν. οὐκ] C deeſt. 18 ἑσπέρας] A C ϗ ἀπέθανεν ἡ γυνή μου ἑσπέρας. 19 ἀναγγέλλεις] A ἀπαγγελεῖς. C ἀπαγγέλλεις. 21 Εἰπὸν] A deeſt. C Εἰπέ. ἐπιθυμήματα] C ἐπιθύμημα π. 24 κατὰ] A C ϗ κατά. ἐποίησα] C ἐποίησε. ϗ] C deeſt. 25 παρ'] A C αὐτῶν παρ'. 26 ἀναγγεῖλαι] C ἀπαγγεῖλαι. ὦτα] C ὦτά σου. 27 λαλήσῃς] A C ϗ λαλήσεις. ἀποκωφωθῇς] A ἀποκωφωθήσῃ. C κωφωθῇς.

CAP. XXV.

3 κυρίου] A C Ἀδωναῒ κυρίου. κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος· & verſ. 8, & 12, & 13, & verſ. 14 bis, & verſ. 15, & 16, & 17. ἐπορεύθησαν] C ἐπορεύθη. 4 ϗ δώσουσιν ἐν σοὶ] A deſunt. 5 διότι] A C ὅτι. κύριος] C Ἀδωναῒ κύριος· & verſu 7. 6 τὴν χεῖρα] A C τῇ χειρί. ἐπέχαρας] A C ἐπεχάρης. ἐκ ψυχῆς] C τῇ ψυχῇ. 7 ἐκτενῶ] C ἰδοὺ ἐγώ. σε] A deeſt. ἀπολῶ] A ἀπολέσω. διότι] C ὅτι· & verſu 11. 8 ὧν] C ὧν ὅτι. Μωὰβ] A C Μωὰβ ϗ Σηείρ. οὐχ] A C deeſt. Ἰσραὴλ ϗ] C deſunt. 9 παραλύσω] A παραλύω. πόλεως] A πόλεως καί. 10 αὐτῷ] C αὐτούς. Ἀμμὼν] C Ἀμμὼν ἐν τοῖς ἔθνεσιν. 11 εἰς] A C ἐν. 12 ἐκδίκησιν] A deeſt. δίκην] C δίκην ἀπ' αὐτῶν. 13 Θαιμὰν] C Θαιμὰν, ϗ ἐκ Δεδάν. 14 ἐν] A ἐπί. κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος. 15 ἐν] A deeſt. ἐκ] C ἐξ ὅλης τ. ἕως] A C αἰῶνος. 17 μεγάλας] C μεγάλας ἐν ἐλεγμοῖς θυμοῦ. διότι] C ὅτι.

CAP. XXVI.

1 ἐγενήθη] A C ἐγένετο. 2 οὗ] A C ὧν. 3 κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος· & verſ. 5, & 7, & 14. ἐγὼ] C ἐγὼ ἐπάγω. τοῖς] A ἐν τοῖς. 4 καταβαλοῦσι] C καθελοῦσι. ἀπ' αὐτῆς] C deſunt. 5 κύριος] A κύριος κύριος. C Ἀδωναῒ κύριος. 7 πολλῶν] A πολλοὺς. 8 ϗ ποιήσει] A C σέ, ϗ περιβαλεῖ σοι χάρακα, ϗ περιοικοδομήσει. κύκλῳ] A deeſt. C ponit poſt χάρακα. αὐτοῦ] A deeſt. 9 ταῖς μαχαίραις] C τοῖς ὅπλοις. 10 ϗ τῶν] C ϗ ἀπὸ τῶν. 11 σου] A C ponunt poſt πλατείας. 12 σου poſterius] A C deeſt. 13 ἔτι] A ἐν σοὶ ἔτι. 14 σε] A εἰς. C σε εἰς. κύριος] A C deeſt. ἐλάλησα] A λελάληκα. 15 κύριος] C deeſt. ἐν τῷ στενάξαι τραυματίας] A deſunt. C addit σου. 16 ἀπὸ] A ἐκ. ἐκ τῶν ἐθνῶν] C deſunt. ἀπὸ τῶν κεφαλῶν] C deſunt. αὐτῶν poſterius] C σου. 17 πῶς] A C πῶς ἀπώλου, καί. ἐκ θαλάσσης] C ἐν θαλάσσῃ. ἡ δοῦσα] A C ἥτις ἐγενήθη ἰσχυρὰ ἐν τῇ θαλάσσῃ, αὐτὴ ϗ οἱ κατοικοῦντες αὐτήν, ἡ δοῦσα. 18 σου] A C σου, ϗ ταραχθήσονται αἱ νῆσοι ἐν τῇ θαλάσσῃ ἀπὸ τῆς ἐξοδίας (A ἐξόδου) σου. 19 δῶ] A δώσω. C δῶ σε. κατακαλύψει] A καταψύξει. 20 καταβιβάσω] C καταβιβάσει. μηδὲ ἀναστῇς] C deſunt. γῆς] C γῆν. 21 ἔτι] A C ἔτι, ϗ ζητηθήσῃ, ϗ οὐχ εὑρεθήσῃ. κύριος prius] C Ἀδωναΐ.

CAP. XXVII.

3 κύριος] A κύριος κύριος. C Ἀδωναῒ κύριος. σὺ] A deeſt. 4 τῷ βεελείμ] C τὰ ὅριά σου. υἱοὶ] A υἱῶν. περιέθηκαν] A περιέθηκα. 5 ἐκ Σενὴρ] A ἐξ Ἀνείρ. ᾠκοδομήθη σοι, σανίδες] C οἰκοδομηθήσεται, νῆες. ἱστοὺς] C οἱ ἱστούς. 6 τὰς, uſque ad ἐξ] A deſunt. 7 στρωμνὴ] C ἐν στρωμνῇ. ὑάκινθον ϗ πορφύραν] A C ὑάκινθος ϗ πορφύρα. ἐκ τῶν νήσων] A deſunt. ϗ ἐγένετο] A ἐγένετο. C ϗ ἐγένοντο. οἳ ἦσαν ἐν σοὶ] A deſunt. οὗτοι κυβερνῆταί σου] A deſunt. 11 τειχέων σου] A τειχέων σου κύκλῳ. C τειχέων σου κύκλῳ. ἀλλὰ ϗ Μῆδοι. φύλακες] C ponit poſt ἦσαν. 12 πάσης ἰσχύος] C τῆς δυνάμεως. χρυσίον] A C χρυσίον, καὶ χαλκόν. 13 καὶ ἡ σύμπασα] C πᾶσα. οὗτοι] A αὐτοί. C αὐτῆς. σοὶ] C ἐν σοί. τὴν ἐμπορίαν] C τῇ ἐμπορείᾳ. 14 Θογαρμὰ] A Θοργαμά. C Θεργαμά. ἵπποι ϗ ἱππεῖς] A C ἵπποις, ϗ ἱππεῖς, ϗ ἡμιόνοις. 16 συμμίκτου σου] C τῆς ἐμπορίας σου ἐν Ἀφέκ. στακτὴν] C στακτὴν, ϗ πορφύραν, ϗ βύσσον. Ῥαμὸθ] A Δαμώθ. C Ῥααμώθ. Κορχὸρ] A Χόρ. C Κοδχίδ. 17 μύρων ϗ κασίας] C μύρον. 18 ἔμποροι] C ἐμπορεία. ἐκ] C ἐν πλήθει ἔργων σου, ἐκ. πάσης] C ponit poſt σου. Χελβὼν] C Χελμόν. ἔρια] A ἔρια σιλβά. C ἔριον σίλβον. ϗ οἶνον] A ϗ οἶνον Δεδὰν ϗ Ἰωυὰν ϗ Μεαζέλ. C Δὰν Ἰαουὰν καὶ Μόζηλ. ἔδωκαν] C deeſt. 19 Ἐξ Ἀσὴλ] C deſunt. Ἐχὰς] A Ἐχός. C Ἐχοί. ἐπὶ] C εἰσίν. 21 ἀμνοὺς] C ponit poſt κριούς. ἐμπορεύονται] A ἐνεπορεύοντο. 22 Ἔμποροι] C Οἱ ἔμποροί σου. Ῥαμμὰ] C Ῥαγμά. οὗτοι] C αὐτοί. χρηστῶν, ϗ] C τιμίων, οἱ καί. 23 Χαρρὰ ϗ Χαναὰ] A Χαρρὰν ϗ Χαννὰν ϗ Δεδάν. C Χαρὰν ϗ Χαναὰν ϗ Αἰδάν. Ἀσοὺρ ϗ Χαρμὰν] A ϗ Σαββὰ ϗ Ἀσοὺρ ϗ Χαλμάν. C Σαβὰ ϗ Ἀσοὺρ ϗ Χαλμάβ. 24 ὑάκινθον] A ὑάκινθον ϗ πορφύραν. C ἐν μοχαλὶμ ϗ γαλίμε ὑάκινθον ϗ ποικιλίαν. δεδεμένοις] C καταδεδεμένοις ἐν. 25 Πλοῖα, ἔμποροι] A πλοῖα ἐν αὐτοῖς, Καρχηδόνιοι ἔμποροι. C πλοῖα ἐν αὐτοῖς. ἡ ἐμπορεία. ἐν τῷ συμμίκτῳ] C τῶν συμμίκτων. καρδίᾳ θαλάσσης] C καρδίαις θαλασσῶν. 27 ἦσαν] C deeſt. τῶν συμμίκτων] C οἱ σύμμικτοι. σύμμικτοί σου ἐκ τῶν συμμίκτων] C ἐπιμιγνῦντες τὴν ἐπιμιξίαν. 29 πλείων] A C πλοίων αὐτῶν. κωπηλάται] A C addunt σου. ἐπιβάται] C addit σου. 30 τῇ φωνῇ] C τὴν φωνήν. 31 στρώσονται] A ἐπιστρώσονται. C ὑποστρώσονται. 32 Καὶ] A C Καὶ ξυρήσονται (A φαλακρώσουσιν) ἐπὶ σοὶ (A σὲ) φαλάκρωμα, ϗ περιζώσονται σάκκον, ϗ κλαύσονται περὶ σοῦ ἐν πικρασμῷ ψυχῆς. Καὶ κοπετὸν πικρόν. λήψονται] C λήψονται ἐπὶ σὲ ϗ ἀναλήψονται. θρήνημα] C ϗ θρηνήσουσι θρήνημα. Σὸρ] A C Σόρ· τίς ὥσπερ Τύρος κατασιγηθεῖσα ἐν μέσῳ θαλάσσης. 34 Νῦν] C Νῦν δέ. 35 ἐστύγνασαν] A ἐστύγναζον. C στυγνάσουσι. ἐξέστησαν, ϗ ἐδάκρυσε] C ἐκστήσονται, καὶ δακρύσει. αὐτῶν] A αὐτῶν ἐπὶ σοί. 36 σε] C ἐπὶ σέ. αἰῶνα] A αἰῶνα, λέγει κύριος ὁ θεός.

CAP. XXVIII.

2 κύριος] A κύριος κύριος· & verſ. 6, & 12. C Ἀδωναῒ κύριος· & verſ. 6, & 12. οὗ] A C ὧν. κατῴκησα] A C κατῴκισα. 3 ἢ] C deeſt. τῇ] A ἐν τῇ. 4 χρυσίον καὶ ἀργύριον] C περιεποιήσω ἀργύριον καὶ χρυσίον. 5 Ἐν] A C Ἢ ἐν. ὑψώθη] C ϗ ὑψώθη. 7 ἐγὼ ἐπάγω] A deſunt. ϗ… ϗ] C deſunt. 9 ἐγὼ] A deeſt. 10 ἐν πλήθει] A ἐν πλήθει τραυματιζόντων σε, ἐν θανάτῳ. C ἐν χειρὶ τιτρωσκόντων σε, θανάτοις. ἀπολῇ] A C ἀποθάνῃ. ἐλάλησα] A λελάληκα. κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος· & verſu 22, & 24. 12 σὺ] C σὺ εἶ. ϗ] A C πλήρης σοφίας, ϗ. 14 ἐκτίσθης] C addit, ϗ κατεσκήνωσας. σὺ] A C deeſt. ἔθηκα] A ἔδωκα. C κεχρισμένος ὄρος θεοῦ, ϗ τοῦ κατασκηνοῦντος ἐν σκηνώματι, ϗ ἔθηκα. ἐν] A σὺ ἐν. 15 ἐγενήθης] C ἐπορεύθης. σὺ] C deeſt. ἕως] C ἕως οὗ. 16 Ἀπὸ] C Ἀπὸ γάρ. ἐκ μέσου] C τὸ συσκιάζον ἐκ μέσων. 18 ἐβεβήλωσα] A C ἐβεβήλωσας. σποδὸν] A C εἰς σποδόν. 19 στενάξουσιν] A C συστενάσουσιν. 23 Αἷμα ϗ θάνατος] A C Καὶ ἐξαποστελῶ ἐπὶ σὲ θάνατον, καὶ αἷμα. μαχαίραις] A C ἐν μαχαίραις. διότι] A C ὅτι. 24 οὐκέτι ἐν] A ἔτι. C ἔτι ἐν. ἀπὸ] A C ἀπὸ πάντων. 25 κύριος prius] A C Ἀδωναΐ. τὸν] A C τὸν οἶκον. ϗ ἐνώπιον] A C ἐνώπιον. ἐν] C ἐπ' αὐτὴν ἐν.

CAP. XXIX.

3 ϗ εἰπὸν] A C λάλησον, ϗ εἰπὲ (A εἰπόν.) κύριος] A κύριος κύριος· & verſu 8. C Ἀδωναῒ κύριος· & verſu 8. Φαραὼ] A C σε Φαραὼ βασιλεῦ (A βασιλέα) Αἰγύπτου. αὐτοῦ] A Αἰγύπτου. 4 παγίδας] A παγίδα. C χαλινόν. σου] A C σου, ϗ πάντας τοὺς ἰχθύας τοῦ ποταμοῦ. C addit præterea ταῖς λεπίσιν σου προσκολλήσω. 5 πρόσωπον] C προσώπου. κατάβρωμα] A βρῶμα. 6 Αἴγυπτον] A εἰς Αἴγυπτον. ἐθλάσθης] C ϗ ἐθλάσθης. 7 Διατοῦτο] A Ἰδοὺ ἐγώ. ἀπὸ σοῦ] C ponit poſt ἀνθρώποις. 11 ἐν αὐτῇ] A δι' αὐτῆς. 12 ἀπώλειαν] A C εἰς ἀπώλειαν. ἔσονται] C ἔσονται ἀφανισμός. ἔτη] A ἔτη ἀφανισμὸς ἔσται. 13 Τάδε] A Ὅτι τάδε. κύριος] A κύριος κύριος. C Ἀδωναῒ κύριος. 14 κατοικίσω] A C κατοικιῶ. Φαθωρῆς] A Παθύρης. C Βαθωρῆς. 15 παρὰ] C ἐκεῖ παρά. οὐ μὴ ὑψωθῇ] C ϗ ἔσται ταπεινωτάτη τοῦ μὴ ὑψωθῆναι. ϗ] C deeſt. 16 τῷ οἴκῳ] A ἐν τῷ. αὐτῶν] A τῶν καρδιῶν αὐτῶν. κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος 17 μιᾷ] C ἐννάτῃ. δουλείᾳ μεγάλῃ] A δουλείαν μεγάλην. φαλακρὰ] C φαλάκρωμα. ϗ τῆς] C διὰ τῆς. 19 Τάδε] C Διὰ τοῦτο. κύριος prius] C Ἀδωναΐ. ἐγὼ] C deeſt. Αἰγύπτου] C Αἰγύπτου, ϗ λήψεται τὸ πλῆθος αὐτῆς. ϗ σκυλεύσει τὰ σκῦλα αὐτῆς] A deſunt. C ponit ante ϗ προνομεύσει. 20 δέδωκα] C ϗ δέδωκα. γῆν] A εἰς γῆν. τάδε] A ἅ ἐποίησάν μοι, τάδε] C ἀνθ' ὧν ὅσα εἰργάσατο ἐμοί, λέγει Ἀδωναῒ κύριος, τάδε. κύριος] C deeſt. 21 σοὶ] C ponit poſt δώσω.

CAP. XXX.

2 εἰπὸν] C εἰπέ. κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος, & verſ. 6. 3 ὅτι] A ὀλολύξατε, ὅτι. κυρίου] C κυρίου, ϗ ἐγγίζει ἡμέρα κυρίου. πέρας] C ϗ καιρός. 4 συμπεσοῦνται] A C πεσοῦνται. ϗ] A C ϗ λήψονται τὸ πλῆθος αὐτῆς, καί. 5 Λίβυες] C Λίβυες ϗ Αἰθίοπες. πάντες οἱ] A Σπᾶνοι. τῆς] C ἐκ τῆς. ἐν αὐτῇ] C μετ' αὐτῶν. A ponit ante μαχαίρᾳ. 6 Καὶ] C Τάδε λέγει Ἀδωναῒ κύριος, Καί. ἀντιστηρίγματα] C ὑποστηρίγματα. 7 αὐτῶν] C αὐτῆς. 9 ἄγγελοι] C ἄγγελοι ἐκ προσώπου μου ἐν Σείμ. Αἰθιοπίαν] C Αἰθιοπίας ἐλπίδα. 10 κύριος prius] C Ἀδωναΐ. 11 λοιμοὶ] C μετ' αὐτοῦ, λοιμοί. 12 ϗ ἀπολῶ, uſque ad ἐν] A C ϗ ἀποδώσομαι τὴν γῆν ἐν χειρὶ πονηρῶν, ϗ ἀφανιῶ (A ἀπολῶ) τὴν γῆν, ϗ τὸ πλήρωμα αὐτῆς (A αὐτῶν, & addit σὺν τῷ πληρώματι αὐτῆς.) ἐγὼ] A ὅτι. λελάληκα] A ἐλάλησα. 13 κύριος κύριος] C κύριος ὁ θεός. ἀπολῶ] A C ἀπολῶ βδελύγματα, ϗ καταπαύσω. Μέμφεως poſterius] A C deeſt. ἔτι] C ἔτι, ϗ δώσω φόβον ἐν γῇ Αἰγύπτου. 16 ἡ Συήνη] A C Σαΐς. 18 με] A deeſt. ταύτην] A αὐτήν. ἀρθήσονται] C ἀχθήσονται. 19 κρίμα] C κρίματα. 21 κατεδείθη] C κατεδέθη. τοῦ δοθῆναι ἐπ' αὐτὴν μάλαγμα] A deſunt. C τοῦ ἐπιτεθῆναι αὐτῷ μάλαγμα. 22 κύριος prius] C Ἀδωναΐ. τεταμένους] A C addunt, ϗ τοὺς συντετριμμένους. 24 τὴν χεῖρα] A τὰς χεῖρας.. αὐτὴν] C τὴν ῥομφαίαν. 25 τὴν] A με τήν. μου] A deeſt. 26 πάντες] A πάντες οἱ Αἰγύπτιοι. C deeſt.

CAP. XXXI.

3 ϗ] C deeſt. παραφυάσι] A C addunt, ϗ πυκνὸς ἐν τῇ σκέπῃ. εἰς] C ϗ εἰς. 4 ἐξέθρεψεν] A ἔθρεψεν. αὐτῆς] A αὐτοῦ. 5 ἀφ'] A C ϗ ὑψώθησαν αἱ παραφυάδες αὐτοῦ ἀφ'. πολλοῦ] C πολλοῦ ἐν τῷ ἐκτεῖναι αὐτόν. 7 καλὸς ἐν] A κάλλος. 8 Καὶ] A deeſt. τοιαῦται] C πολλοί. 9 ϗ ἐζήλωσαν] C Καλὸν ἐποίησα αὐτὴν ἐν τῷ πλήθει τῶν κλάδων αὐτοῦ, ϗ ἐζήλωσεν. 10 κύριος] A κύριος κύριος. C Ἀδωναῒ κύριος. εἶδον ἐν τῷ ὑψωθῆναι αὐτὴν] C ἐπήρθη ἡ καρδία αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ὕψει αὐτοῦ. 11 ἄρχοντος] A ἀρχόντων. ἐποίησε] A ἐποίησαν. 13 ἐπὶ τὴν πτῶσιν αὐτοῦ] A deſunt. ἐγίνοντο] A deeſt. C ἐγένετο. 14 ἔδωκαν] C οὐκ ἔδωκαν. αὐτὰ] A C αὐτόν. γῆς βάθος] C γῆν βάθους. πρὸς καταβαίνοντας] C καταβαίνοντες. 15 κύριος prius] C Ἀδωναΐ. ἐξεχύθησαν] C ἐξεχύθη. 16 γῇ] A γῇ κάτω. C γῇ κατωτάτῃ. ἐκλεκτὰ] C ἐκλεκτά, ϗ τὰ κάλλιστα. 17 αὐτοὶ] C ϗ αὐτοί. 18 ὡμοιώθης] C ὡμοιώθης ἐν δυνάμει, ϗ ἐν δόξῃ, ϗ ἐν μεγέθει ἐν τοῖς ξύλοις τῆς τρυφῆς. ϗ καταβιβάσθητι] C deſunt. μαχαίρας] C μαχαίρᾳ. τὸ] A πᾶν. C πᾶν τό. κύριος prius] C Ἀδωναΐ.

CAP. XXXII.

1 δεκάτῳ] C δωδεκάτῳ. δεκάτῳ] A C δωδεκάτῳ. 2 ὡμοιώθης] C ὁμοιωθήσῃ. 3 κύριος] A κύριος κύριος. δίκτυα] A δίκτυά μου ϗ ἐν ἐκκλησίᾳ. C δίκτυόν μου ἐν ἐκκλησίᾳ. 4 πλησθήσεται] C addit σου. ἐμπλήσω] A C ἐμπλήσω ἐκ σοῦ. 5 ἀπὸ] C φάραγγας ἀπό. σοῦ] A σου πᾶσαν τὴν γῆν. 7 κατακαλύψω] A καλύψω. αὐτῆς] A αὐτῆς, πάντας τοὺς ἀστέρας τοῦ οὐρανοῦ. 8 τὴν γῆν] A σέ. C τὴν γῆν σου. 9 παροργιῶ] C παροργίσω. πολλῶν] A deeſt. C ponit ante λαῶν. ἂν ἄγω] A ἀνάγει. C ἀνάγω. 10 πετᾶσθαι] A πλατυνθῆναι. C πετάσαι. 13 ἐπὶ] A deeſt. κτηνῶν] A κτήνους. 14 Οὕτως] C deeſt. κύριος] A C Ἀδωναῒ κύριος. 15 τῇ πληρώσει] A τῷ πληρώματι. 16 θρηνήσεις] C θρηνήσουσιν. ϗ αἱ] A deſunt. 17 ἐγενήθη] A C ἐγένετο. 18 τὴν ἰσχὺν] C πλῆθος. τὰ βάθος] C τὰ βάθη. 19 ἐν] A C Ἐξ ὑδάτων εὐπρεποῦς (A εὐπρεπῶς) κατάβηθι, ϗ κοιμήθητι μετὰ ἀπεριτμήτων. ἐν. ἐροῦσι] C λέξουσι. σοὶ] A deeſt. ἐν βάθει βόθρου γίνου, τίνος κρείττων εἶ; ϗ] C εἰς βάθος λάκκου οὐ βελτίων εἶ. 22 αὐτοῦ] C αὐτοῦ ἐν κύκλῳ τοῦ τάφου αὐτοῦ. πάντες, uſque ad ϗ ἐγενήθη] C πάντες τραυματίαι οἱ πεπτωκότες μαχαίρᾳ. Οἱ δεδωκότες τοὺς τάφους αὐτοῦ εἰς πλευρὰς λάκκου. ἐδόθησαν, ϗ] A ἐδόθη. 23 οἱ δόντες] A οἱ ἔδωκαν τὰς ταφὰς αὐτῆς ἐν μηροῖς λάκκου, ϗ ἐγενήθη ἐκκλησία

περικύκλῳ τῆς ταφῆς αὐτοῦ, πάντες αὐτοὶ τραυματίαι οἱ πίπτοντες μαχαίρᾳ, οἱ δόντες. 24 μαχαίρᾳ] A μαχαίραις. ἐλάβοσαν] C ἔλαβον. 26 αὐτοῦ prius] C αὐτῶν. πάντες τραυματίαι αὐτοῦ] A deſunt. 27 Καὶ] C Καὶ οὐκ. πολεμικοῖς] A πολεμικοῖς αὐτῶν. ἐξεφόβησαν] C ἐξεφοβήθησαν. πάντας] A C οἱ γίγαντες. 28 σὺ] A deeſt. κοιμηθήσῃ] A C συντριβήσῃ ϗ κοιμηθήσῃ. 29 ἐδόθησαν] A C Ἐδώμ, ϗ οἱ βασιλεῖς αὐτοῦ, (A αὐτῆς) ϗ πάντες. Ἀσσοὺρ] A αὐτῆς. αὐτοῦ] A αὐτῶν. 30 πάντες] A πάντες οὗτοι, πάντες. καταβαίνοντες τραυματίαι] C οἵτινες κατήχθησαν μετὰ τραυματιῶν. τῇ] C ἐν τῇ. αὐτῶν prius] C αὐτῶν αἱμωθέντες. 31 βασιλεὺς] A deeſt. παρακληθήσεται] C παρακληθήσονται. αὐτῶν] A C αὐτῶν, τραυματίαι μαχαίρᾳ (A μαχαίρας) Φαραώ, ϗ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτοῦ. κύριος] C deeſt. 32 μετ' αὐτοῦ] A C deſunt.

CAP. XXXIII.

2 δῶσιν] A δώσει. 4 ϗ μὴ] A μή. 6 αὕτη] A C αὐτή. 7 λόγον] C λόγον, ϗ ἀπαγγελεῖς αὐτοῖς ἐπ' ἐμοῦ. 8 θανατωθήσῃ] C ἀποθάνῃ. αὐτῶν] A C αὐτοῦ. 9 ἐστὶ] A αὐτός. ἐξῄρησαι] C ἐξαιρήσῃ. 11 τάδε] A C deeſt. κύριος] A Ἀδωναῒ κύριος. C κύριος κύριος. ἀσεβοῦς] A ἁμαρτωλοῦ. ὑμῶν] A C ὑμῶν τῆς πονηρᾶς. 12 εἰπὸν] C Καὶ σὺ υἱὲ ἀνθρώπου εἰπόν. ἀσεβοῦς] A ἀνόμου. σωθῆναι] A C σωθῆναι ἐν ἡμέρᾳ ἁμαρτίας αὐτοῦ. 13 ζῇ] A C ζωῇ ζήσεται, (A ζήσῃ) ϗ ζήσῃ. 14 ἁμαρτίας] C καρδίας. 15 ἐνεχύρασμα] C ἐνεχυράσματα. ἁρπάσματα] A ἅρπασμα. προστάγμασι] C προστάγματι. 16 ἀναμνησθῶσιν] A μνησθῶσιν. 17 αὐτῶν] A αὐτοῦ. 18 ϗ poſterius] C deeſt. 20 τοῦτο ἐστιν ὃ] C deſunt. 21 ἐγενήθη] C ἐγένετο. δεκάτῳ] C δωδεκάτῳ. δωδεκάτῳ] A δεκάτῳ. 22 χεὶρ κυρίου] C ponit poſt ἐμέ. ἀνοιχθὲν τὸ στόμα] A ἀνοιχθέντος τοῦ στόματος. 23 ἐγενήθη] A ἐγένετο. 24 λέγουσιν] C λέγοντες λέγουσιν. 27 εἰπὸν αὐτοῖς] A εἰπὲ πρὸς αὐτούς. Τάδε λέγει κύριος κύριος] A Οὕτως εἶπεν Ἀδωναῒ κύριος. Ζῶ ἐγὼ] A ϗ ἐπὶ τῷ αἵματι φάγεσθε, ϗ ὀφθαλμοὺς ὑμῶν λήψεσθε πρὸς εἴδωλα ὑμῶν, ϗ αἷμα ἐκχεῖτε, ϗ τὴν γῆν κληρονομήσετε· ἔστητε ἐπὶ τῇ ῥομφαίᾳ ὑμῶν, ἐποιήσατε βδέλυγμα, ϗ ἕκαστος τὸν πλησίον αὐτοῦ ἐμιάνατε, ϗ τὴν γῆν κληρονομήσετε οὕτως· διὰ τοῦτο εἰπὸν αὐτοῖς, Τάδε λέγει κύριος κύριος, Ζῶ ἐγώ. Comp. ἐπὶ αἵματος τρώγετε, ϗ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν αἴρετε εἰς τὰ βδελύγματα ὑμῶν, ϗ αἷμα ἐκχέετε, ϗ τὴν γῆν κληρονομήσετε; Καὶ ἔστητε ἐν ταῖς ῥομφαίαις ὑμῶν, ἐποιήσατε προσόχθισμα, ϗ ἕκαστος τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον αὐτοῦ ἐμολύνατε, ϗ τὴν γῆν κληρονομήσετε; Τάδε ἐρεῖς αὐτοῖς, Τάδε λέγει κύριος, κύριος, Ζῶ ἐγώ. μαχαίραις] A μαχαίρᾳ. 30 οἰκιῶν] A οἴκων. λαλοῦσι] A ἐλάλουν. ἄνθρωπος] C ἕκαστος. αὐτοῦ] A αὐτῶν. 31 Ἔρχονται] A C Καὶ ἔρχονται. σου prius] A σου ὁ λαός μου. αὐτὰ] C ponit poſt ποιήσουσιν. αὐτῶν] C αὐτῶν αὐτοὶ πείθουσιν. ἢ] A C αὐτῶν ἤ. αὐτῶν] C αὐτῶν πορεύεται. 33 Καὶ] A deeſt.

CAP. XXXIV.

2 εἰπὸν τοῖς ποιμέσι] C εἰπέ. 3 πρόβατα A πρόβατά μου. ϗ τὸ κακῶς ἔχον οὐκ ἐσωματοποιήσατε] C deſunt. 6 μου] C deeſt. τῆς γῆς] A C πάσης τῆς γῆς. ἀποστρέφων] A ἐπιστρέφων. 8 πρόβατα poſterius] C ποίμνια. ἐβόσκησαν] C ἐβοσκήθησαν. 9 Ἀντὶ τούτου] C Διὰ τοῦτο. ποιμένες] A C ποιμένες ἀκούσατε λόγον κυρίου. 10 κύριος] C deeſt. 12 ἐν] C deeſt. ὅτ' ἂν ᾖ] A πλάνης. C ὅταν ᾖ. προβάτων] A C προβάτων αὐτοῦ. 13 ἀπὸ τῶν χωρῶν, ϗ εἰσάξω αὐτοὺς] A deſunt. 14 ϗ ἐκεῖ] A καί. C ἐκεῖ, καί. 15 ϗ γνώσονται ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος] C deſunt. κύριος poſterius] A deeſt. 16 ἀποστρέψω] A C ἐπιστρέψω. 17 πρόβατα] C πρόβατά μου. προβάτου poſterius] A προβάτων. 20 ἀναμέσον προβάτου ἀσθενοῦς] ἀσθενοῦς. 21 Ἐπὶ] C Ἐπὶ δέ. ϗ … ἐξεθλίβετε] A deſunt. C ϗ … ἐξεθλίβετε ἕως οὗ ἐξώσατε αὐτὰ ἔξω. 22 κριοῦ πρὸς κριὸν] C προβάτων ϗ κριῶν. 23 τὸν] C ὡς τόν. Δαυὶδ] C Δαυίδ, αὐτὸς ποιμανεῖ αὐτούς. 24 εἰς θεὸν] A θεός. Δαυὶδ] C ὁ δοῦλός μου Δαυίδ. ἐλάλησα] C λελάληκα. 25 τῷ Δαυὶδ] A αὐτῷ Δαυίδ. C αὐτοῖς. 26 ὑμῖν] C κατὰ καιρὸν αὐτοῦ. 27 τὰ ἐν τῷ πεδίῳ] A τοῦ πεδίου. τὸν ζυγὸν] A τὸν ζυγὸν τοῦ κλοιοῦ. C τὴν στρεβλὴν τοῦ ζυγοῦ. ἐξελοῦμαι] A ἐξελῶ. καταδουλωσαμένων] C καταβδελυξαμένων. 28 ἔτι] C οὐκέτι. 29 αὐτοῖς] C αὐτούς. ϗ οὐκ ἔτι] A ϗ οὐκέτι ἔσονται ὀλίγοι ἐν ἀριθμῷ ἐν τῇ γῇ, ϗ οὐκέτι. τῆς γῆς] C τῇ γῇ. ὀνειδισμὸν ἐθνῶν] C ponit poſt ἔτι. 30 αὐτῶν] C αὐτῶν μετ' αὐτῶν. 31 Πρόβατα] A C Καὶ ὑμεῖς πρόβατα. ποιμνίου μου] C νομῆς μου ἄνθρωποι.

CAP. XXXV.

2 εἰς αὐτὸ] A C ἐπ' αὐτῷ. 3 εἰς] A deeſt. 4 ταῖς] A ἐν ταῖς. 6 διώξεταί σε] C ἐκδιώξεταί σε, ϗ αἷμα ἐμίσησας ϗ αἷμα ἐκδιώξεταί σε. 8 τραυματιῶν] A C addunt σου. βουνοὺς σου] C βουνούς. 9 κατοικηθῶσι] C κατοικηθήσονται. γνώσῃ] A γνώσονται. 11 κύριος] A κύριος κύριος. σου] C σου, ϗ κατὰ τὸν ζῆλόν σου ὃν ἐποίησας ἐν τῷ μισῆσαί σε. 13 ἐγὼ] A ϗ ἐγώ. C καὶ ἐφωνήσατε κατ' ἐμοῦ, τὰ ῥήματα ὑμῶν ἐγώ. 14 Τάδε] A Διὰ τοῦτο τάδε. πάσης] A deeſt. σε] A C αἰώνιον, (A deeſt) καθὼς ἐπεχάρης (A ηὐφράνθης) τῇ κληρονομίᾳ (A εἰς κληρονομίαν) οἴκου Ἰσραήλ, ὅτι ἠφανίσθη, οὕτως ποιήσω σε. 15 ἔρημον] A ἔρημος] C εἰς ἔρημον. ϗ ἐξαναλωθήσεται] C ἐξολοθρευθήσεται. C ἐξαναλωθήσεται. γνώσῃ] A γνώσονται. αὐτῶν] C deeſt.

CAP. XXXVI.

2 ἐχθρὸς] C ponit ante ἐφ'. 3 ϗ μισηθῆναι ὑμᾶς] C deſunt. ὑπὸ] A ἀπὸ τῶν ἐθνῶν. κύκλῳ] A περικύκλῳ. ἀνέβητε] A ἀνέβητε ϗ ἐγένεσθε. γλώσσῃ] C γλώσσης. εἰς ὀνειδισμὸν] A ὀνείδισμα. C ὀνειδισμός. 4 κύριος] A κύριος κύριος. χειμάρροις] C ponit poſt φάραγξι. 6 ὀνειδισμοὺς ἐθνῶν ἠνέγκατε ὑμεῖς] C ὀνειδισμοῦ σου, ὃν ἔθνη ἤνεγκαν ὑμῖν. 7 ἐγὼ] C τάδε λέγει κύριος κύριος, Ἐγώ. 8 καρπὸν ὑμῶν] C καρπόν. 9 ἐφ' ὑμᾶς, καὶ] A deſunt. ἐρημωμένη οἰκοδομηθήσεται] A αἱ ἐρημωμέναι οἰκοδομηθήσονται. 11 κτήνη] C κτήνη, ϗ πληθυνθήσονται, ϗ αὐξηθήσονται. 12 τὸν λαὸν] C ἀντὶ τοῦ λαοῦ. 13 κύριος] C deeſt. κατέσθουσα] A κατεσθίουσα. C γῆ κατεσθίουσα. 14 ἔτι] A deeſt. 15 οὐκέτι] C ἔτι & ponit poſt ὑμᾶς. ὀνειδισμοὺς] A C ὀνειδισμόν. ἀνενέγκητε] A ἐνέγκητε. 17 ϗ ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν] C deſunt. 18 αὐτοὺς] A αὐτοὺς περὶ τοῦ αἵματος οὗ ἐξέχεον ἐπὶ τῆς γῆς, ϗ ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν ἐμίαναν αὐτήν. C αὐτοὺς ἀντὶ τοῦ αἵματος, οὗ ἔχεον ἐπὶ τῆς γῆς, ϗ ἐν τοῖς βδελύγμασιν αὐτῶν ἐμόλυναν αὐτήν. 20 οὗτοι] C αὐτοί. 21 εἰσήλθοσαν] A εἰσῆλθον. 22 κύριος] A C κύριος κύριος. ἀλλ' ἢ] A C ἀλλά. 23 κύριος] A C κύριος, λέγει κύριος (A Ἀδωναΐ) κύριος. 25 ϗ καθαριῶ] C καθαρίσω. 27 ποιήσητε] C ποιήσητε αὐτά. 30 λάβητε] C λάβητε ἔτι. 31 ἐπὶ] A ἐν. 32 κύριος] A deeſt. ἐστὶν] A ἔσω. 33 Ἀδωναΐ] A C κύριος· & ver. 37. 34 ἐγενήθη] C deeſt. 35 ἐκάθισαν] C ἱδρύνθησαν. 37 ζητηθήσομαι] A ζήτημα θήσομαι.

CAP. XXXVII.

1 ϗ ἐξήγαγέ με ἐν πνεύματι κύριος (C κυρίου) A deſunt. 2 ξηρὰ] A ϗ ἰδοὺ ξηρά. 3 με] A C με, Υἱὲ ἀνθρώπου. ἐπίσῃ] A C ἐπίστασαι. ταῦτα] C αὐτά. 4 με] A με, Υἱὲ ἀνθρώπου. 5 κύριος] C κύριος κύριος. φέρω ἐφ'] C οἴσω εἰς. 6 εἰς] A ἐφ'. 7 μοι] A μοι κύριος. ἐν] A C φωνὴ ἐν. προσήγαγε] C προσήγγιζε. ἑκάτερον] A ὀστέον. C πρὸς ὀστοῦν. 8 δέρματα] A δέρμα. 9 προφήτευσον υἱὲ ἀνθρώπου] A ponit ante prius προφήτευσον. κύριος] A C κύριος κύριος· & ver. 12. ἐλθὲ] C ἐλθὲ πνεῦμα. 10 σφόδρα] C σφόδρα σφόδρα. 12 ὑμῶν] C ponit ante τά. ἐκ τῶν μνημάτων ὑμῶν] A deſunt. εἰσάξω] A ἀνάξω. 13 ἐκ τῶν τάφων, λαὸν] A C ὑμᾶς ἐκ τῶν τάφων ὑμῶν, λαόν (A λαός.) 14 κύριος] A κύριος κύριος· & ver. 19.. C κύριος ὁ θεός· & ver. 19. 18 λέγωσι] C εἴπωσι. ἀναγγέλλεις] A C ἀπαγγελεῖς. 19 τῇ] A ἐν τῇ. C ϗ ἔσονται μία ἐν τῇ. 20 αὐτοῖς] C πρὸς αὐτούς. κύριος] C ὁ θεός. 21 εἰσήλθοσαν] A εἰσῆλθον. 22 αὐτῶν] C πάντων τούτων, εἰς βασιλέα. οὐκέτι] A ἔτι. 23 αὐτῶν] A C αὐτῶν, ϗ ἐν τοῖς προσκόμμασιν (A προσοχθίσμασιν) αὐτῶν, ϗ ἐν ἀσεβείαις αὐτῶν. ἡμάρτοσαν] A ἥμαρτον. κύριος] A C deeſt. 24 ἔσται] A ponit poſt εἷς. 25 αὐτοὶ] A C αὐτοὶ ϗ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, ϗ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν αὐτῶν ἕως τοῦ αἰῶνος. ἄρχων] A C ἄρχων αὐτῶν ἔσται (deeſt C.) 26 θήσω] C ϗ δώσω αὐτούς, ϗ πληθυνῶ αὐτούς, ϗ θήσομαι. μου] A μοι & ponit poſt ἔσονται.

CAP. XXXVIII.

3 κύριος] C deeſt. σὲ] A σὲ Μαγώγ, ϗ ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ Μαγώγ. 4 Καὶ] C Περιάξω σε, ϗ θήσομαι χαλινὸν εἰς τὰς σιαγόνας σου, καί. συναγωγὴ πολλὴ] A C συναγωγὴ πολλή. ϗ περικεφαλαῖαι ϗ μάχαιραι. Πέρσαι] A deſunt. 5 πάντες] A ϗ Λυδοὶ πάντες. 6 Θοργαμὰ] A Θογαρμά. C Θωγαρμά. 7 ἡ συνηγμένη] C οἱ συνηγμένοι. 8 οὗτος] C οὕτως. 9 κατακαλύψαι] A καὶ καλύψεις. ἔσῃ] A πέσῃ. 10 ῥήματα] A ῥῆμα. 12 πεποιηκότας] C πεποιηκότων. κατοικοῦντας] C ϗ οἰκούντων. 13 σκῦλα poſterius] C σκῦλα μεγάλα. 14 ϗ εἰπὸν] C εἰπόν. κύριος] A κύριος κύριος. C κύριος ὁ θεός. 16 σὲ ἐπὶ] A ἐπὶ σέ. 17 τῷ] Ὦ. Ἰσραὴλ] C Ἰσραήλ, οἱ προφητεύσαντες. 20 ἕρποντα] C deeſt. ῥαγήσεται] A ῥαγήσονται. 21 ϗ πᾶν φόβον] A πάντα φόβον μαχαίρας, λέγει κύριος κύριος. C πάντα φόβον, λέγει κύριος. 23 ἐναντίον] A ἐνώπιον. εἰμι] C deeſt.

CAP. XXXIX.

1 κύριος] A C κύριος κύριος· & ver. 5, & 13, & 17, & 20. ἐγὼ] C deeſt. 2 καθοδηγήσω] C κατάξω. σε] poſterius] C deeſt. 4 πλήθη] A C πλῆθος. καταβρωθῆναι] C βρωθῆναι. 7 τὰ] A πάντα τά. ἐν] A deeſt. 8 ὅτι] C ὅτε. 9 καύσουσιν] A ἐκκαύσουσιν. ὅπλοις] C ὅπλοις θυρεοῖς, καί. 10 ἀλλ' ἢ] A ἀλλά. κατακαύσουσι] A καύσουσιν ἐν. τοὺς] A ἐν πυρὶ τούς. κύριος] A κύριος κύριος. C κύριος παντοκράτωρ. 12 ἑπταμήνῳ] C ἑπτὰ μησίν. 13 αὐτοῖς] A C αὐτοῖς εἰς. ἡ ἡμέρα ἐδοξάσθη (ἐδοξάσθην C)] A deſunt. 14 τὴν] A πᾶσαν. ἐπὶ] C ἀπό. αὐτὴν] C αὐτούς. 15 Καὶ] A deeſt. γαὶ] C deeſt. 25 ἐν] A deeſt.. 28 αὐτοῖς] A deeſt.

CAP. XL.

2 ἐν] A ἐκεῖ ἐν. ὄρος ὑψηλὸν] A C ὄρους ὑψηλοῦ. ὡσεὶ] A C ὡς. 3 αὐτοῦ ἦν ὡσεὶ ὅρασις] A deſunt. 4 ὃν] A C deeſt. εἰς τὴν καρδίαν] A ἐν τῇ καρδίᾳ. 5 ἔξωθεν] A ἔξω. καλάμῳ] C καλάμῳ, ϗ τὸ θεὲ ἴσον τῷ καλάμῳ τὸ μῆκος. τὸ αἰλὰμ] A C τὸ θεὲ ἐξ ἐξ, τὸ αἰλάμ. 7 Καὶ τὸ θεὲ ἴσον, uſque ad finem verſus] C πλάτος ϗ τὸ ὕψος ἴσον τῷ καλάμῳ, ϗ ἴσον τῷ καλάμῳ μῆκος, ϗ τὸ αἰλ πηχέων πέντε. 9 αἰλὰμ prius] A C ἐλ. 10 τοῦ θεὲ] C deſunt. 12 πῆχυς] C πῆχυς εἷς. ἐπὶ] A ϗ κατὰ] C κατά. θεεὶμ] A ναβὶν πήχεως ἑνὸς ϗ πήχεως ἑνὸς ὅριον. C θεεὶμ ϗ πήχεως ἑνὸς ὅρος. 14 πύλης, uſque ad τῆς πύλης ἔσωθεν, ver. 15.] A πύλης ἑξήκοντα πήχεις ἔξωθεν, ϗ εἴκοσι πέντε πήχεις θεὲ τῆς πύλης κύκλῳ, ϗ τὸ αἴθριον τῆς αὐλῆς ἔξωθεν εἰς τὸ αἴθριον αἰλάμ. C πύλης ἑξήκοντα πήχεις, ϗ θεεὶμ τῆς πύλης τῆς αὐλῆς ϗ τὸ αἴθριον τῆς πύλης ἔξωθεν κύκλῳ. αἰλάμ. 18 πυλῶν … πυλῶν] A στύλων … στύλων. 19 ἔξω πήχεις ἑκατὸν τῆς βλεπούσης] A deſunt. 21 αἰλαμμὼν] A ſemper αἰλαμμώθ. 23 ὃν] C deeſt. 24 κατὰ] C καί. 26 αὐτῇ] C αὐτῆς. 30 αὐτῆς] C ponit poſt εὖρος. τοῦ αἰλὰμ] A ϗ αἰλαμμὼθ κύκλῳ μῆκος πέντε ϗ εἴκοσι πηχέων, ϗ πλάτος πέντε πηχέων, ϗ αἰλαμμώθ. C ϗ αἰλαμμὼν αὐτοῦ. κλιμακτῆρες] C κλιμακτῆρσιν ἀνέβαινον ἐπ' αὐτήν· & ver. 34. 32 πύλην τὴν βλέπουσαν] C αὐλὴν ἐσωτέραν ὁδῷ. πήχεις εἰκοσιπέντε] C εἰκοσιπέντε πηχέων. 35 πύλην] C θύραν. 37 εἰς τὴν αὐλὴν τὴν ἐξωτέραν] C τῆς αὐλῆς τῆς ἐξωτέρας. αὐτῇ] C deeſt. 39 ἔκρυσις] C ἐκρύσεις. ὅπως] A ἐκεῖ πλύνουσι τὴν ὁλοκαύτωσιν, ἐν δὲ τῷ αἰλὰμ τῆς πύλης δύο τράπεζαι ἔνθεν, ὅπως. τὰ ὑπὲρ … ὑπὲρ] A τὴν ὁλοκαύτωσιν, ϗ τὰ περὶ … περί. 40 τῆς δευτέρας] C ἑτέρου. δύο τράπεζαι] A ὀκτὼ τράπεζαι & ponit poſt ἀνατολάς. 41 Τέσσαρες] A Τέσσαρες τράπεζαι. Τράπεζαι τέσσαρες. θύματα] A θύματα ϗ τὰ ὁλοκαυτώματα. θυμάτων, ϗ τέσσαρες τράπεζαι] C deſunt. 42 πήχεως, uſque ad ἐπὶ] A τὸ μῆκος πήχεως ἑνὸς ϗ ἡμίσεος, καί. 43 γεῖσος] C κυμάτιον. ἀπὸ … ἀπὸ] C ὑπὸ … 44 φέρουσα] A ϗ φερούσης. 45 τὴν φυλακὴν] C τὰς φυλακάς. 48 αἰλ τοῦ] A deſunt. C αὐτό. ϗ πηχῶν τριῶν] C deſunt. 49 δώδεκα] A δέκα. C δυοκαίδεκα.

CAP. XLI.

1 ᾧ] C καί. πλάτος] C εὖρος τοῦ αἰλάμ. εὖρος] C ponit ante πηχῶν. ἔνθεν] C ἔνθεν τὸ εὖρος τῆς σκηνῆς. 2 ϗ πηχῶν πέντε ἔνθεν] A deſunt. 3 αἰλ] A C αἰλάμ. ϗ πηχῶν ἑπτὰ ἔνθεν] C deſunt. 4 θυρῶν] C πυλῶν. εἶπε] C εἶπε πρός με. 6 πλευρὸν prius] A deeſt. τρὶς δὶς] A ϗ τρία δίς. C ϗ τριῶν. 7 τῶν πλευρῶν] A ponit poſt πρόθεμα. ἄνωθεν] C παράνωθεν. κάτωθεν] C κάτωθεν, καί. 8 γεισῶν] A C μέσων. διαστήματα] C διάστημα. 9 ἀπόλοιπα τὰ] A ὑπόλοιπα. C λοιπά. 11 φωτὸς] C τόπου. 12 ὡς] C τοῦ. πηχῶν] C ϗ πηχῶν. αὐτοῦ] A deeſt. 13 αὐτῶν] C αὐτοῦ. 14 οἴκου] C ναοῦ. 15 τοῦ ἀπολοίπου] C τῶν ἀπολοίπων. 16 ὑποφαύσεις] C ὑποφαῦσιν. ὥστε] C ὥστε καί. ἐκ] C ἀπό. 17 Καὶ ἕως πλησίον τῆς ἐσωτέρας] A deſunt. C ϗ ἕως τοῦ οἴκου τοῦ ἐσωτέρου. ἕως τῆς ἐξωτέρας] C τοῦ ἐξωτέρου. ἐν τῷ … ἐν τῷ] C τὸν … τόν. 18 φοίνικες] A φοίνικος, φοῖνιξ. ἀναμέσον poſterius] A C deeſt. 19 ἔνθεν ϗ ἔνθεν] A deſunt. C ἔνθεν. λέοντος] C ἀνθρώπου. ϗ ἔνθεν] C deſunt. 20 διαγεγλυμμένοι] C διαγεγραμμένοι. 21 ὅρασις] A deeſt. 22 τὸ μῆκος] C ponit

C ponit poſt δύο. πρὸ] A deeſt. 23 δύο θυρώματα poſterius] C deeſt. 24 τοῖς] C Δύο θυρώματα τοῖς. 25 Καὶ] A deeſt. ἐπὶ] C deeſt. τοῦ ναοῦ] C τοῦ ναοῦ. σπουδαῖα] C κατὰ τά.

CAP. XLII.

1 ἐσωτέραν] C ἐξωτέραν. εἰσήγαγε] C ἐξήγαγε. 2 ἐπὶ πήχεις] C πηχῶν. πλάτος] C εὖρος. πεντήκοντα] A πεντήκοντα πηχῶν. C πηχῶν πεντήκοντα. 3 ἐξωτέρας] C ἐσωτέρας. τὰ περίστυλα] αἱ περίστυλοι. ἐστοιχισμέναι] C κατὰ στίχον. 4 τὸ μῆκος] A μῆκος, ὁδοῦ πήχεων ἑνός. C μῆκος εἰς τὴν ἐσωτέραν ὁδὸν πήχεος ἑνός. 5 ὑπερῷοι] C ὑπερῴων. ἐξ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ ὑποκάτωθεν περιστύλου. C τοῖς στύλοις τοῖς κατωτέροις. περίστυλον, καὶ διάστημα, καὶ οὕτως στοαὶ δύο] C deſunt. δύο] A deeſt. 6 ἐξωτέρων] A C ἐξεδρῶν. τῶν prius] C ἀπὸ τῶν. μέσων] C ἐν μέσῳ. 7 φῶς] C καὶ φλιά. ἐξωτέρας] C ἔξωθεν. 8 ἦν] C deeſt. 10 κατὰ ··· κατὰ] C καὶ κατὰ ··· καὶ κατά. 11 ἐξόδους αὐτῶν] C addit, καὶ εἰσόδους. καὶ κατὰ πάσας τὰς ἐπιστροφὰς αὐτῶν] C deſunt. 12 ὡς] C deeſt. δι' αὐτῶν] C αὐλή. καὶ 13 αὗται] C deeſt. φάγονται] C ἐσθίονται. υἱοὶ Σαδδούκ] C deſunt. καὶ ἐκεῖ θήσουσι τὰ ἅγια τῶν ἁγίων] C deſunt. καὶ τὰ περὶ ἁμαρτίας] C deſunt. περὶ] A ὑπέρ. 14 εἰσελεύσονται] C εἰσελεύσεται. 15 πρὸς] C κατά. 16 διεμέτρησε] C διεμέτρησε τοῦ οἴκου τὸ ὑπόδειγμα κυκλόθεν ἐν διατάξει. 17 Καὶ] Comp. verſum ſequentem huic præponit. πήχεις] C πηχῶν. 18 πεντακοσίους] A πήχεις πεντακοσίους. C πηχῶν πεντακοσίους. 19 κατέναντι] A C τὸ κατὰ πρόσωπον. 20 καλάμους] C deeſt. αὐτὸν, καὶ] C deſunt. αὐτῶν] C αὐτῷ. πεντακοσίων] C πεντακοσίους. πρὸς] A κατά.

CAP. XLIII.

1 βλέπουσαν κατὰ] C πρός. 2 τὴν πρὸς] A τῆς πύλης τῆς βλεπούσης. ἀπὸ τῆς δόξης] C ἐν τῇ δόξῃ. 3 κατὰ τὴν ὅρασιν ἣν ἴδον] A deſunt. πίπτω] C ἔπεσον. 7 ἑώρακας] C ἑώρακας σύ & ponit ante υἱέ. τὸν αἰῶνα] A C εἰς τὸν αἰῶνα & ver. 9. οὐ] C οὐ μή. οὐκέτι] C ἔτι. ἐν] C αὐτῶν ἐν. 8 μου ὡς συνεχόμενον] C σύνεγγυς. 11 περὶ] C ὑπέρ. διαγράψεις] C ἀναγράψεις. καὶ τὰς ἐξόδους] A C καὶ τὴν ἑτοιμασίαν αὐτοῦ καὶ τὰς διεξόδους (A ἐξόδους.) καὶ τὴν] C καὶ εἰσόδους αὐτοῦ, τήν. γνωριεῖς] C καὶ πάντας τοὺς νόμους αὐτοῦ γνωρίσεις. ἐναντίον] C ἐνώπιον. 12 ἁγίων] A ἁγίων εἰσίν. οὗτος ὁ νόμος τοῦ οἴκου. C ἁγίων. οὗτός ἐστιν ὁ νόμος τοῦ οἴκου. 13 παλαιστῆς κόλπωμα] C πῆχυς παλαιστῆς, τὸ κόλπωμα αὐτοῦ. βάθος ἐπὶ πῆχυν] C καὶ μέτρον τὸ ὕψος κύκλῳ. αὐτοῦ] C deeſt. 14 ἐκ βάθους] A καὶ βάθος. κοιλώματος] C κυκλώματος. μέγα τοῦτο] A τὸ μέγα | C deſunt. πῆχυς] C πῆχυς εἷς & ver. 15. 16 δώδεκα μήκους, ἐπὶ πήχεις] C δύο εὖρος ἐπὶ μῆκος τειχέων. δώδεκα] A δώδεκα πλάτος. 17 τὸ] C ἐπὶ τό. δεκατεσσάρων ··· δεκατέσσαρας] C pro utroque τεσσαρεσκαίδεκα. εὖρος] A εὖρος τετράγωνον. κυκλόθεν] C deeſt. κύκλωμα] A κύκλῳ. βλέποντες] C βλέπουσαι. 18 κύριος] A Ἀδωναῒ κύριος. Ἰσραὴλ] C deeſt. αὐτοῦ] C deeſt. προσχέειν] C προσχυθήσεται. 19 ὁ θεὸς] A κύριος. 20 βάσιν] C βάσιν αὐτοῦ. καὶ] A περιρρανιεῖς αὐτό, καί. C καὶ καθαρίσουσιν, καί. 21 περὶ] A ὑπέρ. 22 λήψονται ἐρίφους δύο] C λήψῃ ἔριφον. ἀμώμους] C ἄμωμον. 24 ἐναντίον] C ἔναντι. αὐτὰ] C αὐτό. A αὐτόν. ἅλα] A ἅλας. 25 ἔριφον] A deeſt. ἄμωμα] C ἄμωμον. ποιήσουσιν] A ποιήσεις τάς. 27 Καὶ ἔσται ἀπὸ τῆς] A Καὶ συντελέσουσι τάς. C Καὶ συντελέσουσι τὰς ἡμέρας, καὶ ἔσται ἀπὸ τῆς. τὸ θυσιαστήριον] C τοῦ θυσιαστηρίου. κύριος] A κύριος κύριος. C κύριος ὁ θεός.

CAP. XLIV.

3 καθέσεται] A κάθηται. ἐναντίον] A C ἐνώπιον. 4 δόξης] C δόξης κυρίου. 5 τάξον] C τάξαι. μετὰ σοῦ] C πρὸς σέ & ponit ante λαλῶ. 6 οἶκον prius] C deeſt. ὁ θεὸς] A C κύριος. 7 τοῦ] C τοῦ μή. τοῦ] C τοῦ μή. σάρκας] A σάρξ. C μου, καὶ σάρξ. 8 διετάξατε τοῦ] A οὐκ ἐφυλάξατε τοῦ. C οὐκ ἐφυλάξατε τὰ προστάγματα τοῦ ἁγιάσματός μου, καὶ διετάξατε τοῦ μή. μου] C μου ὑμῖν. 9 κύριος] A Ἀδωναῒ κύριος. θεὸς] C deeſt. 10 οἳ] C deeſt. ἀπ' ἐμοῦ καλόπισθεν] A οἳ ἐπλανήθησαν ἀπ' ἐμοῦ καλόπισθεν. C ὀπίσω. 11 τῷ] A C ἐν τῷ. τὰς θυσίας] C ponit poſt ὁλοκαυτώματα. ἐναντίον] C ἐνώπιον. 12 ὁ θεὸς] A C κύριος (A ὁ θεὸς) καὶ λήψονται τὴν ἀνομίαν αὐτῶν. 13 πρὸς τὰ ἅγια υἱῶν τοῦ Ἰσραὴλ] C deſunt. πρὸς] C πρὸς πάντα. μου] C deeſt. 14 Κατάξουσιν] A Καὶ τάξουσιν. C Καὶ τάξω. 15 οἱ υἱοὶ] C καὶ υἱοί. οἵτινες ἐφυλάξαντο τὰς] C οἳ ἐφύλαξαν. θυσίαν] C deeſt. ὁ θεὸς] C κύριος. 17 ἔσται] C ἔσονται. ἐσωτέρας] C ἐξωτέρας. αὐλῆς] C ponit ante ἐσωτέρας. 18 ταῖς κεφαλαῖς] C τῶν κεφαλῶν. 19 Καὶ] C deeſt. 20 ξυρήσονται] C ξυρήσουσι. 22 ἐκβεβλημένην] C βεβηλωμένην. ἑαυτοῖς] C αὐτοῖς. Ἰσραὴλ] A C οἴκου Ἰσραήλ. χήρα] C ponit poſt γένηται. ἱερέως] C ἱερέων. ἀκαθάρτου, καὶ καθαροῦ] C καθαροῦ καὶ ἀκαθάρτου. γνωριοῦσιν] C γνωρίσουσιν. 24 ἐπιστήσονται τοῦ διακρίνειν] C κρίνειν. τὰ δικαιώματά μου] C καὶ κρίσιν ἐν τοῖς προστάγμασί μου. 25 ἐπὶ υἱῷ, καὶ ἐπὶ] C υἱῷ, καί. 27 τῷ ἁγίῳ] C τοῖς ἁγίοις. θεὸς] C deeſt. 28 ἔσται] A ἔσονται. εἰς κληρονομίαν. ἐγὼ] C κληρονομία ἐγὼ κύριος, ἐγὼ κύριος. ὅτι] C deeſt. 29 οὗτοι] C καὶ αὐτοί. 30 ἀπαρχαὶ] C καὶ αἱ ἀπαρχαί. ἀφαιρέματα] C ἀφορίσματα. πάντων] C deeſt. εὐλογίας ὑμῶν] A εὐλογίαν ὑμῶν. C εὐλογίας. 31 τῶν πετεινῶν, καὶ ἐκ] C πάντων τῶν πετεινῶν, καὶ ἐκ πάντων.

CAP. XLV.

1 ἅγιον] C ἁγίαν. πέντε καὶ εἴκοσι χιλιάδας μῆκος] C τὸ μῆκος εἰκοσιπέντε χιλιάδες. εἴκοσι] A C δέκα. χιλιάδας] C χιλιάδες. 2 ἁγιάσματα] A C ἁγίασμα. πεντακόσιοι ἐπὶ πεντακοσίους] C πεντακόσια, καὶ πεντακόσια. πήχεις] C ponit ante πεντήκοντα. 3 ἐκ ταύτης] C ἐξ αὐτῆς. εἴκοσι poſterius] C δέκα. καὶ] C deeſt. ἅγια] A C τὸ ἁγίασμα ἅγιον. 4 Ἀπὸ] C Ἡγιασμένον ἀπό. τῷ ἁγίῳ] C, τοῖς ἁγίοις. εἰς οἴκους ἀφωρισμένους] C εἰς οἶκος ἀφωρισμένος. 5 καὶ τοῖς] C ἔσται τοῖς. οἴκῳ] C οἴκῳ τοῦ θεοῦ. 6 πέντε καὶ εἴκοσι] C εἰκοσιπέντε. ἔσονται] C ἔσται. 7 καὶ κατὰ] C κατά. καὶ τὸ] C τό. καὶ τὸ μῆκος] C deſunt. 9 κύριος ὁ θεὸς] A Ἀδωναῒ κύριος. κρίμα] A C καὶ κρῖμα. καταδυναστείαν] C τὰς καταδυναστείας. 10 Ζυγὸς δίκαιος] C Ζυγὸν δίκαιον. 11 πρὸς τὸ] A τὸ μέτρον πρὸς τό. C εἰφὶ τό. 12 τὰ στάθμια] A C τὸ στάθμιον. πέντε σίκλοι uſque ad ἡ] A εἴκοσι σίκλοι, πέντε καὶ εἴκοσι σίκλοι, δέκα καὶ πέντε σίκλοι. C πέντε σίκλοι, καὶ εἰκοσιπέντε σίκλοι καὶ πεντεκαίδεκα σίκλοι. ἡ μνᾶ μία] A deſunt. ὑμῖν] C ὑμῶν. 13 αὕτη] C αὕτη ἐστίν. μέτρου] A ὗφι] C μέρος τοῦ μέτρου. τοῦ πυροῦ] C τῶν πυρῶν. αὐτοῦ] A deeſt. C μέρος. 14 κοτύλην ἐλαίου] A deſunt. C κοτύλη ἐλαίου. 15 ἀπὸ δέκα] A δέκα & ponit ante προβάτων. C διακοσίων & ponit ante προβάτων. εἰς prius] C deeſt. καὶ εἰς σωτηρίου] A καὶ εἰς σωτήριον. C σωτηρίου. τοῦ ἐξιλάσκεσθαι] A τοῦ ἐξιλάσασθαι. C καὶ ἐξιλάσαι. λέγει] C τάδε λέγει. 16 τὴν ἀπαρχὴν ταύτην] C ponit poſt Ἰσραήλ. 17 διὰ τοῦ ἀφηγουμένου] C διὰ τοῦτο ἀφηγουμένῳ. τοῖς σαββάτοις] C σάββασιν. αὐτὸς] A οὕτως. ὑπὲρ] C περί. ὑπὲρ] C περί. 18 κύριος] A Ἀδωναῒ κύριος. τὸ ἅγιον] C τὰ ἅγια. 19 ἐξιλασμοῦ] C μόσχου. 20 ἀπομοιρᾶν] A ἀγνοοῦντος καὶ ἀπὸ νηπίου. C ἀσυνέτου, καὶ νηπίου. 21 ἄζυμα] A deeſt. 22 καὶ τοῦ οἴκου] C deſunt. μόσχον] A μόσχον ἐκ βοῶν. 23 Καὶ] A C deeſt. ποιήσει, uſque ad finem verſus] A deſunt. ὑπὲρ] C περί. 24 πέμμα] A πέμματα. πέμματα] C πέμμα. ποιήσεις] C ποιήσει. 25 τὸ μαναὰ] C αἱ θυσίαι.

CAP. XLVI.

1 ἡ βλέπουσα] C τῇ βλεπούσῃ. πρὸς] C κατά. ἐνεργοὺς] C ἐργασίμοις. ἀνοιχθῇ] A C ἀνοιχθήσεται. 2 ἔσωθεν] A C ἔξωθεν. 3 σαββάτοις] C σάββασιν. ἐναντίον] C ἐνώπιον & verſu 9. 4 καὶ κριὸν] A κριόν. 5 μαναὰ] C θυσίαν. τῷ κριῷ] C τοῖς κριοῖς. 6 κριὸς ἄμωμος ἔσται] A κριὸν ἄμωμον ἔσται. C κριὸν ἄμωμον, ἔσονται. 7 μαναὰ] C θυσία. ἐκποιῇ] C ἰσχύῃ. 8 ἀφηγούμενον] C ἡγούμενον. ὁδὸν τῆς πύλης] C ὁδὸν αὐτῆς. 9 βλεπούσης] A C deeſt. προσκυνῆσαι] C προσκυνῆσαι. καὶ ὁ] A deſunt. νότον] A βορρᾶν. ἐξελεύσεται, uſque ad οὐκ] A deſunt. ἀλλ' ἢ] C ἀλλά. 10 ἐν] C αὐτῶν ἐν. μετ', uſque ad finem verſus] C deſunt. 11 μαναὰ] C θυσία & verſu 14. ἂν ἐκποιῇ] C ἰσχύσει. 12 σωτηρίου] C ἢ σωτήριον. ποιεῖ] A ποιήσει. C ἐποίει. 13 εἰς] C deeſt. τῷ κυρίῳ] C ponit ante καθ'. πρωὶ] A C πρωὶ πρωί. 14 τὸ πρωὶ] A πρωὶ πρωί. C τὸ πρωὶ πρωί & verſu 15. διαπαντὸς] A αἰώνιον διαπαντός. 15 ὁλοκαύτωμα] C ὁλοκαυτώματα. 16 θεὸς] A κύριος. ἐκ τῶν] C τῶν. ἔσται] C deeſt. κατασχέσεις] C ponit ante τοῖς. κληρονομία] A αὐτῶν, αὕτη ἐνὶ κληρονομία. C ἐν κληρονομίᾳ. 17 δόμα] A δόμα ἐκ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ. ἔτους] C ἐνιαυτοῦ. ἀποδώσει] A C ἀποδοθήσεται. αὐτοῖς] C αὐτῷ. 18 ἀφηγούμενος] C ἡγούμενος. λαοῦ] A αὐτοῦ. κατακληρονομήσει] A ἐκ τῆς κληρονομίας αὐτοῦ, κατακληρονομῆσαι. ἐκ] A C ἀπό. 19] ἐξήγαγε] C ἀπήγαγε. εἴσοδον] A C ὁδόν. ἐκεῖ] C ponit poſt τόπος. 20 ἀγνοίας] A ἀνομίας. 22 κατὰ, uſque ad αὐλὴ μικρὰ] A deſunt. C ἐπὶ τὰ τέσσαρα κλίτη τῆς αὐλῆς. αὐλὴ μικρὰ] C αὐλαὶ μικραί. 23 ἐν αὐταῖς κύκλῳ] C αὐταῖς. ὑποκάτω] C ὑποκάτωθεν. 24 μαγείρων] C μαγειρείων.

CAP. XLVII.

1 αἰθρίου] A C αἰθρίου τοῦ οἴκου. κλίτους] C νώτου τοῦ οἴκου. ἀπὸ νότου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον] C ἐπὶ τὸν νότον τοῦ θυσιαστηρίου. 2 ἔξωθεν] A τῆς πύλης ἔξωθεν. καταφέρετο] C καταφέρεται. 4 ἐν τῷ μέτρῳ] C deſunt. ἀφέσεως] C ἀφαιρέσεως. χιλίους] A χιλίους ἐν τῷ μέτρῳ. ἐν τῷ ὕδατι] C deſunt. μηρῶν] C γονάτων. 5 ὅτι] C ἔτι, ὅτι. ὡς] A C τὸ ὕδωρ ὡς ῥοῖζος. διαβήσονται] A διαβῆναι. 6 μὴ] A μή, εἰ. μὴ poſterius] C deeſt. τὸ χεῖλος] A τοῦ χείλους. 7 καὶ ἔνθεν] A deſunt. 8 τὸ ὕδωρ] C καὶ τὸ ὕδωρ. κατέβαινεν] C καταβαῖνον. 9 ἐκεῖ] A ponit poſt ποταμός. ἔλθῃ] C ἀπέλθῃ. 10 ἐκεῖ] A ἐπ' αὐτοὺς ἐκεῖ. ἀπὸ Ἰνγαδεὶν] A ἀπὸ Ἀγαδδίν. C καὶ Ἐγγαδδί. Σαγλιμῶν] A Σαγλιμή. ὡς οἱ ἰχθύες] C deſunt. 11 οὐ μὴ] A τὰ τενάγη αὐτοῦ οὐ μή. 12 ἐπὶ τοῦ] A καὶ ἐπὶ τοῦ. οὐδὲ μὴ] C οὐδὲ οὐ μή. καρπὸς αὐτοῦ] A καρπός. ὅτι] A C διότι. ταῦτα] C deeſt. ἐκπορεύεται] C ἐκπορεύονται. 14 κατακληρονομήσετε] A C κατακληρονομήσεται. δοῦναι] A δοῦναι αὐτήν. 15 τῆς καταβαινούσης, καὶ περισχιζούσης] C ὁδὸν Αἰθαλών. Ἡμασελδὰμ] A C Σηδαδὰ Αἱμάθ. 16 Μαβθηρὰς Ἐβρεμηλιὰμ] A Βηρωθὰμ, Σαμεραΐμ. C Βηρωθά, Σαβαρίμ. αὐλὴ] A C αὐλαί. Σαυνὰν] C Θίχων. 17 βορρᾶν] A C βορρᾶν, καὶ τὸ ὅριον Ἡμάθ, τὸ ὅριον βορρᾶ. C βορρᾶν, καὶ τὰ ὅρια Αἱμάθ, τὰ πρὸς βορρᾶν. 18 Καὶ τὰ πρὸς ἀνατολὰς] C Κατὰ πρόσωπον ἀνατολῶν. Λωρανίτιδος] A C Αὐρανίτιδος. φοινικῶνος] C φοινίκων & ver. 19. 19 Μαριμὼθ] C Μαριβώθ. Καδὴμ] A Κάδδης. C Κάδης. 20 ὁρίζει] A διορίζει. Ἡμάθ] C deeſt. 22 ἐν prius] C deeſt.

CAP. XLVIII.

1 ὀνόματα] A ὅρια. Αἰλὰμ] C Αἰνάν. 8 ἔσται ἡ ἀπαρχὴ] C μ̃ ἐν ἡ ἀρχή. 9 εἴκοσι πέντε] C δέκα. 10 Τούτων ἔσται ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἁγίων] C Καὶ αὗται αἱ ἀπαρχαὶ τοῦ ἁγιάσματος. δέκα] C τὸ εὖρος δέκα. καὶ πρὸς] C καὶ πρὸς ἀνατολὰς τὸ εὖρος δέκα χιλιάδες, καὶ πρός. 13 ὁ] A deeſt. 15 πέντε] C ε', καὶ κ'. πέντε] C ε', καὶ κ'. 16 τετρακισχίλιοι] A τετρακισχίλιοι. 20 τετράγωνον ἀφοριεῖτε αὐτοῦ τὴν ἀπαρχὴν] C τετράγωνος ἀφοριοῦνται αἱ ἀπαρχαί. 21 πόλεως] A πόλεως κατὰ πρόσωπον. ἐπὶ πέντε] A πρόσωπον ἐπὶ πέντε. 22 καὶ τῶν ἀφηγουμένων] A C τῷ ἀφηγουμένῳ. 28 ἀπὸ τῶν πρὸς ἀνατολὰς] C deſunt. Βαριμὼθ] A Μαριμώθ. C Μαριβώθ. 32 καὶ πύλη, uſque ad finem verſus] A deſunt. δέκα καὶ ὀκτὼ] C ὀκτωκαίδεκα. ἔσται] A κύριος ἐκεῖ ἔσται.

DANIEL.

In Rom. præcedit Hiſtoria Suſannæ, quæ in Comp. eſt Cap. 13 DANIELIS.

2 καλὴ ··· φοβουμένη] C καλὴν ··· φοβουμένην. 10 ἀνήγγειλαν] A C ἀπήγγειλαν. 11 ἀναγγεῖλαι] A C ἀπαγγεῖλαι. 14 ὡμολόγησαν] C addit, ἀλλήλοις. 15 μόνων] A deeſt. 16 κεκρυμμένοι] C ἐγκεκρυμμένοι. 17 κορασίοις] C κορασίοις αὐτῆς. σμήγματα] A C σμῆγμα. 18 εἶδε] A C εἶδον. 19 πρεσβῦται] A C πρεσβύτεροι & verſu 24. 23 Αἱρετώτερον] A C Αἱρετόν. 32 ἀποκαλυφθῆναι] C ἀνακαλυφθῆναι. 33 ἰδόντες] A εἰδότες.

αὐτῆς. 34 τῷ λαῷ] C τοῦ λαοῦ. 35 κυρίῳ] A τὸν κύριον. 37 κεκρυμμένος] C ἐγκεκρυμμένος. 40 ἀγγεῖλαι] A C ἀπαγγεῖλαι. 44 κύριος] A C ὁ θεός. 45 ἀπαγομένης] A ἀγομένης. πνεῦμα] A deeſt. 46 Ἀθῷος] C καθαρός. 48 υἱοὶ] A deeſt. 50 δεῦρο] C δεῦρο σύ. ἀνάγγειλον] A C ἀπάγγειλον. πρεσβεῖον] A C πρεσβυτέριον. 53 ἀδίκους] A ἀθώους. θεοῦ] A C κυρίου. 55 ψεύσω] A C ἐψεύσω & verſu 59. φάσιν] A C ponunt poſt λαβών. 60 τῷ θεῷ τῷ σώζοντι] A τὸν θεὸν τὸν σώζοντα. 63 ᾔνεσαν] A C ᾔνεσαν τὸν θεόν. αὐτῶν] A C αὐτῶν Σωσάννης. 64 ἐνώπιον] A ἐναντίον.

CAP. I.

τοῦ θεοῦ prius] A C κυρίου. εἰσήνεγκεν] C ἀντήνεγκεν. 4 μῶμος, καὶ] C πᾶς μῶμος, καί. A μῶμος. ἐν] C deeſt. 6 τῶν] A C τῶν υἱῶν. 8 εἰς (ἐπὶ C) τὴν καρδίαν] A ἐν τῇ καρδίᾳ. καὶ poſterius] C deeſt. 9 οἰκτιρμὸν] A οἰκτιρμούς. 10 ὑμῶν prius] A deeſt. σκυθρωπὰ] A deeſt. 11 Ἀμελσὰδ] A Ἀμελσάλ. C Μελσάρ. Ἀνανίαν, Μισαὴλ, Ἀζαρίαν] A καὶ Ἀνανίαν, καὶ Μισαὴλ, καὶ Ἀζαρίαν. C καὶ Ἀνανίαν, καὶ Ἀζαρίαν, καὶ Μισαήλ. 12 σπερμάτων] A C σπερμάτων τῆς γῆς. 13 ἐσθόντων] A C ἐσθιόντων. & ver. 14. 15 ταῖς] A πᾶσι. ὑπὲρ] C ὑπὲρ πάντα. 17 Καὶ τὰ uſque ad ἔδωκεν] A Καὶ cætera abſunt. C τοῖς τέσσαρσιν παιδαρίοις. 20 ὧν] A C ὅσα.

CAP. II.

2 καλέσαι] A καλέσατε. 4 σύγκρισιν] C σύγκρισιν αὐτοῦ & v. 5. 5 Ἀπεκρίθη] C Καὶ ἀπεκρίθη & ver. 7. ἐὰν] A C ἐὰν οὖν. 6 αὐτοῦ poſterius] A deeſt. ἀπαγγείλατε] C ἀναγγείλατε. 7 ἀναγγελοῦμεν] A αὐτοῦ ἀναγγελοῦμεν. C αὐτοῦ ἀναγγελοῦμεν. 8 εἶπεν] C εἶπεν τοῖς Χαλδαίοις. καθότι] A καὶ ὅτι. 9 Ἀπεκρίθησαν] A C Καὶ (deeſt C) ἀπεκρίθησαν πάλιν. 10 ὅστις] A ὅς. δυνήσεται] C ponit ante τὸ ῥῆμα. μάγον καὶ] A deſunt. C μάγον. 11 ἀναγγελεῖ] A ἐπαγγελεῖ. ἀλλ' εἰ] C ὅτι ἀλλ' ἤ. 12 ὀργῇ] A C ὀργῇ πολλῇ. 13 ἐζήτησαν] C ἐζήτει. αὐτοῦ A deeſt. 15 Ἄρχων] A C Καὶ ἐπυνθάνετο αὐτοῦ, λέγων, Ἄρχων. 16 ἠξίωσεν] A C εἰσῆλθε, καὶ ἠξίωσε. τὸν βασιλέα] A deſunt. ἀναγγείλῃ] A C ἀπαγγείλῃ. 17 Μισαὴλ ··· Ἀζαρίᾳ] A Ἀζαρίᾳ ··· Μισαήλ. 20 σύνεσις] C σύνεσις, καὶ ἡ ἰσχύς. 22 Αὐτὸς] A Καὶ αὐτός. 23 ἠξιώσαμεν] C ἠξιωσάμην. ὅραμα] A C ῥῆμα. 28 ἢ] A C deeſt. αἱ ὁράσεις] A ἡ ὅρασις. βασιλεῦ] A C σὺ βασιλεῦ. 31 μία] C μία πολλή. μεγάλη] A μεγάλη καί. C ponit poſt ἐκείνη. πρόσοψις] A ὄψις. 32 χρυσοῦ] A C καθαροῦ. 33 μέρος poſterius] A C καὶ μέρος. 34 ἀπεσχίσθη] A C οὗ (deeſt C) ἀπετμήθη. εἰς τέλος] C εἰσάπαξ. 35 ἐγένετο] A C ἐγένοντο. ὄρος] C εἰς ὄρος. 38 ὅπου] C ἐν ᾧ. καὶ ἰχθύας τῆς θαλάσσης] C deſunt. σοι] A deeſt. σὺ] A deeſt. 40 ἥτις ἔσται ἰσχυρὰ] C ἔσται ἰσχυροτέρα. πάντα poſterius] C deeſt. 42 μέρος τι] A μέρος δέ τι. 44 βασιλέων] A βασιλειῶν. αὕτη] C αὐτή. 46 εἶπε] A καὶ εἶπε. 47 κύριος] C κύριος τῶν κυρίων, καὶ βασιλεύς. ὁ] C καί. ἠδυνάσθης] A C ἠδυνήθης. 48 ἐπὶ] A καί. καὶ Ἀβδεναγὼ] A C καὶ deeſt.

CAP. III.

1 Ἔτους ὀκτωκαιδεκάτου] C deſunt. 2 ἐπ'] C ὑπ'. ἐλθεῖν] C εἰσελθεῖν. εἰκόνος] A C εἰκόνος, ἧς ἔστησε Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεύς. 3 τοπάρχαι, ὕπατοι] C ὕπατοι, τοπάρχαι. εἰκόνος poſterius] A C ἧς (A deeſt.) ἔστησεν Ναβουχοδονόσορ. A addit ὁ βασιλεύς. 4 λαοῖς] A C ἔθνη λαοί. 5 παντὸς γένους] A παντὸς συμφωνίας γένους. C συμφωνίας, καὶ παντὸς γένους. 7 ὅταν ἤκουον] A C ὅτε ἤκουσαν. πάντες] A C deeſt. ἣν] A C ᾗ. 8 προσῆλθον] A C προσῆλθον. 9 τῷ] A C καὶ ὑπολαβόντες εἶπον Ναβουχοδονόσορ τῷ. 10 πάντα ἄνθρωπον] C πᾶς ἄνθρωπος. παντὸς] C συμφωνίας, καὶ παντός. 12 Εἰσὶν] A Εἰσὶν οὖν. οἳ οὐχ] A C οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι οὐχ. βασιλεῦ] C deeſt. 15 εἰ] C deeſt. σύριγγος] A deeſt. ἐπείητε] A ἔσηται. χειρὸς] A C τῶν χειρῶν. 16 ἀπεκρίθησαν] C ἀπεκρίθη. 18 ἔσω σοι] C σοι ἔσω. ᾗ] A C τῇ χρυσῇ ᾗ. 21 Σαραβάροις] C Σαραβάραις. περικνημῖσιν] A C περικνημῖσιν, καὶ ἐνδύμασιν αὐτῶν. 22 ἐκ περισσοῦ] A C ὑπερεκπερισσοῦ ἑπταπλασίως. 23 εἰς μέσον] C ἐν μέσῳ. καμίνου] A C καμίνου τοῦ πυρός. 24 καὶ εὐλογοῦντες τὸν κύριον] A deſunt. 25 Καὶ στὰς, uſque ad ver. 91] deſunt in Ald. 26 κύριε] C κύριος. καὶ αἰνετὸς] C αἰνετόν. 27 ἐποίησας] C ἐποίησας ἡμῖν. ἀληθινὰ] C ἀληθῶς. 28 πάντα poſterius] C πάντα ἐφ' ἡμᾶς. 29 ἀποστῆναι] C ἀποστάντες. 32 καὶ ἐχθίστων] C ἐχθίστων. 33 ἡμῶν] C deeſt. 36 ἐλάλησας] C ἐλάλησας πρὸς αὐτούς, λέγων. 38 οὐδὲ τόπος] C οὐ τόπος. ἐναντίον] C ἐνώπιον. ἔλεος] C ἔλεός σου. 40 ὁλοκαυτώσει] C ὁλοκαυτώμασιν. καὶ ἐν] C καὶ ὡς ἐν. 41 ἐν] C σοι ἐν. 50 πνεῦμα] C πνεύματα. αὐτοῖς] C αὐτούς. 51 ἐδόξαζον, καὶ ηὐλόγουν] C ηὐλόγουν, καὶ ἐδόξαζον. 55 ἐπιβλέπων] C βλέπων. αἰνετὸς] C ὑπερύμνητος. 54 θρόνου] C θρόνου δόξης. ὑπερυμνούμενος] C ὑπερένδοξος. 56 Εὐλογητὸς] C Εὐλογημένος. ὑμνητὸς] C ὑπερύμνητος. 59 Hunc verſum Comp. ponit poſt ſequentem. 60 καὶ prius] C deeſt. 61 πᾶσα ἡ δύναμις] C πᾶσαι αἱ δυνάμεις. 64 Εὐλογείτω] C Εὐλογεῖτε. 71 Hunc verſum & ſequentem Comp. ponit poſt verſum 68. 67 καῦμα] C καύσων. αἰῶνας] C αἰῶνας. Εὐλογεῖτε δρόσοι, καὶ νιφετοὶ τὸν κύριον, ὑμ. &c. 69 Εὐλογεῖτε] C Εὐλογεῖτε πάγος καὶ ψῦχος τὸν κύριον, ὑμ. &c. Εὐλογεῖτε. 78 Hunc verſum Comp. ponit poſt ſequentem. θάλασσα] C θάλασσαι. 81 πάντα] C ponit ante κτήνη. 84 ἱερεῖς] C ἱερεῖς κυρίου. 85 δοῦλοι] C δοῦλοι κυρίου. 88 ἔσωσεν ἡμᾶς] C ponit ante ἐκ. 90 τὸν αἰῶνα] C πάντας τοὺς αἰῶνας. 91 τοῦ πυρὸς] A τῆς καμίνου τοῦ πυρός. 92 ὁ ὢν] A C ὧδε. 93 Δεῦτε] C Δεῦτε ἔξω. ἐξῆλθον] A ἐξῆλθε. Ἀβδεναγὼ] A C καὶ Ἀβδεναγὼ & ver. 95. 94 σώματος] A σώματος. σαράβαρα] C σαράβαλα. ἐν] C deeſt. 95 Καὶ] A C Καὶ προσεκύνησεν ἐνώπιον αὐτῶν ὁ βασιλεὺς τῷ κυρίῳ, καί. 97 καὶ ηὔξησεν, uſque ad finem verſus] C deſunt. τῶν ἐν] A τῶν ὄντων ἐν. 98 καὶ γλώσσαις] A C γλώσσαις. οἰκοῦσιν] A κατοικοῦσιν. 100 καὶ ἰσχυρὰ] C τὰ σημεῖα αὐτοῦ, καὶ ὡς ἰσχυρὰ τὰ τέρατα αὐτοῦ.

CAP. IV.

1 καὶ] C deeſt. εὐθηνῶν] A C εὐθηνῶν ἐπὶ τοῦ θρόνου μου. 2 ἐτάραξαν] A C συνετάραξαν. 4 ἐγὼ εἶπα] C εἶπα ἐγώ. αὐτοῦ] A αὐτῶν. 5 ᾧ] A C καὶ τὸ ἐνύπνιον ἐνώπιον αὐτοῦ. 6 ἐγὼ] A C deeſt. θεοῦ] C deeſt. πᾶν] A deeſt. σε] C σοι. 7 Ἐπὶ] A C Καὶ αἱ ὁράσεις τῆς κεφαλῆς μου, ἐπί. 8 Ἐμεγαλύνθη] A Καὶ ἐμεγαλύνθη. τὸ πέρας] A C τὰ πέρατα. ἀπάσης] C deeſt. 9 Τὰ] A C Καὶ τά. καὶ ἐξ] A C ἐξ. 12 κοιτασθήσεται] A C αὐλισθήσεται. 14 δώσει] A δοθήσεται. 15 ὁ] C deeſt. Ναβουχοδονόσορ] C ponit poſt βασιλεύς. μοι] A deeſt. 16 ἀπεκρίθη] A C ἀπεκρίθη ὁ βασιλεὺς καὶ εἶπε Βαλτάσαρ, Τὸ ἐνύπνιον καὶ ἡ σύγκρισις μὴ κατασπευσάτω σε, καὶ ἀπεκρίθη. 20 Εἷς, καὶ] A Εἷς τόν. αὐτὸν] C αὐτό. 21 ἐστὶν] A οὗτός ἐστιν. 22 κατοικία] C κατοίκησις. 23 εἶπαν] A C εἶπεν. δένδρου] A C δένδρου ἐν τῇ γῇ. οὐράνιον] A ἐπουράνιον. 24 ἀδικίας] A C ἀδικίας σου. 25 ἔφθασεν] A ἐφθάρησαν. 28 λέγουσι] A C λέγεται. 29 ἐκδιώκουσι] A C ἐκδιώξουσι. ἕως] A C ἕως οὗ. 30 αὐτῶν] A C αὐτοῦ. 31 μου prius] A deeſt. ἀνέλαβον] C ἔβαλον. τῷ ζῶντι] A τὸν ζῶντα. τὸν αἰῶνα] A C τοὺς αἰῶνας. 32 ὡς] A εἰς. δυνάμει] A δυναστείᾳ. ἀντιποιήσεται] A ἀντιστήσεται.

CAP. V.

1 αὐτοῦ χιλίοις] C ἀνδράσι χιλιάρχοις. κατέναντι] C ἔναντι. 2 Καὶ] C deeſt. ἐνεγκεῖν] C εἰσενεγκεῖν. 4 λιθίνους] A λιθίνους, καὶ τὸν θεὸν τὸν αἰώνιον οὐκ εὐλόγησαν, τὸν ἔχοντα τὴν ἐξουσίαν τοῦ πνεύματος αὐτῶν. 6 τοῦ βασιλέως ἡ μορφὴ] C ὁ βασιλεύς. 7 εἰσαγαγεῖν] C εἰσενεχθῆναι. μάγους, Χαλδαίους] C τοὺς μάγους, καὶ τοὺς Χαλδαίους, καὶ τούς. εἶπε] A ἀπεκρίθη ὁ βασιλεύς, καὶ εἶπε. σύγκρισιν] A C σύγκρισιν αὐτῆς. 9 ἐν] A C ἐπ'. 10 εἰσῆλθεν] C ponit poſt βασίλισσα. εἶπε] C ἀπεκρίθη ἡ βασίλισσα, καὶ εἶπε. 11 θεοῦ] C θεοῦ τοῦ ἁγίου ἐστί. εὑρέθη] C καὶ σοφία, ὡς σοφία θεοῦ εὑρέθη. 12 ἐν αὐτῷ poſterius] A C deeſt. κρατούμενα] C κρυπτόμενα. 14 θεοῦ] C θεοῦ ἁγίου. 15 καὶ τὴν σύγκρισιν (addit C αὐτῆς) γνωρίσουσι] A deſunt. ἀναγγεῖλαι] C ἀπαγγεῖλαι. 16 κρίματα] C συγκρίματα. γραφὴν] A C γραφὴν ταύτην. τῷ τραχήλῳ] C τὸν τράχηλον. ἄρξεις] C ἄρξῃ. 13 Καὶ εἶπε Δανιὴλ] C Τότε ἀπεκρίθη Δανιήλ, καὶ εἶπε. καὶ τὴν] A C τῷ βασιλεῖ, καὶ τήν. 19 ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ] C αὐτόν. 23 ἤνεγκαν] A C ἤνεγκας. καὶ χαλκοῦς] A deſunt. 24 ἐνέταξε. C ἔταξεν. 29 βασιλείᾳ] C βασιλείᾳ αὐτοῦ.

CAP. VI.

2 ὃς] A C ὧν. ἐν] C ἦν ἐν. 4 πᾶσαν πρόφασιν] A πᾶσα πρόφασις. εὗρον] A εὑρέθη. 7 ὕπατοι] A ὕπαρχοι] C καὶ ὕπατοι. καὶ τοπάρχαι] C deſunt. ὃς ἂν] A deſunt. αἰτήσῃ] A C αἰτήσηται. ἀνθρώπου] A ἀνθρώπων. 8 καὶ ἔκθες γραφὴν] A deſunt. 11 τοῦ] C ἔμπροσθεν τοῦ. 13 αἰτεῖ] A C αἰτεῖται. 15 τοῦ πᾶν] C οὐ παρελεύσεται τὰ πάντα. 17 λίθον] A C λίθον ἕνα. ἐν prius] C deeſt. 18 καὶ ἔκλεισεν (A καὶ ὑπέκλεισεν) uſque ad finem verſus] C deſunt. 20 λάκκῳ] A C λάκκῳ τῷ Δανιήλ. ἰσχυρᾷ] C μεγάλῃ, καὶ ἰσχυρᾷ & A C ponunt ἐβόησε poſt ἰσχυρᾷ. σου] A deeſt. ἠδυνήθη] A C ἐδυνάσθη. 22 ἀπέστειλε] A ἐξαπέστειλε. ἐμοὶ] A C ἐν ἐμοί. 23 ἐν poſterius] A deeſt. 24 ἠγάγοσαν] A ὕπαγε] C ἤγαγον. 26 Ἐκ] C Ἀπό. τοῦτο] A C τοῦ. χειρὸς] A C στόματος.

CAP. VII.

1 ἔτει] A C ponunt poſt πρώτῳ. ἔγραψεν] A ἔγραψεν ἀρχὴν λόγων αὐτοῦ. C ἔγραψεν, καὶ τὸ κεφάλαιον τῶν λόγων εἶπεν. 2 ἐθεώρουν] A C addunt ἐν ὁράσει (A ὁράματι) μου τῆς νυκτός. 3 ἀνέβαινον] C ἀναβαίνοντα. 4 ὡς] C deeſt. ἐξετίλη] C ἐτίλοντο. αὐτῆς] C αὐτοῦ. 5 μέρος] A καιρούς. τρεῖς πλευραὶ] A C τρία πλευρά. 6 τοῦτο] A C αὐτοῦ. θηρίον] C ponit poſt ἕτερον. 7 φοβερὸν] C καὶ φοβερόν. σιδηροῖ] A C σιδηροῖ καὶ (deeſt C) μεγάλοι. 8 μεγάλα] A μεγάλα, καὶ ἐποίει πόλεμον πρὸς τοὺς ἁγίους. 10 εἷλκεν] A C εἷλκεν ἐκπορευόμενος. αὐτῷ poſterius] A C ἔμπροσθεν αὐτοῦ. 11 θηρίον] C θηρίον ἐκεῖνο. 12 καιροῦ prius] A C χρόνου. 13 ὡς] C ὡσεί. καὶ] A C ἦν, καί. καὶ προσηνέχθη αὐτῷ] A C καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ προσηνέχθη. 14 καὶ γλῶσσαι] A γλῶσσαι. δουλεύουσι] C ἐδούλευον. 15 ἐν τῇ ἕξει μου] A C ponunt poſt Δανιήλ. ἐτάρασσον] A C συνετάρασσον. 16 μαθεῖν] A deeſt. 17 θηρία] A C θηρία τὰ μεγάλα. τῆς γῆς] A C τὴν γῆν. 18 αἰῶνος τῶν] A C αἰῶνος καὶ ἕως αἰῶνος τῶν. 19 περὶ] C μαθεῖν περί. συνεπάτει] C κατεπάτει. 20 ἀναβάντος] A ἀναβαίνοντος. πρώτων] A C προτέρων τρία. ᾧ] A C κέρας ἐκεῖνο οὗ (A ᾧ.) 24 κακοῖς] C deeſt. 25 παλαιώσει] A C πλανήσει. καίγε] A C καί. 26 ἐκάθισε] A C καθίσει. 28 ἐπὶ πολὺ] A deſunt. C ponit ante οἱ. καὶ τὸ] A C ἐπ' ἐμοί, καὶ τό. διετήρησα] A C συνετήρησα.

CAP. VIII.

2 ἐν χώρᾳ] A χώρᾳ. Αἰλὰμ] A C Αἰλάμ, καὶ εἶδον ἐν ὁράματι. τοῦ Οὐβὰλ] C τῆς πύλης Οὐλαΐ. 3 κέρατα] A C κέρατα, καὶ τὰ κέρατα. ὑψηλὸν] A ὑψηλότερον. 5 καὶ οὐκ ἦν ἁπτόμενος τῆς γῆς] A deſunt. μέσον] A θεωρητὸν ἀναμέσον. C ἐπίσημον ἀναμέσον. αὐτοῦ] A deeſt. 6 ἑστῶς] A C ἑστῶτος. 7 ἐξηγριάνθη] A C ἐξηγριώθη. 9 πρὸς τὴν δύναμιν] A τὴν ἀνατολήν. C πρὸς ἀνατολήν, καὶ πρὸς τὴν δύσιν. 10 Καὶ] C deeſt. 11 οὗ, uſque ad καὶ δι'] C τοῦ ἀρχιστρατηγοῦ ἐμεγαλύνθη. Καὶ κατερράχθη αὐτῷ] A καὶ ἐγενήθη, καὶ κατερράχθη αὐτῷ] C deſunt. 12 ἐδόθη] C ἐγενήθη. 13 λαλοῦντι] A ἐπὶ λαλοῦντι. 14 τετρακόσιαι] A C τριακόσιαι. 15 ἐγὼ Δανιὴλ] C deſunt. 16 Οὐβὰλ] C Οὐλαΐ. 17 ἐχόμενος] C ἐχόμενα. ἐθαμβήθην] C ἐθορυβήθην. 19 ἡ ὅρασις] A C deſunt. 21 Ὁ] C Καὶ ὁ. 22 ὑποκάτω] C ὑποκάτωθεν. αὐτῶν] A C αὐτοῦ. 23 αὐτῶν poſterius] C deeſt. 24 αὐτοῦ] A C αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐν τῇ ἰσχύϊ αὐτοῦ. διαφθερεῖ] A φθερεῖ. 25 Καὶ] A Ὁ. αὐτοῦ prius] C deeſt. ἀπωλείας] C ἀπωλείᾳ. καὶ] A καὶ ἐπ' ἄρχοντα ἀρχόντων στήσεται, καί. χειρὶ] A ἐν χειρί. 26 ἀληθῶς] A C καὶ (deeſt C) ἀληθής. ἐμαλακίσθην] A C addunt ἡμέρας.

CAP. IX.

1 ἔτει] C ἔτει ἐπί. 2 ἐγὼ] A C ἐν ἔτει ἑνὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ἐγώ. τὸν ἀριθμὸν] A τῶν ἀριθμῶν. ὃς] C περὶ οὗ. 3 δεήσεις] A C δέησιν. σάκκῳ] A C σάκκῳ καὶ σποδῷ. 4 ἔλεός σου] A C ἔλεος. 5 ἠνομήσαμεν] A C ἠσεβήσαμεν. καὶ ἀπέστημεν, καὶ ἐξεκλίναμεν] A deſunt. 6 εἰσηκούσαμεν] A ἠκούσαμεν. 7 καὶ prius] A σου, καί. ἐν prius] A C deeſt. ἀθεσίᾳ] C ἀθετήσει. 8 Ἐν σοὶ] A Σοί. C adjungit verſui præcedenti. ἐστὶν ἡμῶν ἡ δικαιοσύνη, καὶ] A C deſunt. καὶ τοῖς πατράσιν ἡμῶν] A deſunt. 9 ἀπέστημεν] A C addunt ἀπὸ κυρίου. 10 ἐν τοῖς νόμοις] C τοῖς νομίμοις. 12 ἐπαγαγεῖν] A ἐπάγειν.

13 ἀποστρέψαι] C ἀποσῦναι. σου] A C deest. 14 κύριος] A C κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ τὴν κακίαν. κύριος] A deest. 15 ἠνομήσαμεν] A C addunt ἠδικήσαμεν. 16 πᾶσιν] C πάσῃ. καὶ ἐν] A C ἐν. ἐν] A καὶ ἐν. 17 κύριε] A deest. 18 ἡμῶν prius] A C ἡμῶν ἡμεῖς. 19 μὴ] A C ποίησον, καὶ μή. ὁ] A C κύριε ὁ. 20 τὸ ὄρος τοῦ ἁγίου] A addit τοῦ θεοῦ μου. C τὸ ὄρος τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ μου, 21 ἐν τῇ δεήσει] C desunt. 22 σοι] C deest. σύνεσιν] A deest. 24 ἀδικίας prius] A C ἀνομίας. προφήτην] C προφητείαν. 25 καὶ ἐπιστρέψει, καὶ] C πάλιν. τεῖχος] A περίτειχος. καὶ ἐκκενωθήσονται οἱ καιροὶ] C ἐν στενοχωρίᾳ τῶν χρόνων. 26 ἑξηκονταδύο] C ἑξηκοντατέσσαρας, καί. ὅταν] A ἔσται. καὶ τὴν] C τὴν δέ. ἐκκοπήσονται] A C καὶ ἐκκοπήσονται. ἐν] C ὡς ἐν. 27 Καὶ] Ante hæc Ald. habet, Καὶ δυναμώσει διαθήκην πολλοῖς. ἑβδομὰς μία, καὶ ἥμισυ τῆς ἑβδομάδος καταπαύσει θυσιαστήριον καὶ θυσίαν, καὶ πτερυγίου ἀπὸ ἀφανισμοῦ καὶ ἕως συντελείας καὶ σπουδῆς τάξει ἐπὶ ἀφανισμῷ. μου] C deest. ἐρημώσεων] A C addunt ἔσται.

CAP. X.

4 Ἐν] C Καὶ ἐν. τετάρτῃ] C καὶ τετάρτῃ. ἐχόμενα] A C ἐχόμενος. Τίγρις] A deest. Ἐδδεκὲλ] C deest. 5 ἐν] A deest. 6 ὡσεὶ] C ὡς. ὡς ἡ] C ὡσεί. σκέλη] A σκέλη αὐτοῦ. ὡς] C ὡσεί. 8 μετεστράφη] C ἐστράφη. 9 αὐτοῦ posterius] A C τὴν φωνὴν ῥημάτων αὐτοῦ. 10 καὶ posterius] A deest. μου] A C μου, καὶ ταρσοὺς χειρῶν μου. 12 ἡμέρας] A C ponunt ante τῆς. 13 βασιλείας posterius] C βασιλέως. 14 ἀπαντήσεται] A C ἀπαντήσει. 17 δυνήσεται] C δυνήσομαι. πνεῦμα] A C πνοή. 20 εἶπεν] C εἶπέν μοι. εἰσεπορευόμην] A C ἐξεπορευόμην. 21 τούτων] C τούτου.

CAP. XI.

1 κράτος καὶ ἰσχὺν] A C ἰσχὺν καὶ κράτος. 4 ἑτέροις] A δοθήσεται ἑτέροις. τούτων] C τούτων δοθήσεται. 5 αὐτῶν] C αὐτοῦ. ἐνισχύσει] A deest. πολλὴν] A C πολλὴν ἐπ' ἐξουσίας αὐτοῦ. 7 Ἀναστήσεται] A C Καὶ ἀναστήσεται. αὐτῆς] A C αὐτῆς ἐπί. εἰς] A πρός. 10 ἀναμέσον] A C δυνάμεων. ἐλεύσεται] C εἰσελεύσεται. συμπεριπλακήσεται] C προσσυμπλακήσεται. 11 Καὶ] C deest. 12 οὐ κατισχύσει] C οὐκ ἀντισχύσει. 13 ἐνιαυτῶν] A C deest. καὶ ἐν] C ἐν. 15 στήσονται] A C οὐ στήσονται. 16 Σαβεὶ] A Σαβείρ. πλεσθήσεται] A C συντελεσθήσεται. παραμείνῃ] A μείνῃ. 18 αὐτῶν] C αὐτοῦ. 20 ἔτι] A C deest. 21 ἔδωκαν] C ἔδωκαν. 22 κατακλυσθήσονται] C κατακλυσθήσονται. 23 πρὸς αὐτὸν] A παρ' αὐτοῦ. αὐτοῦ] A C αὐτοῦ. 24 πίοσι] C πλείοσι. καὶ ἕως] A ἕως. C αὐτοῦ ἕως. 25 στήσονται] A στήσεται. 27 αἱ] A καὶ αἱ. ἔτι] A C deest. 29 Εἰς] C Καὶ εἰς. 30 ἐν] A C οἱ ἐν. ταπεινωθήσεται] C ταπεινωθήσονται. 31 σπέρματα] C βραχίονες. A βραχίονες καὶ σπέρματα. 32 κατισχύσουσιν] A καὶ κατισχύσουσιν. 35 ἀποκαλυφθῆναι] A ἐκλελευκᾶναι. ἔτι] C deest. 36 θεὸν] C θεόν, καὶ ἐπὶ θεὸν τῶν θεῶν. συντέλειαν] A συντέλειαν καὶ σπουδήν. 37 ἐπιθυμίᾳ] A ἐπιθυμίαν. C ἐπὶ ἐπιθυμίαν. πᾶν] A C πάντα. 38 μαωζεὶμ] A C μαωζείν. ἔγνωσαν] A ἐπέγνωσαν. C ἐδόξασαν. 39 καταφυγῶν] C πόλεων. ὀχυρῶν] C addit, οὗ ἐὰν ἐπιγνῷ. 40 πέρατι] A πέρατι, καί. εἰσελεύσονται] A C εἰσελεύσεται. 41 Σαβαεὶμ] A Σαβαείν. C τοῦ Σαβεί. 42 χεῖρα] A C χεῖρα αὐτοῦ. 43 ἐν τοῖς] A τοῖς. 44 ἀπὸ] A deest. ἀφανίσαι] A C ἀφανίσαι, καὶ τοῦ (A deest) ἀναθεματίσαι. 45 ἐφαδανῷ] C ἀφαδανῷ. εἰς] C ἐπ'. Σαβεὶν] C Σαβεί. ἥξει] A C καὶ ἥξει. μέρους] C τῆς ἄκρας. ἔστιν] A C ἔσται.

CAP. XII.

1 θλίψις] A C deest. γεγένηται] A γέγονεν. πᾶς] A C πᾶς ὁ εὑρεθείς. 2 ἐν γῆς χώματι] C ἐκ γῆς χώματος. καὶ εἰς] C εἰς. 3 λάμψουσιν] C ἐκλάμψουσιν. τοὺς αἰῶνας] A τὸν αἰῶνα. 5 ἰδοὺ] A deest. δύο] A ponit post ἕτεροι. 6 εἶπε] A C εἶπον. 7 ἐν τῷ] C τῷ. καιρῶν καὶ] A καὶ καιροὺς καί. C καὶ καιρούς. διασκορπισμὸν] A C addunt, χειρὸς λαοῦ ἡγιασμένου. 10 καὶ ἁγιασθῶσι] C desunt. 11 καὶ δοθήσεται] A C καὶ τοῦ δοθῆναι. 12 εἰς] A deest. 13 σὺ] C σὺ Δανιήλ. δεῦρο] C δεῦρο εἰς ἀναπλήρωσιν συντελείας. ἀναπαύου] C καὶ ἀναπαύσῃ. ἔτι, usque ad καὶ ἀναστήσῃ] C desunt. εἰς τὸν] A ὡς τόν. 65] Καὶ] Hic versus in Comp. est ad finem historiæ Susannæ.

HISTORIA BELI ET DRACONIS.

1 Καὶ ἦν] Hic incipit cap. 14, in Comp. 3 αὐτῷ] C αὐτό. 5 καὶ πίνει] C desunt. 6 οὐδέποτε] C οὐδὲ πέπωκεν πώποτε. 7 Θυμωθεὶς δὲ] C Καὶ θυμωθείς. 8 δείξητε] A C ἀποδείξητε. 9 ἐκτὸς] A C χωρίς. 10 τοῦ Βὴλ] C desunt. τῷ] C ἐν τῷ. 13 παιδίοις] A παισίν. κατέσεισαν] A C κατέστρωσαν. 14 γυναῖκας αὐτῶν] C γυναῖκας. 16 εἶπεν] C εἶπεν ὁ βασιλεύς. 17 ὁ βασιλεὺς] C ponit ante ὅτι. 18 δὴ] C deest. Καὶ εἶπεν ὁ βασιλεὺς] A desunt. 20 ἐδαπάνων] C κατεδαπάνουν. 22 μέγας] A C μέγας ἐν τῷ τόπῳ. 26 φαγὼν] A C deest. ἴδετε] A C ἴδε. 29 βασιλεὺς posterius] C deest. 30 ἔβαλον] A ἐνέβαλον. 32 ἦν] C ponit post προφήτης. ἐνέθρυψεν] A ἐνέπειψεν. 34 γινώσκω] A C γινώσκω ποῦ ἐστιν. 37 ἀγαπῶντας] A ἐκζητοῦντας καὶ ἀγαπῶντάς σε. 40 φωνῇ] C ὁ βασιλεὺς φωνῇ. εἶπε] A ὁ βασιλεὺς εἶπε. κύριε] A κύριος.

MACCAB. I.

CAP. I.

1 πρότερος] A C πρότερον. 2 πολλῶν] C deest. 4 συνήγαγε] C συνῆξε. τυράννων] A τυραννικῶν. C τυραννιῶν. 7 συντρόφους] A C συνεκτρόφους. 12 ἧς] C ᾗ. 16 τοῖς] A ἐν τοῖς. 22 ἀνέβη posterius] A C deest. 28 καὶ] A C deest. 30 Καὶ] A C deest. 34 ἐκληρονόμησαν] A addit αὐτούς. 35 ἰσχυρῷ] C ὀχυρῷ. 42 ἡ ἀτιμία] A C ἀτιμασμός. 51 βεβηλῶσαι] A βεβηλῶσαι αὐτούς. 64 προσενόμισαν] C deest.

CAP. II.

2 Καδδὶς] A Γαδδίς. C Ἰαδδίς. 5 Ἀπφοῦς] C Σαπφοῦς. 9 ἐχθροῦ] A αὐτοῦ. 10 αὐτῆς prius] A C deest. 18 οὖν] C deest. 20 ἀλλ' ἐγὼ] A C κἀγώ. 22 τῶν λόγων] C τὸν λόγον. 33 ἱκανὸν] C deest. 37 πάντες] A ponit post ἡμῶν. 42 Ἰουδαίων] A C Ἀσιδαίων. 57 εἰς αἰῶνα αἰῶνος] C αἰωνίας. 62 κοπρίαν] C κόπρια. 67 ἐκδικήσατε] C deest. 70 αὐτῶν] C αὐτοῦ.

CAP. III.

3 αὐτοῦ] C ponit post πολεμικά. 11 ἀπέκτεινεν αὐτὸν] C ἀπέκτεινε. 13 αὐτοῦ] A C αὐτοῦ, καί. 14 αὐτῷ] A C αὐτῷ, καί. 15 τοῦ ἀναβῆναι] C desunt. 16 ἤγγισαν] C ἤγγισε. αὐτῶν] C αὐτῷ. 27 πῶς] A C τί. ὀλιγοστοὶ] C ὀλίγοι. 18 τοῦ θεοῦ] A C desunt. 22 παρὰ] A κατά. 24 αὐτὸν] A C αὐτούς. 25 πτόησις] C πτοή. 28 εἶναι αὐτοὺς] A C αὐτοῖς εἰς ἐνιαυτὸν εἶναι. 30 ἔμπροσθεν posterius] A C πρώτους δαψιλεῖ χειρί. 41 προσετέθησαν] A C προσεγενήθησαν. 48 ἔθνη] A C ἔθνη τοῦ ἐπιγράφειν ἐπ' αὐτῶν. 57 παρενέβαλε] C παρενεβάλοσαν.

CAP. IV.

1 παρέλαβε] A παρενέβαλε. C παρενέλαβε. 6 καλύμματα καὶ μαχαίρας (μάχαιραν C)] A καλυμμάτων καὶ μαχαιρῶν. 9 πῶς] A C ὡς. 15 Γαζηρῶν] A C Ἀσαρημώθ. ἐξ] A C deest. 19 λαλοῦντος] C πληροῦντος. 20 τὴν] A οἱ περὶ Ἰούδαν τήν. 28 αὐτοὺς] A Ἱερουσαλήμ. 30 δυνατοῦ] C δυνάστου. 35 τεθνάναι] C τεθνηκέναι. πάλιν] A C πάλιν γενηθέντα. 45 ἐπέπεσεν] C ἔπεσεν. 48 ἡγίασαν] A καὶ πάντα. 49 τῶν] A C τῶν ὁλοκαυτωμάτων, καί. 50 ἐξῆψαν] C ἐξήψαντο.

CAP. V.

5 συνεκλείσθησαν] C διεκλείσθησαν. 11 δυνάμεως] A C παρεμβολῆς. 15 πάσης Γαλιλαίας] C πᾶσαν Γαλιλαίαν. 18 Ἀζαρίαν] A Ἀζαίαν. 21 τῆς πύλης] A τῶν πόλεων. C τῶν πυλῶν. 23 παρέλαβε τοὺς ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ] A C παρέλαβον αὐτοὺς ἐκ τῆς Γαλιλαίας. 29 ἕως] A C ὡς. 43 λαὸς] A C λαὸς αὐτοῦ.

CAP. VI.

1 Ἐλυμαῒς] A C ἐν Ἐλυμαΐς. 10 συμπέπτωκα] C ἐμπέπτωκα. 13 οὖν] A C deest. 17 Εὐπάτορα] A C Εὐπάτωρ. 24 Καὶ περιεκάθηντο εἰς τὴν ἄκραν] A C desunt. υἱοὶ] A C ὅτι οἱ. ἡμῶν] A C τέκνα. καὶ prius] A C deest. 25 αὐτῶν] C ἡμῶν. 26 ἐν] C deest. 28 καὶ τοὺς ἄρχοντας] A C ἄρχοντας. 29 βασιλειῶν] A C βασιλέων. 33 διεσκεύασαν] C διεσκευάσθησαν. 35 τῶν κεφαλῶν] A τῆς κεφαλῆς. καὶ &c.] A καὶ πεντακοσία ἵππος διατεταγμένη .... ἐκλελεγμένη. 37 δυνάμεως] A C deest. 39 καὶ χαλκᾶς] A C desunt. 41 γὰρ] A καί. 43 ὁ Σαυαρὰν] A Ἀβαράν. C Αὐαράν. θώρακι βασιλικῷ] C θώραξι βασιλικοῖς. 53 ἀφθέσεως] C ἀφέσεως. 56 τὰ πράγματα] A C μετὰ τῶν πραγμάτων. 57 κατέσπευσαν] A C κατέσπευδον καὶ ἐπεγίνοντο ἐκ τῆς ἄκρας. 62 καθελεῖν] A C καὶ καθεῖλε.

CAP. VII.

6 τοὺς φίλους] A C πάντας τοὺς φίλους. 8 ἐπέλεξεν] A ἐπέδειξεν. 10 ἀπῆραν] A C ἀπῆλθον. 16 συνέλαβεν] C συνέλαβον. τὸν λόγον ὃν] A C τοὺς λόγους οὕς. 19 ἀπ'] A C μετ'. 22 Ἰσραὴλ] C Ἱερουσαλήμ. 28 ἐμοῦ] A ἡμῶν. 32 πεντακισχίλιοι] A C πεντακόσιοι. 37 κύριε] A C deest. ἐξελέξω] A ἐξέλεξας. 41 Ἀσσυρίων] A C deest. 44 ἔπεσε] A C τέθνηκε. 49 τὴν τρισκαιδεκάτην] C τῇ τρισκαιδεκάτῃ.

CAP. VIII.

4 ἐπ' αὐτοὺς] A desunt. 10 τὰς γυναῖκας] A C πολλούς, τὰς γυναῖκας. αὐτῶν posterius] A C αὐτῶν, καὶ προενόμευσαν αὐτούς. 12 φιλίαν] A C αὐτοῖς φιλίαν. 13 μεθιστῶσι] C ἀφιστῶσι. 20 ὁ] A ὁ. καί. 28 αὐτῶν] A C ταῦτα.

CAP. IX.

1 ἔπεσε] A C ἐποίησε. ἐν πολέμῳ] A C πόλεμον. 9 ἐπιστρέψωμεν μετὰ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν] A C ἐπίστρεψον, καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν ἀπέρρυησαν. 10 ποιῆσαι] C ponit post τοῦτο. ὁ] A C deest. ἐν] A C deest. 11 πρωταγωνισταὶ] C προαγωνισταί. 19 Μωδεὶμ] C Μωδείν. 26 ἐν αὐτοῖς] A C αὐτούς. 27 ἐν αὐτοῖς] C αὐτοῖς. 34 πᾶν] A τοῦτο. 50 καὶ τὴν Ἐμμαοὶμ, καὶ τὴν Βαιθωρὼν] C desunt. Τεφὼν] C Τεφώ. 62 ἐστερέωσαν] C ἐστερέωσεν. 65 ἐν ἀριθμῷ] C ἀριθμῶν. 66 Ὀδοαρρὴν] A C Ὀδομηρά. 69 ὠργίσθη] C ὠργίσθησαν. αὐτῷ] C αὐτῶν.

CAP. X.

15 ἔσχον] C ἔσχοσαν. 25 τέλους] A deest. 29 ἀφίημι] A C ἀφίημι ὑμῖν. 34 καὶ τρεῖς ἡμέραι] A καὶ τῶν ἡμερῶν. 39 προσήκουσαν] C προσκαθήκουσαν. 41 οἱ ἀπὸ] A C ἀπό. 49 Δημητρίου ... Ἀλέξανδρος] C Ἀλεξάνδρου ... Δημήτριος. 52 θρόνου] C θρόνων. 55 θρόνου] C θρόνων. 60 πολλὰ] A deest. 78 αὐτῷ] C αὐτήν. εἰς posterius] A C ὀπίσω αὐτοῦ εἰς.

CAP. XI.

1 τὴν ἄμμον τὴν] C ἡ ἄμμος ἡ. τῇ βασιλείᾳ] A C τῷ βασιλείῳ. 3 ὁ Πτολεμαῖος] A C Πτολεμαΐδος. 7 ποταμοῦ] A τόπου. 12 αὐτὴν] C αὐτῷ. 15 δύναμιν] A C deest. 17 κεφαλὴν] A κατά. 22 ταχίστην] C ταχίνην. 31 Λασθένει] C Λασθένει & ver. 32. 34 Ῥαμαθὲμ] C Ῥαθαμίν. αἵτινες] C deest. 36 ἐπαρκῶς περίεμεν] C ἐπαρκέσομεν. 37 ἐπισήμῳ] C ἐπιτηδείῳ ἐπισήμῳ. 38 τῶν πατέρων αὐτοῦ] A C ἀπὸ τῶν πατέρων. 39 Σιμαλκουαὶ] A Σιμαλκουαί. C Σιμαλκουέ. 45 ἀνδρῶν posterius] A C deest. 47 πάντες ἅμα posterius] A C deest. 55 ἀπεσκόρπισε] C ἀπεσκοράκισε. 61 αὐτὰ] C αὐτάς. 63 χρείας] A C χώρας. 70 Ἀβεσσαλὼμ] C Ἀψαλώμ.

CAP. XII.

2 τὰ αὐτὰ] A C ταῦτα. 7 Ἐπὶ] A Ἐπεὶ τό. 19 ἀπέστειλεν Ὀνιάρης] C ἀπέστειλαν. Ὀνιάρης. 33 τῶν πλησίον ὀχυρωμάτων] C τὰ πλησίον ὀχυρώματα. 36 αὐτὴν] C αὐτήν. 37 ἤγγισε] A ἔπεσε. 40 ἐφοβήθη] A C εὐλαβήθη. 43 ταῖς δυνάμεσιν] C τοῖς φίλοις. A τοῖς φίλοις αὐτοῦ, καὶ ταῖς δυνάμεσιν. 52 ἐπένθησε] C ἐπένθησε.

CAP. XIII.

2 ἔμφοβος] C ἔκφοβος. 6 ἁγίων] C τέκνων. 8 τοῦ ἀδελφοῦ] C τῶν ἀδελφῶν. 21 πρεσβευτὰς] C πρεσβευτάς, καί. 22 ἐν τῇ] A C καὶ ἐν τῇ. καὶ] A C deest. 24 ἀπῆλθεν] A C ἀπῆρεν. 25 αὐτὰ] A C αὐτόν. 33 πύλαις] A C πύργοις καὶ πύλαις. 36 ἀρχιερεῖ] A C ἀρχιερεῖ, καὶ φίλῳ βασιλέων.

CAP.

CAP. XIV.

4 Ἰούδα] A C deest. 16 Σπάρτης] A Σπάρτης ἠκούσθη. 23 τοῦ δήμου] A C τῷ δήμῳ. ἐγράψαμεν] A C ἔγραψαν. 28 ἐγνώρισεν ἡμῖν] A ἐγνωρίσαμεν ὑμῖν. 34 ᾤκουν] C ᾠκοῦσαν. 35 πρᾶξιν] A C πίστιν. 39 ταῦτα] C πάντα. 40 Ἤκουσε] A C Ἠκούσθη. ὑπὸ] C ἀπό. 42 αὐτοὺς] C δι' αὐτοῦ. 46 καὶ ποιῆσαι] A C ποιῆσαι.

CAP. XV.

6 ἐπέτρεψα] C ἐπέτρεψαν. 9 κρατήσωμεν τῆς βασιλείας] A C κατασχῶμεν τὴν βασιλείαν. 11 φεύγων] C ponit post δῶρα. 12 συνῆκται] C ἐπισυνῆκται. 14 συνῆψαν] C συνῆψε. 18 χιλίων] C πεντακισχιλίων. 21 ἐν αὐτοῖς] C αὐτῶν. 22 Καρίας] C Καρίδι. καὶ εἰς Ῥόδον] C desunt. Φασηλίδα] C ponit post Ἀραδόν. καὶ εἰς Ἀραδὸν] A desunt. 30 ἐκτὸς] C ponit post ὁρίων. τῆς] A τῶν ἐκτὸς τῆς. 31 πόλεων] A C τόπων. 32 κυλικεῖον] A κύλικα χρυσίων. 35 χιλ. τὴν χώραν] C καὶ τῇ χώρᾳ. 38 στρατηγὸν] A ὑποστράτηγον. C ἐπὶ στρατηγόν.

CAP. XVI.

1 συντέλει] A συνετέλεσεν. 3 ἔσω] C ἔστω. 6 αὐτῶν] A deest. 8 ἱεροῖς] A C deest. 9 ἀδελφὸς] A C ἀδελφὸς Ἰωάννου. 10 τοῖς ἀγροῖς] C τῷ ἀγρῷ. 13 ἐβουλεύετο] C ἐβούλετο. 24 βιβλίῳ] C βιβλίων.

MACCAB. II.

CAP. I.

2 ἀγαθοποιήσαι] C ἀγαθὰ ποιῆσαι. 8 θυσίαν] A C θυσίας. 13 γὰρ] C ponit post γενόμενος. 15 τῆς Ναναίας] A C τῆς Ναναίας. 17 παρέδωκε] A C ἔδωκε. 18 οὖν] A C deest. 19 ἀνύδρου] A C ἄνυδρον. 22 τοῦτο] A C deest. 24 κύριε] A Προσευχή. Κύριε. ὁ μόνος] A καὶ ὁ μόνος. 34 Πειραξὰς] Ἐπιφράξας. ἱερὸν] A τὸν τόπον ἱερόν. 36 Νεφθαὶ] A C Νεφθάρ.

CAP. II.

7 ἵλεως] C ἵλεος. 14 πόλεμον] C ponit post γεγονότα. 23 ἀνακομίσασθαι] A C ἀνοικοδομεῖσθαι. 24 Τὰ] C deest. 29 διαπονοῦντι] C ἀτονοῦντες. 31 περὶ πάντων] C περίπατον. καθήκει] A C καθήκειν.

CAP. III.

1 τοίνυν] A C deest. ἔτι] A C ὅτι. 4 παρανομίας] C ἀγορανομίας. 8 ἐφοδεύσων] C ἐφοδεύειν. ἐπιτελέσων] C ἐπιτελεῖν. 21 μεγάλως διαγωνιῶντος] C μεγάλου ἀγωνιῶντος. 22 παντοκράτορα] A C παγκρατῆ. 24 πατέρων κύριος] C πνευμάτων. 28 ἑαυτῷ] A ἑαυτῷ τοῖς ὅπλοις. C αὐτὸν τοῖς ὅπλοις. ἐπεγνωκότες] C ἐπεγνωκότα. 34 ὑπ' αὐτοῦ] A C ἐξ οὐρανοῦ. 38 διασωθῇ] C περισωθῇ. 39 ἀπόλλυσιν] A C ἀπολλύει.

CAP. IV.

9 συγχωρηθῇ] C ἐπιχωρηθῇ. 11 ἐθισμοὺς] C θεσμούς. 16 Ὧν] A C Ὧν, καί. 19 ἀπὸ] A C ὡς ἀπό. διὰ τὸ, usque ad ἕνεκεν δὲ, ver. 20] C desunt. 21 αὐτῶν] C αὐτοῦ. 22 Μεγαλοπρεπῶς] C Μεγαλομερῶς. εἰσεπήδηται] A C εἰσεδέχθη. 25 ὀργὰς] C ὁρμάς. 31 ἧκε] A ἦλθε. 34 δεξιὰς] C δεξιωθείς. δοὺς] C δοὺς δεξιάν. παρέκλεισεν] C κατέκλεισεν. 36 καὶ τῶν] C desunt. ἀπεκτάνθαι] C ἀπεκτονῆσθαι. 38 ἀπεκόσμησε] A ἀπέκλεινε. 40 τὴν ἄνοιαν] A C τῇ διανοίᾳ. 44 τρεῖς] C ponit ante ἄνδρες. 48 ὑπὲρ] A περί.

CAP. V.

3 διατεταγμένας] A διατεταγμένων. 7 ἀπῆλθε] A ἀπίει. C παρῆλθε. 8 τῶν νόμων] A τοῦ νόμου. συνεβράσθη] C ἐξεβράσθη. 9 ὁ συχνοὺς] C ὡσεὶ χοῦς. 14 δὲ] A deest. 16 ἀνατιθέντα] C ἀνασταθέντα. ἐπιδίδου] C deest. 18 προενέχεσθαι] C προσενεχθῆναι. 20 ὑπὸ τοῦ κυρίου] C desunt. 24 Ἐπεχθῆ] A C Ἀπεχθῆ. δισμυρίων] C δισμυρίους δέ. 26 κατέστρωσε] C κατέστρωσε.

CAP. VI.

3 καὶ &c.] C καὶ δυσχερὴς ἦν τοῖς ὄχλοις. 8 Πτολεμαίων ὑποτιθεμένων] A C Πτολεμαίου ὑποτιθεμένου (ὑποθεμένου C.) 16 αὐτοῦ] A deest. 25 καταστήσομαι] C κατακλείσομαι. 29 πρὸς αὐτὸν] A C ponunt ante τήν. μεταβαλόντων] C ἀπαγόντων.

CAP. VII.

2 πατρίους] C πατρικούς. 4 περισκυθίσαντας] A C περισκυθίσαντας. 14 ὑπ'] C τὰς ἀπ'. 17 βασανίσει] C βασανιεῖ. 18 διὸ ἄξια] C ἄξια γάρ. 20 κύριον] C κυρίῳ. 23 ἀποδώσει] A C ἀποδίδωσι. 24 νόμων] A C deest. 34 δούλους αὐτοῦ] A C οὐρανίους παῖδας. 37 μου] A C deest. 38 στῆναι] C στῆσαι. 40 καθαρὸς τὸν βίον] C καθαρῶς.

CAP. VIII.

1 εἰς] C deest. 2 καταπατούμενον] A C καταπονούμενον. 4 ἀναμαρτήτων] A ἁμαρτημάτων. 11 Ἰουδαϊκῶν] A C Ἰουδαίων. 12 αὐτοῦ] C deest. 13 ἑαυτοὺς] C ponit post διεδίδρασκον. 19 χιλιάδων] A deest. 20 ἔλαβον] A ἔλαβον ὑπερπαμπληθῆ. 23 παραγνοὺς] A παραγνῶναι. C παραναγνούς. 24 πλεῖστον] C πλεῖν. 26 ἐμακροθύμησαν] C ἐμακρολόγησαν. 27 αὐτοὺς] A C deest. τάξαντος] A τάξαντι. C στάξαντος. 30 τῶν ... συνερειζόντων] A C τοὺς συνερείσαντας. 32 φυλάρχην] C φιλάρχην. 33 καὶ τινας ἄλλους] A C desunt. 35 ὑπέραγαν δυσημερήσας] C ὑπὲρ ἅπαν εὐημερηκώς. 36 θεὸν] A deest.

CAP. IX.

1 χρ.] C περί. 5 πανεπόπτης] A C παντοκράτωρ. 7 περιπεσόντα] C περιπεσόντι. 8 τὰ] A τὰ πλάτη. 11 λήγειν] A αὐτοῦ λήγειν. 12 ὑπερηφάνως] C deest. 14 ποιῆσαι] A ποιήσων. 16 συντάξεις] A C προστάξεις. 21 Κἀγὼ δὲ ἀσθενῶς διεκείμην] C desunt. 25 προσδεχομένους] C προσδοκῶντας. μου] A C deest. 29 μου] A C deest. 26 δὲ] A deest.

CAP. X.

2 τεμένη καθεῖλον] C καὶ τὰ τεμένη καθεῖλον. 3 χρόνον] A χρόνον προσέτι καὶ μῆνας ἕξ. 6 νενεμημένοι] C μεμονωμένοι. 10 γενόμενον] C γενόμενα. τὰ τῶν] C τὰ συνέχοντα τῶν. 11 Αὐτὸς] C Οὗτος. παραλαβὼν] A λαβών. 12 καὶ] C deest. 13 ἔχων] C ἐξαδυναμήσας. 17 ἐμπίπτοντας] C ἐμπίπτοντας πάντας. 18 δὲ] A δὲ τινῶν. ὀχυροὺς] C ἰσχυρούς. 25 ἐτράπησαν] C deest. 28 διαδεχομένης] C διαχεομένης. 30 ἑαυτῶν] C ὑπ' αὐτῶν. κατεκόπτοντο] C διεκόπτοντο. 32 συνέφυγε] C ἀπέφυγε. 33 τέσσαρας] τέσσαρας καὶ εἴκοσι. 34 τῇ ἐρυμνότητι] A C ἐν τῇ κρημνότητι. 35 πέμπτης] A C πέμπτης καὶ εἰκοστῆς. εἴκοσι] A C deest.

CAP. XI.

5 Βαιθσούρα] A Βαιθσούρ. 6 αὐτὸν] C αὐτῶν. 13 πάντα δυναμένου] C παντοδυνάμου. 14 διότι] A ὅτι. 17 αὐτοῦ] A αὐτούς. 20 τῶν] A τούτων. 21 Διοσκορινθίου] C Διὸς Κορινθίου. 24 αὐτῶν] C deest. 31 παρενοχληθήσεσθαι] A ὀχληθήσεσθαι. 32 δὲ] A deest. 33 πέμπτῃ καὶ δεκάτῃ] C πεντεκαιδεκάτῃ.

CAP. XII.

1 τῶν] A καὶ τῶν. C δὲ τῶν. 2 εὐσταθεῖς] A C εὐσταθεῖν. 3 τηλικοῦτο] A τοσοῦτο. 4 Καλὰ] A Μελά. 6 παρεγένετο] C παραγενόμενος. 10 ἀποσπασθέντων] C ἀποσπάσαντες. 11 Ἄραβες] A deest. αὐτῶν] C deest. 16 σταδίων] C σταδίους. 18 ἐκλελυκότα] C ἐκλελυθότα. 20 σπειρηδὸν, καλέσαντες αὐτοὺς ἐπὶ τῶν] C desunt. χιλίους] C δύο χιλίους. 24 εἰ ἀποθάνοι] C desunt. τούτους] A τοῦ αὐτούς. 26 κατέσφαξε] A ὁ Μακκαβαῖος κατέσφαξε. 27 κατῴκει Λυσίας καὶ πάμφυλα πλήθη] C πάμφυλα ἐν αὐτῇ πλήθη κατῴκει. ῥωμαλέοι] C ponit ante πρό. πολλαὶ] A deest. 31 παρεγένοντο] C παρεγενήθησαν. 33 Ἐξῆλθεν] C Ἐξῆλθον. 34 καὶ παραταξαμένων] C πρὸς τούτου δὲ παραταξαμένους. τῶν] C ἐκ τῶν. Ἰουδαίων] A Ἰδουμαίων. 36 Ἔσδριν] A Γοργίαν. 37 ἀναβοήσας, καὶ] C desunt. ἐνσείσας] A deest. 42 ἐτράποντο, ἀξιώσαντες] A ἐκτραπέντες, ἠξίωσαν μὴ διά. γενναῖος] A γενναίως. 44 ἂν ἦν] C desunt. προσδέχεσθαι] C εὔχεσθαι.

CAP. XIII.

6 ὄντα] C deest. 13 γενόμενος] A γενόμενος ὁ Ἰούδας. 14 περὶ ἱεροῦ] C ἱεροῦ. Μωδεὶν] A Μοδείμ. 15 Δὺς] C Ἀναδύς. ἐν τῇ παρεμβολῇ] A C τὴν παρεμβολήν. οἰκίαν] C οἰκείαν. 16 ἐπλήρωσαν] C ἔπλησαν. 18 γεῦσιν] C γεῦμα. 21 κατεκλείσθη] A ἐξεκλείσθη. 23 μετέλαβεν] A μετέλαβεν γνούς. 25 περὶ] C ὑπέρ.

CAP. XIV.

3 ἐπιμιξίας] A ἐπιμιξίᾳ. C ἀμιξίας. 4 πρώτῳ &c.] C ὡς πρώτου καὶ πεντηκοστοῦ καὶ ἑκατοστοῦ ἔτους. 8 σχολαζόμενος] C χολαζόμενος. 13 ἐντολὰς] C ἐπιστολάς. 16 ἀνέζευξαν καὶ συμμίσγουσιν] C ἀναζεύξας, συμμίσγει. Δεσσαοὺ] A Δεσσαπαύ. 17 διὰ] C deest. 18 εὐψυχίαν] C εὐτυχίαν. 21 διαφόρους] C δίφραξ. 24 προσεκέκλιτο] A προσέκειτο. 26 ἀναλαβὼν, ἧκε] C ἧκε λαβών. ἀνεδέδειχεν] A C ἀνέδειξεν. ἑαυτοῦ] C αὐτοῦ & A C ponunt post βασιλείας. 30 ἀγριωτέραν] C ἀγροικοτέραν. 32 ταῦτα] C ponit post ὤμοσε. σκηνὸν] A οἶκον. 35 κατασκηνώσεως] C σκηνώσεως. 36 οἶκον] A οἶκον, φράξεις δὲ πᾶν στόμα ἄδικον. 43 Τῇ δὲ πληγῇ] C Τὴν δὲ πληγήν. ἀνδρείως] C ἀνδρώδως. 45 ἀπορρωγάδος] C ἀπορρωγός.

CAP. XV.

5 οὐ κατέσχεν] A οὐκ ἀπέσχεν. 8 καὶ βοήθειαν] C desunt. 11 ὡς] C ἀλλ'. 17 ἐπανορθῶσαι] C ἐπανδρῶσαι. στρατοπεδεύεσθαι] C στρατεύεσθαι. ἐμπλακέντες] A ἐμπλακέντες καὶ ἐπιφύντες. 18 ἀγὼν] A C κίνδυνος. 21 προτείνας] C ἀνατείνας. τὸν καταπτὴν] C desunt. ἡ νίκη] C desunt. 23 τρόμον] A τρόμον αὐτῶν. 36 κεφαλὴν] C προτομήν. 38 τὸν λόγον] C ponit ante καταπαύσω. 40 ἡδὺς] C ἡδεῖαν.

MACCAB. III.

CAP. I.

1 μαθὼν] C ponit post ἀποκομισθέντων. 3 τούτῳ] A τούτοις. 5 ἐπιπορευομένη] A ἐπιπορευομένη. 8 αὐτὴν] A τὸν Φιλοπάτορα. αὐτὸν] A αὐτῷ. παραγενέσθαι. Διακομισθεὶς δὲ] A διακομισθῆναι. Παραγενόμενος. 9 τῶν ἐξῆς π] A ὢν ἔξεσι. 10 καταπλαγεὶς] A addit ἐν τῷ παραγενέσθαι. εἰσελθεῖν] C ponit post ναόν. 11 εἰσιέναι] A deest. ἅπαξ] C ponit post ἐνιαυτόν. οὐδαμῶς ἠξίου πείθεσθαι] C ὁ δὲ οὐδαμῶς ἐπείθετο. 12 περιλείπεσθαι] A περιληφθῆναι. εἰσελθόντα] A addit με. 13 τῶν ἁγίων] A C πάσαις τῶν. 14 ἐνεσώθη] C ἐφισώθη. 15 σποδῷ καὶ κόνει] C ἐπέδωκαν κόνιν. χοῦν] C γῆν. 16 ἀπάντησιν] C ἅπαντες νῦν. 17 δὲ] A τ. παραλιπεῖσαι ἄλλως καὶ] A παραλειπόμεναι καί. 19 προθέσεως] A προαιρέσεως. 20 ἔτησαν] A C παρῆσαν. 22 παρεπέμψας] A προπέμψας. 24 πυκνότητος] A πυκνότητος.

CAP. II.

1] Loco hujus versus C habet hæc tantum, καὶ εἶπεν ὁμοθυμαδόν. 3 π] C ponit ante πρόσωπον. 6 ζῶν] C deest. 8 ἁγίους] A C ἁγίασας. ἐν] C deest. αὐτοῦ] A ἑαυτοῦ. 11 δὴ] C δή. 12 ὁ τῇ ἡμέρᾳ ... ὁ] A τῇ ἡμέρᾳ ... ὁ δέ. 14 θυμῷ αὐτῶν] A Hinc usque ad finem versus omnia desunt. 16 Ἐνταῦθα ὁ ... θεὸς] A Ἐνταῦθα ὁ δὲ ... καὶ θεός. 17 αὐτοῦ ταχεῖαν καὶ] C desunt. 19 συμπονῶν] A C συμπόνων. 20 δὲ] C deest. A addit ὁ βασιλεύς. τοῦ ... πύργου] A τοὺς πύργους. ἐξεκόλαψε] C ἐκόλαψε. 22 καταχωρεῖσαι εἰς τὴν προσσυνεσταλμένην] A κατεχώρεισεν εἰς τὴν προνομησαμένην. 23 ἀπὸ] C ὑπό.

CAP. III.

1 τοῖς prius] A C deest. 3 ἐπὶ πάντων καὶ] A ἐπ' αὐτοῖς. 6 καὶ μεταπεισθῆναι] C μεταπεισθῆναι δέ. παρεωραθήσεσθαι ... ἠγνοηκώς] A παρασήσεσθαι ... ἠγνοηκός. 7 Συναπτεῖν] A Συναπτίζειν. προσοίσεσθαι] A προσοίσεως. 10 Ἐκ] C deest. καὶ τῇ ἡμέρᾳ δὲ ῥώμῃ] C desunt. μὴ] A ἕως μή. 13 ἀπολειπόμενοι] C λειπόμενοι. φιλανθρωπίαν] C φιλίαν. 15 ἀρχῆθεν μύρια πράγματα] A καὶ τὰ ἀπαρχῆς μύρια πράγμασι. καὶ μέλοχης τῶν ἀεὶ ἱερέων κολάσασθαι] C ponit ante ἐβουλήθημεν. 16 στυγῇ] A ἔργῳ. 18 ἅμα] A ἕως ἅμα. αὐθωεῖ] A

αὐθημερόν. ἐννεμομένους] A ἐνσημαινομένους. τρέποντα] A ϗ τρέποντα. 9 γὰρ] A deeſt. 21 τάξεσθαι ϗ] A C deſunt. 22 πάντα] A C πᾶν.

CAP. IV.

1 Συνεκφαινομένης] C νῦν ἐκφαινομένης. 2 ἀνήκεστον] C ἄμηχλον. τὸ &c.] C πάντοθεν αὐτῶν τῆς. αὐτοῖς] C ponit ante ἐπικειθεῖσ. 5 ἁπάσης] A ἀπειλῆς. 8 τὸ φέγγος ἀποκλειόμενοι] A C deſunt. λαμβάνων] A λαμβάνωσι. 11 Εἰς] A C Οὐ γάρ.

CAP. V.

1 Συνάντησιν] A ἐνάντησιν. 5 ἕω] A C deeſt. 6 Τοῦτο] C Τό. 9 πότον] A τόπον. 15 ἐκεκράγει] A C ἐκέκραγεν. 19 Ὁ δὲ Ἕρμων ὑπεδείκνυε] A C ὑπεδείκνυεν ὁ Ἕρμων. 21 Εἴ σοι] A C Ὅσοι. 22 ϗ prius] A C deeſt.

23 θεὸν] A C addunt κύριον. 25 ἄσυλον] A C ἀσαφῆ. 28 ἔρημον] A C εἰς τόν. 30 εἰπεῖν] A C ὡς εἰπεῖν. φοβεραῖς κατεσκευασμένα σκευαῖς] A C φοβερῶς κεκοσμημένα κατασκευαῖς.

CAP. VI.

3 ἀνόμῳ] A C ἀνοίκτῳ. 4 διάπολα] A C οὐ διάπολα. 15 κατ'] C μετά. 16 Καὶ] A deeſt. 17 οὐρανίους] C οὐρανοῦ. 28 κατεμίειας] C κατεμιείσαντο. 30 μεγαλομερῶς] A C μεγαλοπρεπῶς. 35 Ἐπφὶ] A C Ἐπιφ, ut & paulo poſt.

CAP. VII.

5 ὑπερμαχοῦντα] A C συμμαχοῦντα. 9 πράγμασιν] A C προστάγμασιν. 12 Τότε] A ἔπω τὸ. C ἔπω δέ. 14 αἰωνίῳ] A C ἁγίῳ.

Quæ ſequuntur variæ lectiones Græcæ ex longe vetuſtiſſimis codicibus excerptæ, cum prioribus apte conjungi non poterant, eo quod earum plures ſero in manus meas pervenerunt, unde viſum eſt eas ſeorſim imprimere.

1 *Liber Geneſis ex Bibliotheca Cottoniana, omnium totius orbis (ut viris quibuſdam doctis videtur) vetuſtiſſimus, per Reverendiſſ. Uſſerium, & Patricium Junium, cum Editione Græca Francofurt. primum collatus: quorum collationes cum editione Romana, quam in hiſce Bibliis ſecuti ſumus, iterum conferri curavimus.*

2 *Liber Joſue, a doctiſſ. Maſio, cum antiquis codicibus Syriacis (mille abhinc annis ex Origenis Hexaplis ipſius manu exaratis, deſcriptis,) collatus & reſtitutus, cum Aſteriſcis, Obelis, Lemniſcis, Hypolemniſcis, &c.*

3 *Liber Chronicorum MS. antiquus in Bibliotheca publica Cantabrigienſi, qui erat quondam Theodori Archiepiſc. Cantuarienſis anno* 668. *cum editione Romana collatus.*

4 *Eſaias ex codice MS. Rupifucaldio, qui ex codice Apollinarii Abbatis deſcriptus eſt, qui ſuum ex Origenis Hexaplis propria manu correctis deſcripſerat, cum editione Romana collatus opera Doctiſſ. viri Guilielmi Norriſii. S.T.B. nuper Collegii S. Petri Cantab. Socii, qui varias lectiones & quicquid in iſto vetuſtiſſ. codice obſervatione dignum erat collegit, ſummoque judicio digeſſit.*

5 *Prophetæ minores, ex codice Cardinalis Barbarini vetuſtiſſ. (in quo præter textum Græcum annotatæ ſunt ex reliquis verſionibus & editionibus variantes lectiones) cum editione Romana collati, quibus adjiciuntur collationes eorundem prophetarum ex Cyrilli comment. nuper editis, extracta.*

GENESEOS longe antiquiſſimum exemplar Græcum Cottonianum cum Editione Romana collatum.

CAP. I.

1] Deſunt primi duodecim verſus. 14 ἐπὶ] Cot. deeſt. τῆς γῆς] Cot. addit, ϗ ἀρχέτωσαν τῆς ἡμέρας ϗ τῆς νυκτός. εἰς ἐνιαυτοὺς] In Cot. εἰς deeſt. 18 εἶδεν] Cot. ἴδεν. 20] Ab hoc verſu uſque ad 26, omnia deſunt in Cot. 26 τῶν ἑρπετῶν] In Cot. deeſt τῶν. 28 πληρώσατε] Cot. πληθυν' (πληθύνετε.) 29 τῆς γῆς] Cot. πάσης τῆς γῆς. 31] Deeſt hic verſus in Cot. & 23 priores capitis ſequentis.

CAP. II.

24 τῇ γυναικὶ] Cot. πρὸς τὴν γυναῖκα.

CAP. III.

1 φρονιμώτατος] Cot. φρονιμώτερος. ἐποίησε] Cot. ἐποίησεν· & ſic paſſim ν παρέλκτικον additur ſequente conſona. 5 ἤδει] Cot. οἶδε. ᾗ] Cot. ἐν ᾗ. 6 Hinc, uſque ad finem capitis, omnia deſunt in Cot.

CAP. IV.

17 τοῦ υἱοῦ] deſunt in Cot. 18 Μαλελεὴλ] Cot. Μαλουία. 18 Hinc, uſque ad verſum 24, omnia deſunt in Cot.

CAP. V.

4 ἃς ἔζησε] In Cot. deſunt. ἔτη ἑπτακόσια] Cot. ἑπτακόσια ἔτη. 8 Σὴθ] Cot. addit ἃς ἔζησεν. 11 ἐννακόσια] Cot. addit ἔτη. 12] Hinc, uſque ad verſum 18, omnia deſunt. 18 ἔτη ϗ ἑκατὸν] Cot. ϗ ἑκατὸν ἔτη. 20 ϗ &c] Cot. ἔτη ϗ ἐννακόσια. ..... 30] Hinc, uſque ad initium verſ. 4. cap. ſequentis, omnia deſunt in Cot.

CAP. VI.

7 ἐνεθυμήθην] Cot. ἐθυμώθην. 8 ἐναντίον] Cot. ἐνώπιον. 12 εἶδε] Cot. ἴδεν. 13 τῷ Νῶε] Cot. πρὸς Νῶε. 15 τὸ μῆκος] Deeſt articulus in Cot. 17] Hinc, uſque ad finem cap. omnia deſunt in Cot.

CAP. VII.

1 εἶδον] Cot. ἴδον. 2 ἀπὸ δὲ, uſque ad finem verſus] Cot. deſunt. 3 τῶν πετεινῶν] Cot. πάντων τῶν πετεινῶν. ἀπὸ πάντων] Cot. ἀπὸ τῶν. πετεινῶν] Cot. addit, τοῦ οὐρανοῦ. 4 πᾶν τὸ ἀνάστημα, ὃ] Cot. πᾶσαν τὴν ἀνάστασιν, ἥν. 6 Hinc, uſque ad verſum 8, deſunt in Cot. 8 πετεινῶν ... πετεινῶν ... κτηνῶν ... κτηνῶν] Cot. invertit. ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπόντων] Cot. ἐπὶ τῶν ἑρπετῶν τῶν. 13 οἱ υἱοὶ] In Cot. οἱ deeſt. κιβωτὸν] Cot. διὰ τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ. 15 ἄρσεν ϗ θῆλυ] In Cot. deſunt. 16 εἰσῆλθε] Cot. εἰσῆλθον. ὁ θεὸς] Cot. κύριος. 17 Hinc, uſque ad verſum 24, omnia deſunt in Cot. 24 ἡμέρας &c] Cot. πεντήκοντα ϗ ἑκατὸν ἡμέρας.

CAP. VIII.

1 ϗ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων] Cot. deſunt. 7 ἕως τοῦ] Cot. ἕως οὗ. 8 τῆς γῆς] Cot. προσώπου τῆς γῆς. 9 ἀνέστρεψε] Cot. ὑπέστρεψε. πᾶν τὸ πρόσωπον] Cot. παντὶ προσώπῳ. 11 τὸ πρὸς] In Cot. deeſt τό. τῆς γῆς] Cot. προσώπου τῆς γῆς. 13 μιᾷ τοῦ μηνὸς] Cot. deſunt. εἶδεν ... ἐξέλιπε] Cot. ἴδεν ... κεκόπακεν. 15 πρὸς] Cot. τῷ. 16 μετὰ σοῦ] Cot. addit, ϗ πάντα τὰ θηρία ὅσα ἐστὶν μετὰ σοῦ. 19 κινούμενον] Cot. καὶ πᾶν κεινούμενον. ἐξήλθοσαν] Cot. ἐξῆλθον. 20] Deeſt hic verſus, & pars ſequentis in Cot.

CAP. IX.

2 ϗ ὁ φόβος ὑμῶν] Cot. ὑμῶν, ϗ ὁ φόβος. θηρίοις τῆς γῆς] Cot. addit, ϗ ἐπὶ πᾶσι τοῖς κτήνεσι τῆς γῆς. τὰ κινούμενα] Cot. κεινούμενα. 5 ὑμῶν, ἐκ] Cot. ὑμῶν ἐκζητήσω ἐκ. 7 κατακυριεύσατε αὐτῆς] Cot. πληθύνεσθε ἐπ' αὐτῆς. 10 ζώσῃ] Cot. τῇ ζώσῃ. 15 ἀναμέσον ἐμοῦ ϗ ὑμῶν, ϗ] Cot. deſunt. 16 μου] Cot. deeſt. ϗ τῆς γῆς] Cot. deſunt. ψυχῆς] Cot. πάσης ψυχῆς. 17 ὁ θεὸς] Cot. κύριος ὁ θεός. 19 εἰσὶν υἱοὶ] Cot. υἱοὶ εἰσίν. 22 εἶδε] Cot. ἴδεν. 23 ὀπισθοφανῶς poſterius] Cot. ὀπισθοφανεῖς. 24 οἴνου] Cot. οἴνου αὐτοῦ. 27 γενηθήτω] Cot. ἔστω. 28 ἔτη] Cot. deeſt.

CAP. X.

2 Μαδοὶ] Cot. Μάδαι. 3 υἱοὶ] Cot. οἱ υἱοί. Ῥιφὰθ] Cot. Ἐριφάθ. 4 Κήτιοι] Cot. Κίτιοι. 6 Μεσραῒν] Cot. Μεσραΐμ. Φοὺδ] Cot. Φούθ. 7 Εὐιλὰ] Cot. Εὐιλάτ. Σαβαθαχὰ] Cot. Σαβακαθά. 9 τοῦ θεοῦ] Cot. deſunt. Νεβρὼδ] Cot. Νεβρών. 10 ἀρχὴ] Cot. ἡ ἀρχή. ϗ Ὀρὲχ] In Cot. deeſt καί. Ἀρχὰδ] Cot. Ἀχάδ. τῇ γῇ] Cot. γῇ. 11 τὴν Χαλὰχ] Cot. Χαλάχ. 12 Δασὴ] Cot. Δασέμ. μεγάλη] Cot. ἡ μεγάλη. Reliqua hujus cap. uſque ad verſum 4. cap. ſequentis deſunt.

CAP. XI.

7 πλησίον] Cot. πλησίον αὐτοῦ. 9 κύριος] Cot. κύριος ὁ θεός. κύριος] Iterum Cot. addit ὁ θεός. 12 ἔτη] Cot. ponit ante ἑκατόν· ut & verſ. 14, & 16. 17 διακόσια] Hinc, uſque ad verſum 29, deſunt in Cot. 29 ἔλαβεν] Cot. ἔλαβεν. 31 Ἅβραμ] Cot. addit, ϗ τὸν Ναχώρ. πορευθῆναι] Cot. πορεύεσθαι. 32 πᾶσαι] Cot. deeſt. ἔτη] Cot. ponit ante διακόσια.

CAP. XII.

1 καὶ δεῦρο] Cot. deſunt. 2 εὐλογημένος] Cot. εὐλογητός. 4 μετ' αὐτοῦ] Cot. μετὰ τοῦ. 5 Σάρραν τὴν] Cot. τὴν Σάραν. ἐξήλθοσαν] Cot. ἐξῆλθεν. 6 Καὶ] Cot. Καὶ ἦλθεν εἰς τὴν γῆν, καί. εἰς τὸ μῆκος αὐτῆς] Cot. τὴν γῆν, ſine reliquis. 11] Hinc, uſque ad verſum 7 cap. ſequentis, deſiderantur omnia in Cot.

CAP. XIII.

8 ϗ σοῦ] Cot. deſunt. σου ... μου] Cot. invertit. 10 αὐτοῦ, εἶδεν] Cot. ἴδεν, ſine αὐτοῦ. 14 διαχωρισθῆναι] Cot. χωρισθῆναι. ἀνάβλεψον ... ϗ ἴδε] Cot. ἀναβλέψας ... ἴδε. βοῤῥᾶν] Cot. βοῤῥά. 15 τὴν γῆν] In Cot. deeſt articulus. 17 πλάτος] Cot. addit αὐτῆς. ϗ τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα] Cot. deſunt.

CAP. XIV.

1 ϗ Ἀριώχ] In Cot. deeſt καί. Χοδολλογομὸρ] Cot. Χοδολλαγομόρ· ut & verſu 4. Ἐλὰμ] Cot. Σαιλάμ· Sed Σ ex præcedenti voce βασιλεὺς repetitum. Θαργὰλ] Cot. Θαλγάδ. 2 μετὰ, bis] Cot. deeſt utrobique. 5] Hinc, uſque ad verſ. 13, deſunt. 13 Ἅβραμ] Cot. τῷ Ἅβραμ. Aſpirationes deſunt in Cot. ut & accentus. Ἀμοῤῥαίου] Cot. ὁ Ἀμωῤῥίς. 14 τριακοσίους &c.] Cot. δέκα ϗ ὀκτὼ καὶ τριακοσίους. 15 κατεδίωξεν] Cot. ἐδίωξεν. Χωβὰ] Cot. Χοβάλ. 17 κοπῆς] Cot. σκοπῆς. Χοδολλογομὸρ] Cot. Χοδαλλογομόρ. τοῦ Σαβὺ] Cot. τὴν Σαυῆ. τῶν] Cot. deeſt. 20 παρέδωκε] Cot. ἔδωκεν. 21 βασιλεὺς] Cot. ὁ βασιλεύς. 22 κύριον] Cot. deeſt. 23 σφυρωτῆρος] Cot. σφαιρωτ. 24 λήψονται] Cot. λήμψονται.

CAP. XV.

4 λέγουσα] Cot. λέγων. 5 αὐτῷ] Cot. πρὸς αὐτόν. δυνήσῃ] Cot. δύνῃ. 7 κληρονομῆσαι] Cot. addit αὐτήν. 10 αὐτῷ] Cot. ἑαυτῷ. 15 γήρᾳ] Cot. γήρει. 17 ὁ ἥλιος &c.] Cot. ἐγένετο ὁ ἥλιος πρὸς δυσμαῖς. 18 ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ] Cot. ἐκεῖ. κύριος] Cot. ὁ θεός. 19 Κεδμωναίους] Cot. Κελμωναίους.

CAP. XVI.

2 Ἅβραμ] Cot. addit, ἐν γῇ Χαναάν. ἰδοὺ] Cot. addit δή. τεκνοποιήσωμαι] Cot. τεκνοποιήσω. 3 τῷ Ἅβραμ] Cot. Ἅβραμ τῷ. 4 εἶδεν] Cot. ἴδεν. 6 ἂν] Cot. δ' ἄν. 13 σὺ] Cot. addit εἶ. εἶδον] Cot. ἴδον· ut & verſu proximo. 16 τῷ Ἅβραμ τὸν Ἰσμαὴλ] Cot. τὸν Ἰσμαὴλ τῷ Ἅβραμ.

CAP. XVII.

7 μου] Cot. addit, ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καί. τὰς] Cot. deeſt. 10] A fine hujus verſus uſque ad finem verſus ſecundi capitis ſequentis, omnia deſiderantur in Cot.

CAP. XVIII.

3 παῖδα] Cot. δοῦλον. 4 ληφθήτω] Cot. λημφθήτω. 5 λήψομαι] Cot. λήμψομαι. εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν] Cot. deſunt. ἕνεκεν ... καθὼς] Cot. εἵνεκεν ... καθά. 7 ἁπαλὸν μοσχάριον] Cot. μοσχάριον ἁπαλόν. 10 Εἶπε δὲ] Cot. deſunt. 11 γυναικεῖα] Cot. γυναίκια. 14 τῷ θεῷ] Cot. τοῦ θεοῦ. 16 αὐτοὺς] Cot. deeſt. 19 ᾔδειν] Cot. εἶδεν. μετ' αὐτὸν] Cot. ponit ante καὶ τῷ. ἂν] Cot. deeſt. 20 Γομόῤῥας] Cot. Γομόῤῥων. πρὸς μὲ] Cot. deſunt. 22 ἔτι] Cot. deeſt. ἐναντίον] Cot. ἔναντι. 24 ἀπολεῖς] Cot. ἀπολέσεις. ἕνεκεν] ἐκείνου ἕνεκα. 26 κύριος] Cot. ὁ κύριος. 27 μου] Cot. deeſt. 28 εἰς τεσσαράκοντα] Cot. deſunt. οὐ μὴ] Cot. ὅτι οὐ μή. δὲ] Cot. deeſt, ut & verſu proximo.

CAP. XIX.

6 αὐτοῦ] Cot. αὐτῶν. 8 χρήσασθε &c.] Cot. χρήσασθε αὐταῖς καθὸ ἂν ἀρέσκῃ. ἄνδρας] Cot. ἀνθρώποις. 12 τὸν Λὼτ] In Cot. deeſt articulus. 13 ἡμεῖς ἀπόλλυμεν] Cot. ἀπόλλυμεν ἡμεῖς. ἔναντι] Cot. ἐναντίον. 15 ἐγένετο] Cot. ἐγίνετο. ἐσπούδαζον] Cot. ἐπεσπούδαζον. δύο ... σου] Cot. deſunt. 17 ἔξω] Cot. addit, τῆς πόλεως. συμπαραληφθῇς] Cot. συμπαραλημφθῇς. 20 ἕνεκεν σου] Cot. deſunt. 22 ποιῆσαι] Cot. τοῦ ποιῆσαι. τοῦ ἐλθεῖν σε] Cot. οὗ εἰσέλθῃς. ἐκείνης] Cot. deeſt. 25 ταύτας] Cot. πάσας. ϗ τὰ] Cot. καὶ πάντα τά. 27] Hic verſus, cum duobus ſequentibus, deeſt in Cot. 30 ἐφοβήθη, uſque ad finem verſus] Cot. deſunt. 33 ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ] Cot. deſunt. ᾔδει] Cot. ἔγνω. 34 χθὲς] Cot. ἐχθές. 35 ᾔδει] Cot. ἔγνω. 38 λέγουσα] Cot. deeſt.

CAP. XX.

1 Ἀβραὰμ] Cot. Ἅβραμ. 4] Hinc, uſque ad verſum quartum capitis ſequentis, deſiderantur omnia in Cot.

CAP. XXI.

4 Ἰσαὰκ] Cot. addit, υἱὸν αὐτοῦ. 5 Καὶ &c.] Cot. Καὶ Ἀβραὰμ ἦν ἐτῶν ἑκατόν. 6 μοι ἐποίησε] Cot. ἐποίησέν μοι. ἀκούσῃ] Cot. ἀνακούσῃ. 7 γή-

ρᾳ] Cot. γήρει. 12 καὶ περὶ] In Cot. deeſt περί. ἂν] Cot. ἐάν. 16 Ἀπελθοῦσα δὲ] Cot. Καὶ ἀπελθοῦσα. ἀναβοήσασα ··· ἔκλαυσεν] Cot. ἀνεβόησεν ··· καὶ ἔκλαυσεν. 17 θεοῦ] Cot. τοῦ θεοῦ. 18 καὶ λάβε] In Cot. deeſt καί. 19 εἶδε] Cot. ἴδεν. 22 δὲ] Cot. deeſt. 25 ἀφείλοντο] Cot. ἀφήλαντο. 26 αὐτῷ] Cot. deeſt. σοι] Cot. deeſt. 29 τούτων] Cot. deeſt. 30 λήψῃ] Cot. λήμψῃ. 32 Ὀχοζὰθ] Cot. καὶ Ὀχοζάθ. 33 ἐπὶ τοῦ] Cot. ἐν τῷ. ὅρκου] Cot. ὁρκισμοῦ.

CAP. XXII.

1 αὐτῷ] Cot. πρὸς αὐτόν. καὶ εἶπεν] Cot. ὁ δὲ εἶπεν. 2 ἐκεῖ] Cot. deeſt. ὁλοκάρπωσιν] Cot. ὁλοκαύτωσιν· ſed verſ. 3, & 8. priorem lectionem retinet. ἂν] Cot. ἐάν. 3 Ἀβραὰμ] Cot. deeſt. παρέλαβε δὲ] Cot. καὶ παρέλαβε. ὃν] Cot. ὅ. 4 εἶδε] Cot. ἴδεν. 5 ἀναστρέψομεν πρὸς ὑμᾶς] Cot. ἀναστρέψωμεν ἐκεῖθεν. 6 ὁλοκαρπώσεως] Cot. ὁλοκαυτώσεως. χεῖρας] Cot. χεῖρα. 7 εἶπε δὲ] Cot. λέγων. ὁλοκάρπωσιν] Cot. ὁλοκαύτωσιν. 9 Ἀβραὰμ τὸ] Cot. deſunt. 13 εἶδε] Cot. ἴδεν, ut & verſu proximo. 18 ἐνευλογηθήσονται] Hinc uſque ad verſ. 22, omnia deſunt. 22 Χαζὰδ] Cot. Χασάδ. Φαλδὲς] Cot. Φαλδά. καὶ τὸν Ἰελδὰφ] Cot. deſunt. 23 Βαθουὴλ δὲ] Cot. καὶ Βαθουήλ. 24 Ταβὲκ ··· Ταὰμ] Cot. Ταάμ ··· Ταβέκ. Μοχὰ] Cot. Μωχά.

CAP. XXIII.

1 ἔτη &c.] Cot. ἑκατὸν εἰκοσιεπτὰ ἔτη ζωῆς Σάρρας. 2 τῇ] Cot. deeſt. 3 Ἀβραὰμ] Cot. deeſt. 4 μοι δὸς] Cot. δὸς μοι. 6 σὺ εἶ] Cot. εἶ σύ. οὐ μὴ &c.] Cot. μὴ κωλύσῃ τὸ μνημεῖον αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ· θάψον. 9 μνημείου] Cot. τοῦ μνημείου. 10 πάντων] Cot. ponit ante τῶν εἰσπορευομένων. 13 ἐναντίον] Cot. deeſt. 15 Οὐχὶ] Cot. * Οὐδέ. καὶ σοῦ] Cot. καὶ ἀναμέσον σου. 17 ὅς ἐστι] Cot. ὅ ἐστιν. 19 τῇ] Cot. deeſt.

CAP. XXIV.

3 Χαναναίων] Cot. Κανανaίων. 4 λήψῃ] Cot. λήμψῃ. 5 πορευθῆναι] Cot. ἐλθεῖν. 7 καὶ ὃς] In Cot. ὃς videtur deeſſe: hinc uſque ad verſum 15, deſunt omnia. 15 συντελέσαι αὐτὸν] Cot. αὐτὸν συντελέσαι. αὐτοῦ] Cot. deeſt. 16 αὐτῆς] Cot. deeſt. 18 ἕως] Cot. ἕως οὗ. 19 ταῖς καμήλοις σου ποτιῶ καὶ] Cot. ταῖς καμήλοις σου, ſine reliquis. 22] Deſiderantur omnia ab hoc verſu, uſque ad finem verſus 30. 31 ἡτοίμακα] Cot. ἡτοίμακα. 35 δὲ] Cot. deeſt. ηὐλόγησε] Cot. εὐλόγησεν. καὶ ἀργύρεια καὶ χρυσία] Cot. χρυσίον καὶ ἀργύρεον. παῖδας] Cot. καὶ παῖδας. 36 ἕνα] Cot. deeſt. αὐτὸν] Cot. αὐτῷ. ὅσα] Cot. πάντα ὅσα. 37 λήψῃ] Cot. λήμψῃ· ut & verſ. 38, & 40. 40 ὁ θεὸς] Cot. deeſt. ἐξαποστελεῖ] Cot. ἀποστελεῖ. 41 φυλήν μου] Cot. ἐμὴν φυλήν. σοι δῶσι, καὶ] Cot. δῶσίν σοι. 43 ἐφέστηκα] Cot. ἕστηκα. καὶ αἱ] Cot. αἱ δέ. μικρὸν ὕδωρ] Cot. ponit ſtatim poſt πότισόν με. 45 πρὸ τοῦ] Cot. πρὶν ἤ. εὐθὺς] Cot. καὶ ἰδού. 46 ἐπὶ τὸν βραχίονα] Cot. deſunt. ὀπίσω] Cot. μου ὀπίσω. 47 υἱὸς] Cot. τοῦ υἱοῦ. ψέλλια] Cot. ψέλια. 48 τοῦ] Cot. deeſt. με] Cot. μοι. 49 δεξιὰν ἢ ἀριστερὰν] Cot. δεξιὰ ἢ εἰς ἀριστερά. 50 Λαβὰν καὶ Βαθουὴλ] Cot. Βαθουὴλ καὶ Λαβάν. πρᾶγμα] Cot. πρόσταγμα. 51 ἐνώπιον] Cot. ἐναντίον. 52 αὐτῶν] Cot. τούτων. 53 χρυσᾶ] Cot. σκεύη χρυσᾶ. 54 καὶ αὐτὸς] In Cot. deeſt καί. 55 μετὰ ταῦτα] C μετ' αὐτά. 57 ἐρωτήσωμεν] Cot. ἐπερωτήσωμεν. 60 Ῥεβέκκαν] Cot. addit τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν, ut in Hebr. 61 Ῥεβέκκα] Cot. addit ἀπῆλθεν. 63 αὐτοῦ, εἶδε] Cot. ἴδεν, ſine αὐτοῦ.

CAP. XXV.

2 Ἰεζὰν] Cot. Ἰεξάν, ut & verſu 3. Μαδὰλ] Cot. Μαδάν. Ἰεσβὼκ] Cot. Ἰεσβέκ. Σωὲ] Cot. Σωύε. Σαβὰ] Cot. Σαβάν, καὶ τὸν Θαιμάν. Δεδὰν, bis] Cot. utrobique Δαιδάν· & poſt poſterius Δαιδὰν addit, ἐγένοντο Ῥαγουὴλ καὶ Ναβδεὴλ καί. 4 Γεφὰρ] Cot. Γαιφάρ. Ἀβειδὰ] Cot. Ἀβιρά. Ἐλδαγὰ] Cot. Ἐπαμά. 8 γήρᾳ] Cot. γήρει. τὸν λαὸν] Cot. τοὺς πατέρας. 9 ὃς] Cot. ὅ. 13 καὶ Ναβαιὼθ] Cot. καὶ deeſt. Ναβδεὴλ] Cot. Ναβδαιήλ. 14 Μασμὰ] Cot. Μασμάν. Δουμὰ] Cot. Ἰδουμά. Μασσῆ] Cot. Μανασσῆ. 15 Χοδδὰν ··· Θαιμὰν] Cot. Χαλδά ··· Θημάν. Ἰετοὺρ] Cot. Ἰετούρ. Ναφὲς] Cot. Ναφέθ. Κεδμὰ] Cot. Κεδμάν. 17 ἔτη prius] Cot. ἔθνη, male. τῆς] Cot. deeſt. 19 Καὶ αὗται] Cot. αὗται δέ. 20 ἐτῶν τεσσαράκοντα] Cot. τεσσαράκοντα ἐτῶν. εἰς] Cot. deeſt. 23 γαστρὶ] Cot. τῇ γαστρί. 26 τοῦτο] Cot. ταῦτα. 31 ἐμοὶ] Cot. deeſt. 32 Καὶ εἶπεν] Cot. Εἶπε δέ. τελευτᾶν] Cot. τελευτῆσαι.

CAP. XXVI.

1 πρότερον] Cot. προτέρου. τοῦ] Cot. τῷ. 3 Καὶ παροίκει ἐν τῇ γῇ ταύτῃ] Cot. deſunt.

CAP. XLVIII.

1 σου] Cot. αὐτοῦ. αὐτοῦ] Cot. αὐτοῦ μεθ' ἑαυτοῦ. 3 μου] Cot. deeſt. 5 Συμεὼν] Cot. ὡς Συμεών. 7 Ῥαχὴλ ἡ μήτηρ σου] Cot. ἡ μήτηρ σου Ῥαχήλ. Χαβραθὰ] Cot. Χαβρατά. 8 σοι] Cot. ησιν (εἰσίν.) 10 Οἱ ὀφθαλμοὶ δὲ] Cot. Οἱ δὲ ὀφθαλμοί. 12 τῆς γῆς] Cot. τὴν γῆν. 13 τὸν δὲ] Cot. τόν τε. τῇ] Cot. deeſt. 14 χεῖρα τὴν δεξιὰν] Cot. δεξιὰν χεῖρα. ἐναλλὰξ] Cot. ἐναλλάξας. 15 ἐνώπιον] Cot. ἐναντίον. 17 χεῖρα τὴν] Cot. deſunt. 19 οὗτος] Cot. αὐτός. 22 δίδωμι] Cot. δῶμι. μαχαίρᾳ] Cot. μαχαίρῃ.

CAP. XLIX.

2 ἀκούσατε τοῦ πατρὸς ὑμῶν] Cot. deſunt. 5 Λευὶ] Cot. Λευεί. 8 σὲ] Cot. σοί. 9 Ἰούδα] Cot. Ἰούδας. 10 ἐὰν] Cot. ἄν.

ANDREÆ MASII ANNOTATIONES,

Quibus Editionis Græcæ Hiſtoriæ JOSUÆ, ratio moduſque omnis, per capita & verſus explicatur.

Quas ob cauſas Origenes Theodotionis interpretationem, cum ea quam fecerant olim LXXII ſeniores, admiſcuerit; quibuſque notis uſus id fecerit, explicatum a nobis ſuperiore præfatione eſt. Hanc autem Adamantii miſtam atque ex duabus aptam interpretationibus editionem, cum nos jam in Joſua; quoad ejus facere potuimus; emendatiſſimam dederimus: notaſque illas, quæ dudum, vel propter vetuſtatem, vel librariorum potius inertiam obſoleverant, ſcribique deſierant, renovaverimus; & in ſuos quaſque locos reſtituerimus: viſum nobis eſt rem omnem, qua ratione, quoque modo eſt acta, literis breviter conſignare atque annotare; ut perpetuo in promptu ſit, unde queat librariorum culpa redargui. Proponam autem ejus interpretationis exemplum, quæ eſt in pervulgatis libris; & quia ea eſt in omnium manibus; & quia minus diſceſſit a ſimplici puraque illorum LXXII interpretum editione: ipſamque, tum ea ſupplendo Theodotionis verbis, per appoſitos aſteriſcos, quæ deſunt; tum jugulando obeliſcis, quæ ſupra Hebræum addita ſunt; ita informabo, ut illius Origenicæ editionis ſpeciem; in Joſuæ certe hiſtoria, luculentur referre, & ſimul ſimplex liberataque ab omni admiſtione interpretatio illa vetus, qualis fuerit, oſtendere, tanquam digito, poſſit. Nam iis etiam quæ in illo, quod dicebam, exemplo jam ante adſcripta ex Theodotione ſunt; non ſane pauca illa; ſuos aſteriſcos reddam: & inſuper limniſcis varias ſcripturas indicabo: denique depravata quæ ſunt, quantum certe potero, corrigam. Sequar autem in his cum aliorum exemplarium, tum mei Syrici potiſſimum; atque etiam Vaticani, & Complutenſis fidem. Continet autem Vaticanus codex; longe ille quidem vetuſtiſſimus, editionem ſimplicem τῶν ἑβδομήκοντα δύο, neque ſuppletam aliena interpretatione: ſed, niſi fallor, a Luciano martyre, emendandi ſtudio nonnihil contaminatam, hoc eſt eam, quam κοινὴν vocare ſolebant. Compluti autem editi a Ximenes libri ſatis noti ſunt.

CAP. I.

Igitur, ut decurram ordine per capita & verſus ſingulos: Capitis primi verſiculo primo, illud, δοῦλε κυρίου, debet aſteriſco appoſito notari; hoc modo, * δοῦλε κυρίου ↙. nimirum a LXXII præteritum, atque ex Theodotionis interpretatione huc additum eſt. Mox pro λειτουργῷ, eſt in bonis libris ὑπουργῷ· quare hoc ſcribendum cenſeo. Verſu 2. Poſt nomen Ἰορδάνην, eſt in editione mixta additum ex Theodot. appoſito aſteriſco pronomen * τοῦτον ↙. Et rurſus in verſus iſtius extremo, hæc clauſula verborum, * τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ ↙. Verſu 3. poſt illa verba, ποδῶν ὑμῶν, eſt in mixta, * ἐφ' αὐτόν ↙. In hoc verſu Complutenſes ſcribunt, ἐπιβῆτε τὰ ἴχνη· quod eſt quidem Hebræo conſentaneum. Sed Syrus id expreſſit, quod eſt in vulgatis libris; quare nihil hic muto. Verſu 4. verbo Ἀντιλίβανον, addit mixta demonſtrationis pronomen * τοῦτον ↙. Rurſus poſt, Εὐφράτου, hæc verba a LXXII præterita * πᾶσαν γῆν Χετταίων ↙. Mox ſcribendum eſt, τῆς θαλάσσης τῆς ἐσχάτης, addito altero articulo. Atque hic limniſcus oſtendit, in quibuſdam libris eſſe ÷ μεγάλης, pro ÷ ἐσχάτης. Hebræum quoque hic, magna, habet; et in Deuteron. ultimum, ſive extimum. Verſu 5. cum dicitur, ÷ καὶ ὥσπερ ἤμην, debet Conjunctio jugulari obelo. Non eſt enim in Hebræo. Similiter Adverbium ÷ οὕτως ↙, quod paullo ulterius ſcriptum eſt. Et rurſus Conjunctio, in his verbis, ÷ καὶ ↙ μετὰ σοῦ. Atque etiam quæ paullo ulterius poſita eſt, cum dicitur, ÷ καὶ ↙ οὐκ ἐγκαταλείψω σε. Verſu 7. Adverbium * σφόδρα ↙, aſteriſco ſignandum eſt, ut a LXXII omiſſum: atque ideo neque in Vaticano habetur: continet enim, ut dicebam, ille codex, editionem ſimplicem τῶν ἑβδομηκονταδύο. Mox Conjunctio, quæ eſt poſita ante verbum ποιεῖν, debet jugulari obeliſco. Cæterum poſt hoc verbum, habet editio mixta per aſteriſcum, hanc verborum continuationem, videlicet, * κατὰ πάντα τὸν νόμον ↙. Ulterius, poſt verbum ἐνετείλατο, deeſt in noſtris libris Pronomen, σοι· ſcribendum eſt ergo, ἐνετείλατό σοι. Rurſus jugulanda obeliſco eſt Conjunctio, cum dicitur, ÷ καὶ ↙ οὐκ ἐκκλινεῖς. Ibidem pro ἢ ἀριστερά, habet Vaticanus codex, οὐδὲ εἰς ἀριστερά. Sed Syrus eſt noſtrorum codicum ſcripturam ſecutus: & nihil hoc ad ſententiam. Verſu 8. Conjunctio initio ſcripta, eſt jugulanda obeliſco. Ulterius poſt illa verba, πάντα τὰ γεγραμμένα, additur in mixta, * ἐν αὐτῷ ↙. Paullo ulterius expungendum eſt illud, εὐοδωθήσῃ καὶ, quod mendoſe habetur in vulgatis libris. Porro pro, εὐοδώσεις, reddidit Syrus primam perſonam, εὐοδώσω· ſed id ei non aſſentiuntur alia exemplaria. Verſu 9. ſcribunt Complutenſes, εἰς πάντα τόπον οὗ ἐὰν πορεύῃ. Sed quando verbum, τόπον, neque Hebræum habet, neque alii boni libri, nihil muto. Si quis tamen adſcribendum putet, is notet obeliſco, ſicut in extremo hujus capitis. Verſu 11. poſt, παρεμβολῆς, expungendum eſt illud, τοῦ λαοῦ· nam in bonis libris non eſt. Eodem verſu poſt, ἑτοιμάζεσθε, eſt in miſta editione pronomen * ὑμῖν ↙. Mox pro, ὑμεῖς διαβήσεσθε, quod eſt in vulgatis libris, ſcribe, ÷ καὶ ↙ ὑμεῖς διαβαίνετε· ſed Conjunctio habeat obelum: qua nota ſunt etiam jugulanda illa, ÷ τῶν πατέρων ↙. Denique poſt illa verba, δίδωσιν ὑμῖν, additum eſt in miſta, * κληρονομεῖν αὐτήν ↙. Verſu 12. in fine, poſt iſta verba, εἶπεν Ἰησοῦς, eſt in miſta, * λέγων ↙. Verſu 13. initio, Nomen ÷ κυρίου ↙ ſignetur obelo, cum dicitur, ῥῆμα ÷ κυρίου ↙. Verſu 14. poſt illa verba, ἣν ἔδωκεν ὑμῖν, habet editio miſta per ſtellam addita hæc verba, * Μωϋσῆς πέραν τοῦ Ἰορδάνου ↙. Eodem verſu ad illa verba, πᾶς ὁ ἰσχύων, addit miſta per aſteriſcum, * τῇ δυνάμει ↙. Verſu 15. cum dicitur, καταπαύσῃ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν, debet illud, ÷ ὁ θεὸς ὑμῶν ↙, confodi obelo: ſed non etiam cum denuo ſcribitur. Ulterius illud, ἕκαστος, debet appoſita ſtella notari; eſt enim a Theodotione acceptum. Ibidem, poſt illa verba, εἰς τὴν κληρονομίαν αὐτοῦ, habet editio miſta additam hanc verborum clauſulam, * καὶ κληρονομήσετε αὐτήν ↙· eam enim ut ſupervacaneam præterierant LXXII interpretes. Rurſus poſt nomen, Μωϋσῆς, habet additum, * ὁ παῖς κυρίου ↙. Verſu 16. cum dicitur, εἰς πάντα ÷ τόπον ↙, debet verbum τόπον habere appoſitum obelum. Verſu 17. poſt illa, ἠκούσαμεν Μωϋσῆ, eſt in miſta editione Adverbium additum, hoc modo, * οὕτως ↙ ἀκουσόμεθά σου.

CAP. II.

Capitis ſecundi verſu primo, poſt verbum κατασκοπεῦσαι, eſt in miſta editione additum cum aſteriſco Adverbium * κρυφῆ ↙. Quæ vero mox ſequuntur verba, nempe, ÷ οἱ δύο νεανίσκοι ἦλθον εἰς Ἱεριχὼ ↙, ea ſunt omnia jugulanda veru: quia cum in Hebræo non eſſent, addita ſunt a LXXII explicandæ ſententiæ gratia. Ulterius pro, κατέπαυσαν, rectius ſcribas, κατέλυσαν, ut habet Vaticanus, & expreſſit Syrus. Verſu ſecundo, ſcribe, καὶ ἀπηγγέλη τῷ βασιλεῖ Ἱεριχὼ λέγοντες, * Ἰδοὺ ↙ ἄνδρες &c. Et hic Adverbium, ἰδοὺ, habeat aſteriſcum. Non erat enim a LXXII ſcriptum: ſed mutuatus eſt Origenes ab Theodotione. Ulterius poſt Adverbium, ὧδε, eſt in editione miſta, * τὴν νύκτα ↙ ἐκ τῶν υἱῶν &c. Verſu tertio, illud, ÷ καὶ εἶπε ↙, debet confodi obelo. Quod porro ſequitur, eſt in miſta editione ad hunc modum ſcriptum, τοὺς εἰσπορευομένους * πρός σε, τοὺς εἰσπορευομένους ↙ εἰς τὴν οἰκίαν σου. Nimirum illa verborum, ut videbantur, eorundum repetitio, omiſſa fuerat a LXXII. Quod autem hic additur, τὴν νύκτα, debet obelo jugulari. Non enim eſt hoc loco in Hebræo. Denique in extrema clauſula, addita eſt in mixta editione nota univerſitatis, cum aſteriſco; habet enim ad hunc modum, κατασκοπεῦσαι γὰρ * πᾶσαν ↙ τὴν γῆν ἥκασι. Verſu 4. eſt in mixta, τοὺς * δύο ↙ ἄνδρας. Paullo ulterius ſignandum eſt Pronomen obelo, cum dicitur, καὶ εἶπεν ÷ αὐτοῖς ↙. Mox, poſt illa verba, πρός με οἱ ἄνδρες, habet mixta cum aſteriſco periodum verborum a LXXII omiſſam, hanc, * καὶ οὐκ ᾔδειν πόθεν ἦσαν ↙. Verſu 5. poſt verbum, ἐξήλθοσαν, eſt in mixta, per aſteriſcum, * οἱ ἄνδρες ↙· & mox eodem ſigno appoſito additum eſt poſt Verbum, καταδιώξατε, Adverbium, * ἐν τάχει ↙, quod LXXII omiſerant. Verſu 6. pro ἐστοιβασμένῃ, ſcribendum eſt ἐστοιβασμένη· ſic enim habent optimi libri, & hoc traduxit Syrus. Verſu 8. cum dicitur, καὶ αὐτοὶ πρὶν ἢ κοιμηθῆναι, neque in Complutenſium editione, neque in Vaticana eſt pronomen αὐτοί. A Syro tamen lectum eſt: ſed certum eſt, eſſe ſuperfluum. Verſu 9. ſcribendum eſt, ἔδωκε κύριος ὑμῖν τὴν γῆν. Nam in vulgatis libris non ſuo ordine collocata ſunt verba. Ulterius, magna hujus verſus pars a LXXII, ut ſupervacanea, omiſſa, in mixta editione appoſita legitur, cum aſteriſco, poſt illud, ἐφ' ἡμᾶς, his verbis, * καὶ ὅτι κατέπτηξαν πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν τῇ γῇ ἀπὸ προσώπου ὑμῶν ↙. Atque deinceps ſequitur verſus decimus, in quo verſu primum illud, ÷ ὁ θεὸς, debet jugulari veru. Et pro ὅσα ἐποίησε, ſcribendum eſt, ὅσα ἐποιήσατε, conſentientibus emendatis libris. Verſu 11. habet codex Vaticanus, ἐν οὐδενὶ ἡμῶν· quæ lectio ſi retinenda eſt, debet pronomen notari obeliſco. Sed quia alia exemplaria, quæ vidi, non aſſentiuntur illi, non putavi eſſe ſcribendum. Eodem verſu, extremam verborum complexionem explet mixta editio ad hunc modum, ὅτι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν * αὐτὸς ἐστι ↙ θεὸς ἐν οὐρανῷ &c. Verſu 12. illud, ÷ τὸν θεὸν ↙, veru notandum eſt, mox ſcribito, ἐν ὑμῖν ἔλεος, addita præpoſitione, ex bonis libris. Et quod ſequitur, legito hoc verborum ordine, καὶ ποιήσατε καὶ ὑμεῖς ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρός μου ἔλεος. Atque deinceps habet mixta editio complexionem verborum a LXXII omiſſam, hanc * καὶ δώτε ἐμοὶ σημεῖον ἀληθινόν ↙. Poſt quæ verba ſequitur verſus 13. in cujus principio, illud, ÷ τὸν οἶκον ÷, ſignandum eſt obeliſco. Eodem verſu, cum dicitur, καὶ πάντα ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτοῖς, debet Præpoſitio, ἐν, expungi. Non enim eſt in bonis libris. Syrus oſtendit per limniſci notam hic in quibuſdam libris, poſt illud, καὶ τὰς ἀδελφάς μου, haberi hæc verba, ÷ καὶ πάντα τὸν οἶκον αὐτῶν ↙· & ejuſmodi libros ſecuti ſunt Complutenſes. Sed ea verborum circumſcriptio non eſt in Hebræo. Quapropter ſi addenda eſt, debet obelo notari. Verſu 14. illud, ÷ καὶ αὐτὴ εἶπεν ↙, jugulandum eſt obeliſco: & continuo addit mixta editio longum verborum ambitum per aſteriſcos. Sic enim locus iſte in mixta legitur, ÷ καὶ αὐτὴ εἶπεν ↙, * Ἐὰν μὴ γνωρίζητε ὑμεῖς τὸ ῥῆμα ἡμῶν τοῦτο, καὶ ἔσται ↙ ὡς ἂν παραδῷ, &c. Paullo ulterius, pro, τὴν πόλιν, habent quidam libri, ÷ τὴν γῆν ↙, ut Syrus per limniſcum oſtendit: & ſane in Hebræo eſt terræ, non urbis vocabulum. Verſu 15. poſt illud, κατεχάλασεν αὐτούς, infarſit editio mixta, * ἐν σχοινίσματι ↙. Paullo ulterius, poſt Nomen, θυρίδος, magnam etiam verborum complexionem, a LXXII præteritam, hanc videlicet, * ὅτι ὁ οἶκος αὐτῆς ἐν τῷ τείχει ἦν, καὶ ἐν τῷ τείχει αὐτὴ κατῴκει ↙. Verſu 16. illud, ÷ ὀπίσω ὑμῶν ↙, debet jugulari obeliſco. Verſu 17. poſt Verbum, ἐσμὲν, habet mixta additum Pronomen, * ἡμεῖς ↙. Eadem etiam nota apponenda eſt ad demonſtrationis Pronomen τούτῳ, quod mox ſequitur: & ſimul adſcribenda ſunt quædam verba, quæ ſunt a LXXII omiſſa. Sic enim locus iſte legitur in mixta editione, τῷ ὅρκῳ σου * τούτῳ ᾧ ὥρκισας ἡμᾶς ↙. In extrema verſus 18. parte, abolendum eſt Pronomen σου, cum in vulgatis libris eſt, εἰς τὴν οἰκίαν σου. Verſu 19. ſcribe, ἔνοχος ἔσται ἑαυτῷ. Mox illa verba, ÷ τῷ ὅρκῳ σου τούτῳ ↙, ſignanda ſunt obelo; & ſimiliter Pronomen σου, cum dicitur, ἐν τῇ οἰκίᾳ ÷ σου ↙. Mox poſt Verbum ἐσόμεθα, habet mixta editio per aſteriſcum hæc verba adjecta, * ἐὰν χεὶρ ἅψηται αὐτοῦ ↙. Verſu 20. verba illa initio, ÷ τις ἡμᾶς ἀδικήσῃ καὶ ↙ ſunt obelo jugulanda; & pro, ἀποκαλύψῃ, ſcribendum eſt, ἀποκαλύψῃς. Sic enim habent codices optimi. Eodem verſu, cum dicitur, ÷ τούτῳ ↙ * ᾧ ὥρκισας ἡμᾶς ↙, debet demonſtrativum, τούτῳ, jugulari veru, cætera vero verba habere appoſitam ſtellulam. Verſu 21. ubi eſt in vulgatis libris, καὶ εἶπεν αὐτοῖς, debet Pronomen expungi. Verſu 22 poſt illa, τρεῖς ἡμέρας, additur in mixta hæc verborum clauſula, * ἕως ἐπέστρεψαν οἱ διώκοντες ↙. Verſu 23. poſt Verbum διέβησαν, addit mixta alterum Verbum, & copulam, hoc modo, * καὶ ἤλθοσαν ↙. Verſu 24. expungendum eſt illud, ὁ θεὸς ἡμῶν· & quod ſequitur legendum eſt mutato verborum ordine, ἐν χερσὶ ἡμῶν πᾶσαν τὴν γῆν. Ibidem pro κατέπτηχε, ſcribendum eſt κατέπτηκε· debetque Pronomen, ÷ ἐκείνην, ↙, jugulari appoſito veru.

CAP. III.

Capite tertio, quia pars ea pagellæ codicis Syrici, in qua primi ſex verſus ſcripti erant, mutila eſt; non queo ſatis certo in his notas omnes oſtendere. Interim conſtat verſu primo, illa verba; * αὐτὸς καὶ πάντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ↙, eſſe aſteriſco ſignanda, tanquam quæ a LXXII non fuere reddita. Verſu 2. addit mixta editio copulam per aſteriſcum, Habet enim * καὶ ↙ διῆλθον. Et mox eadem nota apponit nomen μέσης. Eſt enim in mixta, διὰ * μέσης ↙ τῆς παρεμβολῆς. Verſu 3. ſcribendum eſt, κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν, *Dei noſtri*. Cum porro ſequitur, καὶ τοὺς ἱερεῖς ὑμῶν, debet hoc Pronomen, ὑμῶν aboleri, & Conjunctio quæ ibidem ſcripta eſt, cum dicitur, ÷ καὶ ↙ τοὺς Λευίτας; eſt veru jugulanda. Mox poſt Pronomen αὐτὴν, addit mixta editio per aſteriſcum * καὶ ὑμεῖς ↙. *Et vos diſcedetis*. Ibidem, pro, ἐκ τῶν τόπων, ſcribendum eſt, ἀπὸ τοῦ τόπου· ſic enim habent emendata exemplaria. Verſu 4. pro, μηκέτι, eſt in mixta editione adſcriptum cum aſteriſco Participium * λόγων ↙· ἄρατε, &c. Eodem verſu Nomen ÷ κυρίου ↙ quod bis ſcribitur, bis eſt obeliſco notandum; & ſimiliter illud ÷ οἱ ἱερεῖς. Verſu 7. jugulandum veru eſt, nomen υἱῶν, cum dicitur πάντων ÷ υἱῶν ↙ Ἰσραήλ. Et ſimiliter particula ὅπως, & quæ deinde ſequitur Conjunctio ÷ καί ↙. Initio verſus octavi, lege καὶ νῦν ἔντειλαι, &c. Ita enim habent emendati libri. Eodem verſu, cum dicitur, ÷ καὶ ↙ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ, &c. debet copula habere obeliſcum. Verſu 9. ſcribe τοῦ θεοῦ ἡμῶν, *Dei noſtri*. Verſu 10. omiſſum eſt a LXXII principium, quod in mixta his verbis ſcriptum legitur, * καὶ εἶπεν Ἰησοῦς ↙, Ἐν τούτῳ, &c. ſic enim legendum eſt; non autem ἐν τούτοις, ut habent vulgati codices. Ibidem pro, ὅτι κύριος ζῶν. ſcribendum eſt, ὅτι θεὸς ζῶν. Eodem verſu legendum eſt, καὶ τὸν Εὐαῖον, καὶ τὸν Φερεζαῖον, καὶ τὸν Γεργεσαῖον, &c. mutato verborum ordine. Verſu 11. habet mixta editio, διαβαίνει * ἔμπροσθεν ὑμῶν ↙ τὸν Ἰορδάνην, &c. Rurſus verſu 12. omiſſum eſt initium a LXXII, quod ſic addendum in mixta editione eſt, * καὶ νῦν ↙ προχειρίσασθε &c. Ibidem poſt Nomen, Ἰσραὴλ, repetit mixta editio cum ſtellula, * ἄνδρα ↙ ἕνα ἀφ' &c. Verſu 13. illud, ÷ τῆς διαθήκης ↙, jugulandum obelo eſt. Ulterius illa univerſitatis nota * πάσης ↙, debet appoſitam ſtellam habere. Ulterius, poſt illud, τὸ καταβαῖνον, additum eſt in mixta Adverbium, * ἄνωθεν ↙. Mox quoque poſt verbum στήσεται adſcriptum eſt * εἷς σωρὸς ↙ *unus acervus*. Mendoſe autem in plerique antigraphis eſt, ὡς σωρός. Verſu 14. in ipſo initio, debet illud * ἐγένετο ὡς ↙ adſcriptam ſtellam habere. Non enim eſt a LXXII dictum: & legendum eſt verbum numero plurium, ἀπῆραν, *diſceſſerunt*. Eodem verſu, ſub finem, expungendum eſt Nomen κυρίου, cum dicitur διαθήκης κυρίου πρότεροι. Verſu 15. illud, ÷ οἱ ἱερεῖς ↙ quod initio ſcriptum eſt, debet obeliſco notari. Ulterius cum ſcribitur in libris vulgatis, τῆς διαθήκης κυρίου, debet nomen κυρίου prorſus auferri: reliquum vero obelo confodi. Rurſus eadem illa verba, τῆς διαθήκης κυρίου, ſcripta in vulgatis libris ante verbum ἐβάφησαν, ſunt expungenda. Ulterius illud, ÷ τοῦ Ἰορδάνου ↙, jugulandum obeliſco eſt, & ſimiliter in extremo, Nomen ÷ πυρῶν ↙. Et pro ὥσπερ ἡμέραι, ſcribendum eſt, ὡς ἐν ἡμέραις. Verſu 16. cum habent vulgati libri, μακρὰν σφόδρα σφόδρα, delendum eſt alterum, σφόδρα. Hunc locum ſic legit Syrus, ἀφεστηκότι ὄρος μακρὰν σφόδρα ἀπὸ Ἀδαμί, &c. Sed niſi fallor, mendoſe. Eſt autem credibile, Nomen ὄρος in margine ſcriptum ab aliquo fuiſſe, qui verbi הרחק, priorem ſyllabam imperite avulſam interpretari volebat eo vocabulo. Porro poſt Nomen Ἀδαμί, additum eſt in mixta editione * τῆς πόλεως, ἥ ἐστιν ↙ ἕως μέρους. Atque hic, pro, Καριαθιαρίμ, ſcribendum eſt, Σαρθάν. Hoc enim ei urbi nomen erat: & hoc eſt in probis antigraphis. Ulterius, verbum ÷ κατέβη ↙, ſignetur obeliſco: & ſimiliter dictio ÷ ἕως ↙ quæ ſequitur. Debet etiam hoc loco pro ἁλῶν, ſcribi ἁλός. Verſu ultimo, poſt illa verba, ἐν μέσῳ τοῦ Ἰορδάνου, apponit mixta editio Adverbium * ἑτοίμως ↙. Mox Nomen, ÷ υἱοί ↙, jugulandum eſt veru, cum dicitur, καὶ πάντες οἱ * υἱοὶ ↙ Ἰσραήλ.

CAP. IV.

Capitis quarti verſu primo, ſcribe numero plurali, συνετέλεσαν. Et mox pro, διαβαίνων, ſcribe modum infinitum, διαβαίνειν. Verſu 2. ſcribe ordine verborum mutato, παράλαβε ἀπὸ τοῦ λαοῦ δώδεκα ἄνδρας. Et illud, * ἄνδρα ↙, quod continuo ſequitur, habeat adſcriptam ſtellulam: eſt enim aſcititium. Verſu 3. Pronomen cum dicitur, ἀνέλεσθε * αὐτοῖς ↙ notetur aſteriſco. Eſt enim etiam ipſum ex aliis interpretibus acceptum. Et deinceps ſcribatur, ἐντεῦθεν ἐκ μέσου τοῦ Ἰορδάνου· atque hic jam apponit mixta per aſteriſcum hanc verborum clauſulam, * ἀπὸ στάσεως ποδῶν τῶν ἱερέων ↙, deinde ſequitur, ἑτοίμους &c. Quod porro hic ſcribitur magno librorum conſenſu, ἅμα ὑμῖν καὶ αὐτοῖς, ſuſpicor olim rectius ſcriptum fuiſſe ἅμα ὑμῖν ἑαυτοῖς. Sed nolui adverſus conſenſionem τῶν ἀντιγράφων quidquam mutare. Ibidem pro θήσετε legit Syrus modo mandativo, τίθετε: &, niſi fallor, recte. Ulterius, ἐν τῇ στρατοπεδείᾳ ÷ ὑμῶν ↙. debet Pronomen habere obeliſcum. Verſu 4. addit mixta articulum, per aſteriſcum, hoc modo, * τοὺς ↙ δώδεκα ἄνδρας; & paulo ulterius nomen ἄνδρα· habet enim, * ἄνδρα ↙ ἕνα ἀφ' ἑκάστης φυλῆς. Verſu 5. Initio poſt illa verba, εἶπεν αὐτοῖς, adſcribito nomen Ἰησοῦς, ita enim ſcriptum eſt in bonis libris. Ulterius, poſt illa, πρὸ προσώπου κυρίου, addit mixta editio * τοῦ θεοῦ ὑμῶν ↙. Ulterius ſcribito ἕκαστος λίθον ἕνα, mutato verborum ordine. Mox habet Vaticanus codex, τῶν δώδεκα φυλῶν· ſed nomen δώδεκα non eſt in aliis exemplaribus, quæ vidi. Si tamen adſcribendum eſt, debet obelo notari: nam Hebræum non habet. Verſu 6. ſcribe, ἵνα ὑπάρχωσιν οὗτοι ÷ κείμενοι ↙ ἐν ὑμῖν εἰς σημεῖον ÷ διαπαντός ↙· atque illud κείμενοι & διὰ παντὸς, ea ſint veru confoſſa. Eadem nota inſigniatur quoque verbum εἰσιν, quod paulo ulterius poſitum eſt. Verſu 7. ſcribe, καὶ ÷ σὺ ↙ δηλώσεις, habeatque Pronomen obelum appoſitum. Eadem nota ſcribatur quoque apud Participium ÷ λέγων ↙, & ulterius, apud Nomen ÷ ποταμὸς ↙. quod nomen tamen a Syro non eſt lectum. Denique etiam apud illa verba, ÷ πάσης τῆς γῆς ↙. Mox ubi eſt in vulgatis libris, ὡς διέβαινεν αὐτὸν, habet mixta editio, loco Pronominis αὐτὸν, ipſum Jordanis nomen, cum aſteriſco, quo etiam ea verba ſignari debent quæ ſequuntur. eſt enim hic locus in mixta editione ſic ſcriptus, ὡς διέβαινεν * τὸν Ἰορδάνην, καὶ ἐξέλιπε τὸ ὕδωρ τοῦ Ἰορδάνου ↙: nam illam verborum iterationem viderant LXXII. Dum ſequitur, καὶ ἔσονται ÷ ὑμῖν ↙· ſignetur Pronomen obelo. Paullo ulterius, cum dicitur, ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, Complutenſes omittunt Præpoſitionem, ἐν. Auguſtinus quoque videtur eam non legiſſe. Sed Syrus aſſentitur noſtris vulgatis libris. Verſu octavo, initio, cum dicitur, ἐνετείλατο ÷ κύριος τῷ ↙ Ἰησοῦ, debet illud ÷ κύριος τῷ ↙ jugulari veru appoſito. Ulterius lege, καὶ διεκόμισαν αὐτοὺς ἅμα ἑαυτοῖς. Verſu 9. ſcribe mutato ordine, καὶ ÷ ἄλλους ↙ δώδεκα λίθους ἔστησε Ἰησοῦς ἐν αὐτῷ, ex Syro. Debet autem illud ἄλλους notari obeliſco: & ſimiliter Nomen ÷ κυρίου ↙, quod habetur eodem verſu. Decimum verſum lege ad hunc modum, οἱ ἱερεῖς δὲ οἱ αἴροντες τὴν κιβωτὸν ÷ τῆς διαθήκης ↙ εἱστήκεισαν ἐν * μέσῳ ↙ τῷ Ἰορδάνῃ, &c: ſed illud, τῆς διαθήκης, ſignetur obelo, & μέσῳ, ſtella, tanquam aſcititium. Ulterius, ſcribe τοῦ ↙ συντελέσαι: & Nomen Ἰησοῦς expungatur. Hic autem adſcripta eſt in mixta editione per aſteriſcos longior verborum continuatio, hujuſmodi * κατὰ τὸ ῥῆμα, ſive, ὅσα ἐνετείλατο κύριος τῷ Ἰησοῦ ἀναγγεῖλαι τῷ λαῷ, κατὰ πάντα ὅσα ἐνετείλατο Μωυσῆς τῷ Ἰησοῦ↙· ac tum demum ſequitur, ϗ ἔσπευσεν &c. Indicatur autem a Syro, per limniſcum, in nonnullis libris, poſt τῷ λαῷ, adſcriptum eſſe, ÷ ϗ διέβησαν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ↙. Sed ego hoc librariorum errore eſſe factum puto. Verſu 11. notetur rurſus illud ÷ τῆς διαθήκης↙, obeliſco: Complutenſes hic, pro οἱ λίθοι, habent οἱ ἱερεῖς· & ſic eſt in Hebræo. At in margine Syrici codicis annotatum eſt, LXXII dixiſſe, οἱ λίθοι, cæteros vero omnes Græcos interpretes, οἱ ἱερεῖς. Nihil ergo mutandum; eſt enim interpretatio τῶν ἑβδομηκονταδύο, noſtræ editionis fundamentum. Verſu 13. habet mixta editio, πρὸς * πόλιν↙ Ἱεριχώ. Nimirum verbum Hebraicum עַרְבוֹת converſum eſt in Græcum, πόλιν· inſcite ſane. Significat enim illud locum æquabilem, atque etiam deſertum, unde ſolet ab Aquila pro ea reddi ὁμαλή· qui tamen hic ipſam vocem Hebraicam Araboth ſervavit. Symmachus vero convertit, ἀοίκητον. Verſu 14. nomen γένος eſt obeliſco ſignandum. Ulterius, cum dicitur, ὥσπερ ἐφοβοῦντο Μωυσῆν, verbum ἐφοβοῦντο debet habere appoſitam ſtellulam, tanquam alienam ab editione LXXII. Verſu 15. poſt illa verba, ϗ εἶπε κύριος, additum eſt in mixta editione, * πρὸς τὸν Ἰησοῦν↙. Verſu 16 illud, ÷ τῆς διαθήκης↙, debet rurſus notari obelo. Ibidem, poſt verbum μαρτυρίου, habet codex Vaticanus κυρίου, *teſtimonii Domini:* ſed id ei non aſſentiuntur alia exemplaria. Si tamen adſcribendum eſt, non eſt ſine obeliſco adſcribendum; neque enim in Hebræo habetur. Verſu 18. poſt illud, τοὺς πόδας αὐτῶν, eſt in mixta editione * οἱ ἱερεῖς↙. Ulterius cum dicitur, * ϗ↙ ὥρμησε τὸ ὕδωρ, apponendus eſt aſteriſcus ad copulam: eſt enim ex aliis interpretibus accepta. Mox poſt κατὰ χώραν, adſcribendum eſt Pronomen αὐτοῦ, *in locum ſuum.* Ulterius, verbum ἡμέραν, jugulandum obeliſco eſt. Atque hic verbo κρηπῖδος additum in mixta eſt Pronomen * αὐτοῦ↙, *ripam ſuam.* Verſu 19. illud, ÷ οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ↙, debet jugulari obelo. Verſu 20. lege, οὓς ἔλαβον ἐκ τοῦ Ἰορδάνου, poſito verbo in plurium numero. Verſus 21 initium eſt a LXXII omiſſum; idque in mixta additum eſt his verbis, per aſteriſcum, * ϗ εἶπε πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ↙, λέγων, Ὅταν. &c. Ibidem, poſt illa verba, οἱ υἱοὶ ὑμῶν, additum in mixta eſt Adverbium * αὔριον↙, *cras.* Ulterius, cum dicitur, τί ÷ εἰσιν↙ οἱ λίθοι, debet verbum εἰσιν obelo jugulari. Verſu 22. poſt illa verba, τοῖς υἱοῖς ὑμῶν, adſcribe Participium λέγοντες, & particulam ÷ ὅτι↙ quæ proxime ſequitur ſigna obelo. In hujus verſiculi extremo additum in mixta eſt demonſtrationis Pronomen, τὸν Ἰορδάνην * τοῦτον↙, *Jordanem iſtum:* quod tamen in Vaticano habetur: tanquam abſq; aſteriſco, ut a LXXII dictum, ſcribi debeat. Verſu 23. Scribe, τοῦ θεοῦ ἡμῶν, *Dei noſtri*; & rurſus ulterius, ὁ θεὸς ἡμῶν, *Deus noſter*; & tertio quoque, cum dicitur, ἀπεξήρανε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἔμπροσθεν, &c. Sed hoc loco debet illud κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν, jugulari obeliſco. Verſu ultimo, ſcribe ex Syro, τῆς γῆς τὴν δύναμιν κυρίου ὅτι ἰσχυρά ἐστι. Mox cum dicitur, ÷ ϗ↙ ἵνα ÷ ὑμεῖς↙ σέβησθε, jugulanda ſunt Conjunctio, & Pronomen, obeliſcis. Atque hic rurſus ſcribendum eſt, τὸν θεὸν ἡμῶν, *Deum noſtrum.* Ibidem, pro χρόνῳ, eſt in Vaticano codice, ἔργῳ. Sed alii libri, & Syrus, illud probant; idque Hebræo conſentaneum eſt. Quapropter nihil cenſeo mutandum.

CAP. V.

Capitis quinti primo verſiculo, eſt initio addita univerſitatis nota in mixta editione. Habet enim, ὡς ἤκουσαν * πάντες↙ οἱ βασιλεῖς &c. Ulterius poſt illa verba, πέραν τοῦ Ἰορδάνου, additum eſt in mixta, * παρὰ τὴν θάλασσαν↙; & mox poſt copulam rurſus nota univerſitatis. ϗ * πάντες↙ οἱ βασιλεῖς &c. Paullo ulterius, cum dicitur, οἳ ἦσαν παρὰ τὴν θάλασσαν, expungendum eſt verbum ἦσαν. Ulterius, illud, ÷ ὁ θεὸς↙, jugulandum obelo eſt. Ulterius, pro verbo κατέλησαν, ſcribe κατετάκησαν. Quod vero deinceps eſt, ÷ ϗ κατεπλάγησαν↙, id confodiendum eſt obeliſco. Verſu ſecundo, ſcribe μαχαίρας ἐκ πέτρας ἀκροτόμου. ϗ καθίσας &c. Sic enim legit Syrus, & Auguſtinus quoque, atque auctor docti opuſculi, De vera circumciſione, quod divo Hieronymo tribuitur. Verſu tertio, illud, τοῦ καλουμένου, debet jugulari veru: & nomen, τόπου, ibidem prorſus expungi. Verſu 4. lege ordine converſo, περιεκάθηρε Ἰησοῦς τοὺς υἱοὺς &c. Verſu 5. ante ἐν τῇ ὁδῷ, habent quædam exemplaria, ἐν τῇ ἐρήμῳ· ut notavit Syrus per limniſcum. Sunt autem verſiculi iſti quartus & quintus jugulandi obeliſcis, quia non ſunt de Hebræo expreſſi: in quo longe alia eſt ſententia; quæ in mixta editione aſteriſcis appoſitis reddita eſt his verbis, * ϗ οὗτος ὁ λόγος ὃν περιέτεμεν ὁ Ἰησοῦς· πᾶς ὁ λαὸς οἱ ἐκπορευόμενοι ἐξ Αἰγύπτου, τὸ ἀρσενικὸν, πάντες ἄνδρες πολέμου, ἀπέθανον ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν τῇ ὁδῷ, ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Et hactenus verſiculus quartus: deinde ſequitur quintus, his verbis; * ὅτι περιτετμημένοι ἦσαν πᾶς ὁ λαὸς ὁ ἐξελθών· ϗ πᾶς ὁ λαὸς οἱ γεννηθέντες ἐν τῇ ἐρήμῳ ἐν τῇ ὁδῷ ἐξελθόντων αὐτῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου οὐ περιετμήθησαν. Verſu 6. illud, ÷ ϗ δύο↙, notandum eſt obelo. Mox ſcribe, τῇ ἐρήμῳ ÷ τῇ μαδβαρίτιδι↙, ſignaque hoc, τῇ μαδβαρίτιδι, obeliſco. Ulterius poſt Nomen, κυρίου, habent quidam libri, τοῦ θεοῦ. Sed ſi id adſcribatur, debet jugulari obelo. In Vaticano autem omiſſum eſt, κυρίου, atque pro eo ſcriptum, τοῦ θεοῦ· & ſic videtur divus Auguſtinus legiſſe hunc locum. Hebræum tamen habet יְהוָה, pro quo reddit ſolet, κυρίου. Ulterius ſcribe, δοῦναι ἡμῖν γῆν, *dare nobis terram*; ſic enim habent boni libri; & in Hebræo quoque ſcriptum eſt primæ perſonæ Pronomen. Verſus ſeptimi initio in libris emendatis, habetur hæc verborum collocatio; τοὺς υἱοὺς αὐτῶν ἀντικατέστησεν ἀντὶ τούτων, οὓς περιέτεμεν Ἰησοῦς * ὅτι ἀκρόβυστοι ἦσαν↙, &c. Vaticanus tamen non habet hanc poſtremam clauſulam verborum, ὅτι ἀκρόβυστοι ἦσαν. Neque eam videtur etiam legiſſe Auguſtinus apud LXXII, quapropter eſt notanda aſteriſco; ut ab aliis interpretibus accepta; idque a Syro factum eſt. Verſu 8. poſt illa verba, περιτμηθέντες δὲ, eſt in mixta, * πᾶν τὸ ἔθνος↙· debet autem quod continuo ſequitur, ÷ ἡσυχίαν εἶχον↙, jugulari obelo. Verſu 9. Nomini Ἰησοῦ, addit Vaticanus codex υἱῷ Ναυῆ· ſed id in aliis exemplaribus non apparet; neque poteſt ſine obelo aſcribi; non enim eſt in Hebræo. Ulterius, poſt Nomen τόπου, additum eſt in mixta, * ἐκείνου↙. Mox illa verba, * ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης↙, ſunt appoſito aſteriſco ſignanda. Nam non ſunt editionis LXXII interpretum. Idem cenſendum eſt de iis quæ initio verſus decimi ſcripta leguntur; nempe, * ϗ παρενέβαλον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν Γαλγάλοις↙. LXXII enim, ut ſupervacanea, omiſerant iſta. Atque ideo non leguntur in Vaticano codice. Mox illa, οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, quæ poſt verbum ἐποίησαν ſcribuntur, ſunt ſignanda obeliſco. Qua nota inſignivit Syrus etiam illud, quod in extremo verſus eſt, ÷ ἐν τῷ πεδίῳ↙. Nimirum voci Hebraicæ בְּעַרְבוֹת reſpondet, ἐπὶ δυσμῶν. Meo tamen judicio hoc potius jugulandum ab Adamantio erat. Nam illud, ἐν τῷ πεδίῳ, magis eſt ei verbo Hebraico conſentaneum: verum ſi conjectura uti liceat, dicam; hoc, ἐν τῷ πεδίῳ, ab aliquo Hebrææ linguæ perito in margine ſcriptum fuiſſe, pro illo, ἐπὶ δυσμῶν, quod ille judicabat non ſatis congruere verbo illi Hebræo; atque ita errore librariorum in ipſo textu tandem ſcribi cœpiſſe. Verſu 11. poſt illud, σίτου τῆς γῆς, additur in mixta, * τῇ ἐπαύριον τοῦ πάσχα↙, *poſtridie paſcha.* Rurſus verſu duodecimo, poſt illa verba, ἐξέλιπε τὸ μάννα, additum eſt in mixta, * τῇ ἐπαύριον↙ μετὰ &c. Verſu decimo tertio, cum dicitur, ϗ ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, non habet Vaticanus, neque copulam ϗ, neque Pronomen αὐτοῦ· eique aſſentiri videntur tum Origenes, tum Cyprianus: quapropter arbitror, utrumque eſſe appoſito aſteriſco notandum: quanquam id a Syro factum non apparet; quod fortaſſe librarii negligentia accidit. Paullo ulterius, habent Complutenſes, εἶδεν φανέντα ἄνθρωπον· verum unde natum ſit illud, φανέντα, non video. Suſpicor tamen, cum explicandæ rei gratia fuiſſet in margine a quoquam adſcriptum, in ipſum ſacrorum verborum ordinem deinde perperam eſſe relatum. Ulterius, ϗ ἡ ῥομφαία αὐτοῦ, debet rurſus Pronomen habere ſtellulam appoſitam. Neque enim in Vaticano eſt, neque vel ab Origene, vel Cypriano eſt lectum. Mox, poſt Participium προσελθὼν, addit mixta Pronomen * αὐτῷ↙, *aggreſſus eum Jeſus, dixit ei,* &c. Rurſus in verſiculi extremo alterum additur in mixta Pronomen, hoc modo, ἢ τῶν ὑπεναντίων * ἡμῶν↙. Verſu 14. in ipſo initio, poſt Pronomen αὐτῷ, addenda eſt particula ὅτι, & ſcribendum, ὅτι ἐγὼ &c. Mox poſt Nomen πρόσωπον, additur in mixta Pronomen * αὐτοῦ↙, *in faciem ſuam.* Ibidem, ſcribendum eſt * προσεκύνησεν, ϗ↙ εἶπεν αὐτῷ· debetque verbum προσεκύνησεν, atque inſequens copula habere appoſitum aſteriſcum. Nam LXXII omiſerant adorandi ritum. Quod deinceps ſequitur, lectum eſt a Syro ad hunc modum, * τί↙ δέσποτα * μου↙, τί προστάσσεις τῷ σῷ οἰκέτῃ; ſignato videlicet priore τί, & Pronomine μου, aſteriſcis. Rurſus verſu 15. poſt τὸ ὑπόδημα, additum eſt in mixta Pronomen * σου↙. Denique in extremo, illa verba, * ϗ ἐποίησεν Ἰησοῦς οὕτως↙, tanquam a LXXII prætermiſſa, debent aſteriſco appoſito notari.

CAP. VI.

Capitis ſexti verſiculo primo, poſt illud, συγκεκλεισμένη, addendum eſt verbum ἦν, ex Syro, & Vaticano. Mox, poſt illud, ὠχυρωμένη, habet mixta editio complexionem verborum hanc, cum ſtellula, * πρὸ προσώπου υἱῶν Ἰσραήλ↙. Ulterius, illud ÷ ἐξ αὐτῆς↙, ſignandum obelo eſt. Verſiculo ſecundo omittatur Pronomen ἐγὼ, atque Dativus σοι, locetur poſt verbum ὑποχείριον. Mox illud, ÷ τὸν ἐν αὐτῇ↙, ſignetur obeliſco. Eſt quidem hic in Vaticano codice ſcriptum, δυνατοὺς ὄντας ἐν ἰσχύι, apud Complutenſes vero, ϗ δυνατοὺς ἐν ἰσχύι· verum Syrus plane ſecutus eſt vulgatorum librorum ſcripturam; niſi quod videtur legiſſe articulum, τοὺς δυνατοὺς &c. & hæc lectio cæteris melior eſt, meo certe judicio. In proximis verſiculis, uſq; ad decimum, eſt interpretatio LXXII interpretum admodum curta; eoque diſſimilis Hebræo; & fere hujuſmodi, qualem ſcriptura vulgatorum codicum nobis ante oculos ponit. Quapropter unico contextu dicam, qualis hic ſit editio mixta; & quæ a LXXII omiſſa ſunt, ea aſteriſcis notabo; quæ vero illi de ſuo addiderunt, obeliſcis. Igitur auſpicando a verſu tertio, ſic habebat editio mixta: ÷ Σὺ δὲ↙ περίστησον αὐτῇ πάντας τοὺς μαχίμους κύκλῳ * ϗ κυκλώσατε τὴν πόλιν πάντες ἄνδρες πολέμου, κύκλῳ τῆς πόλεως, ἅπαξ· οὕτω ποιήσετε ἓξ ἡμέρας↙. Verſu 4. * ϗ ἑπτὰ ἱερεῖς λήψονται ἑπτὰ κερατίνας τοῦ Ἰωβὴλ ἐνώπιον τῆς κιβωτοῦ· ϗ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ κυκλώσατε τὴν πόλιν ἑπτάκις· ϗ οἱ ἱερεῖς σαλπιοῦσιν ταῖς κερατίναις↙. Verſu 5. ϗ ἔσται ὡς ἂν σαλπίσητε τῇ σάλπιγγι * τοῦ Ἰωβὴλ, ἐν τῷ ἀκοῦσαι ὑμᾶς τὴν φωνὴν τῆς κερατίνης↙ ἀνακραγέτω πᾶς ὁ λαός· ϗ ἀνακραγόντων αὐτῶν πεσεῖται ÷ αὐτόματα↙ τὰ τείχη τῆς πόλεως * ὑποκάτω αὐτῶν↙, ϗ εἰσελεύσεται ÷ πᾶς↙ ὁ λαὸς ÷ ὁρμήσας↙, ἕκαστος κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ÷ εἰς τὴν πόλιν↙. Verſu 6. ϗ εἰσῆλθεν Ἰησοῦς υἱὸς Ναυῆ πρὸς τοὺς ἱερεῖς * ϗ εἶπε πρὸς αὐτοὺς, Λάβετε τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης· ϗ ἑπτὰ ἱερεῖς λήψονται ἑπτὰ κερατίνας τοῦ Ἰωβὴλ πρὸ προσώπου τῆς κιβωτοῦ τοῦ κυρίου↙. Verſu 7. ϗ εἶπεν ÷ αὐτοῖς λέγων, Παραγγείλατε↙ τῷ λαῷ περιελθεῖν, ϗ κυκλῶσαι τὴν πόλιν· ϗ οἱ μάχιμοι παραπορευέσθωσαν ÷ ἐνωπλισμένοι↙ ἔναντι * τῆς κιβωτοῦ τοῦ↙ κυρίου. Verſu 8. * ϗ ἐγένετο ὡς εἶπεν Ἰησοῦς πρὸς τὸν λαὸν↙ ϗ ἑπτὰ ἱερεῖς ἔχοντες ἑπτὰ σάλπιγγας ἱερὰς, ÷ παρελθέτωσαν ὡσαύτως↙ ἐναντίον τοῦ κυρίου· παραπορευέσθωσαν, ϗ σημαινέτωσαν εὐτόνως· ϗ ἡ κιβωτὸς τῆς διαθήκης κυρίου ἐπακολουθείτω * αὐτοῖς↙. Verſu 9. οἱ δὲ μάχιμοι παραπορευέσθωσαν ἔμπροσθεν, * ϗ↙ οἱ ἱερεῖς * οἱ σαλπίζοντες ταῖς κερατίναις↙, ϗ οἱ οὐραγοῦντες ὀπίσω τῆς κιβωτοῦ ÷ τῆς διαθήκης τοῦ κυρίου↙ πορευόμενοι ϗ σαλπίζοντες ταῖς κερατίναις. Verſiculo 10. poſt Pronomen ὑμῶν, infarcit editio mixta per aſteriſcum, hanc verborum periodum, * ϗ οὐ διελεύσεται ἐκ στόματος ὑμῶν λόγος↙. Mox pro ἡμέρα, ſcribe accuſandi caſum, ἡμέραν. Ulterius, pro αὐτὸς, ſcribe ὑμῖν, ex Syro; niſi ſi magis probas Vaticani codicis ſcripturam; quæ eſt hoc loco hujuſmodi, ἕως ἂν ἡμέραν διαγγεῖλαι αὐτὸς ἀναβοῆσαι. Ibidem ſcribendum eſt, mutato ordine, ϗ ἀναβοήσετε ÷ τότε↙· poſito verbo in futuro, modi finiti, & particula τότε, notata obeliſco. Verſu 11. illud, ÷ τῆς διαθήκης↙, jugulandum obelo eſt; illud vero κύκλῳ, aſteriſco. In fine, pro ηὐλίσθη, habent quædam exemplaria ἐκοιμήθη. Verſu 12. illa verba, ÷ τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ↙, debent adſcripto obeliſco ſignari. Ulterius illud, τῆς διαθήκης, eſt expungendum. Verſu 13. poſt σάλπιγγας, addit mixta cum aſteriſco, * ἱερὰς↙, & ſimiliter poſt ἔναντι addit * κιβωτοῦ↙· legendus eſt igitur hic locus trajecto verbo hoc modo, φέροντες τὰς ἑπτὰ σάλπιγγας * ἱερὰς↙ ἔναντι * κιβωτοῦ↙ κυρίου παρεπορεύοντο. Cum autem continuo ſequitur ϗ ÷ οἱ ἱερεῖς↙ ἐσάλπιγξαν &c. debet illud, οἱ ἱερεῖς, obelo jugulari. Mox illud, ϗ ὁ λοιπὸς ὄχλος ἅπας, eſt quidem a Syro lectum: verum tamen expungendum procul dubio eſt, utpote ex margine mendoſe admiſſum in ſacrum textum, tanquam interpretatio altera Hebraici vocabuli הֶחָלוּץ, pro quo a LXXII recte redditum eſt illud, οἱ μάχιμοι. Porro, poſt illud, μετὰ ταῦτα, legit Syrus, ϗ ὁ λοιπὸς λαὸς, pro eo quod eſt in libris vulgatis, ϗ ὁ λοιπὸς ὄχλος. Ibidem illud ÷ τῆς διαθήκης↙, ſignetur obelo. Quod autem hic poſt Nomen κυρίου ſequitur, nempe * πορευόμενοι ϗ σαλπίζοντες ταῖς κερατίναις↙, debet appoſitum aſteriſcum habere. Non eſt enim ipſorum LXXII. Quæ vero deinceps ſunt, hæc dico, ϗ οἱ ἱερεῖς ἐσάλπισαν ταῖς κερατίναις σάλπιγξι, ϗ ὁ λοιπὸς ὄχλος, ea ſunt omnia expungenda ex ſacris verbis, ut perperam ex margine adſcripta. Porro initium verſus 14. nempe, ϗ περιεκύκλωσαν τὴν πόλιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ δευτέρᾳ ἅπαξ ἐγγύθεν· (ſic enim ſcribendum eſt) debet habere aſteriſcum: eſt enim omiſſum a LXXII. Mihi tamen hoc loco illud ἅπαξ ſuſpectum eſt, quamvis & Complutenſes & Syrus legerunt. Suſpicor enim eſſe alteram interpretationem illius Hebræi, פַּעַם אֶחָת, quam aliquis Hebraice doctus in margine adſcripſerit, cum ei parum placere poſſet illud, ἐγγύθεν. Denique hoc eodem verſu, pro, οὕτως ἐποίουν, ſcribendum eſt numero ſingulari, οὕτως ἐποίει· ſic enim eſt in bonis libris. Verſu 15. verbum, ἐγένετο, initio poſitum, debet notari aſteriſco; atque etiam illud, ἐν τῇ ἀναβάσει. Ulterius poſt Nomen, πόλιν, additum in mixta eſt, * κατὰ τὸ κρίμα τοῦτο↙, deinde ſequitur, ἑπτάκις. Et poſt hoc Adverbium rurſus addita eſt in editione mixta hæc verborum complexio: * πλὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐκύκλωσαν τὴν πόλιν ἑπτάκις↙. Verſu 16. rurſus verbum ἐγένετο debet notari ſtellula appoſita. Verſu 17. illud, ÷ τῶν δυνάμεων↙, debet jugulari obelo. Quæ porro in hujus verſiculi fine leguntur verba, nempe, ὅτι ἔκρυψε τοὺς ἀγγέλους οὓς ἀπεστείλαμεν, ea ſunt ab aliis interpretibus accepta, & proinde ſignanda aſteriſco. Verſu 18. ſcribatur, φυλάξασθε, modo mandativo, *cuſtodite*: eſtque ei adjungendum Adverbium ÷ σφόδρα↙, ſed obelo jugulatum. Paullo ulterius, cum dicitur, ὑμεῖς λάβητε, confodiendum eſt Pronomen obelo. Vaticanus codex habet, ὑμεῖς αὐτοὶ λάβητε· ſed perinde eſt utrum ſcribas. Ulterius illud, ÷ τῶν υἱῶν↙, debet ſimiliter jugulari obeliſco. Verſu 19. in extremo, pro κυρίῳ, ſcribatur caſu gignendi κυρίου. Verſus viceſimi principium a LXXII. omiſſum, ſuggeritur in mixta editione per aſteriſcum, his verbis. * ϗ ἠλάλαξεν ὁ λαὸς↙· deinde ſequitur, ϗ ἐσάλπιγξαν &c. Paullo poſt, debet illud, οἱ ἱερεῖς, obelum appoſitum habere. Ulterius ſcribe, ἠλάλαξαν ÷ πᾶς↙ ὁ λαὸς, ut Verbum ſit numeri plurium, & nota univerſitatis habeat appoſitam obeliſci notam: qua nota etiam illud inſigniri mox debet ÷ ϗ ἰσχυρῷ↙. Quod autem mox ſequitur, ἅπαν, expungendum eſt; & ſimiliter illud πᾶς, quod paullo ulterius poſitum in vulgatis libris eſt. Atque hic, poſt Nomen, λαὸς, addendum eſt, εἰς τὴν πόλιν. Quæ vero deinceps ſequuntur verba, * ἕκαστος ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ, ϗ κατελάβοντο τὴν πόλιν↙, ea omnia, ut a LXXII. prætermiſſa, debent aſteriſco ſignari. Cæterum illud, ἔξω, quod in quibuſdam vulgatis libris eſt, expungendum eſt. Initio verſus 21. expungendum quoque eſt nomen Ἰησοῦς; & verbum numero plurium ſcribendum, hoc modo, ϗ ἀνεθεμάτισαν ÷ αὐτὴν ϗ↙ ὅσα &c. Pronomen tamen, & inſequens copula ſunt jugulanda veru. Ulterius pro, πρεσβυτέρου, habet Vaticanus codex πρεσβύτου, & recte. Ulterius, cum eſt in vulgatis libris, ϗ ἕως προβάτου, expungendum eſt illud ἕως; reliqua vero ſunt jugulanda obelo. Verſu 22. illud, τὴν γῆν, debet ſignari aſteriſco. Et ſimiliter paullo ulterius illud, τῆς πόρνης. Ulterius ſcribendum eſt trajectis verbis, ἐκεῖθεν αὐτήν. Denique in fine appoſita eſt in editione mixta per aſteriſcum hæc oratio, * ὡς ὠμόσατε αὐτῇ↙. Verſu 23. illa verba, ÷ τὴν πόλιν εἰς οἰκίαν τῆς γυναικὸς↙, debent jugulari obelo. Similiter paullo ulterius illud, ÷ τὴν πόρνην↙. Ulterius lege trajectis verbis, ϗ πάντα ὅσα ἦν αὐτῇ, ϗ πᾶσαν τὴν συγγένειαν αὐτῆς. Verſu 24. pro ἐν πυρὶ, eſt in Vaticano, ἐμπυρισμῷ. Ulterius verbum ἔδωκαν, ſignandum aſteriſco eſt, Quæ autem deinceps ſequuntur, ea ſunt ſcribenda ad hunc modum, εἰς θησαυρὸν εἰσενεχθῆναι κυρίου· ſic enim legit Syrus. Vaticanus tamen habet, εἰς θησαυρὸν οἴκου κυρίου εἰσενεχθῆναι. Sed utrum rectius ſit, non poteſt facile ulla conjectura colligi. Complutenſes a Syro ſtant, niſi quod κυρίῳ habent, dandi caſu. Verſu 25. lege, ϗ ÷ πάντα↙ τὸν οἶκον τὸν πατρικὸν αὐτῆς, ſed nota univerſitatis habeat appoſitum obelum. Poſt iſta autem verba ſuggerit mixta editio hæc, * ϗ πάντα τὰ αὐτῆς↙. Verſu 26. ſcribe, ὁ ἄνθρωπος, cum articulo. Deinde illud ἀναστήσει ϗ, ſive ut Syrus legit, ἀναστήσει ἢ, habeat appoſitam aſteriſci notam. Et ſimiliter illud, τὴν Ἱεριχώ, quod ulterius poſitum eſt. Porro univerſa illa narratio interpoſita, uſque ad verſum 27. nempe, ÷ ϗ ἐποίησεν οὕτως Ὀζὰν, ſive, ut melius habent alii libri, Ὀζὰν, ὁ ἐκ Βαιθὴλ, ἐν τῷ Ἀβειρὼμ τῷ πρωτοτόκῳ αὐτοῦ ἐθεμελίωσεν αὐτήν· ϗ ἐν τῷ διασωθέντι ἐλαχίστῳ ἐπέστησε τὰς πύλας αὐτῆς↙· (ſic enim a Syro lecta iſta ſunt:) Hæc, inquam, narratio, debet tota obeliſcis jugulari: nam eſt a LXXII. huc importata ex capite 16. tertii libri Regum.

CAP. VII.

1 Capitis ſeptimi verſiculo primo auferendum e medio eſt illud, μεγάλην. Mox illud, ÷ ϗ ἐνοσφίσαντο↙ jugulandum eſt obelo. Ulterius pro, Ζαμβρὶ, legit Syrus, Ζαβδὶ, atque ſic habent Complutenſes, ſicque eſt in Hebræo. Nominatur tamen idem ille vir Ζαμρὶ in Paralipomenis. Verſu 2. illa verba, πρὸς ἀνατολὰς Βαιθήλ· ϗ εἶπεν αὐτοῖς, ſuggeſta ſunt in mixta editione. Nam LXXII. ea prætererant: debent ergo ſignari aſteriſco. Verſu 3. ſcribatur, μὴ ἀναβήτω πᾶς, &c. Ulterius illud, ÷ ἀλλ' ἢ↙, notetur obelo. Mox, poſt, δισχίλιοι, ſuggerit mixta editio Nomen, * ἄνδρες↙. Nimirum, bis illud eſt in Hebræo. Ulterius ſcribe mutato verborum ordine, ἅπαντα τὸν λαόν. Verſu 4. illa, ἀπὸ τοῦ λαοῦ ἐκεῖ, debent, appoſito aſteriſco, notari, ut aliena ab editione LXXII. Verſu 5. poſt illa verba, συνέτριψαν αὐτοὺς, additur in editione mixta, * ϗ ἔπληξαν αὐτούς↙. Legitur autem hic locus in quibuſdam exemplaribus hoc modo, ἀπὸ τῆς πύλης ἕως Σεβαρείμ, ϗ συνέτριψαν αὐτοὺς ἐπὶ τοῦ καταφεροῦς &c. eaque ſcriptura eſt Hebræo magis conſentanea. Verſu 6. ϗ ἔπεσεν ÷ Ἰησοῦς↙, notandum eſt nomen, Ἰησοῦς, obelo. Quodque ſequitur, debet mutato ordine ſcribi, ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ ἐπὶ τὴν γῆν. Ibidem poſt Præpoſitionem ἔναντι, infarcit editio mixta * κιβωτοῦ↙ *Coram arca Domini.* Ulterius, cum dicitur, τὸν χοῦν, expungendus eſt articulus τόν. Verſu 7. ſuggeritur in mixta editione repetitio verbi, hoc modo, ἵνα τί * διαβιβάζων↙ διεβίβασεν &c. Ibidem illud, ὁ παῖς σου, notari debet obelo. Verſu 8. deeſt initium, ſic enim ſcribendum eſt, Δέομαι κύριε, τί ἐρῶ; Nam Conjunctio, ϗ, expungenda eſt: quam ego ſuſpicor olim natam eſſe ex nomine κύριε, curte ſcripto, & præciſe, hoc modo, κε. Verſu 9. ſcribendum eſt, περικυκλώσουσιν ἡμᾶς, addito Pronomine: ſic enim eſt in emendatis libris omnibus, quos ego vidi. Verſu 11. ſcribe, addita copula, ϗ παρέβη τὴν &c. Ulterius, poſt illud, πρὸς αὐτοὺς, refertur in editione mixta, per aſteriſcum, periodus verborum præterita a LXXII. hujuſmodi, * καί γε ἔλαβον ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος↙. Cum autem deinde ſequitur, ϗ κλέψαντες ÷ ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος↙, debent illa verba, ἀπὸ τοῦ ἀναθέματος, obelo jugulari. Et continuo poſt iſta, rurſus explet mixta editio ſcriptum, his verbis cum ſtellula additis, * ἐψεύσαντο ϗ↙ ἐνέβαλον &c. Verſu 13. pro, ἅγνισον, habet Vaticanus liber, ἁγίασον; & paullo poſt, pro, ἁγνισθῆναι, habet ἁγιασθῆναι. Syrus vulgatorum librorum ſcripturam repræſentavit; utri melius, non facile conſtitui poſſe puto. Mox poſt, ἐν ὑμῖν, addit editio mixta * Ἰσραήλ↙. Verſu 14. illud, πάντες, jugulandum obeliſco eſt. Ulterius, cum dicitur, κατὰ φυλὰς, adſcribendum eſt Pronomen, ὑμῶν, *per tribus veſtras.* Verſu 15. Poſt verbum ἐνδειχθῇ, ſuggeritur in mixta, * ἐν τῷ ἀναθέματι↙· id enim LXXII. omiſerant. Similiter poſt πυρὶ, additur Pronomen αὐτὸς, cum ſtellula. Ulterius, ante verbum ἐποίησεν, additur cum eadem nota, Conjunctio ὅτι, hoc modo, ϗ * ὅτι↙ ἐποίησεν &c. Verſu 16. ϗ ὤρθρισεν Ἰησοῦς, addit mixta editio * τὸ πρωΐ↙. Ulterius, poſt κατὰ φυλὰς, ſuggerit rurſus Pronomen, * αὐτοῦ↙. Verſu 17. Cum dicitur, ϗ προσήχθη κατὰ δήμους, addit mixta * Ἰούδα↙. Ibidem, pro ἐνεδείχθη, ſcribe, ἀνεδείχθη· atque ſimiliter paullo ulterius. Ibidem, pro κατ' οἴκους, ſcribe, κατ' ἄνδρα. Quod vero ſequitur, nempe, ϗ ἀνεδείχθη οἶκος ὁ Ζαμβρὶ, debet habere appoſitam ſtellam: eſt enim a LXXII. præteritum: ſed verbum, οἶκος, eſt expungendum: & pro Ζαμβρὶ, habent multi libri Ζαβδί· de quo nomine dixi initio hujus capitis. Verſus 18. principium a LXXII. omiſſum, ſuggeritur in mixta editione his verbis, * ϗ προσήχθη ὁ οἶκος αὐτοῦ κατ' ἄνδρα↙. Ulterius, pro Ζαμβρὶ, ſcribe Ζαβδί. Mox, poſt illa verba, υἱοῦ Ζαρὰ, addita in mixta eſt hæc verborum clauſula * ἀπὸ φυλῆς Ἰούδα↙. LXXII. enim id, ut ſemel ante dictum, omiſerunt. Verſu 19. poſt nomen, Ἀχὰρ, eſt in mixta * υἱέ μου↙. Et ſimiliter, poſt Verbum, δὸς, eſt particula, ut ſic dicam, expletiva, * δὴ↙· quæ vim quandam urgendi habet, ut ſcripſit vir doctiſſimus Theodorus Gaza. Cæterum illud Adverbium temporis, σήμερον, locandum eſt ante ipſum verbum δὸς, & ſignandum obelo. Ulterius, poſt verbum δὸς ſecundo loco ſcriptum, ſuggeritur in editione mixta Pronomen * αὐτῷ↙. Verſu 20. poſt Adverbium ἀληθῶς, habet mixta Pronomen * ἐγὼ↙. Verſu 21. poſt, ποικίλην, eſt in mixta * μίαν↙· *Variam, unam.* Ulterius ſcribendum eſt mutato verborum ordine, ϗ γλῶσσαν χρυσῆν μίαν. Ulterius poſt illud, διδράχμων, adjectum eſt in editione mixta, * ὁλκὴ αὐτῆς↙. Ulterius, poſt Verbum, ἔλαβον, habet mixta additum Pronomen * αὐτὰ↙. Ulterius Pronomen, αὐτὰ, ſcriptum ante prius Verbum, κέκρυπται, ſignandum eſt obelo. Et ſimiliter ipſum Verbum κέκρυπται ſecundo loco ſcriptum. Verſu 22. εἰς τὴν σκηνὴν, adſcribe Pronomen, αὐτοῦ, *in tentorium ejus*: atque tum hoc Pronomen, tum illud quod continuo ſequitur, videlicet, εἰς τὴν παρεμβολὴν, jugulentur obeliſcis. Ulterius, cum dicitur, ἐν τῇ σκηνῇ αὐτοῦ, debet hoc Pronomen habere aſteriſci notam. Verſu 23. ſcribe, ϗ ἐξήνεγκαν, numero plurium. Ulterius, poſt Verbum, ἀνήνεγκαν, ſuggerit mixta editio Pronomen * αὐτὰ↙, & mox notam univerſitatis, hoc modo, ϗ πρὸς * πάντας↙ τοὺς πρεσβυτέρους. Verſu 24. Illa verba, ϗ ἀνήγαγον αὐτὸν εἰς φάραγγα Ἀχὼρ, ſunt jugulanda obelo. Ulterius, cum dicitur, ϗ πάντα τὰ πρόβατα, debet univerſitatis nota, πάντα, expungi. Ulterius ſcribendum, ϗ ἀνήγαγεν αὐτοὺς, poſito Verbo numero ſingulari. Verſu 25. Deleri debet illud, τῷ Ἀχάρ. Ulterius, ſcribe mutato verborum ordine, πᾶς Ἰσραὴλ ἐν λίθοις. Et continuo, poſt hæc verba, ſuggeritur in editione mixta hæc periodus verborum, * ϗ κατέκαυσαν αὐτὰ ἐν πυρὶ, ϗ ἐλιθοβόλησαν αὐτοὺς ἐν λίθοις↙. Tum enim demum ſequitur verſus 26. ut eſt in vulgatis libris, ϗ ἐπέστησαν &c. In hoc verſu, poſt illud, μέγαν, aut ut habent quidam libri, μεγάλων, addita eſt in editione mixta hæc verborum complexio, ἕως τῆς ἡμέρας * ταύτης. Et ulterius, poſt ὀργῆς, ſuggeſtum eſt Pronomen * αὐτοῦ↙.

CAP. VIII.

Capitis octavi verſiculo primo, dictio * πάντας↙, ut mixtæ editionis, & a LXXII. prætermiſſa, notetur aſteriſco. Similiter illa verborum periodus, * ϗ τὸν λαὸν αὐτοῦ, ϗ τὴν πόλιν αὐτοῦ↙. Debet autem iſta tota verborum complexio ſcribi ante illam, ϗ τὴν γῆν αὐτοῦ. Verſu 2. notentur etiam illa aſteriſco, * ϗ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς↙. Et mox, ſuggeruntur in mixta editione duo Pronomina, per aſteriſcos, hoc modo, ϗ τὴν προνομὴν * αὐτῆς↙, ϗ τῶν κτηνῶν * αὐτῆς↙. Deinceps, poſt Verbum, χαλάσητον, expungenda eſt particula δέ· nam a Syro non eſt lecta; ſi tamen ſcribenda eſt, debet habere obeliſcum appoſitum. Ulterius, cum dicitur, εἰς τὰ ὀπίσω, adde Pronomen, αὐτῆς. Verſu 3. pro ϗ ἐπέλεξεν, ſcribe, ἐπέλεξεν δέ. Verſu 4. poſt Participium, λέγων, ſupplendus eſt locus ex mixta editione, atque ſcribendus ad hunc modum, ἴδετε ὅτι * ὑμεῖς↙ ἐνεδρεύετε * τὴν πόλιν↙ ὀπίσω τῆς πόλεως. Ulterius, addita eſt in mixta Præpoſitio, hoc modo, γίνεσθε * ἀπὸ↙ τῆς πόλεως· quanquam, ſi Vaticano fidendum potius eſt, debet ea abſque aſteriſco adſcribi. Eſt autem in mixta, poſt illud, τῆς πόλεως, additum cum ſtellula Adverbium * σφόδρα↙. Verſu 5. pro πᾶς ὁ λαὸς, ſcribe, πάντες οἱ μετ' ἐμοῦ, ſic enim habent omnia exemplaria quæ vidi. Ulterius, illa verba, ÷ οἱ κατοικοῦντες Γαΐ↙, jugulentur obelo. Illa vero, * καθάπερ ϗ πρώην↙, aſteriſco. Verſu 6. Pronomen οὗτοι, debet habere appoſitum obeliſcum. Eodem verſu omiſſus eſt finis, qui in mixta editione ſuggeritur poſt Adverbium, ἔμπροσθεν, his verbis, * ϗ φευξόμεθα ἀπὸ προσώπου αὐτῶν↙. Verſu 7. illa, ÷ ϗ πορεύσεσθε εἰς τὴν πόλιν↙, ſunt ſignanda obelo. Deinde ſuggeruntur in editione mixta per aſteriſcos hæc omnia, * ϗ ἐκτρίψετε τὴν πόλιν, ϗ δώσει αὐτὴν κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἐν χερσὶν ὑμῶν↙. Rurſus initium octavi verſiculi adſcriptum in mixta, hujuſmodi eſt, * ϗ ἔσται ὡς ἂν συλλάβητε τὴν πόλιν, ἐμπρήσατε αὐτὴν ἐν πυρί↙. Deinde ſequitur, κατὰ τὸ ῥῆμα &c. Nam illa omnia prætererant LXXII. Mendoſe ergo in libris vulgatis eſt, ἐμπρήσετε, tempore futuro. Cum autem LXXII. dixerunt, ῥῆμα τοῦτο, legerunt הזה, pro יהוה: alioqui debebant dicere, ῥῆμα κυρίου. Ibidem, pro ἐντέλλομαι, ſcribe, ἐντέταλμαι. Verſu 9. illa verba, ἀπὸ θαλάσσης Γαΐ, debent aſteriſco diſcerni, tanquam aliena ab editione LXXII. interpretum. Quod autem deinceps eſt, uſque ad finem verſiculi, debet ſuggeſtis ex mixta editione verbis ſic ſcribi, ϗ ηὐλίσθη Ἰησοῦς τὴν νύκτα * ἐκείνην↙ ἐν μέσῳ * τοῦ λαοῦ↙. Vaticanus codex videtur hoc loco mutilus eſſe. Verſu 11. additur in principio articulus per aſteriſcum in editione mixta, ſic, ὁ πολεμιστὴς * ὁ↙ μετ' αὐτοῦ. Porro illa verba, ÷ ἀπὸ ἀνατολῶν, ϗ τὰ ἔνεδρα τῆς πόλεως ἀπὸ θαλάσσης↙, ſunt jugulanda veru; neque enim ſunt hoc loco in Hebræo. Quæ vero deinceps ſcripta ſunt; hæc dico, * ϗ παρενέβαλον ἀπὸ βορρᾶ τῆς Γαΐ↙, debent appoſito aſteriſco ſecerni: non ſunt enim ipſorum LXXII. Quin ad ea inſuper addit mixta per eandem notam hæc, * ϗ κοιλὰς ἀνὰ μέσον αὐτοῦ, ϗ τῆς Γαΐ↙. Quæ porro ſequuntur verſ. 12, & 13. ea quoq; omnia ſunt abs Theodotione accepta, & ideo ſignata aſteriſcis a Syro; in Vaticano vero recte omiſſa. Legit autem Syrus ad hunc modum verſum duodecimum, * ϗ ἔλαβεν ὡς πέντε χιλιάδας ἀνδρῶν, ϗ ἔθετο αὐτοὺς ἔνεδρον ἀνὰ μέσον Βηθαυὴν ϗ τῆς Γαΐ, θάλασσαν τῆς Γαΐ↙. Verſum vero 13. ſic, * ϗ ἔθηκαν τὸν λαὸν, πᾶσαν τὴν παρεμβολὴν, ἣ ἦν ἀπὸ βορρᾶ τῆς πόλεως, ϗ τὰ ἔσχατα αὐτῶν, θάλασσαν τῆς πόλεως, ϗ ἐπορεύθη Ἰησοῦς τὴν νύκτα ἐκείνην ἐν μέσῳ τῆς κοιλάδος.

Deinde ſequitur verſus 14. in quo, illud, ϗ ὤρθρισε, aſcititium eſt, & proinde aſteriſco ſignandum. Ibidem, ſcribendum eſt numero ſingulari, ἐξῆλθεν. Nam illud, οἱ ἄνδρες τῆς πόλεως, in plerisque antigraphis non habetur; ut annotavit Syrus interpres: eſtque etiam in Vaticano omiſſum. Si tamen adſcriberetur per aſteriſcum, deberet etiam Verbum poni numero plurium; ut eſt in vulgatis libris. Ibidem, illud, ÷ ἐπ' εὐθείας ↙, eſt obelo confodiendum. Mox illa verba, * εἰς τὸν καιρὸν κατὰ πρόσωπον τῆς Ἀραβά ↙; debent per appoſitum aſteriſcum notari, tanquam aſcititia; quapropter in Vaticano non habentur. Quod autem in vulgatis libris, pro Ἀραβά, eſt, ἐνέδρας, id arbitror imperiti hominis annotatione eveniſſe, qui ארבה, pro ערבה, interpretatus fuerit. Mox, ὅτι ἔνεδρα αὐτῷ, ſcribe, ἔνεδρα αὐτῷ· & pro ἐστιν, ſcribe, ἦν. Verſu 15. initio, illud, ϗ εἶδε, notandum obelo eſt. Ibidem, pro πᾶς ὁ λαός, ſcribe, πᾶς Ἰσραήλ. Quæ vero deinceps ſequuntur hoc verſu, nempe, ϗ ἔφυγον ὁδὸν τῆς ἐρήμου· Et ſimiliter hoc initium verſus 16. ϗ ἐνίσχυσε πᾶς ὁ λαὸς τῆς Γαὶ καταδιῶξαι ὀπίσω αὐτῶν· hæc, inquam, omnia ſunt ab aliis interpretibus accepta, neque ſine aſteriſcis ſcribenda. Hoc verſu, cum dicitur, κατεδίωξαν ὀπίσω υἱῶν Ἰσραήλ, rectius ſcribas, ὀπίσω Ἰησοῦ, quanquam illud in multis libris reperiatur. Ibidem, Pronomen αὐτοί, debet jugulari obelo. Verſu 17. illud, * ϗ ἐν Βαιθήλ ↙, aſcititium eſt, & ſtella ſignandum. In hujus verſus extremo ſcribe numero plurium, ϗ κατεδίωξαν. Verſu 18. illud, ÷ τῇ χειρί σου ↙, juguletur obelo. Verſu 19. illa verba, ϗ τὰ ἔνεδρα ἐξανέστησαν ἐν τάχει ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν, debent ſimiliter confodi obeliſcis. Ibidem ſcribito, ϗ ἐξέτεινεν Ἰησοῦς τὸν γαισόν, ϗ τὴν χεῖρα αὐτοῦ· quod vero deinceps eſt, ἐν τῷ γαισῷ, expungito prorſus. Ulterius, pro ὅτε ἐξέτεινε, habent quidam libri, ὅτι ἐξέτεινε· ſed temporis Adverbium recte exprimit id, quod in Hebræo eſt. Eſt autem hic nomini χεῖρα, adſcribendum Pronomen, αὐτοῦ. Ulterius, ἐνεπύρησαν αὐτήν, loco Pronominis, ſcribe ipſum Nomen, τὴν πόλιν. Verſu 20. ſcribe, ἐθεώρουν ἀναβαίνοντα τὸν καπνὸν τῆς πόλεως εἰς, &c. Porro hujus verſus pars extrema tota, nempe, ϗ ὁ λαὸς ὁ φεύγων εἰς τὴν ἔρημον ἐστράφησαν ἐπὶ τοὺς διώκοντας, debet adſcripta ſtellula notari, ut omiſſum a LXXII. Verſu 21 poſt Nomen, καπνός, adſcribito τῆς πόλεως. *fumus urbis.* Illud vero, εἰς τὸν οὐρανόν, confodito obeliſco. Ulterius, pro τοὺς Γαί, ſcribito, τῆς Γαί. Verſu 22, cum dicitur, εἰς συνάντησιν αὐτῶν, eſt apponendus aſteriſcus ad Pronomen. Ulterius in eodem verſu expungatur illud, τοῦ Ἰσραήλ. Verſu 24, cum dicitur, ϗ τοὺς ἐν τοῖς πεδίοις, καί· debent illa, ÷ καὶ τοὺς ↙, & rurſus alterum, ÷ καί ↙, jugulari obelo. Mox ſcribito, οὗ κατεδίωξαν. *Ubi perſecuti fuerant* &c. Ulterius illa, ϗ ἔπεσον πάντες ἐν στόματι ῥομφαίας ἀπ' αὐτῆς, debent ſignari aſteriſcis. Equidem non ſatis conſtituere poſſum, unde illud ἀπ' αὐτῆς, natum ſit. Tamen cum viderem magna conſenſione approbari ab exemplaribus, non debui amovere. Verſu 25, cum dicitur, ϗ ἐγενήθησαν πάντες, ſignandum eſt hoc, πάντες, aſteriſco, ut alienum, Verſum 26 totum ſignato ſtellulis, eſt enim ex aliis interpretibus adſcriptus: debet autem ſic emendari, * ϗ Ἰησοῦς οὐκ ἐπέστρεψε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἣν ἐξέτεινεν ἐν τῷ γαισῷ, ἕως ἀνεθεμάτισεν πάντας τοὺς κατοικοῦντας ἐν Γαί ↙. Verſu 27, κτηνῶν αὐτῆς, expungendum eſt Pronomen. Ulterius illud, ἐκείνης, habeat appoſitam aſteriſci notam. Et πάντα, quod ſequitur, auferatur e medio, ſcribaturque ejus loco relationis Pronomen ἅ. Rurſus notetur ſtellula Pronomen ἑαυτοῖς, quod ulterius poſitum eſt. Moxque ſcribatur numero ſingulari, κατὰ τὸ πρόσταγμα. Et quod deinceps eſt, ÷ κυρίου ↙, notetur appoſito veru. Similiter illud Verſu 28, ÷ ἐν πυρί ↙. Quæ porro deinceps habentur, ea hac verborum collocatione ſcribantur, ϗ ἔθηκεν αὐτὴν χῶμα εἰς τὸν αἰῶνα ἀοίκητον, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. v. 29. illud, διδύμου, jugulandum obelo eſt, puto tamen a Vaticano omiſſum eſſe. Similiter jugulandum illud eſt, quod illico ſequitur, ϗ ἦν ἐπὶ τοῦ ξύλου. Ulterius, ſupplet mixta editio quod ſcriptum a LXXII. præciſe eſt, hoc modo, ἕως * καιροῦ τῆς ↙ ἑσπέρας. Ulterius illa quoque verba, πρὸς τὴν πύλην τῆς πόλεως, ſunt editionis mixtæ, & ſignanda aſteriſco; ſicut etiam illud, μέγαν, quod ulterius poſitum eſt. Verſu 31, ἐκ λίθων, deleatur Præpoſitio: illud vero, ἐπ' αὐτούς, notetur aſteriſco; eſt enim alienum. In extremo, ſcribe, ϗ ἔθυσαν * εἰρηνικὰ ↙ σωτηρίου, appoſito aſteriſco ad verbum εἰρηνικά. In nonnullis antigraphis eſt, ut notavit Syrus, ϗ θυσίαν σωτηρίου. Verſu 32. Nomen, Ἰησοῦς, juguletur obeliſco. Mox ſcribe alia verborum collocatione, ἐπὶ τῶν λίθων τὸ Δευτερονόμιον. Similiter v. 33. ſcribe, trajectis colis, ϗ οἱ γραμματεῖς αὐτῶν, ϗ οἱ δικασταὶ αὐτῶν. Et mox ἀπέναντι τῆς κιβωτοῦ. Ulterius, ſcribe, ϗ οἱ ἱερεῖς οἱ Λευῖται, ſublata Conjunctione, ut legit Syrus. Et deinceps hoc ordine verborum, ϗ ὁ αὐτόχθων ÷ ἦσαν ↙ ἥμισυ αὐτῶν * ἐπὶ ↙ πλησίον ὄρους Γαριζίν, ϗ ἥμισυ αὐτῶν * ἐπὶ ↙ πλησίον ὄρους Γαιβάλ. verum debet verbum, ἦσαν, appoſito obeliſco ſignari; & utraque Præpoſitio, ἐπί, aſteriſco. v. 34. ἀνέγνω Ἰησοῦς, deleatur nomen, Ἰησοῦς. Mox Pronomen τούτου, ſignetur obeliſco. Et ſimiliter nomen Μωσῆ, quod eſt in verſiculi extremo. Verſu 35. illud, τῷ Ἰησοῦ, obelo ſignandum eſt. Paulo ulterius, illud, υἱῶν, expungi debet. Mox vero, hoc, ÷ τοῖς ἀνδράσι ↙, confodi obelo.

CAP. IX.

1 Verſu primo capitis noni, cum dicitur, ÷ ϗ οἱ ↙ πρὸς τῷ Ἀντιλιβάνῳ, debet copula cum articulo jugulari obeliſco. Similiter omnes illæ Conjunctiones, quæ deinceps ſequuntur, præter eam quæ ante Amorrhæos, & eam quæ ante Jebuſæos poſita eſt. In ipſo autem initio, debet etiam illud, ÷ τῶν Ἀμορραίων ↙, confodi obelo. Ceterum colon illud, καὶ οἱ Γεργεσαῖοι, in multis exemplaribus non habetur, ut oſtendit Syrus per limniſcum. Neque ſane ſine obeliſco adſcribi debet: non enim eſt in Hebræo. Verſu 2. ſcribe, ϗ συνῆλθοσαν, addita copula. Mox illud, εἰς τό, non eſt in Vaticano. Verſu 3. delendum eſt illud βουνόν & mox, πάντα, confodiendum obelo. Paullo ulterius, pro κύριος, rectius ſcribas, Ἰησοῦς. Eſſe tamen in quibuſdam antigraphis, κύριος, oſtendit per limniſcum Syrus. Verſu 4. pro ἐπισήσαντο, ſcribe, ἐπεσιτίσαντο, hoc eſt, cibum, ſive viaticum compararunt. Illud vero alterum, ἡτοιμάσαντο, debet jugulari obelo; quanquam ego ſuſpicor olim mendoſe in ordinem ſacrorum verborum eſſe relatum, cum fuiſſet ab aliquo adſcriptum in margine, tanquam altera interpretatio Hebraici vocabuli. Ulterius, pro ἐπὶ τῶν ὄνων, legit Syrus, ἐπ' αὐτῶν ὤμων, *in humeris.* In Hebræo tamen eſt, *in aſinos.* Ulterius legendum eſt, ϗ κατερρωγότας, adjecta copula. Verſu 5. Illa, ϗ τὰ κοῖλα τὰ ὑποδήματα αὐτῶν, debent obelo appoſito jugulari. Equidem de iſtis idem eveniſſe judico, quod nuper de verbo ἡτοιμάσαντο, dicebam. Porro Pronomen αὐτῶν, cum dicitur, σανδάλια ÷ αὐτῶν ↙, & rurſus ἱμάτια ÷ αὐτῶν ↙, ſimiliter jugulandum eſt. Ulterius legendum eſt, ϗ οἱ ἄρτοι τοῦ ἐπισιτισμοῦ αὐτῶν ξηροὶ * ἐγένοντο ↙, ÷ ϗ ↙ βεβρωμένοι· ſed verbum ἐγένοντο aſcititium eſt, atque aſteriſco notandum: copula vero quæ proxime hoc verbum ſequitur, obeliſco. Verſu 6, cum dicitur, παρεμβολὴν Ἰσραήλ, habere debet Iſraelis nomen obeliſcum appoſitum. Ibidem, pro ἕως, ſcribe εἰς. Verſu 7, pro Χορραῖον, reponendum eſt, Εὐαῖον. Habere tamen quædam exemplaria, Χορραῖον, oſtendit limniſcus apud Syrum. Certe Chorræos fuiſſe incolas montis Seir, conſtat ex Geneſ. 14. & Deut. 2. Non ergo pertinebant iſti ad Gabaonitas. Mox ſuggeritur in mixta Pronomen, hoc modo, ἐν ἐμοὶ * σὺ ↙ κατοικεῖς. Ibidem ſcribito, ϗ πῶς διαθῶμαι σοι διαθήκην. Verſu 9. cum dicitur, ϗ ἅπαντα ὅσα ἐποίησεν, debet illud, ἅπαντα, aſteriſcum appoſitum habere. Verſu 10. debet ſimiliter illud, πάντα, notari aſteriſco; verbum vero κατῴκει, obeliſco. Qua nota etiam poſtremum hujus verſiculi membrum eſt inſigniendum; nempe, ÷ ϗ ἐν Ἐδραείν ↙ ſic enim ſcribendum eſt, non autem Ἀδραείν. Verſu 11 expungatur illud, ἀκούσαντες, atque etiam articulus, τήν, cum dicitur, τὴν διαθήκην. Verſu 12, cum dicitur, οὗτοι οἱ ἄρτοι ἡμῶν, nota aſteriſci adſcribenda eſt Pronomini, ἡμῶν. Eandem notam habere quoque debent illa verba, ἀπὸ οἴκων ἡμῶν· ſic enim legendum eſt. Ulterius ſuggeritur in mixta editione Adverbium ἰδού· habet enim; νῦν δὲ * ἰδοὺ ↙ ἐξηράνθησαν, &c. Verſu 13. Demonſtrationis Pronomen ταῦτα, notandum ſtellula eſt, cum dicitur; ϗ * ταῦτα ↙ τὰ ἱμάτια, &c. Verſu 14. pro, ϗ κύριον, monet Syrus, per limniſcum eſſe in quibuſdam libris, ϗ τὸ στόμα κυρίου. Verſu 16 ſcribi debet, διαθήκην πρὸς αὐτούς, addita Præpoſitione πρός. Verſu 17, pro ἦλθον, ſcribe ἐξῆλθον. Mox illud, τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ, ſignetur aſteriſco, ut aliunde acceptum. Denique in fine, ſcribe, πόλις Ἰαρείμ, numero ſingulari. v. 18. cum dicitur, ÷ πάντες ↙ οἱ ἄρχοντες, juguletur obelo nota univerſitatis. Ulterius ſcribe, διεγόγγυσαν, numero plurium. v. 19. adde, πάντες, poſt Verbum, εἶπαν. v. 20. poſt Verbum ποιήσομεν, ſuggerit mixta editio * αὐτοῖς ↙, *faciemus ipſis.* Ibidem, pro modo infinito ζωγρῆσαι, legit Syrus futurum modi finiti ζωγρήσομεν. Hebræum tamen infinitum habet. v. 21. Ipſum initium * ϗ εἶπαν αὐτοῖς οἱ ἄρχοντες, eſt ſignandum aſteriſco: eſt enim a Theodotione acceptum. Quod vero deinceps ſequitur, eſt a Syro lectum ad hunc modum, ϗ ἔσονται ξυλοκόποι ϗ ὑδροφόροι πάσῃ τῇ συναγωγῇ. ϗ ἐγένοντο ξυλοκόποι ϗ ὑδροφόροι πάσῃ τῇ συναγωγῇ, καθάπερ εἶπαν αὐτοῖς οἱ ἄρχοντες. Neque aliter Complutenſes habent, niſi quod hi omittunt illa repetita verba, ϗ ἐγένοντο ξυλοκόποι, & quæ deinceps ſequuntur, uſque ad ſimilitudinis Adverbium, καθάπερ. Quod ſi ita ſunt interpretati LXXII. ut Syrus legit, debet prior illa verborum complexio notari obeliſco, ut in Commentariis explicabimus. Sed mihi fit veriſimile, repetitionem iſtam errore factam eſſe, admiſſis illis in contextum, quæ fortaſſe aliquis in margine annotaverat. Verſu 22. Participium, λέγων, ſignandum eſt aſteriſco. Ulterius lege, trajectis verbis, μακρὰν ἐσμὲν ἀπὸ σοῦ. Mox, mendoſe ſcriptum in nonnullis libris vulgatis eſt, ἐγχώμιοι, debet enim dici, ἐγχώριοι. v. 23. illud, οὐδὲ ὑδροφόρος, aſcititium eſt, & debet aſteriſco notari. v. 24. illud quoque, ἀπηγγελίᾳ, ſive, ut habent Complutenſes, ἀγγελίᾳ, eadem nota eſt inſigniendum, ut aliunde acceptum; debetque ante ipſum ſcribi particula rationalis, ut vocant, ὅτι. Ulterius, ante τὴν γῆν, ſuggerit editio mixta * πᾶσαν ↙. Mox Pronomen ταύτην, jugulandum veru eſt. Ulterius, ϗ ἐξολοθρεῦσαι ÷ ἡμᾶς ϗ ↙, Pronomen, & copula, ſimiliter jugulentur. Verſu 25 poſt verbum δοκεῖ, ſuggerit mixta, * ποιῆσαι ↙ ὑμῖν &c. v. 26. verba illa, Ἰησοῦς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, confodi debent obelo: & mox ſcribi numero plur. ἐκ χειρῶν. Verſu ultimo, debet univerſitatis nota obelo jugulari, cum dicitur, ÷ πάσῃ ↙ τῇ συναγωγῇ· & ſimiliter omnia illa quæ mox ſequuntur, nempe, διὰ τοῦτο ἐγένοντο οἱ κατοικοῦντες &c. uſque dum dicitur, ἕως τῆς σήμερον &c. Hic vero ipſa quoque copula, cum dicitur, ÷ ϗ ↙ εἰς τόπον; & denique extremum nomen ÷ κύριος ↙, obeliſcis jugulentur.

CAP. X.

Capitis decimi verſu primo, debent illa verba, ÷ πρὸς Ἰησοῦν ϗ ↙ obelo appoſito notari. Mox poſt Nomen, Ἰσραήλ, ſuggeruntur in mixta editione, quæ ſunt a LXXII. præterita, hæc, * ϗ ἐγένοντο ἐν μέσῳ αὐτῶν ↙. Verſu 11 Syrus legit, ut habent Complutenſes, ἐφοβήθησαν ÷ ἐν αὐτοῖς ↙· verum ego ſuſpicor rectius ſcribi, ἑαυτοῖς· ſed ut ut eſt, debet hoc ſignari obelo. Mox, pro ᾔδεισαν, ſcribo numerum ſingularem ᾔδει; atque hoc ipſum verbum, cum ſequente particula γάρ, jugula veru. Ulterius, poſt μητροπόλεων, adduntur in editione mixta hæc verba, * τῶν βασιλέων. ϗ ὅτι αὐτὴ μεγάλη ὑπὲρ τὴν Γαί. Ver. 3 pro Ἐλάμ, legit Syrus melius Ὀχάμ. Nimirum negligentia librariorum factum eſt λ ex χ, & ε ex ο. Ulterius, pro Δαβείν, ſcribe Δαβείρ. & pro Ἀφιέ, Ἰαφιέ. Complutenſes hic, pro Ὀδολλάμ, ſcribunt id quod in Hebræo eſt, Αἰγλών· ſed male, opinor. Certe Syrus Ὀδολλάμ legit. Verſu 4, illud δεῦτε, juguletur veru. Ulterius, legunt Complutenſes, ηὐτομόλησεν, numero unius. At Syrus, ſicut vulgati codices habent, reddidit numerum plurium. Verſu 5. ipſum initium ſic ſuggeritur in mixta, * ϗ συνήχθησαν ↙, ϗ ἀνέβησαν &c. Mox, pro Ἰεβουσαίων, repoſuerunt Complutenſes, Ἀμορραίων· quam ſententiam expreſſerunt quidem Aquilas, Symmachus, & Theodotion, ut monet Syrus: at LXXII dixerunt Ἰεβουσαίων, ut eſt in vulgatis libris. Nam hoc divus Auguſtinus annotavit. Recte ergo Syrus vulgatorum codicum ſcripturam probat. Ulterius, pro Αἰγλών, Syrus denuo legit Ὀδολλάμ, ut ante, & recte: nam ei id aſſentitur etiam Vaticanus codex. Verſu 6. nomen Ἰσραήλ, debet obelo confodi. Ulterius mutetur verborum collocatio, hoc modo, ϗ ἐξελοῦ ἡμᾶς, ϗ βοήθησον ἡμῖν. Verſu 9. illud * ἐπεὶ ↙, notatum a Syro aſteriſco eſt. Ibidem ſcribe ordine verborum mutato, ἐπ' αὐτοὺς Ἰησοῦς. Ulterius, nomen Ἰησοῦς, poſt verbum, εἰσεπορεύθη, debet expungi. Verſu 10. Notetur nomen, κύριος, obeliſco, cum dicitur, ϗ συνέτριψεν αὐτοὺς ÷ κύριος ↙. Ulterius, pro Βαιθωρών, eſt in Vaticano, Ὡρωνείν· atque ſimiliter proximo verſiculo: verum Syrus id ſecutus eſt, quod habent vulgati codices: idque eſt Hebræo conſentaneum: & certe Ὡρωνείν, niſi fallor, ad Moabitas pertinebat; ii autem procul ab his locis abſunt. Verſu 11. abolendum eſt illud μεγάλους· eſt enim ex margine receptum in ipſum textum, cum illic tanquam melior interpretatio fuiſſet ab aliquo, ex Aquila adſcriptum. Mox poſt Nomen, Ἀζηκά, addit mixta editio, ϗ ἀπὸ Μακηδά. Ibidem illud, ÷ ϗ ἐγένοντο ↙, jugulandum eſt veru. Et ſimiliter verſus extremum, ÷ ἐν τῷ πολέμῳ ↙. Verſu 12. παρέδωκε κύριος, expunge nomen κύριος. Mox, poſt [illegible], addit mixta * ὁ θεὸς ↙. Quæ deinceps ſequuntur, nempe, ἡνίκα συνέτριψεν, & cætera, uſque ad illa verba, ϗ εἶπεν, ſunt a Complutenſibus omiſſa; quippe quibus ſtudium fuiſſe majus videtur, ut Hebræum exprimerent, quam ut editionem LXXII repræſentarent. Melius ergo Syrus, qui appoſitis obeliſcis ea quoque reddidit. Hic porro trajectis verbis legendum eſt, ὁ ἥλιος κατὰ Γαβαὼν στήτω. Ulterius, pro Ἀλλών, ſcribendum eſt, Αἰλών, ex Syro, atq; etiam Tertul. l. cont. Pſych. V. 13. ille verborum ambitus, οὐχὶ τοῦτο γεγραμμένον ἐπὶ βιβλίου τοῦ εὐθοῦς, debet, tanquam a Theodotione acceptus, aſteriſco notari. Ulterius Syrus legit cum copula, ϗ οὐ προεπορεύετο. Verſu 14. Nomen, φωνῆς, eſt notandum ſtellula, ut alienum. Et mox ſcribendum eſt, συνεπολέμησε. Verſum 15. totum legit Syrus notatum obeliſcis. Eſt ille quidem etiam in Hebraicis libris nunc; verum, non ſuo, ut videtur, loco poſitus; de qua re dicam in Commentariis, ſi volet Deus. 18. illud μεγάλους, eſt appoſita ſtella ſignandum. 19. debent illa deleri, ὧδε ἑστηκότες· & quod ſequitur, ſcribi, καταδιώκοντες. Mox, illa etiam expungenda ſunt, ϗ μὴ φείσησθε αὐτῶν. Copula autem, cum dicitur, ϗ μὴ ἀφῆτε, obeliſco, Pronomen vero, αὐτούς, aſteriſco ſignari debent. 20. pro ϗ πᾶς, ſcribe, ϗ οἱ υἱοί. Ulterius, illa, ἀπ' αὐτῶν, ϗ εἰσῆλθον, accepta ſunt ex aliis interpretibus, debentque ſtellulas appoſitas habere. 21. Illa rurſus ſimiliter ſunt ſignanda aſteriſcis, εἰς τὴν παρεμβολήν. Porro, cum dicitur, ϗ οὐκ ἔγρυξεν, jugulanda eſt copula obeliſco. 22. poſt illa, ϗ ἐξαγάγετε, ſuggeſtum eſt in mixta editione, * πρός με ↙. Sicut etiam initium verſ. 23. nempe, * ϗ ἐποίησαν οὕτως ↙. Mox poſt verbum, ἐξήγαγον, rurſus ſuggeritur in mixta, * πρὸς αὐτόν ↙. In extremo rurſus ſcribendum eſt, Ὀδολλάμ, pro Αἰγλών, ex Syro. Debent autem hoc loco conjunctiones, quæ inter regum nomina ſunt poſitæ, præter ultimam, omnes notari obeliſcis. 24. Initium ſcribe hoc modo, ϗ ἐπεὶ ἐξήγαγον αὐτούς, &c. Mox habet mixta editio additum nomen ἄνδρα, hoc modo, πάντα * ἄνδρα ↙ Ἰσραήλ. Et continuo hic adſcribendum eſt, λέγων αὐτοῖς. Debet autem hoc Pronomen αὐτοῖς, & inſequens copula, ϗ, jugulari obelo: illud autem, λέγων πρὸς αὐτούς, eſt expungendum. Sic enim Syrus hunc locum legit, & meo judicio caſtigatiorem, quam eſt a Complutenſibus ſcriptus. 25. μὴ φοβηθῆτε ÷ αὐτούς ↙, Pronomen debet obeliſcum habere. 26. ϗ ἀπέκτεινεν αὐτοὺς Ἰησοῦς· hic adſcribito, ÷ ϗ ↙ ἐπειδὴ ἐθανάτωσεν αὐτούς, ϗ ἐκρέμασεν αὐτοὺς ἐπὶ πέντε &c. Sed ſignetur copula, cum dicitur, ϗ ἐπειδή, obeliſco. 27. λίθους μεγάλους· Hoc adjectivum non eſt ſine aſteriſco ſcribendum; eſt enim aſcititium. 28. Quædam exemplaria habent, ut oſtendit Syrus per limniſcum, ϗ τὴν Μακηδὰν ἔλαβεν Ἰησοῦς, ἐν τῇ &c. & hanc ſcripturam ſecuti ſunt Complutenſes. Hic, poſt nomen, ξίφους, expletur ſcriptum in editione mixta hac verborum complexione, * ϗ τὸν βασιλέα αὐτῆς ↙. Mox pro αὐτήν, eſt ſcribendum, αὐτούς· ſed hoc αὐτούς, & inſequens copula, ϗ, aſcititia ſunt, & aſteriſco ſignanda. Deinceps vero, copula quæ poſita eſt ante verbum κατελείφθη, debet jugulari obeliſco, ut & illud ÷ οὐδεὶς ἐν αὐτῇ ↙, ſive potius, ἐν αὐτῇ οὐδείς· & ſimiliter illud ÷ διαπεφευγώς ↙. 29. pro Λεμνά ſcribendum eſt Λεβνά. Et ἐπολιόρκουν, numero plurium. In eo autem quod ſequitur, ſuggeſta eſt in mixta editione Præpoſitio * ἐπὶ ↙ Λεβνά. 30. * ϗ ↙ αὐτήν· Conjunctio debet appoſitam ſtellam habere. Illud vero, ÷ ϗ ἔλαβον αὐτήν ↙, obeliſcum. Ulterius illud ÷ οὐδείς ↙, rurſus obeliſcum, & ſimiliter ÷ διαπεφευγώς ↙. 31. ſcribe περιεκάθισεν, numero ſingulari. 33. pro ἀνέβη, habent quidam libri, ἔβη. Pro Ὡράμ habent Complutenſes Ἐλάμ. Syrus legit, Ἀρμών· ego pro Hebræa voce cenſeo retinendum, quod vulgati libri habent; hoc autem eſt Ὡράμ. Porro illud, ÷ ἐν στόματι ξίφους ↙, & illud, ÷ ϗ διαπεφευγότα ↙, debent jugulari obeliſcis; & pro caſu dandi, αὐτῷ, ſcribendum eſt, ἐξ αὐτῶν. 34. pro Αἰγλών, rurſus ſcribendum eſt Ὀδολλάμ, ex Syro. Poſtrema vero verſiculi pars, ÷ ϗ παρέδωκεν αὐτὴν κύριος ἐν χειρὶ Ἰσραήλ ↙, jugulanda eſt obeliſco. 35. poſt Nomen, ἐμπνέον, ſuggeritur in mixta, per aſteriſcum, * τὸ ἐν αὐτῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ↙ ἐφόνευσε &c. 36. poſt μετ' αὐτοῦ, expletur in mixta locus ſic, * ἀπὸ Ἐγλών ↙. Initium quoque verſ. 37. ſignandum aſteriſco eſt, ut aſcititium; hoc dico, * ϗ ἔλαβον αὐτήν ↙. Ulterius, poſt Nomen, ξίφους, denuo ſuggeruntur in mixta editione hæc, * ϗ τὸν βασιλέα αὐτῆς, ϗ πάσας τὰς κώμας αὐτῆς ↙. Ulterius, pro τῇ Ἐγλών, legit rurſus Syrus, τῇ Ὀδολλάμ. Et mox, poſt Pronomen, αὐτήν, legit Syrus ad hunc modum, ϗ * πᾶν ἐμπνέον ↙ ὅσα ἦν ἐν αὐτῇ· ſignatque illud, πᾶν ἐμπνέον, aſteriſco. 38. pro περιεκάθισαντες, ſcribendum eſt, περιεκάθισε. 39. addenda initio eſt copula, ϗ ἔλαβον. Ulterius, poſt verbum, ἐξωλόθρευσε, debet Pronomen αὐτήν, & Conjunctio, ϗ, notari obelo. Similiter illud, ÷ οὐδένα ↙, quod mox ſequitur. Ulterius, illud, ϗ τῷ βασιλεῖ αὐτῆς, poſitum poſt nomen Χεβρών, debet expungi. 40. in mixta editione eſt nota univerſitatis, ϗ * πάντας ↙ τοὺς βασιλεῖς αὐτῆς. Ulterius illud, ÷ ἐν αὐτῇ ↙, debet confodi veru. Similiter illud, ÷ ζωῆς ↙: quod vero ei adjunctum eſt, nempe, ἐξ αὐτῆς, prorſus auferendum eſt. In extremo hujus verſiculi, non legit Syrus articulum, τοῦ· ſed accepit nomen Ἰσραήλ, tanquam gignendi caſu poſitum, *Deus Iſraelis:* idque Hebræo conſentaneum eſt. 41. Poſt nomen Γάζης, ſuggeritur in editione mixta, copula, * καὶ ↙ πᾶσαν γῆν Γοσόν· eſt enim hoc nomen per literam Ni ſcribendum. 42. ϗ τὴν γῆν, adde Pronomen, αὐτῶν. Denique in mixta editione adſcriptus habetur verſiculus, qui in Hebræo eſt hujus capitis poſtremus, his verbis, * ϗ ἐπέστρεψεν Ἰησοῦς, ϗ πᾶς Ἰσραὴλ μετ' αὐτοῦ; εἰς τὴν παρεμβολήν, εἰς Γάλγαλα ↙. Eſt autem is idem ille, qui ſupra, decimo quinto poſitus loco eſt.

CAP. XI.

Capitis undecimi primo verſiculo, pro Ἀχιάφ, ſcribe, Ἀχσάφ, ex Syro: cui aſtipulatur Euſebius libello de locis Hebraicis. Verſu 2. pro, εἰς Ῥαβάθ, ſcribendum eſt, ϗ εἰς τὴν Ἀραβά· ſic enim habent optimi quique libri. Pro Χενερέθ, non male ſcribas Χενερώθ, ut ſit quarta vocalis ultimo loco, id enim Hebræo conſentaneum eſt; & ſic videtur legiſſe Origenes. Verſu 3. ϗ τοὺς ὑπὸ τήν, copula illa expungenda eſt. Ibidem, cum dicitur, εἰς γῆν Μασσηφά, Syrus legit, εἰς τὴν Μασσηφά; verum alterum illud de Hebræo eſt expreſſum. Verſu 4. poſt illud, μετ' αὐτῶν, additum in mixta eſt, * λαὸς πολύς ↙. Verſu 5. poſt illa verba, ἐπὶ τὸ αὐτό, expungi debet illud, ϗ παρενέβαλον. Verſu 6. poſt verbum, παραδίδωμι, ſuggeritur in mixta, * πάντας αὐτούς ↙. Illud vero Pronomen, αὐτούς, quod poſt, in vulgatis libris eſt, non habent emendati codices. Verſu 7. poſt nomen, πολεμιστής, expletur locus in mixta his verbis per aſteriſcum additis, * μετ' αὐτοῦ ↙. Deinceps ſequitur, ἐπ' αὐτόν. Nam mendoſi ſunt codices Argentorati excuſi, cum habent, ἐπ' αὐτῷ. Ultima iſtius verſiculi clauſula, ÷ [illegible] ↙, debet confodi obeliſco. 8 Verſu octavo, ſcribendum eſt, [illegible] numero plurium: & mox illud, [illegible], expungendum eſt. Verſu 9. ſcribe, appoſita Præpoſitione, ἐν πυρί. Verſu 10. cum dicitur, * τὴν ↙ Ἀσώρ, debet articulus habere appoſitam ſtellam. Mox poſt illa verba, ϗ τὸν βασιλέα αὐτῆς, addit mixta editio, ἀπέκτεινεν ἐν ῥομφαίᾳ. Eſt autem deinceps

ſcribendum, διότι ἦν Ἀσώρ &c. Ulterius, pro, βασιλέων, debet ſcribi βασιλειῶν, *regnorum.* Verſu 11. Scribe, ϗ ἀπέκτειναν πᾶν &c. numero plurium. Ulterius, illud, ÷ πάντας ↙, jugulari debet obeliſco. Similiter illud, ÷ ἐν αὐτῇ ↙. Ibidem deleatur nota univerſitatis, cum dicitur, πᾶν ἐμπνέον. Verſu 12. Pro βασιλειῶν, debet reponi βασιλέων, *regum:* atque hic ſuggerit mixta editio demonſtrationis Pronomen * τούτων ↙· & mox, notam univerſitatis, ϗ * πάντας ↙ τοὺς βασιλεῖς &c. Mox, legit Syrus, ἐξωλόθρευσαν αὐτούς, ut verbum ſit numeri pluralis. Verſu 13. οὐκ ἐνέπρησεν Ἰσραήλ· pro Ἰσραήλ, legit Syrus, Ἰησοῦς· ſed illud eſt in Hebræo. Mox eſt in mixta articulus additus, πλὴν * τὴν ↙ Ἀσώρ. Rurſus cum dicitur, * αὐτὴν ↙ ἐνέπρησεν, Pronomen hoc peregrinum eſt, & aſteriſco ſignandum. Verſu 14. Signandum aſteriſco eſt etiam illud, * ϗ τὰ κτήνη ↙. Ulterius poſt illa verba, οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, ſunt a Syro lecta hæc per obeliſcos, ÷ κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦ κυρίου, ὃ συνέταξε τῷ Ἰησοῦ ↙. Deinde ſequitur quod in vulgatis libris eſt, αὐτοὺς δὲ πάντας &c: ſed hic, pro, αὐτούς, ſcribi omnino debet, ἀνθρώπους. Nimirum natus olim error eſt ex eo, quod hoc nomen ſæpe ſolet præciſe ſcribi, his ſolis literis ἀνους. Eſt enim in Hebræo, *Cunctos homines ceciderunt acie gladii.* Ulterius, ſunto verba numero ſingulari poſita, ἐξωλόθρευσεν, & ἀπώλεσεν. Paullo ulterius, illud, ἐξ αὐτῶν, jugulandum eſt obeliſco. Verſu 15. Pro, ϗ καθώς, debet reponi, ὡσαύτως. Ulterius, poſt, τῷ Ἰησοῦ, addenda eſt Conjunctio, ſcribendumque, ϗ οὕτως ἐποίησε &c. Denique extremum verſiculi redditum a LXXII. erat his verbis, ὧν συνέταξε αὐτῷ Μωυσῆς. At in mixta editione hoc ſic eſt expletum, ὧν συνέταξε αὐτῷ * κύριος ↙ τῷ Μωυσῇ. Verſu 16. in ipſo initio, pro Ἰησοῦς, legit Syrus, Ἰσραήλ· ſed illud eſt in Hebræo: debet autem poſt hoc nomen continuo ſcribi, τὴν πᾶσαν γῆν· & articulus, τήν, bis poſitus ante univerſitatis vocem πᾶσαν, debet bis ſignari aſteriſco. Nomini autem γῆν, addit mixta editio demonſtrationis verbum * ταύτην ↙, per aſteriſcum. Rurſus, poſt illud, ὀρεινήν, ſcribi debet, * ϗ τὴν ↙ πᾶσαν Ναγέβ, deleto nomine γῆν, & poſito aſteriſco apud copulam, atque articulum. Pro, Γοσόμ, autem, ſcribi debet, Γοσόν. Denique nomini, πεδινά, additur in editione mixta Pronomen * αὐτοῦ ↙. 17. Initio hujus verſiculi ſecutus eſt Syrus eam ſcripturam, & verborum collocationem, quæ in vulgatis libris habetur. Quapropter cenſeo eam retinendam eſſe. At Vaticanus liber, & Complutenſium editio, habent, τὰ πρὸς τῷ ὄρει, ἀπὸ ὄρους Ἀλάκ, ὃ προσαναβαίνει &c. Mendoſe enim in Vaticano eſt Ἄχελ. Nam etiam in libello De locis Hebraicis vocatur mons ille Ἀλάκ. Pertinet autem Pronomen illud, τά, quod initio iſtius verſiculi ſcribitur, ad verbum, πεδινά, poſitum in extremo verſiculi ſuperioris. Porro cum ulterius dicitur, ϗ πάντας τοὺς βασιλεῖς, debet copula habere appoſitam aſteriſci notam. Demum in ipſa extremitate ſuggeritur in mixta Pronomen; hoc modo, ἀπέκτεινεν * αὐτούς ↙. 18 Conjunctio in iſtius verſiculi principio poſita, eſt jugulanda obeliſco. Ulterius, addita eſt in mixta editione, πάντας, hoc modo, πρὸς * πάντας ↙ τοὺς βασιλεῖς &c. 19 Atque in hujus quoque verſiculi principio ſcripta Conjunctio debet veru confodi. Vaticanus tamen eam prorſus omiſit. Poſt verbum autem παρέδωκε, adſcribendum eſt Pronomen, σφε, ex Vaticano. Porro poſt nomen Ἰσραήλ, ſuggerendum ex mixta editione eſt * πλὴν ὁ Εὐαῖος ὁ κατοικῶν ἐν Γαβαών ↙. Nam etſi id in Vaticano quoque ſcriptum eſt, tamen certum eſt non eſſe τῶν ἑβδομηκονταδύο, ſed ab aliis interpretibus acceptum. Legit etiam Syrus, πάσας, pro, πάντας; & ſane aptius eſt ut ad urbes pertineat, abſque ulla tranſnominatione. 20. verbum, ἐξολοθρεύσωσιν, debet bis mutari in patiendi verbum, ἐξολοθρευθῶσιν, *exterminarentur.* Nam ſic eſt in bonis libris, & ita hic locus a divo Auguſtino lectus eſt: debetque Pronomen, αὐτούς, auferri. 21 Duo illa nomina, Ἰούδα, & Ἰσραήλ, ſic ſunt trajicienda, ut illud priore, hoc poſteriore loco collocetur: debent quoque illæ copulæ, ÷ ϗ ↙ ἐκ Δαβείρ, ÷ ϗ ↙ ἐξ Ἀνώβ, ÷ ϗ ↙ ἐξωλόθρευσεν, confodi obeliſcis. 22 pro, τῷ, ſcribendum eſt, τῶν. & pro Γαζήβ, Γάζῃ. Denique pro plurali, κατελείφθησαν, ponendus eſt ſingularis numerus κατελείφθη. 23. Cum dicitur, μερισμῷ αὐτῶν. Pronomen, ut peregrinum, debet aſteriſco ſecerni. Equidem hoc loco Pronomen, αὐτούς, libenter commutarem cum αὐτήν. Terra enim data eſt hæreditatis loco, non homines, qui exterminandi erant: & eſt in Hebræo fœmininum Pronomen: ſed adverſus mirabilem exemplarium conſenſum non putavi faciendum ut aliquid mutarem.

CAP. XII.

Verſu 1. verbum ἀνεῖλε, mutandum eſt in numerum plurium, ἀνεῖλον. Illud autem, ÷ Μωυσῆς ϗ ↙ debet confodi obeliſco. Ulterius, cum ſcribitur, ϗ πᾶσαν τὴν γῆν Ἀραβά, nomen, γῆν, auferendum e medio eſt. 2. poſt illud, ἥ ἐστιν, ſuggeritur in mixta editione * ἐπὶ χείλους ↙. Mox, ipſum nomen, Ἀρνών, quoque notandum ſtellula eſt, ut aſcititium: proque eo quod continuo ſequitur, κατὰ μέρος, reponendum eſt, κατὰ μέσον. Mihi tamen, propter Hebræa verba, fit veriſimile, veram ſcripturam eſſe, ϗ μέσον· facile enim ab ignavis librariis ſemper commutata ſunt, ϗ & κατά. Ulterius, pro Ἰακώβ, ſcribendum eſt, Ἰαβώκ· atque hoc loco additur in editione mixta, * τοῦ χειμάρρου ↙. 3. pro θάλασσαν, ſcribe θαλάσσης. Pro Βηθσιμώθ, legit Syrus, Βηθασιμώθ. Sed Latinus videtur legiſſe quod eſt in vulgatis libris. Mox, pro τὴν ὑπό, ſcribe τῆς ὑπό· & pro Σηδώθ, Ἀσηδώθ. 4. initio, oſtendit Syrus per limniſcum, pro, ϗ Ὤγ, ſcriptum eſſe, ϗ ὅρια Ὤγ· & hanc ſcripturam ſecuti ſunt Complutenſes: eſtque ea conſentanea Hebræo: ſed tum, pro, βασιλεύς, dicendum quoque erit, βασιλέως; atque ita in tribus exemplaribus fuiſſe ſcriptum annotavit Syrus. Mox; poſt Nomen, Βασάν, adſcribito ὅς, *qui reliquus erat.* 5. πᾶσαν τὴν γῆν Βασάν, auferri debet nomen γῆν. Ulterius, ante genitivum, ὁρίων, ſcribendum eſt, ÷ ἕως ↙, ſed cum obelo. 6. Illud, ὁ παῖς κυρίου, quod ſecundo loco poſitum eſt, debet habere aſteriſcum. 7. oſtendit Syrus in quibuſdam libris eſſe τῆς γῆς, in quibuſdam, τῶν Ἀμορραίων. Sed prius conſentit cum Hebræo. 8. pro Ναγάβ, ſcribendum eſt, Ναγέβ, aut, ut habent Complutenſes, Νεγέβ. Monet hic Syrus in nonnullis libris, poſt illud, τὸν Ἰεβουσαῖον, adſcriptum fuiſſe ϗ τὸν Γεργεσαῖον· ſed hoc in Hebræo non habetur. Porro in iis quæ deinceps ſequuntur regum nominibus hoc univerſe monuiſſe ſatis ſit, ſuggeri in mixta editione, poſt ſingulos reges ipſum numerum, ἕνα, per aſteriſcum, hoc modo, τὸν βασιλέα Ἱεριχὼ * ἕνα ↙ &c. Cæterum nomina ipſa ſic ſunt mutanda, ut pro Γαδέρ ſcribatur Ἀράδ, aut Ἀρέδ & pro Ἀσφώ, Ταφφού· pro Ὀφέρ, Ἐφέρ· pro Χεσοφώθ, Λασαρών. Et deinceps ſic collocentur, Μαρών, pro quo eſt apud Complutenſes, Μαδών, idque Hebræum exprimit; Ἀσώρ, Σομρών, Μαδών, Ἀχσάφ, Θαανάχ & deinde ut habentur in vulgatis libris: niſi quod pro Γοφμάλ, ſcribi debet, Χερμάλ & pro Ἀδώρ, Δώρ. Porro in extremo iſtius capitis, illud demonſtrationis vocabulum, ἕνα, jugulandum obeliſco eſt.

CAP.

CAP. XIII.

C.13.Initio,poſt pronomen,σὺ,ſuggeritur in mixta editione alterum verſum, per aſteriſcum: poſt quod eſt interponenda etiam copula cum obeliſco, hoc modo, σὺ * γεγήρακας ↙ ÷ ϗ ↙ προβέβηκας &c. Et poſt, πολλὴ, additur per aſteriſcum, Adverbium * σφόδρα ↙. 2. Habet editio mixta, * πάντα ↙ ὅρια Φυλιστιεὶμ * ϗ πᾶς ↙ ὁ Γεσουρί. Illud autem quod continuo ſequitur, nempe ÷ ϗ ὁ Χαναναῖος ↙,debet confodi obelo. 4. Similiter obelo ſignanda eſt copula, cum dicitur, ÷ ϗ ↙ πάσῃ: & mox expungendum eſt illud ἐναντίον. 5. πᾶσαν, in principio verſiculi, jugulandum eſt veru: & pro Γαμβλὶ, rectius ſcribas Γαβλὶ, aut,ut legit Syrus, Γαβήλ. Porro nomen Φυλιστιεὶμ hic jugulandum eſt obeliſco. Mox cum recte eſt in libris vulgatis, ϗ πάντα τὸν Λίβανον, legit Syrus,& habent Complutenſes κατὰ πάντα τὸν Λίβανον· nimirum errore vetuſto ſcriptum repererunt, κατὰ pro καί. Ulterius pro Γαγγὰλ, debet reponi, Βαγάδ. 6. Scribe verbis trajectis,ἐγὼ ἐξολοθρεύσω αὐτούς. Mox ante nomen,Ἰσραὴλ, additum eſt in mixta * υἱῶν ↙. Ulterius ſcribe, τοῦ Ἰσραὴλ ἐν κλήρῳ. 7. Univerſa illa pars, ἀπὸ τοῦ Ἰορδάνου, uſque ad finem verſiculi, eſt confodienda obelo: non eſt enim in Hebræo: quanquam non ideo omittenda erat, ut factum a Complutenſibus eſt. 8 Rurſus initio verſiculi ſunt obeliſco ſignanda illa, ÷ ταῖς δὲ δυσὶ φυλαῖς, ϗ τῷ ἡμίσει φυλῆς Μανασσῆ ↙. Ulterius, poſt pronomen relationis,ᾧ, ſuggeruntur in mixta hæc verba, * ἔλαβον κληρονομίαν αὐτῶν ↙, ἔδωκεν &c. 9. In fine, pro Μαδαβὰν, ſcribe Μεδαβά· & hic continuo additur in mixta * ἕως Διβών ↙. Rurſus initio verſus 10. additur copula, * ϗ ↙ πάσας &c. 11. Pro Μαχαθὶ,ſcribi debet, Μαχαθί. Syrus legit hic articulum gignendi caſu,τῶν Μαχαθί· ſed parum intereſt,utrum ſcribas. 12. Scribe ἕως Σελχά. Ulterius, expletur ſcriptum in mixta editione, hoc modo, ἀπὸ * τοῦ λείμματος ↙ τῶν γιγάντων. Mox,cum dicitur,ϗ ἐπάταξεν αὐτόν· debet hoc pronomen habere adſcriptum aſteriſcum. Et mox verbo, ἐξωλόθρευσεν, adſcribendum eſt alterum pronomen,αὐτόν. 13.Illud,÷ ϗ τὸ Χαναναῖον ↙, debet confodi obeliſco: equidem malim abeſſe copulam,ſi mihi aſſentirentur exemplaria. Rurſus jugulandum eſt obelo nomen, βασιλεὺς, quod ulterius poſitum eſt. 14. Male ſcripſerunt Complutenſes,ἔδωκαν,pro ἐδόθη. Eodem verſu Nomen, κύριος, in ipſo fine poſitum, debet confodi obelo. 15. Quæ in hujus verſiculi initio ſunt,uſque ad illa verba, ϗ ἔδωκε &c. debent omnia habere adſcriptos obeliſcos. Sunt enim a LXXII. explicandæ ſententiæ gratia addita. Temere ergo ſunt a Complutenſibus omiſſa, eo quod non eſſent in Hebræo. Ulterius, cum dicitur, υἱῶν Ῥουβὴν, debet illud, υἱῶν, habere aſteriſcum. Initium verſus 16. ſcribendum eſt hac verborum collocatione,ϗ ἐγενήθη τὰ ὅρια αὐτῶν ἀπὸ &c. Et paullo poſt,dicendum eſt,ϗ ἡ πόλις ἡ ἐν τῇ &c. addito altero articulo: debet autem hic nomen,Ἀρνὼν,confodi obeliſco. Ulterius, poſt nomen, Μισὼρ, ſuggerit mixta editio, * κατὰ Μεδαβά ↙. Sic enim ſcribendum eſt; etſi tum Syrus, tum Complutenſes veterem errorem ſecuti, legerint, ϗ Μεδαβά. Dictio autem ἕως, quæ continuo ſequitur, ea jugulanda obeliſco eſt. 17. Monet Syrus,in quibuſdam libris ſcriptum eſſe, ϗ πάσας τὰς πόλεις αὐτῶν,τὰς οὔσας &c. & hanc ſcripturam ſecuti ſunt Complutenſes.Mox pro Δαιβὼν,ſcribe Δειβὼν,aut Διβών· & copulam quæ præcedit,confodito veru. Proque Βελμὼν,ſcribe Βεελμὼν,aut potius Βεελμεὼν,ſicut in Numeris recte ſcriptum eſt. 19. Pro Σιὼρ,ſcribe Σαείρ,ut legit Syrus; & præcedentem copulam rurſus jugulato veru. In hujus verſus extremo, pro Αἰνὰκ, reponendum eſt Αἰμάκ. 20 Pro Βηθσιμούθ, rurſus legit Syrus Βηθασιμώθ, ut verſu tertio capitis ſuperioris. 21. Poſt nomen,Ἀμορραίων,addit editio mixta hanc verborum continuationem, * ὃς ἐβασίλευσεν ἐν Ἐσεβὼν ↙. Cum porro dicitur, ÷ ϗ ↙ τὸν Εὐὶ,jugulando obeliſco eſt copula. Ulterius pro Ῥοβὲκ,habent boni libri,Ῥοβέ. 22. Scribe numero plurium, ἀπέκτειναν. Poſt hoc autem verbum continuo ſuggeritur in mixta editione, * οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐν ῥομφαίᾳ ↙. 23. Initio poſt, τὰ ὅρια, eſt additum in mixta * υἱῶν ↙. Ulterius,αἱ πόλεις,adde Pronomen ÷ αὐτῶν ↙. ſed jugulandum obeliſco. 25. Scribe addito articulo & copula, ϗ πᾶσαι αἱ πόλεις Γαλαάδ· & mox, ϗ τὸ ἥμισυ &c. 27. Pro Ἐνσμὲκ, ſcribendum eſt Ἐνεμὲκ,ut habent Complutenſes; aut diviſo verbo,ἐν Ἐμὲκ,ut habet Hebraicum: aut denique ϗ Ἐμὲκ, ut legit Syrus. Eſt autem Ἐμὲκ Hebræis *vallis*, aut *planities*: & & ſic reddidit hunc locum Aquilas, atque Symmachus,& etiam Latinus. Quia autem mentio loci Ἐνεμὲκ,eſt apud Euſebium libro De locis Hebraicis,ideo cenſeo ſic eſſe ſcribendum. 28. Pro, ϗ κατὰ πόλεις,ſcribe, αἱ πόλεις ÷ αὐτῶν ↙, ϗ αἱ &c. ſed apponatur veru ad Pronomen αὐτῶν,quod hæret nomini πόλεις. 29. poſt Μανασσῆ,adduntur in mixta,per aſteriſcum,hæc verba, * ϗ ἐγενήθη τῷ ἡμίσει τῆς φυλῆς τῶν υἱῶν Μανασσῆ ↙· ea enim, ut minime neceſſaria ad ſententiam repræſentandam, omiſerant LXXII. interpretes. 30. Cum dicitur,ϗ πᾶσα βασιλεία Βασὰν,ϗ πᾶσα,debent tum utraq; copula, tum Nomen hoc βασιλεία,poſitum priore loco,confodi obeliſcis. 31. Scribe Ἐδραεὶ,abſque litera Ni. Expunge etiam Præpoſitionem utroque loco, cum dicitur,ἐν Ἀσταρὼθ,& ἐν Ἐδραεί. Porro verbum ἐδόθησαν cum præcedente copula hic a Complutenſibus omittitur, neque etiam habetur in Vaticano: a Syro tamen lectum eſt obeliſco jugulatum. Paullo ulterius ſcribito, ÷ ϗ ↙ τοῖς ἡμίσεσιν υἱῶν Μαχεὶρ υἱοῦ Μανασσῆ, κατὰ δήμους &c. ſic enim eſt in emendatiſſimis libris: ſed Conjunctio eſt obelo ſignanda. 32. Illud, ἐν τῷ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, collocandum eſt poſt nomen,Μωάβ. Poſtremus verſic.eſt a LXXII. totus omiſſus,tanquam ſupervacaneus,cum non ſit diverſus a 14. Itaq; in mixta editione per aſteriſcos ſuggeritur, his verbis, * ϗ τῇ φυλῇ Λευὶ οὐκ ἔδωκε Μωυσῆς κληρονομίαν· κύριος ὁ θεὸς Ἰσραὴλ,αὐτὸς κληρονομία αὐτῶν,ὃν τρόπον ἐλάλησεν αὐτοῖς ↙.

CAP. XIV.

C.14.v.1. pro οὓς,ſcribe εἰς· & pro φυλῆς,φυλῶν. 2.Scribe ἐκληρονόμησαν,ulterius autem expungendum eſt nomen illud, Μανασσῆ. 3. Porro tertii verſiculi initium in vulgatis libris eſt omiſſum: eſt autem illud hujuſmodi, ἔδωκε γὰρ Μωυσῆς κληρονομίαν ταῖς δύο φυλαῖς· atq; hic ſuggeritur in mixta,* ϗ τῷ ἡμίσει φυλῆς ↙· ac tum demum ſequitur quod eſt in vulgatis libris, ἀπὸ τοῦ πέραν &c. 4. Cum dicitur, ϗ Μανασσῆ, auferatur copula. Ulterius, ſcribe mutato verborum ordine, τοῖς Λευΐταις ἐν τῇ γῇ &c. Mox, ἀφωρισμένα αὐταῖς, mutetur Pronominis caſus, ſcribaturque αὐτῶν. Cum autem hic Complutenſes dicunt, περιάστια αὐτῶν, Symmachi interpretationem ſequuntur. Sic enim dixiſſe Symmachum monet Syrus. Deinde ſcribe continuo, τοῖς κτήνεσιν * αὐτῶν ↙, ϗ τὰ κτήνη αὐτῶν· ſed habeat prius Pronomen appoſitam ſibi notam aſteriſci. Hæret autem illud,τὰ κτήνη,verbo ἐδόθη, quod eſt repetendum ſenſu. 6. Scribe, Κενεζαῖος, omiſſo articulo. 7. Eſt in Vaticano,ἀπεκρίθην αὐτῷ λόγον· ſed eam interpretationem adſcribit Syrus Aquilæ, & Symmacho: ipſe vero eam ſequitur,tanquam quæ ſit ipſorum LXXII. propria; quam vulgati libri habent. Ulterius autem ſcribendum eſt, κατὰ τὸν νοῦν αὐτοῦ, ut Pronomen hoc hæreat Nomini λόγον.Init.v.8.addenda eſt particula diſcretiva,hoc modo, οἱ δὲ ἀδελφοί μου. Porro illa copula, cum dicitur, ϗ μετέστησαν,expungenda prorſus eſt. Ibidem pro διάνοιαν,habet Vaticanus,καρδίαν. Sed certum eſt in aliis atque aliis provinciis, immo etiam codicibus, diverſas multorum locorum ſcripturas fuiſſe: eſt enim divo Hieronymo adjungenda fides: & Vaticanus liber multa recepit, quæ ab Aquila aut Symmacho, quam a LXXII. melius dicta eſſe videbantur: cujus cauſſam vide in præfatione mea. 9. Poſt participium, λέγων, ſuggeritur in mixta, particula * ὅτι ↙· habet enim; * ὅτι ↙ ἡ γῆ ἐφ᾽ ἧς &c. Et rurſus poſt verbum,ἐπέβης,additur * ἐπ᾽ αὐτῆς ↙· quod alioqui, ut abſit, facile patitur ſententia. In extremo notat Syrus, eſſe in nonnullis libris,θεοῦ σου. 10. Initio,ſuggeritur per aſteriſcum excitandi particula,ἰδοὺ,hoc modo,ϗ νῦν * ἰδοὺ ↙ διέθρεψε &c. Ulterius,poſt Adverbium,σήμερον,ſuggeritur * υἱός. 12. Illud, τὸ ῥῆμα τοῦτο, debet obelo jugulari. Ulterius ſcribe, μεγάλαι ϗ ὀχυραί, trajectis videlicet verbis. Et deinde, ἐὰν κύριος μετ᾽ ἐμοῦ. 13. Pro τοῦ Κενεζαίου,ſcribe,÷ υἱῷ Κενὲζ ↙,ut habet Vaticanus,& legit Syrus: ſed adſcribatur obeliſcus iſtis verbis. 14.Scribe,mutato caſu, & omiſſo articulo,Κενεζαίῳ. v.ult. addatur articulus,τῆς Χεβρών. Vaticanus etiam verbum habet, hoc modo, τὸ δὲ ὄνομα τῆς Χεβρὼν ἦν τὸ πρότερον &c. Pro Ἀρβὸ, habent Complutenſes recte,Ἀρβαί. Nam ſic etiam Syrus legit: qui interim monet,in quibuſdam libris eſſe Ἀρβόκ· atque hanc ſcripturam memorat etiam libellus De locis Hebraicis,ſed damant,ut minime probam.

CAP. XV.

Locorum nomina ubique eſſe corruptiſſima, ſæpe monuit divus Hieronymus: quo ego faſtidioſius in ipſis emendandis ſum verſatus. Sed utinam,hanc ſaltem a lectore habeam gratiam, ut iſtis meis laboribus amico animo faveat: quod ſane facere debebit,ſi ſibi fructuoſos eſſe ſenſerit. Sed ut rem aggrediar: v.1.hujus.15.cap.poſt Nomen φυλῆς,ſuggerit editio mixta *υἱῶν ↙. In fine illa verba, πρὸς νότον,expungenda ſunt. Nam pro iis dixerunt LXXII. ἕως Κάδης. 2. pro ἐπὶ νότον,ſcribe,ἐπὶ λίβα. 3. Scribe,προσαναβάσεως, continua dictione. Ibidem, pro Σεννὰ, ſcribe, εἰς Σίν. Mox, ubi eſt, ἀπὸ νότου ἐπὶ λιβὸς, ἐπὶ Κάδης, ſcribe,ἀπὸ λιβὸς,ἐπὶ Κάδης· cætera vero expungito. Ulterius, illa verba, ϗ ἐκπορεύεται τῆς κατὰ δυσμὰς Κάδης, omittit Syrus. At Vaticanus, & Complutenſes,iis retentis,rejiciunt quæ ſequuntur,nempe,ϗ ἐκπορεύεται Ἀκαρκὰ,ſive, εἰς Καρκὰ, ut legit Syrus. Utri melius,non ſatis poſſum conſtituere. Symmachus,pro Καρκὰ,dixit γῆν. Nam Hebræis קרקע *ſolum*,ſive *terra*,eſt. 4. Pronomen αὐτῶν, eſt collocandum poſt Nomen ὁρίων, & ſignandum obeliſco. Quod ſi mihi per exemplaria liceat, expungam. Suſpicor enim certe errore adſcriptum olim eſſe, inter ſacra verba. 5. Illud, πᾶσα, jugulandum eſt appoſito veru. Poſt dictionem autem, ἕως, ſuggerit editio mixta * μέρους ↙ τοῦ Ἰορδάνου. Ulterius, cum dicitur, ϗ τὰ ὅρια αὐτῶν,notetur etiam hoc Pronomen obeliſco: atque etiam Conjunctiones,ϗ, cum deinceps ſequitur, ÷ ϗ ↙ ἀπὸ τῆς λοφίας,&,* ϗ ↙ ἀπὸ τοῦ μέρους &c. 6.pro Βαιθαεγλὰ,ſcribe,Βηθαεγλά. Symmachus hoc proprium loci nomen interpretatus, dixit, ἐν τοῖς πεδίοις. Mox pro, ἐπὶ λίθων Βαιὼρ, ſcribe,ἐπὶ λίθον Βαιών. 7. Pro, ἐπὶ Δαβὴρ τῆς φάραγγος, eſt in bonis libris, ἐπὶ τὸ τέταρτον τῆς φάραγγος· atque ita Syrus locum iſtum reddidit. Nimirum legerunt LXXII. רביעה, pro דבירה. Ibidem ſuggeritur in mixta editione loci nota,hoc modo, ϗ ÷ κατὰ βορρᾶν ↙ καταβαίνει &c. Mox, pro, προσβάσεως, ſcribe, προσαναβάσεως· & pro Ὀδδαμὶν, Ἀδωμίμ. Ulterius, pro, κατὰ νότον, repone, κατὰ λίβα. Ulterius poſt Verbum, διεκβάλλει,additur in mixta editione * τὸ ὅριον ↙. 8. εἰς φάραγγα,hic ſuggerit mixta Nomen * υἱοῦ ↙. Mox, pro, ἐπὶ νότου, ſcribe,ἐπὶ νῶτον, ſuper dorſum. Ulterius,pro,Ἐρνὸν,ſcribe,Ἐννόμ. 9. Scribe,ἀπὸ κορυφῆς. Mox,pro ϗ διεκβάλλει ὄρους Ἐφρὼν, Vaticanus habet, καὶ διεκβάλλει εἰς τὸ ὄρος Ἐφρών· atque ita puto eum locum a LXXII. eſſe redditum. At in mixta editione,ſuggeſtis verbis, quæ præterita fuerant, ſic eſt concinnatus, ϗ διεκβάλλει * ἐπὶ κώμας ↙ ὄρους Ἐφρών· Apud Complutenſes tamen, Verbum eſt futuri temporis, διεκβαλεῖ. 10. Cum dicitur, ÷ ϗ παρελεύσεται ↙ εἰς πόλιν Σηείρ, debet copula,cum verbo,jugulari veru· & pro πόλιν ſcribendum eſt, ὄρος. Ulterius,pro, ἐπὶ νότου πόλιν Ἰαρεὶμ,ἐπὶ βορρᾶν, ſcribe, ἐπὶ νῶτον πόλεως Ἰαρεὶμ,ἀπὸ βορρᾶς. In hujus verſus extremo,pro ἐπὶ νότον, ſcribe, ἐπὶ λίβα· ſic enim LXXII. illud nomen, תמנה Thamna, quod eſt urbis proprium, ſunt interpretati: nimirum quia, תימן, Auſtrum ſignificat. 11. Pro κατὰ νότου Ἀκκαρὼν,repone,κατὰ νῶτον Ἀκκαρών. Ibidem ſcribe, Σαχαρωνὰ, ſublato κ. Mox, dum eſt in vulgatis libris, ὄρος γῆς, ſcribe, ὄρος τῆς. Ibidem, pro Ἰαβνὴλ, habent Complutenſes, Ἰαμνήλ. Sed Græci literas β & μ, ſæpe inter ipſas commutant. 12. Pro ὅρια αὐτῶν ἀπὸ θαλάσσης, legit Syrus, τὰ ὅρια αὐτῶν ἀπὸ θαλάσσης· & recte, meo certe judicio. 13. Scribe, Ἱεφοννὴ,ablata litera θ· atque ita inferius quoque. Mox illud, ϗ ἔδωκεν αὐτῷ Ἰησοῦς, debet jugulari obeliſco. Ibidem, pro πόλεις Ἐνὰκ, habet Vaticanus, & Complutenſes, μητρόπολιν Ἐνάκ· atque ea ſcriptura videtur etiam Origeni placuiſſe: Illud tamen conſentaneum magis eſt Hebræo: idq; Syrus reddidit: alteram tamen ſcripturam per limniſcum indicavit; ſicut etiam Ἀρβὸκ eſſe in nonnullis libris, pro Ἀρβαί. 14. Illud, υἱὸς Ἱεφοννὴ, notetur obelo. Ulterius, cum dicitur, ϗ τὸν Σησαΐν, ſcribe abſque copula, τὸν Σησαΐ. Et mox, ſcribe Ἀχιμάν. Ulterius, poſt nomen, Θολμαΐ, eſt in mixta additum, * γεννήματα τοῦ Ἐνάκ ↙. 15. Nomen Καλὲβ,initio poſitum,debet obelo jugulari. Ulterius,cum dicitur,ἦν πόλις, ſublato verbo ἦν, reliquum ſcribe mutato ordine, τὸ πρότερον πόλις γραμμάτων. 16. Vaticanus habet, ὃς ἂν λάβῃ, ϗ ἐκκόψῃ τὴν &c. verum ei non ſuffragantur alia exemplaria; neque mihi dubium eſt, quin ex margine illud irrepſerit in ordinẽ verborum,cum quiſpiam verbum יַכֶּה, hoc eſt, *percutiet*, ſic eſſe interpretandum, privata annotatione ſignificaſſet. Ibidem, cum dicitur, ϗ δώσω, aufer copulam. Et pro Ἀσχὰν, ſcribe Ἀχσὰν, & ita ubique. 17. ὁ ἀδελφὸς, articulus eſt expungendus. In Vaticano eſt gignendi caſus, ἀδελφοῦ· illud vero, ὁ νεώτερος, abeſt; verum neque hic aſtipulatores ei ſunt alii libri; & Origenes ſic legit iſtum locum, ut eſt in vulgatis libris: eſt quidem Hebræum anceps, neque in eo illud eſt, ὁ νεώτερος, hoc loco, ſed eſt ex Judicum hiſtoria huc importatum; atque ideo ſignandum obeliſco. Qua nota jugulari etiam debet Pronomen αὐτοῦ poſitum ſecundo loco. 18. Participium λέγουσα,debet habere appoſitum veru. 19. Pronomen αὐτοῦ,poſitum in verſus initio ſimiliter juguletur obelo. Ulterius, cum dicitur, εἰς γῆν νότου, habent Complutenſes, & Vaticanus, εἰς γῆν ναγὲβ, ſervato verbo Hebraico; & eam ſcripturam eſſe in quibuſdam exemplaribus, annotavit per limniſcum

Syrus. Mox, ϗ ἔδωκεν αὐτῇ Χαλὲβ, jugulandum eſt nomen Χαλὲβ obelo. 20. In fine,poſt illa verba,υἱῶν Ἰούδα, ſuggeritur in mixta hæc verborum clauſula, * κατὰ δήμους αὐτῶν ↙. Quæ porro ſequuntur,ea corruptiora confuſioraq; ſunt, quam ut commode,per verſus ſingulos poſſim procedere. Quare conſtituam certa ſpacia longiora per quæ decurram ordine, tanquam per verſum unum; ne nimis ſæpe inſiſtendo,& mihi,& lectori ſim moleſtus. Eſto igitur primum ſpacium a verſiculo 21. uſque ad 32. Illud αἱ πόλεις αὐτῶν, quod primum occurrit,jugulandum veru eſt. Mox ubi eſt in vulgatis libris,πόλις πρώτη φυλῆς, ſcribe numero plur. πόλεις πρὸς τῇ φυλῇ &c. Mox, pro, ἐπὶ τῆς ἐρήμου, legit Syrus, ἀπὸ τοῦ λιβός· quæ ſcriptura, meo judicio, proba eſt: ſed ſententia fere eadem eſt. Nam *deſertum* pro *Auſtro* uſurpatur in terræ Sanctæ ſitu deſcribendo: quia verſus Ægyptum maxima ſolitudo ei eſt oppoſita. Mox, pro,Ἐδραΐ, ſcribe Ἐδέρ· & pro Ἀδαδὰ, Γαδγαδά. Mox, cum dicitur, ϗ Κεδὲς,ſcribe deinceps nomina ſic, καὶ Κεδὲς, ϗ Ἀσὼρ, καὶ Ἐθνὰ, Ζὶφ, καὶ Τελέμ. Rurſus poſt, Βαλὼθ, adde iſta, ϗ Ἀσὼρ ἡ καινή. Deinde perge, ϗ πόλεις Ἐσρών. Mox, poſt Pronomen, αὕτη, ſuggeritur in mixta verbum * ἐστὶν ↙. Ulterius, pro Σεμὲ, ſcribe Σαμὲ, & expunge illud, ϗ Θαμνά· atque pro Μωλαδὰ, ſcribe Μωλαδά· Illud vero ϗ Ἀσαρσοὺ, jugula obelo: non eſt enim iſte ejus locus. Nam verſiculo 28. rurſus dicitur, nomine pleniore, Ἀσαρσουλά· Mox, ſcribe, Βεζιζουθιά. Sic enim etiam Euſebius habet hoc nomen in locis Hebraicis. Quæ autem hic ſequuntur in vulgatis libris, nempe, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν, ϗ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν, ea prorſus auferenda e medio ſunt. Ulterius, pro Εὐνὴμ,legit quidem Syrus Ἐλὶν,Complutenſes Αὐίμ· ſed Εὐνὴμ, niſi fallor, probum eſt: ſic enim locus ille etiam ab Euſebio eſt appellatus. Ulterius, pro Ἐλθωδὰδ, repone Ἐλθωλάδ· nam mendoſe puto in Euſebii libello illo de locis eſſe ſcriptum Elolath. Eſt enim opuſculum illud mendoſiſſimum. Mox,pro ϗ Χεσὶδ,ſcribe * ϗ Χεσὶλ ↙· ſic enim appellatur ille locus, etiam ab ipſo Euſebio: ſed debet, ut aſcititium, aſteriſco hoc ſignari. Ulterius illa,ϗ Μαχαρεὶμ, ϗ Σεννὰκ, ϗ Λαμὼθ, ϗ Σεκελὲν, ſunt auferenda e medio. Porro,pro,ϗ Ἀλβὼν, ϗ Σολεμεὴμ, ſcribendum eſt, ϗ Λεβαὼθ, ϗ Σελεήμ. Ulterius, ſcribe εἴκοσι ϗ ἐννέα, interpoſita copula. Secundum ſpacium conſtituatur uſque ad verſiculum 36. ab trigeſimo tertio. Igitur verſu 33. pro Σααρὰ, ſcribe Σαραά. Deinceps illud, ϗ Ῥαμὴν, expunge. Mox,pro Ὀγγονὴμ, ſcribe Ἠγγονείμ. Ulterius; illud, ϗ Νεμρὰ auferendum eſt. Ulterius, pro Ἀδιαγεθαεὶμ, ſcribi debet, Ἀδιαθθαείμ. Mox, cum dicitur, ϗ αἱ πόλεις, expungatur copula. Jam vero pergamus ſine interſpiratione a verſu 36. uſque ad 48. Igitur pro Αἰγλὼμ, ſcribe Ἀγλών· & pro Χαββὰν, Χαββών. Ulterius,pro Κελαΐ, ſcribe Κεϊλά· & pro Ἀχχὶμ, Ἀχζὶβ, aut Ἀχζίμ. Nam, ut memini me dicere; ſæpe commutantur literæ β, & μ. Porro illud, ϗ Μαλὼμ, expungatur. Ulterius, ϗ ἀπὸ, expuncta copula, ſcribe, ἀπὸ Ἀκκαρὼν, ϗ εἰς θάλασσαν, ÷ ϗ ↙ πᾶσαι &c. atque hæc copula habeat appoſitum obelum. Notat tamen Syrus,in quibuſdam libris eſſe,ἀπὸ Ἀκκαρὼν Ἰαμναὰ,ϗ πᾶσαι &c. Complutenſes utramque ſcripturam ſimul proferunt; mendoſa, opinor, exemplaria ſecuti: debet enim omnino altera omitti. Habent autem Complutenſes,ἀπὸ Ἀκκαρὼν ϗ εἰς θάλασσαν Ἰεμναὰ, ϗ πᾶσαι &c. Quæ vero deinceps ſequuntur,ſunt ad hunc modum ſcribenda,πλησίον Ἐσδὼδ, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῆς· atque hic eſt in ſiſtendum. Deinde vero inchoandus alius verſus, his verbis, Ἐσδὼδ, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῆς, ϗ αἱ ἐπαύλεις αὐτῆς. Γάζα ϗ &c. Et hactenus tertium ſpacium confecimus. Porro quartum conſtituatur, uſque ad verſiculum 58. In hoc ſpatio primum, pro Σαφεὶρ, habent quidam libri Σαμείρ· hoc eſt Hebræo magis conſonum: illud autem ab Euſebio in libello De locis Hebraicis proditum eſt. Ulterius, pro Ἀνεὼβ, habent Complutenſes Ἀνώμ· & recte. Nam ſic ſonat Hebraica vox, & ſic nominatur is locus ab Euſebio. Ulterius, pro Χιλουὼν, ſcribe Χιλών· ſic enim eſt apud Euſebium. Syrus tamen videtur Χωλὼν legiſſe: & hujuſmodi vocalibus utitur Hebræus. Paullo ulterius, in Verbo, Ῥεμὰ, reddiderunt LXXII. literam ρ, pro Hebraico Daleth: ſicut paullo ante quoque dixerunt,Ῥεννὰ,pro Δαννά· eſt enim in Hebræo Δυμά. Ulterius, pro Βηθθαπφοὺθ, repone Βηθθαπφού. Mox, pro Σαρβὸ, ſcribe Ἀρβὸ, ablata litera σ. Et pro, Χερμὲλ, ſcribe Χερμέλ· Pro Ἐζερὲλ, Ἰεζρεέλ· pro Ἰεκδαὰμ, Ἰεκαδάμ. Quod autem deinceps poſitum nomen eſt, debet diduci in duo, hoc modo,ϗ Ζανώ· atque hoc eſt extremum verſiculi 56. Deinde initio v.57. collocandum eſt,Ἀκίν· deinceps ſequitur, ÷ ϗ ↙ Γαβαὰ,ubi copula eſt obelo jugulanda. Cæterum illud,ϗ Ἐδνὶ,abolendum eſt. Porro quod ſequitur ſpacium,extendetur a ver. 58. uſq; ad capitis finem. Ergo ver. 58. Χελοὺς, ſcribe Γεδώρ. Quæ porro deinceps ſequuntur, poſt illa verba, πόλεις ἕξ, uſq; poſt illa verba, πόλεις ἕνδεκα· ea ſunt omnia in Syro obeliſcis jugulata. Hieronymus quidem commentariis in Michæam, cenſet fuiſſe a Septuaginta duobus interpretibus ſcripta: verum non liquido ſe ſcire ait,num poſt,ſint de veteribus libris Hebraicis, malitia Judæorum eraſa; ne Chriſtus de tribu Juda ortus videretur: an vero, ut multa, ſupra Hebræũ, addita ab ipſis LXXII. Eſt autem in iis pro Θεκὼ, ſcribendum Θεκουά· & pro Βεθὴρ, Θεθήρ. Ulterius, pro Καριαβαὰλ, ſcribe,Καριαθβαάλ. Mox deleto illa verba,ϗ αἱ κῶμαι αὐτῆς. Complutenſes tamen iis ſervatis,alteram clauſulam omittunt; ea eſt, ϗ αἱ ἐπαύλεις αὐτῆς. Ulterius verbum Βαὶθ, ſeorſim poſitum,eſt abolendum, una cum inſequente conjunctione,καί. Mox ſcribe Μαδδεὶ, pro Μαδὼν, ex Syro, & Euſebio. Syrus tamen in margine oſtendit aliud nomen ejus loco; nempe,Βαδραγίς. Eſt autem etiam ea Conjunctio, quæ ante Μαδὼν poſita eſt, abolenda. Pro Ὀχοχὰν, debet ſcribi Σχαχά, ut habent Complutenſes, & legit Euſebius. Mox ſcribe numero ſingulari, ϗ ἡ πόλις τῶν ἁλῶν· ut legit Syrus, & habet Hebræum. V. poſtremo, poſt illa verba, ϗ κατῴκησαν ὁ Ἰεβουσαῖος,ſuggeruntur in edit.mixta,illa,* μετὰ τῶν υἱῶν Ἰούδα ↙, ἐν Ἱερουσαλὴμ &c.

CAP. XVI.

Cap. 16. Ver. 1.poſt illa verba,τοῦ κατὰ Ἰεριχὼ,ſuggeruntur in mixta editione hæc, per aſteriſcum, * ἀπὸ τῶν ὑδάτων τῶν κατὰ Ἰεριχὼ ↙. Mox cum dicitur, ÷ ϗ ↙ ἀναβήσεται ἀπὸ &c.jugulanda eſt copula. Mox,poſt,τὴν ὀρεινὴν,expungendum eſt, quod habent vulgati libri, τὴν ἔρημον· eſt enim ex cujuſpiam inepta emendatione natum. 3. Poſt illud,τῆς κάτω, adſcribitur in mixta, * ἕως Γαζέρ ↙. 4. Scribendum eſt ordine verborum mutato, Μανασσῆ ϗ Ἐφραίμ. 5. Cum dicitur,Ἀταρὼθ ϗ Ἀδδὶς,eſt auferenda copula. In extremo illud,÷ ϗ Γαζαρὰ ↙, jugulandum eſt. 6. Poſt verbum παρελεύσεται, ſupplet mixta per aſteriſcum,* τὸ ὅριον ↙· Pro quo eſt in Vaticano,τὰ τέρμα. Mox ſcribe addito Pronomine, ϗ παρελεύσεται αὐτῷ ἀπ᾽ ἀνατολῶν. In extremo, pro Ἰανὼθ, ſcribe Ἰανωά. Euſebius tamen videtur legiſſe Ἰανών. Poſt hoc nomen omiſſum eſt a LXXII. initium verſus ſeptimi, quod in mixta editione ſuggeritur per aſteriſcum in verbis, * ϗ καταβήσεται ἀπὸ Ἰανωὰ εἰς ↙ Ἀταρὼθ &c. Mox illud, καὶ Ναραθὰ, loco movendum eſt, & collocandum eſt Pronomen, αὐτῶν, addendaque Præpoſitio, ut ſic legas, καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν ϗ εἰς Νααραθὰ, ϗ διελεύσεται &c. debent autem illa verba, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν, jugulari obelo: equidem ea lubentius tollerem e medio, puto enim mendoſe adſcripta eſſe: verum obſtat mihi exemplarium conſenſio. 8. Pro Δαπφοὺθ,ſcribe Θαπφούθ. 10. Initio,nomen Ἐφραὶμ, jugulari debet obeliſco. Porro quæ hic adſcripta ſunt in pervulgatis codicibus, ab illis verbis inchoando, ἕως ἀνέβη Φαραὼ, uſque ad finem; debent obeliſcis jugulari. Sunt enim ex Regum hiſtoria huc traducta. Cæterum poſtrema hujus capitis verba a LXXII. omiſſa, ſuggeruntur in editione mixta per aſteriſcum,hoc modo,* ϗ ἐγένοντο ὑποφόροι δοῦλοι ↙.

CAP. XVII.

Capitis decimi ſeptimi verſu primo,cum dicitur,φυλῆς υἱῶν Μανασσῆ, expungendum eſt illud, υἱῶν, Mox ſcribe, ἦν γὰρ * οὗτος ↙ ἀνὴρ πολεμιστής· ſed habeat Pronomen ſtellulam, tanquam aſcititium. 2. Pro Ἀχιεζὲρ, ſcribe, Ἀβιέζερ· & pro Ἐχὲμ, Συχέμ. Denique pro Σεμιραὲ, Σεμιδαέ. Ulterius, cum dicitur, οὗτοι ἄρσενες &c. expletur locus in mixta, ad hunc modum, οὗτοι * υἱοὶ Μανασσῆ, υἱοῦ Ἰωσὴφ ↙ ἄρσενες &c. 3. Poſt illa verba, υἱῷ Ὀφὲρ, rurſus ſuggerit editio mixta, * υἱοῦ Γαλαὰδ, υἱοῦ Μαχὴρ, υἱοῦ Μανασσῆ ↙ οὐκ ἦσαν &c. Ibidem adſcribendus eſt articulus τῷ Σαλπαάδ, & pro Μαλαὰ, ſcribendum eſt Μααλά. 4. Expungatur Nomen κληρονομία, cum dicitur, ϗ ἐδόθη αὐταῖς κληρονομία. 5. Aboleatur Pronomen, αὐτῶν,poſt verbum, σχοινισμός. Ibidem notat Syrus per limniſcum,pro Λαβὰδ,eſſe in quibuſdam libris, Λαβέκ; & hanc ſcripturam habet Vaticanus. Sed alterum eſt Hebrææ voci conſonum, quæ eſt לְבַד, Levad: hæc tamen vox hoc loco non eſt loci proprium nomen,ſed exceptiva,ut vocant, particula. Videntur autem LXXII. legiſſe, ערבה, vel מישרה, pro עשרה, cum πεδίον, dicerent, pro eo quod Hebraice eſt, *decem*. Quanquam ego & iſtum & alios ſimiles errores non illis interpretibus, ſed ſtultis emendatoribus,qui olim auſi ſunt cornicum oculos velle configere,adſcribo. 7. Illud, υἱῶν,notandum eſt obelo. Et poſt nomen Μαχθὼθ, expungendum eſt illud, ἡ Δανάθ. Ulterius, cum dicitur,ϗ Εἰασσὴμ, notetur copula obelo, & pro, Εἰασσὴμ,ſcribatur,εἰς Ἰασήβ. Et mox,pro,Δαφθὼθ,Θαπφού. 8. Poſt illa verba, τῷ Μανασσῆ ἔσται, quæ perperam ſunt a Complutenſibus omiſſa, ſuggeritur in mixta,* γῆ Θαπφοὺ ↙· deinde ſequitur,ϗ Θαπφοὺ ἐπὶ &c. ut eſt in pervulgatis libris ſcriptum. Ulterius, poſt nomen, Μανασσῆ, rurſus ſuggerit mixta editio hæc verba,* τοῖς υἱοῖς Ἐφραίμ ↙. Et inſuper initium verſiculi 9, his verbis, * ϗ καταβήσεται τὰ ὅρια ↙. Deinceps ſequitur,ἐπὶ φάραγγα &c. Mox,legit Syrus, τοῦ Ἐφραίμ. Notat tamen eſſe in quibuſdam exemplaribus,τῷ Ἐφραίμ. Mox, pro πόλεως,mallem πόλεων numero plurium: ſed refragantur plerique libri. Profecto credibile non eſt,tantos viros, quanti fuere LXXII. interpretes, ſic eſſe halucinatos,ut ea redderent pro Hebraicis verbis,quæ hoc nono verſu leguntur modo.Nam pro Pronomine אלה legimus Terebinthum,quæ arbor אֵלָה, aut אלה vocatur, & pro ערים, *Arim*, quæ vox urbes ſignificat, ſcriptum eſt Jair. Ulterius ſcribe, ϗ ἔσται ἡ διέξοδος αὐτῶν· atque ita inferius quoque. 10. Pro, ὅρια αὐτῆς, ſcribendum eſt, ὅρια αὐτοῖς. 11. Eſt quidem in exemplaribus miro conſenſu, Βηθσὰν,ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν. Sed res ipſa loquitur,dicendum eſſe, κῶμαι αὐτῆς,ut eſt in Hebræo. Suggerit autem poſt ea verba editio mixta,hæc, * ϗ Ἰεβλαὰμ,ϗ αἱ θυγατέρες αὐτῆς ↙. Et mox poſt illud, κώμας αὐτῆς, hæc,* ϗ τοὺς κατοικοῦντας Ἐνδὼρ, ϗ τὰς κώμας αὐτῆς, καὶ τοὺς κατοικοῦντας Θαανὰχ, ϗ τὰς κώμας αὐτῆς ↙. Eſt enim etiam iſta poſterior verborum complexio,quæ in pervulgatis libris habetur, aſteriſco ſignanda,ut aliena. Porro copula, cum dicitur,ϗ τὸ τρίτον,& illud quod in extremo verſiculi poſitum eſt, ϗ τὰς κώμας αὐτῆς,debent obeliſcis jugulari. 13. Particula γὰρ, cum dicitur,ὀλοθρεῦσαι γὰρ, eſt aſteriſco notato a Syro. Eſt etiam hic Pronomen,αὐτοὺς, priore loco ſcriptum, prorſus e medio auferendum: at in extremo verſiculi poſitum, debet jugulari veru. 14. Poſt illud, ἐκληρονόμησας ἡμᾶς, addit editio mixta * κληρονομίαν ↙, κλῆρον &c. Nimirum LXXII. illiuſmodi repetitionem putabant eſſe ſupervacaneam. Paullo ulterius delendum eſt verbum εἰμὶ,quod eſt in vulgatis libris. Et quæ deinceps ſequuntur, debent mutato ordine verborum ſcribi,ϗ εὐλόγησέ με ὁ θεός. 15. Pro,ἐκκαθάρισον, habent boni libri,ἐκκάθαρον. Ibidem,Poſt σεαυτῷ, ſuggeritur in mixta hæc verborum continuatio, * ἐκεῖ ἐν τῇ γῇ τοὺς Φερεζαίους, ϗ τοὺς Ῥαφαείμ ↙· ſic enim legit Syrus. Sed Complutenſes ſcripſerunt caſu gignendi,τοῦ Φερεζαίου,ϗ τοῦ Ῥαφαείμ. Ulterius, legit Syrus,τὸ ὄρος τοῦ Ἐφραίμ· Vaticanus,niſi fallor,τὸ ὄρος τὸ Ἐφραίμ· ſed parvi refert,utrum ſcribatur. 16. Pro ἀρέσκει, habent pleraque exemplaria, ἀρκέσει. Syrus vero legit temporis præſentis verbum,ἀρκεῖ. Atque ita hic locus ex Origene profertur. Ibidem, Nomen Ἐφραὶμ, jugulandum eſt; & ſimiliter illud, ἐπίλεκτος. Ulterius,pro σίδηρος,legit Syrus,σιδήρεος· ſed puto illud eſſe probum: nam & Origenes videtur legiſſe σίδηρος· debet tamen aſteriſco hoc vocabulum notari. Nam cum LXXII. illud,quod Hebræum habet, רכב ברזל, eſſent interpretati, *equus electus*, additum ex Theodotione eſt *ferri* vocabulum, & ſimul univerſitatis nota παντί. Eſt enim ſic in mixta ſcriptum, ἐπίλεκτος * ϗ σίδηρος, aut, σίδηρος, παντὶ ↙ τῷ Χαναναίῳ &c. Quod autem deinceps eſt, κατοικοῦντι ἐν ἐμοὶ, corruptum eſt: debet autem hic locus ſcribi,ut Complutenſes ediderunt,κατοικοῦντι * ἐν τῇ γῇ ↙ Ἐμὲκ,ἐν Βηθσὰν &c. 17. Poſt nomen,Ἰωσὴφ,adſcribe * τῷ ↙ Ἐφραὶμ ϗ Μανασσῆ λέγων, ÷ Εἰ ↙ λαὸς &c. & nota articulum τῷ aſteriſco,ut alienum; Conjunctionem vero Εἰ,obeliſco. 18.Poſt,ϗ ἔσται σοι, ſuggeritur in editione mixta, * ἡ ἔξοδος αὐτοῦ ↙. Rurſus,poſt αὐτῷ ὅτι,ſuggeritur,* ὅτι ἰσχυρὸς εἶ ↙. σὺ γὰρ &c.

CAP. XVIII.

Capitis decimi octavi verſu ſecundo, poſt verbum, κατεκληρονόμησαν, eſt in editione mixta * τὴν κληρονομίαν αὐτῶν ↙. 3. Poſt verbum, ἐκλυθήσεσθε, eſt in eadem editione infinitum,* εἰσελθεῖν: 4. Scribe,τρεῖς ἄνδρας, mutato verborum ordine. Ibid. poſt verbum, φυλῆς,habet editio mixta hæc,* ϗ ἀποστελῶ αὐτοὺς ↙. Mox illud,ἐναντίον μου, jugulandum obelo eſt. Ulterius,pro, καθὰ δυνήσῃ, eſt ſcribendum, καθὰ δέῃσει. Mox,pro διελθεῖν,habent quidam libri, διελεῖν, quod Hebræo magis congruit. Syrus tamen διελθεῖν reddidit. 5. Pro, στήσονται ἀπὸ βορρᾶ, ſcribe, στήσονται * ἐπὶ τὰ ὅρια αὐτῶν ↙ ἀπὸ βορρᾶ· ex Syro & Complutenſibus. Sed illud,ἐπὶ τὰ ὅρια αὐτοῦ,debet,ut alienum,habere appoſitam aſteriſci notam. 6. Scribe, trajectis verbis, πρός με ὧδε, Paullo ulterius, poſt verbum, κλῆρον, rurſus hoc Adverbium ὧδε ſuggeritur in editione mixta, per aſteriſcum. 7. Pro μερὶς αὐτῶν, ſcribe, μερὶς αὐτοῦ. Ibidem, Pro,ϗ τῷ ἡμίσει, ſcribe, ϗ τὸ ἥμισυ. Ulterius, pro ἐλάσσονος, ſcribe ἔλασσον. 8. Illud, τοῖς ἀνδράσιν, eſt jugulandum veru, & ſimiliter illud ÷ διείλαντο ϗ↙, quod poſt Participium λέγων ſcribitur. Ulterius, Adverbium loci ὧδε, ſuo loco movendum eſt, trajiciendumq; uſque poſt Pronomen, ὑμῖν, hoc modo, ϗ ἐξοίσω ὑμῖν ὧδε κλῆρον &c. 9. In ipſo initio, poſt Verbum, ἐπορεύθησαν, ſuggeruntur in editione mixta hæc verba, *οἱ ἄνδρες, ϗ διῆλθον τὴν γῆν↙. Porro illud τῆς γῆς, quod denuo ſcribitur, poſt verbum ἐχωροβάτησαν, mutat eadem editio in Pronomen, αὐτήν. Eſt autem tota illa verborum complexio, ÷ ϗ ἐχωροβάτησαν αὐτὴν, ϗ εἶδον αὐτὴν↙, jugulanda obeliſcis: & ſimiliter ipſum Pronomen, cum ſequitur, πόλεις ÷ αὐτῆς↙. Rurſus in extremo, poſt verbum, Ἰησοῦ, ſuggerit mixta, * εἰς τὴν παρεμβολήν↙. 10. Poſt verbum, κυρίου, multis verbis ſupplenda eſt ex mixta editione ſcriptura quæ eſt in vulgatis libris, his ſcilicet, * ϗ ἐμέρισεν ἐκεῖ Ἰησοῦς τὴν γῆν τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ, κατὰ τοὺς μερισμοὺς αὐτῶν↙. 11. Verbum πρῶτος, jugulari debet obeliſco appoſito. 12. τὸ ὅριον, mutandum eſt in pluralem numerum, τὰ ὅρια. Ulterius, ſcribendum eſt, trajecto Pronomine, ἡ διέξοδος αὐτοῦ. Ibid. ſcribe, Μαδβαρίτις. 13. Quidam codices mendoſe habent, ἐπὶ νότου Λουζὰ, pro, ἐπὶ νώτου Λουζά. Ulterius expungenda eſt Præpoſitio ἀπὸ, cum dicitur, ἀπὸ Ἀταρὼθ Ἐδδάρ. Eſt enim loci nomen caſus accuſandi hic. In extremo, ſcribe, τοῦ κάτω. 14. Illud, ÷ τὸ βλέπον εἰς↙, juguletur obelo. Ulterius, cum dicitur, ὅρους ἐπὶ πρόσωπον &c. ſcribe, τοῦ ὄρους, τοῦ ἐπὶ πρόσωπον. 15. Pro Καριαθβαάλ, legit Syrus, Καριαθιαρείμ· & hoc in Hebræo eſt: ſed utrumque unius ejuſdem urbis nomen eſt. Ulterius ſcribendum eſt, ϗ διελεύσεται τὰ ὅρια θαλάσσης, * ϗ ἐξελεύσεται↙ ἐπὶ πηγὴν &c. Sed illud, ϗ ἐξελεύσεται, notandum eſt aſteriſco. In Hebræo tamen, pro, θαλάσσης, eſt, εἰς θάλασσαν· atq; ita Symmachus convertit. Illud igitur, Γαὶν, quod habent pervulgati libri, aut Γασὶν, quod eſt apud Complutenſes, abolendum eſt. 16. ἐπὶ νότου Ἰεβὺς, ſcribe, ἐπὶ νῶτον Ἰεβύς. 17. Initium verſiculi omiſſum a LXXII. ſic ſuggeritur in mixta, * ϗ διεκβαλεῖ ἐπὶ βορρᾶν↙, ϗ διελεύσεται &c. Mox ſcribe Σαμὲς, addita Sigma. Aquilas nomen hoc interpretans, dixit Solis. Mox, pro Ἐδωδὴμ, ſcribe Ἀδωμείμ. 18. Rurſus pro κατὰ νότου, ſcribe, κατὰ νῶτον, *per dorſum*, ut eſt in Vaticano: & pro, Βαιθαβαρὰ, Βηθαβαρά· atque hic adde, ἀπὸ βορρᾶ. Deinde, poſt verbum καταβήσεται, ſupple ex mixta editione per aſteriſcum, * ἐπὶ Ἀραβά↙. 19. Et poſt hæc verba ſubjice v. 19. his verbis ex mixta editione quoq; ſuggeſtis, * ϗ παρελεύσεται τὰ ὅρια↙· deinceps ſequitur, ἐπὶ νῶτον Βηθαγλά· ſic enim ſcribendum eſt, *per dorſum*, &c. Ulterius, pro ἐπὶ λοφιὰ, ſcribe, ἐπὶ λοφίαν. 20. ſcribe, ἀπὸ μέρους, τοῦ ἀπ' ἀνατολῶν, addito altero articulo. 21. Pro Ἀμεκασὶς, ſcribe, adjecto inſuper altero Cappa, Ἀμεκ-κασίς. 22. Pro Βαιθαραβὰ, ſcribe, Βηθαραβά. Ibidem, Pro Σεμεὶμ, habent Complutenſes Σαμαρείμ· ſed illud alterum ſecutus eſt Euſebius. 23. Pro Ἀφραθὰ, ſcribe Ἀφαρὰ, aut potius, Ἀφρὰ, ut eſt apud Euſebium: & trajice, ut ponatur ante, Ὠφρά. Quæ autem deinceps ſequuntur, iſta dico, ϗ Αἰκαρὲμ ϗ Καθηραμείμ, ea ſunt prorſus auferenda. 24. Habent quidem Complutenſes Καφὰρ Ἀμμωνὰ, pro eo quod eſt in vulgatis libris, ἐποίκιον Ἀμμωνά· verum hoc, niſi fallor, probum eſt: videtur enim & Syro, & Euſebio placuiſſe. Eſt autem ἐποίκιον interpretatio Hebræi vocabuli καφάρ· Significat enim hoc, locum ruri paucis ædificiis conſtructum; hoc eſt, villam, aut etiam vicum. Mox aufer articulum cum eſt in vulgatis libris, ϗ τὴν Ἀφνεί. 26. Pro Χεφιρὰ, ſcribe, Χεφιρά, & pro, Μωσὰ, Ἀμωσά. 28. Cum dicitur, ϗ Γαβαὰθ, ϗ πόλεις, notentur copulæ obeliſcis. Sunt autem hic LXXII. prævaricati. Nam quod convertere, πόλεις, id proprium loci nomen Cariath eſt: & quod tanquam proprium retinuere, Ἰαρεὶμ, ſive Ἀρεὶμ potius, id appellativum eſt, ut vocant Grammatici; & ſignificat, πόλεις, hoc eſt urbes. Sed ego imperiti alicujus hominis audacia corruptum eſſe locum arbitror, ut paſſim plurima alia. Eſt autem hoc quoque hic notandum, cum in Hebræo ſumma urbium dicatur 14, ſolas tredecim numerari a LXXII. Nimirum quia hi ex Sela & Aleph, quæ duæ ſunt, unam fecere per Nominum compoſitionem: verum credibile eſt etiam hoc, temeraria inſcitia eorum, qui ſibi nimis multum permittunt in auctoribus, quos non ſatis intelligunt, emendandis, factum eſſe. Nam apud Euſebium, Sela, abſque adjecto Aleph, inter urbes Benjaminis annumeratur: atque etiam Cariath; pro quo, ut dixi, πόλεις, hic ſcriptum eſt. Quanquam non eſt hoc, fateor, ſatis firmum argumentum: dici enim poſſet, Euſebium in iis ſecutum eſſe alios interpretes, Aquilam, Symmachum, Theodotionem: quod tamen mihi non fit veriſimile; propter ſummam ipſorum LXXII. interpretum auctoritatem. Tantam enim apud veteres illos habuerunt venerationem, ut divinitus interpretati eſſe ſacras literas crederentur, neque interpretes modo; ſed vates fuiſſe exiſtimarentur. De qua re ſatis multa in Præfatione diximus.

CAP. XIX.

Cap. 19. Ver. 1. Scribendum eſt, trajectis verbis, & uno articulo addito, ὁ κλῆρος ὁ δεύτερος. Mox poſt nomen, Συμεὼν, eſt in mixta editione, cum aſteriſco, * τῇ φυλῇ↙· & deinceps adjungenda ſunt abſque aſteriſco inſuper hæc verba, υἱῶν Συμεὼν, κατὰ δήμους αὐτῶν. Ulterius mutandus eſt Pronominis numerus, & ſcribendum, κληρονομία αὐτῶν. Et paullo poſt ſcribendum eſt numero plurium, κλήρων. 2. Poſt verbum, ἐγενήθη, additum eſt in mixta Pronomen *αὐτοῖς↙. 3. Expungendum eſt illud, ϗ Βαθὲλ. Ibidem, pro, Ἀσὼμ, habent Complutenſes, Ἰασώμ· ſed male, ut opinor. Nam etiam in Paralipomenis locus iſte, Ἀσὼμ, vocatur a LXXII. interpretibus: ubi etiam non Βωλὰ, ſed Βαλὰ ſcriptum eſt: & quidem recte. 4 Pro Ἐλθουλὰδ, legit Syrus Ἐλουθλάδ. Apud Euſebium vero in libello De locis Hebraicis, eſt Elolad, ſed hoc fortaſſis corruptum a librario eſt. Quod ſi Hebraicam vocem repræſentare oporteat, dicendum ſit, Ἐλθωλὰδ, ſive, Ἐλθουλάδ: ut habent Complutenſes. Poſt hoc autem nomen, eſt omiſſum, in pervulgatis libris, unius urbis vocabulum, quod nuper, ut non ſuo loco poſitum, verſiculo tertio, expungebamus, nempe Βαθούλ. 5 Pro Σικελὰ, ſcribe Σικελάγ. Ulterius, pro Βαιθμὰρ, ϗ Χασβὰθ, repone, Βαὶθ, ϗ Ἀμαρχαβώθ· ſic enim etiam apud Euſebium iſta loca nominantur. Syrus tamen legit, Βαιθμαρχαβώθ, unico vocabulo; & recte, ſi Hebræum ſpectes: verum oportet urbium nomina tredecim eſſe: & unum, nempe, Saruhen, eſt a LXXII. aut ab ineptis emendatoribus, non ut loci nomen, ſed ut appellativum, redditum, οἱ ἀγροὶ αὐτῶν· cujus rationem explicavi in meis Commentariis. Ibidem, pro Ἀσερσουλὰ, ſcribe Ἀσερσουσίμ· ſic enim eſt in Paralipomenis, & apud Complutenſes. Cæteroqui pro Hebræo, rectius dicatur Ἀσερσουσά· atq; haud ſcio, an non ſic ſcribendum hoc loco ſit. 6 Pro, Βιβλαβὰθ, ſcribe Βηθλαβαώθ. 7 Quod habent vulgati libri, ὅπου φυλαὶ αἱ Συμεὼν διηρέθη, id prorſus eſt expungendum. 8 Verſus initium mancum eſt: nam ultima verba verſus ſeptimi ſunt, αἱ κῶμαι αὐτῶν. Poſt ea igitur ſic inchoandus eſt verſus octavus, ϗ * πᾶσαι↙ αἱ ἐπαύλεις, αἱ κυκλόθεν &c: ſed univerſitatis nota, ut aliena, notari debet ſtella appoſita. Eodem verſu, pro Βαλὲθ, ſcribe Βαλάθ. Porro illa, ÷ πορευομένων Ἰαμὶθ↙, debent obelo confodi. Complutenſes illud, Ἰαμὶθ, omittunt: idque mihi placeret, niſi Syrus legiſſet. 10 Cum dicitur, ϗ ἔσαι τὰ ὅρια, in bonis libris abeſt copula: verum quando in Hebræo habetur, cenſeo eſſe adſcribendam: præſertim cum Syrus notet per hypolimniſcum in uno aut altero antigrapho eſſe, ϗ ἦν τὸ ὅριον τῆς &c. 11 Initium ſuggeritur in editione mixta, hujuſmodi, * ϗ προσαναβαίνει↙ τὰ ὅρια αὐτῶν &c. Ibidem pro, ἡ θάλασσα, ſcribendum eſt, εἰς θάλασσαν. Ibidem, pro Μαγελλὰ, ſcribe Μαραλά: & pro Δαβαθαὶ, Δαβασάθ. Eſt quidem in libello De locis Euſebii, ut nunc habetur, Dasbath: verum mendoſe, ut opinor, pro Dabaſath. Poſt hoc nomen continuo ſuggeritur in mixta, * ϗ ἀπαντήσει↙ εἰς τὴν φάραγγα &c. 12 Pro ἀνασρέψει, ſcribe, ἀνέστρεψαν. Et pro Σελα, legit Syrus, & habet Vatican. Βαιθσαμὲς· at Complutenſes omittunt illud Βαιθ; &, ut exiſtimo, recte. Nam apud Euſebium Sames dicta eſt urbs Zabulonitarum, non, Bethſames: quanquam Sames revera non ſit loci nomen, ſed Solem ſignificet in Hebræo; ut certe hic uſurpatur. Mox, ſcribendum eſt, Χασελώθ, ablata litera, α, ab initio: & pro Ἀφιὲ, Ἰαφιέ. 13 Pro ἐπ' ἀνατολὰς, ſcribe, ἀπὸ ἀνατολῶν, quamvis altera ſcriptura ſit Hebræo congruentior. Ibidem, pro Γεθθαιφὰθ, ſcribe, Γεθθεφέρ. Mox, cum eſt in antigraphis vulgatis, ἐπὶ πόλιν Κασεὶμ, expungendum eſt illud, ἐπὶ πόλιν, & ſcribendum Θακασίν. Nam mendoſe habent Complutenſes, Κασεὶν, pro Κασίν. Ulterius, pro Ἀμμαθαρεὶμ Ἀριννὰ, ſcribe Ἀμαθὰρ Ἀννουά. 14 Scribe initium his verbis, ϗ περιελεύσεται τὰ ὅρια ἐπὶ βορρᾶ, ἐπὶ Ἀναθὼν, ϗ ἔσαι &c. 15 Pro Νααλὼθ, repone Νααλώλ. Hujus verſiculi finis cæteroqui omiſſus, ſuggeritur ex editione mixta per aſteriſcum, ſic, * πόλεις δώδεκα, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν↙. 16 Illud, τῆς φυλῆς, iugulandum obelo eſt. Mox pro αἱ πόλεις αὐτῶν, ſcribe, αἱ πόλεις αὗται. 17 Copula in ipſo initio juguletur obelo. Mox vero illa verba, * τοῖς υἱοῖς Ἰσαχὰρ κατὰ συγγενείας αὐτῶν↙, habeant adſcriptam ſtellulam. 19 Pro, Ἀφεραγεὶμ dicendum eſt Ἀφεραΐμ· & expungendum eſt illud, Ῥενάθ. 20 Pro Ἀαμὲ, ſcribe Αἰμές. 21 Pro Ῥαμαὶ, ſcribe Ῥαιθὼμ, aut, ut quidam habent, Ῥεθώμ. 22 Præpoſitio ἐπὶ, cum dicitur, ἐπὶ Σασιμὰ, & illud, κατὰ θάλασσαν, ſunt jugulanda obeliſcis. Dum autem ſequitur Βαιθσμὰς, menda eſt librarii, debetque ſcribi, Βαιθσαμύς. Hujus verſiculi finis ex mixta ſuggeritur per aſteriſcum, his verbis, *πόλεις ἑξκαίδεκα, ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν. 23 Poſt illa verba, δήμους αὐτῶν, ſcribe, αἱ πόλεις, ϗ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν, expuncta copula, & ſublato illo, ϗ αἱ κῶμαι. 24 Poſt illud, ὁ πέμπτος, ſuppletur locus verbis aliquot ex mixta editione ſuggeſtis: ſic * τῇ φυλῇ τῶν υἱῶν↙ Ἀσὴρ &c. 26 Cum dicitur, ϗ Ἀλαβαὰθ, eſt jugulanda copula obeliſco. 27 Habent Complutenſes, & legit Syrus, ἠλίου ϗ Βηθδαγὼν, interpoſita copula: verum, ut ego puto, mendoſe: neque enim ea in Hebræo eſt: neque ad ſententiam ullam utilis eſſe videtur. Si tamen adſcribenda eſt, debet obeliſco notari. Deinceps multa ſunt expungenda, quæ in pervulgatis libris habentur. Eſt enim poſt illud, Βηθδαγὼν, ſic ſcribendum, ϗ συνάψει τῷ Ζαβουλὼν, ϗ ἐν Γαὶ Ἰεφθαὴλ, κατὰ βορρᾶν, Βηθαεμὲκ, ÷ ϗ πορεύσεται τὸ μεθόριον↙ ϗ ÷ εἰς↙ Ἀνιὴλ ϗ διελεύσεται &c. In quibus verbis, illa clauſula, ϗ πορεύσεται τὸ μεθόριον, eſt jugulanda obeliſco: atque etiam ſequens Præpoſitio εἰς. Complutenſes omiſerunt illa verba, τὸ μεθόριον: ſed lecta ſunt a Syro. 28 Pro Ἀχεὰν, ſcribe, Ἀχεὰν, ablato Sigma: in quo nomine legerunt interpretes literam Caph, pro Beth. Ibidem, pro Κανὰ, ſcribe Κανὰ, aut per diphthongum, Καναί. 29 Pro Σωσὰ, ſcribe Ὡσά. Ulterius, ſcribe, ἡ διέξοδος αὐτῶν. Ulterius, juguletur copula obelo, cum dicitur, ϗ ἀπὸ τοῦ χοινίσματος. 30 Verba illa, πόλεις εἴκοσι δύο, notanda ſunt aſteriſco, & ad ea adjungenda, cum ſimili nota, etiam hæc, * ϗ αἱ κῶμαι αὐτῶν↙. 32 Poſt illud, ἕκτος, ſunt ſuggeſta in editione mixta hæc verba, *τοῖς υἱοῖς Νεφθαλεὶμ, κατὰ δήμους αὐτῶν↙. 33 Pro Μωλὰμ ϗ Βεσεμανεὶμ, legit Syrus, ἀπὸ δρυὸς Σενανεὶμ, & recte ſane, ſi Hebraica verba interpretari velis: verum, quantum ex Euſebii verbis, quæ in libello De locis Hebraicis ſunt, apparet; legit ille hunc locum ſic, Μεὴλ, ϗ Ἠλὼν Σεενανείμ. Sed copula ſignanda eſt obelo. Vide de his, quæ in Commentariis ſunt a nobis dicta. Ulterius, pro Ἀρμαὶ, ſcribe, Ἀδαμαί & cum ſequitur, ÷ ϗ↙ Νακὲβ, jugula Conjunctionem obelo. Pro Ἰαβνὴ, ſcribe, Ἰαβνὴλ, addito Lambda: & pro Λακκοὺ, Λακούμ. 34 Pro κατὰ θάλασσαν, legit Syrus, ἀπὸ θαλάσσης· at ego nihil mutandum cenſeo. Nam illud approbatur ab Euſebio, in libello De locis Hebr. cum nomen Icoc explicat: dicit enim, ad Occidentem. Cum porro deinceps eſt in libris vulgatis, ϗ ὁ Ἰορδάνης &c. ſuppletur locus ex Theodotione in mixta ſic, ϗ* τῷ Ἰούδα↙ ὁ Ἰορδάνης &c. 35 Illud, τῶν Τυρίων, non eſt a Syro lectum: quare cenſeo eſſe expungendum; præſertim ſi Nomen Ἀσηδεὶμ retineatur; ut certe Euſebius retinuit; quem ego ſequendum eſſe puto. Quidam enim libri, hoc repudiant, illud vero retinent. Ego ſane conjectura auguror hominem aliquem audacem, qui pro הצדים, hoc eſt, Ἀσηδεὶμ, male oculatus, legit הצרים, Reſch pro Daleth, hujus interpretationem in margine adſcripſiſſe, Τυρίων· atque ita textum ipſum eſſe vitiatum tandem a librariis imperitis. 37 Pro, πηγαὶ Ἀσὴρ, eſt in bonis libris Ἠν Ἀσώρ; & eam ſcripturam probat etiam Euſebius. Syrus tamen, per limniſcum, monet, eſſe exemplaria, quæ habent πηγὴ Ἀσώρ. Eſt autem ἦν, hoc eſt עין Hebræis idem quod Græcis πηγή. 38 Pro Ἐρὼν, ſcribe Ἰερὼν, & pro Ὠρὰν, Ὠρέμ. Pro Θασμοὺς, Βηθσαμύς. Illud autem quod deinceps eſt, πόλεις δεκαεννέα, debet ſignari aſteriſco appoſito, tanquam ſuggeſtum ex aliis interpretibus; atq; inſuper addi ex iiſdem interpretibus, *ϗ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν↙. 39 Poſt illud, υἱῶν Νεφθαλεὶμ, ſuppleri debent ex editione mixta hæc verba, * κατὰ τὰς συγγενείας αὐτῶν↙. Deinde addi inſuper, abſque aſteriſci nota, hæc: αἱ πόλεις, ϗ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν. 40 Cum dicitur initio, ϗ τῷ Δὰν, eſt copula obelo ſignanda. Syrus, per limniſcum, oſtendit in quibuſdam libris eſſe, ÷ ϗ↙ τῇ φυλῇ υἱῶν Δάν· & hanc ſcripturam ſecuti ſunt Complutenſes: debet autem, poſt nomen, Δὰν, adſcribi, κατὰ δήμους αὐτῶν· deinceps vero ſequitur, quod vulgati libri habent, ἐξῆλθεν ὁ κλῆρος &c. 41 Poſt illud, τὰ ὅρια, ſuggeritur in mixta, * τῆς κληρονομίας↙ αὐτῶν &c. Ulterius, cum dicitur, ϗ πόλεις Σαμὲς; neque Syrus, neque Complutenſes copulam legerunt: quaſi videlicet Saraa, & Eſthaol, urbes Solis fuerint: verum ſi, quod in Hebræo eſt, repræſentare velis, ſcribendum eſt, ϗ πόλις Σαμὲς, ſervata copula, & urbis vocabulo poſito numero ſingulari, ut eſt in Complutenſium libris: certe etiam Euſebius urbem Sames attribuit Danitis. 42. Pro Ἰβλὼν, ſcribe, Αἰλών· eſt tamen in Hebræo, Ajalon. 43. Pro Αἰλὼν, ſcribe, Ἰλὼν, trajectis literis: ſic enim locus ille vocatur apud Euſebium, & ſic habent Complutenſes. 46. Illud, ϗ ἀπὸ θαλάσσης Ἰερακῶν, eſſe quidem in quibuſdam libris, notat Syrus. Ipſe tamen reddidit, ϗ ὕδατα Ἰερακῶν· atque hic omiſſum aliud nomen, ſuggeritur in mixta editione per ſtellulam; nempe, *ϗ Αἰρεκκὼν↙, ὅριον &c. Porro deinceps perturbatus eſt ordo in Græcis libris. Nam verſiculus 48. ſcriptus eſt ante 47. Cæterum poſt abſolutum verſum 46. ſuggerit editio mixta hæc verba verſiculi quadrageſimi ſeptimi, * ϗ ἐξῆλθεν τὸ ὅριον τῶν υἱῶν Δὰν ἀπ' αὐτῶν↙. Deinceps vero ſcribitur verſiculus 48. ſed ut ego exiſtimo, non recte: quandoquidem poſt ſuggeritur denuo, in editione mixta, ſuo loco. Quare putarim hic continuo eſſe ſubjicienda illa, quæ ſunt in vulgatis etiam libris, ϗ οὐκ ἐξέθλιψαν οἱ υἱοὶ Δὰν, quæ omnia ſunt obeliſcis ſignanda, uſque dum dicitur, ϗ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ Δὰν &c. non enim ſunt in Hebræo, hoc certe loco; ſed in Judicum hiſtoria ſcripta: atque ideo ſunt a Complutenſibus omiſſa; verum non recte. Syrus enim ea in Hexaplis fuiſſe oſtendit, ſed obeliſcis notata. Porro illa, ϗ ἐπορεύθησαν οἱ υἱοὶ Δὰν, pertinent ad verſiculum quadrageſimum ſeptimum. In iis autem, poſt illud, ἐν ςόματι μαχαίρας, ſuggerendum ex aliis interpretibus eſt, * ϗ ἐκληρονόμησαν αὐτήν↙. Ulterius, cum dicitur, τὸ ὄνομα αὐτῆς, ſcribe, τὸ ὄνομα τῆς· atque hic poſt nomen Δὰν, rurſus ſuggeritur in editione mixta, * κατὰ τὸ ὄνομα Δὰν πατρὸς αὐτῶν↙. Et poſt hæc verba adſcribitur, ut dixi, per aſteriſcos, verſiculus quadrageſimus octavus. Quapropter ſuſpicor eum ſuperius omittendum fuiſſe, ut præteritum a LXXII. Sunt autem hæc ejus verba, αὕτη ἡ κληρονομία φυλῆς υἱῶν Δὰν κατὰ δήμους αὐτῶν, αἱ πόλεις αὗται, ϗ αἱ ἐπαύλεις αὐτῶν↙. Deinceps vero ſequitur verſiculus quadrageſimus nonus: cujus principium a LXXII. omiſſum, ſcribitur in mixta cum aſteriſcis ſic, * ϗ συνετέλεσαν διελεῖν κλήρῳ τὴν γῆν ἐν ὁρίοις αὐτῆς↙. Deinde interrumpitur ille verſiculus iis verbis quæ ſunt in vulgatis libris, ϗ ὁ Ἀμορραῖος ὑπέμεινε &c. quæ a Complutenſibus ſunt rurſus temere omiſſa: debebant enim, ſed cum obeliſcis, adſcribi. Eſt autem in illis, pro Ἐλὼμ, ſcribendum, Αἰλών· & Σαλαβεὶν, per literam β. Porro, cum dicitur, ϗ ἔδωκαν οἱ υἱοὶ &c. omittendi ſunt obeliſci: pertinent enim iſta ad verſiculum 49. 50. Cum dicitur, ϗ ἔδωκαν αὐτῷ, notetur copula obeliſco. Mox, pro Σαραὶ, ſcribendum eſt per diphthongum, Σαραὶ, aut potius, ut habet Euſebius, Σαρέ. Illud vero quod ſequitur, ÷ ἥ ἐστιν↙, jugulandum obeliſco eſt. 51. Scribe, κατεκληροδότησεν, numero unius, quamvis in Hebræo ſit pluralis numerus. Ibidem ſcribe, Σηλὼ, ablato μ. Videntur autem LXXII. interpretes, pro ויכלו, hoc eſt, *abſolverunt*, legiſſe וילכו, tranſpoſitis literis, cum dixerint, ἐπορεύθησαν.

CAP. XX.

Capitis viceſimi ver. 2. poſt verbum, δότε, adſcribatur Pronomen, ὑμῖν. Ibidem lectum a Syro eſt, numero ſingulari, τοῦ φυγαδευτηρίου. 3. Poſt illud, ἀκουσίως, additum eſt in mixta, * ἀνδ. προνοίας↙. Mox ſcribe, mutato ordine, ὑμῖν ÷ αἱ πόλεις↙· & illud, αἱ πόλεις, habeat notam obeliſci appoſitam: qua nota etiam ſignanda ſunt illa, quæ deinceps ſequuntur, nempe, ÷ ϗ οὐκ ἀποθανεῖται ὁ φονευτής↙. Et rurſus illa, ÷ ἕως ἂν καταςῇ ἐναντίον τῆς συναγωγῆς εἰς κρίσιν↙. 4 Scribe, ἐπὶ τὴν θύραν τῆς πύλης τῆς πόλεως· atque expungito Pronomen illud, αὐτοῦ. Mox ſcribe, τοὺς λόγους αὐτοῦ. Cum autem interpretes hoc loco dicunt, ἡ συναγωγὴ, legerunt הערה, pro העירה. 6. Pro, εἰσελεύσεται εἰς τὴν, &c. ſcribe, ϗ ἐλεύσεται πρὸς τὴν πόλιν. Cum porro ulterius eſt, ϗ ἐλεύσεται πρὸς πόλιν, debet Conjunctio veru jugulari. 7. Scribe numero unius, διέςειλεν, quamvis ſit plurium numerus in Hebræo. Ibidem ſuggeritur in mixta articulus, ϗ * τὴν↙ Συχέμ. Mox, pro Ἀρβὸ, legit Syrus, atque etiam Complutenſes, Ἀρβὸκ, ſed mendum id eſſe teſtatur divus Hieronymus: debet enim dici Ἀρβὲ, aut Ἀρβαὶ, ubiq; certe in Vaticano eſt Ἀρβέ. 8. Illud, ἀπὸ ἀνατολῶν, notandum eſt appoſito aſteriſco, tanquam alienum. Ibidem, poſt Γαλαὰδ, adſcribito, ἐκ τῆς φυλῆς Γάδ. 9. In ipſo initio, poſt Pronomen, αὗται, ſuggerit mixta Verbum, * ἦσαν↙, Et mox, cum eodem ſigno, addit univerſitatis vocabulum, hoc modo, * πᾶσιν↙ τοῖς υἱοῖς &c. Ulterius, pro ἐκ χειρὸς, ſcribe, ἐν χειρί. Denique ipſa extremitas, ÷ εἰς κρίσιν↙, juguletur obeliſco.

CAP. XXI.

Capitis viceſimi primi ver. 2. ſcribendum eſt, verbis trajectis, κύριος ἐνετείλατο. Mox poſt, περισπόρια, additur in mixta Pronomen * αὐτῶν↙. Ver 3. poſt, τὰς πόλεις, rurſus additur demonſtrationis Pronomen, * ταύτας↙. 4. Scribe κληρωτί. 5. Eſt in editione mixta, ἐκ τῆς *συγγενείας↙ φυλῆς. Eodem verſu ſcribe rurſus κληρωτί. 6. Iterum ſcribe ex mixta, ἀπὸ τῆς * συγγενείας↙ φυλῆς. 7 Copula initio poſita eſt obelo jugulanda, atque ſub finem etiam illud ÷ κληρωτί↙. 8 Poſt, τὰς πόλεις, rurſus ſuggerit mixta Pronomen * ταύτας↙. 9 Illud, ÷ ϗ ἀπὸ τῆς φυλῆς υἱῶν Βενιαμεὶν↙, debet obeliſco ſignari. Neq; debebat profecto omitti a Complutenſibus; cum vellent mixtam editionem repræſentare. Nam mera inſcitia eſt, cum dicunt ſe puram LXXII. interpretum tralationem dediſſe. Hic rurſus poſt, τὰς πόλεις, eſt in mixta * ταύτας↙. Ulterius, poſt verbum, ἐπεκλήθησαν, adſcribendum eſt, ἐν ὀνόματι. 10. Principium a LXXII. omiſſum, ſuggerit mixta, hoc, * ϗ ἐγένοντο↙ τοῖς υἱοῖς &c. In fine, cum dicitur, ὁ κλῆρος, additur in mixta ↙ πρῶτος↙. 11. Scribe initio, ϗ ἔδωκαν, numero plurium. Ibidem, poſt, περισπόρια, eſt in mixta Pronomen * αὐτῆς↙. Equidem exiſtimo locum hunc jam olim corruptum eſſe, & mendoſe particulam adverſativam δὲ, pro copula, ϗ, ſcriptam eſſe, dicique debere, ϗ τὰ περισπόρια αὐτῆς. Certum eſt enim unamquamque urbem Leviticam ſua habuiſſe περισπόρια. At initio inſequentis verſus locandam eſſe illam adverſativam, dicendumque illic, τοὺς δὲ ἀγροὺς τῆς πόλεως &c. Sed adverſus conſenſum exemplarium nolui ſcripturam mutare. 12. Nomen, Ἰησοῦς, notari debet obelo. Ibidem, poſt illud, κατάσχεσιν, eſt in mixta additum Pronomen, * αὐτοῦ↙. 13. Poſt, τοῦ ἱερέως, habet mixta *ἔδωκαν↙· nam mendoſe habent Complutenſes numerum ſingularem. Ibidem, ſcribe caſu mutato, φυγαδευτηρίου· & pro, τὰ πρὸς αὐτὴν, quod priore eſt loco poſitum, ſcribe, τὴν αὐτῇ· verum paullo ulterius recte eſt, τὰ πρὸς αὐτῇ. 14. Pro Ἰεθεσμὼ, ſcribe Ἰεθμώ. 15. Scribe Αἰλών. 16. Pro Ἰετγὰ, ſcribe, Ἰεττά. Ibidem, ſcribe Βεθσαμές. 18. Scribe Ἀλμών. 19. Scribe mutato verborum ordine, δεκατρεῖς πόλεις. 20. Pro τῶν ὁρίων, legit Syrus, aut certe reddidit, τῶν ἱερέων, mendoſe ſane: quanquam neque alterum illud ſatis exprimat Hebræum, in quo eſt, τοῦ κλήρου, ſortis, ut Aquilas & Symmachus ſunt interpretati. Multo etiam melius ſcriberetur hoc verſu numero plurali αἱ πόλεις, quam ſingulari ἡ πόλις, niſi obſtaret conſenſio librorum. 21. In fine, ſcribe, τὰ πρὸς αὐτῇ· & hic ſuggeritur in mixta, * ἐν τῷ ὄρει Ἐφραΐμ↙. 22. Scribe Καβσείμ. Ibidem, cum dicitur, ϗ τὴν ἄνω Βηθωρὼν, expungito illud, ἄνω. 23. Scribe, Γαβθών. 25. Scribe, Θαανάχ· & mox, pro Βαιθσὰν, ſcribe, Γεθρεμμών. 27. Poſt nomen, Γηρσὼμ, ſuggeritur in editione mixta * τοῖς συγγενέσι↙, *cognatis*. Eodem verſu, pro, Βεεθαρὰ, legit Syrus, Ἀσταρώθ· quo nomine urbs iſta nuncupatur in Paralipomenis: verum non cenſeo illud eſſe mutandum. Nam & Euſebius in locis appellat urbem hanc Beeſthra. 28. Scribe, Κισιὼν, & Δαβρώθ. 29. Adde copulam hoc modo, ϗ πηγήν. 30. Pro Μασαὰλ, ut legit Syrus, & habent libri pervulgati, dicunt Complutenſes, Μισάλ. At in libello De locis eſt Maſal. Nam mendoſe eſt in nonnullis libris, Maſan. Eodem verſu, ſcribe, Ἀβδών. 31. Scribe, Χελκάθ, & Ῥοώβ. 32. Mendoſe habent Complutenſes initio, τὰς πόλεις τὰς numero plurium: ſcribendum eſt enim, τὴν πόλιν τὴν &c. Ibidem cum dicitur, ϗ τὴν Κάδες, auferenda eſt copula: neque enim a Syro lecta eſt. Ulterius expungenda ſunt illa, ϗ τὴν Νοεμμὼν, ϗ τὰ ἀφωρισμένα τὰ πρὸς αὐτῇ. 34. Confodi debet obelo verbum, υἱῶν. Legendum etiam Ἰεκνάμ, & Καρθά· Syrus tamen habet, Καρθάν· ſed, opinor, mendoſe. 35. Omnia illa, ϗ τὴν Δαμνὰ, ϗ τὰ περισπόρια αὐτῆς, ϗ τὴν Νααλὼλ, ϗ τὰ περισπόρια αὐτῆς, ſunt ſuggeſta ex mixta, atque ideo notanda aſteriſco. 36. Illa, ϗ πέραν τοῦ Ἰορδάνου, uſque dum dicitur, ϗ ἀπὸ τῆς φυλῆς Γὰδ, hoc eſt, uſque ad 38 ver. debent notari obelo. Nam LXXII. de ſuo ea addiderunt, explicandæ ſententiæ cauſſa, cæteroqui curtæ, ut dixi in Commentariis. Habent autem quædam exemplaria, πόλεις τοῦ Ἰορδάνου; pro, πέραν τοῦ Ἰορδάνου· ſed male, opinor. Nam & Latinus interpres πέραν legit. Porro pro, κατὰ Ἰεριχὼ, legit Syrus, & etiam Complutenſes, τῆς Ἰεριχώ: ſed hoc fere idem unum eſt. Ulterius, expungendum eſt verbum, ἔδωκε, & ſcribendum caſu gignendi, τοῦ φυγαδευτηρίου & τῆς Μισώρ. Pro Ἰαζὴρ autem, certum eſt, ſcribi debere Ἰασσὰ, ex libro Paralipomenon. Nam Ἰαζὴρ mox dabitur ex tribu Gad. 37. Pro Γεδσὼν, habent Complutenſes Κεδσών. Sed Syrus illud reddidit: quare nihil arbitror eſſe mutandum. Ulterius, pro Μασφὰ ſcribendum Μαφά. 39. Scribendum eſt, ex Syro, τοῖς καταλελειμμένοις, caſu mutato. Eodem verſu notetur Pronomen aſteriſco, cum dicitur, τὰ ὅρια *αὐτῶν↙. 40. Scribe alia collocatione verborum, πόλεις τεσσαράκοντα ὀκτώ. 41. Scribe, πόλις ϗ τὰ &c. numero unius. Mox poſt, περισπόρια, ſuggerit mixta Pronomen * αὐτῆς↙. Et deinde ſcribe, κύκλῳ, * οὕτως↙ πάσαις τῆς πόλεσι ταύταις. Quæ vero dehinc ſequuntur in vulgatis codicibus, nempe, ϗ συνετέλεσεν Ἰησοῦς &c. uſque ad verſiculum quadrageſimum ſecundum, cujus initium eſt, ϗ ἔδωκε κύριος τῷ Ἰσραὴλ &c. ea omnia ſunt obeliſcis notanda. In iis autem, pro Θαμναθσαχὰρ, ſcribi debet, Θαμναθσαρὰ, & mutato verborum ordine, ϗ ᾠκοδόμησεν τὴν πόλιν Ἰησοῦς. Illud vero quod deinde habetur, ἣν ᾐτήσατο, eſt auferendum. Complutenſes rurſus iſta omiſere. At a Syro lecta ſunt in eo antigrapho, quod Euſebii manu emendatum erat ad Origenis hexapla. 43. Syrus legit, ϗ οὐκ ἀνέςη, & recte. Mox ſcribe, παρέδωκε κύριος, ſublato Pronomine. Verſu ultimo poſt verbum, διέπεσε, ſuggeritur in editione mixta * ῥῆμα.

CAP. XXII.

Cap. 22. verſiculo ſecundo, reddiderunt LXXII. ἀκηκόατε, cum dicere debuiſſent, ἐφυλάξατε. Nimirum legerunt שמעתם, pro שמרתם. Eodem verſu, pro ϗ τὰ πάντα, ſcribe, κατὰ τὰ πάντα. 3. Cum dicitur, ἡμέρας ÷ ϗ↙ πλείους, juguletur copula obeliſco. 4. Scribe mutata Pronominum perſona, θεὸς ἡμῶν, & ἀδελφοὺς ἡμῶν. Ulterius, poſt nomen Μωυσῆς, habet mixta editio, per aſteriſcum, * δοῦλος κυρίου↙. 5. Syrus habet Pronomina primæ perſonæ, ἐνετείλατο ἡμῖν, & θεὸς ἡμῶν· ſed in Hebræo ſunt ſecundæ. 6. ϗ εὐλογήσας &c. boni libri habent, ϗ εὐλόγησεν αὐτοὺς Ἰησοῦς, ϗ ἀπέστειλεν αὐτούς. 7. Scribendum eſt numero ſingulari, ϗ τῷ ἡμίσει. Et ſimiliter paullo ulterius. Mox ſcribendum eſt, ἀδελφῶν αὐτῶν, ἐν τῷ πέραν τοῦ Ἰορδάνου παρὰ θάλασσαν &c. Ulterius, poſt verba, ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς, adſcribe Nomen Ἰησοῦς. 8. In ipſo initio, pro Participio λέγων, legit Syrus, ϗ εἶπεν· idque eſt in Hebræo; & etiam, opinor, Vaticano. Sunt ſane iſta a LXXII, admodum inſcite, ut videntur, converſa, aut ab emendatoribus perverſa. Cæterum illa verba, * ϗ χαλκὸν, ϗ σίδηρον↙, ſunt notanda aſteriſcis, ut aliena. Mox, ϗ διείλαντο, expungatur copula. Et paullo ulterius notetur Pronomen aſteriſco, cum dicitur, τῶν ἐχθρῶν * αὐτῶν↙. Verſus noni initium omiſſum ſuppletur in mixta ſic, *ϗ ἀπέστρεψαν↙. Ibidem, pro ἐκ γῆς, ſcribendum eſt, ἐν γῇ. 11. Legit Syrus, ἐν Γαλιλὼθ ἐπὶ τοῦ Ἰορδάνου· & recte, ut equidem cenſeo: quamvis altera ſcriptura ſit Hebræo congruentior. Rurſus 12. initium eſt a LXXII. omiſſum, ut ſupervacaneum, quod ſic ſuggerit mixta editio, * ϗ ἤκουσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ↙. In fine v. 13. pro ἱερέως, ſcribendum eſt, ἀρχιερέως. Ibidem, cum dicitur, τόν τε Φινεὲς, expungatur illud encliticon, τε. Illud autem, ÷ υἱοῦ Ἀαρὼν↙, notetur obelo. 15. Scribe, ϗ πρὸς τὸ ἥμισυ. 16. Cum dicitur, ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ &c. auferatur illud, κυρίου. Paullo poſt, eſt in mixta, ἀπὸ *ὄπισθεν↙ κυρίου. Ibidem expungatur illud, θεοῦ Ἰσραήλ. Mox, ſcribe, ἀποςάντας ὑμᾶς· quodque illico ſequitur Adverbium * σήμερον↙, notetur aſteriſco, ut alienum. 17. Scribe, μὴ μικρὸν ἡμῖν, *nobis*. 18. ἐὰν ἀποςῆτε. In mixta eſt, ἐὰν *ὑμεῖς↙ ἀποςῆτε. Ibidem, cum dicitur, ἔςαι ἡ ὀργὴ, expungatur illud, κυρίου, quod adjungitur in vulgatis libris. 19. ϗ νῦν εἰ μικρὰ ὑμῖν· auferatur Pronomen, ὑμῖν. In Hebræo eſt *polluta*, loco μικρά· unde conjicio ſcriptum olim fuiſſe ab ipſis interpretibus, μιαρά. Certe Aquilas dixit, ἀκάθαρτος, Symmachus βέβηλη· & nemo neſcit illos interpretes ſæpe uti verbis parum aptis. Ulterius ſcribe, διάβητε ὑμῖν εἰς τὴν γῆν τῆς κατασχέσεως κυρίου. Notat autem Syrus quoſdam libros habere ἀποςρέφητε, pro διάβητε· at hoc apte exprimit quod eſt in Hebræo עברו. Ulterius, ſcribe, κατακληρονομήσατε ἐν ἡμῖν, *in nobis*. Et mox addatur copula, ſcribaturque, ϗ ἀφ' ἡμῶν μὴ &c. 20. Cum dicitur, ϗ οὗτος εἷς μόνος ἦν· illud μόνος debet obelo adſcripto notari: verbum autem, ἦν, quædam exemplaria non habent, ut notavit Syrus: & ſane a Complutenſibus non eſt adſcriptum. Ulterius, μὴ ÷ οὗτος μόνος↙ ἀπέθανεν &c. ſcribendum eſt; debetque illud, οὗτος μόνος, notari veru appoſito. 21. Notetur ſimiliter obelo illud, λέγοντες. Et 22. illa quoque, ὅτι καί. 23. Rurſus illa obelo ſignentur, ÷ ϗ εἰ↙, quæ initio verſus ſcripta ſunt. Mox, poſt ἀπὸ κυρίου, expungito illud, τοῦ θεοῦ ἡμῶν· deinde interpone disjunctivam particulam, ut vocant, hoc modo, ἢ ὥστε ἀναβιβάσαι· atque hic expunge Pronomen, ἡμᾶς. 24. Scribe, ῥήματος εὐλαβείας. Ulterius illud, ÷ ἵνα μὴ↙, notetur obeliſco. Mox, cum dicitur, τοῖς τέκνοις ἡμῶν * λέγοντες↙, habeat hoc Participium adſcriptum aſteriſcum, & ſimiliter illud, κυρίῳ, quod mox ſequitur. Habent autem multi libri, ϗ κυρίῳ· idque melius eſt. Non eſt tamen in omnibus copula, ut notavit Syrus. 25. Scribe, ἡμῶν ϗ ὑμῶν· & hic ſuggerit mixta editio, *οἱ υἱοὶ Ῥουβὴν, ϗ οἱ υἱοὶ Γάδ↙. Deinde ſequitur, τὸν Ἰορδάνην &c. 26. Pronomen ÷ τοῦτον↙, juguletur obelo. 27. Rurſus trajectis perſonis ſcribe, ἡμῶν, ϗ ὑμῶν. Et paullo ulterius, pro ἀνὰ μέσον τῶν τέκνων, ſcribe, ἀνὰ μέσον τῶν γενεῶν ἡμῶν. Ibidem ſcribe, μεθ' ἡμᾶς, *poſt nos*. Ulterius ſcribe, ϗ ἐν ταῖς θυσίαις ἡμῶν, ϗ ἐν ταῖς θυσίαις τῶν σωτηρίων ἡμῶν. Ulterius ſcribe, τὰ τέκνα ὑμῶν αὔριον τοῖς τέκνοις ἡμῶν. 28. Scribe, mutata perſona, ϗ ἐροῦμεν, ἴδετε &c. ſic enim legit Syrus, & habent boni libri omnes: & ita eſt in Hebræo; ut mirabile videri poſſit, quid

Latinum moverit, ut tertiam perſonam redderet. Ulterius ſcribendum eſt, ἀνὰ μέσον ὑμῶν, ϗ ἀνὰ μέσον ἡμῶν. Et mox illud, ϗ ἀνὰ μέσον τῶν τέκνων ἡμῶν, debet confodi obelo. 29. Scribe, ἐν ταῖς σήμερον ἡμέραις. Ibidem, cum dicitur, ϗ τῶν θυσίαις Σαλαμεὶν, aufer hoc, Σαλαμείν. Mox ſcribe, ÷ τῷ σωτηρίῳ ἡμῶν↙, mutato numero, & addito Pronomine; ſigneturque hoc totum obeliſco. 30. Scribe, ϗ ἤκουσεν Φινεὲς ἱερεύς. Mox nota univerſitatis, πάντες, ſignetur veru. Deinde, poſt illud, συναγωγῆς, ſuggeritur in editione mixta, * ϗ οἱ χιλίαρχοι↙, debet autem inſuper addi poſt hæc verba, abſque aſteriſci nota, Ἰσραὴλ, οἳ ἦσαν &c. Ulterius, pro τὸ ἥμισυ φυλῆς, ſcribe, οἱ υἱοὶ Μανασσῆ &c. 31. Scribe, ϗ εἶπε Φινεὲς ὁ *υἱὸς↙ τοῦ Ἐλεαζὰρ, ἱερεύς· ſed verbum υἱὸς, habeat appoſitam aſteriſci notam: atque hic rurſus, pro, ϗ τῷ ἡμίσει φυλῆς, debet ſcribi, ϗ τοῖς υἱοῖς Μανασσῆ. Ulterius, poſt Verbum, πλημμέλειαν, addit mixta demonſtrationis Pronomen, * ταύτην↙. 32. Poſt ἱερεύς, additum eſt in mixta, * υἱὸς Ἐλεαζάρ↙. Paulo ulterius, expungatur illud, πατριῶν. Mox illud quoque auferatur, ϗ ἀπὸ τοῦ ἡμίσους φυλῆς Μανασσῆ. 33. Illud, ὁ λόγος, initio verſiculi, debet appoſitam aſteriſci notam habere. Paullo ulterius deſunt quædam in pervulgatis libris: ſic enim eſt legendus locus iſte totus, ϗ ἤρεσεν * ὁ λόγος↙ τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ· ÷ ϗ ἐλάλησαν πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ↙, ϗ εὐλόγησαν &c. Interim illud quod addimus, nempe, ϗ ἐλάλησαν πρὸς τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, debet jugulari obeliſco. Dum vero paullo poſt habentur ea ipſa verba, ſunt expungenda. Ulterius ſcribe, ϗ μηκέτι εἶπαν ἀναβῆναι &c. Mox expunge illud, ϗ τοῦ ἡμίσους φυλῆς Μανασσῆ. Verſum ultimum ſcribito ad hunc modum, ϗ ἐπωνόμασε τῷ Ῥουβὴν, ϗ τῷ Γὰδ τὸν βωμόν· ÷ ϗ εἶπαν↙, ὅτι μαρτύριόν ἐστιν ἀνὰ μέσον ἡμῶν, ὅτι κύριος ÷ αὐτὸς↙ θεὸς αὐτῶν ἐστι↙. Sed illud, ϗ εἶπαν, tum, αὐτὸς, & αὐτῶν ἐστι, jugulentur obeliſcis.

CAP. XXIII.

Cap. 23. primo verſiculo, cum dicitur in vulgatis libris, τὸν θεὸν Ἰσραὴλ, auferendum e medio eſt verbum, θεόν. Ulterius ſcribe, ἐχθρῶν αὐτῶν. 2. Illud, τοὺς υἱοὺς, notetur veru; & ſimiliter copula, quæ illico ſequitur, cum dicitur, ϗ τὴν γερουσίαν. Et rurſus copula in verſus extremo, ubi eſt, ϗ προβέβηκα. 3. Syrus legit, ἐποίησε κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν. Sed in Hebræo eſt ſecundæ perſonæ Pronomen. Ibidem ſcribendum eſt, ἐκπολεμήσας ὑμῖν, *vobis*. 4. Initio, legit Syrus, Ἴδετε ὅτι ἐπέρριψα ὑμῖν τὰ ἔθνη &c. & recte. Complutenſes autem addunt, Ἴδετε, ὅτι εἶπα, ἐπέρριψα &c. ſed quantum videre poſſum, mendoſe. Ibidem, cum dicitur, τὰ καταλελειμμένα ÷ ὑμῶν↙, juguletur Pronomen, veru appoſito. Ulterius ſcribe, ϗ πάντα τὰ ἔθνη ἃ ἐξωλόθρευσα. Ulterius, Verbum δυσμῶν, ſignetur obeliſco. 5. Cum dicitur, ὁ θεὸς ὑμῶν, Syrus legit rurſus primam perſonam, ἡμῶν. Ibidem, hæc omnia; ÷ ἕως ἂν ἀπόλωνται· ϗ ἀποστείλῃ αὐτοῖς τὰ θηρία τὰ ἄγρια, ἕως ἂν ἐξολοθρεύσῃ αὐτοὺς, ϗ τοὺς βασιλεῖς αὐτῶν, ἀπὸ προσώπου ὑμῶν↙, ſunt ſignanda obeliſcis. Cæterum eorum loco ſuggerit mixta editio per aſteriſcos iſta, * ϗ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς ἀπὸ προσώπου σου↙. Rurſus in fine legit Syrus, ὁ θεὸς ἡμῶν, *Deus noſter*. 6. Poſt verbum, ἐκκλίνητε, additum eſt in mixta, * ἀπ' αὐτοῦ↙. 7. Scribe, εἰς τὰ ἔθνη ταῦτα, τὰ καταλελειμμένα· atque hic ex mixta ſuggere, * μεθ' ὑμῶν↙. Ibidem, cum dicitur, οὐκ ὀνομασθήσεται ÷ ἐν ὑμῖν↙, juguletur obelo hoc, ÷ ἐν ὑμῖν↙. Atque hic continuo ſubjicit mixta per aſteriſcum, * ϗ οὐκ ὀμεῖσθε, οὔτε μὴ λατρεύσητε, οὔτε μὴ προσκυνήσητε αὐτοῖς↙. Cæterum prius Pronomen, αὐτοῖς, quod habent libri pervagati, eſt expungendum. 9. Initio, ſcribe, ϗ ἐξολοθρεύσει αὐτοὺς κύριος· habeat autem Pronomen appoſitum obeliſcum. 10. In ipſo initio ſuggerit mixta verbum, * ἀνὴρ εἷς &c. Ulterius, pro συνεκπολεμεῖ, ſcribe, ἐξεπολέμει. In extremo, legit Syrus, καθάπερ εἶπεν ἡμῖν· at in Hebræo eſt ſecundæ perſonæ Pronomen. 11. Poſt Adverbium, σφόδρα, ſuggerit mixta editio, * ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν↙. Mox legit rurſus Syrus, τὸν θεὸν ἡμῶν, quamvis in Hebræo ſit ὑμῶν. 12. Initio verbum omiſſum a LXXII. ſuggeritur in mixta hoc modo, ἐὰν γὰρ * ἀποστραφῇ↙ ἀποστραφῆτε &c. Ulterius ſcribe, προστεθῆτε τοῖς ὑπολειφθεῖσιν ἔθνεσι τούτοις, τοῖς μεθ' ὑμῶν. Syrus oſtendit in quibuſdam libris eſſe, τούτοις τοῖς καταλελειμμένοις μεθ' ὑμῶν· idque eſt Hebræo conſentaneum, & plenius. 13. In ipſo initio, illud γνώσει, debet habere appoſitum aſteriſcum. Paullo ulterius, poſt κύριος ὁ θεὸς, ſuggerit mixta Pronomen * ὑμῶν↙, *Deus veſter*. Ulterius, ſub finem, ſcribendum eſt, ἕως ἂν ἀπόλησθε· addita particula potentiali, ut vocant. 14. Cum dicitur, ϗ γνώσεσθε, addit mixta per ſtellam, * ἐν ὅλῃ↙ τῇ καρδίᾳ &c. Et mox denuo, * ἐν ὅλῃ↙ τῇ ψυχῇ &c. Rurſus, poſt τῶν λόγων, addit, * τῶν καλῶν↙. Ibidem ſcribe, κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν * πρὸς ἡμᾶς↙. Mox ſcribe, πάντα τὰ ἀνήκοντα ὑμῖν, οὐ διεφώνησεν ἐξ αὐτῶν * ῥῆμα ἓν↙· adſcripta ſtellula ad illa verba, ῥῆμα ἕν. 15. Cum dicitur, ἐλάλησε κύριος, adjunge, ὁ θεὸς ὑμῶν ἐφ' ὑμᾶς. 16. Legit rurſus Syrus, τοῦ θεοῦ ἡμῶν, *Dei noſtri*. Ibidem ſcribendi ſunt pro modis ſubjunctivis, modi finiti, λατρεύσετε, & προσκυνήσετε. Porro illa, ϗ ὀργισθήσεται θυμῷ, &, quæ deinceps ſequuntur, ad finem uſque, ea, ut ex aliis interpretibus accepta, & mixtæ editionis, ſunt notanda aſteriſcis: eaque cauſa eſt, cur Vaticanus omitteret. In iis autem, pro ἀποστρέψει σε, ſcribendum eſt, ἀπολεῖσθε· & expungendus in extremo ille nominandi caſus, κύριος. Mendum eſt enim apud Complutenſes, cum eum adſcribunt; non eſt enim in Hebræo: quapropter non poteſt ex mixta editione ſuggeri.

CAP. XXIV.

Cap. 24. hoc eſt, poſtremi, verſiculo primo, pro Συχὲμ, eſt in Vaticano, Σηλώ· & eam ſcripturam ſecutus eſt quoque divus Auguſtinus. Notatumque a Syro eſt, quædam exemplaria, Σηλὼ, habere. At quin hoc mendum vetus ſit, nulla poteſt eſſe dubitatio: qualia ſunt profecto in Græca editione prope infinita. Ibidem, poſt illud, πρεσβυτέρους, addit mixta, * Ἰσραήλ↙. Sed in Vaticano eſt, πρεσβυτέρους αὐτῶν· & hanc ego eſſe LXXII. ſcripturam non dubito. Paullo ulterius, ſcribe cum copula, ϗ τοὺς γραμματεῖς αὐτῶν· & mox dele illud, κυρίῳ, quod eſt in vulgatis libris. Vaticanus hunc locum habet addito Pronomine, ϗ ἔστησεν αὐτοὺς ἀπέναντι τοῦ θεοῦ· quæ ſcriptura mihi vehementer placet. Nam plene exprimit vim verbi Hebraici ad formulam Hithpael formati. 2. Auferendum eſt Participium, λέγων. 3. Illud, Χαναὰν, eſt aſteriſco ſignandum. Nam etiam divus Auguſtinus ſcriptum reliquit, a LXXII. fuiſſe omiſſum: propterea quod Abrahami fides atque religio non per Chananæam ſolam, ſed per univerſum terrarum orbem eſſet propaganda. 4. Initio, adde Verbum, hoc modo, ϗ ἔδωκα τῷ Ἰσαὰκ &c. Ibidem, pro κληρονομίαν, eſt in Vaticano, κληρονομῆσαι. Porro illa verba, ϗ ἐγένοντο ἐκεῖ, & quæ ſequuntur, uſque ad illa, ϗ ἐπάταξε, hoc eſt, uſque ad finem verſiculi, debent obeliſcis ſignari. Verſiculi quinti initium a LXXII. omiſſum, ſic ſuggeri debet ex mixta editione, * ϗ ἀπέστειλα Μωϋσῆν ϗ Ἀαρών↙· deinde ſequitur, ϗ ἐπάταξα τὴν Αἴγυπτον ἐν οἷς ἐποίησα ἐν αὐτοῖς· ſic enim ſcribendum eſt. Et Nomen illud, κύριος, expungendum. Porro poſt finem hujus verſiculi, hoc eſt, poſt illa verba, ϗ μετὰ ταῦτα ἐξήγαγεν ὑμᾶς, debet rurſus ſuppleri ex editione mixta initium verſus ſexti, his verbis, * ϗ ἐξήγαγον τοὺς πατέρας ὑμῶν↙. Deinde ſequitur quod eſt in vulgatis libris, ἐξ Αἰγύπτου, ϗ εἰσήλθετε &c. Habet autem Vaticanus, pro εἰσήλθετε, verbum tertiæ perſonæ, εἰσῆλθον, ut ad ipſos patres referatur: idque Hebræo congruentius eſt. Ulterius, ubi eſt, ὀπίσω τῶν πατέρων ὑμῶν, Syrus legit perſonam primam, ἡμῶν· & recte, niſi fallor: quandoquidem mox ſequitur, ϗ ἀνεβοήσαμεν. 7. Illud, νεφέλην ϗ, debet jugulari obeliſco. Deinde legit Syrus, οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν, *oculi noſtri*. Et ulterius, ὅσα ἐποίησε ÷ κύριος ὁ θεὸς↙ ἐν ÷ γῇ↙ Αἰγύπτῳ, interim notat illa, κύριος ὁ θεὸς, & γῇ, obeliſcis. 8. In ipſo initio, ſcribe, ϗ ἤγαγεν ὑμᾶς εἰς γῆν, *duxit vos*. Ulterius omittit Syrus verbum, κύριος· notatque in nonnullis libris eſſe, χεῖρας ἡμῶν, *manus noſtras*. 9. Poſt τὸν Βαλαὰμ, ſuggerit mixta, * υἱὸν Βεώρ↙. 10. Scribendum eſt, ÷ κύριος ὁ θεός σου↙· debentque iſta verba obelo jugulari. Paullo ulterius, ſcribe numero plurium, εὐλογίαις. Rurſus in extremo verſiculi, illa, ϗ παρέδωκεν αὐτοὺς, ſunt appoſito obeliſco notanda. 11. Expunge illud, κύριος, cum dicitur, κύριος εἰς τὰς χεῖρας &c. 12. Scribe, ἀπὸ προσώπου ἡμῶν, *a noſtra facie*. Ibidem, pro δύο, eſt in quibuſdam libris, δώδεκα, ut notavit Syrus: & hanc ſcripturam videmus in Vaticano: ſed diſſentit ea ab Hebræo. 13. Rurſus legit Syrus, ϗ ἔδωκεν ἡμῖν, *nobis*. 14. Scribe verbis trajectis, ἐν εὐθύτητι, ϗ ἐν δικαιοσύνῃ. Eodem verſu, illud, ÷ ἀλλοτρίους↙, notetur obeliſco. Cum autem ulterius eſt, λατρεύσατε * τῷ↙ κυρίῳ, debet articulus appoſitam ſtellam habere. Idem rurſus fieri debet verſu 15. nam & ibi eſt ſcribendum, λατρεύειν * τῷ↙ κυρίῳ. Ibidem ſcribatur, ἀρέσκει, in modo finito. Mox, ſcribe, τῶν πατέρων ὑμῶν τοῖς ἐν τῷ πέραν, ut articulus hæreat Nomini, θεοῖς. Porro in hujus verſus fine, illa verba, ÷ ὅτι ἅγιός ἐστι↙, debent obelo jugulari. Complutenſes non recte omiſerunt, quamvis in Hebræo non ſint. 17. Initio, ſcribe, κύριος γὰρ θεὸς ἡμῶν ÷ ἐστιν↙, αὐτὸς ἀνήγαγεν &c. ſed verbum, ἐστιν, habeat obelum. Paullo ulterius, poſt illa verba, ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ſuggeritur in mixta, * ἐξ οἴκου δούλων· ϗ ὅσα ἐποίησεν ἡμῖν τὰ σημεῖα τὰ μεγάλα ταῦτα↙: deinde ſequitur quod eſt in vulgatis libris, ϗ διεφύλαξεν &c. 19. Cum dicitur, κυρίῳ τῷ θεῷ, debet illud, τῷ θεῷ, expungi; & ante nomen, κυρίῳ, ſuggerit mixta articulum, * τῷ↙ κυρίῳ, ὅτι θεὸς &c. Mox poſt verbum, ἐστι, ſupplet, * ϗ θεὸς↙ ζηλώσας ἐστί. Complutenſes hunc locum ſic proferunt, ϗ θεὸς ζηλωτής ἐστιν ἐστί· quæ ſunt ipſa Symmachi verba, ut annotavit Syrus. Mox ſcribe, ordine verborum mutato, τὰ ἀνομήματα ὑμῶν, ϗ τὰ ἁμαρτήματα ὑμῶν. Vaticanus habet, τὰ ἀνοήματα, pro ἀνομήματα· opinor, librarii errore. 22. Scribe, μάρτυρες ὑμεῖς καθ' ὑμῶν, poſito utroque Pronomine perſona ſecunda. Porro, poſt verbum, ἐξελέξασθε, addit mixta editio Pronomen * ὑμῖν↙, *vobis*. In eodem verſu omiſſus eſt a LXXII. finis, qui in mixta ſuggeritur his verbis, * ϗ εἶπαν, Μάρτυρες↙. 24. Eſt in mixta, κυρίῳ * τῷ θεῷ ἡμῶν↙ λατρεύσομεν. 25. Rurſus eſt in Vaticano, Σηλὼ, pro Συχέμ· & ita Auguſtinus etiam eum locum profert; notatque Syrus ſic in nonnullis libris eſſe ſcriptum: ſed error vetus eſt, ut dixi. Quæ vero deinceps ſunt, ÷ ἐνώπιον τῆς σκηνῆς τοῦ θεοῦ Ἰσραήλ↙, ea debent confodi obeliſcis, non autem omitti prorſus, quod Complutenſes exiſtimaverunt. 26. Καὶ ἔγραψε, mixta ſuggerit nomen, * Ἰησοῦς↙. Ibidem, pro νόμου, habent quidam libri caſum accuſandi, νόμον· mihi magis placet gignendi caſus: quem video etiam Auguſtinum legiſſe. Mox, cum dicitur, ϗ ἔλαβεν Ἰησοῦς λίθον· debet nomen, Ἰησοῦς, expungi, & locari cum obeliſco inferius, poſt Pronomen αὐτὸν, una cum Adverbio loci, hoc modo, ϗ ἔστησεν αὐτὸν ÷ Ἰησοῦς↙ ἐκεῖ ὑπὸ &c. Paullo ulterius, eſt in mixta additus articulus, τερέβινθον * τὴν↙ ἀπέναντι &c. 27. Scribe initium hoc modo, ϗ εἶπε Ἰησοῦς πρὸς * πάντα↙ τὸν λαὸν, ſuggeſta, ex editione mixta, nota univerſitatis. Paullo ulterius Adverbium, ÷ σήμερον↙, juguletur obelo, ſcribaturque mutato ordine verborum, ϗ ἔσται ÷ ἐστί↙ ἐν ὑμῖν· & obeli nota ponatur apud illud, ἐστί. Eadem quoque nota ſignentur illa, ÷ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν↙, & rurſus nomen, ÷ κυρίῳ↙. Quæ autem deinceps ſequuntur in vulgatis libris, ϗ ἐλάτρευσεν Ἰσραὴλ, & cætera, uſque dum dicitur, ϗ ἐγένετο μετ' ἐκεῖνα· hoc eſt, uſque ad verſum 29. ſunt mendoſe huc trajecta: debent enim collocari poſt narrationem de gladiolis, cum Jeſu defoſſis: pertinent enim ad verſiculum triceſimum primum. 29. Cum dicitur, ϗ ἀπέθανεν, expungatur Conjunctio καί. Mox addit mixta verbum, * υἱὸς↙ ἑκατὸν &c. 30. Pro Θαμναθσαχάρ, ſcribe, Θαμναθσαρὰ, aut Θαμναθσαράχ. Et hic ſuggeritur in mixta articulus, * τῇ↙ ἐν τῷ &c. Porro hiſtoria gladiolorum conditorum, quæ deinceps a LXXII. adſcripta eſt, ea debet obeliſcis tota ſignari, non autem omitti, ut a Complutenſibus factum eſt. Nam Auguſtinus, & alii veteres legerunt in Græcis libris. Finita autem ea narratione, hoc eſt, poſt illa verba, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, collocanda ſunt illa, quæ nuper dicebam eſſe trajecta; hoc eſt, inchoandus eſt verſiculus 31. his verbis, Καὶ ἐλάτρευσεν Ἰσραὴλ &c. Porro verſu 32. poſt nomen Ἰωσὴφ, eſt in mixta relationis articulus, * ἃ↙ ἀνήγαγον &c. Mox cum dicitur, ϗ κατώρυξαν, juguletur copula obeliſco. Ulterius ſcribendum trajectis verbis, ἑκατὸν ἀμνάδων. Initium verſus 33. illud dico, ÷ ϗ ἐγένετο μετὰ ταῦτα↙, debet jugulari obeliſcis. Similiter illud quod mox ſequitur, ÷ ὁ ἀρχιερεύς↙· ſic enim eſt ſcribendum, pro ἱερεύς. Porro quæ poſt finem verſus iſtius ſequuntur in libris pervagatis, ea etiam a Syro lecta ſunt. Sed admonet ille, ſcripta fuiſſe poſt abſolutam interpretationem LXXII. interpretum. Ex quo conjectura ſatis bona duci videtur, non pertinere ea ad editionem τῶν ἑβδομηκονταδύο. Poſſunt autem ex verbis Syri, quibus ille quæ Græce legit, convertit in ſuam linguam, ſic corrigi. Primum cum eſt in noſtris libris, λάβοντες οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, Syrus non legit illud, οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ· neque mox illud, τῆς διαθήκης. Et pro περιέφερον ἐν αὐτοῖς, legit Syrus, περιέφερον αὐτὴν ἐν Ἰσραήλ· ϗ Φινεὲς &c. Ulterius, pro τῇ ἑαυτοῦ, eſt in Vaticano, γῇ ἑαυτοῦ· verum Syrus ſcripturam vulgarium librorum ſecutus eſt. Ulterius legit Syrus caſu gignendi, τοῦ βασιλέως Μωάβ· idque mihi rectius eſſe videtur. Et hic eſto finis Annotationum.

Libri PARALIP. Ms. Cantabrig. cum Edit. Rom. collati. Liber primus.

CAP. I.

5 Μαδαὶμ] Cant. Μαδαί. 6 οἱ υἱοὶ] In Cant. deeſt οἱ. Ἀχανὰζ] Cant. Ἀχανέζ. 10 εἶναι] Cant. τοῦ εἶναι. 10] Poſt hunc verſum deſideratur integra pagina. 29 αὐτῶν] Cant. deeſt. 29 Μασσὰμ] Cant. Μαβσάν. 30 Χονδὰν] Cant. Χοδδάδ. 32 Σοβὰκ] Cant. Ἰεσβώκ. 32 Σαβαὶ] Cant. addit, ϗ υἱοὶ Δαιδὰν Ῥαγουὴλ, ϗ Ναβδεὴλ, Λασσειεὶμ ϗ Λατουσιὶμ, ϗ Λοωμείν. 33 Γεφὰρ] Cant. Γεφαί. Ἐλδαδὰ] Cant. Ἐλδαά. 36 Θαμνὰ ϗ Ἀμαλὴκ] Cant. Θαμναὶ ἡ ἡ παλλακὴ, Ἐλιφὰζ ἔτεκεν αὐτῷ τὸν Ἀμαλήκ. 37 Ναχὲς] Cant. Ναχέθ. 38 Ὠσὰρ ϗ Δισὰν] Cant. Ἀσὰρ ϗ Ῥισών. 40 Ἀλὼν] Cant. Γολὰμ, ϗ Μαναχὰθ, ϗ Γεβὴλ, ϗ Σωφὰρ, Ἰωνάμ. Σωνὰν] Cant. Ἰωνάμ. 42 Ὠσὰρ] Ἀσάρ. 43] Cant. ϗ οὗτοι οἱ βασιλεῖς αὐτῶν οἱ βασιλεύσαντες ἐν Ἐδὼμ, πρὸ τοῦ βασιλεῦσαι βασιλέα τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. 47 Σέβλα] Cant. Σαμαά. 50 Βαλαεννὼρ] Cant. Βαλαεννὼν υἱὸς Ἀχωμώρ. Φογὼρ] Cant. Φοούρ· ϗ ὄνομα τῇ γυναικὶ αὐτοῦ Μεταβεὴλ θυγάτηρ Ματτάδ· Καὶ ἀπέθανεν Ἀδάδ. Καὶ ἦσαν ἡγεμόνες Ἐδώμ. 54 Ζαφωῒν] Cant. Ἡρέμ.

CAP. II.

2 Νεφθαλεὶμ] Cant. Νεφθαλῆ. 3 Σηλὼμ] Cant. Σηλώ. Σαύας] Cant. Αὔνας. 6 Χαλκὰλ] Cant. Χαλκάν. Δαρὰδ] Cant. Δαρά. 9 Ἱερεμιὴλ] Cant. Ἡραμεήλ. Χαλὲβ] Cant. Χαλὲβ ϗ Ἀράμ. 14 Ζαβδαὶ] Cant. Ῥαδδαί. 17 Ἰσμαηλίτης] Cant. Ἰσραηλίτης. 18 Ἀρδὼν] Cant. Ὀρνά. 21 πέντε] Cant. deeſt. Σερὺχ] Cant. τὸν Σεγούμ. 22 Γαλαὰδ] Cant. Γαβαάδ. 23 Γεδσοὺρ] Cant. Γεσούμ. 24 Ἀχὼ] Cant. Ἀσδώδ. 26 Ὀζὸμ] Cant. Οὐνόμ. 29 Ἀβιχαία] Cant. Ἀβήγεα. Ἀχαβὰρ] Cant. Ζαβάρ. Μωὴλ] Cant. Μωλίδ. 31 Ἱσεμιὴλ] Cant. Ἰεσσῆ. 35 Ἐθὶ] Cant. Ἰεθθεεί. 37 Ζαβὲδ] Cant. Ζαβέβ. Ἀφαμὴλ] Cant. Ὀφθαλ. 39 Χελλὴς] Cant. Χελλήσ. 41 Ἰεχεμίας] Cant. Ἰεκομίας. 44 Ἰεκλὰν] Cant. Ἰερκαάμ. 46] Cant. addit ϗ Ἀρρᾶν ἐγέννησε τὸν Γεζοῦε. 47 Σωγὰρ] Cant. Γηρσόμ. Σαγαὲ] Cant. Σαγάφ. 48 ἡ παλλακὴ &c. Cant. ἡ παλλακὴ Αἰθαλεὶμ φαλὲβ Μωχὰ ἐγέννησε τὸν Σεμέρ. Θαρὰμ] Cant. Θαρχαναί. 49 Σαγαὲ] Cant. Σαγάφ. Μαλαβηνὰ] Cant. Μαδμηνά. Γαιβὰλ] Cant. Γεβαά. Ἀχσὰ] Cant. Ἄχσα. 50 Σωβὰλ] Cant. Σωβάρ. 51 πατὴρ Βαιθὰ, Λαμμὼν] Cant. deſunt. Ἀρὶμ ··· Βεθγεδὼρ] Cant. Ἀρεὶ ··· Βεδεγεδώρ. 52,53. Ἀμμανὶθ, ϗ Οὐμασφαὲ πόλεις Ἰαῒρ, Αἰθαλὶμ, ϗ Μιφιθὶμ, ϗ Ἡσαμαθὶμ] Cant. Ἀμμανεὶμ, Θυμασφὲ. Καειαθιαὴρ, ϗ Μιφαθινὲ, Θαλεὶμ, ϗ Ἰσαμαθεὶν, ϗ Ἠσαμαρεὶν. 54 ὁ Νετωφατὶ] Cant. ϗ Νετοφαθεί. Μαλαθὶ] Cant. Μαναθ. 55 Ἰάβις, Θαργαθιὶμ] Cant. Ἰαμὴς, Ἐργαθεὶμ, ϗ Σαμαθιεὶμ, Σωχαθιείμ.

CAP. III.

1 Ἰεζραηλίτιδι] Cant. Ἰσραηλίτιδι. Δαμνιὴλ] Cant. Δαλουία. 2 Θολμαὶ] Cant. Θολμεί. Γεδσοὺρ] Cant. Γερσούμ. 6 Ἐβαὰρ] Cant. Ἰεβαάρ. Ἐλιφαλὴθ] Cant. Ἐλιφαλέτ. 7, 8. ϗ Ναγαὶ, ϗ Ναφὲκ, ϗ Ἰαφιὲ, ϗ Ἐλισαμὰ, ϗ Ἐλιαδὰ, ϗ Ἐλιφαλὲ] Cant. deſunt. 10 υἱὸς αὐτοῦ &c. uſque ad finem v. 14] Cant. deſunt. 16 υἱὸς αὐτοῦ ··· υἱὸς αὐτοῦ] In Cant. utrobique deſunt. 18 Ναβαδίας] Cant. Ναδαβίας. 19 Φαδαΐας] Cant. Σαλαθιήλ. 20 Ἀσουβὲ] Cant. Ἀσεβᾶ. 21 Ἰεσίας υἱὸς αὐτοῦ] In Cant. deſunt υἱὸς αὐτοῦ, ut & poſt Σεχενίας. Ῥαφαλ] Cant. Ῥαφαΐα. 22 ἓξ] Cant. deeſt. 23 Ἐλιθενὰν ϗ] Cant. ϗ Ἐλιωηναΐ. Ἐζεκία &c. uſque ad finem capitis] Cant. Ὠδουΐα, ϗ Ἐλιασεὶμ· ϗ Φαλαΐα, ϗ Ἀκκουὰ, ϗ Ἰωανὰν, ϗ Δαλαΐα, ϗ Ἀνανί.

CAP. IV.

2 ϗ Ῥαδὰ υἱὸς αὐτοῦ] Cant. deſunt. 3 ϗ Ἰεσμὰν] Cant. Ἰεσμᾶ. ϗ Ἰεβδὰς] Cant. Ἰγαβής. Ἐσηλεββὼν] Cant. Ἐσηλεφών. 4 Βαιθαλαὲν] Cant. Βεθλεέμ. 5 Ἀσὼρ] Cant. Ἀχώρ. Ἀωδὰ, ϗ Θοαδὰ] Cant. Ἀλαᾶ ϗ Νοορᾶ. 6 τὸν Ὠχαΐα ··· τὸν Ἡφὰλ] Cant. Ὠχαζὰμ ··· Ἡφάθ. τὸν Ἀαθὴρ] Cant. Ἀαθηρᾶ. 7 Σερὲθ] Cant. Σαρέθ. 8 τὸν Σαβαθὰ] Cant. Σωβηβᾶ. 10 εὐλογῶν] Cant. deeſt. 12 τὸν Βαθραΐαν, ϗ τὸν Βεσσηὲ] Cant. τὸν Φαθρεφὰ ϗ τὸν Φεσῆ. 12 Ῥηχὰβ] Cant. Ῥηφᾶ. 14 Ἰωβὰβ] Cant. Ἰωάβ. 15 Ἢρ, Ἀδὰ] Cant. Ἤρα, Ἀλά. ϗ υἱοὶ Ἀδὰ] Cant. ϗ υἱὸς Ἀλᾶ. 16 Ζὶφ] Cant. Ζήφ. 17 Ἐαμὼν] Cant. Ἐαλών. 17 Ἐθαιμὼν] Cant. Ἐθεσμόν. 21 Ληχὰβ] Cant. Ληχάδ. Ἐφραθαβὰκ] Cant. Ἐβδάθ. 25 υἱὸς αὐτοῦ] Cant. deſunt. ut & ver. 26. ϗ θυγατέρες ἓξ] Cant. τρεῖς. 31 Βαιθμαρειμὼθ] Cant. Βεθμαρχαμώθ. Ἡμισουσεωσὶν] Cant. Ἡμισουσεωσίν. 34 ϗ Ἰεμολὸχ] Cant. Ἀμαλέχ. 41 οἴκους] Cant. οἰκήτορας. 42 υἱοὶ Ἰεσὶ] Cant. Σήθ. 43 ἕως] Cant. ϗ κατῴκησαν ἐκεῖ ἕως.

CAP. V.

5 Ἰωὴλ] Cant. Βαάλ. Βεὴρ] Cant. Βεηρά. 8 Ἀζοὺζ] Cant. Ζούζ. 12 Ἰανὶν] Cant. Ἀνναΐ. 14 Βοὺζ] Cant. Ἀκιφούζ. 18 ἑπτακόσιοι] Cant. ἑξακόσιοι. 24 Σεῒ] Cant. Ἰεσεΐ. 26 τὸ πνεῦμα Θαγλαφαλασὰρ βασιλέως Ἀσσοὺρ] Cant. deſunt.

CAP. VI.

15 Ἱερουσαλὴμ] Cant. Ἰσραήλ. 20 Ζαμμὰθ] Cant. Ζαμμά. 22 Ἀμιναδὰβ] Cant. Ἰσαάρ. 30 Ἀσαΐας] Cant. Ἀσαΐα. 35 Ἀμασὶ] Cant. Ἀμασαί. 39 ἀδελφὸς] Cant. ἀδελφοί. 60 Ἀναθὼθ ··· αὐτῆς] Cant. addit ϗ τὴν Ἐγχώς. 71 περιπόλια] Cant. περισπόρια. 78 ἐκ τοῦ] Cant. ἐν τῷ. 79 Μαεφλὰ] Cant. Μωφαάθ.

CAP. VIII.

1 Σεμερὼν] Cant. Σαμράμ. 2 ἑξακόσιοι] Cant. ἑξακοσίας. 8 Ἐλιθενὰν] Cant. Ἐλιωναΐ. 11 Ἰεδιὴλ] Cant. Ἀδιήλ. 18 Μαζὰ] Cant. Μοολά. 27 υἱὸς Νοῦν] Cant. Νοῦν υἱὸς αὐτοῦ. 30 Ζορὶ] Cant. Σαρεΐ. 35 Βαιναζὰμ] Cant. υἱὸς Ἐλάμ. 37 Ὠὰ] Cant. Ὤδ.

CAP. VII.

1 Ἀββὴλ] Cant. Ἀββήρ. 8 Βακδὰ] Cant. Βααρά. 14 ἀδελφὸς] Cant. οἱ ἀδελφοί. 30 Σοὺρ] Cant. Ἰσούρ.

CAP. IX.

1 ἀποικισθέντων] Cant. ἀποκτισθέντων. 7 Ἀσιοῦ] Cant. Ἀσαιοῦα. 8 Ἰεμναὶ] Cant. Ἰεβαναΐ. 10 Χελκία] Cant. Χελαίκ. 16 Ἀβδία] Cant. Ὀβδία. Σαμία] Cant. Σαμείν. 21 Μοσολλαμὶ] Cant. Μοσολλάμ. 32 Καθίτης] Cant. καθηγουτής. 44 ϗ Ἀσὰ] Cant. deſunt.

X.

4 Σαοὺλ] Cant. deeſt. ἐπίπτεν] Cant. ἔπεσεν. 8 σκυλεύειν] Cant. σκυλεῦσαι.

XI.

2 ἐχθὲς] Cant. χθές. 4 εἶπον τῷ] Cant. εἶπαν ἢ οἱ κατοικοῦντες τὴν Ἰεβοὺς τῷ. 6 ϗ εἶπε Δαυὶδ] Cant. deſunt. 8 κύκλῳ] Cant. κύκλῳ. ϗ ἐπολέμησε ϗ ἔλαβε τὴν πόλιν. 10 μετ' αὐτοῦ] Cant. deſunt. 10 τοῦ, uſque ad υἱὸς v. 11] Cant. deſunt. 12 δυνατοῖς] Cant. δυνατός. 15 ἐν τῇ] Cant. παρεμβεβλήκει ἐν τῇ. 16 σύστημα] Cant. ὑπόστεμα. 18 διέρρηξαν] Cant. ἔρρηξαν. 19 ἤνεγκαν] Cant. ἤνεγκαν αὐτό. 7 Ἀρωρὶ] Cant. Ἀδί. 28 Ὠρὴ] Cant. Ὠραΐς. Ἀβιέζερ] Cant. Ἐβιέζερ. 30 ὁ Νετωφαθὶ] Cant. addit, Ἐλὰδ υἱὸς Βαανᾶ ὁ Νετοφαθί. 32 Γαραβαιθὶ] Cant. Ἀραβεθθί. 34 Σωλὰ] Cant. Ἀγῆ. 37 Χαρμαδαῒ] Cant. Χαρμηλί. 39 Σαρουΐα] Cant. deeſt. 41 Ἀχαΐα] Cant. Ὀλιαδινά. 47 Δανιὴλ] Cant. Ἀλιήλ.

CAP. XII.

3 Ἰωὴλ] Cant. Ἰαζήλ. 4 Ἰωαζαβὰθ] Cant. Ἰωζοβάδ. 5 Χαραιφιὴλ] Cant. Ὀαρουφί. 9 Ἀζὰ] Cant. Ἀζέρ. 12 Ἐλιαζὲρ] Cant. Ἐλβααζάδ. 20 Σικελὰγ] Cant. Σικελάτ. 21 ἐκ τῇ δυνάμει] Cant. deſunt. 25 ἰσχύος] Cant. ἰσχύοντες. 31] Hinc uſque ad ver. 16. cap. 21. omnia deſiderantur in Cant.

CAP. XXI.

20 τέσσαρας υἱοὺς] Cant. τέσσαρες υἱοί. μεθ' αὐτοῦ] Cant. * κρυβόμενος. 25 ὁλκῆς] Cant. ὁλκοῖς. 26 ϗ κατηνάλωσε τὴν ὁλοκαύτωσιν] Cant. deſunt. 29 Βαμὰ] Cant. Βάμαπ. 30 ὁ κατέπαυσεν ··· ἀγγέλου] Cant. κατέπαυσεν ··· ἄγγελος.

CAP. XXII.

1] Hic verſus deeſt in Cant. 3 σταθμὸς] Cant. ἀριθμός. 15 οἰκοδόμοι] Cant. οἰκοδόμων. ξύλων] Cant. λίθων. 19 ϗ ἐγέρθητε ϗ οἰκοδομήσατε ἁγίασμα τῷ θεῷ ὑμῶν] Cant. deſunt.

CAP. XXIII.

5 ἐποίησε] Cant. ἐποίησαν. 6 Δὰν] Cant. Ἀράν. 12 τέσσαρες] Cant. deeſt. 17 Ῥαβιὰ] Cant. Ῥααβία. 29 Καὶ] Cant. deeſt.

CAP. XXIV.

1 τοὺς υἱοὺς ··· διαιρέσει] Cant. τοῖς υἱοῖς διαιρέσεις. 6 ὁ ἱερεὺς] Cant. τοῦ ἱερέως. υἱὸς] Cant. υἱοῦ. 7 Ἰωαρὶμ] Cant. Ἰωαρίβ. 10 Κὼς] Cant. Ἐκκώς. 12 Ἰακὶμ] Cant. Ἐλιακίμ. 16 Φεταΐα] Cant. Βεθθεείφ. 22 Ἰὰθ] Cant. Ἰνάθ. 23 Ἰεκμοὰμ] Cant. Ἰεκεμία. 26 Καὶ ὁ Μουσὶ] Cant. Ναμουσί. ἦσαν] Cant. ἤκουσαν. 31 ἔλαβον] Cant. ἔβαλον.

CAP. XXV.

2 Ἐραὴλ] Cant. Ἰεσιήλ. 4 Γεδολλαθὶ] Cant. Γεδολλαί. 9 Γοδολίας] Cant. Γοθολίας. 13 Βουκίας] Cant. Βοκκίας. 19 Ἀσαβία] Cant. Ἐσεβία. 24 Ἰεσβασακὰ] Cant. Ἰεσβακατάν. 28 Ὠθηρὶ] Cant. Ἰεθερί. 30 Μεαζὼθ] Cant. Μααζιώθ. 31] Hic verſus deeſt in Cant.

CAP. XXVI.

2 Μοσελλαμία] Cant. Μεσελλαμία. 7 Ὀθνὶ] Cant. Γοθωνί. 15 Ἐσεφὶμ] Cant. Ἀατὴφ Σεφιείμ. 17 δύο] Cant. δύο δύο. 18 Ὀσᾶ] Cant. Ἰωσία. 21 Λαδὰν] Cant. Λιδάν. 24 ἐπὶ] Cant. ἡγούμενος ἐπί. 31 Οὐρίας] Cant. Ἰωνίας. 32 πᾶν πρόσταγμα] Cant. πάντα λόγον.

CAP. XXVII.

2 Ἰσβοὰζ] Cant. Ἰσβολάμ. 4 Χὼκ] Cant. Ἀωθί. 9 Ὀδουΐας] Cant. Εἰρᾶ. 13 Νετωφαθὶ] Cant. Νετουφάτ. 27 ὁ ἐκ Ῥαὴλ] Cant. Ἀραμαθαί. 31 Ἰαζὶζ] Cant. Ἰωάζ. 32 Ἀχαμὶ] Cant. Ἀχαμαρί. 34 ἐχόμενος] Cant. λεγόμενος.

CAP. XXVIII.

17 ϗ θυΐσκων κρυσῶν] Cant. ϗ φυραὶ ἑκάστου σταθμοῦ.

CAP. XXIX.

1 ἀνθρώπῳ] Cant. addit ἡ οἰκοδομή. 2 Σοὰμ] Cant. Σόμ. 14 ὁ λαός] Cant. addit, καυχήσεώς μου.

PARALIP. II.

CAP. I.

2 ἐναντίον Ἰσραὴλ τοῖς ἄρχουσι] Cant. deſunt. 4 ὅτι ἔπηξεν αὐτῇ σκηνὴν] Cant. deſunt. ἐν] Cant. εἰς. 5 ἔναντι τῆς σκηνῆς] Cant. σκηνῆ.

CAP. II.

10 δόματα ··· σου] Cant. δῶμα ··· μου. 11 λέγων] Cant. deeſt. 17 αὐτοὺς] Cant. deeſt. τρισχίλιοι ϗ ἑξακόσιοι] Cant. τρισχιλίους ϗ ἑξακοσίους.

CAP. III.

1 οἰκοδομεῖν] Cant. οἰκοδομῆσαι. 3 ἡ πρώτη] Cant. deeſt. 6 ϗ ἐχρύσωσε] Cant. ἐπὶ πρόσωπον πλάτους πηχέων εἴκοσι, ϗ τὸ εὖρος αὐτοῦ πηχέων εἴκοσι, ϗ κατεχρύσωσεν. 10, 11. δύο, ἔργον ἐκ ξύλων, ϗ ἐχρύσωσεν αὐτὰ χρυσίῳ. Καὶ αἱ πτέρυγες τῶν Χερουβὶμ] Cant. deſunt. τῆς πτέρυγος τοῦ χερουβὶμ τοῦ ἑτέρου] Cant. τοῦ τοίχου τοῦ οἴκου. Et deinde addit, Καὶ ἡ πτέρυξ ἡ ἑτέρα πηχῶν πέντε ἁπτομένη τῆς πτέρυγος τοῦ χερουβ τοῦ ἑτέρου. Καὶ ἡ πτέρυξ

τῶ χερὺβ τῶ ἑνὸς πηχῶν πέντε ἁπτομένη τῶ τοίχου τῶ οἴκου. καὶ ἡ πτέρυξ ἡ ἑτέρα πηχῶν πέντε, ἁπτομένη τῆς πτέρυγος τῶ χερὺβ τῶ ἑτέρου. 14 ὑακίνθου] Cant. ἐξ ὑακίνθου. 16 ἔδωκεν ''' ἔθηκεν] Cant. ἔθηκεν ''' ἐπέθηκεν.

CAP. IV.

8 Καὶ ἐποίησε, usque ad proximum καὶ ἐποίησε] Cant. desunt. 12 τῶν στύλων] Cant. τῶν στύλων δύο. 13 χρυσοῦς] Cant. deest. 15 παραστῆρας ''' ἀναλημπτῆρας] Cant. * παιδιστῆρας ''' ἀναλημπτῆρας. 17 Σοκχὼθ ''' Σαρηδαθὰ] Cant. Σακχὼθ ''' Σαειδάθ. 18 ταῦτα] Cant. deest. 22 ἐν οἴκῳ κυρίου] Cant. desunt.

CAP. V.

1 Καὶ εἰσήνεγκε Σαλωμὼν] Cant. desunt. 2 ἄρχοντας] Cant. πρεσβυτέρους καὶ ἄρχοντας. 3 πᾶς] Cant. πᾶς ἀνήρ. 5 καὶ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, καὶ πάντα τὰ σκεύη τὰ ἅγια τὰ ἐν τῇ σκηνῇ] Cant. desunt. 7 ὑποκάτω τῶν πτερύγων τῶν] Cant. ὑπὸ τῶν πτερύγων κάτω τῶν. 9 ὑπερεῖχον] Cant. παρεῖχον. 12 ἀδελφοῖς αὐτοῦ] Cant. ἀδελφοῖς αὐτῶν.

CAP. VI.

6 Καὶ ἐξελεξάμην τὴν Ἱερουσαλὴμ γενέσθαι τὸ ὄνομά μου ἐκεῖ] Cant. desunt. τὸν λαὸν] Cant. τοῦ λαοῦ. 9 ὅτι ὁ υἱός σου, ὃς ἐξελεύσεται ἐκ τῆς ὀσφύος σου, οὗτος οἰκοδομήσει τὸν οἶκον] Cant. desunt. 11 Καὶ ἔθηκα ἐκεῖ τὴν κιβωτὸν ἐν ᾗ ἐκεῖ διαθήκη κυρίου] Cant. desunt. 15 ἃ ἐφύλαξας] Cant. καὶ φυλάξας. 21 καὶ ἀκούσῃ καὶ, usque ad finem ver. 22] Cant. desunt. 25 αὐτῷ ''' ἀποστρέψεις] Cant. ἑκάστῳ ἀποστρέψῃς. 27 παίδων] Cant. παίδων σου. πᾶσα δέησις ἢ ἂν γίνεται] Cant. δέησις ἐὰν γίνεται. 30 ἱλάσῃ] Cant. ἰάσῃ. μόνος] Cant. μόνος σύ. 31 ἡμέρας ἃς αὐτοὶ] Cant. ἡμέρας. Αὐτοί. 33 ὡς] Cant. deest. 35 ἀκούσῃ] Cant. εἰσακούσῃ. 37 δεηθῶσί σου] In Cant. σου deest. 38 αἰχμαλωτευσάντων αὐτοὺς, ὅπου ᾐχμαλώτευσαν αὐτοὺς] Cant. αὐτῶν. ᾗς ἔδωκας] Cant. οἷς ἔδωκας. 40 Καὶ] Cant. deest. 42 θεὸς] Cant. θεὸς ἡμῶν. τοῦ χειστοῦ] Cant. deest.

CAP. VII.

1 ἐάρων] Cant. ἑωράκασι. ἀγαθὸν] Cant. ἀγαθός. 7 ἐξεποίει] Cant. ἐποίει. 10 εἰκοστῇ] Cant. εἰκάδι. 12 τὴν νύκτα] Cant. τῇ νυκτί. οἶκον θυσίας] Cant. οἶκον τοῦ θυσιάσαι. 16 τὸν οἶκον] Cant. τὸν τόπον. 20 ὀνόματί μου ἐκ] Cant. ὀνόματί σου ἀπό. 22 καὶ ἐδούλευσαν αὐτοῖς, καὶ] Cant. desunt.

CAP. VIII.

3 Βαιθσωβὰ] Cant. Αἰμὰθ σωμαί. 4 Θοεδμὸρ] Cant. Θεδμώρ. ἃς] Cant. deest. 5,6. τείχη, πύλαι, καὶ μοχλοί. Καὶ τὴν Βαλαάθ, καὶ πάσας τὰς πόλεις] Cant. desunt. 7 εἰσὶν] Cant. ἐστίν. 8 ἀλλ'] Cant. deest. 9 ἰδοὺ] Cant. αὐτοί. καὶ οἱ] Cant. desunt. 10 προστατῶν βασιλέως] Cant. προσταγμάτων τοῦ βασιλεῖ. 13 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ] Cant. desunt. 17 Αἰλὰθ] Cant. Αἰλάμ. γῇ] Cant. τῇ.

CAP. IX.

4 καὶ οἰνοχόους αὐτοῦ, καὶ στολισμὸν αὐτῶν] Cant. desunt. 7 ἄνδρες] Cant. ἄνδρες τοῦ οἴκου. ἀκούοντες] Cant. ἀκούοισι. 8 αὐτοὺ] Cant. αὐτοῖς. κυρίῳ θεῷ] Cant. τοῦ λαῷ. 10 καὶ οἱ παῖδες Σαλωμὼν] Cant. desunt. 11 τοῖς ᾠδοῖς] Cant. τῆς ᾠδῆς. 14 πάντες] Cant. deest. 16 τριακοσίων χρυσῶν ἀνεφέρετο ἐπὶ τὴν ἀσπίδα ἑκάστην. 17 ἐλεφαντίνων ὀδόντων] Cant. ἐλεφάντινον. 20 οὐθὲν] Cant. οὐδέν. 21 πλοῖα ''' γέμοντα] Cant. πλοῖον ''' γέμον. ὀδόντων ἐλεφαντίνων] Cant. ἐλεφάντων καὶ ὀδόντων. 29 τῶν λόγων] Cant. τὸν λόγον. Σηλωνίτου] Cant. Σολονίτου. 30 Σαλωμὼν] Cant. Σολομὼν ὁ βασιλεύς.

CAP. X.

3 ἐκκλησία πρὸς] Cant. ἐκκλησία Ἰσραὴλ πρὸς βασιλέα. 5 ὁ λαὸς] Cant. ἀπὸ τοῦ ὁ λαός. 10 λέγοντες] Cant. deest. 11 ἐπὶ τὸν ζυγὸν ὑμῶν] Cant. ἐφ' ὑμᾶς. 13 σκληρά, καὶ] Cant. deest καί. 16 ἡμῶν] Cant. ἡμῖν. εἰς τὰ] Cant. ἀπόστρεφε εἰς τά. Ἰσραὴλ] Cant. ὁ λαὸς Ἰσραήλ. 17 ἐπ' αὐτῶν] Cant. ἐφ' ἑαυτῶν τόν. 18 Ἀδωνιρὰμ] Cant. Ἀδωράμ.

CAP. XI.

1 τοῦ Ῥοβοὰμ] Cant. ἑαυτοῦ. 3 πάντα] Cant. πρὸς πάντα. 4 ἀποστρέφετε] Cant. ἀποστρέψητε. 5 εἰς] Cant. ἐν. 6 Αἰτὰν] Cant. Αἰτανί. 7 Σοχὼθ] Cant. Σοκχῶ. 8 Ζὶφ] Cant. Σεῖφ. 9 Λαχὶς] Cant. Λαχῆς. 10 Σαραὰ] Cant. Ἀραά. Αἰλὼμ] Cant. Ἀϊλὼμ] Cant. Ἀϊλών. 12 καὶ κατὰ πόλιν] Cant. desunt. 16 ἀπὸ] Cant. ἀπὸ προσώπου. 17 τὸν τοῦ] Cant. ὁ τοῦ. 18 Ἀβιγαίαν] Cant. Ἀβιαιλάμ. 19 Σαμορία] Cant. Σαμβρίαν. Ζαὰμ] Cant. Ζαλάμ. 20 Ἰεθθὶ] Cant. Ἰεθθί. Ζηζὰ] Cant. Ζιζᾶ. 21 καὶ τὰς παλλακὰς αὐτοῦ] Cant. desunt. 22 Ἀβιὰ] Cant. Ῥοβοὰμ τὸν Ἀβιά.

CAP. XII.

3 Τρωγοδύται] Cant. Τρωγλοδύται. 4 ἦλθον] Cant. ἦλθεν. 5 Σουσακὶμ] Cant. Σακείμ. 9 βασιλέως] Cant. βασιλέως κυρίου. θυρεοὺς] Cant. θησαυρούς. 10 βασιλεὺς] Cant. deest. 11 εἰς οἶκον] Cant. ἐν οἴκῳ. 13 υἱῶν] Cant. deest. 15 Ἀδδὼ] Cant. Ἀδδώ. ἐπολέμησε Ῥοβοὰμ τὸν Ἱεροβοὰμ] Cant. ἐπολέμει Ἱεροβοὰμ πρὸς Ῥοβοάμ.

CAA. XIII.

2 Τεία] Cant. Ἔξ. 3 Ἀβιὰ] Cant. Ἀβιὰ τὸν πόλεμον. δυνατοὶ πολεμισταὶ] Cant. δυνατῶν πολεμιστῶν. 7 ἀνέστη] Cant. ἀντέστη. τὸν τοῦ] Cant. υἱόν. 9 γῆς πάσης;] Cant. γῆς πᾶς ὁ. μόσχῳ] Cant. μόσχοις. 11 προθέσεις] Cant. πρόθεσις. 12 μὴ] Cant. deest. εὐοδώσεται] Cant. εὐοδωθήσεται. 13 ἐλθεῖν αὐτῷ] Cant. desunt. 15 Ἀβιὰ καὶ] Cant. Ἰσραὴλ καί. 18 ἐπὶ κύριον θεὸν τῶν πατέρων αὐτῶν] Cant. τῶν πατέρων ἡμῶν. 19 Ἰεσυνὰ] Cant. Ἀνά. εἴκοσι δύο] Cant. κδ'. ἑκκαίδεκα] Cant. ιδ'.

CAP. XIV.

1 Ἰούδα] Cant. deest. 5 καὶ εἰρηνεύειν] Cant. desunt. 6 ᾠκοδόμησε] Cant. addit πόλεις. 7 ἐνώπιον τῆς γῆς κυριεύσομεν] Cant. ἐν ᾧ τῆς γῆς κυριεύομεν. 8 ὀγδοήκοντα] Cant. πεντήκοντα. 13 αὐτοὺς ''' ἐν αὐτοῖς] Cant. desunt. 15 Ἀλιμαζονεῖς] Cant. Ἀμαζόνεις.

CAP. XV.

2 κύριος μεθ'] Cant. κύριος ὁ θεὸς μεθ'. 6 πολεμήσῃ] Cant. πολεμήσει. 8 Ἀδὰδ] Cant. Ἀζαρίου. Ἱεροβοὰμ] Cant. deest. 9 καὶ Βενιαμὶν] Cant. desunt. 11 σκύλων] Cant. σκυλῶν. 15 ψυχῆς] Cant. ψυχῆς αὐτῶν. αὐτοῖς κυκλόθεν] Cant. κύριος κύκλωθεν. 16 ἐν] Cant. deest. 17 ἀπέστησαν] Cant. ἐξῆραν. Ἰσραὴλ] Cant. Ἰούδα καὶ Ἰσραήλ. οἴκου τοῦ θεοῦ] Cant. κυρίου θεοῦ.

CAP. XVI.

1 Καὶ ἐν τῷ ὀγδόῳ καὶ τριακοστῷ ἔτει τῆς βασιλείας] Cant. desunt. 3 Βαασὰ] Cant. deest. 4 Νεφθαλεὶμ] Cant. Νεφθαλεί. 6 ἔλαβε] Cant. ἤγαγε. 7 Συρίας] Cant. Ἀσσυρίας. 9 πλήρει] Cant. πλήρη. ἠγνόηκας] Cant. ἠγνόηκας. 13 τεσσαρακοστῷ] Cant. ἐννάτῳ καὶ τριακοστῷ. ἕως] Cant. deest.

CAP. XVII.

2 ταῖς ὀχυραῖς, καὶ κατέστησεν ἡγουμένους ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν Ἰούδα] Cant. desunt. 5 ἔδωκε πᾶς Ἰούδα] Cant. ἔδωκαν πᾶς Ἰούδας. 7 τοῦ διδάσκειν] Cant. deest τοῦ. 8 Σαμαίας] Cant. Σαμουέας. καὶ Τωβίας] Cant. desunt. 9 ἐδίδασκον] Cant. ἐδίδασκον οἱ ἱερεῖς νόμου. 11 ἑπτακοσίους] Cant. addit, καὶ τράγους ἑπτακισχιλίους ἑπτακοσίους. 14 δυνατοὶ] Cant. deest. 16 Ἀμασίας] Cant. Μασαίας. Ζαρὶ] Cant. Ζαχρί.

CAP. XVIII.

2 Γαλααδίτιδος, usque ad proximum Γαλααδίτιδος] Cant. desunt. 7 Ἰεμβλὰ] Cant. Ἐμβλάμ. 9 προεφήτευον] Cant. ἐπροεφήτευον. 14 εὐοδώσεις] Cant. εὐοδωθήσῃ. δοθήσονται] Cant. δοθήσεται. 17 ὁρκίζω] Cant. ὁρκίσω. 16 οὗτοι] Cant. deest. 20 ἀπατήσω] Cant. ἀποστήσω. 21 ποίησον οὕτω] Cant. ποιήσεις οὕτως. 24 τοῦ] Cant. deest. 26 καὶ ὕδωρ θλίψεως] Cant. desunt. 27 Καὶ εἶπε Μιχαίας, Ἐὰν ἐπιστρέφων ἐπιστρέψῃς ἐν εἰρήνῃ] Cant. desunt. 30 πολεμεῖτε] Cant. πολεμήσετε. ἔτεινε] Cant. ἐνέτεινε.

CAP. XIX.

1 εἰς] Cant. ἐν εἰρήνῃ εἰς. 11 πάντα λόγον] Cant. πᾶν λόγον.

CAP. XX.

2 Ἀσασὰν Θαμὰρ] Cant. Ἀνααθαμάρ. 8 καὶ ᾠκοδόμησαν ἐν αὐτῇ] Cant. desunt. 9 ἀκούσῃ] Cant. εἰσακούσῃ. 11 ἡμῶν] Cant. σου. 15 βοηθεῖτε] Cant. βοηθῆτε. 16 ἐπ' ἄκρου] Cant. ἐπάνω. ἐρήμου] Cant. deest. 30 ἐμπεσοῦνται] Cant. πεσοῦνται. 31 πέντε] Cant. deest. 34 βασιλέων] Cant. βασιλέως. 37 ἐδυνάσθη] Cant. ἐδυνήθησαν τοῦ.

CAP. XXI.

1 ἐτάφη] Cant. addit, παρὰ τοῖς πατράσιν ἑαυτοῦ. 2 Ἀζαρίας] Cant. Ζαρίας. 5 Ὄντος αὐτοῦ] Cant. Ὢν αὐτός. 10 Ἰούδα] Cant. Χερός. 17 Ὀχοζίας] Cant. Ἰωάχαζ.

CAP. XXII.

2 Ἀμβεὶ] Cant. Ζαμβεί. 5 Ῥαμὼθ] Cant. Ῥεμμώθ. 6 Ῥαμὼθ] Cant. Ῥαμᾶ. 7 αὐτὸν] Cant. deest. 8 Ὀχοζίου] Cant. Ὀχοζία. ἐν ὅλῃ] Cant. καὶ ὅλῃ. 10 εἶδεν ὅτι] Cant. desunt. 11 Ἰωσαβεὲθ] Cant. Ἰωσαβέθ. 12 αὐτοῦ] Cant. αὐτῆς. ἓξ ἔτη &c.] Cant. καὶ ἓξ ἔτη ἐβασίλευσεν Γοθολία.

CAP. XXIII.

1 ὀγδόῳ] Cant. ἑβδόμῳ. ἐκραταίωσεν] Cant. ἐκραταιώθη. Ὠβὴδ] Cant. Ἰωβήδ. 3 βασιλευσάτω] Cant. βασιλευέτω. 6 φυλακὰς] Cant. φυλακὰς οἴκου. 13 τῆς γῆς] Cant. deest. ἐβόησε] Cant. ἐβόησε καὶ εἶπεν. 14 ἐθανατώθη] Cant. ἐθανατώθη μαχαίρᾳ.

CAP. XXIV.

1 Ζαβιὰ] Cant. Ἀβιά. 5 ἔσπευσαν] Cant. ἐπίσπευσαν. 7 Βααλὶμ] Cant. Βααλείμ. 11 ἱερέως] Cant. βασιλέως. 12 καὶ χαλκεῖς σιδήρου καὶ χαλκοῦ ἐπισκευάσαι τὸν οἶκον κυρίου] Cant. desunt. 18 τὸν οἶκον κυρίου θεοῦ] Cant. τὸν κύριον τὸν θεόν. 20 Ἀζαρίαν] Cant. Ζαχαρίαν. 25 ἐγκαταλιπεῖν] Cant. καταλιπεῖν.

CAP. XXV.

1 καὶ ὄνομα τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ἰωαδὲν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ] Cant. desunt. 4 τοῦ νόμου] Cant. desunt. 7 προσέταξε] Cant. παρήγγελλε. 8 καὶ ἰσχύσαι] Cant. κατισχύσαι. 10 καὶ ἐθυμώθησαν σφόδρα ἐπὶ Ἰούδαν, καὶ ἀπέστρεψαν εἰς τὸν τόπον αὐτῶν] Cant. desunt. 12 τὸ ἄκρον] Cant. τοῦ ἄκρου. 15 προφήτην] Cant. προφήτας. 16 πρὸς αὐτὸν] Cant. desunt. 17 ὁ βασιλεὺς Ἰούδα] Cant. desunt. 28 ἀπέστειλε] Cant. deest. 23 τετρακοσίους] Cant. τριακοσίους. 27 Λαχὶς] Cant. Λαχείς.

CAP. XXVI.

1 υἱὸς] Cant. deest. 6 Ἰαβνὴρ] Cant. Ἰαβνί. 10 γεωργὸς] Cant. φιλογέωργος. 18 θῦσαι] Cant. θυμιάσαι. 20 πρὸς αὐτὸν] Cant. ἐπ' αὐτόν. 21 Ἰωάθαμ] Cant. Ὠάθαμ.

CAP. XXVII.

3 Ὀπὲλ] Cant. Ὀφλᾶ. 4 ἐν ὄρει] Cant. καὶ πόλεις ᾠκοδόμησε ἐν ὄρει.

CAP. XXVIII.

1 καὶ πέντε] Cant. desunt. 2 Ἰσραὴλ] Cant. deest. 3 Βενεννὸμ] Cant. Βεεννόμ. 6 ἀπέκτεινε] Cant. ἐπάταξε. 7 Ζεχρὶ] Cant. Ἐζεχρί. 9 αὐτοὺς] Cant. αὐτόν. 12 Οὐδείας ὁ τοῦ Ἰωανοῦ] Cant. Ἀζαρίας ὁ τοῦ Ἰωανάν. Μοσολλαμὼθ] Cant. Μοσολλαμώθ. 16 ὁ βασιλεὺς] Cant. deest. 18 καὶ τὰ ἐν οἴκῳ κυρίου, καὶ τὰ ἐν οἴκῳ βασιλέως καὶ ἀρχόντων, καὶ ἔδωκαν τῷ βασιλεῖ] Cant. desunt. 20 ἔθλιψεν] Cant. ἐπάταξεν. 21 Ἀσσοὺρ] Cant. Ἀσσούρ, καὶ ἐπάταξε.

CAP. XXIX.

1 Ἀβιὰ] Cant. Ἀβαιέθ. 8 ὀργῇ] Cant. θυμῷ. 12 Γεδσωνὶ] Cant. Γεθσώμ. Ἰωδαὰδ] Cant. Ἰωαᾶ. οὗτοι υἱοὶ] Cant. ὁ τοῦ. 18 αὐτοῦ] Cant. αὐτῆς. 24 τὸ αἷμα αὐτῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον] Cant. desunt.

CAP. XXX.

6 Ἰσραὴλ] Cant. Ἰακώβ. ἐπιστρέψατε] Cant. ἐπιστρέψει. 8 καρδίας] Cant. τραχήλους. ὡς οἱ πατέρες] Cant. desunt. καὶ εἰσέλθετε εἰς τὸ ἁγίασμα αὐτοῦ ὃ ἡγίασεν εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ δουλεύσατε τῷ κυρίῳ θεῷ ὑμῶν] Cant. desunt. 17 τῷ κυρίῳ] Cant. desunt. 18 οὗτοι] Cant. deest. 35 ἱερεῖς καὶ οἱ Λευῖται] Cant. desunt.

CAP. XXXI.

5 ἐπλεόνασεν] Cant. addit, οἱ υἱοί. 6 μόσχων] Cant. καὶ μόσχοις. 10 καὶ εἶπεν] Cant. desunt. ἕως εἰς πλῆθος] Cant. desunt. 12 ἤνεγκαν] Cant. εἰσήνεγκαν. 15 Ἰησοῦς] Cant. Ἰησοῦ. 18 ἐγκαταλοχίσαι] Cant. ἐγκαταλοχίαις. 19 μερίδα] Cant. μερίδας.

CAP. XXXII.

5 τὸ κατεσκαμμένον] Cant. τὸ κατεσπασμένον. 6 ἐπὶ τῆς πύλης] Cant. τῆς πόλεως. 7 καὶ μὴ φοβηθῆτε] Cant. desunt. 17 ὅπως οὐ μὴ, usque ad finem versus] Cant. desunt. 22 Ἀσσοὺρ] Cant. Ἀσσυρίων. 24 Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις] Cant. desunt. 31 αὐτὸν] Cant. αὐτοῦ.

CAP.

CAP. XXXIII.

1 Μανασσῆς] Cant. Μανασσῆ. 5 δυσὶν] Cant. deest. 6 οἰωνίζετο] Cant. deest. 14 καὶ κατὰ τὴν εἴσοδον τὴν διὰ τῆς πύλης τῆς ἰχθυϊκῆς. Ὀπὲλ] Cant. Ὀφλᾶ. 17 ἐθυσίαζε] Cant. deest. 18 θεοῦ] Cant. κυρίου θεοῦ. 22 Ἀμὼν] Cant. Ἀμώς. 24 αὐτὸν] Cant. αὐτῷ.

CAP. XXXIV.

3 δωδεκάτῳ] Cant. δεκάτῳ. 7 κατέσπασε] Cant. κατέσκαψε. 12 ἐν πίστει] Cant. πιστοί. Ἰεὲθ] Cant. Ἰεὰθ. 16 ποιούντων] Cant. addit τὸ ἔργον. 21 τῶν λόγων] Cant. τὸν λόγον. 25 ἐθυμίασε] Cant. ἔθυσε. 31 τοῦ πορεύεσθαι ἐνώπιον κυρίου] Cant. desunt.

CAP. XXXV.

6 ἑτοιμάσατε] Cant. addit τὰ ἅμα. 8 δισχίλια ἑξακόσια] Cant. δισχιλίους διακοσίους. 16 Ἰωσίου] Cant. Ἰούδα. 18 παντὸς βασιλέως] Cant. πάντες βασιλεῖς. 25 αὐτὸν] Cant. αὐτῷ.

CAP. XXXVI.

5 αὐτοὺς] Cant. αὐτόν. 11 υἱὸς] Cant. deest. 17 ἠλέησε] Cant. ἠλέησαν. 18 καὶ τοὺς θησαυροὺς οἴκου κυρίου] Cant. desunt. 22 ἐξήγειρε κύριος] Cant. ἐξῆρε. Ad finem, Παραλειπομένων τῶν Βασιλειῶν Β', Στίχων τετρακισχιλίων.

E S A I A S

Τῶν ἑβδομήκοντα exemplaris Romani cum eodem in codice Marchali cum Procopio (Parisiis a Curterio edito Anno Domini 1580) collatus: capite quolibet versuque signanter notatis.

M *notat MS. Marchali vetustissimum, ex Abbatis Apollinarii exemplari descriptum, quod Apollinarius cum Origenis Hexaplis in Bibliotheca Caesariensi & cum Tetraplis, & aliis exemplaribus contulerat, obelis & asteriscis, variantibusque aliarum versionum lectionibus in margine ascriptis.*

P *Procopii notat Commentarium.*

A *Aquilae versionem.*

Θ *Theodotionis.*

Σ *Symmachi.*

οἱ O *70 Interpretes.*

οἱ Γ *Tres Interpretes anonymos, Theodoreto* οἱ τρεῖς *passim dictos.*

* *Asteriscus additionem ex Hebraeo, vel ex alio Interprete.*

÷ *Limniscus varias aliorum interpretationes verbis discrepantes sed non sensu.*

∸ *Hypolimniscus interpretationes & verbis & sensu differentes.*

Π *Pamphilum.*

℘ *Origenem.*

Τόμος *Sectiones notat annotationum Origenicarum ad Esaiam, uti videri est in margine codicis Marchaliani, cap. 23. vers. 13. ubi etiam* ℘ *additur tanquam index Authoris.*

Φ *Ad cap. 21. vers. 13. quid significet nondum didici. Nec quid* οἱ Δ *ad cap. 26. vers. 14. nisi forte Origenis Tetrapla subinnuant.*

Οἱ Γ, *qui toties occurrunt in margine codicis Marchaliani, non videntur fuisse Aquila, Symmachus, & Theodotio, (quod nonnullis visum:) idque primo, quia Esaiae 10. v. 29. ad vocem* Ἀγγαὶ, *separatim hi omnes & distincte adducuntur, imo & diversimode interpretantes.* Θ *vero signanter eo loci* κατάλυμα *vertisse dicitur, (quod* καταλυμα *legendum potius) cui mox apponitur* ὅμως οἱ Γ. *At vero si dicti modo Interpretes iidem essent qui* οἱ Γ, *certe quod subjungitur,* ὅμως οἱ Γ, *non minus nugaciter & inepte adderetur, quam si quis diceret, Clotho, Lachesin, & Atropon, imminere stamini vitae humanae, quinetiã & tres Parcas hoc ipsum facere: fuerunt ergo alii & alii, non minus a* τοῖς Γ, *quam a se invicem diversi. Dein cap. 42. v. 9. ad vocem* ἀναλεῖλαι, *cum* ∸ *sic se habet margo;* οἱ Γ ἀναγγεῖλαι. Θ βλαστῆσαι. A ἀναφυῆναι· *nonne haec tanta tamque distincta interpretationum varietas varietatem arguit authorum? Denique cap. 66. v. 8. ad voces* εἰ καὶ *sub* ÷ *margo sic habet,* ὅμως οἱ Γ, οἱ O ἦ, ὅμως τῆς A Θ, *unde constat Aquilam saltem & Theodotionem non minus diversos esse a* τοῖς Γ, *quam* οἱ O *sunt:* (forte per οἱ Γ tres editiones, Origenis vel Eusebii, Luciani, & Hesychii denotantur.)

οἱ Δ. *De* τοῖς Δ *consulat is, cui vacat, Annotationum chartulas ad Esaiam, cap. 9. v. 15. ubi ad illa verba* αὕτη ἡ ἀρχὴ *margo sub* ∸, οἱ Δ, αὐτὸς κεφαλή. *Item cap. 26. v. 14. ad illud,* οἱ δὲ νεκροὶ ζωὴν οὐ μὴ ἴδωσιν, *sub* ∸, οὐ μὴ ζωοποιήσωσι οἱ Δ.

οἱ Π. *De* τοῖς Π *videantur dictae chartulae ad Esaiae cap. 7. v. 22. ubi* * Π φάγεται βούτυρον· *v. 23. ibidem,* * Π ἔσται. *Porro cap. 10. v. 14.* * Π μου. *cap. 12. v. 2.* * Π IA. *cap. 13. v. ult.* ∸ Π σειρῆνες. *cap. 14. v. 11.* ∸ *ubi hoc solum in loco,* οἱ Π *cum articulo praepositivo. Denique cap. 51. v. 12.* * Π αὐτός.

Φ *Bis tantum occurrit in marginalibus ad Esaiam, viz. cap. 14. v. 11.* ∸ οἱ Π κατὰ Φ, σου. *Item cap. 21. v. 13. & 15.* Φ Δαιδὰν *ad* ∸. *Item ibidem ad* ÷ Φ κατὰ τοὺς O.

CAP. I.

2 κύριος] M passim ad hanc vocem κύριος. ΠΙΠΙ habet in margine; ubicunque scilicet Dominum universi significat, alioquin minime; ut ex versu tertio hic proxime subjecto patet, Καὶ ὄνος τὴν φάτνην τοῦ κυρίου αὐτοῦ, sine nota marginali. Adi cap. 59. hic infra vers. 13. ἐγέννησα] M ∸ Θ Σ ἐξέθρεψα. 3 με] M ∸ A Θ μου. 4 πλήρεις] M — βεβαρημένον. πονηρὸν] M ∸ πονηρευομένων. 5 τὸν ἅγιον τοῦ Ἰσραὴλ] M * A ἀπηλλοτριώθησαν εἰς τὰ ὀπίσω. πόνον] M ∸ A ἀρρώστημα, Σ νόσον. 6 ποδῶν] M ÷ Σ Θ ἴχνους. οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ ὁλοκληρία, &c. ad finem commatis] P Symmachus integram periodum sic reddit, οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῷ ὑγιὲς, ἀλλὰ τραῦμα, καὶ μώλωψ, καὶ πληγὴ τραυματος οὐ σφιγμένη, οὐδὲ ἐπιδεσμευμένη, οὐδὲ ἁπαλυνομένη ἐλαίῳ. 9 Σαβαὼθ] M ÷ Σ Θ τῶν δυνάμεων. A στρατειῶν. προσέχετε] P τὸ προσέχειν, ἢ τὸ ἐνωτίζεσθαι, ὡς ἐξέδωκαν ἕτεροι. 10 νόμον θεοῦ] M οἱ Γ — νόμον θεοῦ ἡμῶν. 11 πλήρης εἰμὶ] M ÷ A Σ ἐμπέπλησμαι. ὁλοκαυτωμάτων κριῶν] M ὁλοκαύτωμα τῶν κριῶν &c. referendo nempe ad sequentia; quod & faciendum monet P ad locum. 14 μεγάλην] M ∸ A κλητήν. Θ ἐπίκλητον. πλησμονὴν] M ÷ A Σ Θ ἐνόχλησιν. οὐκέτι ἀνήσω] M ÷ Σ ἐκοπώθην ἱλασκόμενος. 15 χεῖρας] M addit, πρός με. 16 ἀπὸ τῶν πονηριῶν] M ÷ Σ πονηρευόμενοι. 17 Καὶ δεῦτε] M post δεῦτε habet * οἱ Γ δή. 18 ὥσπερ ὡς κόκκινον] M ∸ πυρρωσιν ὡς κόκκινον. 21 ἐκοιμήθη] M ÷ Σ ηὐλίζετο. 23 ἀπειθοῦσαι] M ∸ Θ ἐκκλίνοντες. Σ ἀπειθεῖς. ἀγαπῶντες] M ÷ A πᾶς αὐτῶν ἀγαπῶν. Σ ἅπας ἀγαπᾷ. Θ πᾶς τις ἀγαπᾷ. χηρῶν] M ∸ Θ Σ χήρας. 24 κύριος ὁ δεσπότης] M ὁ δεσπότης κύριος. 25 ἐπὶ σὲ] M ἐπὶ σέ. πυρώσω] M addit σέ. Ad ∸ vero A, καὶ πυρώσω εἰς ἐκλεκτὸν τεμφυλά σου. P ibidem, οἱ λοιποὶ κασσίτερον ἐκδεδώκασι. πάντας] M addit τοὺς & post σου etiam addit, καὶ πάντας ὑπερηφάνους. 26 Καὶ ἐπιστήσω] M — Σ Θ ἀποκαταστήσω. 27 μετὰ ἐλεημοσύνης] P ἢ ὡς οἱ λοιποὶ ἑρμηνεύουσι, μετὰ δικαιοσύνης. 29 αἰσχυνθήσονται] M ÷ Θ καταισχυνθήσονται. A Σ. ὅμως τῆς οἱ O. ἀπὸ τῶν εἰδώλων αὐτῶν] M ἐν τοῖς εἰδώλοις αὐτῶν. In margine vero — οἱ Γ ἀπὸ τῶν εἰδώλων. ᾐσχύνθησαν] M ἐπαισχυνθήσονται. 30 ὡς] M ὥσπερ. κήποις] M ∸ γλυπτοῖς αὐτῶν ἐφ' οἷς αὐτοὶ ἐποίησαν. 31 στιππύου] M στυπεῖον. ἐργασίαι αὐτῶν] M addit ἅμα. σπινθῆρες] M — A Σ εἰς σπινθῆρα καὶ ἀνάφθησιν. οἱ ἄνομοι] M — A ΔΥΣ αὐτοί. Σ ἀμφότεροι. Θ ἀμφότεροι.

CAP. II.

1 περὶ τῆς Ἰουδαίας] P in Commentario, Κατὰ δὲ Σύμμαχον, ὑπὲρ τοῦ ΙΣΡΑΗΛ. 2 ἐμφανὲς τὸ ὄρος] M A Σ ἕτοιμον ἔσται τὸ ὄρος τοῦ οἴκου κυρίου. 3 ἔθνη πολλὰ] M A Θ Σ λαοὶ πολλοί. cum ∸. ὄρος] M ÷ A Θ Σ ὁμοίως. 4 οὐ λήψεται ἔθνος] M ÷ Θ οὐ μὴ ἄρῃ ἔθνος. οὐ μὴ] M ÷ Σ οὐδέ. 5 ὁ οἶκος] M ÷ Σ Υ. δεῦτε] M post δεῦτε addit καί. τῷ φωτὶ] M ἐν τῷ. 6 τοῦ Ἰσραὴλ] M τοῦ Ἰακώβ· Adi ℘ hic infra ad versum hunc. 9 αὐτοὺς] M ∸ αὐτοῖς. A Σ Θ αὐτοῖς. P hic in Commentario, Ἀντὶ τοῦ οὐ μὴ ἀνήσω αὐτοὺς, ὁ μὲν Ἀκύλας, οὐ μὴ ἀνῇς αὐτοῖς. ὁ δὲ Σύμμαχος, καὶ μὴ ἀφῇς αὐτοῖς. ℘ P Ἰστέον μέντοι ὡς οἱ λοιποὶ ἑρμηνευταὶ, ἀντὶ τοῦ [ἀνῆκε γὰρ τὸν λαὸν αὐτοῦ] πρὸς τὸν θεὸν τὸν λόγον ἀπέστρεψαν. Ἀκύλας μὲν, εἴασας εἰπών· ὁ δὲ Σύμμαχος, ἀπέρριψας· ὁ δὲ Θεοδοτίων, ἀνῆκας. 10 ἀπὸ τῆς δόξης] M ibidem, ἀπὸ δόξης. 13 ταπεινωθήσονται] M — A Σ Θ. ὅμως τῆς οἱ O, ταπεινωθήσεται. 14 Καὶ ἐπὶ πᾶν ὑψηλὸν ὄρος] M Καὶ ἐπὶ ὄρος. * οἱ Γ, ὑψηλόν. 20 Τῇ γὰρ ἡμέρᾳ] M A Σ Θ Ἐν τῇ. ÷.

CAP. III.

2 πρεσβύτερον] M πρεσβύτην. ∸ Γίγαντα] M Θ Δυνάστην. A Δυνατόν. Σ Ἄνδρειον. P ibidem, Γίγαντα δὲ, ἢ τε Ἑβραίων ἡ φωνὴ, ἥ τε οἱ λοιποὶ τῶν ἑρμηνευσάντων ὠνόμασαν. 3 συνετὸν ἀκροατὴν] ÷ M A καὶ συνετὸν ψιθυρισμῷ. Σ ὁμιλίᾳ μυστικῇ [scribitur quidem μυστικαι] Θ ἐπῳδῇ. 6 ἢ τοῦ οἰκείου] M καὶ τοῦ οἰκείου. 9 ἀνήγγειλαν] M ∸ A Σ Θ ὅμως τε O, ἀπήγγειλαν. 11 κατὰ τὰ ἔργα] M κατὰ ἔργα. 15 καταισχύνετε] M καταισχύνεται. * φησὶ κύριος κύριος τῶν στρατιῶν. Σ Θ λέγει κύριος τῶν δυνάμεων. 17 ἀνακαλύψει] ÷ M ἀποκαλύψει· & in marg. ibidem, οἱ O ἀνακαλύψει. 18 ἱματισμοῦ αὐτῶν] Statim post haec verba M habet, καὶ τοὺς κόσμους αὐτῶν. 19 κοσύμβους] M ∸ A τελαμῶνας. μηνίσκους] M ∸ Σ μανιακάς. Inde ab hoc versu ad versum 24 deficiunt numeri versuum indices, in exemplari Parisiensi. καὶ τὸ κάθεμα] M ∸ Θ τὰ καθέματα. A κροκυφάντοις. Σ χαλαστά. κλιδῶνας] M ∸ Θ Τὰ βραχιάλια. τὰ ἐγκομβώματα. καὶ τὰ ψέλλια] Continuo hic subjungit M καὶ τοὺς δακτυλίους· Sed Parisiense post ψέλλια, habet καὶ τὸ ἐμπλόκιον. καὶ τὰ ἐνώτια] M καὶ τὰ ἐμπλόκια ἐνώτια. καὶ κόκκινα] M καὶ τὰ κόκκινα. καὶ θέριστρα κατάκλιτα] M καὶ θέριστρα καθάκλειστα. It. ÷ ibidem, Σ σπαθαρικά. 24 περιζώσῃ σάκκον] M hic statim addit, ταῦτά σοι ἀντὶ καλλωπισμοῦ σου. 25 Καὶ ὁ υἱός σου] M ÷ οἱ Γ στοῖχοι οἱ ὑποκείμενοι οὐκ ἔκειντο ἐν τῷ πεντασελίδῳ, οὐδὲ Ὠριγένης ἐξηγούμενος τούτων ἐμνήσθη. NA ὅτι ἀντὶ Καμοὺς Ἄνδρες σου ἐν μαχαίρᾳ πεσοῦνται. 26 καταλειφθήσῃ] M καταλειφθεῖσῃ.

CAP. IV.

M Τόμος S. 1 φαγόμεθα] M φαγώμεθα. περιβαλούμεθα] M περιβαλλώμεθα. 4 ἐκκαθαριεῖ] M * οἱ Γ Ἱερουσαλήμ. 5 καὶ ὡς καπνοῦ] M A Θ Σ καὶ καπνὸν καὶ φέγγος.

CAP. V.

1 Ἐν κέρατι] M Σ εἰς τὸν ἀμπελῶνα αὐτοῦ. — Θ A ἀμπελῶνι αὐτοῦ. 2 Σωρὴκ] M ὅμως οἱ Γ A Θ. ὁμῶς τε οἱ O ∸. ἐποίησεν ἀκάνθας] M ∸ Σ Θ ἐποίησε δέ. 3 ἐν ἐμοὶ] M * οἱ Γ δή. 5 νῦν δὲ] M νῦν δῶ. τί ἐγὼ ποιήσω] M — τί ποιήσω. Θ Σ τί ὅτι. A τί δῶ. * ἐγώ. * οἱ Γ δή. 6 καὶ οὐ τμηθῇ] M καὶ οὐ μὴ τμηθῇ. It. ibidem, οὐδὲ μὴ σκαφῇ] M οὐδ' οὐ μὴ σκαφῇ. καὶ ἀναβήσονται εἰς αὐτὸν ὡς εἰς χέρσον ἄκανθαι] M καὶ ἀναβήσεται εἰς αὐτὸν, ὡς εἰς χέρσον ἄκανθα. 7 κυρίου σαβαὼθ] M ∸ Θ τῶν δυνάμεων. A Σ στρατιῶν. Ibidem post Ἰσραὴλ,] M addit ὅτι, & pro καὶ ἄνθρωπος,] καὶ ὁ ἄνθρωπος. 8 ἵνα τοῦ πλησίον] M ∸ A ἕως πέρατος τόπου. 11 τὸ πρωῒ] M Θ μόνος ὁμοίως. ÷. 12 μετὰ γὰρ κιθάρας] M ÷ καὶ ἐγένετο κιθάρα, καὶ νάβλα, καὶ τύμπανον, καὶ αὐλὸς, καὶ οἶνος πότοι αὐτῶν. 14 τοῦ μὴ διαλιπεῖν] M — στόμα αὐτοῦ μὴ διαλιπεῖν. οἱ Γ τὸ στόμα αὐτοῦ, οἱ O τὸ στόμα τοῦ. 15 καὶ ταπεινωθήσεται ἄνθρωπος] M * Σ Θ καὶ ὁ ἀγαλλιώμενος ἐν αὐτῇ. 16 ἐν κρίματι] M ÷ Θ Σ ἐν κρίματι. A καὶ οἱ O ἐν κρίσει. 17 Καὶ βοσκηθήσονται &c.] P in Commentario, Ἀντὶ δὲ τοῦ, Καὶ βοσκηθήσονται οἱ διηρπασμένοι ὡς ταῦροι, ὁ Σύμμαχος, νεμηθήσονταί φησιν οἱ ἀμνοὶ — αὐτῶν. τὰ δὲ ἔρημα τῶν παρανόμων πάροικοι φάγονται. 18 τὰς ἁμαρτίας] M ∸ Σ ἀνομίας. A Θ τὴν ἀνομίαν. P in Commentario ibidem, ὁ δὲ Σύμμαχος ἐξέδωκεν, οὐαὶ οἱ ἕλκοντες τὰς ἀνομίας, ὡς σχοινίῳ ματαιότητος, καὶ ὡς βρόχῳ τῆς ἁμάξης τὴν ἁμαρτίαν. 25 καὶ ἐθυμώθη] M ∸ Θ διὰ τοῦτο. ὁ θυμὸς αὐτοῦ] M ∸ οἱ Γ ὁμοίως. 26 συριεῖ αὐτοὺς] M ∸ A Σ σείσει. Θ ὁμοίως τε O, αὐτοῦ, οἱ Γ αὐτῷ. 27 οὐδὲ λύσουσι] M οὐδὲ μὴ λύσουσι. 28 ὑποδημάτων αὐτῶν] M A Σ ὑποδήματος. Θ τοῦ ὑποδήματος αὐτοῦ. οἱ πόδες τῶν ἵππων] M ∸ οἱ O αἱ ὁπλαί. ὡς καταιγὶς] M ∸ A ὡς συσσεισμός. 29 ὀργιῶσιν] M ∸ A βρύχημα αὐτῶν. Θ Σ ὤρυγμα αὐτοῦ. ~~καὶ βοήσει ὡς θηρίον~~] M καὶ βοήσεται. 30 καὶ βοήσει δι' αὐτοὺς] M ∸ βοήσεται &c. Σ ἠχήσει ἐπ' αὐτοῦ. Θ καὶ βοήσεται ἐπ' αὐτόν.

CAP.

CAP. VI.

1 Versum hunc cum prima clausula versus sequentis, Σύμμαχος apud Procopium sic clarius fusiusque post vocem ἐπηρμένου, absolvit. — ϗ τὰ πρὸς ποδῶν αὐτοῦ ἐπλήρου, τὸν ναόν· Σεραφεὶν, ἑστῶτα ἐπάνωθεν. Habet item M hic in marg. dextro, "Ορασις Γ. 2 τὸ πρόσωπον] Symmachus apud P addit ἑαυτοῦ. 3 ἐκέκραγον] M ἐκέκραγον. 5 εἶπον] M εἶπα. κατανένυγμαι] M ÷ οἱ Ο ἐσιώπησα. Item Σύμμαχος apud P οἴμοι, ὅτι ἐσιώπησα. 6 Καὶ ἀπεστάλη πρός με] M hic margine dext. Τόμος Η. ἐν τῇ χειρὶ εἶχεν ἄνθρακα] M ÷ οἱ Γ αὐτοῦ. ἐν τῇ λαβίδι] M ÷ οἱ Γ ὁμοίως. 8 Τίνα ἀποστείλω] M Τίνα ἀποστελῶ; 10 Καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς] M addit αὐτῶν. 13 ἔσται εἰς προνομὴν] P ἀνθ' ὧν ἐξέδωκε Σύμμαχος, ϗ πάλιν ἔσται εἰς καταβόσκησιν ὡς δρῦς, ϗ ὡς βάλανος, ἥτις ἀποβαλοῦσα ἑστῶται μόνη. αὐτῆς] Vox ultima totius capitis, cui epilogum quendam addit Θ sub hac nota *, quem memorat Nobil. quibus & hæc insuper subjungit P in Comment. ibidem. Θεοδοτίων μὲν γὰρ ἔφη, &c. ὁ δὲ Ἀκύλας στήλωσις, ἔφησεν. ὁ δὲ Σύμμαχος, ἡ στάσις αὐτῆς.

CAP. VII.

1 Καὶ ἐγένετο &c.] M "Ορασις Δ. Ῥασὶν] M Ῥαασών. Ἀρὰμ] M Σ Α Συρίας. ÷. 2 εἰς τὸν οἶκον Δαυὶδ, λέγων,] M λέγοντες. ὃν τρόπον &c.] M ÷ ὡς σαλεύεται ξύλα δρυμοῦ ἐκ προσώπου ἀνέμου. 3 τοῦ κναφέως] M ÷ οἱ Γ ὁμοίως. 4 φύλαξαι τοῦ ἡσυχάσαι] P ὅπερ Σύμμαχος μέν φησιν, φύλαξαι ϗ ἡσύχασον. ὁ δὲ Θεοδοτίων, πρόσχες, ϗ ἡσύχασον. 5 τοῦ θυμοῦ μου γένηται] M sine μου. 6 ἀποστρέψομεν αὐτοὺς] M A ἀποσχίσωμεν αὐτήν. 8 οὐ μὴ μείνῃ] M sine μή. ἀλλ' ἡ κεφαλὴ Ἀρὰμ] ÷ A Σ Συρίας. Θ Ἀράμ. Ῥασὶμ] M Ῥαασσίμ. ἀλλ' ἔτι ἑξήκοντα] M ἀλλ' ἐφ' ἑξήκοντα. Σομόρων] M ÷ A Σ Σαμάρεια. 12 οὐδὲ μὴ πειράσω κύριον] M * τόν. 14 ἐν γαστρὶ λήψεται] M ἕξει. καλέσεις] M ÷ οἱ Γ καλέσεις ὅμως. 16 ἐκλέξασθαι] M ἐκλέξεται. πρὶν ἢ γνῶναι] M ÷ A τοῦ γνῶναι αὐτὸν ἀπορρίψαι ἐν κακῷ, ϗ ἐκλέξασθαι ἐν ἀγαθῷ. Σ εἰς τὸ γνῶναι αὐτὸν ἀποδοκιμάσαι τὸ κακὸν ϗ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν. ἀπειθεῖ πονηρίᾳ ἐκλέξασθαι] M τοῦ ἐκλέξασθαι τὸ ἀγαθόν. ἣν σὺ φοβῇ] M — A Ἐγχανεῖς. Θ βδελύσσῃ. 18 συριεῖ] M — A συρίσει. 19 Καὶ ἐλεύσονται πάντες] M non habet πάντες ÷ A Θ ὅμως. Σ ϗ ἥξουσιν. 20 ἐν τῷ ξυρῷ] M continuo hic addit, τῷ μεγάλῳ. τῷ μεμισθωμένῳ] M τῷ μεμεθυσμένῳ. — A ὅμως Ο, μεμισθωμένῳ. πέραν τοῦ ποταμοῦ] M ὅ ἐστι πέραν &c. Σ τοὺς μεμισθωμένους ἐν τῷ πέραν τοῦ ποταμοῦ. — ἐν αὐτοῖς] M οὐκ ἔχει τὸ ὅ ἐστιν (quære quid hoc sit ἐν αὐτοῖς;) 22 πιεῖν γάλα] M πιεῖν γάλα. βούτυρον ϗ μέλι] M * Π (i.e. Pamphilus, juxta Curterium in præfatione) φάγεται βούτυρον. ὁ καταλειφθεὶς] M ὁ καταλειφθείς. 23 πᾶς τόπος] M * Π ἔσται. 24 μετὰ βέλους ϗ τοξεύματος] M — A ἐν βέλεσι ϗ ἐν τόξῳ. 25 ἠροτριαμένον] M ἀροτριώμενον.

CAP. VIII.

1 M Τόμος Ι'. 2 τὸν Οὐρίαν] M * οἱ Γ τὸν ἱερέα.. 4 δύναμιν] M * τήν. 6 διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι] M * ante διὰ habet λέγων, & pro διὰ τὸ, διὰ τοῦ. Symmachus autem apud P ad locum, οὐκ ἠθελήθησαν, οὐ γὰρ ἀπεδοκίμασαν. τοῦ Σιλωὰμ] M ÷ οἱ Γ ὅμως Σιλωά. Ῥασὶν] M Ῥαασών. & ÷ οἱ Γ Ῥασίν. 8 τὸ πλάτος] M ÷ οἱ Γ ὅμως. μεθ' ἡμῶν ὁ θεὸς] M ÷ ἡ Ἑβραϊκὴ λέξις ἀντὶ τοῦ μεθ' ἡμῶν ὁ θεὸς Ἐμμανουὴλ περιέχει. Καὶ αὖθις ἐν τῷ τέλει πρὸς τῷ λέγεσθαι, Καὶ λόγον ὃν ἂν λαλήσητε οὐ μὴ ἐμμείνῃ ὑμῖν, ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ θεὸς, Ἐμμανουὴλ εἴρηται. 10 ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ θεὸς] M ÷ A Θ ὅτι μεθ' ἡμῶν ὁ ἰσχυρός. 11 οὕτω λέγει κύριος] M P ad locum, ἡ Συμμάχου δὲ ἔκδοσις, &c. Εἶπεν κύριος πρός με ὡς ἐν κράτει τῆς χειρὸς ϗ ἀπέπαυσέν με μὴ πορεύεσθαι τῇ ὁδῷ τοῦ λαοῦ τούτου, λέγων, Οὐκ ἐρεῖτε ἄνταρσις. Πᾶν ὃ ἐὰν εἴποι ὁ λαὸς οὗτος ἄνταρσις. 12 μήποτε εἴπωσι, σκληρὸν] M μήποτε εἴπητε. 13 Κύριον αὐτὸν ἁγιάσατε] M * A Θ τόν. * Σ Θ τῶν δυνάμεων. 14 καὶ οὐχ ὡς λίθου προσκόμματι] M ÷ Θ ϗ εἰς λίθον προσκόμματος. Post συναντήσεσθε hic M addit, αὐτῷ. A ϗ εἰς στερεὸν σκανδάλου. οὐδὲ ὡς πέτρας πτώματι] M ÷ Θ ϗ εἰς πέτραν πτώματος. P ad locum, ὁ δὲ Σύμμαχος φησίν, εἰς λίθον προσκόμματος, ϗ εἰς πέτραν πτώματος, τοῖς δύο οἴκοις Ἰσραὴλ, εἰς παγίδα, ϗ εἰς σκάνδαλον τῶν οἰκούντων Ἱερουσαλήμ. οἱ δὲ οἶκοι Ἰακὼβ] M ÷ A Σ Θ τοῖς δυσὶν οἴκοις. Sic P ad locum, οἱ λοιποὶ δὲ τοὺς δύο οἴκους ἐξέδωκαν. Καὶ ἐν κοιλάσματι] M ÷ ἐν κοιλώματι. A εἰς σκῶλον. 15 Καὶ ἐγγιοῦσι] P ἀντὶ δὲ τοῦ ἐγγιοῦσιν, Σύμμαχος ἐξέδωκεν, ϗ παγιδευθήσονται ϗ συλληφθήσονται. ἄνθρωποι ἐν ἀσφαλείᾳ] P ibidem. Τὸ δὲ ἄνθρωποι ἐν ἀσφαλείᾳ, προστέθεν, ϗ ὠβέλισται. M habet hic ἐν ἀσφαλείᾳ ὄντες. ÷ ἐν ἄλλοις οὐκ ἔστιν ὄντες. 16 οἱ σφραγιζόμενοι τὸν νόμον] M ÷ A ἔνδησον μαρτύριον· σφράγισαι νόμον ἐν τοῖς διδακτοῖς μου. Sic plane Symmachus apud P ibidem — οἷς inquit ϗ τὰ Ἀκύλου συνᾴδει. 18 ἅ μοι ἔδωκεν ὁ θεὸς] M ÷ Θ A ἔδωκέ μοι. Σ A ὅμως τε O. P ibidem, οὕτως ἐξέδωκαν οἱ λοιποί. Ἰδοὺ ἐγὼ ϗ τὰ παιδία, ἅ δέδωκέν μοι ὁ κύριος, εἰς σημεῖα, ϗ εἰς τέρατα ἐν Ἰσραήλ. 19 ἐκζητήσουσι] M ÷ A Θ ἐκζητήσει. τί ἐκζητοῦσι ibidem] M τί ἐκζητήσουσι. 21 καὶ ἔσται ὡς ἂν πεινάσητε] P ὁ δὲ Σύμμαχος οὕτως ἐξέδωκεν. Καὶ παρελεύσεται δι' αὐτῆς ἐσκανδαλισμένος ϗ πεινάσει. ἔσται δὲ ὅταν πεινάσῃ, ϗ παροξυνθῇ, ϗ καταράσεται βασιλέα ἑαυτοῦ. καὶ τὰ πάτρια] M ÷ A Θ. καὶ κατάρα ἔσται ἐν τῷ βασιλεῖ αὐτοῦ. Σ πατράρχα εἴδωλα.

CAP. IX.

1 Ταχὺ ποίει χώρα Ζαβουλὼν, ἡ γῆ Νεφθαλὶμ] P ad loc. Κατὰ δὲ Σύμμαχον &c. ὁ πρῶτος ἐτάχυνεν τὴν Ζαβουλὼν, καὶ τὴν Νεφθαλείμ, ϗ ὁ ἔσχατος ἐβάρυνεν ὁδὸν τὴν κατὰ θάλασσαν πέραν τοῦ Ἰορδάνου. Νεφθαλεὶμ] M post Νεφθαλεὶμ habet ὁδὸν θαλάσσης. Sed ÷ in margine Τινὲς οὐκ ἔχουσιν ὁδὸν θαλάσσης. οἱ τὴν παραλίαν] M addit κατοικοῦντες. Γαλιλαία τῶν ἐθνῶν] P ὅπερ ἐξέδωκε Σύμμαχος, ὅριον τῶν ἐθνῶν· Ἀκύλας, θῖνες τῶν ἐθνῶν. ἐθνῶν] M hic continuo subjungit — τὰ μέρη τῆς Ἰουδαίας. Cum ÷ ἐν ἄλλοις οὐκ ἔστι τὰ μέρη τῆς Ἰουδαίας. 2 ἐν χώρᾳ σκιᾷ θανάτου] M καὶ σκιᾷ. 3 τὸ πλεῖστον τοῦ λαοῦ] M ÷ Θ πλῆθος. Σ apud P ἐπλήθυνας τὸ ἔθνος ὃ οὐκ ἐμεγάλυνας. ὃ κατήγαγες] M ÷ οἱ O οὐκ ἐμεγάλυνας. 4 Διότι ἀφῄρηται] M ἀφαιρεθήσεται. ÷ A ἀφῄρηται. διεσκέδασεν] M hic addit, κύριος. 5 ὅτι πᾶσαν στολὴν] versum integrum Symmachus apud P sic reddit, Πᾶσα βία ἐθιέσθη ἐν σεισμῷ, ϗ περιβόλαιον ἐφύρη ἐν αἵμασι, ϗ ἔσται εἰς καῦσιν ϗ κατάβρωμα πυρός. οἱ ἐγένοντο] M οἱ ἐγενήθησαν. ÷ ibidem A ἐγένοντο. 6 ὅτι παιδίον ἐγενήθη ἡμῖν] M ÷ A ὅτι ἐδόθη. [illegible] ἐγενήθη τὸ μέτρον ἐπὶ ὤμου αὐτοῦ] M A ἐγένετο τὸ μέτρον ἐπὶ ὤμου αὐτοῦ, ϗ ἐκάλεσεν ὄνομα αὐτοῦ, Θαυμαστὸς &c. ut habentur apud Nobilium ex Eusebio: apud quem in commentario ἀντὶ τοῦ ἀρχή. Σ Νεανίας παρεγεννήθη ἡμῖν, — ϗ ἔσται ἡ παιδεία ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ, ϗ κληθήσεται τὸ ὄνομα αὐτοῦ παραδοξασμὸς &c. ut sequuntur apud Nobilium ubi supra. Θ θαυμαστὸς, βουλεύων, ἰσχυρὸς, δυνατὸς, πατὴρ, ἄρχων εἰρήνης, τῷ πληθύνειν τὴν παιδείαν. 7 μεγάλη ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ] M Καὶ μεγάλη &c. ÷ Θ ἐπληνθήθη (forte ἐπληθύνθη, est n. codex iste mendosissimus) παιδεία. A πληθὺς τῷ μέτρῳ. οὐκ ἔστιν ὅριον] M ÷ Θ Σ πέρας. A τέλος. καὶ ἐν δικαιοσύνῃ] M καὶ δικαιοσύνῃ. Καὶ εἰς τὸν αἰῶνα] M ÷ A ϗ ἕως αἰῶνος ὁ ζῆλος. [ὁ Σῆλος perperam] σαβαὼθ] M similiter cum β simplici, quod hic jam primum fit inde ab initio. 8 Θάνατον] M ÷ οἱ O λόγον. A ῥῆμα. In margine dextro hic habetur, Τόμος ΙΑ'. 9 καθήμενοι] M ἐγκαθήμενοι. 11 ἐχθροὺς] M * A Θ Σ αὐτοῦ. 13 ὁ λαὸς] M μου. τὸν κύριον] M addit cum * τῶν δυνάμεων. 14 Καὶ ἀφεῖλε] P ὁ δὲ Σύμμαχος, ἐξολοθρεύσει. 15 αὕτη ἡ ἀρχὴ] M — οἱ Δ αὐτὸς κεφαλή. 16 καταπίνωσιν] M καταπίωσιν. 17 Διὰ τοῦτο] M Καὶ διά. ὀρφανοὺς αὐτῶν ϗ χήρας αὐτῶν] M utrobique — οἱ Γ αὐτοῦ.

CAP. X.

2 ἁρπάζοντες] M * οἱ Γ καί. κρίμα] M χρήματα — οἱ Γ κρίσιν. 3 θλίψις ὑμῖν] M ὑμῶν. 4 τοῦ μὴ ἐμπεσεῖν] M — Θ τοῦ μὴ κάμψαι ὑπὸ δέσμιον. ἀπαγωγὴν] P ἐπαγωγήν· & legit etiam & exponit. ἡ ὀργὴ] M θυμός. Sed ÷ ibidem οἱ O ἡ ὀργή. 5 καὶ ὀργὴ] M καὶ ὀργῆς. 6 Συντάξω] M συγκατάξω. ποιῆσαι σκῦλα] M * A Θ τοῦ. 7 ἐνεθυμήθη] M ἐνεθυμώθη. καὶ τοῦ ἔθνη] M τῷ ἔθνη præponit ἐξολοθρεῦσαι. οὐκ ὀλίγα] M — A Σ Θ ὅμως τε O ἔθνη οὐκ ὀλίγα. 9 Καὶ ἐρεῖ] M ÷ οὐκ. 10 ὃν τρόπον] M ÷ Θ καθάπερ εὗρεν ἡ χείρ μου τὰς βασιλείας τοῦ εἰδώλου. ἀρχὰς] M χώρας: sed in margine, — ἀρχάς. 11 Ἱερουσαλὴμ] M τῇ Ἱερουσαλήμ. 12 ἐπισκέψομαι ἐπὶ τὸν νοῦν τὸν μέγαν] M ἐπάξει ἐπὶ τὸν νοῦν, &c. Est autem hic in marg. Τόμος ΙΒ. ἐπὶ τὸν ἄρχοντα] M sine ἐπί. 13 ἐν τῇ ἰσχύι] M sine ἐν. ϗ ἐν τῇ σοφίᾳ] M ϗ τῇ σοφίᾳ. 14 τῇ χειρὶ] M * Π μου. 15 ἕλκοντος αὐτὸν] Post hæc sequuntur in M, ὡσαύτως ἐάν. 17 Καὶ φάγεται ὡσεὶ χόρτον τὴν ὕλην] Pro his & sequentib. Symmachus apud P hæc habet, Καταφάγεται τὰ ἀποκείμενα αὐτοῦ, ϗ τὰ πεφυλαγμένα αὐτοῦ ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ. Καὶ ἡ δόξα τοῦ δρυμοῦ αὐτοῦ, ϗ τοῦ Καρμήλου αὐτοῦ, ἀπὸ ψυχῆς ἕως σαρκὸς ἀναλωθήσεται. Καὶ ἔσται ὡς πετμημένος φεύγων. Τὰ δὲ ἐπίλοιπα τῶν ξύλων τοῦ δρυμοῦ αὐτοῦ ἀριθμῷ ἔσονται, ϗ παιδίον γράψει αὐτά. 18 ἀποσβεσθήσεται] M tertiam pluralem habet. 19 καὶ παιδίον] M ϗ παιδίον μικρόν. ÷ Σ παιδίον. Θ παιδάριον. A παῖς. 20 τὸ καταλειφθὲν] M καταλειφθέν, sine articulo. 22 ὁ λαὸς] M ÷ Θ ὁ λαός σου. 23 λόγον συντελῶν] M λόγον γὰρ συντελῶν. κύριος ποιήσει] M ÷ ὁ θεὸς ποιήσει. A στρατιῶν. Θ Σ ὅμως τε οἱ O. * κύριος τῶν δυνάμεων. οἱ Γ ibidem. 24 Διὰ τοῦτο τάδε λέγει κύριος] M Τόμος ΙΓ'. ἐπάγω ἐπὶ σὲ] M ÷ ἐπάξω ἐπὶ σέ. A ἀρεῖ. O Σ ἐπαρεῖ. P τόδε, πληγὴν γὰρ ἐπάγει ἐπὶ σὲ, τοῦ ἰδεῖν ὁδὸν Αἰγύπτου, Σύμμαχος οὕτως ἑρμήνευσεν, Ἐν ῥάβδῳ πλήξει, ϗ τὴν βακτηρίαν αὐτοῦ ἐπαρεῖ ἐπὶ σὲ, διὰ τὴν ὁδὸν Αἰγύπτου. 26 Καὶ ἐγερεῖ ὁ θεὸς] M — κύριος ὁ θεὸς, cum * Θ τῶν δυνάμεων. ἐν τόπῳ θλίψεως] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ἐν τόπῳ θλίψεως, Σύμμαχος ἐξέδωκεν, ἐν Σοὺρ Χωρήβ. 27 ἀφαιρεθήσεται] M Θ — διαφθαρήσεται κλοιός. καὶ ὁ φόβος] M sine articulo. 28 Μαγγεδὼ] M ÷ Θ Μαγγεδών. A Σ κατὰ τὸ Ἑβραϊκὸν Μαγρών. 29 Ἀγγαὶ] M ÷ A αὐλιστήριον. Σ αὐλισμός. Θ κατάλυμα. ὅμως οἱ Γ. 30 ἐπακούσεται Λαϊσὰ] M ἐν — Καϊσά. Θ Λαΐς. A Λαΐς. A ϗ τὸ ἑβρ (Ε Β Ρ.) ὅμως τε O. 32 τῇ χειρὶ παρακαλεῖτε] M præmittit vocem παρακαλεῖτε. 33 οἱ ὑψηλοὶ] M — A Σ Θ. καὶ οἱ μετέωροι ταπεινωθήσονται. ὅμως τε O.

CAP. XI.

1 ῥάβδος] P τὴν δὲ ῥάβδον, ῥαβδίον Ἀκύλας ἐξέδωκε. 3 οὐ κατὰ τὴν δόξαν κρινεῖ] Symmachus apud P οὐ τῇ ὁράσει τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ κρινεῖ, οὐδὲ τῇ ἀκοῇ τῶν ὤτων αὐτοῦ ἐλέγξει, ἀλλὰ κρινεῖ ἐν εὐθύτητι πτωχοὺς γῆς. 4 Καὶ ἐλέγξει] M ÷ A Θ Σ ϗ ἐλέγξει ἐν εὐθύτητι. τοὺς ταπεινοὺς] M ÷ A τοῖς πραέσι τῆς γῆς. Σ πτωχοὺς τῆς γῆς. Θ ὅμως τε O. 5 ἐζωσμένος] P κατὰ δὲ τὸν Σύμμαχον, ϗ ἔσται δικαιοσύνη περίζωμα τῆς ὀσφύος αὐτοῦ, ϗ ἡ πίστις περίζωμα τῶν λαγόνων αὐτοῦ. εἰλημμένος] M εἰλημμένος. 8 Καὶ βοῦς ϗ ἄρκος] M ϗ βοῦς ϗ ἄρκων ÷ A Θ ϗ δαμάλια νεμηθήσονται ὁμοῦ κατακλιθήσονται παιδία αὐτῶν. Θ ϗ βοῦς ϗ ἄρκτος βοσκηθήσονται ὁμοθυμαδὸν, κατακλιθήσονται τὰ παιδία αὐτῶν. καὶ λέων ὡς βοῦς] M ÷ A Θ ὡς βουκόλιον. ὅμως τε O. 9 ἐπὶ τρωγλῶν] M ἐπὶ τρώγλην. θαλάσσας] M θαλάσσης. 10 ὁ ἀνιστάμενος ἄρχειν ἐθνῶν] P ὁ μὲν Ἀκύλας ἐξέδωκεν, ὃς ἀνίσταται εἰς σύσσημον λαῶν. ὁ δὲ Σύμμαχος, ὃς ἀνίσταται σύσσημον τῶν ἐθνῶν. ἐπ' αὐτῷ] M ἐπ' αὐτόν. ἡ ἀνάπαυσις αὐτοῦ τιμὴ] P κατὰ δὲ Ἀκύλαν ϗ Σύμμαχον, δόξα. 11 Καὶ ἔσται τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ] M Τόμος ΙΔ. ὑπὸ τῶν Ἀσσυρίων] M ἀπό. 14 ϗ Ἰδουμαίαν] M ÷ A Ἰδουμαία ϗ Μωὰβ ἀποστολὴ χειρὸς αὐτῶν. Θ Ἰδουμαία, Μωὰβ ἔκτασις χειρὸς αὐτῶν. Σ Ἐδὼμ ϗ Μωὰβ ἔκτασις χειρὸς αὐτῶν. οἱ δὲ υἱοὶ Ἀμμὼν πρῶτοι ὑπακούσονται] P οὔτε τὸ Ἑβραϊκὸν, οὔτε τῶν ἑρμηνευτῶν οἱ λοιποὶ, τὴν προσθήκην περιέχουσιν τοῦ Πρῶτοι.

CAP. XII.

1 ἐρεῖς] M ἐρεῖ. εὐλογῶ] M ÷ A Σ Θ ἐξομολογήσομαί σοι. 2 Σωτήρ μου] M Θ Σωτήρ μου ἐλπιῶ. κύριος] M * Π ια. 3 ἀντλήσατε] M ἀντλήσετε. 6 ἐν μέσῳ αὐτῆς] M Σοῦ. ÷ αὐτῆς.

CAP. XIII.

1 ὅρασις ἣν εἶδεν] M ὅρασις κατὰ Βαβυλῶνος &c. 2 τὴν φωνὴν αὐτοῖς] M ÷ οἱ Γ φωνὴν αὐτόν. Τόμος ΙΕ. Post αὐτοῖς M habet, μὴ φοβεῖσθε. παρακαλεῖτε τῇ χειρὶ &c.] M Θ ἀφείσατε χειρί. A ἐξάρατε χεῖρα, ϗ εἰσελθέτωσαν ἀνοίγματα ἐκουσιαζομένων Σιὼν, ἐνετειλάμην τοῖς ἡγιασμένοις μου, ϗ ἐκάλεσα δυνατούς μου τῷ θυμῷ μου ἀγαυριωμένους. 3 καὶ ἐγὼ ἄγω αὐτοὺς] M bis repetit hæc verba, tum ante ἡγιασμένοι εἰσι, tum post (quod forte non aliud quam σφάλμα typographicum est.) χαίροντες] M ÷ ὑπερηφανίας μου. ÷ Σ ἐν τῷ δοξασμῷ μου. ÷ χαίροντας τῇ ὕβρει μου. 4 φωνὴ βασιλέων] M — οἱ Γ βασιλειῶν. 5 ϗ οἱ ὁπλομάχοι αὐτοῦ] M ÷ κύριος κύριος σκεύη ὀργῆς αὐτοῦ. 6 ὀλολύζετε] M ὀλολύξετε. 8 συμφορήσουσιν] M ÷ οἱ Γ ὀδυνήσουσιν. 9 θυμοῦ καὶ ὀργῆς] M Θ μῆνις, καὶ ὀργῆς, καὶ θυμοῦ. οἰκουμένην] M hic addit ὅλην. 10 τὸ φῶς] M * αὐτῶν. 11 [illegible] 14 ἔσται ὡς δορκάδιον] M ÷ A [illegible] 15 ὡς οὐκ ἔσται ὁ σώζων] M

M ÷ A ϗ οὐκ ἔστιν ἀνεγείζων (forte ἀθροίζων) ἀνὴρ πρὸς λαὸν αὐτοῦ. νήσοισι ϗ ἀνὴρ πρὸς γῆν αὐτοῦ φεύξονται. 16 ἡττηθήσεται] M ÷ οἱ Γ ἐκκεντηθήσεται. 17 ῥάξουσιν] M ῥήξουσιν. 18 οἱ ἀργύριον οὐ λογίζονται &c] M ÷ A οἱ ἀργύριον οὐ λογίζονται, καὶ χρυσίον οὐκ εὐλογήσουσιν. — Ad hunc versum in margine dext. Τόμος ις'. 21 οὐδὲ μὴ διέλθωσιν αὐτὴν Ἄραβες] Symmachus apud P. οὐδὲ σκηνοποιήσει ἐκεῖ Ἄραψ. 22 ἦχου] M ÷ A φωνῶν. δαιμόνια ἐκεῖ ὀρχήσονται] M ÷ A τειχῶνται. Θ ὀρθοτειχοῦνται. ἐχῖνοι] M ÷ Π Σειρῆνες· cum tribus illis quos recenset scholion ex Eusebio.

CAP. XIV.

3 ἐπὶ τῆς γῆς] M addit τοῦ θεοῦ. 3 τῆς δουλείας σου] M καὶ τῆς &c. 4 ἐπὶ τὸν βασιλέα Βαβυλῶνος] M addit, καὶ ἐρεῖς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. 6 πατάξας] M ÷ ω ἐπάταξεν. Omega hoc jam primum hic occurrit, notat autem Origenem, uti Curterius in præfatione. 9 ἐπικράνθη] M — A ἐκυλίσθη. Σ ἐπιλελήσθη. συνηγέρθησάν σοι] M ÷ A Θ ἐξήγειρέν σοι. πάντες βασιλεῖς] M πάντες &c. 11 κατακάλυμμά σου] M κατάλειμμά σου. Habet autem margo ÷ οἱ Π κατὰ Φ, Σου. 14 ἐπάνω τῶν νεφῶν] M νεφελῶν. 15 θεμέλια τῆς γῆς] M ÷ A Θ μήρεις λάκκου. (forte λάκκου. q.) 16 θαυμάσονται] M θαυμάσουσιν. 17 ὁ παροξύνων τὴν γῆν] M ÷ A ὁ κλονῶν τὴν γῆν. Σ ὁ ταράξας. Θ ὁ παροργίζων. τοὺς ἐν ἐπαγωγῇ] M * αὐτοῦ. οἱ O δεσμίους. 18 ἄνθρωπος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ] M ÷ Σ ἕκαστος. 21 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ] M — A Σ πατέρων αὐτῶν. Θ πατρὸς αὐτοῦ. A Θ ἁ·ἱερ. 21 Καὶ ἐμπλήσωσι τὴν γῆν πολέμων] M ÷ A ϗ πληρώσουσι πρόσωπον οἰκουμένης &c. Θ καὶ πληρωθῶσι πρόσωπον τῆς οἰκουμένης &c. Σ καὶ πληρώσουσι τὸ πρόσωπον τῆς οἰκουμένης &c. qui omnes pro πολέμων habent πόλεων. 22 Καὶ ἀπολῶ αὐτῶν ὄνομα] M ἀπολέσω. ÷ A Σ τῆς Βαβυλῶνος. 25 ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἐμῆς] M ÷ ἀπὸ τῆς γῆς. A ἐν γῇ μου. Θ Σ ἐν τῇ γῇ μου. 28 ὁ βασιλεὺς Ἄχαζ] M ÷ οἱ Γ ὅμως. 29 μὴ εὐφρανθείητε] M in margine dext. "Ορασις ς. ἐκ γὰρ σπέρματος ὄφεως] M ÷ οἱ Γ ὅμως. 30 πτωχοὶ δὲ ἄνθρωποι] M ἄνδρες. 31 ἀπὸ βορρᾶ] M — οἱ Γ ὅμως.

CAP. XV.

1 Νυκτὸς ἀπολεῖται ἡ Μωαβῖτις] M "Ορασις Ζ. 2 ὀλολύξατε] M ὀλολύζετε. 3 καὶ ἐν ταῖς πλατείαις αὐτῆς] M καὶ ἐν ταῖς ῥύμαις αὐτῆς· cum ÷ Θ A Σ ϗ ἐν τῇ πλατείαις αὐτῆς. 4 ϗ Ἐλεαλὴ] M ϗ ἐλάλησεν· cum ÷ Ἐλεαλή. οἱ Γ ὅμως. ἡ φωνὴ αὐτῶν] M αὐτῆς. 5 ἐπὶ δὲ τῆς ἀναβάσεως Λουείθ] M τῆς Λουείθ· cum ÷ ἔτι ἀναβάσει τῆς Λουείθ. ἐν κλαυθμῷ, ἀναβήσεται ἐν αὐτῷ, ὅτι ὁδῷ Ὡρωνάειμ κραυγὴν συντριμμοῦ ἐξαιγερεῦσιν. 6 τῆς Νεμηρείμ] M Νεμβρείμ. 8 ἡ βοὴ] M ÷ οἱ Γ ἡ κραυγή. τοῦ Αἰλεὶμ] M τοῦ Ἐλείμ. 9 τὸ δὲ ὕδωρ] M * ὀλολυγμὸς αὐτῆς. Τὸ Δειμὼν] M ÷ Διμών. ὅμως οἱ Γ, ϗ τὸ Ἑβραϊκ. ἐπὶ Δειμὼν] M Ῥεμμών· uti habuit prius nota proxime præcedente. κατάλοιπον] M κατάλειπον.

CAP. XVI.

1 τὸ ὄρος θυγατρὸς Σιὼν] M τὸ ὄρος Σιών· Sed in margine — θυγατρός. ὅμως οἱ Γ. 2 ἔσῃ γὰρ ὡς πετεινοῦ] M ÷ A ϗ ἔσται ὡς πετεινὸν μεταναστεῦον ἐξαπεσταλμένη ἔσονται θυγατέρες Μωάβ. Διαβάσεις τῶν Ἀρνῶν φέρετε βουλήν, νεοσσὸς ἀφῃρημένος ἔσῃ θυγάτηρ Μωὰβ] M νεοσσὸς ἀφῃρημένος θύγατερ Μωάβ. 3 ἔπειτα δὲ Ἀρνῶν] M — Θ αἱ διαβάσεις Ἀρνῶν φέρετε βουλήν. ποίει τε σκέπην πένθους αὐτῇ διαπαντὸς] M αὐτοὺς διὰ παντός. 4 μὴ ἀχθῇς] M ÷ μὴ ἀχθῇς. Θ μὴ ἀποκαλύψῃς. Σ μὴ ἀποδιώξῃς. ἔσονται σκέπη ὑμῖν] M ÷ γίνου ἀποκρυφὴ αὐτοῖς. ἀπὸ τῆς γῆς] M ἐπὶ τῆς γῆς· cum ÷ Θ Σ ἐκ τῆς γῆς. A ὅμως τε O. 6 ὑβριστὴς σφόδρα] M ÷ Σ ὑπερήφανος σφόδρα κατὰ τὸ ἔπαρμα αὐτοῦ, ϗ κατὰ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτοῦ, ϗ τὴν ὀργὴν αὐτοῦ. οὐχ οὕτως ἡ μαντεία σου] Symmachus apud P. οὐχ οὕτω οἱ βραχίονες αὐτοῦ. 7 τοῖς κατοικοῦσι δὲ Σεὲθ μελετήσεις] M A τοῖς πολυχρονίοις μου τοίχῳ ὀστρακοῦ μελετήσατε. Θ τοῖς αὐχμώδεσιν. 8 τὰ πεδία Ἐσεβὼν] M — A ἄρουραι. Σ κλήματα. Θ ἀγροὶ θανάτου. ἐγκατελείφθησαν] M * A M (quod puto esse Σ inversum) ἀπ' αὐτῆς. διέβησαν γὰρ πρὸς τὴν θάλασσαν] M διέβησαν γὰρ τὴν ἔρημον. ÷ θάλασσαν οἱ Γ, ϗ τὸ Ἑβραϊκόν. 9 Ἰαζὴρ] M Ἰαζείρ. Ἐσεβὼν ϗ Ἐλεαλὴ] M ÷ Σ Ἐσβών· ϗ ἐλάλησεν, ÷ Ἐλεαλή, ὅμως τε οἱ Γ. 10 ἐκ τῶν ἀμπελώνων] M ἐκ τῶν ἀμπελώνων σου· cum ÷ A ἀπὸ τοῦ Καρμήλου, ϗ ἐν ἀμπελῶσι οὐκ αἰνέσει. Θ Σ ἐκ τοῦ Καρμήλου· εὐφρανθήσονται] M εὐφρανθήσεται. 11 ἐνεκαίνισας] M ÷ Σ τῷ ὀστρακίνῳ. 13 ὁπότε ἐλάλησε] M ὁπότε ϗ ἐλάλησε. 14 παντὶ τῷ πλήθει] M ἐν παντὶ &c.

CAP. XVII.

Τὸ ῥῆμα τὸ κατὰ Δαμασκοῦ] M κατὰ Δαμασκόν.

1 ἰδοὺ Δαμασκὸς] M "Ορασις Η. 2 καταλελειμμένη] M ÷ οἱ Γ καταλελειμμέναι πόλεις. 3 τοῦ καταφυγεῖν Ἐφραὶμ] M τοῦ καταφυγεῖν ἐκεῖ τὸν Ἐφραΐμ. τὸ λοιπὸν] M τὸ κατάλοιπον. τῆς δόξης αὐτοῦ] M καὶ τῆς δόξης &c. 4 ἔκλειψις δόξης] M τῆς δόξης Ἰακώβ. 8 οἱ δάκτυλοι αὐτοῦ] M bis continuo subjungit, ἀλλ' ἔσονται πεποιθότες ἐπὶ τὸν ἅγιον τὸν (pro τοῦ) Ἰσραήλ. τὰ δένδρα] M addit, αὐτοῦ. 11 τῇ ἡμέρᾳ] M τῇ δὲ ἡμέρᾳ. 13 βίᾳ φερομένου] M καταφερομένου. ἀποσκορακιεῖ αὐτὸν, καὶ πόρρω αὐτὸν διώξεται] M habet utrobique αὐτοῦ. λικμώντων] M ÷ Θ Σ ὀρέων. 14 πρὸς ἑσπέραν ϗ ἔσται πένθος] M ÷ Σ Θ τὸ πρὸς ἑσπέραν, sine καί. ὑμᾶς κληρονομήσουσιν] M ἡμᾶς.

CAP. XVIII.

2 ϗ ἐπιστολὰς βιβλίνας] M ÷ A ἐν σκεύεσι βιβλίου. Σ ἀποστόλοις (i.e. ὅμηρα) ϗ διὰ σκευῶν παπυρίνων. Θ ὅμηρα καὶ ἐν σκεύεσι παπύρου. πορεύσονται] οἱ λοιποὶ apud P πορεύεσθε, in imperativo. 3 ἀπὸ ὄρους ἀρθῇ] M ÷ Θ A Σ ὄψεσθε. 7 ἀπὸ λαοῦ μεγάλου] M ÷ οἱ O φοβεροῦ. ἔθνος ἐλπίζον καὶ καταπεπατημένον] M A ὑπομένον καὶ συμπεπατημένον. ὅ ἐστιν ἐν μέρει ποταμοῦ τῆς χώρας αὐτοῦ] P κατὰ δὲ τοὺς ἄλλους ἑρμηνευτὰς — ὃ διήρπασαν ποταμοὶ τὴν γῆν. ὄρος Σιὼν] M ὄρος ἅγιον.

CAP. XIX.

1 ἰδοὺ κύριος κάθηται &c.] M "Ορασις Θ. Τόμος ΚΑ. 2 καὶ ἡ καρδία αὐτῶν] ὅμως οἱ Γ. cum * ὑπηθήσεται] P κατὰ τοὺς λοιποὺς ἑρμηνευτὰς, [illegible] ἄνθρωπον τὸν πλησίον] M — οἱ Γ, ἀνήρ. 4 καὶ παραδώσω τὴν Αἴγυπτον] M — οἱ Γ. 9 λίνον τὸ σχιστὸν] M ÷ Σ κτενιστόν. οἱ ἐργαζόμενοι αὐτὰ] M οἱ διαλογιζόμενοι. ÷ ἐργαζόμενοι. A αἱ ἀποθῆκαι αὐτῆς τεταπεινωμέναι. Θ τάπεινα αὐτῆς τεταπεινωμένα. 13 καὶ πλανήσουσιν Αἴγυπτον] M τὴν Αἴγυπτον· & pro πλανήσουσιν, ÷ οἱ Γ ἐπλάνησαν. 14 καὶ ἐπλάνησαν Αἴγυπτον] M * A Σ Θ τήν. τοῖς ἔργοις αὐτῶν] M ÷ οἱ Γ αὐτῆς. 17 κύριος σαβαὼθ ἐπ' αὐτὴν] M * σαβαώθ· & pro ἐπ' αὐτὴν, ἐπ' αὐτούς. 18 τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσονται πέντε πόλεις] M Τόμος ΚΒ. καὶ ὀμνοῦντες] M ὀμνύουσι. ÷ οἱ Γ ὀμνύοντες. κυρίου σαβαὼθ] M * σαβαὼθ addit in margine. πόλις ἀσεδὲκ] M A Θ ἄρες. 20 ἀποστελεῖ αὐτοῖς ἄνθρωπον] M post αὐτοῖς habet κύριος· Ad vocem autem ἄνθρωπον ÷ A Σ Θ Σωτῆρα, ὅπερ ἑρμηνεύεται Ἰησοῦς. 21 θυσίας] M ÷ Σ θυσίαν. A θυσία. ϗ εὔξονται εὐχὰς] M * A ϗ δώρῳ. 22 πληγῇ] M addit, μεγάλῃ· ϗ ἰάσεται αὐτοὺς ἰάσει] M ÷ Θ θραύσει ϗ ἰάσει. εἰσακούσεται αὐτῶν, ϗ ἰάσεται αὐτοὺς ἰάσει] M ÷ εἰσακούσεται αὐτῶν ϗ ἰάσεται αὐτούς. 23 ἀπὸ Αἰγύπτου] M non habet ἀπό. 24 καὶ ἐν τοῖς Ἀσσυρίοις] P καὶ Ἀσσοὺρ ἐξέδωκαν οἱ λοιποί. (ὡς ἂν μή τις τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ ϗ Συρίᾳ νομήσειεν Ἰουδαίοις. ἀλλ' αὐτοὺς Αἰγυπτίοις ϗ αὐτοὺς Ἀσσυρίοις.

CAP. XX.

1 Ταναθὰν] M — Θάρθαν. "Ορασις Ι. Ἀρνᾶ βασιλέως] M — A Θ Σαραγών. Σ Σάργων. 2 ἔλαβεν αὐτὴν] M κατελάβετο αὐτήν. πρὸς Ἡσαΐαν υἱὸν Ἀμὼς] M solum πρὸς Ἡσαΐαν habet. σανδάλιά σου] M ÷ A Σ ὑποδήματα. καὶ ποίησον οὕτως] M ÷ A ἐποίησε. 5 καὶ αἰσχυνθήσονται ἡττηθέντες ἐπὶ τοῖς Αἰθίοψιν] M Θ ϗ αἰσχυνθήσονται ἀπὸ Αἰθιοπίας ἐλπίδος αὐτῶν.

CAP. XXI.

1 Τὸ ὅραμα] M Τὸ ῥῆμα. Τόμος ΚΓ. "Ορασις ΙΑ. τῆς ἐρήμου] M * θαλάσσης. 2 ἐπ' ἐμοὶ οἱ Ἐλαμῖται, ϗ οἱ πρέσβεις τῶν Περσῶν] Symmachus apud P ἀνάστηθι Ἔλαμ· πολιορκεῖτε Μῆδοι. Καὶ οἱ λοιποὶ δὲ, ϗ τὸ Ἑβραϊκὸν, Μῆδοι, φασίν. 5 ἑτοίμασον] M ἑτοιμάσατε. φάγετε] M * σκοπεύσατε τὴν σκοπιάν. 6 καὶ ὃ ἂν ἴδῃς] M ÷ A καὶ ὅσα ὄψεται ἀναγγελεῖ ϗ ὄψεται. Θ ἐὰν ἴδῃ ἀπαγγελεῖ ϗ ὄψεται. Σ ὃ ἂν ἴδῃ ἀναγγειλάτω καὶ ἴδεν. 7 ἀναβάτας ἱππεῖς δύο] Symmachus apud P ἁρμάζυγος ἵππων. 8 Οὐρίαν] M * Θ Σ ἀκρόασιν. 9 πέπτωκε, πέπτωκε Βαβυλὼν] M — ὅμως οἱ Γ. 11 τὸ ὅραμα τῆς Ἰδουμαίας] M "Ορασις ΙΒ. 12 ἐὰν ζητῇς ζήτει] M A ἐὰν ἐπιζητῆτε ἐπιζητεῖτε, ἐπιστράφητε, ἥκετε. 13 ἐν τῷ δρυμῷ] M * Σ λῆμμα Ἀραβίας. A ἄρμα Ἀραβίας. κοιμηθῇς] M κοιμηθήσῃ. Δαιδὰν] M ÷ A Σ Δωδανίμ. Θ Δαιδάν. Φ Δαιδάν. (scribitur Δαιλάν.) ἢ ἐν τῇ ὁδῷ] M abest disjunctiva. 15 πεφονευμένων] M φευγόντων· cum ÷ οἱ O πεφονευμένων. οἱ Γ μαχαιρῶν. Φ κατὰ τοὺς O. 17 ἡ δόξα τῶν υἱῶν Κηδὰρ] M ἡ δόξα Κηδάρ. τῶν ἰσχυρῶν υἱῶν Κηδὰρ] M abest υἱῶν. ὅτι κύριος] M ÷ διότι &c.

CAP. XXII.

1 Τὸ ῥῆμα τῆς φάραγγος Σιὼν] M Τὸ ὅραμα &c. Θ Σ λῆμμα φάραγγος ὁράσεως, Τόμος ΚΔ'. 2 ἡ πόλις βοώντων] M * ἡ πόλις γαυριῶσα. πολέμων] M πολέμου. ÷ Θ A πόλεμος. οἱ O πολέμῳ. Σ ὅμως τε O. 3 οἱ ἄρχοντές σου πεφεύγασι] P κατὰ δὲ Σύμμαχον ἐνεσαπώθησαν· κατὰ δὲ Θεοδοτίωνα μετεκινήθησαν. πόρρω πεφεύγασι] M * Θ ἐδέθησαν ὁμοθυμαδόν. 5 πλανήσις] M πλάνησις. 6 οἱ δὲ Ἐλαμῖται] M P οἱ καὶ παραβλέποντες ἐρημωθήσονται, τῶν ἀπολλυμένων παρορῶντες τὴν σωτηρίαν, φειδόμενοι μηδενός. ἀναβάται ἄνθρωποι] M — A ἐν ἅρματι ἀνθρώπων ἱππέων. Θ συνεπιβάται ἀνθρώπων ἱππέων. 7 αἱ ἐκλεκταὶ φάραγγές σου] M ÷ A ἐκλογαὶ κοιλάδων σου. Θ Σ αἱ ἐκλεκταὶ κοιλάδες σου. 8 ἄκρας Δαυὶδ] M Δαβίδ. 9 καὶ εἴδοσαν ὅτι πλείους εἰσὶ] P ἀντὶ δὲ τοῦ, καὶ εἴδοσαν ὅτι πλείους εἰσὶ, Σύμμαχος ἔφη· καὶ τὰ ῥήματα οἴκου Δαβὶδ ὄψεσθε, ὅτι ἐπληθύνθη. ἀπέστρεψε] M ἀπέστρεψαν· Integrum versum hunc Symmachus apud P sic reddit, τὰς οἰκίας ἀριθμήσαντες, καὶ τὸ τῆς ἀρχαίας κολυμβήθρας ὕδωρ εἰς τὴν πόλιν μετοχετεύσαντες. 11 καὶ ἐποιήσατε ἑαυτοῖς ὕδωρ] M αὐτοῖς· cum — Θ Σ καὶ ἐποιήσατε. τειχῶν] M τειχέων. ἐσώτερον] M ἐσώτερον. οὐκ εἴδετε] M * πόρρωθε. 12 κύριος κύριος σαβαὼθ] M semel duntaxat habet κύριος. 14 ἕως ἂν ἀποθάνητε] M * A Θ εἶπεν κύριος κύριος τῶν δυνάμεων. 15 Πορεύου] M * οἱ Γ Εἴσελθε. παστοφόριον] M παστοφορεῖον. Σομνὰν] M Σομνάν. ÷ ὅμως οἱ Γ. 16 Τί σὺ ὧδε] M Τί σοι. 17 ἐκβαλεῖ καὶ ἐκτρίψει] M ἐκβαλεῖ ϗ ἐκτρίψει. 21 στέφανόν σου] M * οἱ Γ. 23 ϗ στήσω αὐτὸν] M ÷ ϗ ἐπιθήσω. 25 ϗ ἐξολοθρευθήσεται] M hæc verba Theodotioni tribuit sub asterisco.

CAP. XXIII.

1 Τὸ ῥῆμα Τύρου] M Τὸ ὅραμα. ÷ A Τὸ ἄρμα. Σ Θ Τὸ λῆμμα. "Ορασις ιδ'. Τόμος κε'. ὀλολύξατε] M ὀλολύζετε. Καρχηδόνος] M ÷ οἱ Γ Θάρσεις. Κιτιαίων] P τὸ δὲ Κιτιαίων, Χεττεὶμ ἐξέδωκαν οἱ λοιποί. 2 Τίνι ὅμοιοι γεγόνασιν] P ἀντὶ δὲ τοῦ, Τίνι ὅμοιοι γεγόνασιν, ὁ μὲν Ἀκύλας, Σιωπήσατε· ὁ δὲ Σύμμαχος, Σιγήσατε κατοικοῦντες τὴν νῆσον, εἰρήκασιν. Rationem autem hujus versionis vid. ibidem. 6 ἀπέλθατε] M ἀπέλθετε. εἰς Καρχηδόνα] M ÷ οἱ Γ Θάρσεις. ὀλολύξατε] M ὀλολύζετε. κατοικοῦντες] M ἐνοικοῦντες. 8 τῆς γῆς] M * Χαναάν. 9 πᾶν ἔνδοξον] M πάντα ἔνδοξον. 12 οὐκέτι οὐ μὴ προσθῆτε] M οὐκέτι μὴ προσθήσετε. τὴν θυγατέρα Σιδῶνος] M * Θ A Σ παρθένον. Σιδῶνος] M Σιών· cum ÷ οἱ Γ Σιδῶνος. 14 Ὀλολύξατε] M Ὀλολύζετε. 15 ὡς χρόνος ἀνθρώπου] M ÷ οἱ Γ ἑνός. ἔσται Τύρος] M ÷ οἱ Γ Τύρῳ. 18 ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς] M hæc habet in margine sub asterisco Theodotioni adscripta. Καὶ ἔσται αὐτῆς ἡ ἐμπορία ϗ ὁ μισθὸς ἅγιον κυρίῳ] M ἅγιος τῷ κυρίῳ. Sic autem incipit versiculus, Καὶ ἔσται ἐμπόριον πάσαις ταῖς βασιλείαις, &c. Ad quæ verba P sic, ὁ Ἀκύλας ϗ τὸ Ἑβραϊκὸν, ἀντὶ τοῦ ἄρθρου ϗ τοῦ πᾶσα (pro πάσαις forte) φασί, Καὶ ἔσται ἐμπόριον αὐτῆς, ϗ μίσθωμα ἡγιασμένον τῷ κυρίῳ. τοῖς κατοικοῦσιν ἔναντι κυρίου πᾶσα ἡ ἐμπορία αὐτῆς, &c.] P ὁ δὴ σαφῶς ἐξέδωκε Σύμμαχος εἰπών· τοῖς γὰρ κατοικοῦσιν ἐνώπιον κυρίου ἔσται ἡ ἐμπορία αὐτῆς φαγεῖν εἰς πλησμονήν, ϗ περιβάλλεσθαι εἰς τὸ παλαιῶσαι. ὁ δὲ Ἀκύλας, τοῖς καθημένοις εἰς τὸ πρόσωπον κυρίου ἔσται ἐμπόριον αὐτῆς τοῦ φαγεῖν εἰς πλησμονήν, εἰς ἔνδυσιν μετάρσιως. ὁ δὲ Θεοδοτίων, ϗ περιβάλλεσθαι εἰς παλαίωσιν. ὁ δὲ ἑβδομήκοντα, ϗ περὶ τοῦ προσφερομένου αὐτῷ· (scilicet, ὡς ἐν εὐκτηρίοις ἐστιωμένων &c. inquit P.)

CAP. XXIV.

1 τὸ πρόσωπον αὐτῆς] M * τῇ θεῖα. Τόμος κς'. 2 ϗ ὁ παῖς, ὡς ὁ κύριος] M ÷ A ὡς ὁ δοῦλος, ὡς ὁ κύριος αὐτοῦ. ϗ ὁ ὀφείλων ὡς ᾧ ὀφείλει] M ÷ Σ ὡς

ὁ ἀπαιτῶν οὕτως ὁ ἀπαιτούμενος. 3 ταῦτα] M ÷ Θ τὸ ῥῆμα τοῦτο. 4 ἐπένθησεν] M * Θ Σ κατερρίφη. καὶ ἐφθάρη] M * Θ Σ κατερρίφη. ἐπένθησαν οἱ ὑψηλοὶ τῆς γῆς] P ἡ γῆ γάρ φησιν ὁ Σύμμαχος ἐφονοκτονήθη ὑπὸ τῶν κατοικούντων αὐτήν. 5 ἡ δὲ] M καὶ ἡ γῆ. διότι παρήλθοσαν τὸν νόμον] M τὸν νόμον παρέβησαν, cum ÷ παρῆλθον. Addit autem M post παρέβησαν, κυρίου, καὶ διεσκέδασαν. Inter προστάγματα vero & διαθήκην * οἱ O διεσκέδασαν. 6 διὰ τοῦτο πτωχοὶ ἔσονται] P ἀντὶ δὲ τοῦ, διὰ τοῦτο πτωχοὶ ἔσονται. Διὰ τοῦτο φησὶν ὁ Σύμμαχος ἐκπτωχευθήσονται. καὶ καταλειφθήσονται] M sine καὶ, cum —. A καὶ ὑπολειφθήσεται ἄνθρωπος ἐλάχιστος. Σ ἄνθρωπος ὀλίγος. Θ ἄνθρωποι ὀλίγοι. 7 πενθήσει οἶνος] P ἀντὶ δὲ τοῦ, πενθήσει ὁ οἶνος, Ἀκύλας ἐξέδωκεν, ἐπένθησεν ὁ παρωεισμὸς, (in margine παρωραισμός.) 8 τυμπάνων] M post hanc dictionem addit, πέπαυται αὐθάδεια, καὶ πλοῦτος ἀσεβῶν. 9 πίνουσιν] M πίωσιν. 11 εὐφροσύνη τῆς γῆς] M * Θ ἀπῳκίσθη χαρά. Cæterum habet hoc Nobilius. 14 καὶ ἐὰν παύσηται ὁ τρυγητὸς, οὗτοι βοῇ φωνήσουσιν] M φωνῇ βοήσονται. P autem ibidem, Διαστολῇ χρησάμενος ὁ Σύμμαχος δύο κατὰ τὸ αὐτὸ παρέστησε διανοίας, εἰπών· ὡς ἐπιφυλλίδες ἐὰν συντελεσθῇ τρυγητός. εἶθ' ἐξ ἑτέρας φησὶν ἀρχῆς, οὗτοι ἐπαρεῖ φωνὴν αὐτῶν. Quorum utriusque rationem v. apud P ad locum. His autem mox subjungit, κατὰ δὲ τοὺς ἑβδομήκοντα, οἱ ἀσεβεῖς τρυγητὸν παθόντες ἔσχατον φωνὰς ἀποδώσουσι. 16 κύριε ὁ θεὸς] M ÷ A Θ καὶ ἐρεῖ. 17 οἱ ἀθετοῦντες τὸν νόμον] M * Θ καὶ ἀθεσίαν ἀθετούντων. 18 καὶ ὁ ἐκβαίνων] M ὁ δὲ ἐκβαίνων. ἀνεῴχθησαν] M ἠνεῴχθησαν. 19 Ταραχῇ ταραχθήσεται &c.] M ÷ Θ θραύσει θραυσθήσεται ἡ γῆ, καὶ διασκεδάσει διασκεδασθήσεται γῆ. 20 Ἔκλινεν ὡς ὁ μεθύων] M miram habet hic vocum metathesin, sed nullo plane discrimine a Vaticano. Ad ÷ vero in margine Θ sic habet, Κλινομένη κλιθήσεται (forte pro κλιθήσεται) ἡ γῆ. Σάλῳ σαλευθήσεται ἡ γῆ ὡς ὁ μεθύων, καὶ σεισθήσεται (ubi ad σαλευθήσεται ἡ γῆ; ὡς ὀπωροφυλάκιον, καὶ καταβαρυνθήσεται ἐπ' αὐτῆς ἡ ἀνομία αὐτῆς, καὶ πεσεῖται, καὶ οὐ προστήσει (pro προσθήσει) ἀναστῆναι. 21 καὶ ἐπάξει ὁ θεὸς] M * A Σ Θ καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. 22 Καὶ συνάξουσι συναγωγὴν αὐτῆς εἰς δεσμωτήριον, καὶ ἀποκλείσουσιν] P Διὸ Σύμμαχος φησὶ, καὶ ἀθροισθήσονται ἀθροισμὸν δεσμίου εἰς λάκκον, καὶ συγκλεισθήσονται εἰς συγκλεισμόν. 23 ἐκ Σιὼν καὶ ἐκ Ἱερουσαλὴμ] M utrobique habet ἐν· & ad vocem Σιὼν, * τῷ ὄρει.

CAP. XXV.

1 Κύριε ὁ θεὸς] M Κύριος ὁ θεός μου. 2 γένοιτο] M — A πεπιστωμένως. Σ πίστει. Θ ὅμως τοῖς O. 5 ὡς ἄνθρωποι ὀλιγόψυχοι] M εὐλογήσουσί σε, — in margine. ἐν Σιὼν] M post hanc vocem addit, ὅτι ῥύσῃ αὐτούς. παρέδωκας] M * ταπεινώσεις. 6 ἐπὶ τὸ ὄρος τοῦτο] P τὸ δὲ, ἐπὶ τὸ ὄρος, κατὰ τοὺς λοιποὺς ἑρμηνευτὰς διάνοιαν ἑτέραν παρίστησι. Σαφῶς γὰρ οὕτως ἐξέδωκε Σύμμαχος (inde ab hac clausula ad finem versus 8.) Καταποντιεῖ ἐν τῷ ὄρει τούτῳ πρόσωπον τοῦ ἐξουσιαστοῦ τοῦ ἐξουσιάζοντος πάντων τῶν ἐθνῶν, καὶ ἡ κρίσις ἡ κειμένη κατὰ πάντων τῶν ἐθνῶν, καταποθῆναι ποιήσει τὸν θάνατον εἰς τέλος, καὶ ἐξαλείψει κύριος ὁ θεὸς ἀπὸ προσώπου πᾶν δάκρυον καὶ τὸ ὄνειδος τοῦ λαοῦ αὐτοῦ περιελεῖ ἀπὸ πάσης τῆς γῆς, ὅτι κύριος ἐλάλησεν· οἷς Ἀκύλας καὶ Θεοδοτίων συμφώνως ἐξέδωκαν. Et paulo post, ἀντὶ δὲ τοῦ, πρόσωπον τοῦ ἐξουσιαστοῦ, τὸ πρόσωπον τῆς σκοπίας Σύμμαχός τε καὶ Θεοδοτίων ἐξέδωκαν. 7 ἐν τῷ ὄρει τούτῳ] M ÷ * Σ τρυγιῶν διυλισμένων καταπίεται. παράδος ταῦτα πάντα τοῖς ἔθνεσιν] M ÷ καὶ παραδώσει παραδοθήσονται ἐν τῷ ὄρει. 8 Κατέπιεν ὁ θάνατος ἰσχύσας] M — Θ Κατεπόθη ὁ θάνατος εἰς νῖκος. A Καταποντίσει τὸν θάνατον εἰς νῖκος. ἐλάλησε] M hic addit, ταῦτα. 9 ἐφ' ᾧ] M ἐφ' ὅν. ἠλπίζομεν] M continuo hic subjungit, καὶ ἠγαλλιώμεθα, cum * Θ Σ καὶ σώσει ἡμᾶς· οὗτος κύριος ὑπεμείναμεν. Statim vero post ἠγαλλιώμεθα & alterum habet * αὐτῷ· καὶ εὐφρανθησόμεθα ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ ἡμῶν. 11 ἐφ' ἃ τὰς χεῖρας] M ἐφ' ὅν. 12 καὶ τὸ ὕψος τῆς καταφυγῆς τοῦ τοίχου ταπεινώσει] P sub initium cap. 26. ἀντὶ δὲ τοῦ, καὶ τὸ ὕψος τῆς καταφυγῆς τοῦ οἴκου σου ταπεινώσει, Σύμμαχος, Καὶ τὸ ὀχύρωμα τοῦ ὕψους τῶν τειχῶν σου κύψει φησί.

CAP. XXVI.

1 Τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ᾄσονται] M Τόμος κζ'. ÷ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ᾀσθήσεται τὸ ᾆσμα τοῦτο ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ πόλιν (πόλει) κράτους αὐτοῦ. τῆς Ἰουδαίας] M hic apponit, λέγοντες. πόλις ἰσχυρὰ] M ὀχυρά. 3 εἰρήνην] M * A Θ εἰρήνην. 6 πατήσουσιν αὐτοὺς] M αὐτάς· cum — ἕως χώματος. ταπεινῶν] M ÷ Θ πενήτων. 7 ἡ ὁδὸς τῶν εὐσεβῶν] M caret articulo. 9 ἡ ψυχὴ ἡμῶν] M ψυχή μου. 10 οὐ μὴ μάθῃ] M — Θ Σ οὐκ ἔμαθε. A οὐ μὴ μάθῃ· οὐ μὴν ἔμαθε. 11 αἰσχυνθήσονται] M ÷ Σ Θ αἰσχυνθήτωσαν. A αἰσχυνθείησαν. 12 εἰρήνην δὸς ἡμῖν] M ÷ θήσεις εἰρήνην ἡμῖν. ἀπέδωκας ἡμῖν] M * τὰ ἔργα ἡμῶν. 14 οἱ δὲ νεκροὶ] M versum hunc integrum sub ÷ sic habet. A ἀποθνήσκοντες οὐ μὴ ζήσωσιν Ῥαφαΐν. Θ οὐ μὴ ἀναστῶσιν οἱ νεκροί· οὐ μὴ ζωοποιήσωσι. οἱ Δ ὅμως τοῖς O. Item pro ἀναστήσουσι habet ἀναστῆσαι ibidem. 15 τοῖς ἐνδόξοις] M πᾶσι &c. τῆς γῆς] M * ἐμάκρυνας πάντα τὰ πέρατα. Quod in nullo codice esse inventum, ait Nobilius. 16 ἐμνήσθην] M ἐμνήσθημεν. 17 ὡς ἡ ὠδίνουσα ἐγγίζει τεκεῖν, ἐπὶ τῇ ὠδῖνι &c.] M ὥσπερ ὠδίνουσα ἐγγίζει τοῦ τεκεῖν, καὶ ἐπὶ &c. Τόμος κη'. 18 σωτηρίας σου] M caret primitivo. 19 οἱ νεκροὶ] M * addit σου. 21 ἀπὸ τοῦ ἁγίου] M ÷ οἱ Γ ὅμως, ἀπό. ἐπάγει τὴν ὀργὴν] M ÷ Σ ἐπισκέψασθαι τὴν ἀνομίαν τῶν κατοικούντων αὐτήν. ἐνοικοῦντας] M κατοικοῦντας.

CAP. XXVII.

1 Ἐν τῇ ἡμέρᾳ] M Τῇ ἡμέρᾳ. ἐπὶ τὸν δράκοντα ὄφιν σκολιὸν &c.] M ÷ A ἐπὶ Λευιάθαν ὄφιν μοχλόν. Quem repetit paulo aliter P ad locum, ὡς δὲ Ἀκύλας, ἐπὶ Λευιάθαν ὄφιν ἐσκιρωμένον ἢ ἐσπειρωμένον, καὶ ἀποκτενεῖ σὺν τὸ κῆτος τὸ ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Θ ἐπὶ Λευιάθαν ὄφιν ἐνεσκιρωμένον, καὶ ἀποκτενεῖ, &c. Hunc P omisit. Σ κατὰ Λευιάθαν τοῦ ὄφεως τοῦ συγκλείοντος, καὶ κατὰ τοῦ ὄφεως τοῦ σκολιοῦ· καὶ ἀποκτενεῖ τὸν δράκοντα τὸν ἐν τῇ θαλάσσῃ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. Quem P ad verbum sic repetit, omisso duntaxat, τοῦ συγκλείοντος, καὶ κατὰ τοῦ ὄφεως. 2 ἐξάρχειν κατ' αὐτῆς] M ἐξάρχει κατ' αὐτοῦ. βοήσονται] M hic addit πάντες. ποιήσωμεν εἰρήνην οἱ ἐρχόμενοι] P ἀντὶ δὲ τοῦ, εἰρήνην ποιήσωμεν αὐτῷ οἱ ἐρχόμενοι, παρέθεντό τινες κατὰ τοὺς ἄλλους ἑρμηνείας, εἰρηνοποιήσει μοι τοὺς ἐρχομένους. 7 ὡς αὐτὸς ἀνεῖλεν, οὕτως ἀναιρεθήσεται] M ὡς αὐτὸς οὕτως ἀνεῖλεν, καὶ αὐτὸς οὕτως ἀναιρεθήσεται. 8 ἦσθα μελετῶν] M ὁ μελετῶν. 9 τὴν ἁμαρτίαν] M sine articulo. 10 τὸ κατοικούμενον ποίμνιον ἀνειμένον ἔσται,&c.] P ἀλλ' οὕτως ἐξέδωκε Σύμμαχος· πόλις γὰρ ὠχυρωμένη μόνη, κάλλη ἀφεῖται, καὶ ἐγκαταλέλειπται, ὡς ἔρημος. ἐκεῖ νεμηθήσεται μόσχος, καὶ ἐκεῖ κοιταθήσεται, καὶ ἀναλώσει τοὺς κλάδους αὐτῆς· ἐν τῷ ξηρανθῆναι τὸν θερισμὸν αὐτῆς, συντριβήσονται. 11. γυναῖκες ἐρχόμεναι] M Τόμος κθ'. οἰκτειρήσῃ — ἐλεήσῃ] M οἰκτειρήσει, ἐλεήσει. 12 συμφράξει] P ὅπερ πατάξει ἑρμήνευσαν οἱ λοιποί. ἀπὸ τῆς διώρυγος τοῦ ποταμοῦ] P ἀπὸ τοῦ ῥείθρου ποταμοῦ ἕως τοῦ χειμάρρου Αἰγύπτου, κατὰ Σύμμαχον, ὅπερ ἰσοδυναμοῦσι καὶ οἱ λοιποί. Ῥινοκορούρων] M Ῥινοκούρων.

CAP. XXVIII.

1 τὸ ἐκπεσὸν] M statim hic habet sub * δύναμις δόξης αὐτοῦ. ἐπὶ τῆς κορυφῆς] M ÷ ὅ ἐστιν. 3 ἀνάπαυμα ταῖς χερσὶ] M ἀνάπαυσιν, καὶ ταῖς χερσί. καταπατηθήσεται] M ÷ ὅμως A Θ. τῆς ὕβρεως] M ÷ ὑπερηφανίας. 4 λαβεῖν] M non addit αὐτό. καταλειφθήσονται] M ad hanc vocem — habet, οἱ Γ. καὶ εἰς πνεῦμα κρίσεως. Sic autem legit, καταλειφθήσονται γὰρ ἐν πνεύματι &c. ἐπὶ κρίσιν] M * τῷ καθημένῳ. κωλυόντων] M κωλύων· sed perperam, pro κωλύων. 7 τῆς μέθης] M hic addit, τοῦ σίκερα. 13 τὸ λόγιον] M hic apponit, κυρίου. ἐπὶ θλίψιν] M * προσδέχου προσδέχου. ἵνα πορευθῶσι &c.] M ἵνα πορευθῶσι καὶ πέσωσιν εἰς τὰ ὀπίσω. κινδυνεύσουσι καὶ ἁλώσονται] M κινδυνεύσωσι καὶ ἁλώσωνται. 15 οὐ μὴ ἔλθῃ ἐφ' ἡμᾶς] M οὐ μὴ ἐπέλθῃ ἡμᾶς. 16 λέγει κύριος κύριος] M semel tantum habet κύριος. ἐμβάλλω] M ἐμβαλῶ. εἰς τὰ θεμέλια] M ÷ τεθεμελιωμένον. 19 περὶ] M præmittit *, in margine vero Σ ὅτι κατά. παρελεύσεται ἡμέρας] M ἡμᾶς· sed Latina versio ibidem neutrum horum interpretatur. καὶ ἐν νυκτὶ] M ÷ A Θ ὅμως. Σ νυκτός. 21 ὥσπερ ὄρος ἀσεβῶν] M ÷ A ὡς ὄρει διακόπτων. Θ Σ ἐν τῷ ὄρει τῶν διακόπτων ἀναστήσεται κύριος. 22 καὶ ὑμεῖς] M ἡμεῖς. κυρίου σαβαὼθ] M inter has duas voces * habet, & in margine, οἱ Γ κυρίου. 24 ἀροτριάσει ὁ ἀροτριῶν] M μέλλει ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν. προετοιμάσει] M προετοιμάσαι. μὴ ὅλην τὴν ἡμέραν] M ÷ A Σ Θ μὴ ὅλην τὴν ἡμέραν ἀροτριάσει ἀροτριῶν. 25 τότε σπείρει] M ÷ καὶ διασκορπίσει μελάνθιον. κέγχρον] M — A Θ ὅμως. 26 παιδευθήσῃ κρίματι] M — τῷ κρίματι. Σ Θ εἰς κρίμα. καὶ παιδεύσῃ κρίματι θεοῦ] P ὁ κατὰ Σύμμαχον, καὶ παιδεύσει αὐτὸν εἰς κρίμα ὁ θεὸς αὐτοῦ. 27 καθαίρεται] M καθαιρεῖται. πιάσεται] M ἐκπιάσεται. 28 τὸ δὲ κύμινον] P ἀντὶ δὲ τοῦ, τὸ δὲ κύμινον μετὰ ἄρτου βρωθήσεται, Σύμμαχός φησιν, Κύμινον δὲ ἐν βακτηρίᾳ, ἄρτος δὲ λεπτοκοπηθήσεται· τὸ ἄρτος ἀντὶ τοῦ σῖτος εἰπών. οὐ γὰρ εἰς τὸν αἰῶνα ἐγὼ ὑμῖν ὀργισθήσομαι &c.] P ἀντὶ δὲ τοῦ, οὐ γὰρ εἰς τὸν αἰῶνα &c. Θεοδοτίων καὶ Σύμμαχος ἐξέδωκαν, ἀλλ' οὐκ εἰς τέλος ἀλοῶν ἀλοήσει αὐτὸν, οὐδὲ ταράξει ἦχος ἁμάξης αὐτοῦ, οὐδὲ ταῖς ὁπλαῖς αὐτοῦ λεπτυνεῖ αὐτόν. 29 Καὶ ταῦτα παρὰ κυρίου σαβαὼθ &c.] P κατὰ δὲ Σύμμαχον, καί γε τοῦτο παρὰ κυρίου δυνάμεων ἐξῆλθεν πάλαι, ἐδόξασε βουλήν, ἐμεγάλυνε σωτηρίαν.

CAP. XXIX.

1 οὐαὶ Ἀριὴλ πόλις] M πόλις Ἀριήλ. Τόμος λ'. Δαυὶδ] M Δαβίδ· uti passim. 2 καὶ ἔσται αὐτῆς ἡ ἰσχὺς καὶ ὁ πλοῦτος ἐμοὶ] P ἀντὶ δὲ τοῦ, καὶ ἔσται αὐτῆς ἡ ἰσχὺς, καὶ ὁ πλοῦτος ἐμοί, Σύμμαχος ἔφη, καὶ ἔσται κατώδυνος καὶ ὀδυνωμένη. 3 καὶ βαλῶ περὶ σὲ χάρακα &c.] P inde ab hoc loco ad medium versus 5. Τὸ δὲ ῥητὸν οὕτως ἐξέδωκε Σύμμαχος· καὶ χαρακώσω κατὰ σοῦ στάσιν, καὶ ἀναστήσω κατὰ σοῦ πολιορκίαν, καὶ ταπεινωθήσῃ. Ἀπὸ τῆς γῆς λαλήσεις, καὶ ὑπὸ γῆν ἐδαφισθήσεται ἡ λαλιά σου, καὶ ἔσται ὡς ἐγγαστρίμυθος ἀπὸ τῆς γῆς ἡ φωνή σου, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς ἡ λαλιά σου ῥοίσεται. 7 καθ' ὕπνους] M ἐν ὕπνῳ. ÷ καθ' ὕπνους· statim vero post ὕπνῳ * A νυκτός. ὁ πλοῦτος ἁπάντων τῶν ἐθνῶν] M τῶν ἀσεβῶν πάντων. ἐπὶ Ἀριὴλ] M ἐπὶ Ἰσραήλ. 9 καὶ ἔκστητε] M * Σ ἐξαπατήθητε, καὶ ἀπατᾶσθε. οὐδὲ ἀπὸ οἴνου] M * Θ κινούμενοι καὶ οὐ σίκερα. 11 καὶ ἔσται] M καὶ ἔσονται. ἐσφραγισμένου] M ÷ ὅμως οἱ Γ. ἀνάγνωθι] M * δὴ οἱ Γ. 13 ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ καὶ ἐν] Desiderantur hæc omnia in codice M. 15 οἱ βαθέως βουλὴν] M οἱ βαθεῖαν βουλήν. 16 τῷ πλάσαντι αὐτὸ] M non habet αὐτό. 17 οὐκ ἔτι μικρὸν] M * O Θ βραχύ. 19 ἐμπλησθήσονται] M — εὐφρανθήσονται. εὐφροσύνης] M * καὶ Ἰσραήλ. ϕ. 20 ἐξέλιπεν ἄνομος καὶ ἀπώλετο ὑπερήφανος] versum hunc cum sequente Symmachus apud P sic reddit. καὶ ἀνηλώθησαν χλευάζοντες, καὶ ἐξεκόπησαν πάντες οἱ εἰς ἀδικίαν ἐξαγρυπνοῦντες ἀνθρώποις ἐν λόγῳ. ἐξωλοθρεύθησαν] M * οἱ Γ πάντες. 21 ἐπ' ἀδίκοις δίκαιον] M ÷ οἱ Γ ὅμως δίκαιον. 22 ὃν ἀφώρισεν] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ὃν ἀφώρισεν ἐξ Ἀβραὰμ, ὁ λυτρωσάμενος τὸν Ἀβραὰμ ἐξέδωκε Σύμμαχος. οὐδὲ νῦν τὸ πρόσωπον &c.] M Θ οὐδὲ νῦν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐντραπήσεται ὅτι ἐν τῷ ἰδεῖν. μεταβαλεῖ] M addit, Ἰσραήλ. 23 ἀλλ' ὅταν ἴδωσι τὰ τέκνα αὐτῶν] Inde ab his verbis ad finem fere capitis, Symmachus sic apud P. Ἀλλ' ὅταν ἴδῃ τὰ τέκνα αὐτοῦ ἔργα χειρῶν μου ἐν μέσῳ αὐτοῦ, ἁγιάζονται τὸ ὄνομά μου, καὶ ἁγιάσουσι τὸν ἅγιον Ἰακὼβ, καὶ τὸν θεὸν Ἰσραὴλ κραταιώσουσι, καὶ μαθήσονται οἱ πεπλανημένοι τῷ πνεύματι σύνεσιν, καὶ γογγυσταὶ μαθήσονται παιδείαν.

CAP. XXX.

1 οὐαὶ τέκνα ἀποστάται] M ÷ ὦ υἱοὶ ἀφιστάμενοι, φησὶ κύριος. λέγει] M τάδε λέγει. προσθεῖναι] M προσθῆναι. 4 ἀρχηγοὶ] M * οἱ Γ αὐτοῦ. ἄγγελοι] M * οἱ Γ αὐτοῦ. 5 μάτην κοπιάσουσι] M * οἱ Γ πάντες. 6 ἡ ὅρασις] M sine articulo præpositivo. ἡ ὅρασις] P ἀντὶ τοῦ, ἡ ὅρασις, λῆμμα Σύμμαχός φησιν. τῶν τετραπόδων &c.] P ἀντὶ δὲ τῶν τετραπόδων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, κτηνῶν νότου πάντες ἐξέδωκαν. οἳ ἔφερον] M * θησαυροὺς αὐτῶν. ἐπὶ ὄνων] M * Θ ὤμων. πρὸς ἔθνος &c.] M — Θ ἐπὶ λαὸν μὴ ὠφελοῦντα, καὶ Αἴγυπτος μάταια καὶ κενὰ βοηθήσουσιν. ὠφελήσει αὐτοὺς] M addit, εἰς βοήθειαν. 9 τὸν νόμον] M κυρίου. 10 οἱ λέγοντες τοῖς προφήταις &c.] P ἀνθ' ὧν ἐξέδωκε Σύμμαχος· καὶ τοῖς ὁρῶσι, μὴ ὁρᾶτε ἡμῖν ὀρθῶς· Λαλήσατε ἡμῖν λεῖα, ὁρᾶτε ἡμῖν πλάνας· Ἀπόστητε ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, ἐκκλίνατε ἀπ' ἐμοῦ τρίβον, παύσατε ἐκ προσώπου ἡμῶν τὸν ἅγιον τοῦ Ἰσραήλ. 12 Διὰ τοῦτο τάδε λέγει ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραὴλ] M * hæc ipsissima repetit; sed textus ipse addit κύριος post λέγει. 14 ἀποσυρεῖς] M ÷ A τοῦ ἀνασῦραι ὕδωρ ἀπὸ τοῦ βοθυνοῦ. 15 οὕτω λέγει κύριος] M οἱ Γ ὅτι. ὅταν ἀποστραφεὶς στενάξῃς, τότε σωθήσῃ] P ὁ δὲ Σύμμαχος, ἐν μετανοίᾳ φησὶ, καὶ ἀναπαύσει σωθήσεσθε, καὶ ἐν ἐλπίδι ἔσται ἡ δύναμις ὑμῶν. 16 καὶ ἐπὶ κούφοις] M εἴπατε habet inter καὶ & ἐπί. 17 χίλιοι διὰ φωνὴν ἑνὸς] M ÷ οἱ Γ χιλιὰς μία ἀπὸ προσώπου ἐπιτιμήσεως ἑνός. ὡς ἱστὸς ἐπ' ὄρους &c.] P ἢ κατὰ τὸν Σύμμαχον, ὡς ἱστὸς ἐπάνω ὄρους, καὶ ὡς ἱστίον ἐπὶ βουνοῦ. 19 ἐπ' αὐτῷ] M ἐν αὐτῷ. λαὸς ἅγιος] P Τὸ δὲ ἅγιος, ἐν τῷ, λαὸς ἅγιος, οὐ πρόσκειται παρ' Ἑβραίοις, οὔτε κατὰ τὰς ἐκδόσεις τῶν ἄλλων. κλαυθμῷ ἔκλαυσεν] M * οὐκ. A P τὸ Ἑβραϊκὸν οὐκ ἔκλαυσεν ἔχει. 21 τὰ ὀπίσω σου] M sine τά. 22 περικεχρυσωμένα] M præmittit, τά. 23 καὶ εὐρύχωρον] M omittit καί. 25 ἐπὶ παντὸς βουνοῦ μετεώρου ὕδωρ διαπορευόμενον] P κατὰ δὲ Σύμμαχον, καὶ ἐπὶ παντὸς βουνοῦ ἐπηρμένου διαιρέσεις ἀγωγῶν ὑδάτων. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, ὅταν ἀπόλωνται πολλοὶ] P Διό φησιν ὁ Ἀκύλας· ἐν ἡμέρᾳ ἀποκταμένου πολλοῦ, ἐν τῷ πεσεῖν μεγαλυνομένους, καὶ ὅταν ἰάσηται κύριος τὸ σύντριμμα τοῦ λαοῦ αὐτοῦ· καὶ οὐκ

ἐμνήσθη τοῦ Ἰσραὴλ, οὐδὲ τοῦ Ἰακώβ. 26 τοῦ ἡλίου ἔσται] In M deest, ἔσται. ἑπταπλάσιον] M * ὡς τὸ φῶς τῶν ἑπτὰ ἡμερῶν. 27 καιόμενος θυμὸς] M ÷ Σ φλεγόμενος θυμὸς αὐτοῦ. λόγιον ὀργῆς πλῆρες] M τὸ λόγιον &c.] 30 φλογὸς] M ÷ πυρός. 31 Διὰ γὰρ τῆς φωνῆς] M ÷ A Θ ὅτι ἀπὸ φωνῆς. Σ ἀπὸ γὰρ φωνῆς. 32 ἐφ' ἣ] M ἐφ' ἥν. πολεμήσουσιν] M * Θ Καὶ ἐν πολέμοις ἀρασισμοῦ.

CAP. XXXI.

1 Καὶ οὐκ ἦσαν] M καὶ οὐκ ἤκουσαν. καὶ τὸν κύριον] M καὶ τὸν θεὸν οὐκ ἐζήτησαν. 2 σοφὰς] M σοφός. 3 οἱ βοηθοῦντες] M * καὶ πεσεῖται ὁ βοηθούμενος. ἀπολοῦνται] M addit, μαχαίρᾳ. 4 ὃν τρόπον] M addit, ὅταν ante βοήσῃ. ἢ ὁ σκύμνος] M καί. καὶ κεκράξῃ ἐπ' αὐτῇ &c. P ὁ Σύμμαχος οὕτως ἐξέδωκεν· πληρώματος ποιμένων ἀπὸ φωνῆς αὐτῶν οὐκ ἡττηθήσεται, οὐδὲ ἀπὸ πλήθους αὐτῶν οὐκ ὑποταγήσεται. (Κατὰ δὲ τὴν ἔκδοσιν τῶν ἑβδομήκοντα ῥητέον οὕτω. ἕως ἂν ἐμπλησθῇ τὰ ὄρη] M ÷ Θ πλήρη ποιμένων καὶ ἀπὸ τῆς φωνῆς αὐτῶν οὐ μὴ ἡττήθη, καὶ ἀπὸ πλήθους αὐτῶν οὐ μὴ ὑπετάγη 5 ὑπερασπιεῖ Ἱερουσαλὴμ] M — in margine vero ὑπερασπιεῖ. Σ Θ ὑπερασπίζων. A θυρεῶν. 6 ἐπιστράφητε οἱ τὴν βαθεῖαν &c.] P ὅπερ ὁ Σύμμαχος οὕτως ἐξέδωκε, μετανοήσατε, ὡς ἐβαθύνατε παραβῆναι οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. καὶ ἄνομον] M * οἱ Γ υἱοὶ Ἰσραήλ. 7 ἀπαρνήσονται] M ἀπαρνηθήσονται· cum — ἀφαιρεθῶνται. A ἀποκρύψουσιν. Σ ἀποβαλοῦνται. Θ ἀπώσονται (ἀπώσει τε q.) ἀνὴρ τὰ εἴδωλα αὐτοῦ, ἀργυρίου αὐτοῦ, καὶ τὰ εἴδωλα τοῦ χρυσίου αὐτοῦ. τὰ χρυσᾶ] M ante has voces * habet, cum χειροποίητα in margine. αἱ χεῖρες αὐτῶν] M * A ἁμάρτημα. 9 πέτρᾳ γὰρ περιλημφθήσονται ὡς χάρακι] P ἀντὶ δὲ τοῦ, πέτρᾳ περιλημφθήσονται &c., ὁ Σύμμαχος ἔφη· πέτρα αὐτοῦ ἡ φοβερὰ παρελεύσεται, καὶ ἡττηθήσονται οἱ ἄρχοντες αὐτοῦ, φησὶ κύριος· (δηλαδὴ τοῦ Ἀσσυρίου.)

CAP. XXXII.

1 ἰδοὺ γὰρ βασιλεὺς δίκαιος, &c.] P Σύμμαχος, ἰδοὺ εἰς δικαιοσύνην βασιλεύσει βασιλεύς. 2 καὶ ἔσται ὁ ἄνθρωπος κρύπτων τοὺς λόγους αὐτοῦ] P Ἀκύλας δέ φησιν, ὡς κρύπτων πνεῦμα· καὶ ἀποκρυφὴ ἐντινάγματος. 3 Καὶ οὐκ ἔτι ἔσονται πεποιθότες, &c.] P ἀνθ' οὗ, φησὶ Σύμμαχος, οὐκ ἀμαυρωθήσονται οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν. ἀνθρώποις] M ἄνθρωποι. 4 Καὶ ἡ καρδία τῶν ἀσθενούντων, &c.] P Σύμμαχος γὰρ ἐξέδωκε, καὶ ἡ καρδία τῶν ἀκουόντων προσέξει τοῦ ἀκούειν. μαθήσονται λαλεῖν εἰρήνην] P ἀντὶ δὲ τοῦ, λαλεῖν εἰρήνην, λαλεῖν τρανά· ex eodem Symmacho. 7 βουλεύσεται] M ÷ οἱ Γ ἐβουλεύσατο. 8 οἱ δὲ εὐσεβεῖς συνετὰ ἐβουλεύσαντο] P κατὰ δὲ τὸν Σύμμαχον, Ἄρχων δὲ ἀρχοντικὰ βουλεύσεται, καὶ ἡγεμὼν ἀναστήσεται. 9 ἀνάστητε] M ÷ οἱ Γ δή. P οἱ δὲ λοιποὶ τῶν ἑρμηνευτῶν, Γυναῖκες εὐθηνοῦσαι, φασίν, ἀντὶ τοῦ πλουσίαι. 10 εἰσακούσατε] M ἀκούσατε. ἐν ἐλπίδι] P ἐπ' ἐλπίδι. Addit autem, τὸ δὲ, ἐπ' ἐλπίδι, φασὶν οἱ λοιποί, πεποιθυῖαι. λόγους μου] M A λόγιόν μου. Σ τὰς ῥήσεις μου. Θ τὰ ῥήματά μου. πέπαυται] M addit, ὁ σπόρος. Ad vocem autem πέπαυται ÷ A Συλλογὴ οὐ μὴ ἔλθῃ. Σ ἐκωλύθη ἵνα μὴ ἔλθῃ. οὐκέτι] M καὶ οὐκέτι. 11 γένεσθε] M γίνεσθε. περιζώσασθε] M ÷ A καὶ ζώσασθε ἐπὶ ὀσφύας. 12 ἀπὸ ἀγροῦ] M — A ἐπί. Θ Σ περί. Adi ϕ a hic infra. 14 οἶκοι ἐπιθυμήματος] M ἐπιθυμητούς. 15 ἐφ' ὑμᾶς] M ἡμᾶς. 17 καὶ πεποιθότες] M addit, ἔσονται· cum ÷ A Σ καὶ πεποιθήσεις ἕως αἰῶνος. Θ καὶ ἐλπίσεως. 19 ἐφ' ὑμᾶς] M ἡμᾶς. Quod persæpe fit.

ϕ a Ea omnia quæ suis locis hic restituimus omissa sunt apud Procopium, apposita vero postea sub initium capitis 33. unde huc propriis suis locis transtulimus. Vers. 12. καὶ ἀμπέλου γεννήματος] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ἀπὸ γεννήματος ἀμπέλου, ὁ μὲν Ἀκύλας φησὶν, ἐπὶ ἀμπέλῳ αὐξητικῇ· ὁ δὲ Σύμμαχος, περὶ ἀμπέλου πολυφόρου. 13 ἡ γῆ τοῦ λαοῦ μου] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ἡ γῆ τοῦ λαοῦ μου, Σύμμαχος, ἐπὶ τὴν γῆν τοῦ λαοῦ μου, φησί. 14 βοσκήματα ποιμένων] P ἢ ἀγρίων, κατὰ τὸν Ἀκύλαν. 15 πνεῦμα ἀφ' ὑψηλοῦ] P ἢ κατὰ Σύμμαχον, ἀνάψυξις ἐξ ὕψους.

CAP. XXXIII.

1 Οὐαὶ τοῖς ταλαιπωροῦσιν ὑμᾶς, &c.] P Σύμμαχος οὕτως ἐξέδωκεν· οὐαὶ ὁ ταλαιπωρίζων, αὐτὸς δὲ μὴ ταλαιπωρηθείς· καὶ ὁ ἀθετῶν, αὐτὸς δὲ οὐκ ἀθετηθείς. ὅταν συντελέσῃς ταλαιπωρίζων, ταλαιπωρηθήσῃ· καὶ ὅταν κοπιάσῃ ἀθετῶν, ἀθετήσουσί σε. 3 Διὰ φωνὴν τοῦ φόβου (M addit σου) ἐξέστησαν λαοὶ] P Κατὰ δὲ Ἀκύλαν καὶ Θεοδοτίωνα, ἀπὸ φωνῆς ὄχλου, ἤγουν πλήθους ἀνεχώρησαν λαοί. Ἀντὶ δὲ τοῦ, ἀπὸ φόβου σου, ὁ Σύμμαχος, ἀπὸ τοῦ ὑψωθῆναι διεσπάρησαν. 4 ἀκρίδας] M * Θ ὡς ἀπὸ τῶν βοθυνῶν. 5 ἐν ὑψηλῷ] M ἐν οὐρανοῖς ὑψηλοῖς. 6 ἐν νόμῳ παραδοθήσονται] P Ἀντὶ δὲ τοῦ, ἐν νόμῳ παραδοθήσονται, Σύμμαχός φησιν, ἡ πίστις τοῦ καιροῦ σου πλοῦτος σωτηρίας, σοφία, καὶ γνῶσις, φόβος κυρίου αὐτὸς ὁ θησαυρός σου· Τῶν ἑβδομήκοντα λεγόντων, ἥκει σοφία καὶ ἐπιστήμη καὶ εὐσέβεια. 7 ἰδοὺ δὴ ἐν τῷ φόβῳ ὑμῶν, &c.] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ἰδοὺ ἐν τῷ φόβῳ ὑμῶν αὐτοὶ φοβηθήσονται, Σύμμαχος μέν φησιν, ἰδοὺ ὀφθήσομαι αὐτοῖς· ἔκραξαν ἐκτενῶς. ὁ δὲ Ἀκύλας, ἰδού φησιν ὀφθήσομαι αὐτοῖς· βοήσω ἐκτενῶς· καὶ τὸ λοιπὸν ὁμοίως. ὁ δὲ Θεοδοτίων, ἰδοὺ ὀφθήσομαι αὐτοῖς· ἐβόησαν ἐκτενῶς. ἄγγελοι (M ἄγγελοι γὰρ) ἀποσταλήσονται] M ÷ A ἄγγελοι εἰρήνης πικρῶς κλαύσονται. παρακαλοῦντες] M ἀξιοῦντες. 8 πέπαυται ὁ φόβος τῶν ἐθνῶν] P τὸ δὲ πέπαυται ὁ φόβος τῶν ἐθνῶν, ὀβελίζεται ὡς μὴ κείμενον. 9 ἐπένθησεν ἡ γῆ] M ÷ ὅμως οἱ Γ. ὁ Χέρμελ] M ὁ Κάρμηλος. 12 καὶ ἔσονται ἔθνη κατακεκαυμένα] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ἔσονται ἔθνη κατακεκαυμένα, λαοὶ πάντες ἐξέδωκαν. 13 γνώσονται] M καὶ γνώσονται. 15 λαλῶν] M ÷ οἱ Γ λαλεῖ. εὐθεῖαν] M addit, αὐτοῦ. 17 ὄψεσθε] M addit, καὶ &c. 18 οἱ γραμματικοὶ] M caret οἱ. ὁ ἀριθμῶν τοὺς τρεφομένους] P ὁ δὲ Σύμμαχος ἐξέδωκεν· ὁ ἀριθμῶν τοὺς ἐκτετελεσμένους, τὸν λαὸν τὸν ἀναιδῆ. οὐκ ὄψει λαὸν βαρὺν χείλεσιν, ὥστε μὴ ἀκούειν διάλεκτον γλώσσης. 19 ᾧ οὐ συνεβουλεύσατο] M συνεβουλεύσατο. τοὺς τεθραμμένους μικρὸν καὶ μέγαν λαὸν] M ÷ A Θ μεμεγαλυμμένους. Σ ἐκτετελεσμένους. οὐδὲ ᾔδει βαθύφωνον] M ÷ Σ οὐκ ὄψῃ λαὸν βαρὺν ἐν χείλεσι. 20 ἰδοὺ Σιὼν ἡ πόλις] P ἀντὶ τοῦ, ἰδοὺ Σιὼν ἡ πόλις, ὁ μὲν Ἀκύλας φησίν· ὅρα, μάτθηπι (q.) Σιὼν πόλις ἑορτῶν. Σύμμαχος δὲ καὶ Θεοδοτίων, Ἴδε Σιὼν τὴν πόλιν τῶν ἁγίων ἡμῶν. 21 ὅτι τὸ ὄνομα κυρίου μέγα ὑμῖν· τόπος ὑμῖν ἔσται &c.] P Κατὰ δὲ Σύμμαχον, ἐκεῖ κραταιὸς ἡμῖν κύριος. τόπος ποταμῶν διώρυγες εὐρύχωροι, ὅπου μὴ πορευθῇ πλοῖον κωπηλάτου, (videtur esse pro κωπήλατον) οὐδὲ ἐντολὴ κραταιὰ διαπορεύσει αὐτόν. Τὸ δὲ, ὅπου μὴ πορευθῇ, Ἀκύλας φησίν· οὐ μὴ πορευθῇ ἐν αὐτῇ ναῦς κωπῆς, καὶ τριήρης ὑπερμεγέθης οὐ διαβήσεται αὐτό. 23 Ἐρράγησαν τὰ σχοινία σου] Versum hunc integrum Symmachus apud P sic reddit; Ἐξερρίφη τὰ σχοινία σου, ὥστε μὴ κρατεῖν. οὕτως ὁ ἱστὸς αὐτῶν, ὥστε μὴ ἁπλῶσαι ἱστίον. τότε διῃρεῖτο ἕως σκύλων πολλῶν. ἐνίσχυσαν] M ἐνίσχυσεν. Item * A οἱ Γ οὕτως.

CAP. XXXIV.

1 προσαγάγετε ἔθνη] M * addit, προσέχετε. 5 ἀπὸ συκῆς] M * οἱ Γ ὅτι. 6 τῷ κυρίῳ] M τῷ θεῷ. 7 ἀπὸ τοῦ αἵματος] M addit, καὶ τὸ χῶμα αὐτοῦ. 10 εἰς γενεὰς αὐτῆς] M ÷ οἱ Γ εἰς γενεὰν ἐρημωθήσεται. 11 καὶ εἰς χρόνον πολὺν ὄρνεα καὶ ἐχῖνοι καὶ ἴβεις καὶ κόρακες κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ] M ÷ καὶ εἰς χρόνον πολύν. Legit autem hoc ordine, Καὶ κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ ὄρνεα, &c. Καὶ ἐπιβληθήσεται &c.] M * ad voculam καί· Θ οὐκ ἔστιν ὁ παραπορευόμενος ἐν αὐτῇ. ἐπιβληθήσεται ἐπ' αὐτὴν σπαρτίον &c.] M ÷ Θ καὶ κατοικήσουσιν ἐν αὐτῇ. 12 βασιλεῖς] M addit, αὐτῆς· cum * A Θ καλέσουσι. οἱ ἄρχοντες] M * οἱ Γ πάντες. 13 καὶ ἀναφυήσει εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν] M καὶ ἀναφύσει εἰς τὰς πόλεις αὐτῆς. ἐπαύλεις] M ἔπαυλις σειρήνων. 14 καὶ βοήσονται ἕτερος πρὸς τὸν ἕτερον] M — A Σ καὶ τειχίων. A πρὸς ἕτερον αὐτοῦ. Θ καὶ ὀρθοτειχῶν ἐπὶ τὸν πλησίον αὐτοῦ. ἐκεῖ ἀναπαύσονται ὀνοκένταυροι, εὑρόντες αὐτοῖς ἀνάπαυσιν] M ÷ A ἐκεῖ ἀνέψυξεν λίλιθ καὶ εὗρεν ἑαυτῇ ἀνάπαυσιν. Σ ἐκεῖ ἠρήμησε λάμια. Legit autem M, εὗρον γὰρ αὐτοῖς ἀνάπαυσιν. 16 ἐζήτησαν] M ἐζήτησεν. συνήγαγεν αὐτὰ] M αὐτάς. 17 γενεὰς γενεῶν] M præmittit εἰς.

CAP. XXXV.

2 ἡ τιμὴ τοῦ Καρμήλου] M ÷ Κάρμηλος καὶ Σαρὼν τόπος τῶν ἀλλοφύλων. Cætera quæ hic habentur, notata sunt prius in scholio Vaticani. 4 ἰσχύσατε] M ὑψώσατε. 6 τρανὴ] M καὶ τρανή. 7 ἐπαύλεις καλάμου] M ÷ οἱ Γ κάλαμον. 10 εὐφροσύνη] M ÷ σωτηρία, cum εὐφροσύνη in margine.

CAP. XXXVI.

3 ὁ τοῦ Ἀσὰφ] M ÷ ὁ ἀναμιμνήσκων. 4 εἴπατε Ἐζεκίᾳ] M εἴπατε δὴ πρὸς Ἐζεκίαν. 5 τί πεποιθὼς εἶ;] M τίνι πεποιθὼς εἶ; καὶ λόγοις] M ἢ λόγοις. 6 τὴν τεθλασμένην ταύτην] M ταύτην τὴν τεθλασμένην. ὡς ἂν ἐπιστηριχθῇ ἀνὴρ ἐπ' αὐτὴν] M ὡς ἂν ἐπ' αὐτὴν ἐπιστηριχθῇ ἀνήρ. καὶ τρήσει αὐτὴν] M * Θ καὶ τρήσει αὐτήν, in margine. πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ] M ἐπ' αὐτόν. 7 εἰ δὲ λέγετε] M A Σ Θ πρός με. 8 νῦν μίχθητε] M * A Σ Θ Δή. 9 εἰς πρόσωπον τῶν τοπαρχῶν] M τοῦ τοπάρχου ἑνός. πῶς δύνασθε ἀποστρέψαι εἰς πρόσωπον &c.] P ἀνθ' οὗ Σύμμαχός φησι, καὶ πῶς ὑποστήσει τὸ πρόσωπον ἄρχοντος ἑνὸς τῶν δούλων τοῦ κυρίου μου τῶν μικρῶν. 10 πολεμῆσαι αὐτὴν] Quæ sequuntur hujus commatis, habentur in codice M sub * τοῖς Γ adscripta. 11 λάλησον] M * A Θ Σ δή. εἰς τὰ ὦτα τῶν ἀνθρώπων] M addit, τῶν ἑστηκότων. 12 κόπρον] M * A Σ Θ τήν. οὖρον] M * A Σ Θ αὐτῶν. 14 οὐ δύνηται] M οὐ μὴ δύνηται. 16 μὴ ἀκούετε] M μὴ ἀκούσητε. 19 Ἐπφαρουαὶμ] M Σεπφαρουαίμ. 21 μηδένα ἀποκριθῆναι] M μηδὲν ἀποκριθῆναι. 22 οἰκονόμος] M ὁ οἰκονόμος.

CAP. XXXVII.

1 τὰ ἱμάτια] M addit, αὐτοῦ. 2 Ἐλιακεὶμ] M * οἱ Γ τόν. 4 εἰσακούσαι κύριος] M εἴπως, εἰσακούσεται κύριος. βασιλεὺς Ἀσσυρίων] M addit, ὁ κύριος αὐτοῦ. λόγοις οὓς] M λόγοις οἷς. πρὸς κύριόν σου] M addit, τὸν θεόν σου. 7 ἐμβάλλω] M ἐμβαλῶ. 8 τὸν βασιλέα] M * A Θ βασιλέα. Λοβνὰν] M ÷ οἱ Γ Λαβανά. καὶ ἤκουσεν] M addit, βασιλεὺς Ἀσσυρίων. 9 ὅτι ἀπῆρεν ἀπὸ Λαχὶς, καὶ] M habet hæc omnia in margine, sub * A Σ Θ. 10 ἐφ' ᾧ] M * ΣΥ. ἐν χειρὶ βασιλέως Ἀσσυρίων] M post Ἀσσυρίων * habet A Σ Θ ἰδοὺ σύ. 11 ἃ ἐποίησαν] M * A ΣΥΝ. 12 καὶ σὺ ῥυσθήσῃ;] M * A Σ Θ καὶ σὺ ῥυσθήσῃ. Γωζὰν M Γωζᾶ. Ῥαφὲθ] M Ῥασέμ. 13 Ἐπφαρουαὶμ] M Ἐπφαρουέμ. Ἀναγουγάνα] M Ἄνα καὶ Ἄβα. 14 καὶ ἀνέγνω αὐτὸ, καὶ ἀνέβη εἰς οἶκον κυρίου] M habet hæc sub * Θ Σ adscripta. ἤνοιξεν αὐτὸ] M post αὐτὸ * habet cum A Θ Σ Ἐζεκίας. 16 κύριε σαβαὼθ] M κύριε &c. 17 καὶ ἴδε τοὺς λόγους] M καὶ ἴδε καὶ ἄκουσον πάντας τοὺς λόγους. 20 ἐκ χειρὸς αὐτοῦ] M ἐκ χειρὸς αὐτῶν. 22 ἐπὶ σοὶ κεφαλὴν ἐκίνησε] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ἐπὶ σοὶ &c. ἐξέδωκε Σύμμαχος, ὄπισθέν σου κεφαλὴν ἐκίνησε. 23 Τίνα ὠνείδισας καὶ παρώξυνας;] P ἀνθ' οὗ, ἐβλασφήμησας ἐξέδωκαν οἱ λοιποί. 24 τὸ κάλλος τῆς κυπαρίσσου] P τὰς δὲ κυπαρίσσους ὁ μὲν Ἀκύλας ἐλάτας, ὁ δὲ Σύμμαχος ἀρκεύθους ἐξέδωκεν. 25 εἰς ὕψος μέρους τοῦ δρυμοῦ] P εἰς ὕψος τοῦ ἄκρου αὐτοῦ εἰς τὸν δρυμόν. καὶ ἔθηκα γέφυραν, καὶ ἐρήμωσα &c.] P ἢ κατὰ Σύμμαχον, ἐγὼ ὤρυξα καὶ ἔπιον ὕδωρ, καὶ ἐρήμωσα ἐν ἴχνει ποδός μου πάντας ποταμοὺς συνεχομένους. 26 ἐν ὀχυροῖς] M ἐν ἰσχυροῖς. 27 χόρτος ξηρὸς] M ÷ A χλοὴ χώρας. Θ Σ χόρτος ἀγροῦ. 29 καὶ ἡ πικρία σου ἀνέβη πρὸς μὲ] P ἢ κατὰ Σύμμαχον, ἡ ἀλαζονεία σου εἰς τὰ ὦτά μου. καὶ ἐμβαλῶ φιμὸν εἰς τὴν ῥῖνά σου] P ὁ δὲ Σύμμαχος, Δώσω, φησὶ, κρίκον εἰς τὸν μυκτῆρά σου, καὶ χαλινὸν εἰς τὰ χείλη σου. 30 ἃ ἔσπαρκας] P ἀντὶ τοῦ, ἃ ἔσπαρκας, αὐτόματα πάντες ἐξέδωκαν οἱ λοιποί. τὸ κατάλειμμα] P ἀντὶ δὲ τοῦ, τὸ κατάλειμμα, Ἀκύλας μὲν καὶ Θεοδοτίων αὐτοφυῆ, ὁ δὲ Σύμμαχος ἀπὸ δένδρων ἐξέδωκαν. 34 καὶ εἰς τὴν πόλιν ταύτην οὐ μὴ εἰσέλθῃ] M hæc habet in margine sub * Theotioni adscripta. 35 διὰ Δαυὶδ τὸν παῖδά μου] P διὰ Δαυὶδ τὸν ἐμὸν δοῦλον, οὕτω γὰρ ἐξέδωκαν οἱ λοιποί. 36 ἀναστάντες] M ἐξαναστάντες. 37 ἀποστραφεὶς] M post hanc vocem addit, καὶ ἀπέστρεψε. Νινευῆ] M Νινευί. 38 Νασαρὰχ] M Ἀσαρὰχ θεοῦ αὐτοῦ πάτραρχον αὐτοῦ.

CAP. XXXVIII.

1 καὶ οὐ ζήσῃ] M καὶ οὐ μὴ ζήσῃ. 3 πρὸς κύριον, λέγων,] M * οἱ Γ ὦ δὴ κύριε, Μνήσθητι] M * δή. 6 δεκαπέντε] M πεντεκαίδεκα. ῥύσομαί σε] M σώσω σε. ÷ οἱ O ῥύσομαί σε. Σ ἐξελοῦμαί σε. A ὁμοίως τοῖς O. 7 τὸ ῥῆμα τοῦτο] M addit, ὡς ἐλάλησεν. 8 στρέψω] M στρέφω. οὓς κατέβη] M hic apponit ὁ ἥλιος, non post πατρός σου, uti habetur in Vaticano. τὸν ἥλιον τοὺς δέκα ἀναβαθμοὺς] M hic addit, οὓς κατέβη ἡ σκιά. 11 ἐπὶ γῆς ζώντων] M τῆς γῆς, cum ζώντων sub asterisco Aquilæ adscripto. οὐκέτι μὴ ἴδω] M οὐκέτι οὐ μή. τοῦ Ἰσραὴλ] M τοῦ θεοῦ. οὐκέτι μὴ ἴδω ἄνθρωπον] M οὐκέτι οὐ μὴ, ut prius. 12 ἐκ τῆς συγγενείας μου] M ÷ A ἐπαύσατο γενεά μου. Θ ἐξέλιπεν ἡ γενεά μου. ὡς ἱστὸς] M inserit hæc duo post verbum ἐγένετο. 13 ἕως νυκτὸς παρεδόθην] M παρεδόθην ἕως νυκτός. μελετῶ] M μελετήσω. 14 ὀφθαλμοὶ] M statim addit, ἀπό. Indices versuum 15 & 16 deficiunt. ἐξείλατό με καὶ ἀφείλατό μου] M ἐξείλετο καὶ ἀφείλετο. τὴν ὀδύνην τῆς ψυχῆς] M * Θ αὐτῷ καὶ αὐτὸς ἐποίησεν καθοδήγησιν πάντας ἐνιαυτοὺς μου ἐπὶ πικρίαν ψυχῆς μου. (Non nihil subesse videtur σφάλματος Typographici.) 16 Καὶ παρακληθεὶς ἔζησα] M * Θ ἰδοὺ εἰς εἰρήνην πικρία μοι. 18 οὐ γὰρ οἱ ἐν ᾅδου &c] M ÷ οὐδὲ γὰρ ὁ ᾅδης αἰνέσει σε· οὐδὲ ὁ θάνατος εὐλογήσει σε. οὐδὲ ἐλπιοῦσιν οἱ ἐν ᾅδου &c.] M ÷ Σ οἱ καταβαίνοντες εἰς λάκκον τὴν ἀλήθειάν σου. 19 ἃ ἀναγγελοῦσι &c.] M — καὶ τοῦτο ἀναγγεῖλαι. 20 τὴν δικαιοσύνην σου θεοῦ] M τὴν δικαιοσύνην σου κύριε. 22 τοῦτο σημεῖον πρὸς Ἐζεκίαν] M non habet πρὸς Ἐζεκίαν.

CAP. XXXIX.

2 Καὶ ἐχάρη ἐπ' αὐτοῖς Ἐζεκίας] M addit hic χαρὰν μεγάλην. οἶκον τοῦ νεχωθᾶ] P ὅπερ οἶκον ἀρωμάτων Ἀκύλας ἔφη, καὶ Σύμμαχος, Γαζά. ὃ οὐκ ἔδειξεν] M addit αὐτοῖς ante Ἐζεκίας. καὶ ἐν πάσῃ τῇ ἐξουσίᾳ αὐτοῦ] M hæc habet in mar-

gine sub asterisco. 6 καταλείπωσιν] M καταλήψουσιν. 7 ὃν γεννήσεις] M ὃν ἐγέννησας * Θ οἵτινες ἐξελεύσονται ἐκ σοῦ.

CAP. XL.

2 Ἱερεῖς λαλήσατε] P τὸ δὲ, Ἱερεῖς, ὡς μὴ κείμενον παρὰ τοῖς ἄλλοις, ὠβέλισται παρὰ τοῖς ἑβδομήκοντα· ὁ γ' οὖν Σύμμαχός φησι· παρηγορεῖτε παρηγορεῖτε τὸν λαόν μου, λέγει ὁ θεὸς ὑμῶν. παραμυθήσασθε τὴν καρδίαν Ἱερουσαλήμ. ᾧ καὶ συνεφώνησαν οἱ λοιποί. 3 φωνὴ βοῶντος] P κατὰ τὸν Ἀκύλαν, καλοῦντος. εὐθείας ποιεῖτε] M ÷ διὰ τῆς σαββάτου. εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ] P ἀντὶ δὲ τοῦ, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους αὐτοῦ, Σύμμαχος ἔφησεν, ὁμαλίσατε ἐν ἀβάτῳ ὁδὸν τῷ θεῷ ἡμῶν. 5 εἰς πεδία] M ÷ ὁδοὺς λείας. Σ Θ Α εἰς πεδίον ὅμως τε Ο. 6 πᾶσα σὰρξ χόρτος] P inde ab hisce verbis ad finem versus 8. Κατὰ τὸ Ἑβραϊκὸν, χόρτον καλεῖ τὸν Ἰουδαίων λαόν. ὁ γὰρ Σύμμαχος καὶ Θεοδοτίων ἐκ προσθήκης, φασίν· Ἀληθῶς χόρτος ὁ λαός· Ἐξηράνθη ὁ χόρτος· ἐξέπεσε τὸ ἄνθος. ὁ δὲ Ἀκύλας, πρὸς ὃν ὁ λαὸς ἐξηράνθη; πρὸς ὃν ἀπέρρευσεν ἄνθος; Ἀντὶ τοῦ τὸ δὲ ῥῆμα τοῦ θεοῦ ἡμῶν μένει εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ Σύμμαχός φησιν, ὁ δὲ λόγος τοῦ θεοῦ ἡμῶν στήσεται εἰς τὸν αἰῶνα. 9 τῇ ἰσχύϊ] M ἐν ἰσχύϊ. ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν] P ὁ δὲ Ἀκύλας φησίν· ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι σεαυτῇ εὐαγγελιζομένη Σιών. ϗ ἔπαρον ἰσχυρῶς τὴν φωνὴν εὐαγγελιζομένη Ἱερουσαλήμ. 10 Καὶ ὁ βραχίων] M * οἱ Γ αὐτοῦ. 11 συνάξει ἄρνας] P Ἀκύλας ἀρνία φησίν. καὶ ἐν γαστρὶ ἐχούσας] M * Α Σ ἐν τῷ κόλπῳ αὐτοῦ βαστάσει. 12 τῇ χειρὶ τὸ ὕδωρ] M * οἱ Γ αὐτοῦ. 13 συμβιβᾷ αὐτόν] M συμβιβάσει. 17 εἰς ὁλοκάρπωσιν] M ὁλοκαύτωσιν. 18 Τίνι ὁμοιώσατε] M * οἱ Γ αὐτῷ. 23 ἄρχοντας ὡς οὐδὲν] M εἰς οὐδέν.] 24 λήψεται αὐτοὺς] M αἰσχύνεται (pro ἀναλήψεται opinor) αὐτούς. 24 καὶ ὑψωθήσομαι] M — Θ Σ. Καὶ σωθήσομαι. Α. ἐξισωθήσομαι. 26 εἰς ὕψος] M εἰς τὸ ὕψος. 27 μὴ γὰρ εἴπῃς Ἰακὼβ] M — Σ Διὰ τί λέγεις Ἰακώβ. Adi ⸿ hic infra. & ⸿ a hic infra. 31 ἀνίσχυες ἔσονται] M ÷ Α σκανδαλισθήσονται. Σ Θ ἀσθενήσουσι. ⸿ P sub initium cap. 41. in commentario, ὁ Σύμμαχος, διὰ τί λέγεις Ἰακὼβ, ϗ λαλεῖς Ἰσραήλ; καὶ οἱ λοιποὶ συμφώνως.

⸿ a. Ad illud ver. 28. cap. 40. hic supra (quod omiserat Procop. ad locum) hic addit, nempe sub initium cap. 41. Ἀντὶ δὲ τοῦ, inquit, οὐ κοπιάσει, οὐκ ἐκλυθῇ, φασὶν οἱ λοιποί.

CAP. XLI.

1 Ἐγκαινίζεσθε πρός με νῆσοι] P ἀνθ' οὗ, Σύμμαχος μὲν, δουλεύσατε, φησὶν, ἐπ' ἐμοῦ νῆσοι. Ἀκύλας δὲ ϗ Θεοδοτίων, κωφεύσατε πρός με. ἀλλάξουσιν ἰσχὺν] P ἀλλαξάτωσαν ἰσχὺν, κατὰ Σύμμαχον. 2 ἐναντίον ἐθνῶν] M — Θ κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ. Σ ἔμπροσθεν αὐτοῦ. καὶ δώσει εἰς γῆν] M ÷ οἱ Γ εἰς χοῦν. ἐξωσμένα] M ÷ ἐξωθούμενα Θ. 4 Τίς ἐνήργησε] M Θ οὐκ ἥξει. ἐκάλεσεν αὐτὴν] M — Θ ὁ καλῶν τὰς γενεὰς ἐξ ἀρχῆς. 6 τὰ ἄκρα τῆς γῆς] M * Θ ἐξέστησαν. ἤγγισαν ϗ ἦλθον ἅμα] M ÷ Α ἤγγισαν, ϗ ἥκασιν ἀνὴρ σὺν ἑτέρῳ αὐτοῦ, βοηθήσουσι, ϗ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἶπεν. 7 σύμβλημα καλόν ἐστιν] M — Θ Σ τῇ κολλῇ ἀγαθόν ἐστιν. Σ εἰς κόλλησιν ἔστιν. 8 Σὺ δὲ Ἰσραὴλ παῖς μου] P οἱ λοιποὶ δὲ ἐξέδωκαν, Σὺ δὲ Ἰσραὴλ δοῦλέ μου. 9 ἐκ τῶν σκοπιῶν] P ἢ τῶν ἀγκώνων κατὰ Σύμμαχον. 11 ὡς οὐκ ὄντες] M οὐκ ὑπάρχοντες. 13 ὅτι ἐγὼ] M * οἱ Γ κύριος. ὁ θεός σου] M ÷ οἱ Γ ἐγὼ ἐβοήθησά σοι. μὴ φοβοῦ σκώληξ. 14 ὀλιγοστὸς Ἰσραὴλ] P ὁ δὲ Σύμμαχος ἐξέδωκεν, ἀριθμὸς Ἰσραήλ. ὁ δὲ Ἀκύλας, τεθνεῶτες Ἰσραήλ. ὁ δὲ Θεοδοτίων, νεκροί. ὁ λυτρούμενος] M ὁ λυτρωσάμενος. Ἰσραὴλ] M * οἱ Γ ἅγιος. 16 λικμήσεις] M ÷ Θ Σ ὅμως τε Ο λικμήσεις αὐτοὺς, ϗ ἄνεμος λήψεται αὐτούς. Α λικμήσεις αὐτοὺς, ϗ ἄνεμος ἀρεῖ αὐτούς. καταιγὶς] M ÷ λαίλαψ. 17 σὺ δὲ εὐφρανθήσῃ] M ÷ Α Σ ἀγαλλιάσῃ ἐν κυρίῳ, ϗ ἐν τῷ ἁγίῳ Ἰσραήλ. ϗ ἀγαλλιάσονται] P ὠβέλισται δὲ τὸ ἀγαλλιάσονται. ἀγαλλιάσονται] M ÷ Α Θ καυχήσῃ. Σ ἐπαινεθήσῃ. ζητήσουσι γὰρ] M ÷ οἱ πτωχοὶ, ϗ οἱ ἐνδεεῖς ζητοῦντες ὕδωρ, ϗ οὐκ ἔστιν. 18 ὁ θεὸς Ἰσραὴλ] M ὁ ἅγιος Ἰσραήλ. εἰς ἕλη ὑδάτων] M εἰς ἕλη. In margine autem * οἱ Γ ὑδάτων. 19 εἰς τὴν ἄνυδρον &c.] M ÷ Α Σ ἐν τῇ ἀβάτῳ κυπάρισσον, πτελέαν (vel forte πτελλίαν) καὶ πύξον. Α ἐλάτην. 20 ἐποίησε ταῦτα] M addit, πάντα. 21 αἱ βουλαὶ ὑμῶν] P ἀνθ' οὗ Σύμμαχος· ἐγγίσατε, φησὶ, τὰ ἰσχυρὰ ὑμῶν. ὁ δὲ Ἀκύλας, στερρώσεις. 22 ἀναγγειλάτωσαν ὑμῖν] M ÷ οἱ Γ ἡμῖν. τὰ πρότερον] M ÷ Σ τὰ πρῶτα. Θ τὰ ἀρχαῖα. 23 εἴπατε ἡμῖν, ἀναγγείλατε ἡμῖν] M utrobique ὑμῖν. 24 ἐργασία ὑμῶν] M ἡμῶν. ἐξελέξαντο] M ἐξελέξατο. 29 εἰσὶ γὰρ οἱ ποιοῦντες ὑμᾶς] M ÷ Θ ἰδοὺ πάντες αὐτοὶ ἄδικοι, οὐδὲν τὰ ἔργα αὐτῶν, ἄνεμος ϗ κενὸν τὸ χώνευμα αὐτῶν. ϗ μάτην οἱ πλανῶντες ὑμᾶς] M ÷ ἄδικοι ϗ ματαιότης οἱ πλάσσοντες ὑμᾶς.

CAP. XLII.

3 τεθλασμένον] M συντεθλασμένον. καπνιζόμενον] M ÷ Α Σ Θ ἀμαυρόν. 4 εἰς ἀλήθειαν] M εἰς ἀληθῆ. ἕως ἂν θῇ] M θήσει. ἔθνη ἐλπιοῦσιν] P τὸ Ἑβραϊκὸν δὲ, ϗ οἱ λοιποὶ, ἀντὶ τοῦ ἔθνη νῆσοι, φασίν. Καὶ ἀντὶ τοῦ, ὀνόματι, νόμῳ. 5 καὶ τὰ ἐν αὐτῇ] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ϗ τὰ ἐν αὐτῇ· καὶ τὰ πορευόμενα ἐπ' αὐτῆς, ὁ Σύμμαχος εἴρηκεν. 7 εἰς διαθήκην γένους] M addit, μου. καθημένους ἐν σκότει] M præmittit καί. 8 τὰς ἀρετάς μου] P ἢ τὴν ὕμνησιν, κατὰ τὸν Ἀκύλαν· ἢ τὸν ἔπαινον, κατὰ Σύμμαχον. 9 ϗ καινὰ ἃ ἐγὼ ἀναγγέλλω] M ἀναγγελῶ. ϗ καινὰ ἃ ἐγὼ] M ÷ Α καὶ καινὰς ἐγὼ ἀναγγέλλω. Θ καινὰ δὲ ἀπαγγέλλω. Σ καὶ καινὰ ἰδοὺ ἀπαγγέλλω. πρὸ τοῦ ἀναγγεῖλαι] M ἀνατεῖλαι. ÷ οἱ Γ ἀναγγεῖλαι. Θ βλαστῆσαι. Α ἀναφυῆναι. πρὸ τοῦ ἀναγγεῖλαι ἐδηλώθη ὑμῖν] P ἀντὶ δὲ τοῦ &c. ὁ Σύμμαχος εἶπεν· πρὸ τοῦ ἀναγγεῖλαι αὐτὰ ἀκουστὰ ποιήσω ὑμῖν. 10 ὕμνον] P ἢ κατὰ τοὺς λοιποὺς, ᾆσμα. ϗ πλέοντες αὐτὴν] M non habet καί. αἱ νῆσοι] M καὶ νῆσοι. 11 εὐφρανθήσονται] M ÷ Α ἀράτωσαν. Θ Σ ἐπαράτωσαν. 12 ἀναγγελοῦσι] M ἀπαγγελοῦσι. 13 Κύριος ὁ θεὸς τῶν δυνάμεων &c.] P κατὰ δὲ Σύμμαχον· Κύριος ὡς δυνατὸς ἐξελεύσεται, ὡς ἀνὴρ πολεμιστής. 14 ἐσιώπησα] M ÷ Α ἐσίγησα. 15 ἅμα] Inde ab hac dictione ad finem versiculi habetur apud M in margine sub * Θ Σ. P ibidem, κατὰ δὲ τὴν Ἑβραΐδα ϗ τοὺς λοιποὺς ἑρμηνευτάς· ἐρημώσω ὄρη &c. prout hic sequuntur in Vaticano. 17 αἰσχύνθητε αἰσχύνην] P ὅπερ ἀκριβῶς ἑρμήνευσε Σύμμαχος, εἰπών. Αἰσχυνθήσονται αἰσχύνην οἱ πεποιθότες τοῖς γλυπτοῖς. ὁ δὲ Ἀκύλας, αἰσχυνθήτωσαν. ὁ δὲ Θεοδοτίων, καταισχυνθήτωσαν. 19 καὶ τίς τυφλὸς, ἀλλ' ἢ οἱ παῖδές μου;] P ἀνθ' οὗ Σύμμαχός φησι· ϗ τίς τυφλὸς, εἰ μὴ ὁ δοῦλός μου; ϗ κωφὸς ὡς ὁ ἄγγελός μου; τίς τυφλὸς, ὡς ὁ τέλειος; ϗ κωφὸς, ὡς ὁ δοῦλός μου; 20 εἴδετε πλεονάκις ϗ οὐκ ἐφυλάξασθε] P τὸ δὲ ῥητὸν οὕτως ἐξέδωκε Σύμμαχος· εἶδες πολλὰ ϗ οὐ φυλάξεις. ἀνεῳγμένα τὰ ὦτα αὐτοῦ, (σοῦ potius) ϗ οὐ μὴ ἀκούσεις. κύριος ἠθέλησεν ἵνα δικαιωθῇ αὐτὸν μεγαλῦναι νόμον, καὶ θαυμάσαι. ἠνοιγμένα] M ἀνεῳγμένα. 21 ἐβουλεύσατο] M ἐβούλετο. 22 προνενομευμένος] M προνενομευμένος. 23 τίς ἐν ὑμῖν] M ἡμῖν. 25 κατίσχυσεν αὐτοὺς πόλεμος] M — Α καὶ κραταίωσιν πολέμου. Θ Σ ϗ κράτος πολέμου. συμφλέγοντες αὐτοὺς] M ÷ Θ καὶ συνεφλόγισεν αὐτούς.

CAP. XLIII.

2 μετὰ σοῦ εἰμι] M ÷ Θ ὅμως τε Ο. συγκλύσουσί σε] M συγκλείσουσί σε. οὐ μὴ κατακαυθῇς] M ÷ Α οὐ καύσουσί σε· Σ οὐ κατακαυ … 6 ὀνόματί μου] M sine μου. 7 ἐν γὰρ τῇ δόξῃ μου] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ἐν γὰρ τῇ δόξῃ μου &c. εἰς τὴν δόξαν μου ἔκτισα αὐτόν. ἐξέδωκαν οἱ λοιποί. 8 κωφοὶ τὰ ὦτα] M κωφὰ τὰ ὦτα. 9 τίς ἀναγγελεῖ ὑμῖν;] M ἡμῖν ÷ Θ Σ ἀκουσάτωσαν ἡμᾶς. 10 ὁ παῖς μου] M caret μου. 12 ἐγὼ ἀνήγγειλα] M solum ἀνήγγειλα habet; cum * οἱ Γ ἐγώ. ἐν ὑμῖν] M ἐν ἡμῖν ἀλλότριος. 14 ἐν πλοίοις] M — ἐν ναυσί. 15 ὁ καταδείξας Ἰσραὴλ βασιλέα ὑμῶν] P ad initium c. 44. Ἀντὶ δὲ τοῦ ὁ καταδείξας, &c. ὁ Σύμμαχος· ἐγώ, φησὶ κύριος ὁ ἅγιος ὑμῶν, κτίσας Ἰσραὴλ, βασιλεὺς ὑμῶν. 16 οὕτως λέγει] M * οἱ Γ ὅτι. 18 συλλογίζεσθε] P ad c. 44. Σύμμαχος ἐννοεῖσθε, φησί. 19 ἰδοὺ] M * οἱ Γ ὅτι. 20 εὐλογήσουσί με] M ϗ εὐλογήσει με. 21 λαόν μου] M τὸν λαόν μου. τὰς ἀρετάς (τὸν ὕμνον κατὰ τὸν Σύμμαχον apud P ad c. 44.) μου διηγεῖσθαι] M ÷ Α Θ ϗ οὐκ ἐμὲ ἐκάλεσας Ἰακώβ. 23 οὐκ ἐδούλωσά σε] M ÷ Θ Σ οὐ κατεδουλωσάμην σε. Α ὅμως τε Ο. 24 θυσίασμα] M θυμίαμα. προέστης μου] M ÷ Α Σ Θ ἐκόπωσάς με. Σ Α ἔκκοπόν με ἐποίησάς με. P ad c. 44. ἢ κατὰ τοὺς λοιποὺς, ἐν ἁμαρτίαις σου ἐκάλεσας. 25 ἐγώ εἰμι ὁ ἐξαλείφων] M * οἱ Γ αὐτὸς post εἰμί addunt. ἕνεκεν ἐμοῦ, ϗ τὰς ἁμαρτίας σου] M hæc omnia in margine habet sub * Θ adscripta. 26 ϗ κριθῶμεν] M addit ἅμα. 27 πρῶτοι] M hic statim addit ἥμαρτον. ὑμῶν] M αὐτῶν. 28 ἄρχοντες] M addit, σου. P ἀντὶ δὲ τοῦ ἄρχοντες, ἑρμηνεῖς Ἀκύλας ἔφη ϗ Σύμμαχος. εἰς ὀνειδισμὸν] P εἰς βλασφημίαν ὡς οἱ λοιποί.

CAP. XLIV.

2 ὁ ποιήσας σε] M ὁ κτίσας σε. ἠγαπημένος] M præponit ὁ. 3 ὅτι ἐγὼ] M ἔτι. cum ÷ Α Σ ὅτι. τὰς εὐλογίας] M ÷ Θ Σ καὶ τὴν εὐλογίαν μου. Α εὐλογίαν μου. 4 ἐπὶ παραρρέον] M ἐπὶ πᾶν ῥέον. 5 ἐπιγράψει] M * Α Σ χειρὶ αὐτοῦ. ἐπὶ τῷ ὀνόματι Ἰσραὴλ βοήσεται] M caret βοήσεται. βοήσεται] P ἀντὶ δὲ τοῦ βοήσεται, κληθήσεται Σύμμαχος ἔφη. 6 οὐκ ἔστι θεὸς] M ὁ θεός. 8 μὴ παρακαλύπτεσθε] M ÷ Θ μὴ θαμβεῖσθε. μὴ δὲ πλανᾶσθε] M * Θ μὴ πλανᾶσθε. 9 ποιοῦντες] M οἱ ποιοῦντες. 11 στησάτωσαν ἅμα] M στήτωσαν. 12 εἰργάσατο αὐτὸ] M αὐτόν. cum * οἱ Γ ἐν ἄνθραξι. ϗ ἐν τερέτρῳ &c.] M ÷ Α ϗ ἐν σφυραῖς ἔπλασεν αὐτό· Σ ϗ ἐν τερέτρῳ ἐρύθμωσεν αὐτό. Θ ῥυθμιεῖ αὐτό. 14 πίτυν] M in margine habet sub asterisco, * οἱ Ο πίτυν. 15 ἐπ' αὐτῶν] M ἐπ' αὐτῷ. θεοὺς] M εἰς θεούς. 16 κατέκαυσεν] M κατέκαυσαν. ἐν πυρὶ] M habet hic, ϗ καύσαντες ἔπεψαν &c. quæ clausula habetur in versu proxime præcedente apud Vaticanum; uti habuit etiam & codex M; quam hic denuo repetit tamen. ὀπτήσας ἔφαγε] M ἔφαγε ὀπτήσας, cum * οἱ Γ ὤπτησεν ὀπτόν. 17 εἰς θεὸν γλυπτὸν] M addit hic, κάμπτει αὐτῷ. ϗ προσεύχεται] M addit αὐτῷ. 22 τὰς ἀνομίας σου] In codice M deest σου. τὴν ἁμαρτίαν σου] M τὰς ἁμαρτίας σου. 23 σαλπίσατε τὰ θεμέλια] P σαλπίζειν δὲ βούλεται &c. ἤγουν ἀλαλάξαι κατὰ τοὺς λοιπούς. βοήσατε ὄρη] M τὰ ὄρη. 24 ὁ συντελῶν] P ἀντὶ δὲ τοῦ ὁ συντελῶν, ὁ ποιήσας, ἐξέδωκαν οἱ λοιποί. καὶ Ἰσραὴλ δοξασθήσεται] P ἢ κατὰ τοὺς λοιποὺς, ϗ ἐν τῷ Ἰσραὴλ δοξασθήσεται. 26 ἱστῶν ῥῆμα] M ῥήματα. ϗ τὰ ἔρημα αὐτῆς ἀνατελεῖ] M ϗ τὰ ἔρημα αὐτῆς ἀναστήσω.

CAP. XLV.

1 οὕτω λέγει κύριος ὁ θεὸς τῷ χριστῷ μου Κύρῳ] P ὁ δὲ Σύμμαχος ἐξέδωκεν, ὁ λέγων Κύρῳ, ποιμήν μου· ϗ πάλιν, ὁ δὲ ναὸς θεμελιωθήσεται. 3 συγκλάσω] M συνθλάσω. 4 ὀνόματί σου] M μου· cum ÷ οἱ Γ σου. 5 ἐνίσχυσά σε] M * Θ ἐνίσχυσας. 6 ἡλίου] M Θ Σ αὐτοῦ. 7 ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς] M non habet κύριος. 9 ποῖον βέλτιον] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ποῖον βέλτιον &c. Σύμμαχος ἔφησεν· οὐαὶ ὁ ἀντιλέγων τῷ πλάσαντι αὐτόν. μὴ ὁ ἀροτριῶν ἀροτριάσει] P ἀντὶ δὲ τοῦ, μὴ ὁ ἀροτριῶν &c. ὁ Θεοδοτίων, ἀροτριῶν τοὺς ἀροτριῶντας τὴν γῆν. 10 Τί γεννήσεις;] P ἢ κατὰ Σύμμαχον, Τί ἐγέννησας; Τί ὠδίνεις;] M Τί ὠδινήσεις; 11 περὶ τῶν ἔργων] M ÷ Θ περὶ τῆς ἐργασίας. 12 ἐγὼ ἐποίησα γῆν] M τὴν γῆν. 14 ϗ διαβήσονται πρός σε] M hæc habet in margine sub asterisco Θ adscripta. 17 οὐδὲ μὴ ἐντραπῶσιν] M οὐ μὴ ἐντραπήσονται. 19 μάταιον ζητήσατε] P κατὰ δὲ Σύμμαχον, ματαίως ζητήσατέ με· κατὰ δὲ τοὺς λοιποὺς, κενῶς ζητήσατέ με. ἐγώ εἰμι ἐγώ εἰμι] M non geminat. 20 βουλεύσασθε ἅμα] P ἀντὶ δὲ τοῦ, βουλεύσασθε ἅμα, Σύμμαχος, προσεγγίσατέ μοι, φησὶν, οἱ διαπεφευγότες τῶν ἐθνῶν. 21 ἀναγγελοῦσιν] M ἀναγγέλλουσιν. ἀνηγγέλη ὑμῖν] M ἀναγγελεῖ ἡμῖν. ἐγὼ ὁ θεὸς] M οὐχὶ ἐγὼ κύριος ὁ θεός; 23 εἰ μὴ ἐξελεύσεται] M ÷ Α Θ ὅμως. ἐκ τοῦ στόματός μου] M non habet μου. 24 ϗ ὀμεῖται] M ϗ ἐξομολογήσεται. τὸν θεὸν] M τῷ θεῷ. 25 ϗ δόξα πρὸς αὐτὸν] P τὸ δὲ, δόξα, ἰσχὺς ὁ Σύμμαχος εἴρηκεν. ἥξει] M ἥξουσι.

CAP. XLVI.

1 Ναβὼ] M Σ Νεβοῦς. Θ Α Ναβώ. ἐγένετο τὰ γλυπτὰ αὐτῶν εἰς θηρία] P ὁ δὲ Σύμμαχος, ἐγένετο, φησὶ, τὰ εἴδωλα αὐτῶν ζώοις ἔκδοτα. κοπιῶντι ἐκλελυμένῳ] M interponit καί. 3 ἀκούετέ μου] M ἀκούσατέ μου. 6 οἱ συμβαλλόμενοι] M ϗ οἱ &c. χρυσοχόον] M χρυσίον. χειροποίητα] M ÷ Α Θ ἰσχυρόν. Σ θεόν. 7 ἐπὶ τοῦ τόπου] M caret articulo. 9 οὐκ ἔστιν ἔτι πλὴν] M οὐκ ἔστιν ἄλλος πλήν. 10 πρὶν γενέσθαι] M πρὶν αὐτὰ γενέσθαι. 11 Καλῶν ἀπὸ ἀνατολῶν πετεινὸν &c.] P οἱ δὲ λοιποὶ ἐξέδωκαν, Καλῶν ἀπὸ ἀνατολῶν ὄρνιν, ἀπὸ γῆς πόρρωθεν ἄνδρα βουλῆς μου. βεβούλευμαι] M * Σ καί γε. ϗ ἤγαγον] M καί γε ἤγαγον. 12 ἀκούσατέ μοι] M ÷ Θ ὅμως. Adi ⸿ hic infra. 13 ϗ τὴν σωτηρίαν] M ÷ Α ϗ σωτηρία μου. Σ ἡ σωτηρία μου. Θ τὸ σωτήριον. Adi ⸿ a hic infra. ⸿ Vers. 12. ἀπολωλεκότες τὴν καρδίαν] P sub initium cap. 47. ἀνθ' οὗ Σύμμαχος ἐξέδωκεν, οἱ σκληροκάρδιοι. ⸿ a δέδωκα ἐν Σιὼν σωτηρίαν τῷ Ἰσραὴλ εἰς δόξασμα] P sub initium cap. 47. ὁ δὲ Σύμμαχος ἐξέδωκε, δώσω ἐν Σιὼν σωτήριον, ϗ τῷ Ἰσραὴλ δόξαν.

CAP. XLVII.

1 θυγάτηρ Βαβυλῶνος] M θύγατερ. κάθισον εἰς τὴν γῆν] Pro hac tota clausula M aliam habet, quam Vaticanus exhibet versu 5. hic infra, viz. εἴσελθε εἰς τὸ σκότος &c. προστεθήσῃ] M προσθήσῃ. 2 ἀποκάλυψαι τὸ κατακάλυμμά σου] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ἀποκάλυψαι &c. Σύμμαχος, κάλυψαι τὰ ὦτα, φησίν. M ἀποκάλυψε. ἀνακάλυψαι τὰς πολιάς] M ἀνάσυρε τὰς &c. ἀνάσυρε τὰς κνήμας] M ἀποκάλυψε &c. 3 τὸ δίκαιον ἐκ σοῦ λήψομαι] P ἀντὶ δὲ τοῦ, τὸ δίκαιον ἐκ σοῦ &c. ἐξέδωκεν (viz. Symmachus) ἐκδίκησίν σου λήψομαι, ϗ οὐκ ἀντιστήσεται ἐν ἐμοὶ ἄνθρωπος. οὐκέτι μὴ παραδῶ &c.] M ÷ Α ϗ οὐκ ἀπαντήσω ἀνθρώπῳ. 4 ὁ ῥυσάμενός σε κύριος &c.] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ὁ ῥυσάμενός σε κύριος

Σαβαώθ, Ἀκύλας, ἀγχιστεύων ἡμῶν κύριος. 5 κατανενυγμένη] P ἢ κατὰ Σύμμαχον σιωπῶσα. ἰσχὺς βασιλείας] P τὸ δὲ, ἰσχὺς βασιλείας, δέσποινα βασιλειῶν ἐξέδωκε Σύμμαχος. 6 ἐμίανας] M ÷ ἐμίανα. Α Σ ἐβεβήλωσα. 8 ἄκουε ταῦτα τρυφερὰ] M ἡ τρυφερά. οὐ καθιῶ χήρα] M οὐ καθίσω. 10 γνῶθι ἡ σύνεσις τούτων ἔσται] P ἀντὶ δὲ τοῦ, γνῶθι ὅτι ἡ σύνεσις &c. Σύμμαχός φησι· ϗ ἡ γνῶσίς σου αὐτὴ ἐξηπάτησέ σε. 12 εἰ δυνήσῃ ὠφεληθῆναι] M * Θ εἰ πῶς δυνήσῃ ἰσχῦσαι. 15 ἐκοπίασας ἐν τῇ μεταβολῇ ἐκ νεότητος] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ἐκοπίασας ἐν τῇ μεταβολῇ σου, ϗ τὰ ἑξῆς, οἱ λοιποί φασιν· οἱ ἔμποροί σου ἀπὸ νεότητός σου. ἕκαστος εἰς τὸ πέρας ἑαυτοῦ ἐπλανήθησαν, ἐξ ὧν οὐδεὶς δύναταί σοι σῶσαι. Διὸ οὐκ ἔστιν ὁ σώζων σε, κατὰ Σύμμαχον.

CAP. XLVIII.

4 Γινώσκω ὅτι &c.] M — Θ Σ Διὰ τὸ γνῶναι. 5 εἴδωλά μοι ἐποίησε, ϗ ἐπῆς] A codice M absunt hæc omnia. 6 ἀκουστά σοι ἐποίησα τὰ καινὰ] M præmittit ϗ νῦν· in margine vero, — Α Θ ἠκούτισά σε καινά. 7 ἤκουσας αὐτὰ] M ϗ ἤκουσας. In margine * οἱ Γ ϗ οὐκ. 10 ἐξειλάμην] M ἐξειλασάμην. 12 ὃν ἐγὼ καλῶ] P ἀνθ' οὗ Σύμμαχος μὲν, ὁ κλητός μου· Ἀκύλας δὲ, κλητέ μου, φασίν. ἐγώ εἰμι πρῶτος] P ὅπερ οἱ λοιποὶ δηλοῦντες ἐξέδωκαν· ἐγὼ πρῶτος, ϗ ἐγὼ ἔσχατος. 13 ἐθεμελίωσε τὴν γῆν] M sine articulo. ἐστερέωσε τὸν οὐρανὸν] P ἢ τοὺς οὐρανοὺς, κατὰ τοὺς λοιποὺς ἑρμηνέας. 14 καλέσω αὐτοὺς] M * οἱ Γ ἐγώ. τίς αὐτοῖς ἀνήγγειλε ταῦτα] P ἀντὶ δὲ τοῦ, τίς αὐτοῖς &c. ὁ Σύμμαχος ἔφησεν· τίς αὐτοῖς ἀπήγγειλε ταῦτα; ὃν κύριος ἀγαπήσει ποιήσει τὸ θέλημα αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἀκύλας· τίς ἐν ἀνθρώποις &c. quod disertius est quam illud scholii, τίς ἐν αὐτοῖς. 17 ἐγώ εἰμι ὁ θεός σου] M ἐγὼ κύριος ὁ θεός σου. 18 κῦμα θαλάσσης] M — οἱ Γ ὡς αἱ κέγχροι αὐτῆς. 19 ὡς ἡ ἄμμος] M ὡσεὶ ἄμμος. ὁ χοῦς τῆς γῆς] P τὸ δὲ, χοῦς τῆς γῆς, κέγχροι γῆς, ἐξέδωκαν οἱ λοιποί. 20 ἀναγγείλατε] M ἀπαγγείλατε. 21 δι' ἐρήμου] M ἐν τῇ ἐρήμῳ.

CAP. XLIX.

1 διὰ χρόνου πολλοῦ] P τὸ δὲ διὰ χρόνου μακροῦ, μακρόθεν ἐξέδωκαν οἱ λοιποί. οὕτω γ' οὖν Σύμμαχος, ϗ ἀκροᾶσθε ἔθνη μακρόθεν, ἑρμήνευσεν. 2 ὡς βέλος] M ὡσεί. 6 παῖδά μου] P ἢ δοῦλόν μου, κατὰ τοὺς λοιπούς. εἰς φῶς ἐθνῶν] P ϗ οἱ λοιποὶ δὲ οὕτως ἐξέδωκαν. 8 τοῦ καταστῆσαι τὴν γῆν, &c.] P ἢ κατὰ Σύμμαχον, ἀνεγεῖραι τὴν γῆν, ϗ κληροδοτῆσαι κληροδοσίας ἠφανισμένας. κληρονομίας ἐρήμους] M * οἱ Γ ἠφανισμένας. 10 διψήσουσιν] M — Θ Σ διψήσουσιν. Α ὅμως τε Ο διψάσουσιν. 12 ϗ θαλάσσης] M ϗ ἀπὸ θαλάσσης. 13 ἀγαλλιάσθω] M ÷ Α ἀγαλλιῶ γῆ. Θ Σ εὐφραίνου γῆ. εὐφραίνεσθε] M εὐφράνθητε. ῥηξάτωσαν τὰ ὄρη &c.] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ῥηξάτωσαν τὰ ὄρη εὐφροσύνην, ὁ Σύμμαχος· ἱλαρυνθήσεται ὄρη ἐπὶ πᾶσιν. ὁ δὲ Ἀκύλας· κελαδήσατε ὄρη αἴνεσιν, ἔλεξεν. ἠλέησεν ὁ θεὸς] M ἠλέησεν θεός. 15 ἢ τοῦ μὴ ἐλεῆσαι] M — Θ τοῦ μὴ οἰκτειρῆσαι. Σ ὥστε μὴ οἰκτειρῆσαι. 16 ἐζωγράφηκα] M ἐζωγράφησα. P ὁ δὲ Σύμμαχος ἀντὶ τοῦ, ἐζωγράφησα, ἐστήριξά σε, φησίν. ὁ δὲ Ἀκύλας· ἰδοὺ ἐπὶ τῶν ταρσῶν ἠκρίβωσά σε. ὁ δὲ Θεοδοτίων· διεχάραξά σε. 19 κατεφθαρμένα] M διεφθαρμένα. ϗ πεπτωκότα] M τὰ καταπεπτωκότα. ὅτι νῦν] M caret ὅτι. 20 ἀπολωλεκας] M ἀπώλεσας. 22 ἐν κόλπῳ] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ἐν κόλπῳ, ἐν ἀγκάλαις, ἐξέδωκαν οἱ λοιποί. 23 ὅτι ἐγὼ κύριος] M addit, ὁ θεός. ϗ οὐκ αἰσχυνθήσονται &c.] M ÷ Σ ϗ οὐκ αἰσχυνθήσονται οἱ προσδοκῶντές με. Α Θ ὅμως τε Ο. 24 μὴ λήψεταί τις &c.] M ÷ μὴ ληφθήσεται παρὰ δυνατοῦ λῆψις ἢ αἰχμαλωσία δικαίου διασωθήσεται. Α Θ ϗ Ο αἰχμαλωτίζων δίκαιον διασωθήσεται. 25 Ὅτι οὕτω λέγει] M illud ὅτι tantum habet in margine * οἱ Γ ὅτι. ἐάν τις αἰχμαλωτεύσῃ] M ὅτι ἐάν τις &c. 26 τοὺς υἱούς σου ῥύσομαι] M τοὺς υἱούς μου.

CAP. L.

1 Ποῖον τὸ βιβλίον] M Ποῖον τοῦτο βιβλίον. Cum — Σ Ποῖον τὸ βιβλίον. Α Θ ὅμως τε Ο Ποῖον τοῦτο βιβλίον. 2 Τί ὅτι ἦλθον] M ÷ οἱ Ο Διότι ἦλθον. Α Σ ὅμως τε Ο. Θ Τί ὅτι ἦλθον. τῷ ἐλεγμῷ (M τῇ ἀπειλῇ) μου] P ὁ γὰρ Σύμμαχος ἐξέδωκεν· ἰδοὺ ἐν τῇ ἐπιτιμήσει μου ἐξήρανα θάλασσαν, ἐποίησα ποταμοὺς ἔρημον. 4 τοῦ γνῶναι ἡνίκα δεῖ &c.] M ÷ Α τοῦ γνῶναι τοῦ ὑποστηρίσαι. Σ τοῦ γνῶναι ὁμιλίαν. ἔθηκέ μοι πρωῒ, προσέθηκέ μοι &c.] P ὁ δὲ Σύμμαχος, ἔθηκέ μοι πρωῒ γνῶσιν, φησίν. ὁ δὲ Ἀκύλας, ἐν πρωῒ ἐξεγερεῖ μοι ὠτίον τοῦ ἀκούειν. Sic etiam & M legit, τοῦ ἀκούειν. 5 παιδεία κυρίου κυρίου] M semel tantum κυρίου habet. 9 Ἰδοὺ κύριος κύριος] M semel duntaxat. βοηθήσει μοι] M ÷ βοηθεῖ μοι. In margine vero, οἱ Ο βοηθήσει μοι. Σ Α Θ βοηθεῖ. ϗ σὴς καταφάγεται] M ϗ ὡς σής· cum ÷ Σ εὐρὼς καταφάγεται. Θ ὅμως τε Ο. P ἢ εὐρὼς, κατὰ Σύμμαχον· ἢ βρωτὴρ, ὡς Ἀκύλας. 11 ἐν λύπῃ] P ἢ ἐν ὀδύνῃ, κατὰ Σύμμαχον· ἢ κατὰ τὸν Ἀκύλαν, εἰς διαπόνησιν.

CAP. LI.

1 ἣν ἐλατομήσατε] M ÷ Θ ἐξ ἧς ἐλατομήθητε, ϗ εἰς τὴν ὀπὴν τοῦ λάκκου ὅθεν ἐξεκόπητε. Α Σ ὅμως τὰ τούτων ἐχόμενα. ϗ εἰς τὸν βόθυνον τοῦ λάκκου] P ἀντὶ τοῦ, ϗ εἰς τὸν βόθυνον· ὁ Σύμμαχος, εἰς τὴν τρυμαλιάν· ὁ δὲ Ἀκύλας, πρὸς ἐγκοπὴν, ἐκλελατόμησθε. 4 ἀκούσατέ μου λαοί μου] M priore μου caret. 6 οἱ δὲ κατοικοῦντες] M apponit hic, αὐτὴν τὴν γῆν. 7 λαὸς οὗ ὁ νόμος] M λαός μου &c. 8 ὡς γὰρ] M ὥσπερ &c. 10 ἡ ἐρημοῦσα θάλασσαν] M * Θ ἡ λατομήσασα πλάτος, διαρρήξασα δράκοντα· οὐ σὺ εἶ. 12 ἐγώ εἰμι ὁ παρακαλῶν] M post εἰμι * habet Π αὐτός. τίς οὖσα ἐφοβήθης] M τίνα εὐλαβηθεῖσα ἐφοβήθης. Et ad vocem τίνα, ÷ Α τίς σύ. Σ τίς εἶ. οἱ Ο τίς οὖσα. Θ ὅμως τε Ο. 13 ἐπελάθου] M ἀπελάθου. ϗ ἐφόβου] M ϗ ἐφοβοῦ. 16 ϗ ἐρεῖ Σιὼν] M — Α ϗ τοῦ εἰπεῖν τῇ Σιὼν, Λαός μου. Σ ϗ εἰς τὸ εἰπεῖν τῇ Σιὼν, Λαός μου εἶ. Ad vers. 17. adi ⸿ hic infra. 19 συλλυπηθήσεται] M λυπηθήσεται. 20 σευτλίον] M ÷ Α Σ Θ ὡς ὄρυξ. Adi ⸿ a hic infra. ἡμίεφθον] M ÷ ἠμφιβληστρευμένος. Σ ἐν ἀμφιβλήστρῳ. Θ συνειλημμένος. 21 Διὰ τοῦτο ἄκουε] M * Θ Σ τοῦτο. 22 κύριος ὁ θεὸς] M addit, σου. Adi ⸿ b hic infra. 23 ϗ δώσω αὐτὸ] M ϗ ἐμβαλῶ αὐτό. Adi ⸿ c hic infra. τὰ μέσα σου] M τὰ μετάφρενά σου· cum — Α σῶμά σου. Σ τὸν νῶτόν σου. Θ ὅμως τε Ο τὰ μέσα σου.

⸿ τὸ ποτήριον τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ] P sub initium cap. 52. ὁ δὲ Σύμμαχος ἐξέδωκε, τὸ ποτήριον τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ, τὸν κρατῆρα τοῦ σπαραγμοῦ, ϗ ἐξεστράγγισε, ϗ οὐκ ἔστιν ὁ παρηγορῶν αὐτήν. ⸿ a P ad cap. 52. κατὰ δὲ Σύμμαχον, οἱ υἱοί σου ἐπαρέθησαν ἀγόμενοι ἐπ' ἀρχῆς πάντων ἀμφιβλήστρων ὡς ὄρυξ &c. ⸿ b vers. 22 ὁ κρίνων τὸν λαὸν αὐτοῦ] P ad cap. 52. ἀντὶ δὲ τοῦ, ὁ κρίνων τὸν λαὸν αὐτοῦ, Σύμμαχος ὑπερμαχήσει, φησὶ, τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. ⸿ c vers. 23. τῶν ἀδικησάντων σε] P ad cap. 52. κατὰ Σύμμαχον, τῶν ἀποικισάντων σε.

CAP. LII.

1 προστεθήσεται] M προσθήσεται. 2 ἔκδυσαι τὸν δεσμὸν] M ÷ ἔκλυσαι. Α ἀφίλυσαι. Σ ἀπόλυσαι. Θ διάλυσον. 3 οὕτως λέγει] M ὅτι οὕτως. 4 λέγει κύριος] M addit, ὁ θεός. Cum * οἱ Γ θεός σου. 5 Καὶ νῦν τί ἐστε ὧδε;] M ÷ Α Καὶ νῦν τί μοι ὧδε, φησί. Θ Σ Καὶ νῦν τί μοι ὧδε, λέγει κύριος. ὀλολύζετε] P ὁ μὲν Σύμμαχος· οἱ ἐξουσιάζοντες αὐτοῦ, φησὶν, ὀλολύζουσιν. καὶ Ἀκύλας, ἐξουσιάζοντες. ὁ δὲ Θεοδοτίων, ἄρχοντες. διαπαντὸς] P ὁ Σύμμαχός φησι· ὅλην τὴν ἡμέραν τὸ ὄνομά μου βλασφημεῖται. τὸ ὄνομά μου βλασφημεῖται ἐν τοῖς ἔθνεσι] P κατὰ τοὺς λοιποὺς, οὐ πρόσκειται τῷ τὸ ὄνομά μου βλασφημεῖται, τὸ ἐν τοῖς ἔθνεσι· prout apud Symmachum habet hic nota proxime præcedente. 6 τὸ ὄνομά μου] M τὸν κύριον· cum * οἱ Γ διὰ τοῦτο. 7 ὡς ὥρα ἐπὶ τῶν ὀρέων] M ÷ Α τί ὡραιώθησαν ἐπὶ τὰ ὄρη πόδες εὐαγγελιζομένου ἀγαθὸν, ἀκουτίζοντος σωτηρίαν. Σ τί εὐπρεπίζεις. Θ ὡς εὐπρεπεῖς. Symmachus autem apud P τί εὐπρεπεῖς ἐπὶ τῶν ὀρέων πόδες εὐαγγελιζομένου ἀκοὴν ποιοῦντος εἰρήνην, εὐαγγελιζομένου ἀγαθὰ, ἀκουστὴν ποιοῦντος σωτηρίαν. 8 τῶν φυλασσόντων σε] M ÷ Α σκοπευόντων σου. Θ Σ τῶν σκοπῶν σου. ἅμα εὐφρανθήσονται] Symmachus apud P ἐπὶ τὸ αὐτὸ αἰνέσουσιν. ὀφθαλμοφανῶς γὰρ ὄψονται ἐν τῷ ἐπιστρέψαι κύριον τὴν Σιών. Ἀντὶ δὲ τοῦ ὀφθαλμοφανῶς, οἱ λοιποί φασιν, ὀφθαλμὸν ἐν ὀφθαλμῷ ὄψονται. 9 Ῥηξάτω εὐφροσύνην] P ἀντὶ δὲ τοῦ, Ῥηξάτω ἅμα εὐφροσύνην τὰ ἔρημα Ἱερουσαλὴμ, ὁ Σύμμαχος· Ἱλαρύνθητε ϗ ἀγαλλιᾶσθε ὁμοῦ τὰ ἔρημα Ἱερουσαλὴμ, φησί. 10 ἀποκαλύψει] M ÷ Θ Σ ἀπεκάλυψεν. πάντα ἄκρα] M πάντα τὰ ἄκρα. 12 φυγῇ πορεύσεσθε] M ÷ Σ ἀπελεύσεσθε. Α Θ ὅμως τε Ο. ϗ ὁ ἐπισυνάγων] M ὁ ϗ &c. 13 ϗ δοξασθήσεται σφόδρα] M * οἱ Γ ϗ μετεωρισθήσεται. συνήσει ὁ παῖς μου] P ἀντὶ τοῦ, συνήσει ὁ παῖς μου, Ἀκύλας ἐξέδωκεν· ἐπιστημονισθήσεται δοῦλός μου. ϗ ὁ Σύμμαχος, δοῦλός μου. 14 ὃν τρόπον ἐκστήσονται] P ἢ κατὰ Θεοδοτίωνα, ὃν τρόπον ἐθαύμασαν.

CAP. LIII.

1 τίνι ἀπεκαλύφθη] M * Α Θ ἐπί. 2 ὡς παιδίον ἐναντίον αὐτοῦ] P ὁ δὲ Σύμμαχος· ἀνέβη ὡς κλάδος ἐνώπιον αὐτοῦ, ϗ ὡς ῥίζα ἀπὸ γῆς διψώσης. 3 οὐκ ἔστιν εἶδος αὐτῷ] P διὸ Σύμμαχός φησιν· οὐκ εἶδος αὐτῷ, οὐδὲ ἀξίωμα, ἵνα εἴδωμεν αὐτό· οὐδὲ θεωρία, ἵνα ἐπιθυμήσωμεν αὐτόν· ἐξουδενωμένος, ϗ ἐλάχιστος ἀνδρῶν. Ἀνὴρ ἐπίπονος, ϗ γνωστὸς νόσῳ, ϗ εἰδὼς φέρειν μαλακίαν, οὐ μὴν μεμαλακισμένος. παρὰ τοὺς υἱοὺς] M παρὰ πάντας τοὺς υἱούς. ἀπέστραπται τὸ πρόσωπον] P κατὰ τὸν Ἀκύλαν, ὡς ἀποκεκρυμμένον πρόσωπον αὐτοῦ. οὐκ ἐλογίσθη] P κατὰ δὲ Θεοδοτίωνα, τὸ, οὐκ ἐλογίσθη, οὐκ ἐλογισάμεθα αὐτόν. κατὰ δὲ τοὺς λοιποὺς, ἐξουδενωμένος· διὸ οὐκ ἐλογισάμεθα αὐτόν. 4 Οὗτος τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν φέρει] P Σύμμαχος δέ φησιν· ὄντως τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν αὐτὸς ἀνέλαβε, ϗ τοὺς πόνους ὑπέμεινεν. ἡμεῖς δὲ ἐλογισάμεθα αὐτὸν ἐν ἀφῇ ὄντα, πεπληγότα ὑπὸ θεοῦ, ϗ τεταπεινωμένον. ᾧ συμφώνως ἐξέδωκαν οἱ λοιποί. 5 παιδεία εἰρήνης ἡμῶν ἐπ' αὐτὸν] P διὸ Σύμμαχός φησι· κύριος δὲ καταντῆσαι ἐποίησεν εἰς αὐτὸν τὴν ἀνομίαν πάντων ἡμῶν. 7 καὶ αὐτὸς διὰ τὸ κεκακῶσθαι &c.] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ϗ αὐτὸς διὰ τὸ &c. ὁ Σύμμαχός φησι· προσηνέχθη, ϗ αὐτὸς ὑπήκουσε. ἀνοίγει τὸ στόμα] M addit, αὐτοῦ. 8 αἴρεται ἀπὸ τῆς γῆς ἡ ζωὴ αὐτοῦ] P ὁ δὲ Σύμμαχος ἐξέδωκεν· ἀπετμήθη γὰρ ἐκ γῆς ζώντων, ϗ διὰ τὴν ἀδικίαν τοῦ λαοῦ μου πληγὴ αὐτοῖς. ὁ δὲ Θεοδοτίων· ὅτι ἀπετμήθη ἀπὸ γῆς ζώντων, ἀπὸ ἀθεσίας τοῦ λαοῦ μου ἥψατο αὐτῶν. 9 Καὶ δώσω τοὺς πονηροὺς &c.] P ἀντὶ δὲ τοῦ, δώσω τοὺς πονηροὺς, ὁ Σύμμαχος· ϗ δώσει τοὺς ἀσεβεῖς, φησί. 11 Καὶ βούλεται κύριος ἀφελεῖν &c.] P ἀντὶ δὲ τοῦ, καὶ βούλεται κύριος &c. ὁ Σύμμαχος· καὶ θέλημα κυρίου, φησὶν, ἐν χειρὶ αὐτοῦ εὐοδωθήσεται. ϗ πλάσαι τῇ συνέσει &c.] M ÷ Α Θ ἐμπλησθήσεται ἐν τῇ γνώσει αὐτοῦ. Σ χορτασθήσεται. ϗ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν αὐτὸς ἀνοίσει] P ἢ κατὰ Σύμμαχον· ϗ τὰς ἀσεβείας αὐτῶν αὐτὸς ὑπενέγκει.

CAP. LIV.

1 ῥῆξον ϗ βόησον] P Σύμμαχος μὲν, κελάδει αἴνεσιν, (quod margo Procopii perperam attribuit Aquilæ.) ὁ δὲ Ἀκύλας, ἱλάρυνον ἐν ἀγαλλιάσει ϗ χρεμέτισον. Θ ῥῆξον εὐφροσύνην ϗ τέρψιν· quanquam illud τέρψιν sub asterisco ibidem apponitur. τὰ τέκνα τῆς ἐρήμου] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ἐρήμου, ἠφανισμένης, ἔφησε Σύμμαχος. 9 ἀπὸ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπὶ Νῶε] M ÷ Θ κατὰ τὰς ἡμέρας Νῶε τοῦτο μοι, ὅτι ὤμοσα μὴ ἐπαγαγεῖν ὕδωρ Νῶε ἐπὶ τὴν γῆν. οὕτως ὤμοσα τοῦ μὴ ὀργισθῆναι ἐπὶ σὲ, ϗ τοῦ μὴ ἐπιτιμῆσαι. Ἐν σοὶ τὰ γὰρ ὄρη σαλευθήσονται, τὸ δὲ ἔλεός μου ἀπὸ σοῦ οὐ σαλευθήσεται. ἀπὸ τοῦ ὕδατος &c.] P ὁ δὲ Σύμμαχος ὅλον οὕτως ἐξέδωκεν· ὡς αἱ ἡμέραι Νῶε τοῦτο μοι. ὡς ὤμοσα μὴ ἐπελθεῖν ὕδωρ Νῶε ἔτι ἐπὶ τὴν γῆν, οὕτως ὠμοσάμην μὴ ὀργισθῆναί σοι, μὴ δὲ ἐπιτιμῆσαί σοι. Τὰ γὰρ ὄρη σαλευθήσονται, ϗ οἱ βουνοὶ ταραχθήσονται, τὸ δὲ ἔλεός μου ἀπὸ σοῦ οὐκ ἀποστραφήσεται, οὐ δὲ ἡ διαθήκη τῆς εἰρήνης μου ἀνακληθήσεται, εἶπεν ὁ οἰκτείρων σε κύριος. 10 εἶπε γὰρ ἵλεώς σοι κύριε] M ÷ εἶπε γὰρ κύριος ἵλεώς σοι. In margine vero, οἱ Γ εἶπεν οἰκτείραι σε κύριος. 11 ἰδοὺ ἐγὼ ἑτοιμάζω σοι &c.] P ὁ δὲ Ἀκύλας, ἰδοὺ καταχλινῶ ἐν στίμμει τοὺς λίθους σου. 17 σκεῦος σκευαστὸν] M ÷ Σ πεπλασμένον. Α πλασσόμενον. Θ κεραμέως. πᾶσα φωνὴ ἀναστήσεται ἐπὶ σὲ] M ÷ Θ καὶ πᾶσα γλῶσσα ἀναστήσεται εἰς τά σου εἰς κρίσιν. οἱ δὲ ἔνοχοί σου &c.] P παρὰ μόνοις δὲ κεῖται τοῖς ἑβδομήκοντα, οἱ δὲ ἔνοχοί σου ἔσονται ἐν αὐτῇ.

CAP. LV.

1 οἶνον ϗ στέαρ] M * οἱ Γ οἶνον. Adi ⸿ a hic infra. 2 ἀκούσατέ μου] M caret pronomine. In margine autem * Θ ἀκοὴν πρός με. Adi ⸿ b hic infra. 5 ἔθνη ἃ οὐκ οἴδασί σε] M verbo ἔθνη præmittit ἰδοὺ, sub * τοῖς Γ adscripto. Deinde pro οἴδασιν habet ᾔδεισαν. ἃ οὐκ οἴδασίν σε] M ÷ Θ Σ ἔθνος ὃ οὐ γνώσῃς. 7 ἐπὶ κύριον] M πρὸς κύριον.

⸿ a Ad vers. 1. ἄνευ ἀργυρίου ϗ τιμῆς οἶνον ϗ στέαρ] P Ἀκύλας δὲ ϗ Σύμμαχος· ἄνευ ἀλλάγματος οἶνον ϗ γάλα, φασίν. ⸿ b Ad vers. 2. Ἱνατί τιμᾶσθε ἀργυρίου &c.] P Σύμμαχος ἔφησε· Διΐστατε ἀργύριον, οὐχ ὑπὲρ ἄρτων, ϗ τοὺς κόπους ὑμῶν· οὐκ ὑπὲρ πλησμονῆς. Ibidem, ἀκούσατέ μου] P ἐξέδωκαν οἱ λοιποί· ἀκούσατε ἀκούοντες. Ad vers. 3. τὰ ὅσια Δαυὶδ] P τὰ δὲ ὅσια Σύμμαχος, ἐλέη, φησί. Ad vers. 5. ὅτι ἐδόξασέ σε] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ἐδόξασέ σε, Σύμμαχος, ὅτι ἐποίησέν σε καύχημα, φησίν. Ad vers. 6. ἐπικαλέσασθε] P τουτ' ἔστιν, αἰνεῖτε, ϗ καλέσατε, ὡς φησὶ Σύμμαχος. Ad vers. 13. ἀντὶ τῆς στοιβῆς &c.] P ὁ δὲ Σύμμαχός φησιν, ἀντὶ στοιβῆς ἀναβήσεται βραθύ· ἀντὶ δὲ κνίδης ἀναβήσεται μυρσίνη.

CAP. LVI.

1 ϗ τὸ ἔλεός μου] P ἢ κατὰ τοὺς λοιποὺς τὴν δικαιοσύνην. 4 Τάδε λέγει κύριος] M * οἱ Γ, ὅτι. 5 τόπον ὀνομαστὸν] P ἢ κατὰ τοὺς λοιποὺς ἑρμηνευτάς· χεῖρα ϗ ὄνομα βέλτιον υἱῶν ϗ θυγατέρων. 9 πάντα τὰ θηρία] P κατὰ τὸν Ἀκύλαν ἀντὶ τοῦ, πάντα τὰ θηρία, πᾶν ζῶον αὐτοῦ εἴρηται· καὶ πάλιν, πάντα τὰ ζῶα αὐτοῦ. 10 ἴδετε ὅτι ἐκτετύφλωνται] P Σύμμαχος ϗ Θεοδοτίων, οἱ σκοποὶ αὐτοῦ, φασὶ, τυφλοί· Ἀκύλας δὲ, σκοπευταί. οὐκ ἔγνωσαν] M οὐκ ἔγνωσαν φρονῆσαι· In margine vero ÷ οἱ Γ ὅμως. κύνες ἐνεοὶ] M πάντες κύνες. P ἀντὶ δὲ τοῦ ἐνεοὶ, Σύμμαχος, ἄλαλοι· Ἀκύλας δὲ, μογιλάλοι. ἐνυπνιαζόμενοι κοίτην, φιλοῦντες νυστάξαι] P Σύμμαχος μὲν φησιν· ὁραματισταὶ κοιμώμενοι, ἀγαπῶντες νυστάζειν. ὁ δὲ Ἀκύλας· φανταζόμενοι κοιμώμενοι, ἀγαπῶντες νυστάξαι. 11 ἕκαστος κατὰ τὸ ἑαυτοῦ] M ÷ A ἀνὴρ εἰς πλεονεξίαν αὐτοῦ. Θ Σ ἕκαστος εἰς τὴν πλεονεξίαν αὐτοῦ.

CAP. LVII.

1 ὡς δίκαιος] M ὡς ὁ δίκαιος. ϗ οὐδεὶς ἐκδέχεται] M καὶ οὐδεὶς ἀνήρ. ϗ οὐδεὶς κατανοεῖ] M * οἱ Γ. ἀνήρ. 3 προσαγάγετε ὧδε] M ÷ A Σ ἐγγίσατε. Θ προσαγάγετε. 5 ἀνὰ μέσον] M * A ἄκρων. τῶν πετρῶν] M * ϗ ταῖς μεσαῖς φάραγξιν. 8 θυσίας σου] M tantum θυσίας habet, cum * οἱ Γ θυσιάσαι. ἠγάπησας τοὺς κοιμωμένους μετὰ σοῦ] P κατὰ δὲ τοὺς λοιποὺς, ἠγάπησας τὴν κοίτην αὐτῶν. 9 ἠγάπησας τοὺς κοιμωμένους &c.] M hisce proxime præmittit sub asterisco Θ adscripto; ἐπλάτυνας τὴν κοίτην σου, ϗ διέθου σαυτῷ παρ' αὐτῶν. ϗ πολλοὺς ἐποίησας] M ÷ A Σ Θ καὶ ἐπλήθυνας. τοὺς μακρὰν ἀπὸ σου] M ÷ A συνθήκεις σου. Θ μυρεψούς σου. Σ τὰ μυρέψιά σου. πρέσβεις ὑπὲρ τὰ ὅριά σου] M ÷ A Σ Θ ἕως εἰς μακρὰν, καὶ ἐταπεινώθης ἕως. καὶ ἀπέστειλας πρέσβεις &c.] P ὁ δὲ Σύμμαχος οὕτως ἐξέδωκε· ϗ ἐπλήθυνας τὰ μυρέψιά σου. ἀπέστειλας ὁμηρείας σου ἕως μακράν. ὅριά σου] M continuo hic addit, ϗ ἐπέστρεψας. 10 οὐ κατεδεήθης μου] P ἢ κατὰ τὸν Ἀκύλαν, οὐκ ἐλιτάνευσας, ὥστε τυχεῖν ἀφέσεως. 11 Τίνα εὐλαβηθεῖσα &c.] P ὁ δὲ Ἀκύλας ἀντὶ τοῦ, Τίνα φοβηθεῖσα &c. Διέμεινες δὲ, φησὶν, ἐξ αἰῶνος ἄφοβος ϗ ἀνευλαβής. καὶ οὐκ ἐμνήσθης] M addit, μου· Quinetiam Latina versio in Vaticano habet, *mei*. 12 τὴν δικαιοσύνην σου] M δικαιοσύνην μου· cum ÷ οἱ Γ ὅμως. 13 ὠφελήσει] M ὠφελήσουσι· cum ÷ οἱ Γ. οἱ Ο ὠφελήσει. ἐξελέσθωσάν σε] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ἐξελέσθωσάν σε ἐν τῇ θλίψει σου, Σύμμαχος, ἐξελέσθωσάν σε, φησὶν, αἱ συναγωγαί σου. 15 τάδε λέγει ὁ ὕψιστος] M κύριος ὁ ὕψιστος. Deinde in margine * οἱ Γ ὅτι. ὄνομα αὐτῷ ὕψιστος, &c.] M κύριος ὕψιστος. 17 ταῖς ὁδοῖς αὐτῶν] M * τῆς καρδίας· tanquam inserenda inter ὁδοῖς & αὐτῶν. 20 οἱ δὲ ἄδικοι κλυδωνισθήσονται] P κατὰ δὲ Σύμμαχον· οἱ δὲ ἀσεβεῖς ὡς θάλασσα ἐκβρασσομένη· Ἡσυχάσαι γὰρ οὐ δυνήσονται, καὶ ἐκβρασθήσονται παρὰ τὰ ὕδατα αὐτῆς, καὶ καταπάτημα καὶ πηλός. ὁ δὲ Ἀκύλας· καὶ ἐκβράσει ὕδατα αὐτῆς καταπάτημα καὶ πηλόν.

CAP. LVIII.

1 ὡς σάλπιγγι] M ὡς σάλπιγγα. ÷ A ὡς κερατίνη. Θ Σ ὡς κερατίνης. 2 ὡς λαὸς δικαιοσύνην &c.] M * ὁ· quod post λαὸς interferendum. 3 ἐνηστεύσατε] M * οἱ Γ ἰδὲ præmittunt τῷ ἐνηστεύσατε. 4 εἰ εἰς κρίσεις ϗ μάχας] M non legit εἰ. 5 οὐ ταύτην τὴν νηστείαν ἐξελεξάμην] M οὐ ταύτην νηστείαν ἐγὼ ἐξελεξάμην. ἐξελεξάμην] M addit huic voci, λέγει κύριος παντοκράτωρ. νηστείαν δεκτὴν] M post νηστείαν * Θ Σ ϗ ἡμέραν. 7 ὑπερόψει] M ὑπερόψῃ· sed minus Attice. 9 ἐὰν ἀφέλῃς ἀπὸ σοῦ σύνδεσμον &c.] M — Θ Σ ἐὰν ἀφέλῃς ἐκ μέσου σου κλοιὸν ἐκτείνοντα δάκτυλον. 12 ἣν μὴ ἐξέλιπεν ὕδωρ] M * οἱ Γ ὕδατος, ἧς. αἰώνια γενεῶν γενεαῖς] M * A Σ ἀναστήσεις addunt post absolutam periodum. Καὶ κληθήσῃ οἰκοδόμος φραγμῶν] P κατὰ δὲ τὸν Σύμμαχον, κληθήσῃ τειχίζων διακοπήν. ἀνὰ μέσον παύσεις] M ÷ τοῦ καθῆσθαι. Σ εἰς τὸ οἰκεῖσθαι. Θ τοῦ οἰκεῖσθαι. 13 ἅγια τῷ θεῷ] M addit σου. οὐκ ἀρεῖς τὸν πόδα σου] M οὐκ ἄρῃς &c. Versio tamen Latina habet ibidem, *non levabis*.

CAP. LIX.

5 συντρίψας οὔριον, εὗρε ϗ ἐν αὐτῷ βασιλίσκον] P κατὰ δὲ τὸν Ἀκύλαν· ϗ τὸ θαλφθὲν ἐκρίδη ἔχιδνα. κατὰ δὲ Σύμμαχον· τὸ δὲ συντριβόμενον ἀποῤῥαγὲν ἔσται ἀσπίς. κατὰ δὲ Θεοδοτίωνα· τὸ θαλφθὲν ἐρράγη ἀσπίς. 6 ἔργα ἀνομίας] M * Θ καὶ ἔργον ἀδικίας ἐν χερσὶν αὐτῶν. 7 ἀπὸ φόνων] M ÷ Σ ἀνομίας. Θ ἀδικίας. A ἀνωφελοῦς. 8 οὐκ οἴδασιν εἰρήνην] M ÷ οὐκ ἔγνωσαν. 9 περιεπάτησαν] M ÷ οἱ Γ περιπατήσομεν. 10 ψηλαφήσουσιν] M ÷ διαψηλαφήσομεν Θ. ὅμως τε Ο. 11 καὶ ὡς περιστερὰ &c.] P Σύμμαχος δὲ ϗ Θεοδοτίων ἐξέδωκαν· ὡς περιστερὰ μελέτῃ μελετήσομεν. ὁ δὲ Ἀκύλας· ὡς περιστεραὶ φθόγγῳ φθεγξόμεθα. 13 ἠσεβήσαμεν ϗ ἐψευσάμεθα &c.] P ὁ δὲ Σύμμαχος, ἔγνωμεν, φησὶν, ἀδικεῖν καὶ ψεύδεσθαι κατὰ κυρίου. ὁ δὲ Ἀκύλας ἀρνήσασθαι ἐν κυρίῳ· quod margo codicis Marchaliani sub asterisco sic notat, * A Θ ἐν ΠΙΠΙ (h. e. dicere ἐν κυρίῳ. cap. 1. ver. 2. sup.) Ἀλλὰ ϗ ἀπέστημεν, φησὶν, ὄπισθεν τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἐλαλήσαμεν συκοφαντίαν. ὄπισθεν] M ÷ οἱ Ο ὄπισθεν. A ἀπὸ ὄπισθεν. Σ Θ. 15 τὴν διάνοιαν] M addit αὐτῶν. 16 ϗ ἠμύνατο αὐτοὺς &c, ad finem commatis] P ἀντὶ δὲ τοῦ, καὶ ἠμύνατο αὐτοὺς &c. τινὲς ἐκθέμενοι, καὶ ἔσωσεν αὐτῷ βραχίων αὐτοῦ· καὶ πάλιν ἀντὶ τοῦ, ϗ τῇ ἐλεημοσύνῃ αὐτοῦ ἐστηρίσατο, ϗ τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ ἐπεστηρίσατο. 18 τοῖς ὑπεναντίοις] M * Θ Σ ταῖς νήσοις ἀνταπόδωμα ἀνταποδώσει. 19 ἡ ὀργὴ παρὰ κυρίου, ἥξει μετὰ θυμοῦ] P ὀργῆς δὲ ϗ θυμοῦ, οὔτε τὸ Ἑβραϊκὸν, οὔτε οἱ λοιποὶ μέμνηνται· ὁ γὰρ Ἀκύλας φησὶν, ὅτι ἐλεύσεται ὡς ποταμὸς πνεῦμα κυρίου σύσσημον ἑαυτῷ· ὁ δὲ Σύμμαχος· ἥξει ὡς ποταμὸς θλίβων τὸ πνεῦμα κυρίου· ἐπάγει, ϗ ἥξει ὁ δὲ Θεοδοτίων· ἥξει γὰρ ὡς ποταμὸς πολιορκητής· πνεῦμα κυρίου ἐσημειώθη ἐν αὐτῷ· 20 ἕνεκεν] M ἕνεκα. ἥξει ἕνεκεν Σιὼν ὁ ῥυόμενος] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ἥξει ἕνεκεν &c. Ἀκύλας· καὶ ἐλεύσεται τῇ Σιὼν ἀγχιστεύων, φησίν. ὁ δὲ Σύμμαχος· ϗ ἥξει τῇ Σιὼν ἀγχιστεύων. καὶ ἀποστρέψει ἀσεβείας ἀπὸ Ἰακὼβ] P ἀντὶ δὲ τοῦ, καὶ ἀποστρέψει &c. ὁ Σύμμαχος· ϗ τοῖς ἀποστρέψωσιν ἀσέβειαν ἐν Ἰακώβ. ὁ δὲ Ἀκύλας· ϗ τοῖς ἀποστρέψασιν ἀθεσίαν ἐν Ἰακώβ. ἀπὸ Ἰακὼβ] M * Σ εἶπε κύριος.

CAP. LX.

1 Φωτίζου φωτίζου] P ἢ καλῶς τοῖς ἄλλοις· Ἀνάστηθι, φωτίσθητι. Ἱερουσαλὴμ] P τὸ δὲ Ἱερουσαλὴμ οὐ κεῖται παρὰ τοῖς ἄλλοις· ἀλλ' ὁ μὲν Ἀκύλας, Ἀνάστηθι, φωτίζου, φησὶν, ὅτι ἦλθεν φῶς σου· ϗ Σύμμαχος ὁμοίως, ϗ τὸ Ἑβραϊκόν. καὶ ἡ δόξα κυρίου &c.] P ἐπὶ δὲ σὲ ἀνατελεῖ κύριος, κατὰ τοὺς λοιπούς. 2 ἰδοὺ σκότος] M * ὅτι. 3 τῇ λαμπρότητί σου] M * οἱ Γ, τῆς ἀνατολῆς. 4 ϗ ἴδε συνηγμένα] M * οἱ Γ, πάντα. ἥκασι πάντες] M ἰδοὺ ἥκασι. 5 τότε ὄψῃ] M * Θ καὶ χαρίσῃ. ϗ φοβηθήσῃ] P τὸ δὲ, φοβηθήσῃ, παρὰ μὲν τοῖς λοιποῖς οὐκ ἐμφέρεται. ὅτι μεταβαλεῖ εἰς σὲ πλοῦτος θαλάσσης] P ὁ δὲ Σύμμαχος· ὅταν ἐπιστραφῇ ἐπὶ σὲ τὸ πλῆθος τῆς θαλάσσης, ϗ ἡ δύναμις τῶν ἐθνῶν. 6 Γαιφὰ] M Γαιφάρ· cum ÷ οἱ Γ Γαιφά. 7 συναχθήσονται] M addit, σοί· uti post ἥξουσι hic statim infra. 8 Τίνες οἵδε] M Τίνες δὲ οἵδε. σὺν νοσσοῖς ἐπ' ἐμὲ] M caret ἐπ' ἐμέ. 9 ϗ διὰ τὸ ὄνομα κυρίου &c.] M ÷ οἱ Γ, τῷ ὀνόματι κυρίου θεοῦ σου, καὶ τῷ ἁγίῳ Ἰσραήλ. 15 εὐφροσύνην γενεῶν γενεαῖς] M εὐφροσύνης γενεαῖς γενεῶν. 16 θεὸς Ἰσραὴλ] M ÷ Ἰακώβ. 18 ϗ αἱ πύλαι σου γλύμμα] P ὅπερ Ἀκύλας μὲν, ὕμνησις, φησίν· ὁ δὲ Σύμμαχος, αἴνεσις. 21 δι' αἰῶνος] M καὶ δι' αἰῶνος.

CAP. LXI.

1 ἔχρισέ με] M * κύριος. πτωχοῖς] M — ταπεινοῖς. τὴν καρδίαν] M τῇ καρδίᾳ. 2 κυρίου] M ÷ τῷ κυρίῳ. δεκτὸν] P ἢ κατὰ τοὺς λοιποὺς, εὐδοκίας. ἀνταποδόσεως] M * τῷ θεῷ ἡμῶν. 3 Σιὼν] M * Δοῦναι αὐτοῖς. κληθήσονται] M * Θ A αὐτοῖς. γενεαὶ δικαιοσύνης] P Σύμμαχος δὲ ἀντὶ τοῦ, γενεαὶ, φησὶν, ἰσχυροί. 4 πρότερον] M * προτέρας· cum ÷ πρώτων. Θ Σ ἀρχαίων. 6 λειτουργοὶ θεοῦ] M οἱ Γ, ἡμῶν ῥηθήσεται ὑμῖν. ἰσχὺν ἐθνῶν] P ἢ κατὰ τὸν Ἀκύλαν, τὴν εὐπορίαν. 8 δικαίοις] P ἀντὶ δὲ τοῦ δικαίοις, ἐν ἀληθείᾳ πάντες ἑρμηνεύουσιν οἱ λοιποί. 9 ἐν μέσῳ τῶν λαῶν] M habet hæc in margine tantum, sub asterisco. 10 Καὶ εὐφροσύνῃ εὐφρανθήσονται &c.] M ÷ A Χαίρων χαρήσομαι ἐν κυρίῳ, ἀγαλλιάσεται ἡ ψυχή μου. Θ Σ Ἀγαλλιάσει ἀγαλλιάσομαι ἐν θεῷ· εὐφρανθήσεται ἡ ψυχή μου ἐν τῷ θεῷ μου. ὡς νυμφίῳ &c.] P ὁ δὲ Ἀκύλας· ὡς νυμφίον ἱερατευόμενον, ϗ ὡς νύμφην κοσμουμένην σκεύεσιν αὐτῆς. ὁ δὲ Σύμμαχος· ὥσπερ νυμφίον κεκοσμημένον στεφάνῳ, ϗ ὡς νύμφην περικειμένην τὴν στολὴν αὐτῆς. 11 οὕτως ἀνατελεῖ] M * Σ ἀνατέλλει.

CAP. LXII.

2 ϗ βασιλεῖς] M * A Σ πάντες. τὸ ὄνομα] M addit, σου. 4 ϗ τῇ γῇ σου] M ϗ ἡ γῆ σου· post οἰκουμένη ad finem usque commatis M habet in margine sub asterisco Θ Σ. 6 κυρίου] M * οἱ Γ, τὸν κύριον. 7 οὐκ ἔστι γὰρ ὑμῖν ὅμοιος] P ἀντὶ δὲ τοῦ, οὐκ ἔστι γὰρ &c. Σύμμαχος· μὴ ἡσυχάσητε, φησὶ, μήδε δῶτε ἡσυχάσαι λίθῳ, ἕως ἑτοιμάσῃ, ϗ ἕως θῇ τὴν Ἱερουσαλὴμ αἴνεσιν ἐν τῇ γῇ. ἐὰν διορθώσῃ] M hic continuo subjungit vocem Ἱερουσαλήμ. In margine vero ad ÷ Θ hæc habet, καὶ μὴ δῶτε σιγὴν αὐτῷ ἕως ἑτοιμάσῃ ϗ ἕως θῇ τὴν Ἱερουσαλὴμ καύχημα ἐν τῇ γῇ. 8 τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ] M A ἐν δεξιᾷ αὐτοῦ. οἱ Ο ἰσχύος. 9 οἱ συναγαγόντες φάγονται] M συνάγοντες φάγωνται. αἰνέσουσι κύριον] M τὸν κύριον. συναγαγόντες πίονται] M συνάγοντες πίωνται. ἐπαύλεσι P ἐπαυλέων δὲ μνησθεὶς, ἢ αὐλῶν, κατὰ τοὺς λοιπούς. 10 πορεύεσθε] M * Θ ὁδοποιήσατε. ϗ ὁδοποιήσατε M * Θ σκευάσατε τὴν ὁδόν. λίθους] M utrinque habet τούς. 12 καλέσει αὐτὸν] P ἀντὶ δὲ τοῦ, καὶ καλέσει αὐτὸν, αὐτοὺς, ἐξέδωκαν οἱ λοιποί.

CAP. LXIII.

1 Βοσὸρ] M ÷ Βοσρά. ἐγὼ διαλέγομαι δικαιοσύνην] P κατὰ δὲ Σύμμαχον· ἐγὼ λαλῶ ἐν δικαιοσύνῃ· ὑπερμαχῶ εἰς τὸ σῶσαι. 3 ϗ τῶν ἐθνῶν] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ϗ τῶν ἐθνῶν, ὁ Σύμμαχος· ϗ ἀπὸ τῶν λαῶν ἐξέδωκεν. Καὶ ἀντὶ τοῦ, κατήγαγον τὸ αἷμα αὐτῶν &c. ϗ ἐρραντίσθη τὸ ἐπινίκιον αὐτῶν ἐπὶ τὰ ἱμάτιά μου. Et paulo infra apud eund. Procopium, τὸ αἷμα αὐτῶν, οἱ λοιποὶ τὸ νῖκος ἐξέδωκαν. οὐκ ἔστιν ἀνὴρ μετ' ἐμοῦ] M — οὐκ ἔστιν οὐδεὶς σὺν ἐμοί. 5 ὁ βραχίων μου] M * οἱ Γ αὐτοῦ. 6 ϗ κατεπάτησα αὐτοὺς &c.] M * Θ Σ ϗ ἐμέθυσα αὐτοὺς ἐν θυμῷ μου. 7 τὰς ἀρετὰς κυρίου] M * ἀναμνήσω· τὴν αἴνεσιν κυρίου. οἷς ἡμῖν] M interponit κύριος. Adi ⁋ *a* hic infra. 8 ἀθετήσωσι] M ἀθετηθῶσι. ⁋ *b* hic infra. 10 τὸ ἅγιον αὐτοῦ] M ÷ οἱ Γ ὅμως. 11 Ποῦ ὁ ἀναβιβάσας &c.] M * Μωσῆ λαοῦ αὐτοῦ. Ad vers. 12. vid. ⁋ *c* hic infra. 13 δι' ἀβύσσου] M διὰ τῆς &c. 14 οὕτως ἤγαγες] M οὕτως ἤγαγε τὸν λαόν σου τοῦ ποιῆσαι &c. 15 ἐπίστρεψον] M ÷ A Σ ἐπίβλεψον. Θ κάτιδε. οἰκτιρμῶν σου] M τῶν οἰκτιρμῶν σου. 16 οὐκ ἐπέγνω ἡμᾶς] M ἔγνω habet, uti ante habuit. ⁋ *a* ad vers. 7. hic supra; ἐν πᾶσιν οἷς ἡμῖν ἀνταποδίδωσι] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ἐν ἅπασιν &c. ὁ Σύμμαχος· περὶ πάντων ὧν εὐηργέτησεν ἡμᾶς, εἴρηκε. Καὶ ἀντὶ τοῦ, κριτὴς ἀγαθὸς, (ibidem commate eodem,) ἐκ πλήθους ἀγαθωσύνης. ⁋ *b* ad vers. 8. οὐχ ὁ λαός μου, τέκνα οὐ μὴ ἀθετήσωσι] P κατὰ Σύμμαχον εἴρηται· πλὴν λαός μου εἰσὶν υἱοὶ οὐκ ἀσυνθετοῦντες. ⁋ *c* ad vers. 12. ἀντὶ δὲ τοῦ, κατίσχυσεν ὕδωρ &c.] P ὁ Σύμμαχος, ὁ ῥήξας ὕδατα ἔμπροσθεν αὐτῶν, εἴρηκεν. Item versu eodem, ποιῆσαι ἑαυτῷ ὄνομα] P ὁ δὲ Σύμμαχος, αὐτῶν, ἔφη. Ad vers. 19. Ἐγενόμεθα ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς &c. ad finem usque primi commatis cap. sequentis] P ὁ δὲ Σύμμαχος τὴν ὅλην οὕτως ἐξέδωκε ῥῆσιν· Ἐγενήθημεν ὡς ἀπ' αἰῶνος, ὧν οὐκ ἐξουσιάσεις, οὐδὲ ἐπεκλήθη τὸ ὄνομά σου αὐτοῖς, οὐδὲ ῥήξας οὐρανοὺς κατέβης ἀπὸ προσώπου σου. ὄρη κατέρρευσεν ὡς ἔκκαυσις πυρός. ἐτάκη θάλασσα· ὕδατα ἐπυρώθησαν. Κατὰ δὲ τοὺς ἑβδομήκοντα· Ἐγενήθημεν ὡς τὸ ἀπ' ἀρχῆς.

CAP. LXIV.

2 ἀπὸ προσώπου πυρὸς] M tantum πυρὸς habet. τὸ ὄνομά σου] M τὸ ὄνομα κυρίου. In margine vero ad ÷ οἱ Γ ὄνομά σου. 4 οὐδὲ οἱ ὀφθαλμοὶ &c.] M — ὀφθαλμὸς οὐκ ἴδε. ὑπομένουσιν ἔλεον] M ὑπομένουσιν ἔλεος. 6 ὡς φύλλα] Ad * A Θ M addit πάντες ἡμεῖς. 8 ἡμεῖς δὲ πηλὸς] M addit sub * A Θ ϗ σὺ πλάστης ἡμῶν. Et pro ἔργα M ἔργον habet. 9 σφόδρα] M * οἱ Γ ἕως. ἐπίβλεψον] M addit, κύριε. 11 ἔνδοξα] M τὰ ἔνδοξα. 12 ἡμᾶς σφόδρα] M * Θ ἕως.

CAP. LXV.

1 ἐπερωτῶσιν & ζητοῦσιν] M hæc duo transponit, sed præterea nihil mutat. ἰδού εἰμι] M binas has voces in margine habet ad asteriscum. 2 τοῖς πορευομένοις ὁδῷ οὐ καλῇ] M οἳ οὐκ ἐπορεύθησαν ὁδῷ ἀληθινῇ. In margine ad ÷ τοῖς ἐπομένοις ὁδῷ οὐ καλῇ. 4 ἐν τοῖς μνήμασι] M ϗ ἐν τοῖς &c. 6 ἀποδώσω] M ἀποδῶ, ϗ ἀνταποδώσω. 7 πατέρων αὐτῶν] M addit sub asterisco Θ ἐπὶ τὸ αὐτό. 8 οὕτως λέγει κύριος] M * ὅτι. 9 ϗ ἐξ Ἰούδα] M ϗ τὸ ἐξ Ἰούδα. 11 τῷ δαιμονίῳ] M τῷ δαίμονι. 14 πνεύματος ὑμῶν] A M abest ὑμῶν. 15 τοῖς δὲ δουλεύουσί μοι κληθήσεται ὄνομα καινὸν &c. ad illa verba, θεὸν τὸν ἀληθινὸν] P τὸ δὲ ῥητὸν, μέχρι τοῦ, θεὸν τὸν ἀληθινὸν, ὁ μὲν Ἀκύλας οὕτως ἑρμήνευσε· Καὶ τοῖς δούλοις καλέσει ὄνομα ἕτερον, ᾧ εὐλογημένος ἐν τῇ γῇ εὐλογηθήσεται πεπιστωμένος. ὁ δὲ Σύμμαχος· τοῖς δὲ δούλοις αὐτοῦ καλέσει ὄνομα ἕτερον, ἐν ᾧ ὁ εὐλογημένος ἐπὶ τῆς γῆς εὐλογηθήσεται ἐν τῷ θεῷ, Ἀμήν. εἰς πλησμονὴν] P τὸ δὲ, εἰς πλησμονὴν, εἰς ὅρκον ἐξέδωκαν οἱ λοιποί. Rationem hujus versionis vid. apud P ibidem. 16 εὐλογήσουσι γὰρ τὸν θεὸν] M sine articulo præpositivo. τὴν θλῖψιν] M addit, αὐτῶν. 18 εὑρήσουσιν ἐν αὐτῇ] M ad * Θ addit, ὅσα ἐγὼ κτίζω. ποιῶ ἀγαλλίαμα] M * οἱ Γ τήν.

19 ϗ φωνὴ] M οὐ δὲ φωνή. 20 οὐδ' οὐ μὴ] M οὐ δὲ μή. ἄωρος] M * Θ ἡμέραις. ἔσται γὰρ ὁ νέος] M * A Θ αὐτός. ἁμαρτωλὸς] M ad * A Θ addit, υἱός. 21 τὰ γεννήματα αὐτῶν] M τὸν καρπὸν αὐτῶν. Quinetiam addit, ϗ τὸν οἶνον πίονται. 22 οὐ μὴ οἰκοδομήσουσι] M ϗ οὐ μὴ &c. τοῦ λαοῦ μου] M sine præpositivo. 23 οἱ ἐκλεκτοί μου] M οἱ δὲ ἐκλεκτοί. μετ' αὐτῶν] M addit, ἔσονται. 25 βοσκηθήσονται] M συμβοσκηθήσονται. οὐδὲ λυμανοῦνται] M οὐδὲ μὴ &c.

CAP. LXVI.

1 μοι θρόνος] M μοι. ποῖον] M * Θ τοῦτον. οἰκοδομήσετε] M ad * præponit ἐν. ποῖος τόπος] M cum * addit οὗτος. 3 ὁ δὲ ἄνομος] P οὐ κεῖται κατὰ τοὺς λοιποὺς, ὁ δὲ ἄνομος, ἀλλ' ὁ δὲ σφάζων μόσχον. 4 βδελύγματα αὐτῶν ἡ ψυχὴ &c.] M ἃ ἡ ψυχὴ &c. ἁμαρτίας] M post ἁμαρτίας addit, αὐτῶν. 5 ἀδελφοὶ ὑμῶν] M ἀδελφοῖς ἡμῶν. καὶ ὀφθῇ ἐν τῇ εὐφροσύνῃ αὐτῶν] P Σύμμαχος δὲ, καὶ ὀψόμεθα ἐν τῇ εὐφροσύνῃ ὑμῶν ἐξέδωκεν. 7 πρὶν τὴν ὠδίνουσαν] M — Σ πρὶν ἢ ὠδινῆσαι ἔτεκε. πρὶν ἐλθεῖν ὠδῖνα αὐτῆς ἔσωσεν ἄρσεν. 8 τοιοῦτο] M τοιοῦτον. Forma vere prisca dixit & pervetusta. ἢ καὶ ἐτέχθη] M εἰ καὶ &c. ÷ ὅμως οἱ Γ, οἱ Ο ἢ, ὅμως τε A Θ. 9 οὐκ ἐμνήσθης μου] P τὸ δὲ οὐκ ἐμνήσθης μου &c. οὐ κεῖται παρὰ τοῖς ἄλλοις ἑρμηνευταῖς. κατὰ δὲ Σύμμαχον, οὕτως εἴρηται· μὴ ἐγὼ ὁ καθίζων ἐπὶ τὸ τεκεῖν, οὐκ ἐκτεκίζω, εἶπεν κύριος; ἢ ἐγὼ ὁ συνεκτεκίζων, ϗ συνέξω, εἶπεν ὁ θεός σου; Pro ἐμνήσθης M ἐμνήσθη habet. οὐκ ἰδὲ ἐγὼ] M καὶ ἰδὲ &c. εἶπεν ὁ θεός σου] M εἶπεν κύριος. 10 εὐφράνθητε] M ÷ A Σ εὐφράνθητε. A σὺν Ἱερουσαλήμ. Θ εὐφράνθητι ἅμα Ἱερουσαλήμ. Ἱερουσαλὴμ] M * ἅμα. ἀγαπῶντες αὐτὴν] M addit, καὶ οἱ κατοικοῦντες αὐτήν. χάρητε ἅμα αὐτῇ] M * Θ ἅμα αὐτῇ. 11 μαστοῦ] M ÷ A Θ μαστοῦ. Σ μαστῶν. παρακλήσεως αὐτῆς] M ÷ οἱ Γ ὅμως. ἀπὸ εἰσόδου] M ÷ A ἀπὸ παντοδαπίας. Σ ἀπὸ πλήθους. 12 ἐκκλίνω] M κλίνω. 14 γνωσθήσεται] M γνωστὴ ἔσται. 15 ὡς πῦρ] P τὸ δὲ ὡς πῦρ, ἐν πυρὶ ἑρμήνευσαν οἱ λοιποί. ἐκδίκησιν] M addit, αὐτοῦ. 17 οἱ ἁγνιζόμενοι] M non legit οἱ. καὶ ἐν τοῖς προθύροις &c] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ϗ ἐν τοῖς προθύροις &c. ὁ Σύμμαχός φησιν· ὀπίσω ἀλλήλων ἐν μέσῳ ἐσθιόντων τὸ κρέας τὸ χοίρειον. 18 ἔρχομαι] M ϗ ἐγὼ ἔρχομαι. 19 ϗ Λοὺδ] M ÷ Σ αὐλούς. 20 ἐν λαμπήναις &c] P ἀντὶ δὲ τοῦ, ἐν λαμπήναις ἡμιόνων &c. ὁ Σύμμαχος, ἐφ' ἵπποις, ϗ ἐν ἅρμασι, ϗ ἐν λεκτίσι, ϗ ἐν καρούχαις, ϗ ἐν φορείοις ἑρμήνευσεν. εἶπε κύριος] M ϗ εἶπε &c. 21 αὐτῶν ἐμοὶ] M hisce statim apponit, μετὰ εὐφροσύνης. μετὰ ψαλμῶν] P ἀντὶ δὲ τοῦ, μετὰ ψαλμῶν, ἐν σκεύει καθαρῷ, ἑρμήνευσε Σύμμαχος. 24 τὰ κῶλα] P ἀντὶ δὲ τοῦ, τὰ κῶλα, τὰ ἔσχατα, Σύμμαχος ἔφησεν.

Quæ sequuntur, *ESAIÆ* Prophetæ, in codice vetustiss. Card. Barberini MS. Prophetarum minorum

habentur, ex quo hæc descripsimus, quibus textum Romanum per columnas respondentem apposuimus.

Edit. ROM.	MS. BARBER.
ΚΕΦ. κζ'.	ΚΕΦ. κζ'.
5 Ποιήσωμεν εἰρήνην αὐτῷ, ποιήσωμεν εἰρήνην, 6 Οἱ ἐρχόμενοι τέκνα Ἰακώβ· βλαστήσει ϗ ἐξανθήσει Ἰσραὴλ, ϗ ἐμπλησθήσεται ἡ οἰκουμένη τοῦ καρποῦ αὐτοῦ. 7 Μὴ ὡς αὐτὸς ἐπάταξε, ϗ αὐτὸς οὕτως πληγήσεται; ϗ ὡς αὐτὸς ἀνεῖλεν, οὕτως ἀναιρεθήσεται; 8 Μαχόμενος ϗ ὀνειδίζων ἐξαποστελεῖ αὐτούς. οὐ σὺ ἦσθα ὁ μελετῶν τῷ πνεύματι τῷ σκληρῷ, ἀνελεῖν αὐτοὺς πνεύματι θυμοῦ; 9 Διατοῦτο ἀφαιρεθήσεται ἡ ἀνομία Ἰακὼβ, ϗ τοῦτό ἐστιν ἡ εὐλογία αὐτοῦ, ὅταν ἀφέλωμαι τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ, ὅταν θῶσι πάντας τοὺς λίθους τῶν βωμῶν κατακεκομμένους, ὡς κονίαν λεπτήν· ϗ οὐ μὴ μείνῃ τὰ δένδρα αὐτῶν, ϗ τὰ εἴδωλα αὐτῶν ἐκκεκομμένα, ὥσπερ δρυμὸς μακράν. 10 Τὸ κατοικούμενον ποίμνιον ἀνειμένον ἔσται, ὡς ποίμνιον καταλελειμμένον· ϗ ἔσται πολὺν χρόνον εἰς βόσκημα, ϗ ἐκεῖ ἀναπαύσονται ποίμνια. 11 Καὶ μετὰ χρόνον οὐκ ἔσται ἐν αὐτῇ πᾶν χλωρὸν διὰ τὸ ξηρανθῆναι. γυναῖκες ἐρχόμεναι ἀπὸ θέας δεῦτε. οὐ γὰρ λαός ἐστιν ἔχων σύνεσιν, διατοῦτο οὐ μὴ οἰκτειρήσῃ ὁ ποιήσας αὐτοὺς, οὐδὲ ὁ πλάσας αὐτοὺς οὐ μὴ ἐλεήσῃ. 12 Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, συμφράξει ὁ θεὸς ἀπὸ τῆς διώρυγος τοῦ ποταμοῦ ἕως Ῥινοκορούρων. ὑμεῖς δὲ συναγάγετε κατὰ ἕνα τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. 13 Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ, σαλπιοῦσι τῇ σάλπιγγι τῇ μεγάλῃ, ϗ ἥξουσιν οἱ ἀπολόμενοι ἐν τῇ χώρᾳ τῶν Ἀσσυρίων, ϗ οἱ ἀπολόμενοι ἐν Αἰγύπτῳ, ϗ προσκυνήσουσι τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιον ἐν Ἱερουσαλήμ.	Ποιήσωμεν εἰρήνην αὐτῷ, ποιήσωμεν εἰρήνην οἱ ἐρχόμενοι· τέκνα Ἰακὼβ (a) βλαστήσει, ϗ ἐξανθήσει Ἰσραήλ· ϗ ἐμπλησθήσεται ἡ οἰκουμένη τοῦ καρποῦ αὐτοῦ· μὴ ὡς αὐτὸς ἐπάταξε ϗ αὐτὸς οὕτως πληγήσεται; ἢ ὡς αὐτὸς ἀνεῖλεν, οὕτως ἀναιρεθήσεται; μαχόμενος ϗ (b) ὀνειδίζων ἐξαποστελεῖ αὐτούς· οὐ σὺ ἦσθα ὁ μελετῶν τῷ πνεύματι τῷ σκληρῷ, ἀνελεῖν αὐτοὺς πνεύματι θυμοῦ; διὰ τοῦτο (c) ἀφαιρεθήσεται ἡ ἀνομία Ἰακώβ· ϗ τοῦτό (d) ἐστιν ἡ εὐλογία αὐτοῦ, ὅτ' ἂν ἀφέλωμαι αὐτοῦ τὴν ἁμαρτίαν· ὅτ' ἂν θῶσι πάντας τοὺς λίθους τῶν βωμῶν (e) κατακεκομμένους ὡς κονίαν λεπτήν. ϗ οὐ μὴ μείνῃ τὰ (f) δένδρα αὐτῶν, ϗ τὰ (g) εἴδωλα αὐτῶν ἐκκεκομμένα, ὥσπερ δρυμὸς μακράν. Τὸ κατοικούμενον ποίμνιον ἀνειμένον ἔσται ὡς ποίμνιον καταλελειμμένον. ϗ ἔσται πολὺν χρόνον εἰς βόσκημα. κἀκεῖ ἀναπαύσονται· ϗ μετὰ χρόνον οὐκ ἔσται ἐν αὐτῇ (h) πᾶν χλωρὸν διὰ τὸ (i) ξηρανθῆναι. γυναῖκες ἐρχόμεναι (k) ἀπὸ θέας δεῦτε. οὐ γὰρ λαός ἐστιν ἔχων σύνεσιν, διὰ τοῦτο οὐ μὴ οἰκτειρήσει ὁ ποιήσας αὐτούς. οὐδὲ ὁ πλάσας αὐτοὺς· οὐ μὴ ἐλεήσῃ. Καὶ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ (l) συμφράξει κύριος ἀπὸ τῆς διώρυγος τοῦ ποταμοῦ, ἕως (m) ῥινοκουρούρων. ὑμεῖς δὲ συναγάγετε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ κατὰ ἕνα ἕνα. ϗ ἔσται ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ σαλπιοῦσι (n) σάλπιγγι τῇ μεγάλῃ ϗ ἥξουσιν οἱ ἀπολόμενοι ἐν Αἰγύπτῳ ϗ προσκυνήσουσι τῷ κυρίῳ ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ ἅγιον τὸ ἐν (o) Ἱερουσαλήμ.
ΚΕΦ. κη'.	ΚΕΦ. κη'.
Οὐαὶ τῷ στεφάνῳ τῆς ὕβρεως, οἱ μισθωτοὶ Ἐφραὶμ, τὸ ἄνθος τὸ ἐκπεσὸν ἐκ τῆς δόξης ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους τοῦ παχέος, οἱ μεθύοντες ἄνευ οἴνου. 2 Ἰδοὺ ἰσχυρὸν ϗ σκληρὸν ὁ θυμὸς κυρίου, ὡς χάλαζα καταφερομένη οὐκ ἔχουσα σκέπην, βίᾳ καταφερομένη· ὡς ὕδατος πολὺ πλῆθος σῦρον χώραν, τῇ γῇ ποιήσει ἀνάπαυμα· ταῖς χερσὶ, 3 Καὶ τοῖς ποσὶ καταπατηθήσεται ὁ στέφανος τῆς ὕβρεως, οἱ μισθωτοὶ τοῦ Ἐφραίμ. 4 Καὶ ἔσται τὸ ἄνθος τὸ ἐκπεσὸν τῆς ἐλπίδος τῆς δόξης, ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους τοῦ ὑψηλοῦ· ὡς πρόδρομος σύκου, ὁ ἰδὼν αὐτὸ, πρὶν εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ λαβεῖν αὐτὸ, θελήσει αὐτὸ καταπιεῖν. 5 Τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται κύριος σαβαὼθ ὁ στέφανος τῆς ἐλπίδος, ὁ πλακεὶς τῆς δόξης, τῷ καταλειφθέντι τοῦ λαοῦ. 6 Καταλειφθήσονται ἐπὶ πνεύματι κρίσεως ἐπὶ κρίσιν, ϗ ἰσχὺν κωλύοντων ἀνελεῖν. Οὗτοι γὰρ οἴνῳ πεπλημμελημένοι εἰσίν. ἐπλανήθησαν διὰ τὸ σίκερα, ἱερεὺς ϗ προφήτης ἐξέστησαν διὰ τὸ σίκερα, κατεπόθησαν διὰ τὸν οἶνον, ἐσείσθησαν ἀπὸ τῆς μέθης, ἐπλανήθησαν· τουτέστι φάσμα. 8 Ἀρὰ ἔδεται ταύτην τὴν βουλὴν, αὕτη γὰρ ἡ βουλὴ ἕνεκα πλεονεξίας. 9 Τίνι ἀνηγγείλαμεν κακὰ, ϗ τίνι ἀνηγγείλαμεν ἀγγελίαν; οἱ ἀπογεγαλακτισμένοι ἀπὸ γάλακτος, οἱ ἀπεσπασμένοι ἀπὸ μαστοῦ. 10 Θλῖψιν ἐπὶ θλῖψιν προσδέχου, ἐλπίδα ἐπ' ἐλπίδι, ἔτι μικρὸν ἔτι μικρὸν, 11 Διὰ φαυλισμὸν χειλέων, διὰ γλώσσης ἑτέρας, ὅτι λαλήσουσι τῷ λαῷ τούτῳ, 12 Λέγοντες αὐτοῖς, Τοῦτο τὸ ἀνάπαυμα τῷ πεινῶντι, ϗ τοῦτο τὸ σύντριμμα· ϗ οὐκ ἠθέλησαν ἀκούειν. 13 Καὶ ἔσται αὐτοῖς τὸ λόγιον τοῦ θεοῦ, Θλῖψις ἐπὶ θλῖψιν, ἐλπὶς ἐπ' ἐλπίδι, ἔτι μικρὸν ἔτι μικρὸν, ἵνα πορευθῶσι ϗ πέσωσιν ὀπίσω, ϗ συντριβήσονται, ϗ κινδυνεύσουσι, ϗ ἁλώσονται. 14 Διατοῦτο ἀκούσατε λόγον κυρίου ἄνδρες τεθλιμμένοι, ϗ οἱ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ τούτου τοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ. 15 Ὅτι εἴπατε, Ἐποιήσαμεν διαθήκην μετὰ τοῦ ᾅδου, ϗ μετὰ τοῦ θανάτου συνθήκας· καταιγὶς φερομένη ἐὰν παρέλθῃ, οὐ μὴ ἔλθῃ ἐφ' ἡμᾶς· ἐθήκαμεν ψεῦδος τὴν ἐλπίδα ἡμῶν, ϗ τῷ ψεύδει σκεπασθησόμεθα. 16 Διατοῦτο οὕτω λέγει κύριος κύριος, Ἰδοὺ ἐγὼ ἐμβάλλω εἰς τὰ θεμέλια Σιὼν λίθον πολυτελῆ, ἐκλεκτὸν, ἀκρογωνιαῖον, ἔντιμον, εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς, ϗ ὁ πιστεύων οὐ μὴ καταισχυνθῇ. 17 Καὶ θήσω κρίσιν εἰς ἐλπίδα, ἡ δὲ ἐλεημοσύνη μου εἰς σταθμοὺς, ϗ οἱ πεποιθότες μάτην ψεύδει· ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ὑμᾶς καταιγὶς, 18 Μὴ ϗ ἀφέλῃ ὑμῶν τὴν διαθήκην τοῦ θανάτου, ϗ ἡ ἐλπὶς ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν ᾅδην οὐ μὴ ἐμμείνῃ. καταιγὶς φερομένη ἐὰν ἐπέλθῃ, ἔσεσθε αὐτῇ εἰς καταπάτημα. 19 Ὅταν παρέλθῃ, λήψεται ὑμᾶς. πρωῒ πρωῒ παρελεύσεται ἡμέρας, ϗ ἐν νυκτὶ ἔσται ἐλπὶς πονηρά. μάθετε ἀκούειν στενοχωρούμενοι. 20 Οὐ δυνάμεθα μάχεσθαι, αὐτοὶ δὲ ἀσθενοῦμεν τοῦ ὑμᾶς συναχθῆναι. 21 Ὥσπερ ὄρος ἀσεβῶν ἀναστήσεται κύριος, ϗ ἔσται ἐν τῇ φάραγγι Γαβαὼν, μετὰ θυμοῦ ποιήσει τὰ ἔργα αὐτοῦ, πικρίας ἔργον· ὁ δὲ θυμὸς αὐτοῦ ἀλλοτρίως χρήσεται, ϗ ἡ σαπρία αὐτοῦ ἀλλοτρία. 22 Καὶ ὑμεῖς μὴ εὐφρανθείητε, μηδὲ ἰσχυσάτωσαν ὑμῶν οἱ δεσμοί. διότι συντετελεσμένα ϗ συντετμημένα πράγματα ἤκουσα παρὰ κυρίου Σαβαὼθ, ἃ ποιήσει ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. 23 Ἐνωτίζεσθε ϗ ἀκούετε τῆς φωνῆς μου, προσέχετε ϗ ἀκούετε τοὺς λόγους μου. 24 Μὴ ὅλην τὴν ἡμέραν ἀροτριάσει ὁ ἀροτριῶν; ἢ σπόρον προετοιμάσει, πρὶν ἐργάσασθαι τὴν γῆν; 25 Οὐχ ὅταν ὁμαλίσῃ τὸ πρόσωπον αὐτῆς, τότε σπείρει μικρὸν μελάνθιον ἢ κύμινον, ϗ πάλιν σπείρει πυρὸν, ϗ κριθὴν, ϗ κέγχρον, ϗ ζέαν ἐν τοῖς ὁρίοις σου; 26 Καὶ παιδευθήσῃ ἐν κρίματι θεοῦ σου, ϗ εὐφρανθήσῃ. 27 Οὐ γὰρ μετὰ σκληρότητος καθαίρεται τὸ μελάνθιον, οὐδὲ τροχὸς ἁμάξης περιάξει ἐπὶ τὸ κύμινον· ἀλλὰ ῥάβδῳ ἐκτινάσσεται τὸ μελάνθιον, τὸ δὲ κύμινον 28 μετὰ ἄρτου βρωθήσεται. οὐ γὰρ εἰς τὸν αἰῶνα ἐγὼ ὑμῖν ὀργισθήσομαι, οὐδὲ φωνὴ τῆς πικρίας μου καταπατήσει ὑμᾶς. 29 Καὶ ταῦτα παρὰ κυρίου Σαβαὼθ ἐξῆλθε τὰ τέρατα· βουλεύσασθε, ὑψώσατε ματαίαν παράκλησιν.	Οὐαὶ τῷ στεφάνῳ τῆς ὕβρεως· οἱ (p) μισθωτοὶ τοῦ Ἐφραίμ. τὸ (q) ἄνθος τὸ ἐκπεσὸν ἐκ τῆς δόξης ἐπὶ τῆς (r) κορυφῆς τοῦ ὄρους τοῦ (t) παχέος, οἱ (u) μεθύοντες ἄνευ οἴνου. ἰδοὺ ἰσχυρὸν ϗ σκληρὸν ὁ θυμὸς κυρίου ὡς (x) χάλαζα (y) καταφερομένη οὐκ ἔχουσα σκέπην βίᾳ καταφερομένη· ὡς ὕδατος πολὺ πλῆθος σῦρον χώραν. τῇ γῇ ποιήσει ἀνάπαυσιν ταῖς χερσὶν ϗ τοῖς ποσίν· ϗ καταπατηθήσεται. ὁ στέφανος τῆς ὕβρεως· οἱ μισθωτοὶ τοῦ (aa) Ἐφραίμ· ϗ ἔσται τὸ ἄνθος τὸ ἐκπεσὸν τῆς ἐλπίδος τῆς δόξης ἐπ' ἄκρου τοῦ ὄρους τοῦ ὑψηλοῦ· ὡς (bb) πρόδρομος σύκου ὁ ἰδὼν αὐτὸ πεινῇ εἰς τὴν χεῖρα αὐτοῦ λαβεῖν, θελήσει αὐτὸ καταπιεῖν. Τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἔσται κύριος σαβαὼθ ὁ στέφανος τῆς ἐλπίδος, ὁ (cc) πλακεὶς τῆς δόξης· τῷ καταλειφθέντι (dd) τοῦ λαοῦ καταλειφθήσονται ἐπὶ (ee) πνεύματι κρίσεως ἐπὶ κρίσιν ϗ ἰσχύν· (ff) κωλύων ἀνελεῖν. οὗτοι γὰρ οἴνῳ πεπλανημένοι εἰσίν. ἐπλανήθησαν διὰ τὸ (gg) σίκερα. ἱερεὺς ϗ προφήτης (hh) ἐξέστησαν διὰ τὸν οἶνον. ἐσείσθησαν ἀπὸ τῆς (ii) μέθης τοῦ σίκερα. ἐπλανήθησαν (kk) τουτέστι φάσμα. ἀρὰ (ll) ἔδεται ταύτην τὴν βουλὴν, αὕτη γὰρ ἡ βουλὴ ἕνεκεν πλεονεξίας. τίνι ἀνηγγείλαμεν κακά; ϗ τίνι ἀναγγείλαμεν ἀγγελίαν; οἱ ἀπογεγαλακτισμένοι ἀπὸ γάλακτος· οἱ ἀπεσπασμένοι ἀπὸ μαστοῦ. θλῖψιν ἐπὶ θλῖψιν προσδέχου, ἐλπίδας ἐπ' ἐλπίδι· ἔτι μικρὸν ἔτι μικρὸν διὰ φαυλισμὸν χειλέων· διὰ γλώσσης (mm) ἑτέρας· ὅτι λαλήσουσι τῷ λαῷ τούτῳ, λέγοντες αὐτῷ· τοῦτο τὸ ἀνάπαυμα τῷ πεινῶντι ϗ (nn) τοῦτο τὸ σύντριμμα, ϗ οὐκ ἠθέλησαν ἀκούειν· ϗ ἔσται αὐτοῖς τὸ λόγιον τοῦ κυρίου τοῦ θεοῦ, θλῖψις ἐπὶ (oo) θλῖψιν, ἐλπὶς ἐπ' ἐλπίδι· ἔτι μικρὸν ἔτι μικρὸν, ἵνα πορευθῶσι, ϗ πέσωσιν εἰς τὰ ὀπίσω, ϗ κινδυνεύσουσι ϗ συντριβήσονται ϗ ἁλώσονται. Διὰ τοῦτο ἀκούσατε λόγον κυρίου ἄνδρες (pp) τεθλιμμένοι, ϗ οἱ ἄρχοντες τοῦ λαοῦ τούτου ἐν Ἱερουσαλήμ, ὅτι εἴπατε· ἐποιήσαμεν (qq) διαθήκην μετὰ τοῦ ᾅδου, ϗ μετὰ τοῦ θανάτου (rr) συνθήκας. (ss) καταιγὶς φερομένη ἐὰν παρέλθῃ οὐ μὴ ἔλθῃ (tt) ἡμῖν· ἐθήκαμεν ψεῦδος τὴν ἐλπίδα ἡμῶν ϗ τῷ ψεύδει σκεπασθησόμεθα. διὰ τοῦτο οὕτω λέγει κύριος· ἰδοὺ ἐγὼ (uu) ἐμβαλῶ εἰς τὰ θεμέλια Σιὼν λίθον (xx) πολυτελῆ, ἐκλεκτὸν, ἀκρογωνιαῖον, ἔντιμον εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς· ϗ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ καταισχυνθῇ. ϗ θήσω κρίσιν εἰς (yy) ἐλπίδα, ἡ δὲ (zz) ἐλεημοσύνη μου εἰς (aaa) σταθμούς. ϗ οἱ (bbb) πεποιθότες μάτην ψεύδει. ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ὑμᾶς καταιγὶς, μὴ ϗ (ccc) ἀφέλῃ ὑμῶν τὴν διαθήκην τοῦ θανάτου, ϗ ἡ ἐλπὶς ὑμῶν ἡ πρὸς τὸν ᾅδην οὐ μὴ ἐμμείνῃ· (ddd) καταιγὶς φερομένη ἐὰν ἐπέλθῃ, ἔσεσθε αὐτῇ εἰς καταπάτημα· ὅταν παρέλθῃ, λήψεται ὑμᾶς· πρωῒ πρωῒ παρελεύσεται ἡμέρας, ϗ ἐν νυκτὶ ἔσται (eee) ἐλπὶς πονηρά. (fff) μάθετε ἀκούειν στενοχωρούμενοι οὐ δυνάμεθα μάχεσθαι· αὐτοὶ δὲ ἀσθενοῦμεν τοῦ ἡμᾶς συναχθῆναι. ὥσπερ ὄρος (ggg) ἀσεβῶν (hhh) ἀναστήσεται. ϗ ἔσται ἐν τῇ φάραγγι Γαβαών. μετὰ θυμοῦ ποιήσει τὰ ἔργα αὐτοῦ, πικρίας ἔργον. ὁ δὲ (iii) θυμὸς αὐτοῦ ἀλλοτρίως χρήσεται· (kkk) ϗ ἡ πικρία αὐτοῦ ἀλλοτρία. ϗ ὑμεῖς μὴ (lll) εὐφρανθείητε, μηδὲ ἰσχυσάτωσαν ὑμῶν οἱ (mmm) δεσμοὶ δι' ὅτι (nnn) συντετελεσμένα ϗ συντετμημένα πράγματα ἤκουσα παρὰ κυρίου Σαβαὼθ, ἃ ποιήσει ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. ἐνωτίζεσθε ϗ ἀκούετε τῆς φωνῆς μου· προσέχετε ϗ ἀκούσατε τοὺς λόγους μου. μὴ ὅλην τὴν ἡμέραν μέλλει ὁ ἄνθρωπος ἀροτριῶν ἀροτριᾶν; ἢ (ooo) σπόρον προετοιμάσει πρὶν ἐργάσασθαι τὴν γῆν; οὐχ ὅτ' ἂν ὁμαλίσῃ αὐτῆς τὸ πρόσωπον, τότε σπείρει μικρὸν μελάνθιον ϗ κύμινον, ϗ πάλιν σπείρει πυρὸν ϗ κριθὴν (ppp) ζέαν ἐν τοῖς ὁρίοις σου; ϗ παιδευθήσῃ ἐν κρίματι θεοῦ σου (qqq) ϗ εὐφρανθήσῃ. οὐ γὰρ μετὰ σκληρότητος καθαίρεται τὸ μελάνθιον, οὐδὲ τροχὸς ἁμάξης περιάξει ἐπὶ τὸ κύμινον· ἀλλὰ ῥάβδῳ (rrr) ἐκτινάσσεται τὸ μελάνθιον, τὸ δὲ κύμινον (sss) μετὰ ἄρτου βρωθήσεται. (ttt) οὐ γὰρ εἰς τὸν αἰῶνα ἐγὼ ὑμῖν ὀργισθήσομαι· οὐδὲ φωνὴ τῆς πικρίας μου καταπατήσει ὑμᾶς. ϗ ταῦτα παρὰ κυρίου Σαβαὼθ ἐξῆλθε τὰ (uuu) τέρατα· βουλεύσασθε, ὑψώσατε ματαίαν παράκλησιν.

Interpretationes Aquilæ, Symmachi & Theodotionis ad marginem MS. Barb. notatæ.

(a) α'. σ'. θ'. ῥιζώσει. (b) α'. σ'. ἐν σάτῳ σάτον. θ'. ἐν μέτρῳ μέτρον ἐν τῇ ἐξαποστολῇ αὐτῆς κρινεῖς αὐτήν. ἐμελέτησεν ἐν τῷ πνεύματι αὐτοῦ τῷ σκληρῷ ἐν ἡμέρᾳ καύσωνος. (c) α'. σ'. θ'. ἐξιλασθήσεται. (d) α'. σ'. θ'. πᾶς ὁ καρπὸς τοῦ περιαιρεθῆναι τὴν ἁμαρτίαν αὐτοῦ. (e) α'. κατεστραμμένους. σ'. λελεπτυσμένους. θ'. ἐκλεπτυσμένους. (f) α'.

(f) α'. σ'. θ'. ἄλση. (g) α'. σ'. θ'. τεμένη. (h) ἐκεῖθεν. (i) τὸ θερισμὸν αὐτῆς συντριβήσονται. (k) α'. σ'. φωτίζουσιν αὐτήν. θ'. δηλοῦσιν αὐτῇ. (l) α'. σ'. θ'. ῥαβδίσει. (m) α'. σ'. θ'. τοῦ χειμάρρου Αἰγύπτου. (n) α'. σ'. θ'. ἐν κερατίνῃ. (o) Σιών.

CAP. XXVIII.

(p) α'. σ'. θ'. εὐθύοντες. (q) τὸ ὡραῖον. (r) κεφαλῆς. (s) α'. σ'. θ'. φάραγγος. (t) α'. λιπαρῶν. σ'. ποτήτων. θ'. πόνων. (u) α'. καταπλασμένοι οἴνῳ. σ'. οἱ πεπλανημένοι ὑπὸ οἴνου. θ'. οἱ κατασενυγμένοι οἴνῳ. (x) ὡς ἐντίναγμα χαλάζης. (y) καταιγὶς κυκλοῦσα. (aa) θ'. μεθύοντες. (bb) α'. ὡς πρωτογέννημα. σ'. πρὸ τοῦ θέρους. θ'. ὥσπερ πρόϊμος. (cc) α'. θ'. ὡς πλέγμα. σ'. καὶ εἰς κίδαριν δεξάσματος. (dd) μου λαῷ. (ee) α'. σ'. θ'. καὶ εἰς πνεῦμα κρίσεως τῷ καθημένῳ ἐπὶ τῆς κρίσεως. (ff) σ'. εἰς δύναμιν ἀποστρέφουσιν ἀπὸ πολέμου. θ'. καὶ εἰς κράτος ἀποστρέφουσιν πόλεμον ἀπὸ πύλης. (gg) α'. μέθυσμα. (hh) α'. ἠγνόησαν. σ'. ἐταράχθησαν. (ii) α'. τοῦ μεθύσματος. (kk) σ'. ἐν ὁράσει διέλυσαν κρίσιν. θ'. ἐν τῇ μέθῃ ἠσωτεύθησαν ὑπερόγκως. (ll) α'. σ'. θ'. ὅτι πᾶσαι αἱ τράπεζαι ἐπληρώθησαν ἐμέτου, ὥστε μὴ ὑπάρχειν τόπον. (mm) ἀλλοίας. (nn) α'. καὶ αὕτη ἡ ἀνάψυξις. σ'. καὶ αὕτη ἡ ἐρημία. θ'. καὶ ἔτος ὁ ἀγρός. (oo) σ'. ἐντολὴ ἐκ ἐντολῆς. θ'. δεισδαιμονία εἰς δεισδαιμονίαν, ἐμετὸς εἰς ἐμετόν. (pp) χλευασμοῦ. σ'. θ'. χλευασμῷ. (qq) σ'. συνθήκην. (rr) καταφυγήν. (ss) α'. σ'. μάστιξ κλύζουσα. θ'. κατακλυσμὸς φερόμενος. (tt) ἐφ' ὑμᾶς. (uu) α'. σ'. θ'. θεμελίων. (xx) α'. σ'. θ'. λίθον δόκιμον. (yy) α'. θ'. εἰς μέτρον. (zz) α'. σ'. θ'. καὶ δικαιοσύνη εἰς σταθμίον. (aaa) σ'. εἰς διάβητον. θ'. εἰς σήκωμα. (bbb) θ'. καὶ ταράξει χάλαζα ἐλπίδα ὕδατος καὶ σκέπη ὕδατος κατακλύσαι. (ccc) σ'. καὶ ἐξαλειφθήσεται ἡ συνθήκη ὑμῶν. (ddd) α'. μάστιγες. (eee) α'. ἐκτὸς βρασμός. σ'. μόνον σεισμός. θ'. πλὴν κίνημα. (fff) σ'. συνέσις ἀκοῆς, ἐκολοβώθη γὰρ ἡ στρωμνὴ ὥστε μὴ ἀναπεσεῖν, καὶ ἡ σκηνὴ ἐγένετο εἰς τὸ μὴ εἰσελθεῖν. θ'. συνιέναι ἀκοὴ ὅτι ἐκολοβώθη τὸ ὑπόστρωμα τοῦ διελυθῆναι, κηδίασις στενὴ τοῦ μὴ συναφθῆναι (χ supraſcripto τῷ φ.) (ggg) α'. σ'. θ'. διακοπῶν. (hhh) κύριος. (iii) α'. καὶ τοῦ δουλεῦσαι δουλείαν αὐτοῦ. σ'. θ'. καὶ ἐργάσασθαι τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ. (kkk) α'. ξένη ἡ δουλεία αὐτοῦ. σ'. θ'. ἀλλοτρία ἡ ἐργασία αὐτοῦ. (lll) α'. χλευάζετε. (mmm) α'. θ'. πέδαι. (nnn) α'. συντέλειαν γὰρ καὶ συντομήν. (ooo) σ'. εἰς τὸ ἀπείραι ὑποχέσει καὶ βολοκοπήσει. (ppp) ζεῖαν. (qqq) α'. ἐκ ἐν συντέμνοντι ἀλοηθήσεται μελάνθιον. θ'. ἐ γὰρ τριβόλῳ. (rrr) ῥαβδισθήσεται. (sss) α'. σ'. θ'. βακτηρία ἐν σκήπτρῳ ἄρτου λεπτῷ κοπηθήσεται. (ttt) σ'. ἀλλ' ἐκ εἰς τὸν αἰῶνα ἀλοῶν ἀλοήσει αὐτόν· ἐδὲ ταράξει ὀχὸς ἁμάξης αὐτοῦ, ἐδὲ ταῖς ὁπλαῖς αὐτοῦ ἐ λεπτυνεῖ αὐτόν. (uuu) α'. θαυμαστῶσαι βουλήν, μεγαλῦναι εὐνομίαν. σ'. παραδοξάσαι βουλήν, ἐμεγάλυνεν σωτηρίαν. θ'. ἐξῆλθεν τὸ θαυμάσιον, ἐμεγάλυνεν ἰσχύν.

PROPHETÆ MINORES, ex codice Card. Barb. vetuſtiſſ. cum editione Romana collati, cum collatione eorundem ex Cyrillo.

O S E E.

CAP. I.

1 βασιλέων] B βασιλέως. 4 Ἰούδα] B in margine Ἰηὺ. 5] B hunc verſum diſtinguit ut Heb. 6 αὐτῷ] B αὐτῷ κύριος. 7 οὐδὲ ἐν ῥομφαίᾳ] Cyr. deſunt. πολέμῳ] Cyr. πολέμῳ, οὔτε ἐν ἅρμασιν. 10 καὶ αὐτοὶ] B αὐτοὶ, & ponit ante κληθήσονται.

CAP. II.

2 κρίθητε prius] B in marg. α'. σ'. δικάσασθε. 3 ἡμέρα] B ἐν ἡμέρᾳ. Cyr ἡμέραι. θήσω] Cyr. θήσομαι. ἔρημον] B Cyr. εἰς ἔρημον. 5 κατῄσχυνεν] Cyr. καὶ κατῄσχυνεν· ἱμάτιά μου] B in marg. τὰ ἔρια μου οἱ λοιποί. τὸ ἔλαιον] B καὶ τὸ ἔλαιον. 6 ὁδὸς] B ὁδὸς αὐτῆς. οὐ] Cyr. καὶ οὐ. 7 καταδιώξεται] B διώξεται. 8 αὕτη] B αὐτή. ἀργύριον] B ἀργύριον καὶ χρυσίον. αὕτη] B αὐτή. 12 ταῦτά ἐστι] B ἐστι ταῦτα. 13 αὐτοῖς] B ἐν αὐτοῖς. καθόρμια] B in marg. σ'. περιτραχήλια. 14 ὡς] B εἰς. 15 ταπεινωθήσεται] B in marg. σ'. κακωθήσεται. νηπιότητος] B in marg. σ'. θ'. νεότητος. 17 στόματος αὐτῆς] B τῶν ὀνομάτων αὐτῶν. 18 καὶ κατοικιῶ σε ἐπ' ἐλπίδι] B καὶ κατοικιῶ ἐπ' ἐλπίδι· in marg. α'. καὶ κοιμήσω αὐτοὺς εἰς πεποίθησιν. σ'. καὶ κατοικήσω αὐτοὺς ἐν εἰρήνῃ. θ'. καὶ κατοικιῶ αὐτοὺς ἐν πεποιθήσει. ἐλπίδι &c.] Cyr. ἐλπίδι. Καὶ μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ εἰς τὸν αἰῶνα. 19 μνηστεύσομαί σε] B in marg. λήψομαί σε. 21 αὐτὸς] B ὁ οὐρανός. 22 τὸν σῖτον &c.] B τῷ σίτῳ, καὶ τῷ οἴνῳ, καὶ τῷ ἐλαίῳ. ἐπακούσεται τῷ] Cyr. ἐπακούσεται τῆ. Ἰεζραὴλ] B Ἰσραήλ. 23 ἀγαπήσω ··· ἠγαπημένην] B Cyr. ἐλεήσω ··· ἠλεημένην.

CAP. III.

1 ἀγαπῶσαν πονηρὰ] B ἀγαπῶσαν, πονηράν. ἐπιβλέπουσιν] Cyr. ἀποβλέπουσιν. φιλοῦσι] B φυλῶσι. σταφίδας] B Cyr. σταφίδων. 2 ἀργυρίου] Cyr. ἀργυρίοις. γομὸρ κριθῶν] B in marg. ὁ Ἑβραῖ. ΟΝΟΜΡΣΕΩΡΙΜ, ΟΥΛΕΧΘ ΣΕΩΡΙΜ. α'. καὶ κόρου κριθῶν. σ'. καὶ θύλακος κριθῶν, καὶ ἀσκοῦ οἴνου. θ'. καὶ γομὸρ ἀλφίτων, καὶ νέβελ οἴνου. 3 οὐδὲ] B οὐδ' οὐ. 4 οὐδὲ δήλων] B in marg. α'. καὶ μορφωμάτων. σ'. οὐδὲ ἐπιλύσεως. θ'. οὐδὲ ἐπιλυομένου. 5 ἐκστήσονται] B in marg. α'. πτοηθήσονται. ἐσχάτων] B ἐσχάτου.

CAP. IV.

4 ἐλέγχω] B ἐλεγχθήσεται. 5 προφήτης] B καὶ προφήτης. 6 σὺ] B καὶ σύ. κἀγὼ] B ponit poſt σε. τοῦ μὴ] Cyr. τοῦ. κἀγὼ] B ponit poſt σου. 8 τὰς ψυχὰς] B λαοὶ τὰς ψυχάς. 9 αὐτὸν ··· αὐτοῦ] B αὐτοὺς ··· αὐτῶν. ἀνταποδώσω αὐτῷ] B ἀποδώσω αὐτοῖς. 10 κατευθύνωσι] B Cyr. κατευθυνθῶσι. φυλάξαι. Πορνείαν καὶ] B φυλάξαι πορνείαν. καί. 12 αὐτοῦ] Cyr. αὐτῶν. 13 ὑποκάτω δρυὸς &c. B in marg. α'. ὑποκάτω δρυὸς, καὶ λεύκης, καὶ τερεβίνθου. σ'. ὑπὸ τὴν δρῦν, καὶ πεύκην, καὶ πλάτανον ἐπισκιάζουσαν. θ'. κάτω τῆς δρυὸς, καὶ πεύκης, δένδρου συσκιάζοντος. ἐκπορνεύσουσιν] B πορνεύσουσιν. 14 αὐτοὶ] B καὶ αὐτοί. συνεφύροντο] B in marg. α'. ἐχωρίζοντο. σ'. ἠκολούθησαν. θ'. κατεμερίσθησαν. μετὰ τῶν τετελεσμένων] B in marg. α'. μετὰ τῶν ἐνηλλαγμένων. σ'. μετὰ τῶν ἀκαθάρτων. θ'. καὶ τοῖς βδελύγμασιν ἔθυον. 15 Σὺ δὲ &c.] B in marg. α'. σ'. θ'. ε'. Εἰ πορνεύεις σὺ Ἰσραὴλ, μὴ συμπλημμελείτω Ἰούδα ut & Vulg. εἰς τὸν οἶκον Ὢν] B in marg. θ'. σ'. α'. εἰς οἶκον ἀνωφελοῦς. (σ'. τοῦ ἀνωφελοῦς.) Cyr. εἰς τὸν οἶκον τῆς ἀδικίας, ζῶντα κύριον] B τὸν ζῶντα κύριον, ὅτι Γάλγαλα αἰχμαλωτευομένη αἰχμαλωτευθήσεται, καὶ Βεθὴλ ἔσται ὡς οὐχ ὑπάρχουσα· ex Amoſi 5. 5. 16 διότι] B ὅτι. παρεῖστρησεν] Cyr. οὕτως παρεῖστρησεν. 17 μέτοχος εἰδώλων Ἐφραὶμ] B in marg. σ'. ε'. ἡνώθη εἰδώλοις Ἐφραὶμ, ἐπέκλινον συμπόσιον ····· vocibus ſemiexeſis. 18 αὐτῆς] Cyr. αὐτῶν. 19 σὺ εἶ] B αὐτοῦ συριεῖ.

CAP. V.

1 τῇ σκοπιᾷ] B in marg. α'. τῇ σκοπεύσει. σ'. τῇ πλατείᾳ. Ἰταβύριον] B in marg. ἐπὶ Θαβώρ. σ'. ἐπὶ τὸ ὄρειον. θ'. ἐπὶ τὸν δρυμόν. 2 ἀγρεύοντες] B in marg. καὶ θυ ······· octo decemve verbis vetuſtate pene deletis. 3 οὐκ ἄπεστιν ἀπ'] B in marg. α'. οὐκ ἀπεκαλύφθη ἐξ ἐμοῦ. σ'. οὐκ ἐλάθησαν. θ'. καὶ οἱ Ο' οὐκ ἄπεστιν ἀπ' ἐμοῦ. 4 διαβούλια] B in marg. α'. ἐπιτηδεύματα. σ'. βουλάς. θ'. γνώμην. 6 ὅτι ἐκκέκλικεν] B ἐκκέκλικε γάρ. 7 ἐγεννήθησαν] B ἐγέννησαν. 8 ἐν τῷ οἴκῳ Ὢν] B in marg. α'. σ'. εἰς οἶκον ἀνωφελοῦς· & addit ποιήσιν εἰδώλου παντός. Ὢν δὲ ἐστιν ὁ ἥλιος. σ'. θ'. Ὢν. Βενιαμὶν] B in marg. α'. σ'. θ'. ὀπίσω σου. ε'. κατὰ νώτου σου. 10 ὡς μετατιθέντες ὅρια] B in marg. σ'. ὡς παρορμίζοντες. ε'. ὅμοιοι τοῖς ἀποτεμνομένοις ὅρια. τὸ ὅρμημά μου] B in marg. α'. ἀνυπερθεσίαν μου. σ'. ὑπερεκχυσίαν ὁρμήματός μου. θ'. ὡς ὕδωρ τὸν χόλον μου. 12 ἐγὼ] Cyr. ἐγὼ ἔσομαι. 13 Ἰαρεὶμ] B in marg. α'. δικασόμενον. εἶδε] B αὐτός. ἠδυνήθη] B ἠδυνάσθη. 14 ὡς πανθὴρ] B in marg. α'. ὡς λέαινα. σ'. ὡς ἐπιβολὴ λεαίνης. θ'. ὡς λίς. 15 μου] B μου, ἕως οὗ ἀφανισθῶσι καὶ ἐπιστρέψωσι &c. ζητήσουσι] Cyr. ἐπιζητήσουσι.

CAP. VI.

1 Ἐν θλίψει αὐτῶν] Cyr. Ὅταν θλιβῶσι· & addit cap. præcedenti. 2 ἥρπακε] B πέπαικε. μοτώσει] B in marg. σ'. καὶ μαλαγματίσει ἡμᾶς. 3 ὑγιάσει] B in marg. * σ'. ἐπιδήσω ἡμᾶς. α'. σ'. ἀναζωώσει. ε'. ὑγιεῖς ἀποδείξει. ἐνώπιον] B ἐναντίον. γνωσόμεθα] B in marg. σ'. γνῶμεν δὴ ἀπεῦσαι. ε'. παιδευθῶμεν δὴ καὶ ἐπιγνῶμεν. ὡς ὄρθρον] B in marg. σ'. ὅτι ὡς ὄρθρος βεβαία ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ. ἡμῖν] B ponit ante ὡς. 4 τὸ δὲ ἔλεος ὑμῶν (Cyr. μου)] B in marg. ε'. ὁ γὰρ περὶ ὑμᾶς οἰκτιρμός. 5 ἀπεθέρισα] B in marg. α'. θ'. * ἐλατόμησα. σ'. ἐκ ἐφεισάμην. ε'. ἐξέκοψα. τὸ κρίμα] B in marg. ἡ δικαιοκρισία. 6 ἢ] B καὶ οὐ. 7 κατεφρόνησε] B κατεφρόνησαν. 8 ταράσσουσα ὕδωρ] B in marg. α'. πεπτωκυῖα ἀπὸ αἵματος. σ'. διώκται ἀπὸ αἵματος. θ'. ἡ πτέρνα αὐτῆς ἀφ' αἵματος. ε'. ὑποπτήσσουσι καὶ δολοφονοῦσι ὡς λόχος πολυχειρίας λῃστρικῆς, οἱ παρεδρεύοντες εἰς Συχὲμ διὰ τῆς εἰδωλοποιΐας αὐτῶν τῆς ἀθεμίτου. 9 πεφρικτοῦ] B in marg. α'. ἐυζώνων. σ'. ἀποκειτοῦ. θ'. πεφρικτοῦ. καὶ Ἰούδα] B καὶ Ἰούδας ἀφῆκε θερισμὸν αὐτοῦ. in marg. σ'. καὶ σὺ Ἰούδα ἀπόκειται θερισμός. ε'. ἀλλὰ καὶ σὺ Ἰούδα παρεσκεύαζες αὐτὸν εἰς τὸ ἐκθερισθῆναι.

CAP. VII.

1 Ἐν uſque ad καὶ] B Cyr. cap. præcedenti adjiciunt. ἀποκαλυφθήσεται] Cyr. ἀπεκαλύφθη. εἰργάσαντο] Cyr. εἰργάσατο. εἰσελεύσεται] B in marg. ε'. καὶ κλέπτης μὲν ἐστιν ἔνδον, λωποδύτης δὲ λῃστεύει τὰ ἔξω. σ'. καὶ κλέπτης μὲν εἰσῆλθεν, ἐκδύων δὲ λῃστήριον ἔξω. 2 ὅπως συνᾴδωσιν] B in marg. α'. καὶ μήποτε εἴπωσι ταῖς καρδίαις αὐτῶν, πᾶσαν κακίαν αὐτῶν ἐμνήσθην. τῇ] B ἐν τῇ. διαβούλια] B in marg. σ'. ἐπιτηδεύματα. ε'. ἀσεβήματα. 4 μοιχεύοντες] B in marg. ε'. ἅπαντες εἰς τὸ μοιχεύειν ἐκπυρούμενοι, ὡς ἰπτάνιον ὑπὸ τοῦ πέσσοντος, ἐπαύσατο πρὸς ὀλίγον ἡ πόλις τοῦ φυράματος κοινωνίας, καὶ μετὰ μικρὸν πᾶσα ἐζυμώθη. κατακαύματος ἀπὸ τῆς] B κατακαύσει αὐτοὺς ἀπὸ τῆς. αὐτὸ] B αὐτὸ ὅλον. 5 ἡμέραι] B in marg. θ'. ἡμέρα βασιλέως. λοιμῶν] B in marg. α'. χλευαστῶν. 6 ἀνεκαύθησαν] B in marg. α'. ἤγγισαν· quomodo Vulg. ὕπνου Ἐφραὶμ ἐνεπλήσθη (ἐπλήσθη B)] B in marg. α'. ὕπνωσεν ὁ πέσσων πρωΐας. ἐγενήθη] B Cyr. ἐγενήθη. ἀνεκαύθη] B deeſt. 7 κλίβανος, καὶ κατέφαγον] B κλίβανος καιόμενος, καὶ πῦρ κατέφαγε. 8 συνεμίγνυτο] B συνανεμίγνυτο. ἐγκρυφίας] B in marg. ε'. ἕως ἐν σποδιᾷ πεσσόμενος ἄρτος ἀμεταστρέπτως. 9 ἔγνω prius] B in marg. ε'. ᾔσθετο, καὶ ταῦτα πολιὰς ἤδη τυγχάνων. 10 ὕβρις] B in marg. θ'. ὑπερηφανία. ἐπέστρεψαν ··· ἐξεζήτησαν] B in marg. ε'. μετενόησαν ··· ἐπεκαλέσαντο. 11 ἄνους] B in marg. α'. ἀπατωμένη ἀνοήτως. ἐπεκαλεῖτο ··· ἐπορεύθησαν] B ἐπεκαλοῦντο ··· ἐπορεύοντο. 12 ἀκοῇ τῆς θλίψεως] B in marg. ε'. κοινῇ, ὅτι καὶ κοινῇ πάντες ἐξημαρτήκασι. α'. κατὰ ἀκοὴν τῆς συναγωγῆς. σ'. μαρτυρίας. 13 δείλαιοι] B in marg. α'. προνομὴ αὐτοῖς. σ'. διαφθορά. ε'. ἐκπορθήσονται. αὐτοὶ δὲ] B καὶ αὐτοί. 14 ὠλόλυζον] B in marg. ἀλλὰ ἀσήμως ἐλάλησαν. σ'. ἀλλ' ἢ ἐχρεμέτισαν ἐν κατακλίσεσιν αὐτῶν. σίτῳ] B in marg. ε'. ὑπὸ τρυφῆς καὶ πλησμονῆς σίτου καὶ οἴνου ἀπέστησάν μου. 15 Ἐπαιδεύθησαν ἐν ἐμοὶ] B in marg. ἐξέκλιναν ἀπ' ἐμοῦ. 16 Ἀπεστράφησαν] B Ἐπεστράφησαν. εἰς οὐδὲν] B ἐπ' οὐδέν· & in marg. σ'. ἀνέστρεψαν εἰς τὸ μὴ ἔχειν ζυγόν. ε'. ἀπέστησαν, ἵνα διάγωσιν ἄνευ ζυγοῦ. ἐντεταμένον] B οὐ τεταμένον· & in marg. σ'. ἀνεστραμμένον. ε'. διάστροφον. οἱ ἄρχοντες] B ponit ante ἐν. αὐτῶν ··· αὐτῶν] B deſunt. ἀπαιδευσίαν] B in marg. α'. σ'. ἐμβρίμησιν. ε'. διὰ μανίαν. οὗτος ὁ φαυλισμὸς] B in marg. α'. μοχθισμὸς σ'. τοῦτό ἐστιν ὃ ἐφθέγξαντο ἐν Αἰγύπτῳ. ε'. αὕτη ἐβλασφήμησεν.

CAP. VIII.

5 Ἀπότριψαι] B Ἀπόρριψον· & in marg. α'. ἀπώθησον μόσχους σου. σ'. ἀπεβλήθη. θ'. ἀπόρριψε. ε'. ἀπόβλητός σου ἐστὶν ὁ μόσχος. αὐτοὺς] Cyr. αὐτῷ. καθαρισθῆναι] B in marg. α'. ἀθωωθῆναι. σ' καθαρθῆναι. 6 τέκτων] B in marg. α'. τεχνίτης. ε'. τὸ ὑπὸ τέκτονος γενόμενον οὐκ ἂν εἴη θεός. πλανῶν] B in marg. σ'. ἀκαταστατος. ε'. παραπλησίως τῷ τῆς ἀράχνης ἱστῷ. 9 ἀνέβησαν] B ἀνεβόησαν. ἀνέθαλλε καθ' ἑαυτὸν] B in marg. α'. ὄναγρος μονάζων ἑαυτῷ Ἐφραίμ. σ'. καὶ ἐκ ἀνέθαλλεν ἐν ἐμοὶ Ἐφραίμ. θ'. ὄναγρος μονάζων καθ' ἑαυτὸν Ἐφραίμ. ε'. ὡς ὄναγρος μονάζων καθ' ἑαυτὸν διαιτώμενος. Sed in textu Ἐφραὶμ refertur ad partem verſus ſequentem. ἠγάπησαν] B ἠγάπησε. 10 παραδοθήσονται] B παραδοθήσεται, & in marg. ε'. ἀλλὰ καὶ ὅταν μισθώσηται ἔθνη ἀδεῶς περισυρίξομαι αὐτούς. κοπάσουσι μικρὸν] B in marg. α'. καὶ λιτανεύσωσιν ὀλίγον ἀπὸ ἅρματος βασιλέως καὶ ἀρχόντων. σ'. καὶ μενοῦσι βραχὺ ἀπὸ φόβου βασιλέων, καὶ διαλείψουσι τοῦ χρίειν. θ'. καὶ διαλείψουσι τοῦ

χρίειν. θυσιαστήρια ἠγαπημένα] B deſunt. 12 καταγράψω αὐτῷ] B καταγράψω αὐτοῦ· & in marg. α'. γράψω αὐτῷ πληθυνομένους νόμους, ὁμοίως ἀλλότριοι ἐλογίσθησαν. σ'. ἔγραψα αὐτῷ πλῆθος νόμων μου, ὡς ἀλλότριοι ἐλογίσθησαν. ἐλογίσθησαν] B ἐλογίσθη. θυσιαστήρια τὰ ἠγαπημένα] B in marg. α'. θυσίας φέρε φέρε θυσιάζουσιν. σ'. θυσίας ἐπαλλήλους. θ'. θυσίας μεταφορῶν ἐθυσίασαν. 13 ἀδικίας] B ἀδικιῶν. αὐτοὶ] Cyr. αὐτοὶ δέ. 14 ᾠκοδόμησαν] B ᾠκοδόμησε.

CAP. IX.

1 διότι] Cyr. ὅτι. τοῦ θεοῦ] B κυρίου τοῦ θεοῦ. πάντα] B πᾶσαν. 2 Ἅλων] B Καὶ ἅλων. 3 ἀκάθαρτα] B in marg. α'. μεμιασμένα. σ'. ἀπόβλητα. 4 αὐτὰ] B αὐτόν. 5 ἡμέραις] Cyr. ἡμέρᾳ. 6 πορεύονται] B πορεύσονται. θλίψει] B θλίψει. αὐτοὶ] B αὐτούς. 7 παρεξεστηκὼς] B in marg. α'. ἐπίληπτος. σ'. ἐνεός. μανία] B in marg. ἔκστασις. 8 παγὶς σκολιὰ] B in marg. α'. ἐσκωλωμένη. σ'. ἐνέδρα. θεοῦ] B θεοῦ αὐτοῦ. 9 ἀδικίας] B τῶν ἀδικιῶν. 10 σκοπὸν] Cyr. σῦκον. πρώϊμον] B in marg. πρόδρομον. εἶδον] B Cyr. ponunt ante πατέρας. ἐβδελυγμένοι ··· ἠγαπημένοι] B Cyr. invertunt· ſed B in marg. habet ut Rom. 11 ἐκ τόκων] B in marg. α'. σ'. θ'. ε'. ἀπὸ τοκετῶν, καὶ ἀπὸ γαστρὸς, καὶ ἀπὸ συλλήψεως. 12 ἐστι] B ἐστι, διότι ἀφῆκα αὐτούς. σάρξ μου] B in marg. α'. ἐκκλίναντός μου ἀπ' αὐτῶν· forte ad præcedentia pertinent quæ habentur in Vulg. & hoc MS. 13 εἰς θήραν παρέστησαν] Cyr. εἰς θήραν παρέστησε. B εἰς θήραν παρέστη· in marg. α'. σ'. ὡς ἀκρότομον πεφυτευμένην ἐν κατοικίᾳ. θ'. εἰς πέτραν πεφυτευμένοι οἱ υἱοὶ αὐτῆς. αὐτῶν] B αὐτοῦ. Cyr. αὐτοῦ καὶ Ἐφραίμ. 14 μήτραν] B Cyr. δὸς αὐτοῖς μήτραν. 15 αὐτῶν] Cyr. deeſt. οὐ] B οὐκέτι. Cyr. καὶ οὐ. προσθήσω] B προσθῶ. 16 ἐπόνεσεν] B ἐπόνησαν.

CAP. X.

2 ἐμέρισαν] B ἐμέρισε. 3 ῥήματα] B in marg. σ'. ὅρκους ματαίους. 5 τοῦ οἴκου Ὢν] B in marg. τὸν μόσχον τοῦ οἴκου Ὢν ἐφοβήθησαν. α'. τὰς δαμάλεις τοῦ οἴκου ἃς ἐπιβάσεσαν. 6 Ἰαρεὶμ] B in marg. α'. δικάζοντι. σ'. ὑπερμαχοῦντι. δόματι] B σόματι. 8 Ὢν] B in marg. Ὢν, ὅστις καὶ Ἆπις ἐκαλεῖτο. 9 Ἀφ' οὗ οἱ βουνοὶ] B in marg. ο̊ ἀπὸ ἡμερῶν Γαβάλ. πόλεμος, ἐπὶ] B πόλεμος ἐπί. 10 παιδεῦσαι] B παιδεύσω. αὐτοὺς] B αὐτοὺς κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν μου. 11 τὸ κάλλιστον] B in marg. α'. ἐπὶ τὸ κάλλος. σ'. κάλλος. Cyr. τὸ κάλλος. παρασιωπήσομαι] B in marg. ο̊ ἀροτριάσει Ἰούδας. αὐτῷ] B αὐτόν. 12 τρυγήσατε] B καὶ θερίσατε. τοῦ ἐλθεῖν] Cyr. οὗ ἐλθεῖν. 13 παρεσιωπήσατε] B in marg. ἐσπείρατε. τὰς ἀδικίας] B τὸν καρπόν. ἁμαρτήμασι] B ἅρμασι. 14 περιτετειχισμένα σου οἰχήσεται] B τετειχισμένα σου ἀφανισθήσεται. ὡς ἄρχων] B καθὼς ἠφανίσθη ὁ ἄρχων. Σαλαμὰν] B Σαλμάν. Cyr. Σαλαμανάν. ἐκ τοῦ οἴκου τοῦ Ἱεροβοὰμ] B ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ἀρβεήλ.

CAP. XI.

1 Ὅτι] Cyr. Διότι. B in marg. breve ſpecimen τῶν ἑξαπλῶν hic exhibet, hoc modo. Ubi Heb. contextus ſuis characteribus præponi debuit.

Heb.	Aquila.	Symmachus.	LXX. Interp.	Theodotion.
Χι νερ Ισραηλ ουε ἄβη ου ὁ μεμμεσραϊμ καραθι βανι.	Α' Ὅτι παῖς Ἰσραὴλ, καὶ ἠγάπησα αὐτὸν, καὶ ἀπὸ Αἰγύπτου ἐκάλεσα τὸν υἱόν μου.	Σ' Ὅτι παῖς Ἰσραὴλ καὶ ἠγαπημένος, ἐξ Αἰγύπτου κέκληται υἱός μου.	Οἱ ο'. Διότι νήπιος Ἰσραὴλ, ἐγὼ ἠγάπησα αὐτὸν, καὶ ἐξ Αἰγύπτου μετεκάλεσα τὰ τέκνα αὐτοῦ.	Θ Ὅτι νήπιος Ἰσραὴλ, ἐκάλεσα υἱόν μου.

Τούτῳ ἐχρήσατο ὁ Ματθαῖος ὡς οὕτως ἔχοντος δηλονότι τοῦ Ἑβραϊκοῦ, ὡς καὶ ὁ α'. ἡρμήνευσεν.

2 ἀπῴχοντο] B ᾤχοντο· ſed in marg. ut Rom. ἔθυον] B in marg. ἔχυσιν. 4 ἐξέτεινα] B in marg. εἵλκυσα. αὐτῷ] B αὐτῶν. δυνήσομαι] B καὶ δυνήσομαι. ἐν Αἰγύπτῳ] B Αἴγυπτον· & in marg. εἰς Αἴγυπτον, & ἐν γῇ Αἰγύπτῳ. ὁ Σύρος, ὡς Αἴγυπτον ᾤκησαν τὴν γῆν μου. 8 διαθῶμαι] B διαθῶ. 9 εἰμι] B deeſt. 10 πορεύσομαι] B πορεύσεσθε. ὠρύσεται] B ἐξερεύξεται. 11 Ἐκστήσονται] B Καὶ ἥξουσι. Cyr. Ἐκπτήσονται. 12 ἀσεβείαις] B ἀσεβείᾳ.

CAP. XII.

1 μάταια] B in marg. α'. σ'. ἄνεμον· niſi forte ad πονηρὸν πνεῦμα referendum ſit. διαθήκην] B in marg. α'. σ'. συνθήκην. τῷ κυρίῳ] B τοῦ κυρίου. 3 ἐνίσχυσε] B ἴσχυσε. 4 Ὢν] B Cyr. μου. εὕροσαν] B Cyr. εὗρον. αὐτοὺς] Cyr. αὐτόν. 7 Χαναὰν] B in marg. μετάβολος. 8 ἀναψυχὴν] B in marg. α'. αἰωρῆας αὐτῷ. 9 ἡμέραι] Cyr. ἐν ἡμέραις. B ἐν ἡμέρᾳ. λαλήσω πρὸς] B ἐλάλησα. 11 Γαλαὰδ] B Γαλγάλοις. Cyr. Γαλγάλ. χελῶναι] B in marg. α'. ὡς σωροί. σ'. ὡς βάτραχοι. θ'. τῶν ἀλωπέκων. 12 γυναικὶ, poſterius] B Cyr. ἐν γυναικί. 14 Ἐθύμωσεν] B Ἐθύμωσέ με.

CAP. XIII.

1 Κατὰ τὸν λόγον Ἐφραὶμ] B adjungit præcedentibus. In Cyr. deſunt, eadem tamen aut ſimilia legiſſe ex Commentario colligi poteſt. δικαιώματα] B in marg. α'. φρίκην ἔλαβεν αὐτός. αὐτὰ τῇ] B αὐτὸ τῷ. 2 προσέθεντο τοῦ ἁμαρτάνειν] Cyr. προσέθεντο τοῦ ἁμαρτάνειν ἔτι. μόσχοι] B in marg. μόσχους καταφιλοῦντες. σ'. μόσχους προσκυνοῦντες. 3 ὡς χνοῦς ἀποφυσώμενος] B καὶ ὡς ἀράχνη ἀποφυσωμένη λαίλαπι· ſed in marg. ὥσπερ χνοῦς ἀποφυσώμενος. ἀπὸ δακρύων] Cyr. ἀπὸ καπνοδόχης. 4 ὀπίσω] B σε ὀπίσω. 6 νομὰς] B in marg. σ'. κατὰ τὴν νομὴν αὐτῶν ἣν ἐνεπλήσθησαν. 8 θηρία] B καὶ θηρία. ἀπορουμένη] B in marg. ἀτεκνουμένη. 9 διαφθορᾷ] Cyr. διασπορᾷ. βοηθήσει] B βοηθήσει σοι. 12 Συστροφὴν] B in marg. θ'. ἐνδεδεμένη ἀδικία αὐτοῦ. Cyr. adjungit præcedentibus. 13 φρόνιμος] B in marg. ὁ αἰόπτος. οὐ] B νῦν οὐ. τέκνων] B τέκνων αὐτοῦ. 14 ῥύσομαι] Cyr. ῥύσομαι αὐτούς. 15 διαστελεῖ] B διαστέλλει. 15 αὐτὸς] B ἔτος. αὐτοῦ] B ponit poſt σκεύη.

CAP. XIV.

1 αὐτοὶ] B deeſt. 2 ἠσθένησαν] B Cyr. ἠσθένησας. 3 λόγους] B λόγους πολλούς. ὅπως] B δύνασαι πᾶσαν ἀφαιρεῖν ἀδικίαν; ὅπως. ἡμῶν] B ἡμῶν, καὶ ἐντρυφήσῃ ἐν ἀγαθοῖς ἡ ψυχὴ ἡμῶν. 4 ἵππον] B ἵππων. ὅ.] B ὅτι ὁ· & in marg. ὅτι ὁ ἐν σοὶ ἐλεηθήσεται ὀρφανός. 5 ὁμολόγως] B ὁμολογήσω. τὴν ὀργὴν] B ἡ ὀργή. αὐτοῦ] B Cyr. αὐτῶν. 7 αὐτοῦ] Cyr. σου. ἔσται] B ἔσονται. ὀσφρασία] Cyr. ὀσφρανσις. 8 μεθυσθήσονται] B στηριχθήσονται. 9 καὶ] B Cyr. καὶ ἐγώ. ἐγὼ] B deeſt. πυκάζουσα] B in marg. α'. ἐγὼ ὡς ἐλαία τις εὐθαλής. 10 ἢ] B τίς. ἐπιγνώσεται] B γνώσεται. B in fine ſubjungit verſuum numerum, στίχοι φν' & Ὡσηὲ λυτρούμενος. Item, Ὡσηὲ σεσωσμένος ἢ συσκιάζων.

A M O S.

B Ἀμὼς Προφήτης γ'. ἐντελλόμενος ἀντίληψις ἢ γένους. ὁ ε' ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ.

CAP. I.

1 Ἀκκαρεὶμ] B Καριαθιαρείμ. ὑπὲρ] B περί. τοῦ Ἰωὰς] B deſunt. Cyr. υἱοῦ Ἰωάς. 2 ποιμένων] B ποιμνίων· & in marg. ἀκ. προβάτων νομέων. 3 οὐκ ἀποστραφήσομαι] B in marg. σ'. προσδέξομαι. 4 ἀποστελῶ] Cyr. ἐξαποστελῶ. 5 Ὢν] B in marg. α'. αἰωρήσεως. σ'. ἀδικίας. ἐπίκλητος] B in marg. α'. Κυρήνη. 6 τοῦ Σαλωμὼν] B in marg. θ'. αἰχμαλωσίαν τελείαν. 8 ἀλλοφύλων] B in marg. σ'. Φυλιστιαίων. 11 ἐλυμήνατο] B in marg. α'. διέφθειρεν σπλάγχνα αὐτοῦ· & διέφθειρε σπλάγχνα ἴδια. μητέρα ἐπὶ γῆς] B μήτραν ἐπὶ τὴν γῆν· ſed in marg. ut Rom. ἥρπασεν] B in marg. σ'. καὶ ἠγρίωσεν αἰωνίως ἐν ὀργῇ αὐτοῦ. μαρτύριον] B in marg. θ'. εἰς μακρὸν τὸν θυμὸν αὐτοῦ. ὅρμημα] B in marg. α'. καὶ ἀνυπερθεσίαν αὐτοῦ. σ'. καὶ τὴν μῆνιν αὐτοῦ ἐφύλαξεν ἕως τέλους. θ'. καὶ τὴν ὀργὴν αὐτοῦ ἐφύλαξεν εἰς τέλος. νῖκος] Cyr. νεῖκος. 14 συντελείας] Cyr. συντρίψεως. πορεύσονται οἱ βασιλεῖς. Cyr. πορεύσεται ὁ βασιλεύς. B in marg. καὶ πορεύσεται Μελχὸμ αἰχμαλωσίᾳ.

CAP. II.

1 αὐτὸν] Cyr. αὐτούς. 2 εἰς] B ἐπί. κραυγῆς ··· φωνῆς] B Cyr. invertunt. 3 κριτὴν] B κριτάς. πάντας] B Cyr. πάντας ἄρχοντας. αὐτῆς] Cyr. deeſt. αὐτοῦ] Cyr. αὐτῆς. 4 αὐτὸν] B Cyr. αὐτούς. 5 θεμέλια] B in marg. α'. βάρεις. θ'. οἰκήσεις. 7 τὰ πατοῦντα] B τῶν πατούντων. 9 Ἀμορραῖον] B in marg. μητρὸς φωτισμὸν διαπικραίνοντα. 12 ἡγιασμένους] B in marg. θ'. Ναζωραίους. κυλίω &c.] B in marg. τρίζήσω ὑποκάτω ὑμῶν καθὰ τρίζει ἡ ἅμαξα. 15 τὴν ψυχὴν αὐτοῦ] B ἑαυτόν· ſed in marg. ut Rom. 16 ὁ κραταιὸς οὐ] In Cyr. deſunt. B in marg. α'. καὶ ὁ κραταιὸς καρδίαν αὐτοῦ ἐν δυνατοῖς γυμνὸς φεύξεται. σ'. ἐν τοῖς ἀνδρείοις γυμνὸς φεύξεται. καρδίαν] Cyr. φυγήν. δυναστείαις] B δυνάσταις. διώξεται] B φεύξεται.

CAP. III.

1 τὸν] B τοίνυν τόν. 2 ἁμαρτίας] B κακίας· & in marg. α'. ἀνομίας. σ'. ἀδικίας. θ' ἀσεβείας. 5 χαθήσεται] Cyr. σαθήσεται. 7 Διότι οὐ] B οὐ γάρ. ὁ θεὸς] Cyr. deeſt. ut & v. 8. παιδείαν] B παιδείαν αὐτοῦ. 9 τὰς χώρας] B Cyr. ταῖς χώραις. 10 ταῖς χώραις] B ταῖς χερσίν· ſed in marg. ταῖς χώραις. 12 Τάδε] B Διότι τάδε. ὅταν] B ἐάν. καὶ ἐν Δαμασκῷ] B Δαμασκοῦ. ω ſupraſcripto τῷ ου, & καὶ ἐν ſcriptis in marg. & ο̊ κλίνη. 13 θεὸς] B in marg. Ἰσραήλ. παντοκράτωρ] B in marg. ὁ τῶν στρατιῶν. 15 Συγχέω] B Συντρίψω. καὶ πατάξω] B in marg. σ'. καὶ πατάξω τὸν οἶκον τὸν χειμερινὸν ἐπὶ τοῦ οἴκου τοῦ χειμερινοῦ.

CAP. IV.

1 Ἀκούσατε] B Τάδε λέγει κύριος, Ἀκούσατε. ἐν] Cyr. οὗσαι ἐν. 2 τῶν ἁγίων] B in marg. τῆς ἁγιωσύνης. μεθ' ὑμῶν] B in marg. θ'. καὶ τὰ ἔκγονα. 3 ἐξενεχθήσεσθε γυμναὶ] B ἐξενεχθήσονται γυμνοί. ἐμπυρει] Cyr. ἔμπορει. Ῥομμὰν] B τὸ Ἀρμανᾶ· & in marg. Ῥεγμᾶ· & ο̊ ἀνάθεμα αὐτῶν Ἀρμανᾶ. α'. Ἀρμονᾶ. σ'. εἰς Ἑρμηνίαν. κύριος] B Cyr. κύριος ὁ θεός. Γάλγαλα ··· θυσίας] Cyr. Γάλγαλα, καὶ ··· θυσίαν. τριημερίαν] B in marg. εἰς τὴν τρίτην ἡμέραν. 5 κύριος] B κύριος ὁ θεός. 6 γομφιασμὸν] B in marg. α'. πληγήν. 7 ἐγὼ] Cyr. deeſt. τρυγητοῦ] B in marg. θερισμοῦ. 8 οὐκ ἐπεστράφητε] Cyr. οὐδ' οὕτως ἐπεστρέψατε. 9 κήπους] B in marg. τοῦ ἀσβέσαι. κατέφαγεν] Cyr. τούτους κατέφαγεν. θάνατον] B in marg. Δ. πληγήν. α'. λοιμόν. ἀνήγαγον ἐν] B in marg. α'. καὶ ἀνεβίβασα σαπρίαν παρεμβολῶν ὑμῶν. σ'. τὴν δυσοσμίαν τῶν παρεμβολῶν ὑμῶν εἰς τοὺς μυκτῆρας ὑμῶν. ἐν τῇ] Cyr. ὑμῶν ἐν τῇ. ὑμῶν poſterius] B μου. ὡς] Cyr. οὕτως. 11 ἐκ πυρὸς] Cyr. ἀπὸ καύσεως. οὐδ' ὡς] Cyr. οὐδ' οὕτως. 13 ὑψηλὰ] B ἄκρα. ſed in marg. ὕψη.

CAP. V.

1 τοῦτον] Cyr. deeſt. 2 αὐτοῦ] B αὐτῆς. ἀναστήσων] B Cyr. ἀναστῶν. 3 Διὰ τοῦτο] Cyr. Διότι. κύριος] Cyr. ὁ θεός. 4 πρὸς] Cyr. ἐπί. ἔσται ὡς] Cyr. deſunt. 8 ποιῶν πάντα] B in marg. α'. ἀρκτοῦρον καὶ ὠρίωνα. σ'. πλειάδας καὶ ἄστρα. σκιὰν] B σκιὰν θανάτου· in marg. θάνατον. κύριος] B Cyr. κύριος ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ. 11 κατεκονδύλιζον πτωχοὺς] B in marg. κατεκονδυλίζετε εἰς κεφαλὰς πτωχῶν. αὐτῶν] B ἐξ αὐτῶν. 12 ἀλλάγματα] B in marg. ο̊ ἐξίλασμα. 13 πονηρῶν] B Cyr. πονηρός. 14 τὸ prius] B οὖν τό. κύριος] Cyr. κύριος, οὕτως εἶπε κύριος. περιλοίπους] B καταλοίπους· ſed in marg. περιλοίπους. 16 πλατείαις] B in marg. σ'. καὶ ἐν πᾶσιν ἀμφόδοις. εἰδότας θρῆνον] B in marg. σ'. τοὺς γινώσκοντας μέλος. 19 φύγῃ ἄνθρωπος] Cyr. τίς φύγῃ. αὐτοῦ] Cyr. deeſt. 20 αὕτη] B deeſt. 21 θυσίας] B Cyr. deeſt. 22 σωτηρίους] B Cyr. σωτηρίου. 23 ὀργάνων σου] B in marg. α'. νάβλων σου. 24 κυλισθήσεται] B in marg. σ'. κεκύλισται γάρ. θ'. καὶ ἀποκυλισθήσεται. 26 σκηνὴν] B in marg. εἰκόνας· & θ'. εἴδωλον ὑμῶν. Ῥαιφὰν] B in marg. θ'. καὶ ἤρατε τὴν ὅρασιν τοῦ βασιλέως ὑμῶν, ἀμαύρωσιν εἰδώλων, ἄστρον τοῦ θεοῦ ὑμῶν· & αἴνεσις ὑμῶν pro interpretatione vocis Ῥαιφάν. αὐτῶν] B deeſt.

CAP. VI.

1 αὐτοὶ. οἶκος] B ἐν τοῖς οἴκοις. 2 ἴδετε] B ἴδετε εἰς Χαλάνην. Ἐματραββὰ] B εἰς Ἠμὰθ τὴν μεγάλην· ſed in marg. εἰς Ἐματραββά. πασῶν] C deeſt. ὑμετέρων ὁρίων] Cyr. ὁρίων ὑμῶν. 3 Οἱ] Cyr. Οὐαὶ οἱ. ἐγγίζοντες] B in marg. α'. ἀποκεχωρισμένοι. σ'. ἀφωρισμένοι. 5 ἐπικρατοῦντες]

Cyr. ἐπικεντοῦντες. ἑςηκότα] B ἑςῶτα. 6 μύρα] B in marg. c'. τῶν μύρων. 7 ἐξαρθήσεται] B in marg. c'. ϗ περιαιρεθήσεται ἑταιρεία τρυφητῶν. 9 δέκα] Cyr. deest. 10 τῆς οἰκίας] B τοῦ οἴκου. 11 σίγα &c. B in marg. α'. ἡσυχάσθητι τοῦ ἀναμνῆσαι ἐν ὀνόματι κυρίου. c'. σιώπα· οὐ γάρ ἐστιν ἀναμνῆσαι τὸ ὄνομα κυρίου. θ'. ὅτι οὐκ εἰς ἀναμνῆσαι ἐν ὀνόματι κυρίου. 12 ἐντέλλεται] B ἐντέταλται] Cyr. ἐντελεῖται. 13 παρασιωπήσονται] B in marg. α'. οἱ ἀποσπασθήσεται. c'.* πέτρα διὰ βοῶν. 14 λόγῳ] B λόγῳ ἀγαθῷ. 15 ἔθνος λέγει κύριος τῶν δυνάμεων] B φησὶ κύριος ὁ θεὸς στρατιῶν, ἔθνος. τοῦ μὴ εἰσελθεῖν] B in marg. c'. ἀπὸ εἰσόδου. Αἱμάθ] B in marg. χόλου. τῶν δυσμῶν] B in marg. α'. τῆς ὁμαλῆς. c'. τῆς πεδιάδος. θ'. τῆς ἀραβᾶ.

CAP. VII.

1 θεὸς] B deest. ἀκρίδων] B in marg. α'. βορέδων. εἷς] Cyr. ἦν. Γὼγ] B in marg. α'. ὄψιμος ὀπίσω τῆς κουρᾶς βασιλέως. 2 καταφαγεῖν] B φαγεῖν. τίς ἀναστήσει] B in marg. c'. τίς ὧν ὑποστήσεται Ἰακώβ. μετανόησον] B in marg. c'. παρακλήθητι κύριε. 3 οὐκ ἔσται] B οὐ μὴ γενήσεται. 4 κυρίου] Cyr. deest. 5 κύριε] Cyr. κύριος ὁ θεός. τίς ἀναστήσει] B in marg. c'. ὧν ὑποστήσεται. 6 Μετανόησον] B in marg. α'. παρ. ἐκλήθητι. 7 ἰδοὺ] B ἰδοὺ ἀνήρ· & in marg. θ'. ἰδοὺ Ἀδωναΐ κύριος. c'. ὅτι ἑώρακε κύριος. 8 ἀδάμαντα] B in marg. c'. γάνωσιν. 9 βωμοὶ] B in marg. c'. τὰ ὑψηλὰ τοῦ Ἰακώβ. ἐρημωθήσονται] B ἐξερημωθήσονται. Ἱεροβοὰμ] B in marg. περιαθροιζόμενον λαῷ. 10 συστροφὰς] B in marg. α'. συνέδησε. c'. ἀνέστησεν* ἀνατραπῶ. 11 τάδε] B φησίν, τάδε. ἀχθήσεται] B ἀρθήσεται. 12 ὁ] Cyr. λέγων, ὁ. 14 προφῆτις] B προφήτης εἰμὶ ἐγώ. ἤμην] B ἤμην αἰπόλος. 15 λαόν μου] B λαόν τοῦ. 16 μὴ προφήτευε] Cyr. οὐ προφητεύσεις. 17 κύριος] B Cyr. deest.

CAP. VIII.

1 ἄγγος] B in marg. c'. κάλαθος ὀπώρας. 2 εἶπε] B εἶπε πρός με. Cyr. εἶπε κύριος. οὐ προσθήσω ἔτι] B οὐκ ἔτι μὴ προσθῶ. 3 ὀλολύξει] B in marg. c'. ὀλολύξουσιν αἱ ᾠδαί. 4 ἐκτρίβοντες] B ἐκθλίβοντες. καταδυναστεύοντες] B in marg. θ'. λύοντες. πτωχὸν] Cyr. πτωχούς· & ponit ante ἀπό. 5 μέτρον μικρὸν] B μικρὸν τὸ μέτρον. 6 παντὸς γεννήματος] B Cyr. πάσης πράσεως. 9 κύριος] Cyr. deest. B ὁ θεός. ἐπὶ τῆς γῆς] Cyr. desunt. θρήνων] B Cyr. θρῆνος. 14 τοῦ ἱλασμοῦ] B in marg. ἐν τῇ πλημμελείᾳ. ζῇ posterius] Cyr. deest. ὁ ··· ἔτι] B κύριος ὁ ··· οὐκ ἔτι.

CAP. IX.

1 τὸ ἱλαστήριον] B in marg. c'. οἰκοδόμημα ἱλαστήριον. πρόπυλα ··· οὐ μὴ] B Cyr. προπύλαια ··· οὐδὲ μή. 2 κατακρυβῶσιν] B Cyr. κατορυγῶσιν. 3 ἐγκατακρυβῶσι] B ἐγκρυβῶσι. βάθη] Ita & B, sed in marg. θεμέλια. 5 τῆς γῆς] B πάσης τῆς γῆς. 6 αὐτοῦ, bis] Cyr. deest, bis. ἐπαγγελίαν] B in marg. ὁ. δέσμην. παντοκράτωρ] B ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ τοῦτο. 7 Οὐχ ὡς] B in marg. α'. μήτι οὐχ ὡς. c'. μήτι οὐχ ὡς υἱοί. οὐ τὸν Ἰσραὴλ] B in marg. α'. μήτι οὐ τόν. c'. μὴ οὐχὶ τὸν Ἰσραήλ. ἐκ Καππαδοκίας] B in marg. α'. ἀπὸ Καφθόρ. ἐκ βόθρου] B in marg. c'. ἀπὸ Κυρήνης. 8 Ἰακὼβ] B in marg. Ἰσραήλ. 9 ἐγὼ] B Cyr. ἰδοὺ ἐγώ. λικμήσω] B in marg. λικμιῶ, & c'. α'. κοσκινιῶ. λικμῶ] B in marg. α'. c'. κοσκίνῳ, sed in textu λικμητῷ. οὐ μὴ πέσῃ] B in marg. α'. ϗ οὐκ ἐμπεσεῖται ψηφίον ἐπὶ τὴν γῆν. 10 γένηται] B in marg. ἔλθῃ. 12 κύριος] B κύριος ὁ θεός. 13 ἀμητὸς] B Cyr. ἀλοητός. 14 φυτεύσουσι ··· ποιήσουσι] B καταφυτεύσουσι ··· φυτεύσουσι. 15 γῆς] B Cyr. γῆς αὐτῶν.

MICHÆAS.

B Μιχαίας Δ'. & in marg. Ὁ ς'. ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ.

CAP. I.

1 τοῦ Μωρασθεὶ] B in marg. Ἀμωρασθίτην. ὑπὲρ] B περί. 2 λαοὶ] B λαοὶ πάντες. κύριος ἐν] Cyr. ὁ θεὸς ἐν. 3 ϗ ἀναβήσεται] B desunt· sed in marg. Ἑβρ. ϗ ἀναβήσεται. 4 καταφερόμενον] Cyr. φερόμενον. σαλευθήσεται] B in marg. ἀνασαλευθήσεται. 7 ἐμπρήσουσιν] Cyr. ἐμπρήσομαι. 8 γυμνὴ] B γυμνὴ ϗ. δρακόντων] B in marg. α'. σειρήνων. θ'. λεόντων. σειρήνων] B in marg. α'. c'. στρουθοκαμήλων. 10 οἱ ἐν Γὲθ] B in marg. οἱ ἐν Γὲθ μὴ ἀναγγέλητε. Ἐνακεὶμ] B ἐν ἀκείμ. 11 Σενναὰρ] B in marg. α'. σενναὰν ὁ* Ἀθωναΐ. θ'. σενιὰν εἰς κοπετόν. 12 κατοικοῦσα] Cyr. κατοικοῦσα. 14 δώσει] B σώσεις (δώσεις) Cyr. δώσεις. οἴκους ματαίους] B οἶκοι ματαίων. 15 Λαχεὶς κληρονομία] Cyr. Λαχεὶς κληρονομία σου. Ἰσραὴλ] B in marg. ὁ Σιών. 16 χηρείαν] B τὴν ξύρησιν. In marg. Ἑβρ. τὴν χηρείαν. α'. c'. φαλάκρωσιν.

CAP. II.

Ἐγένοντο] B in marg. α'. ε'. Οὐαί. διότι οὐκ ἦραν] B in marg. α'. διότι ἰσχυρὸν χεὶρ αὐτοῦ. c'. ὅτι ἴσχυεν ἡ χεὶρ αὐτοῦ. θ'. διότι ἔχουσιν ἰσχὺν τὴν χεῖρα αὐτῶν. 3 ἐξαίφνης] Cyr. deest. 6 κλαίετε] B δακρύετε· sed in marg. κλαίετε· & α'. μὴ σταλάζετε σταλάζοντες, οὐ σταλάξει εἰς τούτους, οὐ καταλήψη ἐν τροπαῖς (ἐντροπαῖς) ὁ λέγων. c'. μὴ ἐπιτιμᾶτε ἐὰν ἐπιτιμήσητε οὐκ ἐπιτιμῶντες τούτους, οὐ κωλύει* καταισχυμμός. δακρύετωσαν. Cyr. δακρυέτω. ἐπὶ τούτοις· οὐδὲ] B οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ἐπὶ τοῦτο, οὐ γάρ. 7 οὐ] B Cyr. εἰ. οὐχ οἱ λόγοι] B in marg. μήτι οὐ ῥήματά μου ἀγαθύνουσι μετ' αὐτοῦ εὐθέως πορευομένου. εἰσι] B Cyr. deest. 8 ἔμπροσθεν] B in marg. α'. ϗ συναντῶν. c'. πρὸ μιᾶς δὲ ὁ λαός μου. 9 Ἡγούμενοι] B Cyr. Διὰ τοῦτο ἡγούμενοι. 10 φθορᾷ] B διαφθορᾷ· sed in marg. φθορᾷ. 11 ψεῦδος] B ψευδές. ἔσται] Cyr. ἔσται σοι. 12 αὐτοῦ] B Cyr. αὐτῶν. αὐτῶν] Cyr. αὐτοῦ. 13 διὰ τῆς] B ἀνάβηθι διὰ τῆς. ὁ δὲ] Cyr. ὅτι. ἡγήσεται] Cyr. ἡγήσατο.

CAP. III.

3 ἐμέλισαν] Cyr. ἐμέρισαν. 5 εἰρήνην ἐπ' αὐτὸν] B Cyr. ἐπ' αὐτὸν (Cyr. αὐτῶν) εἰρήνην. ἤγειραν] B ἡγίαζον· sed in marg. ἤγειραν. 6 ἐξ] Cyr. ἀπό. 7 ἀπακείων] B ὑπακείων· sed in marg. c'.* ἀλλὰ μὴν ἐγὼ ἐνεπλήσθην ἰσχύος, quæ videntur referri ad ea quæ sequuntur. 8 Ἐὰν μὴ &c.] ἐγὼ δὲ ἐνεπλήσθην ἰσχύος. 11 αὐτῆς ··· αὐτῆς] Cyr. αὐτῶν ··· αὐτῶν. 12 εἰς ἄλσος] Cyr. ὡς ἄλσος.

CAP. IV.

1 κυρίου] B Cyr. οἶκος κυρίου. πρὸς αὐτὸ] ἐπ' αὐτῷ· sed in marg. πρὸς αὐτό. 2 ἔθνη] Cyr. ἐπ' αὐτὸν ἔθνη. 3 εἰς] B Cyr. εἰς γῆν. ῥομφαίας] B μαχαίρας· sed in marg. ῥομφαίαν· & sic postea in ῥομφαίαν. δόρατα] B ζιβύνας. μὴ] B Cyr. οὐ μή. ἀντάρῃ] B ἄρῃ. 4 διότι] B τὸ γάρ· sed in marg. διότι τό. 6 ἐξωσμένην] B ἀπωσμένην. Initio hujus versus hæc verba notantur in marg. Εἰς Χριστοῦ γέννησιν ἀνάγνωσμα τρίτον· & definit fine versus. 5. c. 5. Lat. 7 ἀδωνάδον] B ἰσχυρόν. τὸν αἰῶνα] Cyr. τοὺς αἰῶνας. 8 αὐχμώδης] B in marg. α'. σκοτώδης] c'. ἀπόκρυφος. Cyr. αὐχμώδους. ἐκ] B deest. 9 σοι] B Cyr. ἐν σοί· sed B in marg. ἦν σοι. 10 χειρὸς] B in marg. χειρῶν ἐχθρῶν. 11 ἐπισυνήχθησαν] B ἐπισυναχθήσεται· sed in marg. συναχθήσεται. c'. συνήχθησαν. 12 αὐτοὶ δὲ] B ϗ αὐτοί. 13 κατατήξεις] B κατατήξεις ἐν αὐτοῖς ἔθνη, ϗ λεπτυνεῖς. Cyr. λεπτυνεῖς. ἀναθήσεις] B in marg. ὁ ἀναθεματίσεις. τὴν ἰσχὺν] B in marg. τὸν πλοῦτον.

CAP. V.

1 θυγάτηρ] Cyr. θυγάτηρ Ἐφραίμ. ἐμφραγμῷ] B ἐν φραγμῷ. ἡμᾶς] B ὑμᾶς. τὰς φυλὰς] B in marg. γ'. τὸν κριτήν. 2 ὀλιγοστὸς] B μὴ ὀλιγοστός, in marg. ὀλιγοστὸς sine μή. μοι] Cyr. deest. τοῦ Ἰσραὴλ] B ἐν τῷ Ἰσραήλ. 3 δώσει] Cyr. δώσεις. 4 μεγαλυνθήσονται] B μεγαλυνθήσεται. ἄκρων] B ἄκρου. 5 ἔσται αὐτῇ] B ἔσται αὕτη ἡ. Cyr. ἔσται αὐτῇ ἡ. Ἀσσὺρ ὅταν] Cyr. ἔσται ὁ Ἀσσύριος. ἑπτὰ ποιμένες] B in marg. α'. ἑπτὰ νομεῖς, ϗ ὀκτὼ καθεσταμένοις ἀνθρώποις. c'. ἑπτὰ ποιμένας. θ'. ἑπτὰ ποιμένας, καὶ ὀκτὼ ἀρχηγοὺς ἀνθρώπων. δήγματα ἀνθρώπων] B in marg. ἐν ἄλλ. ῥήγματα. α'. καθεσταμένοις ἀνθρώποις. c'. χριστοὺς ἀνθρώπων. 6 τάφρῳ] B in marg. c'. ἐντὸς πυλῶν. ἐπέλθῃ] Cyr. ἔλθῃ. 7 πίπτουσιν] B ἐπιπίπτουσιν. ὡς ἄρνες] B in marg. α'. ψεκάδες. θ'. νιφετός. ἄγρωστιν] B in marg. α'. σπόρον. c'. θ'. χόρτον. ἐν τῷ δρυμῷ] B τοῦ δρυμοῦ. διέλθῃ] B ἔλθῃ. 10 ἵππους] B Cyr. ἵππους σου. 11 ἐξολοθρεύσω] B ἐξαρῶ· in marg. ὀλοθρεύσω. ἀποφθεγγόμενοι] B in marg. α'. κληδονιζόμενοι. c'. σημειοσκοπούμενοι. 12 μὴ] B οὐ μή.

CAP. VI.

λόγον κυρίου] B Cyr. ἃ ὁ· sed B in marg. λόγον κυρίου. ϗ] B deest. φωνὴν] Cyr. φωνῆς. 2 ὄρη] B Cyr. βουνοί. διελεγχθήσεται] B διαλεχθήσεται. 7 δῶ] B δώσω. ἀσεβείας] B ἀσεβείας μου. 8 Εἰ ἀνηγγέλη] B Ἀναγγέλλει. μετὰ] B ὀπίσω. 9 ἐπικληθήσεται] B in marg. c'. βοήσει. 11 Εἰ] B Καὶ εἰ. ἄνομος] B ἄδικος. 12 ἀσεβείας] B ἀδικίας· Sed in marg. ἀσεβείας. ἔπλησαν] B Cyr. ἐνέπλησαν. αὐτὴν] B ἐν αὐτῷ. ἐλάλουν ψευδῆ] B ἐλάλουν ψευδῆ. 13 ἀφανιῶ] B ϗ ἀφανιῶ. ἐν] B ἐπί. 14 συσκοτάσει ἐν σοί, ϗ ἐκνεύσει] B in marg. ϗ ἐξώσω σε ἐν σοί, ϗ καταλήψῃ (ut & Cyr.) α'. ϗ καταφυτεύσω ἐν ἐγκάτῳ σου, ϗ καταλήψῃ, ϗ οὐ μὴ διασωθεῖς. c'. ἀλλὰ ϗ διαφθαρεὶς εἰς τὰ ἐντός σου, ϗ ἥξεις, ϗ οὐ μὴ διασωθεῖς. 14 εἰς ῥομφαίαν] B ἐν ῥομφαίᾳ. 15 πίητε] B πίεις οἶνον. 16 Καὶ] B Ὅτι. τὰ prius] B πάντα τά. ἔργα] B ὅρια· & super ὅρια habet ἔργα· & in marg. α'. ποιήματα. ὁδοῖς] B Cyr. βουλαῖς. αὐτῶν] Cyr. αὐτοῦ. εἰς συριγμὸν] B ἐν συριγμῷ· sed in marg. ut Rom.

CAP. VII.

2 ἀπόλωλεν] B in marg. ὁ ἐκλέλοιπεν. εὐσεβὴς] B Cyr. εὐλαβής. ἐκθλίβουσιν ἐκθλιβῇ] B ἐκθλίβουσιν, ϗ ἕκαστος τοῦ πλείονος ἐφιέμενος. 3 ἑτοιμάζουσιν] B in marg. ἑτοιμάζοντες. 4 ἐν ἡμέρᾳ σκοπιᾶς σου. Οὐαὶ αἱ] B Οὐαί, οὐαί. 6 ἄνδρες] Cyr. οἱ ἄνδρες. 10 ἡ λέγουσα] Cyr. λέγουσα πρός με. 11 ἀποτρίψεται] Cyr. ἀπώσεται. 12 σὺ τοῖς κατοικοῦσιν] Cyr. μετὰ τῶν κατοικούντων. 14 ῥάβδῳ] Cyr. ῥάβδῳ φυλάς. 19 Ἐπιστρέψει] Cyr. Αὐτὸς ἐπιστρέψει. πάσας τὰς ἁμαρτίας] Cyr. πᾶσαι αἱ ἁμαρτίαι.

JOEL.

In B secundo loco ponitur, & in marg. Οὗτος δεύτερος ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ ἐπὶ Ἰωάθαμ προφήτου.

CAP. I.

1 Βαθουὴλ] B Φαθουὴλ, suprascripto Βαθουὴλ· & in marg. ἀνοίγοντος τοῦ θεοῦ. 3 ὑπὲρ] B περί. 6 ἐξήρθη] B ἐξῆρται. σκύμνου] B ὡς σκύμνου αὐτοῦ. 7 ἔρριψεν] Cyr. ἐξορίζωσεν. 9 θυσιαστηρίῳ] B in marg. θ'. κυρίῳ. 10 ἐξηράνθησαν] B κατηχύνθησαν· sed in marg. ut Rom. 11 κτήματα] B in marg. κτήτορες. τρυγητὸς] B in marg. θερισμός. 12 ἤχυναν] B κατήσχυναν· sed in marg. ut Rom. 16 ἐξωλοθρεύθη] B ἐξήρθη· sed in marg. ut Rom. 17 αὐτῶν] B αὐτῶν, ἐυρωτίασαν σπινδχεία ὑπὸ τῶν χεισμάτων αὐτῶν. 20 ἀγρία] Cyr. deest.

CAP. II.

1 συγχυθήτωσαν] B συναχθήτωσαν· in marg. συγχυθήσονται· & Δ' ἀβύσσου ἐξηρεία· Sed hæc videntur referri ad τῆς ἐρήμου, cap. præcedente, v. 19, aut 20. 3 ἔμπροσθεν] B in marg. ὁ. πρὸ προσώπου. οὐκ ἔσται αὐτῷ] B οὐκ ἔστιν ἀπ' αὐτοῦ· sed in marg. ut Rom. 4 ἡ ὅρασις] B ὅρασις, suprascripto ὄψις. 7 παρελεύσονται] B παραδύσονται. 8 αὐτοῦ] Cyr. deest. 9 δραμοῦνται] B διαδραμοῦνται.

10 δύνουσι] B δύνουσι, suprascripto δύσουσι. 11 σφόδρα] B deest. 12 ϗ ἐν νηστείᾳ] B desunt. 16 κοιτῶνος] B in marg. νυμφῶνος. 17 τοῦ] B Cyr. ϗ τοῦ. ὄνειδος] B in marg. ἐπιφανής] B Cyr. μεγάλη ϗ ἐπιφανής. 20 ἐξώσω] B ἐκδιώξω· & in marg. ἐξοίσω. ἐμεγάλυνε] B in marg. ἔρημον. 22 πεδία τῆς] B in marg. c'. ἡ νομή. ἤνεγκε] B in marg. ἐμεγαλύνθη. 23 διότι] B ὅτι. ἔδωκεν] B in marg. c'. τὸν ὑποδεικνύοντα. 24 ὑπερεκχυθήσονται] B Cyr. ὑπερεκχυθήσονται. 25 οἷς] B ἐφ'. 26 ἐσθίοντες] Cyr. βρώσει. ἃ] Cyr. ὅς. B ὡς. οἷς] B Cyr. deest: sed in margine habetur. 29 οὐρανῷ] Cyr. οὐρανῷ ἄνω· B οὐρανῷ ἄνω ϗ σημεῖα· & post γῆς notat inferendum κάτω, quomodo & Cyr.

CAP. III.

4 Καὶ] Cyr. Καίγε. τί ὑμεῖς ἐμοὶ] Cyr. τί ἐμοὶ ϗ ὑμῖν. Τύρος] B in marg. Τύρος, συνέχουσα· Σιδών, θήρευμα· Γαλιλαία, σωροί, βουνοί. ἐμοὶ ὀξέως, ϗ] B Cyr. ἐμοί; ὀξέως καί. εἰς κεφαλὰς ὑμῶν] B desunt. 6 καὶ] Cyr. deest. τοὺς υἱοὺς] B in marg. θησαυρούς. 12 Ἐξεγειρέσθωσαν] B Ἐξεγειρέσθω, ϗ ἀναβαινέτω· sed in marg. ut Rom. 13 πεπλήθυνται] B Cyr. ἐπληθύνθη. 14 ἐξήχησαν] Cyr. ἠχήθησαν. 16 τοὺς υἱοὺς] B κύριος τοὺς υἱούς. Cyr. τοῖς υἱοῖς. 17 οὐκέτι] Cyr. ἔτι. 18 ἐξελεύσεται] B πορεύσεται· sed in marg. ut Rom. In fine B subjungit, Ἰωὴλ δ'. ἰσχὺς κυρίου. στίχοι CI'.

OBDIU.

3 ὑψῶν ··· αὐτοῦ] Cyr. ὑψῶντα ··· σου. λέγων ··· αὐτοῦ] Cyr. λέγοντα ··· σου. 10 ἀδελφοῦ] Cyr. κατ' ἀδελφοῦ. 12 μεγαλορρημονῇ] Cyr. μεγαλορρημονήσῃς. 14 αὐτῶν posterius ··· αὐτοῦ] B ἐξ αὐτῶν ··· ἐξ αὐτῶν. 18 διότι] B ὅτι. 19 Ναγὲβ] Cyr. Ἀγέβ, ut & v. 20. 20 Ἐφραθὰ] Cyr. in notis, Cæteri interpretes, μέχρι Βοσπόρου.

JONAS.

B in marg. Δέησις κυρίου. ς'. Ἰωνᾶς ἁπλαῖος προφητείᾳ. ὁ ε'. ἐν τῷ Ἑβραϊκῷ.

CAP. I.

1 τὸν τοῦ] B in marg. θ'. υἱόν. 2 Νινευὶ] B in marg. γονὴν ὡραιότητος δι' κατασκαπτὴν χαρᾶς. κραυγὴ τῆς κακίας] B κακία τῆς κραυγῆς. 4 ἐξήγειρε] B διήγειρε. πνεῦμα] B in marg. c'. μέγα. συντριβῆναι] B διαλυθῆναι· Sed in marg. συντριβῆναι. 5 ἀνεβόησαν] B φόβῳ μεγάλῳ, ϗ ἀνεβόων. αὐτοῦ] B αὐτῶν. ἐκάθευδε] in marg. α'. ἐκεῖ. 6 προσῆλθε] B in marg. α'. κατέβη. ἀνάστα, ϗ] Cyr. ἀνάστηθι, καί. B ἀναστάς· & in marg. ὁ. ἀνάστηθι. ὅπως] B εἰ πῶς. διασώσῃ] Cyr. σώσῃ. 8 ἡμῖν] Cyr. τίνος ἕνεκεν ἡ κακία αὕτη ἐστὶν ἡμῖν. ἔρχῃ] Cyr. ἔρχῃ, ϗ ποῦ πορεύῃ. 9 κυρίου] Cyr. deest. σέβομαι] Cyr. φοβοῦμαι. 11 με posterius] Cyr. deest. 15 ἡ θάλασσα] Cyr. deest. 16 θυσίαν] Cyr. θυσίας.

CAP. II.

4 μετεωρισμοὶ] B in marg. c'. γνόφοι. 6 ψυχῆς] Cyr. ψυχῆς μου. 7 φθορᾶς ζωῆς] Cyr. ἐκ φθορᾶς ἡ ζωή. κύριε] Cyr. πρὸς σέ. 10 σωτηρίου] Cyr. εἰς σωτηρίαν μου. 11 προσετάγη ἀπὸ κυρίου τῷ] B προσέταξε κύριος τῷ· & in marg. ϗ προσετάγη τῷ κήτει. ϗ ἐξέβαλε] B in marg. ἵνα ἀπεμέσῃ.

CAP. III.

2 πορεύθητι] Cyr. ϗ πορεύθητι. 4 εἰσελθεῖν] Cyr. εἰσπορεύεσθαι. 6 αὐτοῦ] Cyr. deest. 9 ϗ prius] Cyr. ϗ παρακληθήσεται, καί.

CAP. IV.

2 προσεύξατο] Cyr. ηὔξατο. κύριε] Cyr. ὦ δὴ κύριε. 3 μου prius] Cyr. deest. σὺ] Cyr. σὺ ὁ θεός. ζῆν με] Cyr. ζῆν. 5 ἕως] Cyr. ἐν σκιᾷ, ἕως. 6 κολοκύνθῃ, ϗ] B in marg. α'. θ'. κικεῶνα. c'. κισσόν. σκιὰν] B εἰς σκιάν. αὐτοῦ] B αὐτόν. 8 καύσωνι] Cyr. καύσωνος. 9 ὁ θεὸς] Cyr. κύριος.

NAUM.

CAP. I.

6 διεθρύβησαν] Cyr. διεθρύβησαν. 10 θεμέλιος αὐτοῦ] Cyr. θεμέλιον αὐτῶν. χερσωθήσεται] Cyr. χερσωθήσονται. βρωθήσεται] Cyr. βρωθήσονται. 13 δεσμοὺς] Cyr. δεσμούς σου. 14 περὶ] Cyr. ὑπέρ. ἐκ τοῦ ··· ἔτι] Cyr. ἔτι ἐξ.

CAP. II.

2 ἀνδρεῖαι] Cyr. ἀνδρεῖζε. 5 αὐτῆς] Cyr. deest. 9 ἐπὶ] Cyr. ὑπέρ.

CAP. III.

3 αὐτῶν] Cyr. deest. 4 λαοὺς] Cyr. φυλάς. 9 φυγῆς] Cyr. φυγῆς σου. 14 συμπατήθητι] Cyr. συμπάτει. 19 σου] Cyr. σου, χαρήσονται καί.

AMBACUM.

CAP. I.

3 μοι] B ponit ante ἔδειξας. ἐπιβλέπειν] B ἐπιβλέπειν ἐπί. 5 θαυμάσατε] B θαυμάσατε ϗ ἴδετε, suprascripto ὁ super ἴδετε. ἐκδιηγῆται] B addit ὑμῖν. 6 ἰδοὺ] B deest. 7 ἔσται] Cyr. deest. 8 λύκοις] B in marg. α'. παρὰ παρδάλεις τῆς ἑσπέρας. αὐτοῦ] B αὐτῶν. εἰς] B ἐπί, ut & vers. 9. προσώποις] B πρὸ προσώπου· sed in marg. ut Rom. 11 πνεῦμα] B πνεῦμα αὐτοῦ. 12 θεὸς] B θεός μου. μου] B deest. εἰς κρῖμα] B in marg. c'. εἰς τὸ κρίνειν. αὐτὸ] Cyr. αὐτόν. ἔπλασε] B in marg. c'. κεφάλαιον εἰς τὸ ἐλέγχειν ἔστησας αὐτόν. α'. ϗ στερεὸν εἰς τὸ ἐλέγχειν ἐθεμελίωσας αὐτόν. 13 καθαρὸς] B in marg. καθαρὸς εἶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς μὴ ὁρᾶν τὸ κακόν· ϗ βλέπειν εἰς μόχθον οὐκ ἀνεχόμενος. ὀδύνης] B οὐ δυνήσῃ. 15 ϗ εἵλκυσεν] B αὐτόν, ϗ εἵλκυσεν. ἀμφιβλήστρῳ] B ἀμφιβλήστρῳ αὐτοῦ. συνηγμένας] B συναγωγαῖς. 16 Ἕνεκεν, usque ad ϗ] B ponit ante ἕνεκεν vers. 15. θυμιάσει] B θύσει. ἀμφιβαλεῖ] B ἀμφιβάλλει· & in marg. ἐκκενώσει μάχαιραν αὐτοῦ.

CAP. II.

2 ϗ] B deest. διώκῃ] B in marg. α'. c'. τρέχῃ. 3 καιρὸν] B καιρὸν μακρόν. ϗ οὐκ] B in marg. c'. α'. ϗ οὐ διαψεύσεται. ὑστερήσῃ] B in marg. α'. μελλήσει. c'. στραγγεύσεται. 4 ὑποστείληται] B in marg. α'. ἰδοὺ νωχελευομένου. μου] Cyr. deest. B ponit post δίκαιος. 5 πτεάνη] B in marg. c'. οὐκ εὐπορήσει. ἐπὶ ··· ἐπ'] B αὐτὸς ··· πρός. 6 λήψονται] B καταπάντων λήψονται. 7 ἀναστήσονται] B ἐξαναστήσονται. ἐκνήψουσι] B in marg. ὁ. ἐξυπνισθήσονται. σου] B αὐτοῦ, suprascripto σου. αὐτοῖς] B ponit post ἔσῃ. 8 Διότι] B Cyr. Διότι σύ. σκυλεύσουσι] B Cyr. σκυλεύσουσί σε. πόλεως] B ἀπὸ πόλεως. 9 Ὦ] B in marg. c'. Οὐαί. ἐκσπασθῆναι] B ῥυσθῆναι. 11 κάνθαρος] B in marg. c'. σύνδεσμος ξύλινος. α'. μάζα. θ'. ἔνδεσμος. 14 ἐμπλησθήσεται] B πλησθήσεται. Cyr. ἐνεπλήσθη ἡ σύμπασα. κατακαλύψει αὐτοὺς] B πολὺ κατακαλύψαι θαλάσσας. Cyr. πολὺ κατακαλύψαι αὐτούς. 15 ἀνατροπῇ θολερᾷ] B ἀνατροπὴν θολεράν· & in marg. α'. ἐξεπιρίψεως χόλους. c'. ἀφίων ἀκρίτως τὸν θυμὸν αὐτοῦ. τὰ σπήλαια] B in marg. α'. γύμνωσιν. c'. ἀσχημοσύνην. 16 καρδία σαλεύθητι] B ϗ διασαλεύθητι· sed in marg. habetur καρδία· & præterea, α'. καρώθητι. 17 ἀσέβεια] B in marg. α'. αἷμα. c' πλεονεξία. ταλαιπωρία] B in marg. α'. ϗ προνομὴ κτηνῶν. c'. διαρπαγὴ κτηνῶν. πτοήσει] B in marg. α'. καταπλήξει. c'. ἡττήσει. 18 ἔπλασεν] B ἔπλασε.

CAP. III.

1 Προσευχὴ] B Δ' Προσευχή. 2 ἐφοβήθην] B εὐλαβήθην κύριε. ἐν τῷ usque ad finem versus] B desunt. 3 ἐκ Θαιμὰν] B ἀπὸ λιβός. κατασκίου δασέος] B desunt. Διάψαλμα] B Μεταβολὴ Διαψάλματος. Cyr. deest. 5 πεδία] Cyr. ἐξελεύσονται εἰς πεδία οἱ πόδες αὐτοῦ. 6 διεθρύβη] Cyr. διεθρύβη. πορείας] Cyr. hoc modo distinguit, Πορείας αἰωνίους ἀντὶ κόπων εἶδον σκηνώματα. 9 ἐντείνας] Cyr. ἐκτενεῖς. Canticum hoc Abacuci, quia admodum a Romana & cæteris omnibus editionibus differt, totum hic dedimus a medio vers. 3. usque ad finem, ex cod. Barb.

Δ. Δ'. ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΑΜΒΑΚΟΥΜ ΤΟΥ ΠΡΟΦΗΤΟΥ ΜΕΤ' ΩΔΗΣ.

Κύριε εἰσήκουσα τὴν ἀκοήν σου, ϗ εὐλαβήθην· κύριε κατενόησα τὰ ἔργα σου, ϗ ἐξέστην· ἐν μέσῳ δύο ζώων γνωσθήσῃ, ἐν τῷ ἐγγίζειν τὰ ἔτη ἐπιγνωσθήσῃ· ἐν τῷ παρεῖναι τὸν καιρὸν ἀναδειχθήσῃ· ὁ θεὸς ἀπὸ λιβὸς ἥξει, ϗ ὁ ἅγιος ἐξ ὄρους Φαράν. μεταβολὴ διαψάλματος. ἐκάλυψεν ὁ (a) οὐρανὸς τὴν εὐπρέπειαν τῆς δόξης αὐτοῦ, ϗ τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ ἐπλήσθη ἡ οἰκουμένη. διαύγασμα φωτὸς ἔσται αὐτῷ· κέρατα ἐκ χειρὸς αὐτοῦ ὑπάρχει αὐτῷ· ἐκεῖ ἐστήριξε ἡ δύναμις τῆς δόξης αὐτοῦ· πρὸ προσώπου αὐτοῦ προπορεύσεται (b) πλῆσις, ϗ κατὰ πόδας αὐτοῦ ἀκολουθήσει τὰ μέγιστα τῶν πτηνῶν. στὰς διεμέτρησε τὴν γῆν· κατανοήσας ἐξέτηξεν τὰ ἔθνη· διεθρύβη, ϗ τὰ ὄρη θραυσθήσονται· ταπεινωθήσονται αἱ νάπαι ἐκ τοῦ αἰῶνος· αἱ ὁδοὶ αἱ ἐξ ἀρχῆς ἀφομοιωθήσονται· αὐτοῦ ἕνεκα σεισθήσεται ἡ οἰκουμένη· κατανενόηκα τὰς σκηνὰς Αἰθιόπων· ταραχθήσονται οἱ κατοικοῦντες τὰς δέρρεις Μαδιάμ. μὴ ἐν ποταμοῖς ὠργίσθης κύριε; ἢ ἐν ποταμοῖς ὁ θυμός σου; ἢ ἐν θαλάσσῃ ἡ ὀργή σου; ἀνέβης ἐπὶ τὰ ἅρματά σου· ἡ ἱππασία σου σωτηρία ὁ προσέβης· ἐξηγέρθη τὸ τόξον σου· ἐχόρτασας βολίδας τῆς φαρέτρας αὐτοῦ· Διάψαλμα. Ποταμοὺς διασχεδάσεις· ϗ γῆν σείσεις· ἐν τῷ αὐτοφθαλμεῖν σε ταραχθήσονται τὰ ὄρη· ἐν τῷ τὸ ἐξαίσιον σου ὄμβρον διελθεῖν δι' αὐτῆς. ἡ ἄβυσσος ἀνεφώνησεν μεῖζον· φῶς τὸ λαμπρὸν τοῦ ἡλίου ἐπέσχεν· τὸ δὲ φέγγος τῆς σελήνης ἐστάθη· κατὰ τὸ φέγγος τῶν βολίδων σου πορεύσονται, κατὰ τὸ φέγγος ἀστραπῆς μαχαίρας σου· μετὰ θυμοῦ ἐμεθήσῃ ἐπὶ τὴν γῆν· μετ' ὀργῆς ἀλοήσεις ἔθνη· ἀνεφάνης ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ λαοῦ σου, ῥύσασθαι τοὺς ἐκλεκτούς σου· κατέλοξευσας κεφαλὰς ἀνθρώπων ὑπερηφάνων· ἕως ἀβύσσου τῆς θαλάσσης καλύψονται. ἐξεδίκησας μετὰ δυνάμεώς σου τοὺς ἀρχηγοὺς τῶν ἁμαρτωλῶν· τοὺς πεποιθότας ἐπὶ τῇ αὐθαδείᾳ αὐτῶν, ἕνεκεν τοῦ καταφαγεῖν τοὺς πτωχοὺς λάθρᾳ· ἀνεβίβασας ἐπὶ θαλάσσας τοὺς ἵππους σου· ἐταράχθη τὰ ἐξαίσια ὕδατα τῆς ἀβύσσου· ἐταξάμην ϗ ἀνεσαλεύθη τὰ σπλάγχνα μου. ἀπὸ τῆς φωνῆς τοῦ στόματός σου, εἰσῆλθε τρόμος εἰς τὰ ὀστᾶ μου. καθ' ἐμαυτὸν ἐταράχθην· ταῦτα φυλάξεις ἐν ἡμέρᾳ θλίψεως, ἐπαγαγεῖν ἐπὶ ἔθνος πολεμοῦν τὸν λαόν σου. ἡ συκῆ οὐ μὴ παραδῷ τὸν καρπὸν αὐτῆς· ϗ ἐν ταῖς ἀμπέλοις οὐκ ἔσται φορά· ἡ ἐλαία ἐξίτηλος ἔσται· ἡ δὲ γῆ οὐ μὴ ἐκθάλῃ βοτάνην· ἐκλείψει ἐκ μάνδρας πρόβατα, ϗ βόες οὐχ ὑπάρξουσιν ἐπὶ φάτναις· ἐγὼ δὲ ἐν κυρίῳ ἀγαλλιάσομαι, χαρήσομαι ἐπὶ τῷ θεῷ τῷ σωτῆρί μου. κύριος ὁ θεός μου ἔδωκέ μοι ἰσχύν· ϗ καθέστησε τοὺς πόδας μου ἀσφαλεῖς· ϗ ἐπὶ τοὺς τραχήλους τῶν ἐχθρῶν μου ἐπιβιβᾷ με, ταχίσας κατεπάτησε.

Τὴν ᾠδὴν τοῦ Ἀμβακοὺμ οὐχ εὗρεν συμφωνοῦσαν ἔτι τοῖς Ο', ἔτι Ἀκύλᾳ, ἔτι Συμμάχῳ, ἔτι Θεοδοτίωνι· ζητήσεις δὲ μὴ εἰ τῆς ε'. ἢ τῆς ς'. ἐκδόσεώς ἐστιν.

Ἀμβακοὺμ ἀμελὴς ϗ ὁ πατὴρ ἀνέστη. Στίχοι ρy'.

SOPHO.

SOPHONIAS.

B in marg. Σκοπιὰ ἢ ἀνισῶν προσώποις.

CAP. I.

1 ἐγενήθη] B ἐγένετο· sed in marg. ut Rom. 2 ἀπὸ] B πάντα ἀπό. 3 ἀσθενήσουσιν] B in marg. c'. καὶ τὰ σκάνδαλα σὺν ἀσεβέσι. 4 τῆς Βαὰλ] B τῶν Βααλείμ. ἱερέων] B ἱερέων μετὰ τῶν ἱερέων. 5 τῇ στρατιᾷ] Cyr. τῆς στρατιᾶς. καὶ τοὺς προσκυνοῦντας] Cyr. desunt. καὶ τοὺς ὀμνύοντας κατὰ τοῦ κυρίου] Cyr. desunt. τοῦ βασιλέως αὐτῶν] B κατὰ τοῦ Μολόχ· sed in marg. ut Rom. 6 κυρίου] Cyr. κυρίου τοῦ θεοῦ. 7 ἐμφανῶς] B ἐπὶ πάντας ἐμφανῶς. 9 ἐπὶ τὰ] B in marg. c'. ἐπιβαίνοντας. κυρίου] B deest. 11 Θρηνήσατε] B Θρηνεῖτε. καταπεπατημένην] B in marg. α'. c'. τῶν ὅλμων. θ'. ἐν τῷ βάθει. 12 ἐξερευνήσω] B in marg. ὁ λ. καὶ ἐκδικήσω. οἱ δὲ λέγοντες] B τοὺς λέγοντας. 13 καταφυτεύσουσιν] B Cyr. φυτεύσουσιν. 15 ἀωρίας] B in marg. α'. συμφορᾶς καὶ ἄτης. θλίψεως] B in marg. α'. ταλαιπωρίας. 18 ῥυσθῇ] B ῥυσθήσεται. συντέλειαν] B in marg. α'. κατασπουδασμόν. c'. μετὰ * ἐπείξεως (ἐπείξεως).

CAP. II.

1 Συνάχθητε] B Συνδέθητε· & in marg. c'. Συλλέγητε, Συνέτε. 2 παραπορευόμενον] B παρερχόμενον ἡμέρας. Cyr. παραπορευόμενον ἡμέρα. θυμοῦ] B ὀργῆς θυμοῦ. 3 ἀποκρίνασθε αὐτὰ] B ζητήσατε πραότητα, καὶ ἀποκρίνεσθε ταῦτα. 4 διηρπασμένη] B διασπαρμένη· sed in marg. ut Rom. & ὁ λ. ἐγκαταλελειμμένη. ἐκριφήσεται] ῥιφήσεται. 5 Κρητῶν] B in marg. ἔθνος ὀλέθριον. c'. ἔθνος ὀλεθρευόμενον. 6 Κρήτη] B in marg. α'. τὸ σχοίνισμα τῆς παραλίου. c'. περίμετρον ἢ τὸ παράλιον. 7 ἀπέστρεψε] B Cyr. ἀπέστρεψε. 9 ἐκλελειμμένη] B ἐκτεθλιμμένη. 10 κύριον τὸν παντοκράτορα] B λαὸν κυρίου παντοκράτορος. 11 Ἐπιφανήσεται] B Cyr. Ἐπιφανὴς ἔσται. 13 ἐκτενεῖ ... αὐτοῦ] Cyr. ἐκτενῶ ... μου. ἀπολεῖ ... θήσει] Cyr. ἀπολῶ ... θήσω. ἄνυδρον] Cyr. deest. 14 νεμήσονται] B νεμήσεται. ἐχῖνοι] B in marg. α'. πελεκᾶνοι. θ'. κύκνες. (πελεκᾶνες κύκνοι.) 15. ἐγενήθη] B ἐγένετο.

CAP. III.

1 Ὢ ἡ] B in marg. Οὐαὶ ἡ ἀθετοῦσα. ἐπιφανὴς] B in marg. c'. ἀγόμενος. 2 οὐκ] B οὐδέ. 4 νόμον] B Cyr. εἰς τὸν νόμον. 5 νεῖκος] B νῖκος. 7 ἔφθαρται] B διέφθαρται. 8 πᾶσαν] B τὴν ὀργήν μου, καὶ πᾶσαν. 9 γενεὰν αὐτῆς] B γενεὰς αὐτῶν. 10 προσδέξομαι ἐν διεσπαρμένοις] B προσδέξομαι τοὺς ἱκετεύοντάς με τῶν διεσπαρμένων. μου] B deest. ἔτι] B ἔτι ἐ. 12 πραῢν] B πρᾶον. 14 Σιὼν] B Σιὼν σφόδρα. 15 λελύτρωται] Cyr. λελύτρωκε. βασιλεὺς Ἰσραὴλ κύριος ἐν] B βασιλεύσει κύριος ἐν. Cyr. βασιλεύσεις Ἰερουσαλήμ, ὁ κύριος ἐν. 17 σὲ] B σοί. 19 σου posterius] B ὑμῖν. λέγει κύριος] B ponit ante ἐν τῷ. Ad finem, B Σοφονίας, Σκοπιῶν. Στίχοι ρξ'.

AGGÆUS.

B In marg. Ἀγγαῖος, ἑορτὴ ἢ ἑορταί.

CAP. I.

2 ἥκει] B Cyr. ἥκει. 4 ὑμῖν] B Cyr. ἔτος. 7 ξύλα] B ξύλα, καὶ κόψατε. 10 αὐτῆς] B αὐτῆς ἐφ' ὑμᾶς· & in marg. ὁ λ. ἐφ' ὑμᾶς ξηρασία. 13 ἀγγέλοις] B ἀποστολῇ.

CAP. II.

2 μηνὶ] B ponit post ἑβδόμῳ. 5 καὶ τὸ] Cyr. τὸν λόγον ὃν διεθέμην ὑμῖν ἐν τῷ ἐξελθεῖν ὑμᾶς ἀπὸ Αἰγύπτου. θαρσεῖτε] B καὶ ὁ λόγος ὃν διεθέμην ὑμῖν ἐξελθόντων ὑμῶν ἐκ γῆς Αἰγύπτου, Θαρσεῖτε καὶ μὴ φοβεῖσθε, θαρσεῖτε. 7 σείσω] B σείω. 13 εἰ] B οὐχί. 14 ἀκάθαρτος] B deest. ὅτι] B Cyr. ἀπό. 15 λημμάτων] B πλημμελημάτων. πόνων] B πονηριῶν. ἐλέγχοντα] B ἐλέγχοντας. 16 εἰς] B ἐπί. 17 κριθῆς posterius] B ponit post σῖτα. 19 Ὑποτάξατε] B Cyr. Τάξατε. ταύτης] B ἐκείνης. τεθεμελίωται] B ἐθεμελιώθη. 20 Εἰ] B Εἰ ἔτι. 22 Ἐγὼ σείω] B Ἔτι ἅπαξ ἐγὼ σείω. 23 ὀλοθρεύσω] B ἐξολοθρεύσω. ἐν ῥομφαίᾳ] B εἰς ῥομφαίαν. Ad finem, B in marg. Ἀγγαῖος. ι'. ἑορτή, πανήγυρις. Στίχοι ρκ'.

ZACHARIAS.

B ΖΑΧΑΡΙ'ΑΣ ΙΑ'. μνήμη ἢ νικητὴς λέων.

CAP. I.

1 τὸν τοῦ Βαραχίου] B in marg. c'. πάππος. 3 λέγει κύριος τῶν δυνάμεων] Cyr. desunt. τῶν δυνάμεων posterius] Cyr. παντοκράτωρ. 4 ἐνεκάλεσε] B ἐνεκάλουν. καὶ οὐκ εἰσήκουσε] Cyr. desunt. B καὶ οὐκ ἤκουσε, οὐδέ. κύριος] B κύριος παντοκράτωρ. 8 τῶν ὀρέων] Cyr. τῶν δύο ὀρέων. κατασκίων] B in marg. ὁ λ. μυρσινεώνων. καὶ ψαροὶ] B ponit post λευκοί. ποικίλοι] B in marg. α'. ξανθοί. 11 ἐφεστῶτι] B ἐφεστηκότι. 12 Ἰούδα] Cyr. τῆς Ἰουδαίας. 17 αἱρετιεῖ] B αἱρετιεῖ ἔτι. 21 τὸν Ἰσραὴλ] B τὴν Ἱερουσαλήμ.

CAP. II.

4 λέγων,] Hinc usque ad proximum λέγων desunt in Cyr. κατακάρπως] Cyr. κατάκαρπος. B in marg. c'. ἀτειχίστως. θ'. εἰς πλάτος. 9 δουλεύουσιν αὐτοῖς] B σκυλεύουσιν αὐτούς. 12 ἐπὶ τὴν] B ἐπὶ τὴν ἁγίαν γῆν. Cyr. ἐπὶ τὴν γῆν τὴν. 13 διότι] Cyr. διότι. ἐξεγήγερται] Cyr. ἐγήγερται. ἐκ νεφελῶν ἁγίων] B ἐκ κατοικητηρίου ἁγίου.

CAP. III.

1 ὁ διάβολος] B in marg. ὁ λ. σατᾶν. 2 κύριος ... κύριος] Cyr. desunt. δαλὸς] B in marg. α'. μήτι οὐχὶ οὗτος δαλὸς ἐρυσμένος ἀπὸ πυρός. c'. οὐχ ὁρᾷς αὐτὸν ὡς δαλὸν ἐξηρπασμένον ἐκ πυρός. 3 ἀγγέλου] Cyr. ἀγγέλου τοῦ κυρίου. 5 κίδαριν, bis] B μίτραν καὶ κίδαριν, bis. καὶ ἐπέθηκαν, usque ad finem versus] Cyr. desunt. καὶ περιέβαλον αὐτὸν ἱμάτια] B ponit ante καὶ ἐπέθηκαν. 7 ἐν τοῖς προστάγμασι] B ἐὰν τὰ προστάγματα. 8 πρόσωπον] B Cyr. πρόσωπόν σου. τερατοσκόποι] B in marg. α'. τέρατος. c'. θαυμαστοί. ἀνατολὴν] Cyr. ἀνατολὴ ὄνομα αὐτῷ. 9 ὀρύσσω] Cyr. ὀρύξω. B in marg. α'. διαγλύφω * ἀνοίγματα αὐτῆς. c'. γλύψω γὰρ τὴν γλυφὴν αὐτοῦ. 10 ἀμπέλου] B ἀμπέλου αὐτοῦ. συκῆς] Cyr. συκῆς αὐτοῦ.

CAP. IV.

1 ἔτι] B deest. 2 ἐπάνω prius] B ἐπὶ κεφαλῆς. ἐπαρυστρίδες] B in marg. α'. ἐπιρυταί. c'. ἐπιχύτρες. 6 διὰ] B διὰ ἤ. 7 κληρονομίας] B in marg. α'. τὸν προτεύοντα. c'. τὸν ἄκρον. θ'. τὸν πρῶτον. ἰσότητα] B in marg. α'. ἐξίσωσις χάριτος. c'. πρὸς χάριν αὐτοῦ. θ'. κατάπαυσις αὐτῇ. Cyr. ἰσότητι. 9 ἐπιγνώσῃ] B ἐπιγνώσεσθε. σὲ] B ὑμᾶς. 10 χαροῦνται] B Cyr. χαρήσονται. ὀφθαλμοὶ] B Cyr. ὀφθαλμοὶ κυρίου. εὐωνύμων] B addit αὐτῆς. 12 μυξωτήρων] B in marg. c'. οἱ ἀνὰ χεῖρα τῶν δύο ἐπιχυτήρων τῶν ἐκκενούντων ἀφ' ἑαυτῶν. τὰς] B ἐπὶ τάς. 14 Οὗτοι] B Οὗτοί εἰσιν. πότιος] B πότιος οἱ.

CAP. V.

2 πετόμενον] B deest. 3 ἐκδικηθήσεται] B in marg. c'. δίκην δώσει. τούτου] B Cyr. τούτου ἕως θανάτου. 4 αὐτὸ] B αὐτούς. 5 ἴδε τὸ] B ἴδε τί τό. 6 μέτρον] B in marg. c'. οἰφί. ἡ ἀδικία] B in marg. c'. πρὸς τοῦτο ἀποβλέπουσι. 9 πτέρυγας] B πτέρυγας ὡς πτέρυγας. ἔποπος] B in marg. α'. c'. θ'. ἐρωδιοῦ. 11 αὐτῷ] B ἑαυτοῖς· sed suprascripto αὐτῷ. ἐν γῇ] B ἐπὶ sine γῇ· sed in marg. ἐν γῇ.

CAP. VI.

3 ψαροὶ] Cyr. καὶ ψαροί. 5 ἐκπορεύονται] B οἳ ἐκπορεύονται. 6 μέλανες ... λευκοὶ] B πυρροὶ ... μέλανες. ποικίλοι] B λευκοί. 7 ψαροὶ] B ποικίλοι καὶ ψαροί. ἐπέβλεπον] B ἐζήτουν καὶ ἐπέβλεπον. πορεύεσθε] B addit πᾶσαν. 8 ἐλάλησε] B ἐκάλεσέ με, καὶ ἐλάλησε. 10 ἀρχόντων] B in marg. α'. παρὰ Ὀλδὰ, καὶ παρὰ Τωβία, καὶ παρὰ Ἰδέα. αὐτὴν] B αὐτὴν καὶ παρὰ Ἐλδαει, καὶ παρὰ Τωβίου, καὶ παρὰ Αἰδεείου. εἰσελεύσῃ] B ἐλεύσῃ. 12 ἀνατολὴ] B in marg. α'. ἀναφυή. c'. βλάστημα. 14 υἱοῦ] Cyr. τοῖς υἱοῖς.

CAP. VII.

1 Χασελεῦ] B in marg. Χασηλεῦ, ἐλπὶς αὐτοῦ. 2 Ἀρβεσεὲρ] B in marg. Θαρεγαμμηλέχ. Cyr. Ἀρσεβέρ. 3 εἰσελήλυθεν] B εἰ εἰσελήλυθεν. μηνὶ] B ponit post πέμπτῳ. καθότι &c.] B ἢ νηστεύσω καθότι ἐποίησα. ἐποίησεν] Cyr. ἐποίησε. 5 ἑβδόμαις] B τῷ ἑβδόμῳ, ut & πέμπτῳ. 6 ἔδετε, καὶ] Cyr. ἐσθίετε, καὶ ὑμεῖς. 7 αὐτῆς] B ponit ante κυκλόθεν. 11 νῶτον] B νῶτον αὐτῶν. εἰσακούειν ... εἰσακούειν] Cyr. ἀκούειν ... ἀκοῦσαι. 12 λόγους οὓς] B τῶν λόγων ὧν. 13 εἰσήκουσε] Cyr. addit αὐτοῦ. εἰσακούσω] Cyr. addit αὐτῶν. 14 αὐτοὺς] B αὐτοὺς ὡς ἐν λαίλαπι.

CAP. VIII.

1 λέγων] B Cyr. πρός με, λέγων. 7 σώζω] Cyr. ἀνασώζω. δυσμῶν] B δυσμῶν ἡλίου. 8 αὐτοὺς] B αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν αὐτῶν. 10 ἐκείνων] Cyr. τούτων. ἔσται] B ἦν· sed in marg. οὐκ ἔσται. ὑπάρξει] B ὑπῆρχεν· sed in marg. οὐκ ὑπάρξει. 11 ποιῶ] Cyr. ποιήσω. 12 τούτου] Cyr. deest. ταῦτα πάντα] B πάντα ταῦτα. 15 τὸν οἶκον] B τῷ οἴκῳ. 16 ἀλήθειαν, καὶ] B ἀληθῶς, καί. 19 τετάρτης] B τοῦ τετάρτου· sed in marg. ut Rom. 21 πέντε πόλεις] B μίαν. πορευθῶμεν] B πορευθῶμεν πορευόμενοι. 23 ἐὰν ἐπιλάβωνται] B Cyr. ἐπιλήψονται. δέκα] B deest.

CAP. IX.

1 ἐν γῇ Σεδράχ] B ἐκ γῆς Ἀδράχ. Cyr. ἐν γῇ Ἀδράχ. Δαμασκοῦ] B Δαμασκός. θυσία] B in marg. ἀνάπαυσις αὐτοῦ διαπρέπεια. Cyr. ἀνάπαυσις. 2 ἐν prius] B Cyr. deest. Ἡμὰθ] B in marg. ἀλήθεια· & α'. καίγε Ἡμὰθ ὁριοθετηθήσεται ἐν αὐτῇ. c'. ἔτι καὶ ἐν Ἡμὰθ τῇ ὁμορούσῃ καὶ Τύρῳ καὶ Σιδῶνι. Τύρος] B καὶ Τύρος. 3 ὀχυρώματα] B ὀχύρωμα. 4 αὐτοὺς] Cyr. αὐτήν. πατάξει] B Cyr. καταράξει. αὕτη] B Cyr. αὐτή. 5 Ἀκκάρων] B in marg. στεῖρος αὐτῆς. Δι' ἐξαναρίζωσις αὐτῆς. ἐπὶ τῷ παραπτώματι] Cyr. ἀπὸ τῆς ἐλπίδος. 8 διαπορεύεσθαι] B in marg. c'. κωλύων στρατείας περάσοντος. 9 βασιλεὺς] Cyr. βασιλεύς σου. πραῢς] B Cyr. πρᾶος. ὑποζύγιον] B in marg. c'. ὄνον καὶ πῶλον υἱὸν ὀνάδος. 10 ἐξολοθρευθήσεται] B Cyr. ἐξολοθρευθήσεται. καὶ εἰρήνην] B in marg. ὁ λ. καὶ λαλήσει εἰρήνην τοῖς ἔθνεσι. ἕως] Cyr. ἀπὸ θαλάσσης ἕως. καὶ] Cyr. καὶ ἀπό. διεκβολὰς] B Cyr. ἕως διεκβολῶν. 11 σου prius] Cyr. deest. ὕδωρ] B ὕδωρ ἐν αὐτῷ. 12 παροικεσίας] B παροικίας. 13 τόξον] Cyr. ὡς τόξον. ἐξεγερῶ] B Cyr. ἐπεγερῶ. 14 ἔσται ἐπ' αὐτοὺς] B ἐπ' αὐτοὺς ὀφθήσεται. βολὶς] B Cyr. βολὶς αὐτοῦ. κύριος] B κύριος ὁ θεός. 15 Κύριος] B Καὶ κύριος ὁ. αὐτοὺς] Cyr. αὐτῶν. ἐν] Cyr. καὶ καταχώσουσιν ἐν. αὐτοὺς] B Cyr. τὸ αἷμα αὐτῶν. τὰς φιάλας ὡς] B φιάλας ἐλαίου ὡς τό. Cyr. ὡς φιάλας. 16 ὁ θεὸς αὐτῶν] Cyr. desunt.

CAP. X.

2 ἐξηράνθησαν] Cyr. ἐξηράνθησαν ὡς οὐκ ἔχοντες ὑετόν. διότι] B ὅτι. 3 ἀμνοὺς] B ἀμνούς μου. 4 ἀπ', quater] B Cyr. semper ἐξ. καὶ ἀπ' αὐτοῦ τόξον] Cyr. τόξον. ἐν θυμῷ] B αὐτοῦ ἐν πνεύματι θυμοῦ. Cyr. ἐν πνεύματι θυμοῦ. 6 ἀπεστρεψάμην] B ἀπέρριψα. 7 ἐν οἴνῳ] B ἀπὸ οἴνου. χαρεῖται] B χαρήσεται. 9 μου] B μου, καί. 11 πάντα] B ponit post βάθη. ἀφαιρεθήσεται] B καθαιρεθήσεται.

CAP. XI.

2 διότι] B ὅτι. μεγάλως] B ponit post μεγιστᾶνες. 4 ποιμαίνετε] B ποίμαινε. 6 χεῖρα] B Cyr. χεῖρας. καὶ εἰς χεῖρα] Cyr. καὶ ἕκαστον εἰς χεῖρας. B καὶ εἰς χεῖρας. 7 τὴν Χαναανῖτιν] B γῆν Χαναάν. 10 λαοὺς] B Cyr. λαοὺς τῆς γῆς. 11 Χαναναῖοι] B in marg. α'. πτωχοὶ τοῦ ποιμνίου μου οἱ φυλασσόμενοί με· ὅτι. 12 δότε] Cyr. δότε στήσαντες. 13 σκέψομαι] B σκέψαι· & in marg. ὑπερμεγέθης ἡ τιμὴ ἣν ἐτιμήθην ὑπ' αὐτῶν. ἐνέβαλον] B καθεῖλα καὶ ἐνέβαλον. 14 κατάσχεσιν] B Cyr. διαθήκην. 16 ποιμένα] B Cyr. ποιμένα ἄπειρον. τὸ ἐκλιμπάνον] B τὸ ἐκλεῖπον. ἐκστρέψει] B ἐκστρέψῃ. 17 μάταια] B Cyr. μάταια, καί.

CAP. XII.

3 καταπατῶν] B in marg. α'. ὁ βαστάζων αὐτὴν σπαρασσόμενος ἀμυχθήσεται. ἐπισυναχθήσονται] Cyr. συναχθήσονται. 5 ἐν] B Cyr. πάντες ἐν. 6 ἐν Ἱερουσαλὴμ] Cyr. desunt. 8 Δαυὶδ prius] Cyr. οἶκος Δαυίδ. 10 ἀνθ' ὧν κατωρχήσαντο] Cyr. εἰς ὃν κατωρχήσαντο. B εἰς ὃν ἐξεκέντησαν. In margine α'. σὺν ᾧ ἐξεκέντησαν, καὶ κόψονται αὐτόν. θ'. ὃν ἐξεκέντησαν, καὶ κόψονται αὐτόν. c'. ἔμπροσθεν ἐπεξεκέντησαν, καὶ κόψονται αὐτόν. Ἀνθ' ὧν κατωρχήσαντο] Οὕτω μὲν οἱ Ο'. ὁ δὲ Θεοδοτίων ἐποίησεν, καὶ ἐπιβλέψονται πρὸς με ὃν ἐξεκέντησαν· ἐσημειωσάμεθα δὲ ὅτι ἐπί τινων οἱ Ἀπόστολοι τὸ Ἑβραϊκὸν, καὶ οὐ τὸ ἐν τῇ κοινῇ τεθείκασιν· Ῥομφαία, ἐξεγέρθητι ἐπὶ τοὺς ποιμένας μου, καὶ ἐπ' ἄνδρα πολίτην αὐτοῦ, λέγει κύριος παντοκράτωρ, πατάξατε τοὺς ποιμένας· καὶ ἐκσπάσατε τὰ πρόβατα, καὶ ἐπάξω τὴν χεῖρά μου ἐπὶ τοὺς ποιμένας· καὶ ταῦτα πρὸς τοὺς φιλαργύρους. Ἐπειδὴ δὲ κεῖται ἐν τοῖς ἑξῆς πρὸς τῷ τέλει * ἀντὶ σκαταβατοῦ. Ῥομφαία ἐξεγέρθητι ἐπὶ τὸν ποιμένα μου, καὶ τὰ ἑξῆς ὅπερ οὐκ ἐχρήσαντο οἱ περὶ τὸν Ἀκύλαν, οὐδὲ οἱ Ο'. Ἀναγκαίως ἐσημειωσάμεθα ἵνα γνωσθῇ ὅτι ἀδιαφόρως οἱ Ἀπόστολοι ποτὲ τῇ τῶν Ο'. ἄλλοτε τῇ κοινῇ ἄλλοτε τῷ Ἑβραϊκῷ ἀκολουθοῦντες παρατίθενται τὰς χρήσεις. ἐπ' αὐτὸν] Cyr. ἐφ' ἑαυτοῖς. ἀγαπητῷ] B ἀγαπητόν. ὀδυνηθήσονται &c] B ὀδυνηθήσονται ἐπ' αὐτὸν ὡς ἐπὶ τὸν πρωτότοκον. ῥοῶνος] B Ἀδαδρεμμών· sed in marg. ῥοῶνος. ἐκκοπτομένου] B Μαγεδδών. 12 οἴκου Δαυὶδ] B Cyr. καθ' ἑαυτήν, καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν καθ' ἑαυτάς· φυλὴ οἴκου Δαυίδ. 14 φυλαὶ] B Cyr. ponunt ante αἱ. φυλὴ] B φυλὴ φυλή.

CAP. XIII.

1 τόπος] B in marg. α'. φλὲψ ἀνοιγομένη. c'. θ'. πηγὴ διανοιγομένη. μετακίνησιν] B μετοίκησιν. χωρισμὸν] B ῥαντισμόν. In marg. α'. καὶ τοῖς καθημένοις ἐν Ἱερουσαλήμ, καὶ εἰς τὴν μετακίνησιν, καὶ εἰς τὸν ῥαντισμόν. c'. πηγὴν εἰς περὶ ἁμαρτίαν, καὶ εἰς περὶ ῥαντισμόν. 3 ἐρεῖ] B ἐροῦσι. 4 ἐκείνῃ] B addit, λέγει κύριος Σαβαώθ. αὐτὸν] B αὐτούς. 6 χειρῶν] B ὤμων· sed in marg. Γρ. τῶν χειρῶν σου. 7 τοὺς ποιμένας] B Cyr. τὸν ποιμένα. πολίτην μου] B Cyr. πολίτην αὐτοῦ. πατάξατε τοὺς ποιμένας καὶ ἐκσπάσατε] B Cyr. πάταξον τὸν ποιμένα, καὶ διασκορπισθήτω (Cyr. διασκορπισθήσεται.) μικροὺς] Cyr. ποιμένας. B μικροὺς ποιμένας· & in marg. α'. ἐπὶ τοὺς ποιμένας βραχεῖς. c'. μικρούς. θ'. νεωτέρους. 8 ἐν πάσῃ τῇ γῇ] B ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐν πάσῃ τῇ γῇ. 9 αὐτὸ] B αὐτοῦ.

CAP. XIV.

1 ἡμέραι] B in marg. Γρ. ἰδοὺ ἡμέρα κυρίου ἔρχεται. 3 πολέμου] B πολέμου, καὶ παρέσται κύριος ὁ θεός μου, καὶ πάντες οἱ ἄγγελοι μετ' αὐτοῦ. 4 ἀνατολῶν] B addit ἡλίου. θάλασσαν] Cyr. ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς θάλασσαν. χάος] B τὸ ἥμισυ αὐτοῦ πρὸς χάος. κλινεῖ] B ἐκκλινεῖ. 5 φραχθήσεται ἡ φάραγξ] B φάραγξ μεγάλη, καὶ ἐμφραχθήσεται ἡ φάραγξ. ἐγκολληθήσεται] B κολληθήσεται. Ἰασὶδ] B Ἰασά. Cyr. Ἀσαήλ. καθὼς] B ὃν τρόπον. ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ συσσεισμοῦ] B ἀπὸ προσώπου τοῦ σεισμοῦ. 6 καὶ ψύχη] B ἀλλὰ ψῦχος. μίαν ἡμέραν] B μιᾷ ἡμέρᾳ. πρώτην] B in marg. πρὸς ἀνατολάς. καὶ, prius] B deest. 10 Γαβὲ] B Γαβαά. τόπου] B in marg. Γρ. καὶ ὑψωθήσεται, καὶ ἐπὶ τοῦ τόπου μενεῖ. ἀπολωνίων] B Cyr. ὑπολωνίων. 12 τοὺς πόδας] B τῶν ποδῶν. 14 συνάξει] B addit πᾶσαν. κατ' ἐνιαυτὸν τοῦ προσκυνῆσαι] B ἐνιαυτὸν κατ' ἐνιαυτὸν προσκυνεῖν. παντοκράτορι] Cyr. addit θεῷ· ut & ver. 17. 17 προστεθήσονται] B addit, καὶ οὐκ ἔσται ἐπ' αὐτοὺς ὑετός. 18 ἔλθῃ] Cyr. ἔλθῃ ἐκεῖ. 19] Hic versus deest in Cyr. 21 ἔτι] Cyr. οὐκ ἔτι. Ad finem B Ζαχαρίας μνήμη θεοῦ ια'. Στίχοι χο'.

MALACHIAS.

B in marg. ἄγγελος, ἢ ἄγγελος Θεοῦ.

CAP. I.

1 ἀγγέλου] B in marg. α'. c'. θ'. Μαλαχίου· & Γρ Μαλαχίου. 3 δόματα] B in marg. α'. Σειρῆνας. c'. θ'. ἀνεπίβατα. 4. ἐρεῖ] B ἐὰν εἴπῃς. τὰς ἐρήμους] B ἠρημωμένας αὐτῆς. 6 ἑαυτοῦ] B αὐτοῦ φοβηθήσεται· & in marg. ὁ λ. φοβηθήσεται. ἐφαυλίσαμεν] B ἐφαυλίσατε· & in marg. α'. ἐξουδενοῦντες. 7 ἠλισγημένοις] B in marg. α'. c'. θ'. μεμολυσμένοις. ἠλισγημένη] B ηὐλογημένη· & in marg. Γρ τράπεζα κυρίου ἐξουδενωμένη ἐστί, καὶ τὰ ἐπιτιθέμενα βρώματα ἐξουδενωμένα. ἐξουδενώσατε] Cyr. βρώματα ἐξουδενωμένα. 8 θυσίας] B θυσίαν. σε] B deest. λήψεται] B in marg. α'. θ'. δυσωπηθήσεται. 10 θύρας] B θύρας μου. ἀνάψεται] B Cyr. ἀνάψετε. 11 δυσμῶν] B addit ἡλίου. 13 ἐὰν φέρητε τὴν] B προσφέρετε αὐτὰ εἰς. 14 διεφθαρμένον] B διεφθαρμένα· in marg. α'. c'. ἔμμωμον. ἐπιφανὲς] B in marg. ἐπίφοβον.

CAP. II.

2 καταράσομαι] B in marg. σπάνιν. 3 ἀφορίζω] B in marg. α'. ἐπιτιμῶ ὑμῖν σὺν τῷ βραχίονι. 4 ἐξαπέσταλκα] B κύριος ἐξαπέσταλκα. 5 ἐν] B deest. 7 διότι] B ὅτι. 8 ἠσθενήσατε] B in marg. α'. καὶ ἐσκανδαλώσατε. c'. θ'. καὶ ἐσκανδαλίσατε. 9 καὶ ἀπερριμμένοις] B καὶ παρειμένοις. Cyr. desunt. 12 ἕως καὶ] B ἕω, ἂν καί. 13 Καὶ ταῦτα] B in marg. σχολ. ὁ Ἀκύλας, Καὶ τοῦτο δεύτερον ἐποιεῖτε· ἐκαλύπτετε δακρύῳ τὸ θυσιαστήριον, κλαυθμῷ καὶ οἰμωγῇ ἀπὸ τοῦ μὴ εἶναι ἔτι, νεῦσαι πρὸς τὸ δῶρον, καὶ λαβεῖν εὐδοκίαν ἀπὸ χειρὸς ὑμῶν. Σύμμαχος, Καὶ ταῦτα δεύτερον ἐποιεῖτε· καλύπτοντες ἐν δάκρυσι τὸ θυσιαστήριον, κλαίοντες καὶ οἰμώζοντες ἀπὸ τοῦ μὴ εἶναι ἔτι νεύοντα πρὸς τὸ δῶρον, καὶ δέξασθαι τὸ εὐδοκημένον ἀπὸ χειρὸς ὑμῶν. Θεοδοτίων, Καὶ τοῦτο δεύτερον ἐποιήσατε· ἐκαλύπτετε δάκρυσι τὸ θ, κλαίοντες καὶ στένοντες ἀπὸ τοῦ μὴ εἶναι ἔτι πρὸς ἐγγίζοντα τὸ ὁλοκαύτωμα, καὶ λαβεῖν τέλειον ἐκ χειρῶν ὑμῶν. Οιζωθ. Σιωνθ. θεσου. χέσπυθ. δεμα. εθμαζβιω. πιπι. βεχι. ουανακα. μηλω. ωδ. Φεννωθ. ελ. αμμανα. ουλακεθ. ρασων. μειδηχεμ. ἔτι] B ὅτι. θυσίαν] B θυσίαν ὑμῶν. 15 οὐ καλὸν] B οὐ κάλλος. Cyr. οὐκ ἄλλως. αὐτοῦ] B in marg. Γρ πνεύματός σου. ἢ σπέρμα] B ponit post θεός. 16 μισήσας ἐξαποστείλῃς] B in marg. μισήσης ἐξαπόστειλον. κύριος] B κύριος ὁ θεός. οὐ μὴ ἐγκαταλίπητε] B μὴ ἐγκαταλίπητε διαθήκην. 17. καλὸν] B κάλλος.

CAP. III.

1 ἐξαποστέλλω] B ἐξαποστελῶ. Cyr. ἐγὼ ἀποστελῶ. καὶ ἐπιβλέψεται. B in marg. c'. σχολάζει. θ'. ἑτοιμάζει. 2 πλυνόντων] B in marg. c'. γναφέως. 4 καὶ] B ἐν. προσάξω] B προσελεύσομαι· sed in marg. ἄξω πρὸς ὑμᾶς. 6 ἀδικιῶν] B ἁμαρτιῶν· sed in marg. ἀδικιῶν. 8 Μήτι πτερνιεῖ] B Εἰ πτερνίζει· & in marg. α'. Μήτι ἀποστερήσει ἄνθρωπον θεόν. ἐρεῖτε] B εἴπατε· sed in marg. ἐρεῖτε. 9 ἀποβλέπετε] B addit εἰς αὐτά. 10 ἔσται] B Cyr. deest. διαρπαγὴ &c.] B ἁρπαγὴ πτωχοῦ ἐν τῷ οἴκῳ ὑμῶν· suprascripto ὁ super ὑμῶν. αὐτοῦ] Cyr. αὐτῶν, bis in hoc versu. ἐπιστρέψατε] B in marg. c'. περιέργασθε δή μοι. 11 εἰς] B in marg. ἀφ' ὑμῶν τὰ βρώματα. 13 κύριος] B κύριος παντοκράτωρ. 15 ἄνομα] B ἀνομίαν. 18 μὴ δουλεύοντος] B ἀναμέσον τοῦ μὴ δουλεύοντος αὐτῷ.

CAP. IV.

1 διότι] B ὅτι. 3 διότι] B καί. Καὶ ἰδοὺ] B ponit ultimum versum ante hunc. 6 ἔλθω καὶ] B Cyr. ἐλθών. B ad finem Στίχοι. ςζ.

Adjecimus hic ex MS. A. Περιοχὰς εἰς Ψαλμοὺς, (*dignas fortasse, quæ priore loco ponerentur,*) *ipsisque ex adverso respondentem earum Interpretationem Latinam: utrisque vero etiam & alia præposita, alia postposita, ex eod. MS. prout ibidem reperiuntur.*

Ὑποθέσεις (Ὑπόθεσις, ει pro ι, ut ι pro ει, in MS. sæpe) Εὐσεβείου τοῦ Παμφύλου.

Τῆς βίβλου τῶν ψαλμῶν ἤδη ἂν εἴη ἡ διαίρεσις ὡς τὰ ἀκριβῆ τῶν ἀντιγράφων αὐτό τε τὸ Ἑβραϊκὸν περιέχει.

Οὕτως ἄν τις ὑπολάβοι οἱ πάντες εἰσὶν τοῦ ΔΑΔ (Δαυὶδ) Ψαλμοί·	
Ἀλλὰ καὶ ἑτέρων προφητῶν ἐν ψάλλειν προφητευόντων.	
Διόπερ ἡ πᾶσα γραφὴ παρ' Ἑβραίοις οὐ τοῦ Δαυὶδ ἐπιγραφεῖ,	
Ἀλλὰ διοριστῶς βίβλος ψαλμῶν ὀνομάζεται.	
Εἰς πέντε μέρη τὴν πᾶσαν τῶν ψαλμῶν βίβλον παῖδες Ἑβραίων διαιροῦσιν.	
Πρῶτον εἰς τοὺς ἀπὸ πρώτου μέχρις τεσσαρακοστοῦ.	
Δεύτερον εἰς τοὺς ἀπὸ τεσσαρακοστοῦ πρώτου μέχρις	ΟΑ'.
Τρίτον (Τρίτον) εἰς τοὺς ἀπὸ ἑβδομηκοστοῦ δευτέρου μέχρις	ΠΗ'.
Τέταρτον εἰς τοὺς ἀπὸ ὀγδοηκοστοῦ ἐνάτου μέχρις ἑκατοστοῦ πέμπτου.	
Πέμπτον εἰς τοὺς ἀπὸ ἑκατοστοῦ ἕκτου μέχρις τοῦ τέλους τοῦ βιβλίου.	
Ἀνεπίγραφοι	ΙΘ'.
Ἐπιγεγραμμένοι	ΡΛΑ'.
Τῶν ἐπιγεγραμμένων αἱ διαιρέσεις (διαιρέσεις.)	
Τοῦ μὲν Δαυὶδ	ΟΒ.
Τῶν δὲ υἱῶν Κορὲ	ΙΑ'.
Τοῦ Ἀσὰφ	ΙΒ'.
Αἰθὰν τοῦ Ἰσραηλίτη (Ἰσραηλίτου)	Α'.
Σολομῶντος.	Β'.

Μωυσέως	Α'.
Ἀνώνυμοι	ΙΖ'.
Τῶν εἰς τὸ Ἀλληλούϊα	ΙΕ'.
Ἀνεπίγραφοι	ΙΘ'.
Εἰσὶν δὲ ἀνώνυμοι ὅσοι ἐπιγραφὰς μὲν ἔχουσιν, οὐ μὴν δηλοῦσιν τίνος εἰσίν.	
Ἀνεπίγραφοι	ΙΘ'.
Ὁμοῦ	ΡΝ'.

ΝΗ'. Ὅτε ἀπέστειλεν Σαοὺλ τοῦ θανατῶσαι αὐτόν.
ΛΓ'. Ὅτε Δαυὶδ ἔρχεται εἰς Νομβᾶ πρὸς Ἀβιμέλεκ.
Νς'. Εἰς τὸ σπήλαιον τὸ Ὀδολλάμ.
ΝΑ'. Τὸν Δαυὶδ διαβάλλει Δωήκ.
ΞΒ'. εἰς τὴν ἔρημον τῆς Ἰουδαίας φεύγει Δαυίδ.
ΝΓ'. Οἱ Ζιφαῖοι διαβάλλουσιν τὸν Δαυὶδ ἐν τῷ σπηλαίῳ.
ΝΕ'. Οἱ Ἀλλόφυλοι ἐν Γέθ.
ΝΘ'. Μετὰ τὸν θάνατον Σαούλ.
Ν'. Ὅτε ἦλθεν πρὸς αὐτὸν Νάθαν ὁ προφήτης.
Γ'. Ὅτε ἀπεδίδρασκεν ἀπὸ προσώπου Ἀβεσσαλὼμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ.
Ζ'. Ὑπὲρ τῶν λόγων Χουσὶ υἱοῦ Ἰεμενεί. Ἡ ἱστορία τῶν ψαλμῶν ταύτην ἔχει τὴν ἀκολουθίαν, ἐνήλλακται δὲ τῷ τῆς ἀρέσεως χρόνῳ.

Cum Syriacis conveniunt hi tituli fere omnes; cum Arabicis tantum pauci; cum cæteris vix ulli: Ipſi quippe Davidem inprimis & Synagogam, hi Chriſtum præcipue ſpectant & Eccleſiam.

Περιοχαὶ εἰς τοὺς Ψαλμούς.	*Argumenta in Pſalmos.*
α'. Προτροπὴ εἰς εὐσέβειαν, ϗ ἀποτροπὴ τοῦ ἐναντίου.	1 Exhortatio (ad) pietatem, & dehortatio (a) contrario.
β'. Προφητία περὶ Χριστοῦ ϗ κλήσεως ἐθνῶν.	2 Prophetia de Chriſto & Vocatione gentium.
γ'. Προφητεία γινομένων ἀγαθῶν τῷ Δαυίδ.	3 Prophetia (de) faciendis bonis ipſi David.
δ'. Προφητία τοῦ Δαυὶδ περὶ ὧν πέπονθεν.	4 Prophetia ipſius David de iis quæ paſſus eſt.
ε'. Ἐκ προσώπου τῆς ἐκκλησίας προσευχή.	5 Ex perſona Eccleſiæ, Oratio.
ϛ'. Διδασκαλία ἐξομολογήσεως.	6 Documentum Confeſſionis.
ζ'. Τοῦ Δαυὶδ ἐξομολόγησις, ϗ προφητία κλήσεως ἐθνῶν.	7 Ipſius David Confeſſio, & Prophetia (de) Vocatione gentium.
η'. Προφητία κλήσεως ἐθνῶν.	8 Prophetia(de)Vocatione gentium.
θ'. Θάνατος Χριστοῦ, ϗ ἀνάστασις, ϗ βασιλείας παράληψις, ἐχθρῶν τε πάντων καθαίρεσις.	9 Mors Chriſti, & Reſurrectio, & ſuſceptio regni, hoſtiumque omnium profligatio. Heb. 9. 10.
ι'. Ἐπινίκιος ὕμνος τοῦ κατὰ θεὸν ἀγωνιζομένου.	10 Triumphalis hymnus in Deo dimicantis. Heb. 11.
ια'. Κατηγορία πονηρῶν, ϗ προφητία Χριστοῦ παρουσίας.	11 Accuſatio malignorum, & Prophetia (de) Chriſti Adventu. 12.
ιβ'. Ἐχθρῶν ἐπανάστασις, καὶ προσδοκία Χριστοῦ.	12 Hoſtium inſurrectio, & expectatio Chriſti. 13.
ιγ'. Κατηγορία πονηρῶν, ϗ προφητία Χριστοῦ παρουσίας.	13 Accuſatio malignorum, & Prophetia (de) Chriſti Adventu. 14.
ιδ'. Τοῦ κατὰ θεὸν τελείου ἀποκατάστασις.	14 Ipſius qui in Deo perfectus, (in ſtatum ſuum) reſtitutio. 15.
ιε'. Ἐκκλησίας ἐκλογή, καὶ Χριστοῦ ἀνάστασις.	15 Eccleſiæ collectio, & Chriſti Reſurrectio. 16.
ιϛ'. Τελείου ἀνδρὸς ἢ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, καὶ προσευχὴ ὑπὲρ τῶν δι' αὐτοῦ σωθησομένων.	16 Perfecti viri, ſeu ipſius Chriſti, & Oratio pro eis qui per ipſum ſalvandi eſſent. 17.
ιζ'. Εὐχαριστία τοῦ Δαυίδ, ϗ προφητία Χριστοῦ παρουσίας καὶ ἀναλήψεως.	17 Gratiarum actio Davidis, & Prophetia (de) Chriſti Adventu & ſurſum receptione, (ſeu in cœlum Aſcenſione.) 18.
ιη'. Θεολογία σὺν διδασκαλίᾳ θεϊκῇ.	18 Theologia(ſeu ſermo de Deo)cum inſtructione divina. 19.
ιθ'. Εὐχὴ τῶν συμπραττόντων τῷ δικαίῳ.	19 Oratio eorum qui adjutores ſunt juſto. 20.
κ'. Ἐντεύξεις τῶν συμπραττόντων τῷ Δαυίδ.	20 Precatio eorum qui adjutores fuerunt David. 21.
κα'. Προφητία Χριστοῦ παθῶν, ϗ ἐθνῶν κλήσεις.	21 Prophetia (de) Chriſti paſſionibus, & gentium Vocatio. 22.
κβ'. Διδασκαλία, νέου λαοῦ εἰσαγωγή.	22 Inſtructio, novi populi introductio. 23.
κγ'. Προφητία κλήσεως ἐθνῶν, ϗ τελείωσις τῶν σωζομένων.	23 Prophetia (de) Vocatione gentium, & conſummatio (perfectio) eorum qui ſalvantur. 24.
κδ'. Διδασκαλία ἐξομολογήσεως.	24 Documentum Confeſſionis, (ſeu gratiarum actionis.) 25.
κε'. Ἐντεύξεις τοῦ κατὰ θεὸν προκόπτοντος.	25 Precatio in Deo proficientis. 26.
κϛ'. Εὐχαριστία, ϗ αἴτησις ἀγαθῶν.	26 Gratiarum actio, & petitio bonorum. 27.
κζ'. Δέησις μετὰ προφητίας.	27 Supplicatio cum Prophetia. 28.
κη'. Προφητία αἰνιγματώδης σὺν θεολογίᾳ.	28 Prophetia ænigmatica cum Theologia. 29.
κθ'. Εὐχαριστία σὺν ἐξομολογήσει.	29 Gratiarum actio cum Confeſſione. 30.
λ'. Ἐξομολόγησις σὺν ἱκετείᾳ.	30 Confeſſio cum Supplicatione. 31.
λα'. Προφητία τῶν διὰ Χριστοῦ σωθησομένων.	31 Prophetia de iis qui per Chriſtum ſalvandi eſſent. 32.
λβ'. Παρακέλευσις ὑμνολογίας σὺν θεολογίᾳ.	32 Adhortatio hymnologiæ (ſeu ad hymnum dicendum) cum Theologia. 33.
λγ'. Διδασκαλία εὐχαριστίας.	33 Inſtructio (ſeu doctrina) gratiarum actionis. 34.
λδ'. Ἱκετεία δικαίου, ϗ προφητία περὶ Χριστοῦ.	34. Supplicatio juſti cum prophetia de Chriſto. 35.
λε'. Ἔλεγχος ἀσεβῶν σὺν θεολογίᾳ.	35 Redargutio impiorum cum Theologia. 36.
λϛ'. Διδασκαλία θεοσεβοῦς βίου.	36. Inſtructio religioſæ vitæ. 37.
λζ'. Διδασκαλία ἐξομολογήσεως.	37 Doctrina (ſive inſtitutio) Confeſſionis. 38.
λη'. Ἐντεύξεις σὺν ἐξομολογήσει.	38 Precatio cum Confeſſione. 39.
λθ'. Εὐχαριστία τοῦ κατὰ θεὸν σωθέντος, ϗ μνήμη ἐκκλησίας.	39 Gratiarum actio ejus qui a Deo ſalvatus fuerit, & mentio Eccleſiæ. 40.
μ'. Προφητεία περὶ Χριστοῦ ϗ περὶ τοῦ προδότου.	40 Prophetia de Chriſto & de proditore. 41.
μα'. Ἱκετηρία προφητῶν ἐπὶ τῇ ἀποβολῇ τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους.	41 Supplicatio Prophetarum de rejectione gentis Judæorum. 42.
μβ'. Περὶ τοῦ αὐτοῦ. Corrigendum & addendum, μγ'. Περὶ τοῦ αὐτοῦ.	42 De eodem. 43. *Addendus hic titulus.* 43. De eodem. 44.

In Syriaca tres ſunt Pſalmi ſub titulo, Supplicatio Prophetarum; hic vero duo tantum: valde probabile eſt per errorem Scribæ hic contigiſſe errorem, atq; titulum omiſſum.

Περιοχαὶ εἰς τοὺς Ψαλμούς.	*Argumenta in Pſalmos.*
μγ'. Corrige μδ'. Ἐπιφάνεια Χριστοῦ ϗ βασιλεία.	43 *Corr.* 44. Apparitio Chriſti & regnum. 45.
μδ'. Corr. με'. Ἀποστόλων κήρυγμα.	44 *C.* 45 Apoſtolorum prædicatio. 46.
με'. C. μϛ'. Κλῆσις ἐθνῶν.	45 *C.* 46 Vocatio gentium. 47.
μϛ'. C. μζ'. Ὕμνος εἰς θεὸν ὑπὲρ τῆς ἐκκλησίας, ϗ καθαίρεσις διωγμῶν.	46 *C.* 47 Hymnus ad Deum de Eccleſia, & deſtructio perſecutionum. 48.
Inter μϛ'. & μη'. deeſt μζ'. numeri vero poſt Pſal. μβ'. huc uſq; in MS. male procedunt.	*Num.* 47. *deeſt in MS.*
μη'. Θείας κρίσεως διδασκαλία.	48 Divini judicii documentum. 49.
μθ'. Ἀναίρεσις περὶ θυσιῶν Μωϋσέως νόμου, ϗ εἰσαγωγὴ τοῦ τῆς καινῆς διαθήκης τρόπου.	49 Subverſio (refutatio) de ſacrificiis legis Moſis, & introductio ritus novi Teſtamenti. 50.
ν'. Διδασκαλία ἐξομολογήσεως.	50 Documentum (ſeu doctrina) confeſſionis (peccatorum.) 51.
να'. Ἔλεγχος μοχθηροῦ τρόπου, ϗ τέλος τοῦ αὐτοῦ.	51 Redargutio morum pravorum, & finis eorundem. 52.
νβ'. Σωτῆρος ἐπιφάνεια, καὶ ἀθεότητος ἀπαλλαγῆς. (forte ἀπαλλαγή.)	52 Salvatoris apparitio, & atheiſmi rejectio. 53.
νγ'. Προσευχὴ τοῦ διὰ θεὸν ἐλαυνομένου.	53 Oratio illius qui exagitatur propter Deum; hoc eſt, perſecutionem patitur.) 54.
νδ'. Δήλωσις τῶν κατὰ Χριστοῦ τετολμημένων.	54 Manifeſtatio eorum qui contra Chriſtum inſolenter ſe gerunt. 55.
νε'. Δικαίου εὐχαριστία ῥυσθέντος ἐξ ἐχθρῶν.	55 Juſti gratiarum actio ab hoſtibus liberati. 56.
νϛ'. Εὐχαριστία τοῦ Δαυίδ, καὶ προφητεία κλήσεως ἐθνῶν.	56 Gratiarum actio ipſius David, & prophetia (de) vocatione gentium. 57.
νζ'. Διδασκαλία τῆς τοῦ θεοῦ δικαιοκρισίας.	57 Documentũ juſti judicii Dei. 58.
νη'. Κλῆσις ἐθνῶν, καὶ Ἰουδαίων ἀποβολή.	58 Vocatio gentium, & Judæorum reprobatio. 59.
νθ'. Ἀποβολὴ τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους, καὶ κλῆσις ἐθνῶν.	59 Rejectio gentis Judæorum, & Vocatio gentium. 60.
ξ'. Δέησις σὺν εὐχαριστίᾳ.	60 Oratio cum gratiarum actione. 61.
ξα'. Διδασκαλία θεραπευτική.	61 Doctrina medicinalis, (medendi peccatum, ſcil.) 62.
ξβ'. Εὐχαριστία τοῦ κατὰ θεὸν τελείου.	62 Gratiarum actio apud Deum perfecti. 63.
ξγ'. Διδασκαλία θεραπευτική.	63 Doctrina medicinalis. 64.
ξδ'. Κλῆσις ἐθνῶν.	64 Vocatio gentium. 65.
ξε'. Κλῆσις ἐθνῶν, ϗ Ἀποστόλων κήρυγμα.	65 Vocatio gentium, & Apoſtolorum prædicatio. 66.
ξϛ' Περὶ τοῦ αὐτοῦ.	66 De eodem. 67.
ξζ'. Χριστοῦ ἐνανθρώπησις, ϗ κλῆσις ἐθνῶν.	97 Chriſti incarnatio (hominificatio,) & Vocatio gentium. 68.
ξη'. Πάθη Χριστοῦ, καὶ Ἰουδαίων ἀποβολή.	68 Paſſio Chriſti, & Judæorum rejectio. 69.
ξθ'. Ἱκετηρία δικαίου, ἢ ϗ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ.	69 Supplicatio juſti, imo ipſius Chriſti. 70.
ο'. Χριστοῦ πάθη ϗ ἀνάστασις.	70 Chriſti paſſio & reſurrectio. 71.
οα'. Προφητίας (forte Προφητία) Χριστοῦ βασιλείας, ϗ κλήσεως ἐθνῶν.	71 Prophetia (de) Chriſti regno, & vocatione gentium. 72.
οβ'. Προφητεία περὶ βασιλείας ϗ τῆς τοῦ θεοῦ μακροθυμίας· ἐξομολόγησις τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας ἐπὶ τῇ τῶν ἀσεβῶν εὐπραγίᾳ, ϗ τῆς τοῦ θεοῦ μακροθυμίας.	72 Prophetia de regno & Dei longanimitate. Confeſſio humanæ infirmitatis ſuper proſperitate impiorum, & longanimitatis Dei. 73.
ογ'. Προαναφώνησις τῆς ἐσχάτης Ἰουδαίων πολιορκίας ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ ϗ Τίτου γενομένης.	73 Prædictio ultimæ Judæorum obſidionis per Veſpaſianum & Titum factæ. 74.
οδ'. Χριστοῦ θεολογία, ϗ ὕμνησις τοῦ θείου δικαστηρίου.	74 Chriſti Theologia, & decantatio divini conſiſtorii. 75.
οε'. Ἐκδίκησις κατὰ ἀσεβῶν τῆς τοῦ θεοῦ κρίσεως.	75 Ultio judicii Dei adverſus impios. 76.
οϛ'. Περὶ τῆς τοῦ θεοῦ μακροθυμίας,	76 De longanimitate Dei, 77.
οζ'. C. οϛ'. Καὶ τῶν θαυμασίων ἔργων αὐτοῦ.	77 *C.* 76. Et mirandis operibus ejus. 77.

In Syriaca eſt Pſal. unus, viz. 77. Voce mea, *ſub hoc tit.* De longanimitate Dei, & miraculis ejus. *Probabile eſt conjungi debuiſſe hos duos in MS. titulos, & ad unum Pſal. pertinere.*

Περιοχαὶ εἰς τοὺς Ψαλμούς.	*Argumenta in Pſalmos.*
οη'. C. οζ'. Χριστοῦ διαλογὴ πρὸς τὴν ἐκκλησίαν περὶ τῆς τοῦ προτέρου λαοῦ παρανομίας.	78 *C.* 77 Chriſti diſceptatio ad Eccleſiam de prioris populi tranſgreſſione. 78.
οθ'. C. οη'. Προφητία τῶν κατὰ Ἀντίοχον Ἰουδαίοις συμβάντων. Ἡ ἱστορία ἐν τοῖς Μακκαβαίοις.	79 *C.* 78 Prophetia de iis quæ Judæis contigerunt ab Antiocho. Hiſtoria (eſt) in Maccabæis. 79.
π'. C. οθ'. Προφητία τῆς ὑπὸ Ἀσσυρίων πολιορκίας, ϗ δέησις περὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐπιφανείας.	80 *C.* 79 Prophetia de obſidione ab Aſſyriis (facienda,) & precatio pro Chriſti Apparitione. 80.
πα'. C. π'. Κλῆσις ἐθνῶν, καὶ διδασκαλία τῶν συμβάντων τῷ προτέρῳ λαῷ.	81 *C.* 80 Vocatio gentium, & doctrina (inſtructio) eorum quæ acciderunt priori populo. 81.
πβ'. C. πα'. Ἔλεγχος ἀρχόντων τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους, ϗ προφητία περὶ τῶν ἐθνῶν.	82 *C.* 81 Redargutio principum gentis Judæorum, & Prophetia de gentibus. 82.

Περιοχαὶ εἰς τοὺς Ψαλμούς.	*Argumenta in Pſalmos.*
πγ'. C. πβ'. Δέησις περὶ τοῦ πεπονθότος τὰ σκυθρωπὰ λαοῦ, ϗ προφητία περὶ τοῦ τέλους τῶν ἐχθρῶν τοῦ θεοῦ.	83 *C.* 82 Precatio pro populo dura patiente, & prophetia de fine inimicorum Dei. 83.
πδ'. C. πγ'. Προφητία περὶ Χριστοῦ, ϗ περὶ τῶν ἐκκλησιῶν αὐτοῦ.	84 *C.* 83 Prophetia de Chriſto, & de Eccleſiis ejus. 84.
πε'. C. πδ'. Προφητεία εἰς Χριστόν, ϗ τοὺς δι' αὐτοῦ λυτρωμένους.	85 *C.* 84 Prophetia de Chriſto, & per ipſum ſalvandis. 85.
πϛ'. C. πε'. Προσευχὴ τοῦ Δαυίδ, ϗ προφητία κλήσεως ἐθνῶν.	86 *C.* 85 Oratio David, & prophetia vocationis gentium. 86.
πζ'. C. πϛ'. Χριστοῦ ἐνανθρωπήσεις, καὶ κλῆσις ἐθνῶν.	87 *C.* 86 Chriſti incarnatio, (hominificatio,) & Vocatio gentium. 87.
πη'. C. πζ'. Χριστοῦ θάνατον προφητεύει.	88 *C.* 87 Chriſti mortem prophetat. 88.
πθ'. C. πη'. Χριστοῦ βασιλείαν ἐκ σπέρματος Δαυίδ.	89 *C.* 88 Chriſti regnum ex ſemine David. 89.
ϙ'. C. πθ'. Ἰουδαίων ἀποβολή.	90 *C.* 89 Judæorum rejectio. 90.
ϙα'. C. ϙ'. Χριστοῦ νίκη καὶ παντὸς τοῦ κατ' αὐτὸν τελειουμένου.	91 *C.* 90 Chriſti victoria, & omnis qui per eum perficitur. 91.
ϙβ'. C. ϙα'. Περὶ τῆς κατὰ θεὸν ἀναπαύσεως.	92 *C.* 91 De quiete quæ eſt in Deo. 92.
ϙγ'. C. ϙβ'. Ὕμνος βασιλείας Χριστοῦ ἐπὶ τῆς πρώτης αὐτοῦ παρουσίας.	93 *C.* 92 Hymnus (de) regno Chriſti ſuper primam ejus præſentiam. 93.
ϙγ'. Περὶ τῶν κατὰ τῆς ἐκκλησίας διωγμῶν.	93 De perſecutionibus contra Eccleſiam. 94.
ϙδ'. Κλῆσις Ἰουδαίων, ϗ ἀπόγνωσις τῶν αὐτῶν.	94 Vocatio Judæorum, & rejectio (deſperatio) eorundem. 95.
ϙε'. Κλῆσις ἐθνῶν, καὶ Χριστοῦ παρουσίας.	95 Vocatio gentium, & (de) præſentia Chriſti. 96.
ϙϛ'. Ὕμνος βασιλείας Χριστοῦ ἐπὶ τῆς δευτέρας ἑαυτοῦ παρουσίας.	96 Hymnus (de) regno Chriſti ſuper ſecundam ejus præſentiam. 97.
ϙζ'. Κλῆσις ἐθνῶν, καὶ Χριστοῦ παρουσία.	97 Vocatio gentium, & Chriſti præſentia. 98.
ϙη'. Ὕμνος βασιλείας Χριστοῦ.	98 Hymnus (de) regno Chriſti. 99.
ϙθ'. Κλῆσις ἐθνῶν.	99 Vocatio gentium. 100.
ρ'. Ὕμνος τοῦ κατὰ θεὸν τελειουμένου.	100 Hymnus viri in Deo perfecti. 101.
ρα'. Ὀδυρμὸς ἐπὶ τῷ προτέρῳ λαῷ, καὶ προφητεία νέου λαοῦ, καὶ κλῆσις ἐθνῶν.	101 Lamentatio ſuper priorem populum, & prophetia (de) novo populo, & vocatio gentium. 102.
ρβ'. Διδασκαλία εὐχαριστίας.	102 Doctrina (documentum) gratiarum actionis, 103.
ργ'. Διδασκαλία ἐξομολογήσεως.	103 Doctrina (documentum) Confeſſionis. 104.
ρδ'. Διδασκαλία τοῖς ἔθνεσιν τοῖς εἰς τὸν πρότερον λαὸν τοῦ θεοῦ εὐεργεσιῶν.	104 Doctrina (inſtructio) ad gentes de beneficiis Dei in priorem populum (collatis.) 105.
ρε'. Διδασκαλία δυσσεβείας τοῦ Ἰουδαίων ἔθνους.	105 Doctrina (de) impietate gentis Judæorum. 106.
ρϛ'. Προφητία κλήσεως ἐθνῶν, καὶ αἴτησις ἀγαθῶν τοῦ θεοῦ ἐπιλήψεως.	106 Prophetia (de) vocatione gentium, & petitio bonorum Dei aſſumptionis. 107.
ρζ'. Κλῆσις ἐθνῶν.	107 Vocatio gentium. 108.
ρη'. Πάθη Χριστοῦ.	108 Paſſiones Chriſti. 109.
ρθ'. Νίκη Χριστοῦ.	109 Victoria Chriſti. 110.
ρι'. Εὐχαριστία Χριστοῦ.	110 Gratiarum actio Chriſti. 111.
ρια'. Ναίου (Νέου) λαοῦ κλῆσις, ϗ Χριστοῦ διδασκαλεία.	111 Novi populi vocatio, & Chriſti doctrina. 112.
ριβ'. Ναίου λαοῦ κλῆσις.	112 Novi populi vocatio. 113.
ριγ'. Ναίου λαοῦ διδασκαλία.	113 Novi populi inſtructio. 114. 115.
ριδ'. Ναίου λαοῦ προκοπή.	114 Novi populi proceſſus. 116.
ριε'. Ναίου λαοῦ τελείωσις.	115 Novi populi perfectio. 116.
ριϛ'. Κλῆσις ἐθνῶν.	116 Vocatio gentium. 117.
ριζ'. Νίκη τῶν ἐν Χριστῷ ἀγωνιζομένων, ϗ προφητία Χριστοῦ.	117 Victoria(triumphus)in Chriſto certantium (agoniſtarum) & prophetia (de) Chriſto. 118.
ριη'. Στοιχείωσις τῆς κατὰ θεὸν εἰσαγωγῆς.	118 Inſtructio introductionis quæ eſt ſecundum Deum. 119.
ριθ'. Παροικίας.	119 (De) Incolatu. 120.
ρκ'. Ἐπάνοδος Βαβυλῶνος ϗ τῆς διασπορᾶς.	120 Reditus (e) Babylonia, & (a) diſperſione. 121.
ρκα'. Ἀγαθῶν ἐπαγγελία.	121 Bonorum promiſſio. 122.
ρκβ'. Εὐχῆς.	122 Precationis(Pſalmus.) 123.
ρκγ'. Εὐχαριστίας.	123 Gratiarum actionis. 124.
ρκδ'. Ἀποκαταστάσεως.	124 Reſtitutionis. 125.
ρκε'. Προσδοκία μελλόντων.	125 Expectatio futurorum. 126.
ρκϛ'. Οἰκοδομῆς ἐκκλησίας.	126 Extructionis Eccleſiæ. 127.
ρκζ'. Κλῆσις ἐθνῶν.	127 Vocatio gentium. 128.
ρκη'. Νίκης θεοῦ στρατιᾶς.	128 Triumphi Eccleſiæ Dei. 129.
ρκθ'. Εὐχῆς μαρτύρων.	129 Precationis martyrum. 130.
ρλ'. Περὶ ταπεινοφροσύνης.	130 De humilitate. 131.
ρλα'. Προσευχὴ τοῦ Δαυίδ, καὶ ἐπιφάνεια Χριστοῦ.	131 Oratio David, & Apparitio Chriſti. 132.
ρλβ'. Λαοῦ τελείου.	132 (De) populo perfecto. 133.
ρλγ'. Λαοῦ ἐρχομένου.	133 (De) populo venturo. 134.
ρλδ'. Διδασκαλία εἰσακτική.	134 Doctrina Introductoria. 135.
ρλε'. Εὐχαριστία τελεία λυτρωμένων.	135 Gratiarum actio perfecta Redemptorum. 136.
ρλϛ'. Ἁγίων φωναὶ τῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ.	136 Sanctorum voces in captivitate exiſtentium. 137.
ρλζ'. Εὐχαριστία μετὰ προφητίας.	137 Gratiarum actio cum prophetia. 138.
ρλη'. Ἐντεύξεις δικαίου σὺν ἐξομολογήσει.	138 Oratio juſti cum Confeſſione. 139.
ρλθ'. Φωνὴ τοῦ κατὰ θεὸν ἀγωνιζομένου.	139 Vox (hominis) ſecundum Deum decertantis. 140.
ρμ'. Προσευχὴ τοῦ κατὰ θεὸν τελείου.	140 Oratio (hominis) in Deo perfecti. 141.
ρμα'. Φωνὴ τοῦ διὰ θεὸν πολεμουμένου.	141 Vox (hominis) per Deum oppugnati. 142.
ρμβ'. Προσευχὴ ἐξομολογουμένου.	142 Oratio Confitentis. 143.
ρμγ'. Εὐχαριστία νενικηκότος.	143 Gratiarum actio ejus qui victoriam eſt conſecutus. 144.
ρμδ'. Ὕμνος σὺν θεολογίᾳ.	144 Hymnus cum Theologia. 145.
ρμε'. Ὕμνος σὺν θεολογίᾳ.	145 Hymnus cum Theologia. 146.
ρμϛ'. Ὕμνος σὺν θεολογίᾳ.	146 Hymnus cum Theologia. 147.
ρμζ'. Ὕμνος σὺν θεολογίᾳ.	147 Hymnus cum Theologia. 147.
ρμη'. Ὕμνος σὺν θεολογίᾳ.	148 Hymnus cum Theologia.
ρμθ'. Ὕμνος σὺν προφητίᾳ.	149 Hymnus cum Prophetia.
ρν'. Παρακέλευσις ὕμνου καθολική.	150 Adhortatio Hymni generalis.

De his numeris quære diligentius: ſunt enim pleriqne fugitivi.

Κανόνες ἡμερινοὶ ψαλμῶν. Ὀρθρινοὶ γ'. ξϛ'. ρμ'. ρμα'.			Κανόνες νυκτερινοὶ τῶν ψαλμῶν. Λυχνικοὶ γ'. ρκθ'. ρμ'. ιϛ'.		
Α'.	ψαλμὸς	. .	Α'.	ψαλμὸς	ΟΔ'.
Β'.	ψαλμὸς	ΚΘ'.	Β'.	ψαλμὸς	ΚΘ'.
Γ'.	ψαλμὸς	. .	Γ'.	ψαλμὸς	ΝΔ'.
Δ'.	ψαλμὸς	ΜΑ'. vel ΜΔ'.	Δ'.	ψαλμὸς	. .
Ε'.	ψαλμὸς	Ν'.	Ε'.	ψαλμὸς	. .
ϛ'.	ψαλμὸς	. .	ϛ'.	ψαλμὸς	Μ'.
Ζ'.	ψαλμὸς	ΞΘ'.	Ζ'.	ψαλμὸς	. .
Η'.	ψαλμὸς	ΠΔ'.	Η'.	ψαλμὸς	. .
Θ'.	ψαλμὸς	ΡΙΑ'.	Θ'.	ψαλμὸς	ΠΖ'.
Ι'.	ψαλμὸς	ΡΜ'.	Ι'.	ψαλμὸς	ϞΕ'.
ΙΑ'.	ψαλμὸς	Ρ . .	ΙΑ'.	ψαλμὸς	. .
ΙΒ'.	ψαλμὸς	Ρ . .	ΙΒ'.	ψαλμὸς	Νϛ'.

ERRATA corrigenda.

Rogandus es, Lector, ut errata quædam ſeu σφάλματα in contextu noſtro Græco, quæ hic corrigenda monebimus, benigne corrigas: Idque imprimis, quod, me bis a febri convaleſcente, tertiumque relapſo, atque a prelo vi morbi avulſo; circa illud tempus neſcio quomodo contigerit. viz. Geneſ. cap. 28. *poſt verſ. 24. quem ſequitur* v. 30. *ad finem pag.* 346. *tom.* 1. *hæc tum in Græco, tum in Latino ſupple,*

Καὶ τὰς δύο ἀσπιδίσκας ἐπιθήσεις ἐπ' ἀμφοτέρους τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος κατὰ πρόσωπον.

Et duas aſpidiſcas impones ſuper utroſque humeros ſuperhumeralis ad faciem.

Geneſ. *Cap.* 25. *Ver.* 6. *totus hoc modo incluſus uncis* [ ] *delendus a noſtra eſt, & prorſus auferendus. Non eſt enim in Romano, neque* MS. A.

[Καὶ ἔλαιον εἰς τὴν φαῦσιν, θυμιάματα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος.]

[Et oleum in illuminationem, thymiamata in oleum unctionis, & in compoſitione thymiamatis.]

Gen. 21. V. 21. ἐκ * Φαρὰν Αἰγύπτου, *ubi aſteriſcum vides. Certus procul dubio error, quamvis ita legunt Editio Romana, Pariſ. & Londinenſis parva: quomodo & noſtra, ſed cum aſteriſco, ut diximus.* M.A. *noſtrum legit* ἐκ γῆς Αἰγύπτου. *& Nobilii tranſlatio Latina reddit,* de terra Ægypti. *Francofurt. etiam legit* ἐκ γῆς Αἰγύπτου, *ubi notat in var. lect. num. 27. Rom.* Φαρὰν Αἰγύπτου, *vitioſe. Conſule & alias editiones. Typographus forte in Rom. quæ errorem præbuit cæteris editionibus,* Φαρὰν *vocabulum diſlocatum, quod ſequi debuit* ἐν τῇ ἐρήμῳ, *ver. ſuperiori, ib. omiſſum, errore huc tranſtulit.* Exod. *cap.* 22. *v.* 13. ἐπὶ τὴν * θήραν, *ubi etiam aſteriſcum vides: Rom. Par. & Londin. parva, quin & Francof. &* MS. A. *ita legunt: quomodo & nos, eorum veſtigia inſecuti, præſertim Rom. Cæterum aliæ edit. legunt* θύραν, *& in Latino,* oſtium: *& ſic etiam reddit Nobilius. Judica, Lector: nos ſententiam non interponimus. Corrige præterea hæc quæ obiter adnotavimus; ſaltem in quibuſdam exemplaribus.* Gen. 10. 25. *pro* ἐγέννηθησαν, *leg.* ἐγεννήθησαν. *Ib.* 16. 4. *pro* ἐτιμάθη, *leg.* ἠτιμάθη. Eſa. 28. 2. *pro* καταφερομέμενη *poſt* χάλαζα, *leg.* καταφερομένη. Matth. 12. 25. *pro* Ἰησῦς, *leg.* Ἰησοῦς. *Ib. p.* 14. 26. *&* 28. *in tit. pro* Ματθαίων, *leg.* Ματθαῖον *& ibid. per aliquot foll. capitum numeros non recte uſquequaque poſitos corrige. Inſuper in* MS. A. *Obad. v.* 18. *Omiſſam ſupple variantem lectionem, pro* πυροφόρος, frumentarius, *ut nos, Rom. ſecuti,* πυρφόρος, qui geſtare poſſit igniculum, *vel ut Arab.* ferens ignem ∴ *quam varietatem obſervat in aliis Nobilius in notis ad hunc locum.* Hæc quæ nobis in præſens occurrunt, ſic, te rogamus, ut corrigas, benevole Lector: corrigas & alia quæ non occurrunt, ubicunque reperias: namque & nos in exemplaribus quæ ſecuti ſumus, ſimilia correximus. Memineriſque, quod

Errare ſors eſt incidens mortalibus,
In moribus ſuis & in negotiis:

Lapſus ſed emendare, miſericrodiæ
Illius eſt imago qui immortalis eſt.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΚΟ'Ν,

VOTIVUM DEO,

ſive

Gratiarum Actio pro opere confecto.

Ex MS. Alexandrino Theclæ, *poſt Odas, quæ ſequuntur Pſalmos, ſive Ode ultima*, ΙΔ'. *quæ inſcribitur*, Ὕμνος ἑωθινός. *vol.* 3. ΟΕ'. η'. *fol.* 569. *coll.* 2. & 3.

Δόξα (α) ἐν ὑψίστοις Θεῷ,
Καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη,
Ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.
Αἰνοῦμέν σε,
Εὐλογοῦμέν σε,
Προσκυνοῦμέν σε,
Δοξολογοῦμέν σε,
Εὐχαριστοῦμέν σοι
Διὰ τὴν μεγάλην Ϲου δόξαν,
Κύριε βασιλεῦ,
Ἐπουράνιε,
Θεὲ πατὴρ παντοκράτωρ,
Κύριε υἱὲ μονογενῆ,
Ἰησοῦ Χριστὲ,
Καὶ ἅγιον Πνεῦμα,

Κύριε ὁ Θεὸς,
Ὁ (β) ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ,
Ὁ υἱὸς τοῦ Πατρὸς,
Ὁ αἴρων τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου,
Ἐλέησον ἡμᾶς,
Ὁ αἴρων τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου,
Ἐλέησον ἡμᾶς.
Πρόσδεξαι τὴν δέησιν ἡμῶν.
Ὁ καθήμενος ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς,
Ἐλέησον ἡμᾶς.
Ὅτι σὺ εἶ μόνος ἅγιος,
Σὺ εἶ μόνος κύριος,
Ἰησοῦς Χριστὸς,
Εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρός.
Ἀμήν.

Καθ' (γ) ἑκάστην ἡμέραν εὐλογήσω Ϲε,
Καὶ αἰνέσω τὸ ὄνομά Ϲου εἰς τὸν
αἰῶνα,
Καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.
Καταξίωσον κύριε καὶ τὴν ἡμέραν
ταύτην
Ἀναμαρτήτους φυλαχθῆναι ἡμᾶς.
Εὐλογητὸς (δ) εἶ κύριε ὁ Θεὸς τῶν πα-
τέρων ἡμῶν.
Καὶ αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ
ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.
Εὐλογητὸς (ε) εἶ κύριε, δίδαξόν με
τὰ δικαιώματά σου,
Εὐλογητὸς εἶ κύριε, δίδαξόν με
τὰ δικαιώματά Ϲου,

Εὐλογητὸς εἶ κύριε, δίδαξόν με
τὰ δικαιώματά Ϲου.
Κύριε (ζ) καταφυγὴ ἐγενήθης ἡμῖν
ἐν γενεᾷ καὶ γενεᾷ.
Ἐγὼ (η) εἶπα, Κύριε ἐλέησόν με,
Ἴασαι τὴν ψυχήν μου, ὅτι ἥμαρτόν
Ϲοι.
Κύριε (θ) πρὸς Ϲὲ κατέφυγα,
Δίδαξόν με τοῦ ποιεῖν τὸ θέλημά
Ϲου, ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεός μου.
Ὅτι (ι) παρὰ Ϲοὶ πηγὴ ζωῆς.
Ἐν τῷ φωτί Ϲου ὀψόμεθα φῶς.
Παράτεινον τὸ ἔλεός Ϲου τοῖς
γινώσκουσί Ϲε.

(α) Luc. 2. 14. (β) Joh. 1. 29. (γ) Pſal. 144. 2. (δ) Cant. 3. puer. ver. 52. (ε) Pſal. 118. 12. (ζ) Pſa. 89. 1. (η) Pſal. 40. 5. (θ) Pſal. 142. 9. 10. (ι) Pſal. 35. 10. 11. ſec. LXX.

Quo perquam ſacrato vereque glorioſo hymno, a multitudine militiæ cæleſtis incepto; a Baptiſta continuato; a Pſalmiſta Davide, pueris tribus, piiſque Chriſtianis, (collatis quaſi ſymbolis) conſummato; totque abhinc ſeculis (ut vel ex hoc ſummæ Antiquitatis monumento videre eſt) in Eccleſia decantato; poſt exantlatam operam per quadriennc & quadrimeſtre ſpatium, ab initio operis ad finem ejus uſque, in colligendis hujus MS. A. variantibus Lectionibus, ipſiſque cum Bibliis Græcis LXX. Interp. eorumque Tranſlatione, atque Vulgata Verſione, Latina; aliiſque quæ proxime præceſſerunt, quam multis, ad prelum corrigendis atque recognoſcendis, labores meos concludo: Si prius, repetita priore hujus hymni parte, meo, atque eorum, quibuſcum operatus ſum, nomine, Deo Gratias, qui per immenſum nos mare ad portum perduxit, deinceps agam: ejuſque laudes, qui nunquam ſatis laudandus, præcinentibus angelis, ſuccinentibus piis ſanctiſque viris, cum ea quæ in cælis, quæ in terris, Eccleſia Univerſa, concinamus omnes atque recinamus.

Τροχαϊκὸν, Δίμετρον, Ἀκατάληκτον, Ϲὺν τῷ Διμέτρῳ, καταληκτῷ, γένους τοῦ αὐτοῦ.

1.
Δόξα καὶ τιμὴ δοθείσθω
Τοῖς ἐν ὑψίστοις Θεῷ,
Ἡσύχ' εἰρήνη γενέσθω
Τῆς ἐπ' αἴας τῆς κάτω,
Εὐδοκῶν θέλησις ἔστω
Τῷ γένει τ' ἀνθρωπίνῳ.
2.
Τοὺς ἐπαίνους σοῦ λέγομεν,
Αἴνομέν Ϲου τοὔνομα,
Εὐσεβῶς Ϲε προσκυνοῦμεν,
Εὐχαριστοῦντες διὰ
Τὴν Ϲε δόξαν εὐλογοῦμεν,
Καὶ τὸ κλέος Ϲου μέγα.
3.
Οὐρανῶν ἄναξ κράτιστε,
Χαῖρε σὺ πάτερ Θεὸς,
Υἱ' Ἰησοῦ χαῖρε Χριστὲ,
Πρωτογεννηθεὶς Πατρὸς,
Πνεῦμα θεῖον, τρεῖς ἀεὶ σε,
Καίγε τρεῖς καίγ' εἷς μόνος.
4.
Δεσποτῶν ὁ δεσπότης,
Ἀμνὲ ἄμωμε τοῦ Θεοῦ,
Υἱὲ τοῦ πατρὸς τεκόντος
Ἀθανάτου κ' αἰωνίου,
Κόσμου ἀφαιρῶν τοῦ παντὸς
Πταίσματ', ἵλεως γίνου.
5.
Πταῖσμα κόσμ' φέρεις, γίνου
Αὐτὸς ἡμῖν ἵλεως,
Πταῖσμα κόσμ' αἴρων κακοῖε,
Κλῦθι τῆς δεήσεως,
Τῷ καθεσθεὶς ἐν θεοῖο
Δεξιᾷ, ἱλάθ' εὐμενῶς.
6.
Εἷς γὰρ ἅγιος, εἷς μονάρχης
Κυριεύων αὐτὸς εἶ,
Κυριεύων εἷς ἀπ' ἀρχῆς
Χριστὲ, Ϲὺν τῷ Πνεύματι,
Κυριεύων εἷς πρὸ τ' ἀρχῆς,
Ἴσος ἐν δόξῃ Πατρί.
Ἀμήν.

Jambicum, Dimetrum, Acatalectum.

1.
Deo ſit in Sublimibus
Laus & perennis gloria,
Terriſque pax, mortalibus
Mens & voluntas unica.

2.
Te prædicamus, te Deum
Benedicimus; te plurimis
Tuumque nomen inclytum
Extollimus præconiis.

3.
Tibi gratias; quas poſſumus
Præſtare maximas, tuæ
Pro ſplendidæ reponimus
Immenſitate gloriæ.

4.
Domine Deus, rex cœlice,
Deus omnium potens Pater;
O ſingularis, unice,
O Chriſte, partus integer.

5.
Agnus Dei, patris tui
Qui ſempiternus filius,
Peccata tollis ſeculi;
Miſerere nobis, quæſumus.

6.
Peccata tollens ſeculi,
Audi tuorum nunc preces;
Miſerere nobis, ad tui
Qui dexteram Patris ſedes.

7.
Tu namque ſolus ſanctus es,
Dominuſque, Chriſte: tu Patris
Cum Spiritu par ſummus es,
In gloria ejus numinis.

Amen.

Anno meo climacterico magno, ætatis meæ LXIII. die S. Hilarii.
Jan. 13. ſtylo vet. CHRISTI ἐνανθρωπήσεως MDCL VII/VIII.

Servientium Deo, inque hoc opere, minimus,
ALEXANDER HUISSUS S.T.B. *Coll. Wad.*
apud Oxon. olim Socius.

VARIÆ LECTIONES VETERIS TESTAMENTI VULGATÆ LATINÆ EDITIONIS AB LUCA Brugenſe, Hentenio, aliiſque Theologis Lovanienſibus collectæ; & cum codicibus Græcis, Syriacis, Bibliis Regiis, veterumque Eccleſiæ Patrum & ſcriptorum verſionibus & explicationibus collatæ.

Explicatio Notarum quæ in his Lectionibus occurrunt.

* *Aſteriſcus ſive ſtellula, ſignificat eorum, quibus præfigitur, additionem.* – *Obelus ſive veru, rejectionem.* ⁖ *Hujuſmodi tria punctula, alterius dictionis, ad ambiguitatem ejus, quæ in textu eſt, tollendam, poſitionem.*
MS. *deſignat exemplaria MSS. Latina, quorum numerus fere adjungitur.*
R. *indicat lectionem concordare cum Bibliis Regiis.*
Rab. *ſic Rabanum legere ſignificat,* Aug. *Auguſtinum,* Hier. *Hieronymum,* B. *Bedam,* Greg. *Gregorium,* Hil. *Hilarium,* Am. *Ambroſium,* Rad. *Radulphum,* Pr. *Primaſium : Nomen vero expreſſius poſitum, ut* Hieron. *inſinuat ex ejus colligi Commentariis ita lectum, licet in ejus textu legatur aliter : & ſic in reliquis.*
C. *Chaldaicam Paraphraſim indicat.*
G. *oſtendit lectionem congruere textui Græco Bibliorum Regiorum.* G. q. *cum aliis quibuſdam Græcis exemplaribus.*
H. *lectionem Hebræo textui conformem eſſe vel propius accedere commonſtrat.*
S. *Syriacum textum Regii operis notat.*
MS. q. *MSS. quædam ſic legere ſignificat.*
o. *Significat lectiones illas eſſe exigui momenti.*
Q. N. *hoc eſt, Quære Notationes, librum ſcilicet Lucæ Brugenſis ſingularem : ubi de his varietatibus uberius diſſeritur.*
Obſervandum etiam has notas referri ad Edit. Bibl. Lovan. A. 1584.

GENESIS.

CAP. I.

VER. 2. *Domini*] Dei 10 MS. R. Rab. H. C. G. v. 4. & *diviſit*] *Deus 1 MS. H. C. G. ibid. *a tenebris*] ac tenebras MS. Rab. v. 11. *facientem*] afferentem 11 MS. v. 15. *Ut*] & 8 MS. H. C. G. v. 17. *eas*] * Deus 7 MS. R. H. C. G. v. 21. *produxerant*] produxerunt 1 MS. H. G. v. 26. *Et beſtiis*] * terræ MS q. ibid. *Terræ*] creaturæ MS. q. v. 27. – & *ſimilitudinem*] 21 MS. R. Rab. H. C. G.

CAP. II. v. 2. *opere*] * ſuo 2 MS. Rab. H. C. G. v. 3. *benedixit*] * Deus 1 MS. H. C. G. v. 5. *Terram*] eam 3 MS. G. v. 23. ⁖ *virago*] iſſa. ibid. ⁖ *viro*] is. v. 24. & *Matrem*] * ſuam 7 MS. H. C. v. 25. & *non*] nec 3 MS.

CAP. III. v. 10. *tuam*] * Domine MS. q. v. 11. – *Dominus*] 8 MS. H. C. G. v. 15. *ipſa*] ipſe 2 MS. H. C. G. Q. n. v. 19. – *tuo*] 8 MS. R. H. C. v. 23. *emiſit*] & emiſit 4 MS. H. C. G.

CAP. IV. v. 1. ⁖ *Poſſedi*] Canithi. ibid. *Deum*] Dominum 1 MS. R. H. C. v. 7. – *tuum*] 12 MS. R. H. v. 8. – *Egrediamur foras*] Rab. H. C. Q. n. v. 25. ⁖ *Poſuit*] ſoth.

CAP. V. v. 3. – *filiam*] 8 MS. Rab. H. C. G. ibid. *Imaginem & ſimilitudinem*] ſimilitudinem & imaginem 5 MS. Rab. H. C. G.

CAP. VI. v. 3. *Deus*] Dominus MS. R. H. C. Dominus Deus G. v. 6. – *Et præcavens in futurum*] 2 MS. R. Rab. H. C. G.

CAP. VII. v. 13. &] * tres MS. R. H. C. G. v. 17. *diebus*] * & quadraginta noctibus 7 MS. G. v. 19. *nimis*] * Nimis C. G. v. 23. *delevit*] * Deus MS. q.

CAP. VIII. v. 5. *enim*] autem 4 MS. G. Sine conjunctione legunt cum Hebræis Chaldæi. v. 7. – *non*] 6 MS. R. H. C. Q. n. v. 21. *omnem animam*] omnem animantem 6 MS. Omne vivens H. C. Omnem carnem viventem G. ibid. – *viventem*] o.

CAP. IX. v. 5. – &] 1 MS. H. C. G. ib. – *de manu*] 16 MS. Rab. H. C. G. v. 11. *diſſipans*] * omnem MS. G. v. 16. – *meus*] 1 MS. R. H. C. ibid. &] * inter 1 MS. H. C. G. v. 17. *eſt*] erit MS. q. ib. &] * inter 3 MS. H. G. v. 21. *nudatus*] * jacuit MS. q. Rab. v. 25. *Maledictus*] * puer MS. q. v. 27. ⁖ *Dilatet*] japht.

CAP. X. v. 1. – *ſunt*] 5 MS. R. H. C. G. ibid. – *filiorum*] o. v. 5. *unuſquiſque*] vir Rab. H. C. ib. – *ſuam*] 9 MS. R. G. at contradicunt Rab. H. C. v. 7. *Saba,*] * & 12 MS. Rab. H. C. G. v. 9. *ab hoc*] ob hoc 5 MS. H. C. G. v. 25. ⁖ *diviſa ſit*] niphlega.

CAP. XI. v. 3. *faciamus*] * nobis MS. q. v. 9. ⁖ *Babel*] Balal. v. 10. – *ſunt*] 6 MS. H. C. G. v. 12. *Porro Arphaxad*] Q. n. v. 13. *trecentis*] quadringentis 5 MS. H. C. v. 31. *irent*] iret 6 MS. Rab. ad eundum H. C. G.

CAP. XII. v. 1. *monſtravero*] monſtrabo 3 MS. H. C. G. v. 7. *qui apparuerat ei*] * & invocavit ibi nomen ejus o. v. 16. *aſini*] aſinæ o. ibid. *famulæ*] familiæ o. ib. – & *aſinæ*] o.

CAP. XIII. v. 2. *valde*] * Abram 6 MS. Rab. H. C. G. v. 7. *Unde*] * & MS. q. v. 14. – *in directum*] 10 MS. R. Rab. H. C. G. ib. &] * ad 6 MS. H. C. v. 16. – *terræ*] o. ibid. *numerare*] numerari 3 MS. R. H. C. v. 17. – *ergo*] 10 MS. H. C. G.

CAP. XIV. v. 1. *Ponti*] Ellaſar H. C. G. v. 5. – &] 12 MS. R. Rab. H. C. G. v. 7. – *uſque*] 10 MS. Rab. H. C. G. v. 10. – *rex*] 6 MS. H. C. v. 15. – & *Phœnicem*] 13 MS. R. H. C. G.

CAP. XV. v. 6. *Deo*] Domino 1 MS. R. Rab. H. C. v. 10. – *ea*] MS. q. Rab. v. 12. *occumberet*] occubuiſſet MS. q. Rab. ibid. *ſopor*] pavor Rab. ecſtaſis G. Textui recte covenit H. v. 19. *magnum*] * fluvium MS. H. C.

CAP. XVI. v. 1. – *ſibi*] ei H. C. G. 13 MS. v. 2. *acquieſceret*] acquieviſſet 3 MS. H. C. G. v. 11. ⁖ *Iſmael*] Samah. v. 13. *autem*] * Agar MS. q. Rab.

CAP. XVII. v. 4. &] * ponam o. v. 5. ⁖ *patrem multarum, &c.*] ab hamon goim. v. 8. *tuo*] * poſt te 4 MS. R. H. C. G. v. 10. – *meum*] 6 MS. G. A R. autem Rab. H. & C. legitur.

CAP. XVIII. v. 2. – *ſui*] 6 MS. H. C. At a R. Rab. & G. legitur v. 6. – *ſimile*] o. v. 25. *qui judicat omnem terram : nequaquam facies judicium*] nunquid judex univerſæ terræ non facies judicium H. C. G. ibid. – *hoc*] 12 MS. v. 28. *quadragintaquinque*] quinque 4 MS. R. H. C. Textus conſentit G. v. 29. – *ibi*] o.

CAP. XIX. v. 1. – *eos*] 4 MS. H. C. G. v. 14. – &] 7 MS. Rab. H. C. v. 15. *Surge*] * & MS. q. Rab. v. 16. *uxoris*] * ejus 6 MS. H. C. G. v. 30. – *cum eo*] o. v. 35. – *etiam*] 4 MS. G. ib. – &] H. C. G. q. v. 38. *Ammon*] Ben-ammi H. Huic nomini convenit interpretatio, quam interpres ſubjunxit.

CAP. XX. v. 12. – &] 8 MS.

CAP. XXI. v. 6. ⁖ *Riſum fecit :*] Seoc. v. 7. *auditurus*] auditorum 5 MS. v. 9. *Ægyptiæ*] * quem peperit ipſi Abraham. H. C. G. ib. – *cum Iſaac filio ſuo*] 6 MS. H. C. At G. habent. v. 14. *tradiditque*] * ei MS. q. v. 20. *Et fuit*] * Deus 1 MS. H. C. G.

CAP. XXII. v. 1. – *Abraham*] 8 MS. H. C. verum R. & G. nomen Abrahæ, conformiter textui geminant. v. 6. *manibus*] * ſuis MS. H. C. v. 12. *Dominum*] Deum 3 MS. R. Rab. H. G. v. 14. *videt*] videbit H. vidit G. v. 16. – *propter me*] 16 MS. R. H. C. In G. vero reperitur.

CAP. XXXIII. v. 5. – *Dicentes*] o. v. 8. – *pro me*] o. v. 13. *plebe*] populo terræ H. C. G. ibid. – *ejus,*] 8 MS. Rab. ibid. *agro*] eo 7 MS. Rab. illic H. C. G. v. 15. – *me*] o. v. 16. *probatæ*] probati 1 MS. Hebraice eſt, Argenti tranſeuntis ad mercatorem. Chaldaice, Argenti quod recipiebatur pro mercimoniis in unaquaque provincia. Græce; Argenti probati mercatoribus. v. 17. – *ejus*] o. v. 19. *duplici*] duplicis Q. n.

CAP. XXIV. v. 3. &] * Deum] H. C. G. v. 7. *cæli*] * & terræ MS. G. v. 11. *dixit*] oravit Dominum dicens : o. v. 15. *Domino meo*] * Abraham MS. R. G. Textus Hebræis conſentit & Chaldæis. v. 17. *bibendum*] ſorbendum 8 MS. v. 21. *Deus*] Dominus MS. R. H. C. G. v. 24. *Nachor, quem peperit ei Melcha*] Melchæ, quem peperit Nachor 5 MS. H. C. G. Q. n. v. 30. – *aquæ*] H. C. G. v. 32. *fœnum*] * camelis H. C. G. ibid. *camelorum*] ejus H. C. G. v. 42. – *aquæ*] 9 MS. H. C. G. v. 47. – *ejus*] o. v. 52. – *procidens*] 9 MS. H. C. G. v. 53. – *ea*] 1 MS. H. C. G. ibid. – *pro munere :*] H. C. G. ib. *fratribus*] fratri H. C. G. frater R. H. C. At, plurali numero, legunt MS. & G. v. 59. *illius*] * Deboram MS. q. v. 63. *oculos*] * ſuos 2 MS. H. C. v. 67. – *domino ſuo*] 8 MS. H. C. G.

CAP. XXV. v. 2. *Zamram*] Zamran MS. R. H. C. Zombran G. v. 3. *Laomim*] Laummim MS. H. v. 22. *fuit*] * me 1 MS. H. C. G. v. 26. ⁖ *plantam*] aceb.

CAP. XXVI. v. 23. *autem*] * Iſaac MS. q. v. 28. *nos*] nunc o. v. 31. *locum ſuum*] domum ſuam. o. v. 34. *uxores duas*] uxorem 1 MS. H. C. G.

CAP. XXVII. v. 12. *inducat*] inducam Miſſale Roman. H. C. G. v. 27. – *illi*] o. ibid. – *pleni*] 5 MS. R. H. C. in Rab. & G. legitur. v. 28. *vini*] * & olei o. v. 32. – *illi*] o. v. 36. ⁖ *ſupplantavit*] Jacob. v. 37. *vino*] & oleo o. v. 41. *Venient*] Veniat MS. G. ibid. &] ut 7 MS. G. v. 42. *hæc*] * verba 4 MS. H. C. G.

CAP. XXVIII. v. 7. – *ſuis*] o. v. 20. *Dominus*] Deus MS. R. Rab. H. Dominus Deus G. verbum Domini C.

CAP. XXIX. v. 25. – *ſuum*] 6 MS. ibid. *eſt*] * hoc 5 MS. H. C. G. ibid. *quare*] * Liam o. v. 32. ⁖ *Vidit*] Raa. v. 33. ⁖ *audivit*] Samah. v. 34. ⁖ *copulabitur*] illave. v. 35. ⁖ *confitebor*] ode.

CAP. XXX. v. 6. ⁖ *Judicavit*] Dan. v. 8. ⁖ *Comparavit me*] Naphtule Niphtalti. v. 11. ⁖ *Feliciter*] bagad. v. 13. ⁖ *beatitudine mea :*] oſri. ib. *beatam quippe me dicent*] ci iſſerouni. ib. *dicent*] * omnes. v. 18. ⁖ *mercedem*] ſachar. ibid. *Iſſachar*] * quod eſt merces MS. teſte Rabano. G. v. 20. ⁖ *mecum erit*] izbeleni. v. 24. ⁖ *Addat*] Joſeph. v. 25. *in patriam meam*] – 10 MS. ad locum meum H. C. G. v. 26. – *vero*] – 13 MS. enim H. C. G. v. 30. – *ad te*] MS. q. ib. *provideam*] * etiam 5 MS. H. C. G. v. 33. *argues*] arguent 3 MS. H. C. G.

CAP. XXXI. v. 4. *Miſit*] * Jacob. 1 MS. H. C. G. v. 17. *itaque*] autem MS. R. G. v. 29. *tui*] veſtri 4 MS. H. C. ibid. *contra*] cum 10 MS. H. C. G. v. 31. *auferres*] * mihi 1 MS. H. C. G. v. 32. *inveneris,*] * & 7 MS. H. C. G. v. 43. *ſunt*] * ſed 7 MS & H. C. Textui conſentiunt R. & G. ibid. ∻ *filiis*] לִבְנֹתַי. ib. ∻ *Tumulus*] Gal. ibid. ∻ *teſtis*] Ed. v. 48. *teſtis*] * Et adjecit Laban o.

CAP. XXXII. v. 1. *autem*] quoque 7 MS. Rab. & H. C. G. Jacob. abiit, &c. v 22. *mature*] mane 1 MS. nocte H. C. G. v. 28. *contra Deum fortis fuiſti*] ∻ Sarichain Elohim. v. 29. *nomen meum*] * quod eſt mirabile o. v. 30, ∻ *Dominum facie ad faciem,*] Deum MS. R. H. G. Angelum Domini C. ∻ Elohim panim el panim.

CAP. XXXIV. v. 2. *-eam.*] 8 MS. Rab.

CAP. XXXV. v. 4. *eorum*] earum o.

CAP. XXXVI. v. 2. *filiæ*] filiam 3 MS. filii 14 MS. R. Rab. G. Q. n. v. 4. *Ada*] * ipſi Eſau H. C. G. v. 11. *& Cenez*] * & Core o. v. 14. *filiæ*] ut ſupra v. 2. v. 17. *iſti filii Baſemath uxoris Eſau*] -o. v. 20. *habitatores*] habitatoris MS. G. verum quæ in textu eſt lectio R. Rab. H. C. conformis eſt.

CAP. XXXVII. v. 10. *num*] nunquid MS. G. v. 11. *rem tacitus conſiderabat*] verbum ſervavit. H. C. G. v. 16. *-greges*] H. C. G. v. 20. *ciſternam veterem*] unam ciſternarum H. C. G. v. 22. *interficiatis*] interficiamus MS. R. H. C. G. ibid. *ejus*] * Et dixit ad eos Reuben H. C. G. et ſequitur, ne effundatis, &c. ibidem *effundatis*] effundamus o. ibid. *hanc*] veterem o. v. 24. *-veterem*] 8 MS. Rab. H. C. G. v. 27. *venundetur*] vendamus MS. H. C. G. v. 28. *Madianitis*] Iſmaelitis o. ibid. *viginti*] triginta o. v. 29. *puerum*] Joſeph in ciſterna, H. C. G v. 33. *agnoviſſet*] cognoviſſet MS. Rab. v. 36. *militum*] militiæ MS. Rab.

CAP. XXXVIII. v. 2. ∻ *vocabulo*] uſemo ἢ ὄνομα. v. 12. *Suæ*] filiæ Suæ 6 MS. R. H. C. Textui lectio G. conſentit. v. 16. *-ne agnoſceretur*] H. C. v. 17. *-Patior quidvis*] H. C. G. v. 21. *mulier*] meretrix H. G. C. v. 29. ∻ *diviſa eſt propter te maceria*] pharaſta, phares.

CAP. XXXIX. v. 3. *generet ab eo*] generentur ab eo o. v. 6. *Nec quidquam, &c.*] & dimiſit omnia quæ habebat in manu Joſeph. H. C. G. v. 9. *Dominum meum*] Deum MS. H. C. G. Deum meum MS. R. Rab. v. 10. *dies*] * loquebatur 4 MS. R. H. C. G. v. 13. *mulier*] * quod reliquiſſet H. C. G. ibid. *-ad ſe*] 9 MS. Rab. H. C. G.

CAP. XL. v. 10. *-in*] 9 MS. v. 17. *portare*] * putabam MS. q. R. ibid. *cibos*] * Pharaonis H. C. G. v. 21. *ei*] regi 13 MS. Rab. Pharaoni H. C. G.

CAP. XLI. v. 8. *-omnes*] o. v. 24. *ſomnium*] ſomniorum 4 MS. H. C. G. v. 43. *ſecundum*] ſecum o. v. 44. *rex Ægypti*] 10 MS. Rab. Pharao. H. C. G. v. 51. ∻ *Oblivíſci me fecit*] naſſani. v. 52. ∻ *Creſcere me fecit*] hiphrani. v. 54. *autem*] etiam MS. R. ibid. *panis*] fames MS. R. Rab. His accedit exemplar Græcum, quod panes non erant, legit. At H. C. G. id quod in textu eſt habent.

CAP. XLII. v. 6. *erat princeps in Terra-Ægypti*] princeps Ægypti MS. Rab. -H. C. G. v. 13. *-dixerunt*] 2 MS. Rab. H. C. G. v. 28. *pecunia*] * mea 7 MS. H. G. v. 30. *terræ*] * illius 5 MS. ibid. *-eſſe provinciæ*] o. v. 36. *auferetis*] aufertis MS. q.

CAP. XLIII. v. 3. *atteſtatione*] teſtificatione MS. v. 11. *frugibus*] fructibus MS. G. v. 14. *-in vinculis*] 5 MS. H. C. G. v. 17. *Ibique*] Illique MS. v. 22. *quæ-nobis neceſſaria ſunt*] -6 MS. Rab. cibum H. G. frumentum C.

CAP. XLIV. v. 4. *tunc*] cum MS. v. 18. *-confidenter*] H. C. G. v. 27. *-Ad quæ*] At MS. R. H. C. G. v. 32. *-ſim*] 6 MS. H. C. G.

CAP. XLV. v. 5. *-in Ægyptum*] 1 MS. Rab. H. C. G. v. 23. *eis*] ei 12 MS. H. C. G. v. 26. *-filius tuus*] 10 MS. Rab. H. C.

CAP. XLVI. v. 8. *ipſe*] Jacob H. C. G. v. 9. *Primogenitus*] * Jacob H. C. G. v. 10. *Jamin*] * & Jami. o. v. 18. *autem*] * Jacob MS. q.

CAP. XLVII. v. 4. *-nos*] 1 MS. H. C. G. ibid. *-ſervos tuos*] o v. 16. *panes*] panem MS. H. C. Textui ſuffragantur R. Rab. & G. v. 22. *-&*] MS.

CAP. XLVIII. v. 3. *-Joſeph*] MS. q. Rab. v. 15. *Jacob filiis Joſeph*] Joſeph filio ſuo 29 MS. Rab. Q. n. v. 20. *eis*] ei MS. q.

CAP. XLIX. v. 3. *-in*] 3 MS. Rab. H. v. 8. ∻ *te laudabuntur*] jodoutha. ibid. *tua*] tuæ MS. R. Rab. G. pro textu ſtant cum Hebræis Chaldæi. v. 16. ∻ *judicabit*] iadin. v. 19. ∻ *accinctus præliabitur ante eum*] gedoud jegoudennou. ibid. ∻ *accingetur*] jagud. v. 26. *veniret*] veniat 5 MS. v. 31. *jacet*] * Emptio agri & ſpeluncæ quæ in eo a filiis Heth H. C. G.

CAP. L. v. 11. *Ægypti*] * qui eſt trans Jordanem H. C. G. v. 16. *fecimus*] * ei MS. H. C. G. ibid. *-dicentes*] MS. q. Rab. v. 17. *ſervi Dei patri tuo*] ſervis Dei patris tui 1 MS. R. H. C. G.

EXODUS.

CAP. I.

VER. 13. *eis*] * & invidentes o.

CAP. II. *greges*] gregem 6 MS. H. C. oves G. v. 18. *Raguel*] Jethro o. v. 22. ∻ *Advena ſui in terra aliena:*] ger. ib. *-Alterum vero peperit: quem vocavit Eliezer dicens: Deus enim patris mei adjutor meus, & eripuit me de manu Pharaonis.*] 2 MS. H. C. Hinc tollunt: poſt 18. cap. v. 4. legunt. In Græca vero tranſlatione & Rab. & hic & ibi legitur. v. 25. *liberavit*] cognovit 10 MS. Rab. H. G.

CAP. III. v. 1. *ſoceri*] cognati 11 MS. Rab. Q. N. v. 2. *Dominus*] Angelus Domini H. C. G. Textus Rab. conſonat. v. 8. *Hevæi*] Gergezæi 5 MS. G. verum R. Rab. H. C. Gergezæi non meminerunt. v. 11. *-filios*] o. v. 12. *-meum*] 2 MS. H. C. & G. legunt. ibid. *immolabis*] immolabitis H. C. G. v. 20. *quæ*] enim 10 MS. Rab. & H. C. G. Et ext. infra 11. 2. & 12. 35.

CAP. IV. v. 5. *tuorum*] ſuorum R. H. C. G. v. 18. *ſocerum*] cognatum 10 MS. Q. n. v. 26. *-tu mihi es*] 8 MS. H. Q. n. v. 27. *autem*] quo MS. R. v. 31. *-Dominus*] o.

CAP. V. v. 12. *per*] in MS. R. H. C. G. v. 17. *-idcirco*] o. v. 19. *in malum*] in malo 4 MS. Rab. H. G.

CAP. VI. v. 3. ∻ *ADONAI*] יהוה. v. 20. *Moyſen*] * & Mariam o.

CAP. VII. v. 10. *Tulitque*] & projecit H. C. G.

CAP. VIII. v. 9. *-& a ſervis tuis, & a populo tuo*] 12 MS. H. C. A Græcis tollitur illud duntaxat: & a ſervis tuis. v. 19. *hic*] hoc MS. Rab. G. v. 25. *ſacrificare*] * Domino MS. q.

CAP. IX. *ulcera*] vulnera 23 MS. Q. n. v. 11. *ulcera*] vulnera 23 MS. v. 15. *manum*] * meam MS. H. C. G.

CAP. X. v. 2. *auribus*] aures MS. G. v. 3. *mihi*] * in deſerto o v. 9. *-Dei*] 6 MS. H. C. Textus G. conſonat. v. 11. *Non fiet ita*] Non fiat ſic H. C. G. v. 18. *-Moyſes*] 6 MS. H. C. A. G. autem R & Rab. non tollitur.

CAP. XI. v 2. *aurea,*] * & veſtem MS. G. Ab H. autem C. & Rab. non additur. v. 5. *ingrediar*] egrediar 10. MS. egredior. H. revelor. C. ingredior G. v. 7. *&*] * filios o. v. 8. *adorabunt*] orabunt 5 MS. C. v. 10. *ſigna &*] 9 MS. H. C. G. Q. n.

CAP. XII. *calceamenta*] * veſtra 1 MS. Rab. H. C. ibid. *baculos*] baculum MS. H. Textui hic Rab. & hic & illic R. & G. conſentiunt. v. 19. *fermentatum*] fermentum 1 MS. H. C. G. v. 22. *limine*] vaſe C. dictio hebræa & limen ſignificat & vas. v. 23. *-domus*] 5 MS. H. C. G. v. 24. *cuſtodi*] cuſtodite 5 MS. H. C. G. ibid. *tibi*] vobis 5 MS. ibid. *tuis*] veſtris 5 MS. Q. n. v. 25. *Dominus*] * Deus MS. Q. v. 29. *ejus*] ſuo 1 MS. v. 31. *-&*] MS. R. H. C. ibid. *ite*] * & MS. R. G. v. 37. *abſque parvulis-& mulieribus*] -12 MS. H. C. præter exercitus impedimenta G. textui Rab. ſuffragatur. v. 39. *occurrerat*] curaverat MS.

CAP. XIII. v. 5. *te*] vos MS. q. ibid. *celebratis*] celebrabis 8 MS. R. H. C. G. v. 16. *ante*] inter 6 MS. Rab. H. C. Textui R. & G. conſentiunt *Dominus*] Deus MS. R. H. G.

CAP. XIV. v. 19. *-ſe*] Q. n. ibid. *Domini*] Dei MS. R. H. C. G. v. 24. *-ecce*] R. H. C. G. pro textu MS. & Rab. faciunt.

CAP. XV. v. 7. *meos*] tuos 4 MS. R. H. C. -G. v. 8. *ſtetit*] * ſicut moles aut murus H. C. G. v. 11. *laudabilis*] * & 11 MS. R. At a Rab. H. C. & G. non legitur. v. 17. *-tuum*] MS. Rab. H. C. G. v. 19. *eques*] equus 8 MS. H. G. Q. n. -o. ibid. *-ejus*] MS. Rab. G. v. 23. ∻ *amara*] marim. v. 27. *-filii Iſrael,*] 9 MS. Rab. H. C. G.

CAP. XVI. v. 7. *audivi*] audivit MS. H. C. G. v. 8. *eum*] nos Rab. G. Textui vero ſuffragantur MS. R. H. C. ibid. *enim*] autem Rab. G. pro Textu faciunt MS. R. & H. C. & nos quid? v. 26. *Domini*] Domino 6 MS. R. H. G. coram Domino C. ib. *-Domini*] H. C. G. Domino 1 MS. R. v. 33. *in*] * futuras retro 6 MS. R. A Rab. autem H. C. & G. non legitur. ibid. *præcepit*] præceperat MS. R. Q. n.

CAP. XVII. v. 8. *Amalec*] * ad pugnam MS. q. v. 16. *ſolii*] ſolius o.

CAP. XVIII. v. 4. ∻ *Deus enim*] Elohi. ibid. ∻ *adjutor*] ezer. v. 12. *Domino*] Deo MS. R. H. C. G. v. 21. *ſapientes*] potentes 16 MS. R. Rab. H. C. G.

CAP. XIX. v. 1. *egreſſionis*] * filiorum MS. H. C. G. v. 3. *ad Deum*] * in montem MS. in montem Dei G. in conſpectum verbi dei C. Quæ autem in textu eſt lectio R. Rab. & H. conformis eſt. v. 12. *ad eos*] MS. Rab. H. C. G. v. 13. *tangent*] tanget 7 MS. H. C. G. v. 16. *timuit*] * omnis 2 MS. H. C. G. v. 19. *ei*] * voce H. C. G. v. 21. *velit*] velint MS. Rab. H. C. G. v. 25. *-omnia*] H. C. G.

CAP. XX. v. 1. *Dominus*] Deus 2 MS. R. H. v. 10. *-in eo*] 12 MS. Rab. H. C. At in R. & G. reperitur. v. 18. *videbat*] audiebat o. v. 23. *facietis*] * mecum 3 MS. H. coram me 1 MS. C. In R. autem Rab. & G. neutrum legitur. v. 25. *cultrum*] * tuum 16 MS. H. C. G. ibid. *eum*] eo MS. R. His volunt cum H. Chaldæi: nam ad altare referunt illos Rab. G.

CAP. XXI. v. 14. *per induſtriam*] de induſtria. ibid. *aut*] & 4 MS. Rab. H. C. Textus R. & G. conſentit. v. 16. *Qui maledixerit patri ſuo vel matri, morte moriatur*] Q. n.

CAP. XXII. v. 6. *ſpicas*] ſpinas MS. R. Rab. H. C. G. v. 9. *damnum*] damni 2 MS.

CAP. XXIII. v. 3. *judicio*] negocio 14 MS. H. ut autem in textu eſt C. & ſeptuaginta tranſtulerunt R. & Rab. legunt. v. 6. *judicium*] 13 MS. Non decl. ſeu pervertes judicium pauperis in lite ejus. v. 15. *comedes*] comedetis MS. R. G. Textus Rab. H. & C. conformis eſt. v. 16. *meſſis*] menſis o. v. 17. *-tuo*] 6 MS. Rab. H. C. v. 18. *tuæ*] meæ 9 MS. Rab. H. C. G. v. 20. *mittam*] mitto 2 MS. Rab. H. C. G. ibid. *-meum*] 6 MS. H. C. v. 21. *peccaveris*] peccaveritis 5 MS. Rab. H. C. v. 26. *-in*] o.

CAP. XXIV. v. 1. *-ex*] 2 MS. H. C. G. Textui Rab. auxiliatur. v. 5. *-duodecim*] 4 MS. Rab. H. C. G. v. 10. *-&*] MS. Rab. H. C. G. v. 11. *qui procul receſſerant*] Q. n. v. 12. *eos*] filios Iſrael MS. q. R. Rab. v. 16. *eum*] * Dominus MS. R. G. ab H. autem & C. non additur.

CAP. XXV. v. 5. *ianthinas*] hyacinthinas MS. R. Rab. G. Q. n.

CAP. XXVI. v. 14. *ianthinis*] hyacinthinis MS. R. Rab. G.

CAP. XXVIII. v. 33. *tincto*] * & byſſo retorta MS. R. G. verum ab H. & C. non legitur.

CAP.

CAP. XXIX. v. 5. *-&*] 4 MS. H. C. v. 31. *conſecrationis*] conſecrationum 7 MS. H. Textui vero conſonant G. v. 33. *ſancti*] ſanctas 5 MS. G. ſanctificata MS. ſanctitas H. C.

CAP. XXX. v. 9. *-libamina*] o. v. 13. *nomen*] numerum 3 MS. H. C. viſitationem, ita tranſtulerunt 70. Ut in textu eſt, legit Rab. v. 24. *calami*] * aromatici H. C. G.

CAP. XXXI. v. 8. *altaria*] altare 5 MS. R. In H. & C. eſt. Et altare thym. & altare hol. in G. non aliud eſt quam, Et altaria. v. 14. *-meam*] 2 MS. R. Rab. H. C. G. v. 15. *facietis*] facies 4. MS. G. fiet H. C. v. 18. *ab*] * omni MS. R. Rab.

CAP. XXXII. v. 1. *acciderit*] ei 3 MS. H. C. G. v. 5. *-dicens*] o. v. 7. *-dicens*] 7 MS. H. C. Textui conſentiunt R. Rab. & G. v. 13. *Abraham*] & MS. R. G. At ab H. & C. non additur. v. 16. *Domini*] Dei MS. R. H. G. v. 21. *Dixitque*] * Moyſes 6 MS. H. C. G. v. 28. *-triginta*] 9 MS. R. Rab. H. C. G. viginti o. v. 31. *Obſecro*] * Domine MS G. A R. autem H. & C. non legitur. v. 34. *tibi*] * ecce H. C. G.

CAP. XXXIII. v. 1. *-dicens*] 8 MS. H. C. G. v. 3. *eſt*] es 5 MS. Rab. H. C. G. v. 9. *oſtium*] * Tabernaculi 2 MS. H. C. G. v. 10. *loquebaturque*] Dominus MS. q. R. v. 13. *faciem tuam*] * viam tuam 9 MS. H. viam bonitatis tuæ C. teipſum manifeſte Rab. G. v. 19. *vocabo*] vocabor Q. n.

CAP. XXXIV. v. 4. *ſecum*] * duas 7 MS. H. C. G. A Rab. non additur. v. 10. *cernat*] * omnis H. C. G. ibid. *-iſte*] 3 MS. Rab. C. v. 11. *Jebuſæum*] * & Gergeſæum 4 MS. G. Ab H. autem. C. & Rab. non agnoſcitur. v. 13. *deſtrue*] * & 1 MS. H. C. G. v. 15. *ut*] & 1 MS. H. C. G. v. 25. *victimæ*] victimis MS. R. G. At H. Textui volunt. adipibus victimæ C. v. 28. *Domino*] * Moyſes MS. R. Rab. G. Ab H. autem & C. non additur. v. 34. *Quod*] Qui R. Rab. v. 35. *rurſus*] * velamine 4 MS. H. C. G.

CAP. XXXV. v. 4. *prono*] prompto MS. Rab. ibid. *animo*] corde H. C. G. v. 7. *ianthinas*] hyacinthinas MS. R. Rab. G. v. 16. *baſes*] baſim 7 MS. R. H. C. G. v. 24. *hyacinthinas,*] ianthinas MS. ibid. *ariſque*] * auri o. v. 34. *dedit*] * Dominus MS. q.

CAP. XXXVI. v. 19. *ianthinis*] hyacinthinis MS. R. G.

CAP. XXXVII. v. 29. *thimyamata*] 7. MS. H. C. G.

CAP. XXXVIII. v. 14. *tenebant*] tenebat MS. R. v. 15. *inter*] MS. ib. *fecit*] facit MS. Alia quædam MS. legunt: Quæ ab utroque intr. &c. v. 21. *ceremoniis*] ceremonias MS. G. v. 28. *quinque*] * ſiclis MS. R. G. At H. & C. conformiter Textui, non exprimunt.

CAP. XXXIX. v. 6. *Iſrael*] * ſex nomina in lapide uno, & ſex in altero, juxta ordinem nativitatis eorum: in quibuſdam MS. etiam hoc loco legitur; at ab H. C. & G. niſi in cap. hujus libri 28. non agnoſcitur. v. 33 *hyacinthinis*] ianthinis MS.

CAP. XL. v. 5. *-teſtimonii*] 8 MS. H. C. G. v. 19. *tabernaculum*] * teſtimonii MS. q. R. v. 29. *Laveruntque*] * in eo 1 MS. R. ex eo H. C. G.

LEVITICUS.

CAP. I.

VER. 5. *ſacerdotis*] ſacerdotes 3 MS. R. H. C. G. v. 10. *agnum anniculum &*] maſculum 2 MS. R. H. C. G. Textus autem Rad. conformis erit ſi τὸ agnum dempſeris.

CAP. II. v. 2. *ſacerdotis*] ſacerdotes 1 MS. H. C. G. v. 7. *-fuerit ſacrificium*] 11 MS. Rad. H. C. G.

CAP. III. v. 1. *offerre*] * ſive H. C. G. ibid. *immaculata*] immaculatum 9. MS. H. C. G. Textus autem Rad. conſentit. v. 2. *ſacerdotis*] ſacerdotes 1 MS. H. C. H. v. 13. *per*] ſuper 3 MS. H. C. G.

CAP. IV. v. 6. *eum*] eo 7 MS. Textui Rad. ſuffragatur. eos o. de ſanguine H. C. de ſanguine digito G. v. 8. *offerret*] auferet 5 MS. H. C. G. Textui Rad. adſtipulatur & in hoc, & in eo qui ſequitur loco. v. 10. *offertur*] aufertur 6 MS. H. C. G. v. 13. *turba*] * filiorum MS. q. v. 25. *reliquum*] * ſanguinem R. MS. H. C. G. Radulph. ſi non legit intellexit. v. 26. *ſupra*] * altare 3 MS. H. C. G.

CAP. V. v. 1. *jurantis*] adjurantis 1 MS. Utramque lectionem Radulphus exponit. juramenti H. G. v. 11. *columbarum*] columbæ MS. Rad. H. C. Textui conformiter habent G. v. 19. *in Domino*] in Dominum 7 MS. Rad. Domino H. coram Domino G.

CAP. VI. v. 10. *vorans*] vorax MS. v. 11. *-&*] R. H. C. G. ibid. *-uſque ad favillam conſumi faciet*] MS. R. H. C. G. A Rad. autem leguntur. v. 16. *ſanctuarii*] ſancto in atrio MS. R. H. C. G. His conformiter Rad. legiſſe videtur. v. 30. *enim*] autem 5 MS. Textui Rad. conſentit. & H. C. G. Et omnis hoſtia, &c.

CAP. VII. v. 14. *offertur*] offeretur MS. Rad. H. C. G. v. 18. *abſumit*] * & 2 MS. H. C. G. ibid. *fiet*] * ejus MS. q.

CAP. VIII. v. 3. *-tabernaculi*] -o. v. 24. *pollices*] pollicem 2 MS. Pro Textu Rad. facit H. C. G. habent quidem numerum ſingularem, ſed repetitum. v. 26. *fermento*] * unum R. H. C. G. A Radul. explicatur. v. 28. *Domini*] Domino 1 MS. R. H. G. coram Domino C. v. 34. *compleretur*] completur MS.

CAP. IX. v. 3. *anniculum*] anniculos 5 MS. H. C. At Rad. & G. Textui conſentiunt.

CAP. X. v. 3. *Quod audiens*] & H. C. G. v. 4. *Ite*] Accedite H. C. G. v. 6. *Fratres*] * quoque 1 MS. H. C. verum Rad. & G. non addunt. v. 7. *egrediemini*] egredimini MS. egrediamini R. Futurum eſt, H. C. & G. ſed quod, etiam his modis, recte vertatur. v. 14. *repoſita*] ſepoſita MS. v. 18. *intra ſancta*] * ſanctorum 6 MS. Radul. interpretans addit in ſanctitatem intrinſecus H. in domum ſanctitatis intrinſecus C. in ſanctum G.

CAP. XI. v. 2. *Iſrael*] * Cuſtodite omnia quæ ſcripſi vobis, ut ſim Deus veſter o.

CAP. XII. v. 4. *infantulus*] caro præputii ejus H. C. G.

CAP. XIII. v. 25. *ecce*] * ſi 7 MS. R. Sed a Rad. H. C. non additur G. v. 31. *eos*] eum 8 MS. R. locum maculæ H. C. G. Textui Rad. adſtipulatur.

CAP. XIV. v. 36. *efferant*] efferantur MS. R. v. 49. *purificatione*] purificationem MS. H. G. Pro textu Rad. facit.

CAP. XV. v. 21. *&*] * locus MS. q. R. v. 27. *eam*] ea, MS. R. H. C. Verum, quæ in textu eſt lectio, Rad. & G. conſonat.

CAP. XVI. v. 17. *-donec egrediatur*] H. C. G. v. 32. *initiata ſunt*] initiata eſt 7 MS. H. Textui volunt Rad. & G.

CAP. XVII. v. 2. *-dicens*] o. v. 8. *domo*] filiis MS. R. G. Textus Rad. H. & C. conſentit. v. 9. *offeratur*] offerat 3 MS. R. H. & G. v. 11. *-meo*]-H. C. G. meum MS. Rad. v. 12. *apud*] inter MS. Rad. H. C.

CAP. XVIII. v. 15. *ejus*] * Et uxorem fratris ſui nullus accipiat MS. Rad.

CAP. XIX. v. 8. *populo ſuo*] medio populi ſui MS. q. v. 16. *nec*] & MS. Rad. ibid. *populo*] populis 10 MS. Rad. H. Q. n. v. 19. *jumentum tuum*] jumenta tua 13 MS. R. Rad. G. Singulariter vero legunt, cum H. C. v. 22. *peccato*] delicto MS. Rad. v. 26. *comedetis*] * carnem MS. q. Q. n. v. 31. *Non*] ne MS. Rad. H. v. 33. *Non*] ne MS. Rad.

CAP. XX. v. 7. *ego*] * Sanctus MS. R. Rad. G. verum H. & C. non addunt. v. 9. *aut*] & MS. Rad. H. C. Disjunctivam conjunctionem recte tranſtulerunt ſeptuaginta. v. 26. *polluta*] * Et 2 MS. Rad. H. C. G.

CAP. XXI. v. 10. *veſtimenta*] * ſua 2 MS. H. C. G. Hoc & duobus ſequentibus. Textui Rab. ſuffragatur. v. 12. *Domini*] Dei ſui 3 MS. R. H. C. G. v. 17. *familias*] * ſuas 2 MS. H. C. veſtras G. v. 23. *qui*] quia 6 MS. Rad. H. C. G.

CAP. XXII. v. 5. *tangit*] tanget MS. H. C. G. v. 6. *carnem ſuam*] corpus ſuum MS. G. Textus autem Rad. H. & C. conſonat.

CAP. XXIII. v. 8. *-in eo*] 1 MS. C. G. A Rad. autem legitur. v. 10 *manipulos*] manipulum H. C. Plurali numero utuntur ſeptuaginta. v. 11. *acceptabile*] acceptabilis MS. Rad. v. 20. *Domino*] * cum duobus agnis H. C. G.

CAP. XXIV. v. 7. *Domini*] Domino, MS. H. C. G. v. 16. *-populi*] 2 MS. H. C. G. At a Rad. non tollitur. v. 18. *reddet*] reddat MS. Rad. G. Futurum vero ut Textus habet, eſt R. H. & G. v. 21. *reddet*] reddat MS. Rad.

CAP. XXV. v. 2. *ſabbathizet*] * populus o. terra H. C. G. Textus Rad. conformis eſt. ibid. *-Domini*] Domino MS. R. H. C. G. Pro textu Rad. facit. v. 5. *gignet*] gignit MS. Rad. G. v. 6. *ancillæ*] * tuæ 7 MS. Rad. H. C. G. ibid. *peregrinatur*] peregrinantur MS. R. H. C. Textus autem Rad. conſentit, et ad G. accedit. v. 12. *oblata*] ablata MS. R. Radul. autem oblatam legit, & vindemiam ſubaudit. Hæc poſterior 12 verſus pars ab H. C. & G. ad hunc legitur modum: De agro comedetis fructum ejus. v. 33. *Levitarum*] Leviticarum MS. Rad. verum quæ textum occupat, lectio R. H. C. & G. reſpondet.

CAP. XXVI. v. 15. *ſi*] & ſi 2 MS. H. C. Sed MS. R. G. v. 16. *vobis*] * Et H. C. G. ibid. *vos*] * quoque MS. Textui ut hoc & præcedenti loco Rad. ſuffragatur. v. 30. *Simulachra*] * veſtra 6 MS. H. C. G. A Rad. autem non legitur. v. 40. *majorum ſuorum*] malorum ſuorum recordentur o. v. 45. *-Deus*] 3 MS. H. C. G.

CAP. XXVII. v. 2. *Deo*] Domino MS. R. H. G. C. v. 8. *&*] * ad 2 MS. R. autem &. Rad. non legitur. v. 9. *voverit*] * Domino 1 MS. Rad. H. C. G. v. 11. *Animal*] * autem 13 MS. H. C. G. v. 26. *Deum*] Dominum MS. R. Rad. H. C. G. v. 27. *ſuam*] tuam 2 MS. H. Q. n. v. 32. *-& capite*] R. H. C. G. At a MS. & Rad. legitur.

NUMERI.

CAP. I.

VER. 22. *generationes*] * ſuas MS. H. C. G. v. 24. *generationes*] ſuas MS. H. C. G. v. 51. *caſtra metanda*] caſtra metandum 1 MS. Q. n. ibid. *externorum*] exterorum MS. extraneorum Rab.

CAP. II. v. 2. *filiorum*] filii 3 MS. R. Rab. v. 4. *ſexcentorum*] ſexcenti R. Rab.

CAP. III. v. 22. *quingentorum*] quingenti R. G.

CAP. IV. v. 6. *velamen*] velamine MS. R. Rab. H. C. G. ib. *ianthinarum*] hyacinthinarum MS. R. Rab. G. Q. n. v. 8. *ianthinarum*] hyacinthinarum MS. R. G. v. 10. *ianthinarum*] hyacinthinarum MS. R. G. v. 11. *ianthinarum*] hyacinthinarum MS. R. G. v. 12. *ianthinarum*] hyacinthinarum MS. R. G. v. 14. *ianthinarum*] hyacinthinarum MS. R. G. v. 15. *involverint*] involverit R. H. C. At Textui G. ſuffragantur. v. 19. *opera*] onera MS. q. R. v. 25. *ianthinum*] hyacinthinum MS. R. G. v. 36. *quos*] * recenſeri R. H. C. G.

CAP. V. v. 22. *ſuo*] tuo, 1 MS. H. C. G.

CAP. VI. v. 5. *tranſibit*] aſcendit MS. q. ibid. *per*] ſupra 7 MS. Rab. H. C. G.

CAP. VII. v. 2. *-&*] R. H. C. G. A Rab. autem non tollitur. ibid. *qui*] quæ MS. R. Rab. v. 5. *tabernaculi*] * teſtimonii 1 MS. H. C. G. v. 6. *eos*] ea 4 MS. R. G. v. 35. *hoſtia*] ſacrificio MS. R. ſacrificium H. C. G. v. 84. *in dedicationem*] in dedicatione MS. R. Rad.

dedicatio H. C. G. -*oblata*] H. C. G. v. 88. *dedicationem*] dedicatione MS. R. ibid. *oblata*··· *quando*] dedicatio altaris, poſt quam H. C. G.

, CAP. VIII. v. 2. -*candelabrum*] 5 MS. R. H. C. G. At a Rab. leguntur. v. 19. *populi*] filiorum Iſrael 1 MS. H. C. G.

CAP. XI. v. 4. *deſiderio*] * carnium MS. q. R. Rab. v. 18. *cras :*] * & 1 MS. H. C. G. v. 21. -*ad Dominum*] 4 MS. Rab. H. C. G. v. 24. *Iſrael,*] populi 1 MS. H. C. Textui Rab. auxiliatur. v. 34. *qui deſideraverat*] quem percuſſit Dominus, quia deſideraverat carnes MS. q. ibid. *deſideraverat*] * carnes MS. q. R. Rab.

CAP. XII. v. 8. -*&*] MS. R. Rab. C. G. Ab H. autem legitur.

CAP. XIII. v. 29. *grandes*] *nimis MS. Rab. H. C. G.

CAP. XIV. v. 10. -*videntibus*] 6 MS. H. C. G. v. 19. -*tui*] 2 MS. R. H. C. G. v. 24. *eam.*] * Sed 3 MS. H.C.G.

CAP. XV. v. 11. *facies*] facietis MS. Rab. Textus autem G. conſonat & R. fiet H. C. v. 26. *eos*] vos 7 MS. G. Pro Textu autem faciunt R.H.C.

CAP. XVI. v. 26. *hominum*] * iſtorum 1 MS. H. C. G. v. 44. *nubes*] * tabernaculum 10 MS. Rab. illud. H. C. G.

CAP. XVII. v. 13. *peribimus*] perivimus MS. H. C. G.

CAP. XVIII. v. 9. *cedit*] cedet MS. R. v. 10. *tibi*] Domino o. v. 15. *erumpit*] erumpet MS. R. Textui autem ſuffragantur C. & G. v. 19. *ſalis*] pacis o. v. 20. *poſſidebitis, nec habebitis*] poſſidebis nec habebis, 1 MS. H. C. G. Textui autem vult R. cum Rab.

CAP. XIX. v. 3. *tradetiſque*] tradeſque MS. R. Rab. G. At quæ in Textu eſt lectio, H. & C. reſpondet.

CAP. XX. v. 6. *Ingreſſuſque*] ingreſſique Miſſ. Rom. C. Textui autem R. Rab. H. & G. ſuffragantur. ibid. -*clamaveruntque ad Dominum, atque dixerunt, Domine Deus audi clamorem hujus populi, & aperi eis theſaurum tuum fontem aquæ vivæ, ut ſatiati ceſſet murmuratio eorum*] 1 MS. R. Rab. H. C. C. v. 12. *jumenta*] * ejus 6 MS. H. C. G. v. 16. *Ægypto*] * & 7 MS. H. C. G. v. 20. *tranſibitis*] tranſibis 2 MS. H. C. G.

CAP. XXI. v. 5. *Dominum*] Deum 1 MS. R. H. G. Ut autem textus habet, legunt Rab. & C. v. 18. -*Profectique ſunt*] 23 MS. Rab. H. G. Q. n. ibid. *ſolitudine*] * in 5 MS. Rab. G. v. 20. *Bamoth.*] * de 22. MS. Rab. H. C. G. v. 20. *Phaſga*] * & MS. ib. *Quod*] & 2 MS. H.

CAP. XXII. v. 5. *Ammon*] populi ſui H. C. G. v. 6. -*meu*] R. H. C. G. A MS. autem & Rab. legitur. v. 11. *abigere*] abjicere 1 MS. ejicere Rab. G. Vocibus H. & C. omnia hæc ſignificantur. v. 23. *angelum*] * Domini 1 MS. H. C. G. v. 32. *verberas*] verberaſti MS. H. C. G. v. 37. *vocarent*] vocarem 7 MS. Hebræi, C. & G. legunt : Nonne mittens miſi ad te ad vocandum te?

CAP. XXIII. v. 10. *ſtirpis*] quartæ partis H. C. populorum G. v. 13. *poſſis*] * & 7 MS. H. C. G. v. 26. *Deus*] Dominus MS. R. H. C. Textus autem conſonat Rab. & G. v. 29. *arietes*] * per ſingulas aras 8 MS. His forte verbis exponere interpres voluit, quod ab H. C. & G. legitur : Et para hic, &c.

CAP. XXIV. v. 7. *a quas*] gentes 3 MS. C. G. Q. n. v. 9. *maledixerit*] * tibi 4 MS. R. H. C. G. v. 14. *dabo*] * tibi 6 MS. R. H. C. G.

CAP. XXV. v. 13. *quia*] * zelo MS. q. v. 18. *& decepere*] ut deciperent 4 MS.

CAP. XXVI. v. 14. *ducentorum*] ducenti 1 MS. R. H. C. G. v. 16. *Her*] Heri 4 MS. H. C. Addi G. v. 18. *quingentorum*] quingenti 1 MS. R. H. C. G. v. 23. *quingentorum*] quingenti 1 MS. R. H. C. G. v. 26. *trecentorum*] trecenti 1 MS. R. H. C. G. v. 37. *quingentorum*] quingenti 1 MS. R. H. C. G. v. 62. *qui*] quia 2 MS. H. C. G.

CAP. XXVII. v. 14. *deſerti*] in deſerto MS. G. deſerto 1 MS. Textus R. & Rab. conſimiliter habet. v. 18. *eum*] Moyſen 8 MS. H. C. G. ibid. -*Dei*] 3 MS. R. H. C. G. A Rab. autem legitur.

CAP. XXVIII. v. 13. *oleo*] *conſperſæ 8 MS. H. C. G. A Rab. autem non legitur. v. 23. *offeretis*] offertis MS. v. 27. -*&*] MS. R. Rab. H. G. At C. expreſſit. v. 30. *quoque*] * Unum MS. H. C. G. At a R. & Rab. non legitur.

CAP. XXXI. v. 25. *Tollite*] Tolle 4 MS. H. C. G. v. 31. *Eleazer*] * ſacerdos 5 MS. H. C. G. v. 52. -*pondo*] pondere ſanctuarii 7 MS. - R. Ea quæ in Textu eſt lectio Rab. conſentit, atque H. C. & G. accedit.

CAP. XXXII. v. 17. *muratis*] munitis MS. H. Textui autem G. volunt. v. 28. -*per*] MS. R. Rab. H. C. G. v. 31. *ſuis*] tuis 1 MS. H. C. Textui vero G. ſuffragantur. v. 33. -*&*] 1 MS. H. C. G.

CAP. XXXIII. v. 3. *fecerunt*] 6 MS. R. Rab. H. C. G. Q. n. ibid. ∴ *Phaſe*] τὸ πάσχα. v. 38. *ſacerdos*] o.

CAP. XXXIV. v. 4. *ſcorpiones*] ſcorpionum R. H. C. G. At MS. cum Rab. textui volunt. v. 8. *venient*] veniet 6 MS. Rab.

CAP. XXXV. v. 20. *interficietur*] interficiet 6 MS. C. G. v. 22. -*&*] 1 MS. H. C. G.

CAP. XXXVI. v. 13. *mandavit*] præcepit 5 MS.

DEUTERONOMIUM.

CAP. I.

VER. 19. -*ſolitudinem*] 8 MS. H. C. G. v. 20. *noſter*] veſter. ib. *nobis*] vobis MS. Rab. G. Textui autem R. H. C. auxiliantur. v. 26. *noſtri*] veſtri 6 MS. R. H. C. G. v. 28. *munitæ*] muratæ MS. G.

CAP. II. v. 12. *Horrim*] Horræi 1 MS. R. G. Eo autem modo quo Textus legunt Rab. & H. v. 21. *Zomzommim*] Zommim MS. R. G. Pro Textu autem H. faciunt. v. 27. *Tranſibimus*] Tranſibo 1 MS. H. C. ibid. *gradiemur viam : non declinabimus*] gradiar via, non declinabo 1 MS. H. C. G. v. 28. *nobis, ut veſcamur :*] mihi ut veſcar 1 MS. H. C. G. ibid. *bibemus*] bibam 1 MS. H. C. G. v. 29. *Tantum eſt ut nobis*] Tantum eſt mihi 1 MS. H. C. G. ibid. *veniamus ad Jordanem, & tranſeamus*] veniam ad Jordanem & tranſeam 1 MS. H. C. G. Q. n. v. 36. *Arnon*] * & 1 MS. H. C. G. A R. autem & Rab. non legitur.

CAP. III. v. 13. *vocatur*] vocabatur MS. R.

CAP. IV. v. 7. *ſicut*] * Dominus 3 MS. Rab. H. C. G. v. 22. *moriar*] morior MS. H. C. G. v. 33. *vidiſti :*] vixiſti 6 MS. R. Raban H. C. C. v. 34. *vobis*] nobis. ibid. *veſter* noſter MS. G. Textui vero volunt R. H. C. v. 35. *unum*] eum 4 MS. R. H. C. G.

CAP. V. v. 14. -*&*] MS. R. G. legitur autem a Rad. H. & C. v. 33. *protelentur*] proteletis H. C. ib. *dies*] * veſtri MS. R.

CAP. VI. v. 1. *&*] ut MS. R. H. C. v. 3. -*quæ præcepit tibi Dominus*] MS. H. C. A G. autem, in hujus verſus fine, hujuſcemodi quædam adduntur. v. 4. *Deus*] Dominus 3 MS. R. H. C. G. ibid. *eſt.*] * Et 1 MS. H. C. G. v. 13. -*ſoli*] 4 MS. Rab. H. C. G. v. 20. *nobis*] vobis 1 MS. H. C. verum R. & G. conformis eſt.

CAP. VIII. v. 3. *vivat*] vivit MS. R. Rab. vivet H. C. G. v. 16. *probavit*] * te 2 MS. H. C. G.

CAP. IX. v. 1. *tranſgredieris*] tranſgrederis MS. H. C. G. v. 9. *Deus*] Dominus MS. R. H. C.

CAP. X. v. 20. *ei*] * ſoli. MS. R. G. Q. n.

CAP. XI. v. 8. *&*] ut 1 MS. H. C. G. v. 10. *ingrederis*] ingredieris MS. q. Rab.

CAP. XII. v. 11. *holocauſta*] * veſtra 1 MS. H. C. G. v. 12. -*commorantur*] commoratur 6 MS. -H. C. C. v. 27. *hoſtiarum*] *tuarum 1 MS. H. C. G.

CAP. XIV. v. 23. *tuis*] * offerres MS. Q. n.

CAP. XV. v. 4. -*Deus tuus*] MS. q. Rab. v. 10. *tempore*] opere R. H. C. G.

CAP. XVI. v. 12. *quæ*] * tibi MS. v. 22. *quæ*] quam 6 MS. Ut autem in Textu eſt, legunt R. Rab. G. Ex H. & C. utrovis modo tranſferas, recte.

CAP. XVII. v. 20. *filius*] filii 6 MS. R. H. C. G.

CAP. XVIII. v. 1. -*reliquo*] MS. H. C. G.

CAP. XIX. v. 1. *eam*] eas H. C. G. ibid. *ejus*] earum 1 MS. H. C. G. Verum Textus conſentit R. & Rab. v. 13. *innoxium*] noxium MS. q. R. v. 21. *facere*] * Et 2 MS. H. C. Textui autem ſuffragantur R. Rab. & G.

CAP. XXI. v. 5. -*pendet*] 7 MS. H. C. G. v. 6. *venient*] * omnes 2 MS. Rab. H. C. G. Q. n. v. 15. *genueritque ex eis*] genuerintque ex eo 4 MS. & pepererint ei. H. C. G. v. 19. *ducent*] educent 2 MS Rab. H. G.

CAP. XXIII. v. 14. *caſtrorum*] * tuorum 7 MS. H. C. G. q. v. 18. *quicquid illud eſt quod voverint*] pro quocunque voto H. C. G. voverint voveris 5 MS. Similiter Textui legunt R. & Rab. v. 20. *ingrederis*] ingrederis 1 MS. H. C. G. Pro Textu faciunt R. & Rab.

CAP. XXIV. v. 7. *ſollicitans*] furans G. H. C. v. 9. *Mementote quæ fecerit Dominus Deus veſter*] Memento quæ fecerit Dominus Deus tuus 1 MS. H. C. G. q.

CAP. XXV. v. 7. *ſemen*] nomen 4 MS. H. C. G. v. 11. -*duo*] 5 MS. Rab. H. C. Verum a R. & G. legitur.

CAP. XXVI. v. 3. *juravit*] * Dominus 1 MS. H. C. G. v. 4. *ejus*] tua 6 MS. R. Rab. H. C. G. v. 18. *En*] Et 4 MS. H. C. G.

CAP. XXVII. v. 10. *tibi*] * hodie 1 MS. H. C. G. v. 12. *Domino*] populo 1 MS. H. C G. v. 15. *facit*] faciet 6 MS. H. C. G. ib. *ponetque*] MS. q. R. Rab. v. 16. *matrem*] * ſuam R. H. C. G. v. 24. *Amen*] * Maledictus qui dormit cum uxore proximi ſui, & dicet omnis populus, Amen o.

CAP. XXVIII. v. 13. *Dominus*] * Deus tuus MS. R. G. A Rab. autem H. & C. non legitur. v. 20. *velociter*] * de ſub cœlo o. v. 21. *ingrederis*] ingredieris MS. q. R. v. 22. *Percutiat*] percutiet Rab. H. C. Q. n. v. 48. *immittet*] emittet MS. R. G. mittet H. C. ibid. *tibi*] in te H. C. G.

CAP. XXIX. v. 5. *veſtrorum*] tuorum 2 MS. H. C. At Textui volunt R. Rab. G. v. 6. *ipſe eſt*] ego ſum MS. Rab. H. C. G. q. v. 11. *& advenæ qui tecum morantur*] advena qui tecum moratur 6 MS. H. G. v. 29. *univerſa*] * verba 6 MS. H. C. G.

CAP. XXX. v. 3. *te Dominus Deus tuus de captivitate tua*] Dominus Deus tuus captivitatem tuam 3 MS. Rab. H. C. v. 6. *in*] ex MS. R. G. Textui autem ſuffragantur Rab. H. & C. v. 16. *ingrederis*] ingrediens MS. q. R. v. 19. *bonum*] mortem 6 MS. H. C. G.

CAP. XXXI. v. 4. *delebitque*] delevitque 3 MS. H. C. G. v. 13. *ſuum*] veſtrum 7 MS. H. C. G. v. 21. *tui*] ſui 1 MS. R. H. C. G. v. 23. - *Dominus*] -9 MS. H. C. G. q. Moyſes G.

CAP. XXXII. v. 5. -*&*] 6 MS. Rab. H. G. v. 13. *ut*] & 1 MS. H. C. Pro Textu faciunt R. & Rab. v. 18. *Domini*] Dei R. H. C. G. v. 30. *perſequebatur*] perſequatur 5 MS. ibid. *fugarent*] fugent 3 MS. Q. n. v. 32. *botri amariſſimi*] botrus amariſſimus 9 MS. R. Rab. G. Textui autem aſtipulantur H. v. 35. -*eis*] 9 MS. H. C. G. Legitur autem a R. Rab. & G. q. v. 37. *dicet*] dicent o. v. 46. *ſunt*] * in volumine o. v. 47. *ingredimini*] ingrediemini MS.

CAP. XXXIII. v. 19. *Qui*] Quia H. C. G. ibid. -*quaſi lac*] H. C. G. v. 26. -*Deus*] 4 MS. R. H. G. v. 27. *Contererе*] Contere 3 MS. H. C. Verum Textus R. & G. conformis eſt.

CAP. XXXIV. v. 2. *terram*] * Juda 8 MS. R. H. C. G.

JOSUE.

CAP. I.

VER. 6. *tuis*] ſuis R. H. C. G. v. 15. *revertimini*] revertemini R. H. C. G.

CAP. II. v. 7. *vadum*] vada 1 MS. H. C. G. v. 9. *Terram*] * iſtam 5 MS. v. 13. *ut*] & 5 MS. H. C. G. q. v. 18. *ſignum*] * non MS. q. R. v. 19. *fuerit*] * reus ſibi erit. Additur MS. q. ex altera tranſlatione, quod enim Latinus Interpres, ſequentibus ; ſeptuaginta his reddiderunt verbis. ibid. *alieni*] innoxii 6 MS.

CAP. III. v. 9. *verbum*] verba 6 MS. H. C. Textus autem conformis eſt G. v. 12. *de*] * duodecim MS. q. v. 13. *arcam*] * fœderis MS. R. G. Ab H. autem & C. non legitur. v. 16. *Edom*] Adam 12. MS. H. C. G. ib. *locum*] latus 1 MS. R. H. C. partem G. ib. *Jordanem*] Jericho R. H. C. G.

CAP. IV. v. 9 -*Domini*] MS. H. C. A G. autem legitur. v. 10. *&*] ut 1 MS. H. C. G. v. 23. *noſtro*] veſtro 5 MS. H. C. G. q. ibid. *noſtro*] veſtro 4 MS. H. C. eorum G. ib. *tranſiretis*] tranſiremus MS. q.

CAP. V. v. 3. *Fecit quoque*] Fecitque 4 MS. R. H. C. G. v. 6. *ut*] ut non 1 MS. R. H. C. G. ibid. *terram*] * de qua juraverat Dominus patribus eorum, quod daret nobis terram. H. C. G.

CAP. VI. v. 2. *manus tuas*] manu tua 3 MS. H. C. v. 18. *ſunt*] * vobis MS. R. v. 19. *aut*] & 6 MS. R. H. C. G. v. 24. -*inventa ſunt*] fuerunt 3 MS. -H. C. G.

CAP. VII. v. 15. *in*] eſt qui MS. q.

CAP. VIII. v. 5. *aſcendemus*] accedemus 6 MS. R. H. C. G. v. 8. *ceperitis*] * urbem 1 MS. H. C. G. v. 12. *Beth-aven*] Bethel 1 MS. H. C. Apud G. legitur Bethau: at non conſtanter. v. 33. -*omnes*] 1 MS. H. C. G.

CAP. IX. v. 4. *Hai*] * & 3 MS. H. C. G. v. 6. *eos*] Hevæos H. C. G. v. 11. *manibus*] * veſtris 7 MS. R. H. C. v. 20. *pejeraverimus*] * eis 7 MS. H. C. G.

CAP. X. v. 7. *viri*] virique 1 MS. H. C. v. 17. -*urbis*] -8 MS. in H. C. G. v. 23. *adduxerunt*] eduxerunt 12 MS. H. G. v. 24. *adducti*] educti 14 MS. H. G. v. 41. *Geſſen*] Goſen MS. H. C. G.

CAP. XI. v. 11. *peremit*] combuſſit 1 MS. H. C. G. v. 16. *Geſſen*] Goſen MS. H. C. G. v. 19. *quæ ſe -non*] - 1 MS. H. C. quam non G. conſimiliter autem Textui legunt R. & G. q.

CAP. XII. v. 2. *habitavit*] habitabat 4 MS. R. H. C. G. v. 3. *Orientalem*] Occidentalem o. v. 5. *terminos*] terminum 7 MS. H. C. Suffragantur autem textui R. & G. v. 7. *montem*] * Libani MS. R. Q. n. v. 8. *Aſeroth*] Aſedoth 1 MS. H. G. v. 17. *Opher*] Hepher 1 MS. H. C. G. v. 18. *Saron*] Laſaron 1 MS. H. C. G. v. 20. *Semeron*] * moron 1 MS. H. C. G.

CAP. XIII. v. 17. -*&*] 1 MS. H. C. ib. *earum*] ejus 1 MS. H. C. Pro Textu autem faciunt R. & G. v. 21. *Rebe*] Reba 1 MS. H. C. Rebec. R. G. q. v. 26. *Ramoth*] Ramath 1 MS. H. C. Conformiter autem Textui legunt R. & G. q.

CAP. XIV. v. 2. *Tribui*] * Manaſſe o. v. 9. *Meum*] tuum MS q.

CAP. XV. v. 1. -*uſque ad*] 8 MS. H. C. G. v. 3. *Carcaa*] Cariathaa o. v. 8. *Convallem*] vallem 1 MS. v. 62. *earum*] * fiunt ſimul centum quidecim o.

CAP. XVII. v. 4. -*eis*] o. v. 12. *ipſa*] iſta 3 MS. ſua MS. q. v. 14. *mihi*] * Terram in o. v. 17. *Joſeph*] * & o.

CAP. XVIII. v. 2. *Remanſerunt*] Remanſerant MS. R. v. 4. *numerum*] terminum 5 MS. v. 15. -*ad*] & 4 MS. Interpres explicandæ ſententiæ gratia adjecit : Ad, ſive, Et occidentem -H. C. v. 16. -*(id eſt vallem Ennon)*] H. C. G. v. 17. -*(id eſt fontem ſolis)*] H. C. G. v. 28. *earum*] * Fueruntque omnes civitates viginti ſex o.

CAP. XIX. v. 8. *plagam*] * Fueruntque omnes civitates decem & ſeptem o. v. 11. *Medalaa*] Merala 1 MS. H. C. G. v. 15. *Jedala*] Jedaba o. v. 20. *Seon*] Senon o. v. 46. *Meajarcon*] Atque Hiercon. o. Aquæ Hiercon. 1 MS.

CAP. XXI. v. 15. *Eſtemo*] Eſthemoa MS. H. C. v. 21. *urbes*] urbs 10. MS. H. C. G. Q. n. v. 27. *civitates*] civitatem 19 MS. H. C. Q. n. v. 29. *Maſal*] Meſſal MS. Maſan o. v. 36. *Civitates*] civitatem 4 MS. H. C. G. civitas 4 MS. Q. n. v. 37. -*De tribu Ruben ultra Jordanem contra Jericho civitates refugii, Boſor in ſolitudine, Miſor & Jazor & Jethſon & Mephaath, civitates quatuor cum ſuburbanis ſuis*] 10 MS. Q. n.

CAP. XXII. v. 7. *Occidentalem*] * ejus o. v. 13. *ſacerdotem*] ſacerdotis 7 MS. R. G. v. 17. *vobis*] nobis 6 MS. H. C. G. v. 22. *Dominus*] * fortiſſimus 6 MS. R. H. C. G. v. 32. *finium*] in terram R. H. C. G.

CAP. XXIII. v. 2. *duces*] judices R. H. C. G. ibid. *Magiſtros*] Magiſtratus 4 MS. Textui volunt H. C. G. v. 4. *diviſit*] diviſi R. H. C. G. v. 13. *ſint*] erunt 1 MS. R. H. C. G.

CAP. XXIV. v. 2. *Domini*] Dei MS. R. H. C. G. v. 27. *audieritis*] audieris 5. MS. R. H. G.

JUDICUM.

CAP. I.

VER. 30. *Cetron*] Thetron o. ibid. *Naalon*] Naalol. R. H. C. G. v. 33. *quoque*] 4 MS. H. C. Pro Textu autem faciunt R. & G. v. 35. -*quod interpretatur teſtatio*] -H. C. G. *teſtatio*] Teſtaceo 2 MS. Atque hoc modo Hebræam vocem interpres expoſuiſſe videtur.

CAP. II. v. 9. *ſare*] hares H. G. noſtri autem codices ad lectionem C. accedunt. v. 10. *Noverant*] Noverunt MS. R. v. 19. *majora*] pejora MS. R.

CAP. III. v. 3. *habitabat*] habitabant 12 MS. conformiter R. H. & G. legit Textus. v. 7. *Aſtaroth*] Aſeroth H. C. G. v. 31. *annis*] * A præliis MS q. R.

CAP. IV. v. 8. -*mecum*] 6 MS. G. A R. autem H. C. & G. q. repetitur. v. 18. -*intra*] o.

CAP. V. v. 8. *Dominus*] Deus R. H. G. v. 10. *aſinos*] aſinas 1 MS. H. C. ſubjugalia G. ibid. *in judicio*] ſuper judicium MS. v. 11. -*&*] MS. H. G. ibid. *fortis*] portis o. v. 19. *Tanach*] Thane o. v. 24. -*ſuo*] MS. H. C. G.

CAP. VI. v. 20. *Domini*] Dei R. H. G. q. v. 36. *Dominum*] Deum R. H. G. v. 39. *Dominum*] Deum R. H. G. v. 40. *Dominus*] Deus R. H. G.

CAP. VII. v. 4. *prohibuero*] * ipſe 1 MS. H. C. G. v. 5. *Qui*] * manu & MS. q. R. ibid. *lambuerint*] lamberint MS. ſimiliter v. 6. & 7. v. 20. *ſonantes*] ſonabant 1 MS. v. 23. *Beth-ſeca*] Beth-ſeta 4 MS. H. C. G.

CAP. VIII. v. 3. *Dominus*] Deus R. H. Similiter autem Textui legunt C. & G. v. 7. -*& cum reverſus fuero victor in pace*] 9 MS. R. H. C. G. v. 10. -*&*] 2 MS.

CAP. IX. v. 15. -*vultis*] R. H. C. G. v. 20. -*ex eo*] -o. ex Abimelech H. C. G. v. 23. *Dominus*] Deus R. H. G. v. 39. *ſpectante*] expectante o.

CAP. X. v. 1. *montis*] monte 3 MS. in monte H. C. G. v. 10. -*Dominum*] 4 MS. H. C. G.

CAP. XI. v. 26. *Jordanem*] Arnon R. H. C. pro Textu autem faciunt MS. & G.

CAP. XII. v. 1. *incendemus*] * te & 2 MS. H. C. G. v. 11. *Ahjalon*] Elon 1 MS. H. C. G.

CAP. XIII. v. 9. *Dominus*] Deus R. H. G. v. 22. *Dominum*] Deum R. H. G.

CAP. XIV. v. 9. *corpore*] ore MS. Q. n.

CAP. XV. v. 11. *nobis*] * & H. C. G. ib. *quare*] * ergo 2 MS. v. 14. *odorem*] ardorem 10 MS. R. Q. n. ib. *ligna*] lina 1 MS. R. H. C. G. v. 19. *Dominus*] Deus R. H. C. G.

CAP. XVI. v. 9. *odorem*] ardorem 2 MS. Pro Textus lectione faciunt R. H. & G. v. 13. -*cui reſpondit Samſon*] 6 MS. H. C. G.

CAP. XVII. v. 7. *ejus*] Juda H. C. G. v. 13. *Deus*] Dominus R. H. C. G.

CAP. XVIII. v. 5. *Dominum*] Deum R. H. G. Textui conformiter legunt MS. & C. ut hoc & ſequenti loco. v. 10. *Dominus*] Deus R. H. G. v. 11. -*id eſt*] MS. R. H. C. G. v. 12. *Cariath-jarim*] * & 2 MS. H. C. G. v. 30. *Gerſom*] Gerſam MS. ibid. *Moyſi*] Manaſſe H. G. G. Latinis autem codicibus præter alia exemplaria quædam Græca ſuffragantur.

CAP. XIX. v. 10. *ſtatim perrexit*] ſtatim ſurrexit 1 MS. ſurrexit & perrexit H. C. G. v. 18. *Dei*] Domini R. H. C.

CAP. XX. v. 15. *quinque*] ſex H. G. Latinis autem codicibus G. conſentiunt. v. 40. *viderunt*] viderent MS.

CAP. XXI. v. 5. *exercitu*] exercitum MS. R. v. 11. -*virgines autem reſervate*] 6 MS. H. C. G. Verum in R. & G. q. legitur. v. 13. *eas*] eos 6 MS. H. C. G.

RUTH.

CAP. I.

VER. 6. *eis*] ei MS. Q. v. 7. *nuru*] * ſua 5 MS. H. C. G. v. 17. *Deus*] Dominus R. H. C. G.

CAP. II. v. 13. *Inveni*] Inveniam 1 MS. H. G. Textus autem R. & C. conſentit.

CAP. IV. v. 3. *vendet*] vendit 6 MS. vendidit H. C. G. v. 7. *proximo*] propinquo MS. R. v. 19. *Aram, Aram*] Ram, Ram 1 MS. H. C. Textus G. conformis eſt. v. 22. *David*] * regem 8 MS. C. At a R. H. & G. non legitur.

SAMUELIS. I.

CAP. I.

VER. 24. *tribus modiis*] uno modio 2 MS. H. C. G. Q. n. v. 26. -*Anna*] 2 MS. H. C. A R. autem & G. legitur. ib. -*Domine*] MS. R. G. Ab H. autem & C. minime tollitur.

CAP. II. v. 1. *Deo meo*] Domino MS. R. H. C. Verum R. & G. ſuffragantur textui. v. 5. *Repleti*] Saturati 14 MS. v. 9. -*ſua*] 8 MS. H. C. G. q. v. 19. *ſolennem*] * & votum ſuum o. v. 29. *abjeciſtis*] abjicitis 4 MS. C. Aoriſto utuntur Græci ; futuro Hebræi.

CAP. III. v. 2. *loco*] lectulo MS. R. Q. n. v. 3. *lucernam Dei antequam extingueretur, Samuel autem dormiebat*] Q. n. v. 5. *vocavi*] * te MS. R. G. Quod autem præterea a MS. q. additur, fili, nec H. nec C. nec G. legunt. v. 10. -*Domine*] 8 MS. H. C. G. q. v. 17. -*Quem locutus eſt -Dominus*] -o -MS. H. C. G.

CAP. IV. v. 1 -*Et factum eſt in diebus illis, convenerunt Philiſthiim in pugnam*] 1 MS. R. H. C. Q. n. v. 4. *Domini*] Dei 1 MS. R. H. G. v. 8. *ſervabit*] ſalvabit MS. R. liberabit H. C. G. v. 12. *expectans*] ſpectans 9 MS. B. G. H. autem & C. dictiones ; & hoc & illo modo, transferri poſſunt. v. 20. *quæ*] qui o. v. 21. *gloria*] * Domini MS. q. ib. *ſuo*] * Et 4 MS. H. C. G.

CAP. V. v. 6. -*Et ebullierunt villæ & agri, in medio regionis illius, & nati ſunt mures & facta eſt confuſio mortis magnæ in civitate,*] 6 MS. R. H. C. G. Q. n. v. 9. -*Inieruntque Gethæi*] 7 MS. R. C. G. Sunt autem G. q. exemplaria, quæ legunt: Et fecerunt ſibi Gethæi ſedes. v. 11. *Dimittite*] Dimitte o. ibid. *&*] ut 2 MS. conjunctio quam Textus habet ab H. C & G. legitur.

CAP. VI. v. 2. *Et*] * poſt hæc MS. q. R. v. 11. *Dei*] Domini 1 MS. R. H. C. G. v. 15. *Dei*] Domini R. H. C. G. v. 19. *autem*] * Dominus MS. q. R. v. 21. *reducite*] ducite 4 MS. B. aſcendere facite H. C.

CAP. VII. v. 1. *Abinadab*] Aminadab MS. R. G. q. Sed ſtabiliunt Textus lectionem Beda H. C. & G. v. 2. -*Domini*] 2 MS. B. H. C. G. v. 3. -*Baalim*] 5 MS. H. C. G. v. 11. *viri*] filii MS. q. R. v. 12. *loci illius*] ejus 3 MS. R. H. C. G. v. 15. *Judicabat*] Judicavit MS. H. C.

CAP. VIII. v. 1. *Judices*] * in MS. R. ibid. ∴ *Iſrael*] τῷ Ἰσραήλ. v. 17. -*quoque*] MS. H. C. A G. autem exprimitur. v. 18. -*quia petiſtis vobis regem*] 9 MS. R. B. H. C. G. verum a G. Q. legitur.

CAP. IX. v. 1. *Seor*] Seror H. C. G. ibid. *Bechorath,*] * filii Sareth o. v. 5. *Suph*] * & non inveniſſent o. ib. *puerum*] * ſuum 6 MS. B. H. C. G. v. 7. -*Dei*] 7 MS. Hier. B. H. A G. autem legitur. v. 12. *populi*] populo 3 MS. Hier. H. C. G. v. 13. *benedicet*] benedicit MS. B. C. G. ibid. *comedent*] comedunt MS. B. C. G. futuris autem utitur H. v. 19. *comedatis*] comedas MS. B. G. Pro textu autem faciunt R. H. & C. v. 25. -*ſtravitque Saul in ſolario & dormivit*] 5 MS. R. B. H. C. Q. n. v. 26. *eluceſceret*] dies increſceret MS. R. mane aſcenderet H. C. G. ib. *ut*] & R. H. C. G. v. 27. *Domini*] Dei 1 MS. R. H. C. G.

CAP. X. v. 1. -*& liberabis populum ſuum de manibus inimicorum ejus qui in circuitu ejus ſunt. Et hoc tibi ſignum quia unxit te Deus in principem*] 8 MS. R. H. G. At in G. q. leguntur. v. 2. *meridie*] * ſalientes magnas foveas MS. G. Q. n. v. 3. -*ibi*] MS. q. R. v. 7. *Dominus*] Deus 1 MS. R. H. G. v. 10. *Domini*] Dei 3 MS. R. H. G. v. 12. *quis*] Cis o. ibid. *ejus*] eorum 7 MS. R. Hier. H. C. Textui autem ſuffragantur G. v. 21. *inventis*] * illis o.

CAP. XI. v. 1. -*factum eſt quaſi poſt menſem*] 6 MS. R. B. H. C. G. leguntur autem in G. q. v. 4. -*hæc*] 6 MS. B. A G. non tollitur. v. 6. *Domini*] Dei 1 MS. R. H. Textus autem C. conſonat & G.

CAP. XII. v. 6. -*adeſt*] 9 MS. H. C. teſtis G. v. 9. *militiæ*] regis MS. G. At a R. H. & C. non agnoſcitur. v. 11. -*& Samſon*] 13 MS. R. Hier H. G. Paraphraſtes autem C. recenſet quidem ſub hoc nomine Samſonem; verum quis hoc loco Badan dicatur exponens. Tres ſunt Latini libri, qui Barac non annumerant. His Hier. H. & C. ſuffragantur, nam G. pro Badan Barac nominant. v. 24. -*&*] 2 MS. H. G. legitur autem R. & C. ibid. *geſſerit*] * Dominus MS. R. G. A C. autem & H. non exprimitur.

CAP. XIII. v. 4. *Philiſthiim*] * Et H. C. G. ib. *ergo*] autem 1 MS. v. 7. -*in*] 13 MS. B. H. exprimitur autem a R. & G. v. 8. *placitum*] pactum MS. v. 15. -*Et reliqui populi aſcenderunt poſt Saul obviam populo, qui expugnabant eos venientes de Galgala in Gabaa in colle Benjamin.*] 10 MS. R. H. C. G. Legitur autem in G. q. v. 17. *præliandum*] prædandum 9 MS. B. corrumpendum H. C. G. v. 18. *Ephra*] Ephraim o. ibid. *Sual*] Saul o. ibid. -*in Terra Sabaa*] 6 MS. R. B. H. C. G. v. 20. *ſecurim*] * & tridentem o.

CAP. XIV. v. 2. *agro Gabaa*] Magron 3 MS. B. H. C. G. v. 8. -*&*] 5 MS. H. C. G. v. 10. *noſtris*] * & 1 MS. H. C. conformiter autem Textui legunt G. v. 13. *Itaque*] * cum vidiſſent faciem Jonathæ MS. G. verum a R. H. & C. non legitur, attamen a Paraph. C. additur. Et ceciderunt transfixi. v. 15. -*&*] 10 MS. B. H. C. At a R. & G additur. ibid. *ſunt caſtra*] eſt terra MS. B. H. C. G. v. 18. *Domini*] Dei R. B. H. v. 19. *reſonabat*] reboabat 5 MS. v. 21. *Iſrael*] * & iis o. ibid. *erant*] erat MS. G. q. v. 22. -*Et erant cum Saul, quaſi decem millia virorum*] 5 MS. R. B. H. C. legitur autem poſt ſequentem verſum a G. v. 37. *Dominum*] Deum 1 MS. R. H. G. v. 39. *eſt*] * hoc 4 MS. H. C. v. 41. -*Domine Deus Iſrael da judicium, quid eſt quod non reſponderis ſervo tuo hodie. Si in me aut in Jonatha filio meo eſt iniquitas hæc, da offenſionem, aut ſi hæc iniquitas eſt in populo tuo*] 3 MS. Q. n.

CAP. XV. v. 3. -*Et non concupiſcas ex rebus ipſius aliquid*] 8 MS. R. Hier. B. H. C. verum Græci codices legunt: Et deteſtaberis, eum, & univerſa ejus. v. 12, 13. -*Saul offerebat holocauſtum Domino de initiis prædarum quæ attulerat ex Amalec. Et cum veniſſet Samuel ad Saul*] 8 MS. R. H. C. G. Sunt tamen exemplaria Græca, a quibus non confodiantur. v. 21. *ſuo*] tuo 2 MS. R. H. C. noſtro G. v. 23. -*Dominus*] 5 MS. H. Repetitur autem a R. B. C. & G. v. 32. *pinguiſſimus -tremens*] -6 MS. B. H. C. tremens G. v. 34. *Gabaa*] * Saulis 1 MS. H. C. verum a R. & G. non additur.

CAP. XVI. v. 16. *noſter*] * rex MS. q. R. B. ibid. *Domini*] Dei 1 MS. R. H. G. v. 23. *Domini-malus-arripiebat*] -Dei 3 R. B. H. G. -5 MS. H. verum a R. B. & C. additur.

CAP. XVII. v. 1. *Socho- Socho*] Sochot MS. R. G q. quæ autem in textu eſt lectio. B. H. C. & G. conformis eſt. v. 26. *acies*] aciem MS. R. G. Textus autem H. & C. confomiter legit. v. 34. *&*] * quando G. ib. *vel*] & B. H. & etiam C. v. 36. -*Nune vadam & auferam opprobrium populi: Quoniam quis eſt Philiſthæus incircumciſus*] 10 MS. R. B. H. C. G. verum a G. q. agnoſcuntur. ibid. *qui*] quia 5 MS. H. C. Similiter autem textui legunt R. B. & G. v. 46. *hodie, & dabit*] *hodie dabit* 1 MS. H. C. Textui autem conſonant R. B. & G. v. 48. *cucurrit*] occurrit MS. R. v. 49. -*circunducens*] 8 MS. B. H. C. G. v. 52. *Saraim*] * & MS. R. H. C. G. v. 55. *adoleſcens*] * Abner 10 MS. B. H. C. G. v. 57. *manu*] * ſua MS. R. H. C. G.

CAP. XVIII. v. 6. -*& ferret caput ejus in Jeruſalem*] 6 MS. R. B. H. C. G. v. 17. *in eo*] in eum 2 MS. v. 20. *Dilexit autem David Michol filiam Saul alteram.*] Dilexit autem Michol filia Saul altera David 7 MS. B. H. C. G. v. 27. *abiit*] * in accaron o. v. 30. *ſervi:*] viri MS. Q. R.

CAP. XIX. v. 3. *fuerit*] fueris 3 MS. H. C. G. v. 4. *pecces rex in ſervum tuum*] peccet rex in ſervum ſuum 1 MS. H. C. G. v. 5. *ſua*] tua o. v. 11. *ſuos*] * nocte MS. q. R. v. 17. *mihi*] * dicens MS. q. R. B. v. 20. *in illis*] ſuper nuntios Saul 1 MS. H. C. G. v. 22. -*Et iratus iracundia Saul*] 4 MS. R. H. C. Agnoſcuntur autem a G. v. 23. *Domini*] Dei 1 MS. R. H. G. v. 24. *cecinit*] cecidit R. B. H. C. G.

CAP. XX. v. 6. -*reſpiciens*] -8 MS. R. requirens H. C. G. v. 9. *a me*] a te 6 MS. R. H. C. G. v. 10. -*de me*] 7 MS. H. C. G. v. 11. -*foras*] 6 MS. B. H. C. G. v. 13. *addat*] augeat MS. R. v. 15. -*auferat Jonathan de domo ſua, & requirat Dominus de manu inimicorum David*] 10 MS. R. C. Sumpta eſt autem pars iſta, ex tranſlatione interpretum 70. qui fere ad hunc interpretati ſunt modum quod Latinus interpres, ut ſequens habet verſus, tranſtulit. v. 29. *civitate*] * mea MS. q. R.

CAP. XXI. v. 4. *a mulieribus*] a mulieribus manducent MS. B. G. verum a R. H. & C. manducent, non additur. v. 7. *Saul*] * hic paſcebat mulas Saul o. Q. n. v. 8. *gladium*] da mihi MS. q. R. v. 9. -*hic*] 1 MS. B. H. C. G. v. 11. -*cum vidiſſent David*] 9 MS. B. H. C. G. v. 13. *impingebat in oſtia*] pingebat in oſtiis. Sic alii ex Hebræo tranſtulerunt. v. 15. *hiccine ingredietur*] dimittite illum hinc ne ingrediatur o.

CAP. XXII. v. 7. -*me*] 6 MS. B. H. C. G. v. 9. -*ſacerdotem*] 8 MS. B. H. C. Additur autem a G. v. 12. -*ad Achimelech*] 4 MS. H. C. G. v. 13. *Dominum*] Deum R. H. G. v. 15. *Dominum*] Deum R. H. G. v. 17. -*&*] 2 MS. B. v. 18. *ſacerdotes*] * Domini MS. q. R. v. 22. *ſciebam*] * enim MS. q. R. ibid. *animarum*] * domus MS. H. C. G.

CAP. XXIII. v. 12. *Dixitque*] * rurſum MS q. R. v. 14. -*in monte opaco*] 8 MS. R. H. C. G. Reperitur autem additum in G. q. v. 19. -*ecce*] 1 MS. R. H. C. legitur autem a G. v. 22. *ejus*] * velociter MS. G. ab H. autem & C. non legitur. ibid. *ibi*] * ubi dixiſti MS. R. G. Ab H. autem & C. non additur. v. 26. *Saul*] * & viri ejus MS. R. G. At a B. & H. atque C. libris non legitur.

CAP. XXIV. v. 7. -*vivit Dominus, quia niſi Dominus percuſſerit eum, aut dies ejus venerit ut moriatur, aut deſcendens in prælium perierit: propitius mihi ſit Dominus, ut non mittam manum meam in Chriſtum Domini*] 9 MS. R. B. H. C. G. verum agnoſcitur verſus iſte conſtanter ab omnibus, infra 26. v. 10 & 11. v. 8. *ſermonibus*] * iſtis MS. R.

CAP. XXV. v. 6. -*Ex multis annis ſalvos faciens tuos & omnia tua*] 6 MS. R. H. C. G. v. 7. *tui*] * greges tuos MS. q. R. v. 8. -*tui*] 1 MS. R. B. H. C. legitur autem in G. libris. v. 13. *pueris*] viris 8 MS. B. H. C. G. v. 31. *tua*] * & tu benefacies ei MS. G. verum a R. B. H. & C. transfigitur.

CAP. XXVI. v. 4. -*illuc*] 7 MS. H. C. v. 5. -*clam*] 3 MS. R. B. H. C. At a G. & hoc & illud additur. v. 19. *qui*] quia 1 MS. H. C. G.

CAP. XXVII. v. 1. *ut*] & 2 MS. H. C. G. v. 3. *ejus*] * vir 1 MS. R. H. C. G. v. 8. *pagi habitabantur*] pagi habitabant 8 MS. vagi habitabant 6 MS. habitabant H. C. Conſimiliter Textui legit Hier. v. 9. *terram*] * illorum MS. R.

CAP. XXVIII. v. 3. -*& interfecit, qui pythones habebant in ventre*] 9 MS. H. C. G. v. 20. *enim*] * valde 1 MS. H. C. G.

CAP. XXIX. v. 3. -*ad Achis*] 5 MS. B. H. C. G. ib. *quicquam*] * mali MS. C.

CAP. XXX. v. 8. -*Dominus*] 6 MS. B. H. C. Additur autem a G. v. 10. *viri*] * cum eo MS. q. R. v. 13. -*& quo pergis*] MS. R. H. C. G. v. 16. -*Et juravit ei David*] 8 MS. R. H. C. G. q. v. 19. *quiſquam*] quicquam 2 MS.

CAP. XXXI. v. 4. -*ſuum*] 2 MS. B. H. C. Adjicitur autem a G. v. 7. *filii*] viri 5 MS. R. H. C. G. v. 9 *idolorum*] ſuorum MS. H. C. G. v. 12. *veneruntque*] * viri o. v. 13. -*igni*] MS. B. H. C. G.

SAMUELIS. II,

CAP. I.

VER. 18. -*Et ait, Conſidera Iſrael pro his qui mortui ſunt ſuper excelſa tua vulnerati*] 13 MS. R. H. C. Legitur in codicibus Græcis, ſed pro eo quod ſequitur. v. 19. -*Inclyti, Iſrael, ſuper montes tuos interfecti ſunt*] G. v. 26. -*Sicut mater unicum amat filium ſuum, ita ego diligebam*] 1 MS. H. R. C. G.

CAP. II. v. 9. *Geſſuri*] Aſſuri H. C. G. v. 24. -*&*] 7 MS. H. C. G. v. 27. *ſi*] niſi H. C. G. v. 31. *ſexaginta*] * viros 1 MS. H. C. G.

CAP. III. v. 7. *Aia*] * Ingreſſuſque eſt ad eam Abner. MS. G q. verum a R. H. C. G. non legitur. v. 12. *David*] * in Hebron MS. G. At a R. & C. non additur. v. 25. -*ad te*] 6 MS. H. C. G. v. 32. -*David*] 5 MS. H. C. G. v. 33. -*& lugens*] 4 MS. Hier. H. C. G.

CAP. IV. v. 1. -*Iſboſeth*] 7 MS. R. H. C. Additur autem a G. v. 5. -*Et oſtiaria domus purgans triticum, obdormivit*] 1 MS. R. H. C. Q. n. v. 6. -*latenter*] 3 MS.

CAP. V. v. 8. -*abſtuliſſet*] 2 MS. H. G. v. 9. *arce*] * Sion MS. q. v. 23. -*Si aſcendam contra Philiſthæos, & tradas eos in manus meas*] 7 MS. R. Hier. H. C. G. agnoſcuntur autem a G. q. ib. -*contra eos*] 7 MS. Hier. H. C. in occurſum eorum G.

CAP. VI. v. 6. *Nachor*] Nacho 11 MS. H. C. G. Textus autem G q. conſentit. ib. -*& declinaverunt eam*] 2 MS. R. Q. n. v. 12. -*Dixitque David, ibi, & reducam arcam cum benedictione in domum meam*] 10 MS. H. C. G. ibid. -*& erant cum David ſeptem chori & victima vituli*] 10 MS. R. H. C. Q. n. v. 13. -*& ovem*] 9 MS. R. H. C. ib. -*percutiebat in organis armigatis &*] 9 MS. R. H. C. v. 18. *holocauſta*] holocauſtum 3 MS. H. C. conformiter autem Textui legit cum G. R. v. 21. -*Vivit*

Dominus quia ludam] 7 MS. R. H. C. Nec contradicunt his codices Græci; ſolummodo enim τὸ ludam non auferunt.

CAP. VII. v. 10. *habitabit ſub*] habitabo cum o. v. 15. *mea*] tua 3 MS. R. H. C. G. v. 23. *gentem & Deum*] gentibus et diis 2 MS. gentem & deo 5 MS. Q. n. v. 29. *es*] * & 6 MS. H. C. G.

CAP. VIII. v. 8. -*de quo fecit Solomon omnia vaſa ærea in templo; & mare æneum & columnas & altare*] 10 MS. R. H. C. G. At in G. q. legimus, Ex eo fecit Solomon mare æneum, & columnas, & labra, & omnia vaſa. Verum videtur hic verſus ex 2. Paral. c. 18. huc tranſlatus. v. 13. *decem & octo*] duodecim o. Q. n. ibid. -*& in Gebelem ad viginti tria millia*] 6 MS. R. H. C. G.

CAP. IX. v. 11. *meam*] tuam 10 MS. Suffragantur autem textui R. H. atque C. regis G.

CAP. X. v. 9. *duodecim*] decem o. v. 9. *elegit*] * ſibi MS. q. R. v. 15. *Videntes igitur filii Ammon quoniam Syrus expavit, & quoniam corruiſſent*] videntes igitur Syri quoniam corruiſſent 7 MS. R. H. C. G. v. 19. -*expaverunt & fugerunt quinquaginta & octo millia coram Iſrael, Et*] 6 MS. R. H. C. G. ibid. *præbere*] * ultra MS. H. C. G.

CAP XI. v. 2. *accidit*] * quadam die MS. q. R. v. 11. -*Dei*] 6 MS. H. G. Domini C. v. 12. *Manſit*] * Urias autem 1 MS. H. C. G. v. 21. *Jerobaal*] Jeroſeth 5 MS. H. C. Textus autem R. & G. conformis eſt.

CAP. XII. v. 1. *ei*] * Reſponde mihi judicium MS. G. At a R. H. C. & G. q. verba iſta non leguntur. v. 7. *vir*] * qui feciſti hanc rem MS. G. At a R. H. & C. non adduntur. v. 12. *Solis*] * hujus MS. G. v. 14. *inimicos*] * nomen MS. q. v. 19. *audiſſent*] vidiſſet 9 MS. H. C. G. v. 20. *veſtem*] veſtes 1 MS. H. G. q. v. 25. *Miſitque*] * eum o.

CAP. XIII. v. 1. -*valde*] 2 MS. v. 6. *cibum*] * paratum o. v. 14. *autem*] * Amnon MS. R. G. Ab H. autem & C. non additur. v. 21. -*& noluit contriſtare ſpiritum Amnon filii ſui, quoniam diligebat eum, quia primogenitus erat ei*] 3 MS. R. H. C. G. Agnoſcitur autem verſus iſte a G. q. v. 26. *Abſalom*] * ad David MS. R. ad eum G. q. Ab H. autem C. & G. neutrum interponitur. v. 27. -*Feceratque Abſalom convivium quaſi convivium regis*] 11 MS. R. H. C. G. Habetur autem in G. q. v. 31. *rex*] * David MS. q. R. v. 37. *ſuam*] * Amnon MS. q. R. ibid. *multis*] cunctis 4 MS. H. G. Eo autem modo quo Textus legit expoſuit Par. C.

CAP. XIV. v. 16. *rex*] * verba o. v. 22. *feciſti*] fecit H. C. G. ibid. *ſermonem*] * Domine mi MS. R. G. q. Ab H. autem C. & G. non repetitur. v. 30. -*Et venientes ſervi Joab, ſciſſis veſtibus ſuis, dixerunt, Succenderunt ſervi Abſalom partem agri igni*] 11 MS. R. H. C. G. Sunt autem codices Græci, qui non tollant. v. 33. -*omnia*] 9 MS. H. C. G.

CAP. XV. v. 2. *juxta introitum portæ in via*] 8 MS. ſuper manum viæ portæ H. G. q. ſuper ſtratam viæ portæ C. in via portæ G. v. 7. *quadraginta*] quatuor MS. Q. n. ibid. -*David*] 3 MS. H. C. G. v. 12. *Cumque immolaret victimas, facta*] cum immolaret victimas & facta 5 MS. H. C. G. v. 14. *impleat*] impellat 7 MS. R. H. G. inſidietur C. v. 18. -*pugnatores validi*] 3 MS. H. C. G. v. 20. -*& Dominus faciet tecum miſericordiam & veritatem*] 6 MS. -*quia oſtendiſti gratiam & fidem*] R. Q. n. v. 23. -*& cunctus populus incedebat contra viam -olivæ*] 10 MS. R. H. C. G. v. 24. -*ſacerdos*] 6 MS. H. C. G. v. 26. *faciat*] * mihi 1 MS. H. C. G. v. 34. -*patere me vivere*] 9 MS. R. H. C. legitur autem in Græcis codicibus.

CAP. XVI. v. 1. *duobus utribus*] utre 6 MS. R. H. C. G. v. 2. *Siba*] * Domine mi rex MS. q. R. ibid. -*tuis*] 1 MS. H. C. G. v. 7. -*regi*] 1 MS. H. C. G. v. 11. *magis*] * nunc 3 MS. H. C. G. ibid. *Jemini*] * maledicet mihi MS. q. v. 14. *rex*] * David MS. q. R. ibid. *refocillati ſunt*] refocillatus eſt 1 MS. H. G. v. 15. *ejus*] Iſrael 6 MS. H. C. G.

CAP. XVII. v. 3. *unus homo*] omnis 10 MS. Q. n. v. 5. *Vocate*] * & 4 MS. H. C. G. q. v. 10. *quiſque*] ipſe MS. H. C. G. q. v. 10. -*populus*] 2 MS. H. C. G. v. 11. *univerſus*] * populus MS. q. R. v. 22. *diluceſcerat*] * antequam denudaretur verbum o. v. 29. *frixum*] * oleo MS. R.

CAP. XVIII. v. 3. *unus*] * ſolus o. v. 14. *ergo*] * Joab 9 MS. R. G. ab H. autem & G. non repetitur o. v. 29. *tumultum*] tumulum o.

CAP. XIX. v. 4. *mi*] * fili mi 1 MS. H. C. G. v. 10. -*& conſilii totius Iſrael venit ad regem*] 16 MS. R. H. C. Legitur autem a G. tam hoc quam proximo verſu. v. 11. -*quia dixerat rex, Hæc dicetis ad populum Juda*] 9 MS. H. C. G. v. 15. -*omnis*] 6 MS. H. C. G. q. v. 31. *Galaadites*] * ſenex valde o. v. 36. *procedam*] procedat 1 MS. H. C. G. v. 37. -*& ſepeliar*] 2 MS. G. q. additur autem a C. & G. v. 39. *Jordanem*] * reſtitit MS. G. Ab H. C. & G. q. ad hunc legitur modum. Et tranſivit un. pop. Jor. & rex tranſivit; & oſc. A G. autem. Et tranſ. un. pop. Jor. & rex ſtetit; & oſc. v. 43. *regem*] * & primogenitus ego ſum 4 MS. G. q. Verum a R. Hier. H. C. & G. non agnoſcitur.

CAP. XX. v. 1. -*revertere*] 1 MS. H. C. G. q. eamus G. ibid. *tua*] ſua 1 MS. H. C. G. v. 6. -*rex*] 1 MS. H. C. G. q. v. 10. *terram*] * mortuus eſt MS. R. ibid. *appoſuit*] * & mortuus eſt H. C. G.

CAP. XXI. v. 1. -*ejus*] 1 MS. Hier. H. C. LXX. verterunt: Super Saul & do. ejus (ſanguines, hoc eſt) iniquitas. v. 4. -*Sed*] 1 MS. H. C. G. ibid. -*rex*] 1 MS. H. C. G. v. 19. -*de genere gigantum*] 1 MS. R. H. Quod nos legimus de ſtirpe arapha Chaldæus vertit, de filiis robuſti ſeu gigantis, Septuaginta de ſtirpe gigantum, vel, (ſecundum exemplar Vaticanum) de ſtirpe repha.

CAP. XXII. v. 7. -*ſancto*] 3 MS. H. G. C. v. 8. -*tis*] 8 H. S. R. C. pro Textu faciunt G. nec adverſantur H. v. 13. *ejus*] * nubes o. v. 15. *ſagittas*] * ſuas MS. q. v. 36. *mea*] tua MS. H. C. G.

CAP. XXIII. v. 3. *Dei*] Et 1 MS. H. G. v. 5. *ea*] eo R. v. 8. -*David*] 4 MS. R. B. H. C. G. v. 15. -*aquam de lacu*] 10 MS. H. C. G. v. 18. *tribus*] * iſtis 2 MS. Hier. ibid. *in*] * illis 1 MS. Hier. v. 33. *Orodi*] Orori 1 MS. H. C. G. v. 37. *Bonni*] Bani 1 MS. H. C. G.

CAP. XXIV. v. 1. *Dicentem*] * ad Joab MS. q. R. v. 18. *Gad*] * propheta MS. q. R.

REGUM. I.

CAP. I.

VER. 2. *ſuo*] tuo 3 MS. H. C. v. 8. *Cerethi & Phelethi*] Rei 8 MS. Hier. H. C. G. & apertius G. q. ib. *&*] * omne MS. R. v. 17. *mi*] * rex R. G. Ab H. autem C. & G. q. non additur. v. 34. *Iſrael*] * & Judam o. v. 35. *venietis*] veniet R. H. G. * in Jeruſalem MS. q. v. 50. -*in tabernaculum Domini*] MS. H. C. G.

CAP. II. v. 1. *dicens*] * Ecce MS. q. R. v. 2. *vir*] * fortis MS. q. R. Q. n. ibid. -*ut*] 14 MS. H. C. G. ibid. ∴ *cuſtodias*] τὴν φυλακήν. ibid. -*mandata*] 14 MS. H. G. v. 4. *vias meas*] viam ſuam 8 MS. R. H. C. G. v. 9. *ut ſcias*] & ſcies 6 MS. H. C. G. v. 12. *Jeruſalem*] * vero 2 MS. H. C. G. v. 28. *Salomonem*] Joab 1 MS. Hier. Q. n. v. 40. *iſſent*] eſſent 4 MS. v. 41. *autem*] * regi MS. q. R. v. 42. *fueris*] ieris MS. H. C. G. v. 46. *aggreſſus*] egreſſus 2 MS. H. C. G.

CAP. III v. 4. *itaque*] * Salomon MS. R. G. rex H. C. ibid. *in Gabaon. Apparuit autem Dominus*] in Gabaon apparuit Dominus 5 MS. H. C. ſuffragantur autem Textui R. & G. v. 14. *ambulavit*] * David 2 MS. H. C. G. v. 22. -*ut dices*] 5 MS. H. C. G.

CAP. IV. v. 2. *ſacerdotis*] ſacerdos 8 MS. G. v. 10. *Beth*] Ben MS. R. H. C. G. ibid. *ipſius*] * enim o. v. 19. *Galaad*] * & o. v. 21. -*ſecum*] 2 MS. R. H. C. G. v. 24. -*quaſi*] 1 MS. R. H. C. G.

CAP. V. v. 1. *regem*] * ſuper Iſrael o. v. 4. *dedit*] * Dominus 1 MS. H. C. G. v. 6. -*ſervi tui*] 8 MS. H. C. G.

CAP. VI. v. 8. *pariete*] parte 5 MS. B. Ex Hebræo, tum Septuaginta, tum alii vertunt, Ad humerum domus dexterum. v. 15. *laquearia*] * & MS. R. G. ab H. autem, C. & G. q. non legitur. v. 27. -*alteræ*] -R. eorum H. C. G. v. 31. *fecit*] * duo o.

CAP. VII. v. 7. *columnas*] * fecit MS. q. R. v. 9. *intrinſecus*] extrinſecus R. H. C. G. v. 24. *hiſtriatarum*] ſtriatarum. Q. n. v. 25. *ſtabant*] ſtabat 1 MS. H. C. G. v. 26. -*& tria millia metretas*] 4 MS. H. C. G. v. 40. *Ergo*] quoque 2 MS. Ab H. C. & G. legitur, Et fecit Hiram. v. 47. *vaſa*] * in domo Domini MS. q. R. v. 49. -*aurea*] 1 MS. H. C. G. v. 5. *faciebat*] * rex 1 MS. H. C. Omittitur autem a R. & G.

CAP. VIII. v. 2. *Bethanim*] Ethanim 2 MS. H. G. quem veteres vocabant menſem primum & nunc ipſe eſt menſis ſeptimus C. v. 15. -*Salomon*] 6 MS. H. C. G. v. 16. *manibus ejus*] manu ſua 1 MS. H. C. v. 19. -*mihi*] 1 MS. H. C. G. v. 26. -*Domine*] 3 MS. H. C. Additur autem a R. & G. v. 60. -*&*] ut 1 MS. R. H. C. G. v. 64. -*&*] * omnes 1 MS. H. C. G.

CAP. IX. v. 4. *ambulavit*] * David 2 MS. H. C. G. v. 11. *dedit*] * rex 1 MS. H. C. G. v. 14. *regem-Salomonem*] - 3 MS. H. C. Salomonem G. v. 24. -*Salomon*] 1 MS. H. C. G.

CAP. X. v. 2. -*regem*] 5 MS. H. C. Additur autem a R. & G.

CAP. XI. v. 3. -*quaſi*] 1 MS. H. C. G. v. 5. -*& Chamos Deum Moabitarum*] 10 MS. R. H. C. G. v. 41. -*dierum*] 9 MS. R. H. C. G. q.

CAP. XII. v. 1. *omnis*] * *populus* MS. q. R. v. 16. -*vade*] 3 MS. H. C. Additur *autem* a R. & G.

CAP. XIII. v. 11. *venerunt filii ſui & narraverunt*] venit filius ſuus & narravit 10 MS. H. C. Conformiter autem Textui, legunt R. & G. ibid. -*&*] H. C. ibid. -*&*] 6 MS. R. v. 12. *abiit*] * Et 1 MS. H. C. G. v. 15. *Dixitque*] dixit MS. q. v. 23. -*ſuum*] 1 MS. H. C. G. ibid. *Propheta*] prophetæ (τῷ προφήτῃ) 2 MS. H. C. G. v. 29. *prophetæ ſenis*] prophetes ſenex 4 MS. Conſimiliter Textui interpretati ſunt, tum alii, tum C. & G. v. 31. -*heu*] 1 MS. H. C. G.

CAP. XIV. v. 13. *a Domino Deo*] ad Dominum Deum 9 MS. ante Dominum Deum C. de Domino Deo. G.

CAP. XV. v. 24. *dormivit*] * Aſa MS. H. C. G.

CAP. XVI. v. 7. -*hoc eſt Jehu filium Hanani, Prophetam*] 3 MS. C. G.

CAP. XVII. v. 17. *poſt*] * verba MS. R. H. C. omittitur autem a G. ibid. *languor*] * ejus, 1 MS. H. C. G. v. 19. -*Elias*] 5 MS. H. C. exprimitur autem a R. & G.

CAP. XVIII. v. 9. *Ego*] * & dixit o. v. 22. *quinquaginta*] * prophetæque lucorum quadringenti MS. G q. verum a R. H. C. & G. non agnoſcuntur. v. 25. *propoſitio*] * quam locutus eſt Elias. MS. H. G. Ab H. autem & C. non interponitur. v. 44. *currum tuum*] 3 MS. R. C. Adjectum autem a G. explicandæ ſententiæ gratia.

CAP. XIX. v. 1. *prophetas*] * Baal MS. R. mendaces C. verum in H. & C. nihil interjicitur. v. 2. -*mihi*] 1 MS. H. C. Legitur autem a R. & G. v. 5. -*Domini*] 3 MS. H. C. G. v. 6. *comede*] * Et 2 MS. H. C. G. v. 10. *Domini*] tuum 4 MS. H. C. v. 18. *virorum*] univerſorum 2 MS. Q. n. v. 19. -*jugis boum*] 8 MS. Q. n.

CAP. XX. v. 12. -*Benadad*] 4 MS. H. C. G. v. 20. *ſequebatur*] * eos 3 MS. H. C. G. v. 28. -*unus*] 1 MS. H. C. G. v. 33. *Ben-adad*] * vivit MS. q. R. v. 38. -*os &*] 2 MS. H. C. G.

CAP. XXI. v. 1. -*tempore*] 5 MS. R. H. C. G. v. 6. -*meliorem*] 4 MS. H. C. G. v. 20. *inimicum tibi*] inimice mi 4 MS. H. C. G. v. 21. *Ecce*] * Hæc dicit Dominus MS. G. verum a R. H. & C. tollitur.

CAP. XXII. v. 5. *populus meus & populus tuus unum ſunt: & equites mei & equites tui*] & ſicut populus meus & populus tuus: & ſicut equi mei, ita & equi tui 1 MS. H. C. G. & verius G. q. v. 13. *ergo*] * &

6 MS. G. Verum a R. H. & C. non additur. v. 27. *Amelech*] Regis C. G. v. 34. *Vir*] unus 12 MS. v. 35. *-Iſrael*] R. H. C. G. v. 36. *civitatem*] * ſuam 1 MS. H. C. G. v. 39. *eburnea*] eburneæ MS. ibid. *cunctarumque urbium*] cunctæque urbes 1 MS.

REGUM. II.

CAP. I.

VER. 12. *ignis*] * Dei H. C. Omittitur autem a G.

CAP. II. v. 14. *-& non ſunt diviſæ*] 1 MS. R. H. C. G. q. v. 15. *autem*] * eum 1 MS. H. C. G q. * revertentem eum G. v. 18. *mittere*] ire 4 MS. H. C. G.

CAP. III. v. 10. *-heu heu,*] 1 MS. H. C. G. v. 12. *-rex Juda*] 6 MS. H. C. Legitur autem a G.

CAP. IV. v. 8. *Sunam*] * civitatem MS. q. R. v. 17. *dixerat*] * 1 ei MS. H. C. G. v. 19. *-aoleo -doleo*] -3 MS. H. C G. v. 23. *Vadam*] Vade 14 MS. pax H. C. G. v. 41. *Cumque tuliſſent, miſit*] Et miſit 9 MS. H. Et mittite C. G. q. v. 42. *-&*] 1 MS. H. G. interjicitur autem a R. & C.

CAP. V. v. 1. *Naaman*] * autem 1 MS. H. C. G. v. 13. *-&*] 4 MS. H. C. G. v. 15. *-alius*] 4 MS. H. G. vivens C.

CAP. VI. v. 2. *tollant*] tollamus 1 MS. H. C. G. v. 31. *-rex*] 3 MS. H. C. G.

CAP. VII. v. 6. *-&*] 2 MS. H. C. Additur autem a R. & G. v. 17. *incubuerat*] incumbebat 5 MS. G. ib. *juxta*] * verbum 1 MS.

CAP. VIII. v. 2. *diebus multis*] annis ſeptem 1 MS. H. C. G. v. 24. *Ochozias*] Achaſias & hic & infra ſemper legunt 10 MS. H. C. Textus autem ubique Græcis codicibus reſpondet. v. 29. *Ramoth*] Rama 8 MS. H. Ramatha C.

CAP. IX. v. 21. *Junxeruntque*] Junxitque 1 MS. H. C. G. q. v. 27. *-Et percuſſerunt eum*] 10 MS. H. C. G. ibid. *Gaber*] Gur H. C. G. v. 29. *Achab*] * regis Iſrael MS. R. C. G. Ab H. autem non additur Q. n. v. 32. *eunuchi*] * & dixerunt, Hæc eſt illa Jezabel o.

CAP. X. v. 15. *rectum*] * cum corde meo MS. R. G. Verum ab H. & C. non legitur.

CAP. XI. v. 3. *terram*] * ſeptem annis o. v. 9. *ſabbatho*] ſabbathum 9 MS. R. G. v. 14. *tubas*] turbas o. v. 15. *Jojada*] * ſacerdos 1 MS. H. C. G. v. 16. *palatium*] * regis 1 MS. H. C. G.

CAP. XII. v. 8. *domus*] templi MS. q. v. 14. *inſtauraretur*] * ex eo 1 MS. H. C. G. v. 18. *argentum*] aurum R. H. C. G.

CAP. XIII. v. 5. *-regis*] 4 MS. H. C. G.

CAP. XIV. v. 2. *Jeruſalem*] * & H. C. G. ib. *nomen*] * autem 5 MS. v. 17. *viginti quinque*] quindecim 1 MS. H. C. G. v. 22. *Ailam*] Elath 1 MS. H. C. G. v. 25. *prophetam*] prophetæ 1 MS. Atque hoc etiam modo ex H. & G. verti poteſt.

CAP. XV. v. 5. *libera*] libere 5 MS. Textus lectio H. conformis eſt. v. 12. *tui uſquam ad quartam generationem*] quarti H. C. G. ib. *-de te*] 3 MS. tibi H. C. G. v. 18. *cunctis diebus ejus. Veniebat Phul*] Cunctis diebus ejus veniebat Phul 5 MS. G. v. 19. *Therſam*] terram 1 MS. R. H. C. G. v. 20. *Therſa*] terra 1 MS. R. H. C. G.

CAP. XVI. v. 6. *Idumæi*] * & Syri Q. n. v. 8. *collegiſſet*] * Achaz 4 MS. H. C. G. v. 19. *Achaz*] * & omnia MS. R. His C. accedit. Textui autem H. conſentit.

CAP. XVII. v. 9. *offenderunt*] operuerunt 10 MS. H. G. irritaverunt 4 MS. R. His vult Chaldæa paraphraſis: Et dixerunt f. l. verba non r. ante Dominum d. ſ. v. 19. *verum tamen*] verum 2 MS. & H. C. G. v. 22. *-&*] 1 MS. H. C. G. v. 24. *Aſſyriorum*] * viros MS. q. R.

CAP. XVIII. v. 4. *Noheſtam*] Nehuſtan 1 MS. H. C.

CAP. XIX. v. 3. *dixerunt*] * 5 MS. H. C. G. v. 11. *tuum*] tu 8 MS. H. C. G. v. 16. *-nobis*] R. H. G. populo (Dei v) C. v. 17. *-omnium*] 1 MS. earum H. C. C. v. 23. *-&*] 1 MS. H. G. & apertius G. q. v. 29. *fructum*] fructus 1 MS. R. C. Conformiter autem autem H. & G. legit Textus.

CAP. XX. v. 5. *-&*] 1 MS. H. C. G. v. 13. *fuit*] * verbum 1 MS. R. H. * quicquam C. G. v. 14. *-ad me*] 8 MS. H. C. Additur autem a R. & G. v. 18. *tollentur*] tollent 5 MS. H. C. G. v. 19. *Dixit*] Dixitque 1 MS. H. C. G. ib. *es*] * Et dixit nonne ſi H. ib. *ſit*] * tantum MS. R. Suffragantur Textui G.

CAP. XXII. v. 5. *domus*] in domo 4 MS. R. H. C. G. v. 6. *-Domini*] 7 MS. H. C. G. v. 9. *-a*] H. C. G. quanquam poſſit ex H. & C. etiam Textui ſimiliter verti. ac MS. R. v. 12. *Micha*] Michaia 1 MS. H. C. G.

CAP. XXIII. v. 4. *-in*] 1 MS. H. C. G. v. 15. *-&*] 1 MS. H. C. G. v. 29. *Nechao*] Necho (& in ſequentibus) 1 MS. H. Verum Textui conſentiunt G. claudus C. v. 33. *Reblatha*] Rebla 1 MS. H. C. Reblaa G. v. 36. *Zebida*] Zebuda 1 MS. H. C. Zabuda G.

CAP. XXIV. v. 8. *Noheſta*] Nehuſta 1 MS. H. C. v. 11. *cum ſervis ſuis ut oppugnarent*] quum ſervi ejus oppugnarent, 1 MS. H. C. G.

CAP. XXV. v. 9. *&*] * omnes 1 MS. H. C. G. ibid. *domum*] * magnam 1 MS. H. C G. v. 19. *ſex*] ſexaginta 1 MS. R. H. C. G.

PARALIPOMENON. I.

CAP. I.

VER. 31. *Jachur*] Jetur 1 MS. H. G. v. 32. *-filii autem Dadan: Aſſurim & Latuſſim & Laomim*] 12 MS. R. H. C. Q. n.

CAP. II. v. 6. *Darda*] Dara 4 MS. R. H. Darade G. v. 13. *Aminadab*] Abinadab 1 MS. H. G. v. 45. *filius*] * autem 1 MS. H. G.

CAP. III. v. 5. *Bethſabee*] Bethſua 1 MS. Bath ſua Hier. H. Beerſabee MS. R. G. v. 18. *Sama*] Hoſama H. G. v. 22. *-& Seſa*] 7 MS. Hier. H. G. ibid. *ſex numero*] ששה.

CAP. IV. v. 20. *Ammon*] Amnon 4 MS. R. Hier. H. G. v. 22. *Qui reverſi*] quæ reverſæ MS. Hier. Q. n. ib. *Lahem*] Lehem MS. R. G.

CAP. V. v. 14. ∴ *filii*] בֵּן ∴ בְּנֵי v. 15. *princeps*] principes MS. R. Singulari numero utuntur, cum H. G. verum quem pro plurali poſitum dicant.

CAP. VI. v. 34. ∴ *filii*] בְּנֵי. v. 62. *tredecim*] quatuordecim o. v. 75. *Aſach*] Hacoc 1 MS. Hucac Hier. Hucoc H. G.

CAP. VII. v. 6. *-filii*] 5 MS. H. Exprimitur autem a R. & G. v. 14. *filius*] filii MS. Hier. H. G.

CAP. VIII. v. 1. *Bale*] Bela H. Similiter vero codicibus Græcis, legit Textus, qui ſuperioris cap. v. 6. & 7. conſentit Hebræis. v. 40. *-millia*] 3 MS. Hier. H. G.

CAP. IX. v. 4. *filii*] filius MS. G. Pro Textu faciunt R. & G. q. v. 19. ∴ *Core*] קורא. ibid. ∴ *Core*] קרח ∴ v. 28. *De horum*] Ex his H. G. ibid. *grege*] genere 10 MS.

CAP. XI. v. 14. *Hi ſteterunt*] Hic ſtetit 12 MS. G. ibid. *defenderunt*] defendit 12 MS. G. ibid. *percuſſiſſent*] percuſſiſſet 12 MS. G. Q. n. v. 17. *David*] * aquam MS. q. R. v. 22. *viri robuſtiſſimi*] vir robuſtiſſimus MS. Q. n.

CAP. XII. v. 20. *-& Ednas*] 6 MS. H. G. ibid. *militum*] millium 6 MS. H. G.

CAP. XIII. v. 6. *omnis -vir*] omnes viri 13 MS. -12 MS. H. Textui autem conſentiunt G.

CAP. XIV. v. 5. *Eliſua*] * & Eli o.

CAP. XV. v. 5. *centum*] ducenti o. v. 6. *viginti*] triginta o. v. 7. *triginta*] viginti o. v. 24. *Jehias*] Achimaas o. v. 25. *-omnes*] 2 MS. H. G. v. 26. *fœderis*] o.

CAP. XVI. v. 29. *-Domino*] o.

CAP. XVII. v. 5. *Iſrael*] * de Terra Ægypti MS. q. R. v. 20. *noſtris*] * Et H. G. v. 21. *enim*] autem 4 MS.

CAP. XVIII. v. 16. *Ahimelech*] Abimelech 7 MS. R. Hier. H. G. q.

CAP. XX. v. 5. *Bethlemites*] Lehemitem 3 MS. G. Q. n.

CAP. XXI. v. 5. *quadringenta*] trecenta o. v. 10. *-ei*] 1 MS. H. G. v. 12. *peſtilentiam*] * famem H. G. * famis 3 MS. R.

CAP. XXII. v. 18. *omnes -inimicos -veſtros*] habitatores terræ H. G. -4 MS. -10. MS.

CAP. XXIII. v. 3. *viginti*] triginta 4 MS. H. G. v. 10. *Leheth*] Jeheth H. G. v. 29. *torrendum*] ferventem ſimilam 14 MS. Q. n.

CAP. XXIV. v. 3. *id eſt*] & R. H. G. v. 23. *-primus*] 9 MS. H. G.

CAP. XXV. v. 2. *prophetantes*] prophetantis R. H. G. v. 5. *Videntes*] Videntis 5 MS. R. H. G.

CAP. XXVI. v. 12. *Domini*] * Et H. G. v. 13. *ergo*] autem 2 MS. v. 22. *fratres*] frater 2 MS. R. H. v. 25. *frater*] fratres 8 MS. H. Suffragantur autem Textui, tam præcedenti quam hoc loco G. & voces Hebrææ ſi puncta permutent. v. 28. *omneſque*] omnes qui 13 MS. H. G.

CAP. XXVII. v. 4. *millium*] millia 2 MS. v. 5. *ſacerdos*] ſacerdotis 7 MS. R. Ex H. quidam hoc modo 70. eo quo Textus habet tranſtulerunt. v. 27. *Romathites*] Ramathites 4 MS. H. G. ibid. *Aphonites*] Saphanites H. G.

CAP. XXVIII. v. 6. *atria*] altaria o. v. 8. *noſtri*] veſtri R. H. Textus autem MS. & G. conſonat. v. 14. *& operum*] ad opera 3 MS. v. 16. *menſas*] menſam o. ibid. *menſarum*] menſuræ o. v. 21. *miniſterium*] opus miniſterii MS. q.

CAP. XXIX. v. 1. *ſed*] * Domino 3 MS. H. G. v. 2. *domus*] * Domini MS. q. R. v. 5. *Et*] Ut 3 MS. v. 6. *-principum*] 9 MS. R. H. G. v. 8. *theſauros*] theſaurum 9 MS. H. Textus autem R. & G. ſimiliter legit. v. 20. *noſtro*] veſtro R. H. Pro Textu autem faciunt MS. & G.

PARALIPOMENON. II.

CAP. I.

VER. 1. *Dominus*] * Deus ejus R. H. G. v. 17. *Cetheorum*] Hethæo-1 MS. Chettaorum H. G.

CAP. II. v. 10. *totidem*] * & vini viginti millia metretas H. G.

CAP. IV. v. 7. *juſſerat*] juſſa erant 3 MS. v. 13. *quadringenta*] quadraginta o. v. 22. *domo*] domum 1 MS.

CAP. VI. v. 3. *-rex*] o. v. 16. *vias meas*] viam ſuam 4 MS. R. H. G. vias ſuas MS. v. 19. *fudit*] fundit 5 MS. R. H. G. v. 24. *deprecati*] * te R. coram te H. G.

CAP. VII. v. 19. *-non*] 13 MS. H. G. v. 20. *ſanctificavi*] ædificavi o.

CAP. VIII. v. 6. *quæcunque*] quæ MS. Hier. H. G. v. 11. *-rex*] 6 MS. H. G.

CAP. X. v. 10. *At illi reſponderunt -ut*] Et locuti ſunt ei H. G. -1 MS.

CAP. XI. v. 4. *-revertatur unuſquiſque in domum ſuam, quia mea hoc geſtum eſt voluntate*] o.

CAP. XIII. v. 3. *quadraginta*] quadringenta 8 MS. R. H. C. ibid. *octoginta*] octingenta 6 MS. R. H. G. v. 17. *quinquaginta*] quingenta 7 MS. R. H. G.

CAP. XIV. v. 2. *conſpectu*] * Domini 2 MS. R. H. G. v. 8. *octoginta*] ſeptuaginta o.

CAP. XV. v. 1. *Obed*] Oded 7 MS. H. G. v. 4. *ſua*] * & clamaverint c. v. 19. *triceſimum*] triceſimum quintum R. H. G.

CAP. XVI. v. 13. *-primo*] o.

CAP. XVII. v. 14. *princeps*] principes 2 MS. H. G.

CAP. XVIII. v. 25. *Amelech*] regis G.

CAP. XIX. v. 3. *-Dum*] 4 MS. R. H. G. ibid. *-patrum tuorum*] 3 MS. R. H. G. v. 11. *vobiſcum in bonis*] cum bonis 7 MS. R. H. G.

CAP. XX. v. 10. *conceſſiſti,*] * filiis MS. q. v. 16. *deſcendetis*] aſcendetis 16. MS. Quæ in Textu eſt, lectio R. H. & G. reſpondet. v. 20. *-viri*] 13. MS. H. G. v. 24. *ſpeluncam*] ſpeculam R. H. G.

CAP. XXI. v. 3. *penſationes*] penſitationes 3 MS. pretioſorum H. arma G.

CAP. XXII. v. 1. *Ochoziam*] Achaziam nominat Hieron. cum Hebræis. Ochoziam autem codices noſtri cum Græcis. v. 7. *-&*] 2 MS. H. G. ut MS. v. 10. *Joram*] Juda R. H. G.

CAP. XXIII. v. 8. *egreſſi*] egreſſuri 9 MS. v. 11. *-& teſtimonium*] 20. MS. ib. *-dederuntque in manu ejus tenendam legem*] R. H. G. Verum Latini codices illud potius quam iſtud transfigendum eſſe loquuntur. Nam quod in Hebræo legitur: Et dederunt ſuper eum diadema & teſtimonium, videtur interpres noſter, paraphraſtice reddere voluiſſe, Et impoſ. ei diadema, dederuntque in manu ejus ten. legem. Videtur autem τὸ & teſtimonium, vel ex 4 Reg. c. 11. vel ex Hebræo, Græcove Textu adjectum eſſe, ab eo qui hoc paraphraſtice hoc loco expoſitum eſſe non conſiderarit. Veruntamen D. Hieronymus ſi Hebraicarum quæſtionum author eſt, iſtud, nulla alterius facta mentione legit. v. 18. *lege*] libro MS. q.

CAP. XXIV. v. 5. *noſtri*] veſtri 12 MS. Hier. H. G. v. 8. *portam*] * domus R. H. G. v. 10. *-Domini*] R. H. G.

CAP. XXV. v. 2. *Joiadan*] Joadan 8 MS. H. Jodacin G. v. 5. *triginta*] trecenta R. H. G. v. 20. *Noluit*] * autem R. H. G.

CAP. XXVI. v. 17. *octoginta*] ſeptuaginta o.

CAP. XXVIII. v. 9. *Obed*] Oded MS. R. H. G. v. 12. *Amaſias*] Amaſa 2 MS. H. v. 15. *adduxerunt*] * eos 5 MS. R. H. G. v. 24. *-omnibus*] R. H. G.

CAP. XXIX. v. 3. *Ipſo*] Ipſe 2 MS. Hier. H. v. 4. *plateam*] partem 8 MS. latus G. Plateam fere ſignificat vox Hebræa רקוב. v. 24. *-coram*] 3 MS. H. G. v. 25. *-regis*] 7 MS. H. ibid. *videntis*] * regis 6 MS. H. regi G. v. 27. *quæ David rex Iſrael præparaverat*] Davidis regis Iſrael H. G. repererat MS. R. v. 30. *-eum*] Deum MS. R. -H. C.

CAP. XXX. v. 3. *occurrerant*] potuerant 3 MS. H. G. ib. *fuerat*] erat 2 MS. v. 24. *autem*] enim 4 MS. H. G.

CAP. XXXI. v. 3. *Moyſi*] Domini 1 MS. R. H. G. v. 13. *-ad quos omnia pertinebant*] R. H. G.

CAP. XXXII. v. 15. *regionum*] regnorum 2 MS. R. H. G. v. 19. *Iſrael*] Jeruſalem 16 MS. R. H. G. v. 29. *-ſex*] R. H. G.

CAP. XXXIII. v. 8. *judicia*] * quæ mandavi o.

CAP. XXXIV. v. 3. *poſtquam * cœperant, mundavit*] * regnare MS. R. cæpit mundare H. regni ſui cæpit mundare G. v. 4. *tumulos*] cumulos o.

CAP. XXXV. v. 7. *-ibi*] 3 M. H. G. v. 8. *-quod voverant*] -H. G. volebant 8 MS. v. 15. *prophetarum*] prophetæ R. H. Pro Textu autem faciunt MS. Hier. & G. ibid. *regis*] * David MS. q. R.

CAP. XXXVI. v. 8. *inventa*] 2 inventæ MS. Hier. Pro Textu faciunt codices Hebræi. v. 10. *patruum*] fratrem 3 MS. R. H. Verum eo quo Textus legit modo, exponendum eſſe, Græca tranſlatio & 4. Regum 24. caput docent. v. 17. *-ſui*] MS. q. R.

ESDRÆ. I.

CAP. II.

VERS. 6. *octingenti*] nongenti o. v. 16. *nonaginta*] nongenti o. v. 66. *ſexcenti*] ſeptingenti 1 MS. R. H. G. Conſentit liber Eſdræ ſecundus cap. 7. v. 68. v. 69. *ſolidos*] drachmas H. G. ibid. *quadraginta*] ſexaginta R. B. H. G. Q. n.

CAP. IV. v. 7. *Beſelam*] in pace G. v. 23. *-Beel-teem*] 4 MS. R. C. Additur autem in B. & G.

CAP. VIII. v. 21. *-Domino*] R. H. G. Additur autem a MS. & B. v. 29. *noſtrorum*] veſtrorum 9 MS. B. H. Suffragantur Textui R. & G.

CAP. IX. v. 6. *-noſtrum*] 6 MS. H. Legitur autem R. B. & G. v. 7. *in*] pro 1 MS. ibid. *-&*] 1 MS. H. ibid. *-in*] 1 MS. Additur autem a R. H. & G. v. 8. *pax illius*] paxillus 7 MS. R. H. G. v. 9. *ſpem*] ſepem R. H. G. v. 11. *-in*] R. Additur autem a MS. H. & G.

CAP. X. v. 1. *Deum*] eo 2 MS. R. H. G. eum MS. v. 3. *-Domino*] 1 MS. R. B. H. G. ibid. *timent*] tenent o.

ESDRÆ. II. Seu NEHEMIAS.

CAP. I.

VER. 2. *viri*] * ex 7 MS. R. H. Suffragantur autem Textui R. & G. v. 7. *-tuum*] 3 MS. H. G. q.

CAP. III. v. 4. *eum*] eos 1 MS. H. G. v. 10. *eum*] eos 1 MS. H. G. v. 24. *angulum*] * Poſt enim ædificavit o. v. 28. *Surſum*] Deſuper H. G. ibid. *ad portam*] a porta 11 MS. Conformiter Textui legunt R. & B. v. 31. *ſcuta vendentium*] ſcruta R. negotiatorum H. G. v. 32. *inter*] uſque ad 5 MS. Conſentiunt Textui R. H. G. ib. *artifices*] aurifices 1 MS. Q. n.

CAP. IV. v. 3. *lapideum*] * Et dixit Nehemias o. v. 22. *vobis*] nobis 5 MS. R. H. G.

CAP. V. v. 15. *fuerant*] fuerunt MS. R.

CAP. VI. v. 2. *vitulis*] viculis 4 MS. H. G. Quod autem in Textu eſt & R. legit & Beda exponit.

CAP. VII. v. 7. *venerant*] venerunt 7 MS. G. v. 12. *octingenti*] ducenti R. H. G. Conſentit primus liber Eſdræ cap. 2. v. 7. Idem numerus etiam alterius Ælam filiis, qui recenſentur 1 Eſdr. 2. 31. & infra 34. ab omnibus tribuitur. v. 21. *nongenti*] nonaginta 13 MS. H. G. Convenit primus Eſdræ cap. 2. ver. 17. v. 66. *-vir*] MS. H. G. ibid. *ſexcenti*] trecenti 5. MS. H. G. Conſonat primus Eſdræ cap. 2. ver. 64. Eorum, qui hic expreſſe ſunt enumerati ſumma eſt 31389.

--*HUCUSQUE REFERTUR quid in Commentario Scriptum fuerit: exin Nehemiæ hiſtoria texitur*] 20 MS. Q. n.

CAP. VIII. v. 1. *ſeptimus*] * ſcenopegia ſub Ezra & Nehemia o. ibid. *ſuis*] Nonum hic caput inchoant 1 MS. H. Q. n. ubi ſupra. v. 6. *voce magna*] magno 1 MS. R. H. G. v. 9. *noſtro*] veſtro R. H. Pro Textu autem faciunt, MS. & G. v. 10. *His qui non præparaverunt*] ei qui non præparavit 6 MS. B. H. Suffragantur autem Textui R. & G. ibid. *noſtra*] veſtra R. H. Quæ autem in Textu eſt lectio a MS. & G. probatur.

CAP. IX. v. 5. *veſtro*] noſtro MS. G. Verum Textus lectio R. & H. conformis eſt. v. 32. *-& patres noſtros*] o. v. 35. *-bonis*] 2 MS. H. G.

CAP. X. v. 26. *eorum*] * & o. v. 34. *-&*] 1 MS. R. H. additur autem a G.

CAP. XI. v. 6. *novem*] octo 2 MS. R. H. G. v. 34. *Neballat*] * Lod 2 MS. H. G.

CAP. XII. v. 12. *-&*] 1 MS. H. Verum a R. B. & G. interjicitur.

CAP. XIII. v. 18. *noſtri*] veſtri 1 MS. R. H. G.

ESDRÆ. III.

CAP. I.

VER. 4. *veſtras*] noſtras o. v. 12. *emolis*] amulis forte legendum eſt. Inter vaſa Templi, quæ Hiram Salomoni fecit, amulæ numerantur 3 Reg. 7. ver. 45. Græce eſt ἐν τοῖς χαλκείοις *in æreis*. v. 23. *metuentis*] metuentia 9. MS. id quod nomen eſſe videtur ex Græco εὐσεβείας quod *pietate* eſt tranſlatum. v. 43. *decem & octo*] octo o. v. 58. *ſeptuaginta ſeptem*] ſeptuaginta 9 MS. G. q.

CAP. II. v. 14. *quinque millia octingenta ſexaginta*] quatuor millia quadringenta ſexaginta novem 8 MS. quinque millia quadringenta ſexaginta novem G. q. Qui in Textu eſt numerus, ſummam recenſitorum ad amuſſim continet. Verum 1 Eſdræ 1. 11. legunt cum Latinis, Hebræi & Græci: Omnia va. aur. & arg. 5400.

CAP. IV. v. 32. *-Magna eſt terra, & excelſum eſt cœlum*] G. q. ibid. *quis iſta agit*] quæ iſta agunt 8 MS. G. q.

CAP. V. v. 44. *innovare &*] voverunt MS. G. q. v. 45. *dari*] dare MS. G. q. ibid. *theſaurum*] theſaurarium MS. G. q. ibid. *duodecim millia*] mille MS. G. q. novem millia o. Undecim millia o. Q. n.

CAP. VIII. v. 3. *-docere & facere*] -G. q. dicere 8. MS.

CAP. IX. v. 52. *-Et dixit Eſdras*] 1 MS. G. q.

ESDRÆ. IIII.

CAP. I.

VERS 7. *eo*] eum 3 MS.
CAP. IV. v. 33. *Quomodo*] Quo? 2 MS.
CAP. VIII. v. 5. *volens*] voles 3 MS.
CAP. IX. v. 19. *creator*] creatur 2 MS.
CAP. X. v. 34. *commovebo*] commonebo 2 MS. v. 44. *-& quoniam dixit tibi*] MS.

CAP XI. v. 18. *-ſe*] 5 MS. v. 26. *-ecce*] 3 MS. v. 43. *-uſque*] 3 MS.
CAP. XV. v. 60. *occiſam*] ocioſam 5 MS. v. 61. *ad Babylonem ſubverſam*] converſam 5 MS.
CAP. XVI. v. 55. *-Domino*] 3 MS. v. 62. *potaret*] portaret 3 MS.

TOBIAS.

CAP. I.

VER. 15. *ergo*] enim 13 MS. R. v. 19. *-quotidie*] 8 MS.
CAP. III. v. 6. *mecum*] * miſericordiam 5 MS. Pro Textu faciunt R. & G.
CAP. V. v. 15. *eum*] * ſanum 7 MS.

CAP. VI. v. 9. *-Et fel valet ad ungendos oculos in quib. fuerit albugo & ſanabuntur*] 5 MS. Verum a R. & G. minime tollitur.
CAP. VIII. v. 9. *-conjugem*] 13. MS. G.
CAP. XII. v. 9. *-miſericordiam*] 10 MS. R. G.

JUDITH.

CAP. IV.

VER. 8. *in jejuniis -& orationibus*] -14 MS. in aſſiduitate magna G.
CAP. VII. v. 12. *juvenes*] * ſeneſque 6 MS. Verum a R. & G. non additur.

CAP. XIII. v. 13. *virtutem*] * magnam 10 MS.
CAP. XVI. v. 7. *confodit*] confundit 16 MS. R. v. 23. *-de cubili ipſius -obtulit*] -R. -13 MS. Adduntur autem a G. Unum MS. pro *obtulit* legit *poſuit*.

ESTHER.

CAP. I.

VER. 6. *aerei*] aerii 19. MS. ib. *carbaſini*] candidi H. C. carpaſſini MS. H. G. Exiſtimant autem, colorem viridem ſignificari. ib. *eburneis*] argenteis H. C. G. v. 18. *indignatio*] * Et 6 MS. v. 14. *Si*] * ergo 1 MS. G. verum a R. H. & C. nihil additur.

CAP. II. v. 1. *vel*] & H. C. G. v. 7. *fratris*] * patris C. G. Conſentiunt H. nam דוד, etiam interpreti noſtro, 1 Reg. 10. 14. 4 Reg. 24. 17. & aliis in locis, *patruum* ſignificat. Verum hoc loco, eam ejus eſſe verſionem, quæ Textu continetur, veriſimile eſt, tum ex Latinorum librorum conſenſu tum ex hujus libri, c. 8. cujus verſu 2. cum Hebraice ſit : Nam judicavit Eſther, quid ipſe ſibi ; expoſuit : Conf. eſt enim ei Eſther, quod eſſet patruus ſuus ; niſi forte, Patruelis, aut legendum aut intelligendum eſſe docere quis poſſit. v. 14. *deducebantur*] deducebatur 5 MS. His volunt H. C. G. v. 23. *patibulo*] * Et juſſit rex ut in libro memoriali ſcriberetur, ut pro vita ſua aliquid repenſaret ei o. Videtur autem ex Græca tranſlatione ſumptum, quæ hujuſmodi eſt. Et juſſit rex ut ſcriberent in memoriali, in regia bibliotheca, pro benevolentia Mardocæi, in laude ; id quod noſter interpres, ut in Hebræo eſt, reddit : Mandatumque eſt &c.

CAP. III. v. 3. *-præſidebant*] reſidebant MS. R. -H. C. G. v. 11. *populo*] * autem 5 MS. H. C. G. v. 15. *-Judæis*] 4 MS. H. C. G.

CAP. IV. v. 4. *induerat eam*] induerent eum 5 MS. ad induendum Mardochæum H. C. G. v. 16. *orate*] jejunate H. C. G.

CAP. V. v. 14. *Placuit*] placuitque 10 MS. R. H. C. G.

CAP. VIII. v. 1. *patruus*] Quære ſupra cap. 2. 7. v. 5. *& hoſtis Judæorum*] filii Hammedatha Agagitæ H. G. v. 11. *delerent*] * & ſpolia eorum diriperent H. G. v. 15. *ærinis*] aerinis MS. R. candidis H. G.

CAP. IX. v. 2. *penetraret*] penetrarat 4 MS. H. C. v. 10. *agere*] tangere 6 MS. atque hæc H. & C. propius accedunt quibus legitur. In prædam non miſerunt manum ſuam. v. 27. *cætera*] certa 7 MS. H. C.

CAP. XVI v. 5. *cuniculis*] funiculis 6 MS.

JOB.

CAP. I.

VER. 11. *in faciem*] * tuam 2 MS. H. C. G. in facie tua 10 MS. v. 20. *veſtimenta ſua*] tunicam ſuam MS. H. C. Suffragantur autem Textui R. Hier. & Greg. v. 21. *-ſicut Domino placuit, ita factum eſt*] R. H. C. Agnoſcitur autem a MS. Greg. & G. v. 22. *-labiis ſuis*] 10 MS. R. Greg. H. C. Additur autem a G. & plenius a G. q. legiturque ab omnibus.

CAP. II. v. 5. *in faciem*] in facie tua 3 MS. H. C. Aſtipulantur autem lectioni Textus R. Greg. & G. v. 10. *-mulieribus*] -1 MS. H. Adjicitur autem a R. Greg. C. & G.

CAP. III. v. 4. *deſuper*] * non ſit in recordatione o. Q. n. ib. *illuſtretur*] illuſtret 11 MS. Greg. Ex Hebræo quidam ad hunc modum transferunt : Nec lucere faciat ſuper eum lucem : alii ad iſtum ; Nec ſplendeat ſuper eum lux, atque illa quidem interpretatio, marginis lectioni ſuffragatur ; hæc autem, Textus. v. 9. *expectent*] expectet 4 MS. R. Hier. Greg. H. C. v. 18. *-quondam*] 2 MS. H. C. G. Verum Hier. & Greg. non ſolum legunt, ſed etiam exponunt.

CAP. IV. v. 6. *tua*] * & 7 MS. R. Greg. G. Verum ab H. & C. conformiter Textui non additur.

CAP. V. v. 2. *Virum*] Vere 7 MS. R. H. C. G. v. 5. *bibent*] ebibent 2 MS. H. C. v. 15. *-egenum*] -6 MS. H. G. populum ſuum C. Nam, vel hoc, vel illud vel ſimile quid ſubaudiendum eſt. v. 21. *A*] In 1 MS. H. C. Similiter Textui, reddiderunt 70. legeruntque Hier. & Greg. is enim ſenſus eſt.

CAP. VI. v. 3. *appareret*] apparet 1 MS. v. 4. *Domini*] Dei 1 MS. R. H. C. v. 5. *rugiet*] fugiet o. v. 6. *-Animæ enim eſurienti etiam amara dulcia eſſe videntur*] 14 MS. R. Greg. H. C. & G. Tranſlata eſt huc ſententia iſta ; ex cap. 27. Prov. cujus verſu 7 eiſdem plane verbis juxta interpretationem 70. legitur. v. 20. *ſperavi*] ſperaverunt 1 MS. H. C. G. Similiter autem Textui, legunt R. & Greg. v. 25. *cum e vobis nullus ſit qui poſſit arguere -me*] -5 MS. His Hieron. Textui favet Greg. & quid arguet interpretatio veſtra. H.

CAP. VIII. v. 2. *ſermonis*] ſermones MS. H. C. G. v. 16. *ortu*] horto R. H. C. G. Verum Textui opitulantur MS. Hier. & Greg.

CAP. IX. v. 2. *compoſitus*] Comparatus 2 MS. R. v. 11. *-eum*] 4 MS. H. G. Adjicitur autem a C. ib. *intelligam*] * eum 11 MS. H. C. verum a R. & G. non additur.

CAP. X. v. 3. *-me*] 5 MS. Greg. H. C. G. ibid. *-me*] pauperem 1 MS. Greg. -H. C. G. v. 8. *fecerunt me & plaſmaverunt*] plaſmaverunt & fecerunt 8 MS. Grego. H. C. G. v. 11. *me*] * & 9 MS. H. C. G. v. 16. *leænam*] leæna 2 MS. Eam quæ in Textu eſt, lectionem tuentur Hier. Gregor. Græci : utramque admittunt cum Hebræis Chaldæi v. 22. *inhabitans*] inhabitat 3 MS. R. Greg.

CAP. XI. v. 6. *ab eo*] a Deo 3 MS. Greg. H. C. G. v. 10. *ei*] * vel quis dicere ei poteſt, Cur ita facis? o. Videtur hæc adjectum, aut ex interpretatione 72. (qui, quod noſter, Quis contr. ei, paraphraſtice reddiderunt, Quis dicet ei, quid feciſti?] aut, ex ſuperioris cap. 9 verſ. 12.

CAP. XIII. v. 1. *-hæc*] 5 MS. H. v. 23. *delicta*] * mea 3 MS. R. Hier. H. C.

CAP. XIV. v. 4. *Quis poteſt facere mundum de immundo conceptum ſemine? nonne tu qui ſolus es?*] Quis enim mundus erit a ſorde? nullus, etſi una dies vita ejus ſuper terram G. v. 6. *Recede*] * ergo MS. q. v. 16. *parce*] parces 5 MS. H. C. parcis Greg.

CAP. XV. v. 21. *-ſemper*] 5 MS. Greg. H. v. 22. *-ad lucem*] 7 MS. R. H. C. G. Verum ab Hier. & Greg. legitur. v. 32. *manus*] ramus C. G. ibid. *areſcent*] areſcet 5 MS. R. Hieron. H.

CAP. XVI. v. 14. *meos*] * & 1 MS. H. C. ib. *-&*] H. C. G. v. 16. *carnem meam*] cornu meum Hieron. H, id quod, 70. robur expoſuerunt ; Chaldæus, gloriam. Conformiter autem Textui legit Greg.

CAP. XVII. v. 2. *moratur*] morabitur 4 MS. H. C. v. 3. *me*] * Domine 15 MS. Verum a Greg. R. H. & C. non additur. v. 9. *mundis*] mundus 4 MS. H. C. G.

CAP. XVIII. v. 3. *vobis*] te 15 MS. Suffragantur autem Textui R. Hier. Greg. H. & C. v. 11. *-eum*] MS. Hier. Greg. C. G. Huic lectioni, & H. volunt ; ad hunc enim legunt modum, Et diſpergent eum in pedibus ejus. v. 15. *tabernaculo*] habitaculo 1 MS. H.

CAP. XIX. v. 10. *arbori*] arboris 12 MS. v. 19. *averſatus eſt me*] adverſatus eſt mihi 7 MS. H. C. G. v. 21. *Domini*] Dei 1 MS. R. H. C. Textus autem conformis eſt Hier. & G. v. 22. *meis*] * non H. C. G. v. 24. *certe*] celte 1 MS. Q. n. v. 26. *Deum*] * ſalvatorem meum MS. q. v. 29. *iniquitatum*] iniquitatis 1 MS. Similiter Textui legunt R. Greg. H. C.

CAP.

CAP. XX. v. 17. *videat*] videbit 4 MS. H. C. Textus autem conformior eſt G. v. 24. *æreum*] * Gladius 2 MS. R. His accedit Græca tranſlatio ; Pertranſeat autem per corpus ejus ſagitta : verum H. & G. hujuſmodi nihil additur, ſed ſubaudiendum relinquitur.

CAP. XXI. v. 15. *Quis*] Quid 9 MS. H. C. G.

CAP. XXII. v. 4. *timens*] * te 8 MS. H. C. G. v. 12 *An*] An non 1 MS. H. C. G. Verum Textus Hier. Greg. & lectioni & expoſitioni conſentit.

CAP. XXIV. v. 10. *Nudis -&*] -R. H. C. G. Nudum incedere fecerunt. H. C.

CAP. XXV. v. 3. *ſurget*] fulget 16 MS. Conſentiunt Textui R. Greg. H. C. G.

CAP. XXVI. v. 3. *plurimam*] * aut MS. q.

CAP. XXVII. v. 12. *& * quid*] * ut 1 MS. H. C. quod G. v. 22. *Et mittet*] Emittet 14 MS. R. Greg. Et projiciet H. C. G.

CAP. XXVIII. v. 7. *eam oculus*] oculos MS. Greg. Verum ſtabilitur Textus, conſenſu Hier. atque H. C. & G. codicum.

CAP. XXX. v. 12. *orientis calamitatis*] orientes calamitates 18 MS. calamitates 18. MS. Hier. Greg. Q. n. v. 15. *abſtulit*] abſtuliſti MS. Hier. atque etiam hac ratione H. & C. exponi poſſunt. v. 28. *tuba*] turba 8 MS. R. Hieron. Greg. H. C. G. tenebris o. terra o.

CAP. XXXI. v. 7. *ſecutus eſt oculus meus*] ſecutum eſt oculos meos, 1 MS. Hier. H. C. G. Similiter vero Textui legit Greg. v. 14. *pereuntem*] prætereuntem MS. R. Greg. Textui autem ſuffragantur H. C. G. v. 35. *auditorem*] adjutorem MS. Greg. verum Textus conſentit R. H. & G.

CAP. XXXII. v. 4. *ſeniores*] * ſe 7 MS. H. C. G. ib. *qui loquebantur*] ut loquerentur 1 MS. diebus H. C. G. v. 10. *ſapientiam*] ſcientiam 5 MS. H. C. G.

CAP. XXXIII. v. 2. *loquatur*] loquetur 1 MS. loquitur R. locuta eſt H. C. G. v. 3. *ſententiam*] ſcientiam 1 MS. H. C. v. 7. *eloquentia mea non ſit tibi gravis*] eloquium meum non ſit tibi grave 1 MS. manus mea erit ſuper te Gr. 70. & poſt eos, alii ad hunc modum tranſtulerunt. v. 17. *his quæ*] opere H. opere malo C. injuſtitia G. ib. *Fecit*] facit MS. v. 23. *unus*] unum 8 MS. Hier. Greg. ad hunc modum quidam ex H. verterunt ; ad eum vero quo Textus legit C. 70. & alii. ibid. *millibus*] ſimilibus o. Q. n.

CAP. XXXIV. v. 37. *Qui*] Quia 6 MS. C. ib. *ad judicium provocet ſermonibus ſuis Deum*] multiplicet ſermones ſuos ad Deum 1 MS. H. C. G. Conformiter autem Hier. & Greg. legit textus.

CAP. XXXVI. v. 5. *potentes*] potens o. v. 7. *illic*] tribuet 5 MS. H. C. G. illi 4 MS. R. Similiter Greg. habet Textus. Ab H. C. & G. neque hoc exprimitur, neque illud. v. 27. *ſtillas*] ſtellas c. Q. n. v. 28. *fluunt*] pluunt MS. q.

CAP. XXXVIII. v. 13. *Excuſſiſti*] excluſiſti MS. q. v. 18. *latitudinem*] latitudines 1 MS. H. Conformiter autem Textui legunt R. Hier. Greg. C. & G. v. 34. *in nebula*] ad nebulam 2 MS. G. atque hoc modo H. & C. rectiſsime vertantur.

CAP. XLI. v. 14. *flumina*] fulmina 24 MS. R. Hier. Greg. Q. n. ib. *ferentur*] feruntur MS. fertur 2 MS. H. G.

CAP. XLII. v. 8. *recta*] rectum 2 MS. R. Hier. Greg. H. C. G.

PSALMORUM.

PSAL. I.

VER. 5. *reſurgunt*] reſurgent MS. R. G. H. C. ib. *conſilio*] concilio MS. Hier. H. C. nec contradicunt G.

PSAL. II. v. 6. *ejus*] Domini 1 MS. R. Hier. G. C. Q. n. v. 9. *-&*] MS. R. Hil. Hier. G. H. C. v. 11. *cum*] in, 2 MS. R. G. H. C. Textus autem lectio, ut hanc explicat ; ita, Hier. atque Aug. conſonat.

PSAL. III. v. 6. *ſuſcepit*] ſuſcipies 1 MS. R. Auguſt. G. H. Pro Textu autem facit exemplar Græcum Vatic. Ad quem ſenſum etiam Chaldæus paraph. vertit.

PSAL. IV. v. 5. *-&*] 5 MS. R. Aug. G. H. ib. *veſtris*] * & H. v. 6. *oſtendit*] oſtendet 4 MS. R. G. H. C.

PSAL. V. v. 9. *tuo viam meam*] meo viam tuam 8 MS. G. q. H. C. Q. n. v. 13. *-tua*] 9 MS. R. G. H. C. v. 1. *Pſalmus David pro octava*] pro oct. Pſ. David 3 MS. R. Hier. Aug. G. H. C.

PSAL. VI. v. 4. *&*] ſed MS. q. v. 5. *-&*] 3 MS. R. G. H. C.

CAP. VII. v. 7. *-&*] MS. R. Aug. G. H. C. v. 10. *Conſumetur*] Conſummetur Hier. Aug. G. Inſuper H. & C. ad hunc modum recte vertantur. v. 12. *juſtus*] * & 3 MS. R. G. H. C. ib. *-& patiens*] H. C. v. 13. *vibravit*] vibrabit 12 MS. R. Aug. Hier, G. H. v. 15. *parturit*] parturiit MS. Aug. G. parturiet H. C. v. 16. *incidit*] incidet Aug. R. G. Textui autem ſuffragantur C.

PSAL. VIII. v. 4. *-tuos*] R. Hier. Aug. G. Pro Textu autem faciunt H. C. & ſuniæ Scribens Hier.

PSAL. IX. v. 7. ÷ *Inimici*] τῷ ἐχθρῷ. ib. *-eorum*] 12 MS. R. Aug. G. H. Additur autem a paraphraſte Chaldæo. v. 17. *cognoſcetur*] Cognoſcitur 4 MS. R. G. Cognitus eſt H. C.

PSAL. X. v. 1. *deſpicis*] deſpicies MS. H. C. Pro Textu vero Aug. & G. faciunt. v. 12. *Deus*] * & MS. q. Aug. Hier. v. 14. *eris*] eras 4 MS. G. H. C.

PSAL. XI. v. 1. *montem*] montes MS. Hier. Auguſt. G. Textus autem R. H. & C. conformis eſt. v. 6. *-& -&*] 16 MS. Verum a R. H. G. C. leguntur v. 7. *-&*] 5 MS. H. C. interjicitur autem a R. & G.

PSAL. XII. v. 4. *-&*] 4 MS. Aug. R. G. H. C.

PSAL. XIII. v. 5. *morte*] mortem MS. G.

PSAL. XIV. v. 3. *- Sepulchrum patens eſt guttur eorum : linguis ſuis doloſe agebant, venenum aſpidum ſub labiis eorum. Quorum os maledictione & amaritudine plenum eſt : veloces pedes eorum ad effundendum ſanguinem. Contritio & infælicitas in viis eorum, & viam pacis non cognoverunt ; non eſt timor dei ante oculos eorum?*] Q. n. v. 6. *Dominus*] Deus MS. Aug. G. q. H.

PSAL. XV. v. 5. *innocentem*] innocentes 7 MS. Aug. R. G. Textui autem ſuffragantur Hier. H. & C.

PSAL. XVI. v. 1. *Deus*] Dominus MS. R. G. H. Textus autem Hier. & C. conſonat. v. 3. *mirificavit*] mirificabit 2 MS. Q. n.

PSAL. XVII. v. 1. ÷ *David*] τῷ Δαυίδ. v. 3. *-&*] R. G. H. C. ib. *-in me*] MS. Q. n. v. 9. *protege*] proteges R. G. H. C. Similiter legiſſe videtur Aug. v. 13. *frameam tuam*] framea tua MS. Q. n. v. 14. *eorum*] * & MS. Aug. H. C. ib. *filiis*] filii 9 MS. Q. n.

PSAL. XVIII. v. 6. *inferni*] inferi 7 MS. v. 7. *introivit*] introibit 4 MS. R. G. H. v. 8. *terra*:] * & 9 MS. R. Aug. G. H. C. v. 13. *nubes*] * ejus MS. Aug. H. omittitur autem a G. v. 15. *eos*:] * & MS. Hier. Aug. R. H. C. G. v. 17. *-&*] 6 MS. Aug. G. H. v. 18. *Eripuit*] Eripiet 2 MS. R. G. H. Textus autem Hier. & C. conſonat. v. 20. *fecit*] faciet 3 MS. R. G. H. Textui autem ſimiliter reddidit Chaldæus & interpretatus eſt Auguſtinus. v. 32. *aut*] & 6 MS. Aug. H. Textus autem conſentit G. v. 33. *præcinxit*] præcingit R. G. H. C. ib. *virtute*] virtutem MS. G. v. 40. *virtute*] virtutem MS. G. Verum Latine dicas ut eſt in Textu. ib. *-&*] MS. R. Aug. G. H. C. v. 49. *-&*] MS. Aug. R. G. Q. n.

PSAL. XIX. v. 1. *opera*] operam ſeu opus G. H. Conſimiliter autem Textui legunt MS. Aug. & C. v. 6. *Exultavit*] exultabit 3 MS. R. G. H. C. v. 13. *intelligit*] intelliget MS. R. G. H. C. Similiter autem Textui, Hier. & Aug. legunt. v. 14. *dominati*] dominata Q. n.

PSAL. XX. v. 7. *Exaudiat*] Exaudiet 6 MS. R. Aug. Hier. G. H. Exaudivit C.

PSAL. XXI. v. 5. *-&*] MS. H. C. Additur autem ab Aug. & G. v. 6. *-eſt*] 6 MS. G. H. C. Videtur & ab Hier. non lectum. v. 13. *reliquiis*] reliquis MS. Eſt autem & Hier. quæ Textus lectio. v. 1. *ſuſceptione*] aſſumptione MS. Hier.

PSAL. XXII. v. 2. *-in*] 7 MS. Porro ab interpretibus 72. additum eſt, Reſpice me ; nam nec ab Hebraicis, nec a Chaldaicis, nec ab Evangelicis agnoſcitur. v. 17. *conſilium*] concilium 4 MS. R. Hier. G. H. C. v. 20. *tuum*] meum 1 MS. ib. *-a me*] 17 MS. H. Q. n. v. 21. *-Deus*] 7 MS. R. Hier. Aug. H. C. G. v. 32. *-cœli*] 10 MS. R. G. H. C. Q. n. v. 1. *-prima ſabbathi*] H. C.

PSAL. XXIV. v. 1. *-in finem*] Hier. G. H. C.

PSAL. XXV. v. 4. *-omnes*] R. Hier. Aug. G. H. C. ib. *edoce*] doce 7 MS. G. H. C. Similiter autem Textui, apud Hier. & Aug. legitur. v. 12. *ſtatuit*] ſtatuet R. G. H. C. Conformiter vero Textui Aug. habet. v. 1. *-in finem*] G. H. C.

PSAL. XXVI. v. 9. *-Deus*] 12 MS. R. Hier. Aug. G. H. C. v. 1. *-priuſquam liniretur*] H. C.

PSAL. XXVII. v. 3. *adverſum*] adverſus MS. ib. *adverſum*] adverſus MS. v. 4. *omnibus diebus*] omnes dies MS. Aug. G. ib. *voluntatem*] voluptatem 1 MS. R. Aug. G. H. C. Q. n. v. 7. *-ad te*] 6 MS. R. G. H. C. v. 8. *-te*] 4 MS. H. C. & quamvis in Græcis libris reperiatur, melius non legi, Hieronymus Suniam docet.

PSAL. XXVIII. v. 2. *-Domine*] G. q. H. C. atque addititium eſſe Hieron. ad Suniam ſcribit. v. 3. *tradas*] trahas 1 MS. R. G. H. C. v. 5. *intellexerunt*] * in R. G. H. v. 7. *-&*] 8 MS. R. Aug. G. H. C. v. 10. *-in conſummatione tabernaculi*] H. C.

PSAL. XXIX. v. 9. *revelabit*] revelavit MS. H. Verum Textus reſpondet G. ib. *omnes dicent*] omnis dicet MS. Auguſt. omnis dicit. R. G. H. omnes dicunt C. v. 1. *-pro extaſi*] H. C.

PSAL. XXXI. v. 6. *commendo*] commendabo MS. R. G. H. C. Similiter autem Textui legunt Hieron. & Aug. v. 12. *opprobrium*] * & 10 MS. R. Hier. Aug. G. H. C. v. 21. *-tuo*] 10 MS. R. G. H. C. Ad hæc D. Aug. non legiſſe videtur. v. 24. *veritatem*] veritates 5 MS. R. G. H. C. ib. *requiret*] requirit R. G. H. C. ib. retribuet] retribuit MS. R. G. H. C. * τοῖς.

PSAL. XXXII. v. 2. *imputavit*] imputabit 5 MS. R. Hier. H. C. *Pſalmus David*] * ſine titulo apud Hebræos G.

PSAL. XXXIII. v. 1. *collaudatio*] laudatio 8 MS. Aug. G. v. 7. *in utre*] utrem R. G. H. C. in utrem MS. Aug. v. 16. *-&*] MS. H. C. Additur autem a G. v. 18. *-& in eis*] 4 MS. R. Aug. G. H.

PSAL. XXXIV. v. 23. *in eo*] in eum MS. Aug. G.

PSAL. XXXV. v. 1. *impugnantes*] expugnantes MS. v. 8. *ipſum*] id ipſum o. v. 9. *-&*] 8 MS. R. Aug. G. H. C. v. 11. *ignorabam*] ignorabant MS. Hier. Textus lectio Aug. H. & C. conſentit. Græca autem dictio ἐγλιασκον ambigua eſt. v. 14. *proximum*] * & MS. q. v. 25. *Devorabimus*] Devoravimus 6 MS. R. Aug. G. H. G. v. 26. *maligna*] magna 1 MS. R. G. H. C.

PSAL. XXXVI. v. 10. *-&*] 1 MS. R. G. H. C.

PSAL. XXXVII. v. 5. *eo*] eum 5 MS. Aug. G. v. 6. *meridiem*] meridie MS. v. 14. *deſipiant*] dejiciant 2 MS. R. Amb. G. H. occidant C. v. 15. ÷ *arcus*] τὰ τόξα. ib. *confringatur*] confringantur 1 MS. H. C. Nomini plurali verbum ſingulare junxerunt, ſuo more, Græci. v. 21. *Mutuabitur*] Mutuatur 1 MS. R. G. H. C. Q. n. ib. *tribuet*] tribuit MS. R. G. H. C. v. 23. ÷ *greſſus*] τὰ διαβήματα. ibid. *dirigetur*] dirigentur 4 MS. Hier. Aug. H. phraſi græca Græcis ſingularis eſt numerus. v. 36. *-&*] MS. q. v. 39. *-&*] MS. H. C. additur autem a G. v. 1. *-die Sabbathi*] H. C.

PSAL. XXXVIII. v. 5. *-&*] 7 MS. R. Aug. G. H. C. v. 11. *eſt*]

* in me MS. q. v. 16. -*me*] MS. R. Aug. G. H. C. v. 17. *commoventur*] commoverentur 1 MS. v. 18. -*ſum*] 8 MS. R. G. C. v. 23. -*Deus*] 7 MS. R. G. H. C.

PSAL. XL. v. 6. *multiplicati*] multiplicatæ. multiplicata Q. n. v. 9. *cordis*] ventris 1 MS. R. G. Q. n. v. 13. *Multiplicatæ*] Multiplicati MS. Conſimiliter Textui legunt Hier. & Aug.

PSAL. XLI. v. 2. -*vir*] 7 MS. R. Hier. Aug. G. H. C. v. 7. *vana*] vane 3 MS. G. Q. n. ibid. *congregavit*] congregabit 5 MS. H. C. Textus autem conformis eſt G. v. 10. *ſperavi*] ſperabam MS. v. 14. -*uſque*] 3 MS. R. Aug. G. Verum ab H. & C. legitur

PSAL. XLII. v. 3. *fontem*] fortem 14 MS. R. G. H. C. v. 4. *panes*] panis R. G. v. 7. *Deo*] Deum MS. G. ibid. -*&*] 4 MS. Aug. H. C. Q. n. v. 9. *mandavit*] mandabit R. G. H. C. Verum pro Textu faciunt Hier. & Aug. v. 10. -*&*] MS. H. C. additur autem a G. v. 12. *Deo*] Deum MS. G.

Pſalmus David] * ſine titulo apud Hebræos G.

PSAL. XLIII. v. 2. -*&*] 6 MS. H. C. additur autem a G. v. 6. *Deo*] Deum MS. G.

PSAL. XLIV. v. 2. -*&*] 8 MS. R. G. H. C. v. 6. *in nobis*] in nos 4 MS. Aug. C. nobis R. G. H. v. 10. -*Deus*] 16 MS. G. q. H. Q. n. v. 26. -*Domine*] 5 MS. H. C. additur autem a G.

v. 1. *dilecto*] delicto o.

PSAL. XLV. v. 5. *tua*] * & 1 MS. R. Aug. G. H. C. ibid. *intende*] * & 1 MS. R. G. Verum ab Aug. & H. non additur. v. 6. *corda*] corde 6 MS. R. Aug. G. Q. n. v. 12. -*Deus*] 6 MS. R. G. H. C. Q. n. v. 13. *filiæ*] filia MS. R. G. H. C. Q. n. ib. -*omnes*] 12 MS. R. Aug. G. H. C. v. 14. -*ejus*] R. G. Q. n. v. 18. *memores erant*] Memor ero 14 MS. R. G. H. C. Q. n. ibid. *tui*] * Domine MS. q.

PSAL. XLVI. v. 4. *Sonuerunt*] Sonaverunt MS. antiquiora Aug. v. 5. *lætificat*] lætificant R. G. H. C. v. 7. -*&*] MS. R. Amb. G. H. C.

PSAL. XLVII. v. 5. *quam*] quem 18. MS. Hieron. Q. n. v. 7. -*noſtro*] 1 MS. H. C. Verum legitur ab Aug. & G. v. 9. *Regnabit*] Regnavit 13 MS. R. G. H. ib. *ſedet*] ſedit 6 MS. H. Textui autem ſuffragantur Aug. G. & C. v. 10. *dii*] Dei R. G. Q. n.

v. 1. -*ſecunda ſabbathi*] MS. H. C. Verum in G. legitur & ab Hier. Amb. atque Aug. exponitur.

PSAL. XLVIII. v. 3. *mons*] montes MS. Aug. R. G. Q. n. v. 5. -*terræ*] 20 MS. G. q. H. C. In veteribus Latinorum codicibus inquit Hier. ſcriptum erat reges terræ, quod nos ſuſtulimus: quia nec in Hebræo nec in 70. reperitur.

PSAL. XLIX. v. 3. -*ſimul*] 9 MS. G. H. C. Attamen, conformiter Textui Amb. atque Aug. legunt v. 8. *homo:*] * & 6 MS. C. Verum a R. Aug. C. & H. non legitur. v. 10. *laborabit*] laboravit MS. R. Hier. G. Q. n. ib. -*adhuc*] R. Aug. G. v. 12. -*ſuis*] MS. R. G. H. C. Q. n. v. 13. -*Et*] MS. Q. n. v. 20. -*&*] 10 MS. R. Aug. G. H.

v. 1. ÷ *Aſaph*] τῷ Ἀσάφ.

PSAL. L. v. 4. *Advocavit*] Advocabit 9 MS. R. G. H. C. v. 15. -*&*] 7 MS. H. C. Additur autem in G. v. 21. ÷ *inique*] ἀνομίαν.

v. 2. *Bethſabee*] Beerſabee MS. R. Aug. G. Bathſaba H. C.

PSAL. LI. v. 9. *me*] * Domine MS. q. v. 10. -*&*] MS. R. G. H. C. v. 16. -*&*] 5 MS. R. G. H. C. v. 19. *deſpicies*] deſpiciet R. Hier. Aug. G. Verum MS. H. & C. Textui ſuffragantur. v. 20. -*Domine*] 3 MS. H. C. Additur autem ab Aug. & G.

v. 2. *Abimelech*] Achimelech MS. Hil. H. C. Q. n.

PSAL. LII. v. 6. *lingua doloſa*] linguam doloſam 5 MS. R. Aug. G. Ex H. & C. utrovis modo vertatur recte. v. 7. -*tuo*] 4 MS. H. C. Verum additur a G. v. 11. -*eſt*] MS. R. G. H. C.

PSAL. LIII. v. 1. *Amaleth*] Maheleth G. H.

v. 2. ÷ *David*] τῷ Δαυίδ

PSAL. LIV. v. 5. -*&*] 6 MS. Aug. H. C. Legitur autem in G. v. 6. -*&*] 6 MS. H. C. Tamen a G. non jugulatur. ibid. -*eſt*] MS. R. G. H. C. v. 7. *Averte*] Avertet MS. G. q. H. C. Q. n. ib. *meis*] * & MS. v. 8. -*&*] 6 MS. R. Hil. G. H. C.

PSAL. LV. v. 4. *iniquitates*] iniquitatem 6 MS. R. G. H. C. Q. n. v. 6. *venerunt*] venit MS. R. Hil. G. H. Plurali vero utitur C. ibid. *contexerunt me tenebræ*] contexit me tenebra MS. Hil. Utuntur etiam numero ſingulari G. H. & C. v. 10. -*&*] MS. G. q. H. C. v. 13. -*meus*] 4 MS. R. G. H. C. v. 17. *ſalvabit*] ſalvavit 29. MS. G. q. Q. n. v. 23. *enutriet*] * & MS. q.

v. 1. ÷ *David*] τῷ Δαυίδ.

PSAL. LVI. v. 4. -*Ab altitudine diei timebo: ego vero in te ſperabo*] Q. n. v. 13. *laudationes*] laudationis 6 MS. R. G. Q. n.

PSAL. LVII. v. 6. *in*] ſuper MS. Aug. atque hoc modo ex G. & C. propriiſſime vertatur. v. 8. *dicam*] * Domino MS. Q. n. v. 10. -*&*] 7 MS. R. Hil. G. H. C.

PSAL. LVIII. v. 2. *recte*] recta 6 MS. R. Hier. Aug. G. H. v. 4. *Alienati*] Abalienati MS. G. v. 7. *confringet*] confregit MS. R. Aug. G. Q. n. v. 10. *ſicut*] ſic 13 MS. Quæ in Textu eſt lectio G. & H. convenit hæc quodam ſenſu, non diſſentit.

PSAL. LIX. v. 10. -*es*] MS. H. C. Additur autem a G. v. 14. *dominabitur*] dominatur 1 MS. R. H. G. v. 15. *terræ*] * Et 1 MS. Hil. H. C. Verum a G. non legitur. v. 17. *exaltabo*] exultabo 12 MS. R. Hier. G. clamando laudabo H.

PSAL. LX. v. 13. *&*] quia 12 MS. Textus lectio G. & C. conformis eſt.

PSAL. LXI. v. 6. -*meus*] 1 MS. R. G. H. C. v. 8. *Permanet*] permanebit 1 MS. R. Aug. G. H. Sunt Græci codices qui Textus lectionem adſtruant, quia non futuro διαμενεῖ ſed præſenti tempore διαμένει legunt.

PSAL. LXII. v. 5. *cucurri*] cucurrerunt Q. n. v. 9. -*in æternum*] 1 MS. R. Aug. G. Q. n. v. 12. -*eſt*] MS. R. G. H. C.

v. 1. *Idumææ*] Judææ R. G. H. C. Conformiter autem Textui legunt Aug. & G. q.

PSAL. LXIII. v. 7. *Sic*] Si 12 MS. R. Aug. G. H. C. v. 8. *meditabor*] meditabar R. G. Verum MS. H. & C. futurum legitur. v. 12. *laudabuntur omnes qui jurant*] laudabitur omnis qui jurat 5 MS. R. Hil. Aug. G. H. C.

PSAL. LXIV. v. 4. *Quia*] Qui MS. R. Hil. G. Inſuper H. & C. ad hunc modum rectiſſime transferas. v. 7. *ſcrutinio*] ſcrutinia 4 MS. R. G. Q. n. v. 8. *ad*] & 10 MS. R. G. H. C. Q. n.

v. 1. *populo tranſmigrationis*] de verbo peregrinationis MS. Q. n.

PSAL. LXV. v. 5. *inhabitabit*] habitabit MS. v. 9. ÷ *exitus*] ἐξόδους πρωΐας καὶ ἑσπέρας. ibid. *veſpere*] veſperæ R. G. H. C. v. 11. *inebria*] inebrians 14 MS. Pro Textu faciunt Aug. Hil. G. H. C.

v. 1. -*reſurrectionis*] H. C.

PSAL. LXVI. v. 17. *exultavi*] exaltavi MS. Hil. Aug. R. G. exaltatus eſt H. laus ejus G. v. 19. -*&*] MS. R. G. H. C.

v. 1. -*David*] H. C.

PSAL. LXVII. v. 5. *judicas*] judicabis R. G. H. C. Forte interpres noſter κρίνεις non κρινεῖς legit. ibid. *dirigis*] diriges MS. R. G. H. C.

PSAL. LXVIII. v. 4. -*&*] MS. R. Hil. G. H. additur autem Aug. & C. ibid. -*&*] MS. R. Hil. G. legitur vero Aug. H. & C. v. 5. *illi.*] * & 1 MS. R. Aug. G. H. C. v. 6. -*turbabuntur a facie ejus*] H. C. Legitur autem ut in noſtris ſic in G. codicibus. v. 7. -*qui*] MS. R. Hil. G. H. C. v. 19. *inhabitare*] habitare MS. v. 23. *profundum*] profundis 1 MS. G. H. C. Profundo MS. Q. n. v. 34. -*Pſallite Deo*] R. G. H. C. non eſt, ſcribit Suniæ Hier. in libris authenticis, ſed obelo prænotatum.

v. 1. *commutabuntur*] * ipſi 2 MS. G. H. Quod vero a quibuſdam additur Pſalmus in codice Vaticano Græco, in textu Hebræo, in paraphraſi Chaldea, non legitur.

PSAL. LXIX. v. 21. *qui tribulant*] tribulantes MS. Aug. G. v. 22. *eſcam meam*] eſca mea MS. Similiter Textui legit Aug. v. 23. *retributiones*] retributionem 2 MS. R. Hil. Aug. G. Pro Textu vero H. faciunt. v. 28. *juſtitiam tuam*] juſtitia tua R. Aug. G. v. 31. -*&*] MS. R. Hier. Aug. G. additur autem ab Hil. ac H. & C. libris. v. 37. *poſſidebit*] poſſidebunt MS. Aug. H. G.

v. 1. -*quod ſalvum fecerit eum Dominus*] me 4 MS. R. G. -H. C. Videtur & Hilar. non legiſſe.

PSAL. LXX. *captivorum*] * Anepigraphus apud Hebræos G.

PSAL. LXXI. v. 4. -*&*] MS. R. Aug. G. H. C. v. 9. *defecerit*] deficiet MS. Aug. C. v. 16. *potentiam*] potentias 12 MS. Hieron. H. Numerus vero ſingularis eſt Aug. G. & C. v. 19. *ſimilis*] * ſit MS. q. v. 20. *Quantas*] Quanta MS. Alteram lectionem Aug. ſequitur, eandemque Græcus Textus adſtruit; Hebræus vero, tam hanc quam illam ſuſcipit, ex quo alii Qui transferunt.

v. 1. -*Pſalmus*] 4 MS. Hier. Aug. G. q. H. neque quid aliud huic titulo adjiciunt.

PSAL. LXXII. v. 5. *& generationem*] generationum 2 MS. R. Hier. Aug. G. H. C. v. 11. *reges*] * terræ MS. R. G. Verum ab H. & C. non agnoſcitur, eſtque Hieronymo ſuperfluum. v. 12. *liberabit*] liberavit MS. R. Aug. G. Textus autem H. & C. conſonat. v. 15. *adorabunt*] orabunt 1 MS. Aug. Q. n. v. 16. -*&*] MS. R. G. H. C. ibid. *firmamentum*] frumentum 1 MS. Q. n. ibid. *fructus*] fluctus o. v. 18. *Dominus*] * Deus G. q. H. C. atque iſtud prætermittendum non eſſe Hier. Suniam docet.

v. 1. ÷ *Aſaph*] τῷ Ἀσάφ.

PSAL. LXXIII. v. 3. *iniquos*] iniquis MS. Hier. v. 8. *nequitiam*] in nequitia MS. R. G. H. v. 11. *ſcit*] ſcivit 3 MS. R. Auguſt. G. H. v. 15. *reprobavi*] * Et MS. R. Aug. G. H. C. v. 17. -*&*] Hier. ad Suniam H. C. v. 27. *omnes qui fornicantur*] omnem qui fornicatur MS. R. Aug. G. H. Numero autem multudinis expoſuit C.

v. 1. ÷ *Intellectus Aſaph*] Συνέσεως τῷ Ἀσάφ.

PSAL. LXXIV. v. 2. *mons*] montem 1 MS. Aug. Ex G. & H. utrovis modo transferas, recte. v. 5. *exitu*] exitum MS. G. v. 8. *Quieſcere faciamus*] Textus non habet καταπαύσωμεν ut quidam putant, ſed κατακαύσωμεν, id eſt, Incendamus Hier. v. 12. *ſalutem*] ſalutes MS. H. C. Textus autem lectio Auguſt. & G. conformis eſt. v. 19. *animas confitentes*] animam confitentem 16. MS. R. Auguſt. G. Q. n. ibid. -*&*] MS. R. Aug. G. H. C.

PSAL. LXXV. v. 1. *corrumpas*] diſperdas 5 MS. Utrumvis ex G. & H. vertas licet. ibid. ÷ *Aſaph*] τῷ Ἀσάφ.

v. 1. *laudibus*] carminibus 2 MS. Hier. hymnis G. ibid. -*ad Aſſyrios*] H. C.

PSAL. LXXVI. v. 4. *arcum*] arcuum 7 MS. R. Hieron. Aug. G. H. v. 5. *Illuminans*] illuminas MS. R. G. v. 6. -*in*] Hier. ad Sun. G. H. v. 9. *tremuit*] timuit MS. Aug. atque hoc proprie ſignificant voces Græcæ, Hebræa & Chaldæa. v. 12. *affertis*] afferent MS. R. G. H. C. Q. n.

PSAL. LXXVII. v. 4. -*&*] MS. R. Aug. G. H. C. v. 7. -*&*] MS. R. Aug. G. H. C. v. 8. *aut*] & 10 MS. R. Hieronymus, Auguſt. G. H. C.

PSAL. LXXVIII. v. 1. *popule*] populus MS. Aug. v. 2. *parabolis*] parabola MS. H. C. Suffragantur autem Textui Hier. Aug. Græca lectio & Evangeliſtæ citatio. v. 4. *generatione altera*] generationem alteram MS. G. Iſtud ſequentibus apte connecti poteſt. In generationem alteram narrantes, &c. v. 9. ÷ *Ephrem*] Ἐφραΐμ. v. 13. -*&*] MS. R. Aug. G. Verum additur ab H. & C. v. 16. *deduxit*] eduxit MS. q. v. 17. *iram*] ira MS. v. 34. *eum*] Deum MS. R. G. H. C. v. 38. *abundavit*] multiplicavit 2 MS. ibid. *accendit*] accendet MS. R. G. H. C. v. 45. *cynomyiam*] cœnomyiam Hieron. ad Suniam. v. 47. -*&*] MS. R. G. H. additur autem a C. v. 49. *immiſſiones*] immiſſionem 14 MS. R. Hier. G. H. C. v. 50. *ſuæ*] * & 6 MS. R. Aug. G. Omittitur vero a G. q. H. & C. v. 51. *omnis laboris*] laborum 4 MS. Aug. H. C. Textus autem lectio conſonat

conſonat G. v. 53. *eduxit*] deduxit MS. Aug. G. H. v. 57. *pravum*] * Et MS. R. Aug. G. H. C. v. 64. *plorabantur*] plorabuntur MS. Hier. B. G. flebunt H. non ſufficientes quæ flebunt (non ſuffecerunt luctui) C. v. 67. *Ephraim*] Effrem MS. Ephrem Aug. v. 69. *unicornium*] unicornis MS. Idque conformiter G. μονοκέρωτος. Et C. נקוא דרימנא. Verum H. eſt numero plurali. רמים & Aug. unicorniorum.

PSAL. LXXIX. v. 9. -*&*] 6 MS. R. Aug. G. H. C. ibid. *Domine*] & H. C.

v. 1. ÷ *Aſaph*] τῷ Ἀσάφ.

PSAL. LXXX. v. 2. *velut ovem*] tanquam oves MS. Hier. ib. *Ephraim*] Ephrem Aug. * & MS. Hier. Aug. R. G. H. C. v. 14. ÷ *ſingularis ferus*] μονιὸς ἄγριος. v. 16. *filium -hominis*] -10 MS. G. q. H. Legitur autem ab Aug. & G. regem Chriſtum C.

v. 1. -*Pſalmus*] H. C. ibid. -*quinta Sabbathi*] 2 MS. R. G. H. C. Exponitur autem ab Aug.

PSAL. LXXXI. v. 4. *veſtra*] noſtræ MS. Hier. H. C. Textui autem G. conveniunt. v. 5. -*in*] -MS G. ipſi Aug. v. 16. *ſecula*] ſeculo MS. Numero ſingulari, etiam Aug. H. & C. legunt.

v. 1. ÷ *Aſaph*] τῷ Ἀσάφ.

PSAL. LXXXIII. v. 14. -*&*] MS. R. Hier. Aug. G. H. Additum eſt autem a C. v. 15. *comburit*] comburet MS. R. G. H. Similiter vero Textui, expoſuit C. legunque Hier. & Aug. v. 16. *turbabis*] conturbabis 1 MS. G. v. 19. *in omni terra*] ſuper omnem terram 2 MS. H. G. Utriuſque lectionis meminit Aug.

PSAL. LXXXIV. v. 5. *tua*] * Domine MS. q. v. 8. *bendictiones*] benedictionem MS. q. Aug. Verum Textui aſtipulantur Hier. R. G. H. C. ibid. ÷ *de virtute in virtutem*] ἐκ δυνάμεως εἰς δύναμιν. v. 12. *diligit*] * Dominus 2 MS. R. G. H. C.

PSAL. LXXXVI. v. 3. *clamavi*] clamabo 3 MS. R. G. H. C. v. 17. *bonum*] bono MS. Aug. ibid. *ut*] & MS. R. G. H. C.

PSAL. LXXXVII. v. 4. ÷ *Raab*] רהב quod Chaldæus Ægyptum exponit. Meretricis illius nomen eſt רחב. ibid. *ſcientium*] ſcientibus MS. Aug. R. G. C. Inſuper H. ad hunc modum rectiſſime transferuntur. v. 6. *ſcripturis*] ſcriptura MS. R. G. H. v. 7. -*eſt*] MS. R. Aug. G. H.

PSAL. LXXXVIII. v. 1. ÷ *Intellectus Eman*] συνέσεως Αἰμὰν τῷ.

v. 1. ÷ *Intellectus Ethan*] συνέσεως Αἰθὰμ τῷ.

PSAL. LXXXIX. v. 2. *generationem*] generatione MS. Textus lectio G. reſpondet, ut hoc & proximo loco. v. 5. *generationem*] generatione MS. Hier. v. 7. *Deo*] Domino MS. R. Hier. Aug. G. H. C. v. 20. *in potente*] in potentem MS. Hier. G. Super potentem 2 MS. Aug. H. ibid. -*&*] 4 MS. R. Aug. G. H. C. v. 22. *confortabit*] confirmabit 6 MS. R. v. 23. *ei*] eum MS. v. 27. *invocavit*] invocabit 8 MS. R. Hier. Aug. G. H. C. v. 31. -*autem*] MS. R. Aug. G. H. C. v. 34. *nocebo*] decipiam 1 MS. H. C. Textui vero plus volunt G. eidemque conſentit Aug. v. 40. *Avertiſti*] Evertiſti 12 MS. Q. n. v. 43. *deprimentium eum*] inimicorum ejus 1 MS. Aug. Quæ in Textu eſt lectio Hier. & G. conformis eſt. v. 45. *ab emundatione*] a mundatione MS. ib. *in terra*] in terram 1 MS. G.

PSAL. XC. v. 1. *refugium*] * tu 3 MS. Aug. H. C. ibid. *a generatione in generationem*] in generatione & generatione 1 MS. R. G. H. C. v. 2. *aut*] & 8 MS. R. Hier. Aug. G. H. C. v. 10. *meditabuntur*] meditabantur MS. R. G. Eſt unde videri poſſit & Auguſt. hoc modo legiſſe.

v. 1. ÷ *David*] τῷ Δαβίδ. Anepigraphus eſt Pſalmus iſte H. & C.

PSAL. XCI. v. 3. *liberavit me*] liberabit me MS. Hier. Aug. liberabit te R. G. H. C. v. 3. *aſpero.*] * In 6 MS. R. G. H. C. v. 9. ÷ *Altiſſimum poſuiſti refugium tuum*] τὸ ὕψιστον ἔθου καταφυγήν σου. v. 11. *mandavit*] mandabit MS. R. G. H. C. His conſonat Evangeliſtarum citatio, præſertim juxta Græcos & Syricos codices. v. 14. *ſperavit*] * & MS. R. G. H. v. 15. *Clamavit*] Clamabit R. G. H. C. v. 16. *Longitudine*] Longitudinem MS. G.

PSAL. XCII. v. 4. *decachordo*] * & 1 MS. * & in H. * in C. nihil vero horum additur Aug. & codicibus G. v. 12. *&*] * ab 2 MS. Hier. in 1 MS. R. Aug. G. H. C. v. 13. *florebit*] * & MS. q. v. 14. -*domus*] MS. R. Hier. G. H. C. Titulus hic in codicibus Hebraicis & Chaldaicis & Euthymio teſte, emendatioribus Græcis, omnino non legitur. Veruntamen ab Aug. exponitur.

PSAL. XCIII. v. 5. *longitudine*] longitudinem 3 MS. G.

-*Pſalmus ipſi David quarta Sabbathi*] H. C.

PSAL. XCIV. v. 15. *juſtitia convertatur in judicium*] in juſtitiam convertatur judicium MS. ib. *illam*] illa MS. Q. n. ib. *qui recto*] recti 1 MS. G. H. C. v. 20. *iniquitatis*] * & 1 MS. ib. *fingis*] fingit 2 MS. Q. n. ib. *laborem*] dolorem 16 MS. Q. n.

PSAL. XCV. v. 1. -*Laus cantici ipſi David*] H. C.

PSAL. XCVI. v. 2. -*&*] MS. R. G. H. C. v. 10. -*terræ*] MS. H. C. Q. n.

v. 1. * *Huic*] Pſalmus 3 MS. R. Hier. G. Verum G. q. non additur. ib. *ei*] * Sine titulo apud Hebræos G.

PSAL. XCVII. v. 7. -*&*] MS. R. Hier. G. H. C. v. 10. *peccatoris*] peccatorum 6 MS. H. C. Numero autem ſingulari legunt Hier. & G.

PSAL. XCVIII. v. 1. Tit. -*ipſi David*] H.

PSAL. XCIX. v. 1. Tit. -*Pſalmus ipſi David*] H. C. ib. *qui ſedes*] ſedens G. H. *ſedes*] ſedet 6 MS. Aug.

PSAL. C. v. 2. *Deo*] Domino 4 MS. H. C. Textui vero ſuffragantur G. v. 5. -*eſt*] MS. R. G. H. C.

PSAL. CI. v. 4. *declinantem a me malignum*] declinante a me maligno MS. Aug. G.

v. 1. *anxius fuerit*] anxiaretur 3 MS. Aug. ib. *effuderit*] effudit 1 MS. Aug. intelligi utroque modo poſſunt H. & G.

PSAL. CII. v. 7. *pellicano*] pelicano 1 MS. G. v. 10. *potum*] poculum 7 MS. Hier. R. Q. n. v. 11. *iræ*] * & 7 MS. R. Aug. G. H. C. v. 14. *exurgens*] * Domine MS. q. v. 16. *nomen tuum Domine*] nomen Domini 6 MS. R. Hier. G. H. C. v. 17. *ædificavit*] ædificabit MS, Hier. R. G. Textus autem lectio reſpondet H. & C. v. 19. *Scribantur*] Scribatur MS. R. G. H. C. ib. *in generatione altera*] in generationem alteram 4 MS. Aug. G. Q. n. v. 21. *gemitus*] gemitum 6 MS. R. Aug. G. H. C. v. 22. *annuntient*] annuntiet MS. ibid. *ejus*] ſuam MS. Utrovis modo vertatur nec G. nec H. reclamant. v. 24. ÷ *virtutis*] ἰσχύος.

PSAL. CIII. v. 20. -*omnes*] 9 MS. H. C. Additur autem a G. v. 22. *dominationis*] dominationes MS. Textus lectio, reſpondet G. Utramque admittunt H. & C. Græcis prolixior eſt titulus, Hebræis & C. nullus.

PSAL. CIV. v. 12. *voces*] vocem 10 MS. R. Hier. Aug. G. H. C. v. 15. *educas*] educat 2 MS. Aug. Q. n. ib. *lætificet*] lætificat 7 MS. R. Hier. G. Lætificabit H. ib. *confirmet*] confirmat MS. R. Hier. G. confirmabit H. C. v. 25. -*manibus*] 1 MS. R. Aug. Q. n. v. 35. *Deficiant*] Deficient MS. H. C. Senſum autem quem cum Aug. Textus indicat & G. indicant.

PSAL. CV. v. 12. *brevi*] breves MS. G. v. 18. *animam*] anima MS. R. G. Q. n. v. 25. *&*] ut MS. R. G. H. C. v. 30. *Edidit*] Et dedit MS. Aug. Q. n. v. 31. *cynomyia*] cœnomyia Hier. ad Sun. v. 37. *cum*] in MS. R. Aug. G. Textus autem ſenſum exprimit. v. 45. *requirant*] * Halleluia 1 MS. R. Hier. G. H. C. Etiam Auguſtino duplex Halleluia lectum eſt.

PSAL. CVI. v. 12. *crediderunt*] * in MS. Hier. Aug. H. C. Verum a G. non additur. v. 14. *inaquoſo*] * Et 4 MS. R. Hier. Aug. G. H. C. v. 15. *animas*] animam MS. H. Textus autem conformis eſt G. v. 31. *in*] ad 1 MS. Hier. v. 32. *Aquas*] Aquam MS. Aug. R. G. v. 38. *interfecta*] infecta 4 MS. R. Q. n. v. 44. *audivit*] audiret MS. R. Aug. G. H. C.

PSAL. CVII. v. 2. *inimici*] * & 2 MS. R. G. H. C. v. 8. *miſericordiæ*] miſericordia MS. Q. n. v. 15. *miſericordiæ*] miſericordia MS. Q. n. v. 21. *miſericordiæ*] miſericordia MS. Q. n. v. 31. *miſericordiæ*] miſericordia MS. Q. n. v. 32. -*Et*] MS. R. G. Additur autem ab H. & C. v. 40. *contentio*] contemptio R. Hier. Aug. G. H. C. v. 42. *oppilabit*] oppilavit MS. H. C. Textus vero reſpondet Aug. & G.

PSAL. CVIII. v. 13. *quia*] & 1 MS. G. H. Conformiter vero Textui reddidit C.

PSAL. CIX. v. 10. -*&*] MS. R. Aug. C. Additur autem H. & G. v. 19. *operitur*] operietur MS. H. C. ibid. *præcingitur*] præcingetur MS. H. C. Textus vero lectio conformis eſt Aug. & G. v. 22. *conturbatum*] turbatum MS. v. 23. -*&*] MS. R. G. H. C. ib. *locuſtæ*] locuſta 6 MS. H. Pluralis vero numerus eſt Aug. Hier & G. v. 27. *eam*] ea 7 MS. Quæ in Textu eſt lectio Hier. Aug. G. & H. reſpondet verum feminina pronomina quæ ſunt Hebræis accipi poſſunt, ut neutra Latinis. v. 31. *Quia*] Qui MS. q. Auguſt.

PSAL. CXI. v. 1. -*meo*] Hier. ad Sun. H. C. v. 6. *annuntiabit*] annuntiavit G. H. C. v. 9. *miſit*] * Dominus MS. q.

v. 1. -*reverſionis Aggæi & Zachariæ*] R. G. H. C. verum ab Aug. agnoſcitur.

CAP. CXV. v. 15. -*a*] MS. Auguſt. G. H. Additur autem a C.

PSAL. CXVI. v. 4. *invocavi*] invocabo MS. H. C. at pro Textu faciunt Aug. & G.

PSAL. CXVII. v. 3. *Aaron*] * quoniam bonus 3 MS. R. G. Q. n. v. 4. -*omnes*] MS. H. C. Verum legitur in codicibus G. ibid. *Dominum*] * quoniam bonus 2 MS. R. G. Q. n. v. 10. -*quia*] Aug. G. Q. n. v. 11. -*quia*] Aug. G. Q. n. v. 14. *laus*] laudatio MS. Aug. G. v. 20. *eam*] ea MS. G. v. 23. *&*] hoc 4 MS. H. Q. n. v. 25. -*me*] 2 MS. G. H. C. Q. n. ibid. -*bene*] 2 MS. H. C. v. 26. *venit*] venturus 2 MS. Q. n.

v. 1. -*Halleluia*] H. C.

PSAL. CXIX. v. 4. *cuſtodiri*] cuſtodire MS. Ambro. H. C. Vox Græca φυλάξασθαι ambigua eſt. v. 9. *corrigit*] Corriget MS. R. G. H. C. v. 24. -*eſt*] MS. H. C. Additur autem Hieron. Amb. Aug. & codicibus G. v. 28. *Dormitavit*] Stillavit Amb. Q. n. v. 29. -*de*] 7 MS. Amb. Hil. G. H. C. v. 37. *videant*] videam MS. Ex G. verti utrumque poteſt. Ex H. autem & C. quod in Textu eſt rectius. v. 41. *veniat*] veniet MS. H. C. Textus vero enarrationibus patrum & codicibus G. conformior eſt. v. 48. *exercebor*] exercebar MS. R. Hilar. Hier. Auguſt. G. Textus autem H. & C. conſonat v. 53. *pro*] præ 1 MS. a R. Hilar. Amb. Aug. G. H. C. Si *pro propter* denotare intelligatur, Textus idem eſt ſenſus. v. 55. *fui*] * in MS. Aug. R. G. H. C. v. 59. *converti*] averti MS. Ambr. Aug. Q. n. v. 61. ÷ *peccatorum*] ἁμαρτωλῶν. ib. -*&*] MS. H. C. legitur autem in Hier. Aug. & libris G. v. 69. -*meo*] 6 MS. Hil. G. q. H. C. Hieronymus ſuperfluere cenſet. v. 73. *ut*] & 5 MS. R. G. H. C. v. 75. -*in*] 5 MS. R. G. H. ibid. -*tua*] MS. R. Hil. G. H. Chaldæus illud adjecit, hoc minime. v. 81. *Defecit*] Deficit R. Ambr. G. Textui autem Hil. Aug. H. & C. aſtipulantur. ib. -*&*] 4 MS. R. G. H. C. v. 86. *iniqui*] inique 1 MS. R. Hilarius, Amb. Auguſt. G. H. C. v. 91. *perſeverat*] perſeverant MS. Textui ſuffragantur Hil. Amb. Aug. & G. In H. & C. codicibus legitur. Ad diſpoſitiones tuas ſtant hoc die uſque ad hunc diem. v. 95. *intellexi*] dilexi o. v. 96. *Omnis conſummationis*] Omni conſummationi MS. Textus conſonat Ambroſ. Aug. & G. ibid. *finem*] fidem o. v. 97. -*Domine*] 5 MS. H. C. legitur autem in libris G. v. 114. -*&*] MS. R. Aug. G. H. C. v. 118. *judiciis*] juſtitiis 16. MS. Hil. Q. n. v. 125. *ut*] & 5 MS. R. G. H. C. v. 126. *Domine*] Domino MS. R. G. Harum lectionum, illam Ambroſius; iſtam ſequitur Hilarius, Auguſtinus, qui utriuſque meminit, hanc quod in pluribus ſit codicibus, probat Hebræus; Textus neutram repudiat. v. 134. *ut*] & 12. MS. R. G. H. C. v. 138. -*tuam*] R. G. H. C. Legitur autem in MS. & G. q. v. 143. -*eſt*] MS. R. G. H. C. v. 145. -*meo*] 18 MS. H. C. Additur ab Auguſt. & G. v. 146. *ut*] & 8 MS. Amb. R. H. G. C.

ib. *mandata*] teſtimonia R. Ambroſ. Aug. G. H. C. v. 147. *maturitate*] immaturitate 1 MS. R. G. Q. n. ib. -*quia*] 18 MS. R. Hil. G. H. C. & MS. q. v. 149. -*&*] 4 MS. R. Hil. G. H. C. v. 150. *iniquitati*] inique 1 MS. Amb. Auguſt. Utrumque ex Græco verti poteſt. v. 160. *veritas*] * & 7 MS. R. Hier. G. H. C. v. 174. -*eſt*] MS. H. C. Additur autem a G.

PSAL. CXX. v. 2. -*&*] Hier. ad Sun. H. C.

PSAL. CXXI. v. 5. *cuſtodit*] cuſtodiet G. q. C. v. 7. *cuſtodit*] cuſtodiet 1 MS. G. q. H. C. ib. *cuſtodiat*] cuſtodiet G. q. H. C. v. 8. *cuſtodiat*] cuſtodiet G. q. H. C. Q. n.

PSAL. CXXV. v. 3. -*Dominus*] MS. Hil. Aug. H. C. Legitur autem in codicibus G. ib. ∴ *peccatorum*] τῶν ἁμαρτωλῶν. v. 5. *obligationes*] obliquationes Q. n.

PSAL. CXXVI. v. 6. *mittentes*] portantes MS. H. C. Q. n. ib. *cum*] in MS. R. Hil. G. Sive in, ſive cum, ex H. & C. reddas perinde eſt.

PSAL. CXXVII. v. 2. *ſurgite*] ſurgere MS. G. q. H. Q. n. v. 3. ∴ *filii*] υἱοί. ib. ∴ *fructus*] καρποῦ. v. 5. *non confundetur cum loquetur*] non confundentur cum loquentur MS. R. Hil. G. H. C.

PSAL. CXXVIII. v. 3. *novellæ*] novella MS. Hil. Conſentiunt Textui. G. H. C. v. 5. *tibi*] te MS. Hil. G.

PSAL. CXXIX. v. 4. *concidet*] concidit R. G. H. C. v. 7. *implebit*] implevit 12 MS. R. Hier. G. H. C.

PSAL. CXXXI. v. 2. *ablactatus*] ablactatum 4 MS. R. G. ibid. -*eſt*] 20 MS. G. H. Q. n. ib. *matre ſua*] matrem ſuam 2 MS. R. Aug. G. ib. *anima mea*] animam meam 2 MS. Aug. G. H.

PSAL. CXXXII. v. 5. ∴ *temporibus*] τοῖς κροτάφοις. v. 7. *tabernaculum*] tabernacula 4 MS. R. Hil. G. H. C. v. 9. *juſtitia*] juſtitiam 5 MS. Aug. G. v. 11. *eum*] eam MS. R. G. H. C. Pro hac lectione Hier. pro illa facit Hil. v. 16. *tui*] ejus 7 MS. R. Hil. Hier. Aug. G. H. C. v. 17. *Illuc*] Illic 4 MS. R. Hil. ib. ∴ *David*] τῷ Δαυίδ.

PSAL. CXXXV. v. 9. *Emiſit*] Et miſit 15. MS. Textus lectio conſonat G. Miſit R. H. C.

PSAL. CXXXVI. v. 16. *per deſertum*] in deſerto MS. Aug. G. H. C. Quæ in Textu eſt lectio, hujus eſt expoſitio. v. 26. -*Confitemini Domino dominorum : quoniam in æternum miſericordia ejus*] R. G. H. C. Et ab Hil. quidem non agnoſcitur; ab Hier. vero & Auguſt. non præteritur.

-*Pſalmus David propter Jeremiam*] H. C.

PSAL. CXXXVII. v. 1. *recordaremur*] * tui MS. q. v. 9. *ſuos*] tuos 6 MS. R. Aug. G. H. C.

PSAL. CXXXVIII. v. 2. *mei*] * Et MS. R. Hil. G. Verum ab Hier. G. q. H. & C. prætermittitur. v. 4. -*omnia*] 5 MS. H. C. Legitur autem ab Aug. & codicibus G. v. 5. -*eſt*] MS. R. Hil. G. H. C.

PSAL. CXXXIX. v. 11. -*mea*] MS. R. Hil. G. H. C. v. 14. *cognoſcet*] cognoſcit 2 MS. R. Hil. G. H. v. 15. ∴ *os*] τὸ ὀστοῦν. v. 16. *dies*] die 3 MS. Q. n. v. 17. *confortatus eſt*] confortati ſunt 5 MS. R. Aug. G. H. C. v. 20. *ſuas*] tuas MS. R. G. H. C. Dei civitates Hilarius intelligit. v. 22. *illos*] * Et MS. q. ib. *inimici*] in inimicos R. G. H. C.

PSAL. CXL. v. 5. -*&*] MS. R. Hil. Aug. G. H. C. v. 14. -*&*] MS. Aug. H. C. & quamvis in libris Græcis legatur, Hier. ſuperfluere docet.

PSAL. CXLII. v. 3. -*&*] MS. R. Aug. G. H. C.

v. 1. -*quando perſequebatur eum Abſolom filius ejus*] H. C.

PSAL. CXLIII. v. 11. *in terram rectam*] in terra recta MS. G. v. 12. *diſperdes*] * omnes MS. q.

-*Pſalmus David -adverſus Goliath*] -H. -C.

PSAL. CXLIV. v. 2. *ſubdit*] ſubdis MS. Hier. ſubjiciens Hil. G. H. C. v. 10. *das*] dat MS. Aug. ib. *redemiſti*] redemit MS. Aug. ib. *tuum*] ſuum MS. Aug. G. H. C. v. 12. *novellæ plantationes*] novellæ plantatæ R. Aug. G. plantationes auctæ H. v. 14. *craſſæ*] craſſi MS. Hier. G. H.

PSAL. CXLV. v. 7. *juſtitia tua*] juſtitiam tuam 2 MS. Hil. Q. n. v. 15. *ſperant*] * Domine MS. q. Hil. Hier.

v. 1. -*Aggæi & Zachariæ*] H. C.

PSAL. CXLVI. v. 3. *principibus*] * nec MS. q. ib. -*in*] MS. R. G. H. C. Inſuper Hil. & Hier. non legiſſe videntur. v. 8. *diligit*] dirigit o. v. 9. *vias*] viam 8 MS. R. Hil. Hier. Aug. G. H. C.

PSAL. CXLVII. v. 1. -*&*] MS. R. Hier. Aug. G. H. C. v. 4. *vocans*] vocat 8 MS. vocabit H. In G. & Hilariano Textu, & prior & poſterior iſtius verſus pars participium habet.

Pſalmus hic jungitur præcedenti apud Hebræos.

CXLVII. v. 17. *ſuam*] ſuum MS. Hier.

PSAL. CXLVIII. v. 6. *æternum*] ſeculum MS. R. Hier. Aug. v. 14. *exaltavit*] exaltabit MS. R. Hilarius, G. Verum Textui ſuffragantur H. & C.

PSAL. CXLIX. v. 2. *filiæ*] filii 8 MS. R. Hier. Aug. G. H. C. v. 4. *exaltavit*] exaltabit 3 MS. R. G. H. C. ib. *in ſalutem*] in ſalute 1 MS. R. G. H. C. v. 6. *Exultationes*] exaltationes 1 MS. G. H. Laudes C. v. 9. *faciant*] faciat Q. n.

PROVERBIORUM.

CAP. II.

VER. 12. -*&*] 9 MS. B. H. Additur autem a C. & G.

CAP. III. v. 9. *tuarum*] * da pauperibus MS. q. v. 13. *affluit prudentia*] effluit prudentiam 5 MS. Q. n. v. 14. *auri & argenti primi & puriſſimi*] argenti & auro primo 6 MS. R. argenti, & auri primi & puriſſimi 14. MS. Q. n. v. 18. *tenuerit eam, beatus*] tenuerint eam beati MS. R. C. tenuerint eam beatus H. v. 25. *potentias*] ruinas R. Q. n. v. 35. *exultatio*] exaltatio R. H. G. atque hoc modo videri poteſt & Beda legiſſe.

CAP. IV. v. 11. *monſtrabo*] monſtravi MS. H. C. ib. *ducam*] duxi MS. H. C. Verum pro futuris accipiuntur Hebræa præterita. v. 16. -*non*] 15 MS. H. C. G. Q. n. v. 27. -*vias enim quæ a dextris ſunt novit Dominus : perverſæ vero ſunt quæ a ſiniſtris ſunt. Ipſe autem rectos faciet curſus tuos, itinera autem tua in pace producet*] R. H. C. In MS. autem & G. leguntur atque a B. exponuntur.

CAP. V. v. 2. *conſervent*] * Ne intenderis fallaciæ mulieris MS. B. G. Verum in antiquis MS. R. H. & C. pars iſta non reperitur. v. 22. *capiunt*] capient MS. H. ib. *conſtringitur*] conſtringetur MS. H. C. Similiter autem Textui expoſuerunt G.

CAP. VI. v. 5. *manu aucupis*] inſidiis 19 MS. laqueo B. C. G. Quæ in Textu eſt lectio reſpondet H. v. 11. -*Si vero impiger fueris, veniet ut fons meſſis tua, & egeſtas longe fugiet a te*] R. H. C. G. Verum a MS. B. & G. q. non omittitur. v. 21. *circunda*] * ea 4 MS H. C. Omittitur autem a G. v. 31. *tradet*] * & liberabit ſe MS. B. Verum a R. H. & C. non agnoſcitur.

CAP. VII. v. 1. -*Fili, honora Dominum, & valebis : præter eum vero ne timueris alienum*] 14 MS. R. H. C. Deſumptus eſt autem verſus iſte ex G. v. 3. *eam*] ea 2 MS. H. ib. *illam*] illa H. v. 10. *decipiendas*] capiendas 14. MS. B. v. 18. *& fruamur cupitis amplexibus, donec illuceſcat dies*] donec illuceſcat dies, & fruamur cupitis amplexibus 4 MS. H. C. G. v. 22. *ignorans*] ignorat 1 MS. neſcit R. v. 27. *interiora*] in inferiora MS. Hebraice legitur, Deſcendentes ad penetralia mortis.

CAP. VIII. v. 11. -*opibus*] 5 MS. R. v. 20. *ambulo*] ambulabo MS. R. H. Conformiter autem C. & G. legit Textus. v. 25. *ante*] * omnes MS. R. G. Verum ut a Textu ſic a B. & C. non legitur.

CAP. IX. v. 15. -*per*] MS. H. C. G. v. 18. -*Qui enim applicabitur illi deſcendet ad inferos, nam qui abſceſſerit ab ea, ſalvabitur*] 14 MS. R. H. C. G. Nec a Beda explicatur.

PARABOLÆ SALOMONIS.

CAP. X. v. 4. -*Qui nititur mendaciis, hic paſcit ventos, idem autem ipſe ſequitur aves volantes*] 17 MS. R. H. G. Q. n. v. 6. -*Domini*] 5 MS. R. H. C. Additum eſt autem a G. v. 22. *eis*] ei R. H. C. G. v. 26. *eum*] * in via o. v. 31. *ſapientiam*] * & 4 MS. H. C. * at G.

CAP. XI. v. 10. *exaltabitur*] exultabit 4 MS. R. H. C. laudibiliter egit G. v. 13. *amici*] animi MS. H. C. G. Q. n. v. 19. *præparat*] præparavit MS. præparabit MS.

CAP. XII. v. 2. *hauriet*] * ſibi MS. q. R. ib. *agit*] aget H. G. v. 8. *noſcitur*] noſcetur MS. H. Pro Textu autem faciunt B. R. C. & G. v. 11. -*Qui ſuavis eſt in vini moderationibus in ſuis munitionibus relinquit contumeliam*] 25 MS. R. H. C. Q. n. v. 11. *munimentum eſt*] munimentum Q. n. v. 17. *judex*] index 14 MS. H. C. G. v. 18. -*conſcientiæ*] -H. C. G. Conſcientia. Hoc modo Beda aut legiſſe, aut intellexiſſe videtur.

CAP. XIII. v. 2. -*ſui*] 12 MS. H. G. Adjectum eſt autem a C. v. 13. -*Animæ doloſæ errant in peccatis : juſti autem miſericordes ſunt & miſerantur*] 26 MS. R. H. C. Verſum iſtum MS. quædam Latina & codices quidam Græci habent poſt verſum hujus capitis nonum. v. 23. *aliis*] alii 13. MS. H. C. Textui conformiter legit Beda. v. 24. *virga*] * ſuæ 4 MS. H. C. Omiſſum eſt autem a G.

CAP. XIV. v. 7. *neſcit*] neſcito 4 MS. H. Pro Textu facit Beda. v. 11. *tabernacula*] * vero 6 MS. H. C. G. v. 15. -*Filio doloſo nihil erit boni, ſervo autem ſapienti proſperi erunt actus & dirigetur via ejus*] 24 MS. R. H. C. G. Sententiam iſtam legunt, cum Græcis, Latini quidam codices proxime poſt decimum tertium ſuperioris capitis verſum. v. 16. *tranſilit*] tranſit 1 MS. Q. n. v. 17. *verſutus*] verboſus o. v. 20. *erit*] eſt 6 MS. R. Textus autem lectio reſpondet H. & accedit G. v. 21. -*Qui credit in Domino, miſericordiam diligit*] 4 MS. R. H. C. In codicibus autem G. ſubjunguntur verſui proximo hæc verba: Non ſciunt miſericordiam & fidem fabricatores malorum ; miſericordia autem & fides apud fabricatores bonos. v. 23. -*bono*] 6 MS. R. H. C. G. v. 33. *quoſque*] quoque 16 MS. Q. n.

CAP. XV. v. 5. -*In abundanti Juſtitia virtus maxima eſt : cogitationes autem impiorum eradicabuntur*] 12 MS. R. H. C. Additur autem libris G. v. 10. *deſerentium*] deſerenti 5 MS. H. ib. -*vitæ*] 8 MS. R. H. C. G. v. 17. *vocari*] vocare 4 MS. Beda G. ib. *ad olera*] convivium oleris H. C. v. 19. *pigrorum*] impiorum MS. q. v. 26. -*firmabitur ab eo*] 1 MS. R. H. C. G. Leguntur autem a Beda. v. 27. -*Per miſericordiam & fidem purgantur peccata : per timorem autem Domini declinat omnis a malo*] 16 MS. R. H. C. Verſus iſte a Græcis quidem hoc loco legitur, a Latinis autem Hebræis & Chaldæis, capite proxime ſequenti. v. 28. *meditabitur*] meditatur MS. ib. *obedientiam*] ſapientiam 21 MS. R. Q. n.

CAP. XVI. v. 2. *hominis*] hominum 15 MS. B. Verum Textus H. & C. conformis eſt. v. 5. -*Initium viæ bonæ, facere juſtitiam : accepta eſt autem apud Deum magis, quam immolare hoſtias*] 13 MS. R. H. C. Legitur autem in codicibus G. v. 11. *ſeculi*] ſacculi 4 MS. R. H. Q. n. v. 13. *dirigetur*] diligetur R. H. C. G. Pro Textu facit Beda. v. 21. *reperiet*] percipiet MS. B. v. 24. *animæ*] * & 5 MS. H. v. 25. *noviſſima ejus ducunt*] noviſſimum ejus ducit 16 MS. H. C. v. 27. *impius*] inſipiens MS. R. G. Verum H. & C. pro Textu faciunt. v. 30. *perficit*] perficiet MS. R. B. perfecit H.

CAP. XVII. v. 9. *amicitias*] amicitiam MS. H. C. G. v. 16. -*Qui altam facit domum ſuam, quærit ruinam ; & qui evitat diſcere, incidit in mala*] 25 MS. H. R. C. Q. n. v. 19. *os ſuum*] oſtium ſuum R. H. C. G. q.

CAP. XVIII. v. 5. -*in judicio*] 3 MS. H. C. G. v. 8. -*pigrum*

dejicit timor ; animæ autem effœminatorum eſurient] 20 MS. R. H. G. In codicibus G. verſus iſte hoc loco legitur, atque is qui præcedit, omittitur. v. 10. *ipſam*] ipſum 8 MS. G. Utramque lectionem admittunt H. & C. ib. *currit*] curres H. C. v. 21. *manu*] manibus MS. q. R. B. v. 22. -*Qui expellit mulierem bonam, expellit bonum ; qui autem tenet adulteram, ſtultus eſt & inſipiens*] -16 MS. R. H. C. impius G. & Hier. enarrans cap. 19. Matthæi.

CAP. XIX. v. 1. -*dives*] 1 MS. R. H. C. G. ibid. -*ſua &*] 16 MS. ſua, & ipſe H. C. G. v. 16. *viam ſuam*] vias ſuas 20 MS. H. G. v. 19. *Qui*] * enim MS. q. R. v. 21. *Domini*] * in æternum MS. R. B. G. Verum ab H. & C. non legitur. v. 22. *pauper*] * juſtus MS. G. Verum R. B. H. & C. non legunt. v. 26. *fugit*] fugat H. C. G.

CAP. XX. v. 15. *vas autem*] & vas MS. B. H. C. G. v. 22. *malum*] * pro malo MS. q. R. v. 25. *devorare*] devorate 18. MS. R. H. Q. n. ibid. *retractare*] tractare MS. H. Q. n.

CAP. XXI. v. 3. *miſericordiam*] juſtitiam R. H. C. G. v. 4. *eſt*] & 12. MS. R. H. C. v. 12. *a malo*] in malum 3 MS. H. C. G. v. 18. *dabitur*] datur MS. B. v. 22. *deſtruxitque*] detraxitque R. conformiter Textui legunt MS. & B. & deſcendere fecit H. C. v. 27. *quæ*] quia 4 MS. C. G. etiam quia H.

CAP. XXII. v. 1. *argentum*] * enim MS. q. R. v. 5. *perverſi*] ſuperbi MS. q. R. v. 8. *mala*] malum 1 MS. H. Suffragantur autem Textui R. B. & G. v. 9. -*Victoriam & honorem acquiret qui dat munera : animam aufert accipientium*] 17 MS. R. H. C. Agnoſcitur autem a codicibus G. v. 17. -*Fili mi*] 12 MS. R. H. G. Additur autem a paraphraſte Chaldæo. v. 27. *operimentum * de cubili tuo*] * tuum 4 MS. lectum tuum de ſub te H. C. ſtratum quod ſub lateribus tuis G.

CAP. XXIII. v. 29. *ſuffuſio*] ſuffoſſio MS. R. Q. n. v. 33. *extraneas*] extranea MS. Textus lectioni ſuffragantur B. & G. utramque admittunt H. & C.

CAP. XXIV. v. 10. *lapſus*] laſſus 10 MS. H. C. v. 16. *enim*] * in die MS. q. v. 25. -*eum*] 20 MS. R. H. C. G. v. 32. -*Uſquequo piger dormies ? uſquequo de ſomno conſurges ?*] 16 MS. R. H. C. G.

CAP. XXV. v. 10. -*Gratia & amicitia liberant, quas tibi ſerva, ne exprobrabilis fias **] 16 MS. R. H. C. Deſumptus eſt autem verſiculus ex Græcis libris quibus & hoc additur. * Sed cuſtodi vias tuas placide. v. 20. *nitbro*] * & 12 MS. Beda H. ibid. -*Sicut tinea veſtimento, & vermis ligno : ita triſtitia viri nocet cordi*] 10 MS. R. H. Q. n.

CAP. XXVI. v. 1. *gloria*] * Nam 21 MS. B. Verum a R. H. C. & G. non additur. v. 2. *alta*] alia 3 MS. H. v. 26. *conſilio*] concilio MS. R. B. H. C. G.

CAP. XXVII. v. 4. -*ſpiritus*] 20 MS. B. H. C. G. v. 15. *perſtillantia*] peſtilentia o. v. 16. *vocabit*] evacuet o. v. 21. -*Cor iniqui inquirit mala, cor autem rectum inquirit ſcientiam*] 16 MS. R. H. C. G. Legitur autem in G. q. v. 24. *tribuetur*] * tibi MS. R. B. Verum ab H. C. & G. non additur. v. 26. *Agni*] * ſunt MS. R. B. ibid. *hœdi*] * ad MS. R. B. C. Subaudiuntur autem hæc aut his ſimilia in antiquis MS. & H.

CAP. XXVIII. v. 10. -*ejus*] R. H. C. G. v. 26. *laudabitur*] ſalvabitur 6 MS. R. H. C. G.

CAP. XXIX. v. 5. -*ejus*] ſuis MS. G. q. Utrumque ex H. reddi poteſt. v. 15. *correptio*] correctio MS. R. increpatio H. C. G. v. 20. *ſtultitia*] ſtultitiæ Q. n. ibid. *correptio*] correctio MS. R. B. v. 27. *eos qui -in recta ſunt via*] -7 MS. viam rectam H. G. ibid. -*Verbum cuſtodiens filius extra perditionem erit*] 14 MS. R. G. H. C. Legitur autem in G. q. ſub finem cap. 24.

CAP. XXX. v. 3. *&*] * non 7 MS. Negatio Hebræis poſteriori parte non legitur, verum nonnulli, inter quos eſt Chaldæus, ex priori parte eam repetunt, alii cum ſeptuaginta interpretibus ſine negatione intelligunt. v. 19. *adoleſcentia*] adoleſcentula 1 MS. H. Q. n. v. 25. *qui præparat*] quæ præparant 10 MS. H. C. G. ib. *ſibi*] ſuum 4 MS. R. H. C. v. 31. *nec eſt -rex*] -o. & Rex nec eſt, H. Q. n. v. 32. *apparuit*] apparuerit MS. R. B. Q. n. ib. -*ſuo*] 5 MS. H.

VERBA LAMUELIS REGIS. VISIO QUA ERUDIVIT EUM MATER SUA.

CAP. XXXI. v. 3. *divitias*] vias R. H. C. v. 9. *judica*] vindica MS. R. Lectioni Textus volunt B. H. C. & G. v. 18. -*& vidit*] R. H. C. G. Nec Beda ſe legiſſe oſtendit. Eſt autem, ejus quod præcedit, expoſitio.

ECCLESIASTES.

CAP. I.

VERS 2. -*&*] MS. Hier. H. C. G. v. 18. *laborem*] dolorem 8 MS. R. Hier. H. C. G.

CAP. II. v. 1. *ergo*] ego 13 MS. R. Hier. H. C. G. v. 3. *quo*] quod 6 MS. quod facient H. C. G. v. 21. *ergo*] quoque MS. R.

CAP. IV. v. 12. *reſiſtunt*] reſiſtent MS. R. Hier. H. G.

CAP. V. v. 2. *invenietur*] invenitur 4 MS. v. 10. -*&*] MS. R. Hier. H. G. Additur autem a C. v. 17. *ex*] * omni 2 MS. Hieronymus H. C. G.

CAP. VI. v. 3. -*liberos*] filios 2 MS. C. -H. G.

CAP. VII. v. 3. *futurum*] futurus 3 MS. Hebraice legitur : Et vivens dabit ad cor ſuum. v. 19. *juſtum*] iſtum H. G.

CAP. VIII. v. 14. *mala proveniunt*] multa eveniunt MS. accidit H. G. Similiter Textui expoſuit Chaldæus v. 16. *diſtentionem*] diſſenſionem o.

CAP. IX. v. 3. -*deducentur*] deducuntur 2 MS. -Hier. H. G. v. 11. *ad aliud, & vidi*] alio, vidique MS.

CAP. X. v. 1. *& gloria parva*] parvaque gloria o. Q. n. v. 19. *bibentes*] viventes Hier. H. G. v. 20. *& aves cœli portabunt*] avis cœli portabit MS. H. C. G.

CAP. XI. v. 2. *partem*] partes MS. Textus lectio conformis eſt R. H. C. & G. ibid. ∴ *ſeptem nec non & octo*] לְשִׁבְעָה וְגַם לִשְׁמוֹנָה ∴ τοῖς ἑπτὰ καί γε τοῖς ὀκτώ. v. 8. *vanitatis arguentur*] vanitas arguuntur MS.

CAP. XII. v. 2. *tenebreſcant*] tenebreſcat 4 MS. Hier. H. C. v. 8. -*&*] 3 MS. Hier. H. C. G. v. 11. *conſilium*] concilium 3 MS. Hier. H. v. 14. *errato*] erratu 6 MS. abſcondito R. Hier. C. Q. n.

CANTICUM CANTICORUM.

CAP. I.

VER. 1. *oſculo*] ab oſculis R. H. G. v. 4. -*in odorem unguentorum tuorum*] 2 MS. R. H. Leguntur autem verba iſta in codicibus G. & exponuntur a D. Gregorio. v. 8. *gregum*] * tuorum MS. q. R.

CAP. II. v. 4. *me*] * rex MS. q. v. 10. *Et*] En MS. R. ibid. -*columba mea*] R. H. C. Verum a MS. Greg. & G. additur. v. 12. -*noſtra*] 7 MS. R. H. G. v. 13. *odorem*] * ſuum MS. q. ibid. *Surge*] * propera MS. R. Q. n. v. 17. *Bethel*] Bether 4 MS. H. concavitatum G. Similiter Textui legit Gregorius.

CAP. III. v. 2. *diligit*] dilexit MS. H. G. v. 3. *diligit*] dilexit MS. H. G. Textu autem lectio hujus eſt expoſitio. v. 11. *deſponſationes*] deſponſionis MS.

CAP. IV. v. 10. -*ſunt*] MS.

CAP. V. v. 6. *ut*] * dilectus MS. q. R.

CAP. VI. v. 1. *aromatum*] aromatis MS. H. G. v. 10. *nucum*] meum o. ibid. *convallium*] convallis 10 MS. Gregor. H. G. ibid. *&*] ut 9 MS. H. G. v. 12. *Sunamitis*] Sulamitis 5 MS. H. G.

CAP. VII. v. 1. *Sunamite*] Sulamite 5 MS. H. C. Conformiter Textui legit Greg. v. 5. *vincta*] juncta MS. R. Q. n. v. 8. *ſicut*] * odor MS. R. C. Verum a Greg. H. & G. non repetitur.

CAP. VIII. v. 1. *& jam*] etiam 2 MS. H. C. v. 2. *meæ*] * & in cubiculum genetricis meæ MS. G. q. Q. n. v. 7. *poterunt*] potuerunt MS. q. ib. *deſpiciet*] deſpicient 10 MS. R. H. G. ibid. *eam*] eum 3 MS. R. Q. n. v. 12. *Pacifici*] Pacifice MS. Q. n.

SAPIENTIÆ.

CAP. I.

VER. 5. *Spiritus enim ſanctus*] Sanctus enim ſpiritus 3 MS. G. v. 6. *maledictum*] maledicum 1 MS. G. v. 9. *Deum*] Dominum 2 MS. G. v. 10. *abſcondetur*] abſconditur 1 MS. G. v. 14. ∴ *medicamentum*] φάρμακον ὀλέθρου. v. 15. *immortalis*] * in juſtitia autem mortis eſt acquiſitio MS. Q. n. v. 16. ∴ *illam*] αὐτόν. ib. *quoniam*] * morte o. ib. *ſunt*] ſint Q. n.

CAP. II. v. 1. *cogitantes apud ſe*] apud ſe cogitantes 4 MS. G. v. 2. ∴ *flatus*] afflatus MS. R. ∴ ἡ πνοή. v. 3. *quia extinctus*] qua extincta MS. G. Q. n. ibid. *veſtigium*] veſtigia 1 MS. G. v. 9. *veſtrum*] noſtrum 10 MS. G. ibid. *ſors*] * noſtra MS. q. R. v. 10. *veterano, nec revereamur*] veterani revereamur 12 MS. G. v. 11. *injuſtitiæ*] juſtitiæ 6 MS. G. v. 15. ∴ *immutatæ*] ἐξηλλαγμέναι. v. 18. *manibus*] manu 5 MS. G.

CAP. III. v. 1. -*mortis*] malitiæ 1 MS. G. v. 4. *eſt*] * Et 3 MS. G. v. 6. *holocauſti hoſtiam*] holocauſta hoſtiæ 4 MS. holocauſtum hoſtiæ G. v. 7. -*juſti*] 2 MS. G. v. 8. *Dominus illorum*] illorum Dominus 3 MS. G. v. 13. -*eſt*] 4 MS. G. v. 14. *Deum*] Dominum 2 MS. G. ibid. *Dei*] Domini 3 MS. G. v. 15. *concidit*] concidat 8. MS. v. 19. *Nationes*] Nationis 2 MS. G. ibid. *conſummationis*] conſummationes 2 MS. G.

CAP. IV. v. 3. *ſpuria vitulamina*] adulterinæ plantationes 12 MS. G. Q. n. v. 11. -*ne*] 2 MS. G. v. 12. *inconſtantia*] inſtantia MS. q. v. 16. *miſericordia*] * eſt 3 MS. R. Verum et a Textu & a G. ſubauditur. v. 20. *periet*] peribit 3 MS.

CAP. V. v. 2. *timore*] terrore MS. v. 3. *dicentes*] dicent 4 MS. G. v. 5. -*ecce*] 5 MS. G. v. 7. *ambulavimus*] perambulavimus G. * per 1 MS. G. v. 8. *aut*] * quid 4 MS. ibid. -*quid*] 4 MS. G. v. 10. *præteriit*] præteriit 1 MS. v. 11. *aut*] * tanquam 6 MS. G. ib. ∴ *avis quæ tranſvolat*] ὄρνεον διιπτάντος. ibid. -*cujus*] 5 MS. G.

ibid. *-illius*] G. v. 17. *-in*] 6 MS. G. v. 18. *-Et*] 7 MS. G. v. 19. *certum*] rectum 5 MS. ἀνυπόκριτον, id eſt, non fictum, ſimplex, ſincerum. v. 22. *a bene*] habenæ o. v. 24. *iniquitatis*] iniquitas 10 MS. G. ibid. *-illorum*] 1 MS. G.

CAP. VI. v. 1. *prudens*] * magis 9 MS. ibid. *-quam fortis*] G. Multa MS. annectunt capiti præcedenti. v. 8. *Deus*] Dominus 7 MS. Q. n. v. 10. *non*] ne 2 MS. R. v. 11. *judicabuntur*] juſtificabuntur 9 MS. G. Q. n. v. 13. *quæ nunquam marceſcit*] ἀμάραντος. *marceſcit*] marceſcet 4 MS. v. 14. *prior*] priorem 2 MS. v. 17. *oſtendet*] oſtendit 2 MS. G. ib. *occurret*] occurrit G. v. 19. *ergo*] autem 1 MS. G. ib. *-eſt…eſt*] 1 MS. G. v. 22. *delectamini*] * in 4 MS. G. ib. *ſedibus*] * perpetuis 2 MS. Verum G. libris non additur. ibid. *-o*] 4 MS. G. v. 26. *-eſt*] 1 MS. G.

CAP. VII. v. 1. *terreno*] terreni 4 MS. G. v. 7. *-&*] 1 MS. G. v. 8. *-&*] 1 MS. G. v. 15. *digna*] digne 1 MS. G. ib. *quoniam*] * & 1 MS. ibid. *ipſe*] * & G. v. 16. *ſcientiæ diſciplina*] ſcientia & diſciplina 1 MS. ſcientia G. v. 18. *virtutes*] virtutem 1 MS. G. v. 19. *-morum mutationes & diviſiones temporum*] 4 MS. Q. n. v. 20. *virgultorum*] arborum 3 MS. plantarum G. v. 22. *diſertus, mobilis*] mobilis, diſertus 3 MS. G. ibid. *vetat*] vetet 1 MS. v. 23. *ſpiritus : intelligibilis*] ſpiritus intelligibiles 6 MS. G. ibid. *mundus, ſubtilis*] mundos, ſubtiles 2 MS. G. v. 25. *-eſt*] 2 MS. ibid. *-eſt*] MS. G. v. 27. *in ſe permanens*] permanens in ſe 6 MS. G.

CAP. VIII. v. 2. *-eam*] 2 MS. R. G. v. 3. *-illius*] 2 MS. G. v. 7. *labores hujus magnas habent*] labores hujus ſunt G. v. 11. *-& facies principum mirabuntur me*] G. ibid. *ſubditæ*] ſubjectæ 5 MS. v. 16. *illius*] ejus 1 MS. ibid. *illius*] ipſius 7 MS. v. 17. *immortalis*] immortalitas 18. MS. G. ibid. *ſapientiæ*] ſapientia 12 MS. R. Q. n. ibid. *circuibam*] circuivi 1 MS. v. 21. *poſſem*] poſſum 6 MS. ibid. *erat * ſapientiæ*] erat ſapientiæ 6 MS. Auguſtinus G. * ſumma MS. q. R.

CAP. IX. v. 1. *patrum*] parentum 1 MS. v. 3. *ut*] & 1 MS. G. v. 6. *legum*] * Nam 1 MS. G. v. 8. *-me*] 6 MS. G. ibid. *altare*] aram 2 MS. v. 9. *-tua*] 4 MS. G. ib. *-tunc*] 1 MS. G. v. 10. *ut*] & 6 MS. G. v. 17. *ſciet*] ſcivit 2 MS. G. ſcit 1 MS. v. 18. *ſi*] ſic 5 MS. G. ibid. *ſint*] ſunt 4 MS. G. ibid. *didicerint*] didicerunt 2 MS. G.

CAP. X. v. 2. *ſuo*] * & eduxit illum de limo terræ MS. R. Q. n. v. 3. *fraternitas*] fraternitatis 12 MS. Q. n. v. 4. *quod*] quem MS. G. Q. n. v. 5. *ſuperbiæ*] nequitiæ MS. G. ibid. *extuliſſent*] contuliſſent 4 MS. Q. n. ibid. *miſericordiam*] miſericordia 2 MS. miſericordiæ 1 MS. Q. n. v. 6. *deſcendente igne*] deſcendentem ignem G. v. 7. *quibus*] cujus 7 MS. G. Q. n. ib. *incerto*] in certo o. v. 10. *-autem*] 1 MS. G. v. 11. *-illi*] 2 MS. G. v. 12. *ut vinceret*] vincere. ib. *&*] ut 2 MS. G. v. 13. *peccatoribus*] peccato G. v. 15. *deprimebant*] comprimebant 5 MS. Q. n. v. 16. *Dei*] Domini 6 MS. G. v. 17. *diei*] die 2 MS. Q. n. ibid. *per noctem*] nocte 8 MS. v. 18. *-&*] 9 MS. G.

CAP. XI. v. 2. *habitabantur*] inhabitabantur 6 MS. habitantur 4 MS. v. 5. *-a defectione potus ſui : * cum abundarent filii Iſrael, lætati ſunt*] * in eis MS. R. -G. . n. v. 8. *minuerentur*] mirarentur: forte legendum eſt turbarentur G. v. 10. *accipientes*] acceperunt 4 MS. Textus conformis eſt G. v. 15. *prava*] * olim 2 MS. G. ibid. *faciens*] ſitientes G. Q. n. v. 16. *iniquitates*] iniquitatis 5 MS. G. Q. n. v. 19. *-aut*] & 3 MS. R. -G. ibid. *emittentes*] fulgurantes G. v. 22. *ſoli ſupererat*] adeſt G. *ſupererat*] ſuberat 1 MS. ſuperat 3 MS. R. v. 23. *antelucani*] antelucana G.

CAP. XII. v. 2. *exerrant, partibus corripis*] errant ex partibus, corripis 2 MS. Q. n. ibid. *Domine*] * Etenim 1 MS. G. v. 3. *-enim*] 1 MS. G. ibid. *quos*] * odiens 1 MS. v. 5. *-a medio ſacramento tuo*] 6 MS. R. v. 6. *voluiſti*] * a medio ſacramento tuo 6 MS. R. Q. n. v. 7. *perciperent*] perciperet 2 MS. G. v. 10. *nequam*] iniquam 3 MS. v. 11. ∻ *Semen enim erat maledictum ab initio : nec timens*] σπέρμα γὰρ ἦν κατηραμένον ἀπ' ἀρχῆς, οὐδὲ εὐλαβούμενος. v. 12. *in conſpectu tuo*] in conſpectum tuum 6 MS. G. v. 13. *Non*] Nec 3 MS. G. ib. *judicas*] judicaſti 1 MS. G. ib. *-judicium*] G. v. 14. *inquirent*] inquiret 1 MS. G. v. 17. *qui te neſciunt*] qui ſciunt 3 MS. G. Q. n. v. 19. *-judicans*] 3 MS. G. v. 20. *-& liberaſti*] & obteſtatione G. q. -G. v. 22. *-tuam*] 3 MS. v. 26. *& increpationibus*] increpationis 2 MS. G. ib. *correpti*] correcti MS. R. Aug. in Pſalmum nonum. νουθετηθέντες. ib. *experti*] experturi Aug. G. v. 27. *-in his enim quæ patiebantur, moleſte ferebant*] G. Q. n. ibid. *quos*] quæ 4 MS.

CAP. XIII. v. 1. *-in*] 1 MS. G. ibid. *ſubeſt*] eſt 2 MS. v. 4. ∻ *virtutem*] δυνάμει. ibid. *-eorum*] 1 MS. G. ibid. *quoniam*] quum MS. Q. n. ib. *fecit*] conſtituit 17 MS. G. v. 11. *utile*] inutile 7 MS. R. Q. n. v. 12. *reliquiis*] reliquias 6 MS. v. 13. *nullos eſt uſus faciat*] nullum uſum facit 7 MS. nullos uſus facit 1 MS. R. nihil utile G. ib. *verticibus*] vorticibus MS. v. 14. *perliniens*] * terra o. v. 15. *-&*] 6 MS. G. ib. *-&*] 1 MS. G. v. 18. *rogat mortuum*] mortuum rogat 5 MS. G. Q. n.

CAP. XIV. v. 3. *providentia*] * ab initio cuncta o. v. 4. *ex omnibus ſanare, etiamſi ſine rate aliquis adeat mare*] ex omni ſalvare, etiamſi ſine arte aliquis aſcendat G. *Aliquis adeat mare*] quis eat 1 MS. v. 5. *-&*] 5 MS. G. v. 6. *Sed & ab initio*] Ab initio enim 3 MS. Et initio enim G. v. 11. *&*] * in 5 MS. R. G. ib. *non erit reſpectus*] ἐπισκοπὴ ἔσται, viſitatio erit. ib. *tentationem*] tentationes 4 MS. G. v. 12. *-eſt*] 1 MS. G. v. 14. *hominum hæc adinvenit*] hominum advenit 2 MS. G. v. 15. *-quaſi*] 2 MS. G. v. 17. *-Et*] 5 MS. G. ib. *-hoc*] 9 MS. v. 19. *aſſumpſit*] aſſumpſerat 1 MS. v. 20. *hominum*] 1 MS. G. ib. *abducta*] adducta 8 MS. G. ib. *æſtimaverunt*] exiſtimaverunt 3 MS. v. 21. ∻ *vita humanæ*] τῷ βίῳ. v. 22. *erraſſe eos*] errare 1 MS. G. v. 24. *alium*] * aut G. v. 25. *-&*] 6 MS. G. ib. *-&*] G. v. 26. *Dei*] Domini 10 MS. Q. n. ib. *-inordinatio*] 3 MS. Q. n. ib. *mœchiæ & impudicitiæ*] mœchia & impudicitia 7 MS. G. v. 30. *ergo*] quoque 1 MS. autem G. v. 31. ∻ *jurantium eſt virtus*] ἡ τῶν ὀμνυομένων δύναμις.

CAP. XV. v. 1. *-es*] 1 MS. G. v. 2. *& ſi non peccaverimus, ſcimus*] non peccabimus autem ſcientes G. & Auguſtinus l. de fide & oper. cap. 23. v. 6. *-ſunt* *] -10 MS. * morte o. Q. n. ib. *habent*] habeant 2 MS. v. 8. *reducit ſe*] ducit ſe 8. MS. it G. q. ibit G. ib. *-quam habebant*] G. v. 10. *-enim*] 6 MS. G. v. 11. *-ignoravit*] * eum 2 MS. ib. *-ei*] 3 MS. G. v. 12. *-&*] 4 MS. G. ib. *luſum*] ludum 3 MS. lutum o. v. 14. *modum animæ ſuperbi*] animas infantium G. animam infantis G. q. ib. *-&*] G. v. 15. *viſus*] uſus G. & Cyprianus cum l. exhort. mart. cap. 1. tum. l. 3. ad Quirinum v. 19. *illis*] aliis 4 MS. G. ib. *aliquis*] aliquod 2 MS. aliquid 2 MS.

CAP. XVI. v. 1. *hæc, & per his*] hoc per his MS. G. hoc per hæc MS. hæc & his MS R. v. 4. * *illis -quidem*] * quidem -4 MS. G. v. 5. *morſibus*] * que G. v. 6. *-Sed*] 1 MS. G. ibid. *ira tua permanſit*] permanſit ira tua 6 MS. G. v. 11. *examinabantur*] exterminabantur MS. R. Q. n. v. 13. *Tu es enim Domine qui vitæ*] Tu enim vitæ 1 MS. G. v. 16. *conſummati*] conſumpti 4 MS. G. v. 19. *exardeſcebat*] exardebat MS. ardebat 6 MS. G. ibid. *-undique*] 6 MS. G. Q. n. v. 21. *Subſtantiam enim tuam & dulcedinem*] Subſtantia enim tua dulcedinem 5 MS. G. ibid. *oſtendebas*] oſtendebat 3 MS. G. ibid. *quiſque*] quis 7 MS. G. v. 22. ∻ *pluvia*] ἐν τοῖς ὑετοῖς. v. 23. *juſti*] * ignis MS. q. R. Q. n. v. 24. *exardeſcit*] excandeſcit 16 MS. intenditur G. v. 25. *-in*] MS. R. Q. n. ibid. *deſerviebant*] deſerviebat 4 MS. G. ibid. *a*] ad 1 MS. v. 28. *orientem*] ortum 23 MS. R. Q. n. v. 29. *fides*] ſpes 10 MS. R. G.

CAP. XVII. v. 1. *-ſunt*] 1 MS. G. ibid. *-Domine*] G. ibid. *-verba tua*] -G. opera tua 1 MS. v. 2. *Dum*] Cum MS. ibid. *nationi*] nationis 1 MS. ib. *jacuerunt*] placuerunt o. v. 3. *obſcuris*] occultis 1 MS. G. v. 4. *-illis*] 4 MS. v. 6. *ſubitaneus*] ſolum ſpontaneus G. v. 7. *& ſapientiæ gloria correptio cum contumelia*] & ejus quæ ob prudentiam, arrogantiæ correptio contumelioſa G. *gloria*] gloriæ 7 MS. v. 9. *-Frequenter enim præoccupant peſſima; redarguente conſcientia*] 22 MS. G. Q. n. v. 11. *condemnationis*] condemnata 10. MS. condemnationi 4 MS. Q. n. ibid. ∻ *perturbata*] conturbata 6 MS. συνεχομένη τῇ συνειδήσει. v. 13. *intus*] intro MS. R. ibid. *computat*] putat 5 MS. R. ibid. *ſcientiam*] potentiam 12. MS. R. Q. n. ibid. *cauſæ*] cauſa R. v. 14. *impotentem vere*] in potentem venere o. Q. n. v. 16. *quiſquam*] quis 6 MS. v. 17. *Si*] ſive G. ibid. *agri*] deſerti G. ib. *-eſſet*] G. v. 18. *-arborum*] 4 MS. G.

CAP. XVIII. v. 1. *-&*] 1 MS. G. ib. *horum*] quorum G. ib. *vocem*] * inimici MS. q. R. v. 2. *-per*] MS. R. ib. *-te*] 6 MS. G. ib. *quia*] quum MS. ib. *donum*] te deum MS. R. Q. n. v. 8. *-&*] 4 MS. G. v. 9. *concordiam*] concordia 4 MS. G. ib. *recepturos*] percepturos 1 MS. R. ib. *patri omnium*] patrum jam 2 MS. G. patrias 3 MS. patri jam 3 MS. v. 11. *-eſt*] 5 MS. G. v. 13. *benificia*] veneficia 2 MS. G. Q. n. ibid. *-primum*] 7 MS. G. ibid. *ſpoponderunt*] confeſſi ſunt Dei filium populum G. ibid. *-ſe*] 1 MS. v. 15. *-exiliens*] 4 MS. G. ib. *debellator*] bellator 4 MS. G. v. 18. *-mortis*] 6 MS. G. v. 19. *hac*] hoc MS. G. ib. *mala*] male R. G. v. 20. *-tua*] 1 MS. G. v. 21. *deprecari pro populis*] propugnavit 3 MS. G. v. 22. *illum qui ſe vexabat*] vexatorem 3 MS. G. v. 25. *-autem*] 1 MS. G.

CAP. XIX. v. 2. *permiſiſſent*] reverſi eſſent 8 MS. Q. n. ibid. *-illos*] 3 MS. G. ib. *pœnitentiæ*] pœnitentia 1 MS. G. ib. *actus*] acti 2 MS. G. v. 3. *luctum*] luctus 1 MS. G. v. 4. *ut quæ deerant*] eam quæ deerat 1 MS. G. quæ deerat 1 MS. ib. *repleret*] replerent G. ibid. *punitio*] punitionem 1 MS. G. punitione 1 MS. v. 7. *in*] ex 2 MS. G. v. 8. *tranſivit quæ tegebatur*] tranſierunt qui tegebantur G. ib. *-tua*] 4 MS. G. ib. *-&*] G. v. 9. *-eſcam*] 4 MS. G. ib. *liberaſti*] liberabas 1 MS. G. v. 10. *natione*] generatione G. v. 12. *fluminum*] fulminum 1 MS. G. v. 13. *redigebant*] accipiebant 5 MS. v. 14. *-hac*] hoc MS. -G. ib. *-&*] 4 MS G. ib. *quidem*] quis 2 MS. ib. *erat*] erit 10 MS. G. Q. n. v. 15. *juſtitiis*] inſtitutis MS. R. v. 17. *æſtimari*] eſt æſtimare 4 MS. G. ibid. *viſu certo -poteſt*] -6 MS. G. Q. n. certo viſu MS. v. 19. *terram*] terræ 4 MS. R.

IN ECCLESIASTICUM PROLOGUS.

EST] 1 MS. G. q. *loquentes*] legentes G. q. *diſcentes*] dicentes MS. G. q. *-&*] G. q. *-&*] MS. R. G. q. *aliorum*] MS. G. q. *adderes*] adhibere 1 MS. afferre G. q.

ECCLESIASTICUS.

ECCLESIASTICUS.

CAP. I.

VER. 7. *-Diſciplina ſapientiæ cui revelata eſt, & manifeſtata ? & multiplicationem ingreſſus illius quis intellexit ?*] 1 MS. G. Verum in exemplari Græco Bibliothecæ Vaticanæ & commentariis Rabani legitur. v. 8. *creator*] * omnium MS. R. ib. *-Et*] MS. Rab. v. 9. *-in Spiritu ſancto*] -MS. -G. v. 12. *in*] & 4 MS. G. v. 18. *juſtificabit*] vivificabit MS. v. 19. *-benedicitur*] G. v. 25. *Dominum*] * & 1 MS. R. G. ibid. *-enim*] MS. R. G. v. 26. *-In theſauris ſapientiæ intellectus, & ſcientiæ religioſitas ; execratio autem peccatoribus ſapientia*] G. continetque eadem quæ verſus 31. & 32. v. 29. *-Bonus ſenſus*] G. v. 33. *juſtitiam*] mandata G. v. 35. *-& adimplebit theſauros illius*] G. v. 36. *incredibilis*] incredulus MS.

CAP. II. v. 5. *-& argentum*] G. ibid. *receptibiles*] acceptabiles MS. v. 13. *remittet*] remittit 1 MS. R. G. v. 14. *-& labiis ſceleſtis*] G. v. 15. *qui*] quoniam MS. G. v. 17. *facient*] facietis 3 MS. Rab. G. Verum cum a perſona tertia interpres cœperit, vera fortaſſis ea eſt lectio quæ textum occupat.

CAP. III. v. 1. *-Filii ſapientiæ, eccleſia juſtorum ; & natio illorum, obedientia & dilectio*] G. v. 16. *peccato*] bono facto o. v. 28. *ſucceſſus*] requiem 5 MS. ibid. *pravus corde*] pravicor MS. pravicors MS. pravum cor MS. R. Rab. Q. n. v. 31. *intelligitur*] intelligetur R. G. v. 34. *& Deus proſpector eſt ejus qui reddit gratiam. Meminit*] & Deus proſpector (vel ut quædam, conſpector, aut, ut alia, protector) ejus qui reddit, (vel reddet) gratiam meminit MS. Græce legitur ; & Domino retribuent gratias, meminit.

CAP. IV. v. 8. *pacifice*] pacifica MS. G. v. 9. *acide*] accide MS. v. 13. *-&*] G. ibid. *placorem*] placatorem o. v. 14. *introibit*] introibunt 1 MS. Græcis & iſtud & præcedentia verba, ſingulari ſunt numero. v. 16. *permanebit*] κατασκηνώσει, habitabit, manebit. v. 17. *illorum*] illius 1 MS. G. q. v. 28. *-ſuo*] ejus MS. Rab. αὐτῆς. G. q. -G. v. 31. *-omni*] MS. Rab. G. v. 32. *fluvii*] fulminis o. v. 33. *Pro juſtitia agonizare pro anima tua, & uſque ad mortem certa pro juſtitia*] ἕως θανάτου ἀγώνισαι περὶ τῆς ἀληθείας.

CAP. V. v. 4. *patiens*] * & MS. v. 5. *propitiato peccato*] propitiatu peccatorum MS. G. v. 11. *-te*] MS. G. ib. *omnem ventum*] omni vento MS. G. ibid. *omnem viam*] omni via MS. G. ibid. *-omnis*] MS. Rab. G. v. 13. *-Dei*] MS. Rab. G. v. 16. *ſuſurro*] * in vita tua MS. R. Rab. G. q. v. 17. *devotatio*] denotatio MS. R. G. devoratio o. ibid. *-ſuſurratori autem odium & inimicitia & contumelia*] G.

CAP. VI. v. 3. *comedat*] comedet MS. comedes G. ib. *perdat*] perdet MS. perdes G. ibid. *relinquaris*] relinqueris MS. G. v. 4. *dat*] dedet 1 MS. G. v. 5. *eucharis*] gratioſa 6 MS. eulalos G. ibid. *abundat*] abundabit MS. R. G. q. v. 7. *ei*] * teipſum MS. R. Raban. G. Omittitur autem in G. q. v. 9. *-amicus*] MS. G. v. 12. *& a facie tua abſconderit ſe, unanimem*] a facie tua abſcondet ſe. Unamimem 2 MS. Rab. Q. n. v. 31. *illius*] * fila hyacinthina 6 MS. Q. n. *Stola*] Stolam MS. Rab. G. ibid. *ſuperpones*] impones MS. R. ibid. *diſces*] * eam MS. q. R.

CAP. VII. v. 2. *deficient*] diſcedent 1 MS. v. 3. *-mala*] G. v. 4. *ab homine*] a domino G. v. 5. *-quoniam agnitor cordis ipſe eſt*] G. v. 6. *agilitate*] æquitate G. v. 7. *multitudine*] multitudinem Rab. G. v. 13. *amare*] arare G. v. 20. *pecuniam differentem*] pecunia differenti MS. G. q. v. 28. ∻ *odibili*] μισουμένῃ. ib. *in toto corde tuo. Honora*] In toto corde honora G. v. 30. *-natus*] MS. v. 33. *-& propurga te cum brachiis*] & propugnato cum brachiis 5 MS. -G. v. 37. *gratia datus*] χάρις δόματος. ib. *datus*] dati 2 MS. Rab.

CAP. VIII. v. 6. *correptione*] corruptione 3. v. 8. *-& in gaudium volumus venire*] -G. ib. *volumus venire*] nolumus venire 12 MS. Rab. v. 10. *ſapientiam, &*] MS. Rab. G. v. 11. *ſeniorum*] * & MS. Rab. G. v. 12. *-dabis*] dare 2 MS. G. -Rab. v. 13. *peccatorum arguens eos*] peccaris G. v. 14. *peccatorum illorum*] illius G. v. 17. *juſtum*] dignum MS. Rab. G.

CAP. IX. v. 4. *ſaltatrice*] pſaltrice G. ibid. *efficacia*] effigie o. v. 10. *via*] * ab omnibus prætereuntibus MS. R. Verſus iſte (10) cum eo qui proxime ſequitur in codicibus Græcis non legitur. v. 15. *veteraſcet*] veteraſcat 3 MS. R. Rab. v. 24. *-in ſenſu vero ſeniorum verbum*] G.

CAP. X. v. 1. *ſtabilis*] terribilis MS. ordinatus G. q. protenſus G. v. 3. *prudentium*] potentium G. v. 4. *-& execrabilis omnis iniquitas gentium*] G. repetiturque verſu ſeptimo. v. 7. *-eſt*] 1 MS. Rab. G. v. 9. *autem*] enim 1 MS. μὲν γάρ. ibid. *ſuperbit*] ſuperbis MS. R. G. q. v. 26. *deſpicere*] deſpicias MS. ib. *non*] noli MS. v. 27. *Magnus eſt*] Magnas & G. Q. n.

CAP. XI. v. 6. *valide*] valde 2 MS. R. σφόδρα G. v. 8. *ſeniorum*] ſermonum 1 MS. Rab. G. v. 9. *certeris*] certaveris 21 MS. Q. n. v. 11. *abundavit*] abundat MS. Rab. v. 15. *-Sapientia & diſciplina & ſcientia legis apud Deum. Dilectio, & viæ bonorum apud ipſum. Error & tenebræ peccatoribus concreata ſunt, qui autem exultant in malis, conſeneſcunt in malo*] 31 MS. Rab. G. q. Q. n. v. 20. ∻ *& neſcit quod tempus prætereat*] καὶ οὐδὲ τίς καιρὸς παρελεύσεται αὐτόν. ib. *prætereat*] * illum MS. R. G. ib. *-& mors appropinquet*] 9 MS. Rab. G. Q. n. ibid. *relinquat*] relinquet MS. G. ib. *-& morietur*] 5 MS. Rab. Q. n. v. 23. *loco*] labore G. v. 24. *honore*] hora G. v. 32. *-Sicut enim eructant præcordia fœtentium*] -G. ib. *fœtentium*] fœtantium MS. ib. *proſpector*] proſpectator MS. Rab. v. 34. *-enim*] MS. Rab. G. v. 36. *viis*] tuis 8 MS. Rab. G.

CAP. XII. v. 3. *-enim*] MS. Rab. G. v. 4. *reddet*] redde o. Q. n. v. 6. *illi dare*] illi dari MS. Rab. tuos, & ne des illi G. v. 18. *-in oculis ſuis lachrymatur inimicus*] 1 MS. R. Rab. G.

CAP. XIII. v. 2. *tollet*] tollit 6 MS. R. Rab. ibid. *ditiori*] fortiori 1 MS. G. v. 9. *-Humiliare Deo, & expecta manus ejus*] Rab. G. v. 10. *ſtultitiam*] ſtultitia 5 MS. R. G. q. v. 11. *ſtultitiam*] ſtultitia MS. Pro Textu Rab. facit. Eſt autem verſus iſte pene idem cum præcedente, itaque Græcis non repetitur. v. 14. *de abſconditis tuis. Immitis animus illius conſervabit*] de abſconditis tuis immitis animo illius, & conſervabit MS. Q. n. v. 17. *ambulas. Audiens vero*] ambulas audiens verba Rab. 17. *-vero*] verba MS. -G. ib. *quaſi in ſomnis vide ; & vigilabis*] in ſomno tuo vigila G. v. 20. *conjungetur*] conjungitur MS. Rab. G. v. 21. *Si*] Sicut MS. R. Pro Textu Rab. facit. Quid G. ibid. *-aliquando*] G. v. 22. *ſancto homini*] ſancti MS. ὑαίνη hyæna G. ibid. *pars*] pax 8 MS. G. v. 25. *expelletur*] expellitur MS. Rab. G. v. 32. *bonam*] * & inventionem parabolarum MS. Græce legitur, Veſtigium cordis in bonis, facies virens (aut hilaris ;) & inventio parabolarum, cogitatio cum labore.

CAP. XIV. v. 7. *manifeſtat*] manifeſtabit MS. G. v. 10. *malus ad mala : &*] nequam & invidus MS. ibid. *indigens & in triſtitia*] & indigens 1 MS. Rab. G. & in triſtitia 3 MS. Q. n. v. 12. *tardat*] tardabit MS. G. ibid. *quia*] quod MS. Rab. Q. n. v. 18. *fœnum veteraſcet*] veſtimentum G. veteraſcit MS. G. v. 21. *-Et omne opus electum juſtificabitur : & qui operatur illud, honorabitur in illo*] G. v. 22. *-ſua*] MS. ibid. *ſenſu*] * ſuo MS. R. G. v. 25. *requieſſent*] requieſcet G. ibid. *-per ævum*] G. ib. *ævum*] eum 1 MS.

CAP. XV. v. 1. *bona*] illud 30 MS. Rab. G. q. Q. n. v. 9. *peccatoris*] * quia non eſt a Domino miſſus MS. R. Raban. Q. n. v. 10. *-Dei*] MS. G. v. 13. *-erroris*] G. v. 15. *-Adjecit mandata & præcepta ſua*] G. v. 16. *-ſervare*] conſervare & MS. -1 MS. Q. n. v. 19. *potentia*] * & MS. G.

CAP. XVI. v. 5. *a tribus impiis*] tribus impiorum G. v. 9. *illorum*] Lat. G. ibid. *-verbi*] MS. G. v. 10. *-&*] MS. G. v. 11. *ſicut*] ſic G. v. 13. ∻ *Potens exoratio*] δυνάστης ἐξιλασμῶν. v. 14. *retardabit*] tardabit 1 MS. ibid. *ſufferentia*] ſufferentiam MS. G. q. v. 15. *intellectum*] meritum 1 MS. Hæc poſtrema verſus 15. pars Græce non legitur. v. 22. *hominum*] omnium 5 MS. Rab. G. v. 25. *ejus*] Et 5 MS. Rab. G. v. 28. *anguſtiabit*] anguſtiavit MS. G. ibid. *uſque in æternum. Non ſis incredibilis*] & uſque in æternum non erunt inobedientes G. v. 30. *-autem*] MS. Raban. G. ibid. ∻ *omnis vitalis*] παντὸς ζώου ibid. *denuntiabit*] denuntiavit MS. R. Rab. G. ib. ∻ *ipſius*] αὐτῆς. ib. ∻ *in ipſa*] εἰς αὐτήν.

CAP. XVII. v. 7. *oculum ipſorum*] oculos ſuos MS. *ipſorum*] ſuum 4 MS. G. v. 10. *-& juſtitiam*] 3 MS. v. 15. *-manifeſta. -Et*] -G. q. -4 MS. Manifeſta ſuper MS. v. 17. *per*] propter MS. R. v. 18. *ſacculus*] ſignaculum MS. Rab. G. v. 19. *-& convertet in interiores partes terræ*] G. ib. *& convertet*] & conteret MS. ib. *in interiores* in inferiores MS. v. 20. *confirmavit*] conrogavit 2 MS. hortatus eſt G. v. 22. *-Domini*] ejus 4 MS. Dei MS. Raban. -G. v. 23. *-tua*] 3 MS. G. v. 26. *-ante mortem confitere*] 6 MS. Q. n. ib. *-confeſſio*] 23 MS. Q. n. v. 30. *deficiet*] deficit MS. G. ib. *nequius*] * quam quod MS. R. ib. *excogitavit*] excogitabit. MS. G.

CAP. XVIII. v. 3. *inveſtigabit*] inveſtigavit Rab. G. v. 8. *guttæ*] gutta 2 MS. Rab. G. ib. *maris*] a mari MS. G. ibid. *-deputati ſunt*] deputatus eſt 1 MS. Rab. -G. v. 9. *effundit*] effundet 2 MS. G. effudit MS. Rab. G. q. v. 14. *Miſereatur excipiens*] miſeretur excipientis MS. Rab. G. Q. n. ibid. *feſtinant*] feſtinat MS. v. 17. *ſed*] & 4 MS. G. v. 22. *veteris*] verearis MS. Rab. expectes G. v. 24. *converſatione facies*] converſione faciei 4 MS. Rab. G. v. 25. *paupertatis*] temporis famis G. ib. *neceſſitatem*] neceſſitatum 1 MS. v. 26. *immutabitur*] mutatur 1 MS. G. v. 27. *metuit*] metuet 2 MS. v. 29. *-& intellexerunt veritatem & juſtitiam*] G. ib. *imploraverunt*] impluerunt G. v. 32. *nec in modicis*] nec immodicis delecteris MS. v. 33. *non*] nihil G. ibid. *-nihil*] 1 MS. G. ib. *ſeculo*] ſacculo MS. Rab. G.

CAP. XIX. v. 5. *-Et qui odit correptionem, minuetur vita*] G. q. Textus namque Regiorum Bibl. Græcus hujus loco alia legit. v. 6. *-Qui peccat in animam ſuam, pœnitebit : & qui jucundatur in malitia, devorabitur*] G. eſtque præcedentium repetitio. v. 8. *Si*] * non G. v. 12. *carnis*] canis o. v. 19. *-Et*] G. ib. ∻ *cogitatus peccatorum*] ὅπου βουλὴ ἁμαρτωλῶν. v. 20. *-in*] 2 MS. G. v. 24. *-& eſt juſtus qui ſe nimium ſubmittit -a*] -G. -MS. ibid. *-ſua*] 1 MS. Rab. G. ibid. *eſt*] * & ubi non fuerit agnitus, anticipabit te 1 MS. G. q.

CAP. XX. v. 7. *ſervabunt*] ſervabit MS. R. G. v. 11. *levabit*] levavit Rab. G. v. 20. *-in*] -2 MS. Rab. a G. ib. *cadens*] cadet 1 MS. ibid. *venient*] veniet 1 MS. G. v. 21. *acharis*] ingratus 6 MS. Videtur hæc vox ſubſtituta ut interpretatio Græcæ dictionis, quam interpres reliquerat. v. 24. *-& ab impudenti perſona perdet eam*] G. ib. *-perſonæ autem acceptione perdet ſe*] G. q. v. 30. *frugum*] ſuum G. ibid. *-& qui operatur juſtitiam, ipſe exaltabitur*] G. v. 31. *Xenia*] Munera 1 MS. ibid. *mutus in ore avertit*] frænum in ore avertunt 1 MS. G.

CAP. XXI. v. 1. *-ſed*] MS. G. v. 5. *Objurgatio*] Cataplectatio 3 MS. Rab. Q. n. ib. *& domus quæ nimis locuples eſt, annullabitur ſuperbia, ſic ſubſtantia ſuperbi eradicabitur*] Sic domus ſuperborum deſolabitur G. Q. n. v. 6. *-ejus*] -MS. R. Dei MS. Similiter Textui eſt in Rab. & G. v. 11. *complantata*] complanata 1 MS. R. Rab. G. ib. *in finem*] in fine 4 MS. Rab. G. ib. *illorum*] illius G. v. 15. *inſipientia*] ſapientia MS. G. ib. *eſt*] abundat 8 MS. Rab. Verſus iſte Græce legitur ad hunc modum : Eſt autem calliditas multiplicans amaritudinem. v. 18. *&*] * ad ſe 8 MS. R. Rab. G. quanquam etiam recte ex G. *ad illud* vertatur. v. 31. *qui permanſerit*] qui cum eo manſerit 2 MS. qui manſerit MS. cui manſerit. Verſus iſte in G. legitur. Suſurro coinq. an. ſuam & ubicunque verſatus fuerit, odio erit.

CAP. XXII. v. 1. ∻ *luteo*] ἠρδαλωμένῳ. *aſpernationem*] aſpernatione MS. Rab. v. 3. *indiſciplinato*] * in 10 MS. Verum Textus conformis eſt G. ib. *autem*] * fatua MS. q. R. v. 5. *-& ab impiis non minorabitur*] G. v. 6. *ſapientia*] ſapientiæ Rab. G. v. 8. *audienti*] attendenti 7 MS. Rab. v. 9. *qui enarrat ſtulto ſapientiam : et in fine narrationis dicit*] qui enumerat ſtulto, & in fine dicit 12 MS. Rab. Q. n. ib. *deficit*] defecit MS. G. ib. *ſenſu*] ſenſus ejus MS. Rab. Q. n. v. 11. *requievit*] * plurimum vero ſuper vitam fatui MS. q. v. 13. ⁖ *fatui autem & impii*] μωρῦ δὲ ϗ ἀσεβῦς. ib. *illorum*] illius G. v. 19. *Colligatum*] * in MS. G. Q. n. v. 20. -*vel*] MS. G. ib. *depravabitur*] * Sicut ornatus a renoſus in pariete limpido, MS. R. Q. n. v. 21. *palea*] pali 5 MS. G. v. 23. *Sicut*] Sicut ornatus arenoſus in pariete limpido, ſic & MS. Rab. ib. *fatui, omni*] fatui. Omni MS. Q. n. ib. -*&*] MS. v. 26. *ad amicum. Si*] Ad amicum ſi G. v. 27. *aperuerit*] aperueris Rab. G. v. 28. *amico*] proximo 2 MS. Rab. G. v. 31. *confundaris*] confundar MS. Rab. G. ibid. -*ſuſtinebo*] G.

CAP. XXIII. v. 1. *in illa exprobratione*] in illam exprobrationem MS. in illis MS. Rab. G. v. 2. *ſuperponit*] ſuperponet MS. G. ſuperponat MS. ib. *ut*] * in 1 MS. G. v. 3. -*meorum*] 4 MS. G. v. 6. *animæ irreverenti & infrunitæ*] animo irreverenti & infrunito MS. v. 7. *apprehenditur*] apprehendetur 3 MS. G. v. 14. *retributione*] * peſſima 2 MS. Rab. v. 24. *fatigabitur*] ceſſabit 2 MS. Rab. v. 25. -*in*] MS. Rab. v. 27. —*Et non intelligit quoniam omnia videt oculus illius, quoniam expellit a ſe timorem Dei, hujuſmodi hominis timor*] intellexit MS. R. Rab. -G. ib. *timentes illum*] timor illius G. v. 33. *virum ſuum dereliquit*] in virum ſuum deliquit 1 MS. G. v. 36. *derelinquet*] derelinquent MS. R. Rab. relinquetur MS. ib. *memoriam*] memoria MS. v. 38. *aſſumetur*] aſſumite G.

CAP. XXIV. v. 1. -*& in Deo honorabitur & in medio populi ſui exaltabitur*] G. v. 3. *& in medio populi ſui exaltabitur, & in plenititudine ſancta admirabitur, & in multitudine electorum habebit laudem, & inter benedictos benedicetur, dicens*] G. v. 5. -*primogenita ante omnem creaturam. Ego feci cœlis ut oriretur lumen indeficiens*] G. v. 6. ⁖ *nebula*] ὁμίχλη. v. 11. *Domini*] ejus MS. Rab. cujus G. v. 14. *initio*] * & MS. q. R. v. 16. *& in partes dei mei hæreditas illius & in plenitudine ſanctorum detentio mea*] in parte Domini hæreditatis illius G. v. 18. ⁖ *Sion*] ἀερμών. v. 20. *balſamum*] aſpalathum MS. Rab. G. q. palathos G. v. 21. -*ſtorax*] ſtyrax Rab. -G. ibid. -*& quaſi balſamum non miſtum odor meus*] G. v. 25. *vitæ*] viæ MS. Hic verſus Græce non legitur ſed in quibuſdam quidem codicibus pro ipſo alius: idipſum de v. 34. contingit. v. 31. -*Qui elucidant me, vitam æternam habebunt*] G. v. 32. -*& agnitio veritatis*] G. v. 35. ⁖ *Qui implet*] ἐμπιμπλῶν. v. 39. *abundabit*] abundavit 4 MS. Rab. G. ib. *in*] ab MS. Rab. G. v. 41. *Dorix*] vorax 3 MS. Q. n. v. 42. *partus*] pratus 3 MS. G. v. 45. -*omnes*] 5 MS. Rab. Hic verſus in Græco cod. non legitur.

CAP. XXV. v. 4. *fatuum*] adulterum G. v. 5. -*Quæ*] MS. Rab. G. ib. *congregaſti*] * & MS. G. v. 7 *glorioſus*] glorioſis MS. G. v. 9. *inſuſpicablia*] cogitata in corde meo G. v. 14. -*ſe ſuperpoſuit*] excelluit in claritatem G. -MS. v. 16. *agglutinandum*] agglutinatum MS. ad glutinandum MS. Græce legitur: fides autem initium agglutinationis ejus. v. 17. -*omnis plaga triſtitia cordis: & omnis malitia, nequitia mulieris. Et*] G. v. 18. -*videbit*] G. v. 23. *mulieris*] inimici G. v. 24. *obcæcabit*] obcæcat MS. G. ibid. *oſtendet*] oſtendit MS. R. Rab. ibid. ⁖ *in medio proximorum ejus. Ingemuit vir ejus, & audiens ſuſpiravit modicum*] ἀναμέσον τῶν πλησίον αὐτοῦ ἀναπεσεῖται ὁ ἀνὴρ αὐτῆς, καὶ ἀκούσας ἀνεστέναξε πικρά. v. 31. *mortis*] cordis G. v. 35. *tuam*] * & MS. Rab. ib. -*confundet te in conſpectu inimicorum*] G.

CAP. XXVI. v. 1. *illorum*] illius G. v. 3. -*bona*] MS. G. v. 5. ⁖ *timuit*] εὐλαβήθη. ib. ⁖ *facies mea metuit*] προσώπῳ ἐφοβήθην. v. 9. *In muliere*] contra mulierem, & G. ib. *zelotypa*] infideli 6 MS. Rab. v. 14. *oculis*] oculorum 3 MS. G. oculorum ejus 3 MS. R. v. 16. *impinguabit. Diſciplina illius datum Dei eſt. Mulier*] impinguabit diſciplina illius, Datum Dei eſt mulier MS. G. v. 23. *firmi*] formoſi MS. G. ib. *ſtabilis*] ſtabiles MS. G. Pro Textu faciunt R. & G. q. v. 28. -*labiorum*] G.

CAP. XXVII. v. 2. *peccatis*] peccatum 2 MS. G. v. 3. -*Conteretur cum delinquente delictum*] G. v. 5. *pulvis*] ſtercus 2 MS. v. 7. *ex cogitatu*] excogitatus MS. G. *cordis*] cor MS. Q. n. v. 9. *honoris*] * illam MS. G. v. 11. *peccata*] peccatum 1 MS. G. v. 14. *delictis*] delitiis G. v. 19. *non*] ne 1 MS. ib. *perſequeris*] perſequaris 1 MS. G. v. 20. *amicum*] inimicum G. v. 26. *condulcabit*] conculcabit o. v. 27. *audivi*] odivi 1 MS. G. v. 28. -*doloſi*] 2 MS. G. v. 29. -*& qui ſtatuit lapidem proximo * offendet in eo*] -G. * ſuo MS.

CAP. XXVIII. v. 7. *Tabitudo*] Beatitudo o. ib. -*ejus*] MS. Rab. G. v. 14. *quaſi ignis*] in ſcintillam G. ib. *illam*] illum Rab. ib. *extinguetur*] * & MS. Rab. G. v. 19. *viratas*] viritas MS. fortes Rab. ⁖ ἀνδρείας. v. 20. *nec habebit amicum in quo requieſcat*] nec habebit cum requie 2 MS. Rab. G. v. 22. -*ſuam*] G. v. 28. -*auribus tuis*] Rab. G.

CAP. XXIX. v. 6. *tædii*] acediæ 2 MS. G. v. 7. -*adverſabitur, ſolidi*] adverſatus ſolide MS. Averſatus ſol. 8 MS. averſabitur ſol. MS. -G. v. 10. -*non*] MS. G. q. οὖν igitur G. Codex autem Vaticanus conformiter Textui ἐν legit. v. 15. *corde*] ſinu MS. penetralibus tui G. v. 16. -*Eleemoſyna viri quaſi ſacculus cum ipſo, & gratiam hominis quaſi pupillam conſervabit. Et poſtea reſurget et retribuet illis retributionem, unicuique in caput illorum*] G. atque ex 17. capite, hic adſcripti videntur. v. 19. *facit*] * pro 2 MS. Rab. v. 21. *Repromiſſorem*] Repromiſſionem MS. G. v. 23. -*Vir repromittit de proximo ſuo: & [illegible] perdiderit reverentiam, derelinquetur ab eo*] G. videturque coincidere cum verſu 19. & proinde deſumptus eſſe ex altera tranſlatione. v. 24. *dirigentes*] diligentes o. delinquentes o. v. 30. *Minimum pro magno*] Super minimum & magnum 1 MS. G. v. 35. *eſt*] es o.

CAP. XXX. v. 2. ⁖ *Qui docet*] ὁ παιδεύων. v. 3. ⁖ *Qui docet*] ὁ διδάσκων. v. 15. -*&*] MS. G. ib. *ſenſus*] cenſus MS. R. Rab. G.

CAP. XXXI. v. 1. *tabefaciet*] tabefacit MS. G. v. 10. *Quis*] Qui MS. R. ibid. *perfectus*] * inventus MS. R. Q. n. ib. *illi*] * in 10 MS. G. ibid. *gloria æterna*] gloriam æternam MS. G. ibid. *Qui*] quis 1 MS. G. v. 11. -*omnis*] MS. Rab. G. v. 13. *ſi multa*] ſimulata o. πολλάγι. v. 15. -*ſua*] tua 1 MS. -2 MS. G. Q. n. v. 15. *cum viderit. Ne*] Cum viderit, ne 2 MS. G. v. 22. -*vinum*] G. v. 29. *In nequiſſimo pane*] Nequiſſimo in pane G. v. 30. *Diligentes*] Delectantes Rab. ib. *in vino noli provocare*] in vino ne virum te prabeas G. v. 31. *durum*] * in tinctura G. v. 33. *quæ*] ei qui Rab. G. v. 34. -*Qui defraudat vitam? Mors*] vitam mors? Raban. -G.

CAP. XXXII. v. 2. *conſidera*] confide G. v. 3. *ornamentum gratiæ*] ornamenti gratia G. ib. -*& dignationem conſequaris corrogationis*] dignitatem MS. congregationis MS. Rab. -G. v. 5. *diligenti*] diligentis MS. Q. n. v. 7. ⁖ *comparatio*] σύγκριμα. v. 8. ⁖ *ſignum eſt*] σφραγίς. ibid. ⁖ *numerus*] μέλος. v. 11. *habeat caput*] κεφαλαίωσον. v. 13. *& audi tacens ſimul & -quærens*] -Rab. & ſimul tacens G. ib. *magnatorum*] * loqui MS. R. Rab. ibid. *non præſumas*] ne te exæques G. v. 14. *gradinem*] tonitruum G. v. 15. *te trices*] tetrices MS. te triſtes MS. te frices R. ſis ultimus G. ibid. -*prior*] 1 MS. ibidem. *avocare*] advocare MS. R. Q. n. v. 25. *laborioſæ*] ſine offendiculo G. v. 27. -*tuo*] -MS. Raban. G. q. bono G. ibid. -*ex fide*] G.

CAP. XXXIII. v. 7. *& iterum lux lucem, & annus annum a ſole*] & omnis lux diei anni a ſole G. v. 8. *A*] In MS. G. v. 10. *magnificavit*] ſanctificavit G. v. 11. *Domini*] Dominus 1 MS. Rab. G. v. 15. -*contra*] & MS. Rab. -1 MS. G. v. 19. -*omnes*] G. q. -*populi*] G. v. 24. *gloriam tuam*] gloria tua MS. G. v. 27. *ſervum inclinant operationes aſſiduæ*] G. v. 31. *ſervus*] * fidelis MS. R. bonus Rab. ſenſatus MS. Verum codicibus G. nihil horum additur v. 33. *extollens*] tollens MS. G.

CAP. XXXIV. v. 3. -*alterius*] 6 MS. G. v. 8. *verbum -legis*] lex G. -MS. Rab. ibid. *complanabitur*] complantabitur 3 MS. Rab. conſummatio G. v. 9. -*Qui non eſt tentatus, quid ſcit?*] -G. v. 10. *factus*] fatuus MS. ib. *multiplicat*] multiplicabit MS. Q. n. v. 11. -*Qui tentatus non eſt, qualia ſcit? qui implanatus eſt, abundabit nequitia*] 8 MS. Rab. Q. n. abundavit nequitia MS. v. 12. *enarrando*] errando 1 MS. G. v. 14. *quæritur*] quæretur MS. vivet G. ib. -*& in reſpectu illius benedicetur*] benedicentur MS. Rab. -G. v. 25. *pauperum*] pauperis MS. R. Rab. Verum Textus conformis eſt G. v. 30. *eum*] mortuum MS. R. αὐτοῦ.

CAP. XXXV. v. 1. *legem*] verbum 24. MS. Q. n. v. 2. *ſalutare -eſt*] ſalutaris 1 MS. G. -1 MS. G. 3. -*& propitiationem litare ſacrificiis ſuper injuſtitias*] 3 MS. Rab. G. v. 5. -*& deprecatio pro peccatis recedere ab injuſtitia*] 6 MS. v. 9. ⁖ *memoriam ejus*] τὸ μνημόσυνον αὐτῆς. v. 12. *adventionem*] ad inventionem 3 MS. Q. n. v. 15. *inſpicere*] reſpicere in Rab. G. v. 17. *pupilli*] populi o. v. 19. -*A maxilla enim aſcendunt uſque ad cœlum, & Dominus exauditor * delectabitur in illis*] -G. * Non MS. Rab. v. 22. *ut*] quouſque 4 MS. Rab. G. ibid. *ipſorum*] immiſericordium G. v. 24. *ſecundum opera Adæ, &*] τὰ ἔργα ἀνθρώπων. v. 25. *illius*] αὐτῶν.

CAP. XXXVI. v. 10. ⁖ *tempus*] καιρόν. v. 17. *quia*] qui 3 MS. G. ib *precationes*] prædicationes 1 MS. prophetias G. q. Q. n. v. 18. *& exaudi orationes ſervorum tuorum. Secundum*] Et exaudi orationes ſervorum tuorum ſecundum 1 MS. G. v. 19. *da*] de G. v. 21. *inſenſatum*] ſenſatum MS. Rab. G. v. 25. -*eſt*] MS. G. v. 26. -*bona*] Rab. G. ibid. *ut*] & 2 MS. ib. *requies*] requiei G. v. 28. *Cui*] Qui MS. Quis 2 MS. G.

CAP. XXXVII. v. 2. -*autem*] 2 MS. G. ib. *convertentur*] convertuntur Rab. G. v. 6. *operibus*] opibus G. v. 7. *ſocero tuo*] eo qui ſuſpectum te habet G. Q. n. v. 9. *& ipſe enim*] etenim ipſe 1 MS. G. ib. *animo ſuo cogitabit*] & quid ipſe in animo ſuo cogitabit 10 MS. R. Q. n. v. 10. *ſudem in terram*] ſuper te fortem G. v. 12. *irreligioſa*] religioſo 8 MS. Rab. ib. -*tracta*] 1 MS. ib. *juſtitia*] * noli conſiliari MS. Rab. Q. n. ibid. *his*] ea 3 MS. Rab. G. v. 16. *quicunque titubaverit in tenebris, non dolebit tibi?*] qui cum titubaveris in tenebris, condolebit tibi Rab. G. v. 21. --*ex quo*] 15 MS. G. v. 22. *Vir peritus multos erudivit & animæ ſuæ ſuavis eſt*] Eſt vir aſtutus multorum eruditor & animæ ſuæ inutilis eſt G. v. 23. -*in*] MS. Rab. G. v. 33. *aviditas*] apleſtia MS. G. apleſtiam MS. G. v. 34. *crapulam*] epulationem MS.

CAP. XXXVIII. v. 5. *amara*] * & 2 MS. v. 6. *Ad agnitionem hominum virtus illorum*] ut cognoſceretur virtus ejus ab homine? G. v. 7. *& unguentarius faciet pigmenta*] Unguentarius in his faciet mixtionem G. pigmentum MS. Rab. ibid. *unctiones*] unctionem MS. Rab. v. 17. -*autem*] MS. Rab. G. Q. n. v. 20. *abductione*] obductione 1 MS. G. Pro Textu faciunt R. Rab. & G. q. v. 24. -*illum*] in illo -1 MS. G. v. 25. *Sapientiam ſcribe*] Sapientia ſcribæ G. ib. *Quia ſapientia replebitur. Qui*] Qua ſapientia replebitur, qui MS. G. Q. n. v. 28. *ſignaculo*] ſignacula MS. R. Rab. ib. *ſculptilia*] ſculpturas ſignaculorum G. v. 31. *imperfectionem*] in perfectionem MS. Rab. G. v. 39. *accommodantes animam ſuam, & conquirentes*] Accommodantes an. &c. 2 MS. accommodantis 2 MS. G. Q. n. conquirentis G.

CAP. XXXIX. v. 1. -*ſapiens*] G. v. 5. -*omnibus*] hominibus MS. Rab. G. ibid. *tentabit*] tentavit Rab. G. v. 10. -*Et*] 1 MS. G. v. 15. *nomen*] * ejus o. v. 16. *ſum*] * Et o. v. 17. -*In voce dicit*] dixit MS. -1 MS. G. Q. n. v. 23. *placor*] placatio MS. Rab. ἡ εὐδοκία. v. 28. *inundabit*] inundavit Raban. G. v. 29. -*in ſiccitatem*] 7 MS. Rab. Q. n. ib. *viis illorum*] piis G. v. 30. -*bona &*] G. v. 31. -*ſal*] o. v. 34. *confundent*] placabunt 1 MS. G. v. 37. *epulabuntur*] lætabuntur G. ib. *neceſſitate*] neceſſitatem 4 MS. G. q. nam G. non εἰς χερίας ſed εἰς χεῖρας legunt. v. 38. *conſiliatus ſum, & cogitavi*] καὶ διενοήθην. ib. *&*] * in 2 MS. G. ibid. *ſcripta*] ſcriptura G. v. 39. *ſubminiſtravit*] ſubminiſtrabit 4 MS. Rab. R. G.

CAP. XL. v. 3. *reſidentes*] a præſidente MS. R. a reſidente G. v. 5. *noctis*] mortis

mortis o. v. 6. ⁖ *reſpectus*] σκοπιᾶς. v. 11. -*enim*] 3 MS. G. ibid. *omnes aquæ*] de aquis G. v. 13. *ſiccabuntur*] ſiccabitur 4 MS. ibid. *perſonabunt*] perſonabit MS. v. 15. -*ſonant*] ſonabunt MS. -G. v. 18. *in invenies*] ſuper utraque invenient G. *invenies*] inveniet MS. Rab. v. 19. *Filii*] * & G. ibid. *confirmabit*] confirmavit MS. Rab. confirmant G. ibid. *hanc*] hæc Rab. utraque G. q. v. 21. *Tibiæ*] Tibia 4 MS. Rab. G. v. 25. *eſt conſtitutio pedum*] conſtituet pedem 2 MS. Rab. conſtituit pedem 2 MS. ſtatuent pedem G. ibid. ⁖ *beneplacitum*] εὐδοκιμῆται. v. 26. *virtutes*] victus o. ἰσχύς. ibid. ⁖ *indigeas* ⁖⁖ *indigere*] ἐπαιτεῖν. v. 32. *impudentiis*] impudentis Rab. G. ibid. *conculcabitur*] conculcabitur o. ib. ⁖ *inopia*] ἐπαίτησις.

CAP. XLI. v. 4. *qui perdit ſapientiam*] & qui perdidit patientiam G. v. 6. *quid ſuperveniat tibi*] quæ ſupervenient tibi MS. R. Rab. qui ſupervenient tibi MS. quid ſuperveniet 3 MS. quid renuis G. v. 12. *maledictione*] maledictionem G. v. 17. *inviſus*] occultus 3 MS. Rab. v. 19. *revertimini*] reveremini 2 MS. G. v. 20. *irreverentiam*] reverentiam MS. verecundiam G. v. 23. -*&*] o. ib. *de*] a 1 MS. G. v. 26. -*Ne avertas faciem a proximo tuo*] G. v. 27. *ejus*] * Cave MS. q. R.

CAP. XLII. v. 5. *corruptione*] correptione 10 MS. Q. n. v. 6. ⁖ *ſignum*] σφραγίς. v. 8. *virorum*] vivorum G. v. 9 *patris*] patri G. ibid. *adultera*] adulta Q. n. v. 14. -*enim*] MS. Rab. G. v. 23. *ſcintilla*] ſcintillam MS.

CAP. XLIII. v. 8. *conſummatione*] conſummationem MS. R. v. 9. -*glorioſe*] -2 MS. G. glorioſa MS. Rab. v. 10. *mundum*] mundus G. ib. *Dominus*] Domini G. v. 11. *ſanctis*] ſancti MS. R. G. ib. *deficient*] exardeſcent 4 MS. Rab. G. Textus autem lectioni ſuffragantur G. q. v. 17. ⁖ *conſpectu*] ὀπτασίᾳ. v. 18. *verberavit*] exprobravit 3 MS. Rab. G. q. Q. n. v. 19. -*&*] MS. Rab. G. ib. *aſpergit*] diſpergit 1 MS. G. v. 21. *effundet*] effundit 1 MS. G. ibid. *gelaverit*] flaverit o. ib. *cacumina*] acumina 3 MS. Rab. Q. n. v. 23. *ignem*] igne MS. Rab. πῦρ. v. 24. *ab ardore*] ardori MS. Rab. *ab ardore venienti humilem efficiet eum*] ab ardore exhilarabit G. v. 26. *pericula*] periculum MS. Rab. G. ib. *admirabimur*] admiramur MS. Rab. G. v. 32. -*& -admirabilis -magnificentia ejus*] -Rab. -1 MS. -G. Q. n. v. 34. *comprehendetis*] pervenietis MS. habebitis 2 MS. Rab. v. 35. *videbit*] vidit MS. G.

CAP. XLIV. v. 1. *in generatione ſua*] generatione G. v. 3. *poteſtatibus*] potentatibus MS. regnis G. ib. -*nuntiantes*] 3 MS. ib. -*in prophetis*] 2 MS. Rab. G. ib. *dignitatem*] in dignitate 3 MS. Q. n. v. 4. *præſenti*] conſiliis G. ib. *populis*] populi MS. G. v. 5. *peritia*] prudentia MS. pueritia MS. R. Rab. παιδεία. ibid. *ſcripturarum*] in ſcriptura 3 MS. G. q. v. 10. *pietates non defuerunt*] pietas non defuit 1 MS. pietas non deſinit 1 MS. pietates non defecerunt MS. juſtitiæ non ſunt oblivioni traditæ G. v. 11. *permanent*] perſeverat MS. G. v. 12. -*ſancta*] MS. G. q. Q. n. ibid. *nepotes eorum, & in teſtamentis ſtetit ſemen eorum*] & nepotum illorum ſemen in teſtamentis ſtetit MS. G. Q. n. v. 15. *narrent*] narrant MS. ibid. *nuntiet*] nuntiat MS. Futura ſunt G. v. 18. *dimiſſum eſt reliquum terræ*] ἐγενήθη κατάλειμμα τῇ γῇ. v. 22. *gloriam*] ſemen 16 MS. Rab. Q. n. v. 25. -*dedit illi -Dominus*] -G. -MS. Rab. ib. *teſtamentum*] * ſuum MS. q. R. v. 27. *Et conſervavit illi homines miſericordiæ, invenientes*] Et eduxit ex eo virum miſericordiæ, invenientem G.

CAP. XLV. v. 5. -*enim*] 6 MS. Rab. G. ib. -*eum, &*] 2 MS. Q. n. v. 6. *cor ad præcepta*] coram præcepta 3 MS. G. v. 9. *gloriæ*] juſtitiæ MS. Pro Textu G. faciunt. ib. *virtutis*] ἰσχύος. v. 10. *Circumpedes*] Circumpediles MS. ibid. -*poſuit ei*] impoſuit ei MS. -G. v. 12. *Stola ſancta*] Stolam ſanctam MS. Rab. v. 14. -*&*] MS. R. G. ib. *gloria*] gloriam MS. v. 15. *ad originem*] ad orientem MS. ſeculum G. v. 17. *conſumpta*] conſummata MS. R. ibid. *quotidie*] * his G. v. 21. -*&*] 6 MS. G. ib. *illis*] illi 3 MS. R. Rab. G. v. 26. -*ipſis*] ipſius MS. R. Rab. -G. v. 27. *gentes*] gens MS. gentis G. v. 28. *eſt*] * in Rab. G. v. 29. *placuit Deo*] placavit pro G.

CAP. XLVI. v. 1. *prophetis*] prophetiis G. v. 2. -*maximus*] G. ibid. *ſalutem*] ſalute MS. G. v. 4. *perduxit*] percuſſit MS. q. Rab. v. 5. *Aut*] An MS. v. 9. *potentes*] potentis 1 MS. G. ibid. *perfringere*] confringere Rab. compeſcere G. perſtringere MS. v. 14. *ut ſit*] & G. ſit G. q. v. 15. *permanens*] permanente MS. R. Rab. v. 17. *Deum*] Dominus 4 MS. G. v. 19. *omnipotentem*] potentem Rab. G. ibid. *inviolati*] immolati MS. lactentis G.

CAP. XLVII. v. 1. *hæc*] hunc 1 MS. G. q. v. 2. -*Et*] MS. G. ibid. *adeps*] * ſalutaris Raban. ibid. *a carne*] a ſalutari G. v. 6. *ubi*] nam MS. G. ibid. *omnipotentem*] potentem MS. altiſſimum G. v. 8. -*enim*] 1 MS. Rab. G. v. 9. -*&*] MS. G. v. 13. *Chriſtus*] Spiritus MS. Dominus G. ibid. *regum*] regni 1 MS. R. G. Textus autem conſentit Rab. & G. q. v. 14. *dejecit omnem potentiam inimicorum*] requievit in latitudine 3 MS. Rab. Q. n. v. 15. *Quemadmodum eruditus eſt in juventute ſua. Et impletus, eſt*] Quemadmodum eruditus eſt in juventute ſua, & impletus 10 MS. Q. n. v. 16. *eſt* ⁖⁖ *eſt*] es 2 MS. G. q. ib. *ſua*] tua 15 MS. G. Q. n. v. 19. *& in nomine Domini Dei, cui eſt cognomen, Deus Iſrael. Collegiſti*] & in nomine Domini Dei, &c. collegiſti 2 MS. Rab. Q. n. v. 22. *in cæteris*] incitari 3 MS. G. Q. n. v. 25. ⁖ *Jacob & David*] τῷ Ἰακὼβ, καὶ τῷ Δαυίδ.

CAP. XLVIII. v. 1. *facula*] fax 3 MS. Rab. G. v. 2. *imitantes*] irritantes 2 MS. æmulantes 2 MS. ibid. *illum invidia ſua*] zelo ejus G. v. 3. *& dejecit a ſe ignem terræ*] & deduxit ex cœlo ignem terræ G. v. 4. *eſt Elias in mirabilibus ſuis*] es Elia in mirabilibus tuis G. ibid. -*ſic*] 7 MS. Rab. G. v. 6. -*& confregiſti facile potentiam ipſorum*] G. ibid. *de lecto*] delicto o. v. 8. *pœnitentiam*] retributionem. G. ib. -*facis*] G. v. 10. *inſcriptus*] ſcriptus 5 MS. ibid. *indiciis*] judiciis MS. R. Q. n. v. 13. -*qui*] quidem 1 MS. -1 MS. v. 19. *ad aquam puteum*] ad aquas puteos G. v. 20. -*contra illos, & extulit manum ſuam*] -MS. G. v. 23. *Non eſt commemoratus peccatorum illorum, neque dedit illos inimicis ſuis, ſed purgavit*] & liberavit G. v. 28. *uſque in ſempiternum. Oſtendit*] uſque in ſempiternum oſtendit MS. G.

CAP. XLIX. v. 1. *compoſitione*] compoſitionem MS. Rab. G. ibid. *facta*] * eſt MS. Q. n. v. 3. *pœnitentia*] pœnitentiam MS. ib. *abominationes*] ab hominibus o. v. 4. *ipſius*] ſuum MS. ib. ⁖ *peccatorum*] ἀνόμων. v. 6. *Juda*] * defecerunt MS. Rab. G. v. 7. -*enim*] 1 MS. G. Q. n. ibid. *alienigenæ*] alienæ MS. Rab. G. v. 11. *imbre*] * & 6 MS. Rab. G. Q. n. v. 13. ⁖ *ſignum*] σφραγίς. ibid. -*Iſrael*] G. v. 17. -*firmamentum gentis, rector fratrum*] 1 MS. G.

CAP. L. v. 3. *emanaverunt*] remanaverunt MS. Rab. diminuti ſunt G. v. 5. *& ingreſſum*] & in ingreſſu MS. Raban. in egreſſu G. ibid. *& atrii*] velamenti G. ib. *amplificavit*] amplificatus eſt MS. Rab. v. 14. -*&*] 3 MS. G. v. 15. *conſummationem*] conſummatione MS. R. v. 20. ⁖ *pſallentes*] οἱ ψαλμῳδοί. v. 24. *plus oravit*] nunc orate 1 MS. G. v. 28. -*quam oderim*] Raban. G. v. 30. *ponit*] ponet 2 MS.

CAP. LI. v. 5. *portis tribulationem*] multis tribulationibus MS. G. v. 11. *cooperationis*] operationis MS. G. ib. *ſunt*] eſt MS. Rab. G. q. v. 17. *Domine*] tuo Domine MS. G. Pro Textu faciunt Rab. & G. q. v. 19. *tempus*] templum G. ib. *& florebit*] Et defloruit Rab. ib. *& florebit tanquam præcox uva. Lætatum*] deflorebit tanquam præcoqua uva: lætatum, &c. 1 MS. Ex flore tanquam matureſcentis uvæ lætatum G. v. 26. *& inſapientia ejus luxit anima mea*] & in inſipientia ejus luxit anima mea 2 MS. Q. n. ib. -*& ignorantias meas illuminavit*] 9 MS. v. 27. -*Animam meam*] 3 MS. Q. n. v. 34. *argento*] * ſapientia MS. Rab. Textus autem conſentit G. v. 37. *ejus* ⁖⁖ *ipſius*] αὐτοῦ.

ISAIÆ.

CAP. I.

VER. 3. -*me*] 5 MS. Hier. H. Legitur autem in codicibus G. v. 11. *plenus ſum holocauſta arietum, & adipem*] Plenus ſum holocauſto arietum & adipe 5 MS. Hier. Q. n. v. 12. *veniretis*] veneritis 14. MS. R. Hier. Q. n. v. 13. *afferatis*] offeratis 8. MS. Hier. R. v. 15. -*enim*] 8 MS. Hier. H. Additum eſt autem a C. & G. v. 18. -*alba*] -3 MS. R. H. Textui autem ſuffragantur G. munda C. v. 19. *me*] 4 MS. R. H. Porro in G. codicibus additur. verbum meum. C. v. 22. *infideles*] inobedientes MS. Hieron. declinantes H. Rebelles C. ἀπειθεῖς. G.

CAP. II. v. 7. *adhæſerunt*] * Et 2 MS. Hier. H. C. nam G. ib. *terra*] * ejus R. H. eorum C. G.

CAP. III. v. 6. *ſui*] * Dicens MS. C. G. Verum in H. non exprimitur. v. 7. *Reſpondebit*] Reſpondebitque MS. R. Hier. G. At ab H. & C. conjunctio non additur. v. 14. *vineam*] * meam MS. Hier. G. C. Verum a R. & H. omittitur.

CAP. V. v. 6. *aſcendent*] * ſuper eam MS. Hier. R. G. Verum H. non additur. v. 9. *hæc, dicit Dominus exercituum*] hæc Domini exercituum 20 MS. Hier. Q. n.

CAP. VI. v. 1. *elevatam*] * & plena erat domus a majeſtate ejus o. Q. n. v. 3. *clamabant*] clamabat MS. Hier. H. G. q. ibid. *dicebant*] dicebat MS. Hier. H. Textus autem conformis eſt C. & G. v. 7. *tetigi*] tetigit 3 MS. R. H. G.

CAP. VII. v. 4. *regis*] & 6 MS. Hier. H. C. v. 14. *vocabitur*] vocabitis 12 MS. vocabis 11 MS. Hier. H. G. Q. n.

CAP. VIII. v. 18. -*mei*] 9 MS. H. C. G. v. 19. -*viſionem*] 3 MS. Hier. H. G. C.

CAP. IX. v. 1. *Gentium. Populus*] Gentium populus o. v. 7. -*ſedebit*] 9 MS. Hier. H. G. C. v. 14. *refrænantem*] depravantem MS. R. Hier. Q. n.

CAP. X. v. 20. *in veritate Reliquiæ*] In veritate reliquiæ 14 MS. In codicibus autem H. G. & C. atque Hieron. Commentariis, ea eſt diſtinctio, quæ in Textu.

CAP. XI. v. 8. *caverna*] cavernam 2 MS. Hier. H. G.

CAP. XII. v. 2. *Dominus*] * Deus 10 MS. R. Hier. H. C. Pro Textu autem G. faciunt.

CAP. XIII. v. 4. *præcepit*] præcipit 2 MS. H. C. Textus autem conformis eſt R. Hier. & G. v. 9. *veniet*] venit 4 MS. Hier. H. G. C.

CAP. XIV. v. 13. *meum*] * & 1 MS. R. H. C. At in codicibus G. & Hier. non additur. v. 32. *ipſa*] ipſo MS. G. Textus autem lectio conſonat R. Hier. H. & C.

CAP. XV. v. 3. *ululatus*] ululat 4 MS. H. C. G. v. 5. *conſternantem*] conternantem 7 MS. Hier. triennem H. C. G. v. 9. *reliquiis*] reliquis 12 MS.

CAP. XVI. v. 1. -*Domine*] 10 MS. Hier. H. G. [illegible] v. 14. *relinquetur*] * in eo ſicut racemus o. Deſumptum videri poteſt ex capitis proximi ſexto verſu.

CAP. XVII. v. 9. *eris*] erit 7 MS. R. H. G. v. 10. *fidelem*] infidelem MS. G. Verum Hier. R. H. & C. lectioni textus ſuffragantur. v. 11. *labruſca*] labruſcas MS. Q. n. v. 12. *multitudo*] multitudini 10 MS. R.

CAP. XVIII. v. 2. *expectantem*] * expectantem 16 MS. H. Q. n. ibid. *ejus*] * ad montem nominis Domini exercituum, montem Sion o. Pertinet autem ad hujus capitis finem. v. 5. *efflornit*] efflorebit MS. ib. *geminabit*] *germinabit*] germinavit MS. Q. n, v. 7. *-expectante*] 13 MS. Q. n.

CAP. XIX. v. 6. *flumina*] * & 10 MS. C. Verum in R. Hier. & H. non additur. v. 9. *plectentes*] pectentes 12 MS. pectinatum H. C. G. v. 25. *Aſſyrio*] Aſſyrius 4 MS. R. Hier. l. 7. *Aſſur*] H.

CAP. XX. v. 4. *juvenem & ſenem*] juvenum & ſenum 6 MS. H. G. C. ibid. *nudam & diſcalceatam*] nudum & diſcalceatum 7 MS. G. C. Q. n. v. 6. *Ecce hæc*] Hæccine MS. R. Textus lectioni volunt H. G. C. ibid. *liberarent*] liberaret 7 MS. liberaremur H. C.

CAP. XXI. v. 10. *filia*] filii R. fili Hier. H.

CAP. XXII. v. 2. *mortui*] * tui, mortui MS. G. Verum quæ in textu eſt lectio R. Hier. H. & C. conformis eſt. v. 8. *videbis*] videbitis MS. R. Q. n. v. 11. *&*] ad 1 MS. R. H. C.

CAP. XXIII. v. 16. *citharam*] * & MS. q. v. 18. *negotiationes*] negotiatio 7 MS. Hier. H. C. G. ibid. *mercedes*] merces (numero ſing.) 1 MS. R. Hier. H. C. G.

CAP. XXIV. v. 5. *infecta*] interfecta MS. Q. n.

CAP. XXVI. v. 1. *-Sion*] 8 MS. R. Hier. H. C. G. v. 11. *-&*] ut MS. R. -H. C. v. 18. *Spiritum : ſalutes*] ſpiritum ſalutis MS. Verum Textus lectio conſentit R. Hier. & H. Septuaginta autem etiam Hier. teſte verterunt, Spiritum ſalutis tuæ quem fecimus in terra.

CAP. XXVII. v. 6. *ingrediuntur impetu ad*] egredientur impetu a 10 MS. R. egrediuntur de radice Hier. Q. n. v. 8. *judicabis*] judicabit 10 MS. R. Q. n. ib. *meditata*] meditatus MS. R. Hier. H. C. v. 11. *eas*] eam MS. R. Hier. H. eos C.

CAP. XXVIII. v. 21. *-eſt*] 1 MS. H. G.

CAP. XXX. v. 4. *Erant*] Ierant o. v. 8. *-ergo*] MS. R. Hier. H. C. Additur in G. v. 15. *Deus*] * ſanctus 8 MS. R. Hier. H. C. G. v. 29. *vox*] nox 4 MS. R. H. C.

CAP. XXXII. v. 10. *-enim*] 9 MS. R. Hier. H. C. G. v. 13. *ſpinæ*] ſpina 2 MS. Hier. H. C. G.

CAP. XXXIII. v. 15. *veritatem*] veritates 4 MS. Hieron. H.

CAP. XXXV. v. 4. *puſillanimis*] puſillanimes MS. G. Q. n. ib. *-&*] 19 MS. H. G. ib. *veſter*] noſter MS. G. ib. *vos*] nos MS. R. G.

CAP. XXXVI. v. 21. *enim*] * eis MS. Hier. Verum in R. H. G. & C. non legitur.

CAP. XXXVIII. v. 5. *-&*] MS. R. H. C. Textus autem & hoc & proximo loco reſpondet G. ib. *lachrymas tuas*] lachrymam tuam 10 MS. H. v. 14. *reſponde*] ſponde 1 MS. R. H. Q. n. v. 15. *fecerit*] fecerim o. Q. n. ib. *recogitabo*] * tibi o. Q. n. v. 16. *-ſi*] -7 MS. ſic 4 MS. Q. n.

CAP. XL. v. 2. *malitia*] militia H. Q. n. v. 8. *Domini*] Dei MS. R. H. G. C. v. 9. *Qui…qui*] Quæ 2 MS. Hier. H. Q. n. v. 21. *ſcitis*] ſcietis MS. Hier. R. H. G. ib. *audiſtis*] audietis MS. R. Hier. H. Præteritis expoſuit. C. v. 24. *Equidem*] Et quidem MS. R. ib. *plantatus, neque ſatus, neque radicatus in terra truncus*] plantato neque ſato neque radicato in terra trunco 25 MS. R. plantatos, neque ſatos, neque radicato in terra trunco 2 MS. H. Q. n. v. 27. *tranſivit*] tranſibit 7 MS. R. Hier. H. C. Præterito autem expoſuerunt G.

CAP. XLI. v. 2. *ejus*] * & 3 MS. G. Verum R. H. & C. non additur. v. 12. *hominis bellantis*] homines bellantes R. Hier. H. C. G. v. 18. *ſupinis*] ſupremis 1 MS.

CAP. XLII. v. 13. *egredietur*] * & 7 MS. G. Verum R. Hier. H. & C. non addunt.

CAP. XLIII. v. 28. *ſanctos*] * & R. H. C. G.

CAP. XLIV. v. 16. *-&*] MS. H. C. ib. *carnes*] * coxit & MS. R. Q. n. v. 23. *-miſericordiam*] -8 MS. R. Hier. H. miſericordiam Iſraeli G. ſalutem populo ſuo C.

CAP. XLV. v. 4. *te*] * in 16 MS. H. C. Omiſſum eſt autem a G. v. 9. *fictori*] factori 16 MS.

CAP. XLVI. v. 11. *avem*] juſtum o.

CAP. XLIX. v. 10. *potabit*] portabit 4 MS. R. G. Q. n.

CAP. L. v. 6. *conſpuentibus*] * in me o.

CAP. LII. v. 7. *Regnabit*] Regnavit 9 MS. R. Hier. H. C. Textus autem lectio conſentit G.

CAP. LIII. v. 1. *aſcendet*] aſcendit 4 MS. H. Futuro reddidit C. v. 11. *ſervus meus*] ſervos meos MS. R. Q. n.

CAP. LIV. v. 1. *Lauda*] Lætare 3 MS. G. v. 9. *Noe*] diluvii MS. q. diluvii quæ fuerunt in diebus Noe C.

CAP. LVII. v. 17. *-a te faciem meam*] -13 MS. R. Hier. H. majeſtatem meam ab eis C. faciem meam ab eo G. atque hoc Hier. ſubaudiri docet. v. 21. *-impiis, dicit Dominus meus* *] - * impiis 6 MS. Hier. H. C. In G. autem is eſt verborum ſitus, qui in Textu.

CAP. LVIII. v. 7. *-tuam*] 2 MS. Hier. H. C. Additur autem G. v. 11. *Dominus*] * Deus MS. q.

CAP. LIX. v. 9. *vobis*] nobis 6 MS. R. Hier. H. C. eis G. ibid. *vos*] nos 9 MS. R. Hier. H. C. eos G.

CAP. LX. v. 1. *-Jeruſalem*] 6 MS. R. Hier. H. Additum eſt autem a G. & C.

CAP. LXI. v. 8. *-&*] 3 MS. H. G. Legitur autem in R. Hier. & G.

CAP. LXII. v. 2. *nominavit*] nominabit 6 MS. R. H. C. G. v. 4. *inhabitabitur*] inhabitata MS. R. Hier. H. G. C.

CAP. LXIII. v. 4. *retributionis*] redemptionis 14 MS. R. Hier. H. C. G. v. 10. *ſancti*] ſanctum 3 MS. G. ſanctitatis H. v. 11. *-&*] 15 MS. Hier. H. v. 12. *eduxit*] duxit 2 MS. R. v. 15. *&*] * ſolio o.

CAP. LXIV. v. 6. *immundus*] immundi MS. G. Verum quæ in textu eſt lectio conformis eſt R. Hier. H. & C. v. 9. *-noſtræ*] 1 MS. Hieron. H. C. Additur autem in codicibus G.

CAP. LXV. v. 6. *ſinum*] ſignum o. v. 14. *-Ecce, ſervi mei lætabuntur, & vos confundemini*] o. v. 19. *eo*] ea 2 MS. R. Hier. G. neque contradicunt H. & G. v. 23. *electi mei*] electis meis 18. MS. Hier. Q. n.

CAP. LXVI. v. 6. *populi*] fremitus 1 MS. Hieron. G. C. turbæ H. v. 17. *januam*] unam 17 MS. H. Q. n.

JEREMIÆ.

CAP. I.

VER. 14. *pandetur*] * omne o. v. 18. *&*] * omni o.

CAP. II. v. 11. *-ſuos*] 2 MS. Hieron. H. C. Additur autem a R. & G.

CAP. III. v. 1. *Dominus*] * & ego ſuſcipiam te 18 MS. Verum in R. Hier. H C. G. non legitur. v. 2. *non*] nunc o. v. 3. *Stillæ*] Stellæ o.

CAP. IV. v. 1. *reverteris*] converteris 16 MS. v. 3. *&*] * habitatori MS. G. C. Verum R. Hieron. & H. non addunt. v. 8. *vobis*] nobis 7 MS. Hier. R. H. G. C. Similiter Textui legunt G. q. atque ita tranſtulerunt, Hieronymo, teſte ſeptuaginta. v. 12. *ego*] * ſed MS. Q. n. v. 16. *Concitate Gentes*] Dicite Gentibus MS. R. Hieron. Q. n. v. 31. *inter morientes expandenteſque*] intermorientis expandentiſque 6 MS. H. G. C.

CAP. V. v. 8. *amatores*] * in fœminas MS. Hier. R. Q. n. v. 13. *-locuti*] 7 MS. H. G. C. v. 14. *-in*] -5 MS. G. ut C. v. 25. *veſtræ*] noſtræ 20 MS. R. ib. *veſtra*] noſtra 20 MS. R. ibid. *vobis*] nobis 20 MS. R. Verum H. C. & G. Textus lectionem comprobant v. 28. *-viduæ*] -2 MS. R. Hier. H. veritatis C.

CAP. VI. v. 19, *adducam*] adduco MS. H. G. C. v. 26. *nos*] vos MS. G. Textus autem conſentit R. Hier. H. & C. v. 28. *fraudulenter*] * ut 6 MS. G. q. ut qui miſcet C. In R. autem Hier. H. & G. nihil additur.

CAP. VII. v. 5. *bene direxeritis*] benedixeritis MS. Hier. bonas faciendo bonas feceritis H. dirigentes direxeritis G. C. v. 7. *-&*] 9 MS. R. Hier. Verum H. G. & C. addunt. v. 24. *voluptatibus*] voluntatibus 2 MS. Hier. conſiliis H. C.

CAP. VIII. v. 1. *regis*] regum 8 MS. R. H. C. G.

CAP. IX. v. 2. *ſunt*] * & MS. q. R. v. 17. *exercituum*] * Deus Iſrael MS. q. v. 19. *dejecta*] deſerta MS. Q. n. v. 20. *aſſumat auris veſtra*] aſſumant aures veſtræ MS. R. G. Textui autem ſuffragantur Hier. H. & C.

CAP. X. v. 19. *-non*] 1 MS. Hieron. R. H. G. Paraphraſtes Chaldæus reddidit; Ut recipiant vindictam peccatorum ſuorum.

CAP. XI. v. 12. *eos*] deos 4 MS. R. Hieron. H. G. C. v. 13. *viarum*] * tuarum MS. q. R. v. 19. *-dicentes*] 9 MS. Hier. H. Additum eſt autem a C. & G.

CAP. XIV. v. 14. *fraudulentam*] & fraudulentiam 4 MS. H. G. C. v. 18. *namque &*] quoque & MS. R. Hier. namque etiam, etiam H. C. v. 20. *iniquitates*] iniquitatem 2 MS. Hier. H. At plurali numero legunt G. & C.

CAP. XVII. v. 4. *ſuccendiſti*] ſuccendiſtis 3 MS. Hieron. H. G. v. 9. *hominis*] omnium 9 MS. Hier. ſuper omnia H. G. C.

CAP. XIX. v. 8. *univerſa plaga*] univerſas plagas 4 MS. H. Pro textu faciunt Hier. & G.

CAP. XX. v. 17. *qui*] quia 3 MS. R. G. Q. n.

CAP. XXIII. v. 4. *eos*] * & 1 MS. H. G. C. v. 6. *illis*] illius 1 MS. H. G. C. v. 10. *adulteris*] adulteriis MS. Textus lectio conformis eſt R. Hier. H. G. & C. v. 13. *-&*] 7. MS. Hier. H. G. C. v. 14. *adulterantium*] adulterium 15 MS. Hier. Q. n. v. 19. *egredietur*] egreditur 6 MS. G. C.

CAP. XXV. v. 2. *Quod*] Quæ 8 MS. Similiter Textui legunt Hier. & G.

CAP. XXVI. v. 18. *domus*] * Domini MS. q. Sanctuarii C. v. 19. *nos facimus*] non faciamus MS. Q. n.

CAP. XXVII. v. 16. *vaſa*] * domus R. H. C. G. q.

CAP. XXIX. v. 1. *quæ*] quem 1 MS. Hier. Similiter Textui reddiderunt G. v. 9. *-&*] R. H. C. Additur autem MS. G. v. 15. *Suſcitabit*] Suſcitavit 1 MS. H. G. C.

CAP. XXXI. v. 6. *cuſtodes*] * in monte Samariæ MS. Q. n. v. 9. *miſericordia*] precibus MS. Q. n. v. 32. *veſtris*] eorum 6 MS. H. C. G. v. 34. *docebit*] docebunt MS. Hier. H. C. G. ibid. *Cognoſce*] Cognoſcite 10 MS. Hier. H. C. Textus autem lectio conſentit R. & G. v. 39. *norma*] normam MS. R. Q. n.

CAP. XXXII. v. 24. *Chaldæorum*] * & in manus regis Babylonis o.

CAP. XXXIII. v. 2. *&*] Dominus 5 MS. H. C. Textus lectioni ſuffragantur Rab. & G. v. 6. *eis*] ei 7 MS. Rab. H. G. Textus autem conformis eſt R. & C. v. 7. *Jeruſalem*] Iſrael R. H. C. G. q. v. 16. *Jeruſalem*] Iſrael MS. Rab. ibid. *hoc eſt nomen quod vocabunt eum*] hoc eſt quod vocabit eam 11 MS. H. Q. n.

CAP. XXXIV. v. 11. *-ſuas*] 6 MS. H. G. C.

CAP. XXXV. v. 10. *fuimus*] fecimus 8 MS. H. G. C. v. 17. *adducam*] adduco MS. H. G. C.

CAP. XXXVI. v. 13. *legentem*] legente H. G. C.

CAP. XXXVIII. v. 6. *funibus in lacum in quo non*] funibus & in lacu non 12 MS. H. C. funibus in lacum, & in lacu non G. v. 11. *antiqua*] * veſtimenta o. v. 12. *ſuper*] ſubter 4 MS. H. C.

CAP. XXXIX. v. 2. *quinta*] nona R. H. G. C. v. 13. *Nabuſezbaz*] Nabu & Sesban. o. Nabuſazban 1 MS. H. C. G.

CAP. XL. v. 11. *filiis*] finibus o.

CAP. XLII. v. 1. *Oſaiæ*] Oſiæ 8 MS. Joſiæ o. Quæ in Textu eſt lectio conformior eſt H. C. & G. v. 20. *noſtrum*] veſtrum 5 MS. R. H. G. C.

CAP. XLIII. v. 2. *Joſiæ*] Oſaiæ 4 MS. H. G. C. Oſiæ 4 MS. R.

CAP. XLIV. v. 4. *hujuſcemodi -quam odivi*] hujus quam odi 2 MS. -24 MS. Rab. Verum in R. H. G. & C. legitur. v. 7. *-hoc*] 8 MS. H. G. v. 9. *ejus*] eorum 6 MS. R. Verum Textus lectio conformis eſt H. & C. v. 13. *viſitabo*] * ſuper 4 MS. H. G. C. v. 18. *indigemus*] indiguimus 1 MS. Rab. R. H. G. C.

CAP. XLVI. v. 6. *fugiat*] fugiet MS. R. Rab. Similiter Textui reddiderunt G. v. 22. *-&*] 6 MS. R. H. G. C. v. 24. *manum*] manus 8 MS. G. Textus autem conformis eſt H. & C. v. 26. *manum …manum*] manus 8 MS. R. Rab. Lectio Textus conſimilis eſt H. C. & G.

CAP. XLVII. v. 2. *ululabunt omnes habitatores*] ululabit omnis habitator 3 MS. Rab. H. Textui autem conformiter legunt G. & C.

CAP. XLVIII. v. 15. *ſuccenderunt*] aſcenderunt 14 MS. R. H. Alias legitur, *Succiderunt*; atque & hoc vox Hebræa ſignificat. v. 18. *aſcendet*] aſcendit (præt. temp.) 2 MS. H. G. C. ibid. *diſſipabit*] diſſipavit 1 MS. H. C. evertens G. v. 34. *vitulam conternantem*] vitula conternante MS. Q. n. ib. *conternantem*] conſternantem o. v. 36. *tibiæ*] * æris o.

CAP. XLIX. v. 2. *tumultum*] tumulum 1 MS. R. H. C. invium G. v. 6. *faciam*] * fugientes & o. v. 29. *circuitu*] * ejus o.

CAP. L. v. 11. *vitulus*] vituli MS. R. G. Numero ſingulari legunt Rab. H. & C. v. 12. *gentibus*] * & MS. q. R. v. 19. *Carmelus*] Carmelum 9 MS. Rab. H. G. C. v. 40. *Dominus*] Deus 4 MS. R. H. G.

CAP. LI. v. 6. *&*] ut MS. R. ibid. *ultionis*] * ejus MS. R. G. Q. n. ibid. *-a*] MS. H. v. 27. *Gentibus*] montibus o. v. 40. *victimam*] * & 10 MS. Rab. G. Verum in R. H. & C. non additur. v. 43. *tranſeat*] tranſiet 4 MS. R. H. C. v. 52. *ejus*] Babylonis MS. q. R. Rab. v. 58. *latiſſimus*] altiſſimus MS. Rab. Q. n.

CAP. LII. v. 20. *-&*] H. C. ibid. *unum*] * & MS. R. H. G. C. v. 22. *Similiter columna ſecunda & malogranata*] Similiter erat columna ſecunda & malogranata. Et erant ſuper capitellum in circuitu omnia ærea, ſimiliter columnæ alterius 5 MS. Q. n.

THRENI.

-Et factum eſt poſtquam in captivitatem redactus eſt Iſrael, & Jeruſalem deſerta eſt, ſedit Jeremias propheta flens, & planxit lamentatione hac in Jeruſalem, & amaro animo ſuſpirans & ejulans dixit] MS. H. Q. n.

CAP. I.

VER. 20. *interficit*] interfecit 9 MS. orbavit H. C. G.

CAP. II. v. 12. *ſinu*] ſinum 2 MS. G. v. 16. *Devorabimus*] Devoravimus 4 MS. H. G. C. v. 20. *occiditur*] occidetur 3 MS. H. G.

CAP. III. v. 10. *abſconditis*] abſcondito MS. q. R. v. 17. *eſt*] * a pace 6 MS. H. G. C. v. 21. *ideo*] in deo o. v. 23. *Novi*] Novæ 7 MS. Q. n. v. 28. *levavit*] * ſe MS. Q. n.

CAP. IV. v. 14. *poſſent*] * intrare o. v. 17. *ſalvare*] * nos MS. q. R.

CAP. V. v. 5. *-noſtris*] MS. q. Rab.

BARUCH.

CAP. I.

VER. 8. *acciperet*] acciperent MS. R. Pro Textu faciunt G. v. 9. *vinctos, &*] cunctos o. ib. *eos*] * vinctos MS. R. Omittitur autem a G. v. 21. *-& ad Judices noſtros*] 4 MS. G.

CAP. II. v. 1. *judicaverunt*] * in MS. q. v. 18. *-mali*] 1 MS. G. v. 19. *-preces & petimus*] 10 MS. G. v. 22. *non*] * feceritis nec MS. R. Verum in G. codicibus non legitur.

CAP. III. v. 27. *invenerunt*] dedit illis 3 MS. G.

CAP. IV. v. 9. *confines*] civitates o.

CAP. VI. Tit. *abducendos*] abductos 14 MS. R. Q. n. v. 15. *veneremini*] timueritis MS. G. v. 26. *munera eorum*] humeri o. v. 58. *-poſt ſe*] -8 MS. R. apud ſe G.

EZECHIEL.

CAP. I.

VER. 10. *-deſuper*] 9 MS. R. H. G. C.

CAP. II. v. 3. *me*] * ipſi & 1 MS. Hier. H. G. C.

CAP. IV. v. 3. *eam*] * in MS. q. R. v. 4. *iniquitatem*] iniquitates MS. R. G. C. Numero autem ſingulari legunt Hier. & H. v. 7. *erit extentum*] erit exertum MS. Hieron. diſcoopertum H. roborabit G. C.

CAP. V. v. 7. *-non*] o Q. n.

CAP. VI. v. 11. *manum tuam*] manu tua 8 MS. R. Hier. H. G. C. ib. *quia*] qui 15 MS. Hier. Lectionem utramque admittunt H. & C.

CAP. VII. v. 7. *contritio*] confractio 7 MS. contractio MS. Hier. v. 10. *contritio*] confractio 4 MS. contractio MS. Hier. v. 14. *univerſum populum*] omnem multitudinem 3 MS. Hier. H. G.

CAP. VIII. v. 12 *vides*] vidiſti 2 MS. H. G. C.

CAP. IX. v. 3. *Domini*] Dei 3 MS. R. Hieron. H. G. C. v. 6. *parvulos*] parvulum MS. Hier. R. H. C. Numero autem multitudinis expoſuerunt G.

CAP X. *Cherubim*] Cherub 1 MS. Hieron. H. C. Similiter Textui legunt G. v. 11. *-&*] 12 MS. H. G. Additum eſt autem a C. v. 21. *Quatuor*] * quatuor 4 MS. R. Hieron. H. C. Textus conformis eſt codicibus G.

CAP. XI. v. 15. *tui*] * fratres tui MS. H. C. v. 21. *quorum*] * autem MS. Hier. R. H. G. C. Q. n. v. 24. *adduxitque*] * me 4 MS. H. C. G.

CAP. XII. v. 4. *tranſmigrantis*] tranſmigrationis 5 MS. H. G. C. v. 7. *mihi*] * Dominus MS. q. R. ibid. *tranſmigrantis*] tranſmigrationis 5 MS. H. C. Q. n. v. 13. *-&*] MS. q.

CAP. XIII. v. 18. *Qui*] quæ R. Hier. H. G. C.

CAP. XV. v. 6. *tradam*] tradidi 9 MS. H. G. C.

CAP. XVI. v. 18. *operuiſti illas*] veſtita es eis 16. MS. Q. n. v. 22. *fornicationes*] * tuas 1 MS. H. G. C. v. 27. *juſtificationem tuam*] jus tuum 10 MS. Statutum tuum H. legitima tua G. v. 50. *vidiſti*] vidi 2 MS. H. C. G. v. 55. *-& Samaria, & filiæ ejus revertentur ad antiquitatem ſuam*] o.

CAP. XVII. v. 7. *ſui*] * Quæ MS. q. v. 9. *fructus*] fructum 5 MS. Hier. H. G. C.

CAP. XVIII. v. 2. *obſtupeſcunt*] obſtupuerunt 4 MS. Hieron G. v. 9. *virum*] * & MS. R. G. Verum Hieron. H. & C. non addunt. v. 17. *acceperis*] * & MS. q. R. v. 31. *prævaricationes*] iniquitates MS. R.

CAP. XIX. v. 1. *tu*] * fili hominis MS. G. q. Verum a R. Hier. H. C. & G. non additur.

CAP. XX. v. 20. *& ſciatur*] & ſciatis 3 MS. R. ad ſciendum H. G. C. v. 21. *filii*] * & MS. R. Verum Hier. H. & C. non additur. v. 28. *darem*] * illam 3 MS. H. G. C. v. 36. *Dominus*] * Deus 6 MS. R. H. C. G.

CAP. XXI. v. 14. *manu*] manum 4 MS. R. H. G. v. 19. *ambo*] ambæ 5 MS. R. Q. n. v. 22. *ut*] & 15 MS. G. Textus conſimilis eſt Hier. H. & C. v. 30. *in loco*] in locum MS. Hier. Q. n.

CAP. XXII. v. 28. *-eis*] -3 MS. G. ei MS. Textus autem conſonat R. H. & C. v. 29. *Populi terræ calumniabantur calumniam*] populum terræ calumniabantur calumnia 4 MS. G. Q. n. v. 31. *meam*] * & MS. q. R.

CAP. XXIII. v. 4. *-minor*] 7 MS. R. Hier. H. C. G. q. v. 24. *rota*] * & 1 MS. H. G. C. Q. n. v. 33. *calice*] calicem 16 MS. Q. n. v. 36. *-Dicens*] 4 MS. H. G. C. v. 45. *earum*] * & cum idolis ſuis fornicatæ ſunt MS. Verum R. Hieron. H. G. & C. etſi verſu 37, hoc verſu non legunt.

CAP. XXIV. v. 1. *-die*] 15 MS. Hier. H. G. C. v. 14. *Veniet*] Venit 4 MS. Hier. H. C. Textus conſentit G.

CAP. XXV. v. 4. *idcirco*] * ecce 2 MS. R. H. C. G. v. 7. *ſcietis*] ſcies 6 MS. Hier. H. G. C. v. 10. *filiis*] filios 8 MS. Q. n.

CAP. XXVI. v. 14. *ego*] * Dominus MS. H. C.

CAP. XXVIII. v. 4. *ſapientia*] * tua 2 MS. H. G. C. v. 19. *viderint*] noverint R. H. G. C.

CAP. XXIX. v. 1. *decimo*] * in MS. H. C. G. ibid. *decimo*] duodecimo MS. G. q. ibid. *undecima*] una MS. Hier. G. duodecima R. H. C. Q. n. ibid. *-dei*] 7 MS. H. C. G. v. 9. *dixeris*] dixerit 2 MS. R. Hier. H. C. Pro Textu faciunt G.

CAP. XXX. v. 7. *deſertarum*] deſolatarum 6 MS.

CAP. XXXI. v. 16. *irigabantur*] irrigantur 5 MS.

CAP. XXXII. v. 8. *Deus*] * cum ceciderint vulnerati tui in medio terræ, ait Dominus Deus MS. Q. n. v. 10. *te*] * propter univerſas iniquitates quis operatus es MS. Q. n. ibid. *ſuæ*] tuæ 2 MS. R. Hier. H. G. C. v. 27. *deſcenderunt*] deſcendunt 1 MS. R. H. C. G. v. 32. *dedit*] dedi 10 MS. R. Hier. H. G. ibid. *ſuum*] meum 5 MS. R. Hier. H. Q. n.

CAP. XXXIII. v. 5. *ſalvabit*] ſalvavit 1 MS. H. G. C. v. 11. *Convertimini*] * convertimini R. H. G. C.

CAP. XXXIV. v. 10. *gregem*] * meum MS. R. Hier. G. Verum H. & C. non addunt. ibid. *-ultra*] 1 MS. H. C. G. q. v. 26. *ſuo*] * & MS. q. R.

CAP. XXXV. v. 9. *-Deus*] H. C. G.

CAP. XXXIII. v. 2. *-&*] 5 MS. Hier. H. C. Additur autem in codicibus G. v. 3. *-ad eum*] 1 MS. R. H. G. C. Legitur autem in G. q.

CAP. XXXIX. v. 2. *ſeducam*] reducam 22 MS. educam 2 MS. R. Q. n.

CAP. XL. v. 16. *palmarum*] * cælata 23 MS. R. Q. n. v. 37. *-Et*] 16 MS. Hier. Verum a R. H. G. & C. legitur. v. 49. *eam*] eum 1 MS. R. G. Q. n.

CAP. XLI. v. 17. *per*] & 1 MS. R. & ad H. G. C.

CAP. XLIII. v. 12. *Omnis finis*] Omnes fines MS. R. Hier. G. C. Numero ſingulari legunt H.

CAP. XLIV. v. 12. *portaverunt*] portabunt 7 MS. G. C. Hebræis præteritum eſt, quod in futurum convertendum indicatur. v. 15. *autem*] * & 8 MS. Ab H. autem C. & G. nec non R. & Hier. non additur. v. 28. *-Nos*] 6 MS. R. H. G. C. v. 30. *ſuæ*] tuæ R. G. H. C.

CAP. XLV. v. 20. *expiabitis*] expiabis MS. q. R.

CAP. XLVI. v. 16. *donum*] domum MS. Q. n. v. 20. *efferant in atrium exterius*] efferant in atrio exteriori MS. efferant in atrio exteriori o.

CAP. XLVII. v. 12. *pomiferum*] fructiferum 4 MS. cujus fructus comeditur H. C. G. v. 17. *Aquilonem*] * & 8 MS. H. G. C.
CAP. XLVIII. v. 22. *in..in*] inter 8 MS. R. H. G. C. v. 31. *omnibus tribubus*] in nomnibus tribuum 6 MS. R. Hier. H. G. C. v. 33. *metieris*] * & portæ tres 4 MS. R. Hier. H. G. C.

D A N I E L.

CAP. II.

VER. 1. *eo*] * & H. G. ibid. *autem*] ergo 15 MS. Hier. v. 23. *meorum*] noſtrorum MS. R. Hier. G. q. Pro Textu faciunt C. & G. v. 34. *-de monte*] 6 MS. R. C. Expreſſum eſt autem & hoc loco a G. quod verſu 45. omnes habent. v. 41. *teſteam*] teſtæ 25. MS. Q. n.

CAP. III. v. 14. *conſtitui*] erexi 5 MS. v. 52. *laudabilis*] * & glorioſus MS. R. Hier. Verum in G. codicibus non additur. v. 54. *ſuperexaltatus*] ſupergloriosſus 2 MS. G. v. 65. *-Dei*] 7 MS. G. v. 67. *æſtas*] æſtus 3 MS. cauma 4 MS. Græcis eſt καύσων, id eſt cauma ſive æſtus. v. 92. *Reſpondit*] * rex MS. R. Hier. G. Verum a C. non legitur. v. 100. *-regnum*] MS. q.

CAP. IV. v. 6. *quoniam*] quem 4 MS. G. atque hoc modo in Hieronymi commentariis, illo, in adjuncto textu legitur. Utroque modo Chaldaicum די transferri poteſt. v. 25. *Omnia*] * hæc MS. Hier. R. G. v. 27. *Babylon*] * civitas MS. q. R. v. 29. *Regnum*] * tuum MS. R. Hier. G. Verum C. & G. q. non legunt. v. 29. *tranſibit*] tranſiit 4 MS. Hier. C. G. ibid. *beſtiis*] & MS. R. Hier. Q. n.

CAP. V. v. 3. *aurea*] * & argentea 14. MS. G. Verum R. Hier. & C. non addunt. v. 15. *edicere*] * mihi 16 MS. G. Verum Hier. & C. non legunt. v. 29. *regno*] * ſuo MS. G. Sed in R. Hier. & C. non additur.

CAP. VI. v. 4. *invenirent Danieli*] auferrent Danielem 3 MS. ibid. *regni*] regis 47 MS. Hier. Q. n. v. 27. *lacu*] manu 1 MS. C. G. q. ore G.

CAP. VIII. v. 2. *regione*] civitate MS. Q. n. v. 4. *ventilantem*] * contra Orientem & o. v. 12. *eſt*] * ei MS. q. Hier. v. 14. *mane*] * dies MS. R. Hier. G. Q. n.

CAP. IX. v. 3. *-meum*] 4 MS. Hier. H. G. v. 23. *autem*] ergo 2 MS. Hier. v. 24. *prophetia*] prophetes 6 MS. H. G. q.

CAP. X. v. 1. *tertio*] * regni MS. q. R.

CAP. XI. v. 39. *quem*] * non o.

CAP. XII. v. 6. *dixi*] dixit 2 MS. R. H. Q. n.

CAP. XIII. v. 56. *alium*] alterum 2 MS. G.

CAP. XIV. v. 12. *Contemnebant*] Confidebant MS. R. Q. n. v. 24. *vivens*] * iſte autem non eſt Deus vivens MS. q. R. Hier. v. 26. *dixit*] * Daniel MS. R. Hier. Verum in G. non additur. v. 36. *Daniel*] * ſerve Dei MS. R. Hier. Daniel G. v. 37. *diligentes*] quærentes 1 MS. G. Q. n. v. 39. *ſedens*] * in medio leonum MS. q. R. Hier. v. 41. *eum*] * de lacu leonum MS. q. R. Hier.

O S E E.

CAP. I.

VER. 2. *-fac*] 6 MS. R. Hier. H. G. v. 9. *veſter*] * Deus MS. G. q. Q. n.

CAP. III. v. 1. *vade*] * & MS. R. G. Verum in Hier. H. & C. non legitur.

CAP. V. v. 1. *&*] * ſicut MS. R. G. C. Verum in Hier. & H. non additur.

CAP. VI. v. 5. *prophetis*] * & MS. Hier. R. Verum H. C. & G. non addunt.

CAP. VII. v. 5. *Dies*] Die 1 MS. Q. n.

CAP. VIII. v. 2. *invocabunt*] invocabant 5 MS. Textus lectio conformis eſt R. Hier. H. & G. orant omni tempore quo adduco ſuper eos anguſtiam & dicunt C.

CAP. IX. v. 7. *multitudo*] multitudinem MS. R. Q. n.

CAP. X. v. 12. *in juſtitia*] juſtitiam 2 MS. in veritate juſtitiam 37 MS. Q. n. v. 13. *tuis*] & * MS. q. R. v. 14. *vindicavit*] judicavit MS. Q. n.

CAP. XI. v. 12. *negatione*] negotiatione o. ibid. *fidelis*] fidelibus MS. R. Q. n.

CAP. XII. v. 6. *ad*] * Dominum MS. C. Verum R. Hier. H. & G. non addunt. v. 11. *-in*] 12 MS. Hier. H. ib. *tamen*] ergo 25 MS. Hier. Q. n. v. 12. *ſervivit*] ſervavit 9 MS. R. Hier. H. G. cuſtodivit oves C.

CAP. XIII. v. 6. *ſunt*] * & MS. R. H. C. G. v. 10. *reges*] regem MS. R. H. C. G.

CAP XIV. v. 6. *Iſrael*] Iſraeli R. G. H. C. ibid. *germinavit*] & Iſrael germinabit MS. q.

J O E L.

CAP. I.

VER. 14. *domum*] * Domini 1 MS. R. H. G. C.

CAP. II. v. 14. *ignoſcat*] * Deus MS. q. ib. *noſtro*] veſtro 4 MS. R. H. G. C. v. 19. *eis*] eo 12 MS. Hier. H. C. Textus autem lectio conformis eſt G.

A M O S.

CAP. I.

VER. 1. *in paſtoralibus* *] in paſtoribus 6 MS. R. Q. n. * de 8 MS. Hier. H. C. G. v. 6. *eum*] eam 3 MS. Q. n. v. 9. *eum*] eam 3 MS. G. Q. n.

CAP. II. v. 13. *ſubter*] ſuper 35 MS. Q. n.

CAP. III. v. 12. *in Damaſci grabato*] in Damaſco grabati 16 MS. Q. n.

CAP. V. v. 17. *vineis*] viis 39 MS. G. Q. n. v. 26. *Moloch*] * Deo MS. q. R. * idolo MS. q.

CAP. VII. v. 1. *tonſorem*] tonſionem 1 MS. R. Q. n. ibid. *gregis*] regis 4 MS. R. Hier. H. C. G. v. 7. *Dominus*] * -6 MS. R. Hier. H. C. * Deus 19 MS. G. Q. q. n.

CAP. VIII. v. 5. *meſſis*] menſis 1 MS. R. Hieron. H. G. Q. n. v. 7. *ſuperbia*] ſuperbiam 3 MS. R. Hier. Q. n. v. 9. *Dominus*] * Deus R. H. C. G. q.

CAP. IX. v. 1. *eis : fugient*] eis qui fugient 3 MS. Q. n.

A B D I A S.

VER. 3. *tuum : qui dici in corde tuo :*] ſuum, qui dicit in corde ſuo 12 MS. H. C. G. q. v. 11. *adverſus -eum*] -4 MS. ex adverſo H. C. G. v. 16. *bibiſtis*] bibiſti MS. R. Hieron. G. Verum H. & C. Textui adſtipulantur v. 20. *omnia*] * loca MS. q. R.

J O N A S.

CAP. I.

VER. 11. *intumeſcebat*] * ſuper eos o. Pertinet autem ad verſum 13 v. 12. *grandis*] * eſt MS. Hier. G. * venit R. Verum Textus conſimilis eſt H. et C.

CAP. III. v. 8. *Dominum*] Deum 4 MS. R. H. G.

M I C H Æ A S.

CAP. II.

VER. 5. *Domini*] * o Iſrael MS. q.

CAP. IV. v. 6. *afflixeram*] * conſolabor MS. q. v. 8. *filiæ*] filia MS. R. Q. n.

CAP. V. v. 3. *pariet*] * & 10 MS. R. Hier. H. G. C. v. 5. *pax : Aſſyrius*] pax Aſſyriis 9 MS. R. Q. n. v. 8. *eruat*] * Et MS. R. * Ex tunc C. Verum Hier. H. & G. nihil addunt.

CAP. VI. v. 9. *tuum*] ſuum 6 MS. ejus MS. R. G. Domini C. Pro Textus lectione Hier. & H. faciunt. v. 16. *voluptatibus*] voluntatibus 3 MS. Hier. H. G. C.

CAP. VII. v. 17. *ſerpens*] ſerpentes MS. R. Hier. G. Verum Textus conformis eſt H. & C.

N A H U M.

CAP. I.

VER. 12. *pertranſibit*] pertranſibunt 14 MS. C. Verum R. Hier. & H. numero legunt ſingulari Q. n.

CAP. II. v. 4. *conturbati ſunt : quadrigæ*] conturbatæ ſunt quadrigæ; 4 MS. H. G. C. Q. n. v. 12. *tuas*] ejus 8 MS. Hier. H. Textus autem lectio conformis eſt R. C. & G.

CAP. III. v. 2, 3. *ferventis, & equitis aſcendentis : Et micantis gladii, & fulgurantis haſtæ, & multitudinis interfectæ & gravis ruinæ*] ferventes & equites aſcendentes; & micantes gladii, & fulgurantes haſtæ multitudines interfectæ, & graves ruinæ 7 MS. Q. n. v. 9. *es*] * ab MS. Hier.

H A B A C U C.

CAP. I.

VER. 3. *-Quare reſpicis contemptores, & taces, conculcante impio juſtiorem ſe ? Et facies homines quaſi piſces maris, & quaſi reptilia non habentia ducem*] 22 MS. R. Hier. H. G. C. Q. n. v. 17. *parcet*] ceſſat MS. R. Hier.

CAP. II. v. 16. *pro*] præ 1 MS. H. C.

CAP. III. Tit. *HABACUC*] * prophetæ R. H. C. G. v. 8. *qui*] quia 2 MS. H. C. G. q. ibid. *aſcendis*] aſcendes 2 MS. Hieron. H. G. & conformius G. q. v. 12. *terram*] * & MS. R. G. Verum Hier. & H. non legunt. v. 13. *fundamentum*] * ejus MS. R. Verum H. & G. non legunt. v. 16. *a voce*] ad vocem 4 MS. Hier. H. C. Similiter Textui legunt G.

S O P H O N I A S.

CAP. I.

VER. 9. *-Dei ſui*] 7 MS. R. H. C. -G. q. Textus autem reſpondet Græco, & Regio, & Vaticano.

CAP. II. v. 2. *-antequam veniat ſuper vos dies indignationis Domini*] o.

CAP. III. v. 17. *tua*] * ſua H. C. G. & MS. R. G. Verum Hier. H. & C. tollunt.

A G G Æ U S.

CAP I.

VER. 4. *domibus*] * veſtris, 2 MS. H. G. q. Verum R. Hier. G. & C. non addunt. v. 12. *vocem*] * Domini 4 MS. R. H. G. C.

Z A C H A R I A S.

CAP. I.

VER. 9. *Angelus*] * Domini MS. Verum R. Hieron. H. G. & C. non addunt. v. 12. *-jam*] 9 MS. Hier. H. G. C. Q. n.

CAP. II. v. 8. *mei*] ejus 6 MS. Hier. ſui R. Q. n.

CAP. III. v. 1. *-Dominus*] 7 MS. Hier. H. C. Additur autem in codicibus G.

CAP. IV. v. 2. *ſeptem*] * & ſeptem 7 MS. Hier. H. C. Q. n. v. 14. *-ſplendoris*] 15. MS. R. Hier. Q. n.

CAP. V. v. 2. *dixi*] * Ecce MS. q. R. v. 4. *eum*] eam 19 MS. R. Q. n. v. 6. *Hæc*] Hic 11 MS. R. G.

CAP. VI. v. 3. *varii*] * & MS. R. G. Verum ab H. & C. non additur.

CAP. VII. v. 12. *Deus*] Dominus MS. R. H. C. G. v. 13. *&*] * ſicut o.

CAP. VIII. v. 4. *-viri*] o. v. 14. *Dominus*] * exercituum 5 MS. H. C. G.

CAP. IX. v. 9. *aſinum*] aſinam MS. R. Hier. Q. n. v. 10. *diſperdam*] diſpergam o.

CAP. X. v. 4. *angulus*] angelus o.

CAP. XI. v. 10. *Decus*] Decor 6 MS. Q. n.

CAP. XII. v. 6. *facem*] faſcem o. faciem o. v. 8. *eorum*] ejus MS. Q. n.

CAP. XIII. v. 8. *diſperdentur*] diſpergentur o. v. 9. *eum*] * Et MS. R. G. Verum ab Hier. H. & C. non additur.

CAP. XIV. v. 1. *venient*] veniunt 4 MS. Hier. G. veniet R. C. venit 1 MS. H. v. 10. *habitabit*] habitabitur MS. R. Q. n. ibid. *prioris*] * & MS. R. G. Verum ab Hier. H. C. & G. q. non legitur.

M A L A C H I A S.

CAP. I.

VER. 1. *Malachiæ*] Malachi MS. Hier. H. C. * prophetæ MS. q. v. 3. *poſui*] * Seir MS. q.

CAP. II. v. 10. *noſtrum*] veſtrum MS. R. G. Q. n. ibid. *veſtrorum*] noſtrorum MS. R. Hier. H. C. Textui autem adſtipulantur G. v. 12. *tabernaculis*] tabernaculo MS. q. R.

CAP. III. v. 5. *mercenarii*] * & humiliant MS. R. G. ibid. *&*] qui percutiunt G. Textus autem conformis eſt Hier. H. & C. v. 8. *configimus*] confiximus 6 MS. H. C. G.

M A C H A B. I.

CAP. I.

VER. 11. *peccatrix*] peccati MS. q. R. v. 57. *-& centeſimo*] 10 MS. G. q. Q. n.

CAP. II. v. 30. *inundaverunt*] induraverunt 20 MS. multiplicata ſunt G. v. 42. *Judæorum*] Aſidæorum 3 MS. G. v. 64. *quia*] * cum feceritis quæ vobis præcepta ſunt in lege a Domino Deo veſtro o.

CAP. IV. v. 6. *habebant*] * ut volebant MS. G. v. 20. *vidit*] * Gorgias c. ibid. *ſunt*] * ſui MS. q. R. ibid. *ſuccenderunt*] ſuccenſa ſunt 5 MS. R. ſuccendunt G. * qui circa Judam G. q.

CAP. V. v. 63. *viri Juda*] vir Judas & fratres ejus MS. G. v. 67. *volunt*] vult 20 MS. G. ibid. *exeunt*] exit 20 MS. G.

CAP. VI. v. 46. *pedes elephantis*] elephantum 3 MS. G.

CAP. VII. v. 7. *&*] in o.

CAP. IX. v. 35. *-Jonathas*] 18 MS. G. ibid. *commodarent*] commendarent 19 MS. G. v. 57. *-Juda*] 18 MS. R. Verum in codicibus G. legitur. v. 61. *militiæ*] malitiæ 3 MS. G.

CAP. X. v. 47. *Alexandrum*] Alexandro 3 MS. G.

CAP. XII. v. 7. *ſcriptum*] reſcriptum MS. G. v. 8. *-in*] 5 MS. v. 9. *Nos*] * enim MS. R. Et nos igitur G. v. 16. *-filium*] 4 MS. G. v. 19. *-eſt*] MS. G. ibid. *quod miſerat Onias. Rex Spartiatarum Onias, Jonathæ*] quod miſerat Oniares. Rex Spartiatarum Oniæ. G. q. Q. n. v. 22. *benefacitis*] benefaciatis 2 MS. G.

CAP. XIII. v. 6. *noſtros*] veſtros 13 MS. G. Pro Textu autem faciunt R. & G. q. v. 15. *-propter negotia quæ habuit*] 18 MS. Verum in G. codicibus legitur. v. 46. *tuas*] * & ſerviemus tibi MS. R. Verum in libris G. non legitur.

CAP. XIV. v. 20. *principes*] princeps 13 MS. ibid. *principes & civitates*] principes & civitas G. v. 27. *-Et hoc eſt exemplum ſcripturæ*] 7 MS. Verum in R. & G. codicibus legitur.

CAP. XV. v. 4. *regionem*] regiones 18 MS. Textus autem conformis eſt R. & G. v. 24. *ſacerdotum*] * & populo Judæorum MS. R. Codices autem G. non agnoſcunt.

CAP. XVI. v. 1. *-in populo ipſorum*] 3 MS. G.

MACHAB. II.

CAP. I.

VER. 12. *-nos &*] 10 MS. G. v. 14. *etenim*] ut enim 10 MS. G. ibid. *-&*] 1 MS. G. ibid. *acciperet*] acciperent 8 MS. v. 18. *-die*] 16 MS. G. ibid. *-&*] 4 MS. G. ibid. *diem*] * feſtum 4 MS. Q. n. v. 34. *-ut probaret quod factum erat*] 8 MS. Q. n. v. 35. *& cum probaſſet, ſacerdotibus donavit multa bona, & alia atque alia munera, & accipiens manu ſua, tribuebat eis*] & ſi quibus donaverat rex multa bona accipiebat ex hoc & tribuebat 8 MS. G. Q. n.

CAP. II. v. 10. *holocauſtum*] * ſic & Salomon oravit: & deſcendit ignis de cœlo, & conſumpſit holocauſtum MS. R. G. ibid. *comeſtum*] manducatum 2 MS. ibid. *-&*] MS. G. Q. n. v. 13. *qualiter*] ut MS. ibid. *conſtruens*] conſtituens o. ibid. *regibus*] regionibus MS. R. Q. n. v. 14. *didicerat*] deciderant 5 MS. G. v. 24. *abolendæ*] abolitæ 8 MS. R. Pro Textus lectione faciunt codices G. ibid. *-Item*] G.

CAP. III. v. 1. *pontificis*] * diſpoſitionem & o. ibid. *animos odio habentis*] animam odio habentis 3 MS. Q. n. v. 13. *omni genere regi*] omnino regiæ 2 MS. omnino in regiam G.

CAP. VII. v. 28. *peto*] * a 2 MS.

CAP. VIII. v. 1. *cognatos*] * & amicos o.

CAP. IX. v. 2. *expoliare*] ἱεροσυλεῖν. ibid. *templum*] templa 13 MS.

CAP. X. v. 17. *viginti*] * quinque MS. R. Verum Textus conſentit libris G. v. 24. *equitatu*] exercitu o.

CAP. XII. v. 43. *peccato*] peccatis mortuorum MS. q. R.

CAP. XIII. v. 15. *quatuor*] quatuordecim MS. R. duo G. Pro Textu faciunt G. q.

CAP. XIV. v. 9. *ſed*] * oro MS. q. R. v. 21. *&*] * a 26 MS. G. Q. n.

GENESIS

Patricii Junii nuper Bibliothecarii Regii annotationes doctiſſimas exhibemus, quas una cum verſione Græca Lxx Interpr. juxta exemplar Alexandrinum MS. Antiquiſſimum, literis majoribus ante 1200 annos ſcriptum, ſeorſim edere ipſe decreverat, in quibus textum MS. Alex. cum aliis exemplaribus impreſſis & MSS. fonte item hebraico & veterum ſcriptorum monimentis confert. Cum autem notas ſuas non perficeret (non enim ultra Numer. c. 15. progreſſus eſt) nec ipſum MS. exemplar morte ereptus in publicum dare potuit, viſum eſt partui parente orbato ſuccurrere, annotationes quas abſolverat in lucem edendo, ut una cum ipſo MS. A. (quem in Bibliis noſtris cum textu noſtro Græco imprimi curavimus) ſimul prodirent lucubrationes iſtæ a doctis multum diuque deſideratæ.

Vocum quarundam explicatio.

Exempl. Arab.] *Exemplaria duo Pentateuchi MSS. ex Græco in Arabic. verſa, in Bibliotheca Oxonienſi, Origenis obelis & aſteriſcis inſignita.*

MS. Oxon.] *Octateuchus Græcus MS. Collegii Univerſitatis Oxon. quem contulit D. Junius uſq; ad c. 15 Numer. & varietates annotavit: cum vero ulterius non ſit progreſſus, reliqua etiam Octateuchi cum textu noſtro collata inter noſtras Venetæ & Complutenſis editionis lectiones varias inſertas lector inveniet.*

MS. Cott.] *Pentateuchus Græc. MS. liber omnium totius orbis (ut quidam conjiciunt) vetuſtiſſimus, olim in Bibliotheca D. Roberti Cotton equitis aurati aſſervatus, qui poſtea in manus Galli cujuſdam pervenit, qui authori nunquam reddidit. Hujus MS. partem aliquam contulit D. Junius cum aliis editionibus cujus varietates aliquas hic annotavit.* MS. Sarrav.] *Claudii Sarravii Regii in Parliam. Pariſienſi Conſiliarii Fragmenta quædam Græca MSS. vetuſtiſſima Pentateuchi Origenis Obelis & Aſteriſcis ſignata. Reliqua explicatione non egent. Notandum etiam notas haſce a D. Junio ad MS. Alexandr. aptatas fuiſſe, unde ſi in textu noſtro græco non inveniantur verba ad quæ Scholia ſua refert, quærenda ſunt ad finem Columnæ inter MS. A. variantes lectiones.*

B. W.

CAP. I.

1 EN ἀρχῇ] Aquilam tranſtuliſſe Ἐν κεφαλαίῳ, authores ſunt præter Baſilium in hexaemeron homil. 1. Nyſſenum in hexaem. Hieronymum de hebr. quæſt. in Geneſin, & Ambroſium in hexaemeron, Pſalmorum paraphraſtes quem nuper edidit Corderius Pſal. 3. ἐν κεφαλαίῳ ἐποίησεν ὁ θεὸς σὺν τῷ οὐρανῷ ϗ τὴν γῆν, & Philoponus περὶ κοσμοποιΐας lib. 1. multo rectius, ἐν κεφαλαίῳ ἔκτισεν ὁ θεὸς σὺν τὸν οὐρανὸν (ſupple ϗ) σὺν τὴν γῆν. 2 ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος (ἴσ. ἄωρος, quæ vox inter alia ἄμορφον ſignificat & ad veritatem hebraicam propius accedere videtur: ſed contra fidem omnium exemplarium & unanimem univerſorum Patrum conſenſum nihil auſu temerario mutandum eſt) ϗ ἀκατασκεύαστος, &c.] Prætermiſſis brevitatis cauſa teſtimoniis Nyſſeni in hexaem. Severiani homil. 2. εἰς κοσμοποιΐαν, Procopii in Geneſin, & Chalcidii in Timæum Platonis. De tranſlatione horum verborum Aquilæ & cæterorum interpretum, Philoponus lib. 2. omnibus ſupra laudatis plenius, & planius ſic habet, Ἀκύλας, Ἡ δὲ γῆ ἦν κένωμα ϗ οὐθὲν, ϗ σκότος ἐπὶ πρόσωπον ἀβύσσου ϗ πνεῦμα θεοῦ ἐπιφερόμενον ἐπὶ πρόσωπον ὑδάτων. Θεοδ. Ἡ δὲ γῆ ἦν κενὸν ϗ οὐθὲν, ϗ σκότος ἐπὶ προσώπου ἀβύσσου, ϗ πνεῦμα θεοῦ ἐπιφερόμενον ἐπὶ προσώπου τοῦ ὕδατος. Σύμμ. Ἡ δὲ γῆ ἐγένετο ἀργὸν ϗ ἀδιάκριτον (deſiderantur hic nonnulla, quæ ex aliorum verſionibus ſupplenda ſunt) ϗ πνεῦμα θεοῦ ἐπιφερόμενον ἐπὶ πρόσωπον ὑδάτων. σκότος ἐπάνω] MS. Ox. cum Nyſſeno in hexaem. σκότος ἦν ἐπάνω. Ald. σκότος ἐπέκειτο ἐπάνω. ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος] συνέθαλπε ϗ ἐζωογόνει τὴν τῶν ὑδάτων φύσιν. ut reddit Syrus, authore Baſilio homil. 2 in hexaemeron. τοῦ ὕδατος] Juſtin. Martyr Apol. 2. τῶν ὑδάτων, atque ita Origenis interpres in 1. cap. Geneſ. 3 γενηθήτω] Aq. γενέσθω, (quam lectionem ſequutus eſt Dionyſius Longinus περὶ ὕψους) Symm. ἔστω, Philop. in hexaem. lib. 2. 8. 4 εἶδεν] Aq. συνεῖδεν, Procopius in Geneſin. 5 διεχώρισεν] Symm. διέστειλεν, & pro ἀνὰ μέσον ϗ ἀνὰ μέσον, Aq. ϗ μεταξὺ ϗ μεταξὺ, Philop. lib. 2. 13. 6 ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος, &c.] Aq. ἐν μέσῳ τῶν ὑδάτων, ϗ ἔστω διαχωρίζον μεταξὺ ὑδάτων εἰς ὕδατα. Theod. ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος, ϗ ἔσται διαχωρίζον ἀνὰ μέσον ὕδατος εἰς ὕδατα. Sym. ἐν μέσῳ ὑδάτων ϗ ἔστω διαχωρίζον ἐν μέσῳ ὕδατος ϗ εἰς ὕδωρ, Philop. lib. 3. 1. ϗ ἐγένετο οὕτως] deſunt iſta verba in Complutenſi prout in hebræo, neque apud Baſilium reperiuntur, & in altero Arabicorum exemplarium MSS. quæ in bibl. Bodleiana aſſervantur obelo notantur, reliqua tamen omnia exemplaria Græca cum Auguſtino agnoſcunt & Chryſoſtomus commentario illuſtrat. 7 στερεώματος] poſteriore loco, in hebræo repetuntur illa, ϗ ἐγένετο οὕτως, ut & in MS. codice Clementis Angli & duobus Vaticanis, ut videre eſt in lectionibus Canteri, quæ in omnibus aliis exemplaribus deſunt, neque apud Origenis interpretem, Auguſtin. & Ambroſium reperiuntur. 8 τὸ στερέωμα. Aq. Symm. & Theod. τῷ στερεώματι. Philop. lib. 3. 8. ϗ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλὸν] in hebræo hæc abſunt, in græcis vero omnibus exemplaribus habentur, & Baſilius cum Chryſoſtomo, Origenis interprete, Auguſtino & Ambroſio agnoſcunt. 9 συναχθήτω] Aq. & Symm. συστήτω. συναγωγὴν μίαν] Aq. Sym. & Theod. τόπον ἕνα. Philop. lib. 4. ϗ συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν] Complut. legit αὐτοῦ. ϗ ὤφθη ἡ ξηρά] deſunt hæc in M. S. Ox. prout in hebræo, reliqua vero omnia exemplaria cum Origene, Baſilio, Chryſoſtomo, Euſtathio Antiocheno in hexaem. Auguſtino & Ambroſio agnoſcunt. Et Baſilius quidem author eſt in accuratioribus exemplaribus hæc verba obelo notari, quod indicium eſt a lxx ſenioribus ſuperaddita fuiſſe cum in hebraico fonte non reperirentur: quod etiam in Philopono obſervatum eſt in lib. 4. 4. qui dicit hæc verba, ἐν μόνοις εὑρίσκεσθαι τοῖς ἑβδομήκοντα. 10 τὴν ξηρὰν γῆν ϗ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσε θαλάσσας.] Aq. τῇ ξηρᾷ γῇ ϗ τοῖς συστήμασι τῶν ὑδάτων, θάλασσαι, Sym. & Theod. verſionem τῶν ό retinent, Philop. lib. 4. 8. 11 βλαστησάτω] Cyrillus Hieroſ. cat. 6. ἐξαγαγέτω, atque ita Epiph. adverſ. hæreſ. lib. 3. tom. 1. & Origenis interpres. Cyrillus Alexandrinus lib. 5. in Joh. ἐξενεγκάτω, qui tamen lib. 2 contra Julianum vocem βλαστησάτω retinet βοτάνην [ἴσ. βλάστημα] præter enim vocis hebraicæ proprietatem, σπεῖρον in neutro genere ita poſtulare videtur. Baſilius homilia 5. & Anaſtaſius Sinaita in hexaem. inconſequentiam quandam in verbis eſſe obſervant, quæ ille ſic legi debere cenſet, βοτάνην χόρτου ϗ σπέρμα σπεῖρον κατὰ γένος, hic vero, βοτάνην χόρτου σπείρουσαν σπέρμα, vel βοτάνην χόρτου σπείροντος σπέρμα, prout Origenis interpres *herbam fœni ſeminantis ſemen.* Auguſtin. *herbam pabuli ferentem ſemen.* Et Ambroſius *herbam fœni ſeminantis ſemen.* Procopius autem ad vitandum ſolœciſmum verborum ordinem ſic invertit βοτάνην χόρτου κατὰ γένος σπεῖρον σπέρμα. 12 σπεῖρον σπέρμα κατὰ γένος] Aqu. σπερματίζον εἰς τὸ γένος αὐτῶν. ϗ καθ' ὁμοιότητα] verba hæc bis hoc verſu occurrunt, & Græca omnia exemplaria cum Euſebio de præpar. lib. 7. 11. Origene, Baſilio, Chryſoſtomo, & Auguſtino agnoſcunt, in hebræo tamen non reperiuntur, & in Arabicis exemplaribus obelo notantur. εἰς ὁμοιότητα] hæc verba ſimiliter neque in hebræo neque in reliquis exemplaribus, Euſebio & Philopono inveniuntur, apud Chryſoſtomum tamen habentur, & Clementis codex deletis illis, κατὰ γένος, hoc loco legit, καθ' ὁμοιότητα, prout etiam Origenes & Auguſtinus. ἐπὶ τῆς γῆς] poſteriore loco in hebræo non ſunt, reliqua vero exemplaria græca cum Origene, Euſebio, Chryſoſtomo & Auguſtino agnoſcunt. 14 εἰς φαῦσιν τῆς γῆς] quam lectionem ſequitur Ald. Editio cum Baſilio, Chryſoſtomo Ambroſio & Philopono. MS. autem Ox. Edit. Compl. & Euſebius de præparatione lib. 7. 11. legunt ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς, & Cyrillus contra Julianum lib. 2. ita, ὦσιν εἰς φαῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς· ab hebræo vero hæc abſunt, & in altero Arabicorum exemplarium obelo notantur. ϗ ἄρχειν τῆς ἡμέρας ϗ τῆς νυκτὸς] In Complut Editione et Ald. hæc abſunt, prout in hebræo, neque apud Origenem, Chryſoſtomum, Euſtathium, Auguſtinum & Ambroſium habentur: venerandum autem exemplar Cottonianum illa agnoſcit, niſi quod pro ἄρχειν legat ἀρχέτωσαν. ϗ διαχωρίζειν] MS. Cott. Compl. Edit & Aldin. legunt τοῦ διαχωρίζειν, atque ita Baſilius, Chryſoſtomus & Euſtathius. ἀνὰ μέσον τῆς ἡμέρας ϗ ἀνὰ μέσον τῆς νυκτὸς] Ox. ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς ϗ ἀνὰ μέσον τοῦ σκότους. 16 τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν, &c] Aq. σὺν τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἐξουσίαν τῆς ἡμέρας, ϗ σὺν τὸν φωστῆρα τὸν μικρὸν εἰς ἐξουσίαν τῆς νυκτὸς, atque ita Theodotion, ſed ſine præpoſitione σύν. Symmachus vero, τὸν φωστῆρα τὸν μείζω εἰς τὸ ἡγεῖσθαι τῆς ἡμέρας, τὸν δὲ φωστῆρα τὸν ἐλάσσω εἰς ἡγεμονίαν τῆς νυκτός· Philop. lib. 4. 17. ἄρχειν] Aq. ἐξουσιάζειν. Origenes tomo 3. in Geneſin, ut videre eſt in ejus Philocalia, pag. 112. 20 ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἑρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν, ϗ πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς, κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ.] Baſil. homil 8. ζωσῶν addit κατὰ γένος, et ſimiliter οὐρανοῦ, atque ita Ambr. Aq. ἐξερψάτω τὰ ὕδατα ἑρπετὸν ψυχῆς ζώσης, ϗ πετεινὸν ἱπτάμενον ἐπὶ τῆς γῆς, ἐπὶ πρόσωπον τοῦ στερεώματος τοῦ οὐρανοῦ. Theod. ἐξερψάτωσαν τὰ ὕδατα ἑρπετὰ ψυχὰς ζώσας, ϗ πετεινὸν πετόμενον ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ πρόσωπον τοῦ στερεώματος οὐρανοῦ. Sym. ἐξερψάτω τὰ ὕδατα ἑρπετὸν ψυχὴν ζῶσαν ϗ πετεινὸν πετόμενον ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ πρόσωπον στερεώματος οὐρανοῦ, Philop. lib. 5. 6. 21 ὕδατα] MS. Ox. addit, ἐν ταῖς θαλάσσαις. κατὰ γένη αὐτῶν] Clem. & Vat. Codd. κατὰ τὸ γένος αὐτῶν, atque ita Origenis interpres, & Auguſt. 24 θηρία τῆς γῆς] pro quibus Chryſoſt. legit, θηρία ἐπὶ τῆς γῆς. MS. Ox. addit, ϗ τὰ κτήνη κατὰ γένος, ϗ πάντα τὰ τετράποδα τῆς γῆς, & Compl. Edit. cum Chryſoſtomo, ϗ τὰ κτήνη ϗ πάντα τὰ ἑρπετὰ τῆς γῆς, atque ita Ambroſius: in Edit. vero Ald. prout in hebræo hæc non reperiuntur, neque Origenes, Baſilius & Auguſtinus agnoſcunt. 25 γένος] ſecundo loco Edit. Ald. addit αὐτῶν, & Complut. poſt γένος tertio loco cum Chryſoſtomo ter repetit αὐτῶν, prout in hebræo. MS. Ox. cum codice regio conſentit. 26 κατ' εἰκόνα ἡμετέραν ϗ καθ' ὁμοίωσιν] Aq. ἐν εἰκόνι ἡμῶν ϗ καθ' ὁμοίωσιν ἡμῶν. Theod. ἐν εἰκόνι ἡμῶν ὡς ἐν ὁμοιώσει ἡμῶν. Symm. ὡς εἰκόνα ἡμῶν ϗ καθ' ὁμοίωσιν ἡμῶν, Philop. lib. 6. 1. ϗ τῶν κτηνῶν] MS. Clementis legit καὶ πάντων τῶν κτηνῶν. τῶν κτηνῶν Chryſoſtomus addit, ϗ τῶν θηρίων, & Diodorus apud Theodoretum quæſt. 20 pro τῶν κτηνῶν legit, τῶν θηρίων, reliqua vero exemplaria cum Theodoreto & Juſtino Martyre dial. cum Tryphone, lectionem codicis Regii confirmant. 27 ϗ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, &c.] Aq. ϗ ἔκτισεν ὁ θεὸς σὺν τὸν ἄνθρωπον ἐν εἰκόνι αὐτοῦ, ἐν εἰκόνι θεοῦ ἔκτισεν αὐτοὺς, ἄρσεν ϗ θῆλυ ἔκτισεν αὐτούς. Theod ϗ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἐν εἰκόνι αὐτοῦ, ἐν εἰκόνι θεοῦ ἔκτισεν αὐτοὺς, ἄρσεν ϗ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς. Symm. ϗ ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἐν εἰκόνι διαφόρῳ, ὄρθιον ὁ θεὸς ἔκτισεν αὐτὸν, ἄρσεν ϗ θῆλυ ἔκτισεν αὐτούς. Philop. lib. 6. 17. 28 ϗ εὐλόγησεν αὐτοὺς &c.] Aq. ϗ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς ϗ εἶπεν αὐτοῖς, αὐξάνεσθε, ϗ πληθύνεσθε, ϗ πληρώσατε τὴν γῆν, ὑποτάξατε αὐτὴν, ϗ ἐπικρατεῖτε ἐν ἰχθύι τῆς θαλάσσης, ϗ ἐν πετεινῷ τοῦ οὐρανοῦ, ϗ ἐν παντὶ ζώῳ κινουμένῳ ἐπὶ γῆς. Theod. ϗ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς λέγων, αὐξάνεσθε, ϗ πληθύνεσθε, ϗ πληρώσατε τὴν γῆν, ϗ ὑποτάξατε αὐτὴν ϗ παιδεύετε ἐν τοῖς ἰχθύσι τῆς θαλάσσης, ϗ ἐν τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ ϗ ἐν παντὶ ζώῳ ἕρποντι ἐπὶ τῆς γῆς. Symm. ϗ εὐλόγησεν αὐτοὺς ὁ θεὸς, εἶπε δὲ αὐτοῖς ὁ θεὸς, αὐξάνεσθε, πληθύνεσθε ϗ πληρώσατε τὴν γῆν, ϗ ὑποτάξατε αὐτὴν, ϗ χειροῦσθε τοὺς ἰχθύας τῆς, θαλάσσης, ϗ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ, ϗ ζῶα τὰ ἕρποντα ἐπὶ τῆς γῆς, Philop. lib. 7. 1. ἐπὶ τῆς γῆς] MS. Clemen. addit, ϗ εἶδεν ὅτι καλόν. 29 ϗ εἶπεν ὁ θεὸς ἰδοὺ &c.] Aq ϗ εἶπεν ὁ θεὸς, ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν σύμπασαν χλόην σπερμαίνουσαν σπέρμα ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς, (deſiderantur hic nonnulla quæ ex verſionibus Theod. & Sym. ſuppleri poſſunt) ᾧ ἐν αὐτῷ ψυχὴ ζῶσα, σὺν παντὶ λαχάνῳ χλόης εἰς βρῶσιν. Th. ϗ εἶπεν ὁ θεὸς, ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν πάντα χόρτον σπερμαίνοντα σπέρμα ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς ϗ τὸ πᾶν ξύλον ὃ ἔχει ἐν αὐτῷ καρπὸν ξύλου σπερμάτων [ἴσ. σπερματίζον vel σπερματίζοντος] σπέρμα, ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν, ϗ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς, ϗ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ, ϗ παντὶ ἑρπετῷ ἕρποντι ἐπὶ τῆς γῆς, τῷ ἔχοντι ἐν αὐτῷ ψυχὴν ζωῆς, τὸν πάντα χλωρὸν χόρτον εἰς βρῶσιν. Symm. ϗ εἶπεν ὁ θεὸς, δέδωκα ὑμῖν πάντα χόρτον τὸν σπερματίζοντα σπέρμα, ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς, ϗ πᾶν ξύλον ἐν ᾧ ἐστι καρπὸς ξύλου σπερματίζοντος σπέρμα, ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν, πᾶσί τε τοῖς ζώοις τῆς γῆς ϗ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ ϗ παντὶ κινουμένῳ ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ᾧ ἐστι ψυχὴ ζῶσα. πᾶν χλωρὸν χόρτου εἰς βρῶσιν, τὸν πάντα χόρτον σπόριμον σπέρμα, ὅ ἐστιν ἐπάνω πάσης τῆς γῆς, Philop. lib. 7. 4. Pro ψυχὴν ζωῆς. MS. Ox. legit πνοὴν ζωῆς. 31 ϗ εἶδεν ὁ θεὸς, &c.] Aq. ϗ εἶδεν ὁ θεὸς σύμπαν [ἴσ. σύμπαντα] ὅσα ἐποίησε ϗ ἰδοὺ ἀγαθὸν σφόδρα. Sym. καὶ εἶδεν ὁ θεὸς πάντα ὅσα ἐποίησε ϗ ἦν καλὰ σφόδρα, Philop. lib. 7. 7.

CAP. II.

1 Καὶ συνετελέσθησαν ὁ οὐρανὸς ϗ ἡ γῆ ϗ πᾶς ὁ κόσμος αὐτῶν] Philo. Alleg. 1. ϗ ἐτελέσθησαν οἱ οὐρανοὶ (ſuppl. ϗ ἡ γῆ) ϗ πᾶσαι στρατιαὶ αὐτῶν. Poſt ἃ ἐποίησε] quædam exemplaria addunt, ὁ θεὸς ἐπὶ τῆς γῆς, ut obſervat Anaſtaſius Sinaita in hexaem. lib. 6. κατέπαυσε] Compl. addit ὁ θεὸς ἐν, & Chryſoſtomus præpoſitionem ἐν retinet ſine illis ὁ θεός. 2 ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ] Deeſt αὐτοῦ in MS. Ox. reliqua vero omnia exemplaria cum Philone Alleg. 1. Athanaſio

naſio Contra Arrianos Orat. 3. et Chryſoſtomo agnoſcunt. Pro ποιῆσαι] quam lectionem Clementis MS codex, Philo Alleg. 1. & Chryſoſtomus in Commentariis (licet aliter in textu reperiatur) confirmant. Editio Complut. cum Iuſt. Mart. Ad orthod. Reſp 49. et Nyſſeno in hexaem. legit ποιεῖν. 4 ἐποίησε κύριος] deeſt κύριος in MS. Ox. Compl. Philone, Chryſoſtomo, Auguſtino de Geneſi ad literam, Ambroſio in hexaemeron, & in uno Arabicorum exemplarium aſteriſco notatur. Aldina vero Editio agnoſcit. Pro γενέσθαι] Ald. legit ἀνατεῖλαι, & contra pro ἀνατεῖλαι, γενέσθαι. Ante illa, ὁ θεὸς Compl. præfigit κύριος. atque ita utrumque exemplar Arabicum; ſed in altero aſteriſco notatur. τὴν γῆν] Quæ lectio a Philone, Athanaſio Contra Arrianos Orat. 2. & Chryſoſtomo in Comment. confirmatur, licet aliter in textu legatur. Editio Compl. & Ald, legunt, αὐτήν. 6 Pro illis, πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν, &c.] Aq. vertit ἐπιβλυσμὸς ἀνέβη ἐκ τῆς γῆς καὶ ἐπότισε πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς χθονός. 7 χοῦν] MS. Ox. Compl. Edit. & Ald. Juſt. Martyr Paræn. ad Græcos, Chryſoſtomus & Philoponus addunt λαβών, quos ſequitur Ambr. Euſebius autem de præpar. lib. 7. 17. & lib. 11. 27. una cum Epiphanio adverſus hæreſes lib 2. tom. 1. in indicativo legunt καὶ ἔλαβεν ὁ θεὸς χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον. Philo pro γῆς legit χθονός. τὸ πρόσωπον] Aq. & Symm. τὸν μυκτῆρα. Apud Philoponum lib. 6. 21. plenius ſic, Ἀκύλας, καὶ ἔπλασε κύριος ὁ θεὸς σὺν τὸν ἄνθρωπον χοῦν ἀπὸ τῆς χθονός, καὶ ἐνεφύσησεν ἐν μυκτῆρσιν αὐτοῦ (vel εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, ut idem infra cap. 26.) ἀναπνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. Θεοδοτίων καὶ Σύμμαχος, καὶ ἔπλασε κύριος ὁ θεὸς τὸν Ἀδὰμ χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς ἀδαμα, καὶ ἐνέπνευσεν εἰς τοὺς μυκτῆρας αὐτοῦ ἀναπνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο Ἀδὰμ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. 9 καὶ ἐφύτευσεν κύριος ὁ θεὸς] deeſt κύριος in M.S. Ox. & in Edit. Aldin. neque apud Philonem, Chryſoſtomum, Auguſtin. & Ambroſium reperitur. Anaſtaſius autem Sinaita lib. 7. author eſt, in antiquis & emendatis exemplaribus vocem κύριος hic primum uſurpari, in hæc verba. Ἀκούεις ὅτι ἀφ' οὗ εἰσῆλθεν ὥσπερ τις θεία φύσις τὸ θεῖον ἐμφύσημα εἰς τὸ γηγενὲς σῶμα τοῦ Ἀδὰμ εὐθέως ἡ γραφὴ οὐχ ἁπλῷ ὀνόματι προσηγόρευσεν, ἀλλ' ὡσανεὶ συνθέτῳ Χριστῷ ὄντι, κύριον καὶ θεὸν αὐτὸν συνθέτως ὀνόματι. καθὰ εἰς τὰ ἀκριβῆ, καὶ ἀνόθευτα, καὶ ἀρχαῖα τῶν ἀντιγράφων ἐρευνήσαντες μετὰ πολλῆς τῆς ἀκριβείας εὑρήκαμεν, εἰς τὰ ὑπὸ Κλήμεντος καὶ Εἰρηναίου, καὶ Φίλωνος τοῦ φιλοσόφου, καὶ τοῦ τὰ ἑξαπλᾶ συνταξαμένου σχεθέντα. Contra vero Tertullianus adverſus Hermogenem, ante illa, quæ infra hoc capite habentur, *& accepit Dominus Deus hominem quem finxit*, Deum cognominatum fuiſſe Dominum negat, non prius ſcilicet quam univerſa ipſumque hominem perfeciſſet. Utraque opinio in dubium vocari poteſt; ſed examinationi hic locus non eſt. 8 κατ' ἀνατολάς] Aq. ἀπὸ ἀρχῆς. Sym. ἐκ πρώτης. Theod. ἐν πρώτοις. 11 ἐκεῖ οὗ] Deeſt οὗ apud Philonem. 12 καὶ ἐκεῖ] Deeſt καὶ in Compl. 13 ὁ κυκλῶν] Philo κυκλοῖ, ſine additione vocis πᾶσαν. 14 πορευόμενος] Ald. προπορευόμενος, mendoſe. 12 τέταρτος] Compl. Editio addit ἔτι, & Philo ἔτι ὁ. 15 ἔπλασε] MS. Ox. cum Philone ἐποίησε. τῆς τρυφῆς] Deſunt hæc in Ald. neque apud Philonem & Athanaſium dial. 1 contra Maced. reperiuntur. Symmachus autem pro τρυφῆς reddidit ἄλσους. Druſius ſuſpicatur legendum ἀλοσύνης. ego malim ἄλυος (i.e.) σχολῆς ἐρημίας, καὶ παρέσεως τῆς ψυχῆς· quid ſi τοῦ ἄνθους; ſcil. ἐν τῷ παραδείσῳ ἀνθηρῷ. Hieronymus enim de quæſtione in Geneſin author eſt Symmachum tranſtuliſſe *paradiſum florentem*. 16 βρώσει φαγῇ] Epiph. adverſus hæreſes lib. 2. tom. 1. φάγεσθε. Omnia autem exemplaria cum Philone, Origenis Philocalia cap. 8. Athanaſio de incarnat. Chryſoſt. & Cyrillo Glaphyr. lib. lectionem codicis Regii confirmant. 17 φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε] Symm φάγῃ ἀπὸ τοῦ ξύλου, θνητὸς ἔσῃ. Theodoret. queſt. 38. in Gen. 19 ἔτι] Apud Euſebium de Præpar. lib. 11. 6. abeſt ἔτι, prout in hebræo. Exemplaria autem omnia cum Philone, Juſt. Mart. quæſt. & reſp ad Orthod. Chryſoſtomo, Auguſt.& Ambroſio, agnoſcunt. Pro αὐτὸ] M.S. Ox. legit αὐτά, contra fidem reliquorum exemplarium, Euſebii de præpar. lib. 11. 5. Chryſoſtomi, Auguſt. & Ambroſii: ſic etiam αὐτοῖς, pro αὐτοῦ, ut eſt in codice Regio, & Euſebio loco proxime allato, Auguſt. & Ambroſio. Reliqua autem exemplaria cum Chryſoſtomo legunt αὐτῷ. 20. τοῦ ἀγροῦ] Compl. & Chryſoſt. τῆς γῆς. τῷ δὲ Ἀδὰμ] Reliqua omnia exemplaria τῷ δὲ. οὐχ εὑρέθη] Euſebius de præparat. lib. 12. 12 οὐκ ἦν. 21 ἔκστασιν] Aq. καταφοράν, Symm. κάρον. Hieron de hebraicis quæſtionibus, Anaſt. Sinaita in hexaem. lib. 9. addit ὕπνον, quæ verſio proculdubio Theodotionis eſt. 22 Poſt κύριος] deſunt illa ὁ θεὸς, in Aldin. contra quam in reliquis omnibus exemplaribus, Chryſoſt. Auguſt. & Ambroſio. τὴν πλευράν] Verba illa pleno puncto claudi debere exemplo Clementis Alexandrin. & Theodotionis, author eſt Anaſtaſius Sinaita lib. 9 in hunc modum ſcribens, Μετὰ τὸ εἰπεῖν καὶ ᾠκοδόμησε κύριος ὁ θεὸς τὴν πλευράν, στίξας τελείαν στιγμὴν ὁ μέγας Κλήμης καὶ τότε ἀρχὴν στίχου ποιήσας, ἐπήγαγε τὸ, ἣν ἔλαβε ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ εἰς γυναῖκα. καί δοκεῖ σοι πάνυ θεοσεβῶς ἐπιστῆσαι τῇ λέξει. καὶ γὰρ ὁ Θεοδοτίων οὕτω διέστειλε τὸ αὐτὸ ῥῆμα. 23 νῦν] Sym. & Theodoretus ἅπαξ. γυνὴ] Symmach. ἀνδρίς. Theodoretus autem in ſua verſione uſus eſt voce græca quæ *aſſumptionem* ſignificat, ut author eſt Hieronymus, forte πρόσλημμα. Poſt ἐλήφθη] deeſt αὕτη in MS. Ox. Ald. & Chryſoſtomo. Epiphanius vero adverſus hæreſes lib. 1. tom. 2. agnoſcit. 24 Pro ἕνεκεν τούτου] Epiphanius lib. 1. tom. 2. & Chryſoſtomus legunt ἀντὶ τούτου· Poſt μητέρα] deeſt αὐτοῦ in Complut. Edit. Ald. & Chryſoſtomo. τῇ γυναικὶ] MS. Cott. & Ox. Complut. Edit. & Rom. cum Chryſoſtomo πρὸς τὴν γυναῖκα. Ald. autem Editio cum Athanaſio de incarnatione & Epiphanio lib. 2. tom. 1. lectionem codicis Regii ſequitur.

CAP. III.

1 φρονιμώτατος] Quam lectionem præter Chryſoſtomum confirmat Auguſtinus, Locutionum lib. 1. MS. Cott. φρονιμώτερος. Aq. et Symm. πανουργότερος, ut author eſt Anaſtaſius Sinaita in hexameron lib. 10. Hieronymus de Hebraicis quæſtion. in Geneſ. Aquilæ et Theodotioni verſionem hanc tribuit. In Scholijs Rom. Editionis. *Aq.* καὶ ὄφις ἦν πανοῦργος ἀπὸ (f. πανουργότερος ὑπὸ) παντὸς ζώου τῆς χώρας, οὗ ἐποίησεν κύριος ὁ θεός. φάγητε] Athanaſius, quæſt. ad Antiochum, et in dictis et interpr. parabolarum τοῦ μὴ φαγεῖν. 2 ἀπὸ παντὸς ξύλου] MS. Cott. et Ox. cum editione Aldin. et Auguſtino, ἀπὸ καρποῦ τοῦ ξύλου. 6 λαβοῦσα] Compl. Edit. addit ἡ γυνὴ, prout etiam Ambroſius; et Chryſoſtomus pro λαβοῦσα legit, ἔλαβεν. μετ' αὐτῆς] apud Chryſoſtomum non habentur. 7 τῶν δύο] MS. Ox. ante τῶν δύο præfigit αὐτῶν. Chryſoſtomus vero ſine illis, τῶν δύο, ſic legit, καὶ διηνοίχθησαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοί. 8 τὸ δειλινόν] Aq. ἐν τῷ ἀνέμῳ τῆς ἡμέρας, Symm. διὰ πνεύματος ἡμέρας. Theod. ἐν τῷ πνεύματι πρὸς κατάψυξιν τῆς ἡμέρας. τοῦ ξύλου] deſunt illa in Compl. Edit. male: eſt autem enallage numeri ſingularis pro plurali, et ξύλον pro δένδρῳ uſurpatur, quod frequentiſſimum eſt. 9 αὐτῷ] deeſt in MS. Ox. Ἀδὰμ] deeſt in Compl. edit. 10 Vox περιπατοῦντος] deeſt in MS. Ox. quæ ex verſu præcedente a 70 ſenioribus hoc loco repetitur, cum in hebræo abſit, atque ejuſmodi repetitiones eis familiares ſunt valde. 11 αὐτῷ] Ald. edit. addit, ὁ θεός. 12 μετ' ἐμοῦ] MS. Ox. μοι. 13 κύριος] In Complut. edit et Ald. deeſt. 14 θηρίων] In Complut. Edit. ordine inverſo priore loco ponitur, et deinde κτηνῶν, contra veritatem hebraicam, reliqua omnia exemplaria, et Philonem, cum Chryſoſtomo, Cypriano adverſus Iudæos lib. 2. Auguſtino et Ambroſio. τῷ στήθει σου καὶ] In hebræo hæc non ſunt, exemplaria autem omnia cum Philone, Chryſ. Cypriano, Auguſtin. & Ambroſio, agnoſcunt. 15 Pro τηρήσει... τηρήσεις] ut in omnibus exemplaribus, Philone, Chryſoſt. Cypriano, Auguſt. Ambroſio, Cyrillo Glaphyr. Compl. edit. legit τειρήσει et τειρήσεις. Priorem lectionem locus Pſalmiſtæ, pſal. 55. confirmat, αὐτοὶ τὴν πτέρναν μου φυλάξουσι. 16 τὸν στεναγμόν] Complut. edit. cum Ambr. τοὺς στεναγμούς. ἀποστροφή] Forte ἐπιστροφή, atq; ita capite ſequente, ut eſt Cantic. 7 καὶ ἐπ' ἐμὲ ἡ ἐπιστροφὴ αὐτοῦ. Pro, *converſione*, Aquila, *ſocietatem*, Symmachus *appetitum* vel *impetum* tranſtulerunt; Hieron. de hebr. quæſt. in geneſ. 17 ἀπ' αὐτοῦ ἔφαγες] In hebræo hæc verba hoc loco non habentur, ſed ex ſectione 4 hujus Capitis huc afferuntur, ut obſervant Auguſt. Locutionum lib. 1. et Druſius Cant. 2. 23. ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου] Aq. maledicta humus Propter te. Theod. Maledicta Adama in tranſgreſſione tua. Hieron. ibidem. Ex ſimilitudine literarum Reſh et Daleth, natus eſt error 70 interpretum hoc in loco, qui pro haaburecha (i.e.) *propter te*, legerunt haabudecha (i.e.) *in opere tuo*, ut obſervat Druſius hebraicarum quæſtionum lib. 3. 5. 18 ἀνατελεῖ σοι] Compl edit. addit ἡ γῆ. 19 ἕως τοῦ ἀποστρέψαι σε] Philo Allegor. 20. μέχρι ἀποστρέψεις. τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, Εὔα, ὅπερ ἐστὶ ζωὴ] Quam lectionem confirmant Origenes, et Auguſtinus. Ambroſius vero priorem exprimit. 22 Vox κύριος ſecundo loco deeſt in Ald. Edit. Iuſt. Mart. dial. cum Tryphone. Chryſoſt. Epiph. lib. 2. tom. 1. et Ambroſio. Complut. autem edit. pro κύριος ὁ θεὸς ſecundo loco, legit αὐτοῖς. χεῖρα] Complut. edit. et Ald. addunt αὐτοῦ, atque ita Chryſ. Auguſt. et Ambroſius. 24 ἐξέβαλε] Chryſoſtomus addit κύριος ὁ θεός. τὴν στρεφομένην] Deſunt hæc in Ald. Editione, contra fidem hebraicam, reliqua omnia exemplaria, Chryſoſt. Auguſt. & Ambroſium.

CAP. IV.

1 Καὶ συνέλαβε καὶ ἔτεκε] MS. Ox. Edit. Complut & Ald. una cum Chryſoſtomo & Cyrillo Glaphyr. lib. 1. legunt, καὶ συλλαβοῦσα ἔτεκε. Philo autem lib. de Cherubin, & Ambroſius de Abel & Cain, lectionem codicis Regii confirmant. ἐκτησάμην ἄνθρωπον διὰ τοῦ θεοῦ] Anaſtaſius Sinaita in hexaem. lib. 12. ὁ μὲν Σύμμαχος εἶπεν, ἐκτησάμην ἄνθρωπον σὺν κυρίῳ, τουτέστιν, ἄνθρωπον ἡγούμενον τῷ κυρίῳ, θεὸν ὄντα ὁμοῦ τὸν αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον. ὁ δὲ ἕτερος πάλιν τῶν ἑρμηνευτῶν, ἐκτησάμην ἄνθρωπον κύριον, ἔγραψεν, ἵνα εἴπῃς ἄνθρωπον θεόν. 2 προσέθηκε] Complut. Edit. & Ald. cum Chryſoſtomo & Cyrillo Glaphyr. 1. legunt προσέθετο. Philo vero loco ſupra allato cum codice Regio conſentit. 3 θυσίαν] Philo de ſacrificiis Abel & Cain legit δῶρον. κυρίῳ] Ald. Edit, cum Clement Romano ad Corinthios, & Chryſoſtomo legunt θεῷ. ſecus quam in hebræo. 4 ἐπεῖδεν] Aq ἀπεκηλήθη. Sym. ἐτέρφθη. Theod. ἐνεπύρισε. Editio Syra, εὐδόκησεν. Procopius in Geneſin. 5 ταῖς θυσίαις] MS. Clementis τοῖς δώροις. ἐλυπήθη] Compl. Edit & Ald. cum Chryſoſt. & Cyrillo, ἐλύπησε. Clemens Romanus lectionem codicis Regii confirmat, pro λίαν, autem legit, ἄγαν. Aq. ὀργίλον τῷ Καϊν σφόδρα. Theodoret. in Geneſ. quæſt. 41. συνέπεσε] Aq. ἔπεσε. Theod. ibidem. αὐτοῦ] In MS. Ox. & Edit. Ald. deeſt, αὐτοῦ. 6 ἵνα τί περίλυπος ἐγένου] Aq. εἰς τί ὀργίλον σοι. Theodoretus ibidem. 7 ἥμαρτες; ἡσύχασον, &c.] Cyrillus in ea ſententia eſt verba illa, ἥμαρτες; ἡσύχασον, ad Cainum dicta eſſe, reliqua vero ad Abelem, πρὸς σὲ ἡ ἀποστροφὴ αὐτοῦ, καὶ σὺ ἄρξεις αὐτοῦ. Glaphyr. lib. 1 & in Joh. lib. 6. 8 διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον] Philo. διέλθωμεν ἐπὶ τὸ πεδίον, lib. Quod deterius potiori inſidiatur, Chryſoſtomus vero & Cyrillus, διέλθωμεν δὴ εἰς τὸ πεδίον. Cyrillus & Hieronymus obſervant hæc verba Caini ad fratrem apud neminem aliorum interpretum reperiri, prout neque in hebræo. & quidem in utroque Arabico exemplari obelo notantur. ἀνέστη] Cyrillus καὶ ἀνέστη. 9 θεὸς] Ald. Edit κύριος. Philo vero ubi ſupra, & Cyrillus lectionem codicis Regij confirmant; in hebræo autem eſt, αὐτός. 10 ἐποίησας] Edit. Compl. addit τοῦτο cum Chryſoſt. 11 ἐπὶ τῆς γῆς] ſcribendum ἀπὸ τῆς γῆς cum Chryſoſt. Athanaſio in dictis & interpr. parabol. & Ambroſ. prout in hebræo, licet Philo cum Cyrillo (errore forte librarii) habeant, ἐπὶ τῆς γῆς. 12 στένων καὶ τρέμων] Sch. ὁ ἑβραῖος καὶ ὁ σύρος, σαλευόμενος καὶ ἀποκαταστατῶν, τουτέστι, μὴ μένων ἐν ἑνὶ τόπῳ, & Theod. τὸ τρέμειν, ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους ἑρμηνευτάς, ἀκαταστατεῖν. Procopius, Hebraica veritas habet, ut ex alijs interpretibus didici, *Eris mobilis & inſtabilis* (i.e.) non manens fixis ſedibus in uno loco, ſed errabundus & vagabundus in orbe vives. 13 κύριον] MS. Ox. & Ald. addunt τὸν θεὸν, quæ voces in Chryſoſtomo & Cyrillo non reperiuntur, prout neque in hebræo. αἰτία] Chryſoſtomus & Theodoretus quæſt. 57. ἁμαρτία. Reliqua vero omnia exemplaria, cum Philone & Ambroſio qui *Cauſam* interpretantur, lectionem codicis Regii confirmant. αἰτίαν autem pro ἁμαρτία, ſæpenumero in utroque fœdere uſurpari notius eſt, quam ut a nobis notetur. τοῦ ἀφεθῆναί με] Malim, μοι, cum Ambroſio qui reddit, *quam ut remittatur mihi*; licet omnes codices habeant με. Conjecturam hanc noſtram loca alia pleraque confimant, quæ facile in medium proferri poſſent, niſi brevitati ſtuderemus. 14 εἰ ἐκβαλεῖς] Cyrillus καὶ εἰ ἐκβάλλεις. 15 οὐχ οὕτω] Aq. διὰ τοῦτο. ἑπτὰ ἐκδικούμενα παραλύσει] Aq. *ſeptempliciter vindicabitur*. Symm. *ſepties dabit pœnas*. Procopius in Geneſin. 18 Μαϊὴλ] Ald. Edit. cum Chryſoſtomo, Μαλελεὴλ. Cyrillus Μαυίας, Ambroſius Maviael, in hebræo Mechviael, ſic etiam ſtatim infra Μαθουσάλα pro Μαθουσαὴλ· ſed in nominibus proprijs quantum inter ſe diſcrepent codices, & quam longe plerunque ab hebraico fonte recedant, operoſius multo quam utilius eſſet obſervare: ſufficiat ſemel monuiſſe Codicem Regium ut plurimum reliquis omnibus multo propius ad veritatem hebraicam accedere. 24 ἑπτάκις ἐκδεδίκηται] Symm. *ſeptimas pœnas dabit*. Theod. *per ſeptenarium ulciſcetur*, Procopius in Geneſin. 26 οὗτος ἤλπισε ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ] Philo, οὗτος ἤλπισε πρῶτον ἐπικαλεῖσθαι τῷ ὀνόματι κυρίου τοῦ θεοῦ. Aq. τότε ἤρχθη τοῦ καλεῖσθαι τῷ ὀνόματι κυρίου. Theod. quæſt. 47.

CAP. V.

2 αὐτῶν] MS. Ox. Complut. & Aldin. Edit. αὐτοῦ. 3 τριάκοντα καὶ διακόσια] Ald. Edit. τριάκοντα καὶ τριακόσια male. in hebræo, τριάκοντα καὶ ἑκατόν. Poſt ἐγέννησε] MS. Clementis ſupplet υἱόν. κατὰ τὴν ἰδέαν αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν εἰκόνα] Nyſſenus, κατὰ τὸ εἶδος αὐτοῦ, καὶ κατὰ τὴν ὁμοιότητα, contra Eunomium Orat. 1. 5 Ἀδὰμ] MS. Ox. & Edit. Complut. addunt ἃς ἔζησεν, contra fidem hebraicam. 9 ἑκατὸν ἐννενήκοντα] MS. Ox. ἑκατὸν τεσσαράκοντα. Chryſoſtomus lectionem codicis regii confirmat. 24 τῷ θεῷ] M.S. Ox. addit καὶ οὐχ εὑρίσκετο. ἔζησεν δὲ Ἐνώχ. Editio autem Complut. poſteriora habet, καὶ ἔζησεν Ἐνώχ, priora autem non item, καὶ οὐχ εὑρίσκετο, quæ ex verſu ſequente huc afferuntur. 25 ὀγδοήκοντα ἑπτὰ] MS. Ox. ἑβδομήκοντα ἑπτά, & Edit. Complut. ἑξήκοντα πέντε, & Chryſoſtomus, ἑξήκοντα ἑπτὰ ἔτη. 26 ἑπτακόσια καὶ ὀγδοήκοντα δύο] Compl. Edit. ὀκτακόσια δύο. 28 ὀκτὼ] Deeſt in MS. Ox. & Chryſoſtomo. 29 λυπῶν] Chryſoſtomus λυπηρῶν.

CAP. VI.

2 ἰδόντες] Compl. Edit. εἰδότες. οἱ ἄγγελοι τοῦ θεοῦ] *Filii Dei* in hebræo, interdum ἄγγελοι τοῦ θεοῦ in verſione τῶν ο appellantur, ut Jobi 2. 1. & 38. 7. Et quidem hoc etiam in loco, quædam exemplaria legiſſe ἄγγελοι, a Chryſoſtomo, Procopio & Auguſt. quæſt. 3. in Geneſ. obſervatum eſt. quam lectionem MS. Ox. Philo de gigantibus, Euſebius de præparat. lib. 5. 4. Auguſt. de civitate Dei lib. 15. 23. confirmant. Et Juſtinum Martyrem illam eſſe ſequutum ex eis quæ Apol. 1. pro Chriſtianis habentur colligi poteſt, Οἱ δὲ ἄγγελοι παραβάντες τήνδε τὴν τάξιν γυναικῶν μίξεσιν ἡττήθησαν, καὶ παῖδας ἐτέκνωσαν, οἵ εἰσιν οἱ λεγόμενοι δαίμονες. Ego vero malim cum Edit. Complut. & Ald. Chryſoſtomo, Cyrillo Glaphyr. 2. Theodoreto quæſt. 47. & Ambroſio υἱοὶ legere; quam lectionem Cyrillus (qui utramque in exemplari hoc reperiri agnoſcit) ſequitur & magis probat; cum ſtatim infra verſu ſequente vox υἱοὶ in omnibus codicibus, & Patribus uno ore reperiatur, ſi unum Philonem excipias, qui utrobique legit ἄγγελοι· neque enim veriſimile eſt lxx Seniores tam cito ſui oblitos, rem eandem diverſis vocibus exprimere voluiſſe; Ἀκύλας μὲν γὰρ φησίν, ἰδόντες δὲ οἱ υἱοὶ τῶν θεῶν τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων, Σύμμαχος δὲ ἀντὶ τοῦ, υἱοὶ τῶν θεῶν, ἐκδέδωκεν, οἱ υἱοὶ τῶν δυναστευόντων. υἱοὺς δὲ θεῶν, καὶ μὲν καὶ δυναστευόντων, τοὺς ἀπὸ γε τοῦ Σὴθ, καὶ τοῦ Ἐνὼς ὀνόμαζον, Cyrillus lib. 2. 37. 3. οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις εἰς τὸν αἰῶνα] Philo de Gigantibus, οὐ καταμενεῖ τὸ πνεῦμά μου, &c. Symm. οὐ κρινεῖ τὸ πνεῦμά μου τοὺς ἀνθρώπους αἰωνίως. εἰς τὸν αἰῶνα] Deſunt hæc verba in MS. Ox. & Edit. Ald. male. 4 οἱ δὲ γίγαντες] Aq. οἱ ἐπιπίπτοντες, οἱ βίαιοι, Symm. οἱ δυσίατοι βίαιοι. 5 ἰδὼν δὲ] Cyrillus εἶδε. ἐπὶ τὰ] Deſunt illa apud Cyrillum. 6 ἐνεθυμήθη] Aq. μετεμελήθη, Cyrillus Glaphyr. 2. Symm. ἀπέστρεψεν. τὸ δὲ ἐνεθυμήθη ἀντὶ τοῦ κατενύγη σύνοιαν ἔσχε λογισμόν, Procopius. Pro ἐνεθυμήθη ὁ θεὸς, Chryſ. habet ἐνεθυμήθη κύριος ὁ θεός. Διενοήθη] Procopius, διενοήθη προσέχειν δηλοῖ, ἢ παρεκλήθη, & Aug. l. 1. Locutionum διενοήθη (i.e.) *recogitavit*; quod etiam verbum quidam latini codices habent. 7 καὶ εἶπεν ὁ θεὸς] Chryſoſtomus, καὶ εἶπε κύριος ὁ θεός. Cyrillus, καὶ εἶπε κύριος. ἐνεθυμήθην] Ald. Edit. μετεμελήθην. Quod attinet ad ἐθυμώθην, quæ lectio eſt codicis Regii & MS. Cottoniani, cum priore loco ἐνεθυμήθη & non ἐθυμώθη habeatur (licet Origenes & Auguſtinus poſteriorem adſtruere videantur) non dubito quin conſenſus cæterorum codicum juxta veritatem hebraicam ſequendus ſit; præcipue cum apud Philonem, Quod Deus ſit immutabilis, ἐνεθυμήθην legatur, licet paulo infra eodem tractatu, ubi verba hæc repetit, ἐθυμώθην reperiatur, errore fortaſſe librarii vel typographi. 8 ἐναντίον τοῦ θεοῦ] MS. Cott. & Ox. cum Cyrillo legunt ἐνώπιον τοῦ θεοῦ, atque hujuſmodi varietas frequentiſſime occurrit, quam deinceps obſervare ſupervacaneum fuerit. Philo vero παρὰ κυρίῳ τῷ θεῷ. 9 τῷ θεῷ εὐηρέστησε] Schol. σὺν τῷ θεῷ περιεπάτει, τῷ θεῷ ἐπηκολούθησεν. 13 κύριος ὁ θεὸς] In MS. Ox. deſunt illa ὁ θεός. καιρὸς] Aq. τέλος, Symm. πέρας. 14 ποίησον οὖν σεαυτῷ] Chryſoſtomus, σὺ δὲ ποίησον σεαυτῷ. ἐκ ξύλων τετραγώνων] Chryſoſt. ἐκ ξύλων τετραγώνων ἀσήπτων. Schol. ἐκ ξύλων ἀσήπτων ἢ κεδρίνων. ὁ ἑβραῖος τὸ τετραγώνων φησὶν ἐπὶ πλακῶν πυξίνων. νοσσιὰς ποιήσεις τὴν κιβωτόν] Compl. Edit. νοσσιὰς ποιήσεις ἐπ' αὐτῆς. Ald. vero νοσσιὰς ποιήσεις κατὰ τὴν κιβωτόν· & ſic rurſus ſtatim infra, ποιήσεις κατὰ τὴν κιβωτὸν pro ποιήσεις τὴν κιβωτόν. Cyrillus etiam priore loco legit, κατὰ τὴν κιβωτόν. Pro νοσσιὰς autem Symm. reddit, καλιάς. Schol. τὰς εἰς νεοττοτροφίαν ἐπιτηδείως ἐχούσας καταλύσεις. ἀσφαλτώσεις τῇ ἀσφάλτῳ] In codice Clementis ἀσφαλτώσεις τῇ ἀσφάλτῳ πίσσῃ. Aq. ἀλοιφήσεις τῇ ἀλοιφῇ. 16 ἐπισυνάγων ποιήσεις] Aq. μεσημβρινὸν ποιήσεις. Sym. διαφανὲς ποιήσεις. Poſt θύραν in editione Complut. & Chryſoſtomo deſunt illa τῆς κιβωτοῦ, male. Pro *oſtio*, Theodotion tranſtulit, *januam*, Aquila autem *oſtium* ſive *feneſtram*, vel *valvam*, aut *quandam apertionem*, Procopius. κατάγαια διώροφα καὶ τριώροφα] Sym. κατὰ δίστεγα καὶ τρίστεγα, Procopius. 17 ἐπάγω] Compl. Edit. ἐπάξω. ἐν αὐτῇ] Deſunt illa in MS. Ox. Compl. Edit. Chryſoſtomo & Cyrillo. 19 θηρίων] Aq. & Symm. ζώων. In hebræo pro illis omnibus καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων, nihil aliud eſt quam ἀπὸ παντὸς ζώου, vel ζωὴν ἔχοντος. In codice Clementis additur θηρίων, præterea καὶ ἀπὸ πάντων τῶν πετεινῶν. 20 ἀπὸ πάντων τῶν ὀρνέων τῶν πετεινῶν κατὰ γένος] In MS. Ox. & Cyrillo deſunt illa τῶν ὀρνέων, & in Edit. Ald. deſunt τῶν πετεινῶν. Compl. vero Editio poſt πετεινῶν addit τοῦ οὐρανοῦ. ἑρπόντων] Deeſt in MS. Ox. 21 σεαυτῷ] MS Ox. & Edit. Compl. μετὰ σεαυτοῦ. 22 κύριος] Deeſt in MS. Ox. & Edit. Complut. prout in hebræo.

CAP. VII.

1 Εἴσελθε] MS. Ox. εἰσελθέ σύ. 2 μὴ καθαρῶν] MS. Ox. & edit. Ald. μὴ ὄντων καθαρῶν. 3 Ante πετεινῶν priore loco, in MS. Cott. habetur vox πάντων, quæ ſecundo loco deeſt. Compl. autem edit. veritati hebraicæ accedens, verba ſic legit, καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ ἑπτὰ ἑπτὰ ἄρσεν καὶ θῆλυ, διαθρέψαι σπέρμα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν, atque ita Ambroſius. 4 ἐπὶ τὴν γῆν] Compl. edit. ἐπὶ τῆς γῆς. πᾶν τὸ ἀνάστημα] MS. Cott. πᾶσαν τὴν ἀνάστασιν. Auguſtinus *ſuſcitationem*, & edit. Compl. cum Chryſoſtomo πᾶσαν τὴν ἐξανάστασιν, Ambroſius *reſurrectionem*; infra tamen verſu 14 in omnibus eſt ἀνάστημα. τῆς γῆς] MS. Cott. Ox. & Clementis ante τῆς γῆς habent, πάσης. & MS. Ox. cum Compl. edit. Chryſoſtomo & Ambroſio præterea addunt ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους. 5 αὐτῷ] deeſt in MS. Ox. 6 κατακλυσμὸς ἦν] MS. Ox. Compl. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo & Ambroſio κατακλυσμὸς τοῦ ὕδατος ἐγένετο. 7 μετ' αὐτοῦ] Deſunt illa apud Chryſoſtomum. 8 In MS. Clementis Ald. editione & Chryſoſtomo πετεινὰ primo loco ponuntur, deinde κτήνη, contra quam in hebræo. Poſt πετεινῶν] in MS. Cott. & Ox. & apud Ambroſium deſunt illa, τῶν καθαρῶν, καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν τῶν μὴ καθαρῶν, prout in hebræo. In Arabico MS. illa, καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν, &c. aſteriſco notantur. ante illa, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν Ald. edit. interſerit, καὶ ἀπὸ τῶν θηρίων & edit. Compl. cum Ambroſio, ante illa ἐπὶ τῆς γῆς præfigunt ἑρπόντων, quæ in hebræo non apparent. 9 δύο δύο εἰσῆλθον] Compl. edit. cum Chryſoſtomo & Ambroſio, δύο δύο ἀπὸ πάντων εἰσῆλθον. αὐτῷ ὁ θεὸς] Compl. edit. cum Chryſoſtomo & Ambroſius, κύριος ὁ θεὸς τῷ Νῶε. 11 ἐν τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει] Ald. edit. ἐν τῷ ἑνὶ καὶ ἑξακοσιοστῷ ἔτει, male. τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ] Chryſoſtomus, ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. οἱ καταρράκται] Aq. & Symm. αἱ θυρίδες. 13 τρεῖς] deeſt in MS. Cott. & poſt κιβωτὸν repetuntur illa quæ paulo ante præceſſerunt, διὰ τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ. 14 κτήνη] Compl. edit. κτήνη τῆς γῆς, atque ita Ambroſius, qui etiam θηρία addit τῆς γῆς, contra quam in hebræo. πᾶν πετεινὸν] Compl. edit. πᾶν ὄρνεον πετόμενον & volatilia reptilibus præponit: in utroque Arabico eſt πᾶν ὄρνεον πᾶν πετεινόν, prout in hebræo, & poſteriora πᾶν πετεινὸν aſteriſco notantur. 15 ἄρσεν καὶ θῆλυ] Deſunt hæc in MS. Cott. & Ox. Compl. edit. & Ambroſio, prout in hebræo. ἐν ᾧ] Compl. edit. ἐν ᾧ. 16 εἰσῆλθε] Compl. editio cum Ambroſio addit, πρὸς Νῶε εἰς τὴν κιβωτόν. ἐνετείλατο θεὸς] MS. Cott. ἐνετείλατο κύριος, & Compl. edit. cum Ambroſio ἐνετείλατο κύριος ὁ θεός. 17 ἐπὶ τῆς γῆς] Deſunt illa in Complut. editione & Ambroſio, prout in hebræo. 18 ἐπληθύνθη] Ald. edit. ἐπεπληθύνθη. ἐπὶ τῆς γῆς] Deſunt hæc rurſus in Compl. edit contra quam in hebræo. 19 ἐπεκάλυψε πάντα τὰ ὄρη τὰ ὑψηλὰ] Deſunt illa τὰ ὑψηλὰ poſteriore loco, in Complut. edit. Chryſoſtomo & Ambroſio prout in hebræo; ubi obſervandum in textu Chryſoſtomi haberi ἐπέκλυζε, & in margine ἐπεκάλυψε. 20 ὑψώθη τὸ ὕδωρ] Aq. ἐνεδυναμώθη τὸ ὕδωρ. Symm. ἐπεκράτησε τὰ ὕδατα, Auguſtinus quæſt. 11. in Geneſ. 21 ἀπέθανε] Philop. ἐτελεύτησε lib. 1. 13. 23 ἐξήλειψε] Ald. edit. ἐξηλείφθη. πάσης] deeſt hæc vox in Compl. edit & Ambroſio prout in hebræo. ἐπὶ τῆς γῆς] Ald edit. ἀπὸ τῆς γῆς.

CAP. VIII.

1 Ἐμνήσθη] Compl. edit. ἀνεμνήσθη. In MS. Ox. vox πάντων tribus poſterioribus locis omittitur, ut in Compl. edit. Poſt ἑρπετῶν, additur τῶν ἑρπόντων, ut apud Ambroſium, qui ubique vocem πάντων præfigit: in hebræo verò illa, καὶ πάντων τῶν πετεινῶν, καὶ πάντων τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων non habentur. ἐν τῇ κιβωτῷ] Compl. edit. εἰς τὴν κιβωτόν. ἐκόπασε] Aq. ἐστάλησαν. Symm. ἐλώφησαν. 2 ἀπεκαλύφθησαν] MS. Cott. cum Chryſoſtomo, ἐπεκαλύφθησαν, forte ἀπεκλείσθησαν. Aq. ἐπεφράγησαν. Pro *revelatis fontibus clauſos & obturatos* omnes interpretes tranſtulerunt, Hieronymus. καὶ συνεσχέθη ὁ ὑετὸς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ] Deſunt hæc in Compl. edit. & apud Chryſoſtomum abeſt ἀπό. 3 ἠλαττονοῦτο] Chryſoſtomus ἠλαττοῦτο. & ſic ſtatim infra. 4 ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι] In hebræo ἑβδόμῃ καὶ δεκάτῃ, atque ita fortaſſe a 70 ſenioribus primò verſum fuit, licet in omnibus codicibus & apud Chryſoſtomum & Ambroſium, non tantùm hoc loco ſed etiam ſupra verſu 8 capitis præcedentis, contra veritatem hebraicam legatur, ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι. πορευόμενον] deeſt in Compl. edit. Chryſoſtomo & Ambr. 5 δεκάτῳ] Ald. edit. ἑνδεκάτῳ, malè. 6 θυρίδα] MS. Ox. θύραν. 7 οὐχ ὑπέστρεψεν] Compl edit. cum Chryſoſt οὐκ ἀνέστρεψεν. ἀπὸ τῆς γῆς] Compl. edit. ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. 8 ὀπίσω αὐτοῦ] Chryſoſtomus, παρ' αὐτοῦ. ἀπὸ τῆς γῆς] MS. Cott. & Ox. cum Ambroſio ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. 9 ἀνέστρεψεν] MS. Cott. & Ox. cum Complut. edit. & Chryſoſtomo ὑπέστρεψεν. παντὶ προσώπῳ] MS. Ox. Compl. edit. & Aldin. cum Chryſoſtomo πᾶν πρόσωπον. πάσης] deeſt in MS. Ox. Compl. edit. & Chryſoſtomo. πρὸς ἑαυτὸν] deſunt in Ald. editione, malè 10 ἑτέρας] deeſt in MS. Ox. Compl. edit. & Chryſoſtomo. πάλιν] deeſt in Compl. edit. & Chryſoſtomo. 11 τὸ πρὸς ἑσπέραν] deſunt in Compl. editione. ἀπὸ τῆς γῆς] MS. Cott. & Ox. cum Complut edit. & Ambroſio, ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. 12 ἑτέρας] deeſt in MS. Ox. & Compl. edit. ubi etiam deeſt vox πάλιν. 13 μιᾷ τοῦ μηνὸς] deſunt in MS. Ox. & Compl. edit. Chryſoſtomo & Ambroſio. ἀπὸ τῆς γῆς] in Compl. edit. Chryſoſt. & Ambroſio. ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. ἀπεκάλυψε] forte ἀπεκύλισε. Sed contra conſenſum codicum & patrum authoritatem nihil temerè muto. τὴν στέγην] MS. Ox. τὴν θύραν. Aq. τὸ κάλυμμα κιβωτοῦ. MS. Cott. & Ox. Compl. editio & Ald. cum Chryſoſtomo & Ambroſio addunt, ἣν ἐποίησε, ſecus quàm in hebræo. 14 ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός] Compl. edit. cum Ambroſio ἑπτὰ καὶ δεκάτῃ ἡμέρᾳ. ἐξηράνθη ἡ γῆ] Compl. edit. cum Ambroſio addunt, καὶ ἑβδόμῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μηνὸς ἀνέῳξε τὴν κιβωτόν, quæ in hebræo non ſunt. 17 καὶ πᾶσα σὰρξ] Forte πάσης σαρκὸς ut in hebræo; vel ſi copula retineatur πᾶσαν σάρκα, propter verbum ἐξήγαγε quod ſequitur. ἐπὶ τῆς γῆς] MS. Ox. & Compl. edit. cum Ambroſio, καὶ πληρώσατε τὴν γῆν. 19 κινούμενον] deeſt in MS. Cott κατὰ γένος αὐτῶν] deſunt in Compl. edit. 20 τῷ θεῷ] Compl. editio cum Chryſoſt. addit εἰς ὁλοκαύτωσιν. Ald. autem edit. εἰς ὁλοκάρπωσιν, & MS. Ox. αὐτῷ ὁλοκαρπώσεις. Symm. ἀναφοράς. 21 κύριος ὁ θεὸς.] Ald. edit. κύριος, ut in hebræo. εἶπε κύριος ὁ θεὸς διανοηθεὶς] Symm. εἶπε κύριος πρὸς ἑαυτόν· Theod. εἶπε κύριος πρὸς τὴν καρδίαν αὐτοῦ. καταράσασθαι] MS. Ox. καταρᾶσθαι. νεότητος] MS. Ox. cum Ambroſio addit αὐτοῦ, juxta veritatem hebraicam. 22 οὖν] deeſt in MS. Ox. ἔτι] deeſt in Compl. edit. ἡμέραν καὶ νύκτα] Fortè ἡμέρα καὶ νὺξ, atque ita Ambroſius, & Chryſoſtomus in Commentariis νῦν ὅτε ἡμέρα ὅτε ἡ νὺξ τὸν οἰκεῖον ἐκλείψει δρόμον, ἀλλὰ μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος ἀκίνητος ἔσται τούτων ἡ λειτουργία.

CAP. IX.

1 Ὁ θεὸς] Cyrillus κύριος ὁ θεός. 2 καὶ ὁ τρόμος ὑμῶν καὶ ὁ φόβος] In MS. Ox. Ald. Edit. Theodoreto quæſt. 53. & Ambroſio, φόβος priore loco ponitur & τρόμος poſteriore, contra quam in MS. Regio. & Cott. Compl. Edit. & Chryſoſtomo. θηρίοις τῆς γῆς] MS. Cott. & Clementis addunt καὶ ἐπὶ πᾶσι τοῖς κτήνεσι τῆς γῆς, atque ita Cyrillus ſine illis τῆς γῆς· & MS. Ox. καὶ ἐπὶ πάντα τὰ κτήνη. ὄρνεα] Compl. edit & Theodoretus πετεινά. καὶ πάντας τοὺς ἰχθύας] MS. Cott. cum Chryſoſt. & Cyrillo, καὶ ἐπὶ πάντας τοὺς ἰχθύας. ὑπὸ χεῖρας ὑμῖν δέδωκα] Ald. edit. ὑποχειρίους ὑμῖν δέδωκα. Chryſoſt. ὑπὸ χεῖρας ὑμῶν πάντα δέδωκα. Theodoretus ἃ ὑπὸ χεῖρα ὑμῶν δέδωκα. 4 ἐν αἵματι ψυχῆς] Aq. ἐν ψυχῇ αὐτοῦ αἷμα αὐτοῦ. Symm. οὗ σὺν ψυχῇ αἷμα αὐτοῦ. φάγεσθε] Theodoret. quæſt. 54 ἐκχεῶ. 5 ἐκζητήσω] deeſt prius ἐκζητήσω in Compl. edit. & Ambroſio. ἀδελφοῦ]

ϛοῦ] MS. Ox. Complut. edit. & Ambroſius ἀδελφοῦ αὐτοῦ. τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνθρώπου] Ald edit αὐτό, & Theod. τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Poſt illa ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου] Theodoret. quæſt. in ſecundum Paralip. addit πίνει αὐτὸ, qua authoritate nixus incertum. Pro illis verò καὶ ἐκ χειρὸς ἀνθρώπου ἀδελφοῦ ἐκζητήσω τὴν ψυχὴν ἀνθρώπου] in utroque Arabico exemplari ſic legitur cum aſteriſco in altero. καὶ ἐκ χειρὸς ἀνθρώπου, ἀντὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐκχυθήσεται. Compl. edit. cum Ambroſio ἀντὶ τοῦ αἵματος ἀνθρώπου, τὸ αὐτοῦ ἐκχυθήσεται, & Chryſoſtomus ἀντὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ τὸ αὐτοῦ ἐκχυθήσεται, καὶ ἐκ χειρὸς ἀνδρὸς ἐκζητήσω τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ, καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐκζητήσω τὴν ψυχὴν ἀνθρώπου, & pro eis quæ ſequuntur v. 6 ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου ἀντὶ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐκχυθήσεται] in utroq; Arabico ſic cum aſteriſco in altero ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου καὶ ἐξ ἀνθρώπου αἷμα αὐτοῦ ἀντὶ τοῦ αἵματος ἐκχυθήσεται. 7 πληθύνεσθε ἐπὶ τῆς γῆς] MS. Cott. πληθύνεσθε ἐπ' αὐτῆς, Compl. verò edit. cum Chryſoſt. & Ambroſio, κατακυριεύσατε αὐτῆς. 8 μετ' αὐτοῦ] deſunt in MS. Ox. & Ald. edit. malé. 10 πάσῃ ψυχῇ ζώσῃ] Compl. edit. addit, εἰς τὸν αἰῶνα, quæ in hebræo non ſunt. 12 κύριος ὁ θεὸς] in Ald edit. deeſt κύριος prout in hebræo, reliqua tamen omnia exemplaria cum Chryſoſtomo & Ambroſio agnoſcunt. ὃ ἐγὼ δίδωμι ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ ὑμῶν] Chryſoſtomus, ἧς ἐγὼ δίδωμι ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. ψυχῆς ζώσης] vox ζώσης ter hoc verſu repetitur, quæ prioribus duobus locis in Compl. edit. & Ambroſio contra fidem hebraicam deeſt. 13 εἰς σημεῖον] Chryſoſt. ἐν σημείῳ. τόξον μου] ter hoc verſu hæc verba occurrunt: tertio autem loco in MS. Cott. deeſt, μου, & in hebræo ſecundo & tertio. 16 καὶ ὄψομαι] Ald. edit. καὶ ὄψομαι αὐτήν· ſcribendum potius αὐτό. ἀνὰ μέσον ἐμοῦ] Ald. edit. addit, καὶ τῆς γῆς, & ante ψυχῆς ζώσης omittit vocem πάσης, malé. 17 καὶ εἶπεν ὁ θεὸς] MS. Cott. Compl. edit. cum Ambroſio καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς, ſecus quàm in hebræo. 22 τὴν γύμνωσιν] Aq. & Symm. τὴν ἀσχημοσύνην. ἀνήγγειλεν] Compl. edit. ἀπήγγειλεν, & ſtatim infra ἐπέθεντο cum MS. Cot. pro ἐπέθηκαν. 23 ὀπισθοφανὲς] Compl. edit. & Ald. ὀπισθοφανῶς, quæ vox apud Ambroſium poſteriore loco omittitur. 24 ἐξένηψε δὲ Νῶε ἀπὸ τοῦ οἴνου] Theodoretus quæſt. 57 καὶ ἐξυπνίσθη Νῶε ἐκ τοῦ οἴνου αὐτοῦ] Latina verſio apud Ambroſium videtur utramque expreſſiſſe, *Evigilavit autem Noe & ſobrius factus a vino.* οἴνου] MS. Cott. addit αὐτοῦ prout in hebræo. Juſtinus autem Martyr dial. cum Tryphone non agnoſcit. 25 ἐπικατάρατος χαναὰν] pro χαναὰν, quæ vox hoc verſu ter repetitur, MS. Ox. conſtanter legit χάμ & Ald. edit. priore loco. παῖς οἰκέτης] Aquila δοῦλος δούλων. 26 καὶ ἔσται χαναὰν παῖς αὐτοῦ] quam lectionem Juſtinus Martyr ibidem confirmat. Compl. edit. cum Ambroſio καὶ ἔσται χαναὰν παῖς οἰκέτης αὐτοῦ. 27 ἐν τοῖς οἴκοις] MS. Ox. Ald. edit cum Chryſoſtomo, ἐν τοῖς σκηνώμασι. γενηθήτω] MS. Cott. ἔσται. αὐτῶν] Complutenſ. Edit. & Aldin. cum Chryſoſtomo & Ambroſio αὐτοῦ.

CAP. X.

4 καὶ Ἐλισὰ] Deſunt hæc in Compl. edit. & Ambroſio, prout in hebræo. MS. vero Cott. & Ox. cum Ald. edit. lectionem codicis regii confirmant. 7 κίτιοι] Compl. edit. κίτι, male. 9 ἐναντίον κυρίου] Priore loco Ald. edit. addit. τοῦ θεοῦ, & Compl. poſteriore: MS. autem Ox. pro κυρίου legit θεοῦ, atque ita Ambroſius. 22 Ἀρὰμ] Priore loco MS. Ox. Complut. edit. & Aldina una cum Ambr. addunt, καὶ Καϊνᾶν. 24 Καϊνᾶν καὶ Καϊνᾶν] Hæc licet in hebræo non ſint, habentur etiam in MS. Ox. Compl. edit. & Aldin. & apud Ambroſium, atque ita capite ſequente, & in genealogia Chriſti, Luc. 3. 36.

CAP. XI.

3 εἶπεν ἄνθρωπος] Chryſoſtomus εἶπεν ἕκαστος τῷ πλησίον] Compl. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo addunt αὐτοῦ. 4 διασπαρῆναι] Complut. edit. addit ἡμᾶς, & pro ἐπὶ προσώπου legit ἀπὸ προσώπου. Cyrillus autem pro ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς, legit, ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. 5 κατέβη κύριος] Complut. editio cum Origene Philocalia cap. 21. κύριος ὁ θεός. 6 καὶ εἶπε κύριος] Chryſoſtomus, καὶ εἶπε κύριος ὁ θεός. χεῖλος ἓν πάντων] MS. Ox. χεῖλος ἓν καὶ φώνημα πᾶσιν. ἐξ αὐτῶν] Philo cum Origene & Chryſoſtomo ἀπ' αὐτῶν. ποιῆσαι] Ald. editio, cum Juſt. Martyre dial. cum Tryphone, Origene & Chryſoſtomo, ποιεῖν. 7 συγχέωμεν ἐκεῖ αὐτῶν τὴν γλῶσσαν] In Complut. edit. & Origene deeſt ἐκεῖ, & Ald. cum Origene in plurali legit τὰς γλώσσας. ἀκούσωσιν] Origen. ἀκούωσιν. τοῦ πλησίον] MS. cum Origene τοῦ πλησίον αὐτοῦ. 8 κύριος ἐκεῖθεν] Chryſoſtomus κύριος ὁ θεὸς ἐκεῖθεν. 9 συνέχεε κύριος] MS. Cott. cum Origene & Chryſoſtomo, συνέχεε κύριος ὁ θεός. τὰ χείλη] MS. Ox. τὰς γλώσσας. 10 διέσπειρεν αὐτοὺς κύριος ὁ θεὸς] In MS. Ox. deſunt κύριος ὁ θεός, in Complut. edit. vox αὐτοὺς, & in Ald. ὁ θεός. ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς] Origenes ἐπὶ πρόσωπον τῆς γῆς. 11 πεντακόσια] Ald. edit. πέντε καὶ τριάκοντα καὶ τριακόσια. 15 τετρακόσια] MS. Cott. & Ox. legunt διακόσια. τριακόσια] MS. Cott. & Ox. διακόσια. τριάκοντα] Compl. edit. τριάκοντα τέσσαρα. 24 ἑβδομήκοντα ἐννέα] Complut. edit, ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ἐννέα. 24 ἑβδομήκοντα. MS. Ox. ἑκατὸν καὶ ἐννέα. 31 γυναῖκα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ] MS. Ox. Complut. edit. Aldin. cum Chryſoſtomo legunt γυναῖκα Ἀβραμ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, prout in hebræo. χαναὰν] MS. Ox. & Ald. editio τῶν χαναναίων. καὶ ἦλθον ἕως χαρρὰν καὶ κατῴκησαν ἐκεῖ] Chryſoſtomus καὶ ἦλθεν ἕως χαρρὰν καὶ κατῴκησεν ἐκεῖ.

CAP. XII.

1 ἔξελθε] Clemens Romanus Epiſt. ad Corinthios ἄπελθε. τοῦ πατρός σου εἰς τὴν γῆν] MS. Ox. Compl. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo, Cyrillo de ador. lib. 1. & Ambroſio τοῦ πατρός σου. καὶ δεῦρο εἰς τὴν γῆν] Clemens vero Romanus cum Philone lectionem codicis Regii confirmant. 2 εὐλογητὸς] MS. Ox. Complut. editio & Aldin. cum Chryſoſtomo, εὐλογημένος. 3 εὐλογηθήσονται] MS. Ox. Aldin. edit. Philo, Euſebius de demonſtrat. Evang. lib. 8. & Chryſoſtomus ἐνευλογηθήσονται. Clemens Romanus cum codice regio conſentit. 4 ἐλάλησεν αὐτῷ κύριος] Chryſoſtomus ἐλάλησεν αὐτῷ κύριος ὁ θεός. μετ' αὐτοῦ Λὼτ] MS. Cott. cum Philone, μετὰ τοῦ Λώτ. 5 ἐξήλθοσαν] MS. Cott. Compl. editio cum Chryſoſtomo ἐξῆλθε. ἦλθον] MS. Cott. cum Chryſoſtomo ἦλθεν. In Complut. edit. feſtinantis librarii aut typographi incuria deſunt illa, καὶ ἦλθεν εἰς γῆν χαναάν. 6 διώδευσεν Ἀβραμ εἰς τὸ μῆκος αὐτῆς] MS. Clementis cum Chryſoſtomo, διώδευσεν Ἀβραμ τὴν γῆν εἰς τὸ μῆκος αὐτῆς· in MS. autem Cott. & Ambroſio deſunt illa εἰς τὸ μῆκος αὐτῆς, prout in hebræo. 8 ἀπέστη ἐκεῖθεν] Aq. μετῆρεν. ἐκεῖ] Deeſt in Complut. edit. καὶ Ἀγγαὶ] Deſunt hæc in Ald. edit, male. ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου] Ald. edit. ex verſu quarto repetit, τῷ ὀφθέντι αὐτῷ, cum ſcribendum potius eſſet, τοῦ ὀφθέντος αὐτῷ. 9 ἐν τῇ ἐρήμῳ] Aq. & Symm. εἰς νότον. 10 ἐνίσχυσε] MS. Ox. κατίσχυσε, Aq. ἐβάρυνεν. 11 εἶπεν Ἀβρὰμ] In MS. Ox. deeſt Ἀβρὰμ, prout in hebræo. ἡνίκα εἰσῆλθεν] MS. Clementis ἡνίκα ἤγγισεν. τὴν γυναῖκα αὐτοῦ] Compl. Edit. cum Ambroſio omittunt vocem αὐτοῦ, prout in hebræo. 15 εἰσήγαγον αὐτὴν πρὸς Φαραὼ] MS. Ox. Compl. edit. cum Ambroſio εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὸν οἶκον φαραὼ, juxta hebraicam veritatem; atque ita Cyrillus de adorat. niſi quod ἤγαγον pro εἰσήγαγον legat. 17 ἤτασεν ὁ θεὸς] Compl. edit. cum Euſebio de demonſtrat. Evangel. lib. 4. Cyrillo de adorat. in ſpiritu lib 1. & Ambroſio, καὶ ἤτασε κύριος. καὶ πονηροῖς] Euſebius hæc non habet, neque in hebræo reperiuntur; Cyrillus eodem libro bis hunc locum laudat, & poſteriore loco hæc verba omittit. 18 εἶπεν] MS Ox. εἶπεν αὐτῷ. 20 ἀνδράσι] MS. Clementis. ἀνδράσιν αὐτοῦ. τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ, καὶ Λὼτ μετ' αὐτοῦ] MS. Ox. τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ Λὼτ τὸν υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, καὶ πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ μετ' αὐτοῦ.

CAP. XIII.

2 σφόδρα κτήνεσι] Compl. edit. σφόδρα ἐν κτήνεσι. ὅθεν ἦλθεν] Cyrillus De adorat. lib. 1. ὅποι ἐξῆλθεν. 4 ἐποίησεν ἐκεῖ] In Complut. edit. deeſt ἐκεῖ. τὴν σκηνὴν] Complut. edit. cum Chryſoſt. Cyrillo de adorat. & Ambroſio τὴν ἀρχήν. ἐπεκαλέσατο] Cyrillus ibidem ἐπεκάλεσεν. τὸ ὄνομα] Ald. edit. τῷ ὀνόματι. Procopius in Geneſin, *Quidam aiunt Syrum dicere* vocavit nomen Dei (i.e.) *cognominavit nomine Dei illam terram.* 5 καὶ κτήνη] MS. Ox. addit, καὶ σκηναί. 6 οὐκ ἠδύναντο κατοικεῖν ἅμα] MS. Ox. οὐκ ἠδύναντο οἱ δύο κατοικεῖν ἅμα. Ald. edit. οὐκ ἐχώρει αὐτοὺς ἡ γῆ κατοικεῖν ἅμα. 7 ποιμένων τῶν κτηνῶν τοῦ Λὼτ] Compl. edit. quam ſequitur Ambroſius, ποιμένων τοῦ Λώτ. καὶ ἰδοὺ] Complut. edit. cum Ald. & Ambroſio οὐκ ἰδού. 8 ἀνὰ μέσον τῶν ποιμένων σου, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ποιμένων μου] MS. Cott. melius, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ποιμένων μου, καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ποιμένων σου. 9 ὅτι πᾶσα] In Complut. deeſt vox πᾶσα. 12 Ἀβρὰμ δὲ κατῴκησεν] Chryſoſtomus καὶ Ἀβρὰμ παρῴκησεν. ἐν πόλει] Compl. edit. cum Ambroſio, ἐν γῇ. 14 διαχωρισθῆναι] MS. Cott. χωρισθῆναι, & MS. Ox. ἀποχωρισθῆναι. ἀνάβλεψον τοῖς ὀφθαλμοῖς σου καὶ ἴδε] MS. Cott. & Ox. cum Clemente Romano & Chryſoſtomo, ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς σου, ἴδε. 15 πᾶσαν τὴν γῆν] MS. Cott. πᾶσα ἡ γῆ. σπέρματί σου ἕως τοῦ αἰῶνος] MS. Ox. σπέρματί σου μετὰ σοῦ ἕως τοῦ αἰῶνος. 16 εἰ δύναται] Chryſoſtomus, εἰ δυνήσεται. ἐξαριθμηθήσεται] Chryſoſtomus ἀριθμηθήσεται. 17 τὸ πλάτος] MS. Cott. & Ox. τὸ πλάτος αὐτῆς prout in hebræo. καὶ τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα] Hæc ex verſu præcedente huc allata apud Chryſoſtomum & Ambroſium reperiuntur, in MS. autem Cott. & Ox. prout in hebræo, abſunt.

CAP. XIV.

1 Ἐλλασὰρ] Aq. Πόντου, Symm. Σκυθῶν, Procopius vero in Geneſ. *Symmachus interpretatus eſt Ellaſar, Pontum; Elam, Scythas; Gentium, Pamphyliam.* 3. συνεφώνησαν] Aq. συνέβαλον. Sym. συνῆλθον. τὴν ἁλυκὴν] Aq. τῶν πεδινῶν. Theod. τῶν ἀλσῶν. 5 γίγαντες] Aqu. ῥαφαείμ. 8 ἐξῆλθε δὲ βασιλεὺς] Chryſ. ἐξῆλθε παρατάξασθαι ὁ βασιλεύς. 9 ἐθνῶν] Sym. Σκυθῶν. 10 φρέατα ἀσφάλτου] MS. Ox. & Compl. edit. cum Ambr φρέατα φρέατα ἀσφάλτου. 12 κατοικῶν] Complut. edit. κατασκηνῶν. 13 ἀνασωθέντων] Cyrillus de adorat. lib. 4 ἀνασεσωσμένων. περάτῃ] Symm. ἑβραίῳ. ὁ ἀμορὶ] Compl. edit. cum Ambroſio Ἀμμωρ. Ald. editio cum Cyrillo ibidem Ἀμορραίου, & Chryſoſtomus ὁμοροῦ. 14 ᾐχμαλωτεύθη] Complut. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo, & Cyrillo ibidem ᾐχμαλώτισται. ἀδελφιδοῦς] MS. Ox. ἀνεψιός. Ald. edit. ἀδελφὸς, prout in hebræo. ὀπίσω αὐτῶν] In Complut. edit. prout in hebræo, hæc deſunt, in Aldina verò deſunt præterea, καὶ κατεδίωξεν ἕως Δὰν, malé. 15 κατεδίωξεν αὐτοὺς ἕως χωβὰ] MS. Cott. ἐδίωξεν αὐτοὺς ἕως χοβάλ. in Complut. edit. deeſt αὐτούς. 16 τὸν ἀδελφιδοῦν] MS. Ox. τὸν υἱὸν τοῦ ἀδελφοῦ. Ald. edit. τὸν ἀδελφὸν, ut in hebræo. 17 βασιλεὺς Σοδόμων] Compl. edit. addit καὶ βασιλεὺς Γομόῤῥας. ὑποστρέψαι] MS. Ox. & Chryſoſtomus, ἀναστρέψαι. πεδίον βασιλέως] Complut. edit. addit Μελχισεδέκ. Ald. edit. legit τῶν βασιλέων, atque ita Cyrillus de adoratione lib. 4. 18 ἐξήνεγκεν ἄρτους] MS. Ox. & Complut. edit. cum Ambroſio ἐξήνεγκεν αὐτῷ ἄρτους. 19 εὐλόγησε τὸν Ἀβραμ] Complut. edit. εὐλόγησεν αὐτὸν Μελχισεδέκ. 20 εὐλογητὸς ὁ θεὸς] Complut. edit. cum Ambroſio εὐλογητὸς κύριος ὁ θεός. παρέδωκε τοὺς ἐχθροὺς] MS. Cott. ἔδωκε τοὺς ἐχθρούς. ἔδωκεν αὐτῷ δεκάτην] Complut. edit. cum Ambroſio ἔδωκεν αὐτῷ Ἀβραμ δεκάτην. Cyrillus adorat. lib. 4. ἔδωκεν αὐτῷ δεκάτην μοῖραν. 21 τοὺς ἄνδρας] MS. Ox. τοὺς παῖδας. Aq. τὴν ψυχήν. Symm. τὰς ψυχάς. 22 πρὸς τὸν θεὸν] Ald. edit. cum Cyrillo ibidem, πρὸς κύριον τὸν θεόν. ἔκτισε] Chryſoſtomus ἐποίησε. ſupra tamen verſu præcedente ἔκτισε cum Euſebio de præparat. Evangel. lib. 7. 11. et Cyrillo: ſcribendum forte ἐκτήσατο, ut Deut. 32. licet refragentur omnia exemplaria, cùm hebræus habeat vocem קנה quæ *poſſeſſorem* ſignificat a radice קנה: vide infra Schol. ad caput Proverbiorum. 8. 23 σπαρτίου] Aq. ῥάμματος. Symm. νήματος. ἐπλούτισα] M.S. Clementis cum Chryſoſtomo, πεπλούτικα. τὸν Ἀβραμ] MS. Ox. αὐτόν. 24 λήψονται μερίδα] MS. Clem. & Vat. μερίδα αὐτῶν.

CAP. XV.

2 Ἐν ὁράματι λέγων] MS. Ox. & Clementis cum Ald. edit. Chryſoſtomo & Cyrillo de adorat. lib. 4. ἐν ὁράματι τῆς νυκτὸς, λέγων. 2 δέσποτα, κύριε] In Complut. edit. Chryſoſt. & Ambroſio deeſt κύριε, ſic etiam apud Cyrillum Glaphyr. in Geneſ. lib. 3. Idem verò de adorat. lib. 4. retinet vocem κύριε. ἀπολύομαι] Philo ἀπελεύσομαι, Quis rerum divinarum ſit hæres. υἱὸς μασὲκ] Philo υἱός μου ὁ ἐκ. ſcribendum forte μασὲκ, paulo enim infra locum hunc repetens vocem μασὲκ retinet, & ſignificationem ejus affert ἐκ φιλήματος. τῆς οἰκογενοῦς μου] Philo τῆς οἰκέτιδός μου vel τῆς οἰκογενοῦς μου (utraque enim lectio apud eum reperitur) qui etiam ex verſu ſequente ad ſupplendum ſenſum hoc loco addit, κληρονομήσει με· ego verò pro οἰκογενοῦς ex cap. 24. verſu 2. reponendum potius puto, οἰκίας. υἱὸς autem μασὲκ nihil aliud eſt, quàm παῖς πρεσβύτερος. Aq. τοῦ ποτίζοντος οἰκίαν μου. Theod. τοῦ ἐπὶ τῆς οἰκίας μου. Joſeph. lib. 1. cap. 16. πρεσβύτατον τῶν οἰκετῶν, vocat. 3 ἔδωκας σπέρμα] Complut. edit. ἔδωκας τέκνον. ἀλλ' ὃς] Ald. edit. ἄλλος, malé. 4 εἶπεν αὐτῷ] Vox αὐτῷ in utroque MS. Arabico obelo notatur, neque in hebræo reperitur. 5 ἐξαριθμῆσαι αὐτοὺς] MS. Ox. ἐξαριθμῆσαι

τοὺς ἀστέρας. εἶπε δὲ αὐτῷ] Cyrillus εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν, & Chryſoſtomus εἶπε δὲ κύριος πρὸς Ἀβραμ. 7 ἐγὼ ὁ θεὸς] Chryſoſtomus ἐγώ εἰμι ὁ θεός. ταύτην κληρονομῆσαι] MS. Cott. & Ox. cum Chryſoſtomo, Cyrillo & Ambroſio, addit, αὐτήν. 8 δέσποτα, κύριε] Complut. edit. δέσποτα, κύριε θεέ. γνώσομαι] MS. Ox. cum Chryſoſtomo addunt, τοῦτο. 9 καὶ τρυγόνα καὶ περιστεράν] Procopius in Geneſ. *Hebræus textus non habet prorſus Columbam; nomen vero hebraicum, quod columbam ſeu turturem ſignificat, eſt jona: ſed nomen quod in hebræo textu ibi legitur, eſt gozal, quod ex confeſſo denotat pullum. At cum pullus etiam aliis avibus conveniat, Aquila (ut apparet) illud nomen interpretatus eſt, Columbam ſeu turturem, quamvis nec proprie nec vere. Theodotion autem eam dictionem expoſuit pro pullo Columbæ, æquivocationem vitare in animum inducens. Poſuit igitur quædam in ſua interpretatione hoc loco quibus hebraicus textus caret.* 11 ἐπὶ τὰ σώματα τὰ διχοτομήματα αὐτῶν] Cyrillus ἐπὶ τὰ σώματα, ἐπὶ τὰ διχοτομήματα αὐτῶν. MS. autem Ox. ἐπὶ τὰ σώματα τὰ διχοτομημένα, & Chryſoſtomus ἐπὶ τὰ σώματα τὰ διχοτομηθέντα, ſine voce αὐτῶν, prout in MS. Ox. In utroque autem MS. Arabico καὶ τὰ διχοτομήματα αὐτῶν, obelo notantur, συνεκάθισεν αὐτοῖς] Aq. ἀπεσόβησεν αὐτά. 12 ἔκστασις] Symm. κάρος. ἐπέπεσε τῷ Ἀβραμ] Cyrillus ἔπεσεν ἐπὶ τὸν Ἀβραμ. φόβος σκοτεινὸς μέγας ἐπιπίπτει] MS. Ox. γνόφος ἐπέσῃ & Compl. edit. γνόφος σκοτεινὸς ἐπιπίπτει. Ambroſius *horror magnus & tenebroſus incubuit.* 13 ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ] Epiphanius adverſus hæreſes lib. 1. tom. 2. ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ. 14 κρινῶ ἐγὼ] Complut. edit. κρινῶ ἐγὼ, λέγει κύριος. 15 τραφεὶς ἐν γήρᾳ καλῷ] Compl. edit. cum Ambroſio, ταφεὶς ἐν γήρᾳ καλῷ, quæ lectio hebraicæ veritati propinquior eſt, & mihi verior eſſe videtur, licèt cætera omnia exemplaria, cum Chryſoſtomo, Cyrillo, & Theodoreto quæſt. 65. & 110. legant τραφείς. 17 καὶ λαμπάδες πυρὸς αἳ διῆλθον] Complut. edit. καὶ ἦλθον λαμπάδες πυρὸς αἳ διῆλθον. 21 καὶ τοὺς Εὐαίους] In Complut. edit. deſunt prout in hebræo & apud Ambroſium, reliqua autem omnia exemplaria agnoſcunt.

CAP XVI.

1 ᾗ ὄνομα Ἄγαρ] MS. Ox. ὀνόματι Ἄγαρ. 2 πρὸς Ἀβραμ] MS. Cott. & Ox. addunt ἐν γῇ χαναὰν, quæ in hebræo non habentur. ἔκλεισέ με] MS. Ox. & Complut. edit. συνέκλεισέ μοι. τοῦ μὴ τίκτειν] Chryſoſtomus τοῦ μὴ τεκεῖν. ἵνα τεκνοποιήσωμαι] MS. Cott. ἵνα τεκνοποιήσω. Philo verò cum Chryſoſtomo, Cyrillo homilia 5 de Feſt. Paſch. & Ambroſio ἵνα τεκνοποιήσῃς, & Cyrillus quidem pro παιδίσκην μου. legit παιδίσκην σου. τῆς φωνῆς αὐτῆς] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Philone, Chryſoſtomo & Ambroſio τῆς φωνῆς Σάρας. 3 τοῦ οἰκῆσαι Ἀβραμ ἐν γῇ χαναὰν] Chryſoſtomus, τοῦ συνοικῆσαι Ἀβραμ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς ἐν γῇ χαναάν. ἀνδρὶ αὐτῆς αὐτῷ γυναῖκα] MS. Ox. cum Philone, τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς αὐτῷ εἰς γυναῖκα.] Chryſoſtomus τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς αὐτὴν γυναῖκα. 4 καὶ εἶδεν] Philo καὶ ἰδοῦσα. 5 ἐγὼ δέδωκα] Chryſoſtomus ἰδοὺ δέδωκα. 6 ἐναντίον σου] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Philone, Chryſoſt. & Ambroſio, ἐν ταῖς χερσί σου. ἐκάκωσε] i.e. ἐσωφρόνισε καὶ ἐνουθέτησεν, ut interpretatur Clem. Alexand. Strom. lib. 1. Philo addit καὶ ἐξεπαίδευσε. 7 ἄγγελος κυρίου] Ald. edit. cum Cyrillo, Glaph. in Geneſ. lib. 3. ἄγγελος κυρίου τοῦ θεοῦ. ἐπὶ τῆς πηγῆς ἐν τῇ ὁδῷ Σοὺρ] In MS. Ox. Chryſoſt. & Cyrillo deſunt illa ἐπὶ τῆς πηγῆς. Ald. edit. cum MS. Clementis pro πηγῆς legunt γῆς, malè; in Compl. autem edit. & Ambroſio deſunt illa omnia, ἐπὶ τῆς πηγῆς ἐν τῇ ὁδῷ Σούρ. 9 ἄγγελος κυρίου] In Complut. edit. & Ambroſio deeſt vox κυρίου. ἀποστράφηθι] Cyrillus homil. 5 de Feſt. Paſch. ὑποστράφηθι, & ibidem paulo infra ἐπίστρεφε. 11 τέξῃ] Philo τέξεις. ἐπήκουσε κύριος] Complut. edit. cum Ambroſio, ἐπήκουσεν ὁ θεός. 13 ἐκάλεσε Ἄγαρ] Deeſt vox, Ἄγαρ in MS. Cott & Ox. Complut. edit. & Ambroſ. 14 Ἕνεκεν τούτου] Philo διὰ τοῦτο, ἐκάλεσε τὸ φρέαρ, φρέαρ οὗ ἐνώπιον] Ald edit. ἐκάλεσε τὸ φρέαρ ἐκεῖνο, φρέαρ οὗ ἐνώπιον. ἰδοὺ ἀνὰ μέσον] Deeſt ἰδοὺ apud Chryſoſtomum. 15 ἐκάλεσεν Ἀβραμ] In Complut. edit. & Chryſoſtomo deeſt vox Ἀβραμ. τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ] Chryſoſtomus τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

CAP. XVII.

1 Καὶ ὤφθη κύριος τῷ Ἀβραμ] Chryſoſtomus καὶ ὤφθη αὐτῷ ὁ θεός. 2 πληθυνῶ σε] MS. Clementis πληθυνῶ σε σφόδρα σφόδρα. 4 καὶ ἐγὼ ἰδοὺ] Chryſoſtomus ἰδοὺ ἐγὼ καί. 6 αὐξανῶ σε σφόδρα] MS. Clementis αὐξανῶ σε καὶ πληθυνῶ σε. MS. Ox. cum Complut. edit. & Ald. Chryſoſtomo & Ambroſio, αὐξανῶ σε σφόδρα σφόδρα. βασιλεῖς ἐκ σοῦ ἐξελεύσονται] Complut. edit. βασιλεῖς ἐθνῶν ἐκ σοῦ ἔσονται. 8 καὶ δώσω σοι] Symm. καὶ δίδωμί σοι, atque ita MS. Ox. μετὰ σὲ τὴν γῆν] MS. Clementis μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν τὴν γῆν. ἔσομαι αὐτοῖς εἰς θεόν] MS. Ox. cum Complut. editione, & Chryſoſtomo, ἔσομαι αὐτῶν θεός. 9 εἶπεν ὁ θεὸς] Cyrillus de adorat. lib. 14. εἶπε κύριος. καὶ τὸ σπέρμα σου] Ald. editio, καὶ τῷ σπέρματί σου, malè. εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν] Deſunt hæc in Complut. edit. cum Cyrillo, Glaphyr. in Geneſ. lib. 3 & De adorat. 11 ἔσται εἰς σημεῖον διαθήκης] MS. Clementis, διαθήκης, addit αἰωνίου. 12 ὀκτὼ ἡμερῶν] Cyrillus Glaphyr. in Geneſ. lib. 3. ὀκταήμερον. De adorat. verò lib. 14. priorem lectionem retinet. 13 οἰκογενὴς οἰκίας σου] Illa οἰκίας σου cum bis hoc verſu occurrant, priore loco, a Cyrillo & in Glaph. & in De adorat. omittuntur. 12 ἀργυρώνητος] Poſteriore loco Complut. edit. addit, περιτμηθήσεται. 14 ἀπερίτμητος ἄρσην ὃς] Ald. edit. ἀπερίτμητον ἄρσεν ὅ. περιτμηθήσεται] Procopius in Gen. *Syrus non habet paſſive, circumcidetur, ſed ſic legit, omnis qui non circumcidit. Hebræus ſic habet, omnis non circumcidens.* ἐξολεθρευθήσεται ἡ ψυχὴ] Compl. edit. ἐξολεθρευθήσεται καὶ ἀφανισθήσεται ἡ ψυχή. ἐκ τοῦ γένους αὐτῆς] MS. Ox. ἐκ τοῦ λαοῦ. 15 ὄνομα αὐτῆς Σάρα] Complut. edit. cum Ambroſio ὄνομα αὐτῆς ἔτι Σάρα. 16 εὐλογήσω αὐτὴν] Complut. edit. εὐλογήσω αὐτό. ἐξ αὐτοῦ ἔσονται] Chryſoſtomus & Cyrillus, ἐξ αὐτοῦ ἐξελεύσονται. 17 ἐπὶ πρόσωπον] MS. Ox. Compl. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ, ex hebræo. γενήσεται υἱὸς] Compl. edit. gemino ν legit, γεννήσεται. Chryſoſtomus, γεννήσεται παιδίον. Cyrillus ἔσται υἱός. ἐνενήκοντα ἐτῶν γεννήσεται] Complut. edit. ἐνενήκοντα ἐτῶν τέξεται. MS. Ox. & Clementis cum Ald. edit. Philone & Cyrillo, ἐτῶν addunt, οὖσα. Epiphanius vero adverſus hæreſes lib. 1. tom. 2. pro illis εἰ Σάῤῥα ἐνενήκοντα ἐτῶν γεννήσεται, legit εἰ Σάῤῥα ἡ πρεσβύτις γεννήσει υἱόν. 19 καὶ στήσω] Complut. edit. καὶ θήσω. εἰς διαθήκην αἰώνιον καὶ τῷ σπέρματι] Ald. edit. εἰς διαθήκην αἰώνιον εἶναι αὐτῷ θεὸς, καὶ τῷ σπέρματι. 20 ἐπήκουσά σου καὶ εὐλόγησα αὐτὸν] MS. Ox. & Ald. edit. ἐπήκουσά σου καὶ εὐλόγησα αὐτόν. Compl. vero ἐπήκουσά σου, ἰδοὺ εὐλογήσω αὐτόν. καὶ αὐξανῶ αὐτὸν] Deſunt illa in Ald. editione. 21 ἐνιαυτῷ τῷ ἑτέρῳ] MS. Ox ἐνιαυτῷ τῷ δευτέρῳ. 22 Συνετέλεσε δὲ λαλῶν] Ald. edit. συνετέλεσε δὲ ὁ θεὸς λαλῶν. 23 ἀργυρωνήτοις] Cyrillus De adorat. addit αὐτοῦ. τῆς ἀκροβυστίας] Cyrillus ibidem τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας. 24 ἡνίκα περιέτεμε] Ald. edit. ἡνίκα περιετέμετο, in quâ feſtinantis librarii vel typographi incuriâ omittuntur omnia quæ ſequuntur de Iſmaelis Circumciſione, Ἰσμαὴλ δὲ ὁ υἱὸς αὐτοῦ ἦν ἐτῶν δεκατριῶν, &c. & in MS. Ox. poſt δεκατριῶν, deſunt illa, ἡνίκα περιετμήθη τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτοῦ. Comp. edit pro, περιετμήθη, legit, περιετέτμηντο. περιέτεμεν αὐτοὺς] Ald. edit. καὶ περιέτεμεν αὐτούς. In Compl. edit. deſunt hæc verba.

CAP. XVIII.

2 Καὶ ἰδὼν] Cyrillus De adorat. lib. 14. καὶ ἰδὼν αὐτούς. 3 τὸν παῖδά σου] MS. Cott. τὸν δοῦλόν σου. 4 καὶ νιψάτω] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo & Cyrillo νιψάτωσαν· quid ſi νίψασθε, ut verſu primo Capitis ſequentis, vel νίψατε ut in Ald. in hebræo utrobique eadem vox uſurpatur. 5 παρελεύσεσθε εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν] In MS. Cott. & Chryſoſtomo, deſunt illa εἰς τὴν ὁδὸν ὑμῶν, neque in hebræo reperiuntur. εἶπεν, οὕτω ποίησον] Cyrillus ibidem εἶπον οὕτω ποιήσομεν. 6 τρία μέτρα] Aqu. & Symm. τρία σάτα. 10 εἶπε δὲ, Ἐπαναστρέφων] In MS. Cott. & Ox. deſunt illa, εἶπε δέ· & Philo de Abrahamo pro, ἐπαναστρέφων, legit ἐπανιών. εἰς ὥρας] Philo, ibidem εἰς νέωτα, qui tamen De migratione Abrahami lectionem codicis Regii ſequitur. οὖσα ὄπισθεν αὐτοῦ] MS. Ox. ἑστῶσα ὄπισθεν αὐτοῦ. 11 πρεσβύτεροι προβεβηκότες ἡμερῶν] Compl. edit & Ambroſius abſque voce πρεσβύτεροι legunt, προβεβηκότες ἦσαν ἡμερῶν. 12 ἐν ἑαυτῇ] Philo Alleg. 2. τῇ διανοίᾳ. Aq. κατ' αὐτῆς. οὔπω μέν μοι γέγονεν ἕως τοῦ νῦν] Philo ibidem, οὔπω μοι γέγονε τὸ εὐδαιμονεῖν ἕως τοῦ νῦν. Aq. μετὰ τὸ κατατριβῆναί με ἐγένετό μοι τρυφερία. Symm. μετὰ τὸ παλαιωθῆναί με ἐγένετό μοι ἀκμή. πρεσβύτερος] Compl. edit. πρεσβύτης. 14 Μὴ ἀδυνατεῖ παρὰ τῷ θεῷ ῥῆμα] MS. Ox. μὴ ἀδυνατεῖ τῷ θεῷ πᾶν ῥῆμα. Complut. verò edit. cum Ambroſio μὴ ἀδυνατήσει παρὰ κυρίῳ ῥῆμα. ἀναστρέψω] Ald. editio ἐπαναστρέψω. 16 συμπροπέμπων αὐτοὺς] In MS. Cott. deeſt vox αὐτούς. & MS. Ox. legit προπέμπων. 17 μὴ κρύψω] Juſt. Martyr. Dial. cum Tryphone, & Euſebius De demonſtrat. lib. 5. οὐ μὴ κρύψω. Philo autem de eis verbis, *Reſipuit Noe*, μὴ ἐπικαλύψω. τοῦ παιδός μου] Philo ibidem τοῦ φίλου μου, unde Jac. Epiſt. 2. 23. de Abrahamo verba faciens, καὶ φίλος θεοῦ ἐκλήθη. & Clemens Epiſt. ad Corinthios, Ἀβραὰμ ὁ φίλος τοῦ θεοῦ προσαγορευθείς. & infra rurſus in eadem epiſtola, ἐμαρτυρήθη μεγάλως Ἀβραὰμ, καὶ φίλος προσηγορεύθη τοῦ θεοῦ. ἃ ἐγὼ ποιῶ] Athanaſius Dial. 3. de Trinitate, ἃ μέλλω ποιεῖν. Juſt. autem Martyr, Dial. cum Tryphone utramque lectionem exhibet. 19 ἐπ' αὐτόν] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo, πρὸς αὐτόν. 20 πεπλήθυνται] MS. Ox. Compl. editio & Ald. cum Athanaſio Dial. 2. de Trinitate, & Ambroſio addunt πρός με. μεγάλαι σφόδρα] Aq. & Symm. ἐβαρύνθησαν. 21 συντελοῦνται] Symm. ἐπετέλεσαν τὸ ἔργον. 22 καὶ ἀποστρέψαντες] Athanaſius ἀποστραφέντες. Ἀβραὰμ δὲ ἦν ἑστηκώς] Ald. edit. Ἀβραὰμ δὲ ἔτι ἦν ἑστηκώς. 24 ἀπολεῖς αὐτοὺς] MS. Cott. & Ox. cum Complut. edit. & Athanaſio ἀπολέσεις αὐτούς. ἀνήσεις τὸν τόπον] MS. Cott. Complut. edit. & Ald. cum Euſebio De demonſtrat. lib. 5. Athanaſio & Ambroſio, ἀνήσεις πάντα τὸν τόπον, & MS. Cott. addit ἐκεῖνον. 25 μηδαμῶς] Symm. οὐχὶ σύ. οὐ ποιήσεις κρίσιν] Cyrillus Hieroſ. Catech. 18. οὐ ποιήσει κρίσιν, ut in hebræo: reliqua autem omnia exemplaria cum Euſebio De demonſtrat. lib. 5. Epiph. lib. 3. tom. 1. & Ambroſio lectionem codicis Regii confirmant. 26. ἐὰν εὕρω] Complut. edit. et Ambroſius ἐὰν ὦσιν. ἀφήσω πάντα τὸν τόπον δι' αὐτούς. Complut. edit. & Ambroſ. ἀνήσω ὅλην τὴν πόλιν καὶ πάντα τὸν τόπον δι' αὐτούς. 28 ἐὰν δὲ ἐλαττονωθῶσιν οἱ πεντήκοντα δίκαιοι πέντε] Compl. edit. & Ald. cum Ambr. ἐὰν δὲ ἐλαττονωθῶσιν οἱ πεντήκοντα δίκαιοι εἰς τεσσαράκοντα πέντε. Chryſoſtomus ſenſum potius quam verba ſequutus, ἐὰν ἐλάττους τῶν πεντήκοντα εὑρεθῶσι, καὶ τεσσαράκοντα πέντε ὦσιν, ἐν τῇ πόλει, οὐ σώσεις τὴν πόλιν; οὐ μὴ ἀπολέσω, ἐὰν εὑρεθῶσιν ἐκεῖ τριάκοντα] Complut. edit. et Ald. cum Ambroſio, οὐ μὴ ἀπολέσω ἕνεκεν τῶν τριάκοντα. 31 οὐ μὴ ἕνεκεν τῶν εἴκοσι] Compl. edit. cum Ambroſio, οὐ μὴ ἀπολέσω ἐὰν εὕρω ἐκεῖ εἴκοσι. 33 ἀπέστρεψεν] MS. Ox. ἐπέστρεψεν, et Chryſoſt. ὑπέστρεψεν.

CAP. XIX.

1 Παρὰ τὴν πύλην] Ald. edit. παρὰ τὴν πόλιν, malé. ἀνέστη] MS. Ox. et Chryſoſtomus cum Athanaſio Dialogo 3. de Trinitate, Cyrillo De adorat. et cum Ambroſio ἐξανέστη. 2 καταλύσατε] MS. Ox. ex cap. præcedente ſubjungit, οὗ ἕνεκεν ἐξεκλίνατε πρὸς τὸν παῖδα ὑμῶν. 3 παρεβιάσατο] MS. Ox. Complut. edit. et Ald. cum Chryſoſtomo κατεβιάσατο, et Cyrillus κατεβιάζετο. τὴν οἰκίαν] Cyrillus τὸν οἶκον. 4 οἱ Σοδομῖται] MS. Ox. cum Ambroſio, Σοδόμων. 5 ἐξεκαλοῦντο τὸν Λὼτ, καὶ ἔλεγον] Complut. edit. προσεκάλουν τὸν Λὼτ καὶ εἶπον. 6 πρὸς αὐτοὺς] MS. Ox. et Complut. edit. cum Ambroſio, πρὸς τὸ πρόθυρον. MS. autem Clementis et Ald. edit. πρὸς αὐτοὺς πρὸς τὸ πρόθυρον· et quidem in MS. Clementis αὐτοὺς additur ἔξω. 7 Μηδαμῶς ἀδελφοί] Complut. edit. cum Ambroſio, μηδαμῶς ἄνδρες ἀδελφοί. πονηρεύσησθε] Complut. edit. πονηρεύεσθε, et Ald. πορεύεσθε, mendoſe. 8 χρήσασθε] MS. Ox. Complut. edit. et Ald. χρᾶσθε. ἄνδρας] MS. Cott. ἀνθρώπους. στέγην] MS. Ox. Complut. edit. cum Chryſoſtomo σκέπην. 9 παρεβιάζοντο τὸν ἄνδρα τὸν Λὼτ] In MS. Ox. deſunt τὸν ἄνδρα. 10 εἰσεσπάσαντο] Juſt. Martyr Dial. cum Tryphone, ἐπέσπασαν. ἀπέκλεισαν] Juſt. Martyr ibidem προσέκλεισαν. 11 τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ οἴκου ἐπάταξαν ἐν ἀορασίᾳ] Complut. edit. cum Ambroſio τοὺς ὄντας ἐπὶ τῆς θύρας ἐπάταξαν ἐν ἀορασίᾳ. 13 ἐκτρῖψαι αὐτὴν] Forte αὐτὸν, ſcilicet τὸν τόπον. 14 ἐκλείβει] Complut. edit. cum Ambroſio, ἐκλείψει. 15 καὶ ἔξελθε] Deſunt illa in MS. Cott. prout in hebræo. ἵνα μὴ συναπόλῃ] Chryſoſtomus & Cyrillus, ἵνα μὴ καὶ σὺ συναπόλῃ. τῆς πόλεως] MS. Ox. αὐτῶν. 16 ἐταράχθησαν] MS. Ox. addit οἱ ἄγγελοι. Aq. ἐμέλλησεν, ut in hebræo. καὶ τῶν χειρῶν] MS. Cott. καὶ τῆς χειρὸς, apud Cyrillum deſunt illa, τῶν χειρῶν. 17 ἐξήγαγον αὐτοὺς ἔξω] MS. Cott. & Ox. ἐξήγαγον αὐτοὺς ἔξω τῆς πόλεως. καὶ εἶπαν] Forte καὶ εἶπεν, ut in hebræo. περιβλέψῃς] MS. Cott. περιβλέψῃ, & Ald. edit. βλέψῃ. 19 ἔλεος] Complut. edit. cum Ambroſio χάριν. ὃ ποιεῖς ἐπ' ἐμέ] MS. Ox. ὃ ποιήσεις εἰς ἐμὲ, & Chryſoſt. ὃ ποιεῖς εἰς ἐμέ. διασωθῆναι εἰς τὸ ὄρος] Athanaſius Dial. 3. de Trinitate, σωθῆναι εἰς τὸ ὄρος. 20 ἐκεῖ σωθήσομαι] Complut. edit. cum Ambroſio, καὶ σωθήσομαι. ἕνεκέν σου] Deſunt illa in MS. Cott. Juſt. Martyre, Athanaſio & Cyrillo, prout in hebræo: reliqua verò exemplaria cum Chryſoſtomo & Ambroſio agnoſcunt. 21 ἐθαύμασά σου τὸ πρόσωπον] Aq. ἦρα τὸ πρόσωπόν σου. Symm. ὁράσει ἐδυσωπήθην τὸ πρόσωπόν σου.

22 ἕως τὰ σε ἐλθεῖν ἐκεῖ] MS. Cott. ἕως ἂν εἰσέλθῃς ἐκεῖ, & MS. Ox. cum Juſtino Martyre, Athanaſio & Cyrillo, ἕως τοῦ εἰσελθεῖν σε ἐκεῖ. ἐπωνόμασε] MS. Cott. & Ox. cum Complut. edit. & Ald. ἐπεκάλεσε. Juſt. Mart. cum Cyrillo, ἐκάλεσε. τῆς πόλεως ἐκείνης] In MS. Cott. & apud Juſtinum Martyrem deeſt ἐκείνης, & MS. Ox. legit, τοῦ τόπου ἐκείνου. 23 ἥλιος ἐξῆλθεν] Euſebius Demonſtrat. lib. 5. ἥλιος ἀνέτειλεν. 25 πόλεις ταύτας] MS. Cott. πόλεις πάσας. περίοικον] Complut. edit. τὴν περίχωρον. 28 ἐπὶ πρόσωπον Σοδόμων καὶ Γομόῤῥας] MS. Ox. ἐπὶ Σόδομα, καὶ Γομόῤῥα. 29 ἐκτρίψαι κύριον] Complut. edit. cum Ambroſio ἐκτρίψαι τὸν θεόν. ἐν αἷς κατῴκει ἐν αὐταῖς Λώτ] Deſunt hæc in MS. Cott. & Ox. Complut. edit. Ald. & Ambroſio, prout in hebræo. 30 καὶ ἐξῆλθε Λώτ] MS. Cott. & Ox. ἀνέβη δὲ Λώτ. ἐν τῷ ὄρει, καὶ αἱ δύο] Complut. edit. cum Ambroſio, ἐν τῷ ὄρει αὐτὸς καὶ αἱ δύο. 31 ὡς καθήκει πάσῃ τῇ γῇ] Procopius in Geneſ. *Aquila ſic reddit, ſecundum viam univerſæ terræ.* 32 δεῦρο οὖν] MS. Cott. & Ox. cum Complut. edit. & Ambroſio, δεῦρο καί. 33 τὴν νύκτα ἐκείνην] Deſunt illa in MS. Cott. prout in hebræo. ἐκ ᾔδει] MS. Cott. ἐκ ἔγνω, & ſic ſtatim infra. κοιμηθῆναι αὐτῷ] Complut. edit. cum Ambroſio, κοιμηθῆναι αὐτὸν, atque ita ſtatim infra verſu 35.

CAP. XX.

2 Εἶπε δὲ Ἀβραὰμ περὶ Σάῤῥας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ ὅτι ἀδελφή μου ἐστίν] Procopius in Geneſ. *Aquila vertit, & dixit Abraham ad Saram uxorem ſuam, ſoror mea.* 3 εἰσῆλθεν] Euſebius De demonſtrat. Evang. lib. 4. ἦλθεν. ἐν ὕπνῳ] Deſunt illa in Complut. edit & Ambroſio. 4 ἀγνοοῦν] Procopius vocem hanc obelo notatam eſſe affirmat, ut quæ in hebræo textu non ſit poſita. ἀπολεῖς] Theodoretus, quæſt. 63. ἀποκτενεῖς. Complut. autem edit. cum Ambroſio ἐκ ἀποκτενεῖς. 7 ζήσῃ] Theodoret. ibidem σωθήσῃ σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου. ἄνθρωποι σφόδρα] Compl. edit. cum Ambroſio, ἄνδρες σφόδρα. 9 τί τοῦτο ἐποίησας ἡμῖν] Aquil. τί εἶδες, ὅτι ἐποίησας σὺ τὸ ῥῆμα τοῦτο. Symmach. τί ἰδὼν ἐποίησας τὸ πρᾶγμα τοῦτο. Theodor. τί ἑώρακας ὅτι ἐποίησας τὸν λόγον τοῦτον; μήτι ἡμάρτομεν εἰς σὲ ὅτι ἐπήγαγες ἐπ' ἐμέ. οὐδεὶς ποιήσει] MS. Ox & Complut. edit. cum Ambroſio, οὐδεὶς πεποίηκε. 11 ἄρα οὐκ ἔστι] Ald. edit. cum Chryſoſtomo, μήποτε οὐκ ἔστιν. 13 ποίησον ἐπ' ἐμέ] MS. Ox. & Complut. edit. ποιήσεις εἰς ἐμέ. Ald. verò cum Chryſoſtomo, ποιήσεις ἐπ' ἐμέ. 16 καὶ πάσαις τὰ μετὰ σοῦ] MS. Ox. καὶ εἰς πάσας τὰς μετὰ σοῦ. 17 καὶ τὰς παιδίσκας αὐτοῦ. καὶ ἔτεκον] Complut. editio cum Ambroſio, καὶ πάσας τὰς παιδίσκας αὐτοῦ, καὶ πάντα τὰ κλίνη αὐτῶν. 18 συγκλείων συνέκλεισε κύριος] Complut. editio cum Ambroſio συγκλείων συνέκλεισεν ὁ θεός.

CAP. XXI.

3 Τοῦ γενομένου] Legendum fortè γεννωμένου, ut in hebræo, licèt exemplaria omnia cum Ambroſio legant γενομένου· apud Chryſoſtomum omittuntur illa, τοῦ γενομένου αὐτῷ. 4 τὸν Ισαὰκ τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ] MS. Cott. τὸν Ισαὰκ υἱὸν αὐτοῦ τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ ut in hebræo. ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ θεός] Complut. edit. cum Chryſoſtomo & Ambroſio ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος. 5 ἡνίκα ἐγένετο] Fortè ἐγεννᾶτο. Ambroſius enim habet, *genitus eſt*, ut in hebræo. 7 ἐν τῷ γήρει μου] Atque ita in cæteris omnibus exemplaribus, Chryſoſtomo & Ambroſio, cum tamen in hebræo ſit ἐν τῷ γήρει αὐτοῦ. 9 ἰδοῦσα δὲ] Chryſoſtomus & Cyrillus εἶδε δέ. Ἄγαρ τὴν Αἰγυπτίαν] Juſt. Mart. Dial. cum Tryphone, Ἄγαρ τὴν παιδίσκην τὴν Αἰγυπτίαν. ὃς ἐγένετο] Fortè ἐγεννᾶτο, vel ἐγεννήθη ut ſupra, in hebræo enim eſt vox ילד. 10 τῆς παιδίσκης] MS. Cott. & Clementis, cum Juſt. Mart. libro ſupra memorato, Chryſoſtomo & Cyrillo addunt, ταύτης, ut in hebræo. 11 περὶ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ Ισμαὴλ] Deeſt vox Ισμαὴλ in MS. Cott. & Ox. Juſt. Mart. Chryſoſtomo & Cyrillo. τὸ ῥῆμα] Non habentur illa in MS. Ox. Complut. edit. & Ald. Juſt. Martyre, nec Ambroſio, prout neque in hebræo. 14 ἐπὶ τὸν ὦμον] Complut. edit. cum Chryſoſtomo & Ambroſio, ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῆς. ἐπλανᾶτο τὴν ἔρημον] Complut. edit. cum Chryſoſtomo, & Ambroſio, ἐπλανᾶτο κατὰ τὴν ἔρημον. 16 μακρότερον] MS. Cott. & Ox. cum Complut. edit. & Ald. Cyrillo & Ambroſio, μακρόθεν. καὶ ἐκάθητο ἀπέναντι αὐτοῦ μακρόθεν] In MS. Cott. & Ox. & Cyrillo deeſt vox μακρόθεν. In Complut. autem edit. & Ambroſio deeſt præterea vox αὐτοῦ. Ald. edit. lectionem codicis Regii confirmat, niſi quòd pro ἐκάθητο, legat ἐκάθισε. 17 εἰσήκουσε δὲ ὁ θεὸς τῆς φωνῆς τοῦ παιδίου] Complut. edit. cum Ambroſio. εἰσήκουσε δὲ ὁ θεὸς τοῦ παιδίου. ἄγγελος θεοῦ] Complut. edit. cum Ambroſio, ἄγγελος κυρίου. 18 καὶ κράτησον τῇ χειρί σε αὐτό] Complut. edit. cum Chryſoſtomo & Ambroſio, καὶ κράτησον τῆς χειρὸς αὐτοῦ. 19 ἔπλησε τὸν ἀσκὸν ὕδατος] In Complut. edit. Chryſoſtomo & Ambroſio deeſt vox ὕδατος. ἐπότισε τὸ παιδίον] Complut. edit. cum Ambroſio addunt, αὐτῆς. 22 ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ] MS. Ox. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. καὶ Ὀχοζὰθ ὁ νυμφαγωγὸς αὐτοῦ] Hæc verba licet bis hoc capite occurrant, in hebraico fonte non reperiuntur, ſed ex 26. capite huc arceſſuntur. 26. εἶπεν αὐτῷ Ἀβιμέλεχ] In Compl. edit. & Ambroſio deeſt vox, Ἀβιμέλεχ. τὸ πρᾶγμα τοῦτο] Complut. edit. & Ambroſius τὸ ῥῆμα τοῦτο. ἀλλὰ σήμερον] MS. Ox. εἰ μὴ σήμερον. 29 τῶν προβάτων τούτων] In MS. Cott. deeſt τούτων. ἃς ἔστησας μόνας] MS. Clementis ἃς ἔστησας κατὰ μόνας. 30 ἵνα ὦσιν εἰς μαρτύριον] MS. Ox. Complut. edit. & Aldin. ἵνα ὦσί μοι εἰς μαρτύριον. 32 διέθεντο διαθήκην ἐν τῷ φρέατι] Complut. edit. cum Ambroſio, καὶ ἔθηκαν διαθήκην ἐπὶ τὸ φρέαρ. 33 ἄρουραν] Aq. & Symm. δένδρων φυτείαν. τοῦ ὅρκου] MS. Cott. & reliqua exemplaria, τοῦ ὁρκισμοῦ, atque item paulo ſupra ſectione 16. ἐκεῖ τὸ ὄνομα κυρίου] Ald. edit. ἐκεῖ ἐπὶ τῷ ὀνόματι κυρίου.

CAP. XXII.

1 Ἐπείραζε] Complut. edit. cum Philone, Quod ſomnia a Deo mittantur, ἐπείραζε. Symm. ἐδόξασε. 2 ἀγαπητόν] Aq. μονογενῆ, quod idem eſt, authore Athanaſio oratione 5. Contra Arrianos. τὸ δὲ ἀγαπητὸν, καὶ Ἕλληνες ἴσασιν οἱ δεινοὶ περὶ τὰς λέξεις, ὅτι ἴσον ἐστὶ τῷ εἰπεῖν, μονογενές. Symm. μόνον σου. Cyprianus, lib. 3. adverſus Judæos, *unicum*. Ambroſius, *dilectiſſimum*, & Origenis interpres, *chariſſimum*. ὑψηλήν] Aquila, καταφανῆ, Symm. τῆς ὀπτασίας, Cyprianus *altam*, & Ambroſius *excelſam*. ὁλοκάρπωσιν] MS. Cott. cum Chryſoſtomo ὁλοκαύτωσιν, Ambroſius *holocauſtum*, Cyprianus verò addit, *hoſtiam*, ubi ſcribendum fortè *holocauſtum*: ὁλοκαύτωσις enim vel ὁλοκάρπωσις, idem eſt quod θυσία ὁλόκαυτος. ὧν ἂν] Ald. edit. ὃν ἄν, cum Origenis interprete, Cypriano, Hieronymo, & Ambroſio. 3 ἐπὶ τὸν τόπον] Cyrillus homiliâ 5 de Feſtis Paſch. εἰς τὸν τόπον. 4 τοῖς ὀφθαλμοῖς] MS. Ox. cum Complut. edit. Chryſoſtomo & Ambroſio addit, αὐτοῦ. 5 παισὶν] MS. Ox. παιδαρίοις. παιδίον] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Chryſoſt. & Cyrillo, παιδάριον. ἀναστρέψομεν] Chryſoſt. ἀνακάμψομεν, & Cyrillus Hom. ad Corinth. ὑποστρέψομεν. πρὸς ὑμᾶς] MS. Cott. ἐκεῖθεν. 6 ὁλοκαρπώσεως] MS. Cott. ὁλοκαυτώσεως. μετὰ χεῖρα] MS. Ox. Compl. edit. & Aldin. cum Chryſ. μετὰ χεῖρας. MS. verò Cott. cum Cyrillo, lectionem Codicis Regii confirmat, quæ hebraicæ veritati conſona eſt. 7 εἴπας] Deeſt hæc vox in MS. Ox. Ald. edit. Chryſoſtomo & Ambroſio. λέγων] MS. Ox. & Complut. edit. εἶπε δέ. In Ald. editione deeſt λέγων, neque quicquam eſt quod ei reſpondeat. πρόβατον] Philo de Abrahamo, ἱερεῖον, & ſic ſtatim infra: idem verò lib. De profugis, retinet utrobique vocem πρόβατον. 8 εἰς ὁλοκάρπωσιν] MS. Cott. εἰς ὁλοκαύτωσιν. ἅμα ἦλθον] Philo De migrat. Abraham ἀνῆλθον. 10 λαβεῖν] Cyrillus homiliâ ſuprà numeratâ, λαβών. 11 Ante illa ἰδοὺ ἐγώ, καὶ εἶπε] In MS. Ox. Complut. edit. & Ald. Chryſoſtomo, & Ambroſio præfiguntur καὶ εἶπεν, ut in hebræo: Philo cum Cyrillo, ὁ δὲ εἶπεν. 13 ἰδοὺ, κριὸς εἷς κατεχόμενος ἐν φυτῷ σαβέκ] Philo de profugis & Chryſoſtomus, verborum ordine paululum immutato, ἰδοὺ κριὸς εἷς κατεχόμενος τῶν κεράτων ἐν φυτῷ σαβέκ. Aqu. & Symm. συχνῷ reddiderunt. LXX autem ſeniores & Theodotion eos ſequutus, vocem hebraicam, cùm variæ ejus ſignificationes ſint, ſine interpretatione, in illorum verſione retinuerunt, quod & aliàs ab iis ſæpenumero eandem ob cauſam factum eſt. Schol. τὸ σαβὲκ, ἄφεσιν τινὲς ἐκδεδώκασιν, οἱ δὲ ὀρθός, ὡς εἶναι αὐτὸ τὸ λεγόμενον, τράγος ὀρθὸς ἐπαναβεβηκὼς φυτῷ ἐνταῦθα δέ, ὀρθὸς τῶν κεράτων κατεχόμενος, ὡς εἶναι φανερὸν τύπον σταυροῦ. διὰ τοῦτο δὲ οὐχ ἑρμηνεύεται, ὅτι ἡ ἑβραϊκὴ μία οὖσα λέξις πολλὰ σημαίνει ἑρμηνευομένη. πρὸς δὲ τοὺς πυνθανομένους δεῖ ἀποκρίνεσθαι καὶ λέγειν, ὅτι τὸ σαβὲκ ἐπηρμένος ἑρμηνεύει Procopius in Geneſ. *Syrus inquit, ecce aries ſuſpenſus, nec inquit retentus; veruntamen non adjicit, in frutice Sabec.* Idem ſtatim infra, *Dictio Sabec, plurima ſignificat, atque hinc fit ut non exponatur; inter alia autem, remiſſionem ſignificat.* Athanaſius in dictis & interpretat. parabol. ſcripturæ, κατὰ δὲ Ἑβραίοις δοκεῖ τὸ σαβὲκ ἀφέσεως καὶ συγχωρήσεως. 14 ἐν τῷ ὄρει κύριος ὤφθη] MS. Ox. ἐν τῷ ὄρει τούτῳ κύριος ὤφθη. 16 δι' ἐμέ] In Ald. edit. hæc non habentur, prout neque in hebræo: in reliquis autem omnibus exemplaribus, & apud Chryſoſtomum & Ambroſium reperiuntur. 19 ἐπορεύθησαν ἐπὶ τὸ φρέαρ] MS. Ox. Complut. edit. cum Ambroſio ἐπορεύθησαν ἅμα ἐπὶ τὸ φρέαρ, prout in hebræo.

CAP. XXIII.

1 Ἔτη ἑκατὸν εἰκοσιεπτά] MS. Cott. poſt εἰκοσιεπτά, repetit ζωῆς Σάῤῥας, prout in hebræo. 2 ἥ ἐστιν ἐν τῷ κοιλώματι] Hieronymus de quæſt. hebraicis in Geneſ. author eſt hæc verba in authenticis codicibus non haberi, & nomen civitatis Arboc paulatim a ſcribentibus legentibuſque corruptum eſſe, cum ſcribendum eſſet Arbe, (i.e.) *quatuor*, quia ſcil. Abraham, Iſaac & Jacob unà cum protoplaſto Adamo illic ſepulti ſunt. Codex Regius infra Joſh. 14. legit, ἀρβὸ, ſine κ, atque ita Euſebius De nominibus locorum ſacræ ſcripturæ; ſed per ω ut videre licet in editione Bonfrerii, & exercitationibus Iſa. Caſauboni, ad apparatum Annalium Baronii, pag. 127. 3 ἀπὸ τοῦ νεκροῦ αὐτοῦ] Deeſt vox αὐτοῦ, in Complut. editione & Ambroſio. εἶπεν Ἀβραὰμ τοῖς υἱοῖς] Deeſt vox Ἀβραὰμ, in MS. Cott. & Ox. Complut. edit. & Ambroſio, neque in hebræo reperitur. 4 κτῆσιν τάφου] in Complut edit. & Ambroſio deeſt vox τάφου. τὸν νεκρόν μου ἐκεῖ] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio, τὸν νεκρόν μου ἀπ' ἐμοῦ, ut in hebræo. 6 τοῦ θάψαι τὸν νεκρόν σου ἐκεῖ] MS. Cott. θάψον τὸν νεκρόν σου ἐκεῖ 9 ἐν μερίδι] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ἐν μέρει. Eſt autem μέρος. vel μερὶς idem quod ὅριον, vel πέρας, ſeu ἄκρον· ut Exod. 16. 35. παρεγένοντο εἰς μέρος τῆς φοινίκης. Num. 11. 1. κατέφαγε μέρος τι τῆς παρεμβολῆς, & cap. 22. 41. μέρος τι τοῦ λαοῦ, & 23. 13. μέρος τι αὐτοῦ ὄψῃ, & 33. 6. μέρος τι τῆς ἐρήμου· in quibus omnibus locis pro μέρος τι legendum fortè ſuſpicor τὸ μέρος. Infinita autem ſunt alia loca in quibus μέρος pro *termino* & *extremitate* uſurpatur, quæ notare longum eſt & ſupervacaneum foret. 11 ἐναντίον τῶν πολιτῶν] Complut. edit. & Ald. ἐναντίον πάντων τῶν πολιτῶν. 12 ἐναντίον τοῦ λαοῦ τῆς γῆς] MS. Ox. & Ald. edit. addunt, καὶ τοῖς υἱοῖς τοῦ Χέτ. 13 εἰς τὰ ὦτα ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ τῆς γῆς] MS. Cott. εἰς τὰ ὦτα τοῦ λαοῦ τῆς γῆς, ut in hebræo. 15 ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ τί ἂν εἴη τοῦτο] Complut. edit cum Ambroſio, ἀλλὰ τί ἂν εἴη τοῦτο ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ. 16 καὶ ἀπεκατέστησεν Ἀβραὰμ τῷ Ἐφρὼν] Deſunt hæc in edit. Ald. feſtinantis librarii vel typographi incuriâ. 17 καὶ πᾶν δένδρον] In Ald. edit. deeſt vox πᾶν.

CAP XXIV.

3 Ἐξορκιῶ] MS. Cott. cum Ald. edit. & Theodoreto quæſt. 74. ἐξορκίζω. MS. autem Ox. cum Complut. edit. & Chryſoſtomo lectionem codicis Regii confirmant. καὶ τῆς γῆς] MS. Cott. cum Complut. edit. & Ald. Chryſoſtomo, Euſebio, & Ambroſio, καὶ τὸν θεὸν τῆς γῆς. οἰκῶ μετ' αὐτῶν] MS. Cott. Complut. edit. & Ald. cum Theodoreto, οἰκῶ ἐν αὐτοῖς. MS. Ox. κατοικῶ μετ' αὐτῶν, & Chryſoſtomus κατοικῶ ἐν αὐτοῖς. 4 ἐγενόμην] MS. Cott. cum Chryſoſtomo & Ambroſio ἐγεννήθην. πορευθῆναι] MS. Cott. ἐλθεῖν. τῷ υἱῷ μου Ισαὰκ ἐκεῖθεν] In Complut. edit. Chryſoſtomo & Ambroſio abeſt Ισαὰκ, prout in hebræo. 8 ἀπὸ τοῦ ὅρκου τούτου] Complut. edit. cum Ambroſio, ἀπὸ τοῦ ὅρκου μου τούτου, prout in hebræo. 11 καὶ ἐκοίμισε τὰς καμήλους] Cyrillus Glaph. 3. ὀκλάζει δὲ τὰς καμήλους. 13 θυγατέρες τῶν οἰκούντων] Compl. edit. cum Ambroſio, θυγατέρες τῶν ἀνθρώπων τῶν οἰκούντων. 14 παύσωνται πίνουσαι] Chryſoſtomus, παύσωνται πᾶσαι πίνουσαι, & Theodoretus παύσωνται πιεῖν. τῷ κυρίῳ μου] Complut. edit. cum Ambroſio, μετὰ τοῦ κυρίου. 15 ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ] In MS. Cott. Complut. edit. & Ambroſio, deeſt vox αὐτοῦ. Procopius in Geneſ. *Verba illa, in animo ſuo, obeliſco notata ſunt, utpote quæ non reperiantur in textu hebraico. Commode tamen addita ſunt propter ſequentia, nam infra dicit, Et factum eſt priuſquam finirem ſermones quos animo meo loquebar, &c.* ὤμων αὐτῆς] In MS. Ox. Complut. edit. & Ambroſio deeſt αὐτῆς. 16 ὑδρίαν αὐτῆς] In MS. Cott. Complut. edit. Philone De profugis & Ambroſio deeſt αὐτῆς. 19 καὶ τὰς καμήλους σου ὑδρεύσομαι] Ald. edit. καὶ ταῖς καμήλοις σου ποτιῶ, καὶ ὑδρεύσομαι. 20 ἐπὶ τὸ ποτιστήριον] MS. Cott. cum Chryſoſtomo, εἰς τὸ ποτιστήριον. ἔδραμεν ἐπὶ τὸ φρέαρ] Complut. edit. cum Ambroſio, ἔδραμε πάλιν ἐπὶ τὸ φρέαρ· atque ita Ald. niſi quòd pro πάλιν, legat, ἔτι. ἀντλῆσαι ὕδωρ] In MS. Cott. & Ox. Complut. edit. Chryſoſtomo & Ambroſio, deeſt ὕδωρ. 22 ἐγένετο δὲ ἡνίκα ἐπαύσαντο] MS. Ox.

ἡνίκα

ἡνίκα δὲ ἐπαύσαντο. ἐνώτια χρυσᾶ] Complut. edit. cum Ambroſio, δύο ἐνώτια χρυσᾶ. ἀνὰ δραχμὴν] MS. Ox. ἀνὰ δίδραχμον, & Hieronymus in quæſtionibus hebraicis vertit *Didrachmum*. 25 χόρτασμα πολύ] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo & Ambroſio, χορτάσματα πολλά. 27 οὐκ ἐγκατέλιπε τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν] MS. Ox. cum Chryſoſtomo addunt αὐτοῦ, & Theodoretus quæſt. 74. οὐκ ἐγκατέλιπε τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ καὶ τὸ ἔλεος αὐτοῦ. ἐμὲ εὐώδωκε] Theodor. ibidem, κἀμὲ ἐν ὁδῷ ἤγαγε. εἰς οἶκον τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ κυρίου μου] Complut. edit. cum Ambroſio addunt λαβεῖν γυναῖκα τῷ υἱῷ αὐτοῦ. 30 ἐπὶ τὰς χεῖρας] Complut. edit. cum Ambroſio, ἐπὶ τὰς δύο χεῖρας. καὶ ὅτε ἤκουσε τὰ ῥήματα Ῥεβέκκας τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ λεγούσης] MS. Ox. καὶ ὡς ἤκουσε Ῥεβέκκας λαλούσης. ἐπὶ τῶν καμήλων] MS. Ox. μετὰ τῶν καμήλων. 31 εὐλογητὸς κύριος] Complut. edit. cum Ambroſio, εὐλογητὸς κυρίου. 32 καὶ ὕδωρ τοῖς ποσίν] MS. Cott. Ox. & Clementis cum Chryſoſtomo, καὶ ὕδωρ νίψασθαι τοῖς ποσίν. 35 κύριος ηὐλόγησε] Chryſoſtomus, κύριος δὲ ὁ θεὸς ηὐλόγησε. & MS. Cott. κύριος εὐώδωσε. 36 υἱὸν ἕνα] In MS. Cott. abeſt, ἕνα, prout in hebræo. γηρᾶσαι αὐτὸν] MS. Cott. γηρᾶσαι αὐτήν. ὅσα ἦν αὐτῷ] MS. Cott. cum Chryſoſtomo, πάντα ὅσα ἦν αὐτῷ. 39 μήποτε οὐ πορευθῇ ἡ γυνή] MS. Cott. & Ald. edit. μήποτε οὐ βούλεται ἡ γυνὴ πορευθῆναι. 42 πορεύομαι ἐν αὐτῇ] MS. Cott. cum Ald. edit. πορεύσομαι ἐπ' αὐτήν. 43 ἐφέστηκα] Ald. edit. ἐφέστηκα. ἐξελεύσονται ὑδρεύσασθαι ὕδωρ] Complut. edit. cum Ambroſio, ἐκπορεύονται ἀντλῆσαι ὕδωρ. 44 ἡτοίμασε κύριος τῷ ἑαυτοῦ θεράποντι] Chryſoſtomus, ἡτοίμασας τῷ θεράποντί σου. 45 εὐθύς] MS. Cott. καὶ ἰδοὺ, & Complut. edit. cum Ambroſio, καὶ ἰδοὺ εὐθύς. πότισόν με] MS. Cott. cum Complut. editione & Ambroſio, addunt μικρὸν ὕδωρ, quæ in hebræo non ſunt. 46 ἐπὶ τὸν βραχίονα] Deſunt illa in MS. Cott. Complut. edit. & Ambroſio, neque in hebræo reperiuntur. καμήλοις μου ἐπότισεν] MS. Cott. & Ald. editio καμήλους ἐπότισεν. 47 ἀνάγγειλόν μοι] Deſunt in MS. Cott. & Ox. & Ald. edit. neque in hebræo habentur. περιέθηκα αὐτῇ τὰ ἐνώτια] Ald. edit. addit, ἐπὶ τὸν βραχίονα αὐτῆς, quæ in cæteris exemplaribus deſiderantur: ſcribendum potius, ἐπὶ τὸν μυκτῆρα αὐτῆς, ut Ezek. 16. 12. ubi eadem phraſis habetur. 49 ἀπαγγείλατέ μοι ἵνα ἐπιστρέψω] MS. Ox. ἀπαγγείλατέ μοι, εἰ δὲ μή, ἐπιστρέψω. Complut. verò edit. cum Ambroſio, ἀπαγγείλατέ μοι, εἰ δὲ μή, ἀπαγγείλατέ μοι ἵνα ἐπιστρέψω. εἰς δεξιὰν ἢ εἰς ἀριστεράν] Chryſoſtomus, εἰς δεξιὰ ἢ εἰς ἀριστερά, qui etiam pro ἵνα ἐπιστρέψω, legit καὶ ἐπιστρέψω. 50 ἀποκριθεὶς δὲ] Complut edit. cum Ambroſio, ἀποκριθέντες δέ. πρόσταγμα] Complut. edit. cum Ald. & Ambroſio πρᾶγμα, Chryſoſtomus ῥῆμα. MS. verò Cott. Ox. & Clementis lectionem codicis Regii confirmant. κακὸν καλῷ] Complut. edit. cum Chryſoſtomo & Ambroſio, κακὸν ἢ καλόν. 52 τῶν ῥημάτων τούτων] Complut. edit. cum Ald. τῶν ῥημάτων αὐτῶν. 53 ἐξενέγκας] Complut. edit. προσενέγκας, ſcribendum fortè προενέγκας. καὶ χρυσᾶ] MS. Cott. καὶ σκεύη χρυσᾶ, ut in hebræo. 54 καὶ ἀναστὰς πρωΐ] Complut. edit. cum Ambroſio, καὶ ἀναστὰς ὁ παῖς τὸ πρωΐ. 55 μετὰ ταῦτα ἀπελεύσεται] Complut. edit. cum Ambroſio, μετὰ τοῦτο ἀπελεύσεται. Chryſoſtomus verò μετὰ ταῦτα ἀπελεύσεσθε. 56 καὶ κύριος] MS. Ox. καὶ γὰρ κύριος. ὁδόν μου] Ald. edit. ὁδὸν αὐτοῦ ἐν ἐμοί. 57 καὶ ἐπερωτήσωμεν] Ald. edit. καὶ ἐρωτήσωμεν. Complut. verò edit. cum Ambroſio, ſine copula. ἐρωτήσωμεν. 59 καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῆς] Aq. καὶ τὴν τιθηνὴν αὐτῆς. Symm. καὶ τὴν τροφὸν αὐτῆς. τὴν ἀδελφὴν αὐτῶν] Deſunt hæc in Ald. edit. malé. 61 ἀναστᾶσα δὲ Ῥεβέκκα] MS. Cott. addit ἀπῆλθε. καὶ αἱ ἅβραι] Aq. παιδίσκαι. Symm. κοράσια. 62 ἐπορεύετο] Ald. edit. διεπορεύετο. διὰ τῆς ἐρήμου] In hebræo nihil eſt quod his verbis reſpondeat. Apud 70. autem interpretes idem eſt διὰ τῆς ἐρήμου, quod τῇ ἐρήμῳ, qui etiam ἐπὶ τῆς ἐρήμου, & κατὰ τὴν ἔρημον, pro eodem uſurpant cùm de cœli plaga, Meridie, ſermo eſt. ἔρημος autem hoc loco, neque *deſertum*, neque *Meridiem* ſignificat, ſed *receſſum* & *ſolitudinem*, quo ſenſu apud Evangeliſtas ſæpius, qui etiam ἐξηγητικῶς addunt, κατ' ἰδίαν. 63 ἐξῆλθεν] Chryſoſtomus ἐξήει. ἀδολεσχῆσαι εἰς τὸ πεδίον τὸ πρὸς δείλης] Complut. edit. ἀδολεσχῆσαι ἐν τῷ πεδίῳ πρὸς δείλην. Aq. autem pro ἀδολεσχῆσαι εἰς τὸ πεδίον, vertit, ὁμιλῆσαι ἐν χώρᾳ. & Symm. λαλῆσαι ἐν τῷ ἀγρῷ. τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδε] Ald. edit. τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ εἶδε. 67 εἰσῆλθε δὲ Ισαὰκ εἰς τὸν οἶκον τῆς μητρὸς αὐτοῦ] Aq. καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν Ισαὰκ εἰς τὴν σκηνὴν Σάῤῥας τῆς μητρὸς αὐτοῦ, ut notat Procopius in Geneſ.

CAP. XXV.

8 Ἐν γήρᾳ καλῷ] Aq. & Symm. ἐν πολιᾷ ἀγαθῇ. πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ] MS. Cott. & Ox. cum Chryſoſtomo, hom. 28. in Matth. (qui etiam ante illa ἐν γήρᾳ καλῷ ex cap. 15. præfigit vocem τραφεὶς) πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ. In ſcholiis Romanæ editionis per metatheſin literarum pro πατέρας legitur φρατας. 9 οἱ δύο υἱοὶ] Deeſt vox δύο in MS. Cott. neque in hebræo habetur, licet in omnibus aliis exemplaribus reperiatur. τοῦ Σαὰρ] Ald. edit. τοῦ υἱοῦ Σαάρ ut in hebræo. ὅ ἐστιν ἀπέναντι] MS. Ox. Complut. edit. & Aldina ὅς ἐστιν ἀπέναντι. MS. autem Cott. cum codice Regio conſentit. 12 Ἄγαρ ἡ παιδίσκη] Complut. edit. cum Ambroſio Ἄγαρ ἡ Αἰγυπτία ἡ παιδίσκη. 13 κατ' ὄνομα τῶν γενεῶν αὐτοῦ] Compl. edit. cum Ambroſio, καὶ τὰ ὀνόματα τῶν γενεῶν αὐτοῦ. 16 κατὰ ἔθνος] MS. Ox. κατὰ γένος. MS. Cott. cum Complut. Ald. & Ambroſio κατὰ ἔθνη. 17 πρὸς τὸ γένος αὐτοῦ] MS. Ox. πρὸς τοὺς πατέρας αὐτοῦ. 20 ἐκ τῆς Μεσοποταμίας ἀδελφὴν Λαβὰν τοῦ Σύρου] Hæc in Complut. edit. Ald. & Ambroſio feſtinantis librarii incuriâ omittuntur. In MS. autem Cott. Ox. & Clementis reperiuntur, prout in hebræo. 21 ἔλαβεν ἐν γαστρὶ] Complut. edit. cum Ambroſio συνέλαβεν ἐν γαστρί. 22 ἐσκίρτων] Hieronymus de quæſt. hebraicis, *& movebantur filii ejus in ea: pro motione 70 interpretes poſuerant ludebant ſive calcitrabant, quod Aquila tranſtulit, compingebantur* (ut in MS. Bibliothecæ Regiæ, non autem *conſtringebantur*, ut in impreſſis) *filii in utero ejus. Symmachus vero in ſimilitudinem navis in ſuperficie ferebantur.* In ſcholiis Romanæ editionis, Symmachus διεπάλαιον tranſtuliſſe dicitur, fortè ἐπεπόλαζον: quod attinet ad vocem, διέπλεον, quæ in impreſſis codicibus Hieronymi reperitur, cum in MS. Regio non inveniatur, cur conjectura noſtra improbanda ſit, non video. 26 ὅτε ἐγέννησεν] MS. Cott. & Ox. cum Complut. edit. Ald & Ambroſio, ὅτε ἔτικεν. 27 ἄπλαστος] Aq. ἁπλοῦς. Symm. ἄμωμος. οἰκῶν οἰκίαν] MS. Cott. & Ald. edit. cum Cyrillo De adorat. lib. 15. οἰκῶν ἐν οἰκίᾳ. MS. autem Ox. cum Complut. edit. Philone De congreſſu quærendæ eruditionis gratiâ, & Chryſoſtomo cum codice Regio conſentiunt.

29 ἕψημα] Complut. edit. cum Ambroſio ἕψημα φακοῦ, ut infra verſu ultimo. 32 τελευτᾶν] MS. Cott. τελευτῆσαι. 34 ᾤχετο] Complut. edit. ἀπῴχετο.

CAP. XXVI.

1 Τοῦ πρότερον] MS. Cott. & Ox. cum Complut. edit & Ambroſio, τὸν πρότερον. Ald. edit. & Chryſoſtomus lectionem codicis Regii confirmant. 3 παροίκει] Ald. edit. παροικήσεις. δώσω πᾶσαν] Deeſt vox πᾶσαν in MS. Ox. & Complut. edit. & in Ambroſio. 4 καὶ δώσω τῷ σπέρματί σου] Philo De rerum divinarum hærede, δώσω σοι καὶ τῷ σπέρματί σου. Exemplaria autem omnia cum Euſebio De demonſtratione lib. 1. & Chryſoſtomo, lectionem codicis Regii (quæ hebraico fonti reſpondet) tuentur. 4 ἐνευλογηθήσονται] Complut. edit εὐλογηθήσονται, contra quam in MS. Ox. Ald. edit. Philone, Euſebio De demonſtrat. lib. 1. & Chryſoſtomo. 5 τὰ προστάγματά μου] Complut. edit. cum Ambroſio, πάντα τὰ προστάγματά μου. & ſic ſtatim infra πάντα τὰ νόμιμά μου, pro τὰ νόμιμά μου, & Philo pro τὰ δικαιώματά μου, καὶ τὰ νόμιμά μου legit τοὺς νόμους μου καὶ τὰς κρίσεις. 10 καὶ ἐπήγαγες ἐφ' ἡμᾶς ἄγνοιαν] MS. Ox. Ald. edit. cum Chryſoſtomo, καὶ ἐπήγαγες ἂν ἐφ' ἡμᾶς ἄγνοιαν. Pro ἄγνοιαν, Aq. & Symm. vertunt πλημμέλημα. 11 ἁπτόμενος] MS. Ox. & Complut. edit. ἁψάμενος. ἢ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ] MS. Clementis ἢ Ῥεβέκκας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ. 12 ἑκατοστεύουσαν κριθήν] Aq. ἑκατὸν εἰκασμένον. 15 καὶ ἔπλησαν] MS. Ox. καὶ ἐνέπλησαν. 17 κατῴκησεν ἐκεῖ] Ald. edit. κατεσκήνωσεν ἐκεῖ. 18 τοῦ πατρὸς αὐτοῦ] Deſunt hæc in MS. Ox. prout in hebræo. 20 ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ] Complut. edit. cum Ambroſio, ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου. ἐχθρία] Aq. ἀντικειμένη. Symm. ἐναντίωσις. 21 ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ] Complut. editio, ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου. 24 εὐλογήσω σε] Ald. edit. εὐλογηκά σε. 25 ὤρυξαν δὲ ἐκεῖ οἱ παῖδες Ισαὰκ φρέαρ] In MS. Clementis, Complut. edit. & Ambroſio additur, ἐν τῇ φάραγγι Γεράρων. 27 ἀπεστείλατέ με] Complut. edit. ἐξαπεστείλατέ με. 29 μεθ' ἡμῶν κακά] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo & Ambroſio μεθ' ἡμῶν κακόν. καὶ νῦν εὐλογητὸς ὑπὸ κυρίου] Complut. edit. cum Chryſoſtomo, καὶ νῦν εὐλογημένος σὺ ὑπὸ κυρίου. 31 ὤμοσεν ἄνθρωπος τῷ πλησίον αὐτοῦ] Complut. edit. cum Ambroſio ὤμοσεν ἕκαστος τῷ πλησίον, & Chryſoſtomus, ὤμοσεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. 32 οὐχ εὕρομεν ὕδωρ] In Complut. edit & Ambroſio εὕρομεν ὕδωρ, ſine negatione, prout in hebræo, & verſione Aquilæ & Symmachi, ut Hieronymus de quæſt. hebraicis obſervat. 33 ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ ὅρκος] Complut. edit. & Ald. cum Philone De plantatione Noë, Cyrillo & Ambroſio, ἐκάλεσε αὐτὸ ὅρκος. In hebræo & verſione Aquilæ & Symmachi, eſt, *ſaturitas*, ut obſervat idem Hieronymus. Ego, ſi Conjecturæ locus ſit, pro ὅρκος, leviſſimâ literarum metatheſi factâ, reponendum puto κόρος, quâ voce 70 ſeniores in ſuâ verſione uſos eſſe non dubito (qui etiam verba præcedentia per interrogationem, quæ affirmationi æquipollet, legiſſe videntur οὐχ εὕρομεν ὕδωρ;) cùm paulo ſuprà hoc capite e valle Gerarorum ad puteum juramenti antea a patre Abrahamo effoſſum aſcendiſſe dicatur Iſaacus; juxta quem novum hunc puteum famuli ejus fodiſſe narrantur, cui a *ſatietate* & *abundantia*, non autem a *juramento* novum nomen impoſitum eſt. Summa affinitas vocum hebraicarum שבעה *juramentum*, & שבעה *ſaturitas*, quæ ſolâ poſitione puncti in dextro & ſiniſtro cornu literæ ש inter ſe differunt, errori anſam præbuiſſe videtur. Sed conjecturæ huic noſtræ, cum exemplaria omnia & Patres ſupra allati reclament, & Euſebius etiam De nominibus locorum ſacræ ſcripturæ, non tantum Abrahami ſed Iſaaci huic puteo a juramento nomen inditum eſſe affirmat; lectori, quam lectionem amplectatur, liberum relinquimus. Euſebii verba ſunt, ἑρμηνεύεται δὲ Βηρσαβεὲ φρέαρ ὅρκου, ἀπὸ τῆς Ἀβραὰμ καὶ Ισαὰκ πρὸς τὸν Ἀβιμέλεχ ὁρκωμοσίας. ὄνομα τῇ πόλει] Complut. edit. cum Ambroſio, ὄνομα τῇ πόλει ἐκείνῃ. Cyrillus cum codice Regio conſentit. Procopius in Geneſ. *Syrus non habet vocem civitatis; nec in illo tractu reperitur iſto nomine urbs: loci igitur fuerit nomen non urbis.* 35 καὶ ἦσαν ἐρίζουσαι] Procopius ibidem, *Syrus habet, & diſplicebant; Hebræus vero, non ceſſabant irritare & ad iram provocare.*

CAP. XXVII.

1 Μετὰ τὸ γηρᾶσαι] Complut. edit. cum Ambroſio, ἐν τῷ γηρᾶσαι. 4 ἔνεγκον] Complut. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo, ἔνεγκε. 6 τὸν ἐλάσσω] Complut. edit. cum Ambroſio, τὸν νεώτερον. 7 ἔνεγκόν μοι θήραν] MS. Ox. cum Chryſoſtomo, ἔνεγκέ μοι θήραν, Complut. autem edit. cum Ambroſio, θήρευσόν μοι θήραν. πρὸ τοῦ ἀποθανεῖν με] Deſunt hæc in Compl. edit. & Ambroſio; malé. 12 καταφρονῶν] Aq. καταμωκώμενος, Symm. καταπαίζων. ἐπάξω ἐπ' ἐμαυτὸν] MS. Ox. ἐπάξω ἐμαυτῷ. 18 τῷ πατρὶ αὐτοῦ] Ald. edit. cum Cyrillo, τῷ πατρί. 19 ἐγὼ Ἡσαῦ ὁ πρωτότοκός σου] MS. Ox. ἐγώ εἰμι Ἡσαῦ ὁ πρωτότοκός σου υἱός. 20 τί τοῦτο ὃ ταχὺ εὗρες ὦ τέκνον] MS. Ox. τί τοῦτο ὅτι ἐτάχυνας τέκνον. Chryſoſtomus, τί τοῦτο ὅτι ταχὺ εὗρες ὦ τέκνον. Complut. edit. & Ald. cum Philone, qui in tribus diverſis tractatibus ter hunc locum laudat, lectionem codicis Regii confirmant. 22 ἡ φωνὴ, φωνὴ Ιακώβ] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio, ἡ μὲν φωνὴ, φωνὴ Ιακώβ. 27 τὴν ὀσμὴν] Cyrillus Glaphyr. lib. 3. τῆς ὀσμῆς. καὶ εἶπεν] Cyrillus addit αὐτῷ. ὀσμὴ ἀγροῦ] Diodorus, ὁ Σύρος, ἀντὶ τοῦ ἀγροῦ, ἀρούρας ἔχει. & ſic Procopius in Geneſ. *Syrus, odor telluris:* 28 δῴη σοι ὁ θεὸς] Complut. edit. δώσει σοι ὁ θεός. Cyrillus, δῴη σοι κύριος, at Chryſoſtomus, δώσει σοι κύριος. τοῦ οὐρανοῦ ἄνωθεν] In MS. Ox. Complut. edit. & Ald. Chryſoſtomo, & Cyrillo, deeſt vox ἄνωθεν. καὶ πλῆθος] MS. Clementis, καὶ πλήθους. Cyrillus πλῆθος ſine copula. 29 προσκυνήσουσί σοι ἄρχοντες] Ald. edit. cum Chryſoſtomo & Cyrillo, προσκυνησάτωσάν σοι ἄρχοντες. 30 καὶ Ἡσαῦ] Chryſoſtomus, καὶ ἰδοὺ Ἡσαῦ. 31 καὶ εἶπε τῷ πατρὶ αὐτοῦ] In MS. Ox. Complut. edit. Chryſoſtomo & Ambroſio deſunt illa, τῷ πατρὶ αὐτοῦ, & in Ald. edit. deeſt vox αὐτοῦ. 33 καὶ εἰσενέγκας] MS. Ox. & Complut. edit. cum Ambroſio, καὶ εἰσήνεγκε. εὐλογημένος ἔστω] Complut. edit cum Ambroſio, εὐλογημένος ἔσται. 35 δόλου] Aq. ἐνέδρας. Symm. ἐν ἐπιθέσει. ἔλαβε] MS. Ox. εἴληφε. 36 οὐχ ὑπελίπου μοι εὐλογίαν] MS. Ox. οὐχ ὑπελείφθη σοι εὐλογία. Complut. autem edit cum Ambroſio, οὐχ ὑπολέλειπταί μοι εὐλογία. Ald. edit. cum Chryſoſtomo lectionem codicis Regii tuentur. 37 τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐποίησα αὐτοῦ οἰκέτας] Ald. & Rom. πεποίηκα. Complut. τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ οἰκέτας. ἐστήριξα] Complut. edit. ἐστερέωσα. 38 ἀνεβόησε φωνῇ

Ἡσαῦ]

'Ησαῦ] MS. Clementis & Ald. edit. ἀνεβόησε φωνῇ μεγάλῃ. 40 ἔσαι] Procopius in Geneſ. *Syrus erit pro reſipiſcas, accipit dicens, Si reſipueris & vitæ tuæ bellicoſum inſtitutum omiſeris, Deique timorem imbiberis, cognoſces eum.* 41 ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ] Deeſt αὐτοῦ apud Cyrillum. 42 ἀπηγγέλη δὲ Ῥεβέκκᾳ] Cyrillus ἀπηγγέλθη δὲ τῇ Ῥεβέκκᾳ. σοῦ ἀποκτεῖναί σε] MS. Ox. τοῦ θανατῶσαί σε. 45 τοῦ ἀδελφοῦ σου ἀπὸ σοῦ] Deſunt illa ἀπὸ σοῦ, apud Cyrillum. ἀτεκνωθῶ] Complut. edit. ἀποτεκνωθῶ. Rectius ἀτεκνωθῶ, cum MS. Ox. Ald. edit. Chryſoſtomo & Cyrillo, neque alibi vox ἀποτεκνόω, reperitur. 46 προσώχθικα] Aq. ἐσίκχανα. Symm. ἐνεκάκησα. ἵνα τί μοι ζῆν] Complut. edit. cum Chryſoſtomo & Cyrillo ἵνα τί μοι τὸ ζῆν.

CAP. XXVIII.

1 Ἐκ τῶν θυγατέρων χαναάν] Complut. edit. cum Ambroſio, ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν χαναναίων. 2 εἰς Μεσοποταμίαν Συρίας] Deeſt vox Συρίας in Compl. edit. Ald. Philone De profugis, & Ambroſio. 3 εὐλογήσαι σε] Complut. edit. cum Ambroſio addit, τέκνον. εἰς συναγωγὰς] Complut. edit. cum Ambroſio, εἰς συναγωγήν. 4 τοῦ πατρός σου] *MS.* Ox. Complut. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo & Ambroſio, τοῦ πατρός μου. In hebræo, neque illa τοῦ πατρός σου, quam lectionem Cyrillus Glaphyr. lib. 4. & Theodoretus quæſt. 82. ſequuntur, neque hæc τοῦ πατρός μου, reperiuntur. 6 ἴδε δὲ Ἠσαῦ] Ald. edit. ἰδὼν δὲ Ἠσαῦ. ϗ ἀπώχετο] Compl. edit. cum Ambr. ϗ ἀπέστειλεν. λαβεῖν ἑαυτῷ γυναῖκα] MS. Ox. Complut. edit & Ald. cum Ambroſio, addunt vocem ἐκεῖθεν, ut in hebræo. λήψῃ γυναῖκα ἀπὸ τῶν θυγατέρων χαναάν] MS. Ox. λήψῃ θυγατέρα τῶν χαναναίων σεαυτῷ γυναῖκα, Complut. edit. cum Ambroſio, λήψῃ γυναῖκα ἐκ τῶν θυγατέρων τῶν χαναναίων. 7 ἐπορεύθη εἰς τὴν Μεσοποταμίαν] Ald. edit. addit Συρίας, ut in hebræo. Auguſtinus Locutionum lib. 1. author eſt vocem Συρίας aſteriſco notari, quippe quæ ex aliis interpretibus addita ſit, cum in LXX. ſeniorum editione non reperiretur. 8 ϗ ἰδὼν] Ald. edit. ἰδὼν δὲ καί. θυγατέρες χαναάν] MS. Ox. θυγατέρες τῶν χαναναίων. 11 ϗ ἐπέθηκε] Scribendum potius ὑπέθηκε (ut MS. Ox. Complut. edit. & Ald. infra verſu 18.) MS. autem Ox. Complut. edit. & Ald. cum Juſt. Martyre Dial. Cyrillo, & Euſebio De demonſtratione lib. 1. 5. & lib. 5. 10. ϗ ἔθηκε. 12 κλίμαξ ἐστηριγμένη] MS. Ox. κλίμαξ ἐστηρίχθη. Chryſoſtomus, κλίμαξ ἦν ἐστηριγμένη. 13 ἐγὼ ὁ θεὸς Ἀβραάμ] Euſebius libris ſupra memoratis, ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς Ἀβραάμ, & Juſt. Martyr Dial. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεός. ϗ τῷ σπέρματί σου] *MS.* Ox. addit. μετὰ σοῦ. 14 ἄμμος τῆς θαλάσσης] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Juſt. Martyre Dialog. Euſebio De demonſtrat. lib. 1. 5. & Ambroſio, ἄμμος τῆς γῆς. Idem tamen Euſebius lib. 5. 10. cum Cyrillo & Chryſoſtomo habet, ἄμμος τῆς θαλάσσης. ἐπὶ λίβα] Juſt. Mart. Dial. ἐπὶ νότον. 15 ἐγὼ μετὰ σοῦ] Ald edit. cum Euſebio De demonſtrat. lib. 5. 10. & Theodoreto quæſt. 83. ἐγώ εἰμι μετὰ σοῦ] Complut. autem edit. cum Juſt. Martyre, Clemente Alexandrino Pædag. lib. 1. 7. & Cyrillo lectionem codicis Regii confirmant. ἐν τῇ ὁδῷ πάσῃ] Complut. edit. cum Ambroſio, ἐν τῇ γῇ πάσῃ. ἐγκαταλίπω] Complut. edit. cum Euſebio De demonſtrat. lib. 5. ἐγκαταλείπω. & Theodor. quæſt. 83. ἐγκαταλείψω. 16 ἀπὸ τοῦ ὕπνου] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo, ἐκ τοῦ ὕπνου. 18 ὃν ἔθηκεν] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Juſt. Mart. Dial. Euſebio De demonſtrat. lib. 1. & lib. 5. Cyrillo & Ambroſio, ὃν ὑπέθηκεν. ἐκεῖ] Deeſt apud Euſebium lib. 5. neque in hebræo habetur. 19 ϗ ἐκάλεσε Ἰακὼβ] In Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio deeſt Ἰακὼβ. Juſt. verò Mart. Dial. & Euſebius lib. 5. cum Chryſoſtomo lectionem codicis Regii confirmant. οἶκος θεοῦ] Aq. Βαιθήλ. οὐλαμμαὺς] MS. Ox. & Ald. edit. οὐλαμμαύς. Complut. edit. λαμμαύς, alii libri habent οὐλαμλούζ. Aq. πρότερον λούζ. infra cap. 35. & 48. addita literâ α finali ſcribitur λουζά, atque ita Euſebius De nominibus locorum S. Scripturæ, Βαιθήλ, κώμη Αἰλίας ἄποθεν σημείοις δώδεκα ἐκ δεξιῶν ἀνιόντων ἐπὶ τὴν Νεάπολιν, ἣ δὲ τὸ πρότερον ἐκαλεῖτο Λουζά, quo nomine urbem olim appellatam fuiſſe ex verbis ipſis contextûs cap. 35. liquidò apparet. 20 ἐγὼ πορεύομαι] Complut. edit. cum Ambroſio, ἐγὼ πορεύσομαι. MS. Ox ἐγὼ πορεύομαι ἐν αὐτῇ. Chryſoſtomus cum codice Regio conſentit. 21 ϗ ἀποστρέψῃ με] Ald. edit. ϗ ἀποστρέψει με. Complut. autem edit. cum Ambroſio, ϗ ἀποστρέψομαι, *MS.* Ox. cum Chryſoſtomo lectionem codicis Regii confirmant.

CAP. XXIX.

1 Τὸν υἱὸν Βαθουὴλ] Complut. edit. cum Ambroſio, τὸν ἐκ Βαθουήλ. 2 ἐπὶ τὸ αὐτὸ] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo, & Ambroſio ἐπ' αὐτοῦ. ἐπότιζον τὰ ποίμνια] MS. Ox. ἐπότιζον τὰ πρόβατα. 3 ἐκεῖ πάντα τὰ ποίμνια] Complut. edit. cum Ambroſio addit, ϗ αἱ ποιμένες. ϗ ἀποκαθιστῶν] Complut. edit. cum Ambroſio ϗ πάλιν ἀποκαθίστων. 7 οὔπω ὥρα συναχθῆναι τὰ κτήνη] Complut. edit. cum Ambroſio, οὔπω συναχθῆναι τὰ ποίμνια. ποτίσαντες τὰ πρόβατα] Cyrillus Glaph. lib. 4. ποτίσατε τὰ πρόβατα καί, paulo tamen infra, ibidem ubi hæc repetuntur, lectio textûs retinetur. 8 δυνησόμεθα] Complut. edit. cum Ambroſio δυνάμεθα. ἀπὸ τοῦ στόματος τοῦ φρέατος] MS. Ox. ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ φρέατος. In Complut. autem edit. & Ambroſio deſunt illa, τοῦ στόματος. ποτιοῦμεν τὰ πρόβατα] Cyrillus, ποτιοῦμεν αὐτά. 9 ϗ Ῥαχὴλ] Complut. edit. cum Ambroſio, ϗ ἰδοὺ Ῥαχήλ. μετὰ τῶν προβάτων] Complut. edit. cum Ambroſio addit, τοῦ πατρὸς αὐτῆς. ἔβοσκε τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῆς] MS. Ox. ἔβοσκεν αὐτά. 10 Illa uncis incluſa [ϗ τὰ πρόβατα Λάβαν τοῦ ἀδελφοῦ τῆς μητρὸς αὐτοῦ] deſiderantur in MS. noſtro, & Cyrillo. 12 ἀνήγγειλε τῇ Ῥαχήλ] MS. Ox. ἀνήγγειλε Ἰακὼβ τῇ Ῥαχήλ. ὅτι ἀδελφὸς] MS. ὅτι ἀδελφιδοῦς. ϗ ὅτι υἱὸς Ῥεβέκκας ἐστί] Deſunt hæc in Ald. edit. malé. δραμοῦσα ἀπήγγειλε] MS. Ox. δραμοῦσα ἡ παῖς ἀπήγγειλε. κατὰ τὰ ῥήματα ταῦτα] MS. Ox. πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα. 13 τοὺς λόγους τούτους] Complut. edit. cum Ambroſio, τοὺς λόγους αὐτῆς. 14 ἐκ τῆς σαρκὸς] Cyrillus cum Chryſoſtomo, ἐκ τῶν σαρκῶν. 17 ϗ ὡραία τῇ ὄψει] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo & Ambroſio addunt, σφόδρα. 21 εἶπε δὲ Ἰακὼβ τῷ Λάβαν, ἀπόδος μοι τὴν γυναῖκά μου, πεπλήρωνται γὰρ αἱ ἡμέραι ὅπως εἰσέλθω πρὸς αὐτήν] Deſunt hæc omnia in Ald. edit. feſtinantis librarii vel typographi incuriâ. Complut. edit. cum Cyrillo δός, pro ἀπόδος, qui etiam, ἡμέραι, addit, μου. 22 γάμον] Aq. & Sym. πότον. 23 εἰσήγαγεν αὐτήν] Deeſt αὐτήν apud Cyrillum. ϗ εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν Ἰακὼβ] Deſunt hæc in MS. Ox. 24 τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, αὐτῇ παιδίσκην] MS. Ox. παιδίσκην αὐτῇ. Complut. & Ald. edit. τὴν παιδίσκην. Cyrillus lectionem codicis noſtri confirmat, niſi quòd omittat, αὐτῇ. 25 ἐδούλευσά σοι] Ald. edit. cum Cyrillo, ἐδούλευσα παρὰ σοί. 26 εἶπε δὲ Λάβαν] Ald. edit. ἀπεκρίθη δὲ Λάβαν· ἐν τῷ τόπῳ ἡμῶν] Complut. edit cum Ambroſio, ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ, τὴν νεωτέραν πρὶν ἢ τὴν πρεσβυτέραν] MS. Ox. τὴν πρεσβυτέραν ἐχάτως τῇ νεωτέρᾳ. Complut. editio, τὴν νεωτέραν πρὶν τῆς πρεσβυτέρας. 27 ἐργᾷ] Pro ἐργάσῃ Dialecto Bœoticâ, ſic Reg. 29. ἐργᾷ αὐτῷ τὴν γῆν. & Deutr. 31. κοιμᾷ. Chryſoſtomus legit, κοιμάσῃ. 29 ϗ ἔδωκε Λάβαν] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo & Ambroſio, ϗ ἔδωκεν αὐτῷ Λάβαν. τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, αὐτῇ παιδίσκην] In Ald. edit. deſunt, αὐτοῦ αὐτῇ παιδίσκην. 31 ὅτι ἐμισεῖτο] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Philone Alleg. 2. & rurſus De rerum divinarum hærede, & Ambroſio, ὅτι μισεῖται. 32 τὴν ταπείνωσιν. νῦν ἀγαπήσει με ὁ ἀνήρ μου] Ald. edit. τὴν ταπείνωσιν, ϗ ἔδωκέ μοι υἱόν, νῦν οὖν ἀγαπήσει με ὁ ἀνήρ μου, 33 ϗ παρέδωκε] MS. Ox. προσέθηκε. 34 ἐν τῷ νῦν καιρῷ πρὸς ἐμοῦ ἔσται] MS. Ox. ἐν τῷ νῦν καιρῷ προσέθηκέ μοι ὁ θεός, ϗ πρὸς ἐμοῦ ἔσται. 35 διὰ τοῦτο ἐκλήθη] MS. Ox. Compult. edit. & Ald. cum Ambroſio, διὰ τοῦτο ἐκάλεσε.

CAP. XXX.

1 Δός μοι τέκνα] Complut. edit. cum Ambroſio, δός μοι τέκνον. τελευτήσω ἐγώ] Chryſoſtomus homiliâ, Non eſſe deſperandum de ſeipſo, &c. ἀποθανοῦμαι. 2 ἐθυμώθη δὲ] Ald. editio, θυμωθεὶς δέ. μὴ ἀντὶ τοῦ θεοῦ] Philo, Alleg. 2. οὐ γὰρ ἀντὶ θεοῦ. Idem tamen Alleg. 3. lectionem codicis noſtri retinet. καρπὸν κοιλίας] Chryſoſtomus, καρποῦ κοιλίας. 3 Ῥαχὴλ τῷ Ἰακὼβ] MS. Ox. addit, τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς. ἵνα τεκνοποιήσωμαι κἀγὼ ἐξ αὐτῆς] MS. Ox. Complut. edit. cum Ambroſio, ϗ τεκνοποιηθήσομαι ἐξ αὐτῆς. 5 ἡ παιδίσκη Ῥαχὴλ] MS. Ox. ἡ παιδίσκη αὐτῆς· in hebræo hæc non habentur. 8 συνελάβετό μοι] Chryſoſtomus, συναντελάβετό μου. Aq. συνανέστρεψέ με. ἠδυνάσθην] Chryſoſtomus, ἠδυνώθην, ſcribendum proculdubio, ἠδυνήθην, gemino errore typographico ſublato. 9 ἔστη τοῦ τίκτειν] Complut. edit. ἀπέστη τοῦ τίκτειν· rectius ἔστη. εἰσῆλθε πρὸς αὐτὴν Ἰακὼβ] Deſunt hæc in MS. Ox. Complut. edit. & Ald. & in Ambroſio, neque in hebræo reperiuntur. 11 ἐν τύχῃ] MS. Ox. & Complut. edit. cum Ambroſio, εὐτύχηκα, Chryſoſtomus, τετύχηκα, i.e. ἐπέτυχον τοῦ σκοποῦ, ut ipſe interpretatur. MS. Clementis & Ald. editio cum codice noſtro conſentiunt. 13 μακαρίζουσί με πᾶσαι αἱ γυναῖκες] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio, μακαρίζουσί με αἱ γυναῖκες. 14 ἐν ἡμέραις θερισμοῦ] Complut. edit. & Ald cum Ambroſio, ἐν ἡμέρᾳ θερισμοῦ. MS. autem Ox. Chryſoſtomus & Cyrillus cum codice noſtro conſentiunt. μῆλα μανδραγόρου] Chryſoſtomus, μῆλα μανδραγορῶν. Ῥαχὴλ τῇ Λείᾳ] Complut. edit. & Ald cum Cyrillo & Ambroſio addunt, τῇ ἀδελφῇ αὐτῆς, quæ in hebræo non ſunt. 16 εἰσῆλθε δὲ Ἰακὼβ] MS. Ox. ἦλθε δὲ Ἰακώβ. 17 ἐπήκουσεν αὐτῆς ὁ θεὸς] MS. Ox. ἐπήκουσεν ὁ θεὸς τῇ Λείᾳ. Complut. autem edit. & Ald. ἐπήκουσεν ὁ θεὸς Λείας. 20 δεδώρηταί μοι ὁ θεὸς δῶρον καλὸν ἐν τῷ νῦν καιρῷ] Hæc verba interpunctione laborare videntur: illa enim ἐν τῷ νῦν καιρῷ, cum ſequentibus conjungenda ſunt, & præcedentia puncto claudenda ſunt, ut in hebræo. 21 ϗ ἔστη τίκτειν] Deſunt hæc in MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio, prout in hebræo. 22 ἐπήκουσεν αὐτῆς ὁ θεός] Cyrillus, ἐπήκουσεν αὐτῆς κύριος. 23 ἀφεῖλεν ὁ θεός μου τὸ ὄνειδος] Cyrillus ἀφεῖλεν ἀπ' ἐμοῦ ὁ θεὸς τὸ ὄνειδος. 24 προσθέτω ὁ θεός] MS. Ox. προσέθηκέ μοι ὁ θεός. Complut. autem edit. cum Chryſoſtomo, & Cyrillo, προσθέτω μοι ὁ θεός. Ald. edit. cum Theodoreto, quæſt. 190. lectionem codicis noſtri confirmant. 26 ἀπόδος μοι τὰς γυναῖκας] Cyrillus addit μου, atque ita ſtatim poſt παιδία. 27 οἰωνισάμην ἄν] Complut. editio cum Ambroſio, οἰωνισάμην ἄν. 28 διάστειλον] Aq. ἐπονόμασον. Symm. ὅρισον. 30 μικρὰ γὰρ ἦν ὅσα ἐναντίον μου] MS. Ox. cum Cyrillo & Ambroſio, μικρὰ γὰρ ἦν ὅσα σοι ἦν ἐναντίον μου. In Complut. autem edit. & Ald. deeſt poſterius ἦν. 32 παρελθέτω τὰ πρόβατα] Complut. edit. & Ald cum Cyrillo & Ambroſio, παρελθέτω πάντα τὰ πρόβατα. ϗ διαχώρισον] Ald. edit. ϗ διαχωρίσω. Cyrillus, διαχώρισον, ſine καί. πᾶν πρόβατον φαιὸν ἐν τοῖς ἄρνασι] Cyrillus πᾶν πρόβατον ποικίλον ϗ σποδὸν ϗ πᾶν βόσκημα φαιὸν ἐν τοῖς ἄρνασι, ϗ πᾶν ῥαντὸν ϗ διάλευκον ἐν ταῖς αἰξίν] MS. Ox. Complut. edit. cum Chryſoſtomo, Cyrillo & Ambroſio, ϗ πᾶν διάλευκον ϗ ῥαντὸν ἐν ταῖς αἰξίν· & ſic Ald. niſi quod repetat, ἐν τοῖς ἄρνασι, malé. 33. ϗ ἐπακούσεταί μοι] Ald. edit. ϗ ἔσται μοι ϗ ἐπακούσεταί μοι. [Chryſoſtomus & Cyrillus, ϗ ἐπακούσεταί μου. 35 τοὺς ῥαντοὺς ϗ τοὺς διαλεύκους] Symm. τοὺς λευκόποδας. διὰ χειρὸς τῶν υἱῶν αὐτοῦ] Complut. edit. cum Ambroſio addunt, ποίμνιον κατὰ μόνας, quæ in hebræo non ſunt. 37 ῥάβδον στυρακίνην χλωρὰν ϗ καρυΐνην, ϗ πλατάνου, ϗ ἐλέπισεν αὐτὰς Ἰακὼβ] Deſunt hæc omnia in Ald. edit. feſtinantis librarii vel typographi incuriâ. τὸ χλωρὸν] Ald. edit. λευκόν. 38 ἐνώπιον τῶν ῥάβδων] In hebræo eſt, ἐνώπιον τῶν προβάτων. ϗ ἐλθόντων αὐτῶν] Deeſt ϗ in Complut. edit. & apud Cyrillum. εἰς τὰς ῥάβδους] Priore loco in hebræo non habentur. 39 Illa uncis incluſa [ϗ ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα εἰς τὰς ῥάβδους] In codicibus Vaticanis, ut obſervat Canterus, & apud Chryſoſtomum reperiuntur: in MS. verò Ox. prout in noſtro, & Clementis, Complut. edit. & Ald. Cyrillo & Ambroſio deſiderantur. 40 ϗ ἔστησεν ἐναντίον] Complut. edit. cum Cyrillo & Ambroſio, ϗ ἔθηκεν ἐναντίον. 41 ἐν τῷ καιρῷ ᾧ ἐνεκίσσων] MS. Ox. ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὡς ἐνεκίσσων. Chryſoſtomus, ἐν τῷ καιρῷ ἐν ᾧ ἐνεκίσσων. 42 ἡνίκα γὰρ ἔτεκε] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo, ἡνίκα δ' ἂν ἔτεκε, & Chryſoſtomus, ἔτικτε, pro, ἔτεκε. τὰ ἄσημα] Philo De rerum divinarum hærede, τὰ μὲν ἄσημα. Pro, ἄσημα, autem Aquila vertit, ὄψιμα, & Symm. δευτερόγονα. 43 σφόδρα, σφόδρα] Deeſt alterum σφόδρα apud Cyrillum. κάμηλοι ϗ ὄνοι] Complut. edit. addit, ϗ ἡμίονοι, & Cyrillus, qui Glaph. 5. bis hæc verba laudat, uno loco addit, altero demit.

CAP. XXXI.

2 Οὐκ ἦν πρὸς αὐτὸν] Ald. edit. οὐκ ἦν πρόσωπον αὐτοῦ. 4 ἐκάλεσε Ῥαχὴλ ϗ Λείαν] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio, ἐκάλεσε Λείαν ϗ Ῥαχήλ, contra quam in hebræo & Chryſoſtomo. εἰς τὰ ποίμνια] Complut. edit. cum Ambroſio, οὗ ἦν τὰ ποίμνια. Chryſoſtomus, οὗ τὰ ποίμνια ἐποίμαινεν. MS. Ox. Ald edit. cum Philone, Quòd deterius potiori inſidiari ſoleat, & Cyrillo Glaph. l. 5. lectionem codicis noſtri confirmant. 5 μεθ' ἐμοῦ] MS. Ox. Ald. edit. cum Chryſoſtomo & Cyrillo, πρὸς ἐμέ. Complut. edit. πρὸς ἐμοῦ, malé. 7 παρεκρούσατό με] Aq. & Symm. παρελογίσατό με. δέκα ἀμνῶν] Cyrillus, δέκα ἀμνάδων. Aq. δέκα ἀριθμούς. Symm. δεκάκις ἀριθμῷ. Euſebius, ὁ Σύρος, δεκάκις, ἀντὶ τοῦ, πολλάκις. Procopius in Geneſ. *Aquila*

reddidit, decem numeros; Symmachus, numero decies. Hebræus habet, *decies irrita fecit pacta. Syrus autem, mutavit mercedem meam decies.* (i.e.) *ſæpius.* οὐκ ἔδωκεν αὐτῷ ὁ θεὸς] Ald. edit. addit, τοῦ πατρός μου. 10 ἡνίκα ἐνεκίσσων τὰ πρόβατα] Complut. edit. cum Cyrillo & Ambroſio addunt, ἐν γαστρὶ λαμβάνοντα, quæ in hebræo & reliquis exemplaribus non reperiuntur. ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς μου ἐν τῷ ὕπνῳ] Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio, ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτὰ ἐν τῷ ὕπνῳ; cum quibus conſentiunt Juſt. Mart. & Philo, Quod ſomnia a Deo mittantur; niſi quod τοῖς ὀφθαλμοῖς, legant ſine præpoſ. ἐν. ἀναβαίνοντες ἦσαν] Deeſt ἦσαν apud Juſtinum; & Philo, ἀνέβαινον, legit pro, ἀναβαίνοντες ἦσαν. 11 Ἰακὼβ, Ἰακὼβ] In MS. Ox. Ald. edit. Philone, Chryſoſtomo & Cyrillo, Ἰακὼβ non geminatur, prout neque in hebræo. Complut. autem edit. cum Juſt. Martyre, & Ambroſio lectionem codicis noſtri confirmant. τί ἐστι] Juſt. Mart. addit κύριε. 12 ϗ εἶπε] Philo addit, μοι. ἑώρακα γὰρ ὅσα] Euſebius Demonſtrat. lib. 1. 5. ἑώρακα γὰρ πάντα ὅσα. reliqua verò exemplaria cum Juſtino Martyre, Philone, Chryſoſtomo, & Ambroſio, cum codice noſtro conſentiunt. 13 ἐν τῷ τόπῳ οὗ ἤλειψας] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Juſt. Mart. Philone, Euſebio, Theodoreto quæſt. 89. & Ambroſio, ἐν τόπῳ θεοῦ οὗ ἤλειψας. ἐκεῖ στήλην ... ἐκεῖ εὐχὴν] Deeſt utrumque. ἐκεῖ, apud Philonem. ϗ ἔσομαι μετὰ σοῦ] Deſunt hæc in Complut. edit. & Ambroſio, neque in hebræo habentur. 14 Ῥαχὴλ ϗ Λεία] In MS. Ox. & Complut. edit. cum Ambroſio, Λεία ϗ Ῥαχήλ. μερὶς ἢ κληρονομία ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ πατρὸς ἡμῶν] Complut. edit. cum Ambroſio, μερὶς κληρονομίας ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς ἡμῶν. 16 πάντα τὸν πλοῦτον ϗ τὴν δόξαν] Philo De profugis, πᾶς ὁ πλοῦτος ϗ ἡ δόξα. 17 τὰς γυναῖκας ϗ τὰ παιδία αὐτοῦ ἐπὶ τὰς καμήλους] Chryſoſtomus, τὰς γυναῖκας αὐτοῦ ϗ τὰ παιδία, ϗ ἀνεβίβασεν αὐτὰς ἐπὶ τὰς καμήλους. 18 ἣν περιεποιήσατο] Ald. edit. ἣν ἐποίησεν, malé. ἀπελθεῖν πρὸς Ἰσαὰκ] Cyrillus, ϗ ἀπῆλθε πρὸς Ἰσαάκ. εἰς γῆν] Cyrillus, ἐν γῇ. 19 εἴδωλα] Aq. μορφώματα. Symm. θεραφείν. 20 ὅτι ἀποδιδράσκει] Ald. edit. ὅτι διδράσκει. Cyrillus, ὅτι ἀπεδίδρασκε. 21 ϗ διέβη τὸν ποταμὸν] MS. Ox. ϗ ἀνέστη ϗ διέβη τὸν ποταμόν, prout in hebræo. 23 παραλαβὼν πάντας τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ] Complutenſ. edit. cum Ambroſio, παραλαβὼν τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, ϗ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. ἐδίωξεν] Complut. edit. κατεδίωξεν. 24 ὁ θεὸς πρὸς Λάβαν] Ald. edit. ἄγγελος πρὸς Λάβαν. 25 ἔπηξε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ] Ald. edit. ἔπηξε τὴν ὁδὸν τῆς σκηνῆς αὐτοῦ. 27 μετὰ μουσικῶν τυμπάνων] Complut. edit. cum Ambroſio, μετὰ μουσικῶν ϗ τυμπάνων. 28 οὐκ ἠξιώθην] Complut. edit. οὐ κατηξιώθην. 30 νῦν οὖν πεπόρευσαι] MS. Clementis, νῦν οὖν εἰ ϗ πεπόρευσαι. MS. Ox. νῦν οὖν πορεύσῃ. & Complut. edit. νῦν οὖν πεπόρευσο. 31 Ἰακὼβ εἶπε τῷ Λάβαν] In Romanâ edit. adduntur ex hebræo & interpretatione Aquilæ, vel Symmachi, aut Theodotionis, ὅτι ἐφοβήθην· quæ neque in MS. Ox. Clementis & noſtro, neque in edit. Complut. & Ald. reperiuntur, quas ab initio ad 47. caput Romana editio ſequitur, cùm mutilum eouſque ſit exemplar Vaticanum. 32. παρ' ᾧ ἂν εὕρῃς τοὺς θεούς σου &c.] Complut. edit. cum Ambroſio, παρ' ᾧ ἂν εὑρεθῶσιν οἱ θεοί, quæ quidem verba in Complut. edit. ſuo loco mota ſunt. ἐπίγνωθι τί ἐστι] Complut. edit. cum Ambroſio, ἐπίγνωθι οὖν. Chryſoſtomus, ἐπίγνωθι εἴ τι ἐστί. 33 ἠρεύνησεν εἰς τὸν οἶκον Λείας] Complut. edit. cum Chryſoſtomo & Ambroſio, ἠρεύνησεν τὸν οἶκον Λείας. & ſic ſtatim infra, τὸν οἶκον Ἰακώβ; ſine præpoſitione. 34 ϗ ἐνέβαλεν αὐτὰ] MS. Ox. ϗ ἐνέκρυψεν αὐτά. 35 οὐ δύναμαι ἀναστῆναι] Compl. Ambroſ. οὐ δύσομαι ἀναστῆναι. τῶν γυναικείων μου ἐστίν] Ald. cum Chryſ. & Cyrillo, τῶν γυναικῶν μοι ἐστίν. ἠρεύνησε δὲ Λάβαν ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ] Compl. Ambr. ἠρεύνησε δὲ Λάβαν ἐνώπιον αὐτοῦ ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ. 37 ἀπὸ πάντων τῶν σκευῶν τοῦ οἴκου σου] Compl. Ambr. ἀπὸ πάντων τῶν σκευῶν σου. 39 θηριάλωτον] Complut. cum Ambroſio, θηριόβρωτον. οὐκ ἂν ἐνήνοχά σοι] Complut. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo, οὐκ ἐνήνοχά σοι. ἀπ' ἐμαυτοῦ] Complut. Ald. cum Ambroſio, παρ' ἐμαυτοῦ. 40 τῷ καύσωνι] Complut. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo, τῷ καύματι, MS. autem Ox. & Nazianzenus Orat. 28. lectionem codicis noſtri confirmant. 41 ἀντὶ τῶν θυγατέρων] MS. Ox. Ald. edit. cum Chryſoſtomo, ἀντὶ τῶν δύο θυγατέρων. δέκα ἀμνάσιν] Chryſoſtomus, δέκα ἀμνάδας. 42 τὸν κόπον] Complut. edit. cum Ambroſio, τὸν πόνον. 43 αἱ θυγατέρες σου θυγατέρες μου, ϗ οἱ υἱοί σου, υἱοί μου, ϗ τὰ κτήνη σου κτήνη μου] Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio, αἱ θυγατέρες θυγατέρες μου, ϗ οἱ υἱοὶ υἱοί μου, ϗ τὰ κτήνη κτήνη μου. Philo de Cherubin, αἱ θυγατέρες μου, ϗ οἱ υἱοί μου, ϗ τὰ κτήνη μου. MS. autem Ox. cum Chryſoſtomo & Cyrillo lectionem codicis noſtri confirmant. οἷς ἔτεκον] Chryſoſtomus, τοῖς τεχθεῖσιν. 44 διαθώμεθα διαθήκην] Ald. edit. διαθῶμαι διαθήκην. εἰς μαρτύριον] Cyrillus, εἰς μαρτυρίαν. εἶπε δὲ αὐτῷ Ἰακὼβ, ἰδοὺ οὐθεὶς μεθ' ἡμῶν ἐστιν. ἴδε ὁ θεὸς μάρτυς ἀνὰ μέσον ἐμοῦ ϗ σοῦ] Deſunt hæc omnia in Complut. edit. & Ambroſio neque in hebræo habentur. MS. autem Ox. Ald. edit. cum Chryſoſtomo, & Cyrillo lectionem codicis noſtri confirmant. 46 ϗ ἔφαγον ϗ ἔπιον] Deſunt illa ϗ ἔπιον, in MS. Ox. Complut. edit. Aldinâ, Chryſoſtomo, Cyrillo & Ambroſio, prout in hebræo. 47 βουνὸς μάρτυς· Ἰακὼβ δὲ ἐκάλεσεν αὐτὸν βουνὸς μαρτυρεῖ] MS. Ox Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo & Ambroſio, βουνὸς μαρτυρίας· Ἰακὼβ δὲ ἐκάλεσεν αὐτὸν βουνὸς μάρτυς. 48 εἶπε δὲ Λάβαν τῷ Ἰακὼβ, ἰδοὺ ὁ βουνὸς οὗτος ϗ ἡ στήλη αὕτη] Complut. edit. cum Ambroſio, εἶπε δὲ Λάβαν, ὁ βουνὸς οὗτος μαρτυρεῖ ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ σήμερον. τὸ ὄνομα αὐτοῦ] Complut. edit. cum Ambroſio. τὸ ὄνομα τοῦ τόπου. Ald. τὸ ὄνομα. 51 ἰδοὺ, ὁ βουνὸς οὗτος ϗ μάρτυς ἡ στήλη αὕτη] Ald. edit. ἰδοὺ, ὁ σωρὸς οὗτος, ϗ μάρτυς ἡ στήλη αὕτη. Complut. edit. cum Ambroſio, ἰδοὺ ὁ βουνὸς οὗτος, ϗ ἡ στήλη ἣν ἔστησα ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ μαρτυρεῖ, ὁ βουνὸς οὗτος, ϗ ἡ στήλη ἣν ἔστησα αὕτη μαρτυρεῖ. 55 ϗ ἀποστραφεὶς Λάβαν ἀπῆλθεν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ] Complut. edit. cum Ambroſio, ϗ ἀπεστράφη Λάβαν εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ. Chryſoſtomus pro τόπον legit οἶκον.

CAP. XXXII.

1. Εἰς τὴν ἑαυτοῦ ὁδὸν] Compl. Ambr. ſine præpoſitione, τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. Ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδε] MS. Ox. ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ Ἰακὼβ εἶδε. Complut. edit. Ald. & Romana cum Chryſoſtomo & Ambroſio, ἀναβλέψας εἶδε. In MS. Saravii, omnia illa, ϗ ἀναβλέψας εἶδε παρεμβολὴν θεοῦ παρεμβεβληκυῖαν, obelo notantur. 3 ἀπέστειλε δὲ Ἰακὼβ ἀγγέλους πρὸς Ἠσαῦ] MS. Ox Ald. & Romana edit. cum Chryſoſtomo & Cyrillo Glaph. lib. 5. ἀπέστειλε δὲ Ἰακὼβ ἀγγέλους ἔμπροσθεν αὐτοῦ πρὸς Ἠσαῦ. 5 ἀπέστειλα ἀναγγεῖλαι] Cyrillus, ἀπέστειλα ἀγγεῖλαι. τῷ κυρίῳ μου Ἠσαῦ.] In MS. Sar. vox Ἠσαῦ, obelo notatur. 6 ἀνέστρεψαν] MS. Sar. ὑπέστρεψαν. Cyrillus, ἀπέστρεψαν, ἤλθομεν] Chryſoſtomus, ἀπήλθομεν. ϗ ἔρχεται] Complut. edit. Ald. & Romana cum Ambroſio, ϗ ἰδοὺ αὐτὸς ἔρχεται. MS. Sar. cum codice noſtro concordat. 7 ἐφοβεῖτο] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Romana, cum Chryſoſtomo & Cyrillo, ἐφοβήθη. ἠπορεῖτο] Chryſoſtomus, διηπορεῖτο. 8 ϗ ἐκκόψῃ] Complut. edit. & Rom. cum Ambroſio, ϗ κόψῃ. MS. Sar. lectionem codicis noſtri ſequitur. 9 κύριε ὁ εἴπας μοι] Ald. edit. κύριε ὁ θεὸς ὁ εἴπας μοι. Rom. κύριε σὺ ὁ εἰπών μοι. MS. Sar. κύριος ὁ εἴπας μοι. 10 ἱκανοῦταί μοι] Ald. edit. ἱκανός εἰμι, Complut. & Rom. ἱκανούσθω, μοι. MS. Sar. ſequitur lectionem codicis noſtri. τῇ ῥάβδῳ μου διέβην] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. cum Chryſoſtomo, Cyrillo, & Ambroſio, τῇ ῥάβδῳ μου ταύτῃ διέβην. & pro διέβην Chryſ. homilia. 38. in Acta legit, διῆλθον. MS. Sar. Ald. edit. & Philo, Alleg. lib. 3. cum codice noſtro conſentiunt. 11 ἐκ χειρὸς τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἐκ χειρὸς Ἠσαῦ] Illa ἐκ χειρὸς poſteriore loco, deſunt in MS. Ox. Ald. edit. Chryſoſtomo & Cyrillo. πατάξῃ με, ϗ μητέρα ἐπὶ τέκνοις] MS Ox. & Ald. edit. πατάξῃ με ϗ μητέρας ἐπὶ τέκνοις. *MS.* Sar. Complut. edit. & Rom. cum codice noſtro concordant. voces autem, με ϗ, in *MS.* Sar. obelo notantur. 12 καλῶς, εὖ σε ποιήσω] In Complut. edit. & Romanâ cum Ambroſio deeſt, καλῶς, & apud Chryſoſtomum & Cyrillum, εὖ, cum utrumque retinendum ſit, ut in *MS.* Ox. & Sar. cum Ald. editione. ϗ θήσω] *MS.* Ox. ϗ ἔσται. ἀπὸ τοῦ πλήθους] Complut. edit. & Rom. ὑπὸ τοῦ πλήθους. *MS.* Sar. & Ald. edit. cum codice noſtro conſentit. 13 ὧν ἔφερε δῶρα] Ald. edit. cum *MS.* Sar. ὧν ἔφερεν ἐν χειρὶ αὐτοῦ δῶρα, & voces illæ ἐν χειρὶ αὐτοῦ, aſteriſco notantur, prout quæ ſtatim ſequuntur, ϗ ἐξαπέστειλε. 15 ταύρους δέκα] Complut. edit. cum Ambroſio, ταύρους εἴκοσι. 16 ἔδωκε διὰ χειρὸς] Complut. edit. cum Ambroſio, ἔδωκεν αὐτὰ διὰ χειρός. 17 τίνος ταῦτα τὰ προπορευόμενά σου] Complut. edit. cum Ambroſio, τίνος τὰ πορευόμενα ἔμπροσθέν σου. 19 ἐνετείλατο τῷ πρώτῳ ϗ δευτέρῳ] In *MS.* Saravii voces, τῷ πρώτῳ ϗ, quæ in omnibus exemplaribus reperiuntur, obelo notantur. τοῖς προπορευομένοις] Forte, τοῖς πορευομένοις ὀπίσω, ut in hebræo. 20 παραγίνεται ὀπίσω] In *MS.* Saravii, παραγίνεται, obelo notatur. προπορευομένοις αὐτοῦ] In Complut. edit. & Ambroſio deeſt, αὐτοῦ. Forte προπορευομένοις μου, ut in hebræo. 23 ϗ διέβη τὸν χειμάρρουν] *MS.* Sar. ϗ διεβίβασεν αὐτοὺς τὸν χειμάρρουν. 24 ἐπάλαιεν μετ' αὐτοῦ ἄνθρωπος] Aq. & Symm. ἐκυλίετο ἀνὴρ μετ' αὐτοῦ. 25 ἥψατο τοῦ πλάτους] Chryſoſtomus, ἐνάρκησε τοῦ πλάτους, infra tamen ſub finem capitis retinet vocem, ἥψατο. 26 οὐ μή σε ἀποστείλω] *MS.* Ox. οὐ μή σε ἀπολύσω. 28 οὐ κληθήσεται ἔτι τὸ ὄνομά σου Ἰακὼβ, ἀλλ' Ἰσραὴλ τὸ ὄνομά σου ἔσται] *MS.* Ox. οὐ κληθήσῃ Ἰακὼβ, ἀλλ' Ἰσραὴλ τὸ ὄνομά σου ἔσται. *MS.* Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. lectionem codicis noſtri ſequuntur. Illa autem, ἔσται τὸ ὄνομά σου, in *MS.* Sar. obelo notantur. ἐνίσχυσας μετὰ θεοῦ] Aq ἦρξας μετὰ θεοῦ. Symm. ἦρξω ἰσχύι πρὸς θεόν. μετὰ ἀνθρώπων δυνατὸς ἔσῃ] Philo De temulentia, μετὰ ἀνθρώπων δυνατῶς, errore forte typographi. *MS.* Clementis & codices Vaticani cum Rom. editione, Juſt. Martyre, Euſebio, Theodoreto quæſt. 29. Chryſoſtomo & Cyrillo, μετὰ ἀνθρώπων δυνατὸς ἔσῃ. *MS.* Saravii & Complut. edit. lectionem codicis noſtri ſequuntur. 29 ἵνα τί σὺ ἐρωτᾷς] Complut. edit. & Ald. cum Juſt. Martyre, Philone, Euſebio, & Cyrillo, ἵνα τί τοῦτο σὺ ἐρωτᾷς. τὸ ὄνομά μου] Ald. edit. addit, ὅ ἐστι θαυμαστόν· quæ ut Scholiaſtes notat in hexaplis non reperiuntur. 30 εἶδος θεοῦ] Aq. πρόσωπον ἰσχυροῦ. Symm. φανουήλ. ϗ ἐσώθη μου ἡ ψυχή] Juſt. Mart. ϗ ἐχάρη μου ἡ ψυχή. 32 τοῦ νεύρου ὃ ϗ ἐνάρκησεν] Complut. edit. cum Ambroſio, τοῦ νεύρου ὃ ἐνάρκησεν. Ald. edit. τοῦ νεύρου ϗ ἐνάρκησεν. Chryſoſtomus, ὃ ϗ ἐνάρκησεν, omiſſis, τοῦ νεύρου.

CAP. XXXIII.

1 ἀναβλέψας δὲ Ἰακὼβ] In codice Vaticano ut obſervat Canterus adduntur, τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ, & in MS. Saravii aſteriſco notantur, quæ in Complut edit. & Ald. cum Chryſoſtomo & Ambroſio non habentur. Aq. ϗ ἦρεν Ἰακὼβ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. Symm. ἐπάρας δὲ Ἰακὼβ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, εἶδε, ϗ ἰδοὺ Ἠσαῦ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ἐρχόμενος. Symm. εἶδε φανέντα Ἠσαῦ ἐρχόμενον. MS. Saravii lectionem codicis noſtri ſequitur. Illa verò ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, obelo notantur. αὐτὸς ϗ τετρακόσιοι] In MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Ambroſio deeſt vox αὐτὸς, & apud Chryſoſtomum deeſt non tantum, αὐτὸς, ſed etiam ἐρχόμενος. ϗ ἐπιδιεῖλε Ἰακὼβ] Complut. edit. & Rom. cum Chryſoſtomo & Ambroſio, ϗ διεῖλε Ἰακώβ. MS. Saravii cum codice noſtro conſentit, vox autem Ἰακὼβ obelo notatur. Aq. ϗ ἡμίσευσεν Ἰακώβ. 2 ϗ ἐποίησε] MS Ox. & Rom. edit. cum Chryſoſtomo, ϗ ἔθετο. MS. Sar. lectionem codicis noſtri tuetur. 3 παρῆλθεν] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Chryſoſtomo & Ambroſio προῆλθεν, contra quam in hebræo. τῷ ἀδελφῷ] Ald. edit. τοῦ ἀδελφοῦ, malé. 4 ϗ προσέδραμεν περιλαβὼν αὐτὸν] MS. noſter & Saravii addunt, ἐφίλησεν ϗ, quæ in MS. Sar. obelo notantur. τράχηλον αὐτοῦ] Ald. edit. repetit ϗ κατεφίλησεν αὐτόν· quæ in reliquis exemplaribus, Chryſoſtomo, Cyrillo & Ambroſio non ſunt. 5 ϗ ἀναβλέψας] Complut. edit. cum Rom. Chryſoſtomo & Ambroſio, ϗ ἀναβλέψας Ἠσαῦ. MS. Ox. & Sar. cum edit. Ald. codicem noſtrum ſequuntur. 5 ϗ τὰ παιδία] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo, ϗ τὰ τέκνα. 7 Ῥαχὴλ ϗ Ἰωσὴφ] MS. Saravii προσήγγισε Ἰωσὴφ ϗ Ῥαχήλ. 8 χάριν ἐν ὀφθαλμοῖς σου] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo & Ambroſio, χάριν ἐναντίον σου. 10 εἰ εὕρηκα] Complut. edit. εἰ εὗρον, MS. Sar. μὴ δὴ εἰ εὗρον. εὐδοκήσεις με] Complut. edit. cum Ambroſio, εὐλογήσεις με. Chryſoſtomus, εὐδοκήσεις ἀντὶ τοῦ, τὸ ἀρεστόν μοι ποιήσεις. 11 ὅτι ἠλέησέ με ὁ θεὸς] Procopius in Geneſ. *Aquila interpretatus eſt, quos (ſcil. pueros) dedit Deus ſervo tuo. Symm. quos donavit.* καί ἐστι μοι πάντα] MS. Ox. καί ἐστι μοι πολλά. ἐβιάζετο] Chryſoſtomus, παρεβιάσατο. 12 πορευθῶμεν ἐπ' εὐθεῖαν] Complut. edit. πορευθῶμεν εἰς εὐθεῖαν, Ald. edit. cum Chryſoſtomo, πορευσώμεθα ἐπ' εὐθεῖαν, (i.e.) ut interpretatur Chryſoſtomus, λοιπὸν κοινὴν ποιησώμεθα ὁδοιπορίαν. Symm ϗ πορευθῶμεν ἵνα συνοδεύσω σοι Scholiaſtes, πορεύσομαι εἰς κατέναντί σου. In *MS.* Sar. πορευσώμεθα, ϗ πορεύσομαι ἐπ' εὐθεῖαν, & illa, ϗ πορεύσομαι, aſteriſco notantur. 13 λοχεύονται ἐπ' ἐμέ] *MS.* Ox. κύουσιν ἐπ' ἐμοί. Ald. edit. χωλεύονται ἐπ' ἐμέ, perperam. καταδιώξω αὐτοὺς] *MS.* Ox & Ald. edit. cum Chryſoſtomo, καταδιώξω αὐτά, qui in margine habet αὐτὰς, ut in noſtro. In *MS.* Sar. & Complut. edit αὐτὸς, pro quo legendum fortè αὐτάς, referendo ſcilicet ad vocem βόες, quæ præceſſerat, non autem ad κτήνη, quæ ſequitur. 17 ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου] In *MS.* Sar. vox ἐκείνου, obelo

lo notatur. 18 ὅτι ἦλθεν] Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo De adorat. lib. 15. ὅτε ἐπανῆλθεν. MS. Ox. & Sar. cum Complut. edit. codicem noſtrum ſequuntur. παρενέβαλεν] In Rom. editione & Pariſienſi, errore typographi eſt, παρενέλαβε, contra fidem omnium exemplarium. 19. ἑκατὸν ἀμνῶν] MS. Sar. ἑκατὸν ἀμνάδων.

CAP. XXXIV.

2 Ἐμμὼρ ὁ χορραῖος] MS. Ox. Ἐμμὼρ ὁ χετταῖος. Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo De adorat. lib. 15. & Ambroſio, Ἐμμὼρ ὁ Εὐαῖος. MS. Sar. & Ald. edit. cum codice noſtro conſentiunt. ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς, ϗ ἐταπείνωσεν αὐτήν] Ald. edit. ἐκοιμήθη μετ' αὐτῆς, ϗ ἔπνιξε, ϗ ἐταπείνωσεν αὐτήν. 4 τὴν παιδίσκην ταύτην] MS. Sar. Complut. edit. & Rom. cum Ambroſio, τὴν παῖδα ταύτην. 7 κατενύχθησαν] Ald. edit. & Rom. cum Chryſoſtomo, κατενύγησαν (i.e.) ut ipſe interpretatur, ἐλυπήθησαν, οὐκ ἀνεκτὸν αὐτοῖς ὤφθη, ἀλλὰ ϗ πάνυ χαλεπὸν, ϗ λύπης αὐτοῖς ὑπόθεσις γέγονε. MS. Ox. & Sar. cum Complut. edit. lectionem codicis noſtri ſequuntur. ὅτι ἄσχημον ἐποίησε Συχὲμ ἐν Ἰσραὴλ] In MS. Sar. Ald. edit. Complut. & Rom. deeſt Συχὲμ, prout in hebræo. 10 ϗ ἐμπορεύεσθε ἐπ' αὐτῆς] MS. Sar. cum Complut. edit. ἐμπορεύεσθε ἐν αὐτῇ. ϗ ἐγκτᾶσθε ἐν αὐτῇ] Complut. edit. ϗ κτᾶσθε ἐν αὐτῇ, & Chryſoſtomus, ϗ κτήσασθε ἐν αὐτῇ, qui tamen in margine habet ἐγκτᾶσθε. MS. Sar. ϗ ἐγκτήσασθε ἐν αὐτῇ. 11 πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς] Complut. edit. cum Ambroſio addunt, λέγων εὕροιμι χάριν. MS. Ox. εἰ εὗρον χάριν. 12 πληθύνατε τὴν φερνὴν] MS. Sar. addit. ϗ δόμα. τὴν παῖδα ταύτην] MS. Ox. τὴν παιδίσκην ταύτην. 13 ὅτι ἐμίαναν] MS. Ox. ὅτι ἐμίανεν, prout in hebræo, reliqua exemplaria in plurali legunt, ἐμίαναν, & Chryſoſtomus, ἐμόλυναν. 14 ϗ εἶπαν αὐτοῖς Συμεὼν ϗ Λευὶ οἱ ἀδελφοὶ Δείνας, υἱοὶ δὲ Λείας] In Complut. edit. & Rom. deſiderantur illa, υἱοὶ δὲ Λείας. MS. Ox. & Sar. cum Ald. edit. agnoſcunt, & in MS. Sar. omnia illa, Συμεὼν ϗ Λευὶ οἱ ἀδελφοὶ Δείνας, υἱοὶ δὲ Λείας, obelo notantur. ποιῆσαι τοῦτο] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Chryſoſtomo & Ambroſio, ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο. ὃς ἔχει ἀκροβυστίαν] Complut. edit. cum Ambroſio, ἔχοντι ἀκροβυστίαν. 15 ἐν τούτῳ] Complut. edit. & Rom. μόνον ἐν τούτῳ. MS. Ox. & Sar. cum edit. Ald. lectionem codicis noſtri confirmant. ϗ [illegible] ἐν ὑμῖν] In MS Sar. hæc verba obelo notantur, prout & illa quæ ſtatim ſequuntur, ϗ ὑμεῖς. 16 ληψόμεθα ἡμῖν γυναῖκας] MS. Clementis, ληψόμεθα ἡμῖν εἰς γυναῖκας. In Complut. autem edit. & Ald. deeſt vox γυναῖκας, quæ in MS. Sar. obelo notatur. 17 τοῦ περιτέμνεσθαι] Complut. edit. cum Ambroſio, ϗ περιτέμνησθε. τὰς θυγατέρας ἡμῶν] Complut. edit. & Rom. cum Chryſoſtomo & Ambroſio, τὴν θυγατέρα ἡμῶν. MS. Ox. & Sar. cum edit. Ald. cum codice noſtro conſentiunt. ἀπελευσόμεθα] Complut. edit. πορευσόμεθα. 19 οὐκ ἐχρόνισεν ὁ νεανίσκος τοῦ ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο] Chryſoſtomus per paraphraſin, οὐκ ἐμέλλησε τοῦ πληρῶσαι τὰ ῥηθέντα ὁ νεανίσκος. 21 εἰρηνικοί εἰσιν] Aq. ἀπηρτισμένοι εἰσιν. ἐμπορευέσθωσαν αὐτήν] Complut. edit. cum Ambroſio, ἐμπορευέσθωσαν ἐν αὐτῇ. ἰδοὺ πλατεῖα] MS. Sar. addit, ἐν χερσὶν, ſub aſteriſco. τὰς θυγατέρας αὐτῶν] Deſiderantur hæc in edit. Ald. malè. 22 μόνον ἐν τούτῳ ὁμοιωθήσονται] In MS. Sar. illa, ἐν τούτῳ, obelo notantur. 24 περιετέμοντο τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτῶν] In MS. Sar. illa, τὴν σάρκα τῆς ἀκροβυστίας αὐτῶν, obelo notantur. πᾶς ἄρσην] MS. Ox. Complut. edit. cum Ambroſio, πᾶν ἄρσεν. In MS. Sar. πᾶς ἄρσεν· ſub aſteriſco adduntur, πάντες ἐξερχόμενοι πύλην πόλεως αὐτοῦ. 27 ϗ διήρπασαν τὴν πόλιν] Ald edit. ϗ ἀφήρπασαν τὴν πόλιν, & ſic rurſus paulo infra, ἀφήρπασαν ὅσα, &c. 29 πᾶσαν τὴν ἀποσκευὴν αὐτῶν] MS. Ox. addit. ἔλαβον. 30 πονηρόν με εἶναι τοῖς κατοικοῦσι] MS. Ox. Complut. edit. cum Ambroſio, πονηρόν με εἶναι πᾶσι τοῖς κατοικοῦσι τὴν γῆν. MS. Sar. addit, πᾶσαν, quæ vox obelo notatur, prout πᾶσι quæ præceſſerat. 31 χρήσωνται τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν] MS. Clementis, ἐχρήσαντο τῇ ἀδελφῇ ἡμῶν.

CAP. XXXV.

1 Ἐκεῖ θυσιαστήριον] Apud Euſebium De demonſtrat. lib. 5 deeſt ἐκεῖ. 2 τοὺς ἀλλοτρίους ἐκ μέσου ὑμῶν] MS. Ox. & Sar. cum Rom. edit. & Philone De linguarum confuſione & Cyrillo De adorat. lib. 14. τοὺς ἀλλοτρίους τοὺς μεθ' ὑμῶν ἐκ μέσου ὑμῶν. Apud Cyrillum verò, Glaph. in Geneſ. 5. & Euſeb. De demonſtrat. lib. 5. deſunt illa, τοὺς μεθ' ὑμῶν, prout in MS. noſtro, Complut. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo & Ambroſio. ϗ καθαρίσασθε] Complut. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo, Cyrillo & Ambroſio, ϗ καθαρίσθητε. MS. verò Sar. cum Philone De linguarum confuſione, Euſebio & Chryſoſtomo in Commentariis, lectionem codicis noſtri confirmant. 3 διέσωσέ με] Euſebius ἔσωσέ με. ἐπορευόμην] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Rom. cum Euſebio, Chryſoſtomo, Cyrillo, & Ambroſio, ἐπορεύθην. 4 ϗ ἀπώλεσεν αὐτὰ ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας] In MS. Sar. hæc omnia obelo notantur. 5. ϗ ἐξῆρεν Ἰσραὴλ ἐκ Σικίμων] MS. Ox ἐξῆρεν Ἰακὼβ ἐκ Σικίμων. In MS. Sar. illa, Ἰσραὴλ ἐκ Σικίμων, obelo notantur. 6 Λουζὰ ἥ ἐστιν] In MS. Sar. vox ἐστιν, obelo notatur. πᾶς ὁ λαὸς ὃς ἦν μετ' αὐτοῦ] In MS. Sar. deſunt illa, ὃς ἦν. ἐν γῇ χαναὰν] Juſt. Mart. Dial. cum Tryphone, εἰς τὴν χαναάν. 7 τοῦ τόπου Βαιθὴλ] Codex Vaticanus, ut obſervat Canterus cum Juſt. Martyre, τοῦ τόπου ἐκείνου Βαιθήλ. MS. autem Sar. τοῦ τόπου ἰσχυροῦ Βαιθὴλ, & vox ἰσχυρὸς aſteriſco notatur. ἐπεφάνη αὐτῷ] Complut. edit. cum Juſt. Martyre, ἐφάνη αὐτῷ. ἐν τῷ ἀποδιδράσκειν αὐτὸν] Apud Juſt. Martyrem deeſt vox αὐτόν, in exemplaribus autem omnibus & Chryſoſtomo habetur. 8 τροφὸς Ῥεβέκκας κατώτερον Βαιθὴλ] In omnibus exemplaribus legitur, τροφὸς Ῥεβέκκας, ϗ ἐτάφη κατώτερον Βαιθὴλ, & in MS. Sar. illa, ϗ ἐτάφη, aſteriſco notantur. Βάλανος πένθους] Juſt. Mart. βάλανον πένθους. 9 ἐν Λουζᾶ, ὅτε παρεγένετο] In MS. Sar. voces, ἐν Λουζᾶ, obelo notantur. Ald. edit. ἐν Λουζᾶ ὅτε παρεγένετο ἐκεῖσε. ηὐλόγησεν αὐτὸν ὁ θεός] Deſunt illa ὁ θεὸς apud Juſtinum Martyrem & Chryſoſtomum, prout in hebræo, & in MS. Sar. obelo notantur. 10 τὸ ὄνομά σου οὐ κληθήσεται ἔτι Ἰακὼβ] Ald. edit. τὸ ὄνομά σου Ἰακὼβ οὐ κληθήσεται ἔτι Ἰακὼβ, prout in hebræo. ϗ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰσραήλ] Deſunt hæc omnia non tantùm in MS. noſtro & Ox. ſed in Complut. edit. Chryſoſtomo & Ambroſio, & in MS. Sar. obelo notantur. 11 ἐγὼ ὁ θεός σου] Philo De nominum mutatione, ἐγώ εἰμι θεός σου, ἐγὼ θεός σου. Euſebius De demonſtrat. lib. 2 ἐγὼ κύριος ὁ θεός σου, & in MS. Sar. ἐγὼ ὁ θεός σου ἱκανὸς, & vox ἱκανὸς aſteriſco notatur. ϗ ἔθνη] Euſebius, εἰς ἔθνη, jungeado ſcil. cum iis quæ præceſſerant. αὐξάνου ϗ πληθύνου] In MS. Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Ambroſio deeſt, καί. MS. autem Ox. & Chryſoſtomus cum codice noſtro conſentiunt. βασιλεῖς ἐκ τῆς ὀσφύος σου ἐξελεύσονται] MS. Ox. βασιλεῖς ἐκ τῆς ὀσφύος σου ἐξελεύσεται. 12 σοὶ δέδωκα αὐτὴν] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. Rom. cum Ambroſio addunt præterea, σοι ἔσται, quæ in MS. Sar. obelo notantur. δώσω τὴν γῆν ταύτην] Deſunt hæc in MS. Ox. edit. verò Ald. ταύτην addit εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν. 14 ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ, στήλην λιθίνην] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. cum Chryſoſtomo, Cyrillo & Ambroſio, ἐλάλησε μετ' αὐτοῦ ὁ θεὸς, στήλην λιθίνην. MS. Sar. & Ald. edit. codicem noſtrum ſequuntur. ϗ ἔσπεισεν ἐπ' αὐτὴν σπονδὴν] MS. Ox. & Complut. edit. cum Ambroſio, ϗ ἐποίησεν ἐπ' αὐτῆς (vel αὐτὴν) σπονδήν. 15 ϗ ἐκάλεσεν Ἰακὼβ] In MS. Sar. vox Ἰακὼβ aſteriſco notatur. μετ' αὐτοῦ ἐκεῖ] Deeſt ἐκεῖ apud Cyrillum. 16 ἀπάρας δὲ Ἰακὼβ ἐκ Βαιθὴλ ἔπηξε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐπέκεινα τοῦ πύργου Γαδέρ] Hæc in græcis omnibus exemplaribus, Chryſoſtomo & Ambroſio ſuo loco mota ſunt, quæ in hebræo infra poſt ſectionem 21 leguntur, ubi de obitu & ſepulchro Rachelis agitur. ἡνίκα ἤγγισε Χαβραθὰ εἰς γῆν ἐλθεῖν Ἐφραθᾶ] Complut. edit. cum Ambroſio, ἡνίκα ἤγγισε Χαβραθὰ τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὴν Ἐφραθά. Ald. edit. ἡνίκα ἤγγισεν εἰς Χαφραθὰ τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν Ἐφραθᾶ, atque ita Cyrillus, niſi quod Χαβραθὰ, & non Χαφραθὰ legat. MS. Sar. & Rom. edit. ἡνίκα ἤγγισεν εἰς Χαβραθὰ τοῦ ἐλθεῖν εἰς τὴν Ἐφραθά. MS. Ox. cum codice noſtro conſentit. Chryſoſtomus, ὅτε ἤγγισε τοῦ εἰσελθεῖν εἰς Ἐφραθᾶ. LXX Seniores vocem hebraicam *Chibrath*, quæ πολύσημος eſt, & de cujus ſignificatione multùm inter ſe variant interpretes, in ſuâ verſione paululum immutatam retinuerunt, quod & alibi frequenter ab eis factum eſt, cùm voces dubiæ & ambiguæ occurrerent: vel potius ingenuè fatendum eſt, pro loci nomine eos accepiſſe, ut ex Alexandri Polyhiſtoris verbis apud Euſebium De præpar. lib. 9. 1. colligi poteſt, ἐκεῖθεν δὲ ἐλθεῖν εἰς Χαφραθὰ (ſcribendum Χαβραθὰ) ἔνθεν παραγενέσθαι εἰς Ἐφραθὰ, & Euſebio De nominibus locorum *S.* ſcripturæ, qui inter alia, Χαβραθὰ etiam recenſet. Fullerus Miſcel. lib. 2. 15. per Metatheſin literæ *Riſh* legiſſe conjicit LXX interpretes רבכה & in regimine רבכת *i.e. equitationem* vel *curſum equeſtrem, ſpatio certo definitum, ſtadium* ſc. ut vertit Munſterus. Nos, ſi literarum metatheſi & conjecturæ locus ſit, רחבה legiſſe potius exiſtimamus, pro quo Symmachum vel Theodotionem ἐπίδρομον potius quàm ἱππόδρομον (ut eſt infra cap. 48. ubi geminam interpretationem obſervare licet) tranſtuliſſe conjicimus. Eſt autem ἐπίδρομος, idem quod εὐρύχωρος, εὐρυχωρία & πλατυσμὸς, quibus vocibus ad locum planum, pervium & apertum exprimendum LXX Interpretes alibi utuntur. Aq. καθ' ὁδόν. *S*enſus autem eſt, in campo aperto Rachelem enixam, & in partu extinctam fuiſſe antequam ad urbis προαστεῖα, ſeu περιπόλια, & περιπόρεια (quæ ſepimentis hinc inde clauſa viam anguſtant) ventum eſt. ἔτεκε Ῥαχὴλ] Cyrillus ἔτικτε Ῥαχήλ. 18 ἀπέθνησκε γὰρ] Deſiderantur hæc in MS. Ox. contra quàm in hebræo, reliquis exemplaribus, Chryſoſtomo & Ambroſio. ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ] In MS. Sar. vox αὐτοῦ, aſteriſco notatur. ἐκάλεσεν αὐτὸν, Βενιαμεὶν] Complut. edit. & Rom. ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Βενιαμίν. MS. Ox. & Sar. cum edit. Ald. lectionem codicis noſtri ſequuntur. Procopius in Geneſin, *Pro Benjamin, Symmachus reddidit: filius dextræ.* 19 ἐν τῇ ὁδῷ Ἐφραθᾶ] MS. Ox. et edit. Rom. addunt, τοῦ ἱπποδρόμου. 20 ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας] Complut. edit. & Rom. ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης. In MS. Sar. vox ἡμέρας obelo notatur. Poſt illa, ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας, in MS. Sar. & Ald. edit. repetuntur illa, quæ ſupra ſuo loco mota habentur, ϗ ἀπάρας Ἰσραὴλ, ϗ ἔπηξε τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἐπέκεινα τοῦ πύργου Γαδέρ. 21 ϗ πονηρὸν ἐφάνη ἐναντίον αὐτοῦ] MS. Ox. ϗ πονηρὸν ἐφάνη αὐτῷ. In MS. Sar. omnia illa, ϗ πονηρὸν ἐφάνη ἐναντίον αὐτοῦ, obelo notantur. 27 τὸν πατέρα αὐτοῦ] MS. Ox. & Ald. edit. addunt, ἔτι ζῶντος αὐτοῦ. Χεβρὼν ἐν γῇ χαναὰν] Illa ἐν γῇ χαναὰν, in MS. Sar. obelo notantur. 28 ἐγένοντο δὲ αἱ ἡμέραι] MS. Ox. & Sar. ἐγένοντο δὲ πᾶσαι αἱ ἡμέραι. ἃς ἔζησεν] In MS. Sar. hæ voces obelo notantur. 29. ἐκλείπων ἀπέθανεν] MS. Ox. & Sar. ἐκλείπων Ἰσαὰκ ἀπέθανε, & vox Ἰσαὰκ aſteriſco notatur. οἱ υἱοὶ αὐτοῦ] Ald. edit. οἱ δύο υἱοὶ αὐτοῦ.

CAP. XXXVI.

2 Τῶν χαναναίων] MS. Ox. χαναάν. 4 ἔτεκε δὲ Ἀδὰ τῷ Ἠσαῦ] Compl. edit. & Rom. ἔτεκε δὲ αὐτῷ Ἀδά. MS. Sarravii cum codice noſtro & Ald. edit. concordat. 6 πάντα τὰ σώματα τοῦ οἴκου αὐτοῦ] In hebræo, *omnes animas domus ſuæ.* Intendum ψυχὴ pro toto homine, pars pro toto, Synecdochicè ponitur, & ἀπὸ τοῦ εἴδους (ut Epiphanii verbis in Ancorato utar) ὁ ἄνθρωπος καλεῖται· Exempla in Scripturis ſunt obvia: Interdum σῶμα, ut hoc loco, & infra, ἐσιτομέτρει Ἰωσὴφ σῖτον κατὰ σῶμα, niſi forte σῖτα potius illic legendum, & vocem νηπίων, ſupplendam eſſe dicamus, ut veritati hebraicæ verſio reſpondeat. Σῶμα præterea pro *ſervo* & *mancipio* uſurpatur, ut ex Epiphanio ibidem diſcere licet, qui author eſt τὴν συνήθειαν τοὺς δούλους σώματα εἰωθέναι καλεῖν, ut Maccab. 2. 8. de Nicanore narratur, quòd maritimas civitates ἐπ' ἀγορασμὸν Ἰουδαϊκῶν σωμάτων προσεκάλεσεν, ὑπισχνούμενος ἐνενήκοντα σώματα ταλάντου παραχωρήσειν. Plura exempla qui velit, & ex prophanis ſcriptoribus petita, conſulat eruditiſſimas Domini Iſaaci Caſauboni in Athenæum lib. 5. cap. 10. Animadverſiones. Hinc σωματέμπορος, authore Euſtathio, ὁ ϗ ἀνδραποδοκάπηλος, ἤγουν ὁ τῶν ἀνδραπόδων μεταβολεύς. Latini *mangonem* & *venalitiarium* vocant. Σῶμα denique pro *peculio, hæreditate, ſubſtantia* & *facultatibus* accipitur, ut ſupra Geneſ. 34. πάντα τὰ σώματα αὐτῶν, in hebræo חיל. Ἀλλ' ἅλις τῆς δρυός, Scholia enim non commentarios ſcribimus. 8 αὐτός ἐστιν Ἐδώμ] Complut. edit. hoc loco addit ea quæ infra habentur ſub finem capitis, κατῴκει δὲ Ἰακὼβ ἐν τῇ γῇ οὗ παρῴκησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐν γῇ χαναάν. 18 Illa uncis incluſa [θυγατρὸς Ἀνὰ γυναικὸς Ἠσαῦ] in MS. Ox. & Complut. edit. prout in codice noſtro deſiderantur, & in MS. Sar. aſteriſco notantur. 21 Ῥεισὼν] Scribendum Δισὼν, vel Δισὰν potius, ut eſt Paralip. 1. in MS. noſtro & Complut. edit. ſimilitudo literarum *Reſh* & *Daleth*, errori anſam præbuit. 24 ὃς εὗρε τὸν ἰαμὶν] Aq. & Symm. in plurali, τοὺς ἰαμείν. Theodotion autem ſequutus LXX Interpretes in ſingulari, τὸν ἰαμείν, reddidit, οἱ δὲ ἑρμηνεύσαντες αὐτὴν πως τὴν λέξιν τὴν ἑβραϊκὴν τεθείκασιν. Plerique cum Rabbinis, vocem ימם *mulos* interpretantur, qui ab Ana ex admiſſura aſini & equæ primùm inventi ſunt. Ex ſimili naturæ adulterio (ut loquitur Tertullianus) nati ſunt Camelopardalus, Cynocephali,, Crocottæ, Leocrocottæ, Leopardi, Lynces, Tragelaphi, Tityri, Umbri & alia

id

id genus ἑτερόγονα ζῶα. Ego illis potius aſſentior qui ſtagnum & collectionem aquarum, vel puteum aquationi jumentorum aptum, &c. hoc loco intelligunt, præcipuè cùm nullibi aliàs in hebraico fonte muli *jemim*, ſed ubique *peradim* appellentur, & levi tranſpoſitione literarum factum ſit ut ימם, pro מים legerint. Complut. edit. legit τὸν ἰαμίν. Procopius in Geneſ. *Syrus loco aamin habet aquam*, & Diodorus, ὁ Σύρος ϗ ὁ Ἑβραῖος τὸν ἰαμεὶν ὕδωρ βούλονται λέγειν, ἀντὶ τοῦ εὗρε πηγὴν ἐν ἐρήμῳ. ὅτε ἔνεμε] Complut. edit. ὅτε εὗρε, mendoſè. 27 In MS. Ox. prout in noſtro quatuor filii Aſar numerantur; ſic etiam Paralip. 1. in MS. noſtro & codice Cantabrigienſi, Ald. edit. hic quatuor ſimiliter numerat, ſed Paralip. 1. tres tantùm, prout Complut. edit. utrobique juxta veritatem hebraicam. 37. Σαλαμὰ] Scribendum potius Σαμαλὰ, cum in hebræo ſit *Samlah*. MS. Ox. Σαμαλὰκ, & Ald. edit. Σαμαδὰ, Complut. autem edit. Σαμά. 43 ἡγεμὼν Ζαφωεὶ] Scribendum potius Ἠράμ, ut eſt Paralip. 1. licet MS. Ox. Complut edit. & Ald. Σαφωὶν habeant. ἐν τῇ γῇ τῆς κλήσεως αὐτῶν] MS. Ox. ἐν τῇ γῇ κατοικήσεως αὐτῶν.

CAP. XXXVII.

1 Παρῴκησεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ] Ald. edit. οὗ παρῴκησεν Ἰσαὰκ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. 2 Ἰωσὴφ δέκα ἑπτὰ ἐτῶν ἦν ποιμαίνων] MS. Ox. Ἰωσὴφ δέκα ἑπτὰ ἐτῶν ἐποίμαινε, Cyrillus Glaph. lib. 6. Ἰωσὴφ δέκα ἑπτὰ ἐτῶν γεγονὼς, ποιμαίνων ἦν. Complut. autem edit. & Ald. cum Philone, Quod Deus ſit immutabilis, Chryſoſtomo & Ambroſio lectionem codicis noſtri confirmant. τὰ πρόβατα] Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio addunt, τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. κατήνεγκαν δὲ Ἰωσὴφ, &c.] Ald. edit. κατήνεγκαν δὲ κατὰ Ἰωσὴφ, &c. Complut. autem edit. cum Ambroſio, κατήνεγκε δὲ Ἰωσὴφ, &c. Aq. ϗ ἤνεγκεν Ἰωσὴφ τὸν ψόγον αὐτῶν πονηρὸν πρὸς τὸν πατέρα αὐτῶν. Symm. ϗ ἔφερεν Ἰωσὴφ διαβολὴν κατ' αὐτῶν πονηρὰν πρὸς πατέρα αὐτῶν. Diodorus, ὁ Σύρος ϗ ὁ Ἑβραῖος ἀντὶ τοῦ κατήνεγκαν, κατήνεγκεν ἔχουσι. τουτέστιν ὁ Ἰωσὴφ διέβαλε τοὺς ἀδελφοὺς τῷ πατρὶ, ὡς οὐκ εὐτάκτους ὄντας, ὅθεν ϗ ἐμισήθη παρ' αὐτῶν. Procopius in Geneſ. *Symmachus habet, & tulit Joſeph calumniam adverſus eos malam, cui interpretationi aſſentitur & Syrus. Sed Aquila vertit, detulerant*, (i. e.) *fratres ſubinde commiſcebantur falſa crimina quibus adoleſcentem inviſum cum patri tum inimicis redderent.* 3. χιτῶνα ποικίλον] Aq. χιτῶνα ἀστραγάλειον. 4 ὅτι αὐτὸν ἐφίλει] MS. Ox. Compl. edit. & Ald cum Chryſoſt. Cyrillo & Ambr. ὅτι αὐτὸν φιλεῖ. ἐμίσησαν αὐτὸν] MS. Ox. Compl. edit. & Ald. cum Ambr. ἐμίσησαν αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. 6 ἐνυπνιάσθην] Complut. edit. ἐνυπνιασάμην. 7 ᾤμην ὑμᾶς] Complut. edit. cum Philone, Quod ſomnia a Deo mittantur, Cyrillo & Ambroſio, ᾤμην ἡμᾶς, prout in hebræo. προσεκύνησαν τὸ ἐμὸν δράγμα] Cyrillus, προσεκύνησαν τῷ ἐμῷ δράγματι. 8 ϗ προσέθεντο ἔτι] Deeſt ἔτι apud Philonem. 9 διηγήσατο αὐτὸ τῷ πατρὶ αὐτοῦ] Philo, διηγήσατο τῷ πατρί. ἰδοὺ ἐνυπνιάσθην ἐνύπνιον ἕτερον] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo, ἰδοὺ ἐνυπνιασάμην ἐνύπνιον ἕτερον, apud Philonem verò deſunt hæc omnia. 11 διετήρησε τὸ ῥῆμα] Cyrillus, διετήρει τὸ ῥῆμα. 13 ἀποστείλω σε] Cyrillus cum Ambroſio, ἀποστελῶ σε. 14. εἶπε δὲ αὐτῷ] MS. Ox. εἶπε δὲ αὐτῷ Ἰωσήφ. 15 ἄνθρωπος, λέγων] Deeſt λέγων apud Philonem. 17 καθόπισθε] Philo De profugis κατόπιν. 18 ἐπορεύοντο] MS. Ox. ἐπονηρεύσαντο. 20 εἰς ἕνα τῶν λάκκων] MS. Clementis cum Cyrillo, εἰς ἕνα τῶν λάκκων τούτων. 22 εἰς ἕνα τῶν λάκκων τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ] Ald. edit. εἰς τὸν λάκκον τοῦτον τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ. MS. Ox. εἰς τὸν λάκκον τοῦτον, ſine illis, τὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ. μὴ ἐπενέγκητε αὐτῷ] Ald. edit. addit ἐζήτει γὰρ, quæ in hebræo non ſunt. 24 ὁ δὲ λάκκος ἐκεῖνος ὕδωρ οὐκ εἶχεν] Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio, ὁ δὲ λάκκος κενὸς ὕδωρ οὐκ εἶχεν, & Chryſoſtomus ὁ δὲ λάκκος ἦν κενὸς, ὕδωρ οὐκ ἔχων. 25 ὁδοιπόροι Ἰσμαηλῖται ἤρχοντο] MS. Ox. ὁδοιπόροι Ἰσμαηλῖται ἔμποροι ἤρχοντο. θυμιαμάτων] Aq. στύρακος. 26 τί χρήσιμον] Aq. τί πλεονέκτημα. Alii interpretes, τί κέρδος. 28 οἱ Μαδιηναῖοι οἱ ἔμποροι] MS. Ox. οἱ Ἰσμαηλῖται οἱ ἔμποροι, Ald. edit οἱ Μαδιηναῖοι ἔμποροι. 29 ϗ οὐχ ὁρᾷ] Complut. edit. cum Ambroſio, ϗ οὐχ εὗρε. 30. τὸ παιδάριον οὐκ ἔστιν] Complut. edit. cum Ambroſio addunt, ἐν τῷ λάκκῳ. ποῦ πορεύομαι ἔτι] MS. Ox. Complut. edit. cum Chryſoſtomo & Ambroſio, ποῦ πορεύσομαι ἔτι. 31, 32. ϗ ἐμόλυναν τὸν χιτῶνα αἵματι, ϗ ἀπέστειλαν τὸν χιτῶνα] In Complut. edit. & Ambroſio deſunt illa, αἵματι, ϗ ἀπέστειλαν τὸν χιτῶνα. 32 εἰσήνεγκαν τῷ πατρὶ αὐτῶν] Complut. edit. cum Ambroſio, εἰσήνεγκαν τῷ πατρὶ αὐτοῦ. 33 θηρίον ἥρπασε τὸν Ἰωσὴφ] MS. Ox. θηρίον πονηρὸν ἥρπασεν αὐτόν. 34 ἡμέρας τινάς] MS. Ox. Complut. edit & Ald. cum Chryſoſtomo & Ambroſio, ἡμέρας πολλάς. 36 οἱ δὲ Μαδιηναῖοι ἀπέδοντο τὸν Ἰωσὴφ] MS. Ox. οἱ δὲ Ἰσμαηλῖται ἔμποροι ἀπέδοντο τὸν Ἰωσήφ.

CAP. XXXVIII.

1 Ἀφίκετο ἕως] Deeſt ἕως apud Cyrillum, Glaph. lib. 6. 4. Συλλαβοῦσα ἔτι] Cyrillus, Συλλαβοῦσα πάλιν. 5 ϗ προσθεῖσα ἔτι] In Complut. edit. deeſt ἔτι. ἔτεκεν υἱὸν] Ald. edit. addit ἕτερον τρίτον. 7 πρωτότοκος Ἰούδα] Deſunt illa apud Philonem Alleg. 2. 8 γάμβρευσαι αὐτήν] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ἐπιγάμβρευσαι αὐτήν. 10 πονηρὸν δὲ ἐφάνη τὸ ῥῆμα ἐναντίον τοῦ θεοῦ] MS. Ox. πονηρὸς δὲ ἐφάνη ἐνώπιον κυρίου τοῦ θεοῦ. Complut. edit. πονηρὸν δὲ ἐφάνη ἐναντίον τοῦ θεοῦ. 11 τῇ νύμφῃ αὐτοῦ] Ald. edit. addit μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ. εἶπε γάρ] Ald. edit. addit, ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ. 13 πενθερός σου ἀνέβη] Ald. edit. cum Cyrillo, πενθερός σου ἀναβαίνει. 14 τῆς χηρεύσεως ἀφ' ἑαυτῆς] MS. Ox. cum Chryſoſtomo, τῆς χηρεύσεως αὐτῆς. περιεβάλετο θερίστρῳ, ϗ ἐκαλλωπίσατο, ϗ ἐκάθισε] Atque ita Complut. edit. niſi quod deſint poſtrema, ϗ ἐκάθισε. Cyrillus in imperfecto legit, περιεβάλλετο & ἐκάθητο, Chryſoſtomus autem, ϗ περιβαλλομένη θέριστρον, ϗ καλλωπισαμένη ἐκάθισε. Si in ſacris conjecturæ locus ſit, veriſimile eſt LXX Seniores κατεκαλύπτετο, pro ἐκαλλωπίσατο reddidiſſe, cùm in hebræo ſit *texit*, vel *cooperuit ſe*, & ſtatim infra ſequatur, κατεκαλύψατο γὰρ τὸ πρόσωπον αὐτῆς. Sed nihil temerè mutamus, nec conjecturas pro indubia veritate obtrudimus. ὅτι μέγας γέγονε Σηλὼν ὁ υἱὸς αὐτοῦ] In MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo, deſunt illa, ὁ υἱὸς αὐτοῦ, neque in hebræo habentur. Cyrillus lectionem codicis noſtri confirmat. 16 ϗ εἶπεν αὐτῇ] Apud Philonem De congreſſu quærendæ eruditionis gratia, deeſt αὐτῇ, prout in hebræo. 18 τὸν δακτύλιόν σου ϗ τὸν ὁρμίσκον] Aq. τὴν σφραγῖδά σου, ϗ στρεπτόν σου. Scholiaſtes, ἄλλος φησὶν τὸν ὁρμίσκον, ὡράριον. Procopius in Geneſ. *Syrus horarium interpretatus eſt.* ῥάβδον] Symm. ἐγχειρίδιον. 20 ἔριφον ἐξ αἰγῶν] Apud Philonem deſunt illa, ἐξ αἰγῶν. 21 τοὺς ἐπὶ τοῦ τόπου] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Philone, τοὺς ἐκ τοῦ τόπου. ἡ πόρνη] Aq. ἡ ἐνδιηλλαγμένη. οὐκ ἦν ἐνταῦθα πόρνη] Aq. οὐκ ἦν ἐν τούτῳ διηλλαγμένη. 22 ϗ οἱ ἄνθρωποι] MS. Ox. ϗ οἱ ἄνδρες. μὴ εἶναι ἐνταῦθα πόρνην] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Philone, μὴ εἶναι ὧδε πόρνην. 25 αὐτὴ δὲ ἀγομένη] Complut. edit. αὐτῆς δὲ ἀγομένης. οὗτινος ταῦτά ἐστιν] Complut. edit. cum Philone De nominum mutatione, & Cyrillo, οὗτινος ταῦτά ἐστιν. ἐγὼ ἐν γαστρὶ ἔχω] Philo, ἐξ ἐκείνου ἐν γαστρὶ ἔχω. 27 ἡνίκα ἔτικτεν] Ald. edit. cum Chryſoſtomo & Cyrillo, ἡνίκα ἔτικτε. ἐν τῇ κοιλίᾳ αὐτῆς] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo & Cyrillo, ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῆς. 28 προεξήνεγκε τὴν χεῖρα] MS. Ox. Complut. edit. cum Cyrillo addunt αὐτοῦ. 29 ϗ εὐθὺς ἐξῆλθεν] Apud Cyrillum deeſt καί. τί διεκόπη διὰ σὲ φραγμός;] Aq. τί διέκοψας ἐπὶ σὲ διακοπήν; Scholiaſtes, ὁ Σύρος ϗ ὁ Ἑβραῖος. τί διεκόπη ἐπὶ σὲ διακοπή; Alius Scholiaſtes, ἄλλος. τί διέπλωσας καθ' ἡμῶν ἄπλωμα. 30 ἐπὶ τὴν χεῖρα] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ἐπὶ τῇ χειρὶ, & Chryſoſtomus, ἐπὶ τῆς χειρός.

CAP. XXXIX.

1 Κατήχθη εἰς Αἴγυπτον] Ald. edit. κατηνέχθη εἰς Αἴγυπτον. 2 ἐπιτυγχάνων] Aq. καταθυνόμενος. Symm. εὐοδούμενος. Procopius in Geneſ. *Syrus, erat vir proſpere agens.* παρὰ τῷ κυρίῳ] Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio, παρὰ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ] In MS. Ox. & Theodoreto quæſt. 97. deeſt αὐτοῦ, prout in noſtro codice. 3 ϗ ὅσα ἂν ποιῇ] MS. Ox. ϗ ὃ ἐποίει. 4 εὐηρέστει δὲ αὐτῷ] Complut. edit. cum Ambroſio, εὐηρέστησε δὲ αὐτῷ. In MS. Ox. hæc deſunt, & in textu Chryſoſtomi omittuntur, in Commentariis tamen explicat, εὐηρέστει δὲ αὐτῷ, ἀντὶ τοῦ μετὰ πολλῆς εὐνοίας ἅπαντα διεπράττετο. Quid ſi ὑπηρέτει, vel ὑπηρέτησε, non improbabili conjecturâ LXX Seniores reddidiſſe dicamus, cùm in hebræo ſit *miniſtrabat?* 5 μετὰ τὸ κατασταθῆναι αὐτόν] Ald. edit. μετὰ τὸ καταστῆσαι αὐτόν. 6 εἰς χεῖρας Ἰωσὴφ] Chryſoſtomus, διὰ χειρὸς Ἰωσήφ, ut ſupra. οὗ ἤσθιεν αὐτός] Complut. edit. οὗ καὶ ἤσθιεν αὐτός. 7 μετὰ τὰ ῥήματα ταῦτα] Chryſoſtomus, μετὰ ταῦτα. ϗ ἐπέβαλεν] MS. Ox. ϗ ἐπέβλεψεν. 8 οὐδὲν ἐν τῷ οἴκῳ] MS. Ox. cum Euſebio De præpar. lib. 7, 8. & Chryſoſtomo homil. 32. ad Corinth. 1. οὐδὲν τῶν ἐν τῷ οἴκῳ. 9 οὐχ ὑπερέχει] Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio, οὐχ ὑπάρχει. ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ οὐθὲν ἐμοῦ] Ald edit. ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ οὐθὲν ἐκτὸς ἐμοῦ. Cyrillus De adorat. lib. 14. ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ οὐθὲν ἐμοῦ, fortè οὐθείς. οὐδὲ ὑπεξῄρηται] Complut. edit. cum Ambroſio, οὐδὲ ὑπεξαιρεῖται. τὸ ῥῆμα τὸ πονηρὸν τοῦτο] Euſebius, τὸ πονηρὸν ῥῆμα τὸ μέγα τοῦτο. 10. οὐχ ὑπήκουσεν αὐτῇ καθεύδειν μετ' αὐτῆς] MS. Ox. οὐχ ὑπήκουσεν αὐτῇ τοῦ συγγίνεσθαι αὐτῇ. 11 εἰσῆλθεν Ἰωσὴφ] Complut. edit. cum Cyrillo & Ambroſio, ϗ εἰσῆλθεν Ἰωσήφ. οὐθεὶς ἦν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔσω] Complut. edit. cum Cyrillo, οὐθεὶς ἦν τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἔσω. 12 τῶν ἱματίων αὐτοῦ, λέγουσα] Complut. edit. cum Cyrillo & Ambroſio, τῶν ἱματίων, λέγουσα. 13 ϗ ἐγένετο ὡς εἶδεν ὅτι κατέλιπε τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶ αὐτῆς ϗ ἔφυγεν] MS. Ox. Complut. edit. cum Philone Alleg 2. Cyrillo et Ambroſio, ϗ ἐγένετο ὡς εἶδεν ὅτι καταλιπὼν τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ἐν ταῖς χερσὶν αὐτῆς ἔφυγε. Ald. edit. ϗ ἐκάλεσε τοὺς ὄντας ἐν τῇ οἰκίᾳ ὡς εἶδε ὅτι κατέλιπε, &c. malé. 14 ἐμπαίζειν ἡμῖν] MS. Ox. ἐμπαῖξαί μοι. λέγων, κοιμήθητι μετ' ἐμοῦ] MS. Ox. καθεύδειν μετ' ἐμοῦ. Complut. edit. λέγων, κοιμηθήσομαι μετὰ σοῦ. Ald. edit. & Ambroſius cum codice noſtro conſentiunt. 17 ϗ εἶπέ μοι, κοιμήθητι μετ' ἐμοῦ] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio, ϗ εἶπέ μοι, κοιμηθήσομαι μετὰ σοῦ. 20 ϗ ἔλαβεν ὁ κύριος Ἰωσὴφ ϗ ἐνέβαλεν] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio, ϗ λαβὼν ὁ κύριος Ἰωσὴφ ἐνέβαλεν ἐκεῖ ἐν τῷ ὀχυρώματι] Deſunt illa in MS. Ox. malé. 22 πάντας τοὺς ἀπηγμένους] Symm. πάντας τοὺς δεδεμένους. MS. Ox. πάντας ἐγκεκλεισμένους. ὅσα ποιοῦσιν ἐκεῖ] Compl. edit. & Ald. cum Ambroſio, ὅσα ποιοῦσιν ἐκεῖ, αὐτὸς ἦν ποιῶν. 23 ἀρχιδεσμοφύλαξ γινώσκων] Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio, ἀρχιδεσμοφύλαξ τοῦ δεσμωτηρίου γινώσκων.

CAP. XL.

1 Ὁ ἀρχιοινοχόος] Aq. ὁ ποτιστής. ὁ ἀρχισιτοποιὸς] ὁ πέσσων. 2 εὐνούχοις αὐτοῦ] Deeſt αὐτοῦ apud Philonem De Temulentia. 3 παρὰ τῷ ἀρχιδεσμοφύλακι] MS. Ox cum Philone, παρὰ τῷ ἀρχιμαγείρῳ. In Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio, deſunt illa, παρὰ τῷ ἀρχιδεσμοφύλακι. εἰς τὸν τόπον] MS. Ox. addit, ἐν τῷ ὀχυρώματι. ἀπῆκτο ἐκεῖ] MS. Ox. ἀπήρκτο ἐκεῖ Complut. Edit. cum Ambroſio, ἐπέκειτο ἐκεῖ. 4 ἦσαν δὲ ἡμέρας ἐν τῇ φυλακῇ] MS. Ox. ἦσαν δὲ ἐκεῖ ἡμέρας πλείους ἐν τῇ φυλακῇ. 5 ἑκάτερος ἐνύπνιον ἐν μιᾷ νυκτὶ] MS. Ox. ἕκαστος ἐνύπνιον ἐν μιᾷ νυκτί. In Ald. edit. deſunt illa, ἑκάτερος ἐνύπνιον. Complut. edit. cum Ambroſio legit, ἐν μιᾷ νυκτὶ ἕν. ὅρασις τοῦ ἐνυπνίου αὐτοῦ. ὁ ἀρχιοινοχόος ϗ ὁ ἀρχισιτοποιός] Ald. edit. ἡ δὲ ὅρασις τοῦ ἐνυπνίου τοῦ ἀρχιοινοχόου ϗ τοῦ ἀρχισιτοποιοῦ. Pro ὅρασις, ſcribendum fortè σύγκρισις, ut paulo infra, in hebræo enim eadem vox utrobique eſt, quæ σύγκρισιν, vel διασάφησιν ſignificat. ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ] Ald. edit. addit ἦν αὐτοῖς. 6 τεταραγμένοι] Aq. ἐμβεβρασμένοι. Symm. σκυθρωποί. 7 ἐν τῇ φυλακῇ παρὰ τῷ κυρίῳ αὐτοῦ] Deſunt hæc in Complut. edit. & Ambroſio, feſtinantis librarii incuriâ. 8 διασάφησις αὐτῶν ἐστι] Complut. edit. διασάφησις αὐτοῦ ἐστι. Ambroſius verò, διασάφησις ἐνυπνίου ἐστι. 10 τρεῖς πυθμένες] Aq. & Symm. τρεῖς κληματίδες. πέπειροι οἱ βότρυες σταφυλῆς] Complut. edit. cum Ambroſio, πεπείρους βότρυας σταφυλῆς. Philo, Quòd ſomnia a Deo mittantur, ϗ πέπειροι οἱ βότρυες σταφυλῆς. 13 τῆς ἀρχῆς σου] Chryſoſtomus, τῆς ἀρχιοινοχοΐας σου. 14 ἀλλὰ μνήσθητί μου] Chryſoſtomus, ἀλλ' ἀναμνήσθητί μου. 15 εἰς τὸν λάκκον τοῦτον] Complut. edit. cum Ambroſio, εἰς τὸν οἶκον τοῦ λάκκου τούτου. 16 τρία κανᾶ χονδριτῶν] Aq. τρεῖς κόφινοι γύρεως, ſcribendum potiùs κοφίνους, ut eſt in MS. Ox. Symm. τρία κανᾶ βαϊνά. 17 πάντων τῶν γενημάτων] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio, πάντων τῶν γενῶν. ὧν ὁ βασιλεὺς φαραὼ ἐσθίει] Complut. edit. ὧν ἐσθίει φαραώ. 19 ἀφελεῖ φαραὼ] MS. Ox. ἀφελεῖ ὁ βασιλεὺς φαραώ. Complut edit. ἀφελεῖται φαραώ. 22 ἀρχισιτοποιὸν ἐκρέμασε] Ald. edit. addit. ἐπὶ ξύλου.

CAP. XLI.

1 Μετὰ δύο ἔτη ἡμερῶν] MS. Ox. & Ald. edit. μετὰ δύο ἡμερῶν, malé. 2 καλαὶ τῷ εἴδει] MS. Ox. καλαὶ τῇ ὄψει. ἐβόσκοντο ἐν τῷ Ἄχι] MS. Ox. & Complut. edit. ἐνέμοντο ἐν τῷ Ἄχι, & Ambroſius, *paſcebantur in Achi.* Ald. autem edit. ἐβόσκοντο ἐν τῇ ὄχθῃ· Eſt autem Ἄχι vox hebraica paululum immutata, quæ Jobi cap. 8. 11. βούτομον a LXX Interpretibus redditur, & a Symmacho, ἕλος. 3 ἐνέμοντο αἱ βόες] Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio, ἐνέμοντο παρὰ τὰς βόας. ἐν τῷ Ἄχι] Deſunt hæc in Complut.

edit. & Ald. cum Ambrosio. 4 αἱ αἰσχραὶ ϗ λεπταὶ] MS. Ox. αἱ αἰσχραὶ τῷ εἴδει ϗ λεπταί. ϗ τὰς ἐκλεκτάς] MS. Ox. & Ald. edit. addunt ex eis quæ infra habentur, τῇ σαρκί, ϗ οὐ διάδηλοι ἐγένοντο ὅτι εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν. In Ald. autem edit. pro οὐ διάδηλοι, legitur ἰδοὺ ἄδηλοι. 5 Ἄλλοι δὲ ἑπτὰ στάχυες] MS. Ox. & Complut. edit. cum Ambrosio, ϗ ἰδοὺ ἑπτὰ στάχυες. 7 κατέπιον] MS. Ox. κατέφαγον. οἱ λεπτοὶ ϗ ἀνεμόφθοροι] In MS. Ox. & Ald. edit. desunt illa, ϗ ἀνεμόφθοροι. 8 ἐξηγητάς] Aq. κρυφιαστάς, Symm. μάγους. MS. Ox. σοφιστάς. 10 τοῦ ἀρχιδεσμοφύλακος] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambrosio, τοῦ ἀρχιμαγείρου. 11 ἐνύπνιον ἐν νυκτὶ μιᾷ] MS. Clementis & Ald. edit. ἐνύπνιον ἀμφότεροι ἐν νυκτὶ μιᾷ. 12 διηγησάμεθα αὐτῷ, ϗ συνέκρινεν ἡμῖν] Ald. edit. ἀφηγησάμεθα αὐτῷ, ϗ συνέκρινεν ἡμῖν. Quidam codices, ut est in scholiis Romanæ editionis, addunt τὰ ἐνύπνια ἡμῶν, ἀνδρὶ κατὰ τὸ ἐνύπνιον αὐτοῦ ἐπέλυσεν, prout est in hebræo. 13 καθὼς συνέκρινεν ἡμῖν] MS. Ox. καθὼς συνέταξεν ἡμῖν. 16 ἄνευ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀποκριθήσεται τὸ σωτήριον φαραώ] MS. Ox. ἄνευ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀποκριθήσεται τῷ σωτῆρι τῷ φαραώ. Procopius in Genes. *Aquila in hunc modum vertit. Absque me non respondebit Deus salutem: Syrus, non respondebimus.* 17 ἐπὶ τὸ χεῖλος] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Philone & Ambrosio, παρὰ τὸ χεῖλος. 18 ϗ ὥσπερ] MS. Ox. ϗ ἰδοὺ ὥσπερ ἐνέμοντο ἐν τῷ Ἄχι, in hebræo non habentur. 20 ϗ οὐ διάδηλοι ἐγένοντο ὅτι εἰσῆλθον εἰς τὰς κοιλίας αὐτῶν] Desunt hæc apud Philonem. Ald. edit. ἐνέμοντο ἐν τῇ ὄχθῃ, reliqua exemplaria cum Philone lectionem codicis nostri sequuntur. 19 τῇ σαρκί, ϗ ἐνέμοντο ἐν τῷ Ἄχι] In MS. Ox. Complut. edit. & Ald. Philone & Ambrosio desunt illa, ϗ ἐνέμοντο ἐν τῷ ἄχει, ex superioribus repetita, neque in hebræo habentur. 24 ἀπαγγέλλων μοι] Complut. edit. & Ald. cum Ambrosio, ἀπαγγέλλων μοι αὐτό. 27 ἑπτὰ στάχυες οἱ λεπτοὶ ϗ ἀνεμόφθοροι, ἔσονται ἑπτὰ ἔτη λιμοῦ] Ald. præfigit, ϗ, ante ἔσονται, & Ambrosius pro ἔσονται priore loco legit, εἰσίν. 30 ϗ ἐπιλησθήσονται τῆς πλησμονῆς] MS. Ox. addit τῆς γενομένης. MS. autem Clementis cum Ald. edit. τῆς ἐσομένης, malé. 33 ἐπὶ τῆς γῆς Αἰγύπτου] MS. Ox. ἐπὶ ὅλης τῆς γῆς Αἰγύπτου. 35 βρώματα ἐν τῇ πόλει συναχθήτω] MS. Ox βρώματα ἐν ταῖς πόλεσι ϗ συναχθήτω, Complut. edit. cum Ambrosio, βρώματα ἐν τῇ πόλει φυλαχθήτω, atque ita Ald. edit. nisi quòd præfigat, ϗ, ante βρώματα. 36 ϗ ἔσται] MS. Ox. ϗ ἔστω. τὰ πεφυλαγμένα] Aq. εἰς παραθήκην, Symm. εἰς ἐνθήκην. 43 ἐπὶ τὸ ἅρμα τὸ δεύτερον τῶν αὐτοῦ] MS. Ox. ἐπὶ τὸ ἅρμα τὸ δευτερεῦον αὐτοῦ. Complu. edit. ἐπὶ τὸ ἅρμα τὸ δευτερεῦον τῶν αὐτοῦ. Philo de Josepho, ἐπὶ δευτερείου τῶν ἁρμάτων, scribendum potius, δευτερεῦον. ἔμπροσθεν αὐτοῦ κῆρυξ] In hebræo sequitur vox Ἀβρὲχ, quæ a LXX Interpretibus omittitur. Aquila *ad geniculationem* reddidit, Symmachus verò ipsam vocem *Abrech* retinuit, ut author est Hieronymus De quæst. hebraicis: significat autem *patrem regis*, vel *patrem tenerum*. Vide Hieronymum, Fagii Collationem veterum translationum, & Vossium De gentium idololatria, lib. 1. cap. 29. 45 Ψομθομφανήχ] MS. Ox. addit ὅ ἐστιν σωτὴρ κόσμου. Glossema est vocis Ægyptiacæ significationem exprimens, linguâ enim Ægyptiacâ, ut author est Hieronymus De quæst. hebraicis, Ψονθομφανήχ, *Salvatorem mundi significat, quod nomen Josepho a Pharaone inditum est, quia orbem terræ ab imminente famis excidio liberavit.* Procopius in Genes. *Psonthonphanech, interpretatur abdita* (i.e.) *revelavit latentia fata. Syrus legit, qui novit occulta.* Philo Judæus inquit uno nomine ipsum dici, ὀνειροκρίτην (i.e.) *somniorum interpretem.* Schol. *Syrus,* ὁ εἰδὼς τὰ κρυπτά, Chrysostomus, τὸν κρυπτῶν γνώστης. Josephus, κρυπτῶν εὑρέτης· verba ejus Antiq. lib 2. cap. 3. sunt, ϗ προσηγόρευσεν αὐτὸν Ψομθομφάνηχον, ἀπιδὼν αὐτοῦ πρὸς τὸ παράδοξον τῆς συνέσεως, σημαίνει γὰρ τὸ ὄνομα, κρυπτῶν εὑρετήν, & Philo, ἀπὸ τῆς ὀνειροκριτικῆς ἐγχωρίῳ γλώττῃ, nomen ei impositum fuisse asserit. 52. ὅτι ὕψωσέν με ὁ θεός] MS. Ox. Complut. edit & Ald. cum Chrysostomo & Ambrosio, ὅτι ηὔξησέ με ὁ θεός, quibus verbis in MS. Ox. & Ald. edit. præfigitur, λέγων. 57. πᾶσαι αἱ χῶραι ἦλθον] Complut. edit. πᾶσαι αἱ χῶραι ἀνῆλθον.

CAP. XLII.

1 Πρᾶσις ἐν Αἰγύπτῳ] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambrosio, πρᾶσις σίτου ἐν Αἰγύπτῳ. 2 ϗ πρίασθε ἡμῖν] Ald. edit. addit ἐκεῖθεν. Complut. edit. ϗ ἀγοράζετε ἡμῖν. 3 πρίασθαι σῖτον] Complut. edit. πριάσασθαι σῖτον. 4 μήποτε συμβῇ αὐτῷ μαλακία] Aq. σύμπτωμα, Symm. κίνδυνος, MS. Ox. μήποτε συμβῇ αὐτῷ κίνδυνος, MS. autem Clementis cum Ald. edit. μήποτε συμβῇ αὐτῷ μαλακία ἐν τῇ ὁδῷ. 4 ἦλθον δὲ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ] MS. Ox. & Complut. edit. cum Ambrosio addunt, εἰς Αἴγυπτον, quæ in hebræo non sunt. 9 κατάσκοποι] Aq. ἐφοδευταί. κατανοῆσαι τὰ ἴχνη] MS. Ox. κατασκοπῆσαι τὰ ἴχνη. Aq. & Symm. τὰ κρυπτά, fortè τὰ ἴχνη (i.e.) τὰ ἰχνόπιτα, vel τὰ δυσθεώρητα, ut interpretatur Hesychius: vel etiam τὰ ἰσχία (i.e.) *nates*, quæ pro *turpitudine & nuditate* ponuntur, ut Es. 3. 17. *Dominus deteget nates earum*, & Es. 20. 4. *Discoopertos natibus nuditate Ægypti.* 11 εἰρηνικοί] Aq. ὀρθοί. Symm. ἁπλοῖ. 12 τὰ ἴχνη τῆς γῆς] MS. Ox. τὰ ἴχνη τῆς χώρας. 15 ἐν τούτῳ φανεῖσθε] Aq. & Symm. ἐν τούτῳ δοκιμασθήσεσθε. νὴ τὴν ὑγίειαν φαραώ] Complut. μὰ τὴν ὑγίειαν φαραώ, infra autem retinet νή. Aq. ζῇ φαραώ. 16 ϗ λάβετε τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν] MS. Ox. ϗ ἀγαγέτω τὸν ἀδελφὸν ὑμῶν. ὑμεῖς δὲ ἀπάχθητε] Aq. & Symm. ὑμεῖς δὲ δεθήσεσθε. 19 ἀδελφὸς ὑμῶν εἷς κατασχεθήτω] MS. Ox. ἕνα ἀδελφῶν ὑμῶν κατασχῶ. 21 ἐν ἁμαρτίᾳ γὰρ ἐσμεν] MS. Ox. Complut. edit. cum Chrysostomo & Ambrosio, ἐν ἁμαρτίαις γάρ ἐσμεν. ἡ θλίψις αὕτη] MS. Ox. & Theodoretus qu. 103. πᾶσα ἡ θλίψις αὕτη. 23 ἀνὰ μέσον αὐτῶν] MS. Ox. ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων. 25 ἐπισιτισμὸν εἰς τὴν ὁδόν] Ald. edit. ἐπισιτισμὸν εἰς πλησμονὴν εἰς τὴν ὁδόν. 27 μάρσιππον] Aq. θύλακον, Symm. σάκκον. 29 πάντα τὰ συμβεβηκότα αὐτοῖς] MS. Ox. πάντα ὅσα συμβέβηκεν αὐτοῖς. Complut. edit. & Ald. πάντα τὰ συμβάντα αὐτοῖς. 32 ὁ δὲ μικρότερος] Ald. edit. ὁ δὲ μικρός. εἰς γῆν χαναάν] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ἐν γῇ χαναάν. 33 τὸν σιτοδοσίας ὑμῶν] Complut. edit. & Ald. cum Ambrosio, τὸν σιτοδοσίας τοῦ οἴκου ὑμῶν. 34 ϗ τῇ γῇ ἐμπορεύεσθε] MS. Ox. cum Ambrosio, ϗ ἐν τῇ γῇ ἐμπορεύεσθε. 35 ἐν τῷ σάκκῳ αὐτῶν.] MS. Ox. ἐν τῷ σάκκῳ αὐτοῦ. 37 ἀνάξω αὐτὸν πρὸς σέ] MS. Ox ἀγάγω αὐτὸν πρὸς σέ.

CAP. XLIII.

2 Συνετέλεσαν καταφαγεῖν] MS. Ox. συνετέλεσαν φαγεῖν. εἶπεν αὐτοῖς ὁ πατὴρ αὐτῶν] MS. Ox. εἶπεν αὐτοῖς Ἰακὼβ ὁ πατὴρ αὐτῶν. πορευθέντες πρίασθε] Complut. edit. πορευθέντες πριάσασθε. 3 διαμαρτυρίᾳ διαμεμαρτύρηται] MS. Ox. Complut. edit. cum Chrysostomo, διαμαρτυρίᾳ διεμαρτύρατο. Ald. edit. διαμαρτυρίᾳ μεμαρτύρηται. ὁ ἄνθρωπος λέγων] Ald. edit. ὁ ἄνθρωπος ὁ κύριος τῆς γῆς, λέγων. ὁ νεώτερος καταβῇ πρὸς με] MS. Ox. & Complut. edit. cum Ambrosio, ὁ νεώτερος μεθ' ὑμῶν ᾖ. Ald. edit. ὁ νεώτερος μεθ' ὑμῶν ἔλθῃ. 5 εἰ δὲ μὴ ἀποστέλλῃς τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν] In MS. Ox. absunt illa, τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν, neque in hebræo reperiuntur. 7 εἰ ἔστιν ὑμῖν ἀδελφός] Complut. edit. cum Ambrosio, ὅτι ἐστὶν ὑμῖν ἀδελφός· κατὰ τὴν ἐπερώτησιν αὐτοῦ] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambrosio, κατὰ τὴν ἐπερώτησιν ταύτην. 9 ἐγὼ δὲ ἐκδέχομαι αὐτόν] MS. Ox. ἐγὼ δὲ ἐγγυῶμαι αὐτόν. 10 εἰ μὴ γὰρ ἐβραδύναμεν ἤδη ἂν ὑπεστρέψαμεν] Philo de rerum divinarum hærede, εἰ μὴ γὰρ ἐμελλήσαμεν, ἤδη ἂν ὑπεστρέψαμεν, ϗ κατέβημεν εἰς Αἴγυπτον. 11 θυμίαμα] Fortè θυμιάματα. κάρυα] Aq. ἀμύγδαλα. 15 λαβόντες δὲ οἱ ἄνδρες] MS. Ox. λαβόντες δὲ οἱ ἄνθρωποι. 16 τὸν ὁμομήτριον] Desunt illa in edit. Ald. neque in hebræo habentur, prout neque illa quæ præcedunt, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ. ϗ ἐνετείλατο τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας] MS. Ox. ϗ εἶπεν τῷ ἀνθρώπῳ τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας. Compl. edit. & Ald. cum Ambrosio, ϗ εἶπεν τῷ ἐπὶ οἰκίας. εἰσαγαγεῖν] Complut. edit. & Ald. cum Ambrosio, εἰσάγαγε. 18 ἰδόντες δὲ οἱ ἄνθρωποι] Complut. edit. & Ald. cum Ambrosio, ἰδόντες δὲ οἱ ἄνδρες. ἐν τοῖς μαρσίπποις ἡμῶν] MS. Ox. Compl. Ald. Ambr. ἐν ταῖς χερσὶν ἡμῶν. 22 τίς ἐνέβαλε τὸ ἀργύριον] Ald. τίς ἐνέβαλεν ἡμῖν μετὰ χεῖρας τὸ ἀργύριον. 23 εἶπε δὲ αὐτοῖς ὁ ἄνθρωπος, ἵλεως ὑμῖν] MS. Ox. εἶπε δὲ αὐτοῖς, εἰρήνη ὑμῖν. Compl. edit. & Ald. cum Ambr. εἶπε δὲ αὐτοῖς, ἵλεως ὑμῖν. 24 ϗ ἤνεγκε χορτάσματα] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambrosio, ϗ ἔδωκε χορτάσματα. 25 εἰ ἕως τοῦ ἐλθεῖν] Complut. edit. cum Ambrosio, ἕως τοῦ εἰσελθεῖν. 27 εἰ ὑγιαίνει] MS. Ox. & Ald. edit. ὑγιαίνῃ. ὁ πρεσβύτερος] Ald. edit. cum Chrysostomo, ὁ πρεσβύτης. ὃν εἴπατε· ἔτι ζῇ] MS. Ox. & Ald. edit. ὃν εἴπατε ἔτι ζῆν. 28 εὐλογητὸς ὁ ἄνθρωπος] MS. Ox. εὐλογημένος ὁ ἄνθρωπος. In hebræo absunt hæc omnia, ϗ εἶπεν εὐλογητὸς ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος τῷ θεῷ. κύψαντες προσεκύνησαν] Complut. edit. & Ald. cum Ambrosio, κύψαντες προσεκύνησαν αὐτῷ. 29 τὸν ὁμομήτριον] MS. Ox. addit. ϗ ἐζήτει κλαῦσαι, quæ neque in hebræo neque in reliquis exemplaribus reperiuntur. 30 συνεστρέφετο γὰρ τὰ ἔντερα αὐτοῦ] MS. Ox. συνεστρέφετο τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ. 31 ἐνεκρατεύσατο] τουτέστιν ἀπεμάξατο. Chrysost. hom. 4. ad Thes. 1. 32 τοῖς συνδειπνοῦσι] Rectiùs fortè, τοῖς συναριστῶσι. vide supra sectiones 8. & 13. 32 πᾶς ποιμὴν προβάτων] Desunt hæc in Compl. edit. & Ald. cum Ambrosio, prout in hebræo, quæ ex fine Capitis 46. huc afferuntur, pro quibus MS. Ox. habet, συνεσθίειν μετὰ τῶν Ἑβραίων ἄρτους. 34 ϗ ἐμεθύσθησαν μετ' αὐτοῦ] In MS. Ox. desunt illa, μετ' αὐτοῦ.

CAP. XLIV.

1 Τῷ ὄντι ἐπὶ τῆς οἰκίας] Compl. Ambr. τῷ ἐπὶ τῆς οἰκίας. 2 κόνδυ] Aq. σκύφος, Sym. φιάλην. 3 τὸ πρωῒ διέφαυσε] MS. Ox. Ald. τὸ δὲ πρωῒ ἔφαυσε. ϗ οἱ ἄνθρωποι ἀπεστάλησαν] Ald. ϗ οἱ ἄνθρωποι ἐξαπεστάλησαν. 4 ϗ καταλήψῃ αὐτούς] Ald. edit. ϗ καταμέμψῃ αὐτούς. 5 πονηρὰ συντετέλεσθαι] Compl. edit. cum Ambrosio, πονηρὰ συνετελέσατε, & Ald. edit. πονηρὰ συντετελέκατε. 6 εὑρὼν δὲ αὐτούς] Ald. edit. addit ὁ ἄνθρωπος. 7 ποιῆσαι τὸ ῥῆμα τοῦτο] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambrosio, ποιῆσαι κατὰ τὸ ῥῆμα τοῦτο. 9 παρ' ᾧ ἂν εὑρεθῇ] Ald. edit. παρ' ᾧ ἂν εὕρῃς. 12 ἠρεύνα δὲ] Complut. edit. cum Ambrosio, ἠρεύνησε δέ. ϗ εὗρε τὸ κόνδυ] Ald. edit. ϗ συντελέσας εὗρε τὸ κόνδυ. 13 ϗ ἐπέστρεψαν] MS. Ox. ϗ ὑπέστρεψαν. Complut. edit. ϗ ἀπέστρεψαν. 14 ϗ ἔπεσον] MS. Ox. ϗ προσέπεσον. 15 οἰωνισμῷ οἰωνιεῖται] Ald. edit. cum Theodoreto qu. 105. οἰωνισμῷ οἰωνίζεται. MS. autem Ox. Complut. edit. cum Ambrosio, lectionem codicis nostri confirmant. Chrysostomus, οἰωνισμῷ οἰωνίζομαι. & pro illis, ὁ ἄνθρωπος οἷος ἐγώ. legit ἐν αὐτῷ. Schol. τὸ Σαμαρειτικόν, ϗ αὐτὸς πειρασμῷ πειράζει ἐν αὐτῷ. Aliud Schol. ϗ γὰρ ἔγνωτε ὅτι πειρασμῷ πειράζεται ὅμοιος ἐμοί. 18 ὁ παῖς σου ῥῆμα] Complut. edit. cum Ambrosio, ὁ παῖς σου ῥήματα. In Ald. edit. neque ῥήματα, neque ῥῆμα reperitur; malé. 20 παιδίον νεώτερον γήρως αὐτῷ] MS. Ox. παιδίον ἐκ γήρως νεώτερον αὐτῷ. Ald. edit. παιδίον ἐκ γήρως νεώτερον αὐτῷ. 25 εἶπε δὲ ἡμῖν ὁ πατὴρ ἡμῶν] MS. Ox. εἶπε δὲ ὁ παῖς σου ὁ πατὴρ ἡμῶν. πάλιν ἀγοράσατε] MS. Ox. πάλιν πρίασθε. 26 ἀλλ' εἰ μὲν ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν ὁ νεώτερος καταβαίνει μεθ' ἡμῶν] Chrysostomus, ἐὰν μὴ ὁ ἀδελφὸς ἡμῶν καταβῇ μεθ' ἡμῶν. 28 ϗ εἴπατε] Fortè ϗ εἶπα ὅτι. οὐκ ἴδον αὐτὸν ἔτι] Complut. edit. cum Ambrosio, οὐκ ἴδον αὐτὸν ἄχρι νῦν. Ald. edit. οὐκ ἴδον αὐτὸν ἔτι ἄχρι νῦν. 29 μαλακία ἐν τῇ ὁδῷ] MS. Ox. addit ᾗ ἂν πορεύεσθε. μετὰ λύπης] Chrysostomus homil. 11. ad Ephesios, μετ' ὀδύνης. 30 ἐκκρέμαται] Aq. συνδεδεμένη ἐστί. Symm. ἐνδέδεται. 31. μετ' ὀδύνης] Complut. edit. cum Chrysostomo & Ambrosio, μετὰ λύπης. 32 ὁ γὰρ παῖς σου ἐκδέδεκται τὸ παιδίον παρὰ τοῦ πατρὸς λέγων] Complut. edit. cum Ambrosio, πατρός, addunt μου. Ald. edit. ὁ γὰρ παῖς σου, ὁ πατὴρ ἡμῶν ἐκδέδεκται τὸ παιδίον παρ' ἐμοῦ εἰπόντος αὐτῷ. ϗ στήσω αὐτὸν ἐναντίον σου] Desunt hæc in Complut. edit. & Ambrosio, neque in hebræo reperiuntur. ἡμαρτηκὼς ἔσομαι πρὸς τὸν πατέρα] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambrosio, ἡμαρτηκὼς ἔσομαι εἰς τὸν πατέρα. 34 τοῦ παιδίου μὴ ὄντος μεθ' ἡμῶν] MS. Ox. τοῦ παιδίου τοῦ νεωτέρου μὴ ὄντος μεθ' ἡμῶν.

CAP. XLV.

1 Οὐδεὶς ἔτι τῷ Ἰωσήφ] MS. Ox. & Complut. edit. cum Ambrosio, οὐδεὶς τῷ Ἰωσήφ. 4 ἐγώ εἰμι Ἰωσὴφ ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν, ὃν ἀπέδοσθε εἰς Αἴγυπτον] In MS. Ox. Complut edit. & Ald. cum Ambrosio desunt illa, ὁ ἀδελφὸς ὑμῶν ὃν ἀπέδοσθε εἰς Αἴγυπτον, neque in hebræo reperiuntur. ϗ ἤγγισαν] MS. Ox. addit πρὸς αὐτόν. 5 εἰς γὰρ ζωήν] Aq. εἰς γὰρ ζώωσιν. Symm. εἰς γὰρ σωτηρίαν. ἀπέστειλέ με] Theodoretus qu. 106. ἀπέσταλκέ με. 7 ϗ ἐκθρέψαι ὑμῶν κατάλειψιν μεγάλην] Complut. edit. cum Ambrosio, ϗ ἐκθρέψαι ὑμῖν κατάλειψιν μεγάλην. In MS. Ox. desunt hæc omnia. 9 ϗ μὴ μείνῃς] Chrysostomus, ϗ μὴ ἀναμείνῃς. 10 ἐν γῇ Γεσὲμ Ἀραβίας] In Complut. edit. & Ambrosio deest vox Ἀραβίας. ϗ οἱ υἱοί σου, ϗ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν σου] MS. Ox. ϗ οἱ υἱοί σου, ϗ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου, ϗ οἱ υἱοὶ τῶν υἱῶν σου. 11 ϗ ἐκθρέψω σε ἐκεῖ] MS. Ox. ϗ διαθρέψω σε ἐκεῖ. πέντε ἔτη λιμός] Ald. edit. πέντε ἔτη λιμὸς ἔσται ἐπὶ τῆς γῆς. οἱ υἱοί σου ϗ πάντα τὰ ὑπάρχοντά σου] MS. Ox. & Clementis, οἱ υἱοί σου ϗ ὁ οἶκός σου, ϗ πάντα τὰ ὑπάρχοντά σου. 17 γεμίσατε τὰ πορεῖα ὑμῶν] MS. Ox. Complut. edit. cum Chrysostomo & Ambrosio, τὰ φορεῖα ὑμῶν. Cyrillus autem De adorat. 1. τὰ πορεῖα ὑμῶν· significat autem utraque vox, ὄχημα κατὰ γῆν ἢ κατὰ θάλασσαν, & MS. quidem Ox. cum Complut. edit. & Ambrosio, addunt σίτου. 18 ϗ παραλαβόντες] Ald. edit. ϗ ἀναλαβόντες. Philo De nominum mutatione & Cyrillus lectionem codicis nostri confirmant. ϗ τὰ ὑπάρχοντα ὑμῶν] MS. Ox. ϗ πάντα τὰ ὑμῶν. τὸν μυελὸν τῆς γῆς] Philo τῶν μυελῶν τῆς γῆς. Procopius in Genes. *Pro medulla terræ, bona terra, legit Syrus.* 19 λαβεῖν αὐτοῖς ἁμάξας] MS. Ox. Complut. edit. cum Ambrosio, λαβεῖν αὐτοὺς ἁμάξας. 20 ϗ μὴ φείσησθε τοῖς ὀφθαλμοῖς] MS. Ox. ϗ μὴ φοβεῖσθε τοῖς ὀφθαλμοῖς. τὰ γὰρ πάντα ἀγαθὰ Αἰγύπτου] MS. Ox. τὰ γὰρ πάντα τῆς γῆς Αἰγύπτου. 21 ὑπὸ Φαραὼ τοῦ βασιλέως] MS. Ox. & Ald. edit. adduunt Αἰγύπτου. 22 πέντε ἀλλασσούσας στολάς] Complut. edit. & Ald. cum Chrysostomo, πέντε ἐξαλλασσούσας στολάς. Schol. ὁ Σύρος, πέντε ζυγὰς στολῶν, & διακοσίους, pro τριακοσίους χρυσοῦς. Procopius in Genes. *quinque mutatorias stolas* (i.e.) *varias. Syrus habet libras.* 26. ϗ ἐξέστη ἡ διάνοια Ἰακώβ] MS. Ox. Complut. edit & Ald. cum Philone De rerum divinarum hærede, Chrysostomo & Ambrosio, ϗ ἐξέστη τῇ διανοίᾳ Ἰακώβ. 27 πάντα τὰ ῥηθέντα] Ald. edit. πάντα τὰ ῥήματα τὰ ῥηθέντα 27 ὅσα εἶπεν αὐτοῖς] Desunt hæc in MS. Ox. 28 μέγα μοί ἐστιν] Philo De migratione Abraham, μέρος μοί ἐστιν. Atque ita Deuter. 4. 6. pro μέγα, quæ vox bis illo versu occurrit, Philo eodem tractatu μέρος legit.

CAP. XLVI.

1 Ἰσραήλ, αὐτὸς ϗ πάντα] In MS. Ox. Complut. edit. & Ambrosio deest, αὐτός. ἔθυσεν ἐκεῖ θυσίαν τῷ θεῷ] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambrosio, ἔθυσεν θυσίαν τῷ θεῷ. 2 ἐν ὁράματι τῆς νυκτός, εἴπας] MS. Ox. & Complut. edit. ἐν ὁράματι τῆς νυκτός, λέγων. τί ἐστι; λέγων Complut. edit. cum Ambrosio, τί ἐστιν; εἶπεν αὐτῷ ὁ θεὸς λέγων. Ald. edit. τί ἐστιν; ὁ δὲ λέγει αὐτῷ. 5 ϗ ἀνέλαβον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτῶν] MS. Ox. Complut. edit. cum Ambrosio, ϗ ἀνέλαβον οἱ υἱοὶ Ἰακὼβ. Ἰσραὴλ τὸν πατέρα αὐτῶν. 7 ϗ θυγατέρες τῶν υἱῶν αὐτοῦ] Complut. edit. & Ald. cum Ambrosio, ϗ θυγατέρες τῶν θυγατέρων αὐτοῦ. MS. Ox. ϗ θυγατέρες τῶν υἱῶν θυγατέρων αὐτοῦ. ἤγαγεν εἰς Αἴγυπτον] In MS. Ox. deest, ἤγαγεν. 8 εἰς Αἴγυπτον Ἰακὼβ ϗ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ] MS. Ox. εἰς Αἴγυπτον ἅμα Ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτῶν. Complut. edit. cum Ambrosio, εἰς Αἴγυπτον ἅμα Ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτῶν. Ἰακὼβ ϗ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. & Ald. edit. εἰς Αἴγυπτον ἅμα Ἰακὼβ τῷ πατρὶ αὐτῶν, οὗτοι δὲ εἰσὶν υἱοὶ αὐτοῦ. 27 εἰσελθοῦσαι εἰς Αἴγυπτον ἑβδομήκοντα πέντε] MS. Ox. & Ald edit. εἰσελθοῦσαι μετὰ Ἰακὼβ εἰς Αἴγυπτον ψυχαὶ ἑβδομήκοντα πέντε. 29 κλαυθμῷ πίονι] Sic & MS. Ox. κλαυθμῷ πίονι. Atque ita alibi quidam codices mutant vocem πλείονα in πίονα, ut Psal. 77. 31 οἳ ἦσαν ἐν γῇ χαναάν, ἥκασι πρός με] Ald. edit. ἦσαν ἐν γῇ χαναάν, νῦν δὲ ἥκασι πρός με. 32 εἰσὶ ποιμένες] MS. Ox. εἰσὶ ποιμένες προβάτων. κτηνοτρόφοι ἦσαν] MS. Ox. Complut. edit, cum Chrysostomo & Ambrosio, κτηνοτρόφοι εἰσί. πάντα τὰ αὐτῶν] Complut. edit. cum Ambrosio, πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν. 33 ἐὰν οὖν καλέσῃ ὑμᾶς φαραώ, ϗ εἴπῃ ὑμῖν, τί τὸ ἔργον ὑμῶν; ἐρεῖτε] Philo De agriculturâ, ἂν ὁ βασιλεὺς πυνθάνηται, τί τὸ ἔργον ὑμῶν? ἀποκρίνεσθε. 34 τοῖς Αἰγυπτίοις πᾶς ποιμὴν προβάτων] MS. Ox. τοῖς Αἰγυπτίοις πᾶσι ποιμὴν προβάτων.

CAP. XLVII.

1 ἦλθον ἐκ γῆς χαναάν] MS. Ox. & Complut. edit. ἥκασιν ἐκ γῆς χαναάν. 3 ποιμένες προβάτων] MS Ox. ποιμένες ἐσμὲν προβάτων. ἐκ παιδόθεν ἕως τοῦ νῦν] MS. Ox. & Ald. edit. ἐκ παιδὸς ἕως τοῦ νῦν. Desiderantur hæc in Complut. edit. & Romanâ, neque in hebræo reperiuntur. 4 παροικεῖν ἐν τῇ γῇ] MS. Ox κατοικεῖν ἐν τῇ γῇ. Observandum est sectiones secundam & tertiam in omnibus græcis exemplaribus transponi, neque in eis ordinem verborum fontis hebraici servari, & illa, εἶπε δὲ φαραὼ τῷ Ἰωσήφ, quæ secundam inchoant, una cum eis, quæ eandem claudunt, ἦλθον (Ald edit. ἦλθε) δὲ εἰς Αἴγυπτον πρὸς Ἰωσὴφ Ἰακὼβ ϗ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ϗ ἤκουσε Φαραὼ βασιλεὺς Αἰγύπτου, in Compl. edit. prout in Hebræo abesse. 6 κατοίκισον τὸν πατέρα σου ϗ τοὺς ἀδελφούς σου] MS. Ox. κατοίκισον αὐτούς. 9 αἱ ἡμέραι τῶν ἐτῶν τῆς ζωῆς μου, ἃς παροικῶ] Aquil. ἡμέραι ἐτῶν τῆς προσηλυτεύσεως μου. οὐκ ἀφίκετο] Philo de linguarum confusione, οὐκ ἐξίκοντο. 11 καθὰ προσέταξε] Compl. edit. καθὰ συνέταξε. 14 τοῦ σίτου, οὗ ἠγόραζον] MS. Ox. & Compl. edit. ἀπὸ τοῦ σίτου, οὗ ἠγόραζον. 15 ἐξέλιπεν τὸ ἀργύριον] MS. Ox. Compl. edit et Romana ἐξέλιπε πᾶν τὸ ἀργύριον, Chrysostomus ἐξέλιπε λοιπὸν τὸ ἀργύριον. 18 ἐξῆλθε δὲ τὸ ἔτος] MS. Ox. Διῆλθε δὲ τὸ ἔτος. ἐν τῷ ἔτει τῷ δευτέρῳ] MS Ox. ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ δευτέρῳ. οὐχ ὑπολείπεται ἐναντίον] MS. Ox. Compl. edit. Ald. & Rom. οὐχ ὑπολέλειπται ἡμῖν ἐναντίον. 19. ϗ ἡ γῆ ἐρημωθήσεται] MS. Ox. Compl. edit. & Rom. ϗ ἡ γῆ ἐρημωθῇ. ἵνα σπείρωμεν ϗ ζήσωμεν] MS. Ox. Complut. edit. & Roman. ἵνα σπείρωμεν καὶ ζῶμεν. 22 τῶν ἱερέων μόνον οὐκ ἐκτήσατο Ἰωσήφ] MS. Ox. τῶν ἱερέων μόνης ταύτην οὐκ ἐκτήσατο Ἰωσήφ. Compl. edit. & Rom. τῶν ἱερέων μόνον, οὐκ ἐκτήσατο ταύτην Ἰωσήφ· Ald. edit. cum codice nostro consentit, nisi quòd μόνων habeat, pro, μόνον. ἐν δόσει γὰρ ἔδωκε δόματα τοῖς ἱερεῦσι] Aq. ἀκριβασμὸς γὰρ τοῖς ἱερεῦσι. Symm. σύνταξις γὰρ ἦν τοῖς ἱερεῦσι. Schol ϗ γὰρ μερὶς ἦν τοῖς ἱερεῦσι ἐκ συγχωρήσεως Φαραώ. 25 ϗ ἐσόμεθα παῖδες τῷ Φαραῷ] MS. Ox. ϗ ἐσόμεθα αὐτοῦ οἰκέται. 26 ἔθετο αὐτοῖς] Forte ἔθετο αὐτό. ἐπὶ γῆς Αἰγύπτου] MS. Ox. ἐν γῇ Αἰγύπτου, & Compult. edit. ἐπὶ τὴν γῆν Αἰγύπτου. 27 ἐκληρονόμησαν] MS. Ox. Compl. edit. & Ald. ἐκληρονομήθησαν. Aq. κατεσχέθησαν ϗ ηὐξήθησαν. 31 ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ] Aq. ἐπὶ κεφαλὴν τῆς κλίνης. Symm. ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς κλίνης. Si præter constantem omnium codicum & veterum Patrum lectionem, authoritas Divi Pauli ad Hebræos 11. 21. non refragaretur, qui locum hunc laudans ῥάβδον legit, septuaginta seniores κράββατον potiùs reddidisse conjicerem: cum vocum inter se non levis sit similitudo, & statim infra in initio capitis sequentis, & capite etiam 49. eandem vocem hebraicam quæ hic usurpatur κλίνην transtulerint, imo & in simili historiâ Reg. 3. 1. eadem phrasi quâ hic utuntur, ϗ προσεκύνησεν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὴν κοίτην αὐτοῦ. Verùm nihil temerè mutandum arbitror.

CAP. XLVIII.

1 ὁ πατήρ σου] MS Cott. & Cyrillus, Glaph. lib. 6. ὁ πατὴρ αὐτοῦ. ἐνοχλεῖται] MS. Ox. addit vocem ἀῤῥωστίᾳ, cujus additio dubiam omnem & variam interpretationem verbi, ἐνοχλεῖται, tollit, de quâ Augustinus in Locutionibus. τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ] In MS. Ox. Ald. edit. & Rom. desunt illa μετ' αὐτοῦ. MS. verò Cott. Compl. edit. & Ambrosius, cum veritate hebraicâ, & codice nostro consentiunt. 3 ὁ θεός μου] In MS Cott. deest μου, neque in hebræo habetur. 4 αὐξανῶ σε] Cyrillus αὐξήσω σε. εἰς συναγωγάς] MS. Ox. & Ald. edit. εἰς συναγωγήν. MS. autem Cott. Compl. edit. & Rom. cum Ambrosio lectionem codicis nostri sequuntur. μετὰ σὲ εἰς κατάσχεσιν αἰώνιον] MS. Ox. μετὰ σὲ εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. 5. ἐν γῇ Αἰγύπτῳ] MS. Cott. ἐν Αἰγύπτῳ. πρὸ τοῦ με ἐλθεῖν πρὸς σέ.] Desunt illa, πρὸς σέ, apud Philonem De nominum mutatione. ϗ ὡς Συμεών] Deest ὡς in MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Romanâ, Chrysostomo, Cyrillo, Theodoreto qu. 109. & Ambrosio, MS. verò Cott. cum codice nostro consentit. 6 μετὰ ταῦτα, σοὶ ἔσονται] In edit Rom. deest σοι. MS. verò Ox. Complut. edit. & Ald. unà cum Chrysostomo, Cyrillo & Ambrosio veritatem hebraicam & lectionem codicis nostri sequuntur. ἐν τοῖς ἐκείνων κλήροις] MS. Cott. & Ox. Complut. edit. Ald. & Romana, ἐπὶ τοῖς ἐκείνων κλήροις, Chrysostomus verò & Cyrillus lectionem codicis nostri confirmant. 7 κατὰ τὸν ἱππόδρομον χαβραθὰ τῆς γῆς] De hoc loco vide quæ supra ad caput 35 annotata sunt. τοῦ ἐλθεῖν Εφραθά] Compl. edit. cum Ambrosio πρὸ τοῦ ἐλθεῖν Εφραθά. MS. autem Ox. cum Cyrillo τοῦ ἐλθεῖν εἰς γῆν Εφραθά. 8 τίνες σοι οὗτοι] MS. Cott. τίνες εἰσὶν οὗτοι, Compl. edit. cum Ambrosio τίνες οὗτοι, MS. autem Ox. Ald. edit. & Rom. cum Chrysostomo lectionem codicis nostri sequuntur. 9 ἵνα εὐλογήσω αὐτούς] MS. Ox. ϗ εὐλογήσω αὐτούς. 10 ὀφθαλμοὶ δὲ αὐτοῦ] MS. Ox. ὀφθαλμοὶ δὲ Ἰακώβ. Complut. edit. & Rom. cum Ambrosio, ὀφθαλμοὶ δὲ Ἰσραήλ. Cyrillus autem lectionem codicis nostri sequitur. ἐβαρυώπησαν] Complut. edit cum Ambrosio ἐβαρύνθησαν. οὐκ ἐδύναντο] Complut. edit. & Rom. cum Ambrosio οὐκ ἐδύνατο, Cyrillus verò cum codice nostro consentit. 11 ὁ θεὸς ϗ τὸ σπέρμα σου] MS. Ox. ὁ θεὸς ϗ τοὺς παῖδάς σου. 13 ἐν τῇ ἀριστερᾷ] Romana edit. ἐξ ἀριστερῶν· Reliqua exemplaria cum Cyrillo & Ambrosio lectionem codicis nostri sequuntur. 14 ἐπέβαλεν] Complut edit. cum Ambrosio ἐπέθηκεν. ἐναλλὰξ τὰς χεῖρας] MS Cott. & Ox. unà cum Compl. edit. Chrysostomo & Ambrosio, ἐναλλάξας τὰς χεῖρας. 15 ϗ ηὐλόγησεν αὐτούς] In MS. Ox. deest ϗ, MS. verò Cott. cum codice nostro consentit. ἐνώπιον αὐτοῦ] MS. Cott. ἐναντίον αὐτοῦ, Apud Philonem autem Alleg. 2. desunt illa ἐνώπιον αὐτοῦ. 16 ὁ ἄγγελος] Schol. ὁ ἀγχιστεύς. 17 τὴν χεῖρα τὴν δεξιὰν αὐτοῦ] MS. Cott. τὴν δεξιὰν αὐτοῦ. βαρὺ αὐτῷ κατεφάνη] Aq. ἐκακώθη. Sym ἀηδὲς αὐτῷ. ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Μανασσῆ] MS. Ox. ϗ θέσθαι αὐτὴν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν Μανασσῆ. 18 οὗτος γὰρ ὁ πρωτότοκος] Theodoretus qu. 109. οὗτος γὰρ ὁ πρεσβύτης. 19 ϗ οὐκ ἠθέλησεν ἀλλ' εἶπεν, οἶδα] Philo. Aleg 2. οὐ διήμαρτον, ἀλλ' οἶδα. οὗτος ἔσται εἰς λαόν, ϗ οὗτος ὑψωθήσεται] MS. Cott. αὐτὸς ἔσται εἰς λαόν, ϗ αὐτὸς ὑψωθήσεται. 21 ϗ ἀποστρέψει ὑμᾶς ἐκ τῆς γῆς εἰς τὴν γῆν] MS Ox. ϗ ἀνάξει ὑμᾶς ὁ θεὸς ἐκ τῆς γῆς ταύτης εἰς τὴν γῆν Compl. edit. & Romana unà cum Theodoreto, & Ambrosio ϗ ἀποστρέψει ὑμᾶς εἰς τὴν γῆν. Ald. edit. cum Chrysostomo, ϗ ἀποστρέψει ὑμᾶς ὁ θεὸς ἐκ τῆς γῆς ταύτης εἰς τὴν γῆν.

CAP. XLIX.

1 ϗ εἶπεν, συνάχθητε] MS. Ox. & edit. Romana ϗ εἶπεν αὐτοῖς συνάχθητε, deest autem αὐτοῖς in MS. Cott. Compl. edit. & Ald. & Cyrillo Glaph. lib. 7. prout in hebræo. Philo De rerum divinarum hærede, pro συνάχθητε legit συλλέγητε. ἀναγγελῶ] Cyrillus & Theodoretus qu. 110. ἀπαγγελῶ. ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν] Compl. edit. cum Cyrillo. ἐπ' ἐσχάτου τῶν ἡμερῶν. 2 ἀθροίσθητε ϗ ἀκούσατε υἱοὶ Ἰακώβ] Ald. edit. συνάχθητε ϗ ἀκούσατε υἱοὶ Ἰακώβ. MS Cott. & edit. Romana, συνάχθητε ϗ ἀκούσατέ μου υἱοὶ Ἰακώβ, MS. verò Ox. & Compl. edit. cum Cyrillo & Ambrosio lectionem codicis nostri sequuntur. ἀκούσατε Ἰσραὴλ τοῦ πατρὸς ὑμῶν] Ald. edit. παρὰ τοῦ πατρός, & Romana edit. ἀκούσατε Ἰσραήλ, ἀκούσατε τοῦ πατρὸς ὑμῶν. MS autem Ox. Compl. edit. Cyrillus & Ambrosius cum codice nostro consentiunt. 3, 4 Ῥουβὴν πρωτότοκός μου, σὺ ἰσχύς μου, ϗ ἀρχὴ τέκνων μου, σκληρὸς φέρεσθαι, ϗ σκληρὸς αὐθάδης. ἐξύβρισας ὡς ὕδωρ, μὴ ἐκζέσῃς] Ald. edit. pro σκληρὸς adverbialiter legit σκληρῶς, male. Aq. Ῥουβὴν πρωτότοκός μου, σὺ ἰσχύς μου, ϗ κεφάλαιον λύπης μου, περισσὸς ἄρσει, ϗ περισσὸς κράτει, ἐθάμβωσας (scribendum potius ἐθαμβήσας) ὡς ὕδωρ, μὴ περισσεύσῃς. Sym. Ῥουβὴν πρωτότοκός μου (suppl. σὺ ἰσχύς μου, vel δύναμίς μου) ϗ ἀρχὴ ὀδύνης, περισσὰ λαβεῖν, ϗ ἐκ περισσοῦ ὑπερζέσας ὡς ὕδωρ, οὐκ ἔσῃ περισσότερος. Diodorus, ὁ Σύρος ἔχει, Ῥουβὴν πρωτότοκός μου, ἡ δύναμίς μου, ϗ ἀρχὴ τῆς ἰσχύος· ἐπλανήθης ὡς ὕδωρ, μὴ παραμείνῃς, ἀντὶ τοῦ μὴ ζήσῃς, scribendum ζέσῃς vel ἐκζέσῃς. Theodoretus, μὴ ἐκζέσῃς, ἀντὶ τοῦ, μὴ θερμανθεὶς εἰς πολυγονίαν. Epiphanius in Anchorato, μὴ ἐκζέσῃς, ἐν δὲ τῷ ἑβραϊκῷ, ἐλθωθὰρ (scribendum ἐλθωθάρ) ὅπερ ἐστὶν ἑρμηνευόμενον, μὴ ἀνακάμψῃς, ἢ μὴ προστεθεὶς, ἢ πάλιν μὴ περισσεύσῃς. Procopius in Genes. *Aquila sic hunc locum explicat incipiens ab durus, Durus & Contumax & abundantiora accipiendo, & ex abundante imperando, ferbuisti ut aqua, neque eris abundantior:* pro ἐξύβρισας, reponendum fortè ἐξέβρασας, sed contra consensum omnium codicum nihil temerè statuendum. 5 ἐξαιρέσεως] Ald. edit. cum Cyrillo Glaph. lib. 7 & De adoratione 10. ἐξ αἱρέσεως. MS. autem Ox. Compl. edit. & Romana cum Chrysostomo & Ambrosio, lectionem codicis nostri sequuntur. 6 μὴ ἔλθοι] Cyrillus De ador. μὴ εἰσέλθῃ. μὴ ἐρείσαι] MS. Clementis Ald. edit. cum Cyrillo, Glaph. 7. & de adorat. 10. μὴ ἐρείσαι, & Chrysostomus μὴ ἐρείσῃ. Complut. autem edit. & Romana cum Ambrosio codicem nostrum sequuntur. 7 ϗ διασκορπιῶ αὐτούς] MS. Ox. Compl. edit. Ald. & Romana cum Chrysostomo, Cyrillo & Theodoreto qu. 110. ϗ διασπερῶ αὐτούς. 8 αἰνέσαισαν] MS. Ox. αἰνεσάτωσαν, Compl. edit. cum Eusebio De demonstratione lib. 7. & 8. Cyrillo & Ambrosio, αἰνέσουσι. Theodoretus αἰνέσειαν, Ald. autem edit. & Romana cum Chrysostomo lectionem codicis nostri sequuntur. προσκυνήσουσί σε] Chrysostomus, Cyrillus & Theodoretus, προσκυνήσουσί σοι. 9 ἐκοιμήθης] MS. Ox. & Ald. edit. cum Just. Martyre, ἐκοιμήθη, MS. autem Cott. Compl. edit. & Eusebius De demonstrat. lib. 8. Chrysostomus & Ambrosius cum codice nostro consentiunt. Eusebius de demonstrat. lib. 8. pro illis, σκύμνος λέοντος Ἰούδα, ἐκ βλαστοῦ υἱέ μου ἀνέβης· ἀναπεσὼν ἐκοιμήθης, author est Aquilam transtulisse, σκύλαξ λέοντος, ἀπὸ ἁλώσεως υἱέ μου ἀνέβης· κάμψας κατεκλίθης, & Symmachum, σκύμνος λέοντος Ἰούδα, ἐκ θηριαλώσεως υἱέ μου ἀνέβης, ὀκλάσας ἐδράσθης. 10 τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ] Græci Patres promiscuè legunt τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ, & ᾧ ἀπόκειται. Eusebius De demonstrat. lib. 2. & lib. 7. Athanasius De passione & cruce Domini, Chrysostomus, Cyrillus Hierosol. Catech. 12, & Theodoretus qu. 110. cum MS. Ox. posteriorem lectionem sequuntur. Justinus autem Martyr Dialogo cum Tryphone bis, Origenes Philocal. cap. 1. Eusebius De demonstrat. lib. 3. & lib. 8. & Athanasius De incarnatione Domini, priorem

quæ codicis noſtri, Compl. edit. Ald. & Romanæ eſt, confirmant. Euſebius De demonſtrat. lib. 8. pro illis, οὐκ ἐκλείψει ἄρχων ἐξ Ἰούδα, ϗ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ ἕως ἂν ἔλθῃ τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ, author eſt Theodotionem verſionem τῶν ὁ retinuiſſe, Aquilam autem vertiſſe, οὐκ ἀναςήσεται (ſcribendum potius, ἀποςήσεται) σκῆπτρον ἀπὸ Ἰούδα, ϗ ἀκριβαζόμενος ἀπὸ μεταξὺ ποδῶν αὐτοῦ ἕως ἂν ἔλθῃ, ϗ αὐτῷ σύςημα λαῶν. Symmachum autem, οὐ περιαιρεθήσεται ἐξουσία ἀπὸ Ἰούδα ἕως ἂν ἔλθῃ ᾧ ἀπόκειται, ϗ αὐτὸς ἔςαι τῶν ἐθνῶν προσδοκία. 11 ϗ τῇ ἕλικι] Theodoretus qu. 119. addit, τῆς ἀμπέλου. τὸν πῶλον] Euſebius De demonſt. lib. 8. τὸ ὑποζύγιον. 12 χαροποιοὶ] Juſt. Martyr cum Chryſoſtomo, χαροποί, Schol. θερμοὶ, διάπυροι, φοβεροί. Auguſtinus interdum *fulvi*, interdum *fulgentes*. Hieronymus in Eſ. cap. 55. *gratioſi*, & in quibuſdam ſcriptis Cypriani, *formidoloſi*. MS. autem Ox. Compl. edit. Ald. & Romana lectionem codicis noſtri ſequuntur. ἀπὸ οἴνου] Romana edit. cum Ambroſio ὑπὲρ οἶνον. MS. autem Ox. Compl. edit. & Ald. cum Juſt. Martyre & Euſebio De demonſt. lib. 8. Cyrillo & Theodoreto, lectionem codicis noſtri ſequuntur. 14 ἀναπαυόμενος] Ald. edit. ἵνα παυόμενος· perperam: Chryſoſtomus ἐναπαυόμενος, quæ lectio etiam mendo fortaſſe non caret, cum ſtatim infra ſequatur, ϗ ἰδὼν τὴν ἀνάπαυσιν ὅτι καλή. ἐμμέσῳ] Reliqua exemplaria omnia cum Chryſoſtomo & Cyrillo ἀνὰ μέσον. 15 τῆς ὤμου αὐτοῦ] Deeſt αὐτοῦ, apud Philonem de migratione Abrahami. ϗ ἐγενήθη ἀνὴρ γεωργός] Aq. & Symm. καὶ ἔςι γεωργὸς ὑπηρετῶν. Schol. ἄνθρωπος εἰς φόβον δουλείων. 17 ϗ ἐγενήθη τοῦ Δάν] Ald. edit. ϗ ἐγενήθη Δάν. Philo de Agricultura & Alleg. 3. ϗ γενέσθω Δάν. εἰς τὰ ὀπίσω] Ald. edit. cum Chryſoſtomo & Cyrillo, εἰς τὰ ὀπίσθια, Philo autem cum Theodoreto reliquorum exemplarium et codicis noſtri lectionem ſequuntur. 18 περιμένων κυρίου] Cyrillus cum Ambroſio, περιμένων παρὰ κυρίου. *MS*. autem Ox. Compl. edit. Ald. & Romana cum Philone, Chryſoſtomo & Theodoreto codicis noſtri lectionem confirmant. 19 πειρατήριον] Aq. εὔζωνος. Sym. λόχος· alibi a 70. ſenioribus eadem vox hebraica quæ hic uſurpatur redditur, μονόζωνος, σύςρεμμα & λῃςήριον. 20 διαδώσει τρυφὴν] Compl. edit. cum Chryſoſtomo, Cyrillo & Ambroſio δώσει τρυφήν. & Romana edit. δώσει τρυφὴν prout in hebræo. 21 ςέλεχος ἀνειμένον] Legendum fortè ἔλαφος ἀνειμένος· ſed contra fidem omnium exemplarium nihil temere mutandum cenſeo. 22 υἱὸς ηὐξημένος ζηλωτὸς] Romana edit. υἱὸς ηὐξημένος μου ζηλωτός. Cyrillus υἱὸς ηὐξημένος ζηλωτής. υἱὸς μου νεώτατος] *MS*. Ox. Compl. edit. cum Chryſoſtomo & Ambroſio υἱός μου νεώτερος. 23, 24 ἐλοιδόρουν ϗ ἐνεῖχον αὐτῷ κύριοι τοξευμάτων, ϗ συνετρίβη μετὰ κράτους τὰ τόξα αὐτῶν] Schol. τὸ Σαμαρειτικὸν, ϗ ἐμίσησαν αὐτὸν κάτοχοι μερίδων, ϗ διέμεινεν ἐν βάθει τόξευμα αὐτοῦ. χειρῶν αὐτῶν] Romana edit. χειρὸς αὐτῶν. δυνάςου Ἰακὼβ] Theodoretus qu. 110. δυνατοῦ Ἰακώβ. 26 ὑπερίσχυσεν ἐπ' εὐλογίαις] *MS*. Ox. cum Theodoreto ὑπερίσχυσας ὑπὲρ εὐλογίας. Cyrillus ὑπερίσχυσας ἐπ' εὐλογίαις. Ald. edit. & Chryſoſtomus lectionem codicis noſtri ſequuntur. 26 ϗ ἐπ' εὐλογίαις θινῶν ἀεννάων] Compl. edit. & Ald. ϗ ἐπ' εὐλογίαις θινῶν αἰωνίων. Theodoretus ϗ ἐπιθυμίας θινῶν αἰωνίων. Chryſoſtomus ϗ ἐπιθυμίαις θινῶν αἰωνίων. Ambroſius videtur legiſſe, ϗ ἐπιθυμίαι θινῶν αἰωνίων. ἔσονται ἐπὶ κεφαλὴν] *MS*. Ox. & Ald. edit. αἱ ἔσονται ἐπὶ κεφαλῆς, Compl. edit. & Romana cum Ambroſio lectionem codicis noſtri confirmant. 27 ἔδεται ἔτι] Apud Chryſoſtomum & Theodoretum deeſt ἔτι. διαδώσει τροφὴν] Ald edit. διασώσει τροφήν. Apud Chryſoſtomum utraque lectio reperitur. *MS*. autem Ox. Compl. edit. cum Cyrillo, Theodoreto & Ambroſio lectionem codicis noſtri ſequuntur. Romana edit. δίδωσι τροφήν. Aq. διαμεριεῖ λάφυρα, Symm. μεριεῖ σκῦλα. Scholiaſtes author eſt Syrum legere ἑσπέρας ἁρπάσεται, ϗ τὸ πρωϊνὸν μεριεῖ σκῦλα pro illis τὸ πρωϊνὸν ἔδεται ἔτι, ϗ εἰς τὸ ἑσπέρας διαδώσει τροφήν. 28 πάντες οἱ υἱοὶ Ἰακὼβ δώδεκα] *MS*. Ox. πάντες οἱ οὗτοι υἱοὶ Ἰακὼβ φυλαὶ δώδεκα, atque ita Compl. edit. Ald. & Romana cum Ambroſio, niſi quòd vocem φυλαὶ omittant. ϗ ηὐλόγησεν αὐτοὺς, ἕκαςον κατὰ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ ηὐλόγησεν αὐτούς] Compl. edit. ϗ εὐλόγησεν ὁ πατὴρ αὐτῶν, εὐλόγησεν αὐτοὺς ἕκαςον κατὰ τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ. *MS*. Ox. Ald. edit. & Romana cum Ambroſio codicem noſtrum ſequuntur. 31 ἐκεῖ ἔθαψαν Λίαν] Fortè ἐκεῖ ἔθαψα Λείαν. 33 ϗ ἐξάρας Ἰακὼβ τοὺς πόδας] Compl. edit. cum Ambroſio, ϗ ἐξάρας τοὺς πόδας. Romana editio ϗ ἐξάρας τοὺς πόδας αὐτοῦ. Chryſoſtomus ϗ ἐξάρας Ἰακὼβ τοὺς πόδας αὐτοῦ. *MS*. autem Ox. & Ald. edit. cum codice noſtro conſentiunt.

CAP. L.

1 ἐπὶ τὸ τράχηλον] *MS*. Ox. Compl. edit. Ald. & Romana cum Chryſoſtomo ἐπὶ πρόσωπον. ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτὸν] *MS*. Ox. & Romana edit. ἔκλαυσεν αὐτόν. Ald. edit. ἔκλαυσε πικρῶς ἐπ' αὐτῷ. Chryſoſtomus ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῷ. ἐφίλησεν αὐτόν] *MS*. Ox. cum Chryſoſtomo κατεφίλησεν αὐτόν. 2 ἐνταφιάσαι τὸν Ἰσραὴλ] *MS*. Ox. addit τὸν πατέρα Ἰωσήφ. 4 λαλήσατε περὶ ἐμοῦ εἰς τὰ ὦτα] *MS*. Ox. Compl. edit. & Ald. λαλήσατε εἰς τὰ ὦτα prout in hebræo. 5 ὥρκισέ με πρὸ τοῦ τελευτῆσαι, λέγων] *MS*. Ox. Compl. edit. & Romana ὥρκισέ με, λέγων, prout in hebræo. Chryſoſtomus ὥρκισέ με ὁ πατήρ μου λέγων. ϗ ἐπελεύσομαι] MS. Ox. Compl. edit. Ald. & Romana cum Chryſoſtomo, ϗ ἐπανελεύσομαι. MS. Ox. addit, ϗ εἶπον Φαραῷ οἱ δυνάςαι, & Ald. edit. εἶπον οὖν τῷ Φαραῷ κατὰ τὰ εἰρημένα ὑπὸ τοῦ Ἰωσήφ, quæ in hebræo non ſunt. 7 μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ παῖδες] *MS*. Ox. μετ' αὐτοῦ ἅρματα ϗ ἱππεῖς ϗ πάντες οἱ παῖδες. 8 πᾶσα ἡ πανοικία] Ald. edit. πᾶσα ἡ παροικία. ϗ τὴν συγγένειαν] Romana edit. ϗ ἡ συγγένεια. 10 ἐφ' ἅλωνα] Romana editio εἰς ἅλωνα. 11 οἱ κάτοικοι γῆς Χαναὰν] Chryſoſtomus οἱ κατοικοῦντες Χαναάν. ἐν ἅλωνι] Romana edit. ἐπὶ ἅλωνι. ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἐκείνου] Romana edit. ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ. 12 οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς] Compl. edit. Ald. & Romana οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, ſine illis quæ ſequuntur, καθὼς ἐνετείλατο αὐτοῖς. MS. Ox. cum codice noſtro conſentit, & præterea addit, ϗ ἔθαψαν αὐτὸν ἐκεῖ. 14 ϗ ἐπέςρεψεν] Compl. edit. & Romana ϗ ὑπέςρεψεν. 15 πάντα τὰ κακὰ, ἃ ἐπεδειξάμεθα] MS. Ox. πάντων τῶν κακῶν ὧν ἐπεδειξάμεθα. 19 τοῦ γὰρ θεοῦ εἰμι ἐγώ] Aq. ὅτι μὴ γὰρ ἀντὶ θεοῦ ἐγώ· vel ut eſt apud Scholiaſten, ὅτι μὴ θεὸς ἐγώ. Symm. μὴ γὰρ ἀντὶ θεοῦ εἰμι ἐγώ, vel ut Scholiaſtes habet, μὴ γὰρ ἀντὶ θεοῦ ἐγώ. Schol. τὸ Σαμαρειτικὸν, ϗ γὰρ φοβούμενος θεόν εἰμι ἐγώ. 20 ἐβουλεύσασθε κατ' ἐμοῦ εἰς πονηρά] *MS*. Ox. ἐβουλεύσασθε περὶ ἐμοῦ εἰς πονηρά. Compl. editio cum Chryſoſtomo, ἐβουλεύσασθε κατ' ἐμοῦ πονηρά. Ald. autem edit. & Romana lectionem codicis noſtri ſequuntur. ἵνα διατραφῇ λαὸς πολύς] Rom. ϗ τραφῇ λαὸς πολύς. 21 ἐλάλησεν αὐτῶν εἰς τὴν καρδίαν] MS. Ox. ἐλάλησεν αὐτοῖς εἰς τὴν καρδίαν. 22 Αἰγύπτου] MS. Ox. Compl. edit. Ald. & Romana, ἐν Αἰγύπτῳ. αὐτὸς ϗ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ] In Compl. edit. deſunt illa ϗ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ, neque in hebræo habentur. πᾶσα ἡ πανοικία] Ald. edit. ut ſupra cum Chryſoſtomo, πᾶσα ἡ παροικία. 24 τοῖς ἀδελφοῖς αὐτοῦ] *MS*. Ox & Compl. edit. addunt, λέγων, ἰδοὺ, & Ald. cum Romana λέγων, ſine ἰδού. ὤμοσεν ὁ θεὸς Ἀβραάμ] MS. Ox. & Ald. edit. ὤμοσε τοῖς πατράσιν ὑμῶν, Ἀβραάμ. Compl. autem edit. & Romana, ὤμοσεν ὁ θεὸς τοῖς πατράσιν ἡμῶν, Ἀβραάμ. 26 ἐτελεύτησε Ἰωσὴφ ἐτῶν] MS. Ox. Compl. edit. & Ald. ἐτελεύτησε Ἰωσὴφ ὡς ἐτῶν, Romana editio cum Chryſoſtomo lectionem codicis noſtri ſequuntur.

EXODUS.

CAP. I.

1 εἰσπεπορευμένων] *MS*. Ox. Compl. edit. & Ald. τῶν εἰσπορευομένων. Romana editio ſequitur lectionem codicis noſtri. πανοικὶ αὐτῶν] Sic *MS*. Ox. & Compl. editio. Ald. παροικία αὐτῶν, malè. Rom. editio cum codice noſtro conſentit. 5 Ἰωσὴφ δὲ ἦν ἐν Αἰγύπτῳ] Hæc à LXX. interpretibus adduntur, & in omnibus exemplaribus reperiuntur licèt in fonte hebraico non exiſtant. πᾶσαι ψυχαὶ ἐξ Ἰακὼβ] MS. Ox. & Ald. edit. πᾶσαι αἱ ψυχαὶ τοῦ Ἰακώβ, Compl. edit. πᾶσαι ψυχαὶ αἱ ἐξελθοῦσαι ἐξ Ἰακώβ. Romana edit. cum codice noſtro conſentit. 7 χυδαῖοι ἐγένοντο] Aq. ἐξήρπυσαν. Symm. ἐξήρψαν. Theodoretus qu. 1. in Exodum, οὕτως ηὐξήθησαν φησὶν, ὥςε κατὰ πάσης ἐκείνης ἐκχυθῆναι γῆς· οὕτω ϗ οἱ περὶ τὸν Ἀκύλαν ἡρμήνευσαν. Procopius in Exodum, *Aquila inquit, deſundebantur more inundationis in omnem terram Ægypti. Symmachus, progerminantes aucti ſunt.* κατίσχυσαν σφόδρα σφόδρα] *MS*. Ox κατίσχυον. Compl. edit & Romana cum Cyrillo Glaph. in Exod. 1. κατίσχυον σφόδρα, & Ald. κατίσχυσαν σφόδρα. ἐπλήθυνε δὲ ἡ γῆ αὐτούς] Cyrillus ibidem addit σφόδρα. Procopius in Exodum, *Aquila interpretatus eſt, & impleta eſt terra ab eis.* 8 ἕτερος] Aq. & Theod. καινός. ὃς οὐκ ᾔδει] MS. Ox. ὃς οὐκ ἐγίνωσκε. 9 τῷ ἔθνει, ἰδοὺ τὸ ἔθνος] MS. Ox. & Rom. edit. τῷ ἔθνει αὐτοῦ, ἰδοὺ τὸ γένος. Compl. edit. τῷ ἔθνει, ἰδοὺ τὸ ἔθνος, & Ald. τῷ ἔθνει αὐτοῦ, ἰδοὺ τὸ ἔθνος. Cyrillus Glaph. 1. in Exod. τῷ γένει αὐτοῦ, ἰδοὺ τὸ γένος. μέγα πλῆθος] Compl. edit. μέγα πολὺ πλῆθος. 10 Δεῦτε κατασοφισώμεθα] Compl. edit. Ald. & Romana. δεῦτε οὖν κατασοφισώμεθα. MS. Ox. cum Cyrillo lectionem codicis noſtri ſequuntur. In utroque Arabico, δεῦτε οὖν ἡμεῖς κατασοφισώμεθα, & vox ἡμεῖς obelo notatur, cum οὖν potius notari debeat, quippe quæ in hebræo abſit. μήποτε πληθυνθῇ] MS. Ox. μήποτε πληθυνθῶσι. ἐκ τῆς γῆς] MS. Clementis addit ἡμῶν. 11 ἐπιςάτας τῶν ἔργων] Ald. edit. ἐπιςάτας ἐπὶ τῶν ἔργων. Schol. ἐργοδιώκτας. ἐν τοῖς ἔργοις] Cyrillus De adorat lib. 1. ἐκ τῶν ἔργων. πόλεις ὀχυράς] Procopius, *Aquila vertit Tabernacula.* ϗ Ὢν ἥ ἐςιν Ἡλιούπολις] Hæc in utroque Arabico obelo notantur, neque in hebræo habentur. 12 ἐβδελύσσοντο] Aq. ἐσκχαίνοντο, Schol. ὁ Σύρος ϗ ὁ Ἑβραῖος, ἐθλίβοντο ὁρῶντες αὐτοὺς πληθυνομένους, ϗ ἐκάκουν αὐτούς. Procopius, *Hebræus habet, affligebant & excarnificabant filios Iſrael.* ἀπὸ τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ] MS. Ox. τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. 13 κατεδυνάςευον οἱ Αἰγύπτιοι τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ βίᾳ] *MS*. Ox. κατεδυνάςευον αὐτοὺς βίᾳ, & quidem voces οἱ Αἰγύπτιοι, in utroque Arabico obelo notantur, quæ in hebræo abſunt. 14 ὧν κατεδουλοῦντο] *MS*. Ox. ἐν οἷς κατεδουλοῦντο. 16 περιποιεῖσθε αὐτό] Complut. edit. περιποιήσασθε αὐτό. 19 γυναῖκες Αἰγύπτου] *MS*. Ox. γυναῖκες Αἰγύπτιαι. τίκτουσι γὰρ πρὶν ἢ εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὰς τὰς μαίας] Sym. μαῖαι γάρ εἰσι, ϗ πρὶν εἰσελθεῖν τὰς μαίας τίκτουσιν. Theod. ὅτι ζωογονοῦσιν αὗται, διότι πρὶν εἰσελθεῖν πρὸς αὐτὰς, τίκτουσιν. ϗ ἔτικτον] Deſunt hæc in *MS. Ox.* cùm potiùs illa, τίκτουσι γὰρ deeſſe debuerint, prout in hebræo. 21 ἐπεὶ δέ] *MS*. Ox. & Ald. edit. ἐπειδή. ἐποίησαν ἑαυταῖς οἰκίας] Schol. ἀντὶ τοῦ ἐξ αὐτῶν γένος ἐπλήθυνεν. ηὔξησεν ὁ θεὸς αὐταῖς τὸ γένος. Chryſoſtomus in Pſal. 134. τουτέςι ἐξετάθη αὐτῶν ἡ συγγένεια. πᾶν ἄρσεν] MS. *Ox*. πᾶν ἀρσενικόν. τοῖς Ἑβραίοις] Hæc verba in uno Arabico exemplari obelo notantur, & in hebræo non habentur.

CAP. II.

1 ἐκ τῆς φυλῆς Λευί] Philo De congreſſu eruditionis gratiâ addit Ἀμβρὰμ ὃς ἔλαβε τῶν θυγατέρων Λευί] Complut. edit. ϗ ἔλαβεν ἐκ τῶν θυγατέρων Λευί. Ald. edit. & Cyrillus Glaph. in Exod. 1. ὃς ἔλαβεν ἐκ τῶν θυγατέρων Λευί. Philo lectioni codicis Regii & Rom. editionis conſentit. 2 Καὶ ἔσχεν αὐτήν] Philo ϗ ἔσχηκεν αὐτήν. *MS*. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo lectionem codicis noſtri confirmant. In editione Romana hæc deſiderantur, neque in hebræo reperiuntur, pro quibus ſi conjecturæ locus eſſet, reponendum putarem, ϗ ἔγνω αὐτήν. ἀςεῖον] ἀςεῖος vox πολύσημος eſt, interdum enim *urbanum* & *lepidum* ſignificat, interdum *probum* & *honeſtum*, interdum *rectum*, ut Numb. 22. 33. interdum *pinguem* & *craſſum*, ut 3. 17. interdum verò *venuſtum* & *pulchrum*, ut hoc loco, ad quem Stephanus protomartyr Act. 7. 20. alludens, Moyſen ἀςεῖον τῷ θεῷ fuiſſe ait: ubi ſi conjecturæ locus eſſet, legendum putarem τῇ θέᾳ. i. e. τῷ εἴδει, *aſpectu venuſtum*, ut Judith 11. 23. niſi potiùs hebraiſmum agnoſcere oporteat, pro σφόδρα, ut Jonæ 3. 3. ubi amplitudinem urbis Nineves propheta deſcribens, μεγάλην τῷ θεῷ vocat. 3 ἔλαβεν αὐτῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θίβην παπύρου. Romana edit cum Cyrillo ἔλαβεν αὐτῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ θῖβιν, ſic enim potiùs ſcribendum eſt quàm θίβην. Joſephus vocat πλέγμα βίβλινον. ἀσφαλτοπίσσῃ] MS. Ox. & Ald. edit. ἀσφάλτῳ πίσσῃ. Complut. edit. ἀσφάλτῳ ϗ πίσσῃ. Romana edit. lectionem codicis noſtri ſequitur. 4 μαθεῖν τὸ ἀποβησόμενον αὐτῷ] MS. Ox. ἰδεῖν τί τὸ ἀποβησόμενον αὐτῷ, Complut. edit. Ald. & Romana, una cum Cyrillo, μαθεῖν τί τὸ ἀποβησόμενον αὐτῷ. 5 παρεπορεύοντο ἐπὶ τὸν ποταμόν] *MS*. Ox. Ald. edit. & Romana unà cum Cyrillo, παρεπορεύοντο παρὰ τὸν ποταμόν. Complut. edit. cum codice noſtro conſentit. τὴν θίβιν ἐν τῷ ἕλει] Complut. edit. θήκην ἐν τῷ ἕλει. 6 ὁρᾷ παιδίον κλαῖον ἐν τῇ θίβει] Complut. edit. ὁρᾷ παιδίον κλαῖον ἐν τῇ θήκῃ· pro quibus in utroque Arabico ſic legitur, ἠτένισε (vel ἐνέβλεψε) εἰς τὸ παιδίον, ϗ ἰδοὺ τὸ παιδίον κλαῖον ἐν τῇ θίβῃ· & quidem illa, εἰς τὸ παιδίον, aſteriſco notantur. Et poſtrema ἐν τῇ θίβῃ, obelo, quæ in hebræo etiam abſunt. 8 ἐλθοῦσα δὲ ἡ νεᾶνις] Cyrillus ἀπελθοῦσα δὲ ἡ νεᾶνις. 9 ἐθήλαζεν] Cyrillus ἐθήλασεν. 10 ἁδρυνθέντος δὲ τοῦ παιδίου] Cyrillus ἁδρυνθέντος δὲ ἤδη τοῦ παιδίου. τὸ ὄνομα αὐτῷ Μωϋσῆ] Cyrillus, τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Μωϋσῆς. 11. τύπτοντά τινα ἑβραῖον] Cyrillus, τύπτοντα ἑβραῖον. 13 διὰ τί τύπτεις] Complut. edit. Ald. & Romana cum Cyrillo, διὰ τί σὺ τύπτεις. 14 ἄρχοντα ϗ δικαςὴν] Clemens Romanus ad Corinthios, κριτὴν ἢ δικαςήν. 15 κατῴκησεν] *MS*. Ox. & editio Romana, ᾤκησεν. Compl. autem edit. & Ald. cum Philone Alleg. 2. & Cyrillo Glaph. in Geneſin 4. & in Exod. 1. lectionem codicis noſtri confirmant. 16 τὰς δεξαμενάς] *MS* Ox. addit. τὰ ποτιςήρια, ex alterius, Aquilæ, Symmachi, vel Theodotionis verſione. 17 ἐῤῥύσατο αὐτὰς ϗ ἐπότισε] MS. Ox. Ald. edit. & Romana unà cum Cyrillo Glaph. in Exodum. 1. ἐῤῥύσατο αὐτὰς ϗ ἤντλησεν αὐταῖς, ϗ ἐπότισε· Compl. edit. cum hebræo & codice noſtro conſentit. τὰ πρόβατα αὐτῶν] Cyrillus, τὰ πρόβατα τοῦ πατρὸς αὐτῶν. 18 Τί ὅτι ἐταχύνατε] Romana edit. διατί ἐταχύνατε. 19 ἐπότισε τὰ πρόβατα] MS. Ox Complut. edit. Ald. & Romana cum Cyrillo in Exodum addunt ἡμῶν. 20 ποῦ ἐςιν; ϗ ἵνα τί οὕτως καταλελοίπατε] MS. Ox. & Rom. edit. ϗ ποῦ ἐςιν; ϗ ἵνα τί καταλελοίπατε. Complut. edit. cum codice noſtro conſentit. 21 ἐξέδοτο Σεπφώραν] MS. Ox. ἐξέδοτο αὐτῷ Σεπφώραν. 22 λαβοῦσα ἡ γυνή] Cyrillus συλλαβοῦσα ἡ γυνή. ἐπωνόμασε τὸ ὄνομα αὐτοῦ] MS. Ox. Compl. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, ἐπωνόμασε Μωϋσῆς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. λέγων, πάροικός εἰμι ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ] MS. Ox. Compl. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo λέγων, ὅτι γειώρας εἰμὶ ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ. MS. Ox. Compl. edit. & Ald. ex initio capitis 18. hic ſubjungunt τὸ δὲ ὄνομα τοῦ δευτέρου ἐκάλεσεν Ἐλιέζερ· ὁ γὰρ θεὸς τοῦ πατρός μου βοηθός μου, ϗ ἐῤῥύσατό με ἐκ χειρὸς Φαραώ, quæ in hebræo hoc loco abſunt. 23 ϗ ἀνεβόησαν] MS. Ox. cum Cyrillo, ϗ ἐβόησαν. ἀνέβη ἡ βοή] Cyrillus ἀνέβη ἡ φωνή. 24 τὸν ςεναγμὸν αὐτῶν] MS. Ox. τοῦ ςεναγμοῦ αὐτῶν, & Cyrillus, τῶν ςεναγμῶν αὐτῶν. 25 εἰσεῖδεν ὁ θεός] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Romana cum Cyrillo, ἐπεῖδεν ὁ θεός. mihi verò lectio codicis noſtri magis arridet, quam hiſtoria Judith cap. 4. 11. confirmat. ϗ εἰσήκουσε κύριος τῆς φωνῆς αὐτῶν, ϗ εἰσεῖδεν τὴν θλῖψιν αὐτῶν. Eſt autem εἰσιδεῖν, εἰσορᾶν & ἐπιςρέφεσθαι, quod ἀγάπης ἐςὶ δηλωτικὸν, ut Euſtathius ad Odyſſea obſervat. ϗ ἐγνώσθη αὐτοῖς] Compl. edit. ϗ ἐπεγνώσθη αὐτοῖς.

CAP. III.

1 τοῦ γαμβροῦ αὐτοῦ] Complut. edit. & Ald. πενθεροῦ. MS. autem Ox. & edit. Romana cum Euſebio De demonſtrat. lib. 5. & Cyrillo De adorat lib. 14. (licèt Glaph. in Exod. legat, πενθεροῦ) lectionem codicis noſtri ſequuntur. ὑπὸ τὴν ἔρημον] Compl. edit. & Cyrillus in Exod. εἰς τὴν ἔρημον, qui tamen De adoratione lib. 14. legit ὑπό. εἰς τὸ ὄρος Χωρήβ] MS. Ox. Compl. edit. & Ald. cum Cyrillo in Exod. εἰς τὸ ὄρος τοῦ θεοῦ Χωρήβ. Idem verò De adorat. 14. cum Euſebio De demonſtrat. 5. lectionem codicis noſtri, MS. Ox. & editionis Romanæ ſequitur. 2 ἐν φλογὶ πυρός] Romana edit. cum Juſtino Martyre dial. cum Tryphone, & Cyrillo De adorat. 14. ἐν πυρὶ φλογός. MS. autem Ox. Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo in Exod. 1. & Theodor. qu. 5. in Exodum lectionem codicis noſtri confirmat, quæ verior eſſe videtur. Græci Patres nunc hanc, nunc illam promiſcuè ſequuntur, & Juſtinus quidem Martyr Apol. 2. pro Chriſtianis unâ & eadem paginâ utrumque exhibet. Latini Patres, Cyprianus, Auguſtinus & Ambroſius, *in flammam ignis*, non autem *in ignem flammæ* legunt. καίεται] Complut. edit. cum Cyrillo De adorat. lib. 2. ἐκαίετο, qui etiam ibidem ἑώρα pro ὁρᾷ, legit. De adorat. autem 14. lectionem codicis noſtri & reliquorum exemplarium retinet. ſic etiam Glaph. in Exod. 1. niſi quod illic κατακαίεται pro καίεται, perperam ſcriptum reperiatur. Aq. ἀναπτόμενος. Symm. φλεγόμενος. 3 τί ὅτι οὐ κατακαίεται] Ald. edit. & Romana cum Cyrillo in Exod. & De adorat. lib. 14. ὅτι οὐ κατακαίεται. MS. Ox. & Complut. edit. cum codice noſtro conſentiunt. 4 προσάγει] Complut. edit. προάγει. ἐκάλεσεν αὐτὸν κύριος] Philo De ſomniis, ἐκάλεσεν αὐτὸν ὁ θεός. λέγων] Complut. edit. ϗ εἶπε. 5 λῦσαι] Aq. ἔκσπασον, Symm. ὑπόλυσον. γῆ ἁγία ἐςί] Philo De Profugis ἅγιός ἐςι. 6 εἶπεν αὐτῷ] Deeſt αὐτῷ in Romana editione, reliqua verò omnia exemplaria cum Cyrillo, licet in hebræo non reperiatur, agnoſcunt. 6 κατεμβλέψαι] Compl. edit. & Ald. unà cum Cyrillo in Exod. & Theodoret. qu. 5. καταβλέψαι. MS. autem Ox. & Roman. edit. cum Cyrillo De adorat. 2. lectionem codicis noſtri confirmant. 8 ϗ ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης, εἰς γῆν ἀγαθήν] MS. Ox. Complut. edit. & Romana paulo plenius, ϗ ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ τῆς γῆς ἐκείνης, ϗ εἰσαγαγεῖν αὐτοὺς εἰς γῆν ἀγαθήν· Cyrillus verò De adorat. lib. 2 lectionem codicis noſtri tuetur quæ hebræo magis reſpondet, ſi εἰσαγαγεῖν pro ἐξαγαγεῖν ſubſtituatur. 9 τὸν θλιμμόν] Aq. σὺν τὸν ἀποθλιμμόν. 10 ἀποςείλω σε] Fortè, ἀποςελῶ σε, licet omnia exemplaria in futuro legerent. 11 πορεύσομαι] Complut. edit. πορεύομαι. 12 εἶπεν δὲ ὅτι ἔσομαι] MS. Ox. Complut. edit. εἶπε δὲ ὁ θεὸς πρὸς Μωϋσῆν, λέγων, ſic etiam Ald. & Roman. niſi quòd Μωϋσῇ habeat, pro πρὸς Μωϋσῆν. ἀποςέλλω] MS. Ox. & edit. Romana ἐξαποςελῶ. τὸν λαόν] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Romana addunt μου, quod in hebræo non eſt. 13 ἐξελεύσομαι] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ἐλεύσομαι. ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν] MS. Ox κύριος ὁ θεὸς τῶν πατέρων ὑμῶν. Ald. edit. & Romana pro ὑμῶν legunt ἡμῶν, malè. 14 εἶπεν ὁ θεός] Complutenſ. edit. εἶπεν ὁ κύριος. πρὸς Μωϋσῆν] Rom. edit. addit λέγων, quod in cæteris omnibus exemplaribus prout in hebræo abeſt. MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Romana, μνημόσυνον γενεῶν γενεαῖς. Theodoret. qu. 5. in Exod. μνημόσυνον γενεῶν. 11 Ἐλθὼν συνάγαγε] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. ἐλθὼν οὖν, Juſtinus autem Martyr dial. cùm Tryphone lectionem codicis noſtri ſequitur. τὴν γερουσίαν] Aq. τοὺς πρεσβύτας. τῶν υἱῶν Ἰσραήλ] Apud. Juſtinum Martyrem non habentur illa τῶν υἱῶν, prout neque in hebræo. πατέρων ὑμῶν] Ald. edit. & Rom. ut ſupra, πατέρων ἡμῶν malé. MS. Ox. & Juſt. Martyr cum codice noſtro conſentiunt. ὦπται] Juſt. Martyr ὤφθη, ἐπισκοπῇ ἐπέσκεμμαι] Juſt. Martyr ἐπισκοπῇ ἐπισκέπτομαι. ἐν Αἰγύπτῳ] Complut. edit. addit ἑώρακα, quod in reliquis exemplaribus prout in hebræo non reperitur. 17 ϗ εἶπα] Rom. edit. ϗ εἶπεν, errore fortaſſe librarii aut typographi. ἀναβιβάσω ὑμᾶς ἐκ τῆς κακώσεως] MS. Ox. ἀναβιβῶ ὑμᾶς ἐκ τῆς γῆς κακώσεως. ϗ Γεργεσαίων] Hæc verba in utroque Arabico exemplari obelo notantur, neque in hebræo habentur. 18 πρὸς Φαραὼ βασιλέα Αἰγύπτου] MS. Ox. πρὸς τὸν βασιλέα Αἰγύπτου, ut in hebræo. ὁ θεὸς τῶν Ἑβραίων] MS. Ox, Complut. edit. & Ald. κύριος ὁ θεὸς τῶν Ἑβραίων, prout in hebræo. ἵνα θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ἵνα θύσωμεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, prout in hebræo. 20 τὴν χεῖρα] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. addunt μου prout in hebræo. 22 συσκευάσατε] MS. Ox. συσκυλεύσατε. MS. Clementis ἀποσυσκευάσατε, Compl. ἐπισυσκευάσασθαι, & Romana σκυλεύσατε, ſola Aldina cum codice noſtro conſentit. Schol. ἄλλος φησὶ, συμπήξατε αὐτοῖς τὴν ἐν τοῖς σκεύεσιν αὐτῶν δύναμιν. Theodoretus qu. 13. in Exodum author eſt, pro σκευάσασθε (ſcribendum fortè συσκευάσασθε) Symmachum tranſtuliſſe σκυλεῦσαι. Procopius in Exod. *Syrus vertit, excutite, vacuefacite; Aquila, ſpoliate.*

CAP. IV.

1 Ἐὰν οὖν μὴ πιςεύσωσι] Ald. edit. & Rom. unà cum Cyrillo, ἐὰν μὴ πιςεύσωσι, qui tamen Glaph. in Exodum lib. 1. legit ἐὰν δὲ μὴ πιςεύσωσι. Compl. autem edit. & Philo Alleg. 3 lectionem codicis noſtri confirmant. μηδὲ εἰσακούσωσι] Cyrillus De adorat. 2 μηδὲ ἀκούσωσι. ὦπταί σοι κύριος ὁ θεός] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Philone Alleg. 3. & Cyrillo in Exodum, ὦπταί σοι ὁ θεός. τί ἐρῶ πρὸς αὐτούς] In utroque Arabico τί ἐςιν ὃ ἐρῶ πρὸς αὐτούς· quæ obelo notantur, & in hebræo abſunt. τί τοῦτό ἐςι τὸ ἐν τῇ χειρί] MS. Ox. τί ἐςιν ἐν τῇ χειρί. Ald. edit. & Cyrillus in Exod. τί τοῦτο τὸ ἐν τῇ χειρί. Idem tamen De adorat. 2. cum Philone Alleg. 3 lectionem codicis noſtri & Rom. editionis retinet. 3 εἶπεν, ῥίψον] Ald. edit. εἶπεν αὐτῷ, ῥίψον. 4 πρὸς Μωϋσῆν] Cyrillus in Exod. πρὸς αὐτόν. Idem De adorat. 2. lectionem codicis noſtri & reliquorum exemplarium ſequitur. ἐκτείνας οὖν τὴν χεῖρα] MS. Ox. & edit. Ald. ϗ ἐκτείνας τὴν χεῖρα. 5 χειρὶ αὐτοῦ, ἵνα πιςεύσωσι] MS. Ox. χειρὶ αὐτοῦ, ϗ εἶπε κύριος ἵνα πιςεύσωσι. Ald. edit. χειρὶ αὐτοῦ, ϗ εἶπεν αὐτῷ ἵνα πιςεύσωσι. ὦπταί σοι κύριος ὁ θεός] Rom edit. ὦπταί σοι ὁ θεός. *MS*. Ox. & Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo De adorat. lectionem codicis noſtri confirmant. πατέρων αὐτῶν] Cyrillus in Exod. πατέρων σου. 6 ϗ ἐξήνεγκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ] Deſunt hæc apud Cyrillum Glaph. in Exod. lib. 1. & De adorat. 2. errore fortè librarii vel typographi. MS. autem Ox. præmittit quædam, quæ neque in hebræo, neque in reliquis exemplaribus reperiuntur, ϗ εἶπεν ἐξένεγκε τὴν χεῖρά σου ἐκ τοῦ κόλπου σου, ϗ ἐξήνεγκε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ. ἡ χεὶρ Μωϋσῆς ὡσεὶ χιὼν] MS. Ox. & edit. Rom. χεὶρ αὐτοῦ ὡσεὶ χιών. Complut. edit. χεὶρ αὐτοῦ ὡσεὶ λεπρὸς ὡσεὶ χιών. Ald. autem edit. cum Cyrillo in Exod. & De adorat. χεὶρ αὐτοῦ λεπρῶσα ὡσεὶ χιών. 7 ϗ εἶπε πάλιν] Ald. edit. ϗ εἶπεν αὐτῷ κύριος πάλιν. ἐξήνεγκεν τὴν χεῖρα αὐτοῦ] Ita MS Ox. atque Cyrillus utrobique, niſi quod abſit αὐτοῦ. Rom. ἐξήνεγκεν αὐτήν. ἀπεκατέςη] Complut. edit. cum Cyrillo utrobique ἀπεκατεςάθη. MS. Ox. ἀπεκατέςη, addit ἡ χεὶρ αὐτοῦ. σαρκὸς αὐτοῦ] Ald. edit. & Rom. σαρκὸς αὐτῆς. MS. autem Ox. Complut. edit. cum Cyrillo utrobique lectionem codicis noſtri confirmant. 8 εἰσακούσωσι τῆς φωνῆς] MS. Ox. εἰσακούσωσί σοι διὰ τῆς φωνῆς, atque ita ſtatim infra πιςεύσωσί σοι διὰ τῆς φωνῆς. ἐσχάτου] Ita & Aq. MS. Ox. Compl. edit. Ald. & Rom. cum Cyril. De ador. 2. δευτέρου. Sym. ἑπομένου. 10 πρὸς τὸν θεόν] MS. Ox. Compl. edit. Ald. & Rom πρὸς κύριον. ἱκανός εἰμι] *MS*. Ox. οὐκ εὔλογός εἰμι. Compl. Cyril. De ador. 11. οὐκ εὔλαλός εἰμι. Aq. οὐκ ἀνὴρ ῥημάτων. Sym. οὐκ εὔλαλος. 11 οὐκ ἐγὼ κύριος ὁ θεός] Rom. edit. οὐκ ἐγὼ ὁ θεός. MS. autem Ox Complut. edit. & Ald. cum Euſebio De præpar. lib. 6. & Cyrillo De adorat. libris 2, 9, 11, lectionem codicis noſtri confirmant. 12 συμβιβάσω] Aq. φωτίσω, Symm. ὑποδείξω. ἃ μέλλεις] Rom. edit. ὃ μέλλεις. MS Ox. Complut. edit. & Ald. cum Philone De rerum divinarum hærede, & Cyrillo De adorat. 2. cum codice noſtro conſentiunt. 14 ϗ θυμωθεὶς ὀργῇ] Deeſt ὀργῇ, apud Cyrillum De adorat. 2. ὅτι λαλῶν λαλήσει] Philo Quod deterius potiori inſidiari ſoleat, & rurſus De migratione Abrahami, ὅτι λαλήσει. 15 ϗ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν] MS. Clementis addit τοὺς λόγους τούτους. 16 αὐτός σοι προσλαλήσει] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. αὐτός σοι λαλήσει. Ald. autem edit. cum Philone De migratione Abrahami & Cyrillo De adorat. lectionem codicis noſtri confirmant. 18 ϗ λέγει] MS. Ox. cum Cyrillo De adorat. lib. 2. ϗ εἶπεν αὐτῷ. 19 ἐν Μαδιάμ] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ἐν γῇ Μαδιάμ. 21 πορευομένου] Cyrillus De adorat. 2. εἰσπορευομένου. ἐν τῇ χερσί] Complut. edit. ἐν τῇ χειρί. σκληρυνῶ] Aq. ἐνισχύσω, Symm. θρασυνῶ. 22 λέγει κύριος] Ald. edit. addit, ὁ θεὸς τῶν Ἑβραίων. πρωτότοκος] MS. Ox. πρωτόγονος. 23 εἰ μὲν οὖν μὴ βούλῃ] MS. Ox. & Ald. edit. cum Cyrillo Glaph. in Exod. 2. σὺ δὲ οὐκ ἐβούλου. Aq. οὐκ ἀνένευσας. Symm. ἠπείθησας. 24 ἄγγελος κυρίου] Aq. θεὸς, Symm. & Theodoret. κύριος. 25 ψῆφον] MS. Ox. addit. πέτρινον. Aq. πέτραν. ϗ προσέπεσε πρὸς τοὺς πόδας &c.] Schol. ἄλλος, ϗ ἁψαμένη τῶν ποδῶν αὐτοῦ, εἶπεν ὅτι νυμφίος αἱμάτων σύ μοι. ἀφῆκε δὲ αὐτὸν, ὅτι εἶπεν, νυμφίος αἱμάτων τῆς περιτομῆς. Ἄλλος· ϗ ἥψατο τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ϗ εἶπεν, ὅτι νυμφίος αἱμάτων σύ μοι, ϗ ἀφῆκεν αὐτὸν ὅτι εἶπεν, νυμφίος αἱμάτων εἰς περιτομάς. Ἄλλος· νυμφίον αἵματος ἔχω. Aliud Schol. ὁ Ἑβραῖος, ἐσφράγισε τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς. 26 ϗ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ] MS. Ox. & Complut. edit. addunt, ὁ ἄγγελος. τοῦ παιδίου] Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo De adorat. 2. addunt μου. in Ald. edit. deeſt integrum hoc membrum, ϗ ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ διότι εἶπεν, ἔςη τὸ αἷμα τῆς περιτομῆς τοῦ παιδίου, errore librarii vel typographi. 27 ϗ κατεφίλησαν ἀλλήλους] MS. Ox. ϗ ἐφίλησεν αὐτὸν, & Ald. edit. ϗ κατεφίλησεν αὐτόν. Complut. edit. & Rom. cum codice noſtro conſentiunt. 28 πάντα τὰ σημεῖα] Rom. edit. πάντα τὰ ῥήματα. MS. Ox. Complut. edit. & Ald. lectionem codicis noſtri confirmant. 29 συνήγαγον τὴν γερουσίαν] MS. Ox. & Clementis unà cum edit.

Ald. συνήγαγον πᾶσαν τὴν γερουσίαν. 30 ἐλάλησεν Ἀαρών] Ald. editio ἐλάλησεν αὐτοῖς Ἀαρών. πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα] In Complutens. edit. deest ταῦτα, neque in hebræo habetur. 31 ἐπίστευσεν ὁ λαός] Ald. edit. ἐπίστευσεν αὐτοῖς ὁ λαός.

CAP. V.

1 ἵνα ἑορτάσωσί μοι] Theodoretus qu. 12. in Exod. ἵνα λατρεύσωσί μοι. 2 τίς ἐστιν θεός; οὗ εἰσακούσομαι] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom unà cum Cyrillo Glaph in Exod. & De adorat. primo τίς ἐστιν οὗ εἰσακούσομαι, nisi quod Cyrillus præfigat καί. Theodoretus, τίς ἐστι κύριος οὗ εἰσακούσομαι. οὐκ ἐξαποστέλλω] MS. Ox. & Complut. edit. unà cum Cyrillo in Exod. & De adorat. lib. 1. & Theodoreto, οὐκ ἐξαποστελῶ. Ald. autem edit. & Rom. unà cum Philone De temulentiâ lectionem codicis nostri confirmant. 3 θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν] MS. Ox. Ald. edit. & Rom. θύσωμεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν, prout in hebræo. Compl. autem edit. & Cyrillus in Exod. & De adorat. lib. 1. cum codice nostro consentiunt. 4 ἵνα τί] Cyrillus, διὰ τί. διαστρέφετε τὸν λαόν μου] Complut. edit. Ald. & Rom. διαστρέφετε τὸν λαόν. MS. autem Ox. & Cyrillus lectionem codicis nostri sequuntur. 5 πολυπληθεῖ ὁ λαὸς τῆς γῆς] MS. Ox. πολυπληθεῖ ὁ λαὸς ἐπὶ τῆς γῆς Ald. edit. πολυπληθεῖ ὁ λαὸς ἐστὶν ἐπὶ τῆς γῆς. Complut. edit. cum codice nostro consentit; in Romana autem desunt illa τῆς γῆς. 7 προσθήσεσθε] MS. Ox. & Compl. edit. προσθήσετε. καθάπερ ἐχθὲς, καὶ τρίτην ἡμέραν, καὶ τὸ τῆς σήμερον] Aq. & Theod. καθὰ ἐχθὲς καὶ τρίτης, nisi quod Theod. pro καθὰ retineat καθάπερ καὶ τρίτην. verba illa καὶ τὸ τῆς σήμερον quæ de sectione 8 infra huc affert, desunt in Comp. edit. & Rom. αὐτοὶ πορευέσθωσαν] Ald. edit. & Rom. ἀλλ' αὐτοὶ πορευέσθωσαν. Pro illis autem αὐτοὶ πορευέσθωσαν, καὶ συναγαγέτωσαν ἑαυτοῖς ἄχυρα, Symmachus vertit αὐτοὶ ἀπερχόμενοι καλαμάσθωσαν ἑαυτοῖς ἄχυρα. & Theod. αὐτοὶ πορευθέντες καὶ καλαμάσθωσαν ἑαυτοῖς ἄχυρον. 8 τῆς πλινθεργίας] MS. Ox. & edit. Rom. τῆς πλινθείας αὐτοὶ ποιοῦσι] Ald. edit. addit ποιήσουσι. ἐπιβαλεῖς αὐτοῖς· οὐκ ἀφελεῖς οὐδέν] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ἐπιβαλεῖτε αὐτοῖς· οὐκ ἀφελεῖτε ἀπ' αὐτῶν οὐδέν. λέγοντες πορευθῶμεν] Rom. edit. λέγοντες ἐγερθῶμεν. 9 βαρυνέσθω] Complut. edit. βαρυνέσθωσαν. 10 κατέσπευδον] MS. Ox. κατεσπούδαζον. οἱ ἐργοδιῶκται, καὶ οἱ γραμματεῖς] MS. Ox. & Complut. edit. & Ald. addunt τοῦ λαοῦ. 11 ὅθεν ἐὰν εὕρητε] MS. Ox. addit καὶ τὴν σύνταξιν τῆς πλινθείας ἀποδώσετε, quæ in reliquis omnibus exemplaribus, prout in hebræo, non habentur. 12 ἐν ὅλῃ Αἰγύπτῳ] Compl. edit. Ald. et Rom. ἐν ὅλῃ γῇ Αἰγύπτου. καλάμην εἰς ἄχυρα] MS. Ox. καλάμας ἀχύρων. 14 ἐπισπευδόντων τοῦ Φαραώ, λέγοντες] MS. Ox. ἐπισπευδόντων τοῦ Φαραώ, λεγόντων. τῆς πλινθείας] Ald. edit. τῆς πλινθεργίας. 16 τὴν πλίνθον] MS. Ox. & Complut. edit. τὴν πλινθείαν. ποιεῖν] Complut edit. ποιεῖτε. καὶ ἰδοὺ οἱ δοῦλοί σου πεπληγμένοι, καὶ ἁμαρτία λαῷ σου] Symm. καὶ οἱ δοῦλοί σου μαστιγοῦνται, καὶ ἡ ἁμαρτία εἰς τὸν λαόν σου. 17 πορευθῶμεν τῷ θεῷ ἡμῶν] MS. Ox. & Ald. edit. πορευθέντες θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν. Complut. edit. πορευθῶμεν θύσωμεν τῷ κυρίῳ ἡμῶν, & Romana πορευθέντες θύσομεν, τῷ θεῷ ἡμῶν Cyrillus De ador. lib. 1. lectionem codicis nostri confirmat. 18 νῦν οὖν ἀπελθόντες] MS. Ox. Compl. edit. & Rom. unà cum Cyrillo νῦν οὖν πορευθέντες. οὐ δοθήσεται] MS. Ox. οὐ δίδοται. ἀποδώσετε] Cyrillus, αὐτοὶ δώσετε. 19 ἑώρων δέ] Cyrillus ἑώρων οὖν. οὐκ ἀπολείψετε τῆς πλινθείας] MS. Ox Complut. edit. & Ald. unà cum Cyrillo, οὐκ ἀπολείψετε ἀπὸ τῆς πλινθείας Aq. οὐκ ὑφελεῖτε τῆς πλινθείας. 21 ἴδοι ὁ θεὸς ὑμᾶς] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. unà cum Cyrillo, ἐπίδοι ὁ θεὸς ὑμᾶς. ἐβδελύξατε] Aq. & Symm. ἐσαπρίσατε. 22 Μωϋσῆς πρὸς κύριον] MS. Ox. τὸ πρόσωπον πρὸς κύριον. Complut. edit. Μωϋσῆς πρὸς τὸν θεόν. καὶ εἶπεν, κύριε] Rom. edit. καὶ εἶπε, δέομαι κύριε. διὰ τί ἐκάκωσας] Romana edit. τί ἐκάκωσας, MS. Ox. Complut. edit. & Ald. unà cum Philone De rerum divinarum hærede, & Chrysostomo De providentiâ λογ. 3. lectionem codicis nostri confirmant. 23 πεπόρευμαι] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. εἰσπεπόρευμαι. Chrysostomus εἰσπορεύομαι. Romana autem edit. & Philo cum codice nostro consentiunt. λαλῆσαι αὐτῷ] Deest αὐτῷ in MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Roman. unà cum Philone & Chrysostomo, neque in hebræo reperitur.

CAP. VI.

2 ἐλάλησε δὲ ὁ θεός] MS. Ox cum Just Martyre Dial. cum Tryphone ἐλάλησε δὲ κύριος. ἐγὼ κύριος· Καὶ ὤφθην] Just. Martyr, ἐγώ εἰμι κύριος· Καὶ ὤφθην Aq. καὶ ὤφθην. *Eusebius De demonstr. 5. θεὸς ὢν αὐτῶν, deest ὢν apud Iustinum Martyrem. 3 ἐδήλωσα] Athanasius, ἀπεκάλυψα. 5 ὃν οἱ Αἰγύπτιοι καταδουλοῦσιν αὐτούς] Complut. edit. ἃ οἱ Αἰγύπτιοι κατεδουλοῦντο. MS. Ox. Ald. edit & Rom. ὃν οἱ Αἰγύπτιοι καταδουλοῦνται αὐτούς· rectius fortè οὓς οἱ Αἰγύπτιοι καταδουλῶσιν αὐτούς. τῆς διαθήκης ὑμῶν] Complut. edit. τῆς διαθήκης μου. MS. Ox. Ald. edit. & Rom. lectionem codicis nostri sequuntur. 6 βάδιζε] Cyrillus De adorat. 1. βάδισον. ἀπὸ τῆς δυναστείας] Fortè καταδυναστείας ut paulo infra. Compl. ἀπὸ τῆς δουλείας. ῥύσομαι ὑμᾶς ἐκ τῆς δουλείας] Complut. edit. ῥύσομαι ὑμᾶς ἐκ τῆς δυναστείας. 7 λήψομαι ὑμᾶς ἐμαυτῷ λαὸν ἐμοί] Complut. edit. cum Cyrillo De adorat. 1. λήψομαι ὑμᾶς ἐμαυτῷ εἰς λαόν. Ald. edit. λήψομαι ἐμαυτῷ ὑμᾶς εἰς λαὸν ἐμοί. ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ τῆς καταδυναστείας τῶν Αἰγυπτίων] MS. Ox. & Clementis & Ald. edit. ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ γῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐκ τῆς καταδυναστείας τῶν Αἰγυπτίων, Complut. edit. ἐξαγαγὼν ὑμᾶς ἐκ τῆς δυναστείας τῶν Αἰγυπτίων. Rom. edit. cum codice nostro consentit. 8 εἰς ἣν ἐξέτεινα] MS. Ox. & Compl edit. ἐφ' ἣν ἐξέτεινα. 9 οὐκ εἰσήκουσαν] Chrysost. homil. 12. ad Hebræos, & hom. in Eliam & viduam, οὐκ ἤκουσαν. ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας] Schol. ἀπὸ κολοβότητος πνεύματος. 11 λάλησον Φαραὼ βασιλεῖ] Ox. Compl. Ald. λάλησον πρὸς Φαραὼ βασιλέα. ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ] MS. Ox. ἐξ Αἰγύπτου. 12 ἄλογός εἰμι] Aq. ἀπερίτμητος χείλεσι Sym. οὐκ εἰμὶ καθαρὸς τῷ φθέγματι. Theod. ἀπερίτμητος τοῖς χείλεσιν. 13 συνέταξεν αὐτοῖς πρὸς Φαραώ] Ald. edit. συνέταξεν αὐτοῖς τοῦ εἰσελθεῖν πρὸς Φαραώ. ὥστε ἐξαγαγεῖν] Compl. edit. ἵνα ἐξαγάγῃ. Rom. edit. ὥστε ἐξαποστεῖλαι. 18 ἑκατὸν τριάκοντα τρία ἔτη] Ald. edit. ἑκατὸν τριάκοντα ἔτη. 19. υἱοὶ Σεμεῒ πατριῶν Λευΐ] MS. Ox. υἱοὶ ἐκ πατριᾶς Λευΐ. 20 ἑκατὸν τριάκοντα ἓξ ἔτη] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ἑκατὸν τριάκοντα ἑπτὰ ἔτη. Romana editio ἑκατὸν τριακονταδύο ἔτη. 25 ἔλαβε τῶν θυγατέρων] Complut edit. τὴν θυγατέρα. Ald. ἔλαβε ἐκ τῶν θυγατέρων. 26 οἷς εἶπεν ὁ θεὸς αὐτοῖς ἐξαγαγεῖν] MS. Ox. οἷς εἶπεν ὁ θεὸς ἐξαγάγετε. ἐξ Αἰγύπτου] Ita MS. Ox. Complut. edit. & Ald. edit. Rom. ἐκ γῆς Αἰγύπτου. 27 καὶ ἐξήγαγον] Complut. edit. & Ald. ὥστε ἐξαγαγεῖν. ἐξ Αἰγύπτου] Roman. edit. ἐκ γῆς Αἰγύπτου. 30 ἰσχνόφωνός εἰμι, καὶ πῶς εἰσακούσεται] MS. Ox. ἰσχνόφωνος, πῶς οὖν εἰσακούσεται. Pro ἰσχνόφωνός εἰμι, Scholiastes οὐκ εἰμὶ καθαρὸς φθέγματι.

CAP. VII.

1 ἰδοὺ δέδωκά σε θεὸν Φαραώ] Philo De sacrificiis Abelis & Caini, & De migratione Abrahami, ἰδοὺ δέδωκά σε θεόν. Athanasius contra Macedonium dial. 1. ἰδοὺ τίθημί σε θεὸν τοῦ Φαραώ, qui etiam præterea addit, ἔσῃ γὰρ αὐτῷ εἰς θεόν. Symmachus, ἴδε κατέστησά σε θεὸν Φαραώ. Aquila etiam pro ἰδοὺ habet ἴδε. ἔσται σου προφήτης] Athanasius ibidem, ἔσται σοι εἰς προφήτην (i. e.) εἰς στόμα καὶ ἑρμηνέα, authore Philone de eo Quod deterius potiori insidiari soleat. 2 σὺ δὲ λαλήσεις] MS. Ox. σὺ οὖν λαλήσεις. ἐκ τῆς γῆς αὐτοῦ] MS. Ox ἐξ Αἰγύπτου. 4 χεῖρά μου ἐπ' Αἴγυπτον] MS. Ox. χεῖρά μου ἐπὶ τὴν γῆν Αἰγύπτου. 6 ἐποίησε δέ] MS. Ox. & Cyrillus De adorat. lib. 2. ἐποίησαν δέ. οὕτως ἐποίησαν] Desunt hæc in MS. Ox. & edit. Ald. malé. 7 Ἀαρὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ] In MS. Ox. Complut. edit. & Ald. desunt illa ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, neque in hebræo habentur. ἡνίκα ἐλάλησαν] Ita MS. Ox. Compl. edit. & Ald. unà cum Cyrillo De adoratione 2. edit. Rom. ἡνίκα ἐλάλησε. 9 ῥίψον αὐτὴν ἐπὶ τὴν γῆν] In Complut. edit. desunt illa, ἐπὶ τὴν γῆν, prout in hebræo. ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ] MS. Ox. ἐναντίον πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. 10 τὴν ῥάβδον ἐναντίον Φαραώ] Ald. edit. τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἐναντίον Φαραώ. 11 τοὺς σοφιστάς] Aq. τοὺς κρυφιαστάς. 13 καθάπερ ἐλάλησεν] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. una cum Theodoret. qu. 12. in Exodum καθάπερ ἐνετείλατο. 15 ῥάβδον τὴν στραφεῖσαν] MS. Ox. ῥάβδον ταύτην τὴν στραφεῖσαν. ἵνα μοι λατρεύσῃ] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ἵνα μοι λατρεύσωσι. 17 τάδε λέγει κύριος] Ald. edit. καὶ νῦν τάδε λέγει κύριος. 19 λάβε τὴν ῥάβδον σου] Rom. edit. addit ἐν τῇ χειρί σου. ἔσται αἷμα καὶ ἐγένετο αἷμα ἐν πάσῃ γῇ Αἰγύπτῳ] Ald. edit. ἔσται αἷμα ἐν πάσῃ γῇ Αἰγύπτῳ. 20 ἐπάρας Ἀαρὼν τὴν ῥάβδον αὐτοῦ] Rom. edit. ἐπάρας τῇ ῥάβδῳ αὐτοῦ. 22 ἐποίησαν δὲ ὡσαύτως καὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν Αἰγυπτίων] Aq. καίγε αὐτοὶ οἱ κρυφιασταὶ Αἰγύπτου, καὶ ἐν ἠρεμαίοις αὐτῶν οὕτως. Schol. Ἄλλος· καὶ αὐτοὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν Αἰγυπτίων διὰ τῶν ἀποκρύφων· Scholion aliud ἀνέκδοτον in observationibus sacris Croii Symmachum hujus versionis authorem statuit, & ἐν ἀποκρύφοις pro διὰ τῶν ἀποκρύφων, legit, αὐτῶν ὡσαύτως. Ἄλλος, καίγε αὐτοὶ οἱ ἐπαοιδοὶ τῶν Αἰγυπτίων ἐν ταῖς φαρμακείαις αὐτῶν ὡσαύτως. 24 ὤρυξαν δὲ πάντες οἱ Αἰγύπτιοι &c.] Aq. καὶ ὤρυξε πᾶσα ἡ Αἴγυπτος κυκλόθεν τοῦ ῥείθρου ὕδωρ τοῦ πιεῖν, ὅτι οὐκ ἠδύναντο πιεῖν ἐκ τοῦ ὕδατος τοῦ ποταμοῦ.

CAP. VIII.

3 ἀναβάντες εἰσελεύσονται] Ald. edit. ἀναβάντες οἱ βάτραχοι εἰσελεύσονται. 5 ἔκτεινον τῇ χειρὶ τὴν ῥάβδον σου] MS. Ox. ἔκτεινον τὴν ῥάβδον τὴν ἐν τῇ χειρί σου. καὶ συνάγαγε τοὺς βατράχους] Ald. edit. addit ἐπὶ τὴν γῆν Αἰγύπτου, quæ verba in reliquis omnibus exemplaribus & in Ambrosio desunt, neque in hebræo habentur, atque ita statim infra ἀνήγαγε τοὺς βατράχους· rursus addit ἐπὶ τὴν γῆν Αἰγύπτου, quæ in reliquis exemplaribus, Ambrosio & hebræo non reperiuntur. 7 ἐπαοιδαῖς] MS. Ox. Complut. edit. & Romana φαρμακείαις. ἐπὶ πᾶσαν γῆν] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Roman. cum Ambrosio, ἐπὶ τὴν γῆν. 8 εὔξασθε περὶ ἐμοῦ πρὸς κύριον] Complut. edit. cum Ambrosio, εὔξασθε πρὸς τὸν κύριον. ἐξαποστελῶ τὸν λαόν] Rom. edit. ἐξαποστελῶ αὐτούς. Reliqua exemplaria & Ambrosius cum codice nostro consentiunt. 9 πότε εὔξομαι] Philo de sacrificiis Abelis & Caini, ἵνα εὔξωμαι. 11 ἀπὸ τῶν θεραπόντων σου, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου] In MS. Ox. desunt postrema hæc, καὶ ἀπὸ τῶν θεραπόντων σου, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου· & in edit. Complut. unà cum Ambrosio, desiderantur illa, καὶ ἐκ τῶν ἐπαύλεων. 12 καὶ ἐβόησε] MS Ox. Complut. edit. & Ald. unà cum Ambrosio, καὶ ἀνεβόησε. 14 ὤζεσεν ἡ γῆ] Complut. edit. & Ald. ἐπώζεσεν ἡ γῆ. 15 ἐβαρύνθη ἡ καρδία αὐτοῦ] MS. Ox. ἐβάρυνε τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Reliqua exemplaria cum Ambrosio, lectionem codicis nostri sequuntur. 16 ἔσονται σκνίφες] MS. Ox Complut. edit. & Ald. ἔσονται σκνῖπες, Schol. φθεῖρες. ἐν τοῖς τετράποσι καὶ ἐν πάσῃ γῇ Αἰγύπτου] Ald. edit. ἐν τοῖς τετράποσι, καὶ ἐπὶ Φαραώ, καὶ ἐπὶ τοὺς οἴκους αὐτοῦ, καὶ ἐν παντὶ τῷ χώματι τῆς γῆς ἐγένοντο οἱ σκνῖπες ἐν πάσῃ γῇ Αἰγύπτου. 17 σκνίφες ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσιν] MS. Ox. σκνῖπες ἐν τῇ γῇ Αἰγύπτου, ἔν τε τοῖς ἀνθρώποις, καὶ ἐν τοῖς τετράποσι, καὶ ἐν παντὶ χώματι τῆς γῆς. Reliqua exemplaria & Ambrosius cum codice nostro consentiunt. 20 ἰδοὺ αὐτὸς ἐκπορεύεται] MS. Ox. & Rom. edit. ἰδοὺ αὐτὸς ἐξελεύσεται. Complut. edit. & Ald. cum Ambrosio, καὶ ἰδοὺ αὐτὸς ἐξελεύσεται. ἵνα μοι λατρεύσῃ ἐν τῇ ἐρήμῳ] Ita & Ald. sed in MS. Ox. desunt illa ἐν τῇ ἐρήμῳ, quæ in reliquis omnibus exemplaribus & Ambrosio habentur, licèt in hebræo non reperiantur. 21 ἐπὶ τοὺς θεράποντάς σου, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου] MS. Ox. ἐπὶ τοὺς θεράποντάς σου, καὶ ἐπὶ πᾶσαν γῆν Αἰγύπτου, καὶ ἐπὶ τὸν λαόν σου. κυνόμυιαν] Hieron. sub finem epistolæ ad Suniam & Fretelam κοινόμυιαν scribendum esse arbitratur, & Aquilam παμμυῖαν reddidisse asserit, sed Philoni De vitâ Mosis lib. 1. assentiendum potius est qui κυνόμυιαν legit, & nominis etymon in medium affert. Schol. τὸ Σαμαρειτικὸν, κόρακα. καὶ εἰς τὴν γῆν] Comlput. edit. cum Ambrosio, καὶ ἡ γῆ. 22 ὁ λαός μου ἔπεστιν] Complut. edit. cum Ambrosio, λαός μου ἐστιν. Ald. λαός μου ἐπέστη, malé. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς πάσης τῆς γῆς] MS. Ox. ἐγὼ κύριος, κύριος πάσης τῆς γῆς. Romana edit. cum codice nostro consentit, nisi quod legat ἐγώ εἰμι. ἔσται τὸ σημεῖον τοῦτο ἐπὶ τῆς γῆς] In MS. Ox. desunt illa ἐπὶ τῆς γῆς, & in edit. Romana τὸ σημεῖον. Compl. autem edit. & Ald. unà cum Ambrosio lectionem codicis nostri sequuntur. 25 ἐλθόντες θύσατε] MS. Ox. & Complut. edit. cum Ambrosio, ἀπελθόντες θύσατε, & Cyrillus De adorat. 1. εἰσελθόντες θύσατε mendosé. ἐν τῇ γῇ] Ald. edit. addit ταύτῃ. 26 ἐὰν γὰρ θύσωμεν τὰ βδελύγματα] Ald. ἐὰν γὰρ θύσωμεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν τὰ βδελύγματα. 27 καὶ θύσωμεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν καθάπερ εἶπεν ἡμῖν] Rom. edit. καὶ θύσωμεν τῷ θεῷ ἡμῶν καθάπερ εἶπε κύριος ἡμῖν. Reliqua exemplaria cum Cyrillo & Ambrosio, lectionem codicis nostri confirmant. 28 ἐγὼ ἐξαποστέλλω] MS. Ox. Ald. edit. & Athanasius, ἐγὼ ἐξαποστελῶ. Compl. edit. & Cyrillus, ἐγὼ ἀποστελῶ, Rom. ἐγὼ ἀποστέλλω. θύσατε κυρίῳ τῷ θεῷ] In Rom. edit. deest vox κυρίῳ, quæ in reliquis omnibus exemplaribus, Cyrillo & Ambrosio, prout in hebræo, reperitur. 29 κυνόμυια ἀπὸ σοῦ, καὶ ἀπὸ τῶν θεραπόντων σου, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ σου] MS. Ox. & edit. Ald. κυνόμυια ἀπὸ Φαραώ, καὶ ἀπὸ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ. Compl. edit & Rom. una cum Ambrosio cum codice nostro consentiunt. ἀπατῆσαι] MS Ox. παραλογίσαι. Compl. edit. & Rom ἐξαπατῆσαι. Aq. & Sym. παραλογίσασθαι. θῦσαι κυρίῳ] MS. Ox. ὅπως θύσωσι κυρίῳ. 30 καὶ ηὔξατο] Compl. edit. καὶ προσηύξατο.

CAP. IX.

2 καὶ ἔτι ἐγκρατεῖς αὐτοῦ] Complut. edit. Ald. & Rom. ἀλλ' ἔτι ἐγκρατεῖς αὐτοῦ. 3 θάνατος μέγας] MS. Ox. λοιμὸς μέγας. 4 τῶν κτηνῶν τοῦ Ἰσραήλ] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. οὐ τελευτήσει ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ῥητόν] MS. Ox. οὐ τελευτήσει ἀπ' αὐτῶν ῥητόν. Complut. edit. & Rom. οὐ τελευτήσει ἀπὸ πάντων τῶν τοῦ Ἰσραὴλ ῥητόν. Ald. edit. cum codice nostro concordat. 5 αὔριον ποιήσει] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. ἐν τῇ αὔριον. ἐπὶ τῆς γῆς Αἰγύπτου] Deest vox Αἰγύπτου in reliquis omnibus exemplaribus, neque in hebræo habetur. 6 ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τοῦ Ἰσραήλ] MS Ox. Ald. edit. & Rom. ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Complut. edit. cum codice nostro consentit. 7 ἰδὼν δὲ Φαραώ] MS. Ox. εἶδε Φαραώ, & Theodoretus qu. 12. in Exodum, εἶδε γὰρ Φαραώ. ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ οὐδέν] MS. Ox. οὐδὲν ἐκ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Ald. edit. & Rom. unà cum Theodoreto, ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ οὐδέν. Complut. edit. lectionem codicis nostri sequitur. ἡ καρδία Φαραώ] MS. Ox. & Ald. edit. ἡ καρδία αὐτοῦ. 8 λάβετε ὑμῖν] MS. Ox. & Ald. edit. & Rom. λάβετε ὑμεῖς. 9 φλυκτίδες] Philo De vitâ Moysis φλυκταίνας appellat. ἀναζέουσαι] Aq. πιπαζόμεναι. Sym. ἐξανθοῦσαι. 10 καὶ ἔλαβον] Complut. edit. & Rom. καὶ ἔλαβεν. ἐναντίον Φαραώ] Complut. edit addit, καὶ ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ, quæ neque in reliquis exemplaribus neque in hebræo reperiuntur. 12 συνέταξε κύριος τῷ Μωϋσῇ] MS. Ox. & Rom. edit. συνέταξε κύριος absque ulla additione. Theodoretus συνέταξε αὐτοῖς κύριος. 14 ἐγὼ ἐξαποστέλλω] MS. Ox. & Ald. edit. ἐγὼ ἐξαποστελῶ. Complut. edit. ἐγὼ ἀποστέλλω, atque ita supra sectione secundâ ἀπέστειλε, pro ἐξαπέστειλε. οὐκ ἔστιν ὡς ἐγώ] Complut. edit. Ald. & Rom. οὐκ ἔστιν ὡς ἐγὼ ἄλλος. 15 λαόν σου θανατώσω] MS. Ox. & Ald. edit. λαόν σου θανατῶ. 16 τὴν δύναμίν μου] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. unà cum Theodoreto τὴν ἰσχύν μου. Chrysostomus verò in Psal. 134. lectionem codicis nostri confirmat. 16 ἕνεκεν τούτου διετηρήθης] Ald. edit. addit, ἕως τοῦ νῦν. 17 ἐμποιῇ] MS. Ox. ἀντιποιῇ· Fortè ἀποποιῇ. quid si ἐμπαίζῃ. 18 ἰδοὺ ἐγὼ ὕω] MS. Ox. ἰδοὺ ἐγὼ ποιῶ. Complut. edit. ἰδοὺ ἐγὼ βρέχω. 19 εὑρεθῇ ἐν τῷ πεδίῳ] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. εὑρεθῇ ἐν τοῖς πεδίοις. 21 ἀφῆκε τὰ κτήνη ἐν τῷ πεδίῳ] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. unà cnm Theodoreto qu. 2 in Exodum ἀφῆκε τὰ κτήνη ἐν τοῖς πεδίοις. 22 ἐπὶ πᾶσαν γῆν] MS. Ox. ἐν πάσῃ τῇ γῇ. 23 ἔδωκε φωνὰς καὶ χάλαζαν] MS. Ox. ἔδωκε φωνὰς καὶ σάλπιγγας, καὶ χάλαζαν. Schol. φωνάς. Ἄλλος, ἀνέμων ἤχους· ἄλλος, βροντάς. πῦρ ἐπὶ τῆς γῆς] MS. Ox. addit ἐν τῇ χαλάζῃ. 24 ἡ δὲ χάλαζα πολλὴ σφόδρα σφόδρα] MS. Ox πολλὴ δὲ ἦν σφόδρα. Complut. edit. & Rom. ἡ δὲ χάλαζα πολλὴ σφόδρα. Ald. edit. geminat σφόδρα prout in codice nostro. ἀφ' οὗ γεγένηται] Compl. edit. ἀφ' ἧς γεγένηται, & Rom. edit. ἀφ' ἧς ἡμέρας γεγένηται. 25 ἐν πάσῃ γῇ Αἰγύπτῳ ἀπὸ ἀνθρώπου] MS. Ox. & Complut. edit. ἐν πάσῃ γῇ Αἰγύπτῳ πάντα ὅσα ἦν ἐν τῷ πεδίῳ, ἀπὸ ἀνθρώπου. 27 ἀποστείλας δὲ Φαραώ, ἐκάλεσε] MS. Ox ἀπέστειλε δὲ Φαραὼ καὶ ἐκάλεσε. τὸ νῦν] Schol. ἐν καιρῷ ἕως τοῦ νῦν. 28 εὔξασθε οὖν πρὸς κύριον] Complut. edit. προσεύξασθε οὖν πρὸς κύριον. χάλαζαν καὶ πῦρ] Ald. edit. addit ἐπὶ τῆς γῆς. προσθήσεσθε] MS. Ox. Ald. edit. & Rom. προσθήσετε. 29 πρὸς τὸν θεὸν εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ αἱ φωναί] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. πρὸς τὸν κύριον, καὶ αἱ φωναί. Ald. edit. cum codice nostro consentit. 30 οὐδέπω πεφόβησθε] MS. Ox. & Complut. edit. οὐδέποτε φοβεῖσθε. 32 οὐκ ἐπλήγη] Rom. edit. οὐκ ἐπλήγησαν. 34 ἐξῆλθε δὲ Μωυσῆς ἀπὸ Φαραὼ ἐκτὸς τῆς πόλεως] MS. Ox. ἐξῆλθε δὲ Φαραὼ παρὰ Φαραὼ ἐκ τῆς πόλεως. Complut. edit. ἐξῆλθε δὲ Μωϋσῆς ἀπὸ Φαραὼ ἔξω τῆς πόλεως. ἐξεπέτασεν] Rom. edit. ἐξέτεινε. ἔπαυσαν] Complut. edit. Ald. & Rom. ἔπαυσεν. 34 προσέθετο] Ald edit. προσέθετο ἔτι. 35 ἐσκληρύνθη ἡ καρδία Φαραώ] Ald. edit. ἐσκληρύνθη ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. Theod. 21 in Exod. ἐσκλήρυνε τὴν καρδίαν Φαραώ.

CAP. X.

1 εἴσελθε πρὸς Φαραώ] MS. Ox. εἴσελθε, λάλησον πρὸς Φαραώ. ἐβάρυνα] Rom. edit. ἐσκλήρυνα. καὶ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ] Compl. edit. καὶ τὴν καρδίαν τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. τὰ σημεῖά μου ταῦτα] Ald. edit. & Rom. τὰ σημεῖα ταῦτα. 2 ἐμπέπαιχα τοῖς Αἰγυπτίοις] MS. Ox. ἐμπέπαιχα τῇ Αἰγύπτῳ. ὅσα ἐποίησα] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. ἃ ἐποίησα. 3 ἵνα λατρεύσωσί μοι] MS. Ox. ἵνα λατρεύσῃ μοι. 4 μὴ θέλῃς] Ald. edit. μὴ θελήσῃς. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάγω] Ald. edit. ἰδοὺ ἐγὼ ἐπάξω. 5 πᾶν τὸ περισσὸν τὸ καταλειφθὲν τῆς γῆς] Compl. edit. & Ald. πᾶν τὸ περισσὸν, sine adjectione illorum τῆς γῆς. 6 ἐν πάσῃ γῇ Αἰγύπτου] Compl. edit. & Rom. ἐν πάσῃ γῇ τῶν Αἰγυπτίων. ὃ οὐδέποτε] Compl. edit. & Rom. ἃ οὐδέποτε. ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης] MS. Ox. & Ald. edit. ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. καὶ ἐκκλίνας ἐξῆλθεν] MS. Ox. καὶ ἔκλινεν Μωϋσῆς ἐξελθεῖν. Compl. edit. & Rom. καὶ ἐκκλίνας Μωϋσῆς ἐξῆλθεν. 7 σκῶλον] Aq. πρόσκομμα. Schol τὸ Σαμαρειτικὸν, εἰς ἄγρας. ὅπως λατρεύσωσι κυρίῳ τῷ θεῷ] Ald ὅπως θύσωσι κυρίῳ τῷ θεῷ. Rom. edit. ὅπως λατρεύσωσι τῷ θεῷ. Complut. edit. cum Cyrillo De ador. 1. lectionem codicis nostri confirmat. ἢ εἰδέναι βούλει ὅτι ἀπόλωλεν Αἴγυπτος] MS. Ox. ἄρα οὕτως οἶδας ὅτι ἀπόλωλεν Αἴγυπτος, quæ versio est Aquilæ. Schol. τὸ Σαμαρειτικὸν, πρὶν γνῷς, ὅτι ἀπόλλυται Αἴγυπτος. 8 ἐπέστρεψαν] Compl. edit. & Rom. ἀπέστρεψαν. πρὸς Φαραώ] MS. Ox. εἰς πρόσωπον Φαραώ. λατρεύσατε] MS. Ox. λατρεύετε. 9 σὺν τοῖς νεανίσκοις ἡμῶν, καὶ τοῖς πρεσβύταις] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. σὺν τοῖς νεανίσκοις, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις, Cyrillus, σὺν τοῖς νεανίσκοις ἡμῶν, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις ἡμῶν. ἑορτὴ κυρίου τοῦ θεοῦ ἡμῶν] In Rom. edit. desunt illa τοῦ θεοῦ ἡμῶν, reliqua autem omnia exemplaria cum Cyrillo lectionem codicis nostri sequuntur. 10 καὶ εἶπε Φαραὼ πρὸς αὐτούς] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo, καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. πρόκειται] MS. Ox. & Rom. edit. πρόσκειται. 11 πορευέσθωσαν οἱ ἄνδρες, καὶ λατρεύσατε τῷ κυρίῳ] MS. Ox. πορευθήτωσαν οἱ ἄνδρες, καὶ λατρεύσατε τῷ θεῷ. Ald edit. ἀλλὰ πορευέσθωσαν οἱ ἄνδρες, καὶ λατρεύσατε τῷ θεῷ, atque ita Cyrillus, nisi quòd pro ἀλλὰ πορευέσθωσαν legat, πορευέσθωσαν δέ. Rom. edit. πορευέσθωσαν δὲ οἱ ἄνδρες, καὶ λατρευσάτωσαν τῷ θεῷ. ζητεῖτε] Compl. edit. & Rom. ἐκζητεῖτε. MS. Ox. Ald. edit. & Cyrillus cum codice nostro concordant. 12 ἀκρὶς ἐπὶ τὴν γῆν] Compl. edit. ἀκρὶς ἐπὶ τὴν γῆν Αἰγύπτου. 13 ἐπῆρε] Compl. edit. ἐξέτεινε. ἀνέλαβε τὴν ἀκρίδα] Ald. edit. ἐνέβησε, malé. 14 καὶ ἀνήγαγεν αὐτήν] MS. Ox. καὶ ἐπῆλθεν ἡ ἀκρίς. μετ' αὐτὴν οὐκ ἔσται οὕτως] MS. Ox. μετ' αὐτὴν οὐ γέγονεν οὕτως. Rom. edit. μετὰ ταῦτα οὐκ ἔσται οὕτως. οὐ κατελείφθη] Rom. edit. οὐχ ὑπελείφθη. 16 κατέσπευδε] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. κατέσπευσε. 18 ἀπὸ Φαραώ] MS. Ox. ἀπὸ προσώπου Φαραώ. πρὸς τὸν κύριον] MS. Ox Complutens. edit. & Roman. πρὸς τὸν θεόν. 19 καὶ ἐνέβαλεν αὐτήν] Roman. edit. καὶ ἔβαλεν αὐτήν. 20 ἐσκλήρυνε κύριος τὴν καρδίαν Φαραώ] MS. Ox. καὶ ἐσκληρύνθη ἡ καρδία Φαραώ. 21 ἐπὶ γῆν Αἰγύπτου] MS. Ox. ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν Αἰγύπτου. 23 τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ] Romana edit. addit τρεῖς ἡμέρας, quæ in reliquis exemplaribus & in hebræo non sunt. οὐκ ἀνέστη] Complut. edit. Ald. & Rom. οὐκ ἐξανέστη. 24 λατρεύσατε] MS. Ox. & Complut. edit. λατρεύετε. 25 ἃ ποιήσομεν] MS Ox. καὶ ποιήσομεν. Complut. edit. ἃς ποιήσομεν. 26 τί λατρεύσομεν κυρίῳ τῷ θεῷ ἡμῶν ἕως τοῦ ἐλθεῖν] In Complut. edit. desunt illa τῷ θεῷ ἡμῶν, neque in hebræo reperiuntur, in reliquis tamen omnibus exemplaribus habentur. 28 λέγει αὐτῷ Φαραώ] Complut. edit. & Rom. λέγει Φαραώ. ἔτι προσθεῖναι ἰδεῖν] MS. Ox. ἔτι προσελθεῖν σε καὶ ἰδεῖν. Complut. edit. ἔτι μὴ προσθεῖναι ἰδεῖν.

CAP. XI.

1 πληγήν] Aq. & Symm. ἁφήν. ἀποστέλλῃ] Complut. edit. & Rom. ἐξαποστέλλῃ, & Ald. ἐξαποστελεῖ. σὺν παντὶ ἐκβολῇ ἐκβαλεῖ] Complut. edit. & Ald. σὺν πάσῃ ἐκβολῇ ἐκβαλεῖ. 2 καὶ γυνὴ παρὰ τῆς πλησίον] In Romana edit. hæc desunt quæ in reliquis exemplaribus prout in hebræo habentur. 3 ἐναντίον τῶν θεραπόντων αὐτοῦ] MS. Ox. & Complut. edit. ἐναντίον πάντων τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. Ald. edit. θεραπόντων αὐτοῦ addit καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς παντὸς τοῦ λαοῦ. 4 εἰσπορεύομαι] MS. Ox. & Ald. edit. εἰσπορεύσομαι. 5 θεραπαίνης] Schol. Ἄλλος, αἰχμαλωτίδος. 7 οὐ γρύξει κύων] MS. Ox. οὐ βρύξει κύων. παραδοξάσει κύριος] MS. Ox. παραδοξάζει ὁ θεός. ἀνὰ μέσον τοῦ Ἰσραήλ] MS. Ox. & Ald. edit. ἀνὰ μέσον τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. 9 ἵνα πληθύνω] Sic MS. Ox. Complut. edit. & Ald. at Rom. edit. ἵνα πληθύνων πληθυνῶ. 10 ἐποίησαν πάντα τὰ τέρατα ταῦτα ἐν γῇ Αἰγύπτῳ ἐναντίον Φαραώ] MS Ox. ἐποίησαν πάντα τὰ τέρατα ταῦτα ἐναντίον Φαραώ. Compl. edit. ἐποίησαν πάντα τὰ τέρατα ταῦτα ἐν γῇ Αἰγύπτου ἐναντίον Φαραώ. Ald. ἐποίησαν τὰ σημεῖα καὶ πάντα τὰ τέρατα ταῦτα ἐναντίον Φαραώ. Rom. edit. ἐποίησαν πάντα τὰ σημεῖα καὶ τὰ &c. οὐκ ἠθέλησεν] Romana edit. οὐκ εἰσήκουσεν. ἐκ τῆς γῆς Αἰγύπτου] MS. Ox. ἐξ Αἰγύπτου. Complut. edit. ἐκ γῆς αὐτοῦ. Ald. & Rom. ἐκ γῆς Αἰγύπτου.

CAP. XII.

3 δεκάτῃ τοῦ μηνὸς τούτου] Philo De congressu eruditionis gratiâ, δεκάτῃ τοῦ μηνὸς δεκάτου. scribendum πρώτου, vel potiùs τούτου, ut in omnibus exemplaribus & hebræo, & sic statim infra. ἕκαστος πρόβατον κατ' οἰκίαν] In MS. Ox. Compl. edit. & Ald. & Cyrillo Glaph. in Exod. 2 deest ἕκαστος; idem tamen De ador. lib. 17. lectionem codicis nostri & Romanæ editionis sequitur. 4 ὀλιγοστοὶ ὦσιν] Philo De rerum divinarum hærede, ὀλίγοι ὦσιν. συλλήψεται μεθ' ἑαυτοῦ τὸν γείτονα τὸν πλησίον αὐτοῦ] Complut edit. προσλήψεται. Philo τὸν πλησίον γείτονα προσλαβεῖν. 5 πρόβατον τέλειον, ἄρσεν, ἐνιαύσιον] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo, πρόβατον τέλειον, ἄρσεν, ἄμωμον, ἐνιαύσιον. ἀπὸ τῶν ἀρνῶν] Complut. edit. & Cyrillus, ἀπὸ τῶν ἀμνῶν. 7 αὐτὸ ἐν αὐτοῖς] Complut edit. cum Cyrillo in Exod. & De ador. lib. 17. αὐτὰ ἐν αὐτοῖς. 9 ἀπ' αὐτῶν] Ald. edit. ἐπ' αὐτῷ, fortè ἀπ' αὐτοῦ. 10 οὐκ ἀπολείψεσθε] MS. Ox. οὐ καταλείψεσθε, & Complut. edit. οὐ καταλείψετε. Ald. edit. & Rom. οὐκ ὑπολείψεται, ita enim proculdubio in Ald. legi debet, & non ἀπολήψεται. Cyrillus Glaph. in Exod. οὐκ ἀπολείψετε, qui tamen De ador. 17 lectionem Rom. edit. sequitur. Schol. οὐχ ὑπολείψεται. οὐ συντρίψετε] Schol. οὐ συντριβήσεται, quæ lectio est MS. codicis Oxoniensis. 11 αἱ ὀσφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι] Theodor. qu 24. in Exod. & Cyrillus in Exod. ἔστωσαν αἱ ὀσφύες ὑμῶν περιεζωσμέναι, qui tamen De ador. lib. 17. lectionem codicis nostri & reliquorum exemplarium retinet. ἐν τοῖς ποσὶν ὑμῶν] MS. Ox. εἰς τοὺς πόδας ὑμῶν. 12 μετὰ σπουδῆς] Aq. ἐν θάμβῳ. Symm. ἐν ἐπείξει πάσχα ἐστὶ κυρίου] Rom. edit. πάσχα ἐστὶ κυρίῳ. Theodoretus, qu. 24. in Exod. τὸ πάσχα ὁ μὲν Φίλων ἡρμήνευσε διαβατήρια. ὁ δὲ Ἰώσηπος ὑπέρβασιν. ὁ δὲ Σύμμαχος ὑπερβάσεις. ὁ δὲ Θεοδοτίων Φασέκ. αὐτὴν τὴν ἑβραίαν τεθεικὼς φωνήν. Locus autem Philonis est lib 3. De vita Moysis. 13 ἐν αἷς ὑμεῖς κατοικεῖτε ἐκεῖ] MS Ox. Ald. edit. & Rom. ἐν αἷς ὑμεῖς ἐστὲ ἐκεῖ. Compl. edit. & Cyrillus in Exod. ἐν αἷς ὑμεῖς ἔστε ἐκεῖ, qui tamen De ador. 17 legit, ἐστὲ ἐκεῖ. τοῦ ἐκτρῖψαι] MS. Ox τοῦ ἐκλεῖψαι. 14 μνημόσυνον] Compl. edit. εἰς μνημόσυνον. εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν] Rom edit. & Cyrillus De ador. 17. εἰς πάσας τὰς γενεὰς ὑμῶν. 15 ἄζυμα ἔδεσθε] Compl. edit. ἄζυμα φάγεσθε. 16 κεκλήσεται ἁγία] Rom. edit. cum Cyrillo De ador. 17 κληθήσεται, qui tamen Glaph. in Exod. 2 κεκλήσεται legit, ut in codice nostro, MS. Ox. Complut. edit. & Ald. 17 φυλάξασθε] MS Ox. & Rom. edit. φυλάξετε. ἐξάξω τὴν δύναμιν ὑμῶν] MS. Ox. ἐξάξω τὴν δυναστείαν ὑμῶν. καὶ εἰκάδος τοῦ μηνὸς ἑσπέρας] Compl. edit. Ald. & Rom. καὶ εἰκάδος τοῦ μηνὸς ἕως ἑσπέρας. 19 ἐν ταῖς οἰκίαις ὑμῶν] MS. Ox. ἐν τοῖς οἴκοις ὑμῶν. γειώραις] MS. Ox. προσηλύτοις. Theodor. qu. 24. in Exod. γειώραν τὸν προσήλυτον ἐκάλεσε, καὶ ἰσονομίας αὐτῷ μεταδέδωκεν. 20 ἐν παντὶ κατοικητηρίῳ] MS. Ox. ἐν παντὶ οἰκητηρίῳ. λάβετε ὑμῖν αὐτοῖς πρόβατα] Rom. edit. cum Cyrillo De ador. 17 λάβετε ὑμῖν αὐτοῖς πρόβατον. 22 καθίξετε ἀπὸ τῆς φλιᾶς] Complut. edit. καὶ θίξετε τῆς φλιᾶς. Ald. edit. καθίξετε ἐπὶ τῆς φλιᾶς, mendosé. Rom. edit. καθίξετε τῆς φλιᾶς, scribendum ἐπὶ τῆς φλιᾶς. Cyrillus de ador. 17. θήσετε ἐπὶ τῆς φλιᾶς, ut supra capitis hujus sectione quartâ, καὶ θήσουσιν ἐπὶ τῶν δύο σταθμῶν καὶ ἐπὶ τὴν φλιάν. ὃ ἐστι παρὰ τὴν θύραν] MS. Ox. addit τοῦ οἴκου. 23 πατάξαι] Ald. edit. πατάξας. τὸν ὀλοθρεύοντα] Cyrillus ὀλοθρευτήν. 24 νόμιμον αἰώνιον σεαυτῷ] In MS. Ox. Complut. edit. & Rom. deest αἰώνιον. 25 φυλάξασθε τὴν λατρείαν ταύτην] MS. Ox. φυλάξετε τὴν λατρείαν ταύτην. Complut. edit. φυλάξεσθε τὴν λατρείαν ταύτην. ἡνίκα ἐπάταξε] MS. Ox. addit κύριος. 28 ἀπελθόντες] MS. Ox. ἀπελθόντων. τῷ Μωϋσῇ] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. addunt καὶ Ἀαρών, prout in hebræo. 29 καὶ πᾶν πρωτότοκον κτήνους] MS. Ox. καὶ ἕως πρωτοτόκου τοῦ κτήνους. Complut. edit. & Ald. καὶ πᾶν πρωτότοκον κτήνους. 30 ἐν πάσῃ γῇ Αἰγύπτῳ] MS. Ox. ἐν ὅλῃ Αἰγύπτῳ. 32 πορεύεσθε, εὐλογήσατε δὴ κἀμέ] MS. Ox. & Complut. edit. πορεύεσθε, καθάπερ εἰρήκατε, εὐλογήσατε δὴ κἀμέ. 34 τὸ σταῖς αὐτῶν] Cyrillus De adorat. καὶ τὸ σταῖς αὐτῶν. ἐνδεδεμένα] MS. Ox. ἐνδεδεμένον. 36 ἐσκύλευσαν τοὺς Αἰγυπτίους] MS. Ox. ἐσκύλευσαν αὐτούς. Theodor. qu 23. author est 70 Interpretes reddidisse ἐσκύλευσαν, Symmachum verò transtulisse ἐκένωσαν. Vide supra ad calcem capitis tertii 37 Ἀπῆραν δέ] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. Ἀπάραντες δὲ τῆς ἀποσκευῆς] Aq. χωρὶς νηπίων

40 παροίκησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἣν παρῴκησαν] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. κατοίκησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἣν κατῴκησαν, αὐτοὶ ϗ οἱ πατέρες αὐτῶν. Desunt hæc verba in edit. Romana. Compl. edit. secunda repetit, malé. 41 πᾶσα ἡ δύναμις] Compl. edit. πᾶσα στρατιά. 42 νυκτὸς προφυλακή] Compl. edit. νὺξ προφυλακῆς, ut in hebræo. Aq. νὺξ παρατηρήσεως. Symm. νὺξ παρατετηρημένη. Schol. τὸ Σαμαρειτικόν, νὺξ φυλάξεως. 34 πρὸς Μωϋσῆν ϗ Ἀαρὼν] MS. Ox addit λέγων. 46 ὀ καταλείψετε ἀπὸ τῶν κρεῶν εἰς τὸ πρωΐ] Desunt hæc in Complut. edit. & Rom prout in hebræo. 47 ποιήσει τοῦτο] Compl. edit. & Rom. ποιήσει αὐτό. 48 προσέλθη πρὸς ὑμᾶς προσήλυτος] Complut. edit. προσέλθη ἐν ὑμῖν προσήλυτος. ϗ ποιῇ τὸ πάσχα] Ald. edit. ϗ ποιήσῃ τὸ πάσχα, & Rom. ποιήσει τὸ πάσχα. 49 τῷ προσηλύτῳ τῷ προσκειμένῳ ἐν ὑμῖν] MS. Ox. Compl. edit. Ald. & Rom. τῷ προσελθόντι προσηλύτῳ ἐν ὑμῖν. 50 ϗ Ἀαρὼν οὕτως] Ald. & Rom. ϗ Ἀαρὼν πρὸς αὐτούς.

CAP. XIII.

2 πᾶν πρωτότοκον πρωτογενὲς ϗ διανοῖγον] MS. Ox. Complutens. edit. & Rom. cum Philone De rerum divinarum hærede, πᾶν πρωτότοκον πρωτογενὲς διανοῖγον. Ald. πᾶν πρωτότοκον πρωτογενὲς ϗ ἀνοῖγον. Vocem πρωτογενὲς non esse τῶν ό. sed ex alia versione irrepsisse hic arbitror, cùm nihil aliud sit quàm πρωτότοκον, neque alibi cum ea juncta reperiatur. πᾶσαν μήτραν] Deest vox πᾶσαν apud Philonem. 3 ἐξ Αἰγύπτου] MS. Ox. & Rom. edit. ἐκ γῆς Αἰγύπτου. 5 ἔσται ἡνίκα ἐὰν εἰσαγάγῃ] Ald. edit. ἔσται ἐὰν εἰσαγάγῃ. 8 ὡς ἐξεπορευόμην ἐξ Αἰγύπτου] MS. Ox. ὡς ἐξεπορευόμην ἐκ γῆς Αἰγύπτου. 10 ϗ φυλάξασθε] MS. Ox. ϗ φυλάξετε. Complut. edit ϗ φύλαξαι. τὸν νόμον] Schol. ἀκρίβασμόν· Ἄλλος, πρόσταγμα. 11 ὤμοσε τοῖς πατράσι σου] MS. Ox. ὤμοσέ σοι ϗ τοῖς πατράσι σου. ϗ δῷ σοι αὐτήν] MS. Ox. Compl. edit. & Rom. ϗ δώσει σοι αὐτήν. Ald. vero edit. cum Cyrillo Glaph. in Exod. 2. lectionem Codicis nostri confirmant. 12 ἀφοριεῖς] MS. Ox. & Rom. edit cum Philone De sacrificiis Abelis & Caini, ἀφελεῖς. Compl. autem edit. & Ald. cum Cyrillo lectionem codicis nostri sequuntur. τὰ ἀρσενικὰ ἁγιάσεις τῷ κυρίῳ] MS. Ox. Complut. edit. Ald & Rom. cum Cyrillo, τὰ ἀρσενικὰ τῷ κυρίῳ. 12 τὰ ἀρσενικὰ ἁγιάσεις τῷ κυρίῳ] MS Ox. & Complut. edit. τὰ ἀρσενικὰ τῷ κυρίῳ, ut supra. Ald. autem edit. cum Cyrillo, τὰ ἀρσενικὰ ἁγιάσεις αὐτὰ τῷ κυρίῳ. Rom. edit. cum codice nostro consentit. 13 λυτρώσῃ] Aq. τενοντώσεις. Symm. ἀποκλείσεις. Theod. νωτοκοπήσεις. 14 ὁ υἱός σου μετὰ ταῦτα, λέγων, τί τοῦτο; ϗ ἐρεῖς αὐτῷ] Theodor. qu. 24. ὁ υἱός σου, τί ἐστι τοῦτο; ϗ ἐρεῖς πρὸς αὐτόν. 15 ἀπέκτεινε πᾶν πρωτότοκον] Complut. edit. & Theodor. ἀπέκτεινε κύριος πᾶν πρωτότοκον. ἀπὸ πρωτοτόκων ἀνθρώπων ἕως πρωτοτόκων κτηνῶν] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. ἀπὸ πρωτοτόκου ἀνθρώπου ἕως πρωτοτόκου κτηνῶν. Ald autem edit. cum Theodor. lectionem codicis nostri sequitur. 16 ϗ ἀσάλευτον] Aq. ϗ εἰς ἐνακτά. 17 ϗ ἀποστρέψῃ] Complut. edit. ϗ ἀποστρέψῃ. 18 τὸν λαὸν ὁδὸν] Cyrillus, τὸν λαὸν αὐτοῦ ὁδόν. πέμπτῃ δὲ γενεᾷ] Aq. & Symm. καθωπλισμένοι. Theodor. πεμπταίζοντες. ἐξ Αἰγύπτου] Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo, ἐκ γῆς Αἰγύπτου. 21 ἐν στύλῳ πυρὸς] Ald. edit. & Eusebius De demonstr. 5. addunt, τοῦ φαίνειν αὐτοῖς. 22 οὐκ ἐξέλιπεν] Compl. edit. ϗ οὐκ ἐξέλιπεν, & Rom. οὐκ ἐξέλιπε δέ.

CAP. XIV.

2 ἀπέναντι τῆς ἐπαύλεως] Forte ἀπέναντι τοῦ στόματος Εἰρώθ, ut est Num. 33. neque enim verisimile est το seniores aliter hic quàm illic locum hunc legisse & interpretatos esse: Quid quod Eusebius De nominibus locorum S. Scripturæ in Exodo, vocis Εἰρώθ mentionem faciat, quæ alibi hoc libro non occurrit? cujus verba hic apponere non pigebit. Εἰρὼθ τόπος τῆς ἐρήμου ἐφ' ὃν κατέπαυσαν οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου διελθόντες τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. 3 ἐρεῖ Φαραὼ τῷ λαῷ αὐτοῦ] In Complut edit. desunt illa. τῷ λαῷ αὐτοῦ, neque in hebræo habentur. περὶ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, πλανῶνται ἔτι] MS. Ox. οἱ υἱοὶ πλανῶνται ἔτι. Rom. edit. οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ πλανῶνται ἔτι, & Ald. περὶ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, ὅτι πλανῶνται ἔτι. 4 ϗ ἐπιγνώσονται πάντες] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. ϗ γνώσονται πάντες. ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος] MS. Ox. & Complut. edit. ὅτι ἐγὼ κύριος. 5 ἀνηγγέλη τῷ Φαραὼ λέγοντες, ὅτι] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. ἀνηγγέλη τῷ βασιλεῖ τῶν Αἰγυπτίων ὅτι. τί τοῦτο ἐποιήσαμεν, τοῦ ἐξαποστεῖλαι] Ald. edit. τί τοῦτο πεποιήκαμεν, ἐξαποστείλαντες. 6 συνεπήγαγε] MS. Ox. συνήγαγε. 7 ϗ ἔλαβεν] Rom. edit. cum Cyrillo, De adorat. 3. ϗ λαβών. 8 ϗ τὴν καρδίαν τῶν θεραπόντων αὐτοῦ] Desunt hæc omnia in Complut. edit. & Ald. prout in hebræo, in MS. autem Ox. & Rom. edit. habentur, nisi quòd repetitionem vocum, quæ immediatè habentur antè, τὴν καρδίαν scil. prætermittant. ἐξεπορεύοντο] MS. Ox. & Ald. edit. ἐπορεύοντο. 10 προσήγαγεν] MS. Ox. & Compl. edit. προσῆγε. Ald. verò edit. & Rom. προσῆγε. ϗ ἰδέ, οἱ Αἰγύπτιοι] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo De adorat. 3. ϗ ἰδὲ οἱ Αἰγύπτιοι. & sic Rom. nisi quod desit vox ἰδέ. 11 παρὰ τὸ μὴ ὑπάρχειν] Chrysostomus homil. contra Judæos & Græcos διὰ τὸ μὴ εἶναι. ἐξήγαγες θανατῶσαι ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ] MS. Ox. ἐξήγαγες ἡμᾶς ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ θανατῶσαι ἡμᾶς. ἐξαγαγὼν ἡμᾶς ἐξ Αἰγύπτου] In Complut. edit. & Rom. deest ἡμᾶς, reliqua exemplaria cum Cyrillo habent. 12 κρεῖσσον γὰρ ἡμᾶς δουλεύειν] Complut. edit. κρεῖσσον γὰρ ἦν ἡμᾶς δουλεύειν. 13 στῆτε] MS. Ox. Ald. edit. & Rom. cum Philone De Cherubin, & Cyrillo De ador. 3. στῆτε. παρὰ τοῦ θεοῦ] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. unà cum Philone & Cyrillo, παρὰ τοῦ κυρίου. εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον] In MS. Ox. deest vox χρόνος. 14 περὶ ὑμῶν] MS. Ox. Complut. edit. unà cum Philone De rerum divinarum hærede, Et rursus lib. 2. De somniis, & Cyrillo De ador. ὑπὲρ ὑμῶν. Ald. autem edit. & Rom cum codice nostro consentiunt. σιγήσετε] MS. Ox. & Compl. edit. σιγήσεσθε. 15 ϗ ἀναζευξάτωσαν] Schol. τὸ Σαμαρειτικόν, ἵνα ἀπαρῶσιν. 16 ἔπαρον τὴν ῥάβδον] Romana edit. ἔπαρον τῇ ῥάβδῳ, contra quam in reliquis omnibus exemplaribus, & apud Cyrillum De adorat. ϗ ῥῆξον] Cyrillus ξήρανον. κατὰ τὸ ξηρόν] Schol. εἰς χέρσον, εἰς ξηρόν. 17 σκληρυνῶ τὴν καρδίαν Φαραὼ ϗ τῶν Αἰγυπτίων πάντων] MS. Ox. στερεῶ τὴν καρδίαν Φαραὼ ϗ τῶν θεραπόντων αὐτοῦ. ϗ ἐν πάσῃ τῇ στρατιᾷ αὐτοῦ] Desunt hæc in MS. Ox. ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος] Complut. edit. ὅτι ἐγὼ κύριος. 19 ἐκ τῶν ὄπισθεν αὐτῶν] MS. Ox ἐκ τῶν ὄπισθεν. 20 τῆς παρεμβολῆς Ἰσραὴλ] MS. Ox. τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. & Ald. edit. plenius, τῆς παρεμβολῆς τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. ϗ ἐγένετο σκότος ϗ γνόφος] Aq. ϗ ἐγένετο ἡ νεφέλη σκότος, ϗ ἐφώτισε τὴν νύκτα, ϗ οὐκ ἤγγισεν οὗτος πρὸς τοῦτον. Symm. ϗ ἦν ἡ νεφέλη σκότος μὲν ἐκεῖθεν, φαίνουσα δὲ ἐντεῦθεν. Schol. τὸ Σαμαρειτικόν, ϗ ἦν τὸ νέφος ϗ τὸ σκότος, ϗ ἔφαινε τῇ νυκτί. 21 τὴν χεῖρα] Eusebius De demonstr. 3. addit, αὐτοῦ. ὑπήγαγε] Complut. edit. ἐπήγαγε. τὴν νύκτα] Eusebius, τὴν ἡμέραν. διεχίσθη] MS. Ox. & Rom. edit. cum Eusebio ἐσχίσθη. 22 εἰσῆλθον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ εἰς μέσον] Eusebius ibidem διῆλθον οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ διὰ μέσης. 23 ϗ πᾶσα ἡ ἵππος] Deest copula ϗ in MS. Ox. Complut. edit. & Ald. prout in hebræo. Romana edit. ϗ πᾶς ἵππος. ϗ εἰσῆλθον] Desunt hæc in Compl. edit. Ald. & Rom. neque in hebræo habentur. 24 παρεμβολὴν τῶν Αἰγυπτίων] Ald. edit. παρεμβολὴν αὐτῶν. 25 συνέδησε] Symm. μετέστησε. ἦγεν αὐτοὺς] Complut. edit. Ald. & Rom. ἤγαγεν αὐτούς. περὶ αὐτῶν] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ὑπὲρ αὐτῶν. 27 ἀπεκατέστη] Complut. edit. ἀπεκατεστάθη. ἐπὶ χώρας] Aq. εἰς τὸ ἀρχαῖον αὐτοῦ. ὑπὸ τὸ ὕδωρ] MS. Ox. & Complut. edit. ἐπὶ τὸ ὕδωρ. ἐξετίναξε] Aq. ἀνέβρασεν. μέσον τῆς θαλάσσης] MS. Ox. & Compl. edit. εἰς μέσον τῆς θαλάσσης. 28 τοὺς εἰσπορευομένους] MS. Ox. τῶν εἰσπορευομένων. ὀπίσω αὐτῶν] MS. Ox. ὀπίσω τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. οὐ κατελείφθη] Ald. edit. & Roman. ϗ οὐ κατελείφθη. Ald. οὐκ ἀπελείφθη. 31 ϗ εἶδεν Ἰσραὴλ] Ald. ϗ εἶδον οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. ἐφοβήθη ὁ λαὸς] MS. Ox. ἐφοβήθη πᾶς ὁ λαός. τῷ κυρίῳ] Romana edit. τῷ θεῷ. 1 τῷ λέγειν] Desunt hæc postrema verba in MS. Ox. & Compl. edit. pro quibus Romana habet λέγοντες.

CAP. XV.

3 συντρίβων πολέμους] Euthymius ad calcem Psalmorum, συντρίβων πολέμους. Lectio autem codicis nostri & reliquorum exemplarium verior est, quam Psal. 75. confirmat. ἐκεῖ συνέτριψε τὰ κράτη τῶν τόξων, ὅπλον ϗ ῥομφαίαν ϗ πόλεμον. 4 τριστάτας] Gregorius Nyssenus in Catenâ in hoc Canticum, ὁ μὲν ἡνιόχει, ὁ δὲ ὑπερήσπιζεν, ὁ δὲ ἐμάχετο· ἢ τριστάτας λέγει τοὺς ἐπὶ τριῶν ἵππων ἐπιβεβηκότας· οἱ γὰρ παλαιοὶ ἐν πολέμῳ ἐξιόντες ἐπὶ τριῶν ἵππων ἐποχοῦντο· ἢ τοὺς ἰσχυρούς, ϗ πρὸς τρεῖς δυναμένους ἀντιστῆναι· ἢ τοὺς ἐν τῇ παρατάξει τρίτους ἱσταμένους ἐν τῇ φάλαγγι τούτῳ τῷ τρόπῳ τῆς παρεμβολῆς ἱσταμένης φραγμοειδῶς· τοῦ γὰρ πρώτου πίπτοντος ἢ ἀποκάμνοντος, ὁ τριστάτης ὑπεισήρχετο τὸν ἐκείνου τόπον· ἢ τὸν τριστὸν, τουτέστιν τὸν ἐν τῷ καθεξῆς τὸν βασιλέα τρίτον ἱστάμενον, ἢ τὸν τρίτην ἔχοντα καθέδραν. οἷος ἦν ὁ Δαβὶδ παρὰ τῷ Σαούλ. Euthymius in Canticum hoc, τρεῖς γὰρ ἐπὶ τοῦ ἅρματος ἵσταντο, ϗ ὁ μὲν εἷς ἡνιόχει, οἱ δὲ δύο τοῖς πολεμίοις ἐμάχοντο. Scholiastes vetus qui in manibus nostris est, τριστάτας, τρίτης μοίρας ἄρχοντας, ϗ κατέχοντας ἐν χειρὶ τρεῖς λόγχας. Plura qui velit de voce *Tristata* intelligere, adeat Origenem homil. 6. & Hieronymum in cap 23 Ezekielis. κατεπόντισεν] Romana edit. κατεποντίσθησαν· reliqua autem omnia exemplaria & Euthymius cum codice nostro consentiunt. 5 κατέδυσαν] In uno exemplari Euthymii, κατέβησαν. 7 ϗ κατέφαγεν] Deest ϗ in Ald. edit. & Rom. unà cum Euthymio. 8 διέστη τὸ ὕδωρ] Aq. Symm. Theod. ἐσωρεύθη τὸ ὕδωρ. ἐπάγη τὰ κύματα] Compl. edit & Ald. unà cum Euthymio, ἐπάγη ϗ τὰ κύματα. 9 ἀνελῶ] Philo De Cherubin, ϗ ἀνελῶ. 10 ἀπέστειλας τὸ πνεῦμά σου] Procopius in Exodum, *misisti spiritum tuum; reliqui sic interpretati sunt hunc locum, spirasti, vel ventos concivisti.* ϗ ἐκάλυψεν] Deest ϗ in Compl. edit. Ald. & Roman. unà cum Euthymio. 11 κύριε τίς ὅμοιός σοι; δεδοξασμένος ἐν ἁγίοις] Symm. οὔτε ἐν δυναστείᾳ, οὔτε ἐν ἁγιασμῷ ἐξισωθῶσαι. ἐν δόξαις] Complut. edit. cum Euthymio, ἐνδόξως, malé. 12 ϗ κατέπιεν] In Complut. edit. Ald. & Rom. deest καί. 13 παρεκάλεσας] Symm. διεβάστασας. 14 ἐφοβήθησαν] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Euthymio, ὠργίσθησαν. Aq. ἐκλογίσθησαν. Schol. ἐταράχθησαν. Procopius, *Aquila, conturbatæ sunt.* 15 ἔσπευσαν] Schol. ἔπεσον, ἐθορυβήθησαν. 16 ἐλυτρώσω] MS. Ox. Compl. edit. Ald. & Rom. cum Euthymio, ἐκτήσω, atque ita exemplar nostrum in hymnis ad calcem Psalmorum. καταφύτευσον] Philo de Plantatione Noë, καταφυτεύσεις, qui tamen De migratione Abrahami lectionem codicis nostri & cæterorum exemplarium sequitur. κληρονομίας] Philo De Plantatione Noe κληροδοσίας. εἰς ἕτοιμον κατοικητήριόν σου] Philo ibidem, ἕδρασμα εἰς καθέδραν σου. κατηργάσω] Rom. edit. κατηρτίσω· reliqua exemplaria cum Euthymio lectionem codicis nostri sequuntur. ἡτοίμασαν] Philo ἥδρασαν. 18 κύριος βασιλεύων] Sic MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Philone & Euthymio. τὸν αἰῶνα] Philo τῶν αἰώνων. 19 ϗ ἀναβάταις αὐτοῦ] In MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. unà cum Euthymio deest αὐτοῦ. ὕδωρ τῆς θαλάσσης] MS. Ox. ὕδωρ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. 20 ἔλαβεν] Romana edit. λαβοῦσα. 21 ἐξῆρχε δὲ αὐτῶν] Schol. ϗ κατέλεγεν αὐταῖς. 23 πιεῖν ὕδωρ] Deest vox ὕδωρ in Rom. edit. & Cyrillo Glaph. in Exod. lib. 2. & De adorat. lib. 5. Philo tamen De congressu eruditionis gratiâ, vocem ὕδωρ retinet. ἐπωνομάσθη] Rom. edit. cum Cyrillo De adorat. 5. ἐπωνόμασε. reliqua exemplaria cum Philone & Cyrillo in Exodum lectionem codicis nostri sequuntur. 24 κατὰ Μωϋσῆ] Compl. edit. cum Cyrillo in Exod. ἐπὶ Μωϋσῆν, qui tamen De adorat. 5. πρὸς Μωϋσῆν legit. MS. verò Ox. & Ald. edit. cum Philone codicem nostrum sequuntur. 25 ἔθετο αὐτῷ δικαιώματα] MS. Ox. ἔθετο αὐτῷ ὁ θεὸς δικαιώματα. ϗ κρίσεις] Cyrillus in Exod. lib. 2. ϗ κρίματα ϗ κρίσεις, quorum alterum παρέλκει. 26 ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου] Complut. edit. ἐὰν ἀκούσῃς τῆς φωνῆς κυρίου, Cyrillus ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσῃς κυρίου. ταῖς ἐντολαῖς] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. τὰς ἐντολάς. κύριος ὁ ἰώμενός σε] Romana edit. secus quàm in hebræo & reliquis omnibus exemplaribus cum Cyrillo post vocem κύριος addit ὁ θεός σου. ἐπὶ τὰ ὕδατα] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Philone De profugis, παρὰ τὰ ὕδατα, Cyrillus cum codice nostro consentit.

CAP. XVI.

1 ϗ ἦλθον] Complut. edit. cum Ambrosio ϗ ἦλθε. 3 ὅταν ἐκαθίσαμεν] MS. Ox. ὅτε ἐκαθήμεθα. ἀποκτεῖναι πᾶσαν τὴν συναγωγήν] In MS. Ox deest πᾶσαν. 4 ἰδοὺ ἐγὼ ὕω] MS. Ox. cum Eusebio De demonstr. 3. ἰδοὺ ἐγὼ δίδωμι, Philo autem Alleg. 2. lectionem codicis nostri & reliquorum exemplarium sequitur. συλλέξουσι] MS. Ox. cum Philone συνάξουσι. ὅπως πειράσω] Philo ὅταν πειράσω. 7 δόξαν τοῦ θεοῦ] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Romana cum Ambrosio, δόξαν κυρίου. εἰσακοῦσαι κυρίου] In Compl. edit. & Rom. & Ambrosio deest κυρίου. ὅτι γογγύζετε] Compl. edit. & Rom. ὅτι διαγογγύζετε. 8 διαγογγύζετε καθ' ἡμῶν] MS. Ox. διαγογγύζετε ὑμεῖς καθ' ἡμῶν. γογγυσμὸς ὑμῶν ἐστιν] MS. Ox. γογγυσμὸς ὑμῶν ἐστιν. 10 ϗ ἐπεστράφησαν] Ald. edit. ϗ ἀπεστράφησαν, malé. Procopius in Genes. *& conversi sunt. Aquila vertit, inclinaverunt, vel respexerunt.*

12 ὅτι

12 ὅτι ἐγὼ κύριος] Complut. edit. cum Ambrosio, ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος. 13 τὸ πρωῒ δὲ ἐγένετο] Deest δὲ apud Philonem Alleg. 2. & Cyrillum De adorat. 7. qui tamen in Exodum lectionem codicis nostri & reliquorum exemplarium sequitur. λεπτὸν ὡσεὶ κόριον λευκόν] In MS. Ox. deest λευκόν, & apud Philonem λεπτόν, ὡσεὶ πάγος. Schol. ὡσεὶ πάχνη. 16 τοῦτο τὸ ῥῆμα] Ald. edit. ϗ τοῦτο τὸ ῥῆμα. κατὰ κεφαλήν] Cyrillus De ador. κατὰ κεφαλάς. κατὰ ἀριθμὸν ψυχῶν] Procopius *juxta numerum animarum; Symmachus habet, Quantum singulis competit dimensum.* ἐν τοῖς συσκήνοις] MS. Ox. cum Cyrillo, in Exod. & De ador. σὺν τοῖς συσκήνοις. Rom. σὺν τοῖς συσκηνίοις. Compl. edit. cum Ambrosio ἐν ταῖς σκηναῖς. Ald. edit. cum codice nostro consentit. συλλέξατε] Cyril. συλλέξετε. 17 συνέλεξαν ὁ τὸ πολὺ ϗ ὁ τὸ ἔλαττον] Ald. edit. συνέλεξαν ᾧ τὸ πολὺ, ϗ ᾧ τὸ ἔλαττον, mendosé. 18 ϗ μετρήσαντες] Ald. edit. ϗ ἐμέτρησαν. οὐκ ἐπλεόνασε ὁ τὸ πολὺ, ϗ ὁ τὸ ὀλίγον οὐκ ἠλαττόνησεν] MS. Ox. Compl. edit. & Rom. οὐκ ἐπλεόνασε ὁ τὸ πολὺ ϗ ὁ τὸ ἔλαττον οὐκ ἠλαττόνησεν. Ald. in dativo, οὐκ ἐπλεόνασε ᾧ τὸ πολὺ, ϗ ᾧ τὸ ἔλαττον οὐκ ἠλαττόνησεν· atque ita Philo De rerum divinarum hærede, nisi quòd pro ἔλαττον habeat ὀλίγον. Chrysostomus ad Ephes. homil. 23. lectionem codicis nostri sequitur. συνέλεξαν] Sic Compl. edit. Ald. & Rom. cum Ambrosio. 20 οὐκ εἰσήκουσαν] Complut. edit. & Ambrosius οὐκ ἤκουσαν. ἔζεσε] Schol. Ἄλλος, ἀνέβρασε. 21 ἕκαστος τὸ καθῆκον] Schol. Ἄλλος, ἕκαστος τὸ ἀρκοῦν. 23 ὅσα ἐὰν πέσσητε, πέσσετε] Ald. edit. ὅσα ἂν πέσσητε, πέσσεται, malé. Sic etiam ἕψεται pro ἕψετε. Pari errore. καταλειπέτω] Complut. edit. Ald. & Roman. cum Cyrillo & Ambrosio καταλείπετε. 24 ἕως πρωῒ] Complut. edit. & Rom. cum Ambrosio & Cyrillo De adorat. εἰς τὸ πρωΐ, qui tamen in Exod. legit τὸ πρωΐ. Ald. edit. τὸ πρωΐ, malè, pro τῷ πρωΐ, vel εἰς τὸ πρωΐ, ἕως πρωῒ] Complut. edit. cum Ambrosio, εἰς τὸ πρωΐ. 25 εἶπε δὲ Μωϋσῆς] Ald. edit. εἶπε δὲ αὐτοῖς Μωϋσῆς. φάγετε σήμερον] Complut. edit. cum Ambrosio addunt αὐτό. ἔστι γὰρ σάββατα τῷ κυρίῳ] Ald. edit. ἔστι γὰρ σάββατα ἀνάπαυσις τῷ κυρίῳ. οὐχ εὑρήσετε] Complut. edit. & Rom. cum Ambrosio, οὐχ εὑρεθήσεται. Ald. edit. & Cyrillus De adorat. 7. οὐχ εὑρήσετε. 26 οὐκ ἔσται ἐν αὐτῇ] Complut. edit. & Rom. cum Ambrosio. ὅτι οὐκ ἔσται ἐν αὐτῇ. Ald. edit. ὅτι οὐκ εὑρήσετε ἐν αὐτῇ. Cyrillus De adorat. lectionem codicis nostri confirmat. 27 ἐξῆλθον] Ald. edit. ϗ ἐξῆλθον. 29 ἕκαστος εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν] MS. Ox. ἕκαστος παρ' ἑαυτῷ. Complut. edit. & Ald. cum Ambrosio duas versiones simul jungere videntur, ἕκαστος παρ' ἑαυτῷ εἰς τοὺς οἴκους ὑμῶν. ἐκ τοῦ οἴκου αὐτοῦ] MS. Ox. Compl. edit. Ald. et Rom. cum Cyrillo ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ. 31 ἐπωνόμασαν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ] Complut. edit. Ald. & Rom. cum Ambrosio, ἐπωνόμασαν αὐτὸ οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ. ὡς σπέρμα κορίου] Schol. τὸ Σαμαρειτικόν, ὡς σπέρμα κορύζης. ὡς ἐγκρὶς ἐν μέλιτι] Aq. ὡς ἄμυλος ἐξ ἐλαίου. Symm. ὡς ἄμυλος ἐν μέλιτι, authore Theodoreto qu. 30. in Exodum. Incertus interpres ὡς μέλι κηρίου. Procopius in Exodum, *Bellarium cum melle, Aquila legit, simila cum oleo, Symmachus reddit, ut mellis favus.* 32 εἶπε δὲ Μωϋσῆς] Ald. edit. εἶπε δὲ αὐτοῖς Μωϋσῆς. 34 ἀπέθετο Ἀαρὼν] Complut. edit. cum Ambrosio ἀπέθηκεν αὐτὸ Ἀαρών. 35 εἰς γῆν οἰκουμένην] Complut. edit. & Rom. εἰς τὴν οἰκουμένην. MS. Clementis & reliqua exemplaria lectionem codicis nostri confirmant. Vide Cyrillnm cum Ambrosio qui habet *in terram habitabilem.* εἰς μέρος τῆς Φοινίκης] Procopius, *Symmachus transtulit, usque ad fines terræ Chanaan.*

CAP. XVII.

1 διὰ ῥήματος κυρίου] Ald. edit. διὰ ῥήματος θεοῦ. 2 ϗ ἔλεγον] MS. Ox. Complut. edit. & Rom λέγοντες. 3 ἐγόγγυζεν ὁ λαὸς ἐπὶ Μωϋσῆν] Rom. διεγόγγυζον ὁ λαὸς πρὸς Μωϋσῆν. Ald. post ὁ λαὸς addit ἐκεῖ. ἱνατί τοῦτο; ἀνεβίβασας ἡμᾶς] Compl. edit. τί τοῦτο ὅτι ἀνεβίβασας ἡμᾶς. τὰ κτήνη τῷ δίψει] Ald. edit. cum Cyrillo, τὰ κτήνη ἡμῶν τῷ δίψει. 4 καταλιθοβολήσουσί με] MS. Ox. λιθοβολήσουσί με. 5 προπορεύου τοῦ λαοῦ] Compl. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, προπορεύου τοῦ λαοῦ τούτου. μετὰ σεαυτοῦ] Romana edit. σεαυτῷ. reliqua exemplaria cum Cyrillo lectionem codicis nostri sequuntur. ϗ πορεύσῃ] MS Ox. & Complut. edit. cum Cyrillo, ϗ πορεύου. 6 ὅδε ἐγὼ ἕστηκα ἐκεῖ πρὸ τοῦ σε ἐλθεῖν] Complut. edit. ἰδοὺ ἐγὼ ἕστηκα ἐκεῖ πρὸ τοῦ σε ἐλθεῖν. In edit. Rom. deest ἐλθεῖν, & apud Cyrillum, σε, & Philo Allegor. 2. pro ὅδε ἐγὼ ἕστηκα legit ὧδε ἕστηκα. Ald. autem ὅδε ἐγὼ ἕστηκα πρὸ τοῦ ἐκεῖσε σε ἐλθεῖν. 7 πειρασμὸς ϗ λοιδόρησις διὰ τὴν λοιδορίαν] Cyrillus πειρασμὸν ϗ λοιδόρησιν διὰ τὴν λοιδόρησιν. ἐπίλεξον σεαυτῷ ἄνδρας] Ox. Compl. edit. & Rom. cum Cyrillo addunt δυνατούς. 10 ϗ παρετάξατο] MS. Ox. Compl. edit. & Rom. cum Cyrillo, ϗ ἐξελθὼν παρετάξατο. 11 ἐπῆρε Μωϋσῆς τὰς χεῖρας] Ald. edit. addit αὐτοῦ. 12 ἐστήριζον τὰς χεῖρας] MS. Ox. Complut. edit. Ald & Rom. cum Cyrillo, ἐστήριζον τὰς χεῖρας αὐτοῦ. 13 ϗ ἐτρέψατο Ἰησοῦς] Compl. edit. ϗ ἐτρέψατο Ἰσραήλ, mendosé. 14 ἐν βιβλίῳ] Rom. edit. εἰς βιβλίον. reliqua exemplaria cum Cyrillo lectionem codicis nostri confirmant. ἐξαλείψω τὸν Ἀμαλὴκ] Reliqua omnia exemplaria cum Cyrillo, ἐξαλείψω τὸ μνημόσυνον Ἀμαλήκ. 15 ᾠκοδόμησε Μωϋσῆς θυσιαστήριον] MS. Ox Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo ᾠκοδόμησε Μωϋσῆς θυσιαστήριον τῷ κυρίῳ. τὸ ὄνομα τοῦ τόπου] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo τὸ ὄνομα αὐτοῦ. 16 πολεμήσει κύριος] Complutens. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, πολεμεῖ κύριος.

CAP. XVIII.

1 γαμβρὸς Μωϋσῆ] Ald. edit. πενθερὸς Μωϋσῆ, & sic passim infra toto hoc capite, Theodoretus etiam qu. 14. in Exodum, πενθερὸν ἀντὶ τοῦ γαμβροῦ usurpat. κύριος Ἰσραὴλ τῷ ἑαυτοῦ λαῷ· ἐξήγαγε γὰρ κύριος τὸν Ἰσραὴλ] MS. Ox. κύριος τῷ Ἰσραήλ, ὡς ἐξήγαγε κύριος αὐτούς. 2 μετὰ τὴν ἄφεσιν αὐτῆς] Schol. μετ' ἀποστολῆς. υἱοὺς αὐτοῦ] Roman. edit. & Cyrillus De adorat. 3. υἱοὺς αὐτῆς. reliqua omnia exemplaria cum Theodoreto lectionem codicis nostri confirmant. 3 τῷ ἑνὶ Γηρσάμ] Complut. edit. & Romana τῷ ἑνὶ αὐτῶν Γηρσάμ. In reliquis verò exemplaribus & Cyrillo deest αὐτῶν. 4 Ἐλιέζερ. Ὁ γάρ] Sic MS. Ox. at Rom. Ἐλιέζερ λέγων. 5 ϗ ἦλθεν Ἰοθὸρ ὁ γαμβρὸς Μωϋσῆ] Aq. ϗ Ἰεθρὼ νυμφευτὴς Μωϋσῆ. Sym. ἦλθεν οὖν Ἰοθὸρ ὁ πενθερὸς Μωϋσῆ. Rom. edit. ϗ ἐξῆλθεν, contra quam in reliquis omnibus exemplaribus & Cyrillo. ϗ οἱ υἱοὶ] MS. Ox. addit αὐτοῦ. εἰς τὸ ὄρος] Romana edit. ἐπ' ὄρους. Cyrillus, ἐπὶ τὸ ὄρος. 6 ἀπηγγέλη] Reliqua omnia exemplaria cum Cyrillo, ἀπήγγειλε. ἡ γυνή σου] Deest σου in Rom. edit. & apud Cyrillum. μεθ' αὐτοῦ] MS. Ox. μετ' αὐτῶν. 7 εἰς συνάντησιν τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ] In edit. Rom. deest αὐτοῦ, reliqua autem omnia exemplaria habent cum Cyrillo, qui etiam præterea addit Ἰοθόρ. ϗ ἐφίλησεν αὐτόν] In MS. Ox. hæc desunt. Cyrillus, ϗ κατεφίλησεν αὐτόν. εἰσήγαγεν αὐτοὺς] Ald. edit. addit Μωϋσῆς. 8 διηγήσατο Μωϋσῆς τῷ γαμβρῷ] Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ. ϗ τοῖς Αἰγυπτίοις] Rom. edit. ϗ πᾶσι τοῖς Αἰγυπτίοις. In reliquis omnibus exemplaribus & Cyrillo deest πᾶσι, prout in hebræo. 9 ὅτι ἐξείλατο κύριος αὐτοὺς] In Complut. edit. & Rom. deest κύριος. MS. autem Ox. Ald. edit. & Cyrillus cum codice nostro consentiunt. ὅτι ἐξείλατο] MS. Ox. ὃς ἐξείλατο. 10 τὸν λαὸν αὐτοῦ] Rom. edit. αὐτούς. reliqua exemplaria cum Cyrillo lectionem codicis nostri sequuntur. 11 ἕνεκεν τούτου ἐπέθεντο αὐτοῖς] Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo, ἕνεκεν τούτου ὅτι ἐπέθεντο αὐτοῖς. pro ἐπέθεντο alius reddidit ὑπερηφανεύσαντο, ut est in Scholio edit. Rom. 12 φαγεῖν ἄρτον] Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo συμφαγεῖν ἄρτον. 13 ἕως ἑσπέρας] Ald. edit. & Rom ἕως δείλης· reliqua exemplaria & Cyrillus cum codice nostro consentiunt. λέγει τί τοῦτο] Complut. edit. λέγει αὐτῷ τί τοῦτο. 15 τῷ γαμβρῷ] Compl. edit. τῷ γαμβρῷ αὐτοῦ. 18 φθορᾷ καταφθαρήσῃ ἀνυπομονήτῳ] In Ald. edit. deest vox ἀνυπομονήτῳ. βαρύ σοι] MS. Ox. addit σφόδρα. οὐ δυνήσῃ ποιεῖν σὺ μόνος] MS. Ox. οὐ δυνήσῃ ποιεῖν αὐτὸ σὺ μόνος. Chrysostomus homil. De Spiritu sancto, οὐ δύνῃ ἀρκέσαι πρὸς τοσοῦτον λαὸν μόνος σὺ ὥστε δικάζειν. 20 διαμαρτύρῃ] Complut. edit. διαμαρτυρεῖ. Aq. διαστελῇ. 21 ἄνδρας δυνατοὺς, θεοσεβεῖς] MS. Ox. ἄνδρας φοβουμένους τὸν θεόν. Complut. edit. & Ald. ἄνδρας δυνατοὺς ϗ θεοσεβεῖς. Schol. pro θεοσεβεῖς οἱ λοιποί, φοβουμένους τὸν θεόν. ὑπερηφανίαν] Schol. ἄλλος, πλεονεξίαν. ϗ δεκαδάρχους] Vide Complut. editionem. ϗ γραμματοεισαγωγεῖς] Complut. edit. ϗ δεκάρχους, sine additione illorum ϗ γραμματοεισαγωγεῖς, quæ in reliquis exemplaribus non habentur, & statim infra lectione sequente repetuntur, ubi etiam in Complut. reperiuntur. 22 ϗ συναντιλήψονταί σου] Symm. & Theod. συμβαστάσουσί σε. 23 κατισχύσει σε] MS. Ox. & Complut. edit. ϗ κατισχύσει σε. 24 ἤκουσε] MS. Ox. εἰσήκουσε. 26 πᾶν δὲ ῥῆμα ὑπέρογκον] Aq. & Symm. σκληρόν. Theodor. τὸ δυσχερές. Schol. τὸ μέγα.

CAP. XIX.

2 ϗ ἐξῆραν] Rom. edit. ϗ ἀπῆραν, reliqua exemplaria lectionem codicis nostri sequuntur. 3 ἐκάλεσεν αὐτὸν ὁ θεός] Complut edit. ἐκάλεσεν αὐτὸν κύριος ὁ θεός. 4 προσηγαγόμην ὑμᾶς] Complut. edit. προσήγαγον ὑμᾶς. 5 τῆς φωνῆς μου] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. τῆς ἐμῆς φωνῆς. ϗ φυλάξητε] Complut. edit. ϗ φυλάξατε. περιούσιος] Theod. ἐξαίρετος. 7 ἐκάλεσε τοὺς πρεσβυτέρους Ἰσραὴλ] MS. Ox. Compl. edit. & Rom. ἐκάλεσε τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ. Ald. verò ἐλάλησε πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους τοῦ λαοῦ ϗ εἶπε. 8 πάντα ὅσα εἶπεν ὁ θεός] Cyrillus Glaph. in Genes. 3. πάντα ὅσα ἂν εἴπῃ κύριος ὁ θεός. reliqua autem omnia exemplaria & Philo De linguarum confusione cum codice nostro consentiunt. τοὺς λόγους τοῦ λαοῦ] MS. Ox λόγους τούτους τοῦ λαοῦ, & Complut. edit. πάντας τοὺς λόγους τοῦ λαοῦ. 10 ϗ ἅγνισον] Schol. οἱ λοιποὶ ϗ ἁγίασον. ϗ πλυνοῦσι τὰ ἱμάτια] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Romana cum Cyrillo in Exod. 3. & De adorat. 14. ϗ πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια. 12 ἀφοριεῖς] Schol ὁροθετήσεις. προσέχετε ἑαυτοῖς] Complut. edit. προσέχετε ὑμῖν ἑαυτοῖς. 13 βολίσι] Aq. ῥοιζήσει. Symm. βέλεσιν· Theod. τοξευόμενος. ἐάν τε κτῆνος ἐάν τε ἄνθρωπος] In MS. Ox. & Complut. edit. verba transponuntur contra quàm in hebræo & reliquis exemplaribus, ἐάν τε ἄνθρωπος, ἐάν τε κτῆνος. 14 ἔπλυναν τὰ ἱμάτια] Complut. edit. & Ald. addunt αὐτῶν. 16 ϗ νεφέλη γνοφώδης] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo ϗ νεφέλαι γνοφώδεις. ὁ ἐν τῇ παρεμβολῇ] Compl. edit. ὃς ἦν ἐν τῇ παρεμβολῇ. 17 ὑπὸ τὸ ὄρος] Complut. edit. ἐπὶ τὸ ὄρος cum additione τὸ Σινά, quæ etiam in MS. Ox. & Cyrillo De adorat. 7. adduntur. 18 ἐκαπνίζετο ὅλον] Philo De rerum divinarum hærede ἐκαπνίζετο πᾶν αὐτό. τὸν θεὸν ἐν πυρὶ ἐπ' αὐτό] Cyrillus De adorat. τὸν κύριον ἐπ' αὐτὸ ἐν πυρί. ὡς καπνὸς καμίνου] MS. Ox. & Philo ibidem ὡς ἀτμὶς καμίνου. 19 ἐλάλει] Rom. edit. secus quàm in reliquis exemplaribus & Cyrillo, ἐλάλησε. 20 κατέβη] Cyrillus, καταβέβηκε. ἐπὶ τὴν κορυφὴν] Complut. edit. ἐπὶ τὴν κεφαλήν. 21 θεὸς πρὸς Μωϋσῆν] Complut. edit. κύριος πρὸς Μωϋσῆν. Ald. verò θεὸς πρὸς αὐτόν. πέσῃ] Complut. edit & Rom cum Cyrillo in Exodum πέσωσιν. MS. autem Ox. & Cyrillus De adorat. 7. lectionem codicis nostri confirmant. 22 ἐγγίζοντες τῷ θεῷ] Compl. edit. ἐγγίζοντες τῷ κυρίῳ. MS. autem Ox. Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo in Exodum & De ador. ἐγγίζοντες κυρίῳ τῷ θεῷ. ἀπαλλάξῃ] Aqu. διακόψῃ. Symm. διαφθείρῃ. 23 προσαναβῆναι πρὸς τὸ ὄρος] Complut. edit ἀναβῆναι εἰς τὸ ὄρος. διαμεμαρτύρησαι] Symm. διεμαρτύρησας. 24 μὴ βιαζέσθωσαν] Complut edit. cum Cyrillo in Exod. μὴ βαδιζέσθωσαν, qui tamen De ador. 7. lectionem codicis nostri & reliquorum exemplarium sequitur.

CAP. XX.

1 Καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωϋσῆν] MS. Ox. ϗ ἐλάλησε κύριος ὁ θεός, sine illis πρὸς Μωσῆν, quæ etiam in Romana edit. desiderantur. 2 ὁ ἐξαγαγών] MS. Ox. Complut. edit. ὅστις ἐξήγαγον. Ald. autem edit. & Clemens Alexandrin. Pæd. lib. 1. 7. lectionem codicis nostri confirmant, & Rom. cum Cyrillo De adorat. 6. 4 ὅσα ἐν τῇ γῇ] Deest vox ὅσα apud Cyrillum & Athanasium orat. contra gentes, qui etiam ἐπὶ τῆς γῆς, pro ἐν τῇ γῇ legit: reliqua autem exemplaria cum Clem. Alexand. Admon. ad Gentes habent ὅσα ὑποκάτω τῆς γῆς. MS. Ox. ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. 5 ἐπὶ τρίτην ϗ τετάρτην γενεάν] Rom. edit. cum Cyrillo in Exod. ἕως τρίτης ϗ τετάρτης γενεᾶς· reliqua exemplaria cum Theodoreto qu. in Exod. cum codice nostro consentiunt. Philo autem de iis, *Resipuit Noe*, pro illis ἐπὶ τέκνα, ἐπὶ τρίτην ϗ τετάρτην γενεάν, legit ἐπὶ υἱοὺς ἐπὶ τρίτους ϗ τετάρτους, prout in hebræo. 7 τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ σου] Apud Clem. Alex. Pæd. lib. 3. 11 desunt illa, τοῦ θεοῦ σου, quæ in omnibus exemplaribus habentur, & Athanasio Disput. Contra Arianos in Concil. Nic. & Cyrillo De adorat. 7. ἐπὶ ματαίῳ] Aq. εἰς εἰκῆ. κύριος τὸν λαμβάνοντα] Rom. κύριος ὁ θεός σου, at Clem. Alexand. Athanas. & Cyrillus, cum codice nostro consentiunt. 9 ἓξ ἡμέρας ἐργᾷ] Cyrillus De adorat. ἓξ ἡμέρας ἐργάσῃ· reliqua exemplaria cum Theodoreto qu. 6. in Genes. ἐργᾷ dialecto Bœoticâ: vide supra ad caput Genes. 29 10 σάββατα τῷ θεῷ σου] MS. Ox. σάββατα κυρίου τοῦ θεοῦ σου Compl. edit. Ald. & Rom. σάββατα κυρίῳ τῷ θεῷ σου. Cyrillus De ador. σάββατα ἀνάπαυσις κυρίῳ τῷ θεῷ σου, & Theodoretus σάββατα ἀνάπαυσις κυρίῳ τῷ θεῷ σου. 11 ἐποίησε κύριος] MS. Ox. & Theodoretus addunt ὁ θεός. διὰ τοῦτο εὐλόγησεν κύριος τὴν ἡμέραν ἑβδόμην ϗ ἡγίασεν αὐτήν] MS. Ox. ϗ ἡγίασεν αὐτὴν ϗ εὐλόγησεν

αὐτὴν

οὕτω κύριος ὁ θεός. 12 ϗ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ] Baſil. in Eſaiam 8. ϗ ἔσῃ μακροχρόνιος· & Cyrillus Glaph. in Geneſ. 2. ϗ ἔσῃ μακρόβιος. ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς] Apud Baſilium deſunt illa τῆς ἀγαθῆς. δίδωσί σοι] MS. Ox. δώσει σοι. 13 οὐ φονεύσεις, 14 οὐ μοιχεύσεις, 15 οὐ κλέψεις] In aliis exemplaribus hæc mandata mirum in modum turbantur. MS. Ox. οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις. Complut. edit. & Ald. οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, & Rom. οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ φονεύσεις. 17 οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου] Deſunt hæc verba in MS. Ox. prout etiam illa quæ in fine ſequuntur, ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστίν, malé. 19 μήποτε ἀποθάνωμεν] Rom. edit. μὴ ἀποθάνωμεν. MS. autem Ox. Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo Hieroſolym. Catech. 12. lectionem codicis noſtri confirmant. 21 εἱστήκει δὲ ὁ λαός] MS. Ox. Compl. edit. & Ald. εἱστήκει δὲ πᾶς ὁ λαός. εἰσῆλθεν] Compl. edit. ἦλθεν. οὗ ἦν ἐκεῖ ὁ θεός] In Compl edit. Ald. & Rom. deeſt ἐκεῖ. 23 οὐ ποιήσετε ἑαυτοῖς θεούς] Rom. οὐ ποιήσετε ὑμῖν αὐτοῖς θεούς· reliqua exemplaria cum Cyrillo De adorat. 9. lectionem codicis noſtri ſequuntur. 24 ἐκ γῆς ποιήσετέ μοι] Cyrillus De adorat. ἐκ γῆς ποιήσεις μοι. Vide Cyrillum De adorat. 9. utrum θύσετε an θύσεις habeat poſt ποιήσεις. ἐπ' αὐτό] Complut. edit. & Rom. ἐπ' αὐτοῦ. Ald. cum Cyrillo, ἐπ' αὐτῷ. ϗ τὰ σωτήρια ὑμῶν] Cyrillus, ϗ τὰς θυσίας ὑμῶν. τοὺς μόσχους] Cyrillus, τοὺς βόας. οὗ ἐάν] Cyrillus, ᾧ ἐάν. 25 ποιῇς μοι] Complut. edit. & Ald. ποιήσῃς μοι. ἐπ' αὐτό] Complut. edit. & Rom. ἐπ' αὐτούς. MS. Ox. Ald. edit. & Cyrillus codicem noſtrum ſequuntur. Pro illis autem τὸ γὰρ ἐγχειρίδιόν σου ἐπιβέβληκας ἐπ' αὐτό, Aquila vertit ὅτι μάχαιράν σου ἐξῆρες ἐπ' αὐτό. Symm. τὴν γὰρ μάχαιράν σου ἐκίνησας ἐπ' αὐτό. Theod. ὅτι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπιβέβληκας ἐπ' αὐτό. 26 ἐν ἀναβαθμίσιν] Cyrillus De ador. 12. ἐν ἀναβαθμοῖς. ὅπως ἄν] Cyrillus, ἵνα μή. ἀποκαλύψῃς] Complut. edit. ἀνακαλύψῃς. ἐπ' αὐτοῦ] Cyrillus, ἐπ' αὐτό.

CAP. XXI.

1 παραθήσεις] Rom. edit. παραθήσῃ. 2 ἐξαποστελεῖς αὐτὸν ἐλεύθερον δωρεάν] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo De adorat. 7. ἀπελεύσεται ἐλεύθερος δωρεάν. Ald. autem edit. cum Euſebio De præpar. 12. 37. lectionem codicis noſtri confirmant. 3 ϗ ἡ γυνὴ ἐξελεύσεται μετ' αὐτοῦ] MS. Ox. ϗ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. Ald. edit. ϗ ἡ γυνὴ συνεξελεύσεται μετ' αὐτοῦ. 4 κύριος δῷ αὐτῷ] Complut. edit. κύριος αὐτοῦ δῷ αὐτῷ. ϗ τέκνα] Ald. edit. ϗ τεκνοῖ. ἔσται] Complut. edit. ἔσονται. κυρίῳ αὐτῆς] MS. Ox. Ald. edit. & Rom. κυρίῳ αὐτοῦ. Complut. edit. cum codice noſtro conſentit. μόνος ἐξελεύσεται] Ald. edit. addit μετ' αὐτοῦ. 5 ϗ τὴν γυναῖκα, ϗ τὰ παιδία] Complut. edit. ϗ τὴν γυναῖκά μου ϗ τὰ παιδία μου. οὐκ ἀποτρέχω ἐλεύθερος] Philo De Cherubim, οὐκέτ' εἰμὶ ἐλεύθερος. Idem tamen Alleg. 2. lectionem textus retinet. 6 πρὸς τὸ κριτήριον] Aq. & Symm. πρὸς τοὺς θεούς. 7 ἐὰν δέ τις ἀποδῶται τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα οἰκέτιν] Schol. Ἄλλος, ϗ ὅταν πωλήσῃ ἀνὴρ τὴν θυγατέρα εἰς οἰκέτιν. οὐκ ἀπελεύσεται ὥσπερ ἀποτρέχουσιν αἱ δοῦλαι] Symm. οὐ προελεύσεται προέλευσιν δουλικήν. Theodor. οὐκ ἐξελεύσεται ὥσπερ ἐκπορεύονται οἱ δοῦλοι. 8 Pro illis ἐὰν δὲ μὴ εὐαρεστήσῃ τῷ κυρίῳ αὐτῆς, ἣν οὐ καθωμολογήσατο αὐτῷ] Symmachus vertit εἰ μὴ ἀρέσκῃ ἐν ὀφθαλμοῖς τῷ κυρίῳ αὐτῆς, ἡ μὴ καθωμολογημένη· & Theodotio εἰ πονηρά ἐστιν ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ κυρίου αὐτῆς ἣν οὐ καθωμολογήσατο αὐτήν. 9 κατὰ τὸ δικαίωμα τῶν θυγατέρων] Procopius in Geneſ. *ſecundum jus filiarum: Symmachus, ſecundum jus nobilium.* 12 θανάτῳ θανατούσθω] MS Ox. θανάτῳ θανατωθήσεται. 13 ὁ δὲ οὐχ ἑκών] Complut. edit. ἐὰν δὲ οὐχ ἑκών. Ald. autem cum Philone De Profugis, & Euſebius De præpar. 3. εἰ δὲ οὐχ ἑκών, qui tamen de ſacrificiis Abelis ὁ δὲ legit οὐχ ἑκὼν pro εἰ δὲ οὐχ ἑκών. Aquila vertit ϗ ὃς οὐ μεθώδευσεν. παρέδωκεν αὐτόν] Deeſt αὐτὸν in Compl. edit. Ald. & Rom. Euſebio De præparat. MS. autem Ox. cum Philone De ſacrificiis Abelis, & rurſus De profugis, lectionem codicis noſtri confirmant. Pro παρέδωκεν Symmachus tranſtulit ἀφῆκεν. 14 ἐπιθῆται τῷ πλησίον] Euſeb. De præparat. addit αὐτοῦ. ϗ καταφυγῇ] Ald. edit. addit ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. 15 θανάτῳ θανατούσθω] Cyrillus De adorat. 7. θανάτῳ τελευτάτω. MS. autem Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Euſebio lectionem codicis noſtri ſequuntur. 16 θανάτῳ τελευτάτω] Rom. edit. cum Cyrillo τελευτήσει θανάτῳ. 17 θανάτῳ θανατούσθω] MS. Ox. θανάτῳ τελευτησάτω. Complut. edit. θανάτῳ τελευτήσει. Ald. verò & Rom. cum Cyrillo, lectionem codicis noſtri confirmant. 18 λοιδορῶνται] Complut. edit. ex verſione Aquilæ διαμάχωνται. ϗ πατάξῃ τίς] Ald. edit. & Rom. ϗ πατάξωσι. MS. autem Ox. Complut. edit. cum Euſebio De præpar. & Cyrillo De adorat. 8. lectionem codicis noſtri ſequuntur. τὸν πλησίον] Euſebius addit αὐτοῦ. ἐπὶ τὴν κοίτην. Ald. ἐπὶ τὴν κλίνην· reliqua exemplaria cum Euſebio & Cyrillo legunt κοίτην. 19 ἐπὶ ῥάβδου] Compl. edit. ἐπὶ ῥάβδον αὐτοῦ, & Euſebius ἐπὶ ῥάβδου αὐτοῦ. ἀθῷος ἔσται] Euſebius ἀθῷος ἔστω. ἀποτίσει] Ox. δώσει. 20 δίκῃ ἐκδικηθήσεται] MS. Ox & Complut. edit. δίκῃ ἐκδικηθήτω. 21 οὐκ ἐκδικηθήσεται] Rom. edit. οὐκ ἐκδικηθήτω. Reliqua exemplaria & Cyrillus De adorat. 8. cum codice noſtro concordant. 22 ἐὰν δὲ μάχωνται δύο ἄνδρες ϗ πατάξωσι] Philo De congreſſu eruditionis gratiâ, ἐὰν μαχομένων ἀνδρῶν δύο πατάξῃ τίς 26 τῆς θεραπαίνης] MS. Ox. τῆς παιδίσκης. ϗ ἐκτυφλώσῃ] Euſebius addit αὐτόν, 29 κερατιστὴς ᾖ] Ald. edit. κερατιστής τις ἦν. πρὸ τῆς τρίτης] MS. Ox. πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας. προσαποθανεῖται] Complut. edit. προσυναποθανεῖται: 30 ἐπιβληθῇ] Ald. edit. ἐπιβαρυνθῇ. δώσει λύτρα τῆς ψυχῆς] MS. Ox. δώσει λύτρα ἀντὶ τῆς ψυχῆς. ἐπιβάλῃ αὐτῷ] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo De adorat. 7 ἐπιβάλωσιν αὐτῷ. 34 τὸ δὲ τεθνηκός] Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, τὸ δὲ τετελευτηκός. 36 πρὸ τῆς τρίτης] Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo De adorat. 8. πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας. ὁ δὲ τετελευτηκώς] Ald, edit. τὸ δὲ τετελευτηκός.

CAP. XXII.

1 σφάξῃ αὐτό] In MS. Ox. & Rom. edit. Cyrillo De adorat. 8. deeſt, αὐτό. Complut. autem edit. & Ald. & Euſebius De præpar. 12. 4. cum codice noſtro conſentiunt. 3 ἔνοχός ἐστιν, ἀποθανεῖται] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Philone Allegor. 2. ἔνοχός ἐστιν, ἀνταποθανεῖται] Cyrillus verò ἔνοχος ἔσται, ἀνταποθανεῖται. 4 διπλᾶ ἀποτίσει] MS. Ox. διπλᾶ αὐτῷ ἀποτίσει. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, διπλᾶ αὐτὰ ἀποτίσει. 5 ἢ ἀμπελῶνα] MS. Ox. ἢ ἀμπελῶνας. κατὰ τὸ γένημα αὐτοῦ] MS. Ox. κατὰ τὰ γενήματα αὐτοῦ. ἢ τὰ βέλτιστα τοῦ ἀμπελῶνος] MS. Ox. ἢ τοῦ ἀμπελῶνος. 6 τὸ πῦρ ἐκκαύσας] Cyrillus De ador. τὸ πῦρ ἐγκαύσας. reliqua exemplaria cum Philone Alleg. 2. τὸ πῦρ ἐκκαύσας. 8 ἦ μὴν μὴ αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι] MS. Ox. εἰ μὴν μὴ αὐτὸς πεπονήρευται, & Ald. edit. ἦ μὴν μὴ αὐτὸς πεπονηρεῦσθαι· παρακαταθήκης] MS. Ox. παραθήκης. 9 ὅτι οὐ ἂν ᾖ] Ald. edit. ὅτι ἐὰν ὀμῇ. ἐλεύσεται] MS. Ox. ἐξελεύσεται. διπλοῦν τῷ πλησίον] Complut. edit. addit αὐτοῦ. 10 ἢ πρόβατον] MS. Ox. ἢ πρόβατα. ϗ μηδεὶς γνῷ] MS. Ox. ϗ μηδεὶς ἴδῃ. 11 ὅρκος ἔσω τοῦ θεοῦ] Ald. edit. ὅρκος ἔσται ἐκ τοῦ θεοῦ. ἦ μὴν μὴ αὐτόν] Ald. edit. ἦ μὴν μὴ αὐτός, ut ſupra. πεπονηρεῦσθαι ἐφ' ὅλης τῆς παρακαταθήκης] MS. Ox. πεπονηρεῦσθαι καθόλου παραθήκης. Complut. edit. πεπονηρεῦσθαι ἐπὶ τῆς παρακαταθήκης, & Rom. πεπονηρεῦσθαι καθόλου τῆς παρακαταθήκης. Ald. autem πεπονηρεῦσθαι μεταχεῖν καθόλου τῆς παρακαταθήκης. 12 ἀποτίσει τῷ πλησίον] Ald edit. & Rom. ἀποτίσει τῷ κυρίῳ. MS. autem Ox. & Complut. edit. addunt αὐτοῦ. 13 ἄξει αὐτὸν ἐπὶ τὴν θήραν] Complut. edit. ἄξει αὐτὸ ἐπὶ τὴν θήραν. 14 ὁ δὲ κύριος] Complut. edit. addit αὐτοῦ, & ſic ſtatim infrà, ἐὰν δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ. 16 αὐτῷ γυναῖκα] Ald. ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. 17 ἀποτίσει αὐτῷ] Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo ἀποτίσει τῷ πατρί. Ald. edit. ἀποτίσει αὐτὸς τῷ πατρί. In MS. Ox. ἀποτίσει ſine ulla additione. 18 οὐ περιβιώσετε] Romana edit. οὐ περιποιήσετε. 19 πᾶν κοιμώμενον] Complut. edit. πάντα κοιμώμενον· θανάτῳ ἀποκτείνετε] Complut. edit. & Rom. addunt αὐτούς. 20 θυσιάζων θεοῖς ἑτέροις] In MS. Ox. Ald. edit. & Rom. deeſt ἑτέροις. ἐξολοθρευθήσεται] Rom. edit. θανάτῳ ἐξολοθρευθήσεται. Schol. ἀναθεματισθήσεται αὐτός. 23 ϗ κεκράξαντες] Ox. Ox. & Compl. edit. cum Cyrillo, ϗ κράξαντες. εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτῶν] Complut. edit. εἰσακούσομαι τῆς βοῆς αὐτῶν. 24 τὰ παιδία ὑμῶν ὀρφανά] Compl. edit. τὰ τέκνα ὑμῶν ὀρφανά. Chryſoſt. homil. Propter fornicationes unuſquiſque propriam uxorem habeat, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ὀρφανοί. 26 ἐνεχύρασμα ἐνεχυράσῃς] Compl. edit. ἐνεχύρασμα ἐνεχυριάσῃς· malè, & Ald. ἐνεχύρασμα ἐνεχυριάσῃ ἀποδώσεις αὐτῷ] Compl. edit. ἀποδώσεις αὐτὸ αὐτῷ. Philo De ſomniis quòd à Deo mittuntur, ἀποδώσεις αὐτό. 30 ὑπὸ τὴν μητέρα αὐτοῦ] In Compl. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo in Exod. 2. deeſt αὐτοῦ. δώσεις μοι αὐτό] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, ἀποδώσεις μοι αὐτό. 31 κρέας θηριάλωτον] MS. Ox. κρέα θηριάλωτα, & Complut. edit. κρέας ἐν ἀγρῷ θηριάλωτον. ἀπορρίψατε αὐτό] MS. Ox. ἀπορρίψατε αὐτά.

CAP. XXIII.

1 οὐ συγκαταθήσῃ] Complut edit. οὐ συγκαθίσῃ, Ald. οὐ συγκατατεθήσῃ. 2 μετὰ πλειόνων] Chryſoſtomus homil. 22 in Geneſ. μετὰ πολλῶν. μετὰ πλήθους ἐκκλῖναι] Ald. edit. μετὰ πλήθους ἐγκλῖναι. μετὰ πλειόνων] In MS. Ox. & Complut. edit. deſunt illa μετὰ πλειόνων. ὥστε ἐκκλῖναι κρίσιν] In MS. Ox. & Complut. edit. deeſt ὥστε. Rom. ὥστε ἐκκλεῖσαι κρίσιν. Ald. verò cum Cyrillo De adorat. 8. lectionem codicis noſtri ſequuntur. 3 οὐκ ἐλεήσεις ἐν κρίσει] Symmachus, οὐ τιμήσεις ἐν δίκῃ αὐτοῦ. 4 πλανωμένοις] Cyrillus addit ἐν τῇ ὁδῷ. 5 ἀλλ' ἐγερεῖς] MS. Ox. Compl. edit. & Ald. cum Cyrillo, ἀλλὰ συνεγερεῖς. Rom. edit. ἀλλὰ συναρεῖς. 7 ἀπὸ παντὸς ῥήματος] Complut. edit. ἀπὸ παντὸς κρίματος. ἕνεκεν δώρων] Deſunt illa in MS. Ox neque in hebræo reperiuntur. 8 βλεπόντων] Aq. σοφῶν. 9 προσήλυτον οὐ κακώσετε, οὐδὲ μὴ θλίψετε] Rom. edit. προσήλυτον οὐ θλίψετε. ὑμεῖς γὰρ οἴδατε] Ald. edit. ἐπεὶ ὑμεῖς οἴδατε. 11 τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἔτει] In Complut. edit. Ald. & Rom. deeſt ἔτει. ὑπολειπόμενα] Complut. edit. addit αὐτῶν. Ald. ὑπολελειμμένα. τὰ θηρία τὰ ἄγρια] Ald. edit. τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ. Aq. τὰ ζῶα τῆς χώρας. 12 τῇ ἑβδόμῃ ἀναπαύσῃ] Rom. edit. τῇ ἑβδόμῃ ἀνάπαυσις. 13 ὅσα λελάληκα] MS. Ox. Complut. edit. & Rom ὅσα εἴρηκα. οὐδὲ μὴ ἀκουσθῇ] Cyrillus De adorat. 6. οὐδ' οὐ μὴ ἀναμνησθῇ. φυλάξασθε] Ox. Compl. edit. & Rom. cum Cyrillo De ador. 17. addunt ποιεῖν. 15 ἐν γὰρ αὐτῷ ἐξῆλθες] ἐν γὰρ τούτῳ ἐξήλθετε. 16 συντελείας] Aq. συλλογῆς. Sym. συγκομιδῆς. Schol. τὸ Σαμαρειτικόν, συνεισφορᾶς. τῶν ἐκ τοῦ ἀγροῦ σου] MS. Ox. τῶν ἐν τῷ ἀγρῷ σου. 17 πᾶν ἀρσενικόν] Compl. edit. Ald. & Rom. addunt, σου. MS. autem Ox. & Cyrillus De adorat. 17. cum codice noſtro conſentiunt. 18 ϗ ἐμπλατύνω] Complut. edit. ϗ πλατύνω. τὰ ὅριά σου] Ald. edit. addit præterea ex capite 34. unde hæc allata ſunt, οὐκ ἐπιθυμήσει οὐθεὶς τῆς γῆς σου. αἷμα θυμιάσματος] MS. Ox. & Ald. edit. cum Theodoreto qu. 55. in Exodum αἷμα θυσιάσματος. Compl. edit. αἷμα τοῦ θύματος. Rom. cum codice noſtro conſentit. οὐδὲ μὴ κοιμηθῇ] Ald. edit. οὐδὲ μὴ κοιμηθήσεται. 19 οὐχ ἑψήσεις ἄρνα ἐν γάλακτι μητρὸς αὐτοῦ] Symmachus οὐ σκευάσεις ἔριφον διὰ γάλακτος μητρὸς αὐτοῦ. Procopius in Exodum. *Non coques agnum in lacte matris ſuæ. Symmachus, non parabis hædum &c.* 20 ϗ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω] Philo de Agricultura, ἰδοὺ ἐγώ εἰμι, ἀποστελῶ. Idem tamen De migratione Abrahami cum codice noſtro conſentit. Athanaſius De communi eſſentiâ Patris, Filii & Spiritus ſancti, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω. πρὸ προσώπου σου, ἵνα φυλάξῃ σε] Philo De Agriculturâ, εἰς πρόσωπόν σου τοῦ φυλάξαι σε, qui tamen De migratione Abrahami lectionem codicis noſtri & reliquorum exemplarium retinet. εἰς τὴν γῆν] Athanaſius loco ſupra allato, ἐν τῇ γῇ. ἡτοίμασα] Athanaſius ἡτοίμασε. Reliqua exemplaria & Juſtinus Martyr Dialogo cum Tryphone legunt εἰς τὴν γῆν, & ἡτοίμασα prout in noſtro. 21 μὴ ἀπείθει αὐτῷ] Deſunt hæc in MS. Ox. Ald. edit. ϗ μὴ ἀπείθει. Rom. ϗ μὴ ἀπείθει αὐτῷ. Complut. edit. cum codice noſtro conſentit. οὐ γὰρ μὴ ὑποστείληταί σε] Tertullianus adverſus Judæos, & rurſus, Adverſus Marcionem lib. 3. *non enim celavit te*; ſcribendum forte *celabit te*. Cyprianus Teſtim. lib. 2. *non deerit tibi*. Procopius in Exod. *non ſubterfugiet &c. Symmachus vertit, non remittet peccatum veſtrum.* 22 ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου ϗ ποιήσῃς] MS. Ox. & Rom. ἀκούσητε τῆς ἐμῆς φωνῆς ϗ ποιήσετε. ὅσα ἐντέλλομαί σοι] Ox. ὅσα εἴπω σοι. Rom. edit. ὅσα ἂν ἐντείλωμαί σοι. In Complut. edit. & Ald. deeſt integra hæc ſectio prout in hebræo, quæ ex initio cap. 19. hic repetitur. ἐὰν ἀκούσῃς] Sic Ald. at Rom. ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσετε. ϗ ποιήσῃς] Rom. edit. ϗ ποιήσετε. ἐχθρεύσω τοῖς ἐχθροῖς σου] MS. Ox. ἐχθρεύσω πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς σου. Chryſoſtomus homil. 4. ad Coloſſ. τοῖς ἐχθραίνουσί σοι ἐχθρεύσω. ϗ ἀντικείσομαι τοῖς ἀντικειμένοις σοι] Chryſoſtomus ibidem, ϗ τοὺς μισοῦντάς σε μισήσω. 23 ἐκτρίψω αὐτούς] Ald. edit. addit ἀπὸ προσώπου ὑμῶν. 24 ἀλλὰ καθαιρέσει καθελεῖς αὐτούς] At Ald. ἀλλὰ καθαιρέσει καθελεῖς τοὺς βωμοὺς αὐτῶν. 25 λατρεύσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου] MS. Ox. λατρεύετε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. ϗ τὸν οἶνόν σου] Deſunt hæc in MS. Ox. neque in hebræo reperiuntur. 26 οὐκ ἔσται ἄγονος] Complut. edit. οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν ἄτεκνος οὐδὲ ἄγονος. ἀναπληρώσω] Ald. edit. & Rom. ἀναπληρῶν ἀναπληρώσω, MS. autem Ox. Complut. edit. & Cyrillus cum codice noſtro conſentiunt. 27 τὸν φόβον μου] Schol. τὴν κατάπληξίν μου. εἰς οὓς σὺ

εἰσπορεύῃ εἰς αὐτούς] MS. Ox. εἰς ἃ σὺ εἰσπορεύῃ εἰς αὐτά. Complut. edit. εἰς οὓς σὺ ἐκπορεύσῃ εἰς αὐτούς. 28 ϗ ἐκβαλεῖ] Rom. edit. ϗ ἐκβαλεῖς, Vat. Cod. ἐκβαλεῖ. ϗ τοὺς Χετταίους ἀπὸ σοῦ] MS. Ox. ϗ τοὺς Χετταίους, ϗ τοὺς Φερεζαίους, ϗ τοὺς Γεργεσαίους, ϗ τοὺς Ἰεβουσαίους ἀπὸ σοῦ. 29 οὐκ ἐκβαλῶ αὐτούς] Complut. edit. addit, ἀπὸ προσώπου σου. 32 οὐ συγκαταθήσῃ αὐτοῖς] Complut. edit. οὐ συγκαθίσῃ αὐτοῖς. θεοῖς αὐτῶν διαθήκην] Complut. edit. θεοῖς αὐτῶν οὐ θήσεις διαθήκην. 33 ἐγκαθήσονται ἐν τῇ γῇ σου] Ald. edit. συγκαταθήσονται ἐν τῇ γῇ σου. ἁμαρτεῖν] Ald. edit. ἁμαρτάνειν.

CAP. XXIV.

1 πρὸς κύριον] Cyrillus Glaph. in Exod. 3. πρὸς τὸν θεόν. ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων] Philo De migratione Abrahami ἑβδομήκοντα τῆς γερουσίας. 3 εἰσῆλθε] MS. Ox. ἦλθε. φωνῇ μιᾷ] Cyrillus, φωνῇ μεγάλῃ. 4 ὑπὸ τὸ ὄρος] MS. Ox. cum Cyrillo in Exodum & De adorat. 17. ἐπὶ τὸ ὄρος. reliqua autem omnia exemplaria lectionem codicis noſtri confirmant. ϗ δώδεκα λίθους] MS. Ox. ϗ ἔστησε δώδεκα λίθους. 5 θυσίαν σωτηρίου τῷ θεῷ] Ald edit. cum Cyrillo, θυσίαν σωτηρίου κυρίῳ τῷ θεῷ. 6 εἰς κρατῆρα] Rom. edit. cum Philone De rerum divinarum hærede εἰς κρατῆρας, reliqua exemplaria cum Cyrillo lectionem codicis noſtri ſequuntur. τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ αἵματος] In Ald. edit. deſunt illa, τοῦ αἵματος. προσέχεεν] MS. Ox. ἐπέχεεν. πρὸς τὸ θυσιαστήριον] Complut. edit. cum Ambroſio, ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. 9 τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραήλ] Rom. edit. cum Cyrillo τῆς γερουσίας Ἰσραήλ. MS. Ox. τῆς γερουσίας τῶν υἱῶν Ἰσραήλ· reliqua exemplaria cum Euſebio De demonſtr. lib. 5 lectionem codicis noſtri confirmant. 10 οὗ εἱστήκει ἐκεῖ] Deeſt ἐκεῖ in MS. Ox. Complut. edit. & Rom. Cyrillo De adorat. 11. Ambroſio & Euſebio De demonſtr. 5. qui pro οὗ εἱστήκει, habet ὅπου ἕστηκεν. vide an ita ſit. Pro illis autem, ϗ εἶδον τὸν τόπον οὗ εἱστήκει ἐκεῖ ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, Aquila vertit, ϗ εἶδον τὸν θεὸν Ἰσραήλ, & Symmachus, ϗ εἶδον ὁράματι τὸν θεὸν Ἰσραήλ, ut author eſt Euſebius De demonſtr. lib. 5. ὥσπερ εἶδος] Cyrillus in Exod. 3. ὥσπερ ἔργον. Idem tamen De adorat. 11. receptam omnium exemplarium lectionem retinet. 11 οὐ διεφώνησεν] MS. Ox. οὐ συνεφώνησεν. Vide quæ nos alibi. 12 ϗ τὰς ἐντολάς] Cyrillus ϗ τὰς πλάκας. 13 ϗ Ἰησοῦς] MS. Ox. addit. ὁ τοῦ Ναυῆ. ὁ παρεστηκὼς αὐτῷ] Aquila & Symmachus ὁ λειτουργὸς αὐτοῦ. ἐπὶ τὸ ὄρος] Complutenſ. edit. & Rom. cum Cyrillo & Ambroſio, εἰς τὸ ὄρος. 14 ἕως ἀναστρέψωμεν] Complut. edit cum Ambroſio, ἕως ἂν ἐπιστρέψωμεν. 15 ϗ ἀνέβη Μωϋσῆς] MS. Ox. & Rom. edit. addunt, ϗ Ἰησοῦς. 16 ϗ ἐκάλυψεν αὐτὸ ἡ νεφέλη] MS. Ox. ϗ ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὸ ὄρος. 17 ὡσεὶ πῦρ φλέγον] MS. Ox. ὡσεὶ πῦρ φλεγόμενον. 18 ϗ εἰσῆλθε Μωϋσῆς εἰς μέσον τῆς νεφέλης] Chryſoſtomus homil. 56. in Matthæum, ϗ εἰσῆλθε εἰς τὴν νεφέλην ϗ εἰς τὸν γνόφον ὁ Μωϋσῆς, ϗ ὡς ἀτμὶς οὕτως ἐφέρετο ὁ καπνός, ubi obſervandum verba poſteriora ex verſu 18. cap. 19. petita eſſe videri. ϗ ἐκάθητο ἐκεῖ] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Ambroſio, ϗ ἦν ἐκεῖ.

CAP. XXV.

2 ϗ λάβετέ μοι ἀπαρχάς] Compl. edit. ϗ λαβέτωσάν μοι ἀπαρχάς. Ald. ϗ λάλησον, λάβετέ μοι ἀπαρχάς. Rom. edit. ϗ λάβετε ἀπαρχάς. Philo De rerum Divinarum hærede, & Cyril. De ador. 9. lectionem codicis noſtri ſequuntur. τῇ καρδίᾳ] Ald. edit. addit αὐτῶν. λήψεσθε] Rom. edit. ϗ λήψεσθε· reliqua exemplaria cum Philone & Cyrillo codicem noſtrum ſequuntur. 5 δέρματα ὑακίνθινα] Ox. δέρματα ἰάνθινα. Compl. edit. δέρματα ὑάνθινα, in aliis libris δέρματα πεπορφυρωμένα, ut in Scholiis Rom. editionis habetur, qui autem illi libri ſint incertum eſt, cum Ald. edit. & Rom. cum codice noſtro legant ὑακίνθινα. 7 λίθους σαρδίου] Complutenſ. edit. & Ald. λίθους σαρδίους. 9 δεικνύω] Cyrillus δείξω. οὕτω ποιήσεις] Complutenſ. edit. ϗ οὕτω ποιήσεις. 12 τέσσαρα κλίτη] Ald. edit. addit αὐτῆς. 13 ἐκ ξύλων ἀσήπτων] Rom. edit. ξύλα ἄσηπτα. καταχρυσώσεις αὐτοὺς χρυσίῳ] Ald. edit. addit καθαρῷ. 15 ἐν τοῖς δακτυλίοις τῆς διαθήκης] MS. Ox. & Complut. edit. ἐν τοῖς δακτυλίοις τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης. Rom. ἐν τοῖς δακτυλίοις τῆς κιβωτοῦ. 17 ποιήσεις ἱλαστήριον ἐπίθεμα χρυσίου καθαροῦ] MS. Ox. ποιήσεις ἐπίθεμα ἱλαστήριον ἐκ χρυσίου καθαροῦ. Ald. edit. ποιήσεις ἐπίθεμα χρυσίου χυτοῦ καθαροῦ. 18 χρυσοτορευτά] MS. Ox. addit ποιήσεις αὐτά. Rom. edit. unâ voce χρυσοτορευτά, & Cyrillus χρυσᾶ τορευτά. 19 ποιηθήσονται] MS. Ox. ποιηθήσεται. 20 ἔσονται οἱ χερουβίν] Complut. edit. & Ald. ἔσονται οἱ δύο χερουβίμ. ἐκτείνοντες] Schol. ἐκπετάζοντες. συσκιάζοντες] Aq. σκεπάζοντες. 21 ἐπὶ τὴν κιβωτὸν ἄνωθεν] Cyrillus ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἄνωθεν, malé. 22 γνωσθήσομαι] Schol. οἱ λοιποί, συντάξομαι. 23 τράπεζαν χρυσίου καθαροῦ] MS. Ox. τράπεζαν ἐκ χρυσίου καθαροῦ, & Rom. edit. τράπεζαν χρυσῆν χρυσίου καθαροῦ. Compl. edit. τράπεζαν ἐκ ξύλων ἀσήπτων, & Ald. τράπεζαν ξύλου ἀσήπτου. στρεπτὸν κυμάτιον χρυσοῦν κύκλῳ] MS. Ox. στρεπτὰ κυμάτια κύκλῳ. Complut. autem edit. Ald. & Rom. στρεπτὰ κυμάτια χρυσᾶ κύκλῳ. 25 στρεπτὸν κυμάτιον χρυσοῦν] Schol. στρεπτὰ κυμάτια χρυσᾶ. 26 ποιήσεις τέσσαρας δακτυλίους] Complut. edit. ποιήσεις αὐτῇ τέσσαρας δακτυλίους. ἐπιθήσεις τοὺς δακτυλίους] Complut. edit. & Rom. ἐπιθήσεις τοὺς τέσσαρας δακτυλίους. ὑπὸ τὴν στεφάνην] Complut. edit. ὑπὸ τὴν στρεπτὴν στεφάνην. 27 αἴρειν τὴν τράπεζαν ἐν αὐτοῖς] In Complut. edit. deſunt αὐτοῖς. 29 τὰς θυΐσκας, ϗ τὰ σπονδεῖα] MS. Ox. τὰς θυΐσκας, ϗ τὰς φιάλας ϗ τὰ σπονδεῖα. ἐν οἷς σπείσεις ἐν αὐτοῖς] MS. Ox. ἐν οἷς ποιήσεις ἐν αὐτοῖς. 30 ἄρτους ἐνωπίους] Aq. ἄρτους προσώπων. Symm. ἄρτους προθέσεως. 31 τορευτὴν ποιήσεις] Cyrillus τορευτὴν ποιήσεις. 32 ϗ τρεῖς καλαμίσκοι ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. ϗ τρεῖς καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου. 33 ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους] Aq. ἐξημυγδαλωμένην. ἐκτετορνευμένην ἀμύγδαλον. Scribendum fortè ἐξημυγδαλωμένοι. ἐκτετορνευμένοι ἀμύγδαλον, vel ἀμυγδάλους, ubi præter verſionem Aquilæ altera videtur eſſe Symmachi vel Theodotionis. σφαιρωτὴρ ϗ κρίνον] Poſt illa in Complut. edit. prout in noſtro codice juxta veritatem hebraicam repetuntur, ϗ τρεῖς κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους ἐν καλαμίσκῳ τῷ ἑνὶ σφαιρωτὴρ ϗ κρίνον. 34 οἱ σφαιρωτῆρες] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ σφαιρωτῆρες. τὰ κρίνα] Symm. τὰ ἄνθη. 35 ϗ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς τέσσαρας καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς] Compl. edit. ϗ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς. Ald. edit. & Rom cum codice noſtro concordant, & quidem rectiùs: in hebræo enim geminantur hæc verba. ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας] Ald. edit. & Rom. addunt ἐν τῇ λυχνίᾳ τέσσαρες κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους, quæ in hebræo non reperiuntur. 36 οἱ σφαιρωτῆρες ϗ οἱ καλαμίσκοι] MS. Ox. οἱ σφαιρωτῆρες ϗ τὰ κρίνα ϗ οἱ καλαμίσκοι. ὅλη τορευτή] Complut. edit. ὅλοι τορευτοί. Cyrillus ὅλη τορευτή. 37 ἑνὸς προσώπου] Complut. edit. addit αὐτῆς. 38 ἐκ χρυσίου καθαροῦ] Ald. edit. & Rom. addunt ποιήσεις. 39 τάλαντον χρυσίου καθαροῦ ποιήσεις] In Rom. edit. deeſt ποιήσεις. 40 ποιήσεις κατὰ τὸν τύπον] Gregor. Nyſſenus De vita Moyſis, & Chryſoſtomus homil. 14. ad Hebræos ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον. δεδειγμένον] Complut. edit. cum Euſebio De Præpar. 12. 19. Nyſſeno De vita Moyſis, Cyrillo & Chryſoſtomo δειχθέντα.

CAP. XXVI.

1 ϗ τὴν σκηνὴν ποιήσεις] Ald. edit. ϗ τῇ σκηνῇ ποιήσεις. ἐργασία ὑφάντου] Cyrillus De adorat. 9. ἐργασίαν ὑφάντου. 3 ἔσονται συνεχόμεναι] MS. Ox. Complut edit. & Cyrillus ἔσονται ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι. Ald. & Rom. ἔσονται ἐξ ἀλλήλων ἐχόμεναι. ϗ πέντε αὐλαῖαι ἔσονται συνεχόμεναι ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας] Compl. edit. ϗ πέντε αὐλαῖαι ἔσονται ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας. Rom edit. cum Cyrillo, ϗ πέντε αὐλαῖαι ἔσονται συνεχόμεναι ἑτέρα τῇ ἑτέρᾳ. MS. Ox. & Ald. edit. cum codice noſtro conſentiunt. 4 ποιήσεις αὐταῖς ἀγκύλας] In Compl. edit. deeſt αὐταῖς. τῆς ἐξωτέρας] MS. Ox. τῆς ἔξωθεν. 5 ποιήσεις τῇ αὐλαίᾳ τῇ μιᾷ, πεντήκοντα ἀγκύλας] In Compl. errore librarii vel typographi deſunt τῇ αὐλαίᾳ τῇ μιᾷ, ϗ πεντήκοντα ἀγκύλας. ἐκ τοῦ μέρους] MS. Ox. ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους. ἀντιπίπτουσαι εἰς ἀλλήλας ἑκάστῃ] MS. Ox. & Rom. edit. ἀντιπίπτουσαι ἀλλήλαις εἰς ἑκάστην. Ald. edit. codicem noſtrum ſequitur. Pro illis verò, ἀντιπρόσωποι ἀντιπίπτουσαι εἰς ἀλλήλας ἑκάστῃ, Schol. τὸ Σαμαρειτικόν, διαδεχόμεναι συμβολαὶ μία πρὸς μίαν ἀντιπροσώπως, κατὰ τὸ προσέχειν ἀλλήλαις. 6 ϗ ποιήσεις κρίκους] MS. Ox. ϗ ποιήσεις δακτυλίους. ϗ συνάψεις] MS. Ox. ϗ συνάξεις. τοῖς κρίκοις] MS. Ox. τοῖς δακτυλίοις. 7 ϗ ποιήσεις δέρρεις τριχίνας σκέπειν] Schol. ϗ ποιήσεις τριχίνους καλυπτῆρας. 8 μέτρον τὸ αὐτὸ ἔσται] Cyrillus, τὸ αὐτὸ μῆκος ἐπί, malé. 10 τῆς δευτέρας] Ald. edit. τῇ δευτέρᾳ. 11 ποιήσεις κρίκους] MS. Ox. ποιήσεις δακτυλίους. Et ſic ſtatim infra συνάψεις τοὺς δακτυλίους. ἐκ τῶν ἀγκυλῶν] Ald. edit. addit τῶν κεφαλίδων, quæ alterius interpretis eſſe videntur. ἔσονται ἕν] MS. Ox. ϗ ἔσονται ἕν. Complut. edit. Ald. & Rom. ἔσται ἕν. 13 ἵνα καλύπτῃ] MS. Ox. ἵνα κατακαλύπτῃ. 14 κατακάλυμμα τῇ σκηνῇ] Complut. edit. κατακάλυμμα τῆς σκηνῆς. δέρματα ὑακίνθινα] MS. Ox. δέρματα κριῶν ὑακίνθινα. 15 στύλους τῇ σκηνῇ] Complut. edit. Ald. & Rom. στύλους τῆς σκηνῆς. 16 δέκα πηχῶν τὸν στῦλον] Complut. edit. Ald. & Rom δέκα πηχῶν ποιήσεις τὸν στῦλον. 17 δύο ἀγκωνίσκους] Symm. δύο κατοχεῖς. οὕτω ποιήσεις πᾶσι] Ald. edit. οὕτω ποιήσεις ἐπὶ πᾶσι. 18 ποιήσεις στύλους τῇ σκηνῇ] Complut. edit. & Ald. ποιήσεις στύλους τῆς σκηνῆς. εἴκοσι στύλους] In Ald. edit. deeſt στύλους. τὸ πρὸς βορρᾶν] Complut. edit. τὸ πρὸς νότον. MS. Ox. Ald. edit. & Rom. cum codice noſtro conſentiunt, verior tamen videtur lectio Complut. edit. & hebraicæ veritati magis congrua. 20 τὸ πρὸς νότον] Complut. edit. rurſus πρὸς βορρᾶν· reliqua omnia exemplaria τὸ πρὸς νότον. 21 βάσεις αὐτοῖς] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. βάσεις αὐτῶν. 24 ἔσονται ἐξ ἴσου] Rom, edit. ἔσται ἐξ ἴσου. ἐκ τῶν κεφαλίδων εἰς συμβολὴν μίαν] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. ἐκ τῶν κεφαλῶν εἰς σύμβλησιν μίαν. Ald edit. ἐκ τῶν κεφαλίδων εἰς σύμβλησιν μίαν. πέντε τῷ ἑνὶ στύλῳ] MS. Ox. & Ald. edit. πέντε μοχλοὺς τῷ ἑνὶ στύλῳ. Compl. edit. πέντε μοχλοὺς τοῖς στύλοις, & ſic rurſus ſtatim infra bis, πέντε μοχλοὺς τοῖς στύλοις, pro πέντε μοχλοὺς τῷ στύλῳ. 29 καταχρυσώσεις χρυσίῳ] MS. Ox. addit καθαρῷ. 31 βύσσου νενησμένης] MS. Ox. βύσσου κεκλωσμένης. 33 ἐπὶ τοὺς στύλους] Rom. edit. cum Cyrillo De adorat. 10. ἐπὶ τῶν στύλων. reliqua verò exemplaria lectionem codicis noſtri ſequuntur. 35 θήσεις τὴν τράπεζαν] Romana edit. cum Cyrillo, ἐπιθήσεις τὴν τράπεζαν· reliqua exemplaria cum codice noſtro conſentiunt. ἐπὶ μέρους] Complut. edit. ἐπὶ μέρος. 36 ἐπίσπαστρον ἐξ ὑακίνθου] Ald. edit. ἐπίσπαστρον τῇ θύρᾳ ἐξ ὑακίνθου. Rom. edit. cum Cyrillo, pleniùs, ἐπίσπαστρον τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς ἐξ ὑακίνθου. 37 τῷ καταπετάσματι] MS. Ox. τῷ κατακαλύμματι. πέντε στύλους] Ald. edit. addit ἀσήπτους.

CAP. XXVII.

3 πάντα τὰ σκεύη] MS. Ox. Complutenſ. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo addunt αὐτοῦ. 6 ποιήσεις φορεῖς] Complut. edit. Ald. & Rom. ποιήσεις ἀναφορεῖς. 7 εἰσάξεις τοὺς φορεῖς] Complut. edit. Ald. & Rom. εἰσάξεις τοὺς ἀναφορεῖς. 8 οὕτω ποιήσεις] Complut. edit. & Rom. addunt αὐτό. 9 τὸ πρὸς λίβα] MS. Ox. τὸ κατὰ βορρᾶν. Ald. edit. τὸ πρὸς νότον. τῷ ἑνὶ κλίτει] Schol. Ἄλλος τῇ γωνίᾳ. 10 στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι] MS. Ox. addit, χαλκοῖ. οἱ κρίκοι αὐτῶν] MS. Ox. οἱ δακτύλιοι αὐτῶν. ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ] In Rom. edit. deeſt αὐτῶν. 11 πρὸς βορρᾶν] MS Ox. πρὸς ἀπηλιώτην. στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι] In Complut. edit. deeſt αὐτῶν. οἱ κρίκοι] MS. Ox. οἱ δακτύλιοι, ϗ αἱ βάσεις] MS. Ox. ϗ πᾶσαι αἱ βάσεις. 13 τὸ πρὸς ἀνατολάς] MS. Ox. & Rom. edit. τῆς πρὸς νότον. 16 βύσσου κεκλωσμένης] Ald. edit. βύσσου νενησμένης. 18 ἐφ' ἑκατόν] MS. Ox. addit πήχεων, prout in hebræo. 19 πᾶσα ἡ ἀποσκευή] Complutenſ. edit. Ald. & Rom. πᾶσα ἡ κατασκευή. καὶ οἱ πάσσαλοι τῆς αὐλῆς χαλκοῖ] Ald. edit. addit καὶ ποιήσεις ἱμάτια ὑακίνθινα καὶ πορφυρᾶ ϗ κόκκινα τοῦ λειτουργεῖν ἐν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἁγίοις. 20 ἐξ ἐλαιῶν] Schol. ἐκ σπερμάτων. ἀτρύγητον καθαρόν] MS. Ox. Complutenſ. edit. Ald. & Romana cum Cyrillo De adorat. 9. ἄτρυγον καθαρόν. εἰς φῶς] Rom. edit. & Cyrillus addunt, καῦσαι. 21 τοῦ ἐπὶ τῆς διαθήκης] MS. Ox. τοῦ ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου τῆς διαθήκης κυρίου. καύσει αὐτόν] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo, καύσει αὐτό.

CAP. XXVIII.

1 προσάγαγε] Ald. edit. προσάγε. τόν τε Ἀαρών] MS. Ox. τὸν ἱερέα Ἀαρών. 3 πνεύματος αἰσθήσεως] MS. Ox. cum Cyrillo De ador. 11. πνεῦμα αἰσθήσεως. Compl. edit. Ald. & Rom. πνεύματος σοφίας ϗ αἰσθήσεως. 4 ϗ χιτῶνα κοσυμβωτόν] MS. Ox. ϗ χιτῶνας κοσυμβωτούς. κίδαριν] Schol. κατὰ τὸ Σαμαρειτικόν, πίλιον, ἤτοι καθ' ἑτέραν γραφὴν μίτραν. καὶ ζώνην] MS. Ox. καὶ ζωστῆρας.

αὐτῷ κύριος ὁ θεός. 12 ϗ ἵνα μακροχρόνιος γένῃ] Basil. in Esaiam 8. ϗ ἔσῃ μακροχρόνιος· & Cyrillus Glaph. in Genes. 2. ϗ ἔσῃ μακρόβιος. ἐπὶ τῆς γῆς τῆς ἀγαθῆς] Apud Basilium desunt illa τῆς ἀγαθῆς. δίδωσί σοι] MS. Ox. δώσει σοι. 13 οὐ φονεύσεις, 14 οὐ μοιχεύσεις, 15 οὐ κλέψεις] In aliis exemplaribus hæc mandata mirum in modum turbantur. MS. Ox. οὐ μοιχεύσεις, οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις. Complut. edit. & Ald. οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις οὐ κλέψεις, & Rom. οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ φονεύσεις. 17 οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου] Desunt hæc verba in MS. Ox. prout etiam illa quæ in fine sequuntur, ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστίν, malé. 19 μήποτε ἀποθάνωμεν] Rom. edit. μὴ ἀποθάνωμεν. MS. autem Ox, Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo Hierosolym. Catech. 12. lectionem codicis nostri confirmant. 21 εἱστήκει δὲ ὁ λαός]MS.Ox Compl. edit. & Ald. εἱστήκει δὲ πᾶς ὁ λαός. εἰσῆλθεν] Compl. edit. ἦλθεν. οὗ ἦν ἐκεῖ ὁ θεός] In Compl edit. Ald.& Rom. deest ἐκεῖ. 23 οὐ ποιήσετε ἑαυτοῖς θεούς]Rom. οὐ ποιήσετε ὑμῖν αὐτοῖς θεούς· reliqua exemplaria cum Cyrillo De adorat. 9. lectionem codicis nostri sequuntur. 24 ἐκ γῆς ποιήσετέ μοι] Cyrillus De adorat. ἐκ γῆς ποιήσεις μοι. Vide Cyrillum De adorat. 9. utrum θύσετε an θύσεις habeat post ποιήσεις. ἐπ' αὐτό] Complut. edit. & Rom. ἐπ' αὐτοῦ. Ald. cum Cyrillo, ἐπ' αὐτῷ. ϗ τὰ σωτήρια ὑμῶν] Cyrillus, ϗ τὰς θυσίας ὑμῶν. τοὺς μόσχους] Cyrillus, τοὺς βόας. οὗ ἐάν] Cyrillus, ᾧ ἐάν. 25 ποιῇς μοι] Complut. edit. & Ald. ποιήσῃς μοι. ἐπ' αὐτό] Complut. edit. & Rom. ἐπ' αὐτούς. MS. Ox. Ald. edit. & Cyrillus codicem nostrum sequuntur. Pro illis autem τὸ γὰρ ἐγχειρίδιόν σου ἐπιβέβληκας ἐπ' αὐτό, Aquila vertit ὅτι μάχαιράν σου ἐξῆρες ἐπ' αὐτό. Symm. τὴν γὰρ μάχαιράν σου ἐκίνησας ἐπ' αὐτό. Theod. ὅτι τὴν ῥομφαίαν σου ἐπιβέβληκας ἐπ' αὐτό. 26 ἐν ἀναβαθμίσιν] Cyrillus De ador. 12. ἐν ἀναβαθμοῖς. ὅπως ἄν] Cyrillus, ἵνα μή. ἀποκαλύψῃς] Complut. edit. ἀνακαλύψῃς. ἐπ' αὐτοῦ] Cyrillus, ἐπ' αὐτῷ.

CAP. XXI.

1 παραθήσεις] Rom. edit. παραθήσῃ. 2 ἐξαποστελεῖς αὐτὸν ἐλεύθερον δωρεάν] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo De adorat. 7. ἀπελεύσεται ἐλεύθερος δωρεάν. Ald. autem edit. cum Eusebio De præpar. 12. 37. lectionem codicis nostri confirmant. 3 ϗ ἡ γυνὴ ἐξελεύσεται μετ' αὐτοῦ] MS. Ox ϗ ἡ γυνὴ αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ. Ald. edit. ϗ ἡ γυνὴ συνεξελεύσεται μετ' αὐτοῦ. 4 κύριος δῷ αὐτῷ] Complut. edit. κύριος αὐτοῦ δῷ αὐτῷ. ϗ τέκνα] Ald. edit. ϗ τεκνία. ἔσται] Complut. edit. ἔσονται. κυρίῳ αὐτῆς] MS. Ox. Ald. edit. & Rom. κυρίῳ αὐτοῦ. Complut. edit. cum codice nostro consentit. μόνος ἐξελεύσεται] Ald. edit. addit μετ' αὐτοῦ. 5 ϗ τὴν γυναῖκα, ϗ τὰ παιδία] Complut. edit. ϗ τὴν γυναῖκά μου ϗ τὰ παιδία μου. οὐκ ἀποτρέχω ἐλεύθερος] Philo De Cherubim, οὐκέτ' εἰμὶ ἐλεύθερος. Idem tamen Alleg. 2. lectionem textus retinet. 6 πρὸς τὸ κριτήριον] Aq. & Symm. πρὸς τοὺς θεούς. 7 ἐὰν δέ τις ἀποδῶται τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα οἰκέτιν] Schol. Ἄλλος, ϗ ὅταν πωλήσῃ ἀνὴρ τὴν θυγατέρα εἰς οἰκέτιν. οὐκ ἀπελεύσεται ὥσπερ ἀποτρέχουσιν αἱ δοῦλαι] Symm. οὐ προελεύσεται πρόελευσιν δουλικήν. Theodor. οὐκ ἐξελεύσεται ὥσπερ ἐκπορεύονται οἱ δοῦλοι. 8 Pro illis ἐὰν δὲ μὴ εὐαρεστήσῃ τῷ κυρίῳ αὐτῆς, ἣν οὐ καθωμολογήσατο αὐτῷ] Symmachus vertit εἰ μὴ ἀρέσκῃ ἐν ὀφθαλμοῖς τῷ κυρίῳ αὐτῆς, ἡ μὴ καθωμολογημένη· & Theodotio εἰ πονηρά ἐστιν ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ κυρίου αὐτῆς ἣν οὐ καθωμολογήσατο αὐτήν. 9 κατὰ τὸ δικαίωμα τῶν θυγατέρων] Procopius in Genes. *secundum jus filiarum: Symmachus, secundum jus nobilium.* 12 θανάτῳ θανατούσθω] MS Ox. θανάτῳ θανατωθήσεται. 13 ὁ δὲ οὐχ ἑκών] Complut. edit. ἐὰν δὲ οὐχ ἑκών. Ald. autem cum Philone De Profugis, & Eusebius De præpar. 3. εἰ δὲ οὐχ ἑκών, qui tamen de sacrificiis Abelis ὁ δὲ legit οὐχ ἑκὼν pro εἰ δὲ οὐχ ἑκών. Aquila vertit ϗ ὃς οὐ μεθώδευσεν. παρέδωκεν αὐτόν] Deest αὐτὸν in Compl. edit. Ald. & Rom. Eusebio De præparat. MS. autem Ox. cum Philone De sacrificiis Abelis, & rursus De profugis, lectionem codicis nostri confirmant. Pro παρέδωκεν Symmachus transtulit ἀφῆκεν. 14 ἐπιθῆται τῷ πλησίον] Euseb. De præparat. addit αὐτοῦ. ϗ καταφυγῇ] Ald. edit. addit ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. 15 θανάτῳ θανατούσθω] Cyrillus De adorat. 7. θανάτῳ τελευτάτω. MS. autem Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Eusebio lectionem codicis nostri sequuntur. 16 θανάτῳ τελευτάτω] Rom. edit. cum Cyrillo τελευτήσει θανάτῳ. 17 θανάτῳ θανατούσθω] MS. Ox. θανάτῳ τελευτησάτω. Complut. edit. θανάτῳ τελευτήσει. Ald. verò & Rom. cum Cyrillo, lectionem codicis nostri confirmant. 18 λοιδορῶνται] Complut. edit. ex versione Aquilæ διαμάχωνται. ϗ πατάξῃ τις] Ald. edit. & Rom. ϗ πατάξωσι. MS. autem Ox. Complut. edit. cum Eusebio De præpar. & Cyrillo De adorat. 8. lectionem codicis nostri sequuntur. τὸν πλησίον] Eusebius addit αὐτοῦ. ἐπὶ τὴν κοίτην. Ald. ἐπὶ τὴν κλίνην· reliqua exemplaria cum Eusebio & Cyrillo legunt κοίτην. 19 ἐπὶ ῥάβδου]Compl.edit. ἐπὶ ῥάβδον αὐτοῦ,& Eusebius ἐπὶ ῥάβδου αὐτοῦ. ἀθῷος ἔσται] Eusebius ἀθῷος ἔσω. ἀποτίσει] Ox. δώσει. 20 δίκῃ ἐκδικηθήσεται] MS. Ox & Complut. edit. δίκῃ ἐκδικηθήτω. 21 οὐκ ἐκδικηθήσεται] Rom. edit. οὐκ ἐκδικηθήτω. Reliqua exemplaria & Cyrillus De adorat. 8. cum codice nostro concordant. 22 ἐὰν δὲ μάχωνται δύο ἄνδρες ϗ πατάξωσι] Philo De congressu eruditionis gratiâ, ἐὰν μαχομένων ἀνδρῶν δύο πατάξῃ τις 26 τῆς θεραπαίνης] MS. Ox. τῆς παιδίσκης. ϗ ἐκτυφλώσῃ] Eusebius addit αὐτόν, 29 κερατιστὴς ᾖ] Ald. edit. κερατιστής τις ἦν. πρὸ τῆς τρίτης] MS. Ox. πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας. προσαποθανεῖται] Complut. edit. προσυναποθανεῖται: 30 ἐπιβληθῇ] Ald. edit. ἐπιβαρυνθῇ. δώσει λύτρα τῆς ψυχῆς] MS. Ox. δώσει λύτρα ἀντὶ τῆς ψυχῆς. ἐπιβάλῃ αὐτῷ] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo De adorat. 7 ἐπιβάλωσιν αὐτῷ. 34 τὸ δὲ τεθνηκός] Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, τὸ δὲ τετελευτηκός. 36 πρὸ τῆς τρίτης] Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo De adorat. 8. πρὸ τῆς τρίτης ἡμέρας. ὁ δὲ τετελευτηκώς] Ald, edit. τὸ δὲ τετελευτηκός.

CAP. XXII.

1 σφάξῃ αὐτό] In MS. Ox. & Rom. edit. Cyrillo De adorat. 8. deest, αὐτό. Complut. autem edit. & Ald. & Eusebius De præpar. 12. 4. cum codice nostro consentiunt. 3 ἔνοχός ἐστιν, ἀποθανεῖται] MS. Ox, Complut. edit. Ald. & Rom. cum Philone Allegor. 2. ἔνοχός ἐστιν, ἀνταποθανεῖται] Cyrillus verò ἔνοχος ἔσται, ἀνταποθανεῖται. 4 διπλᾶ ἀποτίσει] MS. Ox. διπλᾶ αὐτῷ ἀποτίσει. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, διπλᾶ αὐτὰ ἀποτίσει. 5 ἢ ἀμπελῶνα] MS. Ox. ἢ ἀμπελῶνας. κατὰ τὸ γένημα αὐτοῦ] MS. Ox. κατὰ τὰ γενήματα αὐτοῦ. ἢ τὰ βέλτιστα τοῦ ἀμπελῶνος] MS. Ox. ἢ τοῦ ἀμπελῶνος. 6 τὸ πῦρ ἐκκαύσας] Cyrillus De ador. τὸ πῦρ ἐγκαύσας. reliqua exemplaria cum Philone Alleg. 2. τὸ πῦρ ἐκκαύσας. 8 ἦ μὴν μὴ αὐτὸν πεπονηρεῦσθαι] MS. Ox. εἰ μὴν μὴ αὐτὸς πεπονήρευται, & Ald. edit. ἦ μὴν μὴ αὐτὸς πεπονηρεῦσθαι· παρακαταθήκης] MS. Ox. παραθήκης. 9 ὅτι οὖν ἂν ᾖ] Ald. edit. ὅ τι ἐὰν ὀμῇ. ἐλεύσεται] MS. Ox. ἐξελεύσεται. διπλοῦν τῷ πλησίον] Complut. edit. addit αὐτοῦ. 10 ἢ πρόβατον] MS. Ox. ἢ πρόβατα. ϗ μηδεὶς γνῷ] MS. Ox. ϗ μηδεὶς ἴδῃ. 11 ὅρκος ἔσται τοῦ θεοῦ] Ald. edit. ὅρκος ἔσται ἐκ τοῦ θεοῦ. ἦ μὴν μὴ αὐτόν] Ald. edit. ἦ μὴν μὴ αὐτός, ut supra. πεπονηρεῦσθαι ἐφ' ὅλης τῆς παρακαταθήκης] MS. Ox. πεπονηρεῦσθαι καθόλου παραθήκης. Complut. edit. πεπονηρεῦσθαι ἐπὶ τῆς παρακαταθήκης, & Rom. πεπονηρεῦσθαι καθόλου τῆς παρακαταθήκης. Ald. autem πεπονηρεῦσθαι μεταχεῖν καθόλου τῆς παρακαταθήκης. 12 ἀποτίσει τῷ πλησίον] Ald edit. & Rom. ἀποτίσει τῷ κυρίῳ. MS. autem Ox. & Complut. edit. addunt αὐτοῦ. 13 ἄξει αὐτὸν ἐπὶ τὴν θήραν]! Complut. edit. ἄξει αὐτὸ ἐπὶ τὴν θήραν. 14 ὁ δὲ κύριος] Complut. edit. addit αὐτοῦ, & sic statim infrà, ἐὰν δὲ ὁ κύριος αὐτοῦ. 16 αὐτῷ γυναῖκα] Ald. ἑαυτῷ εἰς γυναῖκα. 17 ἀποτίσει αὐτῷ] Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo ἀποτίσει τῷ πατρί. Ald. edit. ἀποτίσει αὐτὸς τῷ πατρί. In MS. Ox. ἀποτίσει sine ulla additione. 18 οὐ περιβιώσετε] Romana edit. οὐ περιποιήσετε. 19 πᾶν κοιμώμενον] Complut. edit. πάντα κοιμώμενον· θανάτῳ ἀποκτείνετε] Complut. edit. & Rom. addunt αὐτούς. 20 θυσιάζων θεοῖς ἑτέροις] In MS. Ox. Ald. edit. & Rom. deest ἑτέροις. ἐξολεθρευθήσεται] Rom. edit. θανάτῳ ἐξολεθρευθήσεται. Schol. ἀναθεματισθήσεται αὐτός. 23 ϗ κεκράξαντες] Ox. Ox. & Compl. edit. cum Cyrillo, ϗ κράξαντες. εἰσακούσομαι τῆς φωνῆς αὐτῶν] Complut. edit. εἰσακούσομαι τῆς βοῆς αὐτῶν. 24 τὰ παιδία ὑμῶν ὀρφανά] Compl. edit. τὰ τέκνα ὑμῶν ὀρφανά. Chrysost. homil. Propter fornicationes unusquisque propriam uxorem habeat, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ὀρφανοί. 26 ἐνεχύρασμα ἐνεχυράσῃς] Compl. edit. ἐνεχύρεισμα ἐνεχυρειάσῃς· malè, & Ald. ἐνεχύρασμα ἐνεχυράσῃ ἀποδώσεις αὐτῷ]Compl.edit. ἀποδώσεις αὐτὸ αὐτῷ. Philo De somniis quòd à Deo mittuntur, ἀποδώσεις αὐτό. 30 ὑπὸ τὴν μητέρα αὐτοῦ] In Compl. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo in Exod. 2. deest αὐτοῦ. δώσεις μοι αὐτό] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, ἀποδώσεις μοι αὐτό. 31 κρέας θηριάλωτον] MS. Ox. κρέα θηριάλωτα, & Complut. edit. κρέας ἐν ἀγρῷ θηριάλωτον. ἀπορρίψατε αὐτό] MS. Ox. ἀπορρίψατε αὐτά.

CAP. XXIII.

1 οὐ συγκαταθήσῃ] Complut. edit. οὐ συγκαθίσῃ, Ald. οὐ συγκατατεθήσῃ. 2 μετὰ πλειόνων] Chrysostomus homil. 22 in Genes. μετὰ πολλῶν. μετὰ πλήθους ἐκκλῖναι] Ald. edit. μετὰ πλήθους ἐγκλῖναι. μετὰ πλειόνων] In MS. Ox. & Complut. edit. desunt illa μετὰ πλειόνων. ὥστε ἐκκλῖναι κρίσιν] In MS. Ox. & Complut. edit. deest ὥστε. Rom. ὥστε ἐκκλεῖσαι κρίσιν. Ald. verò cum Cyrillo De adorat. 8. lectionem codicis nostri sequuntur. 3 οὐκ ἐλεήσεις ἐν κρίσει] Symmachus, οὐ τιμήσεις ἐν δίκῃ αὐτοῦ. 4 πλανωμένοις] Cyrillus addit ἐν τῇ ὁδῷ. 5 ἀλλ' ἐγερεῖς] MS. Ox. Compl. edit. & Ald. cum Cyrillo, ἀλλὰ συνεγερεῖς. Rom. edit. ἀλλὰ συναρεῖς. 7 ἀπὸ παντὸς ῥήματος] Complut. edit. ἀπὸ παντὸς κρίματος. ἕνεκεν δώρων] Desunt illa in MS. Ox neque in hebræo reperiuntur. 8 βλεπόντων] Aq. σοφῶν. 9 προσήλυτον οὐ κακώσετε, οὐδὲ μὴ θλίψετε] Rom. edit. προσήλυτον οὐ θλίψετε. ὑμεῖς γὰρ οἴδατε] Ald. edit. ἐπεὶ ὑμεῖς οἴδατε. 11 τῷ δὲ ἑβδόμῳ ἔτει] In Complut. edit. Ald. & Rom. deest ἔτει. ὑπολειπόμενα] Complut. edit. addit αὐτῶν. Ald. ὑπολελειμμένα. τὰ θηρία τὰ ἄγρια] Ald. edit. τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ. Aq. τὰ ζῶα τῆς χώρας. 12 τῇ ἑβδόμῃ ἀναπαύσῃ] Rom. edit. τῇ ἑβδόμῃ ἀνάπαυσις. 13 ὅσα λελάληκα] MS. Ox. Complut. edit. & Rom ὅσα εἴρηκα. οὐδὲ μὴ ἀκουσθῇ] Cyrillus De adorat. 6. οὐδ' οὐ μὴ ἀναμνησθῇ. φυλάξασθε] Ox. Compl. edit. & Rom. cum Cyrillo De ador. 17. addunt ποιεῖν. 15 ἐν γὰρ αὐτῷ ἐξῆλθες] ἐν γὰρ τούτῳ ἐξήλθετε. 16 συντελείας] Aq. συλλογῆς. Sym. συγκομιδῆς. Schol. τὸ Σαμαρειτικόν, συνεισφορᾶς. τῶν ἐκ τοῦ ἀγροῦ σου] MS. Ox. τοῦ ἐν τῷ ἀγρῷ σου. 17 πᾶν ἀρσενικόν] Compl. edit. Ald. & Rom. addunt, σου. MS. autem Ox. & Cyrillus De adorat. 17. cum codice nostro consentiunt. 18 ϗ ἐμπλατύνω] Complut. edit. ϗ πλατύνω. τὰ ὅριά σου] Ald. edit. addit præterea ex capite 34. unde hæc allata sunt, οὐκ ἐπιθυμήσει οὐθεὶς τῆς γῆς σου. αἷμα θυμιάσματος] MS. Ox. & Ald. edit. cum Theodoreto qu. 55. in Exodum αἷμα θυσιάσματος. Compl. edit. αἷμα τοῦ θύματος. Rom. cum codice nostro consentit. οὐδὲ μὴ κοιμηθῇ] Ald. edit. οὐδ' οὐ μὴ κοιμηθήσεται. 19 οὐκ ἑψήσεις ἄρνα ἐν γάλακτι μητρὸς αὐτοῦ] Symmachus οὐ σκευάσεις ἔριφον διὰ γάλακτος μητρὸς αὐτοῦ. Procopius in Exodum. *Non coques agnum in lacte matris suæ. Symmachus, non parabis hædum &c.* 20 ϗ ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω] Philo de Agricultura, ἰδοὺ ἐγώ εἰμι, ἀποστελῶ. Idem tamen De migratione Abrahami cum codice nostro consentit. Athanasius De communi essentiâ Patris, Filii & Spiritus sancti, ἰδοὺ ἐγὼ ἀποστέλλω. πρὸ προσώπου σου, ἵνα φυλάξῃ σε] Philo De Agriculturâ, εἰς πρόσωπόν σου τοῦ φυλάξαι σε, qui tamen De migratione Abrahami lectionem codicis nostri & reliquorum exemplarium retinet. εἰς τὴν γῆν] Athanasius loco supra allato, ἐν τῇ γῇ. ἡτοίμασα] Athanasius ἡτοίμασε. Reliqua exemplaria & Justinus Martyr Dialogo cum Tryphone legunt εἰς τὴν γῆν, & ἡτοίμασα prout in nostro. 21 μὴ ἀπείθει αὐτῷ] Desunt hæc in MS. Ox. Ald. edit. ϗ μὴ ἀπείθει. Rom. ϗ μὴ ἀπείθει αὐτῷ. Complut. edit. cum codice nostro consentit. οὐ γὰρ μὴ ὑποστείληταί σε] Tertullianus adversus Judæos, & rursus, Adversus Marcionem lib. 3. *non enim celavit te;* scribendum forte *celabit te.* Cyprianus Testim. lib. 2. *non deerit tibi.* Procopius in Exod. *non subterfugiet &c. Symmachus vertit, non remittet peccatum vestrum.* 22 ἀκούσῃ τῆς φωνῆς μου ϗ ποιήσῃς] MS. Ox. & Rom. ἀκούσητε τῆς ἐμῆς φωνῆς ϗ ποιήσετε. ὅσα ἐντέλλομαί σοι] Ox. ὅσα εἴπω σοι. Rom.edit. ὅσα ἂν ἐντείλωμαί σοι. In Complut. edit. & Ald. deest integra hæc sectio prout in hebræo, quæ ex initio cap. 19. hic repetitur. ἐὰν ἀκούσῃς] Sic Ald. at Rom. ἐὰν ἀκοῇ ἀκούσετε. ϗ ποιήσῃς] Rom. edit. ϗ ποιήσετε ἐχθρεύσω τοῖς ἐχθροῖς σου] MS. Ox. ἐχθρεύσῃ πᾶσι τοῖς ἐχθροῖς σου. Chrysostomus homil. 4. ad Coloss. τοῖς ἐχθραίνουσί σοι ἐχθρεύσω. ϗ ἀντικείσομαι τοῖς ἀντικειμένοις σοι] Chrysostomus ibidem, ϗ τοὺς μισοῦντάς σε μισήσω. 23 ἐκτρίψω αὐτούς] Ald. edit. addit ἀπὸ προσώπου ὑμῶν. 24 ἀλλὰ καθαιρέσει καθελεῖς αὐτούς] At Ald. ἀλλὰ καθαιρέσει καθελεῖς τοὺς βωμοὺς αὐτῶν. 25 λατρεύσεις κυρίῳ τῷ θεῷ σου] MS. Ox. λατρεύετε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν. ϗ τὸν οἶνόν σου] Desunt hæc in MS. Ox. neque in hebræo reperiuntur. 26 οὐκ ἔσται ἄγονος] Complut. edit. οὐκ ἔσται ἐν ὑμῖν ἄτεκνος οὐδὲ ἄγονος. ἀναπληρώσω] Ald. edit. & Rom. ἀναπληρῶν ἀναπληρώσω, MS. autem Ox. Complut. edit. & Cyrillus cum codice nostro consentiunt. 27 τὸν φόβον μου] Schol. τὴν κατάπληξίν μου. εἰς οὓς σὺ εἰσπορεύῃ εἰς αὐτούς] MS. Ox. εἰς ἃ σὺ εἰσπορεύῃ εἰς αὐτά. Complut. edit. εἰς οὓς σὺ ἐκπορεύσῃ εἰς αὐτούς. 28 ϗ ἐκβαλῶ] Rom. edit. ϗ ἐκβαλεῖς, Vat. Cod. ἐκβαλεῖ. ϗ τοὺς Χετταίους ἀπὸ σοῦ] MS. Ox. ϗ τοὺς Χετταίους, ϗ τοὺς Φερεζαίους, ϗ τοὺς Γεργεσαίους, ϗ τοὺς Ἰεβουσαίους ἀπὸ σοῦ. 29 οὐκ ἐκβαλῶ αὐτούς] Complut. edit. addit, ἀπὸ προσώπου σου. 32 οὐ συγκαταθήσῃ αὐτοῖς] Complut. edit. οὐ συγκαθίσῃ αὐτοῖς. θεοῖς αὐτῶν διαθήκην] Complut. edit. θεοῖς αὐτῶν οὐ θήσεις διαθήκην. 33 ἐγκαθήσονται ἐν τῇ γῇ σου] Ald. edit. συγκαταθήσονται ἐν τῇ γῇ σου. ἁμαρτεῖν] Ald. edit. ἁμαρτάνειν.

CAP. XXIV.

1 πρὸς κύριον] Cyrillus Glaph. in Exod. 3. πρὸς τὸν θεόν. ἑβδομήκοντα τῶν πρεσβυτέρων] Philo De migratione Abrahami ἑβδομήκοντα τῆς γερουσίας. 3 εἰσῆλθε] MS. Ox. ἦλθε. φωνῇ μιᾷ] Cyrillus, φωνῇ μεγάλῃ. 4 ὑπὸ τὸ ὄρος] MS. Ox. cum Cyrillo in Exodum & De adorat. 17. ἐπὶ τὸ ὄρος. reliqua autem omnia exemplaria lectionem codicis nostri confirmant. ϗ δώδεκα λίθους] MS. Ox. ϗ ἔστησε δώδεκα λίθους. 5 θυσίαν σωτηρίου τῷ θεῷ] Ald edit. cum Cyrillo, θυσίαν σωτηρίου κυρίῳ τῷ θεῷ. 6 εἰς κρατῆρα] Rom. edit. cum Philone De rerum divinarum hærede εἰς κρατῆρας, reliqua exemplaria cum Cyrillo lectionem codicis nostri sequuntur. τὸ δὲ ἥμισυ τοῦ αἵματος] In Ald. edit. desunt illa, τοῦ αἵματος. προσέχεεν] MS. Ox. ἐπέχεεν. πρὸς τὸ θυσιαστήριον] Complut. edit. cum Ambrosio, ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. 9 τῶν πρεσβυτέρων Ἰσραήλ] Rom. edit. cum Cyrillo τῆς γερουσίας Ἰσραήλ. MS. Ox. τῆς γερουσίας τῶν υἱῶν Ἰσραήλ· reliqua exemplaria cum Eusebio De demonstr. lib. 5 lectionem codicis nostri confirmant. 10 οὗ εἱστήκει ἐκεῖ] Deest ἐκεῖ in MS. Ox. Complut. edit. & Rom. Cyrillo De adorat. 11. Ambrosio & Eusebio De demonstr. 5. qui pro οὗ εἱστήκει, habet ὅπου ἑστήκει. vide an ita sit. Pro illis autem, ϗ εἶδον τὸν τόπον οὗ εἱστήκει ἐκεῖ ὁ θεὸς τοῦ Ἰσραήλ, Aquila vertit, ϗ εἶδον τὸν θεὸν Ἰσραήλ, & Symmachus, ϗ εἶδον ὁράματι τὸν θεὸν Ἰσραήλ, ut author est Eusebius De demonstr. lib. 5. ὥσπερ εἶδος] Cyrillus in Exod. 3. ὥσπερ ἔργον. Idem tamen De adorat. 11. receptam omnium exemplarium lectionem retinet. 11 οὐ διεφώνησεν] MS. Ox. οὐ συνεφώνησεν. Vide quæ nos alibi. 12 ϗ τὰς ἐντολάς] Cyrillus ϗ τὰς πλάκας. 13 ϗ Ἰησοῦς] MS. Ox. addit. ὁ τοῦ Ναυῆ. ὁ παρεστηκὼς αὐτῷ] Aquila & Symmachus ὁ λειτουργὸς αὐτοῦ. ἐπὶ τὸ ὄρος] Complutens. edit. & Rom. cum Cyrillo & Ambrosio, εἰς τὸ ὄρος. 14 ἕως ἀναστρέψωμεν] Complut. edit cum Ambrosio, ἕως ἂν ἐπιστρέψωμεν. 15 ϗ ἀνέβη Μωϋσῆς] MS. Ox. & Rom. edit. addunt, ϗ Ἰησοῦς. 16 ϗ ἐκάλυψεν αὐτὸ ἡ νεφέλη] MS. Ox. ϗ ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὸ ὄρος. 17 ὡσεὶ πῦρ φλέγον] MS. Ox. ὡσεὶ πῦρ φλεγόμενον. 18 ϗ εἰσῆλθε Μωϋσῆς εἰς μέσον τῆς νεφέλης] Chrysostomus homil. 56. in Matthæum, ϗ εἰσῆλθε εἰς τὴν νεφέλην ϗ εἰς τὸν γνόφον ὁ Μωϋσῆς, ϗ ὡς ἀτμὶς οὕτως ἐφέρετο ὁ καπνός, ubi observandum verba posteriora ex versu 18. cap. 19. petita esse videri. ϗ ἐγένετο ἐκεῖ] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Ambrosio, ϗ ἦν ἐκεῖ.

CAP. XXV.

2 ϗ λάβετέ μοι ἀπαρχάς] Compl. edit. ϗ λαβέτωσάν μοι ἀπαρχάς. Ald. ϗ λάλησον, λάβετέ μοι ἀπαρχάς. Rom. edit. ϗ λάβετε ἀπαρχάς. Philo De rerum Divinarum hærede,& Cyril. De ador. 9. lectionem codicis nostri sequuntur. τῇ καρδίᾳ] Ald. edit. addit αὐτῶν. λήψεσθε] Rom. edit. ϗ λήψεσθε· reliqua exemplaria cum Philone & Cyrillo codicem nostrum sequuntur. 5 δέρματα ὑακίνθινα]Ox. δέρματα ἰάνθινα. Compl.edit. δέρματα ὑάνθινα, in aliis libris δέρματα πεπορωμένα, ut in Scholiis Rom. editionis habetur, qui autem illi libri sint incertum est, cum Ald. edit. & Rom. cum codice nostro legant ὑακίνθινα. 7 λίθους σαρδίου] Complutens. edit. & Ald. λίθους σαρδίους. 9 δεικνύω] Cyrillus δείξω. οὕτω ποιήσεις] Complutens. edit. ϗ οὕτω ποιήσεις. 12 τέσσαρα κλίτη] Ald. edit. addit αὐτῆς. 13 ἐκ ξύλων ἀσήπτων] Rom. edit. ξύλα ἄσηπτα. καταχρυσώσεις αὐτοὺς χρυσίῳ] Ald. edit. addit καθαρῷ. 15 ἐν τοῖς δακτυλίοις τῆς διαθήκης] MS. Ox. & Complut. edit. ἐν τοῖς δακτυλίοις τῆς κιβωτοῦ τῆς διαθήκης. Rom. ἐν τοῖς δακτυλίοις τῆς κιβωτοῦ. 17 ποιήσεις ἱλαστήριον ἐπίθεμα χρυσίου καθαροῦ] MS. Ox. ποιήσεις ἐπίθεμα ἱλαστήριον ἐκ χρυσίου καθαροῦ. Ald. edit. ποιήσεις ἐπίθεμα χρυσίου χυτοῦ καθαροῦ. 18 χρυσοτορευτά] MS. Ox. addit ποιήσεις αὐτά. Rom. edit. unâ voce χρυσοτορευτά, & Cyrillus χρυσᾶ τορευτά. 19 ποιηθήσονται] MS. Ox. ποιηθήσεται. 20 ἔσονται οἱ χερουβείμ] Complut. edit. & Ald. ἔσονται οἱ δύο χερουβίμ. ἐκτείνοντες] Schol. ἐκπετάζοντες. συσκιάζοντες] Aq. σκεπάζοντες. 21 ἐπὶ τὴν κιβωτὸν ἄνωθεν] Cyrillus ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἄνωθεν, malé. 22 γνωσθήσομαι] Schol. οἱ λοιποί, συντάξομαι. 23 τράπεζαν χρυσίου καθαροῦ] MS. Ox. τράπεζαν ἐκ χρυσίου καθαροῦ, & Rom. edit. τράπεζαν χρυσῆν χρυσίου καθαροῦ. Compl. edit. τράπεζαν ἐκ ξύλων ἀσήπτων, & Ald. τράπεζαν ξύλου ἀσήπτου. στρεπτὸν κυμάτιον χρυσοῦν κύκλῳ] MS. Ox. στρεπτὰ κυμάτια κύκλῳ. Complut. autem edit. Ald. & Rom. στρεπτὰ κυμάτια χρυσᾶ κύκλῳ. 25 στρεπτὸν κυμάτιον χρυσοῦν] Schol. στρεπτὰ κυμάτια χρυσᾶ. 26 ποιήσεις τέσσαρας δακτυλίους] Complut. edit. ποιήσεις αὐτῇ τέσσαρας δακτυλίους. ἐπιθήσεις τοὺς δακτυλίους] Complut. edit. & Rom. ἐπιθήσεις τοὺς τέσσαρας δακτυλίους. ὑπὸ τὴν στεφάνην] Complut. edit. ὑπὸ τὴν στρεπτὴν στεφάνην. 27 αἴρειν τὴν τράπεζαν ἐν αὐτοῖς] In Complut. edit. desunt αὐτοῖς. 29 τὰς θυΐσκας, ϗ τὰ σπονδεῖα] MS. Ox. τὰς θυΐσκας, ϗ τὰς φιάλας ϗ τὰ σπονδεῖα. ἐν οἷς σπείσεις ἐν αὐτοῖς] MS. Ox. ἐν οἷς ποιήσεις ἐν αὐτοῖς. 30 ἄρτους ἐνωπίους] Aq. ἄρτους προσώπων. Symm. ἄρτους προθέσεως. 31 τορευτὴν ποιήσεις] Cyrillus τορνευτὴν ποιήσεις. 32 ϗ τρεῖς καλαμίσκοι ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. ϗ τρεῖς καλαμίσκοι τῆς λυχνίας ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου. 33 ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους] Aq. ἐξημυγδαλωμένην. ἐκτετορνευμένην ἀμύγδαλον. Scribendum fortè ἐξημυγδαλωμένοι. ἐκτετορνευμένοι ἀμύγδαλον, vel ἀμυγδάλους, ubi præter versionem Aquilæ altera videtur esse Symmachi vel Theodotionis. σφαιρωτὴρ ϗ κρίνον] Post illa in Complut. edit. prout in nostro codice juxta veritatem hebraicam repetuntur, ϗ τρεῖς κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους ἐν καλαμίσκῳ τῷ ἑνὶ σφαιρωτὴρ ϗ κρίνον. 34 οἱ σφαιρωτῆρες] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. ἐν τῷ ἑνὶ καλαμίσκῳ σφαιρωτῆρες. τὰ κρίνα] Symm. τὰ ἄνθη. 35 ϗ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς τέσσαρας καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς] Compl. edit. ϗ σφαιρωτὴρ ὑπὸ τοὺς δύο καλαμίσκους ἐξ αὐτῆς. Ald. edit. & Rom cum codice nostro concordant, & quidem rectiùs: in hebræo enim geminantur hæc verba. ἐκπορευομένοις ἐκ τῆς λυχνίας] Ald. edit. & Rom. addunt ἐν τῇ λυχνίᾳ τέσσαρες κρατῆρες ἐκτετυπωμένοι καρυΐσκους, quæ in hebræo non reperiuntur. 36 οἱ σφαιρωτῆρες ϗ οἱ καλαμίσκοι] MS. Ox. οἱ σφαιρωτῆρες ϗ τὰ κρίνα ϗ οἱ καλαμίσκοι. ὅλη τορευτή] Complut. edit. ὅλοι τορευτοί. Cyrillus ὅλη τορευτή. 37 ἑνὸς προσώπου] Complut. edit. addit αὐτῆς. 38 ἐκ χρυσίου καθαροῦ] Ald. edit. & Rom. addunt ποιήσεις. 39 τάλαντον χρυσίου καθαροῦ ποιήσεις] In Rom. edit. deest ποιήσεις. 40 ποιήσεις κατὰ τὸν τύπον] Gregor. Nyssenus De vita Moysis, & Chrysostomus homil. 14. ad Hebræos ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον. δεδειγμένον] Complut. edit. cum Eusebio De Præpar. 12. 19. Nysseno De vita Moysis, Cyrillo & Chrysostomo δειχθέντα.

CAP. XXVI.

1 ϗ τὴν σκηνὴν ποιήσεις] Ald. edit. ϗ τῇ σκηνῇ ποιήσεις. ἐργασίᾳ ὑφάντου] Cyrillus De adorat. 9. ἐργασίαν ὑφάντου. 3 ἔσονται συνεχόμεναι] MS. Ox. Complut edit. & Cyrillus ἔσονται ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι. Ald. & Rom. ἔσονται ἐξ ἀλλήλων ἐχόμεναι. ϗ πέντε αὐλαῖαι ἔσονται συνεχόμεναι ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας] Compl. edit. ϗ πέντε αὐλαῖαι ἔσονται ἐξ ἀλλήλων συνεχόμεναι ἡ ἑτέρα ἐκ τῆς ἑτέρας. Rom edit. cum Cyrillo, ϗ πέντε αὐλαῖαι ἔσονται συνεχόμεναι ἑτέρα τῇ ἑτέρᾳ. MS. Ox. & Ald. edit. cum codice nostro consentiunt. 4 ποιήσεις αὐταῖς ἀγκύλας] In Compl.edit. deest αὐταῖς. τῆς ἐξωτέρας] MS. Ox. τῆς ἔξωθεν. 5 ποιήσεις τῇ αὐλαίᾳ τῇ μιᾷ, πεντήκοντα ἀγκύλας] In Compl. errore librarii vel typographi desunt τῇ αὐλαίᾳ τῇ μιᾷ, ϗ πεντήκοντα ἀγκύλας. ἐκ τοῦ μέρους] MS. Ox. ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους. ἀντιπίπτουσαι εἰς ἀλλήλας ἑκάστῃ] MS.Ox. & Rom. edit. ἀντιπίπτουσαι ἀλλήλαις εἰς ἕκαστον. Ald. edit. codicem nostrum sequitur. Pro illis verò, ἀντιπρόσωποι ἀντιπίπτουσαι εἰς ἀλλήλας ἑκάστῃ, Schol. τὸ Σαμαρειτικόν, διαδεχόμεναι συμβολαὶ μία πρὸς μίαν ἀντιπροσώπως, κατὰ τὸ προσέχειν ἀλλήλαις. 6 ϗ ποιήσεις κρίκους] MS. Ox. ϗ ποιήσεις δακτυλίους. ϗ συνάψεις] MS. Ox. ϗ συνάξεις. τοῖς κρίκοις] MS. Ox. τοῖς δακτυλίοις. 7 ϗ ποιήσεις δέρρεις τριχίνας σκέπειν] Schol. ϗ ποιήσεις τριχίνους καλυπτῆρας. 8 μέτρον τὸ αὐτὸ ἔσται] Cyrillus, τὸ αὐτὸ μῆκος ἐπί, malé. 10 τῆς δευτέρας] Ald. edit. τῇ δευτέρᾳ. 11 ποιήσεις κρίκους] MS. Ox. ποιήσεις δακτυλίους. Et sic statim infra συνάψεις τοὺς δακτυλίους. ἐκ τῶν ἀγκυλῶν] Ald. edit. addit τῶν κεφαλίδων, quæ alterius interpretis esse videntur. ἔσονται ἕν] MS. Ox. ϗ ἔσονται ἕν. Complut. edit. Ald. & Rom. ἔσται ἕν. 13 ἵνα καλύπτῃ] MS. Ox. ἵνα κατακαλύπτῃ. 14 κατακάλυμμα τῇ σκηνῇ] Complut. edit. κατακάλυμμα τῆς σκηνῆς. δέρματα ὑακίνθινα] MS. Ox. δέρματα κριῶν ὑακίνθινα. 15 στύλους τῇ σκηνῇ] Complut.edit. Ald. & Rom. στύλους τῆς σκηνῆς. 16 δέκα πήχεων τὸν στῦλον] Complut. edit. Ald. & Rom δέκα πήχεων ποιήσεις τὸν στῦλον. 17 δύο ἀγκωνίσκους] Symm. δύο καλοχεῖς. οὕτω ποιήσεις πᾶσι] Ald. edit. οὕτω ποιήσεις ἐπὶ πᾶσι. 18 ποιήσεις στύλους τῇ σκηνῇ] Complut. edit. & Ald. ποιήσεις στύλους τῆς σκηνῆς. εἴκοσι στύλους] In Ald.edit. deest στύλους. τοῦ πρὸς βορρᾶν] Complut. edit. τοῦ πρὸς νότον. MS. Ox. Ald. edit. & Rom. cum codice nostro consentiunt, verior tamen videtur lectio Complut. edit. & hebraicæ veritati magis congrua. 20 τὸ πρὸς νότον] Complut. edit. rursus πρὸς βορρᾶν· reliqua omnia exemplaria τὸ πρὸς νότον. 21 βάσεις αὐτοῖς] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. βάσεις αὐτῶν. 24 ἔσονται ἐξ ἴσου] Rom, edit. ἔσται ἐξ ἴσου. ἐκ τῶν κεφαλίδων εἰς συμβολὴν μίαν] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. ἐκ τῶν κεφαλῶν εἰς σύμβλησιν μίαν. Ald edit. ἐκ τῶν κεφαλίδων εἰς σύμβλησιν μίαν. πέντε τῷ ἑνὶ στύλῳ] MS. Ox. & Ald. edit. πέντε μοχλοὺς τῷ ἑνὶ στύλῳ. Compl. edit. πέντε μοχλοὺς τοῖς στύλοις,& sic rursus statim infra bis, πέντε μοχλοὺς τοῖς στύλοις, pro πέντε μοχλοὺς τῷ στύλῳ. 29 καταχρυσώσεις χρυσίῳ] MS. Ox. addit καθαρῷ. 31 βύσσου νενησμένης] MS. Ox. βύσσου κεκλωσμένης. 33 ἐπὶ τοὺς στύλους] Rom. edit. cum Cyrillo De adorat. 10. ἐπὶ τῶν στύλων. reliqua verò exemplaria lectionem codicis nostri sequuntur. 35 θήσεις τὴν τράπεζαν] Romana edit. cum Cyrillo, ἐπιθήσεις τὴν τράπεζαν· reliqua exemplaria cum codice nostro consentiunt. ἐπὶ μέρους] Complut. edit. ἐπὶ μέρος. 36 ἐπίσπαστρον ἐξ ὑακίνθου] Ald. edit. ἐπίσπαστρον τῇ θύρᾳ ἐξ ὑακίνθου. Rom. edit. cum Cyrillo, pleniùs, ἐπίσπαστρον τῇ θύρᾳ τῆς σκηνῆς ἐξ ὑακίνθου. 37 τῷ καταπετάσματι] MS. Ox. τῷ κατακαλύμματι. πέντε στύλους] Ald. edit. addit ἀσήπτους.

CAP. XXVII.

3 πάντα τὰ σκεύη] MS. Ox. Complutens. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo addunt αὐτοῦ. 6 ποιήσεις φορεῖς] Complut. edit. Ald. & Rom. ποιήσεις ἀναφορεῖς. 7 εἰσάξεις τοὺς φορεῖς] Complut. edit. Ald. & Rom. εἰσάξεις τοὺς ἀναφορεῖς. 8 οὕτω ποιήσεις] Complut. edit. & Rom. addunt αὐτό. 9 τὸ πρὸς λίβα] MS. Ox. τὸ κατὰ βορρᾶν. Ald. edit. τὸ πρὸς νότον. τῷ ἑνὶ κλίτει] Schol. Ἄλλος τῇ γωνίᾳ. 10 στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι] MS. Ox. addit, χαλκοῖ. οἱ κρίκοι αὐτῶν] MS. Ox. οἱ δακτύλιοι αὐτῶν. ψαλίδες αὐτῶν ἀργυραῖ] In Rom. edit. deest αὐτῶν. 11 πρὸς βορρᾶν] MS Ox. πρὸς ἀπηλιώτην. στῦλοι αὐτῶν εἴκοσι] In Complut. edit. deest αὐτῶν. οἱ κρίκοι] MS. Ox. οἱ δακτύλιοι, ϗ αἱ βάσεις] MS. Ox. ϗ πᾶσαι αἱ βάσεις. 13 τὸ πρὸς ἀνατολάς] MS. Ox. & Rom. edit. τῆς πρὸς νότον. 16 βύσσου κεκλωσμένης] Ald. edit. βύσσου νενησμένης. 18 ἐφ' ἑκατόν] MS. Ox. addit πήχεων, prout in hebræo. 19 πᾶσα ἡ ἀποσκευή] Complutens. edit. Ald. & Rom. πᾶσα ἡ κατασκευή. καὶ οἱ πάσσαλοι τῆς αὐλῆς χαλκοῖ] Ald. edit. addit καὶ ποιήσεις ἱμάτια ὑακίνθινα καὶ πορφυρᾶ ϗ κόκκινα τοῦ λειτουργεῖν ἐν αὐτοῖς ἐν τοῖς ἁγίοις. 20 ἐξ ἐλαιῶν] Schol. ἐκ σπερμάτων. ἀτρύγητον καθαρόν] MS. Ox. Complutens. edit. Ald. & Romana cum Cyrillo De adorat. 9. ἄτρυγον καθαρόν. εἰς φῶς] Rom. edit. & Cyrillus addunt, καῦσαι. 21 τοῦ ἐπὶ τῆς διαθήκης] MS. Ox. τοῦ ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου τῆς διαθήκης κυρίου. καύσει αὐτόν] MS.Ox. Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo, καύσει αὐτό.

CAP. XXVIII.

1 προσαγάγου] Ald. edit. προσάγου. τόν τε Ἀαρών] MS. Ox. τὸν ἱερέα Ἀαρών. 3 πνεύματος αἰσθήσεως] MS. Ox. cum Cyrillo De ador. 11. πνεῦμα αἰσθήσεως. Compl. edit. Ald. & Rom. πνεύματος σοφίας ϗ αἰσθήσεως. 4 ϗ χιτῶνα κοσυμβωτόν] MS. Ox. ϗ χιτῶνας κοσυμβωτούς. κίδαριν] Schol. κατὰ τὸ Σαμαρειτικόν, πῖλον, ἤτοι καθ' ἑτέραν γραφὴν μίτραν. καὶ ζώνην] MS. Ox. καὶ ζωστῆρας.

6 ϗ ποιήσουσι τὴν ἐπωμίδα ἐκ βύσσου κεκλωσμένης] Schol. Ἄλλος, ϗ ποιήσουσι τὴν ἐπωμίδα ἐκ χρυσίου καὶ ὑακίνθου καὶ πορφύρας καὶ κοκκίνου νενησμένου καὶ βύσσου κεκλωσμένης. 8 ἔσται ἐκ χρυσίου] Ald. edit. & Romana addunt καθαροῦ, quæ vox in reliquis exemplaribus, & Cyrillo deeſt. κοκκίνου διανενησμένου] MS. Ox. κοκκίνου κεκλωσμένου. 9 δύο λίθους, λίθους σμαράγδου] Complut. edit. δύο λίθους σμαράγδους. Cyrillus δύο λίθους, λίθους σμαράγδους. γλύψεις ἐπ' αὐτοῖς] Compl. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo γλύψεις ἐν αὐτοῖς. 11 τοὺς δύο λίθους διαγλύψεις ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ] Schol. Ἄλλος, τοὺς δύο λίθους ἐπὶ τοῖς ὀνόμασι τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ περικεκλωσμένους ϗ συνεσφραγισμένους, χρυσίῳ ποιήσεις αὐτούς. 12 λίθοι μνημοσύνου εἰσί] Complut. edit. cum Cyrillo, λίθοι μνημόσυνόν εἰσι. τὰ ὀνόματα τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ] MS. Ox. τὰ ὀνόματα αὐτῶν. 13 ἀσπιδίσκας ἐκ χρυσίου καθαροῦ] Cyrillus addit καταμεμιγμένας. 14 κατὰ τὰς παρωμίδας] Sic MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. Cyrillus lectionem codicis noſtri ſequitur. 15 ἔργον ποικιλτοῦ] Cyrillus ἔργον ὑφάντου. κατὰ τὸν ῥυθμόν] Complut. edit. κατὰ τὸν ἀριθμόν. κοκκίνου κεκλωσμένου] Complut. edit. κοκκίνου νενησμένου. 16 τὸ μῆκος] Rom. edit. addit αὐτοῦ, quæ vox in reliquis exemplaribus & Cyrillo deeſt. 19 λιγύριον] Ald. edit. ἀργύριον· malè. 20 βηρύλλιον] Complut. edit. βήρυλλος. περικεκαλυμμένα χρυσίῳ] MS. Ox. περικεκλωσμένα χρυσίῳ. 21 δώδεκα, κατὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν, κατὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν] In MS. Ox. Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo deſunt illa κατὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν. Ald. autem edit. ſic legit, δώδεκα ἔναντι κυρίου, ἐπὶ τῶν δύο ὤμων αὐτοῦ δώδεκα κατὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν, κατὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν. κατὰ τὸ ὄνομα ἔστωσαν] MS. Ox. cum Cyrillo, κατὰ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἔστωσαν. 22 ἁλυσιδωτόν] Sym. βροχωτόν. Obſervandum eſt poſt illa ἁλυσιδωτὸν χρυσίου καθαροῦ, vel ἁλυσιδωτὸν ἐκ χρυσίου καθαροῦ· ut eſt in Compl. edit. & Rom. multa deſiderari in Ald edit. & Rom. prout in noſtro codice, quæ in Ox. & Compl. edit. prout in hebræo habentur, quorum variantes lectiones hic ſubjicere operæ pretium duximus verſuum ordine ſecundum Compl. edit. obſervato. 23 ϗ ἐπιθήσεις τοὺς δύο δακτυλίους τοὺς χρυσοῦς ἐπ' ἀμφοτέρας τὰς ἀρχὰς τοῦ λογίου] MS. Ox. ϗ δώσεις τοὺς δύο δακτυλίους ἐπὶ τῶν δύο ἄκρων τοῦ λογείου. 24 ϗ ἐπιθήσεις τοὺς κρωσσοὺς ϗ τὰ ἁλυσιδωτὰ χρυσίου ἐπὶ τοὺς δύο δακτυλίους ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ λογείου. *MS.* Ox. ϗ δώσεις τὰ δύο ἁλυσιδωτὰ τὰ χρυσᾶ ἐπὶ τοῖς δυσὶ δακτυλίοις πρὸς τὰ ἄκρα τοῦ λογείου. 25 ϗ δύο κλίτη τῶν δύο κρωσσῶν ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ δύο ἐμπλόκια, ϗ ἐπιθήσεις ἐπὶ τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος ἐξ ἐναντίας κατὰ πρόσωπον. *MS.* Ox. ϗ τὰ δύο ἄκρα τῶν δύο ἁλύσεων δώσεις ἐπὶ τῶν δύο συσφίγκτων, ϗ δώσεις ἐπὶ τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος ἐπὶ τὸ μέτωπον τοῦ προσώπου αὐτοῦ. 26 ϗ ποιήσεις δύο δακτυλίους χρυσοῦς, ϗ ἐπιθήσεις ἐπὶ τὰ δύο πτερύγια τοῦ λογείου ἐπὶ τὸ ἄκρον ἀπ' ἄκρου τοῦ ὀπισθίου τῆς ἐπωμίδος ἔσωθεν. *MS.* Ox. ϗ ποιήσεις δύο δακτυλίους χρυσοῦς, ϗ θήσεις αὐτοὺς ἐπὶ τὰ δύο ἄκρα τοῦ λογείου ἐπὶ τοῦ χείλους αὐτοῦ, ὅ ἐστιν εἰς τὸ μέρος τῆς ἐπωμίδος ἔσωθεν. 27 ϗ ποιήσεις δύο δακτυλίους χρυσοῦς, ϗ ἐπιθήσεις ἐπ' ἀμφοτέρους τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος κάτωθεν αὐτοῦ κατὰ πρόσωπον κατὰ τὴν συμβολὴν ἄνωθεν τῆς συνυφῆς τῆς ἐπωμίδος. *MS.* Ox. ϗ ποιήσεις δύο δακτυλίους χρυσοῦς ϗ δώσεις αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς δύο ὤμους τῆς ἐπωμίδος κάτωθεν αὐτοῦ κατὰ πρόσωπον, κατὰ τὴν συμβολὴν αὐτῶν ἐπάνω τοῦ μηχανώματος τῆς ἐπωμίδος. 28 ϗ σφίγξεις τὸ λογεῖον ἀπὸ τῶν δακτυλίων τῶν ἐπ' αὐτοῦ εἰς τοὺς δακτυλίους τῆς ἐπωμίδος συνεχομένους ἐκ τῆς ὑακίνθου συμπεπλεγμένους εἰς τὸ ὕφασμα τῆς ἐπωμίδος ἵνα μὴ χαλᾶται τὸ λογεῖον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος. *MS.* Ox. ϗ συσφίγξουσι τὸ λογεῖον ἐκ τοῦ δακτυλίου αὐτοῦ εἰς τὸν δακτύλιον τῆς ἐπωμίδος· ἐν κλώσματι ὑακινθίνῳ, ἵνα ᾖ ἐπὶ τοῦ *μηχανώματος τῆς ἐπωμίδος. ϗ οὐ μὴ ἀποσπάσῃς τὸ λογεῖον ἀπὸ τῆς ἐπωμίδος. 29 εἰσιόντι εἰς τὸ ἅγιον] *MS.* Ox. & Complut. edit. εἰσιὼν εἰς τὸ ἅγιον. ἔναντι τοῦ θεοῦ] Cyrillus ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ. 30 ὅταν εἰσπορεύηται] Philo Allegor. 2. ὅταν εἰσέρχηται. ϗ οἴσει] Complut. edit. cum Cyrillo De adorat. 11. εἰσοίσει. Ald. ϗ θήσει. 31 ὑποδύτην ὅλον ποδήρη] MS. Ox. ὑποδύτην *ὑποδύτειον. 32 τὴν συμβολὴν συνυφασμένην] Ald. edit. τὴν συμπλοκὴν συνυφασμένην. 33 ἐπὶ τὸ λῶμα] Romana edit. cum Cyrillo, ὑπὸ τὸ λῶμα. κυκλόθεν] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. κάτωθεν. 33 τὸ δ' αὐτὸ εἶδος ῥοΐσκους χρυσοῦς] Cyrillus τὸ αὐτὸ εἶδος τοῖς ῥοΐσκοις. ϗ κώδωνας ἀνὰ μέσον] MS. Ox. cum Cyrillo, ϗ κώδωνας χρυσοῦς ἀνὰ μέσον. 35 ϗ ἔσται Ααρὼν] Aq. & Symm. ϗ ἐπὶ τοῦ Ααρών. Theodor. ϗ ἐπὶ Ααρών. 37 ἐπὶ τῆς μίτρας] Aq. & Theod. ἐπὶ τῆς κιδάρεως. 39 οἱ κόσυμβοι] Rom. edit. οἱ κοσυμβωτοί. Schol. οἱ λοιποί, αἱ συσφίγξεις. 41 ἵνα ἱερατεύωσί μοι] Cyrillus, ἵνα ἱερατεύσωσί μοι. 42 καλύψαι ἀσχημοσύνην] MS. Ox. περικαλύψαι ἀσχημοσύνην. 43 ϗ ἕξει Ααρὼν αὐτά] MS. Ox. & Ald. edit. ϗ ἄξει Ααρὼν αὐτά. ὅταν εἰσπορεύωνται] Complut. edit. ὅταν εἰσπορεύονται. ἢ ὅταν προσπορεύωνται] Complut. edit. ἢ ὅταν προσπορεύονται, malè. ἐπάξονται ἐφ' ἑαυτούς] Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo, ἐπάξονται πρὸς ἑαυτούς. νόμιμον αἰώνιον αὐτῷ] MS. Ox. νόμιμον εἰς τὸν αἰῶνα αὐτῷ.

CAP. XXIX.

1 ἃ ποιήσεις αὐτοῖς] MS. Ox. ἃ ποιήσεις ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου αὐτοῖς. ἁγιάσαι αὐτούς] Rom. edit. ἁγιάσεις αὐτούς. Reliqua autem exemplaria & Cyrillus De adorat. 11. cum codice noſtro conſentiunt. λήψῃ μοσχάριον] *Rom.* edit. λήψῃ δὲ μοσχάριον, ſecus quàm in reliquis exemplaribus & Cyrillo. ἐκ βοῶν ἄμωμον] *MS.* Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, ἐκ βοῶν ἕν. 2 ϗ λάγανα ἄζυμα κεχρισμένα] Schol. κολλύρας ἀζύμους ἀναμεμιγμένας. 3 ϗ προσοίσεις αὐτά] Ald. edit. οἴσεις ϗ προσοίσεις αὐτά. 4 τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ] *MS.* Ox. τοὺς δύο υἱοὺς αὐτοῦ. ἐπὶ τὰς θύρας] Complut. edit. ἐπὶ τὴν θύραν. 5 χιτῶνα τὸν ποδήρη] Theod. χιτῶνα τὸν ἐπενδύτην τῆς ἐπωμίδος. Symm. χιτῶνα τὸ ἐπένδυμα τοῦ ἐπενδύματος. συνάψεις αὐτῷ] Complut. & Ald. edit. συνάψεις αὐτό. 6 πέταλον] Symm. ἀφόρισμα. τὸ ἁγίασμα] Schol. Ἄλλος, τὸ ἅγιον. 9 ταῖς ζώναις] Aq. διὰ ζώνην Ααρών. Theod. ζώνῃ Ααρών. 12 ϗ ἐπιθήσεις] Complut. edit. & Rom. ϗ θήσεις. 13 τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος] Cyrillus τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος. Theodoretus qu. 61. author eſt alios interpretes pro τὸν λοβὸν, reddidiſſe τὸ πτιλόν. 14 ἁμαρτίας γάρ ἐστιν] Complut. edit. ἁμαρτία γάρ ἐστιν. 16 σφάξεις τὸν κριόν] MS. Ox. & Rom. edit. cum Cyrillo σφάξεις αὐτόν. προσχεεῖς πρὸς τὸ θυσιαστήριον] Complut. edit. προσχεεῖς ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. 17 κατὰ μέλη] Ald. edit. ϗ τὰ μέλη, malè. 18 εἰς ὀσμὴν εὐωδίας] Schol. οἱ ἄλλοι, εἰς ὀσμὴν εὐαρεστήσεως. θυσίασμα κυρίῳ ἐστί] Rom. edit. cum Cyrillo, θυμίαμα κυρίῳ ἐστί. 20 τὸ ἄκρον] Schol. τὸν ἀντιδάκτυλον. In Complut. edit. deſunt illa, ϗ ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς. 21 αἵματος τοῦ θυσιαστηρίου] MS. Ox. αἵματος τοῦ ἐπὶ θυσιαστηρίου. Complutenſ. edit. & Romana, αἵματος τοῦ ἀπὸ θυσιαστηρίου. 22 λήψῃ ἀπὸ τοῦ κριοῦ τὸ στέαρ αὐτοῦ] Schol. *Alius interpres addit ex hebræo,* ϗ τὴν κέρκον. κατακάλυμμα] Complut. edit. κάλυμμα. τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν] Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo τὸ στέαρ τὸ ὑπ' αὐτῶν. τὸν βραχίονα] Schol. οἱ λοιποί, τὴν κνήμην. ἀφόρισμα ἔναντι κυρίου] Ald. edit. repetendo quæ immediatè præceſſerunt addit, ϗ ἐπιθήσεις τὰ πάντα ἐπὶ τὰς χεῖρας Ααρών. 25 ϗ δέξῃ αὐτά] Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo, ϗ λήψῃ αὐτά. 28 ἔστι γὰρ ἀφαίρεμα τοῦτο ϗ ἀφαίρεμα ἔσται] MS. Ox. & Ald. edit. ἔστι γὰρ ἀφαίρεμα τοῦτο ϗ ἀφόρισμα ἔσται. Rom. edit. cum Cyrillo, ἔστι γὰρ ἀφόρισμα τοῦτο, ϗ ἀφαίρεμα ἔσται. σωτηρίων τῶν υἱῶν Ἰσραήλ, ἀφαίρεμα κυρίῳ] MS. Ox. σωτηρίων αὐτῶν ἀφαίρεμα κυρίῳ. Ald. edit. σωτηρίων ἀφαίρεμα κυρίῳ. Complut. edit. & Rom. lectionem codicis noſtri ſequuntur. 30 ἐνδύσεται αὐτά] MS. Ox. ἐνδύσεται αὐτάς. ὁ ἱερεὺς ὁ ἀντ' αὐτοῦ] Ald. edit. ὁ ἱερεὺς ὁ μέγας ἀντ' αὐτοῦ. λειτουργεῖν ἐν τοῖς ἁγίοις] Complut. edit. λειτουργεῖν ἐν τῷ ἁγίῳ. 32 παρὰ τὴν θύραν] Reliqua exemplaria cum Cyrillo, παρὰ τὰς θύρας. 36 τοῦ καθαρισμοῦ] MS. Ox. τοῦ ἐξιλασμοῦ, quæ verſio Aquilæ, Symmachi & Theodotionis eſt. καθαριεῖς τὸ θυσιαστήριον ἐν τῷ ἁγιάζειν] MS. Ox. καθαριεῖς τὸ θυσιαστήριον ϗ ἁγιάσεις ἐν τῷ ἁγιάζειν. 37 ἑπτὰ ἡμέρας καθαριεῖς] Schol. οἱ λοιποί, ἑπτὰ ἡμέρας ἐξιλάσῃ. ἅγιον τοῦ ἁγίου] Ald. ἅγιον τῶν ἁγίων. Complut. ϗ ἅγιον ἁγίων, malè. 38 ὅσα ποιήσεις] Complut. edit. & Rom. ἃ ποιήσεις. 40 κεκομμένῳ τῷ τετάρτῳ τοῦ εἶν] MS. Ox. κεκομμένον τέταρτον τοῦ εἶν. Ald. edit. κεκομμένῳ τοῦ τετάρτου τοῦ εἶν. 42 θυσίαν ἐνδελεχισμοῦ εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν] Ald. edit. θυσίαν ἐνδελεχισμοῦ εἰς τὰς ἀκοὰς ϗ εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν. 43 ἁγιασθήσομαι ἐν δόξῃ μου] MS. Ox. ϗ ἁγιασθήσομαι ἐν αὐτοῖς, ϗ ἁγιασθήσομαι ἐν δόξῃ μου. 46 ἐπικληθῆναι αὐτοῖς, ϗ εἶναι αὐτῶν θεός] MS. Ox. ἐπικληθῆναι αὐτοῖς θεός, ϗ θεὸς ὢν αὐτῶν.

CAP. XXX.

1 ϗ ποιήσεις θυσιαστήριον] MS. Ox. ϗ ποιήσεις θυμιατήριον. ἐκ ξύλων ἀσήπτων] In Complut. edit. vox ξύλων omittitur, malè. 3 καταχρυσώσεις αὐτό] In Romana edit. deeſt αὐτό, reliqua exemplaria cum Cyrillo De adorat. 9. & Ambroſio, habent. 4 καθαροὺς ποιήσεις αὐτούς] In Rom. edit. deeſt αὐτούς. Ald. legit αὐτῷ. ἐν τοῖς δυσὶ πλευροῖς] MS. Ox. ἐν ταῖς δυσὶ πλευραῖς. 6 κιβωτοῦ τῶν μαρτυρίων] Complut. edit. cum Cyrillo, & Ambroſio κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου. MS. Ox. Ald. edit. & Rom. lectionem codicis noſtri ſequuntur. Pro illis, τοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τῶν μαρτυρίων, alii libri legunt, κατὰ πρόσωπον τοῦ ἱλαστηρίου, ὅ ἐστιν ἐπὶ τῶν μαρτυρίων, ut eſt in Scholiis *Rom.* editionis. σοι ἐκεῖ] MS. Ox. & Rom. edit. σοι ἐκεῖθεν. Cyrillus, σοι ἐκεῖ θεός. 7 ἐπισκευάζῃ] Compl. edit. cum Ambroſio ἐπισκευάσῃ. Cyrillus ἐπισκευάζῃ. 9 οὐκ ἀνοίσεται] Romana edit. cum Cyrillo, οὐκ ἀνοίσεις. οὐ σπείσεται] Rom. edit. cum Cyrillo, οὐ σπείσεις. 10 ἐξιλάσεται ἐπ' αὐτό] Rom. edit. cum Cyrillo, ἐξιλάσεται ἐπ' αὐτοῦ. In MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio deſunt illa ἐπ' αὐτό. ϗ ἐπιθήσει] Deſunt hæc in omnibus exemplaribus, Cyrillo & Ambroſio. κεράτων αὐτοῦ] MS. Ox. κεράτων τοῦ θυσιαστηρίου. τοῦ καθαρισμοῦ τῶν ἁμαρτιῶν τοῦ ἐξιλασμοῦ] Gloſſema eſt & verſio Aquilæ vocis καθαρισμοῦ, quæ in omnes codices præter Romanum irrepſit. ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ] Deſunt hæc in Rom. edit. reliqua omnia exemplaria, & Cyrillus De adorat. 9 codicem noſtrum ſequuntur. 12 τὰ λύτρα] Schol. Ἄλλος, ἐξιλασμόν. τῆς ψυχῆς αὐτοῦ] Ald. edit. περὶ τῆς ψυχῆς αὐτῶν. 13 ὅσοι ἂν παραπορεύωνται τὴν ἐπίσκεψιν] Schol. Ἄλλος, ὁ πορευόμενος ἐν τοῖς ἀριθμοῖς. Cyrillus De adorat. 4. πορεύωνται legit pro παραπορεύωνται. ὅ ἐστι κατὰ] In edit. Ald. deſunt ὅ ἐστι. 14 πᾶς ὁ παραπορευόμενος εἰς τὴν ἐπίσκεψιν] Schol. Ἄλλος, πᾶς ὁ πορευόμενος ἐν τοῖς ἀριθμοῖς. 15 οὐκ ἐλαττονώσει] MS. Ox. cum Philone De rerum Divinarum hærede, οὐκ ἐλαττώσει. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo De adorat. 14. οὐκ ἐλαττονήσει. ἐν τῷ διδόναι τὴν εἰσφορὰν κυρίῳ] MS. Ox. & Ald. addunt περὶ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. 20 ἀναφέρειν τὰ ὁλοκαυτώματα] MS. Ox. ἀναφέρειν καρπώματα. ὅταν εἰσπορεύωνται εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, νίψονται ὕδατι] Deſunt hæc in Complut. edit. Ald. edit. priora agnoſcit, ſed illa νίψονται ὕδατι omittit. 21 αἰώνιον ϗ ταῖς γενεαῖς αὐτῶν μετ' αὐτούς] MS. Ox. αἰώνιον εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo (vide ſimiliter Ambroſium) αἰώνιον αὐτῷ ϗ ταῖς γενεαῖς αὐτοῦ μετ' αὐτόν. 23 ἡδύσματα] Aq. ἀρώματα. τὸ ἥμισυ τούτου διακοσίους ϗ πεντήκοντα] Complut. edit. & Ambroſius addunt σίκλους. 24 ϗ ἴρεως] MS. Ox. ϗ κασσίας, atque ita Ambroſius. 26 κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου] Rom. edit. cum Cyrillo De adorat. 9. κιβωτὸν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. 27 λυχνίαν ϗ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς] In Complut. edit. & Ambroſio deeſt πάντα. 28 ϗ τὴν βάσιν αὐτοῦ] Deſunt hæc in editione Rom. contra quam in hebræo & reliquis omnibus exemplaribus cum Cyrillo: vide Ambroſium. 31 ἄλειμμα χρίσεως ἅγιον ἔσται τοῦτο ὑμῖν εἰς τὰς γενεὰς ὑμῶν] MS. Ox. ἄλειμμα ἅγιον ἁγίων ἔσται μοι τοῦτο εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν. 32 κατὰ τὴν σύνθεσιν ταύτην] MS. Ox κατὰ τὸ εἶδος τοῦτο. 33 ἐξολεθρευθήσεται ἐκ τοῦ λαοῦ] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo & Ambroſio addunt αὐτοῦ. 34 λάβε σεαυτῷ] Cyrillus ϗ σὺ λάβε σεαυτῷ. ϗ λίβανον διαφανῆ] Philo de rerum divinarum hærede, addit ἐξαίρετον ἐξαιρέτῳ. ἴσον ἴσῳ ἔσται] Philo ἴσον ἴσῳ, Cyrillus ἴσον ἴσῳ ἐστίν. 35 ϗ ποιήσουσιν αὐτὸ θυμίαμα] Rom. edit. ϗ ποιήσουσιν ἐν αὐτῷ θυμίαμα. μυρεψικὸν ἔργον μυρεψοῦ μεμιγμένον συνθέσεως, καθαρὸν ἔργον ἅγιον] Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo & Ambroſio μυρεψικὸν ἔργον μυρεψοῦ μεμιγμένον, καθαρὸν ἔργον ἅγιον. Philo μύρον μυρεψοῦ ἔργον συνθέσεως καθαρᾶς, ἔργον ἅγιον. 36 λεπτόν] Cyrillus λεπτῶς. θήσεις ἀπέναντι τῶν μαρτυρίων ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου] Ald. ἀπέναντι τοῦ μαρτυρίου ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. Cyrillus, θήσεις ἀπέναντι τοῦ μαρτυρίου. 37 οὐ ποιήσετε] Schol. οἱ λοιποί, οὐ ποιηθήσεται. ἁγίασμα ἔσται ὑμῖν κυρίῳ] MS. Ox. ἁγίασμά ἐστι κυρίου.

CAP. XXXI.

2 ἰδοὺ ἀνακέκλημαι] MS. Ox. & Ald. edit. ἰδοὺ ἀνακέκληκα. Chryſoſtomus homil. De Spiritu ſancto, ἰδοὺ κέκληκα. τοῦ Οὐρὶ υἱοῦ Ὢρ] Rom. edit. τοῦ Οὐρείου τὸν Ὢρ. Clem. Alexandr. Strom. 1. τοῦ Οὐρὶ τὸν Ὢρ. Cyrillus De adorat. 9. τοῦ Οὐρίου υἱὸν υἱοῦ Ὢρ. 3 ἐνέπλησα αὐτὸν πνεῦμα θεῖον σοφίας ϗ συνέσεως, ϗ ἐπιστήμης] Chryſoſtomus homil. De Spiritu ſancto, ἐπλήρωσα αὐτὸν πνεύματος θείου, πνεύματος σοφίας, ϗ ἐπιστήμης, ϗ αἰσθήσεως· ſcribendum potiùs συνέσεως. ἐν παντὶ ἔργῳ] Cyrillus ϗ ἐν παντὶ ἔργῳ. 4 ἀρχιτεκτονεῖν] Rom. edit. cum Clem. Alexand. ἀρχιτεκτονῆσαι. ϗ τὴν βύσσον τὴν κεκλωσμένην] Deſunt hæc in Rom. edit. neque Clem. Alexandr. agnoſcit, prout, neque illa τὸ νηστὸν, quæ omnia cum præcedentibus, ϗ τὴν ὑάκινθον, ϗ τὴν πορφύραν, ϗ τὸ κόκκινον, ab hebræo abſunt. In MS. autem Ox. Complut. edit. & Ald. & Cyrillo habentur. 5 ϗ τὰ λιθουργικὰ εἰς τὰ ἔργα] Complut. edit. καὶ εἰς τὰ λιθουργικὰ ἔργα. καὶ τὰ τεκτονικά] Complutenſ. edit. ϗ εἰς τὰ τεκτονικά. Cyrillus, ϗ εἰς τὰ ἔργα τὰ τεκτονικά. 6 ἔδωκα αὐτόν] Ald. edit. δέδωκα αὐτῷ. ϗ ποιήσουσι πάντα] Rom. edit. ϗ πονήσουσι πάντα, reliqua omnia exemplaria cum Cyrillo legunt πονήσουσι ϗ ποιήσουσι πάντα. 8 ϗ τὰ θυσιαστήρια] Ald. edit. ϗ τὸ θυσιαστήριον. 11 ὅσα ἐγὼ ἐνετειλάμην σοι] MS. Ox. ὅσα ἐντέλλομαί σοι. Complut. edit. ὅσα ἐνετειλάμην σοι, & Rom. ὅσα ἐγὼ ἐνετειλάμην σοι. 13 ϗ σὺ σύνταξον] MS. Ox. & Complut. edit. ϗ σὺ λάλησον. 14 ὅτι ἅγιον ἔσται ὑμῖν] Complut. edit. ὅτι ἅγιόν ἐστιν ὑμῖν. MS. Ox. & Rom. edit. ὅτι ἅγιον τοῦτό ἐστι κυρίῳ ὑμῖν, & Ald. ὅτι ἅγιον τοῦτο κυρίῳ ϗ ὑμῖν. 14 τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου] MS. Ox. & Complut. edit. τῇ ἡμέρᾳ τῶν σαββάτων. Ald. edit. & Romana, τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ. θανάτῳ θανατωθήσεται] In Ald. edit & Rom. deeſt θανάτῳ.

CAP. XXXII.

1 συνέστη] Schol. Ἄλλος, συνηθροίσθη, ἢ ἐπανέστη. ϗ ἔλεγον αὐτῷ] MS. Ox Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo in Exod. 3. & Ambroſio, ϗ λέγουσιν αὐτῷ. ϗ ποίησον] Chryſoſtomus homil. contra Judæos & Græcos, ϗ δός. οὗτος ὁ ἄνθρωπος] MS. Ox. & Ald. edit. οὗτος ὁ ἀνήρ. 2 ἐν τοῖς ὠσὶ τῶν γυναικῶν αὐτῶν] In Complut. edit. & Rom. & Ambroſio deſunt illa τῶν γυναικῶν. MS. autem Ox. & Ald. edit. cum Cyrillo lectionem codicis noſtri confirmant. 4 ϗ ἔπλασεν αὐτό] MS Ox. Ald. & Rom. edit. cum Cyrillo, ϗ ἔπλασεν αὐτά. ἐν γραφίδι] Schol. Ἄλλος ἐν τέχνῃ. ϗ ἐποίησεν αὐτό] MS. Ox. Ald. edit. & Rom. ϗ ἐποίησεν αὐτά. Cyrillus, ϗ ἐποίησεν αὐτοῖς. ϗ εἶπαν] Rom. edit. ϗ εἶπεν, malè. οἵτινες ἀνεβίβασαν] Athanaſius in illud Evangelii, *Quicunque autem dixerit verbum contra filium hominis*, οἱ ἀναγαγόντες. 8 προσκεκυνήκασιν] MS. Ox. προσεκύνησαν. 11 κατέναντι τοῦ θεοῦ αὐτοῦ] MS. Ox. & Ald. edit. κατέναντι κυρίου τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. Complut. edit. & Rom. cum Ambroſio, ἔναντι κυρίου τοῦ θεοῦ. ἐν βραχίονι ὑψηλῷ] MS. Ox. Ald. edit. & Rom. ἐν βραχίονί σου τῷ ὑψηλῷ. 13 δοῦναι τῷ σπέρματι αὐτῶν] Rom. edit. δοῦναι αὐτοῖς. 14 ϗ ἱλάσθη κύριος] MS. Ox. ϗ ἱλάσθη κύριε. περὶ τῆς κακίας, ἧς εἶπεν ποιῆσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ] Romana edit. περιποιῆσαι τὸν λαὸν αὐτοῦ, malè. Complut. edit. cum Ambroſio ante τὸν λαὸν αὐτοῦ, interſerunt præpoſitionem περί. 15 λίθιναι γεγραμμέναι] Complut. edit. λίθιναι ἐγγεγραμμέναι. Ald. edit. & Rom. λίθιναι καταγεγραμμέναι. ἦσαν γεγραμμέναι] Ald. edit. ἦσαν καταγεγραμμέναι. 18 λέγει] MS. Ox. & Ald. edit. addunt vocem Μωϋσῆς. οὐκ ἔστι φωνὴ ἐξαρχόντων κατ' ἰσχὺν &c.] Schol. ἀντὶ τοῦ οὔτε νικώντων οὔτε φευγόντων· τὸ Σαμαρειτικόν, οὐκ ἔστι φωνὴ ἀποκρίσεως ἀνδρείας, οὐκ ἔστι φωνὴ ἀποκρίσεως ἥττης, ἀλλὰ φωνὴν ἁμαρτιῶν ἐγὼ ἀκούω. 20 κατέκαυσεν πυρί] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Ambroſio, κατέκαυσεν αὐτὸν πυρί. ἔσπειρεν αὐτόν] MS. Ox. ἔσπαρεν αὐτό. 22 πρὸς Μωϋσῆν λέγων] In MS. Ox. Ald. edit. & Rom. deeſt λέγων. 24 ὑπάρχει χρυσία] MS. Ox. & Complut. edit. cum Ambroſio ὑπάρχει χρυσίον. ϗ ἔδωκαν] Ald. edit. ϗ περιείλοντο ϗ ἔδωκαν. ἔρριψα εἰς τὸ πῦρ] Ald. edit. ἔρριψα αὐτὰ εἰς τὸ πῦρ. 28 εἰς τρισχιλίους ἄνδρας] Compl. edit. cum Ambroſio περὶ χιλιάδας ἀνδρῶν. 29 ἐπληρώσατε] Ald. edit. ἐκπληρώσατε. ἐν τῷ υἱῷ ϗ ἐν τῷ ἀδελφῷ] Ald. edit. ἐν τῷ υἱῷ αὐτοῦ ϗ ἐν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. Rom. edit. ἐν τῷ υἱῷ ἢ ἐν τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ. Philo De temulentia lectionem codicis noſtri confirmat. 32 εἰ μὲν ἀφεῖς] Philo De rerum divinarum hærede, & Cyrillus Glaph. in Geneſ. 5. εἰ μὲν ἀφῇς. ἐκ τῆς βίβλου σου ἧς ἔγραψας. Clem. Rom. Epiſt. ad Corinthios ἐκ βίβλου ζώντων. 34 βάδιζε ϗ ὁδήγησον] Ald. edit. & Rom. βάδιζε, κατάβηθι ϗ ὁδήγησον. Clemens autem Alexandr. pædag. lib. 1. 7. & Euſebius De demonſtr. 5. lectionem codicis noſtri ſequuntur. ὃν εἶπά σοι] Euſebius ὃν εἴρηκά σοι. προπορεύσεται] Clement. Alex. Euſeb. & Nyſſenus contra Eunomium lib. 10. προπορεύεται. ἐπισκέπτωμαι, ἐπάξω] Compl. edit. cum Ambroſio ἐπισκέψωμαι ϗ ἀπάξω.

CAP. XXXIII.

1 πορεύου, ἀνάβηθι] Complut. edit. & Athanaſ. ad Serapionem, πορεύου ϗ ἀνάβηθι. Ald. & Rom. προπορεύου, ἀνάβηθι. 2 πρότερόν σου] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Euſebio De demonſtr. lib. 5. & Athanaſ. ad Serapionem πρὸ προσώπου. Nyſſenus verò contra Eunomium lib. 10. lectionem codicis noſtri ſequitur. ϗ ἐκβαλεῖ] codex Vat. in lectionibus Canteri, ϗ ἐκβαλῶ. Ald. edit. ϗ ἐκβαλεῖς, malè. 3 ϗ εἰσάξει] Complut. edit. Ald. & *Rom.* ϗ εἰσάξω. 4 κατεπένθησαν ἐν πενθικοῖς] MS. Ox. & codex Clementis cum Vatic. addunt, οὐκ ἔθηκεν ἀνὴρ κόσμον αὐτοῦ ἐπ' αὐτόν. 5 Καὶ εἶπε κύριος τοῖς υἱοῖς] Et ſic Rom. Ald. edit. λάλησον τοῖς υἱοῖς. ὁρᾶτε, μή] Fullerus Miſcel. lib. 1. cap. 1. legendum conjicit ὥρᾳ τῇ μιᾷ, vel ὥρᾳ μιᾷ, ut Apocal. cap. 18. 17, & 19. ἀφέλετε τὰς στολάς] MS. Ox. ἀφέλεσθε ἀφ' ὑμῶν τὰς στολάς. ἃ ποιήσω σοι] Deſunt hæc in Complut. edit. malè. 6 ϗ τὴν περιστολήν] Complut. edit. ϗ τὴν στολήν. 7 σκηνὴν αὐτοῦ, ἔπηξεν] Complut. edit. σκηνήν, ἔπηξεν. 8 εἰσεπορεύετο Μωϋσῆς εἰς τὴν σκηνήν] Complut. edit. Ald. & Rom. addunt τὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, & MS. Ox. τοῦ μαρτυρίου τὴν ἔξω τῆς παρεμβολῆς, quæ in hebræo non ſunt. ἕως τοῦ ἐλθεῖν] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. ἕως τοῦ εἰσελθεῖν. 9 ὡς δ' ἂν εἰσῆλθε] Euſebius De demonſtr. lib. 5. ἡνίκα δ' ἂν εἰσῆλθε. ἵστατο ἐπὶ τῶν θυρῶν] Complut. edit. ἵστατο ἐπὶ τῆς θύρας, in Romana, ἵστατο ἐπὶ τὴν θύραν. Et Euſeb. ἵστατο ἐπὶ τὰς θύρας. 10 ἑστῶτα ἐπὶ τῶν θυρῶν] Complut. edit. & Rom. ἑστῶτα ἐπὶ τῆς θύρας· reliqua exemplaria cum Euſebio lectionem codicis noſtri confirmant. 12 σὺ δέ μοι εἶπας] MS. Ox. σὺ δὲ εἶπας. 13 γνωστῶς ἴδω σε] Complut. edit. & Rom. γνωστῶς ἵνα ἴδω σε· reliqua exemplaria cum Cyrillo Hieroſol. Cat. 10. cum codice noſtro conſentiunt. τὸ ἔθνος τὸ μέγα τοῦτο] Ald. edit. τὸ ἔθνος τοῦτο. 15 συμπορεύσῃ μεθ' ἡμῶν] Complut. edit. πορεύσῃ μεθ' ἡμῶν. Ald. edit. συμπορευῇ μεθ' ἡμῶν. Nyſſenus contra Eunonium συμπορευῇ ἡμῖν, Rom. verò συμπορευῇ, & Philo De migratione Abrahami συμπορεύσῃ ſine additione ἡμῖν, vel μεθ' ἡμῶν. μή με ἀναγάγῃς] Philo μή με ἀγάγῃς. 16 ἐνδοξασθησόμεθα] Ald. edit. ἐνδοξασθήσομαι. 17 τοῦτόν σοι τὸν λόγον] MS. Ox. τοῦτόν σου τὸν λόγον. 18 δεῖξόν μοι τὴν σεαυτοῦ δόξαν] Rom. edit. cum Athanaſio Contra omnes hæreſes ἐμφάνισόν μοι σεαυτόν· reliqua verò exemplaria cum Euſebio De demonſtr. 5. lectionem codicis noſtri ſequuntur. 19 παρελεύσομαι] Euſebius, προπορεύσομαι. καλέσω τῷ ὀνόματι κυρίου ἐναντίον σου] MS. Ox. cum Euſebio καλέσω ἐν τῷ ὀνόματί μου κύριον. Complut. edit. καλέσω ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου, κύριος, atque ita Rom. ſine præpoſitione ἐπί, Ald. edit. & Cyrillus Hieroſol. Cat. 10. lectionem codicis noſtri confirmant. 20 οὐ γὰρ μὴ ἴδῃ ἄνθρωπος τὸ πρόσωπόν μου] Athanaſius Contra omnes hæreſes, Cyrillus Hieroſol. Cat. 9. & 10. & Chryſoſtomus homil. 74. in Joh. οὐδεὶς ὄψεται τὸ πρόσωπόν μου. 22 ϗ θήσω σε] Cyrillus Hieroſol. Cat. 10. ἰδοὺ τίθημί σε. 23 ἀφελῶ τὴν χεῖρα] Complut. & Ald. edit. addunt μου. οὐκ ὀφθήσεταί σοι] Philo De profugis οὐ μὴ ἴδῃς. Idem tamen De nominum mutatione lectionem codicis noſtri & reliquorum exemplarium retinet.

CAP. XXXIV.

1 ἀνάβηθι εἰς τὸ ὄρος] Complut. edit. ἀναβήσῃ ἐπὶ τὸ ὄρος. 3 ϗ μηδεὶς ὀφθήτω] Complut. edit. & Rom. μηδεὶς ὀφθήτω. 5 ϗ ἐκάλεσε τῷ ὀνόματι κυρίου] Cyrillus Hieroſol. Cat. 10. ἐκάλεσε ἐν ὀνόματι κυρίου. Euſebius De demonſtr. 5. ϗ ἐλάλησε ἐν τῷ ὀνόματι κυρίου. 6 ϗ ἐκάλεσε κύριος κύριος] Ox. & Rom. edit. ϗ ἐλάλησε κύριος. Euſebius ϗ ἐλάλησε κύριε κύριε. 7 δικαιοσύνην διατηρῶν] Ald. edit. δικαιοσύνην τηρῶν. ϗ ποιῶν ἔλεος] Euſebius & Cyrillus Hieroſol. ποιῶν ἔλεος, ſine copula. Rom. edit. ϗ ἔλεος, abſque verbo ποιῶν. ϗ τὸν ἔνοχον οὐ καθαριεῖ] MS. Ox. cum Euſebio, ϗ καθαρισμῷ οὐ καθαριεῖ τὸν ἔνοχον. ἐπάγων ἁμαρτίας] Complut. edit. & Rom. ἐπάγων ἀνομίας. MS. Ox. Ald edit. & Euſebius (qui alibi eodem libro ἀποδιδοὺς pro ἐπάγων legit) cum codice noſtro conſentiunt. 8 προσεκύνησε] Complut. edit. προσεκύνει. 9 εἰ εὗρον χάριν] Complut. edit. Ald. & Rom. cum Nyſſeno contra Eunomium lib. 10. εἰ εὕρηκα χάριν. κύριος μεθ' ἡμῶν] MS. Ox. κύριός μου ἐν ἡμῖν. Complut. edit. & Rom. cum Nyſſeno κύριός μου μεθ' ἡμῶν. 10 ἐλάλησε κύριος] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. εἶπε κύριος. τίθημι διαθήκην] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. τίθημί σοι διαθήκην. ποιήσω ἔνδοξα] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ϗ ποιήσω ἔνδοξα. ἃ ἐγὼ ποιήσω] MS. Ox. Ald. edit. & Rom. ἃ ἐγὼ ποιήσω σοι. Complut. edit. ἃ ἐγὼ ποιήσω σοι ἐκεῖ. 11 ἐκβάλλω ἀπὸ προσώπου σου] MS. Ox. & Rom. edit. ἐκβάλλω πρὸ προσώπου ὑμῶν. Complut. edit. in futuro, ἐκβαλῶ πρὸ προσώπου ὑμῶν, & Ald. ἐκβαλῶ ἀπὸ προσώπου ὑμῶν. 12 μήποτε διαθῇ διαθήκην] Complut. edit. Ald. & Rom. μήποτε θῇς διαθήκην. εἰς ἣν εἰσπορεύῃ εἰς αὐτήν] Complut. edit. εἰς ἣν σὺ εἰσπορεύῃ ἐν αὐτῇ. μήποτε γένηται πρόσκομμα ἐν ὑμῖν] Rom. μή σοι γένηται πρόσκομμα ἐν ὑμῖν. 14 θεῷ ἑτέρῳ] Rom. θεοῖς ἑτέροις. 15 μήποτε διαθῇ διαθήκην] Compl. edit. Ald. & Rom. μήποτε θῇς διαθήκην. ἐκπορνεύσωσιν ὀπίσω] Ox. ἐκπορνεύσωσί σε ὀπίσω. 16 ϗ ἐκπορνεύσωσιν οἱ υἱοί σου] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ϗ ἐκπορνεύσωσι τοὺς υἱούς σου. 18 καθάπερ ἐνετειλάμην] MS. Ox. καθάπερ ἐνετειλάμην. εἰς τὸν καιρόν] Ald. edit. κατὰ τὸν καιρόν. 19 ϗ πρωτότοκον προβάτου] Complut. edit. ϗ προβάτου. 20 ἐὰν δὲ μὴ λυτρώσῃ] MS. Ox. & Rom. edit. addunt αὐτό. τιμὴν δώσεις αὐτοῦ] In MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. deeſt vox αὐτοῦ. πρωτότοκον τῶν υἱῶν σου] MS. Ox. πρωτότοκον τῶν τέκνων σου. 21 τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ] Rom. edit. τῇ δὲ ἑβδόμῃ. τῷ ἀμητῷ καταπαύσεις] Rom. edit. τῷ ἀμητῷ κατάπαυσις. 22 ποιήσεις μοι] Fortè, ποιήσεις σοι, ut in hebræo. θερισμοῦ πυρῶν] Rom. edit. θερισμοῦ πυροῦ. 24 ἀπὸ προσώπου σου] Rom. edit. πρὸ προσώπου σου. ϗ ἐμπλατυνῶ] Complut. edit. & Rom. ϗ πλατυνῶ. 25 αἷμα θυσιασμάτων] Complut. edit. & Cyrillus De adorat. 10. αἷμα θυσιάσματος. Rom. edit. αἷμα θυμιαμάτων. εἰς τὸ πρωῒ θυμίαμα] MS. Ox. & Ald. edit. εἰς τὸ πρωῒ θῦμα. Complut. edit. εἰς τὸ πρωῒ θυσιάσματι, & *Rom.* εἰς τὸ πρωῒ θύματι. 26 εἰσοίσεις εἰς τὸν οἶκον] *Rom.* edit. θήσεις εἰς τὸν οἶκον. 27 τέθειμαί σοι] Cyrillus Glaph. in Exod. 3. τεθήσομαί σοι. 28 ἐπὶ τῶν δύο πλακῶν] Ald. edit. & *Rom.* cum Cyrillo ἐπὶ τῶν πλακῶν. τὰ ῥήματα ταῦτα τῆς διαθήκης] MS. Ox. τὰ ῥήματα τῆς διαθήκης. 29 κατέβαινε] Chryſoſtomus homil. 7. ad Corinthios & Cyrillus, κατέβη. ὄρους Σινᾶ] In MS. Ox. & *Rom.* edit. deeſt vox Σινᾶ. ἐπὶ τῶν χειρῶν Μωϋσῆ] Chryſoſtomus ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ. ὄψις τοῦ χρωτός] Rom. edit. ὄψις τοῦ χρώματος· reliqua verò exemplaria cum Euſebio De demonſtr. 3. Cyrillo & Chyſoſtomo lectionem codicis noſtri confirmant. 30 πάντες οἱ υἱοί] Rom. edit. cum Cyrillo πάντες οἱ πρεσβύτεροι. Euſebius, πάντες οἱ πρεσβύτεροι τῶν υἱῶν. ὄψις τοῦ χρωτός] Rom. edit. ὄψις τοῦ χρώματος· reliqua exemplaria cum Euſebio & Cyrillo lectionem codicis noſtri ſequuntur. 32 ὅσα ἐλάλησε] Rom. edit. ὅσα ἐνετείλατο· reliqua exemplaria et Cyrillus cum codice noſtro conſentiunt. 33 κατέπαυσε Μωϋσῆς λαλῶν] Cyrillus, κατέπαυσε λαλῶν. 34 ὅσα ἐνετείλατο] MS. Ox. πάντα ὅσα ἐνετείλατο. 35 συλλαλεῖν αὐτῷ] Complut. edit. λαλεῖν αὐτῷ.

CAP. XXXV.

2 ἅγιον σάββατον] MS. Ox. Ald. edit. & Rom. ἅγια σάββατα. 7 ξύλα ἄσηπτα] MS. Ox. addit, ϗ ἔλαιον τῆς χρίσεως, ϗ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως. Complut. edit. pleniùs & veritati hebraicæ propiùs, ϗ ἔλαιον εἰς τὴν φαῦσιν, ϗ θυμίαμα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, ϗ εἰς τὴν σύνθεσιν τοῦ θυμιάματος. 9 λίθους σαρδίου] Complut. edit. & Ald. λίθους σαρδίους. 10 σοφὸς τῇ διανοίᾳ] MS. Ox. & edit. Rom. σοφὸς τῇ καρδίᾳ. 11 ϗ τὰ γλύμματα] Complut. edit. & Rom ϗ τὰ καλύμματα. ϗ τοὺς στύλους] Complut. edit. addit. ϗ τοὺς πασσάλους ϗ τὰς βάσεις. 12 κιβωτὸν τοῦ μαρτυρίου] In Complut. edit. prout in hebræo deſunt illa τοῦ μαρτυρίου. ἔλαιον τοῦ χρίσματος] Ald. edit. addit, ϗ ἔλαιον εἰς τὸ φῶς, ϗ ἀρώματα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, ϗ εἰς τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως. ϗ τὴν τράπεζαν] Complut. edit. addit in hebræo ϗ τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς, & præterea illis, πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς addit ϗ τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως. Poſt illa τὴν λυχνίαν τοῦ φωτός, ϗ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς] Ald. edit. ordine inverſo ſubjungit illa ϗ τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, ϗ τὸ θυμίαμα τῆς συνθέσεως, ϗ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. 19 λειτουργοῦσιν ἐν αὐταῖς ἐν τῷ ἁγίῳ] Rom. edit. λειτουργήσουσιν ἐν αὐταῖς. 21 ϗ οἷς ἔδοξεν τῇ ψυχῇ αὐτῶν] Rom. edit. ϗ ὅσοις ἔδοξε τῇ ψυχῇ αὐτῶν. ἀφαίρεμα] Schol. Ἄλλος, ἑκούσιον καρδίαν. 22 πᾶς ᾧ ἔδοξε] MS. Ox. & Ald. edit. πᾶς ὃ ἔδοξε. Complut. edit. πάντων ὧν ἔδοξε. 22 ἤνεγκαν ἀφαίρεμα χρυσίου] Ald. edit. & Rom. ἤνεγκαν ἀφαιρέματα χρυσίου. ϗ πᾶς ᾧ εὑρέθη παρ' αὐτῷ ὑάκινθος ϗ πορφύρα ϗ κόκκινον, ϗ βύσσος] Rom. edit. ϗ παρ' ᾧ εὑρέθη βύσσος. 24 παρ' οἷς εὑρέθη ξύλα ἄσηπτα] MS. Ox. παρ' οἷς εὑρέθη παρ' αὐτοῖς ξύλα ἄσηπτα. ἔργα τῆς κατασκευῆς] MS. Ox. ἔργα τῆς σκηνῆς. Ald. edit. & Rom. ἔργα τῆς παρασκευῆς. 27 τῆς πληρώσεως] Cyrillus De adorat. 4. τῆς συμπληρώσεως. 35 τῷ κοκκίνῳ ϗ τῇ βύσσῳ] Ald. edit. τῷ κοκκίνῳ, ϗ τῇ πορφύρᾳ ϗ τῇ βύσσῳ. ἀρχιτεκτονίας, ποικιλίας] Complut. edit. ἀρχιτεκτονίας ϗ ποικιλίας.

CAP.

CAP. XXXVI.

1 συνιέναι ποιεῖν] MS. Ox. συνιέναι ϗ ποιεῖν. Ald. edit. συνιέναι ὥστε ποιεῖν. 2 ἔχοντας τὴν σοφίαν] MS. Ox. ἔχοντας τὴν ἐπιστήμην. ᾧ ἔδωκεν] Complut. edit. & Ald. οἷς ἔδωκεν. 3 τὸ πρωῒ πρωΐ] Rom. edit. τὸ πρωΐ. 5 παρὰ τὰ ἔργα] Rom. edit. κατὰ τὰ ἔργα. 7 κατασκευὴν ποιῆσαι] MS. Ox. & Complut. edit. addunt, αὐτά. 8 Καὶ ἐποίησαν] Complut. edit. Ald. & Rom. ϗ ἐποίησε. πᾶς σοφὸς τῇ διανοίᾳ] In MS. Ox. & Rom. edit. desunt illa τῇ διανοίᾳ. τὰς στολὰς τῶν ἁγίων αἵ εἰσιν Ααρὼν τῷ ἱερεῖ] Complut. edit. cap. 39 στολὰς λειτουργικὰς Ααρὼν εἰς τὸ λειτουργεῖν ἐν τῷ ἁγίῳ. ϗ ἐποίησαν] Rom. ϗ ἐποίησεν. περιτεσιδηρωμένους] MS. Ox. περιβεβλημένους. γεγλυμμένους ϗ ἐκκεκολαμμένους ἐγκόλαμμα σφραγῖδος] MS. Ox. γεγλυμμένους ἐγκόλαμμα. Complut. edit. γεγλυμμένους ϗ κεκολαμμένους ἐγκόλαμμα σφραγῖδος. ἐκ τῶν ὀνομάτων] MS. Ox. ϗ οἱ λίθοι ἦσαν ἐξ ὀνομάτων. ϗ ἐπέθηκεν] Complut. edit. ϗ ἐπέθηκαν. λίθους μνημοσύνου τῶν υἱῶν Ισραήλ] Complut. edit. λίθοι μνημοσύνου εἰσὶ τῶν υἱῶν Ισραήλ. ἐποίησεν] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. ϗ ἐποίησαν. ἔργον ὑφαντὸν ποικιλίας] Complut. edit. Ald. & Rom. ἔργον ὑφαντὸν ποικιλίᾳ. περικεκυκλωμένα χρυσίῳ] MS. Ox. & Ald. edit. περικεκλωσμένα χρυσίῳ. ἐγγεγλυμμένα σφραγῖδας] MS. Ox ἐγγεγραμμένα σφραγῖδος. Ald. edit. ἐγγεγλυμμένα σφραγῖσιν, at Rom. edit. ἐγγεγλυμμένα εἰς σφραγῖδας. ἐμπλόκια ἐκ χρυσίου] MS. Ox. addit καθαροῦ. ἐπὶ τοὺς δύο δακτυλίους] Sic MS. Ox. Complut. edit. Ald. at Rom. ἐπὶ τοὺς δακτυλίους. ἐπὶ τοὺς ὤμους] Ald. edit. ἐπὶ τοὺς δύο ὤμους. ϗ ἐποίησαν τὸν ὑποδύτην] MS. Ox. addit ποδήρη. κώδωνας ἐπὶ τὸ λῶμα] Compl. edit. κώδωνας ἐπὶ τὰ λώματα. Ald. edit. κώδωνας ἐπὶ τοῦ λώματος. ῥοΐσκος ἐπὶ τὸ λῶμα] Complut. edit. Ald. & Rom. ῥοΐσκος ἐπὶ τοῦ λώματος. κοκκίνου νενησμένου] MS. Ox. & Ald. edit. κοκκίνου διανενησμένου. Complut. edit. κοκκίνου κεκλωσμένου.

CAP. XXXVII.

1 δέκα αὐλαίας] Complut. edit. cap. 36 addit ἐκ βύσσου κεκλωσμένης ϗ ὑακίνθου, ϗ πορφύρας ϗ κοκκίνου κεκλωσμένου χερουβὶμ ἐργασίᾳ ὑφαντοῦ ἐποίησεν αὐτάς. In reliquis major est differentia Complutens. editionis à cæteris omnibus exemplaribus quàm ut facilè notari possit, ordo enim capitum 36, 37, 38, & 39. juxta hebraicam veritatem quam sequitur planè alius est, & verborum contextus longè diversus, omissâ itaque deinceps usque 40. caput Complut. editione (quam qui voluerit consulere potest) reliqua exemplaria inter se comparabimus, & variantes lectiones notabimus. τέσσαρας στύλους ἀσήπτους] MS. Ox. τέσσαρας στύλους κεδρίνους ἀσήπτους. ϗ τοὺς κρίκους αὐτῶν] MS. Ox. ϗ τοὺς δακτυλίους αὐτῶν. ϗ τὰς βάσεις αὐτῶν πέντε χαλκᾶς] MS. Ox. Ald. edit. & Rom. ϗ αἱ βάσεις αὐτῶν πέντε χαλκαῖ. τὰ πρὸς λίβα] Ald. edit. τὰ πρὸς νότον. τὸ κατακάλυμμα] Rom. edit. τὸ καταπέτασμα. καθὰ συνετάγη Μωυσῇ] Ald. edit. καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ.

CAP. XXXVIII.

1 ϗ ἐποίησε Βεσελεὴλ τὴν κιβωτὸν] Quæ sequuntur δύο πήχεων ϗ ἡμίσους τὸ μῆκος αὐτῆς, ϗ πήχεως ϗ ἡμίσους τὸ πλάτος, ϗ πήχεως ϗ ἡμίσους τὸ ὕψος αὐτῆς, desiderantur in MS. Ox. Ald. edit. & Rom. ϗ ἐποίησεν αὐτῇ κυμάτιον χρυσοῦν κύκλῳ] Et hæc similiter desunt in MS. Ox. Ald. edit. & Rom. ϗ ἐποίησε δύο χερουβεὶν χρυσοῦς] MS. Ox. Ald. edit. & Rom. ϗ τοὺς δύο χερουβὶμ χρυσοῦς. σκιάζοντα] MS. Ox. & Ald. edit. συσκιάζοντα. κατὰ πρόσωπον] Desunt hæc verba in MS Ox. Ald. edit. & Rom. κατεχρύσωσεν αὐτοὺς χρυσίῳ καθαρῷ] Deest καθαρῷ in MS Ox. Ald. edit. & Rom. ἢ φωτίζει] MS. Ox. τὴν φωτίζουσαν. ϗ τὰ ἐνθέμια αὐτῶν] MS. Ox. ϗ τὰ ἐνθέμια ἐν αὐτοῖς, Ald. edit. & Rom. ϗ τὰ ἐνθέμια ἐξ αὐτῶν. ϗ ἑπτὰ λύχνους αὐτῇ] Ald. edit. ϗ ἑπτὰ λύχνους αὐτῆς. In MS. Ox. & Ald. & Rom. edit. ϗ ἑπτὰ λύχνους sine alterutrius additione. τοῖς στύλοις] Rom. edit. τῷ στύλῳ. ϗ ἐχρύσωσε τοὺς μοχλοὺς χρυσίῳ] Ald. edit. ϗ ἐχώνευσε ϗ ἐχρύσωσε τοὺς μοχλοὺς χρυσίῳ. οὗτος ἐποίησε, ϗ τοὺς κρίκους τῆς σκηνῆς χρυσοῦς] MS. Ox. οὗτος ἐποίησε τοὺς δακτυλίους τῆς σκηνῆς χρυσοῦς. ϗ τοὺς κρίκους τῆς αὐλῆς ϗ κρίκους εἰς] MS. Ox. ϗ τοὺς δακτυλίους τῆς αὐλῆς ϗ τοὺς δακτυλίους εἰς. κεφαλίδας τὰς ἀργυρᾶς τοῖς στύλοις] MS. Ox. & Rom. edit. κεφαλίδας τὰς ἀργυρᾶς τῆς σκηνῆς. Ald. edit. φιάλας τὰς ἀργυρᾶς τῆς σκηνῆς. ἐποίησε τοὺς πασσάλους τῆς σκηνῆς] MS. Ox. ἐποίησε τοὺς δακτυλίους τῆς σκηνῆς. ἔλαιον τοῦ χρίσματος] Ald. edit. & Rom. ἔλαιον τῆς χρίσεως. τῶν νηστευσασῶν αἳ ἐνήστευσαν] MS. Ox. τῶν νηστευουσῶν αἳ ἐνήστευσαν· fortè τῶν νηστευσασῶν αἳ ἐνήστευσαν.

CAP. XXXIX.

ἑπτακόσιοι ϗ τριάκοντα σίκλοι] Ald. edit. & Rom. ἑπτακόσιοι ϗ εἴκοσι σίκλοι. ἀργυρεῖ ἀφαίρεμα] Ald. edit. ἀργυρεῖ ἀφαιρέματα. εἰς τὴν χώνευσιν τῶν κεφαλίδων] Ald. edit. & Rom. εἰς τὴν χώνευσιν τῶν ἑκατὸν κεφαλίδων. εἰς τὰς ἀγκύλας τῶν στύλων] MS. Ox. & Rom. edit. εἰς τὰς ἀγκύλας τοῖς στύλοις. κατεκόσμησεν αὐτάς] MS. Ox. καλεκόσμησεν αὐτάς. δισχίλιοι ϗ τετρακόσιοι σίκλοι] Rom. edit. χίλιοι ϗ πεντακόσιοι σίκλοι. κόκκινον ϗ βύσσον] In MS. Ox. Ald. edit. & Rom. desunt illa ϗ βύσσον. ἐποίησαν στολὰς λειτουργικὰς Ααρών] MS. Ox. addit ϗ τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ. σκηνὴν ϗ τὰ σκεύη αὐτῆς] Ald. edit. σκηνὴν ϗ πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς. τοὺς ἄρτους τῆς προθέσεως] MS. Ox. Ald. edit. & Rom. τοὺς ἄρτους τοὺς προκειμένους. τοὺς στύλους ϗ τὰς βάσεις αὐτῆς] Desunt illa ϗ τὰς βάσεις αὐτῆς in MS. Ox. & Rom. edit. ϗ τὰ ἐργαλεῖα αὐτῆς] Ald. edit. & Rom. ϗ πάντα τὰ ἐργαλεῖα αὐτῆς. κατακαλύμματα, δέρματα ὑακίνθινα] Ox. καλύμματα, δέρματα ὑακίνθινα, & Rom. edit. καλύμματα ὑακίνθινα. πᾶσαν τὴν παρασκευήν] MS. Ox. πᾶσαν τὴν κατασκευήν. Ald. edit. & Rom. πᾶσαν τὴν ἀποσκευήν.

CAP. XL.

2 στήσεις τὴν σκηνήν] MS. Ox. ἀναστήσεις τὴν σκηνήν. 3 ϗ θήσεις τὴν κιβωτόν] Complut. edit. ϗ θήσεις ἐκεῖ τὴν κιβωτόν. 5 εἰς τὸ θυμιᾷν] Complut. edit. εἰς τὸ θυμιᾶσαι. θήσεις τὸ κάλυμμα] MS. Ox. θήσεις τὸ κατακάλυμμα. 6 παρὰ τὰς θύρας] Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, 8 ϗ περιθήσεις τὴν αὐλὴν κύκλῳ] Et sic MS. Ox. Ald. edit. ϗ περιθήσεις τὴν σκηνὴν ϗ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ ἁγιάσεις κύκλῳ. Romana edit. cum Cyrillo, ϗ περιθήσεις τὴν σκηνὴν ϗ πάντα τὰ αὐτῆς ἁγιάσεις κύκλῳ, nisi quod Cyrillus pro ἁγιάσεις repetat περιθήσεις. In Complut. edit. hæc non sunt, sed eorum loco juxta hebraicam veritatem, ϗ θήσεις τὸν λουτῆρα ἀνὰ μέσον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, ϗ ἀνὰ μέσον τοῦ θυσιαστηρίου, ϗ θήσεις ἐν αὐτῷ ὕδωρ, ϗ θήσεις τὴν αὐλὴν κύκλῳ, ϗ θήσεις τὸ καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς. 9 ἔλαιον τῆς χρίσεως] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo ἔλαιον τοῦ χρίσματος. 10 Post illa θυσιαστήριον τῶν καρπωμάτων ϗ πάντα σκεύη αὐτοῦ] Sequuntur in Complut. edit. ϗ χρίσεις τὸν λουτῆρα ϗ τὴν βάσιν αὐτοῦ ϗ ἁγιάσεις αὐτόν, quæ juxta veritatem fontis hebraici subjungenda potiùs erant iis, ϗ ἔσται τὸ θυσιαστήριον ἅγιον τῶν ἁγίων. 16 πάντα ὅσα συνέταξε κύριος] Complut. edit. Ald. & Rom. πάντα ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος. Illis ὑπέθηκε τοὺς διωστῆρας ὑπὸ τὴν κιβωτόν] Complut. edit. addit ex hebræo ϗ ἐπέθηκε τὸ ἱλαστήριον ἐπάνω τῆς κιβωτοῦ. 22 ϗ ἔθηκεν τὴν τράπεζαν] Complut. edit. Ald. & Rom. ϗ ἐπέθηκε τὴν τράπεζαν. ἐπὶ τὸ κλίτος τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου] Desunt hæc in Rom. edit. 24 λυχνίαν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου] Complut. edit. addit ex hebræo ἐναντίον τῆς τραπέζης. 25 ὃν τρόπον] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. καθάπερ. Illis, συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ] Complut. edit. addit ex hebræo, ϗ ἔθηκε τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. 29 Post illa, παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου] In Compl. edit. ex hebræo hæc sequuntur, ϗ ἀνήνεγκεν ἐν αὐτῷ ὁλοκαύτωμα ϗ θυσίαν, καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ, ϗ ἐποίησε τὸν λουτῆρα ἀνὰ μέσον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, ϗ ἀνὰ μέσον τοῦ θυσιαστηρίου, ϗ ἐπέθηκεν ἐν αὐτῷ ὕδωρ ἵνα νίπτωνται ἐξ αὐτοῦ Μωυσῆς ϗ Ααρὼν ϗ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, τὰς χεῖρας, αὐτῶν, ϗ τοὺς πόδας, εἰσπορευομένων αὐτῶν εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, ἢ ὅταν προσπορεύωνται πρὸς τὸ θυσιαστήριον λειτουργεῖν, ἐνίπτοντο ἐξ αὐτοῦ καθὰ συνέταξε κύριος τῷ Μωυσῇ. 33 ϗ ἔστησε τὴν αὐλὴν κύκλῳ τῆς σκηνῆς ϗ τοῦ θυσιαστηρίου] MS. Ox. ϗ ἔστησε τὴν αὐλὴν κύκλῳ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. Complut. edit. ϗ ἔστησε τὴν αὐλὴν κύκλῳ τῆς σκηνῆς, ϗ τοῦ μαρτυρίου, & ex hebræo addit ϗ ἔθηκε τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς αὐλῆς. 34 ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη] Cyrillus συνεκάλυψεν ἡ νεφέλη. ϗ δόξης κυρίου ἐπλήσθη ἡ σκηνή] MS. Ox. ϗ ἡ δόξα κυρίου ἔπλησε τὴν σκηνήν. Cyrillus ϗ δόξης κυρίου ἐπληρώθη ἡ σκηνή. 35 ἐπεσκίαζεν] Complut. edit. ἐπεσκίασεν. δόξης κυρίου ἐπλήσθη] Rom. edit. δόξης κυρίου ἐνεπλήσθη.

LEVITICUS.

CAP. I.

6 ϗ ἀνεκάλεσε Μωυσῆν] MS. Ox. ϗ ἀνεκάλεσε κύριος Μωυσῆν. & Ald. edit. ϗ ἐκάλεσε κύριος Μωυσῆν· in quibus vox κύριος post ἐκάλεσε deest. Isychius in Leviticum author est LXX. interpretes vertisse *revocare*. 2 προσφέρῃ δῶρα] MS. Ox. & Complut. edit. προσάγῃ δῶρα. Ald. edit. προσάξῃ δῶρα. & Rom. edit. cum Cyrillo De ador. 16 προσαγάγῃ δῶρα. 3 ἐὰν ὁλοκαύτωμα] Ald. edit. ἐὰν ὁλοκαυτώματα. δεκτὸν ἔναντι κυρίου] MS. Ox. δεκτὸν αὐτῷ ἐξιλάσασθαι ἔναντι κυρίου. 5 ϗ σφάξουσι] Cyrillus ϗ σφάξει. 6 ϗ δείραντες] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo ϗ ἐκδείραντες. 7 στοιβάσουσι ξύλα] Rom. edit. cum Cyrillo 8. ἐπιστοιβάσουσιν. οἱ υἱοὶ Ααρών] Complut. edit. ἐπιθήσουσιν οἱ υἱοὶ Ααρών. Ald. edit. στοιβάσουσιν οἱ υἱοὶ Ααρών. Rom. edit. cum Cyrillo lectionem codicis nostri confirmat. τὰ ὄντα] Cyrillus τοῦ ὄντος. 9 τὰ δὲ ἐγκοίλια] Complut. edit. τὰ δὲ ἐν τῇ κοιλίᾳ. ϗ ἐπιθήσει ὁ ἱερεύς] MS Ox. & Rom. edit. ϗ ἐπιθήσουσιν οἱ ἱερεῖς. Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo cum codice nostro consentiunt. κάρπωμά ἐστι θυσία] MS. Ox. ὁλοκαύτωμά ἐστι θυσίας. 10 εἰς ὁλοκαύτωμα] Ald. edit. & Rom. εἰς ὁλοκαυτώματα· reliqua exemplaria cum Cyrillo lectionem codicis nostri sequuntur. 11 ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ] In Ald. edit. deest κύκλῳ. 12 τὴν κεφαλὴν ϗ τὸ στέαρ] MS. Ox. & Ald. edit. τὴν κεφαλὴν ϗ τὸ στέαρ αὐτοῦ. Complut. edit. τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ϗ τὸ στέαρ αὐτοῦ. τὰ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου] Complut. edit. τὰ ὄντα ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. 13 κάρπωμά ἐστι θυσία] MS. Ox. ὁλοκαύτωμά ἐστι θυσίας. 14 ἐὰν δὲ ἀπὸ τῶν πετεινῶν κάρπωμα προσφέρῃ δῶρον τῷ κυρίῳ] Desunt hæc omnia in Ald. edit. festinatione librarii vel incuria typographi: malé. Pro κάρπωμα MS. Ox. legit ὁλοκαύτωμα, & Complut. edit ὁλοκάρπωμα. τῶν περιστερῶν] Ald. edit. τῶν περιστεριδίων. 15 ἀποκνίσει τὴν κεφαλήν] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ. Schol. τὸ Σαμαρειτικόν, ἀνακλάσει. ἐπιθήσει ὁ ἱερεύς] Compl. edit. ἐπιθύσει ὁ ἱερεύς. 16 τὸν πρόλοβον σὺν τοῖς πτεροῖς] Theod. τὴν φύσιν αὐτοῦ σὺν τοῖς πτίλοις. Aq. τὴν σπίζουσαν. Procopius, *Vesiculam gutturis. Aquila vertit, edentem.* ἐκβαλεῖ αὐτό] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo ἐκβαλεῖ αὐτά. 17 ἐκ τῶν πτερύγων] MS. Ox. ἐκ τῶν πτερῶν. διελεῖ] Schol. τὸ Σαμαρειτικόν, μαδήσει, λεπίσει. ἐπιθήσει αὐτό] Complut. edit. ut supra, ἐπιθύσει αὐτό. κάρπωμά ἐστι θυσία] MS. Ox. ὁλοκαύτωμά ἐστι θυσίας. Complut. edit. cum Cyrillo, κάρπωμά ἐστι θυσίας.

CAP. II.

1 δῶρον θυσίαν] MS. Ox. δῶρον θυσίας. Philo, Quòd somnia à Deo mittantur, δῶρον ἢ θυσίαν. 2 Καὶ οἴσει πρὸς τοὺς υἱοὺς] Complut. edit. & Ald. ϗ οἴσει αὐτήν. πλήρη τὴν δράκα] MS. Ox. & Complut. edit. πλήσει τὴν δράκα. ϗ πάντα τὸν λίβανον] Philo, ϗ παντὶ τῷ λιβάνῳ. Cyrillus De adorat. 16. ϗ πᾶν τὸ λίβανον. 4 προσφέρῃς] Complut. edit. & Rom. προσφέρῃ. πεπεμμένην ἐκ κλιβάνου] MS. Ox. πεποιημένην ἐν κλιβάνῳ. Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo, πεπεμμένην ἐν κλιβάνῳ. δῶρον κυρίῳ] Desunt hæc in MS. Ox. Complut. edit. & Aldina. διακεχρισμένα] Complut. edit. κεχρισμένα. 5 ἄζυμα ἔσται] Rom. edit. ἄζυμά ἐστι· reliqua exemplaria cum Cyrillo lectionem codicis nostri confirmant. 9 ϗ ἐπιθήσει] MS. Ox. ϗ ἐπιθύσει. κάρπωμα· ὀσμὴ εὐωδίας] MS. Ox. & Complut. edit. κάρπωμα· ὀσμὴν εὐωδίας. 10 ἀπὸ τῶν καρπωμάτων κυρίου] MS. Ox. ἀπὸ τῶν θυσιῶν κυρίῳ. 11 οὐ ποιήσετε ζυμωτόν] Cyrillus De ador. 15. οὐ προσοίσετε ζυμωτήν. καρπῶσαι κυρίῳ] MS. Ox. καρπῶσαι θυσίαν τῷ κυρίῳ. 12 δῶρον ἀπαρχῆς προσοίσετε αὐτὰ κυρίῳ] MS. Ox. δῶρον ἀπαρχῆς προσοίσετε ἀπ' αὐτῶν τῷ θεῷ. ἀναβιβασθήσεται] Cyrillus De ador. 12. ἀναθήσεται. Idem tamen De adorat. 15. lectionem codicis nostri & reliquorum exemplarium retinet. 13 οὐ διαπαύσετε] Complut. edit. & Ald. οὐ διαπαύσεται, & Ald. præfigit copulam καί. προσοίσετε κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν] In MS. Ox. & Ald. edit. desunt illa κυρίῳ τῷ θεῷ ὑμῶν, & in Complut. edit. τῷ θεῷ ὑμῶν:

14 νέα πεφρυγμένα χίδρα ἐρικτά] Aq. ἁπαλὰ λάχανα ὀσπριώδη. Theod. πίονα ἄλφιτα. Eusebius, χίδρα ἐστὶν ὅταν ἀκμασάντων ἀσταχύων λαβὼν διαθρύψῃ τις χερσὶν οἱονεὶ ἀλέσας, ἐρικτὰ ϗ τὰ ἐν μύλῳ πτισθέντα, ϗ τὸν φλοιὸν ἀποβαλόντα ὀσπριώδη λάχανα. 16 ἀπὸ τῶν χίδρων] MS. Ox. ἀπὸ τῶν χίδρων τοῦ ἐρίγματος αὐτῆς.

CAP. III.

1 αὐτοῦ προσαγάγῃ] Complut. edit. αὐτὸς προσαγάγῃ. Ald. edit. αὐτὸ προσάγῃ. 2 ἐπιθήσει τὰς χεῖρας] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo Glaph. in Leviticum addunt αὐτοῦ. De adorat. verò lib 16. abest vox αὐτοῦ. ϗ σφάξει αὐτό] Rom. edit. addit ἐναντίον κυρίου, cum Cyrillo 16 qui tamen in Leviticum lectionem codicis nostri sequitur. ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον τῶν ὁλοκαυτωμάτων κύκλῳ] In Ald. edit. desunt illa τῶν ὁλοκαυτωμάτων κύκλῳ. 3 κάρπωμα κυρίῳ] MS. Ox. κάρπωμα θυσίας κυρίῳ. 5 τὰ ἐπὶ τοῦ πυρὸς ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου] In MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Cyrillo desunt illa ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. De adorat. autem 16. lectionem codicis nostri & Rom. editionis sequitur. ὀσμὴ εὐωδίας] MS. Ox. & Complut. edit. ὀσμὴν εὐωδίας, fortè, εἰς ὀσμὴν, ut infra cap. 6. 8 ἐπιθήσει τὰς χεῖρας] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ἐπιθήσει τὴν χεῖρα, & MS. Ox. addit αὐτοῦ. ϗ σφάξει αὐτὸ παρὰ τὰς θύρας τῆς σκηνῆς] MS. Ox. ϗ σφάξει αὐτὸ κατὰ πρόσωπον ἐπὶ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς. κάρπωμα τῷ θεῷ] MS Ox. Ald. edit. & Rom. κάρπωμα τῷ κυρίῳ. 11 ὀσμὴν εὐωδίας] Complut. edit. & Rom. ὀσμὴ εὐωδίας, fortè εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. 12 προσάξει ἔναντι κυρίου] Complut. edit. προσάξει αὐτὸ ἐναντίον κυρίου. 13 ἐπιθήσει τὰς χεῖρας] MS. Ox. addit αὐτοῦ. 15 ϗ ἀμφοτέρους τοὺς νεφρούς] Complut. edit. & Ald. ϗ τοὺς δύο νεφρούς. ϗ τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν] Ald. edit. & Rom. ϗ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπ' αὐτῶν. τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος] Complut. edit. & Ald. τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος. 16 κάρπωμα ὀσμὴ εὐωδίας] MS. Ox. κάρπωμα ὀσμῆς εὐωδίας. Complut. edit. & Ald. κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας. fortè κάρπωμα εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, ut est in hebræo. 17 νόμιμον εἰς τὸν αἰῶνα] Complut. edit. νόμιμον αἰώνιον.

CAP. IV.

2 ἀκουσίως] Aq. ἐν ἀγνοίᾳ. 3 ἀρχιερεὺς ὁ κεχρισμένος ἁμάρτῃ τοῦ λαὸν ἁμαρτεῖν] MS. Ox. ἱερεὺς ὁ κεχρισμένος ἁμάρτῃ ἔναντι κυρίου ἑκουσίως εἰς πλημμέλησιν τοῦ λαοῦ τὸν λαὸν ἁμαρτεῖν. ἄμωμον τῷ κυρίῳ περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ] In Complut. edit. Rom. & Cyrillo in Leviticum & De adorat. 15. deest αὐτοῦ. 4 παρὰ τὴν θύραν] MS. Ox. & Complut. edit. παρὰ τὰς θύρας. ἐπιθήσει τὴν χεῖρα] MS. Ox. ἐπιθήσει τὰς χεῖρας 5 τετελειωμένος τὰς χεῖρας] MS. Ox. τετελειωμένος εἰς τὰς χεῖρας. οἴσει αὐτὸ ἐπὶ τὴν σκηνήν] MS. Ox. εἰσοίσει αὐτὸ ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo in Leviticum & De adorat. 15. εἰσοίσει αὐτὸ εἰς τὴν σκηνήν. 6 ἑπτάκις ἔναντι κυρίου] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ἑπτάκις τῷ δακτύλῳ ἔναντι κυρίου. 7 θυσιαστηρίου τῶν ὁλοκαυτωμάτων] MS. Ox. & Complut. edit. θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαυτώσεως, & Ald. edit. θυσιαστηρίου τῆς ὁλοκαρπώσεως. 8 τὸ κατακαλύπτον] Ald. edit. τὸ ἐπικαλύπτον. 9 τὸ ἐπὶ τῶν μηρίων] Rom. edit. cum Cyrillo in homil. & De adorat. 15. ὅ ἐστιν ἐπὶ τῶν μηρίων. 10 τῆς καρπώσεως] MS. Ox. τῶν ὁλοκαυτωμάτων. 11 σὺν τῇ κεφαλῇ] Ald. edit. addit αὐτοῦ. 12 ἐξοίσουσιν ὅλον] Complut. edit. ἐξοίσει ὅλον. 13 πᾶσα συναγωγὴ Ισραήλ] MS. Ox. & Ald. edit. & Cyrillus De adorat. 15. πᾶσα συναγωγὴ τῶν υἱῶν Ισραήλ. ἀγνοήσῃ ἀκουσίως] In Ald. edit. & Cyrillo De adorat. 9. & 15. deest vox ἀκουσίως, neque eam Origenes agnoscit. λάθῃ ῥῆμα] Schol. παρενεχθῇ λόγος. ἣ οὐ ποιηθήσεται Complut edit. ὧν οὐ δεῖ ποιεῖν. 17 βάψει ὁ ἱερεύς] Complut. edit. βάψει ὁ ἀρχιερεύς. τὸν δάκτυλον] Ald. edit. addit αὐτοῦ. ἀπέναντι τοῦ καταπετάσματος] MS. Ox. κατὰ πρόσωπον τοῦ καταπετάσματος. 18 τῶν θυμιαμάτων] Schol. Ἄλλος, τῶν ἀρωμάτων. πρὸς τὴν βάσιν] Schol. Ἄλλος, εἰς τὸ θεμέλιον. τῶν καρπώσεων] MS. Ox. τῶν ὁλοκαυτωμάτων. τοῦ πρὸς τὴν θύραν] Complut. edit. τοῦ ὄντος πρὸς τὴν θύραν, Rom. edit. τοῦ πρὸς τῇ θύρᾳ, & Ald. τοῦ ὄντος πρὸς τῇ θύρᾳ. 19 πᾶν στέαρ] Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ. 20 ἐξιλάσεται περὶ αὐτῶν] Complut. edit. ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ. 21 ἐξοίσουσι τὸν μόσχον] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. addunt ὅλον. 22 ϗ ἁμάρτῃ ϗ πλημμελήσῃ] In MS. Ox. Ald. edit. & Cyrillo De adorat. 15. desunt illa ϗ ἁμάρτῃ. 23 ἄρσεν ἄμωμον] Ald. edit. & Cyrillus addunt περὶ ἁμαρτίας. 24 ἐπιθήσει τὴν χεῖρα] Complut. edit. et Ald. addunt αὐτοῦ. ἁμαρτία ἐστί] MS. Ox. cum Cyrillo ἁμαρτίας ἐστί. Ald. edit. ὑπὲρ ἁμαρτίας ἐστί. 25 ϗ ἐπιθήσει] MS. Ox. ϗ λήψεται ϗ ἐπιθήσει. 27 ἐν τῷ ποιῆσαι μίαν] MS. Sar. ἐν τῷ ποιῆσαι αὐτὴν μίαν. 28 ϗ οἴσει χίμαιραν ἐξ αἰγῶν] MS. Ox. Sar. Complut. edit. et Ald. ϗ οἴσει τὸ δῶρον αὐτοῦ, χίμαιραν ἐξ αἰγῶν. θήλειαν ἄμωμον οἴσει περὶ τῆς ἁμαρτίας] In MS. Sar. deest vox ἄμωμον, et post ἁμαρτίας additur αὐτοῦ. 29 ἐπιθήσει τὴν χεῖρα] Complut. edit. et Ald. addunt αὐτοῦ. 30 τῷ δακτύλῳ] Complut. edit. addit αὐτοῦ. ϗ πᾶν τὸ αἷμα αὐτῆς ἐκχεεῖ] MS Sar. ϗ αἷμα αὐτῆς ἐκχεεῖ. παρὰ τὴν βάσιν τοῦ θυσιαστηρίου] Ald. edit. addit τῶν ὁλοκαυτωμάτων. 32 τὸ δῶρον αὐτοῦ εἰς ἁμαρτίαν] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo De adorat. 15. τὸ δῶρον αὐτοῦ περὶ ἁμαρτίας. 33 ϗ ἐπιθήσει τὴν χεῖρα] Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ. ϗ σφάξουσιν αὐτό] MS. Sar. Complut. edit. & Ald. addunt περὶ ἁμαρτίας. ἐν τόπῳ οὗ σφάζουσι, τὰ ὁλοκαυτώματα] Ald. edit. οὗ σφάζουσι τὰ ὁλοκαυτώματα ἐν τόπῳ ἁγίῳ. 34 τῷ δακτύλῳ] Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ. τῆς ὁλοκαυτώσεως] Complut. edit. & Rom. τῆς ὁλοκαρπώσεως. MS. Ox. & Sar. cum edit. Ald. lectionem codicis nostri sequuntur, & in MS. Sar. voces illæ obelo notantur. 35 ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα κυρίου] MS. Ox. & Complut. edit. ἐπὶ τὰ ὁλοκαυτώματα κυρίου. περὶ τῆς ἁμαρτίας] MS. Sar. addit αὐτοῦ sub asterisco.

CAP. V.

1 λήψεται τὴν ἁμαρτίαν] Complut. edit. et Ald. addunt αὐτοῦ, et MS. Sar. sub asterisco. 2 ἡ ψυχὴ ἥτις] Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἥτις. ἢ τῶν θνησιμαίων, ἢ τῶν βδελυγμάτων τῶν ἀκαθάρτων ἢ τῶν θνησιμαίων κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων] MS. Sar. ordine inverso ἢ τῶν θνησιμαίων τῶν κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων, ἢ τῶν θνησιμαίων βδελυγμάτων ἀκαθάρτων, quibus sub asterisco subjungit, ϗ λάθῃ ἀπ' αὐτοῦ, ϗ αὐτὸς μεμίανται ϗ πλημμελήσει. MS. Ox. ordinem nostri codicis et reliquorum exemplarium sequitur, & post κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων addit ἅψηται, ἢ θνησιμαίου ἑρπετοῦ ἀκαθάρτου, ϗ λάθῃ ἀπ' αὐτοῦ, ϗ αὐτὸς μεμίανται ϗ πλημμελήσει. κακοποιῆσαι ἢ καλῶς ποιῆσαι] Ald. edit. καλοποιῆσαι ἢ κακοποιῆσαι. λάθῃ αὐτὸν πρὸ ὀφθαλμῶν, ϗ οὗτος γνῷ] Complut. edit. & Ald. ϗ οὕτως γνῷ, malé. ϗ ἁμάρτῃ ἕν τι τούτων] MS. Ox. addit ϗ ἔσται ὅτι πλημμελήσει ἓν ἀπὸ τούτων, quæ omnia in MS. Sar. sub asterisco similiter adduntur, nisi quòd pro ἓν legat εἰς ἕνα. 5 περὶ ὧν ἡμάρτηκε] MS. Sar. Complut. edit. et Ald. περὶ ἧς ἡμάρτηκε. 6 περὶ τῆς ἁμαρτίας] MS. Sar. sub asterisco addit αὐτοῦ. ϗ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ ἧς ἥμαρτε] In MS. Ox. & Complut. edit. desunt illa, αὐτοῦ ἧς ἥμαρτε. MS. Sar. Ald. edit. & Rom. agnoscunt. 8 προσάξει ὁ ἱερεύς] In MS. Sar. illa ὁ ἱερεύς, asterisco notantur. ϗ ἀποκνίσει ὁ ἱερεύς] In MS. Sar. illa ὁ ἱερεύς, obelo notantur. 10 δεύτερον ποιήσει ὁλοκαύτωμα] Compl. edit. & Rom. δεύτερον ποιήσει ὁλοκάρπωμα. MS. Ox & Sar. cum edit. Ald. lectionem codicis nostri sequuntur. ϗ ἐξιλάσεται ὁ ἱερεὺς περὶ ἁμαρτίας αὐτοῦ] MS. Ox. ϗ ἐξιλάσεται περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεὺς περὶ τῆς ἁμαρτίας. In MS. Sar. desunt illa περὶ ἁμαρτίας. 11 ἐπιχεεῖ ἐπ' αὐτό] MS. Ox. ἐπιχεεῖ ἐπ' αὐτήν· et Ald. edit. ἐπιχεεῖ ἐπ' αὐτῆς. ἐπιθήσει ἐπ' αὐτό] MS. Ox. ἐπιθήσει ἐπ' αὐτήν· & Ald. edit. ἐπιθήσει ἐπ' αὐτῇ. 12 οἴσει αὐτό] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo οἴσει αὐτήν. πλήρη τὴν δράκα] MS. Sar. Complut. edit. et Ald. cum Cyrillo addunt αὐτοῦ. τῶν ὁλοκαυτωμάτων κυρίῳ] Cyrillus, τῶν ὁλοκαυτωμάτων κυρίου. ἁμαρτίας ἐστί] Sic et Ald. edit. at Complut. edit. ἁμαρτίας γάρ ἐστι. 15 ἂν λάθῃ αὐτὸν λήθη] Complut. edit. cum Cyrillo et Theodor. qu. 2. ἐὰν λάθῃ αὐτὴν λήθη. Reliqua exemplaria cum MS. Sar. et Eusebio De demonstr. lib. 1. lectionem codicis nostri sequuntur. Schol. ἐὰν ἀδικήσῃ ἀδικίαν, ἢ ἐὰν παραβῇ παράβασιν. σίκλων τοῦ σίκλου τῶν ἁγίων] Complut. edit. et Ald. σίκλων τῷ σίκλῳ τῷ ἁγίῳ. Schol. σταθμὸν ἐν σταθμῷ ἁγίων. 17 ψυχὴ ἐὰν ἁμάρτῃ] MS. Ox. et Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Eusebio et Cyrillo, ψυχὴ ἢ ἂν ἁμάρτῃ. λάβῃ τὴν ἁμαρτίαν] MS. Ox. Complut. edit. et Ald. addunt αὐτοῦ. 18 εἰς πλημμέλειαν] Schol. εἰς λύτρωσιν. 19 ἐπλημμέλησε γὰρ πλημμέλησιν ἔναντι κυρίου] MS. Sar. Complut. edit. et Ald. ἐπλημμέλησε γὰρ πλημμελείᾳ πλημμέλησιν ἔναντι κυρίου.

CAP. VI.

2 ψυχὴ ἐὰν ἁμάρτῃ] MS. Ox. et Sar. Ald. edit. & Rom. cum Eusebio De demonstrat. lib 1. et Cyrillo De adorat. 15. ψυχὴ ἢ ἂν ἁμάρτῃ. παριδὼν παρίδῃ] Cyrillus παριδοῦσα παρίδῃ· reliqua omnia exemplaria cum Eusebio lectionem codicis nostri confirmant. ψεύσηται τὰ πρὸς τὸν πλησίον] Complut. edit. ψεύσηται πρὸς τὸν πλησίον. Et sic Eusebius nisi quòd addat αὐτοῦ. MS. Sar. ψεύσηται τὰ πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ, et vox αὐτοῦ asterisco notatur. ἐν παραθήκῃ] Eusebius, ἐν παρακαταθήκῃ. περὶ κοινωνίας] Schol. ἐν πτώσει χειρός. περὶ ἁρπαγῆς] Schol. ἐν ἀναγκασμῷ. ἠδίκησέ τι τὸν πλησίον] MS. Sar. addit αὐτοῦ, sub asterisco. Schol. ἐσυκοφάντησέ τι τὸν πλησίον. 4 τὸ ἀδίκημα] Schol. Ἀκύλας ϗ οἱ λοιποί, τὴν συκοφαντίαν. τὴν παραθήκην] Eusebius τὴν παρακαταθήκην. ἀπὸ παντὸς πράγματος] In MS. Sar. vox πράγματος obelo notatur. τὸ κεφάλαιον] MS. Sar. addit αὐτοῦ sub asterisco. ϗ τὸ ἐπίπεμπτον] MS. Sar. Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ. ἀποδώσει] MS. Ox. & Sar. addunt αὐτό. ἧ ἡμέρᾳ ἐλεγχθῇ] Ald. edit. ἧ ἂν ἡμέρᾳ ἐλεγχθῇ. 6 εἰς ὃ ἐπλημμέλησε] MS. Ox. addit πρὸς τὸν ἱερέα· pro quibus MS. Sar. legit εἰς πλημμέλειαν πρὸς τὸν ἱερέα. et voces illas πρὸς τὸν ἱερέα asterisco notat. 9 ἐπὶ τῆς καύσεως] MS. Ox. ἐπὶ τῆς κατακαύσεως. ὅλην τὴν νύκτα ἕως τὸ πρωΐ, ϗ τὸ πῦρ τοῦ θυσιαστηρίου καυθήσεται ἐπ' αὐτοῦ. οὐ σβεσθήσεται] MS. Sar. cum nostro codice & reliquis exemplaribus concordat, et voces, οὐ σβεσθήσεται obelo notat. 10 περιθήσει αὐτὸ ἐχόμενον] MS. Ox. Complut. edit. et Ald. περιθήσει αὐτὴν ἐχόμενα. τὴν κατακάρπωσιν] MS. Ox. τὴν κάρπωσιν. 13 ϗ πῦρ διαπαντός] In MS. Sar. vox πῦρ obelo notatur. 14 προσάξουσιν αὐτὴν οἱ υἱοὶ Ααρών] Ald. edit. προσοίσουσιν αὐτὴν οἱ υἱοὶ Ααρὼν οἱ ἱερεῖς. 15 ϗ ἀφελεῖ ἀπ' αὐτοῦ] Ald. edit. addit ὁ ἱερεύς. τῇ δρακί] MS. Sar. addit αὐτοῦ sub asterisco· σὺν τῷ λιβάνῳ αὐτῆς] MS. Sar. Compl. edit. Ald. et Rom. σὺν παντὶ τῷ λιβάνῳ αὐτῆς, et vox παντὶ in MS. Sar. asterisco notatur. 17 ἅγια ἁγίων] MS. Ox. et Sar. Compl. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo addunt ἐστίν. 18 ἅψηται αὐτῶν] Compl. edit. ἅψηται ἀπ' αὐτῶν, malé. 21 πεφυραμένην οἴσει αὐτήν] MS. Ox. geminam versionem afferre videtur, ζεστὴν πεφυραμένην οἴσει αὐτήν. ἑλικτά] MS. Ox. ἐρικτά. quam lectionem interpres Origenis agnoscit, illa autem θυσίαν ἐκ κλασμάτων ex alia versione allata esse videntur, ubi etiam οἴσεις, fortè pro οἴσει scribendum. ἐκ κλασμάτων] Compl. addit προσοίσει. 22 νόμιμος αἰώνιος] Ald. edit. νόμιμον αἰώνιον. MS. Ox. et Compl. edit. νόμιμον αἰώνιον τῷ κυρίῳ. 25 τὸ ὁλοκαύτωμα] MS. Ox. Compl. edit. et Ald. cum Cyrillo τὰ ὁλοκαυτώματα. σφάξουσι τὰς ἁμαρτίας] MS. Sar. σφάξουσι τὸ περὶ ἁμαρτίας. MS. Ox. et Ald. edit. σφάξουσι ϗ τὸ τῆς ἁμαρτίας. 28 οὗ ἐὰν ἑψηθῇ] MS. Ox. addit ἐπ' αὐτῷ, & MS. Sar. Complut edit. Ald. & Rom. ἐν αὐτῷ. ϗ ἐκκλύσει ὕδατι] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Ald. ϗ κλύσει ὕδατι. Cyrillus in Leviticum κλύσει ὕδατι, & De adorat. 12. ἐκπλύσει ὕδατι· pro πλυνεῖ fortè & ἐκπλυνεῖ. 30 ἐν τόπῳ ἁγίῳ] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Rom. ἐν τῷ ἁγίῳ. Cyrillus De adoratione 12. lectionem codicis nostri sequitur. 31 τὸν κριὸν τὸν περὶ τῆς πλημμελείας] In MS. Sar. illa τὸν κριὸν τὸν περὶ obelo notantur. 32 τὸ ὁλοκαύτωμα] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. τὰ ὁλοκαυτώματα. σφάξουσι τὸν κριὸν τῆς πλημμελείας ἔναντι κυρίου] In MS. Sar. illa τὸν κριὸν & ἔναντι κυρίου obelis notantur. ϗ τὸ αἷμα] MS. Sar. addit αὐτοῦ sub asterisco. 33 ὀσφὺν, ϗ πᾶν τὸ στέαρ] Complut. edit. & Ald. ὀσφὺν ϗ τὸ στέαρ. τὰ ἐνδόσθια ϗ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων] In MS Sar. illa, ϗ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῶν ἐνδοσθίων, obelo notantur. 35 κάρπωμα τῷ κυρίῳ] Ald. edit. κάρπωμα ὀσμὴν εὐωδίας κυρίῳ. 36 ἐν τόπῳ ἁγίῳ ἔδονται αὐτά] MS. Sar. Complut. edit. & Ald. ἐν τόπῳ ἁγίῳ βρωθήσεται. 37 οὕτω ϗ τὸ τῆς πλημμελείας] Cyrillus De adorat. οὕτω ϗ τὸ περὶ τῆς πλημμελείας. 38 προσάγων ὁλοκαύτωμα] Cyrillus, προσάγων ὁλοκαυτώματα. δέρμα τῆς ὁλοκαυτώσεως] MS. Ox. δέρμα τῆς ὁλοκαρπώσεως. αὐτὸς προσφέρει] MS. Ox. & Ald. edit. αὐτὸς προσάγει. 39 ἥτις ποιηθήσεται] MS. Sar. ἥτις πεφθήσεται.

CAP. VII.

1 θυσίας σωτηρίου] Complut. edit. θυσίας τῶν εἰρηνικῶν. 2 περὶ αἰνέσεως] Schol. περὶ εὐχαριστίας. ἄρτους ἐκ σεμιδάλεως] MS. Ox. & Complut. edit. ἄρτους ἀζύμους ἐκ σεμιδάλεως. Schol. Ἄλλος φησί, κολλυρίδας. σεμίδαλιν πεφυραμένην] MS. Ox. σεμίδαλιν ζεστὴν ἐκ κολλύραν (fortè ἢ κολλύραν) πεφυραμένην. 3 ἐπ' ἄρτοις ζυμίταις] MS. Ox. ἐπὶ κολλύρων ἄρτων ἀζύμων. scribendum potius ζυμιτῶν, & in edit. Ald. pro ἀζυμίταις corrigendum ζυμίταις. τὸ δῶρον αὐτοῦ] MS. Sar. Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo De adorat. 12. τὰ δῶρα αὐτοῦ. ἐπὶ θυσίᾳ αἰνέσεως σωτηρίου] MS. Ox. Compl. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ.

14 ϗ προσάξει ἓν] MS. Sar. Complut. edit. & Ald. ϗ προσοίσει ἀπ' αὐτοῦ ἕν· & MS. Ox. ϗ προσοίσει ἀπ' αὐτοῦ ἕν. ἀφαίρεμα κυρίῳ] Schol. ταυτόν ἐστιν ἀφαίρεμα, ϗ ἀφόρισμα ϗ ἐπίθεμα, ϗ καρπώματα ἀπὸ τῶν θυσιῶν ἀφοριζόμενα θεῷ, ἅπερ γίνεται μέρη τοῦ ἱερέως. 5 ἐν ᾗ ἡμέρᾳ δωρεῖται] Complut. edit. ᾗ ἂν ἡμέρᾳ προσάγῃ. 6 ᾗ ἂν ἡμέρᾳ προσαγάγῃ] Cyrillus De adorat. 10. ᾗ ἂν ἡμέρᾳ προσενέγκῃ. 7 ϗ τὸ καταλειφθὲν ἀπὸ τῶν κρεῶν] In MS. Sar. his verbis præliguntur ſub aſteriſco, ϗ τὸ καταλειφθὲν ἀπ' αὐτοῦ βρωθήσεται. 8 φαγὼν φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν] MS. Ox. βρώσει βρωθῇ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου αὐτοῦ. In MS. Sar. φαγὼν φάγῃ ἀπὸ τῶν κρεῶν τῆς θυσίας τῶν εἰρηνικῶν αὐτοῦ, & illa, τῆς θυσίας τῶν εἰρηνικῶν αὐτοῦ, aſteriſco notantur. δεχθήσεται αὐτῷ] In MS. Sar. deeſt αὐτῷ. οὐ λογισθήσεται αὐτῷ] Theodotio φέγγους δέξεται. τὴν ἁμαρτίαν λήψεται] Cyrillus De ador. 10. μιανθήσεται, ϗ τὴν ἁμαρτίαν λήψεται. 9 ἐν πυρὶ κατακαυθήσεται] MS. Sar. addit ſub aſteriſco, ϗ τὰ κρέα. 10 ὅ ἐστι κυρίου] Complut. edit. & Ald. ὅ ἐστι κυρίῳ. ἀπολεῖται ἡ ψυχὴ ἐκείνη] Complut. edit. ἐξολοθρευθήσεται ἡ ψυχὴ ἐκείνη. 11 ἡ ψυχὴ ἣ ἂν ἅψηται παντὸς πράγματος ἀκαθάρτου] Procopius, *Quicunque contrectaverit omnem rem impuram. Theodotion, Quicunque inquinaverit ſe verbo impuro. Aquilas, Quicunque conſpurcaverit ſe verbo aliquo inquinato.* τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου] Complut. edit. τῆς θυσίας τῶν εἰρηνικῶν. 14 ϗ εἰς βρῶσιν οὐ φάγεται] MS. Ox. Sar. Ald. & Rom. ϗ εἰς βρῶσιν οὐ βρωθήσεται. Compl. ϗ βρώσει οὐ βρωθήσεται. 15 ὧν προστάξει] MS. Sar. ὧν προστάξεται. Ald. edit. ὧν προστάξετε. ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς] MS. Ox. addit ἢ ἔθνους. 19 Καὶ τοῖς υἱοῖς Ἰσραὴλ λαλήσεις] MS. Sar. & Complut. edit. λάλησον τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. θυσίαν σωτηρίου κυρίῳ] In MS. Sar. & Rom. edit. deeſt κυρίῳ. ἀπὸ τῆς θυσίας τοῦ σωτηρίου] MS. Sar. Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ. 20 τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος. προσοίσει αὐτά] Complut. edit. προσάξει αὐτά. Ald. προσοίσει αὐτῷ. 21 τὸ στέαρ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου] Ald. edit. τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τοῦ στηθυνίου ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. 22 ἀπὸ τῶν θυσιῶν τοῦ σωτηρίου] Ald. edit. ἀπὸ τῶν θυσιῶν τῶν σωτηρίων. 25 τοῦ ἱερατεύειν] Complut. edit. εἰς τὸ ἱερατεύειν.

CAP. VIII.

2 τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ] MS. Sarravii addit ſub aſteriſco μετ' αὐτοῦ. ϗ τὰς στολὰς αὐτοῦ] MS. Ox. ϗ τὰς στολὰς αὐτῶν. In MS. Sar. & Complut. edit. deeſt αὐτοῦ. Apud Cyrillum De adorat. 11. deſunt illa omnia, ϗ τὰς στολὰς αὐτοῦ. 3 ἐκκλησίασον ἐπὶ τὴν θύραν] Ald. edit. ἐκκλησίας ὃ ἦν ἐπὶ τὴν θύραν, errore fortè librarii vel typographi. 4 ἐξεκκλησίασε τὴν συναγωγὴν] MS. Ox. ἐκκλησίασε τὴν συναγωγήν. Ald. edit. ἐξεκκλησίασε πᾶσαν τὴν συναγωγήν. 6 ϗ προσήνεγκε] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ϗ προσήγαγε. 7 ἔζωσεν αὐτοὺς τὴν ζώνην] MS. Sar. ἔζωσεν αὐτὸν τῇ ζώνῃ. ἐνέδυσεν αὐτὸν ἐπενδύτην] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Rom. ἐνέδυσεν αὐτὸν τὸν ὑποδύτην. ϗ ἐπέθηκεν αὐτῷ] MS Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. ϗ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτόν. 8 συνέζωσεν αὐτὸν] MS. Sar. συνέδυσεν αὐτόν. Ald. edit. ἔζωσεν αὐτόν. συνέσφιγξεν αὐτὸν ἐν αὐτῇ] MS. Ox. & Sar. Compl. & Ald. συνέσφιγξεν αὐτὴν ἐν αὐτῷ. ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτόν] Rom. edit. ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτήν. Reliqua omnia exemplaria lectionem codicis noſtri ſequuntur. τὴν Δήλωσιν ϗ τὴν Ἀλήθειαν] Aq. & Theod. τοὺς φωτισμοὺς ϗ τελειώσεις. 9 τὸ ἡγιασμένον ἅγιον] In Complut. edit. deeſt ἅγιον. 10 ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῆς χρίσεως] MS Sar. & Complut. ſubjungunt hoc loco, quæ in reliquis exemplaribus paulo infra habentur, ϗ ἔχρισε τὴν σκηνὴν ϗ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ (In Complut. edit. Ald. & Rom. πάντα τὰ σκεύη αὐτῆς) ϗ ἡγίασεν αὐτήν. 11 ϗ ἡγίασεν αὐτὸ ϗ πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ] Reliqua exemplaria ϗ ἡγίασεν αὐτὸ ϗ πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, & in MS. Sar. illa, ϗ ἡγίασεν αὐτό, obelo notantur. Et pro πάντα τὰ ἐν αὐτῇ, πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ, ut in noſtro. ϗ ἡγίασεν αὐτά] Complut. edit. ἁγιάσαι αὐτά. 12 ϗ ἐπέχεε Μωϋσῆς] In MS Sar. vox Μωϋσῆς obelo notatur. 13 ἐνέδυσεν αὐτοὺς χιτῶνας] Aq. & Theod. ἐνέδυσεν αὐτοὺς ὑποδύτας. ἔζωσεν αὐτοὺς ζώνας] MS. Sar. & Ald. editio, ἔζωσεν αὐτοὺς ζώναις. 14 προσήγαγε Μωϋσῆς τὸν μόσχον] In MS. Sar. vox Μωϋσῆς obelo notatur. ϗ οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν] Reliqua exemplaria omnia, ϗ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. τὰς χεῖρας] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Ald. addunt αὐτῶν. 15 ἔσφαξεν αὐτὸν] In MS. Sar. vox αὐτὸν obelo notatur. τῷ δακτύλῳ] MS. Ox. & Sar. cum Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ. ϗ ἐκαθάρισε] Schol. τὸ Σαμαρειτικὸν ἔχει ϗ ἱλάσατο. ἄλλη δὲ ἔκδοσις περιημάρτησεν. ἐξιλάσασθαι περὶ αὐτοῦ] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Rom. ἐξιλάσασθαι ἐπ' αὐτοῦ. 16 ἔλαβε Μωϋσῆς] In MS. Sar. vox Μωϋσῆς obelo notatur. 17 τὴν βύρσαν] MS. Ox τὸ δέρμα. κατέκαυσεν αὐτὰ πυρί] In Complut. edit. deeſt αὐτά. 18 προσήγαγε Μωϋσῆς] In MS. Sar. vox Μωϋσῆς obelo notatur. εἰς ὁλοκαύτωμα] MS. Ox εἰς ὁλοκάρπωσιν. ἔσφαξε Μωϋσῆς] In MS. Sar. vox Μωϋσῆς obelo notatur. 19 ἐκρεανόμησε κατὰ μέλη] Ald. edit. addit αὐτοῦ. MS. Ox. & Complut. edit. ἐκρεοτόμησε κατὰ μέλη αὐτοῦ. 20 ὁλοκαύτωμα ὅ ἐστιν] In MS. Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. deeſt ὅ. MS. Ox. ὁλοκάρπωμα ὅ ἐστιν. κάρπωμά ἐστι τῷ κυρίῳ] MS. Sar. κάρπωμά ἐστι κυρίου. 21 προσήγαγε Μωϋσῆς] In MS Sar. vox Μωϋσῆς obelo notatur. τὸν δεύτερον κριὸν] In Complut. edit. deeſt κριόν. 22 ἄκρον τῆς χειρὸς] Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ. Et ſic etiam poſt, ἄκρον τοῦ ποδός. 23 ἐπὶ τοὺς λοβοὺς τῶν ὤτων τῶν δεξιῶν] MS. Sar. & Ald. edit. ἐπὶ τοὺς λοβοὺς τῶν ὤτων αὐτῶν τῶν δεξιῶν. Compl. edit. in ſingulari legit, ἐπὶ τὸν λοβὸν τοῦ ὠτὸς αὐτῶν δεξιοῦ, atque ita in cæteris, ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς, & τοῦ ποδός. 24 ἔλαβε τὸ στέαρ] MS. Ox. & Ald. edit. ἔλαβε Μωϋσῆς τὸ στέαρ. ϗ τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας] MS. Sar. & Complut. edit. ϗ πᾶν τὸ στέαρ τὸ ἐπὶ τῆς κοιλίας. 26 ἔλαβεν ἄρτον ἕνα ἄζυμον] Complut. edit. ἔλαβε κολλύραν ἄζυμον μίαν. ϗ ἄρτον ἐξ ἐλαίου ἕνα] Complut. edit. ϗ κολλύραν ἄρτου ἐξ ἐλαίου μίαν. Schol. Ἄλλος, κολλύραν. ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ στέαρ] Compl. edit. ἐπέθηκεν ἐπὶ τὰ στέατα. 26 Καὶ ἐπέθηκεν ἅπαντα] MS. Sar. ἐπέθηκεν τὰ πάντα. 27 ἔλαβε Μωϋσῆς] MS. Ox. & Sar. cum edit. Ald. ἔλαβε αὐτὰ Μωϋσῆς. ϗ ἀνήνεγκεν αὐτὰ Μωϋσῆς] In Complut. edit. & Ald. deeſt Μωϋσῆς. ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα] MS. Ox. ἐπὶ τὰ ὁλοκαυτώματα. ὅ ἐστιν ὀσμὴ εὐωδίας] In Ald. edit. deſunt ὅ ἐστιν. 28 ἀφεῖλε τὸ ἐπίθεμα] Ox. ἀφεῖλε τὸ ἀφαίρεμα. Compl. edit. Ald. & Rom. & Philo Alleg. 2. ἀφεῖλεν αὐτὸ ἐπίθεμα. 29 Καὶ ἔλαβε] MS. Ox. ϗ λαβὼν Μωϋσῆς. 31 ἐν τῇ αὐλῇ τῆς σκηνῆς] Complut. edit. παρὰ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς. φάγονται ταῦτα] MS. Ox. & Sar. & Rom. edit. φάγονται αὐτά. 32 κατακαυθήσεται] MS. Sar. κατακαύσετε. Ald. edit. & Rom. κατακαύσατε. 33 ἕως ἡμέρας πληρωθῇ τελειώσεως ὑμῶν] MS. Ox. ἕως ἡμέρας πληρώσεως, Compl. ἕως ἡμέρας πληρώσεως, ἡμερῶν τελειώσεως ὑμῶν. MS. Sar. Ald. & Rom. cum Cyrillo De ador. 11. ἕως ἡμέρα πληρωθῇ, ἡμέρα τελειώσεως ὑμῶν. 34 ὃν ἐνετείλατο] In Ald. edit. deeſt ὅν. τοῦ ποιῆσαι] MS. Ox. & Ald. edit. τοῦτο ποιῆσαι. 35 ἡμέρας ϗ νύκτας] MS. Ox. Compl. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo De adorat. 11. ἡμέραν ϗ νύκτα. ἵνα μὴ ἀποθάνητε] Compl. edit. ϗ οὐκ ἀποθανεῖσθε. ἐνετείλατό μοι κύριος ὁ θεός] In MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Ald. deſunt ὁ θεός. 36 συνέταξε κύριος τῷ Μωϋσῇ] Complut. edit. συνέταξε κύριος ἐν χειρὶ Μωϋσῆ.

CAP. IX.

2 εἰς ὁλοκαύτωμα, ἄμωμα] Cyrillus εἰς ὁλοκαύτωμα, ἄμωμον. 3 λάλησον, λέγων] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. λαλήσεις λέγων. 4 ϗ μόσχον] Ald edit. ϗ μόσχον ἐκ βοῶν. σεμίδαλιν πεφυραμένην] Complut. edit. & Ald. σεμίδαλιν ἀναπεφυραμένην. 5 προσῆλθε πᾶσα συναγωγή] Ald. edit. προσῆλθον πᾶσα συναγωγή. 6 ὃ εἶπε κύριος] Compl. edit. ὃ συνέταξε κύριος. 7 ποίησον τὰ δῶρα] Complut. edit. ποίησον τὸ δῶρον. καθάπερ ἐνετείλατο κύριος τῷ Μωϋσῇ] MS. Sar. καθάπερ ἐνετείλατό μοι κύριος. In Ald. edit. καθάπερ ἐνετείλατο κύριος. 9 ἔβαψε τὸν δάκτυλον] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ. 10 ϗ τοὺς νεφροὺς] MS. Ox. & Ald. edit. ϗ τοὺς δύο νεφρούς. τὸν λοβὸν τοῦ ἥπατος] MS. Ox. & Sar. cum edit. Aldina, τὸν λοβὸν τὸν ἐπὶ τοῦ ἥπατος. 11 κατέκαυσεν αὐτὰ πυρί] Complut. edit. κατέκαυσεν ἐν πυρί, & Ald. κατέκαυσε πυρί. *MS.* Sar. κατέκαυσεν αὐτὰ πυρὶ, & ſic ſtatim infrà ἔσφαξαν, pro ἔσφαξεν. 12 ϗ προσέχεεν] MS. Sar. & Compl. addunt αὐτό. 13 προσήνεγκαν αὐτὸ] MS. Ox. & Ald. edit. προσήνεγκαν αὐτῷ. κατὰ μέλη] MS. Ox. & Ald. edit. ϗ τὰ μέλη. Compl. edit. μετὰ μέλη, malé. αὐτὰ ϗ τὴν κεφαλὴν] MS. Ox. αὐτοῦ, ϗ τὴν κεφαλήν. In Compl. edit. deeſt vox αὐτά. 14 ἐπέθηκεν ἐπὶ τὸ ὁλοκαύτωμα] Ald. edit. ἐπέθηκε τὸ ὁλοκαύτωμα. 15 ϗ ἐκαθάρισε] MS. Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. addunt αὐτόν. MS. Ox. ϗ περιεποίησε. 17 ϗ ἔπλησε τὰς χεῖρας] MS. Sar. addit αὐτοῦ. 18 προσέχεε πρὸς τὸ θυσιαστήριον κύκλῳ] Sic & MS. Ox. & Complut. edit. προσέχεε ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον, niſi quòd cum MS. Sar. poſt προσέχεε addant αὐτό. 19 ϗ τοῦ κριοῦ] MS. Sar. ϗ ἀπὸ τοῦ κριοῦ. τὸ κατακάλυπτον ἐπὶ τῆς κοιλίας] MS. Sar. τὸ κατακαλύπτον τὴν κοιλίαν. 20 ϗ ἐπέθηκε] MS. Sar. ϗ ἐπέθηκαν. 21 ἀφεῖλεν Ἀαρὼν ἀφαίρεμα] MS. Ox. ἀφώρισεν Ἀαρὼν ἀφόρισμα. συνέταξε κύριος τῷ Μωϋσῇ] MS. Sar. Complut. edit. & Ald. συνέταξε Μωϋσῆς. 22 τὰς χεῖρας] MS. Sar. & Compl. edit. addunt αὐτοῦ. κατέβη ποιήσας] MS. Ox. & Ald. edit. κατέβη ποιῆσαι. ὁλοκαυτώματα τοῦ σωτηρίου] MS. Ox. & Sar. cum Complut. edit. ὁλοκαυτώματα, ϗ τὸ τοῦ σωτηρίου. Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo De adorat. 11. ὁλοκαυτώματα, ϗ τὰ τοῦ σωτηρίου. 24 ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπον] MS. Ox. & Sar. cum Compl. edit. addunt αὐτῶν.

CAP. X.

1 οἱ υἱοὶ Ἀαρὼν] MS. Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. οἱ δύο υἱοὶ Ἀαρών. ἔθηκαν ἐπ' αὐτὸ] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτά. MS. Sar. & Rom. edit. ἐπέθηκαν ἐπ' αὐτό. ἐπ' αὐτὰ θυμιάματα] Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio ἐπ' αὐτὰ θυμίαμα. MS. Sar. & Rom. edit. ἐπ' αὐτὸ θυμίαμα. 3 ὃ εἶπε κύριος] Complut. edit. ὃ ἐλάλησε κύριος. ϗ ἐν πάσῃ τῇ συναγωγῇ] MS. Ox. ϗ ἐνώπιον πάσης τῆς γῆς. 4 τὸν Μισαδαὶ] MS. Ox. & Sar. Compl. edit. & Ald. τὸν Μισαήλ. ἄρατε τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν] MS. Ox. addit σὺν τοῖς χιτῶσιν αὐτῶν. 5 ὃν τρόπον εἶπε] Complut. edit. cum Ambroſio, ὃν τρόπον ἐλάλησε. 6 τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ τοὺς καταλελειμμένους] In MS. Sar. τοὺς καταλελειμμένους obelo notantur. τὴν κεφαλὴν ὑμῶν] Compl. edit. cum Ambroſio, τὰς κεφαλὰς ὑμῶν. ὃν ἐνεπυρίσθησαν ὑπὸ κυρίου] MS. Sar. ὃν ἐνεπυρίσθησαν ἀπὸ κυρίου. Complut. edit. cum Ambroſio ὃν ἐνεπύρισε κύριος. 7 ἐφ' ὑμῖν] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio addunt ἐστιν. 7 προσπορευομένων ὑμῶν πρὸς τὸ θυσιαστήριον] In MS. Sar. hæc omnia obelo notantur, Philo De Temulentia ἢ προσπορεύησθε τῷ θυσιαστηρίῳ. 10 Διαστεῖλαι ἀναμέσον] MS. Sar. ϗ διαστεῖλαι ἀναμέσον. ἀναμέσον τῶν ἀκαθάρτων ϗ τῶν καθαρῶν] Ald. edit. ἀναμέσον τῶν ἀκαθάρτων ϗ ἀναμέσον τῶν καθαρῶν. Philo ordinem invertit, ἀναμέσον τῶν καθαρῶν ϗ τῶν ἀκαθάρτων. 11 ϗ συμβιβάσεις] Ald. & Rom. ϗ συμβιβάζειν. MS. Ox. & Sar. lectionem codicis noſtri confirmant. Schol. Ἄλλος φησὶ φωτίζειν. 12 τοὺς υἱοὺς Ἀαρὼν τοὺς καταλειφθέντας] Ox. Compl. edit. Ald. cum Ambroſio τοὺς υἱοὺς Ἀαρὼν τοὺς καταλειφθέντας. ϗ φάγεσθε ἄζυμα] Compl. edit. cum Ambroſio ϗ φάγετε αὐτὴν ἄζυμα. & Ald. ϗ φάγετε ἄζυμα. 13 οὕτω γὰρ ἐντέταλταί μοι] Ald. edit. addit κύριος, malé. 14 ἀπὸ τῶν θυσιῶν τοῦ σωτηρίου] Complut. edit & Ald. cum Ambroſio ἀπὸ τῶν θυσιῶν τῶν σωτηρίων. 15 τοῖς υἱοῖς σου ϗ ταῖς θυγατράσι σου] In MS. Sar. illa ϗ ταῖς θυγατράσι σου obelo notantur. 16 τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας ζητῶν ἐξεζήτησε] MS. Ox. τὸν περὶ τῆς ἁμαρτίας ἐν τόπῳ ἁγίῳ ζητῶν ἐζήτησε. ἐθυμώθη Μωϋσῆς] In MS. Sar. vox Μωϋσῆς obelo notatur. τοὺς ἱερεῖς τοὺς υἱοὺς Ἀαρὼν] In MS. Ox. & Sar. Ald. edit. & Rom. cum Ambroſio, deſunt illa, τοὺς ἱερεῖς. 17 τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἐν τόπῳ ἁγίῳ] Theodor. qu. 10 in Leviticum, τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας ἐν τόπῳ ἁγίῳ. τοῦτο ἔδωκεν ὑμῖν φαγεῖν] In MS. Sar. vox φαγεῖν obelo notatur. Theodoretus ibidem per interrogationem οὐ τοῦτο ἔδωκεν ὑμῖν κύριος φαγεῖν; 18 οὐ γὰρ εἰσήχθη] MS. Ox. & Sar. Complut. edit & Ald. cum Ambroſio, οὐ γὰρ εἰσηνέχθη. κατὰ πρόσωπον ἔσω] In MS. Sar. deſunt illa κατὰ πρόσωπον. ὃν τρόπον μοι συνέταξε κύριος] *MS.* Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio ὃν τρόπον συνετάγη μοι. 19 πρὸς Μωϋσῆν, λέγων] In *MS.* Sar. deeſt vox λέγων. συμβέβηκέ μοι ταῦτα] *MS.* Sar. Ald. edit. & Rom. συμβέβηκέ μοι τοιαῦτα. φάγομαι τὰ περὶ τῆς ἁμαρτίας] *MS.* Ox. Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio, φάγομαι τὸ περὶ τῆς ἁμαρτίας.

CAP. XI.

1 πρὸς Μωϋσῆν ϗ Ἀαρὼν, λέγων] *MS.* Sar. addit ſub aſteriſco πρὸς αὐτούς. 3 πᾶν κτῆνος διχηλοῦν] In *MS.* Sar. vox κτῆνος obelo notatur. 4 ϗ ἀπὸ τῶν διχηλούντων] Ald. edit. ϗ ἀπὸ τῶν μὴ διχηλεύντων. ϗ ὀνυχιζόντων ὀνυχιστῆρας] In *MS.* Sar. hæc omnia obelo notantur. κάμηλον, ὅτι ἀνάγει] Ald. edit. κάμηλον, ὅτι οὐκ ἀνάγει. 5 δασύποδα, ὅτι ἀνάγει] Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo De ador. 14. δασύποδα, ὅτι οὐκ ἀνάγει. 6 χοιρογρύλλιον, ὅτι ἀνάγει] Ald. edit. & Rom. χοιρογρύλλιον, ὅτι οὐκ ἀνάγει. In MS. Sar. & Complut. edit. contra quam in reliquis exemplaribus χοιρογρύλλιον priore loco ponitur, deinde δασύπους, & in MS. Sar. ante ἀνάγει utrobique deeſt οὐκ, ut in noſtro codice & edit. Rom. 8 ϗ τῶν θνησιμαίων] MS. Ox. & Sar. Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo addunt, αὐτῶν. ὅτι ἀκάθαρτα ταῦτα ὑμῖν] In *MS.* Sar. Complutenſ. edit. Ald. & Rom. deeſt ὅτι. 9 ϗ ταῦτα, ἃ φάγεσθε] Complutenſ. edit. & Ald. cum Cyrillo; ϗ ταῦτα φάγεσθε. ϗ ἐν ταῖς θαλάσσαις] In *MS.* Sar. ϗ, obelo notatur. 10 οὐδὲ λεπίδες] *MS.* Sar. ϗ λεπίδες. ἐν τῷ ὕδατι] In *MS.* Sar. hæc obelo notantur. Cyrillus in plurali legit, ἐν τοῖς ὕδασι. 12 ϗ λεπίδες ἐν τῷ ὕδατι] MS Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. οὐδὲ λεπίδες τῶν ἐν τοῖς ὕδασι. βδέλυγμα τοῦτο ἔσται ὑμῖν] *MS.* Sar. & Rom. edit. βδέλυγμα τοῦτό ἐστιν ὑμῖν. Apud Cyrillum deeſt ἐστιν. 14 ϗ ἰκτῖνα] *MS.* Sar. Complutenſ. edit. & Rom. cum Cyrillo, ϗ ἴκτινον, ϗ τὸν γύπα, ϗ τὸν ἁλιαίετον. καὶ τὸν γρύπα] Reliqua omnia exemplaria cum Cyrillo ϗ τὸν γρύπα, ϗ τὸν ἁλιαίετον, ϗ τὸν γύπα. λαρὸν ϗ τὰ ὅμοια αὐτῷ] In *MS.* Sar. illa ϗ τὰ ὅμοια αὐτῷ obelo notantur. 16 ϗ πάντα κόρακα ϗ τὰ ὅμοια αὐτῷ] Deſunt hæc in Ald. edit. malé. 20 πορεύεται ἐπὶ τέσσαρα] *MS.* Sar. πορεύεται ἐπὶ τεσσάρων, & ſic infra verſu ſeq. ut in Complut. edit. & apud Philonem De rerum Divinarum hærede. 21 φάγεσθε ἀπὸ τῶν ἑρπετῶν] *MS.* Sar. & Ald. edit. φάγεσθε ἀπὸ πάντων τῶν ἑρπετῶν. ἀνώτερον τῶν ποδῶν αὐτοῦ] MS. Ox. ἀνώτερα (& Philo ἀνώτερω) τῶν ποδῶν αὐτοῦ. *MS.* Sar. & Complut. edit. ἀνώτερον τῶν ποδῶν αὐτῶν. πηδᾶν ἐν αὐτοῖς] Philo ὥστε πηδᾶν ἐν αὐτοῖς. ἐπὶ τῆς γῆς] MS. Ox. cum Philone, ἀπὸ τῆς γῆς. 25 πλυνεῖ τὰ ἱμάτια] *MS.* Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. addunt αὐτοῦ. 26 ὅ ἐστι διχηλοῦν] Complut. edit. & Ald. ὅ ἐστι διχηλεδόν. οὐκ ἀναμαρυκᾶται] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Rom. οὐ μηρυκᾶται, & Ald. οὐ μὴ μηρυκᾶται. 22 πᾶς ὃς πορεύεται] MS. Ox. & Complut. edit. πᾶν ὃ πορεύεται. ἐπὶ χειρῶν] *MS.* Sar. addit αὐτοῦ. ἀκάθαρτα ἔσται ὑμῖν] Reliqua exemplaria ἀκάθαρτά ἐστιν ὑμῖν. 28 πλυνεῖ τὰ ἱμάτια] *MS.* Sar. Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo addunt αὐτοῦ. ἀκάθαρτα ταῦτα ὑμῖν ἐστιν] Ald. edit. ἀκάθαρτα ταῦτα ἔσται ὑμῖν. 29 ἀπὸ τῶν ἑρπετῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς] MS. Ox. & Sar. cum Complut. edit. ἀπὸ τῶν ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. κροκόδειλος ὁ χερσαῖος] *MS.* Sar. addit ϗ τὰ ὅμοια αὐτῷ. 30 ϗ χαλαβώτης] MS. Ox. & Complut. edit. ϗ ἀσκαλαβώτης, & Ald. edit. ϗ καλαβώτης. 31 ἑρπετῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς] In *MS.* Sar. illa τῶν ἐπὶ τῆς γῆς obelo notantur. MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ἑρπετῶν τῶν ἑρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς. ἁπτόμενος αὐτῶν τεθνηκότων] Complut. edit. & Ald. ἁπτόμενος τῶν θνησιμαίων αὐτῶν. 32 ἐπιπέσῃ ἀπὸ τῶν τεθνηκότων αὐτῶν] Complut. edit. ἐπιπέσῃ ἐπ' αὐτὸ ἐπὶ τεθνηκότων αὐτῶν. *MS.* Sar. & Ald. edit. ἐπιπέσῃ ἀπ' αὐτῶν ἐπί τι τεθνηκότων αὐτῶν. Rom. edit. cum Cyrillo ἐπιπέσῃ ἀπ' αὐτῶν ἐπ' αὐτὸ τεθνηκότων αὐτῶν. MS Ox. ſequitur lectionem codicis noſtri. σκεύους ξυλίνου ἢ δερματίνου] MS. Ox & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, σκεύους ξυλίνου ἢ ἱματίου ἢ δέρματος. ϗ καθαρὸν ἔσται] Ald. edit. ϗ μετὰ ταῦτα καθαρὸν ἔσται. 33 πᾶν σκεῦος ὀστράκινον] Ald. edit. πᾶν ἄγγος ὀστράκινον. εἰς ὃ ἂν πέσῃ] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. εἰς ὃ ἂν ἐμπέσῃ. ἀπὸ τούτων ἔνδον] Complut. edit. ἀπ' αὐτῶν ἔνδον. αὐτὸ συντριβήσεται] MS. Ox. αὐτὸ συντρίψεται. 34 ἀκάθαρτον ἔσται] Complut. edit. & Ald. addunt ὑμῖν. 35 πᾶν ὃ ἐὰν πέσῃ] *MS.* Sar. πᾶν ἐφ' ὃ ἂν ἐπιπέσῃ. Complutenſ. edit. πᾶν ἐφ' ᾧ ἂν ἐπιπέσῃ. Ald. πᾶν ὃ ἐὰν ἐμπέσῃ, & Rom. πᾶν ὃ ἐὰν ἐπιπέσῃ. 37 ἐὰν δὲ ἐπιπέσῃ τῶν θνησιμαίων] Ald. edit. & Rom. ἐὰν δὲ ἐπιπέσῃ ἀπὸ τῶν θνησιμαίων. MS. Ox. Sar. & Complut. edit. cum codice noſtro concordant. ὃ σπαρήσεται] Ald. edit. ὃ σπείρεται. 39 ὅ ἐστιν ὑμῖν τοῦτο φαγεῖν] In *MS.* Sar. vox τοῦτο obelo notatur. 40 ἐσθίων ἀπὸ τῶν θνησιμαίων τούτων] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo, ἐσθίων ἀπὸ θνησιμαίων αὐτῶν. πλυνεῖ τὰ ἱμάτια] Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ, & ſic ſtatim ubi hæc verba repetuntur. Ald. edit. addit αὐτοῦ. ϗ λούσεται ὕδατι] Verba hæc quæ bis hoc verſu in MS. Ox. prout in noſtro occurrunt, in Complut. edit. & Ald. hoc loco deſunt. Cyrillus agnoſcit, ſed illis quæ ſequuntur, ϗ ἀκάθαρτος ἔσται ἕως ἑσπέρας, ſubjungit addendo ϗ καθαρὸς ἔσται. In *MS.* Sar. poſteriore loco deſunt ϗ λούσεται ὕδατι. 42 πᾶς ὁ πορευόμενος ἐπὶ κοιλίας, ϗ πᾶς ὁ πορευόμενος] Complut. edit. πᾶν πορευόμενον ἐπὶ κοιλίας, ϗ πᾶν πορευόμενον. ὅτι βδέλυγμα ὑμῖν ἐστιν] Complut. edit. ὅτι βδέλυγμα τοῦτό ἐστιν. In *MS.* Sar. ὅτι βδέλυγμα ὑμῖν ἐστιν, & vox ὑμῖν obelo notatur. 43 ϗ οὐκ ἀκάθαρτοι ἔσεσθε ἐν αὐτοῖς] Ald. edit. ϗ οὐκ ἀκάθαρτοι ἔσεσθε ἐν τούτοις. rectiùs fortaſſe deletâ negandi particulâ, ϗ ἀκάθαρτοι ἔσεσθε ἐν αὐτοῖς. 44 ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος, ὁ θεὸς ὑμῶν] In *MS.* Sar. voces εἰμι & ὁ θεὸς ὑμῶν obelo notantur. ὅτι ἅγιός εἰμι ἐγὼ κύριος] In MS. Ox. & Sar. & Ald. edit. deeſt κύριος. & vox εἰμι in *MS.* Sar. obelo notatur. 46 πάσης ψυχῆς, τῆς κινουμένης] *MS.* Sar. & Complut. edit. πάσης ψυχῆς ζώσης τῆς κινουμένης, & vox ζώσης in *MS.* Sar. aſteriſco notatur. 47 ϗ ἀναμέσον τῶν καθαρῶν] MS. Ox. & Ald. edit. addunt ϗ συμβιβάζειν τοὺς υἱοὺς Ἰσραήλ. τῶν ζωογονούντων] MS. Ox. τῶν ζώντων.

CAP. XII.

2 ϗ ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς] Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio addunt λέγων. τέκῃ ἄρσεν] Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio τέκῃ ἄρσενα. ϗ ἀκάθαρτος ἔσται] In *MS.* Ox. Complut. edit. Cyrillo De adorat. 15. & Ambroſio deeſt καί. κατὰ τὰς ἡμέρας τοῦ χωρισμοῦ τῆς ἀφέδρου αὐτῆς] Iſychius author eſt Aquilam vertiſſe, *ſecundum dies ſeparationis miſeriæ.* Sym. *ſeparationis afflictionis*, & Theod. *ſeparationis doloris ejus.* 4 τριάκοντα ἡμέρας ϗ δέκα] Reliqua omnia exemplaria τριάκοντα ϗ τρεῖς. ἐν αἵματι ἀκαθάρτῳ αὐτῆς] MS. Ox. Complut. edit. & Ambroſius ἐν αἵματι καθαρισμοῦ αὐτῆς. *MS.* Sar. & Ald. edit. ἐν αἵματι καθαρῷ αὐτῆς. Rom. edit. & Cyrillus lectionem codicis noſtri confirmant. ἕως οὗ πληρωθῶσιν] *MS.* Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, ἕως ἂν πληρωθῶσιν. 5 κατὰ τὴν ἄφεδρον] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo & Ambroſio addunt αὐτῆς. ἑξήκοντα ἡμέρας ϗ μίαν] Reliqua omnia exemplaria ἑξήκοντα ἡμέρας ϗ ἕξ. ἐν αἵματι ἀκαθάρτῳ αὐτῆς] *MS.* Sar. & Ald. edit. ἐν αἵματι καθαρῷ αὐτῆς. 6 ἀμνὸν ἐνιαύσιον ἄμωμον] In Complut. edit. & Ambroſio deeſt vox ἄμωμον, & in *MS.* Sar. obelo notatur. ἢ δύο τρυγόνας] In reliquis omnibus exemplaribus ἢ τρυγόνα. 7 προσοίσει ἔναντι κυρίου] *MS.* Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo & Ambroſio προσοίσει αὐτὸν ἔναντι κυρίου. περὶ αὐτῆς ὁ ἱερεὺς] In *MS.* Sar. illa ὁ ἱερεύς, obelo notantur.

CAP. XIII.

2 οὐλὴ σημασία τηλαυγής] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. οὐλὴ σημασίας ἢ τηλαυγής. Rom. edit. & Cyrillus De adorat. 15. οὐλὴ σημασίας τηλαυγής. ϗ ἀχθήσεται] MS. Ox. & Ald. edit. ϗ ἐλεύσεται. In Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo deeſt καί. 3 μεταβάλῃ ἐν τῇ ἀφῇ λευκή] MS. Ox. μεταβάλῃ εἰς λευκήν. Complut. edit. μεταβάλῃ λευκήν & Ald. μεταβάλλῃ λευκῇ. ταπεινή] Schol. Ἀκύλας ϗ Σύμμαχος, φίλη, βαθυτέρα. ἀπὸ τοῦ δέρματος τοῦ χρωτὸς] Complut. edit. & Ald. addunt, αὐτοῦ, quæ vox in *MS.* obelo notatur. 4 ἐὰν δὲ τηλαυγὴς λευκὴ ᾖ] Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo ἐὰν δὲ ϗ τηλαυγὴς λευκὴ ᾖ. δέρματι τοῦ χρωτὸς] *MS.* Sar. Complut. A Rom. cum Cyrillo addunt αὐτοῦ. οὐ μετέβαλε τρίχα λευκήν] Ald. edit. οὐ βαλε λευκῇ. αὐτὴ δέ ἐστιν ἀμαυρά] In *MS.* Sar. hæc omnia obelo nota 6 καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς] Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cy ϗ καθαριεῖ αὐτὸν ὁ ἱερεύς. πλυνάμενος τὰ ἱμάτια] Complut. edit. Al Rom. cum Cyrillo addunt αὐτοῦ. σημασία] Aq. ἐξανάδοσις. Theod. ἔκβρασμα. 7 ἐὰν δὲ μεταβαλοῦσα μεταπέσῃ ἡ σημασία] Aq. & Symm. ἐὰν δὲ δόσει ἐπιδῷ τὸ ἐμφύσημα. 8 ἰδοὺ μετέπεσεν] Aq. ἰδοὺ ἐπέδωκεν. Symm. ἰ ὑπέρβη, & Theod. ἰδοὺ διακέχυται. Schol. τὸ Σαμαρειτικὸν, ἰδοὺ ἐπλατύνθη. *MS.* Sar. οὐ μετέπεσεν. 9 ϗ ἥξει πρὸς τὸν ἱερέα] MS. Ox. ϗ ἐλεύσεται Ἀαρὼν τὸν ἱερέα. Complut. edit. & Ald. ϗ ἐλεύσεται ϗ πρὸς τὸν ἱερέα. 1 τῷ δέρματι τοῦ χρωτὸς] Cyrillus addit αὐτοῦ. 12 ἐξανθοῦσα ἐξανθήσῃ] Ox. & edit. Rom. cum Cyrillo ἀνθοῦσα ἐξανθήσῃ. ἐν τῷ δέρματι] Cyril addit τοῦ χρωτὸς αὐτοῦ. ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν] Complut. edit. ἀπὸ κεφα αὐτοῦ ἕως ποδῶν αὐτοῦ. *MS.* Sarravii & Ald. edit. ἀπὸ κεφαλῆς ἕως πο αὐτοῦ. 13 ϗ ὄψεται ὁ ἱερεύς] *MS.* Sar. ϗ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς. τὸ δ τοῦ χρωτὸς] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo addunt, αὐτοῦ. καθα αὐτὸν] MS. Ox. καθαριεῖ αὐτὴν, & Ald edit. καθαριεῖ αὐτοῦ. ὅτι πᾶ MS. Ox. ὅτι πᾶσα. 15 τὸν χρῶτα ὑγιῆ] Schol. τὴν σάρκα τὴν ζῶσαν. ἀκάθαρτός ἐστι] In Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo abeſt ὅτι. 16 ἀπο κατασταθῇ] Complut. edit. ἀποκατασταθῇ. μεταβάλῃ λευκή] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. μεταβάλῃ λευκόν. 17 ϗ ὄψεται ὁ ἱερεὺς] *MS.* Sar. Complut. edit. ϗ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς. καθαριεῖ ὁ ἱερεὺς] MS. Ox. καθα αὐτόν. ϗ καθαρὸς ἔσται] MS, Ox. καθαρὸς ἔσται. Complut. edit. & Rom. καθαρός ἐστι, & Cyrillus ϗ καθαρός ἐστι. 20 ἡ ὄψις αὐτοῦ ταπεινοτέρα] MS. Ox. ἡ ὄψις κοιλοτέρα. Complut. edit. ἡ ὄψις αὐτῆς ταπεινοτέρα. λέπ ἐστὶν] Ald. edit. ἀφὴ λέπρας ἐστίν. 21 θρὶξ λευκὴ ϗ ταπεινὸν μὴ ᾖ] MS. O θρὶξ λευκὴ ϗ κοιλοτέρα. ἀφοριεῖ αὐτὸν] Complut. edit. & Rom. ϗ ἀφοριεῖ. 22 ϗ μιανεῖ] Ald. edit. ϗ μιάνῃ. 23 κατὰ χώραν μείνῃ] MS. Ox. Complutenſ. edit. & Ald. κατὰ χώραν αὐτοῦ μείνῃ. ἐν τῷ δέρματι αὐτοῦ] Ald. edit. addit τοῦ ἀσθενοῦς. 24 τηλαυγὲς λευκὸν, πυρρίζον ἢ ἔκλευκον] MS. Ox. τηλαύγημα λευκὸν ἢ πυρρίζον. Complut. edit. τηλαυγὲς ἢ ἔκλευκον πυρρίζον. Ald. edit. τηλαυγὲς λευκὸν, ἢ πυρρίζον ἢ ἔκλευκον. 25 ὄψεται αὐτὸ] MS. Ox. Compl. edit. Ald. & Rom. ὄψεται αὐτόν. μετέβαλε θρὶξ λευκή] Complut. edit. & Ald. μετέβαλε τρίχα λευκήν. ὄψις αὐτοῦ ταπεινή] MS. Ox. ὄψις αὐτοῦ κοιλοτέρα. 26 ἐὰν δὲ ἴδῃ ὁ ἱερεὺς] Compl. ἐὰν δὲ ἴδῃ αὐτὴν ὁ ἱερεὺς, & Ald. ἐὰν δὲ ἴδῃ αὐτὸν ὁ ἱερεύς. ϗ ταπεινὸν] MS Ox. ϗ κοῖλον. 29 ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ ἐὰν γένηται] Compl. edit. & Ald. ἀνδρὶ ἢ γυναικὶ ᾧ ἐὰν γένηται & ſic infra in initio ſectionis octavæ. 30 ὄψις αὐτῆς ἐγκοιλοτέρα] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ὄψις αὐτῆς κοιλοτέρα. θρὶξ ξανθίζουσα λεπτή] Ald edit. θρὶξ ἐξανθίζουσα λεπτή. θραῦσμα] Schol. Ἄλλος, ἀπόσπασμα. 32 οὐκ ἔστι κοίλη ἀπὸ τοῦ δέρματος] MS. Ox. οὐκ ἔστι κοιλοτέρα τοῦ δέρματος, & ſic rurſus ſtatim infra in hac eâdem ſectione. 34 πλυνάμενος τὰ ἱμάτια] Compl edit. addit αὐτοῦ. 36 ϗ ὄψεται ὁ ἱερεὺς] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ϗ ὄψεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς. περὶ τῆς τριχὸς τῆς ξανθῆς] Complut. edit. & Ald. περὶ τῆς τριχὸς τῆς ξανθιζούσης. ὅτι ἀκάθαρτος] In Complut. edit. & Ald. abeſt ὅτι. 37 ἐνώπιον μείνῃ] Complut. edit. & Ald. ἐνώπιον αὐτοῦ μείνῃ. 39 ἐξανθεῖ ἐν τῷ δέρματι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ] In Complut. edit. deſunt illa τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. 41 κατὰ πρόσωπον μαδήσῃ] Complut. edit. κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ μαδήσῃ. 42 λέπρα ἐστὶν ἐν τῷ φαλακρώματι] MS. Ox. λέπρα ἐστὶν ἀνθοῦσα (Complut. edit. ἐξανθίζουσα, & Ald. ἐξανθοῦσα) ἐν τῷ φαλακρώματι. 44 ἄνθρωπος λεπρός ἐστι] MS. Ox. & Complut. edit. addunt ἀκάθαρτός ἐστι. μιανεῖ αὐτόν] MS. Ox. Complutenſ. edit. Ald. & Rom. μιάνσει μιανεῖ αὐτόν. 45 ἀκατακάλυπτος] Rom. edit. cum Cyrillo ἀκάλυπτος. 46 ἔσται αὐτοῦ ἡ διατριβή] Ald. edit. ἔσται αὐτῷ ἡ διατριβή. 47 ϗ ἱματίῳ ἐὰν γένηται] MS. Ox. & Complut. edit. ϗ ἱματίῳ ᾧ ἐὰν γένηται. 48 ἐργασίμῳ δέρματι] Fortè, δέρματος, vel potius σκεύει ἐργασίμῳ δέρματος, ut ſtatim infra. 51 διαχεῖται ἡ ἀφή] MS. Ox. διαχεῖται ἡ πληγή. λέπρα ἔμμονός ἐστιν] Schol. τὸ Σαμαρειτικὸν, φιλόνεικος· ὀπίσω δὲ παλαιουμένην αὐτὴν εἶπεν, ἀντὶ τοῦ συγγηρῶσαν τῷ σώματι, ϗ ἀνίατον. 52 ἐν ᾧ ἐὰν γένηται ἡ ἀφή] MS Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. ἐν ᾧ ἂν ᾖ ἐν αὐτῷ ἡ ἀφή. 53 μὴ διαχεῖται ἡ ἀφή] MS. Ox. μὴ διαχεῖται ἡ πληγή. 55 ϗ ἥδε] Complut. edit. ϗ εἰ δέ. 55 ἐστήρικται ἐν τῷ ἱματίῳ] Schol. Ἄλλος, σπανίζουσαν. 57 λέπρα ἐξανθοῦσά ἐστιν] Compl. λέπρα ξανθίζουσά ἐστιν. 59 καθαρίσαι αὐτὸ ἢ μιᾶναι αὐτό] In Complut. edit. abeſt poſterius αὐτό. Reliqua omnia exemplaria cum codice noſtro conſentiunt.

CAP. XIV.

2 νόμος τοῦ λεπροῦ] MS. Ox. addit ἔσται. 4 ζῶντα καθαρά] Cyrillus in Leviticum ζῶντα ϗ καθαρά. 5 τὸ ὀρνίθιον τὸ ἓν] Cyrillus τῶν ὀρνιθίων τὸ ἕν. 6 κεκλωσμένον κόκκινον] MS Ox. Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo κλωστὸν κόκκινον. In nupera editione operum Cyrilli pro κλωστὸν errore typographi legitur ἀλαστόν. τὸν ὕσσωπον] Complut. edit. et Ald. cum Cyrillo in fœminino legunt τὴν ὕσσωπον. 7 περιρρανεῖ] MS. Ox. ἐπιρρανεῖ. ϗ καθαρὸς ἔσται] MS. Ox. ϗ καθαρίσει αὐτὸν juxta veritatem hebraicam. 8 ξυρηθήσεται] MS. Ox. et Complut. edit. ξυρήσεται, et ſic ſtatim infra bis. ϗ καθαρὸς ἔσται] MS. Ox. cum Cyrillo ϗ καθαρισθήσεται. 9 ϗ πλυνεῖ τὰ ἱμάτια] Complut. edit. et Ald. addunt αὐτοῦ. ϗ καθαρὸς ἔσται] Complut. edit. ϗ καθαρισθήσεται. 10 πρόβατον ἐνιαύσιον ἄμωμον] MS. Ox. ἀμνάδα μίαν ἐνιαύσιον ἄμωμον, Complut. edit. et Ald. πρόβατον ἓν ἄμωμον, ἐνιαύσιον. πεφυραμένης] MS. Ox. et Compl. edit. πεφυραμένην. 12 προσάξει αὐτὸν τῆς πλημμελείας] MS. Ox. προσάξει αὐτὸν περὶ τῆς πλημμελείας. ϗ ἀφοριεῖ αὐτά] Ald. edit. addit ὁ ἱερεύς. ἐν τόπῳ ᾧ σφάζουσι] MS. Ox. οὗ σφάζουσι. Complut. edit. Ald. et Rom. ἐν τόπῳ οὗ σφάζουσι. 14 ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς] Complut. edit. et Ald. addunt αὐτοῦ. ἐπὶ τὸ ἄκρον τοῦ ποδὸς] Complut. edit. et Ald. addunt αὐτοῦ. 16 ϗ βάψει] MS. Ox. Complut. edit. et Ald. addunt ὁ ἱερεύς. τὸν δάκτυλον] Complut. edit. et Ald. addunt αὐτοῦ. ἐπὶ τῆς χειρὸς] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. addunt αὐτοῦ. ϗ ῥανεῖ ὁ ἱερεὺς τῷ δακτύλῳ] Complut. edit. & Ald. ϗ ῥανεῖ ἀπὸ τοῦ ἐλαίου τῷ δακτύλῳ. MS. Ox. et edit. Rom. cum codice noſtro conſentiunt. 17 τὸ ἐν τῇ χειρί] *MS.* Ox. edit. Ald. τὸ ὂν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, et Rom. τὸ ὂν ἐν τῇ χειρί. τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς] Complut. edit. et Rom. τῆς χειρὸς αὐτοῦ τῆς δεξιᾶς. ποδὸς τοῦ δεξιοῦ]

δεξιοῦ] Complut. edit et Ald. ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ. ἐπὶ τὸν τόπον τοῦ αἵματος τοῦ τῆς πλημμελείας] *MS.* Ox. ἐπὶ τὸ αἷμα τῆς πλημμελείας. 19 περὶ τοῦ ἀκαθάρτου καθαριζομένου] *MS.* Ox. Ald. edit. & Rom. περὶ τοῦ καθαριζομένου. Fortè καθαριζομένου, & ſic infra ſectione ſequente. Complut. edit. cum codice noſtro conſentit. 20 καὶ οἴσει ὁ ἱερεὺς τὸ ὁλοκαύτωμα καὶ τὴν θυσίαν] Complut. edit. καὶ τὴν θυσίαν ἀνοίσει. Ald. edit. & Rom. cum codice noſtro concordant, niſi quod pro οἴσει legant ἀνοίσει. 21 ἐὰν δὲ πένηται] MS. Ox. & Ald. edit. ἐὰν δὲ πένης ᾖ. λήψεται ἀμνὸν ἕνα] MS. Ox. λήψεται ἀμνὸν ἕνα περὶ πλημμελείας. Ald. edit. λήψεται ἀμνὸν ἐνιαύσιον ἕνα. εἰς ὃ ἐπλημμέλησεν εἰς ἀφαίρεμα] MS. Ox. εἰς ὃ ἐπλημμέλησεν εἰς ἀφαίρεμα. σεμιδάλεως πεφυραμένης] Ald. edit. σεμιδάλεως ἐμπεφυραμένης. 23 εἰς τὸ καθαρίσαι] MS. Ox. εἰς τὸ καθαρισθῆναι. 25 ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς χειρὸς] Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ. τοῦ ποδὸς τοῦ δεξιοῦ] Complut. edit. & Ald. τοῦ ποδὸς αὐτοῦ τοῦ δεξιοῦ. 26 ἐπὶ τὴν χεῖρα τοῦ ἱερέως] Ald. edit. ἐπὶ τὴν χεῖρα αὐτοῦ. 27 τῷ δακτύλῳ τῷ δεξιῷ] Complut. edit. & Ald. τῷ δακτύλῳ αὐτοῦ τῷ δεξιῷ. ἀπὸ τοῦ ἐλαίου] Ald. edit. addit πάλιν. 28 τοῦ ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. τοῦ ὄντος ἐπὶ τῆς χειρὸς αὐτοῦ 29 τὸ δὲ καταλειφθὲν ἀπὸ τοῦ ἐλαίου] MS Ox. Compl. edit. & Ald. τὸ δὲ καταλειφθὲν ἔλαιον. τοῦ καθαριζομένου] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. τοῦ καθαρισθέντος. malim καθαριζομένου, & ſic alibi. 31 εἰς ὁλοκαύτωμα] MS. Ox. εἰς ὁλοκαύτωσιν. 32 τῇ χειρί] Complut. edit. et Ald. addunt αὐτοῦ. 34 ἐν κτήσει] Complut. edit. cum Cyrillo ἐν κλήρῳ. Theodor qu. 18. neutram agnoſcit. καὶ δώσω] Ald. δώσει, mendoſè; prout ἕξει pro ἥξει. 36 πρὸ τοῦ εἰσελθόντα] MS. Ox. cum Cyrillo, πρὸ τοῦ εἰσελθεῖν. καὶ οὐ μὴ ἀκάθαρτα γένηται ὅσα ἂν ᾖ ἐν τῇ οἰκίᾳ] MS. Ox. καὶ οὐ μιανθήσεται πάντα τὰ ἐν τῇ οἰκίᾳ. Cyrillus, καὶ οὐ μὴ ἀκάθαρτα γένηται πάντα ὅσα ἂν ᾖ ἐν τῇ οἰκίᾳ. 37 Καὶ ὄψεται] MS. Ox. & edit. Ald. addunt ὁ ἱερεύς. ταπεινοτέρα] MS. Ox. κοιλοτέρα. 39 ἐπανήξει] Cyrillus πάλιν ἥξει. 42 καὶ ἐξαλείψουσι] Cyrillus author eſt ἐξαλείψουσι pro περιαλείψουσι hoc loco poſitum eſſe. 43 μετὰ τὸ ἐξαλειφθῆναι. Compl. μετὰ τὸ ἀπαλειφθῆναι. Cyrillus poſt ἐξαλειφθῆναι repetit τὴν οἰκίαν. 45 πάντα τὸν χοῦν] Compl. edit. et Ald. cum Cyrillo addunt τῆς οἰκίας. 46 ὁ εἰσπορευόμενος] Cyril. πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος. 48 καὶ ἰδοὺ διαχύσει οὐ διαχεῖται] MS. Ox καὶ ἰδοὺ διαχύσει οὐ διακέχυται. Compl. edit. καὶ ἰδοὺ διακέχυται. μετὰ τὸ ἐξαλειφθῆναι] MS. Ox μετὰ ἀλειφθῆναι, et Compl. edit. ut ſupra μετὰ τὸ ἀπαλειφθῆναι. 49 ζῶντα καθαρά] In Complut. edit. abeſt vox καθαρά. καὶ τὸν ὕσσωπον] Complut. edit. et Ald cum Cyrillo, καὶ τὴν ὕσσωπον. 51 βάψει αὐτό] Complut. edit. et Ald. βάψει αὐτά. Cyrillus utramque lectionem agnoſcit 52 ἐν τῷ αἵματι τοῦ ὀρνιθίου καὶ ἐν τῷ ὕδατι] Cyrillus, ἐν τῷ αἵματι τοῦ ὀρνιθίου ἐσφαγμένου, καὶ ἐν τῷ ὕδατι. ἐν τῷ ὑσσώπῳ] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo, ἐν τῇ ὑσσώπῳ. 53 εἰς τὸ πεδίον] Cyrillus addit καθαρόν. καὶ καθαρὰ ἔσται] MS. Ox. & Complut. edit. καὶ καθαρισθήσεται. 56 καὶ τοῦ αὐγάζοντος] MS. Ox. & Complut. edit. καὶ τοῦ αὐγάσματος. 57 καὶ τοῦ ἐξηγήσασθαι] In Complut. edit. deeſt καί.

CAP. XV.

1 ἐλάλησε] Ald. edit. εἶπε. 2 ἐρεῖς αὐτοῖς] Complut. edit. & Ald. ἐρεῖς πρὸς αὐτούς. ῥύσις ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἀκάθαρτός ἐστι] Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo De adorat. 15. ῥύσις ἐκ τοῦ σώματος αὐτοῦ, ἡ ῥύσις αὐτοῦ ἀκάθαρτός ἐστι. 3 ἧς συνέστηκε τὸ σῶμα] Compl. edit. ἡ συνέστηκεν ἐν τῷ σώματι. διὰ τῆς ῥύσεως] Compl. addit αὐτοῦ. πᾶσαι αἱ ἡμέραι] Uſque ad πᾶσα κοίτη deſunt in Compl. editione, reliqua exemplaria agnoſcunt, & Ald. edit. pro ἧ συνέστηκε legit αἷς συνέστηκε & illis διὰ τῆς ῥύσεως cum MS. Ox. addit αὐτοῦ. 5 καὶ λούσεται ὕδατι] Ald. edit. cum Cyrillo, καὶ λούσεται ὕδατι τὸ σῶμα αὐτοῦ. 6 καθίσῃ ὁ γονορρυής] Ox. & Ald. καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτὸ ὁ γονορρυής. 9 ἐπίσαγμα ὄνου ἐφ᾽ ὃ ἂν καθίσῃ] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. ἐπίσαγμα ὄνου ἐφ᾽ ὃ ἂν ἐπιβῇ. In Ald. edit. deeſt vox ὄνου, Iſychius verò agnoſcit, & eſſe LXX. interpretum teſtatur, 10 ἁπτόμενος ὃς ἂν ᾖ] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ἁπτόμενος ἀπὸ πάντων ὅσα ἂν ᾖ. 11 ὅπου ἐὰν ἅψηται] Compl. edit. & Ald. ὅσαν ἂν ἅψηται. χεῖρας οὐ νένιπται] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. addunt ὕδατι, & Compl. & Ald. poſt χεῖρας addunt αὐτοῦ· pro νένιπται verò Complut. legit διένιπται. 12 νιφθήσεται ὕδατι] Compl. edit. πλυθήσεται ὕδατι. καθαρὸν ἔσται] *MS.* Ox. καθαρισθήσεται. 13 εἰς τὸν καθαρισμόν] Compl. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo addunt αὐτοῦ. λούσεται τὸ σῶμα ὕδατι. Compl. & Ald. λούσεται τὸ σῶμα αὐτοῦ ὕδατι ζῶντι. 15 περὶ τῆς ῥύσεως αὐτοῦ] Compl. edit. & Rom. cum Cyrillo, ἀπὸ τῆς ῥύσεως αὐτοῦ. Ald. edit. ἀπὸ περὶ τῆς ῥύσεως αὐτοῦ, malé. 16 ὃς ἐὰν ἐξέλθῃ] Compl. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo ᾧ ἂν ἐξέλθῃ. 17 ἐφ᾽ ὃ ἐὰν ᾖ] Ox ἐφ᾽ ὃ ἂν γένηται. 18 λούσονται ὕδατι] Cyrillus καὶ λούσονται τὰ σώματα ὕδατι. 24 σκεῦος ὃ ἐὰν αὐτὴ κάθηται ἐπ᾽ αὐτῷ] MS. Ox. & Complut. edit. σκεῦος ἐφ᾽ ᾧ καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτό. Ald. σκεῦος ὃ ἐὰν κάθηται ἐπ᾽ αὐτῷ, & Rom. σκεῦος ὃ ἐὰν καθίσῃ ἐπ᾽ αὐτῷ. 25 ἐὰν ῥέῃ ῥεύσει αἵματος] MS. Ox. & Complut. edit. & Ald. ἐὰν ῥέῃ ῥύσιν αἵματος. 26 πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ῥύσεως] Ald. edit. addit αὐτῆς. κατὰ τὴν κοίτην τῆς ἀφέδρου] MS. Ox. Complut. edit. addunt αὐτῆς. κατὰ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς ἀφέδρου] Complut. edit. et Ald. addunt αὐτῆς. 27 πᾶς ὁ ἁπτόμενος] Complut. edit. καὶ πᾶς ὁ ἁπτόμενος. πλυνεῖ τὰ ἱμάτια] Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ. λούσεται τὸ σῶμα] Ald. edit. addit αὐτοῦ. 28 ἀπὸ τῆς ῥύσεως] Complut. edit. addit αὐτῆς. 29 λήμψεται δύο τρυγόνας] Complut. edit. Ald. & Rom. λήψεται ἑαυτῇ δύο τρυγόνας. 30 εἰς ὁλοκαύτωμα] Complut. edit. & Ald. εἰς ὁλοκαύτωσιν. 31 διὰ τὴν ἀκαθαρσίαν] Complutenſ. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo & Theodoreto qu 21. addunt αὐτῶν. 33 καὶ ὁ γονορρυής] MS. Ox. καὶ τῷ γονορρυεῖ. Ald. edit. καὶ ἐγονορρύησεν. μετὰ ἀποκαθημένης] Complut. edit. μετὰ ἀποκαθημμένης. mendoſé.

CAP. XVI.

1 ἐν τῷ προσάγειν] Complut. edit. & Ald. ἐν τῷ προσφέρειν. 2 πρὸς Μωυσῆν, λέγων] In MS. Ox. Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo et Theodoreto qu. 122. deeſt vox λέγων. καὶ μὴ εἰσπορευέσθω] Apud Cyrillum deeſt καὶ, reliqua omnia exemplaria cum Theodor. qu. 22. agnoſcunt; legendum fortè μὴ εἰσπορεύεσθαι. 3 καὶ κριὸν] Complut. edit. καὶ κριῷ. εἰς ὁλοκαύτωμα] Cyrillus εἰς ὁλοκάρπωμα. 4 περισκελὲς λινοῦν] Complut. edit. περισκέλιον λινοῦν. ζώνῃ λινῇ ζώσεται] MS. Ox. cum Cyrillo ζώνην λινῆν ζώσηται. Schol. τὸ λινοῦν καὶ λινῆν. Ἄλλος φησὶ διπλοῦν καὶ διπλῆν. 5 δύο χιμάρους ἐξ αἰγῶν] MS. Ox. & Ald. edit. δύο τράγους ἐξ αἰγῶν, & ſic deinceps. 7 τοὺς δύο χιμάρους καὶ στήσει αὐτούς] MS. Ox. & Ald. edit. τοὺς δύο τράγους, καὶ παραστήσει αὐτούς. Complut. etiam edit. legit παραστήσει. 8 ἐπὶ τοὺς δύο χιμάρους] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. addunt vocem κλήρους, & MS. Ox. cum Ald. edit. legunt τράγους, pro χιμάρους, & ſic deinceps. Cyrillus ſequitur lectionem codicis noſtri. κλῆρον ἕνα τῷ κυρίῳ, καὶ κλῆρον ἕνα τῷ ἀποπομπαίῳ] Schol. Σύμμαχος, τὸν ἀποπομπαῖον οὕτως ὠνόμασεν. ὁ δὲ Ἀκύλας, εἰς τράγον ἀπολελυμένον εἰς τὴν ἔρημον. Aliud Scholion, Ἀκύλας, κλῆρος εἰς κεκρατημένος, καὶ εἰς ἀπερχόμενος. 9 καὶ προσοίσει] Compl. edit. καὶ ποιήσει. 10 ὥστε ἀποστεῖλαι] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo ὥστε ἐξαποστεῖλαι. ἀφήσει] MS. Ox. ἀφιέναι. Complut. edit. Ald. & Rom. καὶ ἀφήσει. εἰς τὴν ἔρημον] MS. Ox. addit, καὶ λήψεται ὁ τράγος ἐφ᾽ ἑαυτῷ τὰς ἀνομίας αὐτῶν εἰς τὴν ἔρημον, & ſic etiam Ald. edit. niſi quòd pro εἰς τὴν ἔρημον legat εἰς γῆν ἄβατον. 12 καὶ πλήσει τὰς χεῖρας] Complut edit. & Ald. cum Cyrillo, καὶ πληρώσει τὰς χεῖρας. Complut. etiam χεῖρας addit αὐτοῦ. Rom. edit. cum Theodor. lectionem codicis noſtri ſequuntur. 14 ῥανεῖ ἑπτάκις ἀπὸ τοῦ αἵματος τῷ δακτύλῳ] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo addunt αὐτοῦ. 15 καὶ οἴσουσι ἀπὸ τοῦ αἵματος] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo καὶ οἴσουσι τοῦ αἵματος. 16 ἐξιλάσεται τὸ ἅγιον] MS. Ox. cum Theodoreto ἐξιλάσεται περὶ τῶν ἁγίων. 17 πάσης συναγωγῆς υἱῶν Ισραήλ] In Complut. edit. et Ald. abeſt vox, υἱῶν. 19 τῷ δακτύλῳ] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo addunt αὐτοῦ. 21 τὰς χεῖρας αὐτοῦ] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo, τὰς δύο χεῖρας αὐτοῦ. 23 εἰσπορευομένου αὐτοῦ εἰς τὸ ἅγιον] MS. Ox. εἰσπορευόμενος εἰς τὸ ἅγιον, & Compl. edit. εἰσπορευόμενος αὐτὸς εἰς τὸ ἅγιον. 24 ποιήσει τὸ ὁλοκάρπωμα, καὶ τὸ ὁλοκάρπωμα τοῦ λαοῦ] MS. Ox. cum Complut. edit. ποιήσει τὸ ὁλοκαύτωμα αὐτοῦ καὶ τὸ ὁλοκαύτωμα τοῦ λαοῦ. Ald. edit. in plurali legit τὰ ὁλοκαρπώματα utrobique, & Rom. ποιήσει τὸ ὁλοκαύτωμα αὐτοῦ καὶ τὸ ὁλοκάρπωμα τοῦ λαοῦ. 26 πλυνεῖ τὰ ἱμάτια] Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ. 27 ὧν τὸ αἷμα] MS. Ox. & Complut. edit. addunt αὐτῶν. 28 πλυνεῖ τὰ ἱμάτια] Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ. ταπεινώσετε τὰς ψυχάς] MS. Ox. cum Theodor. κακώσετε τὰς ψυχάς. 31 σαββάτων ἀνάπαυσις] In Compl. edit. deeſt vox ἀνάπαυσις. καὶ ταπεινώσετε] Theodor. κακώσετε, ubi τὴν κάκωσιν interpretatur νηστείαν. 32 ἱερατεύειν μετὰ τὸν πατέρα] Ald. edit. ἱερατεύειν αὐτὸν μετὰ τὸν πατέρα. τὴν λινῆν, στολὴν ἁγίαν] Ald edit. τὴν λινῆν αὐτοῦ, στολὴν τὴν ἁγίαν. 33 τὸ ἅγιον τοῦ ἁγίου] Complut. edit. τὸ ἅγιον τῶν ἁγίων. 34 ἐξιλάσκεσθαι] Ald. edit. ἐξιλάσασθαι. ἀπὸ πασῶν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν] MS. Ox. ἀπὸ πασῶν τῶν ἀκαθαρσιῶν αὐτῶν.

CAP. XVII.

3 ἢ τῶν προσηλύτων, ἢ τῶν προσκειμένων ἐν ὑμῖν] MS. Ox. & Complut. edit. cum Cyrillo in Leviticum hæc verba non agnoſcunt, neque in hebræo hoc loco reperiuntur. Cyrillus tamen De adorat. lib. 10, priora ἢ τῶν προσηλύτων omittit, & poſteriora retinet. 4 ἀπέναντι τῆς σκηνῆς κυρίου] Complut. edit. & Ald. ἀπέναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. καὶ λογισθήσεται τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ αἷμα, αἷμα ἐξέχεεν] Compl. edit. & Ald. cum Theod. qu. 23. αἷμα λογισθήσεται τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, αἷμα ἐξέχεεν. Idem tamen in Leviticum αἷμα λογισθήσεται τῷ ἀνθρώπῳ ὃς ἐκεῖνο αἷμα ἐξέχεεν. καὶ οἴσουσι] Complut. edit. & Ald. addunt αὐτά. Legendum fortè αὐτάς· ſcil. θυσίας, & ſic ſtatim infra. καὶ θύσουσι θυσίαν] Complut. edit. καὶ θύσουσι θυσίας. 6 παρὰ τὰς θύρας] Ald. edit. παρὰ τὴν θύραν. 9 ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ] Ald. edit. ἡ ψυχὴ ἐκείνη ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῆς. 10 καὶ ἐπιστήσω] Apud Cyrillum De adorat. 10. deeſt καί. 11 δέδωκα αὐτό] Euſebius De demonſtrat. 1. δέδωκα τὸ αἷμα. περὶ τῶν ψυχῶν] Euſebius περὶ τῶν ἁμαρτιῶν. 14 οὐ φάγεσθε] MS. Ox. οὐκ ἔδεσθε. 15 καὶ λούσεται ὕδατι] MS. Ox. & Ald. edit. καὶ λούσεται τὸ σῶμα ὕδατι· καὶ καθαρὸς ἔσται] MS. Ox. καὶ καθαρισθήσεται. 16 μὴ πλύνῃ τὰ ἱμάτια] Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ, ſic etiam poſt τὸ σῶμα.

CAP. XVIII.

1 καὶ εἶπε κύριος] Complut. edit. & Ald. καὶ ἐλάλησε κύριος. 3 ἐπιτηδεύματα γῆς Αἰγύπτου] Et ita MS. Ox. Complut. edit. cum Euſebio De demonſtr. 4. ἐπιτηδεύματα τῆς γῆς Αἰγύπτου. Rom. edit. ἐπιτηδεύματα Αἰγύπτου. Ald. edit. & Theodoretus qu. 24. ἐπιτηδεύματα τῆς Αἰγύπτου. κατῳκήσατε ἐπ᾽ αὐτῆς] MS. Ox. Complut. edit. cum Philone De congreſſu quærendæ eruditionis gratiâ, cum Theodoreto παρῳκήσατε ἐν αὐτῇ. Ald. edit. παρῳκήσατε ἐπ᾽ αὐτῆς. Philo κατῳκήσατε ἐν αὐτῇ. καὶ ἐν τοῖς νομίμοις αὐτῶν] Compl. edit. cum Euſebio καὶ ἐν τοῖς νόμοις αὐτῶν, Ald. edit. & Rom. καὶ τοῖς νομίμοις αὐτῶν, & Theodoretus καὶ τοῖς νόμοις αὐτῶν. 4 πορεύεσθε ἐν αὐτοῖς] Compl. edit. Ald. & Rom. καὶ πορεύεσθε ἐν αὐτοῖς 5 ἃ ποιήσας ἄνθρωπος] Complut. edit. & Clem. Alexandr. Strom. 2. ὁ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος. Philo ὁ ποιήσας αὐτά. Ald. & Rom. ἃ ποιήσας αὐτὰ ἄνθρωπος. 6 πρὸς πάντα οἰκεῖα] Complut. edit. Ald. & Philo De Gigantibus πρὸς πάντα οἰκεῖον. 19 οὐ προσελεύσῃ] Ald. edit. & Rom. οὐκ εἰσελεύσῃ. 21 λατρεύειν ἄρχοντι] Theodoretus qu. 25. τὸ Ἑβραϊκὸν, μελχ ἔχει, καὶ οἱ λοιποὶ δὲ ἑρμηνευταὶ τοῦτο τεθείκασι. 22 κοίτην γυναικός] MS. Ox. Complut. edit. Ald. et Rom. cum Clem. Alex. Pædag. 2. 10. κοίτην γυναικείαν. Cyrillus De adorat. 8. lectionem codicis noſtri confirmat. 23 παντὶ τετράποδι] Complut. edit. παντὶ τετράποδον. μυσαρὸν γάρ ἐστι] Ald. edit. μυσαρόν ἐστι. Iſychius author eſt Aquilam tranſtuliſſe *inſectum*, & Symmachum *ineffabile*. 24 ἐξαποστέλλω] MS. Ox. & Rom. edit. ἐξαποστέλλω. Ald. ἀποστέλλω. Complut. edit. & Euſeb. De demonſtr. 4. cum codice noſtro conſentiunt. 25 ἐμιάνθη] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Euſebio ἐξεμιάνθη. καὶ ἀνταπέδωκα ἀδικίαν αὐτῶν δι᾽ αὐτήν] MS. Ox. καὶ ἐπεσκεψάμην ἀδικίαν αὐτῆς ἐπ᾽ αὐτήν. Complut. edit. Ald. & Rom. καὶ ἀνταπέδωκα ἀδικίαν αὐτοῖς δι᾽ αὐτήν. Euſebius καὶ ἀνταπέδωκα ἀδικίαν αὐτῇ. ἐν τοῖς ἐγκαταλελειμμένοις ἐπ᾽ αὐτῆς] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Euſebio, τοῖς ἐγκαθημένοις ἐπ᾽ αὐτῆς. 28 ὃν τρόπον προσώχθισε] Aq. ἐξῆρεν. Symm. ἐξήμεσεν. Theod. ἀπέβαλεν. 29 ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῶν] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ αὐτῶν. 30 προστάγματά μου] Complut. edit. φυλάγματά μου. τῶν ἀνόμων] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. τῶν νομίμων. ἐγὼ κύριος] Complut. edit. Ald. et Rom. ὅτι ἐγὼ κύριος.

CAP. XIX.

2 λάλησον τῇ συναγωγῇ] Complut. edit. & Ald. λάλησον πάσῃ τῇ συναγωγῇ. 3 φοβείσθω] MS. Ox. φοβηθήσεσθε. 4 ἐπακολουθήσετε] Complut. edit. ἀκολουθήσετε. 5 δεκτὴν] MS. Ox. δεκτά. 7 ἄθυτόν ἐστιν] Aq. ἀπόβλητόν ἐστιν. 8 ὁ δὲ ἔσθων αὐτὸ ἁμαρτίαν λήψεται] Complut. edit. οἱ δὲ ἐσθίοντες αὐτὸ ἁμαρτίαν λήψονται. 11 οὐ ψεύσεσθε, οὐ συκοφαντήσει] Ald. edit. καὶ οὐ ψεύσεσθε οὐδὲ συκοφαντήσει. τὸν πλησίον] Complut. edit. addit αὐτοῦ.

12 τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ ὑμῶν] MS. Ox. τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ θεοῦ ὑμῶν. Ald. edit. & Rom. τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ ὑμῶν. 13 οὐχ ἁρπάσεις] Complut. edit. οὐχ ἁρπάξεις, & Rom. οὐχ ἁρπᾷ. τοῦ μισθίου] MS. Ox Compl. edit. Ald. & Rom. τοῦ μισθωτοῦ σου. 14 φοβηθήσῃ κύριον τὸν θεόν σου] Complut. edit. et Ald. φοβηθήσῃ τὸν θεόν σου. ἐγώ εἰμι κύριος] Complut. edit. et Ald. ἐγὼ κύριος. 15 οὐ θαυμάσεις πρόσωπον δυνάστου] Complut. edit. Ald. & Rom. οὐδὲ μὴ θαυμάσῃς πρόσωπον δυνάστου. Schol. Ἄλλος φησὶ, οὐ δοξάσεις πρόσωπον μεγάλου. 16 οὐκ ἐπιστήσῃ ἐφ᾽ αἵματι] Complut. edit. οὐκ ἐπισυστήσῃ ἐφ᾽ αἵματι. Ald. & Rom. οὐκ ἐπιστήσῃ ἐφ᾽ αἷμα. ἐγώ εἰμι κύριος] Complut. edit. et Ald. ἐγὼ κύριος. 18 ἐγώ εἰμι κύριος] Complut. edit. et Ald. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. 19 τὰ κτήνη σου] Ald. edit. καὶ τὰ κτήνη σου. καταπορεῖς διάφορον] Ald. edit. καταπορεῖς δίφορον. 20 αὕτη οἰκέτις] Complut. edit. & Rom. αὕτη ἡ οἰκέτις. οὐκ ἀπελευθερώθη] Complut. edit. οὐκ ἐλευθερώθη. 22 περὶ τῆς ἁμαρτίας] Ald. edit. addit αὐτοῦ. ἡ ἁμαρτία] Ald. edit. addit αὐτοῦ. 23 εἰσέλθητε] Cyrillus De adorat. εἰσέλθῃς. ξύλον βρώσιμον] Philo περὶ φυτουργίας, ξύλον βρώσεως. καὶ περικαθαριεῖτε] Apud Cyrillum deeſt καί. Schol. οἱ λοιποί φασι, ἀκροβυστιεῖτε. Nobilius legendum conjicit ἀκροβυστιεῖτε. ὁ καρπὸς αὐτοῦ] Philo τὸν καρπὸν αὐτοῦ. 25 φάγεσθε τὸν καρπόν] Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ. ἐγώ εἰμι κύριος] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo ἐγὼ κύριος. μὴ ἔσθετε ἐπὶ τῶν ὀρέων] Sic in omnibus exemplaribus; quid ſi μὴ ἔσθετε αἷμα ἐπὶ (vel μετὰ) τῶν κρεῶν; Schol. Ἄλλος, οὐ φάγεσθε ἐπὶ τοῦ δώματος, Nobilius legendum conjicit ἐπὶ τοῦ αἵματος. ὀρνιθοσκοπηθήσεσθε] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. ὀρνιθοσκοπήσεσθε. 27 οὐ ποιήσετε σισόην ἐκ τῆς κόμης τῆς κεφαλῆς ὑμῶν] Aq. οὐ περικυκλώσετε τὸ κλίμα τῆς κεφαλῆς ὑμῶν. Symm. οὐ περιξυρήσετε κύκλῳ τὴν πρόσοψιν τῆς κεφαλῆς ὑμῶν. Theodor. οὐ κυκλώσετε τὸ φαὰθ τῆς κεφαλῆς ὑμῶν. Schol. σισόη ἐστὶν ὁ κρώβυλος· πλέγμα δέ ἐστι τοῦτο ὅπερ Ἕλληνες ἐπλέκοντο ὡς Κρονικὸν ἀνάθεμα, καὶ μᾶλλον Σαρακηνοὶ μέχρι νῦν τοῦτο ποιοῦσιν. Cyprianus σισόην interpretatur, *cirrum*. Procopius, *Non radetis in orbem vultum capitis veſtri: hæc interpretatio eſt Symmachi, at LXX interpretes ita interpretati ſunt præſentem verſum, non in rotundum attondebitis comam.* φθερεῖτε τὴν ὄψιν] Cyprianus *effigiem* interpretatur. Iſychius *faciem*. 29 ἐμπλησθήσηται ἀνομίας] MS. Ox. πλησθήσηται ἀδικίας, Complut. edit. Ald. & Rom. cum Clem. Alexandr. Pædag. 3. 3. πλησθήσηται ἀνομίας. Iſychius author eſt LXX interpretes pro ἀνομίας legiſſe πορνείας. 31 οὐ τοῖς ἐπαοιδοῖς οὐ προσκολληθήσεσθε] Schol. Ἄλλος φησὶ, μὴ ἐπικλίνητε πρὸς τοὺς θελητὰς καὶ τοὺς γνώστας. ἐγώ εἰμι κύριος] Complut. edit. & Ald. ἐγὼ κύριος, & ſic ſtatim infrá. 32 ἐξαναστήσῃ] MS. Ox. ἐξαναστήσεις. Philo de Cherubin ἀναστήσῃ. πρόσωπον πρεσβυτέρου] MS. Ox. πρόσωπον πρεσβύτου. ἐγώ εἰμι κύριος] Complut. edit. & Ald. ἐγὼ κύριος. 34 προσπορευόμενος πρὸς ὑμᾶς] MS. Ox. προσπορευόμενος ἐν ὑμῖν. ὅτι προσήλυτοι] MS. Ox. ὅτι πάροικοι. ἐγενήθητε] Complut. edit. ἦτε. ἐγώ εἰμι κύριος] Complut. edit. & Ald. ἐγὼ κύριος. 36 σταθμία δίκαια καὶ χοῦς δίκαιος] MS. Ox. σταθμία καὶ μέτρα δίκαια καὶ χοῦς δίκαιος. Complut. edit. σταθμία δίκαια, καὶ μέτρα δίκαια, καὶ χοῦς δίκαιος. Philo De rerum divinarum hærede lectionem codicis noſtri confirmat. 37 φυλάξασθε πάντα τὸν νόμον μου] Complut. edit. φυλάττετε πάντα τὰ νόμιμά μου. Ald. edit. φυλάξετε πάντα τὸν νόμον μου. Rom. φυλάξεσθε πάντα τὸν νόμον μου. καὶ πάντα τὰ προστάγματά μου] In Complut. edit. deeſt vox πάντα. ἐγώ εἰμι κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν] Complut. edit. et Ald. ἐγὼ κύριος.

CAP. XX.

2 καὶ τοῖς υἱοῖς Ισραὴλ λαλήσεις] MS. Ox. & Ald. edit. cum Cyrillo De adorat. 7. addunt λέγων. Complut. edit. λάλησον τοῖς υἱοῖς Ισραὴλ λέγων. ἢ τῶν προσγεγενημένων] Rom. edit. ἢ ἀπὸ τῶν γεγενημένων· Reliqua exemplaria cum Cyrillo lectionem codicis noſtri confirmant. δῷ ἀπὸ τοῦ σπέρματος] Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo, δῷ τοῦ σπέρματος. 3 τὸ ὄνομα τῶν ἡγιασμένων μοι] Complut. edit. τὸ ὄνομα τὸ ἡγιασμένον μοι. 4 ὑπερόψει ὑπερίδωσιν δὲ αὐτόχθονες τῆς γῆς] MS. Ox. ὑποκρύψει ὑπερίδωσιν οἱ αὐτόχθονες τῆς γῆς. Schol. Ἄλλος, ἐὰν κρύψει κρύψωσιν ὁ λαὸς τῆς γῆς. τοῦ σπέρματος] Ald. edit. ἐκ τοῦ σπέρματος. μὴ ἀποκτεῖναι αὐτόν] Ald. edit. & Rom. τοῦ μὴ ἀποκτεῖναι αὐτόν. 5 ὥστε ἐκπορνεύειν αὐτόν] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ὥστε ἐκπορνεύειν αὐτούς. εἰς τοὺς ἄρχοντας ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτῶν] MS. Ox. εἰς τὸν ἄρχοντα ἐκ μέσου τοῦ λαοῦ αὐτῶν. καὶ ἔσεσθε ἅγιοι] MS. Ox. καὶ ἁγιασθήσεσθε καὶ ἔσεσθε ἅγιοι, & Complut. edit. καὶ ἁγιασθήσεσθε καὶ ἔσεσθέ μοι ἅγιοι. ὅτι ἐγὼ ὁ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ἅγιός εἰμι] Complut. edit. Ald. & Rom. ὅτι ἅγιος ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν. 8 ἐγὼ κύριος ὑμῶν] In Complut. edit. Ald. & Rom. abeſt ὑμῶν. 9 κακῶς εἴπῃ] Schol. Ἄλλος φησὶ, καταράσηται. 10 ἄνθρωπος ὃς ἂν] MS. Ox. & Complut. edit. καὶ ἄνθρωπος ὃς ἄν. Ald. edit. Ἄνθρωπος ὃ ἄν. Rom. edit. cum codice noſtro concordat. τοῦ πλησίον] Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ. θανάτῳ θανατούσθησαν] MS. Ox. & Ald. edit. θανάτῳ θανατούσθω. 11 ἐάν τις κοιμηθῇ] MS. Ox. καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν κοιμηθῇ. Ald. edit. & Rom. καὶ ἐάν τις κοιμηθῇ. 12 ἠσεβήκασι γάρ, ἔνοχοί εἰσιν] MS. Ox. ἠσεβήκασι καὶ ἔνοχοί εἰσιν. Complut. et Ald. edit. ἠσέβησαν, ἔνοχοί εἰσιν. Rom. lectionem codicis noſtri ſequitur. 14 ἀνόμημά ἐστιν] MS. Ox. ἀνομία ἐστὶν, & ſic rurſus ſtatim infrá. 15 ἀποκτενεῖτε] Complut. edit. καὶ ἀποκτενεῖτε. 17 ἁμαρτίαν κομιοῦνται] MS. Ox. ἁμαρτίαν αὐτῶν κομιοῦνται. Complut. edit. ἁμαρτίαν αὐτοῦ λήψεται, & Ald. ἁμαρτίαν αὐτῶν λήψονται: 18 ἀποκαθημένης] Complut. edit. ἀποκαθημμένης, ut ſupra capite 15. mendoſé. ἐξολοθρευθήσονται] Ald. edit. cum Philone de Profugis, ἐξολοθρευθήτωσαν. ἐκ τοῦ γένους] Complut. edit. Ald. & Rom. ἐκ τῆς γενεᾶς. 19 ἀπεκάλυψαν] MS. Ox. Ald. edit. & Rom. ἀπεκάλυψεν. ἁμαρτίαν ἀποίσονται] MS. Ox. & Complut. edit. ἁμαρτίαν αὐτῶν ἀποίσονται. 20 ὃς ἂν κοιμηθῇ] MS. Ox. καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν κοιμηθῇ. μετὰ τῆς συγγενοῦς αὐτοῦ] MS. Ox. μετὰ γυναικὸς θείου αὐτοῦ. τῆς συγγενείας αὐτοῦ] MS. Ox. τοῦ θείου αὐτοῦ. ἄτεκνοι ἀποθανοῦνται] MS. Ox. ἁμαρτίαν αὐτῶν λήψονται, ἄτεκνοι ἀποθανοῦνται. 21 ὃς ἂν λάβῃ] MS. Ox. καὶ ἄνθρωπος ὃς ἂν λάβῃ. Complut. edit. & Ald. καὶ ἀνὴρ ὃς ἂν λάβῃ. ἄτεκνοι ἀποθανοῦνται] Complut. edit. ἄτεκνοι θανοῦνται. Schol. ἀντὶ τοῦ οὐ λογισθήσεται τὸ σπέρμα αὐτῶν εἰς τέκνα. Iſychius author eſt Symmachum et Theodotionem vertiſſe *ſine filiis erunt.* 22 καὶ τὰ κρίματά μου] Complut. edit. & Ald. πάντα τὰ κρίματά μου. ποιεῖν αὐτά] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. καὶ ποιήσετε αὐτά. προσοχθίσῃ ὑμᾶς] Vide ſupra, & corrige textum noſtrum. Compl. edit. Ald. & Rom. προσοχθίσῃ ὑμῖν. 23 πορεύεσθε τοῖς νομίμοις] MS. Ox. πορεύεσθε νόμοις· Compl. edit. πορεύσεσθε ἐν τοῖς νομίμοις. οὓς ἐξαποστέλλω] MS. Ox. ἃ ἐγὼ ἐξαποστέλλω. 24 γῆν ῥέουσαν γάλα] Ald. edit. γῆν ἥτις ἐστὶ ῥέουσα γάλα. 25 ἀνὰ μέσον τῶν κτηνῶν τῶν ἀκαθάρτων] Complut. edit. & Ald. καὶ ἀνὰ μέσον τῶν ἀκαθάρτων. πετεινῶν τῶν ἀκαθάρτων καὶ τῶν καθαρῶν] Complut. edit. & Ald. πετεινῶν τῶν καθαρῶν καὶ τῶν ἀκαθάρτων, contra quam in hebraico fonte. 26 ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι κύριος] Complut. edit. et Ald. ὅτι ἅγιος ἐγὼ κύριος.

CAP. XXI.

1 ἐν ταῖς ψυχαῖς] MS. Ox. ἐπὶ ψυχαῖς. μιανθήσεσθε] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo De adorat. 12. μιανθήσονται. 3 ἐπ᾽ ἀδελφῇ] Complut. edit. et Ald. addunt αὐτοῦ. ἐπὶ τούτοις μιανθήσεσθε. οὐ μιανθήσεται] Rom. edit. cum Cyrillo, ἐπὶ τούτοις μιανθήσεται. οὐ μιανθήσεται. Complut. edit. ἐπὶ τούτοις οὐ μιανθήσεται. 5 οὐ ξυρήσετε] Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo οὐ ξυρηθήσεσθε. 7 ἀπὸ ἀνδρὸς αὐτῆς] Compl. edit. & Ald. cum Cyrillo addunt οὐ λήψονται. ἅγιός ἐστι] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, ὅτι ἅγιός ἐστι. 8 τὰ δῶρα] MS. Ox. & Complut. edit. τὰ γὰρ δῶρα. οὗτος προσφέρει] MS. Ox. αὐτὸς προσφέρει. κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς] Ald. edit. κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν ὁ ἁγιάζων αὐτούς. 10 ἐπὶ τὴν κεφαλὴν] MS. Ox. & Complut. edit. addunt αὐτοῦ. τοῦ χριστοῦ καὶ τετελειωμένου] MS. Ox. τῆς χρίσεως καὶ τετελειωμένου τὰς χεῖρας. Complut. edit. τοῦ χρίσματος καὶ τετελειωμένου τὰς χεῖρας αὐτοῦ. ἐνδύσασθαι τὰ ἱμάτια] Complut. edit. ἐνδύσασθαι τὰ ἅγια. οὐκ ἀποκιδαρώσει] MS. Ox. οὐκ ἀπομιτρώσει. Schol. Ἄλλος φησὶ, οὐκ ἀπομιτρώσει, quod & à Cyrillo expoſitionis gratiâ additum eſt ἤτοι οὐκ ἀπομιτρώσει. καὶ τὰ ἱμάτια] Ald. edit. addit αὐτοῦ. 12 οὐ βεβηλώσει τὸ ἡγιασμένον] Ald. edit. οὐ βεβηλώσει τὸ ὄνομα τὸ ἡγιασμένον. ὅτι τὸ ἅγιον ἔλαιον τὸ χριστὸν τοῦ θεοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ] Aq. ὅτι ἀφόρισμα ἔλαιον ἀλείμματος θεοῦ αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ. Symm. ὅτι ἄθικτον ἔλαιον τοῦ χρίσματος τοῦ θεοῦ αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ. Theod ὅτι τὸ ναζὲρ ἔλαιον τὸ χριστὸν παρὰ θεοῦ αὐτοῦ ἐπ᾽ αὐτῷ, Euſeb. De demonſtr. Evangel. lib. 7. 13 ἐκ τοῦ λαοῦ αὐτοῦ] MS. Ox. ἐκ τοῦ γένους αὐτοῦ. 16 ἐλάλησε] MS. Ox. εἶπε. 17 τινὶ ἐὰν ᾖ ἐν αὐτῷ μῶμος] MS. Ox. ὃς ἔχει ἐν ἑαυτῷ μῶμον. προσφέρειν τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ αὐτοῦ] MS. Ox. προσφέρειν τὰ δῶρα αὐτοῦ τῷ θεῷ. 18 πᾶς ἄνθρωπος ᾧ ἂν ᾖ] MS. Ox. ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ᾧ ἂν ᾖ. Rom. edit. πᾶς ἄνθρωπος ᾧ ἐστιν. κολοβόριν] Complut. edit. κολοβόχειρ. 20 ἔφηλος] Complut. edit. ἔφηλος τοὺς ὀφθαλμούς. Schol. ἔφηλος, ἀρρώστημα καταμελαινον εἶδος τὴν ἐπ᾽ ἄκρου δέρματος ὄψιν, ἐπ᾽ αὐτοῖς δεικνύμενον μετώποις· πτίλλος δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁ ἥκιστα μὲν τοῦ βλέπειν ἐστερημένος, ὑγιῶς δὲ τοῦτο ποιεῖν οὐκ ἔχων. 21 πᾶς ᾧ ἐστιν ἐν αὐτῷ μῶμος] MS. Ox. πᾶς ἄνθρωπος ἐν ᾧ ἂν ᾖ ἐν αὐτῷ μῶμος. οὐ προσεγγιεῖ] Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo οὐκ ἐγγιεῖ. θυσίας τοῦ θεοῦ σου] MS. Ox. θυσίας τῷ θεῷ σου. Complut. edit. θυσίας κυρίῳ προσενεγκεῖν] In MS. Ox. & Complut. edit. deſunt illa τὰ δῶρα τοῦ θεοῦ. Ald. & Rom. agnoſcunt, & in Ald. additur αὐτοῦ. 23 πρὸς τὸ καταπέτασμα οὐ προσελεύσεται] MS. Ox. εἰς τὸ καταπέτασμα οὐκ εἰσελεύσεται. οὐκ ἐγγιεῖ] MS. Ox. οὐ προσελεύσεται. οὐ βεβηλώσει τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ] Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo addunt αὐτοῦ. Ald. οὐ βεβηλώσει τὸ ὄνομα τὸ ἅγιον τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo ὅτι ἐγὼ κύριος.

CAP. XXII.

2 ὅσα ἂν ἁγιάζωσιν] Complut. edit. ὅσα ἂν ἁγιάζουσιν. 3 ἀπ᾽ ἐμοῦ] MS. Ox. ἀπὸ προσώπου μου. ἀκαθαρσία ἐπ᾽ αὐτῷ] Rom. edit. cum Cyrillo, ἀκαθαρσία ἐπ᾽ αὐτῷ ᾖ. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὑμῶν] *MS.* Ox. Complut. edit. & Ald. ἐγὼ κύριος. 4 καὶ οὗτος λεπρὸς ἢ γονορρυής] Rom. edit. cum Cyrillo, καὶ οὗτος λεπρᾷ ἢ γονορρυεῖ. 5 ὅστις ἂν ἅψηται] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo, ἢ ὅστις ἂν ἅψηται. ἐπ᾽ ἀνθρώπῳ] Complut. edit. ἢ ἐπ᾽ ἄνθρωπον. Ald ἢ ἀπὸ ἀνθρώπου. ἐν ᾧ μιανεῖ] Cyrillus ἐν ᾧ μιαίνει. 6 ἅψηται αὐτῶν] MS. Ox. & Complut. edit. ἅψηται αὐτοῦ. 7 καθαρὸς ἔσται] Ald. edit. ἀκάθαρτος ἔσται, malé. φάγεται τῶν ἁγίων] Complut. edit. φάγεται ἀπὸ τῶν ἁγίων. 8 οὐκ ἔδεται] MS. Ox. Complut. Ald. & Rom. cum Cyrillo, οὐ φάγεται. μιανθῆναι αὐτὸν ἐν αὐτοῖς] Complut. edit. μιανθῆναι ἐν αὐτῷ. 9 καὶ φυλάξουσι] MS. Ox. Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo, καὶ φυλάξονται. ἐγὼ κύριος ὁ θεὸς ὁ ἁγιάζων αὐτούς] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo ἐγὼ κύριος ὁ ἁγιάζων αὐτούς. 10 ἀλλογενὴς οὐ φάγεται] MS. Ox. & Complut. edit. ἀλλογενὴς οὐκ ἔδεται, & ſic ſtatim infrá. 11 οὗτος φάγεται] Complut. edit. αὐτὸς φάγεται. ἐκ τῶν ἄρτων αὐτοῦ] MS. Ox. Complut. edit. cum Cyrillo, τὸν ἄρτον αὐτοῦ. φάγονται τῶν ἄρτων αὐτοῦ] MS. Ox. & Complut. edit. φάγονται τὸν ἄρτον αὐτοῦ. 12 τῶν ἀπαρχῶν τῶν ἁγίων] MS. Ox. τὴν ἀπαρχὴν τῶν ἁγίων. Rom. edit. τῶν ἀπαρχῶν ἁγίου. οὐ φάγεται] Cyrillus οὐκ ἔδεται. 13 ἐπαναστρέψει ἐπὶ τὸν οἶκον] MS. Ox. ἐπαναστρέψει εἰς τὸν οἶκον. Complut. edit. καὶ ἐπαναστρέψῃ ἐπὶ τὸν οἶκον πατρικόν] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo addunt αὐτῆς. 15 ἃ αὐτοὶ προσφέρουσι] MS. Ox. ἃ αὐτοὶ ἀφορίζουσι. Complut. edit. ἃ αὐτοὶ ἀναφέρουσι. Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo ἃ αὐτοὶ ἀφαίρουσι, fortè ἀφορίζουσι. 18 πάσῃ συναγωγῇ] MS. Ox. Complutenſ. edit. & Cyrillus De adorat. 11. addunt υἱῶν. ἢ ἀπὸ τῶν προσηλύτων τῶν προσκειμένων] Clementis codex, ἢ ἀπὸ τῶν προσκειμένων προσηλύτων. Complut. edit. καὶ ἀπὸ τῶν προσκειμένων. τῷ θεῷ εἰς ὁλοκαύτωμα] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. τῷ κυρίῳ εἰς ὁλοκαύτωμα. 20 ὅτι οὐ δεκτὸν ὑμῖν ἐστιν] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo, διότι οὐ δεκτὸν ἔσται ὑμῖν. 21 προσενέγκῃ θυσίαν σωτηρίου] MS. Ox. προσενέγκῃ τὰ δῶρα αὐτοῦ θυσίαν σωτηρίου. εὐχὴν κατὰ αἵρεσιν ἐν ταῖς ἑορταῖς] MS. Ox. Complutenſ. edit. & Rom. cum Cyrillo, εὐχὴν ἢ κατὰ αἵρεσιν ἢ ἐν ταῖς ἑορταῖς. 22 ἢ λειχῆνας ἔχοντα] Complut. edit. ἢ λιχῆνας ἔχοντα. ταῦτα τῷ κυρίῳ] Cyrillus, ταῦτα τῷ θεῷ. εἰς κάρπωσιν] MS. Ox. εἰς ὁλοκαύτωμα. 23 οὐ προσδεχθήσεται] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, οὐ δεχθήσεται. 24 καὶ ἐκτεμίας] MS. Ox. Complutenſ. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, καὶ ἐκτομίαν. οὐ προσάξετε] MS. Ox. & Rom. edit. οὐ προσάξεις. 25 ὅτι φθαρτά ἐστιν] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, ὅτι φθάρματά ἐστιν. 27 ὑπὸ τὴν μητέρα] Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo addunt αὐτοῦ. 28 ἢ τὰ παιδία αὐτῆς οὐ σφάξεις] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo, καὶ τὸ παιδίον αὐτῆς οὐ σφάξετε. 29 θυσίαν εὐχὴν χαρμοσύνης κυρίῳ] MS. Ox. θυσίαν αἰνέσεως τῷ κυρίῳ.

30 αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ] Complut. edit. τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ. οὐκ ἀπολείψετε] MS. Ox. οὐ καταλείψετε. ἐγώ εἰμι κύριος] Complut. edit. et Ald. ἐγὼ κύριος. 31 ϗ φυλάξεσθε] Complut. edit. φυλάξεσθε. ποιήσετε αὐτάς] MS. Ox. & Complut. edit. addunt ἐγὼ κύριος. 32 τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου] MS Ox. τὸ ὄνομά μου τὸ ἅγιον. 32 ἐγὼ κύριος] Clementis codex & Compl. edit. τὸ ὄνομα τὸ ἅγιόν μου.

CAP. XXIII.

1 ϗ εἶπε κύριος] Complut. edit. et Ald. ϗ ἐλάλησε κύριος. 3 πᾶν ἔργον οὐ ποιήσεις] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε. 6 τοῦ μηνὸς τούτου] Ald. edit. τοῦ μηνὸς τοῦ πρώτου. 8 προσάξετε ὁλοκαυτώματα] Complut. edit. προσάξετε ὁλοκαύτωμα. 10 ϗ θερίζητε] Complut. edit. ϗ θερίσητε. ϗ οἴσετε τὰ δράγματα] Rom. edit. cum Cyrillo De adorat. lib. 17. ϗ οἴσετε τὸ δράγμα. MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Philone, Quòd ſomnia à Deo mittantur, lectionem codicis noſtri confirmant. Idem tamen in Numeros legit ϗ οἴσετε δραγμάτων. 11 ἐπαύριον τῆς πρώτης] Ald. edit. addit τῶν σαββάτων. ἀνοίσει αὐτά] Rom. edit. cum Cyrillo ἀνοίσει αὐτό. 12 φέρητε τὸ δράγμα] MS. Ox. ἀφορίζητε τὸ δράγμα. 13 ἀναπεποιημένης] Cyrillus in Numeros, & De ador. 17. ἀναπεποιημένην. θυσία τῷ κυρίῳ] MS. Ox. & Complut. edit. cum Cyrillo, θυσίαν τῷ κυρίῳ. ὀσμὴ εὐωδίας] MS. Ox. Complut. edit. et Ald. cum Cyrillo, εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. ϗ σπονδή] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo. ϗ σπονδήν. 14 δῶρα τοῦ θεοῦ] Rom. edit. cum Cyrillo δῶρα τῷ θεῷ. 15 ἀριθμήσετε ὑμεῖς] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. ἀριθμήσετε ὑμῖν. Cyrillus De adorat. 17. & Theodoretus qu. 32 cum codice noſtro conſentiunt. 15 τοῦ ἐπιθέματος] MS. Ox. cum Theodoreto τοῦ ἀφορίσματος. Schol. Ἄλλος φησί, ἀφορίσματος. ἑπτὰ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους] Complut edit. & Ald. ἑπτὰ ἑβδομάδας ὁλοκλήρους ἀριθμήσεις, & MS. Ox. ἑπτὰ ἑβδομάδας ἑβδομάδας ὁλοκλήρους ἀριθμήσεις. 17 ἄρτους ἐπίθεμα] MS. Ox. ἄρτους ἀφορισμάτων. ἔσονται] MS. Ox. Ald. edit. cum Cyrillo De adorat 17. ἔσται ὁ ἄρτος ὁ εἷς. πρωτογεννημάτων τῷ κυρίῳ] MS. Ox. πρωτογεννήματα τῷ κυρίῳ. 18 ἐκ βουκολίων] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. ἐκ βουκολίου. Cyrillus cum codice noſtro conſentit. ἔσονται ὁλοκαύτωμα] Ald. edit. & Rom. ϗ ἔσονται ὁλοκαύτωμα, & Cyrillus ϗ ἔσονται εἰς ὁλοκαύτωμα. 19 ποιήσουσι χίμαρον] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. ποιήσετε χίμαρον. εἰς θυσίαν σωτηρίου] MS. Ox. εἰς θυσίαν εἰρηνικῶν. τοῦ πρωτογεννήματος] Complut. edit. τῶν πρωτογεννημάτων, & ſic ſtatim infrà. 20 ἐπιθήσει αὐτὰ ὁ ἱερεὺς ἐναντίον κυρίου] MS. Ox. ἀφοριεῖ αὐτὰ ὁ ἱερεύς. ἐπίθεμα] MS. Ox. ἀφόρισμα. ἅγια ἔσονται] MS. Ox. ἁγιασθήσονται, & Ald. edit. ἅγιοι ἔσονται. 21 καλέσετε ταύτην] Ald. edit. καλέσετε αὐτήν. κλητή] MS. Ox. & Rom. edit. cum Cyrillo κλητήν. 22 ὑπολείψῃ] MS. Ox. & Complut. edit. καταλείψεις. Rom ὑπολείψεις. Ald. edit. cum codice noſtro conſentit. 24 μνημόσυνον σαλπίγγων] Schol. ἡ τῆς σκηνοπηγίας. Cyrillus De adorat. 17. σαλπίγγων addit αἰώνιον. κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν] MS. Ox. Complut. edit. et Ald. cum Cyrillo κλητὴ ἁγία τῷ κυρίῳ. 25 λατρευτόν] Schol. Ἄλλος φησί, δουλευτόν. προσάξετε ὁλοκαύτωμα] Cyrillus προσάξετε ὁλοκαυτώματα. 27 προσάξετε ὁλοκαύτωμα] MS. Ox. & Ald. edit. cum Cyrillo & Athanaſio tom. 1. 967. προσάξετε ὁλοκαυτώματα. 28 πᾶν ἔργον οὐ ποιήσετε] MS. Ox. addit ἐν αὐτῇ. 32 ἀπὸ ἑσπέρας ἕως ἑσπέρας] Ald. edit. & Theodor. qu. 32. ἀπὸ ἑσπέρας ἕως δεκάτης τοῦ μηνὸς ἑσπέρας. 35 πρώτη κλητὴ ἁγία] Complut. edit. πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσται ὑμῖν, & Ald. πρώτη κλητὴ ἁγία ἔσται. 36 ϗ προσάξετε ὁλοκαύτωμα] MS. Ox. Ald. edit. & Rom. cum Theodor. ϗ προσάξετε ὁλοκαυτώματα. ἐξόδιόν ἐστι] Theodoretus τὸ δὲ ἐξόδιον τὸ τέλος σημαίνει τῶν ἑορτῶν. 37 ἑορταὶ τῷ κυρίῳ] MS. Ox. & Complut. edit. ἑορταὶ κυρίου. ἃς καλέσετε] Ald. edit. addit αὐτάς. καρπώματα τῷ κυρίῳ ὁλοκαρπώματα] Complut. edit. κάρπωμα τῷ κυρίῳ ὁλοκαύτωμα. 39 τῇ ἑβδόμῃ τούτου] In Complut. edit. deeſt τούτου. τὰ γεννήματα] Compl. edit. πάντα τὰ γεννήματα. 40 λήψεσθε τῇ πρώτῃ] Complut. edit. & Ald. λήψεσθε ἑαυτοῖς τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ. Rom. edit. cum Cyrillo λήψεσθε τῇ ἡμέρᾳ τῇ πρώτῃ. ὡραῖον] Schol. Ἄλλοι, ἔνδοξον. κάλλυνθρα] Cyrillus κάλλυντρα. Schol. Ἄλλος φησί, βαΐα. ξύλων δασεῖς] Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, ξύλου δασεῖς. εὐφρανθῆναι] Ald. edit. cum Cyrillo, ϗ εὐφρανθήσεσθε. ἑπτὰ ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ] MS. Ox. & Complut. edit. ϗ ἑορτάσατε αὐτὴν τὴν ἑορτὴν τῷ κυρίῳ ἑπτὰ ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ. 42 κατοικήσει ἐν σκηναῖς] MS. Ox. & Complut. edit. κατοικήσουσιν ἐν σκηναῖς. 44 τὰς ἑορτὰς τοῦ κυρίου] Ald. edit. addit τοῦ θεοῦ.

CAP. XXIV.

2 ἔλαιον ἐλάϊνον] In MS. Ox. & apud Cyrillum De adorat. 10. deeſt ἐλάϊνον. καῦσαι λύχνον διαπαντός] MS. Ox. ἵνα καίηται λύχνον (fortè λύχνος, vel καίωνται λύχνοι) διαπαντὸς ἔσωθεν. 4 καύσετε τοὺς λύχνους] Complut. edit. καύσουσι τοὺς λύχνους. ἕως πρωΐ] Rom. edit. cum Cyrillo, ἕως εἰς τὸ πρωΐ. 6 ἐπιθήσετε αὐτούς] Complut. edit. ἐπιθήσεις αὐτούς. 7 ἐπιθήσετε ἐπὶ τὸ θέμα] MS. Ox. & Compl. edit. ἐπιθήσεις ἐπὶ τὸ θέμα, & Ald. ἐπιθήσετε ἐπὶ τὸ ἓν θέμα. λίβανον καθαρόν] In Complut. edit. deeſt καθαρόν. ϗ ἔσονται εἰς ἄρτους εἰς ἀνάμνησιν προκείμενα] Complut. edit. & Ald. ϗ ἔσονται οἱ ἄρτοι εἰς ἀνάμνησιν προκείμενοι. 8 προθήσεται] Complut. edit. προθήσετε, Ald. & Rom. cum Cyrillo lib. 9. De adorat. προθήσεται, qui tamen lib. 10. legit προθήσετε. ἐνώπιον τῶν υἱῶν Ἰσραήλ] MS. Ox. & Complut. edit. παρὰ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. Vide Cyrillum De adorat. 9. & 10. prout etiam de iis ſupra, ϗ ἔσονται οἱ ἄρτοι &c. διαθήκην αἰώνιον] MS. Ox. & Complutenſ. edit. διαθήκη αἰώνιος. 9 τοῦτο αὐτῶν] Complut. edit. & Ald. τοῦτο αὐτῷ. 11 τὸ ὄνομα κατηράσατο] Clementis codex τὸ ὄνομα κυρίου κατηράσατο. 12 ϗ ἀπέθεντο] Ald. edit. ϗ ἀπέθετο. ἐν φυλακῇ] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. εἰς φυλακήν. διὰ προστάγματος] MS. Sarravii ἀπὸ προστάγματος. 15 λάλησον ϗ ἐρεῖς] MS. Ox. λαλήσεις ϗ ἐρεῖς. ἄνθρωπος ὃς ἐὰν καταράσηται θεόν] MS. Sarravii, Complut. edit. & Ald. ἄνθρωπος, ἄνθρωπος ὃς ἐὰν καταράσηται θεὸν αὐτοῦ. Iſychius author eſt LXX. geminâſſe vocem ἄνθρωπος, *Homo, homo quicunque maledixerit Deo*, Aquilam verò reddidiſſe, *vir quando blaſphemaverit Deum ſuum*, & Symmachum, *homo qui detraxerit Deo ſuo*. Philo tamen De vita Moyſis lib. 2. cum Origene & Theodoreto, Εἰς τὰ ἀπόρρητα τῆς θείας γραφῆς, lectionem codicis noſtri confirmat. ἁμαρτίαν λήψεται] MS. Sar. ἁμαρτίαν αὐτοῦ λήψεται. 16 λίθοις λιθοβολείτω] MS. Ox. λιθοβολίᾳ λιθοβολείτω, & Compl. λίθοις λιθοβολείτωσαν. πᾶσα συναγωγὴ Ἰσραήλ] In Complut. edit. & Ald. deeſt vox Ἰσραήλ. τελευτάτω] MS. Ox. θανάτῳ τελευτάτω. 17 ἄνθρωπος ἐὰν πατάξῃ ψυχήν] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Rom. ἄνθρωπος ὃς ἂν πατάξῃ ψυχήν, & Ald. ἄνθρωπος ὃς ἂν πατάξῃ πᾶσαν ψυχήν. ϗ ἀποθάνῃ] In MS. Sar. hæ voces obelo notantur. 18 πατάξῃ κτήνους ϗ ἀποθάνῃ] In MS. Sar. deſunt illa ϗ ἀποθάνῃ. Complut. edit. πατάξῃ ψυχὴν κτήνους ϗ ἀποθάνῃ. ἀποτισάτω ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς] MS. Ox. & Sar. ἀποτισάτω αὐτὸ ψυχὴν ἀντὶ ψυχῆς, & in MS. Sar. vox αὐτὸ, aſteriſco notatur. 19 ϗ ἐάν τις δῷ] MS. Ox. ϗ ἐὰν ἄνθρωπος δῷ. τῷ πλησίον] MS. Sar. & Complut. edit. addunt αὐτοῦ. 20 δοθήσεται αὐτῷ] MS. Sar. ſub aſteriſco addit ϗ ὁ τύπτων κτῆνος ἀποτισάτω αὐτό, & pro δοθήσεται, legit δώσει. MS. Ox. ſimiliter δοθήσεται αὐτῷ addit ϗ ὁ τύπτων κτῆνος ἐὰν ἀνέλῃ, ἀποτισάτω αὐτό. 21 πατάξῃ ἄνθρωπον ϗ ἀποθάνῃ] In MS. Sar. illa ϗ ἀποθάνῃ, obelo notantur. 22 ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος] MS. Ox. & Sar. cum Complut. edit. & Ald. ὅτι ἐγὼ κύριος. 23 ἐλιθοβόλησαν] MS. Ox. & Complut. edit. κατελιθοβόλησαν. ἐν λίθοις] In MS. Sar. Compl. edit. & Ald. deeſt præpoſitio ἐν, & λίθοις in MS. Ox. & Ald. edit. additur πᾶσα συναγωγή. συνέταξε] MS. Ox. ἐνετείλατο.

CAP. XXV.

2 ἐὰν εἰσέλθητε] Ald. edit. & Rom. ὅταν εἰσέλθητε, MS. Sar. & Ox. Complut. edit. & Cyrillus in Leviticum & De adorat. 17. ἀναπαύσηται τὴν γῆν. ἣν ἐγὼ δίδωμι ὑμῖν] In MS. Sar. hæc omnia obelo notantur. 3 τεμεῖς τὴν ἄμπελόν σου] MS. Ox. τεμεῖς τὸν ἀμπελῶνα σου, & ſic rurſus ſtatim infra. 4 ἀνάπαυσις ἔσται τῇ γῇ] Cyrillus De adorat. 17. addit ὑμῶν. 5 τὰ αὐτόματα ἀναβαίνοντα τοῦ ἀγροῦ σου] MS. Ox. τὰ αὐτόματα τοῦ ἀμητοῦ σου. τοῦ ἁγιάσματος] Schol. Ἄλλος φησί, τῆς ναζιραίας. Τὸ Σαμαρειτικόν, τῶν χέρσων. 6 ϗ ἔσται τὰ σάββατα τῆς γῆς] MS. Sar. addit σου, & MS. Ox. ὑμῶν. τῷ παροίκῳ] MS. Sar. addit σου. 7 πᾶν τὸ γέννημά σου] MS. Sar. πᾶν τὸ γέννημα αὐτῆς. MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo De adorat. 17. πᾶν τὸ γέννημα αὐτοῦ. 8 ϗ ἔσονταί σοι ἑπτὰ ἑβδομάδες] MS. Sar. ϗ ἔσονταί σοι ἡμέραι ἑπτὰ ἑβδομάδες. 9 ϗ διαγγελεῖτε σάλπιγγος φωνῇ] Complut. edit. ϗ διαγγελεῖτε σάλπιγγος φωνήν. Ald. ϗ διαγγελεῖται σάλπιγγος φωνή, MS. Sar. & Rom. διαγγελεῖτε σάλπιγγος φωνῇ. MS. Ox. & Cyrillus De adorat. 17. lectionem codicis noſtri ſequuntur. ἐν πάσῃ τῇ γῇ ὑμῶν] In MS. Sar. hæc omnia obelo notantur. τοῦ ἱλασμοῦ] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Theodoreto qu. 35. τοῦ ἐξιλασμοῦ. 10 τὸ ἔτος τὸ πεντηκοστὸν ἐνιαυτόν] Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo in Leviticum, & De adorat. 17. τὸ ἔτος τὸν πεντηκοστὸν ἐνιαυτόν. MS. Sar. & Complut. edit. cum codice noſtro conſentiunt. In MS. Ox. deeſt vox ἐνιαυτόν. Vacat enim hoc loco prout paulo infra, ἐνιαυτὸς, quæ ex alia verſione in textum irrepſiſſe videntur. ἀπελεύσεται εἷς ἕκαστος] MS. Ox. et Sar. cum Ald. edit. ἀπελεύσεται ἕκαστος. Complut. edit. ἀπελεύσεσθε ἕκαστος. Rom. edit. cum Cyrillo lectionem codicis noſtri confirmant. εἰς τὴν πατρίδα] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo in Levit. & De adorat. 17. εἰς τὴν πατριάν. ἀπελεύσεσθε] Cyrillus De adorat. 17. ἀπελεύσεται. 11 οὐδὲ μὴ ἀμήσητε] Rom. edit. οὐδὲ ἀμήσητε. MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Ald. cum Philone De profugis lectionem codicis noſtri ſequuntur. τὰ αὐτόματα ἀναβαίνοντα αὐτῆς] In MS. Sar. vox ἀναβαίνοντα obelo notatur. 12 ὅτι ἀφέσεως σημασία ἐστίν] *MS.* Sar. ὅτι ἀφέσεως σημασία αὕτη. 13 ἐπανελεύσεται ἕκαστος εἰς τὴν κλῆσιν αὐτοῦ] Compl. ἐπανελεύσετε ἕκαστος εἰς τὴν κτῆσιν αὐτοῦ. Rom. ἐπανελεύσεται εἰς τὴν ἔγκλησιν αὐτοῦ. MS. Ox. & Sar. cum edit. Ald. lectionem codicis noſtri confirmant. 14 ἀποδῷ] MS. Ox. Complut. edit. ἀποδῶς. ἄνθρωπος τὸν πλησίον] MS. Sar. addit αὐτοῦ. 15 κατὰ ἀριθμὸν ἐνιαυτῶν γεννημάτων] Ald. edit. κατὰ ἀριθμὸν τῶν γεννημάτων. 16 ὅτι ἀριθμὸν γεννημάτων αὐτοῦ] In MS. Sar. deeſt αὐτοῦ. οὕτως ἀποδώσεταί σοι] Ald. edit. αὐτὸς ἀποδώσεταί σοι 17 ἄνθρωπος τὸν πλησίον] MS. Sar. & Complutenſ. edit. addunt αὐτοῦ. φοβηθήσῃ] Complut. edit. φοβήσῃ. ἐγώ εἰμι κύριος] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Ald. ἐγὼ κύριος. 18 ποιήσετε πάντα] In MS. Sar. vox πάντα obelo notatur. πάσας τὰς κρίσεις μου] In MS. Sar. vox πάσας obelo notatur. MS. Ox. & Ald. edit. ϗ πάσας τὰς κρίσεις μου. φυλάξασθε] MS. Sar. φυλάξεσθε. 20 ἑβδόμῳ τούτῳ] In MS. Sar. deeſt τούτῳ. 21 ἀποστελῶ] Ald. edit. & *Rom.* ἀποστέλλω. 22 ἕως ἂν ἔλθῃ τὸ γέννημα] MS. Sar. Complut. edit. & Ald. cum Theodoreto qu. 35. ἕως ἂν ἔλθῃ τὰ γεννήματα. 23 οὐ πραθήσεται εἰς βεβαίωσιν] Ald. edit. οὐ πραθήσεται εἰς βεβήλωσιν. 25 πένηται ὁ ἀδελφός σου ὁ μετὰ σοῦ] In MS. Sar. illa ὁ μετὰ σοῦ obelo notantur. 25 ἀγχιστεύων ἐγγίζων ἔγγιστα αὐτοῦ] MS. Sar. ἀγχιστεύων αὐτῷ ἔγγιστα αὐτῷ. MS. Ox. & Rom. edit. ἀγχιστεύων ὁ ἐγγίζων αὐτῷ. Compl. edit. ἀγχιστεύων ἢ ὁ ἐγγίζων αὐτοῦ. Ald. ὁ ἀγχιστεύων ὁ ἔγγιστα αὐτῷ. 26 ϗ εὐπορηθῇ τῇ χειρί] MS. Sar. addit αὐτοῦ. τὸ ἱκανὸν, λύτρα αὐτοῦ] MS. Ox. τὸ ἱκανὸν τῇ λυτρώσει αὐτοῦ. 27 ἀπέδοτο αὐτό] In *MS.* Sar. deeſt αὐτό. ϗ ἀπελεύσεται] Complut. edit. & Ald. ϗ ἐπανελεύσεται. 28 εὐπορηθῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ] MS. Ox. εὕρῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ, & Complut. edit. εὐπορῇ ἡ χεὶρ αὐτοῦ. ἔσται ἡ πρᾶσις] MS. Ox. & Sar. cum Complut. edit. addunt αὐτοῦ. τῷ κτησαμένῳ αὐτὰ ἕως τοῦ ἕκτου ἔτους τῆς ἀφέσεως] MS. Ox. & Complut. edit. τῷ κτησαμένῳ αὐτὴν ἕως τοῦ ἔτους τῆς ἀφέσεως. 29 ἐνιαυτὸς ἡμερῶν ἔσται ἡ λύτρωσις αὐτῆς] MS. Ox. ἐνιαυτὸς ἡμερῶν τῇ πράσει αὐτῆς, ἡμερόδεκτον ἔσται ἡ λύτρωσις αὐτῆς. In *MS.* Sar. deſunt illa τῇ πράσει αὐτῆς, & pro ἡμερόδεκτον ſcribitur ἡμερόλεγδον. Compl. edit. Ald. & Rom. lectionem codicis noſtri ſequuntur. 31 λογισθήτωσαν] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, λογισθήσονται. διαπαντὸς ἔσονται] Ald. edit. addit αὐταί. 33 ϗ ὃς ἂν λυτρωσάμενος] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo, ϗ ὃς ἂν λυτρώσηται. *MS.* Sar. lectionem codicis noſtri confirmat. ἡ διάπρασις αὐτῶν] In *MS.* Sar. Complut. edit. et Ald. deeſt αὐτῶν. κατάσχεσις αὐτῶν ἐν μέσῳ] MS. Ox. et Sar. cum Complut. edit. αὕτη ἡ κατάσχεσις αὐτῶν ἐν μέσῳ, et in *MS.* Sar. voces αὕτη ἡ aſteriſco notantur. 34 κατάσχεσις αἰωνία τοῦτο αὐτῶν ἐστιν] *MS.* Ox. κατάσχεσις αἰωνία αὕτη αὐτῶν ἐστιν, *MS.* Sar. κατάσχεσις αἰωνία αὐτῶν ἐστιν. Complut. edit. & Ald. κατάσχεσις αἰώνιος τοῦτο αὐτῶν ἐστιν. 35 πένηται ὁ ἀδελφός σου] Rom. edit. ὁ ἀδελφός σου, ὁ μετὰ σοῦ. In *MS.* Ox. et Sar. cum Complut. edit. deſunt illa, ὁ μετὰ σοῦ. τῇ χερσί] *MS.* Sar. et Complut. edit. addunt αὐτοῦ. ζήσεται ὁ ἀδελφός σου μετὰ σοῦ] In *MS.* Sar. illa, μετὰ σοῦ, obelo notantur. 36 οὐδὲ ἐπὶ πλήθει] *MS.* Ox. οὐδὲ πλεονασμόν. φοβηθήσῃ τὸν θεόν] *MS.* Ox. φοβηθήσῃ κύριον τὸν θεόν σου. ἐγὼ κύριος] In *MS.* Sar. hæ voces obelo notantur, & in Complut. edit. abſunt. 38 ὥστε εἶναι ὑμῶν θεός] *MS.* Ox. ὥστε εἶναί μου ὑμῶν θεόν. 40 ἕως τοῦ ἔτους τῆς ἀφέσεως ἐργᾶται παρὰ σοί] Complut. edit. ἕως τοῦ ἐν αὐτοῦ τῆς ἀφέσεως

περὶ σοί. 41 ἐξελεύσεται τῇ ἀφέσει] Compl. edit. ἐξελεύσεται ἐν τῇ ἀφέσει ἀπὸ σοῦ αὐτός. In *MS.* Sar. illa τῇ ἀφέσει obelo notantur. εἰς τὴν γῆν ἑαυτοῦ] MS Ox. addit ϗ τὰ τέκνα αὐτοῦ. κατάσχεσιν τὴν πατρικήν] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. et Ald. addunt αὐτοῦ. 42 οὐ πραθήσεται] Complut. edit. οὐ πραθήσονται. 43 φοβηθήσῃ κύριον τὸν θεόν σου] In *MS.* Sar. & Complut. edit. deeſt vox κύριον. 44 παῖς ϗ παιδίσκη] *MS.* Sar. παῖς σου ϗ παιδίσκη σου. ὅσοι κύκλῳ σου εἰσίν] MS. Ox. τῶν κύκλῳ σου. 45 τῶν παροίκων τῶν ὄντων ἐν ὑμῖν] MS. Ox. τῶν παροικούντων ἐν ὑμῖν. ϗ ἀπὸ τῶν συγγενῶν αὐτῶν] Complut. edit. ϗ ἀπὸ τῶν συγγενειῶν αὐτῶν τῶν μεθ' ὑμῶν. ὅσοι ἂν γένωνται] Fortè, ὅσοι ἂν γεννῶνται. 46 τοῖς τέκνοις ὑμῶν] MS. Ox. τοῖς υἱοῖς ὑμῶν. κάτοχοι εἰς τὸν αἰῶνα] *MS.* Sar. & Complut. edit. addunt αὐτοὺς καταδουλώσεσθε. οὐ κατατενεῖ] Ald edit. & Rom. addunt αὐτόν. Schol. οὐ κατατενεῖ αὐτὸν ἐν τοῖς μόχθοις· Ἄλλος φησί, οὐ παιδεύσει ἐν αὐτῷ ἐμπαιγμῷ. 47 ἀποβρυῇ ὁ ἀδελφός σου] *MS.* Sar. addit ſub aſteriſco μετὰ σοῦ. 48 μετὰ τὸ πραθῆναι αὐτῷ] In *MS* Sar. vox αὐτῷ obelo notatur. Complut. edit. et Ald. μετὰ τὸ πραθῆναι αὐτόν. 49 ἐκ τῆς φυλῆς τῆς σαρκὸς αὐτοῦ] In omnibus exemplaribus deſunt illa τῆς σαρκός. λυτρῶται αὐτόν] *MS.* Sar. Complut. edit. & Ald. λυτρώσεται αὐτόν. Rom. edit. lectionem codicis noſtri ſequitur. τῇ χειρί] *MS.* Ox. et Sar. cum Complut edit. addit αὐτοῦ. λυτρώσηται ἑαυτόν] Ald. edit. λυτρώσεται ἑαυτόν. Rom. edit. λυτρῶται ἑαυτόν. In *MS.* Sar. vox ἑαυτὸν obelo notatur. 50 ἀπέδοτο ἑαυτὸν αὐτῷ] Ita & MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. ἀργύριον τῆς πράσεως] MS. Ox. ἀργύριον τῆς παραθέσεως. ὡς μισθίου] Compl. edit. ὡς ἡμέρα μισθίου. Ald. ὡς ἡμέρα μισθωτοῦ. In *MS.* Sar. ordo verborum paulo diverſus eſt, ἔτος ἐξ ἔτους ὡς ἡ ἡμέρα μισθίου ἔσται μετ' αὐτοῦ. Schol. Ἄλλος φησί, καθάπερ ὁ μισθὸς τοῦ μισθωτοῦ. 51 ἀπὸ τοῦ ἀργυρίου τῆς πράσεως αὐτοῦ] MS. Ox. ἀπὸ τοῦ ἀργυρίου τῆς κλήσεως αὐτοῦ. 54 ἐξελεύσεται ἐν τῷ ἐνιαυτῷ] *MS.* Ox. & Sar. cum Rom. edit. ἐξελεύσεται ἐν τῷ ἔτει. Compl. edit. & Ald. ϗ ἐξελεύσεται ἐν τῷ ἔτει. 55 οἰκέται] Rom. οἰκέται εἰσί. In *MS* Sar. Complut. edit. & Ald. deeſt εἰσὶν prout in noſtro. παῖδές μου οὗτοί εἰσιν] In *MS.* Sar. vox οὗτοι obelo notatur. Ald. edit. παῖδές μου αὐτοί εἰσιν.

CAP. XXVI.

1 ποιήσετε ὑμῖν αὐτοῖς] In *MS.* Sar. deeſt αὐτοῖς. οὐδὲ γλυπτά] MS. Ox. & Sar. οὐδὲ γλυπτόν. προσκυνῆσαι αὐτῷ] *MS.* Sar. προσκυνῆσαι αὐτόν. ἐγώ εἰμι κύριος] *MS.* Sar. & Complut. edit. cum Ambroſio ἐγὼ κύριος. 3 Ἐὰν τοῖς προστάγμασι] MS. Ox. & Complut. edit. cum Cyrillo De adorat. 7. ἐὰν ἐν τοῖς προστάγμασι. φυλάσσησθε] Complutenſ. edit. cum Ambroſio φυλάξεσθε. Cyrillus, φυλάζησθε. 5 ὁ ἀμητὸς τὸν τρυγητόν] MS. Ox. & Sar. & reliqua omnia exemplaria cum Cyrillo & Ambroſio, ὁ ἀλοητὸς τὸν τρυγητόν. illis ϗ κατοικήσετε μετ' ἀσφαλείας ἐπὶ τῆς γῆς ὑμῶν, Ald. edit. & Rom. addunt ϗ πόλεμος οὐ διελεύσεται διὰ τῆς γῆς ὑμῶν. quæ in *MS.* Ox & Sar. & Complut. edit. deſiderantur. ἐναντίον ὑμῶν φόνῳ] Complut. edit. cum Ambroſio 7 ἐναντίον ὑμῶν ἐν φόνῳ. 8 πέντε ἑκατόν] MS. Ox. πεντήκοντα ἑκατόν· atque ita LXX vertiſſe author eſt Iſychius. ἑκατὸν ὑμῶν] Complut. edit. cum Ambroſio ἑκατὸν ἐξ ὑμῶν. 9 ἐπιβλέψω ἐφ' ὑμᾶς] Ald. edit. ϗ εὐλογήσω ὑμᾶς, quæ reliqua exemplaria non agnoſcunt. 10 φάγεσθε παλαιὰ ϗ παλαιὰ παλαιῶν] Complut. edit. cum Ambroſio φάγεσθε παλαιὰ παλαιῶν. 11 θήσω τὴν διαθήκην μου] *MS.* Sar. Complut. edit. & Rom. θήσω τὴν σκηνήν μου. Iſychius author eſt LXX reddidiſſe *teſtamentum*. 12 ἐμπεριπατήσω] Philo De nominum mutatione περιπατήσω ἔσεσθέ μοι λαός] Complut. edit. ἔσεσθέ μοι εἰς λαόν. 13 ἐγώ εἰμι κύριος] *MS.* Sar. & Ald. edit. ἐγὼ κύριος. 15 ὥστε διασκεδάσαι] *MS.* Sar. & Complut edit. cum Ambroſio addunt ὑμᾶς. 16 ἐπισυστήσω ἐφ' ὑμᾶς] MS. Ox. & Complut. edit. cum Ambroſio, ϗ ἐπιστήσω ἐφ' ὑμᾶς σπουδήν, & *MS* Sar. ϗ ἐπιστήσω ἐφ' ὑμᾶς σπουδῇ. Ald. edit. & Rom. ϗ ἐπιστήσω ἐφ' ὑμᾶς. ἀπορίαν, τήν τε ψώραν] In *MS.* Sar. illa τήν τε ψώραν, obelo notantur. ἴκτερον] Rom. edit. ἴκτερα. σφακελίζοντας] Et ſic Complut. edit. cum Ambroſio. Schol. σφακελίζοντα. Ἄλλος φησί, συντελοῦντα, ἐκτυφλοῦντα. τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν] In *MS.* Sar. vox ὑμῶν obelo notatur, & ſic ſtatim infra poſt ψυχήν. ϗ ἔδονται] *MS.* Ox. addit αὐτά. 17 οἱ μισοῦντες] MS. Ox. πάντες οἱ μισοῦντες. 18 παιδεῦσαι ὑμᾶς ἑπτάκις] Compl. edit. & Ald. cum Ambroſio παιδεῦσαι ὑμᾶς πληγαῖς ἑπτάκις. 19 οὐρανὸν ὑμῖν σιδηροῦν] Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio οὐρανὸν ὡς σιδηροῦν. ὡσεὶ χαλκῆν] *MS.* Sar. ὡσεὶ χαλκόν. 20 ξύλον τοῦ ἀγροῦ ὑμῶν] In *MS.* Sar. vox ὑμῶν obelo notatur. 22 ἀποστελῶ] Rom. edit. ἀποστέλλω, contra fidem reliquorum omnium exemplarium. θηρία τὰ ἄγρια] In *MS.* Sar. deſunt τὰ ἄγρια. ἐξαναλώσει τὰ κτήνη] MS. Ox. & Sar. ἀναλώσει τὰ κτήνη. ὀλιγοστοὺς ποιήσει] Et ita *MS.* Sar. & Complut. edit. ϗ ἐρημωθήσονται] *MS.* Ox. & Sar. Complut. edit. & Ald. cum Ambroſio ϗ ἔρημοι ἔσονται. 23 παιδευθῆτε, ἀλλὰ πορεύησθε] *MS.* Ox. & Sar. παιδεύησθε ἀλλὰ πορεύησθε. πρός με πλάγιοι] In *MS.* Sar. deſunt πρός με. 24 θυμῷ πλαγίῳ] *MS.* Sar. πλαγίως. Schol. Ἄλλος, ἐναντιώσει. τὸ Σαμαρειτικόν, ἐμφιλονείκως. 25 εἰς χεῖρας ἐχθρῶν] *MS.* Sar & Ald. edit. addunt ὑμῶν. 26 σιτοδείᾳ] MS. Ox σιτοδοσίᾳ. ἀποδώσουσι] MS. Ox. ἀποδώσονται. ἐμπλησθῆτε] MS. Ox. ἐμπλησθήσεσθε. 27 ϗ πορεύησθε πλάγιοι] *MS.* Sar. & Rom. edit. ϗ πορεύησθε πρός με πλάγιοι. 30 ϗ προσοχθιεῖ ἡ ψυχή μου ὑμῖν] Deſunt hæc in Ald. edit. 32 ἐξερημώσω ἐγὼ τὴν γῆν ὑμῶν] In *MS.* Sar. vox ὑμῶν obelo notatur. 33 ἐπιπορευομένη ἡ μάχαιρα] MS. Ox. ἐπιπονηρευομένη μάχαιρα. Complut. edit. διαπορευομένη μάχαιρα, & Ambroſius interpretatur *penetrans gladius*. 35 τότε εὐδοκήσει ἡ γῆ τὰ σάββατα αὐτῆς ϗ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς] In Ald. edit. deſunt hæc omnia. MS. Ox. poſt πάσας τὰς ἡμέρας, ante τῆς ἐρημώσεως αὐτῆς interſerit τῆς ζωῆς. ϗ ὑμεῖς ἔσεσθε] In *MS.* & Sar. vox ἔσεσθε obelo notatur. 35 ϗ εὐδοκήσει ἡ γῆ] In *MS.* Sar. Complut. edit. et Ald. cum Ambroſio deſunt illa ἡ γῆ. ἐσαββάτισεν ἐν τοῖς σαββάτοις ὑμῶν] Apud Theodoretum qu. 37. deſunt illa, ἐν τοῖς σαββάτοις ὑμῶν. 36 ἐπάξω δειλίαν] Ald. edit. & Rom. ἐπάξω δουλείαν. MS. Ox. et Sar. et Complut. edit. (vide Ambroſium cum Theodoreto) ἐπάξω δειλίαν. 37 ὑπερόψεται ὁ ἀδελφὸς τὸν ἀδελφόν] *MS.* Sar. et Complut. edit. cum Ambroſio addunt αὐτοῦ. 39 διὰ τὰς ἁμαρτίας ὑμῶν, ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν τακήσονται] MS. Ox. et Complut. edit. cum Ambroſio διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, ϗ διὰ τὰς ἁμαρτίας τῶν πατέρων αὐτῶν τακήσονται, et ante τακήσονται MS. Ox. interſerit μετ' αὐτῶν. *MS.* Sar. διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν ἐν τῇ γῇ τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν, ϗ ἐν ταῖς ἁμαρτίαις τῶν πατέρων αὐτῶν μετ' αὐτῶν τακήσονται. 40 ὅτι παρέβησαν] *MS.* Sar. addit αὐτοί. 41 ἐν θυμῷ πλαγίῳ] In *MS.* Sar. vox θυμῷ obelo notatur. MS. Ox. πλαγίως. ἐντραπήσεται] MS. Ox. τραπήσεται. ἡ ἀπερίτμητος] Schol. Τὸ Σαμαρειτικόν, ἡ ἀκρόβυστος. 42 τῆς διαθήκης Ἰακώβ] *MS.* Sar. τῆς διαθήκης μου Ἰακώβ, & ſic etiam ante Ἰσαὰκ & Ἀβραὰμ præfigit μου. 43 ἐγκαταλειφθήσεται ἡ γῆ ἀπ' αὐτῶν] In *MS.* Sar. voces ἀπ' αὐτῶν obelo notantur. προσδέξονται] Schol. Τὸ Σαμαρειτικόν, ἱλάσονται. προσώχθισαν τῇ ψυχῇ αὐτῶν] Ald. edit. προσώχθισαν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν. 44 ϗ οὐδ' ὡς ὄντων] Complut. edit. cum Ambroſio ϗ οὕτως ὄντων. ὅτι ἐγώ εἰμι κύριος] Et ſic MS. Ox. *MS.* Sar. ὅτι ἐγὼ κύριος. 45 ἐξ οἴκου δουλείας] In *MS.* Sar. hæ voces obelo notantur. ἔναντι τῶν ἐθνῶν] MS. Ox. ἐναντίον πάντων τῶν ἐθνῶν. ἐγώ εἰμι κύριος] *MS.* Sar. Complut edit. & Ald. ἐγὼ κύριος. Vide Ambroſium. κρίματά μου ϗ προστάγματά μου] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. et Ald. cum Ambroſio κρίματα ϗ προστάγματα abſque pronomine.

CAP. XXVII.

2 ϗ ἐρεῖς αὐτοῖς] Ald. edit. ἐρεῖς πρὸς αὐτοὺς, λέγων. Ὃς ἂν εὔξηται εὐχήν] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo De ador. 16. ἄνθρωπος ὃς ἂν εὔξηται εὐχήν. Theodoretus ad hæc verba, εὐχὴν καλεῖ τὴν ὑπόσχεσιν, οἱ πολλοὶ τάγμα προσαγορεύουσιν. Iſychius author eſt, pro eo quod dictum eſt *votum fecerit*, Aquilam & Theodotionem tranſtuliſſe *ſuperaverit*: Alius ex hebræo verterat *ſeparaverit*. ὥστε τιμὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ] In *MS.* Sar. deeſt αὐτοῦ. MS. Ox. cum Theodoreto qu. 38. ὥστε δοῦναι τιμὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. 3 ἔσται ἡ τιμή] *MS.* Sar addit αὐτοῦ. ἕως ἑξηκοστοῦ ἔτους] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & *Rom* ἕως ἑξηκονταετοῦς. τῷ σταθμῷ] *MS.* Sar. τῷ σταθμίῳ, & MS. Ox. τῷ σίκλῳ. 4 τριάκοντα δίδραχμα] MS. Ox. addit ἀργυρίου. 5 ἕως εἰκοστοῦ ἔτους] MS. Ox. & Complut. edit. ἕως εἰκοσαετοῦς. *MS.* Sar. Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo, ἕως εἴκοσι ἐτῶν. ἔσται ἡ τιμή] *MS.* Sar. addit. αὐτοῦ. δέκα δίδραχμα] MS. Ox. addit ἀργυρίου. 6 πέντε δίδραχμα ἀργυρίου] In *MS.* Sar. Rom. edit. & Cyrillo deeſt ἀργυρίου 7 ἀπὸ ἑξήκοντα ἐτῶν] *MS.* Sar. ἀπὸ ἑξήκοντα ἔτους. ἔσται ἡ τιμή] *MS.* Sar. & Rom. edit addunt αὐτοῦ. ἐὰν δὲ θήλεια] MS. Ox. Complut. edit. & Ald. τῆς δὲ θηλείας. 8 τῇ τιμῇ] *MS.* Sar. & Ald. edit. addunt αὐτοῦ. στήσεται ἐναντίον τοῦ ἱερέως] *MS.* Sar. στήσεται αὐτὸν ἐναντίον τοῦ ἱερέως. τιμήσεται αὐτὸν ὁ ἱερεύς] Complut. edit & Ald. cum Cyrillo, οὕτω τιμήσεται αὐτὸ ὁ ἱερεύς. 9 ἀπ' αὐτῶν δῶρον] Ald edit. ὑπ' αὐτῶν δῶρον. 10 οὐκ ἀλλάξει αὐτό] MS. Ox. & Sar addunt ϗ οὐκ ἀντερεῖ αὐτῷ, quæ in *MS.* Sar. aſteriſco notantur. ἀλλάσσων ἀλλάξῃ αὐτό] In *MS* Sar. deeſt αὐτό. ϗ τὸ ἄλλαγμα] *MS.* Sar. & Theodoretus addunt αὐτοῦ. 12 ϗ καθότι ἂν τιμήσεται] *MS.* Sar. Complutenſ. edit. Ald. & Rom. addunt αὐτό. 14 ἀναμέσον καλοῦ ϗ ἀναμέσον πονηροῦ] Schol. τὸ Σαμαρειτικόν, ϗ διατιμήσεται αὐτὴν ὁ ἱερεὺς εἴτε καλὸν εἴτε σαπρά. 15 ἁγιάσας αὐτήν] In *MS.* Sar. vox αὐτὴν obelo notatur. λυτρώσηται] *MS.* Sar. Ald. edit. & Rom. λυτρῶται. προσθήσει ἐπ' αὐτό] *MS.* Sar. προσθήσει ἐπ' αὐτήν. 18 ἐπὶ τὰ ἔτη τὰ ἐπίλοιπα] Ald edit. ἑπτὰ τὰ ἔτη τὰ ἐπίλοιπα, ma'é. ἕως εἰς τὸν ἐνιαυτόν] MS. Ox. ἕως τοῦ ἐνιαυτοῦ. 19 ἐὰν δὲ λυτρῶται] Complut. edit. ἐὰν δὲ λυτρούμενος λυτρῶται. 20 λυτρῶται τὸν ἀγρόν] MS. Ox addit αὐτοῦ. 21 ἅγιος τῷ κυρίῳ] Ald. edit. ἅγιος αἰνετὸς τῷ κυρίῳ. ἔσται κατάσχεσις] Complut. edit. Ald. & Rom. addunt αὐτοῦ. 23 τὸ τέλος τῆς τιμῆς ἐκ τοῦ ἐνιαυτοῦ] MS. Ox. ἀπὸ τῆς τιμήσεως τοῦ ἐνιαυτοῦ. τὴν τιμὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἅγιον τῷ κυρίῳ] Ald. edit. τὴν τιμὴν ἁγίαν τῷ κυρίῳ. Rom. edit. τὴν τιμὴν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἁγίαν τῷ κυρίῳ. 24 κέκτηται αὐτόν] Complut. edit. addit παρ' αὐτοῦ. 25 σταθμίοις ἁγίοις] Ald. edit. σταθμοῖς ἁγίοις. εἴκοσι ὀβολοί] Complut. edit. εἴκοσι ὀβολοῖς. 26 οὐ καθαγιάσει] MS. Ox. οὐκ ἀλλάξει. ἐάν τε μόσχον] Ald. edit. ἐάν τε μόσχος. 27 ἀλλάξει] MS. Ox. λυτρώσηται. τὸ ἐπίπεμπτον πρὸς αὐτό] MS. Ox. τὸ ἐπίπεμπτον ἐπ' αὐτήν. Ald. edit. τὸ ἐπίπεμπτον αὐτοῦ πρὸς αὐτό. 30 τῷ κυρίῳ ἐστίν, ἅγιον τῷ κυρίῳ] Apud Philonem De congreſſu quærendæ eruditionis gratiâ, deſunt illa τῷ κυρίῳ priore loco. 31 ἐὰν δὲ λυτρῶται λύτρῳ ἄνθρωπος] MS. Ox. ἐὰν δὲ λυτρούμενος λυτρώσηται ἄνθρωπος. Complut. edit. & Ald. ἐὰν δὲ λυτρούμενος λυτρῶται ἄνθρωπος. τὸ ἐπίπεμπτον] Complut. edit. & Ald. addunt αὐτοῦ. πρὸς αὐτό] MS. Ox. ἐπ' αὐτό. Complut. edit & Ald. ἐπ' αὐτῷ. 32 πᾶν ὃ ἂν ἔλθῃ] Complut. edit et Ald. πᾶν ὃ ἐὰν διέλθῃ. 33 οὐκ ἀλλάξεις καλὸν πονηρῷ] MS. Ox. geminam verſionem habet, οὐκ ἐπισκέψεται ἀνὰ μέσον καλοῦ ϗ πονηροῦ, ϗ οὐκ ἀλλάξεις αὐτὸ καλὸν πονηρῷ ἢ πονηρὸν καλῷ. Complut. edit. οὐκ ἀλλάξεις αὐτὸ καλὸν πονηρῷ, & Rom. οὐκ ἀλλάξεις καλὸν πονηρῷ, οὐδὲ πονηρὸν καλῷ. ἀλλάσσων ἀλλάξεις αὐτό] Ald. edit. ἀλλάσσων ἀπαλλάξῃ αὐτό. 34 αὗταί εἰσιν αἱ ἐντολαί] Complut. edit. αὗται αἱ ἐντολαί.

NUMERI.

CAP. I.

1 ἐρήμῳ τῇ Σινᾶ] In *MS.* Sar. τῇ obelo notatur. ἐξελθόντων αὐτῶν] MS. Ox. ἐξεληλυθότων αὐτῶν. 2 πάσης συναγωγῆς υἱῶν Ἰσραήλ] In Rom. edit. abeſt vox υἱῶν. MS. Ox. & Sar. & reliqua omnia exemplaria cum Cyrillo De adorat. 4. agnoſcunt. κατὰ συγγενείας αὐτῶν] In MS. Ox. & Rom. edit. deeſt αὐτῶν· *MS.* Sar. & reliqua exemplaria lectionem codicis noſtri ſequuntur. κατ' οἴκους] Baſilius in Eſaiam ante illa, κατ' οἴκους præfigit κατὰ δήμους. κατὰ ἀριθμὸν ἐξ ὀνόματος αὐτῶν] Complut. edit. κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν. κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν] Hæc verba in *MS.* Sar. & Complut. edit. prout in hebræo ſubjunguntur illis πᾶς ἄρσην, ſecus quàm in reliquis omnibus exemplaribus 3 σὺν δυνάμει] *MS.* Sar ἐν δυνάμει. 4 ἕκαστος, ἕκαστος κατὰ φυλήν] Complut. edit. & Rom. ſine geminatione ἕκαστος κατὰ φυλήν. ἑκάστου ἀρχόντων] MS. Ox. ἕκαστος ἄρχων. τῷ Ρουβίν] Et ſic deinceps in duobus ſequentibus, τῷ Συμεών, τῷ Ἰούδα, atque ita MS. Ox. reliqua autem omnia exemplaria cum *MS.* Sar. in omnibus legunt τῶν.

18 πᾶσαν συναγωγὴν ἐξεκκλησίασαν] MS. Ox. & Sar. cum reliquis omnibus exemplaribus πᾶσαν συναγωγὴν συνήγαγον. ϗ ἐπεσκέπησαν] MS. Ox. & Complut. edit. ϗ ἐπεσκέψαντο. Rom. edit. ϗ ἐπηξονοῦσαν. MS. Sar. & Rom. edit. lectionem codicis noſtri ſequuntur. 19 πᾶν ἀρσενικὸν κατὰ κεφαλὴν] In MS. Sar. πᾶν ἀρσενικὸν obelo notatur. 20 κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν] In MS. Sar. vox αὐτῶν obelo notatur, & pro κατὰ ἀριθμὸν legitur κατὰ ἀριθμούς. 21 ἐπίσκεψις αὐτῶν] MS. Sar. ἐπισκοπὴ αὐτῶν. 22 τοῖς υἱοῖς Συμεὼν] MS. Sar. & Ald. edit. ϗ τοῖς υἱοῖς Συμεών. πατριῶν αὐτῶν] MS. Sar. addit ſub aſteriſco ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν. πάντα ἀρσενικά] In MS. Sar. deſunt hæc verba. Ald. edit. πᾶν ἀρσενικόν. 26 κατὰ ἀριθμὸν ὀνομάτων αὐτῶν, κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν πάντα ἀρσενικά] Hæc verba κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν, in Complut. edit. in tribu Judæ, & reliquis deinceps tribubus abſunt, prout in hebræo: & tribus Gad tribui Judæ præponitur. MS. Ox. & Sar. cum Ald. edit. & Rom. ordinem codicis noſtri ſequuntur, & in MS. Sar. omnia illa αὐτῶν κατὰ κεφαλὴν αὐτῶν πάντα ἀρσενικά in tribu Judæ & reliquis deinceps obelo notantur. 44 ἣν ἐπεσκέψατο] MS. Sar. & Rom. edit. ἣν ἐπεσκέψαντο. ϗ οἱ ἄρχοντες Ἰσραὴλ δώδεκα ἄρχοντες] MS. Ox. ϗ δώδεκα ἄρχοντες Ἰσραήλ. κατὰ φυλὴν μίαν] MS. Ox. κατὰ κεφαλὴν μίαν. In MS. Sar. illa κατὰ φυλὴν μίαν obelo notantur. κατὰ φυλὴν οἴκων πατριᾶς αὐτῶν ἦσαν] In Rom. edit. deeſt αὐτῶν. MS. Sar. κατὰ φυλὴν εἰς οἶκον πατριᾶς αὐτῶν ἦσαν. 45 Poſt illa παρατάξει ἐν Ἰσραὴλ] MS. Ox. & Sar. ϗ ἐγένοντο πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι, quæ in MS. Sar. aſteriſco notantur. 47 ἐκ τῆς πατριᾶς αὐτῶν] MS. Ox. & Sar. cum reliquis exemplaribus ἐκ τῆς φυλῆς πατριᾶς αὐτῶν. οὐ συνεπεσκέπησαν] MS. Ox. & Sar. cum Rom. edit. οὐκ ἐπεσκέπησαν. 49 οὐ συνεπισκέψῃ, ϗ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν οὐ λήψῃ] Cyrillus De adorat. 13. οὐ συνεπισκέψῃ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ϗ οὐ λήψῃ. ἐν μέσῳ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ] MS. Ox. & Sar. & reliqua exemplaria, ἐν μέσῳ τῶν υἱῶν Ἰσραήλ. 50 ὅσα ἐστὶν ἐν αὐτῇ] In MS. Sar. ἐν obelo notatur. 51 ἀναστήσουσιν αὐτὴν] In Ald. edit. & Rom. deeſt αὐτήν. MS. Ox. & Sar. ἀναστήσουσιν αὐτὴν οἱ Λευῖται, & illa αὐτὴν οἱ Λευῖται, in MS. Sar. aſteriſco notantur. 53 ἐναντίοι κύκλῳ] In MS. Sar. vox ἐναντίοι obelo notatur. MS. Ox. ἐναντίον κυρίου κύκλῳ. οὐκ ἔσται ἁμάρτημα] MS. Sar. addit ſub aſteriſco ἐπὶ τὴν συναγωγήν. οἱ Λευῖται αὐτοί] In MS. Sar. αὐτοὶ obelo notatur. 54 κατὰ πάντα ὅσα] MS. Ox. & Sar. Ald. edit. & Rom. κατὰ πάντα ἅ. Μωυσῇ ϗ Ἀαρὼν] In MS. Sar. illa ϗ Ἀαρὼν obelo notantur.

CAP. II.

2 κατὰ τάγμα αὐτοῦ] Euſebius De demonſtr. 8. κατὰ τάγματα αὐτοῦ. κατὰ τὰς σημείας] Cyrillus De adorat. 10. κατὰ σημασίας. ἐναντίον κυρίου κύκλῳ] MS. Ox. & Sar. ἐναντίοι κύκλῳ. Complutenſ. edit. ἐναντίον κύκλῳ. Ald. edit. cum Baſilio, Euſebio, & Cyrillo lectionem codicis noſtri ſequuntur. παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ] In MS. Ox. deſunt illa οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ· & in MS. Sar. obelo notantur. 3 ϗ οὗτοι παρεμβάλλοντες] MS. Ox. & Sar. & reliqua exemplaria cum Baſilio, ϗ οἱ παρεμβάλλοντες. κατὰ ἀνατολάς] In MS. Sar. κατὰ νότον, κατὰ ἀνατολάς, & illa κατὰ νότον obelo notantur. 4 οἱ ἠριθμημένοι] MS. Ox. & Sar. cum reliquis exemplaribus οἱ ἐπεσκεμμένοι, & ſic ſtatim infrá. 5 ἐχόμενοι φυλῆς Ἰσσάχαρ] Ald. edit. ἐχόμενα φυλῆς Ἰσσάχαρ, & ſic ſtatim infrá ἐχόμενα φυλῆς Ζαβουλών. 7 ϗ οἱ παρεμβάλλοντες ἐχόμενοι φυλῆς Ζαβουλὼν] In MS. Sar. illa ϗ οἱ παρεμβάλλοντες obelo notantur. 9 πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι] Ald. edit. πάντες οἱ ἠριθμημένοι. ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα] MS. Ox. & Sar. ἐκ τῆς παρεμβολῆς Ἰούδα. πρῶτοι ἀναζεύξουσι] MS. Ox. & Sar. cum reliquis exemplaribus πρῶτοι ἐξαροῦσι. 10 τάγμα παρεμβολῆς] Ald. edit. & Rom. τάγματα παρεμβολῆς. πρὸς λίβα σὺν δυνάμει αὐτῶν] MS. Sar. & Rom. edit. πρὸς λίβα δύναμις αὐτῶν. MS. Ox. πρὸς λίβα δυνάμεις αὐτῶν. Ald. edit. πρὸς νότον σὺν δυνάμει αὐτῶν. 11 δύναμις αὐτοῦ] Ald. edit. δυνάμεις αὐτοῦ, & ſic infrá. 12 ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ Συμεὼν] MS. Ox. & Sar. & reliqua exemplaria ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλῆς Συμεών. 13 οἱ ἠριθμημένοι] Reliqua omnia exemplaria οἱ ἐπεσκεμμένοι, & ſic infrá. 16 πάντες οἱ ἠριθμημένοι] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Rom. πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι. τῆς παρεμβολῆς Ῥουβὴν] MS. Ox. τῆς φυλῆς Ῥουβήν. δεύτεροι ἀναζεύξουσιν] MS. Ox. & Sar. cum reliquis exemplaribus δεύτεροι ἐξαροῦσιν, & MS. Sar. præfigit copulam καί. ἀνὰ μέσον τῶν παρεμβολῶν] MS. Ox. εἰς μέσον τῶν παρεμβολῶν. MS. Sar. & reliqua exemplaria μέσον τῶν παρεμβολῶν. ϗ ἀναζεύξουσι] MS. Ox. & Sar. cum reliquis exemplaribus, ϗ ἐξαροῦσιν. κατὰ τάγμα αὐτῶν] MS. Ox. & Sar. & Complut. edit. καθ' ἡγεμονίαν αὐτῶν. Rom. edit. καθ' ἡγεμονίας. Ald. lectionem codicis noſtri ſequitur. 18 τάγμα παρεμβολῆς] MS. Ox. Compl. edit. & Ald. τάγματα παρεμβολῆς. κατὰ θάλασσαν] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. παρὰ θάλασσαν. 20 ἐχόμενοι φυλῆς Μανασσῆ] MS. Sar. ἐχόμενοι αὐτῶν φυλῆς Μανασσῆ. Complut. edit. & Ald. ἐχόμενοι φυλὴ Μανασσῆ. 22 ἐχόμενοι φυλῆς Βενιαμὶν] MS. Sar. ἐχόμενοι αὐτῶν φυλῆς Βενιαμίν. Complut. edit. ἐχόμενοι αὐτοῦ φυλὴ Βενιαμίν· ſic etiam Ald. niſi quòd deſit αὐτοῦ. 24 πάντες οἱ ἠριθμημένοι] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Rom. πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι. Ald. cum codice noſtro conſentit. τρίτοι ἀναζεύξουσι] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. τρίτοι ἐξαροῦσι, & MS. Sar. præfigit καί, ut ſuperiore ſectione. 25 τάγμα παρεμβολῆς Δὰν] MS. Ox. & Complut. edit. τάγματα παρεμβολῆς Δάν. 26 οἱ ἠριθμημένοι] MS. Ox. & Sar. cum reliquis exemplaribus οἱ ἐπεσκεμμένοι. 31 πάντες οἱ ἀριθμηθέντες] MS. Ox. et Sar. Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo, πάντες οἱ ἐπεσκεμμένοι. Ald. πάντες οἱ ἠριθμημένοι. σὺν δυνάμει αὐτῶν ἔσχατοι ἀναζεύξουσι] MS. Sar. & Rom. edit. cum Cyrillo, ἔσχατοι ἐξαροῦσι, ſine illis σὺν δυνάμει αὐτῶν. κατὰ τάγμα] MS. Sar. cum Cyrillo, κατὰ τάγματα. 33 οὐ συνεπεσκέπησαν αὐτοῖς] Complut. edit. & Ald. οὐ συνεπεσκέπησαν ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. Rom. οὐ συνεπεσκέπησαν ἐν αὐτοῖς. MS. Ox. & Sar. cum codice noſtro conſentiunt. 34 οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, καθὰ συνέταξε] MS. Sar. Complut. edit. et Ald. οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, κατὰ πάντα ἃ συνέταξε, & ſic Rom. niſi quòd abſit κατά. κατὰ τάγμα αὐτῶν] MS. Sar. κατὰ τάγματα αὐτῶν. MS. Ox. & reliqua exemplaria lectionem codicis noſtri ſequuntur. ἕκαστος ἐχόμενοι κατὰ δήμους] In MS. Sar. ἕκαστος obelo notatur.

CAP. III.

3 τὰς χεῖρας τοῦ ἱερατεύειν] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Rom. τὰς χεῖρας αὐτῶν ἱερατεύειν. Ald. edit. τὰς χεῖρας αὐτῶν τοῦ ἱερατεύειν. 5 ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν, λέγων] Theodoretus qu. 4. in Leviticum, εἶπε κύριος πρὸς Μωυσῆν, abſque λέγων. 6 ϗ στήσεις αὐτοὺς] Theodor. ibidem, ϗ στήσεις αὐτήν. 7 φυλακὰς τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἔναντι τῆς σκηνῆς] MS. Sar. φυλακὰς πάντων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ἔναντι τῆς σκηνῆς. 8 κατὰ πάντα τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς] MS. Ox. ϗ πάντα τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. 9 ϗ δώσεις τοὺς Λευίτας Ἀαρὼν τῷ ἀδελφῷ σου] In MS. Sar. & Rom. edit. deſunt illa τῷ ἀδελφῷ σου, reliqua omnia exemplaria cum Theodoreto & Cyrillo De adorat. 13. agnoſcunt. οὗτοι μόνοι εἰσὶν] MS. Ox. & Sar. & reliqua omnia exemplaria cum Cyrillo οὗτοί μοί εἰσιν, & vox μοι in MS. Sar. obelo notatur, quæ apud Theodoretum in Leviticum deſideratur. 10 καταστήσεις ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου] MS. Ox. καταστήσεις αὐτοὺς ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου. In MS. Sar. illa ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου obelo notantur. ϗ πάντα τὰ κατὰ τὸν βωμόν, ϗ τὰ ἔσω τοῦ καταπετάσματος] Hæc omnia in Complut. edit. abſunt prout in hebræo, & MS. Sar. obelo notantur. MS. Ox. cum Ald. edit. & Rom. agnoſcunt, niſi quòd MS. Ox. pro κατὰ βωμὸν legat κατὰ τὸ θυσιαστήριον. 12 λύτρα αὐτῶν ἔσονται] In MS. Sar. hæc verba obelo notantur. 13 ἡγίασα ἐμοὶ πᾶν πρωτότοκον ἐν Ἰσραὴλ] MS. Sar. & Philo De ſacrificiis Abelis & Caini, ἡγίασα ἐμοὶ πᾶν πρωτότοκον Ἰσραήλ. 15 κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατὰ συγγενείας αὐτῶν] Complut. edit. κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ συγγενείας αὐτῶν, & Rom. κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, κατὰ δήμους αὐτῶν. MS. Ox. & Sar. cum Ald. editione lectionem codicis noſtri ſequuntur, & in MS. Sar. illa κατὰ συγγενείας αὐτῶν obelo notantur. Cyrillus etiam De adorat. lib. 4. & lib. 13. κατὰ συγγενείας & κατὰ δήμους, ſed ordine diverſo in diverſis illis locis. ἀριθμήσονται αὐτοὺς] MS. Ox. et Sar. Complut. edit. & Rom. ἐπισκέψασθε αὐτούς. Ald. edit. ἐπισκέψῃ αὐτούς. 16 Καὶ ἠρίθμησεν] MS. Ox. Complut. edit. et Ald. ϗ ἐπεσκέψατο. MS. Sar. & Rom. edit. ϗ ἐπεσκέψαντο. καθὰ συνέταξεν] MS. Ox. & Sar. & reliqua omnia exemplaria ὃν τρόπον συνέταξεν. 21 οὗτοι οἱ δῆμοι τοῦ Γεδσὼμ] MS. Sar. ϗ οὗτοι οἱ δῆμοι Γηρσώμ, & ſic ubique per ρ. voces autem ϗ οὗτοι in MS. Sar. obelo notantur. 22 ϗ ἐπάνω, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Rom. ϗ ἐπάνω, ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν. Ald. edit. cum codice noſtro conſentit. 23 ϗ οἱ υἱοὶ Γεδσὼμ] MS. Ox. ϗ οὗτοι δῆμοι Γεδσώμ. κατὰ θάλασσαν] MS. Ox. & Sar. & reliqua exemplaria præter Aldinum παρὰ θάλασσαν. 24 οἴκου πατριᾶς τοῦ δήμου] In MS. Sar. illa τοῦ δήμου obelo notantur. 26 ἡ σκηνή, ϗ τὸ κάλυμμα, ϗ τὸ κατακάλυμμα τῆς θύρας τῆς σκηνῆς] MS. Sar. ἡ σκηνὴ ϗ ἡ σκέπη, ϗ τὸ κάλυμμα, κατὰ τῆς θύρας, & voces ϗ ἡ σκέπη, aſteriſco notantur. MS. Ox. & Compl. edit. ἡ σκηνή, ϗ τὸ κατακάλυμμα τῆς θύρας. Ald. ἡ σκηνή, ϗ τὸ κατακάλυμμα αὐτῆς ϗ τὸ κάλυμμα τῆς θύρας. Rom. ἡ σκηνή, ϗ τὸ κάλυμμα, ϗ τὸ κατακάλυμμα τῆς θύρας. καταπέτασμα τῆς πύλης τῆς αὐλῆς τῆς οὔσης] In MS. Sar. deſunt illa τῆς αὐλῆς, & vox οὔσης obelo notatur. ἐπὶ τῆς σκηνῆς] MS. Sar. ſub aſteriſco addit, ϗ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ, juxta veritatem hebraicam: in reliquis omnibus exemplaribus prout in noſtro deſiderantur. 34 ἑξακισχίλιοι ϗ πεντήκοντα] In MS. Sar. ἑξακισχίλιοι διακόσιοι ϗ πεντήκοντα, & illa ϗ πεντήκοντα, obelo notantur. MS. Ox. & Complut. edit. ἑξακισχίλιοι ϗ διακόσιοι. Ald. edit. & Rom. cum codice noſtro conſentiunt. 36 ἡ ἐπίσκεψις τῆς φυλακῆς] MS. Sar. ἡ ἐπίσκεψις ἡ φυλακή. MS. Ox. ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν ἡ φυλακή. Complut. edit. ἡ ἐπίσκεψις τῆς φυλῆς. Ald. edit. & Rom. lectionem codicis noſtri ſequuntur. ϗ τὰ ἔργα αὐτῶν] MS. Sar. & Ald. edit. πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν. 38 κατὰ πρόσωπον τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου] MS. Sar. κατὰ πρόσωπον τῆς σκηνῆς ἀπὸ ἀνατολῶν κατέναντι τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, & illa ἀπὸ ἀνατολῶν κατέναντι τῆς σκηνῆς, aſteriſco notantur. MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum codice noſtro conſentiunt. ἀπὸ ἀνατολῶν, Μωυσῆς] MS. Sar. κατ' ἀνατολάς, Μωυσῆς, MS. Ox. & Rom. edit. ἀπὸ ἀνατολῆς, Μωυσῆς. Complut. edit. & Ald. lectionem codicis noſtri ſequuntur. ἀλλογενὴς ὁ προσπορευόμενος] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Rom. ἀλλογενὴς ὁ ἁπτόμενος. Ald. edit. cum codice noſtro conſentit. 39 ἐπίσκεψις τῶν Λευιτῶν] Cyrillus ἐπίσκεψις τῶν υἱῶν Λευί. 40 πρὸς Μωυσῆν, λέγων] In MS. Sar. vox λέγων, obelo notatur. λάβε τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἐξ ὀνόματος] MS. Ox. λάβε τὸν ἀριθμὸν ἐξ ὀνόματος. MS. Sar. λάβε τὸν ἀριθμὸν ἐξ ὀνομάτων αὐτῶν. Rom. λάβετε τὸν ἀριθμὸν ἐξ ὀνόματος. Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo lectionem codicis noſtri ſequuntur. 41 ἐγὼ κύριος] MS. Sar. addit ἐλάλησα. 42 ἐνετείλατο κύριος αὐτῷ] In MS. Ox. & Rom. edit. deeſt αὐτῷ· reliqua exemplaria cum Cyrillo agnoſcunt. 43 πρωτότοκα ἀρσενικά] In MS. Sar. deeſt τὸ, ἀρσενικά. 44 ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωυσῆν] In MS. Sar. deſunt illa πρὸς Μωυσῆν. 46 οἱ πλεονάζοντες] MS. Ox. τῶν πλεοναζόντων. 47 λήψῃ πέντε σίκλους] MS. Sar. λήψῃ πέντε πέντε σίκλους, et alterum πέντε aſteriſco notatur. κατὰ κεφαλὴν] Cyrillus κατὰ κεφαλάς. εἴκοσι ὀβολοὶ ὁ σίκλος] MS. Ox. et Sar. cum Rom. edit. et Cyrillo εἴκοσι ὀβολοὺς τοῦ σίκλου. Complut. edit. εἴκοσι ὀβολοῖς σίκλος. Ald. edit. cum codice noſtro conſentit. 48 πλεοναζόντων ἐν αὐτοῖς] In MS. Sar. illa ἐν αὐτοῖς obelo notantur. 49 λύτρα τῶν πλεοναζόντων] MS. Sar. & Complut. edit. τὰ λύτρα παρὰ τῶν πλεοναζόντων, et MS. Sar. addit præterea ſub obelo ἐν αὐτοῖς. 50 κατὰ τὸν σίκλον τὸν ἅγιον] MS. Sar. κατὰ τὸν σίκλον τῶν ἁγίων· 51 ὃν τρόπον συνέταξε κύριος] MS. Sar. Complut. edit. et Ald. ὃν τρόπον ἐνετείλατο κύριος. MS. Ox. & Rom. edit. cum codice noſtro conſentiunt.

CAP. IV.

2 λάβε τὸ κεφάλαιον] MS. Sar. λάβετε τὸ κεφάλαιον. 3 ἀπὸ εἰκοσαετοῦς] MS. Ox. et Sar. Ald. edit. et Rom. cum Cyrillo De ador. 13. ἀπὸ εἴκοσι ϗ πέντε ἐτῶν. Compl. edit. ἀπὸ εἰκοσαετοῦς ϗ πέντε ἐτῶν. ſcribendum fortè ἀπὸ τριακονταετοῦς, ut eſt in hebræo. ἕως πεντήκοντα ἐτῶν] MS. Sar. ἕως υἱοῦ πεντήκοντα ἐτῶν, et vox υἱοῦ obelo notatur, quæ aſteriſco potiùs notanda fuerat. πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος] MS. Sar. πᾶς ὁ εἰσερχόμενος. 4 τῶν υἱῶν Καὰθ ἐκ μέσου υἱῶν Λευί, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν] In MS. Ox. Complut. edit. et Rom. cum Cyrillo deſiderantur hæc ἐκ μέσου υἱῶν Λευί, κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, quæ in MS. Sar. obelo notantur. 5 ϗ εἰσελεύσονται] MS. Ox. et Sar. cum Rom. edit. ϗ εἰσελεύσεται. ὅταν ἐξαίρῃ] MS. Sar. & Complut. edit. ὅταν ἐξάρῃ. 6 ἱμάτιον ὅλον ὑακίνθινον] In MS. Sar. vox ἱμάτιον obelo notatur. διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς] MS. Sar. et Complut. edit. addunt αὐτῆς. 7 ἱμάτιον ὁλοπόρφυρον] In MS. Sar. vox ἱμάτιον obelo notatur. ϗ τὰ τρυβλία] MS. Sar. ϗ δώσουσιν ἐπ' αὐτῆς τὰ τρυβλία, & illa ϗ δώσουσιν ἐπ' αὐτῆς aſteriſco notantur. ἐν οἷς σπένδει] MS. Ox. addit ἐν αὐτοῖς. Cyrillus ἐν οἷς σπένδουσι. 8 ἱμάτιον κόκκινον] MS. Sar. ſub aſteriſco addit διάφορον. ϗ διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτῆς] MS. Ox. ϗ ἐμβαλοῦσι δι' αὐτῆς τοὺς ἀναφορεῖς. Complut. edit. ϗ ἐμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς

αὐτῆς. Rom. edit. cum Cyrillo, ϗ διεμβαλοῦσι δι' αὐτῆς τοὺς ἀναφορεῖς. MS. Sar. & Ald. edit. lectionem codicis noſtri ſequuntur. 9 ϗ τοὺς λύχνους αὐτῆς] MS. Ox. ϗ τοὺς δύο λύχνους αὐτῆς. τὰ ἀγγεῖα τοῦ ἐλαίου αὐτῆς] In MS. Ox. & Sar. cum Rom. edit. deeſt αὐτῆς. ὅσοι λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς] MS. Sar. οἷς λειτουργήσουσιν αὐτῇ ἐν αὐτοῖς. MS. Ox. ἐν οἷς λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς. Complut. edit. ὅσα λειτουργήσουσιν ἐν αὐτοῖς. Ald. ὅσοις λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς, & Rom. cum Cyrillo, οἷς λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς. 10 καὶ ἐπιθήσουσιν αὐτὴν ἐπ' ἀναφορέων] In MS. Sar. vox αὐτὴν obelo notatur. 11 καὶ ἐπικαλύψουσιν αὐτό] MS. Sar. & Rom. edit. cum Cyrillo, καὶ καλύψουσιν αὐτό. καὶ διεμβαλοῦσιν] MS. Sar. καὶ ἐμβαλοῦσι. 12 ὅσα λειτουργοῦσιν] MS. Sar. & Complut. edit. ὅσα λειτουργήσουσι. ϗ καλύψουσιν αὐτά] MS. Ox. ϗ κατακαλύψουσιν αὐτά. 13 καὶ ἐπιθήσεις τὸν καλυπτῆρα] MS. Ox. & Complut. edit. cum Cyrillo, καλυπτῆρα ἐπιθήσουσι. Ald. & Rom. καλυπτῆρα ἐπιθήσει. MS. Sar. cum codice noſtro concordat. ϗ ἐπικαλύψουσιν] MS. Sar. ϗ ἐπιθήσουσιν, & MS. Ox. ϗ κατακαλύψουσιν. 14 πάντα τὰ σκεύη αὐτοῦ] In MS. Ox. & Rom. edit. deeſt αὐτοῦ. ὅσοι λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς] MS. Ox. ἐν οἷς λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς ἐπ' αὐτῶν. Complut. edit. ἐν οἷς λειτουργήσουσιν ἐν αὐτοῖς. Ald. ὅσοις λειτουργοῦσιν ἐν αὐτοῖς. MS. Sar. & Rom. edit. cum Cyrillo, ὅσοις λειτουργοῦσιν ἐπ' αὐτῷ ἐν αὐτοῖς. ϗ τὸν καλυπτῆρα] Deſunt hæc in Complut. edit. καὶ ἐμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ] MS. Ox. & Sar. & reliqua exemplaria cum Cyrillo, ϗ διεμβαλοῦσι τοὺς ἀναφορεῖς αὐτοῦ. Poſt quæ verba deſiderantur in Complut edit. quæ in omnibus reliquis exemplaribus reperiuntur, & ſectionem unam codicis noſtri conſtituunt, ϗ λήψονται ἱμάτιον πορφυροῦν, ϗ συγκαλύψουσι (Ald. συγκατακαλύψουσι) τὸν λουτῆρα ϗ τὴν βάσιν αὐτοῦ, ϗ ἐμβαλοῦσιν αὐτὰ Rom. edit. αὐτό, MS. autem Sar. αὐτά, ut in noſtro codice, εἰς κάλυμμα δερμάτινον ὑακίνθινον, ϗ ἐπιθήσουσιν ἐπὶ ἀναφορεῖς· quæ omnia in MS. Sar. obelo notantur. 15 καλύπτοντες τὰ ἅγια] MS. Ox. addit τῶν ἁγίων. 16 ἡ θυσία ἡ καθ' ἡμέραν] MS. Ox. ἡ θυσία ἡ καθημερινή. ϗ ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις] MS. Sar. ſub obelo addit αὐτοῦ. in Rom. edit. deeſt καί. 18 μὴ ἐξολεθρεύσητε] MS. Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. μὴ ὀλοθρεύσητε. ἐκ μέσου τῶν Λευιτῶν] In MS. Sar. deſunt illa, ἐκ μέσου. 19 υἱοὶ αὐτοῦ εἰσπορευέσθωσαν] Rom. edit. υἱοὶ αὐτοῦ προσπορευέσθωσαν. καταστήσουσιν αὐτοὺς ἕκαστον κατὰ τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ] MS. Sar. καταστήσουσιν αὐτοὺς ἕνα ἕκαστον ἐπὶ τὴν δουλείαν αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ, & illa, ἐπὶ τὴν δουλείαν αὐτοῦ, aſteriſco notantur. Complut. edit. καταστήσουσιν αὐτοὺς ἕκαστος εἰς τὴν ἀναφορὰν αὐτοῦ, & ſic etiam MS. Ox. niſi quod pro εἰς legat κατά. Ald. edit. & Rom. lectionem codicis noſtri ſequuntur. 20 ἐξάπινα τὸ ἅγιον] MS. Ox. ἐξάπινα τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, & Rom. edit. ἐξάπινα τὰ ἅγια. καὶ ἀποθανοῦνται] MS. Ox. ϗ οὐ μὴ ἀποθάνωσιν. 22 κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν] MS. Ox. & Sar. & reliqua exemplaria ϗ τούτους κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν. 23 ϗ ἐπάνω] In Manuſcripto Sarravii ſub aſteriſco additur ἐκεῖ. ἐπισκέψασθαι αὐτοὺς] Ald edit. ἐπισκέψασθε αὐτούς· rectiùs. λειτουργεῖν] MS. Sar. ſub aſteriſco addit λειτουργίαν. καὶ ποιεῖν τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς] MS. Sar. & Ald. edit. καὶ ποιεῖν τὰ ἔργα ἐν τῇ σκηνῇ. MS. Ox. & Complut. edit. καὶ ποιεῖν τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐν τῇ σκηνῇ, & ſic etiam Rom. niſi quòd abſit copula καί. 25 καὶ τὸ κατακάλυμμα αὐτῆς] MS. Sar. Ald. edit. & Rom. ϗ τὸ κάλυμμα αὐτῆς. καὶ τὸ κατακάλυμμα τῆς θύρας] MS. Sar. & Rom. edit. ϗ τὸ κάλυμμα τῆς θύρας. 26 ϗ τὰ ἱστία τῆς αὐλῆς] MS. Sar. & Ald. edit. καὶ τὸ ἐπίσπαστρον τῆς θύρας τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, niſi quòd in Ald. deſint illa, τῆς πύλης, quæ ex alia verſione allata eſſe videntur: & in MS. Sar. omnia illa, τῆς θύρας τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, aſteriſco notantur. Complut. edit. καὶ τὸ κατακάλυμμα τῆς θύρας τῆς αὐλῆς. ὅσα ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου] MS. Sar. & Ald. edit. ὅσα ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου, ϗ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ, & in MS. Sar. illa ὅσα ἐπὶ τῆς σκηνῆς aſteriſco notantur, prout etiam illa, ϗ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου κύκλῳ· voces autem intermediæ τοῦ μαρτυρίου obelo notantur. Complut edit. ὅσα ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ϗ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. ϗ τὰ περισσὰ αὐτῶν, ϗ πάντα τὰ σκεύη τὰ λειτουργικὰ αὐτῶν] In MS. Ox. & Rom. edit. deeſt αὐτῶν utrobique. ϗ ὅσα λειτουργοῦσιν] MS. Sar. & Ald. edit. ϗ πάντα ὅσα λειτουργοῦσιν. Compl. edit. ϗ ὅσα λειτουργήσουσιν. Rom. ὅσα λειτουργοῦσιν, ſine copula. 27 ἔσται ἡ λειτουργία] MS. Sar. & Ald. edit. ἔσται πᾶσα ἡ λειτουργία, & vox πᾶσα in MS. Sar. aſteriſco notatur. κατὰ πάντα τὰ ἀρτὰ δι' αὐτῶν] MS. Ox. κατὰ πάντα τὰ ἐργαλεῖα δι' αὐτῶν. MS. Sar. Complut. edit. Ald et Rom. ϗ κατὰ πάντα τὰ ἔργα αὐτῶν. ϗ ἐπισκέψῃ] MS. Ox. ϗ ἐπισκέψασθε. ἐξ ὀνομάτων] Rom. edit. ἐξ ὀνόματος. τὰ ἀρτὰ ὑπ' αὐτῶν] Ald. edit. τὰ ἔργα τὰ δι' αὐτῶν. 28 λειτουργία τῶν υἱῶν Γεδσὼμ] MS. Sar. λειτουργία τοῦ δήμου Γηρσώμ. 30 ἕως πεντηκονταετοῦς] MS. Sar ἕως υἱοῦ πεντήκοντα ἔτους, & vox υἱοῦ aſteriſco notatur. πᾶς ὁ εἰσπορευόμενος] MS. Sar. addit ſub aſteriſco εἰς τὴν δύναμιν. 31 τοὺς μοχλοὺς αὐτῆς] In MS. Ox. & Rom. edit. deeſt αὐτῆς. Poſt illa καὶ τοὺς στύλους αὐτῆς, καὶ τὰς βάσεις αὐτῆς, in Complut. edit. prout in hebræo, abſunt quæ ſequuntur, ϗ τὸ κατακάλυμμα τῆς σκηνῆς, ϗ αἱ βάσεις αὐτῶν, ϗ οἱ στῦλοι αὐτῶν, ϗ τὸ κάλυμμα τῆς θύρας τῆς σκηνῆς, quæ in MS. Sar. obelo notantur. Ubi obſervandum in Ald. edit. & Rom. prout in MS. Ox. & Sar. illa τῆς σκηνῆς, priore loco non reperiri, & pro κάλυμμα ſcribi κατακάλυμμα. 32 ϗ τοὺς στύλους τοῦ καταπετάσματος τῆς πύλης τῆς αὐλῆς, ϗ τὰς βάσεις αὐτῶν] In MS. Sar. hæc omnia obelo notantur. ἐπισκέψασθε αὐτοὺς, ϗ πάντα τὰ σκεύη] In MS. Sar. voces αὐτούς, ϗ πάντα obelo notantur. 35 ϗ ποιεῖν τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου] MS. Ox. & Complutenſ. edit. ποιεῖν τὰ ἔργα ἐν τῇ σκηνῇ τοῦ μαρτυρίου. In MS. Sar. & Rom edit. omittuntur illa τὰ ἔργα, malé. Ald. ſequitur lectionem codicis noſtri. 39 ϗ ἕως πεντηκονταετοῦς] MS. Sar. ϗ ἕως υἱοῦ πεντηκονταετοῦς, & voces ϗ & υἱοῦ aſteriſco notantur ποιεῖν τὰ ἔργα ἐν τῇ σκηνῇ] MS. Ox. ποιεῖν τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς. 41 διὰ φωνῆς κυρίου ἐν χειρὶ Μωυσῇ] In MS. Sar. illa ἐν χειρὶ Μωυσῇ obelo notantur. 43 εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν πρὸς τὰ ἔργα] Complut. edit. εἰσπορευόμενος λειτουργεῖν, ϗ ποιεῖν πρὸς τὰ ἔργα. 44 ἐγένετο ἡ ἐπίσκεψις τῆς συγγενείας αὐτῶν κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Rom. ϗ ἐγενήθη ἡ ἐπίσκεψις αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, & in MS. Sar. illa, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν, obelo notantur. Ald. edit. ἐγένετο ἡ ἐπίσκεψις τῆς συγγενείας αὐτῶν κατὰ δήμους αὐτῶν, κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν. 46 ϗ οἱ ἄρχοντες υἱῶν Ἰσραὴλ] MS. Ox & Sar. Complut. edit. & Rom. ϗ οἱ ἄρχοντες Ἰσραήλ. Ald. edit. cum codice noſtro conſentit. 47 πρὸς τὸ ἔργον τῶν ἔργων] MS. Ox. πρὸς τὸ ἔργον τῶν ἁγίων. 48 ἐγενήθησαν οἱ ἐπισκεμμένοι] MS. Sar. & Rom. edit. ϗ ἐγενήθησαν οἱ ἐπισκεπέντες, & MS. Sar. addit αὐτῶν. Complutenſ. edit. ϗ ἐγενήθησαν οἱ ἐπισκεφθέντες. MS. Ox. & Ald. edit. lectionem codicis noſtri ſequuntur. 49 ϗ ἐπεσκέπησαν] MS. Sar. addit αὐτοί.

CAP. V.

2 πρόσταξον] Cyrillus De adorat. lib. 14. & lib. 15. λάλησον. Glaphyr. autem in Leviticum legiſſe videtur, πρόσταξον, in impreſſo eſt. προστάξαντος, malé. ἐκ τῆς συναγωγῆς] MS. Ox & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo lib. 14. & 15. ἐκ τῆς παρεμβολῆς. 3 ἐξαποστείλατε ἔξω τῆς παρεμβολῆς] MS. Sar. ſub aſteriſco addit ἐξαποστείλατε αὐτούς. 4 ϗ ἐξαπέστειλαν ἔξω] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. ϗ ἐξαπέστειλαν αὐτοὺς ἔξω. 6 τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ, λέγων] In MS. Sar. vox λέγων, obelo notatur. ϗ παριδὼν παρίδῃ] MS. Sar. & Ald. edit. addunt ἐν κυρίῳ, & παριδὼν in MS. Sar. aſteriſco notatur. 7 ἐξαγορεύσει τὴν ἁμαρτίαν] MS. Sar. ſub aſteriſco addit αὐτοῦ. ἣν ἥμαρτε] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. ἣν ἐποίησε. τὴν πλημμέλειαν] MS. Sar. ſub aſteriſco addit αὐτοῦ. MS. Ox. τῆς πλημμελείας. Complut. edit Ald. & Rom. cum codice noſtro conſentiunt τὸ κεφάλαιον] MS. Sar. addit αὐτοῦ, & omnia illa, τὸ κεφάλαιον αὐτοῦ aſteriſco notantur. ϗ ἀποδώσει] MS. Sar. addit ἐπ' αὐτό. 8 ὥστε ἀποδοῦναι αὐτῷ τὸ πλημμέλημα πρὸς αὐτόν] In MS. Sar. vox αὐτῷ obelo notatur, & in Complut. edit. deſunt illa, πρὸς αὐτόν. τῷ ἱερεῖ ἔσται] In MS. Sar. ἔσται obelo notatur. τοῦ ἐξιλασμοῦ] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Theodoreto, qu. 9. in Leviticum, τοῦ ἱλασμοῦ. 9 πᾶσα ἀπαρχή, ϗ πάντα] MS. Sar. Complut. edit. & Rom. πᾶσα ἀπαρχὴ κατὰ πάντα. MS Ox. & edit. Ald. lectionem codicis noſtri ſequuntur. προσφέρωσι κυρίῳ] In MS. Sar. vox κυρίῳ obelo notatur. 10 τὰ ἡγιασμένα αὐτοῦ ἔσται] MS. Sar. τὰ ἡγιασμένα αὐτοῦ αὐτῷ ἔσται, & vox αὐτῷ aſteriſco notatur. ϗ ἀνήρ, ὃς ἂν δῷ τῷ ἱερεῖ, αὐτῷ ἔσται] In MS. Sar. hæc omnia aſteriſco notantur. 12 ἀνδρὸς ἀνδρὸς ἐὰν παραβῇ ἡ γυνὴ αὐτοῦ] MS. Ox. cum Cyrillo De adorat. 14. ἀνδρὸς ἐὰν παραβῇ ἡ γυνὴ αὐτοῦ. Chryſoſtomus adverſus Judæos lib. 5. ἐὰν παραβῇ γυνὴ κατὰ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς. ϗ παρίδῃ αὐτὸν ὑπεριδοῦσα] In MS. Ox. deſunt hæc verba, & in MS. Sar. vox ὑπεριδοῦσα, reliqua omnia exemplaria cum Chryſoſtomo agnoſcunt. 13 μάρτυς μὴ ᾖ κατ' αὐτῆς] MS. Sar. & Rom. edit. cum Cyrillo, μάρτυς μὴ ἦν μετ' αὐτῆς, contra fidem cæterorum omnium exemplarium, et Chryſoſtomi. 14 καὶ ἐπέλθῃ αὐτῷ πνεῦμα ζηλώσεως] MS. Ox. ϗ ἐπέλθῃ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς πνεῦμα ζηλώσεως. Chryſoſtomus, ϗ ἀπέλθῃ ἐπ' αὐτῷ πνεῦμα ζηλώσεως. ἢ ἐπέλθῃ αὐτῷ] Complutenſ. edit. ἢ ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτῷ. 15 ϗ οἴσει τὸ δῶρον] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, ϗ προσοίσει τὸ δῶρον, & MS. Sar. ſub aſteriſco addit αὐτῆς. ἔστι γὰρ θυσία] MS. Sar. θυσία γάρ. θυσία μνημοσύνου, ἀναμιμνήσκουσα] MS Ox. θυσία μνημοσύνου, θυσία ἀναμιμνήσκουσα. 16 ϗ προσάξει αὐτὴν ὁ ἱερεύς, ϗ στήσει αὐτὴν ἔναντι] MS. Ox. ϗ προσάξει ὁ ἱερεύς, ϗ στήσει τὴν γυναῖκα ἔναντι κυρίου, & ſic Theodoretus qu. 10. in Leviticum ordine verborum paululum immutato. 17 καθαρὸν ζῶν] In MS. Sar. vox ζῶν obelo notatur. ϗ τῆς γῆς τῆς οὔσης] MS. Sar. ϗ ἀπὸ τῆς γῆς τῆς οὔσης. ἐδάφους τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου] In MS. Sar. illa τοῦ μαρτυρίου obelo notantur. 18 ϗ δώσει ἐπὶ τὰς χεῖρας] Ald. edit. ϗ θήσει ἐπὶ τὰς χεῖρας. Theodoretus, ϗ δώσει ἐπὶ τῶν χειρῶν. τὸ ἐπικαταρώμενον τοῦτο] MS. Ox. & Rom. edit. cum Theodoreto & Cyrillo, τοῦ ἐπικαταρωμένου τούτου. MS. verò Sar. Complut. edit. et Ald. lectionem codicis noſtri ſequuntur. vox autem τοῦτο in MS. Sar. obelo notatur. 19 εἰ μὴ παραβέβηκας] MS. Sar. ϗ εἰ μὴ παραβέβηκας, & copula ϗ aſteriſco notatur. 20 ἢ μεμίανσαι] Cyrillus εἰ μεμίανσαι, Theodoretus ἢ σὺ μεμίανσαι. 21 τῆς ἀρᾶς ταύτης] In MS. Sar. vox ταύτης obelo notatur. ἐν ἀρᾷ ϗ ἐνόρκιον] Complutenſ. edit. ἐν ἀρᾷ ϗ ἐν ὅρκῳ. MS. Ox. & Sar. Ald. edit. & Rom. cum codice noſtro conſentiunt. τὸν μηρόν σου] In MS. Sar. σου aſteriſco notatur. κοιλίαν σου πεπρησμένην] MS. Ox. κοιλίαν σου διαπεπρησμένην. Complut. edit. legit πεπρισμένην, & poſtea πρῖσαι, & πεισθήσεται. Cyrillus autem & Theodoretus πεπρησμένην, πρῆσαι, & πρησθήσεται. 23 εἰς βιβλίον] MS. Sar. ἐπὶ βιβλίον. ἐξαλείψει εἰς τὸ ὕδωρ τοῦ ἐλεγμοῦ τοῦ ἐπικαταρωμένου] In MS. Sar. illa, τοῦ ἐπικαταρωμένου obelo notantur. 25 καὶ ἐπιθήσει τὴν θυσίαν ἔναντι κυρίου] In MS. Ox. deſunt illa, τὴν θυσίαν. ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον] MS. Ox. & Rom. edit. cum Cyrillo, πρὸς τὸ θυσιαστήριον. 20 καὶ ἀνοίσει αὐτό] Ald. edit. et Rom. cum Cyrillo, καὶ ἀνοίσεται. MS. Ox. & Sar. cum Complut. edit. lectionem codicis noſtri ſequuntur. ποτιεῖ τὴν γυναῖκα τὸ ὕδωρ] MS. Sar. ſub aſteriſco addit καὶ ποτιεῖ αὐτὴν τὸ ὕδωρ. 27 καὶ πρησθήσεται τὴν κοιλίαν] MS. Sar. ſub aſteriſco addit αὐτῆς. 30 ἄνθρωπος ᾧ ἐὰν ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτόν] Complutenſ. edit. ἄνθρωπος ᾧ ἂν ἐπέλθῃ ἐπ' αὐτῷ. MS. Sar. Ald. edit. & Rom. ἄνθρωπος ὃς ἐὰν ἀπέλθῃ ἐπ' αὐτόν. MS. Ox. cum codice noſtro concordat. καὶ στήσει τὴν γυναῖκα αὐτοῦ ἔναντι] Complutenſ. edit. καὶ στήσῃ αὐτὴν κατέναντι. MS. Ox. & Sar. Ald. edit. & Rom. cum codice noſtro conſentiunt, & vox αὐτοῦ in MS. Sar. obelo notatur.

CAP. VI.

3 ἁγνισθήσεται ἀπὸ οἴνου] In MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. deſunt illa, ἀπὸ οἴνου. In MS. autem Sar. habentur, & obelo notantur.

3 ϗ σαφυλὴν πρόσφατον] Apud Cyrillum De adorat. lib. 16. deeſt καί. 4 οἶνον ἀπὸ σεμφύλων ἕως γιγάρτου ὁ φάγεται] MS. Sar. οἶνον ἀπὸ σαφυλῶν ϗ ἕως γιγάρτε ὁ φάγεται. Ald. edit. οἶνον ἀπὸ σεμφύλων ἕως γιγάρτε ὁ πίεται, ἀλλ' ὁ μὴ φάγεται ἐξ αὐτῶν. MS. Ox. & Rom. edit. cum Cyrillo lectionem codicis noſtri ſequuntur. 5 πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς τοῦ ἁγνισμοῦ αὐτοῦ] MS. Ox. & Sar. πάσας τὰς ἡμέρας τοῦ ἁγνισμοῦ αὐτοῦ· & ſic Rom. cum Cyrillo, niſi quòd in iis deſit vox αὐτοῦ, quæ in MS. Sar. aſteriſco notatur. Ald. edit. πάσας τὰς ἡμέρας τῆς προσευχῆς τοῦ ἁγνισμοῦ αὐτοῦ. ἃς ηὔξατο κυρίῳ] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, ὅσας ηὔξατο κυρίῳ. τρέφων κόμην τρίχα κεφαλῆς] MS. Sar. & Complut. edit. addunt αὐτοῦ, quæ vox in MS. Sar. aſteriſco notatur. MS. Ox. τρέφων κόμην κεφαλῆς. Ald. edit. & Rom. cum codice noſtro conſentiunt. 6 τῆς εὐχῆς κυρίῳ] MS. Ox. & Sar. cum Theodor. qu. 11. in Leviticum τῆς εὐχῆς αὐτοῦ κυρίῳ. & vox αὐτοῦ in MS. Sar. aſteriſco notatur. ἐπὶ πάσῃ ψυχῇ] MS. Ox. ἐπὶ ψυχῇ, & in MS. Sar. vox πάσῃ obelo notatur. 7 ἐπὶ πατρὶ, ϗ ἐπὶ μητρί] MS. Sar. ἐπὶ πατρὶ αὐτοῦ, ϗ ἐπὶ μητρὶ αὐτοῦ, ſic etiam ἀδελφῷ & ἀδελφῇ addit αὐτοῦ, quæ vox in omnibus quatuor locis aſteriſco notatur. ὁ μιανθήσεται ἐπ' αὐτοῖς] MS. Ox. ὁ μιανθήσεται ἐν αὐτοῖς. ὅτι εὐχὴ θεοῦ αὐτοῦ ἐπ' αὐτῷ] MS. Ox. ὅτι εὐχὴ κυρίου ἐπ' αὐτῷ. In MS. Sar. voces ἐπ' αὐτῷ obelo notantur. 9 ἐὰν δέ τις θανάτῳ ἀποθάνῃ ἐπ' αὐτῷ ἐξάπινα] MS. Ox. & Rom. edit. ἐὰν δέ τις ἀποθάνῃ ἐπ' αὐτῷ ἐξάπινα. Philo De agricultura. ἐὰν δέ τις ἀποθάνῃ ἐπ' αὐτῷ ἀφνιδίως, & ſic Athanaſius, niſi quòd pro ἀφνιδίως habeat, ἀφνίδιον. MS. Sar. Compl. edit. & Ald. cum codice noſtro conſentiunt. τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ξυρηθήσεται] MS. Sar. ſub aſteriſco addit αὐτήν. 11 περὶ αὐτοῦ ὁ ἱερεύς] In MS. Sar. illa ὁ ἱερεὺς obelo notantur. 12 ᾗ ἡγίασε τῷ κυρίῳ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς] MS. Ox. et Rom. edit. ᾗ ἡγιάσθη κυρίῳ τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς. MS. Sar. ϗ διαφυλάξει τῷ κυρίῳ τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς αὐτοῦ, et voces ϗ διαφυλάξει τῷ & αὐτοῦ aſteriſco notantur. Complut. edit. & Ald. ᾗ ἡγιάσθη πάσας τὰς ἡμέρας τῆς εὐχῆς. Cyrillus cum codice noſtro conſentit. ἀμνὸν ἐνιαύσιον εἰς πλημμέλειαν] In MS. Sar. deſunt illa εἰς πλημμέλειαν. Cyrillus, εἰς ὁλοκαύτωμα πλημμελείας. αἱ πρότερον ἄλογοι ἔσονται] MS. Sar. Complut. edit. & Rom. cum Philone De agricultura et Cyrillo, αἱ πρότεραι ἄλογοι ἔσονται. MS. Ox. αἱ πρότεραι ἀλόγιστοι ἔσονται. Theodoretus qu. 11. in Leviticum, ϗ ἀλόγιστοι ἔσονται αἱ πρότεραι ἡμέραι. Ald. edit. lectionem codicis noſtri ſequitur. ἐμιάνθη κεφαλή] MS. Ox. & Sar. cum reliquis exemplaribus et Cyrillo, ὅτι ἐμιάνθη ἡ κεφαλή. 13 προσοίσει αὐτός] MS. Sar. addit αὐτόν. 14 εἰς ὁλοκαύτωμα] MS. Sar. et Rom. edit. cum Cyrillo, εἰς ὁλοκαύτωσιν. ϗ κριὸν ἄμωμον] Reliqua omnia exemplaria cum Cyrillo, ϗ κριὸν ἕνα ἄμωμον. 17 ϗ τὸν κριὸν ποιήσει θυσίαν σωτηρίου κυρίῳ] Complut. edit. ϗ τὸν κριὸν ποιήσει θυσίαν κυρίῳ. 18 ϗ ἐπιθήσει τὰς τρίχας ἐπὶ τὸ πῦρ] MS. Sar. ϗ ἐπιθήσει τὰς τρίχας ἐπὶ τῆς κεφαλῆς εὐχῆς αὐτοῦ ϗ θήσει ἐπὶ τὸ πῦρ, & omnia illa, τῆς κεφαλῆς εὐχῆς αὐτοῦ, ϗ θήσει aſteriſco notantur. MS. Ox Compl. edit. Ald. & Rom. cum codice noſtro conſentiunt. ἐπὶ τὴν θυσίαν] Rom edit. ὑπὸ τὴν θυσίαν. 19 ϗ ἐπιθήσει ἐπὶ τὰς χεῖρας] MS. Ox. ϗ ἐπιθήσει ὁ ἱερεὺς ἐπὶ τὰς χεῖρας. μετὰ τὸ ξυρήσασθαι αὐτὸν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ] Rom. edit. μετὰ τὸ ξυρήσασθαι αὐτὸν τὴν εὐχὴν αὐτοῦ. MS. Sar. Complut. edit. & Ald cum Cyrillo lectionem codicis noſtri ſequuntur. MS. autem Ox. μετὰ τὸ ξυρήσασθαι αὐτὸν τὴν κεφαλὴν τὴν εὐχὴν αὐτοῦ· ſcribendum fortè, τῆς εὐχῆς αὐτοῦ. 20 ϗ προσοίσει αὐτὰ ὁ ἱερεύς] In MS. Sar. deeſt vox αὐτά. Complut. edit. ϗ ἀνοίσει αὐτὰ ἱερεύς. 21 ὃς ἂν εὔξηται κυρίῳ] In MS. Ox. & Ald. edit. cum Cyrillo deeſt vox κυρίῳ. δῶρον αὐτοῦ κυρίῳ περὶ τῆς εὐχῆς] MS. Sar. & Complut. edit. addunt αὐτοῦ, quæ vox in MS. Sar. aſteriſco notatur. χωρὶς ὧν ἂν εὕρῃ ἡ χεὶρ αὐτοῦ] Ald. edit. χωρὶς ὧν ἂν εὔξηται ἡ χεὶρ αὐτοῦ, mendoſé. ἧς ἂν εὔξηται κατὰ τὸν νόμον ἁγνείας] MS. Ox. ἧς ἂν εὔξηται κατὰ τὸν νόμον ἁγνείας τῷ κυρίῳ. MS Sar. ἧς ἂν εὔξηται οὕτως ποιήσει κατὰ τὸν νόμον ἁγνείας αὐτοῦ· et illa οὕτως ποιήσει et αὐτοῦ aſteriſco notantur. Complut. edit. ἧς ἂν εὔξηται κατὰ τὸν νόμον ἁγνείας αὐτοῦ. Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo lectionem codicis noſtri confirmant. 23] De ordine verborum hujus ſectionis & ſequentis variant inter ſe codices, MS. Ox. & Ald. edit. cum Athanaſio De communi eſſentia Patris, Filii, & Spiritus ſancti, Chryſoſtomo homil. De ſerpente quam Moyſes erexit, et Cyrillo lib. 11. De adorat. ordinem codicis noſtri ſequuntur, qui ſtatim poſt verba hæc, οὕτως εὐλογήσετε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, λέγοντες αὐτοῖς, ante benedictionem interſerit illa, quæ in MS. Sar. Complut. edit. & Rom. juxta veritatem hebraicam ipſam claudunt, ſcilicet. ϗ ἐπιθήσουσι τὸ ὄνομα ἐπὶ τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ, ϗ ἐγὼ κύριος εὐλογήσω αὐτούς. In verbis ipſis nulla eſt varietas, nullum diſcrimen, niſi quòd Cyrillus pro ἐλεήσαι legat, ἐλεησάτω.

CAP. VII.

1 ἐγένετο τῇ ἡμέρᾳ ᾗ] Rom. edit. cum Cyrillo lib. 10. De adorat. ἐγένετο ἡ ἡμέρα. 2 δώδεκα ἄρχοντες οἴκων] In Complut. edit. deeſt vox δώδεκα. ἐπὶ τῆς ἐπισκοπῆς] Schol. Ἄλλος, ἀριθμήσεως τοῦ λαοῦ. 3 ἤνεγκαν τὰ δῶρα] Rom. edit. cum Cyrillo De adorat. lib. 10. ἤνεγκαν τὸ δῶρον· reliqua exemplaria cum Cyrillo De adorat. lib. 13. codicem noſtrum ſequuntur. ἓξ ἁμάξας λαμπηνικάς] MS Ox. ἓξ ἁμάξας κατασκεπαστάς. Schol. Ἄλλος, κατασκευαστὰς (ſcribendum fortè κατασκεπαστάς) Ἀκύλας σκεπαστὰς ἑρμηνεύει. τὸ δὲ Σαμαρειτικὸν, δυνάμεως ἔχει. Euſebius Emiſſenus, ἁμάξας λαμπηνικὰς, τὰς διαπρέχους λέγει ἃς πνευζηρώπα καλοῦσι. Alibi λαμπῆναι vocantur ut Judicum 5. 10. et Eſ. 66. 20. Symmachus κλινήρεις reddit. ἅμαξαν παρὰ δύο ἀρχόντων] MS. Ox. ἅμαξαν μίαν παρὰ δύο ἀρχόντων. ϗ προσήνεγκαν ἐναντίον τῆς σκηνῆς] MS. Ox. et Sar. cum edit. Rom. et Cyrillo, ϗ προσήγαγον ἐναντίον τῆς σκηνῆς, et MS. Sar. προσήγαγον, ſub aſteriſco addit αὐτό. 7 τὰς δύο ἁμάξας] Rom. edit. cum Cyrillo ϗ τὰς δύο ἁμάξας. 12 ἄρχων τῆς φυλῆς, Ἰούδα] In MS. Sar. vox ἄρχων obelo notatur. 13 προσήνεγκε τὸ δῶρον] In MS. Sar. vox προσήνεγκε obelo notatur. 18 ἄρχων τῆς φυλῆς Ἰσσάχαρ] In MS. Sar. illa τῆς φυλῆς obelo notantur. 21 ἀμνὸν ἕνα ἐνιαύσιον ἄμωμον εἰς ὁλοκαύτωμα] In MS. Sar. Compl. edit. Ald. & Rom. deeſt vox ἄμωμον. 85 δισχίλιοι, ϗ τετρακόσιοι σίκλοι ἐν τῷ σίκλῳ τῷ ἁγίῳ] MS. Sar. Ald. edit. et. Rom. δισχίλιοι ϗ τετρακόσιοι σίκλοι, σίκλοι ἐν τῷ σίκλῳ τῷ ἁγίῳ. Compl. edit. δισχίλιοι ϗ τετρακόσιοι σίκλοι ἐν τῷ σίκλῳ τῷ ἁγίῳ. 87 ἀμνοὶ ἐνιαύσιοι δώδεκα] MS. Ox. addit ἄμωμοι. 88 μετὰ τὸ πληρῶσαι τὰς χεῖρας αὐτοῦ] In Complut. edit. deſunt hæc verba. ϗ μετὰ τὸ χρῖσαι αὐτόν] Complut. edit. rectiùs μετὰ τὸ χρῖσαι αὐτό, et ſine copula ϗ, quæ in utroque Arabico aſteriſco notatur. 89 ϗ ἤκουσε τὴν φωνὴν κυρίου] In utroque Arabico vox κυρίου aſteriſco notatur.

CAP. VIII.

2 ὅταν ἐπιθῇς] Complut. edit. & Ald. ὅταν ἐπιθῇς. 3 ἐξῆψε τοὺς λύχνους] Cyrillus De adorat. 9. ϗ ἐξῆψε τοὺς λύχνους. 4 οὕτως ἐποίησε τὴν λυχνίαν] MS. Ox. addit ϗ ἐξῆψεν αὐτήν. 7 οὕτω ποιήσεις τὸν ἁγνισμὸν αὐτῶν] Complut. edit. Ald. & Rom. οὕτω ποιήσεις αὐτοῖς τὸν ἁγνισμὸν αὐτῶν. MS. Ox οὕτω ποιήσεις αὐτοῖς τὸν ἀφαγνισμὸν αὐτῶν. Et ſic Cyrillus De ador. lib. 11. ſed abſque voce αὐτοῖς. ἐπὶ τὸ σῶμα αὐτῶν] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, ἐπὶ πᾶν τὸ σῶμα αὐτῶν. 8 ϗ μόσχον ἐνιαύσιον] Cyrillus ϗ μόσχον ἕνα ἐνιαύσιον. 9 ἔναντι τῆς σκηνῆς] Cyrillus ἔνδοθεν τῆς σκηνῆς. 11 ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα κυρίου] MS. Ox. ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα τῆς σκηνῆς κυρίου. Complut. edit. Ald. & Rom. ὥστε ἐργάζεσθαι τὰ ἔργα κυρίου. 12 ἐπιθήσουσι τὰς χεῖρας αὐτῶν] In MS. Ox. Ald. edit. & Rom. deeſt vox αὐτῶν. εἰς ὁλοκαύτωμα κυρίῳ] Compl. edit. εἰς ὁλοκαύτωσιν κυρίῳ, & ſic Ald. niſi quod deſit vox κυρίῳ. 13 ἀπόδομα κυρίῳ] Ald edit. ἀπόδομα κυρίου. MS. Ox. Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo, ἀπόδομα ἔναντι κυρίου. 15 ϗ ἀποδώσεις αὐτοὺς ἔναντι κυρίου] MS. Ox. ϗ ἀποδώσεις αὐτοὺς δόμα ἔναντι κυρίου. Complut. edit. ϗ ἀποδώσεις αὐτοὺς δόματα. Ald. edit. & Rom. lectionem codicis noſtri ſequuntur. ὅτι ἀπόδομα ἀποδεδομένοι] Compl. edit. & Ald. ὅτι ἀπόδομα ἀποδεδομένον. MS. Ox. & Rom. edit. cum codice noſtro conſentiunt. 17 πᾶν πρωτότοκον ἐξ υἱῶν Ἰσραήλ] Complut. edit. & Rom. πᾶν πρωτότοκον ἐν υἱοῖς Ἰσραήλ. 19 ἀπόδομα δεδομένους] Complut. edit. ἀπόδομα ἀποδεδομένον. ϗ οὐκ ἔσται ἐν τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ] Complut. edit. addit πληγή. In utroque Arabico eſt vox *darbaton*, aſteriſco notata, quæ *plagam* ſignificat. MS. Ox. Ald. edit. & Rom. lectionem codicis noſtri ſequuntur. προσεγγίζων τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ πρὸς τὰ ἅγια] MS. Ox. Ald. edit. & Rom. & Auguſtinus In Locutionibus cum codice noſtro conſentiunt. 20 περὶ τῶν Λευιτῶν] MS. Ox. περὶ αὐτῶν. 21 ϗ ἔπλυναν τὰ ἱμάτια αὐτῶν] Rom. ϗ ἐπλύναντο. ἀφαγνίσασθαι αὐτούς] Compl. edit. ἀφαγνίσαι αὐτούς. 22 λειτουργεῖν τὴν λειτουργίαν] Ox. λειτουργοῦντες τὴν λειτουργίαν. 24 εἰσελεύσονται λειτουργεῖν λειτουργίαν ἐν ἔργοις ἐν τῇ σκηνῇ] MS. Ox. cum Rom. edit. εἰσελεύσονται λειτουργεῖν ἐν τῇ σκηνῇ. Philo Quod deterius potiori inſidiari ſoleat, εἰσελεύσονται ἐνεργεῖν ἐν τῇ σκηνῇ. Compl. edit. & Ald. cum Cyrillo De ador. lib. 5. & Auguſtino in quæſtionibus lectionem codicis noſtri ſequuntur. 25 ἀποστήσεται ἀπὸ τῆς λειτουργίας] Ox. & Ald. edit. ἀποστήσονται ἀπὸ τῆς λειτουργίας, et ſic Philo abſque ἀπό. ϗ οὐχὶ ἐργᾶται ἔτι] Philo ϗ οὐκ ἐργάσεται ἔτι, & ſic ſtatim infrá. 26 ϗ λειτουργήσει ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ] Compl. edit. ϗ λειτουργήσει μετὰ ἀδελφῶν αὐτοῦ MS. Ox. Ald. edit. et Rom. cum Philone codicem noſtrum ſequuntur. φυλάσσειν φυλακάς] Philo, ὁ δὲ φυλάξει φυλακάς. MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum codice noſtro conſentiunt.

CAP. IX.

1 ἐν τῇ ἐρήμῳ] Cyrillus De adorat. 17. ἐν τῷ ὄρει. ἐξελθόντων αὐτῶν] MS. Ox. ἐκπορευομένων αὐτῶν. 3 ποιήσεις αὐτὸ κατὰ καιρὸν αὐτοῦ] MS. Ox. ποιήσουσιν αὐτὸ κατὰ καιρούς. Rom. edit. cum Cyrillo, ποιήσεις αὐτὸ κατὰ καιρούς. Ald. ϗ ποιήσεις αὐτὸ κατὰ καιρὸν αὐτοῦ. Compl. edit. ποιήσετε αὐτὸ κατὰ καιρὸν αὐτοῦ. κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ποιήσεις αὐτό] MS. Ox. κατὰ τὴν σύγκρισιν αὐτοῦ ποιήσουσιν αὐτό. 4 ποιῆσαι τὸ πάσχα] In utroque Arabico ſub aſteriſco additur ϗ ἐποίησαν τὸ πάσχα. 5 ἐναρχομένου] MS. Ox. ἐναρχομένῃ. τοῦ μηνὸς] In utroque Arabico ſub aſteriſco additur πρὸς ἑσπέραν. 6 ἐναντίον Μωϋσῆ ϗ Ἀαρών] In utroque Arabico ἐναντίον Μωϋσῆ ϗ ἐναντίον Ἀαρών· poſterius autem ἐναντίον aſteriſco notatur. 7 πρὸς αὐτούς] Rom. edit. πρὸς αὐτόν. ἡμεῖς ἀκάθαρτοι] Chryſoſtomus homiliâ De ſimultate ſive irâ addit ἐσμέν. ὥστε προσενέγκαι] Rom. edit. cum Cyrillo προσενέγκαι, et Chryſoſtomus προσενεγκεῖν 8 στῆτε αὐτοῦ] In utroque Arabico vox αὐτοῦ obelo notatur. MS. Ox. poſt στῆτε αὐτοῦ addit ϗ λήσεται περὶ ὑμῶν κύριος. 10 ἄνθρωπος ἄνθρωπος] Apud Cyrillum vox ἄνθρωπος non geminatur. ἀκάθαρτος ἐπὶ ψυχῇ ἀνθρώπου] In utroque Arabico ἀκάθαρτος ἐπὶ ψυχῇ υἱοῦ ἀνθρώπου, & illa υἱοῦ ἀνθρώπου obelo notantur. ἐν ὁδῷ μακρὰν ἢ ἐν ὑμῖν] Complut. edit. et Rom. cum Cyrillo, ἐν ὁδῷ μακρὰν ὑμῖν. MS. Ox. ἐν ὁδῷ μακρᾷ ἢ ἐν ὑμῖν, et ſic rurſus ſtatim infrà, ἐν ὁδῷ μακρᾷ οὐκ ἔστι. 13 ὅτι τὸ δῶρον κυρίῳ] Ita Complut. edit. et Rom. MS. Ox. & Ald. edit. ὅτι δῶρον κυρίου. ἁμαρτίαν αὐτοῦ λήψεται] In Complut. edit. deeſt vox αὐτοῦ. 14 κατὰ τὴν σύνταξιν αὐτοῦ οὕτως ποιήσει αὐτό] MS. Ox. et Rom. edit. κατὰ τὴν σύνταξιν αὐτοῦ ποιήσει αὐτό. Complut. edit. κατὰ τὴν σύνταξιν αὐτοῦ οὕτως ποιήσουσιν αὐτό. Ald. edit. & Cyrillus cum codice noſtro conſentiunt. νόμος εἷς ἔσται ὑμῖν] Ald. edit. νόμος εἷς ἔσται ἐν ὑμῖν. 15 ἡμέρᾳ ᾗ ἐστάθη] Cyrillus, ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ἐστάθη. ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὴν σκηνὴν, τὸν οἶκον] MS. Ox. & Ald. edit. ἐκάλυψεν ἡ νεφέλη τὴν σκηνὴν ϗ τὸν οἶκον. 17 ϗ μετὰ ταῦτα ἀπῆρον] Apud Cyrillum deeſt καί. 18 διὰ προστάγματος κυρίου παρεμβαλοῦσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ, ϗ διὰ προστάγματος κυρίου ἀπαροῦσιν] In utroque Arabico παρενέβαλον et ἀπῆραν, et quidem ἀπῆραν ante παρενέβαλον. πάσας τὰς ἡμέρας] In utroque Arabico præfigitur copula ϗ, quæ obelo notatur. 19 τὴν φυλακὴν τοῦ θεοῦ] Complut. edit. τὴν φυλακὴν τοῦ κυρίου. 20 ὅταν σκεπάσῃ ἡ νεφέλη] Compl. edit. ὅταν γένηται ἡ νεφέλη. ϗ διὰ προστάγματος κυρίου ἐξαροῦσι] MS. Ox. ϗ διὰ φωνῆς κυρίου ἀπαροῦσιν· reliqua exemplaria, ϗ διὰ προστάγματος κυρίου ἀπαροῦσι 21 ϗ ἀπαροῦσιν ἡμέρας ἢ νυκτός. Καὶ ἀναβῇ ἡ νεφέλη, ἀπαροῦσιν ἡμέρας ἢ] In Complut. edit. et Rom. deſunt hæc poſteriora, ϗ ἀναβῇ ἡ νεφέλη ἀπαροῦσιν ἡμέρας ἤ. MS. Ox. & Ald. edit. cum Cyrillo de adorat. lib. 5. & Auguſtino in quæſt. lectionem codicis noſtri ſequuntur, & in margine unius Arabici exemplaris hæc ſimiliter ſupplentur, quæ ſecundum hebraicam veritatem pleniùs ſic forte ſupplenda ſunt, ϗ ἐὰν ἀναβῇ ἡ νεφέλη ἀπαροῦσιν ἢ δύο ἡμερῶν ἢ μηνὸς ἢ ἡμερῶν πλεοναζούσης τῆς νεφέλης, ἐπὶ τῆς σκηνῆς, σκιαζούσης ἐπ' αὐτῆς &c. 22 Poſt illa πλεοναζούσης τῆς νεφέλης in utroque Arabico ſub aſteriſco additur, ἐπὶ τῆς σκηνῆς. Poſt illa, ϗ οὐ μὴ ἀπαροῦσιν, Ald. edit. addit ἐν τῷ ἀναχθῆναι αὐτὴν ἐξῆραν, quæ etiam in utroque Arabico, aſteriſco notantur. 23 φυλακὴν κυρίου ἐφύλαξαν] Rom. edit. φυλακὴν κυρίου ἐφυλάξαντο.

CAP. X.

3 συναχθήσεται πᾶσα ἡ συναγωγή] Ald. edit. συναχθήσεται πρὸς σὲ πᾶσα συναγωγὴ, et ſic in Arabico, in quo illa, πρὸς σὲ aſteriſco notantur. Reliqua omnia exemplaria cum Cyrillo De adorat. 5. lectionem codicis noſtri ſequuntur.

4 ἐν μιᾷ σαλπίσωσι] Ald. edit. ἐν μιᾷ σάλπιγγι σαλπίσωσι· reliqua exemplaria & Cyrill. cum codice noſtro conſentiunt. προσελεύσονται πρὸς σέ] Cyril. ἐλεύσονται πρὸς σέ. οἱ ἄρχοντες ἀρχηγοὶ Ἰσραήλ] Ox. οἱ ἀρχηγοὶ Ἰσραήλ. Ald. οἱ ἄρχοντες ϗ χιλίαρχοι Ἰσραὴλ, & uterque Arabicus codex, οἱ ἄρχοντες χιλίαρχοι Ἰσραὴλ, voce χιλίαρχοι aſteriſco notatâ. 5 παρεμβαλοῦσαι ἀνατολάς] MS. Ox. & Complut. edit. παρεμβάλλουσαι κατ' ἀνατολάς. 6 παρεμβάλλουσαι νότον] MS. Ox. & Complut. edit. παρεμβάλλουσαι κατὰ λίβα. Rom. edit. cum Cyrillo παρεμβάλλουσαι λίβα. παρεμβάλλουσαι θάλασσαν] MS. Ox. παρεμβάλλουσαι κατὰ θάλασσαν. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, παρεμβάλλουσαι παρὰ θάλασσαν. παρεμβάλλουσαι βορρᾶν] MS. Ox. Compl. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, παρεμβάλλουσαι πρὸς βορρᾶν. σημασίᾳ σαλπιοῦσιν] Complutenſ. edit. σημασίαν σαλπιοῦσιν. 8 σαλπιοῦσι ταῖς σάλπιγξι] MS. Ox. & Ald. edit. σαλπιοῦσιν ἐν ταῖς σάλπιγξι. 9 ϗ σαλπιεῖτε ταῖς σάλπιγξι] MS. Ox. Complut. edit. & Rom. cum Theodoreto, qu. 15. in Leviticum ϗ σημανεῖτε ταῖς σάλπιγξι. Ald. edit. ϗ σαλπιεῖτε ϗ σημανεῖτε ταῖς σάλπιγξι. ἔναντι κυρίου] Complut. edit. addit τοῦ θεοῦ ἡμῶν, & uterque Arabicus codex ſub aſteriſco. 10 ϗ ἔσται ὑμῖν ἀνάμνησις] Compl. edit. ϗ ἔσται ὑμῖν εἰς ἀνάμνησιν. 12 ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Σινᾶ] MS. Ox. ἐκ τῆς ἐρήμου τοῦ Σινᾶ, & Complut. edit. ἀπὸ τῆς ἐρήμου τοῦ Σινᾶ. ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Φαράν] MS. Ox. ἐπ' ἐρήμῳ τοῦ Φαράν. 22 τάγμα παρεμβολῆς Ἐφραΐμ] MS. Ox. τάγματα παρεμβολῆς Ἐφραΐμ. 24 Ἀβιδὰν υἱὸς Γαδεωνί] Complut. edit. Ald et Rom. Ἀβιδὰν ὁ τοῦ Γαδεωνί. 25 τάγμα παρεμβολῆς υἱῶν Δάν] MS. Ox. Compl. edit. & Ald. τάγματα παρεμβολῆς Δάν. 30 ὁ πορεύσομαι] In Arabico additur μετὰ σοῦ. ϗ εἰς τὴν γενεάν μου] MS. Ox. & Complut. edit. addunt πορεύσομαι, atque ita in Arabico ſub aſteriſco. 31 ἦσθα μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ] In Arabico ἦσθα ἐν τόπῳ μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ, & illa, ἐν τόπῳ aſteriſco notantur. ϗ ἔσῃ ἐν ἡμῖν πρεσβύτης] MS. Ox. ϗ ἔσῃ μεθ' ἡμῶν ϗ ἐν ἡμῖν πρεσβύτης. In Arabico ϗ ἔσῃ ἐν ἡμῖν μέγας. 32 ἃ ἂν ἀγαθοποιήσῃ] MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. ὅσα ἂν ἀγαθοποιήσῃ. 33 poſt illa κατασκέψασθαι αὐτοῖς ἀνάπαυσιν, ſequuntur in Complut. edit. ϗ ἡ νεφέλη κυρίου ἐγένετο σκιάζουσα ἐπ' αὐτοῖς ἡμέρας ἐν τῷ ἐξαίρειν αὐτοὺς ἐκ τῆς παρεμβολῆς, quæ in reliquis exemplaribus caput hoc decimum claudunt, in quibus vox κυρίου abeſt. 35 ἐξεγέρθητι κύριε] Complut. edit. ἐγέρθητι κύριε. διασκορπισθήτωσαν] Compl. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo ϗ διασκορπισθήτωσαν. φυγέτωσαν πάντες] Compl. edit. ϗ φυγέτωσαν πάντες. Poſt illa μισοῦντές σε, ſequuntur in Arabico ſub aſteriſco ἀπὸ τοῦ προσώπου σου. 36 ἐπίστρεφε κύριε χιλιάδας μυριάδας] MS. Ox. ἐπίστρεφε κύριε εἰς χιλιάδας μυριάδας.

CAP. XI.

1 γογγύζων πονηρά] In Arabico, ὡσεὶ γογγύζων πονηρά, & vox, ὡσεὶ, aſteriſco notatur. πῦρ παρὰ κυρίου] Præpoſitio παρὰ in utroque Arabico obelo notatur. 3 ὅτι ἐξεκαύθη ἐν αὐτοῖς πῦρ παρὰ κυρίου] In Ald. edit. & Rom. deeſt vox πῦρ. MS. Ox. Complut. edit. & Cyrillus De adorat. lib. 5. agnoſcunt. 4 ἔκλαιον ϗ οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ] Apud Cyrillum De adorat. 5. deeſt καί. Glaph. verò 2. in Exodum, prout in reliquis omnibus exemplaribus habetur. 5 ϗ τὰ σκόρδα] Compl. edit. cum Cyrillo, ϗ τὰ σκόροδα. 7 ὡσεὶ σπέρμα κορίου] MS. Ox. addit λευκόν. Schol. οἱ λοιποὶ, βδελλίου. 8 ἤλεθον αὐτὸ ἐν τῷ μύλῳ] Ald edit. ἤλεον αὐτὸ ἐν τῷ ἐμμύλωνι. Illa ἐν τῷ μύλῳ in uno Arabico obelo notantur, quæ aſteriſco potius notanda erant. ϗ ἔτριβον ἐν τῇ θυΐᾳ] Compl. edit. ἢ ἔτριβον ἐν θυΐᾳ. Ald cum Theodoreto qu. 18. in Leviticum, ϗ ἔτριβον ἐν θυΐᾳ. ϗ ἧψον αὐτό] Apud Theodoretum deeſt αὐτὸ, & ſic etiam poſt ἐποίουν. ἐποίουν αὐτὸ ἐγκρυφίας] MS. Ox. ἐποίουν ἑαυτοῖς ἐγκρυφίας ὡσεὶ γεῦμα ἐγκρὶς ἐξ ἐλαίου] Schol. Ἄλλος, ἐκ μέλιτος. Ἀκύλας. μαστοῦ ἔλαιον, ϗ Σύμμαχος, μαστοῦ εἰς λίπος. 10 ἕκαστος κατὰ τὴν θύραν αὐτοῦ] Ald. edit. & Rom. cum Cyrillo Glaph. in Exod. 2. ἕκαστον ἐπὶ τῆς θύρας αὐτοῦ. MS. Ox. & Compl. edit. ἕκαστος ἐπὶ τῆς θύρας αὐτοῦ. In utroque Arabico, inter θύρας & αὐτοῦ, interſeruntur ſub aſteriſco τῆς σκηνῆς. ἐθυμώθη ὀργῇ κύριος σφόδρα] Apud Cyrillum deeſt σφόδρα. 11 ἐπιθεῖναι τὴν ὁρμὴν τοῦ λαοῦ] In utroque Arabico ἐπιθεῖναι τὴν ὁρμὴν παντὸς τοῦ λαοῦ, & vox παντὸς aſteriſco notatur. 12 ἐν γαστρὶ ἔλαβον] Chryſoſtomus homil. 4. in Jobum ὠδίνησα, qui tamen Homil. 35. in Matthæum lectionem codicis noſtri & reliquorum omnium exemplarium retinet. πάντα τὸν λαόν] Apud Theodoretum deeſt vox πάντα. ἢ ἐγὼ τέτοκα αὐτούς;] MS. Ox. Complut. edit. et Rom. cum Chryſoſtom. homil. 4. in Jobum, ἢ ἐγὼ ἔτεκον αὐτούς; et Theodoretus ἢ ἐγὼ ἔτεκον αὐτόν. λάβε αὐτοὺς εἰς τὸν κόλπον σου, ὡσεὶ ἄραι] Rom. edit. λάβε αὐτὸν εἰς τὸν κόλπον σου ὡσεὶ ἄραι. Theodoretus λάβε αὐτὸν εἰς τὸν κόλπον σου ὡσεὶ λάβοι. Chryſoſtom. homil. 4. in Jobum βάστασον αὐτοὺς ὃν τρόπον βαστάζει. qui tamen homil. 35. in Matthæum & homil. 3. ad Hebræos, lectionem receptam & conſenſu omnium exemplarium confirmatam retinet. 13 δοῦναι παντὶ τῷ λαῷ] Apud Cyrillum deeſt παντί. 14 φέρειν τὸν λαὸν τοῦτον] In utroque Arabico φέρειν πάντα τὸν λαὸν τοῦτον, & vox πάντα aſteriſco notatur. ὅτι βαρύ μοί ἐστι] MS. Ox. Ald. edit. & Rom. ὅτι βαρύτερόν μοί ἐστι. εἰ εὕρηκα ἔλεος παρὰ σοί] MS Ox. εἰ εὕρηκα χάριν ϗ ἔλεος παρὰ σοί. Complut. edit. εἰ εὕρηκα χάριν παρὰ σοί. Apud Cyrillum deſunt illa εἰ εὕρηκα ἔλεος παρὰ σοί. Ald. edit. & Rom. cum codice noſtro conſentiunt. 16 οὓς σὺ αὐτὸς οἶδας] In utroque Arabico voces σὺ αὐτὸς obelo notantur, & Cyrillus cum Theodoreto legunt οὓς αὐτὸς οἶδας. ὅτι οὗτοί εἰσι] Theodoretus ὅτι αὐτοί εἰσι. ϗ ἄξεις αὐτοὺς εἰς τὴν σκηνήν] MS. Ox. Compl. edit. & Ald. ϗ ἐξάξεις αὐτοὺς εἰς τὴν σκηνήν. Rom. edit. cum Cyrillo, ϗ ἄξεις αὐτοὺς πρὸς τὴν σκηνήν. 17 ϗ ἀφελῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ ἐπὶ σοί, ϗ ἐπιθήσω ἐπ' αὐτούς] Cyrillus pro ἐπιθήσω legit θήσω. Euſebius De demonſtr. 3. & Theodor. ἐπιθήσω· Epiphanius Adverſus hæreſes lib. 1. ϗ λήψομαι ἀπὸ τοῦ ἐπὶ σὲ πνεύματος, ϗ ἐκχεῶ ἐπ' αὐτούς. 18 ὅτι καλὸν ὑμῖν ἐστιν] In MS Sar. deeſt vox ἐστιν. ϗ δώσει κύριος ὑμῖν κρέα φαγεῖν, ϗ φάγεσθε κρέα] MS. Ox. & Sar. cum Ald. edit. & Rom. ϗ δώσει ὑμῖν κύριος φαγεῖν κρέα &c. & vox φαγεῖν in MS. Sar. obelo notatur. 19 οὐδὲ δύο] MS. Sar. ſub aſteriſco addit ἡμέρας. 20 ἕως μηνὸς ἡμερῶν φάγεσθε] In MS. Sar. vox φάγεσθε obelo notatur. ἐκ τῶν μυκτήρων] MS. Sar. ἐκ τῶν μυκτῆρες. Complut. edit. διὰ τῶν μυκτήρων. εἰς χολέραν] Symmachus εἰς ἀπεψίαν authore Theodoreto εἰς τὰ ἄπορα τῆς θείας γραφῆς· qui tamen ſic explicat, ἡ γὰρ ἀδηφαγία τὴν νόσον εἰσήγαγε, ϗ πολλάκις τὸν θάνατον ἡ θεήλατος πληγή. 21 κρέας δώσω αὐτοῖς ϗ φάγονται] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Ald. κρέα δώσω. Rom. κρέα δώσω αὐτοῖς φαγεῖν ϗ φάγονται. 22 πᾶν τὸ ὄψος] Compl. edit. & Ald. πᾶν τὸ ὄψον. συναχθήσεται] MS. Sar. Compl. Ald. & Rom. συναχθήσεται αὐτοῖς. 23 οὐχὶ ἐξαρκέσει] Compl. οὐκ ἀρκέσει. ἤδη γνώσῃ εἰ ἐπικαταλήψεταί] Ald. ἤδη γνώσῃ ἐπεὶ καταλήψεταί. Philo De ſacrificiis Abelis & Caini ἤδη ὄψῃ ἐπεὶ καταλήψεται. Juſtinus Martyr Dialogo cum Tryphone ἤδη γνώσῃ εἰ ἐπικαλύψεται, ſcribendum proculdubio ἐπικαταλήψεται. MS. Ox. & Sar. Compl. edit. & Rom. cum Theodoreto lectionem codicis noſtri confirmant. 25 ϗ ἐλάλησε κύριος πρὸς αὐτόν] MS. Ox. ϗ ἐλάλησε κύριος πρὸς Μωϋσῆν. MS. Sar. Complut. edit. & Rom. ϗ ἐλάλησε πρὸς αὐτόν. 28 ὁ ἐκλεκτὸς αὐτοῦ, εἶπε] MS. Ox. & Sar. ὁ ἐκλεκτὸς εἶπε. 29 μὴ ζηλοῖς σύ μοι;] Rom. edit. μὴ ζηλοῖς ἐμέ. MS. Ox. & Sar. Complut. edit. & Ald. cum Chryſoſtomo homil. 3. ad Tim. & Theod. qu. 21. in Levit. lectionem codicis noſtri ſequuntur. ϗ τίς δῴη] Theod. ϗ τίς ἂν δῴη. πάντα τὸν λαὸν κυρίου προφήτας] Chryſoſtomus homil. 3. ad Timoth. 1. & homiliâ De ſerpente quem Moyſes erexit, addit vocem εἶναι. ὅταν δῷ κύριος] Chryſoſtomus homil. De ſerpente ἐν τῷ δοῦναι κύριον. 31 ϗ ἐξεπέρασεν ὀρτυγομήτραν] MS. Sar. ϗ ἐξεπέτασεν ὀρτυγομήτραν. ὡσεὶ δίπηχυν] MS. Sar. Complut. edit. & Rom. ὡσεὶ δίπηχυ. 32 ὅλην τὴν ἡμέραν] MS. Ox. & Sar. cum Compl. edit. addunt ἐκείνην, quæ vox in MS. Sar. aſteriſco notatur. ϗ συνήγαγον] Compl. edit. ϗ συνέλεξαν. ϗ ἔψυξαν ἑαυτοῖς ψυγμούς] Ox. ϗ ἔσφαξαν ϗ ἔψυξαν ἑαυτοῖς ψυγμούς. 33 ϗ κύριος ἐθυμώθη εἰς τὸν λαόν] MS. Sar. ϗ ἐθυμώθη κύριος ὀργῇ εἰς τὸν λαόν· & vox ὀργῇ aſteriſco notatur, atque ita in utroque Arabico. Ald. edit. ϗ κύριος ἐθυμώθη σφόδρα εἰς τὸν λαόν. ἐπάταξε κύριος ἐν τῷ λαῷ] MS. Sar. Compl. edit. & Rom. ἐπάταξε κύριος τὸν λαόν. πληγὴν μεγάλην] MS. Sar. πληγῇ μεγάλῃ.

CAP. XII.

1 ἧς ἔλαβεν] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo Glaph. in Numeros, ἣν ἔλαβε Μωϋσῆς, & vox Μωϋσῆς in MS. Sar. obelo notatur. 2 μὴ Μωϋσῇ μόνῳ] In MS. Sar. vox μόνῳ obelo notatur. ἐλάλησεν κύριος] Rom. edit. λελάληκε κύριος· Reliqua exemplaria cum Cyrillo lectionem codicis noſtri ſequuntur. οὐχὶ ϗ ἐν ὑμῖν] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. habent ἡμῖν, & deeſt ἐν. 5 ἐξῆλθον οἱ τρεῖς εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου] In MS. Ox. deſunt illa εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου, quæ in MS. Sar. obelo notantur. ϗ κατέβη κύριος] In Complut. edit. deeſt καί. ϗ ἐξήλθοσαν ἀμφότεροι] In Complut. edit. deeſt καί. 6 ϗ εἶπε πρὸς αὐτούς] MS. Ox. & Complut. edit. cum Cyrillo ϗ εἶπε κύριος πρὸς αὐτούς. In MS. Sar. voces πρὸς αὐτοὺς obelo notantur. ἀκούσατε τῶν λόγων μου] MS. Sar. cum utroque Arabico ἀκούσατε δὴ τῶν λόγων μου & vox δὴ aſteriſco notatur. Cyrillus ἀκούσατε τὸν λόγον μου. προφήτης ὑμῶν κυρίῳ] Complut. edit. προφήτης ὑμῶν κυρίου. Cyrillus προφήτης ὑμῖν κυρίῳ, & ſic Theodor. qu. 22 in Leviticum, niſi quòd abſit vox κυρίῳ. ἐν ὕπνῳ] Cyrillus ἐν ἐνυπνίῳ. 7 οὕτως ὡς ὁ θεράπων μου] Rom. edit. οὕτως ὁ θεράπων μου. 8 τὴν δόξαν μου εἶδεν] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. et Rom. cum Theodoreto τὴν δόξαν κυρίου εἶδε. Cyrillus cum codice noſtro conſentit. 9 καταλήψεται κατά] Apud Theodoretum deeſt κατά. ϗ ἀπῆλθεν] Et ſic MS. Ox. Complut. edit. & Ald. cum Cyrillo. Rom. ϗ ἀπῆλθεν. 10 νεφέλη ἀπῆλθεν ἀπὸ τῆς σκηνῆς] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo νεφέλη ἀπέστη ἀπὸ τῆς σκηνῆς. πρὸς Μαριάμ] Complut. edit. & Rom. ἐπὶ Μαριάμ· Reliqua exemplaria cum Cyrillo lectionem codicis noſtri ſequuntur. 11 δέομαι κύριε] Complut. edit. δέομαι κύριέ μου. Ald. edit. δέομαί σου κύριε. 12 μὴ γένοιτο] MS. Sar. μὴ ϗ γένηται. MS. Ox. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo μὴ γένηται. ἐκπορευόμενον] Cyrillus πορευόμενον. ἐκ μήτρας μητρός] MS. Sar. & Complut. edit. addunt αὐτοῦ, quæ vox in MS. Sar. aſteriſco notatur. ἥμισυ τῶν σαρκῶν] MS. Sar. ἥμισυ τῆς σαρκός. 14 ἑπτὰ ἡμέρας ἀφορισθήσεται ἔξω] Compl. edit. et Ald. ἑπτὰ ἡμέρας ἀφορισθήτω ἔξω. MS. Sar. & Rom. edit. ἑπτὰ ἡμέρας; ἀφορισθήτω ἑπτὰ ἡμέρας ἔξω. MS. Ox. cum Cyrillo & Theodoreto qu. 23. in Levit. ἑπτὰ ἡμέρας; ἀφορισθήσεται ἑπτὰ ἡμέρας ἔξω. ἕως καθαρισθῇ] MS. Ox. cum Cyrillo, ἕως οὗ καθαρισθῇ.

CAP. XIII.

1 ϗ παρενέβαλεν] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo De adorat. 5. ϗ παρενέβαλον, qui tamen Glaph. in Numeros lectionem codicis noſtri ſequitur. 2 εἰς κατάσκεψιν· ἄνδρα ἕνα] MS. Sarravii, εἰς κατάσχεσιν ἄνδρα ἕνα ἄνδρα ἕνα, ubi voces, εἰς κατάσχεσιν, prout in Arabico, obelo notantur. illa verò ἄνδρα ἕνα poſteriore loco aſteriſco notantur, quæ etiam in Complut. edit. Ald. & Rom. abſunt. κατὰ δήμους πατριῶν αὐτῶν] MS. Ox κατὰ δήμους κατ' οἴκους πατριῶν αὐτῶν. ἀποστελεῖς αὐτοὺς, πάντα] In MS. Sar. vox αὐτοὺς obelo notatur. In Arabico, ἀπόστελλε μετ' αὐτῶν πάντα. Et illa μετ' αὐτῶν obelo notantur. 4 ϗ ἀπέστειλεν αὐτούς] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. cum Cyrillo, ϗ ἐξαπέστειλεν αὐτούς. 18 ϗ ἀπέστειλεν αὐτοὺς Μωϋσῆς κατασκέψασθαι] MS. Ox. & Ald. edit. ϗ ἐξαπέστειλεν αὐτοὺς Μωϋσῆς ἐκ τῆς ἐρήμου Φαρὰν κατασκέψασθαι. 19 εἰ ὀλίγοι] Complut. edit. Ald. et Rom. ἢ ὀλίγοι. MS. Ox. & Sar. lectionem codicis noſtri confirmant. 20 εἰ καλή ἐστιν] Ald. edit. καλή ἐστιν. Rom. ἡ καλή ἐστιν. MS. Ox. & Sar. cum Complut. edit. lectionem codicis noſtri ſequuntur. τίνες αἱ πόλεις εἰς ἅς] Ald. edit. & Rom. τίνες αἱ πόλεις ἅς. MS. verò Ox. & Sar. cum Complutenſ. edit. cum codice noſtro concordant. 21 ἢ πίων] MS. Sar. εἰ πίων. ϗ αἱ ἡμέραι, ἡμέραι ἔαρος] Ald. edit. ϗ αἱ ἡμέραι, ἡμέρας ἔαρος. malé. In MS. Sar. vox ἔαρος obelo notatur. 22 ϗ ἦλθον ἕως Χεβρών] Ald. edit. & Rom. ϗ ἀπῆλθον ἕως Χεβρών. 23 ϗ κατεσκέψαντο αὐτήν· ϗ ἔκοψαν] In Complut. edit. deſunt illa ϗ κατεσκέψαντο αὐτὴν, quæ in MS. Sar. & utroque Arabico obelo notantur. ἕνα ἐπ' αὐτοῦ] MS. Sar. ἕνα ἀπ' αὐτοῦ, & voces ἀπ' αὐτοῦ obelo notantur. ϗ ἦραν αὐτόν] Cyrillus De adorat. lib. 5. ϗ ἦραν αὐτό. ἐπ' ἀναφορεῦσι] MS. Sar. addit δυσὶν ſub aſteriſco. 24 τὸν τόπον ἐκεῖνον ἐπωνόμασαν] In reliquis omnibus exemplaribus & Cyrillo præfigitur copula ϗ, quæ in hebræo abeſt. Pro ἐπωνόμασαν ſcribendum forte ἐπωνόμασεν. 26 ϗ ἐπέστρεψαν ἐκεῖθεν] Rom. edit. ϗ ἀπέστρεψαν ἐκεῖθεν. 27 ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς ῥῆμα] Complut. edit. ἀπεκρίθησαν αὐτοῖς ῥήματα. ϗ ἔδειξαν] MS. Sar. & Ald. edit. addunt αὐτοῖς, quæ vox in MS. Sar. aſteriſco notatur. 28 ϗ διηγήσαντο αὐτῷ, ϗ εἶπαν] MS. Ox. ϗ διηγήσαντο αὐτοῖς, ϗ εἶπον αὐτῷ. ϗ οὗτος ὁ καρπὸς αὐτῆς] In MS. Sar. deeſt καί. 29 τὸ κατοικοῦν τὴν γῆν] MS. Ox. & Rom. edit. cum Cyrillo, τὸ κατοικοῦν ἐπ' αὐτῆς. MS. Sar. & reliqua omnia exemplaria lectionem codicis noſtri ſequuntur. ὀχυραὶ τετειχισμέναι] In MS. Sar. vox τετειχισμέναι aſteriſco notatur. μεγάλαι σφόδρα] MS. Sar. & Complut.

edit. ϗ μεγάλαι σφόδρα. 30 ϗ ὁ Εὐαῖος] In MS. Sar. & utroque Arabico hæ voces obelo notantur. κατοικεῖ ἐν τῇ ὀρεινῇ] MS. Ox. κατοικοῦσιν ἐν τῇ ὀρεινῇ. ϗ παρὰ τὸν Ἰορδάνην ποταμόν] In MS. Ox. deeſt vox ποταμόν. 31 ϗ εἶπεν αὐτῷ, οὐχὶ ἀλλά] In MS. Sar & utroque Arabico voces illæ αὐτῷ, οὐχὶ ἀλλὰ obelo notantur. ὅτι δυνατοί] Complut. edit. ὅτι δυνάμενοι. 32 οὐκ ἀναβαίνομεν ὅτι] In utroque Arabico vox ὅτι obelo notatur, cum voces ſimiliter οὐκ ἀναβαίνομεν obelo notandæ ſint, in hebræo enim nihil eſt quod iis reſpondeat. μὴ δυνώμεθα] Complutenſ. edit. μὴ δυνησόμεθα. 33 ἔκστασιν τῆς γῆς] Schol. τὸ Σαμαρειτικὸν, ὄνειδος κατὰ τῆς γῆς· legendum fortè ἔνστασιν. αὐτὴν κατασκέψασθαι] In MS. Sar. vox αὐτὴν aſteriſco notatur. ϗ πᾶς ὁ λαός] In MS. Sar. deeſt πᾶς. ἑωράκαμεν ἐν αὐτῇ] MS. Ox. ἑωράκαμεν ἐκεῖ. Complut. edit. & Ald. ἑωράκαμεν ἐπ' αὐτῆς. 34 ἑωράκαμεν τοὺς γίγαντας] MS. Sar. & uterque Arabicus addunt ſub aſteriſco υἱοὺς Ἐνὰκ ἐκ τῶν γιγάντων.

CAP. XIV.

1 ἔδωκεν φωνὴν] MS. Sar. addit ſub aſteriſco αὐτῶν. Rom. edit. ἐνέδωκε φωνήν. Cyrillus De adorat. 5. δέδωκε φωνήν. 3 εἰ ἀπεθάνομεν] In MS. Ox. & Complut. edit. deeſt εἰ ϗ τὰ παιδία ἡμῶν] In Complut. edit. & Rom. cum Cyrillo deeſt ἡμῶν MS Ox. & Sar. cum Ald. edit. agnoſcunt. ἔσονται εἰς διαρπαγήν] MS Ox. ἔσονται ἐν τῷ πολέμῳ εἰς διαρπαγμόν. βέλτιον ἡμῖν ἐστιν Rom. edit βέλτιόν ἐστιν. Reliqua omnia exemplaria cum Cyrillo lectionem codicis noſtri ſequuntur. 4 ϗ εἶπαν ἕτερος] Complut. edit. et Ald. ϗ εἶπεν ἕτερος. τῷ ἑτέρῳ] MS. Sar. addit αὐτοῦ. 5 ἐπὶ πρόσωπον] MS. Sar. addit ſub aſteriſco αὐτῶν. ἐναντίον πάσης συναγωγῆς] In MS. Sar. & utroque Arabico, ἐναντίον πάσης ἐκκλησίας συναγωγῆς, & vox ἐκκλησίας aſteriſco notatur. 7 ἡ γῆ ἣν κατεσκεψάμεθα αὐτήν] MS. Sar. ἡ γῆ ἣν παρήλθομεν ἐν αὐτῇ, ϗ κατεσκεψάμεθα αὐτήν, & illa παρήλθομεν ἐν αὐτῇ, ϗ obelo notantur. ἀγαθή ἐστι σφόδρα σφόδρα] MS. Ox. καλή ἐστι σφόδρα σφόδρα. 9 μὴ ἀποστάται γίνεσθε] In MS. Sar. vox γίνεσθε obelo notatur, ita ut pro ἀποστάται ſcribendum forte ſit ἀποστῆτε. μὴ φοβηθῆτε τὸν λαόν] MS. Sar. μὴ φοβεῖσθε τὸν λαόν. κατάβρωμα ἡμῖν] MS. Ox. κατάβρωμα ὑμῶν, & Complut. edit. κατάβρωμα ὑμῖν. ἀφέστηκε γὰρ ὁ καιρὸς ἀπ' αὐτῶν] MS. Sar. ἀφέστηκε γὰρ ὁ καιρὸς αὐτῶν ἀπ' αὐτῶν, & vox αὐτῶν priore loco, aſteriſco notatur: legendum forte τὸ κῦρος, niſi quod hebraica vox hoc loco interdum σκιάν, σκέπην & στέγην ſignificat, & pro iis à LXX interpretibus uſurpatur. 10 ὤφθη ἐν νεφέλῃ] In Arabico ἐν τῇ νεφέλῃ, quæ & obelo notantur. ἐν πᾶσι τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ] MS. Ox. ἐπὶ πᾶσι τοῖς υἱοῖς Ἰσραήλ. In Rom. edit. deeſt ἐν. 11 παροξύνει με] Philo De migratione Abrahami παροξυνοῦσι. πιστεύουσί μοι] MS. Sar. & Philo πιστεύουσί μοι ἐν πᾶσι τοῖς θαυμασίοις] MS. Ox. & Sar. Compl. & Rom. cum Philone, ἐν πᾶσι τοῖς σημείοις. Ald. ἐπὶ πᾶσι τοῖς σημείοις. 12 πατάξω αὐτούς] MS. Ox. ἄφες με, ϗ πατάξω αὐτούς. ποιήσω σε ϗ τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου] In MS. Sar. & Arabico illa, ϗ τὸν οἶκον τοῦ πατρός σου obelo notantur, & in Compl. edit. abſunt. 14 ὅτι σὺ εἶ κύριος ἐν τῷ λαῷ τούτῳ, ὅστις ὀφθαλμοῖς κατ' ὀφθαλμοὺς ὀπτάζῃ κύριε] MS. Sar & Compl. edit. pro ὀπτάζῃ κύριε legit ὀπτάζῃ σὺ κύριε, & MS. Ox. cum Euſebio De demonſtr. lib. 5 ὀπτάνῃ σὺ κύριε, qui Aquilam locum integrum ſic reddidiſſe author eſt. ὅτι σὺ εἶ κύριε ἐν ἐγκάτῳ τοῦ λαοῦ τούτου ὃς ὀφθαλμὸν ἐν ὀφθαλμοῖς ὁρᾷ σὺ κύριε ἐφέστηκεν. ἐπ' αὐτῶν] Ald. edit. ἐφέστηκεν ἐπ' αὐτόν, malè. 16 εἰσαγαγεῖν αὐτούς] MS. Ox. & Sar. cum Complut. edit. Ald. et Rom. εἰσαγαγεῖν τὸν λαὸν τοῦτον. ὤμοσεν αὐτοῖς] MS. Ox. ὤμοσε τοῖς πατράσιν αὐτῶν. κατέστρωσεν αὐτούς] MS. Sar. ϗ κατέστρωσεν αὐτούς. 17 ὑψωθήτω ἡ χείρ σου] MS. Ox. & Sar. cum Ald. edit. & Rom. ὑψωθήτω ἡ ἰσχύς σου. Complutenſ. edit. lectionem codicis noſtri ſequitur. 18 ϗ ἀληθινός] In utroque Arabico hæ voces obelo notantur. ἀδικίας ϗ ἁμαρτίας] In MS. Sar. illa, καὶ ἁμαρτίας obelo notantur. καθαριεῖ τὸν ἔνοχον] In MS. Sar. & in Arabico voces τὸν ἔνοχον obelo notantur. 20 ϗ εἶπε κύριος πρὸς Μωϋσῆν] In Arabico illa πρὸς Μωϋσῆν obelo notantur, neque Complut. edit. agnoſcit. ἵλεως αὐτοῖς εἰμι] In MS. Sar. vox αὐτοῖς obelo notatur. 21 ϗ ζῶν τὸ ὄνομά μου] Ald. edit. ϗ ἀεὶ ζῶν τὸ ὄνομά μου. Theodoretus qu. 27. in Leviticum, καὶ ζῇ τὸ ὄνομά μου. In MS. verò Sar. & Arabico illa, ϗ ζῶν τὸ ὄνομά μου obelo notantur. 22 ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ] In MS. Sar. & Arabico vox ταύτῃ obelo notatur, & in Rom. edit. abeſt: reliqua exemplaria cum Cyrillo Glaph. in Numeros agnoſcunt. 23 ἀλλ' ἢ τὰ τέκνα αὐτῶν ἅ ἐστι μετ' ἐμοῦ ὧδε (Complut. edit. addit σήμερον) ὅσοι οὐκ οἴδασιν ἀγαθὸν ἢ κακόν, πᾶς νεώτερος ἄπειρος, τούτοις δώσω τὴν γῆν] In MS. Sar. & Arabico hæc omnia obelo notantur. οὐκ ὄψονται αὐτήν] In Arabico, ϗ οὐκ ὄψονται αὐτήν, & ϗ obelo notatur. 24 ὅτι ἐγενήθη πνεῦμα ἕτερον] In Rom. edit. deeſt vox ἐγενήθη. Reliqua exemplaria cum Cyrillo & Athanaſio ad Serapionem Spiritum non eſſe creaturam, lectionem codicis noſtri confirmant. ϗ εἰσάξω] In Rom. edit. deeſt ϗ, reliqua verò omnia exemplaria cum Cyrillo agnoſcunt. εἰς ἣν εἰσῆλθεν] Athanaſius, εἰς ἣν ἐκλήθη, & Cyrillus εἰς ἣν εἰσῆλθον. ϗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ] MS. Ox. addit μετ' αὐτοῦ. 25 κατοικοῦσιν ἐν τῇ κοιλάδι] Ald. edit. κατοικήσουσιν ἐν τῇ κοιλάδι. ἀπάρατε ὑμεῖς εἰς τὴν ἔρημον] In MS. Sar. ὑμεῖς, ſub obelo additur vox αὐτοί. ὁδὸν θάλασσαν ἐρυθράν] Complut. edit. ὁδὸν θαλάσσης ἐρυθρᾶς. 27 ἃ αὐτοὶ γογγύζουσιν] In MS. Sar. vox γογγύζουσιν obelo notatur. ἣν ἐγόγγυσαν] MS. Sar. ἣν αὐτοὶ ἐγόγγυσαν, & Compl. edit. ἣν αὐτοὶ γογγύζουσι. 28 εἰ μὴ ὃν τρόπον] Compl. edit. Ald. & Rom. ἦ μὴν ὃν τρόπον λελαλήκατε] MS. Sar. & Ox. & reliqua exemplaria addunt εἰς τὰ ὦτά μου, prout in hebræo. 29 ϗ οἱ κατηριθμημένοι] MS. Sar. ϗ πάντες οἱ κατηριθμημένοι, & vox πάντες aſteriſco notatur. ἐγόγγυσαν ἐπ' ἐμοί] Ald. edit. ἐγγόγγυζον. Rom. ἐγόγγυζαν, malé. 30 ἐπ' αὐτῆς] MS. Sar. ἐν αὐτῇ. 31 εἰς διαρπαγὴν ἔσονται] Complut. edit. & Ald. εἰς διαρπαγὴν ἔσεσθε. Rom. ἐν διαρπαγῇ ἔσεσθε. εἰσάξω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν] In MS. Sar. illa εἰς τὴν γῆν obelo notantur. ϗ κληρονομήσουσι τὴν γῆν] In MS. Ox. & Compl. edit. deſunt hæc omnia. ἣν ὑμεῖς ἀπέστητε ἀπ' αὐτῆς] In MS. Sar. vox ὑμεῖς obelo notatur, & in Arabico illa ἀπ' αὐτῆς. MS. Ox. ἀφ' ἧς ὑμεῖς ἀπέστητε ἀπ' αὐτῆς. 33 ϗ ἀνοίσουσι] *Schol. Ἄλλος, βαστάζοντες. τὴν πορνείαν αὐτῶν] MS. Ox. & Sar. Complut. edit. Ald. & Rom. τὴν πορνείαν ὑμῶν. ἀνηλωθῇ] MS. Sar. & Ald. edit. ἐξαναλωθῇ. 34 κατεσκέψασθε] MS. Sar. ἐπεσκέψασθε. ἡμέραν τοῦ ἐνιαυτοῦ] In MS. Sar. & in Arabico voces hæ geminantur, & poſteriore loco aſteriſco notantur. λήψεσθε τὰς ἁμαρτίας] In utroque Arabico ſub obelo præfigitur καί. θυμὸν τῆς ὀργῆς μου] In MS. Sar. illa τῆς ὀργῆς obelo notantur. 35 εἰ μὴν οὕτω] MS. Sar. Complut. edit. & Rom. ἦ μὴν οὕτω. Ald. ὑμῖν οὕτω, malé. ποιήσω τῇ συναγωγῇ] In MS. Sar. & utroque Arabico, ποιήσω πάσῃ τῇ συναγωγῇ, & vox πάσῃ aſteriſco notatur. 36 πρὸς τὴν συναγωγήν] In MS. Sar. πρὸς πᾶσαν τὴν συναγωγήν, & vox πᾶσαν aſteriſco notatur. 37 ἄνθρωποι οἱ κατείπαντες] MS Ox. ἄνθρωποι ἐκεῖνοι οἱ κατείπαντες. 39 τὰ ῥήματα ταῦτα] In MS. Sar. & Ambroſio πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, & vox πάντα aſteriſco notatur. 40 ἐπὶ τὴν κορυφήν] MS. Ox & Sar. Complut. edit. & Rom. εἰς τὴν κορυφήν. ἰδὲ οἵδε] In MS. Ox & Complut. edit. deeſt οἵδε. 41 ἵνα τί ὑμεῖς] MS. Sar. ἵνα τί τοῦτο ὑμεῖς, & vox τοῦτο aſteriſco notatur. εὔοδα ἔσται ὑμῖν] In MS. Sar vox ὑμῖν aſteriſco notatur. 42 ἐστι κύριος μεθ' ὑμῶν] MS. Ox. ἔσται κύριος μεθ' ὑμῶν. 44 διαβιασάμενοι] Ald. edit. διαβησάμενοι, malé. ἐκ μέσου τῆς παρεμβολῆς] In MS. Ox. Complut. edit. et Rom. deeſt vox μέσου. MS. Sar. cum Ald. edit. agnoſcunt. 45 ϗ ἐτρέψαντο αὐτούς] Fortè ἐτρέψατο. ϗ ἀπεστράφησαν εἰς τὴν παρεμβολήν] Hæc verba in MS. Sar. & utroque Arabico, obelo notantur, & in Complut. editione deſiderantur.

VARIANTES LECTIONES ex Annotatis viri ſummi & incomparabilis D. HUGONIS GROTII in univerſa Biblia, cum ejuſdem de iis judicio, collectæ opera ac ſtudio Doctiſſimi Viri Thomæ Piercii Presbyteri, Rectoris Eccleſiæ de BRINGTON in Comitatu NORTHAMPTONIENSI.

AD GENESIN.

CAP. II.

V. 6. Aſcendebat] In antiquiſſimo codice, quo uſus eſt Saadias, appoſita hic erat negans particula. Quod non improbem, ſi adſit plurium codicum conſenſus, ut rationem reddat Moyſes cur hortum illum de quo jam aget, Deus inter magna flumina conſtituerit, nempe quia de cœlo, adhuc ſuam puritatem retinente, non cadebant imbres, & recens facta aquarum à terris in ſuos alveos diſceſſione nullæ novæ ſcatebræ è terrâ ebulliebant. Nam quod hic in Hebræo eſt אד, πηγὴ eſt LXX interpretibus, & fons Latinis, ἐπιβλυσμὸς, ut hic poſuit Aquila, aut ἐπιβλυσμὸς, ut Symmachus. Frequens autem eſt illis LXX, ut & Novi Teſtamenti Scriptoribus, πηγὴν ponere pro qualicunque humoris eruptione. 11. Hevilath] In Hebræo eſt החוילה ſed Syri pro ה ponunt ח, et ſæpe addito א dicunt חוילהא. 17 morte morieris] Syri interpretes hic habebant, mortalis eris: quod notant Ambroſius & Hieronymus.

CAP. III. v. 1. Callidior] LXX φρονιμώτερος. Aquila πανοῦργος 15 Ipſa] Hebræus textus & LXX habent Ipſe, eos ſequitur Irenæus IV. 78. & Cyprianus Teſtimonio XI. libri II. adverſus Judæos. Inſidiaberis] Videtur eſſe ex lectione Græca τηρήσεις, pro quo alii codices habent τειρήσεις· i. e. mordebis, quod propiùs accedit ad Hebræum vocabulum.

CAP. IV. v. 7. Statim in foribus peccatum aderit] Longè aliter Hebr. hæc legêre Græci, οὐκ ἐὰν ὀρθῶς προσενέγκῃς, ὀρθῶς δὲ μὴ διέλῃς, ἥμαρτες; ἡσύχασον· quam interpretationem ſequitur & Julianus. niſi quod pro ἥμαρτες recitat ἁμάρτημα, ſenſu eodem. 8 Egrediamur foras] Græcè διέλθωμεν εἰς τὸ πεδίον. Quod addit & Samariticus, ut notatum & Hier. & Cyril. Addidere & Syrus & Hieroſolymitanus & Jonathan. In Hebræo per compendium id omittitur. 16 in terra] Omiſſum hic nomen terræ נוד Græcis ναίδ. 21 & organo] Hebraicè עוגב, Græci κιθάραν. At Chaldæus אבובא.

CAP. V. v. 18. 162. annis] De multis diſcrepantiis quæ in hoc & ſequentibus capitibus circa numeros annorum apparent in codicibus Hebr. Samaritanis, Græcis, Capellus optimè egit. 22. ambulavit Enoch cum Deo] Græci vertunt, εὐαρέστησεν Ἐνὼχ τῷ Θεῷ. Idem ſenſus apud Syrum. 24 & non apparuit, quia tulit eum Deus] Samaritanus, Accepit eum Angelus ejus. Onkelos, non occidit eum Deus: i. e. non paſſus eſt mori. Jonathan, ſublatus fuit, & aſcendit in cœlum ex mandato coram Domino. Vide ad Hebræos 11. 5. 29 Iſte conſolabitur nos] Senſus idem, ſed etymologia nomini non reſpondet: itaque rectiùs Græci pro ינחמנו legerunt יניחנו, verterunt enim διαναπαύσει, quod originem nominis exacte oſtendit. Sic & Philo citat, pejorem inſidiari meliori. In Hieronymiano nominum indice, Noe, ceſſatio, requies. Samaritanus Paraphraſtes, Suſtentabit opera noſtra, & oppreſſionem manuum noſtrarum. i. e. erit ad ruris opera Vicarius noſter.

CAP. VI. v 4. Gigantes autem erant] Symmachus non male, οἱ βίαιοι. Aquila, οἱ ἐπιπίπτοντες. Iſti ſunt potentes] הגברים, quod mutatione levi literæ affinis poteſt dici הכבירים, οἱ κάβειροι, Græcis Θεοὶ δυνατοὶ, Virgilio Dii magni, divi, repertores navigationis, Piratæ haud dubié. 6 Pœnituit eum] Onkelos & Jonathan, ותב במימריה reverſus eſt ad verbum ſuum. i. e. in ſe. Symmachus ἀπέστρεψεν. At Aquila μετεμελήθη. 14 arcam] Nomen ex ſimilitudine ad quam facta erat. κιβωτὸν dixere hîc LXX. Et ſic Matthæi interpres 24. 38. Luc. 17. 27. 1 Pet. 3. 20. At λάρνακα eodem planè ſenſu Apollodorus in Bibliotheca.

CAP. VII. v. 4. Subſtantiam] יקום, quod hîc in Hebræo eſt, interpretibus Abeneſdrâ & Kimchi, ſignificat quicquid vivit. Ad originem ſi ſpectes eſt, quod ſe erigit, unde ἀνάστημα hîc vertêre Græci. At alibi ὑπόστασιν.

CAP. VIII. v. 4 Armeniæ] Generali nomine. Vetus nomen habuere Ararat, dicti poſtea Gordyæi: quod nomen hic habet Joſephus, duo Chaldæi interpretes, & Arabs, ſed literâ unâ corruptâ. 7 Qui egrediebatur & non revertebatur] Sic & Græci omnes, ϗ ἀνελθὼν οὐκ ἀνέστρεψε. Unde apparet olim hîc variâſſe codices. Hebræa lectio ſic exponi poteſt, ut corvus dicatur modò longiùs avolaſſe ab arca, modò eam propius advolaſſe, ſic tamen ut in arcam non intraret. 13 exſiccata] Nondum plene, ut menſe altero. Ideo Græci hîc poſuere ἐξέλιπε τὸ ὕδωρ· in ſequenti verò ἐξηράνθη. In Hebræo quoque verba differunt חרבו & יבשה. 21 Et ait] In Hebræo hîc additur ad cor ſuum. Theodotion ad verbum πρὸς τὴν καρδίαν ἑαυτοῦ, pro quo Symmachus πρὸς ἑαυτόν. ab adoleſcentia ſua] ἐκ νεότητος αὐτοῦ. Onkelos, מצעירה à parvitate. Rabbi Salomo, ex quo exceptus eſt à viſceribus matris ſuæ, hyperbole tali qualis eſt Pſal. 58. 4. & 71. 6. Eſa. 48. 8. Job 31. 18.

CAP. XIV. v. 1. Ponti] Ita Aquila. In Hebræo eſt אלסר. Rex Gentium] i. e. Convenarum. Symmachus παμφυλίας. 5 Raphaim] Græci, τοὺς γίγαντας. Chaldæus, גבריא. Zuzim] At LXX legerunt, עזים, ἔθνη ἰσχυρά. cum eis] בהם: ſic & Græci, ἅμα αὐτοῖς. Chaldæus autem ut nomen loci accepit, & Syriacum in morem productâ terminatione extulit בהמתא.

CAP. XV. v. 2. filius procuratoris] LXX משק, hîc pro nomine proprio ejus qui pater aut progenitor Eliezeris fuerit, accepêre. Nec aliter Julianus apud Cyrillum. Latinus Aquilam & Theodotionem ſequi maluit. 11 abigebat eas Abram] Sufflando. Ita textus Hebræus quo utimur. Sic & Aquila ἀπεσόβησεν. At LXX συνεκάθισεν αὐτοῖς Ἀβράμ, facta derivatione à ישב, non à נשב. quod non improbandum, ut indicetur mora diutina Abrahami poſterûm in Ægypto. 12 Sopor] Atque ita Aquila, qui καταφοράν, Symmachus, qui κάρον, vertunt. At LXX ἔκστασιν poſuêre, quibus conſentit & Maimonides.

CAP. XVII. v. 14. Maſculus cujus præputii caro circumciſa non fuerit, delebitur anima illa de populo ſuo] Chaldæus qui non præciderit carnem præputii ſui. Ma'è hîc neſcio à quo additum in Græco, τῇ ἡμέρᾳ τῇ ὀγδόῃ. Quomodo ſæpe citat Auguſtinus.

CAP. XX. v. 16. Mementoque te deprehenſam] ונכחת, i. e. recta. Quod Chaldæus ſupplet fuiſti. LXX verò, eſto. πάντα ἀλήθευσον· hoc malim.

CAP. XXI. 3. Iſaac] Γέλωτα dixit Eupolemus. 13 in gentem magnam] Ex Græco. At Jonathan, in populum prædatorem. Non malé. Nam גוי de nationibus barbaris magis dicitur; de benè moratis אמים. Sic λαὸς populus ſanctus; cæteri, ἔθνη, unde ἐθνικός. Ita quod præcedit וגם erit adverſativa. Et illud Iſaac tibi ſemen ſignificabit morum quoque filius. 16 è regione] Ex Græco. At Hebræum מנגד rectè vertas eminus, ut apparet Pſal. 38. 12. Collato Pſalmi implemento. Mat. 26. 58. & 27. 35. Marc. 22. 54. & 23. 49. Luc. 22. 54. & 23. 49. Sic & 2 Reg. 2. 7. & cap. 14. 25.

CAP. XXII. v. 2. Tolle] In Hebræo appoſitum eſt נא, quod eſt adhortantis. 12 Propter me] Additum hoc ex Græco, Samaritano, & Syriaco. Qui conſenſus oſtendit in Hebræis codicibus id olim fuiſſe.

CAP. XXVI. v. 18. Servi patris ſui Abraham] Sic Samaritanus, Syrus, LXX, qui omnes pro בימי videntur legiſſe עמי, quod interdum παῖδες, interdum δοῦλοι vertitur. 20 calumniam] Græci ἀδικία· Id eſſet עשק cum Schin dexteri puncti. At nunc in Hebræo ſiniſtrum ſcribitur. Apparet ea diſcrimina olim non fuiſſe. 33 abundantiam] Hic quoque Latinus legit Schin ſiniſtrum. At Græci dextrum, ut Hebræi codices nunc habent, Schibham, juramentum, Hebraice, ὅρκος, Græcè, unde nomen Beerſhebah ſupra verſ. 23. ſit per prolepſin.

CAP. XXVII. v. 29. tribus] In Hebræo לאמים. Regna Chaldæus, LXX ἄρχοντες.

CAP. XXVIII. v. 19. quæ prius Luza vocabatur] Accepit אולם pro mera affirmatione, ut & Aquila. At LXX & alii, pro parte nominis, καὶ Οὐλαμλοὺζ ἦν ὄνομα τῇ πόλει τὸ πρότερον.

CAP. XXX. v. 11. Feliciter] Hebraice, venit turma, Græci alii ἐν τύχῃ, alii εὐτύχηκα.

CAP. XXXI. v. 7. decem vicibus] Aquila, δέκα ἀριθμούς. Symmachus, δεκάκις ἀριθμῷ. Bene Euſebius, ὁ Σύρος δεκάκις ἀντὶ τοῦ πολλάκις.

CAP XXXII. v. 23. traductiſque omnibus] Illud omnibus videtur fuiſſe in codicibus Hebræis quibuſdam, ob tantum conſenſum Samaritani, Syri, Græci, Latini.

CAP. XXXVI. v. 24. invenit aquas calidas] Legit מים: At nos ימם, i. e. mulos, Græci Hebræam vocem retinuere ἰαμείν.

CAP. XXXVII. 2. Sedecim] In Hebræo eſt 17. Quod ſequuntur Græci. 25 Iſmaelitas] Onkelos Saracenos poſuit, rectè. Erat συνοδία, ſeu caravana, ex variis Arabum populis; unde mox Madianitæ vocantur.

CAP. XXXVIII. v. 5. Quo nato ultra parere ceſſavit] Hebraicè, Erat in Chezib, cum ipſa eum pareret. Græcè, αὕτη δὲ ἦν ἐν Χασβὶ ἡνίκα ἔτεκεν αὐτούς. Locum eſſe apparet Joſ. 15. 44. Micha 1 14. ubi ſcribitur præpoſito א, quod in nominibus propriis frequens. Hic autem ſic appellatur hic locus per πρόληψιν. 18 & armillam] ὁρμίσκον LXX, στρεπτὸν Aquila. 21 ubi eſt mulier] In Hebræo קדשה, quod πόρνη vertitur à LXX. 23 certe mendacii nos arguere non poteſt] In Hebræo, ne ſimus ludibrio: Græci, μήποτε καταγελασθῶμεν. Non malé

CAP. XXXIX Eunuchus] Sic & ſupra 37. 36. Ubi Græca verſio τῷ σπάδοντι. Quod obſtat quo minus εὐνοῦχον hîc ex origine magis quam ex uſu cubiculi præpoſitum intelligamus. Chaldæus vertit רבא quaſi dicas megiſtana. 2 In cunctis proſpere agens] LXX, ἀνὴρ ἐπιτυγχάνων· Aquila, κατευθυνόμενος· Symmachus, εὐοδούμενος, non malè omnes. 11 ut intraret Joſeph domum] Nomen Joſeph ad ſenſum clariorem addendum hîc cenſuêre & LXX. Samarites quoque & Syrus.

CAP. XLI. v. 3. in ipſa amnis ripa] Quod additur hîc in locis virentibus, neque in Hebræo eſt, neque in Græco. Error inde ortus, quod ubi in Græco eſt, παρὰ τὰς βόας, Latinus, παρὰ τὰς πόας, legit. 8 conjectores] Vox חרטמי non Hebraica eſt, ſed Ægyptiaca. LXX vertunt ἐξηγητάς. Aquila, κρυφιαστάς. Symmachus, μάγους. At in Exodo & Daniele dicuntur ἐπαοιδοί· alibi in Exodo φαρμακοί. Cum quibus nominibus bene conveniunt Magorum inſtituta, Plinio & aliis memorata. 34 Præpoſitos] ἐπιτρόπους. Græcam vocem hîc uſurpant Jonathan, & Hieroſolymitanus. LXX τοπάρχας. Onkelos מהימנין, quomodo Syrus ſolet interpretari εὐνούχους. 43 genu flecterent] quæ hîc in textu eſt vox אברך, & ipſa Ægyptia eſt, credo παιανισμὸς quidam. Ideoque omiſſus à LXX. Onkelos ex Syriaco interpretatur Pater regis, nam רך pro rege Syriacum. Sed alia lingua Ægyptia, alia Syriaca. Sunt qui Pater tener transferunt, quaſi duæ voces eſſent Hebrææ. Sunt qui ab Hebræa voce ברך formant, ut hic Latinus, parum probabiliter. 45 Salvatorem mundi] Vocem hîc Ægyptiam quæ Hebraice ſcribitur צפנת פענח LXX & Joſephus ſcribunt ψονθομφανήχ. Interpretantur autem Joſephus idem, & Philo, Onkelos, Jonathan, Rabbi Solomo, Rabbi Levi, omnes κρυπτῶν εὑρέτην. Quare ab hac ſententia diſcedendum non eſt.

CAP. XLIII. v. 11. *Pacifici venimus*] כנים. *LXX* εἰρηνικοί. Aquila ὀρθοί. Symmachus ἁπλοῖ.

CAP. XLIV. v. 2. *Scyphum*] *LXX* τὸ κόνδυ. Aquila σκύφον, Symmachus φιάλην. 31 *cum non esse nobiscum*] Ex Græco qui ad ſenſum explendum μεθ' ἡμῶν addidit. *Mecum* Samaritanus & Syrus.

CAP. XLVI. v. 21. *Et Echi & Ros & Mophim*] In Hebræo אחי וראש מפים. Vetus in libris error, ut ex Græco apparet. At ſi quis conferat locum Num. 26. 38, 39. videbit hic ſcriptum olim fuiſſe אחירם ושפופם. Faciles tales lapſus in nominibus propriis.

CAP. XLIX. v. 6. *In cœtu illorum non ſit gloria mea*] Melius Chaldæus, *cum illi inter ſe coirent, non deſcendit gloria mea.* Legit תחת, non תחד & ſumpſit tum hoc, tum quod præceſſit תבא, in ſenſu præterito. *Suffoderunt murum*] Græci & Hieroſolym., *exciderunt taurum.* 10 *Non auferetur ſceptrum de Juda*] οὐκ ἐκλείψει, יסור. Vox eſt & in Zacharia & quidem conjuncta cum voce שבט. i. e. *ſceptri*, ubi Græci, καὶ σκῆπτρον Αἰγύπτου περιαιρεθήσεται, qui locus hunc egregie illuſtrat. Chaldæus יסור per יעבר bene expreſſit. Judæi commento novo per שבט aut tribum aut caſtigationes volunt intelligi, contra interpretes Veteres omnes, quorum Aquila σκῆπτρον dixit, ubi LXX ἄρχων, Symmachus ἐξουσία, Chaldæi שלטן ſenſu planè eodem. *Et Dux de femore ejus*] ex Græco καὶ ἡγούμενος ἐκ τῶν μηρῶν αὐτοῦ. Pro *Duce* Hebræus textus habet מחקק, quod optimè explicat Chaldæus *Scribæ*. i. e. Doctoris Vocabulo. Tales autem & Duces populi rectè dicuntur, ad ſcientiam ſcilicet. Unde Aquila ἀκριβαστὴς vertit, non incommode. Pro illo *de femore ejus* in Hebræo eſt, *de inter pedes ejus. donec veniat qui mittendus eſt*] Verba quæ hic ſunt Hebræa Judæi nuperi mirè diſtorquent, interpretantes alii *Silo* locum, alii Saulem, alii Nebuchodonozorum. At Rabbini veteres omnes Meſſiam hic indicari conſentiunt. Sed vocem ipſam horum alii interpretantur aliter. Aliqui enim interpretantur *Silo* בנו *filium ejus*, à ſecundinis deducto vocabulo; alii *pacificum* à שלה verbo. Græci addidere participium τὰ ἀποκείμενα αὐτῷ. Alii Græci interpretes clariùs poſuere ᾧ ἀπόκειται, nempe πάντα, *cui omnia ſervantur, cujus eſt regni jus*, ait Rabbi Salomo, poſt Hieroſolymitanum Paraphraſien. Juſtinus adverſus Tryphonem, modò his modò illis verbis utitur, affirmatque codices LXX ſui temporis habuiſſe ᾧ ἀπόκειται, quod de quibuſdam codicibus facilè credo. Mihi maximè ſe probat verſio Latina, ut ſit שילה pro שילח. Quid enim facilius, quàm aut variante dialecto aut ſcripturâ aberrante, mutari inter ſe literas tam vicinas & ſoni & figuræ? *Et ipſe erit expectatio Gentium*] יקהת pro diverſo ſignificatu in Hebræo viciniſque linguis diverſis modis vertitur; putà προσδοκία, *expectatio, obedientia, aggregatio.* Hieroſolymitanus hic, *Ei ſervitura ſunt regna terræ.* Bereſchith Rabba hoc loco: *Futurum eſt, ut Gentes ſæculi deferant munera Meſſiæ filio David.* 14 *Iſſachar aſinus fortis*] חמר גרם. At *LXX* qui vertunt τὸ καλὸν ἐπεθύμησεν legiſſe חמד ſatis apparet. 22 *& decorus aſpectu*] pro עלי עין videtur legiſſe עליון, ut & *LXX* qui verterunt ζηλωτός. *Filii diſcurrerunt ſuper murum*] At *LXX* pro בנות צעדה עלי־שור legêre בני נער עלי שוב, υἱός μου νεώτατος πρός με ἀνάστρεψον, unde apparet quanta fuerit codicum diverſitas. 23 *jurgati ſunt*] Legit & hic interpres & Rabbi Salomo, quaſi eſſet à רוב, non à רבב, ut nunc legimus: ſed quod habet Hebræus codex melius cum ſequentibus convenit. Et ſic legere Græci, ἐνεῖχον.

CAP. L. v. 5. *Quod fodi mihi*] Sic & Græci. Melius alii *Emi*, quomodo כרה ſumitur Deut. 2. 6 Oſeæ. 3. 2. Et inde מכר & מכרה *pretium.* Sumendum autem videtur *emi* pro *ex empto acquiſivi.* Emerat enim Abraham ab Hemore Act. 7. verſ. 10. Titulus Authoris eſt titulus hæredis. 19 *Num Dei poſſumus reſiſtere voluntati?*] In Hebræo nunc eſt, *Num quid pro Deo ego?* Sym. μὴ γὰρ ἀντὶ θεοῦ εἰμι ἐγώ; Aliqui interrogatione per negationem explicatâ, ὅτι μὴ ἀντὶ θεοῦ ἐγώ. At olim pro התחת fuit in codicibus Samaritanis vetuſtioribus quàm quæ nunc habemus, התחת; unde eſt, quod Scholiaſtæ Græci vertunt, καὶ γὰρ φοβούμενος θεόν εἰμι ἐγώ. Quod non eſt cur diſpliceat. Nam ſic & Chaldæus. 24 *vobiſcum*] Hoc, aut ad ſenſum explendum aut ex codicibus aliis apponunt Samaritanus, Syrus, LXX. quos Latinus ſequitur.

AD EXODUM.

CAP. III. v. 19. *niſi per manum validam*] Sic & Græci ἐὰν μή. Et ſenſus id exigit, ut apparet infrà. 6. 1. Videtur ergo fuiſſe in Hebræo בלא non ולא, quod ſenſum faceret ab hiſtoria alienum.

CAP. IV. v. 24. *occurrit ei Dominus*] יהוה. Aquila θεός, Symmachus & Theodotion, κύριος. At *LXX* ad ſenſum magis quam ad vocem ἄγγελος.

CAP. VI. v. 3. *Adonai*] pro יהוה, ut Hebræi legunt, ad ſervandam reverentiam nomini præcipuo. 9 *Propter anguſtiam ſpiritus*] *LXX* ἀπὸ τῆς ὀλιγοψυχίας. At alia vetus verſio ad corporis vitium ex laboribus contractum retulit dicens, ἀπὸ κολοβότητος πνεύματος. *& opus duriſſimum*] Hic addunt codices Samaritani hujus temporis, *Et dixerunt Moſi, deſiſte a nobis ut ſerviamus Ægyptiis, quia melius eſt nobis ſervire Ægyptiis, quam mori in deſerto.* Omiſſionis hujus cauſa reddita, frivola eſt. 20 *Patruelem ſuam*] Sic & Græci. Revera fuit amita, idque vox Hebræa ſignificat. Mutarunt quidam, malè.

CAP VII. v. 1. *Deum Pharaonis*] Hebraicè אלהים. Onkelos *Principem* tranſtulit. Jonathan *timorem Pharaonis*, ac ſi Deus eſſet. Rabbi Solomo, *judicem*, optime. 22 *incantationibus ſuis*] Et hic vox Ægyptia eſt. לטי, quam *LXX* in Ægypto verſati transferunt, ταῖς φαρμακείαις. Alii, ἐν ἠρεμαίοις. Alii, διὰ τῶν ἀποκρύφων, *arcanis artibus*, quales magorum eſſe ſolebant.

CAP. XI. v. 8. *Et omnis populus qui ſubjectus eſt tibi*] Hebr. *qui in pedibus tuis*, niſi forte hic fuerit ante literæ unius valde ſimilis factam mutationem ברגליך *ſub vexillis tuis.*

CAP XII. v. 5. *Agnus abſque macula*] שה tam de caprugno, quàm de ovillo genere, partum ſignificat. Itaque unâ voce Latinâ reddi nequit. *LXX* laxius nomen ſumpſere πρόβατον· תמים τέλειον *LXX.* Alii ἄμωμον. 16 *nihil operis*] *LXX* hic addunt *ſervilis.* 40 *in Ægypto*] LXX addunt, καὶ ἐν τῇ γῇ Χαναάν. In quibuſdam libris additur etiam poſt κατῴκησαν, καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν. Aliter hic habere LXX quam Hebræos codices notatum in utroque Thalmude. Illud *& in terra Canaan* ex *LXX* additum & Samaritano. Rabbi Salomon Jarchi vult ſubintelligi, *& in terris abiit.*

CAP. XIII. v. 18. *Armati aſcenderunt*] In Hebræo חמשים *quintati.* Theodotion πεμπταίζοντες. Id *LXX* interpretantur *generatione quinta.* At Kimchi, *accincti quintam coſtam militaliter.* Nam nomen חמש pro *quinta coſta* eſt, 2. Sam. 2. 23. Hunc ſenſum ſecuti Aquila, & Symmachus verterunt hic καθωπλισμένοι. Et ipſi LXX. Joſh. 1. 14. εὔζωνοι. Et eodem libro 4. 12. διεσκευασμένοι.

CAP. XIV. v. 13. *quos nunc videtis*] Legit ut nos כי אשר. At LXX כאשר, ὃν τρόπον.

CAP. XVIII. v. 24. *Quæ illi ſugeſſerat*] Hic Samaritanus codex inſerit verſus qui infra ſunt Deut. 1. & 9. ad 17. Pari de cauſa ei quam ſupra in ſimili additione obſervavimus. Vetus hoc eſſe in Samaritano ex Procopio Gazæo ad Deuteronomii locum apparet. Qui autem ſequitur hic verſus, is in eodem codice omittitur, ut non neceſſarius, quia ex ſuperioribus 21. & 23. ſenſus idem ſatis intelligitur, verum neque additione, neque detractione opus.

CAP. XIX. v. 4. *Ægyptiis*] Sic & Græci & Samaritanus. Quare lectio recepta in Hebræo melior, quàm quæ eſt in aliis libris במצרים.

CAP. XX. v. 12. *non occides*] LXX ponunt hoc præceptum poſt illa, *non mœchaberis, non furaberis.*

CAP. XXI. v. 22. *Sed ipſa vixerit*] Hebraicè ולא יהיה אסון, *& non fuerit mors.* Similiter verſu ſequente. At Græci legerunt in utroque loco אסמון: vertunt enim ἐξεικονισμένον.

CAP. XXIV. v. 10. *Et viderunt Deum Iſrael*] Et ſic Hebræi: Chaldeus, *gloriam Dei. LXX* τὸν τόπον οὗ εἱστήκει ὁ θεός.

CAP. XXVI. v. 5. *Ita inſertas*, &c.] Græci, ἐκ τοῦ ἑνὸς μέρους εἰς τὴν συμβολήν. In Samaritano vetere fuit ut Græci referunt, διαδεχόμεναι συμβολαὶ, μία πρὸς μίαν ἀντιπρόσωποι κατὰ τὸ προσέχειν ἀλλήλαις, ſatis perſpicué. 17 *incaſtraturæ*] i. e. *Cardines*: ut hic Chaldæus & Syrus. LXX dixere ἀγκωνίσκους. At Symmachus κατοχεῖς.

CAP. XXVII. v. 4. *omnia vaſa ex ære fabricabis*] Sic & Græci. Abundat ergo hic particula ל, aut in Scriptura, aut in ſenſu, ut et infra 19.

CAP. XXVIII. v. 4. *Cydarim*] Græci quidam πῖλιον (*pileolum*,) alii *mitram.* 18 *Carbunculus*] ἄνθραξ *LXX.* Quos ſequitur Chryſoſtomus. 19 *Lyncurius*] Hic hyacinthum habet Chryſoſtomus. 20 *Chryſolithus*] Chryſoſtomo, *Beryllus. Iaſpis*] ὀνύχιον Chryſoſtomo. In hac lapidum recenſione cum Hieronymo congruit Joſephus, Belli Judaici l. 15.

CAP. XXXI. v. 4. *Et ære*] Plus hic eſt in Græco, quàm in Hebræo aut Latino; καὶ τὴν ὑάκινθον, καὶ τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον τὸ νηστόν. Addunt quidam codices, καὶ τὴν βύσσον τὴν κεκλωσμένην.

CAP. XXXII. v. 1. *Videns autem populus*] Tota hæc hiſtoriæ pars abeſt à Joſepho, verito, credo, Romanos offendere. 18 *vocem cantantium*] Minus rectè Samaritani codices עונות: quod Græci Scholiaſtæ vertunt φωνὴν ἁμαρτιῶν.

CAP. XXXIII. v. 7. *Extendit*] *Sibi* addit textus Hebræus. 12 *nomine*] Græci, παρὰ πάντας. *Faciem tuam*] LXX, σεαυτόν. Quidam Græci, δόξαν. Sed in Hebræo eſt, *viam tuam.*

CAP. XXXVI. v. 1. *ut ſcirent fabrè operari quæ in uſus ſanctuarii neceſſaria ſunt*] In Hebræo *ad opus miniſterii Sanctimoniæ. LXX.* πάντα τὰ ἔργα κατὰ ἅγια, καθήκοντα, ubi rectius legas, πάντα τὰ ἔργα ἅγια κατὰ τὰ καθήκοντα; præſertim cum tres poſtremas voces, ſed omiſſo ἅγια, habeant libri aliqui. 8 *Feceruntque*] Eſt hic tranſpoſitio in Græco: ſequuntur enim hic illa quæ in Hebræo & Latino faciunt caput 39. uſque ad verſum 30. Deinde porrò ea quæ in Hebræo & Latino hic habemus ad verſum 37. Poſtea additamenta quædam & verſus 21. cap. 38. Inde caput 37. ubi in initio quædam deſunt in Græco. Fini ejus capitis addita *labri* mentio. Poſt id ea quæ ſunt nobis capite 38. 24. ad finem. Deinde poſt additamenta quædam, ſequuntur ea quæ habemus 39. 31. ad finem uſque. Caput verò libri ultimum in Græcis eſt, ut in Hebræis & Latinis. Præterea in harum partium particulis mira diſcrepantia.

CAP. XXXIX. v. 29. *Scripſeruntque in ea opere gemmario*] Qualia ſolent eſſe ἔντυπα. Quam ob cauſam hic in LXX Salmaſius legendum putat, non ἐκτετυπωμένα, ſed ἐντετυπωμένα.

AD LEVITICUM.

CAP. VI. v. 2 *Depoſitum quod fidei ejus creditum fuerat*] Omiſit hic Latinus quod in Hebræo eſt, viz. ובתשומת יד *in poſitione manus.* Quidam Græci, ἐν πρόσθεσει χειρός. LXX, ἢ περὶ κοινωνίας. 6 *juxta æſtimationem menſuramque delicti*] Pro ביום legit ברם. Nam ברם ſæpe eſt *æſtimatio.* At Græci, ita ut nunc in Hebræo habemus, & explicant, ᾗ ἡμέρᾳ ἐλεγχθῇ· *cum primum peccaſſe ſe cognoverit.* Bene.

CAP. XIII. v. 51. *Si lepra perſeverans eſt*] *LXX*, ἔμμονος. Alii ex vetere Samaritano φιλόνεικος, *dominans* Arabibus.

CAP. XVI. v. 8. *Capro emiſſario*] Ex Græco ἀποπομπαίῳ quod LXX habent. Hebræa vox compoſita ex עז, quod *caprum caprámve* ſignificat & אזל, quod eſt *abire.* Unde alii vertere ἀπερχόμενον. *LXX* v. 26. διεσταλμένον εἰς ἄφεσιν. Aquila ἀπολελυμένον εἰς τὴν ἔρημον.

CAP. XVII. v. 4. *Et non obtulerit ad oſtium tabernaculi*] Quod hic addunt LXX ὥστε ποιῆσαι αὐτὸ εἰς ὁλοκαύτωμα ἢ σωτήριον κυρίῳ δεκτὸν εἰς ὀσμὴν εὐωδίας, poni debuerat poſt illa, ἔξω τῆς παρεμβολῆς· & deinde ſequi, καὶ ἐπὶ τὴν θύραν τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου μὴ ἐνέγκῃ αὐτό, ὥστε προσενέγκαι δῶρον τῷ κυρίῳ ἀπέναντι τῆς σκηνῆς κυρίου καὶ λογισθήσεται τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ αἷμα. Sed confuſæ ſunt duæ verſiones: altera quæ interpretamentum commodum generalibus illis verbis adhibuerat: altera quæ Hebræum κατὰ πόδας ſequebatur: unde ſecuta Repetitio inanis, quæ & ex Græco LXX in Samaritanum fluxit. Nam Samaritani quos nunc habemus codices facti ſunt ad Græca exemplaria, ex quo Samaritani ab Juſtiniano coacti ſunt ſuſcipere Chriſtianiſmum.

CAP. XX. v. 20. *Abſque liberis morientur*] ערירים: Sic & Græci, ἄτεκνοι. At Sadducæi legere ערים, & interpretati ſunt *nudi morientur.*

CAP. XXV. v. 5. *uvas primitiarum tuarum*] Quidam Græci, τῆς ναζαραίας, ſubaudi γῆς, ſeparatæ ſeu requietæ illius terræ. Samaritanus Græcis citantibus τῶν χέρσων, bene: ſunt enim οἱ χέρσοι agri inculti. LXX non male, τοῦ ἁγιάσματος terræ ſepoſitæ extra uſum eo tempore & ſic Hebraicè נזר.

CAP. XXVII. v. 14. *Conſiderabit eam*] Hebraice, ויהעריכו *& æſtimaverit eam.* LXX καὶ τιμήσεται αὐτήν, & ſic vetus verſio Samaritana referentibus Græcis.

AD NUMEROS.

CAP. IV. v. 14. *& inducent vectes*] Omnino videtur hic ab exſcriptoribus illis quos ſequuti ſunt Maſoretæ omiſſum aliquid, nempe quod eſt in LXX ſecundum quaſdam editiones; καὶ λήψονται ἱμάτιον πορφυροῦν, καὶ συγκαλύψουσι τὸν λουτῆρα καὶ τὴν βάσιν αὐτοῦ καὶ ἐμβαλοῦσιν αὐτὸ εἰς κάλυμμα δερμάτινον ὑακίνθινον, καὶ ἐπιθήσουσιν ἐπὶ φορεῖς. Vetus eſſe hoc apparet tum ex Samaritano antiquo, tum ex Origene Homilia IV. ad Numeros. 25 *Velamen ianthinum*] Hebr. hic habent מכסה, quod κάλυμμα ſolet verti. *i. e. operculum.* At vetuſti codices habuêre מסכה pro מסך, quod eſt *oppanſum*, ἐπίσπαστρον. Et ſic Græci quidem codices ex Samaritano. Sic & quos nunc habemus codices Hebræi Samaritanâ literâ.

CAP. V. v. 3. *Cum habitaverim vobiſcum*] *LXX*, ἐν οἷς ἐγὼ καταγίνομαι ἐν αὐτοῖς. In Hebræo ad verbum, *in quorum medio ego.* Ubi pro *ego* Chaldæus poſuit שכינתי, ἡ ἐμὴ σκήνωσις.

CAP. X. v. 5. *Ego Dominus Deus veſter*] Hic incerta quædam habet codex Samaritanus minimè neceſſaria, deſumpſa ex Deut. 6. 1.

CAP. XI. v. 15. *Ne tantis malis afficiar*] In Hebræo nunc eſt ברעתי. ut eſt in Græco, τὴν κάκωσιν: ſed fuit olim in Hebræo ברעתך, *te male tractari*: ſed quia id de Deo ſonabat durius, ideo à poſterioribus mutatum eſt ut & alia quædam. 20 *in nauſeam*] *LXX*, εἰς χολέραν· derivantque à זור, quod *abalienationem* ſignificat. At Symmachus ἀπεψίαν· derivatque à זרה quod eſt *diſpergere.*

CAP. XII. v. 3. *vir mitiſſimus*] legit ענו, rectè: non עני, ut Hebræi quidam. 12 *ne fiat hæc quaſi mortua, & ut abortivum*] *&* abundat. Fuit hic in antiquis codicibus אמנו *matris noſtræ*, & בשרנו *carnis noſtræ*, non malé. Sed melius fluit quod nunc legitur comparativé LXX, μὴ γένηται ὡσεὶ ἴσον θανάτῳ, ὡσεὶ ἔκτρωμα ἐκπορευόμενον ἐκ μήτρας μητρός, καὶ κατεσθίει τὸ ἥμισυ τῶν σαρκῶν αὐτῆς.

CAP. XV. v. 30. *quæ per ſuperbiam*] Hebr. *in manu excelſa*, pro quo Chaldæus poſuit בריש, quaſi dicas, *capitoſè, cerebroſé.*

CAP. XVI. v. 15. *Quod ne aſellum quidem unquam acceperim ab eis*] Nihil mutandum. *LXX* tamen legerunt חמוד οὐκ ἐπιθύμημα αὐτῶν εἴληφα. Et eos ſecutus, ut ſæpe, Samaritanus Chriſtianorum codex. 30 *Sin autem novam rem fecerit Dominus*] Hebræi, *Si creationem creaverit Dominus*: legunt enim אם בריאה יברא. At Græci legerunt, אם בארה יבאר, ἀλλ' ἢ ἐν χάσματι δείξει κύριος. Nam באר vertitur διασαφεῖν, & בארה idem eſſe quod באר monſtrat plurale בארות φρέατα, λάκκοι. Legendum autem in LXX χάσματι, non ut quidam libri habent φάσματι, oſtendunt et libri antiquiores. & Auguſtinus in queſtionibus ad hunc locum. 38 *in mortibus peccatorum*] Hebr. *Sanctificata ſunt thuribula peccatorum iſtorum in animabus eorum*, & ſic *LXX.*

CAP. XVII. v. 8. *Germinaſſe*] Fuit *gemmaſſe* פרח.

CAP. XX. v. 6. *Clamaveruntque ad Dominum, Domine Deus*, &c.] Totum hoc de Clamore, non eſt in Hebræo, nec in Græco, ſed nec in Chaldæis, quæ quidem nunc habemus.

CAP. XXI. v. 14. *Sicut fecit in mari rubro*] Hebræa hic obſcura ſunt, credo unius literæ facto diſpendio, alterâque paulum mutatâ. Senſus enim exigit ſic fore את־מואב בסופה, *contra Moabum in Supha*, ſupple, *fœliciter bellatum eſt*, את pro *contra* ſæpe uſurpatur. Variaſſe hic Scripturam ex LXX diſcas, qui pro והב habent ζωόβ, niſi & ibi olim μωάβ fuerit.

XXXIII v. 19. *ut mentiatur*] *LXX* διαρτηθῆναι. Alii, σαλευθῆναι. Philo διαψευσθῆναι.

CAP. XXIV. v. 7. *Tolletur propter Agag rex ejus, & auferetur regnum illius*] Melius in Hebræo, *Exaltabitur præ Agag rex ejus, & elevabitur ejus regnum.* LXX, & Symmachus pro מאגג, legerunt מגוג. Habent enim illi, ὑψωθήσεται ἢ Γὼγ βασιλεία. Symmachus propius ad Hebræum, ὑψωθήσεται ὑπὲρ Γὼγ βασιλεὺς αὐτοῦ. Sed verius quod in Hebræo legitur. 21 *Cinæum*] *Salmæum* Chaldæus. 22 *Et fueris electus de ſtirpe Cin*] Male *Kain* Legunt Hebræi. Legit Latinus לבחור בחור non לבער. At *LXX* legerunt, כי אם יהיה לבער קן ערמה vertunt enim, καὶ ἐὰν γένηται τῷ Βεὼρ νοσσιὰ πανουργίας. Senſus in Hebræo eſt, *attamen erit Cin depaſtui.* 23 *Aſſumptaque parabola*] Plus hic legere Græci. Præmittunt enim, καὶ ἰδὼν τὸν Ὢγ, i. e. *conſpiciens regnum Baſan.*

CAP. XXXII. v. 3. *Et Beon*] Sic & in Hebræo. Sed cogitandum an non ſcriptum fuerit מעון, ut infra 38. & Joſh. 13. 18. 12 *Et noluerunt ſequi me*] Hebr. *non compleverunt poſt me.* 33 *Et dimidiæ tribui Manaſſis*] Ex hoc loco ſubintelligenda eſt dimidia tribus Manaſſis: in eis locis ubi ſupra Rubenis & Gadis fit mentio. Samaritanus ut in aliis, ita hic nimiæ diligentiæ, etiam locis ſuperioribus dimidiam hanc tribum ſemper addidit. Quod & in Scholiis Græcis hic annotatum.

CAP. XXXIII. v. 30. *Et de Moſeroth*, &c.] Sed contrarium planè iter deſcribitur nobis, Deut. 10. 6, 7. verum ea duo commata exſcriptoris errore ibi poſita ſunt.

AD DEUTERONOMIUM.

CAP. I. v. 15. *Decanos*] Deſideratur hic ושטרים: quod hic γραμματοεισαγωγεῖς dixere Græci, Hebr. *moderatores. qui docerent vos ſingula*] *LXX* τοῖς κριταῖς ὑμῶν. Hebr. *per tribus veſtras.*

CAP. IV. v. 19. *adores ea & colas*] Græci, πλανηθεὶς προσκυνήσῃς. Sic & Chaldæus hoc loco. Alii, non minus probabiliter, *Dejicias te & incurves te*, poſito *&* pro *aut. quæ creavit Dominus Deus tuus in miniſterium cunctis Gentibus*] Latinus hic addit *in miniſterium.*

CAP. VI. v. 8. *movebuntur inter oculos veſtros*] Vide an Latinus ſcripſerit *non movebuntur.* Nam in Græco eſt ἀσάλευτα. Hebr. *frontalia* aut *conſpicilla.*

CAP. X v. 6. *filii autem Iſrael moverunt caſtra*, &c.] Hoc comma, & quod ſequitur videri poteſt errore quodam librarii irrepſiſſe in locum alienum. Neque enim huc quicquam pertinent, atque itineratio alia eſt, Num. 33. 31. veterem tamen errorem eſſe ex Græco cognoſcas.

CAP. XIV. v. 1. *Non vos incidetis*] Græci libri hic habuerunt οὐ φοιβήσεσθε· ut ex Cyrillo & Theodoreto apparet.

CAP. XXIII v. 17. *Scortator*] In Hebræo קדש, *meretorius, catamitus*, Græcè πορνεύων. Hic *LXX* addunt, οὐκ ἔσται τελεσφόρος ἀπὸ θυγατέρων Ἰσραήλ, καὶ οὐκ ἔσται τελισκόμενος ἀπὸ υἱῶν Ἰσραήλ. Quod nec in Hebræo eſt, nec in Latino.

CAP. XXIV. v. 11. *Et ille tibi proferat quod habuerit*] *Quod habuerit* non eſt in Hebræo, aut in *LXX*, ſed pro eo, *pignus foras.* 21 *non colliges remanentes racemos*] Hebr. *ne racemato*: LXX, οὐκ ἐπανατρυγήσεις. Aquila, οὐκ ἐπιφυλλίσεις.

CAP. XXV. v. 12. *Nec flectaris ſuper eam ullâ miſericordiâ*] LXX, *non parcet oculus tuus ſuper eam.* In Hebræo *ſuper eam* deeſt.

CAP. XXXII. v. 2. *Concreſcat ut pluvia*] Legit יערף, ut Maſoretæ. At Chaldæus, & Græci. יערב, *grata ſit*, προσδοκάσθω. 8 *filiorum Iſrael*] *LXX* pro ישראל, tribus literis omiſſis, legere אל, quod vertitur, *angelorum Dei.* 10 *Invenit eum in terra deſerta*] Sic & Aquila, & Theodotio. At *LXX*, αὐτάρκησεν αὐτόν, *neceſſaria tribuit ei.* Ita etiam Chaldæus.

CAP. XXXIII v. 12. *Quaſi in thalamo tota die morabitur*] Legit non חפף, *protexit*: ſed חפה. At Græci legerunt ut Maſoretæ, ὁ θεὸς σκιάζει ἐπ' αὐτῷ. 17 *cornua rhinocerotis*] Hebr. *monocerotis*, & ſic *LXX.* Et Syris & Arabibus רים *monoceros*; ut Hebræis ראם. 25 *Sicut dies juventutis tuæ, ita & ſenectus tua*] Sumpſit nempe דבא pro זבא à זוב, quod eſt *fluo.* Dies fluxus, ſunt ſenectus. *LXX*, ὡς αἱ ἡμέραι σου ἡ ἰσχύς σου. Congruit hoc Hebræo quod habemus. Alii legerunt דבריך *fama tua.* Alii, זבעך pro דבעך, *colores tui.* Optima eſt interpretatio Græca. 27 *Habitaculum ejus ſurſum*] Hebr. *Protectio ut Deus ſempiternus. LXX*, καὶ σκεπάσει σε θεοῦ ἀρχή, *& teget te Dei Principatus*, אלהי קדם, non θεοῦ ἀρχή, ſed θεὸς ἀρχῆς, quomodo fortè ſcripſerunt *LXX.* vox קדם vertitur πρὸ αἰώνων, Pſal. 55. 22. & alibi.

AD JOSUEN.

CAP. I v. 1. *Joſue filium Nun*] *LXX*, Ἰησοῦ υἱῷ ναυῆ· ναυῆ videtur ſcribarum eſſe vitium pro ναυν.

CAP. VIII. v. 12. *Bethel*] Sic & Hebræi libri quibus utimur. At Orientales libri בית־און: Et Græci quidam codices Βαιθαυν. Et ubi in Hoſ. 4. 15. eſt *Bethaven*, Jonathan poſuit *Bethel.* ut eſt etiam in Amos 5. 5. *Bethel.* 9 *ex occidentali parte ejuſdem civitatis*] Ex Hebræo quo utimur in quo לעיר. At Orientales Codices לעי, ut ſupra 9. Sic & Græci quidam, ἀπὸ τῆς θαλάσσης τῆς γαί. Nec aliter hic Chaldæus. At *LXX.* omittunt γαί. Et marginalis Maſoreticus pro לעיר habet לעי. 32 *Deuteronomium legis*] Hebræi, *in exemplum legis.* In *LXX* deſunt omnia à verſu 29 ad finem capitis.

CAP. X. v. 13. *in libro juſtorum*] Hebr. *in libro recti.* In *LXX* deeſt hæc clauſula: videtur poema aliquod fuiſſe ἐπινίκιον in quo ישראל contractè ישר dicebatur, quaſi cæteris gentibus æquitate præſtans.

CAP. XIII. v. 3. *A fluvio turbido qui irrigat Ægyptum*] Heb. *A Sichor qui eſt ante* (vel *ſupra*) *Ægyptum.* At *LXX* pro שיחור videntur legiſſe שאין, vertunt enim ἀπὸ τῆς ἀοικήτου τῆς κατὰ πρόσωπον Αἰγύπτου, *ab inhabitata quæ ad faciem Ægypti.* 4 *Ad meridiem vero ſunt Hevæi*] Bene illud quidem והחוים trahit ad novam periodum, contra quam habet Hebræa diſtinctio, quæ cum præmiſiſſet ſe quinque numeraturam, numerat ſex.

CAP. XIX. v. 2 *Et Sabee*] שבע in Hebræo nunc legitur: ſed שמע legiſſe *LXX* apparet, qui vertunt σαμαά. Et שמע hic locus vocatur ſupra 15. 26. ubi in Græco malè σαλμαά ſcribitur pro σαμαά. Videtur idem eſſe locus qui Nehem. 11. 26. ſcribitur ישוע ubi forte fuerit שמע præpoſita ad vocem litera י, ut ſupra 16. 3. & alibi.

CAP. XXI. v. 36. *De tribu Ruben*] Duo hæc commata in antiquiſſimis Hebræorum Codicibus non fuere: itaque nec Maſora hos numerat. Quare adjecti videntur ex Paralipomenis ut cenſet Kimchi; unde venere in verſiones Græcam, Syram, Latinam, & in Chaldaicorum codicum quoſdam: Reperiuntur enim & in libris quibuſdam voces paulum mutatæ, ut [illegible] pro [illegible], item [illegible] pro [illegible].

CAP. XXIV. v. 2. *Feciſtis omnia*] ex Hebræo, שמרתם. At שמעתם legêre Græci; vertunt enim ἀκηκόατε *audiſtis omnia.*

CAP. XXIV. v. 11. *pugnaveruntque contra vos*] Sic & Hebræus textus. Græci, ἐπολέμησαν πρὸς ἡμᾶς, *bellaverunt contra nos.* 30 *Thamnathſare*, Jud. 2. 9. idem dicitur *Timnathcheres* in altero horum locorum literæ ſunt tranſpoſitæ. Latinus utrobique *Thamnathſare.* Græci codices variant.

IN LIBRUM JUDICUM.

CAP. I. v. 16. *Cinæi*] Chaldæus שלמי & hic, & Gen. 15. 19. & alibi.

CAP. X. v. 16. *Qui doluit ſuper miſeriis eorum*] *LXX* proximè ad Hebræum,

bræum, ὠλιγώθη ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἐν κόπῳ Ισραήλ. Hoc ut malè ſonans omiſit Jonathan. Maimonides vult hic ב poni pro מ in voce בעמל, ut Lev. 8. 32. & 25. 52.

CAP. XVIII. v. 30 *Filii Moyſi*] Legit interpres משה non מנשה, ut Hebræi codices habent, ſed emendatiores Nun ſuſpenſo, quo Maſoretæ indicarunt hanc literam eſſe παρένθετον. *Gerſamus Moſis filius.* Exod. 18. 2. 1 Paralip. 26 24.

CAP. XIX v. 2. *Quæ reliquit eum*] Sic *LXX*. Quidam Græci codices habent ὠργίσθη αὐτῷ, *irata eſt ei.* In Hebræo eſt, *Scortata eſt cum eo* à זנה. Priores videntur legiſſe à זנח.

AD LIB. I. SAMUELIS.

CAP. I. v. 11. *Domine exercituum*] In Hebræo יהוה צבאות. At plus videtur fuiſſe in codicibus aliis. Nam *LXX* vertunt κύριε ἐλωὲ σαβαώθ. 16 *de filiabus Belial*] Hebr. *nequam.* *LXX* λοιμὴν in *ebriam.* Theodotio τῆς ἀπαιδεύτων. Græci modo vertunt παράνομοι, modo ἀσεβεῖς, modo ἄφρονες.

CAP. II. v. 32. *Et videbis æmulum tuum in Templo*] Hebr. *oppreſſorem in Sanctuario*, ſeu *anguſtiam habitaculi.* *LXX* hic multum variant.

CAP. III. v. 13. *noverat indigne agere filios ſuos*] In Hebræo eſt, מקללים להם ſed notant Hebræi pro להם olim fuiſſe לי: & ſic legerunt *LXX*, vertunt enim ὅτι κακολογοῦντες τὸν θεὸν οἱ υἱοὶ αὐτοῦ. 21 *juxta verbum Domini*] Hebr. *in verbo Domini.* Hic adduntur quædam à *LXX*.

CAP. V. v. 6. *in ſecretiori parte natium*] In Hebræo ſcribitur עפלים, legitur טחרים: ut & Deut. 28. 27. Quibus locis *LXX* εἰς τὴν ἕδραν, & εἰς τὰς ἕδρας. Symmachus, περὶ λύθησαν αὐτῆς αἱ ἕδραι. Aquila, referente Theodoreto, φαγέδαιναν putat. 9 *Et computreſcebant prominentes extales eorum*] In Hebræo ſenſus videtur eſſe, *Et ante ignotæ illis fuerant mariſcæ*, vel, *occultæ invaleſcebant in eos hæmorrhoides.* LXX hic multum variant.

CAP. VI. v. 18. *Vſque ad Abel magnum*] Legitur nunc in Hebræo אבל: ſed *LXX* legerunt אבן, vertunt enim λίθον. Et ſic etiam Tremellius.

CAP. X. v. 19. *Et dixiſtis, Nequaquam*] Apparet hunc interpretem pro לו legiſſe לא quomodo legerunt & *LXX*, & Aben Eſdra.

CAP. XIII. v. 5. *triginta millia curruum*] Nimium hoc præ numero equitum qui ſequitur. Itaque ſunt qui poſtremas duas literas abjiciendas cenſent, ut ſint *tria millia* שלש אלף.

CAP. XVII. v. 12. *Grandævus inter viros*] Multa hic deſunt in *LXX*. At non in Latino. Pro באנשים libri quidam habent verbum בשנים, quod non malè loco convenit. *Et prophetabat*] Chaldæus, *inſaniebat.*

CAP. XXV. 6. *Sit fratribus meis & tibi pax*] Legit hîc interpres לאחי. At noſtrum Hebræum habet לחי, quod Græci vertunt εἰς ὥρας, *in horas.*

CAP. XXVI. v. 5. *dormientem in tentoriis*] LXX, ἐν λαμπήνῃ. Hebraicè, *in ambitu plauſtrorum.* *Lampene* vocatur currus regius.

CAP. XXVIII. v. 6. *habentem Pythonem*] LXX, ἐγγαστρίμυθον.

CAP. XXXI. v. 3. *& vulneratus eſt vehementer a ſagittariis*] Hebr. *timuitque valde a ſagittariis.* LXX, εἰς τὰ ὑποχόνδρια. Theodotio, εἰς τὸ μέσον ἐγγὺς τοῦ ἥπατος. Quomodo legerint, quæramus.

AD LIB. II. SAMUELIS.

CAP. I. v. 19. *Inclyti*] הצבי, *decor.* At *LXX* legêre צב à יצב: vertunt enim illi στήλωσον. Aquila, ἀκρίβασον.

CAP. II. v. 23. *in inguine*] Hebr. *ad quintam*, ſcilicet *coſtam.* *LXX* ἐπὶ τὴν ψόαν.

CAP. III. v. 29. *& tenens fuſum*] imò ſcipionem. *LXX*, κρατῶν σκυτάλης. Aquila *cæcum* explicat. Hebr. *qui nititur ſcipione.*

CAP. V. v. 23. *ex adverſo Pyrorum*] Plures *moros* interpretantur. *LXX*, *prope plorationem*, legentes א pro ה transferentes hic τοῦ κλαυθμῶνος.

CAP. VI. v. 1. *triginta millia*] *LXX*, *ſeptuaginta millia* ponunt. Vera lectio videtur eſſe *trecenta millia* quo nos trahit c. 12. cum initio capitis ſequentis. Paralip. 1. Hebr. *triginta millia.* 2 *Super quam* &c.] Bis hîc in Hebræo eſt שֵׁם, ſed priore loco fortè fuerit שָׁם *ibi.*

CAP. VII. v. 21. *Propter verbum tuum*] At in Paralip. 17. ubi cætera eadem, eſt *propter ſervum tuum.* Quomodo & hîc legêrunt in libris ſuis *LXX*, vertunt enim διὰ τὸν δοῦλόν σου.

CAP. VIII. v. 1. *frænum tributi*] In Hebræo eſt *frænum Ama.* LXX, τὴν ἀφωρισμένην, *ſeparatam.* 4 *mille ſeptingentis equitibus*] *LXX*, χίλια ἅρματα, καὶ ἑπτὰ χιλιάδας ἱππέων, quomodo eſt in 1 Paralip. 18. 3. Jam olim variavit numerorum Scriptura.

CAP. X. v. 18. *Septingentos currus*] Rectius 1 Paralip. 19. 18. *ſeptem millia curruum.* Error numeri hîc commiſſus ab exſcriptoribus. *Sobach*] At 1 Paralip. 19. 18. *Sophath.* Utrum rectius non dixerim. Ea variatio eſt in Hebræo.

CAP. XIII. v. 18. *talari tunica*] In Hebræo eſt פסים. פסם, & *particulam* ſignificat, & *volam* quæ pars manus. Hinc quidam verterunt *variam* i. e. πολύμιτον, *verſicolorem*: quidam *manuleatam*, quam Græci & hîc Symmachus ita verterat, dixêre χειριδωτόν. *LXX*, & Aquila hîc καρπωτὸν, *intextam fructibus.* 21 *& noluit*, &c.] Reſiduum hujus verſus eſt in Græco & Latino: ſed non in Hebræo.

CAP. XIV. v. 17. *ut fiat verbum*] Potius optantis eſt ut *LXX* ſumpſere, εἴη δὴ, non εἰ ἤδη, ut vulgo legitur.

CAP. XV. v. 7. *Poſt quadraginta autem annos*] Haud dubius hîc error Scripturæ additis ad vocem ארבע literis duabus. Quatuor enim anni interceſſerunt; ſic Joſephus & Theodoretus; & hoc verum eſſe res ipſa loquitur.

CAP. XVI. v. 12. *Si forte reſpiciat Dominus afflictionem meam*] Legit בעוני, ut & *LXX*. Libri alii habent בעני: i. e. *in oculum meum.* Sed notant Hebræi fuiſſe olim בענו, ut dicatur, *ſi forte reſpiciat Dominus in oculum ſuum.* i. e. ad ſe redeat: mutatum hoc quia videbatur ſonare durius.

CAP. XVII. v. 19 *quaſi ſiccans ptiſanas*] Hebr. *& expandiſſet ſuper illud molam.* Hebræam vocem הרפות, ut obſcuram *LXX* hic reliquerunt. 20 *guſtata paululum aqua*] Legit hic interpres מאבר. At Græci מיבר. Nam quod nunc in Hebræo habemus מיכר pro *rivo* nuſquam alibi comparet. 25 *Jetra de Jeſraeli*] Una litera mutata videtur hic olim fuiſſe poſitum ישמעלי, ut 1 Paralip. 2. 17.

CAP. XXIV. v. 7. *Tranſierunt prope mœnia Tyri*] LXX, *& venerunt in Mapſar Tyri.* Quod eodem modo reſtituendum in Græco Joſh. 19. 20. quo loco Græci pro עיר male videntur legiſſe עין & copula in Græco abundat. 13 *aut ſeptem annis*] At *LXX tres*, quomodo in Hebræo, 1 Paralip. 21. 12. Videntur numeri olim per notas ſcripti, ut & apud gentes alias; & inde facilis mutatio.

AD LIB. I. REGUM.

CAP. I. v. 18. *Te mi Domine*] Tam interpres hic, quam LXX legerunt אתה, ubi nunc in Hebræo legimus עתה.

CAP. XII. v. 16. *Vade in tabernacula tua Iſrael*] Olim legebatur לאלהיך *ad Deos tuos*, vel *ad Deum tuum.*

CAP. XIV. v. 1. *In tempore illo*, &c.] Tota hæc hiſtoria uſque ad comma 21. non eſt in *LXX*. 21 *Quadraginta*] Putant viri docti errorem eſſe numeri, & ſcriptum fuiſſe *viginti*; afferuntque in argumentum ſuæ ſententiæ, cap. 3. 7. 1 Paralip. 22. 5. & 10 8. & 11. 17.

CAP. XV. v. 21. *reverſus eſt in Therſa*] Sic & *LXX* mutatis punctis, ut ſit à שוב, non à ישב.

CAP. XX. v. 1. *Benhadad*] LXX, *filius Adar.* Hoc caput apud LXX eſt 21. Et caput 21. apud eos eſt noſtrum 20.

CAP. XXI. v. 20. *Num inveniſti me inimicum tibi*] Legit איבך: non ut nos in Hebræo legimus איבי. *LXX* conſentiunt cum Hebræo.

CAP. XXII v. 48. *non erat nunc Rex*] Addi debet ex Hebræo, *ſed Prorex.* Quatuor hic verſus deſunt in *LXX*.

AD LIB. II. REGUM.

CAP. VI. v. 25. *Et quarta pars cabi ſtercoris columbarum*] Ex Græco. In Hebræo textu hic eſt חריונים, ſed quia ea vox longo uſu facta eſt ſpurcior legitur pro ea hic דביונים: & Eſaiæ 36. 12. pro ea צואתם.

CAP. VIII. 10. *Dic ei, ſanaberis*] Legit לו, ut Critici Hebræi notant in margine; non לא, ut eſt in textu. Sic & *LXX* ζωῇ ζήσῃ.

CAP. IX. v. 13. *In ſimilitudinem tribunalis*] Hebr. *ad os* ſive *oſſa graduum*, i. e. non faſtigio graduum. Hebræam vocem גרם, *Garem* ſervarunt *LXX*. 32 *Quæ eſt iſta?*] *LXX*, τίς εἶ σύ; Legerunt מי את. At nos in Hebræo habemus, מי אתי, *quis mecum?*

CAP. XI. v. 19. *Et Cherethi & Phelethi legiones*] Errore quodam hæ voces in hunc locum irrepſerunt. Nam in *LXX* eſt τὸν Χορρὶ, καὶ τὸν Ρασὶμ, retentis Hebræis vocibus. In Paralip. pro his vocibus aliæ ſunt.

CAP. XII. v. 13. *hydriæ*] *LXX*. θυέαι ἀργυρᾶ. At legendum videtur θυαί, i. e. *thuribula.* 17 *in Aphec*] Sic & LXX. Hebr *fortiter*, ſeu *in vehemente.*

CAP. XV. v. 1. *Anno 27.*] Viri valde docti putant erratum in numeris, nec plus ſcribendum quam 17. *Azarias*] Crediderim verum ejus nomen fuiſſe עזיה per dageſh. 8 *XXXVIII*] viri valde docti putant ſcriptum olim 28.

CAP. XVI. v. 6. *Et Idumæi venerunt in Ailam*] Legit אדומים *Idumæi*, ut & LXX. At verius eſt ארומים, Syri, ut habet Hebræus textus, & Joſephus. Non ſolent Reges potentes quæ ab hoſtibus ceperunt, iis reddere quorum olim fuerunt.

CAP. XVII. v. 34. *neque cuſtodiunt ceremonias ejus*] Illud *neque* eſt ex Hebræo quod nunc legitur אינם. Sed apparet LXX legiſſe איתם Chaldaico more, i. e. *ipſi.* Deinde bene verterunt חקתם, non *ceremonias ejus*, ſed *ſuas*, patrias ſc. & avitas. Et ſenſus ſane cum prioribus rectius ſic cohæret.

CAP. XVIII. v. 29. *de manu mea*] Legit מידי, ut habent Orientalium Judæorum libri, non מידו, ut noſtri & quibus uſi ſunt LXX. 34 *Ana & Ava*] Miror Symmachum *Ana & Ava*, quaſi verba eſſent, non propria nomina interpretatum.

AD LIB. I. CHRONICORUM.

CAP. VI. v. 28. *Vaſſeni & Abia*] Credibile eſt ſcriptum fuiſſe ושני אביה, *& ſecundus Abia*: Primogeniti nomen, quod fuit Joel 1 Sam. 8. 2. quia minus clarus fuit hic reticetur.

CAP. VII. 1 *Jaſub*] Sic nominatur & Num. 26. 23. Unde conjectura omiſſum per incuriam ש Gen. 46. 13.

I. PARALIP.

CAP. IX. v. 35. *Nomen uxoris*] Sic & LXX. Legerunt ergo non אחתו, ut nunc habent editi codices Hebræi, ſed אשתו. Nec deſunt libri Hebræi qui ſic habeant, ut dubitari non debeat quia multæ ſint lectiones diſcrepantes, etiam non annotatæ à Maſoretis.

CAP. XI. v. 25. *Ad auriculam ſuam*] LXX, ἐπὶ τὴν πατριὰν αὐτοῦ. Legerunt enim משפחתו. Viri pereruditi putant ſcriptum duabus literis mutatis משמרתו, *ſuper cuſtodiam ſuam.*

CAP. XIII. v. 9. *ad aream Chidon*] videtur hic כידן ſcriptum pro נכון; quod eſt 2 Sam. 6. 6. Abeſt hæc vox hic in Græcis.

CAP. XXIV. v. 6. *unam domum*, &c.] Græci Hebraico loquendi genere ſic exprimunt εἷς εἷς τῷ Ελεάζαρ, καὶ εἷς εἷς τῷ Ιθάμαρ, unde apparet legiſſe eos bis אחד אחד, pro quo nunc legitur prius אחז אחז, deinde אחז אחז, minus commodé. 27. *Filius quoque Merari Ozian & Soamar & Zachur & Hebri*] *LXX*, υἱοὶ αὐτοῦ ἰσοὰμ καὶ σακχὺρ, καὶ ἀβαί. Sed has voces omnes errore quodam huc irrepſiſſe ſunt qui cenſent, ducti argumento loci. cap. 18. 21, 22, 23.

II. PARALIP.

CAP. II. v. 16. *ratibus*] In Hebræo, רפסדות. Ex Græco, ῥαψωδία· Non Ezdræ tantum, ſed & Danielis temporibus; Græca quædam vocabula in Hebræum Chaldæumque ſermonem commercio penetrarunt.

CAP. VI. v. 42. *Ne averteris*] Aliæ editiones Latinæ *averſeris*, rectiùs.

CAP. X. v. 16. *Rege duriora dicente*] Hebr. *Rege non audiente illos*; Quidam codices addunt, ראו ante כי, i. e. *cum videret populus ſe a rege non audiri.*

CAP. XIII. v. 2. *Michaia*] In Hebræo מיכיהו: ſed credibile eſt olim ſcriptum fuiſſe מעכה, quomodo eſt ſupra, & in libris Regum.

CAP. XV. v. 19. *ad trigeſimum quintum*] Quidam hic legunt *quintum annum*, ob id 1 R. 15. 16.

CAP. XVI. v. 1. *trigeſimo ſexto*] Alii legendum putant *viceſimo.* 14 *& unguentis meretriciis*] Putavit eſſe Maſculinum pro fœminino וזנים: ſed eſt vox Chaldæa, terminatione tantum Hebræa ſignificatque varia genera cujuſque rei.

CAP. XVII. v. 6. *etiam excelſa*] Legit ועוד, ut nunc habent Hebræi codices. Eruditi tamen viri exiſtimant ſcriptum hic olim fuiſſe ולא, ut conveniat hæc hiſtoria cum c. 20. 33. & 1 Reg. 22. 14.

CAP. XXII. v. 2. *quadraginta duorum*] Rectior lectio *LXX*, εἴκοσι καὶ δύο. 6. *Ochozias*] Per errorem videtur hic in Hebræo irrepſiſſe עזריהו, pro אחזיהו. 10. *Et interfecit*] Vix eſt ut reperiatur hæc vox דבר pro *perdere.* Hinc quidam præferunt eos codices qui hic habuere ותאבד, quomodo 2 Reg. 11. 1.

CAP. XXIV. v. 24. *Ignominioſe*] Illud non eſt in Hebræo.

CAP. XXVIII. v. 15. *unxiſſentque propter laborem*] *Propter laborem* non eſt in Hebræo, aut in *LXX*. *qui & afflixit eum, & nullo reſiſtente vaſtavit*] Hebr. *anguſtia affecit eum*, non autem *confirmavit eum.* Eruditi putant על hic poſitum pro אל: præterea duas literas לא hic abundare, & verſu ſequente delendum eſſe לא.

AD LIB. ESDRÆ.

CAP. IV. v. 1.] Etiam hujus capitis commata ſex prima deſunt in *LXX*. 6. *In regno autem Aſſueri*] Editiones quædam Latinæ hic adjiciunt, *ipſe eſt Artaxerxes.* Sic in Eſtheræ libro *Ahaſuerus* eſt *Artaxerxes*, Græcis & Joſepho. 24 *Tunc intermiſſum*, &c.] Græci poſt hæc inſerunt ea quæ ſunt in libro Apocrypho, qui Eſdræ tertius dicitur. c. 3. Quæ & Joſephus habet.

AD LIB. NEHEMIÆ.

CAP. II. v. 13. *diſſipatum*] המ Hebræa vox habet hic literam מ qualis initio aut media voce ſcribi ſolet, poſitam in fine. Et ſic Eſa. 9. 17. Puto primi Scriptoris licentiam imitatos exſcriptores.

CAP. III v. 30. *poſt eum*] Quidam Hebræi codices habent hic & paulo poſt, ut & infra 4. 16. & 5. 16. אחרי, *poſt me.*

CAP. V. v. 15. *depreſſerunt*] Hebr. *prægravabant.* In Græco Sixtinæ editionis hic eſt ἐξουσίαζονται.

AD LIB. ESTHER.

LXX huic hiſtoriæ Somnium quoddam Mordochæi præmittunt quod non eſt in Latino aut Hebræo.

CAP. VII. v. 9. *Dixitque Harbona*] LXX, *Bugathan.* In Joſepho, σαβυχάδας· unde apparet quantum in nominibus Propriis variaverint codices.

CAP. IX. v. 6. *Extra 10. Filios Agagitæ, hoſtis Judæorum*] Mutavit interpres ordinem qui in Hebræo eſt, ubi nomina propria præcedunt, ſequitur id quod commune eſt. Plane in hoc libro major quam in aliis libris fuit interpretum libertas; forte & librorum in ſcribendo varietas.

AD LIB. JOB.

CAP. III. v. 5. *Et involvatur amaritudine*] Eruditi quidam putant hic poni כמרירי Reſh repetitâ pro כמרי: i. e. *ſacerdotes diei*, qui dierum fata diſtinguunt.

CAP. VII. v. 20. *Et factus ſum mihimetipſi gravis*] Hanc ſcripturam non eſſe illam antiquiſſimam etiam Maſoretæ fatentur. Vetuſtiſſima enim ſcriptio fuit non עלי, ſed עליך. unde LXX, εἰμὶ δὲ ἐπὶ σοὶ φορτίον, *ſum autem ſuper te onus.*

CAP. XIII. v. 10. *faciem ejus*] Legit פניך. Et ſic Chaldæus, Symmachus, Theodotion; quamvis in Hebræo hodierno ſit פנים.

CAP. XIV. v. 3. *eum tecum*] Legit אתו, ubi nos habemus אתי, *me tecum.* 19. *è alluvione paulatim terræ conſumitur: & hominem ergo ſimiliter perdes*] Hebr. ſic, *inundatione abripis è pulvere terræ ſponte naſcentia ejus: ita ſpem mortalis perdis.*

CAP. XV. v. 20. *Cunctis diebus impius ſuperbit*] Melius LXX, πᾶς ὁ βίος ἀσεβοῦς ἐν φροντίδι· *omnis vita impii in ſolicitudine.* Ad verbum ex Hebræo, *totâ vitâ impius eſt* ἑαυτοντιμωρούμενος.

CAP. XVIII. v. 7. *Arctabuntur greſſus virtutis ejus*] At LXX pro יצרו legerunt יצדו, θηρεύσαισαν, & pro צעדי legerunt צערי, quod vertunt ἐλάχιστοι, minus commode.

CAP. XXIII. v. 2. *In amaritudine eſt ſermo meus*] מרי שחי. At *LXX* pro מרי legerunt מידי, ἐκ χειρός μου, *de manu mea eſt increpatio.* *manus plagæ meæ*] ſed pro ידי *LXX* legerunt ידו *manus ejus.* 7 *proponat æquitatem contra me*] Hebr. *Illic rectus diſputans cum eo.* Longè aliter hæc & alia legere *LXX*.

CAP. XXIV. v. 5. *Præparant panem liberis*] In Hebræo eſt *ſolitudo ei alimentum liberis*, ſed & *LXX*, & Symmachus aliis vocalibus legerunt ערבה: vertunt enim ἡδὺς & ἡδύνθη. 6. *agrum non ſuum demetunt*] Pro בלילו, quod vertitur *pabulum ejus*, legit diviſis vocibus בלי לו. Nec aliter Chaldæus, & LXX. Ita & de hac lectione quin ſit verior, dubitandum non arbitror.

CAP. XXVII. v. 19. *Dives cum dormierit, nihil ſecum auferet*] LXX, καὶ οὐ προσθήσει. Sed legendum videtur, προσθήσεται.

CAP. XXVIII. verſ. 17. *vel vitrum*] Sic & *LXX*, & Chald. Alii Græci ponunt κρύσταλλος. 18. *excelſa & eminentia*] Hebr. *Sandaſtri* aut *unionis.* Pro *Sandaſtro* quidam transferunt *coralia.* Pro *unione carbunculum*, ſive *Pyropum.* In vetere dicto Latino eſt, *Probitas eſt carbunculus.*

CAP. XXXII. v. 3. *condemnaſſent Job*] Sic emendarunt legis periti, poſueruntque את איוב, cum olim legeretur יהוה. 6 *idcirco demiſſo capite veritus ſum*] In textu, *expavi & timui.* In Chaldæo דחל eſt *timere.* Literæ autem ד & ז ſunt affines, faciléque inter ſe commutantur.

CAP. XXXVI. v. 11. *Complebunt dies ſuos in bono*] Sic & *LXX* legerunt ut nos, יכלו non male, quanquam alii codices habent יבלו: i.e. *vetuſtiſſent dies eorum.*

CAP. XXXVII. v. 9. *Ab Arcturo frigus*] Ab *Arcto* puto ſcripſiſſe interpretem. Græci quidam retinent ipſam vocem μαζὲρ, & infra 38. 38. μαζουρώθ.

CAP. XLI. v. 3. *Non parcam ei, & verbis potentibus, & ad deprecandum propoſitis*] Eſt hic חין pro חן quia Jod antiquitus etiam pro tſere ſcribebatur.

AD LIB. PSALMORUM.

PSA. IV. v. 3. *gravi corde*] Sic & *LXX*. Apparet eos legiſſe in Hebræo כבדך *aggravatio veſtra.* Sic & Chaldæus hic. Hebr. *Quouſque gloriam meam in dedecus?* 5. *Iraſcimini & ne peccate*] Poteſt verti, *Iraſcimini, at ne peccate.* Ita רגזו ſcribendum erit cum punctis Indicativi.

PSA. V. v. 9. *dirige in conſpectu tuo vitam meam*] Legit לפניך דרכי, ut & *LXX*. In noſtro Hebræo eſt לפני דרכך. Ego illud præferam.

PSA. VII. v. 8. *Et exurge Jehova Deus meus*] Legit hic אלי cum chiric, non patach ſub Lamed. *LXX* quoque ſic legerunt. Nec aliter Syrus, aut Arabs.

PSA. XI. v. 1. *tranſmigra in montem velut paſſer*] Latinus hic & *LXX* legerunt נודי הר כצפור: non ut nos nunc legimus נודו הרכם צפור.

PSA. XIV. v. 3. *non eſt qui faciat bonum, non eſt uſque ad unum*] Hic quæ inveniuntur Rom. 3. 13.-18. in quoſdam codices Græcos, item Latinos, Arabicos, Æthiopicos inſerta ſunt.

PSA. XV. v. 3. *opprobrium*] Syrus pro חרפה legit hic חרמה, *anathema.*

PSA. XVI. *Tituli inſcriptio*] Latinus, & *LXX* legerunt hic מכתב non ut nos מכתם. 9. *Lingua mea*] Ex LXX, qui videntur pro כבדי legiſſe non levi differentia לשני, quomodo & Lucas Act. 2. 26. 10. *ſanctum tuum*] חסידיך. In hac voce Hebræa poſt ד abundat י, quod et Scheva præcedens oſtendit.

PSA. XVII. v. 14. *Saturati ſunt filiis*] Hic in LXX vitio ſcriptorum, factum eſt ut pro ὑῶν irreperet υἱῶν aut υἱείων, quod & in Arabicum, & in Romanum Pſalterium fluxit. Eſtque ejus corruptæ lectionis apud Arnobium, Paulinum, & Auguſtinum mentio.

PSA. XVIII. v. 11. *& aſcendit ſuper Cherubim*] Videtur olim pro כרוב ſcriptum fuiſſe רכוב quod *currum* ſignificat: ut in loco perſimili, Pſal. 104. 3. 35 *& poſuiſti*] Ex *LXX*. Legerunt nimirum נתתה, non ut nos nunc, נחתה.

PSA. XIX. v. 5. *ſonus eorum*] Apparet olim duplicem fuiſſe lectionem, קום quod nunc in Hebræo habetur, unde ὁ κανὼν, apud Aquilam; & קולם, unde *LXX* poſuere ὁ φθόγγος αὐτῶν. Quos ſequitur Paulus, Rom. 10. 8, quomodo & hîc Syrus, & Arabs, & Chryſoſtomus.

PSA. XX. v. 10. *exaudi nos*] Legerunt העננו, non ut noſtri codices Hebræi habent יעננו.

PS. XXII. v. 1. *Pro ſuſceptione matutina*] Lxx, ὑπὲρ τῆς ἀντιλήψεως τῆς ἑωθινῆς. i. ad implorandū manè Dei auxilium. Videntur *LXX* pro eo quod habemus אילת legiſſe עזרת. 2. *delictorum meorū*] Apparet hinc *LXX* legiſſe שגגתי. At rectius eſt in hodierno textu שאגתי, quod Aquila vertit τοῦ βρυχήματός μου, Symmachus, τῆς ὀδυρμῆς μου. Alii, τῆς βοήσεώς μου· alii τῆς δεήσεώς μου. 18 *foderunt manus meas, & pedes meos*] Hic duplex antiquitus lectio. Utramque Chaldæus conjunxit. Hebræi teſtantur fuiſſe כארי per ἐπένθεσιν literæ א. *LXX*, ὤρυξαν. Aquila, ᾔσχυναν. Nulla ergo hic fraus Chriſtianorum, inter quos eſt & interpres Æthiops: utraque lectio poteſt defendi.

PSA. XXIV. v. 2 *fundavit eum*] Hebr. *eam*. 7. *introibit Rex gloriæ*] Arca. 2 Sam. 6. 12. ib. *Portas*] Ut intromittatur Arca.

PSA. XXV. v. 1.] Commata in hoc Pſalmo non ſunt bene diſtincta. Nam ſecundum comma debet incipere ibi בך, & quintum ibi ילמדני, & initio verſus 17. deeſt vox קום *ſurge*. Verba autem illa פדה ad finem uſque acceſſio eſſe debent verſus præcedentis, non novum comma.

PSA. XXX. v. 8. *præſtitiſti decori meo ſalutem*] apparet LXX legiſſe hic non להררי, *in monte meo*, ſed להדרי, à רוד vel רדה, quod eſt *Dominari*, & ſic Syrus & Arabs.

PSA. XXXI. v. 16. *ſortes meæ*] LXX, καιροί μου, pro quo librarii ſcripſerunt κλῆροί μου, inde hæc verſio.

PSA. XXXIII. v. 15. *Qui finxit ſigillatim corda eorum*] LXX, κατὰ μόνας. Legiſſe videntur יחיד, non יחד.

PSA. XXXVII. v. 3. *& paſceris in divitiis ejus*] Hebr. *& paſcere fide*: alii, *roborare veritate*: alii, *nutri te in fide*: alii, *paſce*: i. e. doce fidem. Syrus *inquire veritatem*. 20. *at honorificati fuerint, & exaltati*] Hebr. *at pretioſum equorum*. i. e. pinguedo eorum conſumitur, puta in Holocauſtis. 28. *in æternum conſervabuntur*] Incipere hîc debet novus verſus & ל auferri. Sic & Pſal. 89. 3. eſt עולם poſitum pro לעולם. Talia qui annotat nullam Maſoretis facit injuriam. Aliter deerit in Alphabeto hoc ע, quod quis crediderit? 35. *Et elevatum ſupra Cedros Libani*] Legerunt LXX non ut nos, אזרח, ſed ארזה quod tam longe non abit quam quòd pro רענן legerunt לבנן. 36. *& tranſivi*] *LXX*, unde hoc ſumptum eſt, legerunt ואעבר. Quos ſequuntur, ut firme ſemper, Syrus & Arabs.

PSA. XXXVIII. v. 20. *vivunt*] Syrus pro חיים videtur legiſſe חוים, *ad me ſpectantes*.

PSA. XXXIX. v. 6. *menſurabiles*] Fuit haud dubiè in Græco παλαιστὰς pro παλαιστάς quod Symmachus vertit ὡς σπιθαμάς. Ex hac bona lectione fluxit corrupta παλαιὰς quam ſequuntur Ambroſius, Apollinaris & Pſalterium Romanum, &c.

PSA. XL. v. 5. *nomen*] Fuit ergo illic Schin forte cum tſere in voce שם, cum Hebræi Schin lene cum Camets habeant, & exponant *poſuit*. 7 *aures autem perfeciſti mihi*] Hebr. *perfodiſti*. LXX ergo habuerunt ὠτία, quod & Scholia multa oſtendunt: qui repoſuerunt σῶμα verſionem aptârunt ad locum, Hebr. 10. 5. At is ſcriptor, ut & alii, ſæpe loca citat magis κατὰ διάνοιαν, quàm κατὰ λέξιν.

PSA. XLIV. v. 13. *Et non fuit multitudo in commutationibus eorum*] Hebr. *neque lucrum feciſti ex pretio eorum*: LXX, ἐν τοῖς ἀλλάγμασιν αὐτῶν, *in pretio eorum*: Corruptè quidam codices habuêre ἐν ἀλαλάγμασι, quod vitium in Pſalterium Romanum, & Æthiopicum fluxit, & in Auguſtinum qui vertit *jubilationibus*.

PSA. XLVII. v. 10. *Principes populorum congregati ſunt cum Deo Abraham*] Hebr. *adjunxerunt ſe populo Abraham*. LXX legerunt עם cum Chiric, non ut nos, cum patach.

PSA. XLVIII. v. 15. *Ipſe reget nos in ſæcula*] variæ lectiones varias hoc loco & verſiones peperere. *LXX*, & Symmachus legêre עלמות per holem ad ain, & putarunt eſſe pro עלמים *ſæcula*, ſubaudito, ut & alibi, ל: Alii, iiſdem literis, ſed cum patach ſub ain, & ſchurech ante ultimam *à pueritiâ*. Alii iiſdem literis, vocalibus aliis, vertunt *in abſcondito*. Alii dividunt voces על־מות & על ſumpto pro עד, interpretantur *ad mortem*. Et hoc in verſione ex Hebræo ſequitur Hieronymus, ut & Kimchi.

PSA. XLIX. v. 13. *non intellexit*] Legerunt יבין. At noſtri codices, ילין: i. e. *non pernoctavit*.

PSA. LIV. v, 1. *Pro populo qui à ſanctis longe factus eſt, David in tituli inſcriptionem, cum tenuerunt eum allophyli in Geth*] *LXX* videntur pro יונה legiſſe אמה, & pro אלם legiſſe אלים, & pro מכתם legiſſe מכתב. Ex Hebræo verſio hæc optime fluit. *Principi cantorum de columba muta, Carmen columnæ inſcribendum de eo tempore quo tenebatur à Philiſtinis in Geth.*

PSA. LXII. v. 1. *in deſerto Idumeæ*] ſcribendum hic, & in exemplaribus Græcis *Judæa*, tum ex textu Hebræo, tum ex hiſtoria 1 Sam. 22. 5. & cap. 23. 14, 15. 2. *quam multipliciter tibi caro mea*] Putarunt LXX כמה eſſe compoſitum ex כ & מה. At melius Hebræi pro uno verbo ſumunt quod *deſiderare* ſignificat: Itaque Aquila vertit ἐπετάθη, Symmachus ἱμείρεται.

PSA. LXV. v. 1. *Canticum Jeremiæ, &c.*] Habetur hoc ſolum in quibuſdam exemplaribus verſionis *LXX*.

PSA. LXVI. v. 1. *Canticum Pſalmi Reſurrectionis*] videtur Græca Eccleſia hoc addidiſſe.

PSA. LXXII. v. 16. *Et erit firmamentum*] Legit in LXX στήριγμα, quæ lectio pridem invaluit, cum corrupta ſit ἐκ σίτου δράγμα, *pugillus frumenti*.

PSA. XCIX. v. 9. *Sicut aranea meditabuntur*] Forte legerunt aliter quam nos. 10 *& amplius eorum*] legerunt ורבם τὸ πλεῖστον αὐτῶν. At in Hebræo eſt ורהבם. i. e. *ipſum robur ejus*.

PSA. XCII. v. 11. *& ſenectus mea in miſericordia uberi*] LXX legerunt aliter quam eſt in hodierno Hebræo.

PSA. XCVI. v. 10 *Dominus regnavit*] Hic libros quoſdam Græcos addidiſſe ἀπὸ ξύλου affirmat Juſtinus, Tertullianus, & alii; urgentes pro Cruce contra Judæos.

PSA. CIX. v. 11. *ſcrutetur fœnerator*] Illaqueat. LXX legerunt יבקש. Nos hodie legimus ינקש.

PSA. CX. v. 4. *ſecundum ordinem Melchiſedech*] noſter textus Hebræus habet על־דברתי מלכי־צדק. i.e. *ſecundum meam conſtitutionem, O rex mi juſte.*

PSA. CXIX. v. 28. *dormitavit*] Hebr. *ſtillavit*. LXX ἔσταξε & inde librarii additis duabus literis fecere ἐνύσταξε, quod eſt *dormitavit*. 32 *Legem pone mihi*] Hebr. *Doce me*. 109. *in manibus meis*] Quidam pro μου habet σου, quod ſequitur Apollinaris, Æthiops, Arabs, Pſalterium Romanum.

PSA. CXXIX. v. 3. *Prolongaverunt iniquitatem ſuam*] Legerunt LXX למלותם. In Hebræo melius ſic למענותם, *protraxerunt ſulcos ſuos*.

PSA. CXXX. v. 4. *Et propter legem tuam ſuſtinui te Domine*] Hebr. *ut reverenter colaris*. LXX pro תורא legerunt תורה. 6 *a cuſtodia matutina uſque ad noctem*] Hebr. *quam excubiarum erga matutinum, excubantium ad matutinum uſque*.

PSA. CXXXII. v. 15. *Viduam ejus benedicens benedicam*] Hebr. melius, *viatico ejus benedicendo benedicam*. Aquila, ἐπισιτισμὸν αὐτῆς. Sym. τὴν σίτησιν αὐτῆς. LXX verterunt θήραν, ut citat Hieronymus. Sed librarii literâ unâ mutatâ fecerunt χήραν, quod ſequuntur Hilarius, Apollinaris, Arabs, Æthiops, Pſalterium Romanum. & Gallicum, tam facilè fluunt errores.

PSA. CXXXIII. v. 3. *Sion*] Eruditi probabile putant vocem minus frequentem שיאן, qui eſt Hermon, mutatam in vocem ſimilis ſoni ציון.

PSA. CXXXIX. v. 3. *Et funiculum meum inveſtigaſti*] Hebr. *cubatum meum*. Credibile eſt LXX, κοῖτον vertiſſe, pro quo librarii σχοῖνον ſcripſerunt, unde hæc verſio. 4. *non eſt ſermo*] Hic quoque λόγος ſcripſerunt *LXX*. Sed librarii pro λόγος ſcripſere δόλος, quod ſequuntur Pſalterium vetus, Hilarius, Auguſtinus. 15 *& ſubſtantia mea in inferioribus terræ*] LXX hic pro רקמתי, legerunt רבשי.

PSA. CXLIV. *adverſus Goliath*] Non eſt in Hebræo. Sed fuit olim in Hexaplis ut & nunc in LXX.

PSA. CXLV. v. 13. *fidelis Dominus, &c.*] verſus hic eſt in *LXX*, Latino, Syro, Arabe. Non eſt dubitandum quin verſus hic in Hebræis codicibus exciderit librariorum culpâ. Nam deeſt verſus qui a Litera Nun incipiat. Quomodo ad hoc reſpondebunt qui nos jubent per omnia Maſoretarum ſtare decretis.

AD LIB. PROVERB:

CAP. III. v. 12. *Et quaſi Pater in filio complacet*] Bene ex Hebræo. Latinus *LXX* non addictè ſequitur, niſi in Pſalmorum verſione ea quæ nunc recepta eſt. At *LXX* legerunt non וכאב ſed ויכאב: id enim eſt μαστιγοῖ· & inter בן & ירצה ſubintellexerunt *quem*; quales ἐλλείψεις frequentes Hebræis.

CAP. V. v. 19. *delectare*] In Græco συμπεριφερόμενος, πολλοστὸς ἔσῃ. Apparet *LXX* legiſſe שגה cum ſiniſtro puncto in prima litera, ſic enim ſignificat *multiplicari*. At cum puncto dextro inter alia *delectari* ſignificat, Hab. 3. 1.

CAP. VIII. v. 22. *Poſſedit me*] Sic etiam Aquila, Symmachus & Theodotion. At *LXX* & Chaldæus, *Creavit me*.

CAP. XIII. v. 8. *Pauper eſt, increpationem non ſuſtinet*] *LXX* πτωχὸς δὲ οὐχ ὑφίσταται ἀπειλήν. Alii, οὐ φέρει ἐπιτίμησιν. Videntur pro שמע, legiſſe הנך, hoc ſenſu, *dives avertit periculum a ſe pecuniis, pauper non manet ſed fugit*.

CAP. XV. v. 33. *Timor, &c.*] Hebræam lectionem ſecutus hîc eſt Latinus, non *LXX*, qui vertunt ἀποκριθήσεται αὐτῷ, ab ענה, quod eſt *reſpondere*. Tum vero & capita apud *LXX* in hoc libro diſtincta aliter, & multæ ſententiæ aut omiſſæ aut additæ, ut in Eclogis fieri ſolet: quæ cauſa eſt cur & eædem ſententiæ in hoc libro diverſis in locis inveniantur poſitæ, quia ad plures quaſi titulos referri poterant.

CAP. XVIII. v. 19. *frater qui adjuvatur, &c.*] Et ſic *LXX* videntur legiſſe non נפשע, ſed נפוז ſono accedente.

CAP. XXIV. v. 23. *Hæc quoque ſapientibus*] Melius ל per genitivum transferas, ut ſæpe, *Hæc quoque ſapientum*. Quæ ſequuntur ſententiæ adjectæ ſunt è ſapientum libris poſt Solomonem ante Ezechiæ tempora.

AD ECCLESIASTEN.

CAP. V. v. 8. *& inſuper univerſa*] Videtur hic ו eſſe pro ב. Sed Hebr. rectius, *Jam emolumentum terræ pro omnibus eſt; Regi de agro ſervitur.*

CAP. VII. 28. *Dixit Eccleſiaſtes*] Sic etiam *LXX*. Palam eſt legiſſe eos אמר הקהלת, non ut nunc in Hebræo eſt אמרה קהלת.

CAP. VIII. v. 2. *Ego os regis obſervo*] Non *obſervo*, ſed *obſerva* legendam eſt. Et ſic *LXX* poſt Hebr. אני ſupplendum *vos moneo*, aut aliquid tale, 6. *& multa hominis afflictio*] At *LXX* pro רעת legerunt דעת, & verterunt γνῶσις. 10 *Et laudabantur*] ut in *LXX* ἐπῃνέθησαν. Apparet eos legiſſe וישתבחו, pro quo nos habemus וישתכחו.

CAP. IX. v. 1. *ut curioſe intelligerem*] ולבר את־כל־זה. pro quo *LXX* legerunt ולב ראה את־כל־זה, καρδία μου σύμπαν εἶδε τοῦτο. 4. *nemo eſt, &c.*] In Hebræo כי מי אשר יבחר אל־כל־החיים. Sed monent nos Hebræi pro יבחר, reſcribendum יחבר. *Quiſquis ſociatur viventibus de eo ſpes eſt.*

CAP. X. v. 4. *Quia curatio*] Eſt quidem מרפא *Curatio*. Sed in hoc libro, & Proverbiorum frequens eſt ut א pro ה ponatur. Ita ſignificabit hic *otium*, ſive *vitam privatam*. 8. *Qui fodit foveam incidet in eam*] גומץ eſt vox Chaldaica, quam ſæpe uſurpat interpres Chaldæus, ubi in Hebræo eſt בור.

CANTICUM CANTICORUM.

CAP. III. v. 9. *Ferculum ſibi fecit*] In Hebræo eſt אפריון *thronus*. Id eſſe Græcum φορεῖον credidit Hieronymus. Et ſic vertunt *LXX*. φορεῖον eſt *Lectica* aut ſimile quid.

CAP. IV. v. 1. *Abſque eo quod intrinſecus latet*] Videntur legiſſe LXX & hic & bis infra עלמך. At in Hebræo noſtro *intra comam tuam*.

CAP. VII. v. 9. *Guttur tuum ſicut, &c.*] Longe aliter legerunt *LXX*, quam nunc in Hebræo eſt, nempe ſic למשתים דובר שפתי ישנים. Nam דבר per ἱκανοῦν vertitur, 1 Sam. 20. 11. Et LXX hic habent ἱκανούμενος. At Symmachus συστηδεύμενος. Legit igitur is דובק, non malè. In Hebræo quod nos habemus mirus eſt ſenſus, *ad rectitudines faciens loqui labia dormientium*,

CAP. VIII. v. 6. *atque flammarum*] In nomine hoc, ſc. שלהבתיה abundat ש, ut apud Chaldæos ſæpe.

AD ESAIAM.

CAP. II. v. 21. *Talpas*] legit hic interpres unâ voce חרת־פרות ut & Aben-Eſdras, qui & ipſe *Talpas* intelligit. Nullum fere eſt Animantis genus, quod non in aliqua parte Ægypti ſit cultum pro numine. 22 *Et vittas*] vox hebræa *Involucra* ſignificat, circum frontem, ut videtur. Miror Græcos hoc tot verbis exprimere τὰ ὑακίνθινα καὶ τὴν βύσσον σὺν χρυσῷ καὶ ὑακίνθῳ συγκαθυφασμένα.

CAP. VII. v. 8. *et adhuc ſexaginta & quinque anni & deſinet Ephraim eſſe populus*] Videtur omnino error eſſe in Scriptura Hebræa, addito ים ad שש nam ab hoc tempore ad deportationem decem tribuum quam fecit Salmanaſſar. 2 Reg. 17. ſunt anni ſex & quinque, i. e. undecim; Ex quibus duo pertinent ad ultima tempora Phaceæ Regis; novem autem ad tempora Oſeæ. Vid. 2 Reg. 15. 27. & 16. 1. & 18 10. Videbis hæc eſſe veriſſima: at Hebræi ut codicum ſuorum fidem tueantur, hos 65 annos retro trahunt ad id tempus quo Amoſus contra Syrum & Iſraelitas vaticinari cœperat.

CAP. VIII. v. 22. *& non poterit avolare de anguſtia ſua*] in Hebræo, *non avolabit qui conſtrictus fuerit iſto tempore*: melius autem hæc verba capiti huic attexuere Græci & Latinus, quàm Hebræi capiti quod ſequitur. Sed in Græcis ἀπορηθήσεται ſcriptum videtur pro ἀποπτήσεται.

CAP. IX. v. 5. *Quia omnis violenta prædatio cum tumultu, & veſtimentum miſtum ſanguine erit in combuſtionem, & cibus ignis*] In Hebræo ſic eſt: *Omnis pugna bellantium* (ſolet eſſe) *cum ſtrepitu & veſtimentis obvolutis ſanguine.* (Hæc vero erit ut) *pabulum ignis ad combuſtionem.*

CAP. X. v. 13. *Quaſi potens*] Hic כ habet Patach, א vero ſine puncto eſt, quæ Scriptura Syriaca eſt, ut apparet Jerem. 25. 36.

CAP. XIII. v. 20. *Et replebuntur Domus eorum Draconibus*] *Viverris*. Sic Hebræi: in Græco ἤχου. Sed credo eos retinuiſſe vocem Hebræam, & ſcripſiſſe ἤχιμ. *Et piloſi ſaltabunt ibi*] Δαιμόνια vertunt Græci. ſc. τραγόμορφα, ut hic explicat Kimchi. Alii *ſcopas*, aut *otos* hic volunt intelligi. 22. *Et reſpondebunt ibi ululæ in ædibus ejus*] *Alternis canent feles feræ in palatiis*. Sic Chaldæus.

CAP. XIV. v. 9. *ſuſcitavit tibi gigantes*] rectius *mortuos*. Nam ſic ſumi ſolet רפאים quam vocem Hebræam hic retinuere Interpretes Græci quidam. 32 *Et quid reſpondebitur nuntiis Gentis*] Legit, ut nos nunc in hebræo מלאכי, at Græci מלכי βασιλεῖς ἐθνῶν, i. e. quid ad hæc dicent reges illi gentium vicinarum?

CAP. XV. v. 5. *Vitulam conſternantem*] Scripſit interpres, ut quidam libri habent, *conternantem*, i. e. trimam. τριετὴς apud Græcos.

CAP. XIX. v. 6. *Et deficient flumina*] Hic in verbo Hebræo והאזניחו abundat Aleph. 13. *Emarcuerunt principes Mempheos*] Eſt hic in Hebræo נף, ſed rectius ſcribitur Oſeæ 9 6. מף. Sic mons ei adſitus μῶφι Herodoto. *Deceperunt Ægyptium angulum populorum ejus*] Pro Patach putem hic fuiſſe Holem פנת שבטיה: id eſt, eximii tribuum, ut Jud. 20. 2.

CAP. XXI. v. 8. *Et clamavit leo*] Legerunt Græci אוריה. i. e. Urias ille nominatus ſupra, 8. 2. quis enim dignior in ſpecula collocari, quàm Sacerdos?

CAP. XXIII. v. 6. *Tranſire Maria*] In Hebræo: *in Tharſiſch*, id eſt, ite in Tarteſſum. Græci, ἀπέλθατε εἰς Καρχηδόνα.

CAP. XXIV. v. 23. *Et erubeſcet Luna, & confundetur Sol*] Hæc LXX cùm putarent male ſonitura apud Platonicos, quales erant Ægyptii Reges, pro חפרה legerunt הפרסה *frangetur*, pro לבנה, mutatis tantum punctis לבנה quod eſt *later* pro חמה mutato Patach in holem, חמה quod eſt murus: itaque verterunt τακήσεται ἡ πλίνθος καὶ πεσεῖται τὸ τεῖχος, ſenſu non malo. Retinenda tamen lectio recepta, & per Solem & Lunam intelligendæ imagines Solis & Lunæ, quæ per tranſlationem dicuntur erubituræ, quod ſuos cultores ſervare nequiverint.

CAP. XXVI. v. 1. *Urbs fortitudinis noſtræ Sion*] Non eſt *Sion* in Hebræo, ſed gloſſematis vice additum. 14. *numquid glorificatus es?*] In Hebræo, *Gloriam tibi acquiſiviſti*. At Græci legerunt non נכבדת, ſed נכבדים, ἐνδόξοις.

CAP. XXVIII. v. 1. *væ coronæ ſuperbiæ, ebriis Ephraim & flori decidenti*] *LXX* hoc loco legerunt Schin cum ſiniſtro puncto. Vertunt enim οἱ μισθωτοί. 16. *qui crediderit non feſtinet*] Eſt hoc ex hodierno Hebræo לא יחיש ſed apparet olim fuiſſe לא יביש. Nam *LXX* hic habent οὐ μὴ καταισχυνθῇ, quomodo & Petrus, 1. 2. 6. & hæc lectio haud dubiè meliorem ſenſum facit. 25. *ſeret Gith*] *Melanthium* Græcis, ut hic habent *LXX*. *Nigellam* Latinis ex Græco.

CAP. XXIX. v. 3. *Et circundabo quaſi ſphæram in circuitu tuo*] Caſtra, ſicut pilam, (id eſt, rotundata) tibi circumjiciam, pro כדור quaſi pila, *LXX* legerunt כדוד ὡς Δαβίδ.

CAP. XXX. v. 24. *commiſtum migma comedent*] ἄχυρα ἀναπεποιημένα ἐν κριθῇ habent hic *LXX*. In Hebræo eſt, *miſcuit Aſinus*. ἀναποιεῖν pro *miſcere* frequens interpretibus.

CAP. XXXII. v. 7. *ad perdendos mites in ſermone mendacii*] Ut homines miſeros, (id eſt, עניים quomodo legunt Maſoretæ) per calumniam opprimat. 14. *Tenebræ & palpitatio facta ſunt ſuper ſpeluncas in æternum*] Legit ערפל יבחל, at nos habemus עפל ובחן ſenſu optimo.

CAP. XXXIII. v. 3. *A voce Angeli fugerunt populi*] In Hebræo eſt, *a ſono terribili*. Græci, Διὰ φωνὴν τοῦ φόβου. Strepitum Angeli adventantis intelligit: ita ut Latinus rem hic magis expreſſerit ex 2 Reg. 19. 35. quàm verba.

CAP. XL. v. 6. *Et omnis gloria ejus quaſi flos agri*] Sic & Græci: καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου· ut & Petrus 1. 1. 24 legerunt nimirum non חסדו; ſed הודו & rectius.

CAP. XLI. v, 1. *Taceant ad me inſulæ*] In Hebræo *Tacete*, ſed ſenſu eodem. i. e. cum ſilentio admiramini. At *LXX* legerunt non החרישו, ſed החדישו vertunt enim ἐγκαινίζεσθε.

CAP. XLII. v. 19. *Quis cæcus niſi qui venundatus eſt*] Legit hic interpres non משלם ſed משכר. Græci משלטן οἱ κυριεύοντες αὐτῶν. Lectio in Hebræo recepta non mala eſt, ſi vertas, *ſicut fœderatus*: nempe Dei, populus Iſraeliticus.

CAP. XLIV. v. 20. *Pars cinis eſt*] Legit רבעה: nam רבע *quartam* proprie: improprie etiam alias partes ſignificat. Græci legerunt דעה. Videtur lectio recepta non mala hoc ſenſu, *paſcitur cinere cor deceptum*.

CAP. XLV. v, 2. *Et aperiam coram eo januas & portæ non claudentur. Ego ante te ibo, & glorioſos terræ humiliabo. Portas æreas conteram, & vectes ferreos confringam*] Hæc omnia ſignificant facturum Deum, ut ei nihil obſtet. Latinus interpres ubi nos habemus הדורים *inæqualia*, quod Græci vertunt ὄρη, legit אדורים. Senſus in hebræo bonus eſt: *iniqua loca adæquabo*. 25. *Dicet meæ ſunt juſtitiæ & imperium: ad eum venient, & contundentur omnes qui repugnant ei*] Hic lectio quàm ſecuti ſunt *LXX* melior eſt, nempe לו pro לי ut illud עדיו ſit quaſi repetitio illius לו genere loquendi Hebræis non infrequente.

CAP. XLVIII. v. 10. *Ecce excoxi te, ſed non quaſi argentum*] In Hebræo, *non in argentum*. At *LXX* legerunt שברתיך ולא בכסף πέπρακά σε οὐχ ἕνεκεν ἀργυρίου. eodem ſenſu quo infra, 52. 3.

CAP. XLIX. v. 5. *Et Iſrael non congregabitur. Glorioſus ero in oculis Domini*] Puto veram eſſe lectionem ſcriptam in textu לא quam ſequitur Latinus, non illam in margine לו: ſenſus eſt, Etiamſi Iſrael ad mea monita nolit converti, ego tamen Deo placebo, &c.

CAP. L v. 4. *Erigit mane, mane erigit mihi aurem, ut audiam quaſi magiſtrum*] In Hebræo, *à mane ad mane excitat mihi aurem ut audientiam præbeam, ſicut Doctores*, ſc. diſcipulis facere ſolent. At *LXX* ultimam vocem cum ſequentibus connectunt & videntur legiſſe בלמורים: idem enim valet ἡ παιδεία κυρίου ἀνοίγει μου τὰ ὦτα, quod ὁ κύριος ἐν παιδείᾳ ἀνοίγει μοι τὰ ὦτα.

CAP. LI. v. 19. *ſicut oryx illaqueatus*] Miror quî legerint *LXX*, qui habent ὡς σευτλίον ἡμίεφθον· aut Chaldæus qui poſuit *ut lagunculæ confractæ*.

CAP. LIII. v. 8. *Propter ſcelus Populi mei percuſſi eum*] In Hebræo eſt *plaga ipſi*. Supple evenit, populi ſummo errore ac crimine, quidam codices Hebræi hic habuerunt לו, ſed למו idem ſignificat. Neque enim exemplis caret מ ἐπενθετικόν.

CAP. LVII. v. 2. *Veniat pax & requieſcat in cubili ſuo qui ambulavit in directione ſua*] Legit hic interpres non ut nos נכחו, ſed בכנו. 3. *vos autem accedite huc filii auguratricis*] ſecutus eſt quod nos habemus עננה. Sed & Chaldæus & Græci legerunt עונה, cum *He* paragogico, ſenſu meliore, υἱοὶ ἀνομίας, ſive ἄνομοι, ut hic habent *LXX*. 21. *non eſt pax impiis dicit Dominus Deus*] Scripſit puto interpres *Dominus meus*, ut eſt in Hebræo & Chaldaico, niſi forte Græcum ſequi maluit: nam Græci libri alii habent ὁ θεός, alii ὁ κύριος ὁ θεός.

CAP. LX. v. 4. *De latere ſurgent*] ſcripſit Interpres, *ſugent*. *lac ſugent* habet in Commentariis *Hieronymus*. videtur ergo pro צד legiſſe שד at Chaldæus & Græci pro האמנה videntur legiſſe העמסה 18. *& occupabit ſalus muros tuos*] Videtur legiſſe קרית à קרה, ſed ut nos habemus legerunt & Græci & Chaldæus. 21. *Germen plantationis meæ, opus manus meæ ad glorificandum*] Legit מטעי, ut Maſoretæ in margine poſuerunt, putantes ſc. id ſignificari, iſtos reduces velut à Deo conſitos in terra avita. Sed poteſt retineri lectio quæ eſt in textu מטעו.

CAP. LXI. v. 8. *Odio habens rapinam in holocauſto*] Et Græci & Chaldæus illud עולה legerunt punctis aliis, ut ſit à עול non à עלה: vertunt enim illi, ἁρπάγματα ἐξ ἀδικίας. Chaldæus, *Abominabilis eſt coram me falſitas & violentia*. & hoc magis probo.

CAP. LXIII. v. 3. *Conculcavi eos in ira mea.*] Eſt ex hebræo בחמתי, *LXX* legerunt כעפרות, aut ſimile aliquid: vertunt enim ὡς γῆν. 6. *Inebriavi eos in indignatione mea*] At Chaldæus pro בשכרם legit אשברם quod eſt, *confregi eos*. 9. *In omni tribulatione eorum non eſt tribulatus*] i. e. non eſt defatigatus eos adjuvando. Sed Hieronymus notat legi pro לא poſſe לו, ut ſenſus ſit, in omni eorum anguſtia ipſi anguſtia fuit. i. e. ipſe indoluit illorum malis.

CAP. LXV. v. 1. *Quæſierunt me qui ante non interrogabant*] Videntur quidam codices habuiſſe הדרשתי. quod εὑρέθην vertit Apoſtolus Rom. 10. in fine, nec aliter credo legiſſe *LXX*, qui verterunt ἐμφανὴς ἐγενήθην. 23. *Neque generabunt in conturbatione*] Ex hebræo לבהלה: at *LXX* legerunt לאלה εἰς κατάραν, quod Chaldæus bene interpretatur, *ad mortem*, ſc. ἄωρον, quæ inter κατάρας.

CAP. LXVI. v. 2. *Niſi ad pauperculum*] עני τὸ ταπεινόν, ut hic vertunt *LXX*, id eſt modeſte de ſe ſentient, at Chaldæus ענו *manſuetum*. Sæpe hæ voces ejuſdem originis & vicini ſignificatus inter ſe permiſcentur. 3. *Qui recordatur Thuris quaſi qui benedicat Idolo.*] Chaldæus pro און legit עון vertit enim *rapinam*. 17. *Poſt januam*] Sic vertit hic Interpres, quod in hebræo legimus אחר אחד ut & Græci, ἐν τοῖς προθύροις, ſenſu non malo. at Chaldæus haud dubie legit אחר אחר, id eſt alius poſt alium, magno agmine. Si tamen lectio recepta retinenda eſt אחד ſumem pro Sole Deo Aſſyriorum, qui nomen habebat, unde & latinum eſt, quod ſolus ſit in ſuo genere, nec ſimile habeat. 19. *In Africam*] Ex Græcis qui legerunt פוט ubi nos habemus פול. Chaldæus tamen פולאי, id eſt, πύλαι, portæ Caucaſiæ. *In Italiam*] In hebræo eſt תובל nec aliter legere aut Græci aut Chaldæi. at poteſt dubitari, an quidam codices habuerint איטל.

AD JEREMIAM.

CAP. II. v. 10. *Mutavit gloriam ſuam in Idolum*] כבודו. Sed olim fuit כבודי *meam majeſtatem*. Sed quia illa vox poſterioribus temporibus mirabilem quandam Dei præſentiam ſignificare cœperat, ideo mutarunt hoc ſcribæ,ut & Pſ. 106. 20. 20 *A ſæculo confregiſti jugum meum, rupiſti vincula mea*] Sic & Græci vertunt Συνέτριψας καὶ διέῤῥηξας. legerunt ergo שברת & נתקת, in ſecunda perſona, & עלי, ubi Hebræa nunc lectio & Chaldæus habent primam, & עלך. Hieronymus etiam in Commentario græcam lectionem ſequitur. neuter ſenſus eſt incommodus. *Et dixiſti, non ſerviam*] לא אעבור, at Chaldæus legit לא העבור, ut & in hebræo margine ſcribitur, hoc ſenſu, promiſiſti te non ultra facturum talia contra legem, & fœdus. 24. *Attraxit ventum amoris ſui*] Legit hic Interpres & alii האבתה, ubi nos habemus תאותה, id eſt *occurſus ſui*, nempe *auram obviam*.

CAP. III. v. 1. *Nunquid non contaminata & polluta erit mulier illa?*] Græci, quos hic interpres ſequitur, legerunt אשה pro ארץ.

CAP. IV. v. 16. *Cuſtodes venire*] Eſt χλευασμὸς, ex ambiguo. Theodotio pro נצרים, legit בצרים *vindemiatores*.

CAP. V. v. 24. *Plenitudinem annuæ meſſis cuſtodientem nobis*] Græci Interpretes legerunt שבעות, cum ſchin notato in ſiniſtro cornu. at Chaldæus & Hebræi codices cum ſchin notato in dextro.

CAP. IX. v. 6. *Habitatio tua in medio dolio renuerunt ſcire me*] Pro illis vocibus במרמה, מרמה LXX legerunt מרבה במרבה, quod eſt τόκος ἐπὶ τόκῳ.

CAP. XI. v. 9. *Inventa eſt conjuratio in viris Juda*] Quod hic in Hebræo eſt קשר in Chaldæo eſt מרדן. Quæ vox rebellionem aut defectionem à rege ſignificat.

CAP. XV. 12. *Nunquid federabitur ferrum ferro ab Aquilone & Æs*] Multam hic fuiſſe verſionum varietatem notat Hieronymus. ea inde nata, quod alii legere ירע ut & nos habemus; Theodotio vero ידע *cognoſcit*. rurſum illud ירע alii derivant à רוע, ut ſit *nocebit*, alii à רעה, ut ſit *federabitur*, quomodo & Chaldæus accepiſſe videtur. ſenſus autem hic, eſto Judæi ſint duri ut ferrum, ego tibi ero pro duplici muro, altero chalybeo, altero aheneo.

CAP. XVI. v. 7. *Non frangent inter eos lugenti panem, & non dabunt iis potum calicis ad conſolandum ſuper patre tuo, &c.*] Apparet & hunc interpretem & LXX legiſſe לחם, non להם, melius haud dubie.

CAP. XIX. v. 2. *Quæ eſt juxta introitum Portæ fictilis*] Hebraice החרסות, aut החרסית nam duplex eſt lectio. præfero hanc interpretationem, ut illa fuerit porta, extra quam figuli fragmenta fictilium abjiciebant.

CAP. XXII. v. 15. *Nunquid regnabis quoniam confers te Cedro?*] Pro ארז quod *cedrum* ſignificat LXX manifeſte legerunt אחז, ut ſenſus eſſe poſſit longe optimus. *Ideone te feliciter regnaturum putas, quod Achazi exemplo peccas?*

CAP. XXXI. v. 2. *Invenit gratiam in deſerto populus*] Hic pro חן LXX *ſenes* legiſſe חם, recte obſervat Hieronymus. 8. *Inter quos erunt cæcus & claudus*] At LXX legerunt בעצרה פסח, id eſt tanquam in feſto Paſchatis, quo maxima multitudo confluebant. 32. *Et ego dominatus ſum eorum, dicit Dominus*] Vertere licet, *Et ego eorum maritus manſiſſem*. Sed LXX pro בעלתי legerunt בחלתי, ideoque verterunt ἐγὼ ἠμέλησα αὐτῶν. 40 *& univerſam regionem mortis*] Græci Hebræam vocem retinuere השרמות ἀσαρημώθ. Hieronymus legit השדמות derivatque à שדה & מות, quorum illud *Regionem*, hoc *mortem* ſignificat.

CAP. XXXIII. v. 16. *Et hoc eſt nomen, quod vocabunt eum, Dominus*] idem ſenſus qui ſupra 23. 6. niſi quod ibi de populo, hic de civitate agitur, & ideo ibi eſt יקראו hic vero יקרא לה, pro quo tamen LXX & Chaldæus legerunt לו, & ad Judam referunt.

CAP. XL. v. 14. *Scito quod Baalis Rex filiorum Ammon miſit Iſmael filium Nathaniæ percutere animam tuam*] Græci libri quidem hic habent βασίλισσα βασιλέως υἱῶν Ἀμμὼν, id eſt, *Regina* (mater) *Regis Ammon*; tutelam ſc. regii Pueri gerens: pro שלח ergo legerunt שלחה, pro illo *ſcito*, in Hebræo eſt, *an plane ſcis?* i. e. annon intellexiſti rem tanti momenti?

CAP. XLIII. v. 12. *& amicietur terra Ægypti ſicut amicitur Paſtor pallio ſuo*] Terra Ægypti eſt hic ablativus, pro ſpoliis Ægypti. At Græci legerunt הטרה, quod eſt interdum *purgare*, & explicant: ita perpurgabit Ægyptum, ut Paſtor abollam ſuam pediculis repurgat.

CAP. XLVII. v. 5. *Et reliquiæ vallis earum*] LXX pro עמקם legerunt ענקים, Ενακείμ, placet mihi hæc lectio. Nam reliquias Enacim fuiſſe illis in locis apparet Num. 13. 29.

CAP. 48. v. 30. *Ego ſcio jactantiam ejus & quod non ſit juxta eam victus ejus, nec juxta quod poterat conata ſit facere*] Legit hic interpres poſt Græcos בידיו, *quod in manu ejus erat*, quod poterat. 31. *Ad viros muri fictilis lamentantes*] Græci hic retinuerunt Hebræam vocem κιρ ἀρεσέθ· quare 16. 6 vocem mutilatam repone, κιρ ἀρεσέθ· & 11. pro ἐνεκαίνισας, ſcribe κιρ ἀρές. 45. *& devorabit partem Moab*] *Angulum Moab*, in Hebræo: at Chaldæus legit פאות, & explicat *principes*.

CAP. XLIX. v. 1. *Filiæ ejus igni ſuccendentur*] urbes minores ut & infra 3. Græci pro בנות legerunt במות.

CAP. L. v. 38. *Et in portentis gloriantur*] At Græci legere איים: minus recte.

CAP. LI. v. 13. *Venit finis tuus, pedalis præciſionis tuæ*] Græci pro אמת בצעך legere אמן במעיך. 39 *ut ſopiantur*] Sic & Græci. ὅπως καρωθῶσιν. legerunt ſc. non יעלזו, quod eſt *exſultent*, ut nos habemus, ſed יעלפו, quomodo & Chaldæus legit. 40. *Deducam eos quaſi agnos ad victimam, & quaſi Arietes cum Hœdis*] Sed pro כרים Chaldæus legit שרים *Tauri*. 59 *Saraias autem erat princeps prophetiæ*] Et Græci & Chaldæus non מנוחה legerunt, ſed מנחה.

AD EZECHIELEM.

CAP. III. v. 15. *& ſede ubi illi ſedebant*] Interpretes ſecuti ſunt lectionem marginis, quæ eſt אשב. Textus habet אשר, ubi forte fuerit אשבר, ut ſenſus ſit, veniſſe ad regionem illam quæ eſt inter Chaboram, & flumen alterum quod Ptolemæus vocat Σαοκόρα quâ in parte illi morabantur.

CAP. VI. v. 9. *Quia contrivi cor eorum fornicans*] LXX legerunt non נשברתי, ſed נשבעתי, ὀμώμοκα. Chaldæus autem Niphal ſumit pro Pohal. *confringam cor eorum inſipiens*. 14.] Hieronymus ſuſpicatur irrepſiſſe ד pro ר, & ſcriptum olim fuiſſe רבלתה, ut ſit eadem Reblatha, cujus meminit Jeremias 39. at receptæ lectioni favent Chaldæus & Græci, videnturque mihi optime quidam interpretes vertere, *faciam terram* (Judæam) *deſolationem & vaſtiorem Deblatha*, quod eſt Deſertum Moabiticum.

CAP. VII. v. 13. *Et vir in iniquitate vitæ ſuæ non confortabitur*] Nequis ſe male agendo putet tutum fore. LXX legerunt עין non עון quod & Hieronymo notatum. 25. *anguſtia ſuperveniente*] קפרה pro quo LXX legerunt כפרה.

CAP. VIII. v. 17. *Et ecce applicant ramum ad nares ſuas*] Scribitur quidem אפם ſed olim אפי ſcriptum fuiſſe teſtantur Hebræi, & זמורה, *canticum* ridicule vocari ventris crepitum: quo ſenſu ea vox & in Aruch reperitur.

CAP. IX. v. 2. *Et atramentarium ſcriptionis ad renes ejus*] Nempe ut ſcriberet id quod infra dicitur v. 4. pro קסת, κάστυ poſuere Aquila & Theodotio, LXX pro ספר legunt ספיר, malé.

CAP. XI. v. 15. *Fratres tui, fratres tui viri propinqui*] נאלתך. LXX legerunt גלותך. i. e. *deportationes tuæ*. i. e. tecum deportati.

CAP. XVI. v. 43. *Et non feci juxta ſcelera tua in omnibus abominationibus tuis*] Legit Hieronymus עשיתי, ut & LXX. alii, עשית, & exponunt *non feciſti cogitationem de omnibus abominationibus tuis*.

CAP. XIX. v. 7. *Didicit viduas facere*] Chaldæus legit ירע אלמנותיו, *corrupit palatia eorum*. Optimé.

CAP. XXI. v. 10. *Qui moves ſceptrum filii mei, ſuccidiſti omne lignum*] Mira verba in quibus mirè ſe torquent interpretes. LXX aliter legiſſe apparet, nimirum nî fallor אל כשיל זבח בוז מאסת כל־עץ. vertunt enim ἑτοίμη εἰς παράλυσιν σφάζε, ἐξουθένει, ἀπωθοῦ πᾶν ξύλον. ut facile diſrumpat omnia. 14 *Qui obſtupeſcere eos facit*] Sic & Græci, & Chaldæus, legerunt ergo החרדה, non ut nos החדרה in *cubiculis*.

CAP. XXII. v. 6. *Ecce principes Iſrael ſinguli in brachio ſuo fuerunt in te*] LXX mutatâ vocali in זרעו, πρὸς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ, id eſt, conſanguineis ſuis contrarii fuere, quos Hebræi זרע vocant.

CAP. XXIV. v. 10. *congere oſſa*] In Hebræo עצים *ligna*. Nec aliter Chaldæus & Græci: at Latinus legit עצמים. 14. *Juxta vias & juxta inventiones tuas te judicabo*] Græci quos hic interpres ſequitur legerunt שפטיך, at noſter Textus & Chaldæus שפטוך *punient te*. nempe Chaldæi meo juſſu.

CAP. XXVI. v. 2. *Implebor, deſerta eſt*] Ego ex illius ruinis creſcam: at Græci & Chaldæus legerunt המלאה, aut א ſumpſerunt pro ה: vertunt enim, *quæ plena fuerat deſerta eſt*.

CAP. XXVII. v. 5. *Abietibus de Sanir extruxerunt te cum omnibus tabulatis maris*] Latinus in Hebr. legit לחתים. contra LXX, pro את כל legerunt una voce אתכל, vertunt enim ταινίας, id eſt, *Apluſtria*. 6. *Quercus de Baſan dolaverunt in remos tuos*] אלונים alii *quercus* vertunt, alii *ulmos*, aut *Pinus*. Sed Chaldæus habeat בלוטין quæ vox & Chaldæis & Arabibus ſignificat *Quercus*. *Et tranſtra tua fecerunt ex ebore Indico*] Pro קרשך *tranſtra tua*, græci legerunt קדשך, τὰ ἱερά σου. 11. *Et Pygmæi qui erant in turribus tuis pharetras ſuſpenderunt in muris tuis per gyrum*] LXX ג omiſſo, legere מדים μῆδοι. Chaldæus vero, ſecunda litera mutata, videtur legiſſe נפרים. Interpretatur enim *Cappadoces*. 13. *Et vaſa ærea abduxerunt populo tuo*] *Mercatui ſuo* מערבך: ſic Græci & Chaldæus. Videtur latinus legiſſe מערך Celebritas æris in Aſia. *Plin.* 34 2. 16. *Syrus negotiator tuus propter multitudinem operum tuorum*]. LXX pro ארם male legere אדם, quod & idem obſervat Hieronymus. 23. *Ipſi negotiatores tui multifariam involucris Hyacinthi*] LXX hic voces duas Hebræas retinuere, ἐν μαχαλὶμ καὶ γαλίμ.

CAP. XXVIII. v. 14. *Tu cherub extenſus & protegens*] Videtur Hieronymus legiſſe ממשך non ממשח: ſenſus ſic eſt melior.

CAP. XXIX. v. 7. *Et diſſolviſti omnes renes eorum*] Melius *lumbos eorum*. Græci Συνέκλασας αὐτῶν πᾶσαν ὀσφύν. legerunt ergo & hi, & Latinus, immo & Chaldæus ערצת non עמדת melius haud dubie.

CAP. XXX. v. 17. *juvenes Heliopoleos*] און in Hebræo Textu, quod recte legi poteſt *On*, & ſic ſcribitur *Gen* 41. 45.

CAP. XXXII. v. 30. *Qui deducti ſunt cum interfectis*] Rectè: at LXX pro אשר legere אשור ἀσσούρ. 32. *Quia dedi terrorem meum in terra viventium.*] Ita legitur in Margine. At Textus habet חתיתו *terrorem ejus*. τὸν φόβον αὐτοῦ, LXX.

CAP. XXXVI. v. 23. *Coram iis*] Sic & Chaldæus & Græci, qui omnes legere לעיניהם, non ut nos habemus לעיניכם.

AD DANIELEM.

CAP. I. v. 11. *Ad Malaſſar*] Theodotion legit ד pro ר, ejus enim verſio habet Ἀμελσάδ. alii codices habent μελσάδ.

CAP. V. v. 1. *Baltſaſſar Rex*] Græci ש in τ mutant, ut & ipſi Chaldæi ſæpe itaque ſcribunt Βαλτάσαρ.

CAP. VI. v. 18. *Cibique non ſunt allati coram eo*] *Cantus muſici adducti ad eum non fuere*. Ita Rabbi Saadia, quem ſequitur Jacchiades. putant enim דחון litera tranſpoſita dictum pro חדון.

CAP. VIII. v. 13. *Alteri neſcio cui*] τινὶ ποτε. Symmachus, LXX, Aquila, Theodotio, Clemens Conſtitutionum 7. 36. retinuere Hebræum φελμονὶ, vel φελμουνί.

CAP. XI. v. 6. *Et tradetur ipſa, & qui adduxerunt eam adoleſcentes ejus*] Illud הילדה, quod hic vertitur *Adoleſcentes*, ab aliis *Genitor*, optime ſcribes cum patach ſub Jod. 24. *Et contra firmiſſimas cogitationes inibit*] Scripſerat Interpres, *contra firmiſſima*. Græci legere על־מצרים ἐπ' Αἴγυπτον, ut idem dicatur quod in ſequentibus.

CAP. XII. v. 2. *Et alii in opprobrium, ut videant ſemper*] Legit hic Interpres לראון, ubi nos habemus melius לדראון, quomodo & Græci legere.

AD OSEEN.

CAP. II. v. 12. *Et ponam eam in ſaltum*] ליער. At LXX, ut *Hieronymus* notat, legerunt לעד, εἰς μαρτύριον. Vides quam vetus ſit ſcribendi varietas: lectio quâ nos utimur melior eſt, ut indicant ſequentia.

CAP. IV. v. 7. *Gloriam eorum in ignominiam commutabo*] Aiunt Rabbini olim fuiſſe כבודי: id eſt, *gloriam meam*, nempe Terram Iſraelis dedecore afficiam, ſed mutatum hoc a Sapientibus, quia ſc. temporibus ſerioribus כבוד uſurpari cœpit in ſolo ſenſu potentiæ majeſtatiſque Divinæ.

CAP. 5. v. 7. *Nunc devorabit eos menſis*] Græci non חדש legerunt, ſed חסיל, ut hic notat Hieronymus.

CAP. VI. v. 7. *Ipſi autem ſicut Adam tranſgreſſi ſunt pactum*] Græci pro עברו legunt עבר, participialiter.

CAP. VII. v. 16. *Reverſi ſunt ut eſſent abſque jugo*] Tam Chaldæus, quam Latinus על ſumpſere pro עול: & forte ubi nunc eſt Chametz, in libris aliis fuit Holem.

CAP. VIII. v. 1. *In gutture tuo ſit Tuba*] LXX in ſuis codicibus minus recte habuerunt אל־חק כאפר: εἰς κόλπον αὐτῶν ὡς γῆ. 9. *Quia ipſi adſcenderunt ad Aſſur, Onager ſolitarius ſibi*] LXX hic pro פרא, quod *Onagrum* ſignificat, legerunt פרח, quod eſt ἀνέθαλε.

CAP. IX. v. 8. *Speculator Ephraim cum Deo meo, Propheta laqueus ruinæ factus eſt, ſuper omnes vias ejus, inſania in domo Dei ejus*] Duræ ſunt omnes hujus loci expoſitiones, facilior ſe offert, ſi עם legas, non ſubſcripto Hiric, ſed Patach. 12 *Sed & væ eis*] LXX & Theodotion pro בשורי legerunt בשרי ut notat Hieronymus. 13. *Ephraim ut vidi, Tyrus erat fundata in pulchritudine*] Aquila, Symmachus, & Theodotion צור legere per Holem, pro Schurech, at LXX צור θήραν. quod ideo dico, ut vetus ſcripturæ varietas appareat.

CAP. X. v. 13. *Quia confiſus es in viis tuis, in multitudine fortium tuorum*] Pro דרכך LXX legerunt רכבך, ἐν τοῖς ἅρμασί σου.

CAP. XI. v. 6. *Et conſumet electos ejus*] Græci legerunt בידיו.

CAP. XII. v. 8. *Omnes labores mei non invenient iniquitatem quam peccavi.*] Tam Græci quam Chaldæus legerunt יגיעך & לך.

CAP. XIII. v. 2. *His ipſi dicunt: immolate homines vitulos adorantes*] Duplex hic fuit lectio; Aquila legit ישקין. vertit enim καταφιλοῦντες. melior forte erit lectio LXX, ישקטון, id eſt, *quieſcant vituli*. 5. *Ego cognovi te in Deſerto, in terra ſolitudinis*] Cognoſcere ſæpe eſt diligere, ſed LXX, & Chaldæus legerunt רעיתיך *pavi te*.

CAP. XIV. v. 5. *Quia averſus eſt furor meus ab iis*] *quia averſus eſt furor ab eo*, ſupple *populo*: נו : at Orientis codices habuerunt ממני, *à me: abiit à me ira*.

AD JOELEM

CAP. I. v. 17. *Computruerunt jumenta in ſtercore ſuo*] Legerunt LXX, & Hieronymus פרות, nos habemus פרדות, id ſignificat *grana* Chaldaice.

AD AMOSUM.

CAP. I. v. 1. *In paſtoribus*] Pro נקדים LXX legerunt נקרים: & verterunt ἐν νακκαρείμ, pro quo ἐν ἀκκαρείμ in quibuſdam libris ſcriptum eſt. 4. *Et devorabit domos Benadad*] Græci pro ד legerunt ר in hoc nomine.

CAP. IV. v. 13. *Et annuncians homini eloquium ſuum*] In Hebræo, *conſilium ſuum*. LXX pro מה שחו legerunt משיחו τὸν χριστὸν αὐτοῦ.

AD MICÆAM.

CAP. I. v. 10. *In domo pulveris pulvere vos conſpergite*] In textu eſt התפלשתי, ſed in margine התפלשי.

CAP. VI. v. 7. *Aut in multis millibus Hircorum pinguium*] Sic & Græci: ἐν μυριάσι χιμάρων πιόνων· legerunt vero aliter quam in Hebræo eſt ברבבות נחלי שמן *In denis millibus fluentorum olei*. Quæ lectio ſi vera eſt, per *fluenta* intelligenda ſunt vaſa maximæ capacitatis. 9. *Audite Tribus & quis approbabit iſtud?*] alii, *audite virgam, & eum qui conſtituit eam*. Ut ſit מי pro אשר ut alibi, at Chaldæum apparet legiſſe שמעו מטה רמי ועדה. 10. *Adhuc ignis in domo impii*] Legit אש cum *tſere*, non cum *hiric*: ſic & Græci.

AD HABACUCUM.

CAP. I. v. 5. *Et videte, admiramini, & obſtupeſcite*] Græci pro תמהו legiſſe videntur התמו in imperativo Niphal à תמם quod eſt ἀφανίζεσθε, mihi lectio quæ eſt in noſtris libris Hebræis, quam & Hieronymus & Chaldæus ſequuntur, non ſordet. 12. *Et non moriemur.*] לא נמות, ut nunc legitur: olim fuit לא תמות, quod Chaldæus ſequitur optime: *non morieris tu*.

CAP. II. v. 4. *Ecce qui incredulus eſt, non erit recta anima ejus in ſemetipſo*] Apparet LXX legiſſe עלפה & נפשו, ſenſu optimo. *Juſtus autem in fide ſua vivet*] Legerunt Græci אמונתי *fide mea*. i. e. *in me*. 16. *Et conſopire*] Legit הרעל: at noſtri codices habent הערל.

CAP. III. v. 2. *Domine opus tuum in medio annorum vivifica illud.*] Græci pro שנים legerunt hoc loco חיים. 5. *Ante faciem ejus ibit mors*] Græci דבר legere, cum alio puncto, dicunt enim λόγος.

AD SOPHONIAM.

CAP. II. v. 14. *Corvus in ſuperliminari*] Apparet & LXX & Hieronymum legiſſe ערב ubi nos habemus חרב: probat illorum lectionem locus Eſaiæ ſimilis, 34. 2. Chaldæus legit חרב vertitque, *deſolabunt portam ejus*.

CAP. III. v. 9. *Quia tunc reddam populis labium electum, ut invocent omnes in nomine Domini*] Pro ברורה quod eſt *purum*, Græci legerunt בררה εἰς γενεὰν αὐτῆς, ut & Hieronymus notavit.

AD AGGÆUM.

CAP. II. v. 8. *Et implebo domum iſtam gloria*] LXX hic pluraliter legere חמדת cum *Holem*, τὰ ἐκλεκτὰ, minus recte.

AD ZACHARIAM.

CAP. V. v. 3. *Quæ egreditur ſuper faciem omnis terræ*] Pro נקה Theodotion legit נכה *verberabitur*.

CAP. IX. v. 9. *Et ſalvator*] Mirum eſt, Latinum Græcos, & Chaldæum in hoc conſenſiſſe ut *ſalvatorem* verterent: nam in Hebræo legitur נושע. Aut ergo in codicibus melioribus quam quibus uſi ſunt Maſoretici, ſcriptum fuit יושע, aut (quod mirum eſt) omnes in eo convenerunt, ut paſſivum poſitum crederent pro activo, quomodo נדברו ſumitur, *Pſal.* 119. 23.

CAP. XI. v. 7. *Et alteram vocavi funiculum*] Sic & Græci, σχοίνισμα: unde apparet vocem חבלים ab iis lectam cum vocalibus aliis, quam quas aſcripſere Maſoretici, nam eadem vox aliter lecta aut *diſſipantes* ſignificat, aut *funes*: poſterior autem lectio plane ſenſui congruit. 11. *Et cognoverunt ſic pauperes gregis qui cuſtodiunt mihi, quia verbum Domini eſt*] LXX hic pro כן עניי legerunt una voce minus recte כנעני quod & Hieronymus notavit.

CAP. XII. v. 10. *Et adſpicient ad me quem confixerunt*] Legit אלי, ut nos habemus, alii libri habent אליו, ſed perinde eſt. LXX commutatis literis perquam ſimilibus legerunt רקדו ἀνθ' ὧν κατωρχήσαντο. 11 *Sicut planctus Adadremmon in campo Mageddon*] LXX legerunt הדר ראון.

AD MALACHIAM

CAP. I. v. 13. *Et exſufflatis illud*] והפחתם, at LXX legerunt והפחתים, καὶ ἐξεφύσησα αὐτά· ita enim eſt in editione Sixtina omnium emendatiſſima, optimo ſenſu.

CAP. II. v. 3. *Ecce ego projiciam vobis brachium*] Legit ut Græci זרע, cum *Holem* ante *Aiin*, noſtri libri habent cum *Patach* ante *Aiin*, זרע, id eſt, *Semen*. Senſus autem Græcus eſt optimus.

AD JUDITHAM.

CAP. II. v. 14. *A torrente Mambræ*] In Latino fuerat credo, *Abre*, unde imperiti ſcribæ fecere *Mambræ*, ex loco *Gen.* 13. 18.

AD ESTERIS *additamenta*.

CAP. XIV. v. 16. *Quod abominer ſignum ſuperbiæ*] Hæc, ut & de trinoctii continentia apud Tobiam, videntur à Chriſtiano aliquo addita.

AD LIBRUM SAPIENTIÆ.

CAP. IX. v. 4. *Da mihi ſedium tuarum aſſiſtricem Sapientiam*] Scripſit puto *Aſſeſſricem*, πάρεδρον, latine potuit dicere *Aſſeſſorem*: nam ejus ſoni verbalia fœminino aptantur generi, ut *Dea ſponſor* apud Ovidium. 7. *Altare, ſimilitudinem Tabernaculi ſancti tui, quod præparaſti ab initio*] Deeſt *Et*; vult enim à Salomone ſtructum & Altare & Sanctum Sanctorum, quod imago eſt Cœli illius inconſpicui, &c.

CAP. X. v. 7. *Et incredibilis animæ memoria ſtans pigmentum ſalis*] Recte vertas, *incredula animæ*: ἀπιστούσης. deinde *columna ſalis*, στήλη.

CAP. XI. v. 8. *Qui cum minuerentur.*] Non eſt hoc in Græco, ſed connectendo melius ſenſui additum ab Interprete.

CAP. XII. v. 16. *Et ab hoc quod omnium Dominus es, omnibus te parcere facis.*] Puto ſcripſiſſe Interpretem: *& hoc quod omnium Dominus es, omnibus te parcere facit*. Ita enim in Græco, & ſenſus idem qui ſupra 11. 27. 22. *Cum ergo das nobis diſciplinam*] Puto ſcripſiſſe Interpretem, *Cum ergo das nobis Diſcipulinam*. Non enim tempus deſignatur, ſed oſtenditur Deum multo lenius agere cum Iſraelitis, quam cum Idololatris.

CAP. XIV. v. 24. *Per invidiam occidit.*] Puto ſcripſiſſe Interpretem, *per inſidiam.* λοχῶν ἀναιρεῖ.

CAP. XVII. v. 14. *Aliquando animæ deficiebant traductione*] Scripſit Interpres, *Traditione*: id enim reſpondet Græco παραδόσει. 18. *Imago tenebrarum quæ ſuperventura erat illis*] *Quæ ſuperventuræ erant illis*, ſcripſit Interpres, nempe poſt hanc vitam exactam.

AD ECCLESIASTICUM.

CAP. I. v. 26. *Exercitatio autem peccatoribus ſapientia.*] Male ſcriptum eſt *Exercitatio* pro *Exſecratio*.

CAP. XIII. v. 22. *Quæ communicatio ſancto homini ad Canem?*] Eſt error Exſcriptoris; nam Interpres haud dubie ſcripſit *Hyanæ ad Canem*, quomodo eſt in Græco. Sed imperitus *Hyanæ* mutavit in *homini*, ac demum ad implendum ſenſum, addidit *Sancto*: tanta eſt Naturæ pugna inter *Hyænam* & *Canem*, ut conſpecta Hyænæ umbra, Canes obmuteſcant, *Plin.* 8. 10. *Aut quæ pars diviti ad pauperem?*] Et hic error eſt Exſcriptoris. Nam Interpres *Pax* ſcripſit, εἰρήνη.

CAP. XIV. v. 10. *Oculus malus ad mala, & non ſaturabitur pane indigens, & in triſtitia erit ſuper menſam ſuam.*] Conjunxit duas lectiones. Nam ubi alii libri habent ἐλλειπὴς, ibi alii ἐν λύπῃ.

CAP. XX. v. 23. *Et ab imprudenti perſona perdet eam: perſonæ autem acceptione perdet ſe.*] Duplex Interpretatio ἐκ διττογραφίας nata irrepſit in Textum.

CAP. XXII. v. 14. *Non erudietur qui non eſt ſapiens in bono, &c.*] Varias Interpretationes ex varia lectione in unum miſcuerunt exſcriptores. 31. *Amicum ſalutare non confundar*] Scripſit Interpres *Salvare*, eſt enim in Græco σκεπάσειν.

CAP. XXV. v. 14. *Et occæcat vultum ſuum tanquam urſus, & quaſi ſaccum oſtendit.*] Hic quoque, ut alibi, duæ lectiones in Græco diverſæ, duas nobis Interpretationes peperere, quarum utraque tandem in Textum recepta eſt.

CAP. XXX. v. 23. *Et theſaurus ſine defectione ſanctitatis*] Interpres ſcripſit *ſanctitas*. 24. *Miſerere animæ tuæ placens Deo, & contine, &c.*] Hic quoque pari de cauſa interpres quædam addidit. 25. *Et non eſt utilitas in illa*] Hoc in Græcis quibuſdam deeſt, ſed eſt in Sixtina, & ſine eo brevior hæc eſt periodus cæteris & ſenſus eſt optimus. v. 27. *Splendidum cor & bonum in epulis eſt*] Ordo hujus Sententiæ in Sixtina, in Græco, & in Latino, alius eſt, atque alius.

CAP. XXXI. v. 2. *Cogitatus præſcientiæ avertit ſenſum, &c.*] Legit multo aliter quam nos habemus in Græco, nempe, μέριμνα ἀγρυπνίας ἀπαιτήσει αἴσθησιν, ϗ ἀῤῥώστημα βαρὺ ἐκνήψει θυμόν· ſed Græcus ſenſus optimus eſt, & huic loco conveniens, ſi pro ἐκνήψει ſcribas ἐκνίψει. 5. *Et qui ſequitur conſumptionem replebitur ea.*] Nihil hoc ad præſentem materiam, legimus in Græco, ϗ ὁ διώκων διαφορὰν, ἐν αὐτῇ πλησθήσεται. At olim ſcriptum fuiſſe pro certo habeo: ϗ ὁ διώκων διαφορὰν, ἐν αὐτῇ ἐλαθήσεται. 9. *Fecit enim mirabilia in vita ſua*] Legit, ἐν ζωῇ αὐτοῦ. Nos habemus ἐν λαῷ αὐτοῦ. 19 *Utere quaſi homo frugi his quæ tibi apponuntur, &c.*] Aliter hæc in Græco habent, ϗ ἐπὶ παντὶ ῥήματι διαρκοῦ. (alii libri habent, πράγματι, ſenſu eodem.) 31 *Sic vinum corda ſuperborum arguet.*] Legit καρδίας, ut in Sixtinâ eſt; non ἐν καρδίᾳ, ut in aliis: pendet hoc ab eo quod præceſſit δοκιμάζει. At recte legit ἐν μέθῃ, non ἐν μάχῃ ut habet Sixtina. 41. *Verba improperii non dicas illi, & non premas illum in repetendo*] Legit ἐν ἀπαιτήσει, ut eſt in quibuſdam libris: at melior lectio altera, ἐν ἀπαντήσει.

CAP. XXXII. v. 4. *Loquere major natu*] Alii codices habent, λάλησον πρεσβυτέρῳ· alii, λάλησον πρεσβύτερε· recte. 16. *Et illic lude & age conceptiones tuas, & non in delictis*] Legit, μὴ ἐν ἁμαρτίαις. Sed melior eſt Sixtinæ: ἐκεῖ παῖζε ϗ ποίει τὰ ἐνθυμήματά σου, ϗ μὴ ἁμάρτῃς λόγῳ, &c. 25. *Nec credas te viæ laborioſæ*] ἀπροσκόπτῳ habent quidam codices: at Sixtinus, ἀπροσκόπῳ. Sed legendum, ἀπροσκοπήτῳ. i. e. non bene exploratæ. 27. *In omni opere tuo crede ex fide animæ tuæ*] In Sixtina eſt: ἐν παντὶ ἔργῳ πίστευε τῇ ψυχῇ σου. In aliis: ἐν παντὶ ἔργῳ ἀγαθῷ, &c. Veram lectionem monſtrant ſequentia. Legendum enim: ἐν παντὶ ἔργῳ σῷ πίστευε τῇ ψυχῇ σου.

CAP. XXXIII. v. 6. *Equus emiſſarius*] Scripſit, puto, Interpres, *Equus admiſſarius*. Nam in Græco, ἵππος εἰς ὀχείαν. 13. *Sit tibi quaſi anima tua*] Sic Græci multi: ἔστω σοι ὡς ψυχή σου. Sixtina (ſed ex margine ut puto) ἔστω σοι ὡς σύ.

CAP. XXXIV. v. 12. *Et plurimas verborum conſuetudines*] Legit, ut quidam, ϗ πλείονα τῶν λόγων μου σύνεσίς μου. Hanc lectionem veram putem præ altera: ϗ τὰ πλάσματα. 14. *Spiritus timentium Deum quæritur*] Legit ζητήσεται. Sed rectius in Græco ζήσεται.

CAP. XXXV. v. 12. *Et in bono oculo ad inventionem facito manuum tuarum*] Legit, καθ' ἕρμα χειρός. Sed haud dubie legendum, καθ' εὕρεμα χειρός. 24. *Donec reddat hominibus ſecundum actus ſuos & ſecundum opera Adæ, &c.*] Aliter legit quàm in Græco habemus. Habemus autem ſic: ϗ ἀνταποδώσει ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ, ϗ τὰ ἔργα ἀνθρώπων, &c. verum pro certo habeo illa, τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, nata ex gloſſemate illius, κατὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ, deinde exſcribentium nimiâ diligentiâ in Textum recepta, qui rectius ſic habebit: ϗ ἀποδώσει ἀνθρώπῳ κατὰ τὰς πράξεις αὐτοῦ ϗ κατὰ ἐνθυμήματα αὐτοῦ.

CAP. XXXVI. v. 10. *Et memento finis*] In Græcis multis, μνήσθητι ὀργῆς. Sed in Sixtina melius, μνήσθητι ὁρισμοῦ. 13. *Et hæreditabis eos ſicut ab initio*] Eſt in Græco precativum, κατακληρονόμησαι. In aliis codicibus, κατεκληρονόμησα. Notet lector in exemplari quod ſecuta eſt Sixtina editio paginarum hic factam tranſpoſitionem magnam. Latini Interpretis exemplar melius habuit. 17 *Et ſuſcita prædicationes, &c.*] Lege ut in Sixtina eſt: ϗ ἔγειρον προφητείας, &c. non ut in aliis eſt codicibus, προφήτας.

CAP. XXXVII. v. 6. *Non obliviſcaris amici tui*] Legit hic interpres: μὴ ἀμνημονήσῃς, quomodo & in Sixtina eſt: male in aliis μὴ μνημονεύσῃς.

10. *Ne forte mittat ſudem*] pro κλῆρον quod nos in Græco legimus, Interpres recte legit, σκληρὸν, durum aliquid, quale *ſudes*. 21 *Verbum nequam immutabit cor, ex quo partes quatuor oriuntur*] Aliter legit quam nos habemus. Lectio Græca non una eſt. Optimè in Sixtina, diſtinctione tantum immutata, ἴχνος ἀλλοιώσεως καρδίας τέσσαρα μέρη ἀνατέλλει. 25 *Et fructus ſenſus illius laudabilis*] Legit αἰνετὸς, quod melius huic loco convenit quam πιστός. Utraque lectio invenitur in Græcis. Sed in Græco plus eſt, ἐπὶ σώματος.

CAP. XXXVIII. v. 2. *Et à Rege accipiet donationem*] Legit δόμα, ut in Sixtina, non ut in aliis, δόξαν. 15. *Incidet in manus medici*] Legit, ἐμπεσεῖ, nos habemus per optativum ἐμπέσοι. 23. *Memor eſto judicii mei*] κρῖμά μου· ſed rectius in Sixtina eſt, κρῖμα αὐτοῦ. 29. *Vapor ignis uret carnes ejus*] *Liquabit*, τήξει, id enim rectiùs quàm quod alii libri habent, πήξει. 30. *Vox mallei invocat aurem ejus*] Scripſit interpres, *vox mallei innovat aurem ejus*: eſt enim in Græco καινιεῖ. Quod autem quidam codices poſt σφύρας addunt, ϗ ἄκμονος, id rectiùs in aliis deeſt.

CAP. XXXIX. v. 13. *Et nomen ejus requiretur*] Legit, ζητήσεται. At nos habemus ζήσεται, *vivet*, non male. *proderit illi*] Legit hic interpres εὖ ποιεῖ αὐτῷ, recte, non ut nos habemus: ὅτι ὡς διχομηνία ἐπληρώθην. 21. *opera Domini univerſa bona valde*] Quod hic in Sixtina ſequitur, ϗ πᾶν πρόσταγμα ἐν καιρῷ αὐτοῦ ἔσται, &c. & quod inter iſta interjiciunt libri alii, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν τί τοῦτο· non in omnibus fuiſſe exemplaribus ex Latino apparet. 32. *Hæc omnia ſanctis in bona*] Legit, εἰς ἀγαθά. Sed melius libri alii, πάντα ταῦτα τοῖς εὐσεβέσιν ἀγαθά. 35. *Grando*] Legit χάλαζα, ut eſt in Sixtina, ſed alii libri habent θάλασσα. 37. *Neceſſitate præparabuntur*] Legit, εἰς χρείας, ut eſt in Sixtina, non ut in aliis, εἰς χεῖρας.

CAP. XL. v. 6. *Et ab eo in ſomnis quaſi in die reſpectus*] Legit σκοπιᾷ. Græci codices nunc habent σκοπιᾶς. Sed vera lectio eſt σκοπιάσει.

CAP. XLI. v. 12. *Et ſi nati fueritis in maledictione naſcemini*] Secutus eſt lectionem vitioſam. Vera eſt; ἐὰν γὰρ πληθυνθῆτε, &c. deinde illud πληθυνθῆτε, quod eſt obſcurius, aliquis expoſuit per γεννηθῆτε. Quidam & pro ἀπώλειαν ſcripſere pari ſenſu κατάραν. Sed commodiſſima eſt quam poſuimus lectio. 14. *Nomen autem impiorum delebitur*] In Græco legendum οὐκ ἀγαθῶν, non οὐκ ἀγαθόν. Et quod in quibuſdam eſt ἁμαρτωλῶν, ex gloſſemate in Textum male irrepſit. 19. *Reveremini*] Legendum ἐντράπητε, ut in Sixtina, pro quo male in aliis ἐντραπήσεται. 25. *Et ab averſione vultus cognati*] Bene legit συγγενοῦς, ut eſt in Sixtina, non ut in aliis, εὐγενοῦς.

CAP. XLII. v. 11. *Et objectione plebis*] In Græco ἔκκλητον λαοῦ ſcribitur. Sed reſcribendum ἔγκλητον λαοῦ, *accuſatam à populo*. 20 *Qui eſt ante ſæculum*] Rectior eſt lectio ὅς ἐστι, quam quæ in Sixtina, καὶ ἕως ἐστί.

CAP. XLIII. v. 5. *Feſtinare fecit iter*] Eſt recta lectio, κατέσπευσε, quam habet Sixtina, præ κατέπαυσε, quod habent editiones aliæ. 6. *Et luna in omnibus in tempore ſuo*] ϗ σελήνη ἐν πᾶσιν εἰς καιρὸν αὐτῆς. Sed melior alia lectio: εἰς στάσιν εἰς καιρὸν αὐτῆς· nam ἐποίησε, quod quidam codices habent, ex gloſſemate eſſe puto. 10. *Mundum illuminans in excelſis Dominus*] Legit κόσμον & κύριος. Sed melior lectio: κόσμος φωτίζων ἐν ὑψίστοις κυρίου. 14. *Acceleravit nivem*] Hic quoque pro κατέσπευσε, quod eſt in Sixtina, quidam codices male habent κατέπαυσε. 17. *In conſpectu ejus, &c.*] Eſt hic & in Sixtina tranſpoſitio: ordo melior in aliis codicibus Græcis, ut prius de Tonitru agatur, deinde de Ventis. 25. *Cogitatione ſua placavit abyſſum, & plantavit in illo Dominus inſulas*] Græce habemus λογισμῷ αὐτοῦ ἐκόπασεν ἄβυσσον ϗ ἐφύτευσεν ἐν αὐτῇ νήσους. Sed legendum eſt, ἄβυσσος, deinde, ἐφύτευσεν ἐν αὐτῇ νήσους· quantum peccent ſcribæ per ignorantiam, aut ſtudium perverſum Religionis, ex hoc loco intelligas: quidam enim ſic ſcripſere: ϗ ἐφύτευσεν αὐτὴν Ἰησοῦς. quod & in Latina quædam exemplaria irrepſit: *& plantavit illum Dominus Jeſus.* 28 *Propter ipſum confirmatus eſt itineris finis*] Legit δι' αὐτὸν εὐοδοῖ τέλος αὐτοῦ, ut eſt in quibuſdam codicibus. Sed melior videtur lectio altera: δι' αὐτὸν εὐοδοῖ ὁ ἄγγελος αὐτοῦ. Nam ἄβυσσος æque maſculinum ac fœmininum eſt.

CAP. XLIV. v. 2. *Multam gloriam fecit Dominus*] ἔκτισεν eſt in Græco: ſed rectiùs legas, ἐκτήσατο. Sequitur enim in Græco quod in Latino abeſt, ἐν αὐτοῖς. 13 *Et filii eorum propter illos uſque in æternum manent*] Interpres hic ſecutus eſt meliorem lectionem quæ eſt in Sixtina: ἔστη σπέρμα αὐτῶν, ϗ τέκνα αὐτῶν δι' αὐτοὺς ἕως αἰῶνος μενεῖ. Sic enim diſtinguendum.

CAP. XLV. v. 1. *Dilectus Deo & hominibus Moſes*] Ea lectio quam hic Interpres ſecutus eſt, ἠγαπημένος & Μωσῆς, non ἠγαπημένον & Μωσῆν, mihi placet. 4. *Sanctum fecit illum*] Videtur legiſſe, αὐτὸν ἡγίασεν, pro quo in Sixtina, una litera mutata, αὐτοῦ ἡγίασεν· in aliis, αὐτοῦ ἡγίασεν αὐτόν. 26 *Sacrificia Domini edent*] Legit Interpres, φάγωνται, non ut in Sixtina φάγονται. 30 *Principem ſanctorum & Gentis ſuæ*] Legit προστάτην, ut & nunc Græci Codices. Sed omnino legendum προστατεῖν ἁγίων καὶ λαοῦ αὐτοῦ.

CAP. XLVI. v. 1. *Jeſus filius Nave*] Ex Ναυῆ facto Ναυῆ per errorem exſcriptoris. *Hoſtes ipſe Dominus percuſſit*] Legit πολεμίους, ϗ κύριος. Sed melior lectio quam habemus: τοὺς γὰρ πολέμους κυρίου αὐτὸς ἐπολέμησεν. 17 *Cognitus eſt verbis ſuis fidelis quia vidit Deum lucis*] Et *per verba cognitus eſt fidus in viſis*. Nam πιστὸς ὁράσεως eſt in Sixtina, quod in aliis male deſideratur. Latinus autem id legit, ſed corrupte.

CAP. XLVII. v. 3. *Cum leonibus luſit*] Eſt in Sixtina ἔπαιξεν. Verum alii codices habent ἐπεξένωσεν, i. e. *apud Leones divertit.* *Nunquid non occidit Gigantem?*] οὐχὶ deeſt in pleriſque codicibus Græcis. Sed eſt in Sixtino, & eſt Admirantis. 15 *Cui ſubjecit Deus omnes hoſtes*] In Græcis quibuſdam: ϗ ἐνδοξάσθη ὡς ὁ Θεὸς κατέπαυσε κυκλόθεν αὐτῷ. At in Sixtina brevius: ᾧ ὁ Θεὸς κατέπαυσε κυκλόθεν, id eſt, τὰ κυκλόθεν. *Eruditus es in Juventute*] Rectius in Sixtina legitur ἐσοφίσθης, & ἐν νεότητί σου, quam cum aliis ἐσοφίσθη, & ἐν νεότητι αὐτοῦ. 19. *Et in nomine, &c.*] Partes hujus commatis recte connectuntur in quibuſdam cod. nec male poſt illud, τοῦ

τοῦ, addi, πάσης τῆς γῆς. 29. *Et Jerobiam filium Nabath*] υἱὸν Ναβὰτ eſt in Sixtina; at alii codices habent υἱὸς Ναβὰτ, ut ſubaudiatur *fuit, qui*.

CAP. XLVIII. v. 10. *Qui ſcriptus es in judiciis temporum lenire, &c.*] Variant hic multum Græcæ Lectiones, & inter ſe, & à Latina.

CAP. XLIX. v. 7. *Dederunt, &c.*] ἔδωκε hic rectius legitur quàm ἔδωκαν. 11. *Benefacere illis, &c.*] ἀγαθῶσαι eſt in Sixtina. Sed rectius legi puto ἠγάθωσε· cujus Gloſſema κατώρθωσε in alios libros irrepſit.

CAP. L. v. 1. *Corroboravit Templum*] ἐστερέωσε τὸν ναὸν, ut in Sixtina, non τὸν λαὸν, ut in aliis. 5. *Qui prævaluit amplificare civitatem*] Legit, ϗ ἐνίσχυσεν πόλιν ἐμπολιορκῆσαι. Sed alii libri habent, ϗ ἐνίσχυσας πολιορκίας. 20. *Et in magna domo auctus eſt ſonus ſuavitatis plenus*] Ita eſt in Sixtina: ἐν πλείστῳ οἴκῳ ἐγλυκάνθη μέλος, non male. Alia exemplaria habent ἐν πλείστῳ ἤχῳ. 23. *Et iteravit orationem ſuam, &c.*] Legit ἐδευτέρωσεν, & ἐπιδέξασθαι. Sed vera eſt lectio quæ in plurimis Cod. extat: ἐν προσκυνήσει ἐπιδέξασθαι τὴν εὐλογίαν παρὰ ὑψίστου. 25. *Det nobis jucunditatem cordis*] Hoc male abeſt ab aliis codicibus. Eſt autem in Sixtina, δῴη ἡμῖν εὐφροσύνην καρδίας. 28. *Qui ſedent in monte Sehir*] ἐν ὄρει Σηείρ, pro quo nunc legimus, ἐν ὄρει Σαμαρείας. Lectionem hanc quam in ſuis codicibus Græcis interpres Latinus repetit, præferam, &c. 31. *Quia lux Dei veſtigium ejus eſt*] Hic ubi Latinus hunc ſermonem finit, finit & Sixtina Græca editio. alii vero libri præterea aſcribunt, ϗ τοῖς εὐσεβέσιν ἔδωκε σοφίαν, εὐλογητὸς κύριος εἰς τὸν αἰῶνα. γένοιτο, γένοιτο.

CAP. LI. v. 12. *De manibus Gentium*] eſt quidem in Sixtina, & ἐθνῶν, ſed alii codices ſatis bene habent, ἐχθρῶν. 13. *Exaltaſti ſuper terram habitationem meam*] In Græcis pleriſque: ἀνύψωσα ἀπὸ ὀργῆς ἱκετείαν μου. In Sixtina vero: ἀνύψωσα ἐπὶ γῆς ἱκετείαν μου. Unde media lectio vera exurgit ἀνύψωσα ἀπὸ γῆς ἱκετείαν μου. 25. *Et in faciendo eam confirmatus ſum*] In Sixtino eſt, ϗ ἐν ποιήσει λιμοῦ διηκριβωσάμην· & annotatur alios libros habere ϗ ἐν ποιήσει μου. Media lectio vera: ϗ ἐν ποιήσει μου διηκριβωσάμην. 26. *Inſipientiam ejus luxi*] Recte legit, ϗ τὰ ἀγνοήματα αὐτῆς ἐπένθησα. Pro quo in quibuſdam libris male, ἐπενόησα. 37. *In miſericordia ipſius*] Legit ἐπὶ τῷ ἐλέει αὐτῆς, non αὐτοῦ.

AD LIBRUM BARUCHI.

CAP. I. v. 17. *Et non credidimus diffidentes in eam*] Hic tres verſiones diverſæ illius, ϗ ἠπειθήσαμεν αὐτῷ, in unam coaluerunt, ſcribentium vitio.

CAP. II. v. 21 *Inclinate numerum veſtrum*] Male admodum in Græcis omnibus κλίνατε τὸν νόμον, cum et ex Latino interprete, & ex ſenſu appareat legendum, τὸν ὦμον. 25. *Et in emiſſione*] Verſionum Græcarum aliæ habent ἐν ἀποστολῇ, pro quo aliæ ἐν λοιμῷ. 33. *Reminiſcentur*] Recte legit, ὅτι μνησθήσονται· non ut nunc in Græcis ſcribitur, ὅτι μνησθήσομαι. 34. *Dominabuntur eis*] Melius in aliis codicibus Latinis *ejus*. nam in Græco eſt κυριεύσουσιν αὐτῆς, ſc. τῆς γῆς.

CAP. V. v. 8. *Obumbraverunt*] Legit ἐσκίασαν, pro quo nos habemus ἐσκίρτησαν.

CAP. VI. v. 19. *Et veſtimentum ipſorum, & non ſentiunt*] Legit recte in Græco ϗ τὸν ἱματισμὸν αὐτῶν ϗ οὐκ αἰσθάνονται. in noſtris codicibns ϗ illud deſideratur. 51. *Unde ergo notum eſt quia non ſunt Dii?*] Sequitur interpres Græcum, quale nunc eſt. Sed excidit negativa particula. Recta enim eſt lectio: τίνι οὖν γνωστέον ἐστὶν, ὅτι οὐκ εἰσὶν θεοί.

AD MACCABAICUM I.

CAP. I. v. 60. *Secundum edictum Regis*] Legit κατὰ τὸ σύγκριμα τοῦ βασιλέως. in noſtris Græcis male excidit κατά.

CAP. II. v. 2. *Gaddis*] Bene legit in Græco, Γαδδὶς (Joſepho Γαδδὶς) non ut nos habemus, Ἰαδδίς. 16. *Conſtanter ſteterunt*] Legit hic interpres συνέστησαν, non ut nos habemus συνήχθησαν, & ut puto, rectius. 33. *Reſiſtitis & nunc adhuc*] In græco eſt, ἕως τοῦ νῦν ἐξελθόντες ποιήσατε κατὰ τὸν λόγον τοῦ βασιλέως. Sed apparet latinum legiſſe, ἕως ποτε· νῦν ἐξελθόντες, &c. 67. *Vindicate vindictam*] Videtur legiſſe ἐκδικήσατε ἐκδίκησιν, non male. In noſtris græcis illud verbum excidit, aut conſtructio eſt κατὰ σύλληψιν.

CAP. III. v. 48. *Et expanderunt libros Legis, de quibus ſcrutabantur Gentes ſimilitudinem ſimulacrorum ſuorum*] Eſt ſic in quibuſdam codicibus Græcis· at in aliis plenius, περὶ ὧν ἐξηρεύνων τὰ ἔθνη τοῦ ἐπιγράφειν ἐπ' αὐτῶν τὰ ὁμοιώματα τῶν εἰδώλων αὐτῶν. 8. *Gazer civitatem*] In Græco legitur τὴν Γαζὴρ· ſed Ἰαζὴρ legendum, nam Joſephus habet Ἰάζωρον. 26. *Et in Alimis*] ἐν Ἀλέμοις hic in Græcis: ſed legendum videtur literis tranſpoſitis ἐν Μαλέοις. *Et in Caſphor*] In Græco χασφώρ. ſed reſcribendum χάσφων, χάσφωμα Joſepho. 66. *Perambulabat Samariam*] Pro Σαμαρείαν, lege Μάσφαν, ex Joſepho. nam Samaria longe abeſt ab iis locis, ubi tunc Bellum gerebatur.

VI. v. 1. *Elymaidem in Perſide*] Secutus eſt hoc loco interpres Joſephum qui urbem vocat Elymaida, quia in hoc libro quem plerunque ſequitur, legerat, Ἐλύμαις, &c. cum hoc tempore ſyncerior extet lectio, ἐν Ἐλύμαις ἐν τῇ Περσίδι. 38. *In Legionibus ejus*] Legit Latinus φάλαγξιν· ſed quam nos habemus in Græco lectionem, φάραγξιν, apparet ex Joſepho veram eſſe, qui ductum Peditem ἐπὶ τὰ στενὰ dicit. 39. *In clypeos aureos & æreos*] In Græco tantum eſt, χρυσᾶς ἀσπίδας: at in Joſepho, τάς τε χρυσᾶς ϗ χαλκᾶς ἀσπίδας. 39. *Eleazar filius Saura*] In Græco Ἐλεάζαρος ὁ Σαυαράν· ſed legendum, ut in aliis eſt Codicibus, Ἀυαράν.

CAP. VII. v. 19. *Bethzecha*] Scripſit interpres *Bethzetha* in Græco Βηζαὰθ pro Βηθζαὰθ, Joſepho Βηθζηθώ. 22. *In Iſrael*] Legit ἐν Ἰσραὴλ, quod rectius, quam quod nunc habemus in Græco, ἐν Ἱερουσαλήμ. Natus error ex Scriptionum compendiis ΙΛ ΙΛΜ.

CAP. VIII. v. 1. *Quæ poſtulantur*] Legit hic interpres προσηξιωμένοις, non προσηξιωμένοις ut quidam habent Libri. 30. *Hi aut illi*] In Græco recte, ἔτοι ϗ ἔτοι, non ἔτοι ἢ ἔτοι, ut legiſſe videtur interpres.

IX. v. 50. *Et in Bethoron*] In Græco Βαιθήλ· & in Joſepho Βεθηλαν, legendum forte Βιθήρ, & in Joſepho Βεθηράν. 69. *Iratus*] Legit interpres ὠργίσθη, melius ſane quam ὠργίσθησαν.

X. v. 71. *Bellorum*] Legit πολέμων, non ut nos habemus, πλέων, hanc tamen lectionem confirmat Joſephus, hunc ſcriptorem plurimum ſequens.

CAP. XI. 3. *Ptolemaus*] Recte legit interpres Πτολεμαῖος, non ut nos in Græco, Πτολεμαΐδος. 49. *Ad Emalchuel*] Puto recte ſcriptum hoc nomen in Latino, & inde emendandum Græcum, ut pro Εἰμαλκουὲ, legatur Ἐμαλκουήλ.

CAP. XIII. v. 37. *Et Babem*] τὴν βαΐνω in Græco, ſed legendum, ut legit interpres Latinus τὴν Βαΐν.

CAP. XIV. v. 23. *Scripſimus*] Legit ἐγράψαμεν, pro quo in Græco eſt ἔγραψαν. 35. *Actum Simonis*] Πίστιν *fidem Simonis*. Sed quia interpres ſcriptum reperit compendio πν. legit πρᾶξιν, quomodo & quidam habent libri Græci.

CAP. XV. *Et in Siden*] *Pamphyliæ urbem*, niſi forte legendum Σιδῆνα. In Græco Sixtino eſt, ϗ εἰς Σίδην. *Et in Rhodum*] Hoc nomen male deeſt in Græcis nonnullis. 27. *Et noluit ea accipere*] Legit ut nos habemus in Græco, καὶ οὐκ ἠθέλετο. Sed Joſephus vult nos legere καὶ ἐδέ.

AD MACCABAIUM II.

CAP. I. v. 19. *In valle ubi puteus erat altus & ſiccus*] In Græco: ἐν κοιλώματι φρέατος τάξιν ἔχοντος ἄνυδρον. Pro quo eruditi recte monent ſcriptum olim fuiſſe βάθος ἔχοντος ἄνυδρον, quod probo.

CAP. III. v. 4. *Contendebat, obſiſtente ſibi Principe Sacerdotum, iniquum aliquid in Civitate moliri*] Legit in Græco, quomodo eſt in Sixtina: διηνέχθη τῷ Ἀρχιερεῖ περὶ τῆς κατὰ τὴν πόλιν παρανομίας. At mihi verior videtur lectio aliorum librorum: ἀγορανομίας.

CAP. IV. v. 21. *Propter Primates, &c.*] Puto interpretem ſcripſiſſe *Primatus*. In Gr. διὰ τὰ πρωτοκλίσια, vel πρωτοκλισία. Scribendum arbitror πρωτοκλεῖα. 29. *Soſtratus autem prælatus eſt Cypriis*] Legit: Σώστρατος ὁ ἐκράτησε ἐπὶ τῶν Κυπρίων. Sed nos habemus in libris Græcis omnibus: Σώστρατος ὁ Κράτητα τὸν ἐπὶ τῶν Κυπρίων. 40 *Duce quodam Tyranno*] Ἡγησαμένου πρός Τυράννου, ut eſt in Sixtino; nam in aliis, Αὐράνου.

CAP. V. v. 9. *Et qui multos de patria ſua expulerat peregrè periit.*] Bene legit in Græco, ὁ συχνὸς τῆς πατρίδος ἀποξενώσας, ut eſt in Sixtino, non ὡσεὶ χοῦς, ut eſt in aliis editionibus. 24. *Odioſum principem*] Legit hic interpres, μισάρχην, cum Græci codices nunc omnes habeant μυσάρχην.

CAP. VI. v. 1. *Antiochenum*] Scriptum fuiſſe credo per compendium αντν. pro Ἀντιοχεῖον. Librarii inde fecere αθ. id eſt, Ἀθηναῖον.

CAP. VII. v. 28. *Ex nihilo fecit*] ἐξ οὐκ ὄντων. Alii libri habent οὐκ ἐξ ὄντων.

CAP. VIII. v. 23. *Ad hoc etiam ab Eſdra lecto illis ſancto libro*] Legit ἔτι ϗ ὑπ' Ἐσδρᾳ. At nos habemus: ἔτι ϗ Ἐλεάζαρον παραναγνοὺς τὴν ἱερὰν βίβλον. Ego legendum puto ἔτι ϗ Ἐλεάζαρος παραναγνοὺς τὴν ἱερὰν βίβλον. 27. *Stillans in illos*] Legit στάξαντος αὐτοῖς, ut eſt in quibuſdam libris. Sixtina habet τάξαντος· prius præfero.

CAP. XI. v. 21. *Menſis Dioſcori*] Legit Διοσκόρου, pro eo quod Græci codices habent Διὸς Κορινθίου, mendoſe haud dubiè. Ego ſcriptum fuiſſe puto Δίου. 36. *conferentes*] Legit ἐπισκεψάμενοι, quomodo habet & Sixtina. Sed præpono lectionem quæ eſt in libris aliis, ἐπισκεψάμενοι.

CAP. XIV. v. 3. *Temporibus commiſtionis*] Legit ut in Sixtina eſt ἐν τοῖς τῆς ἐπιμιξίας χρόνοις. Male in aliis libris, ἀμιξίας. 19 *Theodotium*] Pro *Theodotion*; rectius in aliis Latinis, *Theodotium*. Eſt enim in Græco Θεόδοτον. 21. *Et ſingulis ſellæ prolatæ ſunt & poſitæ*] In Sixtina eſt ϗ παρ' ἑκάστου διαφόρους ἔθεσαν δίφρους. In aliis, παρ' ἑκατέρου ἔθεσαν δίφρους. 38. *Continentiæ propoſitum*] In Græco, τῆς ἀμιξίας κρίσιν, &c.] ubi non dubitem pro ἀμιξίας reſcribendum ἐπιμιξίας, faventibus libris quibuſdam.

CAP. XV. v. 39. *Concedendum eſt mihi*] Legit ἀρεστόν μοι, nos habemus ἔστω ἐφικτόν μοι.

AD MACCABAICUM. III.

ϗ ἕτερον ὁμοθυμαδὸν] Ita quædam editiones. At Sixtina: ὁ μὲν οὖν Ἀρχιερεὺς Σίμων ἐξ ἐναντίας τοῦ ναοῦ κάμψας τὰ γόνατα ϗ τὰς χεῖρας προτείνας εὐτάκτως, ἐποιήσατο τὴν δέησιν τοιαύτην. Διά τι τῶν προαποδεδεγμένων συμπτωμάτων] Sic recte in Sixtina: male in aliis συμπτόνων. τὰς ἐννενωμένας] Alii codices ἐννενομένας. Sed vera lectio eſt ἀνομουμένας. προσαναληφθέντας] Legendum ut in Sixtina προκαταπεφραγμένης. τότε καταφημίσαντες] Rectius in Sixtina καταφημίσαντες. ἰδίαν οἰκίαν] Rectius in Sixtina οἰκίαν.

AD MAT-

AD MATTHÆUM.

Εὐαγγέλιον κατὰ Ματθαῖον] Vetus Inſcriptio non habuit nude εὐαγγέλιον, ſed εὐαγγέλιον Ἰησοῦ Χριστοῦ, ut eſt initio Marci.

CAP. I. v. 18. ἡ γέννησις] Olim plerique codices habuere γένεσις· non multum intereſſe videtur, utro legamus modo. 23 ἕξει] Ita rectius quam ἔχει, quod legere videtur Hieronymus. καλέσουσι] Non dubitem ſequi optimorum codicum & Syri interpretis fidem. Præſertim cùm ita jam olim legerint Origenes & Chryſoſtomus. καλέσεις, quod quidam codices & Euſebius ſequuntur, eſt à Græco *LXX* ſenum, qui hic Hebraiſmum ſecuti ſunt.

CAP. II. v. 11. τοὺς θησαυροὺς] Quædam exemplaria Epiphanii tempore habebant hoc loco πήρας, quod ex interpretamento eveniſſe arbitror.

CAP. III. v. 8. Καρπὸν ἄξιον τῆς μετανοίας] Lucas plurali numero dixit καρποὺς ἀξίους, quod hoc loco in codices quoſdem pervaſit, ſequente Syro. Sed illam lectionem Latinus & plurimi codices præferunt. 11. πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί] Librarii audaciores delerunt hoc loco voculam πυρὶ, quod in quibuſdam codicibus videre eſt.

CAP. IV. v. 10. ὕπαγε] Quod in quibuſdam codicibus additur ὀπίσω μου, aliunde aſſutum eſt, quod & Syrus & Græci ad hunc locum Scriptores oſtendunt.

CAP. V. v. 10. αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν] Clementis temporibus diverſo modo hic locus legebatur. Ipſe citat ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται, quod ex ſequenti commate irrepſit. Ab aliis legi teſtatur ὅτι ἄυλοι ἔσονται τέλειοι, atque etiam, ὅτι ἕξουσι τόπον ὅπου οὐ διωχθήσονται, quæ omnia gloſſemata eſſe arbitror explicantia quid eſſet βασιλεία τῶν οὐρανῶν hoc loco. 22. εἰκῆ] Hanc vocem Syrus Interpres tam propriam hoc loco exiſtimavit, ut retinere eam maluerit quàm vertere. Quo minus accedendum Hieronymo hanc vocem eradenti ex quorundam exemplarium fide. Præſertim cùm Græcos interpretes eam legiſſe appareat, & Juſtinus ipſe ita proferat hanc ſententiam; deinde & Irenæus duobus locis, l.2 c 56. & lib. 4. c.31. 33. καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται] Abfuiſſe hanc particulam à quibuſdam exemplaribus teſtatur Auguſt. at nunc in omnibus legitur, ut & infra, c. 19. 45. γένησθε υἱοὶ τοῦ πατρός] In quibuſdam codicibus pro υἱοὶ legebatur ὅμοιοι, interpretamento in textum recepto, quod ex Chryſoſtomo apparet. 46. Pro [οἱ τελῶναι] quidam codices ſcribebant οἱ ἐθνικοί. 47 Ἀσπάζεσθε τοὺς ἀδελφούς] Quod hic quidam codices habent φίλους, ex interpretamento eſt.

CAP. VI. v. 1. τὴν δικαιοσύνην ὑμῶν] Cùm ita legiſſe Syrum & Arabem appareat, nec deſit librorum auctoritas, omnino hic accidiſſe arbitror (quod alibi ſæpe) ut altera lectio ex interpretamento gloſſematis nata ſit. Quia enim δικαιοσύνη in ſenſu ἐλεημοσύνης erat gloſſema; id eſt, vox minus uſitata, & Judæis Helleniſticis quam Græcis notior, ideo aſcripta eſt vox altera uſus frequentioris. 13. ἀπὸ τοῦ πονηροῦ] Quod ſequitur [*Quoniam tuum eſt regnum, poteſtas, & gloria, in ſecula ſeculorum*] cùm in vetuſtiſſimis exemplaribus Græcis non extiterit, extet autem & in Syriaco & in Latino contextu, & in Arabico, argumentum nobis exhibet unde diſcamus, non Arabicam tantum & Latinam, ſed & Syriacam verſionem factam eſſe poſtquam Eccleſiarum λειτουργία formam certam acceperat: nam ex Græciæ conſuetudine cœpta eſt aſcribi hæc δοξολογία magis, quam pars precationis, Latinis omnibus ignota: ſed & *Amen* apparet non à Chriſto additum, ſed ex more veteris Eccleſiæ publicam vocum recitationem eâ voce approbantis. 18. ἀποδώσει σοι] ἐν φανερῷ, quod pauciores hic addunt, ex locis ſuperioribus repetitum eſt. 25. τί φάγητε καὶ τί πίητε] Aſſentior codicibus ita ſcribentibus.

CAP. VII. v. 14. τί στενὴ] Ita hoc loco legiſſe Græcos apparet, ita Syrum, ita Latinum interpretem: nihil mutandum. 25. Τεθεμελίωτο] Ita hæc vox extat in omnibus codicibus, cum uſus poſtularet ἐτεθεμελίωτο.

CAP. X. v. 8, καθαρίζετε] Quod hic quidam aſcribunt νεκροὺς ἐγείρετε, id non miror abeſſe à vetuſtiſſimis exemplaribus, neque agnoſci à Græcis hunc locum exponentibus: Nullum enim mortuum ab Apoſtolis vitæ redditum legimus, ante Chriſti Reſurrectionem: adjectum ex aliis locis eò eſt credibilius, quia Syrus & Latinus non eodem loco ponunt hoc membrum. 10. μηδὲ ῥάβδον] ῥάβδον non ῥάβδους legerunt Syrus & Latinus. 12. Ἀσπάσασθε αὐτήν] Alii poſtea, cum non putarent ſatis cohærere quod ſequitur, ἡ εἰρήνη ὑμῶν, voces aliquot ex Luca huc infarſerunt. 23. Διώκωσιν] Quia erat obſcurius, adjecta eſt olim interpretatio διώκωσιν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, quæ deinde (ut fieri ſolet) in aliquorum codicum textum admiſſa eſt. 25. Βεελζεβοὺβ] Ita Syrus, ita Latini veteres, ita Hebræus Sermo, quod alii ſcribunt Βεελζεβοὺλ, aut ſcriptoris aut pronunciationis eſt corruptio, quæ in poſtremas literas ſæpe incidit.

CAP. XII. v. 14. συμβούλιον ἔλαβον] Et hoc loco quidam codices ex interpretamento habent συμβούλιον ἐποίησαν. 20. ἕως ἂν ἐκβάλλῃ εἰς νῖκος τὴν κρίσιν] Non aſſentior Hieronymo ſuſpicanti omiſſum hic aliquid exſcribentium vitio.

CAP. XIII. v. 8. ὃ μὲν] ὃ cum accentu; ita enim optimi codices. 54. ἐν τῇ συναγωγῇ] Id rectius puto, quam quod Syrus & Latinus poſuerunt, *in Synagogis*. 55. Καὶ Ἰωσῆς καὶ Σίμων] etiam & hic quidam codices habent Ἰωσήφ, ex vetere interpretamento haud dubié.

CAP. XIV. v. 3. Φιλίππου] Cum nomen hoc extet in Marci exemplaribus omnibus in antiquiſſimis etiam Matthæi & Lucæ, atque omnibus iſtis locis apud Syrum & Latinum interpretes, ſolicitanda lectio non eſt.

CAP. XV. v. 39. Μαγαδὰν] Ita olim habuit Græca lectio, ut ex Hieronymo & Auguſtino apparet, atque etiam nunc optimæ notæ codices. Ita & Latinus vetus. Quare cum nunc etiam exemplaria quædam μαγαδὰν habeant, ea Scriptura pluribus teſtimoniis niti videtur.

CAP. XVI. v. 20. ἵνα μηδενὶ εἴπωσιν ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ Χριστός] Ita omnino legendum, quomodo habet Syrus, vetuſtiſſimaque tum Græca tum Latina exemplaria. Et apparet non aliter legiſſe aut olim Origenem, aut poſtea Ambroſium, aut ſerius Theophylactum: quod nonnulli codices hic habent Ἰησοῦς, haud dubie interpretamentum fuit.

CAP. XVIII. v. 28. εἴ τι ὀφείλεις] Non auſim movere hanc veterum codicum lectionem. Nam ſolet εἰ ſæpe non Conditionem, ſed Generalitatem ſignificare. 35. τὰ παραπτώματα αὐτῶν] Vetuſtis codicibus, qui hæc verba habent adjecta, cum Chryſoſtomo & Theophylacto aſtipulatur Syrus Interpres.

CAP. XIX. v. 9. μὴ ἐπὶ πορνείᾳ (non εἰ μὴ ἐπὶ)] Ita vetus editio Complutenſis. Atque ita legit Syrus: i.e. *cum non ſit adultera*. 17. τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστιν ὁ ἀγαθός] Cum & vetuſtiora & emendatiora exemplaria hanc lectionem præferant, quam ſecutus eſt tum vetus quo nunc utimur Latinus Interpres, tum illi codices quibus uſi ſunt Auguſtinus, Hieronymus, atque alii, multo eſt credibilius, lectionem alteram ex Marco & Luca huc traductam (quod ſæpe accidit) quam iſtam aliunde irrepſiſſe. Antiquitas tamen diverſæ lectionis vel indé apparet, quod apud Origenem utriuſque fit mentio: Et Syrus ita hic habet ut in Marco & Luca eſt. εἷς ἐστιν ὁ ἀγαθός] Ut Antiqui codices habent, recte Syrus interpretatur addito Dei nomine. 20. ἐφυλαξάμην] Quod ſequitur, ἐκ νεότητός μου, nunc quidem hic & apud Syrum legitur. Sed Antiqui libri Latini non habebant, unde ſuſpicari licet ex Marco aut Luca adjectum.

CAP. XX. v. 4. ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον] Quæ verba & infra commate 7. repetunt nunc libri Græci; quos Syrus ſequitur: at olim ſubintelligebantur, ut ex priſcis Latinis exemplaribus apparet. 22. μέλλω πίνειν] Quod hic in quibuſdam exemplaribus ſequitur, καὶ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι, & commate ſequenti, τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε, quandoquidem & Hilarius, Ambroſius & Hieronymus non agnoſcunt videri poſſunt interpretamenti cauſa ex Marco adjecta, & codices Græci diſcrepant, veterem tamen eſſe & hanc & huic ſimiles adjectiones, apparet ex Syro & Origene.

CAP. XXI. v. 30. ἐγὼ κύριε] Recta lectio, Syro etiam agnoſcente, interque Græcos Theophyl: Euthym: lectiones alias ex interpretamento natas non dubito.

CAP. XXII. v. 10. ὁ γάμος] Ita plerique codices, nec aliter legerunt Origenes & Theophylactus. Unde quod alii habent νυμφὼν ex interpretamento credendum eſt veniſſe, quod tamen ſequitur Syrus, ſive quod ita legit, ſive quod ſenſum reddere voluit apertiorem.

CAP. XXIII. v. 8. εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ διδάσκαλος ὁ Χριστός] Omnino διδάσκαλος legendum: quomodo & Syrus legit. Nam voci Rabbi & Rabboni ſcriptores noſtri ubique reddunt διδάσκαλε, nuſquam καθηγητά. 13. Quod hic in multis exemplaribus jampridem legitur comma, Οὐαὶ δὲ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι κατεσθίετε τὰς οἰκίας τῶν χηρῶν, καὶ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι· διὰ τοῦτο λήψεσθε περισσότερον κρίμα· judico παρεμβεβλημένον: cujus rei mihi magnum indicium eſt, quod qui habent codices, alii præponunt iſti ſententiæ de clavibus, alii ſubtexunt. Fermè enim videas quæ ſitu variant, aliunde adjecta; ut hic & Marco & Luca, additis mutatiſque verbis ad implendam cohærentiam.. Græcus Evangeliorum Indiculus, quem Canonem vocant, ad quem provocare Hieronymus ſolet, quique factus eſt ex optimis codicibus, in Matthæo hoc Comma non habet, Origenes tam diligens librorum ſcrutator non agnoſcit: habent quidem libri Syriaci, at Latini antiquiſſimi non habent; proinde hæc pars major videtur: adde quod detrahendi nulla fuit cauſa, addendi aliqua. 25. καὶ πάσης ἀκαθαρσίας] Hanc lectionem quam Latinus ſequitur, ſi veterum codicum accedat auctoritas, cæteris præferam. Inde enim natæ videntur lectiones aliæ propinquitate vocis: ut ἀκρασίας, quod quanquam Origeni lectum videtur, repudio, quia nuſquam Phariſæi, quod ſciam, ejus vitii arguuntur: & ἀδικίας, ex interpretamento, quod Syrus ſequitur 35. Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου] Ut iſte Zacharias patrem Jojadam, ita Propheta patrem habuit Barachiam: ita ut videri poſſint exſcriptores peccaſſe memoriæ fiduciâ, quia Prophetæ Zachariæ Patrem noverant, nec de altero Zacharia ſuccurrebat: quibus accedit, quod codex Hebræus Nazaræorum, quem non fruſtra & hoc etiam loco conſuluit Hieronymus, eadem hæc habebat: ſed pro Barachiæ nomine nomen Jojadæ: nec cauſa erat, cur hac in re aut Nazaræorum aut Ebionitarum fides argueretur, vetuſtatem tamen lectionis noſtræ, quam magno conſenſu tuentur Græci, Latini, Syri codices, una res poteſt defendere, quod apud Hebræos ſæpe nomina mutarentur in alia ejuſdem aut vicini ſignificatus, quomodo Rex Solomo dicebatur Jedidias. Et eadem eſt ſignificatio in nomine Jojadæ, quæ in nomine Barachiæ.

CAP. XXIV. v. 6. Δεῖ γὰρ πάντα] Latinus interpres pro πάντα legit ταῦτα. Syrus autem conjunctim πάντα ταῦτα, quod cum & codicum quorundam fide muniatur, præferendum puto. 18. τὰ ἱμάτια] Singulari numero vertunt Syrus & Latinus. *Penulam* intelligi non dubito, nec tamen mutem Gr. lectionem.

31. Μετὰ σάλπιγγος φωνῆς μεγάλης] Hic quædam exemplaria habent σάλπιγγος καὶ φωνῆς. 36. οὐδὲ οἱ ἄγγελοι τῶν οὐρανῶν] Non multum refert an hic legatur id quod addunt quidam, οὐδὲ ὁ υἱὸς, necne: cum apud Marcum nemo deleat. Mihi vero probabilius eſt, quibuſdam codicibus additum ex Marco, quàm deletum ex Matthæo: nulla enim erat delendi cauſa, cum in Marco relinqueretur, addita autem ſæpe videmus aliqua ex ſcriptorum inter ſe collatione: nec me movet, quod Marcus Matthæi Hiſtoriam contraxit, non enim ita ſe Matthæo adſtrinxit, ut non alicubi mutaret verba, adderet etiam aliquid; Petro, ut credi par eſt, ſiquid ſupra cæteros meminerat, ſuggerente. Interpretes qui *filii* hic faciunt mentionem, ad Marcum reſpexere: quod ex Origene apparet qui de filio hic agit, cum tamen edita ab Origene exemplaria iſtas voces hoc loco non haberent, ut teſtatur Hieronymus. Ab hac lectione ſtant Syrus, Latinus, & codicum pars multo major. 49. ἐσθίῃ δὲ καὶ πίνῃ] Ita multi codices. Ita Syrus: Ita Latinus, & Græci Interpretes nonnulli: quare pars hæc major videtur.

CAP. XXV. 1. Εἰς ἀπάντησιν τοῦ νυμφίου] Non de nihilo eſt quod & Latinus & Syrus addunt καὶ νύμφης· atque ita legiſſe Origenem credet ſiquis ejus lectioni diligenter attenderit: ſuſpicari licet omiſſum ab his qui non videbant quomodo virgines, *i.e.* fideles dicerentur ſponte occurrere, cum ipſi ſint eccleſia, *i.e.* ſponſa. Sed id neminem movere debuit. 9. Μήποτε] Recta lectio, & haud dubie ἔλλειψις recuſationis cujus ratio redditur. 13. οὐδὲ τὴν ὥραν] Interpretamentum eſt quod hic Græci codices non omnes adjiciunt ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται, ignoratum Syro, Latino, Arabi. 16. ἐποίησεν] A quibuſdam ſubſtitutum eſt Interpretamentum ἐκέρδησεν. 29. Καὶ ὃ ἔχει] ὃ ἔχει facto ὃ δοκεῖ ἔχειν, ut Lucas loquitur, quod & hic quidam codices, ſed ex Luca ni fallor.

CAP. XXVI. v. 3. Οἱ Ἀρχιερεῖς καὶ οἱ γραμματεῖς] Vocem γραμματεῖς non legit Latinus: at Syrus & Arabs legerunt. 26. εὐλογήσας] Immo & hic quidam Græci codices habuerunt εὐχαριστήσας, atque ita citant veteres, inter alios Baſilius, ex Interpretamento ſcilicet. 40. οὕτως οὐκ ἰσχύσατε] Non aſſentior iis qui οὕτως à ſequentibus interſtinguunt. 72. καὶ λέγει αὐτοῖς] Ita codices Antiqui, & Syrus: quare illud τοῖς ἐκεῖ putem interpretamentum eſſe prolatum ab iis qui non meminerant αὐτοῖς Helleniſtis dici more Hebræo, etiam ubi nomen non anteceſſit. 74. Καταναθεματίζειν] In manuſcripto vetuſtiſſimo qui ex Græcia in Angliam venit eſt hic καταθεματίζειν, ſicut et in *Apoc.* XXII. 3. κατάθεμα.

CAP. XXVII. 9. Διὰ Ἱερεμίου] Quod quidam exiſtimant ab audace Librario adjectum nomen Jeremiæ, cum Matthæus Prophetam nominaſſet, probare non poſſum, quia video jam ab Origenis temporibus laboratum, ut hic nodus ſolveretur, qui labor ſupervacuus fuerat, ſi qua exemplaria caruiſſent nomine Jeremiæ: nec enim potuit unius exſcriptoris Error in omnia exemplaria manare; multo credibilius eſt, à Syro id nomen omiſſum, quia conſtabat in ſcriptis Jeremiæ iſtud non reperiri. At agnoſcit Arabs, & Latinus, & quicquid eſt veterum. 34. ὄξος μετὰ χολῆς] Ita pleraque exemplaria & Syrus. Nec aliter legit Origenes diligens exemplarium Inquiſitor. Nec tamen Latinum interpretem culpo, qui *vinum* vertit, ut nec eos qui Græco margini ad vocem ὄξος adjecere οἶνον interpretamenti gratiâ: quod poſtea in contextum quorundam librorum irrepſit. 35. βάλλοντες κλῆρον] Quod in quibuſdam libris hic ſequitur, ἵνα πληρωθῇ, ex Joanne adjectum non dubito: quia Græca optima exemplaria, multa etiam Latina non habent; nec agnoſcit Syrus Arabe antiquior: etiam Origenes non legit. 42 πιστεύομεν αὐτῷ] Hanc lectionem veriorem arbitror. 43. εἰ θέλει αὐτὸν] Nullo modo ſollicitanda eſt hæc lectio. 52 τῶν κεκοιμημένων ἁγίων ἠγέρθη] Quidam putant mortuo Chriſto hos mortuos ſtatim reſurrexiſſe, quod aliquos movit, ut in eo quod ſequitur legerint non μετὰ τὴν ἔγερσιν αὐτοῦ ſed αὐτῶν, inter quos eſt Arabs Interpres, & inter Græcos Glycas. Sed vero eſt ſimilius, &c. 55 καὶ Ἰωσῆ μήτηρ] Pro *Joſe* veteres quidam Codices & Græci & Latini habebant *Joſeph*, ſed idem eſt nomen.

CAP. XXVIII. v. 8. ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι] Verba hæc cum ſint in pleriſque codicibus, & Syrus Græcique Interpretes agnoſcant, delere non auſim: 10. τοῖς ἀδελφοῖς μου] Non conſanguineis, at quidam volunt, ſed Diſcipulis. Unde & lectio altera Μαθηταῖς μου, ex veteri Interpretamento in textum quorundam Codicum penetravit.

AD MARCUM.

CAP. I. v. 2. ὡς γέγραπται ἐν Ἠσαΐᾳ τῷ προφήτῃ] De hujus Scripturæ veritate dubitari miror, cùm præter codicum auctoritatem, & Irenæum ita citantem, manifeſta ſit veterum interpretum, Syri, Latini, Arabis conſenſio. Nec vero Porphyrius adduxiſſet hunc locum contra Chriſtianos, niſi ea conſtans fuiſſet codicum lectio, nec Chriſtiani in ſolvenda Porphyrii objectione laboraſſent. Adde quod hujus lectionis mutandæ cauſa apparet, alterius mutandæ nulla eſſe potuit. 11. ἐν σοὶ εὐδόκησα] Ita Syrus & Latinus, & codices Græci aliquot. Quod alii habent, ἐν ᾧ, ex Matthæo eſt. 24. ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς] Percunctative legendum puto, ut apud Matthæum. 34. ὅτι ᾔδεισαν αὐτόν] Adjecit aliquis ex Luca, Interpretamenti cauſa, χριστὸν εἶναι, quod non eſſe genuinum vetuſti codices & antiqui Interpretes evincunt.

CAP. II. v. 17. καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ ἁμαρτωλούς] Subauditur εἰς μετάνοιαν. Quod adjectum eſt in codicibus Græcis non omnibus, & in epiſtola Barnabæ, ubi eadem ponitur quæ hic eſt ſententia: cum olim abfuiſſe & Syrus & Græci Interpretes teſtentur, & antiquiſſimus ille qui in Anglia eſt manuſcriptus. 23. καὶ ἐγένετο παραπορεύεσθαι] Hanc lectionem & Syrus ſequitur. Quare quod alii minus vetuſti Codices habent ἐγένετο πάλιν, puto veniſſe ex Latina verſione in qua *Iterum* poſitum eſt μεταβατικῶς, ni fallor; ſolet enim iſte Interpres nonnunquam adjicere aliquid ut infra quoque com. 24.

CAP. III. v. 4. ἀπολέσαι] Apparet ita legiſſe Syrum & Latinum: quare cùm nunc quoque ſint codices qui hanc lectionem præferant, ita potius ſcribendum videtur. 5. ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ] Ita Latinus, Syrus, & Arabs: quare aſſentior exiſtimantibus ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη, Interpretamenti loco adjectum ex Matthæo. Nam & alibi Marcus ſine adjectamento uſurpat, ut cap. 8. v. 25. 14. καὶ ἐποίησε δώδεκα] Quod nonnulli codices hic adjiciunt, οὓς καὶ ἀποστόλους ὠνόμασεν, cum priſci interpretes non agnoſcant, haud dubito natum ex interpretamento. 18. Θαδδαῖον] Λεββαῖον habent quædam exemplaria, pro quo alios ſcripſiſſe Λεβὶν ex Origene conjicio. Certe & Theodoretus videtur ita legiſſe; citat enim Θαδδαῖος ὁ καὶ Λεβί. 27. οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάζει] Διαρπάζει eſt & apud Matthæum: nec aliter legit Syrus, & magis Hebraiſmum ſapit. 29. αἰωνίου ἁμαρτίας] Κρίσιν pro *condemnatione*, aut *ſupplicio* paſſim in his libris reperimus. Sed cum præter veterem Latinum interpretem codices Antiqui habeant ἁμαρτίας, probabilius eſt ita ſcriptum à Marco, κρίσιν autem fuiſſe interpretamentum Hebraiſmi, quo *peccatum* ſumitur pro pœna peccati.

CAP. IV. v. 8. ἓν τριάκοντα, καὶ ἓν ἑξήκοντα καὶ ἓν ἑκατόν] Atque ita apparet legiſſe veteres interpretes; quare ita potius legendum quam ἐν. Vide ad v. 20. 10. οἱ περὶ αὐτὸν σὺν τοῖς δώδεκα] Hoc autem περὶ αὐτὸν veteres explicarunt μαθητὰς αὐτοῦ laxiore notione, quod deinde in textum quorundam codicum penetravit: voculas σὺν τοῖς quas omiſit Latinus interpres retinendas cenſeo: nam & Græci agnoſcunt & Syrus, & optimi codices. 20 ἓν τριάκοντα, &c.] Hic Syrum ἓν legiſſe apparet: nec dubium quin multi exſcriptores id prætulerint, ut vitarent τὸ σολοικοφανές· credibilius tamen eſt, ita fuiſſe ſcriptum ut ſupra commate 8. Nam & in Matthæo eſt ſimilis repetitio. 21. ἔρχεται] Non dubito quin vera hæc ſit lectio, vel eo argumento, quo ſæpe utor, quod diverſa ejus interpretamenta in textum irrepſerunt. Alii enim codices habent καίεται, alii ἅπτεται, quorum alterum legit Arabs يوقل At Syrus eo antiquior legit ἔρχεται, ut & Latinus. 25 ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε μετρηθήσεται ὑμῖν, καὶ προστεθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν] Lectionis hujus veritatem defendunt codices antiqui, & veteres Metaphraſtæ; à quorum conſenſu ut ſæpe monui, non eſt temere recedendum. 37 γεμίζεσθαι] Ita interpretes veteres: ut agnoſcas βυθίζεσθαι eſſe interpretamentum. 40. τί δειλοί ἐστε; οὔπω πῶς οὐκ ἔχετε πίστιν] Hanc veram puto lectionem.

CAP. V. v. 11. πρὸς τῷ ὄρει] Ita Syrus legit, Lucas ἐν τῷ ὄρει. 15. τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγεῶνα] Cum & Syrus, & Arabs agnoſcant, retinendum cenſeo: eoque magis, quia credibilius eſt deletum eſſe ab iis qui ſupervacuum putabant, quam ab aliis additum. 19. καὶ ἠλέησέ σε] Ita optimi codices, quos Latinus ſequitur. 23. ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς] Qui hic deeſſe aliquid putarunt adjecerunt ἐλθέ, quod non legit Syrus. 33 πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν] Ita veteres interpretes: nec dubito quin quod præterea habent codices alii adjectum ſit ex Lucæ Hiſtoria. 34. ὕπαγε εἰς εἰρήνην] Ita & Lucas, male mutarunt quidam in ἐν εἰρήνῃ. 41. αὐτῇ] Recte, neque mutandi cauſa.

CAP. VI. 1. ἐξεπλήσσοντο] Quod quidam codices habent ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ, puto additum ex Latino interprete, qui ad ſenſum explendum quædam interdum verba addit. ὅτι καὶ δυνάμεις τοιαῦται -- γίνονται] rectius eſt ὅτι -- γίνονται, quam quod alii habent ἵνα γίνωνται. 3. ὁ τέκτων] P. 261. ad Mat. 13. 55. aut memoria fefellit Origenem aut Marci exemplaria eo tempore aliam habuerunt ſcripturam. Diſerte enim dicit οὐδαμοῦ τῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις φερομένων εὐαγγελίων τέκτων αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἀναγέγραπται. Ἰωσῆτος] Videtur mihi hæc vera eſſe lectio, ad Græcam flexionem perducto nomine. Nam & infra XV. 40. ita habent optimi codices, quod qui non intellexerunt, repoſuerunt vocem ἄκλιτον. 7. τοὺς δώδεκα] Ita loqui ſolus Marcus: quare quod alii addunt μαθητὰς αὐτοῦ, haud dubie ex Matthæo adjectum eſt. 14. τὸ ὄνομα αὐτοῦ] Ita legendum cenſeo, ut ὄνομα ſit quarti caſus pro quo Interpretamenti vice quidam ſubſtituerunt ἀκοὴν αὐτοῦ. καὶ ἔλεγον] Videndum num qui codices habeant ἔλεγον, ſicut olim legebant Latini. Nam Marcum ferme ſequitur Lucas. 15. ὅτι προφήτης ἐστὶν ὡς εἷς τῶν προφητῶν] Miror dubitari de hac lectione, quam codices plurimi præferunt, & præterea Syrus, & Arabs, & Latinus interpretes: adde quod interpoſitum ἢ ſenſum nullum reddit: cum hujus lectionis aperta ſit ſententia. 31. Δεῦτε ὑμεῖς ὑπάγωμεν αὐτοὶ κατ' ἰδίαν] Hunc in modum legiſſe mihi videtur Syrus, cum in aliis codicibus deſit ὑπάγωμεν, in aliis ὑμεῖς & αὐτοί· mihi iſta lectio non diſplicet, ut ſit αὐτοὶ poſitum pro ὑμεῖς. 32. καὶ ἀπῆλθον εἰς ἔρημον τόπον] Etiam quæ hoc loco in codices quoſdam irrepſit lectio ἀναβάντες εἰς τὸ πλοῖον oſtendit ab aliquo interpolatum eſſe Græcum Textum ad modum Latinæ verſionis. 33. καὶ προῆλθον αὐτούς] Quod hic noſtri codices poſt iſta verba habent, καὶ συνῆλθον πρὸς αὐτόν, ſupervacaneum eſt, nec agnoſcitur aut a Syro aut a Latino. Quare cum alii codices habeant ἦλθον & αὐτοῦ, ſuſpicari licet initio ſcriptum à Librariis καὶ ἦλθον πρὸς αὐτοῦ, quod interpretamentum erat eorum quæ poſuimus Marci verborum; ſed poſtea cum in Textum irrepſiſſet, mutatum, ne bis idem diceretur. 54. ἐπιγνόντες αὐτὸν] ἔλλειψις. Subintelligitur, quod expreſſit Matthæus οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου· quod & hic à Syro eſt additum, & ex interpretamento in quoſdam Græcos Codices ſe inſinuavit, cum non agnoſcat Latinus.

CAP. VII. v. 4. Ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς] Supple γενόμενοι, Qui deeſſe aliquid putarunt addiderunt ὅταν ἔλθωσι, quod à Syro non agnoſcitur, nec neceſſarium eſt. 5. κοιναῖς] ἀνίπτοις quod quidam habent codices interpretamentum ex commate 2 ſupra: Latinus quoq; legit κοιναῖς. Nec aliter Syrus: nam & ſupra is pro κοιναῖς τοῦτ' ἔστιν ἀνίπτοις interpretatus eſt *illotis manibus*. 8. καὶ ἄλλα παρόμοια τοιαῦτα] Lectionem hanc tuentur conſtanter codices Græci, & Latinus interpres, & infra locutio eadem occurrit. 22. Ἀσέλγειαι] Pluralem numerum codices boni præferunt, atque ita legit Latinus.

CAP. VIII. v. 3. Ἥκασι] Hanc lectionem tuetur veterum interpretum Auctoritas. 10. Δαλμανουθά] Ita Syrus, Arabs, Latinus, & præſtantiſſimi codices, & Græci ſcriptores ad hunc locum: quare quod alii libri pridem habuerunt μαγεδὰν, Μαγδαλὰ, interpretamentum eſt ex Matthæo. 15. Ἡρῴδου] Ita Priſci interpretes; quare quod alii habent Ἡρῳδιανῶν ex Annotatione natum eſt. 25. καὶ ἐποίησεν αὐτὸν ἀναβλέψαι] Cum hoc non habeat Syrus, & aliter legerit Latinus, unde nata eſt altera lectio, καὶ ἤρξατο ἀναβλέψαι, fieri poteſt ut adjectum ſit ab eo qui vim impoſitarum ſecundo manuum voluit exprimere. ἅπαντα] Cum & codices quidam ita habeant, atque

que ita legerint Syrus & Latinus, præferenda hæc lectio videtur.

CAP. IX. v. 1. Miror hoc comma in quibuſdam codicibus inchoare novam lectionem, cum rectius adhæreat præcedentibus, quomodo Diviſionem inſtituiſſe videntur Græci. 16. πρὸς αὐτούς] Ita Syrus legit, Diſcipulos intelligens: quod omnino exigere videtur comma 14. ſupra. 18. ῥήσσει αὐτὸν καὶ ἀφρίζει] Syrus hic pro ἀφρίζει legiſſe videtur σπαράσσει· cum tamen μετ' ἀφροῦ ſit etiam apud Lucam. 20. ἐσπάραξεν αὐτόν] Syrus legiſſe videtur ἔρρηξεν, Latinus ἐτάραξεν· utcunque ab interpretamento natum videtur. ἀφρίζων] forte hic πρίζων & ſupra πρίζει legit Syrus; noſtram lectionem defendit Lucas & rei convenit. 37. οὐκ ἐμὲ δέχεται] μόνον ex interpretamento adjectum. 40. καθ' ὑμῶν ὑπὲρ ὑμῶν] Ita optimi codices, ita Syrus, Arabs, & Latinus; quare mutari non debet. 49. πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται] Joſepus Scaliger mutandam lectionem dixit, & ſcribendum πᾶσα γὰρ πυρεία· volebat autem πυρεὰν vocem eſſe novam à Marco confictam ad exprimendam vim vocis Hebrææ אשה. Sed ea vox πυρεία neque apud Græcum nec apud Helleniſtam ullum legitur; nequid mutare audeam abſterret tanta codicum conſenſio, neque vero neceſſe eſt.

CAP. X. v. 17. γονυπετήσας αὐτὸν] Non movenda lectio, nam & ſupra 1. 40. eſt γονυπετῶν αὐτόν. 29. ἢ γυναῖκα] Agnoſcit Syrus, & codices: neque inducendi cauſam video. 46. Βαρτίμαιος] Quod alicubi legiſſe ſe dicit Hieronymus *Barſemiæ* puto non alterius ſignificatus, ſed corruptæ eſſe pronuntiationis. 50. Ἀναστὰς] Ita & Syrus. Quare non dubito quin alterum ἀναπηδήσας ſubſtitutum ſit in codicibus Græcis mutatis ad Latinum exemplar.

CAP. XI. v. 1, εἰς Βηθφαγῆ] Quod aliqui libri habent Βηθσφαγῆ, puto eſſe ex corrupta pronuntiatione. 10. Βασιλεία τοῦ πατρὸς ὑμῶν Δαβὶδ] Quod hic ex ſuperiori commate quidam codices repetunt ὀνόματι κυρίου vetus non eſt, ut præter Syrum Latinus docet, ſed habet Arabs. 27. καὶ πρεσβύτεροι] Quod additur in libris quibuſdam λαοῦ ex veteri interpretamento eſt: nam nec Syrus nec Latinus agnoſcunt.

CAP. XII. v. 20. ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν] Ita plurimi codices & Syrus: quare οὖν ex Latino videtur adjectum. 31. ὁμοία αὐτῇ] Ita congruenter Matthæo legerunt Syrus & Latinus, à quibus cur diſcedendum ſit non video.

CAP. XIII. v. 9. καὶ εἰς τὰς συναγωγὰς δαρήσεσθε] Veram hanc eſſe lectionem quam præferunt antiqui codices non dubito ab ignaris ejus dicendi generis varie interpolatam. Nam alii καὶ poſt vocem συναγωγὰς addiderunt, alii pro εἰς τὰς συναγωγὰς repoſuerunt ἐν ταῖς συναγωγαῖς. 14. τῆς ἐρημώσεως] Quod hic in quibuſdam codicibus additur τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Δανιὴλ τοῦ προφήτου puto ex Matthæo adjectum: nam Latini non agnoſcunt. 34. ἐξουσίαν] Ita Syrus.

CAP. XIV. 15. ἐστρωμένον] In quibuſdam libris ἕτοιμον ex Matthæo adjectum. Nec enim agnoſcit Latinus quanquam habet Syrus. 19. Μή τι ἐγώ] Recte monet vir diligentiſſimus, quod in quibuſdam codicibus adjicitur καὶ ἄλλος μή τι ἐγώ, ex interpretamento natum videri. Nam nec Syrus, nec Latinus, nec Arabs agnoſcunt; neque cohæret cum illo καθ' εἷς. 22. Λάβετε] φάγετε quod hic aliqui codices additum habent, ex Matthæo venit. Nam veteres Metaphraſtæ non agnoſcunt. Et deeſt in codicibus quibuſdam. Sic & infra v. 34. quidam codices additum habent μετ' ἐμοῦ. 45. ῥαββὶ ῥαββί] Ita optimi codices, & Syrus: quare lectio altera ex Matthæo profluxit. 69 Πάλιν ἤρξατο] Omnino aſſentior iis qui πάλιν cum ἤρξατο conjungunt: quomodo & Latinus interpres videtur accepiſſe. Nec terrere quenquam debet hac in parte Codicum auctoritas: nam cum veteres libros ſine diſtinctionibus ſcribi ſolitos, &c.

CAP. XV. v. 3. Πολλά] Quod hic addunt codices quidam αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο ex Matthæo adjectum eſt. Nam nec Latinus, nec Arabs agnoſcunt. 7. πεποιήκεισαν] Hanc lectionem præferendam cenſeo, quam ſecuti ſunt & Syrus & Latinus. ἀναβοήσας] Apparet ita legiſſe Syrum & Græcos. Quare quod Vaticanus codex habet ἀναβὰς accedit ad ea argumenta quibus moveor ut credam quædam Marci exemplaria ad Latinam verſionem mutata. 11. ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον] Non puto aliter legiſſe Syrum, nec eum, qui Syrum ſæpe ſequitur, Arabem. 25. ἦν δὲ ὥρα τρίτη] Lectionis mutandæ cauſam non video, tanto Syri, Arabis, Latini conſenſu. 34 ἐλωΐ] Vetera exemplaria non omnia ita habuere. Nam ἠλεὶ (quod idem eſt cum eo quod apud Matthæum ἠλὶ) citat Euſebius. 36. λέγων ἄφετε] At Syrus legit hoc loco ἔλεγον· quod exemplaria Græca quædam habere dicuntur. Omiſſus Nominativus mutandæ cauſam dederit. 43. ἦλθεν] Ita legiſſe videntur Syrus & Latinus. Et ſane omnes ferme codices ita habent. 46. καὶ ἀγοράσας] In quibuſdam codicibus Joſephi nomen ex interpretamento repetitur.

CAP. XVI.] Omiſſam à Marco Reſurrectionis hiſtoriam nonnulla volunt exemplaria, ſed Latinus, Syrus, & Arabs omiſſam nolunt. Quare quod in quibuſdam Græcis exemplaribus hæc pars aut tota, aut ab illis verbis ἀναστὰς (nam in verbis ἐφοβοῦντο γὰρ deſiiſſe quoſdam libros & Gregorius Nyſſenus docet, & manuſcripti quidam oſtendunt) omiſſa fuit, exſcriptoribus tribuendum eſt, qui in hac parte eſſe putaverunt cum Matthæi verbis ἄσπονδον πόλεμον, quam omiſſionis cauſam & Hieronymus reddit. 2. Ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου] Duæ illæ lectiones, ἔτι ἀνατείλαντος, cujus Nyſſenus meminit, & ἀνατέλλοντος quam exemplaria nonnulla præferunt, natæ ſunt ex interpretamento. 9 Ἀναστὰς δὲ] Imperiti aliqui expunxerunt hoc Comma ſimili temeritate qua totam hanc lectionem à quibuſdam omiſſam diximus.

AD LUCAM.

CAP. I. v. 29. ἡ δὲ ἰδοῦσα] Ita legit & Syrus. Neque recte ad mutandum quoſdam movit quod ſequitur, διεταράχθη τῷ λόγῳ. 35. γεννώμενον ἐκ σοῦ] Illud ἐκ σοῦ omnino retinendum cenſeo. Nam præter Syrum Arabs quoque agnoſcit, & veteres ſcriptores. 46] Si recte Origenem intelligo, hic dicit in quibuſdam codicibus omiſſum Mariæ nomen, & proinde à quibuſdam creditum hoc carmen eſſe Elizabethæ, quos refellit & librorum & Interpretum & veterum qui verbis hinc depromptis utuntur Auctoritas.

CAP. II. v. 5. αὐτῷ γυναικί] Offendit quoſdam male illud γυναικὶ, quod agnoſcit Latinus, & vetera exemplaria. 14. ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία] εὐδοκία, non εὐδοκίας aut εὐδοκίᾳ habet conſenſus Græcorum Codicum, & apparet Græcos ſcriptores conſtanter eum in modum legiſſe. Nam quod ex Origenis Homilia in hunc locum affertur nullius eſt ponderis, cum Græca Origenis non habeamus. --At Syrus & Arabs retento nominativo Copulam interjecerunt, quaſi aliter hiaret Oratio. 21. καὶ ἐκλήθη τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰησοῦς] Non eſt mutanda lectio. 22. τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῶν] Cum plerique codices, etiam ille vetuſtate conſpicuus qui in Anglia eſt, habeant αὐτῶν, Origenes ita legerit, nec aliter Syrus, erat omnino hæc lectio retinenda. Nam Arabs Syro recentior eſt, & non raro Latinum ſequitur. 38. τοῖς προσδεχομένοις ἀπολύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλήμ] Lectionem hanc eſſe veram præter Græcorum Codicum conſenſum, Syrus docet, & Irenæus qui ita legit.

CAP. III. v. 1. ἡγεμονεύοντος] Id eſt, ἐπιτροπεύοντος, quod interpretamentum in codicibus quibuſdam contextum occupavit. 24. τοῦ Ἠλὶ, τοῦ Μελχί] Sic in antiquis exemplaribus fuiſſe, argumentis quibuſdam perſuadeor. Irenæus diſerte docet ſuo tempore tantum LXXII extitiſſe γενεὰς in Luca. Africanus vero non minus aperte citat Lucæ verba his duobus nominibus hoc loco omiſſis. 36. τοῦ Σαλὰ, τοῦ Ἀρφαξάδ] Sic habent MS. Græci aliquot, quorum meminit Beza. Et quod potiſſimum eſt, antiquiſſimâ literâ ſcriptus unus qui Lugdunenſis Eccleſiæ fuit Cantabrigiam poſtea delatus; & alter in Angliam è Græcia nuper miſſus. Irenæi quoque numerus oſtendit Cainani nomen non lectum eo tempore. Nec ejus quæ nunc apparet indicia reperias ante quartum ſeculum. Africanus id nomen non agnoſcit. Crediderim, à ſcriptore aliquo libri, unde multa exemplaria fluxerunt, ex penultimo hujus Commatis capite nomen Cainanis hoc loco errore quoque repoſitum.

CAP. IV. v. 6. τὴν δόξαν αὐτῶν] Ita & Latinus legit. At Syrus αὐτῆς, ut referatur ad ἐξουσίαν. Sed rectum puto αὐτῶν. αὐτήν] τὴν δόξαν, quomodo & Syrus legit. 8. εἶπεν ὁ Ἰησοῦς, γέγραπται, προσκυνήσεις] Hæc haud dubie vetuſtior eſt lectio, quam & Latinus & Syrus agnoſcit, & Origenes et Ambroſius. Poſt quos omnes addi in Græcis codicibus atque etiam Arabicis cœpit, ὕπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ, & poſt γέγραπται additum γὰρ, nimirum ex aliorum locorum collatione. Nec quiſquam eſt Græcorum Theophylacto antiquior, qui iſta verba hoc loco agnoſcat. 18 κηρύξαι] quod ante hanc vocem habent codices quidam ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν, non fuiſſe in libris Græcis veteribus ex Origene apparet. Sed nec in antiquiſſimis Latinorum codicibus, ex Ambroſii in hunc locum explicatione facile eſt conjectu. Quare cum & nunc antiqui codices ſuperſint qui hanc particulam non habeant, probabilius eſt, additum ex Iſaia & interpretibus LXX, quam ab aliis exſcriptoribus omiſſam. 26. Σάρεπτα τῆς Σιδῶνος] Non tacendum duxi, vetuſtiſſimum codicem hic pro Σιδῶνος habere Σιδωνίας, ut apertius ſit regionis vocabulum.

CAP. V. 7. ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά] Quod hic additur παρά τι videtur mihi adjectum ab his qui genus hoc loquendi emolliendum putabant; quos et Syrus ambiguitatis evitandæ cauſa eſt ſecutus. Latinorum codicum vetuſtiſſimi videntur hoc non habuiſſe 26. ἔκστασις ἔλαβεν ἅπαντας] Iis non accedendum qui hic aliquid delendum ſuſpicantur. 36. οὐ συμφωνεῖ ἐπίβλημα] Deeſt ἐπίβλημα in antiquiſſimo codice qui in Anglia.

CAP. VI. v. 5. καὶ τοῦ Σαββάτου] Quod hic habent inſertum nonnulli codices, de eo qui Sabbato opus faciebat, cui dictum eſt a Chriſto beatum eſſe ipſum ſi noſſet quid ageret; ſin minus, legis violatorem, ſpurium eſſe non dubito. Nam neque Metaphraſtæ veteres, nec qui ad hunc locum ſcribunt ejus meminere Hiſtoriæ. 7. κατηγορίαν αὐτοῦ] Satis Græce nec de lectione dubitandum. 9. ἐπερωτήσω ὑμᾶς τι] Ita legit & Syrus. 10. ἀποκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ] Verba illa, ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη, videntur ex Matthæo adſcripta, nam multi codices non habent, nec agnoſcit Latinus. Syrus agnoſcit illud ὡς ἡ ἄλλη, non illud ὑγιής. 35. μηδὲν ἀπελπίζοντες] Legit omnino Syrus μηδέν' ἀπελπίζοντες. At Græci ſcriptores & Latinus interpres vetus legunt μηδέν. 43. οὐ γάρ ἐστι δένδρον] Quanquam γὰρ illud Syrus & Arabs non habeant, tamen cum Græci codices præferant, habeat Latinus, agnoſcat & interpretetur Theophylactus, delere non auſim; nec ſatis eſt cauſæ.

CAP. VII. v. 12. καὶ αὐτὴ ἦν χήρα, καὶ ὄχλος τῆς πόλεως ἱκανὸς σὺν αὐτῇ] Hæc frequentior lectio, à qua ſtant Syrus & Latinus. Nec video quid obſtet. 15. ἔδωκεν αὐτὸν τῇ μητρὶ] Manuſcriptus autem ille in Anglia vetus apertius exprimit verbo ἀπέδωκεν. 25. ὑπάρχοντες] Cum ita legerint Latinus & Syrus, alteram lectionem διάγοντες apparet interpretamentum eſſe. 30. Τίνι οὖν ὁμοιώσω] Qui putarunt Lucam interlocutum verbis Chriſti, infarſerunt hic εἶπε δὲ ὁ κύριος· ſed hoc aſſumentum multi codices Græci Latinique non habent. Nec Ambroſius legit, nec Theophylactus, nec Euthymius, ſed nec Syrus nec Arabs: quare non dubito pronuntiare, eſſe παρεμβεβλημένον. 45. εἰσῆλθεν] Cum hanc lectionem Græci codices nonnulli adhuc præferant, & præter Syrum Arabs eam agnoſcat, præferendam alter cenſeo, quanquam ad ſenſum non multum refert.

CAP. VIII. v. 3. ὑπαρχόντων αὐταῖς] αὐτοῖς habent Græci codices optimi, Syrus, & Latini exemplaria quædam. 27. ἐκ τῆς πόλεως] Hanc partem Latino omiſſam agnoſcunt Syrus & Arabs. 38. ἐδέετο δὲ] Ita legit & Syrus: multoque id præſtant lectioni alteri. 51. καὶ Ἰάκωβον καὶ Ἰωάννην] Hunc ordinem Nominum ponunt Syrus & Latinus: quod ſequendum puto, cum & Græci codices accedant. 54. ἐκβαλὼν ἔξω πάντας] Hanc lectionem cum Syro Arabs quoque agnoſcit; credibile eſt omiſſam à Latino, quod non videret quomodo hoc conciliari poſſet.

CAP. IX. 1. τοὺς δώδεκα αὐτοῦ] Differens codicum lectio; cum alii adjiciant μαθητῶν, alii ἀποστόλων, indicio mihi eſt, utrumque natum ex interpretamento. 4. καὶ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε] Apparet ita legiſſe Græcos & Syrum: quare retinenda eſt hæc lectio 23. καθ' ἡμέραν] Retinendum omnino: non agnoſcunt Syrus, Arabs, Latinus. 38. ἐπίβλεψον ἐπὶ τὸν υἱόν μου, ὅτι μονογενής ἐστί μοι] Ita legiſſe Latinum apparet. At Syrus & Arabs hunc in modum ἐπίβλεψον ἐπί με· υἱὸς μονογενής ἐστί μοι. Conſulant vetuſtos codices Græcos ſiquibus eſt copia. 39. Κράζει] Poſt hoc verbum Latinus legit

τὸ

ϗ ῥήσσει, quod interpretamentum eſſe videtur ex Marco additum, aut ex eo quod infra eſt commate 42. Syrus id ipſum habuiſſe videtur ante illud ϗ μόγις. ib. Συντρίβον αὐτὸν] Non temere rejicienda eſt altera lectio, Συντρίβων. 44. εἰς τὰ ὦτα] agnoſcit hanc lectionem Syrus, ſed & Arabs. 48. ἐςαι] Retinendam puto hanc lectionem quam agnoſcit & Syrus. 50. καθ' ἡμῶν] ὑμῶν legiſſe non Syrum tantum, ſed & Arabem & Latinum. 52. κώμην] Ita legit Theophylactus, & Tertullianus, Syrus quoque & Arabs. 54. ὡς ϗ Ἠλίας ἐποίησεν] Præter Syrum Arabs agnoſcit: & Tertullianus ſuo tempore ita legit, quare credibile eſt in Latinis ab aliquo expunctum, qui verebatur ne locus hic Marcioni faveret. 55. Hoc comma cum ſequenti deeſt in Manuſcripto qui in Anglia eſt: forte quod exſcriptori aſperius dicta hæc eſſe viderentur. 56. οὐκ ἦλθε ψυχὰς ἀπολέσαι] Ita legit Syrus & Latinus. Quare quod poſt ψυχὰς à nonnullis eſt poſitum ἀνθρώπων, interpretamentum videtur, antiquum tamen, quando & Arabs legit.

CAP. X v. 1. ἑβδομήκοντα] De lectionis hujus veritate ob conſenſum codicũ Græcorum & Syri, dubitandum non arbitror. Quod Latinus poſuit 72 non aliunde eſt quam ex antiqua Traditione. 11. εἰς τοὺς πόδας ὑμῶν] præter Syrum Arabs quoque hanc particulam, & vetus ille in Anglia Manuſcriptus agnoſcit. 21. τῷ πνεύματι] ἁγίῳ quod addunt Syrus & Latinus non agnoſcit Arabs, neque Græcorum codicum pars antiquior: adjectum ab iis videri poteſt qui cum Didymo exiſtimarunt, quoties πνεύματι additur articulus, Sp. ſanctum intelligi. ib. ϛραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς κατ' ἰδίαν, εἶπε ταῦτα] Cum habeant hanc particulam Syrus & Arabs, credibilius eſt ab aliis ideo omiſſam, quia ſequenti commate idem loquendi genus repetitur.

CAP. XI. v. 1. Credibile eſt in Græcis codicibus adjecta ex Matthæo quæ Lucas omiſerat, cum non extent in Latinis antiquis illa, *Qui es in cœlis*: item *fiat voluntas tua ut in Cœlo, ita in Terra* (quod & Græci codices quidam omittunt:) item, *ſed Libera nos à malo*. 33. εἰς κρυπτὸν] Ita Syrus & Latinus: atque id malo quam quod alii codices præferunt κρύπτην. 42. ὅτι ἀποδεκατοῦτε] Cur quis hic malit οἱ quam ὅτι, ſane nihil probabilis cauſæ video. 45. Datur hinc colligi, quod in commate ſuperiore habent Græci libri, & ex illis Syrus & Arabs, γραμματεῖς ϗ φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, aliunde adjectum; nam & Latinus interpres id non legit. 52. ὅτι ἤρατε τὴν κλεῖδα] Vetus quidam Annotator ἤρατε expoſuerat ἐκρύψατε non male; quod & in Textum alicubi penetravit. 53. Δεινῶς ἐνέχειν] Συνέχειν, quod quidam codices habent, legiſſe videtur Arabs; at recentior illa eſt lectio quam et Syrus agnoſcit. ibid. ἀποστοματίζειν] Non videtur diſcedendum ab hac lectione quam tot codices ſtabiliunt.

CAP. XII. v. 15. ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ] Hæc eſt receptior lectio, à qua mihi non videntur recedere vetuſti interpretes. 49. εἰ ἤδη ἀνήφθη] Ita habent omnes antiqui codices à quibus nulla eſt cauſa recedendi. 51. ἀλλ' ἢ διαμερισμὸν] Videntur exemplaria quibus uſus eſt Tertullianus ex Matthæo habuiſſe μάχαιραν. διαμερισμὸν hic conſtanter agnoſcunt interpretes.

CAP. XIII. v. 9. εἰς τὸ μέλλον] Probo hanc lectionem, quam veteres codices tuentur. 15. ὑποκριτά] Singulariter legit Syrus. 25. ἐγερθῇ] Ita Syrus & Arabs. Latinum apparet legiſſe εἰσέλθῃ· ſed illud præferendum. 34. ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν] ἔρημος hic in quibuſdam libris ex Matthæo adſcriptum eſt, cum optimi codices non habeant; & Græci ſcriptores, ſed & quidam Latini non agnoſcant.

CAP. XIV. v. 17. ἀπὸ μιᾶς] Jam olim Arabs totam præteriit, ut ſolet non intellecta.

CAP. XV. v. 30. ὁ καταφαγὼν σου τὸν βίον] σου à Latino prætermiſſum, recte agnoſcunt Syrus & Arabs.

CAP. XVI. v. 8. ὅτι οἱ υἱοὶ] Interpretamenti cauſa adjectum à nonnullis, διὸ λέγω ὑμῖν, quod ſubaudiri ſatis eſt.

CAP. XVII. v. 35. ϗ ἡ ἑτέρα ἀφεθήσεται] Quod hic in quibuſdam codicibus legitur de *repertis in agro*, ex Matthæo adjectum non dubitabit qui animadverterit à Græcis Scriptoribus diſcrimen hoc loco Matthæi & Lucæ diſerte annotari.

CAP. XVIII. v. 6. ϗ μακροθυμεῖ ἐπ' αὐτοῖς] Ita habet vetuſtiſſimus ille in Anglia Manuſcriptus. Ita legit Chryſoſtomus, ita Latinus Interpres, ita Syrus & Arabs: quare hanc lectionem retinendam puto, eoque magis, quia qui aliter habent codices non habent eodem modo; alii ϗ omittunt, alii ejus loco ναὶ reponunt, ut appareat variè interpolatum locum. 14. παρ' ἐκεῖνον] non dubito quin ita ſcripſerit Lucas, quia & multi codices hanc lectionem retinuerunt, & cæteros inde corruptos apparet, ut ἢ γὰρ ἐκεῖνος, quod quidam libri habent, & παρ' ἐκείνου, quod legit Latinus: at Latini vetuſtiores legerunt παρ' ἐκεῖνον, idemque Syrus & Arabs exprimunt. 31. τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου] Hæc frequentior lectio.

CAP. XIX. v. 23. ἐγὼ σὺν τόκῳ ἂν ἔπραξα αὐτό] Rectius in Manuſcripto illo in Anglia, σὺν τόκῳ ἂν αὐτὸ ἔπραξα. 26. λέγω γὰρ ὑμῖν] Non puto aliter habuiſſe Græcos codices, quibus uſi Syrus & Arabs, ſed ſupplendi ſenſus cauſa addiderunt. 41. ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῇ] Agnoſcunt hoc comma Latinus, Syrus, Arabs; at Epiphanius teſtatur ſuo tempore non extitiſſe in publice receptis exemplaribus. Mutarunt homines temerarii & delicati, quibus flere Chriſto indignum videbatur.

CAP. XX. v. 34. ἐκγαμίσκονται] Manuſcriptus ille antiquus & hic & paulo poſt ἐκγαμίζονται, quod uſitatius. 47. Μακρά] Ita legendum, non μακρᾶ.

CAP. XXI. v. 6. ταῦτα ἃ θεωρεῖτε] Non accedo interrogationis notam interponentibus: neque vero Syrus aliter accepit. 11. Videtur Syrus codice uſus qui hoc loco voces aliquot additas haberet. 25. ἐν ἀπορίᾳ] Nec puto aliter legiſſe Syrum, ſed rem ipſam expreſſiſſe addito geſtu.

CAP. XXII. v. 17. ϗ δεξάμενος τὸ ποτήριον] Non eſt quod duo hæc commata ſuſpecta habeamus, cum & Græci codices & Latini agnoſcant, & Arabici, ſed & Syricorum nonnulli. Interpolandi cauſam nonnullis præbuit Matthæi oratio. 29. Κἀγὼ διατίθεμαι ὑμῖν καθὼς διέθετό μοι ὁ πατήρ] Libri quidam vetuſtiſſimi ſic habent, διατίθεμαι ὑμῖν διαθήκην. 31. Σίμων] Latinus & Syrus legerunt Σίμων· at recepta lectione ſtat Arabs, & veteres Latini ſcriptores. 36. ἀράτω] Qui imperativum in futurum vertunt, eos apparet offenſos præcepti ſibi non intellecti novitate: ſed lectionem receptam defendit Interpretum conſenſus. 42. εἰ βούλει παρενεγκεῖν] Hoc loquendi genus non intellectum mutandæ Scripturæ locum præbuit. 43. ἄγγελοι ἀπ' οὐρανοῦ] Illaudabilis fuit & ſuperſtitio & temeritas eorum qui hanc particulam *de ſudore* deleverunt. 63. Δέροντες] Omiſit Syrus, quia ſequitur ἔτυπτον. 66. ἀνήγαγον] videtur hæc lectio verior quam ἀπήγαγον.

CAP. XXIII. v. 15. ἀνέπεμψα γὰρ αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς] Hæc lectio cum multis codicibus fulciatur, & Arabi videatur placuiſſe, mihi non diſplicet; ſequentia enim rectius cohærent. Syrus legit, ἀνέπεμψα γὰρ αὐτὸν πρὸς αὐτόν. 23. ϗ τῶν ἀρχιερέων] Agnoſcunt has voces Syrus & Arabs, neque ſupervacuæ ſunt. 33. τὸν καλούμενον κρανίον] Si codices aſtipularentur, legerem κρανίων, quomodo & Latinum interpretem legiſſe ſuſpicor, aut κρανίου, quomodo legiſſe videtur Epiphanius. 41. οὐδὲν ἄτοπον] vetus quidam explicator expoſuerat πονηρὸν, quod in quorundam librorum textu legitur. 46. παραθήσομαι] Probo hanc lectionem eo magis, quia apud LXX in Pſalmo ita legitur. 54. ἡμέρα ἦν παρασκευή] recta lectio.

CAP. XXIV. v. 1. ϗ τινες σὺν αὐταῖς] Delere has voces non licet, quas & libri plurimi, & Syrus & Arabs agnoſcunt. 18. παροικεῖς ἐν Ἱερουσαλήμ] ἐν deeſt in pluribus codicibus. 32. καιομένη] De lectionis hujus veritate non dubito, cùm conſentiant Syrus, Latinus, Arabs. 34. λέγοντας] Veram hanc eſſe lectionem cur nobis videatur ſupra diximus (ad v. 13.) fieri enim poteſt ut inibi pro λέγοντας codices quidam habuerint λέγοντες· quomodo annon legerit & Latinus & alii interpretes dubitari poteſt; recte tamen rem inſpicienti magis placebit recepta lectio λέγοντας. 36. εἰρήνη ὑμῖν] Poſt hæc verba, ἐγώ εἰμι, μὴ φοβεῖσθε, (quod nunc in Græcis codicibus deeſt) legerunt Syrus, Latinus, Arabs: quare videndum ne elapſum ſit ſcribarum incuria, cùm & Ambroſius agnoſcat; conſulant antiquos codices ſi quibus eſt copia. 43. ϗ λαβὼν ἐνώπιον αὐτῶν ἔφαγεν] Conſulendi & hic veteres codices, nam præter Latinum Arabs quoque addit, ϗ λαβὼν τὰ περισσεύματα ἔδωκεν αὐτοῖς· neque ut ſupervacuum videri poteſt. Ἀμὴν additum ab Eccleſia, quæ lectionem Evangelii hoc acclamatione excipere ſolebat. 1 Cor. 14. 16.

AD JOHANNEM.

CAP. I. v. 21. ὁ προφήτης εἶ σύ;] Græci Articulum & legunt & urgent. 28. ἐν Βηθαβαρᾷ] Lectionem hanc vetuſtiorem eſſe magno conſenſu Græci tradunt. Syriacum & Arabicum exemplar ex ſerioribus Græcis verſum aut depravatum, nec eſt mirandum in multis Latinis codicibus pro Bethabara ſcriptum Bethania, cum frequens ſit ut nomen minus notum in notius à librariis mutetur.

CAP. III. v. 25. μετὰ Ἰουδαίου] Sic habent antiquiſſima exemplaria Chryſoſt. & poſt eum Græci, etiam Nonnus ἑβραίου μετὰ φωτός. Nec aliter Syrus: quare hæc lectio ſequenda videtur. 39 μένει ἐπ' αὐτόν] Quod alii libri habent μενεῖ, quomodo & Syrus hic vertit, eſt interpretamentum.

CAP. IV. v. 5. Συχάρ] Σιχὰρ habent Græci codices plerique & Syriacus, & in Latinis legitur, & ſuo tempore lectum notat Hieronymus: alii codices Συχὰρ, & hoc ſequitur Arabs: pro ἐμ autem quòd αρ ſcribitur, putat librariorum vitium eſſe Hieronymus: alii rectius pronuntiationem corruptam temporibus putant. 35. ἔτι τετράμηνός ἐστι] At Manuſcriptus vetus ſine ἔτι habet τετράμηνός ἐστι. τὶς βασιλικός] Hæc lectio non tantum meliorum codicum fide nititur, ſed & Syri & Arabis auctoritate. 46. Ἰάσηται αὐτοῦ τὸν υἱόν] αὐτοῦ non αὐτὸν legerunt omnes veteres interpretes: quare id rectius.

CAP. V. v. 4. κατέβαινεν ἐν τῇ κολυμβήθρᾳ] At Manuſcriptus vetus ille pro κατέβαινεν habet ἐλούετο, quod non improbo. 15. ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι] Hoc ideo hic in quibuſdam libris omiſſum, quia repetitum ex ſequentibus credebatur. Sed habent Syrus & Arabs. 41. παρὰ ἀνθρώπων] In Manuſcripto illo antiquiſſimo παρὰ ἀνθρώπου.

CAP. VI. v. 11. διέδωκε τοῖς ἀνακειμένοις] Cùm & Græca quædam exemplaria ſic habeant, & Syrus & Latinus, credibilius eſt illas voces τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ, adjectas ab iis qui medicinam adferre voluerunt ei quam ſibi fingebant repugnantiæ. 36. ϗ οὐ πιστεύετε] In Manuſcripto illo vetere eſt πιστεύετέ μοι. 45. ϗ μαθὼν] Vetus Manuſcriptus poſt μαθὼν adjicit ἀλήθειαν.

CAP. VII. v. 1. οὐ γὰρ ἤθελεν] Videtur antiquiſſima lectio fuiſſe, οὐκ ἐδύνατο, quod mutatum à delicatis. 8. ὑμεῖς ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην] Omnino fuit hæc vetus Scriptura: nam ſi οὔπω fuiſſet Porphyrii tempore, nunquam hinc Chriſtum calumniatus eſſet de mendacio; nam in voce οὔπω fuiſſet nodi ſolutio quem ut evaderent alii οὔπω ſcripſerunt, alii οὐκ ἀναβαίνω νῦν, alii rurſum deleverunt ταύτην· quibus omnibus nihil opus. 26. ἀληθῶς ἔγνωσαν] ἀληθῶς, id eſt certis indiciis: quod qui non intellexerunt, poſuerunt ἀληθῶς ante ἐστιν, quod ſecutus eſt Syrus: poſtea utrumque in quoſdam codices irrepſit. 39. οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα] Ita puto ſcriptum fuiſſe: nam ἅγιον quod Græci codices, nec omnes, habent, & ſequitur Arabs, Syrus & Latinus vetereſque ſcriptores non agnoſcunt: itaque explicandi cauſa adjectum eſt: ſicut in Græcis quibuſdam ἐπ' αὐτοῖς, & in nonnullis, *datus*, ad vitandam calumniam Macedonianorum, quibus tamen minime opus eſt.

CAP. VIII. De Hiſtoria Adulteræ jam olim fuit Quæſtio, & nunc eſt: ego plane arbitror initio nec à Matthæo ſcriptam in Hebræo Evangelio, nec à Johanne in Græco. Vetuſtiora Græca exemplaria & Syriacum non habent, at habent Latina quædam, ſeriora Græca & Arabicum. Fuiſſe in Nazaræorum Hebræo ſatis ex Hieronymo conſtat. Quod quidam putant à Novatianis eraſam, credibile non eſt, cùm ex Euſebio & Hieronymo ſatis appareat, ante ea tempora deſideratam. 36. ἑωράκατε] Quidam libri pro ἑωράκατε habent & hic ἠκούσατε, ſed ex Interpretamento, ut arbitror. 49. διελθὼν διὰ μέσου αὐτῶν] Videtur hoc additum ex dicto Lucæ loco interpretamenti cauſa, ut et quod ſequitur ϗ παρῆγεν οὕτως, ex initio capitis ſequentis. Nam et vetuſtiſſimi codices Græci non habent, & in Latinis deeſt. At in Syriaco & Arabico aſſcriptum eſt.

CAP. IX. v. 8. ὅτι προσαίτης ἦν] Cùm in hanc lectionem conſentiunt Latinus, Syrus, Arabs, & quidam Græci codices, omnino præferendam cenſeo. 27. ϗ οὐκ ἠκούσατε] Sic & Syrus & Arabs, quare hanc lectionem præferendam cenſeo, ſed cum interrogandi nota.

CAP. X. v. 8. Πάντες ὅσοι ἦλθον] Πρὸ ἐμοῦ quod Nonnus et Arabs legerunt, puto rectius omitti, cum præter Latinum & Syrum multa Græcorum exemplaria conſentiant: et credibilius eſt adjectum hoc interpretamentum, quam ſine cauſa eraſum. 29 ὁ πατήρ μου ὃς δέδωκέ μοι μείζων πάντων ἐστι] Sic habent non Græci tantum, ſed & Syrus & Arabs. Quare omnino videtur hæc verior lectio.

CAP. XI. v. 1. Μαρίας ϗ Μάρθας τῆς ἀδελφῆς αὐτῆς] Habet hic paulo aliter Syrus. Sed Græcam lectionem præter Latinum Arabs confirmat. 17. ἐλθὼν οὖν ὁ Ἰησοῦς] Adjicit Manuſcriptus εἰς Βηθανίαν. 31. λέγοντες] *Cogitantes*, ut recte hic exponit Syrus. Hinc in quoſdam Græcos contextus irrepſit interpretamentum δόξαντες. 41. οὗ ἦν ὁ τεθνηκὼς κείμενος] Latinus hoc non habet. Sed nec Syrus, niſi quod Articulo addito refert ſe ad id quod ſupra dictum erat: at habent pleraque exemplaria Græca & Arabs; quare retinendum puto.

CAP. XII. v. 7. εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ τετήρηκεν αὐτό] Qui hoc loquendi genus non intellexerunt, mutarunt lectionem ut eſſet, *In diem ſepulturæ meæ ſervat illud*, quod non Latini tantum codices habent, ſed & Græci quidam; habuit & codex quo uſus eſt Nonnus. At Syrus recte. 32. πάντας ἑλκύσω] Πάντα habent plerique codices Græci, & Syrus. 47. ϗ μὴ φυλάξῃ] Ita habent quidam codices & ille in Anglia antiquiſſimus: ſequitur Latinus, Nonnus. Quare hæc lectio vulgatæ πιστεύσῃ, quam ſequitur Arabs, præferenda videtur.

CAP. XIII. verſ. 30. ὅτε ἐξῆλθε] Ita habent, & cum ſuperioribus connectunt Græci codices longe plurimi & Syrus. Nam qui habent ὅτε οὖν ἐξῆλθε, non alii ſunt quam qui toti facti ſunt ad Latinum exemplar.

CAP. XIV. v. 2. εἰ δὲ μή, εἶπον ἂν ὑμῖν] Hic interpungit Syrus: nec dubito quin id rectum ſit.

CAP. XVI. 22. λύπην μὲν νῦν ἔχετε] Antiquus ille in Anglia Manuſcriptus pro ἔχετε, habet ἕξετε. 31. Ἄρτι πιστεύετε] Puto rectius legi ſine Interrogatione.

CAP. XVII. v. 24. πρὸ καταβολῆς κόσμου] Non eſt interſtinguendum complete poſt κόσμου.

CAP. XVIII. v. 13. ϗ ἀπήγαγον] Cum modo dixiſſet primum ductum ad Annam, tacite ſatis indicavit inde ductum ad Caiapham. Quod cum quidam deeſſe putarent Textui addiderunt, ut ex Cyrillo diſcimus, contra omnes qui nunc extant codices & interpretes. 20. ὅπου πάντες οἱ Ἰουδαῖοι] Vulgo & hic eſt πάντοτε, repetitum, ni fallor, ex loco ſuperiore: at πάντες legerunt Syrus, Arabs, Latinus. 24. ἀπέστειλεν αὐτόν] οὖν abeſt à pleriſque codicibus, & rectius ut opinor.

CAP. XIX. v. 27. ἀπ' ἐκείνης τῆς ὥρας] Manuſcriptus quem ſæpe jam laudavi, habet τῆς ἐκείνης τῆς ἡμέρας. 42. ὅτι ἐγγὺς ἦν τὸ μνημεῖον] Per παρένθεσιν legendum.

CAP. XX. v. 25. δάκτυλόν μου εἰς τὸν τύπον τῶν ἥλων] Puto veram eſſe hanc lectionem quam ſecutus eſt Latinus, & oſtendit vetuſtiſſimus ille in Anglia Manuſcriptus, & malè apud alios repeti τύπον. Syrus autem utroque loco legit τόπον, quod itidem non probo.

CAP. XXI. v. 3. ἐξῆλθον] Huic voci rectius præponitur ϗ, ut eſt in vetere illo Manuſcripto.

AD ACTA APOST.

CAP. I. v. 10. ἐν ἐσθῆτι λευκῇ] Manuſcriptus vetuſtiſſimus habet ἐν ἐσθήσεσι λευκαῖς· ſed parum id refert.

CAP. 2. v. 23. Διὰ χειρῶν ἀνόμων] In Manuſcripto veteri eſt διὰ χειρὸς ἀνόμων· non male. 24. οὐκ ἦν δυνατὸν κρατεῖσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ] Arabs legit ὑπ' αὐτῶν, nempe τῶν ὠδίνων.

CAP. 4. v. 25. Δαβὶδ τοῦ παιδός σου] In veteri illo MS. eſt, ὁ τοῦ πατρὸς ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου στόματος Δαβὶδ παιδός σου εἰπὼν· ubi tranſpoſitæ à ſcriba voces videntur.

CAP. 5. v. 41. ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Ἰησοῦ] In Manuſcripto illo veteri non additur τοῦ Ἰησοῦ· parique modo in Epiſt Johan. 3. 7. legitur in eodem MS. ὑπὲρ γὰρ τοῦ ὀνόματος· nimirum ἀντονομαστικῶς.

CAP. 6. v. 8. πλήρης πίστεως ϗ δυνάμεως] In MS. quem dixi & in aliis MS. eſt πλήρης χάριτος· & ſic legere Syrus & Latinus.

CAP. 7. v. 17. ὤμοσεν ὁ Θεός] Codex ille qui in Anglia hic habet ὡμολόγησεν, quomodo legit & Latinus. 30. ἐν φλογὶ πυρός] MS. ille πυρὶ φλογὸς, quomodo legit Latinus.

CAP. 8. v. 39. πνεῦμα κυρίου ἥρπασε τὸν Φίλιππον ϗ οὐκ εἶδεν αὐτὸν οὐκέτι ὁ Εὐνοῦχος] MS. ille vetus ſic habet πνεῦμα ἅγιον ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν Εὐνοῦχον, Ἄγγελος δὲ κυρίου ἥρπασε τὸν Φίλιππον, ϗ οὐκ εἶδεν, &c. quomodo & alios quoſdam habere codices notatum Eraſmo & Bezæ, & ſic citat ipſe Hieronymus.

CAP. 9. v. 5. ὁ δὲ κύριος εἶπε] In Manuſcripto illo, ὁ δὲ ἐγώ εἰμι ὁ Ἰησοῦς ὁ Ναζαραῖος ὃν σὺ διώκεις. ἀλλὰ ἀνάστηθι· quomodo & multos alios habere libros obſervatum eſt ab aliis. 20. ἐκήρυσσε τὸν Χριστὸν ὅτι ἐστὶν] Melius in Manuſcripto ἐκήρυσσε τὸν Ἰησοῦν ὅτι.

CAP. X. v. 39. ϗ ἡμεῖς ἐσμὲν μάρτυρες] *MS.* ille ὑμεῖς μάρτυρες πάντων, non male.

CAP. 13. v. 6. διελθόντες δὲ τὴν νῆσον] In Manuſcripto ὅλην τὴν νῆσον. 20. ϗ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις ϗ πεντήκοντα] Rectius codex ille in Anglia, & alii quibus uſus eſt interpres Latinus. Illa ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις ϗ πεντήκοντα, connectunt cum præcedentibus, & deinde ponunt μετὰ ταῦτα. 22. ἤγειρε] MS. in Anglia & alii libri perveteres habent ἦγαγε. 33. ὡς ϗ ἐν τῷ ψαλμῷ τῷ δευτέρῳ γέγραπται] Olim ſcriptum fuit τῷ πρώτῳ, ut plures ex Hieronymo monuere quia olim in Hebræis codicibus, Pſalmi, qui nunc primus & ſecundus dicitur, cohærebant. 41. ᾧ οὐ μὴ πιστεύσητε] Alii codices habent ὃ· quomodo & codex LXX interpretum. 42. εἰς τὸ μεταξὺ σάββατον] omnino legendum εἰς τὸ μεταξὺ σαββάτων. 44. τῷ δὲ ἐρχομένῳ σαββάτῳ] Melius *MS.* τῷ δὲ ἐχομένῳ Σαββάτῳ. 45. ἀντιλέγοντες ϗ βλασφημοῦντες] Illa, ἀντιλέγοντες ϗ, ſicut in aliis multis libris deſunt, ita & in illo optimo MS.

CAP. 13. v. 8. περιεπεπατήκει] *MS.* περιεπάτησε.

CAP. XV. v. 20. ϗ τοῦ πνικτοῦ ϗ τοῦ αἵματος] Fuere jam olim codices in quibus deerat πνικτοῦ· fuere & in quibus poſt αἵματος additum ϗ ὅσα μὴ θέλωσιν αὐτοῖς γίνεσθαι, ἑτέροις μὴ ποιεῖν· ſed in plurimis codicibus inque verſionibus omnibus & apud Origenem VII. contra Celſum alioſque hoc abeſt, illud vero adeſt, & certe prius illud huc pertinet, non & alterum. 29. ἔρρωσθε] Vetuſtiſſimi codices hoc loco, ſic non habuere, ſed φερόμενοι ἐν πνεύματι ἁγίῳ. 33. πρὸς τοὺς ἀποστόλους] *MS.* ille, ut multi alii, rectius, πρὸς τοὺς ἀποστείλαντας αὐτούς. 34. ἔδοξε δὲ Σίλᾳ ἐπιμεῖναι αὐτοῦ] Hoc comma *MS.* ille non habet, ut nec interpres Syrus. 37. ἐβουλεύσατο] *MS.* ille vetus, & multi alii, pro ἐβουλεύσατο habet ἐβούλετο, quomodo legit & Syrus.

CAP. 16. v. 3. ᾔδεισαν γὰρ ἅπαντες τὸν πατέρα αὐτοῦ ὅτι Ἕλλην ὑπῆρχεν] MS. ſimplicius habet, ᾔδεισαν γὰρ ἅπαντες ὅτι Ἕλλην ὁ πατὴρ αὐτοῦ ὑπῆρχε. 7. ἐπείραζον κατὰ τὴν Βιθυνίαν] In Manuſcripto eſt εἰς τὴν Βιθυνίαν. 16. ἔχουσαν πνεῦμα Πύθωνος] MS. tamen πνεῦμα πύθωνα, quod non probem. 33. ϗ οἱ αὐτοῦ] MS. ϗ οἱ οἰκεῖοι αὐτοῦ πάντες.

CAP. 17. v. 14 πορεύεσθαι ὡς ἐπὶ τὴν θάλασσαν] Habet quidem MS. ille & alii ἕως· ſed ὡς verius arbitror. 15. οἱ δὲ καθιστῶντες] In MS. eſt καθιστάνοντες. 27 ζητεῖν τὸν κύριον] In MS. τὸν Θεὸν, quia κύριος in his libris plerumque eſt Jeſus.

CAP. 18. verſ. 7. τινὸς ὀνόματι Ἰούστου] Τίτου legere et Syrus et Arabs: quidam codices habent utrumque nomen Τίτου Ἰούστου. 17. πάντες οἱ Ἕλληνες] Non eſt Ἕλληνες in illo Manuſcripto, neque Latinus in ſuis legit.

CAP. 19. v. 16. ϗ κατακυριεύσας αὐτῶν] ἀμφοτέρων pro αὐτῶν habet et ille Manuſcript. 27. κινδυνεύει ἡμῖν] Omnino legendum eſt ἡμῶν, quomodo et Syrum et Arabem arbitror legiſſe. 37. ἀγοραῖοι] ἀγόραιοι ſcribendum, ſi Suidam ſequimur et Gloſſarium.

CAP. XX. v. 4. Σώπατρος Βεροιαῖος] In Manuſcripto illo vetere, ut in multis aliis, eſt hic Σώπατρος Πύρρου Βεροιαῖος. 7. συνηγμένων τῶν μαθητῶν] In Manuſcripto συνηγμένων ἡμῶν. 28. τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ] Manuſcript. ille habet τοῦ κυρίου, et multi alii, et Syrus ſic legit, qui vertit *Chriſti*. facilis lapſus compendioſæ ſcriptionis θυ pro χυ.

CAP. 21. verſ. 6. καὶ ἀσπασάμενοι ἀλλήλους] In Manuſcripto eſt προσδεξάμενοι ἀπεσπασάμεθα ἀλλήλοις. 15. ἐπισκευασάμενοι] Sic et MS. non ἀποσκευασάμενοι.

CAP. 22. verſ. 16. τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου] In Manuſcripto illo, et in aliis, τὸ ὄνομα αὐτοῦ· quomodo et Syrus legit. 30. ϗ ἐκέλευσεν ἐλθεῖν] Melius MS. συνελθεῖν. Non enim eos ad ſe vocavit, ſed in loco Majorum eos convenire juſſit.

CAP. 23. v. 6. υἱὸς Φαρισαίου] In MS. eſt υἱὸς Φαρισαίων· id eſt ex patre et matre natus ejus inſtituti. 23. ϗ δεξιολάβους διακοσίους] MS. δεξιοβόλους διακοσίους.

CAP. 24. v. 1. μετὰ δὲ πέντε ἡμέρας] *In* Manuſcripto μετὰ δέ τινας ἡμέρας. ib. μετὰ τῶν πρεσβυτέρων] Melius MS. μετὰ τῶν πρεσβυτέρων τινῶν. 16. Συνείδησιν ἔχων] Melius alii codices ἔχειν. 20. εἴ τι εὗρον] *In* MS. τί εὗρον interrogative.

CAP. 25. v. 6. ἡμέρας πλείους, ἢ δέκα] Alii libri οὐ πλείους ἢ δέκα· at MS. οὐ πλείους ὀκτὼ, ἢ δέκα· quod verum puto. ib. εἰς τὴν περὶ τούτου ζήτησιν] MS. non habet εἰς.

CAP. 26. v. 28. χριστιανὸν γενέσθαι] *In* MS. χριστιανὸν ποιῆσαι.

CAP. 27. v. 2. μέλλοντες πλεῖν] MS. μέλλοντι πλεῖν. 5. εἰς Μύρα τῆς Λυκίας] MS. et alii Λύστρα. 8. ᾧ ἐγγὺς πόλις Λασαία] *In* MS. ᾧ ἐγγὺς πόλις ἦν Ἄλασσα. et puto hanc veram eſſe lectionem. 13. Εὐροκλύδων] MS. Εὐρακύλων, haud obſcura commutatione δ in λ, quarum literarum perquam vicini ſunt ductus in MSS. vera lectio eſt quam ſecutus eſt Latinus interpres Εὐρακύλων. 19. ἐρρίψαμεν] ἔρριψαν habet MS. ille, nec aliter legit Latinus.

CAP. 28. v. 3. φρυγάνων πλῆθος] *In* Manuſcripto φρυγάνων τι πλῆθος. 23 διαμαρτυρόμενος] *In* Manuſcripto eſt παρατιθέμενος. 27. τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ] *In* Manuſcripto τοῦτο τὸ σωτήριον. 29. πολλὴν ἔχοντες ἐν ἑαυτοῖς ζήτησιν] Comma hoc totum, ſicut non fuit in codicibus Græcis, quibus uſi ſunt Syrus et Arabs, ita nec in vetere illo Manuſcripto comparet.

AD ROMAN.

CAP. I. v. 31. ἀσυνέτους, ἀσυνθέτους] Videri poteſt eſſe παρονομασία, at non eſt. Syrus non niſi unam legit ἀσυνθέτους, quæ vera eſt.

CAP. III. v. 3. ἠπίστησαν] Manuſcriptus hîc habet ἐπείθησαν, non malé. 22. διὰ πίστεως Ἰησοῦ Χριστοῦ] In Manuſcripto planius eſt, διὰ πίστεως ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ib. εἰς πάντας ϗ ἐπὶ πάντας τοὺς πιστεύοντας. 25. διὰ τῆς πίστεως] In Manuſcripto deeſt τῆς πίστεως. 27. τὸν ἐκ πίστεως Ἰησοῦ] In Manuſcripto eſt τὸν ἐκ πίστεως Θεοῦ, non malé. Nam fides per Jeſum fertur in Deum. 28. λογιζόμεθα οὖν] In Manuſcripto λογιζόμεθα γὰρ, q. d. Hæc enim cogitamus quæ cogitare debemus, juſtitiam nobis ſine labore Dei dono adveniſſe. 31 ἱστῶμεν] MS. eodem ſenſu ἱστάνομεν.

CAP. IV. v. 11. ἔλαβε περιτομῆς] Manuſcripti plurimi, & ille in Anglia, habent περιτομὴν, & ſic legit Syrus. 15. οὗ γάρ] Melius MS. ille οὗ δέ.

CAP. V. v. 2. τῇ πίστει] In Manuſcripto ἐν τῇ πίστει· quæ Paulo uſitatius: & ſolent facile excidere literæ repetitæ. 6. ἔτι] Legerunt hic alii εἰ, alii εἰς τό, ſed ἔτι rectum eſt, & conſtruitur cum ὄντων ἀσθενῶν. 7. ὑπὲρ δικαίου] Syrus legit ὑπὲρ ἀδίκου, ſenſu optimo. 13. οὐκ ἐλλογεῖται] In Manuſcripto οὐκ ἐλλογεῖτο, nec aliter legit & Syrus & Theophylactus. Recta locutio fuerat ἐνελογεῖτο, ſed omiſſi augmenti habemus & alia exempla. 17. τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι] In Manuſcripto eſt ἐν ἑνὶ παραπτώματι.

CAP. VI. v. 1. ἐπιμενοῦμεν] In Manuſcripto illo in Anglia eſt ἐπιμένωμεν. Recté. 15. ἁμαρτήσομεν] Manuſcriptus hic etiam habet ἁμαρτήσωμεν. Recté.

CAP. VII. v. 2. τοῦ ἀνδρός] Hoc abeſſe poteſt, ſicut abeſt in plurimis Manuſcriptis. 6. ἀποθανόντες] Alii codices habent ἀποθανόντος, cujus lectionis & Origenes meminit. Quomodo & Chryſoſtomum legiſſe apparet ex ejus interpretatione, ὁ δεσμὸς δι᾽ οὗ κατειχόμεθα ἐνεκρώθη. 9. ἔζησεν] Puto rectius legi ἔζησεν quàm ἀνέζησεν. 18. οὐχ εὑρίσκω] In Manuſcripto pro eo eſt οὔ, nempe παράκειται. 23. ἐν τῷ νόμῳ] Malè ita ſcribitur, cùm libri correctiores habeant τῷ νόμῳ.

CAP. 8. v. 11. τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος] Non pauló melior eſt lectio altera τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ πνεῦμα· Quomodo legere Syrus, Latinus, Origenes, Chryſoſtomus, Oecumenius, & alii. 24. τί καὶ ἐλπίζει] In Manuſcripto τί καὶ ὑπομένει. 28. ἀγαπῶσι τὸν Θεὸν πάντα, &c.] MS. non malè, πάντα συνεργεῖ ὁ Θεὸς εἰς τὸ ἀγαθόν.

CAP. IX. v. 5. ἐπὶ πάντων Θεός] Ex Syro apparet in Vet. Codicibus abfuiſſe Θεός, quod conſuetæ locutioni Pauli melius convenit, qui cum de Patre & Filio loquitur, Patri nomen Dei, Filio nomen Domini tribuere ſolet. Et ſic fuiſſe in vetuſtis codicibus Cypriani, ſic etiam legiſſe Hilarium, nec aliter videri legiſſe Chryſoſtomum notavit Eraſmus. 15. οἰκτείρω] In Græco οἰκτειρῶ, melius. 28. λόγον γὰρ, &c.] In Paulino textu, qualem nunc habemus, ſatis abſurdum eſt poni primum γάρ, deinde ὅτι. Omnino hæc lectio interpolata eſt ex LXX. Vetus autem lectio extat in Manuſcripto illo quem toties laudo, & ſic habet, λόγον γὰρ συντελῶν καὶ συντέμνων ποιήσει Κύριος ἐπὶ τῆς γῆς, quæ ſufficiunt, ſatiſque exprimunt id quod vult Eſaias.

CAP. X. v. 5. Μωσῆς γὰρ, &c.] Non pauló melius MS. Μωσῆς γὰρ γράφει ὅτι τὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου ὁ ποιήσας ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτῇ.

CAP. XI. v. 1. μὴ ἀπώσατο ὁ Θεὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ] In Manuſcripto hic non minus quam infra additur ὃν προέγνω, quod rectum puto. Et ita apparet legiſſe Origenem, Chryſoſtomum. Oecumenium, & alios: ut optimum ſit ἀντίθετον verborum προέγνω & ἀπώσατο. 2. λέγων] Abeſt in Manuſcripto. Bene. 6. εἰ δὲ ἐξ ἔργων, οὐκ ἔτι ἐστὶ χάρις, ἐπεὶ τὸ ἔργον οὐκ ἔτι ἐστὶ ἔργον] Hæc recte deſunt in Manuſcripto, nec legit Latinus interpres; ſed nec Origenes, nec Ambroſius, nec Chryſoſtomus. 21. μή πως οὐδὲ σοῦ φείσηται] In Manuſcripto tantum eſt, οὐδὲ σοῦ φείσεται, quomodo & Syrus legit. 25. παρ᾽ ἑαυτοῖς] MS. hic habet ἐν ἑαυτοῖς, quomodo Eſaiæ v. 21. 30. ὥσπερ γὰρ καί] In Manuſcripto abeſt καί.

CAP. XII. v. 13. χρείαις] Quidam codices habuere μνείαις. Sed hoc receptius præfero. 17 ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων] ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ ἐνώπιον πάντων ἀνθρώπων, quomodo idem monitum habes, 2 Cor. 8. 7.

CAP. XIV. v. 5. ἕκαστος ἐν τῷ] MS. ἕκαστος τῷ. 9. ἀπέθανε καὶ ἀνέστη καὶ ἀνέζησεν] In Manuſcripto tantum eſt ἀπέθανε καὶ ἔζησε. Et ſic videtur legiſſe Latinus & Theophylactus. 11. ἐπουρανίων, καὶ ἐπιγείων, καὶ καταχθονίων] Hæc huc non pertinent neque habentur in libris melioribus, neque Syrus id legit, neque Arabs, neque Origenes, neque Chryſoſtomus, neque Oecumenius. Irrepſit huc in quibuſdam libris ex loco Philip. II. 10. 16. ὑμῶν] Syrus & Latinus legerunt ἡμῶν. 21. ἢ σκανδαλίζεται ἢ ἀσθενεῖ] Hæc abſunt in Manuſcripto, neque legit Syrus. 23. ἁμαρτία ἐστίν] Poſt hæc verba in Manuſcripto illo quo ſæpe utimur, non minus quam in aliis MS. vetuſtiſſimis ſequuntur commata tria quæ fine Epiſtolæ habemus. Et hoc loco illa legiſſe apparet Chryſoſtomum, Oecumenium, Theophylactum. Videtur Paulus primum finire voluiſſe Epiſtolam, ſed poſtea aliquanto plus, quam ſperaverat, nactus temporis, alia quædam adjeciſſe. Marcionis exemplaria hic Epiſtolam finiebant, teſte Hieronymo.

CAP. 15. v. 2. ἕκαστος γὰρ ὑμῶν] MS. ἕκαστος ἡμῶν, quod cum præcedentibus melius cohæret. 8. λέγω δέ] MS. λέγω γάρ. 19. πνεύματος Θεοῦ] In MS. πνεύματος ἁγίου, quomodo citat Athanaſius. 24. ὡς ἐὰν] In MS. ὡς ἄν, & ſic legere Græci Patres. Sic ὡς ἄν, 1 Cor. 11. 34. Ib. εἰς τὴν Ισπανίαν] MS. εἰς Σπανίαν· Alii codices εἰς τὴν Σπανίαν. Scribit ſic Strabo, Gloſ. vetus, & Scholiaſtes Juvenalis ad Satyram 14. & Martianus Capella. Sic habent & codices Juſtini & Curtii Manuſcripti. 28. Ισπανίαν] Libri meliores Σπανίαν. 29. εὐλογίας τοῦ εὐαγγελίου τοῦ Χριστοῦ] In Manuſcripto, ut & in aliis, εὐλογίας Χριστοῦ, quomodo legit & Origenes, & Ambroſius & Lat. interpres.

CAP. VI. v. 3. Πρίσκιλλαν] Origenes hoc loco docet Πρίσκαν ſcriptum fuiſſe hoc loco quomodo & habent quidam Manuſcripti & legit Latinus; & conjicit eandem eſſe quæ in Actis *Priſcilla* dicitur. Recté. v. 5. τῆς Ἀχαΐας] Ἀσίας legit Origenes & Latinus interpres: Et nunc quoque nonnulli codices ſic habent, & ſic quoque aliquoties citat Hieronymus; & id rectum arbitror. Nam ἀπαρχὴ Achaiæ, non Epænetus, ſed Stephanas, 1 Cor. 16. 15. 8. Ἀμπλίαν τόν] MS. habet Ἀμπλιᾶτον, quomodo & Origenes legit & Latinus. 20. συντρίψει] In Manuſcripto eſt συντρίψαι. Nec aliter legere Syrus, Latinus, & Origenes. Ad finem Epiſtolæ. Πρὸς Ῥωμαίους ἐγράφη, &c.] Annotationes iſtæ quæ Paulinis Epiſtolis adjungi ſolent, nullius ſunt autoritatis; quia nec in omnibus exemplaribus apparent, & aliis ſunt aliæ, diſcrepantque & in Syriacis & Arabicis.

AD CORINTHIOS I.

CAP. I. v. 15. ἐβάπτισα] MS. habet ἐβαπτίσθητε, quomodo & Latinus legit, pari ſenſu. 20. τούτου] Non eſt in MS. nec ea opus. 22. σημεῖον] In MS. eſt pluraliter σημεῖα. ib. ζητοῦσι] In MS. eſt ἐπιζητοῦσι.

CAP. II. v. 1. τὸ μαρτύριον] In Manuſcripto eſt τὸ μυστήριον. Vide Rom. 16. 25. & ſic habuit codex quo uſus eſt Ambroſius, & is quo uſus Syrus. 4. πειθοῖς … λόγοις] πειθοῖς Græcum non eſſe multi notarunt: Legendum πειστοῖς· ſicut infra 13. ἐν διδακτοῖς, &c. Syrus legit ἐν πειθοῖ & λόγων, ſenſu non malo: quomodo legit & Euſebius, & videtur legiſſe Origenes Philocalia cap. 17. Sed quod dixi præfero. 9. ἃ] MS. ὅσα. 10. αὐτοῦ] In MS. abeſt. 11. ἀνθρώπων] Nihil opus illo ἀνθρώπων, & abeſt in Manuſcripto. Ib. οἶδεν] In Manuſcripto eſt ἔγνω. 13. ἁγίου] In Manuſcripto non exprimitur, nec opus. 15. ἀνακρίνει μέν] In Manuſcripto ἀνακρίνει τά.

CAP. IV. v. 9. ὅτι] Deeſt in Manuſcripto. 13. βλασφημούμενοι] In Manuſcripto eſt δυσφημούμενοι. 14. νουθετῶ] In Manuſcripto νουθετῶν, rectè: ut cohæreat cum illo ὡς.

CAP. V. v. 1. ὀνομάζεται] In Manuſcripto deeſt, quod nec Latinus in ſuo habuit codice. 3. ὡς] In Manuſcripto deeſt: non malé. 10. καὶ οὐ] Illud καὶ in Manuſcripto non comparet, & abeſt rectius. 12. καὶ τοὺς] Abeſt καὶ in Manuſcripto recté. 13. κρίνει] Rectius κρινεῖ. Ib. ἐξαρεῖτε] In Manuſcripto ἐξάρατε. Melius alii codices ἐξαίρετε, ſicut præceſſit κρίνετε· nam iſta cohærent, parentheſi, ut diximus, interpoſita.

CAP. VI. v. 4. ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ] Apparet ex Syro ſcriptum hic olim fuiſſe ἀνὰ μέσον τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Nam ἀνὰ μέσον de uno non dicitur. Repetitio earundem vocum, ut ſæpe, occaſionem dedit poſteriores omittendi. 19. δοξάσατε δή] Quidam codices habuere δοξάσατε ἄρα. Unde imperiti Scribæ fecere ἄρατε. Ib. ἅτινά ἐστι τοῦ Θεοῦ] Hæc particula, & illa καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, abeſt in Manuſcripto; ſicut & abfuit à codicibus quibus uſi Latini. Græci verò & Syrus & Arabs hæc legerunt.

CAP. VII. v. 3. εὔνοιαν] Manuſcriptus ille & alii hic habent ὀφειλήν, eodem ſenſu, ita ut videatur alterum illud eſſe hujus interpretamentum. 14. τῷ ἀνδρί] MS. ἀδελφῷ. 17. ἑκάστῳ ὡς ἐμέρισεν ὁ Θεός] MS. ἑκάστῳ ὡς ὁ Κύριος ἐμέρισε. 35. συμφέρον] MS. habet σύμφορον, pari ſenſu. 38. ἐκγαμίζων bis] MS. bis γαμίζων. Ib. κοιμηθῇ] MS. ἀποθάνῃ.

CAP. VIII. v. 2. εἰδέναι] MS. habet ἐγνωκέναι, ut una vox ter repetatur. 8. οὔτε ἐὰν μή, &c.] In Manuſcripto eſt inverſus ordo, οὔτε γὰρ ἐὰν μὴ φάγωμεν περισσεύομεν, οὔτε ἐὰν φάγωμεν ὑστερούμεθα. 9. ἀσθενοῦσι] In Manuſcripto ἀσθενέσιν. 11. Καὶ ἀπολεῖται ὁ ἀσθενῶν ἀδελφός] In Manuſcripto paulo aliter, Ἀπόλλυται οὖν ἐν τῇ σῇ γνώσει ὁ ἀδελφός, δι᾽ ὅν.

CAP. 9. v. 1. Οὐκ εἰμί, &c.] In Manuſcripto melius creſcit oratio, Οὐκ εἰμὶ ἐλεύθερος; οὐκ εἰμὶ Ἀπόστολος; Et ſic legiſſe Syrum & Arabem apparet. 10. ὅτι ἐπ᾽ ἐλπίδι, &c.] MS. ὅτι ὀφείλει ἐπ᾽ ἐλπίδι ὁ ἀροτριῶν ἀροτριᾶν καὶ ὁ ἀλοῶν ἐπ᾽ ἐλπίδι τοῦ μετέχειν. 13. προσεδρεύοντες] MS. παρεδρεύοντες. 21. Θεῷ … Χριστῷ] MS. Θεοῦ … Χριστοῦ, pari ſenſu, & ſic legere Græci qui ad hunc locum ſcripſere.

CAP. X. v. 1. δέ] MS. γάρ, melius: Quomodo & Latinus legit & Ambroſius aliique. Bene cohæret id cum ſequentibus. 3. τὸ αὐτό] In Manuſcripto non eſt τὸ αὐτό, neque hic neque in ſequente membro, ſed τὸ πνευματικὸν ἔφαγον βρῶμα & τὸ πνευματικὸν ἔπιον πόμα. 9. τὸν Χριστόν] Omnino legendum eſt τὸν Θεόν, quomodo eſt in vetuſtiſſimo illo Manuſcripto. Error commiſſus ex notis ΘΝ. & ΧΝ. 11. τύποι] MS. τυπικῶς. 28. εἰδωλόθυτον] MS. ἱερόθυτον. 29. τοῦ γὰρ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς] Rectius forte omittentur, ut male repetita: neque enim habet ea hoc loco Manuſcriptus. Syrus quoque, Latinus, Arabs non legerunt. 30. Εἰ δέ] In MS. deeſt δέ· ut cohæreat cum ſuperioribus.

CAP. XI. v. 17. παραγγέλλων οὐκ ἐπαινῶ] MS. παραγγέλλω οὐκ ἐπαινῶν, quomodo & Latinum legiſſe apparet & Syrum. 24. κλώμενον] Quidam MS. θρυπτόμενον, non malé. 27. τοῦ κυρίου ἀναξίως] Veteres libros multos hic poſt ἀναξίως habuiſſe τοῦ κυρίου docent nos Ambroſius & Chryſoſtomus hoc loco ſecundum quaſdam editiones: Oecumenius quoque hic: Baſilius cap. ultimo libri primi, & Quæſtione tertia libri 2. Auguſtinus contra Donatiſtas l. 5. c. 8. & l. 9. contra Fulgentium. 31. εἰ γάρ] *MS.* εἰ δέ. Ib. ἐκρινόμεθα] ἐκρίνομεν habent Chryſoſtomus, Oecumenius.

CAP. XII. ἀνάθεμα Ἰησοῦν] *MS.* ἀνάθεμα Ἰησοῦς, ut ſit oratio μιμητική. 13. εἰς ἓν πνεῦμα ἐποτίσθημεν] *MS.* ἓν σῶμά ἐσμεν. 24. τῷ ὑστεροῦντι] Manuſcript. τῷ ὑστερουμένῳ. 31. κρείττονα] Manuſcript. μείζονα.

CAP. XIII. v. 2. οὐδέν εἰμι] *MS.* οὐδὲν ὠφελοῦμαι. 10. οὐδὲν αὐτῶν] In Manuſcripto deeſt. 19. διὰ τοῦ νοός] *MS.* τῷ νοΐ. 26. ἑρμηνείαν ἔχει] In Manuſcripto hæc omnia paulo aliter ſcripta ſunt ψαλμὸν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει, γλῶσσαν ἔχει, ἑρμηνείαν ἔχει. 34. ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ] MS. ἐν ταῖς ἐκκλησίαις. Ib. ἀλλ᾽ ὑποτάσσεσθαι] *MS.* ſimplicius ἀλλ᾽ ὑποτασσέσθωσαν τοῖς ἀνδράσι. 38. ἀγνοεῖ] In Manuſcripto ὅτι Θεοῦ ἐστιν ἐντολή. 40. πάντα] Melius in MS. & aliis quibuſdam libris πάντα δέ.

CAP. XV. v. 25. τοὺς ἐχθρούς] *MS.* τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. 36. ζωοποιεῖται] *MS.* ζωογονεῖται. 49. φορέσωμεν] Alii codices habent φορέσομεν, & ſic legerunt Syrus, Arabs, & ſic citat Origenes contra Celſum. 51. πάντες μὲν οὐ] Variant hic libri. Optime *MS.* οἱ πάντες μὲν οὐ κοιμηθησόμεθα· οὐ πάντες δὲ ἀλλαγησόμεθα. *Neque omnes obdormiemus*: i. e. moriemur: *neque omnes mutabimur.* Veram hanc lectionem oſtendunt ſequentia. 52. ἐγερθήσονται] *MS.* ἀναστήσονται.

CAP. XVI. v. 1. λογίας] Niſi codicum conſenſus me retineret, libens hic legerem εὐλογίας. 2. ὅ, τι ἂν εὐοδῶται] In Manuſcripto clarius ὅ, τι ἂν εὐοδωθῇ. 7. ἐλπίζω δέ] Melius in Manuſcripto ἐλπίζω γάρ. 9. ἐνεργής] Melius in aliis codicibus ἐναργής. Ita apparet legiſſe hic Ambroſium.

AD CORINTHIOS II.

CAP. I. v. 5. εἴτε δὲ θλιβόμεθα] In Manuſcripto εἴτε παρακαλούμεθα, ut pendeat hoc à verbo præcedente περισσεύει. 6. καὶ σωτηρίας] Prætereundum non duxi in Manuſcripto verba præcedentia alio poſita ordine, hunc in modum, παρακλήσεως καὶ σωτηρίας, εἴτε παρακαλούμεθα ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως τῆς ἐνεργουμένης ἐν ὑπομονῇ τῶν αὐτῶν παθημάτων ὧν καὶ ἡμεῖς πάσχομεν καὶ ἡ ἐλπίς.

8. ὑπὲρ

8. ὑπὲρ] *MS.* περί. 10. καὶ ῥύεται] Hoc neque Græci commentatores legerunt, neque Syrus. 12. ἁπλότητι] *MS.* ἁγιότητι. 13. ἀλλ᾽ ἢ ἅ, &c.] *MS.* ἀλλ᾽ ἀναγινώσκετε, καὶ ἐπιγινώσκετε. Veram lectionem eſſe arbitror quam ſecutus eſt Syrus ἀλλ᾽ ἃ ἀναγινώσκετε καὶ ἐπιγινώσκετε. 17. τὸ ναὶ ναί, καὶ τὸ οὒ οὔ] Omnino legendum hic eſt, quomodo hic legit Syrus τὸ ναί, καὶ τὸ οὔ· i. e. ut propterea aliud faciam aliud dicam. 20. καὶ ἐν αὐτῷ τὸ Ἀμήν] In Manuſcripto διὸ καὶ δι᾽ αὐτοῦ τὸ Ἀμήν. Et ſic legit & interpretatus eſt Syrus.

CAP. II. v. 10. καὶ γὰρ ἐγὼ εἴ τι, &c] In Manuſcripto eſt quomodo & Latinus legit, καὶ γὰρ ὃ κεχάρισμαι, εἴ τι κεχάρισμαι, δι᾽ ὑμᾶς. Simplicius legit Arabs, ὃ κεχάρισμαι κεχάρισμαι δι᾽ ὑμᾶς. 16. θανάτου … ζωῆς] *MS.* ἐκ θανάτου … ἐκ ζωῆς.

CAP. IV. v. 4. αὐγάσαι αὐτοῖς] In Manuſcripto eſt διαυγάσαι & deeſt αὐτοῖς, non malé.

CAP. V. v. 10. τὰ διὰ τοῦ] Optima exemplaria habent τὰ ἴδια τοῦ, & ſic legit Latinus.

CAP. VI. v. 16. Βελίαλ] Quidam libri habent Βελίαρ.

CAP. VII. v. 12. πρὸς ὑμᾶς] Sic Græci: At Syrus, & fortè melius, caret illo πρὸς ὑμᾶς, quod & in aliis codicibus deeſt.

CAP. X. v. 13. μέτρου] Videtur ſcripſiſſe Paulus μέτρον, & ita legiſſe Syrus & Arabs. 16. εἰς τά] Videtur Syrus legiſſe εἰς τό.

CAP. XI. v. 1. μικρὸν τῇ ἀφροσύνῃ] Melius codices alii, μικρόν τι τῆς ἀφροσύνης. 10. οὐ σφραγίσεται] Melius alii codices, οὐ φραγήσεται.

CAP. XII. v. 7. ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι] Hæc verba in Manuſcripto hic non reperiuntur; & ſatis eſſet ſupra eſſe poſita. 11. καυχώμενος] In Manuſcripto deeſt. Nam ἄφρων hic idem valet quod καυχώμενος. 19. λαλοῦμεν· τὰ δὲ πάντα] Puto auferendam διαστολὴν poſt λαλοῦμεν & legendum λαλοῦμεν τάδε πάντα.

CAP. XIII. v. 1. ἔρχομαι] In Manuſcripto eſt planius ita ut ſuprà, ἑτοίμως ἔχω ἐλθεῖν πρὸς ὑμᾶς. Et ſic legit Syrus. 4 ἐν αὐτῷ] *MS.* σὺν αὐτῷ, non malé. 5. ἑαυτοὺς δοκιμάζετε] Deeſt hoc in Manuſcripto. 13. Ἀμήν] Deeſt in Manuſcripto: additum hoc ab Eccleſia Corinthiaca, quæ id reſpondere ſolebat, quoties Epiſtola hæc lecta eſt.

AD GALATAS.

CAP. I. v. 3. κυρίου ἡμῶν] In Manuſcripto deeſt ἡμῶν. 18. Πέτρον] MS. Κηφᾶν, & ſic in omni hac Epiſtola, & credo ſic ſcripſiſſe Paulum, ſed exſcriptorem repoſuiſſe inter Græcos notius.

CAP. II. v. 1. δεκατεσσάρων] Aſſentior codicibus ſi qui pro δεκατεσσάρων habent τεσσάρων. Cum enim numeri per notas ſcriberentur facile fieri potuit ut ante δ per errorem ι adderetur. 4. καταδουλώσωνται] *MS.* καταδουλώσουσι. 6 πρόσωπον, &c.] In Manuſcripto πρόσωπον ὁ Θεὸς οὐ λαμβάνει, rectiús. 9. καὶ Κηφᾶς] In Manuſcripto deeſt, quod rectius arbitror. ἵνα ἡμεῖς] *MS.* ἡμεῖς μέν. 11. Πέτρος] In Manuſcripto rurſum Κηφᾶς. 13. συνυπεκρίθησαν] Si codices vetuſti aſſentirentur, legendum hic putarem συνυπεκλίθησαν, & mox τῇ ὑποκλίσει; & certè ſic legit Syrus. 14. τί τά] *MS.* πῶς τά, eodem ſenſu. 16. εἰδότες … νόμου] In Manuſcripto additur ὅτι ἐξ ἔργων νόμου. 18. συνίστημι] Manuſcript. συνιστάνω, pari ſenſu.

CAP. III. v. 1. ἐν ὑμῖν] In Manuſcripto melius omittitur. 5. ἐξ ἔργων νόμου] *MS.* ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα ἐλάβετε, nec aliter putem ſcripſiſſe Paulum. 10. ἐπικατάρατος] *MS.* ὅτι ἐπικατάρατος, ut et v. 13. 15. κατὰ ἄνθρωπον λέγω] In Manuſcripto hic additur ἀδελφοί, quod & Latinus & Syrus legerunt. 17. εἰς Χριστόν] *MS.* deeſt. 19. τί οὖν, &c.] Melius alii codices τί οὖν ὁ νόμος; τῶν παραβάσεων χάριν προσετέθη. Lectio Irenæi ὁ νόμος τῶν πράξεων προσετέθη, minus huic loco convenit. Ib. ᾧ] Alii codices ὅ. 23. συγκεκλεισμένοι] *MS.* συγκλειόμενοι. 28. πάντες … Ἰησοῦ] Manuſcript. brevius ac ſimplicius habet, ἅπαντες γὰρ ὑμεῖς ἐστε ἐν Χριστῷ.

CAP. IV. v. 6. ὑμῶν] *MS.* ἡμῶν non malé. 8. μὴ φύσει] *MS.* φύσει μή. 15. τίς οὖν ἦν ὁ] *MS.* ποῦ οὖν ὁ, quomodo & alii habent codices perveteres. 17. ἐκκλεῖσαι] Syrus legit ἐγκλείειν, quomodo & multi codices Græci habent. Ib. ὑμᾶς] Sic & *MS.* non ἡμᾶς. 25. τὸ γάρ] *MS.* τὸ δέ. Ib. δουλεύει δέ] *MS.* δουλεύει γάρ. 30. παιδίσκην] *MS.* παιδίσκην αὐτήν. 31. ἀδελφοί] *MS.* ἡμεῖς ἀδελφοί.

CAP. V. v. 1. Τῇ, &c.] Hæc ſic rectè cohærent, male in quibuſdam codicibus divulſa, ita ut pars horum cap. præcedenti adhæreat. 7. ἀνέκοψε] MS. ἐνέκοψε, non ut quidam volunt ἀνέκοψε. 11. σταυροῦ] *MS.* σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. 18. ὑπὸ νόμον] Male in quibuſdam codicibus, ἀπὸ νόμου. 24. Χριστοῦ] *MS.* Χριστοῦ Ἰησοῦ.

CAP. VI. v. 10. ὡς] Aut ἕως ſcriptum fuit, aut ὡς poſitum pro ἕως. 15. ἰσχύει] *MS.* ἐστίν. 16. στοιχήσουσι] *MS.* στοιχοῦσιν.

AD EPHESIOS.

CAP. I. v. 1. ἁγίοις] *MS.* ἁγίοις πᾶσι. 6. ἐν ᾗ] *MS.* pari ſenſu ἧς. 7. χάριτος] *MS.* χρηστότητος. 11. ἐκληρώθημεν] *MS.* ἐκλήθημεν, non malé. 14. ὅς ἐστιν] *MS.* ὅ ἐστιν, pari ſenſu. 18. διανοίας] *MS.* καρδίας. 20. καὶ ἐκάθισεν] *MS.* καὶ καθίσας αὐτόν. Ib. ἐν δεξιᾷ] *MS.* ἐκ δεξιῶν.

CAP. II. v. 7. τὸν ὑπερβάλλοντα πλοῦτον] *MS.* ὑπερβάλλον πλοῦτος, quaſi πλοῦτος eſſet neutrum declinationis tertiæ. Et ita perpetuo in illo libro poni ſolet cum adjectivis neutris. 17. καὶ τοῖς ἐγγύς] *MS.* καὶ εἰρήνην ὑμῖν τοῖς ἐγγύς.

CAP. III. v. 2. τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ] *MS.* τῆς χάριτος αὐτοῦ. 3. ἐγνώρισέ μοι] *MS.* ἐγνωρίσθη μοι, quomodo & Latinus legit & Syrus. 8. πάντων] In Manuſcriptis & in aliis libris additur τῶν ἁγίων. 14. τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ] In Manuſcripto deſunt, & ſine illis melius cohærent ſequentia, & ſuo quoque tempore à Græcis hæc abfuiſſe docet nos Hieronymus: ſenſus idem manet. 20. ἡμῖν] Manuſcript. ὑμῖν.

CAP. IV. v. 6. ὑμῖν] *MS.* deeſt. 14. πρὸς τὴν μεθοδείαν τῆς πλάνης] *MS.* πρὸς τὰς μεθοδείας τῆς πλάνης τοῦ διαβόλου. 16. ἑκάστου μέρους] *MS.* melius ἑκάστου μέλους. 32. ὁ Χριστός] Plerique & optimi codices habent ὁ Θεὸς ἐν Χριστῷ. Sic legit & Syrus & Chryſoſtomus & Theophylactus & Latinus.

CAP. V. v. 4. τὰ οὐκ ἀνήκοντα] *MS.* ἃ οὐκ ἀνῆκεν. 9. τοῦ πνεύματος] *MS.* τοῦ φωτός, quod cum præcedentibus melius cohæret. 14 ἐπιφαύσει σοι ὁ Χριστός] Alii codices hic habuere ἐπιψαύσεις τοῦ Χριστοῦ, ſed minus rectè, ni fallor. 19. ᾄδοντες] *MS.* ἐν χάριτι ᾄδοντες, non male 21. Χριστοῦ] Alii libri habent Θεοῦ. Sed *MS.* habet Χριστοῦ, nec aliter Syrus & Arabs. 27. παραστήσῃ αὐτὴν ἑαυτῷ] *MS.* fortè rectiùs, αὐτὸς ἑαυτῷ παραστήσῃ. 30. ἐκ τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καὶ ἐκ τῶν ὀστέων αὐτοῦ] In Manuſcripto abſunt, & poteſt fieri ut aliquis ad marginem adſcripſerit. 31. πρὸς τὴν γυναῖκα] *MS.* τῇ γυναικί.

CAP. VI. v. 12. τοῦ αἰῶνος] In Manuſcripto abeſt, quomodo legerunt & Syrus & Latinus. Ib. τὰ πνευματικά] Apparet Syrum legiſſe τὰ πνεύματα, recté. 21. πάντα] Syrus non legit πάντα· & rectius ſine eo cohæret oratio: notatum etiam in quibuſdam libris eam vocem non extare. 23. ἀγάπη] *MS.* ἔλεος.

AD PHILIPPENSES.

CAP. I. v. 1. σὺν ἐπισκόποις] Ita plerique codices & Syrus, non ut Chryſoſtomus & ſecuti eum Græci legunt συνεπισκόποις. 16. ἐπιφέρειν] *MS.* ἐγείρειν, quomodo & Latinum legiſſe apparet. ib. Οἱ μὲν ἐξ, &c.] In Manuſcripto præcedit οἱ μὲν ἐξ ἀγάπης, &c. ſequitur vero οἱ δὲ ἐξ ἐριθείας. Simili codice uſus eſt Latinus. 18. πλήν] *MS.* πλὴν ὅτι, non malé.

CAP. II. v. 2. τὸ ἕν] *MS.* τὸ αὐτό. 4. ἀλλὰ καὶ, &c.] *MS.* ἀλλὰ καὶ τὸ ἑτέρων ἕκαστος τοῦτο φρονεῖτε. 13. ὁ Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν] *MS.* Θεὸς γάρ ἐστιν ὁ ἐνεργῶν δύναμις. 14. ὀργῆς] Codices plerique habent γογγυσμῶν· & ita legerunt & Syrus & Latinus. 24. ἐλεύσομαι] In Manuſcripto additur πρὸς ὑμᾶς. 26. ὑμᾶς] In Manuſcripto recte additur ἰδεῖν· & ita apparet hic legiſſe Syrum. 30 παραβουλευσάμενος] Omnino legendum eſt παραβολευσάμενος. Latinus interpres recepto vetuſtior poſuerat hic: *Parabolatus eſt animam ſuam.*

CAP. III. v. 11. τῶν νεκρῶν] *MS.* τὴν ἐκ νεκρῶν. 13. οὐ] *MS.* οὔπω· recte. 16 κανόνι] In Manuſcripto deeſt. 21. εἰς τὸ γενέσθαι αὐτό] In Manuſcripto deeſt.

CAP. IV. v. 3. Καὶ ἐρωτῶ] *MS.* Ναὶ ἐρωτῶ. 7. τοῦ Θεοῦ] *MS.* τοῦ Χριστοῦ. 13. Χριστῷ] In Manuſcripto deeſt. 18. παρ᾽ Ἐπαφροδίτου] In Manuſcripto hic non ponitur. 23. μετὰ πάντων ὑμῶν] *MS.* μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν quomodo legit & Latinus.

AD COLOSSENSES.

CAP. I. v. 2. Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ] In multis codicibus Græcis & Latinis abeſt hic, ut & in Syriaco. 4. τὴν εἰς] *MS.* ἣν ἔχετε εἰς· quomodo legit & Latinus. 6. καὶ αὐξανόμενον] In Manuſcripto abeſt. 10. ὑμᾶς] Abeſt in Manuſcripto, non male. Ib. εἰς τὴν ἐπίγνωσιν] *MS.* τῇ ἐπιγνώσει. 14. διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ] Videntur aſcripta hic ex Epheſ. 1. 7. Nam *MS.* non magis hoc habet quam Syrus, & Latinus, & Ambroſius. 23. διάκονος] In *MS.* amplius eſt κῆρυξ καὶ Ἀπόστολος. 27. ὅς ἐστι] *MS.* ὅ ἐστι. 28. ἄνθρωπον ἐν] *MS.* ἄνθρωπον τέλειον ἐν· & ſic legit Latinus.

CAP. 2. v. 7. ἐν αὐτῇ] In Manuſcripto deeſt. 11. τῶν ἁμαρτιῶν] In Manuſcripto deeſt, ut & in Latino. 17. τὸ δὲ σῶμα τοῦ Χριστοῦ] *MS.* hæc verba trahit ad ſequentem periodum, τὸ δὲ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, μηδεὶς ὑμᾶς καταβραβευέτω. Meminit hujus diſtinctionis Photius, & Iſychius ad Leviticum 15. 22. τῇ ἀποχρήσει] Oecumenius & Theophylactus legerunt τῇ ἀποκρίσει.

CAP. 3. v. 14. ἥτις ἐστί] *MS.* ὅ ἐστι. 15. τοῦ Θεοῦ] *MS.* τοῦ Χριστοῦ. 16. τοῦ Χριστοῦ] *MS.* τοῦ Θεοῦ. Ib. ἐν τῇ καρδίᾳ] *MS.* ἐν ταῖς καρδίαις. 20. ἐν Κυρίῳ] Melius alii codices Κυρίῳ. 21. ἐρεθίζετε] *MS.* παροργίζετε. 22. τὸν Θεόν] *MS.* τὸν κύριον. 24. τῷ γὰρ κυρίῳ] *MS.* τῷ κυρίῳ Χριστῷ.

CAP. 4. v. 2. λαλῆσαι] *MS.* ἐν κυρίῳ λαλῆσαι. 8. ἵνα γνῷ τὰ περί] Legendum ex Manuſcripto ἵνα γνῶτε quomodo eſt Eph. 6. 22. 12. στῆτε] Latinus legit ἦτε. Ib. πεπληρωμένοι] *MS.* πεπληροφορημένοι. 13. ζῆλον πολύν] *MS.* πολὺν πόνον· Quomodo & Latinus legit. 16. Λαοδικείας] Hæc vera lectio, non ἐκ Λαοδικείας.

D THESSALONICENSES I.

CAP. I. v. 1. ἀπὸ Θεοῦ, &c.] Illa ἀπὸ Θεοῦ, & ſequentia abſunt in codicibus nonnullis: neque ea legit Syrus. 3. ἔμπροσθεν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν] Hoc neque Syrus legit, neque Arabs. 5. εἰς ὑμᾶς] *MS.* πρὸς ὑμᾶς, eodem ſenſu. 6. καὶ τοῦ κυρίου] Syrus ἐν τῷ κυρίῳ. *MS.* καὶ Θεοῦ.

CAP 2. v. 7. ἤπιοι] Latinus legit νήπιοι. At Græci codices & interpretes ἤπιοι. 11 καὶ μαρτυρούμενοι] abeſt in Manuſcripto. 12. καλοῦντος] *MS.* καλέσαντος. 19. καυχήσεως] *MS.* ἀγαλλιάσεως.

CAP. 3. v. 2. διάκονον τοῦ Θεοῦ καὶ συνεργὸν ἡμῶν] In quibuſdam codicibus διάκονον τοῦ Θεοῦ, in quibuſdam συνεργὸν ἡμῶν deeſt. Ib. παρακαλέσαι ὑμᾶς περὶ τῆς] *MS.* παρακαλέσαι ὑπὲρ τῆς. 13. ἁγιωσύνῃ] *MS* δικαιοσύνῃ. Ib. ἁγίων] Libri optimi habent ἁγίων. Quod quidam habent ἀγγέλων eſt interpretamentum ex 2 Theſſ. 1. 1. Matth. 16. 27. & 25. 31. Deut. 33. 2.

CAP. 4. v. 1. Θεῷ] In Manuſcripto additur, καθὼς καὶ περιπατεῖτε· quod & Latinus legit. 8. καὶ δόντα] Abeſt καὶ à Manuſcripto. 13. κεκοιμημένων] *MS* κοιμωμένων· non male.

CAP. V. v. 4. κλέπτης] Puto melius habere Manuſcriptum κλέπτας. 6. καὶ οἱ] Abeſt καὶ in Manuſcripto. 17. τοῦτο γὰρ, &c] *MS.* clarius, τοῦτο γάρ ἐστι θέλημα Θεοῦ εἰς ὑμᾶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. 27. ὁρκίζω] *MS.* ἐνορκίζω.

AD

AD THESSALONICENSES II.

CAP. I. v. 1. Σιλουανὸς] Puto eſſe verum quod notat Hieronymus hic Σίλας olim ſcriptum fuiſſe non Σιλουανός. 4. καυχᾶσθαι] MS. ἐγκαυχᾶσθαι. 5. ἔνδειγμα] Theophylactus clarius habet εἰς ἔνδειγμα· nec aliter legit Syrus. 12. ϗ ὑμεῖς] MS. ϗ ἡμεῖς.

CAP. 2. v. 4. ὥστε αὐτὸν] Aut ſcribendum hic αὑτὸν, quod liberum nobis, cùm veteres codices iſtas ſpirituum, quos vocant, notas non habuerint, aut αὐτὸν ſcribendum pro ἑαυτὸν· quæ mutatio frequens eſt etiam apud idoneos ſcriptores. 8. ἀναλώσει] MS. ἀνελεῖ. Et videtur ſumptum hoc ex Eſa. 11. 21. ubi in Græco ἀνελεῖ. 10. ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις] In Manuſcripto τοῖς ἀπολλυμένοις, ſine ἐν· nec aliter legit Latinus. 11. πέμψει] MS. πέμπει. 17. ϗ στηρίξαι, &c.] MS. ϗ στηρίξαι (ſc. τὰς καρδίας) ἐν παντὶ ἔργῳ ϗ λόγῳ ἀγαθῷ. Pari codice uſus fuit Latinus interpres.

CAP. 3. v. 3. ὁ κύριος ὃς] MS. ὁ θεὸς ὃς καί. Et ita legit Latinus. 6. παρέλαβον] MS. παρελάβοσαν Bœoticâ flexione. 16. τρόπῳ] Probo lectionem quam ſecutus eſt Latinus interpres, & Græci quidam, ſc. τόπῳ· ut 1 Cor. 1. 2.

AD TIMOTHEUM I.

CAP. I. v. 1. ϗ σωτῆρος ἡμῶν] In Manuſcripto & codicibus plurimis eſt σωτῆρος ἡμῶν καὶ· rectè. Nam ſic & ad Titum. Mutarunt qui meminerunt σωτῆρος nomen pleriſque in locis tribui Chriſto. 4. ζητήσεις] MS. ἐκζητήσεις. ib. οἰκονομίαν] Quidam libri habent οἰκοδομὴν· ſed illud rectius. 16. πρῶτον] Quidam codices hic habent πρώτῳ, ſenſu eodem. 17. σοφῷ] In Manuſcripto deeſt: Et ſic quidem Latini legerunt.

CAP. 2. v. 6. τὸ μαρτύριον] MS. deeſt. 7. εἰς ὃ ἐτέθην] MS. ὃ ἐπιστάθην.

CAP. 3. v. 1. Πιστὸς ὁ λόγος] Quidam codices hic habent ἀνθρώπινος λόγος· et ſic etiam in quibuſdam fuiſſe loco ſuperiore. 1. 15. notavit Hieronymus. Nimirum natus hic error ex ſcribendi compendiis non diſſimilibus πξ & αξ. 3. μὴ αἰσχροκερδῆ] Deeſt in Manuſcripto, ut & in Syriaco & Latino. 14. τάχιον] MS. ἐν τάχει· ſenſu eodem. 16. θεὸς] Suſpectam nobis hanc lectionem faciunt interpretes veteres, Latinus, Syrus, Arabs & Ambroſius, qui omnes legerunt ὃ· Addit Hincmarus opuſculo 55. illud θεὸς hic poſitum à Neſtorianis· Senſum bonum facit illud ὃ ἐφανερώθη.

CAP. 4. v. 1. πνεύμασι πλάνης] Latinus habet πνεύμασι πλάνης· Græci plerique πνεύμασι πλάνοις, quomodo & Latini non pauci legere. 3. ἀπέχεσθαι] Nihil opus mutare lectionem ut legamus ἀντέχεσθαι; quod contendit Iſidorus Peluſiota Epiſtolarum 4. 102. 6. ᾗ] MS. οἷς. 10. ϗ ὀνειδιζόμεθα] MS. ϗ ἀγωνιζόμεθα· non male. 12. ἐν πνεύματι] Hoc non habet Latinus, neque Syrus, neque Chryſoſtomus.

CAP. 6. v. 5. διαπαρατριβαὶ] In aliis libris eſt παραδιατριβαὶ· quod rectum. ib. ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων] In Manuſcripto deeſt. Deeſt & in aliis multis & in Latino. Addiderunt ii qui ſenſum putarunt ſine his non plenum, cum contra ſe res habeat. 9. ἀνονήτους] Sic legit Latinus, non ἀνοήτους. 11. πραότητα] In Manuſcripto eſt πραϋπάθειαν. Et videtur ſic legiſſe Heſychius. Eſt enim apud eum πραϋπάθεια, πραότης. 13. ζωοποιοῦντος] MS. ζωογονοῦντος, pari ſenſu. 17. ἐν τῷ θεῷ] MS. ἐπὶ τῷ θεῷ. 19. τῆς αἰωνίου] MS. τῆς ὄντως ſenſu eodem. Et Latinus ſic legit; vertit enim *veram vitam*. 20. παρακαταθήκην] MS. & hic, & 2 Tim. 1. 12, & 14. παραθήκην. 21. μετὰ σοῦ] MS. μεθ' ὑμῶν.

AD TIMOTHEUM. II.

CAP. I. v. 5. λαμβάνων] MS. λαβών. 6. τοῦ θεοῦ] MS. τοῦ χριστοῦ. 11. ἐθνῶν] In Manuſcripto deeſt.

CAP. 2. v. 7. δῴη] MS. δώσει. Quomodo & Syrus videtur legiſſe. 15. τῷ θεῷ] MS. τῷ χριστῷ. 16. κενοφωνίας] MS. hic ut & ſupra 1 Tim. 6. 20. κενοφωνίας habet, non καινοφωνίας. 22. εἰρήνην, &c.] MS. εἰρήνην μετὰ πάντων τῶν ἀγαπώντων τὸν κύριον. 25. ἀληθείας] MS. addit ἐλθεῖν.

CAP. 3. v. 3. ἄστοργοι, ἄσπονδοι] De his vide ad Rom. 1. 31. Et forte inde huc infarcta ſunt: nam deſunt in Syriaco. 6 ἐπιθυμίαις, &c.] MS. diſtinctius habet, ἐπιθυμίαις ϗ ἡδοναῖς ποικίλαις. 8. Ἰαμβρῆς] Latini interpretis Græcum exemplar habuit Μαμβρῆς. Et ſic Magus iſte vocatur Numenio. Nec aliter in Thalmudico titulo De Oblationibus. 9 ἄνοια] MS. διάνοια. 14. τίνος] MS. τίνων, à me & Barnaba. 17. ἐξηρτυμένος] Melius alii codices, ἐξηρτισμένος. Syrus comma poſuit poſt ἀγαθὸν, & copulam ante ἐξηρτισμένος.

CAP. 4. v. 2. παρακάλεσον] Deeſt apud Syrum. 5. κακοπάθησον] Additur hic in Manuſcripto ὡς καλὸς στρατιώτης Χριστοῦ Ἰησοῦ. 10. Κρήσκης] Codices nonnulli hic habent Κρίσκης, quomodo Cynicus ille Juſtini Martyris hoſtis Tatiano dicitur. Nomen hoc in Syriaco male legitur *Criſpus*, in Arabico *Criſicus*. 14. ἀποδῴη] MS. ἀποδώσει· quomodo legit Syrus, atque ita fortè reſponſor ad Orthodoxos 125. At Clemens Alexandrinus legit ἀποδῴη Strom. 7. 18. καὶ ῥύσεταί με] In Manuſcripto nova hic eſt periodus: ῥύσεταί με ſine καί. 20. Μιλήτῳ] Omnino legendum cenſeo Μελίτῃ· Nam & Arabs hic eam vocem habet, quâ Melitem appellat Act. 28. 1.

AD TITUM.

CAP. I. v. 4. ἔλεος] Hoc à codicibus quibuſdam hic abfuiſſe ex Origene & aliis diſcimus, nec legit Syrus. 5. κατέλιπον] MS. ἀπέλιπον. ib. ἐπιδιορθώσῃ] MS. ἐπιδιορθώσῃς. 9. πιστοῦ λόγου] Ambroſius hic legit ἀνθρωπίνου λόγου· quem errorem ex ſcribendi compendio natum diximus 1 Tim. 3. 1. ib. ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῇ ὑγιαινούσῃ] MS. pro his verbis habet τοὺς ἐν πάσῃ θλίψει. 10. ϗ ἀνυπότακτοι] Melius abeſt ϗ in MS. 12. ἀργαί] Favorinus citat ἀργοὶ, & exponit γαστριμάργους.

CAP. 2. v. 7. ἀδιαφθορίαν ... ἀφθαρσίαν] MS. ἀφθορίαν· cujus interpretamentum illud ἀφθαρσίαν, quod à pluribus codicibus abeſt: neque id legere Chryſoſtomus, Oecumenius, Theophylactus. 15. λάλει] MS. δίδασκε.

CAP. 3. v. 5. τὸν αὐτοῦ ἔλεον] MS. τὸ αὐτοῦ ἔλεος. ib. διὰ λουτροῦ παλιγγενεσίας] MS. διὰ τοῦ λουτροῦ. 10. αἱρετικὸν] Syrus hic habet αἱρεσιώτην. Arabs גאהל i. *ignarum*.

AD HEBRÆOS.

CAP. I. v. 1. ἐσχάτων] MS. ἐσχάτου. 3. αὐτοῦ] Manuſcripti, in quibus ſpiritus Grammaticales diſtinguuntur, habent αὑτοῦ, & ita legit Cyrillus 8. contra Julianum. ib. δι' ἑαυτοῦ] In Manuſcripto deeſt. 9. ἀνομίαν] MS. ἀδικίαν, pari ſenſu. 12. ὡσεὶ περιβόλαιον ἑλίξεις αὐτοὺς] MS. ἑλίξεις αὐτοὺς ὡς ἱμάτιον. ib. ἑλίξεις] Videri poſſit hoc in Græcum textum irrepſiſſe pro ἀλλάξεις ex loco Eſaiæ 34. 4.

CAP. 2. v. 9. χάριτι] Quidam codices jam olim habuere χωρὶς, quod ſequuntur hic nonnulli codices Syriaci & Ambroſius 2. de fide ad Gratianum: unde apparet non debere hujus Scripturæ mutatæ culpam in Neſtorium aut Neſtorianos conjici.

CAP. 3. v. 9. ἔργα μου] Ponenda interpunctio poſt μου, ut in Hebræo & editione Sixti Græca. Et id exigunt quæ ſequuntur infra 17. & ipſa hiſtoriæ ſeries. 10. ἐκείνῃ] MS. ταύτῃ. 15. ἐν τῷ λέγεσθαι] Hoc quidam connectunt cum præcedentibus. Chryſoſtomus & qui eum ſequuntur Græci cum iis quæ ſequuntur, φοβηθῶμεν οὖν, ubi nos novam habemus Sectionem, non alia de cauſa quam quia ita viſum eſt exſcriptoribus, cum Græci aliis utantur Sectionibus. 17. τισὶ δὲ] MS. τισὶν ἢ καί. ib. ἁμαρτήσασιν] MS. ἀπειθήσασιν· forte ex Gloſſemate.

CAP. 4. v. 2. συγκεκραμένους] Ita habent MS. non pauci: ſed bona videtur lectio συγκεκραμένος. Poteſt tamen ferri & altera. 3. εἰσερχόμεθα] MS. εἰσερχώμεθα· non malé. 4. ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ] Abeſt in MS. 7. εἴρηται] MS. clarius προείρηται.

CAP. 5. v. 3. ὑπὲρ] MS. περί. 5. γενηθῆναι] Manuſcriptus γενέσθαι.

CAP. 6. v. 3. ποιήσομεν] MS. ποιήσωμεν. 10. τοῦ κόπου] In MS. deeſt ut & in Latino.

CAP. 7. v. 11. ἐπ' αὐτῇ νενομοθέτητο] MS. ἐπ' αὐτῆς νενομοθέτηται. 13. προσέσχηκε] MS. προσέσχε· & eſt vox bene Græca, ſignificatque *operam dare*. Alii libri habent προσέστηκε. 14. ἱερωσύνης] MS. ἱερέων. 17. μαρτυρεῖ] MS. μαρτυρεῖται. 19. ἐγγίζομεν] MS. ἐγγίζωμεν. 26. ἡμῖν] *MS.* ἡμῖν καί. 27. ἀνενέγκας] *MS.* προσενέγκας, ut ſupra v. 1, 3, 7. & infra ſæpe.

CAP. 8. v. 1. ἐπὶ τοῖς] *MS.* ἐν τοῖς· 4. εἰ μὲν γάρ] *MS.* εἰ μὲν οὖν. ib. τῶν ἱερέων] Deeſt in Manuſcripto. 10. διαθήκη] *MS* διαθήκη μου. 12. ϗ τῶν, &c.] Syrus & Latinus unam tantum vocem legerunt hoc loco, & Græci quidam (quomodo in Hebræo) ita ut altera horum videri poſſit irrepſiſſe ex Gloſſemate.

CAP. 9. v. 1. σκηνή] In *MS.* abeſt illud σκηνή, ut & in Syro & Latino, & rectè. Eſt enim natum ex Gloſſemate, nec legerunt id Chryſoſtomus & ſecuti eum Græci. 2. ἁγία] Non ἁγία ſcribendum ſed ἅγια, ut ex ſequentibus apparet, & ſupra 8. 2. 9. καθ' ὃν] *MS.* καθ' ἣν· quomodo & Græcos quoſdam legiſſe apparet. 10. δικαιώμασι] *MS.* δικαιώματα· neque aliter legit Syrus. 14. αἰωνίου] Ita habent optimi codices, & ita legit Theophylactus, ut & Syrus. Græci alii & Latini ἁγίου. ib. ἡμῶν] Quidam libri habent ὑμῶν· ſed ἡμῶν eſt in Manuſcripto, & ſic Syrus legit, & ita verſum habent quidam codices Latini. 27. καθ' ὅσον] Alii dices habent καθ' ὃ· forte ſcriptum fuit καθὼς· Syrus איכנא : Latinus *quemadmodum*. 28. σωτηρίαν] *MS.* addit διὰ πίστεως· non malé.

CAP. 10. v. 2. ἐπεὶ ἂν] *MS* οὐκ ἂν· quomodo & Græci expoſitores legerunt, & monent id pronunciandum cum interrogationis nota. ib. κεκαθαρμένους] *MS.* habet κεκαθαρισμένους, non malé. 12. αὐτὸς] *MS.* οὗτος. ib. ἐν τῇ δεξιᾷ] *MS* ἐκ δεξιῶν. 15. εἰρηκέναι] *MS.* προειρηκέναι· ſed nihil refert. 17. ἁμαρτιῶν, &c.] Poſt hoc ſubauditur εἴρηκε. Quidam codices etiam adſcriptum habent τότε εἴρηκε. 22. ἐρραντισμένοι] *MS.* ῥεραντισμένοι· ex Dialecto ut puto aliqua. 34. δεσμοῖς μου, &c.] Legendum, ut in Manuſcripto eſt, δεσμίοις· quomodo infra 13. 3. Et apparet hic ita legiſſe Syrum & Latinum. ib. ἑαυτοῖς] *MS.* ἑαυτοὺς, & deeſt ἐν οὐρανοῖς, ut & in Latino. 38. δίκαιος] *MS.* δίκαιός μου· & ita ſcriptum in multis codicibus Græcis Abacuci. ib. πίστεως] Syrus hic legit πίστεώς μου· quomodo eſt in Hebræo.

CAP. 11. v. 3. τὰ βλεπόμενα γεγονέναι] *MS.* τὸ βλεπόμενον ἐποίησε. 4. λαλεῖται] *MS.* λαλεῖ. 8. καλούμενος] *MS.* ὁ καλούμενος· ut ſit πρόληψις. 11. ἔτεκεν] Abeſt in Manuſcripto: Bene. Nec aliter legit Latinus. 13. ἰδόντες] Quod hic poſt ἰδόντες, quidam codices habent ϗ πεισθέντες, id abeſt in Manuſcripto. 34. ἐνεδυναμώθησαν] *MS.* ἐδυναμώθησαν. 37. ἐπειράσθησαν] Hæc vox in textum irrepſit ἐκ διπλογραφίας· Quod nec Syrus legit, nec Chryſoſtomus, nec Theophylactus. 39 τὴν ἐπαγγελίαν] *MS.* τὰς ἐπαγγελίας· quomodo plerumque hic ſcriptor loquitur ubi de veteribus promiſſis agit.

CAP. 12. v. 1. εὐπερίστατον] Plurimi codices habent εὐπερίσπαστον· & ſic legerunt Syrus & Latinus. 15. ἐνοχλῇ] Apparet ex Deut. 29. 18. legendum hic ἐν χολῇ. 19. προστεθῆναι] *MS.* προσθεῖναι. 24. παρὰ τὸν] Legendum eſt παρὰ τό· quomodo legerunt Græci veteres & Syrus. 25. ἔφυγον] *MS.* ἐξέφυγον. 26. σείω] *MS* σείσω, bene. 28. αἰδοῦς ϗ εὐλαβείας] *MS.* εὐλαβείας ϗ δέους.

CAP. 13. v. 9. περιφέρεσθε] *MS* παραφέρεσθε, i. *ne inſanite*. Et ita videtur legiſſe Latinus cùm vertit *abduci*, ut & Syrus. ib. περιπατήσαντες] *MS.* περιπατοῦντες. 11. περὶ ἁμαρτίας] Abſunt in Manuſcripto. 17. ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν] *MS.* ponit poſt ἀποδώσοντες. 18. πεποίθαμεν] *MS.* πεπείσμεθα, pari ſenſu. 21. ἔργῳ] *MS.* λόγῳ ἔργῳ. 23. ἀπολελυμένον] In Manuſcripto erant literæ aliquæ detritæ, videbaturque ſcriptum fuiſſe ἡμῶν, quomodo fuit & in exemplaribus quibus uſi ſunt Syrus & Latinus.

IN EPISTOLAM JACOBI.

CAP. I. v. 12. ἀνὴρ] MS. ἄνθρωπος. ib. ὁ κύριος] Abeſt in Manuſcripto. Nec aliter legerunt & acceperunt Syrus & Latinus. 19. ὥστε] MS. ἴστε· & ſic legit Latinus. 21. περισσείαν] MS. περίσσευμα. 23. ὅτι] Deeſt in Manuſcripto, ut & apud Syrum. 27. θρησκεία] In Manuſcripto connectitur hoc non male cum præcedentibus, hoc modo, θρησκεία γάρ· & ſic legit Syrus.

CAP. 2. v. 3. αὐτῷ] Abeſt in Manuſcripto: 3. ὧδε] Abeſt in Manuſcripto. 5. ϗ κληρονόμους] Illud ϗ rectius abeſt in Manuſcripto. 6. ὑμῶν] MS. ὑμᾶς. 11. τηρήσεις] MS. πληρώσεις. 13. κατακαυχᾶται] MS. non male. κατακαυχάσθω. Et hunc ſenſum ſequitur Syrus. 15. ϗ λειπόμενοι] Pro ϗ in Manuſcripto eſt ἤ. 18. ἐκ τῶν ἔργων] Cum & Manuſcripti plurimi, & ille optimus quo utimur, & Latinus & Syrus & Arabs legerint χωρὶς τῶν ἔργων· omnino præſtat eam nos lectionem ſequi. 25. ἀγγέλους] Quidam codices habent hic (ſicut habetur 11. 31.) κατασκόπους. Et ſic vertunt Syrus & Arabs.

CAP. 3. v. 6. ϗ ἡ γλῶσσα, &c.] MS. ϗ ἡ γλῶσσα πῦρ, ὁ κόσμος τῆς ἀδικίας, ἡ γλῶσσα καθίσταται, ad quam lectionem propius accedit Latinus interpres. Sed Syrus optime legiſſe videtur ἡ γλῶσσα πῦρ τῷ κόσμῳ τῆς ἀδικίας καθίσταται. ib. φλογιζομένη] Forte ſcribendum φλογισομένη· quomodo legiſſe videtur Syrus. 9. τὸν θεὸν] MS. τὸν κύριον. ib. γεγονότας] MS γεγεννημένους. 12. ἁλυκὸν, &c.] Recte hic MS. οὔτε ἁλυκὸν γλυκὺ ποιῆσαι ὕδωρ, i. quomodo Latinum interpretem puto ſcripſiſſe, *Neque ſalſa dulcem poteſt facere aquam.* 14. εἰ δὲ] MS. εἰ δ' ἄρα. ib. κατακαυχᾶσθε] MS. καυχᾶσθε. 16. ἐκεῖ] MS. non male ἐκεῖ δέ.

CAP. 4. v. 2. φονεύετε] Sunt qui legunt φθονεῖτε· non male, niſi quis malit φονεῖτε. 6. διὸ uſque ad finem verſus] Cum abſint hæc ob optimis MSS. & à Latinis codicibus nonnullis, credibile eſt hunc locum, ut ab eo quod hic tractatur alienum, annotatum fuiſſe in margine ex 1 Pet. 5 6 deinde, ut fieri ſolet, irrepſiſſe in textum. Et his omiſſis ſenſus melius cohæret. 7. ἀντίστητε] MS. ἀντίστητε δέ. 11. ϗ κρίνων] MS. ἢ κρίνων. 12. νομοθέτης] MS. adjicit ϗ κριτὴς, & ſic legere Latinus, Syrus, Arabs. ib. τὸν ἕτερον] MS. τὸν πλησίον, ſenſu eodem, & ita legerunt Syrus & Latinus. 13. ϗ αὔριον] Alii codices ἢ αὔριον· quomodo legerunt Syrus, & Latinus. ib. πορευσόμεθα] Hoc, & quæ ſequuntur verba tum hic tum infra *v.* 15. in futuro legerunt Syrus, Latinus, Arabs, & ſic optimi habent codices Græci, non in potentiali. 14. τὸ τῆς] MS. τὰ τῆς. ib. ἐστιν] Rectius ἐστιν quam ut in aliis codicibus quibuſdam ἔσται. Et ſic legere Syrus, Latinus, Arabs. 15. ϗ ποιήσομεν] Rectius Latinus & Syrus legere ποιήσομεν abſque ϗ præcedente.. 16. καλὸν ποιεῖν] Syrus legit τὸ καλὸν ſine ποιεῖν· non male.

CAP. 5. v. 3. ὡς πῦρ] Arabs videtur legiſſe ὡς πῦρ ὅ. Mon male MS. repetit vocem ὁ ἰὸς poſt σάρκας ὑμῶν. 5. ἐν ἡμέρᾳ] MS. ἐν ἡμέραις. 10. λάβετε ... μου] MS. ἔχετε quod ponit poſt μακροθυμίας, & deeſt μου. ib. ὀνόματι] Alii codices plenius habent ἐν ὀνόματι. 11. ὑπομένοντας] MS. melius ὑπομείναντας· quomodo legerunt & Syrus & Latinus. 12. εἰς ὑπόκρισιν] Syrus Latinus, Arabs legerunt ὑπὸ κρίσιν. 16. ἐξομολογεῖσθε, &c.] In MS. connectitur hoc cum ſuperioribus non male hoc modo ἐξομολογεῖσθε οὖν ἀλλήλοις τὰς ἁμαρτίας. 20. ψυχὴν] MS. τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

IN EPISTOLAM I PETRI.

CAP. I. v. 12. Οἷς, &c.] MS. Οἷς ἀπεκαλύφθη αὐτὰ οὐχ ἑαυτοῖς, ὑμῖν δὲ διηκόνουν. Sed præfero id quod Latinus hic ſequitur. 16. γίνεσθε] MS. ἔσεσθε· quomodo apud LXX duobus Levit. locis. 20 ἐσχάτων] MS. ἐσχάτου. 22. διὰ πνεύματος] Deeſt hoc in Manuſcripto non minus quam in Latino & Syriaco. ib. ἐκ καθαρᾶς καρδίας] in Manuſcripto tantum eſt ἐκ καρδίας· quomodo Rom. 6. 17. & ita legit Latinus. 23. λόγου ζῶντος θεοῦ] MS. ζῶντος θεοῦ, ut apertum ſit ζῶντος cum voce θεοῦ, non cum voce λόγου hic conjungi. Sumpta enim verba ex Dan. 6. 26. 25. τὸ ῥῆμα τό] In Manuſcripto deeſt.

CAP. 2. v. 2. ἐπιποθήσατε] Adjicit hic MS. cum Syro & Latino εἰς σωτηρίαν recte. 5. οἰκοδομεῖσθε] MS. ἐποικοδομεῖσθε· nec aliter legit & Latinus. 7. λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες, οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας, καὶ] Recte puto in Syriaco abeſſe hæc omnia, & tranſlata huc ex Matth. 21. 42. neque enim huc pertinent. MS. ſecundum locutionem receptiorem λίθος habet pro λίθον. 18. σκολιοῖς] Syrus duo habet adjectiva; quare videtur legiſſe δυσκόλοις ϗ σκολιοῖς. Facile autem fieri potuit ut à librariis de duabus vicinis vocibus altera omitteretur. 19. χάρις] Addit MS. παρὰ τῷ θεῷ· quomodo legit & Syrus. 20. κολαζόμενοι] Videntur & Syrus & Arabs legiſſe κολαζόμενοι· quanquam poteſt & κολαφιζόμενοι ferri, ut ſit ſpecies pro genere. 21. ὑπὲρ] MS. περὶ· quod recte cohæret cum ſequentibus. 24. ἁμαρτίαις] MS. ἁμαρτίαις ὑμῶν.

CAP. 3. v. 7. χάριτος] MS. ποικίλης χάριτος. ib. ἐκκόπτεσθαι] Latinus recte legit ἐγκόπτεσθαι. 8. φιλόφρονες] MS. ταπεινόφρονες· & inde eſt quod Latini quidam codices hic habent *humiles*. 9. εἰδότες] Deeſt in Manuſcripto & in Syro. 10. ἀγαπᾶν, ϗ ἰδεῖν] Syrus rectius legit ϗ ἀγαπῶν ἰδεῖν· eſt enim ex Pſal. 34. 13. ib. αὐτοῦ ... αὐτοῦ] Utroque loco abeſt in Manuſcripto. 13. μιμηταὶ] MS. ζηλωταὶ· non male. 14. Ἀλλ' εἰ καὶ] MS. εἰ δέ. 15. αἰτοῦντι] MS. ἀπαιτοῦντι· non male. ib. μετὰ] MS. non male ἀλλὰ μετὰ, & bene hæc conjunxit. 17. θέλει &c.] MS. θέλοι. Quidam Latini vertunt, *ſi velit Spiritus Dei*, quia voces per compendia ſcriptæ θμα. & πμα. vicinæ ſunt. 18. περὶ ἁμαρτιῶν] MS. plenius περὶ ἁμαρτίας ὑπὲρ ὑμῶν. 21. ᾧ] In Manuſcripto optimo & aliis hic eſt ὃ, ut nempe id referatur ad ὕδωρ, non ut idem ſignificetur ſed ſimile. 22. ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ] Hic in quibuſdam Græcis codicibus aliquanto plus fuiſſe docet Latina verſio.

CAP. 4. v. 1. ἐν σαρκὶ] MS. rectius σαρκί. 3. κατεργάσασθαι] Melius MS. κατείργασθαι, quomodo videtur legiſſe & Syrus. 8. καλύψει] καλύπτει. 14. τὸ τῆς δόξης ϗ τό] MS. τὸ τῆς δόξης, ϗ δυνάμεως ϗ τό. Sed vera lectio eſt τὸ τῆς δόξης ϗ δυνάμεως, τό. ib. κατὰ μὲν uſque ad finem verſus] Abſunt à Manuſcripto non minus quam à Latino & Syro & Arabe. 16. τῷ μέρει] MS. locutione Latina τῷ ὀνόματι. Nec aliter legit Syrus.

CAP. 5. v. 2. ἑκουσίως] MS. ἑκουσίως κατὰ τὸν θεόν· Et ſic legit Latinus. 5. ὑποτασσόμενοι] In Manuſcripto deeſt, ut & in Latino & Syro. ib. ἐγκομβώσασθε] MS. ἐγκομβώσατε. 6. καιρῷ] MS. καιρῷ τῆς ἐπισκοπῆς. 10. καταρτίσαι, &c.] MS. καταρτίσει, στηρίξει, σθενώσει, & abeſt ὑμᾶς & θεμελιώσει· nec aliter legit Latinus. 11. Αὐτῷ ἡ δόξα ϗ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων] In Manuſcripto tantum eſt αὐτῷ τὸ κράτος, &c. 12. εἰς ἣν ἑστήκατε] MS. ἐν ᾗ στῆτε. 14. ἐν φιλήματι ἀγάπης] Syrus legit ἐν φιλήματι ἁγίῳ.

IN EPIST. II PETRI.

CAP. I. v. 2. ἡμῶν] MS. deeſt. 3. διὰ δόξης ϗ ἀρετῆς] MS. ἰδίᾳ δόξῃ ϗ ἀρετῇ. 5. ϗ αὐτὸ τοῦτο δὲ] MS. ϗ αὐτοὶ δέ. 8. ὑπάρχοντα] MS. παρόντα. 10. βεβαίαν ὑμῶν τὴν κλῆσιν] MS. plenius, ut & alii multi, ἵνα διὰ τῶν καλῶν ἔργων βεβαίαν ὑμῖν τὴν παράκλησιν. Latinus in ſuo Græco habuit διὰ τῶν καλῶν ἔργων· ſed κλῆσιν non παράκλησιν. 12. διὸ οὐκ ἀμελήσω] MS. διὸ μελλήσω· inuſitate: & tamen Latinus videtur ſic legiſſe. 17. τοιᾶσδε ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης, οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητὸς εἰς ὃν ἐγὼ εὐδόκησα. 20. ἐπιλύσεως] Omnino aſſentior iis qui ἐπηλύσεως legendum cenſent; quod cum ſequentibus melius cohæret.

CAP. 2. v. 2. ἡ ὁδὸς τῆς] MS. ἡ δόξα τῆς. 11. παρὰ κυρίῳ] Abeſt in Manuſcripto, & recte. 12. φυσικὰ γεγεννημένα] MS. γεγεννημένα φυσικά. At Latinus φύσει. quod rectum puto. 13. ἀπάταις αὐτῶν] Recte Latinus legit ἀγάπαις, quomodo & Judas loquitur. Sed auferendum αὐτῶν, quod Arabs non legit. 14. μοιχαλίδος] MS. μοιχαλίας· quod rectum puto. Et ita legit Latinus qui vertit *adulterii*. ib. ἀκαταπαύστους] Melius Latinus legit ἀκαταπαύστου. ib. πλεονεξίας] Ita MS. non πλεονεξίαις ut alii codices. 15. τοῦ Βοσόρ] Arabs legit hic Βεώρ, & præpoſuit vocem quæ *filium* ſignificat. Quod non improbem ſi exemplaria vetera faveant. Nam בעור pater Balaami. 16 παρανομίας] Latinus hic παρανοίας legit. 17. νεφέλαι] MS. diſtinctius ὁμίχλαι. 19. ὑπάρχοντες] MS. ὄντες. Nihil refert. 20. οἱ γάρ] Alii libri εἰ γάρ. Sed vera lectio eſt οἱ γὰρ, ut ſeries ſequentium indicat. 21. ἐπιστρέψαι ἐκ ... αὐτοῖς] MS. εἰς τὰ ὀπίσω ἀνακάμψαι ἀπὸ ... αὐτῷ.

CAP. 3. v. 2. ὑμῶν] Alii habent ἡμῶν. Ego utrumque inſerctum puto. 3. ἐμπαῖκται] MS. ἐν ἐμπαιγμονῇ ἐμπαῖκται· & ſic Latinus legit vertens, *in deceptione illuſores*. Auguſtinus citat expreſſius ad Græcum *illuſione illudentes*. 7. τῷ αὐτοῦ] Latinus legit τῷ αὐτῷ. 9. εἰς ἡμᾶς] MS. δι' ἡμᾶς *noſtri cauſa*. 13. κατὰ τὸ ἐπάγγελμα αὐτοῦ] MS. ϗ τὰ ἐπαγγέλματα αὐτοῦ. Nec aliter hic legit Latinus. ib. κατοικεῖ] MS. ἐνοικεῖ. 14. ἀμώμητοι] MS. ἄμωμοι. 16. ἐν οἷς] MS. ἐν αἷς.

IN EPIST. I JOHANNIS.

CAP. I. v. 3. ὑμῖν] MS. ϗ ὑμῖν. 4. ὑμῶν] Ita habent codices & plurimi & optimi, recte. 3. ἐπαγγελία] MS. ἀγγελία. Nec aliter legere aut Syrus aut Latinus.

CAP. 2. v. 4. ἔγνωκα] MS. ὅτι ἔγνωκα. 5. οὕτως] Supervacaneum eſt, & deeſt in Manuſcripto, Latino & Syro. 7. ἀδελφοί] MS. ἀγαπητοί. Nec aliter legerunt aut Syrus aut Latinus. Et ἀπ' ἀρχῆς hic deeſt in Manuſcripto, apud Syrum autem & Latinum deeſt hoc ipſum in membro ſequente. 8. ἐν ὑμῖν] Forte ἐν ἡμῖν, ut in Manuſcripto. ib. σκοτία] MS. σκιά. 12. τεκνία] MS. παιδία, melius. 10. γράφω] MS. ἔγραψα. 15. τοῦ πατρός] MS. τοῦ θεοῦ. 17. αὐτοῦ] MS. deeſt. 10. ὅτι] Abeſt in Manuſcripto, non male. 23. ἔχει] Addit hic *MS.* quod & alii Manuſcripti habent, & Latinus & Syrus, ὁ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν ϗ τὸν πατέρα ἔχει. 29. ὅτι] *MS.* ὅτι καί.

CAP. 3. v. 1. κληθῶμεν] Addit *MS.* quod & Latinus legit & Syrus, ϗ ἐσμέν. 3. ἐάν] *MS.* ὅταν. 5. ἡμῶν] Deeſt in Manuſcripto. 7. τεκνία] Manuſcripti παιδία, non male. 14. ὁ μὴ, &c.] *MS.* τὸν ἀδελφὸν ὁ μὴ ἀγαπῶν. 19 γινώσκομεν] *MS.* γνωσόμεθα. 20. ὅτι μείζων] Hoc ὅτι abeſt in Manuſcripto, & bene: neque legit Latinus. 21. ἡμῶν] Prius ἡμῶν abeſt in Manuſcripto.

CAP 4. v. 2. Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα] In *MS.* deeſt. Quod autem Socrates dicit Hiſt. Eccleſ. 7. 32. ab initio hic ſcriptum fuiſſe πᾶν πνεῦμα ὃ λύει τὸν Ἰησοῦν, ſed à Neſtorianis id ſublatum: id quanquam verum non arbitror, agnoſco tamen iſtam lectionem eſſe veterem; non ex Latino tantum interprete, ſed & ex Irenæo 3. 18. Sed arbitror non ita ſcriptum primitus à Johanne, ſed mutatum ut congrueret in Gnoſticorum illos, qui alium dicebant eſſe Jeſum, alium Chriſtum, alium Μονογενῆ. 6. ἐκ τούτου] *MS.* ἐν τούτῳ. 7. ἀγαπῶν] *MS.* ἀγαπῶν τὸν θεόν. 10. αὐτὸς] *MS.* ἐκεῖνος. 16. πεπιστεύκαμεν] *MS.* πιστεύομεν. 18. φοβούμενος] Arabs recte legit κολουόμενος. 19. ἡμεῖς] *MS.* ἡμεῖς οὖν· quomodo in ſuis codicibus habuerunt & Syrus & Latinus. 19. ὅτι αὐτὸς] *MS.* ὅτι θεὸς, & infra v. 21. ἀπὸ θεοῦ.

CAP. 5. v. 2. τὰ τέκνα τοῦ θεοῦ ... τὸν θεὸν] Trajectionem liorum verborum libenter facerem, ſi librum aliquem veterem haberem auctorem. 6. δι' αἵματος] *MS.* αἵματος ϗ πνεύματος. ib. τῷ αἵματι] *MS.* πνεύματι. ib. ἡ ἀλήθεια] Tam Syrus quàm Arabs legerunt ſine articulo, quod rectius. 7. Ὅτι uſque ad finem v. 8.] *MS.* non aliud hic habet, quam ὅτι τρεῖς εἰσιν οἱ μαρτυροῦντες τὸ πνεῦμα, ϗ τὸ ὕδωρ, ϗ τὸ αἷμα· non adjecto illo, ϗ οἱ τρεῖς ἕν εἰσι, quod & Syrus & Arabs legere. Ego hanc quam à MS. poſui lectionem, & quæ à multis aliis confirmatur libris veteribus veram puto. 9. ἣν] *MS.* ὅτι. 10. μαρτυρίαν] MS. μαρτυρίαν τοῦ θεοῦ. ib. τῷ θεῷ] Latinus legit τῷ υἱῷ· quod rectius. 13. τοῖς πιστεύουσιν, &c.] *MS.* melius ἵνα εἰδῆτε ὅτι ζωὴν ἔχετε αἰώνιον, οἱ πιστεύοντες εἰς τὸ, nec aliter legere Syrus, Latinus, Arabs. 14. θέλημα] *MS* ὄνομα. 16. ἁμαρτάνουσι μὴ] *MS.* μὴ ἁμαρτάνοντα ἁμαρτίαν. 13. ὁ γεννηθεὶς ἐκ τοῦ θεοῦ] Sic legerunt & Syrus & Arabs. Et ſic habet *MS.* non ἡ γέννησις τοῦ θεοῦ. 20. ἥκει] Syrus & Arabs videntur legiſſe ἥκε, puto & Latinus. ib. τὸν ἀληθινόν] *MS.* & Latinus τὸν ἀληθινὸν θεόν. ib. Ἰησοῦ Χριστῷ] Non eſt in Manuſcripto nec in Latino.

AD JOHANNEM II.

Verſ. 1. ϗ οὐκ ἐγὼ] MS. οὐκ ἐγὼ δέ. 2. μένουσαν] MS. οἰκοῦσαν, ſenſu eodem. 3. ἔσται μεθ' ὑμῶν] Deeſt in MS. 4. παρὰ] MS. ἀπό. 8. ἀπολέσωμεν, &c.] MS. ἀπολέσητε ἃ εἰργάσασθε· quæ melius cohærent cum eo quod præceſſit. Nec aliter legit Latinus. 12. ἀλλὰ ἐλπίζω ἐλθεῖν] MS. ἐλπίζω γὰρ γίνεσθαι. 13. τῆς ἐκλεκτῆς] Alii libri Εὐδεκτῆς, quod verum puto, ut ſit nomen proprium ſicut Ἐκλεκτή: alii, ἐκλεκτῆς ſine articulo.

AD JOHANNEM III.

Verſ. 1. ϗ εἰς τοὺς ξένους] Lege ut in MS. ϗ ταῦτα ξένους· & ſic legit Latinus. 7. αὐτοῦ ··· ἐθνῶν] MS. ἐθνικῶν ſine αὐτοῦ. 8. ἀπολαμβάνειν] MS. ὑπολαμβάνειν. 9. τῇ] MS. τι τῇ· at Latinus, ἂν τῇ. 12. οἴδατε] MS οἶδας. 13. οὐ θέλω] MS. οὐκ ἐβουλήθην· 15. οἱ φίλοι] MS. οἱ ἀδελφοί.

AD JUDAM.

Verſ. 1. ἡγιασμένοις] MS. ἠγαπημένοις· quomodo legit Latinus. 3. κοινῆς] MS. κοινῆς ἡμῶν· pro quo Latinus legit κοινῆς ὑμῶν. 4. μόνον Θεὸν ϗ δεσπότην τὸν Κύριον] MS. μόνον δεσπότην ϗ Κύριον· datur Chriſto nomen δεσπότου etiam 2 Petri 2. 18. ubi de iiſdem hominibus agitur. 5. εἰδότας ὑμᾶς ἅπαξ τοῦτο] MS. εἰδότας ἅπαξ πάντα· quomodo & Latinus legit. 5. ὁ Κύριος] Quod hic in Latino eſt *Jeſus* venit ex Græcorum librorum compendio in quibus ſcriptum fuit ις. pro κς. 7. ὑπέχουσαι] MS. ὑπέχουσαι. 12. ἀγάπαις] Nonnulli codices ἀπάταις, errore manifeſto. 15. ἀσεβεῖς αὐτῶν] Abeſt αὐτῶν in MS. 18. ἐν ἐσχάτῳ χρόνῳ ἔσονται] MS. ἐπ' ἐσχάτου χρόνου ἐλεύσονται. 22. ἐλεεῖτε διακρινόμενοι] MS ἐλέγχετε διακρινομένους· nec aliter legit Latinus. 23. πυρὸς ἁρπάζοντες] Sequitur in MS. οὓς δὲ ἐλεεῖτε ἐν φόβῳ. 24. αὐτούς] MS. ἡμᾶς· at Latinus legit ὑμᾶς, non male: quomodo & Rom. 16. 25. quem locum ob oculos videtur habuiſſe Judas. Ib. ἀμώμους] MS. ἀμέμπτους, ut 1 Theſſ. 3. 13. 25. ἡμῶν] MS. addit διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ Κυρίου. ib. ϗ νῦν, &c.] MS. πρὸ παντὸς τοῦ αἰῶνος ϗ νῦν. Sic legit & Latinus.

IN APOCALYPSIN JOHANNIS.

CAP. 1. v. 2. ϗ ἅπερ εἰσί, ϗ ἃ χρὴ γενέσθαι] MS. optimi hæc non habent, nec aliter legit Latinus: ex commate infra 19. huc irrepſere. 5. ἀγαπήσαντι] MS. ἀγαπῶντι, ut indicetur perpetua dilectio. ib. λούσαντι ··· ἀπὸ] MS. λύσαντι ··· ἐκ· meminit utriuſque lectionis Arethas. 6. ἡμᾶς, &c.] MS. ἡμῖν βασιλείαν τῷ Θεῷ. 8. Α ϗ τὸ Ω] MS. Ἄλφα ϗ τὸ Ω· non male. 9. ϗ ὑπομονῇ] Græci non videntur legiſſe ϗ ὑπομονῇ. Poteſt tamen id ferri ſi βασιλείαν interpreteris jus ad regnum. 12. ἐλάλει] MS. λαλεῖ quaſi in re præſenti. 13. τῶν ἑπτὰ, &c.] MS τῶν λυχνιῶν ὁμοίωμα υἱοῦ ἀνθρώπου. 16. ϗ ἔχων] In MS. deeſt ἔχων. 20. ὡς εἶδες] In MS. deeſt, ut & in Latino.

CAP. 2. v. 2. ϗ ὅτι] In MS. deeſt ϗ, ita ut ὅτι ſit explicatio conſtantiæ. 3. ϗ, &c.] In MS. alius eſt ordo verborum, quem ſequitur codex Latinus, ϗ ὑπομονὴν ἔχεις ϗ ἐβάστασας. 6. ἃ] Abeſt in MS ſenſu ſalvo. 7. παραδείσου] MS. ἐν τῷ παραδείσῳ. 8. τῆς ἐν] MS. τῷ ἐν. ib. πρῶτος] MS. πρωτότοκος. 9. οἶδα, &c.] In MS. tantum eſt, οἶδά σου τὴν θλῖψιν. 10. ἕξετε] MS. ἔχητε, i. *ut habeatis anguſtias*. 13. οἶδα, &c.] MS. οἶδα ποῦ κατοικεῖς· quomodo legit & Latinus. ib. ἐν αἷς ··· πιστός] MS. ὁ πιστός μου & delet ἐν αἷς. 14. τῷ Βαλὰκ βαλεῖν] MS. τῷ Βαλὰκ βασιλεῖ. 16. ὁμοίως μετανόησον] MS ὁμοίως μετανόησον οὖν ut ὁμοίως pertineat ad præcedens comma; & ſit πλεονασμὸς in οὕτως & ὁμοίως. Et quia iſte πλεονασμὸς quoſdam offenderet, eo factum eſt, ut in quibuſdam hic codicibus ὁμοίως mutaretur in ὃ μισῶ. 17. φαγεῖν] In MS. deeſt; quomodo legit Latinus. 18. ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ] Deeſt αὐτοῦ in MS. ut in Latino. 20. ἀφεῖς τὴν γυναῖκά σου τὴν Ἰεζαβὲλ] Sic & MS. & ita legerunt veteres omnes. Scriptum autem hic per incuriam ἀφεῖς pro ἐᾷς. ib. ἡ λέγει] MS. ἡ λέγουσα. 22. κλίνην] MS. φυλακήν· quod irrepſit per errorem ex v. 10. 24. τοῖς λοιποῖς] Ita MS. non ϗ τοῖς λοιποῖς.

CAP. 3. v. 2. ἔμελλες ἀποβαλεῖν] MS. ἔμελλον ἀποθανεῖν· quomodo legit Latinus. 3. ἐπὶ σέ] Deeſt in Manuſcripto. 7. κλείσει αὐτήν] Deeſt αὐτὴν in Manuſcripto. ib. εἰ μὴ ὁ ἀνοίγων, ϗ. &c.] Κλείων, ϗ οὐδεὶς ἀνοίγει. Latinus hæc & præcedentia legit ut in MS. 10. ὅτι ἐτήρησας] MS. ϗ ἐτήρησας, & ſic legit Latinus. 12. ἡ καταβαίνει] MS. ἡ καταβαίνουσα· quod ſatis redolet locutionem Johannis, qui rectis uti ſolet pro obliquis. 18. ἔγχρισον ἐπὶ τούς] MS. ἐγχρῖσαι τούς. 20. ϗ εἰσελεύσομαι] Abeſt ϗ in codicibus quibuſdam. Neque legit Latinus.

CAP. 4. v. 3. ϗ ἐπὶ τοῦ θρόνου καθήμενος] MS. brevius ϗ ὁ καθήμενος· nec aliter Latinus. ib. ὁμοία] MS. & alii multi habent ὅμοιος Attice. 5. φωναὶ, ϗ βρονταί] In plurimis MS. eſt βρονταὶ ϗ φωναί. 7. ὡς ἄνθρωπος] MS. ὡς ἀνθρώπου· quomodo & Latinus. 8. ἅγιος, &c.] In plurimis MS. ter tantum legitur, ut apud Eſaiam. 11. ὁ ἅγιος] Abeſt in Manuſcripto, ut & in Latino.

CAP. 5. v. 10. βασιλεῖς] MS. βασιλείαν. Et ita hic legit Latinus. ib. βασιλεύσουσιν] Alii MS. habent, ut & Latinus legit βασιλεύσομεν. 14. προσεκύνησαν] Quod hic in nonnullis codicibus additur, ζῶντι εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, deeſt in Manuſcripto.

CAP. 6. v. 8. ϗ ὑπὸ τῶν θηρίων] MS. ϗ τὸ τέταρτον τῶν θηρίων. 9. μαρτυρίαν τοῦ ἀρνίου] In MS & aliis libris deeſt τοῦ ἀρνίου· quomodo legit Latinus. 11. ἐδόθησαν &c.] MS. ἐδόθη αὐτοῖς ἑκάστῳ στολὴ λευκή. 12. σελήνη] MS. σελήνη ὅλη. 13. σειομένη] MS. σαλευομένη. 14. ἐκινήθησαν] MS. ἀπεκίνησαν.

CAP. 7. ἐπὶ τῆς γῆς] Deeſt in Manuſcripto. ib. πᾶν δένδρον] MS. δένδρου. 9. ϗ ἰδοὺ, &c.] MS. locutione magis Hebraica, ὄχλον πολὺν, ϗ ἀριθμῆσαι.

CAP. 8. v. 3. λιβανωτὸν] Puto legendum λιβανωτὴν, ita ut χρυσοῦν ſit Attice dictum quomodo v. 5. legendum puto. ib. τῶν προσευχῶν] Latinus legit τὰς προσευχὰς, & recte. 4. ταῖς προσευχαῖς τῶν] Puto Latinum hic legiſſe τῶν προσευχῶν τῶν, & recte. 5. αὐτὸν] Lege αὐτήν. 7. μεμιγμένον] MS. μεμιγμένα, & ſic legit Latinus. ib. κατεκάη] Additur in MS. ϗ τὸ τρίτον τῶν δένδρων· per errorem ut puto. 12. σκοτισθῇ] MS. μὴ φανῇ.

CAP. 9. v. 2. καπνός] MS. καπνὸς καμίνου μεγάλης. 4. μόνους ··· αὐτῶν] Abſunt in MS. 5. βασανίσωσι] MS. βασανισθήσονται. 6. φεύξεται] MS. φεύγει. 10. ἐξουσίαν ἔχουσι] MS. ἡ ἐξουσία αὐτῶν· at Latinus legit, ut quidam codices habent, ϗ κέντρα ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν· ϗ ἡ ἐξουσία αὐτῶν, &c. 11. ἄγγελον τῆς ἀβύσσου] MS. τὸν ἄρχοντα τῆς ἀβύσσου τὸν ἄγγελον.

CAP. 10. v. 4. ϗ μὴ ταῦτα γράψεις] Melius alii, μὴ ταῦτα γράψῃς. 6. τὴν γῆν. &c.] Deſunt τὴν γῆν, & ſequentia in MS. 7. τελεσθῇ] MS. ϗ ἐτελέσθη. 9. δός μοι ··· βιβλαρίδιον] MS. δοῦναί μοι ··· βιβλιδάριον. ib. κοιλίαν] Forte cum MS. legendum καρδίαν.

CAP. 11. v. 5. οὕτως] Deeſt in MS. 7. τὸ θηρίον τό] MS. τὸ θηρίον τὸ τέταρτον· ſed puto ſcriptum fuiſſe τὸ τεράσιον.

CAP. 12. v. 3. δέκα] Quidam codices ἑπτὰ per errorem ex notis Numeralibus. 11. τὸν ποταμὸν ὃν] MS. τὸ ὕδωρ ὅ.

CAP. 13. v. 1. ὀνόματα] Multi libri ὄνομα· id vero eſt *Urbs æterna*. 4. τῷ δεδωκότι] MS. ὅτι ἔδωκε. τίς δύναται] MS. ϗ τίς δύναται· quomodo legit & Latinus. 5. βλασφημίαν] MS βλάσφημα· non male. ib. ποιῆσαι] Sic & MS. ſine voce πόλεμον quæ mox v. 7. ſequetur. 6. τὸ στόμα αὐτοῦ βλασφημίαν] MS. τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἰς βλασφημίας· non male. Nec aliter hic legit Latinus. 7. ϗ νικῆσαι αὐτούς] Abſunt hæc in MS. & hujus commatis præcedentia. Et ſatis comprehenduntur in verbis ante poſitis. ib. φυλήν] MS. φυλὴν ϗ λαόν· quomodo legit & Latinus. 9. αἰχμαλωσίαν] MS. εἰς αἰχμαλωσίαν, εἰς αἰχμαλωσίαν, &c. quod non improbo. 13. πληγὴ, &c.] MS. ἡ πληγὴ αὐτοῦ.

CAP. 14. v. 6. εὐαγγελίζεσθαι τούς] MS. εὐαγγελίζεσθαι ἐπὶ τούς. 8. ἐκ τοῦ] MS ἡ ἐκ τοῦ· quomodo & Latinus legit. 10. ἐν τῷ ποτηρίῳ] MS. ἐκ τοῦ ποτηρίου. 12. ὧδε ··· ὧδε οἱ] MS. ὧδε ἡ ··· οἱ· quomodo legit hic Latinus. 13. τὰ δέ] MS. τὰ γάρ· quomodo & legit Latinus. 18. ἐξῆλθεν] Deeſt in MS. ib. ϗ ἐκραύγασε] MS. ἐφώνησε ſine καί.

CAP. 15. v. 3. τῶν ἁγίων] MS. τῶν ἐθνῶν. 4. τίς οὐ μὴ, &c.] MS. τίς οὐ μὴ φοβηθῇ ἐνώπιόν σου Κύριε, ὅτι τὰ ἔθνη, omiſſis quæ in medio. 6. λίνον] Libri quidam λίθον, & ſic legit Latinus: per errorem ſcribarum, ut puto.

CAP. 16. v. 1. τὰς φιάλας] MS. τὰς ἑπτὰ φιάλας· quomodo legit & Latinus. 2. εἰς τούς] MS. ἐπὶ τούς· non male. 9. τὸ ὄνομα τοῦ] MS. ἐνώπιον τοῦ. 13. τρία] Abeſt in MS. 17. ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ οὐρανοῦ] MS. ἐκ τοῦ ναοῦ ſine τοῦ οὐρανοῦ & ſic Latinus. 18. οἱ ἄνθρωποι ἐγένοντο] MS. ἄνθρωπος ἐγένετο.

CAP. 17. v. 1. ἦλθεν] MS. ἐξῆλθεν. 4. πορφύραν] MS. πορφυροῦν, ſc. ἱμάτιον. ib. ϗ τὰ ἀκάθαρτα τῆς] Ita & MS. At alii codices habent ϗ ἀκαθάρτητος· quomodo videtur legiſſe Latinus; Arethas vero ϗ τῶν ἀκαθάρτων τῆς. 5. πορνῶν] Arethas habet πορνειῶν· & ita legit Latinus. 8. βλέποντες] MS. βλεπόντων· non male. 16. ϗ τὸ θηρίον] Arethas habet ἐπὶ τὸ θηρίον, & libri multi: nec aliter legit Latinus. 17. ϗ ποιῆσαι γνώμην μίαν] Abſunt à MS, ut & à Latino.

CAP. 18. v. 2. δαιμόνων] MS. δαιμονίων· quomodo LXXII שעירים Eſa. 13. 21. vertunt. 3. πεπότικε] MS. πέπωκε· & ſic legit Latinus. 6. ὑμῖν] Abeſt à MS. non male. 12. ξύλον] MS. σκεῦος. 13. κιννάμωμον] MS. addit ϗ ἄμωμον. 14. εὑρήσεις αὐτά] MS. αὐτὰ εὑρήσουσι. 17. τῶν πλοίων πλέων] MS. τόπον πλέων, ſupple, τοῦτον. Unde corrigenda Lat. verſio *in locum*, non *in lacum*. Quidam codices poſt πλέων addunt ϗ ναῦται· ſed nihil eo opus. 18. τὸν καπνόν] MS. τὸν τόπον· & ſic legit Latinus. 19. κλαίοντες ϗ πενθοῦντες] Deeſt in MS. 21. μύλον] MS. μυλινόν· non male. 22. πάσης τέχνης] Deeſt in MS.

CAP. 19. v. 11. καλούμενος] Deeſt in MS. 20. μετ' αὐτοῦ ὁ] MS. οἱ μετ' αὐτοῦ, ὁ.

CAP. 20. v. 2. τὸν ὄφιν τὸν ἀρχαῖον] MS. ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος. 3. ἐπάνω αὐτοῦ] MS. ἐμμενῶς αὐτόν. 4. πεπελεκισμένων] MS. πεπολημένων· ſed puto ſcribam ſcribere voluiſſe πεπολεμένων. 8. ὧν ὁ ἀριθμός] MS. cum Hebraiſmo ὧν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν.

CAP. 21. v. 1. ϗ ἡ, &c.] MS. ϗ τὴν θάλασσαν οὐκ εἶδον ἔτι. 2. Ἱερουσαλήμ] MS. Ἱερουσαλὴμ καινήν· quomodo legit & Latinus. 3. οὐρανοῦ] MS. θρόνου. 6. τῆς πηγῆς] Deeſt in *MS.* 8. φαρμακεῦσι] *MS.* φαρμακοῖς. ib. τοῖς ψευδέσι] *MS.* τοῖς ψεύσταις. 10. τὴν μεγάλην] Abeſt in *MS.* ut & in Latino. 23. ἐν αὐτῇ] MS. αὐτῇ.

CAP. 22. v. 2. ϗ ἐντεῦθεν] *MS.* ϗ ἐκεῖθεν· non male. 3. κατανάθεμα] *MS.* κατάθεμα. 5. ἐκεῖ] *MS.* ἔτι· quomodo legit Latinus. ib. λύχνου ϗ φωτὸς] *MS.* φωτὸς λύχνου, ϗ φῶς· eodem nomine diverſe conſtructo. 8. ἔμπροσθεν τῶν ποδῶν] *MS.* πρὸ ποδῶν. 11. ϗ ὁ ῥυπαρὸς ῥυπαρευθήτω] Alii libri ϗ ὁ ῥυπῶν ῥυπωσάτω ἔτι. Deſunt in *MS.* videntur tamen retinenda: & legit hanc particulam Cyprianus. ib. δικαιοσύνην ποιησάτω] Ita *MS.* 14. οἱ ποιοῦντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ] *MS.* οἱ πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν· & ſic legit Latinus. 18. ἑπτά] Multi codices Græci non habent, ut nec Latinus. Pro ἐπιθήσαι *MS.* habet ἐπιθήσει, & mox ἀφελεῖ· & ſic legit Latinus, & ita citantur verba apud Aretham. 20. ναὶ ἔρχου] Deeſt ναὶ in Manuſcripto, ut & in Latino. 21. Ἡ χάρις, &c.] In Manuſcripto nihil aliud eſt quam Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου τοῦ Ἰησοῦ μετὰ πάντων.

Ne vacarent ſequentes paginæ hæc ſubjicere placuit.

ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ.

Πιστεύω εἰς Θεὸν Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ ϗ γῆς· ϗ εἰς Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, Κύριον ἡμῶν, συλληφθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου, γεννηθέντα ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου· παθόντα ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, σταυρωθέντα, θανόντα, ϗ ταφέντα· κατελθόντα εἰς ᾅδου· τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστάντα ἐκ νεκρῶν· ἀνελθόντα εἰς οὐρανοὺς, καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς παντοκράτορος. ὅθεν μέλλει ἔρχεσθαι κρῖναι ζῶντας ϗ νεκρούς. Πιστεύω εἰς πνεῦμα ἅγιον· πιστεύω τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν καθολικὴν, ἁγίων κοινωνίαν, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, σαρκὸς ἀνάστασιν, ζωὴν αἰώνιον. Ἀμήν.

Η ΕΝ ΤΗ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΝΙΚΑΙΑΝ ΣΥΝΟΔΩ ΕΚΤΕΘΕΙΣΑ ΠΙΣΤΙΣ.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ ϗ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων ϗ ἀοράτων· ϗ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· φῶς ἐκ φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ· γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ Πατρί· δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ϗ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, ϗ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου, ϗ Μαρίας τῆς παρθένου, ϗ ἐνανθρωπήσαντα· σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, ϗ παθόντα, ϗ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφὰς, ϗ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ϗ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρός· ϗ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας ϗ νεκρούς. οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. Καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν· εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν ϗ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν, ϗ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος.

ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ.

Ὅστις βούλεται σωθῆναι, πρὸ πάντων χρὴ κρατεῖν τὴν καθολικὴν πίστιν· ἣν εἰ μὴ εἷς ἕκαστος σώαν ϗ ἀμώμητον τηρήσει, ἄνευ δισταγμοῦ εἰς τὸν αἰῶνα ἀπολεῖται. Πίστις δὲ ἡ καθολικὴ αὕτη ἐστὶν, ἵνα ἕνα Θεὸν ἐν τριάδι ϗ τριάδα ἐν μονάδι σεβώμεθα· μήτε συγχέοντες τὰς ὑποστάσεις, μήτε τὴν οὐσίαν μερίζοντες. ἄλλη γάρ ἐστιν ἡ ὑπόστασις τοῦ Πατρὸς, ἄλλη τοῦ Υἱοῦ, ἄλλη τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἀλλὰ Πατρὸς ϗ Υἱοῦ ϗ ἁγίου Πνεύματος μία ἐστὶν ἡ θεότης, ἴση ἡ δόξα, συναΐδιος ἡ μεγαλειότης· οἷος ὁ Πατὴρ τοιοῦτος ὁ Υἱὸς, τοιοῦτο ϗ τὸ ἅγιον Πνεῦμα. ἄκτιστος ὁ Πατὴρ, ἄκτιστος ὁ Υἱὸς, ἄκτιστον ϗ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀκατάληπτος ὁ Πατὴρ, ἀκατάληπτος ὁ Υἱὸς, ἀκατάληπτον ϗ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· αἰώνιος ὁ Πατὴρ, αἰώνιος ὁ Υἱὸς, αἰώνιον ϗ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. Πλὴν οὐ τρεῖς αἰώνιοι, ἀλλ' εἷς αἰώνιος· ὥσπερ οὐδὲ τρεῖς ἀκατάληπτοι, οὐδὲ τρεῖς ἄκτιστοι, ἀλλ' εἷς ἄκτιστος, ϗ εἷς ἀκατάληπτος. Ὁμοίως, παντοδύναμος ὁ Πατὴρ, παντοδύναμος ϗ ὁ Υἱὸς, παντοδύναμον ϗ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. πλὴν οὐ τρεῖς παντοδύναμοι, ἀλλ' εἷς παντοδύναμος. Οὕτω Θεὸς ὁ Πατὴρ, Θεὸς ὁ Υἱὸς, Θεὸς ϗ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· πλὴν οὐ τρεῖς Θεοὶ, ἀλλ' εἷς Θεός. Ὁμοίως Κύριος ὁ Πατὴρ, Κύριος ὁ Υἱὸς, Κύριος ϗ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. πλὴν οὐ τρεῖς Κύριοι, ἀλλ' εἷς ἐστι Κύριος· ὅτι ὡς ἰδίαν μίαν ἕκαστον ὑπόστασιν Θεὸν ϗ Κύριον ὁμολογεῖν τῇ Χριστιανικῇ ἀληθείᾳ βιαζόμεθα, οὕτω τρεῖς Θεοὺς ἢ τρεῖς Κυρίους λέγειν, τῇ καθολικῇ εὐσεβείᾳ κωλυόμεθα. Ὁ Πατὴρ ἀπ' οὐδενός ἐστι ποιητὸς, οὔτε μὴν κτιστὸς, οὐ δὲ γεννητός· ὁ Υἱὸς ἀπὸ τοῦ Πατρὸς μόνου ἐστὶν, οὐ ποιητὸς, οὐ κτιστὸς, ἀλλὰ γεννητός· τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπὸ τοῦ Πατρὸς, ϗ τοῦ Υἱοῦ, οὐ ποιητὸν, οὐ κτιστὸν, οὐ δὲ γεννητὸν, ἀλλ' ἐκπορευτόν. Εἷς οὖν Πατὴρ, οὐ τρεῖς πατέρες. εἷς Υἱὸς, οὐ τρεῖς υἱοί· ἓν πνεῦμα ἅγιον οὐ τρία πνεύματα ἅγια. Κἂν ταύτῃ τριάδι οὐδὲν πρότερον ἢ ὕστερον. οὐδὲν μεῖζον ἢ ἔλαττον, ἀλλὰ ὅλαι αἱ τρεῖς ὑποστάσεις συναΐδιοι εἰσιν ἑαυταῖς ϗ ἴσαι. ὥστε κατὰ πάντα (καθὼς εἴρηται) ϗ τὴν μονάδα ἐν τριάδι σέβεσθαι δεῖ, ϗ τὴν τριάδα ἐν μονάδι. ὁ γοῦν βουλόμενος σωθῆναι, οὕτω περὶ τριάδος φρονείτω.

Πλὴν ἀναγκαῖόν ἐστι πρὸς αἰώνιον σωτηρίαν, ὅπως ϗ τὴν ἐνσάρκωσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔτι ὀρθῶς πιστεύσῃ· ἔστι γὰρ πίστις ὀρθὴ, ἵνα πιστεύωμεν ϗ ὁμολογῶμεν ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, Θεὸς ἄνθρωπός ἐστι, Θεὸς ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς πρὸ αἰώνων γεννηθεὶς, ϗ ἄνθρωπος ἐκ τῆς οὐσίας τῆς μητρὸς ἐν τῷ αἰῶνι τεχθείς. Τέλειος Θεὸς, ϗ τέλειος ἄνθρωπος, ἐκ ψυχῆς λογικῆς ϗ ἀνθρωπίνης σαρκὸς ὑφιστάμενος, ἴσος τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, ἐλάττων τοῦ πατρὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. ὃς εἰ ϗ Θεὸς ϗ ἄνθρωπός ἐστιν, οὐ δύο ὅμως, ἀλλ' εἷς ἐστι Χριστός. εἷς δὲ, οὐ τροπῇ τῆς θεότητος εἰς σάρκα, ἀλλὰ προσλήψει τῆς ἀνθρωπότητος εἰς θεόν. εἷς πάντως, οὐ συγχύσει τῆς οὐσίας, ἀλλ' ἑνότητι τῆς ὑποστάσεως. ϗ γὰρ ὡς ψυχὴ λογικὴ, ϗ ἡ σάρξ, εἷς ἐστιν ἄνθρωπος· οὕτω ϗ ὁ θεάνθρωπος, εἷς ἐστι Χριστός. Ὃς ἔπαθε διὰ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, κατῆλθεν εἰς ᾅδου, ἀνέστη τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ἐκ τῶν νεκρῶν. ἀνῆλθεν εἰς οὐρανοὺς, κάθηται ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς ϗ Θεοῦ παντοκράτορος, ὅθεν ἥξει κρῖναι ζῶντας ϗ νεκρούς. οὗ τῇ παρουσίᾳ πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀναστήσονται μετὰ τῶν σωμάτων αὐτῶν, ϗ ἀποδώσουσιν ἐξ ἰδίων ἔργων τὴν ἀπολογίαν ϗ οἱ μὲν τὰ ἀγαθὰ πράξαντες πορεύσονται εἰς ζωὴν αἰώνιον· οἱ δὲ τὰ φαῦλα, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον. Αὕτη ἐστὶν ἡ καθολικὴ πίστις, ἣν ἐὰν μή τις πιστῶς πιστεύσῃ, σωθῆναι οὐ δυνήσεται.

Η ΕΚΤΕΘΕΙΣΑ ΠΑΡΑ ΤΗΣ ΕΝ ΚΑΛΧΗΔΟΝΙ ΣΥΝΟΔΟΥ ΠΙΣΤΙΣ.

Ἑπόμενοι τοίνυν τοῖς ἁγίοις πατράσιν, ἕνα ϗ τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦμεν υἱὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ϗ συμφώνως ἅπαντες ἐκδιδάσκομεν· τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν θεότητι, ϗ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι θεὸν· ἀληθῶς. ϗ ἄνθρωπον ἀληθῶς, τὸν αὐτὸν ἐκ ψυχῆς λογικῆς ϗ σώματος· ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, ϗ ὁμοούσιον ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. κατὰ πάντα ὅμοιον ἡμῖν, χωρὶς ἁμαρτίας, πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα κατὰ τὴν θεότητα, ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι' ἡμᾶς ϗ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ μακαρίας τῆς παρθένου ϗ θεοτόκου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα· ἕνα ϗ τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν υἱὸν Κύριον μονογενῆ ἐν δύο φύσεσιν, ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀχωρίστως γνωριζόμενον, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν, σωζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως, ϗ εἰς ἓν πρόσωπον ϗ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης, οὐχ ὡς εἰς δύο πρόσωπα μεριζόμενον, ἢ διαιρούμενον, ἀλλ' ἕνα ϗ τὸν αὐτὸν υἱὸν μονογενῆ θεὸν λόγον ϗ Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, καθάπερ ἄνωθεν οἱ προφῆται περὶ αὐτοῦ ϗ ἡμᾶς αὐτὸς ὁ Χριστὸς ἐξεπαίδευσε, ϗ τὸ τῶν πατέρων ἡμῖν παραδέδωκε σύμβολον.

ΕΚ ΣΟΦΡΟΝΙΟΥ, ΚΑΙ ΔΩΡΟΘΕΟΥ.

Ματθαῖος ὁ ϗ Λευὶ, ἀπόστολος ἀπὸ τελωνῶν, ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ πρῶτος διὰ τοὺς ἐκ περιτομῆς πιστεύσαντας εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ γράμμασι ϗ ῥήμασι Ἑβραϊκοῖς συνέταξε· μετέφρασε δὲ τοῦτο Ἰωάννης ἀπὸ τῆς Ἑβραΐδος γλώττης, εἰς Ἑλληνίδα, ὡς λέγουσι.

Μάρκος ὁ εὐαγγελιστὴς, ϗ πρῶτος Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος, Ἀλεξανδρεῦσι ϗ πάσῃ τῇ περιχώρῳ αὐτῆς ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Κυρίου, ἀπὸ Αἰγύπτου ϗ μέχρι Πενταπόλεως. ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Τραϊανοῦ, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ κάλων λαβὼν κατὰ τοῦ τραχήλου, ϗ συρεὶς ἀπὸ τῶν καλουμένων Βουκόλου τόπων ἕως τῶν καλουμένων Ἀγγέλων, ἐκεῖ ἐκάη πυρὶ ὑπὸ τῶν εἰδωλομανῶν, ϗ ἐκεῖ ἐτάφη ἐν τοῖς Βουκόλου

Λουκᾶς ὁ εὐαγγελιστὴς Ἀντιοχεὺς μὲν τὸ γένος ἦν, ἰατρὸς δὲ τὴν τέχνην· συνεγράψατο δὲ τὸ μὲν εὐαγγέλιον κατ' ἐπίπνοιαν Πέτρου τοῦ ἀποστόλου· τὰς δὲ πράξεις τῶν ἀποστόλων κατ' ἐπίπνοιαν Παύλου τοῦ ἀποστόλου· συναπεδήμησε γὰρ τοῖς ἀποστόλοις, ϗ μάλιστα τῷ Παύλῳ, οὗ ϗ μνημονεύσας ὁ Παῦλος ἔγραψε ἐν ἐπιστολῇ, Ἀσπάζεται ὑμᾶς Λουκᾶς ὁ ἰατρὸς ὁ ἀγαπητὸς ἐν Κυρίῳ· Ἀπέθανε δὲ ἐν Ἐφέσῳ, ϗ ἐτάφη ἐκεῖ.

Ἰωάννης ὁ ἀδελφὸς, ὁ ϗ εὐαγγελιστὴς τοῦ Κυρίου γενόμενος, ὃν ϗ ἠγάπα ὁ Κύριος, ἐν μὲν τῇ Ἀσίᾳ ἐκήρυξε τὸ εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ· ὑπὸ δὲ Τραϊανοῦ βασιλέως ἐξωρίσθη ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ διὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου. ἐκεῖ δὲ ὢν ϗ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον ἔγραψε, ϗ ἐξέδωκεν ἐν Ἐφέσῳ διὰ Γαΐου τοῦ ξενοδόχου, καὶ διακόνου, ᾧ ϗ Παῦλος ὁ ἀπόστολος μαρτυρεῖ, λέγων Ῥωμαίοις, Ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάϊος ὁ ξένος μου ϗ ὅλης τῆς ἐκκλησίας. Μετὰ δὲ τὴν τελευτὴν Τραϊανοῦ ἐπάνεισιν ἀπὸ τῆς νήσου ὁ μακάριος Ἰωάννης, ϗ παραμένει ἐν Ἐφέσῳ, ϗ ἔζησεν ἔτη ρκ.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΤΩΝ Η ΤΕΤΡΑΣ ΟΣΑ ΓΡΑΦΕΙ θαύματα Χριστοῦ τοῦ θεανθρώπου λόγου.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ.

Τὰ Ματθαίου πρῶτα κείσθω τοῖς λόγοις
Πρῶτα λέπραν ἐξιᾶται τῷ λόγῳ,
Καὶ παιδίον ῥώννυσιν Ἑκατοντάρχου,
Ὁ πυρετὸς δὲ πενθερᾶς φεύγει Πέτρου,
Βάλλει τε μακρὰν ϗ νόσων ποικιλίας.
Θάλασσαν ἱστᾶ ϗ καταιγίδα ζάλης,
Σὺν ἀγέλῃ χοίρων τε δαίμονας πνίγει,
Παραλυτικὸς τὴν κλίνην ἐπηρμένος,
Αἱμορροοῦσαν ἐξιᾶται κρασπέδῳ,
Καὶ πνοὴν δὲ ποιεῖ τὴν Ἰαείρου κόρην.
Τυφλοῖς δὲ δυσὶ τοῦ φάους βρύσιν χέει,
Φεύγει δὲ δαίμων, ϗ λαλεῖ κωφὸς μέγας.
Ῥήγνυσι σῶμα τῆς χειρὸς ἐν σαββάτῳ,
Σατὰν δὲ, ϗ πήρωσιν οὐδ' ἑνὸς λύει
Ἐν πέντε δ' ἄρτοις πεντακισχιλίους τρέφει,
Καὶ δώδεκα πίμπλησι φορμοὺς ἐκ κόρου,
Κατὰ θαλάσσης ἀβρόχως διατρέχει.
Πνεῦμα διώκει θυγατρὸς Χαναναίας,
Ἄρτοις δ' ἐν ἑπτὰ τοὺς τετρακισχιλίους
Τρέφει διαρκῶς, ἄτερ ἑπτὰ σπυρίδων,
Μορφὴν ἀμείβει προσβάλων Θαβωρίων
Παῖδα διώκει τῶν σελήνης ὀργίων,
Ἐξ Ἱεριχὼ τὸ σκότος τυφλῶν λύει,
Χωλούς τε πηροὺς ὑγιεῖς πράσσει δύο,
Ξηρὰν συκῆν δείκνυσιν ἐξ ἀκαρπίας.
Σταυρῷ δ' ἐπαρθεὶς, φωσφόρον κρύπτει ζόφῳ,
Θεῖον καταπέτασμα ῥήγνυται δόμου,
Ἡ γῆ στροβεῖται, ϗ διχάζονται πέτραι,
Νεκροὶ δὲ πολλοὶ κατέλειψαν τοὺς τάφους.
Αὐτὸς δ' ἀναστὰς ἐν τρισὶ τῶν ἡμέραις.
Ὤφθη μαθηταῖς ἀλλ' ἐνεργῶν μυρία.

ΜΑΡΚΟΣ.

Ὅδ' αὖγε Μάρκος προστίθησι ϗ τάδε,
Τὸν δαίμονα πόρρωθεν ἐκβάλλει λόγῳ,
Παραλυτικὸν συνάγει στέγῃ μέσῃ
Πνεῦμα διώκει τῆς κόρης Φοινικίσσης,
Μογιλάλου τε, τὴν πέδην γλώσσης λύει.
Ἔπειτα τυφλὸς πρὸς τὸ φῶς ἀναβλέπει,
Καὶ Βαρτιμαῖος εἶδεν ἡλίου σέλας.

ΛΟΥΚΑΣ.

Λουκᾶς δὲ πολλὰ συντόμως διαγράφει,
Καὶ ταῦτα λαλῶν προσφέρει σοὶ ϗ τάδε,
Τὴν ἄγραν ἀθρεῖν τὴν κλεινὴν τῶν ἰχθύων,
Ἐν Ναῒν ἐπεὶ τὸν μόνον χήρας γόνον
Τὴν χρίσασαν μύροις δὲ τῷ λόγῳ χρίει.
Τήνδ' αὖγε συγκύπτουσαν ὤρθωσε ξένως,
Ὑδρωπικοῦ τε συστολὴν γαστὴρ φέρει,
Καὶ τῶν δέκα λεπρῶσιν ἐν λόγῳ ξέει,
Καὶ τὰ ἄλλα πάντα προσφυῶς διαγράφει.

ΙΩΑΝΝΗΣ.

Βροντῆς δ' ὁ παῖς, μάλιστα χαίρει τοῖς λόγοις,
Χριστοῦ πρὸ πάντων οὐ τόσον τεραστίοις
Ὕδωρ πρὸς οἶνον ἐν Κανᾶ γάμῳ στρέφει,
Μακρὰν τε παράλυσιν ἐν στοᾷ λύει,
Καὶ Σιλωὰμ δείκνυσι τυφλὸν ἐμβλέπειν,
Σωοῖ λόγῳ Λάζαρον ἐξ ᾅδου φίλον,
Τὸ δ' αὖγε μακρὸν τῆς γραφῆς Ἰωάννου,
Περὶ θεοῦ λόγοι ϗ πνεύματος θ' ἅμα,
Καὶ διαθήκης ὑστέρας μυστηρίων,
Ἀποκρύφων ἄλλων τε μυστικωτέρων.

ΠΑΡΑΒΟΛΑΣ ΔΕ ΕΝΤΑΥΘΑ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΑΘΡΕΙ Εὐαγγελιστῶν τοῖς Θεοῦ λόγοις φίλος.

ΜΑΤΘΑΙΟΣ.

Ταύτας Ματθαῖος εὐστόχως διαγράφει,
Πρώτη μὲν οἴκου πρὸς πέτραν ἱδρυσμένου,
Σπόρου πεσόντος ὡς ἔτυχεν εἰς χθόνα,
Ἄλλος σπόρος δὲ συμμιγεὶς ζιζανίοις,
Δένδρον μέγα νάπυος ἐκ βραχυτάτου.
Ζύμην ἀλεύρου τοῖς σάτοις κεκρυμμένην,
Ὠνητὸν ἀγρὸν τοῦ χρυσοῦ πολλοῦ χάριν,
Πολύτιμόν τε μαργαρίτην ἐμπόρου.
Πανάγρον αὖθις ἐκ σαγήνης ἰχθύων,
Καὶ τὸ πλανηθὲν ἐξ ἑκατὸν ἀγέλης,
Πολλὴν ὀφειλὴν τῶν ταλάντων μυρίων,
Ἄνισον ἴσην ἐργατῶν μισθαρνίαν.
Τοὺς ἐναλλὰξ πρὸς λόγους πεπραχότας,
Εἰς ἄμπελον δὴ πατρικὸς ὠθουμένους,
Κακοὺς γεωργοὺς ϗ φονεῖς τοῦ δεσπότου.
Φίλοι γέθοι ϗ γάμου πανδαισία.
Μωρῶν, φρονίμων παρθένων αἱ λαμπάδες,
Δούλοις νέμων τάλαντα τέχνῃ δεσπότης,
Τὰ δεξιὰς πρόβατα σὺν εὐωνύμοις.

ΜΑΡΚΟΣ.

Μάρκος δὲ τούτων τέσσαρας μόνας λέγει
Διπλῶν σπόρων ἄνισον εἰσφορᾶς δόσιν,
Καὶ τῶν λεγόντων ἐκκόπτειν ζιζανίων,
Τοῦ νάπυος τε ϗ υἱὸν τοῦ δεσπότου,
Ὃς ἀμπελῶνος εἶχε τὸν κλῆρον μόνος.

ΛΟΥΚΑΣ.

Παραβολὰς πλείας δὲ Λουκᾶς συγγράφει,
Μεθ' ὧν ἀριθμεῖ δὲ νυνὶ γεγραμμένας,
Πρῶτος οἶκος ἀσφαλὴς ὑπὸ πέτρας.
Εὖ πολλὰ παθὼν ϗ φίλων ἔνθεν πλέον,
Λῃσταῖς πεσὼν ἄνθρωπος ἐξ ὁδοιπόρων,
Αἰτῶν ἀκαίρως λαμβάνων ἐκ τῆς βίας,
Ὄντα πονηρὸν τὸν λίθον ϗ σκορπίον,
Οὐ μὴ διδοῦσιν ἀντ' ἄρτου ϗ ἰχθύος.
Ἑπτὰ πονηρῶν πνευμάτων συνοικία,
Μένοντε δοῦλος ἐκ γάμου τὸν δεσπότην,
Μετὰ δὲ κόπρον ϗ συκῆν τεμεῖν δέον.
Σάρωσις οἴκου, ϗ χαρὰ δραχμῆς ξένη,
Πατὴρ ἀσώτου συμπαθὴς ὑπὸ φύσιν,
Οἰκονόμος τε τῆς καλῆς ἀδικίας
Κλέπτων προμηθῶς ἐκ χρεῶν ἄλλων χάριν.
Ἕλκη Λαζάρου, ϗ κάμινος πλουσίου,
Κριτὴς ἀδικῶν, ϗ ξένη χήρας βία.
Οἰκτρὸς τελώνης ϗ φαρισαίου τῦφος.
Καὶ μνῶν μερισμός. ἰσαριθμοῖ τοῖς δέκα
Τούτοις ὁ Λουκᾶς, ὁ δ' Ἰωάννης μόνος
Οὐκοῦν λόγον πέπραχε τούτων οὐδ' ὅλως,
Ἄλλων δὲ πολλῶν μυστικωτέρων λόγων.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ.

Καὶ πράξεων δὴ τὰ τεράστια σκόπει.
Ἀνέρχεται μὲν εἰς πόλους ὁ δεσπότης,
Οὐδ' αὖγε παράκλητος ἔρχεται κάτω.
Καὶ Πέτρος ἀνίστησι χωλὸν ἐν πύλαις,
Ἀνανίας ϗ Σάπφειρα νεκροῦνται ξένως,
Βαπτίζεται δὲ πρὸς Φιλίππου Κανδάκης,

Φάος μέγα σβέννυσι τὰς Παύλου χέρας,
Τὸν Αἰνέαν ῥώννυσι Πέτρος ἐκ κλίνης,
Καὶ τῆς Ταβιθᾶ τὴν ψυχὴν πάλιν νέμει,
Σκεῦος μέγα πάνζωον ἄνωθεν βλέπει·
Σφάττει δὲ Ἰάκωβον Ἡρώδης ξίφει.
Τυφλὸν δὲ ποιεῖ τὸν Ἐλύμαν ὁ Παῦλος.
Χωλὸν τε βάσεις συμποδοῖ πρὸς τῇ σφυρᾷ,
Βάλλει δὲ καὶ Πύθωνος πνεῦμα μακρόθεν,
Σεισμὸς ποδῶν, ῥήγνυσι δεσμὰ σὺν Σίλᾳ,
Χρωτὸς τὰ σουδάρια τὰς νόσους λύει,
Ζωοῖ δὲ τὸν Εὔτυχον ἀπὸ θυρίδος.
Πρὸς Ἀγρίππαν, Φήλικα καὶ τὴν Βερνίκην,
Δ᾽ ἄλλοι κράτιστοι, καὶ πλοῦς εἰς Ῥώμην,
Ναυάγιον. προσάρξεις ἐνθάδε ξένη
Καὶ τὴν ἔχιδναν εἰς Μελίτην κλινύει,
Καὶ γαστέρα σφίγγει δὲ πατρὸς Πουπλίου,
Πρὸς τὴν Ῥώμην ἔπειτα διδάσκει τρέχων.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΠΑΥΛΟΥ.

Ἐπιστολὰς μάνθανε τὰς κλήσεις Παύλου.
Πρὸς Ῥωμαίους πρώτιστα τὴν πρώτην γράφει,
Τὴν δευτέραν, τρίτην τε πρὸς Κορινθίους,
Ἦν δ᾽ αὖ τετάρτη πρὸς Γαλάτας ἐγράφη,
Πέμπτη δὲ σαφῶς ἐστὶ πρὸς Ἐφεσίους.
Ἕκτην ἔχεις δὲ τὴν πρὸς Φιλιππησίους,
Μετὰ δὲ ταύτην ἐστὶν ἡ πρὸς Ῥοδίους,
Οὓς Κολοσσαεῖς ἐκ Κολοσσοῦ προσγράφει,
Διττὰς μετ᾽ αὐτὰς τοῖς Θεσσαλονικεῦσι.
Πρὸς Τιμόθεον τὰς δύο στέλλει πάλιν,
Πρὸς Τίτον στέλλει δὲ τὴν δωδεκάτην,
Ἔχεις πρὸς Φιλήμονα τὴν ἄλλην πάλιν,
Ἐν ὑστέροις δὲ τὴν πρὸς Ἑβραίους γράφει,
Οὖσαν δεκάτην καὶ τετάρτην ἐν λόγῳ.

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΩΝ ΤΑΣ ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΠΑΡΑΛΕΙΦΘΕΙΣΑΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΙΝΗΝ ΜΑΡΤΥΡΙΑΣ ΑΛΛ᾽ ΟΥ ΤΑΣ ΑΥΤΑΣ

λέξεις, μόνον δὲ τὴν αὐτὴν διάνοιαν ἐχούσας.

GENES.

1.1. Πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας. Heb. 11. 3.
1.1. Οὐρανοὶ ἦσαν ἔκπαλαι. 2 Pet. 3. 5.
1.27. Ἀδὰμ πρῶτος ἐπλάσθη. 1 Tim. 2.13.
2.22. Οὐ γάρ ἐστιν ἀνὴρ ἐκ γυναικός. 1 Cor. 11. 8.
3.4. Ὁ ὄφις Εὔαν ἐξηπάτησεν ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτοῦ. 2 Cor. 11. 3.
3.6. Ἀδὰμ οὐκ ἠπατήθη. 1 Tim. 2. 14.
4.4. Πίστει πλείονα θυσίαν Ἄβελ παρὰ Κάϊν προσήνεγκε τῷ Θεῷ. Heb. 11 4.
4.8. Ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ τοῦ δικαίου. Mat. 23.35.
4.8. Οὐ καθὼς Κάϊν ἐκ τοῦ πονηροῦ ἦν. 1 Joan. 3. 12.
4 8. Οὐαὶ αὐτοῖς. ὅτι τῇ ὁδῷ τοῦ Κάϊν ἐπορεύθησαν. Judæ 12.
5.24. Πίστει Ἐνὼχ μετετέθη. Heb. 11. 5.
6.12. Ὅτε ἅπαξ ἐξεδέχετο ἡ τοῦ Θεοῦ μακροθυμία. 1 Pet. 3. 20.
6.13. Πίστει χρηματισθεὶς Νῶε. Heb. 11. 7.
6.22. Ὄγδοον Νῶε δικαιοσύνης κήρυκα. 2 Pet. 2. 5.
7.4. Ὥσπερ ἦσαν ἐν ταῖς ἡμέραις ταῖς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ. Mat. 24.37.
9.6. Πάντες οἱ λαβόντες μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ ἀπολοῦνται. Mat. 26. 52. Apoc. 13. 10.
12.4. Πίστει καλούμενος Ἀβραάμ. Heb. 11. 8.
14.18. Οὗτος γὰρ ὁ Μελχισεδέκ. Heb. 7. 1.
16.15. Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν, ἕνα ἐκ τῆς παιδίσκης. Gal. 4. 22.
17.11. Καὶ ἔδωκεν αὐτῷ διαθήκην περιτομῆς. Act. 7. 8 Rom. 4. 8.
18.10. Πίστει καὶ αὐτὴ Σάρρα. Heb. 11. 11.
18.12. Ὡς Σάρρα ὑπήκουσε τῷ Ἀβραάμ. 1 Pet. 3. 6
19 25. Καὶ πόλεις Σοδόμων καὶ Γομόρρας. 2 Pet. 2. 6.
19.25. Ὡς Σόδομα καὶ Γόμορρα. Judæ 7.
19.26. Μνημονεύετε τῆς γυναικὸς Λώτ. Luc. 17. 32.
19 26. Ὁμοίως καὶ ὡς ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Λώτ. ἤσθιον, ἔπινον, ἠγόραζον. Luc. 17.27.
21.1. Ἀβραὰμ υἱὸν ἔσχεν ἐκ τῆς ἐλευθέρας. Gal. 4. 23.
21.1. Πίστει προσενήνοχεν Ἀβραάμ. Heb. 11. 17.
22.9. Ἀβραὰμ ἀνενέγκας τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. Jac. 2. 21.
22.16. Καθὼς ἐλάλησε πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν. Luc. 1. 55.
25.22. Ῥεβέκκα ἐξ ἑνὸς κοίτην ἔχουσα Ἰσαάκ. Rom. 9. 10.
25.31. Μή τις πόρνος ἢ βέβηλος ὡς Ἡσαῦ, ὃς ἀντὶ βρώσεως μιᾶς ἀπέδοτο τὰ πρωτοτόκια. Heb. 12. 16.
27.28. Πίστει περὶ μελλόντων εὐλόγησεν. Heb. 11. 20.
48.15. Πίστει Ἰακὼβ ἀποθνήσκων. Heb. 11. 21.
49.10. Ὃν ἔγραψε Μωσῆς ἐν τῷ νόμῳ Joan. 1. 46.
50.24. Πίστει Ἰωσὴφ τελευτῶν. Heb. 11. 22.

EXOD.

2.2. Πίστει Μωσῆς γεννηθείς. Heb. 11. 23.
2.11. Πίστει Μωσῆς μέγας γενόμενος. Heb. 11. 24.
2.11. Μωσῆς ἰδών τινα ἀδικούμενον. Act. 7.24.
3.2. Καὶ πληρωθέντων ἐτῶν τεσσαράκοντα. Act. 7.30.
12.11. Πίστει πεποίηκε τὸ πάσχα. Heb. 11. 28.
14.22. Εἰς τὸν Μωσῆν ἐβαπτίσαντο. 1 Cor. 10. 2.
14.22. Πίστει διέβησαν τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν. Heb. 11. 29.
16.15. Οἱ πατέρες ὑμῶν ἔφαγον τὸ μάννα. Joan. 6. 49.
16.15. Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. Joan. 6.31.
16.15. Πάντες τὸ αὐτὸ βρῶμα πνευματικόν. 1 Cor. 10.3.
17.6. Ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας. 1 Cor. 10. 4.
19.6. Ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν. 1 Pet. 2. 9.
19.12. Κἂν θηρίον θίγῃ τοῦ ὄρους. Heb. 12. 20.
19.16. Οὐ γὰρ προσεληλύθατε. Heb. 12. 18.
24.8. Λαληθείσης γὰρ πάσης ἐντολῆς. Heb. 9. 19.
32.6. Μηδὲ εἰδωλολάτραι γίνεσθε. 1 Cor. 10. 7.
26.1. Σκηνὴ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη. Heb. 9. 2.

LEVIT.

12.3. Ἐν σαββάτῳ περιτέμνετε ἄνθρωπον. Joan. 7. 22.
2.3. Ὅτε ἐπλήσθησαν ἡμέραι ὀκτώ. Luc. 2. 21.
12.4. Ὅτε ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι τοῦ καθαρισμοῦ. Luc. 2. 22.
12.6. Καὶ τοῦ δοῦναι θυσίαν, κατὰ τὸ εἰρημένον ἐν νόμῳ. Luc. 2. 24.
14.4. Προσένεγκε τὸ δῶρον ὃ προσέταξε Μωσῆς. Mat. 8. 4. Marc. 1. 44.
16.14. Εἰ γὰρ τὸ αἷμα ταύρων καὶ τράγων. Heb. 9. 13.
16.17. Καὶ πᾶν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν προσευχόμενον ἔξω. Luc. 1. 10.
19.15. Μὴ ἐν προσωποληψίαις. Jac. 2. 1.
19.17. Ἐὰν ἁμαρτήσῃ εἰς σὲ ὁ ἀδελφός σου. Mat. 18. 15. Luc. 17. 3.
20.15. Ἐν δὲ τῷ νόμῳ Μωσῆς ἡμῖν ἐνετείλατο τὰς τοιαύτας λιθοβολεῖσθαι. Joan. 8.5

NUMER.

8.16. Πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν. Luc. 2. 23.
9.18. Πατέρες ἡμῶν πάντες ὑπὸ τὴν νεφέλην. 1. Cor. 10. 1.
11.7. Ἄρτον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἔδωκεν αὐτοῖς φαγεῖν. Joan. 6. 31.
21.7. Ὡς δὲ Μωσῆς ἐν ὅλῳ τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. Heb. 3. 2.
14.37. Ὧν τὰ κῶλα ἔπεσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ. Heb. 3.17.
14.36. Μηδὲ γογγύζετε, καθὼς καί τινες αὐτῶν. 1 Cor. 10. 10.
16.1. Τῇ ἀντιλογίᾳ τοῦ Κορὲ ἀπώλοντο. Judæ 11.
19.3. Ὧν γὰρ εἰσφέρεται ζώων τὸ αἷμα. Heb. 13. 11.
20.10. Ἔπινον γὰρ ἐκ πνευματικῆς ἀκολουθούσης πέτρας. 1 Cor. 10. 4.
21.5. Μηδὲ ἐκπειράζωμεν τὸν Χριστόν. 1 Cor. 10. 9.
21.9. Καθὼς Μωσῆς ὕψωσε τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήμῳ. Joan. 3. 14.
22.23. Ὑποζύγιον ἄφωνον ἐν ἀνθρώπου φωνῇ φθεγξάμενον. 2 Pet. 2. 16.
22.39. Τῇ πλάνῃ τοῦ Βαλαὰμ μισθοῦ ἐξεχύθησαν. 2 Pet. 2. 15. Judæ 11.
24.14. Διδαχὴν Βαλαάμ, ὃς ἐδίδασκεν τὸν Βαλάκ. Apoc. 2. 14.
25.6. Μηδὲ πορνεύωμεν, καθώς τινες αὐτῶν ἐπόρνευσαν. 1 Cor. 10. 8.
26.64. Κατεστρώθησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ. 1 Cor. 10. 5.
28.8. Σάββασιν οἱ ἱερεῖς ἐν τῷ ἱερῷ τὸ σάββατον βεβηλοῦσιν. Mat. 12. 5.

DEUTER.

1.16, 17. Μὴ ἐν προσωποληψίαις ἔχετε. Jac. 2. 1. 9.
10.17. Οὐ γάρ ἐστι προσωποληψία παρὰ τῷ Θεῷ. Rom 2. 11. Act. 10.34. Col. 3.25. Eph 6. 9.
17.6. Ἀθετήσας τις νόμον. Heb. 10. 28.
18.1. Οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ τὰ ἱερὰ ἐργαζόμενοι, ἐκ τοῦ ἱεροῦ ἐσθίουσιν; 1 Cor. 9. 13.
24.1. Ὃς ἂν ἀπολύσῃ τὴν γυναῖκα. Mat. 5. 31. 19. 7. Marc. 10. 4.

JOSUE.

2.1. Ὁμοίως δὲ καὶ Ῥαὰβ ἡ πόρνη. Jac. 2. 25.
6.20. Πίστει τὰ τείχη Ἱεριχὼ ἔπεσε. Heb. 11. 30.
6.20. Πίστει Ῥαὰβ ἡ πόρνη. Heb. 11. 31.

SAMUEL. I.

21.6. Οὐκ ἀνέγνωτε τί ἐποίησε Δαβίδ, ὅτε ἐπείνασεν. Mat. 12.3. Mar. 2.25. Lu. 6.4

REGUM I.

2.10. Ἐξὸν εἰπεῖν μετὰ παρρησίας πρὸς ὑμᾶς περὶ τοῦ πατριάρχου Δαβίδ. Act. 2.29. 13.36
10.1. Βασίλισσα νότου. Mat. 12. 42. Luc. 11. 31.
17.1. Ἐκλείσθη ὁ οὐρανὸς ἐπὶ ἔτη τρία. Luc. 4. 25.
17.1. Ἠλίας ἄνθρωπος ἦν ὁμοιοπαθὴς ἡμῖν. Jac. 5. 17.

REGUM II.

4.29. Μηδένα κατὰ τὴν ὁδὸν ἀσπάσησθε. Luc. 10. 4.
5.13. Πολλοὶ λεπροὶ ἦσαν. Luc. 4. 27.

PARAL. I.

23.13. Καὶ οὐχ ἑαυτῷ τις λαμβάνει τὴν τιμήν, ἀλλ᾽ ὁ καλούμενος. Heb. 5.4.

JOB.

1.21. Οὐδὲν εἰσηνέγκαμεν εἰς τὸν κόσμον. 1 Tim. 6. 7.
5.17. Μακάριος ἀνὴρ ὃς ὑπομένει πειρασμόν. Jac. 1. 12.
34.19. Οὐκ ἔστι προσωπολήπτης ὁ Θεός. Act. 10. 34.

PSALM.

41.10. Ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει. Mat. 26. 24. Marc. 14. 21. Luc. 22. 22
13.25. Δαβὶδ ᾐτήσατο εὑρεῖν σκήνωμα τῷ Θεῷ Ἰακώβ. Act. 7. 46.

PROVERB.

11.31. Εἰ ὁ δίκαιος μόλις σώζεται. 1 Pet. 4. 18.
17.27. Ἔστω πᾶς ἄνθρωπος ταχὺς εἰς τὸ ἀκοῦσαι, βραδὺς εἰς τὸ λαλῆσαι. Jac. 1. 19
20.9. Ἐὰν εἴπωμεν ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν. 1 Joan. 1. 8.
24.23. Μὴ ἐν προσωποληψίαις. Jac. 2. 1.
25.6. Μὴ κατακλιθῇς εἰς τὴν πρωτοκλισίαν. Luc. 14. 8.

ESAI.

8.14. Ἰδοὺ οὗτος κεῖται εἰς πτῶσιν καὶ ἀνάστασιν. Luc. 2. 34.
13.10. Εὐθέως μετὰ τὴν θλίψιν τῶν ἡμερῶν ἐκείνων ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται. Mat. 24. 29. Marc. 13. 24.
41.8. Ἀντελάβετο Ἰσραὴλ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ. Luc. 1. 54.
54.1. Μακάριαι αἱ στεῖραι. Luc. 23. 29.
58.7. Ἐπείνασα γάρ, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν. Mat. 25. 35.
63.2. Περιβεβλημένος ἱμάτιον βεβαμμένον αἵματι. Apoc. 19. 13.

JEREM.

2.21. Ἄνθρωπός τις ἦν οἰκοδεσπότης. Matt. 21. 33. Marc. 12. 1. Luc. 20. 9.
18.6. Μὴ ἐρεῖ τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι; Rom. 9. 20.

EZECH.

39.2. Καὶ ὅταν τελεσθῇ τὰ χίλια ἔτη. Apoc. 20. 7.
12.21. Ποῦ ἐστιν ἡ ἐπαγγελία τῆς παρουσίας αὐτοῦ; 2 Pet. 3. 4.
18.7. Ἐπείνασα, καὶ ἐδώκατέ μοι φαγεῖν. Mat. 25. 35.

DANIEL.

7.10. Καὶ χιλιάδες χιλιάδων. Apoc. 5. 11.
12.7. Καὶ ὁ ἄγγελος ὃν εἶδον ἑστῶτα ἐπὶ τῆς θαλάσσης. Apoc. 10. 5.

JOEL.

3.15. Ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται. Mat. 24. 29. Marc. 13. 24.

MICH.

2.10. Οὐκ ἔχομεν ὧδε μένουσαν πόλιν. Heb. 13. 14.
4.7. Βασιλεύσει ἐπὶ τὸν οἶκον Ἰακώβ. Luc. 1. 33.

VARIANTES LECTIONES GRÆCÆ NOVI TESTAMENTI.

Habes hic (benigne lector) varias lectiones Græcas Novi Teſtamenti, per collationem plurimorum codicum antiquorum optimæ notæ, ſummo ſtudio collectas, & in unum corpus digeſtas quo facilius de iis judicare poſſis. Ut autem intelligas quibus notis ſinguli codices deſignentur, viſum eſt eas hic breviter explicare. Et quia ſæpius citatur ſub nomine (Cant.) *vetuſtiſſimum exemplar Evangeliorum & Actorum, quod ex Cœnobio B. Irenæi Lugdunenſis nactus erat Theod. Beza, & Academiæ Cantabrigienſi donavit, libuit hic apponere ejuſdem Bezæ epiſtolam ad eandem Academiam, in qua judicium ſuum de hoc MS. (quo ſæpius uſus eſt in annotationibus ſuis in N. Teſt.) aperit. Lectiones vero variantes MS. noſtri celebris, Alexandrini, quia in Bibliis noſtris poſt Græcum textum in qualibet pagina apponuntur, non neceſſe erat hic ſubjicere. Vale & fruere.*

B. W.

Steph. Rob. Stephani lectiones variæ quas ad marginem interiorem editionis ſuæ in Fol. annotavit, & ex ſexdecem exemplaribus collegit, quæ per numeros ſuos exprimuntur. Primum erat Complutenſe, quod etiam in Bibliis Regiis extat, quod olim ad antiquiſſima exemplaria fuit excuſum, cui cum Stephani mirus eſt in plurimis conſenſus. Secundum exemplar vetuſtiſſ. ex Italia. Tertium, 4. 5. 6. 7. 8. 10. 15. ea quæ ex Bibliotheca Regis Galliæ habuit: cætera, viz. 11. 12. 13. 14. 16. quæ undique corrogare licuit. Cum plures ſunt numeri plura exemplaria deſignantur.

Cant. Evangelia & Acta Græco-Lat. MS. exemplar illud vetuſtiſſimum, quod Cantabrigienſi Academiæ donavit Theod. Beza. Habet κεφάλαια reſpondentia Canonibus Euſebianis: & lectionum diſtinctionem uſui Eccleſiaſtico accomodatam: vide Bezæ epiſtolam.

Clar. Epiſtolæ S. Pauli Græco-Lat. MS. antiquiſſimum fratrum Puteanorum. Hunc codicem Claro-montanum ſuum vocat Beza in annotationibus poſtremis, & exiſtimat eſſe alteram partem codicis ſui vetuſtiſſimi: ſcriptus eſt literis majoribus, verſio Latina a vulgata ſæpe differt ubi utraque cum Græco convenit; unde probabile eſt, verſionem Latinam eſſe antiquam illam qua utebatur Eccleſia Latina ante Hieronymi emendationem.

Gon. Quatuor Evangelia MSS. in Collegio Gonvilli & Caii in Academia Cantabrigienſi, quondam Communitatis Fratrum Minorum Oxoniæ. Nullam habent annotationem κεφαλαίων, Lectionum aut στίχων.

Em. Epiſtolæ S. Pauli Græce in Collegio Emmanuelis Cantabrig. liber (teſte D. Jameſio in Catalogo librorum MSS. utriuſque Academiæ) præſtans ob antiquitatem, minutis characteribus deſcriptus.

Goog. Evangelia MSS. Henrici Googe, S. T. D. & Collegii S. Trinitatis apud Cantabrig. nuper ſocii. Habet hic liber diſtinctionem ordinariorum κεφαλαίων (ſed non quæ Euſebianis Canonibus ſunt accommodata) & Lectionum Eccleſiaſticarum cum præfixo Menologio. Liber ex Oriente advectus eſt.

Mont. Novum Teſtamentum quod olim fuit fratris Froy Franciſcani, poſtea Thomæ Clementis, deinde Guilielmi Clerk, & nuper Thomæ Montfortii, S. T. D. Cantabrig. In Evangeliis habet utraque κεφάλαια tum ordinaria tum Euſebiana cum στίχων numero.

Lin. Quatuor Evangelia, Acta & Epiſtolæ, vetuſtiſſimum exemplar in Collegio Lincolnienſi Oxoniæ.

Magd. 1. Novum Teſtamentum integrum, excepta Apocalypſi, in Coll. Magd. Oxon.

Magd. 2. Epiſtolæ ad Romanos & Corinthios, cum Oecumenio, in Magd. Coll. Oxon.

Nov. 1. Quatuor Evangelia, Acta, & Epiſtolæ S. Pauli cum ſcholiaſte, in Novo Collegio Oxon.

Nov. 2. Acta, & ſeptem Epiſtolæ Canonicæ, cum alio ſcholiaſte Græc. MSS. in Novo Collegio Oxon.

Bodl. 1. Quatuor Evangelia MSS. in Bibliotheca Bodleiana.

Trit. al. *Bodl.* 2. Evangelium S. Johannis (quod Joh. Trithemii aliquando fuit) in Bibliotheca Bodleiana.

March. Veleſ. Lectiones variæ quatuor Evangeliorum collectæ per Marchionem Veleſium Petrum Fraxardum Hiſp. facta Collatione ſexdecem exemplarium, quorum octo erant ex Bibliotheca Regis Hiſpaniæ Laurentiana.

Bib. Wech. Biblia Græca V. & N. T. Francofurt impreſſa Typis Wechelianis, quorum editionem procuravit Franciſ. Junius & lectiones varias annotavit, tum ex Stephano, tum ex aliis.

EPISTOLA THEODORI BEZÆ.

INCLYTÆ MODISQUE OMNIBUS CELEBRATISSIMÆ ACADEMIÆ CANTABRIGIENSI,

Gratiam & pacem a Deo Patre ac Domino noſtro Jeſu Chriſto.

Quatuor Evangeliorum & Actorum Apoſtolicorum Græco-Latinum exemplar, ex S. Irenæi Cœnobio Lugdunenſi ante aliquot annos nactus, mutilum quidem illud, & neque ſatis emendate ab initio ubique deſcriptum, neque ita ut oportuit habitum (ſicut ex paginis quibuſdam diverſo charactere inſertis, & indocti cujuſpiam Græci Calogeri barbaris adſcriptis alicubi notis apparet) veſtræ potiſſimum Academiæ, ut inter vere chriſtianas vetuſtiſſimæ plurimiſque nominibus celeberrimæ, dicandum exiſtimavi, Reverendi Domini & Patres, in cujus ſacrario tantum hoc venerandæ (niſi forte fallor) vetuſtatis monimentum collocetur.

Etſi vero nulli melius quam vos ipſi quæ ſit huic exemplari fides habenda æſtimarint, hac de re tamen vos admonendos duxi, tantam a me in Lucæ præſertim Evangelio repertam eſſe inter hunc codicem & cæteros quantumvis veteres diſcrepantiam, ut vitandæ quorundam offenſioni aſſervandum potius quam publicandum exiſtimem. In hac tamen non ſententiarum ſed vocum diverſitate, nihil profecto comperi, unde ſuſpicari potuerim a veteribus illis hæreticis fuiſſe depravatum. Imo multa mihi videor deprehendiſſe obſervatione digna; quædam etiam ſic a recepta ſcriptura diſcrepantia, ut tamen cum veterum quorundam & Græcorum & Latinorum Patrum ſcriptis conſentiant: non pauca denique quibus vetuſta Latina editio corroboratur: quæ omnia pro ingenii mei modulo inter ſe comparata, & cum Syra & Arabica editione collata, in majores meas annotationes a me nuper emendatas & brevi (Deo favente) prodituras congeſſi.

Sed age, res hæc tota veſtri, ſicuti par eſt, judicii eſto. Tantum a vobis peto (Reverendi Domini & Patres) ut hoc qualecunque ſummæ in veſtram amplitudinem obſervantiæ meæ veluti monimentum, ab homine veſtri ſtudioſiſſimo profectum, æqui bonique conſulatis. D. Jeſus Servator noſter, & univerſe vobis omnibus, & privatim ſingulis, totique adeo chriſtianiſſimæ Anglorum genti magis ac magis pro bonitate ſingulari ſua benedicat.

Genevæ, VIII. Idus Decembris, Anno Domini CIↃ IↃ LXXXI.

Veſtræ totius inclytæ Academiæ dignitati addictiſſimus,
THEODORUS BEZA.

Eſt hoc exemplar venerandæ vetuſtatis ex Græcia, ut apparet ex barbaris Græcis quibuſdam notis ad marginem adſcriptis, olim exportatum, & in S. Irenæi Monaſterio, Lugduni, ita ut hic cernitur mutilatum, poſtquam ibi in pulvere diu jacuiſſet, repertum, oriente ibi Civili bello, Anno Domini 1562.

EVANGELIUM ſecundum MATTHÆUM.

CAP. I.

VErſ. 3. Ζαρὰ] In MS. Magd. emendatur Θαρά. v. 4. Ναασσὼν bis] MS. Mont. utrobique Ἀασών. v. 5. ἐκ τῆς Ῥαχάβ] In MS. Em. deeſt. Ib. τὸν Ὠβὴδ ἐκ τῆς Ῥούθ· Ὠβὴδ δὲ ἐγέννησε] In MS. Em. deſunt. v. 7. ἐγέννησε poſterius] Em. deeſt. v. 8. ἐγέννησε τὸν Ἰωράμ· Ἰωρὰμ δὲ] Deſunt in Gon. ſed aſcribuntur in margine alia manu. v. 11. τὸν Ἰεχονίαν] MS. Lin. τὸν Ἰωακείμ. MSS. Bod. 1. Mont. Gon. Bib. Wech. cod. vetuſtiſſ. τὸν Ἰωακείμ· Ἰωακεὶμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν. Sed in Gon. poſtea deleta ſunt. Steph. 14. τὸν Ἰακείμ· Ἰακεὶμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν. v. 12. Ab hoc verſu incipit textus Latinus in Cant. v. 13. Ἀβιοὺδ bis] Bodl. 1. Lin. Βιούδ. In Em. deſunt. ib. Ἐλιακείμ] Cant. Lat. *Eliacib*. v. 14. τὸν Ἀζώρ· Ἀζὼρ δὲ ἐγέννησε] In Gon. deſunt. v. 16. Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος] In Em. deſunt. v. 18. πρὶν ἢ συνελθεῖν] Lin. deſunt; eadem & ſequens αὐτοὺς in Bodl. 1. v. 20. Ab hoc verſu incipit Græcus textus MS. Cant. ib. ἐστιν ἁγίου] MS. Cant. ἁγίου ἐστιν. v. 21. καλέσεις] Mont. καλέσουσι· ſed in marg. καλέσεις. v. 22. διὰ] Cant. Steph. 2. διὰ Ἡσαΐου. ib. λέγοντος] Lin. deeſt. v. 23. ἕξει] Mont. λήψεται. Ib. καλέσουσι] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. καλέσεις. v. 25. ἐγίνωσκεν] Cant. Steph. 2. ἔγνω.

CAP. II.

V. 1. ἐν ἡμέραις Ἡρώδου τοῦ βασιλέως] Goog. deſunt. Ib. Ἱεροσόλυμα] Steph. 3. 5. 8. 12. Ἱερουσαλήμ. v. 3. πᾶσα] Cant. deeſt. v. 4. παρ᾽ αὐτῶν] Cant. Lin. deeſt. v. 5. οὕτω] Cant. Goog. Gon. Mont. Bodl. 1. οὕτως. v. 6. γῆ Ἰούδα] Mont. Steph. 2. τῆς Ἰουδαίας. ib. οὐδαμῶς] Steph. 2. μή. v. 8. εἶπε] Cant. εἶπεν αὐτοῖς. ib. ἀκριβῶς] Bodl. 1. deeſt. ib. ἐπὰν] Cant. ὅταν. v. 9. ἔστη] Cant. ἐστάθη. ib. τὸ παιδίον] Cant. τοῦ παιδίου, Lat. *ſupra puerum*. v. 11. εὗρον] Cant. Gon. Goog. Mont. Em. Comp. Steph. omn. εἶδον. ib. τὸ παιδίον] Cant. τὸν παῖδα. ut & v. 13. 14. 20. 21. v. 13. Ἀναχωρησάντων &c.] Cant. αὐτῶν δὲ ἀναχωρησάντων. Mont. Ἀναχωρησάντων δὲ τῶν μάγων. ib. ἀπολέσαι] Steph. 6. ἀποκτεῖναι. ib. αὐτό] Cant. αὐτόν. v. 16. κατωτέρω] Cant. Veleſ. Steph. 2. κάτω. ib. ἠκρίβωσε] Cant. ἠκρίβωσεν. v. 17. ὑπὸ] Cant. Steph. 2. ὑπὸ Κυρίου διά. Et in Steph. 2. τοῦ προφήτου deeſt. v. 18. ἤθελε] Cant. Steph. 2. ἠθέλησε. v. 20. πορεύου] Mont. πορεύθητι. v. 21. ἐγερθεὶς] Cant. διεγερθείς. v. 22. ἐπὶ] Gon. deeſt. ib. ἐκεῖσε] Cant. Gon. Goog. ἐκεῖ. v. 23. ἐλθὼν] Nov. 1. ἀπελθών.

CAP. III.

V. 1. δὲ] Cant. deeſt. v. 3. ὑπὸ] Cant. διά. v. 4. ἑαυτοῦ] Cant. deeſt. v. 6. Ἰορδάνῃ] Gon. Mont. Steph. 2. Ἰορδάνῃ ποταμῷ. v. 8. καρποὺς ἀξίους] Cant. Gon. Goog. March. Veleſ. Comp. Steph. omn. καρπὸν ἄξιον. Cant. Lat. *fructum dignum*. v. 9. ἐν] Steph. 4. καὶ ἐν. ib. λέγω uſque ad finem verſus] Em. deſunt. v. 10. δὲ καὶ] Deeſt καὶ in Cant. v. 11. μὲν] Steph. 14. μὲν οὖν. ib. καὶ πυρί] Gon. Magd. Goog. Em. Bodl. 1. Lin. Comp. Steph. 3. 4. 5. 6. 7. 12. deeſt. In Cant. Lat. *& igni*. v. 12. αὐτοῦ] Bodl. 1. Gon. Lin. Steph. 6. 8. 9. deeſt. ib. ἀποθήκην] Steph. 6. 8. 9. ἀποθήκην αὐτοῦ. v. 16. A ſeptimo ad hunc verſum Græcus textus Cant. alia manu ſcriptus eſt. ib. ἀνέβη εὐθὺς] Cant. εὐθὺς ἀνέβη' ſed Lat. *aſcendit mox*. ib. καταβαῖνον] Steph. 2. addit ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Cant. καταβαίνοντα. v. 17. λέγουσα, Οὗτός ἐστιν] Cant. λέγουσα πρὸς αὐτόν, Σὺ εἶ.

CAP. IV.

V. 3. προσελθὼν ''' εἶπεν] Cant. προσῆλθεν ''' καὶ εἶπεν αὐτῷ. v. 4. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς] Cant. ἀποκριθεὶς ὁ δὲ Ἰησοῦς. ib. ἐστὶ] Cant. Gon. ἐν. v. 4. ἐκπορευομένῳ διὰ ςόματος] Deſunt in Cant. Græc. ſed in Cant. Lat. *in omni verbo Dei.* v. 7. ἐκ ἐκπειράσεις] Cant. ἐ πειράσεις. v. 8. δείκνυσιν] Cant. ἔδειξεν. v. 9. λέγει] Cant. εἶπεν. v. 10. ὕπαγε] Cant. Gon. Goog. Mont. Em. Steph. 2. 4. 6. 7. 8. 9. 12. 14. Comp. addunt ὀπίσω μου. v. 12. ὁ Ἰησοῦς] Cant. Mont. deeſt. v. 15. γῆ] Cant. Græc. deeſt; & in Lat. ib. Νεφθαλείμ] Cant. Νεφθαλείν· ſed in Lat. *Nephthalim.* v. 16. σκότει] Cant. τῇ σκοτίᾳ. ib. εἶδε] Cant. εἶδον. ib. ϗ τοῖς καθημένοις] Cant. οἱ καθήμενοι. v. 18. περιπατῶν] Cant. Steph. 2. παράγων. Cant. Lat. *tranſiens.* ib. ὁ Ἰησοῦς] Cant. Gon. Goog. Mont. Em. deeſt. ib. παρὰ] Magd. περί. v. 19. ὑμᾶς] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 9. ὑμᾶς γενέσθαι. v. 20. εὐθέως] Gon. Steph. 4. 5. 9. deeſt. v. 23. ὁ Ἰησοῦς] Cant. ponit ante ὅλην. ib. ϗ κηρύσσων] Cant. deeſt καί. v. 24. ϗ δαιμονιζομένους] Deeſt in Mont. ib. ἐθεράπευσεν αὐτοὺς] Cant. Steph. 2. πάντας ἐθεράπευσεν. Ib. ϗ παραλυτικοὺς, ϗ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς] Em. deſunt.

CAP. V.

V. 2. ἐδίδασκεν] Cant. ἐδίδαξεν. v. 4.] Quartus & quintus verſus in Cant. tam Græco quam Latino tranſponuntur. v. 9. αὐτοὶ] Cant. deeſt. v. 10. ἐστιν] Cant. ἐστε (f. ἔσται ut & Steph. 2.) v. 11. ὀνειδίσωσιν … διώξωσιν] Cant. tranſmutat. ib. πᾶν &c.] Cant. καθ' ὑμῶν πᾶν πονηρὸν ἕνεκεν δικαιοσύνης. ib. πονηρὸν] Mont. Nov. 1. deeſt. ib. ἕνεκεν ἐμοῦ] Steph. 2. ἕνεκα δικαιοσύνης. v. 12. τοῖς οὐρανοῖς] Cant. τῷ οὐρανῷ. ib. πρὸ] Cant. ὑπάρχοντας πρό. v. 13. μωρανθῇ] Lin. Nov. 1. μαρανθῇ. ib. ἁλισθήσεται] Nov. 1. ἀρτυθήσεται. ib. ἔτι] Cant. deeſt. v. 18. Ἀμὴν γὰρ] Steph. 5. Ἀμὴν ἀμήν. in Bodl. 1. Lin. γὰρ deeſt. ib. νόμου] Mont. νόμου ϗ τῶν προφητῶν. v. 19. ὃς δ' ἂν uſque ad οὐρανῶν v. 20.] Cant. deſunt, tam in Græc. quam Lat. v. 22. Ῥακὰ] Cant. Ῥαχά, Lat. *Racha.* ib. μωρὲ] Steph. 8. τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, μωρέ. v. 24. διαλλάγηθι] Cant. Steph. 2. καταλλάγηθι. ib. ἐλθὼν] Goog. προσελθών. ib. πρόσφερε] Ita emendatur in Cant. ſed Lat. *offeres.* v. 25. ὅτου] Lin. Bodl. 1. Nov. 1. οὗ. ib. μετ' αὐτοῦ] Cant. ponit ante ἐν τῇ. ib. παραδῷ bis] Cant. παραδῷ. ib. ἀντίδικος] Gon. ἀντίδικός σου. ib. ἀντίδικος τῷ κριτῇ] Deſunt in Nov. 1. uſque ad παραδῷ σε ὑπηρέτῃ. ib. βληθήσῃ] Steph. 2. βληθῇς. v. 27. τοῖς ἀρχαίοις] Cant. Magd. Lin. Goog. deſunt. v. 28. βλέπων] Gon. ἐμβλέπων. Mont. βλέψας. ib. αὐτὴν] Cant. Mont. Goog. Em. αὐτῆς. v. 29. σου ὁ δεξιὸς] Cant. ὁ δεξιός σου. ib. βληθῇ εἰς γέενναν] Cant. March. Veleſ. ἀπέλθῃ εἰς γέενναν. Steph. 2. εἰς γέενναν ἀπέλθῃ. v. 30] Hic verſus deeſt in Cant. & Goog. v. 31. ὅτι] Cant. δέ. Goog. ὅτι. v. 32. ὅτι] Cant. deeſt. ib. ὃς ἂν ἀπολύσῃ] Mont Steph. 3. 4. 5. 6. 8. πᾶς ὁ ἀπολύων. ib. μοιχᾶσθαι] Cant. Steph. 2. μοιχευθῆναι. ib. ϗ ὃς uſque ad finem verſus] Em. deſunt. v. 33. Πάλιν] Steph. 12. Πλήν. v. 36. μίαν τρίχα, &c] Cant. ποιῆσαι τρίχα μίαν λευκὴν ἢ μέλαιναν. Steph. 8. λευκὴν ποιῆσαι μέλαιναν. v. 37. ἔστω] Mont. ἔσται. v. 38. ϗ ὀδόντα] Cant. ὀδόντα. v. 39. σου] Bodl. 1. Nov. 1. Lin. deeſt. ib. δεξιάν σου σιαγόνα] Cant. tantum σιαγόνα σου, ut & Lat. v. 40. τῷ θέλοντι] Cant. ὁ θέλων. ib. ἄφες] Cant. ἀφήσεις. v. 41. δύο] Cant. Steph. 2. ἔτι ἄλλα δύο. March. Veleſ. ἄλλα δύο. & in Lat. Cant. *adhuc alia duo.* v. 42. δίδου] Cant. δός. ib. τὸν θέλοντα] Cant. τῷ θέλοντι. ib. ἀπὸ σοῦ] Cant. deſunt. ib. ἀποστραφῇς] Mont. ἀποστρέψῃς. v. 44. τοὺς μισοῦντας] Cant. Gon. Mont. Goog. Em. Comp. Magd. Bodl. 1. Steph. omn. τοῖς μισοῦσι. ib. Καλῶς ποιεῖτε τοὺς μισοῦντας ὑμᾶς] Nov. 1. deſunt. ib. ϗ προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων ὑμᾶς] Gon. deſunt. v. 46. ἔχετε] Cant. ἕξετε, & in Lat. *habebitis.* March. Veleſ. Steph. 2. ἕξετε. ib. τὸ αὐτὸ] Cant. οὕτως. v. 47. ἀδελφοὺς] Gon. Steph. omn. Goog. Comp. Mont. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. φίλους. ib. τελῶναι οὕτω] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 4. ἐθνικοὶ τὸ αὐτό. Gon. ἐθνικοὶ οὕτω. Magd. τελῶναι τὸ αὐτό. v. 47] Hic verſus deeſt in Em. v. 48. ἐν οὐρανοῖς] March. Veleſ. Steph. 2. 3. 5. 7. οὐράνιος. emendatum eſt in Cant. ὁ οὐράνιος· ſed videtur primum fuiſſe ἐν τοῖς οὐρανοῖς, nam & Lat. *in cœlis.*

CAP. VI.

V. 1. προσέχετε] Gon. καὶ προσέχετε. ib. ἐλεημοσύνην] March. Veleſ. Steph. 2. δικαιοσύνην. v. 2. ἀπέχουσι] Mont. ὅτι ἀπέχουσι. v. 3. γνώτω] Mont. ἐπιγνώτω. v. 4. ᾖ &c.] Cant. ἡ ἐλεημοσύνη σου ᾖ. ib. ἐν τῷ φανερῷ] Cant. deſunt. Ib. αὐτὸς] Magd. Lin. Nov. 1. Steph. 4. 6. 8. Bodl. 1. deeſt. v. 5. ὥσπερ] Cant. ὡς. ib. φιλοῦσιν] Cant. φιλοῦσιν στῆναι. ib. προσεύχεσθαι] Cant. ϗ προσευχόμενοι. ib. ἂν] Cant. deeſt, ib. ὅτι] Cant. deeſt. v. 6. ἐν τῷ κρυπτῷ] Gon. deſunt. ib. ἐν τῷ φανερῷ] Cant. deſunt. v. 8. ἔχετε] March. Veleſ. ἕξετε. ib. αἰτῆσαι αὐτὸν] Cant. ἀνοῖξαι τὸ στόμα. Steph. 2. ἀνοῖξαι στόμα. v. 9. προσεύχεσθε] March. Veleſ. προσεύξεσθε. v. 13. ὅτι σοῦ uſque ad finem verſus] Cant. Steph. 2. deſunt. Sed ἀμὴν habetur in Steph. ib. ϗ ἡ δύναμις] Mont. deſunt. v. 14. γὰρ] Gon. deeſt, & in Cant. ſuperſcribitur. ib. ϗ ὑμῖν] Cant. ὑμῖν. v. 15. ϗ παραπτώματα αὐτῶν] Cant. deſunt. ib. ἀφήσει] Cant. ἀφήσει ὑμῖν. v. 16. αὐτῶν. Cant. ἑαυτῶν. ib. ὅτι] Cant. Magd. deeſt. v. 17. ἄλειψαι] Cant. ἄλειψον. v. 18. ὅπως] Cant. ἵνα. ib. τῷ κρυπτῷ] Cant. in utroque loco κρυφαίῳ. ib. ἐν τῷ φανερῷ] Cant. Comp. Steph. omn. Goog. Em. deſunt. Magd. ταῦτα γὰρ πάντα. v. 24. οὐδεὶς] Steph. 8. Comp. οὐδεὶς οἰκέτης. v. 21. ὑμῶν] Em. ὑμῶν εἶπεν ὁ Χριστός. v. 22. οὖν] Mont. deeſt. v. 24. οὐδεὶς] Steph. Comp. οὐδεὶς οἰκέτης. v. 25. ϗ τί] Mont. Goog. ἢ τί. v. 27. μεριμνῶν] Gon. deeſt. v. 33. δὲ] Mont. deeſt. v. 34. ἀρκετὸν] Mont. ἀρκετὸν γάρ. ib. τὰ ἑαυτῆς] Bib. Wech. al. ἑαυτῇ.

CAP. VII.

V. 2. Ἐν ᾧ] Steph. 8. μὴ καταδικάζετε, ϗ οὐ μὴ καταδικασθῆτε, ἐν ᾧ. ib. ἀντιμετρηθήσεται] Gon. Goog. Em. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. μετρηθήσεται. v. 6. τὸ ἅγιον] Steph. 4. 9. τὰ ἅγια. v. 9. Ἢ τίς ἐστιν] Magd. Ἢ τίς. Mont. Τίνα δέ. ib. ἄνθρωπος &c.] Mont. τὸν πατέρα αἰτήσει ὁ υἱὸς ἄρτον, μὴ λίθον ἐπιδώσει αὐτῷ; Sed in imo pag. habetur vulgata lectio. v. 10. ϗ ἐὰν &c] Mont. Ἢ ϗ ἰχθὺν, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ; ἢ καὶ ἐὰν αἰτήσῃ αὐτὸν, ἐπιδώσει σκορπίον; Sed in imo pag. habetur vulgata lectio. Hic verſus deeſt in Gon. v. 12. οὕτω] Mont. deeſt. v. 14. ὅτι] Magd. Gon. Steph. omn. Goog. Em. Comp. τί. v. 15. ἔσωθεν δέ εἰσι λύκοι ἅρπαγες] Gon. deſunt. v. 17. τὸ δὲ σαπρὸν] Totum hoc membrum deeſt in Gon. v. 18. καρποὺς καλοὺς] Mont. καρπὸν καλόν. Lin. Bodl. 1. καρποὺς ἀγαθούς. ib. οὐδὲ] Steph. 8. οὐδὲ πάλιν. v. 19. Πᾶν] Goog. Steph. 6. Πᾶν οὖν. v. 22. κύριε κύριε] Magd. κύριε. ib. ϗ τῷ σῷ ὀνόματι δαιμόνια ἐξεβάλομεν] Em. deſunt. ib. δαιμόνια] Nov. 1. δαιμόνια πολλά. v. 23. Καὶ] Mont. deeſt. ib. οἱ] Mont. Nov. 1. Steph. 6. 8 πάντες οἱ. v. 24. ὁμοιώσω αὐτὸν] Steph. March. Veleſ. ὁμοιωθήσεται. v. 29. γραμματεῖς] March. Veleſ. γραμματεῖς αὐτῶν ϗ Φαρισαῖοι.

CAP. VIII.

V. 2. ἐλθὼν] Mont. προσελθών. ib. προσεκύνει] Mont. Em. Lin. προσεκύνησεν. v. 3. αὐτοῦ] Magd. ἀπ' αὐτοῦ. v. 5. τῷ Ἰησοῦ] Gon. Mont. Goog. Em. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Comp. Steph. omn. αὐτῷ. v. 8. λόγον] Mont. Comp. Steph. 3. 5. 6. 7. 8. 9. 12. Goog. Em. λόγῳ. v. 10. εἶπε] Gon. εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ καί. v. 11. πολλοὶ] Em. deeſt. v. 13. σοὶ] Em. deeſt. ib. ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ] Mont. ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης. ib. ἐκείνῃ] Mont. Gon. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. 4. 12. 14. addunt ϗ ὑποστρέψας ὁ ἑκατόνταρχος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ, ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ εὗρε τὸν παῖδα αὐτοῦ ὑγιαίνοντα. Sed in Lin. Nov. 1. deſunt ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, & in Steph. ultimum αὐτοῦ. v. 14. Ἰησοῦς] Mont. deeſt. v. 15. αὐτοῖς] Gon. Mont. Goog. αὐτῷ. v. 20. Καὶ] Goog. deeſt. v. 21. αὐτοῦ] Goog. deeſt. ib. πρῶτον] Steph. 3. 5. 7. deeſt. v. 24. καλύπτεσθαι] Gon. κατακαλύπτεσθαι. ib. κυμάτων] Gon. κυμάτων· ἦν γὰρ ϗ ὁ ἄνεμος ἐναντίος αὐτοῖς. v. 25. αὐτοῦ.] Mont. Goog. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. v. 27. ποταπός] Cant. Lat. *qualis.* v. 28. ϗ ἐλθόντι αὐτῷ] Gon. ἐλθόντος δὲ αὐτοῦ. Cant. Lat. *& veniente eo.* ib. Γεργεσηνῶν] Gon. Γαδαρηνῶν. Cant. Lat. *Geraſenorum.* v. 29. Ἰησοῦ] Mont. deeſt. v. 32. εἰς τὴν ἀγέλην τῶν χοίρων] Gon. εἰς τοὺς χοίρους. Cant. Lat. *in porcos.* ib. Καὶ εἶπεν uſque ad Καὶ ἰδοὺ] Em. deſunt. Sed inveniuntur alia manu alibi ſcripta. ib. ϗ τὰ τῶν δαιμ.] Cant. Lat. *omnia de Dæmoniacis.*

CAP. IX.

V. 1. ἐμβὰς] Steph. 6. ἐμβὰς ὁ Ἰησοῦς. v. 2. Θάρσει] Bodl. 1. deeſt. ib. σοι] Gon. Steph. omn. Comp. deeſt. Em. σου. ib. σου] Cant. Gr. deeſt. ſed Lat. *peccata tua.* v. 4. τὰς ἐνθυμήσεις] Gon. τοὺς διαλογισμούς. ib. εἶπεν] Cant. Mont. εἶπεν αὐτοῖς. ib. ὑμεῖς] Cant. deeſt. v. 5. σοι] Cant. Gon. Magd. Lin. Nov. Bodl. 1. Steph. σου. Mont. autem σοι αἱ ἁμαρτίαι σου. Cant. Lat. *tibi peccata.* v. 6. ἐξουσίαν ἔχει] Cant. ponit poſt ἀνθρώπου. ib ἐγερθεὶς] Cant ἔγειρε ϗ. ib. τὴν κλίνην] Mont. τὸν κράββατον. v. 8. ἐθαύμασαν] Cant. Gon. Steph. 2. ἐφοβήθησαν. v. 9. ὁ Ἰησοῦς] Cant. ponit poſt ἐκεῖθεν. ib. ἠκολούθησεν] Cant. ἠκολούθει. v. 10. ϗ ἰδοὺ] Cant. ἰδού. v. 11. ϗ ἰδόντες] Cant. ἰδόντες δέ. ib. ὁ διδάσκαλος ὑμῶν] Cant. ponit ante μετά. ib. ἐσθίει] Goog. Steph. 14. ἐσθίει ϗ πίνει. v. 12. Ἰησοῦς] Cant. deeſt. v. 13. εἰς μετάνοιαν] Cant. deſunt, ut & in Steph. 2. 14. v. 15. μὴ] Cant. μήτι. ib. ὅσον] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ὅσον χρόνον. ib. νυμφῶνος] Cant. νυμφίου. Lat. *ſponſi.* ib. πενθεῖν] Cant. Mont. νηστεύειν. ib. ἀπαρθῇ] Cant. Steph. 2. ἀρθῇ. ib. νηστεύσουσιν] Cant. νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις. v. 16. ἐπίβλημα] Cant. Lat. *commiſſuram panni novi.* ib. αἴρει] Cant. ἔρρει. v. 17. ῥήγνυνται οἱ ἀσκοὶ] Cant. ῥήσσει ὁ οἶνος ὁ νέος τοὺς ἀσκούς. Lat. *rumpit vinum novellum utres.* ib. ἐκχεῖται] Cant. ἀπόλλυται. ib. ἀπολοῦνται] Cant. deeſt. Mont. Goog. Lin. Nov. 1. ἀπόλλυνται. ib. ἀλλὰ uſque ad finem] Magd. Em. deſunt. ib. ἀλλὰ βάλλουσιν] Cant. βάλλουσιν δέ. ib. ἀμφότερα] Cant. Gon. Mont. Goog. Steph. omn. ἀμφότεροι. v. 18. αὐτοῦ] Mont. δὲ αὐτοῦ. ib. λαλοῦντος] Mont. λέγοντος. ib. αὐτοῖς] Mont. Magd. Goog. deeſt. ib. ἄρχων] March. Veleſ. ἄρχων τις προσελθών. ib. ἐλθὼν] Cant. Gon. Mont. Em. εἰσελθών. Magd. Bodl. Comp. Steph. 3. 5. 12. εἷς ἐλθών. Goog Mont. Magd. præponunt τίς. Steph. 2. 6. 8. 14. Comp. τὶς προσελθὼν τῷ Ἰησοῦ. & ἄρχων εἷς ἐλθών. ib. λέγων] Gon. March. Veleſ. λέγων Κύριε. ib. ὅτι] Cant. Magd. Mont. deeſt. v. 19. ἠκολούθησεν] Cant. Bib. Wech. al. ἠκολούθει. ib. ἔτη] Steph. 2. ἔτη ἔχουσα ἐν τῇ ἀσθενείᾳ. v. 21. Ἐὰν] Bodl. 1. ὅτι ἐάν. ib. μόνον ἅψ.] Cant. ἅψ. μόνον. v. 22. Ἰησοῦς] Cant. deeſt. ib. ἐπιστραφεὶς] Mont. στραφείς. Cant. ἔστη στραφείς, & in Lat. *converſus ſtetit.* ib. σε] Bodl. 1. σε, ὕπαγε εἰς εἰρήνην. v. 24. Λέγει αὐτοῖς] Cant. ἔλεγεν. ib. αὐτοῦ] Mont. αὐτοῦ εἰδότες ὅτι ἀπέθανεν. v. 25. εἰσελθὼν] Cant. ἐλθών. ib. τῆς χειρὸς] Cant. τὴν χεῖρα. v. 26. αὕτη] Cant. Steph. 2. αὐτοῦ. ib. αὐτῷ] Cant. deeſt. Gon. τῷ Ἰησοῦ. v. 27. ἡμᾶς] Gon. Steph. 14. Mont. ἡμᾶς Κύριε. v. 28. Εἰσελθόντι δὲ] Cant. Καὶ ἔρχεται. ib. εἰς] Magd. αὐτῷ εἰς, ut & Gon. & Mont. ib. προσῆλθον] Cant. ϗ προσῆλθον. ib. τυφλοὶ] Cant. δύο τυφλοί. ib. Ἰησοῦς] Cant. Lin. Nov. 1. deeſt. v. 29. ὀφθαλμῶν] Cant ὀμμάτων. ib. αὐτῶν] Em. deeſt: ſed additur in margine. ib. λέγων.] Cant. ϗ εἶπεν. v. 30. αὐτῶν] Cant. ponit poſt ὀφθαλμοί. Steph. 4. αὐτῶν παραχρῆμα. ib. ὁ Ἰησοῦς] Cant. deeſt. v. 31. ὅτι] Cant. Gon. Mont. Em. Comp. Steph. omn. deeſt. ib. ἐφάνη] Cant. ponit poſt οὕτως. v. 34.] Hic verſus deeſt in Cant. tam Græco quam Latino. v. 35. ἐν τῷ λαῷ] Cant. Magd. deſunt. Steph. 8. addit ϗ πολλοὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ. v. 36. ἐκλελυμένοι] Cant. Comp. March. Veleſ. Steph. 2. 3. 4. 5. 7. Gon. Mont. Goog. ἐσκυλμένοι. Sed in margine Mont. habetur altera lectio. ib. ὡσεὶ] Cant. Gon. ὡς.

CAP. X.

V. 1. πνευμάτων] Steph. 4. 8. κατὰ πνευμάτων. ib. μαλακίαν] Steph. 8. addit ἐν τῷ λαῷ. ib. ἀποστόλων] Bib. Wech. al. μαθητῶν. ib. δὲ] Cant. deeſt. v. 3. ὁ ἐπικληθεὶς Θαδδαῖος] Cant. deſunt. ib. ὁ Κανανίτης] Steph. 2. 8. Καναναῖος. Cant. ὁ Χαναναῖος. v. 4. Λεββαῖος] March. Veleſ. Κανναῖος. ib. ὁ Ἰσκαριώτης] Goog. Em. ὁ Σκαριώτης. & Cant. Lat. *Scariotes.* ib. ϗ παραδοὺς] Mont. ὁ παραδιδούς. Gon. ὁ ϗ παραδιδούς. v. 5. δώδεκα] Em. μαθητάς. ib. λέγων] Cant. ϗ λέγων. ib. ϗ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε] Gon. Em. deſunt. Sed habentur in marg. utriuſque. ib. Σαμαρειτῶν] Scriptum primo fuit in Cant. Σαμαριτάνων. v. 6. πορεύεσθε δὲ] Cant. ὑπάγετε. v. 7. λέγοντες] Cant. λέγοντες, μετανοεῖτε. v. 8. θεραπεύετε] Cant. θεραπεύσατε. ib. νεκροὺς ἐγείρετε] Gon. Goog. Em. Magd. Lin. Bodl. 1. Steph. 2. 4. 5. 7. Comp. deſunt. Cant. ponit ante λεπρούς. ib. καθαρίζετε] Cant. καθαρίσατε. v. 9. μηδὲ bis] Cant. μήτε. ib. μὴ] Cant. μήτε. Gon. μηδέ. v. 10. μηδὲ ter] Cant. μήτε. ib. ῥάβδον] Steph. 2. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 11. 12. Comp. ῥάβδους. ib. τῆς τροφῆς αὐτοῦ.] Steph. 14. τοῦ μισθοῦ αὐτοῦ. ib. ἐστιν] Cant. Magd. deeſt. v. 11. Εἰς ἣν &c.] Cant. Ἡ πόλις εἰς ἣν ἂν εἰσέλθητε εἰς αὐτήν. v. 12. αὐτήν] Cant. Comp. March. Veleſ. Steph. 2. 3. 6. 14. αὐτήν, λέγοντες, εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ. v. 13. Καὶ] Cant. deeſt. ib. ἐλθέτω] Cant. ἔσται, in Lat. *erit.* Magd. Steph. 4. εἰσελθέτω. ib. ἐὰν δὲ μὴ ᾖ ἀξία] Cant. εἰ δὲ μήγε, in Lat. *alioquin.* v. 14. ὃς … δέξηται … ἀκούσῃ] Steph. 8. ὅσοι … δέξωνται … ἀκούσωσιν. ib. τῆς οἰκίας ἢ τῆς πόλεως ἐκείνης] Cant. tantum ἔξω τῆς πόλεως, in Lat. *foras civitate.* Mont. addit ἢ τῆς κώμης. ib. ὑμῶν] Steph. 14. ὑμῶν ἐπ' αὐτῇ. v. 15. Γομόρρων] Cant. Steph. 3. 6. 9. Γομόρρας, in Lat. *Gomorra.* ib. ἐγὼ] Mont. deeſt. ib. ἀκέραιοι] Cant. ἁπλούστατοι. v. 17. δὲ] Cant. deeſt. ib. ἐν ταῖς συναγωγαῖς] Cant. εἰς τὰς συναγωγάς. v. 18. ἡγεμόνας δὲ] Cant. ἡγεμόνων. Gon. ἡγεμόνας. ib. βασιλεῖς ἀχθήσεσθε] Cant. σταθήσεσθαι, & in Lat. *ſtabitis.* v. 19. παραδιδῶσιν] Cant. Mont. March. Veleſ. Steph. 14. Gon. Bodl. παραδώσουσιν. ib. δοθήσεται γὰρ &c.] integrum hoc membrum deeſt in Cant. & Gon. v. 20. ὑμῶν] deeſt in Cant. Gr. non in Lat.

v. 23. ἐν τῇ πόλει ταύτῃ] Gon. Steph. 4. ἐκ τῆς πόλεως ταύτης. ib εἰς τὴν ἄλλην] Cant. Steph. 2. ἐὰν δὲ ἐν τῇ ἄλλῃ διώκουσιν ὑμᾶς φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. Steph. 8. κἂν ἐκ ταύτης ἐκδιώξουσιν ὑμᾶς, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν. ib. γὰρ] Cant. Magd. Em. deeſt. ib. τελέσητε] Steph. 4. πληρώσητε. ib. ἂν] Mont. ἕως. v. 24. αὐτοῦ] Cant. Goog. deeſt. v. 25. ϗ ὁ δοῦλος ὡς ὁ Κύριος αὐτοῦ] Magd. deſunt. ib. ἐκάλεσαν] Cant. Steph. 2. καλοῦσιν. Gon. ἐπεκαλέσαντο. Goog. Em. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ἐπεκάλεσαν. v. 27. εἰς τὸ] Gon. πρὸς τό. v. 28. ἀποκτεῖναι] Cant. σφάξαι. ib. δὲ] Mont. deeſt. ib. ἐν γεέννῃ] Cant. εἰς γέενναν. v. 29. ὑμῶν] Gon. Bodl. 1. Comp. Steph. 9. ὑμῶν τοῦ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. v. 30. Ὑμῶν δὲ] Cant. Ἀλλά. ib. κεφαλῆς] Cant. κεφαλῆς ὑμῶν. v. 31. φοβηθῆτε] Cant. φοβεῖσθε. v. 32. ἐν αὐτῷ] Cant. deſunt. v. 33. αὐτὸν κἀγὼ] Cant. κἀγὼ αὐτόν. v. 34. ἐπὶ τὴν γῆν· οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην] Em. deſunt. v. 37. ϗ ὁ φιλῶν uſque ad finem verſus] Cant. deſunt, tam in Lat. quam Græco. v. 38. οὐ] Mont. Lin. Nov. οὐ μή. v. 39. ϗ ὁ] Cant. ὁ δέ. v. 41. ϗ ὁ δεχόμενος uſque ad finem verſus] Deſunt in Cant. tam Lat. quam Gr. v. 42. μικρῶν] March. Veleſ. Steph. 2. ἐλαχίστων. ib. ψυχροῦ] Cant. ὕδατος ψυχροῦ. ib. μόνον] Steph. 2. 5. deeſt, ut in Cant. & Gon. ib. ἀπολέσῃ] Cant. ἀπόληται.

CAP. XI.

V. 1. ἐτέλεσεν] Goog. Bodl. 1. συνετέλεσεν. ib. Ἰησοῦς] Gon. Ἰησοῦς τοὺς λόγους τούτους. v. 2. Χριστοῦ] Cant. Mont. Ἰησοῦ. ib. δύο τῶν] Cant. διὰ τῶν, in Lat. *per diſcipulos.* v. 4. ϗ ἀποκριθεὶς] Cant. ἀποκριθεὶς δέ. v. 5. ϗ χωλοὶ περιπατοῦσι] Cant. deſunt. ib. νεκροὶ] Cant. ϗ νεκροί. v. 7. ἐξήλθετε] Cant. ἐξήλθατε, ut & v. 8, & 9. v. 8. ἱματίοις] Cant deeſt. v. 10. γὰρ] Cant. deeſt. v. 15. ἀκούειν] Cant. deeſt. v. 16. παιδαρίοις] Cant. Gon. Mont. Goog. Comp. Steph. omn. Em. March. Veleſ. παιδίοις. ib. ἐν ἀγοραῖς] Mont. Gon. Goog. Lin. Steph. 5. 7. 9. Nov. 1. Bodl. 1. ἐν ἀγορᾷ. Cant. καθημένοις ἐν τῇ ἀγορᾷ. ib. ϗ προσφωνοῦσι τοῖς ἑταίροις (Gon. Mont. Goog. ἑτέροις) αὐτῶν. Καὶ λέγουσι] Cant. ἃ προσφωνοῦντα τοῖς ἑτέροις λέγουσι. v. 17. ὑμῖν] Cant. deeſt. v. 18. γὰρ] Steph. 6. γὰρ πρὸς ὑμᾶς. ib. πίνων uſque ad πίνων proximi verſus] Gon. deſunt. v. 20. ἤρξατο] Mont. Gon. Goog. Lin. Nov. 1. Steph. 3. Bodl. 1. ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς. v. 21. Χοραζὶν] Cant. Χοραζάν & Lat. *Chorozain.* Steph. 2. March. Veleſ. Χοραζάμ, ib. καὶ σοι] Cant. καί. ib. Βηθσαϊδὰν] Cant. Lin. Gon. Nov. 1. Goog. Steph. 4. 6. 12. March. Veleſ. Βηθσαϊδά. ib. ἐγένοντο] Cant. ἐγενήθησαν. ib. σποδῷ] Cant. Steph. 6. σποδῷ καθήμεναι. v. 23. Καπερναοὺμ] Cant. March. Veleſ. Καφαρναούμ. ib. ἡ ἕως] Cant. Steph. 2. March. Veleſ. μὴ ἕως. Cant. Lat. *ne uſque ad cœlum exaltaveris.* ib. τοῦ οὐρανοῦ] Cant. Mont. deſunt. ib. ἕως] Cant. ἢ ἕως. in Lat. *aut uſque.* ib. ὑψωθεῖσα] Steph. 2. ὑψωθήσῃ ib. καταβιβασθήσῃ] Cant. Steph. 2. March. Veleſ. καταβήσῃ. ib. ἐγένοντο] Cant. ἐγενήθησαν. v. 24. ἢ σοι] Cant. Steph. 2. ἢ ὑμῖν. v. 25. σοι] Gon. σε. v. 29. πρᾷος] Cant. πραΰς.

CAP. XII.

V. 1. τοῖς σάββασιν] March. Veleſ. τῷ σαββάτῳ, ut & v. 5. ib. τίλλειν στάχυας] Cant. τοὺς στάχυας τίλλειν. v. 2. ἰδόντες] Cant. Steph. 2. 8. ἰδόντες αὐτούς. ib. σαββάτῳ] Steph. 4. τοῖς σάββασιν. v. 3. Ὁ δὲ] Lin. Nov. 1. Καί. ib εἶπεν] Bodl. 1. Em. Ἰησοῦς εἶπεν. ib. αὐτὸς] Cant. Steph. 2. Mont. deeſt. v. 4. Θεοῦ] Mont. Θεοῦ ἐπὶ Ἀβιαθὰρ ἀρχιερέως. ib. προθέσεως] Cant. προθέσεως, in Lat. *propoſitionis.* ib. οὓς οὐκ ἐξὸν ἦν] Cant. ὃ οὐκ ἦν ἐξόν, in Lat. *quod non licebat.* v. 5. τοῖς] Cant. ἐν τοῖς. v. 6. δὲ] Cant. γάρ. ib. μείζων] Cant. Goog. Gon. Magd. Steph. omn. μεῖζον] in Cant. Lat. *major eſt.* v. 8. ϗ] Cant. Gon. Goog. Steph. deeſt. ib. γὰρ] Magd. deeſt. v. 10. ἦν] Cant. Mont. Steph. 2. 6. 8. 14. ἦν ἐκεῖ. v. 11. ἔσται] Cant. Gon. ἐστιν. ib. ἄνθρωπος] Bodl. 1. deeſt. ib. ἐξ ὑμῶν] Cant. ἐν ὑμῖν. ib. ἕξει] Cant. ἔχει. ib. ἐὰν … τοῦτο] Cant. deſunt. ib. εἰς βόθυνον] Gon. deſunt. ib. κρατήσει] Cant. κρατεῖ. v. 12. καλῶς ποιεῖν] Cant. Em. καλοποιεῖν. v. 13. ἀνθρώπῳ] Em. Steph. 7. Comp. ἀνθρώπῳ τῷ ἐξηραμμένην ἔχοντι τὴν χεῖρα. ib. ἀποκατεστάθη] Goog. ἀπεκατεστάθη ἡ χεὶρ αὐτοῦ. v. 14. ἔλαβον] Steph. ἐποίησαν. ib. ἐξελθόντες] Cant. ponit ante οἱ. v. 15. ἐθεράπευσεν αὐτοὺς πάντας. Καὶ ἐπετίμησεν] Cant. πάντας δὲ οὓς ἐθεράπευσεν ἐπετίμησεν, in Lat. *omnes autem quos curavit comminatus eſt eis, ut.* ib. μὴ] Gon. deeſt. ib. αὐτὸν] Mont. deeſt. ib. ἔλαβον] Steph. 8. ἐποίησαν. v. 18. ὃν] Cant. εἰς ὅν. ib. εἰς ὃν] Cant. ἐν ᾧ. v. 20. κάλαμον συντετριμμένον] Cant. deſunt. Sed in margine textus Latini habentur a manu recentiori, *Harundinem quaſſatam.* v. 21. ἐν] Gon. Mont. Goog. Em. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. v. 22. τυφλὸν ϗ] Deſunt in Cant. Gr. & Lat. v. 23. ὁ υἱὸς] Lin. Nov. 1. Comp. ὁ Χριστὸς ὁ υἱός. v. 25. Εἰδὼς] Cant. Steph. 28. Ἰδών. ib. ὁ Ἰησοῦς] Cant. deeſt. ib. καθ' ἑαυτῆς] Cant. ἐφ' ἑαυτὴν bis. ib. σταθήσεται] Cant. στήσεται. v. 26. ϗ εἰ] Cant. εἰ δὲ καί. v. 27. ϗ εἰ] Cant. εἰ δέ. ib. ἐκβάλλουσι. Mont. Steph. 4. 14. ἐκβαλοῦσι. ib. ὑμῶν &c.] Cant. κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. v. 28. ἐγὼ] Cant. Gon. Mont. Em. ponunt poſt Θεοῦ. Bodl. 1. deeſt. v. 31. τοῖς ἀνθρώποις] Mont. deeſt. v. 32. τούτῳ τῷ] Comp. Steph. 2. 5. 6. 7. 8. 9. 11. 12. 14. Gon. Mont. Goog. Em. τῷ νῦν. v. 33. ϗ τὸν καρπὸν αὐτοῦ καλὸν] Gon. deſunt. v. 35. τῆς καρδίας] Cant. Gon. Steph. 7. Mont. Goog. Em. Magd. Bodl. 1. deeſt. ib. τὰ ἀγαθὰ] Cant. Gon. Mont. Goog. Magd. deeſt. v. 36. ἀργὸν] Steph. 14. πονηρόν. ib. ἐὰν λαλήσωσιν] Cant. λαλοῦσι. v. 37. ϗ ἐκ] Cant. Comp. Steph. omn. excepto octavo. ἢ ἐκ, ſed in Lat. *& de.* ib. καταδικασθήσῃ] Lin. Steph. 4. κατακριθήσῃ] v. 38. τινες] Cant. αὐτῷ τινες. ib. ϗ Φαρισαίων] Gon. deſunt. v. 40. ἦν] Cant. deeſt, ſed in Lat. *erat.* ib. ὁ υἱὸς] Cant. Gon. ϗ ὁ υἱός. v. 41. ἐν τῇ κρίσει] Lin. deſunt. ib. ὧδε.] Em. deeſt. v. 43. δὲ] Gon. deeſt. v. 44. ἐπιστρέψω] Cant. εἰς τὸν οἶκόν μου ἐπιστρέψω. Gon. ὑποστρέψω. ib. εὑρίσκει] Cant. εὑρίσκει τὸν οἶκόν μου. ib. σεσαρωμένον] Cant. ϗ σεσαρωμένον. & ſic primo fuit in Mont. v. 45. παραλαμβάνει] Mont. λαμβάνει. ib. ἑαυτοῦ] Cant. αὐτοῦ. ib. ἔσχατα] Cant. ἔσχατα αὐτοῦ, in Lat. *noviſſima ejus.* v. 46. Ἔτι &c. Cant. λαλοῦντος δὲ αὐτοῦ. ib. αὐτῷ λαλῆσαι] Cant. λαλῆσαι αὐτῷ. v. 47. ἔξω ἑστήκασι] Cant. Bodl. 1. ἑστήκασιν ἔξω. Lin. Nov. 1. ἔξω. ib. σοι λαλῆσαι] Cant. λαλῆσαί σοι. Steph. σε ἰδεῖν. v. 48. καί τινες] Cant. ἢ τίνες, in Lat. *aut qui ſunt.* v. 49. αὐτοῦ] Cant. deeſt. v. 50. ἂν ποιήσῃ] Cant. ποιεῖ. ib. αὐτὸς] Mont. Gon. Lin. Nov. 1. οὗτος. ib. ἀδελφὸς] Mont. καὶ ἀδελφός, & Steph. 6. 9.

CAP. XIII.

V. 1. δὲ] Mont. deeſt. ib. ἐξελθὼν] Cant. ἐξῆλθε καί. Ib. ἀπὸ τῆς οἰκίας] Cant. deſunt. v. 3. σπείρειν] Cant. Mont. Goog. Em. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. σπεῖραι. ib. πολλὰ] Bodl. 1. deeſt. v. 4. ἦλθε] Cant. ἦλθον. ib. πετεινὰ] Mont. Magd. Steph. 3. 6. πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. v. 5. Ἄλλα] Cant. ἄλλο. ib. εὐθέως] Cant. εὐθύς. v. 6. δὲ] Mont. deeſt. ib. ἐκαυματίσθη] Cant. ἐκαυματίσθησαν. ib. ἐξηράνθη] Cant. ἐξηράνθησαν. v. 7. ἐπὶ … ἀπέπνιξαν] Cant. εἰς … ἔπνιξαν. v. 11. οὐ δέδοται] Steph. 6. 12. ἐν παραβολαῖς. v. 13. αὐτοῖς λαλῶ] Cant. λαλεῖ αὐτοῖς, ſed in Lat. *loquor eis.* ib. ὅτι uſque ad ἡ προφητεία v. ſeq.] Cant. ἵνα βλέποντες οὐ βλέπωσιν, ϗ ἀκούοντες μὴ ἀκούσωσιν, ϗ μὴ συνιῶσιν, μήποτε ἐπιστρέψωσιν, ϗ τότε πληρωθήσεται ἐπ' αὐτοῖς. Steph. 6. ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, ϗ ἀκούοντες μὴ ἀκούωσι μηδὲ συνῶσι, ϗ τότε πληρωθήσεται αὐτοῖς. ib. ἐπ'] Magd. Bodl. 1. Lin. Nov. 1. Goog. Em. deeſt. ib. λέγουσα] Cant. λέγουσα, πορεύθητι, ϗ εἰπὲ τῷ λαῷ τούτῳ. ib. ἀκούσετε … βλέψετε] Steph. 4. 9. ἀκούσητε … βλέψητε. v. 16. ἀκούει] Cant. ἀκούουσιν· ita & Lin. & Nov. 1. & Bodl. 1. v. 17. ἃ] Mont. ἃ ὑμεῖς. ib. εἶδον] Cant. ἠδυνήθησαν ἰδεῖν. v. 19. ἁρπάζει] Steph. 6. αἴρει. ib. ἐσπαρμένον] Cant. σπειρόμενον. ib. αὐτοῦ] Cant. αὐτῶν· ſed in Lat. *ipſius.* ib. τῆς βασιλείας] Bodl. 1. deeſt. v. 21. εὐθὺς] Cant. Gon. Goog. Lin. Nov. 1. εὐθέως. ib. ὁ] Steph. 5. καί. v. 22. σπαρεὶς] Cant. σπειρόμενος. v. 23. τὸν λόγον] Cant. ponit poſt ἀκούων. Steph. 4. τὸν λόγον τοῦτον. v. 23. δὴ] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. ib. συνιῶν] Cant. συνιείς. ib. τριάκοντα] Steph. 5. 6. τριάκοντα· ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω. Bodl. 1. τριάκοντα, ταῦτα λέγων ἐφώνει. v. 24. ἀγρῷ αὐτοῦ] Cant. ἰδίῳ ἀγρῷ. v. 27. οἰκοδεσπότου] Cant. addidit ἐκείνου. ib. σῷ] Gon. Lin. Nov. 1. deeſt. ib. πόθεν] Mont. πῶς. ib. οὖν] Gon. deeſt. v. 28. οἱ δὲ, &c.] Cant. λέγουσιν αὐτῷ οἱ δοῦλοι. ib. οὖν] Cant. deeſt. v. 29. ὁ δὲ ἔφη] Cant. λέγει αὐτοῖς. ib. αὐτοῖς] Cant. καί. Mont. αὐτοῖς καί. ib. σῖτον] Cant. σῖτον σὺν αὐτοῖς. v. 30. ἄφετε] Mont. ἄφετε οὖν. ib. συναυξάνεσθαι, &c.] Cant. ἀμφότερα συναυξάνεσθαι ἕως. ib. εἰς] Cant. deeſt. ib. αὐτὰ, τὸν] Cant. τόν. ib. τὸν δὲ uſque ad finem verſus] Bodl. 1. deſunt. ib. συναγάγετε] Cant. συλλέγεται, in Lat. *colligite.* ib. μου] Em. deeſt. v. 31. παρέθηκεν] Cant. ἐλάλησεν. ib. ὁμοία ἐστὶν] Mont. ὡμοιώθη. v. 32. σπερμάτων] Steph. λαχάνων. ib. μεῖζον] Lin. Nov. 1. Comp. Steph. 3. 4. Bodl. 1. μεῖζον πάντων· ut & Goog. ib. ἐλθεῖν] Comp. κατελθεῖν. v. 33. ἐλάλησεν αὐτοῖς] Deſunt in Cant. Græc. & Lat. Gon. addit Ἰησοῦς. Steph. 8. addit λέγων. ib. ἐνέκρυψεν] Gon. Mont. Goog. Em. Comp. Lin. Nov. 1. ἔκρυψεν, & Steph. omn. v. 36. ὁ Ἰησοῦς] Cant. deeſt. αὐτοῖς] Cant. deeſt. ib. σπέρμα] Bodl. 1. σπόρον. v. 39. ἐστιν] Magd. τούτου. v. 40. συλλέγεται] Cant. συλλέγονται. ib. κατακαίεται] Cant. κατακαίονται. Gon. Mont. Goog. Em. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Comp. & Steph. omn. καίεται. ib. τούτου] Cant. deeſt. v. 42. βαλοῦσιν] Cant. βάλλουσιν, & in Lat. *mittunt.* v. 43. ἐκλάμψουσιν] Cant. λάμψουσιν. ib. τοῦ πατρὸς αὐτῶν] Gon. Steph. 14. τῶν οὐρανῶν. v. 44. πάλιν] Cant. deeſt. ib. τῷ ἀγρῷ] Cant. Goog. deeſt. ib. ἄνθρωπος] Cant. τις. ib. πάντα] Mont. deeſt. ib. πωλεῖ] Cant. ponit ante πάντα. Mont. ante ὅσα. v. 45. ἀνθρώπῳ] Gon. deeſt. v. 46. Ὃς εὑρὼν] Cant. Steph. 2. 14. εὑρὼν δέ. ib. ἕνα] Cant. deeſt. ib. πέπρακε πάντα ὅσα] Cant. ἐπώλησεν ἅ. v. 47. ἐστὶν] Mont. deeſt. ib. ἐκ παντὸς γένους] March. Veleſ. interjicit, ἰχθύων συναγαγούσῃ. v. 48. Ἣν ὅτε] Cant. Ὅτε δέ. ib. ἀναβιβάσαντες] Cant. ἀνεβίβασεν αὐτήν. ib. ϗ] March. Veleſ. ponit ante ἐπί. ib. καλὰ] Cant. κάλλιστα. v. 49. αἰῶνος] Cant. κόσμου. v. 50. αὐτοὺς] Gon. deeſt. v. 51. λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς] Cant. March. Veleſ. deſunt. Κύριε] Cant. March. Veleſ. deeſt. v. 52. ὁ δὲ εἶπεν] Cant. λέγει. ib. εἰς τὴν βασιλείαν] Cant. ἐν τῇ βασιλείᾳ. Em. τῇ βασιλείᾳ. ib. αὐτοῦ] Mont. deeſt. v. 54. τῇ συναγωγῇ] Em. ταῖς συναγωγαῖς. ib. τούτῳ] Cant. Steph. 2. τούτῳ πᾶσα. Gon. deeſt. v. 55. Ἰωσῆς] Cant. Magd. Ἰωάννης. ib. ϗ Σίμων] Mont. Σίμων. v. 56. τούτῳ] Bodl. 1. αὐτῷ. ib. ταῦτα πάντα] Cant. πάντα ταῦτα. v. 57. πατρίδι αὐτοῦ] Cant. πατρίδι. ib. ϗ ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ] Bodl. 1. deſunt. v. 58. τὴν ἀπιστίαν] Cant. τὰς ἀπιστίας, in Lat. *propter incredulitates.*

CAP. XIV.

V. 1. τῷ] Cant. δὲ τῷ. v. 2. ἐστιν] Cant. Steph. 2. μήτι ἐστιν. ib. Βαπτιστὴς] Cant. Steph. 2. 4. addunt ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα. ib. αὐτὸς] Mont. ἐστιν. v. 3. ϗ ἔθετο] Mont. deſunt. ib. Φιλίππου] Cant. deeſt. v. 5. ἐφοβήθη] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. 4. 5. ἐφοβεῖτο. v. 6. γενεσίων δὲ γενομένων] Cant. γενεσίοις δὲ γενομένοις. Gon. γενεσίοις δὲ ἀγομένοις. ib. τῆς Ἡρωδιάδος] Cant. αὐτοῦ Ἡρωδιάς, ſed in Lat. Cant. *filia Herodiadis.* v. 7. αἰτήσηται] March. Veleſ. αἰτήσηται ἀπ' αὐτοῦ. v. 8. δός] Cant. εἶπε δός. ib. ἐπὶ πίνακι] Cant. deſunt. v. 9. δὲ] Cant. deeſt. ib. τοὺς ὅρκους] March. Veleſ. τὸν ὅρκον. ib. ϗ τοὺς] Cant. ϗ διὰ τούς. v. 11. ἤνεγκε] Gon. Mont. ἤνεγκεν αὐτήν. v. 12. σῶμα] Steph. 9. 14. πτῶμα αὐτοῦ. Steph. 8. πτῶμα. Gon. σῶμα αὐτοῦ. in Lat. Cant. *corpus ejus.* ib. ἐλθόντες] Em. ἀπελθόντες. v. 13. Καὶ ἀκούσας] Cant. Mont. ἀκούσας δέ. v. 14. ὁ Ἰησοῦς] Cant. Mont. deeſt. ib. πολὺν ὄχλον] Cant. ὄχλον πολύν. ib. ἐπ' αὐτοὺς] Bodl. 1. αὐτοῖς. Cant. περὶ αὐτῶν. Gon. Mont. Goog. ἐπ' αὐτοῖς. ib. ἀρρώστους] Cant. ἀρρωστοῦντας. v. 15. τοὺς ὄχλους] Lin. Nov. 1. τὸν ὄχλον. ib. εἰς τὰς κώμας] Goog. deſunt. Mont. εἰς τὰς κύκλῳ κώμας. v. 16. Ἰησοῦς] Cant. Mont. deeſt. ib. αὐτοῖς ὑμεῖς φαγεῖν] Cant. ὑμεῖς φαγεῖν αὐτοῖς. v. 17. αὐτῷ] Gon. deeſt. v. 18. ὧδε] Cant. deeſt. v. 19. τοὺς ὄχλους] Cant. τὸν ὄχλον. ib. τοὺς χόρτους] Cant. Mont. τὸν χόρτον. ib. ϗ λαβὼν] Cant. ἔλαβεν. Gon. Mont. Em. Goog. λαβών. In Bodl. 1. deſunt uſque ad ἀναβλέψας. ib. μαθηταῖς] Mont. μαθηταῖς αὐτοῦ. v. 21. γυναικῶν ϗ παιδίων] Cant. παιδίων καὶ γυναικῶν. v. 22. Ἰησοῦς … αὐτοῦ] Cant. Mont. deſunt. Magd. Ἰησοῦς. ib. αὐτὸν] Cant. deeſt. v. 24. ἤδη &c. Cant. ἦν εἰς μέσον τῆς θαλάσσης. v. 25. ἀπῆλθε] Mont. ἦλθε. ib. πρὸς &c.] Cant. περιπατῶν πρὸς αὐτούς. in March. Veleſ. Ἰησοῦς deeſt. v. 26. Καὶ &c.] Cant. Οἱ δὲ μαθηταὶ ἰδόντες αὐτόν. Mont. Ἰδόντες δὲ αὐτὸν οἱ μαθηταί. ib. τὴν θάλασσαν] Cant. Mont. τῆς θαλάσσης. v. 27. Εὐθέως δὲ] Cant. εὐθὺς δέ. Gon. εὐθέως. ib. ὁ Ἰησοῦς] Cant. Lin. Nov. 1. deeſt. v. 28. αὐτῷ] Lin. Nov. 1. Em. Goog. deeſt. ib. πρὸς &c.] Cant. ἐλθεῖν πρὸς σέ. v. 29. Ὁ δὲ] Cant. Ὁ δὲ Ἰησοῦς. v. 31. εὐθέως δὲ] Lin. Nov. 1. ϗ εὐθέως. v. 32. ἐμβάντων] Cant. ἀναβάντων. v. 33. ἐλθόντες] Mont. deeſt. ib. Θεοῦ υἱὸς] Cant. υἱὸς Θεοῦ. ib. εἶ] Cant. εἶ σύ. v. 34. εἰς] Cant. ἐπί, ib. Γεννησαρὲτ] Cant. Γεννησαρέτ, ſed in Lat. *Gennaſar.* March. Veleſ. Γεννησάρ. Steph. 2 Γεννησαρέθ, & 3. Γεννησαρέθ. v. 35. περίχωρον] March. Veleſ. χώραν. v. 36. μόνον] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ϗ μόνον. ib. διεσώθησαν] Mont. ϗ ἐσώθησαν.

CAP. XV.

V. 1. τῷ Ἰησοῦ οἱ] Cant. πρὸς αὐτόν. ib. γραμματεῖς &c] Cant. Φαρισαῖοι ϗ γραμματεῖς. v. 2. νίπτονται] Mont. νίπτουσι. v. 3. αὐτοῖς] Mont. deeſt. v. 4. ἐνετείλατο λέγων] Cant. εἶπεν. ib. σου] Cant. Goog. Em. deeſt. v. 5. ϗ οὐ] Cant. Mont. οὐ. ib. μὴ] Gon. deeſt. ib. αὐτοῦ] Mont. deeſt. ib. ἢ τὴν μητέρα αὐτοῦ] Cant. deſunt. Gon. Mont. Goog. ἢ τὴν μητέρα. v. 6. τὴν ἐντολὴν] Cant. τὸν λόγον. v. 8. Ἐγγίζει μοι … τῷ στόματι αὐτῶν ϗ] Cant. deſunt. ib. ἀπέχει] Cant. ἐστιν. v. 11. οὐ τὸ] Cant. οὐ πᾶν τό. ib. ἐκπορευόμενον] Lin. Nov. 1. ἐξερχόμενον. v. 12. αὐτοῦ] Cant. Mont. deeſt. ib. εἶπον] Cant. Mont. λέγουσιν. ib. τὸν λόγον] Mont. deeſt. v. 13. ἀποκριθεὶς] Bodl. 1. deeſt. v. 14. ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 8. τυφλοί εἰσιν ὁδηγοί. ib. αὐτοὺς] Cant. τοὺς τυφλούς. ib. βόθυνον] Cant. Steph. 2. βόθρον. ib. πεσοῦνται] Goog. Lin. Nov. 1. ἐμπεσοῦνται] ut & Cant. & Em.

sed March. Velef. πέπτωσι. v. 16. Ἰησοῦς] Cant. deest. ib. ἀκμὴν] Cant. ἄκμην, in Lat. *adhuc.* v. 17. οὔπω] Cant. οὐ. v. 18. ἐξέρχεται usque ad διαλογισμοὶ seq.] Mont. desunt. v. 18. κἀκεῖνα κοινοῖ] Cant. ἐκεῖνα κοινωνεῖ, in Lat. *communicant:* sed in margine, *coinquinant.* v. 19. πορνεῖαι, κλοπαί, ψευδομαρτυρίαι] Con. desunt. v. 20. κοινοῦντα] Cant. κοινωνοῦντα, & in Lat. *quæ communicant:* sed in margine, *coinquinant.* ib. τὸ δὲ usque ad finem versus] Mont. desunt. v. 21. ἐκεῖθεν] Mont. deest. ib. εἰς] Bodl. 1. ἐκεῖθεν εἰς. v. 22. γυνὴ] Comp. γυνή τις. ib. ἐκραύγασεν αὐτῷ] Cant. Steph. 2. ἔκραξεν ὀπίσω αὐτοῦ. ib. υἱὲ] Cant. Lin. Nov. 1. υἱός. v. 24. ἀπεστάλην] Lin. Nov. 1. ἀπέσταλκα. ib. πρόβατα.] Cant. ταῦτα. v. 25. ἐλθοῦσα προσεκύνει] Lin. Nov. 1. προσελθοῦσα προσεκύνησεν. v. 26. εἶπεν] Mont. αὐτῇ. ib. οὐκ ἔστι καλὸν] Cant. Steph. 2. ἔξεστι. in Lat. *licet.* ib. βαλεῖν] Magd. δοῦναι. v. 27. ἐσθίει] Cant. ἐσθίουσι. v. 30. χωλοὺς, τυφλοὺς, κωφοὺς] Cant. χωλοὺς, τυφλούς. Mont. κωφοὺς, χωλοὺς, τυφλούς. ib. κυλλοὺς] Cant. Lat. *sideratos.* ib. παρὰ] Cant. ὑπό. ib. τοῦ Ἰησοῦ] Cant. Lin. Nov. 1. αὐτοῦ. ib. αὐτοὺς] Cant. πάντας. v. 31. αὐτοὺς] Steph. 2. addit πάντας. ib. τοὺς ὄχλους] Cant. τὸν ὄχλον. ib. κυλλοὺς ... χωλοὺς] Cant. ϗ κυλλοὺς (in Lat. *sideratos*, ut v. 30.) ... καὶ χωλούς. ib. κυλλοὺς ὑγιεῖς] March. Velef. desunt. ib. κωφοὺς] Bib. Wech. al. κωφοὺς ἀκούοντας, ἀλάλους. ib. λαλοῦντας] Gon. ἀκούοντας. v. 32. ὄχλον] Cant. ὄχλον τοῦτον. ib. ἡμέρας] Cant. ἡμέραι. ib. τρεῖς] Cant. εἰσιν καί. v. 33. πόθεν] Cant. Steph. 2. πόθεν οὖν. v. 34. ὁ Ἰησοῦς] Mont. deest. ib. εἶπον] Cant. εἶπον αὐτῷ. v. 35. ἐκέλευσε τοῖς ὄχλοις] Cant. παραγγείλας τῷ ὄχλῳ. v. 36. ϗ λαβὼν] Cant. ἔλαβεν. ib. ϗ] Cant. deest. ib. ἔδωκε] Cant. ἐδίδου. ib. τῷ ὄχλῳ] Gon. τοῖς ὄχλοις. v. 37. ἦραν] Cant. ponit post κλασμάτων. v. 38. χωρὶς γυναικῶν ϗ παιδίων] Cant. desunt. v. 39. ἐνέβη.] Cant. ἐνβαίνει. Mont. Gon. ἀνέβη. ib. Μαγδαλὰ] March. Velef. Μαγαδάν. Cant. τῆς Μαγεδάν, in Lat. *Magadan.* Steph. 2. Μαγαδάν.

CAP. XVI.

V. 1. ἐπηρώτησαν αὐτὸν] Cant. αὐτὸν ἐπηρώτησαν. ib. ἐκ τοῦ οὐρανοῦ] Gon. ponit post αὐτοῖς. v. 2. αὐτοῖς] Cant. deest. ib. Εὐδία] March. Velef. Εὐδία ἔσται. v. 3. ϗ πρωῒ usque ad Ὑποκριταί] Magd. March. Velef. desunt. ib. οὐρανὸς] Cant. ἀήρ, in Lat. *rubet enim triste cœlum.* ib. Ὑποκριταὶ] Cant. deest. ib. δύνασθε] Steph. 4. 5. 7. 9. Mont. Em. συνίετε. Steph. 8. δοκιμάζετε v. 4. ϗ μοιχαλὶς] Cant. desunt. ib. ἐπιζητεῖ] Cant. ζητεῖ. ib. τοῦ προφήτου] Cant. deest. v. 5. οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ] Cant. desunt. ib. ἐπελάθοντο ἄρτους] Cant. ἐπελάθοντο οἱ μαθηταὶ ἄρτους. v. 6. ϗ Σαδδουκαίων] Mont. desunt. ib. δὲ Ἰησοῦς] March. Velef. desunt. v. 7. Οἱ δὲ] Cant. τότε, in Lat. *tunc cogitabant.* v. 8. αὐτοῖς] Cant. Magd. deest. ib. ἐλάβετε] Cant. March. Velef. Steph. 2. ἔχετε. in Lat. *habetis.* v. 9. τοὺς πέντε] Cant. ὅτε τοὺς πέντε. ib. τῶν πεντακισχιλίων] Cant. τοῖς πεντακισχιλίοις. v. 10. τετρακισχιλίων] Cant. τοῖς τετρακισχιλίοις. v. 11. ἄρτου] Gon. Mont. Steph. 4. 8. ἄρτων. ib. ὑμῖν] Cant. deest. ib. προσέχειν] Steph. 3. 4. 5. προσέχετε δέ. v. 12.] Hic versus deest in Gon. ib. τοῦ ἄρτου] Cant. deest. v. 13. ἐλθὼν] Mont. ἐξελθών. ib. αὐτοῦ] Cant. deest. v. 14. οἱ μὲν] Cant. deest. v. 15. αὐτοῖς] Steph. 5. Mont. αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. v. 16. εἶπε] Cant. εἶπεν αὐτῷ. v. 17. Καὶ ἀποκριθεὶς] Cant. ἀποκριθεὶς δέ. ib. αὐτῷ] Cant. deest. ib. Ἰωνᾶ] Bib. Wech. al. Ἰωάννα. v. 18. ταύτῃ τῇ πέτρᾳ] Cant. ταύτην τὴν πέτραν. v. 19. ϗ δώσω σοι] Cant. Σοὶ δώσω. ib. ϗ ὃ ἐὰν λύσῃς usque ad finem versus] Con. desunt. ib. ἐν τοῖς] Mont. ϗ ἐν. v. 20. διεστείλατο] Cant. ἐπετίμησεν, in Lat. *comminatus est.* Mont. Bodl. 1. διεστείλατο. ib. αὐτοῦ] Cant. deest. ib. αὐτὸς] Cant. ἐστί. ib. Ἰησοῦς] Lin. Nov. 1. Mont. Goog. Steph. 5. 7. 8. deest. v. 21. ἀπὸ] Cant. ὑπό. ib. τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ] Cant. ϗ μετὰ τρεῖς ἡμέρας. ib. ἐγερθῆναι] Cant. Bodl. 1. ἀναστῆναι. ut Lin. & Nov. 1. v. 22. ἐπιτιμᾷν &c.] Cant. αὐτῷ ἐπιτιμᾷν ϗ λέγειν. ib. ἵλεως] March. Velef. οὐ γένοιτο. v. 23. στραφεὶς] Cant. ἐπιστραφείς. ib. μου εἶ] Cant. εἶ ἐμοί. ib. τῶν ἀνθρώπων] Cant. τοῦ ἀνθρώπου. v. 27. ἀγγέλων] Cant. Steph. 2. ἁγίων ἀγγέλων. ib. τὴν πρᾶξιν] Gon. March. Velef. Steph. 14. τὰ ἔργα. v. 28. Ἀμὴν] Con. Ἀμὴν δέ. Mont. Steph. 14. Ἀμὴν γάρ. ib. ἑστηκότων] Cant. Mont. ἑστώτων. ib. βασιλείᾳ] Steph. 9. δόξῃ. ib. αὐτοῦ] Gon. τῶν οὐρανῶν.

CAP. XVII.

V. 1. Καὶ] Cant. Καὶ ἐγένετο. ib. ἀναφέρει] Steph. 2. Cant. ἀνάγει. & post ἰδίαν Cant. habet λίαν. v. 2. μετεμορφώθη] Cant. μεταμορφωθεὶς ὁ Ἰησοῦς. ib. ϗ ἔλαμψε] Cant. ἔλαμψε. ib. τὸ φῶς] Cant. March. Velef. Bib. Wech. al. χιών. v. 3. ὤφθησαν] Cant. ὤφθη. v. 4. μίαν Ἠλίᾳ] Cant. Mont. Ἠλίᾳ μίαν. v. 5. αὐτοῦ ἀκούετε] Cant. ἀκούετε αὐτοῦ. ib. φωτεινὴ] Steph. 4. φωτός. ib. ᾧ] March. Velef. ᾧ ἐγώ. v. 6. Καὶ ἀκούσαντες] Cant. ἀκούσαντες δέ. v. 7. προσελθὼν ὁ Ἰησοῦς] Cant. προσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς καί. ib. ἐγέρθητε] Cant. ἐγείρεσθε, in Lat. *surgite.* March. Velef. αὐτοῖς, ἐγέρθητε. v. 8. τὸν Ἰησοῦν μόνον] Cant. μόνον τὸν Ἰησοῦν. v. 9. Καταβαινόντων αὐτῶν] Cant. Καταβαίνοντες. ib. ἀναστῇ] Cant. ἐγερθῇ. v. 10. αὐτοῦ ... πρῶτον] March. Velef. desunt. v. 11. Ἰησοῦς] Cant. deest. ib. αὐτοῖς ... πρῶτον ϗ] Cant. desunt. ib. ἀποκαταστήσει] Cant. ἀποκαταστῆσαι. v. 12. ὅτι] Bodl. ὅτι καί. ib. Ἠλίας] Magd. deest. ib. οὐκ] Gon. deest. ib. ἐπέγνωσαν αὐτὸν] Steph. 9. ἐπίστευσαν αὐτῷ. ib. ἐν] Cant. Bodl. 1. Gon. Mont. Goog. deest. ib. οὕτω usque ad finem versus] Cant. ponit post finem versus 13. v. 14. ἐλθόντων αὐτῶν] Cant. ἐλθών. March. Velef. ἐλθόντος αὐτοῦ. ib. προσῆλθεν] Bodl. 1. Magd. Lin. Nov. 1. προσῆλθεν. ib. ἄνθρωπος] Steph. 5. 6. Bodl. 1. Mont. ἄνθρωπός τις. ib. αὐτῷ] Cant. ἔμπροσθεν αὐτοῦ. Comp. Steph. omn. Gon. Goog. Magd. Lin. Nov. 1. αὐτόν. v. 15. πάσχει] Bib. Wech. al. ἔχει. ib. ϗ πολλάκις] Cant. ϗ ἐνίοτε. v. 16. αὐτὸν θεραπεῦσαι] Cant. θεραπεῦσαι αὐτόν. ib. προσήνεγκα] Steph. 9. 14. & Gon. προσήνεγκαν. v. 17. ἔσομαι] Cant. ponit post ὑμῶν. v. 18. ἐθεραπεύθη] Goog. Bodl. 1. Lin. Nov. 1. ἰάθη. v. 20. Ἰησοῦς] Cant. deest. ib. εἶπεν] Cant. Mont. λέγει. ib. γὰρ] Goog. deest. ib. ἐντεῦθεν] Cant. ἔνθεν. v. 21. δὲ] Mont. deest. ib. ἐκπορεύεται] March. Velef. ἐκβάλλεται. v. 22. ἀναστρεφομένων δὲ αὐτῶν] Cant. αὐτῶν δὲ ἀναστρεφομένων. ib. ἀνθρώπων] Gon. Bodl. 1. Steph. 9. ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν. Mont. ἁμαρτωλῶν ἀνθρώπων. v. 23. τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ] Cant. μετὰ τρεῖς ἡμέρας. ib. ἐγερθήσεται] Gon. ἀναστήσεται. ib. ϗ ἐλυπήθησαν σφόδρα] Mont. desunt. v. 24. ἐλθόντων δὲ] Cant. ϗ ἐλθόντων. τῷ Πέτρῳ] Cant. ponit post εἶπον. ib. εἶπον] Lin. Nov. 1. εἶπον αὐτῷ. v. 25. Λέγει] Mont. Καὶ λέγει. ib. ὅτε εἰσῆλθεν] Cant. εἰσελθόντι. ib. οὐ] Bodl. 1. καί. v. 26. Hic versus deest in Gon. ib. ὁ Πέτρος] Cant. deest. v. 27. ἀφήσεις] Cant. ἀφήσεις ἐκεῖ.

CAP. XVIII.

V. 2. ὁ Ἰησοῦς] Mont. deest. ib. παιδίον] Cant. παιδίον ἕν. v. 4. οὗτος] Lin. Nov. 1. deest. v. 5. τοιοῦτον] Cant. Bodl. 1. Magd. addunt ἕν. v. 6. μύλος ὀνικὸς] Bib. Wech. al. λίθος μυλικός. ib. ἐπὶ] Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Gon. Mont. Goog. Em. Steph. omn. Comp. εἰς. ib. θαλάσσης] Mont. addit, ἢ ἵνα σκανδαλίσῃ ἕνα τῶν μικρῶν τούτων, sed delebantur a correctore aliquo. v. 7. ἐκείνῳ] Cant. Em. deest. v. 8. αὐτὰ] Cant. αὐτόν. ib. κυλλὸν] Cant. Lat. *sideratum.* ib. χεῖρας ... πόδας] Cant. πόδας ... χεῖρας. v. 9. Καὶ εἰ] Cant. Τὸ αὐτὸ εἰ ϗ, in Lat. *similiter & si.* ib. τοῦ πυρὸς] Cant. deest. v. 10. τῶν μικρῶν τούτων] Cant. τούτων τῶν μικρῶν τῶν πιστευόντων εἰς ἐμέ. v. 11. σῶσαι] Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ζητῆσαι ϗ σῶσαι. v. 12. Τί] Cant. Τί δέ. ib. ἀφεὶς] Cant. ἀφίησιν. ib. πορευθεὶς] Cant. πορευόμενος. v. 14. ὑμῶν] Gon. ἡμῶν. Mont. μου. ib. εἷς] Cant. ἕν. v. 15. ϗ ἔλεγξον] Cant. Lin. Nov. 1. Goog. ἔλεγξον. v. 16. μαρτύρων] Cant. deest. v. 17. αὐτῶν] Magd. deest. Mont. αὐτοῦ. ib. ϗ ὁ] Cant. ϗ ὡς ὁ. v. 18. Ἀμὴν] Mont. Ἀμὴν γάρ. ib. τῷ οὐρανῷ postremum] Cant. τοῖς οὐρανοῖς. v. 19. Πάλιν ἀμὴν] Ita Steph. omn. sed Cant. Mont. Πάλιν δὲ ἀμήν. Gon. Goog. Ἀμήν. Bib. Wech. al. Πάλιν. ib. ὅτι] Mont. Lin. Nov. 1. deest. ib. ἐὰν δύο ὑμῶν] Cant. δύο ἐάν, & ἐξ ὑμῶν habet, & ponit post συμφωνήσωσιν. ib. αὐτοῖς] Lin. Nov. 1. ὑμῖν. v. 20. ἐκεῖ] Cant. παρ' οἷς οὐκ. v. 21. αὐτῷ &c.] Cant. Πέτρος εἶπεν αὐτῷ. Goog. ὁ Πέτρος εἶπε. v. 24. προσηνέχθη] Cant. προσήχθη. v. 25. αὐτοῦ] Cant. deest. v. 26. οὖν] Cant. δέ. ib. δοῦλος] Cant. Steph. 2. 4. 8. δοῦλος ἐκεῖνος. ib. προσεκύνει αὐτῷ] Bib. Wech. alicubi, παρεκάλει αὐτόν. ib. κύριε] Cant. deest. ib. σοὶ] Cant. deest. v. 28. εἶπε] Em. Bib. Wech. al. ὅ, τι. v. 29. εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ] Cant. Em. desunt. ib. παρεκάλει αὐτὸν] Em. desunt: sed habentur in margine, ut & priora. ib. πάντα] Steph. 4. 7. 9. 12. 14. Comp. deest. v. 31. δὲ] Cant. οὖν. Mont. deest. v. 32. αὐτὸν] Lin. Nov. 1. deest. ib. αὐτῷ] Cant. deest. v. 33. ἔδει] Cant. Steph. 2. ἔδει οὖν. v. 34. πᾶν] Cant. Em. deest. ib. αὐτῷ] Cant. deest. v. 35. μου] Steph. 4. ὑμῶν. ib. ἐπουράνιος] Cant. Mont. Magd. Lin. Nov. 1. οὐράνιος. ib. ποιήσει ὑμῖν] Cant. ὑμῖν ποιήσει, & ponit ante ὁ πατήρ. ib. τὰ παραπτώματα αὐτῶν] Cant. deest.

CAP. XIX.

V. 1. ἐτέλεσεν] Cant. ἐλάλησεν. v. 3. αὐτῷ οἱ] March. Velef. deest αὐτῷ. ib. λέγοντες] Cant. λέγουσιν, & in Lat. *dicunt:* sed nunc corrigitur, & fit λέγοντες. ib. αἰτίαν] Steph. 5. ἁμαρτίαν. v. 4. αὐτοῖς] Cant. deest. v. 5. πατέρα] Goog. πατέρα αὐτοῦ. ib. προσκολληθήσεται] Cant. κολληθήσεται. ib. τῇ γυναικὶ] Goog. Lin. Nov. 1. πρὸς τὴν γυναῖκα. v. 6. σὰρξ μία] Cant. μία σάρξ, in Lat. *una caro.* ib. συνέζευξεν] Cant. συνέζευξεν εἰς ἕν. ib. χωριζέτω] Cant. ἀποχωριζέτω. v. 7. Λέγουσιν] Magd. Ἀπεκρίθησαν ϗ εἶπον. ib. αὐτὴν] Cant. March. Velef. deest. v. 8. Μωσῆς] Cant. ponit post ὑμῖν. ib. οὐ γέγονεν] Cant. Em. οὐκ ἐγένετο. v. 9. ὅτι] Cant. deest. ib. μὴ ἐπὶ πορνείᾳ] Cant. παρεκτὸς λόγου πορνείας, in Lat. *excepta ratione adulterii.* ib. ϗ ὁ ἀπολελυμένην γαμήσας μοιχᾶται] Cant. desunt. v. 10. ἀνθρώπου] Cant. ἀνδρός. v. 11. δὲ] Lin. Nov. 1. δὲ Ἰησοῦς. ib. καὶ εἰσιν] Duo posteriora Eunuchorum genera in Mont. transponuntur. v. 13. προσηνέχθη] Cant. προσηνέχθησαν. ib. τὰς χεῖρας] Cant. ponit post ἐπιθῇ. ib. μαθηταὶ] Gon. μαθηταὶ αὐτοῦ. v. 14. εἶπεν] Cant. εἶπεν αὐτοῖς. ib. ϗ μὴ κωλύετε (Cant. κωλύσετε) αὐτὰ] Mont. desunt. v. 15. αὐτοῖς] Cant. ponit post χεῖρας. ib. εἷς] Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. εἷς τις. Mont. νεανίσκος. ib. εἶπεν] Cant. λέγει. ib. ἀγαθὲ] Cant. deest. v. 17. λέγεις ἀγαθὸν] Cant. Steph. 4. 8. March. Velef. ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; sed Cant. non habet articulum τοῦ. Cant. Lat. *Quid me interrogas de bono?* ib. οὐδεὶς usque ad finem versus] Cant. Steph. 4. 8. March. Velef. εἷς ἐστιν ὁ (deest ὁ in Cant.) ἀγαθός. March. Velef. addit etiam ὁ Θεός. ib. εἰσελθεῖν] Cant. ἐλθεῖν, & ponit post ζωήν. ib. τήρησον] Cant. τήρει. v. 18. οὐ μοιχεύσεις] Mont. deest. v. 19. μητέρα] Comp. μητέρα σου. v. 20. πάντα ταῦτα] Cant. Mont. ταῦτα πάντα. ib. ἐφυλαξάμην] Cant. ἐφύλαξα. ib. μου] Cant. deest. v. 21. οὐρανῷ] Cant. οὐρανοῖς. v. 22. δὲ] Cant. deest. v. 24. Πάλιν δὲ] Bib. Wech. al. Καὶ πάλιν. ib. διελθεῖν] Mont. Lin. Nov. 1. Magd. Steph. 5. 7. 8. 12. 14. εἰσελθεῖν. ib. τοῦ Θεοῦ] Bib. Wech. al. τῶν οὐρανῶν. ib. εἰσελθεῖν] Cant. ponit ante εἰς τὴν. Mont. διελθεῖν. v. 25. αὐτοῦ] Cant. deest. ib. σφόδρα] Cant. ϗ ἐφοβήθησαν σφόδρα. v. 26. ἐστι] Mont. Gon. Em. Lin. Nov. 1. Goog. deest. v. 27. ἰδοὺ] Steph. 6. κύριε ἰδού. v. 28. αὐτοῖς] Cant. αὐτῷ, in Lat. *ei.* ib. ὑμεῖς] Cant. αὐτοί, in Lat. *vos.* ib. μοι, ἐν] Hanc distinctionem habent Steph. 3. 4. 5. 7. 12. ib. δώδεκα] Cant. δέκα δύο. v. 29. οἰκίας] Steph. 2. 7. Lin. Nov. 1. οἰκίαν. ib. ὃς] Cant. Mont. ὅστις. Lin. Nov. 1. ὃς ἄν. ib. ἢ πατέρα ... ἢ γυναῖκα] Cant. desunt.

CAP. XX.

V. 1 ἐξῆλθεν] Gon. ἦλθεν. v. 2. Συμφωνήσας δὲ] Gon. Em. Goog. Καὶ συμφωνήσας. v. 3. ἐξελθὼν] Cant. διεξελθών. ib. τὴν τρίτην ὥραν] Cant. ὥραν τρίτην. v. 5. πάλιν] Cant. πάλιν δέ. ib. ὥραν] Cant. ponit post ἕκτην. ib. ἐποίησεν usque ad ὥραν] Magd. desunt. v. 6. ὥραν] Cant. deest. ib. ἐξελθὼν] Cant. ἐξῆλθεν καί. ib. ἑστῶτας] Gon. deest. ib. ἀργοὺς] Cant. March. Velef. deest. ib. τί] Gon. διὰ τί. v. 7. ἀμπελῶνα] Cant. Steph. 3. 14. Gon. ἀμπελῶνά μου. ib. ϗ ὃ ἐὰν ᾖ δίκαιον λήψεσθε] Cant. March. Velef. desunt. v. 9. Καὶ ἐλθόντες] Cant. ἐλθόντες οὖν. v. 10. ἐλθόντες δὲ] Cant. ϗ ἐλθόντες. ib. πλείονα ... ϗ ἔλαβον] Cant. πλεῖον ... ἔλαβον δέ. v. 12. ὅτι] Cant. deest. ib. ἡμῖν αὐτοὺς] Cant. αὐτοὺς ἡμῖν. ib. καύσωνα. Steph. 7. 12. cum interrogandi nota καύσωνα; v. 13. εἶπεν ἑνὶ αὐτῶν] In Mont. primo fuit εἶπεν αὐτοῖς, sed correctum est alia manu. Cant. ἑνὶ αὐτῶν εἶπεν. ib. Οὐκ ἀδικῶ σε] Steph. 8. Οὐκ ἀδικήσω σε. v. 14. τοῦτο] Cant. ponit post θέλω. v. 15. ἢ οὐκ ἔξεστί] March. Velef. desunt. v. 17. μαθητὰς] [illegible] ib. ἐν τῇ ὁδῷ] Steph. 8. Mont. [illegible] in March. Velef. [illegible] desunt. v. 18. θανάτῳ. Καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν] Goog. desunt. v. 20. [illegible] Cant. [illegible] v. 21. [illegible] Lin. Nov. 1. deest. ib. εὐωνύμων] Mont. Gon. Bodl. 1. Magd. Goog. addunt σου. v. 22. πίνω] Cant. ponit post [illegible] ib. μέλλω πίνειν, καὶ] Steph. 4. 5. 14. πίνω. ib. ϗ τὸ usque ad λέγουσιν] Cant. March. Velef. Steph. 2. 8. desunt. ib. αὐτῷ] Cant. deest. v. 23. Καὶ] Cant. deest. ib. αὐτοῖς] [illegible] ib. ϗ τὸ usque ad [illegible] Cant. March. Velef. Steph. 2. 8. Gon. desunt, sed habentur in margine Gon. ib. μου, ϗ] Cant. Magd. Gon. ib. δοῦναι] Cant. Mont. τοῦτο δοῦναι. ut & Steph. 2. 3. 14. v. 25. εἶπεν] Cant. εἶπεν αὐτοῖς. ib. [illegible] Gon. οἴδατε. v. 26. ἔσται] Cant. ἐστίν, in Lat. *est.* ib. ἔσω] Cant. Steph. 2. 3. 7. 12. 14. Comp. ἔσται. v. 27. ἔστω] Lin. Nov. 1. ἔσται. ib. ἔσω] Cant. Goog. ἔσται.

ἔσται. v. 29.] Inter versum 28 & 29 interponuntur in MS° Cant. hæc. Ὑμεῖς δὲ ζητεῖτε ἐκ μικροῦ αὐξῆσαι, ϗ ἐκ μείζονος ἔλαττον εἶναι. Εἰσερχόμενοι δὲ ϗ παρακληθέντες δειπνῆσαι, μὴ ἀνακλίνεσθε εἰς τοὺς ἐξέχοντας τόπους, μήποτε ἐνδοξότερός σου ἐπέλθῃ, ϗ προσελθὼν ὁ δειπνοκλήτωρ εἴπῃ σοι, Ἔτι κάτω χώρει, καὶ καταισχυνθήσῃ. Ἐὰν δὲ ἀναπέσῃς εἰς τὸν ἥττονα τόπον, ϗ ἐπέλθῃ σου ἥττων, ἐρεῖ σοι ὁ δειπνοκλήτωρ, Σύναγε ἔτι ἄνω, ϗ ἔσται σοι τοῦτο χρήσιμον. *Vos autem quæritis de minimo crescere, & de magno minui: Introeuntes autem & rogati cœnare, ne discubueritis in eminentibus locis, ne forte dignior te superveniat, & accedens cœnæ invitator dicat tibi; Adhuc deorsum accede, & confundaris: Si autem discubueris in minimum locum, & superveniat minor te; dicit tibi invitator cœnæ, Collige adhuc superius; & erit tibi hoc utile.* ib. ἠκολούθησεν αὐτῷ ὄχλος πολὺς] Cant. ἠκολούθησαν αὐτῷ ὄχλοι πολλοί. ib. ἐκπορευομένων αὐτῶν] Steph. 6. ἐκπορευομένου αὐτοῦ. v. 30. ἀκούσαντες ... ἔκραξαν] Cant. ἤκουσαν ... ϗ ἔκραξαν. ib. κύριε υἱὸς] Cant. υἱέ. v. 31. ἐλέησον &c.] Cant. κύριε ἐλέησον ἡμᾶς υἱέ. v. 33. ἀνοιχθῶσιν &c.] Cant. ἀνοιγῶσιν οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν. v. 34. αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ] Steph. 2. 8. desunt.

CAP. XXI.

V. 1. ὁ Ἰησοῦς Cant. deest. ib. μαθητὰς] Gon. Bodl. 1. μαθητὰς αὐτοῦ. Mont. ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτῶν. v. 2. πορεύθητε] Cant. Mont. πορεύεσθε. ib. τὴν κώμην] Gon. deest. ib. ἀπέναντι] Cant. κατέναντι. v. 3. εἴπῃ τι] Cant. Steph. 2. τί ποιεῖτε; ib. εὐθέως δὲ] Cant. ϗ εὐθέως. ib. ἀποστελεῖ] Comp. & Steph. omn. Lin. Nov. 1. Goog. ἀποστέλλει. v. 4. ὅλον] Cant. deest. v. 5. ϗ prius] Cant. Mont. deest. v. 6. ϗ ποιήσαντες] Cant. Mont. ἐποίησαν. ib. προσέταξεν] Cant. συνέταξεν. v. 7. Ἤγαγον] Cant. Καὶ ἤγαγον. ib. ἐπάνω αὐτῶν] Cant. ἐπ' αὐτόν. ib. ἱμάτια αὐτῶν] Cant. ἱμάτια. ib. ϗ ἐπέθηκαν ἐπάνω αὐτῶν τὰ ἱμάτια αὐτῶν] Magd. desunt. ib. ἐπεκάθισαν] Ita Bib. Wech. al. Gon. Goog. Em. ἐπεκάθισεν. Cant. ἐκάθητο. Mont. Magd. ἐκάθισεν. Lin. Steph. 3. 14. Nov. 1. ἐκάθισεν. ib. αὐτῶν] Cant. αὐτοῦ. v. 8. ἐστρώννυον] Cant. ἔστρωσαν. v. 9. προάγοντες] Cant. Steph. 2. προάγοντες αὐτόν. ib. ἔκραζον] Cant. ἔκραξαν. v. 11. ὄχλοι ἔλεγον] Cant. πολλοὶ εἶπον. ib. Ἰησοῦς] Cant. ponit post προφήτης. v. 14. τυφλοὶ ϗ χωλοὶ] Magd. Bodl. 1. Gon. Mont. Goog. Em. χωλοὶ ϗ τυφλοί. v. 16. ὅτι] Cant. deest. ib. ἀκούεις] Steph. 5. οὐκ ἀκούεις. v. 18. ἐπανάγων] Cant. παράγων] v. 19. μίαν] Mont. deest. ib. ἡ συκῆ] March. Velef. deest. v. 20.] Hic versus & duo sequentes desunt in Magd. v. 21. κἂν ... εἴπητε] Cant. ϗ ... ἐὰν εἴπητε. v. 23. ἐλθόντι αὐτῷ] Cant. Steph. 2. 8. ἐλθόντος αὐτοῦ. v. 24. ἐρωτήσω] Cant. Gon. ἐπερωτήσω. ib. λόγον ἕνα] Cant. Goog. ἕνα λόγον. v. 25. οὖν] Cant. Mont. deest. v. 28. ἄνθρωπος] Mont. Gon. Goog. Steph. 5. 6. 14. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ἄνθρωπός τις. ib. ἐν τῷ ἀμπελῶνι] Cant. εἰς τὸν ἀμπελῶνα. v. 29. ἀπῆλθε] Cant. ἀπῆλθεν εἰς τὸν ἀμπελῶνα. v. 30. Καὶ προσελθὼν] Cant. προσελθὼν δέ. ib. δευτέρῳ] Cant. Gon. Mont. Em. Goog. Lin. Nov. 1. ἑτέρῳ. ib. ἐγὼ κύριε] Cant. ἐγὼ κύριε ὑπάγω. Bib. Wech. al. ναὶ κύριε. al. ἐγὼ ὑπάγω. Mont. ὑπάγω κύριε. v. 31. ἐποίησε] Cant. ponit post πατρός. Gon. ante ἐκ. ib. ὁ πρῶτος] Cant. ὁ ἔσχατος. in Lat. *novissimus.* v. 32. οὐ] Cant. deest. Mont. οὐ δέ. v. 33. τις] Cant. deest. ut & in Magd. v. 34. καρπῶν] Gon. καρπῶν αὐτῶν v. 35. αὐτοῦ] Mont. deest. v. 36. πάλιν] Cant. πάλιν οὖν. v. 37. δὲ] Gon. deest. ib. πρὸς αὐτοὺς] Cant. αὐτοῖς. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. εἰς αὐτούς. ib. λέγων] Mont. λέγων, ἴσως. v. 38. κατάσχωμεν] Cant. σχῶμεν, in Lat. *habeamus.* v. 39. ἐξέβαλον &c.] Cant. ἀπέκτειναν ϗ ἐξέβαλον ἔξω τοῦ ἀμπελῶνος. v. 42. ὃν] Cant. deest. v. 43. ὅτι] Lin. Nov. 1. deest. v. 44.]Hic versus deest in Cant. Græc. & Lat. v. 45. Φαρισαῖοι] Bodl. 1. Steph. 4. γραμματεῖς. v. 46. ἐφοβήθησαν] Magd. ἐφοβοῦντο. ib. ἐπειδὴ] Cant. ἐπεί.

CAP. XXII.

V. 1. αὐτοῖς] Cant. ponit post παραβολαῖς. v. 4. ἀπέστειλεν] Steph. 8. ἀποστέλλει. ib. ἡτοίμασα] Mont. Magd. ἡτοίμασται. Cant. ἡτοίμακα. ib. σιτιστὰ] Mont. Bodl. 1. στεατά. v. 5. ὁ μὲν ... ὁ δὲ] Cant. οἱ μὲν ... οἱ δέ. ib. εἰς αὐτοῦ] Cant. ἐπὶ αὐτῶν. v. 7. Ἀκούσας δὲ] Magd. Mont. Gon. Em. Bodl. 1. Goog. Lin. Nov. 1. Καὶ ἀκούσας. Cant. ἀκούσας, & ponit post βασιλεύς. ib. ὁ βασιλεὺς] Cant. Ἐκεῖνος ὁ βασιλεύς. Gon. Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Em. Goog. ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος. Comp. & Steph. omn. ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος. ib. τὰ στρατεύματα] Cant. τὸ στράτευμα. v. 8. ἕτοιμος] Gon. deest. v. 10. ἐκεῖνοι] Cant. αὐτοῦ. ib. ὅσους] Cant. οὓς. ib. γάμος] Steph. 8. νυμφών. v. 11. οὐκ] Cant. μή. v. 12. εἰσῆλθες] Cant. ἦλθες. v. 13. δήσαντες &c.] Cant. Ἄρατε αὐτὸν ποδῶν ϗ χειρῶν, ϗ βάλετε αὐτὸν εἰς. ib. ἐκβάλετε] Mont. Gon. βάλλετε. v. 15. ἔλαβον] Mont. ἔλαβον κατὰ τοῦ Ἰησοῦ. ib. ὅπως] Cant. πῶς, in Lat. *quomodo.* v. 16. αὐτῷ] Cant. πρὸς αὐτόν. ib. ἐν ἀληθείᾳ] Cant. ἐπ' ἀληθείας. Em. desunt. v. 17. Εἰπὲ οὖν ἡμῖν] Cant. desunt. v. 20. Καὶ] Cant. deest. ib. αὐτοῖς] Cant. Steph. 8. March. Velef. αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς] v. 21. οὖν] Cant. deest. v. 24. ἐὰν] Mont. ἵνα ἐάν. ib. ἐπιγαμβρεύσει] Cant. ἵνα ἐπιγαμβρεύσει, in Lat. *ut nubat.* ib. τὴν γυναῖκα αὐτοῦ] Cant. desunt. v. 25. δὲ] Cant. deest. ib αὐτοῦ τῷ] Gon. τῷ. v. 26. Ὁμοίως] Bodl. 1. Ὁμοίως δέ. v. 30. ἐκγαμίζονται] Cant. γαμίζονται. ib. θεοῦ] Cant. θεοῦ ἐν οὐρανῷ. v. 32. ὁ θεὸς] Cant. deest. v. 34. ἐπὶ τὸ αὐτὸ] Cant. ἐπ' αὐτόν, in Lat. *ad eum.* v. 36. μεγάλη] Cant. ponit post νόμῳ. v. 37. Ὁ δὲ Ἰησοῦς] Cant. Ἰησοῦς, & ponit post αὐτῷ. ib. εἶπεν] Cant. Lin. Nov. 1. Gon. Mont. Em. Goog. ἔφη. v. 38. πρώτη ϗ μεγάλη] Cant. μεγάλη ϗ πρώτη. March. Velef. πρώτη ϗ μεγίστη. v. 39. αὐτῇ] Cant. ταύτῃ. v. 40. ταύταις] Bodl. 1. Magd. ταύταις δέ. v. 43. πνεύματι] Mont. πνεύματι ἁγίῳ. ib. κύριον &c.] Cant. καλεῖ αὐτὸν κύριον. v. 44. ὑποπόδιον] Cant. Steph. 2. 8. ὑποκάτω. v. 45. καλεῖ] Cant. Steph. 2. 3. 5. 14. ἐν πνεύματι καλεῖ. v. 46. αὐτῷ ἀποκριθῆναι] Cant. Bodl. 1. Goog. ἀποκριθῆναι αὐτῷ.

CAP. XXIII.

V. 1. ὁ Ἰησοῦς] Cant. ponit post ἐλάλησε. v. 2. Μωσέως καθέδρας] Cant. καθέδρας Μωϋσέως. v. 3. ὑμῖν τηρεῖν] Cant. desunt. March. Velef. ὑμῖν. ib. ϗ ποιεῖτε] Magd. desunt. ib. κατὰ δὲ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε] Lin. Nov. 1. desunt. v. 4. γὰρ] Mont. δέ. ib. τῷ δὲ] Cant. [illegible] v. 5. δὲ] Cant. Gon. Steph. 2. γάρ. ib. [illegible] Cant. March. Velef. [illegible] v. 6. τε &c.] Cant. Steph. 8. [illegible] v. 8. Καθηγητὴς] Mont. Em. Steph. 3. Lin. Nov. 1. Goog. διδάσκαλος. ib. ὁ Χριστὸς] Cant. March. Velef. deest. v. 9. ὑμῶν] Cant. ὑμῖν, in Lat. *vobis.* ib. ἐν τοῖς οὐρανοῖς] Steph. 8. οὐράνιος. Steph. 5. addit πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε. v. 10. ὑμῶν &c.] [illegible] v. 11. δὲ] Cant. deest. ib. [illegible] Gon. desunt. v. 14. [illegible] Mont. Gon. [illegible] & Steph. 4. 5. Hic versus deest in Cant. v. 15. [illegible] v. 17. [illegible] v. 19. [illegible] March. Velef. [illegible] Magd. ib. κατοικοῦντι] Cant. Lin. Nov. 1. Steph. 2. 6. 8. 9. 12. & Comp. Gon. Goog. κατοικήσαντι. v. 25. ἀκρασίας] Mont. Steph. 3. 14. ἀκρασίας τοῦ πίνακος. ib. γέμουσιν] March. Velef. deest. ib. ἐξ ἁρπαγῆς] Gon. Steph. 5. 6. 7. 14. ἐξ ἁρπαγῆς. Cant. Lin. ἁρπαγῆς. ib. ἀκρασίας] Gon. Em. Goog. Magd. Bodl. 1. Steph. 4. 5. 6. 7. 9. 12. Comp. ἀδικίας. v. 26. ϗ τῆς παροψίδος] Cant. desunt. ib. ἐκτὸς αὐτῶν] Cant. ἔξω αὐτῶν. Steph. 2. 9. 12. ἐκτὸς αὐτοῦ. v. 27. οἵτινες ἔξωθεν μὲν φαίνονται ὡραῖοι, ... γέμουσιν] Cant. ἔξωθεν ὁ τάφος φαίνεται ὡραῖος ... γέμει. v. 28. ἀνομίας] Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ϗ ἀνομίας. v. 30. ἦμεν bis] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Bib. Wech. al. utrobique ἦμεν. v. 32. πληρώσατε] Cant. Mont. ἐπληρώσατε, in Lat. Cant. *implestis.* v. 34. ἰδοὺ] Lin. Nov. 1. Magd. deest. ib. ϗ ἐξ αὐτῶν μαστιγώσετε ἐν ταῖς συναγωγαῖς ὑμῶν] Cant. desunt. v. 35. ἐφονεύσατε] Steph. 5. ἐφόνευσαν. v. 36. ἥξει] Gon. Mont. Em. Magd. Bodl. 1. Comp. Steph. omn. ὅτι ἥξει. v. 37. αὐτὴν] Cant. Steph. 2. σε. ib. ἠθελήσατε] March. Velef. ἠθέλησας. v. 38. ἀφίεται] March. Velef. ἀφήσεται. ib. ὑμῖν] Steph. 4. 5. 9. 14. deest. ut & in Lin. & Nov. 1. v. 39. οὐ] Cant. Mont. Gon. ὅτι οὐ. ib. κυρίου] Cant. θεοῦ, in Lat. *Dei.*

CAP. XXIV.

V. 1. ἐπορεύετο] Cant. Steph. 8. March. Velef. ponunt post ἱεροῦ. ib. προσῆλθον] Lin. Nov. 1. Goog. προσῆλθον αὐτῷ. ib. αὐτοῦ &c.] Steph. 8. αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ. v. 2. Ἰησοῦς] Cant. Steph. 8. ἀποκριθείς. ib. οὐ] Cant. Steph. 2. 4. 5. 6. 8. deest. ib. οὐ μὴ] Cant. ὅτι οὐ μή. ib. μὴ] Cant. Gon. Goog. Magd. deest. v. 3. αὐτῷ] Lin. Nov. 1. deest. ib. τῆς παρουσίας] Cant. παρουσίας σου. ib. αἰῶνος] Gon. αἰῶνος τούτου. v. 6. Μελλήσετε] Cant. Steph. 2. Μέλλετε. ib. πάντα] Cant. deest. Magd. ταῦτα πάντα. Steph. 9. πάντα ταῦτα. March. Velef. ταῦτα. v. 7. ϗ λοιμοὶ] Cant. desunt. v. 9. θλίψιν] Steph. 8. θλίψεις. v. 11. ἐγερθήσονται] Cant. ἐξεγερθήσονται. v. 14. τοῦτο] Cant. Lin. Nov. 1. ponunt post εὐαγγέλιον. v. 16. ἐπὶ] Cant. εἰς. v. 17. καταβαινέτω] Cant. Magd. καταβάτω. ib. τὶ] Cant. Bib. Wech. al. τί. ib. αὐτοῦ] Cant. deest. v. 18. ὀπίσω] March. Velef. deest. ib. τὰ ἱμάτια] Steph. 2. 3. 8. March. Velef. Cant. Goog. Comp. τὸ ἱμάτιον. v. 19. θηλαζούσαις] Cant. θηλαζομέναις. v. 20. ἐν σαββάτῳ] Lin. Nov. 1. Gon. Goog. Steph. 3. 6. 7. 9. 12. σαββάτῳ. Cant. Bodl. 1. Mont. σαββάτου, ut & Steph. 4. 5. 8. 14. ib. τότε] Mont. deest. ib. οὐ γέγονεν] Cant. οὐκ ἐγένετο] ib. ἕως τοῦ νῦν] Gon. desunt. ib. οὐδ' οὐ] Cant. οὐδέ. v. 23. ἢ ὧδε]Cant. Steph. 8. March. Velef. ἢ ἐκεῖ. Mont. ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ. v. 24. πλανῆσαι] Cant. March. Velef. Steph. 2. πλανηθῆναι. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. πλανῶν. v. 27. φαίνεται] Cant. φαίνει. ib. ϗ ἡ] Cant. Mont. Gon. Magd. ἡ. v. 28. γὰρ] Cant. deest. ib. οἱ] Cant. Lin. Nov. 1. ϗ οἱ. v. 29. φέγγος] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. φῶς. ib. ἀπὸ] Cant. Bodl. 1. ἐκ. v. 30. ἐν τῷ οὐρανῷ] Cant. Steph. 2. τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ib. τότε κόψονται] Cant. κόψονται τότε. ib. πᾶσαι] Bodl. 1. deest. ib. πολλῆς] Cant. March. Velef. Steph. 2. ponunt post δυνάμεως. v. 31. ϗ φωνῆς] Magd. Lin. Nov. 1. deest. ib. μεγάλης] Bib. Wech. al. πολλῆς. v. 32.] Ante hunc versum habentur in Cant. Ἀρχομένων δὲ τούτων γίνεσθαι, ἀναβλέψατε ϗ ἐπάρατε τὰς κεφαλὰς ὑμῶν, διότι ἐγγίζει ἡ ἀπολύτρωσις ὑμῶν. *Incipientibus autem his fieri, respicite & levate capita vestra, qnia adproperat redemptio vestra.* ib. ἐγγὺς] Cant. ἐγγύς ἐστιν. v. 33. ὅταν ἴδητε πάντα ταῦτα] Em. desunt. v. 34. Ἀμὴν] Gon. Steph. 4. 8. Ἀμὴν δέ. ib. οὐ] Cant. ὅτι οὐ. v. 35. παρελεύσονται] Cant. Lin. Nov. 1. παρελεύσεται. v. 36. καὶ τῆς] Steph. 5. ἤ. ib. οἱ] Cant. οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ. ib. μου] Steph. 3. 4. 5. 8. 9. deest. ut & in Cant. v. 37. δὲ] Cant. γάρ. v. 38. ταῖς πρὸ] Cant. ἐκείναις πρό. ib. ἐκγαμίζοντες] Cant. γαμίζοντες. ib. ἧς ἡμέρας] Cant. τῆς ἡμέρας ἧς. v. 39. καὶ ἡ] Cant. ἡ. v. 40. παραλαμβάνεται ... ἀφίεται] March. Velef. παραληφθήσεται ... ἀφήσεται. v. 41.] Hic versus deest in Gon. Sed in Cant. Steph. 2. insuper adduntur, δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς, εἷς παραλαμβάνεται, ϗ εἷς ἀφίεται, in Lat. *Duo in lecto, unus adsumetur, & unus relinquetur.* ib. μύλωνι] Steph. 3. 4. 6. μύλῳ. v. 43. τὴν οἰκίαν] Steph. 8. τὸν οἶκον. v. 44. ὥρᾳ] Cant. ponit post δοκεῖτε. ib. οὐ δοκεῖτε] in Lin. Nov. 1. & in marg. Mont. οὐκ οἴδατε. v. 45. ἄρα] Cant. γάρ, in Lat. *enim.* ib. αὐτοῦ] Cant. deest. ib. θεραπείας] Steph. 8. οἰκετείας. Mont. οἰκίας. Sed superscribitur altera lectio. ib. τοῦ διδόναι] Cant. δοῦναι. Gon. τοῦ δοῦναι. v. 46. ποιοῦντα οὕτως] Cant. οὕτως ποιοῦντα. v. 48. ἐκεῖνος] Lin. Nov. 1. deest. ib. ὁ κύριός μου] Cant. μου ὁ κύριος. v. 49. συνδούλους] Cant. Mont. Steph. 6. 8. 9. 14. συνδούλους αὐτοῦ. ib. ἐσθίειν ϗ πίνειν] Cant. Gon. Magd. Steph. 2. 6. 8. 14. March. Velef. ἐσθίῃ δὲ ϗ πίνῃ. v. 51. θήσει] Cant. ponit ante μετά.

CAP. XXV.

V. 1. ὁμοιωθήσεται] Gon. ὡμοιώθη. ib. νυμφίου] Cant. νυμφίου ϗ τῆς νύμφης. March. Velef. νυμφίου, ϗ τῇ νύμφῃ. v. 2. ἦσαν &c.] Cant. ἐξ αὐτῶν ἦσαν μωραί, ϗ πέντε φρόνιμοι. v. 3. Αἵτινες] Cant. Αἱ οὖν. ib. ἔλαιον] Cant. Bodl. 1. ἔλαιον ἐν τοῖς ἀγγείοις αὐτῶν. v. 4. αὐτῶν prius] Cant. deest. v. 6. ἔρχεται] Cant. deest. v. 7. ἐκεῖναι] Cant. deest. v. 9. οὐκ] Cant. Steph. 3. 6. 7. 12. Em. οὐ μή. ib. πορεύεσθε] Bodl. 1. πορευθέντες. v. 10. Ἀπερχομένων δὲ αὐτῶν] Cant. Ἕως ὑπάγουσιν. v. 11. ἔρχονται] Cant. ἦλθον ib. ϗ] Cant. deest. v. 13. ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται] Cant. March. Velef. Steph. 2. desunt. v. 14. γὰρ] Cant. deest. ib. αὐτοῖς] Gon. deest. v. 15. τὴν ἰδίαν δύναμιν] Cant. τὴν δύναμιν αὐτοῦ. Mont. τὴν δύναμιν. v. 16. ἐποίησεν] Cant. March. Velef. Steph. 2. 8. ἐκέρδησεν. v. 17. ὡσαύτως] Cant. ὁμοίως. Mont. ὡσαύτως δέ. ib. δύο] Cant. δύο τάλαντα λαβών. ib. ϗ αὐτὸς] Gon. desunt. v. 18. ἀπελθὼν] Cant. Gon. Steph. 2. 4. deest. ib. ἀπέκρυψε] Cant. Lin. Mont. ἔκρυψε. v. 20. ἐκέρδησα] Cant. March. Velef. Steph. 2. ἐπεκέρδησα. ib. ἐπ' αὐτοῖς] Cant. desunt. v. 21. δὲ] Cant. Mont. deest. ib. ἐπὶ] Cant. ἐπεὶ ἐπ', in Lat. *quia in.* v. 22] Hic & sequens versus in Cant. desunt. v. 24. δὲ καὶ] Cant. δέ. ib. εἰληφὼς] Gon. λαβών. ib. σὺ] Cant. deest. ib. ὅθεν] Cant. ὅπου, & Lin. v. 25. ἀπελθὼν ἔκρυψα] Cant. ἀπῆλθον καὶ ἔκρυψα. v. 26. ὅθεν] Magd. Em. οἱ ἤδεις. v. 27. βαλεῖν] Magd. καταβαλεῖν. v. 28. τὰ δέκα] Cant. τὰ πέντε. v. 29. παντὶ] Cant. deest. ib. [illegible] Bodl. 1. [illegible] v. 30. [illegible] March. Velef. Comp. [illegible] Em. [illegible] v. 31. [illegible] Cant. Mont. deest. [illegible] v. 32. [illegible] Lin. Nov. 1. deest. [illegible] v. 37. [illegible] v. 38. [illegible] v. 40. [illegible] Cant. Steph. [illegible] Magd. Lin. Nov. 1. [illegible] v. 41. [illegible] Cant. Gon. Mont. Goog. Em. [illegible] Bodl. 1. [illegible] v. 45.

CAP. XXVI.

V. 1. ἐτέλεσεν] Gon. ἔλεγεν. ib. πάντας] Lin. Nov. 1. Goog. deest. ib. αὐτοῦ] Cant. deest. v. 2. οἴδατε] Cant. deest. v. 3. καὶ οἱ γραμματεῖς] Cant. Gon. Bodl. 1. March. Veleſ. Steph. 2. 4. deſunt. v. 4. κρατήσωσι δόλῳ] Cant. Mont. Gon. Bodl. 1. Goog. δόλῳ κρατήσωσι. ib. καὶ ἀποκτείνωσιν] Mont. deſunt. Gon. ἀπολέσωσι. v. 6. λεπροῦ] Cant. λεπρώσου. Sed ω deletur. v. 7. βαρυτίμου] Cant. Bodl. 1. Steph. 2. 4. 6. 8. πολυτίμου. ib. τὴν κεφαλὴν] Cant. τῆς κεφαλῆς. ib. ἀνακειμένου] Cant. Græc. addit αὐτοῦ, ſed in Lat. deeſt. v. 8. αὕτη] Mont. αὕτη τοῦ μύρου. v. 9. τὸ μύρον] Cant. Mont. March. Veleſ. deeſt. v. 10. εἶπεν] Gon. λέγει. ib. αὐτοῖς] Mont. deeſt. v. 11. ἔχετε] March. Veleſ. ἕξετε. Hic verſus deeſt in Magd. v. 13. Ἀμὴν] Gon. Ἀμὴν γάρ. ib. ὅπου] Mont. ὅτι ὅπου. ib. μνημόσυνον] Steph. 4. μαρτύριον. v. 14. Ἰσκαριώτης] Cant. Σκαριώτης, in Lat. *Scariotes*. ib. εἶπε] Cant. ϗ εἶπεν αὐτοῖς. v. 15. ἀργύρια] Cant. στατῆρας, in Lat. *ſtateras*. v. 16. παραδῷ] Cant. παραδῷ αὐτοῖς. ut Steph. 2. v. 17. αὐτῷ] Cant. Gon. Bodl. 1. Lin. Nov. 1. deeſt. v. 18. ποιῶ] Cant. ποιήσω. v. 19. συνέταξεν] Mont. Steph. 6. 9. προσέταξεν. v. 20. δώδεκα] March. Veleſ. δώδεκα μαθητῶν αὐτοῦ. Steph. 8. δώδεκα μαθητῶν. v. 21. ἀμὴν] Steph. 6. ἀμὴν, ἀμήν. v. 22. αὐτῷ] Cant. deeſt. ib. ἕκαστος] Cant. Mont. εἷς ἕκαστος. v. 23. ὁ ἐμβάψας μετ' &c] Cant. Steph. 2. ὁ ἐμβαπτόμενος τὴν χεῖρα μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίον. March. Veleſ. habet ἐμβαπτόμενος, & ponit τὴν χεῖρα ante ἐν. v. 24. ὁ μὲν] Cant. ὁ μὲν οὖν. ib. δι' οὗ ὁ] Gon. δι' οὗ σκάνδαλα γίνονται, ϗ ὁ. ib. παραδίδοται] March. Veleſ. παραδοθήσεται. ib. καλὸν] Cant. διὰ τοῦτο καλόν. v. 25. εἶπε] Mont. εἶπεν αὐτῷ. v. 26. Ἐσθιόντων &c.] Cant. Αὐτῶν δὲ ἐσθιόντων. ib. εὐχαριστήσας] Ita Steph. 3.6.7.8.9.12.14. Sed Lin. Nov. 1. Cant. Bib. Wech. in quibuſdam εὐλογήσας. ib. ϗ ἐδίδου &c.] Cant. ϗ δοὺς τοῖς μαθηταῖς εἶπε. Gon. ϗ ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. Mont. ϗ τοῖς μαθηταῖς εἶπε. v. 28. τὸ] Cant. τοῦτο. ib. ἐκχυνόμενον] March. Veleſ. ἐκχυθησόμενον. ib. γὰρ] Bodl. 1. Lin. Nov. 1. Magd. deeſt. v. 29. ὅτι] Cant. deeſt. ib. τούτου] Mont. deeſt. ib. πίνω] Cant. πιῶ. v. 31. ὁ Ἰησοῦς] Lin. Nov. 1. deeſt. v. 33. εἰ ϗ] Cant. Gon. Em. εἰ. ib. ἐγὼ] Gon. ἐγὼ δέ. v. 34. ἀμὴν] Gon. ἀμὴν, ἀμήν. ib. ἐν] Cant. deeſt. v. 35. ὁμοίως ϗ] Gon. Mont. Em. Goog. Comp. Steph. 5. 6. 9. 12. ὁμοίως δέ. v. 36. ἔρχεται] Gon. εἰσέρχεται. ib. Γεθσημανῆ] Cant. Γεθσαμανεὶ, in Lat. *Gethſamani*. ib. μαθηταῖς] Cant. Gon. Mont. Em. μαθηταῖς αὐτοῦ. ib. ἕως οὗ] Cant. ἕως ἄν. v. 37. ἤρξατο] Gon. ἤρξαντο. ib. ἀδημονεῖν] In Lat. Cant. *deficere*. v. 38. αὐτοῖς] Mont. Em. Goog. Magd. Lin. Nov. 1. αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. v. 31. προελθὼν] Cant. Mont. Gon. προσελθών. v. 40. ϗ ἔρχεται] Gon. Mont. καὶ ἀναστὰς ἀπὸ τῆς προσευχῆς ἔρχεται. ib. μαθητὰς] Cant. μαθητὰς αὐτοῦ. ib. τῷ Πέτρῳ] Mont. αὐτοῖς. ib. οὕτως οὐκ] March. Veleſ. Steph. 3. 6. 7. 12. 14. οὕτως; οὐκ. v. 42. οὐ] Magd. deeſt. ib. ἀπ' ἐμοῦ] March. Veleſ. Cant. deſunt. v. 43. εὑρίσκει &c] Cant. πάλιν εὗρεν. Lin. Nov. 1. Goog. εὗρεν. Steph. 5. 8. Ἐλθὼν πάλιν, εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας. v. 44. Ἀπελθὼν πάλιν] Cant. Πάλιν ἀπελθών. Magd. Ἀπελθών. ib. ἐκ τρίτου] Cant. πάλιν. v. 45. ἁμαρτωλῶν] Steph. 9. ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν. v. 46. ἄγωμεν] Gon. Mont. ἄγωμεν ἐντεῦθεν. ib. ἤγγικεν] Lin. Nov. 1. Goog. Bodl. 1. deeſt. v. 47. ϗ ἔτι] Cant. ἔτι δέ. ib. ἰδοὺ] Gon. deeſt. v. 50. Ὁ δὲ &c.] Cant. Εἶπεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. ib. ἑταῖρε] Cant. ponit poſt πάρει. v. 51. πατάξας] Cant. ἐπάταξεν. Lin. Nov. 1. κρατήσας. v. 52. Ἀπόστρεψον] Lin. Nov. 1. Ἐπίστρεψον. ib. σου] Mont. Bodl. 1. deeſt. ib. 52. ἀπολοῦνται] Comp. Steph. 5. 6. 9. 14. ἀποθανοῦνται. v. 53. μοι] Steph. 8. μοι ἄρτι. v. 54. πληρωθῶσιν] Cant. Steph. 2. πληρωθήσονται. v. 55. ξύλων] March. Veleſ. ξύλων ἀπεσταλμένοι. ib. με.] Lin. Nov. 1. Comp. Steph. omn. με; cum interrogatione. ib. ἐκαθεζόμην] Cant. ἐκαθήμην. ib. διδάσκων] Cant. Goog. ponunt poſt ἱερῷ. v. 58. αὐτῷ] Mont. deeſt. ib. ἀπὸ] Steph. 4. 5. 8. Gon. Magd. deeſt. v. 59. ϗ οἱ πρεσβύτεροι] Cant. deſunt. ib. θανατώσωσι] Gon. ἀπολέσωσι. v. 60. εὗρον] Steph. 5. εὕρισκον. ib. πολλῶν &c.] Bodl. 1. deſunt omnia. Cant. πολλοὶ προσῆλθον ψευδομάρτυρες, ϗ οὐχ εὗρον τὸ ἑξῆς. ib. οὐχ εὗρον] March. Veleſ. Comp. deſunt. ib. προσελθόντες] Cant. προσῆλθον. ib. δύο] Mont. δύο τινές. ib. εἶπον] Cant. ϗ εἶπον. v. 61. οὗτος ἔφη] Cant. τούτου ἠκούσαμεν λέγοντος. ib. διὰ &c] March. Veleſ. μετὰ τρεῖς ἡμέρας. v. 63. Καὶ ἀποκριθεὶς] Cant. Ἀποκριθεὶς οὖν. ib. ἐξορκίζω] Cant. ὁρκίζω. ib. εἰ σὺ] Madg. Bodl. 1. εἰ σὺ εἶ. Lin. εἰ. ib. τοῦ θεοῦ] Gon. Bodl. 1. Mont. Steph. 4. τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. v. 64. ἀπ'] Cant. ὅτι ἀπ'. v. 65. ὅτι] Cant. deeſt. v. 66. ἀποκριθέντες … εἶπον] Cant. ἀπεκρίθησαν … ϗ εἶπον. v. 67. οἱ δὲ ἐρράπισαν] Cant. ἄλλοι δὲ ἐρράπισαν αὐτόν. v. 70. ἔμπροσθεν] Gon. ἐνώπιον. Mont. Em. Goog. Bodl. 1. Magd. Lin. Nov. 1. Steph. 6. 7. 12. ἔμπροσθεν αὐτῶν. ib. λέγεις] Cant. λέγεις οὐδὲ ἐπίσταμαι. v. 71. Ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν] Cant. Ἐξελθόντος δὲ αὐτοῦ. in Steph. αὐτὸν deeſt. ib. ἄλλη] Cant. March. Veleſ. ἄλλη παιδίσκη. ib. τοῖς ἐκεῖ, ϗ] Lin. Nov. 1. Gon. Em. Goog. Steph. 5. 7. 9. αὐτοῖς ἐκεῖ, καί. v. 72. ὅτι] Cant. deeſt. Steph. 2. λέγων. v. 73. ϗ σὺ] Cant. deſunt. ib. δῆλόν σε ποιεῖ] Cant. ὁμοιάζει. v. 70. καταναθεματίζειν] Cant. Gon. Mont. Em. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Magd. Comp. Steph. omn. καταθεματίζειν. v. 75. αὐτῷ ὅτι] Cant. Mont. deſunt.

CAP. XXVII.

V. 1. ἔλαβον] Cant. Steph. 2. ἐποίησαν. ib. τοῦ λαοῦ] Goog. deeſt. ib. ὥστε θανατῶσαι] Cant. ἵνα θανατώσωσιν: Ab hoc verſu deeſt folium in Cant. Græc. i. e. uſque ad v. 12. v. 4. ἀθῷον] March. Veleſ. Steph. 8. δίκαιον, & Cant. Lat. *juſtum*. ib. τί πρὸς ὑμᾶς] Lin. Nov. 1. πρὸς ἡμᾶς. v. 5. τὰ] Bodl. 1. τὰ τριάκοντα τὰ ἀργύρια. v. 6. ἐξ αὐτῶν] Cant. Lat. deſunt. v. 8. ἀγρὸς] March. Veleſ. ἀκελδαμὰ, τοῦτ' ἔστιν, ἀγρός. in Cant. Lat. *Echeldemach, hoc eſt, ager*. Totus hic verſus in Magd. deeſt. v. 11. Ὁ δὲ] Mont. Τότε. ib. Ἰησοῦς] Gon. deeſt. ib. λέγεις] Cant. Lat. *dixiſti*. v. 17. οὖν] Cant. δέ. v. 19. αὐτοῦ] Lin. Nov. 1. δὲ αὐτοῦ. ut & Bodl. 1. v. 22. ποιήσω] Cant. Goog. ποιήσωμεν. ib. αὐτῷ] Cant. deeſt. v. 23. Ὁ δὲ ἡγεμὼν ἔφη] Cant. Λέγει αὐτοῖς ὁ ἡγεμών. ib. οἱ δὲ uſque ad σταυρωθήτω] Gon. deſunt. v. 24. χεῖρας] Mont. χεῖρας αὐτοῦ. ib. ἀπέναντι] Cant. κατέναντι. ib. εἰμι] Cant. εἰμι ἐγώ. ib. τοῦ δικαίου] Cant. deeſt. v. 26. παρέδωκεν] Cant. παρέδωκεν αὐτοῖς. Magd. παρέδωκεν αὐτόν. ib. σταυρωθῇ] Cant. σταυρώσιν αὐτόν. v. 28. ἐκδύσαντες αὐτὸν] Cant. ἐνδύσαντες αὐτὸν ἱμάτιον πορφυροῦν ϗ χλαμύδαν, in Lat. *Et veſtientes eum tunicam purpuream & chlamydem*. ib. αὐτῷ] Goog. deeſt. ib. κοκκίνην] Cant. κοκκίνην περιέθηκαν αὐτῷ. v. 29. ϗ κάλαμον uſque ad ϗ] Em. deſunt. ib. ἐπὶ τὴν δεξιὰν] Cant. Steph. 2. ἐν τῇ δεξιᾷ. ib. ἐνέπαιζον] Cant. Bodl. 1. ἐνέπαιξαν. ib. ὁ βασιλεὺς] Cant. βασιλεῦ. v. 30. εἰς] Mont. deeſt. v. 32. Κυρηναῖον] Cant. εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ, in Lat. *obviam ſibi venientem*. v. 33. ὅς ἐστι λεγόμενος] Cant. Gon. ὅ ἐστι. Mont. Steph. 3. ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον. Em. Goog. Lin. Nov. 1. ὅ ἐστι λεγόμενον. v. 34. ὄξος] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. οἶνον. v. 35. ἵνα uſque ad finem verſus] In Cant. Bodl. 1. Lin. Nov. 1. Gon. Em. Goog. Steph. omn. & Comp. & Syro Interprete deſunt. ib. ὑπὸ] Mont. διά. v. 37. Ἰησοῦς] Gon. Mont. Nov. 1. deeſt. v. 39. τὰς κεφαλὰς] Cant. τὴν κεφαλήν. v. 40. ὁ] Cant. οὐα ὁ in Lat. *va*. Steph. 2. καὶ ὁ, ut & March. Veleſ. v. 41. ϗ πρεσβυτέρων] Cant. deſunt. Steph. omn. addunt ϗ Φαρισαίων. ib. ἔλεγον] Cant. λέγοντες ib. σῶσαι] Steph. 3.4.5.7.9.12.14. σῶσαι; ib. αὐτῷ] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Magd. Gon. Mont. Em. Goog. Steph. omn. ἐπ' αὐτῷ. ib. εἰ … Ἰσραὴλ] Cant. deſunt. v. 43. πέποιθεν] Cant. εἰ πέποιθεν, in Lat. *ſi confidit*. ib. νῦν] Gon. Magd. deeſt. v. 44. συσταυρωθέντες] Cant. σταυρωθέντες σὺν. ib. αὐτῷ] Cant. Gon. Mont. Goog. Magd. αὐτόν. v. 46. σαβαχθανί] Cant. Ζαφθάνει, primo, ſed correctum a recentiori manu, σαφθάνει, in Lat. *Zapthani*. Magd. σαβαχθανί. Lin. Nov. 1. βαχθανή. v. 47. ὅτι] Cant. deeſt. v. 48. δραμὼν] Gon. προσδραμών. v. 49] Hic verſus deeſt in Gon. ib. ἔλεγον] Cant. εἶπον. ib. σώσων] Cant. ϗ σώσει. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. σῶσαι. v. 50. πάλιν] Gon. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. v. 51] Ante hunc verſum Steph. 4. 8. interſerunt. ἄλλος δὲ λαβὼν λόγχην, ἔνυξεν αὐτοῦ τὴν πλευρὰν, ϗ ἐξῆλθεν ὕδωρ ϗ αἷμα. v. 51. δύο] Cant. δύο μέρη. v. 52. ἠγέρθη] Cant. ἠγέρθησαν. v. 53. εἰσῆλθον] Cant. ἦλθον. v. 53. ἐνεφανίσθησαν] Cant. Steph. 2. ἐνεφάνησαν, ſed νε ſuprascripto in Cant. v. 55. ἐκεῖ] Cant. Lin. καί. Nov. 1. ἐκεῖ ϗ, ut & Bodl. 1. & Steph. 6. 8. v. 56. Ἰωσῆ] Cant. Ἰωσὴφ, in Lat. *Joſeph*. v. 57. ἐμαθήτευσε] Cant. ἐμαθητεύθη. v. 58. προσελθὼν] Cant. προσῆλθε καί. ib. τὸ σῶμα] Gon. deeſt. v. 59. λαβὼν] Cant. παραλαβών. ib. αὐτὸ] Magd. ἐν. v. 60. ἔθηκεν] Gon. ἔθετο. v. 61. ἀπέναντι] Cant. κατέναντι. v. 62. Φαρισαῖοι] Gon. πρεσβύτεροι. v. 63. μετὰ] Cant. ὅτι μετά. v. 64. νυκτὸς] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 13. deeſt. ib. εἴπωσι] Cant. ἐροῦσι. ib. ἠγέρθη] Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ὅτι ἠγέρθη. v. 65. δὲ] Gon. Mont. deeſt. ib. κουστωδίαν] Cant. φύλακας, in Lat. *cuſtodes*. Sed corrigitur κουστωδίαν. v. 66. λίθον] Gon. τάφον. ib. τῆς κουστωδίας] Cant. primo τῶν φυλάκων, ſed corrigitur ut prius. March. Veleſ. τῆς κουστωδίας.

CAP. XXVIII.

V. 1. σαββάτων] March. Veleſ. σαββάτου. v. 2. ἄγγελος uſq; ad προσελθὼν] Gon. deſunt. ib. ἀπὸ τῆς θύρας] Cant. March. Veleſ. deſunt. Lin. Nov. 1. Mont. Bodl. 1. Steph. 5. 6. 8. 9. ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ μνημείου. v. 4. ἐγένοντο] Cant. ἐγενήθησαν. ib. ὡσεὶ] Cant. ὡς, ut v. 3. v. 5. δὲ] Gon. deeſt. v. 6. εἶπε] Steph. 14. εἶπεν ὑμῖν. v. 7. ἀπὸ τῶν νεκρῶν] Cant. March. Veleſ. deſunt. ib. ἰδοὺ] Cant. deeſt. ib. προάγει] Bodl. 1. Magd. Lin. Nov. 1. προάξει. v. 8. Καὶ] Gon. deeſt. v. 9. Ὡς δὲ uſque ad ϗ ἰδοὺ] Cant. Gon. deſunt. ib. τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ] Bodl. 1. deſunt. ib. αὐτοῦ] Cant. ponit poſt πόδας. v. 10. ἀδελφοῖς] Comp. μαθηταῖς. ib. ὄψονται] Cant. ὄψεσθε, in Lat. *videbitis*. v. 12. ἀργύρια ἱκανὰ] Cant. Steph. 2. March. Veleſ. ἀργύριον ἱκανόν. v. 15. μέχρι τῆς σήμερον] Cant. ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας. v. 17. αὐτῷ] Cant. deeſt. Bodl. 1. αὐτόν. v. 18. οὐρανῷ] Cant. οὐρανοῖς. v. 19. πορευθέντες] Cant. πορεύεσθε. ib. οὖν] Cant. νῦν. Gon. Mont. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Comp. Steph. omn. deeſt. v. 20. εἰμι] Cant. ponit ante μεθ'. ib. ἀμὴν] Cant. deeſt.

Ad finem Goog. habentur hæc. ἐξεδόθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦτο μετὰ χρόνους ὀκτὼ τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναλήψεως.

EVANGELIUM ſecundum MARCUM.

CAP. I.

VErſ. 2. ἐν τοῖς Προφήταις] Cant. Mont. Steph. 2. 8. March. Veleſ. ἐν Ἡσαΐᾳ τῷ Προφήτῃ. ib. ἐγὼ … ἔμπροσθέν μου] Cant. deſunt. v. 3. αὐτοῦ] Cant. τοῦ θεοῦ ἡμῶν, in Lat. *Dei noſtri*. v. 4. βαπτίζων] Cant. ponit poſt ἐρήμῳ. v. 5. πάντες] March. Veleſ. Steph. 8. ponunt poſt Ἱεροσολυμῖται, ut & Cant. ib. ποταμῷ] Cant. deeſt. v. 6. τρίχας] Cant. δέρριν, ſed in Lat. *pilos cameli*. ib. ϗ ζώνην δερματίνην περὶ τὴν ὀσφὺν αὐτοῦ] Cant. deſunt. Gr. & Lat. v. 7. ϗ ἐκήρυσσε &c.] Cant. ϗ ἔλεγεν αὐτοῖς, Ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι, ἔρχεται δὲ ὀπίσω μου ὁ ἰσχυρότερός μου, οὗ οὐκ εἰμὶ ἱκανὸς λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ, ϗ αὐτός. ib. τῶν ὑποδημάτων] Steph. 8. 5. τοῦ ὑποδήματος. v. 8. ἐβάπτισα] Steph. 2. βαπτίζω. ib. ἐν ὕδατι] Bodl. 1. Lin. Nov. 1. deeſt. ib. ἁγίῳ] Lin. Nov. 1. ἁγίῳ ϗ πυρί. v. 9. ὑπὸ Ἰωάννου] Lin. deſunt. Cant. ponit poſt Ἰορδάνην. v. 10. εὐθέως] Cant. deeſt. ib. ἀπὸ] Cant. ἐκ. ib. σχιζομένους] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. ἠνοιγμένους. ib. πνεῦμα] Mont. πνεῦμα τοῦ θεοῦ. March. Veleſ. πνεῦμα ἅγιον. ib. ὡσεὶ … ἐπ'] Cant. ὡς … εἰς. ib. ἐπ'] March. Veleſ. ϗ μένον ἐπ'. v. 11. ἐγένετο] Cant. deeſt. ib. ᾧ] Cant. March. Veleſ. Steph. 3. 4. 8. σοί. v. 12. πνεῦμα] Cant. Steph. 2. πνεῦμα τὸ ἅγιον. ib. ἐκβάλλει] March. Veleſ. ἐξέβαλεν. v. 13. ἐκεῖ] Cant. deeſt. ib. ἐν τῇ ἐρήμῳ] Steph. 3. deſunt. ib. πειραζόμενος] Cant. ϗ πειραζόμενος. March. Veleſ. Steph. 8. ϗ νύκτας τεσσεράκοντα, πειραζόμενος. v. 14. Μετὰ δὲ] Cant. Καὶ μετά. v. 15. Καὶ] Cant. deeſt. v. 16. Περιπατῶν δὲ] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 3. ϗ παράγων. ib. τοῦ Σίμωνος] Bib. Wech. in Cod. quibuſdam deeſt. ib. βάλλοντας] Cant. Steph. 2. 4. 8. ἀμφιβάλλοντας. ib. ἀμφίβληστρον] Steph. 8. March. Veleſ. ἀμφίβληστρα. Cant. τὰ δίκτυα. v. 17. ὁ Ἰησοῦς] Gon. deeſt. v. 18. αὐτῶν] Cant. αὐτῶν πάντα. v. 19. ἐκεῖθεν] Cant. deeſt. ib. ὀλίγον] Magd. Nov. 1. deeſt. ib. δίκτυα] Mont. Steph. 2. 3. δίκτυα αὐτῶν. v. 20. ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ] Cant. Steph. 2. ἠκολούθησαν αὐτῷ. v. 21. εἰσπορεύονται] Cant. εἰσεπορεύοντο. Mont. διεπορεύοντο. Steph. 5. εἰσπορεύεται. ib. ἐδίδασκε] Cant. ἐδίδασκεν αὐτούς. v. 22. ἦν] Steph. πάντες ἦν. ib. ϗ οὐχ] ϗ deeſt in Cant. ib. αὐτοὺς] Magd. deeſt. ib. γραμματεῖς] Mont. γραμματεῖς αὐτῶν. v. 23. αὐτῶν] Cant. deeſt. v. 24. ἔα] Cant. deeſt. ib. οἶδά σε] Steph. 8. οἴδαμέν σε. v. 25. ὁ Ἰησοῦς] Cant. deeſt. ib. ἐξ αὐτοῦ] ἐκ τοῦ ἀνθρώπου πνεῦμα ἀκάθαρτον ϗ ἐξῆλθε τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον, in Lat. *exi de homine ſpiritus immunde: & exiit ſpiritus immundus*. March. Veleſ. ἐκ τοῦ ἀνθρώπου. v. 26. σπαράξαν … κράξαν] Cant. σπαράξας … κράξας. ib. τὸ πνεῦμα τὸ ἀκάθαρτον] Cant. deſunt. ib. ἐξ] Cant. ἀπ'. v. 27. αὐτοὺς] Gon. Cant. Mont. Em. Goog. Magd. Bodl. 1. Steph. 6. March. Veleſ. ἑαυτούς. ib. τί ὅτι τοῦτο] Cant. deſunt. ib. ἡ καινὴ αὕτη] Cant. ἐκείνη ἡ καινὴ αὕτη ἡ ἐξουσία. ib. κατ' ἐξουσίαν] Cant. deſunt; ut & in Magd. v. 28. Ἐξῆλθε δὲ] Cant. Καὶ ἐξῆλθε. ib. περίχωρον] March. Veleſ. χώραν. v. 29. Καὶ &c.] Cant. Ἐξελθὼν δὲ ἐκ τῆς συναγωγῆς, ἦλθεν. ib. ἐξελθόντες ἦλθον] Steph. 2. 5. ἐξελθὼν ἦλθε. v. 30. Ἡ δὲ &c.] Cant. Κατέκειτο δὲ ἡ πενθερὰ Σίμωνος πυρέσσουσα. v. 31. προσελθὼν] Cant. προσελθὼν ἐκτείνας τὴν χεῖρα κρατήσας, in Lat. *extendens manum adprehenſam*. Sed poſtea omittuntur κρατήσας τῆς χειρός. ib. εὐθέως] Cant. ponit ante ἀφῆκεν. ib. διηκόνει] Mont. ἠγέρθη ϗ διηκόνει. v. 32. ἔφερον] Cant. ἐφέροσαν. Lin. φέρουσι. v. 33. θύραν] Cant. Steph. 2. θύραν αὐτοῦ. v. 34. πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις] Cant. tantum αὐτούς. ib. ϗ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλε] Cant. ϗ τοὺς δαιμόνια ἔχοντας ἐξέβαλεν αὐτὰ ἀπ' αὐτῶν, in Lat. *& qui dæmonia habebant ejiciebat illa ab eis*. Mont. ϗ δαίμονας πολλοὺς ἐξέβαλε. ib. τὰ δαιμόνια] Cant. αὐτά. ib. αὐτὸν] Bodl. 1. Goog. ut & Steph. 5.6. 8. 9. αὐτὸν Χριστὸν εἶναι. Mont. Cant. addunt αὐτὸν, ϗ ἐθεράπευσε πολλοὺς κακῶς ἔχοντας ποικίλαις νόσοις, ϗ δαιμόνια πολλὰ ἐξέβαλεν. v. 35. ἔννυχον] Cant. Steph. 6. 8. 12. ἔννυχα. ib. ἀναστὰς] Cant. deeſt. ib. ἐξῆλθε] Lin. ἐξῆλθεν εἰς ἔρημον τόπον. ib. εἰς] Steph. 2. 3. Comp. ὁ Ἰησοῦς εἰς. v. 36. κατεδίωξαν] March. Veleſ. Bib. Wech. al. κατεδίωξεν. ib. ὁ Σίμων] Cant. τότε Σίμων, in Lat. *tunc Simon*. v. 37. εὑρόντες] Cant. ὅτε εὗρον. ib. λέγουσιν] March. Veleſ. ἔλεγον. v. 38. ἄγωμεν] Bib. Wech. al. ἄγωμεν ἀλλαχοῦ. ib. εἰς τὰς &c.] Cant. Steph. 2. March. Veleſ. εἰς τὰς ἐγγὺς κώμας, ϗ εἰς τὰς πόλεις. ib. ἐξελήλυθα] March. Veleſ. Goog. Steph. 3. Lin. Nov. 1. ἐλήλυθα. v. 39. κηρύσσων] Nov. 1. Lin. διδάσκων. ib. ἐν ταῖς συναγωγαῖς] Cant. εἰς τὰς συναγωγάς. v. 40. παρακαλῶν] Cant. ἐρωτῶν. ib. ϗ γονυπετῶν αὐτὸν] Cant. deſunt: & in Mont. αὐτὸν deeſt. ib. αὐτῷ] Cant. deeſt. ib. ὅτι] Cant. deeſt. Steph. 8. κύριε. v. 41. Ὁ δὲ Ἰησοῦς σπλαγχνισθεὶς] Cant. Καὶ ὀργισθεὶς, in Lat. *& iratus*. ib. χεῖρα] Cant. χεῖρα αὐτοῦ. v. 42. εἰπόντος αὐτοῦ] Cant. Steph. 2. 8. deſunt. v. 44. μηδὲν] Cant. Mont. Bodl. 1. Steph. Comp. deeſt. ib. ἱερεῖ] March. Veleſ. ἀρχιερεῖ. v. 45. πολλὰ] March. Veleſ. deeſt. ib. αὐτὸν δύνασθαι] Cant. deſunt. ib. ἤρχοντο] March. Veleſ. συνήρχοντο.

CAP. II.

V. 1. πάλιν εἰσῆλθεν] Cant. εἰσελθὼν πάλιν. Gon. εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς πάλιν. Em. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. εἰσῆλθε πάλιν. ib. ἡμερῶν] March. Veleſ. ἡμερῶν ὀκτώ. ib. εἰς οἶκον] Cant. Steph. 8. ἐν οἴκῳ. Mont. ἐκεῖ εἰς οἶκον. v. 2. μηκέτι χωρεῖν] Em. μὴ συγχωρεῖν. ib. αὐτοῖς τὸν] Cant. πρὸς αὐτούς. ib. ϗ ἐλάλει αὐτοῖς τὸν λόγον] Em. deſunt. v. 4. προσεγγίσαι] Steph. 8. προσενέγκαι. ib. διὰ τὸν ὄχλον] Cant. ἀπὸ τοῦ ὄχλου. ib. ἦν] Cant. ἦν ὁ Ἰησοῦς. ib. ἐξορύξαντες] Cant. deeſt. ib. ἐφ' &c.] Cant. ὅπου ἦν κατακείμενος, in Lat. *quo erat jacens*. v. 5. σοὶ αἱ ἁμαρτίαι σου] Cant. σου αἱ ἁμαρτίαι, ſed in Lat. *tibi peccata tua*. v. 6. αὐτῶν] Cant. αὐτῶν λέγοντες. v. 7. οὗτος] Gon. deeſt. ib. οὕτως] Mont. deeſt. ib. λαλεῖ βλασφημίας] Cant. March. Veleſ. λαλεῖ; βλασφημεῖ in Cant. Lat. *blaſphemat*. ib. εἷς] Cant. deeſt. v. 8. εὐθέως] Cant. Em. deeſt. ib. αὐτοῦ] Cant. deeſt. ib. οὕτως] Gon. Mont. Em. Goog. Magd. Bodl. 1. Comp. Steph. omn. οὕτως αὐτοί. v. 9. ἀφέωνταί σοι] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. 3. 6. 7. 8. 9. Em. ἀφέωνταί σου. Cant. ἔγειρε, ἆρον τὸν κράββατόν σου εἰς τὸν οἶκόν σου, ἢ εἰπεῖν, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι. v. 10. ἀφιέναι] Cant. Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Goog. ponunt poſt γῆς. v. 11. σοὶ λέγω] Mont. deſunt. ib. ἔγειραι ϗ] Cant. Mont. ἔγειρε. v. 12. κράββατον] Mont. κράββατον αὐτοῦ. ib. λέγοντας] Cant. ϗ λέγειν. v. 13. πάλιν] Cant. deeſt. v. 14. παράγων] Gon. παράγων ὁ Ἰησοῦς ita & Magd. ib. Λευΐν] Cant. Ἰάκωβον, in Lat. *Jacobum*. ib. καθήμενον] Gon. deeſt. v. 15. ἐν τῷ κατακεῖσθαι αὐτὸν] Cant. κατακειμένων αὐτῶν. ib. ϗ] Cant. deeſt. ib. ϗ ἠκολούθησαν] Cant. οἳ ϗ ἠκολούθησαν. March. Veleſ. οἳ ϗ ἠκολούθουν. Steph. 8. ϗ ἠκολούθουν. v. 16. ἰδόντες αὐτὸν ἐσθίοντα] Cant. ϗ εἶδον ὅτι ἤσθιεν. ib. τελωνῶν … ἁμαρτωλῶν bis] Cant. utrobique, ἁμαρτωλῶν … τελωνῶν. ib. ἔλεγον] Cant. ϗ ἔλεγον. ib. τί ὅτι] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. διατί. ib. ϗ πίνει] Cant. deſunt. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. March. Veleſ. Steph. 8. ϗ πίνει ὁ διδάσκαλος ὑμῶν. v. 17. αὐτοῖς] Cant. deeſt. ib. οὐκ ἦλθον] Magd. ϗ οὐκ ἦλθον. Steph. 8. οὐ γὰρ ἦλθον. ib. εἰς μετάνοιαν] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 8. deſunt. v. 18. τῶν Φαρισαίων] Cant. Mont. Φαρισαῖοι. ib. ὁ Ἰησοῦς] Cant. deeſt. v. 19. Ὅσον uſque ad finem verſus] Cant. deſunt. v. 20. ἐκείναις ταῖς ἡμέραις] Cant. Mont. ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. v. 21. Καὶ] Cant. Mont. Steph. 4. 5. 6. 8. 9. deeſt. ib. ἐπιρράπτει] Cant. ἐπισυρράπτει. ib. ἱματίῳ παλαιῷ] Cant. Steph. 2. 8. ἱμάτιον παλαιόν. ib. αὐτοῦ] Cant. deeſt. Mont. ἀπ' αὐτοῦ. ib. τοῦ] Cant. ἀπὸ τοῦ. v. 22. ῥήσσει] Cant. ῥήξει. ib. ὁ νέος … ἐκχεῖται] Cant. deſunt. ib. ἀλλὰ uſque ad finem verſus] Cant. deſunt. v. 23. παραπορεύεσθαι &c.] Cant. Steph. 2. πάλιν αὐτὸν ἐν τοῖς σάββασι διαπορεύεσθαι. Bib. Wech. al. ἐν τῷ παραπορεύεσθαι &c. ib. αὐτοῦ ὁδὸν ποιεῖν] Cant. deſunt. ib. τίλλοντες] Cant. τίλλειν. v. 24. Καὶ οἱ] Cant. οἱ δέ. ib. ποιοῦσιν] Cant. Mont. March. Veleſ. Steph. 2. ποιοῦσιν οἱ μαθηταί σου. ib. αὐτῷ] Cant. deeſt. ib. ἐν] Cant. Mont. Lin. Nov. 1. deeſt. ib. ἔξεστι] Cant. ἔξεστιν αὐτοῖς. Mont. ἔξεστι ποιεῖν. v. 25. Καὶ αὐτὸς ἔλεγεν] Cant. Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπε. ib. αὐτοῦ] Cant. αὐτοῦ ὄντες. v. 26. πῶς] Cant. deeſt. ib. ἐπὶ Ἀβιάθαρ τοῦ ἀρχιερέως] Cant. deſunt. ib. προθέσεως] Cant. προθέσεως. ib. ἔδωκε &c.] Cant. ἔδωκε τοῖς μετ' αὐτοῦ οὖσι, & ponit ante οὓς οὐκ. v. 27.] Hic verſus deeſt in Cant. v. 28. Ὥστε] Cant. Λέγω δὲ ὑμῖν.

CAP. III.

V. 1. ἐξηραμμένην] Cant. ξηράν. v. 2. παρετήρουν αὐτὸν εἰ] Cant. παρετηροῦντο αὐτὸν εἰ ἐν. ib. αὐτὸν] Cant. deeſt. v. 3. τῷ ἀνθρώπῳ] Mont. deeſt. ib. ἐξηραμμένην] Steph. 2. 8. ξηράν. Cant. ponit poſt χεῖρα. ib. ἔγειραι εἰς τὸ μέσον] Cant. ἔγειρε ϗ στῆθι ἐν μέσῳ. v. 4. λέγει αὐτοῖς] Cant. εἶπε πρὸς αὐτούς· τί. Steph. 5. λέγει αὐτοῖς· τί. cum interrogatione poſt σάββασι. ib. τοῖς] Cant. ἐν τοῖς. ib. ἀγαθοποιῆσαι … σῶσαι] Cant. τί ἀγαθὸν ποιῆσαι … σῶσαι μᾶλλον. v. 5. πωρώσει] Cant. νεκρώσει. ib. σου] Gon. deeſt. ib. αὐτοῦ] Cant. αὐτοῦ εὐθέως. March. Veleſ. αὐτῷ. ib. ὑγιὴς ὡς ἡ ἄλλη] Cant. March. Veleſ. deſunt. v. 6. Καὶ ἐξελθόντες] Cant. March. Veleſ. Ἐξελθόντες δέ. ib. εὐθέως] Cant. deeſt. ib. ἐποίουν] Cant. ποιοῦντες, in Lat. *faciebant*. v. 7. Καὶ ὁ] Cant. Ὁ δέ. ib. ἀνεχώρησε … αὐτοῦ πρὸς] Cant. αὐτοῦ ἀνεχώρησεν εἰς. ib. πολὺ πλῆθος] Steph. 2. March. Veleſ. πολὺς ὄχλος. ib. ἠκολούθησαν αὐτῷ] Cant. deſunt. March. Veleſ. Steph. 4. 8. Comp. ἠκολούθησεν αὐτῷ: & March. Veleſ. ponit poſt Ἰουδαίας. In Gon. Mont. Goog. deeſt αὐτῷ. v. 8. ἀπὸ τῆς … Τύρον ϗ Σιδῶνα … ὅσα … ἦλθον] Cant. τῆς … Τύρου, ϗ οἱ περὶ Σιδῶνος … ἃ … ἦλθαν. ib. πλῆθος] Gon. ϗ πλῆθος. v. 9. αὐτὸν] Cant. αὐτὸν πολλοί. v. 10. αὐτῷ] Cant. ἐν αὐτῷ. v. 11. ὅταν] Cant. ὅταν οὖν. ib. προσέπιπτεν … ἔκραζε, λέγοντα] Cant. Mont. προσέπιπτον … ἔκραζον λέγοντες. ib. ἔκραζε] Nov. 1. ἐκραύγαζε. ib. ὅτι] Cant. deeſt. ib. ὁ υἱὸς] Steph. 4. ὁ ἅγιος υἱός. v. 13. ἀπῆλθον] Cant. ἦλθον. v. 14. Καὶ uſque ad ϗ ἵνα] Gon. deſunt. ib. δώδεκα] Bib. Wech. in quibuſdam additur, οὓς ϗ Ἀποστόλους ὠνόμασεν. ib. κηρύσσειν] Cant. κηρύσσειν τὸ Εὐαγγέλιον. v. 15. ἔχειν] Cant. March. Veleſ. ϗ ἔδωκεν αὐτοῖς. v. 17. τοῦ Ἰακώβου] Gon. Mont. αὐτοῦ. v. 18. Ματθαῖον] Mont. Ματθαῖον τὸν τελώνην. ib. Θαδδαῖον] Cant. Steph. 2. Λεββαῖον. ib. Κανανίτην] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. Κανανaῖον. v. 19. Ἰούδαν Ἰσκαριώτην] Cant. Ἰούδας Σκαριώθης, in Lat. *Judas Scariotes*. ib. ἔρχονται] Cant. Bodl. 1. εἰσέρχονται. v. 20. ὄχλος] Mont. ὄχλος πολύς. ib. μὴ] Steph. 6. μηκέτι. ib. αὐτοὺς] Cant. deeſt. ib. ἄρτον] Cant. ἄρτους. v. 21. ἀκούσαντες οἱ παρ'] Cant. ὅτι ἤκουσαν περί. Mont. ἀκούσαντες οἱ περί. ib. αὐτοῦ] Cant. αὐτοῦ οἱ γραμματεῖς ϗ οἱ λοιποί. v. 22. ὅτι] Cant. deeſt. v. 23. αὐτοῖς] Cant. deeſt. ib. ἔλεγεν] Cant. ἔλεγεν ὁ κύριος Ἰησοῦς. v. 25.] Hic verſus deeſt in Gon. & Bodl. 1. ib. σταθῆναι] Cant. στῆναι, & ponit poſt ἐκείνη. v. 26. εἰ] Cant. ἐάν. ib. ἔστη &c.] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Magd. Mont. ἀνέστη. Cant. σατανᾶν ἐκβάλλει, μεμέρισται ἐφ' ἑαυτόν. v. 27. δύναται] March. Veleſ. δυνήσεται. ib. σταθῆναι] Cant. σταθῆναι ἡ βασιλεία αὐτοῦ. ib. οὐ δύναται οὐδεὶς] Cant. Mont. Gon. Em. Goog. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. οὐδεὶς δύναται. Steph. 8. ἀλλ' οὐδεὶς δύναται. ib. αὐτοῦ] Cant. deeſt. ib. τὴν οἰκίαν] Mont. τὰ σκεύη. ib. διαρπάσαι] Cant. διαρπάζει, in Lat. *diripiet*. Mont. Gon. Goog. Steph. 3. 5. 7. 12. Comp. διαρπάσῃ. v. 28. τὰ ἁμαρτήματα] Cant. ponit poſt ἀνθρώπων. v. 29. Ὃς δ' ἂν] Cant. Ἂν δέ τις, in Lat. *Si quis autem*. ib. εἰς] Cant. deeſt. ib. ἔχει] March. Veleſ. ἕξει. ib. εἰς τὸν αἰῶνα] Cant. deſunt. ib. ἐστιν] Cant. March. Veleſ. ἔσται. ib. κρίσεως] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. ἁμαρτίας. Mont. κολάσεως. v. 30. ἔχει] Cant. ἔχειν, in Lat. *habere*. v. 31. Ἔρχονται] Cant. Καὶ ἔρχεται. Mont. ἔρχονται οὖν. ib. ἀπέστειλαν] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ἀπήγγειλαν. ib. φωνοῦντες αὐτὸν uſque ad εἶπον] Magd. deſunt. v. 32. ὄχλος περὶ αὐτὸν] Cant. πρὸς τὸν ὄχλον. Hic verſus deeſt in Gon. ib. ϗ αἱ ἀδελφαί σου] Bib. Wech. in quibuſdam deſunt. v. 33. ἀπεκρίθη … λέγων] Mont. ἀποκριθεὶς λέγει. ib. μου] Mont. deeſt. ib. ἢ] Mont. Bodl. 1. Steph. 4. 8. καί. ib. μου] Cant. deeſt. v. 34. κύκλῳ &c.] Cant. τοὺς κύκλῳ καθημένους, in Lat. *qui in circuitu ejus ſedebant*. ib. κύκλῳ] Mont. deeſt. ib. λέγει] Cant. εἶπεν. ib. ἴδε] Cant. Mont. Lin. Nov. 1. ἰδού. v. 35. μου, ϗ μήτηρ] Cant. ϗ μήτηρ μου. Mont. Gon. Em. Goog. Bodl. 1. Lin. Nov. 1. μου, ϗ μήτηρ μου.

CAP. IV.

V. 1. παρὰ] Cant. πρός. ib. ἐν τῇ θαλάσσῃ] Cant. πέραν τῆς θαλάσσης. ib. πρὸς τὴν θάλασσαν] Cant. πέραν τῆς θαλάσσης. Gon. ἐν τῇ θαλάσσῃ. ib. ἐπὶ τῆς γῆς] Cant. deſunt. Em. ἐπὶ τὴν γῆν. v. 2. πολλὰ] Cant. πολλαῖς. v. 3. τοῦ σπεῖραι] Cant. deeſt. v. 4. ἐγένετο] Cant. deeſt. ib. ἦλθε] Cant. ἦλθαν. ib. τοῦ οὐρανοῦ] Gon. Mont. Em. Goog. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. 3. 4. 6. 7. deeſt. ib. κατέφαγεν] Cant. κατέφαγαν. v. 5. ἄλλο δὲ] Cant. Καὶ ἄλλα. ib. ἔπεσεν] Cant. ἔπεσαν. ib. τὸ πετρῶδες ὅπου] Cant. τὰ πετρώδη, ϗ ὅπου. ib. βάθος] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. βάθους. ib. γῆς] Cant. τὴν γῆν, in Lat. *altitudinem terræ*. v. 6. Ἡλίου δὲ ἀνατείλαντος] Cant. ϗ ὅτε ἀνέτειλεν ὁ Ἥλιος. ib. ἐκαυματίσθη … ἐξηράνθη] Cant. ἐκαυματίσθησαν … ἐξηράνθησαν. v. 7. συνέπνιξαν] Cant. ἀπέπνιξαν. v. 8. εἰς] Cant. ἐπί. ib. αὐξάνοντα] Cant. αὐξανόμενον. ib. ἔφερεν] Cant. φέρει, in Lat. *adferet*. ib. ἓν ter] Comp. Steph. omn. ἐν ter. ib. τριάκοντα … ἑξήκοντα … ἑκατὸν] March. Veleſ. τριακοστὸν … ἑξηκοστὸν … ἑκατοστόν. v. 9. αὐτοῖς] Cant. Gon. Mont. Em. Goog. deeſt. ib. ὁ ἔχων] Cant. ὃς ἔχει. ib. ἀκουέτω] Cant. ἀκουέτω, ϗ ὁ συνιὼν συνιέτω. v. 10. Ὅτε δὲ] Cant. Καὶ ὅτε. ib. ἠρώτησαν] Cant. ἐπηρώτων. ib. σὺν] Cant. μαθηταὶ αὐτοῦ. ib. σὺν τοῖς δώδεκα] Cant. deſunt. ib. τὴν παραβολὴν] Cant. τίς ἡ παραβολὴ αὕτη, in Lat. *quæ eſſet parabola iſta*. v. 11. γίνεται] Cant. Em. λέγεται. v. 12. ἀφεθῇ] Cant. ἀφεθήσομαι, in Lat. *dimittam*. v. 13. πάσας] Gon. deeſt. v. 15. ὅπου] Cant. Steph. 2. οἷς. ib. αἴρει] Cant. ἀφαιρεῖ. v. 16. ὁμοίως … εὐθέως] Cant. deſunt. v. 17. ἢ] Cant. καί. ib. σκανδαλίζονται] Cant. σκανδαλισθήσονται. v. 18. οὗτοί εἰσιν] Cant. March. Veleſ. Steph. 8. ἄλλοι εἰσίν. Gon. Mont. Em. Goog. deſunt. Bodl. 1. Lin. Nov. 1. Magd. οὗτοί εἰσιν οἱ εἰς τὰς ἀκάνθας σπειρόμενοι. ib. οὗτοι poſterius] Deeſt in Steph. 4. 5. 7. 9. v. 19. τοῦ αἰῶνος τούτου] Cant. τοῦ βίου. ib. ἡ ἀπάτη τοῦ πλούτου] Cant. ἀπάται τοῦ κόσμου, in Lat. *errores mundi*. ib. ϗ αἱ περὶ τὰ λοιπὰ ἐπιθυμίαι] Cant. deſunt. ib. ἄκαρπος γίνεται] Cant. ἄκαρποι γίνονται. v. 21. ἔρχεται] Cant. Steph. 2. ἅπτεται. Bib. Wech. al. καίεται. v. 22. τι κρυπτὸν ὃ ἐὰν] Cant. κρυπτὸν ἀλλ' ἵνα. in Gon. Mont. Goog. τι deeſt. v. 23. Εἴ τις ἔχει] Magd. ὁ ἔχων. v. 24. ἐν ᾧ uſque ad ϗ] Bib. Wech. in quibuſdam vet. ponuntur ad finem verſus ſeq. ubi & repetuntur τοῖς ἀκούουσιν, ϗ προστεθήσεται ὑμῖν. ib. μετρηθήσεται] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. 5. 9. ἀντιμετρηθήσεται. ib. ϗ προστεθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν] Cant. Steph. 2. deſunt: in March. Veleſ. deeſt τοῖς ἀκούουσιν. v. 25. δοθήσεται] Cant. προστεθήσεται. v. 26. ἐὰν] Cant. deeſt. ib. ἄνθρωπος] Bodl. 1. Em. deeſt. v. 27. ἐγείρεται] Cant. ἠγέρθη. v. 28. Αὐτομάτη γὰρ] Cant. Ὅτι αὐτομάτη, in Lat. *quoniam ultro*. ib. στάχυν] Cant. στάχυας, in Lat. *ſpicam*. ib. πλήρη σῖτον] Cant. πλήρης ὁ σῖτος. v. 29. Ὅταν δὲ] Cant. Καὶ ὅταν. v. 30. τίνι] Steph. 6. 8. πῶς. ib. ὁμοιώσωμεν] Lin. ὁμοιώσω. Steph. 4. ὁμοιώσομεν. ib. ποίᾳ] Steph. 6. 8. τίνι. v. 31. Ὡς] Cant. Ὁμοία ἐστί. ib. τῶν ἐπὶ] Cant. ἃ εἰσιν ἐπί. ib. κόκκῳ] Steph. 2. 5. 6. 7. 8. Gon. Mont. Goog. Comp. κόκκον. v. 32. Καὶ ὅταν σπαρῇ, ἀναβαίνει] Cant. deſunt. ib. μείζων] Cant. ponit ante πάντων. v. 33. πολλαῖς] Gon. deeſt. ib. αὐτοῖς] Cant. deeſt. v. 34. αὐτοῖς] Steph. 6. αὐτοῖς τὸν λόγον. ib. πάντα] Cant. αὐτάς. v. 35. ὀψίας γενομένης] Lin. Nov. 1. deſunt. ib. πέραν] March. Veleſ. ἐναντίον. v. 36. ἀφέντες] Cant. ἀφίουσι. ib. πλοιάρια] Cant. March. Veleſ. Steph. 6. 9. πλοῖα. ib. ἦν] Cant. πολλὰ ἦσαν. ib. αὐτοῦ] Mont. αὐτῷ. v. 37. γίνεται] Cant. ἐγένετο. ib. τὰ δὲ] Cant. ϗ τά. ib. αὐτὸ] Cant. deeſt. ib. γεμίζεσθαι] Cant. γεμίζεσθαι τὸ πλοῖον. Steph. 6. βυθίζεσθαι. v. 38. ἐπὶ τῇ] Cant. Mont. Steph. 8. ἐν τῇ. ib. διεγείρουσιν … ϗ] Cant. διεγείραντες. v. 39. τῇ θαλάσσῃ] Cant. ponit poſt ἀνέμῳ. ib. πεφίμωσο] Cant. ϗ πεφιμώθητι. v. 40. οὕτω] Cant. Steph. 2. 8. deeſt. ib. πῶς οὐκ] Cant. Steph. 2. 8. March. Veleſ. οὔπω. v. 41. ὁ ἄνεμος &c.] Cant. ἡ θάλασσα ϗ οἱ ἄνεμοι. ib. αὐτῷ] Cant. deeſt.

CAP. V.

V. 1. ἦλθον] Steph. 8. 9. ἦλθεν. ib. τῆς θαλάσσης] Cant. deeſt. ib. Γαδαρηνῶν] Cant. Γερασηνῶν, in Lat. *Geraſenorum*. March. Veleſ. Steph. 8. 9. Γεργεσηνῶν. Steph. 2. Γερασηνῶν. v. 2. ἐξελθόντι αὐτῷ] Cant. Steph. 2. ἐξελθόντων αὐτῶν. Steph. 6. 8. ἐξελθόντος αὐτοῦ. ib. ἄνθρωπος] Cant. ponit ante ἐκ. v. 3. κατοίκησιν] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. οἴκησιν. ib. μνημείοις] Gon. Mont. Em. Gog. Lin. Nov. 1. Comp. Steph. omn. μνήμασι. ib. οὐδεὶς] Cant. Steph. 8. οὐκέτι οὐδείς. v. 4. Διὰ uſque ad ὑπ'] Cant. Ὅτι πολλάκις αὐτὸν δεδεμένον πέδαις ϗ ἁλύσεσιν ἐν αἷς ἔδησαν διεσπακέναι. ib. συντετρίφθαι]

Cant. συντετριφέναι. ib. οὐδεὶς αὐτὸν ἴσχυε] Cant. μηδένα αὐτὸν ἰσχύειν. v. 5. Καὶ διαπαντὸς] Cant. desunt. ib. μνήμασι] Cant. μνημείοις. v. 6. ἀπὸ] Mont. deest. v. 8. αὐτῷ] Cant. αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. v. 9. ὄνομα] Cant. ὄνομά ἐστιν. ib. λέγων] Cant. deest. ib. Λεγεὼν ὄνομά μοι] Cant. ἐστί μοι ὄνομα Λεγεών. v. 11. τὰ ὄρη] Cant. Gon. Mont. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. March. Velef. Comp. Steph. omn. τῷ ὄρει. ib. μεγάλη] Cant. deest. v. 12. βοσκομένη] Steph. 8. βοσκομένων. ib. παρεκάλεσαν] Cant. Mont. March. Velef. Steph. 3. παρεκάλουν. ib. πάντες] Cant. March. Velef. Steph. 3. 8. 9. deest. ib. οἱ δαίμονες λέγοντες] Cant. τὰ δαιμόνια εἰπόντα. ib. εἰσέλθωμεν] Cant. ἀπέλθωμεν. v. 14. Καὶ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς εὐθέως ὁ Ἰησοῦς] Cant. ϗ εὐθέως ΚύριΘ- Ἰησοῦς ἔπεμψεν αὐτοὺς εἰς τοὺς χοίρους. Gon. Καὶ ἔπεμψεν αὐτοὺς &c. ib. ἦσαν δὲ] Cant. desunt. v. 14. τοὺς χοίρους] Cant. Steph. omn. αὐτούς. ib. ἀνήγγειλαν] Cant. Gon. Mont. ἀπήγγειλαν. v. 15. τὸν δαιμονιζόμενον] Cant. αὐτὸν τὸν δαιμονιζόμενον. ib. ϗ] Cant. Magd. deest. ib. τὸν ἐσχηκότα τὸν Λεγεῶνα] Cant. March. Velef. Bib. Wech. cod. vetustiss. desunt. v. 16. Καὶ διηγήσαντο] Cant. Gon. Em. Goog. Magd. Bib. Wech. al. Διηγήσαντο δέ. In Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Καὶ deest. ib. τῷ] Cant. αὐτῷ τῷ. v. 17. ἤρξαντο παρακαλεῖν] Cant. παρεκάλουν. ib. ἀπελθεῖν] Cant. ἵνα ἀπέλθῃ. v. 18. ἐμβάντΘ-] Cant. March. Velef. Steph. 3. 6. 8. ἐμβαίνοντΘ-. ib. παρεκάλει] Cant. ἤρξατο παρακαλεῖν. v. 19. Ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκ] Cant. Καὶ οὐκ. ib. ἀλλὰ λέγει ''' ἀνάγγειλον ''' ὁ ΚύριΘ-] Cant. ϗ εἶπεν ''' διάγγειλον ''' ὁ Θεός. ib. ϗ] Cant. ὅτι. v. 21. ἐν τῷ πλοίῳ] Cant. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. desunt. ib. πάλιν] Cant. deest. ib. συνήχθη] Cant. πάλιν συνήχθη. ib. ἐπ'] Cant. πρός. ib. ϗ ἦν] Cant. desunt. v. 22. ἰδοὺ] Cant. deest. ib. εἷς] Cant. τις. ib. ὄνομα ἸάειρΘ-, ϗ ἰδὼν αὐτὸν] Cant. desunt. ib. πίπτει] Cant. ϗ προσέπεσεν. v. 23. Καὶ usque ad τὸ] Cant. Παρακαλῶν αὐτὸν ϗ λέγων. ib. ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς αὐτῇ τὰς χεῖρας] Cant. ἐλθὲ, ἅψαι αὐτῆς ἐκ τῶν χειρῶν σου, in Lat. *veni, tange eam de manibus tuis.* March. Velef. ἐλθὲ, ἐπίθες αὐτῇ τὴν χεῖρά σου. Steph. 2. ἐλθὲ, ἵνα ἐλθὼν &c. ib. ζήσεται] Cant. Steph. 2. ζήσῃ. v. 24. ἀπῆλθεν] Cant. ὑπῆγεν. v. 26. παρ'] Cant. deest. ib. εἰς ''' ἐλθοῦσα] Cant. ἐπί. v. 27. ἐν τῷ ὄχλῳ] Cant. ponit post αὐτοῦ. ib. ἥψατο] Cant. ϗ ἥψατο. v. 28. Ἔλεγε γὰρ] Cant. Λέγουσα ἐν ἑαυτῇ. ib. τῶν ἱματίων αὐτοῦ] Cant. τοῦ ἱματίου ἑαυτοῦ. v. 30. ὁ Ἰησοῦς] Magd. deest. Cant. ϗ ὁ Ἰησοῦς, & ponit post ἐπιγνούς. ib. ἐξ αὐτοῦ] Cant. ἀπ' αὐτοῦ. ib. ἐπιστραφεὶς] Cant. ϗ ἐπιστραφείς. Magd. ϗ στραφείς. ib. ἔλεγεν] Cant. εἶπεν. v. 31. Καὶ &c.] Cant. Οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ λέγουσιν αὐτῷ. v. 32.] Hic versus deest in Magd. v. 33. ϗ τρέμουσα] Cant. διὸ πεποιήκει λάθρα, in Lat. *quod fecerat occultum.* Gon. desunt. ib. ἐπ'] Cant. deest. ib. τὴν ἀλήθειαν] Bib. Wech. exemp. quædam, τὴν αἰτίαν αὐτῆς ἔμπροσθεν πάντων. v. 34. Ὁ δὲ] Cant. Ὁ δὲ Ἰησοῦς. ib. εἰς εἰρήνην] Bib. Wech. al. ἐν εἰρήνῃ. v. 35. λέγοντες] Cant. λέγοντες αὐτῷ. v. 36. εὐθέως] Cant. deest. ib. τὸν λόγον λαλούμενον] Cant. τοῦτον τὸν λόγον. v. 37. αὐτῷ &c.] Cant. παρακολουθῆσαι αὐτῷ. ib. Ἰακώβου] Cant. Mont. αὐτοῦ. v. 38. ἔρχεται ''' τὸν οἶκον] Cant. ἔρχονται ''' τὴν οἰκίαν. ib. κλαίοντας ϗ ἀλαλάζοντας] Cant. κλαιόντων ϗ ἀλαλαζόντων. v. 40. Καὶ] Cant. Οἱ δέ. ib. ὁ δὲ] Cant. αὐτὸς δέ. ib. πάντας] Cant. τοὺς ὄχλους ἔξω. ib. εἰσπορεύεται] Cant. Mont. εἰσεπορεύετο. ib. ἀνακείμενον] Cant. deest. Bib. Wech. al. κείμενον. Magd. κατακεκλιμένον, sed in ora libri habetur eodem, ut videtur, charactere, κείμενον. v. 41. τῆς χειρὸς] Cant. τὴν χεῖρα. ib. αὐτῇ] Cant. αὐτῇ Ῥαββί. Bib. Wech. al. αὐτῷ. ib. ταλιθὰ] Cant. ταβιτά, in Lat. *thabita.* v. 42. ἦν γὰρ] Cant. ἦν δέ. ib. ἐξέστησαν] Cant. ἐξέστησαν πάντες. v. 43. πολλὰ] Cant. deest. ib. δοθῆναι] Cant. δοῦναι.

CAP. VI.

V. 2. γενομένου σαββάτου] Cant. ἡμέρᾳ σαββάτων, Lat. *die sabbatorum.* ib. ἐξεπλήσσοντο] Cant. March. Velef. Steph. 2. ἐξεπλήσσοντο ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτοῦ. ib. ὅτι] Magd. Bodl. 1. Lin. Nov. 1. deest. Cant. Steph. 3. 7. ἵνα. v. 3. ἀδελφὸς δὲ] Cant. ϗ ἀδελφός. ib. ϗ Ἰούδα usque ad ϗ ἐσκ'] Mont. desunt. ib. ὧδε. Steph. 5. πᾶσαι ὧδε. v. 4. ἔλεγε δὲ] Cant. ϗ ἔλεγε. v. 5. ἐκεῖ] Gon. οὐδὲ ἐκεῖ. ib. ὀλίγοις ἀρρώστοις] Mont. ὀλίγους ἀρρωστοῦντας. v. 6. ἀπιστίαν] Cant. πίστιν, sed Lat. *incredulitatem.* v. 7. τοὺς δώδεκα] Cant. τοὺς δώδεκα μαθητάς. Steph. 5. τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ. ib. ϗ ἤρξατο &c.] Cant. ἀπέστειλεν αὐτοὺς ἀνὰ δύο. ib. ἐδίδου] Cant. δούς. v. 9. ἐνδύσησθε] March. Velef. Steph. 6. 8. ἐνδεδύσθαι. B. Wech. ἐνδύσασθαι. v. 10. ἐκεῖ] Mont. deest. v. 11. τὸν ὑποκάτω] Cant. March. Velef. deest. ib. ἀμὴν usque ad versum seq.] Cant. March. Velef. Steph. 2. 8. desunt. v. 13. ἤλειφον] Cant. ἀλείψαντες. ib. ϗ ἐθεράπευον] Cant. ἐθεράπευον. Mont. ϗ ἐθεράπευον αὐτούς. v. 14. Ἡρώδης] Steph. 6. Ἡρώδης τὴν ἀκοὴν Ἰησοῦ. ib. ἔλεγεν] Cant. ἐλέγοσαν. Mont. ἔλεγον. ib. βαπτίζων] Cant. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. March. Velef. Steph. 4. βαπτιστής. ib. ἠγέρθη] Cant. ἐγήγερται, & ponit ante ἐκ. v. 15. Ἄλλοι] Cant. Magd. Mont. Ἄλλοι δέ. ib. προφήτης ἐστὶν ὡς] Cant. desunt. v. 16. ὅτι] Cant. deest. ib. Ἰωάννην] Cant. deest. ib. ἐστὶ] March. Velef. deest. ib. ἐστιν αὐτὸς] Bib. Wech. al. desunt. v. 17. Αὐτὸς γὰρ ὁ] Bib. Wech. al. Ὁ γάρ. v. 18. ὅτι] Cant. deest. ib. σοι] Cant. deest. v. 19. ἐνεῖχεν] Cant. Lat. *Herodes autem insidiabatur.* v. 20. ἅγιον] Cant. ἅγιον εἶναι. ib. ἐποίει] Steph. 8. ἠπόρει. v. 21. ὅτε] Cant. deest. ib. γενεσίοις] Cant. Steph. 2. γενεθλίοις. ib. αὐτοῦ, ϗ] In Cant. αὐτοῦ deest. v. 22. Καὶ εἰσελθούσης] Cant. Εἰσελθούσης δέ. ib. αὐτῆς] Cant. Steph. 8. αὐτοῦ. ib. ὃ ἐὰν θέλῃς] Cant. ὃ θέλεις. v. 23. Καὶ usque ad ἕως] Gon. desunt. ib. αὐτῇ] Cant. αὐτῇ πολλά. ib. ὅτι ὃ ἐὰν] Cant. εἴ τι ἄν. ib. ἕως ἡμίσους] Cant. ϗ τὸ ἥμισυ, in Lat. *licet dimidium.* v. 24. βαπτιστοῦ] Steph. 8. βαπτίζοντΘ-. v. 25. εὐθέως μετὰ σπουδῆς] Cant. desunt. ib. ᾐτήσατο &c.] Cant. εἶπε, δός μοι ἐπὶ πίνακι ὧδε τὴν. ib. ἐξαυτῆς] Steph. 2. 4. deest. v. 26. Καὶ] Cant. deest, sed Lat. *Et contristatus.* ib. βασιλεὺς] Cant. βασιλεὺς ὡς ἤκουσεν ut & Steph. 2. ib. διὰ] Cant. ϗ διά. ib. ἀθετῆσαι] March. Velef. λυπῆσαι. v. 27. Καὶ] Cant. Steph. 2. Ἀλλά. ib. ὁ βασιλεὺς] Cant. deest. v. 28. αὐτοῦ ''' αὐτὴν] Cant. desunt. v. 29. Καὶ ἀκούσαντες] Cant. Ἀκούσαντες δέ. v. 30. αὐτῷ] Mont. deest. ib. ϗ ὅσα] Cant. Lin. Nov. 1. ὅσα. v. 31. αὐτοῖς] Cant. Mont. ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς. ib. ὑμεῖς αὐτοὶ κατ' ἰδίαν] Cant. Steph. 2. ὑπάγωμεν. March. Velef. κατ' ἰδίαν. ib. ηὐκαίρουν] Cant. Steph. 2. εὐκαίρως εἶχον, in Cant. Lat. *spatium habebant.* v. 32. ἀπῆλθον &c.] Cant. ἀναβάντες εἰς τὸ πλοῖον, ἀπῆλθον εἰς ἔρημον τόπον. Steph. 2. ἀναβάντες εἰς τὸ πλοῖον, ἀπῆλθον κατ' ἰδίαν. ib. οἱ ὄχλοι] Steph. omn. deest. v. 33. αὐτὸν] Cant. March. Velef. deest. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. 3. 6. 8. 9. αὐτούς. ib. πρὸς αὐτὸν] Steph. 2. αὐτοῦ in March. Velef. ϗ συνῆλθον desunt. v. 34. εἶδεν &c.] Cant. ϗ ἰδὼν τὸν ὄχλον ὁ Ἰησοῦς. v. 35. Καὶ ἤδη] Cant. Ἤδη δέ. ib. αὐτῷ] Cant. ponit post λέγουσιν. ib. τόπΘ-] March. Velef. τόπΘ- ἐστί. ib. πολλὴ] March. Velef. deest, sed addit παρῆλθεν. v. 36. κύκλῳ] Cant. March. Velef. Steph. 2. ἔγγιστα. ib. κώμας] Cant. εἰς τὰς κώμας, ἵνα. ib. ἄρτους τί &c.] Cant. τί φαγεῖν. Steph. 8. τί φάγωσιν. March. Velef. βρώματα ἃ φάγωσιν. v. 37. Ὁ δὲ] Cant. Καί. ib. αὐτοῖς] Cant. αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. ib. λέγουσιν] March. Velef. ἔλεγον. v. 38. Ὁ δὲ] Cant. Καί. ib. ϗ] Cant. deest. ib. λέγουσιν] Cant. Mont. λέγουσιν αὐτῷ. ib. πέντε] Cant. πέντε ἄρτους. v. 39. αὐτοῖς] Cant. ὁ Ἰησοῦς. ib. συμπόσια] Mont. unum deest. Cant. κατὰ τὴν συμποσίαν, in Lat. *secundum contubernia.* v. 40. ἀνὰ ''' ἀνὰ] Cant. κατὰ ''' κατά. v. 41. αὐτοῖς] Cant. κατέναντι αὐτῶν. v. 44. τοὺς ἄρτους] Cant. deest. ib. ὡσεὶ] Cant. Gon. Mont. Em. Goog. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. March. Velef. Comp. Steph. omn. deest. v. 45. εὐθέως] Cant. εὐθέως ἐξεγερθείς. ib. προάγειν] Cant. Mont. προάγειν αὐτόν. ib. ἕως αὐτὸς ἀπολύσῃ] Cant. αὐτὸς δὲ ἀπολύει, in Lat. *dum ipse dimitteret.* v. 47. ἦν] Cant. ἦν πάλιν. ib. μέσῳ τῆς θαλάσσης] Cant. μέσῃ τῇ θαλάσσῃ. ib. ϗ αὐτὸς μόνΘ- ἐπὶ τῆς γῆς] Mont. desunt. v. 48. εἶδεν] Cant. Bib. Wech. al. ἰδών. ib. ἐν τῷ ἐλαύνειν] Cant. ϗ ἐλαύνοντας. ib. πρὸς αὐτοὺς] Cant. ὁ Ἰησοῦς. Mont. πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς. v. 50. γὰρ αὐτὸν εἶδον] Cant. desunt. ib. εὐθέως] Cant. deest. ib. μετ' αὐτῶν, ϗ λέγει αὐτοῖς] Cant. πρὸς αὐτοὺς λέγων. v. 51. λίαν] Cant. deest. ib. ἐν ἑαυτοῖς] Lin. deest. ib. ϗ ἐθαύμαζον] March. Velef. desunt. ib. ἐκ περισσοῦ] Cant. περισσῶς. v. 52. ἦν γὰρ] Steph. 2. 6. 8. ἀλλ' ἦν. v. 53. ἦλθον] Cant. ἐκεῖθεν ἦλθον. ib. Γεννησαρὲτ] Cant. Γεννησὰρ, in Lat. *Gennesar.* ib. ϗ προσωρμίσθησαν] Cant. desunt. ib. αὐτὸν] Steph. 9. αὐτὸν οἱ ἄνδρες τοῦ τόπου. v. 55. ὅλην] Cant. δὲ ὅλην. ib. περίχωρον] March. Velef. χώραν. ib. κραββάτοις] Cant. γραβάτοις, in Lat. *grabatis.* ib. τοὺς κακῶς &c.] Cant. φέρειν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας. ib. ὅπου &c.] Cant. περιέφερον γὰρ αὐτοὺς ὅπου ἂν ἤκουσαν τὸν Ἰησοῦν εἶναι. v. 56. ὅπου] Cant. ποῦ. ib. ἀγοραῖς] Cant. Steph. 2. πλατείαις. ib. ἥπτοντο] Cant. Steph. 2. 8. ἥψαντο. ib. αὐτοῦ] Cant. αὐτόν.

CAP. VII.

V. 2. ἀνίπτοις] Gon. ἀνίπτοις χερσί. ib. ἄρτους] Cant. αὐτούς. Lin. Nov. 1. ἄρτων. ib. ἐμέμψαντο] Cant. κατέγνωσαν, in Lat. *vituperaverunt.* v. 3. ἐσθίουσι] Cant. ἐσθίουσιν ἄρτον. v. 4. ἀγορᾶς] Cant. March. Velef. Steph. 2. ἀγορᾶς ὅταν ἔλθωσιν. ib. κρατεῖν] Cant. αὐτοῖς τηρεῖν. v. 5. Ἔπειτα] Steph. 2. 8. Καί. ib. γραμματεῖς] Cant. γραμματεῖς λέγοντες. ib. ἀνίπτοις] Cant. March. Velef. Steph. 2. κοιναῖς. v. 6. καλῶς] Bodl. 1. Lin. Nov. 1. Magd. ὅτι καλῶς. ib. ἀπέχει] Cant. ἀφέστηκε. March. Velef. ἐστίν. Bib. Wech. al. ἄπεστιν. v. 8. Ἀφέντες usque ad βαπτισμοὺς] Cant. desunt. ib. παρόμοια τοιαῦτα πολλὰ ποιεῖτε] Cant. ἃ ποιεῖτε τὰ τοιαῦτα πολλά. Bib. Wech. al. παρόμοια τούτοις &c. ib. ϗ ποτηρίων] Gon. desunt. v. 9. τηρήσητε] Cant. στήσητε, in Lat. *tractatis.* v. 10. σου] Cant. deest. v. 11. ἐὰν] Mont. ὅτι ἐάν. ib. πατρὶ] Cant. πατρὶ αὐτοῦ. ib. μητρὶ] Bodl. 1. μητρὶ αὐτοῦ. v. 12. ϗ οὐκ ἔτι ἀφίετε] Cant. οὐκ ἐναφίετε, in Lat. *jam non missum facitis.* ib. ἔτι] Lin. Nov. 1. deest. ib. αὐτοῦ ''' αὐτοῦ] Cant. desunt. Lin. αὐτοῦ '''. v. 13. ὑμῶν] Cant. ὑμῶν τῇ μωρᾷ, in Lat. *traditionem vestram stultam.* v. 14. πάντα] Cant. March. Velef. Steph. 2. 8. πάλιν. Em. ὁ Ἰησοῦς πάντα. ib. πάντες] Steph. 5. 8. deest. v. 15. ἐκπορευόμενα ἀπ' αὐτοῦ] Cant. Bib. Wech. al. ἐκ τοῦ ἀνθρώπου ἐκπορευόμενα. Mont. ἐκπορευόμενα ἐξ αὐτοῦ ἅπαντα. v. 17. οἶκον] Cant. τὴν οἰκίαν. ib. οὐ] Steph. 8. οὔπω. v. 19. Ὅτι οὐκ] Cant. Οὐ γάρ. ib. εἰσπορεύεται] Cant. εἰσέρχεται. ib. αὐτοῦ] Cant. Bodl. 1. ponunt post καρδίαν. ib. ἀφεδρῶνα ἐκπορεύεται] Cant. ὀχετὸν ἐξέρχεται. Mont. Steph. 9. ἀφεδρῶνα ἐκβάλλεται. ib. καθαρίζον] Cant. Mont. καθαρίζειν, in Lat. Cant. *purgans*: & in marg. Mont. καθαρίζον. v. 20. ἐκεῖνο] Cant. ἐκεῖνα, in Lat. *illa.* v. 22. ἀσέλγεια ''' βλασφημία &c.] Gon. Mont. March. Velef. ἀσέλγειαι &c. Steph. 4. 9. ἀσέλγειαι. Steph. 4. βλασφημίαι &c. Comp. ἀσέλγειαι &c. Cant. hoc modo recenset: πορνεία, κλέμματα, μοιχεῖαι, φόνΘ-, πλεονεξία, δόλΘ-, πονηρία, ἀσέλγεια, πονηρὸς ὀφθαλμὸς, βλασφημίαι, ὑπερηφανία, ἀφροσύνη. v. 24. μεθόρια] Cant. Steph. 8. ὅρια. ib. ϗ ΣιδῶνΘ-] Cant. desunt. v. 25. Ἀκούσασα &c.] Cant. Γυνὴ δὲ εὐθέως ὡς ἀκούσασα. Steph. 8. Ἀλλ' εὐθὺς ἀκούσασα &c. ib. αὐτῆς] Cant. deest. ib. πρὸς] Mont. εἰς. v. 26. Συροφοίνισσα] Cant. Φοίνισσα. Steph. 3. 8. Συροφοινίκισσα. Comp. Steph. 4. 5. 6. 7. 9. 12. Σύρα φοίνισσα. Mont. Gon. Em. Goog. Συροφοινικίσσα. Bib. Wech. al. Συροφοίνισσα al. Ἑλληνὶς, in Lat. Cant. *Syrophœnissa.* ib. ἐκ] Cant. ἀπό. v. 27. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν] Cant. ϗ λέγει. v. 28. ἀπεκρίθη, ϗ λέγει αὐτῷ] Cant. ἀπεκρίθη αὐτῷ λέγουσα. Gon. ἀποκριθεῖσα λέγει αὐτῷ. ib. ϗ γὰρ] Cant. ἀλλὰ καί. ib. ἐσθίει] Cant. ἐσθίουσιν. v. 29. ὕπαγε] Cant. ponit ante διά. v. 30. τὸ δαιμόνιον ''' τὴν θυγατέρα] Hæc duo membra transponuntur in Cant. ib. τῆς κλίνης] Cant. τὴν κλίνην. v. 31. ἐξελθὼν] Mont. Lin. Nov. 1. ἐξελθὼν ὁ Ἰησοῦς. ib. ϗ ΣιδῶνΘ-] Cant. desunt. March. Velef. Steph. 2. 8. ἦλθε διὰ ΣιδῶνΘ-. ib. πρὸς τὴν] Cant. διὰ ΣιδῶνΘ- εἰς. v. 32. κωφὸν] Cant. Steph. 2. κωφὸν καί. v. 33. ἀπολαβόμενΘ-] Comp. ἐπιλαβόμενΘ-. ib. πτύσας] Cant. ponit statim post ἰδίαν. v. 34. ἐφφαθὰ] Cant. ἐφφεθά, in Lat. *effecta.* v. 35. εὐθέως] Cant. deest. ib. διηνοίχθησαν] Cant. ἠνοίγησαν. v. 36. μηδενὶ] Cant. Steph. 2. μηδενὶ μηδέν. ib. ὅσον δὲ αὐτὸς αὐτοῖς διεστέλλετο] Cant. desunt: in Bodl. 1. αὐτοῖς deest. ib. μᾶλλον] Cant. οἱ δὲ αὐτοὶ μᾶλλον. ib. περισσότερον] Cant. Mont. περισσοτέρως.

CAP. VIII.

V. 1. ταῖς] Cant. δὲ ταῖς. ib. παμπόλλου] Mont. Cant. Gon. Steph. 2. 8. πάλιν πολλοῦ. ib. τί] Cant. αὐτῶν τί. ib. ὁ Ἰησοῦς] Cant. Mont. Gon. deest. ib. αὐτοῦ] Cant. Gon. deest. v. 2. ἡμέρας] Cant. Gon. Mont. Steph. omn. excepto tertio. ἡμέραι. ib. προσμένουσί μοι] Cant. τρεῖς εἰσιν ἀπό ποτε ὧδέ εἰσιν. v. 3. Καὶ ἐὰν &c.] Cant. Καὶ ἀπολῦσαι αὐτοὺς νήστεις εἰς οἶκον οὐ θέλω, μὴ ἐκλυθῶσιν, in Lat. *Et dimittere eos jejunos nolo in domo, ne fatigentur.* ib. τινὲς γὰρ] Cant. ὅτι καί τινες ἐξ. ib. μακρόθεν] Cant. Mont. ἀπὸ μακρόθεν. v. 4. ὧδε] Cant. deest. v. 6. ἄρτους] Cant. Lin. Nov. 1. Steph. 4. ἄρτους καί. v. 7. εὐλογήσας] Cant. εὐχαριστήσας. Mont. αὐτὰ εὐλογήσας. Steph. 5. 8. 9. εὐλογήσας αὐτά. ib. εἶπε &c.] Cant. ϗ αὐτοὺς ἐκέλευε παρατιθέναι. ib. αὐτὰ] Mont. deest. v. 8. Ἔφαγον δὲ] Cant. Καὶ ἔφαγον. ib. ἐχορτάσθησαν] Mont. addit πάντες. ib. περισσεύματα] Cant. τὸ περίσσευμα τῶν. v. 10. εὐθέως ἐμβὰς] Cant. αὐτὸς ἀνέβη. ib. ἦλθεν] Cant. ϗ ἦλθεν. ib. μέρη Δαλμανουθὰ] Cant. Bib. Wech. vet. ὄρια Μαγαδά, in Lat. Cant. *partes Magidan.* Steph. 2. ὄρια Μαγδαλά. v. 11. ἐξῆλθον] Cant. ἐξήλθοσαν. ib. αὐτῷ] Cant. σὺν αὐτῷ. v. 12. αὐτοῦ] Cant. deest. ib. σημεῖον ἐπιζητεῖ] Cant. ζητεῖ σημεῖον. ib. εἰ] Steph. 4. οὐ. v. 14. λαβεῖν] Cant. οἱ μαθηταὶ λαβεῖν. Mont. Lin. Nov. 1. Steph. 5. οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ λαβεῖν. ib. ϗ εἰ] Cant. εἰ. v. 15. ὁρᾶτε] Cant. deest. ib. ὅτι] Magd. deest. ib. ἔχομεν] Cant. εἶχαν. Lin. Nov. 1. ἐλάβομεν. v. 17. διαλογίζεσθε] Cant. διαλογίζεσθε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. Mont. διαλογίζεσθε ἐν ἑαυτοῖς. ib. ἔτι &c.] Cant. ἔστιν ἡ καρδία &c. ib. ὑμῶν] Lin. Nov. 1. deest. v. 18. ϗ οὐ] Cant. οὐδέ. v. 19. πόσους] Cant. ϗ πόσους. ib. δώδεκα] Em. δέκα. v. 20. ἑπτὰ] Gon. ἑπτὰ ἄρτους. ib. πόσων σπυρίδων πληρώματα] Cant. March. Velef. πόσας σπυρίδας. v. 21. ἔλεγεν] Cant.

Cant. Goog. λέγει. ib. οὐ] Cant. Goog. Steph. 3. 6. οὔπω. v. 22. Βηθσαϊδὰν] Cant. Βηθανίαν in Lat. *Vethaniam.* v. 23. ἐπιλαβόμενΘ- τῆς χειρὸς] Cant. λαβόμενΘ- τὴν χεῖρα. ib. ἐπιθεὶς τὰς χεῖρας αὐτοῦ] Magd. desunt. v. 24. ἔλεγε] Cant. λέγει, ut & March. Velef. ib. ὅτι ''' ὁρῶ] Cant. Mont. Steph. 5. 6. Comp. desunt. v. 25. Εἶτα] Cant. Καί. ib. ἐποίησεν αὐτὸν] Cant. March. Velef. Steph. 2. ἤρξατο. ib. ϗ ἀνέβλεψε] Cant. March. Velef. Steph. 2. ὥστε ἀναβλέψαι. Bib. Wech. al. ϗ διέβλεψε διαυγῶς πάντα. ib. ἅπαντας] Cant. March. Velef. Steph. 2. πάντα. v. 26. λέγων] Cant. ϗ λέγει αὐτῷ. ib. μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς] Cant. Mont. ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου. ib. μηδὲ εἴπῃς τινὶ] Cant. ϗ μηδενὶ εἴπῃς. Mont. ϗ ἐὰν εἰσέλθῃς εἰς τὴν κώμην, μηδενὶ μηδὲν εἴπῃς. ib. ἐν τῇ κώμῃ] Cant. εἰς τὴν κώμην. v. 27. τὰς κώμας Καισαρείας] Cant. Καισαρείαν. ib. αὐτοῖς] Cant. deest. v. 28. Οἱ δὲ usque ad ἀποκριθεὶς δὲ ὁ ΠέτρΘ-] Mont. desunt. ib. ἀπεκρίθησαν] Cant. addit αὐτῷ λέγοντες. ib. ϗ ἄλλοι ''' ἕνα] Cant. ἄλλοι δὲ ὡς ἕνα. v. 29. Καὶ &c.] Cant. Αὐτὸς δὲ ἐπηρώτα αὐτούς. Steph. 8. Καὶ αὐτὸς ἐπηρώτα αὐτούς. ib. ὁ Χριστὸς] Steph. 8. ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ. v. 30. λέγωσι] Cant. εἴπωσιν. v. 31. ἀπὸ] Cant. ὑπό. Steph. 4. ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων, ἀπό. Bib. Wech. al. eadem, sed omissis πρεσβυτέρων, ϗ ἀρχιερέων, ϗ γραμματέων. v. 32. ϗ προσλαβόμενΘ- αὐτὸν ὁ ΠέτρΘ-] Gon. desunt. ib. αὐτὸν] Cant. deest. v. 33. αὐτοῦ] Lin. Nov. 1. deest. v. 34. αὐτοῖς] Cant. deest. ib. ὅστις] Cant. Mont. March. Velef. Steph. 8. εἴ τις. ib. ὀπίσω μου] March. Velef. μοι. ib. ἀκολουθεῖν] Bib. Wech. quidam ἐλθεῖν. v. 35.] Hic versus deest in Em. ib. ἕνεκεν] Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. σῶσαι, ἀπολέσει αὐτὴν, ὃς δ' ἂν ἀπολέσῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ (Magd. τὴν ψυχὴν ἑαυτοῦ) ἕνεκεν. ib. ἐμοῦ ϗ] Cant. desunt. ib. ἐστὶ] Cant. deest. v. 37.] Hic versus deest in Mont. v. 38. γὰρ] Cant. δέ. ib. ἐπαισχυνθῇ με ''' ἐπαισχυνθήσεται αὐτὸν] March. Velef. ὁμολογήσῃ ἐν ἐμοὶ ''' ὁμολογήσει ἐν αὐτῷ.

CAP. IX.

V. 1. ὧδε ἑστηκότων] Cant. ἑστηκότων μετ' ἐμοῦ. v. 2. ἀναφέρει] Cant. Steph. 2. ἀνάγει. v. 3. οἷα &c.] Cant. ὡς οὐ δύναταί τις λευκᾶναι ἐπὶ τῆς γῆς. v. 5. ἦσαν συλλαλοῦντες] Cant. συνελάλουν. ib. λέγει] Cant. εἶπεν. ib. ϗ ποιήσωμεν] Cant. θέλεις ποιήσω. v. 6. ἦσαν γὰρ ἔκφοβοι] Cant. ἔκφοβοι γὰρ ἐγένοντο. v. 7. λέγουσα] Magd. Bodl. 1. deest. v. 8. ἐξάπινα] Cant. εὐθέως. ib. οὐκέτι] Gon. deest. ib. ἀλλὰ] Cant. εἰ μή. ib. μεθ' ἑαυτῶν] Cant. desunt. v. 9. Καταβαινόντων δὲ ''' ἀπὸ] Cant. Καὶ καταβαινόντων ''' ἐκ. ib. ἃ εἶδον] Cant. ἃ εἴδοσαν, & ponit ante διηγήσωνται. v. 10. Καὶ] Cant. Οἱ δέ. Em. Οἱ δὲ καί. ib. τί ἐστι] Em. desunt. ib. τὸ ἐκ &c.] Cant. ὅταν ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ, in Lat. *quod a mortuis surrexisset.* v. 11. ὅτι] Cant. Bodl. 1. deest. v. 12. Ἠλίας μὲν] Cant. εἰ Ἠλίας. ib. πρῶτον, ἀποκαθιστᾷ] Cant. πρῶτΘ-, ἀποκαθιστάνει. ib. ϗ πῶς] Steph. 3. καθώς. v. 14. πρὸς] Cant. πρός. v. 15. ὄχλΘ-] Mont. ὁ λαός. ib. ἰδὼν αὐτὸν ἐξεθαμβήθη] Cant. ἰδόντες τὸν Ἰησοῦν ἐξεθαμβήθησαν. March. Velef. ἰδὼν Ἰησοῦν ἐξεθαμβήθη, ϗ ἐξεφοβήθησαν. ib. προστρέχοντες] Cant. προσχαίροντες, in Lat. *gaudentes.* v. 16. τοὺς γραμματεῖς ''' πρὸς αὐτοὺς] Cant. αὐτοὺς ''' ἐν ὑμῖν. v. 17. ἀποκριθεὶς ''' εἶπε] Cant. ἀπεκρίθη αὐτῷ. ib. ἄλαλον] Cant. ἄλαλον ϗ κωφόν. v. 18. ϗ ὅπου] Gon. ὅπου δ' ἄν. ib. αὐτοῦ] Cant. Gon. deest. ib. ἴσχυσαν] Cant. ἴσχυσαν ἐκβαλεῖν αὐτό. v. 19. Ὁ δὲ] Cant. καί. ib. αὐτῷ] Cant. Steph. 8. αὐτοῖς. ib. ἕως πότε ἀνέξομαι ὑμῶν] Mont. desunt. v. 20. πρὸς αὐτὸν] Cant. desunt. ib. εὐθέως] Cant. deest. ib. ἐσπάραξεν] Cant. March. Velef. Steph. 2. ἐτάραξεν. v. 21. ὡς] Steph. 8. ἐξ οὗ. Mont. ἐξ ὧν, sed in marg. οὗ. ib. παιδιόθεν] Cant. ἐκ παιδός. v. 22. Καὶ] Cant. deest. ib. ἔβαλε] Cant. βάλλει, & ponit post ὕδατα. ib. ὕδατα] March. Velef. ὕδωρ. ib. ἡμῖν] Cant. ἡμῖν κύριε. v. 24. ἔλεγε] Cant. λέγει. ib. κύριε] Cant. deest. v. 25. Ἰδὼν δὲ ὁ] Cant. Καὶ ὅτε εἶδεν. ib. λέγων] Cant. εἰπών. ib. τὸ ἄλαλον] Mont. τὸ ἀκάθαρτον ϗ ἄλαλον. v. 26. κράξαν ''' σπαράξαν] Cant. κράξας ''' σπαράξας. ib. αὐτὸν, ἐξῆλθεν] Cant. ἐξῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. ib. ὡσεὶ ''' λέγειν] Cant. ὡς ''' λέγοντας. v. 27. αὐτὸν τῆς χειρὸς] Cant. March. Velef. Steph. 8. Comp. τῆς χειρὸς αὐτοῦ. v. 28. εἰσελθόντα αὐτὸν] Cant. March. Velef. Steph. 8. εἰσελθόντΘ- αὐτοῦ. ib. ὅτι ἡμεῖς] Cant. Mont. διὰ τί ἡμεῖς. Steph. 3. διὰ τί, in 9. Τί ὅτι. v. 31. ἀνθρώπων] Cant. ἀνθρώπου, sed in Lat. *hominum.* Steph. 4. ἀνθρώπων ἁμαρτωλῶν. ib. ἀποκτανθεὶς] Cant. deest. ib. τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ] Cant. Steph. 2. 8. μετὰ τρεῖς ἡμέρας. ib. παραδίδοται] March. Velef. μέλλει παραδίδοσθαι. v. 33. Καὶ ἦλθε] Cant. Καὶ ἤλθοσαν. March. Velef. Καὶ ἦλθον. Mont. ἦλθε δέ. ib. πρὸς ἑαυτοὺς] Cant. desunt. v. 34. γὰρ] Mont. δέ. ib. ἐν τῇ ὁδῷ] Cant. desunt. ib. μείζων] Cant. March. Velef. Steph. 2. μείζων γένηται αὐτῶν. v. 35. Καὶ] Cant. Τότε. ib. ϗ λέγει usque ad finem versus] Cant. desunt. v. 37. ἐν] Cant. deest. ib. ἐπὶ] Cant. ἐν. v. 38. δὲ] Cant. Mont. deest. ib. λέγων] Cant. ϗ εἶπε. ib. ἡμῖν] Cant. μεθ' ἡμῶν. ib. ὅτι οὐκ ἀκολουθεῖ ὑμῖν] Cant. March. Velef. desunt. v. 39. Ἰησοῦς] Cant. ἀποκριθείς. ib. αὐτὸν] Cant. deest. v. 40. γὰρ] Mont. deest. ib. ὑμῶν bis] Lin. Nov. 1. Steph. 8. 9. utrobique ἡμῶν. v. 41. ἀμὴν λέγω ὑμῖν] Gon. desunt. ib. οὐ] Cant. Lin. ὅτι οὐ. v. 42. μικρῶν] Cant. Bodl. 1. μικρῶν τούτων. ib. πιστευόντων εἰς ἐμὲ] Cant. πίστιν ἐχόντων. ib. λίθΘ- μυλικὸς] Cant. μύλΘ- ὀνικός, in Lat. *mola.* ib. βέβληται &c.] Cant. εἰς τὴν θάλασσαν ἐβλήθη. v. 43. ἀπελθεῖν] Cant. Bib. Wech. vet. βληθῆναι. ib. εἰς τὸ] Cant. ὅπου ἐστὶ τό. ib. τὸ πῦρ τὸ ἄσβεστον] March. Velef. τοῦ πυρὸς ἀσβέστου. v. 45. ζωὴν] Cant. ζωὴν αἰώνιον. v. 47. ἐὰν] Cant. εἰ, & ponit post σου. ib. ἀπελθεῖν] Ita Cant. Steph. 2. βληθῆναι. ib. τοῦ πυρὸς] Cant. deest. v. 49. Πᾶς γὰρ πυρὶ ἁλισθήσεται, ϗ] Em. desunt. ib. ϗ πᾶσα] Cant. [illegible]. Totum hoc membrum deest in Mont. ib. [illegible]] Gon. deest.

CAP. X.

V. 1. [illegible]] Cant. Mont. deest. ib. συμπορεύονται ''' ὄχλοι] Cant. συμπορεύεται ''' ὄχλΘ-. v. 2. προσελθόντες οἱ Φαρισαῖοι] Cant. [illegible] Cant. desunt. [illegible] v. 4. [illegible] v. 5. [illegible] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. desunt: sed habetur in Comp. v. 7. [illegible] Steph. 2. τῇ γυναικί. v. 10. ἐν τῇ οἰκίᾳ] Cant. εἰς τὴν οἰκίαν. [illegible] v. 12. [illegible] ib. [illegible]] Cant. ἄλλον γαμήσῃ. v. 13. [illegible] Steph. 4. [illegible] v. 15. [illegible] Gon. bis. ib. εἰσέλθῃ] Cant. εἰσελεύσεται, & ponit post αὐτήν. v. 16. [illegible] Steph. 3. [illegible] Mont. [illegible] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Goog. [illegible] ib. αὐτὸν] Bib. Wech. al. [illegible] ib. [illegible] Em. deest. v. 18. [illegible] v. 19. φονεύσῃς] Cant. πορνεύσῃς, sed in Lat. *occides*: in Mont. φονεύσῃς primo loco ponitur. ib. μὴ ἀποστερήσῃς] Gon. Em. desunt. ib. σου] Cant. deest. v. 20. ταῦτα &c.] Cant. πάντα ταῦτα ἐφύλαξα. ib. μου] Steph. 3. μου τί ἔτι ὑστερῶ; v. 21. ὕπαγε] Steph. 3. 6. εἰ θέλεις τέλειΘ- εἶναι, ὕπαγε. ib. ἄρας τὸν σταυρὸν] Cant. March. Velef. Steph. 2. desunt. ib. σταυρὸν] Steph. 6. σταυρόν σου. v. 22. στυγνάσας ἐπὶ ''' ἀπῆλθε] Cant. ἐστύγνασεν ἐπὶ τούτῳ ''' ϗ ἀπῆλθε. ib. κτήματα πολλὰ] Cant. πολλὰ χρήματα. v. 24. μαθηταὶ] Cant. μαθηταὶ αὐτοῦ. ib. πάλιν] Gon. deest. v. 25.] Cant. hunc versum præponit vers. 24. ib. Εὐκοπώτερον &c.] Cant. Ταχεῖον κάμηλος (sed in Lat. *camellum*) διὰ τρυ'' τΘ- ῥαφίδΘ- διελεύσεται, ἤ. Comp. Lin. Nov. 1. Εὐκοπώτερον γάρ. ib. εἰσελθεῖν] Cant. deest. Pro priore εἰσελθεῖν Steph. 3. 4. διελθεῖν. v. 27. ἀδύνατον] Cant. τοῦτο ἀδύνατόν ἐστι. ib. ἀλλ' οὐ παρὰ τῷ Θεῷ] Cant. παρὰ δὲ τῷ Θεῷ δυνατόν. ib. πάντα usque ad finem versus] Cant. Lin. Bodl. 1. desunt. v. 28. Καὶ ἤρξατο] Mont. Lin. Nov. 1. Goog. Ἤρξατο δέ. Gon. Ἤρξατο. v. 29. Ἀποκριθεὶς δὲ] Mont. Καὶ ἀποκριθείς. ib. εἶπεν] Cant. deest. ib. οἰκίαν] Cant. deest. ib. ἢ πατέρα] Cant. deest. ib. ἢ γυναῖκα] Cant. March. Velef. deest. ib. ϗ τοῦ] Cant. ἢ ἕνεκα τοῦ. Mont. Gon. Em. Goog. ϗ ἕνεκεν τοῦ, ut & Lin. Nov. 1. Bodl. 1. v. 30. Ἐὰν] Cant. Ὃς ἄν. ib. νῦν] Cant. deest. ib. ϗ μητέρας] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Goog. Steph. 3. 5. 6. ϗ πατέρα, ϗ μητέρα. Mont. Gon. Bib. Wech. al. ϗ πατέρας, ϗ μητέρας. ib. διωγμῶν] Cant. διωγμοῦ. ib. αἰώνιον] Cant. αἰώνιον λήψεται. v. 32. ϗ ἀκολουθοῦντες ἐφοβοῦντο] Mont. Cant. desunt. ib. πάλιν] Mont. πάλιν ὁ Ἰησοῦς. v. 34. ϗ μαστιγώσουσιν αὐτὸν] Cant. desunt. ib. ϗ ἐμπτύσουσιν αὐτῷ] Mont. desunt. ib. ϗ ἀποκτενοῦσιν αὐτὸν] Cant. desunt. ib. τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ] Cant. Steph. 2. 8. μετὰ τρεῖς ἡμέρας. v. 35. λέγοντες] Cant. ϗ λέγουσιν αὐτῷ. ib. ἵνα ὃ ἐὰν αἰτήσωμεν] Cant. ἄν σε ἐρωτήσωμεν. v. 36. εἶπεν] Cant. λέγει. ib. θέλετε ποιῆσαί με] Cant. ποιήσω. v. 37. Οἱ δὲ] Cant. Καί. ib. σου] Cant. deest. v. 38. Ἰησοῦς] Cant. Ἰησοῦς ἀποκριθείς. ib. ϗ τὸ] Cant. Steph. 8. ἢ τό. v. 39. αὐτῷ] Cant. deest. v. 40. ϗ ἐξ] Cant. Steph. 8. ἢ ἐξ. ib. μου] Cant. Mont. deest. v. 41. Καὶ] Cant. deest. ib. δέκα] Cant. λοιποὶ δέκα. v. 43. γενέσθαι] Cant. εἶναι, & ponit post ὑμῶν. v. 44. ὑμῶν γενέσθαι] Cant. ὑμῶν εἶναι. Mont. March. Velef. Steph. 8. ἐν ὑμῖν εἶναι. ib. πάντων] Cant. ὑμῶν. v. 46. ἀπὸ Ἱεριχὼ] Cant. ἐκεῖθεν. ib. ϗ τῶν] Cant. μετὰ τῶν. v. 47. ΝαζωραῖΘ-] Cant. ΝαζωρηνὸΘ-, in Lat. *Nazarenus.* Steph. 3. 8. 9. ΝαζαραῖΘ-. ib. ἐστιν] Mont. παρέρχεται. v. 49. εἶπε] March. Velef. ἐκέλευσε. Steph. 6. 8. εἶπε, φωνήσατε. ib. ϗ φωνοῦσι &c.] Cant. οἱ δὲ λέγουσι τῷ τυφλῷ. ib. ἔγειραι] Gon. deest. v. 50. ἀναστὰς] Cant. Bib. Wech. cod. antiq. 2. ἀναπηδήσας. March. Velef. ἐξαλλόμενΘ-. ib. τὸν Ἰησοῦν] Cant. αὐτόν. v. 51. λέγει] Cant. εἶπεν, & ponit post Ἰησοῦς. v. 52. ὕπαγε] Mont. ἀνάβλεψον. ib. εὐθέως] Mont. deest. ib. τῷ Ἰησοῦ] Cant. αὐτῷ.

CAP. XI.

V. 1. ἐγγίζουσιν] Cant. Steph. 2. ἤγγιζεν. ib. Βηθφαγὴ] Cant. March. Velef. deest. ib. λέγει] Cant. εἶπεν. v. 2. εἰς αὐτὴν] Cant. deest. March. Velef. ἐκεῖσε. ib. κώμην] Steph. 3. πόλιν. ib. ὃν] Bodl. 1. Steph. 3. 8. Nov. 1. Lin. ὃν οὔπω. v. 3. ποιεῖτε τοῦτο] Cant. λύετε τὸν πῶλον. ib. ὧδε] Cant. πάλιν ὧδε. v. 4. Ἀπῆλθον δὲ ϗ] Cant. Καὶ ἀπελθόντες. v. 6. αὐτοῖς] Cant. deest. ib. ἐνετείλατο] Cant. εἰρήκει αὐτοῖς. Mont. Gon. Steph. 5. ἐνετείλατο αὐτοῖς. v. 7. ἐπέβαλον] Cant. ἐπιβάλλουσιν. ib. αὐτῷ] Cant. αὐτοῦ. ib. ἐκάθισεν ἐπ' αὐτῷ] Cant. καθίζει ἐπ' αὐτόν. v. 8. τὰ ἱμάτια] Steph. 4. τοὺς χιτῶνας. ib. εἰς] Cant. deest. v. 9. ὡσαννὰ] Cant. deest. v. 10. ἐν ὀνόματι Κυρίου] Cant. March. Velef. deest. v. 11. εἰσῆλθεν] Cant. deest. ib. ὁ Ἰησοῦς] Cant. March. Velef. deest. ib. ϗ περιβ.] In Cant. deest καί. ib. δώδεκα] Cant. δώδεκα μαθητῶν. v. 12. ἐξελθόντων αὐτῶν] Cant. ἐξελθόντα. v. 13. συκῆν μακρόθεν] Cant. ἀπὸ μακρόθεν συκῆν. ib. εἰ ἄρα &c.] Cant. ἰδεῖν ἐάν τι ἔστιν ἐν αὐτῇ. ib. ἐλθὼν ἐπ' αὐτὴν οὐδὲν εὗρε] Cant. μηδὲν εὑρών. ib. φύλλα] Mont. φύλλα μόνον. v. 14. Καὶ] Cant. deest. ib. ὁ Ἰησοῦς] Cant. March. Velef. deest. v. 15. ἔρχονται] Steph. 8. ἔρχονται πάλιν. Cant. εἰσελθών. ib. εἰσελθὼν &c.] Cant. ὅτε ἦν ἐν τῷ ἱερῷ. ib. ἐκβάλλειν] Cant. ἐκβάλλειν ἐκεῖθεν. ib. κατέστρεψε] Cant. deest. v. 17. οὐ] Cant. deest. ib. ὅτι] Cant. deest. v. 19. ἔξω] Cant. ἐκ. v. 21. ἐξήρανται] Cant. ἐξηράνθη. v. 22. ἔχετε] Cant. Mont. εἰ ἔχετε. v. 23. γὰρ ''' ὅτι] Cant. desunt. Mont. γάρ. ib. ὅτι ἃ &c.] Cant. τὸ μέλλον ὃ ἂν εἴπῃ, γενήσεται αὐτῷ. March. Velef. ὅτι ὃ λέγει γενηθήσεται, γενήσεται αὐτῷ. v. 24. λαμβάνετε] Steph. 8. ἐλάβετε. March. Velef. Steph. 2. λήψεσθε, ut & Cant. ib. προσευχόμενοι] Cant. προσεύχεσθε καί. ib. ὑμῶν] Cant. deest. v. 26. ἀφήσει] Cant. ἀφήσει ὑμῖν. ib. ὑμῶν] Hic addit Bodl. 1. Λέγω δὲ ὑμῖν αἰτεῖτε, ϗ δοθήσεται ὑμῖν· ζητεῖτε, ϗ εὑρήσετε· κρούετε, ϗ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει, ϗ ὁ ζητῶν εὑρίσκει, ϗ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται. v. 27. ἔρχονται] Cant. Steph. 2. ἔρχεται. ib. πρεσβύτεροι] Cant. Steph. 2. addunt τοῦ λαοῦ. v. 28. ϗ τίς usque ad finem versus] Cant. Bib. Wech. vet. 3. desunt. v. 29. Ἰησοῦς] Mont. deest. ib. ἐρῶ] Cant. ἐγὼ λέγω. v. 30. ἀποκρίθητέ μοι] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Goog. desunt. v. 31. ἐλογίζοντο] Cant. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Mont. Steph. 2. 3. 8. διελογίζοντο. ib. ἐὰν] Cant. Steph. 2. τί εἴπωμεν; ἐάν. ib. ἐρεῖ] Cant. λέγει ἡμῖν. v. 32. Ἀλλ'] Cant. Gon. Ἐάν. ib. ἐφοβοῦντο] March. Velef. φοβούμεθα. Cant. φοβοῦμεν, sed suprascripto θα. ib. εἶχον] Cant. Steph. 2. ᾔδεισαν. ib. ὄντως] Cant. ἀληθῶς. Steph. 6. 9. deest. v. 33. τῷ Ἰησοῦ] Cant. αὐτῷ. ib. ϗ ὁ &c.] Cant. Mont. ἀποκριθεὶς δὲ (δὲ deest in Cant.) ὁ Ἰησοῦς αὐτοῖς] Cant. αὐτῷ, sed Lat. *illis.*

CAP. XII.

V. 1. λέγειν] March. Velef. Steph. 8. λαλεῖν. v. 2. ἵνα usque ad finem versus] Cant. ἀπὸ τοῦ καρποῦ τοῦ ἀμπελῶνΘ- δώσουσιν αὐτῷ. v. 3. Οἱ δὲ] Cant. καί. ib. κενὸν] Cant. [illegible] v. 4. κἀκεῖνον] Cant. οἱ δὲ κἀκεῖνον. ib. λιθοβολήσαντες] Cant. March. Velef. Steph. 8. desunt. ib. [illegible]] Cant. March. Velef. Steph. 8. ἠτίμησαν. v. 5. πάλιν] Cant. deest. ib. [illegible] v. 6. [illegible] Lin. Nov. 1. [illegible] v. 7. [illegible] Steph. 6. [illegible] Cant. March. Velef. Οἱ δὲ. [illegible] ut semper. [illegible] Cant. deest. v. 8. [illegible] v. 13. [illegible] Cant. desunt. [illegible] Steph. 2. [illegible] v. 14. [illegible] Cant. Mont. Bib. Wech. al. [illegible] Steph. 2. [illegible] in Lat. *nobis dare tributum Cæsari.* [illegible] v. 15. [illegible] v. 17. [illegible] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. desunt. [illegible] v. 19. [illegible] Cant. deest. v. 20. [illegible] Cant. Ἦσαν οὖν παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί. Mont. Ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν παρ' ἡμῖν. Steph. 2. 8. ἑπτὰ ἦν &c. ib. ἀπέθανεν] Cant. ἀπέθανε, καί,

v. 21. ϗ οὐδὲ αὐτὸς ἀφῆκε] Bib. Wech. vet. μὴ καταλιπών. ib. ϗ ὁ τρίτος ὡσαύτως] Cant. desunt. v. 22. Καὶ] Cant. Καὶ ὡσαύτως. ib. ἐσχάτη usque ad finem versus] Cant. ϗ ἡ γυνὴ ἀπέθανε. Steph. 3. 5. 8. ἔσχατον &c. v. 23. ὅταν ἀναστῶσι] Cant. Steph. 2. 8. desunt. v. 24. Καὶ &c.] Cant. Ἀποκριθεὶς δέ. ib. εἰδότες] Cant. γινώσκοντες. ib. θεοῦ] Cant. θεοῦ εἴδατε. v. 25. γαμίσκονται] Cant. γαμίζουσι. ib. οἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς] Mont. θεοῦ ἐν οὐρανῷ. v. 26. ὡς] Steph. 6. 8. πῶς. v. 27. θεὸς ζώντων] Cant. deest θεός. v. 28. τῶν γραμματέων] Gon. ϗ γραμματεύς. ib. ἀκούσας αὐτῶν συζητούντων] Mont. desunt. ib. εἰδὼς] Cant. ϗ ἰδών. Steph. 6. 8. ἰδών. ib. αὐτοῖς] Mont. deest. ib. αὐτὸν] Cant. αὐτὸν λέγων, διδάσκαλε. v. 29. Ὁ δὲ &c.] Cant. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ. ib. ὅτι πρώτη πασῶν τῶν ἐντολῶν] Cant. πάντων πρώτη. Mont. ὅτι πρώτη πάντων ἐντολή ἐστι. ib. ἡμῶν, κύριος] March. Velef. σου, ὁ Θεός· in Gon. deest κύριος. v. 30. κύριον] Mont. deest. ib. ϗ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου] Cant. desunt. v. 31. Καὶ δευτέρα] Cant. Δευτέρα δέ. ib. αὕτη] Gon. Steph. 5. 7. αὐτῇ. Cant. ταύτῃ. v. 32. καλῶς] Cant. καλῶς εἶπες· omisso εἶπας quod sequitur. ib. Θεὸς] Gon. Em. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Goog. deest. ib. ἄλλος] Cant. deest. v. 33. καρδίας] Gon. καρδίας σου. ib. συνέσεως ... ψυχῆς] Cant. δυνάμεως ... ψυχῆς αὐτοῦ. ib. ϗ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος] Cant. desunt. ib. πλεῖον] Steph. 8. περισσότερον. v. 34. αὐτὸν] Cant. Steph. 6. 8. deest. ib. οὐκέτι] Cant. deest. v. 35. ἔλεγε &c.] Cant. διδάσκων ἐν τῷ ἱερῷ εἶπε. v. 36. Αὐτὸς γὰρ] Cant. Καὶ αὐτός. ib. εἶπεν] Cant. Em. λέγει. ib. ὑποπόδιον] Cant. ὑποκάτω. v. 37. λέγει] Mont. καλεῖ. v. 38. Καὶ ἔλεγεν αὐτοῖς ἐν τῇ διδαχῇ αὐτοῦ] Cant. Ὁ δὲ διδάσκων ἅμα ἔλεγεν αὐτοῖς. ib. τῶν θελόντων] Cant. ϗ τῶν τελωνῶν, sed in Lat. *& qui volunt*. ib. ἀγοραῖς] Cant. ἀγοραῖς ποιεῖσθαι. v. 40. κατεσθίοντες τὰς] Cant. κατεσθίουσι. ib. προφάσει] Cant. ὀρφανῶν προφάσει, in Lat. *pupillorum sub obtextu*. v. 41. βάλλει] Cant. ἔβαλον. ib. χαλκὸν] Cant. πολλά· quæ sequuntur in hoc versu desunt. v. 42. Καὶ &c.] Cant. Ἐλθοῦσα δέ. ib. μία] Mont. deest. ib. πτωχὴ] Cant. deest. v. 43. τοὺς] Cant. ὁ Ἰησοῦς τούς. ib. λέγει] Cant. εἶπε. v. 44. γὰρ] Cant. γὰρ οὗτοι. ib. περισσεύοντος αὐτοῖς] Cant. Steph. 6. περισσεύματος αὐτῶν.

CAP. XIII.

V. 1. τῶν] Cant. Mont. Gon. ἐκ τῶν. ib. οἰκοδομαὶ] Cant. οἰκοδομαὶ τοῦ ἱεροῦ. v. 2. Καὶ] Gon. deest. ib. ὁ Ἰησοῦς &c.] Cant. ἀποκριθεὶς εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. ib. βλέπεις] Cant. Bib. Wech. al. βλέπετε. ib. οὐ μὴ] Cant. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὅτι οὐ μή. Mont. ἀμὴν λέγω σοι ὅτι οὐ μή. ib. λίθος] Cant. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. 6. 8. ὧδε λίθος. ib. καταλυθῇ] Cant. addit ϗ διὰ τριῶν ἡμερῶν ἄλλος ἀναστήσεται ἄνευ χειρῶν. v. 3. αὐτοῦ] Mont. deest. v. 5. Ὁ δὲ &c.] Cant. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ Ἰησοῦς. ib. αὐτοῖς ἤρξατο λέγειν] Cant. εἶπεν αὐτοῖς. v. 6. ὅτι] Cant. deest. ib. εἰμι] Mont. εἰμι ὁ Χριστός. v. 7. θροεῖσθε] Cant. θορυβεῖσθε. ib. γενέσθαι] Steph. 9. March. Velef. ταῦτα γενέσθαι, B. Wech. γενέσθαι ταῦτα. v. 8. ἔσονται ... ϗ ταραχαὶ] Cant. March. Velef. desunt. v. 9. Ἀρχαὶ] Cant. March. Velef. Steph. 2. 6. Ἀρχή. ib. ταῦτα] Mont. ταῦτα πάντα. ib. βλέπετε δὲ ὑμεῖς ἑαυτοὺς] Cant. desunt. ib. γὰρ ὑμᾶς] Cant. εἶτα ὑμᾶς αὐτοὺς, & ponit ante παραδώσουσι. ib. εἰς συναγωγὰς] Bib. Wech. vet. ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν. ib. σταθήσεσθε] Goog. Bib. Wech. al. ἀχθήσεσθε. v. 10. εὐαγγέλιον] Cant. addit ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι. v. 11. Ὅταν δὲ] Cant. Καὶ ὅταν. ib. μελετᾶτε] Cant. deest. Steph. 9. προμελετᾶτε. ib. τοῦτο] Cant. αὐτό. v. 12. Παραδώσει δὲ] Cant. Καὶ παραδώσει. ib. τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Δανιὴλ τοῦ προφήτου] Cant. March. Velef. Steph. 2. 8. desunt. ib. ἑστὼς ὅπου οὐ δεῖ] Bib. Wech. vet. ἐν τόπῳ ἁγίῳ. ib. νοείτω] Cant. νοείτω τί ἀναγινώσκει. v. 15. Ὁ δὲ] Cant. Καὶ ὁ. ib. εἰς τὴν οἰκίαν] Mont. deest. v. 16. εἰς τὰ] Cant. deest. v. 17. δὲ] Cant. deest. v. 18. Ἵνα usque ad finem versus] Cant. ἵνα μὴ χειμῶνος γίνωνται, in Lat. *hyeme veniunt*. March. Velef. ἵνα μὴ γένηται χειμῶνος. Bib. Wech. al. ἵνα μὴ χειμῶνος ταῦτα γένηται ἢ σαββάτου. alias ἵνα χειμῶνος μὴ γένηται. ib. χειμῶνος] Mont. χειμῶνος μηδὲ σαββάτων. v. 19. θλίψις &c.] Cant. March. Velef. Steph. 2. θλίψεις οἷαι οὐκ ἐγένοντο τοιαῦται. ib. τοιαύτη] Bib. Wech. in quibusdam deest. ib. ἣν ἔκτισεν ὁ Θεὸς] Cant. desunt. ib. ϗ οὐ μὴ γένηται] Cant. March. Velef. Steph. 2. οὐδὲ μὴ γένωνται. v. 20. ἡμέρας] Cant. ἡμέρας διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς αὐτοῦ. Mont. Bodl. 1. ἡμέρας ἐκείνας. v. 22. ψευδόχριστοι ϗ] Cant. desunt. ib. δώσουσι] Cant. ποιήσουσι. ib. ϗ τοὺς] Cant. τούς. v. 24. φέγγος] Lin. Nov. 1. φῶς. v. 25. τοῦ ... ἐκπίπτοντες] Cant. οἱ ἐκ τοῦ ... πίπτοντες. Steph. 3. ἐκ τοῦ ... πίπτοντες. ib. αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς] Cant. τῶν οὐρανῶν. v. 26. ἐν νεφέλαις] Cant. ἐπὶ τῶν νεφελῶν. ib. πολλῆς] Mont. Steph. 3. 5. 9. ponunt post δόξης. v. 27. αὐτοῦ bis] Cant. deest. ib. ἐπισυνάξει] Bib. VVech. al. ἐπισυνάξουσι. ib. ἄκρου] Cant. ἄκρων. v. 28. μάθετε] Gon. μαθέ. ib. φύλλα] Cant. φύλλα ἐν αὐτῇ. ib. ὅτι] Cant. ὅτι ἤδη. v. 29. ταῦτα ἴδητε] Cant. ἴδητε ταῦτα πάντα. Mont. πάντα ἴδητε. v. 30. Ἀμὴν] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Ἀμὴν, ἀμήν. ib. μέχρις] Cant. Lin. Nov. 1. ἕως. v. 32. ϗ τῆς] Cant. Steph. 3. 5. 6. 8. 9. 12. ἢ τῆς. ib. πατὴρ] Mont. πατὴρ μόνος. v. 33. ϗ προσεύχεσθε] Cant. desunt. ib. ἐστιν] Cant. deest. ib. Βλέπετε] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deest. v. 34. ἀπόδημος] Cant. ἀποδημῶν. v. 35. γὰρ] Gon. deest. v. 36. ἐλθὼν] Cant. Em. ἐξελθών. v. 37. Ἃ δὲ] Cant. Ἐγὼ δέ. ib. πᾶσι λέγω] Cant. desunt.

CAP. XIV.

V. 1. ϗ τὰ ἄζυμα] Cant. desunt. ib. ἐν δόλῳ] Cant. deest. v. 2. δὲ] Cant. Steph. 8. γάρ. ib. μή ... μήποτε] Cant. μήποτε .... ib. τοῦ λαοῦ] March. Velef. τῷ λαῷ. v. 3. αὐτοῦ] Cant. τοῦ Ἰησοῦ. ib. ἐν Βηθανίᾳ] Mont. deest. ib. νάρδου πιστικῆς πολυτελοῦς] Cant. desunt, sed in Lat. *pistici pretiosi*. ib. συντρίψασα τὸ ἀλάβαστρον] Bodl. 1. desunt. Cant. θραύσασα τὸ ἀλάβαστρον. ib. αὐτοῦ &c.] Cant. ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. v. 4. Ἦσαν δὲ &c.] Cant. Οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ διεπονοῦντο ϗ ἔλεγον, in Lat. *Discipuli autem ejus indigni ferebant & dicebant*. ib. γέγονεν] Cant. deest. v. 5. γὰρ] Cant. deest. ib. τοῦτο πραθῆναι] Cant. πραθῆναι τὸ μύρον τοῦτο. Mont. τοῦτο τὸ μύρον πραθῆναι. ib. τριακοσίων δηναρίων] Cant. * τ', in Lat. * CCC. v. 6. εἶπεν] Cant. εἶπεν αὐτοῖς. ib. αὐτῇ] Em. deest. ib. εἰς ἐμὲ] Cant. Mont. Gon. Em. Goog. Lin. Nov. 1. Comp. Steph. omn. ἐν ἐμοί. v. 7. ἑαυτῶν] Cant. ὑμῶν. v. 8. εἶχεν] Steph. omn. ἔσχεν. ib. εἰς] Cant. πρός. v. 9. τοῦτο] Cant. deest. v. 10. εἷς τῶν] Cant. ἐκ τῶν. ib. αὐτοῖς] Cant. deest. v. 11. ἀκούσαντες] Cant. deest. v. 12. αὐτοῦ] Cant. deest. ib. ἵνα] Cant. σοὶ ἵνα. ib. ϗ λέγει αὐτοῖς] Cant. λέγων. v. 14. ὅπου] Cant. Gon. Steph. 6. 8. μου ὅπου. ib. ὅτι] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deest. ib. τὸ πάσχα &c.] Cant. μετὰ τῶν μαθητῶν μου φάγομαι τὸ πάσχα. v. 15. μέγα] Cant. οἶκον μέγαν. ib. ἕτοιμον] March. Velef. Steph. 7. deest. ib. ἐκεῖ] Cant. κακεῖ. v. 16. εὗρον] Cant. Steph. 2. ἐποίησαν. v. 17. Καὶ ὀψίας] Cant. Ὀψίας δέ. v. 18. εἶπεν] Cant. λέγει. Gon. εἶπεν αὐτοῖς. ib. ὁ Ἰησοῦς] Gon. deest. v. 19. ϗ ἄλλος, μήτι ἐγὼ] Cant. March. Velef. desunt. v. 20. ἀποκριθεὶς εἶπεν] Cant. λέγει. March. Velef. εἶπεν. v. 21. μὲν] Steph. 4. μὲν οὖν. ib. ὑπάγει] Cant. Steph. 2. παραδίδοται. ib. γέγραπται] Cant. ἐστι γεγραμμένον. ib. ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου] Cant. desunt. v. 22. ὁ Ἰησοῦς] Cant. deest. ib. εὐλογήσας] Cant. εὐλόγησε καί. Mont. ϗ εὐλογήσας. ib. φάγετε] Cant. deest, ut & in Steph. 2. 8. v. 24. καινῆς] Cant. deest. ib. περὶ] Cant. ὑπέρ. v. 25. Ἀμὴν] Cant. Steph. 3. 4. 5. Ἀμὴν δέ. ib. οὐκέτι] Cant. deest. ib. πίω] Cant. προσθῶ πιεῖν. v. 27. Καὶ] Cant. τότε. ib. πάντες] Cant. πάντες ὑμεῖς. ib. ἐν ἐμοὶ ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ] Cant. desunt. ib. διασκορπισθήσεται τὰ πρόβατα] Cant. τὰ πρόβατα διασκορπισθήσονται. Gon. διασκορπισθήσεσθε. ib. πρόβατα] Steph. 9. πρόβατα τῆς ποίμνης. v. 28. Ἀλλὰ μετὰ] Gon. Μετὰ δέ. v. 29. ἔφη] Cant. λέγει. ib. εἰ] Cant. ἐάν. ib. ἀλλ'] Comp. ἐν σοὶ, ἀλλ'. ib. οὐκ ἐγὼ] Cant. οὐκ ἐγὼ οὐ σκανδαλισθήσομαι. v. 30. ὅτι] Mont. Gon. Goog. Lin. Nov. 1. ὅτι σύ. ib. σήμερον ἐν] Cant. deest. ib. ἢ δὶς] Cant. desunt. v. 31. Ὁ δὲ] Gon. Ὁ δὲ Πέτρος. ib. ἐκ περισσοῦ] Cant. Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ἐκπερισσῶς. Bib. VVech. al. περισσῶς. ib. ἔλεγε] Cant. ἐλάλει. Mont. λέγει. ib. μᾶλλον] Cant. deest. v. 32. τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ] Cant. αὐτοῖς. ib. ἕως] Mont. ἕως ἀπελθών. v. 34. Καὶ] Cant. Τότε. ib. γρηγορεῖτε] Mont. Comp. addunt μετ' ἐμοῦ. v. 35. ἐπὶ] Cant. Gon. Steph. 2. 6. ἐπὶ πρόσωπον ἐπί. ib. ἵνα] Cant. ponit post ἐστι. ib. ἄρα] Cant. ὥρα αὕτη. v. 36. σοὶ] Cant. σοί ἐστιν. ib. ἀλλὰ τί σὺ] Cant. ἀλλ' ὡς σὺ θέλεις. v. 37. ἴσχυσας] Cant. Gon. Steph. 2. ἰσχύσατε. ib. γρηγορῆσαι] Mont. ἀγρυπνῆσαι. Em. γρηγορῆσαι μετ' ἐμοῦ. v. 38. ἵνα] Cant. deest. ib. τὸν αὐτὸν λόγον εἰπὼν] Cant. desunt. v. 40. ὑποστρέψας] Cant. ἐλθών. ib. βεβαρημένοι] Cant. καταβαρημένοι. Mont. addit ὕπνῳ. Gon. Goog. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. 3. 6. 8. καταβαρυνόμενοι. v. 41. ἀπέχει] Mont. Lin. Bodl. 1. ἀπέχει τὸ τέλος. ib. ἰδοὺ usque ad proximum ἰδοὺ] Em. desunt. v. 42. ὁ &c.] Cant. ἤγγικεν ὁ παραδιδούς με. v. 43. εὐθέως] Cant. deest. ib. Ἰούδας] Cant. addit Σκαριώτης. Mont. Gon. March. Velef. Steph. 3. addunt Ἰσκαριώτης. ib. ὢν] Cant. Mont. deest. ib. παρὰ] Gon. March. Velef. Steph. 6. ἀπεσταλμένοι παρά. v. 44. δὲ] Mont. γάρ. ib. σύσσημον αὐτοῖς] Cant. σημεῖον. Mont. σημεῖον αὐτοῖς. ib. ἀπαγάγετε] Cant. addit αὐτόν. v. 45. ἐλθὼν εὐθέως] Cant. desunt. Gon. deest ἐλθών. ib. λέγει] Cant. Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Em. λέγει αὐτῷ. ib. ῥαββὶ, ῥαββὶ] Cant. ῥαββεί. Mont. Gon. χαῖρε ῥαββί· ut & March. Velef. v. 46. ἐπ' αὐτὸν τὰς χεῖρας αὐτῶν] Cant. τὰς χεῖρας αὐτῷ. Hic versus deest in Em. v. 47. Εἷς δέ τις τῶν παρεστηκότων] Cant. καί τις. v. 48. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ] Cant. ὁ δέ. ib. ὡς] Cant. deest. v. 50. πάντες ἔφυγον] Mont. οἱ μαθηταὶ ἔφυγον πάντες. v. 51. Καὶ &c.] Cant. Νεανίσκος δέ τις. ib. ἠκολούθει] Steph. 8. συνηκολούθει. ib. αὐτῷ] Cant. αὐτοὺς, in Lat. *illos*. ib. οἱ νεανίσκοι] Cant. Steph. 2. 8. deest. v. 53. ἀρχιερέα] Mont. Steph. 3. addunt Καϊάφαν. ib. ϗ &c.] March. Velef. ϗ συνῆλθον οἱ ἱερεῖς. ib. αὐτῷ] Cant. Em. deest. v. 54. ἔσω] Cant. deest. ib. πρὸς τὸ φῶς] Gon. desunt. March. Velef. πρὸς τὸ πῦρ, & ponit post ὑπηρετῶν. v. 55. εἰς τὸ θανατῶσαι] Cant. ἵνα θανατώσωσιν. v. 56. κατ'] Cant. ϗ ἔλεγον κατ'. Mont. deest. v. 57. τινες] Cant. ἄλλοι. ib. κατ' &c.] Cant. ϗ ἔλεγον κατ' αὐτοῦ. v. 58. Ὅτι usque ad ὅτι] Mont. desunt. ib. τοῦτον] Cant. deest. ib. οἰκοδομήσω] Cant. ἀναστήσω. v. 60. τὸν Ἰησοῦν] Mont. αὐτόν. v. 61. Ὁ δὲ ἐσιώπα] Cant. Ἐκεῖνος δὲ ἐσίγα. Mont. Gon. Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα. ib. πάλιν ὁ ἀρχιερεὺς ἐπηρώτα αὐτὸν] Cant. desunt. ib. αὐτῷ] Cant. αὐτῷ ὁ ἀρχιερεύς. Mont. deest. ib. εὐλογητοῦ] Lin. εὐλογημένου. Bib. Wech. θεοῦ ζῶντος. v. 62. εἶπεν] Cant. ἀποκριθεὶς λέγει αὐτῷ. Nov. 1. εἶπεν αὐτῷ. ib. ϗ ἐρχόμενον] Cant. desunt, sed in Lat. *& venientem*. ib. μετὰ] Steph. 6. ἐπί. v. 63. αὐτοῦ] Gon. deest. ib. λέγει] Cant. ϗ λέγει. v. 64. τῆς &c.] Gon. πάντες τῆς &c. Steph. 6. πάντως τῆς. Cant. τὴν βλασφημίαν αὐτοῦ. Mont. πάντες τὴν βλασφημίαν τοῦ στόματος αὐτοῦ. March. Velef. τὴν βλασφημίαν. ib. φαίνεται] Cant. δοκεῖ. ib. εἶναι] Cant. deest. v. 65. αὐτῷ] Cant. τῷ προσώπῳ αὐτοῦ. ib. ϗ περικαλύπτειν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ] Cant. desunt. ib. κολαφίζειν ... λέγειν] Cant. ἐκολάφιζον ... ἔλεγον. ib. προφήτευσον] Mont. Em. Steph. 6. addunt ἡμῖν Χριστὲ (Steph. deest) τίς ἐστιν ὁ παίσας σε; ib. οἱ ὑπηρέται] Cant. deest. v. 66. κάτω] Cant. deest. ib. ἔρχεται] Cant. ἔρχεται πρὸς αὐτόν. v. 67. Ἰησοῦ] Mont. deest. v. 68. σὺ] Cant. deest. v. 69. Καὶ ἡ &c.] Cant. Πάλιν δὲ ἰδοῦσα αὐτὸν ἡ παιδίσκη. ib. ἐστὶ] Cant. ϗ αὐτός. Gon. ϗ ἐστί. v. 70. Ὁ δὲ πάλιν ἠρνεῖτο] Cant. desunt. ib. τῷ Πέτρῳ] Cant. deest. ib. ϗ ἡ λαλιά σου ὁμοιάζει] Cant. March. Velef. desunt. v. 71. ὀμνύειν] Cant. λέγειν. ib. τοῦτον] Cant. Em. deest. v. 72. Καὶ] Cant. Καὶ εὐθέως. ib. ἐκ δευτέρου] Mont. δεύτερον. Bib. Wech. quidam εὐθύς. ib. ἀνεμνήσθη] Bib. VVech. al. εὐθὺς ἀνεμνήσθη. ib. αὐτῷ] Cant. deest. ib. ὅτι usque ad ϗ] Cant. desunt. ib. ἐπιβαλὼν ἔκλαιε] Cant. ἤρξατο κλαίειν.

CAP. XV.

V. 1. ἐπὶ τὸ] Cant. deest. ib. ποιήσαντες ... δήσαντες ... ἀπήνεγκαν] Cant. ἐποίησαν ... ϗ δήσαντες ... ἀπήγαγον εἰς τὴν αὐλήν. v. 2. αὐτὸν] Gon. deest. ib. ὁ δὲ] Cant. καί. ib. εἶπεν αὐτῷ] Cant. αὐτῷ λέγει. ib. ἀποκριθεὶς] Lin. Nov. 1. deest. v. 3. κατηγόρουν] Cant. κατηγοροῦσι. ib. αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Bib. VVech. in quibusdam, desunt: habentur autem in Comp. Steph. 6. v. 4. καταμαρτυροῦσιν] Cant. March. Velef. Steph. 2. κατηγοροῦσιν. v. 6. ἀπέλυεν] March. Velef. εἰώθει ἀπολύειν. v. 7. συστασιαστῶν] Cant. Lin. Nov. 1. στασιαστῶν. ib. οἵτινες ... πεποιήκεισαν] March. Velef. ὅς ... πεποιήκει. v. 8. ἀναβοήσας] Cant. ἀναβὰς ὅλος. ib. αἰτεῖσθαι] Cant. αἰτεῖσθαι αὐτόν. v. 9. ἀπεκρίθη &c.] Cant. ἀποκριθεὶς λέγει αὐτοῖς. ib. ὑμῖν] Cant. deest. v. 10. ἐγίνωσκε] Cant. ᾔδει. v. 11. ἀνέσεισαν] Cant. ἔπεισαν. ib. τὸν ὄχλον] Cant. τῷ ὄχλῳ. Mont. deest. v. 12. πάλιν] Cant. deest. ib. ὃν λέγετε βασιλέα] Cant. βασιλεῖ. v. 13. ἔκραξαν] Cant. Bodl. 1. ἔκραξαν, λέγοντες. ib. σταύρωσον] Bodl. 1. Em. bis habet. v. 14. οἱ δὲ usque ad finem versus] Gon. desunt. v. 15. βουλόμενος τῷ ὄχλῳ τὸ ἱκανὸν ποιῆσαι] Cant. desunt. ib. ϗ] Cant. τὸν δέ. ib. παρέδωκε] Bodl. 1. παρέδωκεν αὐτοῖς. v. 16. ἔσω τῆς αὐλῆς] Cant. March. Velef. Steph. 2. εἰς τὴν αὐλήν. ib. ὅ ἐστι πραιτώριον] March. Velef. τοῦ πραιτωρίου. v. 17. ἐνδύουσιν] Cant. ἐνδιδύσκουσιν. ib. πορφύραν] Mont. χλαμύδαν κοκκίνην. ib. πλέξαντες] Cant. deest. v. 18. αὐτὸν] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Gon. Em. Goog. Bib. VVech. al. αὐτὸν, ϗ λέγειν. v. 19. αὐτοῦ &c.] Cant. αὐτὸν καλάμῳ εἰς τὴν κεφαλήν. ib. ϗ τιθέντες usque ad ἐξέδυσαν] Cant. desunt. v. 20. ἐξέδυσαν] Cant. ϗ ὅτε ἐξέδυσαν. ib. πορφύραν] Mont. χλαμύδα. ib. τὰ ἴδια] Cant. deest. Gon. αὐτοῦ τὰ ἴδια. ib. αὐτὸν] Cant. deest. v. 22. φέρουσιν] Cant. March. Velef. Steph. 2. ἄγουσιν. v. 24. διεμέριζον] Cant. Gon. Mont. Em. Goog. Steph. 3. 5. 6. 7. 9. Comp. διαμερίζονται. ib. τίς τί ἄρῃ] Cant. desunt. v. 25. ἐσταύρωσαν] Cant. ἐφύλασσον. v. 26. Καὶ ἦν] Cant. Ἦν δέ. ib. ὁ βασιλεὺς] Cant. οὗτός ἐστιν ὁ βασιλεύς. v. 27. αὐτοῦ] Cant. deest. v. 28.] Hic versus deest in Cant. v. 29. παραπορευόμενοι] Cant. παράγοντες. ib. αὐτῶν] Cant. Gon. deest. v. 30. ϗ κατάβα] Cant. March. Velef. Steph. 8. καταβάς. v. 31. Ὁμοίως ϗ] Cant. desunt. ib. πρὸς] Cant. εἰς.

v. 32. Ὁ Χριστὸς] Mont. Εἰ ὁ Χριστός ἐστιν. ib. πιστεύσωμεν] Cant. addit ἐν αὐτῷ. Gon. Mont. Em. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. 6. addunt αὐτῷ. v. 33. Γενομένης δὲ] Cant. Καὶ γενομένης. v. 34. ἐβόησεν ὁ Ἰησοῦς] Cant. ἐφώνησε. ib. λέγων] Cant. Bodl. 1. deest. ib. σαβαχθανὶ] Cant. Ζαφθάνει, in Lat. *Zaphthane*. ib. με ἐγκατέλιπες] Cant. ὠνείδισάς με· sed in Lat. *dereliquisti me*. v. 35. ἰδοὺ] Cant. deest. ib. φωνεῖ] Cant. φωνεῖ οὗτος. v. 36. Δραμὼν δὲ] Cant. Καὶ δραμών. ib. γεμίσας] Cant. πλήσας. ib. ἐπότιζεν αὐτὸν λέγων] Cant. desunt. ib. ἄφετε] Cant. Mont. Gon. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. 2. 4. ἄφες. v. 38. δύο] Cant. δύο μέρη. v. 39. ἐξ] Cant. ἐκεῖ ἐξ. Gon. αὐτῷ ἐξ. ib. ἐξ ἐναντίας αὐτοῦ] Cant. Gon. desunt. ib. ὅτι] Cant. deest. v. 41. ϗ διηκόνουν αὐτῷ] Cant. desunt. ib. προσάββατον] Cant. πρὶν σάββατον. v. 43. Ἦλθεν] Mont. Lin. Nov. 1. Gon. Goog. Ἐλθών. ib. σῶμα] Cant. πτῶμα. v. 44. πάλαι ἀπέθανε] Cant. ἤδη ἐτεθνήκει. v. 45. ἀπὸ] Cant. παρά. ib. σῶμα] Cant. πτῶμα αὐτοῦ. v. 46. Καὶ ἀγοράσας] Cant. March. Velef. Steph. 9. Ὁ δὲ Ἰωσὴφ ἀγοράσας. ib. ϗ καθελὼν] Cant. λαβών. ib. τῇ σινδόνι] Cant. εἰς τὴν σινδόνα. ib. τοῦ μνημείου] Cant. addit ϗ ἀπῆλθεν. Gon. addit ἀπῆλθεν. v. 47. Ἰωσῆ] Cant. Ἰακώβου, in Lat. *Jacobi*. ib. ἐθεώρουν ποῦ τίθεται] Cant. ἐθεάσαντο τόπον ὅπου τεθεῖται.

CAP. XVI.

V. 1. Καὶ usque ad ἠγόρασαν] Cant. desunt. ib. ἠγόρασαν] Cant. Καὶ πορευθεῖσαι ἠγόρασαν. ib. ἐλθοῦσαι] Cant. deest. ib. ἀλείψωσιν αὐτὸν] Mont. ἀλείψωσι τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Goog. ἀλείψωσι τὸν Ἰησοῦν. Cant. αὐτὸν ἀλείψωσι. v. 2. ἀνατείλαντος] Steph. 3. ἔτι ἀνατείλαντος. Cant. ἀνατέλλοντος. v. 3. ἐκ] Cant. ἀπό. ib. μνημείου] Cant. μνημείου, ἦν γὰρ μέγας σφόδρα, quæ proximo versu desunt. v. 4. Καὶ &c.] Cant. Καὶ ἔρχονται, ϗ εὑρίσκουσιν ἀποκεκυλισμένον τὸν λίθον. v. 6. Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς] Cant. Καὶ λέγει αὐτοῖς ὁ ἄγγελος. ib. ἐκθαμβεῖσθε] Cant. φοβεῖσθε. ib. τὸν Ναζαρηνὸν] Cant. deest. ib. ἐσταυρωμένον] Steph. 6. 7. habent cum interrogatione. ib. ἴδε ὁ τόπος] Cant. ἴδετε ἐκεῖ τὸν τόπον αὐτοῦ. v. 7. εἴπατε] Cant. ϗ εἴπατε. ib. Πέτρῳ] Gon. Πέτρῳ ὅτι ἠγέρθη ἀπὸ τῶν νεκρῶν. ib. ὅτι προάγει] Cant. ἰδοὺ προάγω. Gon. ϗ ἰδοὺ προάγει. ib. αὐτὸν ... εἶπεν] Cant. με ... εἴρηκα. v. 8. Καὶ ἐξελθοῦσαι] March. Velef. Αἱ δὲ ἐξελθοῦσαι. ib. ἔφυγον] Comp. Steph. omn. ταχὺ ἔφυγον. ib. δὲ ... τρόμος] Cant. γὰρ ... φόβος. ib. γὰρ] Bib. Wech. in vet. MS. hæc adduntur, Πάντα δὲ τὰ παρηγγελμένα τοῖς περὶ τὸν Πέτρον συντόμως ἐξήγγειλαν. Μετὰ δὲ ταῦτα ϗ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἀπὸ ἀνατολῆς ϗ ἄχρι δύσεως ἐξαπέστειλε δι' αὐτῶν τὸ ἱερὸν ϗ ἄφθαρτον κήρυγμα τῆς αἰωνίου σωτηρίας. v. 9. Ἀναστὰς δὲ πρωῒ] Cant. Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἀναστὰς ὁ Ἰησοῦς πρωΐ. March. Velef. Em. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Ἀναστὰς δὲ ὁ Ἰησοῦς πρωΐ. ib. σαββάτου] Steph. 3. 6. σαββάτων, ut & Bodl. 1. ib. ἐφάνη] Cant. ἐφανέρωσε. v. 10. τοῖς] Cant. αὐτοῖς τοῖς. v. 11. ἠπίστησαν] Cant. ϗ οὐκ ἐπίστευσαν αὐτῷ. v. 14. ἐγηγερμένον] Mont. addit ἐκ νεκρῶν. v. 15. αὐτοῖς] Cant. πρὸς αὐτούς. ib. ἅπαντα] Cant. deest. ib. πάσῃ] Hinc usque ad finem in Cant. recentiori manu scribuntur, tam Græce quam Latine. v. 16. Ὁ] Cant. Ὅτι ὁ. v. 18. Ὄφεις] Cant. Καὶ ἐν ταῖς χερσὶν ὄφεις. v. 19. Κύριος] March. Velef. Mont. Steph. 3. Κύριος ὁ Ἰησοῦς. v. 20. ἐξελθόντες] Steph. 5. ἀκούσαντες. ib. ἀμὴν] Bib. Wech. in plerisque abest.

EVANGELIUM secundum LUCAM.

CAP. I.

VERS. 8. αὐτὸν] March. Velef. Ζαχαρίαν. v. 9. κυρίου] Cant. Gon. θεοῦ. v. 11. τοῦ θυμιάματος] Gon. deest. v. 12. ἐταράχθη] Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ἐφοβήθη. v. 13. Εἶπε δὲ] Cant. Καὶ εἶπε. ib. σοὶ] Cant. deest. v. 14. σοὶ] Magd. σοὶ, ϗ ἀγαλλίασις, ut & Bodl. 1. v. 16. ἐπὶ] Bib. Wech. al. πρός. v. 20. πληρωθήσονται] Cant. πλησθήσονται. v. 21. προσδοκῶν] Cant. προσδεχόμενος. Gon. ἐκδεχόμενος. ib. ἐν τῷ] Cant. ἐπὶ τῷ. v. 23. ἀπῆλθεν] Cant. τότε ἀπῆλθεν. v. 24. αὐτοῦ] Em. Ζαχαρίου. v. 26. τῆς Γαλιλαίας] Cant. τὴν Γαλιλαίαν, in Lat. *Galilæam*. ib. ᾗ ὄνομα Ναζαρὲτ] Cant. desunt. v. 28. γυναιξὶν] Bodl. 1. γυναιξὶν, ϗ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. v. 29. ἰδοῦσα] March. Velef. Bib. Wech. al. ἀκούσασα. Cant. deest. ib. αὐτοῦ] Cant. deest. ib. ποταπὸς] Cant. ἐν ἑαυτῇ ποταπός. v. 30. Μαριὰμ] Cant. Μαρία. v. 33. τοὺς αἰῶνας] Cant. Lin. Nov. 1. τὸν αἰῶνα. v. 34. Εἶπε δὲ] Cant. Καὶ εἶπε. ib. ἔσται] Gon. Em. Steph. 4. 6. 9. ἔσται μοι, ut & Bodl. 1. v. 35. γεννώμενον] March. Velef. Comp. addunt ἐκ σοῦ. v. 37. παρὰ] Steph. 7. deest. v. 38. Εἶπε δὲ] Cant. Καὶ εἶπε. v. 39. Μαριὰμ] Iterum Cant. Μαρία, ut & vers. 56. ib. Ἰούδα] Bib. Wech. al. Δαβίδ. v. 41. τὸ βρέφος] Cant. deest: sed pro αὐτῆς habet τῆς Ἐλισαβὲδ τὸ βρέφος αὐτῆς. v. 42. ἀνεφώνησε] Gon. Em. ἀνεβόησε. v. 43. ἔλθῃ] Mont. deest. v. 47. σωτῆρί μου] March. Velef. σωτηρίῳ. Bib. Wech. al. σωτηρίῳ μου. v. 48. ὅτι] Cant. κύριος ὅτι. March. Velef. deest. v. 49 μεγαλεῖα] March. Velef. Steph. 8. μεγάλα. ib. ὁ δυνατὸς] Cant. ὁ Θεὸς ὁ δυνατός. Lat. *Dominus qui potens est*. v. 50. γενεὰς γενεῶν] March. Velef. ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεάς. Em. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. γενεὰν ϗ γενεὰν, ut & Steph. 4. 12. Mont. γενεὰν ϗ γενεάς. Steph. 8. γενεὰς ϗ γενεάς. v. 55. τῷ ... τῷ σπέρματι] Mont. Nov. 1. τὸ ... τὸ σπέρμα. ib. εἰς τὸν αἰῶνα] Gon. Bodl. 1. Em. Goog. Steph. 5. ἕως αἰῶνος. v. 56. ὡσεὶ] Cant. deest. v. 60. Ἰωάννης] Cant. τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰωάννης. v. 61. τῷ ὀνόματι τούτῳ] Cant. τὸ ὄνομα τοῦτο. Gon. ἐπὶ τῷ &c. v. 62. τί, τί] Cant. ὅτι. v. 63. λέγων] Cant. deest. ib. αὐτοῦ] Cant. hic addit ϗ παραχρῆμα ἐλύθη ἡ γλῶσσα αὐτοῦ. v. 64. παραχρῆμα, ϗ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ] Cant. desunt: post αὐτοῦ Comp. addit διηρθρώθη. v. 65. φόβος] Cant. φόβος μέγας, & ponit ante ἐπί. v. 66. τῇ καρδίᾳ] Cant. τῆς καρδίας. ib. ϗ χεὶρ] Cant. Steph. 8. ϗ γὰρ χείρ. ib. ἦν] Cant. Gon. deest. v. 67. ϗ προεφήτευσε λέγων] Cant. ϗ εἶπε. v. 68. τῷ λαῷ] March. Velef. τοῦ λαοῦ. v. 70. τῶν ἁγίων &c.] Cant. ἁγίων προφητῶν αὐτοῦ τῶν ἀπ' αἰῶνος. v. 71. ἐξ ἐχθρῶν] Cant. ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν. v. 72. ϗ] Cant. deest. v. 75. τῆς ζωῆς] Cant. March. Velef. Steph. 2. 8. deest. v. 76. σὺ] Cant. Bib. Wech. al. σὺ δέ. v. 77. αὐτῶν] Em. ἡμῶν. v. 79. τοῖς] Cant. φῶς τοῖς.

CAP. II.

V. 3. ἰδίαν] Cant. ἑαυτοῦ. ib. πόλιν] Cant. Steph. 2. πατρίδα. v. 4. τὴν Ἰουδαίαν] Cant. γῆν Ἰούδα. ib. διὰ usque ad finem versus] Cant. postponit versui quinto. v. 5. γυναικὶ] Cant. Steph. 8. deest. v. 6. Ἐγένετο δὲ ἐν τῷ εἶναι αὐτοὺς ἐκεῖ] Cant. Ὡς δὲ παρεγένοντο. ib. ἐπλήσθησαν] Cant. ἐτελέσθησαν. v. 7. διότι usque ad finem versus] Em. desunt. ib. αὐτοῖς] March. Velef. αὐτῇ. v. 8. Καὶ ποιμένες] Cant. Ποιμένες δέ. v. 9. ϗ δόξα κυρίου περιέλαμψεν αὐτοὺς] Em. desunt. ib. κυρίου] Cant. deest. v. 10. παντὶ] Cant. ϗ παντί. v. 11. σήμερον] Goog. deest. v. 12. σημεῖον] Cant. σημεῖον ἔστω. ib. κείμενον] Cant. deest. v. 14. εὐδοκία] Cant. March. Velef. εὐδοκίας. v. 15. ϗ οἱ ἄνθρωποι] Steph. 8. desunt. v. 17. τούτου] Cant. deest. v. 21. ἐπλήσθησαν] Cant. συνετελέσθησαν. ib. αὐτὸν] Ita Steph. 2. 3. 4. 7. 8. 9. Comp. sed Bodl. 1. τὸ παιδίον. ib. ϗ ἐκλήθη] Cant. ὠνομάσθη. ib. κοιλίᾳ] Cant. κοιλίᾳ μητρός. v. 22. αὐτῶν] Lin. Nov. 1. Cant. Mont. Bib. Wech. al. αὐτοῦ. Comp. March. Velef. αὐτῆς. ib. αὐτὸν] Em. οἱ γονεῖς τὸ παιδίον Ἰησοῦν. v. 24. εἰρημένον] March. Velef. Steph. 5. γεγραμμένον. v. 25. ἰδοὺ] Cant. deest. ib. εὐλαβὴς] Bib. Wech. al. εὐσεβής. v. 26. Καὶ &c.] Cant. Κεχρηματισμένος δὲ ἦν. v. 27. εἰθισμένον] Cant. ἔθος. v. 32. ἐθνῶν] Cant. deest. v. 33. Ἰωσὴφ] Cant. March. Velef. ὁ πατὴρ αὐτοῦ. Steph. 8. ὁ πατήρ. ib. αὐτοῦ] Cant. deest. v. 34. αὐτοὺς] Steph. 9. αὐτόν. ib. ἀντιλεγόμενον] March. Velef. ἀντιλεξόμενον. v. 36. ἦν] Cant. deest. ib. αὐτὴ] Cant. ϗ αὐτή. ib. ἑπτὰ] Cant. ponit post ἔτη. v. 37. ὡς] Cant. deest. Steph. 8. 14. ἕως. ib. ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ] Cant. τοῦ ναοῦ. v. 38. αὕτη] Cant. deest. ib. κυρίῳ] Cant. θεῷ. ib. ἐν Ἱερουσαλὴμ] March. Velef. Steph. 4. ἐν τῷ Ἰσραήλ. v. 39. Ναζαρὲτ] Cant. addit καθὼς ἐῤῥέθη διὰ τοῦ προφήτου ὅτι Ναζωραῖος κληθήσεται. v. 40. παιδίον] Cant. παιδίον Ἰησοῦς. ib. πνεύματι] Cant. March. Velef. Steph. 2. deest. ib. ἐπ' αὐτὸ] Cant. ἐν αὐτῷ. v. 41. Καὶ ἐπορεύοντο] Cant. Ἐπορεύοντο δέ. v. 42. ὅτε] Gon. ὡς. ib. ἐτῶν δώδεκα] Cant. αὐτῷ ἔτη ιβ. ib. ἑορτῆς] Cant. ἑορτῆς τῶν ἀζύμων. v. 43. ἔγνω Ἰωσὴφ ϗ ἡ μήτηρ αὐτοῦ] Cant. March. Velef. Steph. 8. ἔγνωσαν οἱ γονεῖς· quibus addit Cant. αὐτοῦ. v. 44. Νομίσαντες δὲ] Cant. ϗ νομίσαντες. v. 45. αὐτὸν] Cant. March. Velef. deest. ib. ζητοῦντες] Cant. ἀναζητοῦντες. v. 46. ἐν τῷ ἱερῷ] Lin. Nov. 1. deest. v. 48. αὐτὸν] Gon. March. Velef. deest. ib. ἐξεπλάγησαν ϗ πρὸς αὐτὸν] Mont. desunt, sed habentur in margine. ib. ὀδυνώμενοι] Cant. addit ϗ λυπούμενοι. v. 50. Καὶ αὐτοὶ] Cant. Αὐτοὶ δέ. v. 51. ϗ ἦλθεν] Cant. desunt. ib. ϗ ἡ] Cant. ἡ δέ. ib. τὰ ῥήματα] Goog. ταῦτα. v. 52. ἀνθρώπων] Cant. παρὰ ἀνθρώπων.

CAP. III.

V. 1. Τιβερίου] Bodl. 1. deest. ib. ἡγεμονεύοντος] Cant. March. Velef. Steph. 2. ἐπιτροπεύοντος· in Lat. Cant. *procurante*. ib. ϗ τετραρχοῦντος τῆς Γαλιλαίας] Cant. desunt. v. 2. ἀρχιερέως] Bib. Wech. al. ἀρχιερέων. v. 3. λέγοντος] Cant. March. Velef. deest. v. 4. αὐτοῦ] Cant. ὑμῶν. v. 6. τοῦ θεοῦ] Cant. κυρίου. v. 7. οὖν] Cant. δέ. ib. ὑπ'] Cant. ἐνώπιον. v. 8. καρποὺς ἀξίους] Cant. καρπὸν ἄξιον. ib. ἄρξησθε] Cant. Steph. 8. δόξητε. v. 9. τῶν δένδρων] March. Velef. τοῦ δένδρου. ib. καρπὸν καλὸν] Cant. καρποὺς καλούς. ib. ἐκκόπτεται ... βάλλεται] March. Velef. ἐκκοφθήσεται ... βληθήσεται. v. 10. ποιήσομεν] Cant. Steph. 2. ποιήσωμεν, ἵνα σωθῶμεν. v. 12. τελῶναι] Cant. τελῶναι ὁμοίως. ib. βαπτισθῆναι] Mont. Gon. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. 3. 5. addunt ὑπ' αὐτοῦ. ib. ποιήσομεν] Cant. Steph. 2. ποιήσωμεν, ἵνα σωθῶμεν, ut vers. 10. v. 13. πρὸς αὐτοὺς] Cant. αὐτοῖς. Em. desunt. ib. πλέον] Magd. deest. ib. πράσσετε] Cant. πράσσειν, suprascripto πράσσετε, & ponit post πλέον. v. 14. αὐτὸν] Cant. deest. ib. ϗ ἡμεῖς] Cant. deest. ib. ποιήσομεν] Cant. hic iterum addit ἵνα σωθῶμεν. ib. ϗ &c.] Cant. ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. v. 16. Ἀπεκρίνατο &c.] Cant. Ἐπιγνοὺς τὰ διανοήματα αὐτῶν εἶπεν. ib. μὲν &c.] Cant. ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι εἰς μετάνοιαν. ib. ἔρχεται δὲ ὁ] Cant. ὁ δὲ ἐρχόμενος. ib. μου] Cant. μου ἐστίν. ib. τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ] Cant. τοῦ ὑποδήματος. ib. ἁγίῳ] Em. deest. v. 17. αὐτοῦ] Cant. deest. v. 18. παρακαλῶν] Cant. Steph. 2. παραινῶν. ib. τὸν λαὸν] Lin. Nov. 1. τῷ λαῷ. v. 19. Φιλίππου] Cant. Goog. Em. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. 4. 6. 7. 8. 9. deest. v. 22. ὡσεὶ ... ἐπ' ... ἐξ] Cant. ὡς ... εἰς ... ἐκ τοῦ. ib. λέγουσαν] Cant. deest. ib. σὺ εἶ usque ad finem versus] Cant. υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. v. 23. Καὶ αὐτὸς ἦν ὁ] Cant. Ἦν δέ. ib. ὢν] Cant. deest. ib. ἐνομίζετο] Cant. ἐνομίζετο εἶναι. ib. υἱὸς Ἰωσὴφ usque ad Ζοροβάβελ vers. 27.] Cant. hoc modo enumerat ex Matth. υἱὸς Ἰωσὴφ, τοῦ Ἰακὼβ, τοῦ Ματθὰν, τοῦ Ἐλεάζαρ, τοῦ Ἐλιοὺδ, τοῦ Ἰαχεὶν, τοῦ Σαδὼκ, τοῦ Ἀζὼρ, τοῦ Ἐλιακεὶμ, τοῦ Ζοροβάβελ, & sic deinceps: τοῦ Σαλαθιὴλ, τοῦ Ἰεχονίου, τοῦ Ἰωακεὶμ, τοῦ Ἐλιακεὶμ, τοῦ Ἰωσία, τοῦ Ἀμὼς, τοῦ Μανάσση, τοῦ Ἐζεκία, τοῦ Ἄχας, τοῦ Ἰωθὰμ, τοῦ Ὀζία, τοῦ Ἀμασίου, τοῦ Ἰώας, τοῦ Ὀχοζίου, τοῦ Ἰωρὰμ, τοῦ Ἰωσαφὰδ, τοῦ Ἀσὰφ, τοῦ Ἀβιούδ. v. 24. Ματθὰτ] Lin. Nov. 1. Magd. Ματθὰν, ut & Gon. Mont. Goog. ib. Ἰαννὰ] Bib. Wech. al. interseritur τοῦ Ἐλεέζαρ, τοῦ Φαρὲς, inter Ἰαννὰ & Ἰωσήφ. ib. Ἰωσὴφ] Inter hunc & Mattathiam Bib. Wech. al. interponunt τοῦ Ἰωείμ, τοῦ Ἰούδα. v. 25. Ματταθίου] Bib. Wech. Ματταθίου, τοῦ Ματτὰθ, τοῦ Ἰακώβ. ib. Ἀμὼς] Inter Ἀμὼς & Ναοὺμ Bib. Wech. al. habetur τοῦ Ἀδὶ, τοῦ Ἰσαάκ. ib. Ναοὺμ] Inter Ναοὺμ & Ἐσλὶ Bib. Wech. vet. inserit τοῦ Συμεὼν, τοῦ Ἀβραάμ. ib. Ἐσλὶ] Inter Ἐσλὶ & Ναγγαὶ Bib. Wech. legit antiquus τοῦ Ἰούδα, τοῦ Θαρά. ib. Ναγγαὶ] Gon. Em. Ἀγγαί. ib. τοῦ Ἀμὼς, τοῦ Ναοὺμ, τοῦ Ἐσλὶ, τοῦ Ναγγαὶ, τοῦ Μαὰθ] Magd. desunt. v. 26. Ἰωσὴφ] Magd. Steph. 4. 8. 9. Ἰωσήχ. v. 28. Ἰωσὴφ] Lin. Nov. 1. Magd. Bib. VVech. al. Ἰωσῆ. Steph. 8. Ἰησοῦ. v. 30. Ἰωνὰν] Magd. Gon. Ἰωάνναν. Mont. Goog. Lin. Nov. 1. Ἰωνάμ. ib. Ἐλιακεὶμ] Lin. Nov. 1. Ἰωακείμ. v. 31. Μαϊνὰν] Steph. 8. Μεννά. v. 32. Σαλμὼν] Bodl. 1. Σαλώμ. v. 33. Ἀρὰμ] Em. Goog. Bodl. 1. Lin. Nov. 1. Ἀρὰμ, τοῦ Ἰωράμ. v. 37. τοῦ Καϊνὰν] Cant. deest.

CAP. IV.

V. 1. εἰς τὴν ἔρημον] Cant. ἐν τῇ ἐρήμῳ. v. 2. Διαβόλου] Cant. Σατανᾶ. ib. ὕστερον] Cant. deest. ib. ϗ εἶπεν] Cant. εἶπε δέ. v. 3. τῷ λίθῳ τούτῳ ἵνα γένηται ἄρτος] Cant. ἵνα οἱ λίθοι οὗτοι ἄρτοι γίνωνται. v. 4. ἀπεκρίθη ... πρὸς αὐτὸν λέγων] Cant. ἀποκριθεὶς ... εἶπε. ib. ὅτι] Cant. deest. ib. θεοῦ] Em. ἐκπορευομένῳ διὰ στόματος θεοῦ. v. 5. ὁ Διάβολος] Cant. March. Velef. deest. ib. ὑψηλὸν] Cant. ὑψηλὸν λίαν. ib. τῆς οἰκουμένης] Cant. Steph. 2. 4. τοῦ κόσμου. v. 6. αὐτῶν] Cant. τούτων. v. 7. ἐὰν] Steph. 3. ἐὰν πεσών. v. 8. ὕπαγε ὀπίσω μου Σατανᾶ] Cant. March. Velef. Steph. 2. 7. 8. desunt. ib. γὰρ] Cant. Gon. Goog. Em. Mont. Lin. Nov. 1. Magd. Steph. 2. 3. 4. 5. 7. 8. 9. Comp. deest. v. 11. ὅτι] Cant. Gon. Mont. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deest. v. 12. ὅτι εἴρηται] Cant. γέγραπται. v. 13. καιροῦ] Cant. χρόνου. v. 14. περιχώρου] March. Velef. χώρας.

v. 15. αὐτῶν] Cant. deeſt. ib. πάντων] Mont. αὐτῶν, ſed in margine πάντων. v. 16. Καὶ ἦλθεν] Cant. Ἐλθὼν δέ. Em. Καὶ ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς. ib. ϗ ... αὐτῷ] Cant. deſunt. ib. τῶν σαββάτων] March. Veleſ. τοῦ σαββάτου. v. 17. βιβλίον Ἡσαΐου τοῦ προφήτου] Cant. ὁ προφήτης Ἡσαΐας. ib. ἀναπτύξας] Bib. Wech. al. ἀνοίξας. ib. τὸ βιβλίον] Cant. deeſt. v. 18. ἀπέσταλκέ με] Cant. ἀπέσταλμαι, ſed in Lat. *miſit me.* ib. ἰάσασθαι uſque ad finem verſus] Cant. deſunt. v. 19. δεκτὸν] March. Veleſ. δεκτὸν, ϗ ἡμέραν τῆς ἀνταποδόσεως. v. 21. ὅτι] Cant. deeſt. Hic verſus deeſt in Em. ut & prius membrum verſus ſequentis. v. 22. ἐπὶ] Em. Steph. 6. οἱ ὄχλοι ἐπί. v. 23. ἐν τῇ] Cant. εἰς. v. 24. ἀμὴν] Cant. ἀμὴν ἀμήν. ib. ὑμῖν] Gon. deeſt. v. 25. ἐπὶ] Cant. deeſt. v. 26. Σιδῶνος] Cant. Σιδωνίας, in Lat. *Sidoniæ.* v. 27. ἐν τῷ Ἰσραὴλ] Lin. Nov. 1. deſunt; ſed habentur in marg. Nov. 1. Cant. ponit ante ἐπί. v. 29. εἰς τὸ] Cant. ὥστε. v. 31. Γαλιλαίας] Cant. Γαλιλαίας τὴν παραθαλάσσιον ἐν τοῖς ὁρίοις Ζαβουλὼν ϗ Νεφθαλείμ, in Lat. *ad maritimum in finibus Zabulun & Nephthalim.* ib. αὐτοὺς] Lin. Nov. 1. Mont. deeſt. v. 32. ὅτι uſque ad finem verſus] Em. deſunt. v. 33. Καὶ ἐν ... ἦν] Cant. Ἦν δὲ ἐν. ib. πνεῦμα δαιμονίου ἀκαθάρτου] Cant. March. Veleſ. δαιμόνιον ἀκάθαρτον. v. 34. Ἔα] Cant. Mont. deeſt, ut & in Lin. Nov. 1. v. 35. ϗ ἐπετίμησε] March. Veleſ. ἐπέταξε. ib. ἐξῆλθεν] Cant. ἀνακραυγάσαν τὸ ἐξῆλθεν. Steph. 2. ϗ ἀνακραυγάσαν ἐξῆλθεν. v. 36. θάμβος] Cant. addit μέγας. ib. πνεύμασι] Mont. Steph. 6. δαίμοσι. v. 37. ἐξεπορεύετο ἦχος] Cant. ἐξῆλθεν ἡ ἀκοή. v. 38. εἰσῆλθεν] Cant. Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ἦλθεν. Em. εἰσῆλθεν ὁ Ἰησοῦς. ib. Σίμωνος] Cant. Steph. 2. Σίμωνος ϗ Ἀνδρέου. ib. συνεχομένη] Cant. κατεχομένη. v. 39. ἐπιστὰς] Cant. ἐπισταθείς. ib. δὲ ἀναστᾶσα διηκόνει] Cant. ὥστε ἀναστῆναι διακονεῖν. v. 40. εἶχον ... ἤγαγον] Cant. εἶχαν ... ἔφερεν. ib. αὐτῶν] Cant. deeſt. v. 41. ἀπὸ] Steph. 4. πολλὰ ἀπό. ib. κράζοντα] Cant. κραυγάσαντα. ib. ὁ Χριστὸς] Cant. March. Veleſ. deeſt. v. 42. ἔρημον] Mont. ἕτερον. ib. ἐζήτουν ... κατεῖχον] Cant. ἐπεζήτουν ... ἀπεῖχον. v. 43. ϗ &c.] Cant. Mont. δεῖ με ϗ εἰς τὰς ἄλλας πόλεις εὐαγγελίσασθαι. ib. ὅτι εἰς τοῦτο] Cant. εἰς τοῦτο γάρ. v. 44. ἐν ταῖς συναγωγαῖς] Cant. εἰς τὰς συναγωγάς.

CAP. V.

V. 1. ϗ αὐτὸς ἦν ἑστὼς] Cant. ἑστῶτος αὐτοῦ, in Lat. *ſtante illo.* ib. παρὰ] Mont. Goog. Nov. 1. περί. v. 2. ἀπέπλυναν] Cant. ἔπλυνον. v. 3. τῶν πλοίων] Cant. πλοίων. ib. ἀπὸ &c.] Cant. ἐπαναγαγὼν ἀπὸ τῆς γῆς ὅσον ὅσον. ib. ἐδίδασκεν &c.] Cant. ἐν τῷ πλοίῳ ἐδίδασκε. v. 4. Ὡς] Cant. Ὅτε. ib. εἰς] Bodl. 1. πρός. v. 5. Καὶ &c.] Cant. Ὁ δὲ Σίμων ἀποκριθείς. ib. ἐπιστάτα] Cant. Steph. 2. διδάσκαλε. ib. χαλάσω τὸ δίκτυον] Cant. οὐ μὴ παρακούσομαι. ib. τὸ δίκτυον] Steph. 4. 8. τὰ δίκτυα. v. 6. τοῦτο ποιήσαντες] Cant. εὐθὺς * χαλάσαντες τὰ δίκτυα. ib. διερρήγνυτο &c.] Cant. ὥστε τὰ δίκτυα ῥήσσεσθαι. ib. αὐτῶν] Lin. Nov. 1. addunt ὥστε μὴ δύνασθαι ἀγαγεῖν αὐτό. v. 7. συλλαβέσθαι] Cant. βοηθεῖν. ib. ϗ ἦλθον ϗ] Cant. ἐλθόντες οὖν. ib. ὥστε] Cant. Steph. 2. ὥστε παρά τι. ib. αὐτὰ] Cant. deeſt. v. 8. Ἰδὼν δὲ Σίμων Πέτρος] Cant. Ὁ δὲ Σίμων. ib. τοῖς γόνασι τοῦ Ἰησοῦ] Cant. αὐτοῦ τοῖς ποσί. ib. λέγων] Cant. λέγων παρακαλῶ. v. 9. ϗ πάντας τοὺς σὺν αὐτῷ] Cant. deſunt. ib. ᾗ] Cant. ὧν. v. 10. Ὁμοίως &c.] Cant. Ἦσαν δὲ κοινωνοὶ αὐτοῦ Ἰάκωβος ϗ Ἰωάννης υἱοὶ Ζεβεδαίου. ib. ϗ εἶπε &c.] Cant. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς, δεῦτε, ϗ μὴ γίνεσθε ἁλιεῖς ἰχθύων, ποιήσω γὰρ ὑμᾶς ἁλιεῖς ἀνθρώπων. v. 11. Καὶ &c.] Cant. Οἱ δὲ ἀκούσαντες πάντα κατέλειψαν ἐπὶ τῆς γῆς, καί. v. 12. πλήρης λέπρας] Cant. λεπρός. ib. πεσὼν] Cant. ἔπεσεν. ib. ἐδεήθη αὐτοῦ] Cant. deſunt. v. 13. Καὶ ἐκτείνας] Cant. ἐκτείνας δέ. ib. εἰπὼν] Cant. λέγων. ib. ἡ λέπρα ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ] Cant. ἐκαθαρίσθη. v. 14. ἀλλὰ ἀπελθὼν] Cant. ἀπελθὼν δέ. ib. εἰς μαρτύριον αὐτοῖς] Cant. ἵνα εἰς μαρτύριον ἦ ὑμῖν τοῦτο. Ὁ δὲ ἐξελθὼν ἤρξατο κηρύσσειν ϗ διαφημίζειν τὸν λόγον, ὥστε μηκέτι δύνασθαι αὐτὸν φανερῶς εἰς πόλιν εἰσελθεῖν· ἀλλὰ ἔξω ἦν ἐν ἐρήμοις τόποις, ϗ συνήρχοντο πρὸς αὐτὸν, ϗ ἦλθε πάλιν εἰς Καφαρναούμ. v. 15. ὑπ' αὐτοῦ] Cant. Mont. Bodl. 1. deſunt. v. 16. ἐν ταῖς ἐρήμοις] March. Veleſ. ἐν τῇ ἐρήμῳ. v. 17. ϗ αὐτὸς ἦν διδάσκων] Cant. αὐτοῦ διδάσκοντος. In Mont. ϗ αὐτὸς deſunt: in March. Veleſ. pro ἦν eſt ἦτο. ib. ϗ ἦσαν &c.] Cant. συνελθεῖν τοὺς Φαρισαίους ϗ νομοδιδασκάλους. ib. οἳ ἦσαν ἐληλυθότες] Cant. ἦσαν δὲ συνεληλυθότες. Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. οἳ ἦσαν συνελθόντες. ib. ϗ Ἱερουσαλὴμ] Cant. deeſt. ib. ϗ δύναμις Κυρίου ἦν] Cant. deſunt. ib. εἰς τὸ] Cant. τοῦ. v. 19. διὰ ποίας] Mont. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. πῶς. Gon. διὰ ποίας ὁδοῦ. In Steph. 2. 3. 4. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. διὰ deeſt. ib. ἀναβάντες] Cant. ἀνέβησαν. ib. διὰ uſque ad εἰς] Cant. ϗ ἀποστεγάσαντες τοὺς κεράμους ὅπου ἦν καθῆκαν τὸν κράββατον σὺν τῷ παραλυτικῷ. v. 20. Καὶ ἰδὼν ... εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπε] Cant. Ἰδὼν δὲ Ἰησοῦς ... λέγει τῷ παραλυτικῷ. ib. σοὶ] Cant. deeſt. v. 21. Φαρισαῖοι] Cant. addit ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν. ib. τίς ἐστιν οὗτος, ὃς] Cant. τί οὗτος. ib. μόνος] Cant. εἷς. v. 22. ἀποκριθεὶς εἶπε πρὸς αὐτοὺς] Cant. λέγει αὐτοῖς. ib. ὑμῶν] Cant. Steph. 2. ὑμῶν πονηρά. v. 24. παραλελυμένῳ] Cant. Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. 8. παραλυτικῷ. ib. ἄρας τὸ κλινίδιόν σου] Cant. ἆρον τὸν κράββατόν σου, καί. v. 25. ἐφ' ᾧ κατέκειτο] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. τὴν κλίνην. v. 26. Καὶ uſque ad ϗ ἐπλήσθησαν] Cant. deſunt. ib. ὅτι] Cant. deeſt. v. 27. μετὰ ταῦτα ἐξῆλθε, ϗ ἐθεάσατο] Cant. ἐλθὼν πάλιν παρὰ τὴν θάλασσαν τὸν ἐπακολουθοῦντα αὐτῷ ὄχλον ἐδίδασκεν· ϗ παράγων εἶδεν. ib. τελώνην ὀνόματι Λευΐν] Cant. Λευεὶ τὸν τοῦ Ἀλφαίου. ib. εἶπεν] Cant. λέγει. v. 29. κατακείμενοι] Cant. ἀνακείμενοι. v. 31. Καὶ ἀποκριθεὶς] Cant. Ἀποκριθεὶς δέ. v. 32. ἐλήλυθα] Cant. ἦλθον. v. 33. ὁμοίως ϗ οἱ τῶν Φαρισαίων] Cant. ϗ οἱ μαθηταὶ τῶν Φαρισαίων, & ponit poſt Ἰωάννου. ib. οἱ] Cant. μαθηταί σου. ib. ἐσθίουσι ϗ πίνουσιν] Cant. οὐδὲν τούτων ποιοῦσιν. v. 34. Ὁ δὲ] Cant. Ὁ δὲ Ἰησοῦς. ib. μὴ uſque ad finem verſus] Cant. μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος ἐφ' ὅσον ἔχουσι τὸν νυμφίον μεθ' αὑτῶν νηστεύειν. v. 36. ἱματίου] Cant. ἀπὸ ἱματίου. ib. καινοῦ] Cant. καινοῦ σχίσας, in Lat. *ſcindens.* ib. σχίζει ... συμφωνεῖ] Steph. 2. 4. 8. σχίσει ... συμφωνήσει. ib. καινῷ] Cant. καινοῦ ἐπίβλημα. v. 37. ἀσκοὺς, ϗ] Cant. ἀσκοὺς παλαιούς· καί. v. 38. βλητέον ... [illegible]] Cant. βάλλουσι ... [illegible]. v. 39.] Hic verſus deeſt in Cant.

CAP. VI.

V. 1. Ἐγένετο δὲ] Cant. Καὶ ἐγένετο. ib. δευτεροπρώτῳ] Cant. Lat. *ſecundo primo.* ib. ϗ ἤσθιον &c.] Cant. οἱ δὲ μαθηταὶ αὐτοῦ ἤρξαντο τίλλειν. v. 2. εἶπον αὐτοῖς] Cant. ἔλεγον αὐτῷ. ib. τί &c.] Cant. ἴδε τί ποιοῦσιν οἱ μαθηταί σου τοῖς σάββασιν ὃ οὐκ ἔξεστι. ib. ποιεῖν] March. Veleſ. deeſt. v. 3. Καὶ ἀποκριθεὶς] Cant. Ἀποκριθεὶς δέ. ib. εἶπε] Cant. λέγει. ib. οὐδὲ τοῦτο] Cant. οὐδέποτε. ib. ὅτε αὐτὸς] Cant. ὅ. v. 4. Ὡς εἰσῆλθεν] Cant. Εἰσελθών. ib. ἔλαβε] Cant. deſunt. ib. μόνους] Cant. Bodl. 1. μόνοις (Bodl. 1. μόνον) τοῖς ἱερεῦσι. v. 5. αὐτοῖς] Em. αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. Hunc verſum Cant. ponit poſt verſ. 10. v. 6.] Ante hunc verſum habentur in Cant. Steph. 2. Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ θεασάμενός τινα ἐργαζόμενον τῷ σαββάτῳ, εἶπεν αὐτῷ· ἄνθρωπε εἰ μὲν οἶδας τί ποιεῖς, μακάριος εἶ· εἰ δὲ μὴ οἶδας ἐπικατάρατος, ϗ παραβάτης εἶ τοῦ νόμου. ib. Ἐγένετο &c.] Cant. Εἰσελθόντος αὐτοῦ πάλιν εἰς τὴν συναγωγὴν σαββάτῳ ἐν ᾗ ἦν ἄνθρωπος ξηρὰν ἔχων χεῖρα. v. 7. αὐτὸν] Steph. 3. 4. 5. 6. Comp. deeſt. ib. κατηγορίαν] Cant. κατηγορῆσαι. ib. αὐτοῦ] Lin. Nov. 1. Steph. 3. 5. 8. κατ' αὐτοῦ. v. 8. ᾔδει] Cant. γινώσκων. ib. ϗ εἶπε &c.] Cant. λέγει τῷ τὴν χεῖρα ἔχοντι ξηράν. ib. εἰς τὸ μέσον] Cant. ἐν τῷ μέσῳ. ib. ὁ δὲ ... ἔστη] Cant. ϗ ... ἐστάθη. v. 9. ἐπερωτήσω] Steph. 8. ἐπερωτῶ. ib. τί] Cant. March. Veleſ. Steph. 8. εἰ. ib. τοῖς σάββασι] Cant. Steph. 8. τῷ σαββάτῳ. ib. ἀπολέσαι] Gon. Mont. Em. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ἀποκτεῖναι. Cant. Em. addunt οἱ δὲ ἐσιώπων. v. 10. εἶπε τῷ ἀνθρώπῳ] Cant. ἐν ὀργῇ λέγει τῷ ἀνθρώπῳ; in Lat. *in ira dicit homini.* Gon. Mont. Em. Goog. Bodl. 1. Lin. Nov. 1. εἶπεν αὐτῷ. ib. ὁ δὲ ἐποίησεν οὕτω] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. ϗ ἐξέτεινε. In Mont. Lin. Nov. 1. οὕτω deeſt. ib. ὑγιὴς] Cant. Steph. 2. deeſt. ib. ἄλλη] Hic habet Cant. verſ. quintum. v. 11. διελάλουν] Cant. διελογίζοντο. ib. τί ἂν ποιήσειαν τῷ Ἰησοῦ] Cant. πῶς ἀπολέσωσιν αὐτόν. v. 12. ταύταις ἐξῆλθεν ... προσεύξασθαι] Cant. ἐκείναις ἐξελθεῖν αὐτὸν ... ϗ προσεύχεσθαι. ib. τοῦ Θεοῦ] Cant. deeſt. v. 13. ὠνόμασε] Cant. Magd. ἐκάλεσε. v. 14. Σίμωνα] Cant. πρῶτον Σίμωνα. ib. ὃν ϗ ὠνόμασε Πέτρον] March. Veleſ. deſunt. ib. Ἰωάννην] Cant. Ἰωάννην τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ οὓς ἐπωνόμασε Βοανηργὲς, ὅ ἐστιν υἱοὶ βροντῆς, καί. v. 15. Θωμᾶν] Cant. Θωμᾶν, τὸν ἐπικαλούμενον Δίδυμον. v. 17. ϗ Ἱερουσαλὴμ, ϗ τῆς παραλίου Τύρου ϗ Σιδῶνος] Cant. ϗ ἄλλων πόλεων. ib. οἳ ἦλθον] Cant. ἐληλυθότων. v. 20. ἐπάρας] Cant. ἔτι ἄρας. ib. αὐτοῦ poſterius] Cant. deeſt. ib. πτωχοὶ] Em. addit τῷ πνεύματι. v. 21. μακάριοι οἱ κλαίοντες νῦν· ὅτι γελάσετε] Cant. deſunt. v. 22. ὑμᾶς] Cant. deeſt. v. 23. ἰδοὺ γὰρ] Cant. ὅτι. v. 24. ὅτι] March. Veleſ. οἱ. v. 25. ὅτι] Bib. Wech. al. νῦν· ὅτι. v. 26. ὑμῖν] Steph. omn. deeſt. ib. πάντες] Steph. omn. deeſt. v. 29. πάρεχε] Cant. πάρεχε αὐτῷ. v. 31. ὁμοίως] Cant. deeſt. v. 32. ἁμαρτωλοὶ] Cant. ἁμαρτωλοὶ τοῦτο ποιοῦσι. v. 33. ἐὰν ... τὸ αὐτὸ] Cant. εἰ ... τοῦτο. v. 34. τὰ ἴσα] Cant. deeſt. v. 37. Καὶ] Cant. Steph. 2. deeſt. v. 38. τῷ γὰρ αὐτῷ μέτρῳ ᾧ] Cant. ᾧ γὰρ μέτρῳ. v. 39. Εἶπε δὲ] Cant. Ἔλεγε δὲ καί. Steph. 8. εἶπε δὲ καί. v. 40. αὐτοῦ] Cant. deeſt. v. 41. ἰδίῳ] Cant. σῷ. v. 42. ἀδελφὲ] Cant. deeſt. ib. τὸ ἐν τῷ uſque ad ὑποκριτὰ] Cant. ἐκ τοῦ ὀφθαλμοῦ σου, ϗ ἰδοὺ ἡ δοκὸς ἐν τῷ σῷ ὀφθαλμῷ ὑπάρχει. v. 43. γὰρ] Cant. deeſt. ib. καρπὸν σαπρὸν] Cant. καρποὺς σαπρούς. v. 44. γὰρ] Gon. deeſt. ib. ἐξ ἀκανθῶν συλλέγουσι] Cant. ἐκλέγονται ἐξ ἀκανθῶν. ib. ἰδίου καρποῦ] Cant. καρποῦ αὐτοῦ. v. 45. ἄνθρωπος poſterius] Cant. deeſt. ib. θησαυροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ] Cant. deſunt. v. 46. καλεῖτε] Cant. λέγετε. ib. λέγω] Gon. ἐγὼ λέγω ὑμῖν. v. 49. προσέρρηξεν] Cant. συνέρρηξεν. ib. εὐθέως ἔπεσεν] Mont. συνέπεσεν. ib. ἐκείνης] Gon. deeſt.

CAP. VII.

V. 1. Ἐπεὶ &c.] Cant. Καὶ ἐγένετο ὅτε ἐτέλεσε ταῦτα τὰ ῥήματα λαλῶν. ib. αὐτοῦ] Gon. ταῦτα. ib. εἰς τὰς ἀκοὰς τοῦ λαοῦ] Cant. deſunt. ib. εἰσῆλθεν] Cant. ἦλθεν. v. 2. δοῦλος] Cant. παῖς. ib. κακῶς ἔχων] Gon. ὑπάρχων. ib. ἔντιμος] Cant. τίμιος. v. 3. Ἀκούσας δὲ] Cant. Καὶ ἀκούσας. ib. πρὸς αὐτὸν] Cant. deeſt. v. 4. πρὸς τὸν Ἰησοῦν] Cant. deſunt. ib. παρεκάλουν] Cant. ἠρώτων. v. 6. Ὁ δὲ &c.] Cant. Ἐπορεύετο δὲ μετ' αὐτῶν ὁ Ἰησοῦς. ib. ἀπὸ] Cant. deeſt. v. 7. Διὸ uſque ad ἀλλὰ] Cant. deſunt. v. 8. ϗ τῷ ἄλλῳ ἔρχου, ϗ ἔρχεται] Mont. Gon. deſunt: ſed habentur in marg. Gon. v. 9. αὐτὸν] Cant. Mont. deeſt. ib. τῷ ἀκολουθοῦντι αὐτῷ ὄχλῳ] March. Veleſ. τοῖς ἀκολουθοῦσιν αὐτῷ ὄχλοις. Mont. Cant. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. αὐτῷ deeſt. ib. λέγω ὑμῖν] Gon. deſunt. Cant. Em. ἀμὴν λέγω ὑμῖν. ib. οὐδὲ &c.] Cant. οὐδέποτε τοσαύτην πίστιν εὗρον ἐν τῷ Ἰσραήλ. v. 10. δοῦλον] Cant. deeſt. v. 11. ἐγένετο ἐν] Cant. deeſt. ib. αὐτοῦ] Mont. Gon. Lin. Nov. 1. deeſt. ib. ἱκανοὶ] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 8. deeſt. ib. πολὺς] Gon. τῆς πόλεως. v. 12. Ὡς δὲ] Cant. Ἐγένετο δὲ ὡς. ib. ϗ ἰδοὺ] Cant. deeſt. ib. αὐτῇ χήρα] Cant. αὐτῇ χήρα οὔσῃ. Magd. Bib. Wech. al. αὕτη ἦν χήρα. ib. ὄχλος ... ἱκανὸς] Cant. πολὺς ὄχλος. ib. σὺν] Cant. συνηλύθει. v. 13. Καὶ ἰδὼν] Cant. ἰδὼν δέ. ib. αὐτὴν ὁ Κύριος] Cant. ὁ Ἰησοῦς. v. 14. νεανίσκε] Cant. νεανίσκε, νεανίσκε. v. 16. ἐγήγερται] Cant. ἐξηγέρθη. ib. αὐτοῦ] Steph. 3. 5. addunt εἰς ἀγαθόν. v. 17. ϗ ἐν πάσῃ τῇ περιχώρῳ] Lin. deſunt. v. 18.] Pro hoc verſu Cant. habet ἐν οἷς ϗ μέχρι Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ, ὅς. ib. τούτων] Steph. 6. τῶν ἔργων αὐτοῦ. v. 19. τινας ... ὁ Ἰωάννης] Cant. deſunt. ib. ἔπεμψε &c.] Cant. λέγει, πορευθέντες εἴπατε αὐτῷ. v. 20. Παραγενόμενοι δὲ] Cant. Καὶ παραγενόμενοι. ib. ἄλλον] Cant. Em. ἕτερον. v. 21. αὐτῇ δὲ τῇ ὥρᾳ] Bib. Wech. al. ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. ib. τυφλοῖς πολλοῖς ἐχαρίσατο τὸ] Cant. τυφλοὺς ἐποίει. v. 22. ὁ Ἰησοῦς] Cant. Bib. Wech. al. deeſt. ib. ἀπαγγείλατε ... ἃ εἴδετε ϗ ἠκούσατε] Cant. εἴπατε ... ἃ εἶδον ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, ϗ ἃ ἤκουσαν ὑμῶν τὰ ὦτα. ib. κωφοὶ] Cant. ϗ κωφοί. v. 24. ἀγγέλων] Steph. 3. 5. 6. μαθητῶν. ib. πρὸς τοὺς ὄχλους] Cant. Gon. Mont. Em. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. τοῖς ὄχλοις. ib. ἐξεληλύθατε] Cant. ἐξήλθατε, ut & verſ. 25, & 26. v. 25. ὑπάρχοντες] Cant. Steph. 2. 3. διάγοντες. v. 26. προφήτου] Bib. Wech. vet. 3. deeſt. v. 27. ἐστι] Steph. 6. ἐστι γάρ. ib. ἐγὼ] Cant. deeſt. ib. σου prius] Cant. Magd. deeſt. ib. ἔμπροσθέν σου] Cant. deſunt. v. 28. Λέγω uſque ad ὁ δὲ] Cant. præponit verſ. 27. ib. προφήτης] Lin. Steph. 3. 5. 8. deeſt. ib. ὁ δὲ μικρότερος] Cant. λέγω δὲ ὑμῖν ὅτι ὁ μικρότερος αὐτοῦ. v. 29. πᾶς] Gon. deeſt. ib. ϗ οἱ τελῶναι] Bodl. 1. deſunt. ib. τὸν Θεὸν βαπτισθέντες] Magd. deſunt. v. 30. εἰς ἑαυτοὺς] Cant. deeſt. v. 31. εἶπε δὲ ὁ Κύριος] In Steph. omn. deeſt. v. 32. ϗ λέγουσιν] Cant. λέγοντες. ib. ὑμῖν] Cant. March. Veleſ. deeſt. v. 33. ἄρτον ... οἶνον] Cant. deſunt. v. 35. πάντων] Cant. Em. Magd. Bib. Wech. in quibuſdam deeſt. v. 36. τὴν οἰκίαν ... ἀνεκλίθη] Cant. τὸν οἶκον ... κατεκλίθη. v. 37. ἥτις ἦν] Cant. deeſt. ib. ἐπιγνοῦσα] Cant. γνοῦσα. Mont. Magd. Goog. ϗ ἐπιγνοῦσα. ib. μύρου] Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. [illegible] v. 38. αὐτοῦ] Gon. τοῦ Ἰησοῦ. Bodl. 1. deeſt. ib. [illegible] v. 40. φησί] Cant. ἔφη. v. 41. Δύο] Cant. Steph. 2. Ὁ δὲ εἶπε δύο. ib. ἕτερος] Cant. ἕτερος δὲ [illegible]. v. 42. [illegible]] Cant. deeſt, ut verſ. 43. [illegible] v. 47. ἀφέωνται] Bib. Wech. al. [illegible] uſque ad finem verſus] Cant. deſunt. v. 50. εἰς εἰρήνην] Cant. ἐν εἰρήνῃ.

CAP.

CAP. VIII.

V. 1. κώμην] Steph. 4. χώραν. ib. δώδεκα] Gon. Steph. 5. δώδεκα Ἀπόστολοι. ib. σὺν αὐτῷ] Cant. μετ' αὐτοῦ. v. 2. ἀπὸ ... ἀφ'] Cant. ὑπὸ ... ἐξ. ib. πνευμάτων πονηρῶν] Steph. 6. præponit ϗ νόσων ϗ μαστίγων. ib. ἑπτὰ] Cant. deeſt. Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. πολλά. v. 3. αἵτινες] Cant. αἵτινες καί. ib. αὐτῷ] Cant. Steph. 4. 7. 9. 12. 14. αὐτοῖς. ib. αὐταῖς] Cant. αὐτῶν. v. 4. Συνιόντος ... διὰ παραβολῆς] Cant. Συνελθόντος ... παραβολὴν τοιαύτην πρὸς αὐτούς. v. 5. αὐτὸν ... τοῦ οὐρανοῦ] Cant. deſunt. v. 6. ἕτερον] Cant. ἄλλο, ut & v. 7, & 8. ib. ἀγαθὴν] Cant. ἀγαθὴν καὶ καλήν. v. 9. λέγοντες] March. Veleſ. Cant. Steph. 2. 8. deeſt. v. 10. βλέπωσι] Cant. ἴδωσι. v. 13. οὗτοι] Cant. deeſt. v. 15. ἐν τῇ καλῇ γῇ] Cant. εἰς τὴν καλὴν γῆν. ib. οὗτοι] Gon. deeſt. ib. καλῇ καὶ] Cant. deeſt. ib. λόγον] Cant. λόγον τοῦ Θεοῦ. ib. ὑπομονῇ] Cant. Magd. addunt ταῦτα λέγων ἐφώνει (Magd. ἔφη) ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω. Gon. Em. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Goog. addunt ὁ ἔχων ὦτα &c. v. 17. γνωσθήσεται ... ὃ οὐ γνωσθήσεται] Cant. ἔσται ... ἀλλ' ἵνα γνωσθῇ. v. 18. αὐτῷ] Steph. 2. αὐτῷ, καὶ προστεθήσεται. ib. ϗ ὃ δοκεῖ ἔχειν] Cant. ponit poſt ſequens membrum. v. 19. μήτηρ] Cant. μήτηρ αὐτοῦ. v. 20. Καὶ ἀπηγγέλη] Cant. Ἀπηγγέλη δέ. Mont. Lin. Nov. 1. Καὶ ἀπηγγέλθη. ib. αὐτῷ, λεγόντων] Cant. αὐτῷ, ὅτι. March. Veleſ. αὐτῷ. Steph. 3. 5. αὐτῶν λεγόντων. Bib. Wech. αὐτῷ, αὐτῶν λεγόντων. ib. ἰδεῖν σε θέλοντες] Cant. ζητοῦντές σε. v. 21. πρὸς αὐτοὺς] Cant. αὐτοῖς. ib. καὶ ποιοῦντες αὐτὸν] Mont. deſunt. in Cant. Magd. Lin. Nov. 1. αὐτὸν deeſt. v. 22. Καὶ ἐγένετο] Cant. Ἐγένετο δέ. ib. καὶ αὐτὸς ἀνέβη] Cant. ἀναβῆναι αὐτόν. v. 23. ἀνέμου] Cant. ἀνέμου πολλή. v. 24. ἐπιστάτα, ἐπιστάτα] Cant. κύριε, κύριε. ib. τοῦ ὕδατος] Cant. deeſt. ib. ἐπαύσαντο] March. Veleſ. Steph. 3. 5. ἐπαύσατο. ib. γαλήνη] Steph. 3. 4. 5. γαλήνη μεγάλη. v. 26. Καὶ] Cant. deeſt. ib. Γαδαρηνῶν] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. Γερασηνῶν. Steph. 8. Γεργεσηνῶν. v. 27. Ἐξελθόντι δὲ αὐτῷ ... ὑπήντησεν] Cant. Καὶ ἐξελθόντος ... ϗ ὑπήντησεν. ib. τις ... ὃς ... ϗ ... οἰκίᾳ] Cant. ἀπὸ ... ὃς ... οἴκῳ. ib. μνήμασιν] Cant. Lin. μνημείοις. v. 28. ϗ ἀνακράξας] Cant. ἀνέκραξε. Mont. ἀνακράξας. ib. προσέπεσεν αὐτῷ, καὶ] Cant. deſunt. ib. Ἰησοῦ] Gon. Cant. deeſt. ib. τοῦ Θεοῦ] Cant. deeſt. v. 29. Παρήγγειλε ... πνεύματι ... ἐξελθεῖν] Cant. Ἔλεγε ... δαιμονίῳ ... ἔξελθε. ib. ϗ ἐδεσμεῖτο ... διαρρήσσων ... ἠλαύνετο] Cant. ἐδεσμεῖτο γὰρ ... διέρρησσε ... ἠλαύνετο γάρ. v. 30. λέγων] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. ib. λεγεών] Cant. λεγεὼν ὄνομά μοι. ib. ὅτι &c. Cant. πολλὰ γὰρ ἦσαν δαιμόνια. v. 31. Καὶ παρεκάλει αὐτὸν] Cant. Παρεκάλει δέ. ib. ἀπελθεῖν] Steph. 6. 9. εἰσελθεῖν. v. 32. ἱκανῶν] Cant. deeſt. ib. βοσκομένων] Steph. 2. 3. 5. βοσκομένη. ib. ϗ παρεκάλουν] Cant. παρεκάλουν δέ. ib. ἵνα uſque ad finem verſus] Cant. ἵνα εἰς τοὺς χοίρους εἰσέλθωσιν· ὁ δὲ ἐπέτρεψεν αὐτοῖς. v. 33. εἰσῆλθεν] Cant. ὥρμησαν. ib. καὶ ὥρμησεν] Cant. ὥρμησε δέ. v. 34. γεγενημένον] Cant. γεγονός. ib. ἔφυγον] Cant. ἔφυγαν. ib. ἀπελθόντες] Cant. Gon. Mont. Em. Goog. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. March. Veleſ. deeſt. v. 35. Ἐξῆλθον uſque ad παρὰ] Cant. Παραγενομένων δὲ ἐκ τῆς πόλεως ϗ θεωρησάντων καθήμενον τὸν δαιμονιζόμενον, σωφρονοῦντα ϗ ἱματισμένον καθήμενον παρά. ib. πρὸς] Mont. Lin. Nov. 1. εἰς. ib. ϗ] Cant. deeſt. v. 36. δὲ] Cant. γάρ. ib. δαιμονισθεὶς] Cant. λεγιὼν (ſed ſupraſcripto ληγαιών) in Lat. *Legion.* March. Veleſ. ἀπὸ τοῦ λεγεῶνος. v. 37. Καὶ ἠρώτησαν] Cant. Ἠρώτησαν δέ. ib. περιχώρου] March. Veleſ. χώρας. ib. Γαδαρηνῶν] Cant. March. Veleſ. Γερασηνῶν. Steph. 8. Γεργεσηνῶν. ib. ἅπαν τὸ πλῆθος τῆς περιχώρου] Cant. πάντες ϗ ἡ χώρα. ib. ὅτι φόβῳ] Cant. φόβῳ γάρ. ib. αὐτὸς δὲ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον] Cant. ἐμβὰς δέ. v. 38. Ἐδέετο δὲ αὐτοῦ] Cant. Ἠρώτα δὲ αὐτόν. ib. ὁ Ἰησοῦς] Cant. deeſt. v. 39. ὑπόστρεφε ... ϗ διηγοῦ] Cant. πορεύου ... διηγούμενος. ib. ἀπῆλθε ... κηρύσσων] Cant. ἀπελθὼν ... ἐκήρυσσε. ib. ὅλην] Cant. deeſt. v. 40. ἀπεδέξατο ... ὁ ὄχλος] Cant. ὑποδέξασθαι ... τὸν ὄχλον. ib. γὰρ] Lin. Nov. 1. δέ. v. 41. ἰδοὺ ἦλθεν ... αὐτὸς] Cant. ἐλθὼν ... ἐστι. ib. ὑπῆρχε, καὶ] Cant. deſunt. ib. παρὰ ... τὸν οἶκον] Cant. ὑπὸ ... τὴν οἰκίαν. v. 42. Ὅτι uſque ad αὐτὸν] Cant. Ἦν γὰρ θυγάτηρ αὐτῷ μονογενὴς ἐτῶν δώδεκα, ἀποθνήσκουσα· ϗ ἐγένετο ἐν τῷ πορεύεσθαι. ib. συνέπνιγον] March. Veleſ. Steph. 8. συνέθλιβον. v. 43. γυνὴ] Lin. Nov. 1. Mont. Gon. γυνή τις. ib. ἥτις uſque ad finem verſus] Cant. ἣν οὐδεὶς ἴσχυεν θεραπεῦσαι. ib. εἰς ἰατροὺς] Gon. Mont. Em. Goog. Steph. omn. Lin. Nov. 1. Magd. ἰατροῖς. v. 44. ὄπισθεν ... τοῦ κρασπέδου] Cant. deſunt. v. 45. Καὶ uſque ad ἀρνουμένων] Cant. Ὁ δὲ Ἰησοῦς γνοὺς τὴν ἐξελθοῦσαν ἐξ αὐτοῦ δύναμιν, ἐπηρώτα, τίς μου ἥψατο. ib. μετ' αὐτοῦ] Cant. σὺν αὐτῷ. ib. τίς ὁ &c.] Cant. iterum τίς μου ἥψατο. v. 46. Ἰησοῦς] Cant. deeſt. v. 47. αὐτῷ] Cant. deeſt. March. Veleſ. ἐπὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ. v. 48. Θάρσει] Cant. deeſt. ib. εἰς εἰρήνην] Cant. ἐν εἰρήνῃ. v. 49. ἔρχεταί τις παρὰ] Cant. ἔρχονται ἀπό. ib. λέγων] Cant. λέγοντες. ib. μὴ] Cant. μηκέτι. v. 50. ἀκούσας] Cant. March. Veleſ. ἀκούσας τὸν λόγον. ib. αὐτῷ] March. Veleſ. τῷ πατρὶ τῆς παιδός. ib. λέγων] March. Veleſ. deeſt. v. 51. εἰσελθὼν] Gon. Mont. Em. Goog. March. Veleſ. ἐλθών. ib. οὐδένα] Cant. σὺν αὐτῷ τινα. Steph. 8. οὐδένα σὺν αὐτῷ. ib. τῆς παιδὸς] Cant. Steph. 2. τοῦ κορασίου. v. 52. οὐκ] Cant. οὐ γάρ. ut & Steph. 8. ib. ἀπέθανεν] March. Veleſ. addit ἡ παῖς. Em. τὸ κοράσιον. v. 54. ἐκβαλὼν ἔξω πάντας ϗ] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 8. deſunt. v. 55. διέταξεν] Cant. ἐπέταξεν. v. 56. ϗ ἐξέστησαν οἱ γονεῖς αὐτῆς] Cant. οἱ δὲ γονεῖς αὐτῆς θαυμάζοντες ἐξέστησαν.

CAP. IX.

V. 1. δὲ] Bodl. 1. deeſt. ib. μαθητὰς αὐτοῦ] Cant. Gon. Mont. Magd. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deſunt. March. Veleſ. Steph. 8. Ἀποστόλους αὐτοῦ. v. 2. ἀσθενοῦντας] Cant. ἀσθενεῖς. v. 3. πρὸς αὐτοὺς] Mont. Lin. Nov. 1. αὐτοῖς. ib. ῥάβδους] Cant. March. Veleſ. Steph. 8. ῥάβδον. v. 4. [illegible] v. 5. [illegible] & ponit ante τὸν. [illegible] v. 7. Ἤκουσε] Cant. Ἀκούσας. [illegible] v. 10. [illegible] v. 12. [illegible] ib. τὸν ὄχλον] Gon. March. Veleſ. τοὺς ὄχλους. ib. καὶ [illegible]] Cant. deſunt. v. 14. ἀνὰ] Cant. ὡσεὶ ἀνά. v. 15. καὶ κατέκλιναν ἅπαντας] Cant. deſunt. v. 16. εὐλόγησεν] Cant. Steph. 2. προσηύξατο καὶ εὐλόγησεν. ib. αὐτοὺς] Cant. ἐπ' αὐτούς. ib. ϗ κατέκλασε] Cant. deſunt. ib. τῷ ὄχλῳ] Cant. τοῖς ὄχλοις. v. 17. περισσεῦσαν αὐτοῖς] Cant. περίσσευμα. Steph. 2. περίσσευμα αὐτοῖς. v. 18. αὐτὸν] Cant. αὐτούς. ib. προσευχόμενον Cant. deeſt. v. 19. ἄλλοι δὲ ὅτι uſque ad finem verſus] Cant. ἢ ἕνα τῶν προφητῶν. ib. ἀνέστη] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. v. 20. τοῦ Θεοῦ] Cant. υἱὸν τοῦ Θεοῦ. v. 21. εἰπεῖν] Cant. λέγειν. v. 22. ἀπὸ ... τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ] Cant. ὑπὸ ... μεθ' ἡμέρας τρεῖς. ib. ἐγερθῆναι] Cant. Mont. Bodl. 1. Lin. Nov. 1. ἀναστῆναι. v. 23. ἐλθεῖν] Cant. ἔρχεσθαι. ib. ϗ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καθ' ἡμέραν] Cant. deſunt. ib. καθ' ἡμέραν] Mont. Gon. Em. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. 4. 7. 9. 12. 14. Comp. deeſt. v. 24. ἐστὶ] Lin. deeſt. v. 25. κερδήσας] Cant. ἐὰν κερδήσῃ. ib. ὅλον] Gon. deeſt. ib. ἀπολέσας ἢ ζημιωθεὶς] Cant. ἀπολέσαι ἢ ζημιωθῆναι. v. 26. λόγους] Cant. deeſt. ib. αὐτοῦ ϗ] Gon. deeſt. ib. πατρὸς] Cant. πατρὸς αὐτοῦ. ib. ἁγίων] Mont. Gon. deeſt. v. 27. ὑμῖν] Cant. ὑμῖν ὅτι. ib. τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ] Cant. τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ. v. 29. τὸ εἶδος] Cant. ἡ ἰδέα. ib. ἕτερον] Cant. ἠλλοιώθη. v. 30. οἵτινες ἦσαν] Cant. ἦν δέ. v. 31. ἔλεγον] Cant. ἔλεγον δέ. Mont. ϗ ἔλεγον. ib. ἔμελλε] Cant. μέλλει. ib. ἐν] Cant. εἰς. ib. ἔξοδον] Em. δόξαν. v. 33. διαχωρίζεσθαι ... πρὸς τὸν] Cant. διαχωρισθῆναι ... τῷ. ib. ϗ ποιήσωμεν] Cant. θέλεις ποιήσω, in Lat. *vis facio.* ſed emendatur, ποιήσωμεν. v. 35. ἐγένετο] Cant. ἦλθεν. ib. λέγουσα] Gon. deeſt. ib. εὐλογητὸς] Cant. Steph. 6. 8. addunt ἐν ᾧ ηὐδόκησα. v. 36. ϗ αὐτοὶ] Cant. αὐτοὶ δέ. ib. οὐδὲν] Cant. Bodl. 1. deeſt. ib. ἑωράκασι] Cant. ἐθεάσαντο. v. 37. ἐν τῇ ἑξῆς ἡμέρᾳ] Cant. διὰ τῆς ἡμέρας, in Lat. *per diem.* ib. κατελθόντων αὐτῶν] Cant. κατελθόντα αὐτόν. ib. συνήντησεν ... ὄχλος πολὺς] Cant. συνελθεῖν ... ὄχλον πολύν. v. 39. Καὶ &c.] Cant. Λαμβάνει γὰρ αὐτὸν ἐξαίφνης πνεῦμα, ϗ ῥήσσει. ib. κράζει] March. Veleſ. Steph. 2. κράζει ϗ ῥήσσει. ib. αὐτὸν] Cant. deeſt. ib. ἀπ' αὐτοῦ] March. Veleſ. deeſt. ib. συντρῖβον] Cant. συντρίβει. Bib. Wech. in vet. quibuſdam. συντρίβοντος. v. 40. ἐκβάλλωσιν αὐτὸ] Cant. ἀπαλλάξωσιν αὐτόν. v. 41. προσάγαγε ὧδε] Cant. προσένεγκε. v. 42. συνεσπάραξεν] Cant. συνετάραξεν. ib. ἰάσατο τὸν παῖδα] Cant. ἀφῆκεν αὐτόν. ib. αὐτὸν] Cant. τὸν παῖδα. v. 43. ἐποίησεν ὁ Ἰησοῦς] Cant. March. Veleſ. Steph. 8. ἐποίει. v. 44. ὦτα] March. Veleſ. καρδίας. v. 45. ἐρωτῆσαι αὐτὸν] Cant. ἐπερωτῆσαι. 46. Εἰσῆλθε δὲ διαλογισμὸς ἐν αὐτοῖς] Cant. deſunt. v. 47. ἰδὼν] Steph. 3. 5. 6. εἰδώς. ib. αὐτὸ παρ' ἑαυτῷ] Cant. παρ' ἑαυτόν. v. 48. αὐτοῖς] Cant. deeſt. ib. ὃς ἐὰν ἐμὲ δέξηται, δέχεται] Cant. deſunt. ib. ὑπάρχων] Cant. deeſt. v. 50. Καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν] Cant. εἶπε δέ. ib. κωλύετε] Cant. κωλύετε αὐτόν. Steph. 6. 8. κωλύετε· οὐ γάρ ἐστι καθ' ἡμῶν. ib. καθ'] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Mont. μεθ'. ib. ἡμῶν ... ἡμῶν] Cant. March. Veleſ. Magd. ὑμῶν ... ὑμῶν. v. 51. συμπληροῦσθαι] Cant. πληροῦσθαι. v. 52. κώμην] March. Veleſ. Steph. 9. πόλιν. v. 55. δὲ] Em. δὲ ὁ Ἰησοῦς. ib. ϗ εἶπεν] March. Veleſ. deeſt. In Magd. deſunt uſque ad ϗ v. 56. ib. ἐστε ὑμεῖς] Cant. March. Veleſ. deeſt. v. 56. Ὁ γὰρ uſque ad ϗ] Cant. Gon. deſunt. v. 57. Ἐγένετο δὲ] Cant. καὶ ἐγένετο. ib. ἀπέρχῃ] Cant. ὑπάγεις. ib. Κύριε] Cant. March. Veleſ. deeſt. v. 59. Κύριε] Cant. deeſt. ib. ἀπελθόντι] Lin. Nov. 1. March. Veleſ. Steph. 3. 4. 5. 9. ἀπελθεῖν. v. 6. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς] Cant. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ. ib. ἀπελθὼν] Cant. πορευθείς. v. 62. Εἶπε &c.] Cant. Ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ. ib. ἐπιβαλὼν &c.] Cant. εἰς τὰ ὀπίσω βλέπων, καὶ ἐπιβάλλων τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἐπ' ἄροτρον. ib. βλέπων] Steph. 3. 6. 9. στραφείς.

CAP. X.

V. 1. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀνέδειξεν ὁ Κύριος] Cant. Ἀνέδειξε δέ. ib. ἑβδομήκοντα] Cant. March. Veleſ. Bib. Wech. vetuſtiſſim. exempl. οβ'. Steph. 6. ἑβδομήκοντα μαθητάς. ib. δύο] Magd. Em. δύο δύο. ib. πᾶσαν &c.] Cant. πάντα τόπον ϗ πόλιν. ib. αὐτὸς] Cant. deeſt. ib. ἔρχεσθαι] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Mont. διέρχεσθαι. v. 2. οὖν] Cant. δέ. ib. μὲν ... οὖν] Cant. deſunt. v. 3. ἄρνας] Magd. πρόβατα. ib. ἐν μέσῳ] Cant. μέσον. v. 5. εἰσέρχησθε] Cant. εἰσέλθητε. v. 6. ἀνακάμψει] Cant. ἀναστρέψει ἡ εἰρήνη ὑμῶν. v. 7. ἐστι] Cant. deeſt. v. 9. ἀσθενεῖς] Cant. ἀσθενοῦντας. ib. ἤγγικε] Mont. ὅτι ἤγγικε. ut & Lin. Nov. 1. v. 10. εἰσέρχησθε] Cant. εἰσέλθητε. v. 11 ὑμῶν] Cant. addit εἰς τοὺς πόδας. Em. Steph. 2. 3. 5. 8. addunt εἰς τοὺς πόδας ὑμῶν. ib. ἀπομασσόμεθα] Magd. ἀποτινασσόμεθα. ib. ἐφ' ὑμᾶς] Cant. deeſt. v. 12. δὲ] Gon. Mont. Em. Goog. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. ib. ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ] Cant. deſunt. ib. ἔσται] Cant. ἔσται ἐν τῇ βασιλείᾳ τοῦ Θεοῦ. v. 13. καί σοι Βηθσαϊδὰ] Cant. ϗ Βηθσαϊδά. ib. ἐγένοντο] Cant. ἐγενήθησαν. v. 14. ἐν τῇ κρίσει] Cant. deſunt. v. 15. ὑψωθεῖσα &c.] Cant. μὴ ὑψωθήσῃ; ἢ ἕως ᾅδου καταβήσῃ. in Lat. *nunquid exaltaberis,* &c. v. 16. ἐμὲ ἀθετῶν &c.] Cant. ἐμοῦ ἀκούων, ἀκούει τοῦ ἀποστείλαντός με. v. 17. ἑβδομήκοντα] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. οβ'. v. 19. δίδωμι] Steph. 10. δέδωκα. ib. οὐ μὴ] Cant. deeſt. 20. πνεύματα] Cant. δαιμόνια. ib. δὲ] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Bib. Wech. al. δὲ μᾶλλον. Sed in Steph. omn. deeſt μᾶλλον. ib. τοῖς οὐρανοῖς] Cant. τῷ οὐρανῷ. v. 21. πνεύματι ὁ Ἰησοῦς] Cant. πνεύματι τῷ ἁγίῳ. Steph. 2. 3. 8. addunt τῷ ἁγίῳ. ib. ϗ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶπε] Mont. March. Veleſ. Steph. 8. deſunt. ib. μαθητὰς] Magd. μαθητὰς αὐτοῦ. v. 23. Καὶ στραφεὶς] Cant. Στραφεὶς δέ. ib. κατ' ἰδίαν] Cant. Steph. 2. αὐτοῖς. March. Veleſ. αὐτῷ. ib. βλέπετε] Cant. addit ϗ ἀκούοντες ἃ ἀκούετε. v. 24. καὶ βασιλεῖς] Cant. deeſt. ib. ἀκούετε] Cant. ὑμεῖς ἀκούετε. v. 25. Καὶ ἰδοὺ ... ἀνέστη] Cant. Ἀνέστη δέ. v. 25. διδάσκαλε] Cant. deeſt. v. 27. ἐξ ὅλης τῆς quater] Cant. ἐν ὅλῃ τῇ. ib. ϗ ἐξ ὅλης τῆς διανοίας σου] Cant. deſunt. v. 29. δικαιοῦν ἑαυτὸν] Cant. ἑαυτὸν δικαιῶσαι. v. 30. εἶπεν] Cant. εἶπεν αὐτῷ. ib. αὐτὸν] Cant. deeſt. ib. [illegible]] Cant. deeſt. ib. [illegible]] March. Veleſ. [illegible] v. 31. κατέβαινεν] Cant. καταβαίνων. v. 32.] Hic verſus deeſt in Gon. [illegible] ib. ἑνὸς δέ ἐστι χρεία] Cant. deſunt. v. 42. δὲ] Cant. deſunt.

CAP.

CAP. XI.

V. 1. ὡς] Cant. ϗ ὡς. ib. πρὸς αὐτὸν] Magd. deeſt. v. 2. Εἶπε δὲ αὐτοῖς] Cant. Ὁ δὲ εἶπε. ib. προσεύχησθε] Cant. addit μὴ βατ͵ͅολογεῖτε ὡς οἱ λοιποὶ, δοκοῦσι γάρ τινες ὅτι ἐν τῇ πολυλογίᾳ αὐτῶν εἰσακουσθήσονται· ἀλλὰ προσευχόμενοι. ib. ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς] March. Veleſ. deſunt. in Magd. deſunt ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ib. ϲου· ἐλθέτω] Cant. ϲου ἐφ᾽ ἡμᾶς ἐλθέτω. ib. βασιλεία ϲου] Cant. Magd. deeſt ϲου. v. 3. τὸ καθ᾽ ἡμέραν] Cant. March. Veleſ. ϲήμερον. v. 4. τὰς ἁμαρτίας] Cant. τὰ ὀφειλήματα. Gon. τὰ παραπτώματα. ib. ϗ γὰρ αὐτοὶ] Cant. ὡς ϗ ἡμεῖς. ib. παντὶ ὀφείλοντι ἡμῖν] Cant. τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν. ib. ἀλλὰ uſq; ad finem verſus] Magd. March. Veleſ. deſunt. v. 5. πρὸς αὐτοὺς] Cant. deeſt. ib. εἴπῃ] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 3. 5. 6. ἐρεῖ. v. 6. μου] Cant. μοι. Mont. Em. Goog. Lin. Nov. 1. deeſt. ib. ὁδοῦ πρός με] Cant. ἀγροῦ. v. 7. θύρα] Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. θύρα μου. ib. εἰς τὴν κοίτην εἰσὶν] Cant. ἐν τῇ κοίτῃ ἐϲί. ib. σοι] March. Veleſ. ſtatim ſcribit ϗ εἰ μεμένηκει κρούων. v. 8. εἰ ϗ] Cant. deſunt. ib. αὐτοῦ φίλον] Cant. αὐτὸν φίλον αὐτοῦ. v. 10. ἀνοιγήσεται] Cant. Steph. 2. ἀνοίγεται. v. 11. Τίνα δὲ] Cant. Em. Τίς δὲ ἐξ. ib. αἰτήσει] March. Veleſ. αἰτῇ, & delet ὁ υἱός. ib. εἰ] Cant. Mont. Gon. Goog. Lin. Nov. 1. ἤ. v. 12. Ἢ &c.] Cant. Ἐὰν δὲ ϗ ὠὸν αἰτήσῃ. v. 13. ὑπάρχοντες] Cant. Magd. Em. ὄντες. ib. ἀγαθὰ] Nov. 1. deeſt. ib. πατὴρ] Steph. 6. πατὴρ ὑμῶν. ib. ἐξ οὐρανοῦ] March. Veleſ. οὐράνιος. ib. πνεῦμα ἅγιον] Cant. ἀγαθὸν δόμα. March. Veleſ. Steph. 6. 8. πνεῦμα ἀγαθόν. v. 14. Καὶ ἦν uſque ad finem verſus] Cant. Ταῦτα δὲ εἰπόντος αὐτοῦ, προσφέρεται αὐτῷ δαιμονιζόμενος κωφὸς, ϗ ἐκβαλόντος αὐτοῦ, πάντες ἐθαύμαζον. v. 15. Τινὲς δὲ] Cant. Καί τινες. ib. δαιμόνια] Cant. Steph. 2. 3. 5. 7. ϗ (Cant. ὁ δὲ) ἀποκριθεὶς εἶπε, πῶς δύναται Σατανᾶς Σατανᾶν ἐκβάλλειν; (Cant. ἐκβαλεῖν) v. 17. εἰδὼς] Cant. ἰδών. ib. ἐρημοῦται] March. Veleſ. ἐρημωθήσεται. ib. πίπτει] Cant. πεσεῖται. v. 19. Εἰ uſque ad οἱ υἱοὶ] Lin. Nov. 1. deſunt; ut & in Mont. & Gon. ſed in eorum marg. habentur. v. 20. δὲ] Cant. δὲ ἐγώ. v. 22. Ἐπὰν] Cant. Ἐάν. ib. αὐτοῦ … νικήσῃ αὐτὸν] Cant. deſunt. ib. σκῦλα] Steph. 3. ϲκεύη. ib. διαδίδωσι] March. Veleſ. διαδώσει. v. 25. ϗ] Cant. deeſt. v. 26. Τότε Cant. deeſt. ib. ἑπτὰ ἕτερα] Cant. ἄλλα ἑπτά. ib. πνεύματα] Mont. deeſt. ib. ἐκεῖ] Cant. deeſt. v. 28. Αὐτὸς δὲ] Cant. Ὁ δέ. ib. αὐτὸν] Cant. deeſt. v. 29. πονηρὰ] Cant. March. Veleſ. Steph. 6. 8. γενεὰ πονηρά. ib. ἐπιζητεῖ] Steph. 6. 8. ζητεῖ. ib. τοῦ προφήτου] Cant. deeſt. v. 31. ἐν τῇ κρίσει] Cant. deſunt. ib. ϗ ἰδοὺ πλεῖον Σολομῶντος] Gon. deſunt. v. 32.] Hic verſus deeſt in Cant. ib. Νινευῒ] Mont. Gon. Em. Magd. Lin. Nov. 1. Νινευῗται. v. 33. φέγγος] Cant. Gon. φῶς. v. 34. ϲώματος … ὀφθαλμὸς] poſt utrumque addit Cant. ϲου. ib. ϗ ὅλον] Cant. πᾶν. Magd. Mont. Em. Goog. Bodl. 1. ὅλον· ut & in Lin. Nov. 1. ib. ἐϲὶν] Mont. Gon. March. Veleſ. Steph. 3. ἔϲαι. ib. ϲκοτεινὸν] Steph. 3. 5. σκοτεινὸν ἔϲαι. v. 35. Σκόπει οὖν μὴ] Cant. Εἰ οὖν. ib. ϲκότος ἐϲὶν] Cant. ϲκότος, ϲκότος πόσον. Hic verſus deeſt in Magd. v. 36.] Hic verſus deeſt in Cant. v. 37. Ἐν δὲ τῷ λαλῆσαι] Cant. deſunt. ib. ἠρώτα αὐτὸν] Cant. Ἐδεήθη δὲ αὐτοῦ. ib. ὅπως παρ᾽ … αὐτῷ] Cant. ἵνα … μετ᾽ αὐτοῦ. v. 38. ἰδὼν ἐθαύμασεν ὅτι] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. ἤρξατο διακρινόμενος ἐν ἑαυτῷ λέγειν, διὰ τί. v. 39. κύριος] Magd. Ἰησοῦς. ib. Φαρισαῖοι] Cant. Φαρισαῖοι ὑποκριταί. v. 40. ἔξωθεν … ἔσωθεν] Cant. ἔσωθεν … ἔξωθεν. v. 41. δότε] Steph. 3. 4. 5. πάντα δότε. ib. ἐϲὶν] Cant. Steph. 6. ἔϲαι. v. 42. ταῦτα uſque ad finem verſus] Cant. deſunt. Steph. 6. 8. ταῦτα δὲ &c. v. 43. ἀγαπᾶτε] Cant. addit ϗ πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις. v. 44. γραμματεῖς Φαρισαῖοι ὑποκριταὶ] March. Veleſ. deſunt. ib. ὑποκριταὶ] Cant. deeſt. ib. ὡς τὰ] Cant. deeſt. v. 46. τοῖς φορτίοις] Cant. deeſt. v. 48. ϗ ϲυνευδοκεῖτε] Cant. μὴ ϲυνευδοκεῖν. Mont. ὅτι ϲυνευδοκεῖτε. ib. αὐτῶν τὰ μνημεῖα] Cant. deſunt. v. 49. ϗ ἡ ϲοφία τοῦ θεοῦ εἶπεν] Cant. deſunt. ib. ἀποϲτελῶ] Cant. ἀποϲτέλλω, in Lat. *mitto*. v. 50. ἐκζητηθῇ] Bodl. 1. Mont. ἐκδικηθῇ· ſed in margine Mont. ἐκζητηθῇ & ζητηθῇ. ib. ἀπὸ] Cant. deeſt. v. 51. Ἄβελ] Mont. Steph. 3. 4. 5. Ἄβελ τοῦ δικαίου. ib. Ζαχαρίου] Cant. Ζαχαρίου υἱοῦ Βαραχίου. ib. ἀπολομένου] Cant. ὃν ἐφόνευσαν ἀνὰ μέσον. ib. οἴκου] Cant. ναοῦ. v. 52. ἤρατε] Cant. Steph. 2. ἐκρύψατε. ib. κλεῖδα] Cant. κλεῖν. ib. αὐτοὶ] Cant. ϗ αὐτοί. ib. εἰσερχομένους] Cant. εἰσπορευομένους. v. 53. αὐτοὺς] Cant. Em. deeſt. ib. αὐτοὺς] Cant. αὐτοὺς ἐνώπιον παντὸς τοῦ λαοῦ. ib. γραμματεῖς … Φαρισαῖοι] Cant. Φαρισαῖοι … νομικοί. ib. ἀποϲτοματίζειν αὐτὸν] Cant. ϲυμβάλλειν αὐτῷ, in Lat. *committere illi*. March. Veleſ. ἐπιϲτομίζειν. Steph. 4. 8. ἀποϲτομίζειν. ib. ἐνέχειν] Cant. ἔχειν. Mont. Goog. Steph. 5. Comp. ϲυνέχειν. v. 54. αὐτὸν] Cant. αὐτῷ. ib. θηρεῦσαι uſque ad finem verſus] Cant. ἀφορμήν τινα λαβεῖν αὐτοῦ, ἵνα εὕρωσι κατηγορῆσαι αὐτοῦ.

CAP. XII.

V. 1. Ἐν uſque ad ἤρξατο] March. Veleſ. Περιεϲηκότων δέ. Cant. Πολλῶν δὲ ὄχλων ϲυμπεριεχόντων κύκλῳ, ὥϲτε ἀλλήλους ϲυμπνίγειν. ib. αὐτοῦ] Cant. deeſt. v. 2. δὲ] Cant. γάρ. ib. οὐκ ἀποκαλυφθήσεται] Cant. οὐ φανερωθήσεται. v. 3. ἀκουσθήσεται] March. Veleſ. λεχθήσεται. v. 4. ϗ μετὰ ταῦτα μὴ] Cant. τὴν δὲ ψυχὴν μὴ δυναμένων ἀποκτεῖναι, μηδέ. v. 5. φοβηθῆτε] Cant. deeſt. ib. ἐμβαλεῖν] Cant. βαλεῖν, & ponit poſt γέενναν. v. 7. ἠρίθμηνται] Cant. ἠριθμημέναι εἰσί. ib. φοβεῖσθε· πολλῶν] Cant. φοβηθῆτε· πολλῶν γάρ. ib. διαφέρετε] Cant. Mont. Gon. Lin. Nov. 1. Bodl. 1 Steph. 4. 5. Comp. addunt ὑμεῖς. v. 8. πᾶς] Cant. ὅτι πᾶς. ib. ϗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὁμολογήσει] Gon. ὁμολογήσω κἀγώ. v. 9.] Hic verſus deeſt in Gon. ib. ἐνώπιον] Cant. Mont. Em. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ἔμπροσθεν. ib. ἀπαρνηθήσεται ἐνώπιον] Cant. ἀρνηθήσεται ἔμπροσθεν. v. 10. τῷ δὲ εἰς] Cant. εἰς δέ. ib. βλασφημήσαντι] Cant. deeſt. v. 11. ἐπὶ] Cant. εἰς. ib. ϗ τὰς ἀρχὰς] Mont. deeſt. ib. μεριμνᾶτε] Cant. Em. προμεριμνᾶτε. ib. ἢ τί] Cant. deeſt. v. 12. ἃ δεῖ εἰπεῖν] March. Veleſ. τί δεῖ εἰπεῖν ὑμᾶς. v. 14. δικαϲτὴν ἢ μεριϲτὴν] Cant. κριτήν. v. 15. τῆς] Cant. Steph. 2. 8. πάσης. ib. αὐτοῦ] Cant. deeſt. Steph. 4. 7. 12. 14. αὐτῷ. ib. αὐτοῦ] Cant. αὐτῷ. v. 18. μείζονας οἰκοδομήσω] Cant. ποιήσω αὐτὰς μείζονας. March. Veleſ. μείζονας ποιήσω. ib. τὰ γενήματα] Steph. 8. τὸν σῖτόν μου. ib. ϗ τὰ ἀγαθά μου] Cant. Lin. deſunt. v. 19. κείμενα uſque ad εὐφραίνου] Cant. deſunt. v. 20. δὲ] Cant. οὖν. ib. τίνι] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. τίνος. v. 21.] Hic verſus deeſt in Cant. v. 22.] Ante hunc verſum Cant. Magd. Em. Steph. 3. 4. 6. 7. 9. interſerunt hæc, Ταῦτα (Cant. addit δὲ) λέγων, ἐφώνει· ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω & in marg. Mont. quoque. v. 22. ὑμῶν] Cant. deeſt. ib. φάγητε] Gon. φάγητε, ἢ τί πίητε. v. 23. Ἡ] Cant. Magd. Ἡ γάρ. Mont. Lin. Nov. 1. Οὐχ ἡ. Steph. 5. 6. Οὐχὶ ἡ. v. 24. τοὺς κόρακας] Cant. τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ. ib. οὐ … οὐδὲ … ταμεῖον οὐδὲ] Cant. οὔτε … οὔτε … οὔτε ταμεῖον οὔτε. ib. αὐτοὺς] Cant. αὐτά. ib. πόσῳ μᾶλλον] Cant. οὐχί. ib. τῶν πετεινῶν] March. Veleſ. αὐτῶν. v. 25. μεριμνῶν] Cant. Em. deeſt. v. 26. Εἰ uſque ad τί] Cant. deſunt. ib. τί] Cant. καί. ib. μεριμνᾶτε] Cant. τί μεριμνᾶτε. v. 27. αὐξάνει· οὐ κοπιᾷ, οὐδὲ νήθει] Cant. οὔτε νήθει, οὔτε ὑφαίνει. v. 28. ἐν τῷ ἀγρῷ] Cant. Magd. τοῦ ἀγροῦ. v. 30. τοῦ κόσμου] Gon. deeſt. ib. ἐπιζητεῖ &c.] Cant. ζητεῖ· οἶδε γὰρ ὁ πατὴρ ὑμῶν. v. 31. Πλὴν ζητεῖτε] Cant. Ζητεῖτε δέ. March. Veleſ. Πλὴν ζητεῖτε πρῶτον. ib. θεοῦ] March. Veleſ. addit καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ. ib. ταῦτα] Gon. deeſt. ib. πάντα] Steph. 6. 8. 9. deeſt. v. 32. φοβοῦ] Lin. φοβηθῆτε. ib. ὅτι] Cant. ὅτι ἐν αὐτῷ. v. 35. ἔϲωσαν … αἱ ὀσφύες] Cant. ἔϲω ἡ ὀσφὺς, in Lat. *ſit lumbus*. ib. περιεζωσμέναι] Cant. περιεζωσμένη. v. 37. διακονήσει αὐτοῖς] Cant. καὶ ἐὰν ἔλθῃ τῇ ἑσπερινῇ φυλακῇ, ϗ εὑρήσει, οὕτως ποιήσει. v. 38. ἔλθῃ] Cant. deeſt. ib. φυλακῇ bis] Cant. deeſt utrobique. ib. ἐν τῇ] Cant. deeſt. ib. ϗ εὕρῃ οὕτω] Cant. deſunt. ib. εἰσι] Mont. deeſt. ib. οἱ δοῦλοι] Cant. deeſt. v. 39. δὲ] Gon. καί. ib. ἐγρηγόρησεν ἂν καὶ] Cant. deſunt. ib. ἀφῆκε διορυγῆναι τὸν οἶκον αὐτοῦ] Cant. deſunt. v. 40. οὖν] Cant. δέ. v. 41. Εἶπε δὲ] Cant. Καὶ εἶπε· ut v. 42. ib. ἢ καὶ πρὸς πάντας] Cant. deſunt.] v. 42. ἐϲὶν] Bib. Wech. ἔϲαι. ib. ϗ φρόνιμος] Cant. ὁ φρόνιμος ὁ ἀγαθός. v. 43. εὑρήσῃ] Cant. εὑρήσῃ αὐτόν. v. 44. Ἀληθῶς] Cant. Ἀμήν. ib. ὅτι] Gon. deeſt. v. 45. ἐσθίειν τε &c.] Cant. ἐσθίων τε ϗ πίνων ϗ μεθυσκόμενος. v. 46. τοῦ δούλου ἐκείνου] Cant. αὐτοῦ. v. 47. ϗ μὴ uſque ad δαρήσεται] Gon. deſunt. ib. ἑτοιμάσας μηδὲ] Cant. deſunt. v. 48. ἐδόθη … πολὺ ζητηθήσεται] Cant. ἔδωκε … ζητήσει. ib. παρ᾽ αὐτοῦ] Cant. ἀπ᾽ αὐτοῦ περισσότερον. v. 50. δὲ] Magd. deeſt. ib. οὗ] Cant. Magd. ὅπου. v. 51. δοῦναι … ἀλλ᾽ ἢ] Cant. ποιῆσαι … ἀλλά. v. 52. ἑνὶ] Cant. deeſt. ib. ἐπὶ … ἐπὶ] Cant. ἐν … ἐν. v. 53. ϗ υἱὸς uſque ad θυγατρὶ] Gon. deſunt. ib. πατρὶ] Cant. March. Veleſ. πατρὶ αὐτοῦ. ib. αὐτῆς] Cant. deeſt. v. 54. ὄμβρος] Cant. ὅτι ὄμβρος. v. 55. ὅτι] Cant. deeſt. v. 56. τὸν δὲ] Cant. πλὴν τόν. ib. πῶς] Cant. deeſt. ib. οὐ δοκιμάζετε] Steph. 8. οὐκ οἴδατε δοκιμάζειν. v. 57. Τί δὲ] Cant. deſunt. ib. κρίνετε] Steph. 6. διακρίνετε. v. 58. ἀπηλλάχθαι] Cant. ἀπαλλαγῆναι. ib. κατασύρῃ] Cant. κατακρίνῃ. v. 59. καὶ τὸ &c.] Cant. ἀποδῷς τὸν ἔσχατον κοδράντην.

CAP. XIII.

V. 2. ἁμαρτωλοὶ] Cant. ponit poſt ἐγένοντο. v. 3. ὡσαύτως] Cant. ὁμοίως. v. 4. ἐν τῷ] Cant. τοῦ. ib. οὗτοι] Cant. deeſt. Steph. 3. 5. 6. 8. αὐτοί. ib. κατοικοῦντας ἐν] Cant. ἐνοικοῦντας. v. 6. δὲ] Lin. deeſt. ib. ἐν αὐτῇ] Cant. ἐπ᾽ αὐτῆς. ib. οὐχ εὗρεν] Cant. μὴ εὑρών. v. 7. δὲ] Cant. deeſt. ib. ἔτη] Cant. March. Veleſ. Steph. 9. 8. ἔτη ἀφ᾽ οὗ. ib. ἔκκοψον] Cant. φέρε τὴν ἀξίνην, ἔκκοψον. Steph. 8. ἔκκοψον οὖν. ib. ἱνατί … καταργεῖ] Steph. 4. ἵνα μὴ … καταργῇ. v. 8. ϗ τοῦτο τὸ ἔτος] Cant. ἔτι τοῦτον τὸν ἐνιαυτόν. ib. κοπρίαν] Cant. κόφινον κοπρίων. March. Veleſ. Steph. omn. & Comp. κόπρια. v. 10. ἐν] Gon. ὁ Ἰησοῦς ἐν. ib. μιᾷ τῶν ϲυναγωγῶν] Cant. τῇ ϲυναγωγῇ αὐτῶν. ib. ἐν τοῖς σάββασι] Cant. τῷ σαββάτῳ. v. 11. ἦν &c.] Cant. ἐν ἀσθενείᾳ ἦν πνεύματος. v. 12. προσεφώνησε, καὶ] Cant. deſunt. ib. τῆς] Cant. ἀπὸ τῆς. v. 14. ἔλεγε τῷ ὄχλῳ] Cant. ponit ante ὅτι. v. 15. Ἀπεκρίθη … ϗ] March. Veleſ. Ἀποκριθείς. ib. οὖν … κύριος] Cant. δὲ … Ἰησοῦς. ib. Ὑποκριτὰ] Comp. Steph. 3. 7. 12. 14. Ὑποκριταί. ib. ἢ τὸν] Cant. ϗ τόν. v. 17. ταῦτα λέγοντος αὐτοῦ] Cant. deſunt. ib. κατῃσχύνοντο πάντες] Cant. κατῃσχύνθησαν. ib. πᾶσιν] Cant. πᾶσιν οἷς ἐθεώρουν. v. 18. ϗ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν] Lin. deſunt. ib. εἰς δένδρον μέγα] Cant. δένδρον. ib. ἐν τοῖς κλάδοις] Cant. ὑπὸ τοὺς κλάδους. v. 20. τίνι &c.] Cant. τίνι ὁμοία ἐϲὶν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ, ϗ τίνι ὁμοιώσω αὐτήν; v. 21. ἐζυμώθη] Cant. ζυμωθῇ. v. 23. ὀλίγοι] Cant. ὀλίγοι εἰσί. ib. εἶπε πρὸς αὐτοὺς] Cant. ἀποκριθεὶς εἶπε. v. 24. πύλης] Cant. Steph. 2. 8. θύρας. ib. ἰσχύσουσιν] Cant. εὑρήσουσιν. v. 25. οὗ &c.] Cant. ὅπου ἂν ὁ οἰκοδεσπότης εἰσέλθῃ. ib. ἐγερθῇ] Steph. 2. εἰσέλθῃ. ib. τὴν θύραν] Cant. deeſt. ib. καὶ ἀποκριθεὶς ἐρεῖ ὑμῖν] Gon. deſunt. ib. κύριε] March. Veleſ. deeſt. ib. πόθεν ἐϲὲ] March. Veleſ. πόθεν ἦτε. v. 26. ἐφάγομεν] Cant. κύριε ἐφάγομεν. v. 27. οὐκ οἶδα] Cant. οὐδέποτε εἶδον. ib. πόθεν ἐϲὲ] Cant. Lin. Nov. 1. deſunt. ib. τῆς ἀδικίας] Cant. ἀνομίας. v. 31. εἰσὶν] Gon. deeſt. v. 31. αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ] Cant. ταύτῃ τῇ ὥρᾳ. ib. τινες Φαρισαῖοι] Cant. αὐτῷ τινες τῶν Φαρισαίων. ib. αὐτῷ] Cant. deeſt. ib. θέλει] Cant. ζητεῖ. v. 32. ἐπιτελῶ] Cant. ἀποτελοῦμαι. ib. τρίτῃ] Lin. τρίτῃ ἡμέρᾳ. v. 34. ὄρνις] Mont. Nov. 1. ἐπισυνάγει ὄρνις. v. 35. ὑμῖν] Gon. Lin. deeſt. ib. ἔρημος] Magd. Steph. 4. 6. 7. 12. 14. deeſt. ib. ὅτι] Cant. deeſt.

CAP. XIV.

V. 1. ἐλθεῖν] Cant. εἰσελθεῖν. v. 2. τις] Cant. deeſt. v. 3. λέγων, εἰ] Cant. deſunt. Gon. λέγων. ib. εἶπε] Bodl. 1. deeſt. v. 4. ϗ] March. Veleſ. αὐτὸς δέ. ib. ἰάσατο] Cant. ἰασάμενος, & ponit poſt καί. v. 5. ἀποκριθεὶς] Cant. Steph. 2. 3. 4. 8. deeſt. ib. ὑμῶν ὄνος] Cant. ἐξ ὑμῶν πρόβατον. Steph. 4. 6. 7. 12. 14. ὑμῶν υἱός. ib. ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ σαββάτου] Cant. ponit poſt ἐμπεσεῖται. v. 6. Καὶ &c.] Cant. οἱ δὲ οὐκ ἀπεκρίθησαν. v. 7. δὲ] Cant. Bodl. 1. δὲ καί. v. 8. ὑπό τινος] Cant. deſunt. ib. γάμους] Cant. γάμον. ib. ἦ κεκλημένος ὑπ᾽ αὐτοῦ] Cant. ἥξει. v. 9. ϗ αὐτὸν] Bodl. 1. κἀκεῖνον. ib. ἄρξῃ] Cant. ἔσῃ, ſed in Lat. *incipiens*. v. 10. τότε] Cant. ϗ τότε. v. 11. ταπεινωθήσεται … ὑψωθήσεται] Cant. ταπεινοῦται … ὑψοῦται. v. 12. ϲου] Cant. deeſt. ib. μηδὲ ἀδελφούς ϲου] Mont. deſunt. ib. μηδὲ τοὺς ϲυγγενεῖς ϲου] Cant. deſunt. ib. γείτονας πλουσίους] Cant. τοὺς γείτονας μηδὲ τοὺς πλουσίους. v. 15. αὐτῷ] Cant. Mont. deeſt. ib. ἄρτον] Steph. omn. Gon. Em. Goog. Lin. Nov. 1. ἄριστον. v. 18. αὐτῷ] Cant. deeſt. ib. ἐξελθεῖν ϗ] Cant. ἐξελθών. v. 19.] Hic verſus deeſt in Bodl. 1. Habetur in marg. ſed charactere plane diverſo. ib. ἐρωτῶ σε, ἔχε με παρῃτημένον] Cant. διὸ οὐ δύναμαι ἐξελθεῖν. v. 20. ἕτερος] Cant. ἄλλος. ib. ἔγημα, καὶ διὰ τοῦτο] Cant. ἔλαβον, διό. v. 21. ἐκεῖνος] Cant. deeſt. ib. ταῦτα] Cant. πάντα ταῦτα. ib. τότε] Cant. ϗ. ib. εἰσάγαγε] Cant. ἔνεγκε. v. 23. δοῦλον] Cant. δοῦλον αὐτοῦ. v. 24. ἀνδρῶν ἐκείνων] Cant. ἀνθρώπων. ib. δείπνου] Mont. Gon. Em. Magd. Lin. Nov. 1. Steph. 3. 6. 7. 9. addunt πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. v. 25. αὐτῷ] Gon. τῷ Ἰησοῦ. ib. πολλοὶ] Cant. deeſt. ib. πρὸς αὐτοὺς] Cant. αὐτοῖς. v. 26. μητέρα] Cant. μητέρα αὐτοῦ. v. 27.] Hic verſus deeſt in Bodl. 1. ib. ὅϲτις] Cant. ὅς. ib. βαστάζει] Gon. λαμβάνει. ib. ἔρχεται] Mont. Lin. Nov. 1. ἀκολουθεῖ. v. 28. Τίς γὰρ] Cant. Τίς δέ. ib. τὰ πρὸς] Cant. εἰς. v. 29. ϗ μὴ ἰσχύοντος ἐκτελέσαι] Cant. μὴ ἰσχύσῃ οἰκοδομῆσαι, καί. v. 30. ὅτι] Cant. deeſt. v. 31. ἑτέρῳ βασιλεῖ] Magd. Mont. Lin. Nov. 1. deſunt. Bodl. 1. βασιλεῖ. ib. οὐχὶ] Cant. οὐκ εὐθέως. v. 33. πᾶς ἐξ ὑμῶν] Cant. ϗ ἐξ ὑμῶν πᾶς.

πᾶς. ib. πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ ὑπάρχουσιν] Cant. Bodl. 1. τοῖς ὑπάρχουσιν αὐτοῦ. v. 34. δὲ] Cant. δὲ καί. Em. deeſt. ib. μωρανθῇ] Lin. Nov. 1. μαρανθῇ.

CAP. XV.

V. 2. ὅτι] Bodl. 1. deeſt. v. 3. λέγων] Cant. deeſt. v. 4. ἔχων] Cant. ἐὰν ἔχῃ. ib. οὐ καταλείπει] Cant. οὐκ ἀφίησι. ib. πορεύεται ἐπὶ] Cant. ἀπελθών. ib. ἕως] Cant. ζητεῖ ἕως. Gon. Lin. ἕως οὗ. v. 6. Καὶ ἐλθὼν] ἐλθὼν δέ. ib. οἶκον] Mont. οἶκον αὐτοῦ, ut & Nov. 1. v. 7. Λέγω] Cant. λέγω δέ. v. 8. ἐὰν ἀπολέσῃ] Cant. καὶ ἀπολέσασα. ib. δραχμὴν] Cant. deeſt. ib. ϲαροῖ] March. Veleſ. καθαιρεῖ. ib. ὅτου] Cant. deeſt. v. 10. γίνεται] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. ἔϲαι. v. 13. τὴν οὐσίαν αὐτοῦ] Cant. τὸν αὐτοῦ τὸν βίον. v. 15. αὐτοῦ] Cant. deeſt. v. 16. γεμίσαι τὴν κοιλίαν αὐτοῦ] Cant. χορτασθῆναι. v. 17. τοῦ] March. Veleſ. ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ. ib. λιμῷ] Cant. ὧδε λιμῷ. March. Veleſ. Steph. 8. λιμῷ ὧδε. v. 19. Καὶ] Cant. Steph. 3. 5. 6. 8. deeſt, ut & v. 21. v. 21. ϗ uſque ad finem verſus] Cant. deſunt. v. 22. ἐξενέγκατε] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 8. ταχέως ἐξενέγκατε. ib. πόδας] Cant. March. Veleſ. πόδας αὐτοῦ. v. 23. ἐνέγκαντες] Cant. ἐνέγκατε. Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ἐξενέγκαντες. ib. φαγόντες] Cant. φάγωμεν καί. v. 24. καὶ … ἦν] Em. Cant. deſunt, ut & v. 32. in Cant. ib. εὑρέθη] Cant. ἄρτι εὑρέθη. v. 25. ϗ ὡς ἐρχόμενος ἤγγισε] Cant. ἐλθὼν, καὶ ἐγγίσας. v. 26. τί εἴη ταῦτα. Cant. τί θέλει τοῦτο εἶναι. Steph. 8. τίνα ἂν εἴη ταῦτα. v. 27. αὐτῷ] Cant. deeſt. ib. μόσχον τὸν ϲιτευτὸν] Cant. ϲιτευτὸν μόσχον αὐτῷ. v. 28. ὁ οὖν] Cant. ὁ δέ. ib. παρεκάλει] Cant.* ἤρξατο, ſed in Lat. *rogabat*. v. 29. πατρὶ] Cant. πατρὶ αὐτοῦ. ib. ἐντολήν &c.] Cant. παρέβην ϲου ἐντολήν. ib. ἔριφον] Cant. ἔριφον ἐξ αἰγῶν. ib. εὐφρανθῶ] Cant. ἀριϲτήσω. v. 30. Ὅτε &c.] Cant. Τῷ δὲ υἱῷ ϲου τῷ καταφαγόντι. ib. τὸν βίον] Cant. πάντα. Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. τὴν οὐσίαν. ib. ἦλθεν] Cant. ϗ ἐλθόντι. ib. αὐτῷ] Cant. deeſt. v. 31. τέκνον] Cant. deeſt.

CAP. XVI.

V. 1. αὐτοῦ] Cant. deeſt. v. 2. αὐτὸν] Cant. deeſt. ib. ϲου. οὐ] Cant. οὐ. v. 3. ἀπ᾽ ἐμοῦ] Cant. μου. v. 4. τῆς] Cant. ἐκ τῆς. v. 5. τοῦ κυρίου] Magd. deeſt. v. 6. βάτους] Cant. κάδους, in Lat. *ſiclos*. Em. March. Veleſ. Steph. 2. 8. κάδους. ib. ϗ εἶπεν] Cant. εἶπεν δέ. ib. σου] Gon. deeſt. ib. τὸ γράμμα] Cant. τὰ γράμματα, in Lat. *tuas literas*, ut & v. 7. ib. καθίσας ταχέως] Cant. deſunt. v. 7. Σὺ δὲ πόσον ὀφείλεις; ὁ δὲ εἶπεν] Cant. deſunt. ib. ϗ λέγει] Cant. ὁ δὲ λέγει. v. 8. ὅτι οἱ] Cant. Steph. 2. διὸ λέγω ὑμῖν. v. 9. μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας] Cant. ἀδίκου μαμωνᾶ. ib. ἐκλίπητε] Cant. ἐκλίπῃ. v. 10. ἐλαχίϲῳ] Cant. ὀλίγῳ. ib. ἐϲὶ] Cant. γίνεται. v. 11. τὸ ἀληθινὸν uſque ad ὑμέτερον v. 12.] Gon. Lin. deſunt. v. 14. πάντα ϗ] Cant. deſunt. Mont. καί. ib. ὑπάρχοντες] Em. ὄντες. v. 15. ἐνώπιον] Mont. Lin. Nov. 1. ἔμπροσθεν. ib. ἐϲὶ] Cant. Mont. Goog. deeſt. v. 16. Ἰωάννου] Cant. addit ἐπροφήτευσαν. ib. πᾶς εἰς] Cant. ὁ βουλόμενος εἰσελθεῖν εἰς. ib. ϗ πᾶς εἰς αὐτὴν βιάζεται] Lin. Em. deſunt. v. 18. ϗ πᾶς] Cant. March. Veleſ. πᾶς deeſt. ib. ἀπὸ ἀνδρὸς] Cant. Em. deſunt. v. 19. Ἄνθρωπος δέ τις] Cant. Steph. 2. Εἶπε δὲ καὶ ἑτέραν παραβολήν· Ἄνθρωπός τις. ib. εὐφραινόμενος] Cant. καὶ εὐφραινόμενος. v. 20. ἦν … ὃς] Cant. deſunt. v. 21. πλουσίου] March. Veleſ. addit καὶ οὐδεὶς ἐδίδου αὐτῷ, quæ etiam habentur in margine Mont. ib. ἀπέλειχον] Cant. ἔλειχον. v. 22. ὑπὸ τῶν ἀγγέλων] Cant. ponit poſt Ἀβραάμ. ib. ἐτάφη. Καὶ &c.] March. Veleſ. ἐτάφη ἐν τῷ ᾅδῃ. ἐπάρας δέ. v. 23. τοῖς κόλποις] Cant. March. Veleſ. τῷ κόλπῳ. ib. αὐτοῦ] Cant. αὐτοῦ ἀναπαυόμενον. v. 25. Σὺ] Cant. deeſt ut & in Mont. v. 26. ὅπως Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ἵνα. ib. ἐντεῦθεν] Mont. Gon. Goog. Lin. Nov. 1. Magd. ἔνθεν. Cant. deeſt. ib. πρὸς ἡμᾶς διαπερῶσιν] Cant. ὧδε διαπερᾶται. v. 27. πάτερ] Cant. πάτερ Ἀβραάμ. v. 28. ἵνα] Cant. deeſt. v. 29. Λέγει] Cant. Εἶπε δέ. ib. ἔχουσι uſque ad ἀλλ᾽ ἐὰν v. 30.] Gon. deſunt. v. 30. ἀπὸ] Cant. ἐκ. v. 31. ἀκούουσιν] Cant. ἀκούσουσιν. ib. πεισθήσονται] Cant. καὶ ἀπέλθῃ πρὸς αὐτοὺς, πιστεύσουσιν.

CAP. XVII.

V. 1. μαθητὰς] Cant. Gon. Magd. Bib. Wech. in aliquibus, μαθητὰς αὐτοῦ. ib. οὐαὶ] Cant. πλὴν οὐαί. v. 2. Λυσιτελεῖ] Cant. Συμφέρει δέ. ib. μύλος ὀνικὸς] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 6. 8. λίθος μυλικός. ib. περίκειται … ἔρριπται] Cant. περιέκειτο … ἔρριπτο. v. 3. δὲ] Cant. Steph. 5. deeſt. v. 4. εἰς ϲὲ] Cant. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deſunt. ib. ἑπτάκις τῆς ἡμέρας] Cant. τὸ ἑπτάκις. ib. ἐπὶ ϲὲ] Cant. πρὸς ϲέ. Gon. Goog. Em. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deſunt. ib. ἀφήσεις] Cant. ἄφες. v. 6. Εἶπε δὲ ὁ κύριος] Cant. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς. ib. ἂν τῇ] Cant. ἂν τῷ ὄρει τούτῳ, μετάβα ἐντεῦθεν ἐκεῖ, ϗ μετέβαινεν, ϗ τῇ. ib. ταύτῃ] Cant. deeſt. ib. ἐκριζώθητι &c.] Cant. μεταφυτεύθητι εἰς τὴν θάλασσαν. v. 7. ἐξ &c.] Cant. ἔχων ὑμῶν δοῦλον. ib. ὃς εἰσελθόντι] Cant. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. addunt αὐτῷ. March. Veleſ. βοῦς, ὃς εἰσελθόντι. Steph. 4. ὃς ἐλθόντι. ib. ἐρεῖ] Cant. μὴ ἐρεῖ αὐτῷ. in Mont. deeſt, & quæ ſequuntur uſque ad proximum ἐρεῖ· ſed habentur in margine. v. 8. οὐχὶ] Cant. deeſt. ib. αὐτῷ] Em. deeſt. ib. Σὺ] Cant. deeſt. v. 9. ἐκείνῳ] Cant. deeſt. ib. αὐτῷ] Gon. Mont. Goog. Em. Magd. Bodl. 1. deeſt. v. 10. πάντα τὰ διαταχθέντα ὑμῖν] Cant. ὅσα λέγω. v. 11. διὰ μέσου] Cant. μέσον. v. 12. ἀπήντησαν] Cant. ὅπου ἦσαν. ib. οἳ] Cant. καί. v. 13. αὐτοὶ ἦραν φωνὴν, λέγοντες] Cant. ἔκραξαν φωνῇ μεγάλῃ. ib. ἐλέησον ἡμᾶς] Cant. Lin. Nov. 1. βοήθησον ἡμῖν, ut & Bodl. 1. v. 14. ἰδὼν] Cant. ἰδὼν αὐτούς. ib. αὐτοῖς] Cant. addit θεραπεύεσθε. ib. ἱερεῦσι] Magd. ἀρχιερεῦσι. ib. ϗ ἐγένετο] Cant ἐγένετο δέ. v. 15. ἰάθη] Cant. Em. ἐκαθαρίσθη. v. 16. παρὰ] Cant. πρός. Mont. Lin. Nov. 1. ἐπί. Gon. περί. ib. εὐχαριϲτῶν αὐτῷ] Cant. deſunt. ib. ϗ αὐτὸς ἦν] Cant. ἦν δέ. v. 17. οὐχὶ] Cant. αὐτοῖς, οὐκ. ib. δὲ] Cant. deeſt. v. 18. Οὐχ εὑρέθησαν &c.] Cant. Ἐξ αὐτῶν οὐδ᾽ εἷς εὑρέθη ὑποϲτρέφων δοῦναι δόξαν. March. Veleſ. Οὐχ εὑρέθη ὑποϲτρέψας &c. v. 19. ἡ πίϲτις] Cant. ὅτι ἡ πίϲτις. v. 20. θεοῦ uſque ad μετὰ] Gon. deſunt. v. 21. ἐκεῖ] Cant. ἐκεῖ μὴ πιστεύσητε. ib. ἰδοὺ γὰρ ἡ] Magd. ἡ γάρ. ib. ἐϲὶν] Gon. deeſt. v. 22. δὲ] Cant. οὖν. ib. ὅτε ἐπιθυμήσετε] Cant. τοῦ ἐπιθυμῆσαι ὑμᾶς. ib. ἡμερῶν] Cant. ἡμερῶν τούτων. ib. ἰδεῖν] Cant. deeſt. v. 23. ἐκεῖ] Bib. Wech. ἐκεῖ ὁ Χριϲτός. v. 24. ὑπ᾽ οὐρανὸν &c.] Cant. ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἀϲράπτει. ib. ἐν τῇ ἡμέρᾳ αὐτοῦ] Cant. deſunt. v. 27. ἦλθεν ὁ] Cant. ἐγένετο. ib. κατακλυσμὸς] Cant. κατακλυσμὸς τοῦ ὕδατος. v. 29. δὲ] Cant. deeſt. v. 30. ᾗ … ὁ υἱὸς] Cant. ἐν τῇ … τοῦ υἱοῦ. ib. ἀποκαλύπτεται] Cant. ἧ ἀποκαλυφθῇ. March. Veleſ. ἀποκαλυφθήσεται. v. 31. τῇ ἡμέρᾳ] March. Veleſ. τῇ ὥρᾳ. ib. ἐπιϲρεψάτω] Cant. ἐπιϲραφήτω. v. 33. ἐὰν ζητήσῃ … ϲῶσαι] Cant. ἐὰν θελήσῃ ζωογονῆσαι …. ib. ϗ ὃς] Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ὃς δ᾽. ib. ἀπολέσῃ αὐτὴν] In Cant. deeſt αὐτήν. v. 34. παραληφθήσεται … ἀφεθήσεται] Cant. παραλαμβάνεται … ἀφίεται. ib. ϗ ὁ uſque ad verſum 36] Em. deſunt: ſed habetur in margine. v. 36. Cant. Mont. Steph. 2. 3. 6. 7. Comp. præponunt huic verſui Δύο ἔσονται (ἔσονται deeſt in Cant.) ἐν τῷ ἀγρῷ, ὁ εἷς παραληφθήσεται, ϗ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται· quæ habentur etiam in margine Em. v. 36. αὐτῷ] Cant. deeſt. ib. ϲῶμα] Em. πτῶμα. ib. οἱ] Mont. Goog. Lin. Nov. 1. ϗ οἱ.

CAP. XVIII.

V. 1. προσεύχεσθαι] Magd. addit αὐτούς. ib. ἐκκακεῖν] Bodl. 1. addit αὐτούς. v. 2. Λέγων] Cant. Mont. deeſt. v. 4. χρόνον] Cant. χρόνον τινά. ib. εἶπεν ἐν ἑαυτῷ, εἰ καὶ] Cant. ἦλθεν εἰς ἑαυτὸν, καὶ λέγει, εἰ. v. 5. ταύτην] Cant. deeſt v. 7. ϗ μακροθυμῶν &c.] Bib. Wech. ναὶ λέγω, μακροθυμῶν ἐπ᾽ αὐτοῖς ποιήσω τὴν ἐκδίκησιν. ib. λέγω] Comp. Steph. 12. ναὶ λέγω. v. 9. λοιποὺς] Cant. λοιποὺς ἀνθρώπους. ib. τὴν παραβολὴν ταύτην] Cant. deſunt. v. 10. ὁ ἕτερος] Cant. εἷς. v. 11. πρὸς] Cant. καθ᾽. v. 13. εἰς τὸ] Cant. March. Veleſ. deeſt εἰς. v. 14. εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ] Cant. deſunt. ib. ἢ γὰρ ἐκεῖνος] Cant. μᾶλλον παρ᾽ ἐκεῖνον τὸν Φαρισαῖον. March. Veleſ. Steph. 2. 8. παρ᾽ ἐκεῖνον. v. 15. ϗ τὰ βρέφη] Cant. παιδία. ib. ἐπετίμησαν] Cant. ἐπετίμων. v. 16. προσκαλεσάμενος αὐτὰ, εἶπεν] Cant. προσεκαλεῖτο αὐτὰ, λέγων. v. 17. Ἀμὴν] Cant. Ἀμὴν γάρ. v. 18. λέγων] Cant. deeſt. v. 19. &c.] Cant. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ. v. 20. ϲου poſterius] Cant. deeſt. v. 21. μου] Cant. deeſt. v. 22. Ταῦτα] Cant. deeſt. ib. πάντα] Steph. 3. ὕπαγε, πάντα. ib. διάδος] Cant. Mont. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. δός. ib. οὐρανῷ] Cant. τοῖς οὐρανοῖς. v. 25. τρυμαλιᾶς ῥαφίδος εἰσελθεῖν] Cant. τρήματος βελόνης διελθεῖν. ib. ἢ uſque ad finem verſus] Gon. deſunt. v. 28. ἀφήκαμεν πάντα ϗ] Cant. τὰ ἴδια ἀφέντες. v. 29. ὅτι] Cant. deeſt. ib. ἀδελφοὺς] Cant. ἀδελφοὺς, ἢ ἀδελφάς. ib. τέκνα] Cant. τέκνα ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ. v. 30. Ὃς οὐ] Cant. Ἐάν. Gon. Καὶ οὐ. ib. πολλαπλασίονα] Cant. ἑπταπλασίονα. v. 31. δὲ] March. Veleſ. δὲ ὁ Ἰησοῦς. ib. πρὸς αὐτοὺς] Cant. αὐτοῖς. ib. τῷ υἱῷ] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. περὶ τοῦ υἱοῦ. v. 32. Παραδοθήσεται γὰρ] Cant. Ὅτι παραδοθήσεται. ib. ϗ ὑβρισθήσεται] Cant. deſunt. March. Veleſ. ϗ μαϲτιγωθήσεται. ib. ϗ ὑβρισθήσεται, ϗ ἐμπτυσθήσεται] Gon. deſunt. v. 34. τοῦτο] Cant. deeſt. v. 35. αὐτὸν] Mont. τὸν Ἰησοῦν, ut & Lin. Nov. 1. v. 39. Καὶ οἱ] Cant. Οἱ δέ. ib. σιωπήσῃ] Cant. ϲιγήσῃ. ib. πολλῷ] Cant. deeſt. Totus hic verſus deeſt in Magd. v. 40. πρὸς αὐτὸν] Cant. deeſt. v. 42. ὁ Ἰησοῦς] Cant. ἀποκριθείς. v. 43. λαὸς] Steph. 6. ὄχλος. ib. αἶνον] Cant. δόξαν.

CAP. XIX.

V. 1. ὀνόματι] Lin. Nov. 1. ἦν. ib. καλούμενος] Cant. March. Veleſ. deeſt. ib. ϗ αὐτὸς] Cant. οὗτος. ib. ϗ οὗτος] Cant. deſunt. v. 4. προδραμὼν] Cant. προλαβών. Bib. Wech. al. προσδραμών. v. 5. ὡς &c.] Cant. ἐγένετο ἐν τῷ διέρχεσθαι αὐτὸν ἰδὼν, ϗ εἶπεν αὐτῷ, Ζακχαῖε. ib. ϲήμερον γὰρ] Cant. ὅτι ϲήμερον. ib. λέγοντες] Cant. deeſt. v. 8. κύριον] March. Veleſ. Bodl. 1. Em. Ἰησοῦν. v. 9. ὅτι] Lin. Nov. 1. deeſt. v. 11. αὐτοὺς] Cant. deeſt. v. 12. οὖν] Cant. δέ. ib. ἑαυτῷ] Cant. deeſt. v. 13. ἕως] Cant. ἐν ᾧ. v. 14. αὐτοῦ] Cant. deeſt. ib. ἀπέϲτειλαν] Cant. ἔπεμψαν. v. 15. ἐν τῷ] Cant. deſunt. ib. ἐπανελθεῖν] Nov. 1. παρελθεῖν. ib. ϗ εἶπε] Magd. εἶπε. ib. τούτοις] Cant. deeſt. v. 17. Καὶ] Cant. Ὁ δέ. ib. εὖ ἀγαθὲ] Lin. Nov. 1. εὖγε. v. 18. ϗ ἦλθεν ὁ δεύτερος, λέγων] Cant. ὁ ἕτερος ἐλθὼν εἶπεν. v. 21. Ἐφοβούμην γὰρ] Cant. Ὅτι ἐφοβήθην. ib. Ὅτι &c.] Cant. ἄνθρωπος γὰρ εἶ αὐϲτηρός. ib. ἔσπειρας] Steph. 6. addit ϗ ϲυνάγεις ὅθεν οὐ διεσκόρπισας· quæ habentur etiam in margine Mont. v. 22. Λέγει δὲ] Cant. ὁ δὲ εἶπεν. In Bodl. 1. deeſt δέ. ib. αὐτῷ] In Mont. ſuprascribitur ὁ κύριος αὐτοῦ. ib. κρινῶ ϲε] March. Veleſ. κρίνω. ib. αἴρων] Cant. αἴρω. ib. ἔσπειρα] In Steph. 6. & in marg. Mont. adduntur, ϗ ϲυνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισα. v. 23. Καὶ διατί] Cant. Διατί οὖν. ib. ἐπὶ τὴν τράπεζαν] Comp. τοῖς τραπεζίταις. v. 24. Καὶ τοῖς &c.] Cant. Εἶπε δὲ τοῖς παρεϲῶσι. ib. ἀπ᾽ αὐτοῦ] Lin. Nov. 1. αὐτόν. ib. τὴν μνᾶν] Cant. deeſt. ib. δότε] Cant. ἀπενέγκατε. v. 25.] Hic verſus deeſt in Cant. v. 26. γὰρ] Gon. deeſt. ib. δοθήσεται] Cant. προστεθήσεται. March. Veleſ. Steph. 9. δοθήσεται ϗ περισσευθήσεται. v. 27. ἐκείνους] Mont. Gon. Magd. deeſt. ib. θελήσαντάς με βασιλεῦσαι] Cant. θέλοντάς με βασιλεύειν. ib. μου] Cant. addit ϗ τὸν ἀχρεῖον δοῦλον ἐκβάλετε εἰς τὸ ϲκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔϲαι ὁ κλαυθμὸς, ϗ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. v. 28. ἔμπροσθεν] Cant. deeſt. ib. ἀναβαίνων] Cant. ἀναβαίνων δέ. v. 29. ἐγένετο] Gon. deeſt. v. 30. Εἰπὼν] Cant. Λέγων. ib. δεδεμένον] Cant. deeſt. March. Veleſ. τῆς ὄνου δεδεμένον. ib. πώποτε … αὐτὸν] Cant. deſunt. ib. λύσαντες] Cant. ϗ λύσαντες. v. 31. διατί λύετε] Cant. deſunt. ib. αὐτῷ] Cant. deeſt. v. 32. Ἀπελθόντες δὲ] Cant. Καὶ ἀπελθόντες· quæ ſequuntur uſque ad finem verſus 33. deſunt. ib. αὐτοῖς] March. Veleſ. Steph. 6. αὐτοῖς ἑϲῶτα τὸν πῶλον. v. 34. Οἱ δὲ εἶπον] Cant. ἀπεκρίθησαν ὅτι. v. 35. ἤγαγον αὐτὸν] Cant. ἀγαγόντες τὸν πῶλον. ib. πρὸς Ἰησοῦν] Cant. deſunt. ib. ϗ ἐπιρρίψαντες] Cant. ἐπέρριψαν. ib. τὸν πῶλον] Cant. αὐτὸν, καί. v. 36. ἐν τῇ ὁδῷ] Cant. deeſt. v. 37. Ἐγγίζοντος δὲ αὐτοῦ] Cant. Ἐγγιζόντων δὲ αὐτῶν. ib. τῇ καταβάσει … ἤρξαντο] Cant. τὴν κατάβασιν … ἤρξατο. ib. ἅπαν τὸ πλῆθος τῶν μαθητῶν] March. Veleſ. πάντες οἱ ὄχλοι τῶν καταβαινόντων. ib. φωνῇ μεγάλῃ] Cant. deſunt. ib. περὶ πασῶν] Cant. περὶ πάντων. Mont. deſunt, ſed habentur in margine. ib. δυνάμεων] Cant. γινομένων. v. 38. Βασιλεὺς] Cant. εὐλογημένος ὁ βασιλεὺς, & ponit poſt κυρίου. Gon. deeſt. v. 39. Καί τινες] Cant. Τινὲς δέ. v. 40. Καὶ ἀποκριθεὶς] Cant. ἀποκριθεὶς δέ. ib. εἶπεν] Cant. λέγει. v. 42. καίγε] Cant. deeſt. ib. ϲου prius] Cant. Gon. deeſt. v. 43. ἐπὶ σὲ] Cant. ponit poſt βαλοῦσιν. ib. περιβαλοῦσιν] Cant. βαλοῦσιν. Gon. ἐπιβαλοῦσιν. ib. σοι] Cant. deeſt. v. 44. ἐν σοὶ] Cant. deeſt. v. 45. Καὶ εἰσελθὼν] Cant. Ἐλθὼν δέ. ib. ἀγοράζοντας] Cant. ἀγοράζοντας, ϗ τὰς τραπέζας τῶν κολλυβιστῶν ἐξέχεεν, ϗ τὰς καθέδρας τῶν πωλούντων* αἱ περιστεραί. v. 46. ὅ] Cant. ὅτι ὁ. ib. ἐϲὶν] Gon. κληθήσεται. Steph. 8. ἔϲαι. v. 47. ἐζήτουν αὐτὸν ἀπολέσαι] Cant. March. Veleſ. ponunt poſt λαοῦ. v. 48. τὸ, τί] Cant. τί. ib. ὁ] Cant. αὐτῷ· ὁ. ib. ἐξεκρέματο &c.] Cant. ἐκρέματο αὐτοῦ ἀκούειν.

CAP. XX.

V. 1. Καὶ ἐγένετο] Cant. Ἐγένετο δέ. ib. ἐκείνων] Cant. Lin. Nov. 1. Magd. Steph. 2. 4. 8. deeſt. ib. ἱερεῖς] Ita Steph. 3. 4. 6. 7. 12. Cant. Bib. Wech. quidam ἀρχιερεῖς. v. 2. λέγοντες] Cant. Steph. 2. deeſt. ib. ἢ] Cant. καί. v. 3. ἐρωτήσω] Cant. ἐπερωτήσω. ib. ϗ εἴπατέ] Cant. ὃν εἴπατέ. March. Veleſ. Gon. ϗ ἀποκρίθητέ. v. 5. ϲυνελογίσαντο] Mont. Lin. Nov. 1

διελογίζοντο. Magd. διελογίσαντο. v. 6. Ἐὰν δὲ] Cant. Καὶ ἐάν. ib. ἐξ] Cant. ἀπὸ τῆς. ib. πᾶς &c.] Cant. λιθάσει ἡμᾶς ὁ λαὸς ἅπας. ib. πεπεισμένος &c.] Cant. πεπεισμένοι γάρ εἰσι. ib. εἶναι] Cant. γεγονέναι. v. 7. εἰδέναι] Cant. εἰδέναι αὐτοὺς τό. v. 9. Ἤρξατο δὲ πρὸς τὸν λαὸν λέγειν] Cant. Ἔλεγε δέ. ib. τις] Cant. Mont. Gon. Goog. Em. Magd. Lin. Nov. 1. deeſt. ib. γεωργοῖς, καὶ] Cant. γεωργοῖς, αὐτὸς δέ. v. 10. Καὶ ἐν καιρῷ] Cant. Καιρῷ δέ. ib. οἱ δὲ γεωργοὶ δείραντες] Cant. δείραντες δέ. v. 11. προσέθετο πέμψαι] Cant. ἔπεμψεν. ib. δείραντες] Gon. τύψαντες. v. 12. προσέθετο πέμψαι τρίτον· οἱ δὲ] Cant. τρίτον ἔπεμψε. ib. ἐξέβαλον] Cant. ἐξαπέστειλαν κενόν. v. 13. Εἶπε δὲ] Cant. Ὁ δὲ & ponit εἶπε poſt ἀμπελῶνος. ib. ἴσως] Cant. τυχόν. ib. ἰδόντες] Cant. deeſt. v. 14. οἱ γεωργοὶ] Cant. March. Veleſ. deeſt. ib. ἑαυτοὺς] Cant. ἀλλήλοις. ib. δεῦτε] March. Veleſ. deeſt. v. 15. αὐτὸν] Mont. Goog. deeſt. ib. αὐτοῖς] Cant. deeſt. v. 16. τούτους] Cant. deeſt. ib. ἀκούσαντες δὲ] Cant. οἱ δὲ ἀκούσαντες. v. 19. ἐζήτησαν] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 4. 5. ἐζήτουν. ib. καὶ ἐφοβήθησαν] Cant. ἐφοβήθησαν δέ. ib. τὸν λαόν] Mont. Lin. Nov. 1. Em. Goog. Magd. Bodl. 1. Steph. 6. 7. 9. 12. 14. Comp. deeſt. ib. ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ] Bodl. 1. deſunt. ib. εἶπε] Cant. εἴρηκε, & ponit ante τὴν. v. 20. παρατηρήσαντες] Cant. ἀποχωρήσαντες. ib. εἰς] Cant. deeſt. ib. λόγου] Cant. λόγων. Bib. Wech. al. λόγων. al. λόγοις. ib. τῇ ἀρχῇ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡγεμόνος] Cant. τῷ ἡγεμόνι. v. 21. οὐ] Cant. Steph. 2. οὐδενός. v. 23. Κατανοήσας] Cant. Ἐπιγνούς. ib. πανουργίαν] Cant. πονηρίαν. ib. πειράζετε] Gon. addit ὑποκριταί. ib. ἐπιδείξατε] Cant. δείξατε. ib. δηνάριον] Cant. τὸ νόμισμα. Mont. Magd. Bodl. 1. Gon. Steph. 3. 4. 5. 8. δηνάριον· οἱ δὲ ἔδειξαν· καὶ εἶπε. v. 25. Ὁ δὲ εἶπεν] Cant. εἶπε δέ. ib. τοίνυν] Cant. τὰ τοῦ. Em. οὖν. v. 26. καὶ οὐκ ἴσχυσαν] Cant. καὶ οὐκ ἴσχυσαν δέ. ib. ἐπιλαβέσθαι &c.] Cant. αὐτοῦ ῥῆμα ἐπιλαβεῖν. v. 27. ἀντιλέγοντες] Cant. λέγοντες. v. 28. ἀποθάνῃ] Cant. ἀποθάνῃ ἄτεκνος. ib. καὶ οὗτος ἄτεκνος ἀποθάνῃ] Cant. deſunt. v. 29. Ἑπτὰ &c.] Cant. Ἦσαν παρ' ἡμῖν ἑπτὰ ἀδελφοί. v. 30.] Hic verſus deeſt in Cant. v. 31. Καὶ &c.] Cant. Καὶ ὁ δεύτερος καὶ ὁ τρίτος ὡσαύτως οἱ ἑπτά. ib. ἑπτὰ] Lin. Nov. 1. deeſt. ib. οὐ κατέλιπον τέκνα] Cant. οὐκ ἀφῆκαν τέκνον. ib. τέκνα] March. Veleſ. σπέρμα. v. 32. δὲ πάντων] Cant. deſunt. Gon. πάντων. v. 33. οὖν uſque ad οἱ] Gon. deſunt. ib. γίνεται] Cant. March. Veleſ. Steph. 8. ἔσται. v. 34. Καὶ ἀποκριθεὶς] Cant. deſunt. ib. αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς] Cant. πρὸς αὐτούς. ib. γαμοῦσι &c.] Cant. γεννῶνται καὶ γεννῶσι, γαμοῦσι καὶ γαμοῦνται. v. 35. τῆς ἐκ] Cant. τῶν. v. 36. δύνανται] Cant. μέλλουσι. ib. καὶ υἱοί εἰσι τοῦ Θεοῦ] Cant. τῷ Θεῷ. ib. ὄντες] Magd. γεγονότες. v. 37. καὶ Μωσῆς ἐμήνυσεν] Cant. Μωσῆς ἐδήλωσεν. v. 40. δὲ] Magd. γάρ. ib. λέγουσι] Bib. Wech. al. λέγουσί τινες. v. 42. εἶπεν ὁ] Cant. λέγει. v. 43. ἂν θῶ] Cant. θῶ. ib. ὑποπόδιον] Cant. ὑποκάτω. v. 44. καλεῖ] Cant. λέγει. v. 45. αὐτοῦ] Cant. αὐτῶν. v. 47. κατεσθίουσι] Cant. κατέσθοντες. ib. προσεύχονται] Cant. προσευχόμενοι.

CAP. XXI.

V. 2. καὶ] Cant. deeſt. ib. λεπτὰ] Cant. λεπτά, ὅ ἐστι κοδράντης. v. 4. περισσεύοντος αὐτοῖς] Bib. Wech. al. περισσεύματος αὐτῶν. ib. ἔβαλε] Steph. 9. 14. addunt, ταῦτα λέγων ἐφώνει, Ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν ἀκουέτω. v. 6. ἃ] Cant. Bib. Wech. al. deeſt. ib. λίθῳ] Cant. λίθῳ ἐν τοίχῳ ὧδε. v. 7. αὐτὸν] Cant. αὐτὸν οἱ μαθηταί. ib. ὅταν μέλλῃ ταῦτα γίνεσθαι] Cant. τῆς σῆς ἐλεύσεως. v. 9. πτοηθῆτε] Cant. φοβηθῆτε. v. 10. Τότε ἔλεγεν αὐτοῖς] Cant. deſunt. ib. ἔθνος] Cant. γὰρ ἔθνος. v. 13. δὲ] Cant. deeſt. v. 14. εἰς τὰς καρδίας] Cant. ἐν ταῖς καρδίαις. ib. ὑμῶν] Lin. deeſt. v. 15. ἀντειπεῖν οὐδὲ] Cant. deſunt. Goog. Bodl. 1. Nov. 1. ἀντειπεῖν ἤ. v. 20. γνῶτε] Cant. γνώσεσθε. v. 21. ἐκχωρείτωσαν] Cant. μὴ ἐκχωρείτωσαν. v. 23. δὲ] Cant. deeſt. ib. θηλαζούσαις] Cant. θηλαζομέναις. 24. ἄχρι uſque ad finem verſus] Gon. deſunt. pro ἄχρι Cant. Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ἄχρις οὗ. ib. καιροὶ ἐθνῶν] Cant. deſunt. v. 25. ἐν ἀπορίᾳ] Cant. καὶ ἀπορία. v. 26. τῶν οὐρανῶν] Cant. αἱ ἐν τῷ οὐρανῷ. v. 27. μετὰ &c.] Cant. καὶ δυνάμει πολλῇ καὶ δόξῃ. v. 28. καὶ ἐπάρατε] Deſunt in textu Cant. ſed habentur in margine. ib. ὑμῶν] Cant. deeſt. v. 30. ἤδη βλέποντες ἀφ' ἑαυτῶν] Cant. τὸν καρπὸν αὐτῶν. March. Veleſ. ἤδη ἐξ ἑαυτῶν. v. 31. γινόμενα] Cant. deeſt. v. 32. ὅτι] Gon. Lin. Nov. 1. deeſt. ib. ἂν] Cant. ταῦτα. v. 33. παρέλθωσι bis] Cant. utrobique παρελεύσονται. v. 34. δὲ] Gon. Cant. deeſt. v. 35. πάντας] Cant. deeſt. v. 36. οὖν] Cant. δέ. ib. καταξιωθῆτε] Magd. Bib. Wech. al. κατισχύσητε. ib. ταῦτα] Mont. Gon. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Comp. Steph. omn. deeſt. ib. σταθῆναι] Cant. στήσεσθε. v. 37. τὰς δὲ νύκτας ἐξερχόμενος] Cant. deeſt.

CAP. XXII.

V. 2. Καὶ ἐζήτουν οἱ] Cant. Οἱ δὲ, & ponit ἐζήτουν poſt γραμματεῖς. ib. ἀνέλωσιν] Cant. ἀπολέσωσιν. ib. γὰρ] Cant. δέ. v. 3. ἐπικαλούμενον] Cant. Magd. καλούμενον. ib. τοῦ ἀριθμοῦ] March. Veleſ. deeſt. v. 4. καὶ τοῖς στρατηγοῖς τὸ] Cant. deſunt. ib. αὐτοῖς] Cant. deeſt. v. 5. ἀργύριον] Mont. Steph. 3. 6. 14. ἀργύρια. v. 6. ἐξωμολόγησε] Cant. ὡμολόγησε. Magd. συνεξωμολόγησε. ib. αὐτοῖς] Cant. deeſt. v. 9. εἶπον] Cant. εἶπαν, ut ſæpius. v. 10. αὐτοῖς] Cant. deeſt. ib. εἰσελθόντων ... εἰς τὴν πόλιν] Cant. εἰσερχομένων ... ἐν τῇ πόλει. ib. συναντήσει] Cant. ἀπαντήσει. v. 11. σοι] Cant. deeſt. v. 12. ἀνώγεον μέγα] Cant. ἀνάγαιον οἶκον, in Lat. ſuperiorem domum. v. 13. εἴρηκεν αὐτοῖς] Cant. εἰρήκει αὐτός, in Lat. dixerat illis. v. 14. δώδεκα] Cant. deeſt. v. 16. ὅτι] Cant. deeſt. ib. οὐ μὴ φάγω ἐξ] Cant. μὴ φάγωμαι ἀπ'. ib. πληρωθῇ] Cant. καινὸν βρωθῇ, in Lat. novum edatur. v. 17. τοῦτο, καὶ] Cant. καὶ deeſt. v. 18. ὅτι] Cant. ἀπὸ τοῦ νῦν. v. 19. τὸ ὑπὲρ uſque ad finem verſus 20.] Cant. deſunt. v. 20. αἵματι] Lin. Bodl. 1. ὀνόματι. ib. ἐκχυνόμενον] March. Veleſ. ἐκχυθησόμενον. v. 21. μετ' ἐμοῦ] Cant. Magd. deeſt. v. 22. καὶ ὁ μὲν] Cant. Ὅτι μὲν ὁ. ib. τῷ ἀνθρώπῳ] Cant. deeſt. v. 23. Καὶ αὐτοὶ] Cant. Αὐτοὶ δέ. ib. ἐξ αὐτῶν] Cant. deeſt. v. 24. αὐτῶν δοκεῖ εἶναι] Cant. τίς ἂν εἴη. v. 25. αὐτῶν poſterius] Cant. deeſt. v. 26. νεώτερος] Cant. μικρότερος. v. 27. Τίς uſque ad οὐχὶ] Cant. deſunt. ib. οὐχὶ] Cant. μᾶλλον ἤ, in Lat. magis quam qui recumbit. ib. οὐχὶ uſque ad finem verſus] Magd. deſunt. ib. ἐγὼ &c.] Cant. ἐγὼ γὰρ ἐν μέσῳ ὑμῶν ἦλθον. ib. ὡς] Cant. οὐχ ὡς ὁ ἀνακείμενος, ἀλλ' ὡς. v. 28. Ὑμεῖς δὲ] Cant. Καὶ ὑμεῖς. ib. ἐστε &c.] Cant. ηὐξήθητε ἐν τῇ διακονίᾳ μου ὡς ὁ διακονῶν, in Lat. *creviſtis in miniſterio meo ſicut qui miniſtrat.* v. 29. μου] Cant. deeſt. v. 30. ἐν τῇ βασιλείᾳ μου] Magd. Em. Steph. 4. 7. 9. 12. 14. deſunt. In Cant. μου deeſt. ib. θρόνων] Cant. δώδεκα θρόνοις. Gon. Steph. 16. δώδεκα θρόνων. v. 31. Κύριε, Σίμων] March. Veleſ. κύριος Σίμωνι. v. 32. καὶ σύ ποτε ἐπιστρέψας] Cant. σὺ δὲ ἐπίστρεψον καί. v. 33. αὐτῷ] Gon. deeſt. ib. Κύριε] Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. v. 34. πρὶν ἢ] Cant. ἕως ὅπου. March. Veleſ. Steph. 3. 5. 12. ἕως οὗ. ib. τρὶς] Cant. τρίς με. v. 36. εἶπεν οὖν αὐτοῖς] Cant. Ὁ δὲ εἶπεν. ib. ἀράτω] Cant. Steph. 2. ἀρεῖ. ib. πωλησάτω ... ἀγορασάτω] Cant. Mont. Goog. Nov. 1. Comp. Steph. 4. 6. 7. 9. 12. 14. πωλήσει ... ἀγοράσει. v. 37. ὑμῖν] Cant. deeſt. ib. ἔτι] Cant. Gon. deeſt. ib. τελεσθῆναι] Lin. πληρωθῆναι. ib. γὰρ τὰ] Cant. τό. v. 38. ἱκανόν ἐστι] Cant. ἀρκεῖ. v. 39. αὐτοῦ] Cant. deeſt. v. 40. εἰσελθεῖν] Cant. εἰσέλθητε. v. 41. Καὶ αὐτὸς] Cant. Αὐτὸς δέ. ib. ἀπεσπάσθη] Cant. ἀπεστάθη, in Lat. *receſſit.* v. 42. εἰ &c.] Cant. invertit membra hujus verſus. ib. παρενεγκεῖν] Cant. Lin. Bodl. 1. March. Veleſ. Steph. 2. 5. παρένεγκε. v. 43. αὐτῷ] Bodl. 1. deeſt. ib. ἄγγελος] Nov. 1. Mont. ἄγγελος κυρίου. v. 45. πρὸς] Cant. Mont. Nov. 1. ἐπί. ib. μαθητὰς] Bodl. 1. μαθητὰς αὐτοῦ. v. 46. τί] Cant. deeſt. v. 47. ὄχλος] Cant. ὄχλος πολύς. ib. λεγόμενος] Cant. καλούμενος. ib. Ἰούδας] Cant. Ἰούδας Ἰσκαριώθ. ib. προήρχετο αὐτῶν] Cant. Lin. Bodl. 1. προῆγεν αὐτούς. ib. καὶ uſq; ad finem verſus] Cant. καὶ ἐγγίσας ἐφίλησε τὸν Ἰησοῦν. ib. αὐτὸν] Cant. Mont. Gon. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. addunt τοῦτο γὰρ σημεῖον ἐδεδώκει αὐτοῖς· ὃν ἂν φιλήσω αὐτός ἐστιν. v. 49. ἐσόμενον] Cant. γενόμενον. ib. αὐτῷ Κύριε] Cant. τῷ κυρίῳ. v. 50. οὖς] Cant. ὠτίον, in Lat. *auriculam.* ib. ἁψάμενος &c.] Cant. ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἥψατο αὐτοῦ, καὶ ἀπεκατεστάθη τὸ οὖς αὐτοῦ. v. 52. ὁ Ἰησοῦς] Cant. deeſt. ib. παραγενομένους] Gon. ἐλθόντας. ib. ἱεροῦ] Cant. λαοῦ. ib. ἐξεληλύθατε] Cant. ἐξήλθατε. Gon. Lin. Magd. ἐξήλθετε. ib. ξύλων] Gon. ξύλων συλλαβεῖν. v. 53. μεθ' ὑμῶν] Gon. deeſt. v. 54. καὶ εἰσήγαγον αὐτὸν] Cant. March. Veleſ. deſunt. In Mont. Gon. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. αὐτὸν deeſt. ib. ἠκολούθει] Cant. ἠκολούθει αὐτῷ ἀπό. v. 55. Συγκαθισάντων αὐτῶν] Cant. περικαθισάντων. ib. ὁ ... ἐν μέσῳ] Cant. καὶ ὁ ... μετ'. ib. αὐτῶν] Cant. αὐτῶν θερμαινόμενος, in Lat. *calfaciens ſe.* v. 57. αὐτὸν] Cant. Magd. deeſt. ſed in Lat. Cant. *eum.* ib. γύναι] Cant. deeſt. v. 58. ἔφη, καὶ σὺ ἐξ αὐτῶν εἶ] Cant. εἶπε τὸ αὐτό. ib. Πέτρος] Cant. deeſt. v. 60. ὃ] Cant. τί. v. 61. Καὶ στραφεὶς] Cant. Στραφεὶς δέ. ib. Κύριος] Cant. Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Ἰησοῦς. ib. ὁ Πέτρος ... ὅτι] Cant. deſunt. ib. ἀπαρνήσῃ] Steph. 3. 5. 8. Σήμερον ἀπαρνήσῃ. ib. τρὶς] Cant. addit μὴ εἰδέναι με. v. 62. ὁ Πέτρος] Cant. Gon. Mont. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. v. 63. Καὶ οἱ] Cant. Οἱ δέ. ib. τὸν Ἰησοῦν] Cant. αὐτόν. ib. δέροντες] Cant. deeſt. v. 64. αὐτὸν &c.] Steph. 3. αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, ἐπηρώτων. ib. ἐπηρώτων αὐτὸν λέγοντες] Cant. ἔλεγον. v. 65. ἕτερα] Cant. ἄλλα. ib. αὐτὸν] Cant. αὐτοῦ, ſed Lat. *eum.* v. 67. εἰ] Cant. deeſt. ib. εἰπὲ ἡμῖν] Mont. deſunt. ib. εἶπε δὲ] Cant. ὁ δὲ εἶπεν. Em. καὶ εἶπεν. v. 68. δὲ καὶ] Cant. deſunt. v. 69. νῦν] Cant. νῦν δέ. v. 70. οὖν] Cant. deeſt. ib. πρὸς αὐτοὺς ἔφη] Cant. εἶπεν αὐτοῖς. v. 71. μαρτυρίας] Cant. μαρτύρων. ib. αὐτοὶ] Cant. deeſt. ib. ἠκούσαμεν] Lin. ἠκούσατε.

CAP. XXIII.

V. 1. ἀναστὰν ἅπαν τὸ πλῆθος αὐτῶν] Cant. ἀναστάντες. v. 2. ἔθνος] Cant. Gon. Goog. Lin. Steph. 3. 5. 8. ἔθνος ἡμῶν. ib. λέγοντα] Cant. λέγοντα δέ. v. 3. ἀποκριθεὶς αὐτῷ ἔφη] Cant. ἀπεκρίθη αὐτῷ λέγων. ib. ἔφη] Gon. εἶπε. v. 5. ὅτι] Cant. deeſt. v. 6. Γαλιλαῖος] Cant. ἀπὸ τῆς Γαλιλαίας, & ponit ante ὁ. v. 7. Καὶ ἐπιγνοὺς] Cant. ἐπιγνοὺς δέ. Gon. Καὶ γνούς. ib. πρὸς &c.] Cant. τῷ Ἡρώδῃ ὄντι αὐτῷ. ib. ταύταις] Cant. ἐκείναις. v. 8. Ἰησοῦν] Bodl. 1. Χριστόν. ib. ἐξ ἱκανοῦ] Lin. ἐξ ἱκανοῦ χρόνου. Cant. ἐξ ἱκανῶν χρόνων, & ponit poſt αὐτόν. ib. πολλὰ] Cant. Gon. deeſt. ib. γινόμενον] Gon. deeſt. v. 11. αὐτὸν] Gon. deeſt. ib. σὺν] Em. καὶ ἐμπαίξας σύν. ib. Πιλάτῳ] Cant. Πιλάτῳ· ὄντες δὲ ἐν τῇ ἀηδίᾳ, in Lat. *Cum eſſent autem in lite.* v. 12. Ἐγένοντο δὲ φίλοι ὅ, τε] Cant. ἐγένοντο φίλοι, & ponit poſt Ἡρώδης. v. 13. τὸν] Cant. πάντα τόν. v. 14. προσηνέγκατε] Cant. κατηνέγκατε. ib. καὶ ἰδοὺ ἐγὼ] Cant. κἀγὼ δέ. ib. ἐν τῷ &c.] Cant. αἴτιον ἐν αὐτῷ. ib. ὧν κατηγορεῖτε κατ' αὐτοῦ] Cant. deeſt. v. 15. ἰδοὺ] Cant. deeſt. ib. ἀνέπεμψα &c.] Steph. 3. 5. 14. ἀνέπεμψε γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς. v. 17.] Hunc verſum Cant. poſtponit verſui 19. v. 18. αἶρε τοῦτον] Bis ponitur in Cant. v. 22 οὖν] Cant. δέ. ib. προσεφώνησεν] Cant. addit αὐτούς. Steph. 2. 8. προσεφώνησεν αὐτοῖς. v. 21. ἐπεφώνουν] Cant. ἔκραξαν. ib. λέγοντες] Cant. deeſt. ib. σταύρωσον bis] Cant. utrobique σταυροῦ. v. 22. πρὸς αὐτοὺς] Magd. αὐτοῖς. ib. οὐδὲν αἴτιον] Cant. οὐδεμίαν αἰτίαν. Steph. 6. 8. οὐδὲν ἄξιον. ib. εὗρον] Cant. εὑρίσκω. ib. αὐτὸν] Em. deeſt. v. 23. καὶ τῶν ἀρχιερέων] March. Veleſ. Steph. 8. deſunt. v. 25. αὐτοῖς] Cant. Steph. 4. 7. 12. Comp. Gon. Em. Goog. Magd. deeſt. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. τὸν Βαραββᾶν, ut & Mont. ib. διὰ στάσιν καὶ φόνον] Cant. ἕνεκα φόνου. v. 26. Καὶ ὡς] Cant. ὡς δέ. ib. αὐτὸν] Gon. αὐτὸν οἱ στρατιῶται. ib. Σίμωνός &c.] Cant. τινα Σίμωνα Κυρηναῖον ἐρχόμενον. v. 27. πολὺ] Cant. deeſt. ib. γυναικῶν] Cant. γυναῖκες. v. 28. ἐπ' ἐμὲ] Cant. ἐμέ, μηδὲ πενθεῖτε. ib. πλὴν ἐφ'] Cant. ἀλλ'. ib. ἐπὶ] Cant. deeſt. v. 29. ἰδοὺ ἔρχονται] Cant. ἐλεύσονται. ib. ἐθήλασαν] Cant. ἐξέθρεψαν. v. 32.] Hic verſus deeſt in Magd. v. 33. ἀπῆλθον] Cant. ἦλθαν. ib. καλούμενον] Lin. Bodl. 1. λεγόμενον. ib. κρανίον] Nov. 1. κρανίου. v. 34. Ὁ δὲ uſque ad διαμεριζόμενοι] Cant. deſunt, ſed recentiore manu aſcribuntur margini. ib. διαμεριζόμενοι ... ἔβαλον] Cant. διεμερίζοντο ... βαλόντες. v. 35. θεωρῶν] Cant. ὁρῶν. March. Veleſ. προσδεχόμενος. ib. ἐξεμυκτήριζον δὲ] Cant. ἐμυκτήριζον δὲ αὐτόν. Gon. addit αὐτόν. ib. καὶ οἱ ἄρχοντες σὺν αὐτοῖς] Cant. deſunt. ib. λέγοντες] Cant. καὶ ἔλεγον αὐτῷ. ib. ἔσωσε, σωσάτω ἑαυτὸν] Cant. ἔσωσας, σεαυτὸν σῶσον. ib. εἰ &c.] Cant. εἰ υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ, εἰ Χριστὸς εἶ ὁ ἐκλεκτός. v. 36. καὶ ὄξος προσφέροντες αὐτῷ] Cant. ὄξος τε προσέφερον. v. 37. Καὶ] Cant. deeſt. ib. εἰ σὺ εἶ ὁ] Cant. Χαῖρε ὁ. ib. σῶσον σεαυτὸν] Cant. περιτιθέντες αὐτῷ καὶ ἀκάνθινον στέφανον. v. 38. γεγραμμένη ... καὶ ... καὶ] Cant. ἐπιγεγραμμένη. ib. οὗτός ἐστιν] Cant. ponit poſt Ἰουδαίων. v. 39. κρεμασθέντων] Cant. deeſt. ib. λέγων uſque ad finem verſus] Cant. deſunt. v. 40. οὐδὲ] Cant. ὅτι οὐ. v. 41. μὲν] Cant. ἐσμέν, καὶ ἡμεῖς μέν. in Lat. *& nos ſumus, & nos quidem juſte.* ib. ἄτοπον] Cant. Steph. 2. πονηρόν. ib. οὗτος δὲ οὐδὲν ἄτοπον ἐποίησε] Gon. deſunt. v. 42. Καὶ ἔλεγε τῷ Ἰησοῦ] Cant. Καὶ στραφεὶς πρὸς τὸν κύριον εἶπεν αὐτῷ. ib. ὅταν &c.] Cant. ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἐλεύσεώς σου, in Lat. *in die adventus tui.* v. 43. Καὶ &c.] Cant. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ ἐμπλήσσοντι in Lat. ... *qui objurgat.* ib. ἀμὴν λέγω σοι] Cant. θάρσει. v. 44. Ἦν δὲ] Cant. Καὶ ἦν. v. 45. Καὶ ἐσκοτίσθη] Cant. Ἐσκοτίσθη δέ. ib. καὶ uſque ad finem verſus] Cant. deſunt, ſed habentur poſt verſum 46. v. 46. παραθήσομαι] Cant. παρατίθημι. March. Veleſ. Steph. 2. 3. παρατίθεμαι 6. 9.

παρατίθημι. in Lat. Cant. *commendo.* ib. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐξέπνευσεν] Em. deſunt. ib. καὶ ταῦτα] Cant. τοῦτο δέ. v. 47. Ἰδὼν δὲ ὁ] Cant. Καὶ ὁ. ib. τὸ γενόμενον] Cant. φωνήσας. v. 48. ὄχλοι &c.] Cant. ἐπὶ θεωρίᾳ ὄχλοι θεωρήσαντες. ib. ἑαυτῶν &c.] Cant. τὰ στήθη καὶ τὰ μέτωπα, ὑπέστρεφον, in Lat. *pectora & frontes, revertebantur.* v. 49. μακρόθεν] Cant. ἀπὸ μακρόθεν. v. 50. ἀνὴρ] Cant. deeſt. v. 51. τῇ πράξει] March. Veleſ. ταῖς πράξεσιν. ib. καὶ αὐτὸς] Cant. Bodl. 1. deſunt. v. 52. Οὗτος] Cant. Καί. v. 53. αὐτὸ prius] Cant. deeſt. ib. αὐτὸ σινδόνι] Cant. τὸ σῶμα τοῦ Ἰησοῦ ἐν σινδόνι. ib. ἔθηκεν αὐτὸ] Cant. ἔθηκαν αὐτόν. Mont. Lin. ἔθετο. Nov. 1. ἔθηκεν. ib. μνήματι λαξευτῷ] Cant. μνημείῳ λελαξευμένῳ. ib. κείμενος] Cant. addit, καὶ θέντος αὐτοῦ, ἐπέθηκε μνημείῳ λίθον ὃν μόγις εἴκοσι ἐκύλιον. Gon. addit, καὶ προσεκύλισε λίθον μέγαν ἐπὶ τὴν θύραν τοῦ μνημείου. v. 54. Καὶ uſque ad finem verſus] Cant. Ἦν δὲ ἡμέρα προσαββάτου. ib. καὶ] Gon. ἦ δέ. Em. Goog. Lin. Nov 1. Bodl. 1. Comp. Steph. omn. deeſt. v. 55. Κατακολουθήσασαι &c.] Cant. Κατηκολούθησαν δὲ δύο γυναῖκες. ib. καὶ] Mont. Goog. Nov. 1. deeſt. ib. αὐτῷ] Cant. deeſt. ib. ἐκ ... ἐθεάσαντο] Cant. ἀπὸ ... καὶ ἐθεάσαντο. ib. μνημεῖον] Cant. μνῆμα αὐτοῦ. ib. καὶ ὡς ἐτέθη τὸ σῶμα αὐτοῦ] Cant. deſunt. v. 56. κατὰ τὴν ἐντολὴν] Cant. deſunt.

CAP. XXIV.

V. 1. Τῇ δὲ μιᾷ] Cant. Μιᾷ δέ. ib. τῶν σαββάτων] March. Veleſ. τοῦ σαββάτου. ib. ἦλθον] Cant. ἤρχοντο. ib. ἀρώματα] Cant. deeſt. ib. αὐταῖς] Cant. addit, ἐλογίζοντο δὲ ἐν ἑαυταῖς τίς ἄρα ἀποκυλίσει τὸν λίθον. v. 2. Εὗρον δὲ] Cant. Ἐλθοῦσαι δὲ εὗρον. v. 3. Καὶ εἰσελθοῦσαι] Cant. Εἰσελθοῦσαι δέ. ib. τοῦ κυρίου Ἰησοῦ] Cant. deſunt. v. 4. διαπορεῖσθαι] Cant. ἀπορεῖσθαι. ib. τούτου] Cant. τοῦτο. ib. καὶ ἰδοὺ] Cant. ἰδού. ib. ἐσθήσεσιν ἀστραπτούσαις] Cant. March. Veleſ. ἐσθῆτι ἀστραπτούσῃ. v. 5. Ἐμφόβων &c.] Cant. Ἔνφοβοι δὲ γενόμεναι ἔκλιναν τὰ πρόσωπα. ib. εἶπον] Cant. οἱ δὲ εἶπαν. v. 6. οὐκ ἔστιν ὧδε, ἀλλ' ἠγέρθη] Cant. deſunt. ib. μνήσθητε ὡς] Cant. μνήσθητε δὲ ὅσα. v. 7. λέγων] Cant. Mont. Lin. Nov. 1. deeſt. ib. ἁμαρτωλῶν] Cant. deeſt. v. 9. ἀπὸ τοῦ μνημείου] Cant. deſunt. v. 10. Ἦσαν δὲ] Cant. Gon. deſunt. ib. ἔλεγον] Cant. ἔλεγαν. v. 11. αὐτῶν] Cant. ταῦτα. v. 12.] Hic verſus deeſt in Cant. v. 13. Καὶ ἰδοὺ ... ἦσαν] Cant. Ἦσαν δέ. ib. ᾗ ὄνομα] Cant. ὀνόματι. ib. Ἐμμαοὺς] Cant. Οὐλαμμαούς, in Lat. *Vlammaus.* v. 14. Καὶ αὐτοὶ] Cant. deſunt. ib. ὡμίλουν &c.] Cant. ὡμίλουν δὲ πρὸς ἑαυτούς. v. 15. αὐτὸς] Cant. deeſt. v. 17. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτοὺς] Cant. Ὁ δὲ εἶπεν. ib. ἀλλήλοις] Cant. ἑαυτούς. ib. καί ἐστε] Cant. deeſt. Bib. Wech. al. καὶ ἔστησαν. v. 18. καὶ οὐκ] Cant. οὐκ. v. 19. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς] Cant. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ. ib. οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ] Cant. deſunt. ib. ἐναντίον] Cant. ἐνώπιον. v. 21. ἐστιν] Cant. τήν, ib. ταύτην] Cant. deeſt. ib. ἐγένετο] Cant. γέγονεν. v. 22. ἐξ ὑμῶν] Cant. deeſt. v. 24. εἶδον] Cant. οὐκ εἴδομεν. v. 25. Καὶ αὐτὸς] Cant. Ὁ δέ. ib. τοῦ πιστεύειν] Cant. deeſt. v. 26. Οὐχὶ] Cant. Ὅτι, in Lat. *Quod.* v. 27. ἀρξάμενος ἀπὸ] Cant. ἦν ἀρξάμενος. ib. πάσαις] Cant. deeſt. v. 28. προσεποιεῖτο] Steph. 2. 8. προσεποιήσατο. v. 29. ἐστι] Cant. deeſt. ib. καὶ εἰσῆλθε τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς] Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deſunt. ib. τοῦ μεῖναι σὺν αὐτοῖς] Cant. μεῖναι μετ' αὐτῶν. March. Veleſ. σὺν αὐτοῖς. v. 31. Αὐτῶν &c.] Cant. λαβόντων δὲ αὐτῶν τὸν ἄρτον ἀπ' αὐτοῦ ἠνοίγησαν οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν. v. 32. Καὶ] Cant. Οἱ δέ. ib. ἀλλήλους] Cant. ἑαυτούς. ib. καιομένη] Cant. Steph. 2. κεκαλυμμένη. ib. ἦν ἐν ἡμῖν] Cant. deſunt. ib. καὶ ὡς διήνοιγεν] Cant. ὡς ἤνοιγεν. v. 33. ἀναστάντες] Cant. ἀναστάντες λυπούμενοι. v. 35. ὡς] Cant. ὅτι. v. 36. αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς ἔστη] Cant. αὐτὸς ἐστάθη. Lin. Nov. 1. Mont. καὶ αὐτὸς ἔστη. ib. καὶ λέγει αὐτοῖς, εἰρήνη ὑμῖν] Cant. deſunt. v. 37. Πτοηθέντες δὲ] Cant. Αὐτοὶ δὲ πτοηθέντες, ib. πνεῦμα] Cant. φάντασμα. v. 38. Καὶ] Cant. Ὁ δέ. ib. διατί] Cant. ἱνατί. ib. ταῖς καρδίαις] Cant. τῇ καρδίᾳ. v. 39. με] Cant. deeſt. ib. ὅτι] Cant. τό. ib. θεωρεῖτε] Cant. βλέπετε. v. 40.] Hic verſus deeſt in Cant. ib. ἐπέδειξεν] Em. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ἔδειξεν. v. 41. αὐτοῖς] Cant. deeſt. v. 42. Οἱ δὲ] Cant. Καί. ib. καὶ ἀπὸ μελισσίου κηρίου] Cant. deſunt. v. 43. λαβὼν] March. Veleſ. φαγών. ib. ἔφαγεν] March. Veleſ. τὸ περισσεῦον λαβὼν ἔδωκεν αὐτοῖς. v. 44. Εἶπε δὲ] Cant. Καὶ εἶπε. ib. λόγοι] Cant. λόγοι μου. ib. ἔτι ὢν] Cant. ἐν ᾧ ἤμην, in Lat. *cum eſſem.* ib. Μωσέως] Lin. deeſt. v. 46. καὶ οὕτως ἔδει] Cant. deſunt. ib. ἐκ νεκρῶν] Cant. deeſt. v. 47. εἰς πάντα] Cant. ὡς ἐπὶ πάντα. ib. ἀρξάμενον] Cant. March. Veleſ. Bib. Wech. al. ἀρξαμένων. v. 48. Ὑμεῖς δὲ] Cant. Καὶ ὑμεῖς, ſed in Lat. *Vos autem.* ib. ἐστε] Cant. deeſt. v. 49. ἰδοὺ] Cant. deeſt. ib. τοῦ πατρὸς ... Ἱερουσαλὴμ] Cant. deſunt. ib. οὗ] Cant. ὅτου. v. 50. ἕως εἰς] Cant. πρός. ib. καὶ ἐπάρας] Cant. ἐπάρας δέ. ib. αὐτοῦ] Cant. deeſt. v. 51. διέστη] Cant. ἀπέστη. ib. καὶ ἀνεφέρετο εἰς τὸν οὐρανὸν] Cant. deſunt. v. 52. προσκυνήσαντες αὐτὸν] Cant. deſunt. v. 53. καὶ εὐλογοῦντες] Cant. deſunt. ib. ἀμὴν] Cant. deeſt.

Ad finem habentur in Goog. Τέλος τοῦ κατὰ Λουκᾶν ἁγίου εὐαγγελίου.
Ἐξεδόθη τοῦτο μετὰ χρόνους ιε'. τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναλήψεως.

EVANGELIUM ſecundum JOHANNEM.

CAP. I.

VErſ. 2.] Hic verſus deeſt in Em. & Bodl. 1. v. 3. οὐδὲ ἓν] Cant. οὐδέν. In Steph. 3. hoc modo diſtinguuntur, οὐδὲ ἕν. ὃ γέγονεν, ἐν αὐτῷ &c. v. 4. ἦν prius] Cant. ἐστίν. ib. αὐτό. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. αὐτόν. v. 6. ὄνομα] Cant. ἦν ὄνομα. v. 12. δὲ] Cant. deeſt. v. 13. ἐκ θελήματος σαρκὸς] Trit. deſunt. v. 14. πλήρης] Cant. Steph. 2. 4. πλήρη. v. 16. Καὶ ἐκ] Cant. Ὅτι ἐκ. ib. ἡμεῖς πάντες] Hinc uſque ad ῥαββὶ ὅς v. 26. cap. 3. Græcus textus deſideratur. v. 21. καὶ λέγει, οὐκ εἰμὶ] Gon. Em. καὶ ἀπεκρίθη, οὔ. ib. ὁ uſque ad finem verſus] Em. deſunt. v. 22. Εἶπον οὖν αὐτῷ] Gon. deſunt. ib. τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ] Trit. deſunt. v. 25. αὐτὸν] Magd. deeſt. v. 26. ἐν] Steph. 5. 14. ὑμᾶς ἐν. v. 27. ἐγὼ] Gon. deeſt. ib. εἰμὶ ἄξιος] Magd. ἱκανός. ib. ὑποδήματος] Steph. 5. addit ἐκεῖνος ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρί. v. 28.] Hic verſus deeſt in Trit. ib. Βηθαβαρᾶ] Steph. omn. Βηθανίᾳ. v. 29. ὁ Ἰωάννης] Gon. Magd. deeſt. v. 31. ἐγὼ] Lin. Nov. 1. deeſt. v. 36. Θεοῦ] Gon. addit, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. v. 37. αὐτοῦ] Gon. deeſt. v. 39. ἴδετε] Steph. 8. ὄψεσθε. v. 40. παρὰ Ἰωάννου, καὶ ἀκολουθησάντων] Em. deſunt. v. 41. πρῶτος] March. Veleſ. Steph. 3. 14. πρῶτον. v. 42. Ἰωνᾶ] Steph. 8. Ἰωάννου. v. 43. ὁ Ἰησοῦς] Mont. Goog. Em. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. ib. αὐτῷ] Magd. Bodl. 1. αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. v. 48. γινώσκεις] March. Veleſ. ἔγνως. v. 50.] Hic verſus deeſt in Trit. v. 51. Καὶ λέγει αὐτῷ] Mont. Lin. Nov. 1. deſunt.

CAP. II.

V. 3. ὑστερήσαντος] Gon. ὑστερήσαντες. v. 4. Λέγει] Gon. Καὶ λέγει. v. 6. ἐκεῖ] Magd. deeſt. v. 10. πρῶτον] Bodl. 1. deeſt. ib. τότε] Magd. deeſt. v. 12. ἔμειναν] Mont. Lin. Nov. 1. ἔμεινεν. v. 14. καὶ πρόβατα uſque ad καὶ τῶν κολλυβιστῶν v. 16.] Gon. deſunt. v. 15. φραγέλλιον] March. Veleſ. Steph. 8. ὡς φραγέλλιον. ib. σχοινίων] Comp. Bib. Wech. omnes antiqui, σχοινίου. v. 17. κατέφαγε] Steph. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 13. καταφάγεται. v. 22. ἔλεγε] Lin. Bodl. 1. ἔλεγεν αὐτοῖς. v. 23. αὐτοῦ] Bodl. 1. deeſt. v. 24. πάντας] Bodl. 1. Bib. Wech. al. πάντα. v. 25. τίς] Trit. deeſt. ib. ἦν] Trit. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ἦν ἐν.

CAP. III.

V. 1. αὐτῷ] Mont. Steph. 4. deeſt. v. 2. τὸν Ἰησοῦν] Gon. Em. Trit. Magd. αὐτόν. v. 3. ὁ Ἰησοῦς] Lin. Nov. 1. deeſt. v. 5. ἀμὴν ἀμὴν λέγω σοι] Mont. Nov. 1. deſunt. ib. ἐὰν] Magd. ὅτι ἐάν. ib. γεννηθῇ] March. Veleſ. ἀναγεννηθῇ, ut bis v. præcedenti. v. 9. ταῦτα] Mont. Lin. Nov. 1. ταῦτα εἶναι. v. 16.] Hucuſque defuit textus Lat. in Cant. v. 18. κρίνεται] Cant. Lat. *judicabitur.* ib. εἰς τὸ ὄνομα] Cant. Lat. *in nomine.* v. 20. τὰ ἔργα αὐτοῦ] Cant. Lat. *opera ejus de luce.* Bib. Wech. al. additur, ὅτι πονηρά ἐστι, v. 25. Ἰουδαίων] Goog. Em. Magd. Steph. omn. Ἰουδαίου. Cant. Lat. *ad Judæos.* v. 26.] Hic reddit textus Græcus Cant. v. 27. τοῦ οὐρανοῦ] Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. τῶν οὐρανῶν. v. 28. ἐγὼ] Cant. deeſt. v. 30. ἐμὲ] Magd. Trit. Nov. 1. Bodl. 1. ἐμὲ δέ. v. 31. ὁ ὢν ἐκ] Cant. ὁ δὲ ὢν ἀπό. ib. ἐπάνω πάντων ἐστί, καὶ] Cant. deſunt. v. 32. τοῦτο] Cant. deeſt. v. 36. Ὁ] Cant. Ἵνα ὁ. ib. μένει] Magd. Bib. Wech. al. μενεῖ.

CAP. IV.

V. 1. Κύριος] Cant. Mont. Goog. March. Veleſ. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Ἰησοῦς, ut & ed. Comp. v. 3. Ἰουδαίαν] Cant. Em. Bodl. 1. Ἰουδαίαν γῆν. ib. πάλιν] Trit. Magd. Mont. Goog. Gon. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. v. 5. Ἔρχεται] Trit. Ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς. v. 6. ὡσεὶ] Cant. ὡς. March. Veleſ. δὲ ἦν ὡσεί. v. 7. Ἔρχεται] Em. Καὶ ἔρχεται. v. 9. ὢν] Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. ib. οὔσης] Cant. deeſt. ib. οὐ uſque ad finem verſus] Cant. deſunt. v. 12. αὐτοῦ] Cant. deeſt. v. 14. Ὃς δ' ἂν πίῃ] Cant. Ὁ δὲ πίνων. ib. οὐ μὴ uſque ad διψήσῃ] Gon. deſunt. ib. δώσω] Cant. ἐγὼ δώσω. v. 17. εἶπεν] Gon. εἶπεν αὐτῷ. ib. ἔχω poſterius] Cant. ἔχεις, in Lat. *quia virum non habes.* v. 19. σὺ] Cant. deeſt. v. 23. ὥρα] Lin. Nov. 1. deeſt. v. 24. Πνεῦμα uſq; ad ἐν] Em. deſunt, ſed recentiori manu in ora libri ſcribuntur. v. 25. οἶδα] Steph. 4. 8. οἴδαμεν. v. 27. εἶπε] Cant. εἶπεν αὐτῷ. ib. ἐθαύμασαν] Steph. 3. ἐθαύμαζον. v. 28. τοῖς ἀνθρώποις] Magd. πολίταις. v. 29. οὗτος] Cant. ἐκεῖνος. v. 30. Ἐξῆλθον οὖν] Cant. Καὶ ἐξῆλθον. In Trit. Lin. Nov. 1. Mont. Gon. Goog. οὖν deeſt. v. 31. δὲ] Cant. deeſt. ib. μαθηταὶ] Mont. Goog. μαθηταὶ αὐτοῦ. v. 33. Ἔλεγον &c.] Cant. Ἔλεγον δὲ ἐν ἑαυτοῖς οἱ μαθηταί. v. 34. ποιῶ] Cant. ποιήσω. ib. τελειώσω] Mont. Bodl. 1. τελέσω. v. 35. ὅτι] Mont. deſunt. In Cant. Em. Lin. ἔτι deeſt, ut & in Steph. 2. 4. 5. 8. Comp. ib. τετράμηνόν] Cant. Gon. Mont. Goog. Em. Lin. Nov. 1. Comp. Steph. omn. τετράμηνος. v. 36. ἵνα] Bodl. 1. deeſt. v. 38. κεκοπιάκατε ... κεκοπιάκασι] Cant. ἐκοπιάσατε ... ἐκοπίασαν. v. 42. Τῇ τε] Cant. Τῇ δέ. ib. λαλιάν] Cant. μαρτυρίαν. v. 43. Καὶ ἀπῆλθεν] Cant. deſunt. v. 45. ἐδέξαντο ... Ἱεροσολύμοις] Cant. ἐξεδέξαντο ... Ἱερουσαλήμ. ib. ἑορτῇ] Trit. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. addunt, Καὶ αὐτοὶ γὰρ ἦλθον εἰς τὴν ἑορτήν. v. 46. ὁ Ἰησοῦς] Cant. Gon. deeſt. ib. καὶ ἦν] Cant. ἦν δέ. v. 47. αὐτὸν] Cant. deeſt. v. 49. μου] Cant. deeſt. Magd. pro παιδίον habet υἱόν. v. 50. ζῇ· καὶ] Deeſt καὶ in Cant. v. 51. αὐτοῦ] Cant. deeſt. ib. ἀπήντησαν] Cant. Magd. ὑπήντησαν. ib. ἀπήγγειλαν λέγοντες] Cant. ἤγγειλαν αὐτῷ. ib. παῖς] Cant. υἱός, ut Trit & Magd. v. 52. οὖν] Gon. δέ. v. 53. ἐκείνῃ] Nov. 1. deeſt. ib. ὥρᾳ] Lin. ὥρᾳ ἰάθη. ib. ὅτι] Lin. Nov. 1. deeſt.

CAP. V.

V. 2. Ἔστι] Bib. Wech. al. Ἦν. ib. ἐπὶ τῇ προβατικῇ] Bib. Wech. al. προβατική, ut etiam in margine Mont. Cant. vero ἐν τῇ προβατικῇ. ib. ἐπιλεγομένη] Cant. λεγομένη. ib. Βηθεσδὰ] Cant. Βηζαθά, in Lat. *Belzetha.* March. Veleſ. Βηθσαϊδά. v. 3. ταύταις] Mont. ταύτῃ. ib. κατέκειτο] Cant. οὖν κατέκειντο. ib. πολὺ] Cant. deeſt. ib. ἐκδεχομένων] Cant. Steph. 2. παραλυτικῶν ἐκδεχομένων. Magd. ἀπεκδεχομένων. v. 4.] Hic verſus deeſt in Cant. ib. γὰρ] March. Veleſ. Steph. 3. 9. γὰρ κυρίου. ib. ἐτάρασσε] Comp. Steph. 4. 6. 12. ἐταράσσετο. v. 5. τις] Cant. deeſt. ib. ὀκτὼ] Cant. Gon. Em. Magd. καὶ ὀκτώ. ib. ἀσθενείᾳ] Cant. ἀσθενείᾳ αὐτοῦ, & Steph. 4. 8. v. 6. ἤδη] Bodl. 1. deeſt. v. 7. ἀπεκρίθη] Cant. λέγει. ib. καταβαίνει] Em. addit, καὶ λαμβάνει ἴασιν. v. 8. ἆρον] Cant. καὶ ἆρον. v. 9. εὐθέως] Cant. deeſt. ib. ἦρε] Cant. ἐγερθεὶς ἦρε, in Lat. *ſurgens ſuſtulit.* ib. ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ] Cant. deſunt. v. 10. οὐκ] Cant. Lin. Steph. 2. 4. 8. 9. καὶ οὐκ. ib. κράββατον] Cant. Gon. March. Veleſ. κράβατόν σου. March. Veleſ. κράββατόν σου. v. 11. Ἀπεκρίθη] Lin. Bodl. 1. Ὁ δὲ ἀπεκρίθη. v. 12.] Hic verſus deeſt in Em. & Magd. ſed defectus in Magd. videtur ſignari notula quadam. ib. οὖν] Cant. deeſt. v. 13. Ὁ δὲ ἰαθεὶς] Cant. Ὁ δὲ ἀσθενῶν. ib. ἐστιν] Cant. ἦν. v. 14. εἶπεν] Mont. Bodl. 1. Lin. Nov. 1. λέγει. v. 15. ὁ] Cant. οὖν ὁ. ib. ἀνήγγειλε] Cant. Gon. ἀπήγγειλε. ib. αὐτὸν] Cant. με, in Lat. *me ſanum.* v. 16. καὶ ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 8. deſunt. v. 17. ἀπεκρίνατο] Cant. ἀπεκρίθη, ut & v. 19. v. 18. Διὰ] Gon. καὶ διά. v. 19. υἱὸς] Cant. υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. ib. ἀφ' ἑαυτοῦ οὐδὲν] Cant. τι ἀφ' ἑαυτοῦ. ib. ποιῇ] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. ποιήσῃ. v. 20. φιλεῖ] Cant. ἀγαπᾷ. ib. δείκνυσιν] Cant. δεικνύει. ib. ἃ uſque ad ἵνα] Em. deſunt. ib. αὐτὸς ποιεῖ] Cant. ἂν αὐτὸς ποιῇ. ib. δείξει] Cant. δείκνυσιν. v. 24. ὅτι] Cant. deeſt. ib. μεταβέβηκεν] March. Veleſ. μεταβήσεται. v. 25. τοῦ υἱοῦ] Mont. Lin. Nov. 1. deeſt. In margine autem Lin. habetur. ib. ζήσονται] Cant. ζήσουσιν. v. 26. Ὥσπερ] Cant. Ὡς. ib. πατὴρ] Cant. πατὴρ ὁ ζῶν. v. 28. αὐτοῦ] March. Veleſ. τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ. v. 29. ἐκπορεύσονται] Cant. ἐξελεύσονται. ib. πράξαντες] Cant. πράσσοντες. v. 30. πατρὸς] Cant. Trit. Steph. 2. 3. 8. deeſt, ut & in March. Veleſ. v. 32. περὶ ἐμοῦ] Em. με. ib. οἶδα] Cant. οἴδατε, in Lat. *ſcitis.* Mont. Lin. Nov. 1. οἴδαμεν. ib. ἐστιν] Cant. Steph. 2. αὐτοῦ ἦν. v. 34. ἀνθρώπου] Cant. ἀνθρώπων. v. 36. Ἐγὼ δὲ] Lin. Ἐγὼ γάρ. ib. τελειώσω] Em. πληρώσω.

Mont. Nov. 1. τελέσω. ib. ἐγὼ] Cant. deeſt. ib. ἀπέσταλκε] Cant. Mont. Lin. Nov. 1. ἀπέστειλε. v. 37. αὐτὸς μεμαρτύρηκε] Cant. ἐκεῖνος αὐτὸς μαρτυρεῖ. v. 38. ἀπέστειλεν] Cant. Mont. Lin. Nov. 1. ἀπέσταλκε. v. 40. ζωὴν] Cant. ζωὴν αἰώνιον. v. 41. ἀνθρώπων] Steph. 3. 4. 5. 6. ἀνθρώπου. v. 44. ἀλλήλων] Steph. 4. 5. Goog. Magd. ἀνθρώπων. ib. ζητεῖτε] Bodl. 1. ζητοῦντες.

CAP. VI.

V. 1. τῆς Γαλιλαίας] Bib. Wech. al. deeſt. ib. τῆς] Trit. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. τῆς. Cant. εἰς τὰ μέρη τῆς, in Lat. *in fines Tiberiadis.* v. 2. Καὶ] Cant. deeſt. ib. ἑώρων] Cant. ἐθεώρων. ib. αὐτοῦ] Cant. deeſt. v. 3. Ἀνῆλθε δὲ] Cant. Ἀπῆλθεν οὖν. v. 4. Ἦν δὲ ἐγγὺς] Cant. Ἐγγὺς ἦν. v. 5. ὀφθαλμοὺς] Mont. Lin. Nov. 1. ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. ib. λέγει] Cant. καὶ λέγει. v. 7. Ἀπεκρίθη] Cant. Ἀποκρίνεται. ib. τι] Cant. deeſt. v. 10. Εἶπε δὲ] Cant. Εἶπεν οὖν. v. 11. Ἔλαβε δὲ] Cant. Ἔλαβεν οὖν. ib. ἄρτους] Cant. Gon. πέντε ἄρτους. ib. τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ] March. Veleſ. Steph. 8. deſunt. ib. τοῖς ἀνακειμένοις] Hoc etiam deeſt in March. Veleſ. ib. εὐχαριστήσας διέδωκε] Cant. ηὐχαρίστησε καὶ ἔδωκε. ib. ὁμοίως] Cant. ὁμοίως δέ. v. 12. κλάσματα] Mont. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. τῶν κλασμάτων. ib. ἀπόληται] Cant. ἀπόληται ἐξ αὐτῶν. v. 13. οὖν] Cant. δέ. ib. κριθίνων] March. Veleſ. addit ϗ ἐκ τῶν ἰχθύων. ib. ἐπερίσσευσε] Cant. ἐπερίσσευσαν. v. 14. ὁ Ἰησοῦς] Cant. deeſt. ib. ἀληθῶς] Cant. deeſt. v. 15. αὐτὸν ἵνα] Bodl. 1. αὐτὸν deeſt. ib. ἀνεχώρησε] March. Veleſ. ἔφυγε. ib. πάλιν] Trit. Magd. Comp. & Steph. omn. deeſt. ib. μόνος] Cant. addit κἀκεῖ προσηύχετο, in Lat. *& ibi orabat.* v. 17. πέραν] Cant. εἰς τὸ πέραν. ib. σκοτία ἤδη ἐγεγόνει] Cant. ἔλαβε δὲ αὐτοὺς ἡ σκοτία. ib. οὐκ] Cant. Steph. 2. 8. οὔπω. ib. Ἰησοῦς] Steph. 3. addit εἰς τὸ πλοῖον. v. 19. ὡς σταδίους] Cant. σταδίους ὡσεί. v. 21. Ὁ δὲ] Gon. Ὁ δὲ Ἰησοῦς. ib. ἐγένετο] Cant. ἐφθάσθη. v. 22. ἰδὼν] Cant. εἶδεν, in Lat. *viderunt.* ib. ἐκεῖνο εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ] March. Veleſ. Steph. 8. deſunt. In Cant. deeſt ἐκεῖνο. ib. αὐτοῦ] Cant. τοῦ Ἰησοῦ. ib. πλοιάριον … μόνοι] Cant. πλοῖον … μόνον. ib. ἀπῆλθον] Mont. deeſt, ut & in Lin. Nov. 1. v. 23. Ἄλλα &c.] Cant. Ἄλλων πλοιαρίων ἐλθόντων. ib. εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου] Cant. deſunt. March. Veleſ. εὐχαριστήσαντες τῷ θεῷ ϗ κυρίῳ. v. 24. ἐνέβησαν αὐτοὶ εἰς τὰ πλοῖα] Cant. ἔλαβον ἑαυτοῖς πλοιάρια. ib. τὸν Ἰησοῦν] Lin. Nov. 1. αὐτόν. v. 25. αὐτὸν] Mont. deeſt. ib. γέγονας] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. ἐλήλυθας. v. 26. σημεῖα] Cant. addit ϗ τέρατα, in Lat. *& prodigia.* v. 27. ὑμῖν δώσει] Cant. δίδωσιν ὑμῖν. v. 28. ποιοῦμεν] Cant. ἐργασώμεθα. Steph. ποιῶμεν. ib. ἐργαζώμεθα] Cant. ποιήσωμεν. v. 35. δὲ] Cant. οὖν. ib. πεινάσῃ] Cant. πεινάσει πώποτε. v. 37. ἔξω] Cant. deeſt. v. 38. ποιῶ] Cant. ποιήσω. ib. με] Cant. Steph. 4. με πατρός. Gon. deeſt. v. 39. Τοῦτο uſque ad ἵνα] Em. deſunt. ib. ἐξ αὐτοῦ] Cant. μηδέν. ib. ἀλλὰ] Cant. ἀλλ᾽ ἵνα. v. 40. δὲ] Cant. Steph. 3. 4. 8. γάρ. ib. πέμψαντός με] Cant. πατρός μου. ib. ἐγὼ] Cant. deeſt. v. 41. οὖν] Cant. δέ. v. 42. οὗτος] Trit. deeſt. ib. οὗτος &c.] Cant. ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καταβεβηκέναι. ib. Ἰησοῦς] Lin. Steph. 4. deeſt. v. 45. οὖν] Cant. deeſt. ib. ἀκούσας] Cant. Gon. Em. Goog. Trit. Lin. Nov. 1. Steph. omn. præter 3. 8. Comp. ἀκούων. v. 46. πατέρα] Cant. θεόν. v. 49. τὸ μάννα] Cant. τὸν ἄρτον, & poſt ἐρήμῳ habet τὸ μάννα. v. 50. ἵνα uſque ad finem verſus] Gon. deſunt. v. 51. ἣν ἐγὼ δώσω] Cant. March. Veleſ. deſunt. Trit. addit ὑμῖν. v. 52. πρὸς ἀλλήλους οἱ] Gon. deſunt. v. 53. φάγητε] Cant. λάβητε. v. 54. μου τὴν … μου τὸ] Cant. αὐτοῦ τὴν … αὐτοῦ τό. v. 55. ϗ uſque ad finem verſus] Cant. deſunt. ib. ἀληθῶς … ἀληθῶς] Steph. 3. 5. 8. ἀληθής … ἀληθής. v. 56. αὐτῷ] Cant. Steph. 2. addunt hic, καθὼς ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ, κἀγὼ ἐν τῷ πατρί· Ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν ἐὰν μὴ λάβητε τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν αὐτῷ. v. 57. ἀπέστειλε] Cant. ἀπέσταλκε. ib. τρώγων] Cant. Steph. 2. λαμβάνων. ib. ζήσεται] Cant. ζῇ. v. 58. τὸ μάννα] Cant. deeſt. ib. τρώγων] Mont. Gon. Goog. Lin. Nov. 1. Steph. 7. Comp. τρώγων μου. v. 59. Καπερναοὺμ] Cant. Steph. 2. addunt σαββάτῳ. v. 61. Εἰδὼς δὲ] Cant. Ὡς οὖν ἔγνω. ib. ἐν ἑαυτῷ ὅτι] Cant. ὅτι ἐν ἑαυτοῖς. v. 62. οὖν] Cant. οὐ. v. 63. λαλῶ] Cant. March. Veleſ. Steph. 3. 4. 8. λελάληκα. v. 64. παραδώσων] Cant. Lin. παραδιδούς. v. 65. μου] Cant. deeſt. v. 67. οὖν] Cant. δέ. v. 68. Ἀπεκρίθη οὖν] Cant. Εἶπε δέ. ib. αὐτῷ] Bodl. 1. deeſt. v. 69. ὅτι] Cant. σὺ ὅτι. ib. ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς] Cant. ὁ ἅγιος. ib. τοῦ ζῶντος] Cant. March. Veleſ. Steph. 8. deeſt. v. 70. αὐτοῖς] Cant. deeſt. ib. ὁ Ἰησοῦς] Cant. ὁ Ἰησοῦς λέγων. Trit. Gon. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. v. 71. Ἰσκαριώτην] Cant. Σκαριώθ. ib. ὢν] Cant. deeſt.

CAP. VII.

V. 1. μετὰ ταῦτα] Bodl. 1. deſunt. v. 3. σου ἃ] Cant. Mont. ἅ. Magd. ἃ σύ. v. 5. ἐπίστευον] Cant. ἐπίστευσαν. ib. αὐτὸν] Cant. αὐτὸν τότε. v. 8. ταύτην] Cant. Steph. 3. 5. 8. deeſt. ib. οὔπω ἀναβαίνω] March. Veleſ. γὰρ οὐκ ἀναβαίνω. Cant. οὐκ ἀναβαίνω. v. 9. δὲ] Cant. Em. deeſt. ib. αὐτοῖς] Cant. Steph. 3. αὐτός. ib. ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ] Cant. εἰς τὴν Γαλιλαίαν. v. 10. οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ] Em. deſunt. ib. εἰς τὴν ἑορτὴν] Gon. deſunt. ib. ὡς] Cant. deeſt. v. 12. τοῖς ὄχλοις] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. τῷ ὄχλῳ. v. 14. μεσούσης] Cant. μεσαζούσης. v. 15. Καὶ ἐθαύμαζον] Cant. Ἐθαύμασαν οὖν. v. 21. αὐτοῖς] Cant. deeſt. ib. πάντες] Cant. ὑμεῖς. v. 23. Εἰ] Cant. Steph. 2. Εἰ οὖν. Bib. Wech. al. Εἰ οὖν τρ. ib. ἐμοὶ] Cant. Steph. 2. πῶς ἐμοί. v. 26. μήποτε] Cant. μήτι. ib. ἀληθῶς] Cant. March. Veleſ. Bodl. 1. Steph. 2. 3. 8. Comp. deeſt. v. 28. οἴδατε, ϗ] Trit. Lin. Nov. 1. οἴδατε, ϗ οἴδατε. v. 29. ἀπέστειλεν] Cant. ἀπέσταλκεν. v. 31. ὅτι] Cant. Mont. Lin. Nov. 1. deeſt. ib. μήτι] Cant. Em. μή. ib. τούτων] Cant. Mont. Goog. ~~Nov. 1.~~ Steph. 2. 8. deeſt. ib. ἐποίησεν] Cant. ἐποίει. v. 32. οἱ] Cant. δὲ οἱ. Steph. 9. οὖν οἱ. ib. ταῦτα] Cant. deeſt. ib. ἀρχιερεῖς] Magd. ἱερεῖς. March. Veleſ. ἄρχοντες. Cant. ἀρχιερεῖς ϗ οἱ Φαρισαῖοι. Bodl. 1. Nov. 1. Φαρισαῖοι καὶ οἱ ἀρχιερεῖς. Lin. Φαρισαῖοι ϗ οἱ ἄρχοντες. v. 33. αὐτοῖς] Steph. omn. deeſt. v. 35. ὅτι ἡμεῖς οὐχ εὑρήσομεν αὐτὸν] Mont. Lin. deſunt. in Cant. ἡμεῖς deeſt. ib. μὴ] Cant. μήτι. v. 36. οὗτος] Mont. deeſt, ut & in Lin. Nov. 1. v. 37. πρός με] Cant. deeſt. v. 39. ἅγιον] Cant. Steph. 2. ἅγιον ἐπ᾽ αὐτούς. March. Veleſ. δεδομένον. in Lat. Cant. *in eos.* ib. οὐδέπω] Cant. Em. οὔπω. v. 40. Πολλοὶ] Cant. March. deeſt. ib. τὸν λόγον] Cant. αὐτοῦ τῶν λόγων τούτων. March. Veleſ. τῶν λόγων τούτων αὐτοῦ. Em. τὸν λόγον τοῦτον. Steph. 3. 8. τῶν λόγων τούτων. ib. ἔλεγον] Cant. ἔλεγον ὅτι. Hinc uſque ad μὴ v. 41. deſunt in Gon. v. 41. Ἄλλοι uſque ad proximum ἄλλοι] Bodl. 1. deſunt. ib. ὁ prius] Lin. Nov. 1. ἀληθῶς ὁ. ib. Ἄλλοι δὲ] March. Veleſ. τινὲς δέ. Cant. Mont. Goog. Em. ἄλλοι. v. 42.] Hic verſus deeſt in Gon. ib. οὐχὶ] Cant. ὅτι. ib. ὁ Χριστὸς ἔρχεται] Cant. ponit ante ὅπου. v. 43. ἐν τῷ ὄχλῳ] Cant. εἰς τὸν ὄχλον, & ponit poſt ἐγένετο. v. 46. οὐ] Cant. δὲ οὐ. ib. ἄνθρωπος poſterius] Cant. addit λαλεῖ. v. 48. ἐπίστευσεν] Cant. πιστεύει. v. 50. εἷς ὢν ἐξ αὐτῶν] Cant. ponit ante ὁ. v. 51. ἡμῶν] Mont. deeſt. ib. παρ᾽ &c.] Cant. πρότερον παρ᾽ αὐτοῦ. ib. γνῷ τί ποιεῖ] Cant. ἐπιγνωσθῇ τί ἐποίησεν. v. 52. ἴδε] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. ἴδε τὰς γραφάς. ib. ἐγήγερται] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. ἐγείρεται. v. 53. ἐπορεύθη] Cant. Magd. ἐπορεύθησαν, ut & March. Veleſ. In Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Mont. ἀπῆλθεν. Hic verſus deeſt in Trit.

CAP. VIII.

V. 1. Ἰησοῦς δὲ] Em. Καὶ ὁ Ἰησοῦς. ib. ἐπορεύθη] Magd. ἐπορεύετο. v. 2. πάλιν] Steph. 2. 9. πάλιν βαθέος. ib. παρεγένετο] Em. παρῆλθεν. Cant. παραγίνεται. ib. λαὸς] Magd. ὄχλος. ib. πρὸς αὐτὸν] Lin. Nov. 1. Mont. deeſt. ib. πάλιν] Bodl. 1. πάλιν βαθέος ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς, & in fine verſus habentur hæc: ἐν τισι ἀντιγράφοις οὕτως. ib. καὶ καθίσας ἐδίδασκεν αὐτοὺς] Cant. deſunt. v. 3. πρὸς αὐτὸν] Cant. Em. Magd. Steph. 4. 9. deeſt. ib. γυναῖκα &c.] Cant. ἐπὶ ἁμαρτίᾳ γυναῖκα εἰλημμένην. ib. κατειλημμένην] Gon. καταληφθεῖσαν. v. 4. Λέγουσιν] Em. Εἶπον. ib. αὐτῷ] Gon. Steph. 5. αὐτῷ πειράζοντες. Cant. αὐτῷ ἐκπειράζοντες αὐτὸν οἱ ἱερεῖς ἵνα ἔχωσι κατηγορίαν αὐτοῦ, in Lat. *tentantes eum ſacerdotes ut haberent accuſare eum.* ib. αὕτη &c.] Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Comp. Steph. 4. 7. 9. 14. ταύτην εὕρομεν ἐπαυτοφώρῳ μοιχευομένην. ib. κατειλήφθη] Cant. κατείληπται. Magd. εἴληπται. v. 5. Ἐν δὲ &c.] Cant. Μωϋσῆς δὲ ἐν τῷ νόμῳ ἐκέλευσεν. ib. Μωϋσῆς ἡμῖν] Mont. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. 3. 7. 9. 14. Comp. ἡμῖν Μωϋσῆς. ib. λιθοβολεῖσθαι] Cant. Em. March. Veleſ. Steph. 4. 6. 7. 9. 14. λιθάζειν. Bib. Wech. al. λιθάζεσθαι. ib. οὖν] Cant. δὲ νῦν. ib. λέγεις] Magd. Em. Steph. 4. 9. 14. Bodl. 1. λέγεις περὶ αὐτῆς. v. 6. Τοῦτο uſque ad ὁ δὲ] Cant. deſunt. ib. κατηγορεῖν] Mont. Em. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. 4. 7. 9. 14. Comp. κατηγορίαν κατ᾽. ib. ἔγραφεν] Cant. Gon. κατέγραφεν. Magd. καταγέγραφεν. ib. μὴ προσποιούμενος] Ita Comp. Steph. 3. 4. 5. 9. Sed in Magd. deſunt. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ϗ προσποιούμενος. v. 7. ἀνακύψας εἶπε πρὸς αὐτοὺς] Cant. ἀνέκυψε ϗ εἶπεν αὐτοῖς. Magd. ἀνέκυψε καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς. Em. Bib. Wech. al. ἀναβλέψας εἶπεν αὐτοῖς. v. 8. κάτω &c.] Cant. κατακύψας τῷ δακτύλῳ κατέγραφεν. ib. γῆν] Em. addit, ἑνὸς ἑκάστου αὐτῶν τὰς ἁμαρτίας. Οἱ δὲ ἀκούσαντες] Cant. Ἕκαστος δὲ τῶν Ἰουδαίων. ib. ϗ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι] Cant. March. Veleſ. Magd. Steph. 8. Comp. deſunt. ib. ἐξήρχοντο εἷς καθ᾽ εἷς] Cant. ἐξήρχετο. ib. ἕως τῶν ἐσχάτων] Cant. March. Veleſ. Steph. 3. 5. deſunt. ib. ὁ Ἰησοῦς] Cant. deeſt. ib. οὖσα] Ita Steph. omn. Sed Bib. Wech. al. ἑστῶσα. v. 10. καὶ μηδένα θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικὸς] Cant. Em. Magd. March. Veleſ. deſunt. ib. εἶπεν αὐτῇ, γύναι] Cant. εἶπε τῇ γυναικί. Em. Bib. Wech. al. εἶδεν αὐτὴν, ϗ &c. ib. γύναι] Mont. Gon. Goog. Bodl. 1. deeſt. ib. ἐκεῖνοι οἱ κατήγοροί σου] Cant. deſunt. In Magd. Bodl. 1. ἐκεῖνοι deeſt. v. 11. Ἡ δὲ εἶπεν] Cant. κἀκείνη εἶπεν αὐτῷ. ib. εἶπε δὲ αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς] Cant. ὁ δὲ εἶπεν. ib. κατακρίνω] March. Veleſ. Steph. 5. κατακρινῶ. ib. πορεύου καὶ] Cant. ὕπαγε, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν. Magd. Lin. Nov. 1. Mont. Em. Steph. 4. 7. 9. 12. 14. Comp. πορεύου, καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν. v. 12.] Hucuſque ab initio capitis (viz. hiſtoria adulteræ) deſunt omnia in MS. Trit. ib. αὐτοῖς] Mont. deeſt. v. 14. καὶ ποῦ] Cant. Mont. Goog. Steph. 3. 4. Nov. 1. Comp. ἢ ποῦ. ib. ἀληθὴς] Cant. ἀληθινή. ib. ὑμεῖς uſque ad finem verſus] Gon. Em. Magd. deſunt. v. 16. ἀληθὴς] Cant. ἀληθινή. ib. μόνος] Cant. μόνος ἐγώ. ib. πατὴρ] Cant. deeſt. v. 19. ὁ Ἰησοῦς] Cant. ὁ Ἰησοῦς, ϗ εἶπεν αὐτοῖς. ib. εἰ uſque ad finem verſus] Gon. deſunt. ib. ᾔδειτε … ᾔδειτε] Lin. Nov. 1. Mont. οἴδατε utrobique: ſed in margine Mont. ᾔδειτε utrobique habetur. v. 20. ὁ Ἰησοῦς] Cant. deeſt. v. 21. ὁ Ἰησοῦς] Cant. deeſt. ib. με] Magd. με, ϗ οὐχ εὑρήσετέ με. v. 23. εἶπεν … ἐγὼ] Cant. ἔλεγεν … ἐγὼ δέ. v. 24.] Hic verſus deeſt in Bodl. 1. ib. ἐὰν uſq; ad finem verſus] Magd. deſunt: ſed in margine habentur ἐὰν μὴ πιστεύσητε ὅτι ἐγώ εἰμι. charactere, ut videtur, recentiore. ib. πιστεύσητε] Cant. πιστεύσητέ μοι. v. 25. Καὶ εἶπεν] Cant. εἶπεν οὖν. v. 26. λαλεῖν] Mont. Gon. Nov. 1. ϗ λαλεῖν. ib. ϗ κρίνειν] Trit. deſunt. v. 27. ὅτι] Steph. 6. οὖν ὅτι. ib. αὐτοῖς &c.] Cant. Steph. 2. αὐτοῦ (in Lat. *ſuum.*) λέγει τὸν θεόν. March. Veleſ. αὐτοῦ ἔλεγε τὸν θεόν. v. 28. ὁ Ἰησοῦς] Cant. πάλιν ὁ Ἰησοῦς. ib. μου] Cant. deeſt. v. 29. ὁ πατὴρ] Cant. deeſt. v. 33. αὐτῷ] Cant. πρὸς αὐτὸν, ϗ εἶπαν. Mont. Lin. Nov. 1. ϗ εἶπον αὐτῷ. ib. οὐδενὶ δεδουλεύκαμεν] Cant. οὐ δεδουλεύκαμεν οὐδενί. ib. ὅτι] Cant. Lin. Nov. 1. deeſt. v. 34. τῆς ἁμαρτίας] Cant. deeſt. v. 35. ἐν τῇ οἰκίᾳ … ὁ] Cant. εἰς τὴν οἰκίαν … ὁ δέ. v. 38. λαλῶ] Cant. ταῦτα λαλῶ. ib. ὃ &c.] Steph. 3. 4. 8. ἃ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρός. ib. ποιεῖτε] Cant. ταῦτα ποιεῖτε. v. 39. λέγει αὐτοῖς] Cant. εἶπεν οὖν. v. 40. ἤκουσα] Cant. ἤκουσε, in Lat. *audivit.* v. 41. Ὑμεῖς] Cant. Ὑμεῖς δέ. ib. οὐ γεγεννήμεθα] Cant. οὐκ ἐγεννήθημεν. v. 43. οὐ poſterius] Trit. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ὅτι οὐ. v. 44. πατρὸς prius uſq; ad proximum πατρὸς] Em. deſunt. v. 45. δὲ] Cant. deeſt. ib. λέγω] Cant. λαλῶ. v. 46.] Hic verſus deeſt in Cant. ὑμεῖς tantum occurrit. ib. ἐλέγχει] March. Veleſ. ἐλέγξει. v. 47. ὅτι ἐκ τοῦ θεοῦ οὐκ ἐστέ] Cant. deſunt. v. 48. αὐτῷ] Trit. Bodl. 1. deeſt. v. 49. Ἰησοῦς] Trit. deeſt. ib. ἀτιμάζετε] March. Veleſ. Steph. 8. ἠτιμάσατε. v. 51. ἐάν τις] Cant. Steph. 2. ὃς ἄν. v. 52. εἰς τὸν αἰῶνα] Cant. deeſt. v. 53. πατρὸς ἡμῶν] Cant. deeſt. ib. σὺ] Cant. Mont. Steph. 3. 4. 8. Trit. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. v. 55. εἴπω] Lin. Nov. 1. Mont. ἐγὼ εἴπω. v. 57. οὔπω] Cant. οὐδέπω. v. 58. Εἶπεν] Cant. Εἶπεν οὖν. ib. γενέσθαι] Cant. deeſt. v. 59. Ἦραν οὖν] Cant. Τότε ἦραν. ib. Ἰησοῦς δὲ] Mont. Lin. Nov. 1. ὁ δέ. ib. ἐκρύβη] Cant. Lat. *abſcondit ſe.* ib. διελθὼν uſque ad finem verſus] Cant. March. Veleſ. deſunt.

CAP. IX.

V. 1. παράγων] Magd. March. Veleſ. παράγων Ἰησοῦς. ib. γενετῆς] Cant. Steph. 2. addunt καθήμενον. v. 2. αὐτοῦ] Cant. deeſt. ib. λέγοντες] Cant. March. Veleſ. deeſt. v. 3. οὔτε ἥμαρτεν] Gon. deeſt. v. 4. Ἐμὲ δεῖ] Cant. Ἡμᾶς δεῖ, in Lat. *oportet nos.* v. 6. ἐπέχρισε τὸν πηλὸν] Cant. ἐπέχρισεν αὐτοῦ τὸν πηλὸν τοῦ πτύσματος. ib. τοῦ τυφλοῦ] Cant. March. Veleſ. αὐτοῦ. v. 7. αὐτῷ] Cant. deeſt. v. 8. τυφλὸς] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 8. προσαίτης. Lat. Cant. *mendicus.* v. 9. ἄλλοι δὲ ὅτι] Cant. ἕτερος δὲ ὅτι. March. Veleſ. ἄλλοι δὲ, οὐκ ἀλλ᾽. Steph. 8. Ἄλλοι ἔλεγον, οὐχὶ ἀλλ᾽. ib. ἐκεῖνος] Steph. 4. ἐκεῖνος δέ. v. 10. Ἔλεγον] Cant. Εἶπον. v. 11. Ἀπεκρίθη] March. Veleſ. Ἀπεκρίθη ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὁ λεγόμενος Ἰησοῦς. ib. ἐπέχρισε] Lin. Nov. 1. & Bodl. 1. ἔχρισε. ib. τὴν κολυμβήθραν] Cant. deeſt. ib. τοῦ] Cant. τόν.

ib. ἀπελθὼν &c.] Cant. ἀπῆλθον οὖν ϗ ἐνιψάμην, ϗ ἦλθον βλέπων. v. 12. λέγει] Cant. λέγει αὐτοῖς. v. 13. Ἄγουσιν] Cant. Καὶ ἄγουσιν. v. 15. ἠρώτων] Cant. ἐπηρώτων. v. 16. ὁ ἄνθρωπος] Mont. Lin. Nov. 1. deeſt. ib. ἄλλοι] Cant. ἄλλοι δέ. v. 17. Λέγουσι] Cant. Λέγουσι δέ. Steph. 8. Λέγουσιν οὖν. Lin. Nov. 1. Λέγουσιν αὐτῷ. ib. πάλιν] Cant. deeſt. v. 18. περὶ αὐτοῦ] Lin. deeſt. ib. ὅτι τυφλὸς ϗ ἀνέβλεψεν] Cant. deſunt. ib. ὅπου] Cant. οὐ. ib. αὐτοῦ] Cant. deeſt. v. 19. ἠρώτησαν … οὗτός ἐστιν] Cant. ἐπηρώτησαν … εἰ ἔστιν οὗτος. v. 21. οὐκ οἴδαμεν prius] Lin. Nov. 1. deeſt. ib. ἢ uſque ad αὐτὸς] Em. deſunt. v. 22. Χριστὸν] Cant. Χριστὸν εἶναι. v. 23. ὅτι] Cant. deeſt. ib. ἐρωτήσατε] Cant. ἐρωτᾶτε. v. 24. ἐκ δευτέρου τὸν ἄνθρωπον] Cant. αὐτὸν ἐκ δευτέρου. v. 25. ϗ εἶπεν] Cant. deeſt. v. 26. δὲ] Cant. Mont. οὖν. ib. πάλιν] Cant. deeſt. ib. πῶς] Cant. ϗ πῶς. v. 27. Ἀπεκρίθη αὐτοῖς] Cant. Ὁ δὲ εἶπεν. v. 28. Ἐλοιδόρησαν οὖν] Cant. Οἱ δὲ ἐλοιδόρησαν. ib. δὲ] Cant. deeſt. v. 29. θεὸς] Cant. θεὸς, ϗ ὅτι θεὸς ἁμαρτωλῶν οὐκ ἀκούει. v. 30. αὐτοῖς] Cant. Gon. deeſt. ib. γὰρ τοῦτο] Cant. τοῦτο οὖν. v. 31. δὲ] Cant. deeſt. ib. τούτου ἀκούει] Trit. deſunt. v. 34. καὶ εἶπον αὐτῷ] Cant. αὐτῷ, ϗ εἶπαν. v. 35. Ἤκουσεν uſque ad ϗ] Gon. deſunt. Cant. Καὶ ἤκουσεν &c. ib. εὑρὼν … εἶπε] Cant. εὗρεν … δὲ εἶπε. ib. θεοῦ] Cant. ἀνθρώπου. v. 36. τίς] Comp. ϗ τίς. v. 37. Εἶπε δὲ] Cant. Ἀπεκρίθη. v. 38. ϗ] March. Veleſ. ϗ πεσών. ib. αὐτῷ] Cant. αὐτόν. v. 40. Καὶ ἤκουσαν] Cant. Ἤκουσαν δέ. ib. ταῦτα] Cant. March. Veleſ. deeſt. v. 21. Εἶπεν] Cant. Gon. Εἶπεν οὖν. ib. ἡ οὖν ἁμαρτία] Cant. Steph. 2. αἱ οὖν (οὖν deeſt in Cant.) ἁμαρτίαι. ib. μένει] Cant. Steph. 2. μένουσι.

CAP. X.

V 1. ἀλλαχόθεν] Cant. deeſt. v. 2. ποιμήν ἐστιν] Cant. αὐτός ἐστιν ὁ ποιμήν. v. 3. καλεῖ] Cant. φωνεῖ. v. 4. πρόβατα] Cant. πάντα. v. 7. ὅτι] Mont. Magd. Lin. Nov. 1. deeſt. v. 8. Πάντες] Cant. deeſt. ib. πρὸ ἐμοῦ] Trit. Magd. Em. Steph. 4. 5. 6. 7. 12. 14. Comp. deeſt, ut & in March. Veleſ. ib. εἰσὶ] Steph. 5. ἦσαν. v. 10. ἐγὼ] Cant. ἐγὼ δέ. ib. περισσὸν ἔχωσιν] Cant. deſunt. v. 11. τίθησιν] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. δίδωσιν. v. 12. αὐτὰ] Cant. deeſt. ib. τὰ πρόβατα] Cant. deeſt. v. 13. ὁ δὲ μισθωτὸς φεύγει] Cant. deſunt. v. 14. γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν] Cant. γινώσκουσί με τὰ ἐμά. ut & March. Veleſ. Steph. 2. 8. v. 15. μου] Cant. Mont. Nov. 1. deeſt. ib. τίθημι] Cant. δίδωμι. v. 18. ἀλλ᾽ ἐγὼ τίθημι αὐτὴν ἀπ᾽ ἐμαυτοῦ] Cant. Em. deſunt. ib. λαβεῖν] Cant. ἆραι. ib. ἔχω πάλιν] Em. deſunt. ib. μου] Cant. deeſt. v. 19. πάλιν] Em. deeſt. v. 20. δὲ] Cant. οὖν. ib. δαιμόνιον] Cant. ὅτι δαιμόνιον. Steph. 9. δαιμόνιον ἔχων. v. 22. τὰ] Cant. Lin. Nov. 1. καί. ib. ϗ] Cant. deeſt. v. 25. αὐτοῖς] Cant. deeſt. ib. εἶπον] Cant. March. Veleſ. λαλῶ. ib. πιστεύετε] Cant. πιστεύετέ μοι. ib. ταῦτα] Cant. αὐτὰ, in Lat. *ipſa.* v. 26. οὐ γὰρ] Cant. Magd. ὅτι οὐκ. ib. τῶν ἐμῶν] Mont. deeſt. ib. καθὼς εἶπον ὑμῖν] March. Veleſ. deſunt. v. 27. ἀκούει] Hic Mont. addit ὅτι οὐκ ἐστὲ ἐκ τῶν προβάτων τῶν ἐμῶν ex verſu præcedenti. v. 28. οὐχ ἁρπάσει] Cant. οὐ μὴ ἁρπάσῃ. v. 29. ὃς δέδωκε] Cant. ὁ δεδωκώς. v. 31. πάλιν] Cant. March. Veleſ. deeſt. v. 32. μου] Cant. deeſt. v. 33. αὐτῷ] Cant. οὖν αὐτῷ. Nov. 1. Lin. οὖν. Mont. deeſt. ib. λέγοντες] March. Veleſ. deeſt. ib. σὺ] Cant. deeſt. v. 34. ὑμῶν] Cant. deeſt. ib. ἐγὼ εἶπα] Cant. ὅτι ἐγὼ εἶπον. Steph. 8. 9. 12. ὅτι ἐγὼ εἶπα. v. 36. ἡγίασε] Bodl. 1. ἠγάπησε. v. 38. πιστεύητε] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. θέλητε πιστεύειν, Lat. Cant. *vultis credere.* ib. ϗ πιστεύσητε] Cant. deeſt. ib. ἐν αὐτῷ] Cant. March. Veleſ. Bib. Wech. cod. vet. ἐν τῷ πατρί. v. 39. Ἐζήτουν οὖν] Cant. Καὶ ἐζήτουν. ib. πάλιν] Cant. deeſt. ib. τῆς χειρὸς] March. Veleſ. τῶν χειρῶν. v. 41. ϗ ἔλεγον] Gon. λέγοντες. ib. ὅτι μὲν] Cant. deſunt. Trit. μέν. Gon. ὅτι. ib. ἀληθῆ] Mont. Nov. 1. ἀληθῶς. v. 42. ἐκεῖ] March. Veleſ. deeſt.

CAP. XI.

V. 1. ἀπὸ Βηθανίας] Lin. deeſt. v. 2. αὐτῆς] Cant. deeſt. ib. θριξὶν] Magd. θριξὶ τῆς κεφαλῆς. ib. ἧς ὁ] Cant. ἧς ϗ ὁ. v. 3. ἀδελφαὶ] Cant. ἀδελφαὶ αὐτοῦ. ib. αὐτὸν] Cant. τὸν Ἰησοῦν. v. 4. ἀσθένεια] Cant. ἀσθένεια αὐτοῦ. v. 5. ἠγάπα] Cant. ἐφίλει. v. 6. ἔμεινεν] Cant. ἔμεινεν ὁ Ἰησοῦς. ib. ἐν ᾧ ἦν] Cant. ἐπὶ τῷ. v. 7. ἔπειτα] Cant. εἶτα. ib. μαθηταῖς] Cant. Em. μαθηταῖς αὐτοῦ. v. 8. μαθηταὶ] Cant. μαθηταὶ αὐτοῦ. v. 9. εἰσιν ὧραι τῆς ἡμέρας] Cant. ὥρας ἔχει ἡ ἡμέρα. v. 11. κεκοίμηται] Cant. κοιμᾶται. ib. ἵνα ἐξυπνίσω] Cant. τοῦ ἐξυπνίσαι. v. 12. οὖν] Cant. οὖν αὐτῷ. v. 14. εἶπεν] Trit. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. Magd. εἶπεν ὁ Ἰησοῦς. ib. Λάζαρος] Cant. Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν. v. 16. συμμαθηταῖς] Cant. addit αὐτοῦ. Nov. 1. μαθηταῖς. v. 17. Ἐλθὼν … εὗρεν] Cant. Ἦλθεν … ϗ εὗρεν. ib. ὁ Ἰησοῦς] Mont. deeſt. Cant. ὁ Ἰησοῦς εἰς Βηθανίαν. ib. ἤδη ἔχοντα] Cant. ἔχοντα, & ponit poſt μνημείῳ. v. 18. ὡς] Cant. deeſt. v. 19. Καὶ πολλοὶ] Cant. Steph. 8. Πολλοὶ δέ. ib. Ἰουδαίων] Cant. Ἱεροσολύμων. ib. τὰς περὶ] Cant. deeſt. March. Veleſ. Steph. 2. 8. τήν. ib. αὐτῶν] Cant. deeſt. v. 21. ἐτεθνήκει] Cant. ἀπέθανεν. v. 23. ὁ &c.] Cant. σου ὁ ἀδελφός. v. 24. ἐν τῇ ἀναστάσει] Magd. deeſt. v. 25. εἶπεν] Steph. 6. 9. εἶπεν οὖν. v. 26. ζῶν ϗ] Em. deeſt. v. 27. αὐτῷ] Cant. Magd. deeſt. ib. θεοῦ] March. Veleſ. θεοῦ ζῶντος. ib. ἐρχόμενος] March. Veleſ. ἐλθών. v. 28. λάθρα] Cant. σιωπῇ. ib. εἰποῦσα] Cant. addit ὅτι. v. 29. ἐγείρεται] Cant. ἠγέρθη. v. 30. Οὔπω δὲ] Cant. Οὐ γάρ. Bib. Wech. vet. Οὔπω γάρ. v. 31. λέγοντες] Cant. Steph. 2. 8. δόξαντες. v. 32. Ἰησοῦς] Em. Χριστός. ib. αὐτὸν] Cant. deeſt. ib. εἰς] Cant. πρός. ib. αὐτῷ] Cant. Mont. Lin. Nov. 1. deeſt. v. 33. κλαίουσαν] Mont. deeſt. ib. συνελθόντας αὐτῇ] Cant. συνεληλυθότας μετ᾽ αὐτῆς, & ponit poſt κλαίοντας. Mont. Gon. Lin. Nov. 1. συνεληλυθότας αὐτῇ. ib. ἐνεβριμήσατο uſque ad finem verſus] Cant. ἐταράχθη τῷ πνεύματι ὡς ἐμβριμούμενος. v. 34. Κύριε] Gon. deeſt. v. 35. Ἐδάκρυσεν] Cant. Καὶ ἐδάκρυσεν. v. 37. τυφλοῦ] March. Veleſ. γεγεννημένου. ib. ποιῆσαι] Bodl. 1. deeſt. v. 38. εἰς] Cant. ἐπί. v. 39. γὰρ] Cant. deeſt. v. 41. Ἦραν οὖν] Cant. Ὅτε οὖν ἦραν. ib. οὗ ἦν ὁ τεθνηκὼς κείμενος] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 4. 8. deſunt. ib. οὗ ἦν] Mont. Lin. Nov. 1. ὅπου ἔκειτο. ib. ἄνω] Magd. εἰς τὸν οὐρανὸν ἄνω. ib. ὁ δὲ] Cant. ϗ ὁ. ib. ὀφθαλμοὺς] Cant. ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ. v. 42. δὲ] Cant. deeſt. v. 43. ταῦτα] March. Veleſ. ταῦτα εὐθύς. v. 44. ἐξῆλθεν] Cant. Steph. 2. εὐθὺς ἐξῆλθεν. v. 45. οἱ ἐλθόντες … ϗ θεασάμενοι] Cant. τῶν ἐλθόντων … ἑωρακότες. ib. Μαρίαν] March. Veleſ. Μαρίαν ϗ Μάρθαν. v. 46. εἶπον] Cant. εἶπαν. ib. ἃ] Cant. ὅ. Mont. Goog. Nov. 1. ὅσα. v. 47. ὅτι] Cant. deeſt. ib. πολλὰ] Cant. τοσαῦτα. v. 49. Καϊάφας] March. Veleſ. Καΐφας ὄνομα. v. 50. διαλογίζεσθε] Cant. λογίζεσθε. ib. ἡμῖν] Cant. Magd. March. Veleſ. ὑμῖν. v. 51. ἐκείνου] Cant. deeſt. v. 52. διεσκορπισμένα] Cant. ἐσκορπισμένα. v. 53. συνεβουλεύσαντο] Cant. ἐβουλεύσαντο. v. 54. ἐκεῖθεν] Cant. deeſt. ib. χώραν] Cant. χώραν Σαμφουρείν, in Lat. *Sapfurim.* Steph. 2. χώραν Σαμφουρείμ. ib. αὐτοῦ] Cant. deeſt. ib. κἀκεῖ uſque ad finem verſus] Magd. deſunt. v. 55. ϗ ἀνέβησαν] Cant. ἀνέβησαν οὖν. ib. πρὸ τοῦ] Cant. πρὶν τό. v. 56. τὸν] Cant. ϗ τόν. ib. δοκεῖ ὑμῖν] Cant. March. Veleſ. δοκεῖτε. v. 57. ἐντολὴν] Bodl. 1. deeſt.

CAP. XII.

V. 1. ἐκ νεκρῶν] Cant. Trit. Steph. 8. addunt ὁ Ἰησοῦς. v. 2. Ἐποίησαν οὖν] Cant. Καὶ ἐποίησαν. ib. συνανακειμένων] Cant. Magd. ἀνακειμένων σὺν, ut & Mont. Goog. Em. v. 3. λαβοῦσα] Cant. λαμβάνει. ib. λίτραν μύρου νάρδου πιστικῆς] Cant. λίτραν πιστικῆς νάρδου, in Lat. *libram piſtici unguenti.* ib. ἤλειψε] Cant. ϗ ἤλειψεν. ib. ἡ δὲ] Cant. ϗ ἡ. v. 4. Σίμωνος] Cant. March. Veleſ. deeſt. ib. μαθητῶν αὐτοῦ] Em. δώδεκα. ib. Ἰσκαριώτης] Cant. ἀπὸ Καρυώτου, in Lat. *Caryoto.* ib. ὁ &c.] Cant. ὃς ἔμελλεν παραδοῦναι αὐτόν. v. 6. εἶχε, ϗ] Cant. ἔχων. v. 7. ἄφες] March. Veleſ. ἄφετε. ib. εἰς … τετήρηκεν] Cant. Steph. 8. ἵνα εἰς … τηρήσῃ. v. 8.] Hic verſus deeſt in Cant. v. 9. Ἔγνω &c.] Cant. Ὄχλος δὲ πολὺς ἐκ τῶν Ἰουδαίων ἤκουσαν. ib. μόνον] Cant. deeſt. ib. ϗ τὸν] Cant. τόν. ib. ἐκ] Cant. Ἰησοῦς ἐκ. v. 11. τῶν Ἰουδαίων] Cant. ponit ante διά. ib. τὸν Ἰησοῦν] Magd. αὐτόν. v. 13. ὑπάντησιν] Cant. συνάντησιν. Mont. Gon. Goog. Lin. Nov. 1. ἀπάντησιν. ib. ἔκραζον] Cant. ἐκραύγαζον, λέγοντες. Magd. ϗ ἔλεγον. ib. εὐλογημένος] Cant. εὐλογητός. v. 16. ἔγνωσαν] Cant. ἐνόησαν. ib. ἐπ᾽ αὐτῷ] Cant. περὶ αὐτοῦ. v. 17. ὅτε] Magd. ὅτε καί. Steph. 2. 8. ὅτι. v. 19. ὠφελεῖτε] March. Veleſ. ὠφελοῦμεν. ib. κόσμος] Cant. March. Veleſ. Steph. 6. 8. κόσμος ὅλος. v. 22. ϗ πάλιν] In Cant. deeſt καί. ib. λέγουσι] March. Veleſ. ἔλεγον. v. 24. φέρει] Mont. Lin. Nov. 1. ἐκφέρει. v. 26. ἐμοὶ] Cant. τίς μοι. ib. ἐκεῖ] Cant. deeſt. ib. πατὴρ] March. Veleſ. πατήρ μου. v. 28. ὄνομα] Cant. hic addit, ἐν τῇ δόξῃ ᾗ εἶχον παρὰ σοὶ πρὸ τοῦ τὸν κόσμον γενέσθαι, in Lat. *in gloria quam habebam apud te antequam mundus fieret.* ib. σου] Steph. 4. μου. ib. οὖν] Cant. οὖν λέγουσα. ib. οὐρανοῦ] March. Veleſ. οὐρανοῦ, λέγουσα. v. 39. ἑστὼς] Cant. Magd. ἑστηκώς. ib. ϗ] Cant. deeſt. ib. βροντὴν γεγονέναι] Cant. ὅτι βροντὴ γέγονεν. ib. Ἄλλοι] Mont. Ἄλλοι δέ. ib. ἄγγελος] Cant. ὅτι ἄγγελος. v. 30. γέγονεν] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. ἦλθεν. v. 31. τούτου] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 5. 8. deeſt. ib. ἐκβληθήσεται] Cant. βληθήσεται. v. 32. ἐκ] Cant. ἀπό. ib. πάντας] Cant. Lin. March. Veleſ. Steph. 2. πάντα, in Lat. Cant. *traham omnia.* v. 34. ὅτι] Gon. Mont. Goog. Em. deeſt. v. 35. χρόνον] March. Veleſ. deeſt. ib. ἵνα uſque ad πιστεύετε. v. 36.] Trit. deſunt. ib. μεθ᾽ ὑμῶν] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 3. 8. ἐν ὑμῖν. ib. ἕως] Steph. 2. οὖν ἕως. Cant. οὖν ὡς, in Lat. *cum.* v. 36. ἀπελθὼν] Cant. ἀπῆλθε καί. v. 37. αὐτοῦ] Bodl. 1. deeſt. v. 38. ἡμῶν] Mont. αὐτῶν ἡμῶν, ſed αὐτῶν videtur expungi. v. 39. ὅτι πάλιν] Cant. ϗ γάρ. v. 40. τοὺς ὀφθαλμοὺς, ϗ πεπώρωκεν αὐτῶν] Cant. deſunt. ib. νοήσωσι] Cant. μὴ νοήσουσι. March. Veleſ. μὴ νοήσωσι. v. 41. Ταῦτα] Cant. Ταῦτα δέ. ib. αὐτοῦ] Cant. Steph. 2. τοῦ θεοῦ αὐτοῦ. v. 44. δὲ] Cant. οὖν. ib. εἶπεν] Cant. ἔλεγεν. v. 45. Καὶ] Cant. deeſt. Totus hic verſus deeſt in Em. v. 47. πιστεύσῃ] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. φυλάξῃ. In Lat. Cant. *cuſtodierit.* v. 48. ὁ λόγος uſque ad ἐν] Gon. deſunt. v. 50. ἐγὼ] Cant. deeſt.

CAP. XIII.

V. 1. ἐλήλυθεν] Cant. ἦλθεν. ib. αὐτοῦ] Gon. deeſt. v. 2. Ἰούδα &c.] In Gon. Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt Ἰούδα. March. Veleſ. ἵνα αὐτὸν παραδῷ Ἰούδας Σίμωνος Ἰσκαριώτου. ib. Ἰσκαριώτου] Cant. ἀπὸ Καρυώτου, in Lat. *a Caryoto.* v. 3. ὁ Ἰησοῦς] Cant. deeſt. ib. πρὸς] Cant. ὅτι πρός. v. 4. ἱμάτια] Cant. ἱμάτια αὐτοῦ. v. 5. βάλλει ὕδωρ] Cant. λαβὼν ὕδωρ βάλλει. March. Veleſ. ἔβαλεν ὕδωρ. v. 6. ϗ] Cant. deeſt. v. 8. οὐ μὴ] Cant. κύριε οὐ μή. ib. αὐτῷ] Cant. deeſt. v. 9. Σίμων] Cant. deeſt. ib. μου] Cant. Mont. deeſt. v. 10. ἢ τοὺς πόδας νίψασθαι] Cant. τὴν κεφαλὴν νίψασθαι, εἰ μὴ τοὺς πόδας μόνον. Mont. εἰ μὴ ἢ τοὺς &c. ib. ἀλλ᾽ ἐστι] Cant. ἐστὶ γάρ. v. 11. γὰρ] Cant. γὰρ ὁ Ἰησοῦς. ib. διὰ uſque ad finem verſus] Cant. deſunt. v. 12. αὐτοῦ] Cant. deeſt. v. 14. ϗ ὑμεῖς] Cant. πόσῳ μᾶλλον ϗ ὑμεῖς. v. 15. ἐγὼ] Mont. Goog. Bodl. 1. deeſt. v. 17. αὐτὰ] Gon. Mont. ταῦτα. ib. ἐστε] March. Veleſ. ἔσεσθε. v. 18. οἶδα] Steph. 3. 4. γὰρ οἶδα, ut & Magd. ib. ὑμῶν] Magd. δέ. v. 20. λέγω ὑμῖν] Lin. deſunt. ib. ὁ δὲ] Cant. ϗ ὁ. v. 21. ἀμὴν] Deeſt ſemel in Lin. Nov. 1. v. 22. οὖν εἰς] Cant. δὲ πρὸς, ut & Lin. Nov. 1. Bodl. 1. v. 23. ὃν] Cant. ὁ καί. v. 24. πυθέσθαι τίς ἂν εἴη] Cant. addit οὗτος. Steph. 8. ϗ λέγει αὐτῷ εἰπὲ, τίς ἐστι. March. Veleſ. ϗ εἶπεν αὐτῷ, τίς ἐστι. v. 25. δὲ] Cant. οὖν. ib. ἐκεῖνος] Magd. ἐκεῖνος οὗτος. v. 26. ὁ Ἰησοῦς] Cant. αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ϗ λέγει. ib. ἐγὼ βάψας] Cant. ἂν ἐγὼ ἐμβάψας. ib. ἐμβάψας] Cant. βάψας. ib. ἐπιδώσω, ϗ ἐμβάψας τὸ ψωμίον] Gon. deſunt. v. 27. μετὰ τὸ ψωμίον τότε] Cant. deſunt. In Steph. 8. τότε deeſt. ib. λέγει οὖν] Cant. ϗ λέγει. v. 29. ἐπεὶ] Cant. ὅτι. v. 30. ἦν δὲ νὺξ ὅτε ἐξῆλθε] Gon. deſunt. Steph. 8. aliter diſtinguit, viz. ἦν δὲ νύξ. Ὅτε οὖν ἐξῆλθε. v. 31. Λέγει ὁ Ἰησοῦς] Mont. Nov. 1. addunt τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς. Lin. Bodl. 1. Εἶπεν ὁ κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς. v. 32. Εἰ ὁ θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ] Cant. Gon. deſunt. v. 33. ὅτι] Gon. deeſt. v. 34. καθὼς] Cant. καθὼς κἀγώ. Magd. καθὼς ἐγώ. Steph. 3. ἵνα καθὼς deleto ἵνα ſequente. Hinc uſq; ad finem verſus deſunt in Gon. Em. v. 35. τούτῳ] Cant. τοῦτο γάρ. v. 36. ἀπεκρίθη] Cant. λέγει. ib. ὑπάγω] Cant. Bodl. 1. Lin. Nov. 1. ἐγὼ ὑπάγω. ib. νῦν ἀκολουθῆσαι] Cant. συνακολουθῆσαι ἄρτι. v. 37. ὁ Πέτρος] Cant. deeſt. ib. ἀκολουθῆσαι] Cant. συνακολουθῆσαι. ib. ἄρτι] Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. ib. κύριε] March. Veleſ. deeſt. v. 38. αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς] Cant. ὁ Ἰησοῦς, ϗ εἶπεν αὐτῷ. ib. οὐ] Cant. ὅτι οὐ.

CAP. XIV.

V. 1. Μὴ] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. Καὶ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, μή. v. 2. πορεύομαι] Cant. Mont. ὅτι πορεύομαι. v. 3. Καὶ uſque ad πάλιν] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deſunt. ib. ϗ ἑτοιμάσω] Cant. Steph. 9. ἑτοιμάσαι. ib. πρὸς ἐμαυτὸν] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deſunt. ſupraſcribuntur in Mont. ſed diverſo atramento. ib. οἴδατε] Cant. ἴδετε, in Lat. *exitis.* v. 4. ἐγὼ] Cant. deeſt. v. 5. Θωμᾶς] Cant. Θωμᾶς ὁ λεγόμενος Δίδυμος. ib. δυνάμεθα τὴν ὁδὸν εἰδέναι] Cant. τὴν ὁδὸν οἴδαμεν. v. 7. με] Gon. deeſt. ib. ἐγνώκειτε ἄν] Cant. γνώσεσθε. ib. μου] Trit. deeſt. ib. γινώσκετε] March. Veleſ. γνώσεσθε. In Bodl. 1. Lin. Nov. 1. ϗ τὸν πατέρα μου ἐγνώκειτε ἂν deſunt, ut & in Gon. v. 8. Κύριε] Trit. deeſt. cujus loco habet καί. v. 9. τοσοῦτον χρόνον] Cant. τοσούτῳ χρόνῳ. ib. ἔγνωκας &c.] March. Veleſ. ἐγνώκατέ με Φίλιππε, ὁ ὁρῶν ἐμὲ, ὁρᾷ ϗ τὸν πατέρα. v. 10. λαλῶ] Cant. λελάληκα. ib. ὑμῖν] Gon. deeſt. ib. αὐτὸς] Cant. deeſt. v. 11. Πιστεύετέ μοι] March. Veleſ. Οὐ πιστεύετε cum interrogatione. ib. μοι] Cant. deeſt. v. 12. μου] Cant. deeſt. ib. ϗ μείζονα τούτων ποιήσει] Gon. deſunt. v. 13. αἰτήσητε] Steph. 4. 14. αἰτήσητέ με. Marc. Veleſ. aut hic addit τὸν πατέρα aut v. ſeq. v. 15. τὰς ἐμὰς] Gon.

Magd. μου. v. 21. ὁ δὲ ἀγαπῶν με] Gon. deſunt. ib. ϗ ἐμφανίσω αὐτῷ ἐμαυτὸν] Gon. deſunt. v. 22. Ἰσκαριώτης] Cant. ἀπὸ Καρυώτου, in Lat. *Aſcariotes.* ib. τί γέγονεν] Cant. τί ἐστιν. v. 23. τὸν λόγον] Steph. 9. τὰς ἐντολάς. ib. ἐλευσόμεθα] Cant. ἐλεύσομαι. ib. μονὴν παρ' αὐτῷ] Cant. πρὸς αὐτὸν μονήν. ib. ποιήσομεν] Cant. ποιήσομαι. v. 24. τηρεῖ] Cant. τηρήσει. ib. λόγους] Lin. Nov. 1. τὸν λόγον. ib. λόγος] Cant. λόγος ὁ ἐμός. v. 26. πατὴρ] Cant. πατήρ μου. ib. πάντα] Steph. 6. ταῦτα. v. 27. εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν] Gon. deſunt. v. 28. εἶπον ··· μου] Cant. deſunt. v. 29. πιστεύσητε] Cant. addit μοι. v. 30. ἔχει] Steph. 3. 4. εὑρήσει. ib. οὐδὲν] Cant. οὐδὲν εὑρεῖν. v. 31. ὁ πατὴρ] Cant. deeſt.

CAP. XV.

V. 1. ἀληθινὴ] Steph. 4. 8. ἀληθινή, ὑμεῖς τὰ κλήματα. v. 2. αἴρει ··· καθαίρει] March. Veleſ. ἀρεῖ ··· καθαρεῖ. ib. καρπὸν φέρον] Cant. καρποφόρον. ib. καθαίρει] Cant. καθαρεῖ. v. 3.] Hic verſus & ſequens uſque ad ἀφ' ἑαυτοῦ deeſt in Cant. ſed aſcribitur oræ codicis eodem fere charactere. v. 4. Μείνατε uſque ad καθὼς] Gon. deſunt. v. 5. Ἐγὼ] Cant. ἐγὼ γάρ. v. 6. αὐτὰ] Cant. αὐτό. v. 7. Ἐὰν] Cant. Ἐὰν δέ. ib. γενήσεται] Steph. 9. δοθήσεται. v. 8. γενήσεσθε] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 3. 8. γένησθε. v. 10. Ἐγὼ] Cant. κἀγώ. v. 11. Ταῦτα] Cant. Ταῦτα δέ. ib. μείνῃ] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 9. ᾖ. v. 14. Ὑμεῖς] Cant. Ὑμεῖς γάρ. ib. ὅσα] Cant. ἅ. ib. ποιῆτε] Cant. ποιήσητε. v. 15. λέγω] March. Veleſ. λέξω. ib. αὐτοῦ] Lin. Nov. 1. deeſt. ib. ἃ] Cant. ὅσα. v. 16. ἵνα ὑμεῖς] Magd. Lin. Nov. 1. ὑμεῖς deeſt. v. 17. ἵνα] Cant. deeſt. v. 18. ὑμῶν] Cant. deeſt. v. 19. δὲ] Gon. Cant. deeſt. ib. ἐστὲ] Cant. ἦτε, ſupraſcripto autem ἐστέ. v. 20. τοῦ λόγου οὗ] Cant. τοὺς λόγους οὕς. v. 21. πάντα] Cant. deeſt. ib. ὑμῖν] Cant. εἰς ὑμᾶς. v. 22. περὶ] Lin. διά. v. 24. πεποίηκεν] Cant. ἐποίησεν. ib. ἑωράκασι] Lin. ἑωράκασί με. ib. ϗ ἐμὲ] Cant. μέ. v. 25. ἵνα] Lin. Nov. 1. deeſt. ib. λόγος] Lin. Nov. 1. νόμος. v. 26. πατρὸς, bis] Cant. πατρός μου utrobique. v. 27. δὲ] Cant. deeſt.

CAP. XVI.

V. 3. ὑμῖν] Trit. Magd. Em. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. omn. deeſt. v. 4. Ἀλλὰ ··· ἵνα] Cant. deſunt. ſed a moderna manu adduntur. ib. αὐτῶν] Cant. deeſt. v. 6. ἡ uſque ad συμφέρει v. 7.] Gon. deſunt. v. 7. γὰρ] Mont. Gon. Goog. Trit. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. γὰρ ἐγώ. ib. ἐὰν δὲ uſque ad finem verſus] Gon. Em. deſunt. v. 9. δὲ] Mont. Gon. Lin. Nov. 1. deeſt. ib. μου] Cant. deeſt. v. 10. οὐ πιστεύουσιν] March. Veleſ. Bib. Wech. al. οὐκ ἐπίστευσαν. v. 11. δὲ] Bodl. 1. deeſt. v. 12. λέγειν] Lin. λαλεῖν. ib. βαστάζειν] Cant. αὐτὰ βαστάζειν. v. 13. δὲ] Cant. deeſt. ib. ὁδηγήσει ὑμᾶς] Cant. ἐκεῖνος ὑμᾶς ὁδηγήσει. ib. εἰς &c.] Cant. ἐν τῇ ἀληθείᾳ πάσῃ. v. 14.] Hic verſus deeſt in Mont. & Gon. ib. λήψεται] Steph. 2. 5. 6. 7. 9. 14. Comp. λαμβάνει. v. 15. εἶπον] Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. εἶπον ὑμῖν. v. 16. οὐ θεωρεῖτε] March. Veleſ. οὐκέτι ὄψεσθε. Iterum atque iterum loco θεωρεῖτε eſt ὄψεσθε. Steph. 8. οὐκέτι θεωρεῖτε. ib. ὅτι uſque ad finem verſus] Cant. deſunt. ib. ἐγὼ] Magd. Em. Goog. deeſt. v. 17. οὐ θεωρεῖτε] Cant. οὐκέτι ὄψεσθε. v. 18. ἔλεγον uſque ad λέγει] Cant. deſunt. Latine etiam; ſed Græce ſupplentur diverſa manu. ib. τί λαλεῖ] Cant. ὃ λέγει. v. 19. οὖν] Cant. deeſt. ib. ἐρωτᾶν] Cant. ἐπερωτῆσαι περὶ τούτου. ib. μικρὸν uſque ad ϗ ὄψεσθε] Em. deſunt. v. 20. ὅτι] Lin. Nov. 1. Mont. Bodl. 1. deeſt. ib. δὲ] Cant. deeſt. v. 21. ὥρα] Cant. Steph. 2. ἡμέρα. ib. θλίψεως] Cant. Steph. 2. λύπης. v. 22. ἔχετε] Cant. ἕξετε. v. 23. ὅτι ὅσα ἂν] Cant. ἐάν τι. March. Veleſ. ὅ τι ἄν. v. 25. ἀναγγελῶ] Cant. ἀπαγγελῶ. v. 26. πατέρα] Cant. πατέρα μου. v. 27. ϗ πεπιστεύκατε] Gon. deeſt. ib. ἐξῆλθον] Cant. deeſt. v. 28. ἐλήλυθα] Cant. ἐξῆλθον ϗ ἦλθον. ib. πάλιν ἀφίημι τὸν κόσμον] Gon. deſunt. v. 30. ἀπὸ] Cant. παρά. v. 31. ὁ Ἰησοῦς] Cant. Lin. Nov. 1. deeſt. v. 32. νῦν] Cant. deeſt, ſed ſupraſcribitur a manu recentiori. ib. πατὴρ] Mont. πατήρ μου. v. 33. ἔχετε] Mont. Em. Bib. Wech. al. ἕξετε.

CAP. XVII.

V. 1. ἐπῆρε ··· ϗ εἶπε] Cant. ἐπάρας ··· εἶπε. ib. ἵνα ϗ] ϗ deeſt in Cant. & Trit. ib. σου] Em. deeſt. ut in Bodl. 1. v. 2. δώσῃ αὐτοῖς] Cant. ἔχῃ. Steph. 6. δώσῃ αὐτῷ. v. 4. τὸ] Cant. ϗ τό. v. 5. τὸν κόσμον εἶναι] Cant. γενέσθαι τὸν κόσμον. v. 6. ἐκ τοῦ κόσμου] Bodl. 1. deeſt. v. 7. ἔγνωκαν] Steph. 6. ἔγνωκα. v. 8. ἃ δέδωκας] Cant. σου ἃ ἔδωκας. ib. ϗ ἔγνωσαν] Cant. deeſt. v. 9. οὐ περὶ τοῦ κόσμου ἐρωτῶ] Cant. deſunt in textu, ſed habentur in margine. v. 10. ἐμὰ] Cant. ἐμά ἐστι. v. 11. ἐν τῷ] Cant. ἐν τούτῳ τῷ. ib. ἔρχομαι] Cant. addit, οὐκ ἔτι εἰμὶ ἐν τῷ κόσμῳ, ϗ ἐν τῷ κόσμῳ εἰμί. ib. ὀνόματί σου] ϗ ὅτε ἤμην μετ' αὐτῶν ἐν τῷ κόσμῳ ſupraſcribitur in Cant. ſed Lat. verſio non reſpondet: & ἐγὼ ἐτήρουν αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου additur. ib. οὓς] Cant. ὅ, in Lat. *quod.* Lin. Nov. 1. Steph. omn. ᾧ. ſed emendatur οὓς in Cant. ib. ἡμεῖς] Gon. addit ἕν ἐσμεν. v. 12. ἐν τῷ κόσμῳ] Cant. deeſt. Eadem verba deſunt in March. Veleſ. forte hoc in loco. v. 13. ἐν τῷ] Cant. ἐν τούτῳ τῷ. v. 14. ἐμίσησεν] Cant. μισεῖ. ib. ἐκ τοῦ] Cant. ἐκ τούτου τοῦ. ib. καθὼς uſque ad finem verſus] Cant. deſunt. v. 16. ἐκ τοῦ] Cant. ἐκ τούτου τοῦ. ib. ἐγὼ] Mont. deeſt. v. 17. σου] Cant. deeſt. v. 18. τὸν bis] Cant. utrobique τοῦτον τόν. v. 20. πιστευσόντων] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Gon. Goog. πεπιστευκότων. Em. Comp. Steph. omn. πιστευόντων. v. 21. ἡμῖν ἓν] ἓν deeſt in Cant. v. 22. ἐσμὲν] Cant. deeſt. v. 23. Ἐγὼ &c.] Cant. Gon. Σὺ ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν αὐτοῖς. ib. ϗ ἵνα] Cant. ἵνα. ib. ἐμὲ] Cant. σύ με. v. 24. οὓς] Cant. ὅ. ib. τὴν ἐμὴν] Cant. deeſt. v. 25. ϗ ὁ] Cant. ὁ. ib. κόσμος] Cant. addit οὗτος, corrupte. ib. ἔγνων] Cant. ἔγνωκα.

CAP. XVIII.

V. 1. τῶν Κέδρων] Cant. τοῦ Κέδρου. March. Veleſ. τοῦ Κέδρων. v. 4.] ἐξελθὼν εἶπεν] Cant. ἐξῆλθε ϗ λέγει. v. 5. ὁ Ἰησοῦς] Cant. Lin. Nov. 1. deeſt. v. 7. τίνα] Cant. λέγων, τίνα. ib. εἶπον] Lin. Nov. 1. εἶπον αὐτῷ, ut & Mont. Cant. vero εἶπαν πάλιν. v. 8. ὁ Ἰησοῦς] Cant. αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς. Mont. Lin. Nov 1. Bodl. 1. αὐτοῖς. v. 9. οὐκ] Cant. deeſt. v. 10. Σίμων οὖν] Cant. Τότε Σίμων. ib. τῷ δούλῳ] Cant. τοῦ δούλου ἐκείνου. v. 11. σου] Cant. Mont. Goog. Trit. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. v. 13. ἀπήγαγον] Cant. Trit. ἤγαγον. ib. αὐτὸν] Cant. deeſt. Hic novus character incipit in Cant. v. 14. Ἦν δὲ] Cant. Ὧν δὲ καί. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Ἦν δὲ καί. ib. ἀπολέσθαι] Cant. ἀποθανεῖν. v. 16. τῇ θύρᾳ] Mont. Gon. Lin. Nov. 1. τὴν θύραν. ib. ὁ ἄλλος] Mont. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ἐκεῖνος. v. 18 ἀνθρακιὰν πεποιηκότες] March. Veleſ. πρὸς τὰς ἀνθρακιάς. v. 20. ὅπου πάντοτε] Magd. Bib. Wech. al. ὅπου πάντες. v. 22. αὐτοῦ] Em. deeſt. v. 28. ἦν δὲ uſque ad ἵνα μὴ] Mont. deſunt. v. 29. αὐτοὺς] Steph. 8. αὐτοὺς ἔξω. v. 31. οὖν] Cant. δέ. v. 32. τοῦ Ἰησοῦ] Gon. τοῦ Θεοῦ. v. 34. ἄλλοι σοι εἶπον] Steph. 3. 4. ἄλλος σοι εἶπε. ib. Ἀπεκρίθη] Cant. Καὶ ἀπεκρίνατο. v. 38. αἰτίαν] Mont. αἰτίαν θανάτου. v. 40. πάλιν] Mont. Goog. Lin. Nov. 1. deeſt.

CAP. XIX.

V. 3. Καὶ] March. Veleſ. Steph. 3. 8. 9. ϗ ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν, καὶ, quæ habentur etiam in margine Mont. ib. ἔλεγον] Magd. ἔλεγον αὐτῷ. v. 4. οὖν] Cant. Gon. deeſt. v. 5. ἔξω] March. Veleſ. deeſt. ib. λέγει] Em. λέγει ὁ Πιλάτος. v. 6. λέγει] Cant. Mont. Gon. Goog. Em. Lin. Nov. 1. March. Veleſ. Steph. 2. 3. 4. 5. 9. 12. αὐτὸν λέγει. v. 7. ἡμῶν] Cant. March. Veleſ. deeſt. v. 9. εἰσῆλθεν] Cant. εἰσῆλθον. v. 10. ἐξουσίαν ἔχω σταυρῶσαί σε, ϗ] Trit. deſunt. v. 11. εἶχες] Cant. ἔχεις, ſed in Lat. *haberes.* v. 12. ἔκραζον] Cant. ἐκραύγασαν. Magd. ἐκραύγαζον. ib. πᾶς] Cant. πᾶς γάρ. v. 13. τοῦτον τὸν λόγον] Cant. March. Veleſ. Steph. 3. 5. 8. 12. Comp. τούτων τῶν λόγων. ib. δὲ] Cant. deeſt. v. 14. δὲ ὡσεὶ ἕκτη] Cant. ἦν ὡσεὶ τρίτη. Mont. ἦν ὡς ἡ ἕκτη. ib. ἕκτη] Bib. Wech. al. τρίτη. Sic legit Nonnus vetuſtiſſ. Paraphraſt. & vetus Camerarii codex, & ita ſcriptum fuiſſe in αὐτογράφῳ S. Johannis, quod in Eccleſia magna Epheſina ſuo tempore ſervatum erat, teſtatur author Chronici Alexandrini, quod continuatum eſt ad tempora Heraclii Imperat. circa annum Chriſti 620. vide Gerh. Voſſii Harmon. Evang. de paſſione, & Iſaac. Caſaubon. exercit. 16. ad annum 34. Baron. n. 162. & Joh. Boyſium defenſ. Vulg. Lat. in locum. Cum Chronico Alexand. conſentiunt MS. unum Petri Alexand. apud Reverendiſſ. Uſſerium, & alterum apud Petav. l. 12 de Doctr. Temp. c. 19. ubi eadem verba de hora tertia ex αὐτογράφῳ S. Johannis Epheſi ſervato. Hieron. in Pſalm. 77. & Theophyl. inter veteres; Cajetanus & Beza inter recentiores, cenſent corrigendum Johannem ex Marco, & legendum τρίτη. Probabile eſt librarium confudiſſe Epiſemon ϛ cum Γ. ut videtur Hieronymo in dict. pſalm. & aliis apud Theophyl. in Joh. 19. v. 15. ἐκραύγασαν] Cant. ἐκραύγαζον. v. 16. δὲ] Cant. οὖν. ib. ἀπήγαγον] Steph. 3. 4. 5. 7. 12. ἤγαγον. ib. παρέλαβον uſque ad finem verſus] Eliduntur in Mont. quorum loco in margine habentur, οἱ δὲ παραλαβόντες αὐτὸν ἐπέθηκαν αὐτῷ τὸν στέφανον. ib. ἀπήγαγον] Cant. Gon. Mont. Goog. Trit. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. Steph. 3. 4. 5. 7. 12. ἤγαγον. March. Veleſ. ἤγαγον αὐτόν. Bib. Wech. in quibuſdam additur εἰς τὸ πραιτώριον. al. legunt ἤγαγον αὐτὸν εἰς τὸ σταυρῶσαι. v. 17. εἰς τὸν] Gon. Em. εἰς τόπον. ib. ὃς λέγεται] March. Veleſ. deeſt. v. 23. ἐποίησαν] Cant. ποιήσαντες. v. 24. οὖν] Cant. δέ. v. 27. ἐκεῖνος] Ita Comp. Steph. 6. 9. 14. Sed in Trit. αὐτός. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. v. 28. εἰδὼς] Steph. 4. 5. 7. 12. 14. ἰδών. ib. τετέλεσται] Em. τετελείωται. Mont. τέτελε. ib. τελειωθῇ] Cant. πληρωθῇ. v. 29. οἱ δὲ πλήσαντες σπόγγον ὄξους] Mont. Bodl. 1. Lin. Nov. 1. deſunt. Sed aſcribuntur margini Mont. una cum μετὰ χολῆς. v. 30. τετέλεσται] Cant. τετελείωται. Steph. 6. addit περὶ αὐτοῦ. ib. πνεῦμα] Trit. addit, ὡς δὲ ἐξέπνευσε ἐσχίσθη τὸ καταπέτασμα τοῦ ναοῦ μέσον ἀπὸ ἄνωθεν ἕως κάτω. v. 31. ἦν prius] Cant. deeſt. v. 35. ἵνα] Cant. ἵνα καί. v. 36. συντριβήσεται] Cant. συντρίψετε. ib. αὐτοῦ] Mont. Gon. Lin. Nov. 1. Steph. 4. ἀπ' αὐτοῦ. v. 39. σμύρνης] Gon. ϗ σμύρνης.

CAP. XX.

V. 1. τῶν σαββάτων] March. Veleſ. τοῦ σαββάτου. ib. τοῦ μνημείου] Cant. Lat. *oſtio monimenti.* v. 2. Τρέχει] March. Veleſ. Ἔδραμεν. ib. ἦραν] Magd. ὅτι ἦραν. v. 2. προέδραμε] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. ἔδραμε. Cant. etiam habet ἔδραμε, ſed expungitur, & προέδραμε aſcribitur margini. v. 8. εἶδε ϗ] Cant. εἶδε ϗ οὐκ, ſed in Lat. negatio deeſt. v. 9. γὰρ] Cant. δέ. v. 11. τὸ μνημεῖον] Cant. Goog. Magd. Steph. 3. 6. 7. 8. 12. τῷ μνημείῳ. v. 12. ἐν λευκοῖς καθεζομένους] Cant. deeſt, ſed in Lat. *in albis ſedentes.* ib. ἔκειτο] Bib. Wech. al. ἐθήκαντο. v. 13. κλαίεις] Cant. κλαίεις; τίνα ζητεῖς; v. 15. ἐβάστασας] Cant. ἦρες. v. 16. στραφεῖσα] Cant. στραφεῖσα δέ. v. 17. δὲ] Cant. οὖν. v. 18. ὅτι] Cant. αὐτοῦ ὅτι. ib. ταῦτα] Cant. ἅ. v. 19. οὖν] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. δέ. ib. συνηγμένοι] Cant. deeſt. v. 20. αὐτοῖς] Cant. Mont. deeſt. ib. αὐτοῦ] Cant. αὐτοῖς. ib. μαθηταὶ] Cant. μαθηταὶ αὐτοῦ. v. 21. ὁ Ἰησοῦς] Cant. deeſt. ib. πέμπω] Cant. ἀποστέλλω. v. 22. Καὶ] Cant. deeſt. ib. ἐνεφύσησε] Steph. 2. ἐνεφύσησεν αὐτοῖς. v. 23. ἀφίενται ··· κρατῆτε] Cant. ἀφέωνται ··· κρατήσητε. v. 24. ἦν] Steph. 8. ἦν ἐκεῖ. v. 25. ἑωράκαμεν] Cant. Mont. ὅτι ἑωράκαμεν. ib. ἐν ταῖς χερσὶν] Cant. εἰς τὰς χεῖρας. ib. καὶ βάλω ··· ϗ βάλω] Cant. invertit hæc duo membra. ib. τύπον] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. τόπον. ib. τὴν χεῖρά μου] Cant. μου τὰς χεῖρας. v. 26. ὁ] Cant. οὖν ὁ. ib. αὐτοῦ] Lin. Nov. 1. deeſt. v. 27. δάκτυλόν σου] σου deeſt in Trit. v. 28. Καὶ] Cant. Bib. Wech. al. deeſt. v. 29. Θωμᾶ] Cant. Mont. Gon. Goog. Em. Trit. Magd. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. v. 31. ἐστιν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς] Cant. Χριστὸς υἱός ἐστιν. ib. ζωὴν] Cant. Steph. 2. 8. ζωὴν αἰώνιον.

CAP. XXI.

V. 1. Μετὰ ταῦτα] Em. deſunt. ib. πάλιν] Mont. Goog. Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. ib. τοῖς μαθηταῖς] Cant. Gon. Em. τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. Mont. Goog. Bodl. 1. τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐγερθεὶς ἐκ νεκρῶν. v. 2. ὁ ἀπὸ] Cant. ὃς ἦν ἀπό. ib. τοῦ] Cant. υἱοί. Magd. υἱοὶ τοῦ. v. 3. αὐτοῖς] Cant. τούτοις. ib. εὐθὺς] Cant. deeſt. v. 4. εἰς τὸν] Cant. ἐπὶ τόν. v. 5. αὐτοῖς] Lin. deeſt. v. 6. ἔβαλον οὖν] Cant. οἱ δὲ ἔβαλον. ib. ἴσχυσαν] March. Veleſ. Steph. 2. ἴσχυον. v. 7. ἐστιν] Cant. ἡμῶν ἐστιν. ib. ὅτι] Lin. Nov. 1. Bodl. 1. deeſt. ib. ἔβαλεν ἑαυτὸν] Cant. ἥλατο, in margine autem ἔρριψεν. v. 10. ἀπὸ] Cant. ἐκ. v. 11. ἐπὶ &c.] Cant. μεστὸν ἐπὶ τὴν γῆν. v. 12. ὁ Ἰησοῦς] Trit. deeſt. ib. μαθητῶν] March. Veleſ. ἀνακειμένων. v. 13. οὖν ὁ] Cant. deeſt. ib. λαμβάνει] March. Veleſ. ἔλαβε. ib. δίδωσιν] Cant. εὐχαριστήσας ἔδωκεν. March. Veleſ. ἐδίδου. Steph. 2. εὐχαριστήσας δίδωσιν. v. 15. Ἰωνᾶ] Cant. Ἰωάνου, in Lat. *Joannis,* ut v. 16. & 17. Steph. 8. Ἰωαννᾶ, ut & v. 16. & 17. March. Veleſ. Ἰωάννου, ut & v. 16. & 17. ib. σὺ] Cant. deeſt. ib. αὐτῷ] Cant. αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. ib. ἀρνία] Cant. πρόβατα. v. 16. πάλιν δεύτερον] Cant. δεύτερον ὁ κύριος. In March. Veleſ. deeſt δεύτερον. ib. πρόβατα] March. Veleſ. ἀρνία. ib. σὺ πάντα] Cant. πάντας. ib. ὁ Ἰησοῦς] Cant. deeſt. v. 18. ἄλλος σε ζώσει] Cant. ἄλλοι σε ζώσουσι. v. 19. Τοῦτο] Cant. Ταῦτα. v. 20. κύριε] Cant. αὐτῷ κύριε. ib. παραδιδοὺς] Cant. παραδιδών. v. 21. ἰδὼν] Cant. οὖν ἰδών. v. 22. μένειν] Cant. March. Veleſ. μένειν οὕτως. v. 23. ὅτι] Cant. ϗ ἔδοξαν ὅτι. ib. αὐτῷ] Cant. αὐτό, in Lat. *illud.* ib. ὅτι] Cant. deeſt. v. 25. Ἰησοῦς] Cant. Χριστὸς Ἰησοῦς. ib. Ἀμὴν] Cant. deeſt.

Habentur in MS° Goog. Τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον ἐξεδόθη μετὰ χρόνον λβ'. τῆς τοῦ Χριστοῦ ἀναλήψεως.

ACTUS

ACTUS APOSTOLORUM.

CAP. I.

Titulus in Magd. eſt Λουκᾶ Εὐαγγελιστοῦ πράξεις Ἀποστόλων. V. 2. ἀνελήφθη] Cant. ponit ante ἐντειλάμενος, & hic habet ϗ ἐκέλευσε κηρύσσειν τὸ εὐαγγέλιον. v. 4. συναλιζόμενος] Cant. συναλισκόμενος, ſed a correctore aliquo συναλιζόμενος, in Lat. *convivens.* Mont. Nov. 1. 2. συναυλιζόμενος, ſed in Nov. 1. υ eraditur. Cant. præterea addit μετ' αὐτῶν. ib. ἠκούσατέ μου] March. Veleſ. ἠκούσατε (λέγει) διὰ στόματός μου. v. 5. ἁγίῳ] Cant. ἁγίῳ, ϗ ὃ μέλλετε λαμβάνειν. ib. ἡμέρας] Cant. ἡμέρας ἕως τῆς Πεντηκοστῆς. v. 6. ἀποκαθιστάνεις] March. Veleſ. ἀποκαθιστήσεις. v. 7. Εἶπε δὲ] Cant. ϗ εἶπε. v. 8. μοι] Cant. μου. v. 9. Καὶ ταῦτα εἰπὼν] Cant. ταῦτα εἰπόντος αὐτοῦ. ib. βλεπόντων αὐτῶν uſque ad finem verſus] Cant. νεφέλη ὑπέβαλεν (pro ὑπέλαβεν) αὐτὸν, ϗ ἀπήρθη ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν. v. 10. ἐσθῆτι λευκῇ] March. Veleſ. ἐσθήσεσι λευκαῖς. v. 11. εἰς τὸν οὐρανὸν] Cant. Lin. Mont. deeſt. ib. ἐλεύσεται] Lin. Nov. 1. ἐλεύσεται πάλιν. ib. αὐτὸν] Nov. 2. deeſt. v. 14. ὁμοθυμαδὸν] Nov. 2. deeſt. ib. ϗ τῇ δεήσει] Cant. March. Veleſ. deeſt. ib. γυναιξὶ] Cant. addit ϗ τέκνοις, in Lat. *& filiis.* v. 15. Καὶ ἐν] Cant. ἐν δέ. ib. μαθητῶν] March. Veleſ. Steph. 11. ἀδελφῶν. ib. ὀνομάτων] March. Veleſ. ἀνθρώπων. v. 16. ἔδει] Cant. δεῖ, in Lat. *oportet.* v. 17. Ὅτι] March. Veleſ. Ὃς. ib. σὺν] Cant. March. Veleſ. ἐν. v. 18.] Hinc uſque ad verſ. 11. cap. ſeq. deſunt omnia in Nov. 2. ib. πρηνὴς γενόμενος] March. Veleſ. ἀποκρεμάμενος. ib. ἀδικίας] Cant. ἀδικίας αὐτοῦ. v. 20. αὐτοῦ] Cant. March. Veleſ. αὐτῶν. ib. ἔστω] Cant. ᾖ. ib. ἐπισκοπὴν] Cant. Lat. *epiſcopatum.* ib. λάβοι] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 11. λαβέτω. v. 22. Ἰησοῦς] Cant. Ἰησοῦς Χριστός. v. 23. Ἰωσὴφ] Steph. 4. Ἰωσήν. ib. Βαρσαβᾶν] Cant. Βαρναβᾶν, in Lat. *Barnabas.* v. 24. σὺ] Cant. deeſt. ib. ἐκ &c.] Cant. Magd. Lin. Nov. 1. Bib. Wech. al. ὃν ἐξελέξω ἐκ τούτων τῶν δύο ἕνα, ut & Mont. v. 25. κλῆρον] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. τόπον. v. 26. κλήρους] Steph. 10. αὐτοῖς κλήρους. ib. ἕνδεκα] Cant. IB', in Lat. *XII.*

CAP. II.

V. 1. ἐν τῷ] Cant. ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις τοῦ. ib. τὴν ἡμέραν] March. Veleſ. τὰς ἡμέρας. ib. ἦσαν ἅπαντες] Cant. ὄντων αὐτῶν πάντων. Lin. Mont. Bib. Wech. al. addunt Ἀπόστολοι. v. 2. Καὶ] Cant. Καὶ ἰδού. ib. ὅλον] Cant. πάντα. ib. καθήμενοι] Cant. καθεζόμενοι. v. 3. ἐκάθισέ τε] Cant. ϗ ἐκάθισαν. v. 6. ὅτι] Cant. καί. ib. ἤκουον εἷς] Nov. 2. ἤκουσεν. ib. τῇ ἰδίᾳ &c.] Cant. λαλοῦντας ταῖς γλώσσαις αὐτῶν. v. 7. πάντες] Cant. Nov. 1. deeſt. ib. πρὸς ἀλλήλους] March. Veleſ. deeſt. v. 8. τῇ ἰδίᾳ διαλέκτῳ] Cant. τὴν διάλεκτον. v. 11. ἀκούομεν] March. Veleſ. ἠκούσαμεν. v. 12. ἄλλος] Nov. 1. deeſt. ib. ἄλλον] Nov. 1. ἀλλήλους. Cant. ἄλλον ἐπὶ τῷ γεγονότι καί. v. 13. χλευάζοντες ἔλεγον] Cant. διαχλεύαζον λέγοντες. Nov. 2. διαχλευάζοντες ἔλεγον. ib. γλεύκους] Cant. οὗτοι γλεύκους. v. 14. ἕνδεκα] Cant. δέκα Ἀποστόλοις, ſed a correctore fit ἕνδεκα. ib. ἐπῆρε] Cant. ἐπῆρε πρῶτος. ib. ἀπεφθέγξατο αὐτοῖς] Cant. εἶπε. v. 16. Ἰωὴλ] Cant. deeſt. v. 17. Καὶ] Cant. deeſt. ib. ὁ Θεὸς] Cant. Κύριος. ib. ὑμῶν bis] Cant. αὐτῶν utrobique. ib. ὑμῶν bis] Cant. deſunt ib. ἐνύπνια] Nov. 1. Steph. 10. 11. Comp. ἐνυπνίοις. v. 18. ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις] Cant. deſunt. ib. ϗ προφητεύσουσι] Cant. deeſt. v. 19. αἷμα, ϗ πῦρ, ϗ ἀτμίδα καπνοῦ] Cant. deſunt. v. 20. ϗ ἐπιφανῆ] Cant. deeſt. v. 22. ϗ αὐτοὶ] Cant. αὐτοί. v. 23. λαβόντες] March. Veleſ. deeſt. ib. χειρῶν] Cant. χειρὸς, in Lat. *per manus.* v. 24. ἀνέστησε] Nov. 2. ἀνέστησεν ἐκ νεκρῶν. ib. θανάτου] March. Veleſ. Steph. 2. ᾅδου. v. 25. κύριον] Cant. κύριόν μου. v. 27. ᾅδου] Cant. ᾅδην. v. 29. μνῆμα] Cant. μνημεῖον. ib. ἐν] Cant. παρ'. v. 30. ὀσφύος] Cant. καρδίας, in Lat. *præcordia.* ib. τοῦ θρόνου] Cant. Nov. 2. τὸν θρόνον. v. 31. Προϊδὼν ἐλάλησε περὶ τῆς] Cant. deſunt: ſed in marg. recentiori charactere habentur Προειδὼς &c. ib. οὐ κατελείφθη] Cant. Nov. 2. οὔτε ἐγκατελείφθη. Mont. Lin. οὐκ ἐγκατελείφθη. ib. ἡ ψυχὴ αὐτοῦ] March. Veleſ. deſunt. ib. εἰς ᾅδου] Cant. ἐν ᾅδῃ, in Lat. *apud inferos.* v. 32. τὸν] Cant. οὖν, in Lat. *ergo.* v. 33. τοῦτο ὃ νῦν ὑμεῖς] Cant. ὑμῖν ὃ καί. March. Veleſ. alias, ταύτην τὴν δωρεὰν ἣν νῦν, alias, τοῦτον ἐν νῦν ὑμεῖς. v. 34. λέγει δὲ] Cant. εἴρηκε γάρ. ib. εἶπεν ὁ] Cant. λέγει. v. 36. αὐτὸν] Cant. deeſt. v. 37. Ἀκούσαντες δὲ] Cant. Τότε πάντες οἱ συνελθόντες ϗ ἀκούσαντες. ib. εἶπόν τε] Cant. καί τινες ἐξ αὐτῶν εἶπον. ib. λοιποὺς] Cant. deeſt. ib. τί ··· ἀδελφοὶ] Cant. τί οὖν ··· ἀδελφοί, ὑποδείξατε ἡμῖν. v. 38. ἔφη &c.] Cant. πρὸς αὐτούς φησι. ib. ἐπὶ] Cant. ἐν. ib. Ἰησοῦ] Cant. τοῦ κυρίου Ἰησοῦ. v. 39. ὑμῖν ··· ὑμῶν] Cant. ἡμῖν ··· ἡμῶν. v. 40. παρεκάλει] Cant. Mont. παρεκάλει αὐτοὺς, ut & Lin. Nov. 2. v. 41. ἀσμένως ἀποδεξάμενοι] Cant. πιστεύσαντες. Deeſt ἀσμένως in March. Veleſ. v. 42. Ἦσαν δὲ] Cant. Καὶ ἦσαν. ib. τῇ διδαχῇ] Nov. 2. ὁμοθυμαδὸν τῇ διδαχῇ. v. 43. ἐγίνετο] Mont. March. Veleſ. Steph. 11. Nov. 2. Lin. addunt ἐν (Nov. 2. Lin. εἰς) Ἱερουσαλήμ· φόβος τε ἦν μέγας (Mont. deeſt) ἐπὶ πάντας αὐτούς. (Mont. March. Veleſ. Lin. deeſt αὐτούς.) v. 45. τὰ κτήματα ϗ τὰς] Cant. ὅσοι κτήματα εἶχον, ἤ. ib. αὐτὰ] Cant. αὐτὰ καθ' ἡμέραν. ib. καθότι] Cant. τοῖς. v. 46. Καθ' ἡμέραν τε] Cant. Πάντες τε. ib. ὁμοθυμαδὸν] Cant. deeſt. ib. κλῶντές τε κατ' οἶκον] Cant. ϗ κατ' οἴκους ἦσαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, κλῶντές τε. v. 47. Αἰνοῦντες] March. Veleſ. Συναινοῦντες. ib. λαὸν] Cant. κόσμον. ib. ἡμέραν] Cant. addit ἐπὶ τὸ αὐτό. ib. τοὺς σωζομένους] Nov. 2. τοῖς σωζομένοις. ib. τῇ ἐκκλησίᾳ] March. Veleſ. deeſt. Prius verbum cap. ſeq. huic verſui adjungit Steph. 2. 5. poſito δὲ poſt Πέτρος.

CAP. III.

V. 1. Ἐπὶ τὸ αὐτὸ δὲ] Cant. Ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις ταύταις. ib. ἱερὸν] Cant. addit δειλινὸν, in Lat. *ad veſperum.* v. 2. Καὶ] Cant. Καὶ ἰδού. ib. ὑπάρχων] Cant. deeſt. ib. λεγομένην] Mont. καλουμένην. ib. παρὰ τῶν] Cant. παρ' αὐτῶν, in Lat. *ab his.* v. 3. Ὃς] Cant. Οὗτος ἀτενίσας τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτοῦ καί. ib. ἐλεημοσύνην] Cant. αὐτοὺς ἐλεημοσύνην. Nov. 2. ἐλεημοσύνην λαβεῖν. v. 4. Ἀτενίσας] Cant. Ἐμβλέψας. ib. βλέψον] Cant. ἀτένισον. v. 5. ἐπεῖχεν] Cant. ἀτενίσας. v. 6. ἔγειραι ϗ] Cant. deeſt. v. 7. ἤγειρε] Nov. 2. ἤγειρεν αὐτόν. ib. παραχρῆμα δὲ] Cant. ϗ παραχρῆμα ἐστάθη, καί. v. 8. ἔστη] Nov. 1. ἀνέστη. ib. περιεπάτει] Cant. addit χαιρόμενος. ib. περιπατῶν ϗ ἁλλόμενος ϗ] Cant. deſunt. v. 10. αὐτὸν] Nov. 2. αὐτούς. ib. καθήμενος] Cant. καθεζόμενος. ib. συμβεβηκότι] Cant. γεγενημένῳ. v. 11. Κρατοῦντος &c.] Cant. Ἐκπορευομένου δὲ τοῦ Πέτρου ϗ Ἰωάννου συνεξεπορεύετο κρατῶν αὐτοὺς, οἱ δὲ θαμβηθέντες ἔστησαν ἐν τῇ στοᾷ. ib. τοῦ ἰαθέντος χωλοῦ] Nov. 2. αὐτοῦ. v. 12 Ἰδὼν &c.] Cant. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτούς. ib. ἰδίᾳ] Cant. ἡμῶν τῇ ἰδίᾳ. ib. εὐσεβείᾳ] March. Veleſ. ἐξουσίᾳ. v. 13. Ἰσαὰκ, ϗ] Nov. 2. March. Veleſ. Cant. Θεὸς Ἰσαὰκ, ϗ Θεός. ib. Ἰησοῦν] Cant. Ἰησοῦν Χριστόν. ib. παρεδώκατε] Cant. παρεδώκατε εἰς κρίσιν. ib. αὐτὸν] Nov. 2. deeſt. ib. ἀπολύειν] Cant. ἀπολύειν αὐτὸν θέλοντος. v. 14. ἠρνήσασθε] Cant. ἐβαρύνατε, in Lat. *gravaſtis.* v. 15. ὃν] Cant. deeſt. v. 16. ἐστερέωσε] Cant. ὅτι ἐστερέωσε. v. 17. νῦν] Cant. νῦν ἄνδρες. ib. οἶδα ὅτι] Cant. ἐπιστάμεθα ὅτι. ib. ἐπράξατε] Cant. addit πονηρὸν, in Lat. *iniquitatem,* ut & Mont. v. 18. ἃ] Cant. ὅ. ib. αὐτοῦ] Cant. deeſt. ib. Χριστὸν] Cant. Nov. 2. addunt αὐτοῦ. v. 20. προκεκηρυγμένον] Steph. omn. προκεχειρισμένον. v. 21. ὧν] Bib. Wech. al. περὶ ὧν. ib. ἀπ' αἰῶνος] Cant. deeſt. v. 22. γὰρ] Cant. Mont. Lin. Nov. 2. deeſt. ib. πρὸς τοὺς πατέρας] Nov. 2. deeſt. Cant. Mont. Lin. addunt ἡμῶν. v. 23. λαοῦ] Nov. 2. λαοῦ αὐτῆς. v. 24. προκατήγγειλαν] Cant. Magd. Nov. 1. 2. κατήγγειλαν. v. 25. Ὑμεῖς] Nov. 2. Ὑμεῖς δέ. v. 26. Ἰησοῦν] Cant. deeſt. ib. ἀπέστειλεν] Cant. ἐξαπέστειλεν. ib. τῶν πονηριῶν ὑμῶν] March. Veleſ. τῆς πονηρίας αὐτοῦ. Steph. 4. τῶν πονηριῶν αὐτοῦ, poſito ὑμῶν poſt ἕκαστος.

CAP. IV.

V. 1. λαὸν] Cant. λαὸν τὰ ῥήματα ταῦτα. ib. αὐτοῖς] Cant. deeſt. ib. ϗ ὁ στρατηγὸς τοῦ ἱεροῦ] Cant. deſunt. v. 2. καταγγέλλειν uſque ad finem verſus] Cant. ἀναγγέλλειν τὸν Ἰησοῦν ἐν τῇ ἀναστάσει τῶν νεκρῶν, in Lat. *adnuntiarunt Jeſum in reſurrectione mortuorum.* ib. ἐν τῷ Ἰησοῦ] March. Veleſ. εἰς τὸν Ἰησοῦν. ib. τὴν ἐκ] Nov. 1. Lin. Magd. τῶν. v. 3. ἐπέβαλον] Cant. ἐπιβαλόντες. ib. ἔθεντο] Mont. Lin. Nov. 2. ἔθεντο αὐτούς. ib. αὔριον] Cant. ἐπαύριον. v. 4. ϗ &c.] Cant. ἀριθμός τε ἐγενήθη ἀνδρῶν ὡς. v. 5. αὔριον] Cant. ἡμέραν. ib. συναχθῆναι &c] Cant. συνήχθησαν οἱ ἄρχοντες ϗ οἱ πρεσβύτεροι. ib. εἰς] Cant. Nov. 2. ἐν. v. 6. Ἄνναν &c.] Cant. Nov. 2. ponunt omnia in caſu recto. ib. Ἰωάννην] Cant. Ἰωνάθας. v. 8. Ἰσραὴλ] Cant. Lin. λαοῦ Ἰσραήλ. March. Veleſ. Ἰσραὴλ, ἀκούσατε. Nov. 2. Ἰσραὴλ, ἀκούσατε. v. 9. ἀνακρινόμεθα] Cant. addit ἀφ' ὑμῶν. v. 11. οἰκοδομούντων] Cant. Nov. 2. οἰκοδόμων. v. 12. ἡ σωτηρία] Cant. deeſt. ib. οὔτε] Cant. οὐ. ib. ὑπὸ τὸν οὐρανὸν] Magd. deeſt. v. 13. ϗ ἰδιῶται] Cant. deeſt. ib. τε] Nov. 2. δέ. v. 14. βλέποντες] Lin. θεωροῦντες. ib. εἶχον] Cant. εἶχον ποιῆσαι ἤ. v. 15. δὲ] Cant. deeſt. ib. ἀπελθεῖν] Cant. ἀπαχθῆναι, in Lat. *abire.* v. 16. τοῖς ἀνθρώποις τούτοις, ὅ μὲν γὰρ] Nov. 2. deſunt. ib. φανερὸν ··· ἀρνήσασθαι] Cant. φανερώτερόν ἐστιν ··· ἀρνεῖσθαι. v. 17. Ἀλλ'] Cant. deeſt, in Lat. vero habetur *Sed.* ib. πλεῖον] Cant. πλέον τι. ib. ἀπειλῇ] Cant. March. Veleſ. deeſt. ib. αὐτοῖς] Cant. οὖν αὐτοῖς. v. 18. Καὶ καλέσαντες] Cant. Συγκατατιθεμένων δὲ αὐτῶν τὴν γνώμην, φωνήσαντες. ib. παρήγγειλαν αὐτοῖς] Cant. Nov. 2. Lin. παρήγγειλαν, ut & Mont. ib. τὸ καθόλου] Cant. κατά τι. v. 19. Ὁ δὲ ··· ἀποκριθέντες] Cant. Ἀποκριθεὶς δέ. v. 21. μηδὲν] Cant. μή. Nov. 2. μηδέ. ib. τὸ] Cant. αἰτίαν τι. ib. θεὸν ἐπὶ τῷ γεγονότι] March. Veleſ. τὸ γεγονός. v. 22. τοῦτο] Cant. deeſt. v. 23. δὲ] Cant. Lin. δὲ οἱ Ἀπόστολοι. v. 24. ἀκούσαντες] Cant. ἀκούσαντες ϗ ἐπιγνόντες τὴν τοῦ Θεοῦ ἐνέργειαν. ib. δέσποτα σὺ ὁ Θεὸς] Bib. Wech. vet. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν. v. 25. Ὁ διὰ στόματος] Cant. Ὃς διὰ πνεύματος ἁγίου διὰ τοῦ στόματος λαλήσας. March. Veleſ. Ὁ ἐν πνεύματι ἁγίῳ διὰ στόματος. Nov. 2. Ὁ τοῦ πατρὸς ἡμῶν διὰ πνεύματος ἁγίου στόματος. Bib. Wech. vet. Ὁ πνεύματι ἁγίῳ διὰ τοῦ παιδὸς ὑμῶν. ib. εἰπὼν] Cant. deeſt. v. 27. ἐν τῇ πόλει ταύτῃ] Magd. deſunt, ut & in Lin. Nov. 1. ſed habentur in Steph. 2. 4. 5. 10. 11. v. 29. πάσης] Nov. 2. deeſt. v. 30. σε] Cant. deeſt. ib. παρρησίας] Cant. παρρησίας παντὶ τῷ θέλοντι πιστεύειν. v. 32. μία] Cant. μία, ϗ οὐκ ἦν διάκρισις ἐν αὐτοῖς οὐδεμία. In Lat. διάκρισις redditur *accuſatio.* ib. αὐτῷ] Nov. 2. deeſt. v. 33. Κυρίου Ἰησοῦ] Cant. Steph. 10. 11. Comp. addunt Χριστοῦ. March. Veleſ. Nov. 2. Ἰησοῦ Χριστοῦ Κυρίου ἡμῶν. v. 34. κτήτορες] Cant. κτήτορες ἦσαν. v. 35. ἑκάστῳ] Cant. ἑνὶ ἑκάστῳ. v. 36. Ἰωσῆς] Nov. 2. March. Veleſ. Steph. 10. Ἰωσήφ. ib. ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον] Nov. 1. 2. μεθερμηνευόμενος. ib. λευΐτης, Κύπριος] Cant. Κύπριος, λευΐτης. v. 37. Ὑπάρχοντος &c.] Mont. Ὑπάρχοντα αὐτοῦ ἀγρόν. ib. ἀγροῦ] Cant. χωρίου. ib. πωλήσας] March. Veleſ. πωλήσας αὐτὸν καί. ib. παρὰ] Nov. 2. πρός.

CAP. V.

V. 2. τιμῆς] March. Veleſ. τιμῆς τοῦ χωρίου. ib. αὐτοῦ] Cant. Nov. 2. deeſt. v. 3. Πέτρος] March. Veleſ. addit πρὸς τὸν Ἀνανίαν. ib. Ἀνανία] Cant. πρὸς Ἀνανίαν. ib. ἐπλήρωσεν] March. Veleſ. ἐπείρασεν. ib. τὸ] Steph. 4. εἰς τό. v. 4. σῇ] Cant. deeſt. ib. τὸ πρᾶγμα] Cant. ποιῆσαι τὸ πονηρόν. v. 5. Ἀκούων ··· τούτους] Cant. Ἀκούσας ··· τούτους, παραχρῆμα. ib. ταῦτα] Cant. Nov. 2. deeſt. v. 6. αὐτὸν] Nov. 2. deeſt. v. 8. αὐτῇ] Cant. Nov. 2. πρὸς αὐτήν. ib. εἰπέ μοι] Cant. ἐπερωτήσω σε. March. Veleſ. εἰπέ μοι, γύναι. v. 9. εἶπε] Cant. deeſt. v. 10. Ἔπεσε δὲ] Cant. Καὶ ἔπεσε. ib. παρὰ τοὺς πόδας] Cant. πρὸς τοὺς πόδας. Nov. 2. ἐνώπιον. Nov. 1. ἐπὶ τοὺς πόδας. ib. ἐξενέγκαντες] Cant. συστείλαντες ἐξήνεγκαν, καί. ib. πρὸς] Nov. 2. αὐτὴν πρός. v. 12. ἅπαντες] Cant. ἅπαντες ἐν τῷ ἱερῷ. v. 13. Τῶν &c.] Cant. Καὶ οὐδεὶς τῶν λοιπῶν. v. 14. προσετίθεντο πιστεύοντες ··· πλήθη] March. Veleſ. προσετίθετο πιστευόντων ··· πλῆθος. v. 15. κατὰ] March. Veleſ. εἰς. Steph. 4. 10. 11. ϗ εἰς. ib. ἀσθενεῖς] Cant. Nov. 2. ἀσθενεῖς αὐτῶν. ib. κλινῶν] Cant. Nov. 2. March. Veleſ. Steph. 4. 10. 11. κλιναρίων. ib. αὐτῶν] Cant. Steph. 2. addunt ἀπηλλάσσοντο γὰρ ἀπὸ πάσης ἀσθενείας ἣν (Cant. ὡς) εἶχεν ἕκαστος αὐτῶν (αὐτῶν deeſt in Steph. 2.) March. Veleſ. addit ϗ ἀπαλλάσσωνται πάντας ἀπὸ ἀσθενειῶν αὐτῶν. v. 16. οἵτινες ἐθεραπεύοντο ἅπαντες] Cant. ϗ ἰῶντο πάντες. v. 18. αὐτῶν] Cant. Nov. 2. deeſt. ib. δημοσίᾳ] Cant. addit ϗ ἐπορεύθη εἷς ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια. v. 19. Ἄγγελος &c.] Cant. Τότε διὰ νυκτὸς ἄγγελος Κυρίου ἀνέῳξεν. ib. ἤνοιξε] Nov. 2. March. Veleſ. ἀνοίξας. v. 20. σταθέντες] Mont. πορευθέντες. ib. τῷ λαῷ] Cant. Lin. deeſt. v. 21. αὐτῷ] Cant. αὐτῷ ἐγερθέντες τὸ πρωΐ. ib. συνεκάλεσαν] Cant. ϗ συγκαλεσάμενοι. v. 22. οὐχ] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. ϗ ἀνοίξαντες τὴν φυλακὴν οὐχ. ib. ἐν τῇ φυλακῇ] Cant. Steph. 2. ἔσω. v. 23. ἔξω] Cant. Mont. Steph. omn. deeſt. ib. πρὸ] Cant. Nov. 2. ἐπί. v. 24. ἱερεὺς ϗ ὁ] Cant. Lin. Nov. 2. deſunt. ib. αὐτῶν] Nov. 2. αὐτῶν πρὸς ἑαυτούς. v. 25. λέγων] Cant. Mont. Lin. Nov. 1. Magd. deeſt. v. 26. ἐφοβοῦντο] Cant. φοβούμενοι. ib. ἵνα] Cant. deeſt. v. 27. ἀρχιερεὺς] Cant. ἱερεὺς, in Lat. *Pontifex.* v. 29. Ἀποκριθεὶς uſque ad πειθαρχεῖν] Cant. deſunt. ib. ἀνθρώποις] Cant. addit ὁ δὲ Πέτρος εἶπε πρὸς αὐτούς. ib. ἁμαρτιῶν] Cant. τῶν ἁμαρτιῶν ἐν αὐτῷ. v. 32. αὐτοῦ] Cant. Mont. deeſt; ſed ſupraſcribitur in Cant.

ib. τῶν] Cant. πάντων τῶν. v. 34. ἐν τῷ συνεδρίῳ] Cant. ἐκ τοῦ συνεδρίου. v. 35. αὐτοὺς] Cant. τοὺς ἄρχοντας ϗ τοὺς συνεδρίους. ib. ἐπὶ τοῖς ἀνθρώποις τούτοις] Mont. desunt. v. 36. μέγαν] Nov. 1. deest, sed habet Comp. Steph. 4. 10. ib. προσεκλίθη] Cant. March. Veleſ. Mont. Lin. Magd. Steph. omn. προσεκλήθη. ib. ὡσεὶ] Cant. Mont. Lin. ὡς. ib. ἀνῃρέθη] Cant. addit αὐτὸς δι' αὐτοῦ. ib. διελύθησαν] Cant. deeſt: ſed minutiore charactere additur fini lineæ. v. 37. ἱκανὸν] Cant. πολύν. ib. πάντες] Cant. deeſt. v. 38. νῦν] Cant. νῦν εἰσιν ἀδελφοί, ſed expuncto εἰσιν. ib. αὐτοὺς] Mont. αὐτοὺς μὴ μιάναντες τὰς χεῖρας. ib. αὕτη] Nov. 1. deeſt. v. 39. δύνασθε] Cant. Mont. Lin. Nov. 2. δυνήσεσθε. ib. αὐτὸ] Nov. 2. αὐτούς. Cant. αὐτοὺς οὔτε ὑμεῖς οὔτε βασιλεῖς οὔτε τύραννοι· ἀπέχεσθε οὖν ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων τούτων. v. 41. οὖν] Cant. οὖν Ἀπόστολοι. ib. αὐτοῦ] Cant. deeſt. Mont. Lin. Nov. 2. Ἰησοῦ. v. 42. τε] Cant. δέ. ib. Ἰησοῦν] Cant. τὸν Κύριον Ἰησοῦν.

CAP. VI.

V. 1. αὐτῶν] Cant. αὐτῶν ἐν τῇ διακονίᾳ τῶν Ἑβραίων. v. 2. εἶπον] Cant. εἶπον πρὸς αὐτούς. ib. ἡμᾶς &c.] Cant. καταλιπόντας ἡμᾶς. v. 3. Ἐπισκέψασθε &c.] Cant. Τί οὖν ἐστιν, ἀδελφοί, ἐπισκέψασθε. ib. ἄνδρας &c.] Cant. ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἄνδρας. ib. ἁγίου] Cant. deeſt. v. 4. προσκαρτερήσομεν] Cant. ἐσόμεθα προσκαρτεροῦντες. Steph. 11. 13. προσκαρτερήσωμεν. v. 5. λόγος] Cant. λόγος οὗτος. ib. πλήθους] Cant. πλήθους τῶν μαθητῶν. ib. Στέφανον ἄνδρα] Mont. Lin. ἄνδρα Στέφανον ὀνόματι. ib. πίστεως ϗ] Mont. deeſt: ſed aſcribitur margini. v. 6. οὓς ἔστησαν] Cant. οὗτοι ἐστάθησαν. ib. ϗ] Cant. οὗτοι. v. 7. Θεοῦ] Cant. Κυρίου. v. 8. πίστεως] Mont. Lin. Nov. 2. Steph. 2. 4. 10. 11. March. Veleſ. χάριτος. ib. λαῷ] Cant. Lin. Steph. 2. 4. λαῷ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. v. 9. τῆς λεγομένης] Lin. τῶν λεγομένων. ib. ϗ Ἀσίας] Deeſt in Cant. Lat. & videtur recentius addi in Græc. v. 10. Καὶ οὐκ] Cant. Οἵτινες οὐκ. ib. σοφίᾳ] Cant. Steph. 2. σοφίᾳ τῇ οὔσῃ ἐν αὐτῷ. ib. πνεύματι] Cant. Steph. 2. addunt ἁγίῳ. ib. ἐλάλει] Cant. Steph. 2. addunt διὰ τὸ ἐλέγχεσθαι αὐτοὺς ὑπ' αὐτοῦ μετὰ πάσης παρρησίας· μὴ δυνάμενοι οὖν ἀντοφθαλμεῖν τῇ ἀληθείᾳ. v. 11. λαλοῦντος] Nov. 2. λέγοντος. v. 13. Ἔστησάν τε] Cant. Καὶ ἔστησαν. ib. ψευδεῖς] Cant. ψευδεῖς κατ' αὐτοῦ. ib. ὁ] Nov. 2. ὅτι ὁ. ib. βλάσφημα] Cant. deeſt. ib. τούτου] Cant. Nov. 1. Magd. deeſt. v. 15. Ἀτενίσαντες &c.] Gon. Ἠτένιζον δὲ αὐτῷ πάντες. Ita videtur fuiſſe ex veſtigiis literarum eraſarum, quamvis emendetur ſecundum edita. ib. εἶδον] Cant. ϗ εἶδον. ib. ἀγγέλου] Cant. ἀγγέλου ἑστῶτος ἐν μέσῳ αὐτῶν.

CAP. VII.

V. 1. εἰ] Cant. Steph. 2. τῷ Στεφάνῳ, εἰ. ib. ἄρα] Nov. 2. deeſt, ut & in Mont. ib. ταῦτα] Cant. τοῦτο. v. 2. ἀκούσατε] Nov. 2. ἀκούσατέ μου. v. 4. Τότε] Cant. Τότε Ἀβραάμ. ib. ἐν Χαῤῥὰν] Nov. 1. εἰς Χαῤῥάν. ib. κἀκεῖθεν] Cant. κἀκεῖ (ſupraſcripto θεν) ἦν, in Lat. *& ibi erat.* ib. κατοικεῖτε] Cant. addit ϗ οἱ πατέρες ἡμῶν οἱ πρὸ ἡμῶν. v. 5. ποδός· ϗ] Cant. March. Veleſ. ποδός· ἀλλ'. ib. αὐτῷ … αὐτὴν] In Lin. Cant. Bib. Wech. vet. permutantur. v. 6. οὕτως] Nov. 1. March. Veleſ. Steph. 4. αὐτῷ. ib. Θεὸς] Cant. Θεὸς πρὸς αὐτόν. ib. αὐτοῦ] Bib. Wech. al. Nov. 2. σου. ib. αὐτὸ] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. αὐτούς. v. 7. εἶπεν ὁ Θεὸς] March. Veleſ. λέγει ὁ Κύριος. v. 8. ϗ Ἰσαὰκ] Nov. 1. 2. Lin. Magd. τὸν Ἰσαάκ. v. 11. ὅλην τὴν γῆν] Cant. ὅλης τῆς γῆς. ib. τὴν γῆν Αἰγύπτου] March. Veleſ. τὴν Αἴγυπτον. v. 13. ἐν τῷ … ἐγένετο] Cant. ἐπὶ τῷ … ἐγνωρίσθη. ib. τοῦ Ἰωσὴφ] March. Veleſ. αὐτοῦ. v. 14. Ἰακὼβ] Nov. 2. deeſt. ib. αὐτοῦ] Lin. Nov. 1. 2. Magd. deeſt. ib. ψυχαῖς &c.] Cant. ο' ϗ ε' ψυχαῖς. v. 15. δὲ] Cant. deeſt. v. 16. μετετέθησαν] Cant. μετήχθησαν. v. 17. ὤμοσεν] Cant. ἐπηγγείλατο. Nov. 2. March. Veleſ. ὡμολόγησεν. v. 18. ἕτερος] Nov. 2. March. Veleſ. Steph. 10. 11. ἕτερος ἐπ' Αἴγυπτον. ib. ᾔδει τὸν] Cant. ἐμνήσθη τοῦ. v. 19. πατέρας ἡμῶν] Cant. ἡμῶν deeſt. ib. ζωογονεῖσθαι] March. Veleſ. ζωοποιεῖσθαι. v. 20. πατρὸς] Nov. 2. Lin. πατρὸς αὐτοῦ. v. 21. Ἐκτεθέντα δὲ αὐτὸν] Cant. Nov. 2. March. Veleſ. Steph. 2. 11. Ἐκτεθέντος δὲ αὐτοῦ. Addit etiam Cant. Steph. 2. παρὰ τὸν ποταμόν. ib. αὐτὸν] Mont. Lin. deeſt. v. 22. πάσῃ σοφίᾳ] Cant. πᾶσαν τὴν σοφίαν. ib. ἔργοις] Cant. Nov. 2. ἔργοις αὐτοῦ. v. 23. ἐπληροῦτο] Nov. 2. ἐπληρώθη. v. 24. ἀδικούμενον] Cant. Steph. 2. addunt ἐκ τοῦ γένους, in Lat. *de genere ſuo.* ib. Αἰγύπτιον] Cant. Steph. 2. addunt ϗ ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ ἄμμῳ. v. 26. μαχομένοις] Cant. addit ϗ εἶδεν αὐτοὺς ἀδικοῦντας. ib. συνήλασεν] Cant. Mont. συνήλλασσεν. ib. ἐστε ὑμεῖς] Cant. Τί ποιεῖτε, & ponit ante Ἄνδρες. v. 27. εἰπὼν] Cant. εἴπας. v. 30. Καὶ] Cant. Καὶ μετὰ ταῦτα. ib. αὐτῷ] Lin. Μωυσῆ. ib. φλογὶ πυρὸς] Nov. 2. March. Veleſ. Steph. 10. πυρὶ φλογός. v. 31. προσερχομένου δὲ] Cant. ϗ προσερχομένου. ib. ἐγένετο &c.] Cant. ὁ Κύριος εἶπεν αὐτῷ, λέγων. ib. φωνὴ Κυρίου πρὸς αὐτὸν] Nov. 2. deſunt. March. Veleſ. addit λέγουσα. v. 32. ὁ Θεὸς … ὁ Θεὸς] Nov. 2. deſunt. v. 33. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Κύριος] Cant. Καὶ ἐγένετο φωνὴ πρὸς αὐτόν. ib. ἐν ᾧ] Cant. ἐφ' ᾧ. v. 34. μου] Cant. deeſt. ib. ἤκουσα] Cant. ἀκήκοα. v. 35. δικαστὴν] Cant. Nov. 2. Lin. addunt ἐφ' ἡμῶν. Mont. Steph. 10. addunt ἐφ' ἡμᾶς. ib. ἀπέστειλεν] Cant. ἀπέσταλκεν. ib. ἐν] Cant. March. Veleſ. Steph. 4. 11. σύν. v. 37. Κύριος] Cant. deeſt. ib. ὑμῶν] Cant. Nov. 2. deeſt. ib. αὐτοῦ ἀκούσεσθε] Magd. deſunt. v. 38. ἡμῶν … ἡμῖν] Nov. 2. ὑμῶν … ὑμῖν. ib. λόγια] Bib. Wech. al. λόγον. v. 39. Ὧ] Cant. Ὅτι· ſed in Lat. *Cui.* ib. ἐστράφησαν ταῖς καρδίαις] Cant. ἀπεστράφησαν τῇ καρδίᾳ. Nov. 1. Lin. ἐστράφησαν τῇ καρδίᾳ. ib. αὐτῶν] Cant. deeſt. v. 40. γέγονε] Nov. 2. ἐγένετο. v. 43. ὑμῶν] Cant. Nov. 2. deeſt. ib. Βαβυλῶνος] Bib. Wech. al. Δαμασκοῦ. v. 44. ὁ λαλῶν] March. Veleſ. αὐτοῖς ὁ Θεὸς ὁ λαλῶν. v. 46. Θεῷ] Cant. οἴκῳ. v. 48. Ἀλλ' οὐχ ὁ ὕψιστος] Cant. Ὁ δὲ ὕψιστος οὐ. ib. ἐν &c.] Cant. κατοικεῖ ἐν χειροποιήτοις ὡς. ib. ὁ προφήτης] March. Veleſ. διὰ προφήτου. v. 49. μοι] Cant. μου ἐστί. ib. ἢ τίς] Cant. ποῖος. ib. μου] Cant. μου ἐστίν. v. 51. τῇ καρδίᾳ] Cant. καρδίαις. Steph. 10. ταῖς καρδίαις ὑμῶν. March. Veleſ. ταῖς καρδίαις. ib. ὡς] Cant. καθώς. ib. ὑμῶν ϗ ὑμεῖς] Cant. ϗ ὑμῶν, ſed in Lat. *veſtri & vos.* v. 52. τοὺς προκαταγγείλαντας] Cant. αὐτοὺς τοὺς προκαταγγέλλοντας. ib. δικαίου] Steph. 4. δικαίου τούτου οὗ νῦν. ib. γεγένησθε] Cant. Nov. 2. ἐγένεσθε. v. 54. Ἀκούοντες] Cant. Lin. Ἀκούσαντες. ib. ταῦτα] Cant. αὐτοῦ. v. 55. δὲ] Cant. Lin. δὲ Στέφανος. Nov. 2. Στέφανος δὲ ὑπάρχων. ib. πνεύματος] Nov. 2. Steph. 10. πίστεως ϗ πνεύματος. ib. Ἰησοῦν] Cant. τὸν Κύριον. v. 56. τοῦ Θεοῦ] March. Veleſ. τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. v. 58. ἔξω] Steph. 4. αὐτὸν ἔξω. ib. ἐλιθοβόλουν] Cant. addit αὐτόν. ib. αὐτῶν] Mont. Magd. Nov. 1. deeſt. ib. νεανίου] Cant. addit τινός. v. 59. Ἰησοῦ] Mont. Lin. Ἰησοῦ Χριστέ. v. 60. Κύριε] Cant. March. Veleſ. λέγων, Κύριε. ib. ἐκοιμήθη] March. Veleſ. addit ἐν Κυρίῳ.

CAP. VIII.

V. 1. μέγας] Cant. μέγας, ϗ θλίψις. ib. πάντες τε] Cant. Nov. 1. 2. Steph. 9. 10. 11. 12. πάντες δέ. Mont. Lin. ϗ πάντες. ib. Ἀποστόλων] Cant. Ἀποστόλων, οἳ ἔμειναν ἐν Ἱερουσαλήμ. v. 2. δὲ] Cant. τε. ib. ἐποιήσαντο] Cant. Nov. 1. 2. ἐποίησαν. v. 3. Σαῦλος δὲ] Cant. Ὁ δὲ Σαῦλος. v. 5. Χριστὸν] Cant. addit ὡς δὲ ἤκουον πάντες ὄχλοι· ſed in Lat. deſunt. v. 6. τε] Nov. 2. Steph. 4. 10. 11. δέ. ib. τε οἱ ὄχλοι] In Cant. tantum ſupraſcribuntur. v. 7. ἐθεραπεύθησαν] Cant. ἐθεραπεύοντο. v. 8. Καὶ &c.] Nov. 2. Lin. deeſt Καί. Cant. Χαρά τε μεγάλη ἐγένετο. v. 9. προϋπῆρχεν] Cant. προϋπάρχων. v. 10. πάντες] Magd. Nov. 1. deeſt. ib. μεγάλη] Cant. March. Veleſ. Steph. 2. 10. 11. καλουμένη μεγάλη. v. 12. Ὅτε] Cant. Lin. Ὡς. ib. ϗ τοῦ ὀνόματος] March. Veleſ. ἐν τῷ ὀνόματι. v. 13. σημεῖα &c.] Magd. δυνάμεις ϗ σημεῖα γινόμενα. ib. μεγάλας] Nov. 1. deeſt. v. 14. Ἱεροσολύμοις] Cant. Ἱερουσαλήμ. ib. ἀπέστειλαν] Mont. Lin. ἐξαπέστειλεν. v. 16. Οὔπω] Cant. Nov. 2. Οὐδέπω. ib. ἦν] Mont. Lin. ἦν πνεῦμα ἅγιον. ib. ὑπῆρχον] Nov. 2. ἦσαν. ib. Ἰησοῦ] Cant. Nov. 1. Ἰησοῦ Χριστοῦ. v. 17. ἐπετίθουν] Nov. 2. ἐπετίθησαν. v. 18. Θεασάμενος] Cant. Nov. 2. Ἰδών. v. 19. Λέγων] Cant. Steph. 2. Παρακαλῶν ϗ λέγων. v. 20. αὐτὸν] Ab hoc loco per aliquot paginas deficit Latina verſio. v. 21. ἐνώπιον] Cant. Nov. 2. ἔναντι. v. 22. Θεοῦ] Cant. Κυρίου. ib. ϗ δεήθητι τοῦ Θεοῦ] Nov. 2. deſunt. v. 23. χολὴν πικρίας] Cant. πικρίαν χολῆς. v. 24. εἶπε] Cant. εἶπε πρὸς αὐτούς, παρακαλῶ. ib. ὑπὲρ] Mont. περί. ib. Κύριον] Lin. Θεόν. ib. μηδὲν] Nov. 2. Lin. μή. ib. ἐπ' ἐμὲ] Cant. μοι τούτων τῶν κακῶν. ib. εἰρήκατε] Cant. Steph. 2. addunt ὃς (Cant. μοι, ὃς) πολλὰ κλαίων οὐ διελίμπανεν. v. 25. Κυρίου] Mont. Lin. Θεοῦ. ib. ὑπέστρεψαν] Cant. Nov. 2. March. Veleſ. Steph. 2. ὑπέστρεφον, idem Steph. etiam εὐηγγελίζοντο. ib. Ἱερουσαλήμ] Cant. Ἱεροσόλυμα. ib. κώμας] March. Veleſ. χώρας. ib. εὐηγγελίσαντο] March. Veleſ. Nov. 2. Bib. Wech. al. εὐηγγελίζοντο. ib. πολλὰς uſque ad finem verſus] Nov. 1. deſunt. v. 26. δὲ] Lin. deeſt. ib. ἀνάστηθι, ϗ πορεύου] Cant. ἀναστὰς πορεύθητι. v. 27. τῆς βασιλίσσης] Cant. βασιλίσσης τινός. ib. ὃς] March. Veleſ. deeſt. v. 28. ϗ] Cant. Mont. deeſt. ib. ἀνεγίνωσκε] Ita Comp. Steph. 10. Sed Cant. ἀναγινώσκων. Magd. Nov. 1. 2. ϗ ἀνεγίνωσκε. v. 29. Φιλίππῳ] Hinc deficit Græcus textus in Cant. per aliquot paginas. v. 31. ἐὰν] Mont. εἰ. v. 32. ἀνοίγει] March. Veleſ. ἤνοιξε. v. 33. ἤρθη] March. Veleſ. ἀρθήσεται. v. 34. ἑτέρου] Mont. Lin. ἄλλου. v. 36. ἐπορεύοντο] Bib. Wech. vet. addit συζητοῦντες μετ' ἀλλήλων. ib. τί] Lin. Mont. τό. ib. τί κωλύει] March. Veleſ. τίς κωλύει. v. 37.] Hic verſus deeſt in Magd. Nov. 1. Lin. Comp. Mont. Steph. 4. 5. 9. 13. Syr. interp. ib. ὁ Φίλιππος] Nov. 2. αὐτῷ. v. 39. Κυρίου] Nov. 2. Bib. Wech. cod. vetuſtiſſ. ἅγιον ἔπεσεν (Nov. 2. ἐπέπεσεν) ἐπὶ τὸν εὐνοῦχον, ἄγγελος δὲ Κυρίου.

CAP. IX.

V. 2. ἀγάγῃ] Lin. εἰσαγάγῃ. v. 3. ϗ &c.] Nov. 2. ἐξαίφνης τε αὐτὸν περιέστραψε φῶς ἐκ. v. 4. φωνὴν λέγουσαν] Nov. 1. φωνῆς λεγούσης. v. 5. Εἶπε δὲ] March. Veleſ. Ὃς εἶπε. ib. Κύριος εἶπεν] Nov. 2. deſunt. ib. Ἰησοῦς] Steph. 11. Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος. ib. σκληρὸν uſque ad ἀνάστηθι] Magd. Lin. Nov. 1. 2. Comp. Steph. omn. deſunt, in quibus legitur tantum διώκεις· ἀλλ' ἀνάστηθι. v. 7. πάλιν, ϗ] Lin. Steph. 4. 5. πάλιν κἀκεῖ. ib. τί σε] Nov. 2. ὅτε σε. v. 8. οὐδένα] March. Veleſ. οὐδέν. v. 9. ἦν] March. Veleſ. ἦν ἐκεῖ. v. 11. Ταρσέα] Nov. 2. τῷ γένει Ταρσέα. ib. ἐν ὁράματι] March. Veleſ. deeſt. v. 13. ὁ] Nov. 1. αὐτῷ ὁ. ib. ἀκήκοα] Nov. 2. ἤκουσα. v. 15. ἐθνῶν τε] Mont. ϗ ἐθνῶν. v. 16. αὐτὸν] Nov. 2. deeſt. v. 17. Ἰησοῦς] Magd. Lin. Nov. 1. Mont. Steph. 5. 9. 13. deeſt. v. 18. παραχρῆμα] Magd. Nov. 1. 2. March. Veleſ. Steph. 5. 9. 13. deeſt. v. 19. ὁ Σαῦλος] Lin. Mont. March. Veleſ. deeſt. ib. τῶν ἐν] Nov. 1. τῶν ὄντων ἐν. v. 20. ἐν ταῖς συναγωγαῖς] March. Veleſ. εἰσελθὼν εἰς τὰς συναγωγάς. v. 21. ἀγάγῃ] Nov. 1. ἀναγάγῃ. ib. ἐπὶ] Mont. εἰς, ſed in marg. ἐπί. v. 22. ϗ] Steph. 11. τῷ λόγῳ, καί. v. 24. παρετήρουν τε] Nov. 2. παρετηροῦντο δὲ καί. v. 25. αὐτὸν] Nov. 2. ponit poſt καθῆκαν. v. 26. Σαῦλος] Mont. Lin. Παῦλος. v. 27. τοῦ Ἰησοῦ] Mont. Nov. 1. τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Nov. 2. Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου. v. 28. ϗ ἐκπορευόμενος] Magd. Steph. 4. 9. 13. Comp. deeſt. ib. ἐν] Magd. Steph. 4. 13. Comp. εἰς. v. 29. ἐπεχείρουν] Nov. 2. ἐπετήρουν. March. Veleſ. ἐζήτουν. v. 30. αὐτὸν bis] Mont. Lin. deeſt utrobique. ib. ϗ] Steph. 11. ϗ νυκτός. v. 31. Αἱ &c.] Nov. 2. March. Veleſ. Steph. partim 4. partim 2. omnia ponunt numero ſingulari. v. 34. Ἰησοῦς ὁ] Nov. 2. ὁ Κύριος Ἰησοῦς, ut & March. Veleſ. v. 35. Σαρωνᾶν] Magd. Nov. 1. Steph. 11. Ἀσσάρωνα. v. 37. αὐτὴν] Nov. 2. deeſt. v. 38. δύο ἄνδρας] Magd. Nov. 1. Lin. Mont. Steph. 9. 13. deſunt. ib. αὐτῶν] March. Veleſ. ἡμῶν. v. 39. συνῆλθεν] Mont. συνεισῆλθεν. ib. παρέστησαν] March. Veleſ. περιέστησαν. ib. μετ' αὐτῶν οὖσα] March. Veleſ. αὐταῖς. v. 43. ἱκανὰς] Nov. 2. τινάς.

CAP. X.

V. 1. ἦν] Mont. Lin. Nov. 1. 2. deeſt. v. 3. ὡσεὶ] Nov. 2. ὡς περί. Steph. 4. 10. περί. v. 4. ϗ ἔμφοβος] Hic redit textus Latinus in Cant. ib. εἶπε δὲ] Mont. ὁ δὲ εἶπεν. ib. ἐνώπιον] Nov. 2. ἔμπροσθεν. ib. τί ἐστι] March. Veleſ. Τί εἶ. v. 5. τινα &c.] Ita Steph. 10. Sed Magd. Nov. 1. Lin. Mont. τὸν ἐπικαλούμενον Πέτρον. v. 6. οὗτος uſque ad finem verſus] Magd. Mont. Nov. 1. 2. Lin. deſunt. v. 7. τῷ Κορνηλίῳ] Nov. 2. March. Veleſ. αὐτῷ. v. 9. ἐκείνων] Nov. 2. αὐτῶν. ib. ἕκτην] Nov. 2. ἐννάτην. v. 10. ἐκείνων] Nov. 2. αὐτῶν. ib. ἐπέπεσεν] Nov. 2. ἐγένετο. Magd. Nov. 1. ἔπεσεν. v. 11. δεδεμένον] March. Veleſ. deeſt. ib. ϗ καθιέμενον] Nov. 2. deeſt. March. Veleſ. ϗ καθιέμενον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. v. 12. τῆς γῆς] Lin. March. Veleſ. Nov. 2. Steph. 4. 10. ponunt poſt ἑρπετά. Nov. 2. etiam præponit τὰ ἐπί. ib. ϗ τὰ θηρία] March. Veleſ. deeſt. Lin. ϗ τὰ θηρία τῆς γῆς, & poſt οὐρανοῦ ponit. Cant. Lat. *Quadrupedia & ſerpentes & volatilia cœli.* v. 14. πᾶν] Hic redit textus Græcus in Cant. ib. ἢ] Nov. 2. Steph. 10. καί. v. 15. Καὶ φωνὴ] Cant. Φωνήσας δὲ, Lat. *Et vox.* ib. ἐκ δευτέρου] Nov. 1. deeſt. v. 16. ϗ πάλιν ἀνελήφθη] Lin. Mont. εὐθέως ἀνελήφθη πάλιν. M. Veleſ. εὐθέως ἀνελήφθη. Nov. 2. πάλιν deeſt. v. 17. διηπόρει] Cant. ἐγένετο, διηπόρει, Lat. *intra ſe factus eſt, hæſitabat.* ib. διερωτήσαντες] Cant. ἐπερωτήσαντες. Comp. διερωτήσαντες ϗ μαθόντες. v. 19. ἐνθυμουμένου] Cant. Mont. Magd. Lin. διενθυμουμένου. Nov. 2. διανοουμένου. ib. τρεῖς] Cant. Mont. Magd. Lin. Nov. 1. Steph. 4. 5. 9. 13. deeſt. v. 20. διότι] Cant. Nov. 2. ὅτι. v. 21. Καταβὰς δὲ] Cant. Τότε καταβὰς ὁ. ib. τοὺς uſque ad εἶπεν] Cant. Magd. Nov. 1. 2. March. Veleſ. Steph. 2. 4. 9. 10. 13. deſunt. ib. τίς ἡ] Cant. τί θέλετε; τίς ἡ, in Lat. *Quid vultis? quæ cauſa?* v. 22. εἶπον] Cant. εἶπον πρὸς αὐτόν. ib. Κορνήλιος] Cant. Κορνήλιός τις. v. 23. Εἰσκαλεσάμενος οὖν] Steph. 2. Cant. Τότε εἰσαγαγών. March. Veleſ. Εἰσαγαγὼν οὖν. ib. αὐτοὺς ἐξένισε] Steph. 2. Cant. Πέτρος ἐξένισεν αὐτούς. ib. τῇ δὲ] Mont. ϗ τῇ. ib. ὁ Πέτρος] Cant. Steph. 2. March. Veleſ. ἀναστάς. Lin. Nov. 2. ἀναστὰς ὁ Πέτρος. v. 24. Καὶ τῇ] Cant. Τῇ δέ. ib. εἰσῆλθον] Cant. εἰσῆλθεν, in Lat. *ingreſſus*

eſt. ib. προσδοκῶν αὐτοὺς] Cant. προσδεχόμενος αὐτούς, καί. v. 25. Ὡς δὲ &c.] Cant. περιέμενε· Προσεγγίζοντος δὲ τοῦ Πέτρου εἰς Καισαρείαν, προσδραμὼν εἷς τῶν δούλων διεσάφησεν παραγεγονέναι αὐτόν, ὁ δὲ Κορνήλιος ἐκπηδήσας ϗ συναντήσας αὐτῷ, πεσὼν πρὸς τοὺς πόδας προσεκύνησεν αὐτῷ· in Lat. *ſuſtinuit: Cum appropinquaret autem Petrus in Cæſaream, procurrens unus ex ſervis nunciavit veniſſe eum; Cornelius autem exiliens & obvius factus eſt ei, procidens ad pedes ejus adoravit.* v. 26. ἀνάστηθι] Cant. τί ποιεῖς. Steph. 2. ἀνάστηθι, τί ποιεῖς. ib. κἀγὼ] Mont. Lin. Steph. 4. 10. ϗ γὰρ ἐγώ. ib. αὐτὸς] Cant. deeſt. ib. εἰμι] Cant. εἰμι, ὡς ϗ σύ. v. 28. Ἔφη τε πρὸς αὐτοὺς] Nov. 2. deſunt. ib. ἐπίστασθε] Cant. βέλτιον ἐπίστασθε, in Lat. *melius ſcitis.* ib. ἀλλοφύλῳ] Cant. ἀνδρὶ ἀλλοφύλῳ, in Lat. *ad allophylum.* ib. ἔδειξε] Cant. ἐπέδειξε. v. 29. μεταπεμφθεὶς] Cant. Mont. Steph. 2. 4. addunt ὑφ' ὑμῶν. v. 30. ταύτης τῆς] Cant. τῆς ἄρτι. ib. ἤμην νηστεύων] March. Veleſ. deſunt. ib. ϗ … ὥραν] Cant. deſunt. March. Veleſ. τὴν … ὥραν. v. 31. Κορνήλιε] Mont. Lin. deeſt. v. 32. ἐν οἰκίᾳ &c.] Nov. 2. παρά τινι Σίμωνι βυρσεῖ. ib. Σίμωνος] Steph. 10. Σίμωνός τινος. ib. ὃς παραγενόμενος λαλήσει σοι] Nov. 2. deſunt. In March. Veleſ. ὃς παραγενόμενος deeſt. v. 33. ἔπεμψα] Nov. 1. μετέπεμψα. ib. σύ τε … παραγενόμενος] Cant. σὺ δὲ … ἐν τάχει παραγενόμενος. ib. τοῦ Θεοῦ] March. Veleſ. σοῦ. Nov. 2. τοῦ Κυρίου. ib. ἀκοῦσαι] Cant. ἀκοῦσαι βουλόμενοι παρὰ σοῦ, in Lat. *audire volumus a te:* ſed βουλόμενοι notulis expungitur. ib. πάντα] Cant. deeſt. ib. ὑπὸ] Cant. ἀπό. ib. Θεοῦ] March. Veleſ. Κυρίου. v. 34. στόμα] Nov. 2. στόμα αὐτοῦ. v. 36. Τὸν] Cant. Τὸν γάρ. ib. Κύριος] Mont. Lin. εἷς. v. 37. ῥῆμα] Cant. deeſt. ib. ἀρξάμενον] Cant. ἀρξάμενος γάρ, in Lat. *cum incepiſſet enim.* v. 38. ὡς ἔχρισεν αὐτὸν] Cant. ὃν ἔχρισεν· ſupraſcribitur αὐτόν, ſed alia manu. ib. ὃς] Cant. οὗτος. v. 39. ἐσμὲν] Cant. Nov. 2. deeſt. ib. πάντων] Cant. αὐτοῦ. ib. ὃν] Cant. Magd. Nov. 1. 2. Lin. Steph. 4. 5. 10. 13. Mont. ὃν καί. ib. ἀνεῖλον] Cant. ἀνεῖλαν. v. 40. τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ] Cant. μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν, in Lat. *poſt tertium diem.* v. 41. συνεπίομεν αὐτῷ] Cant. addit ϗ συνεστράφημεν. ib. αὐτὸν] Cant. deeſt. ib. νεκρῶν] Cant. νεκρῶν ἡμέρας μ', in Lat. *dies XL.* v. 42. παρήγγειλεν] Cant. ἐνετείλατο. ib. ὑμῖν] Nov. 1. 2. Lin. ἡμῖν. ib. αὐτὸς] Cant. οὗτος. v. 43. ὀνόματος] Nov. 2. αἵματος. ib. πάντα τὸν πιστεύοντα] March. Veleſ. πάντες οἱ πιστεύοντες. v. 44. Ἔτι] Nov. 1. Ἔτι δέ. ib. ἐπέπεσε] Cant. Nov. 2. ἔπεσε. v. 45. ἁγίου] Mont. Lin. Θεοῦ ϗ τοῦ ἁγίου. v. 46. γλώσσαις] Cant. Lat. *prævaricatis linguis.* ib. τότε ἀπεκρίθη] Cant. εἶπε δέ. v. 47. μὴ] Mont. Lin. Nov. 2. deeſt. ib. τούτους] Cant. αὐτούς. ib. καθὼς] Cant. ὥσπερ. Nov. 2. ὡς. v. 48. Προσέταξέ τε] Cant. Τότε προσέταξεν. Mont. Lin. Nov. 2. Προσέταξε δέ. ib. τοῦ Κυρίου] Cant. Mont. Nov. 2. Lin. Ἰησοῦ Χριστοῦ. Steph. 4. 10. 11. τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. ib. ἠρώτησαν] Cant. παρεκάλεσαν. ib. ἐπιμεῖναι] Cant. πρὸς αὐτοὺς ἐπιμεῖναι. March. Veleſ. ἐπιμεῖναι παρ' αὐτοῖς.

CAP. XI.

V. 1. Ἤκουσαν uſque ad λέγοντες verſ. 2.] Cant. Ἀκουστὸν δὲ ἐγένετο τοῖς Ἀποστόλοις, ϗ τοῖς ἀδελφοῖς, οἱ ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. Ὁ μὲν Πέτρος διὰ ἱκανοῦ χρόνου ἠθέλησεν πορευθῆναι εἰς Ἱεροσόλυμα, ϗ προσφωνήσας τοὺς ἀδελφούς, ϗ ἐπιστηρίξας αὐτοὺς πολὺν λόγον ποιούμενος διὰ τῶν χωρῶν διδάσκων αὐτούς, ὃς ϗ κατήντησεν αὐτοῖς, ϗ ἀπήγγειλεν αὐτοῖς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ· Οἱ δὲ ἐκ περιτομῆς ἀδελφοὶ διεκρίνοντο πρὸς αὐτόν. Eadem Latine quoque in Cant. habentur. v. 2. Καὶ ὅτε] Nov. 2. Ὅτε δέ. Nov. 1. Lin. Καὶ ὅτε. Steph. 13. deeſt. v. 3. εἰσῆλθες, ϗ συνέφαγες] Nov. 2. Steph. 4. 10. 11. εἰσῆλθε, ϗ συνέφαγεν. v. 5. ἄχρις] Cant. ἕως. v. 7. Ἤκουσα δὲ] Cant. Nov. 2. Καὶ ἤκουσα. ib. φωνῆς λεγούσης] Cant. φωνὴν λέγουσαν. v. 8. πᾶν] Cant. Nov. 2. deeſt. v. 9. Ἀπεκρίθη &c.] Cant. Ἐγένετο δὲ φωνὴ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πρός με. ib. μοι] Nov. 2. deeſt. v. 12. μηδὲν διακρινόμενον] Cant. deſunt. Nov. 2. μηδὲν διακρίνοντα. ib. σὺν ἐμοὶ] Mont. Lin. deeſt. v. 13. ἄνδρας] Cant. Mont. Lin. Nov. 2. March. Veleſ. deeſt. v. 15. λαλεῖν] Cant. λαλεῖν αὐτοῖς. ib. ἐνέπεσε … ὥσπερ] Cant. ἔπεσε … ὡς. v. 17. ὁ Θεὸς] Cant. deeſt. ib. Κύριον] Nov. 2. Κύριον ἡμῶν. ib. δὲ] Cant. Nov. 2. Steph. 10. deeſt. ib. δυνατὸς] Mont. deeſt. ib. τὸν Θεὸν] Cant. addit τοῦ μὴ δοῦναι αὐτοῖς πνεῦμα ἅγιον πιστεύσασιν ἐπ' αὐτῷ. Steph. 2. 11. τοῦ μὴ δοῦναι αὐτοῖς πνεῦμα ἅγιον. v. 18.] Hic verſus deeſt in Mont. v. 19. ἐπὶ Στεφάνῳ] Cant. ἀπὸ τοῦ Στεφάνου· ſed expungitur τοῦ. ib. μόνον] Cant. μόνοις. v. 20. Ἰησοῦν] Cant. Ἰησοῦν Χριστόν. v. 21. Καὶ ἦν] Cant. Ἦν δέ. ib. ἐπὶ] Mont. Nov. 2. πρός. ib. μετ' αὐτῶν] Steph. 10. Comp. μετ' αὐτῶν τοῦ ἰᾶσθαι αὐτούς. v. 22. διελθεῖν] March. Veleſ. deeſt. v. 25.] Sic habetur hic verſus & ſeq. in Cant. Ἀκούσας δὲ ὅτι Σαῦλός ἐστιν εἰς Ταρσόν, ἐξῆλθεν ἀναζητῶν αὐτόν, ϗ ὡς συντυχὼν παρεκάλεσεν αὐτὸν ἐλθεῖν εἰς Ἀντιόχειαν. Οἵτινες παραγενόμενοι ἐνιαυτὸν ὅλον, συναχθῆναι ὄχλον ἱκανὸν ἐν ἐκκλησίᾳ ϗ διδάξαι, ϗ τότε πρῶτον χρηματίσαι ἐν Ἀντιοχείᾳ τοὺς μαθητὰς Χριστιανούς. ib. ὁ Βαρνάβας] Nov. 2. March. Veleſ. deeſt. v. 26. αὐτὸν bis] Nov. 2. deeſt utrobique. In Mont. Lin. prius deeſt: in Magd. Nov. 1. poſterius. v. 27. Ἀντιόχειαν] Cant. addit, ἦν δὲ πολλὴ ἀγαλλίασις, in Lat. *erat autem magna exultatio.* v. 28. Ἀναστὰς δὲ] Cant. Συνεστραμμένων δὲ ἡμῶν ἔφη. ib. ἐσήμαινε] Cant. σημαίνων. ib. μέλλειν] Mont. Nov. 1. 2. deeſt. ib. Καίσαρος] Cant. March. Veleſ. deeſt. v. 29. Τῶν δὲ μαθητῶν] Cant. Οἱ δὲ μαθηταί. ib. αὐτῶν] Mont. Lin. deeſt. v. 30. πρὸς] Mont. deeſt.

CAP. XII.

V. 1. δὲ] Mont. Lin. deeſt. ib. ἐκκλησίας] Cant. addit ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. v. 2. Ἀνεῖλε δὲ] Cant. Καὶ ἀνεῖλε. v. 3. Καὶ ἰδὼν] Nov. 2. Ἰδὼν δέ. ib. Ἰουδαίοις] Cant. addit ἡ ἐπιχείρησις αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς πιστούς, in Lat. *comprehenſio ejus ſuper credentes.* ib. ἦσαν δὲ ἡμέραι τῶν ἀζύμων] Magd. deſunt. v. 4. Ὃν ϗ] Cant. Τοῦτον. ib. ἔθετο] March. Veleſ. ἔβαλεν. ib. αὐτὸν] Cant. deeſt. v. 5. προσευχὴ &c.] Cant. Πολλὴ δὲ προσευχὴ ἦν ἐν ἐκτενείᾳ περὶ αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας πρὸς τὸν Θεὸν περὶ αὐτοῦ. ib. ὑπὲρ] Mont. περί. v. 6. προάγειν] Nov. 2. προσαγαγεῖν. Mont. Lin. ἄγειν. Steph. 2. 4. προσάγειν. v. 7. ἐπέστη] Cant. ἐπέστη τῷ Πέτρῳ. ib. πατάξας] Cant. νύξας. ib. ἐξέπεσον] Cant. Nov. 2. ἐξέπεσαν. ib. αὐτοῦ] Cant. ponit poſt χειρῶν. v. 8. τε] Cant. Mont. Nov. 2. δέ. ib. περίζωσαι] Cant. Nov. 2. ζῶσαι. v. 9. αὐτῷ] Cant. Nov. 2. deeſt. ib. δὲ] Cant. γάρ, ut & Nov. 2. v. 10. τὴν πύλην τὴν σιδηρᾶν τὴν φέρουσαν εἰς] Mont. deſunt. ib. ἐξελθόντες] Cant. Steph. 2. ἐξελθόντες κατέβησαν τοὺς Ζ' βαθμούς, καί. Cant. Lat. *deſcenderunt ſeptem gradus.* v. 12. Συνιδών τε] Cant. Καὶ συνιδών. Mont. Συνιδών δὲ ὁ Πέτρος. Nov. 2. Lin. Συνιδών δέ. ib. ϗ] Comp. ἀδελφοῦ καί. v. 13. τοῦ Πέτρου] Cant. Mont. αὐτοῦ. Lin. deeſt. v. 14. ἐπιγνοῦσα] Cant. εἰσδραμοῦσα. v. 15. ἔλεγον] Cant. ἔλεγον πρὸς αὐτήν, τυχόν. v. 16. Πέτρος] Cant. deeſt. ib. ϗ ἰδόντες] Cant. ἰδόντες. v. 17. διηγήσατο αὐτοῖς] Cant. ἐξῆλθε ϗ διηγήσατο αὐτοῖς. In Lin. αὐτοῖς deeſt. v. 18. οὐκ ὀλίγος] Cant. deeſt. Nov. 2. μέγας. v. 20. δὲ] Cant. γάρ. ib. ὁ Ἡρώδης] Cant. Mont. Lin. deeſt. ib. ὁμοθυμαδὸν δὲ παρῆσαν πρὸς αὐτὸν] Cant. οἱ δὲ ὁμοθυμαδὸν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πόλεων παρῆσαν πρὸς τὸν βασιλέα. ib. τοῦ βασιλέως] Cant. αὐτοῦ. ib. αὐτῶν τὴν χώραν] Cant. τὰς χώρας αὐτῶν. Mont. Lin. αὐτῶν τὴν πόλιν. March. Veleſ. αὐτῶν αἱ χῶραι. ib. ἀπὸ] Cant. ἐκ. ib. τῆς βασιλικῆς] March. Veleſ. αὐτοῦ. v. 23. τὴν δόξαν] Mont. Lin. αἶνον. ib. γενόμενος &c.] Cant. καταβὰς ἀπὸ τοῦ βήματος γενόμενος σκωληκόβρωτος ἔτι ζῶν ϗ οὕτως ἐξέψυξεν· in Lat. *— vermibus comeſtus adhuc vivens, & ſic expiravit.* v. 25. Παῦλος] Magd. Nov. 1. 2. Lin. Σαῦλος. ib. ἐξ] Cant. Nov. 2. ἀπό. Mont. Nov. 1. Lin. Bib. Wech. al. εἰς. ib. εἰς Ἀντιόχειαν] Ita Comp. Steph. 10. ſed in Magd. Nov. 1. 2. Lin. Bib. Wech. al. deeſt. ib. ἐπικληθέντα] Mont. ἐπικαλούμενον.

CAP. XIII.

V. 1. τινὲς] Cant. Lin. deeſt. ib. ὅ, τε] Cant. ἐν οἷς ἦν καί. ib. καλούμενος] Cant. ἐπικαλούμενος. ib. Μαναὴν] Steph. 2. Μαναήλ. v. 3. ἀπέλυσαν] Cant. deeſt. v. 4. Οὗτοι] Cant. Οἱ. Nov. 2. Αὐτοί. ib. κατῆλθον] Cant. καταβάντες δέ· ſed Lat. *deſcenderunt Seleuciam.* v. 5. Καὶ γενόμενοι] Cant. Γενόμενοι δέ. ib. Θεοῦ] Cant. Κυρίου. ib. ὑπηρέτην] Cant. ὑπηρετοῦντα αὐτοῖς. v. 6. Διελθόντες δὲ] Cant. Διελθόντων δὲ αὐτῶν. Nov. 2. Διεξελθόντες. ib. τὴν] Cant. Mont. Nov. 2. Lin. March. Veleſ. Steph. 4. 10. 11. ὅλην τήν. ib. τινὰ] Cant. Mont. Lin. ἄνδρα τινά. Nov. 2. Steph. 5. 10. ἐκεῖ ἄνδρα τινά. March. Veleſ. τινα ἄνδρα. ib. ᾧ ὄνομα] Cant. ὀνόματι καλούμενον. Nov. 2. ὀνόματι. ib. Βαριησοῦς] Steph. 5. Βὰρ Ἰησοῦν, 4. 13. Βαριησοῦν. v. 7. προσκαλεσάμενος] Cant. συγκαλεσάμενος. ib. ἐπεζήτησεν] Cant. ϗ ἐζήτησεν. v. 8. πίστεως] Cant. πίστεως ἐπειδὴ ἥδιστα ἤκουεν αὐτῶν, in Lat. *quoniam libenter audiebat eos.* v. 10. εὐθείας] Cant. οὔσας εὐθείας· ſed expungitur οὔσας. v. 11. ἄχρι … παραχρῆμα δὲ] Cant. ἕως … ϗ εὐθέως. ib. ἐπέπεσεν] Cant. ἔπεσεν. v. 12. Τότε ἰδὼν] Cant. Ἰδὼν δέ. ib. ἐπίστευσεν] Cant. ἐθαύμασε ϗ ἐπίστευσε τῷ Θεῷ. v. 13. ἀποχωρήσας] Mont. Lin. ἀναχωρήσας. Nov. 1. ὑποχωρήσας. v. 14. συναγωγὴν] Nov. 2. συναγωγὴν τῶν Ἰουδαίων. v. 15. εἰ] Cant. Nov. 2. Steph. 11. 14. εἴ τις. ib. λόγος] Cant. λόγος σοφίας, in Lat. *Si quis eſt ſermo & intellectus.* ib. παρακλήσεως πρὸς] Steph. 4. 10. παρακλήσεως, πρός. v. 17. Ἰσραὴλ] Mont. Magd. Nov. 1. Lin. deeſt. v. 18. τεσσαρακονταετῆ χρόνον] Cant. ἔτη Μ'. v. 19. κατεκληροδότησεν] Cant. Mont. Magd. Nov. 1. 2. Lin. Steph. 4. 5. 9. κατεκληρονόμησεν. ib. αὐτῶν. Καὶ μετὰ &c.] March. Veleſ. αὐτῶν ὡσεὶ μετὰ τετρακόσια ϗ πεντήκοντα ἔτη· ϗ μετὰ ταῦτα ἔδωκε κριτάς. Bib. Wech. cod. antiq. αὐτῶν ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις πεντήκοντα· ϗ μετὰ ταῦτα ἔδωκε κριτάς. Cant. pro αὐτῶν … ὡς habet τῶν ἀλλοφύλων … ἕως. In Nov. 2. αὐτῶν deeſt, & ϗ μετὰ ταῦτα ponuntur poſt πεντήκοντα. v. 21. ὁ Θεὸς] Mont. Nov. 1. deeſt. v. 22. τοῦ Ἰεσσαὶ] Cant. Mont. υἱὸν Ἰεσσαί. v. 23. Τούτου &c.] Cant. Ὁ Θεὸς οὖν ἀπὸ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ. ib. ἤγειρε] Nov. 1. Lin. March. Veleſ. Steph. 9. 11. 13. ἤγαγε. ib. σωτῆρα Ἰησοῦν] Mont. Lin. Steph. 9. 11. 13. σωτηρίαν. In Nov. 1. Ἰησοῦν deeſt. v. 24. εἰσόδου] March. Veleſ. παρουσίας. ib. παντὶ τῷ λαῷ] Magd. Nov. 1. deſunt. v. 25. ἄξιος] Nov. 2. ἱκανός. v. 26. λόγος] Nov. 2. Steph. 5. λόγος οὗτος. ib. ταύτης] Nov. 2. deeſt. ib. ἀπεστάλη] Cant. Mont. Nov. 2. Lin. ἐξαπεστάλη. v. 27. ἀγνοήσαντες … κρίναντες] Cant. ἀγνοοῦντες … ϗ κρίνοντες. v. 28. αἰτίαν] Mont. deeſt. ib. εὑρόντες] Cant. εὑρόντες ἐν αὐτῷ. ib. ᾐτήσαντο Πιλάτον ἀναιρεθῆναι αὐτὸν] Hæc deerant in Cant. ſed recentiori manu additur ᾐτήσατο Πιλάτον ἀναιρεθῆναι. Hæc præterea adduntur, κρίναντες αὐτὸν παρέδωκαν Πιλάτῳ ἵνα εἰς ἀναίρεσιν. v. 29. καθελόντες] Cant. ἠξίουν τὸν Πιλάτον τοῦτον μὲν σταυρῶσαι, ϗ ἐπιτυχόντες πάλιν ϗ καθελόντες. v. 30. Ὁ uſque ad finem verſus] Cant. Ὃν ὁ Θεὸς ἤγειρεν. v. 31. Ὃς] Cant. Οὗτος. ib. ἐπὶ ἡμέρας πλείους] Cant. ponit poſt Ἱερουσαλήμ. ib. εἰσι] Cant. ἄχρι νῦν εἰσι. March. Veleſ. ἕως τοῦ νῦν εἰσι. Mont. Nov. 2. Lin. εἰσι νῦν. Steph. 5. 10. 11. νῦν εἰσι. v. 32. πατέρας] Cant. πατέρας ἡμῶν. v. 33. αὐτῶν, ἡμῖν] Cant. ἡμῶν. ib. Ἰησοῦν] Cant. τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν. ib. ὡς ϗ] Cant. οὕτως γάρ. ib. ἐν τῷ &c.] Cant. ἐν τῷ πρώτῳ Ψαλμῷ γέγραπται, in Lat. *in primo Pſalmo ſcriptum eſt.* ib. σε] Cant. addit Αἴτησαι παρ' ἐμοῦ, ϗ δώσω σοι ἔθνη τὴν κληρονομίαν σου, ϗ τὴν κατάσχεσίν σου τὰ πέρατα τῆς γῆς, in Lat. *Poſtula a me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & poſſeſſionem tuam terminos terræ.* v. 35. Διὸ … ἐν] Cant. deſunt. v. 37. ἤγειρεν] Nov. 2. March. Veleſ. ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν. v. 38. τούτου ὑμῖν] Mont. Lin. τοῦτο. ib. ἀπὸ] Cant. μετάνοια ἀπό. v. 39. πᾶς … δικαιοῦται] Cant. σύμπας … δικαιοῦται παρὰ Θεῷ. v. 40. Βλέπετε … ἐπέλθῃ] Mont. βλέπετε … ἔλθῃ. ib. ἐφ' ὑμᾶς] Cant. Nov. 2. deeſt. v. 41. θαυμάσατε] Steph. 4. 10. 11. Comp. addunt ϗ ἐπιβλέψατε. ib. ἔργον ᾧ] Nov. 1. ὅτι ὁ Θεὸς σταυροῦται ϗ ἀποθνήσκει ὅ. Steph. omn. ἔργον ὅ. In Cant. Mont. Magd. ἔργον deeſt. v. 42. δὲ] Nov. 2. Lin. Cant. δὲ αὐτῶν. ib. ἐκ τῆς συναγωγῆς τῶν Ἰουδαίων] Cant. March. Veleſ. Nov. 2. Lin. deſunt. ib. εἰς τὸ] Nov. 1. σὺν τ' ἔξω εἰς τὸ ἐσόμενον εἰς τό. ib. ῥήματα &c.] Nov. 2. Lin. ῥήματα ταῦτα ſine τὰ ἔθνη, quod deeſt etiam in Cant. & Mont. & pro μεταξὺ Cant. habet ἑξῆς. v. 43. αὐτοῖς] Magd. Nov. 1. deeſt. ib. σεβομένων] March. Veleſ. addit τὸν Θεόν. ib. ἐπιμένειν] Cant. Mont. Nov. 2. Lin. προσμένειν. ib. Θεοῦ] Cant. addit Ἐγένετο δὲ καθ' ὅλης τῆς πόλεως διελθεῖν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ· in Lat. *Factum eſt autem per omnem civitatem tranſire verbum Dei.* v. 44. ἀκοῦσαι &c.] Cant. Steph. 2. ἀκοῦσαι Παύλου πολύν τε λόγον ποιησαμένου περὶ τοῦ Κυρίου, Καὶ ἰδόντες. ib. Θεοῦ] Mont. Nov. 2. Lin. Κυρίου. ib. πᾶσα] Cant. ὅλη. v. 45. τοῖς ὑπὸ] Cant. τοῖς λόγοις τοῖς ὑπό. ib. λεγομένοις] Mont. Lin. λαλουμένοις. ib. ἀντιλέγοντες ϗ] Mont. March. Veleſ. Nov. 2. Lin. Steph. 2. deeſt. v. 46. εἶπον] Cant. εἶπαν πρὸς αὐτούς. v. 47. τέθεικά &c.] Cant. ἰδοὺ φῶς τέθεικά σε τοῖς ἔθνεσι. v. 48. Ἀκούοντα δὲ] Cant. ϗ ἀκούοντα. ib. ἐδόξαζον] Cant. ἐδέξαντο, in Lat. *exceperunt.* ib. τὸν λόγον τοῦ Κυρίου] Mont. Lin. τὸν Θεὸν ϗ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου. Cant. τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. ib. τεταγμένοι] March. Veleſ. προτεταγμένοι. v. 49. Διεφέρετο δὲ] Cant. Καὶ διεφέρετο. ib. δι'] Mont. Lin. καθ'. v. 50. ϗ τὰς] Cant. Mont. Lin. Nov. 2. ϗ deeſt. ib. διωγμὸν] Cant. θλίψιν μεγάλην ϗ διωγμόν. v. 51. τῶν] Nov. 1. ἀπὸ τῶν. ib. αὐτῶν] Nov. 2. deeſt. ib. ἦλθον] Cant. κατήντησαν. v. 52. Οἱ δὲ] Mont. Nov. 2. Lin. Οἱ τε.

CAP. XIV.

V. 1. ὥστε] Cant. πρὸς αὐτοὺς ὥστε. ib. πλῆθος] Cant. addit Οἱ δὲ ἀρχισυνάγωγοι τῶν Ἰουδαίων, ϗ οἱ ἄρχοντες τῆς συναγωγῆς ἐπήγαγον αὐτοῖς διωγμὸν κατὰ τῶν δικαίων, in Lat. *Archiſynagogæ Judæorum, & principes ſynagogæ incitaverunt perſecutionem adverſus juſtos:* omiſſis autem Οἱ δὲ ἀπειθοῦντες Ἰουδαῖοι ἐπήγειραν. v. 2. ἀπειθοῦντες] Mont. March. Veleſ. Lin. Nov. 2. Steph. 4. ἀπειθήσαντες. ib. ἀδελφῶν] Cant. addit ὁ δὲ Κύριος ἔδωκε ταχὺ εἰρήνην, in Lat. *Dominus autem dedit confeſtim pacem.* v. 3. διέτριψαν] Cant. διατρίψαντες. v. 4.

V. 4. Ἐσχίσθη δὲ] Cant. Ἦν δὲ ἐσχισμένον. ib. τῆς πόλεως] Nov. 2. deest. ib. οἱ δὲ] Cant. ἄλλοι δέ. ib. Ἀποστόλοις] Cant. addit κολλώμενοι διὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, in Lat. *adhærentes propter verbum Dei.* v. 6. εἰς] Mont. Lin. οἱ Ἀπόστολοι εἰς. ib. Λύστραν] Cant. εἰς Λύστραν. ib. περίχωρον] Cant. περίχωρον ὅλην. v. 7.] Ante hunc versum Cant. Steph. 2. habent καὶ ἐκινήθη ὅλον τὸ πλῆθος ἐπὶ τῇ διδαχῇ. Ὁ δὲ Παῦλος καὶ Βαρνάβας διέτριβον (διέτριψαν Cant.) ἐν Λύστροις. ib. ὑπάρχων] Cant. Mont. Nov. 2. Lin. deest. ib. ἐν Λύστροις] Cant. deest. v. 8. λαλοῦντος] Cant. λαλοῦντος ὑπάρχων ἐν φόβῳ. Nov. 1. λέγοντος. ib. ὃς ἀτενίσας αὐτῷ] Cant. ἀτενίσας δὲ αὐτῷ ὁ Παῦλος. v. 9. φωνῇ] Cant. Nov. 2. Steph. 2. 5. 10. 11. Comp. addunt σοὶ λέγω, ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ (Χριστοῦ deest in Nov. 2.) ib. ὀρθός] Cant. addit καὶ περιπάτει, καὶ εὐθέως παραχρῆμα. v. 12. αὐτῶν] Lin. Nov. 2. Cant. Mont. deest. ib. τοὺς πυλῶνας] Bib. Wech. al. τοῦ πυλῶνος. ib. Ὁ δὲ ἱερεὺς … ἐνέγκας … ἤθελε θύειν] Cant. Οἱ δὲ ἱερεῖς … ἐνέγκαντες … ἤθελον ἐπιθύειν. ib. ταύρους] Cant. ταύρους αὐτοῖς. v. 14. Ἀκούσαντες δὲ οἱ Ἀπόστολοι] Cant. Ἀκούσας δέ. ib. εἰσεπήδησαν] Cant. καὶ ἐξεπήδησαν. Nov. 2. ἐξεπήδησαν. v. 15. ὑμᾶς … ἐπιστρέφειν … ὃς ἐποίησε] Cant. ὑμῖν τὸν Θεὸν ὅπως … ἐπιστρέψητε … τὸν ποιήσαντα. v. 16. ἀγαθοποιῶν] Nov. 2. ἀγαθοεργῶν. v. 17. αὐτοῖς] Mont. Nov. 2. Lin. Bib. Wech. cod. antiq. addunt ἀλλὰ πορεύεσθαι ἕκαστον εἰς τὰ ἴδια· διατριβόντων δὲ αὐτῶν καὶ διδασκόντων. Cant. addit διατριβόντων αὐτῶν καὶ διδασκόντων. ib. ἡμῖν] Steph. 4. 11. ὑμῖν. v. 18. δὲ] Nov. 2. Lin. Cant. Mont. Bib. Wech. vet. deest. ib. Ἰουδαῖοι] Cant. τινὲς Ἰουδαῖοι, & ponit ante ἀπό. ib. καὶ πείσαντες τοὺς ὄχλους] Cant. καὶ ἐπισείσαντες τοὺς ὄχλους. Mont. Lin. Nov. 2. Bib. Wech. vet. καὶ διαλεγομένων αὐτῶν παρρησίᾳ, ἀνέπεισαν τοὺς ὄχλους ἀποστῆναι ἀπ' αὐτῶν, λέγοντες ὅτι οὐδὲν ἀληθὲς λέγουσι, ἀλλὰ πάντα ψεύδονται. ib. λιθάσαντες] Nov. 2. λιθοβολήσαντες. v. 19. σὺν] Lin. Mont. ὁ Παῦλος σύν. v. 20. πόλιν] Cant. Λύστραν πόλιν. v. 23. Καὶ διελθόντες] Cant. Διελθόντες δέ. v. 24. λόγον] Mont. Lin. λόγον τοῦ Κυρίου. Bib. Wech. al. λόγον τοῦ Θεοῦ, al. λόγον τοῦ Κυρίου. ib. Ἀττάλειαν] Cant. addit εὐαγγελιζόμενοι αὐτούς. v. 26. ἐποίησεν ὁ Θεὸς μετ' αὐτῶν] Cant. ὁ Θεὸς ἐποίησεν αὐτοῖς μετὰ τῶν ψυχῶν αὐτῶν. v. 27. ἐκεῖ] Cant. Mont. Nov. 2. Lin. deest.

CAP. XV.

V. 1. κατελθόντες] Nov. 1. ἐξελθόντες. ib. Ἰουδαίας] Steph. 11. addit τῶν πεπιστευκότων ἀπὸ τῆς αἱρέσεως τῶν Φαρισαίων. ib. περιτέμνησθε] Cant. Steph. 2. περιτμηθῆτε, καί. Nov. 2. περιτμηθῆτε. ib. Μωϋσέως] Cant. Steph. 2. Μωϋσέως περιπατῆτε. ib. δύνασθε] Nov. 2. δυνήσεσθε. v. 2. οὖν] Cant. Mont. Nov. 2. Lin. δέ. ib. συζητήσεως] Cant. Mont. Lin. Nov. 1. 2. Steph. 4. 5. 11. 13. Comp. ζητήσεως. March. Velef. deest. ib. πρὸς αὐτοὺς] Cant. σὺν αὐτοῖς. ib. ἔταξαν usque ad finem versus] Cant. ἔλεγεν γὰρ ὁ Παῦλος μένειν οὕτως καθὼς ἐπίστευσαν διισχυριζόμενος· οἱ δὲ ἐληλυθότες ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ παρήγγειλαν αὐτοῖς τῷ Παύλῳ καὶ Βαρνάβᾳ καὶ τισιν ἄλλοις ἀναβαίνειν πρὸς τοὺς Ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους εἰς Ἱερουσαλήμ, ὅπως κριθῶσιν ἐπ' αὐτοῖς περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. ib. ἐξ αὐτῶν] March. Velef. ἐξ ἄλλων. v. 4. ἀπεδέχθησαν] Cant. Mont. Lin. παρεδέχθησαν. Cant. addit etiam μεγάλως, in Lat. *mire.* ib. ἀνήγγειλάν τε] Cant. ἀπαγγείλαντες. v. 5. Ἐξανέστησαν δὲ] Cant. Οἱ δὲ παραγγείλαντες αὐτοῖς ἀναβαίνειν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους, ἐξανέστησαν λέγοντες· omisso λέγοντες quod sequitur. ib. πεπιστευκότες] Steph. 11. τῶν πεπιστευκότων. v. 6. τούτου] Mont. deest. v. 7. συζητήσεως] Mont. Nov. 2. Lin. ζητήσεως, ut vers. 2. ib. ἀναστὰς … εἶπε] Cant. ἀνέστησεν ἐν πνεύματι … καὶ εἶπε. ib. λόγον τοῦ] Cant. Lin. λόγον τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ. v. 8. Καὶ ὁ] Cant. Ὁ δέ. ib. αὐτοῖς] Cant. ἐπ' αὐτούς. v. 11. διὰ τῆς χάριτος] Mont. τῇ χάριτι. ib. Χριστοῦ] Mont. Nov. 1. Lin. deest. v. 12. Ἐσίγησε δὲ πᾶν] Cant. Συγκατατιθεμένων δὲ τῶν πρεσβυτέρων τοῖς ὑπὸ τοῦ Πέτρου εἰρημένοις. v. 13. Ἀπεκρίθη Ἰάκωβος λέγων] Cant. Ἀναστὰς Ἰάκωβος εἶπεν. v. 14.] Cant. Nov. 2. deest. v. 15. τούτῳ] Cant. οὕτως, in Lat. *sic.* ib. καθὼς] Mont. Lin. ὡς. v. 16. Μετὰ … ἀναστρέψω] Cant. Μετὰ … δὲ ἐπιστρέψω. ib. κατεσκαμμένα] Mont. Lin. κατεστραμμένα. ib. καὶ ἀνορθώσω] Nov. 1. καθὼς αἱ ἡμέραι τοῦ αἰῶνος, καὶ ἀνορθώσω. v. 17. Κύριον] Cant. Θεόν. ib. πάντα] Cant. deest. v. 18. Γνωστὰ … ἐστι] Cant. March. Velef. Γνωστὸν … ἐστι. Bib. Wech. Comp. Ἃ ἐστι γνωστά. ib. ἐστι usque ad finem versus] Nov. 1. deest. ib. τῷ Θεῷ πάντα τὰ ἔργα] Cant. March. Velef. τῷ Κυρίῳ τὸ ἔργον. ib. αὐτοῦ] Comp. αὐτῷ. v. 20. ἀπὸ] Cant. Nov. 2. deest. ib. καὶ τοῦ πνικτοῦ] Cant. desunt. ib. αἵματος] Cant. Steph. 2. 10. addunt καὶ ὅσα ἂν (ἂν deest in Cant.) μὴ θέλωσιν ἑαυτοῖς γίνεσθαι, ἑτέροις μὴ ποιεῖν (Cant. ποιεῖτε.) Quæ addunt etiam vers. 29. post πορνείας, quo loco etiam ed. Comp. addit: sed pro θέλωσιν Comp. Steph. al. habent θέλετε. v. 21. κατὰ] March. Velef. ὅτι κατά. v. 22. ἐπικαλούμενον] Cant. Nov. 2. καλούμενον. ib. Βαρσαβᾶν] Cant. Βαρραβᾶν, in Lat. *Barrabas.* v. 23. διὰ χειρὸς] Cant. ἐπιστολὴν διὰ χειρός. March. Velef. διὰ χειρῶν. ib. τάδε] Cant. περιέχουσαν τάδε. ib. καὶ οἱ ἀδελφοὶ] Mont. desunt. Cant. ἀδελφοί. v. 24. ἐτάραξαν] Cant. ἐξετάραξαν. ib. λέγοντες περιτέμνεσθαι καὶ τηρεῖν τὸν νόμον] Cant. March. Velef. desunt. v. 26. τὰς ψυχὰς] Cant. τὴν ψυχήν. ib. Χριστοῦ] Cant. addit εἰς πάντα πειρασμόν, in Lat. *in omnem temptationem.* v. 28. τούτων] In Nov. 2. deest. v. 29. καὶ πνικτοῦ] Cant. deest. ib. πορνείας] Vide vers. 20. ib. ἐξ] Cant. ἀπ'. ib. εὖ πράξετε] Cant. εὖ πράξατε φερόμενοι ἐν τῷ ἁγίῳ πνεύματι. v. 30. ἦλθον] Cant. ἐν ἡμέραις ὀλίγαις κατῆλθον. Mont. Nov. 2. Lin. Steph. 4. 10. 11. κατῆλθον. v. 32. ὄντες] Cant. ὄντες πλήρεις πνεύματος ἁγίου. ib. πολλοῦ] Cant. deest. v. 33. μετ' εἰρήνης] Mont. deest. ib. ἀποστόλους] Cant. Nov. 2. ἀποστείλαντας αὐτούς. March. Velef. ἀπεσταλκότας αὐτούς. v. 34. αὐτοῦ] Steph. 2. addit μόνος δὲ Ἰούδας ἐπορεύθη. Hic versus deest in Mont. & Magd. & Nov. 1. v. 35. Παῦλος δὲ] Cant. Ὁ δὲ Παῦλος. March. Velef. [illegible] v. 36. ἡμῶν] Cant. Nov. 2. Steph. 10. 11. deest. ib. [illegible] Nov. 2. [illegible] v. 37. ἐβουλεύσατο] Nov. 2. March. Velef. Steph. 10. 11. ἐβούλετο. ib. καλούμενον] Cant. Mont. Lin. March. Velef. Steph. 10. 11. ἐπικαλούμενον. v. 38. ἠξίου τὸν ἀποστάντα] Cant. οὐκ ἐβούλετο, λέγων τὸν ἀποστάντα. ib. αὐτοὺς] Cant. deest. ib. μὴ συμπαραλαβεῖν τοῦτον] Cant. εἰς ὃ ἐπέμφθησαν, τοῦτον μὴ εἶναι σὺν αὐτοῖς, in Lat. *in quod missi erant, non adsumerent secum.* v. 39. οὖν] Cant. Mont. Lin. δέ. ib. τόν τε Βαρνάβαν παραλαβόντα] Cant. Τότε Βαρνάβας παραλαβὼν [illegible] v. 40. ἐπιλεξάμενος] Cant. ἐπιδεξάμενος, in Lat. *suscepit.* ib. Θεοῦ] Cant. Mont. Lin. Κυρίου. v. 41. ἐκκλησίας] Cant. addit παραδιδοὺς τὰς ἐντολὰς τῶν πρεσβυτέρων. March. Velef. παραγγέλλων τὰς ἐντολὰς τηρεῖν, alias φυλάσσειν τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν πρεσβυτέρων, quod ultimum servat Vulgata.

CAP. XVI.

V. 1. Κατήντησε δὲ] Cant. Διελθὼν δὲ τὰ ἔθνη ταῦτα κατήντησεν. Steph. 4. 5. 10. Nov. 2. addunt καί. ib. ἐκεῖ] Nov. 1. deest. ib. τινὸς Ἰουδαίας] March. Velef. χήρας. In Cant. Mont. Nov. 2. Lin. τινὸς deest, ut & in Steph. 4. 5. 10. 11. v. 3. τὸν πατέρα αὐτοῦ] Mont. Nov. 2. Lin. ὁ πατὴρ αὐτοῦ, & ponit post Ἕλλην. v. 4. Ὡς δὲ διεπορεύοντο] Cant. Διερχόμενοι δέ. ib. παρεδίδουν usque ad Ἀποστόλων] Cant. ἐκήρυσσον καὶ παρεδίδοσαν αὐτοῖς μετὰ πάσης παρρησίας τὸν Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ἅμα παραδιδόντες καὶ τὰς ἐντολάς. v. 6. Διελθόντες] Cant. Nov. 2. Lin. Διῆλθον. ib. λαλῆσαι τὸν λόγον] Cant. μηδενὶ λαλῆσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. v. 7. Ἐλθόντες] Cant. Γενόμενοι δέ. Nov. 2. Lin. Steph. 3. Mont. Ἐλθόντες δέ. ib. Μυσίαν] Nov. 2. Ἀσίαν. ib. ἐπείραζον] Cant. ἤθελαν, in Lat. *volebant.* ib. κατὰ] Cant. Mont. Nov. 2. Lin. Steph. 4. 5. 11. εἰς. ib. πορεύεσθαι] Mont. Nov. 2. Lin. πορευθῆναι. ib. πνεῦμα] Cant. Nov. 2. Steph. 4. 5. 11. addunt τοῦ Ἰησοῦ. v. 8. Παρελθόντες … κατέβησαν] Cant. Διελθόντες … κατήντησαν. v. 9. ὅραμα] Cant. ἐν ὁράματι. ib. ἀνὴρ &c.] Cant. ὡσεὶ ἀνὴρ Μακεδών τις ἑστὼς κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ. Steph. 2. ὡσεὶ ἀνήρ. ib. αὐτὸν] Cant. deest. v. 10. Ὡς usque ad ὅτι] Cant. Διεγερθεὶς οὖν διηγήσατο τὸ ὅραμα ἡμῖν καὶ ἐνοήσαμεν. ib. ἐξελθεῖν] Mont. Lin. ἐλθεῖν. ib. Κύριος] Nov. 2. Lin. Mont. Θεός. ib. αὐτοὺς] Cant. τοὺς ἐν τῇ Μακεδονίᾳ. v. 11. Ἀναχθέντες οὖν] Cant. τῇ δὲ ἐπαύριον ἀχθέντες, in Lat. *alia die producti.* ib. τῇ τε] Cant. καὶ τῇ. ib. εἰς] Cant. ἡμέρᾳ εἰς. v. 12. Ἐκεῖθέν τε] Cant. Mont. κἀκεῖθεν. ib. πρώτη τῆς μερίδος] Cant. κεφαλή. ib. αὐτῇ] Nov. 2. Lin. ταύτῃ. v. 13. πόλεως] Cant. March. Velef. Steph. 2. πύλης. ib. ἐνομίζετο] Cant. ἐδόκει· in Lat. *videbatur.* ib. συνελθούσαις] Cant. συνεληλυθυίαις. v. 15. ὁ] Cant. πᾶς. Nov. 2. αὐτῇ καὶ ὁ. ib. Κυρίῳ] Cant. Θεῷ. ib. αὐτῆς] Cant. διὰ τοῦτο, in Lat. *per hoc.* v. 17. κατακολουθήσασα] Cant. Nov. 2. κατακολουθοῦσα. ib. καταγγέλλουσιν] Cant. εὐαγγελιζόμενοι. v. 18. διαπονηθεὶς &c.] Cant. ἐπιστρέψας δὲ ὁ Παῦλος τῷ πνεύματι καὶ διαπονηθεὶς εἶπε. ib. ἐξελθεῖν] Cant. ἵνα ἐξέλθῃς. ib. ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ] Cant. εὐθέως ἐξῆλθεν. v. 19. Ἰδόντες δὲ οἱ κύριοι αὐτῆς] Cant. Ὡς δὲ εἶδον οἱ κύριοι τῆς παιδίσκης. ib. ὅτι &c.] Cant. ἀπεστερῆσθαι τῆς ἐργασίας ἧς εἶχον δι' αὐτῆς. v. 21. ἔθη] Cant. τὰ ἔθνη, in Lat. *gentes.* ib. οὐκ] Magd. ἤ. ib. οὖσι] Cant. ὑπάρχουσι. v. 22. Συνεπέστη ὁ ὄχλος] Cant. πολὺς ὄχλος συνεπέστησαν. ib. αὐτῶν, καὶ] Cant. αὐτῶν κράζοντες, τότε. v. 23. τηρεῖν] Cant. τηρεῖσθαι. v. 24. Ὃς] Cant. Ὁ δέ. ib. εἰληφὼς] Cant. λαβών. Nov. 2. λαμβάνων. ib. εἰς τὸ ξύλον] Cant. ἐν τῷ ξύλῳ. ib. αὐτῶν] Nov. 2. αὐτοῦ. v. 25. μεσονύκτιον] Cant. μέσον τῆς νυκτός. v. 26. ἀνέθη] Cant. ἀνελύθη. v. 27. Ἔξυπνος δὲ] Cant. Καὶ ἔξυπνος. v. 29. γενόμενος] Cant. ὑπάρχων. ib. προσέπεσε] Cant. addit πρὸς τοὺς πόδας, sed expungitur. ib. Σίλᾳ] March. Velef. addit ἐπὶ τοὺς πόδας. v. 30. προαγαγὼν … ἔξω] Cant. προήγαγεν … ἔξω τοὺς λοιποὺς ἀσφαλισάμενος. ib. ἔφη] Cant. εἶπεν αὐτοῖς. Nov. 2. εἶπε. v. 31. ὁ] Nov. 2. Lin. Mont. πᾶς ὁ. v. 32. καὶ πᾶσι] Cant. Nov. 2. Lin. Mont. σὺν πᾶσι. v. 33. Καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς] Mont. desunt. v. 34. τε] Cant. Nov. 2. Lin. δέ. ib. αὐτοῦ] Nov. 2. deest. ib. ἠγαλλιάσατο … πεπιστευκὼς] Lin. ἠγαλλιάσαντο … πεπιστευκότες. ib. πανοικὶ … τῷ Θεῷ] Cant. σὺν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ … ἐπὶ τὸν Θεόν. v. 35. ἀπέστειλαν οἱ στρατηγοὶ] Cant. Steph. 2. συνῆλθον οἱ στρατηγοὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ εἰς τὴν ἀγοράν, καὶ ἀναμνησθέντες τὸν σεισμὸν τὸν γεγονότα, ἐφοβήθησαν, καὶ ἀπέστειλαν. ib. ἀνθρώπους] Nov. 2. ἄνδρας. ib. ἐκείνους] Cant. Steph. 2. addunt οὓς ἐχθὲς παρέλαβες. v. 36. Ἀπήγγειλε δὲ ὁ δεσμοφύλαξ] Cant. Καὶ εἰσελθὼν ὁ δεσμοφύλαξ ἀπήγγειλε. ib. τούτους … ἐν εἰρήνῃ] Cant. desunt. Nov. 2. ἐν εἰρήνῃ. v. 37. δείραντες] Cant. ἀναιτίους δείραντες, in Lat. *anetios cæsos.* ib. ἔβαλον] Mont. ἔβαλον ἡμᾶς. ib. αὐτοὶ] Nov. 2. Lin. αὐτοὶ ἡμᾶς. v. 38. Ἀνήγγειλαν] Cant. Mont. Nov. 2. Lin. Ἀπήγγειλαν. Bib. Wech. vet. quidam Ἤγγειλαν sine δὲ τοῖς στρατηγοῖς. ib. ταῦτα usque ad finem capitis] Cant. Steph. 2. ταῦτα τὰ ῥηθέντα πρὸς τοὺς στρατηγούς· οἱ δὲ ἀκούσαντες ὅτι Ῥωμαῖοί εἰσιν, ἐφοβήθησαν· καὶ παραγενόμενοι μετὰ φίλων πολλῶν εἰς τὴν φυλακὴν παρεκάλεσαν αὐτοὺς ἐξελθεῖν, εἰπόντες, Ἠγνοήσαμεν τὰ καθ' ὑμᾶς ὅτι ἐστὲ ἄνδρες δίκαιοι. Καὶ ἐξαγαγόντες παρεκάλεσαν αὐτούς, λέγοντες, Ἐκ τῆς πόλεως ταύτης ἐξέλθετε, μήποτε πάλιν συστραφῶσιν ὑμῖν ἐπικράζοντες καθ' ὑμῶν. Ἐξελθόντες δὲ ἐκ τῆς φυλακῆς ἦλθον (εἰσῆλθον Cant.) πρὸς τὴν Λυδίαν· καὶ ἰδόντες τοὺς ἀδελφοὺς διηγήσαντο ὅσα ἐποίησε Κύριος αὐτοῖς παρακαλέσαντες αὐτούς. (Cant. addit καὶ ἀπῆλθον.) v. 39. ἐξελθεῖν] Nov. 2. ἀπελθεῖν ἀπό. v. 40. εἰς] Mont. Magd. Nov. 1. 2. Lin. πρός.

CAP. XVII.

V. 1. καὶ Ἀπολλωνίαν ἦλθον] Cant. καὶ κατῆλθον εἰς τὴν Ἀπολλωνίαν, κἀκεῖθεν. v. 2. Κατὰ δὲ] Cant. Καὶ κατά. ib. τῷ Παύλῳ] Cant. ὁ Παῦλος. ib. διελέγετο] Cant. Nov. 2. διελέχθη. ib. ἀπὸ] Cant. ἐκ. v. 3. ὅτι] Nov. 1. αὐτοῖς ὅτι. v. 4. τῶν τε σεβομένων] Cant. πολλοὶ τῶν σεβομένων. ib. Ἑλλήνων] Nov. 2. deest. ib. γυναικῶν τε] Cant. καὶ γυναῖκες. v. 5. Ζηλώσαντες] Magd. Cant. Steph. 7. 13. deest. ib. δὲ οἱ] Cant. οἱ δέ. ib. οἱ ἀπειθοῦντες] March. Velef. deest. ib. προσλαβόμενοι] Cant. συστρέψαντες. Steph. 7. 13. ponunt ante δὲ οἱ. ib. καὶ ὀχλοποιήσαντες] Cant. deest. ib. ἐθορύβουν] Cant. ἐθορύβουσαν. ib. ἐπιστάντες τε … ἀγαγεῖν] Cant. καὶ ἐπιστάντες … ἐξαγαγεῖν. v. 6. βοῶντες … οὗτοι] Cant. βοῶντες καὶ λέγοντες … οὗτοί εἰσι. ib. οἰκουμένην] March. Velef. πόλιν. Nov. 2. οἰκουμένην ὅλην. v. 8. Ἐτάραξαν δὲ] Cant. Καὶ ἐτάραξαν. v. 11. εὐγενέστεροι] Cant. εὐγενεῖς, in Lat. *nobiliores.* v. 12. Πολλοὶ] Cant. Τινές. ib. ἐπίστευσαν] Cant. ἐπίστευσαν, τινὲς δὲ ἠπίστησαν. ib. οὐκ ὀλίγοι] Cant. ἱκανοὶ ἐπίστευσαν. v. 13. καὶ ἐν usque ad κἀκεῖ] Cant. λόγος Θεοῦ κατηγγέλη εἰς Βέροιαν, καὶ * ἐπίστευσαν, καὶ ἦλθον πρὸς αὐτήν. ib. σαλεύοντες] Cant. Mont. Nov. 2. Lin. March. Velef. Steph. 4. 5. 10. 11. Comp. addunt καὶ ταράσσοντες. ib. ὄχλους] Cant. ὄχλους οὐ διαλιμπάνοντες. v. 14. Εὐθέως δὲ τότε τὸν] Cant. Τὸν μὲν οὖν. ib. πορεύεσθαι ὡς] Cant. ἀπελθεῖν. v. 15. αὐτὸν] Cant. Mont. deest. ib. Ἀθηνῶν] Cant. addit παρῆλθε δὲ τὴν Θεσσαλίαν· ἐκωλύθη γὰρ εἰς αὐτοὺς κηρύξαι τὸν λόγον, in Lat. *transiit vero Thessaliam; vetatus est enim super eos prædicare sermonem.* ib. ἐντολὴν … ἵνα ὡς τάχιστα] Cant. ἐντολὴν παρὰ Παύλου ὅπως ἐν τάχει. v. 17. ἡμέραν] Nov. 1. deest. ib. παρατυγχάνοντας] March. Velef. [illegible] Cant. παρατυχόντας, in Lat. *qui forte aderant.* v. 18. δὲ] Cant. deest. ib. αὐτῷ] Nov. 1. 2. deest. v. 19. Ἐπιλαβόμενοι &c.] Cant. Μετὰ δὲ ἡμέρας τινὰς ἐπιλαβόμενοι αὐτοῦ ἤγαγον ἐπὶ τὸν Ἄρειον πάγον πυνθανόμενοι καὶ λέγοντες. v. 20. εἰσφέρεις] Cant. φέρεις ῥήματα. Nov. 1. φέρεις. v. 21. ξένοι] Cant. οἱ ξένοι. v. 22. τοῦ] Cant. deest. ib. ὑμᾶς] Lin. deest. v. 23. γὰρ] Lin. δέ. ib. ἐπεγέγραπτο] Cant. ἐγέγραπτο. v. 25. [illegible] Cant. deest. ib. [illegible] v. 26. τε] Cant. deest. ib. αἵματος] March. Velef. deest. ib. ἐπὶ παντὸς τοῦ προσώπου] Nov. 2. ἐπὶ πᾶν τὸ πρόσωπον. In Nov. 1. ἐπὶ παντὸς προσώπου. ib. προτεταγμένους] Mont. Nov. 2. Lin. March. Velef. Steph. 4. 5. 9. 13. Comp. προστεταγμένους. v. 27. ζητεῖν τὸν Κύριον] Cant. μάλιστα ζητεῖν τὸ Θεῖον ἐστιν, in Lat. *quærere quod divinum est.* Nov. 1. 2. Lin. ζητεῖν τὸν Θεόν. ib. [illegible] Cant. [illegible] v. 28. [illegible] Cant. [illegible] ib.

ib. ποιητῶν] Cant. deest. ib. τοῦ γὰρ] Cant. τούτου γάρ. Magd. αὐτοῦ γάρ. v. 29. χρυσῷ] Cant. οὔτε χρυσῷ. v. 30. ἀγνοίας] Cant. ἀγνοίας ταύτης. ib. πᾶσι] Cant. ἵνα πάντας. Nov. 2. πάντας. v. 31. διότι] Cant. καθότι. Nov. 2. καθό. ib. ἐν ᾗ μέλλει] Cant. deest. ib. ἐν ἀνδρὶ] Cant. ἀνδρὶ Ἰησοῦ. ib. παρασχὼν] Cant. παρέχειν. v. 34. Ἀρεοπαγίτης] Cant. addit εὐσχήμων, in Lat. *complacens,* ut vers. 12. ib. καὶ γυνὴ ὀνόματι Δάμαρις] Cant. desunt.

CAP. XVIII.

V. 1. Μετὰ δὲ ταῦτα χωρισθεὶς ὁ Παῦλος] Cant. Ἀναχωρήσας δέ. ib. ἐκ] Cant. ἀπό, ut & vers. 2. v. 2. διατεταχέναι] Cant. Mont. Nov. 1. Lin. τεταχέναι. ib. Ῥώμης] Cant. addit οἳ * κατῴκησαν εἰς τὴν Ἀχαΐαν, in Lat. *qui & demorati sunt in Achaiam.* ib. αὐτοῖς] Cant. αὐτοῖς ὁ Παῦλος. v. 3. εἶναι] Cant. deest. ib. παρ' αὐτοῖς] Cant. Nov. 2. πρὸς αὐτούς. ib. ἦσαν γὰρ σκηνοποιοὶ τὴν τέχνην] Cant. desunt. v. 4. Διελέγετο &c.] Cant. Εἰσπορευόμενος δὲ εἰς τὴν συναγωγήν. ib. σάββατον] Cant. σάββατον διελέγετο, καὶ ἐντιθεὶς τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. March. Velef. σάββατον, παρεντιθέμενος τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. ib. τοὺς Ἰουδαίους καὶ] Cant. δὲ οὐ μόνον Ἰουδαίους, ἀλλὰ καί. v. 5. Ὡς δὲ κατῆλθον] Cant. Παρεγένοντο δέ. ib. συνείχετο τῷ πνεύματι] Cant. συνείχετο τῷ λόγῳ. March. Velef. ἐνέκειτο τῷ λόγῳ. ib. τὸν Χριστὸν] Cant. εἶναι τὸν Χριστὸν Κύριον. Nov. 2. εἶναι Χριστόν. Steph. 5. 10. εἶναι τὸν Χριστόν. ib. Ἰησοῦν] Cant. addit Πολλοῦ δὲ λόγου γινομένου, καὶ γραφῶν διερμηνευομένων. v. 6. Ἀντιτασσομένων] Nov. 2. Ἀνθισταμένων. ib. τὰ ἱμάτια] Cant. ὁ Παῦλος τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. Nov. 2. Lin. τὰ ἱμάτια αὐτοῦ. ib. τὴν κεφαλὴν] Nov. 2. τὰς κεφαλάς. ib. ἀπὸ τοῦ] Cant. ἀφ' ὑμῶν. ib. πορεύσομαι] Cant. πορεύομαι, in Lat. *vado.* v. 7. ἐκεῖθεν] Cant. ἀπὸ Ἀκύλα. ib. ἦλθεν] Cant. Mont. Lin. εἰσῆλθεν. ib. Ἰούστου] March. Velef. Steph. 10. Τίτου Ἰούστου. ib. σεβομένου] Bib. Wech. al. φοβουμένου. v. 8. τῷ Κυρίῳ] Cant. εἰς τὸν Κύριον. ib. ἐβαπτίζοντο] Cant. addit πιστεύοντες τῷ Θεῷ διὰ τοῦ ὀνόματος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. v. 10. σοὶ] Cant. deest. v. 11. Ἐκάθισέ τε] Steph. 2. addit ἐν Κορίνθῳ. Cant. Καὶ ἐκάθισεν ἐν Κορίνθῳ. ib. ἐν αὐτοῖς] Cant. αὐτούς. v. 12. ἀνθυπατεύοντος] Cant. Mont. Nov. 1. Steph. 11. ἀνθυπάτου ὄντος. ib. τῷ Παύλῳ] Cant. συλλαλήσαντες μεθ' ἑαυτῶν ἐπὶ τὸν Παῦλον. ib. ἤγαγον] Cant. ἐπιθέντες τὰς χεῖρας ἤγαγον. v. 13. Λέγοντες] Cant. Καταβοῶντες καὶ λέγοντες. v. 14. Ἰουδαῖοι] Cant. March. Velef. ἄνδρες Ἰουδαῖοι. v. 15. ζήτημα] March. Velef. Steph. 10. 11. ζητήματα. ib. ἐστι] Cant. ἔχετε. ib. γὰρ] Cant. deest. ib. ἐγὼ] Nov. 2. deest. ib. βούλομαι] Cant. θέλω. v. 17. οἱ Ἕλληνες] March. Velef. deest. Nov. 2. οἱ Ἰουδαῖοι. ib. Σωσθένην] Cant. ὅταν Σωσθένην. ib. καὶ οὐδὲν τούτων τῷ Γαλλίωνι ἔμελε] Eraduntur ea quæ pro his ponuntur in Cant. Græc. in Lat. *tunc Gallio fingebat eum non videre.* v. 18. ἐξέπλει] Cant. ἔπλευσεν. v. 19. Κατήντησε … κἀκείνους] Cant. Καταντήσας … καὶ τῷ ἐπιόντι σαββάτῳ ἐκείνους. ib. αὐτοῦ] Cant. Mont. Lin. ἐκεῖ. ib. διελέχθη] Cant. διελέγετο. v. 20. παρ' αὐτοῖς] Nov. 2. deest. v. 21. Ἀπετάξατο] Cant. Ἀποταξάμενος καί. Nov. 2. Ἀποταξάμενος αὐτοῖς, καί. ib. δεῖ usque ad πάλιν] March. Velef. Nov. 2. desunt. ib. ἑορτὴν τὴν] Cant. ἑορτὴν ἡμέραν. ib. καὶ ἀνήχθη] Cant. Nov. 2. ἀνήχθη. v. 22. Καὶ κατελθὼν] Mont. Lin. Κατελθὼν ὁ Παῦλος. Nov. 1. καὶ καταβάς. ib. ἀναβὰς] Cant. καὶ ἀναβάς. v. 23. πάντας] Nov. 2. deest. v. 24. εἰς Ἔφεσον] Cant. ἐν Ἐφέσῳ. v. 25. Οὗτος] Cant. Ὅς. ib. τὴν ὁδὸν] Cant. ἐν τῇ πατρίδι τὸν λόγον. Nov. 2. τὸν λόγον. ib. τοῦ Κυρίου] Cant. Nov. 2. Ἰησοῦ. Mont. Lin. Χριστοῦ. v. 26. ἀκούσαντες δὲ] Cant. καὶ ἀκούσαντες. ib. τοῦ Θεοῦ] Nov. 2. March. Velef. τοῦ Κυρίου. v. 27. Βουλομένου &c.] Cant. Ἐν δὲ τῇ Ἐφέσῳ ἐπιδημοῦντές τινες Κορίνθιοι, καὶ ἀκούσαντες αὐτοῦ, παρεκάλουν διελθεῖν σὺν αὐτοῖς εἰς τὴν πατρίδα αὐτῶν, συγκατανεύσαντος δὲ αὐτοῦ οἱ Ἐφέσιοι ἔγραψαν τοῖς ἐν Κορίνθῳ μαθηταῖς, ὅπως ἀποδέξωνται τὸν ἄνδρα, ὃς ἐπιδημήσας εἰς τὴν Ἀχαΐαν * πολὺ συνεβάλλετο ἐν ταῖς ἐκκλησίαις. Mont. Κελευομένου &c. ib. μαθηταῖς] Nov. 1. ἀδελφοῖς. ib. πολὺ τοῖς πεπιστευκόσι] Mont. πολὺ πλῆθος τῶν πεπιστευκότων. ib. διὰ τῆς χάριτος] March. Velef. desunt. v. 28. δημοσίᾳ] Cant. δημοσίᾳ διαλεγόμενος καί. ib. εἶναι &c.] Cant. τὸν Ἰησοῦν εἶναι Χριστόν.

CAP. XIX.

V. 1. Ἐγένετο δὲ &c. Παῦλον διελθόντα] Cant. Θέλοντος δὲ τοῦ Παύλου κατὰ τὴν ἰδίαν βουλὴν πορεύεσθαι εἰς Ἱεροσόλυμα, εἶπεν αὐτῷ τὸ πνεῦμα ἀποστρέφειν εἰς τὴν Ἀσίαν· διελθὼν δέ. ib. ἐλθεῖν] Cant. ἔρχεται. Mont. Lin. κατελθεῖν. v. 2. εἶπον … εἰ] Cant. desunt. ib. ἐστιν] Cant. λαμβάνουσί τινες. v. 3. Εἶπέ τε] Cant. Εἶπε δέ. Mont. Lin. Ὁ δὲ εἶπε. March. Velef. Αὐτὸς δὲ εἶπε. ib. πρὸς αὐτοὺς] Nov. 2. March. Velef. deest. ib. εἶπον] Cant. ἔλεγον. v. 4. τῷ] Steph. 4. 11. παντὶ τῷ. ib. Ἰησοῦν] Cant. deest. v. 5. δὲ] Cant. δὲ τοῦτο. ib. Ἰησοῦ] Cant. Steph. 2. addunt Χριστοῦ (deest in Steph. 2.) εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. v. 6. ἦλθε] Cant. εὐθέως ἐπέπεσε. v. 7. δεκαδύο] Cant. Nov. 2. δώδεκα. v. 8. εἰς] Cant. ὁ Παῦλος εἰς. ib. συναγωγὴν] Cant. συναγωγὴν ἐν δυνάμει μεγάλῃ. ib. μῆνας] Nov. 1. ἡμέρας. ib. Θεοῦ] Cant. Κυρίου. v. 9. Ὡς δέ τινες] Cant. Τινὲς μὲν οὖν αὐτῶν. ib. ὁδὸν] March. Velef. ὁδὸν τοῦ Κυρίου. Steph. 4. 11. ὁδὸν τοῦ Θεοῦ. ib. τοῦ πλήθους] Cant. τοῦ πλήθους τῶν ἐθνῶν. Nov. 1. παντὸς τοῦ πλήθους. ib. τινός] Cant. Steph. 2. addunt ἀπὸ ὥρας Ε' ἕως δεκάτης. v. 10. ἀκοῦσαι τὸν λόγον] Cant. ἤκουσαν τοὺς λόγους. ib. Ἰησοῦ] Cant. Nov. 2. deest. v. 12. ἢ] Cant. Steph. 4. 5. 10. 11. καί. ib. ἐξέρχεσθαι] Cant. ἐκπορεύεσθαι. ib. Ἰησοῦ] Mont. Lin. deest. ib. ὁρκίζομεν] Cant. March. Velef. ὁρκίζω. Nov. 2. ἐξορκίζομεν. ib. τὸν] March. Velef. Steph. 11. διὰ τόν. v. 14. Ἦσαν &c.] Cant. Ἐν οἷς καὶ υἱοὶ Σκευᾶ τοῦ ἱερέως ἠθέλησαν τὸ αὐτὸ ποιῆσαι, ἔθος εἶχον τοὺς τοιούτους ἐξορκίζειν, καὶ εἰσελθόντες πρὸς τὸν δαιμονιζόμενον, ἤρξαντο ἐπικαλεῖσθαι τὸ ὄνομα, λέγοντες, παραγγέλλομέν σοι ἐν Ἰησοῦ ὃν Παῦλος [illegible] κηρύσσει ἐξελθεῖν. v. 15. [illegible] Cant. [illegible] Cant. Mont. Nov. 2. Lin. εἶπεν αὐτοῖς. v. 16. [illegible] Cant. [illegible] Comp. Steph. 5. 9. 10. 13. [illegible] ib. αὐτῶν prius] Cant. Nov. 2. March. Velef. Steph. 2. 4. 11. ἀμφοτέρων. v. 17. [illegible] v. 18. [illegible] v. 19. [illegible] Nov. 1. desunt. ib. ἀργυρίου] Nov. 1. [illegible] v. 20. [illegible] usque ad finem versus] Cant. [illegible] v. 21. Ὡς δὲ ἐπληρώθη ταῦτα] Cant. Τότε. v. 22. [illegible] Cant. [illegible] ib. [illegible] v. 23. δὲ] March. Velef. [illegible] v. 24. [illegible] Nov. 2. [illegible] Quod Scholion e margine irrepsisse videtur. v. 25. Οὓς] Cant. Οὗτος omisso καὶ sequente. ib. [illegible] Cant. τεχνίτας. ib. [illegible] Cant. [illegible] Nov. 2. [illegible] v. 26. ὅτι] Cant. deest. ib. Ἐφέσου, ἀλλὰ] Cant. ἕως Ἐφέσου. [illegible] Mont. Lin. [illegible] v. 27. [illegible] ib. τὴν μεγαλειότητα] Steph. 4. 5. 10. τῆς μεγαλειότητος.

v. 28. Ἀκούσαντες δὲ] Cant. Ταῦτα δὲ ἀκούσαντες. ib. θυμοῦ] Cant. Steph. 2. addunt δραμόντες εἰς ἄμφοδον, in Lat. Cant. *currentes in amphodum.* v. 30. οὐκ εἴων αὐτὸν οἱ μαθηταὶ] Cant. οἱ μαθηταὶ ἐκώλυον. v. 31. ὄντες] Cant. ὑπάρχοντες. v. 32. πλείους] Cant. πλεῖστοι. v. 33. τὴν χεῖρα] Cant. March. Velef. Steph. 4. 11. τῇ χειρί. v. 34. ἐπιγνόντων] Comp. Steph. omn. ἐπιγνόντες. ib. ὡς ἐπὶ] Mont. Lin. ὡσεὶ περί. v. 35. Καταστείλας] Cant. Καταστείσας. ib. Ἐφεσίων] Cant. ἡμετέραν. ib. θεᾶς] Cant. Nov. 2. deest. ib. καὶ τοῦ] March. Velef. καὶ τῆς. v. 37. τούτους οὔτε … οὔτε] Cant. τούτους ἐνθάδε μήτε … μήτε. ib. τὴν θεὰν] Mont. Lin. τὸν θεόν. Nov. 1. 2. τὴν θεόν. v. 38. Δημήτριος] Cant. addit οὗτος. ib. πρὸς &c.] Cant. ἔχουσι πρὸς αὐτούς τινα λόγον. v. 39. περὶ ἑτέρων] Nov. 2. Steph. 10. περαιτέρω. March. Velef. περὶ ἑτέρου. v. 40. ἐγκαλεῖσθαι &c.] Cant. σήμερον ἐγκαλεῖσθαι στάσεως. ib. ὑπάρχοντος] Cant. ὄντος. ib. οὗ] Mont. Magd. Lin. Nov. 1. οὗ οὐ. ib. τῆς] Nov. 2. Lin. περὶ τῆς.

CAP. XX.

V. 1. προσκαλεσάμενος] Nov. 2. μεταπεμψάμενος. ib. μαθητὰς] Cant. μαθητὰς πολλὰ παρακαλέσας. Mont. Nov. 2. Lin. Steph. 4. 5. 11. μαθητὰς παρακαλέσας. ib. καὶ &c.] Steph. 4. 5. 11. ἀσπασάμενός τε. ib. πορευθῆναι] Cant. deest. Mont. Nov. 2. Lin. πορεύεσθαι. v. 2. τὰ μέρη] Cant. πάντα τὰ μέρη. ib. αὐτοὺς] Cant. deest. v. 3. γενομένης] Cant. γενηθείσης. ib. μέλλοντι ἀνάγεσθαι] Cant. ἠθέλησαν ἀναχθῆναι. ib. ἐγένετο γνώμη τοῦ] Cant. εἶπε δὲ τὸ πνεῦμα αὐτῷ. v. 4. Συνείπετο δὲ αὐτῷ] Cant. Μέλλοντος οὖν ἐξιέναι αὐτοῦ. In Nov. 1. αὐτῷ deest. ib. Σώπατρος] Cant. Σώπατρος Πύρρου. March. Velef. Σωσίπατρος Πύρρου. Steph. 4. 9. 13. Σωσίπατρος. Steph. 5. 10. 11. Nov. 2. Comp. Σώπατρος Πύρρου. ib. Δερβαῖος] Cant. Δουβέριος, in Lat. *Duverius.* ib. Ἀσιανοὶ] Cant. Ἐφέσιοι. v. 5. ἡμᾶς] Cant. αὐτόν. v. 6. ἄχρις ἡμερῶν πέντε] Cant. πεμπταῖοι, in Lat. *quintani.* ib. οὗ] Cant. ἐν ᾗ καί. v. 7. μιᾷ] Cant. μιᾷ πρώτῃ. ib. τῶν μαθητῶν] Cant. Nov. 2. March. Velef. Steph. 4. 10. ἡμῶν. v. 8. λαμπάδες] Cant. ὑπολαμπάδες. ib. ἦσαν] Steph. omn. & Comp. ἦμεν. v. 9. Καθήμενος] Cant. Nov. 2. Καθεζόμενος. ib. τῆς θυρίδος, καταφερόμενος] Cant. τῇ θυρίδι κατεχόμενος. ib. ἀπὸ] Cant. Nov. 1. ὑπό. ib. ἤρθη] Cant. ἐπήρθη. v. 10. αὐτῷ] Cant. ἐπ' αὐτῷ. ib. συμπεριλαβὼν] Cant. addit καί. Nov. 2. addit αὐτόν. v. 12. Ἤγαγον δὲ τὸν παῖδα] Cant. ἀσπαζομένων δὲ αὐτῶν ἤγαγε τὸν νεανίσκον. v. 13. προελθόντες ἐπὶ] Cant. κατελθόντες εἰς. ib. μέλλων] Cant. Nov. 2. ὡς μέλλων. ib. Ἄσσον hic & versu seq.] Nov. 2. Νῆσον. v. 15. καὶ μείναντες ἐν Τρωγυλλίῳ] Nov. 2. March. Velef. desunt. v. 16. ὅπως &c.] Cant. μήποτε γενηθῇ αὐτῷ κατάσχεσίς τις. ib. εἰ δυνατὸν ἦν αὐτῷ] Cant. desunt. v. 17. μετεκαλέσατο] Cant. μετεπέμψατο. v. 18. εἶπεν αὐτοῖς] Cant. ὁμοῦ τε ὄντων αὐτῶν εἶπε πρὸς αὐτούς. March. Velef. καὶ ὁμόσε ὄντων εἶπεν &c. Steph. 2. ὁμόσε ὄντων αὐτῶν, (al. ὁμοθυμαδὸν) εἶπεν &c. ib. ἐπίστασθε] Cant. ἐπίστασθε ἀδελφοί. Steph. 4. 11. ἀδελφοὶ ἐπίστασθε. ib. πῶς] Cant. ὡς τριετίαν καὶ πλεῖον πῶς. v. 19. μετὰ] Nov. 2. μεθ' ὑμῶν μετά. ib. πολλῶν] Cant. deest. v. 20. ὑμᾶς] Cant. deest. v. 21. τὴν εἰς &c.] Cant. διὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ. v. 22. εἰδὼς] Cant. γινώσκων. v. 23. πόλιν] Cant. πᾶσαν πόλιν. March. Velef. πάσας πόλεις. ib. διαμαρτύρεται] Cant. Nov. 2. Steph. 4. 5. 10. addunt μοι. ib. μένουσιν] Cant. March. Velef. Steph. 2. addunt μοι (deest in Steph. March. Velef.) ἐν Ἱεροσολύμοις. v. 24. μετὰ χαρᾶς] Cant. March. Velef. deest. ib. οὐδενὸς λόγον ποιοῦμαι] March. Velef. οὐδὲν τούτων φοβοῦμαι. ib. ἣν ἔλαβον] Cant. τοῦ λόγου ὃν παρέλαβον. March. Velef. τοῦ λόγου ὃν &c. Nov. 2. ἣν παρέλαβον. ib. τιμίαν ἐμαυτῷ] March. Velef. τιμιωτέραν ἐμαυτοῦ. ib. διαμαρτύρασθαι] Cant. Steph. 2. addunt Ἰουδαίοις καὶ Ἕλλησι. ib. Κυρίου] Nov. 1. 2. Lin. Κυρίου Ἰησοῦ. v. 25. τοῦ Θεοῦ] Cant. τοῦ Ἰησοῦ. Nov. 2. deest. v. 26. ἐγὼ] Cant. Nov. 2. εἰμι. ib. πάντων] Mont. Lin. Steph. 10. 13. πάντων ὑμῶν. v. 28. τοῦ Θεοῦ] Cant. Nov. 2. τοῦ Κυρίου. Mont. Lin. Magd. Steph. 4. 5. 11. 13. Comp. τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ. v. 29. τοῦτο] Cant. Nov. 2. deest. ib. βαρεῖς] March. Velef. ἅρπαγες. v. 30. ἀποσπᾷν] Cant. ἀποστρέφειν. v. 31. ἕκαστον] Cant. Steph. 4. 10. 11. addunt ὑμῶν. v. 32. ἀδελφοὶ] Cant. Mont. Lin. deest. ib. Θεῷ] Cant. Lin. Κυρίῳ. ib. ἐποικοδομῆσαι] Cant. οἰκοδομῆσαι ὑμᾶς. ib. ὑμῖν] Cant. deest. ib. πᾶσιν] Cant. τῶν πάντων. v. 33. οὐδενὸς] Cant. οὐδενὸς ὑμῶν. v. 34. χρείαις μου] Cant. χρείαις μου πᾶσιν, sed corrigitur. ib. αὗται] Cant. μου. v. 35. τῶν λόγων] March. Velef. τοῦ λόγου. v. 36. αὐτοῖς] Nov. 2. deest. v. 38. ᾧ εἰρήκει] Cant. deest.

CAP. XXI.

V. 1. ὑμᾶς] Nov. 1. deest. Lin. Nov. 2. ἡμᾶς. ib. ἤλθομεν] Cant. ἤκομεν. ib. ἑξῆς εἰς τὴν] Cant. ἐπιούσῃ εἰς. ib. Πάταρα] Cant. Πάταρα καὶ Μύρα. v. 2. Φοινίκην] Hinc usque ad vers. 10. verbo προφήτης textus Græcus in Cant. deest. v. 3. καὶ κατήχθημεν εἰς Τύρον] Nov. 2. desunt. Lin. Καὶ κατήλθομεν. v. 4. Καὶ ἀνευρόντες] Mont. Lin. Nov. 2. Ἀνευρόντες δέ. ib. ἐπεμείναμεν] Nov. 2. ἐπέμειναν. ib. αὐτοῦ … οἵτινες] Cant. Lat. *apud eos … quidam.* ib. ἀναβαίνειν &c.] Nov. 2. ἐπιβαίνειν εἰς Ἱεροσόλυμα. v. 5. ἐξελθόντες ἐπορευόμεθα] Cant. Lat. *sequenti autem die exeuntes ambulamus viam nostram.* ib. προσηυξάμεθα] Nov. 2. προσδεξάμενοι. v. 6. Καὶ ἀσπασάμενοι] Nov. 2. Ἠσπασάμεθα. ib. ἐπέβημεν εἰς τὸ πλοῖον] Cant. Lat. desunt. Nov. 2. καὶ ἀνέβημεν &c. v. 8. οἱ περὶ τὸν Παῦλον] Cant. Lat. Nov. 2. March. Velef. Steph. 4. 10. Comp. desunt, & pro ἦλθον substituunt ἤλθομεν, quod & Lin. quoque. ib. ὄντος] [illegible] March. Velef. [illegible] Nov. 2. deest. v. 11. [illegible] v. 12. [illegible] Cant. [illegible] Lin. [illegible] v. 13. [illegible] Cant. [illegible] Mont. [illegible] Steph. 10. [illegible] v. 14. [illegible] Θεοῦ. v. 15. [illegible] Cant. [illegible] Mont. Nov. 1. 2. Lin. Steph. 4. 5. 11. 13. Comp. ἐπισκευασάμενοι. ib. ἀνεβαίνομεν] Cant. [illegible] v. 16. [illegible] Cant. [illegible] μαθητῶν] Cant. desunt, sed ascribuntur margini charactere recentiori. ib. [illegible] Steph. 4. 10. [illegible] Cant. [illegible] March. Velef. Ἰάσωνι. v. 17. Γενομένων δὲ ἡμῶν εἰς] Cant. Lat. *Inde exeuntes venimus.* ib. ἀσμένως ἐδέξαντο] Cant. ὑπεδέξαντο δὲ ἡμᾶς ἀσμένως, in Lat. *susceperunt autem nos cum lætitia.* Steph. 4. ἀσπασάμενοι ἐδέξαντο.

v. 18. εἰσῄει] Mont. εἰσῆλθε. ib. πρεσβύτεροι] Mont. addit συνηγμένοι. v. 19. αὐτοὺς ἐξηγεῖτο] Cant. διηγεῖτο. v. 20. Κύριον] Mont. Nov. 2. Lin. Θεόν. ib. εἶπόν τε] Cant. εἰπόντες. ib. αὐτῷ] Cant. deest. ib. Ἰουδαίων] Cant. ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. Mont. ἐν τοῖς Ἰουδαίοις. ib. πάντες] Cant. πάντες * τούτοι. v. 21. Κατηχήθησαν] Cant. Κατήχησαν, in Lat. *diffamaverunt*. ib. πάντας] Cant. ὄντας, in Lat. *sunt*. ib. τοῖς ἔθεσι] Cant. ἐν τοῖς ἔθνεσι (sed ν videtur expungi) αὐτοῦ, in Lat. *gentes ejus ambulant*. Steph. 11. τοῖς ἔθεσι πατρῴοις περιπατεῖν. v. 22. δεῖ πλῆθος συνελθεῖν] Nov. 2. desunt. In Magd. συνελθεῖν deest. ib. γὰρ ὅτι ἐλήλυθας] Nov. 2. ὅτι ἐληλυθότες. v. 24. ἐπ' αὐτοῖς] Cant. εἰς αὐτούς. ib. γνῶσι] Cant. Nov. 2. Lin. γνώσονται. ib. ὧν] Nov. 2. περὶ ὧν. v. 25. ἡμεῖς] Cant. οὐδὲν ἔχουσι λέγειν πρὸς σέ, ἡμεῖς γάρ. ib. μηδὲν τοιοῦτον τηρεῖν αὐτούς, εἰ μὴ] March. Velef. desunt. ib. αἷμα, καὶ πνικτὸν] Cant. καὶ πνικτὸν deest. Nov. 2. αἷμα πνικτόν. ib. φυλάσσεσθαι &c.] March. Velef. ἀπέχεσθαι ἑαυτοὺς εἰδωλοθύτου, καὶ αἵματος, καὶ πνικτοῦ, καὶ πορνείας. v. 26. ἐχομένῃ] Cant. ἐπιούσῃ. ib. εἰσῄει ··· ὅπως οὗ] Cant. εἰσῆλθε ··· ὅπως. v. 27. Ὡς &c.] Cant. Συντελουμένης δὲ τῆς ἑβδόμης ἡμέρας. ib. συντελεῖσθαι] Nov. 2. συμπληροῦσθαι. ib. Ἰουδαῖοι ··· ἐπέβαλον] Cant. Ἰουδαῖοι ἐληλυθότες ··· ἐπιβάλλουσιν. v. 28. κεκοίνωκε] Cant. ἐκοινώνησε, in Lat. *communicavit*. v. 29. προεωρακότες] Magd. Mont. Nov. 1. Lin. Bib. Wech. al. ἑωρακότες. ib. ἐνόμιζον] Cant. ἐνομίσαμεν. v. 30. τοῦ λαοῦ] Nov. 2. deest. ib. αὐτὸν] Cant. deest. v. 33. Τότε ἐγγίσας] Magd. Nov. 1. Lin. Mont. Ἐγγίσας δέ. v. 34. ἄλλο τι] Cant. ἄλλα. ib. ἐβόων] Cant. Nov. 2. ἐπεφώνουν. ib. μὴ δυναμένου δὲ] Cant. καὶ μὴ δυναμένου αὐτοῦ. v. 35. ὅτε ··· συνέβη] Cant. εἰς ··· συνέβη τὸν Παῦλον. ib. αὐτὸν] Cant. deest. ib. ὄχλου] Cant. λαοῦ. v. 36. τοῦ λαοῦ] Cant. deest. ib. κρᾶζον] Nov. 2. κράζοντες. ib. αἶρε] Cant. αἴρεσθαι. v. 37. ὁ Παῦλος] Cant. deest. ib. λέγει &c.] Nov. 2. εἶπε. Cant. τῷ χιλιάρχῳ ἀποκριθεὶς εἶπε. ib. εἰπεῖν τι] Cant. λαλῆσαι. v. 38. Οὐκ ἄρα] Cant. Οὐ. ib. ἄνδρας] Nov. 2. deest. v. 39. Ταρσεὺς] Cant. ἐν Ταρσῷ δέ. ib. οὐκ ἀσήμου πόλεως πολίτης] Cant. γεγεννημένος. ib. ἐπίτρεψον] Cant. συγχώρησαι. v. 40. αὐτοῦ] Cant. τοῦ χιλιάρχου. ib. κατέσεισε ··· τῷ λαῷ. πολλῆς δὲ] Cant. κατασείσας ··· πρὸς αὐτούς, πολλῆς τε ἡσυχίας.

CAP. XXII.

V. 2. προσεφώνει] Cant. Mont. Nov. 1. Lin. προσφωνεῖ. Nov. 2. προσεφώνησε. ib. παρέσχον ἡσυχίαν] Cant. ἡσύχασαν. v. 3. πεπαιδευμένος] Cant. παιδευόμενος. ib. ὑπάρχων] Cant. deest. ib. Θεοῦ] March. Velef. νόμου. v. 4. Ὃς] Cant. Καί. ib. ἄχρι] Cant. Mont. Lin. μέχρι. ib. φυλακὰς] Cant. φυλακήν. v. 5. μαρτυρεῖ ··· πᾶν] Cant. μαρτυρήσει ··· ὅλον. ib. πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς] Cant. περὶ τῶν ἀδελφῶν. v. 6. Ἐγένετο δέ μοι πορευομένῳ καὶ ἐγγίζοντι] Cant. desunt. v. 7. Ἔπεσά τε] Cant. Καὶ ἔπεσον. v. 9. καὶ ἔμφοβοι ἐγένοντο] Lin. March. Velef. desunt. v. 10. Κύριος] Cant. deest. ib. περὶ πάντων ὧν τέτακταί σοι] Mont. ὅ τι σε δεῖ. ib. τέτακταί σοι] M. Velef. δεῖ σε. ib. ποιῆσαι] Lin. ποιεῖν. ib. πάντων] Hinc deest folium in Cant. viz. usque ad καὶ φυλάσσων verſ. 20. v. 12. εὐσεβὴς] Mont. Nov. 1. 2. Lin. Comp. Steph. omn. εὐλαβής. March. Velef. deest. ib. Ἰουδαίων] Nov. 1. 2. Lin. Comp. Steph. omn. ἐν Δαμασκῷ Ἰουδαίων. v. 13. εἰς αὐτὸν] Cant. Lat. deest. v. 15. τοῦ Κυρίου] March. Velef. Nov. 2. αὐτοῦ. Cant. Lat. *ejus*. v. 18. σου τὴν μαρτυρίαν περὶ ἐμοῦ] Cant. Lat. *testimonium meum*. v. 20. ἐξεχεῖτο] Nov. 2. ἐξεχωρεῖτο. ib. μάρτυρός σου] Steph. 5. Comp. πρωτομάρτυρός σου. Steph. 10. πρώτου μάρτυρος. ib. τῇ ἀναιρέσει αὐτοῦ] Cant. Lat. desunt. v. 23. αὐτῶν] Cant. deest. Steph. 10. αὐτῶν ἐπὶ πλεῖον. ib. ἀέρα] Cant. οὐρανόν. v. 24. ἄγεσθαι] Cant. Nov. 2. εἰσάγεσθαι. ib. ἐπεφώνουν αὐτῷ] Cant. κατεφώνουν περὶ αὐτοῦ. v. 25. προέτεινεν] Cant. προέτειναν. Steph. 10. 11. Comp. προσέτειναν. ib. αὐτὸν] Nov. 2. deest. ib. ὁ Παῦλος] Cant. deest. ib. ἑστῶτα] March. Velef. ἀφεστῶτα ἑαυτῷ. Steph. 10. ἐφεστῶτα. ib. εἰ &c.] Cant. εἰ ἔξεστιν ὑμῖν ἄνθρωπον Ῥωμαῖον καὶ ἀκατάκριτον μαστίζειν. v. 26. Ἀκούσας &c.] Cant. Τοῦτο ἀκούσας ὁ ἑκατοντάρχης ὅτι Ῥωμαῖον αὐτὸν λέγει. ib. ἀπήγγειλε τῷ χιλιάρχῳ] Cant. March. Velef. τῷ χιλιάρχῳ καὶ (deest καὶ in Cant.) ἀπήγγειλεν αὐτῷ. ib. λέγων] Cant. deest. v. 27. Προσελθὼν δὲ ··· εἶπεν αὐτῷ] Cant. Τότε προσελθὼν ··· ἐπηρώτησεν αὐτόν. ib. εἰ] Cant. Mont. Nov. 1. 2. Lin. Steph. 4. 10. deest. ib. ἔφη, ναί] Cant. εἶπεν, εἰμί. v. 28. Ἀπεκρίθη τε ὁ χιλίαρχος] Cant. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ χιλίαρχος εἶπεν. ib. πολλοῦ] Cant. οἶδα πόσου. ib. πολιτείαν] March. Velef. πόλιν. ib. ὁ δὲ Παῦλος] Cant. Παῦλος δέ. v. 29. Εὐθέως οὖν] Cant. Τότε. ib. ἀπ' αὐτοῦ] Hinc omnia usque ad finem libri desiderantur in Cant. MS. tam Græce quam Latine. v. 30. ἀπὸ τῶν δεσμῶν] Nov. 2. March. Velef. desunt. ib. ἐλθεῖν] Nov. 2. March. Velef. συνελθεῖν. ib. ὅλον] Nov. 2. πᾶν. ib. αὐτῶν] Nov. 2. deest.

CAP. XXIII.

V. 1. ἡμέρας] Steph. 10. ὥρας. v. 2. ἐπέταξε] Nov. 2. ἐκέλευσε. v. 3. κάθη κρίνων] March. Velef. καθήμενος κρίνεις. v. 5. ἄρχοντα] Nov. 1. ὅτι ἄρχοντα. ib. σου] Lin. deest. v. 6. τὸ δὲ] Nov. 1. καὶ τό. ib. Φαρισαίου] Nov. 2. March. Velef. Bib. Wech. al. Φαρισαίων. v. 7. καὶ τῶν Σαδδουκαίων] Magd. desunt. ib. ἐσχίσθη] March. Velef. ἐλύθη. v. 9. οἱ γραμματεῖς] March. Velef. deest. Nov. 2. Steph. 4. 10. 11. τινὲς τῶν γραμματέων. ib. τοῦ μέρους τῶν] March. Velef. τινὲς τῶν. ib. εἰ δὲ] March. Velef. τί εἰ. ib. μὴ θεομαχῶμεν] March. Velef. deest. v. 10. εὐλαβηθεὶς] Nov. 2. φοβηθείς. ib. καταβὰν] Magd. Nov. 1. καταβῆναι καί. Lin. αὐτοῦ præponit. v. 11. Παῦλε] Nov. 2. deest. v. 12. τινὲς τῶν Ἰουδαίων] Nov. 2. οἱ Ἰουδαῖοι. ib. λέγοντες] Nov. 1. deest. v. 13. πεποιηκότες] Nov. 2. ποιησάμενοι. v. 14. ἀναθέματι] Lin. deest. v. 15. σὺν τῷ] Steph. 11. 13. καὶ τῷ. ib. αὔριον] Nov. 2. March. Velef. deest. v. 17. ἔφη] Nov. 2. εἶπε. ib. ἀπάγαγε] Lin. ἐπανάγαγε. Nov. 1. ἄπαγε. ib. ἔχει usque ad καί φησιν verſ. 18.] Nov. 1. desunt. v. 18. καί φησιν] Lin. εἰπών. ib. προσκαλεσάμενος] March. Velef. deest. v. 19. ἐπυνθάνετο] March. Velef. καὶ ἐπύθετο αὐτόν. v. 23. στρατιώτας] Steph. 4. 10. στρατιώτας ἐνόπλους. v. 24. ἵνα] Nov. 2. ὅπως. v. 28. δὲ γνῶναι] Nov. 2. τε ἐπιγνῶναι. v. 30. εἰς τὸν ἄνδρα μέλλειν ἔσεσθαι ὑπὸ τῶν Ἰουδαίων] March. Velef. ἣν ἐποίησαν αὐτῷ. In Nov. 2. omnia desunt præter ἔσεσθαι. ib. ἐξαυτῆς ἔπεμψα] March. Velef. ἔπεμψα αὐτόν. ib. ἔρρωσο] Lin. Nov. 1. ἔρρωσθε. v. 31. Ἀντιπατρίδα] Nov. 2. πατρίδα. v. 33. εἰσελθόντες] Nov. 2. March. Velef. ἐλθόντες. v. 34. ὁ ἡγεμὼν] Nov. 2. March. Velef. deest. v. 35. ὅταν καὶ] In Nov. 2. καὶ deest.

CAP. XXIV.

V. 1. τῶν πρεσβυτέρων] Nov. 2. Steph. 4. 5. 10. 11. πρεσβυτέρων τινῶν. v. 3. κατορθωμάτων] Nov. 2. διορθωμάτων πολλῶν. v. 5. λοιμὸν] Lin. deest. ib. στάσιν] Nov. 2. March. Velef. Steph. 4. 10. 11. στάσεις. v. 6. καὶ κατὰ usque ad παρ' οὗ verſ. 8.] Magd. Lin. Nov. 1. desunt. v. 7. ἀπήγαγε] March. Velef. ἀφείλετο αὐτόν. Steph. 8. ἀφείλετο καὶ πρὸς σὲ ἀπέστειλε. Comp. ἀφείλετο. v. 8. οὗ] Steph. 11. ὧν. v. 9. Συνέθεντο] Steph. omn. Συνεπέθεντο. v. 10. κριτὴν] Nov. 2. Steph. 4. 5. 10. 11. κριτὴν δίκαιον. ib. εὐθυμότερον] March. Velef. Steph. 4. 10. εὐθύμως, ut & Nov. 2. v. 11. γνῶναι] Steph. 2. Lin. ἐπιγνῶναι. ib. ἢ] Magd. Nov. 1. 2. Lin. deest. v. 13. με] Nov. 2. Steph. 4. Comp. deest. ib. δύνανται] Steph. 4. 10. δύνανταί σοι. Bib. Wech. al. δυνήσονταί σοι. Nov. 2. σοὶ δύνανται. v. 14. πατρῴῳ Θεῷ] March. Velef. τῷ πατρὶ καὶ τῷ Θεῷ μου. ib. καὶ τοῖς] Nov. 2. Steph. 4. 5. 11. καὶ τοῖς ἐν τοῖς. v. 16. ἔχειν] Nov. 1. 2. Lin. Steph. 5. 10. 13. Comp. ἔχων. v. 17. προσφορὰς] March. Velef. προσφορὰς καὶ εὐχάς. v. 19. ἀπὸ τῆς &c.] Nov. 2. τῶν ἀπὸ τῆς ··· Ἰουδαίων. ib. δεῖ] Nov. 2. March. Velef. Steph. 4. 10. ἔδει. ib. εἴ τι &c.] Comp. Steph. omn. τι εὗρον. In Nov. 1. 2. Lin. εἰ deest. v. 22. διαγνώσομαι] March. Velef. ἀκούσομαι. Steph. 10. ἀκριβέστερον διαγνώσομαι. ib. τὰ καθ' ὑμᾶς] March. Velef. ὑμῶν. v. 23. τὸν Παῦλον] Nov. 2. αὐτόν. v. 24. γυναικὶ] Nov. 2. ἰδίᾳ γυναικί. ib. αὐτοῦ] Nov. 1. 2. Lin. deest. ib. Χριστὸν] Nov. 2. Lin. Steph. 10. 11. 13. Χριστὸν Ἰησοῦν. v. 25. ἔσεσθαι] Nov. 2. deest. v. 26. ὑπὸ] Nov. 1. 2. Lin. αὐτῷ ὑπό. ib. ὅπως λύσῃ] Nov. 1. ἵνα ἀπολύσῃ. ib. ὡμίλει] Nov. 2. διελέγετο. v. 27. τε χάριτας] March. Velef. Steph. 4. 10. δὲ χάριν.

CAP. XXV.

V. 2. Ἐνεφάνισαν δὲ] March. Velef. Ἐνετύχησάν τε. Steph. 4. 10. Ἐνεφάνισάν τε. ib. ὁ ἀρχιερεὺς] Nov. 2. March. Velef. Steph. 4. 10. οἱ ἀρχιερεῖς. v. 3. κατ'] Nov. 2. Steph. 10. παρ'. v. 4. ἐν τάχει] Lin. deest. v. 5. ἐστιν] March. Velef. ἐστιν ἔγκλημα. Comp. Steph. 4. 5. 11. ἐστιν ἄτοπον. ib. τούτῳ] Nov. 2. τούτῳ ἄτοπον. v. 6. πλείους ἢ] Nov. 2. March. Velef. Steph. 5. 10. 11. οὐ πλείους ὀκτὼ ἤ. v. 7. περιέστησαν] Nov. 2. Steph. 4. 10. περιέστησαν αὐτόν. v. 11. γὰρ] Nov. 2. οὖν. ib. αὐτοῖς] Nov. 2. τούτοις. v. 12. Καίσαρα ἐπικέκλησαι] Nov. 2. Lin. desunt: & pro ἐπὶ quod sequitur habent πρός. v. 13. τινῶν] Nov. 2. deest. v. 14. διέτριβον] Steph. 8. 11. Comp. διέτριβεν. v. 15. αὐτοῦ] March. Velef. deest. ib. δίκην] Steph. 4. 10. καταδίκην. v. 16. τινα ἄνθρωπον] Steph. 10. τινι ἀνθρώπῳ. ib. εἰς ἀπώλειαν] Steph. 10. deest. v. 18. ἐγὼ] March. Velef. ἐγὼ τὸ πονηρόν. Nov. 2. Steph. 4. 10. 11. ἐγὼ πονηράν. v. 20. τούτου] Nov. 2. Steph. 10. τούτων. v. 21. πέμψω] Steph. 4. 5. 10. 11. ἀναπέμψω. v. 22. ἀκούσῃ] Magd. ἀκούσω. v. 24. τοῦτον &c.] March. Velef. τοῦτον τὸν ἄνθρωπον, &c. Steph. 11. τοῦτον; περὶ τούτου ἅπαν τό. v. 25. καταλαβόμενος] Steph. 11. κατελαβόμην. ib. σεβαστὸν] Lin. addit Καίσαρα. ib. αὐτὸν] Nov. 2. deest. v. 26. κυρίῳ] Nov. 2. Steph. 4. 10. 11. κυρίῳ μου. ib. γράψαι] March. Velef. Steph. 4. 10. γράψω.

CAP. XXVI.

V. 1. ἐπιτρέπεται] Steph. 4. 10. ἐπιτέτραπται. ib. ὑπὲρ] Nov. 2. Steph. 4. 10. περί. ib. χεῖρα] Nov. 2. χεῖρα οὕτως. v. 3. γνώστην] Nov. 2. ἐπιστάμενος γνώστην. ib. σε] Steph. 5. σε εἰδώς. Steph. 10. σε ἐπιστάμενος. v. 6. πατέρας] Nov. 2. Steph. 4. 5. 10. πατέρας ἡμῶν. v. 7. Εἰς ἣν] March. Velef. Ἐν ᾗ. ib. βασιλεῦ Ἀγρίππα] Nov. 2. deest. v. 14. λαλοῦσαν] Nov. 2. λέγουσαν. ib. καὶ λέγουσαν] Magd. Nov. 2. deest. v. 15. ὁ δὲ] Nov. 2. ὁ δὲ Κύριος. v. 16. σοι] Nov. 2. deest. v. 17. λαοῦ] Steph. 4. 11. λαοῦ τῶν Ἰουδαίων. ib. ἀποστέλλω] Nov. 2. Steph. 4. 10. ἐξαποστελῶ. v. 20. ἀπαγγέλλων] Nov. 2. Steph. 4. Comp. ἀπήγγελλον. Steph. 10. κατήγγελλον. ib. τὸν Θεὸν] Nov. 2. Steph. 4. 5. 11. τὸν ζῶντα Θεόν. v. 21. ἐν τῷ] Nov. 2. ὄντα ἐν τῷ. ib. ἐπειρῶντο] March. Velef. addit λέγοντές με. v. 22. παρὰ] Nov. 2. ἀπό. v. 24. ἀπολογουμένου] March. Velef. λαλοῦντος καὶ ἀπολογουμένου. v. 25. Ὁ δὲ] Nov. 2. Ὁ Παῦλος. v. 29. εἶπεν] Nov. 2. Lin. ἔφη. ib. πολλῷ] March. Velef. Steph. 4. μεγάλῳ. v. 31. πράσσει] March. Velef. ἔπραξεν. v. 32.] Usque ad εἰ μὴ desunt in Lin.

CAP. XXVII.

V. 1. ἡμᾶς] March. Velef. αὐτόν. Lin. Steph. 5. τοὺς περὶ τὸν Παῦλον. ib. παρεδίδουν] March. Velef. καὶ παραδίδοσθαι. Steph. 8. 11. παρεδίδου. v. 2. μέλλοντες πλεῖν] Nov. 2. March. Velef. Steph. 4. 5. μέλλοντι πλεῖν ἐπί. v. 4. ἀνέμους] Lin. * τίνας ἀνέμους. v. 5. κατήλθομεν] Steph. 4. Comp. κατήχθημεν. ib. εἰς Μύρα] March. Velef. εἰς Λύστραν. v. 6. ὑμᾶς] Nov. 1. 2. Lin. ἡμᾶς. v. 9. παρῄνει ὁ Παῦλος] March. Velef. παρεκάλει αὐτούς. v. 16. καλούμενον] Nov. 2. deest. ib. Κλαύδην] Bib. Wech. al. Καύδην. v. 17. μὴ εἰς] Steph. 4. 10. μήπως εἰς. ib. τὸ σκεῦος] Nov. 1. τὰ ἱστία. ib. ἐφέροντο] Nov. 2. ἐφερόμεθα. v. 19. ἐρρίψαμεν] Nov. 2. Steph. 4. 11. ἔρριψαν. v. 20. οὐκ ὀλίγου] Magd. πολλοῦ. v. 22. οὐδεμία] Nov. 2. March. Velef. Steph. 10. οὐδεμιᾶς. v. 23. οὗ εἰμι ᾧ καὶ] Nov. 2. οὗ ἐγώ. v. 25. ὅτι] Nov. 1. deest. v. 28. βραχὺ δὲ] March. Velef. βραχὺ δὲ ἐκεῖθεν. ib. καὶ πάλιν βολίσαντες] March. Velef. desunt. v. 29. ἐκπέσωμεν] Ita Lin. Steph. 4. 5. 9. 10. 13. Bib. Wech. in excusis quibusdam ἐκπέσωσι. ib. τέσσαρας] Nov. 1. deest. v. 33. τροφῆς] Steph. 4. 11. τινὸς τροφῆς. ib. προσδοκῶντες ἄσιτοι διατελεῖτε] Nov. 2. ἐπιτελεῖτε προσδοκῶντες καὶ ἄσιτοι διαμένετε. v. 34. προσλαβεῖν] Nov. 2. μεταλαβεῖν. ib. οὐδενὸς γὰρ] March. Velef. ὅτι οὐδενός. ib. πεσεῖται] Nov. 2. Lin. ἀπολεῖται. v. 35. κλάσας] Lin. deest. v. 39. δύναιντο] Nov. 1. 2. Lin. δυνατόν. v. 41. τῶν κυμάτων] March. Velef. τοῦ σάλου.

CAP. XXVIII.

V. 1. τότε] Nov. 1. οἱ περὶ τὸν Παῦλον. Steph. 5. 10. οἱ περὶ τὸν Παῦλον ἐκ τοῦ πλοὸς τότε. ib. Μελίτη] March. Velef. Μιτυλήνη. v. 3. ἐκ ··· ἐξελθοῦσα] Comp. Steph. 4. 10. ἀπὸ ··· διεξελθοῦσα. v. 5. ἀποτινάξας] Nov. 1. 2. ἀποτιναξάμενος. v. 6. νεκρὸν] March. Velef. καὶ ἀποθανεῖν. v. 11. ἀνήχθημεν] Nov. 1. Steph. 5. 8. 13. ἤχθημεν. v. 14. ἐπ' αὐτοῖς] Steph. 4. οὐ μετρίως ἐπ' αὐτοῖς. Nov. 2. Steph. 10. παρ' αὐτοῖς. ib. ἐπιμεῖναι] Lin. ἐπιμείναντες. v. 16. ἤλθομεν] Steph. 4. 5. 10. εἰσήλθομεν. ib. ὁ usque ad τῷ δὲ] March. Velef. desunt. v. 17. τὸν Παῦλον] Nov. 2. αὐτόν, ut & March. Velef. ib. λαῷ] March. Velef. νόμῳ. ib. ἢ τοῖς &c.] March. Velef. ἢ τῷ ἔθει τῷ πατρῴῳ. v. 19. οὐχ usque ad finem versus] Lin. desunt. v. 23. αὐτῷ] Nov. 2. deest. ib. ἧκον] Nov. 2. ἦλθον. v. 24. οἱ μὲν] Nov. 2. οἱ μὲν αὐτῶν. ib. λεγομένοις] Lin. addit ὑπὸ τοῦ Παύλου. v. 27. βαρέως] Nov. 2. αὐτῶν βαρέως. v. 28. τὸ] Nov. 2. τοῦτο τό. v. 31. Θεοῦ] Lin. Θεοῦ, καὶ θεραπεύων πᾶσαν νόσον. ib. Χριστοῦ] Nov. 1, Lin. deest.

EPISTOLA ad ROMANOS.

CAP. I.

VErſ. 3. γενομένου] March. Velef. γενομένου αὐτοῦ. v. 4. Χριστοῦ] Magd. 1. deest. v. 9. μου] March. Velef. Steph. 11. μοι. v. 10. Πάντοτε] Bib. Wech. in vet. & D. Chrysostomo deest. v. 13. τινα] Magd. 2. deest. v. 16. τοῦ Χριστοῦ] March. Velef. deest. v. 17. ζήσεται] March. Velef. ζῇ. v. 18. ἀδικίᾳ] March. Velef. τοῦ Θεοῦ ἐν ἀδικίᾳ. v. 25. τῶν καρδιῶν] March. Velef. τῆς καρδίας. v. 27. ἐν τῇ ὀρέξει αὐτῶν] Em. desunt. v. 30. καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὑβριστὰς] Lin. desunt. v. 32. αὐτὰ ··· ἀλλὰ καὶ] March. Velef. οἱ αὐτὰ ··· ἀλλὰ οἱ. ib. ἐπιγνόντες] Clar. ἐπιγνόντες, οὐκ ἐνόησαν.

CAP. II.

V. 1. κρίνεις] Comp. κρίματι κρίνεις. v. 4. καταφρονεῖς] Lin. deest: sed videtur esse margini ascriptum. v. 5. ὀργὴν] Lin. deest. v. 16. εὐαγγέλιόν μου] Magd. Nov. 1. deest. v. 17. Ἴδε] March. Velef. Steph. 4. 11. Comp. Εἰ δέ. v. 18. θέλημα] March. Velef. θέλημα αὐτοῦ. v. 20. τῆς γνώσεως] Nov. 1. deest. v. 23. τοῦ νόμου] Magd. deest. v. 26. λογισθήσεται] Bib. Wech. al. γραφήσεται.

CAP. III.

V. 2. ἐπιστεύθησαν] Magd. 1. ἐπίστευσαν. ib. Πολὺ] Bib. Wech. al. Πολλή. v. 3. καταργήσει] March. Velef. κατήργησε. v. 4. γινέσθω] March. Velef. γίνεται. v. 6. τὸν κόσμον] March. Velef. τοῦτον τὸν κόσμον. v. 9. προῃτιασάμεθα] March. Velef. ᾐτιασάμεθα. v. 10. ὅτι] Nov. 1. Magd. 1. 2. Steph. 2. Comp. deest. v. 11. οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν Θεὸν] Em. desunt. v. 19. ἐν τῷ νόμῳ] Steph. 11. ὑπὸ νόμον. v. 25. ἁμαρτημάτων. Ἐν τῇ &c.] Magd. 1. 2. ἁμαρτημάτων ἐν τῇ ἀνοχῇ τοῦ Θεοῦ· πρός. v. 26. Ἰησοῦ] March. Velef. Ἰησοῦ Χριστοῦ. Steph. 4. Comp. Ἰησοῦν. v. 27. καύχησις] March. Velef. καύχησίς σου. v. 28. οὖν] Steph. 4. 10. γάρ. v. 30. Ἐπείπερ] Steph. 4. 5. Εἴπερ. ib. δικαιώσει] March. Velef. δικαιοῖ. v. 31. ἱστῶμεν] March. Velef. ἱστάμεν. Steph. 11. συνιστάνομεν.

CAP. IV.

V. 1. πατέρα] Steph. 4. 11. προπάτορα. ib. εὑρηκέναι] March. Velef. ponit statim post ἐροῦμεν. v. 6. δικαιοσύνην] March. Velef. addit (hic, ut puto) κατὰ πρόθεσιν τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ. v. 9. περιτομὴν] March. Velef. addit μόνον μένει. Clar. περιτομὴν μόνον. v. 10. οὐκ usque ad finem versus] Desunt in Em. v. 11. περιτομῆς] Steph. 5. 10. περιτομήν. v. 15. γὰρ] Steph. 11. δέ. v. 16. μόνον] Magd. 2. deest. v. 17. ἐπίστευσε] March. Velef. ἐπίστευσας. ib. ὡς] Lin. εἰς. v. 18. σπέρμα σου] March. Velef. addit ὥσπερ τὰ ἄστρα τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἄμμος τῆς θαλάσσης. v. 23. αὐτῷ] March. Velef. αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. v. 24. Ἰησοῦν] March. Velef. Ἰησοῦν Χριστόν. v. 25. δικαίωσιν] Steph. 4. δικαιοσύνην.

CAP. V.

V. 2. δόξης] March. Velef. δόξης τῶν υἱῶν. v. 6. Ἔτι γὰρ] March. Velef. Εἰς τί γάρ. Clar. Ἔτι γάρ, sed legendum Εἰς τί· nam Codicis versio habet *Ut quid*, & iterum ἔτι repetitur post ἀσθενῶν. v. 10. τῷ Θεῷ] Lin. deest. v. 11. καυχώμενοι] Steph. 11. καυχώμεθα. v. 13. ἐλλογεῖται] March. Velef. ἐνελογεῖτο. v. 16. ἁμαρτήσαντος] March. Velef. ἁμαρτήματος. v. 17. τῆς δωρεᾶς] Steph. 5. 11. τὴν δωρεάν. v. 18. δικαιώματος] Clarom. δικαίωμα.

CAP. VI.

V. 3. ἀγνοεῖτε] Lin. March. Velef. Steph. 4. ἀγνοεῖτε, ἀδελφοί. ib. Ἰησοῦν] Lin. deest. v. 4. ζωῆς] Magd. 1. 2. οὖν, ut & Nov. 1. & Lin. v. 12. αὐτῇ] Lin. Bib. Wech. al. deest. Steph. 9. 10. αὐτῷ. ib. ἐν] Lin. Bib. Wech. al. deest. v. 15. οὖν] Steph. 11. οὖν ἐροῦμεν, ut cap. sequenti verſ. 7. v. 17. Χάρις] March. Velef. Χάριτες. v. 21. εἴχετε τότε] Lin. deest. March. Velef. εἴχετε τότε ἐν ἐκείνοις.

CAP. VII.

V. 2. ἀνδρὶ] March. Velef. ἀνὴρ αὐτῆς, ut & verſ. seq. v. 3. νόμου] March. Velef. νόμου τοῦ ἀνδρός. v. 4. ἑτέρῳ] Nov. 1. ἑτέρῳ ἀνδρί. Comp. ἀνδρὶ ἑτέρῳ. ib. καρποφορήσωμεν] March. Velef. καρποφορῆσαι. v. 6. ἀποθανόντες] March. Velef. θανάτου. Clar. τοῦ θανάτου· sic legit Origenes alia lectione improbata. Bib. Wech. al. ἀποθανόντος, ut Chrysostomus. v. 8. κατειργάσατο] Lin. κατηρτήσατε. v. 15. θέλω] March. Velef. θέλω ἀγαθόν. ib. μισῶ] March. Velef. μισῶ κακόν. v. 25. Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ] Clar. March. Velef. Ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ. Steph. 11. Χάρις δὲ &c. ib. τῷ μὲν νοΐ] Steph. 10. τῷ νοΐ μου.

CAP. VIII.

V. 1. μὴ usque ad finem versus] Clar. desunt Græce & Latine. ib. ἀλλὰ κατὰ πνεῦμα] March. Velef. desunt, ut & in Syro interprete, & in nonnullis exemplaribus. v. 5. πνεύματος] March. Velef. πνεύματος φρονοῦσι. v. 7. ἔχθρα εἰς Θεὸν] March. Velef. ἐχθρὸν τῷ Θεῷ. v. 19. ἀλλ' ἐν πνεύματι] Lin. desunt. v. 10. ζωὴ] March. Velef. ζῇ. v. 11. τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ πνεῦμα] March. Velef. τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ &c. Lin. Steph. 11. Comp. τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος. Et ita hunc locum allegant D. Athanasius & Basilius. v. 13. τοῦ σώματος] Clar. τῆς σαρκός. v. 15. πάλιν] Lin. deest. v. 17. κληρονόμοι] Steph. 11. συγκληρονόμοι. v. 18. γὰρ] Steph. 10. δέ. v. 20. ἐπ'] March. Velef. αὐτὴν ἐπ'. v. 21. τῆς δόξης] Magd. 1. deest. Nov. 1. ponit post δόξης. v. 23. ἀλλὰ] March. Velef. ἐκεῖνα, ἀλλά. ib. αὐτοὶ] Clar. ἡμεῖς αὐτοί. ib. υἱοθεσίαν] March. Velef. υἱοθεσίαν τῶν υἱῶν τοῦ Θεοῦ. ib. τοῦ πνεύματος] Magd. 1. deest. v. 25. ἐλπίζομεν] Magd. 1. deest. v. 26. ταῖς ἀσθενείαις] March. Velef. Steph. 9. 11. τῇ ἀσθενείᾳ. v. 28. δὲ] Steph. 5. 10. γάρ. ib. οὖσιν] March. Velef. οὖσιν ἁγίοις. v. 29. συμμόρφους] March. Velef. συμμόρφους γενέσθαι. v. 35. Χριστοῦ] Magd. 2. Θεοῦ. v. 37. ἀγαπήσαντος] Steph. 5. 11. addunt Χριστοῦ. v. 38. ἀρχαὶ] Em. ἀρχαί, οὔτε ἐξουσίαι. ib. μέλλοντα] March. Velef. μέλλοντα, οὔτε ἰσχύς. v. 39. ὕψωμα] Clar. δύναμις, οὔτε ὕψωμα. Sequens Τὶς deest.

CAP. IX.

V. 1. Χριστῷ] March. Velef. Χριστῷ Ἰησοῦ. v. 2. μεγάλη] Magd. 2. deest. v. 4. αἱ διαθῆκαι] March. Velef. ἡ διαθήκη. v. 7. ὅτι] March. Velef. οἵ. v. 10. κοίτην] March. Velef. κοίτου. v. 11. γὰρ] Lin. deest. ib. γεννηθέντων] Steph. 11. addit αὐτῶν. v. 15. καὶ οἰκτειρήσω ὃν ἂν οἰκτείρω] Em. desunt. v. 20. Μενοῦνγε] March. Velef. delet. v. 23. Καὶ] Steph. 4. deest. v. 24. ἡμᾶς] Magd. 2. deest. v. 25. ἠγαπημένην] March. Velef. addit καὶ τὴν οὐκ ἠλεημένην, ἠλεημένην. v. 32. νόμου] March. Velef. Steph. 5. 10. deest.

CAP. X.

V. 1. τοῦ Ἰσραὴλ] Clar. March. Velef. Steph. 5. 11. αὐτῶν. v. 3. ἰδίαν δικαιοσύνην] Clar. δικαιοσύνην deest. v. 5. γράφει] March. Velef. ἔγραψε. ib. ὅτι] March. Velef. ponit ante τήν. ib. αὐτὰ] Clar. March. Velef. Steph. 5. 10. deest. ib. ζήσεται ἐν αὐτοῖς] March. Velef. ἐν αὐτῇ ζήσεται. v. 8. λέγει] Clar. March. Velef. Lin. Steph. 4. 11. λέγει ἡ γραφή. ib. ἐν τῷ] Steph. 5. σφόδρα ἐν τῷ. v. 14. πῶς usque ad proximum πῶς] Lin. desunt. v. 17. Θεοῦ] Steph. 5. 9. 10. Χριστοῦ. v. 21. ἀντιλέγοντα] March. Velef. ἀντιλέγοντά μοι.

CAP. XI.

V. 2. λέγων] Clar. deest. v. 3. ψυχήν μου] Em. ψυχήν μου λαβεῖν αὐτήν. v. 5. γέγονεν] March. Velef. Θεοῦ σωζόμενον γέγονεν. v. 6. εἰ δὲ ἐξ usque ad finem versus] Clar. desunt, sicut & in Versione, non secus ac in Vulgata; nec ea agnoscunt Origenes, Chrysostomus & Ambrosius. In March. Velef. εἰ δὲ ἐξ ἔργων desunt. v. 7. ἐπιζητεῖ] March. Velef. Steph. 4. ἐπεζήτει. ib. ἡ δὲ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν] Lin. Magd. 1. desunt. v. 9. αὐτῶν] March. Velef. αὐτῶν ἐνώπιον αὐτῶν. v. 13. γὰρ] Steph. 11. δέ. ib. ἐγὼ] Em. deest. v. 21. μήπως] Steph. 10. deest. v. 31. αὐτοὶ] Steph. 4. αὐτοὶ ὕστερον. v. 32. Θεὸς τοὺς πάντας] March. Velef. Θεὸς τὰ πάντα.

CAP. XII.

V. 2. συσχηματίζεσθε ··· μεταμορφοῦσθε] Lin. Steph. 9. 11. συσχηματίζεσθαι ··· μεταμορφοῦσθαι. v. 3. χάριτος] Steph. 4. 11. χάριτος τοῦ Θεοῦ. ib. παντὶ τῷ ὄντι] March. Velef. πᾶσι τοῖς οὖσι. Nov. 1. παντὶ τῷ προσιόντι. ib. πίστεως] Steph. 5. χάριτος. v. 11. καιρῷ] Em. Magd. 1. 2. Nov. 1. Lin. March. Velef. Steph. 4. 5. 9. 10. 11. Comp. Κυρίῳ. v. 17. ἐνώπιον] March. Velef. οὐ μόνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἐνώπιον. v. 19. ἐκδικοῦντες] March. Velef. διεκδικοῦντες. ib. ἐκδίκησις] March. Velef. ἐκδίκησιν, καί. v. 20. Ἐὰν οὖν] March. Velef. Steph. 4. 9. 11. Ἀλλ' ἐάν.

CAP. XIII.

V. 1. ἐξουσίαι] March. Velef. Clar. deest. v. 2. δὲ] Nov. 1. γάρ. ib. ἑαυτοῖς] March. Velef. αὐτοὶ ἑαυτοῖς. v. 3. τῶν &c.] Clar. Steph. 5. τῷ ἀγαθῷ ἔργῳ, ἀλλὰ τῷ κακῷ. March. Velef. τοῦ ἀγαθοῦ ἔργου, ἀλλὰ τοῦ κακοῦ. v. 9. οὐ ψευδομαρτυρήσεις] Lin. Magd. 1. deest. v. 10. τῷ πλησίον] March. Velef. Comp. τοῦ πλησίον.

CAP. XIV.

V. 2. ἐσθίει] March. Velef. ἐσθιέτω. v. 5. μὲν] Lin. μὲν γάρ. v. 6. καὶ ὁ μὴ φρονῶν τὴν ἡμέραν, Κυρίῳ οὐ φρονεῖ] March. Velef. Clar. & ejusdem Versio desunt; sicut in Vulgata: nec ea legunt Origenes & Ambrosius. ib. εὐχαριστεῖ γὰρ] Nov. 1. καὶ εὐχαριστεῖ. v. 8. τῷ Κυρίῳ ζῶμεν] Lin. desunt. ib. ἀποθνήσκομεν] Em. ἀποθάνομεν. v. 9. Χριστὸς καὶ] Lin. deest. ib. καὶ ἀνέζησεν] March. Velef. deest. Em. Magd. 1. 2. Comp. Steph. omn. ἔζησεν. Lin. καὶ ἔζησεν. v. 11. γόνυ] Comp. addit ἐπουρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων. Quæ habentur quoque, sed alia manu, in margine Em. v. 14. Κυρίῳ] Em. Χριστῷ. v. 15. δὲ] Steph. 4. 5. 9. γάρ. ib. ἀπόλλυε] Em. κατάλυε· sed in marg. eadem manu γὰρ ἀπόλλυε. v. 16. ὑμῶν] March. Velef. ἡμῶν. v. 18. τούτοις] March. Velef. Steph. 4. τούτῳ, ut & Lin. ib. Χριστῷ] Em. Θεῷ. ib. Θεῷ] Em. Χριστῷ. v. 19. ἀλλήλους] March. Velef. ἀλλήλους τηρῶμεν. v. 22. ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ] Magd. 2. desunt. v. 23. Fini huic capitis in Magd. 1. 2. Nov. 1. Lin. Comp. Em. Steph. omn. ascribuntur tres ultimi versus cap. 16. idque fraude Marcionis ut D. Hieronym. testatur, qui Epistolam ad Rom. hoc loco terminari voluerit. Hoc etiam in loco exponuntur a Chrysostomo.

CAP. XV.

V. 2. γὰρ] Steph. 13. δέ. In cæteris omnibus deest. Em. Nov. 1. Lin. Magd. 1. Comp. deest. v. 4. καὶ τῆς] Nov. 1. Em. καὶ διὰ τῆς. Magd. 1. διὰ τῆς. v. 8. δὲ] Lin. Steph. 4. 5. γάρ. v. 9. ἔθνεσι] March. Velef. Steph. 4. 13. Comp. addunt Κύριε. v. 14. ἀγαθωσύνης] March. Velef. ἀγάπης. ib. ἀλλήλους] Nov. 1. Em. Steph. 5. 11. Comp. ἄλλους. v. 16. εἰς τὰ] Steph. 9. εἰς πάντα τά. v. 18. τολμήσω ··· κατειργάσατο] March. Velef. τολμῶ ··· κατεργάζεσθαι. v. 19. Θεοῦ] March. Velef. Θεοῦ ἁγίου. Steph. 11. ἁγίου. v. 20. φιλοτιμούμενον εὐαγγελίζεσθαι] March. Velef. ἐκήρυξα τὸ εὐαγγέλιον τοῦτο. v. 22. ὑμᾶς] March. Velef. ὑμᾶς, καὶ ἐκωλύθην μέχρι νῦν. v. 24. ἐλεύσομαι πρὸς ὑμᾶς] Clar. desunt. v. 28. δι' ὑμῶν] Magd. 1. δι' ἐμοῦ. v. 30. τοῦ Πνεύματος] March. Velef. τοῦ Πνεύματος ἁγίου. ib. προσευχαῖς] Clar. προσευχαῖς ὑμῶν.

CAP. XVI.

V. 3. Πρίσκιλλαν] Clar. March. Velef. Lin. Magd. 1. 2. Em. Steph. 5. 9. 11. 13. Πρίσκαν. Ita & Origenes. v. 5. Ἀχαΐας εἰς Χριστὸν] March. Velef. vel Ἀσίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, vel τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀσίας ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. In Steph. 5. Ἀσίας &c. in Steph. 7. ἐν Χριστῷ. v. 8. Ἀμπλίαν τὸν] Bib. Wech. al. Ἀμπλιᾶτον. v. 11. Ἀσπάσασθε Ἡρωδίωνα τὸν συγγενῆ μου] Lin. desunt. v. 15. Ἰουλίαν] Steph. 13. Ἰουνίαν. v. 16. τοῦ] Lin. Steph. 4. 5. 11. πᾶσαι τοῦ. ib. Χριστοῦ] Magd. 2. Θεοῦ. v. 18. Ἰησοῦ] Nov. 1. deest. ib. καὶ εὐλογίας] Magd. 2. καὶ καινῆς ἀπάτης. Nov. 1. deest. v. 19. πάντας] March. Velef. πάντα τόπον. v. 20. ὑμῶν prius] Nov. 1. deest. ib. μεθ' ὑμῶν] Steph. 11. addit ἀμήν. v. 22. Κυρίῳ] Em. addit Ἀσπάζεται ὑμᾶς Γάϊος ὁ ξένος μου καὶ τῆς ἐκκλησίας ὅλης. v. 23. τῆς ἐκκλησίας ὅλης] March. Velef. ὅλη ἡ ἐκκλησία. v. 25.] Vide verſ. 23. cap. 14. v. 27. ᾧ ἡ] Nov. 1. ἐπί. In Comp. deest ᾧ. ib. αἰῶνας] Steph. 4. αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Inscriptio ad finem hujus Epistolæ abest a Clar. sicut & cæteræ omnes. Ad finem Em. habetur Στίχων φα'.

EPISTOLA I. ad CORINTHIOS.

CAP. I.

Verſ. 2. ἁγίοις] Bib. Wech. al. ἁγίοις σύμπασι. v. 6. μαρτύριον] Steph. 15. κήρυγμα. ib. Χριστοῦ] Em. Θεοῦ. v. 8. ἡμέρᾳ] March. Veleſ. ἡμέρᾳ τῆς παρουσίας. Claromontanus codex παρουσίᾳ. v. 10. γνώμῃ] March. Veleſ. γνώσει. v. 13. Μεμέρισται] Steph. 11. Μὴ μεμέρισται. v. 14. Θεῷ] Lin. Θεῷ μου. v. 15. ἐβάπτισα] March. Veleſ. Steph. 4. 5. ἐβαπτίσθητε. Steph. 11. ἐβαπτίσθη. v. 18. γὰρ] Lin. deeſt. v. 22. σημεῖον] March. Veleſ. σημεῖα. v. 23. Ἕλλησι] March. Veleſ. Steph. 4. 11. ἔθνεσι, ut & Clarom. v. 26. ὑμῶν] Nov. 1. ἡμῶν. v. 27. ἵνα uſque ad proximum ἵνα] Magd. 2. deſunt. v. 28. τοῦ Θεοῦ] Ita Steph. omn. Magd. 2. Bib. Wech. in excuſis quibuſdam αὐτοῦ. v. 29. αὐτοῦ] Em. τοῦ Θεοῦ.

CAP. II.

V. 1. μαρτύριον] Em. Steph. 4. μυστήριον. ib. Θεοῦ] Idem Steph. Χριστοῦ. v. 6. οὐδὲ τῶν ἀρχόντων αἰῶνος τούτου, οὐδὲ] Magd. 1. deſunt. v. 9. ἃ] March. Veleſ. ὅ. v. 10. δὲ] Lin. γάρ. v. 12. ἀπὸ] Lin. ἐκ. v. 13. διδακτοῖς] March. Veleſ. Steph. 11. διδαχῇ. v. 16. ὃς συμβιβάσει] March. Veleſ. ἢ ὃς συμβιβάσει.

CAP. III.

V. 1. Καὶ] Nov. 1. Καὶ γάρ. v. 2. καὶ οὐ] Deeſt καὶ in Steph. 4. 5. 11. v. 3. διχοστασίαι] March. Veleſ. deeſt. ib. σαρκικοὶ] March. Veleſ. ἄνθρωποι. v. 5. Τίς ... Παῦλος, τίς δὲ Ἀπολλὼς, ἀλλ' ἢ διάκονοι δι' ὧν] March. Veleſ. Τί ... Ἀπολλὼς; τί δὲ Παῦλος; διάκονοι αὐτοῦ ᾧ. v. 9. γεώργιον] Bib. Wech. al. γεώργιόν ἐστι. v. 10. ἕκαστος δὲ βλεπέτω ὡς ἐποικοδομεῖ] Magd. 1. deſunt. v. 13. ἀποκαλύπτεται] March. Veleſ. ἀποκαλυφθήσεται. ib. δοκιμάσει] Lin. αὐτὸ δοκιμάσει. v. 17. οἵτινες] March. Veleſ. ὅς. v. 18. ἑαυτὸν] Lin. deeſt. v. 20. γινώσκει] March. Veleſ. ἔγνω. v. 21. ὑμῶν] Nov. 1. ἡμῶν. v. 23. Ὑμεῖς] Nov. 1. Ἡμεῖς.

CAP. IV.

V. 1. Χριστοῦ ... Θεοῦ] Lin. Θεοῦ ... Χριστοῦ. v. 2. ζητεῖται] Steph. 5. 11. 15. ζητεῖτε, ut & Lin. v. 6. ἡμῶν] Bib. Wech. al. ὑμῶν. ib. φρονεῖν· ἵνα μὴ] March. Veleſ. deeſt. ib. φυσιοῦσθε] March. Veleſ. φυσιούσθω. v. 8. ἐβασιλεύσατε ... ἐβασιλεύσατε] March. Veleſ. βασιλεύετε ... βασιλεύσοιτε. ib. καὶ ὄφελόν γε ἐβασιλεύσατε] Em. deſunt. v. 14. νουθετῶ] Steph. 5. 11. νουθετῶν. v. 16. γίνεσθε] March. Veleſ. γίνεσθε καθὼς κἀγώ. Bib. Wech. vet. γίνεσθε καθὼς ἐγώ. Steph. 11. καθὼς ἐγὼ Χριστοῦ. v. 17. Χριστῷ] Steph. 4. 5. 11. Χριστῷ Ἰησοῦ.

CAP. V.

V. 1. ὀνομάζεται] March. Veleſ. Steph. 5. deeſt. v. 2. ἐξαρθῇ] Lin. ἀρθῇ. ib. ποιήσας] Lin. πράξας. v. 5. Ἰησοῦ] Steph. 11. ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Nov. 1. ἡμῶν Ἰησοῦ. Comp. Ἰησοῦ Χριστοῦ. v. 6. ζυμοῖ] Clar. δολοῖ. Verſio ejus Latina in hoc & ſequenti verſu nihil differt a Vulgata, niſi quod οὖν, *igitur*, verſ. 7. deeſt. v. 7. οὖν] Magd. 1. Steph. 4. 10. 13. 15. deeſt. v. 11. ἐάν τις ἀδελφὸς] March. Veleſ. αὐτὸς ὁ ἀδελφός. ib. ἢ] Ita Steph. 10. 13. Comp. ἤ. v. 13. κρίνει] Steph. 4. 5. 9. 10. κρινεῖ. ib. καὶ ἐξαρεῖτε] March. Veleſ. ἐξάρατε. Lin. Steph. 11. καὶ ἐξάρετε. Steph. 5. 9. ἐξαίρετε. Comp. καὶ ἐξαιρεῖτε.

CAP. VI.

V. 2. οὐκ] Steph. 4. 11. ἢ οὐκ. ib. κρίνεται] March. Veleſ. κριθήσεται. v. 4. καθίζετε] March. Veleſ. καθίζετε κριτάς. v. 5. διακρῖναι] Em. Lin. ἀνακρῖναι. v. 7. ἀποστερεῖσθε] Em. ἀδικεῖσθε. v. 19. τὸ σῶμα] March. Veleſ. τὰ μέλη. Em. Lin. Steph. 4. 9. 11. τὰ σώματα. v. 20. δοξάσατε] March. Veleſ. δοξάσατε καὶ βαστάσατε. ib. καὶ ἐν τῷ πνεύματι ὑμῶν, ἅτινά ἐστι τοῦ Θεοῦ] In Clar. & ejus Verſione, & March. Veleſ. deſunt; ut & in Vulgata.

CAP. VII.

V. 1. μοι] Lin. deeſt. v. 3. Τῇ] Lin. Τῇ δέ. ib. ὀφειλομένην εὔνοιαν] Steph. 5. ὀφειλήν· ut & Clemens lib. 3. Strom. Pro εὔνοιαν alicubi τιμὴν ſubſtituitur. v. 5. τῇ νηστείᾳ καὶ] Clar. Steph. 5. 11. deeſt: nec agnoſcunt Chryſoſtomus & Theophylactus. ib. ὁ Σατανᾶς] Magd. 1. deeſt. v. 7. γὰρ] Lin. δέ. v. 8. μείνωσιν] March. Veleſ. διαμείνωσιν. v. 13. αὐτὸς] Lin. οὗτος. ib. ἀφιέτω αὐτὸν] March. Veleſ. ἀφιέτω τὸν ἄνδρα. v. 14. γυναικὶ ... ἀνδρὶ] March. Veleſ. Bib. Wech. lib. antiq. γυναικὶ πιστῇ ... ἀνδρὶ πιστῷ. Poſt γυναικὶ Clar. addit τῇ πιστῇ. v. 19. καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν] Nov. 1. deſunt. v. 20. Ἕκαστος] Em. Ἕκαστος δέ. v. 30. ὁ καιρὸς] Steph. 4. 11. ὅτι ὁ καιρός. ib. τὸ] Steph. omn. tollunt punctum ante τό. v. 33. γυναικί. Μεμέρισται &c.] March. Veleſ. Steph. 5. 11. γυναικὶ καὶ μεμέρισται· καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἄγαμος καὶ ἡ παρθένος μεριμνᾷ. v. 35. εὐπρόσεδρον] Lin. Steph. 2. 11. Comp. εὐπάρεδρον. Steph. 4. 5. εὐπρόσδεκτον. v. 36. γαμείτωσαν] March. Veleſ. ἐὰν γαμῇ. v. 37. καρδίᾳ ... καρδίᾳ αὐτοῦ] Lin. καρδίᾳ αὐτοῦ ... ἰδίᾳ καρδίᾳ. ib. & verſ. 38. ποιεῖ ter] Steph. 5. ποιήσει. v. 38. Ὥστε καὶ ὁ ἐκγαμίζων, καλῶς ποιεῖ] Magd. 2. Lin. deſunt. Clar. ὁ γαμίζων τὴν παρθένον ἑαυτοῦ &c. v. 39. αὐτῆς poſterius] Em. Lin. Nov. 1. deeſt. v. 40. ἐστιν] March. Veleſ. ἔσται.

CAP. VIII.

V. 2. εἰδέναι] Lin. ἰδεῖν. v. 4. ἕτερος] Clar. Lin. deeſt. v. 6. Ἀλλ' ἡμῖν] March. Veleſ. ἡμῖν δέ. v. 8. παρίστησι] Steph. 4. 11. παραστήσει. v. 9. ἀσθενοῦσιν] Steph. 5. 11. ἀσθενέσιν.

CAP. IX.

V. 1. Ἀπόστολος ... ἐλεύθερος] March. Veleſ. ἐλεύθερος ... Ἀπόστολος, quomodo & Steph. 4. 11. v. 8. ταῦτα] Magd. 1. deeſt. v. 9. μὴ τῶν] Lin. μὴ περὶ τῶν. v. 10. τῆς ἐλπίδος αὐτοῦ μετέχειν, ἐπ' ἐλπίδι] March. Veleſ. Steph. 11. ἐπ' ἐλπίδι τοῦ μετέχειν. v. 12. ἐχρησάμεθα] Magd. 2. ἐχρησάμην. v. 16. δὲ] Steph. 5. 9. 11. Lin. γάρ. v. 20. ὡς] Lin. deeſt. v. 21. ἵνα] March. Veleſ. Steph. 11. μὴ ὢν αὐτὸς ὑπὸ νόμον, ἵνα. ib. Θεῷ ... Χριστῷ] Bib. Wech. al. Θεοῦ ... Χριστοῦ. v. 23. Τοῦτο δὲ] Clar. March. Veleſ. Πάντα δέ. Sic Chryſoſtomus. ib. εὐαγγέλιον] Steph. 11. addit τοῦ Θεοῦ. v. 25. οὖν] Steph. 5. deeſt. v. 27. Ἀλλ' ὑπωπιάζω] Verſio Clar. *Sed lividum facio.*

CAP. X.

V. 1. δὲ] Lin. Steph. 5. γάρ. v. 2. ἐβαπτίσαντο] Lin. ἐβαπτίσθησαν. v. 9. Χριστὸν] Lin. Κύριον. ib. ἐπείρασαν] Lin. ἐξεπείρασαν. v. 11. τύποι συνέβαινον] Steph. 9. 11. τυπικῶς συνέβαινεν. v. 13. εἴληφεν] March. Veleſ. εἰληφέτω. ib. ὑμᾶς poſterius] Em. deeſt. v. 14. Διόπερ &c.] Comp. Διὸ ἀδελφοί μου ἀγαπητοί. v. 16. τὸν ἄρτον] March. Veleſ. Steph. 4. ὁ ἄρτος. ib. Χριστοῦ poſterius] Em. αὐτοῦ. v. 17. ἄρτου] March. Veleſ. ἄρτου, καὶ ἐκ τοῦ ἑνὸς ποτηρίου. v. 19. ὅτι uſque ad finem verſus] ὅτι εἰδωλόθυτόν ἐστί τι· οὐχ ὅτι εἴδωλόν ἐστί τι. Sic in Clar. cujus Latina Verſio; *Quia ſimulacro immolatum eſt aliquid: non quod idolum ſit aliquid*; Cum negatione citat Tertullianus de Spectac. c. 13. & de Corona militis cap. 7. v. 24. ἕκαστος] March. Veleſ. deeſt. v. 28. τοῦ γὰρ uſque ad finem verſus] Hic deſunt in Clar. March. Veleſ. Steph. 11. ut & in Vulgata, Syra & Arabica Verſionibus. v. 29. ἄλλης] March. Veleſ. ἀλλοτρίας.

CAP. XI.

V. 10. ἐξουσίαν] March. Veleſ. περιβόλαιον. ib. κεφαλῆς] March. Veleſ. κεφαλῆς ἑαυτῆς. v. 13. Ἐν ὑμῖν αὐτοῖς] Clar. Ὑμεῖς αὐτοί. v. 16. αἱ ἐκκλησίαι] March. Veleſ. ἡ ἐκκλησία. v. 17. παραγγέλλων (March. Veleſ. παραγγέλλω) οὐκ ἐπαινῶ] Lin. Steph. 5. 11. παραγγέλλω οὐκ ἐπαινῶν. v. 23. Ἰησοῦς] Magd. 2. Nov. 1. Ἰησοῦς Χριστός. v. 24. κλώμενον] March. Veleſ. παραδιδόμενον. v. 25. αἵματι] Nov. 1. ὀνόματι. ib. ὁσάκις ἂν πίνητε] Nov. 1. deſunt. v. 27. ἀναξίως] Nov. 1. Lin. Steph. 7. 10. 11. addunt τοῦ Κυρίου, ut & Magd. 1.

CAP. XII.

V. 2. ὅτι] Comp. Steph. 4. 5. ὅτε. Magd. 1. Bib. Wech. al. deeſt. v. 3. Κύριον Ἰησοῦν] March. Veleſ. Steph. 5. Κύριος Ἰησοῦς. v. 5. καὶ ὁ] Magd. 1. ὁ δέ. v. 9. ἄλλῳ δὲ uſque ad finem verſus] Magd. 2. Lin. deſunt. ib. χαρίσματα] March. Veleſ. χάρισμα. v. 10. ἐνεργήματα] March. Veleſ. ἐνέργημα. v. 11. ἰδίᾳ] March. Veleſ. deeſt. v. 12. τοῦ ἑνὸς] March. Veleſ. Steph. 9. 11. deeſt. ib. σῶμα] March. Veleſ. deeſt. v. 13. εἰς ἓν σῶμα uſque ad verſ. ſeq.] Bib. Wech. vet. ſic, εἰς ἓν πόμα ἐποτίσθημεν εἰς ἓν πνεῦμα. ib. πνεῦμα] Magd. 1. 2. Nov. 1. πόμα. ib. ἐποτίσθημεν] Lin. ἐφωτίσθημεν. v. 15. οὐ παρὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ σώματος] Nov. 1. deſunt. v. 20.] Hic verſus deeſt in Lin. v. 23. ἀτιμότερα] Clar. addit μέλη. v. 24. Τὰ uſque ad ἀλλ'] Lin. deſunt. ib. τὸ σῶμα] Nov. 1. deeſt. v. 27. μέρους] March. Veleſ. μέλους. v. 28. γένη] March. Veleſ. ἑρμηνείας. ib. γλωσσῶν] Bib. Wech. additur in veteris editionis exemplaribus ἑρμηνείας γλωσσῶν. v. 31. κρείττονα] Lin. Steph. 4. 5. 11. μείζονα.

CAP. XIII.

V. 1. ἠχῶν] Lin. deeſt. v. 2. καυθήσωμαι] Bib. Wech. al. καυχήσωμαι. v. 4. ἡ ἀγάπη οὐ ζηλοῖ] Magd. 1. ἡ ἀγάπη deeſt. ib. ἡ ἀγάπη poſtremum] March. Veleſ. deeſt. v. 5. Οὐκ ἀσχημονεῖ] March. Veleſ. Οὐ φιλοτιμεῖ. v. 8. εἴτε γλῶσσαι, παύσονται] Lin. deſunt. v. 9. γὰρ] Nov. 1. Steph. 9. 10. 13. 15. Comp. δέ. v. 12. δ'] Nov. 1. ὡς δ'. ib. ἐν] Steph. 4. 11. ὡς ἄν. v. 13. τούτων] Bib. Wech. al. πάντων.

CAP. XIV.

V. 2. γλώσσῃ] Steph. 11. γλώσσαις. ib. ἀκούει] Steph. 11. ἀκούει αὐτοῦ. ib. πνεύματι] March. Veleſ. πνεῦμα. v. 3. οἰκοδομὴν] March. Veleſ. πρὸς οἰκοδομήν. v. 10. φωνῶν] March. Veleſ. γλωσσῶν. ib. αὐτῶν] Bib. Wech. al. deeſt. v. 19. διὰ τοῦ νοός] Clar. Steph. 4. 9. 11. τῷ νοΐ. v. 22. ἡ δὲ προφητεία] March. Veleſ. αἱ δὲ προφητεῖαι. ib. καὶ οὕτω prius] Steph. 5. 11. deeſt. v. 26. διδαχὴν ἔχει, γλῶσσαν ἔχει] Nov. 1. deſunt: διδαχὴν ἔχει deeſt in Magd. 1. ib. γλῶσσαν ἔχει, ἀποκάλυψιν ἔχει] Magd. 2. Lin. deſunt. v. 31. πάντες] Steph. 5. ἕκαστοι. v. 33. ἁγίων] March. Veleſ. Lin. Steph. 11. addunt διδάσκω. v. 34. ὑμῶν] Steph. 4. deeſt. ib. ἐπιτέτραπται] Lin. Steph. 4. 11. ἐπιτρέπεται. ib. ὑποτάσσεσθαι] Iidem ὑποτασσέσθωσαν. v. 38. ἀγνοείτω] March. Veleſ. ἀγνοηθήσεται. v. 38. ἀδελφοὶ] Nov. 1. Magd. 2. Lin. Steph. 4. 10. 11. ἀδελφοί μου. v. 40. Πάντα] Steph. 4. 11. Πάντα δέ.

CAP. XV.

V. 5. εἶτα τοῖς δώδεκα] Clarom. καὶ μετὰ ταῦτα τοῖς ἕνδεκα. Ita legit S. Ambroſius, ſicque nonnullos legiſſe commemorat S. Auguſtinus l. 3. de conſenſu Evang. c. 33. March. Veleſ. εἶτα τοῖς ἕνδεκα. v. 10. αὐτοῦ] Lin. τοῦ Θεοῦ. v. 11. ἐπιστεύσατε] Steph. 4. ἐπιστεύσαμεν. v. 23. οἱ τοῦ Χριστοῦ] March. Veleſ. addit οἳ εἰς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ ἐπίστευσαν. v. 25. ἐχθροὺς] Steph. 11. ἐχθροὺς αὐτοῦ. v. 26. Ἔσχατος] March. Veleſ. Ἐσχάτως. v. 29. τῶν νεκρῶν poſterius] Nov. 1. αὐτῶν τῶν νεκρῶν. March. Veleſ. Steph. 4. 9. 11. αὐτῶν. v. 31. ἀποθνήσκω] Lin. ἀποθνήσκοντες. ib. ἡμετέραν] March. Veleſ. Steph. 4. 10. 13. Comp. ὑμετέραν. ib. καύχησιν] Steph. 11. addit ἀδελφοί, ut & Lin. ſed poſt ἔχω. v. 32. ἀποθνήσκομεν] March. Veleſ. ἀποθανοῦμεν. v. 34. δικαίως] March. Veleſ. δίκαιοι. v. 36. ἀποθάνῃ] Clar. ἀποθάνῃ πρῶτον. v. 38. ἠθέλησε] March. Veleſ. θέλει. v. 39. σὰρξ ἀνθρώπων] Magd. 1. 2. Lin. Nov. 1. March. Veleſ. deeſt σάρξ. ib. σὰρξ κτηνῶν] March. Veleſ. σὰρξ deeſt. v. 42. σπείρεται uſque ad finem verſus] Lin. deſunt. v. 44. ἔστι] Lin. Steph. 5. 14. εἰ ἔστι excluſo ſequenti καί. v. 45. Ἀδὰμ prius] Magd. 1. deeſt. v. 47. ὁ Κύριος &c.] Clar. abeſt: abeſt etiam dictio *cæleſtis*. March. Veleſ. ἐξ οὐρανοῦ ἐπουράνιος. v. 49. φορέσομεν] Clar. March. Veleſ. Steph. 4. 10. 13. Comp. φορέσωμεν. Verſio Clar. *portemus.* v. 50. κληρονομῆσαι οὐ δύναται] Magd. 2. οὐ κληρονομήσουσιν. v. 51. πάντες μὲν &c.] March. Veleſ. πάντες ἀναβιώσομεν, ἀλλὰ οὐ πάντες ἀλλαγησόμεθα. Verſio Clar. (nam Græca eraduntur) *omnes quidem reſurgemus, non omnes autem immutabimur.* v. 52. σαλπίσει γὰρ] March. Veleſ. addit σάλπιγξ. v. 54. τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσηται ἀφθαρσίαν] March. Veleſ. deeſt. ib. κέντρον ... νῖκος] Lin. March. Veleſ. νῖκος ... κέντρον. Clar. νεῖκος ... κέντρον. Verſio autem ejus *victoria ... ſtimulus*: unde forte ſcribendum νῖκος.

CAP. XVI.

V. 2. σαββάτων] Bib. Wech. al. σαββάτων τὴν κυριακήν. v. 19. ἐνεργὴς] March. Veleſ. ἐναργής. v. 12. ἀδελφοῦ] Clar. addit δηλῶ ὑμῖν ὅτι. March. Veleſ. addit γνωρίζω ὑμῖν ὅτι. v. 15. Στεφανᾶ] Clar. Lin. Steph. 11. addunt καὶ Φορτουνάτου. March. Veleſ. addit καὶ Φορτουνάτου καὶ Ἀχαϊκοῦ, ut verſ. 17. v. 19. ἐκκλησίᾳ] March. Veleſ. παρ' οἷς καὶ ξενίζομαι. Clar. παρ' οἷς καὶ ξενίζομαι· ſic quoque S. Ambroſius. v. 23. Κυρίου] Magd. 2. Κυρίου ἡμῶν. ib. Χριστοῦ] Em. Magd. 1. deeſt.

In fine Clar. habetur Πρὸς Κορινθίους α' ἐπληρώθη, ἄρχεται πρὸς Κορινθίους β'. Verſio Lat. *Ad Corinthios I. explicit, incipit ad Corinthios II.* Em. ad finem habet Στίχων ωο'.

EPISTOLA

EPISTOLA II. ad CORINTHIOS.

CAP. I.

Verſ. 4. ἐπὶ] Nov. 1. Lin. Em. ἐν. v. 6. σωτηρίας τῆς uſque ad finem verſus] March. Veleſ. σωτηρίας εἴτε παρακαλούμεθα ὑπὲρ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως καὶ σωτηρίας τῆς ἐνεργουμένης τὴν ὑπομονὴν τῶν &c. ib. ὑπομονῇ] Steph. 10. addit πολλῇ. v. 7. Καὶ ἡ ἐλπὶς ἡμῶν βεβαία ὑπὲρ ὑμῶν] Magd. 1. 2. Nov. 1. Lin. Steph. 4. 7. 10. 11. 13. Em. Comp. ponunt v. 6. poſt πάσχομεν. v. 10. τηλικούτου θανάτου] March. Veleſ. τηλικούτων κινδύνων. v. 11. ἡμῶν] Nov. 1. Em. Steph. 4. 7. 10. 13. Comp. ὑμῶν. v. 13. ἀναγινώσκετε &c.] March. Veleſ. ἀνέγνωτε καὶ ἐπέγνωτε. ib. ἢ καὶ ἐπιγινώσκετε] Magd. 1. 2. deeſt. v. 14. Ἰησοῦ] Lin. Comp. ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. v. 17. ναὶ ναί, καὶ τὸ οὒ οὔ] March. Veleſ. ναί, καὶ τὸ οὔ. Bib. Wech. al. ναὶ καὶ οὔ. v. 18. ἡμῶν] Nov. 1. deeſt. v. 19. ἡμᾶς] Em. Magd. 1. 2. Lin. Nov. 1. deeſt. v. 20. καὶ ἐν αὐτῷ] Lin. Steph. 11. διὸ καὶ δι' αὐτοῦ.

CAP. II.

V. 3. λύπην ἔχω] March. Veleſ. Steph. 11. Comp. λύπην ἐπὶ λύπῃ ἔχω. Lin. λύπην ἐπὶ λύπῃ σχῶ. v. 10. χαρίζεσθε] March. Veleſ. ἐχαρίσατε. v. 17. θανάτου ... ζωῆς] Steph. 11. ἐκ θανάτου ... ἐκ ζωῆς. v. 18. ὡς] Lin. ὥσπερ. ib. πολλοὶ] Em. Lin. Steph. 5. 7. λοιποί.

CAP. III.

V. 1. εἰ μὴ] March. Veleſ. Steph. 5. ἢ μή. ib. συστατικῶν] March. Veleſ. deeſt. v. 6. διακόνους] Gon. Magd. 1. 2. Nov. 1. Lin. διακόνοις. ib. γράμματος ... πνεύματος] March. Veleſ. γράμματι ... πνεύματι. v. 9. κατακρίσεως] Nov. 1. κρίσεως. ib. δόξα] March. Veleſ. ἐν δόξῃ. v. 10. οὐδὲ] Em. Steph. 9. 15. Comp. οὐ. v. 13. τὸ τέλος τοῦ] March. Veleſ. τὸ πρόσωπον τοῦ. v. 14. σήμερον] Lin. σήμερον ἡμέρας.

CAP. IV.

V. 4. αὐγάσαι] Lin. Steph. 9. 11. διαυγάσαι. ib. αὐτοῖς] Lin. deeſt. ib. Θεοῦ] Steph. 4. 11. Comp. Θεοῦ τοῦ ἀοράτου. v. 5. Κύριον] Magd. 2. deeſt. ib. Ἰησοῦν] Lin. Χριστόν. Steph. 4. Χριστοῦ. v. 6. τοῦ Θεοῦ] Lin. αὐτοῦ. ib. ἐν προσώπῳ] Steph. 5. διὰ τῆς παρουσίας. v. 8. παντὶ] March. Veleſ. πᾶσι. v. 10. σώματι] March. Veleſ. σώμασι, ut & Lin. v. 14. διὰ] Lin. March. Veleſ. Steph. 5. σύν. v. 17. Τὸ γὰρ παραυτίκα] March. Veleſ. addit πρὸς καιρὸν καί. v. 18. ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα] Lin. deſunt.

CAP. V.

V. 1. οἰκοδομὴν] March. Veleſ. ὅτι οἰκοδομήν. v. 3. εὑρεθησόμεθα] March. Veleſ. εὑρεθῶμεν. v. 4. ἐπειδὴ] Em. Nov. 1. 2. Lin. Nov. 1. Steph. omn. ἐφ' ᾧ. v. 5. Θεὸς] Steph. 10. Θεός, καὶ χρίσας ἡμᾶς. v. 10. πρὸς ἃ ἔπραξεν] Em. Gon. Magd. 1. deſunt. ib. κακὸν] Lin. φαῦλον. v. 11. ἐλπίζω] Steph. 11. ἐλπίζομεν. v. 12. καυχήματος] Em. καυχήσεως. v. 14. Χριστοῦ] Magd. 2. Lin. Θεοῦ. ib. εἰ] Steph. 4. 11. 13. deeſt. v. 15. αὐτῶν] Em Magd. 1. πάντων. Magd. 2. αὐτῶν πάντων. v. 15. γινώσκομεν] March. Veleſ. ἐγνώκαμεν. v. 18. Ἰησοῦ] Lin. deeſt. v. 19. Ὡς] Steph. 5. deeſt.

CAP. VI.

V. 4. παντὶ] March. Veleſ. πᾶσι. v. 9. ἐπιγινωσκόμενοι] Magd. 1. μὴ ἐπιγινωσκόμενοι. ib. ὡς παιδευόμενοι, καὶ μὴ θανατούμενοι] Nov. 1. deſunt. v. 13. αὐτὴν] March. Veleſ. αὐτὴν ἔχοντες. v. 14. ἀνομίᾳ] Nov. 1. ἀτιμίᾳ. ib. τίς δὲ] Lin. ἢ τίς. v. 15. Βελίαλ] Magd. 2. Em. Lin. Nov. 1. Βελίαρ. v. 16. ὑμεῖς ... ἐστε] Lin. Steph. 5. 9. 11. ἡμεῖς ... ἐσμέν.

CAP. VII.

V. 1. ἀγαπητοὶ] Lin. ἀδελφοί. ib. ἁγιωσύνην] Nov. 1. δικαιοσύνην. v. 2. ἐφθείραμεν] Nov. 1. διεφθείραμεν. v. 10. ἀμεταμέλητον] Magd. 1. ἀμετανόητον. March. Veleſ. ἀμετακίνητον. ib. κατεργάζεται] Magd. 2. ἐπιφέρει. v. 11. κατειργάσατο] March. Veleſ. κατεργάζεται. v. 12. οὐδὲ ἕνεκεν τοῦ ἀδικηθέντος] Magd. 1. deſunt. ib. ἡμῶν ... ὑμῶν] Em. Magd. 1. 2. Lin. Nov. 1. March. Veleſ. Comp. ὑμῶν ... ἡμῶν. v. 13. παρακεκλήμεθα &c.] In Lin. March. Veleſ. Steph 4. 11. 13. hoc modo diſtinguuntur, παρακεκλήμεθα· ἐπὶ δὲ τῇ παρακλήσει ὑμῶν (ἡμῶν March. Veleſ.) περισσοτέρως μᾶλλον. v. 15. παντὶ] March. Veleſ. πᾶσι. v. 16. ὅτι] Steph. 11. οὖν ὅτι.

CAP. VIII.

V. 4. διακονίας] Nov. 1. δυσκολίας. ib. δέξασθαι ἡμᾶς] Em. Magd. 1. 2. Lin. Nov. 1. March. Veleſ. Steph. 9. 10. 11. 13. deſunt. Item in Clar. Syro & Arabe. v. 6. προενήρξατο] Magd. 1. καὶ ἐνήρξατο. v. 7. παντὶ] March. Veleſ. πᾶσι. v. 9. ὑμεῖς ... πλουτήσητε] Magd. 1. ἡμεῖς ... πλουτήσωμεν. v. 12. τις] March. Veleſ. Steph. 11. 13. deeſt. v. 16. τὴν αὐτὴν] Bib. Wech. al. τοιαύτην. v. 14. ἀδελφὸν] Steph. 11. ἀδελφὸν ἡμῶν. v. 19. σὺν τῇ] Magd. 2. Lin. March. Veleſ. Steph. 5. 11. ἐν τῇ. ib. αὐτοῦ] Lin. deeſt. Nov. 1. Steph. 5. αὐτήν. v. 21. Προνοούμενοι] Steph. 5. 13. Προνοοῦμεν γάρ. v. 22. πολλάκις] Nov. 1. deeſt. v. 23. δόξα] March. Veleſ. δόξης. v. 24. καὶ εἰς] Gon. Magd. 1. 2. Lin. Nov. 1. Steph. omn. Comp. καὶ deeſt.

CAP. IX.

V 4. τῆς καυχήσεως] Clar. March. Veleſ. deeſt. Nec hoc nomen legit S. Ambroſius. v. 6. δὲ] March. Veleſ. δὲ λέγω. v. 8. παντὶ] March. Veleſ. πᾶσι. v. 9. αἰῶνα] Lin. March. Veleſ. Steph. 5. αἰῶνα τοῦ αἰῶνος. v. 10. χορηγήσαι, καὶ πληθύναι ... αὐξήσαι] Lin. March. Veleſ. Steph. 11. χορηγήσει καὶ πληθυνεῖ ... αὐξήσει. ib. τὰ γεννήματα] March. Veleſ. τὴν αὔξησιν τῶν γεννημάτων. ib. δικαιοσύνης] Lin. διακονίας. v. 11. Ἐν παντὶ] March. Veleſ. Ἵνα ἐν πᾶσι. v. 13. κοινωνίας] Nov. 1. διακονίας.

CAP. X.

V. 5. αἰχμαλωτίζοντες] Lin. αἰχμαλωτεύοντες. v. 6. παρακοὴν] Steph. 11. παράβασιν καὶ παρακοήν. ib. ὑμῶν] Lin. πρότερον ὑμῶν. v. 8. οὐκ αἰσχυνθήσομαι] Magd. 2. οὐ καταισχυνθήσομαι. ib. περισσότερον] Lin. περισσόν. ib. ὁ Κύριος] Lin. ὁ Θεός. v. 12. οὐ συνιοῦσιν] March. Veleſ. deeſt. v. 15. ἐλπίδα] Lin. ἐλπίδα δέ. ib. περισσείαν] March. Veleſ. addit, ἔτι.

CAP. XI.

V. 1. μικρὸν τῇ ἀφροσύνῃ] March. Veleſ. Steph. 5. 11. μικρόν τι τῆς ἀφροσύνης. March. Veleſ. quoque ponit μου poſt ἀφροσύνης. v. 3. ἀπὸ τῆς] March. Veleſ. καὶ ἐκπλέσωσιν ἐκ τῆς. v. 4. λαμβάνετε] Nov. 1. ἐλάβετε. v. 6. ἐν uſque ad finem verſus] March. Veleſ. dupliciter legit, vel, ἐν πᾶσι δὲ φανερωθέντες ὑμῖν, vel, ἐν πᾶσι δὲ φανερωθεὶς ὑμῖν. v. 9. ἀδελφοὶ] Steph. 9. ἀδελφοί μου. ib. παντὶ] March. Veleſ. πᾶσι. v. 10. φραγήσεται] March. Veleſ. καταφραγήσεται. v. 14. θαυμαστὸν] Lin. θαῦμα. v. 17. Κύριον] Lin. Χριστόν. v. 21. ἠσθενήσαμεν] Clar. March. Veleſ. ἠσθενήσαμεν ἐν τούτῳ τῷ μέρει. v. 23. εἰσι] March. Veleſ. addit, κἀγώ. ib. πληγαῖς ... φυλακαῖς] Clar. invertit. v. 31. ἡμῶν] Nov. 1. deeſt. v. 32. θέλων] Clar. deeſt. v. 33. ἐξέφυγον] March. Veleſ. ὅπως ἐξέφυγον.

CAP. XII.

V. 1. Καυχᾶσθαι &c.] March. Veleſ. Εἰ καυχᾶσθαι δεῖ (οὐ συμφέρει δέ). Lin. Εἰ καυχᾶσθαι δεῖ &c. v. 2. τοιοῦτον] Magd. 1. τοιοῦτον ἄνθρωπον. v. 3. ἄνθρωπον] Magd. 1. deeſt. v. 6. εἰς ἐμὲ ... με] March. Veleſ. με ... εἰς ἐμέ. v. 7. ἵνα μὴ ὑπεραίρωμαι] March. Veleſ. deſunt. v. 9. ἥδιστα οὖν μᾶλλον] March. Veleſ. ἡδέως οὖν. v. 10. διωγμοῖς, ἐν] Lin. διωγμοῖς καί. v. 11. καυχώμενος] March. Veleſ. Clar. Steph. 4. 5. deeſt. v. 12. ἐν σημείοις] Lin. σημείοις τε. ib. τοῦ ἀποστόλου] March. Veleſ. τῆς ἀποστολῆς μου. ib. ἐν ὑμῖν] March. Veleſ. ἐφ' ὑμᾶς. v. 14. τρίτον] Lin. Steph. 5. 11. Comp. τρίτον τοῦτο. v. 16. κατεβάρησα] Lin κατενάρκησα. v. 17. τινὰ] March. Veleſ. διά τινος. v. 20. ἀκαταστασίαι] March. Veleſ. addit, ἐν ὑμῖν ὦσι. v. 21. ἐλθόντα με] Lin. ἐλθόντος μου.

CAP. XIII.

V. 1. Τρίτον] Lin. March. Veleſ. Steph. 5. 9. 11. Comp. Ἰδοὺ τρίτον. v. 2. γράφω] Clar. deeſt. ut & in March. Veleſ. qui ὑμῖν addit poſt δεύτερον. v. 4. γὰρ] Steph. 11. deeſt. ib. ζησόμεθα] March. Veleſ. ζῶμεν. Lin. ζήσομεν. v. 6. γνώσεσθε] March. Veleſ. γινώσκετε. v. 4. Εὔχομαι] March. Veleſ. Steph. 9. Εὐχόμεθα. v. 7. πρὸς τὸν] Em. Magd. 1. 2. Lin. Nov. 1. πρὸς τὸν Θεόν. v. 9. ὅταν] March. Veleſ. ὅτι. v. 13. Κυρίου] March. Veleſ. Steph. 4. 5. 10. Κυρίου ἡμῶν. ib. Θεοῦ] In margine Gon. additur καὶ πατρός. Eadem clauſula in Clar. additur quæ in Epiſtola priori. Subſcriptio τῆς Μακεδονίας deeſt in Em. ſed addit στίχων φϛ'.

EPISTOLA ad GALATAS.

CAP. I.

Verſ. 3. ἡμῖν] Em. Nov. 1. Lin. ὑμῖν. ib. ἡμῶν] March. Veleſ. ponit poſt πατρός. v. 4. ὑπὲρ] Magd. Gon. Em. περί. v. 5. τῶν αἰώνων] Lin. deeſt. v. 6. Χριστοῦ] Lin. Ἰησοῦ Χριστοῦ. Nov. 1. Bib. Wech. al. Θεοῦ. v. 15. καλέσας] Nov. 1. καλέσας με.

CAP. II.

V. 2. δοκοῦσι] March. Veleſ. δοκοῦσιν εἶναί τι. v. 3. περιτμηθῆναι] March. Veleſ. addit, ἀλλά. v. 6. δοκοῦντες] March. Veleſ. δοκοῦντες εἶναί τι. v. 9. Ἰάκωβος &c.] Clar. tam Græc. quam Lat. *Petrus & Jacobus & Johannes.* v. 11. Πέτρος] March. Veleſ. Steph. 11. Κηφᾶς. v. 13. Βαρνάβας συναπήχθη] Steph. 5. 13. Βαρνάβαν συναπαχθῆναι. ib. αὐτῶν τῇ ὑποκρίσει] March. Veleſ. ὑπ' αὐτῶν εἰς τὴν ὑπόκρισιν. v. 14. Πέτρῳ] March. Veleſ. Steph. 11. Κηφᾷ. v. 16. Εἰδότες] Steph. 9. 11. Εἰδότες δέ. ib. ἐπιστεύσαμεν] March. Veleſ. πιστεύομεν.

CAP. III.

V. 1. ἐν ὑμῖν] Nov. 1. deeſt. v. 6. καθὼς] March. Veleſ. καθὼς γέγραπται. v. 9. εὐλογοῦνται] March. Veleſ. εὐλογηθήσονται. v. 10. ἀποκατάρατος] Em. Lin. Nov. 1. ἐπικατάρατος. v. 12. ἄνθρωπος] Clar. deeſt. ib. ζήσεται] March. Veleſ. ζῇ. v. 13. γέγραπται γὰρ] Lin. ὅτι γέγραπται. v. 15. Ἀδελφοὶ] Lin. deeſt. v. 18. δι'] Nov. 1. ἐξ. v. 19. τῶν παραβάσεων] March. Veleſ. τῆς παραβάσεως. v. 27. Χριστὸν] Nov. 1. Χριστὸν Ἰησοῦν.

CAP. IV.

V. 4. γενόμενον] Steph. 4. 7. 11. 15. γεννώμενον. v. 7. Χριστοῦ] Lin. Ἰησοῦ Χριστοῦ. v. 14. μου prius] Lin. deeſt. v. 15. τίς οὖν ἦν] March. Veleſ. Steph. 4. 5. Ποῦ οὖν. In Lin ἦν deeſt. v. 17. ὑμᾶς] Bib. Wech. al. ἡμᾶς. v. 20. ἀποροῦμαι] Nov. 1. ἀπορῶ. v. 21. ἀκούετε] March. Veleſ. Steph. 11. ἀναγινώσκετε. v. 24. αὗται] March. Veleſ. ταῦτα. v. 25. ὄρος ἐν τῇ] Nov. 1. ὄρος ἐστὶν ἐν ὑμῖν. Em. ὄρος ἐστὶν ἐν τῇ. ib. δὲ] Steph. 5. 9. 11. γάρ, ut & Lin. v. 26. πάντων] Steph. 4. 5. deeſt. v. 28. Ἡμεῖς ... ἐσμὲν] Steph. 5. Ὑμεῖς ... ἐστέ. v. 31. ἐλευθέρας] March. Veleſ. adjungit priora verba Cap. ſeq. hoc modo, ἐλευθέρας, τῇ ἐλευθερίᾳ ᾗ Χριστὸς &c. Steph. 4. 5. 11. ἐλευθέρας τῇ ἐλευθερίᾳ ᾗ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε. Στήκετε οὖν, καί.

CAP. V.

V. 6. γὰρ] Lin. deeſt. v. 7. ἀνέκοψε] Magd. Em. Lin. Nov. 1. Steph. omn. ἐνέκοψε. v. 9. ζυμοῖ] Clar. δολοῖ. Verſio ejus ut Vulgata. v. 10. ὅστις ἂν ᾖ] March. Veleſ. ὅστις αὐτός ἐστιν. v. 11. ἀδελφοὶ] Lin. ἀδελφοί μου. ib. σταυροῦ] Lin. σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ. v. 13. ἀγάπης] March. Veleſ. ἀγάπης πνεύματος. v. 14. πληροῦται] Lin. πεπλήρωται. v. 17. ἃ ἂν] March. Veleſ. ἅ τινα. v. 18. Εἰ καὶ] Lin. Nov. 1. Εἰ δέ. v. 19. μοιχεία] March. Veleſ. deeſt. v. 22. εἰρήνη] March. Veleſ. εἰρήνη, ἀνοχή. ib. ἐγκράτεια] March. Veleſ. ἐπιείκεια, ἐγκράτεια, ἁγνεία.

CAP. VI.

V. 1. προληφθῇ] Lin. προσληφθῇ. ib. ἄνθρωπος] Steph. 4. addit ἐξ ὑμῶν. v. 12. Ὅσοι] March. Veleſ. Ὅσοι γάρ. v. 13. περιτεμνόμενοι] Magd. Nov. 1. Steph. 5. 7. Comp. περιτετμημένοι. Ad finem hujus Cap. ſubſcribitur in Em. Στίχων Ϲϟγ'.

EPISTOLA

EPISTOLA ad EPHESIOS.

CAP. I.

VErſ. 1. ἁγίοις] Steph. 11. ἁγίοις πᾶσι. v. 3. Εὐλογητὸς uſque ad ὁ εὐλογήσας] Nov. 1. deſunt. ib. Χριστῷ] Magd. Em. Lin. Nov. 1. Comp. Steph. omn. ἐν Χριστῷ. v. 6. ἐν ᾗ] Steph. 5. 9. ἧς. ib. ἠγαπημένῳ] Clar. addit, υἱῷ αὐτοῦ. v. 10. Εἰς οἰκονομίαν] March. Veleſ. ἐν οἰκονομίᾳ. ib. τά τε ἐν] Magd. Em. Nov. 1. τὰ ἐπί. v. 11. πρόθεσιν] Steph. 11. πρόθεσιν τοῦ Θεοῦ τοῦ. v. 14. περιποιήσεως] Nov. 1. addit ἡμῶν. v. 15. ἁγίους] Steph. 10. ἁγίους, ἀδελφοί. v. 16. ὑμῶν poſterius] Lin. deeſt. ib. ἐπὶ] Steph. 11. πάντοτε ἐπί. v. 17. ἐν ἐπιγνώσει] March. Veleſ. εἰς ἐπίγνωσιν. v. 18. διανοίας] Em. Magd. Lin. Nov. 1. March. Veleſ. Comp. Steph. omn. καρδίας. v. 20. ἐκάθισεν] March. Veleſ. Bib. Wech. Steph. 9. 11. Καθίσας. v. 22. πάντα τῇ ἐκκλησίᾳ] March. Veleſ. πᾶσαν τὴν ἐκκλησίαν.

CAP. II.

V. 1. ἁμαρτίαις] Clar. Steph. 11. ἁμαρτίαις ὑμῶν. v. 3. τὰ θελήματα] March. Veleſ. τὸ θέλημα. ib. διανοιῶν] Nov. 1. ἐπιθυμιῶν. v. 4. διὰ] Lin. κατά. ib. ἀγάπην αὐτοῦ] Gon. Em. αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν. v. 5. χάριτι] Clar. March. Veleſ. οὗ τῇ χάριτι. v. 11. τὰ ἔθνη] March. Veleſ. οἱ ἦτε τὰ ἔθνη. v. 12. Ὅτι] March. Veleſ. Οἵ. v. 15. Τὴν ἔχθραν] Hic & v. 16. March. Veleſ. τὰς ἔχθρας. v. 17. καὶ τοῖς] Clar. καὶ εἰρήνην τοῖς. v. 19. συμπολῖται] March. Veleſ. πολῖται. v. 22. πνεύματι] March. Veleſ. πνεύματι ἁγίῳ. v. 20. αὐτοῦ] Clar. λίθου αὐτοῦ.

CAP. III.

V. 1. ἐθνῶν] Steph. 11. addit πρεσβεύω. al. κεκαύχημαι. v. 3. ἐγνώρισε] March. Veleſ. Steph. 5. 9. 11. ἐγνωρίσθη. v. 5. πνεύματι] Comp. πνεύματι ἁγίῳ. v. 7. τὴν δοθεῖσαν] Lin. March. Veleſ. Steph. 9. 11. τῆς δοθείσης. v. 9. κοινωνία] Em. Magd. Lin. Nov. 1. March. Veleſ. Comp. Steph. omn. οἰκονομία. ib. διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ] Clar. deſunt: nec illa legunt Syrus, Hieronymus & Ambroſius. v. 16. αὐτοῦ, δυνάμει] March. Veleſ. αὐτοῦ δύναμιν. v. 20. ὑπὲρ] Clar. deeſt.

CAP. IV.

V. 4. ὑμῶν] Nov. 1. ἡμῶν. v. 6. ὑμῖν] Lin. Nov. 1. Steph. 7. 13. Comp. ἡμῖν. v. 7. χάρις] Steph. 11. χάρις αὕτη. v. 17. λοιπὰ] Clar. Bib. Wech. al. deeſt. v. 19. ἀπηλγηκότες] March. Veleſ. Clar. ἀπηλπικότες. Clar. Lat. *Qui deſperantes*: ſic & Ambroſius. ib. πάσης ἐν πλεονεξίᾳ] Lin. καὶ πάσης πλεονεξίας. v. 28. ταῖς χερσὶν] March. Veleſ. Steph. 9. 11. Comp. ταῖς ἰδίαις χερσίν. v. 29. τῆς χρείας] Clar. March. Veleſ. τῆς πίστεως. Ita legit S. Ambroſius. v. 31. καὶ ὀργὴ] Magd. deeſt. ib. εἰς ἡμέραν] March. Veleſ. ἐν ἡμέρᾳ. v. 32. ὁ Θεὸς ἐν Χριστῷ] Pro his Steph. 13. Θεός. Comp. Χριστός.

CAP. V.

V. 4. τὰ οὐκ ἀνήκοντα] March. Veleſ. ἃ οὐκ ἀνήκει. ib. μᾶλλον] Steph. 5. μόνον. v. 5. ὅς ἐστιν εἰδωλολάτρης] March. Veleſ. ὅ ἐστιν εἰδωλολατρεία. v. 9. τοῦ πνεύματος] March. Veleſ. Clar. Steph. 5. 11. τοῦ φωτός. Ita legit Syrus interpres & Theophylactus. Clar. Lat. *Fructus enim luminis*. v. 15. πῶς] March. Veleſ. πῶς ἀδελφοί. v. 18. ἀλλὰ] Steph. 11. ἀλλὰ μᾶλλον. ib. ἐν πνεύματι] March. Veleſ. τοῦ πνεύματος ἁγίου. v. 19. τῇ καρδίᾳ] Clar. March. Veleſ. ταῖς καρδίαις. v. 21. Θεοῦ] Steph. 4. 9. 13. Comp. Χριστοῦ. v. 22. ὑποτάσσεσθε] March. Veleſ. Steph. 5. 9. 11. ὑποτασσέσθωσαν. v. 27. αὐτὴν] Clar. March. Veleſ. Steph. 5. 11. αὐτός. v. 29. ὁ Κύριος] Steph. 11. Χριστός. v. 31. πατέρα] Magd. Lin. Nov. 1. πατέρα αὐτοῦ. v. 33. ἄνδρα] March. Veleſ. ἄνδρα αὐτῆς.

CAP. VI.

V. 7. τῷ] Nov. 1. Steph. 5. 9. 11. Comp. 2. ὡς τῷ. v. 8. Εἰδότες &c.] Clar. Εἰδότες ὅτι ἕκαστος ὃ ἂν ποιήσει. v. 9. ὑμῶν αὐτῶν] March. Veleſ. Steph. 5. Comp. καὶ αὐτῶν καὶ ὑμῶν. Nov. 1. ὑμῶν καὶ αὐτῶν. v. 12. τοῦ αἰῶνος] Clar. March. Veleſ. deeſt. v. 18. ἐν πνεύματι] Nov. 1. deeſt. ib. αὐτὸ τοῦτο] Clar. αὐτόν. Lat. *in illo*. v. 19. δοθείη] Em. Lin. Nov. 1. δοθῇ. Ad finem capitis habetur in Em. Στίχων τιβ'. Hanc Epiſtolam ſequitur Epiſtola ad Coloſſenſes in Clar.

EPISTOLA ad PHILIPPENSES.

CAP. I.

VErſ. 3. μνείᾳ ὑμῶν, Πάντοτε ἐν πάσῃ] Lin. deſunt. v. 8. ἐν] March. Veleſ. ὡς ἐν. v. 9. ἐν ἐπιγνώσει καὶ πάσῃ αἰσθήσει. v. 10. Χριστοῦ] Lin. Κυρίου. v. 14. λαλεῖν] Clar. λαλεῖν τοῦ Θεοῦ. Lin. Steph. 9. 11. τοῦ Θεοῦ λαλεῖν. v. 16. & 17.] Clar. March. Veleſ. invertunt ordinem horum verſuum, & pro ἐπιφέρειν Clar. habet ἐγείρειν. Verſio Clar. hujuſmodi eſt. *Quidam ex charitate, ſcientes quia in defenſionem Evangelii poſitus ſum: Quidam autem ex diſſentione Chriſtum adnuntiant non ſancte exiſtimantes tribulationem ſuſcitare vinculis meis.* Syrus eundem verſuum ordinem ſequitur. v. 21. ἀποθανεῖν] Lin. θανεῖν. v. 22. τοῦτο] March. Veleſ. ἐστί. v. 23. γὰρ] Em. Steph. omn. Comp. δέ. ib. πολλῷ] Lin. Steph. 5. 11. πολλῷ γάρ. v. 30. ἀκούετε ἐν ἐμοί] March. Veleſ. ἠκούσατε περὶ ἐμοῦ.

CAP. II.

V. 2. Πληρώσατε uſque ad τὴν] Nov. 1. deſunt. v. 4. σκοπεῖτε] March. Veleſ. Steph. 11. σκοποῦντες. ib. ἕκαστος] March. Veleſ. deeſt. v. 5. φρονείσθω] Clar. φρονεῖτε. v. 10. Ἰησοῦ] Nov. 1. αὐτοῦ. v. 12. πολλῷ] Nov. 1. deeſt. v. 14. γογγυσμῶν] Comp. ἔργων. ib. καὶ διαλογισμῶν] Nov. 1. deeſt. v. 19. ὑμῶν] Magd. ὑμῶν ταχέως. v. 22. εἰς] Lin. Τιμόθεος εἰς. ib. εὐαγγέλιον] Steph. 11. addit Χριστοῦ. v. 23. πέμψαι] March. Veleſ. πέμψαι πρὸς ὑμᾶς. v. 26. ὑμᾶς] Em. Magd. Lin. Steph. 7. 11. ὑμᾶς ἰδεῖν. ib. ὅτι ἠσθένησε] Clar. αὐτὸν ἠσθενηκέναι. v. 28. αὐτὸν] Lin. αὐτὸν Ἐπαφρόδιτον. v. 29. παραβουλευσάμενος τῇ ψυχῇ] March. Veleſ. παραδιδοὺς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. Clar. παραβολευσάμενος τῇ ψυχῇ. Verſio Lat. *Parabolatus animam ſuam*.

CAP. III.

V. 1. ἀσφαλὲς] March. Veleſ. ἀναγκαῖον. v. 3. Θεῷ] Em. Steph. 4. 11. 15. Comp. Lin. Nov. 1. Θεοῦ. v. 13. οὐ] Steph. 13. οὔπω. v. 15. ἀποκαλύψει] March. Veleſ. ἀπεκάλυψε. v. 17. ἡμᾶς] March. Veleſ. ἡμῶν. v. 21. εἰς τὸ γενέσθαι αὐτὸ] Clar. deſunt.

CAP. IV.

V. 3. Καὶ ἐρωτῶ] Clar. Ναὶ ἐρωτῶ, ut & Em. Lin. Nov. 1. v. 8. ἔπαινος] March. Veleſ. ἔπαινος τῆς παιδείας. Clar. ἔπαινος ἐπιστήμης. v. 16. ἐν Θεσσαλονίκῃ] March. Veleſ. εἰς Θεσσαλονίκην. v. 18. τοῦ Θεοῦ] Lin. τοῦ Κυρίου. v. 19. πληρώσει πᾶσαν χρείαν] March. Veleſ. πληρώσῃ πᾶσαν ἐπιθυμίαν. v. 22. πάντες] Nov. 1. deeſt. v. 23. ἡμῶν] Em. Lin. Nov. 1. deeſt. ib. πάντων] Clar. March. Veleſ. Steph. 5. τοῦ πνεύματος. Finit hæc Epiſtola in Clar. ut præcedentes, Πρὸς Φιλιππησίους ἐπληρώθη, ἄρχεται πρὸς Θεσσαλονικεῖς. Em. ad finem habet Στίχων σή.

EPISTOLA ad COLOSSENSES.

CAP. I.

VErſ. 4. τὴν εἰς] Lin. ἣν ἔχετε εἰς. ib. ἁγίους] March. Veleſ. ἁγίους ἔχετε. v. 6. κόσμῳ] March. Veleſ. addit ἐστί. ib. καρποφορούμενον] March. Veleſ. Steph. 7. 11. Comp. addunt καὶ αὐξανόμενον· quomodo junguntur poſtea. v. 10. ὑμᾶς] Lin. deeſt. ib. εἰς τὴν ἐπίγνωσιν] March. Veleſ. Steph. 5. 11. ἐν τῇ ἐπιγνώσει. v. 12. τῷ πατρὶ] March. Veleſ. Steph. 5. 9. 11. Comp. τῷ Θεῷ καὶ πατρί. v. 14. διὰ τοῦ αἵματος αὐτοῦ] Em. Magd. Lin. March. Veleſ. Steph. 4. 5. 9. 13. 15. Comp. deſunt. v. 20. τοῦ αἵματος] Steph. omn. deeſt. ib. δι' αὐτοῦ] Steph. 9. 11. deeſt. v. 21. θανάτου] Lin. Steph. 9. 11. θανάτου αὐτοῦ. v. 24. Νῦν] Clar. March. Veleſ. Bib. Wech. al. Ὃς νῦν. v. 25. ἐγενόμην] Lin. deeſt. v. 26. νυνὶ δὲ] Steph. 9. 11. ὁ νῦν. v. 27. ἐν ὑμῖν] Bib. Wech. al. εἰς ὑμᾶς. v. 28. πάντα ἄνθρωπον poſterius] Nov. 1. March. Veleſ. Comp. deeſt. Prius autem deeſt in Lin. v. 29. ἐν ἐμοὶ] Magd. deeſt.

CAP. II.

V. 1. γὰρ] Steph. 11. δέ. ib. Λαοδικείᾳ] Steph. 11. Λαοδικείᾳ, καὶ τῶν ἐν Ἱεραπόλει. v. 2. συμβιβασθέντων] March. Veleſ. Steph. 5. 9. 11. συμβιβασθέντες. ib. πατρὸς καὶ τοῦ] Magd. πατρὸς τοῦ. v. 4. μή τις] Lin. μηδείς. v. 7. αὐτῇ] March. Veleſ. αὐτῷ. v. 11. τῶν ἁμαρτιῶν] March. Veleſ. Clar. deeſt. ib. σαρκὸς] March. Veleſ. σαρκός, ἀλλά. v. 13. ἡμῖν] Steph. 5. 9. ὑμῖν. v. 14. τοῖς δόγμασιν] March. Veleſ. τοῦ δόγματος. v. 20. οὖν] Steph. 4. 10. 11, 13. δογματίζεσθε, Μὴ &c.] March. Veleſ. δογματίσετε, Μὴ ἅψησθε, μηδὲ γεύσησθε, μηδὲ θίγητε.

CAP. III.

V. 3. Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ] Lin. Θεῷ ἐν Χριστῷ. v. 8. κακίαν] Nov. 1. deeſt. v. 12. οἰκτιρμῶν] Em. March. Veleſ. Steph. 5. 10. 11. 13. Comp. οἰκτιρμοῦ. v. 13. Χριστὸς] Clar. Κύριος. v. 14. ἀγάπην] March. Veleſ. ἀγάπην ἔχετε. v. 14. τῆς τελειότητος] Clar. *unitatis*. ἑνότητος. ib. Θεοῦ] Steph. 11. Χριστοῦ. v. 16. ἐν τῇ καρδίᾳ] Clar. March. Veleſ. ἐν ταῖς καρδίαις. Lin. καὶ ψάλλοντες ἐν ταῖς καρδίαις. ib. Κυρίῳ] Clar. Θεῷ. v. 19. πικραίνεσθε] Steph. 4. παραπικραίνεσθε. v. 21. ἐρεθίζετε] Lin. March. Veleſ. Steph. 11. παροργίζετε. v. 22. Θεὸν] Lin. Κύριον. v. 23. ἐργάζεσθε] Em. ἐργαζόμενοι. v. 25. προσωποληψία] March. Veleſ. addit, παρὰ τῷ Θεῷ.

CAP. IV.

V. 1. οὐρανοῖς] Lin. οὐρανῷ. v. 3. Χριστοῦ] Magd. Θεοῦ. v. 7. ὑμῖν] Lin. deeſt. v. 8. γνῷ ···· ὑμῶν] Steph. 11. γνῶτε ···· ἡμῶν. v. 9. πάντα] March. Veleſ. οἱ πάντα. v. 11. Συνεργοὶ] Clar. Συνεργοί μου. ib. Χριστοῦ] Lin. Χριστοῦ Ἰησοῦ. v. 12. πεπληρωμένοι] Steph. 11. πεπληροφορημένοι. v. 13. ζῆλον] Clar. κόπον. March. Veleſ. Steph. 5. ἀγῶνα. 11. πόθον. v. 15. αὐτοῦ] Lin. Steph. 4. 10. αὐτῶν. v. 16. καὶ τὴν &c.] March. Veleſ. καὶ ἡ ἐκ Λαοδικείας ὑμῖν ἀναγινώσκηται. v. 18. χάρις μεθ'] March. Veleſ. χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μεθ'. In Clar. finit hæc Epiſtola ut aliæ, Πρὸς Κολασσαεῖς ἐπληρώθη, ἄρχεται πρὸς Φιλιππησίους. Em. ad finem habet, Στίχων σή.

EPISTOLA ad THESSALONISENSES I.

CAP. I.

VErſ. 1. ἀπὸ uſque ad finem verſus] March. Veleſ. deſunt. v. 3. τοῦ κόπου τῆς] March. Veleſ. καὶ κόπου καὶ τῆς. v. 6. Καὶ] Lin. deeſt. ib. Κυρίου] Lin. Steph. 11. Χριστοῦ. v. 7. τύπους] March. Veleſ. Steph. 5. 9. τύπον. v. 10. ῥυόμενον] March. Veleſ. ῥυσάμενον.

CAP. II.

V. 5. καθὼς οἴδατε] Lin. deeſt. v. 7. ἤπιοι] Lin. March. Veleſ. Clar. Steph. 4. 9. νήπιοι. v. 11. ὡς ἕνα ἕκαστον ὑμῶν] Magd. deſunt. v. 12. καλοῦντος] Lin. March. Veleſ. Steph. 9. καλέσαντος. ib. Θεοῦ] Nov. 1. Χριστοῦ. v. 13. λόγον] March. Veleſ. αὐτὸν οὐ ὡς λόγον. v. 15. ἰδίους] Clar. deeſt. March. Veleſ. ἡμᾶς. v. 16. ὀργὴ] Clar. ὀργὴ τοῦ Θεοῦ. v. 18. καὶ ἐνέκοψεν] Nov. 1. καὶ ἐνέκοψεν. v. 19. Χριστοῦ] March. Veleſ. Χριστοῦ ἐστε. Magd. Nov. 1. deeſt.

CAP. III.

V. 2. καὶ συνεργὸν ἡμῶν] March. Veleſ. deſunt. ib. ὑμῶν] Steph. 9. ἡμῶν. v. 12. τῇ ἀγάπῃ] March. Veleſ. τὴν ἀγάπην ὑμῶν. v. 13. ἁγιωσύνῃ] Steph. 9. δικαιοσύνῃ. ib. ὑμῶν] Gon. Lin. Nov. 1. ἡμῶν. ib. αὐτοῦ] March. Veleſ. Nov. 1. ἀμήν. ib. Χριστοῦ] Em. deeſt.

CAP. IV.

V. 1. Θεῷ] Clar. Lin. March. Veleſ. Steph. 9. Θεῷ, καθὼς καὶ περιπατεῖτε. Sic S. Ambroſius. v. 6. καθὼς] Lin. Nov. 1. καθὼς καί. v. 8. εἰς ἡμᾶς] Steph. omn. εἰς ὑμᾶς. v. 9. ἔχετε] March. Veleſ. Steph. 5. ἔχομεν. v. 11. ἰδίαις] Clar. deeſt. v. 13. θέλω] Em. Magd. Lin. Nov. 1. March. Veleſ. Steph. 4. 5. 10. 11. Comp. θέλομεν. ib. κεκοιμημένων] Em. Magd. Lin. March. Veleſ. Steph. 13. κοιμωμένων. ib. ἵνα μὴ λυπῆσθε] Nov. 1. deſunt. v. 18. τούτοις] Nov. 1. τούτοις τοῦ πνεύματος.

CAP. V.

V. 3. τῇ ··· ἐχούσῃ] March. Veleſ. τῆς ··· ἐχούσης. v. 4. ἡμέρα] March. Veleſ. ἡμέρα ἐκείνη. ib. Ὑμεῖς δὲ] Nov. 1. Ὑμεῖς γάρ. v. 5. Πάντες] Lin. Πάντες γάρ. ib. υἱοὶ poſterius] Magd. deeſt. v. 18. ὑμᾶς] March. Veleſ. πάντας ὑμᾶς. v. 21. δοκιμάζετε] Nov. 1. δοκιμάζοντες. v. 24. ποιήσει] Comp. ποιήσει τὴν ἐλπίδα ὑμῶν βεβαίαν. v. 27. ἐπιστολὴν] March. Veleſ. ἐπιστολὴν ταύτην. Ad finem Em. habet. Στίχων ϟϛ'.

EPISTOLA II. ad THESSALONISENSES.

CAP. I.

VErſ. 5. Ἔνδειγμα] Em. ἐνδείγματι. ib. εἰς τὸ καταξιωθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Em. deſunt. ib. εἰς uſque ad πάσχετε] Em. deſunt. ib. τῆς βασιλείας] March. Veleſ. ἐν τῇ βασιλείᾳ. v. 6. θλῖψιν] March. Veleſ. ἀνταπόδοσιν. v. 7. Ἰησοῦ] Comp. Ἰησοῦ Χριστοῦ. v. 8. πυρὶ φλογὸς] Clar. March. Veleſ. φλογὶ πυρός. ib. Χριστοῦ] Em. deeſt. v. 9. Κυρίου] Lin. Κυρίου Θεοῦ. v. 10. πιστεύουσιν] Em. Magd. Lin. March. Veleſ. Steph. 5. 7. 11. 13. Comp. πιστεύσασιν. v. 12. Χριστοῦ] Em. Nov. 1. deeſt.

CAP. II.

V. 2. νοὸς] Clar. Nov. 1. νοὸς ὑμῶν. v. 3. ἁμαρτίας] Lin. Steph. 5. 9. ἀνομίας. v. 4. πάντα March. Veleſ. Bib. Wech. vet. πᾶν τό. ib. ὡς Θεὸν] Steph. 5. deeſt. ib. ὅτι ἔτι] March. Veleſ. ὡς ἂν ᾖ. v. 8. αὐτοῦ poſterius] March. Veleſ. αὐτόν. v. 13. Κυρίου] Clar. March. Veleſ. Θεοῦ. ib. ὑμᾶς] March. Veleſ. ἡμᾶς. ib. ἀπ' ἀρχῆς] March. Veleſ. ἀπαρχάς. Lin. ἀπαρχήν.

CAP. III.

V. 3. ὁ Κύριος] Clar. ὁ Θεός. v. 4. παραγγέλλομεν] March. Veleſ. παρηγγείλαμεν. ib. καὶ ποιήσετε] Em. Magd. deſunt. v. 5. Κύριος] Nov. 1. Θεός. v. 6. παρέλαβε] Em. Steph. 5. 7. 9. 10. 13. Comp. Lin. March. Veleſ. παρέλαβον. Nov. 1. παρελάβετε. v. 8. ἐφάγομεν] Em. Magd. ἐλάβομεν. v. 9. ὅτι ··· ἔχομεν] March. Veleſ. ὡς ··· ἔχωμεν. v. 11. Ἀκούομεν] March. Veleſ. Ἠκούσαμεν. v. 16. τρόπῳ] Clar. Bib. Wech. al. τόπῳ. Ita Ambroſius & Chryſoſtomus. Ad finem Clar. habet, Πρὸς Θεσσαλονικεῖς ἐπληρώθη, ἄρχεται πρὸς Τιμόθεον α'. Em. Στίχων ρς'.

EPISTOLA I. ad TIMOTHEUM.

CAP. I.

VErſ. 1. Θεοῦ] Steph. 11. τοῦ πατρὸς ἡμῶν Θεοῦ, deletis σωτῆρος & Χριστοῦ. Comp. Θεοῦ πατρός, καὶ, deleto καὶ Κυρίου. ib. καὶ Κυρίου] Nov. 1. deeſt. v. 2. γνησίῳ] March. Veleſ. ἀγαπητῷ. v. 9. Εἰδὼς] March. Veleſ. Εἰδότες. v. 10. ψεύσταις] Magd. deeſt. v. 11. Κατὰ] March. Veleſ. Ἣ ἐστι κατά. v. 12. ἐνδυναμώσαντι] Steph. 11. ἐνδυναμοῦντι. v. 13. ἠλεήθην] March. Veleſ. ἠλεήθην ὑπὸ Θεοῦ. v. 17. ἀφθάρτῳ] Clar. ἀθανάτῳ. Verſio ejus Lat. *immortali*. Sed in Græco textu immutatum eſt alia manu & atramento, ut appareat ἀφθάρτῳ. ib. σοφῷ] March. Veleſ. deeſt. v. 19. πίστιν] Steph. 4. 11. πιστήν.

CAP. II.

V. 6. τὸ μαρτύριον &c.] Steph. 13. τὸ μυστήριον &c. March. Veleſ. οὗ τὸ μαρτύριον καιροῖς ἰδίοις ἐβεβαιώθη. v. 7. ἐν Χριστῷ] Em. Gon. Magd. Clar. Steph. 5. 9. 13. deeſt. v. 9. κοσμίῳ] Nov. 1. τιμίῳ. v. 13. πρῶτος] Steph. 13. πρῶτον. v. 15. μείνωσιν] March. Veleſ. μείνῃ.

CAP. III.

V. 1. Πιστὸς] Clar. Ἀνθρώπινος. v. 2. κόσμιον] March. Veleſ. κόσμιον, σεμνόν. v. 3. μὴ αἰσχροκερδῆ] Em. Magd. Clar. Steph. 4. 5. 9. 7. 16. deeſt. Abeſt quoque a Syro interprete. ib. ἀφιλάργυρον] Nov. 1. ἀφιλόνεικον. v. 10. εἶτα] Clar. καὶ οὕτω. v. 14. γράφω] March. Veleſ. γράφω, τέκνον Τιμόθεε. ib. ἐλθεῖν] March. Veleſ. με ἐλθεῖν. ib. τάχιον] Clar. ἐν τάχει. v. 15. δεῖ] March. Veleſ. δεῖ σε. v. 16. Θεὸς] Clar. March. Veleſ. ὅ. Verſio Clar. ut Vulgata. Sed in Clar. alia manu & atramento extra lineæ ſeriem addita eſt litera θ, & ambeſa paululum o ut appareret Sigma; ſed præpoſtera emendatio facile conſpicitur. Sic legit S. Ambroſius. ib. ἀγγέλοις] Steph. 4. ἀνθρώποις.

CAP. IV.

V. 1. πίστεως] Bib. Wech. cod. vetuſtiſſ. hic addit, ἔσονται γὰρ νεκροῖς λατρεύοντες, ὡς καὶ ἐν τῷ Ἰσραὴλ ἐσεβάσθησαν. ib. πλάνοις] March. Veleſ. Steph. 4. 7. 10. 11. Comp. πλάνης. v. 11. ὀνειδιζόμεθα] Lin. ἀγωνιζόμεθα. ib. ἠλπίκαμεν] March. Veleſ. ἐλπίζομεν. ib. σωτὴρ] Nov. 1. πατὴρ deleto ἀνθρώπων quod ſequitur. v. 12. ἐν πνεύματι] Clar. deeſt. Abeſt quoque a Syro interprete. v. 14. τῶν χειρῶν] Lin. deeſt. v. 16. Ἔπεχε] March. Veleſ. Steph. 5. πρόσεχε.

CAP. V.

V. 4. μανθανέτωσαν] March. Veleſ. μανθανέτω. ib. καλὸν καὶ] Em. Magd. Lin. Nov. 1. Steph. 4. 5. 9. 10. 11. deeſt. v. 5. ἤλπικεν] March. Veleſ. ἐλπιζέτω. ib. προσμένει] March. Veleſ. προσμενέτω. v. 7. ταῦτα] March. Veleſ. τοῦτο. v. 13. αἱ ἀργαὶ] Em. Magd. 1. Lin. Nov. 1. καὶ ἀργαί. v. 14. νεωτέρας] Lin. Nov. 1. νεωτέρας χήρας. v. 16. Ἡ πιστὴ] March. Veleſ. deeſt. ib. καὶ μὴ] March. Veleſ. ἵνα μή. v. 21. ἐνώπιον] Magd. τὸ ἐνώπιον. ib. ἐκλεκτῶν] Nov. 1. ἐκλεκτῶν αὐτοῦ. ib. πρόσκλισιν] Em. Lin. Nov. 1. Steph. 4. 5. 9. 10. 11. πρόσκλησιν.

CAP. VI.

V. 1. Θεοῦ] Clar. Κυρίου. v. 2. ὅτι ἀδελφοί εἰσιν· ἀλλὰ μᾶλλον δουλευέτωσαν] Em. deſunt. v. 4. γίνεται] Clar. γεννῶνται. v. 5. παραδιατριβαὶ] Steph. omn. διαπαρατριβαί. ib. ἀφίστασο ἀπὸ τῶν τοιούτων] Clar. deſunt. v. 8. ἀρκεσθησόμεθα] March. Veleſ. ἀρκεσθῶμεν. v. 9. παγίδα] Clar. March. Veleſ. παγίδα τοῦ Διαβόλου. Ibidem Verſio Clar. habet, ut Vulgata, *deſideria multa inutilia & nociva*. Græcus tamen textus ἐπιθυμίας ἀνοήτους &c. v. 15. δείξει] Steph. 9. δείξει ἡμῖν. v. 17. ἐν τῷ νῦν αἰῶνι] Clar. τοῦ νῦν αἰῶνος. v. 19. αἰωνίου] Clar. March. Veleſ. Steph. 9. ὄντως. Sic S. Ambroſius & Syrus interpres. Finit hæc Epiſtola ut cæteræ in Clar. In Em. habetur, Στίχων σλ'.

EPISTOLA II. ad TIMOTHEUM.

CAP. I.

VErſ. 2. πατρὸς] Magd. 1. πατρὸς ἡμῶν. v. 6. ἐπιθέσεως] Steph. 9. πίστεως καὶ ἐπιθέσεως. v. 9. κλήσει] March. Veleſ. κλήσει αὐτοῦ. v. 12. παραθήκην] Em. καλὴν παραθήκην. Nov. 1. Steph. 9. Comp. παρακαταθήκην, & v. 14. v. 15. Οἶδας] Em. Nov. 1. οἶδα. ib. Φύγελλος] March. Veleſ. Φιλητός. v. 17. σπουδαιότερον] Clar. σπουδαίως. in Lat. *ſolicite*.

CAP. II.

V. 3. Σὺ οὖν] Clar. deeſt. v. 5. στεφανοῦται] March. Veleſ. στεφανωθήσεται. v. 7. δῴη] March. Veleſ. δώσει. v. 10. αἰωνίου] March. Veleſ. οὐρανίου. v. 13. ἑαυτὸν] Lin. Steph. 5. γὰρ ἑαυτόν. v. 14. Κυρίου] Nov. 1. Θεοῦ. v. 16. προκόψουσι] March. Veleſ. προσκόψουσι. v. 17. ἕξει] March. Veleſ. ἔχει. v. 19. Χριστοῦ] Lin. Nov. 1. Em. Steph. 4. 5. 10. Comp. Κυρίου. v. 22. μετὰ τῶν] Lin. Steph. 9. μετὰ πάντων τῶν. v. 25. ἀντιδιατιθεμένους] March. Veleſ. addit τῇ ἀληθείᾳ. v. 26. τῆς ··· παγίδος] March. Veleſ. τῶν ··· παγίδων.

CAP. III.

V. 2. γὰρ] Nov. 1. deeſt. v. 7. μανθάνοντα] Lin. μανθάνοντες. ib. ἐπίγνωσιν] Em. γνῶσιν. ib. ἐλθεῖν δυνάμενα] March. Veleſ. ἔφθασαν. v. 9. πλεῖον] Nov. 1. τὸ πλεῖστον. v. 12. Ἰησοῦ] Lin. deeſt.

CAP. IV.

V. 1. οὖν ἐγὼ] Clar. deſunt. In Lin. & Steph. 5. 9. οὖν deeſt. v. 2. λόγον] Steph. 9. λόγον τοῦ Θεοῦ. v. 3. διδασκαλίας] Steph. 4. πίστεως καὶ διδασκαλίας. v. 5. πληροφόρησον] March. Veleſ. σωφρόνησον. v. 8. πᾶσι] Clar. deeſt. v. 13. φέρε] March. Veleſ. φέρε μετὰ σοῦ. v. 14. ἀποδῴη] March. Veleſ. Steph. 5. ἀποδώσει. v. 18. ῥύσεται] March. Veleſ. ἐρρύσατο. v. 19. Πρίσκαν] March. Veleſ. Nov. 1. Comp. Πρίσκιλλαν. v. 21. ἀσπάζεταί] March. Veleſ. ἀσπάζονται. v. 22. ἡ χάρις μεθ' ὑμῶν] Clar. ἔρρωσο ἐν εἰρήνῃ. Verſio Lat. *vale in pace*. Ita quoque apud S. Ambroſium. Finit hæc Epiſt. in Clar. ut aliæ. Πρὸς Τιμόθεον β ἐπληρώθη, ἄρχεται πρὸς Τίτον. Em. habet Στίχων ϙβ'. In Subſcriptione a τῆς uſque ad ἐγράφη] Bib. Wech. deeſt in quibuſdam antiquis.

EPISTOLA ad TITUM.

CAP. I.

VErſ. 4. γνησίῳ] March. Veleſ. ἀγαπητῷ. ib. ἔλεος] Clar. March. Veleſ. deeſt. Abeſt quoque ab Ambroſio, Hieronymo & Syro interprete, atque Origenes in Epiſtola ad Titum non inveniri. v. 7. οἰκονόμον] Nov. 1. διάκονον. ib. αἰσχροκερδῆ] Steph. 11. αἰσχρολόγον. v. 9. ἐλέγχειν] Magd. διελέγχειν.

CAP. II.

V. 5. ἁγνὰς] March. Veleſ. ἁγνὰς, νηφαλέοις. ib. Θεοῦ] Steph. 4. Θεοῦ, καὶ ἡ διδασκαλία, v. 7. ἀδιαφθορίαν, σεμνότητα] March. Veleſ. ἐν τῇ ἀδιαφθορίᾳ, ἐν τῇ σεμνότητι. ib. ἀφθαρσίαν] Clar. March. Veleſ. Verſio Lat. Clar. deeſt. v. 10. πᾶσιν] Steph. 4. 5. πᾶσιν ἀνθρώποις. v. 11. ἡ σωτήριος] March. Veleſ. τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν. v. 14. περιφρονείτω] Nov. 1. Steph. 10. καταφρονείτω.

CAP. III.

V. 8. τούτων] Steph. 7. τούτου. ib. πεπιστευκότες] March. Veleſ. πιστεύοντες. v. 15. χάρις] Clar. χάρις τοῦ Κυρίου. Finit hæc Epiſtola in Clar. ut præcedentes. Em. ad finem habet, Στίχων ϛζʹ.

EPISTOLA ad PHILEMONEM.

CAP. I.

VErſ. 2. τῇ ἀγαπητῇ] Clar. deeſt. v. 6. ἐνεργὴς] March. Veleſ. ἐναργής. ib. παντὸς] Nov. 1. March. Veleſ. Steph. 10. Comp. παντὸς ἔργου. v. 7. Χάριν] March. Veleſ. Bib. Wech. al. Χαράν. v. 12. τουτέστιν] March. Veleſ. ὡς. v. 15. ὥραν] March. Veleſ. ὥραν ἀπὸ σοῦ. v. 18. ἀποτίσω] Clar. ἀποδώσω. v. 19. Κυρίῳ] Steph. 11. Χριστῷ. Em. ad finem habet. Στίχων λζʹ. Subſcriptio in Lin. eſt. Ἐπιστολὴ πρὸς Φιλήμονα ϗ Ἀπφίαν δεσπότας τοῦ Ὀνησίμου ϗ πρὸς Ἄρχιππον τὸν Διάκονον τῆς ἐν Κολασσαῖς ἐκκλησίας. Ἐγράφη ἀπὸ Ῥώμης διʼ Ὀνησίμου τοῦ οἰκέτου.

EPISTOLA ad HEBRÆOS.

CAP. I.

VErſ. 2. ἐσχάτων] Lin. March. Veleſ. Em. Steph. 4. 5. 7. 10. Comp. ἐσχάτου. v. 3. ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἐκάθισεν] March. Veleſ. ἁμαρτιῶν, καθίζει. v. 9. ἀνομίαν] Nov. 1. ἀδικίαν. v. 12. ἑλίξεις] Nov. 1. March. Veleſ. ἀλλάξεις.

CAP. II.

V. 7. ϗ κατέστησας uſque ad finem verſus] Em. Magd. Lin. Nov. 1. deſunt. v. 10. διὰ παθημάτων τελειῶσαι] March. Veleſ. διὰ παθήματος αὐτὸν τελειοῦσθαι.

CAP. III.

V. 1. Χριστὸν] Clar. deeſt. v. 6. οὗ] Steph. 5. ὅς. v. 8. πειρασμοῦ] Lin. παραπικρασμοῦ. v. 9. με, ϗ] In Clar. deeſt με. ib. μου &c.] Steph. 4. ſic diſtinguit, μου. τεσσαράκοντα ἔτη προσώχθισα &c. v. 10. ἐκείνῃ] Steph. 5. 9. ταύτῃ. v. 11. Ὡς] March. Veleſ. Οἷς. v. 12. ἀδελφοὶ] Nov. 1. ἀδελφοί μου. v. 17. κῶλα] March. Veleſ. πτώματα. v. 18. εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ] March. Veleſ. deſunt.

CAP. IV.

V. 1. ὑμῶν] March. Veleſ. Steph. 4. ἡμῶν. v. 2. συγκεκραμένος] Em. Lin. Nov. 1. Steph. 4. 5. 7. 10. 11. Comp. συγκεκραμένους. ib. ἀκούσασιν] March. Veleſ. ἠκουσμένοις. v. 7. ὑμῶν] Steph. 4. ὑμῶν, ὡς ἐν τῷ παραπικρασμῷ. ib. καθὼς εἴρηται] Nov. 1. deeſt. Lin. καθὼς προείρηται. v. 8. αὐτοὺς] Steph. 10. 11. αὐτός. v. 14. κρατῶμεν] March. Veleſ. κρατῶμεν τῆς ἐλπίδος ἡμῶν. v. 15. ταῖς] Nov. 1. ἡμῖν ταῖς. v. 16. χάριτος] March. Veleſ. χάριτος αὐτοῦ.

CAP. V.

V. 3. ταύτην] March. Veleſ. Steph. 11. ταῦτα. v. 6. Σὺ] Nov. 1. Σὺ εἶ. v. 8. υἱὸς] March. Veleſ. υἱὸς τοῦ Θεοῦ. v. 9. πᾶσιν] Clar. ponit ante τοῖς. v. 12. λογίων] March. Veleſ. Steph. 11. 13. λόγων.

CAP. VI.

V. 10. τοῦ κόπου] Clar. March. Veleſ. Steph. 5. deeſt. Abeſt quoqne a Syro interprete. Nov. 1. τοῦ κόπου, καί. v. 12. κληρονομούντων] March. Veleſ. κληρονομησόντων. v. 18. προκειμένης] Nov. 1. addit ἡμῖν. v. 19. τῆς ψυχῆς] Nov. 1. τῆς ἐλπίδος.

CAP. VII.

V. 5. ἐξεληλυθότας] Nov. 1. ἐξελθόντας. v. 6. ἐπαγγελίας] Nov. 1. εὐλογίας. v. 9. λαμβάνων] March. Veleſ. λαβών. Em. ἀπολαμβάνων. v. 14. ἱερωσύνης] Clar. March. Veleſ. ἱερέων. v. 17. Σὺ] Nov. 1. Σὺ εἶ. ut v. 22. Lin. Nov. 1. ib. κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ] M. Veleſ. deſunt.] niſi ad v. 21. ſpectet.] v. 25. παντελὲς] M. Veleſ. διηνεκές. ib. τοὺς προσερχομένους] M. Veleſ. προσερχόμενος. ib. αὐτῶν] March. Veleſ. ἡμῶν. v. 27. ἔπειτα] Lin. ἔπειτα δύο.

CAP. VIII.

V. 2. ὁ Κύριος] March. Veleſ. ὁ Θεός. v. 4. τῶν ἱερέων] Clar. deeſt. ib. κατὰ τὸν νόμον] Magd. deeſt. v. 11. τὸν πολίτην] Em. Steph. 5. 10. 11. Comp. Lin. τὸν πλησίον. ib. ἕκαστος poſterius] Lin. deeſt. v. 12. ϗ τῶν ἀνομιῶν αὐτῶν] March. Veleſ. deſunt.

CAP. IX.

V. 1. σκηνὴ] Clar. Em. Nov. 1. deeſt. Abeſt quoque a Syro interprete, & Em. Magd. Habetur autem in margine Em. alia manu. v. 3. ἅγια] Steph. 4. 13. τὰ ἅγια τῶν. v. 6. εἰσίασιν] March. Veleſ. εἴσησαν. v. 9. εἰς τὸν &c.] March. Veleſ. ὅτι τοῦ καιροῦ ἐνεστηκότος, καθʼ ἣν. ib. καθʼ] Steph. 5. καθέστηκε, καθʼ. v. 10. ἐπικείμενα] March. Veleſ. ἐπικειμένοις. v. 14. αἰωνίου] Clar. March. Veleſ. Lin. ἁγίου. ib. Θεῷ] Steph. 4. 9. Comp. Θεῷ ἡμῶν. ib. καθαριεῖ] March. Veleſ. ἐκαθάρισε. v. 15. κεκλημένοι] Steph. 13. κληρονόμοι. ib. κληρονομίας] Steph. 4. ζωῆς. v. 27. ὅσον] Bib. Wech. al. ὅ.

CAP. X.

V. 1. αὐταῖς] Em. Magd. Nov. 1. deeſt. ib. προσφέρουσι] Nov. 1. προσφέρει. v. 2. οὐκ ἂν] In March. Veleſ. Steph. 5. Comp. οὐκ deeſt. v. 6. εὐδόκησας] Steph. 13. ἐζήτησας. v. 7. Θεὸς] Nov. 1. Θεός μου ἐβουλήθην. v. 8. θυσίαν ϗ προσφορὰν] Clar. θυσίας ϗ προσφοράς. v. 9. ὁ Θεὸς] Lin. deeſt. Nov. 1. ὁ Θεός μου. v. 10. ἐσμὲν οἱ διὰ] Steph. 5. 7. 9. ἐσμὲν διά. v. 11. ἱερεὺς] Steph. 4. Comp. ἀρχιερεύς. v. 16. διδοὺς] March. Veleſ. δώσω. v. 17. Καὶ] Steph. 10. Ὕστερον λέγει, καί. 9. Τότε εἴρηκε. v. 27. μέλλοντος] March. Veleſ. Steph. 11. μέλλων. v. 30. λέγει Κύριος] Clar. deeſt. ib. Κύριος κρινεῖ] Clar. ὅτι κρινεῖ Κύριος. v. 34. δεσμοῖς] March. Veleſ. δεσμίοις, ut & Steph. 5. 7. ib. ἑαυτοῖς] March. Veleſ. ὑμᾶς. Steph. 4. 5. ἑαυτούς. ib. ἐν οὐρανοῖς] Clar. March. Veleſ. deeſt. v. 35. ἀποβάλητε] Clar. ἀπολλῆτε. v. 38. ζήσεται] March. Veleſ. ζῇ. v. 39. ὑποστολῆς] March. Veleſ. ὑποστολῆς υἱοί.

CAP. XI.

V. 4. λαλεῖται] Steph. 5. 9. λαλεῖ. v. 5. ηὑρίσκετο] Steph. 9. εὑρίσκετο. v. 6. δεῖ τὸν] Lin. δεῖ πρῶτον τόν. v. 11. αὐτὴ] Nov. 1. deeſt. ib. Σάῤῥα] March. Veleſ. Clar. Σάῤῥα στεῖρα. Steph. 2. Comp. Σάῤῥα στεῖρα οὖσα. v. 12. ταῦτα] March. Veleſ. τύπου. v. 13. ϗ πεισθέντες] Magd. March. Veleſ. Em. deeſt, ut & in Lin. Nov. 1. ib. μὴ λαβόντες] Lin. μὴ κομισάμενοι. v. 21. αὐτοῦ] Nov. 1. deeſt. v. 25. πρόσκαιρον] March. Veleſ. πρόσκαιρος. v. 29. ξηρᾶς] Clar. ξηρᾶς γῆς. ib. κατεπόθησαν] Steph. 11. κατεποντίσθησαν. v. 34. ἔφυγον] March. Veleſ. ἐτράποντο. v. 37. ἐπειράσθησαν] Nov. 1. deeſt.

CAP. XII.

V. 1. περικείμενον] March. Veleſ. κείμενον. ib. εὐπερίστατον] Comp. ἀπερίστατον. v. 2. Θεοῦ] Nov. 1. πατρός. ib. ἐκάθισεν] March. Veleſ. καθίζει. Lin. Nov. 1. κεκάθικεν. v. 3. γὰρ] Comp. οὖν. v. 5. διαλέγεται] March. Veleſ. λαλεῖ, λέγων. v. 7. Εἰ παιδείαν] Clar. Εἰς παιδείαν. March. Veleſ. Ἐν παιδείᾳ. v. 9. πνευμάτων] Nov. 1. πατέρων. v. 10. ἐπαίδευον] Clar. ἐπαίδευον ἡμᾶς. v. 11. ἀποδίδωσι] March. Veleſ. ἀποδώσει. v. 18. κεκαυμένῳ] March. Veleſ. προσεπτῷ. v. 19. μὴ] Comp. deeſt. v. 20. ἢ βολίδι κατατοξευθήσεται] Lin. Nov. 1. Gon. deſunt. v. 24. κρείττονα] Steph. 5. 7. 9. 10. 11. Comp. κρεῖττον. v. 25. οὐρανῶν] March. Veleſ. οὐρανῶν χρηματίζοντα ὑμῖν. v. 26. σείω] March. Veleſ. Steph. 5. σείσω. v. 28. λατρεύωμεν] Comp. Steph. 7. 10. 11. 13. λατρεύομεν.

CAP. XIII.

V. 4. πόρνους δὲ] Clar. πόρνους γάρ. v. 14. ἔχομεν] Steph. 4. deeſt. v. 15. τουτέστι] Nov. 1. deeſt. v. 21. ἔργῳ] Clar. deeſt. v. 23. ἀδελφὸν] Clar. ἀδελφὸν ἡμῶν. v. 24. Ἰταλίας] March. Veleſ. addit ἀδελφοί. Ad finem in Clar. nihil adjectum eſt quia, ut apparet, ſpatium deerat.

EPISTOLA JACOBI CATHOL.

CAP. I.

VErſ. 5. πᾶσιν] Nov. 2. deeſt. ib. ἁπλῶς] March. Veleſ. ἀφθόνως. v. 8. ἀνὴρ] Lin. Ἀνὴρ γάρ. v. 9. τῷ ὕψει] March. Veleſ. τῇ ὑψώσει. v. 13. πειράζομαι] March. Veleſ. πειράζεται. v. 17. ἀπὸ] Nov. 1. παρά. v. 18. Βουληθεὶς] Steph. 10. Βουληθεὶς γάρ. ib. τῶν αὐτοῦ κτισμάτων] March. Veleſ. τοῦ κτίσματος αὐτοῦ. v. 19. Ὥστε] March. Veleſ. Ἴστε. v. 22. ἢ ... λόγου] Steph. 13. ἔσω ... νόμου. Nov. 2. ἢ ... λόγων. v. 23. λόγου] In margine Lin. habetur νόμου pro λόγου. ib. ἐν] Steph. 10. ὡς ἐν. v. 25. τέλειον τὸν τῆς] March. Veleſ. τελείας τῆς. ib. ἐπιλησμονῆς] Steph. 13. ἐπιλήσμων.

CAP. II.

V. 1. προσωποληψίαις] Nov. 1. προσωποληψίᾳ. v. 4. Καὶ οὐ διεκρίθητε] March. Veleſ. Ὁ διακρίνετε. v. 5. τούτου] Magd. Nov. 1. 2. deeſt. v. 8. τὴν γραφὴν] March. Veleſ. τὰς γραφάς. v. 16. ϗ χορτάζεσθε] Lin. deeſt. v. 18. ἐκ τῶν] March. Veleſ. ἐκτός. Steph. 11. χωρίς. v. 24. τοίνυν] Nov. 2. deeſt. v. 25. ἀγγέλους] Lin. Nov. 2. ἀγγέλους τοῦ Ἰσραήλ. Steph. 11. κατασκόπους.

CAP. III.

V. 1. ληψόμεθα] March. Veleſ. λαμβάνετε. v. 5. ὀλίγον] March. Veleſ. ἡλίκον. v. 6. γενέσεως] Steph. 10. addit ἡμῶν, quod quoque in margine Lin. habetur. v. 8. ἀκατάσχετον] March. Veleſ. Steph. 10. ἀκατάστατον. v. 12. ἐλαίας] March. Veleſ. σταφυλάς. ib. τις &c.] Comp. Steph. 10. εἴ τις σοφὸς ϗ ἐπιστήμων δειξάτω. v. 14. τῇ καρδίᾳ] March. Veleſ. ταῖς καρδίαις. ib. κατακαυχᾶσθε] Nov. 1. καυχᾶσθε. v. 17. εὐπειθὴς] March. Veleſ. addit τοῖς ἀγαθοῖς συνευδοκοῦσα.

CAP. IV.

V. 1. μάχαι] Nov. 2. πόθεν μάχαι. ib. ὑμῖν] Nov. 1. 2. ἡμῖν. v. 2. οὐκ ἔχετε δὲ] Nov. 2. ϗ οὐκ ἔχετε· ut & Lin. In Nov. 1. δὲ deeſt. v. 4. ϗ μοιχαλίδες] March. Veleſ. deeſt. v. 5. ἐπιποθεῖ] Nov. 1. 2. Lin. ἐπιποθεῖ. ib. κατῴκησεν ἐν ἡμῖν] March. Veleſ. κατοικεῖ ἐν ὑμῖν. v. 7. ἀντίστητε] Nov. 1. ἀντίστητε δέ. v. 9. ϗ κλαύσατε] Nov. 2. deeſt. v. 11. καὶ κρίνων] Steph. 10. 11. 13. ἢ κρίνων. ib. οὐκ] Nov. 1. Steph. 7. 10. οὐκέτι. v. 12. νομοθέτης] Nov. 2. Lin. March. Veleſ. Steph. 4. 7. 10. 11. addunt καὶ κριτής. ib. Σὺ &c.] Steph. 4. 11. Σὺ δὲ τίς εἶ ὁ κρίνων τὸν πλησίον; ib. ἕτερον] March. Veleſ. πλησίον σου. v. 13. ϗ αὔριον] March. Veleſ. Steph. 4. 10. ἢ αὔριον. Inter hunc verſum & præcedentem interſeruntur in Nov. 2. ὅτι οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ, ἀλλʼ ἐν Θεῷ τὰ διαβήματα ἀνθρώπων κατευθύνεται. ib. ἕνα] Nov. 2. deeſt. v. 16. καυχᾶσθε] Steph. 10. κατακαυχᾶσθε.

CAP. V.

V. 1. ἐπερχομέναις] Steph. 4. 11. addunt ὑμῖν. v. 3. ὑμῶν ὡς] Lin. Nov. 1. Steph. 10. Comp. ὑμῶν. ὡς. ib. ἐν] March. Veleſ. ὑμῖν ὀργὴν ἐν. v. 4. αἱ βοαὶ τῶν θερισάντων] March. Veleſ. ἡ βοὴ αὐτῶν. v. 6. Κατεδικάσατε] March. Veleſ. Ἠγάπητε. ib. δίκαιον &c.] Steph. 9. δίκαιον, οὐκ ἀντιτασσόμενον ὑμῖν. ib. ἀντιτάσσεται] March. Veleſ. ἀντετάξατο. v. 7. ἀδελφοὶ] Steph. 10. ἀδελφοί μου. ib. ὁ γεωργὸς] Nov. 2. deeſt. ib. ὑετὸν] March. Veleſ. Steph. 13.

deeſt. v. 9. ἀδελφοὶ] Nov. 1. 2. deeſt. ib. κριθῆτε] Steph. omn. κατακριθῆτε. v. 10. τῆς κακοπαθείας &c. March. Veleſ. ἀδελφοὶ τῆς κακεξόδου, ϗ τῆς μακροθυμίας, ϗ τῆς κακοπαθείας, ϗ τῆς ὑπομονῆς. v. 11. πολύσπλαγχνος] Lin. Nov. 1. Steph. 9. Comp. πολυεύσπλαγχνος. ib. ὁ Κύριος] Nov. 2. deeſt. v. 12. ὑμῶν] Steph. 11. ὁ λόγος ὑμῶν. ib. εἰς ὑπόκρισιν] March. Veleſ. Steph. 11. ὑπὸ κρίσιν. v. 15. ἀφεθήσεται] March. Veleſ. Steph. 10. ἀφεθήσονται. v. 16. ἀλλήλοις] Nov. 2. Steph. 2. οὖν ἀλλήλοις. v. 17. ἐπὶ τῆς γῆς] March. Veleſ. ponit ſtatim poſt βρέξαι. ib. βρέξαι] Steph. 4. 10. 11. βρέξαι ὑετόν. v. 18. τὸν καρπὸν] Lin. τοὺς καρπούς. v. 19. Ἀδελφοὶ] Steph. 4. 10. 11. Ἀδελφοί μου. ib. ἀπὸ] Steph. 10. 11. ἀπὸ τῆς ὁδοῦ, ut & Nov. 2. v. 20. ψυχὴν] Steph. 4. 10. 11. ψυχὴν αὐτοῦ. ib. καλύψει] March. Veleſ. καλύπτει.

EPISTOLA I. PETRI.

CAP. I.

VErſ. 2. πρόγνωσιν] Steph. 5. πρόθεσιν. v. 3. πολὺ] March. Veleſ. μέγα. ib. ζῶσαν] Steph. 13. ζωῆς. v. 5. ἀγαλλιᾶσθε] March. Veleſ. ἀγαλλιάσασθε. v. 6. λυπηθέντες] March. Veleſ. λυπεῖσθαι. Lin. Nov. 2. Steph. 5. 13. λυπηθέντας. v. 8. εἰδότες] Steph. 10. ἰδόντες. ib. ὁρῶντες] March. Veleſ. ὁρῶντες πιστεύετε. v. 9. ψυχῶν] March. Veleſ. ψυχῶν ὑμῶν. v. 12. ἡμῖν] Magd. Nov. 1. 2. March. Veleſ. Steph. 4. 5. 10. 13. ὑμῖν. ib. εἰς ἃ] March. Veleſ. εἰς ὅν. v. 16. γίνεσθε] Nov. 2. March. Veleſ. Steph. 4. ἔσεσθε. v. 20. ἐσχάτων] Nov. 2. ἐσχάτου. v. 21. πιστεύοντας] March. Veleſ. Steph. 13. πιστούς. v. 22. ἡγνικότες ... τῆς ἀληθείας] March. Veleſ. ἁγνίζοντες ... τῆς ἀγάπης. ib. διὰ πνεύματος ... ἀνυπόκριτον] March. Veleſ. deſunt. v. 23. Θεοῦ] Nov. 2. deeſt. v. 24. ἀνθρώπου] March. Veleſ. Steph. 2. Nov. 2. αὐτῆς. ib. ἄνθος χόρτου] Lin. χόρτος.

CAP. II.

V. 2. τὸ λογικὸν, ἄδολον] March. Veleſ. λογικοὶ ϗ ἄδολοι. ib. αὐξηθῆτε] Nov. 1. 2. Lin. March. Veleſ. Steph. 4. 10. 11. 13. addunt εἰς σωτηρίαν. v. 5. οἰκοδομεῖσθε] Nov. 2. Lin. ἐποικοδομεῖσθε. ib. ἱεράτευμα] Nov. 2. Steph. 4. 10. εἰς ἱεράτευμα. v. 6. Διὸ ϗ] Magd. Lin. Nov. 1. 2. Bib. Wech. al. Διότι. ib. ἐν τῇ γραφῇ] March. Veleſ. ἡ γραφή. v. 7. λίθον] March. Veleſ. Steph. 13. λίθος. v. 8. Οἳ] Nov. 2. Ὅσοι. ib. λόγῳ] Nov. 2. λίθῳ. v. 9. εἰς περιποίησιν] March. Veleſ. τῆς περιποιήσεως. v. 11. Ἀγαπητοὶ] Steph. 5. Ἀδελφοί. ib. παρακαλῶ ... ἀπέχεσθαι] March. Veleſ. poſt utrumque addit ὑμᾶς. v. 15. φιμοῦν] Steph. 13. ὑμᾶς φιμοῦν. ib. τῶν ἀφρόνων] Lin. deeſt. v. 19. Χάρις] Steph. 4. Χάρις Θεοῦ. Steph. 10. παρὰ τῷ Θεῷ. 11. χάρις Θεῷ. Nov. 2. χάρις παρὰ Θεῷ. ib. Θεοῦ] Nov. 2. ἀγαθήν. v. 20. Ποῖον γὰρ κλέος] March. Veleſ. Ποία γὰρ χάρις. ib. κολαφιζόμενοι ὑπομενεῖτε] Steph. 10. 13. κολαζόμενοι ὑπομένετε. ib. τοῦτο] March. Veleſ. μακροθύμως, αὕτη ἡ. v. 21. ἔπαθεν] Nov. 2. Steph. 4. 9. ἀπέθανεν. ib. ἡμῶν ... ἡμῖν] Steph. 4. 9. ὑμῶν ... ὑμῖν. v. 23. κρίνοντι] March. Veleſ. κρίνοντι ἑαυτόν. v. 24. αὐτοῦ] Nov. 1. 2. Steph. 4. 10. deeſt.

CAP. III.

V. 2. ἁγνὴν] March. Veleſ. ἁγίαν. v. 3. ἐμπλοκῆς ... περιθέσεως] March. Veleſ. ἐμπλοκὴ ... περίθεσις. v. 7. συγκληρονόμοι] March. Veleſ. Steph. 10. 11. συγκληρονόμοις. ib. ζωῆς] Steph. 4. 11. ποικίλης ζωῆς. Lin. Nov. 1. Comp. ζώσης. ib. ἐκκόπτεσθαι] Nov. 2. Lin. M. Veleſ. Steph. 4. 5. 9. 11. Comp. ἐγκόπτεσθαι. v. 8. Τὸ δὲ τέλος] March. Veleſ. Ἐν τῇ πίστει δέ. ib. φιλόφρονες] Lin. Steph. 4. 10. 11. 13. ταπεινόφρονες. March. Veleſ. φιλοταπεινόφρονες. v. 9. ἐκλήθητε] Steph. 11. ἐκληρώθητε. v. 12. Κυρίου] Nov. 2. deeſt. v. 13. μιμηταὶ] March. Veleſ. Steph. 4. 10. ζηλωταί. v. 14. Ἀλλʼ εἰ] Steph. 4. 10. Εἰ δέ. v. 15. Θεὸν] Steph. 11. Χριστόν. ib. μετὰ] Steph. 4. 10. ἀλλὰ μετά. v. 16. ἀγαθὴν] Steph. 10. ἁγνήν. ib. ὡς κακοποιῶν] March. Veleſ. deeſt. v. 18. ἁμαρτιῶν] Steph. 4. 10. 11. ἁμαρτιῶν ἡμῶν. ib. ἔπαθε] March. Veleſ. Steph. 4. 10. ἀπέθανε. Nov. 2. ὑπὲρ ἡμῶν ἔπαθε. ib. θανατωθεὶς ... ζωοποιηθεὶς] March. Veleſ. θανατωθέντας ... ζωοποιηθέντας. v. 19. πνεύμασι] March. Veleſ. πνεύματι. Steph. 11. κατακεκλεισμένοις πνεύμασι. v. 20. ἅπαξ ἐξεδέχετο] Nov. 1. 2. Steph. 4. 5. 7. 11. Comp. ἀπεξεδέχετο. ib. ὀλίγαι] March. Veleſ. Steph. 4. 11. ὀλίγοι. v. 21. Ὃ ϗ ἡμᾶς] Comp. Ὧ, & ϗ ἡμᾶς ponit poſt νῦν. v. 22. Θεοῦ] March. Veleſ. addit, καταπιὼν τὸν θάνατον ἵνα τῆς αἰωνίου ζωῆς κληρονόμοι γενώμεθα.

CAP. IV.

V. 1. ὑπὲρ ἡμῶν] March. Veleſ. deſunt. v. 2. ἐπιθυμίαις] Nov. 2. ἐπιθυμίαις ἀγαθαῖς. ib. σαρκὶ] Lin. Χριστῷ. v. 3. ἡμῖν] March. Veleſ. deeſt. ib. τοῦ βίου] March. Veleſ deeſt. ib. θέλημα] Nov. 2. βούλημα. ib. ἐπιθυμίαις] Nov. 2. deeſt. v. 6. ἀνθρώποις] Nov. 2. ἄνθρωπον. v. 7. ἤγγικε] March. Veleſ. ἐγγίζει. v. 8. καλύψει] Lin. Nov 1. 2. March. Veleſ. Steph. 4. 10. 11. 13. καλύπτει. v. 9. γογγυσμῶν] March. Veleſ. Steph. 4. 10. γογγυσμοῦ. v. 10. οἰκονόμοι] Steph. 5. κληρονόμοι. v. 11. τῶν αἰώνων] Nov. 1. deeſt. v. 13. καθὸ κοινωνεῖτε] March. Veleſ. κοινωνοῦντες. v. 14. τῆς δόξης] March. Veleſ. τῆς τιμῆς τῆς δόξης τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ. Steph. 4. 10. 11. Nov. 2. τῆς δόξης ϗ δυνάμεως. ib. τοῦ Θεοῦ] March. Veleſ. αὐτοῦ. ib. ἀναπαύεται] Nov. 1. March. Veleſ. Steph. 4. Comp. ἀναπέπαυται. ib. κατὰ μὲν uſque ad finem verſus] March. Veleſ. deſunt. v. 15. γὰρ] March. Veleſ. δέ. ib. κακοποιὸς] Nov. 2. Steph. 10. κακοῦργος. v. 16. μέρει] March. Veleſ. Steph. 4. ὀνόματι. v. 18. σώζεται] March. Veleſ. σωθήσεται. v. 19. ὡς] Steph. 13. deeſt. ib. ἀγαθοποιΐᾳ] Lin. March. Veleſ. Steph. 4. 10. ἀγαθοποιΐαις.

CAP. V.

V. 1. τοὺς] Steph. 4. 11. οὖν τούς. ib. ὁ] Comp. ὡς. ib. ἀποκαλύπτεσθαι] Lin. deeſt. v. 2. ἑκουσίως] March. Veleſ. Steph. 10. 11. ἑκουσίως κατὰ Θεόν. v. 3. τῶν κλήρων] Lin. τοῦ κλήρου. ib. τύποι] M. Veleſ. τύπος. ib. ποιμνίου] M. Veleſ. ποιμνίου ἀνυπόκριτοι. v. 5. Ὁμοίως] Nov. 2. Ὁμοίως δὲ οἱ. ib. ὑποτασσόμενοι] M. Veleſ. deeſt. Steph. 13. ὑποτάσσεσθε. v. 6. καιρῷ] M. Veleſ. Steph. 4. 11. καιρῷ ἐπισκοπῆς. v. 8. ὅτι] Lin. Nov. 1. 2. deeſt. ib. καταπίῃ] Lin. Steph. 4. 5. 9. 11. καταπιεῖν. v. 10. καταρτίσαι ... στηρίξαι, σθενῶσαι, θεμελιώσαι] In Lin. Nov. 1. 2. March. Veleſ. Steph. 4. 10. 13. ponuntur in futuro. Sed in March. Veleſ. deeſt θεμελιώσει. v. 11. κράτος] Nov. 2. Lin. Καὶ τὸ κράτος. ib. τῶν αἰώνων] Nov. 2. deeſt. v. 12. ἑστήκατε] March. Veleſ. ἵστατε. Steph. 4. 10. 13. στῆτε. v. 14. ἀγάπης] Nov. 1. March. Veleſ. Steph. 4. ἁγίῳ.

EPISTOLA II. PETRI.

CAP. I.

VErſ. 1. Συμεὼν] Comp. Steph. 4. 11. 13. Σίμων. ib. Θεοῦ] Steph. 13. Κυρίου, & delet ϗ σωτῆρος. v. 2. πληθυνθείη] March. Veleſ. πληρωθείη. ib. Ἰησοῦ] Nov. 2. Ἰησοῦ Χριστοῦ. Steph. 4. 11. Comp. Χριστοῦ Ἰησοῦ. v. 3. ζωὴν] Steph. 13. ζωὴν, σωτηρίαν. ib. δεδωρημένης] March. Veleſ. δεδωρημένα. ib. διὰ δόξης ϗ ἀρετῆς] Nov. 2. March. Veleſ. ἰδίᾳ δόξῃ ϗ ἀρετῇ. v. 4. ὧν] March. Veleſ. οὗ. Steph. 11. διʼ ὧν. ib. ἐν ἐπιθυμίᾳ] Steph. 14. ἐπιθυμίαις καί. v. 5. Καὶ αὐτὸ τοῦτο δὲ] March. Veleſ. Ὑμεῖς δέ. Steph. 11. ϗ αὐτοὶ δὲ τοῦτο. v. 8. ὑμῖν ὑπάρχοντα] March. Veleſ. ἐν μεθʼ ὑμῶν παρόντα. Steph. 4. 11. 13. ὑμῖν παρόντα. v. 9. ἁμαρτιῶν] Nov. 1. 2. ἁμαρτημάτων. v. 10. βεβαίαν ... ποιεῖσθαι] Nov. 2. March. Veleſ. Steph. 4. 11. 13. ἵνα διὰ τῶν καλῶν ἔργων βεβαίαν ... ποιῆσθε. v. 11. αἰώνιον] Steph. 4. ἐπουράνιον. v. 12. Διὸ οὐκ ἀμελήσω] March. Veleſ. Διʼ ὃ ἄρξομαι. Steph. 11. Διʼ ὃ οὐ μελλήσω. v. 14. ταχινὴ] Nov. 2. ταχεῖα. ib. σκηνώματος] Nov. 1. σώματος. v. 15. Σπουδάσω] Nov. 1. Σπουδάσατε. ib. κατὰ] Magd. Nov. 1. 2. μετά. v. 16. σεσοφισμένοις] March. Veleſ. ἀδιδάκτοις. ib. παρουσίαν] March. Veleſ. πρόγνωσιν. v. 17. ἐγὼ] Nov. 1. deeſt. ib. εὐδόκησα] March. Veleſ. addit, αὐτοῦ ἀκούετε. v. 19. τὸν &c.] Steph. 5. τῶν προφητικῶν λόγων. v. 20. ἐπιλύσεως] Steph. 13. ἐπηλύσεως.

CAP. II.

V. 1. ἐν τῷ λαῷ] Steph. 13. deſunt. v. 2. ἀπωλείαις] Magd. Lin. Nov. 1. 2. March. Veleſ. Steph. 4. 5. 7. 10. 11. 13. Comp. ἀσελγείαις. ib. ὁδὸς] Steph. 13. δόξα. v. 4. ζόφου] March. Veleſ. ᾅδου. ib. εἰς ... τετηρημένους] March. Veleſ. κολαζομένους εἰς ... τηρουμένοις. Lin. Steph. 4. 11. 13. εἰς ... κολαζομένους τηρεῖν. Steph. 5. 9. 10. Comp. Nov. 1. 2. εἰς ... τηρουμένους. v. 6. μελλόντων ἀσεβεῖν] Lin. deſunt. v. 7. ἀθέσμων] March. Veleſ. ἀθέσμων ἀδικίαις καί. v. 8 ἀνόμοις] Steph. 4. 13. ἀθέσμοις. ib. ἐβασάνιζεν] March. Veleſ. ἐβασάνιζον. v. 10. τρέμουσι] March. Veleſ. τρέμουσι παρεισάγοντες. v. 11. παρὰ Κυρίῳ] March. Veleſ. Steph. 13. deeſt. Steph. 4. Κυρίου. v. 12. φυσικὰ] Nov. 2. deeſt. ib. γεγεννημένα] March. Veleſ. Steph. 13. deeſt. v. 14. μοιχαλίδος] March. Veleſ. μοιχείας. v. 15. τοῦ Βοσὸρ] March. Veleſ. ἐκ Βοσόρ. v. 16. παρανομίας] March. Veleſ. παραφρονίας. ib. ἄφωνον] March. Veleſ. ἄφωνον ζῶον. ib. παραφρονίαν] Lin. Steph. 4. 13. παραφροσύνην. v. 17. νεφέλαι] Lin. Steph. 4. 10. 11. 13. ϗ ὀμίχλαι. ib. λαίλαπος] March. Veleſ. λαιλάπων. v. 18. ὄντως] March. Veleſ. ὀλίγοις. Comp. ὀλίγον. Steph. 11. 13. ὀλίγως. v. 21 τῆς δικαιοσύνης] Steph. 4. ἀληθείας. ib. ἐπιστρέψαι ἐκ] Steph. 4. 11. εἰς τὰ ὀπίσω ἐπικάμψαι ἀπό. March. Veleſ. εἰς τὰ ὀπίσω ἐπιστρέψαι ἐκ. Steph. 13. ἐπιστρέψαι εἰς τὰ ὀπίσω ἐκ.

CAP. III.

V. 1. ἤδη] March. Veleſ. ἰδέ. v. 2. ἁγίων] Nov. 1. deeſt. ib. τῆς ... ἐντολῆς] March. Veleſ. ἐντολάς. ib. ϗ σωτῆρος] Nov. 2. Ἰησοῦ Χριστοῦ. v. 3. ἐσχάτου] March. Veleſ. Steph. 4. 10. ἐσχάτων. ib. ἐμπαῖκται] March. Veleſ. ἐν ἀπάτῃ ἐμπαῖκται. Steph. 4. 10. 11. 13. ἐμπαιγμονῇ ἐμπαῖκται. v. 7. αὐτοῦ] March. Veleſ. Steph. 10. 11. τῷ αὐτῷ. Lin. Nov. 1. 2. τῷ αὐτοῦ. v. 8. ἀγαπητοὶ] Steph. 4. 10. ἀδελφοί. v. 9. εἰς &c.] Steph. 10. 13. εἰς ὑμᾶς. M. Veleſ. Steph. 4. διʼ &c. v. 10. ἐν νυκτὶ] M. Veleſ. deeſt. ib. στοιχεῖα δὲ καυσούμενα λυθήσονται] Nov. 1. deſunt. v. 11. οὖν] Steph. 4. δέ. Steph. 10. 13. οὕτως. v. 12. τήκεται] Nov. 2. March. Veleſ. Steph. 10. Comp. τακήσεται. v. 13 τὸ ἐπάγγελμα] March. Veleſ. Steph. 4. τὰ ἐπαγγέλματα. v. 15 ἡμῶν] March. Veleſ. ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. In Nov. 2. ἡμῶν deeſt. v. 17. ἀγαπητοὶ] March. Veleſ. Steph. 11. ἀδελφοί. v. 18. Χριστοῦ] Steph. 13. Χριστοῦ ϗ Θεοῦ πατρός. ib. δόξα ϗ] Lin. δόξα ϗ τὸ κράτος. ib. νῦν &c.] Steph. 4. νῦν ϗ ἀεὶ, ϗ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

EPISTOLA I. JOHANNIS.

CAP. I.

VErſ. 4. ἡ χαρὰ ὑμῶν] March. Veleſ. χαρῆτε ϗ ἡ χαρὰ ὑμῶν. v. 5. ἐπαγγελία] Magd. Em. Lin. Nov. 1. 2. March. Veleſ. Steph. 4. 9. 11. ἀγγελία. v. 7. καθαρίζει] Steph. 5. 10. καθαριεῖ. 4. καθαρίσει.

CAP. II.

V. 3. αὐτὸν] March. Veleſ. τὸν Θεόν. v. 4. τηρῶν] Lin. ποιῶν. ib. ἀλήθεια] Steph. 11. ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ. v. 7. Ἀδελφοὶ] Nov. 2. March. Veleſ. Steph. 4. 5. 10. 11. Ἀγαπητοί. v. 9. τῇ σκοτίᾳ] Magd. τῷ σκότει. v. 12. τεκνία] Steph. 10. 13. παιδία. v. 13. Γράφω] Steph. 4. Ἔγραψα. v. 14. Γράφω] Nov. 2. Steph. 4. 5. 10. 11. ἔγραψα. ib. ἔγραψα uſque ad proximum ἔγραψα,] March. Veleſ. Complut. deſunt. v. 15. πατρὸς] Nov. 2. Θεοῦ καὶ πατρός. v. 17. τοῦ Θεοῦ] Nov. 1. αὐτοῦ.

v. 20. πάντα] Steph. 13. πάντες. v. 23. ἔχει] Nov. 2. Lin. Steph. 4. 10. 11. 13. addunt ὁ ὁμολογῶν τὸν υἱὸν, ϗ τὸν πατέρα ἔχει. v. 27. μένει] March. Veleſ. Steph. 4. 5. 10. 11. μενέτω. ib. τὸ αὐτὸ] Nov. 2. Steph. 4. 10. 11. 13. τὸ αὐτοῦ. ib. μενεῖτε] March. Veleſ. Steph. 4. 10. 11. μένετε.

CAP. III.

V. 1. κληθῶμεν] Nov. 2. Steph. 4. 5. 11. 13. καὶ ἐσμέν. v. 3. ἐκεῖνος] Lin. αὐτός. v. 6. αὐτὸν poſterius] Nov. 2. deeſt. v. 7. Τεκνία] Nov. 2. Τεκνία μου. v. 10. ποιῶν δικαιοσύνην] March. Veleſ. ὢν δίκαιος. v. 11. ἀγγελία] Steph. 5. 10. ἐπαγγελία. ib. ἀγαπῶμεν] March. Veleſ. ἀγαπᾶτε. niſi ad alium locum ſpectet. v. 13. μου] Nov. 2. deeſt. v. 16. Ἐν] Steph. 10. Καὶ ἐν. ib. ἐγνώκαμεν] Lin. γινώσκομεν. ib. ἀγάπην] Comp. ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. v. 17. ἀπ' αὐτοῦ] Magd. Nov. 2. deeſt. v. 18. μου] Nov. 2. deeſt. v. 19. γινώσκομεν] Nov. 2. Lin. Steph. 5. 10. γνωσόμεθα. 13. γινωσκόμεθα. v. 22. λαμβάνομεν] March. Veleſ. ληψόμεθα. v. 23. τῷ ὀνόματι τοῦ υἱοῦ] Nov. 2. τῷ υἱῷ. ib. ἡμῖν] Nov. 1. deeſt.

CAP. IV.

V. 1. γινώσκετε] Magd. March. Veleſ. γινώσκεται. Steph. 13. γινώσκομεν, 11. γινώσκεται. v. 3. ὃ μὴ ὁμολογεῖ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκὶ ἐληλυθότα] March. Veleſ. ὃ καταλύει τὸν Ἰησοῦν. ib. ὃ ἀκηκόατε] Steph. 4. ὅτι ἀκηκόαμεν. March. Veleſ. περὶ οὗ ἀκηκόατε. ib. τὸ τοῦ Ἀντιχρίστου] March. Veleſ. ὁ Ἀντίχριστος. v. 4. αὐτοὺς] March. Veleſ. αὐτόν. v. 8. οὐκ ἔγνω τὸν Θεὸν] Steph. 4. οὐ γινώσκει τὸν Θεόν. 13. ἐκ τοῦ Θεοῦ οὐκ ἔστιν. v. 9. Ἐν] Steph. 4. 10. Ὅτι ἐν. ib. ὁ Θεὸς] Nov. 2. deeſt. v. 10. αὐτὸς] March. Veleſ. αὐτὸς πρῶτος. v. 16. αὐτῷ] Magd. αὐτῷ μένει, ut & Nov. 1. 2. v. 19. Ἡμεῖς] Steph. 4. 11. Ἡμεῖς οὖν. ib. αὐτὸν] Lin. τὸν Θεόν. ib. αὐτὸς πρῶτος] Steph. 4. 11. ὁ Θεὸς πρῶτον.

CAP. V.

V. 2. αὐτοῦ] Nov. 1. deeſt. ib. τηρῶμεν] March. Veleſ. ποιῶμεν. v. 4. πᾶν τὸ γεγεννημένον] Steph. 4. πᾶς ὁ γεγεννημένος. v. 5. Τίς] Nov. 2. Steph. 5. 10. Τίς δέ. v. 6. ὕδατος] Steph. 4. 5. 10. ὕδατος καὶ πνεύματος. ib. αἵματος &c.] Nov. 2. Lin. αἵματος ϗ πνεύματος ἁγίου (ἁγίου deeſt in Nov. 2.) Χριστὸς Ἰησοῦς. ib. ὕδατι] Steph. 5. 11. πνεύματι. ib. τὸ πνεῦμα] March. Veleſ. ὁ Χριστός. v. 7.] Hic verſus deeſt in Magd. ib. ἐν τῷ uſque ad τὸ πνεῦμα verſ. 8.] Lin. Nov. 1. 2. deſunt. ib. ἐν τῷ οὐρανῷ] Steph. 4. 5. 7. 9. 10. 11. 13. deeſt. ib. ἕν] Comp. εἰς τὸ ἕν. v. 8. ἐν τῇ γῇ] Magd. deeſt. v. 9. ἣν] March. Veleſ. τοῦ Θεοῦ ἢ μείζων ἐστὶν, ὅτι. Steph. 4. 5. ὅτι. v. 10. μαρτυρίαν] Steph. 4. 5. 11. μαρτυρίαν τοῦ Θεοῦ. ib. Θεῷ] March. Veleſ. Steph. 4. 11. υἱῷ. v. 12. υἱὸν] March. Veleſ. Steph. 11. υἱὸν τοῦ Θεοῦ. v. 13. ἔγραψα] March. Veleſ. γράφω. ib. τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ] March. Veleſ. Steph. 4. 5. deſunt. ib. καὶ ἵνα πιστεύητε] March. Veleſ. Steph. 4. 5. οἱ πιστεύοντες. v. 15. ᾐτήκαμεν] March. Veleſ. αἰτοῦμεν. v. 16. Ἐάν τις ἴδῃ] March. Veleſ. Ὅστις εἶδεν. ib. αἰτήσει &c.] March. Veleſ. αἰτήτω, καὶ δοθήσεται αὐτῷ ζωή. v. 18. ὁ γεννηθεὶς ἐκ] March. Veleſ. γένεσις. v. 20. Οἴδαμεν δὲ] Lin. Nov. 2. Steph. 5. 10. Καὶ οἴδαμεν. ib. ἀληθινὸν] Lin. March. Veleſ. Steph. 4. 5. 10. 11. addunt, Θεόν. ib. ἐσμὲν] March. Veleſ. ὦμεν. ib. ἐν τῷ ··· Ἰησοῦ Χριστῷ] March. Veleſ. deſunt. v. 21. Τεκνία] Steph. 11. Τεκνία μου. ib. ἑαυτοὺς] Nov. 1. Steph. 5. 9. 10. ἑαυτά.

JOHANNIS II. EPISTOLA.

VErſ. 2. Διὰ τὴν ἀλήθειαν] Nov. 2. deſunt. ib. ἡμῶν] March. Veleſ. ὑμῶν. v. 3. Ἔσται] March. Veleſ. Εἴη. Nov. 2. Ἔσται δέ. ib. Κυρίου] Lin. deeſt. v. 5. γράφω] Steph. 5. 11. 13. γράφων. ib. εἴχομεν] Steph. 10. ἔχομεν. v. 6. ἵνα] Lin. Nov. 1. 2. March. Veleſ. Steph. 4. 5. 10. ponunt ante καθώς. v. 7. εἰσῆλθον] Nov. 2. March. Veleſ. ἐξῆλθον. ib. ἐρχόμενον] March. Veleſ. ἐλθόντα. ib. ἐστὶ] Steph. 10. εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν σαρκί. v. 8. ἀπολέσωμεν ἃ εἰργασάμεθα ··· ἀπολάβωμεν] Lin. Nov. 2. March. Veleſ. Steph. 4. 5. 10. 11. ἀπολέσητε ἃ εἰργάσασθε ··· ἀπολάβητε. v. 11. πονηροῖς] March. Veleſ. addit, ἰδοὺ προείρηκα ὑμῖν ἵνα ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ Κυρίου μὴ αἰσχυνθῆτε. v. 12. ἀλλὰ ἐλπίζω ἐλθεῖν] March. Veleſ. Steph. 4. 5. 10. ἐλπίζω γὰρ γενέσθαι. Nov. 2. ἐλπίζω γὰρ ἐλθεῖν. Lin. ἀλλὰ ἐλπίζω γενέσθαι. ib. ἡμῶν] March. Veleſ. Steph. 9. 10. ὑμῶν. Lin. Nov. 1. deeſt. v. 13. Ἀμήν] March. Veleſ. deeſt.

JOHANNIS III. EPISTOLA.

VErſ. 3. γὰρ] Steph. 4. 5. deeſt. v. 4. τούτων] Steph. 5. ταύτης. ib. χαρὰν] March. Veleſ. Steph. 10. χάριν. v. 5. ϗ εἰς τοὺς] Lin. ϗ τοῦτο. March. Veleſ. ϗ τοῦτο εἰς τούς. v. 7. αὐτοῦ] Ita Comp. Steph. 11. Sed Magd. Lin. Nov. 1. 2. Bib. Wech. al. deeſt. ib. λαμβάνοντες] Steph. 5. 10. λαβόντες. ib. ἀπὸ] Lin. παρά. ib. ἐθνῶν] Lin. Steph. 10. ἐθνικῶν. v. 8. τῇ ἀληθείᾳ] March. Veleſ. Steph. 4. 11. τῆς ἀληθείας. v. 9. τῇ] Steph. 10. τι τῇ. v. 10. καὶ μὴ] March. Veleſ. καὶ μὴ ὡς. ib. βουλομένους] March. Veleſ. δεχομένους. Steph. 5. 10. ἐπιδεχομένους. v. 11. ἑώρακε] March. Veleſ. ὁρᾷ. v. 12. οἴδατε] Lin. Nov. 2. March. Veleſ. 4. 5. 10. οἶδας.

JUDÆ EPISTOLA.

VErſ. 1. ἡγιασμένοις] March. Veleſ. Steph. 4. 10. ἠγαπημένοις. v. 2. πληθυνθείη] March. Veleſ. πληρωθείη. v. 3. κοινῆς] Nov. 2. Lin. Steph. 5. 10. κοινῆς ἡμῶν. 4. 11. κοινῆς ὑμῶν. v. 4. δεσπότην Θεὸν] Comp. Θεὸν καὶ δεσπότην. In Nov. 2. Θεὸν deeſt. v. 5. ὑμᾶς] Nov. 2. March. Veleſ. Steph. 5. 10. deeſt. ib. ἅπαξ τοῦτο, ὅτι ὁ Κύριος] March. Veleſ. πάντα, ὅτι &c. Steph. 5. 10. πάντα, ὅτι Ἰησοῦς ἅπαξ. 4. 11. ὅτι ὁ Θεὸς λαόν. v. 9. ἐπιτιμήσαι] Steph. 4. 11. ἐπιτιμήσει. v. 11. ὅτι τῇ] March. Veleſ. οἱ ἐν τῇ. v. 12. ἀγάπαις ὑμῶν] March. Veleſ. ἀγάπαις αὐτῶν. Steph. 5. εὐωχίαις ὑμῶν. ib. σπιλάδες] March. Veleſ. σπίλοι. ib. συνευωχούμενοι] Steph. 5. 10. Comp. ὑμῖν. v. 14. ἁγίαις] Lin. ἁγίαις ἀγγέλων. Steph. 11. ἁγίων ἀγγέλων. v. 15. ἀσεβείας αὐτῶν] Steph. 5. 10. deeſt. In Nov. 2. deeſt ἀσεβείας. ib. σκληρῶν] Steph. 10. 11. σκληρῶν λόγων. v. 16. πορευόμενοι] Comp. addit, τῇ ἀσεβείᾳ καὶ τῇ ἀνομίᾳ. ib. ὑπέρογκα] March. Veleſ. τὴν ἀλαζονείαν. v. 18. Ὅτι] March. Veleſ. Οἱ. ib. ἐν ἐσχάτῳ χρόνῳ] March. Veleſ. ἐσχάτοις χρόνοις. Nov. 2. Steph. 5. 10. ἐπ' ἐσχάτου τῶν χρόνων. Lin. Steph. 4. 11. ἐπ' ἐσχάτου χρόνου. ib. ἔσονται] Lin. Nov. 2. March. Veleſ. Steph. 4. 5. 10. 11. ἐλεύσονται. v. 19. ψυχικοὶ] Steph. 4. 5. 10. 11. ἑαυτοὺς ψυχικοί. v. 20. ὑμῶν] March. Veleſ. Steph. 5. 10. Comp. ἡμῶν. v. 22. ἐλεεῖτε διακρινόμενοι] Lin. March. Veleſ. Steph. 4. 5. 10. ἐλέγχετε διακρινομένους. v. 23. ἐν φόβῳ] Lin. Nov. 2. March. Veleſ. Steph. 4. 5. 10. 11. deeſt. ib. ἁρπάζοντες] Lin. Nov. 2. March. Veleſ. Steph. 4. 10. addunt, οὓς δὲ ἐλεεῖτε ἐν φόβῳ. Steph. 11. οὓς δὲ ἐλέγχετε ἐν φόβῳ. v. 24. αὐτοὺς] Lin. Nov. 2. March. Veleſ. Steph. 4. 5. 10. 11. ὑμᾶς. ib. στῆσαι] Nov. 2. Steph. 11. ἀσπίλους στῆσαι. ib. ἀγαλλιάσει] March. Veleſ. addit ἐν τῇ παρουσίᾳ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. v. 25. σοφῷ] March. Veleſ. Steph. 5. 10. deeſt. ib. σωτῆρι ἡμῶν] Lin. ἡμῶν ϗ σωτῆρι. ib. ἡμῶν] March. Veleſ. Steph. 4. 10. addunt διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ (τοῦ deeſt in March. Veleſ.) Κυρίου ἡμῶν. Lin. Nov. 2. addunt. διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. ib. ἐξουσία] March. Veleſ. addit, πρὸ πάντων αἰώνων] Lin. Nov. 2. Steph. 4. 10. addunt, πρὸ παντὸς αἰῶνος. ib. πάντας] Nov. 2. deeſt. ib. αἰῶνας] March. Veleſ. αἰῶνας τῶν αἰώνων.

APOCALYPSIS JOHANNIS.

CAP. I.

VErſ. 2. ὅσα τε εἶδε] Comp. ὅσα εἶδε, ϗ ἅτινά εἰσι, ϗ ἃ χρὴ γενέσθαι μετὰ ταῦτα. v. 4. τοῦ ὁ] Steph. 15. Θεοῦ ὁ. v. 6. βασιλεῖς] Steph. 15. March. Veleſ. Comp. βασιλείαν. v. 8. Κύριος] Idem Steph. & Comp. Κύριος ὁ Θεός. v. 9. συγκοινωνὸς] March. Veleſ. Steph. 15. 16. Comp. κοινωνός. ib. Ἰησοῦ Χριστοῦ] Steph. 15. Comp. ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. v. 11. ἐγὼ uſque ad ὁ] Steph. 15. Comp. deſunt. ib. ἐκκλησίαις] March. Veleſ. Steph. 15. 16. Comp. ἑπτὰ ἐκκλησίαις. v. 12. ἐπέστρεψα] Steph. 15. Comp. ἐπέστρεψα ἐκεῖ. ib. ἐλάλησε] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. ἐλάλει. v. 19. ἃ] Steph. 15. 16. Comp δεῖ ἅ.

CAP. II.

V. 1. τῆς Ἐφεσίνης] Steph. 16. Comp. τῆς ἐν Ἐφέσῳ. v. 3.] Hic verſus deeſt in March. Veleſ. In Steph. 15. 16. hoc modo habetur. Καὶ ὑπομονὴν ἔχεις, ϗ ἐβάστασας διὰ τὸ ὄνομά μου, ϗ οὐκ ἐκοπίασας. v. 4. σοῦ] March. Veleſ. σοῦ ὀλίγα. v. 5. ταχὺ] March. Veleſ. deeſt. v. 6. μισεῖς] March. Veleſ. μεμίσηκας. v. 7. ἐν μέσῳ &c.] March. Veleſ. Steph. 15. ἐν τῷ παραδείσῳ τοῦ Θεοῦ μου. v. 9. τὴν βλασφημίαν] March. Veleſ. βλασφημεῖ. v. 13. ϗ ἐν] Steph. 15. Comp. deeſt. v. 14. ἐν τῷ] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. τόν. v. 15. ὃ μισῶ] Steph. 15. ὁμοίως. v. 17. φαγεῖν ἀπὸ] March. Veleſ. Steph. 15. deſunt. ib. τοῦ μάννα τοῦ κεκρυμμένου] March. Veleſ. τὸ μάννα κεκρυμμένον. v. 19. ϗ τὰ ἔσχατα] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. deeſt. v. 20. ἐᾷς] Steph. 15. Comp. ἀφεῖς τὴν γυναῖκά σου Ἰεζάβελ, ἣ λέγει ἑαυτὴν προφῆτιν, ϗ διδάσκει, ϗ πλανᾷ. v. 21. ϗ οὐ μετενόησεν] March. Veleſ. Steph. 15. 16. Comp. ϗ οὐ θέλει μετανοῆσαι. March. V. μετανοῆσαι. v. 22. αὐτῶν] Steph. 15. 16. Comp. αὐτῆς. v. 24. τὰ βάθη] March. V. τὸ βάθος. v. 27. συντριβήσεται] Steph. 15. 16. Comp. συντριβήσεται.

CAP. III.

V. 1. πνεύματα] Steph. 15. 16. Comp. ἑπτὰ πνεύματα. ib. ὅτι] Bib. Wech. vet. καί. v. 2. μέλλει ἀποθανεῖν] Bib. VVech. al. ἔμελλες ἀποβάλλειν. ib. Θεοῦ] Steph. 15. Comp. Θεοῦ μου. verſ. 3. καὶ ἤκουσας, ϗ τήρει] Comp. deſunt. v. 4. Ἔχεις] Steph. 15. 16. Comp. Ἀλλ' ἔχεις. v. 5. ἐξομολογήσομαι] Steph. 15. 16. Comp. ὁμολογήσω. v. 7. οὐδεὶς κλείει uſque ad finem verſus] Iidem. οὐδεὶς κλείσει αὐτὴν, εἰ μὴ ὁ ἀνοίγων· καὶ οὐδεὶς ἀνοίξει. v. 8. ϗ οὐδεὶς] Iidem. ἣν οὐδείς. v. 9. δίδωμι] March. Veleſ. δώσω. v. 11. Ἰδοὺ] Steph. 15. Comp. deeſt. v. 12. ἡ καταβαίνουσα ἐκ] Steph. 15. 16. Comp. ἣ καταβαίνει ἀπό. v. 14. τῆς ἐκκλησίας Λαοδικέων] Steph. 15. Comp. τῆς ἐν Λαοδικείᾳ ἐκκλησίας. v. 17. ὅτι] Iidem. deeſt. v. 18. ἔγχρισον] Steph. 5. ἵνα ἐγχρίσῃς.

CAP. IV.

V. 3. Καὶ ὁ καθήμενος ἦν] Comp. ed. deſunt. In March. Veleſ. ϗ deeſt. v. 3. ὅμοιος] March. Veleſ. Comp. ὁμοία. v. 4. εἶχον] Steph. 15. Comp. deeſt. v. 6. θάλασσα] Comp. ὡς θάλασσα. v. 8. καθ' ἑαυτὸν εἶχον] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. καθ' ἓν αὐτῶν ἔχον. ib. ἅγιος] In Steph. 16. & Comp. ſexies continue iteratur. v. 9. εὐχαριστίαν] March. Veleſ. εὐλογίαν. v. 10. Πεσοῦνται] March. Veleſ. προσέπιπτον. ib. προσκυνοῦσι ··· βάλλουσι] March. Veleſ. προσεκύνουν ··· ἔβαλλον. Steph. 15. προσκυνήσουσι ··· βαλοῦσι. v. 11. εἶ Κύριε] Steph. 15. 16. Comp. εἶ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ὁ ἅγιος. ib. εἰσι] Steph. 15. 16. ἦσαν.

CAP. V.

V. 1. ὄπισθεν] March. Veleſ. Comp. ἔξωθεν. v. 4. καὶ ἀναγνῶναι] March. Veleſ. Steph. 15. deeſt. v. 5. λέγει] March. Veleſ. εἶπε. ib. ὢν] Steph. 15. Comp. deeſt. v. 8. ἔλαβε] March. Veleſ. ἤνοιξε. v. 9. ᾄδουσιν] March. Veleſ. ᾖδον. ib. εἶ] March. Veleſ. εἶ Κύριε. v. 10. ἡμᾶς] Steph. 15. Comp. αὐτούς. ib. βασιλεύσομεν] Iidem βασιλεύσουσιν. v. 11. πρεσβυτέρων· καὶ] March. Veleſ. πρεσβυτέρων· καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν. Steph. 15. Comp. πρεσβυτέρων· καὶ ἦν ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν μυριάδες μυριάδων, καί. v. 12. πλοῦτον] March. Veleſ. θειότητα. v. 13. ἐν τῇ γῇ] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. ἐπὶ τῆς γῆς. ib. ἐπὶ τῆς θαλάσσης] March. Veleſ. ἐν τῇ θαλάσσῃ. ib. αἰώνων] Steph. 15. Comp. addunt Ἀμήν.

v. 14.

v. 14. ἔλεγον] Steph. 15. 16. Comp. λέγοντα τό. ib. ἔπεσαν] March. Veleſ. ἔπεσαν ἐπὶ πρόσωπα αὐτῶν. ib. ζῶντι εἰς αἰῶνας τῶν αἰώνων] Steph. 15. Comp. deſunt.

CAP. VI.

V. 1. ὅτε] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. ὅτι. ib. σφραγίδων] March. Veleſ. Comp. ἑπτὰ σφραγίδων. v. 6. λέγουσαν] March. Veleſ. λεγόντων. v. 7. λέγουσαν] March. Veleſ. Comp. ed. λέγοντος. v. 8. ἀκολουθεῖ μετ' αὐτοῦ] March. Veleſ. Steph. 15. ἠκολούθει αὐτῷ. ib. αὐτοῖς] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. αὐτῷ. ib. ὑπὸ τῶν θηρίων] March. Veleſ. τοῖς θηρίοις. v. 9. ἦν] Steph. 15. Comp. τοῦ ἀρνίου ἦν. v. 11. ἐδόθησαν ἑκάστοις στολαὶ λευκαὶ] Steph. 15. ἐδόθη αὐτοῖς στολὴ λευκή. ib. μικρὸν] Steph. 15. Comp. deeſt. ib. πληρώσονται] March. Veleſ. Comp. πληρωθῶσι. Steph. 15. πληρώσωσι. v. 12. σελήνη] Steph. 15. 16. Comp. σελήνη ὅλη. v. 15. δυνατοὶ] Steph. 15. Comp. ἰσχυροί.

CAP. VII.

V. 1. πνέῃ ἄνεμος ἐπὶ] March. Veleſ. πνέωσιν ἐπί. ib. ἐπὶ πᾶν] March. Veleſ. Comp. ed. ἐπὶ τί. v. 5. ἐσφραγισμένοι] Bib. Wech. In multis exemplaribus neque hic neque in decem proxime ſequentibus locis habetur illud ἐσφραγισμένοι. v. 10. σωτηρία] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. σωτηρία Θεῷ ἡμῶν. v. 11. θρόνου ··· πρόσωπον] Steph. 15. 16. Comp. θρόνου αὐτοῦ ··· πρόσωπα. March. Veleſ. θρόνου ··· πρόσωπα. v. 13. λέγων] March. Veleſ. ϗ ἔλεγε. v. 14. Κύριε] Steph. 15. 16. Comp. Κύριέ μου. ib. ἐπλάτυναν] Bib. Wech. in codicibus impreſſis ἔπλυναν. ib. στολὰς αὐτῶν ἐν] March. Veleſ. Comp. αὐτὰς ἐν. v. 17. ζώσας] March. Veleſ. Steph. 15. ζωῆς.

CAP. VIII.

V. 3. θρόνου] March. Veleſ. θρόνου τοῦ Θεοῦ. v. 5. λιβανωτὸν] March. Veleſ. λιβανωτὸν χρυσοῦν. v. 7. τρίτον τῶν] Steph. 15. τρίτον τῆς γῆς κατεκάη, ϗ τὸ τρίτον τῶν. v. 8. πυρὶ] Steph. 15. Comp. deeſt. v. 9. τῶν κτισμάτων &c.] March. Veleſ. τοῦ κτίσματος τῶν ἐχόντων ψυχὰς ἐν τῇ θαλάσσῃ. v. 11. τρίτον] March. Veleſ. τρίτον τῶν ὑδάτων, ut & Steph. 15. Comp. v. 13. ἀγγέλου] March. Veleſ. Comp. ed. ἀετοῦ. ib. τῆς σάλπιγγος] March. Veleſ. deeſt.

CAP. IX.

V. 2. καμίνου] Steph. 15. Comp. καμίνου καιομένης. v. 3. καπνοῦ] March. Veleſ. καπνοῦ τοῦ φρέατος. v. 4. ἐρρέθη] March. Veleſ. παρηγγέλη. v. 7. ὅμοιοι χρυσῷ] Steph. 15. Comp. χρυσοῖ. v. 8. ὡς] March. Veleſ. ὡς οἱ ὀδόντες. v. 10. ἔχουσιν hic & verſ. 11.] March. Veleſ. utrobique εἶχον. ib. κέντρα &c.] Steph. 15. Comp. ϗ κέντρα· καὶ ἐν ταῖς οὐραῖς ἐξουσίαν ἔχουσι τοῦ ἀδικῆσαι. v. 11. ϗ ἐν uſque ad finem verſus] March. Veleſ. Ἑλληνιστὶ δὲ Ἀπολλύων, Ῥωμαϊστὶ ἔχων ὄνομα Ἐξτέρμινανς. v. 13. ἐνώπιον] March. Veleſ. ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν. v. 16. στρατευμάτων τοῦ] March. Veleſ. τοῦ στρατεύματος. ib. ἱππικοῦ, δύο] Steph. 15. Comp. ἵππου. Steph. 16. τῶν ἵππων. v. 18. Ὑπὸ] March. Veleſ. Καὶ ὑπό. Steph. 15. 16. Comp. Ἀπό. Qui etiam addunt πληγῶν poſt τριῶν. v. 19. Αἱ uſque ad αἱ γὰρ] March. Veleſ. Steph. 15. 16. Comp. Ἡ γὰρ ἐξουσία τῶν ἵππων ἐν τῷ στόματι αὐτῶν ἐστι, ϗ ἐν ταῖς οὐραῖς αὐτῶν.

CAP. X.

V. 1. ἄλλον] Steph. 15. Comp. deeſt. ib. στύλοι] March. Veleſ. στύλος. v. 2. βιβλαρίδιον] Steph. 15. 16. βιβλίον. Comp. βιβλιδάριον. ib. θάλασσαν ··· τὴν γῆν] Steph. 15. 16. Comp. τῆς θαλάσσης ··· τῆς γῆς. v. 4. μοι] Iidem deeſt. v. 5. αὐτοῦ] Iidem addunt δεξιάν. v. 7. τελεσθῇ] March. Veleſ. τελεσθήσεται. ib. τοῖς &c.] Steph. 15. 16. Comp. τοὺς δούλους αὐτοῦ τοὺς προφήτας. v. 8. ϗ ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ··· λαλοῦσα ··· λέγουσα] March. Veleſ. ϗ ἤκουσα αὐτῆς ··· λαλούσης ··· λεγούσης. ib. ἐν τῇ χειρὶ] March. Veleſ. ἐκ τῆς χειρός. v. 9. Δὸς] Steph. 15. δοῦναι.

CAP. XI.

V. 1. ῥάβδῳ] Comp. addit ϗ εἱστήκει ὁ ἄγγελος. v. 2. ἔσωθεν] March. Veleſ. Comp. ed. ἔξωθεν. v. 4. Θεοῦ] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. Κυρίου. v. 6. ἐν ταῖς &c.] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. τὰς ἡμέρας τῆς προφητείας αὐτῶν. v. 8. πτώματα] March. Veleſ. σώματα. ib. ἡμῶν] March. Veleſ. Steph. 15. αὐτῶν. v. 9. βλέψουσιν] Steph. 15. Comp. βλέπουσιν. ib. μνήματα] Comp. ed. μνῆμα. v. 13. ὥρᾳ] Steph. 15. 16. Comp. ἡμέρᾳ. v. 15. ἐγένοντο αἱ βασιλεῖαι] March. Veleſ. Steph. 15. 16. Complut. ἐγένετο ἡ βασιλεία. ib. κόσμου] March. Veleſ. κόσμου τούτου. ib. αἰώνων] March. Veleſ. addit Ἀμήν. v. 16. Θεοῦ &c.] Steph. 15. 16. θρόνου τοῦ Θεοῦ οἱ κάθηνται. ib. ϗ ὁ ἐρχόμενος] Steph. 15. 16. Comp. deeſt. v. 19. αὐτοῦ] Steph. 15. Comp. τοῦ Κυρίου. ib. ϗ σεισμὸς] Steph. 15. 16. Comp. deeſt.

CAP. XII.

V. 2. κράζει] March. Veleſ. Steph. 15. 16. Comp. ἔκραζε. v. 4. σύρει] March. Veleſ. ἔσυρε. v. 6. ἔχει] March. Veleſ. εἶχε. ib. τρέφωσιν] March. Veleſ. τρέφῃ. v. 7. ἐπολέμησαν] March. Veleſ. ἐπολέμουν. Steph. 15. Comp. τοῦ πολεμῆσαι. v. 8. ἴσχυσαν ··· αὐτῶν] Steph. 15. Comp. ἴσχυσεν ··· αὐτῷ. v. 12. τοῖς κατοικοῦσι τὴν γῆν ϗ τὴν θάλασσαν] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. τῇ γῇ ϗ τῇ θαλάσσῃ. v. 14. ὅπου τρέφεται] Steph. 15. Comp. ὅπως τρέφηται. v. 17. Χριστοῦ] Steph. 15. Comp. deeſt.

CAP. XIII.

V. 1. ὄνομα] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. ὀνόματα. v. 2. ὡς] March. Veleſ. ὡς πόδες. ib. ϗ τὸν θρόνον αὐτοῦ] March. Veleſ. deſunt. v. 3. ἐθαυμάσθη ἐν ὅλῃ τῇ γῇ] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. ἐθαύμασεν ὅλη ἡ γῆ. v. 4. τίς δύναται] March. Veleſ. ϗ τίς δυνήσεται. Steph. 15. 16. Comp. τίς δυνατός. v. 7. αὐτῷ] Bib. Wech. Comp. αὐτῷ ἐξουσία. ib. φυλὴν] March. Veleſ. φυλὴν ϗ λαὸν, ut & Steph. 15. v. 8. προσκυνήσουσιν] March. Veleſ. προσεκύνησαν. ib. τὰ ὀνόματα &c.] Steph. 15. Comp. τὸ ὄνομα ἐν τῷ βιβλίῳ. v. 10. Εἴ τις] March. Veleſ. Ὅστις εἰς. v. 11. δύο] Steph. 15. 16. Comp. deeſt. v. 12. ποιεῖ τὴν] March. Veleſ. ἐποίησε τὴν, ut & proximum ποιεῖ mutat. Bib. Wech. Comp. ἐποίει τήν. v. 13. ποιῇ καταβαίνειν] Steph. 15. 16. Comp. καταβαίνῃ, & ponit ponit οὐρανοῦ. v. 14. πλανᾷ] March. Veleſ. ἐπλάνησε. ib. τοὺς] Steph. 15. 16. Comp. τοὺς ἐμοὺς τούς. ib. ἔχει] Steph. 15. 16. Comp. εἶχεν. ib. πληγὴν &c.] Steph. 15. 16. πληγὴν, ϗ ἔζησεν ἀπὸ τῆς μαχαίρας. v. 16. ἵνα δώσῃ αὐτοῖς] March. Veleſ. pro iſtis habet ἔχειν. Pro δώσῃ Steph. 15. 16. habent δώσωσιν, Comp. ed. δῶσιν. ib. χάραγμα] Steph. 15. 16. Comp. χαράγματα.

CAP. XIV.

V. 1. τοῦ πατρὸς] Steph. 15. Comp. αὐτοῦ, ϗ τὸ ὄνομα τοῦ πατρός. v. 2. ϗ φωνὴν ἤκουσα] March. Veleſ. ϗ φωνὴν ἣν ἤκουσα ὡς. Steph. 15. Comp. ἡ φωνὴ ἣν ἤκουσα ὡς. v. 3. ᾄδουσιν] March. Veleſ. ᾖδον. v. 4. οὗτοι poſterius] Steph. 15. Comp. οὗτοι ὑπὸ Ἰησοῦ. v. 5. δόλος] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. ψεῦδος. v. 6. κατοικοῦντας] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. καθημένους. v. 7. Λέγοντα] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. Λέγων. ib. Θεὸν] Steph. 15. Comp. Κύριον. ib. ϗ θάλασσαν] March. Veleſ. θάλασσαν, ϗ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς. v. 8. ἄγγελος] Steph. 15. Comp. addunt δεύτερος, & delent ἡ πόλις & ὅτι. v. 9. τρίτος ἄγγελος] Steph. 15. Comp. ἄλλος ἄγγελος τρίτος. ib. λαμβάνει] March. Veleſ. λάβῃ. v. 11. τοῦ βασανισμοῦ] March. Veleſ. τῶν βασανισμῶν. v. 13. ναὶ] March. Veleſ. ἤδη. v. 15. σοὶ] Steph. 15. Comp. deeſt. v. 18. βότρυας] March. Veleſ. Steph. 15. 16. Comp. βότρυας τῆς ἀμπέλου. v. 19. αὐτοῦ εἰς τὴν γῆν] March. Veleſ. αὐτοῦ τὸ ὀξύ.

CAP. XV.

V. 2. ϗ ἐκ τοῦ χαράγματος αὐτοῦ ἐκ] March. Veleſ. deſunt. ib. τοῦ ὀνόματος] Steph. 16. τῶν ὀνομάτων. v. 3. ἁγίων] March. Veleſ. αἰώνων. Steph. 15. Comp. ἐθνῶν. v. 4. ὅσιος] Steph. 15. Comp. ἅγιος. v. 5. ἰδοὺ] Steph. 15. Comp. deeſt. v. 6. ναοῦ] Comp. ed. οὐρανοῦ. Steph. 15. ναοῦ οἳ ἦσαν. ib. λίνον] March. Veleſ. λίθον.

CAP. XVI.

V. 1. φιάλας] March. Veleſ. Comp. ed. ἑπτὰ φιάλας. v. 2. πρῶτος] March. Veleſ. πρῶτος ἄγγελος. ib. τὴν &c.] Bib. VVech. al. τῇ εἰκόνι αὐτοῦ προσκυνοῦντας. v. 4. ἄγγελος] March. Veleſ. deeſt. v. 5. Κύριε] Steph. 15. Comp. deeſt. ib. ὅτι] March. Veleſ. ὅς. v. 7. ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου] March. Veleſ. deeſt. v. 13. πνεύματα] March. Veleſ. ἐξῆλθεν πνεύματα. ib. ὅμοια βατράχοις] Steph. 15. Comp. ὡς βάτραχοι. v. 14. ἐκπορεύεσθαι] March. Veleſ. ϗ ἐκπορευόντας. Steph. 15. Comp. ἃ ἐκπορεύεται. ib. τῆς γῆς, ϗ] Steph. 15. Comp. deeſt, ut & March. Veleſ. v. 16. Συνήγαγον] March. Veleſ. Συνάξει. v. 17. τοῦ οὐρανοῦ] March. Veleſ. deeſt. v. 18. φωναὶ &c.] In Bib. Wech. al. ponuntur omnia in ſingul. v. 21. αὐτῆς] Steph. 15. 16. αὕτη.

CAP. XVII.

V. 4. γυνὴ ἡ] March. Veleſ. Comp. ed. ἦν. ib. βδελυγμάτων] March. Veleſ. βδελύγματος. ib ἀκαθάρτητος] Steph. 15. Comp. τὰ ἀκάθαρτα τῆς. v. 5. πορνῶν] March. Veleſ. πορνειῶν. Steph. 15. Comp. πόρνων. v. 8. ὅ, τι] March. Veleſ. ὅ. ib. καίπερ ἐστὶν] March. Veleſ. deeſt. v. 9. ὅπου] March. Veleſ. ἐφ' ὧν. v. 11. αὐτὸς ὄγδοος] March. Veleſ. αὐτὸ ὄγδοον. v. 12. λαμβάνουσι &c.] March. Veleſ. λήψονται μετὰ τὸ θηρίον. v. 13. διαδιδώσουσιν] Steph. 15. Comp. διδόασιν. v. 15. ϗ ὄχλοι] March. Veleſ. deeſt. v. 16. ἐπὶ τὸ] Steph. 15. Comp. ϗ τό. v. 17. ϗ ποιῆσαι μίαν γνώμην] March. Veleſ. deſunt.

CAP. XVIII.

V. 1. ἄγγελον] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. ἄλλον ἄγγελον. v. 2. ἐν ἰσχύϊ, φωνῇ μεγάλῃ] Steph. 15. Comp. ἰσχυρᾷ φωνῇ. In March. Veleſ. φωνῇ μεγάλῃ deeſt. v. 5. ἠκολούθησαν] March. Veleſ. ἔφθασαν. Steph. 15. Comp. ἐκολλήθησαν. v. 8. Κύριος] March. Veleſ. deeſt. v. 9. αὐτὴν] March. Veleſ. αὐτοὺς, & ponit poſt κόψονται. Steph. 15. Comp. deeſt. v. 10. τοῦ βασανισμοῦ] March. Veleſ. τῶν βασανισμῶν. v. 11. κλαίουσι ϗ πενθοῦσι] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. κλαύσουσι ϗ πενθήσουσι. ib. ἀγοράζει] March. Veleſ. ἀγοράσει. v. 12. βύσσου ϗ πορφύρας] Steph. 15. βυσσίνου ϗ πορφυροῦ. v. 13. κινάμωμον] March. Veleſ. κινάμωμον ϗ ἄμωμον. ib. σωμάτων] March. Veleſ. ἀνδραπόδων. v. 14. ἀπῆλθον] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. ἀπώλοντο. ib. εὑρήσῃς] March. Veleſ. εὑρήσωσι. v. 15. τούτων] March. Veleſ. ἀνθρώπων. v. 17. τῶν πλοίων ὁ ὅμιλος] March. Veleſ. τῆς λίμνης πλέων. Steph. 15. Comp. τῶν πλοίων πλέων. v. 18. καπνὸν] March. Veleſ. τόπον. v. 21. οὕτως] March. Veleſ. τούτῳ. ib. ἅγιοι] Steph. 15. Comp. ἅγιοι, ϗ οἱ.

CAP. XIX.

V. 1. φωνὴν] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. ὡς φωνήν. ib. ὄχλου πολλοῦ] March. Veleſ. ὄχλων πολλῶν. ib. λέγοντες] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. λεγόντων. ib. ἡ σωτηρία] March. Veleſ. ὁ αἶνος. ib. ἡ δόξα uſque ad finem verſus] Steph. 15. Comp. ἡ δύναμις ϗ ἡ δόξα τοῦ Θεοῦ. v. 2. ὅτι] March. Veleſ. ὅς. v. 6. ὄχλου πολλοῦ] March. Veleſ. σάλπιγγος μεγάλης, vel ὄχλου μεγάλου. ib. λέγοντας] March. Veleſ. Comp. λεγόντων. ib. Θεὸς] Steph. 15. Comp. Θεὸς ἡμῶν. v. 8. καθαρὸν ϗ λαμπρὸν] March. Veleſ. λαμπρὸν ϗ λευκόν. v. 12. ὄνομα γεγραμμένον, ὃ] Steph. 15. Comp. ὀνόματα γεγραμμένα, καί. v. 13. καλεῖται] March. Veleſ. ἐκλήθη. v. 15. ὀξεῖα] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. δίστομος. v. 16. τὸ ὄνομα] March. Veleſ. deeſt. v. 17. ϗ συνάγεσθε] March. Veleſ. delet συνάγεσθε. Steph. 15. συνάχθητε. ib. τοῦ μεγάλου] March. Veleſ. Comp. τὸ μέγα τοῦ. v. 20. μετὰ τούτου] Steph. 15. ὁ μετ' αὐτοῦ. ib. τὴν καιομένην ἐν] March. Veleſ. τοῦ καιομένου, καί. v. 21. ἐκπορευομένῃ] Steph. 15. Comp. ἐξελθούσῃ.

CAP. XX.

V. 2. σατανᾶς] Steph. 15. Comp. addunt ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην. v. 3. ἔκλεισεν] Bib. VVech. vet. ἔδησεν. ib. πλανήσῃ] Steph. 15. πλανᾷ. v. 4. τὸ μέτωπον ··· ϗ ··· τὴν χεῖρα] March. Veleſ. τὰ μέτωπα ··· ἢ ··· τὰς χεῖρας. v. 5. ἀνέζησαν] March. Veleſ. Comp. ἔζησαν. v. 6. μετ' αὐτοῦ] Steph. 15. μετὰ ταῦτα. v. 7. ὅτε ἐτελέσθησαν] Bib. VVech. al. ὅταν τελεσθῇ. ib. πλανῆσαι] March. Veleſ. ϗ πλανήσει. ib. συναγαγεῖν] March. Veleſ. ϗ συνάξει. v. 12. Θεοῦ] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. θρόνου. v. 13. ἐν αὐτοῖς] March. Veleſ. Comp. ἑαυτῶν. v. 14. θάνατος] Steph. 15. Comp. addunt ἡ λίμνη τοῦ πυρός. v. 15. εἴ τις] March. Veleſ. ὅστις.

CAP. XXI.

V. 2. ἐγὼ Ἰωάννης] Steph. 15. Comp. deſunt, & εἶδον ponunt poſt καινήν. v. 4. ὁ Θεὸς] Steph. 15. Comp. deeſt. v. 5. λέγει] March. Veleſ. εἶπε. v. 6. εἰμι] Steph. 15. Comp. γέγονα. v. 7. πάντα] March. Veleſ. ταῦτα. v. 8. ἀπίστοις] Steph. 15. Comp. ἀπίστοις, ϗ ἁμαρτωλοῖς. v. 9. πρός με] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. deeſt. v. 10. τὴν μεγάλην] Steph. 15. deeſt. v. 11. τιμιωτάτῳ] March. Veleſ. τιμίῳ. v. 12. ἀγγέλους] March. Veleſ. γωνίας. v. 14. ἐν αὐτοῖς] Steph. 15. Comp. ἐπ' αὐτῶν. ib. ὀνόματα] March. Veleſ. δώδεκα ὀνόματα. v. 15. κάλαμον] March. Veleſ. μέτρον καλάμινον. ib. ϗ τὸ τεῖχος αὐτῆς] Steph. 15. Comp.

deſunt. v. 21. διαφανὴς] Steph. 15. Comp. διαυγής. v. 23. ἐφώτισεν] March. Veleſ. φωτίσει. v. 24. τῶν σωζομένων] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. deeſt. ib. ἐν τῷ φωτὶ] Steph. 15. Comp. διὰ τοῦ φωτός. Bib. Wech. in nonnullis ita legitur, Καὶ περιπατήσουσι τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς. ib. φέρουσι] Steph. 15. φέρουσιν αὐτῷ.

CAP. XXII.

V. 1. καθαρὸν] March. Veleſ. deeſt. v. 2. ἐντεῦθεν poſterius] March. Veleſ. Steph. 15. ἐκεῖθεν. v. 3. κατανάθεμα] Steph. 15. Comp. κατάθεμα. v. 5. ἐκεῖ] March. Veleſ. ἔτι. ib. λύχνου, καὶ φωτὸς] March. Veleſ. φωτὸς τοῦ λύχνου, μηδὲ φωτός. ib. φωτίζει] March. Veleſ. φωτίσει. Steph. 15. Comp. φωτιεῖ. v. 6. ἁγίων] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. πνευμάτων τῶν. v. 7. Ἰδοὺ] Steph. 15. Comp. Καὶ ἰδού· ſed verſ. 12. expungunt Καί. v. 8. ὁ βλέπων &c.] March. Veleſ. ὁ βλέψας καὶ ἀκούσας ταῦτα. v. 9. λέγει] March. Veleſ. εἶπε. ib. λόγους] March. Veleſ. λόγους τῆς προφητείας. v. 11. ῥυπῶν ῥυπωσάτω] Comp. ῥυπαρὸς ῥυπαρωθήτω. ib. δικαιωθήτω] Steph. 15. Comp. δικαιοσύνην ποιησάτω. v. 13. ἀρχὴ καὶ τέλος] March. Veleſ. ponit poſt ἔσχατος. v. 14. ποιοῦντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ] March. Veleſ. πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. ib. ἔσται] March. Veleſ. ᾖ. v. 16. ὀρθρινὸς] Steph. 15. Comp. πρωϊνός. v. 17. ἐλθὲ… ἐλθὲ… ἐλθέτω] Steph. 15. Comp. ἔρχου… ἔρχου… ἐρχέσθω. v. 18. Συμμαρτυροῦμαι γὰρ] Steph. 15. Comp. Μαρτυρῶ ἐγώ. ib. πρὸς ταῦτα, ἐπιθήσει] Comp. ἐπ' αὐτά, ἐπιθήσαι. v. 19. βίβλου] Steph. 15. Comp. ξύλου. v. 21. ὑμῶν] Steph. 15. Comp. τῶν ἁγίων.

FRANCISCI LUCÆ BRUGENSIS

Notæ ad Varias Lectiones Editionis Græcæ Evangelii ſecundùm MATTHÆUM.

CAP. I.

VErſ. 11. Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ] Decimuſquartus e ſedecim vetuſtis codicibus, cum quibus Pariſienſes olim contulerunt Græcam Novi Teſtamenti editionem, legit Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακείμ, Ἰακεὶμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. Ubi generationem unam ſtudioſe ab aliquo adjectam non dubium eſt eſſe, ad evitandas difficultates illas, quas in Commentario tractavimus. Nam ut a cæteris Græcis libris non agnoſcitur illa generatio, ita neque a Syricis aut Latinis, neque ab ullis omnino tractatoribus, nominatim, inter veteres, Hieronymo atque Ambroſio Latinis, & Authore operis in Matthæum imperfecti atque Euthymio Græcis: ut præteream, Jechoniæ filii Joakim, non plures, ſed unicum fratrem reperiri in ſacris litteris, Sedechiam inquam, 1 Paralip. 3. verſ. 16. nec Ἰακεὶμ dictum eſſe patrem, ſed Ἰωακείμ. Quare temerarium eſt, ex unius, ejuſque alieni, nec viſi fortaſſe, codicis, auctoritate, veterem & quidem conſtantem mutare ſacræ ſcripturæ lectionem: quod fecit Theodorus Beza, cujus tranſlatio eſt; *Joſias autem genuit Jakim; Jakim autem genuit Jechoniam & fratres ejus.* v. 14. ἐγέννησε τὸν Ἀχείμ· Ἀχεὶμ δὲ] Legitur & Ἀχείμ, ut Latine; quin & Ἀχείν, ut Syriace. v. 22. διὰ τοῦ προφήτου] Secundus Pariſienſium codex β. addit Ἡσαΐου· cui, cum cæteris Græcis libris, refragantur Latini & Syrici. Non dubium eſt quin adjectum ſit *Iſaiæ* nomen, præpoſtera alicujus diligentia. v. 23. καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα] Idem ille ſecundus codex ſcribit καλέσεις, *vocabis*, pro καλέσουσι, *vocabunt*. Atqui καλέσεις eſſe Prophetæ, καλέσουσι vero Evangeliſtæ, præter Latinos & Syricos libros, etiam ea docent quæ ad Prophetam olim notavimus.

CAP. II. V. 1. εἰς Ἱεροσόλυμα] In quatuor exemplaribus, γ. ε. η. ιϛ. eſt εἰς Ἱερουσαλήμ. v. 2. προσκυνῆσαι αὐτῷ] In quibuſdam libris eſt quartus caſus αὐτόν, loco tertii αὐτῷ· utrumque admittit illius verbi conſtructio. v. 6. Καὶ σὺ Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ] Secundus codex legit Καὶ σὺ Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, μὴ ἐλαχίστη εἶ; *Et tu Bethlehem Judææ, numquid minima es?* quæ lectio ſpuria eſt, & de induſtria ficta contra omnium fidem. ibid. ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται] Quidam libri addunt μοὶ (ἐκ σοῦ γάρ μοι) quod quanquam Propheta dixerit, Latini tamen & Syri Novi Teſtamenti codices, quin & meliores Græci, omittunt. v. 11. εἶδον τὸ παιδίον] Sic legunt meliora exemplaria Græca, Regium ex Complutenſi, omnia Pariſienſium, Euthymii textus, denique Syra ipſa, εἶδον, *viderunt*, pro eo quod in aliis eſt, Latino conſentanee, εὗρον, *invenerunt*. v. 16. καὶ κατωτέρω] Secundus Pariſienſium liber habet poſitivum κάτω, *infra*, quo modo Latinus vertit, pro comparativo κατωτέρω, *inferius*. v. 17. τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, λέγοντος] Rurſus ſecundus ille codex a reliquis varians, ſcribit, τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Κυρίου διὰ Ἱερεμίου, λέγοντος· *quod dictum eſt a Domino per Jeremiam, dicentem:* quo in ſcribendo modo imitatus videtur ſuperiora loca, 1. verſ. 22. & 2. verſ. 15.

CAP. III. V. 6. ἐν τῷ Ἰορδάνῃ] Exemplaribus δ. & ε. additur ποταμῷ, *fluvio*, ut Syro: cætera omittunt cum Latino. Marcus cap. 1. verſ. 5. illud conſtanter legit. v. 8. καρπὸν ἄξιον] Hoc modo, ſingulari inquam numero, legunt optimi quique Græci libri, conſentanee Latinæ editioni. Nam qui in quibuſdam libris eſt numerus pluralis καρποὺς ἀξίους, quanquam exſtet & Syriace, eſſe videtur Evangelii ſecundum Lucam, cap. 3. verſ. 8. v. 9. ἐκ τῶν λίθων] Quartus codex præponit καὶ conjunctionem, quo clarius exprimatur emphaſis. v. 11. καὶ πυρὶ] Septem Pariſienſium Græci codices α. γ. δ. ε. ϛ. ζ. ιβ. omittunt illud καὶ πυρὶ, adſtipulantibus Græcis enarratoribus Theophylacto atque Euthymio: atque videri poſſit illud ex Luc. 3. verſ. 16. huc adjectum fuiſſe. Cæterum vetuſtiores tractatores iis codicibus ſuffragantur qui addunt, Chryſoſtomus, Auctor operis imperfecti, Hilarius, Hieronymus; quibus & Latini ac Syrici libri volunt. Conjiciunt quidam, eraſum illud ab aliquibus fuiſſe, odio hæreticorum, qui ad Chriſti baptiſmum igni ſeu cauterio volebant utendum. v. 12. τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην] Sextus codex addit μου; (τὸν μου σῖτον,) Idem cum octavo & nono transfert pronomen αὐτοῦ e medio in finem, ita ut jungatur voci ἀποθήκην, quod tametſi Syro conſonet, recepta lectio certior eſt. v. 16. καταβαῖνον] Fruſtra addit ſecundus codex ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, *e cœlo*.

CAP. IV. V. 10. Ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ] Sic legunt Regia Biblia cum aliis octo Pariſienſium, ita tamen ut notent, ab aliis libris omitti, ὀπίσω μου, quod certe omittunt multi codices, quibus Syricum Evangelium, & Enarratores, Chryſoſtomus, manifeſtiuſque Origenes tractatu in Matthæum primo, Hieronymus, & Euthymius, ſuffragantur. Similis varietas eſt in libris Latinis, ſed omiſſio eſt, ut plerorumque, ita & optimorum. Credo ego, illud ὀπίσω μου, non hujus eſſe loci, ſed ex capite 16. verſ. 23. huc adjectum. v. 17. Ἀπὸ τότε] Non eſt præmittenda conjunctio καί. v. 19. καὶ ποιήσω ὑμᾶς] Addunt deinde Græci codices ſecundus & nonus γενέσθαι, Syro Latinoque conſentanee, quod tamen plerique non agnoſcunt. v. 20. Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες] Immerito tranſfigitur verbum εὐθέως ab exemplaribus δ. ε. θ.

CAP. V. V. 3. ὅτι αὐτῶν ἐστι] Non eſt legendum ἔσται, *erit*, quod eſt in β. pro ἐστὶν, *eſt*. V. 11. ἕνεκεν ἐμοῦ] Errore ſumto ex verſu proxime præcedenti ſcribit β. ἕνεκα δικαιοσύνης. v. 18. Ἀμὴν γὰρ λέγω] Quintum exemplar, loco conjunctionis γὰρ, repetit ἀμὴν, contra omnium fidem. v. 22. ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ] D. Auguſtinus libri primi Retractationum cap. 19. teſtatur a ſuis Græcis libris abeſſe εἰκῆ, *ſine cauſa:* quibus hodie conſentit codex Græcus Bibliothecæ Vaticanæ, &, ex B. Hieronymi emendatione, vulgata editio Latina. Cæteri Græci libri quos vidimus, ſuffragantibus tractatoribus Græcis, & Syricis exemplaribus, omnes illud legunt: nec facile eſt illis auferendum, ut nullo modo Latinis addendum, qua de re alias egimus latius. ibid. ὃς δ' ἂν εἴπῃ μωρὲ] Octavum antigraphum legit ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ μωρέ. Addidit ſcriptor, id quod ἀπὸ κοινοῦ ex ſuperioribus ſubaudiendum eſſe, etiam Hieronymus monet. v. 25. καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ] Eodem ſenſu legitur in 2. codice βληθῇς. v. 27. ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις] Ab aliis codicibus non agnoſcitur τοῖς ἀρχαίοις, *antiquis*, Syricæ editioni conformiter. v. 30. βληθῇ εἰς γέενναν] In uno exemplari, eoque ſecundo, eſt εἰς γέενναν ἀπέλθῃ, propius ad editionem Latinam, quæ habet, *eat in gehennam*. v. 32. ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ] In manuſcriptis γ. δ. ε. ϛ. η. eſt ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων, eodem tamen ſenſu. ibid. ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι] Secundus codex, pro μοιχᾶσθαι, *mœchari*, habet paſſivum μοιχευθῆναι, *vitiari*, *ſtuprari*: quæ mutatio, conſilio ſapientioris quam oportuit, accidit. ib. καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται, *& qui dimiſſam duxerit, adulterat.*] D. Auguſtinus libri, De adulterinis conjugiis, cap. 10. annotat, pericopen hanc, in nonnullis codicibus Græcis ac Latinis non haberi: quaſi ex cap. 19. verſ. 9. huc eſſe potuiſſet aſſumta: vel, quod ipſe arbitratur, *quia explicatus hic ſenſus putari potuit in eo quod ſuperius dictum eſt, facit eam mœchari: quomodo enim dimiſſa ſit mœcha, niſi fiat qui eam duxerit mœchus?* Porro nos illud hodie conſtanter legimus apud Latinos, Græcos, & Syros. v. 33. Πάλιν ἠκούσατε] In duodecimo exemplari, pro πάλιν, *iterum*, quod legitur etiam Latinis & Syris, eſt πλὴν, *præterea*. v. 36. λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι] In octavo codice, ſublata disjunctiva ἢ, eſt λευκὴν ποιῆσαι μέλαιναν· ita ut planus ſenſus ſit, unum album capillum reddere nigrum, aut e contra. Atqui, non Græce tantum, ſed & Latine ac Syriace, Disjunctiva legitur. v. 41. μετ' αὐτοῦ δύο] In β. eſt μετ' αὐτοῦ ἔτι ἄλλα δύο, *cum illo adhuc alia duo*: id quod non dubium eſt auctum eſſe ex Latino, cujus exemplaria quædam legunt, *cum illo & alia duo*. v. 44. καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς] In aliis legitur pro tertio quartus caſus, τοὺς μισοῦντας. v. 45. ὅπως γένησθε υἱοὶ] Unus Chryſoſtomus pro υἱοὶ, *filii*, diſerte legit ὅμοιοι, *ſimiles*. v. 46. τίνα μισθὸν ἔχετε] Rurſus β. pro præſenti ἔχετε habet futurum ἕξετε, adeo libenter conſonat editioni Latinæ: tametſi Latinus interpres futurum dediſſe potuit, non quod Græce legerit, ſed quod præſens futuri loco poſitum intellexerit. v. 47. τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν] Ita cum Græcis quibuſdam exemplaribus Latina & Syra legunt. In plurimis autem aliis Græcis, illius loco ſcribitur τοὺς φίλους ὑμῶν, id quod alibi non invenio. ibid. οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτω ποιοῦσιν] Hæc vulgaris lectio, conformis Syro, iterum publicanos huc adfert. Atqui vetuſti codices, 2. & 4. adſtipulante non ſolum editione Latina, ſed & enarratore Chryſoſtomo, habent οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. v. 48. ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς] Exemplaria 2. 3. 5. & 7. legunt οὐράνιος, *cœleſtis*, Latino conformiter, pro eo quod alia habent ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, *qui in cœlis eſt*.

CAP. VI. V. 1. προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν] Secundus codex pro τὴν ἐλεημοσύνην, *eleemoſynam*, legit τὴν δικαιοσύνην, *juſtitiam*, quo modo eſt Latine: qua de re conſule Commentarium. v. 4. αὐτὸς ἀποδώσει σοι] Antigrapha 4. 6. & 8. omittunt αὐτὸς, *ipſe*, conformiter Latinæ editioni. Alia addunt cum Syriaco Evangelio: quando, vel redundat Hebraico more, vel Emphaſeos gratia exprimitur, quo dilucidius Deus Pater opponatur hominibus, a quibus alii mercedem vanam referunt. ibid. αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ] D. Auguſtinus circa initium libri ſecundi De ſermone Domini in monte, teſtatur, ab iis quæ conſuluit Græcis exemplaribus, omiſſum fuiſſe ἐν τῷ φανερῷ· quibus hodie conſonat codex Græcus Bibliothecæ Vaticanæ, &, ex B. Hieronymi haud dubium correctione, vulgata editio Latina. Cæteri Græci libri quos vidimus, ſuffragantibus tractatoribus Græcis, & Syricis exemplaribus, omnes illud legunt: nec facile eſt illis auferendum, ut neque Latinis addendum, qua de re latius egimus in Notationibus noſtris in varias Bibliorum lectiones. v. 6. ἐν τῷ φανερῷ] Eadem librorum, editionum, tractatorumque, varietas eſt hic, quæ mox verſ. 4. v. 8. πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν] Quod hujus loco legit 2. exemplar πρὸ τοῦ ὑμᾶς ἀνοῖξαι τὸ στόμα, *antequam vos aperueritis os*, Commentarius eſt. v. 13. ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας] Unus Pariſienſium Græcus codex omittit hæc verba, ſecundus inquam ille: unus eorundem Latinus codex addit, S. Germani latus, quem vocant. Hunc ad Græca, illum ad Latina, caſtigatum, vehemens mihi ſuſpicio eſt, cum ex hoc loco (eo quod cæteri omnes libri, Græci addant, Latini omittant) tum ex aliis pluribus. Porro Græcis libris qui addunt, ſuffragantur enarratores Græci, Chryſoſtomus, Theophylactus, Euthymius, &, ſive is Græcus ſive Latinus fuerit, Auctor operis in Matthæum imperfecti; Denique Syricus Interpres. Latinis libris omittentibus adſtipulantur Latini tractatores, Tertullianus, Cyprianus, Hieronymus, Ambroſius, libris quinto & ſexto De Sacramentis, Auguſtinus, & poſteriores; Denique modus ipſe recitandi orationem Dominicam in Eccleſia Latina, jam inde ab Apoſtolorum, credo, temporibus continuus. Veriſimile fit, a Græcis, ad Evangelii textum adſcriptam fuiſſe hanc coronidem, ex liturgia, aut ſolemni alioqui conſuetudine, ex quali Angelicæ ſalutationi adnectunt, ὅτι σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν, *quia ſalvatorem peperiſti animarum noſtrarum*; quæ ſimiliter non ſunt Evangelii verba. v. 18. ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ] Omnes Pariſienſium Græci codices, numero ſedecim, qui quidem manuſcripti ſunt plerique, cum aliis non paucis, omittunt illud ἐν τῷ φανερῷ hoc loco, quod legerunt ſuperioribus verſibus quarto & ſexto: quibus conſona ſunt Syra. Vaticanum exemplar & editio Latina, conſtantia ſibi, ut non ſuperioribus, ita nec hoc loco agnoſcunt. Cæterum, quod in Notationibus addidimus, Chryſoſtomus & Origenes videntur illud etiam hoc loco legiſſe, niſi forte ex ſuperioribus ſubaudierint. v. 24. οὐδεὶς δύναται] Quod exemplaria primum & octavum interjiciunt οὐδεὶς οἰκέτης δύναται, additum eſt ex Luc. 16. verſ. 13. v. 34. μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς] Hæc vulgaris eſt lectio Græcorum codicum, cujus ſenſus eſt, *curabit ſua*, ſolicitus erit de rebus ſuis. Eſt porro alia in codice Victoriano, cujus in Commentario meminimus, μεριμνήσει ἑαυτῇ, *ſolicitus erit ſibi ipſi*, quæ videtur veteris Interpretis fuiſſe, quin & veterum Patrum, Cypriani, cum in orationem Dominicam, tum lib. 3. ad Quirinum, cap. 11. & Auguſtini lib. contra Adimantium, cap. 4. quorum verſio habet, *nam craſtinus dies ipſe cogitabit ſibi.* Atqui ſenſus lectionis idem unus eſt utriuſque.

CAP. VII. V. 1. ἵνα μὴ κριθῆτε] Sequitur in octavo codice μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε, id quod ex Luc. 6. v. 37. huc allatum adjectumque eſſe, quemadmodum etiam contigit Latinis libris, indubium eſt. v. 6. Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί] Exemplaria quartum & nonum legunt τὰ ἅγια, numero plurali:

deſunt. v. 21. διαφανὴς] Steph. 15. Comp. διαυγής. v. 23. ἐφώτισεν] March. Veleſ. φωτίσει. v. 24. τῶν σωζομένων] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. deeſt. ib. ἐν τῷ φωτὶ] Steph. 15. Comp. διὰ τοῦ φωτός. Bib. Wech. in nonnullis ita legitur, Καὶ περιπατήσουσι τὰ ἔθνη διὰ τοῦ φωτὸς αὐτῆς. ib. φέρουσι] Steph. 15. φέρουσιν αὐτῷ.

CAP. XXII.

V. 1. καθαρὸν] March. Veleſ. deeſt. v. 2. ἐντεῦθεν poſterius] March. Veleſ. Steph. 15. ἐκεῖθεν. v. 3. κατανάθεμα] Steph. 15. Comp. κατάθεμα. v. 5. ἐκεῖ] March. Veleſ. ἔτι. ib. λύχνου, καὶ φωτὸς] March. Veleſ. φωτὸς τοῦ λύχνου, μηδὲ φωτός. ib. φωτίζει] March. Veleſ. φωτίσει. Steph. 15. Comp. φωτιεῖ. v. 6. ἁγίων] March. Veleſ. Steph. 15. Comp. πνευμάτων τῶν. v. 7. Ἰδοὺ] Steph. 15. Comp. Καὶ ἰδού· ſed verſ. 12. expungunt Καί. v. 8. ὁ βλέπων &c.] March. Veleſ. ὁ βλέψας καὶ ἀκούσας ταῦτα. v. 9. λέγει] March. Veleſ. εἶπε. ib. λόγους] March. Veleſ. λόγους τῆς προφητείας. v. 11. ῥυπῶν ῥυπωσάτω] Comp. ῥυπαρὸς ῥυπαρωθήτω. ib. δικαιωθήτω] Steph. 15. Comp. δικαιοσύνην ποιησάτω. v. 13. ἀρχὴ καὶ τέλος] March. Veleſ. ponit poſt ἔσχατος. v. 14. ποιοῦντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ] March. Veleſ. πλύνοντες τὰς στολὰς αὐτῶν ἐν τῷ αἵματι τοῦ ἀρνίου. ib. ἔσται] March. Veleſ. ᾖ. v. 16. ὀρθρινὸς] Steph. 15. Comp. πρωϊνός. v. 17. ἐλθὲ … ἐλθὲ … ἐλθέτω] Steph. 15. Comp. ἔρχου … ἔρχου … ἐρχέσθω. v. 18. Συμμαρτυροῦμαι γὰρ] Steph. 15. Comp. Μαρτυρῶ ἐγώ. ib. πρὸς ταῦτα, ἐπιθήσει] Comp. ἐπ' αὐτά, ἐπιθήσαι. v. 19. βίβλου] Steph. 15. Comp. ξύλου. v. 21. ὑμῶν] Steph. 15. Comp. τῶν ἁγίων.

FRANCISCI LUCÆ BRUGENSIS
Notæ ad Varias Lectiones Editionis Græcæ Evangelii ſecundùm MATTHÆUM.

CAP. I.

VErſ. 11. Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ] Decimuſquartus e ſedecim vetuſtis codicibus, cum quibus Pariſienſes olim contulerunt Græcam Novi Teſtamenti editionem, legit Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰακείμ, Ἰακεὶμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ. Ubi generationem unam ſtudioſe ab aliquo adjectam non dubium eſt eſſe, ad evitandas difficultates illas, quas in Commentario tractavimus. Nam ut a cæteris Græcis libris non agnoſcitur illa generatio, ita neque a Syricis aut Latinis, neque ab ullis omnino tractatoribus, nominatim, inter veteres, Hieronymo atque Ambroſio Latinis, & Authore operis in Matthæum imperfecti atque Euthymio Græcis: ut præteream, Jechoniæ filii Joakim, non plures, ſed unicum fratrem reperiri in ſacris litteris, Sedechiam inquam, 1 Paralip. 3. verſ. 16. nec Ἰακεὶμ dictum eſſe patrem, ſed Ἰωακείμ. Quare temerarium eſt, ex unius, ejuſque alieni, nec viſi fortaſſe, codicis, auctoritate, veterem & quidem conſtantem mutare ſacræ ſcripturæ lectionem: quod fecit Theodorus Beza, cujus tranſlatio eſt; *Joſias autem genuit Jakim; Jakim autem genuit Jechoniam & fratres ejus.* v. 14. ἐγέννησε τὸν Ἀκείμ· Ἀκεὶμ δὲ] Legitur & Ἀχείμ, ut Latine; quin & Ἀχεὶν, ut Syriace. v. 22. διὰ τοῦ προφήτου] Secundus Pariſienſium codex β. addit Ἡσαΐου· cui, cum cæteris Græcis libris, refragantur Latini & Syrici. Non dubium eſt quin adjectum ſit *Iſaiæ* nomen, præpoſtera alicujus diligentia. v. 23. καὶ καλέσουσι τὸ ὄνομα] Idem ille ſecundus codex ſcribit καλέσεις, *vocabis*, pro καλέσουσι, *vocabunt*. Atqui καλέσεις eſſe Prophetæ, καλέσουσι vero Evangeliſtæ, præter Latinos & Syricos libros, etiam ea docent quæ ad Prophetam olim notavimus.

CAP. II. V. 1. εἰς Ἱεροσόλυμα] In quatuor exemplaribus, γ. ε. η. ιϛ. eſt εἰς Ἱερουσαλήμ. v. 2. προσκυνῆσαι αὐτῷ] In quibuſdam libris eſt quartus caſus αὐτὸν, loco tertii αὐτῷ· utrumque admittit illius verbi conſtructio. v. 6. Καὶ σὺ Βηθλεὲμ γῆ Ἰούδα, οὐδαμῶς ἐλαχίστη εἶ] Secundus codex legit Καὶ σὺ Βηθλεὲμ τῆς Ἰουδαίας, μὴ ἐλαχίστη εἶ; *Et tu Bethlehem Judææ, numquid minima es?* quæ lectio ſpuria eſt, & de induſtria ficta contra omnium fidem. ibid. ἐκ σοῦ γὰρ ἐξελεύσεται] Quidam libri addunt μοὶ (ἐκ σοῦ γάρ μοι) quod quanquam Propheta dixerit, Latini tamen & Syri Novi Teſtamenti codices, quin & meliores Græci, omittunt. v. 11. εἶδον τὸ παιδίον] Sic legunt meliora exemplaria Græca, Regium ex Complutenſi, omnia Pariſienſium, Euthymii textus, denique Syra ipſa, εἶδον, *viderunt*, pro eo quod in aliis eſt, Latino conſentanee, εὗρον, *invenerunt*. v. 16. καὶ κατωτέρω] Secundus Pariſienſium liber habet poſitivum κάτω, *infra*, quo modo Latinus vertit, pro comparativo κατωτέρω, *inferius*. v. 17. τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου, λέγοντος] Rurſus ſecundus ille codex a reliquis varians, ſcribit, τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Κυρίου διὰ Ἱερεμίου, λέγοντος· *quod dictum eſt a Domino per Jeremiam, dicentem:* quo in ſcribendo modo imitatus videtur ſuperiora loca, 1. verſ. 22. & 2. verſ. 15.

CAP. III. V. 6. ἐν τῷ Ἰορδάνῃ] Exemplaribus δ. & ε. additur ποταμῷ, *fluvio*, ut Syro: cætera omittunt cum Latino. Marcus cap. 1. verſ. 5. illud conſtanter legit. v. 8. καρπὸν ἄξιον] Hoc modo, ſingulari inquam numero, legunt optimi quique Græci libri, conſentanee Latinæ editioni. Nam qui in quibuſdam libris eſt numerus pluralis καρποὺς ἀξίους, quanquam exſtet & Syriace, eſſe videtur Evangelii ſecundum Lucam, cap. 3. verſ. 8. v. 9. ἐκ τῶν λίθων] Quartus codex præponit καὶ conjunctionem, quo clarius exprimatur emphaſis. v. 11. καὶ πυρὶ] Septem Pariſienſium Græci codices α. γ. δ. ε. ϛ. ζ. ιβ. omittunt illud καὶ πυρὶ, adſtipulantibus Græcis enarratoribus Theophylacto atque Euthymio: atque videri poſſit illud ex Luc. 3. verſ. 16. huc adjectum fuiſſe. Cæterum vetuſtiores tractatores iis codicibus ſuffragantur qui addunt, Chryſoſtomus, Auctor operis imperfecti, Hilarius, Hieronymus; quibus & Latini ac Syrici libri volunt. Conjiciunt quidam, eraſum illud ab aliquibus fuiſſe, odio hæreticorum, qui ad Chriſti baptiſmum igni ſeu cauterio volebant utendum. v. 12. τὸν σῖτον αὐτοῦ εἰς τὴν ἀποθήκην] Sextus codex addit μου; (τὸν μου σῖτον,) Idem cum octavo & nono transfert pronomen αὐτοῦ e medio in finem, ita ut jungatur voci ἀποθήκην, quod tametſi Syro conſonet, recepta lectio certior eſt. v. 16. καταβαῖνον] Fruſtra addit ſecundus codex ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, *e cælo*.

CAP. IV. V. 10. Ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ] Sic legunt Regia Biblia cum aliis octo Pariſienſium, ita tamen ut notent, ab aliis libris omitti, ὀπίσω μου, quod certe omittunt multi codices, quibus Syricum Evangelium, & Enarratores, Chryſoſtomus, manifeſtiuſque Origenes tractatu in Matthæum primo, Hieronymus, & Euthymius, ſuffragantur. Similis varietas eſt in libris Latinis, ſed omiſſio eſt, ut plerorumque, ita & optimorum. Credo ego, illud ὀπίσω μου, non hujus eſſe loci, ſed ex capite 16. verſ. 23. huc adjectum. v. 17. Ἀπὸ τότε] Non eſt præmittenda conjunctio καί. v. 19. καὶ ποιήσω ὑμᾶς] Addunt deinde Græci codices ſecundus & nonus γενέσθαι, Syro Latinoque conſentanee, quod tamen plerique non agnoſcunt. v. 20. Οἱ δὲ εὐθέως ἀφέντες] Immerito tranſfigitur verbum εὐθέως ab exemplaribus δ. ε. θ.

CAP. V. V. 3. ὅτι αὐτῶν ἐστι] Non eſt legendum ἔσται, *erit*, quod eſt in β. pro ἐστὶν, *eſt*. V. 11. ἕνεκεν ἐμοῦ] Errore ſumto ex verſu proxime præcedenti ſcribit β. ἕνεκα δικαιοσύνης. v. 18. Ἀμὴν γὰρ λέγω] Quintum exemplar, loco conjunctionis γὰρ, repetit ἀμὴν, contra omnium fidem. v. 22. ὁ ὀργιζόμενος τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ εἰκῆ] D. Auguſtinus libri primi Retractationum cap. 19. teſtatur a ſuis Græcis libris abeſſe εἰκῆ, *ſine cauſa*: quibus hodie conſentit codex Græcus Bibliothecæ Vaticanæ, &, ex B. Hieronymi emendatione, vulgata editio Latina. Cæteri Græci libri quos vidimus, ſuffragantibus tractatoribus Græcis, & Syricis exemplaribus, omnes illud legunt: nec facile eſt illis auferendum, ut nullo modo Latinis addendum, qua de re alias egimus latius. ibid. ὃς δ' ἂν εἴπῃ μωρὲ] Octavum antigraphum legit ὃς δ' ἂν εἴπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ μωρέ. Addidit ſcriptor, id quod ἀπὸ κοινοῦ ex ſuperioribus ſubaudiendum eſſe, etiam Hieronymus monet. v. 25. καὶ εἰς φυλακὴν βληθήσῃ] Eodem ſenſu legitur in 2. codice βληθῇς. v. 27. ὅτι ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις] Ab aliis codicibus non agnoſcitur τοῖς ἀρχαίοις, *antiquis*, Syriacæ editioni conformiter. v. 30. βληθῇ εἰς γέενναν] In uno exemplari, eoque ſecundo, eſt εἰς γέενναν ἀπέλθῃ, propius ad editionem Latinam, quæ habet, *eat in gehennam*. v. 32. ὅτι ὃς ἂν ἀπολύσῃ] In manuſcriptis γ. δ. ε. ϛ. η. eſt ὅτι πᾶς ὁ ἀπολύων, eodem tamen ſenſu. ibid. ποιεῖ αὐτὴν μοιχᾶσθαι] Secundus codex, pro μοιχᾶσθαι, *mœchari*, habet paſſivum μοιχευθῆναι, *vitiari, ſtuprari*: quæ mutatio, conſilio ſapientioris quam oportuit, accidit. ib. καὶ ὃς ἐὰν ἀπολελυμένην γαμήσῃ, μοιχᾶται, *& qui dimiſſam duxerit, adulterat.*] D. Auguſtinus libri, De adulterinis conjugiis, cap. 10. annotat, pericopen hanc, in nonnullis codicibus Græcis ac Latinis non haberi: quaſi ex cap. 19. verſ. 9. huc eſſe potuiſſet aſſumta: vel, quod ipſe arbitratur, *quia explicatus hic ſenſus putari potuit in eo quod ſuperius dictum eſt, facit eam mœchari: quomodo enim dimiſſa ſit mœcha, niſi fiat qui eam duxerit mœchus?* Porro nos illud hodie conſtanter legimus apud Latinos, Græcos, & Syros. v. 33. Πάλιν ἠκούσατε] In duodecimo exemplari, pro πάλιν, *iterum*, quod legitur etiam Latinis & Syris, eſt πλὴν, *præterea*. v. 36. λευκὴν ἢ μέλαιναν ποιῆσαι] In octavo codice, ſublata disjunctiva ἢ, eſt λευκὴν ποιῆσαι μέλαιναν· ita ut planus ſenſus ſit, unum album capillum reddere nigrum, aut e contra. Atqui, non Græce tantum, ſed & Latine ac Syriace, Disjunctiva legitur. v. 41. μετ' αὐτοῦ δύο] In β. eſt μετ' αὐτοῦ ἔτι ἄλλα δύο, *cum illo adhuc alia duo*: id quod non dubium eſt auctum eſſe ex Latino, cujus exemplaria quædam legunt, *cum illo & alia duo*. v. 44. καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς] In aliis legitur pro tertio quartus caſus, τοὺς μισοῦντας. v. 45. ὅπως γένησθε υἱοὶ] Unus Chryſoſtomus pro υἱοὶ, *filii*, diſerte legit ὅμοιοι, *ſimiles*. v. 46. τίνα μισθὸν ἔχετε] Rurſus β. pro præſenti ἔχετε habet futurum ἕξετε, adeo libenter conſonat editioni Latinæ: tametſi Latinus interpres futurum dediſſe potuit, non quod Græce legerit, ſed quod præſens futuri loco poſitum intellexerit. v. 47. τοὺς ἀδελφοὺς ὑμῶν] Ita cum Græcis quibuſdam exemplaribus Latina & Syra legunt. In plurimis autem aliis Græcis, illius loco ſcribitur τοὺς φίλους ὑμῶν, id quod alibi non invenio. ibid. οὐχὶ καὶ οἱ τελῶναι οὕτω ποιοῦσιν] Hæc vulgaris lectio, conformis Syro, iterum publicanos huc adfert. Atqui vetuſti codices, 2. & 4. adſtipulante non ſolum editione Latina, ſed & enarratore Chryſoſtomo, habent οὐχὶ καὶ οἱ ἐθνικοὶ τὸ αὐτὸ ποιοῦσιν. v. 48. ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς] Exemplaria 2. 3. 5. & 7. legunt οὐράνιος, *cæleſtis*, Latino conformiter, pro eo quod alia habent ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς, *qui in cælis eſt*.

CAP. VI. V. 1. προσέχετε τὴν ἐλεημοσύνην ὑμῶν] Secundus codex pro τὴν ἐλεημοσύνην, *eleemoſynam*, legit τὴν δικαιοσύνην, *juſtitiam*, quo modo eſt Latine: qua de re conſule Commentarium. v. 4. αὐτὸς ἀποδώσει σοι] Antigrapha 4. 6. & 8. omittunt αὐτὸς, *ipſe*, conformiter Latinæ editioni. Alia addunt cum Syriaco Evangelio: quando, vel redundat Hebraico more, vel Emphaſeos gratia exprimitur, quo dilucidius Deus Pater opponatur hominibus, a quibus alii mercedem vanam referunt. ibid. αὐτὸς ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ] D. Auguſtinus circa initium libri ſecundi De ſermone Domini in monte, teſtatur, ab iis quæ conſuluit Græcis exemplaribus, omiſſum fuiſſe ἐν τῷ φανερῷ· quibus hodie conſonat codex Græcus Bibliothecæ Vaticanæ, &, ex B. Hieronymi haud dubium correctione, vulgata editio Latina. Cæteri Græci libri quos vidimus, ſuffragantibus tractatoribus Græcis, & Syricis exemplaribus, omnes illud legunt: nec facile eſt illis auferendum, ut neque Latinis addendum, qua de re latius egimus in Notationibus noſtris in varias Bibliorum lectiones. v. 6. ἐν τῷ φανερῷ] Eadem librorum, editionum, tractatorumque, varietas eſt hic, quæ mox verſ. 4. v. 8. πρὸ τοῦ ὑμᾶς αἰτῆσαι αὐτόν] Quod hujus loco legit 2. exemplar πρὸ τοῦ ὑμᾶς ἀνοῖξαι τὸ στόμα, *antequam vos aperueritis os*, Commentarius eſt. v. 13. ὅτι σοῦ ἐστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας] Unus Pariſienſium Græcus codex omittit hæc verba, ſecundus inquam ille: unus eorundem Latinus codex addit, S. Germani latus, quem vocant. Hunc ad Græca, illum ad Latina, caſtigatum, vehemens mihi ſuſpicio eſt, cum ex hoc loco (eo quod cæteri omnes libri, Græci addant, Latini omittant) tum ex aliis pluribus. Porro Græcis libris qui addunt, ſuffragantur enarratores Græci, Chryſoſtomus, Theophylactus, Euthymius, &, ſive is Græcus ſive Latinus fuerit, Auctor operis in Matthæum imperfecti; Denique Syricus Interpres. Latinis libris omittentibus adſtipulantur Latini tractatores, Tertullianus, Cyprianus, Hieronymus, Ambroſius, libris quinto & ſexto De Sacramentis, Auguſtinus, & poſteriores; Denique modus ipſe recitandi orationem Dominicam in Eccleſia Latina, jam inde ab Apoſtolorum, credo, temporibus continuus. Veriſimile fit, a Græcis, ad Evangelii textum adſcriptam fuiſſe hanc coronidem, ex liturgia, aut ſolemni alioqui conſuetudine, ex quali Angelicæ ſalutationi adnectunt, ὅτι σωτῆρα ἔτεκες τῶν ψυχῶν ἡμῶν, *quia ſalvatorem peperiſti animarum noſtrarum*; quæ ſimiliter non ſunt Evangelii verba. v. 18. ἀποδώσει σοι ἐν τῷ φανερῷ] Omnes Pariſienſium Græci codices, numero ſedecim, qui quidem manuſcripti ſunt plerique, cum aliis non paucis, omittunt illud ἐν τῷ φανερῷ hoc loco, quod legerunt ſuperioribus verſibus quarto & ſexto: quibus conſona ſunt Syra. Vaticanum exemplar & editio Latina, conſtantia ſibi, ut non ſuperioribus, ita nec hoc loco agnoſcunt. Cæterum, quod in Notationibus addidimus, Chryſoſtomus & Origenes videntur illud etiam hoc loco legiſſe, niſi forte ex ſuperioribus ſubaudierint. v. 24. οὐδεὶς δύναται] Quod exemplaria primum & octavum interjiciunt οὐδεὶς οἰκέτης δύναται, additum eſt ex Luc. 16. verſ. 13. v. 34. μεριμνήσει τὰ ἑαυτῆς] Hæc vulgaris eſt lectio Græcorum codicum, cujus ſenſus eſt, *curabit ſua*, ſolicitus erit de rebus ſuis. Eſt porro alia in codice Victoriano, cujus in Commentario meminimus, μεριμνήσει ἑαυτῇ, *ſolicitus erit ſibi ipſi*, quæ videtur veteris Interpretis fuiſſe, quin & veterum Patrum, Cypriani, cum in orationem Dominicam, tum lib. 3. ad Quirinum, cap. 11. & Auguſtini lib. contra Adimantium, cap. 4. quorum verſio habet, *nam craſtinus dies ipſe cogitabit ſibi*. Atqui ſenſus lectionis idem unus eſt utriuſque.

CAP. VII. V. 1. ἵνα μὴ κριθῆτε] Sequitur in octavo codice μὴ καταδικάζετε, καὶ οὐ μὴ καταδικασθῆτε, id quod ex Luc. 6. v. 37. huc allatum adjectumque eſſe, quemadmodum etiam contigit Latinis libris, indubium eſt. v. 6. Μὴ δῶτε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ] Exemplaria quartum & nonum legunt τὰ ἅγια, numero plurali: quem ad modum, clarioris ſententiæ ergo, locum mutatum fuiſſe arbitror. v. 12. οὕτω ϗ ὑμεῖς ποιεῖτε αὐτοῖς] Hæc recepta eſt lectio, Syro conformis. Chryſoſtomi interpres notat, in aliquibus exemplaribus, pro οὕτω haberi ταῦτα· ego in duobus, & Theophylacto Romæ impreſſo, neutrum legi, nec οὕτω, nec ταῦτα, quo modo & veriora Latinæ editionis antigrapha ſcribunt, *& vos facite illis.* ibid. οὗτος γάρ ἐστιν ὁ νόμος] Quidam Græci codices, Janſenio teſte, cum Euthymio enarratore, legunt οὕτως, *ſic*, pro οὗτος, *hæc*: *Sic enim eſt lex*; quod ſit, ſic determinant, ſic præſcribunt Lex & Prophetæ. Verum illud ita conſulto ab aliquibus mutatum fuiſſe videtur, ad evitandas difficultates quæ ex germana moventur lectione: quas movet inter alios Beatus Auguſtinus, cum in proprio loci commentario, tum libri de Trinitate octavi c. 7. v. 13. οἱ εἰσερχόμενοι δι' αὐτῆς] Hæc recepta eſt lectio, conformis Latinæ, *qui intrant per eam.* Porro exemplaria 6. 8. & 12. pro εἰσερχόμενοι, *intrant*, legunt ἐρχόμενοι, *incedunt*, quomodo & Syrus vertit *d'ozelin, qui vadunt.* v. 14. Τί στενὴ ἡ πύλη] Sic in melioribus eſt libris, Complutenſi, Regio, & Pariſienſium omnibus, ſuffragantibus Theophylacto atque Euthymio Græcis enarratoribus, adhæc Syriaca interpretatione, denique verioribus exemplaribus interpretationis Latinæ. Quare ſpurium eſt, quod in quibuſdam legitur ὅτι pro τί, quemadmodum quod Latine *quoniam* pro *quam*. v. 16. μήτι συλλέγουσι] Quidam codices legunt μήτις, *numqui*, pro μήτι, *numquid*, contra probatiorum, Latinorum item & Syricorum, denique, inter Græcos enarratores, Euthymii manifeſte, fidem. v. 18. οὐδὲ δένδρον σαπρὸν] Octavum exemplar addit πάλιν· οὐδὲ πάλιν, *neque rurſus*, vel *neque contra*: id quod alibi non invenimus. v. 19. Πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν] Sextum exemplar addit particulam οὖν (Πᾶν οὖν δένδρον) ſed, quod mihi videtur, loco non congruentem, uti ab aliis non legitur. v. 3. οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν] Exemplaria 6. & 8. præponunt πάντες· quod ut non legitur Syriace, ita Evangelio adjectum videtur ex Pſalmi 6. verſ. 9. tam Græce a quibuſdam, quam Latine ab aliis, ut eſt Pſalmus ille frequens, primus eorum qui pœnitentibus ſerviunt. v. 24. ὁμοιώσω αὐτὸν ἀνδρὶ] In quarto codice eſt ita ut in Latinis & Syricis, hic quemadmodum proximo loco verſ. 26. ὁμοιωθήσεται, *adſimilabitur*, vel *ſimilis erit*. In aliis pleriſque eſt ὁμοιώσω αὐτὸν, *adſimilabo eum*, quomodo & apud D. Hilarium Latine legitur, *ſimilem æſtimabo*. Varietatis meminit Græcus Enarrator Euthymius.

CAP. VIII. V. 5. εἰσελθόντι δὲ αὐτῷ] Ita legunt meliores libri, αὐτῷ pro τῷ Ἰησοῦ, Latinæ editioni conformiter. v. 8. ἀλλὰ μόνον εἰπὲ λόγῳ] Multi codices ſcribunt εἰπὲ λόγον, *dic verbum*, id eſt, effare ſermonem, pronuntia ſententiam. Octo autem Pariſienſium, inter quos eſt Complutenſis, habent, ita ut Latinus Interpres & Syrus legerunt, εἰπὲ λόγῳ, *dic verbo*; ſed nullum in re diſcrimen eſt. Luc. 7. verſ. 7. omnes poſteriori hoc modo legunt. v. 11. ϗ ἀνακλιθήσονται μετὰ Ἀβραὰμ ϗ Ἰσαὰκ ϗ Ἰακὼβ, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν] Horum loco Euthymius legit ϗ ἀνακλιθήσονται ἐν τοῖς κόλποις τοῦ Ἀβραὰμ, *& recumbent in ſinibus Abrahæ*, Chryſoſtomo diſerte adſtipulante: *Recumbent autem*, id eſt, *requieſcent*, inquit. v. 13. τῷ ἑκατοντάρχῳ] In multis eſt τῷ ἑκατοντάρχῃ prima declinatione. ibid. ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ] Poſthæc in nonnullis exemplaribus, nominatim δ. ις. ιδ. ſequitur ϗ ὑποστρέψας ὁ ἑκατόνταρχος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ, εὗρε τὸν παῖδα ὑγιαίνοντα, *& reverſus Centurio in domum ſuam in illa ipſa hora, invenit puerum ſanum.* Id quod mihi videtur ab aliquo ex Luca huc eſſe additum, mutatis verbis ad modum narrandi quo hactenus uſus fuerat Matthæus; conferantur cum iſtis Lucæ verba, cap. 7. verſ. 10. v. 14. Καὶ ἐλθὼν ὁ Ἰησοῦς] In Regia & contemporaneis editionibus, εἰσελθὼν, *ingreſſus*, legitur, pro eo quod eſt in aliis, conformiter Latinæ & Syriacæ editionibus, ἐλθὼν, *cum veniſſet*. v. 15. ϗ διηκόνει αὐτῷ] Sic legunt exemplaria primum, tertium, quintum, ſeptimum, &, ex primo, quod eſt Complutenſe, Regium. In aliis pro ſingulari αὐτῷ eſt plurale αὐτοῖς. Eadem varietas eſt tam in Syricis, quam in Latinis libris. Latini habent, alii *ei*, alii *eis*: Syriaci typis excuſi ܠܗܘܢ *lehun* plurale, manuſcriptus ܠܗ *leh* ſingulare. Crediderim ego, ex Marco & Luca, Matthæo, Græce certe, mutatum fuiſſe ſingulare *ei* cum plurale *eis*; idque temere, cum illi quidem plurium ante meminerint, Matthæus autem ſolius Jeſu. v. 17. τὰς ἀσθενείας ἡμῶν ἀνέλαβε] In Regia & æqualibus editionibus eſt ἀνέλαβε, quaſi dicat, in humeros accepit, pro eo quod eſt in aliis, Latino conformiter, ἔλαβε, *accepit*. v. 21. ἐπίτρεψόν μοι πρῶτον ἀπελθεῖν] Quartus codex omittit πρῶτον, contra aliorum omnium fidem.

CAP. IX. V. 1. Καὶ ἐμβὰς εἰς τὸ πλοῖον] Non eſt addendum ὁ Ἰησοῦς. v. 5. ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι] Ita eſt in Regia editione, & omnibus Pariſienſium exemplaribus, σου, *tua*, pro σοὶ *tibi*. v. 8. ἰδόντες δὲ οἱ ὄχλοι ἐθαύμασαν] In ſecundo Græcorum codicum eſt ἐφοβήθησαν, id quod ſuſpicor eſſe ex Latino mutatum, quod habet, *timuerunt*. Veriſimilius eſt Interpretem legiſſe ἐθαμβήσαν, quod in Commentario diximus. v. 11. ἐσθίει] Addit codex ιδ. ϗ πίνει· id quod uti Latine & Syriace non legitur, ita D. Auguſtinus lib. 2. de conſ. Evang. cap. 27. annotat, a Marco poſitum, non a Matthæo. v. 13. ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν] Pariſienſium exemplaria β. & ιβ. tollunt εἰς μετάνοιαν· quibus Syra adſtipulantur, & optimi quique libri Latini, denique B. Auguſtinus loco mox citato, ubi docet a ſolo Luca fuiſſe additum illud *ad pœnitentiam*. Porro libris pleriſque Græcis, quibus illud etiam hic legitur, volunt Græci Enarratores, Chryſoſtomus, Theophylactus, atque Euthymius. Nihilominus tamen crediderim ego, illud jam olim Græce Matthæo & Marco, ex Luca fuiſſe adjectum. v. 17. ϗ ἀμφότεροι συντηροῦνται] Sic legit textus Regius ex vetuſtis exemplaribus, pro ἀμφότερα genere neutro, quod eſt in aliis ἀμφότεροι genere maſculino: nam & οἶνος & ἀσκὸς Græcis maſculina ſunt. v. 18. ἰδοὺ ἄρχων εἷς] Ita legendum videtur, quo modo & Latine ad verbum eſt & Syriace. Quidam libri omittunt εἷς, quidam ſubſtituunt τις. v. 19. ἠκολούθησεν αὐτῷ, *ſequutus eſt eum*] Ita legunt Græci libri. Unus β habet ἠκολούθει, *ſequebatur*, quomodo Latine eſt. v. 20. αἱμορροοῦσα δώδεκα ἔτη] Ita Græci, Syrici, & Latini libri. Unus β Græcus addit δώδεκα ἔτη ἔχουσα ἐν τῇ ἀσθενείᾳ, *duodecim annos habens in ea infirmitate*: id quod ideo adjectum videtur, quod dure cohæreat δώδεκα ἔτη cum αἱμορροοῦσα. v. 26. ἡ φήμη αὕτη] In β. rurſus, pro αὕτη, eſt αὐτοῦ, *ejus*, quod ſit, de eo; diſſimiliter etiam Latinæ editioni. v. 27. ἐλέησον ἡμᾶς] Omitte quod ſequitur in quodam codice Κύριε. v. 30. αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ] Interjicit quartus codex παραχρῆμα, *ilico*. v. 33. οὐδέποτε ἐφάνη] Quidam libri præponunt ὅτι, quod optimi quique omittunt: quod nec Latine expreſſum eſt, uti tamen plerumque alias quando Græcis legitur. v. 35. ϗ πᾶσαν μαλακίαν] Sequitur in pleriſque omnibus codicibus Græcis, ἐν τῷ λαῷ, *in populo*: id quod duo, α. & ιβ. non legunt, conformiter Latino & Syro. Nam & veriſimile eſt hoc adjectum eſſe ex verſu 23. capitis 4. ſuperioris. Quod deinde adhuc ſequitur in η. ϗ πολλοὶ ἠκολούθησαν αὐτῷ, *& multi ſequuti ſunt eum*, & ipſum adjectitium eſt. v. 36. ὅτι ἦσαν ἐσκυλμένοι] Ita legunt ſex Pariſienſium exemplaria, & ex eorum primo, Complutenſi inquam, Regium: quæ lectio fuit & interpretum Latini ac Syri. Alii libri pro ἐσκυλμένοι habent ἐκλελυμένοι· vide Commentarium.

CAP. X. V. 1. ἐξουσίαν πνευμάτων] Quod quartum & octavum exemplaria addunt κατὰ πνευμάτων, ſubaudiendum eſt, non legendum: vide Commentarium. ibid. ϗ πᾶσαν μαλακίαν] Non addas ἐν τῷ λαῷ, quod eſt in octavo codice: nec enim eſt hujus loci, ſed ſupra, 4. verſ. 23. v. 4. Σίμων ὁ Κανανίτης] In ſecundo & octavo codicibus eſt Κανανaῖος, ea forma qua Latinus & Syrus utuntur. Majoris momenti eſt, quod in Commentario diſputatur, legendumne ſit Καννίτης aut Κανναῖος. v. 8. λεπροὺς καθαρίζετε, νεκροὺς ἐγείρετε] Illud νεκροὺς ἐγείρετε merito fortaſſis poſſet omitti, prout ipſa Regia Biblia obeliſcum præfigunt, idque ob eas cauſas quas alias dedimus intelligendas. Novem Pariſienſium exemplaria & Syrica Imperatoris editio prætereunt, ſuffragantibus Enarratoribus Euthymio & Theophylacto. v. 10. μηδὲ ῥάβδους] Pariſienſium exemplaria primum, 2. 3. 4. 5. 7. 8. 9. 11. 12. & ex primo, quod eſt Complutenſe, Regium, legunt numero plurium μηδὲ ῥάβδους, *neque virgas.* Porro ſingulari numero μηδὲ ῥάβδον, qui eſt in aliis exemplaribus, præter Latinum Interpretem, favere videntur Græci Tractatores. ibid. τῆς τροφῆς αὐτοῦ ἐστιν] Pro τῆς τροφῆς in 14. exemplari legitur τοῦ μισθοῦ, ex Luc. 10. v. 7. v. 12. ἀσπάσασθε αὐτήν] Nihil amplius eſſe legendum, nec addendum eſſe quod ſequitur in Regio & aliis quibuſdam libris λέγοντες, εἰρήνη τῷ οἴκῳ τούτῳ, puto in Notationibus a nobis monſtratum eſſe. v. 13. εἰσελθέτω ἡ εἰρήνη] Ita eſt in Regio opere & quarto Pariſienſium codice, verbum compoſitum εἰσελθέτω, *ingrediatur*, pro eo quod eſt in aliis, Latino conformiter, ſimplici ἐλθέτω. v. 14. Καὶ ὃς ἐὰν μὴ δέξηται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσῃ] Non eſt legendum ex octavo codice, numero plurium, Καὶ ὅσοι ἂν μὴ δέξωνται ὑμᾶς μηδὲ ἀκούσωσι. ibid. τῶν ποδῶν ὑμῶν] Quod additur in 14. exemplari ἐπ' αὐτῇ, ſumtum eſt ex Luc. 9. verſ. 5. v. 15. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν] Noli addere γὰρ, quod eſt in η. & ιδ. v. 19. Ὅταν δὲ παραδιδῶσιν ὑμᾶς] Exemplar 14. legit aoriſtum παραδώσωσιν. v. 23. ἐν τῇ πόλει ταύτῃ] Exemplar quartum habet ἐκ τῆς πόλεως ταύτης, contra omnium fidem. ibid. φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην] Codex octavus pergens addit in hæc verba, Κἂν ἐκ ταύτης ἐκδιώξουσιν ὑμᾶς, φεύγετε εἰς τὴν ἑτέραν, *Et ſi ex hac exegerint vos, fugite in aliam.* Secundus vero addit in iſta, Ἐὰν δὲ ἐν τῇ ἄλλῃ διώκουσιν ὑμᾶς, φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην, *Si autem in hac alia perſequuntur vos, fugite in aliam.* Cæterum additia ſunt iſta, omninoque prætermittenda. ibid. οὐ μὴ τελέσητε] Quod in quarto exemplari eſt πληρώσητε, illius expoſitio eſt. v. 25. Βεελζεβοὺλ] Atqui Βεελζεβοὺβ, quomodo habet exemplar ſecundum, litera ultima βῆτα, legendum eſſe, non λάμβδα, Βεελζεβοὺλ, docet Commentarius: quod quidem ut manifeſtum, deinde ſemper ſequimur. v. 28. ἀπὸ τῶν ἀποκτεινόντων] Hæc melior eſſe ſcriptura videtur, præſentis inquam temporis, ea quæ aoriſtum habet ἀποκτενόντων. v. 29. ἄνευ τοῦ πατρὸς ὑμῶν] Quod ſequitur in nono codice τοῦ ἐν οὐρανοῖς, aliunde huc adſcitum eſt. v. 42. ἕνα τῶν μικρῶν τούτων] Secundum exemplar pro τῶν μικρῶν ſcribit τῶν ἐλαχίστων, ut Latino reſpondeat. ibid.] Exemplaria ſecundum & quintum omittunt μόνον, quod a reliquis legitur, ſuffragantibus editionibus Latina & Syra.

CAP. XI. V. 16. ὁμοία ἐστὶ παιδίοις] Sic lege ex melioribus libris potius quam παιδαρίοις. ibid. ἐν ἀγορᾷ] Sic legunt Regia Biblia & exemplaria Pariſienſium, quintum, ſeptimum, nonum, conformiter editioni Latinæ. In aliis eſt pluralis numerus ἐν ἀγοραῖς, *in foris.* v. 18. Ἦλθε γὰρ Ἰωάννης] Non addas πρὸς ὑμᾶς, *ad vos*, quod ſextus codex. v. 20. Τότε ἤρξατο] Omitte ὁ Ἰησοῦς, quod eſt in tertio exemplari, tametſi Syriace legatur. v. 21. Χοραζὶν] In 2. exemplari eſt Χοραζαΐμ· vide Commentarium. ibid. Βηθσαϊδὰ] Sic legendum eſt ex pluribus libris, non ex aliis Βεθσαϊδὰν, addita ad finem litera ν. ibid. ϗ σποδῷ] Non eſt addendum καθήμεναι, *ſedentes*, ex ſexto codice. v. 23. ἡ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθεῖσα, ἕως ᾅδου καταβιβασθήσῃ] Vaticanus codex & Pariſienſium Italicus, id eſt, ſecundus, interrogando legunt μὴ ἕως τοῦ οὐρανοῦ ὑψωθήσῃ; ἕως ᾅδου καταβήσῃ, id quod conſonat Latinæ editioni. Syriaca editio receptæ Græcorum lectioni favet: qua de re latius in Notationibus, quas ſæpe diximus. v. 24. ἢ σοὶ] Non eſt hoc mutandum cum ἢ ὑμῖν, ex ſecundo codice.

CAP. XII. V. 2. Οἱ δὲ Φαρισαῖοι ἰδόντες] Quod ſequitur in ſecundo & 8. exemplaribus αὐτοὺς, ſubaudiendum eſt, non legendum. ibid. ἐν σαββάτῳ] Ita legunt codices Græci, excepto quarto Pariſienſium, qui habet plurali numero ἐν τοῖς σάββασιν. Latine hic legitur *ſabbatis*, Græce *ſabbato*: verſu ſuperiori Græce *ſabbatis*, Latine *ſabbato*: confunduntur enim hæc quod ad ſenſum. v. 3. ὅτε ἐπείνασεν αὐτὸς ϗ οἱ μετ' αὐτοῦ] Quinque Pariſienſium antigrapha, conformiter Latino & Syro, omittunt pronomen αὐτὸς, quod alia clarius addunt. v. 6. τοῦ ἱεροῦ μείζων ἐστὶν ὧδε] Pariſienſium omnia exemplaria legunt μεῖζον neutro genere, *Templo majus quid eſt hic*; ſubauditur enim τι. Quod quidem energiam videtur habere majorem, & conſonare ei quod infra, verſ. 41. & 42. dicitur; *Et ecce plus quam Jonas, plus quam Salomon, hic.* v. 8. τοῦ σαββάτου] Regium & omnia Pariſienſium exemplaria omittunt ϗ, Syrica editione adſtipulante: id quod alia addunt (ϗ τοῦ σαββάτου) ſuffragante editione Latina, habetque emphaſim minime negligendam, apud alios Evangeliſtas conſtanter legitur. v. 10. ἄνθρωπος ἦν] Sequitur in ſecundo, ſexto, octavo, & decimoquarto ἐκεῖ, *illic*, quod & Syriace legitur. Latina porro editio cum aliis Græcis libris ſubaudit illud. v. 13. Τότε λέγει τῷ ἀνθρώπῳ] Quod ſequitur in nonnullis libris τὴν ἐξηραμμένην ἔχοντι τὴν χεῖρα, ſuperfluum eſt, prout etiam Regius illud obeliſco transfigit. v. 14. συμβούλιον ἔλαβον] Exemplar octavum pro ἔλαβον legit ἐποίησαν, quo modo Latine eſt *faciebant*. v. 21. Καὶ τῷ ὀνόματι] Sic legunt Regium & omnia Pariſienſium. Alia addunt ἐν præpoſitionem, Καὶ ἐν τῷ, quemadmodum Latini libri ac Syrici: vide Commentarium Matth. 7. verſ. 22. v. 23. Μήτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς Δαβίδ;] Exemplar Regium ex Complutenſi addit ὁ Χριστὸς, quod non alibi reperio. v. 25. Εἰδὼς δὲ ὁ Ἰησοῦς] Ita legendum eſt, non ἰδὼν quod eſt in 2. codice. v. 32. οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι] Sic legit Regium ex Complutenſi cum aliis novem Pariſienſium exemplaribus, pro eo quod eſt in aliis οὔτε ἐν τούτῳ τῷ αἰῶνι. v. 35. ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ θησαυροῦ] Addunt libri quidam τῆς καρδίας, quod non eſt hujus Evangelii, ſed illius quod eſt ſecundum Lucam, cap. 6. verſ. 45. v. 36. πᾶν ῥῆμα ἀργὸν] Minime legendum eſt πονηρὸν pro ἀργόν. v. 37. ϗ ἐκ τῶν λόγων σου] Exemplar ſecundum habet ἢ ἐκ τῶν, qui ſenſus eſt, non ipſa verba Evangelii. v. 47. ζητοῦντές σοι λαλῆσαι] Quod in 6. exemplari eſt ζητοῦντές σε ἰδεῖν, Lucæ eſt cap. 8. verſ. 20. v. 50. αὐτός μου ἀδελφὸς] Sextum & nonum exemplaria addunt conjunctionem αὐτός μου ἀδελφός.

CAP. XIII. V. 4. καὶ ἦλθε τὰ πετεινὰ] Quod addunt tertius & ſextus codex τοῦ οὐρανοῦ, ex Luca ſumtum eſt, apud quem illud ab omnibus legitur, præterquam a Syro. v. 11. ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται] Ita legendum eſt: nam quod quidam habent ἐκείνοις δὲ ἐν παραβολαῖς, rurſus ex ſecundum Lucam Evangelio acceptum eſt. v. 13. 14. ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσι, ϗ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσιν, οὐδὲ συνιοῦσι. Καὶ ἀναπληροῦται ἐπ' αὐτοῖς ἡ προφητεία] Horum loco legit codex ſextus ἵνα βλέποντες μὴ βλέπωσι, ϗ ἀκούοντες μὴ ἀκούωσι, μηδὲ συνιῶσι. Καὶ τότε πληρωθήσεται αὐτοῖς ἡ προφητεία, manifeſte accommodatus Lucæ Evangelio celeberrimo in templis. ibid. ϗ ἀναπληροῦται ἐπ' αὐτοῖς] Præter ſextum illum, quinque alii Pariſienſium codices, γ. ζ. η. θ. ιβ. omittunt ἐπὶ præpoſitionem, quam alii præponunt voci αὐτοῖς. ibid. ἀκοῇ ἀκούσετε (&c.) ϗ βλέποντες βλέψετε] Sic legitur & Latine; *Auditu audietis* (&c.) *& videntes videbitis.* In 4. & 9. eſt ἀκούσητε & βλέψητε, quod crediderim aliunde huc eſſe tranſlatum, eo quod propius conſonet cum verbis Hebraicis. v. 19. ϗ ἁρπάζει τὸ ἐσπαρμένον] Evangelii ſecundum Lucam eſt αἴρει, quod ſextus codex legit loco ἁρπάζει. v. 21. ἢ διωγμοῦ] Ita legit & Syrus. Quintus ex Græcis habet ϗ διωγμοῦ, ut Latinus. v. 23. Ὁ δὲ τριάκοντα] Quod ſequitur in quinto & ſexto codicibus ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω, non eſt hujus loci. v. 24. ἀνθρώπῳ σπείραντι] Sic lego ex Regia editione & manuſcriptis Pariſienſium 3. & 14. conformiter editioni Latinæ, quæ habet, *homini qui ſeminavit*, ipſique ſententiæ loci. Alii codices ſcribunt σπείροντι, tempus præſens, pro aoriſto. v. 32. μεῖζον πάντων τῶν λαχάνων ἐστὶ] Sic legunt boni libri, cum Euthymii enarratoris textu, & editionibus Latina ac Syriaca, aliis omittentibus πάντων. ibid. ὥστε κατελθεῖν] Sic Regia editio ex Complutenſi legit compoſitum κατελθεῖν, eodem ſenſu quo alii libri ſimplex ἐλθεῖν. v. 33. ἐλάλησεν αὐτοῖς] Quod octavum exemplar addit λέγων, intelligendum eſt, non legendum, cum nec Syriace addatur, nec Latine, nec denique Græce, niſi in illo uno. ibid. ἐνέκρυψεν εἰς ἀλεύρου] In aliis eſt ſimplex ἔκρυψεν, eodem ſenſu. v. 40. ϗ πυρὶ καίεται] Similiter eſt in aliis κατακαίεται. ibid. τοῦ αἰῶνος] Rectius omittitur τούτου quam addatur. v. 43. τοῦ πατρὸς αὐτῶν] Noli hujus loco legere τῶν οὐρανῶν, quod eſt in 14. codice. v. 46. ὃς εὑρὼν ἕνα] In 2. & 14. exemplaribus eſt εὑρὼν δὲ ἕνα, ut Latine & Syriace. v. 54. ἡ σοφία αὕτη] Superfluit quod additur in ſecundo codice πᾶσα ἡ σοφία αὕτη. v. 55. Ἰάκωβος ϗ Ἰωσῆς] Codex Vaticanus pro Ἰωσῆς legit Ἰωσὴφ, quemadmodum Latini libri: vide Notationes Marci 15. v. 47.

CAP. XIV. V. 2. οὗτός ἐστιν Ἰωάννης] Exemplar ſecundum præponit μήτι οὗτος, *numquid hic*: id quod adjectum eſt conciliandi Matthæi gratia cum Luca cap. 9. verſ. 9. ibid. Ἰωάννης ὁ βαπτιστής] Quidam libri ſubjungunt ὃν ἐγὼ ἀπεκεφάλισα· quod quidem certum eſt additititium eſſe, ex Marc. 6. v. 16. huc aſſutum. v. 5. ἐφοβήθη τὸν ὄχλον] In 4. & 5. exemplaribus legitur præterito imperfecto ἐφοβεῖτο. v. 12. ἦραν τὸ σῶμα] Octavus codex habet πτῶμα, id quod eſt Marci cap. 6. verſ. 29. Sequitur in 9. & 14. αὐτοῦ, quod, etſi addat etiam Syrus, nolim tamen idcirco Græce addere. v. 34. τὴν γῆν Γεννησαρὲτ] Quidam libri ſcribunt Γεννησαρὲθ, quidam Γεννησαρά· res eadem unum eſt, imo & idem unum nomen.

CAP. XV. V. 4. τὸν πατέρα] Hæc exemplaria addunt, illa demunt σου· res eſt parvi momenti. v. 14. ὁδηγοί εἰσι τυφλοὶ τυφλῶν] In exemplaribus ſecundo & octavo, quæ libenter conſonant editioni Latinæ, legitur hoc verborum ordine τυφλοί εἰσιν ὁδηγοὶ τυφλῶν· quo & Syriace quidem legitur, ſed non patitur ejus linguæ ratio priorem ordinem. ibid. εἰς βόθυνον] In ſecundo exemplari eſt εἰς βόθρον, eodem ſenſu. v. 19. φόνοι, μοιχεῖαι] Quædam exemplaria pro φόνοι, *cædes*, legunt φθόνοι, *invidiæ*: atqui & Latina & Syrica lectio facit pro priori φόνοι. v. 22. γυνή τις Χαναναία] Regia Biblia ex Complutenſibus legunt τις (*mulier quædam Chananæa*) quod alia omittunt. ibid. ἐκραύγασεν αὐτῷ λέγουσα] In ſecundo exemplari eſt ἔκραξεν ὀπίσω αὐτοῦ λέγουσα, *clamavit poſt eum dicens*, nemine alio adſtipulante. v. 27. ϗ γὰρ τὰ κυνάρια] In exemplari tertio eſt ϗ γὰρ ϗ τὰ κυνάρια, quod Latino reſpondet; *Nam & catelli.* v. 30. ϗ ἐθεράπευσεν αὐτοὺς] Exemplar ſecundum addit πάντας, *omnes*, quod alibi non legitur. v. 31. ϗ ἐδόξασαν] In tribus Pariſienſium codicibus eſt ἐδόξαζον, *glorificabant*, præterito imperfecto, ut Latine. v. 33. πόθεν ὑμῖν] Secundum exemplar addit, quod eſt Latine, οὖν, *ergo*· πόθεν οὖν ὑμῖν. v. 39. εἰς τὰ ὅρια] Perperam ſcriptum fuit in quodam codice εἰς τὰ ὄρη, *in montes*, cum non tantum reliqui libri Græci, ſed & Latini omnes & Syrici reclament. ibid.] Pro Μαγδαλὰ eſt in exemplari ſecundo Μαγαδὰν, quomodo Latine legimus, & quidem veriſimilius, quod in Commentario docuimus.

CAP. XVI. V. 3. οὐ δύνασθε] In exemplaribus 4. 5. 7. 9. eſt οὐ συνίετε, quam expoſitionem eſſe alicujus, probabile eſt: quemadmodum id quod eſt in octavo οὐ δοκιμάζετε, ex Luc. 12. verſ. 56. ſumtum eſſe, non eſt dubium. v. 8. οὐκ ἐλάβετε] Ita habet & Syrus. Secundum exemplar legit ut Latinus οὐκ ἔχετε. v. 11. οὐ περὶ ἄρτου] In quarto & octavo eſt ἄρτων plurali numero. ibid. οὐ περὶ ἄρτου εἶπον ὑμῖν, προσέχειν ἀπὸ τῆς ζύμης] Exemplaria tertium, quartum, quintum legunt οὐ περὶ ἄρτου (vel ἄρτων) εἶπον ὑμῖν προσέχειν, προσέχετε δὲ ἀπὸ τῆς ζύμης· *Non de pane dixi vobis cavere, cavete autem a fermento*: ſ. εἶπον, *dixi*. Huic legendi modo vult Syrus, qui habet, *Non de pane dixi vobis, ſed ut caveretis a fermento.* v. 15. Λέγει αὐτοῖς] Exemplar quintum addit id quod Latine additur ὁ Ἰησοῦς, Jeſus. v. 20. ὅτι αὐτός ἐστιν Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς] Quidam Græci libri omittunt Ἰησοῦς (ε. ζ. η.) quibus vult Syriaca editio, & Origenis in Matthæum, Ambroſii in Lucam, Commentarius: vide Latinas varietates. v. 26. Τί γὰρ ὠφελεῖται] In 2. codice eſt ὠφεληθήσεται, futuro tempore. v. 27. μετὰ τῶν ἀγγέλων] Exemplar ſecundum, Syro adſtipulante, addit ἁγίων. ibid. κατὰ τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ] In 14. codice eſt τὰ ἔργα pro τὴν πρᾶξιν· vide Latinas varietates. v. 28. Ἀμὴν λέγω ὑμῖν] Quod additur in 14. codice γὰρ, nuſquam alibi invenio. ibid. ἐν τῇ βασιλείᾳ] Id quod nonus codex habet ἐν τῇ δόξῃ, expoſitio alicujus eſt.

CAP. XVII. V. 1. ϗ ἀναφέρει αὐτοὺς] In 2. codice eſt ϗ ἀνάγει αὐτοὺς, quod propius accedit ad Latinum *ducit*, niſi quod φέρειν & ἄγειν ſæpe permutentur. v. 2. ὡς τὸ φῶς] In ſecundo iterum codice eſt ὡς χιὼν, *ſicut nix*, quemadmodum eſt Latine: qua de varietate aliud dicere nequeo, quam quod ſecundum illud exemplar, β, Latinæ editioni, contra alia omnia, ſæpe conſonet, & aliquando erroribus potius ejus editionis inolitis, quam germanæ lectioni: vide Latinas varietates. v. 5. νεφέλη φωτεινὴ] In 4. exemplari eſt νεφέλη φωτὸς, *nubes lucis*, Hebraico idiotiſmo. v. 12. ϗ οὐκ ἐπέγνωσαν αὐτὸν] In exemplari nono eſt ϗ οὐκ ἀπίστησαν αὐτῷ, *& non crediderunt ei.* ibid. ἐποίησαν ἐν αὐτῷ] Exemplaria 2. & 9. omittunt ἐν præpoſitionem (ut certe ſuperfluit ſenſui) ſed quæ Syriace exprimitur, ut & Latine, ex Syriaco ſive Hebraico idiotiſmo. v. 14. ἄνθρωπος γονυπετῶν αὐτὸν] In duobus exemplaribus additur ἄνθρωπός τις, *homo quidam*: in multis eſt αὐτῷ pro αὐτόν. v. 16. ϗ προσήνεγκα αὐτὸν] In 9. & 14. legitur plurali numero ϗ προσήνεγκαν αὐτὸν, *& obtulerunt eum*, quod ſit, & oblatus eſt. Atqui, non Latine tantum, ſed & Syriace, ſingularis numerus conſtans legitur. v. 22. ἀνθρώπων] Exemplar θ. addit ἁμαρτωλῶν, *peccatorum.*

CAP. XVIII. V. 6. ἐπὶ τὸν τράχηλον] In aliis eſt εἰς τράχηλον. V. 11. ἦλθε γὰρ] Totum hunc verſiculum undecimum quidam annotant omitti a nonnullis Græcis libris. Atqui Syriace & Latine conſtanter legitur, ut prætercam tractatores, etiam Græcos, qui eum diſerte exponunt, Chryſoſtomum, Theophylactum, Euthymium. v. 19. Πάλιν ἀμὴν λέγω] A quibuſdam codicibus omittitur ἀμὴν, quemadmodum a Latina & Syrica editionibus. Atqui ut Regius, ita veteres omnes Pariſienſium, legunt. v. 26. Ὁ δοῦλος] Exemplaria β. δ. η. addunt ἐκεῖνος, ut Latine eſt *ille*. ibid. προσεκύνει αὐτῷ, *adorabat eum*] Ita legunt plerique codices Græci; quidam παρεκάλει, *rogabat*. v. 28. εἴ τι ὀφείλεις] Rectius legitur, ὅ, τι, *quod*, ut eſt in aliis libris, quam εἴ τι, *ſiquid*. v. 29. εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ] Quidam libri Græci omittunt hæc verba, conſentanee Latinis, quemadmodum ſupra verſ. 26. a nemine leguntur, ubi eiſdem verbis utitur Evangeliſta, narrans ſervi erga dominum demiſſionem. Atqui Syriace & in pleriſque omnibus Græcis libris exſtant. ibid. ϗ πάντα ἀποδώσω σοι] Sex Pariſienſium codices, α. δ. ζ. θ. ιβ. ιδ. omittunt πάντα, quod tamen & Latine legitur, & Syriace. v. 31. τὰ γενόμενα] Legendum potius eſt priori loco γινόμενα præſenti tempore, poſteriori γενόμενα aoriſto, Latino conformiter, ut eſt in aliis libris, quam utrobique γενόμενα aoriſto. v. 33. Οὐκ ἔδει καί σε] Annotant Pariſienſes, a 2. codice addi οὖν. Annotat alius a ſuo manuſcripto Latine abeſſe *ergo*: *Nonne ergo oportuit & te.* Syriace non legitur οὖν, *ergo*. v. 35. ϗ ὁ πατήρ μου] Non eſt legendum ϗ ὁ πατὴρ ὑμῶν, ut eſt in quarto exemplari.

CAP. XIX. V. 3. κατὰ πᾶσαν αἰτίαν] Codex quintus pro αἰτίαν legit ἁμαρτίαν, quæ expoſitio non dubium alicujus fuit. v. 9. μὴ ἐπὶ πορνείᾳ] Sic legunt omnes Pariſienſium antiqui codices, cumque illis Regius ex Complutenſi. Alii quidam præponunt εἰ conjunctionem, εἰ μὴ ἐπὶ, quæ fuit lectio Latini Interpretis, cujus editio conſtanter habet, *niſi ob fornicationem*: lege Commentarium. v. 17. Τί με λέγεις ἀγαθόν; οὐδεὶς ἀγαθὸς, εἰ μὴ εἷς, ὁ Θεός] Hæc ut Regiorum Bibliorum, ita plerorumque omnium exemplarium, eſt lectio, adſtipulantibus libris Syricis, & Enarratoribus Theophylacto atque Euthymio. Cæterum exemplaria, Vaticanum, & inter Pariſienſia 2. atque 8. Latinis libris conſonantia, ſcribunt, Τί με ἐρωτᾷς περὶ τοῦ ἀγαθοῦ; εἷς ἐστιν ὁ ἀγαθός. Origenes tractatu 8. in Matthæum, utramque lectionem ponit & exponit: Auguſtinus lib. 2. de conſ. Evang. cap. 63. Matthæi Evangelio tribuit, *Quid me interrogas de bono?* Marci & Lucæ, *Quid me dicis bonum?* id quod ego credo verum eſſe, ob rationes alias a nobis expoſitas. v. 24. Πάλιν δὲ] Ita eſt & Syriace. In quibuſdam eſt Καὶ πάλιν, ſimiliter Latino. ibid. ῥαφίδος διελθεῖν] In quinque vetuſtis codicibus eſt εἰσελθεῖν pro διελθεῖν. v. 27. Ἰδοὺ ἡμεῖς] Sextum exemplar præponit Κύριε, qua in re ſingulare eſt. v. 29. ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν] Singulari numero οἰκίαν, quo modo eſt & Latine, ſcribunt codices 2. & 7. cum Regio. In aliis eſt οἰκίας numero plurium.

CAP. XX. V. 4. & 7. εἰς τὸν ἀμπελῶνα] Non eſt addendum pronomen μου, quod in quibuſdam libris invenitur. v. 13. συνεφώνησάς μοι;] Octavum exemplar legit συνεφώνησά σοι; *conveni tecum?* quod illi ſingulare eſt. v. 17. ἐν τῇ ὁδῷ, ϗ εἶπεν] In 8. rurſus eſt, quod nuſquam alibi, tranſpoſita conjunctione, ϗ ἐν τῇ ὁδῷ εἶπεν. v. 22. ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν] Exemplaria 4. 5. & 14. ſcribunt ὃ ἐγὼ πίνω· quod reſpondet quidem ei quod ſequitur, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, ſed videndum an non ex Marco utrumque tranſcriptum ſit. ibid. ϗ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθῆναι, & v. 23. ϗ τὸ βάπτισμα ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι βαπτισθήσεσθε] Leguntur hæc a Græcis libris Græciſque Interpretibus, Syro adſtipulante, tam ſecundum Matthæum quam ſecundum Marcum, niſi quod ſecundum & octavum exemplaria omittant ſecundum Matthæum, conformia Latinis libris Latiniſque tractatoribus, Hilario, Ambroſio, Hieronymo, & poſterioribus, qui illa in ſolo agnoſcunt Marco. v. 23. οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι] Codices 2. 3. & 14. addunt τοῦτο δοῦναι, *hoc dare.* v. 26. ἔστω ὑμῶν διάκονος] In codicibus, α. β. γ. ζ. ιβ. & ιδ. eſt futurum ἔσται, pro imperativo ἔστω, res eodem redit. v. 29. Καὶ ἐκπορευομένων αὐτῶν] Sextus codex habet numerum ſingularem Καὶ ἐκπορευομένου αὐτοῦ· cui Syrus ſuffragatur ſcribens, *Cumque exiret Jeſus.* Atqui ut in reliquis Græcis, ita & in Latinis libris, eſt numerus pluralis. v. 34. ἀνέβλεψαν αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ] Exemplaria 2. & 8. auferunt duo hæc verba αὐτῶν οἱ ὀφθαλμοὶ, credo ut Latinæ editioni reſpondeant: vide Commentarium.

CAP. XXI. V. 1. ϗ ἦλθον εἰς Βηθφαγῆ] Pariſienſium exemplaria manuſcripta omnia legunt Βηθσφαγῆ, præpoſito σ ante φ. Atqui prior ſcriptura, ut Latino, ita & Syro reſpondet. v. 2. τὴν κατέναντι ὑμῶν] Alii ἀπέναντι, quod idem unum eſt. v. 3. Καὶ ἐάν τις ὑμῖν εἴπῃ τι] Exemplar 2. addit ποιεῖτε· *Et ſi quis vobis dixerit, quid facitis.* ib. εὐθέως δὲ ἀποστελεῖ αὐτοὺς] Alii libri pro futuro tempore legunt præſens ἀποστέλλει. Cæterum futurum Marci Evangelio conſonat, tractatoribus Hilario & Auctore operis in Matth. imperfecti ſuffragantibus. v. 7. ϗ ἐπεκάθισεν ἐπάνω αὐτῶν] In quibuſdam libris eſt ἐπεκάθισεν, quod eſt *inſedit*, in quibuſdam ἐκάθισεν, *ſedit*, (ad quem modum Syriace eſt *equitavit*,) in aliis ἐπεκάθισαν, *collocarunt*, ſive *ſedere fecerunt*, conſentanee editioni Latinæ. Rurſus pro ἐπάνω αὐτῶν, *ſuper eos*, ſive ut eſt Latine *deſuper*, quidam typis excuſi codices ſcribunt ἐπάνω αὐτῆς, *ſuper eam*, ſcilicet aſinam; Syrus *ſuper eum*, ſcilicet pullum; eadem, ut arbitror, ratione, qua Latine in verbis proxime præcedentibus, quidam ſcribunt *eum* pro *eos*. v. 9. οἱ προάγοντες] In 2. codice additur αὐτὸν, *eum*, quod Syriace quidem ſimiliter additur, ſed ut non exſtat Latine, ita nec apud pleroſque omnes Græce. ibid. ὡσαννὰ] Vox, etſi duplex, una eſt tamen, nequaquam diſtrahenda in duas, ut fit a pleriſque, ὡς ἀννά. ibid. εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος] Quidam habent nomen εὐλογητὸς pro participio εὐλογημένος. v. 16. ἀκούεις τί οὗτοι λέγουσιν] Exemplar 5. præponit οὐκ, *non audis.* v. 23. ϗ ἐλθόντι αὐτῷ] Exemplaria 2. & 8. legunt genitivos abſolute poſitos ϗ ἐλθόντος αὐτοῦ eodem ſenſu. v. 28. ἄνθρωπός τις εἶχε] Non omittas τὶς, ut quidam libri, quod etiam Latine & Syriace exſtat. v. 30. ϗ προσελθὼν τῷ δευτέρῳ] In quibuſdam codicibus, pro δευτέρῳ, *ſecundum*, eſt ἑτέρῳ, *alterum*: qui, cum Latinæ Syriacæque editioni reſpondeant, videntur hac parte veriores. ibid. ἐγὼ κύριε] Quidam legunt ναὶ κύριε, quidam ὑπάγω κύριε, quidam ἐγὼ κύριε ἐγὼ ὑπάγω· quæ omnia veriſimile eſt fuiſſe ſubſtituta, ab iis qui non intellexerint primam illam germanamque lectionem ἐγὼ κύριε, *ego domine*, quæ ut eſt plerorumque Græcorum codicum, ita eſt & Syricorum. v. 45. οἱ ἀρχιερεῖς ϗ οἱ φαρισαῖοι] Omnes conſtanter legunt οἱ φαρισαῖοι, non οἱ γραμματεῖς, quod eſt in 4. codice ſuppoſitum.

CAP. XXII. V. 4. Πάλιν ἀπέστειλεν ἄλλους] Octavus codex legit præſens ἀποστέλλει. v. 7. ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος] Cum Regio, omnia Pariſienſium exemplaria notantur addere ἐκεῖνος. v. 20. Καὶ λέγει αὐτοῖς] Octavum exemplar addit ὁ Ἰησοῦς, conſentanee Latino & Syro. v. 44. ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου] Pro ὑποπόδιον ſcribunt β. & η. ὑποκάτω. v. 45. Εἰ οὖν Δαβὶδ] Subjiciunt exemplaria β. γ. ε. ιδ. ἐν πνεύματι, quod ut Latina & Syra non agnoſcunt, ita repetitum videtur a ſtudioſo ex verſ. ſuperiori 43.

CAP. XXIII. V. 8. εἷς γάρ ἐστιν ὑμῶν ὁ καθηγητὴς, ὁ Χριστὸς] In quinto exemplari pro καθηγητὴς legitur διδάσκαλος. ibid. πάντες δὲ ὑμεῖς ἀδελφοί ἐστε] Illud idem antigraphum quintum, verba iſta, ex hoc loco, quo ab omnibus aliis, etiam Latinis & Syricis, leguntur, transfert in verſum proximum, proxime poſt verba iſta εἷς γάρ ἐστιν ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Quo quidem loco videri poſſint melius convenire: ſed verendum ne de induſtria hic mutatus ſit liber, ad tollendam difficultatem quæ prima fronte ſe offert. v. 18. μωροὶ ϗ τυφλοὶ] Sic legunt etiam Syriaca: ſed Latina omittunt hic μωροὶ ϗ, quemadmodum & exemplaria Græca 2. & 8. v. 20. ἐν τῷ κατοικήσαντι αὐτὸν] In aliis legitur præſens κατοικοῦντι, pro aoriſto κατοικήσαντι. v. 24. γέμουσιν ἐξ ἁρπαγῆς] Melius legitur in manuſcriptis ε. ϛ. ζ. ιδ. conjunctim ἐξαρπαγῆς, quam in aliis diviſim ἐξ ἁρπαγῆς. ibid. ϗ ἀδικίας] Sic legitur ut in Complutenſi & Regio, ita in manuſcriptis 4. 5. 6. 7. 9. & 12. ἀδικίας, *injuſtitia*, Syro conformiter, pro eo quod in aliis ἀκρασίας, *intemperantia*. v. 25. ϗ τὸ ἐκτὸς αὐτῶν] Pro numero plurali αὐτῶν, qui exſtat & Syriace, exemplaria β. θ. ιϛ. ſcribunt ſingularem αὐτοῦ. Latine neutrum exſtat. v. 34. ὃν ἐφονεύσατε] In 5. codice legitur tertia perſona ἐφόνευσαν. v. 35. ὅτι ἥξει ταῦτα πάντα] Non videtur omittendum ὅτι quod in optimis quibuſque libris legitur. v. 37. ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν] Quatuor exemplaria δ. ε. θ. ιδ. omittunt pronomen ὑμῖν, contra fidem reliquorum, conſonantium Latinæ & Syriacæ editioni.

CAP. XXIV. V. 1. ἐπορεύετο ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ] Octavus codex legit eo ordine quo Latina Syriacaque editio, ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ἐπορεύετο. v. 2. ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν] Secundum & octavum exemplaria ſcribunt cum Latinis ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν. ibid. οὐ βλέπετε ταῦτα πάντα] Regia aliaq; exemplaria præponunt negationem οὐ, cum Syrica editione, ſed β. δ. ε. ϛ. & η. rectius omittunt cum Latina. v. 17. ἆραι τὰ ἐκ τῆς οἰκίας αὐτοῦ] Sic legunt plurimi boni libri. Alii cum Latino Interprete legunt numero ſingulari ἆραί τι. v. 18. ἆραι τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ] In Regiis aliiſque eſt numero ſingulari τὸ ἱμάτιον, quemadmodum Latine, in aliis eſt plurali τὰ ἱμάτια. v. 20. μηδὲ ἐν σαββάτῳ] In aliis, omiſſa præpoſitione, eſt, quibuſdam σαββάτῳ, quibuſdam σαββάτου. v. 30. ἐν τῷ οὐρανῷ] Exemplar 2. legit τοῦ ἐν οὐρανοῖς, id quod ad Filium hominis refertur, non ad ſignum. v. 31. μετὰ σάλπιγγος ϗ φωνῆς μεγάλης] Sic legunt Regia Biblia poſt Complutenſia, cum tribus aliis exemplaribus, quemadmodum & Latina editio. Alii libri omittunt conjunctionem καί. v. 34. ἀμὴν λέγω ὑμῖν] Exemplaria 4. & 8. addunt δὲ, ἀμὴν δέ. v. 36. εἰ μὴ ὁ πατήρ μου μόνος] Judico omittendum pronomen μου (εἰ μὴ ὁ πατὴρ μόνος) ſequutus antigrapha γ. δ. ε. η. θ. & editiones Syriacam ac Latinam. v. 42. ἐν τῷ μύλωνι] Exemplaria 3. 4. 6. legunt, ſed eodem ſenſu, μύλῳ pro μύλωνι. ibid. ſecundum Pariſienſium manuſcriptum addit δύο ἐπὶ κλίνης μιᾶς, εἷς παραλαμβάνεται, ϗ εἷς ἀφίεται· ſed incorrupta lectio, adſcribit hoc Lucæ proprium, quemadmodum alibi oſtendimus. Nam quod veteres illud hic exponant *fit*, quia ſimile eſt ſententiis iis quæ hic leguntur; cæteroqui, Auctor imperfecti, Titus & Euthymius, diſerte teſtantur, duos in lecto a Luca, duos in agro a Matthæo, nominatos fuiſſe. v. 49. τοὺς συνδούλους] Quanquam a pleriſque omittitur pronomen αὐτοῦ, additur tamen a 6. 8. 9. & 14. exemplaribus, conformiter editionibus Latinæ ac Syricæ, & Græco Euthymii textui. ibid. ἐσθίειν δὲ ϗ πίνειν] In antigraphis 2. 6. 8. & 14. legitur ἐσθίῃ δὲ ϗ πίνῃ, quomodo eſt & Latine.

CAP. XXV. V. 9. μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ] In quibuſdam legitur μήποτε οὐ μὴ ἀρκέσῃ, in quibuſdam μήποτε οὐκ ἀρκέσῃ. v. 13. οὐδὲ τὴν ὥραν] Quod ſequitur in Regio & pleriſque libris ἐν ᾗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεται, ut Latine non legitur, nec Syriace, ita neque in exemplaribus Græcis β. γ. η. v. 16. καὶ ἐποίησεν ἄλλα πέντε] Exemplaria 2. & 8. pro ἐποίησεν ſcribunt ἐκέρδησεν, expoſitionis haud dubium cauſa. v. 18. ἀπελθὼν ὤρυξεν] Secundum & quartum omittunt ἀπελθὼν, etiam contra Latina & Syra. v. 20.] Pro ἐκέρδησα ἐπ' αὐτοῖς ſecundus codex unicam habet vocem ἐπεκέρδησα, Latino conformiter *ſuperlucratus ſum.* Quidam alii codices ſcribere dicuntur ἐν αὐτοῖς pro ἐπ' αὐτοῖς. v. 29. καὶ ὃ δοκεῖ ἔχειν] Ita legitur in 1. 4. 8. 9. 14. & Regiis exemplaribus, ſuffragante editione Latina: in aliis legitur ϗ ὃ ἔχει, adſtipulante Syro. v. 41. τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ] Exemplar 2. legit ὃ ἡτοίμασεν ὁ πατήρ μου τῷ διαβόλῳ· quo modo legunt veteres Latini, Irenæus lib. 3. c. 35. Cyprianus ſermone de eleemoſyna, Auguſtinus in Pſalmum 85. Leo ſermone de jejunio decimi menſis, Auctor libri de mirabilibus ſacræ Scripturæ lib. 1. c. 2. *Quem præparavit* aut *paravit, pater meus diabolo.*

CAP. XXVI. V. 3. ϗ οἱ γραμματεῖς] Exemplaria 2. & 4. hoc auferunt, conformiter Latinæ editioni; quod pleraque legunt conformiter Syriacæ. v. 7.] Pro βαρυτίμου, in quibuſdam libris eſt πολυτίμου, nominatim in iis qui Latinæ editioni libenter reſpondent, 2. & 8. v. 13. εἰς μνημόσυνον αὐτῆς] Non recte ſcribit 4. exemplar εἰς μαρτύριον αὐτῆς. v. 16. ἵνα αὐτὸν παραδῷ] Exemplar 2. addit αὐτοῖς, *eis*, quod tamen nec Latine aut Syriace additur. v. 19. ὡς συνέταξεν] In 6. & 9. legitur ὡς προσέταξεν. v. 20. μετὰ τῶν δώδεκα] Exemplar 8. addit μαθητῶν, conformiter Latino & Syro. v. 21. ἀμὴν λέγω ὑμῖν] Sextus codex repetit ἀμὴν, contra omnium fidem. v. 23. ὁ ἐμβάψας μετ' ἐμοῦ ἐν τῷ τρυβλίῳ τὴν χεῖρα, οὗτ.] Secundum exemplar ſcribit ὁ ἐμβαπτόμενος τὴν χεῖρα μετ' ἐμοῦ εἰς τὸ τρυβλίον, οὗτ. quæ potius ſecundum Marcum eſt lectio. v. 26 ϗ εὐλογήσας ἔκλασε] Pariſienſium exemplaria 3. 6. 7. 8. 9. 12. 14. pro εὐλογήσας ſcribunt εὐχαριστήσας, quibus ſuffragantur Græci tractatores, Chryſoſtomus, Titus, Theophylactus, & Euthymius. Latini porro & Syriaci libri volunt aliis exemplaribus, quæ legunt εὐλογήσας. v. 28. τοῦτο γάρ ἐστι τὸ αἷμά μου] Quædam exemplaria omittunt conjunctionem γὰρ cum Syro; pleraque addunt cum Latino. v. 35. οὐ μή σε ἀπαρνήσομαι] Codices α. ϛ. θ. ιβ. ιδ. ſcribunt ſubjunctivo modo, ſeu potius potentiali, ἀπαρνήσωμαι, *abnegavero.* ibid. ὁμοίως δὲ ϗ πάντες] Sic legunt Regia Biblia poſt α. ε. ϛ. θ. ιδ. Alia omittunt δὲ, *autem*, Latino conformiter. v. 40. οὕτως οὐκ ἰσχύσατε] Exemplaria 3. 6. 7. 12. 14. poſt οὕτως ponunt interrogationis notam, οὕτως; οὐκ ἰσχύσατε· quo modo & Latina quædam exemplaria ſcribunt. v. 43. Καὶ ἐλθὼν εὑρίσκει αὐτοὺς πάλιν καθεύδοντας] In exemplaribus 5. & 8. legitur Καὶ ἐλθὼν πάλιν, εὗρεν αὐτοὺς καθεύδοντας· quo ordine etiam legunt Latina & Syra. v. 45. εἰς χεῖρας ἁμαρτωλῶν] Non eſt addendum ἀνθρώπων, *hominum*: ex codice 9. qui ea in re eſt ſingularis. v. 48. Ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐτὸν] In aliis libris eſt præſens Ὁ δὲ παραδιδοὺς αὐτὸν v. 50. ἐφ' ᾧ πάρει] Quidam annotat etiam legi ἐφ' ὃ πάρει; quarto, nam tertio caſu. v. 52. ἐν μαχαίρᾳ ἀποθανοῦνται] Huic lectioni, quæ eſt codicum Pariſienſium 5. 6. 9. ac 14. & Complutenſis cum Regio, conſonant Syra: alteri, quæ pro ἀποθανοῦνται, *morientur*, ſcribit ἀπολοῦνται, *peribunt*, adſtipulatur editio Latina. v. 60. Καὶ οὐχ εὗρον, ϗ πολλῶν ψευδομαρτύρων προσελθόντων οὐχ εὗρον] Sic legunt Græci libri plerique omnes, quo modo & apud Origenem, Theophylactum, & Euthymium Græcos, ut quidem Latine nobis verſi exſtant, legitur. Pariſienſes notant, primo exemplari, id eſt, Complutenſi, deeſſe poſterius ϗ cum poſteriori οὐχ εὗρον, hoc modo, Καὶ οὐχ εὗρον πολλῶν προσελθόντων ψευδομαρτύρων· quo modo legitur, non ſolum Latine, ſed etiam Syriace, eo excepto quod Syrus conjunctionem repetat, hoc ſenſu; *Et non invenerunt, etiam multis falſis teſtibus productis.* v. 63. ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ] Quartum exemplar addit τοῦ ζῶντος, ſed non eſt ſequendum. v. 70. ἔμπροσθεν πάντων] Exemplaria 6. 7. & 12. interjiciunt vocem αὐτῶν, quæ etſi Syriace, non tamen Latine legitur. v. 71. Ἐξελθόντα δὲ αὐτὸν] Exemplar 8. omittit pronomen αὐτὸν hoc loco, eo quod mox repetatur. ibid. ϗ λέγει τοῖς ἐκεῖ, ϗ οὗτος ἦν] Codices 5. 7. 9. ſic legunt & diſtinguunt, ϗ λέγει αὐτοῖς, ἐκεῖ ϗ οὗτος ἦν· quæ etiam Syri, tum diſtinctio, tum lectio eſt, ita ut hallucinatus ſit illius Interpres vertens; *Et ait illis qui illic aderant, erat & iſte cum Jeſu Nazareno,* pro eo quod vertere debuiſſet; *Et ait illis; Illic erat etiam iſte cum Jeſu Nazareno.* Cæterum vulgaris lectio probatior eſt. v. 72. ὅτι οὐκ οἶδα] Secundus codex pro ὅτι ſcribit λέγων, quod quanquam eſt clarius, non tamen verius. v. 74. καταναθεματίζειν] In aliis eſt ἀναθεματίζειν.

CAP. XXVII. V. 33. ὅς ἐστι λεγόμενος] Exemplar 3. ſcribit ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, quod ex Marco acceptum eſt, cap. 15. verſ. 22. v. 34. πιεῖν ὄξος] Sic legunt etiam Syra, ſuffragantibus enarratoribus Græcis, Chryſoſtomo, ejuſque diſcipulis. Exemplar 2. conſentanee Latinæ editioni, ſcribit οἶνον, *vinum*, pro ὄξος, *acetum*: vide Commentarium. v. 35. βάλλοντες κλῆρον] Quod ſequitur in libris vulgaribus ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ προφήτου· διεμερίσαντο τὰ ἱμάτιά μου ἑαυτοῖς, ϗ ἐπὶ τὸν ἱματισμόν μου ἔβαλον κλῆρον, a Regio codice obeliſco prænotatur, ab omnibus Pariſienſium exemplaribus, inter quæ eſt editio Complutenſis, omittitur. Græci enarratores, Chryſoſtomus, Titus, & Theophylactus, non attingunt. Euthymius Commentario etiam ſuo haud obſcure docet ſibi non lectum fuiſſe. Origenis textus non habet, quanquam Commentarius videatur agnoſcere, his verbis; *Et ſunt uſque nunc, qui ipſum quidem non habentes; veſtimenta autem, verba in ſcripturis poſita, habent, nec ipſa ad plenum, ſed ex parte, nihilominus hoc ipſum propheta dicente myſterium, quod nunc eſt impletum.* Multi Latini auctores annotant abfuiſſe a ſuis exemplaribus Græcis. Non videntur igitur hæc Græce addenda, cum præter hæc nec Syriace legantur, nec Latine legenda in Latinis varietatibus doceamus. Veriſimile eſt, ad marginem hic annotata ex Johan. 19. verſ. 19. aut Pſal. 21. verſ. 19. tandem in textum irrepſiſſe. v. 40. Ὁ καταλύων τὸν ναὸν] Non præponas Græce οὐά, quod eſt in 2. exemplari, tametſi Latine addatur *Vah.* v. 41. ϗ πρεσβυτέρων ϗ φαρισαίων] Videtur addendum ϗ φαρισαίων, quod omnia Pariſienſium exemplaria, & poſt Complutenſe Regia addunt, ſuffragante Syro: quamvis Latina editio, cum quibuſdam aliis Græcis codicibus, haud agnoſcat. v. 42. ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι] A pluribus manuſcriptis additur nota interrogationis. ibid. ϗ πιστεύσομεν ἐπ' αὐτῷ] Omnia Pariſienſium exemplaria addunt ἐπὶ, ſicut Regia Plantini Biblia. v. 46. λαμὰ σαβαχθανὶ] Notant Pariſienſes, pro λαμὰ, in quibuſdam codicibus ſcribi λειμὰ, in quibuſdam λιμὰ, in aliis λεμά. Varietas nata eſt, partim ex ignoratione linguæ Hebraicæ, partim ex diverſarum apud Hebræos vocalium ſuppletione. v. 49. ἴδωμεν εἰ ἔρχεται Ἠλίας σώσων αὐτὸν] His verbis exemplaria 4. & 8. ſubjiciunt ἄλλος δὲ λαβὼν λόγχην, ἔνυξεν αὐτοῦ τὴν πλευρὰν, ϗ ἐξῆλθεν ὕδωρ ϗ αἷμα· *Alius autem accepta lancea confodit ipſius latus, & exiit aqua & ſanguis.* Quod quanquam & apud Chryſoſtomum legatur, non eſt tamen aut hujus loci aut hujus Evangeliſtæ, ſed proprium eſt Johanni, cap. 19. verſ. 34. narranti hoc poſt mortem Domini Jeſu. Cæterum videtur iſtud & in Latinis quibuſdam exemplaribus Evangelii ſecundum Matthæum lectum fuiſſe, circa tempora Clementis Papæ V. & Concilii Viennenſis. Hinc enim nata fuit opinio quorundam, Jeſu adhuc vivi latus lancea apertum fuiſſe: quam damnavit cum Concilio illo Pontifex, docens, Johannem tenuiſſe rectum factæ rei ordinem, narrando, Chriſto jam mortuo, quod unus militum lancea latus ejus aperuit. Lege Clementinam 1. & ejus gloſſam. v. 55. Ἦσαν δὲ ἐκεῖ γυναῖκες] Exemplaria 6. & 8. interjiciunt conjunctionem ϗ γυναῖκες, *& mulieres*, quæ videtur eſſe Evangelii ſecundum Marcum, cap. 15. verſ. 40. v. 56. ἡ τοῦ Ἰακώβου ϗ Ἰωσῆ μήτηρ] Pro Ἰωσῆ, quod legitur etiam Syriace, quædam exemplaria Græca ſcribunt Ἰωσὴφ, quemadmodum Latina editio *Joſeph.* Origenes tractator Græcus etiam legit Ἰωσὴφ, quod Commentarius ejus loquitur, niſi fuerit ab Interprete auctus. Alii Græci tractatores, ut plerique omnes Græci libri, Ἰωσῆς ſcribunt, Epiphanius in hæreſim 78. Theophylactus, Euthymius, atque adeo Latinus Hieronymus libri adverſus Helvidium capitibus 6. & 7. non ſemel. v. 64. οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ νυκτὸς] Vocem νυκτὸς alia exemplaria omittunt, cum Latina; alii addunt, cum Syriaca editione.

CAP. XXVIII. V. 2. ἀπὸ τῆς θύρας] Hoc, nec quid amplius, legunt Græci plerique omnes codices, Syro adſtipulante. Sed exemplaria 5. 6. 8. & 9. addunt

τοῦ

τοῦ μνημείου. Latinus nullum agnoſcit horum omnium verborum. v. 6. ἠγέρθη γὰρ, καθὼς εἶπε] Non addas ὑμῖν, quod eſt in 14. exemplari. v. 8. ἔδραμον ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ]. Sequitur in Regio & pleriſque omnibus codicibus ὡς δὲ ἐπορεύοντο ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, *Ut autem ibant nuntiatum diſcipulis ejus:* quod quanquam etiam apud Theophylactum & Euthymium legatur, non dubito tamen quin ſit omittendum. Inprimis enim, Interpres Latinus & Syrus id non legerunt, ut neque Latine neque Syriace additur. Deinde, non tantum Latini Patres omittunt, verumetiam Chryſoſtomus, cujus hic eſt Commentarius: *Cum etiam exiviſſent cum timore & gaudio, & ecce Jeſus occurrit illis* &c. Ad hæc Pariſienſes ex 2. exemplari transfigunt illa verba ἀπαγγεῖλαι τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, & forte obeliſcus quo transfigunt, errore delapſus eſt in hæc poſteriora verba, cum eſſet collocandus ante ὡς δὲ ἐπορεύοντο, ita ut omnia complecteretur. Præterea, his ſublatis manet integra ſententia, additis autem dure cohærent ſequentia ϗ ἰδοὺ ὁ Ἰησοῦς &c. quanquam ſimilis loquendi modus inveniatur ſupra. 9. v. 10. & frequenter apud Lucam. Poſtremo, videntur addita hæc verba, ab iis qui intellexerunt, occurſum Jeſu, de quo loquitur verſus 9. ſubſequens, accidiſſe, cum mulieres irent nuntiatum diſcipulis ea de quibus hactenus hoc capite actum eſt: quod verum non eſſe, Commentarius noſter oſtendit. v. 10. ἀπαγγείλατε τοῖς ἀδελφοῖς μου] Cave pro ἀδελφοῖς *fratribus* ſcribas μαθηταῖς *diſcipulis.* v. 12. ἀργύρια ἱκανὰ ἔδωκαν τοῖς στρατιώταις] Pro pluralibus ἀργύρια ἱκανὰ, ſecundus codex ſcribit ſingulari ἀργύριον ἱκανὸν, quo modo videri poſſit & Latinus interpres legiſſe. v. 13. ἡμῶν κοιμωμένων] Non eſt legendum ſecundæ perſonæ pronomen ὑμῶν, quod eſt in quibuſdam libris, pro primæ ἡμῶν, quod eſt in pleriſque omnibus: quia etiam Latina primæ perſonæ pronomen ſervant, & præſertim Syrus, apud quem non eſt tam facilis lapſus ex uno in aliud quam apud Latinos & Græcos. v. 19. πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε] Manuſcripta Pariſienſium omittunt conjunctionem οὖν. Atqui alii libri, ſuffragantibus Interpretibus Latino & Syro, illam legunt.

Notæ ad Varias Lectiones Editionis Græcæ Evangelii ſecundum MARCUM.

CAP. I.

VErſ. 2. ὡς γέγραπται ἐν τοῖς προφήταις] Pariſienſium codices, octavus, &, cui conſonat noſter ad Vaticanum collatus, ſecundus, pro ἐν τοῖς προφήταις, legunt ἐν Ἠσαΐᾳ τῷ προφήτῃ. Sic quoque legunt Evangelium Latinum, exemplaribus mire inter ſe concordibus, & editio Syriaca. Sic Latini tractatores omnes, cum recentioribus veteres, nominatim Hieronymus, & alii a nobis citati in Notationibus prolixioribus. Sic inter Græcos, Auctor homiliarum in Marcum, Chryſoſtomo adſcriptarum. Denique, niſi ſic Græce legiſſet Porphyrius, rem in calumniam vertere non potuiſſet. Quare quod in pleriſque hodie Græcis libris exſtat ἐν τοῖς προφήταις *in prophetis*, & ſequuntur enarratores Græci ætate poſteriores Theophylactus & Euthymius, certum eſt de induſtria eſſe ſuppoſitum, ad vitandam difficultatem, quæ ex germana lectione ἐν Ἠσαΐᾳ τῷ προφήτῃ *in Iſaia propheta*, oritur. v. 5. καὶ οἱ ἱεροσολυμῖται, καὶ ἐβαπτίζοντο πάντες] Exemplar octavum jungit πάντες *omnes* cum οἱ ἱεροσολυμῖται, quemadmodum Latina & Syra. v. 7. τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ] Non eſt legendum, quod in 5. & 8. libris eſt, τοῦ ὑποδήματος numero ſingulari. v. 8. ἐγὼ μὲν ἐβάπτισα] Sic lege, tametſi in ſecundo codice ſit præſens βαπτίζω, quo non male ſignificetur, in media actione hæc a Johanne eſſe dicta. In fine verſus non addas ϗ πυρὶ, nec etiam eſt hujus Evangeliſtæ. v. 10. σχιζομένους τοὺς οὐρανοὺς] In 2. exemplari, pro σχιζομένους, eſt ἀνοιγμένους *apertos*, quo modo Latine ad verbum. v. 11. ἐν ᾧ εὐδόκησα] Ex Pariſienſium manuſcriptis 3. 4. & 8. ſuffragantibus Evangelio Latino & editione Syriaca, legendum credo ἐν σοὶ, potius quam quod eſt in aliis codicibus ἐν ᾧ, perſona mutata. v. 12. ϗ εὐθὺς τὸ πνεῦμα] Codex ſecundus addit τὸ ἅγιον explicationis ergo. v. 13. ϗ ἦν ἐκεῖ ἐν τῇ ἐρήμῳ] Codex tertius aufert ἐν τῇ ἐρήμῳ, alius ἐκεῖ: videtur enim alterum ſupereſſe. Latine non legitur ἐκεῖ *illic*: at Syriace utrumque exſtat, ut in pleriſque libris Græce. ibid. ἡμέρας τεσσαράκοντα] Octavus codex addit ϗ νύκτας τεσσαράκοντα cum textu Latino. v. 16. περιπατῶν δὲ παρὰ τὴν θάλασσαν] In exemplaribus ſecundo & tertio legitur ϗ παράγων παρὰ, quomodo Latine *& præteriens ſecus.* ib. τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τοῦ Σίμωνος] Omnia Pariſienſium exemplaria, & ex eorum uno, Complutenſi inquam, Regia editio, ſic legunt; addunt τοῦ Σίμωνος, vitandæ amphibologiæ cauſa: id quod tamen, cum aliis Græcis libris, Latini & Syrici non agnoſcunt. ib. βάλλοντας ἀμφίβληστρον. Exemplaria 2. 4. 8. pro βάλλοντας habent ἀμφιβάλλοντας, quaſi dicas *circumponentes*, vel *circumjicientes*, Rurſus 8. ſcribit plurali numero ἀμφίβληστρα, quemadmodum eo numero latine legitur *retia.* v. 19. καταρτίζοντας τὰ δίκτυα] Secundus codex & tertius addunt αὐτῶν cum Syro: quod alii codices cum Latino non agnoſcunt.. v. 20. ἀπῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ] Hujus loco idem ille ſecundus codex ſcribit, ut eſt latine, ἠκολούθησαν αὐτῷ *ſequuti ſunt eum.* v. 22. ϗ ἐξεπλήσσοντο] Non addas πάντες, quod exemplar quintum. v. 24. οἶδά σε τίς εἶ] Octavum exemplar, pro ſingulari οἶδα, ſcribit plurale οἴδαμεν, contra aliorum fidem. v. 29. ἐξελθόντες ἦλθον] Sic legunt exemplaria pleraque omnia, conſonantibus Latinis & Syris. Secundum & quintum, cum Euthymii textu, ſcribunt numero ſingulari ἐξελθὼν ἦλθεν *egreſſus venit:* quod quidem ſuppoſitum arbitror, quia proxime de ſolo Chriſto præcedat mentio. Atqui reſpicitur ad ſuperiora. v. 11. *Et ingrediuntur in Capharnaum.* v. 33. πρὸς τὴν θύραν. Quod additur in ſecundo codice, αὐτοῦ, nuſquam alibi lego. v. 34. ὅτι ᾔδεισαν αὐτὸν] Addunt codices ε. ϛ. η. θ. Χριστὸν εἶναι, quod nec Latine nec Syriace legitur, ut neque in emendatioribus Græcis. Puto ex Luca huc eſſe a quibuſdam tranſlatum. Luc. 4. v. 41. v. 35. ϗ ἀπῆλθεν Ἰησοῦς] nomen Ἰησοῦς omittitur a Latinis & Syricis libris, græco Euthymii textu adſtipulante. v. 36. ϗ κατεδίωξαν] Ita legitur, numero plurali, in pleriſque omnibus libris, ſuffragante Græco Euthymii textu, necnon Syrico. In quibuſdam eſt κατεδίωξεν, numero ſingulari, Latino ſuffragante. v. 38. εἰς τὰς ἐχομένας κωμοπόλεις] Ita Græce legitur, Euthymio explicante. Porro ſecundum exemplar habet εἰς τὰς ἐγγὺς κώμας ϗ εἰς τὰς πόλεις· ſed jamdiu diſcimus, exemplar illud, pro audacis ſcribæ arbitrio, diſcrepare frequenter a cæteris, & fere quidem ad Latinam editionem mutatum: quanquam ſi hoc voluit ille hoc loco, non tanta opus fuerat mutatione, ſed una ſolum voce in duas diſtracta. εἰς τὰς ἐχομένας κώμας καὶ πόλεις (*in proximos*, habet Interpres *vicos & civitates*) quo modo & Syrus legiſſe videtur, qui eodem modo vertit quo Latinus. ib. εἰς τοῦτο γὰρ ἐξελήλυθα] Sic eſt in pleriſque omnibus Græcis exemplaribus & Euthymii textu, quod eſt, *in hoc enim egreſſus ſum.* Tertius codex habet ἐλήλυθα *veni*: quomodo veriſimile eſt legiſſe interpretes Latinum & Syrum, qui vertunt: *Ad hoc enim veni.* v. 40. ὅτι ἐὰν θέλῃς] Octavus codex pro ὅτι legit κύριε, quod Matthæi eſt. v. 42. ϗ εἰπόντος αὐτοῦ] Sic plerique Græcorum codicum, cum Latina editione. Porro β. & η. omittunt εἰπόντος αὐτοῦ cum textu Syrico. v. 44. ὅρα μηδενὶ εἴπῃς] Multi Græci codices addunt alterum μηδὲν, Atticiſmo a Latino idiomate alieno, quo duæ negationes magis negant. Verum in Complutenſi eiſque quæ ex ea ſunt editionibus, & octavo Pariſienſium exemplari, μηδὲν non eſt adſcriptum.

CAP. II. V. 1. ὅτι εἰς οἶκόν ἐστι] Quod in 8. codice legitur ἐν οἴκῳ, expoſitio eſt veræ lectionis. V. 4. ϗ μὴ δυνάμενοι προσεγγίσαι αὐτῷ] Sic legit etiam Syrus: *Et cum non poſſent appropinquare ei.* Porro in 8. codice, pro προσεγγίσαι eſt προσενέγκαι *offerre*, quomodo legit Interpres Latinus. v. 8. ὅτι οὕτως αὐτοὶ διαλογίζονται] Non eſt omittendum αὐτοί. v. 9. ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι] Ita eſt & Latine. Porro in quinque exemplaribus eſt σοῦ *tua* pro σοὶ *tibi.* Syriace eſt utrumque. v. 14. εἶδε Λευΐν] Quidam codices ſcribunt Λευῆ, alii Λευὶ, optimi Λευΐν. Idem unum eſt nomen, quod arbitror, ab his declinatum, illis ἄκλιτον. v. 15. ϗ ἠκολούθησαν αὐτῷ] Octavus codex utitur præterito imperfecto ἠκολούθουν, ut Latina editio. v. 16. τί ὅτι μετὰ τῶν τελωνῶν] Secundus codex ſcribit διατί *quare*, ut Latinus, pro τί ὅτι *quid quod.* ib. ἐσθίει καὶ πίνει] Addit octavus codex ὁ διδάσκαλος ὑμῶν, ut fere Latini *magiſter veſter.* vide Latinas varietates. v. 17. οὐκ ἦλθον καλέσαι] Rurſus in 8. codice eſt, ut Latine, οὐ γὰρ ἦλθον. ib. ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς] Subdunt plerique libri εἰς μετάνοιαν, ſuffragantibus Theophylacto atque Euthymio: id quod 2. & 8. non legunt, uti nec Latine aut Syriace legitur, quod eſt argumentum, nec Interpretes Latinum & Syrum id olim Græce legiſſe. vide Matthæum. v. 21. ϗ οὐδεὶς ἐπίβλημα] A quinque exemplaribus, Latino ac Syro conformiter, omittitur conjunctio ϗ, quæ ab aliis præponitur minus ſcite. v. 23. ϗ ἐγένετο παραπορεύεσθαι αὐτὸν] Secundus codex, ut Latino rurſus conſonet, addit πάλιν *iterum*; quidam alii addunt ἐν τῷ παραπορεύεσθαι, quod quidem optime congruit ei quod Latinus & Syrus dederunt *cum ambularet.* v. 24. ἴδε τί ποιοῦσιν] Iterum 2. exemplar cum Latinis addit οἱ μαθηταί σου. quanquam in Latinis varietas ſit.

CAP. III. V. 4. ἢ ἀποκτεῖναι] Quidam annotat, in duobus exemplaribus legi ἢ ἀπολέσαι· quæ lectio Latino Syroque conſentanea ſit, & quidem melior, Commentarii noſtri judicio. v. 7. ϗ πολὺ πλῆθος] Secundum exemplar πολὺς ὄχλος, ut Latine. ib. ἠκολούθησαν αὐτῷ. Primum, 4. & 8. exemplaria habent numero ſingulari ἠκολούθησεν, ut Interpres Latinus, *ſequuta eſt.* v. 11. ὅτι σὺ εἶ ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ] Quintus codex addit ἅγιος, quod eſt aliunde huc adſcitum. v. 16. ϗ ἐπέθηκε τῷ Σίμωνι] Ante hæc verba habent nonnulli codices πρῶτον Σίμωνα, probabiliter admodum, qua de re lege Commentarium. v. 17. Βοανεργὲς] Legendum forte tranſpoſitis literis Βοναρεγὲς, de quo lege Notationes; vel potius, expuncta o litera Βανεργὲς, de quo Commentarium. v. 27. οὐδεὶς δύναται] Octavus codex præponit ἀλλὰ, id quod explicationis cauſa videtur adjectum, cum alibi non legatur. ib. ϗ τότε τὴν οἰκίαν αὐτοῦ διαρπάσει] In quibuſdam libris, pro futuro Indicativi, eſt Conjunctivus διαρπάσῃ, qui Græco ſermoni aptius convenit, quam Hebraico, quem Evangeliſta videtur imitatus. v. 29. αἰωνίου κρίσεως] Sic legit etiam Syrus. Secundus Codex, pro κρίσεως, habet ἁμαρτίας, ut Latinus. v. 31. ἔρχονται οὖν] In quibuſdam libris impreſſis eſt ϗ ἔρχονται, ut Latine *& veniunt.* ib. οἱ ἀδελφοὶ ϗ ἡ μήτηρ αὐτοῦ. Rurſus eſt in quibuſdam impreſſis codicibus, verſo ordine, ἡ μήτηρ αὐτοῦ ϗ οἱ ἀδελφοὶ, ut Latine & Syriace. v. 32. εἶπον δὲ αὐτῷ] In uno codice ſcriptum invenitur ϗ λέγουσιν αὐτῷ Latino conformiter. ib. ϗ οἱ ἀδελφοί σου] Quinque Pariſienſium codices, cum Regia editione, addunt ϗ αἱ ἀδελφαί σου· quod ut non Latine, ita nec Syriace legitur, nec addendum proinde eſt Græce, v. 33. ἢ οἱ ἀδελφοί μου] Quartum & 8. Pariſientium exemplaria, conſonantia Latino & Syro, habent ϗ *&* pro ἢ *aut.* v. 34. καὶ περιβλεψάμενος κύκλῳ τοὺς περὶ αὐτὸν καθημένους] Ita legunt Regius & meliores libri. Quidam habent ϗ περιβλεψάμενος τοὺς κύκλῳ περὶ αὐτὸν μαθητὰς καθημένους· quomodo legiſſe videntur Interpretes Latinus & Syrus (præpoſito inquam articulo τοὺς adverbio κύκλῳ) niſi quod μαθητὰς cum prioribus libris omiſerint.

CAP. IV. V. 4. ϗ ἦλθε τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ] Non videtur addendum τοῦ οὐρανοῦ, quod ut quatuor Pariſienſium libri non agnoſcunt, ita nec Interpres Syrus. Latini libri ſimiliter variant, ſed videtur illud Lucæ proprium eſſe. v. 8. ϗ ἔφερεν, ἓν τριάκοντα, ϗ ἓν ἑξήκοντα, ϗ ἓν] Manuſcripta Pariſienſium ſcribunt ἐν tertio hic repetitum, non aſpero ſpiritu, ita ut ſignificet *unum*, quomodo vertit Latinus, ſed leni, ita ut ſit præpoſitio. Vide Commentarium. v. 9. ϗ ἔλεγεν] Non addas αὐτοῖς, quod quidam. v. 15. ὅπου σπείρεται] Ita eſt & Latine, *ubi ſeminatur:* quare loci ſenſus eſt, quod in ϛ. legitur, οἷς pro ὅπου. v. 18. ϗ οὗτοί εἰσιν] In 8. codice eſt ϗ ἄλλοι εἰσίν, ut Latine. Quod autem mox repetitur οὗτοί εἰσιν, codices δ. ε. ζ. θ. omittunt, Latine agnitum. Vide Commentarium. V. 21. μήτι ὁ λύχνος ἔρχεται] Ut non eſt his verbis præponenda vox ἴδετε, ita pro ἔρχεται non eſt legendum ἅπτεται, quod eſt in 2. exemplari, nec καίεται, quod eſt in alio, nec denique ἥκει. Sunt hæc, partim ex ſimilibus locis, partim ex conjecturis accepta. v. 22. ὃ ἐὰν μὴ φανερωθῇ] Non legas εἰ μὴ ἵνα φανερωθῇ. v. 24. 25. βλέπετε τί ἀκούετε· ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν, ϗ προστεθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν. ὃς γὰρ ἂν ἔχῃ, δοθήσεται αὐτῷ· ϗ ὃς οὐκ ἔχει, ἀρθήσεται ἀπ' αὐτοῦ] Sic legunt Regius & optimi quique libri, conſpirantibus Latinis & Syricis, & faventibus Theophylacti atque Euthymii enarrationibus. Porro quidam libri invertunt ordinem, & repetunt quædam, hoc pacto, βλέπετε τί ἀκούετε, ϗ προστεθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν. ὃς ἔχει γὰρ, δοθήσεται αὐτῷ· ϗ ὃς ὐκ ἔχει, ϗ ὃ ἔχει ἀρθήσεται ἀπ᾽ αὐτῦ. ἐν ᾧ μέτρῳ μετρεῖτε, μετρηθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀκούουσι, ϗ προστεθήσεται ὑμῖν· haud recte, meo judicio. v. 24. μετρηθήσεται ὑμῖν] In exemplaribus quinto & nono legitur ἀντιμετρηθήσεται, quod Matthæi eſt cap. 7. v. 2. ib. ϗ προστεθήσεται ὑμῖν τοῖς ἀκούουσιν] Deerant hæc verba in 2. exemplari, ut deſunt in quibuſdam Latinis libris, nec a Theophylacti expoſitione attinguntur. Cæterum ut in pleriſque & Græcis & Latinis libris exſtant, ita & in Syricis, Euthymii enarratione ſuffragante: niſi quod participium illud τοῖς ἀκούουσιν, nec Latine legatur, nec ab Euthymio tractetur. v. 30. τίνι ὁμοιώσωμεν τὴν βασιλείαν τῦ θεῦ, ἢ ἐν ποίᾳ παραβολῇ παραβάλωμεν αὐτήν] Exemplaria 6. & 8. pro τίνι, legunt πῶς, & pro ποίᾳ ſcribunt τίνι, quæ non ſunt magni momenti. Pluris refert, quod pro conjunctivis legantur futuri indicativi, in 4. exemplari ὁμοιώσομεν, in primo παραβαλῦμεν· qua de re lege Commentarium. v. 31. ὡς κόκκῳ σινάπεως] Sex Pariſienſium exemplaria 1. 2. 5. 6. 7. 8. legunt quarto caſu ὡς κόκκον. v. 34. ὐκ ἐλάλει αὐτοῖς] Superfluit quod in 6. exemplari repetitur τὸν λόγον. v. 36. καὶ ἄλλα δὲ πλοιάρια ἦν μετ᾽ αὐτῦ] Codices ſextus & nonus legunt πλοῖα, quemadmodum Latine eſt *naves*. v. 37. ὥστε αὐτὸ ἤδη γεμίζεσθαι] In ſexto codice eſt βυθίζεσθαι, quod eſt in profundum iret ſive mergeretur. v. 40. τί δειλοί ἐστε ὕτω; πῶς ὐκ ἔχετε πίστιν;] Ita legunt Græci & Syrici codices, Euthymio manifeſte ſuffragante; quod eſt: *Quid timidi eſtis adeo? quomodo non habetis fidem?* Latinus loco trium vocularum ὕτω, πῶς ὐκ, unicam habet ὕπω *nondum*, quo modo legitur in 2. & 8. Græcanicis exemplaribus.

CAP. V. V. 1. ϗ ἦλθον εἰς τὸ πέραν] Ita eſt & Latine, *venerunt*. Octavum porro & nonum exemplaria legunt numero ſingulari ἦλθεν *venit*, conformiter Syro. ib. εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν] Ita Græca pleraque omnia exemplaria, cum hic apud Marcum, tum apud Lucam cap. 8 v. 26. ſcribunt, Γαδαρηνῶν *Gadarenorum*: quo modo Syrus ſecundum tres ipſos Evangeliſtas uniformiter & conſtanter habet. In 8. & 9. Græcis exemplaribus, hic ſecundum Marcum eſt, Γεργεσηνῶν *Gergeſenorum*: quam lectionem hic eſſe probatiorum librorum, annotant, Victor Antiochenus, Theophylactus, & is cujus ſcholia Euthymii ſcholiis admiſſa ſunt: nam ſecundum Matthæum cap. 8. v. 28. Græci libri conſtanter id legunt. Porro ſecundus Græcorum codicum hic apud Marcum Γερασηνῶν ſcribit: quo modo apud omnes Evangeliſtas in Latinis omnibus conformiter eſt, *Geraſenorum*: quanquam mutatum opinor Græcum iſtum ad Latinos, uti alias frequenter. Adducor autem ut credam, Matthæum Γεργεσηνῶν *Gergeſenorum* dixiſſe; Marcum & Lucam (qui in deſcribendis hiſtoriis ſibi mutuo fere conſonant) Γαδαρηνῶν *Gadarenorum*; denique Latinum Interpretem ubique dediſſe *Geraſenorum*. Quibus tribus nominibus eandem regionem ſignificari exiſtimo, ſitam trans Jordanem, in tribu Manaſſe, antiquitus a Gergeſæis habitatam, quam Strabo Gadaridem vocat. Lege noſtrum in Matthæum Commentarium. v. 2. ϗ ἐξελθόντι αὐτῷ] Hæc recepta eſt lectio, conformis Latinæ: *Et exeunti ei*. Codices 6. & 8. habent ϗ ἐξελθόντος αὐτῦ *& egreſſo eo*, quibus favet Syrus; 2. ſcribit ϗ ἐξελθόντων αὐτῶν *& egreſſis illis*. Pluralem numerum alibi niſi in hoc uno non lego. v. 3. ἐν τοῖς μνήμασι] Ita eſt in melioribus libris, pro eo quod in aliis μνημείοις, quamquam idem unum ſit. ib. ϗ ὔτε ἁλύσεσιν] Subdit exemplar 8. ὐκέτι. *Et neque catenis amplius*: id quod alibi non lego, niſi forte reſpondeat ei quæ Latine eſt voculæ *jam*. v. 5. ἐν τοῖς μνήμασι ϗ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἦν] Hoc ordine legunt Regia Biblia & qui ex illis ſunt rivuli, quo etiam eſt Latine & Syriace: Nam alii Græci codices invertunt ordinem, ἐν τοῖς ὄρεσι ϗ ἐν τοῖς μνήμασιν ἦν. v. 11. ἦν δὲ ἐκεῖ πρὸς τὸ ὄρει] Sic legunt Complutenſia & quæ ex illis ſunt Biblia, ſic omnia Pariſienſium manuſcripta, ſic Euthymii textus, ſic denique editiones Latina & Syriaca, πρὸς τῷ ὄρει *ad montem*, numero ſingulari: quanquam vox Syra addito uno apiculo fiat pluralis. Quare melius eſt illud quam quod in aliis libris legitur plurali numero πρὸς τὰ ὄρη *ad montes*: tametſi erat tota hæc regio maxima ex parte aſpera, intercurſantibus montibus Galaad. ib. βοσκομένη] Ita eſt & Latine, referturque ad ἀγέλη· βοσκομένων, quod eſt in 8. codice, ad χοίρων. v. 12. ϗ παρεκάλεσαν αὐτὸν] In tertio codice eſt præterito imperfecto παρεκάλουν, quomodo Latine & Syriace. ib. πάντες οἱ δαίμονες] Ex 3. 8. & 9. Pariſienſium exemplaribus, conformibus editioni Latinæ & Syriacæ, videtur omittendum πάντες. v. 13. ἦσαν γὰρ ὡς διχίλιοι] In codice Regio & qui ex eo ſunt, legitur ἦσαν γὰρ, in aliis rectius ἦσαν δέ. Veriſimile eſt autem utrumque adjectitium eſſe, ubi nec Latinus nec Syrus aliud legere, quam ὡς διχίλιοι. v. 14. οἱ δὲ βόσκοντες τοὺς χοίρους] Ita in omnibus pene legitur libris. In uno octavo, Latino & Syro conformiter, eſt αὐτοὺς *eos*, pro τὺς χοίρους *porcos*, aptius; quod mihi quidem videtur. v. 15. ϗ σωφρονοῦντα τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγεῶνα] Secundum exemplar omittit hæc verba τὸν ἐσχηκότα τὸν λεγεῶνα, Latinæ editioni accommodatum, veriſimile eſt. v. 18. καὶ ἐμβάντος αὐτῦ] Ex 3. 6. & 8. exemplaribus, Latinæ editioni conſonantibus, legendum potius videtur præſens ἐμβαίνοντος. v. 33. ἵνα ἐλθὼν ἐπιθῇς] Secundus codex præponit ἐλθέ, male imitatus textum Latinum: qua ratione & mox ſcribit ζήσῃ pro ζήσεται.

CAP. VI. V. 2. ϗ πολλοὶ ἀκούοντες ἐξεπλήσσοντο] Præſenti tempore ἀκούοντες legitur etiam Latine: tria autem exemplaria aoriſtum ἀκούσαντες habent: qua ratione & Syrus præterito utitur. Porro ſecundum exemplar adjicit ſuperioribus verbis ἐπὶ τῇ διδαχῇ αὐτῦ, quo conſonet editioni Latinæ, ubi ſimiliter additur *in doctrina ejus*. ib. ϗ δυνάμεις τοιαῦται διὰ τῶν χειρῶν αὐτῦ γίνονται; Ita legit Regia editio, quo modo & legiſſe videtur Latinus Interpres. Alii libri præponunt ὅτι, tertius & ſeptimus, præpoſito ἵνα ſcribunt ſubjunctivo modo γίνωνται. vide Commentarium. v. 3. ὐχ ὗτός ἐστιν ὁ τέκτων, ὁ υἱὸς Μαρίας] Quidam annotat in antiquis aliquot libris legi ὐκ ὗτός ἐστιν ὁ τῦ τέκτονος υἱὸς ϗ Μαρίας; *Nonne hic eſt ille fabri filius & Mariæ?* id quod ego quidem nuſquam invenio, ut non Græce, ita nec Latine aut Syriace, refragantibus & veteribus tractatoribus; & ſi quidem uſquam inveniatur, veriſimile eſt emendationem eſſe imperiti Lectoris, perſuaſi artem fabrilem non potuiſſe decere Chriſti Majeſtatem. ib. ϗ ὐκ εἰσὶν αἱ ἀδελφαὶ αὐτῦ] Sequitur in 5. codice πᾶσαι, quod ex Matthæo huc eſſe aſſutum videtur. v. 7. ϗ προσκαλεῖται τὺς δώδεκα] Non addas μαθητὰς αὐτῦ, quod exemplar quintum. v. 9. ϗ μὴ ἐνδύσησθε δύο χιτῶνας] Exemplaria ſextum & octavum legunt ἐνδεδύσθαι, quibus favent Latina & Syra. Plerique vero libri, pro modo infinito, legunt imperativum ἐνδύσησθε *induamini*, qui durius hæret. v. 11. ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀνεκτότερον ἔσται Σοδόμοις ἢ Γομόῤῥοις ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως, ἢ τῇ πόλει ἐκείνῃ] Hunc verſiculum omittunt Græci codices 2. & 8. quorum teſtimonium, ſi non tam ſtudioſe faverent editioni Latinæ quam faciunt, multum valere poſſit ad adſtruendam ſententiam illorum, qui putant hunc verſiculum, Græce Marco ex aliis Evangeliſtis adjectum eſſe. v. 14. ὁ βασιλεὺς Ἡρώδης] Sequitur in 6. codice τὴν ἀκοὴν Ἰησῦ, id quod Matthæi eſt cap. 14. v. 1. ib. Ἰωάννης ὁ βαπτίζων] Quartum exemplar legit ὁ βαπτιστὴς pro βαπτίζων: ſed eſt participium nominis loco poſitum, more Hebræo, quod facile intellexerunt Interpretes. v. 15. ὡς εἷς τῶν προφητῶν] Alii libri præponunt conjunctionem ἢ *aut*, ut ſit hæc ſententia: Alios dixiſſe, Jeſum eſſe prophetam novum a Deo miſſum, vel certe unum aliquem ex veteribus illis prophetis, qui reſurrexerit: quaſi cunctabundi præ admiratione non ſatis noſſent utrum pronuntiare de Jeſu deberent, novuſne eſſet propheta, an unus ex antiquis redivivus. Latine & Syriace non legitur disjunctiva illa: quo modo Marci narratio, reſpondet ipſius Lucæ narrationi cap. 9. v. 8. v. 20. καὶ ἀκούσας αὐτῦ] Melius ἀκούσας *audito eo*, quam id quod in ſeptimo exemplari eſt ἀκούων *audiens eum*. ib. πολλὰ ἐποίει] Quæ eſt recepta lectio, conſonat Latino & Syro: nam ſingularis eſt illa, quæ eſt in 8. codice, πολλὰ ἠπόρει *multum heſitabat*. v. 22. τῆς θυγατρὸς αὐτῆς τῆς Ἡρωδιάδος] Nullo modo pro αὐτῆς legendum eſt αὐτῦ, quod eſt in 8. codice: nec enim, aut Herodis fuit filia, aut Herodias appellata. v. 25. ἵνα μοι δῷς ἐξαυτῆς] Non eſt omittendum, quod omittunt codices 2. & 4. ἐξαυτῆς, tum quia Latine & Syriace legitur, tum quia eſt ejus loco quod Matthæus habet ὧδε, denique quia emphaſin habet conformem menti ſaltatricis. v. 26. περίλυπος γενόμενος ὁ βασιλεὺς] Superfluit quod ſubditur in 2. exemplari ὡς ἤκουσε *ut audivit*. v. 31. δεῦτε ὑμεῖς αὐτοὶ κατ᾽ ἰδίαν εἰς] Quod eſt in 2. exemplari δεῦτε ὑπάγωμεν εἰς, Syro conſonat. v. 33. ϗ εἶδον αὐτὺς ὑπάγοντας] Superfluit quod in codicibus quibuſdam ſequitur οἱ ὄχλοι *turbæ*. ibid. καὶ ἐπέγνωσαν αὐτὸν πολλοὶ] Exemplaria 3. 6. 8. & 9. legunt αὐτὺς *eos*, pro αὐτὸν *eum*, quibus Syricum Evangelium adſtipulatur. Vide Commentarium. ibid. ϗ προῆλθον αὐτὺς, ϗ ἦλθον πρὸς αὐτὸν] Varia eſt admodum pericopes iſtius lectio, atque adeo veriſimile eſt totam adjectitiam eſſe. Latinus omnino non legit poſteriorem partem: & quidem variant ii a quibus legitur. Nonnulli enim ἦλθον *venerunt*, alii συνῆλθον *convenerunt*, quidam πρὸς αὐτὸν *ad eum*, quidam αὐτῦ *eo* ſcribunt. Priorem partem omnino non habuit Thomas Cajetanus Græce. Neutram denique agnoſcit Interpres Syrus, ut & Euthymius Græcanicus Scholiaſtes. Quocirca adducor ut credam, additum primo fuiſſe ab aliquo, Commentarii loco, ϗ προῆλθον αὐτὺς, id quod tandem in textum irrepſerit. Hujus difficultatem cum alii animadverterent, mutaſſe cum ἦλθον ſeu συνῆλθον πρὸς αὐτόν. Poſtremo ab aliis utrumque conjunctum fuiſſe: id quod tandem invaluerit. v. 36. εἰς τὺς κύκλῳ ἀγρὺς] In ſecundo exemplari eſt ἔγγιστα pro κύκλῳ· id quod Latinæ editioni reſpondet, legenti *proximas*. ibid. ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς ἄρτυς· τί γὰρ φάγωσιν ὐκ ἔχουσι. In 8. codice horum loco eſt ἀγοράσωσιν ἑαυτοῖς τί φάγωσι, proxime editioni Latinæ. v. 37. ἀγοράσωμεν. δῶμεν] Euthymii textus habet ἀγοράσομεν *ememus*, δώσομεν *dabimus*. Syrus quoque futuris utitur, ſed quæ utroque modo verti poſſint. v. 52. ἦν γὰρ ἡ καρδία] Exemplaria β. ς. & η. legunt ἀλλ᾽ ἦν ἡ καρδία. Atqui priori lectioni Latina Syraque adſtipulantur. v. 53. Γεννησαρὲτ] ſive per unicum ν ſive per duplex ſcribas, licet. v. 54. ἐπιγνόντες αὐτὸν] Addit codex nonus οἱ ἄνδρες τῦ τόπυ *ejus loci viri*. & quidem Latini libri cum aliis Græcis non legunt, viderique proinde poſſit ex Matthæo illud huc eſſe adjectum, niſi & Syrus hic legeret, & eo addito mollior eſſet hujus loci participiorum junctura. v. 56. ἐν ταῖς ἀγοραῖς] Secundum exemplar legit ἐν ταῖς πλατείαις, qua voce Latinus utitur. ib. ὅσοι ἂν ἥπτοντο] In ſecundo & octavo codicibus eſt pro imperfecto aoriſtus ἥψαντο.

CAP. VII. V. 4. ϗ ἀπὸ ἀγορᾶς] Addit exemplar ſecundum, ὅταν ἔλθωσι, ſequutum errorem plerorumque Latinorum codicum. Vide Latinas varietates. v. 5. ἔπειτα ἐπερωτῶσιν] In ſecundo & octavo eſt ϗ ἐπερωτῶσι, quo modo & Latine, necnon Syriace. ibid. ἀλλὰ ἀνίπτοις] Secundus codex habet ἀλλὰ κοιναῖς, ut eſt Latine. v. 14. πάντα τὸν ὄχλον] Exemplaria 2. & 8. pro πάντα legunt πάλιν, quo modo Latinus Interpres legiſſe videtur. Syrus πάντα. ibid. ἀκούετέ μου πάντες] Non eſt omittendum πάντες, quod omittitur ab ε. & η. v. 18. 19. ὐ νοεῖτε] Non eſt legendum ὔπω νοεῖτε, nec ver. proximo ἐκβάλλεται pro ἐκπορεύεται, quæ Matthæi ſunt. v. 22. ἀσέλγειαι] Ita legimus numero multitudinis ex α. δ. θ. exemplaribus, quibus Græca Regis editio & textus Latinus conſonant. In aliis eſt ſingulari numero ἀσέλγεια. v. 24. εἰς τὰ μεθόρια] Non eſt legendum ὅρια, ut eſt in 8. codice, quanquam Latine ſit *fines*. v. 25. ἀκούσασα γὰρ] Octavus codex addit εὐθὺς (tametſi cum conjunctione ἀλλὰ, ἀλλ᾽ εὐθὺς ἀκούσασα) quod conforme eſt tam Syro quam Latino. v. 26. Σύρα φοινίκισσα] Ita eſt, ut in Regiis Bibliis, ſic & apud Euthymium. In quibuſdam eſt Σύρα φοίνισσα. In multis unica dictione Συροφοίνισσα aut Συροφοινίκισσα. Sed præferendum videtur συροφοίνισσα, quod etiam Latinus dedit, cum Juſtinus Martyr, Dialogo cum Tryphone habito, & Tertullianus libro adverſus Marcionem tertio, regionis Syrophœnices meminerint. v. 31. ἐκ τῶν ὁρίων Τύρυ ϗ Σιδῶνος, ἦλθε] Pariſienſium codices 2. & 8. legunt ἐκ τῶν ὁρίων Τύρυ ἦλθε διὰ Σιδῶνος *ex finibus Tyri venit per Sidonem*, quemadmodum eſt Latine. Atqui multum vereor ne ex Latina editione mutati ſint: libenter enim illi conſonant contra alios omnes, id quod hactenus ſæpe vidimus. Lege Commentarium. v. 33. καὶ ἐπιλαβόμενος αὐτὸν] Sic legunt Regia Biblia ex Complutenſibus, ἐπιλαβόμενος, quo modo legit & Latinus Interpres, dum vertit *apprehendens*. In pleriſque vero codicibus eſt ἀπολαβόμενος *abducens*.

CAP. VIII. V. 1. παμπόλλυ ὄχλου] Exemplaria 2. & 8. ſcribunt πάλιν πολλῦ *iterum multa*, rurſus ut editioni Latinæ reſpondeant. Vide Commentarium. v. 3. εἰς οἶκον αὐτῶν] Quintum exemplar legit οἴκους numero plurali. ibid. μακρόθεν ἥκασι] In ſeptem exemplaribus, pro primo aoriſto, eſt ſecundus ἥκασι. v. 6. συγκαλεσάμενος] Exemplar quartum præponit ϗ conjunctionem.

v. 7. ϗ εὐλογήσας] Quintum 8. & 9. Pariſienſium exemplaria addunt αὐτὰ, ϗ εὐλογήσας αὐτά: quod ſi non eſt legendum, eo quod ſequatur εἶπε παραθεῖναι ϗ αὐτὰ, at ſubaudiendum venit, cum & Latine & Syriace exprimatur. v. 10. εἰς τὰ μέρη Δαλμανυθά] Exemplar 2. habet εἰς τὰ ὅρια Μαγδαλά, ex Matthæi Evangelio, in quo tamen Μαγδαλὰ legitur, quo modo alterum hic exemplar ſcribit Μαγδαλὰ pro Δαλμανυθά. Cæterum Δαλμανυθὰ germana Marci ſcriptura eſt. Lege Latinas varietates. v. 11. συζητεῖν αὐτῷ, ζητῦντες παρ᾽ αὐτῦ] Annotat quidam, in quibuſdam codicibus ſuis, ſcriptum fuiſſe συζητεῖν αὐτῷ καὶ ζητεῖν παρ᾽ αὐτῦ; in uno συζητῦντες παρ᾽ αὐτῦ. Atqui prima ſcriptura, ut eſt celeberrima, ita Syriacæ Latinæque editioni reſpondet: niſi quod Syriace ſit *Et petebant ab illo*, quod pro ſecunda faciat. v. 12. εἰ δοθήσεται] *ſi dabitur*, In quarto exemplari pro εἰ eſt ὐ· ſic & in quodam Latino manuſcripto invenimus *non* pro *ſi*. Sed gloſſa eſt hæc, non textus. v. 14. καὶ ἐπελάθοντο] Exemplar 5. Pariſienſium addit οἱ μαθηταὶ αὐτῦ, expoſitionis cauſa. v. 15. ϗ τῆς ζύμης Ἡρώδου] Quidam notat, in libris quibuſdam, pro Ἡρώδου haberi Ἡρωδιανῶν· quod ego quidem nuſquam vidi, ſive in exemplaribus, ſive in tractatoribus Marci. v. 21. πῶς ὐ συνίετε] In exemplaribus tertio & 6. eſt ὔπω *nondum*, quo modo eſt & Latine ac Syriace, pro ὐ *non*. In impreſſis quibuſdam libris eſt νοεῖτε pro συνίετε. v. 24. βλέπω τὺς ἀνθρώπυς ὡς δένδρα περιπατῦντας] Sic legunt exemplaria antiqua 5. & 6. ex Complutenſibus Bibliis Regia, adſtipulantibus Latina & Syriaca editionibus, necnon commentario illo qui Chryſoſtomo adſcribitur. Pleraque exemplaria Græca addunt voculas duas ὅτι & ὁρῶ, hoc modo, βλέπω τὺς ἀνθρώπυς, ὅτι ὡς δένδρα ὁρῶ περιπατῦντας *Video homines, quoniam velut arbores cerno ambulantes*: quæ ex commentario in textum irrepſiſſe poſſint, quanquam Euthymius non obſcure declarare videatur a ſe lectas. v. 26. καὶ ἐποίησεν αὐτὸν ἀναβλέψαι] Ita legitur in omnibus codicibus, ſuffragantibus Euthymii & Theophylacti textibus: niſi quod 2. codex habeat καὶ ἤρξατο ἀναβλέψαι, quo modo eſt Latine, & in commentariis Victoris Antiocheni, illoque qui Chryſoſtomo adſcribitur. Syrus hanc pericopen omittit. ibid. ϗ ἀποκατεστάθη ϗ ἀνέβλεψε] Sic legunt Regia Biblia ex Complutenſibus. Alia ſcribunt ϗ ἐνέβλεψε· quædam ϗ διέβλεψε· ſecundum, ὥστε ἀναβλέψαι, ad quem modum Latinus Interpres vertit *ita ut videret*, quod legitur & apud Victorem ac Chryſoſtomum ut Latine ſunt verſi. ibid. τηλαυγῶς ἅπαντας] Sic pleraque omnia exemplaria Græca legunt, maſculinum ἅπαντας *omnes*, conſonantibus Euthymii & Theophylacti textibus. Exemplar autem 2. legit neutrum πάντα *omnia*, ſuffragantibus editionibus Latina ac Syriaca, & commentario illo Chryſoſtomo adſcripto: atque hoc, neutrum inquam, congruentius videtur. v. 26. λέγων· μηδὲ εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς, μηδὲ εἴπῃς τινὶ ἐν τῇ κώμῃ] Hæc eſt vulgata lectio, cui adſtipulatur editio Syriaca. Quidam codices ſcribunt λέγων· ἐὰν εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς, μηδενὶ εἴπῃς μηδὲ ἐν τῇ κώμῃ. Hoc propius accedit ad verſionem Latinam, cujus author vertit ac ſi legiſſet λέγων, ὕπαγε εἰς τὸν οἶκόν σου, καὶ ἐὰν εἰς τὴν κώμην εἰσέλθῃς, μηδενὶ εἴπῃς· eſt enim ejus verſio: *dicens, Vade in domum tuam, & ſi in vicum introieris, nemini dixeris*. Porro hæc omnium commodiſſima foret lectio Græca, ſi in Græcis libris exſtaret. Author homiliarum illarum apud Chryſoſtomum, diſerte explicat illud *Vade in domum tuam*, ſed pro hoc *& ſi in vicum introieris nemini dixeris*, legit atque interpretatur hoc, *Et in vicum ne introieris, & nemini dixeris*; quo modo & Theophylacti, Victoris, atque Euthymii commentaria intelligunt, huic prohiberi, ne in vicum ingrediatur; quod eſt primo propoſitæ lectionis. v. 29. λέγει αὐτοῖς] Non eſt mutandum cum ἐπηρώτα αὐτὺς, ex octavo codice, cum & Syra & Latina receptæ lectioni ſuffragentur. ibid. σὺ εἶ ὁ Χριστὸς] Octavus codex addit ὁ υἱὸς τῦ θεοῦ, quemadmodum & Syrica editio *Filius Dei viventis*. Cæterum veriſimile fit hæc ex Matthæo huc eſſe adjecta, cap. 16. ver. 16. v. 31. ϗ ἀποδοκιμασθῆναι] Quod ſequitur in quarto exemplari ἀπὸ τῶν υἱῶν τῶν ἀνθρώπων, ſuperfluit. v. 34. ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν] In 8. codice eſt εἴτις *ſi quis*, quemadmodum Latine, pro ὅστις *quiſquis*: Rurſus in primo & nono, quibus Regii codices conſonant, eſt ἀκολουθεῖν *ſequi*, etiam ut Latine, pro ἐλθεῖν *venire*.

CAP. IX. V. 2. ϗ ἀναφέρει] In ſecundo eſt ϗ ἀνάγει, quemadmodum ſecundum Matthæum. v. 3. ϗ μετεμορφώθη] Non eſt addendum καὶ ἐν τῷ προσεύχεσθαι αὐτὺς μετεμορφώθη *& dum orant illi transfiguratus eſt*. v. 5. ϗ ποιήσωμεν] In quibuſdam libris eſt ποιήσομεν *faciemus*, futuro indicativi: id quod Syrus quidem præmittit, ſed non fit hoc illo veriſimilius. Quidam in aliis legit, θέλεις ποιήσωμεν *vis faciamus*, quod Matthæi eſt. v. 6. τί λαλήσῃ] Euthymius enarrator legit τί λαλήσει futuro indicativi, id eſt, *quid dicturus eſſet*: & interpretatur, neſciſſe Petrum quid aliud melius loquuturus eſſet, vel loqui poſſet, quam ſcilicet, cum videret Moſem & Eliam parare abitum, optaret rogaretque ſpectaculi illius voluntatem eſſe perpetuam. Alius quidam annotat, in quibuſdam ſcribi τί λαλῆσαι modo infinito, in eundem ſenſum. ibid. ἦσαν γὰρ ἔμφοβοι] In aliis eſt ἔκφοβοι. v. 12. καὶ πῶς γέγραπται] In 3. exemplari pro ϗ πῶς eſt καθὼς *ſicut*. v. 19. ὁ δὲ ἀποκριθεὶς αὐτῷ] Sic puto legendum eſſe, ut Syriace, ita Græce, quamvis in 8. codice numero plurium legatur αὐτοῖς ut Latine. v. 21. ὡς τῦτο γέγονεν] Iterum reſpondet Latino 8. codex, pro ὡς legens ἐξ ὗ *ex quo*. v. 22. καὶ εἰς τὸ ὕδωρ] In aliis libris eſt ϗ εἰς ὕδατα. v. 27. κρατήσας τῆς χειρὸς αὐτῦ] In aliis exemplaribus eſt κρατήσας αὐτὸν τῆς χειρὸς *prehendens eum manu*, eodem ſenſu. v. 28. ϗ εἰσελθόντα αὐτὸν] In Octavo codice ſunt genitivi abſoluti poſiti ϗ εἰσελθόντος αὐτῦ *& ingreſſo eo*. ibid. ὅτι ἡμεῖς] In nono exemplari eſt τί ὅτι ἡμεῖς *quid quod nos*; in 3. διὰ τί ἡμεῖς *quare nos*. ſunt hæ explicationes lectionis germanæ. v. 31. εἰς χεῖρας ἀνθρώπων] Exemplar quartum addit ἁμαρτωλῶν *peccatorum*. ibid. τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ] Codices β. & η. id eſt 2. & 8. habent μετὰ τρεῖς ἡμέρας, quod eſt alterius loci, ſupra 8. ver. 31. v. 34. τίς μείζων] Rurſus 2. codex, ex Latino, quod veriſimile eſt, addit γένηται αὐτῶν. v. 35. ἔσται πάντων ἔσχατος] In 4. codice, pro futuro indicativi ἔσται *erit*, eſt imperativus ἔστω *ſit*, qui ſenſus eſt loci. v. 37. ὐκ ἐμὲ δέχεται, ἀλλὰ τὸν] Hæc eſt germana lectio, Latino Syroque conformis. Altera quæ eſt quorundam librorum, ὐκ ἐμὲ δέχεται μόνον, ἀλλὰ ϗ τὸν, illius interpretatio eſt. v. 40. ὃς γὰρ ὐκ ἔστι καθ᾽ ὑμῶν, ὑπὲρ ὑμῶν ἐστι] Non mutes ſecundæ perſonæ pronomina, cum pronominibus primæ, ut quidam libri. Vide Latinas varietates.

CAP. X. V. 2. ἐπηρώτων αὐτὸν] *Interrogabant eum*, quo modo eſt Latine. In aliis libris eſt ἐπηρώτησαν αὐτὸν *interrogaverunt eum*. V. 6. ἐποίησεν αὐτὺς ὁ θεὸς] Subdit Regius codex ex Complutenſi ϗ εἶπε, qua de re vide Latinas varietates. v. 14. ἡ βασιλεία τῦ θεῦ] Quartus codex pro τῦ θεῦ habet τῶν ὐρανῶν, non dubito quin ex Matthæo cap. 19. v. 14. nam & Syriace & Latine hic *Dei* eſt. v. 17. προσδραμὼν τις ϗ] In pleriſque libris eſt εἷς pro τίς. In tertio exemplari legitur ἰδὺ τις πλύσιος προσδραμὼν ϗ *ecce quidam dives procurrens &*, quæ adjectitia eſſe videntur. ibid. τί ποιήσω ἵνα ζωὴν] Quartus codex legit τί ποιήσας ζωὴν, quæ Lucæ ſcriptura eſt. v. 20. ἐκ νεότητός μου] Tertius codex addit hic, id quod Matthæi eſt, τί ἔτι ὑστερῶ; v. 21. ἕν σοι ὑστερεῖ] Addunt 3. & 6. exemplaria εἰ θέλεις τέλειος εἶναι ſimiliter ex Matthæo. Frequens eſt enim, evangelia ex ſe mutuo augeri a librariis quando plura eandem hiſtoriam narrant. ibid. ἄρας τὸν σταυρὸν] Secundus codex illud omittit, Latinæ editioni ſimiliter. Reliqui legunt cum Syrica editione & interpretibus Theophylacto atque Euthymio. Sextus codex addit etiam σου *tuam*. Vide Commentarium. v. 25. εὐκοπώτερόν ἐστι] In uno codice additur γὰρ *enim*: quod ut ab aliis Græcis, ita a Latinis & Syricis libris, non agnoſcitur: eſt autem Evangelii ſecundum Lucam. ibid. τῆς ῥαφίδος εἰσελθεῖν] In quibuſdam eſt διελθεῖν· eadem varietas & ſecundum Matthæum eſt. Vetus Interpres utrobique διελθεῖν legiſſe videtur. ibid. ἢ πλύσιον εἰς τὴν βασιλείαν τῦ θεῦ εἰσελθεῖν] Annotat quidam hæc verba a duobus vetuſtis codicibus abeſſe, ut certe facile eſt illa ex præcedenti verſiculo ſubaudire. Cæterum etiam Latine & Syriace conſtanter a nobis leguntur. v. 30. ϗ μητέρας] Hujus loco in tribus exemplaribus (γ. ς. ε.) eſt ϗ πατέρα ϗ μητέρα· quæ lectio aptiſſima eſſet & deſideratiſſima, ſi plurali numero exſtaret ϗ πατέρας ϗ μητέρας. Porro recepta lectio Latino conſonat & Syro. v. 34. καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται] Quod ſecundo & octavo libris eſt ϗ μετὰ τρεῖς ἡμέρας, aliunde acceptum eſt. v. 38, & 39.] Octavus codex, ut Latino reſpondeat, legit utrobique ἢ *aut*, pro eo quod etiam Syrus ſervat ϗ *&*. v. 43. ἔσται ὑμῶν διάκονος] Pro ἔσται non eſt legendus imperativus ἔστω, qui in uno exemplari legitur. Matthæi enim eſſe videtur: ſicut & illud Matthæi eſt, quod codex 8. ver. proximo, pro ὑμῶν γενέσθαι, habet ἐν ὑμῖν εἶναι, vel certe Latinæ editionis ſecundum Marcum. v. 47. ὅτι ὁ Ἰησῦς ὁ Ναζωραῖός ἐστι] Quidam libri, loco ω vocalis ultimæ, quæ eſt in ſecunda ſyllaba vocis Ναζωραῖος, ſcribunt vocalem primam α, Ναζαραῖος, primigenia lingua utrumque permittente. ibid. ὁ υἱὸς Δαβὶδ Ἰησοῦ] In duobus libris ſcribitur vocandi caſu υἱὲ, in uno non legitur Ἰησοῦ, quod neque Syriace. v. 49. εἶπεν αὐτὸν φωνηθῆναι] Duo exemplaria, præter fidem aliorum, habent εἶπε, φωνήσατε αὐτὸν *Dixit; vocate eum*. 6. & 8. v. 51. ῥαββουνὶ] Ut Regium, ita omnia Pariſienſium exemplaria, media diphthongo ſcribunt ῥαββυνὶ, pro ῥαββονί. v. 52. ϗ ἠκολύθει τῷ Ἰησῦ] Codex ſeptimus & primus, ex quo etiam Regius, habent aoriſtum ἠκολύθησε· ſed præteritum imperfectum Latinæ Syriacæque editioni reſpondet.

CAP. XI. V. 1. ϗ ὅτε ἐγγίζουσιν] Exemplar 2. habet præteritum imperfectum ſingulare ἤγγιζεν, quod non videtur verum eſſe. ibid. εἰς Βηθφαγῆ] Tametſi Pariſienſium omnia exemplaria & hic legant Βηθσφαγῆ, addito σ, quemadmodum in Matthæo, adulterinum tamen hoc eſſe videtur. v. 2. ὑπάγετε εἰς τὴν κώμην] Non legas πόλιν *civitatem*, quod eſt in 3. exemplari, pro κώμην *vicum*. ibid. ἐφ᾽ ὃν ὐδεὶς] Exemplaria tertium & octavum addunt ἐφ᾽ ὃν ὔπω ὐδεὶς, quod & Latinus Interpres legit. v. 7. ϗ ἐκάθισεν ἐπ᾽ αὐτῷ] In quibuſdam libris extat quarto caſu ἐπ᾽ αὐτὸν, eodem ſenſu *ſuper eum*, ſcilicet pullum. In quibuſdam numero plurali ἐπ᾽ αὐτῶν *ſuper ea*, ſcilicet veſtimenta. In quibuſdam genere fœminino ἐπ᾽ αὐτὴν *ſuper eam*, ſcilicet aſinam, quod non eſt hujus loci. v. 8. πολλοὶ δὲ τὰ ἱμάτια αὐτῶν] In 4. codice, pro τὰ ἱμάτια, legitur τὺς χιτῶνας *tunicas*, quod nullam habet veriſimilitudinem. ibid. ἐκ τῶν δένδρων] In uno codice ſcriptum erat ἐκ τῶν ἀγρῶν *ex agris*. v. 10. εὐλογημένη] Codex tertius præponit ϗ conjunctionem, conformiter Syro. Sequitur ἡ ἐρχομένη βασιλεία ἐν ὀνόματι κυρίου, τῦ πατρὸς ἡμῶν Δαβίδ] Malim omittere ἐν ὀνόματι κυρίου, ex eo quem citat Auctor quidam vetuſto codice Græco, cui adſtipulantur editiones Latina & Syriaca. Plerique quidem interponunt illud ἐν ὀνόματι Κυρίου *in nomine Domini*, quod referatur ad ἐρχομένη, ſitque idem quod *Deo faciente*: ſed ut ſententiam turbat, ita ſane adjectum repetitumque videtur ex ver. ſuperiori. v. 15. ϗ ἔρχονται εἰς Ἱεροσόλυμα] Non eſt addenda vox πάλιν, addita ab octavo codice. v. 24. πιστεύετε ὅτι λαμβάνετε] In 8. exemplari pro λαμβάνετε eſt ἐλάβετε, in 2. λήψεσθε. v. 26. εἰ δὲ ὑμεῖς ὐκ ἀφίετε, ὐδὲ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς ὐρανοῖς, ἀφήσει τὰ παραπτώματα ὑμῶν] A multis exemplaribus omittitur, putaturque huc adſcitus ex Matth. 6. ver. 15. Cæterum non omittitur ab antiquis exemplaribus Pariſienſium, nec a Regiis poſt Complutenſe, nec a Syriaca editione, ut neque a Latina. Quare alii exſtimant, omiſſam fuiſſe incuria Scribarum, qui fere ſoleant labi, quoties eadem dictio diverſas claudit ſententias. v. 27. ϗ ἔρχονται πάλιν] Unum exempar β. contra omnium fidem, legit ἔρχεται numero ſingulari. ibid. ϗ οἱ πρεσβύτεροι] Solum illud exemplar addit τῦ λαοῦ *populi*. v. 31. ϗ ἐλογίζοντο] Exemplar β. γ. η. pro ſimplici legunt compoſitum verbum διελογίζοντο, quod eſt in Matthæo. ibid. ἐὰν εἴπωμεν] Rurſus ſolum illud β. pro ἐὰν *ſi*, legit τί *quid*. v. 32. ἀλλ᾽ εἴπωμεν] Sic optima quæque Græca exemplaria, nec ἐὰν addunt nec τί, ſed tantum ἀλλ᾽ εἴπωμεν legunt, Euthymio adſtipulante. ibid. ἅπαντες γὰρ εἶχον] Et hic exemplar illud β, pro εἶχον *habebant*, ſcribit ᾔδεισαν *noverant*. ibid ὅτι ὄντως] Non omittas ὄντως, quod codices ſextus & nonus.

CAP. XII. V. 4. κἀκεῖνον λιθοβολήσαντες ἐκεφαλαίωσαν, ϗ ἀπέστειλαν ἠτιμωμένον] Horum loco octavus codex legit, ut eſt Latine, κἀκεῖνον ἐκεφαλαίωσαν, καὶ ἠτίμησαν. v. 6. ὅτι ἐντραπήσονται] Non eſt legendum ἴσως pro ὅτι. v. 7. ἐκεῖνοι δὲ οἱ γεωργοὶ] Subdit codex ſextus θεασάμενοι αὐτὸν ἐρχόμενον πρὸς αὐτὺς, qui commentarius eſt, non textus. v. 9. ϗ ἀπολέσει τὺς γεωργὺς] Addit codex ſextus τύτυς. v. 13. ἵνα αὐτὸν ἀγρεύσωσι] Secundum exemplar legit παγιδεύσωσι, ut ſecundum Matthæum. v. 14. ἔξεστι κῆνσον Καίσαρι δῦναι] Secundum & Sextum exemplaria præponunt εἰπὲ ὖν *Dic igitur*, id quod nuſquam alibi invenio, niſi quod videatur ex Matthæo irrepſiſſe. v. 20. ἑπτὰ ἀδελφοὶ ἦσαν] Exemplaria 2. & 8. addunt ὖν *ergo*: quod Latine quidem legitur, ſed additum ab Interprete claritatis gratia. v. 22. ϗ ἔλαβον αὐτὴν πάντες] Ita eſt & Latine.

In tribus manuſcriptis γ. ε. η. eſt ἔσχατον, neutrum loco adverbii. v. 23. ἐν τῇ οὖν ἀναστάσει, ὅταν ἀναστῶσι] Ita legitur & Latine. Atqui ſecundum & octavum exemplaria, Latino hic diſſentientia, omittunt hæc verba ὅταν ἀναστῶσι *cum reſurrexerint*, conformiter Syro: videri enim poſſint ſuperflua. v. 27. οὐκ ἔστιν ὁ Θεὸς Θεὸς νεκρῶν] Sic quidam repetunt nomen Θεὸς, quemadmodum Græce Matthæus: alii non repetunt, ut nec Latina & Syra. v. 28. εἰδὼς ὅτι καλῶς αὐτοῖς ἀπεκρίθη] Exemplaria 6. & 8. pro εἰδὼς *intelligens*, legunt ἰδὼν *videns*, conformiter Latino ac Syro. v. 31. ϗ δευτέρα ὁμοία, αὕτη] Codices quintus & 7. pro primo caſu αὕτη, legunt 3. αὐτῇ, quo modo eſt etiam Syriace ac Latine. v. 34. ἰδὼν αὐτὸν] Exemplaria 6. & 8. omittunt pronomen αὐτὸν, ſimiliter editioni Latinæ, quod alia pleraque addunt ſimiliter Syriacæ. v. 40. ϗ προφάσει μακρὰ προσευχόμενοι] Non eſt ſcribendum nomen μακρᾷ, loco adverbii μακρά. v. 44. ἐκ τοῦ περισσεύοντος αὐτοῖς ἔβαλον] In 6. codice legitur ἐκ τοῦ περισσεύματος αὐτῆς ἔβαλεν, id quod huic codici ſingulare eſt, quanquam congruentius fortaſſe, quia ſequitur ἐκ τῆς ὑστερήσεως, non autem ἐκ τοῦ ὑστερήματος.

CAP. XIII. V. 2. βλέπεις ταύτας] Quidam annotat in aliis exemplaribus legi plurale βλέπετε, quod tamen eſt etiam contra Latina & Syra. ibid. οὐ μὴ ἀφεθῇ] In exemplaribus 6. & 8. ſubjungitur ὧδε *hic*, quod etiam Syriace additur: ſed ut non legitur a pleriſque codicibus Græcis, ita neque a Latinis, ſecundum Marcum. v. 8. ἀρχαὶ ὠδίνων] In exemplaribus 2. 6. & 8. eſt numerus ſingularis ἀρχὴ, quemadmodum Latine. v. 11. μηδὲ μελετᾶτε] Unus codex θ. ſcribit προμελετᾶτε *præmeditemini*. v. 14. τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Δανιὴλ τοῦ προφήτου] Legunt hoc plerique omnes Græci codices cum Syriacis, ſuffragantibus enarratoribus Græcis Theophylacto atq; Euthymio. Omittunt vero tanquam Matthæo proprium, duo Pariſienſium exemplaria, ſecundum (cui conſentit noſtra ad Vaticanum collatio) & octavum, cum Latina editione, cui adſtipulatur D. Auguſtinus epiſtola 80 & lib. 2. De conſenſu cap. 77. v. 25. ϗ οἱ ἀστέρες τοῦ οὐρανοῦ ἔσονται ἐκπίπτοντες] Sic habent pleraque omnia exemplaria. In duobus 3. & 6. legitur ϗ οἱ ἀστέρες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες. Huic lectioni Syra, illi Latina volunt. v. 26. μετὰ δυνάμεως πολλῆς ϗ δόξης] Sic legunt etiam Latina & Syra. Quare minus probabilis eſt lectio exemplarium 3. 5. 9. poſtponentium τὸ πολλῆς, voci δόξης. v. 28. καὶ ἐκφύῃ τὰ φύλλα] Sic ſcribunt exemplaria 1. 3. 6. & Regia poſt primum, ἐκφύῃ pro ἐκφυῇ, verbum pro nomine. v. 32. ϗ τῆς ὥρας] In ſex Pariſienſium manuſcriptis pro ϗ legitur disjunctiva ἤ. v. 34. ϗ δοὺς τοῖς δούλοις αὐτοῦ τὴν ἐξουσίαν] Quidam annotat, in quibuſdam codicibus, pro ἐξουσίαν *poteſtatem*, ſcribi οὐσίαν *ſubſtantiam*: quod certe Euthymii textus habet, quanquam Commentarius non agnoſcat. Cæteroqui & Græce & Latine & Syriace eſt ἐξουσίαν *poteſtatem*.

CAP. XIV. V. 2. ἔλεγον δὲ] Octavus codex pro δὲ legit γὰρ, ut Latina editio. v. 6. ἠργάσατο ἐν ἐμοί] Ita legunt plerique omnes libri ἐν ἐμοί, pro eo quod alii εἰς ἐμὲ, quemadmodum non v. 8. ἔσχεν pro εἶχεν. v. 14. ποῦ ἐστι τὸ κατάλυμα] Exemplaria 6. & 8. addunt pronomen μοῦ cum editione Latina; alia pleraque omnia omittunt cum Syriaca. v. 15. ἐστρωμένον, ἕτοιμον] Septimum Pariſienſium exemplar omittit ἕτοιμον, conformiter Latino; Alia omnia addunt, conſentanee Syro. Lege Commentarium. v. 16. καὶ εὗρον καθὼς] Secundus codex pro εὗρον legit ἐποίησαν, contra omnium fidem. v. 19. ϗ ἄλλος, μήτι ἐγώ;] Quidam annotat, hæc verba defuiſſe in duobus codicibus: ut ſane deſunt Latine ac Syriace, & ſeries ipſa contextus loquitur ea redundare. v. 21. ὁ μὲν υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ὑπάγει] Exemplar 4. addit ὁ μὲν ὅτι υἱὸς, 2. vero pro ὑπάγει ſcribit παραδίδοται: quibus in rebus ſunt ſingularia. v. 22. λάβετε, φάγετε] Exemplaria 2. & 8. omittunt φάγετε, conformiter editionibus Latinæ & Syriacæ. v. 25. ἀμὴν λέγω ὑμῖν] Tria exemplaria addunt conjunctionem δέ. V. 27. τὰ πρόβατα] Non addas τῆς ποίμνης, quod ex Matthæo quidam huc adſcripſerunt. v. 29. ϗ εἰ πάντες σκανδαλισθήσονται ἐν σοί] Regia Biblia ex Complutenſibus addunt ἐν σοί *in te*, quod alia omittunt. v. 30. ὅτι σὺ σήμερον] Plerique libri omittunt pronomen σὺ, quod tamen & Latine & Syriace additur, non parva cum Emphaſi. v. 31. ὁ δὲ ἐκ περισσοῦ] Secundum exemplar pro ἐκ περισσοῦ ſcribit περισσῶς. v. 34. ϗ λέγει αὐτοῖς] Quædam exemplaria hoc jungunt verſui præcedenti, lectum per infinitivum ϗ λέγειν αὐτοῖς. ibid. ϗ γρηγορεῖτε] Non addas μετ' ἐμοῦ, quod neque Latine aut Syriace legitur. Veriſimile eſt acceptum ex ſimili loco Matth. 26. v. 38. v. 35. ἔπεσεν ἐπὶ τῆς γῆς] Non interjicias ἐπὶ πρόσωπον, quod ſimiliter acceptum eſt ex Matth. 26. v. 39. Nam Marcus ejus loco ait ἐπὶ τῆς γῆς. v. 36. ἀλλ' οὐ τί ἐγὼ θέλω] Non eſt omittendum verbum θέλω. v. 37. οὐκ ἴσχυσας] Quidam libri legunt numero plurali οὐκ ἰσχύσατε, ſed male, etiam contra Latina & Syra: Matthæi enim eſt ἰσχύσατε cap. 26. 40. v. 40. βεβαρημένοι] Pro hac voce aliquot libri ſubſtituunt καταβαρυνόμενοι. v. 43. παραγίνεται Ἰούδας] Exemplar 3. addit ὁ Ἰσκαριώτης, conformiter Latino & Syro. ibid. παρὰ τῶν ἀρχιερέων] Exemplar 6. præponit ἀπεσταλμένοι, quod ſubaudiri poteſt, addi non debet. v. 45. χαῖρε ῥαββὶ] Plerique omnes libri, omiſſo χαῖρε, congeminant ῥαββὶ, conformiter Syro. Quidam annotat, in duobus exemplaribus, tantum ſcriptum fuiſſe ῥαββὶ, idque ſemel, quibus Latinæ editionis vetuſta exemplaria ſuffragantur. Regii codices legunt quod diximus, χαῖρε ῥαββὶ, quemadmodum legitur ſecundum Matthæum cap. 26. v. 49. v. 51. ϗ κρατοῦσιν αὐτὸν οἱ νεανίσκοι] Regia, ut pleraque alia exemplaria, addunt οἱ νεανίσκοι, quod tamen omittunt manuſcripta 2. & 8. Latina & Syriaca editionibus ſuffragantibns. v. 53. πρὸς τὸν ἀρχιερέα] Tertio codici, explicationis gratia, additum eſt Καϊάφαν ex Matthæo, quanquam etiam Syriace legatur. v. 59. ϗ οὐδὲ οὕτως ἴση ἦν ἡ μαρτυρία αὐτῶν] Quidam legunt plurali numero ϗ οὐδὲ οὕτως ἴσαι ἦν αἱ μαρτυρίαι αὐτῶν· contra antiquorum codicum fidem. v. 62. μετὰ τῶν νεφελῶν] Exemplar ſextum habet ἐπὶ τῶν νεφελῶν, quod eſt Matthæi cap. 26. v. 64. v. 64. ἠκούσατε τῆς βλασφημίας] Exemplar ſextum interjicit πάντως *omnino*. v. 65. προφήτευσον] In eodem exemplari ſequitur τίς ἐστιν ὁ παίσας σε· verum illud ex Matthæo aut Luca acceptum eſt.

CAP. XV. V. 3. οἱ ἀρχιερεῖς πολλά] Sequitur in editione Complutenſi, & quæ ex ea eſt Regia, αὐτὸς δὲ οὐδὲν ἀπεκρίνατο, ſed quod Latinus textus & Syrus, cum pleriſque omnibus Græcis exemplaribus, haud agnoſcunt. Veriſimile eſt additum ab aliquibus fuiſſe ex Matth. 27. v. 12. v. 4. Pro καταμαρτυροῦσιν] Exemplar ſecundum ſcribit κατηγοροῦσιν, quod proprius accedit ad verſionem vulgatam *accuſant*. v. 11. ἀνέσεισαν τὸν ὄχλον] Quidam annotat a nonnullis legi ἀνέπεισαν *perſuaſerant*: verum illud ex Matth. 27. v. 20. acceptum eſſe, veriſimile eſt. v. 16. ἔσω τῆς αὐλῆς] Exemplar 2. legit εἰς τὴν αὐλήν. v. 18. ἀσπάζεσθαι αὐτὸν] Non addas ϗ λέγειν, quod neque Latine aut Syriace legitur. ibid. χαῖρε ὁ βασιλεὺς] Ita optimi quique codices, ὁ βασιλεὺς legunt primo caſu, pro quinto βασιλεῦ· ponitur enim nonnunquam primus loco quinti. v. 22. καὶ φέρουσιν αὐτὸν] Exemplar ſecundum legit ἄγουσιν pro φέρουσιν, explicationis gratia. ibid. ἐπὶ Γολγοθᾶ τόπον] Codices 3. 4. 7. ſcribunt Γολγοθᾶν, Græco more inflexum. v. 24. διεμέριζον τὰ ἱμάτια αὐτοῦ] Sex exemplaria, pro imperfecto διεμέριζον habent præſens διαμερίζονται. v. 29. οὐὰ ὁ καταλύων τὸν ναὸν] Non legas οὐαὶ *væ*, quod eſt male precantis, pro οὐὰ *vah*, quod eſt irridentis. v. 30. σῶσον σεαυτὸν, ϗ κατάβα] Exemplar octavum ſcribit σῶσον σεαυτὸν καταβὰς, quemadmodum Latina editio. v. 31. ἑαυτὸν οὐ δύναται σῶσαι] Omnia Pariſienſium manuſcripta addunt notam interrogationis. v. 32. πιστεύσωμεν] In ſexto codice additur pronomen αὐτῷ *ei*, ſicut etiam Syriace. v. 34. ὁ Θεός μου, ὁ Θεός μου] Non eſt omittendum alterum μου. v. 36. λέγων· ἄφετε, ἴδωμεν] Syrus habet pluraliter ϗ ἔλεγον, exemplaria 2. & 4. ſcribunt ſingulariter ἄφες. Videri igitur queat legendum ϗ ἔλεγον· ἄφες, ἴδωμεν, propter rationes in Latinis varietatibus declaratas. v. 43. ϗ τολμήσας] Non eſt omittenda conjunctio ϗ, quæ multis codicibus omittitur. v. 46. ϗ ἀγοράσας σινδόνα] in nono exemplari legitur ὁ δὲ Ἰωσὴφ ἀγοράσας σινδόνα, quemadmodum habent Latina & Syriaca editiones.

CAP. XVI. V. 2. ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου] Exemplar tertium præponit ἔτι. v. 6. τὸν ἐσταυρωμένον] Quidam addunt notam interrogationis, ſed minus apte, quod videtur: vaticinatur enim Angelus, quid illæ in animo habeant. v. 8. ϗ ἐξελθοῦσαι] Sequitur in quibuſdam libris ταχὺ, quod meliores omittunt: veriſimile eſt, acceptum ex Matth. 28. v. 8. v. 9. ἀναστὰς δὲ] D. Hieronymus epiſtolæ 150. ad Hedibiam quæſtione tertia, teſtatur hunc locum, ab his verbis uſque ad finem hujus Evangelii, a pleriſque Græciæ libris ſuo tempore abfuiſſe: & Euthymius hoc loco: *Quidam*, inquit, *interpretum aſſerunt*, *hoc loco completum eſſe Marci Evangelium*; ut certe Victor Antiochenus illud huc uſque nec ultra enarrat. Atqui, ut omnes hodie, tam Græci quam Latini & Syriaci libri, hoc capitulum legunt, ſuffragantibus veteribus Patribus & Græcis & Latinis, a quibus paſſim citatur, prout ab Irenæo libri tertii adverſus hæreſes cap. 11. Athanaſio in Synopſi divinæ ſcripturæ, Auguſtino lib. 3. de conſ. Evang. & Theophylacto in proprio commentario, univerſum citra hæſitationem vel exponitur vel agnoſcitur: ita nihil dubitandum eſt de ejus auctoritate, poſtquam a Catholica Eccleſia receptum eſt, nominatim a Conſilio Tridentino ſeſſione quarta. Occaſionem autem huic varietati dederat, quod hæretici quidam, Manichæi; veriſimile eſt; huic capitulo, ubi dicitur verſu 14. *quia iis qui viderant eum reſurrexiſſe, non crediderunt*, adjecerant hæc verba: *Et illi ſatisfaciebant, dicentes; Seculum iſtuc iniquitatis & incredulitatis ſubſtantia eſt, quæ non ſinit per immundos ſpiritus veram Dei apprehendi virtutem, idcirco jam nunc revela juſtitiam tuam*, D. Hieronymo teſte lib. 2. adverſus Pelag. c. 6. Quæ cum ſpuria ac proinde omittenda eſſe facile deprehenderetur: factum eſt ut & cætera ab imperitis hac occaſione omiſſa ſint. Quia autem illis omiſſis mutilum cenſebatur hoc Evangelium (ut vere erat) eo quod non apte finiretur; hinc alii quidam, congrui finis loco, adjecerunt πάντα δὲ τὰ παρηγγελμένα, τοῖς περὶ τὸν Πέτρον συντόμως ἐξήγγειλαν. μετὰ δὲ ταῦτα, ϗ αὐτὸς ὁ Ἰησοῦς, ἀπὸ ἀνατολῆς ϗ ἄχρι δύσεως, ἐξαπέστειλε δι' αὐτῶν τὸ ἱερὸν ϗ ἄφθαρτον κήρυγμα τῆς αἰωνίου σωτηρίας· quod eſt, *Omnia autem quæ ipſis fuerant nuntiata, continuo Petro & iis qui cum illo renuntiarunt. Poſtea vero etiam ipſe Jeſus, ab Oriente ad Occidentem uſque, promulgavit per eos ſacram illam & incorruptam prædicationem æternæ ſalutis*: quæ omnia adulterina ſunt, & ab alio prorſus auctore quam Marco profecta. Quare non eſt recedendum, ab ea quæ hodie vulgata eſt, Græcorum, Latinorum, Syriacorumque librorum editione, in qua nihil eſt, quod vel cum cæterorum Evangeliſtarum narratione pugnet, vel diverſi a Marco auctoris ſtylum arguat. ibid. ἀναστὰς δὲ] Regium exemplar ſubjungit ὁ Ἰησοῦς, ſed pleraque illud omittunt cum Syro. Nam & Latina editio variat. ibid. πρωῒ, πρώτῃ σαββάτου] Exemplaria tertium & ſextum ſcribunt numero plurali σαββάτων. v. 19. ὁ μὲν οὖν κύριος] Tertius codex ſubjungit Ἰησοῦς, quod ſimiliter Latine & Syriace additur. v. 20. ἐκεῖνοι δὲ ἐξελθόντες] Pro ἐξελθόντες, in quinto exemplari ſcribitur ἀκούσαντες, nulla, quod noverim, fide.

Notæ ad Varias Lectiones Editionis Græcæ Evangelii ſecundum LUCAM.

CAP. I.

VErſ. 22. ϗ διέμεινε κωφὸς] In aliis libris, pro aoriſto, qui Latinæ editioni conſonat, eſt præteritum imperfectum διέμενε. v. 34. πῶς ἔσται τοῦτο] Exemplaria quartum, ſextum, nonum, addunt μοι pronomen (πῶς ἔσται μοι τοῦτο) quod alia omittunt conformiter Latino & Syro. v. 35. τὸ γεννώμενον ἐκ σοῦ ἅγιον] Non eſt omittendum ἐκ σοῦ, tametſi a multis omittatur, quod veteres Græci agnoſcunt & urgent, quemadmodum oſtendimus ad varietates Latinas. v. 37. παρὰ τῷ Θεῷ] Ex ſeptimo codice non omittas παρὰ, quod etiam Latine exſtat. v. 49. ἐποίησέ μοι μεγαλεῖα] In octavo exemplari eſt μεγάλα. v. 50. εἰς γενεὰς γενεῶν] Exemplaria 4. & 12. ſcribunt εἰς γενεὰν ϗ γενεάν: quomodo & exemplar quoddam Latinum legit. Octavum habet εἰς γενεὰς ϗ γενεάς· quomodo fere manuſcripta Latina *in progenies & progenies*. v. 55. εἰς τὸν αἰῶνα] In quinto exemplari legitur ἕως αἰῶνος. v. 64. ϗ ἡ γλῶσσα αὐτοῦ διηρθρώθη] A pleriſque omnibus libris

omittit vox διηρθρώθη, conformiter Latino & Syro. v. 66. ϗ χεὶρ κυρίου] Octavum exemplar interjicit γὰρ (ϗ γὰρ χεὶρ) ut Latinæ conſonet editioni. v. 75. πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς ἡμῶν] Codices ſecundus & octavus omittunt τῆς ζωῆς, conformiter Latino ac Syro.

CAP. II. V. 3. εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν] Exemplar ſecundum pro πόλιν ſcribit πατρίδα, quæ in re eſt ſingulare. v. 5. τῇ μεμνηστευμένῃ αὐτῷ γυναικὶ] Exemplaria ſecundum & octavum omittunt vocem γυναικὶ, conformiter Syro. Atqui ut pleraque Græca, ita omnia Latina exemplaria illud addunt: videturque de induſtria ſublatum, ab iis qui exiſtimarint, contraria eſſe μεμνηστευμένην & γυναῖκα. v. 15. ϗ οἱ ἄνθρωποι οἱ ποιμένες] Rurſus exemplar octavum omittit ϗ οἱ ἄνθρωποι, idque conformiter Latino & Syro. v. 21. τοῦ περιτεμεῖν αὐτὸν] Hoc modo ut in Regiis, ita in pluribus eſt libris, etiam ſecundo & octavo. Atqui aliis pleriſque, qui pro relativo αὐτὸν ſcribunt nomen τὸ παιδίον, adſtipulantur Syra. Similis varietas invenitur Latine. v. 22. τοῦ καθαρισμοῦ αὐτῆς] Hoc modo legunt Regia Biblia ex Complutenſibus, αὐτῆς fœmininum numeri ſingularis, conſentiente editione Latina. Alii plerique Græci libri, pro ſingulari αὐτῆς, ſcribunt plurale αὐτῶν, conſentiente Syriaca editione, & legentibus non ſolum, verumetiam interpretantibus, Origine homil. 14. in Lucam, & Euthymio in proprio hujus loci commentario. v. 24. κατὰ τὸ εἰρημένον] Quintum exemplar habet γεγραμμένον. v. 33. ϗ ἦν Ἰωσὴφ] Pro Ἰωσὴφ octavus codex habet ὁ πατὴρ, ſicut Latina editio: aliis codicibus retinentibus Ἰωσὴφ, ſuffragatur Syra. v. 34. ϗ εὐλόγησεν αὐτοὺς] Non legas ex nono codice ſingulare αὐτὸν, pro plurali αὐτοὺς, quod eſt in aliis omnibus, adſtipulantibus editionibus Latina & Syrica, & Theophylacto diſerte interpretante. v. 37. χήρα ὡς ἐτῶν] Sic cum Regiis pleraque omnia exemplaria, conſpirante Syro: in octavo & 14. pro ὡς eſt ἕως, quæ fuit lectio Latini Interpretis. v. 38. λύτρωσιν ἐν Ἱερουσαλὴμ] Pro ἐν Ἱερουσαλὴμ exemplar Vaticanum habet τοῦ Ἰσραὴλ, exemplar quartum Pariſienſium ἐν τῷ Ἰσραήλ· Similis varietas exſtat Latine. v. 40. ϗ ἐκραταιοῦτο πνεύματι] Secundus codex cum editione Latina omittit πνεύματι, quod & Titus enarrator omittit, ſubaudit enim *corpore*. Alii codices addunt cum editione Syriaca, quod etiam Theophylactus, & clarius Euthymius, interpretantur. Supra 1. v. 80. ab omnibus concorditer de Johanne legitur. v. 42. ἀναβάντων αὐτῶν] In octavo codice eſt præſens ἀναβαινόντων, ut Latine *aſcendentibus*. v. 43. ϗ οὐκ ἔγνω Ἰωσὴφ ϗ ἡ μήτηρ αὐτοῦ] Rurſus in octavo codice eſt καὶ οὐκ ἔγνωσαν οἱ γονεῖς αὐτοῦ, ſicut Latine *& non cognoverunt parentes ejus*.

CAP. III. V. 1. ἡγεμονεύοντος Ποντίου] Secundum exemplar pro ἡγεμονεύοντος dicit ἐπιτροπεύοντος, quod eſt *procurante*, quomodo Latine legitur. v. 8. ϗ μὴ ἄρξησθε λέγειν] In octavo codice ſcriptum erat, ut ſecundum Matthæum, δόξητε pro ἄρξησθε. v. 10. τί οὖν ποιήσομεν] Non addas vel hic vel infra, v. 12. ex ſecundo codice ἵνα σωθῶμεν *ut ſalvemur*, quod nullus alius legit. v. 12. βαπτισθῆναι] Codices tertius & quintus addunt ὑπ' αὐτοῦ, quod alibi non lego. v. 18. παρακαλῶν] Hanc vocem exponens ſecundus codex legit παραινῶν. v. 19. τῆς γυναικὸς τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Φιλίππου] Pariſienſium exemplaria 4. 6. 7. 8. 9. & Euthymii ſcholiaſtæ textus, omittunt nomen Φιλίππου· quod quæ legunt, alia habent ante, alia poſt τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. Vide Latinas varietates. ibid. ὧν ἐποίησε] Secundum exemplar legit ὃν ἐποίει *quæ faciebat*. v. 23.] Pro ἀρχόμενος *incipiens*, Euthymius legit & exponit ἐρχόμενος *veniens* ſeu *incedens*, nulla veriſimilitudine. v. 26. τοῦ Σεμεΐ, τοῦ Ἰωσὴφ] Sic eſt in pleriſque libris, ſuffragantibus Latinis & Syricis. In tribus Pariſienſium pro Ἰωσὴφ eſt Ἰωσόχ. v. 29. τοῦ Ἰωσῆ, τοῦ Ἐλιέζερ] In octavo codice, pro Ἰωσῆ, quomodo eſt & Syriace, legitur Ἰησοῦ, quomodo Latine: in alio eſt Ἰησῶ. ibid. τοῦ Ἰωρεὶμ, τοῦ Ματθὰτ] Non legas Ματθὰ pro Ματθάτ. v. 36. τοῦ Καϊνὰν, τοῦ Ἀρφαξὰδ] Nihil moratus Theodorus Beza auctoritatem ſive Evangeliſtæ ſive LXXII Interpretum, manu temeraria, ne dicam ſacrilega, expunxit omiſitque τοῦ Καϊνὰν, ſequutus, quod ait, auctoritatem Moſis.

CAP. IV. V. 5. τὰς βασιλείας τῆς οἰκουμένης] Exemplaria ſecundum & quartum, pro τῆς οἰκουμένης, legunt τοῦ κόσμου, quod Matthæi eſt c. 4. v. 8. v. 7. σὺ ἐὰν οὖν προσκυνήσῃς] Exemplar tertium ex Matthæo addit πεσών. ibid. ἔσται σου πᾶσα] Sic legunt, Regium, Complutenſe, & omnia vetuſta Pariſienſium exemplaria. In aliis pro πᾶσα eſt πάντα, quo modo Latine legitur. v. 8. ϗ ἀποκριθεὶς αὐτῷ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς· ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ· γέγραπται, προσκυνήσεις. Hæc verba ὕπαγε ὀπίσω μου σατανᾶ, Græci codices, Vaticanus, & Pariſienſium ſecundus, ſeptimus, octavus non agnoſcunt, ut neque editiones Latina & Syriaca, nec Tractatores, Origenes, Ambroſius, Beda, & poſteriores Latini. Probabile eſt huc ex Matthæo fuiſſe adſcriptum, tametſi Euthymius legat. Similiter addiderunt quidam γὰρ conjunctionem poſt verbum γέγραπται, quam, præter noſtra, octo Pariſienſium exemplaria omittunt, ſuffragantibus ſimiliter Latina & Syrica editionibus. v. 11. ϗ ὅτι ἐπὶ χειρῶν] Quidam transfodiunt conjunctionem ὅτι, ut non legitur in Pſalmo, neque hic Syriace. Cæterum Interpres Latinus eam hoc loco legit. v. 22. ϗ ἐθαύμαζον] Sextus codex addit οἱ ὄχλοι *turbæ*, ſuperflue. v. 35. εἰς μέσον] Sequitur in ſecundo exemplari ϗ ἀνακραυγάσαν *& exclamaſſet*, quod ex Mar. 4. v. 26. acceptum videtur. v. 36. τοῖς ἀκαθάρτοις πνεύμασιν] Exemplar ſextum pro πνεύμασι ſcribit δαίμοσι, quæ in re eſt ſingulare. v. 38 εἰς τὴν οἰκίαν Σίμωνος] Secundum exemplar addit ϗ Ἀνδρέου, ex Marco, contra omnium fidem. v. 41. ἐξήρχετο δὲ ϗ δαιμόνια] Male addit quartus codex πολλὰ *multa*.

CAP. V. v. 5. ἐπιστάτα] Secundus codex ſcribit διδάσκαλε, quæ interpretatio eſt veræ lectionis. ibid. χαλάσω τὸ δίκτυον] Exemplaria δ. η. legunt numero plurali τὰ δίκτυα *retia*. v. 7. ὥστε βυθίζεσθαι αὐτά] Secundus codex addit παρά τι *pene*, cum Syro & quibuſdam Latinis codicibus. v. 17. εἰς τὸ ἰᾶσθαι αὐτοὺς] Ita eſt etiam tam Syriace quam Latine, necnon apud enarratorem Euthymium manifeſte. Annotat porro quidam, ſe legiſſe in uno codice αὐτὸν pro αὐτοὺς, eamque putat germanam eſſe lectionem, ut αὐτὸν referat Ἰησοῦν, & a parte anteriori conſtruatur, hoc ſenſu: Adfuiſſem illic virtute Domini, ut ipſe Jeſus ſanaret eos, nempe qui opus habebant. v. 19. ϗ μὴ εὑρόντες ποίας] Meliores libri hoc modo legunt, omiſſo διὰ (διὰ ποίας) quod addunt alii. v. 22. ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν] Secundus codex addit πονηρὰ, ſequutus errorem ſcribarum Latinorum, potius quam Matthæi evangelium. Vide Latinas varietates. v. 24. εἶπε τῷ παραλελυμένῳ] In octavo codice eſt τῷ παραλυτικῷ. v. 25. ἄρας ἐφ' ᾧ κατέκειτο] Secundi Exemplaris ſcriptor dedit ἄρας τὴν κλίνην, imitatus quorundam Latinorum librorum lectionem. Vide Latinas varietates. v. 30. οἱ γραμματεῖς αὐτῶν] Quidam libri omittunt αὐτῶν, conformiter Syro: ſed melioribus, qui id legunt cum Euthymii textu, Latina conſonant. v. 36. σχίζει, ϗ τῷ παλαιῷ οὐ συμφωνεῖ] Ita eſt & Latine: *Rumpit & veteri non convenit*. Porro exemplaria 2. 4. & 8. legunt futuro tempore, σχίσει, συμφωνήσει, *rumpet, conveniet*.

CAP. VI. V. 5. ϗ τοῦ σαββάτου] Sequitur in exemplari Pariſienſium ſecundo, τῇ αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ θεασάμενός τινα ἐργαζόμενον τῷ σαββάτῳ, εἶπεν αὐτῷ· Ἄνθρωπε, εἰ μὲν οἶδας τί ποιεῖς, μακάριος εἶ· εἰ δὲ μὴ οἶδας, ἐπικατάρατος ϗ παραβάτης εἶ τοῦ νόμου. quod eſt: *Eodem die cum quendam conſpexiſſet operantem ſabbato, dixit ei; Homo, ſiquidem noſti quid agas, beatus es: ſin autem non noſti, execrabilis es & trangreſſor legis*. Verum hæc ab Eccleſia non agnoſcuntur. v. 6. ἐν ἑτέρῳ] Plerique libri præponunt ϗ, quod Latine etiam legitur. v. 7. παρετήρουν δὲ] Additur in aliis Græcis libris αὐτόν· quod Syriace exſtat, Latine non. ibid. εἰ ἐν τῷ σαββάτῳ θεραπεύσει] Quidam addunt αὐτὸν, quod alii rectius omittunt. ibid. ἵνα εὕρωσι κατηγορίαν αὐτοῦ] Codices 3. 5. & 8. addunt κατ' (κατ' αὐτοῦ) quod ſi non legendum, at ſubaudiendum videtur. v. 9. ἐπερωτήσω ὑμᾶς] In 8. codice legitur præſenti tempore ἐπερωτῶ, ut fere Latine *interrogo*. Syriace eſt futurum. ibid. τί ἔξεστι] Sic eſt in pleriſque omnibus Græcis & Syriacis libris. Porro idem ille octavus codex legit εἰ ἔξεστι, quemadmodum Latina. Vide Commentarium. ibid. ἢ ἀποκτεῖναι] Non pauci libri, Latino Syroque adſtipulante, legunt ἢ ἀπολέσαι. v. 10. ὁ ϗ ἐποίησεν οὕτω] Secundum exemplar horum loco legit ϗ ἐξέτεινε. Vide Commentarium. ibid. ἡ χεὶρ αὐτοῦ ὑγιὴς] Rurſus exemplar ſecundum omittit ὑγιὴς, quemadmodum Syrus: & quanquam adſcriptum illud hic eſſe opiner ex Matthæo, ex illius tamen unius Græci exemplaris auctoritate, nolim Græce omitti. Vide varietates Latinas. v. 26. οὐαὶ ὅταν καλῶς εἴπωσιν ὑμᾶς οἱ ἄνθρωποι] Quidam libri addunt ὑμῖν poſt οὐαὶ & πάντες ante οἱ ἄνθρωποι, ſed nulli ex antiquis Pariſienſium. Syriace legitur ὑμῖν, ſed omittitur πάντες· Latine contra, πάντες fere legitur, fere autem omittitur ὑμῖν. v. 28. προσεύχεσθε ὑπὲρ] Quidam libri præmittunt ϗ conjunctionem, quemadmodum Syrus. v. 37. ϗ μὴ κρίνετε] Quintum & ſeptimum Pariſienſium exemplaria, conformia Latino & Syro, omittunt conjunctionem καί. v. 39. εἶπε δὲ παραβολὴν] Octavus codex addit ϗ παραβολὴν, quemadmodum eſt Latine.

CAP. VII. V. 11. ϗ ἐγένετο ἐν τῇ ἑξῆς] Octavus codex habet ἐν τῷ ἑξῆς, ut ſubaudias καιρῷ, juxta id quod Latinus Interpres vertit *Deinceps*. Receptæ lectioni favet Syrica editio, exprimens vocem ἡμέρᾳ· *Et factum eſt die poſtero*. ibid. οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἱκανοὶ] Secundus & octavus codices omittunt ἱκανοὶ, quemadmodum Latini & Syriaci. v. 15. τὸν λαὸν αὐτοῦ] Tertius & quintus codices addunt εἰς ἀγαθὸν, quod non eſt hujus loci. v. 18. περὶ πάντων τούτων] Sextus codex addit τῶν ἔργων αὐτοῦ, ex Commentario aliquo. v. 24. τῶν ἀγγέλων Ἰωάννου] Tres libri pro τῶν ἀγγέλων legunt μαθητῶν, 3. 5. 6. Huic lectioni Syrus, illi Latinus adſtipulatur. v. 27. οὗτός ἐστι περὶ οὗ] Exemplar ſextum addit γὰρ ex Matthæo. v. 28. μείζων ἐν γεννητοῖς γυναικῶν προφήτης] Exemplaria 3. 5. & 8. omittunt vocem προφήτης, quam & Theophylactus omiſiſſe videtur, ut nec legitur apud Euthymium. Atqui cum pleriſque omnibus Græcis libris, agnoſcunt eam Latinus & Syrus veteres Interpretes, & inter veteres tractatores Ambroſius. Videri poſſit omiſſa fuiſſe ab eis qui Johannis laudem amplificare ſtuduerint, præſertim cum Matthæus, cujus ſcriptura celebrior eſſet, nihil hujuſmodi reſtrictionis addiderit. v. 31. τίνι οὖν ὁμοιώσω] Omnia Pariſienſium Græca exemplaria, ſuffragantibus Syricis multiſque Latinis, concorditer omittunt, id quod alia quædam his verbis præponunt εἶπε δὲ ὁ κύριος. v. 41. δύο χρεωφειλέται] Secundum exemplar præmittit ὁ δὲ εἶπε· quod non eſſe legendum, ſed ſubaudiendum, cætera exemplaria Græca cum Latinis docent, tametſi Syrus expreſſerit: *Dixit ei Jeſus*. v. 45. αὕτη δὲ ἀφ' ἧς εἰσῆλθον] Legendum ut 6. & 14. codices, εἰσῆλθεν tertia perſona, pro eo quod in pleriſque omnibus eſt libris εἰσῆλθον, prima. Vide Latinas varietates.

CAP. VIII. V. 1. κατὰ πόλιν ϗ κώμην] Contra omnium fidem eſt in quarto codice χώραν pro κώμην. ibid. ϗ οἱ δώδεκα σὺν αὐτῷ] Male addit quintus codex ἀπόστολοι. v. 2. αἱ ἦσαν τεθεραπευμέναι] Nihilo majoris momenti eſt quod ſequitur in ſexto antigrapho ἀπὸ νόσων ϗ μαστίγων ϗ· hæc enim in eo comprehenduntur quod mox ſequitur ϗ ἀσθενειῶν. v. 3. αἵτινες διηκόνουν αὐτῷ] Exemplaria 4. 7. 9. 12. & 14. pro ſingulari αὐτῷ, legunt plurale αὐτοῖς, cum Syro. Latina editio & ipſa nonnihil variat. v. 5. κατεπατήθη αὐτὸ] Euthymii textus præponit ϗ pro *etiam*, quod alibi non lego. v. 9. λέγοντες τίς εἴη ἡ παραβολὴ αὕτη] Plerique libri præponunt λέγοντες, quod omittitur a 2. & 8. exemplaribus, adſtipulantibus editionibus Latina & Syra: nec videtur loco convenire, niſi pro εἴη legas ἐστὶ, ita ut ſit recta oratio. v. 18. δοθήσεται αὐτῷ] Exemplar ſecundum ſubjungit ϗ περισσευθήσεται, quod non eſt hujus loci, ſed Matthæi 13. v. 12. v. 20. ϗ ἀπηγγέλη αὐτῷ λεγόντων] Unus Græcus codex omittit λεγόντων cum Latino Interprete. Duo alii legunt αὐτῶν pro αὐτῷ, ut ſit *ipſis dicentibus*. Syrus horum loco aliud non habet quam, *Et dixerunt illi*. v. 24. ἐπιστάτα] Plerique Græci codices, ſuffragantibus Syricis, geminant nomen ἐπιστάτα, quemadmodum fieri ſolet ab iis qui in extremo periculo conſtituti citam alicujus opem implorant. Porro Græcus Regii operis textus, & alii quidam, ut Latina editio, ſemel ſcripſiſſe contenti ſunt. ibid. καὶ ἐπαύσαντο] Ita numero inquam multitudinis, fere legunt codices Græci, ſuffragantibus Syricis. Duo autem, tertius & quintus, ita ut Latine eſt, ἐπαύσατο habent, numero ſingulari. ibid. καὶ ἐγένετο γαλήνη] Non eſt addendum μεγάλη, quod in quibuſdam hic legitur, ex prioribus Evangeliſtis aſſumptum. v. 26. εἰς τὴν χώραν τῶν Γαδαρηνῶν] In 8. exemplari eſt Γεργεσηνῶν, in ſecundo Γερασηνῶν; ex arbitrario arbitraria, quod exiſtimo, emendatione: tametſi 8. exemplar ſibi conſtet infra ver. 37. & utrumque Marc. 5. v. 1. ubi hac de varietate latius. v. 31. εἰς τὴν ἄβυσσον ἀπελθεῖν] In ſexto & nono eſt εἰσελθεῖν, erronee, quod arbitror. v. 32. ἀγέλη χοίρων ἱκανῶν βοσκομένων] Ita eſt & Latine: *Grex porcorum multorum paſcentium*. Porro ſecundus, tertius & quintus codices habent βοσκομένη *paſcens*, quo modo etiam Syrum ſcriptum & verſum eſt. v. 34. τὸ γεγενημένον] In aliis eſt τὸ γεγονός. v. 42. οἱ ὄχλοι συνέπνιγον αὐτὸν] In octavo codice eſt συνέθλιβον. v. 43. ἥτις ἰατροῖς προσαναλώσασα] Ita legitur in optimis quibuſque libris, pro eo quod in aliis ἥτις εἰς ἰατροὺς. v. 51. οὐδένα εἰμὴ Πέτρον] Octavus codex addit οὐδένα σὺν αὐτῷ neminem ſecum, conformiter Latino. ibid. ϗ Ἰωάννην ϗ Ἰάκωβον] Ab aliis libris præponitur Jacobus: qui ordo Latinis & Syricis libris conſonat. ibid. ϗ τὸν πατέρα τῆς παιδὸς] In ſecundo exemplari eſt τοῦ κορασίου. v. 52. οὐκ ἀπέθανε] Sic legitur etiam Latine. Octavum exemplar habet οὐ γὰρ ἀπέθανεν, non enim mortua eſt. v. 54. ἐκβαλὼν ἔξω πάντας ϗ] Secundum & octavum exemplaria, omiſſis his verbis, legunt αὐτὸς δὲ κρατήσας. Latino conſentanee: qua de re latius in Commentario.

CAP. IX. V. 1. τοὺς δώδεκα μαθητὰς αὐτοῦ] Octavus codex pro μαθητὰς habet ἀποστόλους, quemadmodum Latina editio. Syrus neutrum habet. v. 3. μήτε ῥάβδους] Rurſus 8. codex conformiter Latino legit ῥάβδον numero ſingulari. V. 4. ϗ ἐκεῖθεν ἐξέρχεσθε] Quemadmodum eſt Latine unus codex qui omittat negationem: ita Græce unus (θ) qui addat ϗ ἐκεῖθεν μὴ ἐξέρχεσθε. v. 11. ἰᾶτο] In 6. & 8. codicibus eſt ἰάσατο. v. 15. ϗ ἀνέκλιναν ἅπαντας] In aliis pro quarto caſu eſt primus ἅπαντες. Vide Latinas varietates. v. 16. εὐλόγησεν αὐτοὺς] Rejiciendum eſt illud quod additur a 2. exemplari προσηύξατο ϗ εὐλόγησεν oravit & benedixit: nullius eſt enim auctoritatis. v. 17. ϗ ἤρθη τὸ περισσεῦσαν. In 2. & 4. eſt τὸ περίσσευμα, quod idem unum eſt. v. 23. καθ' ἡμέραν] Græcorum librorum, alii legunt particulam hanc; alii, primus, 4. 7. 9. 12. 14. demunt. His ſuffragantur enarratores Theophylactus & Euthymius, dum non attingunt: illis volunt veteres interpretes Latinus & Syrus, qui expreſſerunt. v. 31. τὴν ἔξοδον αὐτοῦ] D. Chryſoſtomus homilia in Matthæum 57. legit & exponit τὴν δόξαν αὐτοῦ. Euthymius notat ita legi in quibuſdam exemplaribus, exponens & ipſe, qui crux gloria fuerit Chriſti. Atqui vetus hoc fuiſſe mendum, ſatis loquuntur conſonantia hodie exemplaria Græca, conſpirantibus Latina & Syrica editionibus. v. 35. ὁ ἀγαπητὸς] Exemplaribus 6. & 8. additum eſt hic ex Matthæo ἐν ᾧ εὐδόκησα. v. 39. ϗ ἐξαίφνης κράζει] Subdit exemplar ſecundum ϗ ῥήσσει, ut Latinæ editioni reſpondeat, quæ ſimiliter ſubjicit & elidit. Cæteroqui non eſt iſtud ſive Græce ſive Syriace, viderique poſſit Latine huc eſſe adjectum ex ver. 42. ſubſequente. ibid. συντρίβον αὐτὸν] Minus probatur quod in quibuſdam codicibus eſt συντρίβοντος αὐτόν. v. 43. οἷς ἐποίησεν] Exemplar 8. ſcribit οἷς ἐποίει ut propius reſpondeat Latino, quaſi aoriſtus non poſſit imperfecto reddi. v. 47. ὁ δὲ Ἰησοῦς ἰδὼν] In quibuſdam codicibus eſt εἰδὼς cum cognoviſſet, quo modo & Syrus vertit idab. Atqui vulgaris lectio Latino conſonat. v. 50. μὴ κωλύετε] Sequitur in codicibus ſexto & 8. οὐ γάρ ἐστι καθ' ἡμῶν Non enim eſt adverſum nos: quod ſuperfluum eſſe non dubium eſt. v. 52. εἰς κώμην Σαμαρειτῶν] Ita eſt etiam Syriace. Codex nonus pro κώμην legit πόλιν, quemadmodum eſt Latine. v. 59. ἐπίτρεψόν μοι ἀπελθόντι] Quod exemplaria tertium, quartum, quintum & nonum, pro ἀπελθόντι legunt ἀπελθεῖν, Evangelii ſecundum Matthæum eſt. v. 62. ϗ βλέπων εἰς τὰ ὀπίσω] In tribus libris pro βλέπων eſt στραφείς.

CAP. X. V. 1. ϗ ἑτέρους ἑβδομήκοντα] & v. 17. ὑπέστρεψαν δὲ οἱ ἑβδομήκοντα] Hæc eſt conſtans lectio Græcorum librorum, niſi quod unus eorum quos invenerimus, priori loco, alter poſteriori, ſcribit ἑβδομήκοντα δύο, ut Latini libri. Lege Notationes olim a nobis editas. v. 11. ἐκ τῆς πόλεως ὑμῶν] Quod ſequitur in exemplaribus, ſecundo, tertio, quinto, & octavo, εἰς τοὺς πόδας ἡμῶν, quamvis legatur apud Syrum, non videtur tamen hujus eſſe loci, ſed Matth. 10. v. 14. vel Marci 6. ver. 11. v. 20. χαίρετε δὲ] Non addas μᾶλλον. v. 21. ἠγαλλιάσατο τῷ πνεύματι] Exemplaria Græca 2. 3. & 8. addunt ἁγίῳ, ut Syriaca & integriora Latina. Vide Latinas varietates. v. 22. πάντα μοι παρεδόθη] Ante hæc verba legunt pleriſque Græci codices cum Syricis ϗ στραφεὶς πρὸς τοὺς μαθητὰς εἶπε Et converſus ad diſcipulos dixit, Cæterum octavus Pariſienſium codex & noſter Regius, cum Latina editione, ea non agnoſcunt. Ac videri poſſint in textum relata, ex alicujus ad marginem adnotatione, volentis docere, eadem hic ſubaudienda, quæ mox verſu 23. exprimuntur: cum tamen potius, ex eo quod illic ſequantur, intelligere hic oporteat, Salvatorem, non ad diſcipulos ſe convertiſſe, ſed manſiſſe vultu ad Patrem in cœlos defixo. v. 23. κατ' ἰδίαν εἶπε] Secundus codex omittit κατ' ἰδίαν ut Latini, & ejus loco legit αὐτοῖς. Vide Commentarium. v. 36. παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ, ἤκουε τὸν λόγον αὐτοῦ]: Pro Ἰησοῦ in octavo codice eſt κυρίου, quemadmodum Latine & Syriace; Pro quarto caſu τὸν λόγον in α. ε. θ. ιδ. eſt ſecundus pluralis τῶν λόγων. v. 41. ϗ τυρβάζῃ] Octavus ϗ θορυβάζῃ.

CAP. XI. V. 2. γενηθήτω τὸ θέλημά σου, ὡς ἐν οὐρανῷ ϗ ἐπὶ τῆς γῆς] Exemplar Bibliothecæ Vaticanæ omittit hanc partem, conformiter editioni Latinæ. v. 4. ϗ γὰρ αὐτοὶ ἀφίεμεν] Sunt qui addant ϗ, hoc modo, ϗ γὰρ ϗ αὐτοί, etenim & ipſi. v. 5. ϗ εἴπῃ αὐτῷ] Exemplaria 2. 3. 5. & 6. pro εἴπῃ ſcribunt futurum indicativi ἐρεῖ, quod & Latine legitur. v. 8. ὅσων χρῄζει] Exemplaria Pariſienſium omnia, pro genitivo plurali ὅσων, ſcribunt accuſativum ſingularem ὅσον· utrique enim caſui jungitur χρῄζω, ſed cum illo vertendum potius quotquot opus habet, cum hoc quotquot eſt. v. 10. ϗ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται] Secundus codex, pro ἀνοιγήσεται, legit præſens ἀνοίγεται aperitur. v. 11. τίνα δὲ ὑμῶν τὸν πατέρα] In quibuſdam codicibus legitur pro quarto primus caſus, τίς δὲ ὑμῶν τὸν πατέρα, quemadmodum Latine. v. 13. ὁ πατὴρ ὁ ἐξ οὐρανοῦ] Sextus codex addit pronomen ſecundæ perſonæ ὁ πατὴρ ὑμῶν, quod etiam Latine & Syriace legitur. ib. πνεῦμα ἅγιον] Exemplaria 6. & 8. pro ἅγιον ſanctum, quod Græce & Syriace vulgo legitur, habent ἀγαθὸν bonum, cum Latina editione. Verſui 15. finienti in hæc verba ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια, quatuor libri ſubjiciunt καὶ ἀποκριθεὶς εἶπε, πῶς δύναται σατανᾶς σατανᾶν ἐκβάλλειν; quod non eſt hujus loci, ſed ex Marco acceptum cap. 3. v. 23. v. 22. ϗ τὰ σκῦλα αὐτοῦ διαδίδωσι] Tertium exemplar pro τὰ σκῦλα ſpolia, ſcribit τὰ σκεύη vaſa: id quod eſt ex aliis Evangeliſtis huc adſumtum. v. 29. ἡ γενεὰ αὕτη πονηρά ἐστι.] Exemplaria 6. & 8. conſentanee editioni Latinæ, addunt alterum γενεὰ (ἡ γενεὰ αὕτη πονηρά ἐστι.) Alii Græci libri omittunt poſterius γενεὰ cum textu Syriaco. v. 33. εἰς κρυπτὴν τίθησιν] Omnia Pariſienſium exemplaria antiqua, cum Regia, pro adjectivo κρυπτὸν occulto ſeu abſcondito, legunt ſubſtantivum κρυπτὴν cryptam. v. 34. φωτεινόν ἐστιν] Exemplar tertium, pro præſenti ἐστιν eſt, habet futurum ἔσται erit, quomodo Latine & Syriace legimus. Illud idem cum quinto, in fine hujus verſiculi, poſt vocem σκοτεινὸν, addit ἔσται erit, ſicut Latina & Syra: id quod alia exemplaria Græca relinquunt ſubaudiendum. v. 38. ὁ δὲ φαρισαῖος ἰδὼν, ἐθαύμασεν ὅτι οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη] Exemplar ſecundum habet ὁ δὲ Φαρισαῖος ἤρξατο διακρινόμενος ἐν ἑαυτῷ λέγειν, διατί οὐ πρῶτον ἐβαπτίσθη, quæ fuit lectio veteris Interpretis. v. 41. πλὴν τὰ ἐνόντα] Sequitur adjectum in tribus exemplaribus πάντα, quod cum aliis nec Latina aut Syra agnoſcunt. ibid. καθαρὰ ὑμῖν ἐστι] Futurum ἔσται, quod legitur in 6. codice, explicatio eſt præſentis ἐστί. v. 42. ταῦτα ἔδει ποιῆσαι] Exemplaria 6. & 8. addunt conjunctionem δὲ autem, quemadmodum Latina & Syra editiones, quam alia exemplaria omittunt. v. 44. οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς ϗ φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, ὅτι ἐστὲ ὡς τὰ μνημεῖα] Sic legitur, non tantum Græce, ſed & Syriace. Manuſcriptum η. conformiter Latinæ editioni, omittit hæc verba γραμματεῖς ϗ φαρισαῖοι ὑποκριταὶ, quæ veriſimile eſt addititia eſſe, qua de re lege Commentarium. v. 51. ἀπὸ τοῦ αἵματος Ἄβελ] Sequitur τοῦ δικαίου in codicibus tertio, quarto, quinto, quod non eſt hujus loci, ſed Matt. 23. v. 35. v. 52. ὅτι ἤρατε] In exemplari ſecundo pro ἤρατε eſt ἐκρύψατε abſcondiſtis, qui eſt ſenſus germanæ lectionis. v. 53. δεινῶς συνέχειν] Regius textus ex Complutenſi, pro ἐνέχειν, quod in pleriſque eſt, habet συνέχειν. ibid. ἀποστοματίζειν] Quartus & octavus codices ἀποσομίζειν· quidam Euthymii Interprete annotante ἐπισομίζειν.

CAP. XII. V. 7. πολλῶν στρουθίων διαφέρετε ὑμεῖς] Codices, quintus, quartus, primus, & ex hoc Regius, addunt ὑμεῖς, quod videri poſſit huc adſcriptum ex Matthæo 10. ver. 13. v. 15. ἀπὸ τῆς πλεονεξίας] Exemplaria 2. & 8. pro articulo τῆς, ſcribunt nomen πάσης, conformiter editionibus Syriacæ & Latinæ. ibid. τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ] In 4. 7. 12. & 14. pro ſecundo caſu αὐτοῦ, eſt tertius αὐτῷ. v. 18. πάντα τὰ γεννήματά μου] Octavus codex ſcribit πάντα τὸν σῖτόν μου, qua in re eſt ſingulare. v. 21. ϗ μὴ εἰς Θεὸν πλουτῶν] Sequitur in exemplaribus γ. δ. ϛ. ζ. & θ. ταῦτα λέγων ἐφώνει, ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω· quod nec Latine nec Syriace exſtat hoc loco. v. 23. ἡ ψυχὴ πλεῖόν ἐστι] Exemplaria 5. & 6. præponunt οὐχὶ nonne, ex Matth. 6. v. 25. haud dubie huc adſcriptum. v. 31. ϗ ταῦτα πάντα] Non videtur omittendum πάντα, tametſi a 6. 8. & 9. exemplaribus abſit. v. 56. πῶς οὐ δοκιμάζετε] Octavum exemplar habet πῶς οὐκ οἴδατε δοκιμάζειν; v. 59. ϗ τὸ ἔσχατον λεπτὸν] Ita eſt & in omnibus Pariſienſium codicibus: in aliis eſt neutro genere τό.

CAP. XIII. V. 5. ἀλλ' ἐὰν μὴ μετανοῆτε] In quibuſdam libris, pro præſenti, eſt aoriſtus μετανοήσητε, quemadmodum Latina pœnitentiam egeritis. v. 7. ἰδοὺ τρία ἔτη] Subdit octavus codex ἀφ' οὗ, ut exprimat id quod Latine legitur ex quo: quemadmodum mox ubi ſequitur ἔκκοψον αὐτὴν, addit οὖν, quia Latine eſt ergo. ibid. ἱνατί ϗ τὴν γῆν καταργεῖ] Quartum exemplar habet ἵνα μὴ ϗ τὴν γῆν καταργῇ, Ne etiam terram occupet. v. 8. ϗ βάλω κόπρια] Ita eſt & in omnibus Pariſienſium: in aliis eſt generis fœminini numero ſingulari κοπρίαν. v. 15. ὑποκριταί] In aliis libris legitur numero ſingulari ὑποκριτὰ, conſentiente Syro: plurale autem ab Euthymio diſerte explicatur. v. 24. διὰ τῆς στενῆς πύλης] Secundus codex cum 8. pro πύλης legit θύρας, contra aliorum omnium fidem. v. 25. ἀφ' οὗ ἂν ἐγερθῇ] Pro ἐγερθῇ eſt εἰσέλθῃ in ſecundo, ut Latine intraverit. v. 34. τοὺς ἀπεσταλμένους πρὸς αὐτὴν] Quidam in uno codice legit participium præſens ἀποστελλομένους, quo modo eſt Latine. v. 35. ἰδοὺ ἀφίεται ὑμῖν ὁ οἶκος ὑμῶν ἔρημος] Manuſcripta 3. 4. 5. 6. 7. 8. omittunt vocem ἔρημος, adſtipulantibus Euthymio & Theophylacto, tamquam huc adjectam ex ſimili loco Matthæi, cap. 23. v. 37. Vide Latinas varietates.

CAP. XIV. V. 5. ϗ ἀποκριθεὶς πρὸς αὐτοὺς εἶπε] Exemplaria 2. 3. 4. 8. omittunt ἀποκριθεὶς conformiter Syro, quod alia legunt conſentanee Latino. ibid. τίνος ὑμῶν ὄνος ἢ βοῦς] Codices 4. 6. 7. 12. & 14. pro ὄνος aſinus, legunt υἱὸς filius, ſuffragante Syro, & Enarratoribus Tito ac Theophylacto. Euthymius porro alteri lectioni favet; ut & Latina editio. v. 15. ὃς φάγεται ἄριστον] Regium ex Complutenſi & reliqua omnia Pariſienſium exemplaria ſcribunt ἄριστον prandium, quomodo etiam legitur apud Euthymium & Theophylactum. Porro alia exemplaria ſcribunt ἄρτον panem, conſonantibus editionibus Latina & Syra. v. 24. μου τοῦ δείπνου] Sequitur in 3. 6. 7. & 9. codicibus πολλοὶ γάρ εἰσι κλητοὶ, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί; ſed ſuperflue: non enim eſt hujus loci.

CAP. XV. V. 10. χαρὰ γίνεται] Secundus pro γίνεται habet ἔσται, ut Latine non ſolum, verum etiam ut Græce ſupra v. 7. nam & Latine utrobique eſt futurum erit, Syro conſentiente. v. 17. ἐγὼ δὲ λιμῷ ἀπόλλυμαι] Octavus interjicit ὧδε hic, ſuffragante Latino & Syro. v. 19. ϗ οὐκέτι εἰμὶ ἄξιος] Exemplaria γ. ε. ϛ. η. omittunt ϗ conjunctionem, quam Syriaca editio addit, nam Latina variat. v. 21. ϗ οὐκέτι] Et hic β. & ε. omittunt ϗ conjunctionem, idque conformiter editioni Latinæ, in qua nullam hoc loco varietatem inveni: nam Syriaca addit ut ſupra. v. 22. ἐξενέγκατε] Exemplaria præponunt adverbium ταχέως cito, ut editio Latina. v. 26. ἕνα τῶν παίδων] Nec δούλων addendum eſt, nec αὐτοῦ, quæ neque vel a Latina vel a Syriaca editione agnoſcuntur.

CAP. XVI. V. 6. ἑκατὸν βάτους ἐλαίου] Exemplaria 2. & 8. pro βάτους ſcribunt κάδους, ut eſt Latine cados; Syrus metretas. Metreta nomen eſt Græcum, batus Hebraicum, cadus tribus linguis commune, unius ejuſdemque menſuræ. v. ὅτι οἱ υἱοὶ τοῦ αἰῶνος τούτου] Secundus codex his verbis præponit διὸ λέγω ὑμῖν propterea dico vobis, quod alibi non legitur. v. 19. ἄνθρωπος δέ τις ἦν] Rurſus ſecundus codex his verbis præponit εἶπε δὲ ϗ ἑτέραν παραβολὴν, & conſequenter omittit conjunctionem δέ· quæ profecto manifeſte adulterina ſunt.

CAP. XVII. V. 1. πρὸς τοὺς μαθητὰς] Addit αὐτοῦ ſuos, quod Latine quoque & Syriace legitur, in tribus exemplaribus Græcis, ut quidam annotat. v. 2. εἰ μύλος ὀνικὸς] In exemplaribus ſecundo, 6. & 8. eſt εἰ λίθος μυλικός. Huic lectioni Latina, illi Syra ſuffragantur. v. 3. ἐὰν δὲ ἁμάρτῃ] Quintum exemplar omittit δὲ autem, adſtipulantibus editionibus Syrica & Latina. v. 4. ἐπιστρέψῃ ἐπί σε] Quidam libri omittunt ἐπί σε. quod in aliis legitur conformiter Latino ac Syro. v. 7. εἰσελθόντι ἐκ τοῦ ἀγροῦ] Quartus codex pro εἰσελθόντι habet ἐλθόντι. v. 23. ἢ ἰδοὺ ἐκεῖ] Non eſt addendum ὁ Χριστὸς poſt ἐκεῖ. v. 36. δύο ἔσονται ἐν τῷ ἀγρῷ, ὁ εἷς παραληφθήσεται, ϗ ὁ ἕτερος ἀφεθήσεται.] Hoc Regia Biblia ex Complutenſibus legunt, cum quatuor aliis Pariſienſium codicibus β. γ. ϛ. ζ. ſuffragante Syriaca editione. Complures autem Græci codices omittunt, ſuffragantibus enarratoribus,

Euthymio, Theophylacto, & Auctore operis in Matthæum imperfecti. Et hi quidem, Auctor imperfecti atque Euthymius, in Matthæum ſcribentes, annotant Matthæum poſuiſſe duos in agro, pro eo quod Lucas duos in lecto. Eadem varietas eſt in libris Latinis. v. 37. ὅπου τὸ σῶμα] In aliis libris eſt πτῶμα· ſed veram lectionem eſſe σῶμα, & hoc quidem Lucæ, illud Matthæi eſſe, teſtatur Euthymius. ibid. ϗ οἱ ἀετοὶ] Alii libri omittunt ϗ. Vide Latinas varietates.

CAP. XVIII. V. 8. ναὶ λέγω ὑμῖν] Plerique libri omittunt ναὶ, conformiter Latinis & Syricis. v. 9. εἶπε δὲ πρός τινας] Alii libri interponunt ϗ cum Latinis, alii omittunt cum Syricis. v. 13. εἰς τὸ στῆθος αὐτοῦ] Exemplaria 3. & 8. omittunt εἰς præpoſitionem. v. 14. ἢ γὰρ ἐκεῖνος] A quibuſdam omittitur γὰρ, a 2. & 8. legitur παρ' ἐκεῖνον. v. 22. πάντα ὅσα ἔχεις] Non eſt præponendum ὕπαγε, quod in tertio codice legitur ex prioribus Evangeliis, quanquam etiam Syriace apud Lucam exſtet. v. 31. τῷ υἱῷ τοῦ ἀνθρώπου] Exemplar 2. imitatum editionem Latinam, ſcribit περὶ τοῦ υἱοῦ.

CAP. XIX. V. 21. ϗ θερίζεις ὃ οὐκ ἔσπειρας] Exemplar ſextum addit ϗ συνάγεις ὅθεν οὐ διεσκόρπισας, quemadmodum & verſu 22. proximo addit ϗ συνάγων ὅθεν οὐ διεσκόρπισα· verum illud haud dubium ex Matthæo huc tranſlatum eſt, qui hoc ſcripſit loco ejus quod habet Lucas αἴρεις ὃ οὐκ ἔθηκας, αἴρων ὃ οὐκ ἔθηκα. v. 23. τοῖς τραπεζίταις] Sic Regia Biblia ex Complutenſibus. Alii libri hujus loco legunt, quod Latino Syroque conforme eſt, ἐπὶ τὴν τράπεζαν. v. 26. δοθήσεται] Exemplar 9. addit ϗ περισσευθήσεται, quod non eſt hujus Evangelii, ſed illius quod ſecundum Matthæum cap. 13. v. 12. & 25. v. 29. v. 32. καθὼς εἶπεν αὐτοῖς] Sextus codex addit, quod Latine additur, ἑστῶτα τὸν πῶλον ſtantem pullum. v. 46. οἶκος προσευχῆς ἐστιν] In octavo codice, pro præſenti ἐστιν, quod Latino conſonat & Syro, legitur futurum ἔσται.

CAP. XX. V. 1. τῶν ἡμερῶν ἐκείνων] Non omittas ἐκείνων, tametſi exemplaria, ſecundum, quartum, & octavum, cum Latina editione, omittant. ibid. οἱ ἀρχιερεῖς] Non mutes cum ἱερεῖς, tametſi nonnulli codices id faciant. v. 2. λέγοντες] Non eſt omittendum ex fide unius β. tametſi Syrica editio conſentiat. v. 19. ϗ ἐφοβήθησαν] Multi libri addunt vocem τὸν λαόν· quam ſex Pariſienſium exemplaria, & ex Complutenſibus Regia omittunt: quanquam & Latinus & Syrus Interpretes eam legerint. v. 20. ἵνα ἐπιλάβωνται αὐτοῦ λόγου] In 2. codice eſt numero plurali τῶν λόγων. v. 21. ϗ οὐ λαμβάνεις πρόσωπον] Rurſus in 2. Codice pro οὐ eſt οὐδενός· Latine tamen & Syriace nihil amplius eſt quam οὐ non. v. 24. ἐπιδείξατέ μοι δηνάριον] Sequitur in 3. 4. 5. & 8. exemplaribus, οἱ δὲ ἔδειξαν. ϗ εἶπε] Illi autem oſtenderunt. Et ait. quæ adjectitia eſſe, manifeſtum vel ex eo fit, quod nec a Latinis & Syris agnoſcantur. v. 35. οὔτε ἐκγαμίζονται] Ita eſt in Regiis ἐκγαμίσονται futurum, a præſenti, ſive ἐκγαμίζονται, ſive ἐκγαμίσκονται, quod eſt in pleriſque libris, Syro conformiter. Latina variant. v. 47. ϗ προφάσει μακρὰ προσεύχονται] Citra dubium ſcribendum eſt adverbium μακρὰ, non, quod in Regiis & pleriſque eſt libris, nomen μακρᾷ.

CAP. XXI. Verſui quarto ſubjicitur a nono & 14. exemplaribus ταῦτα λέγων ἐφώνει, ὁ ἔχων ὦτα ἀκούειν, ἀκουέτω] Verum id alius non legit hoc loco. v. 16. ϗ ὑπὸ γονέων, ϗ συγγενῶν, ϗ φίλων, καὶ ἀδελφῶν] In aliis is eſt ordo, ut ἀδελφῶν ponatur proxime poſt γονέων, probatus etiam Latinis ac Syris. v. 25. ἐν ἀπορίᾳ] Euthymius legiſſe videtur ἐν ἀπορροίᾳ, jungens ſequentibus, hoc ſenſu: Per defluxum reſonante mari ac fluctu. Defluxum, inquit, dicit, Tranquillitatem ventorum: Nam abſque ventis reſonabit præter naturam mare ac fluctus ejus. v. 26. ἐν τῇ οἰκουμένῃ] Alii libri omittunt ἐν præpoſitionem, Latino conſentanee. v. 24. ϗ αἰφνίδιος] Exemparia 3. 5. 6. legunt adverbium αἰφνιδίως. v. 36. ἐκφυγεῖν πάντα] Alii libri addunt ταῦτα πάντα, prout etiam Latini.

CAP. XXII. V. 5. ἀργύριον δοῦναι] Exemplaria 3. 6. & 14. pro ſingulari ἀργύριον, legunt plurale ἀργύρια, id quod prope accedit ad Matthæum ſcribentem τριάκοντα ἀργύρια. v. 30. ἐν τῇ βασιλείᾳ μου] Hoc omittunt quidam Græci libri, quinque Pariſienſium, ſuffragantibus Euthymii & Theophylacti commentariis: ſed pleriſque qui addunt, adſtipulantur editiones Syriaca & Latina. ibid. ϗ καθίσησθε ἐπὶ θρόνων] Omnia Pariſienſium exemplaria, & ex Complutenſi Regium, ſcribunt futurum indicativi καθίσεσθε· atqui conjunctivus καθίσησθε, ut quadrare aptius videtur, ita reſpondet editioni Latinæ. Mox decimusſextus codex, voci θρόνων præponit δώδεκα, ſed quod alibi non inveniatur. v. 34. πρὶν ἢ τρὶς ἀπαρνήσῃ] In tribus codicibus, 3. 5. & 12. pro πρὶν ἢ priuſquam, legitur ἕως οὗ uſque quo, quod eſt Evangelii ſecundum Johannem cap. 13. ver. 38. v. 36. ὁ ἔχων βαλάντιον, ἀράτω] Secundum exemplar legit futurum indicativi ἀρεῖ, contra alia omnia. ibid. πωλήσει τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ, καὶ ἀγοράσει μάχαιραν] Regium exemplar ex Complutenſi, cum ſex aliis Pariſienſium, legit futura indicativi, πωλήσει, ἀγοράσει· ſed imperativa πωλησάτω ac ἀγορασάτω, reſpondent, & Græcorum commentariis, & editioni Latinæ. v. 41. εἰ βούλει παρενεγκεῖν] Exemplaria ſecundum & 5. pro infinitivo, legunt imperativum παρένεγκε, ſimiliter Latinæ editioni. v. 47. φιλῆσαι αὐτὸν] Quod ſequitur in Bibliis Regiis τοῦτο γὰρ σημεῖον δεδώκει αὐτοῖς, ὃν ἂν φιλήσω, αὐτός ἐστι, quanquam Syriace legatur, in pleriſque tamen omnibus Græcis libris haud exſtat, ut nec Latina editio agnoſcit. Veriſimile eſt, ex prioribus Evangeliſtis, huic, ad marginem, commentarii loco, adſcriptum, in textum tandem relatum eſſe. v. 61. ὅτι πρὶν ἀλέκτορα φωνῆσαι] Non addas σήμερον hodie, quod quidam. v. 64. ϗ περικαλύψαντες αὐτὸν, ἔτυπτον αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, καὶ ἐπηρώτων] Tertius codex non amplius habet quam ϗ περικαλύψαντες αὐτοῦ τὸ πρόσωπον, ἐπηρώτων· omittit voculas αὐτὸν & ἔτυπτον, ſed male (opinor) contra fidem Latinorum & reliquorum Græcorum codicum. Syrus ſimiliter legit voculas illas, ſed verſu ſuperiori omittit δέροντες cædentes. Certe videri poſſit alterum ſuperfluere, vel verſu 63. δέροντες, vel verſu 64. αὐτὸν ἔτυπτον, quanquam non facile id ſtatuendum eſt. v. 66. ϗ ἀπήγαγον αὐτὸν] Rectius in aliis libris eſt ἀνήγαγον.

CAP. XXIII. V. 1. ἤγαγεν αὐτὸν] In quibuſdam libris ſcribitur plurale ἤγαγον, quod legit Latinus Interpres. v. 2. διαστρέφοντα τὸ ἔθνος] Exemplaria 3. 5. & 8. addunt pronomen ἡμῶν, conformiter Latino & Syro, quod alia omittunt. v. 15. ἀνέπεμψα γὰρ ὑμᾶς πρὸς αὐτὸν] Sic legunt plerique omnes libri cum Latinis & Syricis. Quidam Pariſienſium γ. ε. ιδ. ſcribunt e converſo ἀνέπεμψε γὰρ αὐτὸν πρὸς ἡμᾶς remiſit enim eum ad nos. v. 20 προσεφώνησε] Exemplaria ſecundum & octavum addunt αὐτοῖς, quemadmodum Latine & Syriace legitur ad eos. v. 21. οἱ δὲ ἐπεφώνουν] In quibuſdam libris eſt ſimplex ἐφώνουν. v. 22. οὐδὲν αἴτιον θανάτου] Sic legitur etiam Latine. Exemplaria 6. & 8. pro αἴτιον legunt ἄξιον. Syrus utrumque junxit, ut paraphraſtem aliquando agit: Nullam cauſam dignam morte. v. 23. ϗ τῶν ἀρχιερέων] Octavum exemplar omittit iſtud, quemadmodum Latina editio: Syriaca vero legit. v. 25. ἀπέλυσε δὲ αὐτοῖς] Quidam codices omittunt αὐτοῖς, quod tamen etiam Latine & Syriace legitur. v. 41. οὐδὲν ἄτοπον ἔπραξε] Secundus codex explicat ἄτοπον per πονηρόν. v. 46. παραθήσομαι τὸ πνεῦμά μου] Pro futuro παραθήσομαι, reperitur præſens παρατίθεμαι in exemplaribus ſecundo, tertio, quinto, παρατίθημι in ſexto & 9. ad quem modum Latinus & Syricus Interpres dederunt præſentia. v. 54. ϗ σάββατον ἐπέφωσκε] Omnia Pariſienſium exemplaria omittunt conjunctionem ϗ, neſcio quo conſilio.

CAP. XXIV. V. 18. σὺ μόνος παροικεῖς Ἱερουσαλὴμ] Sic Regius textus & ſex alia Pariſienſium exemplaria omittunt præpoſitionem ἐν, quam alii addunt. v. 21. ϗ αὐτὸς προσεποιεῖτο] In ſecundo & octavo eſt προσεποιήσατο. v. 32. καιομένη ἦν ἐν ἡμῖν] Exemplar 2. pro καιομένη ardens, legit κεκαλυμμένη obtectum.

Notæ ad Varias Lectiones Editionis Græcæ Evangelii ſecundum JOHANNEM.

CAP. I.

VErſ. 3. ϗ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν, ὃ γέγονεν. ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν] Exemplar tertium diſtinguit hoc modo ϗ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν. ὃ γέγονεν, ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν. De hac interpungendi diverſitate lege Latinas varietates: prior fere Græcorum, poſterior Latinorum Interpretum eſt, quanquam & Cyrillus poſteriorem ſequatur. v. 14. πλήρης χάριτος] Manuſcripta ſecundum & quartum, pro primo caſu πλήρης, legunt quartum πλήρη; quem & Theophylactus legiſſe videtur, cum referat ad δόξαν, non ut Nonnus & Euthymius ad λόγος. v. 26. ἐγὼ βαπτίζω ἐν ὕδατι] Codices 5. & 12. addunt ὑμᾶς: ſed quod, ut non a pleriſque Græcis, ita nec a Latinis ac Syriacis, agnoſcatur. v. 27. τοῦ ὑποδήματος] Sequitur in quinto exemplari ἐκεῖνος ὑμᾶς βαπτίσει ἐν πνεύματι ἁγίῳ καὶ πυρὶ, quod non eſt hujus loci, ſed Matth. 3. v. 11. v. 28. ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο] Ita legunt, ut Regia Biblia, ſic omnia Pariſienſium Græca exemplaria, præter alia alias a nobis nominata, adſtipulantibus editionibus Latina & Syriaca. Alii libri pro Βηθανίᾳ ſcribunt Βηθαβαρᾷ, quos emendatiora eſſe exemplaria Chryſoſtomus cum Theophylacto & Euthymio diſcipulis ſuis credit. Hac de varietate latius olim in Notationibus egimus. v. 39. ὥρα ἦν] Sic Regius ex Complutenſi & omnes Pariſienſium codices, omittunt conjunctionem δὲ, quam alii addunt cum Latinis & Syriacis. v. 41. εὑρίσκει οὗτος πρῶτος] Antigrapha γ. & ιδ. pro πρῶτος legunt πρῶτον, conſentiente editione Latina, & adſtipulante Græca Nonni paraphraſi. v. 42. ὁ υἱὸς Ἰωνᾶ] Pro Ἰωνᾶ, in octavo codice eſt Ἰωάννου, quemadmodum Nonnus poeta ait Ἰωάνναο. Vide infra 21. v. 15.

CAP. II. V. 15. ϗ ποιήσας φραγέλλιον ἐκ σχοινίων] Octavus codex addit ὡς φραγέλλιον, conformiter Latino; cæteri omittunt ὡς, ſimiliter Syro. Aliud exemplar pro plurali σχοινίων legit ſingulari σχοινίου, quo modo & Syra ſcribuntur. v. 17. καταφάγεταί με] In aliis, pro futuro καταφάγεται, eſt aoriſtus κατέφαγε. v. 22. ὅτι τοῦτο ἔλεγεν αὐτοῖς] Pronomen αὐτοῖς, ut aufertur ab omnibus Pariſienſium Græcis exemplaribus, ita a Latina verſione & Syriaca.

CAP. III. V. 25. ἐκ τῶν μαθητῶν Ἰωάννου μετὰ Ἰουδαίων] Omnia Pariſienſium exemplaria, præter Complutenſe, legunt numero ſingulari Ἰουδαίου, quo modo legit & Syriaca editio, addens had, uno (cum Judæo uno) & exponunt enarratores, Chryſoſtomus, Theophylactus, Euthymius, & Nonnus paraphraſtes. Porro Cyrillus Alexandrinus & Latina editio, Latinique tractatores, adſtipulantur numero plurali Ἰουδαίων.

CAP. IV. V. 1. ὡς οὖν ἔγνω ὁ Ἰησοῦς] Pro Ἰησοῦς, quod legitur etiam Latine ac Syriace, multi Græci libri habent κύριος. v. 14. γενήσεται ἐν αὐτῷ] Exemplaria tertium & nonum omittunt præpoſitionem ἐν. v. 25. οἶδα ὅτι Μεσσίας ἔρχεται] Exemplaria quartum & octavum legunt plurale οἴδαμεν, pro ſingulari οἶδα, quod tamen eſt etiam Latine ac Syriace. v. 27. καὶ ἐθαύμασαν] In tertio codice eſt præteritum imperfectum ἐθαύμαζον, ut Latine. v. 35. ὅτι τετράμηνός ἐστι] Multi libri addunt ἔτι adhuc, conformiter Latino. Rurſus quidam pro maſculino ſcribunt neutrum τετράμηνον. v. 41. ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν] Legitur εἰς αὐτὸν, etiam Syriace: ſed plerique libri omittunt. Latini ſimiliter variant.

CAP. V. V. 2. ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα] Sic cum Regio, plerique omnes libri, ſcribunt, prius nomen tertio, poſterius primo caſu. Quidam utrumque ſcribunt tertio caſu ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρᾳ. Theophylacti Romæ excuſi textus, commentario conſentiente, omiſſis præpoſitione & articulo, utrumque ſcribit primo caſu προβατικὴ κολυμβήθρα. Lege Latinas varietates, & Notationes noſtras in varias Bibliorum lectiones. ibid. ἑβραϊστὶ Βηθεσδὰ] Non temere mutandum Βηθεσδὰ cum Βηθσαϊδὰ, docemus in varietatibus Latinis. v. 3. ξηρῶν] Sequitur in ſecundo codice παραλυτικῶν, quod nullus alius legit. v. 4. ἄγγελος γὰρ] Exemplaria tertium & nonum ſubjiciunt κυρίου, quemadmodum editio Latina.

ibid. ϗ ἐτάρασσε] In quatuor eſt ἐταράσσετο. v. 5. ἐν τῇ ἀσθενείᾳ] Sequitur αὐτοῦ in octavo & quarto, ut Latine *ſua*. v. 10. οὐκ ἔξεστι] Non præponas conjunctionem καί. v. 16. ϗ ἐζήτουν αὐτὸν ἀποκτεῖναι] Hoc plerique omnes codices legunt, Syro conſentiente: ſecundus & octavus omittunt, cum editione Latina, & Nonno Græco paraphraſte, adſtipulante quoque Cyrilli commentario. v. 30. τοῦ πέμψαντός με πατρός] A ſecundo, tertio & octavo antigraphis omittitur πατρός, conformiter editionibus Syriacæ ac Latinæ. v. 32. ἡ μαρτυρία] Non ſubjicias ex β. pronomen αὐτοῦ. v. 41. δόξαν παρ' ἀνθρώπων] In quatuor eſt ſingulare ἀνθρώπου. v. 44. δόξαν παρὰ ἀλλήλων λαμβάνοντες] Non mutes ἀλλήλων cum ἀνθρώπων, quod eſt in quarto & quinto.

CAP. VI. V. 11. διέδωκε τοῖς μαθηταῖς, οἱ δὲ μαθηταὶ τοῖς ἀνακειμένοις] Octavum exemplar non aliud habet quam διέδωκε τοῖς ἀνακειμένοις, cui Interpretes Latinus & Syrus, necnon Nonnus poeta, ſuffragantur. ib. ὅσον ἤθελον] In quibuſdam libris eſt ὅσον ἤθελεν numero ſingulari, *quantum volebat*, ſcilicet Jeſus: quod cum non perinde inveniatur in bonis libris, minoris eſt auctoritatis. Nam & contradicunt Latini Syricique codices. v. 15. πάλιν ἀνεχώρησε εἰς τὸ ὄρος] Multi libri omittunt πάλιν, adſtipulante Syro: multi addunt, adſtipulante Latino. v. 17. ϗ οὐκ ἐληλύθει] In 2. & 8. codicibus eſt οὔπω *nondum*, pro eo quod ex aliis exemplaribus Latino Syroque conſonat, οὐκ *non*. ibid.] Ei quod ſequitur πρὸς αὐτοὺς ὁ Ἰησοῦς non eſt addendum εἰς τὸ πλοῖον, quod additur a tertio codice. v. 22. ἐκεῖνο εἰς ὃ ἐνέβησαν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ] Legunt hanc pericopen plerique omnes hodie Græci codices, ſuffragantibus Syricis. Unus porro Pariſienſium octavus omittit, adſtipulantibus Latinis: cui vult & Nonnus Græcus Paraphraſtes, dum illius loco addit ἀνέμπλοος *non navigans* (εἰ μὴ νηὸς μία μούνη ἀνέμπλοος *niſi una ſolum navis non navigans*) in diverſum longe ſenſum. Porro facile poteſt pericope illa intelligi ex eo quod ſequitur: *Et quia non introiſſet cum diſcipulis ſuis Jeſus in navem, ſed ſoli diſcipuli ejus abiiſſent.* Syri eam legunt hoc pacto: *Niſi illa quam conſcenderant diſcipuli*: quod autem poſtremum eſt verſus, *ſed ſoli diſcipuli ejus abiiſſent*, quia eis quæ præcedunt ſatis ſit ſignificatum, omittunt. Similiter potuerit Interpres Latinus, hoc ἐκεῖνο εἰς ὃ ἐνέβησαν, οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ, ſiquidem legerit, prætermiſiſſe, quia eis quæ ſequuntur ſatis ſignificetur. v. 24. ἐνέβησαν αὐτοί] Quidam legunt ϗ αὐτοὶ *& ipſi*, quod non exſtat ſive Latine ſive Syriace. v. 25. πότε ὧδε γέγονας] Pro γέγονας in ſecundo exemplari eſt ἐλήλυθας *veniſti*, quæ eſt expoſitio veræ lectionis. v. 28. τί ποιοῦμεν] In aliis eſt modo conjunctivo ſive potentiali ποιῶμεν. v. 38. τοῦ πέμψαντός με] Non addas ex 4. codice πατρός. v. 40. τοῦτο δέ ἐστι τὸ θέλημα] Exemplaria 3. 4. & 8. cum verſu ſuperiori legatur δὲ *autem*, hoc verſu ſcribunt γὰρ *enim*, conformiter Syriacæ editioni & paraphaſi Nonni. Latini libri ſimiliter variant. v. 42. οὐχ οὗτός ἐστιν Ἰησοῦς] Non eſt omittendum nomen *Jeſus* cum quarto codice. v. 45. πᾶς οὖν ὁ ἀκούων] In aliis, pro præſenti ἀκούων, eſt aoriſtus ἀκούσας, conformis Latino. v. 55. ἀληθῶς ἐστι] In exemplaribus γ. ε. θ. bis hoc verſu, pro adverbio, legitur nomen ἀληθής. v. 56. κἀγὼ ἐν αὐτῷ] Quæ ſequuntur in 2. codice καθὼς ἐν ἐμοὶ ὁ πατὴρ, κἀγὼ ἐν τῷ πατρί. ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, Ἐὰν μὴ λάβητε τὸ σῶμα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ὡς τὸν ἄρτον τῆς ζωῆς, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν αὐτῷ, nullus alius hoc loco legit. v. 57. ϗ ὁ τρώγων με] Rurſus in 2. codice pro τρώγων eſt λαμβάνων. v. 58. ὁ τρώγων τοῦτον τὸν ἄρτον] Non addas pronomen μου. v. 59. ἐν Καπερναούμ] Quod ſequitur in β. σαββάτῳ, veriſimile eſt aliunde huc adſcitum eſſe, tametſi legatur apud D. Auguſtinum in titulo tractatus 27. v. 63. ἃ ἐγὼ λαλῶ ὑμῖν] Tres codices, pro præſenti λαλῶ, ſcribunt præteritum λελάληκα, ut Latina editio. v. 69. τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος] Octavum exemplar, cum Nonni paraphraſi & Latina editione, omittit ζῶντος, quod legit Syriaca editio cum pleriſque omnibus libris Græcis. v. 70. ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς] Non eſt omittendum nomen ὁ Ἰησοῦς.

CAP. VII. v. 8. ἀνάβητε εἰς τὴν ἑορτὴν ταύτην] Exemplaria 3. 5. &. 8. omittunt ταύτην pronomen, quod tamen etiam Latine ac Syriace additur. v. 9. ταῦτα δὲ εἰπὼν αὐτοῖς, ἔμεινεν] Exemplar 3. pro tertio caſu αὐτοῖς, legit primum ſingularem αὐτὸς, hac diſtinguendi ratione, ταῦτα δὲ εἰπὼν, αὐτὸς ἔμεινε· cui ſuffragantur Latina & Syra. v. 12. ἐν τοῖς ὄχλοις] Secundus codex ſcribit ἐν τῷ ὄχλῳ, numero ſingulari, ut eſt Latine. v. 23. εἰ περιτομὴν λαμβάνει] Idem codx addit conjunctionem οὖν, quæ tamen nec Latine legitur. ibid. ἐμοὶ χολᾶτε] Et hic addit ac præponit πῶς, ſingulariter. v. 26. μήποτε ἀληθῶς ἔγνωσαν οἱ ἄρχοντες, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστός] Plerique libri repetunt adverbium ἀληθῶς poſt ἐστιν· ſed Regius ex Complutenſi, & Pariſienſium β. γ. η. Nonno paraphraſte & editione Latina ſuffragantibus, rectius omittunt. Syrus poſteriori hoc loco legit, ſed non priori. v. 31. πλείονα σημεῖα] Non videtur addendum τούτων, quod in quibuſdam libris ſequitur. v. 32. ἤκουσαν οἱ φαρισαῖοι] Nonum exemplar interponit οὖν *igitur*. v. 33. εἶπεν οὖν ὁ Ἰησοῦς] Sic Regium ex Complutenſi, & omnia Pariſienſium exemplaria, omittunt pronomen αὐτοῖς, Euthymio adſtipulante, quod alii libri addunt. Syrus non legit, Latini codices variant. v. 39. οἱ πιστεύοντες εἰς αὐτόν] Non mutes præſens, cum aoriſto πιστεύσαντες, ex octavo codice. ibid. οὔπω γὰρ ἦν πνεῦμα ἅγιον] Sequitur in ſecundo exemplari ἐπ' αὐτοῖς, in Vaticano δεδομένον, quemadmodum in Latina editione & Syriaca, *datus*. Græci tractatores non legunt, ſed ſubaudiunt ejuſmodi quid. Vide Latinas varietates. v. 40. ἀκούσαντες τὸν λόγον] In tertio & octavo eſt τῶν λόγων τούτων, ut Latine. v. 52. ἐρεύνησον ϗ ἴδε] Sequitur in 2. codice τὰς γραφάς, quod quidam Latini libri ſubjiciunt voci ἐρεύνησον. ibid. οὐκ ἐγήγερται] Rurſus 2. codex, ut Latini, οὐκ ἐγείρεται.

CAP. VIII. Verſum ultimum capitis ſuperioris καὶ ἐπορεύθη ἕκαστος εἰς τὸν οἶκον αὐτοῦ] & primum reliquoſque hujus octavi capitis, ad duodecimum uſque, complectentes hiſtoriam mulieris in adulterio deprehenſæ, multi Græci codices olim, aut omiſerunt, aut obeliſco confoderunt, quod teſtatur Euthymius in hunc locum ſcribens, ubi & ait, Nullum hæc eſſe interpretatum; ut certe, Chryſoſtomus, Nonnus, & Theophylactus Græci, quos nos vidimus, ea minime attingunt, ſicut & abſunt ab Evangelio Syriaco. Cæterum de canonica & ſacroſancta horum veritate, quod genuina ac legitima ſint hujus Evangelii pars, non eſt dubitanti relictus locus, poſtquam id Conſilii Tridentini definitione declaratum eſt. Nam ſi multi olim Græci hæc omiſerunt, multi e diverſo legerunt. Chryſoſtomus enim, etſi proprio loco, homilia inquam 51. in hoc Evangelium, hæc minime attingat: paulo poſt tamen, homilia inquam 60. (ubi in aliud, veriſimile eſt, incidiſſet evangelii exemplar) meminit hiſtoriæ de adultera; quam nec Athanaſius præterit in Synopſi veteris ac novi teſtamenti, quanquam verſui 20. hujus capitis poſtponere videatur. Denique Hieronymus lib. 2. adverſus Pelagianos cap. 6. *In evangelio ſecundum Johannem*, inquit, *In multis & Græcis & Latinis codicibus invenitur de adultera muliere.* Sed his verbis non adſerit Hieronymus, hæc etiam in aliquibus Latinis codicibus defuiſſe: nullam enim fuiſſe in Latinis codicibus varietatem, ut nec hodie eſt, intelligere licet ex D. Ambroſio lib. 7. epiſtola 58. ad Studium, B. Auguſtino, aliiſque Latinis tractatoribus, qui abſque ulla varietatis exemplarium mentione hæc enarrant: quæ, D. Auguſtinus lib. 2. de adulterinis conjugiis cap. 7. aſſerit, nonnullos veræ fidei inimicos, abſtuliſſe de codicibus ſuis; Græcis nimirum. Porro quia Græci fere perſuaſi fuere hæc ſuperfluere, idcirco illi licentius ea mutarunt & variarunt, quemadmodum liquet ex variis lectionibus ſubſequentibus, quæ reperiuntur in Græcis exemplaribus hodie exſtantibus, minimeque omittentibus pleriſque. v. 2. ὄρθρου δὲ πάλιν] In 4. & 9. exemplaribus ſequitur βαθέος· quod additur quidem & apud Euthymium, ſed Latine non exſtat. v. 3. πρὸς αὐτὸν γυναῖκα] Eadem exemplaria, tam editione Latina quam Euthymii textu adſtipulante, omittunt πρὸς αὐτόν. v. 4. λέγουσιν αὐτῷ] Sequitur in quinto exemplari, conſonante Euthymii textu, πειράζοντες, quod Latine non additur. ibid. ταύτην εὕρομεν ἐπαυτοφώρῳ μοιχευομένην] Sic legit Regius codex ex Complutenſi, cum quatuor aliis Pariſienſibus antigraphis & Euthymii textu. In quibuſdam vero eſt αὕτη ἡ γυνὴ κατελήφθη ἐπαυτοφώρῳ μοιχευομένη, quemadmodum Latine. v. 5. ἐν δὲ τῷ νόμῳ ἡμῶν Μωσῆς ἐνετείλατο] Sic Biblia Regia cum antigraphis Pariſienſium α. ε. ζ. θ. ιδ. Alii libri, loco ſecundi caſus ἡμῶν præpoſiti, ſcribunt tertium ἡμῖν, poſtpoſitum voci Μωσῆς, quemadmodum cum Euthymio Interpres Latinus. ibid. λιθοβολεῖσθαι] In 4. 6. 7. 9. & 14. eſt λιθάζειν, in quibuſdam λιθάζεσθαι. ibid. σὺ οὖν τί λέγεις] Quartus, nonus, & 14. codices, addunt cum Euthymio περὶ αὐτῆς, quod Latine non legitur. v. 6. ἵνα ἔχωσι κατηγορίαν κατ' αὐτοῦ] Sic cum Regio α. δ. ζ. θ. ιδ. & textus Euthymii: alia vero exemplaria, cum editione Latina, ἵνα ἔχωσι κατηγορεῖν αὐτοῦ. ibid. εἰς τὴν γῆν μὴ προσποιούμενος] Sic iterum cum Regio ſcribunt α. γ. δ. ε. θ. Sed alii libri, cum Euthymio & editione Latina, omittunt illud μὴ προσποιούμενος *Diſſimilans*. v. 9. ϗ ὑπὸ τῆς συνειδήσεως ἐλεγχόμενοι] *redarguente ipſos conſcientia.* Hoc præteritur a codicibus primo, octavo, aliiſque, ab Euthymio, ab editione denique Latina. ibid. ἕως τῶν ἐσχάτων] *uſque ad poſtremos*, ut Latine hoc non legitur, ita nec in Græcis exemplaribus γ. ε. Porro Euthymii textus cum aliis addit. ibid. ἐν μέσῳ οὖσα] Sic omnes Pariſienſium libri cum Euthymio, οὖσα, pro eo quod eſt in aliis, Latino conformiter, ἑστῶσα. v. 10. ϗ μηδένα θεασάμενος πλὴν τῆς γυναικὸς, εἶπεν αὐτῇ] Horum loco, exemplaria quædam & Euthymii textus, hoc ſolum ſcribunt εἶδεν αὐτὴν ϗ εἶπεν αὐτῇ. Latina editio nec hoc quidem habet εἶδεν αὐτὴν καὶ, ſed ſolummodo, εἶπεν αὐτῇ. ibid. ποῦ εἰσιν] Alii libri cum Euthymii textu & editione Latina præponunt γύναι aut ἡ γυνή. v. 11. οὐδὲ ἐγώ σε κατακρίνω] Exemplar 5. ſuffragante editione Latina, ſcribit futurum κατακρινῶ. ibid. καὶ ἀπὸ τοῦ νῦν μηκέτι. Alii libri omittunt ἀπὸ τοῦ νῦν. v. 14. ϗ ποῦ ὑπάγω] Exemplaria α. γ. δ. pro conjunctiva ϗ, ſcribunt disjunctivam ἤ, Latinæ editioni ſimiliter. v. 25. ὅτι καὶ λαλῶ ὑμῖν] Quidam libri diviſim ſcribunt ὅ, τι, tanquam relativum, quo modo Nonnus paraphraſtes illud accepit. Sed Chryſoſtomus cum Theophylacto & Euthymio exponunt conjunctim ſcriptum ὅτι, ut plerique libri ſcribunt, tanquam conjunctionem. Vide Notationes noſtras prolixiores. v. 27. οὐκ ἔγνωσαν] Sequitur in ſexto codice οὖν, conjunctio illativa, cujus loco Latine & Syriace præponitur ϗ &. ibid. ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῖς ἔλεγεν] Secundum exemplar legit ὅτι τὸν πατέρα αὐτοῦ λέγει τὸν θεόν, ut plerique Latini codices. Genitivum ſingularem αὐτοῦ, pro dativo plurali αὐτοῖς, legunt & alii quidam Græci libri, ſed non addunt τὸν θεόν. Vide Latinas varietates. v. 29. οὐκ ἀφῆκέ με μόνον ὁ πατήρ] Octavus codex, conformiter Syro, præponit ϗ, quæ & Latine additur in pleriſque exemplaribus, ſed non ſequente nomine patris. v. 38. ϗ ὑμεῖς οὖν ὃ ἑωράκατε παρὰ τῷ πατρὶ ὑμῶν, ποιεῖτε. Exemplaria 3. 4. 8. ſcribunt καὶ ὑμεῖς οὖν ἃ ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς ὑμῶν, ποιεῖτε, quomodo legitur & apud Chryſoſtomum: ſed Nonnus, Theophylactus, & Euthymius adſtipulantur lectioni vulgari, prout etiam Latina & Syra. v. 42. εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς] Sic cum Regiis Bibliis codices 3. & 12. Syriacaque editio. Alii codices interjiciunt conjunctionem οὖν, ſicut Latini. v. 49. καὶ ὑμεῖς ἀτιμάζετέ με] In octavo codice, pro præſenti, eſt aoriſtus ἠτιμάσατε, quemadmodum Latine præteritum *inhonoraſtis*. v. 51. ἐάν τις τὸν λόγον] Secundus pro ἐάν τις legit ὃς ἂν *quicunque*, ut Syrus. v. 53. τίνα σεαυτὸν σὺ ποιεῖς] Tertius, quartus, & octavus omittunt σύ.

CAP. IX. V. 1. τυφλὸν ἐκ γενετῆς] Non addas καθήμενον, quod ſecundus codex. v. 8. ὅτι τυφλὸς ἦν] Codices ſecundus & octavus pro τυφλὸς habent προσαίτης, quemadmodum editiones Latina & Syriaca. v. 9. ἄλλοι δὲ, ὅτι ὅμοιος] Exemplar octavum ſcribit ἄλλοι ἔλεγον, οὐχί, ἀλλ' ὅμοιος. quomodo Syriace legitur, &, ſi omittas ἔλεγον, Latine quoque. ibid. ἐκεῖνος ἔλεγεν] Exemplar 4. interponit Conjunctionem δὲ, ut Latina & Syra. v. 17. λέγουσιν οὖν] Sic exemplar 8. cum Regiis Bibliis, addit οὖν, ſuffragante editione Latina, quod alii omittunt conformiter Syro. v. 36. ϗ τίς ἐστι κύριε] Sic Regia Biblia ex Complutenſibus, præponunt ϗ, quod alii libri omittunt cum Latino & Syro. v. 41. ἡ οὖν ἁμαρτία ὑμῶν μένει] Exemplar 2. ſcribit numero plurali αἱ οὖν ἁμαρτίαι ὑμῶν μένουσιν.

CAP. X. V. 8. πάντες ὅσοι ἦλθον] Sic Regia Biblia ex Complutenſibus, cum ex aliis Pariſienſium exemplaribus, πρὸ ἐμοῦ, quod alii libri addunt, omittunt, ſuffragantibus editionibus Latina & Syriaca, nec non inter Græcos enarratores Euthymio manifeſtiſſime. ibid. κλέπται εἰσί] Quintum exemplar pro εἰσὶ ſcribit ἦσαν, male. v. 11. τὴν ψυχὴν αὐτοῦ τίθησιν] Exemplar 2. pro τίθησιν habet δίδωσιν, quo modo legunt plerique Latini libri *Dat*: Nam Syriaci ſervant *ponit*. v. 14. καὶ γινώσκομαι ὑπὸ τῶν ἐμῶν] Sic ſcribit etiam Syrus. Porro 2. & 8. inter Græcos Pariſienſium codices, habent, ϗ γινώσκουσί με τὰ ἐμὰ, quemadmodum editio Latina *& cognoſcunt me mea*. v. 21. μὴ δαιμόνιον] Non addas ἔχων, quod nonus codex.

v. 26. καθὼς εἶπον ὑμῖν] Hoc cum plerique codices jungunt eis quæ præcedunt, ſuffragantibus pleriſque enarratoribus Græcis: duo, γ. & δ. cum Euthymio, connectunt ſubſequentibus. v. 32. διὰ ποῖον αὐτῶν ἔργον] Exemplaria 4. & 7. legunt numero plurali ἔργων. Latina editio favet numero ſingulari. v. 34. Ἐγὼ εἶπα] Codices 1. 9. ιδ. præponunt conjunctionem ὅτι, quemadmodum editiones Latina & Syriaca. v. 38. κἂν ἐμοὶ μὴ πιστεύητε] Exemplar 2. κἂν ἐμοὶ μὴ θέλητε πιστεύειν, ut Latina.

CAP. XI. V. 19. πρὸς τὰς περὶ τὴν Μάρθαν] Exemplaria ſecundum & octavum ſcribunt πρὸς τὴν Μάρθαν, quæ explicatio eſt prioris lectionis. v. 31. λέγοντες, Ὅτι ὑπάγει] Eadem hic pro λέγοντες ſcribunt δόξαντες, *putantes*, conformiter Syro. v. 41. οὗ ἦν ὁ τεθνηκὼς κείμενος] Eadem exemplaria una cum 4. omittunt hæc verba, conſentanee editionibus Latinæ & Syriacæ, necnon paraphraſi Nonni: quanquam Euthymius ea diſerte legat. v. 54. εἰς τὴν χώραν] Addit ſecundus codex Σαμφουρεὶμ, qua in re eſt ſingularis, ut nec alibi legi mentionem regionis *Samphurim*. ibid. εἰς Ἐφραὶμ λεγομένην] Octavus codex pro Ἐφραὶμ habet Ἐφρὲμ, ut eſt etiam apud Nonnum: quinetiam Latine legitur *Ephrem*, ſed fortaſſis Interpres, vocales αι, non diviſim legit, at conjunctim, ut diphthongum, extulitque non *Ephraim*, ſed *Ephrem*, prout etiam Syra utroque efferri poſſunt modo. D. Hieronymi libro de locis Hebraicis exemplaria variant, *Ephraim*, *Ephram*, &c. v. 57. ϗ οἱ ἀρχιερεῖς] Exemplaria 3. 4. 6. auferunt ϗ conjunctionem; minus recte, opinor, tametſi nec Latine nec Syriace addatur.

CAP. XII. V. 1. ὃν ἤγειρεν ἐκ νεκρῶν] Octavus codex addit ὁ Ἰησοῦς, conformiter Latino & Syro. v. 7. εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τετήρηκεν αὐτό] Idem octavus codex, ut libenter conſonat editioni Latinæ, ſcribit ἵνα εἰς τὴν ἡμέραν τοῦ ἐνταφιασμοῦ μου τηρήσῃ αὐτό· cui ſuffragatur illa ad Vaticana collatio, quam in Notationibus prolixioribus citavimus; quinetiam Nonni poetæ paraphraſis. v. 17. ὅτε τὸν Λάζαρον] Pro ὅτε, *quando*, quod eſt in pleriſque libris, Latina editione adſtipulante, codices 2. & 8. legunt ὅτι, *quod*, Syrico teſtamento & Græco Nonni carmine diſerte ſuffragantibus. v. 19. ἴδε ὁ κόσμος] Additur ὅλος a codicibus 6. & 8. a Latina & Syrica editionibus, denique a Nonno poeta. A pleriſque vero Græcis libris hodie omittitur. v. 28. δόξασόν σου τὸ ὄνομα] Quartus codex habet pronomen primæ perſonæ μου, pro ſecundæ σου, quod eſt in pleriſque omnibus, Latinis & Syris ſuffragantibus. v. 31. τοῦ κόσμου] Multi libri addunt τούτου cum Syro, quod alii demunt cum Latino. v. 32. πάντας ἑλκύσω] Ita legunt omnes pene libri Græci, cum Syricis, & tractatoribus Græcis. In uno β. eſt neutro genere πάντα, quemadmodum in Latinis & codicibus & tractatoribus. v. 41. τὴν δόξαν αὐτοῦ] Et hic β. præponit τοῦ Θεοῦ ipſi αὐτοῦ, quod nequeo probare. v. 47. ϗ μὴ πιστεύσῃ] Tertio hic β. pro πιστεύσῃ legit φυλάξῃ, ut Latina & Syra.

CAP. XIII. V. 2. Καὶ δείπνου γενομένου] In 2. exemplari, pro aoriſto γενομένου, eſt præſens γινομένου, *Cum cœna fieret*, contra editionem Latinam, quæ habet *Et cœna facta*. v. 18. ἐγὼ οἶδα] Exemplaria 3. & quartum interjiciunt conjunctionem γὰρ, conformiter Syro, quæ ab aliis omittitur, quemadmodum Latine. v. 24. πυθέσθαι τίς ἂν εἴη] Horum loco eſt in octavo codice ϗ λέγει αὐτῷ, εἰπὲ τίς ἐστι· fere ut Latine, *Et dixit ei, Quis eſt?* v. 27. τότε εἰσῆλθεν] Rurſus octavus codex omittit τότε, quemadmodum quædam exemplaria Latina. v. 30. ἦν δὲ νύξ· ὅτε ἐξῆλθε· λέγει] Idem codex hæc verba ſic diſtinguit ac legit, ἦν δὲ νύξ· ὅτε οὖν ἐξῆλθε, λέγει, eodem prorſus modo quo Latina editio, *Erat autem nox. Cum ergo exiſſet, Dixit.* v. 34. καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ἵνα ϗ ὑμεῖς] In tertio exemplari hoc ordine leguntur hæc verba, ἵνα καθὼς ἠγάπησα ὑμᾶς, ϗ ὑμεῖς.

CAP. XIV. V. 1. Μὴ ταρασσέσθω] Exemplar 2. præponit Καὶ εἶπε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, quemadmodum exemplaria Latina minus emendata: vide Latinas varietates. v. 3. Καὶ ἐὰν πορευθῶ ϗ ἑτοιμάσω] Exemplar nonum legit Καὶ ἐὰν πορευθῶ ἑτοιμάσαι, quemadmodum Syrum: nam Latina editio priori eique vulgatæ Græcorum lectioni conſentit. v. 13. Καὶ ὅ,τι ἂν αἰτήσητε] Non videtur hic addendum pronomen με, quod eſt in 4. & 14. codicibus: vide Latinas varietates. v. 22. ϗ τί γέγονεν] Noli omittere καί. v. 23. τὸν λόγον μου τηρήσει] In nono eſt τὰς ἐντολάς μου τηρήσει, *mandata mea ſervabit*. v. 26. ὑμᾶς διδάξει πάντα] Non mutes πάντα cum ταῦτα quod eſt in ſexto codice. v. 30. ὁ τοῦ κόσμου ἄρχων] Quidam libri addunt τούτου, quemadmodum Latina editio. ibid. ϗ ἐν ἐμοὶ οὐκ ἔχει οὐδέν] Codices tertius & quartus ſcribunt εὑρήσει, *inveniet*, pro ἔχει, *habet*, quod conſonat Latino ac Syro.

CAP. XV. V. 1. ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινή] Quod ſequitur in codicibus 4. & 8. ὑμεῖς δὲ τὰ κλήματα, non eſt hujus verſus, ſed quinti. v. 7. αἰτήσεσθε ϗ γενήσεται ὑμῖν] Tria exemplaria pro αἰτήσεσθε, *petetis*, quod eſt etiam Latine, legunt αἰτήσασθε, *petite*, modo imperandi. Syrus legit modo infinito αἰτήσασθαι, *petere*. v. 11. ἐν ὑμῖν μείνῃ] Exemplaria 2. & 9. pro μείνῃ, *maneat*, habent ᾖ, *ſit*, ut Latina & Syra.

CAP. XVI. V. 3. Καὶ ταῦτα ποιήσουσιν ὑμῖν] Omnia Pariſienſium exemplaria omittunt ὑμῖν, conformiter Syro, quod tamen Latine legitur. v. 14. ὅτι ἐκ τοῦ ἐμοῦ λήψεται] Septem Pariſienſium codices ſcribunt præſens λαμβάνει, pro futuro λήψεται. Atqui futurum conſonat Latino, Syro, Græcorum Commentariis, & verſui denique proximo: quanquam Regius textus verſu proximo λαμβάνει dicat, cum hic ſcripſerit λήψεται. v. 16. ϗ οὐ θεωρεῖτέ με] In octavo codice, pro οὐ, eſt οὐκ ἔτι, quemadmodum Latine *jam non*. v. 21. ὅτι ἦλθεν ἡ ὥρα αὐτῆς] Secundus codex pro ὥρα habet ἡμέρα· Syrus *dies partus*.

CAP. XVII. V. 2. δώσῃ αὐτοῖς ζωὴν αἰώνιον] Exemplar nonum mutat plurale αὐτοῖς, quod legitur etiam Latine, cum ſingulari αὐτῷ. v. 7. Νῦν ἔγνωκαν ὅτι] Hæc vera eſt lectio, conformis editioni Latinæ. Porro ſextus Pariſienſium codex, pro tertia plurali ἔγνωκαν, ſcribit primam ſingularem ἔγνωκα, conformiter Syro: cujus ſcripturæ meminit Theophylactus, eamque, Chryſoſtomum præceptorem ſequutus, merito reprehendit. v. 11. τήρησον αὐτοὺς ἐν τῷ ὀνόματί σου, οὓς δέδωκάς μοι] Pro accuſativo plurali οὓς, quem legit etiam Latinus Interpres (*quos dediſti mihi*) omnia Pariſienſium exemplaria, ſcribunt dativum ſingularem ᾧ, relatum ad illud quod proxime præcedit nomen ὀνόματι (*quod dediſti mihi*) poſito relativo eodem caſu cum antecedente. Huic dativi caſus lectioni favent Syra non ſolum, verum etiam enarrationes Euthymii & Theophylacti. Denique Cyrilli Commentarius, ut Latine verſus exſtat, quam pertinaciter legit maſculinum plurale *quos*, tam conſtanter explicat neutrum ſingulare *quod*, docens, quomodo pater filio, quod æternum habuerat, nomen Deitatis, dederit ut homini. v. 12. οὓς δέδωκάς μοι ἐφύλαξα] Rurſus octavus codex, pro οὓς hic legit ᾧ, præcedentibus jungens, & conjunctionem ϗ præponens verbo ἐφύλαξα, ſed nemine favente, niſi uno Cyrillo. v. 20. ἀλλὰ ϗ περὶ τῶν πιστευόντων] Sic Biblia Regia cum omnibus Pariſienſium exemplaribus & Syrico textu. Alii porro libri, pro participio præſentis temporis πιστευόντων, legunt futuri temporis πιστευσόντων, ſuffragante editione Latina. Quinetiam Græci enarratores, ſi non legerunt, certe intellexerunt futurum.

CAP. XVIII. V. 14. Ἦν δὲ Καϊάφας ὁ συμβουλεύσας] *Erat autem Caiphas qui conſilium dederat*] His verbis præmittit textus, Cyrilli Alexandrini Græci tractatoris, prout Latine verſus exſtat, Commentario additus; *Miſerunt autem eum ligatum ad Caipham pontificem*, quod ſit, ἀπέστειλαν δὲ αὐτὸν δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα· id quod, Theodorus Beza, in Textum ſuæ verſionis tranſtulit, mutato numero plurali in ſingularem, hoc modo, *Is vero* (Annas) *miſit eum vinctum ad Caipham pontificem*: quod fecit etiam Franciſcus Nanſius ad Nonni paraphraſin; temere uterque. Non enim his verbis Evangeliſta declaravit, Jeſum ab Anna tranſmiſſum ad Caipham: ſed id fecit, tacita uſus tranſitione, quod Commentarius noſter docet. Nuſquam enim alibi exſtant ea verba hoc verſu, nec apud alium ullum veterem tractatorem ſive Græcum ſive Latinum inveniuntur: &, ſi etiam Cyrilli Commentarius diligentius introſpiciatur, magna dubitandi cauſa deprehenditur, num legerit ea verba Cyrillus. Subjicit enim illi textui Cyrillus hujuſmodi Commentarium; *Auctoritate atque conſilio impietatis in Chriſtum præfuit Caiphas, & paulo poſt quaſi fructum ſui conſilii vinctum Jeſum ſuſcipiet*: ubi non tantum non explicat ea verba *Miſerunt autem eum ligatum ad Caipham pontificem*; verum etiam ſignificat, non hic, ſed poſtea, nimirum verſu 24. ea a ſe lecta fuiſſe. Verum quidem eſt, quod in verſum 24. hoc modo ſcribat; *Quaſi currentem equum narrandi progreſſum Evangeliſta utiliter revocat, & ad priora rurſus orationem reducit. Quare ſic? quia negationem Petri tertio factam exponere voluit.* Sed ego illud intelligerem de his maxime verbis; *Erat autem Simon Petrus ſtans & calefaciens ſe*, niſi ſequeretur; *Repetit ergo breviter, & miſſum ab Anna* JESUM *ad Caipham iterum dicit, Petrumque interrogatum exponit*, &c. quis enim auſit dicere, ſuppoſititium eſſe adverbium *iterum*? Quare, etſi non eſt res certa, magna tamen cauſa dubitandi eſt, an Cyrilli textui verba illa *Miſerunt autem*, &c. non fuerint ſtudioſe ab aliquo addita. Certe enim videri poſſit, Cyrilli locum alterum alteri ita conciliari poſſe, ut quando dicit, *paulo poſt a Caipha ſuſcipiendum eſſe Jeſum vinctum*, loquatur de verbis diſertis, quibus hoc poſtea dicitur: & rurſus cum dicit, *miſſum ab Anna* JESUM *ad Caipham iterum dicit*, loquatur de eo, quod id prius dictum fuerat, tacito inſinuandi modo. Operæpretium foret Græcum Cyrilli exemplar conſulere poſſe. Quidquid ſit, neutiquam referenda in textum Evangelii verſ. 14. ſed tacite intelligenda ſunt, ea verba, *Miſerunt* aut *miſit autem eum ligatum ad Caipham pontificem*. v. 24. Ἀπέστειλεν αὐτὸν ὁ Ἄννας δεδεμένον πρὸς Καϊάφαν τὸν ἀρχιερέα] Annotant quidam auctores, a nonnullis exemplaribus addi conjunctionem οὖν, *ergo*: Ἀπέστειλεν οὖν αὐτὸν, quæ & legitur apud Cyrillum, ut Syriace additur δὲ *autem*: vide varietates Latinas, & Commentarium noſtrum, hoc ipſo loco. v. 29. Ἐξῆλθεν οὖν ὁ Πιλάτος πρὸς αὐτούς] Exemplar octavum addit ἔξω, *foras*, quod additur etiam Latine & Syriace. v. 34. ἢ ἄλλοι σοι εἶπον περὶ ἐμοῦ] Exemplaria 3. & 4. ſcribunt numero ſingulari ἢ ἄλλος σοι εἶπε περὶ ἐμοῦ; contra omnium aliorum fidem. v. 40. Ἐκραύγασαν οὖν πάλιν] Quidam libri cum editione Syriaca omittunt πάλιν, quod tamen plerique omnes cum Latina editione addunt.

CAP. XIX. V. 3. Καὶ ἔλεγον] His verbis manuſcripta Pariſienſium 3. 8. 9. præponunt Καὶ ἤρχοντο πρὸς αὐτόν· id quod etiam Latinus Interpres legit, quod teſtatur his verbis; *Et veniebant ad eum & dicebant.* Cæterum Syrus hoc non agnoſcit. v. 6. σταύρωσον αὐτόν] Alii libri omittunt αὐτόν, alii addunt. Similis varietas eſt Latine. v. 13. ἀκούσας τοῦτον τὸν λόγον] In quibuſdam libris legitur ſecundo caſu numeri pluralis, ἀκούσας τούτων τῶν λόγων. v. 14. ὥρα δὲ ὡσεὶ ἕκτη] Auctores aliquot notant in uno codice, pro ἕκτη, *ſexta*, legi τρίτη, *tertia*. Atqui videtur mutatio illa de induſtria facta fuiſſe, ex opinione Theophylacti & aliorum quorundam, ita conciliantium Marcum, cap. 15. verſ. 25. cum Johanne hoc loco, quod hoc loco, errore notariorum, ἕκτη ſcriptum ſit, cum τρίτη ſcribendum fuiſſet, ut eſt apud Marcum. Scholiaſtes Nonni, pro certo habet, τρίτη ſecundum Johannem a Nonno lectum fuiſſe: atqui ego pro certo teneo ἕκτη eum legiſſe. Paraphraſis Nonni eſt; *Eratque protenſa tertia mortifera hora.* Si tertia fuit protenſa, quomodo fuerit ὡσεὶ τρίτη, *circiter tertia?* Nonnus pro eiſdem habens, horam fuiſſe circiter ſextam, & horam tertiam fuiſſe protenſam, hoc pro illo eſt uſus, eadem opera Marcum cum Johanne concilians, hac ratione, quod tertia fuerit protenſa, id eſt, ſpatium illud medium, quod eſt inter ſignum tertiæ & ſignum ſextæ horæ, longe fuerit progreſſum, ac proinde imminuerit ſexta. v. 16. ϗ ἀπήγαγον] Quinque manuſcripta legunt ſimplex ἤγαγον, cui alii libri addunt εἰς τὸ σταυρῶσαι, alii εἰς τὸ πραιτώριον· verum hæc ſuperfluunt, addita a ſciolis, tametſi εἰς τὸ πραιτώριον legatur apud Euthymium. v. 28. εἰδὼς ὁ Ἰησοῦς] Sic etiam eſt Latine & Syriace, εἰδὼς, *ſciens*. Cæterum exemplaria Pariſienſium 4. 5. 7. 12. & 14. pro εἰδὼς, *ſciens*, ſcribunt ἰδὼν, *videns*. ibid. ἤδη τετέλεσται] Non addas περὶ αὐτοῦ. v. 36. Ὀστοῦν οὐ συντριβήσεται ἀπ' αὐτοῦ] Codicum alii omittunt, alii addunt præpoſitionem ἀπό· addentibus ſuffragantur editiones Latina & Syriaca, cum Nonni paraphraſi. v. 40. ἐν ὀθονίοις] Et hic omittitur ab aliis libris præpoſitio.

CAP. XX. V. 11. πρὸς τὸ μνημεῖον] In quibuſdam libris eſt dativo caſu πρὸς τῷ μνημείῳ. v. 22. ἐνεφύσησε] Sequitur in ſecundo codice αὐτοῖς, ſuffragante Syro. Atque pleriſque libris, qui illud omittunt, Latina editio adſtipulatur. v. 29. Ὅτι ἑώρακάς με] Quidam libri addunt Θωμᾶ· Regius cum aliis omittit, Syro ſuffragante. v. 31. ζωὴν ἔχητε] Codices 2. & 8. interjiciunt αἰώνιον, conformiter Syro: quod plerique omnes omittunt, cum editione Latina, faventibus Euthymio & Theophylacto.

CAP. XXI. V. 6. ἑλκύσαι ἴσχυσαν] Exemplaria 3. & 8. pro aoriſto ἴσχυσαν, ſcribunt imperfectum ἴσχυον, ut editio Latina *valebant*. v. 13. ϗ δίδωσιν αὐτοῖς] Exemplar ſecundum, conjunctioni ϗ ſubjicit participium εὐχαριστήσας, contra aliorum omnium fidem, Chryſoſtomo ipſo ejuſque diſcipulis annotantibus, quod non egerit jam Jeſus ſicut antea, non ſuſpexerit in cœlum, &c. v. 15. 16. 17. Σίμων Ἰωνᾶ] Pro Ἰωνᾶ octavum exemplar ubique habet Ἰωαννᾶ· cui favet Nonnus poeta ſcribens Ἰωάνναο (nec enim ſcripturæ vitium ſubeſſe, loquitur menſura carminum) denique Hieronymus, ſcribens in cap. 16. Matthæi, quem citavimus ad varietates Latinas.

FRANCISCI LUCÆ BRUGENSIS
Notæ ad Varias Lectiones Editionis Latinæ Evangelii ſecundùm MATTHÆUM.

CAP. I.

VErſ. 2. Abraham genuit Iſaac: Iſaac autem] *Male a libris quibuſdam additur* autem *poſt* Abraham, *& ab aliis tollitur poſt* Iſaac. *v.* 18. Mater ejus Maria] *Legendum eſt* ejus, *juxta Sixtina Biblia non ſolum, verum & juxta antiqua manuſcripta, eaque reſpondentia Græco ac Syro*; *non* Jeſu, *quod eſt in quibuſdam libris ex conſuetudine recitationis Eccleſiaſticæ. Cum enim Evangelium Vigiliæ Nativitatis Domini incipiat ab his verbis, neceſſario illic ponendum fuit* Jeſu *pro* ejus, *quod hic minime neceſſarium eſt, cum* ejus *ad Chriſtum referatur, cujus ſtatim præcedit mentio: imo videri poſſit, de alio quopiam quam de Chriſto Evangeliſta ordiri ſermonem, ſi* Jeſu *legas pro* ejus; *id quod etiam obſit ſenſui. v.* 23. Et vocabunt nomen ejus] *Sic legendum eſt hoc loco ex Sixtinis cæteriſque optimis libris,* vocabunt *numero plurali, non tantum Græco & Syro, ſed & Hieronymo in ſeptimum Iſaiæ caput ſuffragante. Quare ſpuria ſunt quæ a nonnullis leguntur* vocabitur *&* vocabis: *lege Græcas varietates.*

CAP. II. *Verſ.* 1. *&* 5. In Bethlehem Judæ] *Sic legunt optimi libri ex B. Hieronymi caſtigatione,* Judæ *ſive* Juda, *non* Judææ, *quod eſt in quibuſdam conformiter Græco: quanquam res eadem ſit, de quo lege Commentarium. v.* 6. Qui regat] *In aliis eſt futuro indicativi* reget, *quomodo Græce* ποιμανεῖ· *varietas ſcripturæ nil varians ſenſum. v.* 14. Qui conſurgens] *Sic meliores libri* conſurgens, *pro ſimplici* ſurgens, *quo alii utuntur. v.* 23. Quod dictum eſt per Prophetas] *Quidam libri legunt* Prophetam *numero ſingulari: ſed meliores, ſuffragantibus Græcis,* Prophetas *habent, numero plurium; quibus veteres Tractatores tam Latini quam Græci volunt. Syrica editio ita punctis affecta eſt, ut* Prophetam *numero ſingulari reddat: verum mutatis ſitu duobus apiculis, pluralis eſt numerus.*

CAP. III. *V.* 2. Appropinquavit enim regnum cœlorum] *Sic legunt Sixtina Biblia poſt vetera manuſcripta, nominatim Brugenſe D. Donatiani,* appropinquavit *præterito tempore, non futuro* appropinquabit; *quibus Græca Syraque & B. Hilarius adſtipulantur. Quare Epanorthotes ille noſter annotat;* Appropinquavit enim, *juxta Græcum, antiquos & Hieronymum; moderni* appropinquabit. *Quin & ratio ipſa futurum rejicit; Prophetarum enim fuit dicere* Appropinquabit regnum cœlorum; *aliquando propinquum erit: Chriſtus autem ejuſque prodromus Johannes, factum eſſe propinquum prædicarunt. Et quod quæſo aliud hi tempus prædicarint, quo futurum eſſet regnum cœlorum propinquum, quum jam propinquiſſimum, quinimo præ foribus eſſet? Unde non ita diu poſt Salvator Judæis;* Pervenit, *inquiebat,* in vos regnum Dei. *v.* 3. Hic eſt enim qui dictus eſt] *Sic legendum eſt juxta exemplaria integriora, ſuffragantibus Græcis & Syris, non* de quo dictum eſt. *v.* 7. Quis demonſtravit vobis] *Neutiquam legendum eſt futuro tempore* demonſtrabit. *ibid.* Fugere a ventura ira] *Inter alia, manuſcripta Biblia Cathedralium Eccleſiarum Audomarenſis & Brugenſis, legunt* futura, *quomodo eſt Græce* μελλούσης, *pro* ventura. *v.* 9. Quoniam potens eſt Deus] *Sic legunt optimi quique libri,* potens eſt, *non* poteſt. *v.* 10. Excidetur & in ignem mittetur] *Quatuor exemplaria notavit Johannes Hentenius legere* Exciditur & in ignem mittitur, *præſenti tempore, non futuro: de quorum fide ſi conſtaret, præferenda haud dubium foret lectio iſta priori: ut enim magnam adfert imminentis periculi emphaſin, ita ſibi faventes habet libros Græcos & Syricos, atque inter veteres patres Cyprianum, ubi orationem Dominicam explanat, ſub finem. v.* 12. Triticum ſuum in horreum] *Hæc Bibliorum Sixtinorum lectio, vera eſt lectio antiquorum codicum, etiam Epanorthote teſte: cui & libri Græci plerique omnes adſtipulantur, quod ex Græcis varietatibus diſcere licet. Quare non eſt legendum* triticum in horreum, *omiſſo pronomine, ut quidam libri habent; neque* triticum in horreum ſuum, *pronomine juncto poſteriori nomini, ut alii. v.* 15. Tunc dimiſit eum] *Injuria omittuntur a quibuſdam libris hæc verba. v.* 16. Baptizatus autem Jeſus confeſtim aſcendit] *Nomen* Jeſus *& adverbium* confeſtim *non ſunt auferenda, ut a quibuſdam libris auferuntur. ibid.* Et venientem ſuper ſe] *Interpres vertit* ſuper ſe, *juxta codices antiquos, non* ſuper ipſum, *quod habent quidam novi: qua de re latius in Notationibus olim editis.*

CAP. IV. *V.* 4. Non in ſolo pane vivit homo] *Etſi libri nonnulli futuro tempore* vivet *legant, quemadmodum eſt Græce: tamen plerique omnes, & quidem optimi quique, præſenti tempore ſervant* vivit, *ita ut intelligere liceat, Latinum Interpretem, ſenſum non verbum reddidiſſe, quemadmodum fecit & Syrus. v.* 6. Quia Angelis ſuis mandavit de te] *Non pauca nec contemnenda manuſcripta, pro præterito tempore* mandavit, *ſcribunt futurum* mandabit, *adſtipulantibus codicibus Græcis ac Syricis, necnon Hebræo & LXXII. v.* 7. Rurſum ſcriptum eſt] *Sic diſtinguunt præter alios, antiqui Epanorthotæ codices, ut* rurſum *ſequentibus jungatur, non præcedentibus. v.* 10. Tunc dicit ei Jeſus; Vade Satana] *Non eſt omittendum adverbium* tunc, *nec addendum eſt* retro *aut* poſt me: *quod ex Matth.* 16. *verſ.* 23. *aut Mar.* 8. *verſ.* 33. *huc a quibuſdam adjectum credo: lege Græcas varietates & Notationes noſtras prolixiores. v.* 13. In Capharnaum maritima] *Superfluit quod addunt codices quidam* civitatem maritimam: *porro accuſandi caſu, quemadmodum Græce eſt, ſcribunt vetuſti quidam libri, pro auferendi caſu* maritima. *v.* 15. Via maris] *Latina Complutenſis Regiaque editio legit, ita ut eſt Græce,* viam maris, *quarto caſu. ibid.* Galilæa Gentium] *Sic legunt, cum Sixtinis Bibliis, Regia editio & alia quædam exemplaria, primo caſu* Galilæa, *conformiter Græco. In multis aliis libris eſt* Galilææ *ſecundo caſu, ubi ſubaudire oportet* terra *aut* regio. *ibid.* Populus qui ſedebat in tenebris] *Quod libri quidam, pro* ſedebat, *legunt* ambulabat, *hoc ex Propheta adſumtum eſt, cum Matthæus aut ejus Interpres, ſententiam Prophetæ reddens, non verba adnumerans,* καθήμενος, ſedens, *dixerit, uti eſt & Syriace. v.* 16. In regione umbræ mortis] *Præter duos codices quos notavit Johannes Hentenius, Biblia manuſcripta, Eccleſiarum Cathedralium Audomarenſis ac Brugenſis, & Cœnobiorum Lobienſis ac Clarimariſci, ſpectatiſſima illa, legunt* & umbra mortis, *Græco Syroque conformiter. In aliis eſt* umbræ mortis, *quomodo Interpres vertit Prophetam, qui conjunctionem non addit. v.* 17. Appropinquavit enim] *In paucioribus Latinis libris eſt hoc loco error ille, qui ſupra* 3. *verſ.* 2. *futuri* appropinquabit *ſcripti pro præterito* appropinquavit. *v.* 18. Ambulans autem Jeſus] *Sic eſt etiam Græce. Porro a quatuor illis quæ mox nominavimus Bibliis manuſcriptis, omittitur vox* Jeſus *Syriaca editione adſtipulante. v.* 24. Et abiit opinio ejus] *Quod duo codices legunt* fama *pro* opinio, *gloſſam eſſe ſuſpicor, pro textu obſcuriore ſubſtitutam. v.* 25. Et de Jeroſolymis] *Omittitur præpoſitio* de, *a quibuſdam bonis libris.*

CAP. V. *V.* 1. Videns autem Jeſus turbas] *Correctores Bibliorum Sixtinorum non judicarunt omittendum nomen* Jeſus *(quod legitur etiam Syriace) quo clarior ſit ſententia, tametſi a veteribus pleriſque manuſcriptis Græco conformiter omittatur. v.* 8. Beati mundo corde] *Græce eſt* οἱ καθαροὶ, mundi, *primo caſu, quem in Latinis libris nondum invenimus, quanquam ad ſenſum parum referat. v.* 9. Quoniam filii Dei] *Donatianica Biblia, inter alia, & antiqua Epanorthotæ, addunt pronomen* Quoniam ipſi, *quod etiam Græce legitur. v.* 11. Cum maledixerint vobis & perſec.] *Non eſt addenda vox* homines, *quæ a melioribus libris abeſt, adſtipulantibus Græcis & Syris: videtur ex Luc.* 6. *v.* 22. *huc tranſlata. v.* 20. Dico enim vobis] *Sic cum Sixtinis Bibliis manuſcripta exemplaria emendatiora, ſic Græca, ſic Syra: quare non eſt mutandum* enim *cum* autem. *v.* 22. Omnis qui iraſcitur fratri ſuo] *Non eſt addendum* ſine cauſa, *quod jam olim ex hac editione Divus Hieronymus ſuſtulit: lege Græcas varietates & Notationes prolixiores. v.* 24. Et vade prius reconciliari fratri tuo] *Plerique libri legunt* reconciliari *modo infinito: ſed imperandi modo* reconciliare, *ſcribunt, inter alios, Brugenſis, Lobienſis, & antiqui Epanorthotæ, conformiter Græco & Syro. ibid.* Offeres munus tuum] *Brugenſe manuſcriptum, pro futuro* offeres, *legit imperativum* offer, *juxta Græca & Syra, necnon B. Auguſtinum, eo libro quo hunc Domini ſermonem tractat. v.* 30. Abſcide eam] *Sic eſt in Sixtinis Bibliis ex veteribus manuſcriptis, voce deducta a* cædo, *pro eo quod alia habent* abſcinde *a* ſcindo. *Simile infra* 18. *verſ.* 8. *Mar.* 9. *verſ.* 43. *& alibi. v.* 32. Et qui dimiſſam duxerit, adulterat] *De ea quæ olim B. Auguſtino obſervata eſt hujus ſententiæ a quibuſdam omiſſione, lege Græcas varietates. v.* 37. Sit autem ſermo veſter] *Hoc verborum ordine legunt boni libri, pro* Sit ſermo autem veſter. *v.* 38. Et dentem pro dente] *Non recte a quibuſdam exemplaribus omittitur conjunctio. v.* 39. In dexteram maxillam] *Non eſſe omittendum* dexteram, *quod olim a quibuſdam libris abfuit, docuimus in Notationibus in varias Bibliorum lectiones. v.* 40. Et ei qui vult tecum judicio contendere] *Sic legunt optimæ fidei exemplaria, omiſſa præpoſitione* in judicio. *v.* 41. Vade cum illo & alia duo] *Quidam libri tollunt vocem* alia, *quod Græce non legatur, quodque nihil amplius intelligendum videatur, quam duplum concedendum, ſimplum extorquenti, quemadmodum de maxilla & veſte præceſſit. Atqui, ut pleraque, ita cum Sixtinis optima quæque editionis noſtræ exemplaria,* τὸ, alia, *legunt: quod etiam B. Auguſtinus & imperfecti operis Auctor, pervetuſti tractatores, explicant. Exiſtimarim itaque veterem Interpretem dediſſe illud, nec tam Græce legiſſe (tametſi in ſecundo Pariſienſium Græco codice inveniatur) quam de ſuo addidiſſe, ne, propterea quod converterat* μίλιον *mille paſſus, ambigua eſſet oratio. Vidit enim, illo addito, in ſententia nullam diſcrepantiam fieri; non enim ita urgere Dominum alterum miliare, quaſi non & tertium & quartum ferri velit, potius quam reſiſtat quis malo. Porro* & *conjunctionem* (& alia duo) *egregia exemplaria manuſcripta omittunt. v.* 46. Si enim diligitis] *Manuſcriptum Brugenſe habet conjunctivum* diligatis, *conformiter Græco* ἀγαπήσητε. *ibid.* Quam mercedem habebitis] *In duobus codicibus a Johanne Hentenio annotatis, eſt præſens* habetis: *quibus volunt Græca, Syra, & imperfecti operis Auctor. v.* 48. Pater veſter cœleſtis] *Non legas* qui in cœlis eſt, *pro* cœleſtis; *ſicut nec e diverſo Græce* οὐράνιος, *pro* ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

CAP. VI. *V.* 4. Reddet tibi] *Unus ille Pariſienſium codex qui addit* in palam, *vel Græco accommodatus eſt, vel ſervat ſcripturam, quam olim emendavit Hieronymus ſublato illo* in palam, *ſeu* palam: *lege varietates Græcas, & noſtras in Biblia Notationes. v.* 6. Tu autem cum oraveris] *In aliis bonis libris eſt futurum indicativi* orabis, *pro conjunctivo* oraveris. *ibid.* Et clauſo oſtio] *Additur pronomen* tuo, *a multis bonis libris, conformiter Græco & Syro. v.* 7. Sicut ethnici] *Non eſt addendum* faciunt; *quod cum Sixtinis Bibliis antiqua manuſcripta omittunt, & tam Græca quam Syra ignorant. v.* 10. Adveniat regnum tuum] *In quibuſdam libris legitur ſimplex verbum* veniat, *quemadmodum Græce* ἐλθέτω. *v.* 11. Panem noſtrum ſuperſubſtantialem da nobis hodie] *Quidam codices ſcribunt* quotidianum, *quomodo ante Hieronymum editio iſta habuit: unde adhuc conſuetudo ſic recitandæ Dominicæ orationis. Hieronymus mutavit* quotidianum *cum* ſuperſubſtantialem, *ut propius exprimeret Græcam vocem* ἐπιούσιον. *Quare Sixtina Biblia, & fide digniſſima quæque, tum noſtra tum Epanorthotæ manuſcripta, legunt* ſuperſubſtantialem: *lege Notationes. v.* 13. Sed libera nos a malo] *Sequitur in codice S. Germani lato, a Pariſienſibus notato;* Quia tuum eſt regnum & potentia & gloria in ſecula ſeculorum: *quod ex Græco additum eſſe, non dubium eſt: lege varietates Græcas. ibid.* A malo. Amen] *Vetera manuſcripta, Brugenſe, Clarimariſcenſe, Lobienſe, & tria Audomarenſia, omittunt* Amen, *quibus Syriaci libri typis excuſi ſuffragantur. At Syriacum manuſcriptum, Græcique omnes libri quos vidi, iis adſtipulantur Latinis exemplaribus quæ addunt* Amen. *Cyprianus & Auguſtinus non attingunt: Hieronymus cum Euthymio diſerte explicat, vocatque ſignaculum Dominicæ orationis, ut eſt confirmandi particula, quemadmodum docet idem duabus ad Marcellam epiſtolis, & Apoſtolus ipſe* 1 *Corinth.* 14. *verſ.* 16. *v.* 15. Si autem non dimiſeritis hominibus] *Tria ex noſtris manuſcriptis addunt* peccata eorum, *conformiter Græco; alia demunt, ſimiliter Syriaco, & emendationi Sixtinæ. ibid.* Nec pater veſter dimittet vobis peccata veſtra] *Quidam boni libri omittunt* vobis, *quod neque Græce exſtat. v.* 16. Ut appareant hominibus] *In aliis libris, pro compoſito, legitur ſimplex verbum* pareant, *minus congrue. ibid.* Quia receperunt mercedem ſuam] *Ut Sixtina Biblia, ita vetera manuſcripta, non omittunt* quia, *adſtipulantibus Græco & Syro: tametſi ſenſui ſuperfluat, nec legatur ſuperioribus verſibus ſecundo & quinto. v.* 22. Lucerna corporis tui eſt oculus tuus] *Inter alia, Lobbienſe manuſcriptum omittit pronomina* tui *&* tuus, *conſentanee editionibus Græcæ & Syriacæ, citationique B. Hieronymi in Dialogo adverſus Luciferianos. Credi poſſunt addita, ſive ex Evangelio Lucæ (cap.* 11. *verſ.* 34.) *ſive quod accommodando ſimilitudinem ſubjungat Salvator:* Si oculus tuus fuerit ſimplex: *ubi, poſt Græca & Syra, Regii operis Latinus textus addit conjunctionem;* Si igitur oculus tuus. *v.* 25. Quid manducetis] *Quod D. Hieronymus annotat, quibuſdam codicibus addi,* neque quid bibatis, *jam nulla addunt, licet Græce & Syriace legatur: lege Commentar. v.* 30. Quanto magis vos modicæ fidei?] *Optima quæque manuſcripta noſtra legunt* minimæ *pro* modicæ, *ita ut* modicæ, *ex aliis locis celebrioribus, quibus id vertit Interpres (ut infra* 8. *ver.* 26. *&* 14. *v.* 31.) *huc tranſumtum videri poſſit. v.* 33. Quærite ergo primum regnum Dei] *Antiqui codices Epanorthotæ, & ex noſtris Brugenſis ac Lobbienſis, pro* ergo *legunt* autem, *quod eſt Græce ac Syriace. v.* 34. Sufficit diei] *Non eſt addendum* enim.

CAP. VII. *V.* 1. Ut non judicemini] *Hoc Matthæi eſt; Lucæ cap.* 6. *v.* 37. Et non judicabimini: *unde etiam illud huc tranſlatum eſt a quibuſdam* Nolite condemnare ut non condemnemini, *quanquam, ut conſimile eſſet ei quod præcedit, mutatum ſit,* & non condemnabimini *cum* ut non condemnemini. *Non tantum enim Græca & Syra, ſed & fide digniſſima quæque Latina manuſcripta, cum Sixtinis Bibliis, illud hoc loco ignorant, faventibus Tractatoribus veteribus, Hilario, Hieronymo, Auguſtino, Chryſoſtomo, & imperfecti operis Auctore, ut & a recentioribus pleriſque omnibus præteritur. v.* 4. Sine ejiciam] *Non eſt præponendum* frater, *quod ut non legitur in Græcis & Syricis, ita neque in emendatioribus Latinis codicibus. Lucæ ſimiliter eſt cap.* 6. *verſ.* 42. *ibid.* Et ecce trabs eſt] *Antiqui noſtri libri ſcribunt* trabes *pro* trabs. *Utraque forma Latinis nota eſt. v.* 6. Et converſi dirumpant vos] *Nec antiqui libri addunt* canes (& canes converſi) *quod ex ſcholio in ſcripturæ ſeriem haud dubium eſt deveniſſe: legunt autem quidam* diſrumpant *pro* dirumpant. *v.* 11. Noſtis bona data dare] *Quidam boni libri omittunt* data, *tametſi Græce Syriaceque legatur. v.* 12. Ut faciant vobis homines] *Non eſt addendum* bona, *quod jam olim ſublatum eſt a caſtigatore. ibid.* Et vos facite illis] *Quidam libri præponunt* ita (ita & vos) *adſtipulantibus Græcis pleriſque codicibus ac Syricis, & inter veteres Cypriano atque Auguſtino. Sed integerrima quæque hujus editionis exemplaria, tum noſtra tum Epanorthotæ, cum Sixtinis, omittunt, quibus & Græca quædam conſentiunt, de quibus in varietatibus Græcis. v.* 13. Quia lata porta & ſpatioſa via eſt] *Quidam boni libri omittunt verbum ſubſtantivum* eſt. *v.* 14. Quam anguſta porta & arcta via eſt] *Non eſt legendum* quoniam *vel* &, *pro* quam: *vide Græcas varietates. A quibuſdam autem libris abeſt* eſt. *v.* 19. Excidetur & in ignem mittetur] *Quemadmodum Græce & Syriace eſt præſenti tempore* Exciditur & in ignem mittitur, *ita etiam Latine ſcriptum eſſe in pervetuſtis exemplaribus, annotant quidam; ſed qualia ego non viderim. v.* 23. Diſcedite a me qui operamini] *Recte ſuſtulit Sixtina correctio vocem* omnes, *ut quæ ab optimis quibuſque Latinis libris omittatur, conformiter Syricis & Græcis pleriſque omnibus. Et quanquam Pſalmi* 6. *verſ.* 9. *ad quem hic alluditur, addatur; videri tamen poſſit hic in Evangelio non ſine gratia omiſſa: vide Græcas varietates. v.* 25. 27. Et deſcendit pluvia] *Non eſt omittenda conjunctio* &, *etiam Epanorthotæ judicio, quæ Græce quoque & Syriace legitur. v.* 29. Et non ſicut Scribæ eorum] *Quidam antiqui libri omittunt* & *conjunctionem, quam alii, Græco Syroque ſimiliter, præponunt: plerique vero addunt pronomen* eorum, *Syro conſentanee, quod aliqui rurſus Græco conformiter auferunt.*

CAP. VIII. *V.* 1. Cum autem deſcendiſſet] *Non eſt addendum nomen* Jeſus, *quod ab antiquis libris, Græco & Syro conſonantibus, abeſt. v.* 9. Nam & ego homo ſum ſub poteſtate conſtitutus] *Multi antiqui libri, conſentanee Græco ac Syro, omittunt vocem* conſtitutus, *quæ ex Luc.* 7. *verſ.* 8. *huc adſcripta creditur. v.* 10. Audiens autem Jeſus] *Non addas pronomen* hæc. *v.* 11. Cum Abraham & Iſaac] *Non eſt omittenda* & *conjunctio. v.* 13. In illa hora] *Legendum eſt* in, *non* ex. *v.* 15. Et miniſtrabat eis] *Sic legunt cum Sixtino antiqui libri noſtri,* eis *numero plurali, Brugenſ. Lob. Leod. Clarmar. & Audomarenſia tria: alii libri habent* ei *numero ſingulari. Similis varietas eſt tam in Syricis quam in Græcis codicibus: lege varietates Græcas. v.* 17. Et ægrotationes noſtras portavit] *Quidam boni libri, Græco ſimiliter, non repetunt, ſed e proximo intelligendum relinquunt, pronomen* noſtras. *Atqui etiam Syriace repetitur, & apud Prophetam Hebraicis. v.* 18. Juſſit ire trans fretum] Τὸ diſcipulos, *quod interponunt quidam, antiqua exemplaria reſpuunt, conformiter Græco & Syro. Quare merito correctores Sixtini textu expulerunt. Quidam* diſcipulos, *ut Hilarius; quidam* turbas, *ut Chryſoſtomus, ſubaudiunt: tametſi illud longe ſit veriſimilius. v.* 20. Et dicit ei Jeſus; Vulpes] *Brugenſe & Lobbienſe manuſcripta omittunt* & *conjunctionem, conſentanee Syro, quam alii libri præponunt ſimiliter Græco. ibid.*] *Pro* nidos *manuſcriptum Brugenſe legit* tabernacula. *ibid.* Ubi caput reclinet] *Sic legunt optimi quique libri, omiſſo pronomine* ſuum, *conſentanee editioni Græcæ: nam Syrus pro more linguæ ſuæ adjecit. v.* 25. Et acceſſerunt ad eum diſcipuli ejus, & ſuſcitaverunt eum] *Quidam vetuſti libri omittunt* ad eum diſcipuli ejus, *tametſi* diſcipuli ejus *Græce & Syriace addatur. v.* 26. Et dicit ei Jeſus; Quid timidi] *Nomen* Jeſus, *quamvis Syriace legatur, omittitur a Græcis & multis Latinis libris. v.* 28. Et cum veniſſet] *Non hic ex quibuſdam libris addas* Jeſus, *etiamſi Syrus exprimat.* Veniſſet *autem numero ſingulari legendum eſt, non plurali* veniſſent, *qui error eſt in libris nonnullis. v.* 29. Veniſti huc] *Non eſt præponendum adverbium* cur. *v.* 31. Si ejicis nos hinc] *Plerique libri omittunt adverbium* hinc, *cum Græcis ac Syricis. v.* 32. Et ecce impetu abiit] *Vox* magno, *quam interjiciunt quidam, non hic, ſed Marci* 5. *verſ.* 13. *ab Interprete data eſt. v.* 33. Nuntiaverunt omnia] *Superfluit* hæc, *quod addunt quidam* (hæc omnia.) *v.* 34. Rogabant ut] *Similiter redundat hic* cum; Rogabant cum ut.

CAP. IX. *V.* 1. Et aſcendens in naviculam] *Omittendum eſt quod additur in quibuſdam libris nomen* Jeſus. *v.* 5. Dimittuntur tibi peccata tua] *Sic cum Sixtinis Bibliis, manuſcripta Brugenſe, Clarmariſcenſe, & Lobbienſe ex noſtris, ſimiliter editioni Syriacæ. Alia omittunt* tua, *ut Græce alterum duntaxat legitur, aut* σου, *aut* σοί: *vide Græcas Varietates. v.* 13. Sed peccatores] *Quod in nonnullis codicibus ſequitur* ad pœnitentiam, *ut a pleriſque, ita ab omnibus bonis præteritur, ſuffragantibus Syricis: quippe quod hujus loci non ſit, ſed Luc.* 5. *verſ.* 32. *lege Græcas varietates. v.* 17. Et vinum effunditur] *Quidam libri omittunt* &, *quod tamen Græce legitur. v.* 18. Acceſſit & adorabat] *Sic legendum,* adorabat *imperfectum, potius quam perfectum* adoravit. *ibid.* Domine, filia mea modo defuncta eſt] *Quædam manuſcripta, nominatim tria noſtra & unum Clarmariſcenſis Eccleſiæ, omittunt* Domine, *conſentanee Græco & Syro. ibid.* Impone manum tuam ſuper eam] *Multi boni libri auferunt pronomen* tuam, *quanquam Græce ac Syriace addatur. v.* 24. Dicebat; Recedite] *In quodam codice, pro* dicebat, *eſt* dixit ad eos, *propius ad Græca, ubi eſt* λέγει αὐτοῖς, dicit illis. *v.* 25. Et tenuit manum ejus] *Quod ſequitur in multis libris;* Et dixit, Puella ſurge, *non hujus loci eſt, ſed Luc.* 8. *v.* 54. *Nam hic, ut non a Sixtinis, ita nec ab antiquis libris, nec a Græcis codicibus aut Syricis agnoſcitur. v.* 38. Ut mittat operarios] *Notat Epanorthotes, antiquorum codicum hoc loco lectionem eſſe,* ejiciat *pro* emittat *aut* mittat: *id quod & nos ita fere invenimus. Lucæ decimo, inquit ille, eſt* mittat, *Luc.* 10. *verſ.* 2. *Utraque verſio bona eſt, ex eodem uno verbo* ἐκβάλῃ, *ſed* ejiciat *ſingularis emphaſeos.*

CAP. X. *V.* 2. Duodecim autem Apoſtolorum] *Non eſt legendum hoc loco* Diſcipulorum *pro* Apoſtolorum. *v.* 3. Jacobus Alphæi] *Cum Sixtinis Bibliis Lobbienſe manuſcriptum, Græco conſentaneum & reliquæ hoc loco enumerationi, omittit* & *conjunctionem: quam alii libri præponunt nomini* Jacobus, *cum obſcuret conjugationis rationem ab Evangeliſta ſignificatam. ibid.* Et Thaddæus] *Regium opus ex Complutenſi habet;* Et Lebbæus qui cognominatus eſt Thaddæus: *quod cum alibi non inveniam, adducor ut credam ex Græco adjectum eſſe. v.* 4. Et Judas Iſcariotes] *Ita ſcribunt meliores libri hoc loco. Alii* Scariotes *habent, omiſſa* I *litera initiali: lege Commentarium. v.* 5. Præcipiens eis, dicens] *Multi boni libri interponunt* & *conjunctionem* (& dicens) *tametſi Græce illa non legatur. v.* 7. Quia appropinquavit regnum cœlorum] *Sic legunt etiam antiqui libri,* appropinquavit *præteritum, Epanorthote quoque teſte, quod Græco conſonat & Syro. Nam futurum* appropinquavit, *nullius eſt auctoritatis. v.* 8. Infirmos curate, mortuos ſuſcitate] *Manuſcriptum* H *litera ſignatum, B. Hieronymo ſuffragante, omittit* τὸ mortuos ſuſcitate, *quod alii libri addunt, parva ſimilitudine veri: quanquam judico merito relictum eſſe a Correctoribus Sixtinis, ut certe vetus eſt, & facile potuit ab Interprete fuiſſe datum: lege varietates Græcas, & Notationes prolixiores in varias Bibliorum lectiones, denique Commentarium. v.* 10. Dignus eſt enim operarius cibo ſuo] *Annotat Epanorthotes, ex antiquis libris, legendum hic eſſe* cibo ſuo; *ſecundum Lucam autem cap.* 10. *verſ.* 7. mercede ſua. *v.* 12. Salutate eam dicentes, Pax huic domui] *Hæc verba,* dicentes, Pax huic domui, *omittuntur a manuſcriptis duobus Latinis, Syricis libris, & pleriſque Græcis, denique ab Euthymio inter Græcos, & inter Latinos B. Hieronymo, non in textu ſolum, verum & in Commentario; id quod in Notationibus, quas ſæpe diximus, monſtratum a nobis eſt. Videri poſſint huc adjecta, ex Evangelio ſecundum Lucam, cap.* 10. *verſ.* 5. *ubi habes* dicite pax huic domui, *loco ejus quod hic dicitur* ſalutate eam: *quanquam hic & a D. Hilario exponantur. v.* 13. Veniet pax veſtra. Pax veſtra revertetur] *Sic legunt cum plerique tum optimæ editionis noſtræ codices, conformiter Syro. In quibuſdam porro pro futuris indicativi, ſunt conjunctiva,* veniat, revertatur, *ſuffragante Græco, & inter tractatores Hilario. v.* 14. De domo vel civitate] *Manuſcriptum quoddam a Johanne Hentenio notatum addit* illa (vel civitate illa) *quod Græce quoque legitur & Syriace. v.* 18. Et ad præſides & ad reges] *Hoc ordine legunt etiam Græci libri & Syrici: quem invertentes Latini quidam habent;* Et ad reges & ad præſides. *v.* 22. Et eritis odio omnibus propter] *Quidam boni libri tollunt, quidam addunt* hominibus. *Illis volunt Græca. v.* 23. Fugite in aliam] *Vetus codex Eccleſiæ noſtræ, continens quatuor Evangelia, ſignatus F, addit;* Et cum in aliam perſequentur vos, fugite in tertiam; *qualia & Græce a quibuſdam addita notavimus ad varietates Græcas. v.* 26. Nihil enim eſt opertum, quod non revelabitur, & occultum quod non ſcietur] *Sic legunt cum Sixtinis Bibliis antiqui codices, futura indicativi, pro iis quæ in aliis ſunt conjunctivis,* reveletur, ſciatur: *quæ quidem eſſe Lucæ, annotat Epanorthotes, Luc.* 12. *verſ.* 2. *v.* 28. Et animam & corpus] *Non eſt omittenda conjunctio* &, *vel priori loco. v.* 30. Veſtri autem capilli] *Plerique libri tam ſcripti quam impreſſi interjiciunt* & (& capilli) *conſentanee Græco ac Syro. v.* 39. Perdet illam] *Ita legendum eſt futuro indicativi* perdet, *non imperativo* perdat, *quomodo legitur in manuſcripto Brugenſi.*

CAP. XI. *V.* 12. Rapiunt illud] *Alii codices antiqui habent* Diripiunt illud. *v.* 17. Cecinimus vobis] *Exemplar illud Eccleſiæ noſtræ quod mox diximus ſignari litera F, legit* Cecinimus vobis tibiis: *addit vocem* tibiis, *quæ certe neceſſaria eſt ad exprimendam integram ſignificationem Græci verbi* ηὐλήσαμεν· *ſed ex Luca eam huc adjeciſſe crediderim. Luc.* 7. *verſ.* 32. *v.* 30. Et onus meum leve] *Antiqui libri, cum Epanorthote, tum noſtri, repetunt verbum* eſt; Leve eſt.

CAP. XII. *V.* 2. Quod non licet facere] *Sic legunt, ut Sixtina Biblia, ita quatuor codices ab Hentenio ad Bibliorum marginem notati, conformiter Græco & Syro. Alii libri addunt pronomen* eis (quod non licet eis) *minus recte, ut quod nec legunt poſteriores Evangeliſtæ: conſtat enim Phariſæorum fuiſſe ſententiam, factum illud Diſcipulorum Chriſti prohibitum fuiſſe generali ſabbati mandato. v.* 10. Et ecce homo] *Unus Hentenii liber addit* erat, *ex Græco. v.* 18. Ecce puer meus quem elegi] *Male addunt quidam* electus quem elegi. *v.* 20. Arundinem quaſſatam non confringet] Conteret *quod legunt quidam, ex Propheta ſumptum eſt. v.* 25. Omne regnum diviſum contra ſe, deſolabitur] *Manuſcriptum Brugenſe, legit præſenti tempore* deſolatur, *quomodo eſt Græce, pro futuro* deſolabitur. *v.* 30. Et qui non congregat mecum, ſpargit] Diſpergit *quod eſt in quibuſdam, non Matthæi eſt, ſed Luc.* 11. *verſ.* 23. *v.* 31. Spiritus autem blaſphemia] *Sic legendum eſt juxta emendationem Sixtinam: id quod quidam ita correxerunt, ut pro nominativo* blaſphemia, *ponerent genitivum* blaſphemiæ, *& genitivum* ſpiritus *acciperent pro nominativo, imperite. v.* 32. Qui autem dixerit contra Spiritum ſanctum] *Quidam codices repetunt* verbum, *refragantibus melioribus, Græcis quoque & Syricis, qui e proximo illud ſubaudiendum relinquunt. v.* 44. Invenit eam vacantem] *Tria bona manuſcripta, Græco conformiter, omittunt pronomen* eam. *v.* 47. Foris ſtant quærentes te] *Nonnulli libri habent* quærentes loqui tecum, *nonnulli* quærentes te alloqui, *quæ ex Græco mutata ſunt. v.* 50. Ipſe meus frater]

Egregia quædam manuſcripta præponunt conjunctionem &, *etiam fratris nomini* (& frater) *quæ quidem magnam adfert orationi emphaſim.*

CAP. XIII. *V.* 3. Ecce exiit qui ſeminat ſeminare] *Male in quibuſdam libris additur* ſemen ſuum: *ex Luca enim, cujus ſcriptura, quod in Eccleſia Evangelii loco legatur, familiarior eſt, Matthæo adjectum eſſe conſtat. v.* 4. Et venerunt volucres cœli] *Multi boni libri omittunt vocem* cœli: *quibus Græci codices plerique omnes cum Syricis adſtipulantur. Veriſimile eſt ſimiliter ex Luca huc eſſe tranſlatum. v.* 8. Aliud centeſimum, aliud ſexageſimum, aliud triceſimum] *Sic reddidit eleganter Interpres, juxta ſenſum, numero ordinali. Nec enim probabilis eſt illius manuſcripti lectio, quod verba Græca* κτ' πόδα *imitatum habet*: Aliud centum, aliud ſexaginta, aliud triginta. *v.* 11. Noſſe myſteria] *Male alii libri numero ſingulari* myſterium *legunt, ex poſterioribus rurſus Evangeliſtis. v.* 12. Et quod habet auferetur ab eo] *Infra* 25. *verſ.* 29. *legitur* & quod videtur habere. *v.* 14. Et adimpletur in eis] *Hæc melior eſt lectio, quam illa quæ eſt aliorum librorum*, ut adimpleatur *vel* adimpleretur, *cum Græco etiam illa conſonat ac Syro. Quidam porro antiquus codex omittit* in *præpoſitionem ante* eis, *cui Græci aliquot ſuffragantur. ibid.* Prophetia Iſaiæ dicentis] *Pro genitivo* dicentis, *in aliis bonis eſt nominativus* dicens, *conſentanee prototypo Græco. v.* 16. Quia vident (*&c.*) quia audiunt] *Sic legendum eſt, non* qui vident, qui audiunt; *conjunctio inquam legenda eſt, non pronomen. v.* 20. Qui autem ſuper petroſa] *Non legas* petram *pro* petroſa, *ſubſtantivum pro adjectivo. v.* 28. Vis imus] *Latina Regis editio addit* igitur; Vis igitur imus: *quod quidem eſt Græce, ſed non Syriace; ut nec in vetuſtis Latinis manuſcriptis, magis quam in Sixtinis Bibliis. v.* 33. In farinæ ſatis tribus] *Luc.* 13. *verſ.* 21. *eſt* ſata tria. *v.* 36. Ediſſere nobis parabolam] *In quibuſdam eſt* diſſere, *ſed pro* ediſſere *accipiendum; in nonnullis* Enarra, *quod eſt alterius Interpretis. v.* 43. Qui habet aures audiendi] *Quædam antiqua manuſcripta auferunt vocem* audiendi, *neſcio qua auctoritate. v.* 47. Et ex omni genere piſcium congreganti] *Quidam libri omittunt* piſcium, *ut nec Græce nec Syriace agnoſcitur: ſed quia vetuſtiſſimi & optimi quique illud legunt, videtur ab Interprete additum. v.* 48. Elegerunt bonos in vaſa] *Non addas* ſua, *quod quidam. v.* 51. Dicunt ei; Etiam] *Tametſi Græce & Syriace addatur* Domine: *vetuſtiores tamen & fide digniores Latini libri, quos viderimus, cum Sixtina editione illud non legunt. v.* 55. Et fratres ejus, Jacobus & Joſeph] *Pro* Jacobus *quidam boni libri habent* Jacob, *pro* Joſeph *autem, Græci & Syriaci* Joſes: *qua de re late egimus in Notationibus ad locum Mar.* 15. *v.* 47.

CAP. XIV. *V.* 2. Hic eſt Johannes Baptiſta] *Non addas* quem ego decollavi. *v.* 3. Propter Herodiadem uxorem] *Subſequitur in quibuſdam libris impreſſis* Philippi: *quod Græce quidem & Syriace legitur, ſed cum deſit pleriſque omnibus, atque optimis quidem, Latinis codicibus, clarum fit non eſſe Latine legendum, ut quod Interpres non dederit. v.* 6. In medio] *Quidam addunt* triclinio, *quæ gloſſa eſt, non textus. v.* 12. Tulerunt corpus ejus] *Bonorum librorum, alii legunt, alii auferunt, pronomen* ejus. *v.* 14. Et miſertus eſt eis] Eis *legendum eſt, tertio caſu pluralis numeri, non* ejus, *ſecundo ſingularis. v.* 19. Diſcipuli autem turbis] *Superfluit quod quidam libri addunt* dederunt: *nam nec Græce legitur, quanquam Syrus addat* appoſuerunt. *v.* 22. Et ſtatim compulit] *Sic legunt Sixtina Biblia ex D. Hieronymi caſtigatione, non* juſſit, *ſed* compulit, *quod Græce Syraque vocis vim exprimit: lege D. Hieronymi Commentarium. v.* 32. Et cum aſcendiſſent] *Quidam numero ſingulari ſcribunt* aſcendiſſet; *male.*

CAP. XV. *V.* 2. Tranſgrediuntur traditionem] *Sic eſt, numero ſingulari, ut in Sixtinis, ita in multis aliis bonis libris, Græco ſimilibus: quibus & ſeries ipſa hiſtoriæ adſtipulatur: de unica enim traditione eſt quæſtio, quæ & exprimitur. Minoris itaque facienda eſt altera lectio,* traditiones *numero plurali. v.* 4. Honora patrem] *Antiquorum codicum, alii addunt, alii demunt,* tuum. *v.* 5. Quodcunque eſt ex me] *Annotat quidam, abeſſe a nonnullis manuſcriptis verbum ſubſtantivum* eſt: *quæ lectio nobis probata, adſtruitur Commentario. v.* 9. Doctrinas & mandata hominum] *Abſque media conjunctione* & *legunt vetuſti quidam libri Latini, conformiter Græcis, quin & textui Prophetæ Hebraico. Syricum Evangelium in eandem ſententiam habet,* doctrinas quæ (*ſunt*) mandata hominum. *Alii vetuſti libri, cum quibus Sixtina Biblia addunt conjunctionem, reſpondent Græcæ editioni virorum LXXII, quam hac præcipue parte Salvator ſequutus eſt: erat enim ea, illo tempore, non minus, ne dicam magis, Judæis in uſu, quam fons Hebraicus. v.* 12. Audito verbo hoc] *Abeſt ab antiquis codicibus non paucis pronomen* hoc: *ſed quia non lectum, ſubaudiendum eſt, viſum fuit Correctoribus illud relinquendum, ut non pauca alia ſimilia. v.* 14. Et duces cæcorum] *Conjunctio* &, *ab optimis quibuſdam manuſcriptis ignoratur, ut a Græcis omnibus ac Syricis. v.* 31. Mutos loquentes] *Sequitur in Regio opere ex Complutenſi;* Debiles ſanos: *id quod adjectum eſſe ex Græco, clarum facit Commentarius. v.* 33. Panes tantos] *In quibuſdam manuſcriptis emendatum eſt manu poſteriore* panes tanti: *ſed placuit Interpreti uti Antiptoſi, quod etiam Epanorthotes annotat. v.* 36. Et gratias agens] *Quidam libri, inter quos eſt Brugenſis ille D. Donatiani, omittunt* & *conjunctionem, ſuffragantibus codicibus Græcis. v.* 38. Erant autem qui manducaverunt] *Quidam libri præterito pluſquam perfecto legunt* manducaverant. *ibid.* Quatuor millia hominum] *Brugenſe illud manuſcriptum, pro* hominum *legit* virorum, *quemadmodum eſt & Græce & Syriace.*

CAP. XVI. *V.* 2. 3. Facto veſpere dicitis] *Et cætera uſque ad finem tertii verſus* non poteſtis ſcire, *quomodo olim a quibuſdam immerito omiſſa fuerint, pluribus aliis oſtendimus. Cæterum merito omitti a pleriſque verbum* ſcire, *quod poſtremum addunt quidam* (non poteſtis ſcire) *pro quo etiam quidam habent* cognoſcere, *noſtra ſententia eſt, nec aliud legendum quam* non poteſtis, *ut non eſt aliud in pleriſque libris Græcis quam* οὐ δύνασθε, *ſubaudito ex præcedentibus verbo* διακρίνειν, dijudicare. *ibid. v.* 3. Faciem ergo cœli] *Nonnulli libri præponunt* hypocritæ, *Græco Syroque conformiter: ſed plerique omnes, & quidem optimi quique, cum Sixtinis, demunt, viderique poſſit, cum ex Græco textu, tum ex Luc.* 12. *verſ.* 56. *huc eſſe adſumtum. Nam & conjunctio* ergo *ſubſequens, non perinde admittit illud. v.* 4. Niſi ſignum Jonæ prophetæ] *Quidam libri addunt* prophetæ *adſtipulantibus Græcis & Syricis, alii omittunt. v.* 7. 8. Intra ſe, intra vos] *Alii legunt* inter *pro* intra. *v.* 8. Sciens autem Jeſus dixit] *Quædam exemplaria, Græco & Syro conformiter, legunt: alia auferunt, pronomen* eis (dixit eis.) *v.* 9. Quinque panum in quinque millia] *Tria manuſcripta Eccleſiæ S. Audomari & unum Clarimariſci, habent conjunctionem* & *loco præpoſitionis* in; Quinque panum & quinque millia. *Fons ſi conſulatur, probabile ſit, Interpretem vertiſſe* Quinque panum quinque millium, *abſque media ſive conjunctione ſive præpoſitione, (ut a quibuſdam legitur ſecundus caſus* millium) *quod a ſciolis mutatum ſit. v.* 10. Septem panum in quatuor millia] *Eadem eſt hujus loci ratio quæ proximi. v.* 13. Quem dicunt homines eſſe Filium hominis?] *Regia editio ex Complutenſi, cum alio uno atque altero exemplari, addit pronomen* me; Quem me dicunt *&c. ſuffragantibus libris Græcis, necnon Syricis, B. Hilario quoque tractatore. Atqui ut plerique omnes, ita optimi quique & fide digniſſimi libri, cum Sixtinis, non agnoſcunt* τὸ me, *ut nec B. Hieronymi Commentarius. Nullo itaque modo legendum Latinis eſt, quod Græcis etiam obſcuritatem adfert in re clara. Veriſimile eſt, Interpreti illud non lectum Græce; ac omnino explicationem eſſe illius* Filium hominis, *quæ in textum irrepſerit. v.* 19. Erit ligatum & in cœlis. Erit ſolutum & in cœlis] *Exemplaria manuſcripta multa & inſignia, ſuffragantibus Græcis & Syricis libris, omittunt illud* & (& in cœlis) *utroque loco. v.* 20. Quia ipſe eſſet Jeſus Chriſtus] *Hæc eſt lectio Latinorum codicum plerorumque, & quidem optimorum quorumque: quibus & Græca pleraque exemplaria ſuffragantur, & D. Hieronymi Commentarius. Quidam Latini libri omittunt nomen* Jeſus, *ſex ab Hentenio adnotati; quidam etiam Græci, tres Pariſienſium* ε. ζ. η. *His volunt, Syrica editio, & veteres tractatores Origenes atque Ambroſius. Crediderim ego, vocem illam* Jeſus, *quæ ſenſui obeſt, additam olim a librario quopiam ſciolo fuiſſe, non quidem Latinæ editioni (videtur enim illam Interpres dediſſe) ſed Græcæ. v.* 23. Vade poſt me Satana] *Pro* poſt me *quidam boni libri habent* retro, *quod tamen ex Mar.* 8. *verſ.* 33. *ſumtum videri poſſit. v.* 27. Secundum opera ejus] *Multa bona manuſcripta, tum noſtra, tum Epanorthotæ, pro plurali* opera, *legunt ſingulari* opus, *Græco textu ſuffragante, ubi eſt* κτ' τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ, *quanquam in* 14. *Pariſienſium exemplari ſit* κτ' τὰ ἔργα αὐτοῦ. *Veriſimile eſt, & iſtud* τὰ ἔργα, *& illud quod Latine legi ſolet* opera, *ex alio huic ſimili loco acceptum, ut illo Pſal.* 61. *verſ.* 12. Tu reddes unicuique juxta opera ſua, *vel illo Rom.* 2. *verſ.* 6. Qui reddet unicuique ſecundum opera ejus: *quanquam, quod ad ſenſum, nihil referat utro modo legatur.*

CAP. XVII. *V.* 1. Aſſumit Jeſus] *Antiqui codices Epanorthotæ cum quibuſdam noſtris ita legunt, ut Sixtina Biblia,* aſſumit *præſenti tempore. Alii codices legunt* aſſumſit *præterito tempore. Porro illud eo magis probandum eſt, quod ſequatur præſenti tempore* ducit, *in omnibus quos viderimus. Annotat Epanorthotes, in Eccleſia legi* aſſumſit, duxit, *tempore præterito. v.* 2. Facta ſunt alba ſicut nix] *Non diſſimilis vero ſit conjectura, Latine non minus quam Græce & Syriace, ſcriptum fuiſſe* ſicut lux, *idque mutatum eſſe cum* ſicut nix, *primum ob ſummam vocularum* lux & nix *affinitatem, quæ non eſt ſive Græce ſive Syriace, deinde, quod Marcus nivis meminerit; denique quod albedo nivi magis propria ſit quam luci. Atqui, ſi reliquorum Evangeliſtarum, Marci inquam & Lucæ, verba conſideres, videbis ab illis duo attribui veſtimentis Chriſti, unum quod alba fuerint, alterum quod lucida. Marcus;* Veſtimenta, *inquit,* ejus facta ſunt ſplendentia, candida (*alba*) nimis velut nix. *Lucas;* Et veſtitus ejus albus refulgens. *Hoc igitur eſt & quod Matthæus vult, dum ait* alba ſicut lux. *v.* 4. Tibi unum, Moyſi unum] *Alii libri interjiciunt conjunctionem* (& Moyſi unum) *conformiter Græco ac Syro. v.* 7. Surgite & nolite] *A quibuſdam bonis libris abeſt* &, *quod nec Syriace exſtat. In aliis legitur, Græco conformiter. v.* 9. Præcepit eis Jeſus] *Manuſcripta integerrimæ fidei, Brugenſe, Lobienſe, Clarmariſcenſe, & D. Audomari duo, demunt pronomen* eis: *quod quanquam Græce addatur, Interpres tamen, pro decoro orationis, videri poſſit maluiſſe omittere, & verbo* præcepit *dare caſus præcedentes* deſcendentibus illis, *qui alioqui Græce abſolute ponuntur: etſi ſecundum Marcum hoc non obſervarit. v.* 11. Elias quidem venturus eſt] *Subjiciunt quidam codices* primum, *ex Græco, non dubium, emendati. v.* 16. Reſpondens autem Jeſus] *Librorum, alii addunt, conformiter Græco; alii demunt, conſentanee Syro, conjunctionem* autem. *v.* 19. Et dixerunt] *Bonorum librorum, alii addunt* ei, *alii omittunt. Syriace legitur, Græce non. ibid.* Ejicere illum] *Nicolaus Zegerus annotat, in codice Corſendoncenſi legi* illud *neutro genere, quod in noſtris non invenio. v.* 20. Dixit illis Jeſus] *Quidam boni libri addunt, cum Græcis & Syris, alii tollunt nomen* Jeſus. *ibid.* Tranſi hinc illuc] *Optimi quique noſtri Latini libri, omittunt* illuc, *quod licet Græce legatur, non tamen exſtat Syriace. v.* 24. 25. Didrachma] *Ita legendum eſt neutro genere, numero plurali; non* didrachmam *numero ſingulari generis fœminini.*

CAP. XVIII. *V.* 8. Abſcide eum] *Vetera manuſcripta cum Sixtinis Bibliis conſtanter legunt* abſcide *a* cædo, *pro* abſcinde *a* ſcindo. *Pro* eum *porro, Regius textus ex Complutenſi legit* ea, *quemadmodum eſt Græce. v.* 9. Bonum eſt tibi cum uno oculo in vitam] *Ita legunt meliores libri, etiam Epanorthotæ,* cum uno oculo, *pro eo quod eſt in aliis* unum oculum habentem. *Quidam conjiciunt legendum* unoculum, *quomodo eſt Græce* μονόφθαλμον. *v.* 12. Nonne relinquit] *Hæc lectio merito probatur, præ ea quæ futuro tempore ſcribit* relinquet. *ibid.* In montibus] *Male in quibuſdam libris habetur* in deſerto: *id quod ex Luc.* 15. *verſ.* 4. *ſumtum eſſe, etiam Epanorthotes annotavit. v.* 13. Quia gaudet ſuper eam] *Ita legitur in multis libris, præſens tempus, Græco conformiter; in aliis eſt futurum* gaudebit. *v.* 14. Ut pereat unus] *D. Donatiani codex legit neutro genere* unum: *quo modo & quidam legit Græce* ἓν, *ut referat, inquit,* παιδίον. *v.* 15. Lucratus eris] *Unum manuſcriptum, pro futuro* eris, *legit præſens* es, *quod quidem Græco ſimilius eſt,* ἐκέρδησας. *v.* 16. Si autem te non audierit] *Quidam annotat abeſſe pronomen* te *ab uno codice manuſcripto, quomodo abeſt ab editione Græca, etſi non Syriaca. Nos in tribus manuſcriptis, & apud Epanorthoten, invenimus tranſpoſitum,* Si autem non te. *ibid.* Adhibe tecum adhuc unum] *Codex D. Donatiani omittit* adhuc, *conformiter editioni Syriacæ, quod in aliis legitur ſimiliter Græce. v.* 17. Si autem Eccleſiam] *Manuſcripta Brugenſe & Lobienſe addunt* & (& Eccleſiam) *quod Græce quoque & Syriace legitur. v.* 22. Dicit illi Jeſus] *Ita legunt optimi quique libri, Græco conſentanee,* dicit *præſenti tempore, non præterito* dixit. *v.* 24. Qui debebat ei decem] *Omittitur ab aliis libris pronomen* ei.

CAP. XIX. *V.* 4. Quia qui fecit hominem] *Optimi noſtrorum librorum tollunt* hominem & homines, *Græco conſentanee. Ex Commentario (veriſimile eſt) irrepſit in textum. v.* 5. Dimittet homo] *Quidam libri habent* relinquet homo, *ex Geneſi aut Epiſtola ad Epheſios, quod notat Epanorthotes: meliores enim hic legunt* dimittet. *v.* 7. Dare libellum] *In aliis bonis libris eſt* dari *paſſive, pro activo* dare. *v.* 10. Cauſa hominis] *Noſtra vetera manuſcripta legunt tertio caſu* homini, *pro ſecundo caſu* hominis, *qui in pleriſque libris exſtat Græco conſentanee. v.* 12. Qui ſeipſos caſtraverunt] *Antiqui libri Epanorthotæ, & ex noſtris, Brugenſis ille D. Donatiani, habent* Qui ſeipſos eunuchizaverunt, *vocem fictam ad imitationem Græci verbi* εὐνούχισαν. *v.* 14. Sinite parvulos, & nolite eos prohibere ad me venire] *Quidam manuſcriptus codex tranſponit verba hunc in modum;* Sinite parvulos venire ad me, & nolite prohibere eos. *Et quanquam hoc ordine etiam Syrus legat, tamen Marci & Lucæ eam exiſtimo eſſe ſcripturam, non Matthæi. ibid.* Talium eſt enim] *Non eſt omittenda conjunctio* enim, *quæ & Græce & Syriace exſtat, quanquam omittatur a quibuſdam antiquis libris. v.* 18. Dicit illi; Quæ?] *Non eſt legendum nominativo caſu* ille, *ſed dativo* illi. *v.* 19. Honora patrem tuum] *Quidam boni codices omittunt* tuum; *alii Græco & Syro conſentanee addunt. ibid.* Et matrem tuam] *Quædam manuſcripta auferunt pronomen* tuam: *quibus Græci libri adſtipulantur, præter Regium ex Complutenſi addentem* καὶ τὴν μητέρα σου. *ibid.* Et diliges proximum] *Conjunctio copulans additur, non tantum ex Græcis & Syris, quantum ex optimis Latinis exemplaribus. v.* 20. Omnia hæc cuſtodivi a juventute mea] *Illud* a juventute mea, *Epanorthotes ſentit huc additum ex Marco & Luca. Nam quanquam Græca Syraque illud, non minus ſecundum Matthæum, quam ſecundum Marcum & Lucam, legant: Latina tamen exemplaria antiqua docere intelligit, illud Græce ſecundum Matthæum Interpreti non lectum, nec Latine proinde datum fuiſſe: ut certe etiam noſtra antiqua manuſcripta illud omittunt. v.* 21. Vade, vende quæ habes] *Noli legere,* Vade & vende omnia quæ habes, *additis voculis* &, & omnia.

CAP. XX. *V.* 1. Simile eſt regnum] *Conjunctio* enim *quæ Græce Syriaceque additur, nec Latine videtur omittenda, poſtquam in duobus Janſenii & totidem noſtris Latinis manuſcriptis exſtat. v.* 4. & 7. Ite & vos in vineam meam] *Quædam tum Latina tum Græca exemplaria, Syro conſentanee, utroque loco ignorant pronomen* meam. *Porro quod Nicolaus Zegerus legendum putat, poſteriori loco ut priori:* Et quod juſtum fuerit accipietis; *ego potius Græcis Syriciſque exemplaribus ſuperfluere exiſtimem, quam Latinis deeſſe. Hilarius & Hieronymus non videntur illud agnoviſſe: lege Commentarium. v.* 15. Quod volo facere] In meis *tametſi Græce Syriaceque exſtet, & a veteribus legatur, ego tamen non exiſtimem, quod Zegerus, noſtræ editioni adjiciendum. v.* 17. Duodecim diſcipulos] *Non addas pronomen* ſuos. *v.* 21. Et unus ad ſiniſtram] *Sic legendum eſt,* unus, *non* alius, *quod Marci eſt. v.* 23. Ad dexteram meam vel ſiniſtram] *In quibuſdam libris eſt* & *conjunctiva, pro disjunctiva* vel, *Græco conformiter. v.* 25. Poteſtatem exercent in eos] *Non eſt legendum* inter eos, *ut quidam legunt male, pro* in eos. *v.* 28. Animam ſuam redemtionem] *Non addas* in *præpoſitionem,* in redemtionem.

CAP. XXI. *V.* 1. Et cum appropinquaſſent Jeroſolymis, & veniſſent] *Sic legunt omnes boni libri, numero plurali, conformiter Græco: Quod in aliis eſt ſingulari numero* appropinquaſſet, veniſſet, *tametſi Syrus ſic legat, ex Eccleſiaſtico officio mutatum notat Epanorthotes. ibid.* Miſit duos diſcipulos] *Non addas* ſuos, *quod ex Luca quidam huc adſcripſerunt. v.* 3. Et confeſtim dimittet eos] *Sic legendum eſt, futuro tempore,* dimittet, *non præſenti* dimittit: *vide Græcas varietates. v.* 4. Hoc autem totum factum eſt] *Additur* totum *conſentanee Græco & Syro, quod tamen quidam boni libri omittunt. v.* 5. Sedens ſuper aſinam] *Alii libri præponunt* & *conjunctionem, conformiter Græco ac Syro. v.* 7. Et impoſuerunt ſuper eos] *Quidam, loco pluralis* eos, *quod fere legitur Græce ut Latine; ſcribunt ſingulare* eum, *cujus loco Syrus dixit* pullum. *Sed hæc de induſtria mutata videri queant, ad evitandam difficultatem, quæ ex recepta lectione putatur emergere. v.* 9. Filio David] *Cave legas quintum caſum* o fili, *ut quidam, pro tertio* filio. *v.* 16. Jeſus autem dixit eis] *Præſens* dicit, *pro præterito* dixit, *legunt libri noſtri integriores, conformiter Græco. v.* 17. Ibique manſit] *Quod quædam manuſcripta addunt* Et docebat eos de regno Dei, *Epanorthotes ex Eccleſiaſtico officio acceptum notat. v.* 21. Tolle & jacta te in mare] *Ita vulgo legitur: quam lectionem eſſe depravatam, quanquam citra detrimentum ſententiæ, legendumque imperativis paſſivis* Tollere & jactare in mare, *non ſolum Græca loquuntur, ſed & ſimilia loca Mar.* 11. *verſ.* 23. *& Luc.* 17. *verſ.* 6. *Quamvis ergo non ſuppetant exemplaria quæ ſcribant* tollere & jactare; *tamen res eſt adeo clara, judicio Epanorthotæ, hanc eſſe Interpretis ſcripturam, ut ſine difficultate in textum recipiendam putet, annotans literam* r, *mutatam eſſe in* t, *ubi legitur* tolle te. *v.* 24. Reſpondens Jeſus] *Non addas* autem, *tametſi Græce legatur. v.* 25. Baptiſmus Johannis unde erat?] *Antiqui libri conſtanter legunt* Baptiſmum, *non* Baptiſmus. *Uſus eſt enim Interpres hac voce, non hic tantum, ſed & ſecundum Marcum & Lucam, tanquam ſi Latine dicatur neutro genere* baptiſmum: *quod & facit D. Auguſtinus non ſemel, ſcribens in caput primum Evangelii ſecundum Johannem, quin & illo poſterior D. Gregorius homilia* 20. *in Evangelia. v.* 26. Omnes enim habebant Johannem] *Alii Latini libri cum Græcis legunt præſens* habent, *pro imperfecto* habebant, *quod Marci eſſe putatur a nonnullis. v.* 27. Ait illis & ipſe] *Non eſt omittendum medium illud* &, *quod etiam Græce legitur. ibid.* Nec ego dico vobis] *Non eſt legendum futurum* dicam, *ſed præſens* dico. *v.* 28. Hodie operare in vinea mea] *Ita lege ex Bibliis Sixtinis, modum imperativum* operare, *& caſum ſextum* vinea mea, *conformiter Græco; potius quam modum infinitum* operari, *aut caſum quartum* vineam meam. *v.* 30. Eo Domine] *Quidam conjiciunt, pro verbo* eo, *legendum eſſe pronomen* ego, *quod eſt Græce & Syriace. v.* 31. Dicunt ei, Primus] *Quidam libri omittunt pronomen* ei, *quod tamen etiam Græce legitur & Syriace. Pro* primus *porro, olim, D. Hieronymo teſte, nonnulla exemplaria legere* noviſſimus: *quæ lectio fuit D. Hilarii, dicit enim Phariſæorum reſponſionem fuiſſe, voluntati patris juniorem obediſſe, eum qui ſpondens fefellit; in qua deinde enucleanda mire ſe torquet: ſed adulterina fuit ea ſcriptura, exemplarium minime verorum. ibid.* Præcedent vos in regnum Dei] *Sic legendum eſt, cum Sixtinis Bibliis, quarto caſu* regnum, *potius quam ſexto* regno. *Porro pro futuro* præcedent, *in aliis libris eſt præſens* præcedunt, *conſentanee Græco & Syro. v.* 32. Venit enim ad vos] *Non legas* autem *pro* enim. *v.* 33. Et ædificavit turrim] *Non addas* in medio ejus, *quod quidam ex Iſa.* 5. *verſ.* 2. *huc adſcripſerunt. v.* 37. Verebuntur filium meum] *Omittendum eſt forſitan, quod ex Luc.* 20. *verſ.* 13. *huc adjectum a quibuſdam fuit. v.* 41. Et vineam ſuam locabit] *Quidam boni libri, nominatim Eccleſiæ noſtræ, omittunt pronomen* ſuam, *conſentanee Græco & Syro. ibid.* Qui reddant ei fructum] *Sic legunt cum Sixtinis Bibliis antiqui libri, conjunctivum* reddant, *pro futuro indicativi* reddent.

CAP. XXII. *V.* 1. Eis dicens] *Non poſtponas* eis; Dicens eis. *v.* 3. Et miſit ſervos ſuos] *Non legas numero ſingulari* ſervum ſuum, *quomodo, Hieronymo teſte, olim quidam: ex Lucæ Evangelio, vero ſimile eſt. Luc.* 14. *v.* 17. *v.* 5. Ad negotiationem ſuam] *Quidam boni libri omittunt pronomen* ſuam, *quod tamen etiam Græce & Syriace exſtat. v.* 6. Et contumeliis affectos] *Libri Eccleſiæ noſtræ & Clarmariſcenſis legunt numero ſingulari* contumelia. *v.* 13. Ligatis manibus & pedibus ejus] *Hic ordo Græco & Syro conſentaneus eſt: verum manuſcripta noſtra præponunt pedes manibus;* Ligatis pedibus ejus & manibus. *v.* 14. Multi enim ſunt vocati] *Non eſt legendum* autem *pro* enim, *tametſi in multis antiquis libris ſit* autem. *v.* 15. Ut caperent eum] *Legendum eſt pronomen* eum, *non autem nomen* Jeſum, *quod ex officio Eccleſiaſtico acceptum eſt. v.* 17. Licet cenſum dare Cæſari] *Non eſt mutandum activum* dare *cum paſſivo* dari. *v.* 30. Sed erunt ſicut] *In pleriſque libris, pro futuro* erunt, *legitur præſens* ſunt, *Græco conformiter. v.* 37. Ex toto corde tuo, & in tota anima tua] *Sic etiam libri antiqui, priori loco legunt* ex, *poſteriori* in.

CAP. XXIII. *V.* 13. Væ autem vobis] *Non eſt omittenda conjunctio* autem. *ibid.* Quia clauditis] *Alii legunt pronomen* qui, *pro conjunctione* quia, *quæ Græce exſtat. v.* 14. Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ, quia comeditis domos viduarum, orationes longas orantes: propter hoc amplius accipietis judicium] *Hunc verſum plurimi boni Latini codices omittunt, etiam tres hujus noſtræ Audomarenſis Eccleſiæ manuſcripti: a quibus autem legitur, variis & loco & modo legitur: D. Hieronymus & alii quidam Tractatores non agnoſcunt: Canones Evangeliorum ſolis Marco & Lucæ aſcribunt: prout hæc latius a nobis declarata ſunt in Notationibus noſtris prolixioribus. Quare videri poſſit ex D. Hieronymi correctione jugulandus & prætermittendus verſus iſte: niſi propter auctoritatem veterum Tractatorum, Græcorum, & inter Latinos Hilarii, conſultum haud eſſet illum prorſus expungere. v.* 15. Quicunque juraverit per templum] *Non addas* Dei. *v.* 18. Cæci, quid enim majus eſt] *Regia Biblia, haud dubium ex Complutenſibus, addunt,* Stulti & cæci quid, *quemadmodum eſt Græce & Syriace: Atqui reliqui Latini libri non agnoſcunt* τὸ ſtulti *hoc loco. v.* 20. Et in eo qui habitat in ipſo] *Non eſt legendum antecedens* templo *pro relativo* ipſo. *v.* 24. & 25. Calicis & paropſidis] *Alii loco vocalis quartæ ſcribunt primam,* parapſidis: *utroque enim modo vox effertur. v.* 24. Intus autem pleni eſtis rapina] *Meo judicio, ſalvo meliore, legenda eſt tertia perſona* ſunt, *pro ſecunda* eſtis: *ſic enim ſcribunt vetera manuſcripta noſtra (D. Donatiani unum, D. Audomari duo, & Clarimariſci unum) cum antiquis Epanorthotæ, & ſeptem ab Hentenio annotatis, & aliis. Cæterum ſeptem illa Hentenii ſignantur legere* plena ſunt *neutro genere: noſtra vero retinent maſculinum* pleni. *Neutrum genus melius congruat ſermoni Latino: ſed maſculinum certius eſt, & in eundem ſenſum accipiendum. Huic lectioni tertiæ perſonæ diſerte ſuffragantur Græca & Syra. v.* 25. Ut fiat id quod deforis eſt mundum] *Videtur addendum* & (ut fiat & id) *quod ut legitur Græce & Syriace, ita a pluribus bonis libris. v.* 28. Qui ædificatis ſepulchra] *Omnes boni libri quos vidimus, hic legunt* qui, *tametſi Græce ſit conjunctio* ὅτι, quia. *Syrum ambiguum eſt. v.* 33. Ideo ecce ego mitto] *Non eſt addendum* Ideo dico vobis, ecce ego mitto. *v.* 36. Sub alas] *Non addas pronomen* ſuas. *ibid.* Et noluiſti] *Quædam manuſcripta, conformiter Græco & Syro, legunt numero plurali* noluiſtis.

CAP. XXIV. *V.* 12. Et quoniam abundavit iniquitas] *In aliis libris eſt futurum* abundavit, *quod Græco conſonat, pro præterito* abundavit. *v.* 20. In hyeme vel ſabbato] *Alii libri omittunt* in *præpoſitionem. v.* 23. Ecce hic eſt Chriſtus aut illic] *A quibuſdam libris omittitur* eſt *conformiter Græco: a quibuſdam repetitur* ecce (aut ecce illic) *ſed non eadem fide. v.* 28. Illic congregabuntur & aquilæ] Illuc *adverbium motus ad locum legendum videtur ex antiquis libris, non* illic: *ſimiliter omittenda conjunctio* & (& aquilæ) *quæ nec Græce aut Syriace additur. v.* 30. Cum virtute multa] *Annotat vetus Epanorthotes, ſecundum Matthæum* multa, *ſecundum Lucam* magna *legendum eſſe. v.* 33. Quia prope eſt in januis] *Non eſt interponendum conjunctio;* eſt & in. *v.* 34. Donec omnia hæc fiant] *Non eſt omittendum pronomen* hæc. *v.* 36. Neque angeli cœlorum] *Quod quidam libri addiderant olim, adduntque hodie,* neque filius; *D. Hieronymus, ſequutus meliora exemplaria, ſuſtulit, noſtram hanc corrigens editionem. Quare legendum hic non eſt ſecundum Matthæum, etſi a veteribus tractatoribus non paucis hic explicetur, ſed relinquendum eſt Marco proprium. v.* 38. Et nuptui tradentes] *Alii legunt* nuptum *pro* nuptui. *v.* 42. Duabus molentibus] *Subjiciunt multi codices Latini;* Duo in lecto, unus aſſumetur, & unus relinquetur. *Cæterum non eſſe illud Evangelii ſecundum Matthæum, quanquam multi veterum Patrum illud hic exponant, ſed Evangelii ſecundum Lucam, clare docuimus in Notationibus noſtris prolixioribus; quibus Sixtina Biblia ſuffragantur. v.* 43. Qua hora fur venturus eſſet] *Boni libri legunt optativum* eſſet, *non indicativum* eſt. *v.* 44. Quia qua neſcitis hora] *In quibuſdam libris eſt* quia qua hora neſcitis, *conformiter Græco; In aliis* quia neſcitis qua hora; *In aliis denique* quia qua hora non putatis, *quod poſtremum eſt Lucæ cap.* 12. *verſ.* 40. *v.* 47. Super omnia bona ſua] *Quidam libri omiſſa voce* bona *legunt* ſuper omnia ſua.

CAP. XXV. *V.* 11. Noviſſime vero veniunt] *Non eſt omittendum* vero, *quod etiam Græce & Syriace legitur. v.* 13. Vigilate itaque] *Quod quidam libri adjungunt* & orate, *non eſt hujus loci. v.* 18. Fodit in terram] *In aliis bonis libris eſt* terra, *ſexto caſu, ut Græce. v.* 22. Ecce alia duo lucratus ſum] *Sic legendum eſt hoc loco: nam viceſimi verſus eſt verbum, non ſimplex, ſed compoſitum* ſuperlucratus. *v.* 27. Oportuit ergo te] *Non addas* & te. *v.* 31. Et omnes angeli cum eo] *Non eſt addendum* ejus; Angeli ejus. *v.* 38. Et cooperuimus te] *Unum Clarimariſci & tria Eccleſiæ noſtræ Audomarenſis manuſcripta omittunt pronomen* te, *conformiter Græco. v.* 41. Tunc dicet & his] *Non eſt addenda vox* Rex; Tunc dicet Rex. *ibid.* Qui paratus eſt diabolo] *Codex D. Donatiani, pro verbo ſimplici* paratus, *legit compoſitum* præparatus. *v.* 42. Et non dediſti mihi potum] *Hic legitur* potum, *ſupra vero* bibere, *annotante Epanorthote. v.* 44. Aut ſitientem] *Non eſt omittenda conjunctio* aut.

CAP. XXVI. *V.* 2. Ut crucifigatur] *Non eſt addenda interrogationis nota, quam addunt manuſcripta multa: pronunciando enim dictum eſt, non interrogando.* *v.* 10. Quid moleſti eſtis huic mulieri?] *Alii boni libri omittunt pronomen* huic. *ibid.* Opus enim bonum operata eſt in me] *Manuſcriptorum exemplarium, alia omittunt conjunctionem* enim, *ſimiliter editioni Syriacæ: alia addunt, conformiter Græcæ.* *v.* 11. Me autem non ſemper habetis] *Futurum* habebitis, *poſteriori hac verſus parte, legunt multi vetuſti codices: alii autem, ut eſt Græce, ſcribunt tempus præſens* habetis. *v.* 14. Qui dicebatur Judas Iſcariotes] *Quidam antiqui libri legunt præſens* dicitur, *pro imperfecto* dicebatur. *Sed & Scarioth habent pro* Iſcariotes, *in quo miror eos variare a forma Græca.* *v.* 17. Prima autem die Azymorum] *Quædam manuſcripta omittunt vocem* die, *conformiter Græco.* *v.* 23. At ipſe reſpondens ait] *Legenda eſt adverſativa* at, *non copulativa* &. *ibid.* In paropſide] *Antiqui libri ſcribunt primam vocalem loco quartæ,* in parapſide: *vide ſupra 23. verſ. 24.* *v.* 24. Per quem Filius hominis tradetur] *Pro futuro* tradetur, *eſt in quibuſdam libris præſens* traditur, *conſentanee Græco & Syro.* *v.* 25. Qui tradidit eum, dixit] *Non eſt interponendum conjunctio* & dixit. *v.* 28. Hic eſt enim ſanguis meus] *Etſi quædam Cypriani exemplaria, epiſtola 63. legant neutro genere* Hoc eſt enim, *& eum vertendi modum, patiantur etiam Græca: nulla tamen ratione* hic *maſculinum cum neutro* hoc *mutandum eſt.* *ibid.* Qui pro multis effundetur] *Male quidam legunt* vobis *pro* multis: *nam* vobis *Lucæ eſt, cap. 22. verſ. 20.* multis *autem Matthæi & Marci. Porro etſi Græce & Syriace ſit præſens* effunditur: *Latinus tamen Interpres futurum* effundetur *dedit: nec ſimplex* fundetur, *ſed compoſitum* effundetur, *quale eſt Græce.* *v.* 39. Sed ſicut tu] *Non eſt addendum verbum* vis. *v.* 40. Et venit ad diſcipulos ſuos, &] *Quædam exemplaria manuſcripta omittunt pronomen* ſuos, *conformiter Græco.* *ibid.* Sic non potuiſtis] *Quidam libri collocant interrogationis notam poſt adverbium* ſic: *nonnulli, pro plurali* potuiſtis, *habent ſingulare* potuiſti; *ſed hoc quidem male.* *v.* 45. Ecce appropinquavit hora] *Licet antiqui libri legant futurum* appropinquabit, *retinendum tamen eſt præteritum* appropinquavit, *quod tam ſententia, quam Græca & Syra, requirunt.* *v.* 46. Ecce appropinquavit qui me tradet] *De hoc præterito* appropinquavit, *idem judicium eſt quod de ſuperiori. Porro futurum* tradet, *quidam libri mutant cum præſenti* tradit, *quod quidem conforme eſt Græco ac Syro.* *v.* 50. Amice, ad quid veniſti?] *Multi antiqui libri, pro* quid *interrogativo, manifeſte ſcribunt relativum* quod, *enunciando non interrogando legendum: Et quidem videri poſſit error ex eo natus, quod multi eam voculam contracte ſcribant, ita ut utroque modo legi queat: ſic tamen non legunt tantum, verum etiam interpretantur, Remigius a D. Thoma ad Catenam citatus, & ipſe D. Thomas in proprio Commentario*; Ad quod veniſti, *ſupplent* hoc fac. *Quinetiam Euthymius ſic intelligit Græca: Ad quod veniſti ſc.* hoc citra ſimulationis velamen operare: *crediderim iſtos ſtudioſe interrogationem vitaſſe, eo quod judicarent, non fuiſſe inquirendum Jeſu propoſitum Judæ, quod non ignoraret: vide Commentarium noſtrum.* *v.* 53. Et exhibebit mihi modo] *Hæc eſt germana lectio editionis Latinæ, conſonantis Syricæ: tametſi quidam Latini libri cum Græcis, τὸ* modo *rejiciant in prius hujus periodi membrum.* *v.* 59. Principes autem ſacerdotum] *Optimi quique libri ſic legunt,* principes *numero plurali, non* princeps *ſingulari, ſuffragantibus Græca & Syriaca editionibus.* *v.* 61. Reædificare illud] *Interpres dedit verbum compoſitum* reædificare, *tametſi Græce & Syriace ſit ſimplex* ædificare. *v.* 63. Si tu es Chriſtus Filius Dei] *Non addas* vivi, *quod quidam codices, ut nec Græca & Syra illud agnoſcunt. Eſt enim alterius loci, ſupra 16. verſ. 16.* *v.* 64. Dicit illi Jeſus] *Legendum eſt præſens* dicit, *non præteritum* dixit. *ibid.* Sedentem a dextris virtutis Dei] *Multa exemplaria manuſcripta, antiqua & fide digna, omittunt* Dei, *conformiter Græco & Syriaco: quod legitur Luc. 22. verſ. 69. loco prorſus ſimili.* *v.* 67. Alii autem palmas] *Interlinearis gloſſa notat, quod pro* palmas, *alias legatur* alapas: *id quod ex Marco fortaſſis eſt ſumtum.* *ibid.* In faciem ejus dederunt] *Antiqua Eccleſiæ noſtræ manuſcripta unanimiter legunt tertium caſum* ei, *pro ſecundo* ejus; *ſicut & Clarimariſci exemplar.* *v.* 71. Vidit eum alia ancilla] *Quidam libri omittunt* ancilla, *quia neque Græce Syriaceve legitur: ſed videtur vox illa ab Interprete ſuppleta.* *v.* 72. Quia non novi hominem] *In quibuſdam bonis libris eſt* Quia non noviſſet hominem, *niſi hoc potius eſſet verſus 74. ſubſequentis.* *v.* 73. Acceſſerunt qui ſtabant] *Non addas* ad eum. *ibid.* Vere & tu ex illis es] *Non omittas* &. *v.* 75. Verbi Jeſu quod dixerat] *Non eſt legendum* verbi quod dixerat ei Jeſus, *quod eſt Evangelii ſecundum Marcum.* *ibid.* Priuſquam gallus cantet] *In quodam manuſcripto præponitur* quia, *quemadmodum Græce & Syriace.*

CAP. XXVII. *V.* 3. Et ſenioribus, dicens] *Non addas* populi; Et ſenioribus populi, *quod quidam.* *v.* 8. Propter hoc vocatus eſt ager ille Haceldama, hoc eſt, ager ſanguinis] *Vix dubium eſt, quin voculæ iſtæ tres* Haceldama, hoc eſt, *ex Act. 1. verſ. 19. additæ ſint huic Evangelio, quia neque Græce neque Syriace hic leguntur; tantum,* Propter hoc vocatus eſt ager ille, ager ſanguinis. *v.* 9. Quod dictum eſt per Jeremiam prophetam] *Non dubito, ſalvo ſuperiorum judicio, quin ſit omittendum nomen* Jeremiam, *juxta fidem veteris illius Evangelii manuſcripti, quod citavimus in Notationibus noſtris prolixioribus, adſervati in collegio ſocietatis Jeſu Lovanienſi. Nam & Auguſtinus lib. 3. de conſ. Evang. cap. 7. teſtatur, ſuo tempore a quibuſdam Latinis codicibus abfuiſſe: quod etiam Lyranus annotat in antiquis libris haud legi. Huc accedit Syriacum Evangelium, quod nullum hic prophetam nominat. Suffragatur denique mos Evangeliſtæ, qui ita conſuevit plerumque ſcripturas laudare,* Quod dictum eſt per prophetam, *nullo propheta nominatim expreſſo ſup. 1. v. 22. & 2. v. 6. 15. 23. & 13. v. 35. & 21. v. 4. Quare doctiſſimi quique viri hodie ſentiunt ita potius legendum eſſe, nullius prophetæ nomine addito, Janſenius, Maldonatus, Baronius. Quidam, etiam Veterum, conjiciunt pro* Jeremiam *legendum eſſe* Zachariam *(locus enim præſens, ex Zacharia ſumtus eſt, non ex Jeremia) ſed nullos adferunt codices qui legant* Zachariam. *Nam quod* Jeremiæ *potius nomen additum fuerit quam* Zachariæ, *ex eo profectum fuiſſe videtur, quod apud Interpretes LXX. quorum editio olim erat in vulgari uſu, exſtet Jeremiæ 32. clara hiſtoria de agro, quem Jeremias juſſu Domini emerit a ſuo patruele: Zachariæ autem prophetia, ut apud illos legitur, plurimum ab Evangeliſtæ teſtimonio diſtet.* *v.* 12. Et ſenioribus] *Non addas* populi. *v.* 15. Quem voluiſſent] *Sic legendum eſt numero plurali, non ſingulari* voluiſſet. *v.* 16. Tunc vinctum inſignem] *Non addas* unum, *quod quidam.* *v.* 17. Quem vultis dimittam vobis, Barabbam, an Jeſum qui dicitur Chriſtus?] *Origenis Commentario adſcriptus textus ſic legit:* Quem v. d. vobis, Jeſum Barabbam, an Jeſum qui dicitur Chriſtus? *Et ne putetur error eſſe notariorum, ſic commentatur ipſe Auctor:* In multis exemplaribus non continetur, quod Barrabbas etiam Jeſus dicebatur, & forſitan recte, ut ne nomen Jeſu conveniat alicui iniquorum: *& paulo poſt*; Et puto quod in hæreſibus tale aliquid ſuperadditum eſt, ut habeant aliqua convenientia dicere fabulis ſuis, de ſimilitudine nominis Jeſu & Barabbæ. *Hæc Origenes recte. Erroris anſa ex eo accepta fuit, quod exiſtimatum fuerit, diſtinctionis cauſa additum fuiſſe* qui dicitur Chriſtus, *quod additum potius fuit commendationis cauſa.* *v.* 32. Exeuntes autem] *Ita legendum eſt, verbum compoſitum* exeuntes, *non ſimplex* euntes. *ibid.* Hominem Cyrenæum] *Non addas* venientem obviam ſibi, *aut* venientem de villa; *quod quidam ex Marco & Luca huc tranſtulerunt.* *v.* 33. Qui dicitur Golgotha] *Quarta vocali, non prima, legunt ſecundam ſyllabam vocis* Golgotha, *libri meliores, id quod Hebræo & Syro conſentit.* *v.* 35. Sortem mittentes] *Quod ſequitur in Sixtinis Bibliis & quibuſdam antiquis manuſcriptis:* Ut impleretur quod dictum eſt per prophetam dicentem; Diviſerunt ſibi veſtimenta mea, & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem, *ab aliis antiquis manuſcriptis omittitur, nominatim, duobus Eccleſiæ Cathedralis Audomaropolitanæ, uno Lobienſis, & uno Clarmariſcenſis. Hentenius annotavit tredecim manuſcripta quæ omittant: Lyranus & Epanorthotes negant in antiquis libris ſuis exſtare, adduntque Hieronymo non fuiſſe lectum. Certe Hieronymi Commentarius loquitur lectum ab ipſo non fuiſſe, licet textui, ut eſt nobis excuſus, adſcribatur. Hilarius ad hæc non attingit. Auguſtinus præterea, conferens inter ſe ſcripta Evangeliſtarum de veſtium Chriſti partitione, tam tractatu 118. in Johannem, quam lib. 3. de conſ. Evang. c. 12. hæc ſecundum Matthæum non agnoſcit. Denique nec Chriſtianus Druthmarus, vetus ante annos 500. enarrator Evangelii ſecundum Matthæum, ea habet. Non videntur igitur hæc Latine hoc loco legenda (quæ etiam Nicolai Zegeri ſententia eſt) cum præter hæc omnia, nec Syriace legantur (quamvis is qui Syra Latine interpretatus eſt, Latine addiderit) nec Græce legenda eſſe, in Græcis varietatibus doceamus: quanquam nec facile delenda ſint prorſus. Veriſimile eſt autem, ad marginem hic annotata, ex Evangelio ſecundum Johannem, aut potius ex Pſalmi 21. v. 19. tandem in textum irrepſiſſe.* *v.* 37. Hic eſt Jeſus] *Non addas* Nazarenus, *hoc enim Johanni proprium eſt, cap. 19. verſ. 19.* *v.* 40. Vah qui deſtruis] *Non eſt omittendum* vah, *quod plerique omnes Latini libri addunt, adſtipulantibus, Græco uno, & altero Syriaco, manuſcriptis. Hinc enim intelligitur, Latinus Interpres illud dediſſe, licet Græci plerique omnes codices, cum Syriacis, qui typis excuſi ſunt, illud omittant.* *ibid.* Qui deſtruis templum Dei, & in triduo illud reædificas] *Tertia perſona,* deſtruit, reædificat, *legunt optima noſtra manuſcripta Latina, nominatim tria hujus Eccleſiæ Cathedralis & unum Abbatiæ Clarimariſci: eaque genuina eſſe videtur lectio editionis vulgatæ, addentis interjectionem* vah, *prout latius docuimus in Notationibus noſtris prolixioribus: licet in multis libris, pro tertia perſona, legatur ſecunda* deſtruis, reædificas, *eaque ex Græco recte etiam vertatur.* *v.* 42. Et credimus ei] *Quamvis Græce & Syriace, ut in quibuſdam Latinis libris, legatur futuro tempore* credemus: *Interpres tamen vertit præſens* credimus, *quod emaculatiſſima quæque manuſcripta, Sixtinis Bibliis conſonantia, teſtatum faciunt.* *v.* 43. Liberet nunc ſi vult eum] *Noſtri libri jungunt pronomen* eum *cum verbo* liberet: *Sixtina Biblia rectius adjungunt verbo* vult. *Græce & Syriace repetitum adjungitur utrique verbo: ſed ſi ſubaudiendum eſt ad alterum, facilius eſt illud ex communi ſenſu ſubaudire ad prius verbum* liberet *quam ad poſterius* vult. *v.* 46. Eli, Eli] *Non legas, addita* o *vocali,* Eloi, Eloi: *hoc enim eſt Marci, illud Matthæi.* *ibid.* Lama ſabactani] *Varie ſcribuntur hæc verba Hebraica, & hic & Marci 15. verſ. 34. utpote peregrina Latinis. Biblia manuſcripta hujus Eccleſiæ Cathedralis, in Matthæo ſcribunt* lamazaptani, *in Marco* lema ſabactani. *Codex quatuor Evangeliorum ejuſdem Eccleſiæ manuſcriptus, in Matthæo habet* lamazaptani, *in Marco* lama ſabathani. *Alter ſed minoris formæ, in Matthæo* lama ſabacthani, *in Marco* lemazab-dani. *Biblia Clarimariſci, in Matthæo* lama zaptani; *in Marco* lama ſabathani. *Biblia Eccleſiæ Cathedralis Brugenſis, in Marco habent* lamaſaphthani. *Nicolaus Zegerus in ſuo Epanorthote ad Matthæum, teſtatur Caroli Magni codicem & D. Donatiani Brugenſem habere* lamazaptani, *Gemblacenſem vero* lema ſabacthani. *Lyranus legit* lamazabtani, *monet enim legendum eſſe, duabus dictionibus,* lama azabtani, *poſteriori dictioni præpoſita litera* ain, *quæ ſonet a formatum in gutture. Hæc varietas poſſit nos in dubitationem adducere, utrum Evangeliſtæ ſcripſerint, & Salvator clamaverit, Syriace ſive Chaldaice* ſabactani, *an Hebraice* azabtani: *de* lama *enim, quin ſit per ſe una dictio, eaque legenda vocali prima utraque ſyllaba, & unico* m, *non eſt dubium, quanquam parvi referat, ſi duplici* m, *aut alia vocali legatur. Nam qui libri habent* lamazaptani, lamazaphtani, *aut* lemazabdani, *inſignes certe, omnino favent Hebræo* azabdani, *prout recte monet Lyranus: facile enim, dum ex duabus dictionibus unam faciunt, abſumunt alterum* a, *& pro litera* b, *ſcribunt tenuem* p, *aut adſpiratam* ph: *Nam & ſunt hæ literæ ejuſdem organi, labiorum ſcilicet, ac proinde facile inter ſe permutabiles. Biblia impreſſa Lugduni anno Domini 1522. manifeſte legunt* lama azabthani, *cum aliis nonnullis impreſſis. Sed plerique impreſſi codices, ut &, quos vidimus, omnes Græci libri impreſſi, habent λαμὰ σαβαχθανί· nec Pariſienſes ex manuſcriptis ſuis Græcis ullam notarunt lectionis varietatem. Hoc autem Chaldaicum ſive Syriacum eſt, quanquam ſcribendum potius foret σαβακτᾶνι· & Syriaca voce hic uſum Dominum, ſententia Epiphanii eſt, ſub finem ubi refutat hæreſin 69. Ariomanitarum.* *v.* 61. Erat autem ibi] *Omnes boni libri, ſcribunt* erat *numero ſingulari, quanquam Latinus ſermo facile poſtularet numerum pluralem* erant. *Græce eſt ἦν, quod ita eſt ſingulare, ut pluraliter aliquando accipiatur.*

CAP. XXVIII. *V.* 3. Et veſtimentum ejus ſicut nix] *In aliis bonis libris eſt* veſtimenta *numero plurali, quanquam ſingulari numero adſtipulentur Græca. Quidam addunt* facta ſunt alba, *quod non eſt hujus loci, ſed illius qui exſtat ſupra 17. verſ. 2.* *v.* 6. Venite & videte locum] *Quidam antiqui codices omittunt* & *conjunctionem, conformiter Græco & Syro.* *v.* 7. Et ecce præcedit vos] *Non eſt mutandum præſens* præcedit *cum futuro* præcedet. *ibid.* Ecce prædixi vobis] *In uno Eccleſiæ noſtræ manuſcripto legitur tertia perſona* ſicut dixit vobis, *quod ſpurium eſt, & ex Marc. 16. verſ. 7. acceptum. In tribus aliis, pro compoſito* prædixi, *eſt ſimplex* dixi, *quemadmodum eſt etiam Græce & Syriace.* *v.* 15. Sicut erant edocti] *Tria noſtra & unum Clar-*

mariſcenſis Eccleſiæ lectiſſima manuſcripta, cum aliis quibuſdam, habent ſimplex docti, *quod & Græco conformius, & per ſe congruentius videtur, quam compoſitum* edocti. *v.* 17. Quidam autem dubitaverunt] *Non eſt addendum pronomen* eorum, *quod quidam Latini libri addunt; tametſi Syriace addatur.* *v.* 19. Euntes ergo docete] *Non mutes* ergo *cum* autem. *v.* 20. Uſque ad conſummationem ſeculi] *Manuſcripta Biblia Eccleſiarum Audomarenſis & Clarmariſcenſis addunt* Amen, *ſicut additur Græce & Syriace.*

Notæ ad Varias Lectiones Editionis Latinæ Evangelii ſecundum MARCUM.

CAP. I.

VErſ. 2. Viam tuam ante te] *Exemplaria manuſcripta Eccleſiæ noſtræ Audomaropolitanæ, tria numero, & unum Cœnobii Clarmariſcenſis, omittunt* ante te, *quibus Syriaca editio ſuffragatur. Legitur* ante te, *ut in Sixtinis & in pleriſque aliis Latinis exemplaribus quæ vidimus, ita in omnibus Græcis. Propheta non ſcripſit illud niſi ſemel, hoc inquam loco: nam additum ab Evangeliſtis eſt illud quod in medio verſiculi eſt* ante faciem tuam. *v.* 5. In Jordanis flumine] *Antiqui codices noſtri ſcribunt* Jordane *ſexto caſu, quomodo eſt & Græce, pro* Jordanis *ſecundo.* *v.* 6. Pilis cameli] *Legendum eſt numero ſingulari* cameli, *non plurali* camelorum. *v.* 7. Venit fortior me] *Cave legas futurum* veniet *pro præſenti* venit. *v.* 8. Ego baptizavi vos aqua] *Quidam antiqui libri addunt* in *præpoſitionem* (in aqua) *prout Græce & Syriace additur.* *v.* 10. Et ſpiritum] *Non addas* ſanctum, *quod fruſtra quidam.* *v.* 15. Appropinquavit regnum Dei] *Non eſt legendum futurum* appropinquabit, *ſed præteritum, ut ſecundum Matthæum.* *v.* 19. Et ipſos componentes retia in navi] *Integerrima hujus Eccleſiæ & Abbatiæ Clarmariſcenſis Biblia, conſentanee Græco & Syro, legunt hoc ordine* Et ipſos in navi componentes retia: *quo loco eſſe legendum τὸ* in navi, *etiam Epanorthotes dat intelligendum.* *v.* 24. Veniſti perdere nos] *Non eſt addendum* ante tempus; *quod quidam hic adſcripſerunt ex Matth. 8. verſ. 29.* *v.* 27. Etiam ſpiritibus immundis] *Pro* etiam *quædam manuſcripta legunt* &, *quod eſt æquivalens: quædam neutrum legunt, male.* *v.* 45. In deſertis locis eſſet] *Quidam boni libri manuſcripti, pro optativo* eſſet, *legunt infinitivum* eſſe.

CAP. II. *V.* 1. Intravit Capharnaum poſt dies] *Spurium eſt quod additur in quibuſdam libris* octo: Poſt dies octo. *v.* 2. Et convenerunt multi] *Quidam codex ab Hentenio annotatus addit* confeſtim: Et confeſtim convenerunt, *Græcis conformiter: quod alii cum Syris non agnoſcunt.* *ibid.* Ita ut non caperet] *Sic cum Sixtinis legere videntur meliores libri,* caperet *numero ſingulari: alii habent plurali numero* caperent: *lege Commentarium.* *v.* 8. Spiritu ſuo] *Non legas* Spiritu ſancto. *v.* 14. Vidit Levi Alphæi] *Antiqui libri tum noſtri tum Epanorthotæ habent* Levin *declinatum quarto caſu ad morem Græcorum: quod alii ſcribunt* Levi *tanquam indeclinabile.* *v.* 15. Qui & ſequebantur eum] *Plerique addunt* &, *quidam demunt*; Qui ſequebantur eum. *Exiſtimo ego vocularum iſtarum alteram eſſe omittendam, ſive* & *ſive* qui. Qui *Græce & Syriace non legitur:* & *non exſtat in quibuſdam Latinis libris: crediderim Interpretem mutaſſe* & *cum* qui. *v.* 16. Manducat & bibit magiſter veſter] *Sex codices ab Hentenio annotati tollunt* magiſter veſter, *concinentes Græco ac Syro. Videri poſſit, ea verba, Marco ex Matthæo a librariis fuiſſe adjecta, & Phariſæos Jeſum lacerantes præ contemtu ne nominaſſe quidem: cæterum B. Auguſtinus in Marco ut in Matthæo ea legiſſe videtur, ſi conſideres cap. 27. lib. 2. de conſenſu Evangeliſtarum.* *v.* 17. Non neceſſe habent ſani medico] *Brugenſis, Lobienſis, & antiqui Epanorthotæ,* medicum *legunt quarto caſu; moderni, inquit Epanorthotes,* medico, *ſexto caſu.* *v.* 22. Et nemo mittit vinum novum] *Pro* novum *iidem libri legunt* novellum. *Epanorthotes, infra* novum *ait, in fine ſcilicet iſtius verſus.* *ibid.* Alioqui dirumpet vinum utres] *Sic legendum ex optimis libris,* dirumpet *futuro, pro præſenti* dirumpit; *quemadmodum & mox* effundetur *pro præſenti* effunditur, *tametſi Græce præſentis temporis ſint verba.* *ibid.* In utres novos mitti debet] *Quod ſequitur in quibuſdam libris* & ambo conſervantur, *non Evangelii ſecundum Marcum eſt, ſed ſecundum Matthæum.* *v.* 23. Cum Dominus ſabbatis ambularet. *Alii libri omittunt* Dominus, *cum Græcis.* *ibid.* Et Diſcipuli ejus cœperunt] *Manuſcripta Lobienſe & Leodienſe, quemadmodum & Syrus, omittunt* &, *ſenſu clariore.* *ibid.* Cœperunt progredi] *Brugenſe, Lobienſe, Leodienſe, Clarmariſcenſe, & tria Audomarenſia, fide digniſſima manuſcripta, cum aliquot Zegeri, legunt* prægredi, *quod eſt antecedere, non* progredi: *& quanquam hoc ſimilius ſit Græco, quod habet ὁδὸν ποιεῖν iter facere, illud tamen clariorem habet ſenſum, & ab Interprete videtur datum atque intellectum.* *v.* 24. Ecce quid faciunt] *Quidam boni libri addunt* diſcipuli tui, *quod in aliis non exſtat conformiter Græco ac Syro, quos ſequuti correctores textu illud expulerunt. Et quidem citra dubium intelligendum venit: ſed fieri potuerit, ut Phariſæi, ira tumentes, nullo illos dignati ſint nomine.* *v.* 26. Niſi ſacerdotibus] *Quidam libri addunt* ſolis, *quod non eſt hujus Evangeliſtæ.* *ibid.* Et dedit eis qui] *Quidam libri addunt alterum* &; Et dedit eis & qui: *quod conforme foret Græco ac Syro; ſi modo τὸ* & *præponeretur* eis; Et dedit & eis qui. *Atqui interpres claritatis cauſa omiſit alterum illud* &.

CAP. III. *V.* 5. Contriſtatus ſuper cæcitate] *Antiqui noſtri libri legunt quartum caſum* cæcitatem, *non ſextum* cæcitate. *ibid.* Et reſtituta eſt manus illi] *Brugenſe manuſcriptum, pro* illi *legit* ejus, *quomodo eſt Græce & Syriace.* *v.* 6. Exeuntes autem Phariſæi ſtatim] *Hoc ordine legunt meliores libri, conſentanee Græcæ editioni ac Syricæ. In aliis præponitur adverbium* ſtatim *nomini* Phariſæi. *ibid.* Conſilium faciebant adverſus eum] *Brugenſe & Lobienſe exemplaria ſcribunt* Jeſum *pro* eum. *v.* 7. Jeſus autem cum] *In quibuſdam antiquis eſt* Et Jeſus cum; *Græco Syroque ſimiliter.* *v.* 8. Et trans Jordanem] *Quibuſdam libris explicationis ergo additum eſt* de (& de trans) *quod alii meliores omittunt.* *v.* 9. Ut navicula ſibi deſerviret] *Male legitur in quibuſdam libris*; Ut in navicula ſibi deſervirent, *addita præpoſitione & mutato numero ſingulari cum plurali.* *v.* 10. 11. Quotquot habebant plagas. Et ſpiritus immundi] *Quædam vetera manuſcripta addunt* autem (Quotquot autem) *quod Syro conſonat. Eadem cum quibuſdam aliis hoc modo interpungunt:* Quotquot habebant plagas, & ſpiritus immundi. *Ex illis unum Audomarenſe legit tertium caſum* immundis, *alterum Clarmariſcenſe inter lineas annotat quartum* immundos. *Lege Commentarium.* *v.* 14. Et fecit ut eſſent duodecim cum illo] *Sentio legendum hoc verborum ordine;* Et fecit duodecim ut eſſent cum illo: *id enim non tantum Græca & Syra loquuntur, verum etiam ſeries ipſa contextus: Nam ſi legas ut vulgo* Et fecit ut eſſent duodecim cum illo, *non perinde cohæret id quod ſequitur* & ut mitteret eos prædicare. *ibid.* Et ut mitteret eos prædicare] *Non addas* evangelium, *quod quidam.* *v.* 16. Nomen Petrus] *Unum manuſcriptum Eccleſiæ noſtræ, conformiter Græco legit* nomen Petrum, *quarto caſu.* *v.* 17. Boanerges] *Videtur efferendum* Banerges, *expuncta vocali quarta* o, *quemadmodum in Commentario; vel* Bonareges, *tranſpoſitis literis, quod in Notationibus, diximus. Ad poſteriorem modum accedit idem illud Eccleſiæ noſtræ manuſcriptum, in quo eſt* Boanne reges. *v.* 19. Et Judam Iſcarioten] *Antiqui libri* Scarioth *legunt pro* Iſcarioten. *v.* 21. Et cum audiſſent ſui] *Nequaquam addas* diſcipuli, *quod inepte quidam.* *v.* 26. Et non poterit ſtare] *Quidam boni libri, Græco ac Syro ſimiliter, habent præſens* poteſt, *pro futuro* poterit. *v.* 27. Ingreſſus in domum] *Quidam liber addit* ejus (in domum ejus) *quod quidem Græco conſonat, nec diſſonat a Syro.* *v.* 29. Non habebit remiſſionem in æternum, ſed reus erit] *Quædam exemplaria, conformiter Græco, ſcribunt præſens tempus* habet, *pro futuro* habebit. *Unde colligas proxime legendum ſimiliter cum Græcis præſenti tempore:* Sed reus eſt, *quo modo ſcriptum invenitur in codice Leodienſi.*

CAP. IV. *V.* 1. Cœpit docere] *Quidam libri interjiciunt nomen* Jeſus, *male.* *ibid.* Ita ut navim aſcendens] *Addunt quidam boni libri* in *præpoſitionem, quæ etiam Græce ac Syriace legitur.* *v.* 4. Et venerunt volucres cœli] *Antiqua noſtra manuſcripta omittunt* cœli, *quemadmodum etiam Syrus, & quidam Græci libri.* *v.* 8. Unum triginta, unum ſexaginta, & unum centum] *Hanc germanam lectionem Evangelii ſecundum Marcum eſſe, emaculatiſſima manuſcripta cum Sixtinis Bibliis diſerte docent. Nam quia ſemel Interpres reddidit numerum ordinalem pro cardinali, Matt. 13. v. 8. idcirco etiam huc varietatem adduxit Scribarum temeritas, ut dicerent,* Unum trigeſimum, unum ſexageſimum, & unum centeſimum. *v.* 10. Duodecim, parabolam] *Sic legas* parabolam *numero ſingulari, pro eo quod quidam* parabolas: *nec addas* exponere, *quod alii.* *v.* 19. Et ſine fructu efficitur] *Non eſt legendum numero plurali* efficiuntur. *v.* 20. Unum triginta, unum ſexaginta, & unum centum] *Eadem eſt ratio hujus verſus, quæ octavi ſuperioris. Subſequitur autem hic in quodam manuſcripto*; Qui habet aures audiendi, audiat; *ſuperflue.* *v.* 22. Quod non manifeſtetur] *Non mutes* manifeſtetur *cum* reveletur. *ibid.* Sed ut in palam veniat] *Hæc eſt germana lectio Evangelii ſecundum Marcum, Græco conſentanea. Ex Matthæo porro & præſertim Luca, quidam correxerunt* quod non in palam *&c.* *v.* 24. Et adjicietur vobis] *Quidam libri ab Hentenio annotati omittunt hæc verba, ſed noſtri nequaquam. V. Beda explicat ea, & alii Latini poſt eum, Lyranus, Richelius &c. Denique Græce & Syriace adduntur, niſi quod Pariſienſes annotarint abeſſe a ſecundo codice Græco. Alius liber ab Hentenio annotatus, non ſolum legit verba illa, verum etiam adjicit* qui auditis, *ſcribens;* Et adjicietur vobis qui auditis: *ſic enim habent Græca omnia & Syriaca exemplaria, ſecundo illo Pariſienſium manuſcripto excepto.* *v.* 28. Deinde plenum frumentum in ſpica] *Pro* frumentum *non eſt ſcribendum* fructum. *v.* 29. Et cum produxerit fructus] *Ita legunt Sixtina Biblia: ſed quia, ut nomen* fructus *Græce eſt primi caſus, ita manuſcripta exemplaria omnia quæ vidimus, addunt pronomen* ſe (Et cum ſe produxerit fructus) *omnino videtur Interpres dediſſe pronomen illud* ſe: *cui ſervato quidam præpoſuerunt præpoſitionem* ex (& cum ex ſe) *eodem conſilio quo alii illud abſtulerunt, nimirum, ut clara eſſet ſententia, nomine quidem* fructus *accepto quarto caſu, nomine autem* terra *ſubaudito ex verſu præcedente: lege Commentarium.* *v.* 32. Et cum ſeminatum fuerit, aſcendit] *Male legitur in quibuſdam libris* natum *pro* ſeminatum: *nec minus male additur* in arborem, *quod ex Matthæo aut potius Luca huc eſſe adſcriptum, indubium eſt.* *v.* 36. Aſſumunt eum ita ut erat in navi] *Quidam codices Latini legunt* erant, *numero plurium, ſed male.*

CAP. V. *V.* 5. Dixit; Quid mihi & tibi] *In Brugenſi & Lobienſi manuſcriptis eſt*; Dicit ei; Quid *&c.* *ibid.* Jeſu Fili Dei altiſſimi] *Antiqui libri tum Epanorthotæ tum noſtri legunt* ſummi *pro* altiſſimi, *quod* altiſſimi *Epanorthotes notat eſſe Evangelii ſecundum Lucam cap. 8. verſ. 28.* *v.* 8. Dicebat enim illi] *Non eſt addendum* Jeſus, *ſed ſubaudiendum.* *v.* 9. Et dicit ei; Legio] *Brugenſe manuſcriptum, Syro conforme, omittit* & *conjunctionem: Lobienſe & Leodienſe ſcribunt præteritum* dixit *pro præſenti* dicit, *tolluntque pronomen, Græco ſuffragante, ubi legitur,* Et reſpondit dicens, Legio. *v.* 11. Grex porcorum magnus, paſcens] *Quod ſubſequitur quibuſdam in libris* in agris, *tranſfodiendum eſt: nam ut non Græce neque Syriace legitur, ita abeſt & ab antiquis codicibus Latinis.* *ibid.* In mare ad duo milia] *Non eſt legendum,* in mare: erant autem quaſi ad duo milia, *quomodo legitur in quodam libro, tametſi ita ſit Græce: vide varietates Græcas.* *v.* 15. Et veniunt ad Jeſum] *Non eſt legendum præteritum* venerunt, *ſed præſens* veniunt. *ibid.* Et ſanæ mentis] *Subdit codex Corſendoncenſis* eum qui habuerat legionem, *ex Græco, veriſimile eſt: lege Commentarium.* *v.* 19. Et non admiſit eum] *Sic multi boni, & quidem plerique libri, Syro ſuffragante: Brugenſe & Lobienſe, ſpectatiſſima exemplaria, legunt* Jeſus autem non admiſit eum, *ſuffragante Græco: quanquam in Lobienſi ſit* permiſit, *quod non videtur eſſe ab Interprete datum. Prius videri poſſit germanum; poſterius, claritatis gratia ſubſtitutum.* *v.* 21. Et cum tranſcendiſſet] *Non eſt legendum* Et cum aſcendiſſet. *v.* 23. Impone manum] *In aliis bonis libris eſt* manus *numero plurium, Græco conſentanee.* *ibid.* Ut ſalva ſit & vivat] *Nicolaus Zegerus docet, Latine, ut Græce, legendum eſſe futurum* vivet: *ſed nullum citat Latinum exemplar, ut neque nos vidimus aliquod.* *v.* 34. Ille autem dixit ei] *Non eſt legendum* Jeſus *pro* ille. *v.* 35. Veniunt ab archiſynagogo] *Sic legendum eſt ex correctione Sixtina, juxta exemplaria manuſcripta non pauca, ſuffragantibus Græcis & Syricis: non eſt addendum* nuntii, *nec legendum quarto caſu* ad archiſynagogum, *qui error pleroſq; libros invaſit.* *v.* 40. Et ingreditur] *Plerique libri habent plurale* ingrediuntur: *ſed ſingulare, quod eſt Sixtinorum Bibliorum, reſpondet Græco ac Syro.* *v.* 41. Talitha cumi] *Multi libri erronee*

Tabitha *legunt, mutam pro liquida, ſumta erroris occaſione ex ſimili hiſtoria Act. 9. verſ. 40. ubi Petrus reſuſcitat diſcipulam quandam, cujus nomen proprium* Tabitha, quod interpretatum, *ait Lucas*, dicitur Dorcas, *caprea. Porro* Talitha *nomen eſt appellativum, quod interpretatum puellam ſignificat. v.* 42. Et obſtupuerunt] *Non eſt addendum* omnes. *v.* 43. Et dixit dari illi manducare] *Quidam libri pro* dixit *habent* juſſit, *quæ interpretatio eſt ſumta ex Luc. 8. verſ. 55. Porro* date *quoque imperativus, non eſt ſubſtituendus pro infinito paſſivo* dari.

CAP. VI. *V.* 3. Nonne hic eſt faber] *Non eſt legendus genitivus* fabri, *pro nominativo* faber. *v.* 4. Niſi in patria ſua, & in domo ſua, & in cognatione ſua] *Antiqui libri & noſtri & Epanorthotæ legunt hoc ordine,* niſi in patria ſua, & in cognatione ſua, & in domo ſua, *præponunt cognationem domui, conſonantes Græcis & Syris: lege Commentarium. v.* 5. Virtutem ullam] *Hoc Marci eſt: id autem quod habent quidam* virtutes multas, *Matthæi eſt cap. 3. verſ. 58. v.* 11. Et quicunque non receperint vos, nec audierint vos] *Injuria libri quidam omittunt hæc verba* vos nec audierint vos, *quæ ab optimis leguntur, adſtipulantibus Græcis & Syricis. v.* 13. Et ſanabant] *Sic legunt Sixtina Biblia ex antiquis manuſcriptis exemplaribus, conſentanee Græco & Syro, activum plurale* ſanabant. *Non eſt igitur legendum, aut paſſivum* ſanabantur, *aut ſingulare* ſanabat. *v.* 14. Et dicebat; Quia Johannes] *V. Beda & S. Thomas, in hujus loci Commentariis, clariſſime* dicebant *legunt, numero plurali. Hoc modo etiam D. Auguſtinus lib. 2. de conſ. Evang. cap. 43. non ſemel nec ambigue legit: lectio iſta, & narrationi Lucæ, & ordini ipſius Marci, optime convenit, de qua Janſenius doctiſſime diſſerit. Et quanquam codices Evangeliorum, Græci, Latini, Syrici, concorditer* dicebat *numero ſingulari habeant: non tamen dubito quin genuina Latinæ noſtræ editionis lectio ſit numerus pluralis, fretus auctoritate Bedæ & Thomæ, qui citra controverſiam noſtræ editionis codicibus ſunt uſi. Nam Auguſtinus, etſi magnum auctoritatis pondus huic lectioni addat, non tamen eandem prorſus habuit qua nos utimur Latinam editionem. v.* 21. Herodes natalis ſui cœnam fecit] *Ita legendum ex melioribus libris, pro eo quod alii habent* in natali ſuo, *quanquam ex Græco ad verbum hac ratione vertas. v.* 25. Petivit dicens] *Præteritum* petivit *eſt, ut in Bibliis Sixtinis, ita in bonis manuſcriptis Latinis, quemadmodum & in Græco: in aliis bonis eſt præſens* petit. *v.* 27. Sed miſſo ſpiculatore] *Quidam Latinus codex addit* confeſtim: *quod Græce quidem & Syriace legitur, ſed videtur Latinus Interpres non dediſſe. Porro pro* ſpiculatore, *S. Donatiani Biblia ſcribunt, vocali, non tertia, ſed ſecunda,* ſpeculatore, *id quod & Græco conſentaneum eſt & probatur a Commentario noſtro. v.* 28. Et decollavit eum in carcere: & attulit caput ejus in diſco] *Verba iſta abſunt a duobus manuſcriptis Eccleſiæ noſtræ, errore ſcribarum necne, equidem dubito. Exſtant & Græce & Syriace, addito ſuppoſito* qui abiens: *Latine abſque expreſſo ſuppoſito obſcura ſunt. v.* 37. Date illis vos manducare] *Non eſt omittendum pronomen* vos, *ſingularis emphaſeos illud. v.* 40. Per centenos & quinquagenos] *Fide digniſſima manuſcripta, repetunt præpoſitionem* per, *Græco conformiter. v.* 48. Et videns eos laborantes in remigando] *Quidam liber habet* vidit *præteritum tempus: ſed alii, & quidem optimi, retinent* videns *participium. v.* 52. Non enim intellexerunt de panibus] *In vetuſtis quibuſdam manuſcriptis legitur præteritum pluſquam perfectum* intellexerant, *pro perfecto* intellexerunt, *quod eſt in aliis.*

CAP. VII. *V.* 3. Tenentes traditionem ſeniorum] *Melior eſt hæc ſcriptura, quippe Græcæ conſentanea, ea quæ plurali numero habet* traditiones. *v.* 4. Et a foro] *Addititium eſt quod ſequitur in quibuſdam libris* venientes, *omiſſum ut a Sixtinis, ita ab omnibus bonis, adſtipulantibus Beda tractatore & editionibus Græca ac Syriaca. v.* 5. Et Scribæ: Quare] *Non interponas participium* dicentes, *quod quidam. v.* 6. Longe eſt a me] *In quibuſdam bonis codicibus pro ſimplici verbo* eſt, *legitur compoſitum* abeſt, *quomodo & Græce uſus eſt verbi compoſiti* ἀπέχει. *In aliis legitur verbo ſimplici, ut eſt ſecundum Matthæum. v.* 7. Doctrinas & præcepta hominum] *Eadem eſt hic lectionis ratio quæ ſecundum Matthæum, quibuſdam antiquorum codicum interponentibus, quibuſdam negligentibus, copulativam;* Doctrinas præcepta. *Pro his ſunt libri Græci & Syriaci Evangeliſtæ, ſed & prototypon Prophetæ. Pro illis facere poſſit editio LXX duorum ſenum. v.* 8. Tenetis traditionem hominum] *Ita legendum numero ſingulari, ut ex Sixtinis, ita ex melioribus manuſcriptis, Græco reſpondentibus: pro eo quod alii habent numero plurali* traditiones, *quanquam hoc intelligendum putem. v.* 9. Bene irritum facitis præceptum Dei] *Sic legendum eſt etiam ex antiquis libris, Græco & Syro conformibus, præſens* facitis, *non præteritum feciſtis. v.* 15. Illa ſunt quæ communicant hominem] *Brugenſis, Leodienſis, & antiqui Epanorthotæ libri, legunt,* coinquinant, *pro* communicant. *v.* 19. Quia non intrat in cor ejus, ſed in ventrem vadit, & in ſeceſſum exit] *Multi antiqui codices legunt præterito tempore* introiit *ſive* introivit; *quidam eorum mox etiam* exiit. *Sed* intrat *&* exit, *præſenti tempore quod eſt in aliis, & Græco reſponder, aptius congruere videtur. Porro quod poſt ea verba* ſed in ventrem *ſequitur* vadit, *tria Eccleſiæ noſtræ, unum Clarimariſci, & vetuſta Zegeri manuſcripta omittunt, quod nec in Beda exſtat: ſubaudiunt autem e propinquo* intrat. *Certe nec Græce nec Syriace ullum hic additur verbum. Videri itaque poſſit, ex Matthæo huc eſſe adjectum,* τὸ vadit. *v.* 26. Erat enim mulier gentilis] *Videtur legendum eſſe, non* enim, *ſed* autem, *ex optimis manuſcriptis, Græco & Syro reſpondentibus, Bedæ tractatoris textu conſentiente. v.* 28. At illa reſpondit & dixit ei] *Antiqua exemplaria noſtra,* dicit *præſenti tempore, quomodo & Græca habent, pro præterito* dixit. *v.* 29. A filia tua] *In aliis eſt* de filia tua. *v.* 31. Ad mare Galilææ, inter] *Non addas* quæ *aut* quod eſt inter. *v.* 37. Et ſurdos fecit audire] *Non eſt omittenda conjunctio* &.

CAP. VIII. *V.* 1. Cum turba multa eſſet] *Non eſt addendum* cum Jeſu, *licet officio Eccleſiaſtico ſit additum, ubi hiſtoria iſta recitatur Evangelii loco, Dominica ſexta poſt Pentecoſten. v.* 8. Quod ſuperaverat] *In uno ſcripto eſt* ſupererat. *v.* 9. Erant autem qui manducaverant] *In aliis eſt præteritum perfectum* manducaverunt. *v.* 10. In partes Dalmanutha] *Plerique codices D D. Auguſtino & Hieronymo viſi, ut in Matthæi, ita & hoc loco in Marci Evangelio, pro* Dalmanutha *legerunt* Magedan. *Sed qui nunc extant Latini libri, ſimiliter & Syrici, quinetiam plerique omnes Græci, hic ſecundum Marcum* Dalmanutha *ſcribunt: ea quæ late a nobis in Notationibus olim dicta ſunt. Hoc jam addendum, ex eo videri poſſe,* Dalmanutha *genuinam eſſe ſecundum Marcum lectionem, quod, cum nuſquam alibi ejus loci mentio fiat, ab ipſo Marco quidem ſcriptus ſit, ab aliis vero, qui arbitrati ſunt Marci Evangelium a Matthæi diſſidere, ſi unum* Magedan, *alterum* Dalmanutha *dicat, hoc ex illo correctum ſit. v.* 12. Si dabitur generationi iſti ſignum] *In quodam codice legimus pro* ſi, non, *expoſitionis cauſa ſubſtitutum. v.* 13. Aſcendit iterum navim & abiit] *In quibuſdam antiquis libris, nominatim tribus Eccleſiæ noſtræ, & uno Clarimariſci, Græco ſimiliter, legitur;* Aſcendens iterum navim abiit. *v.* 15. Videte & cavete] *Quidam boni libri, duo Eccleſiæ Audomarenſis, unus Lobienſis, quartus Clarimariſcenſis, Græco Syroque ſimiliter, omittunt mediam conjunctionem* &. *v.* 19. Quot cophinos] *Alii libri præponunt conjunctionem* &, *ſed quæ ſenſui obſit, ut nec exſtat aut Græce aut Syriace. v.* 20. Quando & ſeptem panes] *Hic plures codices omittunt* & *conjunctionem, male. v.* 22. Et veniunt Bethſaidam] *Noſtri antiqui libri non declinant nomen proprium, ſed ſcribunt* Bethſaida, *pro* Bethſaidam, *ut alii cum Græcis. v.* 28. Johannem Baptiſtam] Τὸ alii, *quod præponunt quidam, ſuperfluum eſt, ex Matthæo huc adſcitum, quod etiam notat Epanorthotes. v.* 32. Cœpit increpare eum] *Redundat quod ſubjiciunt quidam libri;* Dicens, Domine propitius eſto tibi, nam hoc non erit tibi. *Matthæi enim illud proprium eſt. v.* 37. Aut quid dabit homo commutationis pro anima ſua?] *Hæc ſecundum Marcum germana ſcriptura eſt; ſecundum Matthæum autem iſta;* Aut quam da. ho. commutationem pro anima ſua? *v.* 38. Qui enim me confuſus fuerit *&c.* & Filius hominis confundetur eum] *Ita prorſus legendum eſt omnium judicio,* confuſus, confundetur, *non* confeſſus, confitebitur. *Errori cauſam dedere, tam inſolens Interpretis phraſis, quam loca Matth. 10. verſ. 32. & Luc. 12. verſ. 8. ibid.* Cum Angelis ſanctis] *Spurium eſt* ſuis, *quod quidam adjiciunt, quidam pro* ſanctis *ſubſtituunt.*

CAP. IX. *V.* 1. Et poſt dies ſex aſſumit] *Ab hoc verſu exordiuntur Sixtina Biblia nonum caput, jungentia præcedentem proxime verſiculum præcedenti capiti, quem alii plerique libri faciunt initium noni capitis, minus congrue. ibid.* Et poſt dies ſex aſſumit] *Ita eſt, præſenti tempore, ut in Sixtinis, ita in quibuſdam aliis bonis libris, Græco ſuffragante: in aliis eſt* aſſumſit *præterito tempore: ſed præſens tempus probatur etiam eo quod ſubſequitur præſenti* ducit. *ibid.* Seorſum ſolos] *Male eſt in quibuſdam codicibus primus caſus* ſolus, *pro quarto* ſolos. *v.* 2. Splendentia & candida nimis] *Conjunctio* &, *ut a Latinis quibuſdam, ita a Græcis omnibus libris ommittitur. v.* 4. Et, faciamus tria] *Quidam omittunt* & *conjunctionem, male: nam etiam Græcus & Syrus illam legunt. v.* 14. Et confeſtim omnis populus videns Jeſum] *In optimis noſtris manuſcriptis, Græco Syroque conſentanee, legitur pronomen* eum, *pro nomine* Jeſum. *ibid.* Et accurrentes] *Sic legendum eſt prima voculi, non quarta* occurrentes. *v.* 18. Qui reſpondens, eis dixit] *Ita ſcribendum Latine cum Sixtinis Bibliis, tametſi in quibuſdam Latinis & pleriſque Græcis ſit* ei *numero ſingulari. v.* 21. In ignem] *Repetunt conjunctionem* & *manuſcripta Biblia Eccleſiarum Audomarenſis, Lobienſis & Clarimariſcenſis, Græco reſpondentia;* Et in ignem. *ibid.* Et in aquas] *Ita legunt boni libri, non* aquam *numero ſingulari. v.* 22. Omnia poſſibilia ſunt credenti] *Ab aliis bonis codicibus non legitur verbum* ſunt, *quemadmodum nec a Græcis. v.* 25. Et exclamans] *In aliis bonis libris eſt ſimplex* clamans. *v.* 32. Qui cum domi eſſent] *Ita legendum,* eſſent, *numero plurium, quod etiam Commentario docetur. v.* 34. Erit omnium noviſſimus] *Non eſt addendum,* Erit quaſi omnium, *&c. v.* 36. Non me ſuſcipit] *Redundant* ſolum, *quod quidam ex Commentario addunt, annotante etiam Epanorthote. v.* 39. Qui enim non eſt adverſum vos, pro vobis eſt] *Quidam Latini & quidam Græci libri habent primæ perſonæ pronomina,* adverſus nos, pro nobis eſt: *ſed ut plerique tam Græci quam Latini ſervant ſecundam perſonam, ita & Syriaci. v.* 40. Calicem aquæ] *Quod quidam ſubdunt* frigidæ, *eſt alterius loci, videlicet Matth. 10. verſ. 42. teſte etiam Epan. v.* 42. Abſcide illam] *Sic eſt in veteribus manuſcriptis a* cædo, *pro eo quod alia habent* abſcinde *a* ſcindo. *v.* 43. 45. 47. Non moritur, & ignis non extinguitur] *D. Donatiani codex legit futuro tempore* Non morietur, & ignis non extinguetur, *quomodo eſt apud Prophetam. v.* 48. Omnis enim igne ſalietur] *Non eſt interponenda vox* homo.

CAP. X. *V.* 5. Scripſit vobis] *Non addas* Moſes. *v.* 6. Fecit eos Deus] *Quidam antiqui Latini codices ſubjungunt* & dixit; *ſic & quidam Græci, nominatim Regius,* καὶ εἶπεν. *Atqui, cum Syro, plerique tum Latini tum Græci libri, omittunt, viderique poſſit ex Matthæo hoc eſſe adjectum, qui conſtanter illud legit capite 19. verſ. 5. v.* 11. Adulterium committit ſuper eam] Super eam *legendum, non, ut quidam,* ſuper terram. *v.* 15. Quiſquis non receperit regnum Dei] *Male legitur a quibuſdam* verbum Dei. *v.* 17. In viam] *Alii libri habent ſextum caſum* in via, *pro eo qui etiam Græce eſt quarto* in viam. *ibid.* Rogabat eum. Magiſter] *Quidam boni libri addunt* dicens *cum Syro, plures omittunt cum Græco. v.* 20. Magiſter hæc omnia] *Non eſt hic addendum* Magiſter bone. *v.* 28. Et cœpit ei Petrus dicere] *Non eſt addendum* poſt hæc, *quod a nonnullis additur. v.* 30. Qui non accipiat] *In quibuſdam libris eſt conjunctivus* accipiat, *qui conſonat Græco* λάβῃ, *in quibuſdam præſens indicativi* accipit, *in aliis* accipiet *futurum indicativi. v.* 32. Et ſequentes timebant] *Non legas* dicebant *pro* timebant; *nec addas pronomen* eum. *ibid.* Quæ eſſent ei eventura] *Libri noſtri antiqui habent ſimplex* ventura, *pro compoſito* eventura. *v.* 35. Quodcunque petierimus] *Non eſt addendum* a te. *v.* 37. Et alius ad ſiniſtram tuam] *Boni libri non omittunt pronomen* tuam. *v.* 40. Non eſt meum dare vobis] *Omittitur* vobis *a manuſcripto Conſtantienſi, quod quidam teſtatur, & a quibuſdam aliis ab Hentenio annotatis: quæ Græcæ Syriacæque editionibus ſibi conſtantibus conſentiunt. v.* 46. Et veniunt Jericho] *Antiqui libri conſtanter legunt* Jerichum, *tanquam quartum caſum a primo* Jerichus, *non tantum noſtri, ſed & Epanorthotæ. Sed quia inſolens eſt illa declinandi forma, viſum eſt etiam Epanorthotæ retinere* Jericho *indeclinatum. v.* 47. Jeſu fili David] *In bonis quibuſdam libris, quemadmodum & in exemplaribus Græcis, eſt hic verborum ordo;* Fili David Jeſu. *v.* 49. Præcepit illum vocari] Juſſit *quod habent quidam libri, Lucæ eſt;* præcepit *Marci.*

CAP. XI. *V.* 1. Et cum appropinquarent] *Ita legendum eſt numero plurali* appropinquarent, *non ſingulari* appropinquaret, *tametſi ita habeat Syrus. ibid.* Mittit duos] *Non legas præteritum* miſit. *v.* 2. Pullum ligatum] *Quidam ex Evangelio Lucæ huic addunt* aſinæ (Pullum aſinæ ligatum) *id quod minime ſequendum eſt. v.* 3. Et ſiquis vobis dixerit] *Superfluit* aliquid, *quod quidam addunt. v.* 5. Dicebant illis] *Legendum eſt* dicebant *numero plurali,*

non dicebat *ſingulari. v.* 6. Et dimiſerunt eis] *Quarto caſu* eos *legunt antiqui codices Epanorthotæ, conſentanee Græco ac Syro. In aliis libris eſt tertius caſus* eis, *ut ſubaudias* pullum. *v.* 7. Et imponunt illi veſtimenta ſua] *Quidam codices Epanorthotæ, & ex noſtris, Brugenſis inter alios, legunt* imponentes, *pro eo quod in pleriſque, Græco ac Syro conſentanee,* & imponunt. *ibid.* Et ſedit ſuper eum] *In aliis legitur ſexto caſu* ſuper eo. *v.* 18. Timebant enim eum] *Non legas conjunctionem* vero *pro* enim. *v.* 22. Habete fidem Dei] *Male a quibuſdam libris omittitur vox* Dei. *v.* 23. Tollere & mittere] *Ita legunt plerique omnes libri, imperativa paſſiva, conformiter Græco: perperam itaque in quibuſdam ſunt imperativa activa,* tolle & mitte. *v.* 24. Et evenient vobis] *In antiquis quibuſdam manuſcriptis eſt* venient *pro* evenient; *in uno* fiet. *v.* 30. Baptiſmus Johannis de cœlo erat] *Antiqui libri legunt conſtanter* baptiſmum *pro* baptiſmus, *quemadmodum ſecundum Matthæum. v.* 31. Dicet: Quare ergo non] *Non eſt addendum pronomen* nobis (dicat nobis) *quod nec Græce legitur, tametſi Syrus addat. v.* 32. Timemus populum] *Complura exemplaria ex melioribus legunt præteriti imperfecti perſonam tertiam* timebant, *Græco ſimiliter, pro prima perſona præſentis* timemus, *quæ videri poſſit eſſe Matthæi. v.* 33. Dicunt Jeſu] *Pro præſenti* dicunt, *non legas præteritum* dicebant *aut* dixerunt; *nec omittas & proxime, ubi dicitur:* Et reſpondens Jeſus.

CAP. XII. *V.* 1. In parabolis loqui] *Manuſcriptum quoddam legit* parabolice loqui. *ibid.* Et circumdedit ſepem] *Antiqui libri Epanorthotæ, & inter noſtros Brugenſis, legunt* ſepe *ſexto caſu, pro quarto* ſepem. *Minime vero addendum hic eſt pronomen* ei. *v.* 3. Et dimiſerunt vacuum] *Nec hic addas pronomen* eum. *v.* 4. Et illum in capite vulneraverunt] *Manuſcripta Biblia Audomarenſia & Brugenſia, omiſſa* in *præpoſitione, legunt:* & illum capite. *v.* 14. Nec enim vides in faciem hominum] *Non eſt omittenda præpoſitio* in, *nec mutandus facile numerus pluralis* hominum *cum ſingulari* hominis. *ibid.* Licet dari] *In pleriſque bonis libris eſt paſſivum* dari, *tametſi Græce ſit activum* δοῦναι, *idem quod in cæteris Evangeliis. v.* 15. Qui ſciens verſutiam illorum] *Quidam libri, pro* verſutiam *legunt* ſimulationem, *ex alia verſione. v.* 16. At illi attulerunt ei] *Hic legitur* attulerunt, *ſecundum Matthæum* obtulerunt. *ibid.* Et inſcriptio] *Secundum Matthæum vertit* ſuperſcriptio, *hic* inſcriptio. *v.* 25. Sed ſunt ſicut Angeli in cœlis] *Non eſt hic addenda vox* Dei, *quæ Mat. eſt cap. 22. v. 30. v.* 27. Sed vivorum] *Hic lege* vivorum; *ſecundum Matthæum* viventium. *v.* 29. Dominus Deus tuus] *Ex noſtris libris meliores, conſentanee Græco Evangelio & Syriaco, necnon legi ipſi Hebraicæ, ſcribunt* noſter, *pronomen primæ perſonæ, non ſecundæ* veſter *aut* tuus: Dominus Deus noſter. *ibid.* Deus unus eſt] *Quidam libri legunt* Dominus, *cum Græcis, Syriacis, & Hebraicis:* Dominus unus eſt. *v.* 32. Quia unus eſt Deus] *Duo manuſcripta Eccleſiæ noſtræ, cum uno Leodienſi, & altero Clarimariſcenſi, omittunt vocem* Deus, *conformiter Syro, quam alia addunt ſimiliter Græco. v.* 34. Et nemo jam audiebat eum interrogare] *Quædam antiqua exemplaria addunt* amplius, *id quod tamen ex altera interpretatione vocis* ἔτι *videtur additum, quam interpres ſuo more vertit* jam. *v.* 37. Eum libenter audivit] *In noſtris antiquis libris, conſentanee Græco, fere eſt imperfectum* audiebat, *pro perfecto* audivit.

CAP. XIII. *V.* 7. Oportet enim hæc fieri] *Antiqua noſtra manuſcripta omittunt pronomen* hæc, *conformiter Græco. v.* 8. Gens contra gentem, & regnum ſuper regnum] *Pro* contra *legendum eſſe* ſuper, *priori hujus ſententiæ membro, ut poſteriori, intelligere videmur ex antiquis noſtris manuſcriptis. v.* 19. Erunt enim dies illi tribulationes tales] *Legendus eſt nominativus pluralis* tribulationes, *non genitivus ſingularis* tribulationis. *v.* 20. Breviavit dies] *In quibuſdam antiquis libris, pro præterito* breviavit, *eſt futurum* breviabit: *ſed Græce & Syriace præteritum legitur. v.* 22. Signa & portenta] *Hic* portenta, *ſecundum Matthæum* prodigia, *legit Latina editio incorrupta. v.* 26. In nubibus] *Non eſt addendum* cœli. *v.* 28. Cognoſcitis quia] *Non eſt legendus imperativus* cognoſcite, *pro indicativo* cognoſcitis, *tametſi ex ancipiti verbo Græco uterque poſſit verti. v.* 32. De die autem illo vel hora] *Meliores libri legunt disjunctivam* vel *pro copulativa* &.

CAP. XIV. *V.* 2. Dicebant autem] *Sic legunt cum Sixtinis alii quidam Latini libri, conformiter Græco, quo modo legitur & apud V. Bedam, & ſecundum Matthæum quoque. Alii plerique libri habent* enim *pro* autem. *ibid.* Ne forte tumultus fieret in populo] *Alia exemplaria pro* in populo *ſcribunt* populi: *& hoc quidem Marci eſſe, illud Matthæi, annotat Epanorthotes. v.* 3. Et cum eſſet Bethaniæ] *Non eſt addendum nomen* Jeſus, *nec omittendum* Bethaniæ. *ibid.* Nardi ſpicati] *Sic habent cum Sixtinis Bibliis omnes libri Latinæ editionis incorrupti, ſcripti & excuſi, veteres & novi, ita ut dubium eſſe non poſſit, quin legendum ſit* ſpicati, *pro eo quod quidam minoris fidei codices habent* piſtici, *mutati vel ex Græco Marci textu, vel ex Johannis Evangelio, cap. 12. v. 3. Copioſius de hoc diſputavimus in Notationibus olim editis. v.* 4. Indigne ferentes intra ſemetipſos, & dicentes] *Quidam boni libri omittunt* & *conjunctionem, junguntque* τὸ intra ſemetipſos, *cum* dicentes; *ſed contra fidem plerorumque, conſentientium Græcis & Syricis. v.* 7. Habetis vobiſcum] *Et mox* Non ſemper habetis. *Meliores libri utrobique ſcribunt præſens* habetis, *conformiter Græco; non futurum* habebitis. *v.* 8. Quod habuit hæc, fecit] *Monet Epanorthotes legendum eſſe fœmininum* hæc, *non neutrum* hoc: *quemadmodum & mox, quarto caſu* ſepulturam *legendum eſt, non ſexto* ſepultura. *v.* 10. Et Judas Iſcariotes] *Libri antiqui, etiam Epanorthotæ, legunt* Scariotes, *abſque litera* I *in initio. v.* 14. Ubi eſt refectio mea] *A quibuſdam libris additur* & diverſorium meum, *quod ex Luca huc tranſcripſit ſciolus, ignorans ejuſdem rei alteram eſſe interpretationem. v.* 20. Qui intingit mecum manum in catino] *Variant hic libri vetuſti, noſtri certe & Zegeri: alii enim addunt, alii omittunt* manum. *Addentibus ſuffragantur antiqui codices Epanorthotæ; omittentibus Græca & Syra: viderique poſſit huc additum ex Mat. 26. v. 23. v.* 21. Per quem Filius hominis traditur] *Unus quidam liber legit præſenti tempore* traditur, *conformiter editioni Syriacæ & Græcæ. ibid.* Si non eſſet natus] *Sic lege ſecundum Marcum; ſecundum Matthæum autem* Si natus non fuiſſet. *v.* 25. De hoc genimine] *Antiqui codices omittunt pronomen* hoc, *quod Matthæo eſſe proprium annotat Epanorthotes. v.* 27. Omnes ſcandalizabimini in me] *Multa Latina exemplaria auferunt* in me, *quod tamen legunt alia cum Syriacis & Græcis. ibid.* Et diſpergentur oves] *Non eſt addendum* gregis, *quod Matthæi eſt c. 26. v. 31. v.* 29. Etſi omnes ſcandalizati fuerint in te] *Regia Biblia ex Complutenſibus, ut Græce, ita etiam Latine, addunt* in te, *quod Sixtina quoque Biblia ſequuntur. v.* 34. Et vigilate] *Non addas* mecum, *quod non eſt hujus loci, ſed Mat. 26. v. 38. v.* 37. Una hora vigilare] *Nec eſt hujus loci* mecum, *ſed Mat. 26. v. 40. v.* 38. Spiritus quidem promptus eſt] *Duo manuſcripta hujus Eccleſiæ Cathedralis omittunt verbum* eſt, *conformiter editionibus Græca & Syriaca. ibid.* Caro vero infirma] *Matth. 26. v. 41. pro* vero *legitur* autem. *v.* 43. Judas Iſcariotes] *In antiquis libris eſt* Judas Scarioth. *ibid.* A ſummis ſacerdotibus] *Non eſt præponendum participium* miſſi. *v.* 45. Ave Rabbi] *Multi boni libri omittunt* Ave, *ut Matth. proprium cap. 26. v. 49. v.* 47. Unus autem quidam de circumſtantibus] *Notat Epanorthotes ab antiquis libris omitti* quidam: *quam lectionem ego facile probarem, etiamſi Græce addatur* quidam, *ſi quæ ego vidi antiqua exemplaria reſponderent. v.* 49. Sed ut impleantur Scripturæ] *In aliis bonis libris legitur verbum decompoſitum* adimpleantur. *v.* 52. At ille, rejecta ſindone] *Pro* rejecta, *quidam libri habent* relicta: *quod quidem Græce & Syriace ita legitur, ſed Interpres neglecto verbo rem dedit, ſi exemplarium conſtantiæ fides eſt adhibenda. v.* 53. Et convenerunt omnes] *Pro præterito* convenerunt, *manuſcripta Brugenſe & Lobienſe legunt, conformiter Græco, præſens* conveniunt. *Nullo autem modo addendum eſt* in unum, *quod addunt quidam codices non boni. v.* 54. Et ſedebat cum miniſtris ad ignem & calefaciebat ſe] *Alius eſt ordo verborum in optimis noſtris manuſcriptis, ut etiam in Græca & Syriaca editionibus: poſtponitur enim* τὸ ad ignem: Et ſedebat cum miniſtris, & calefaciebat ſe ad ignem. *v.* 55. Quærebant adverſus Jeſum teſtimonium] *Non addas* falſum, *quod ſolius Matth. eſt cap. 26. v. 59. v.* 58. Ego diſſolvam templum hoc] *Ita legitur etiam Græce, futuro tempore* diſſolvam: *in quibuſdam tamen bonis libris ſcribitur præſens* diſſolvo, *prout etiam Syrus vertit, ſed is addit conſequenter & præſens* ædifico, *quod Latine non lego, ut nec Græce. ibid.* Et per triduum] *Quidam legunt* & poſt triduum: *ſed Matth. eſt* poſt *cap. 26. v. 61. Marci* per. *v.* 61. Et dixit ei] *Pro præterito* dixit, *legitur ab optimis manuſcriptis, Græco conſonantibus, præſens* dicit. *ibid.* Tu es filius Dei benedicti] *Vox* Dei *omittitur ab antiquis Epanorthotæ manuſcriptis, a ſeptem Hentenii, & a quatuor noſtris, nominatim tribus hujus Eccleſiæ Cathedralis S. Audomari, & celeberrimo illo Eccleſiæ D. Donatiani Brugenſis, ſuffragantibus editionibus Græca & Syra. v.* 62. A dextris virtutis Dei] *Nec hic addenda videtur vox* Dei. *Quare Epanorthotes annotat, vocem* Dei, *non Matthæi aut Marci, ſed Lucæ eſſe cap. 22. verſu 69. v.* 68. Et gallus cantavit] *Non eſt addenda vox* ſtatim, *quæ eſt alterius loci. v.* 69. Cum vidiſſet illum ancilla] *Vox* alia, *quam hic addunt quidam codices, ex Matthæo accepta eſt, cap. 26. v. 70.*

CAP. XV. V. 6. Unum ex vinctis] *Hæc eſt lectio editionis noſtræ ſecundum Marcum: nam ſecundum Matthæum eſt* unum vinctum. *v.* 7. Qui cum ſeditioſis erat vinctus] *In quodam manuſcripto hujus Eccleſiæ Cathedralis, ſignato litera F. expuncta erant* qui *&* erat, *nec aliud legebatur quam* Cum ſeditioſis vinctus, *quæ lectio, ut conſonat Græco, ita veriſimiliter germana eſt noſtræ editionis:* Erat autem qui dicebatur Barabbas, cum ſeditioſis vinctus. *Eam qui non intellexerunt, addiderunt ſuperiora; veriſimile eſt; quinetiam conjunctionem* & *præpoſuerunt ei quod ſequitur:* Qui in ſeditione. *v.* 8. Sicut ſemper faciebat illis] *Male ſuppletur hic locus in quodam manuſcripto* per diem ſolemnem, ut dimitteret unum vinctum. *v.* 15. Et tradidit Jeſum] *Quidam libri antiqui addunt* eis Jeſum: *ſed veriſimile eſt* eis *eſſe Evangeliorum, ſecundum Matth. cap. 27. v. 22. & ſecundum Johannem cap. 19. v. 16. v.* 16. Duxerunt eum in atrium] *Antiqui libri addunt adverbium* intro, *conſentanee Græco & Syro:* Duxerunt eum intro in atrium. *v.* 20. Ut crucifigerent eum] *Quidam libri omittunt pronomen* eum, *quippe ſuperfluum; quod tamen Græce etiam legitur. v.* 25. Erat autem hora tertia] *D. Hieronymus tractans Pſalmum 77. vel quiſquis eſt illius commentarii auctor, errore ſcriptorum,* tertia *hic legi putat, pro* ſexta: *ſed non eſt veriſimile. v.* 28. Et cum iniquis reputatus eſt] *Quidam antiqui libri legunt* deputatus *pro* reputatus; *mutam* d *pro liquida* r. *v.* 29. Vah qui deſtruis templum Dei, & in tribus diebus reædificas] *Epanorthotæ judicio, ſequuti ſua antiqua manuſcripta, legendum eſt, tertia perſona,* deſtruit, ædificat, *non ſecunda* deſtruis, ædificas; *ſimplex verbum* ædificat, *non compoſitum* reædificat; Templum *abſolute, non addita voce* Dei; *hoc modo:* Vah qui deſtruit templum, & in tribus diebus ædificat: *cui ſuffragantur & noſtra manuſcripta. Denique ſubaudiendum eſt pronomen* illud, *non adſcribendum* (Ædificat illud) *quod quidam. v.* 31. Summi ſacerdotes illudentes] *Antiqui codices Epanorthotæ, noſtri quoque Brugen. Lob. Leod. Clarimariſc. & Audomarenſis ille qui eſt ſignatus littera E. legunt verbum ſimplex* ludentes, *pro compoſito* illudentes. *Vide Commentarium noſtrum. v.* 34. Lama ſabactani] *Lege ea quæ notavimus Matth. 27. verſu 46. v.* 36. Dicens; Sinite, videamus] *Annotavimus olim, videri locum hunc depravatum, neque adhuc poſſumus mutare ſententiam: quanquam vetus eſt error, ſi error eſt. Fortaſſe pro participio ſingulari* dicens; *legendum eſt verbum plurale* dicebant *aut* dixerunt, *prout habet Evangelium Syriacum:* Et dixerunt; Sinite, videamus; *aut potius numero ſingulari* Sine videamus. *Sunt quidam libri, tam Græci quam Latini, quos alias nominavimus, qui ſingulari* ſine *ſcribunt: quod judicium eſt, verbum dicendi ab aliquibus plurali numero lectum fuiſſe. Cum enim hic ſermo ſit de uno & pluribus, ſi verba, quæ prolata fuiſſe narrantur, ad unum dirigantur, intelliguntur a pluribus prolata fuiſſe: quanquam ſinendi verbum, ſive pluraliter ſive ſingulariter legas, non multum refert. v.* 38. A ſummo uſque deorſum] *Annotat Epanorthotes, ſecundum Matthæum legendum eſſe* a ſummo, *ſecundum Marcum* a ſurſum, *quod tamen nos in noſtris codicibus non invenimus. v.* 40. Erant autem & mulieres] *Nec eſt addendum adverbium* ibi (erant autem ibi & mulieres) *nec legendum eſt* ibi *pro* &. *v.* 41. Et cum eſſet in Galilæa] *Latinus textus Bibliorum Regiorum præponit relativum* quæ (quæ & cum eſſet) *quod tam congruit ſententiæ quam Græcæ editioni.* v. 42. Quod eſt anteſabbatum] *Ut Græce* προσάββατον, *ita Latine* anteſabbatum, *unica dictio eſt, minime diſtrahenda in duas.* v. 44. Interrogavit eum] *Non eſt legendum præteritum imperfectum* interrogabat *pro perfecto.*

CAP. XVI. *V.* 7. Quia præcedit vos] *Non magis hic quam ſecundum Matthæum, mutandum eſt præſens* præcedit, *cum futuro* præcedet. *ibid.* Sicut dixit vobis] *Cave legas primam perſonam* dixi, *pro tertia* dixit, *tametſi Matthæus ſcribat* Ecce prædixi vobis. *v.* 2. Surgens autem mane] *Sic legunt libri boni, cum Syro & pleriſque omnibus exemplaribus Græcis. Alii boni libri addunt nomen* Jeſus (ſurgens autem Jeſus) *quibus ſuffragatur editio Græca Bibliorum Regiorum.* *v.* 14. Illis undecim apparuit] *Non addas nomen* Jeſus; *ut nec paulo poſt* a mortuis, *ubi dicitur* qui viderant eum reſurrexiſſe. *v.* 19. Et ſedet a dextris Dei] *Optima manuſcripta noſtra fere legunt præteritum* ſedit, *conformiter Græco ac Syro, pro præſenti* ſedet.

Notæ ad Varias Lectiones Editionis Latinæ Evangelii ſecundum LUCAM.

CAP. I.

Verſ. 8. Cum ſacerdotio fungeretur] *Manuſcripta noſtra addunt nomen* Zacharias, *quod alii libri omittunt conſentanee Græco & Syro.* *v.* 28. Ave gratia plena] *Non eſt interponendum nomen* Maria. *v.* 29. Quæ cum audiſſet] *Duo manuſcripta ab Hentenio annotata, unum ex noſtris, Brugenſe, & quædam alia Zegeri, pro* audiſſet, *ſcribunt* vidiſſet, *concinentibus Græcis libris ac Syricis, & Divo Ambroſio adſtipulante qui habet :* Ipſa autem ut vidit eum mota eſt, *&c.* *v.* 30. Inveniſti enim gratiam apud Deum] *Non eſt omittenda conjunctio* enim, *nec mutandum* Deum *cum* Dominum. *v.* 35. Quod naſcetur ex te ſanctum] *Manuſcripta Biblia Eccleſiarum Cathedralium D. Donatiani & S. Audomari, cum aliis exemplaribus ab aliis annotatis omittunt illud,* ex te, *quibus Græci libri plerique adſtipulantur. Atqui plerique Latini libri, conſentientibus Syriacis & nonnullis Græcis, nominatim Complutenſi ac Regiis, illud ſervant : quod quidem Titus Boſtrorum Epiſcopus & legit & interpretatur clariſſime. Athanaſius autem epiſtola ad Epictetum Corinthiorum Epiſcopum etiam urget adverſus hæreticos illos, qui Chriſti corpus non ex virginis corpore formatum volebant. Veriſimile eſt igitur, ab hujus farinæ hominibus, eraſum aliquando fuiſſe illud* ex te. *v.* 45. Et beata quæ credidiſti, quoniam perficientur ea quæ dicta ſunt tibi a Domino] *Plerique & quidem antiqui quidam libri ſic legunt, ſecunda perſona* credidiſti, tibi. *Porro alii, & quidem multi antiqui, Epanorthotæ aliorumque, ſcribunt tertiam perſonam* credidit, ei. *Græca ad utramque lectionem ambigua ſunt, quod in Notationibus prolixioribus oſtendimus.* *v.* 50. A progenie in progenies] *Ita uſus Eccleſiaſticus. Porro antiqui libri evangeliorum, tum noſtri tum Epanorthotæ & Zegeri, ſcribunt* In progenies & progenies. *Unus* In generationem & generationem. *Similis eſt in Græcis varietas. Sententia eadem una eſt.* *v.* 54. Recordatus miſericordiæ ſuæ] *Ita rurſum Eccleſiaſticus uſus, quem legendi modum, utpote commodiorem, ex D. Hieronymi emendatione profectum, arbitratur Zegerus. Nam manuſcriptorum antiquorum pleraque, pro* recordatus, *ſcribunt* memorari, *quo modo ad verbum vertas ex Græco.* *v.* 66. Quis putas puer iſte erit] *Rurſus manuſcripta, pro maſculino* quis, *fere legunt neutrum* quid, *ex Græco ambiguo.* *v.* 68. Redemptionem plebis ſuæ] *Pro genitivo* plebis, *in antiquis libris non paucis, eſt dativus* plebi, *conſentanee Græco.*

CAP. II. *V.* 4. In civitatem David] *Sic cum Sixtinis Bibliis Regia, conſentiente Græco ac Syro : obſcurum eſt enim, quod alii libri omittunt præpoſitionem* in. *ibid.* Quia non erat eis locus] *Quidam libri habent pronomen numeri ſingularis* ei: *ſed meliores ſervant plurale* eis, *adſtipulantibus editionibus Græca & Syrica.* *v.* 11. Quia natus eſt vobis] *Nec omittendum eſt ſecundæ perſonæ pronomen* vobis, *nec mutandum cum primæ perſonæ* nobis. *v.* 13. Multitudo militiæ cæleſtis] *Notat Epanorthotes, pro* militiæ, *quoſdam legere ex antiphona* exercitus : *alios utrumque jungere* militiæ cæleſtis exercitus : *neutrum probat.* *v.* 14. Gloria in altiſſimis Deo] *Non mutes* altiſſimis *cum* excelſis. *ibid.* Hominibus bonæ voluntatis] *Quidam libri præmittunt præpoſitionem* in, *ſicut textus Græcus :* in hominibus. *v.* 15. Quod factum eſt, quod Dominus oſtendit nobis] *Hæc, ut eſt Bibliorum Sixtinorum, ita & antiquorum exemplarium lectio, conformis Græco ac Syro. Quare non mutanda cum hac aliorum,* Quod factum eſt, quod fecit Dominus & oſtendit nobis. *v.* 18. Mirati ſunt & de his] *Unus atque alter liber omittunt mediam conjunctionem* &, *quæ certe obſcuritatem parit, nec legitur aut Græce aut Syriace. Ambroſius quoque :* A paſtoribus, *inquit,* populus ad Dei reverentiam congregatur : mirati enim ſunt de iis quæ dicebantur a paſtoribus ad ipſos. v. 21. Ut circumcideretur puer] *Quædam antiqua manuſcripta omittunt* puer, *nominatim Brugenſia & Audomarenſia Biblia, ut & quidam libri Græci. Alia addunt faventibus pleriſque Græcis, ad hæc Syriacis, & D. Ambroſii Commentario.* *v.* 26. Niſi prius videret] *Non omittas adverbium* prius. *v.* 33. Et erat pater ejus & mater mirantes] *Interpres vertit ſingulare* erat *ex Græco* ἦν, *quod tamen pluraliter aliquando accipitur contractum ex* ἦσαν. *Simile Matth. 27. ver. 61. Porro quod ſubſequitur* pater ejus & mater, *non eſt mutandum cum* Joſeph & mater ejus, *quod quidam fecerunt imitati Græcos codices.* *v.* 37. Et hæc vidua uſque ad] *Non eſt addendum verbum ſubſtantivum* erat. *v.* 38. Qui expectabant redemptionem Iſrael] *Pro fœminino* redemptionem *nullo modo legendum eſt maſculinum* redemptorem, *quod legitur apud Bedam : ſed pro* Iſrael, *olim annotavimus, manuſcripta antiqua ſcribere* Jeruſalem : *quibus jam accedere obſervavimus tria hujus Audomarenſis, & unum Claramariſcenſis Eccleſiæ. Porro* τὸ Jeruſalem, *dicebamus debere, vel genitivum eſſe quietis, ſi ſequi placeat Græca pleraque omnia exemplaria, quæ addunt præpoſitionem* in; *vel poſitum intelligi pro* ipſius Jeruſalem, *ſi ſequaris Syra, quæ abſque præpoſitione addunt notam genitivi.* *v.* 40. Et confortabatur] *Non addas* ſpiritu, *quod codex unus aut alter. Vide Græcas varietates. ibid.* Et gratia Dei erat in illo] *Non ſubſtituas* cum *pro* in. *v.* 42. Aſcendentibus illis Jeroſolymam] *Quidam antiqui libri addunt, quidam auferunt, præpoſitionem* in. *v.* 46. Audientem illos & interrogantem eos] *Manuſcriptorum quædam omittunt, alia addunt poſterius* eos. *v.* 50. Non intellexerunt verbum] *Non eſt omittendum* τὸ verbum. *v.* 51. In corde ſuo] *Non præponas participium* conferens, *quod quidam, acceptum ex verſu ſuperiori* 19.

CAP. III. *V.* 9. Ad radicem arborum poſita eſt] *Hæc, ut Bibliorum Sixtinorum, ita multorum codicum lectio, quæ vocem* radicem *numero ſingulari,* arborum *plurali ſcribit, conſonat Græco. In aliis libris quibuſdam legitur* radices *pluraliter, quibuſdam* arboris *ſingulariter : quorum hoc minime veriſimile eſt. ibid.* Excidetur & in ignem mittetur] *Hentenius unum exemplar attulit, quod legat* exciditur & in ignem mittitur, *præſenti tempore, quo modo legitur Græce & Syriace : de quo tale eſto judicium quale Matthæi 3. ver. 10.* *v.* 16. Veniet autem fortior me, cujus] *Manuſcriptum D. Donatiani cum aliis Epanorthotæ, legit præſens tempus* venit, *pro futuro* veniet. *Quidam ad hæc libri, cum Syro typis excuſo, addunt* poſt me (fortior me poſt me) *ſed alii plerique cum Græco & Syro manuſcripto omittunt. Marci eſt, cap. 1. v. 7.* *v.* 19. Uxore fratris ſui] *Quod quidam Latinus liber typis excuſus & multi Græci addunt* Philippi, *quanquam Syriace legatur, videtur huc eſſe adjectum ex Mar. 6. ver. 17. Certe variant Græci codices : porro Latina omnia manuſcripta cum Sixtinis Bibliis tollunt, ita ut, quicquid tandem ſit de germana Græcorum lectione, Latinis conſtet non eſſe legendum, ut quod Interpres non dederit.* *v.* 20. Et incluſit Johannem in carcere] *Alii libri, pro ſexto, ſcribunt quartum caſum* carcerem. *v.* 22. In te complacui mihi] *Ita legunt Sixtina Biblia, prima perſona* complacui, *pro tertia* complacuit, *quæ eſt in aliis pleriſque libris.* *v.* 31. Qui fuit Melea] *Sic cum Sixtinis Bibliis legunt unum Clarmariſcenſis & tria Eccleſiæ noſtræ Audomaropolitanæ manuſcripta* Melea, *ut eſt Græce & Syriace, non* Melpha, *media vocali* e, *mutata cum muta adſpirata* ph, *quod eſt in pleriſque aliis.*

CAP. IV. *V.* 1. Regreſſus eſt ab Jordane] *Non eſt mutandum* regreſſus eſt, *quod eſt, revertit, cum* egreſſus eſt. *ibid.* A ſpiritu] *Alii libri habent* in *pro* a, *eodem ſenſu. ibid.* In deſertum] *Sic legunt cum V. Beda optimi libri, quarto caſu, adſtipulantibus Græcis. In aliis eſt ſexto caſu* in deſerto. *v.* 2. Et conſummatis illis eſuriit] *Notat Hentenius in quodam codice addi* poſtea, *quod ſuperfluere arbitror, licet Græce legatur & Syriace.* *v.* 4. Quia non in ſolo pane vivit homo] *In aliis libris legitur futurum tempus* vivet, *ſimiliter archetypo Græco, pro præſenti* vivit. *v.* 5. Et duxit illum diabolus in montem excelſum, & oſtendit illi] *Antiquiſſimi & lectiſſimi codices, nominatim Brug. Lob. Leod. Clarmar. & tres Eccleſiæ S. Audomari, omittunt hæc verba* in montem excelſum : *quæ alii addunt, non abſque varietate tamen, cum quidam* excelſum, *quidam* altiſſimum *ſcribant. Videri poſſint ea ex Evangelio ſecundum Matthæum huic fuiſſe adſcripta, nec interpreti fuiſſe Græce lecta : quanquam nunc exſtent & Græce & Syriace. Jam exemplar illud vetuſtum cœnobii D. Germani Pratenſis, ad muros Pariſienſes ſiti, quod Jacobus Faber teſtatur ſervare, eundem tentationum Jeſu a diabolo ordinem, in hoc Evangelio, quem habet Matthæi Evangelium, nihil moror, cum ſit ſingulare. Nam quod D. Ambroſius in Lucam ſcribens, eo ordine explanat quo narrat Matthæus : non raro Ambroſius, in Lucam licet ſcribat, Matthæi textum ediſſerit. Lege Notationes noſtras prolixiores.* *v.* 7. Tu ergo ſi adoraveris] *Non addas* procidens, *quod ex Matthæo quidam.* *v.* 9. Super pinnam templi] *Annotat Epanorthotes, ſecundum Lucam legendum eſſe* pinnam, *ſecundum Matthæum* pinnaculum. *v.* 10. Mandavit de te] *Pro præterito* mandavit, *præſtantiſſima manuſcripta Brugenſe & Lobienſe, adſtipulantibus editionibus Græca & Syriaca, legunt futurum* mandabit. *v.* 14. Et regreſſus eſt Jeſus] *Ita legendum eſt,* regreſſus, *quod eſt reverſus, non* egreſſus *aut* ingreſſus. *Simile ſupra v. 1.* *v.* 18. Sanare contritos corde] *Hæc verba, ut a Sixtino & pleriſque aliis libris, ita & a Græcis ac Syriacis noſtris, Euthymio exponente, leguntur. Verum manuſcripta quædam Latina, nominatim D. Donatiani unum, S. Bernardi ad Clarummariſcum unum, & D. Audomari tria, omittunt ea, quemadmodum omittuntur ab Origene, homilia 32. in Lucam, hunc locum enarrante, & ab Euſebio lib. 9. demonſtr. Evang. cap. 10. atque Auguſtino lib. 2. de conſ. Evang. cap. 42. locum citantibus. V. Beda, ut primum adducit hujus loci textum, non legit ea : tamen an non explicet poſtea, ſit dubium. Explicat enim, ſed ita ut pro eiſdem habere videatur, cum iis verbis quæ ſequuntur* Dimittere confractos in remiſſionem. *Fortaſſis exiſtimavit duplicem eſſe verſionem rei ejuſdem, ad quam ſententiam accedit Forerius ſcribens in Iſaiam, Editio LXX. Interpretum, quomodo recitatur a D. Hieronymo ad Prophetam, utrumque habet, quemadmodum legitur hoc Evangelii loco : eadem ut ſeorſum Græce exſtat impreſſa, Euſebio jam laudato adſtipulante, habet ſolum illud* ſanare contritos corde, *omiſſo altero* dimittere fractos in libertatem : *quod quidem Hebræo fonti ſimilius eſt. Theophylactus in hoc evangelium ſcribens, prius enarrat, poſterioris non meminit : Ambroſius neutrum attingit, etſi reliqua non prætereat.* *v.* 23. Quanta audivimus] *Non eſt præmittendum* Dixerunt Phariſæi ad Jeſum. *v.* 27. Et nemo eorum mundatus eſt] *Non addas* a lepra. *v.* 28. Omnes in ſynagoga ira] *Non eſt omittendum illud* in ſynagoga. *v.* 34. Scio te quis ſis, ſanctus Dei] *Quidam libri ſcribunt conjunctionem* quia, *hoc ſenſu, Scio te quod ſis ſanctus Dei : ſed Interpres dedit pronomen* quis, *aut certe* qui, *poſitum pro* quis, *quomodo eſt Græce.* *v.* 36. Imperat immundis ſpiritibus] *Non eſt auferendum epitheton* immundis. *v.* 38. Surgens autem Jeſus] *Quædam manuſcripta omittunt nomen* Jeſus, *conformiter Græco : quod alia addunt, ſimiliter Syro.*

CAP. V. *V.* 3. Rogavit eum a terra reducere puſillum] *Alii boni libri habent,* Rogavit eum ut a terra reduceret puſillum. *Hanc probat Epanorthotes : illam attribuit modernis, ut loquitur.* *v.* 7. Ita ut pene mergerentur] *Quidam libri addunt* pene, *ſimiliter Syris : alii omittunt, ſimiliter Græcis.* *v.* 12. Et procidens in faciem] *Quidam libri Græco conformiter, omittunt* & *conjunctionem.* *v.* 16. Secedebat in deſertum] *In Brugenſi & aliis quibuſdam manuſcriptis legitur* in deſerto, *ſexto caſu, quemadmodum Græce* ἐν ταῖς ἐρήμοις. *v.* 17. Ad ſanandum eos] *Male quidam libri pro* eos *legunt* infirmos. *v.* 20. Quorum finem ut vidit] *Non addas nomen* Jeſus, *tametſi Syriace legatur.* *v.* 22. Quid cogitatis in cordibus veſtris] *Quidam libri addunt* mala, *male : nam Matthæi illud, non Lucæ eſt.* *v.* 25. Conſurgens coram illis] *Antiqui libri noſtri legunt verbum ſimplex* ſurgens, *pro compoſito* conſurgens. *ibid.* Tulit lectum in quo jacebat] *Rurſus libri antiqui tollunt vocem* lectum, *conformiter Græcis libris. Nam Syrus interpretans illud* in quo jacebat, *ejus loco ſcribit* lectum ſuum. *Creditur explicationis gratia a quibuſdam addita Latina vox* lectum. *v.* 26. Et ſtupor apprehendit omnes, & magnificabant Deum] *Zegerus partem iſtam in dubium vocat, quod in uno manuſcripto non invenerit eam niſi ad marginem. Atqui fieri facile poſſit, ut ſcribam fugerit pars iſta, quam poſtea ad marginem ſtatuerit, præſertim cum non tantum in cæteris Latinis libris manuſcriptis impreſſiſque, ſed in Græco ac* Syro, *ſimiliter conſtanterque legatur. Nam quod ait, huic ſimile mox conſequi, nihil refert : quodque ex Ambroſio colligere nititur, parum movet.* *v.* 32. Non veni vocare juſtos] *Bonorum librorum, quidam addunt conjunctionem* enim (non enim veni) *quidam Græco ac Syro conformiter tollunt.* *v.* 35. Cum ablatus fuerit] *Antiquorum manuſcriptorum, alia præponunt* & *conjunctionem, Græco ſimiliter ; alia tollunt, conſentanee Syro.*

CAP. VI. *V.* 4. Quos non licet manducare] *Alii libri habent* licebat *imperfectum, pro præſenti* licet. *v.* 6. Factum eſt autem & in alio] *Quidam libri omittunt* & *conjunctionem, quemadmodum Syra & quædam Græca.* *v.* 9. Interrogo vos] *Tres codices ab Hentenio annotati legunt futuro tempore* interrogabo, *conformiter Græco & Syro.* *v.* 10. Et reſtituta eſt manus ejus] *Quidam libri addunt* ſanitati, *quemadmodum Græce fere additur* ὑγιὴς ſana, *alii, & quidem optimi, cum Sixtino, rectius omittunt, ſicut Syrici. Non dubito quin ex Matthæo huc adſcriptum ſit, tam Græcum* ὑγιὴς, *quam Latinum* ſanitati. *v.* 11. Quidnam facerent Jeſu] *Ita legendum eſt, & non, ut quidam, addita præpoſitione,* de Jeſu. *v.* 15. Matthæum & Thomam] *Hoc ordine legunt etiam Græca & Syra. Quædam antiqua manuſcripta præponunt* Thomam. *v.* 16. Et Judam Jacobi] *Plerique libri præponunt* & *conjunctionem, ut Syrum : tres Eccleſiæ noſtræ, & unus Clarmariſcenſis, manuſcripti, omittunt, ut Græcum. ibid.* Et Judam Iſcarioten] *Antiqui libri legunt* Scarioth *pro* Iſcarioten. *v.* 17. Et deſcendens cum illis] *Hujus loco quidam legunt,* Et deſcendens Jeſus de monte, *quod ex officio Eccleſiaſtico acceptum eſſe clarum eſt. ibid.* Et maritima & Tyri] *Latinus textus Regiorum Bibliorum, & quædam exemplaria Nicolai Zegeri, conſonantia editionibus Græcæ & Syriacæ, omittunt* & *conjunctionem ante vocem* Tyri. *v.* 24. Quia habetis conſolationem veſtram] *In multis bonis libris eſt relativum* qui : *ſed conjunctio* quia *reſpondet Græco.* *v.* 26. Væ cum benedixerint vobis homines] *Quidam libri addunt alterum* vobis *poſt* væ; *male : multi ante* homines *inſerunt adjectivum* omnes, *Syris & pleriſque Græcis omiſſum. ibid.* Secundum hæc enim faciebant pſeudoprophetis patres eorum] *Non omittas conjunctionem* enim, *nec mutes* pſeudoprophetis *quinqueſyllabum cum* prophetis *triſyllabo, quod quidam ex loco ſimili ſupra verſu* 23. *v.* 29. Præbe & alteram] *Non addas pronomen* ei. *v.* 33. His qui vobis benefaciunt] *Sic legendum eſt, non ut quidam* his qui vos diligunt. *v.* 37. Dimittite & dimittemini] *Brugenſe manuſcriptum, pro* dimittemini, *legit* dimittetur vobis. *v.* 38. Menſuram bonam & confertam] *Omittunt* & *conjunctionem plerique libri noſtri antiqui, Græco conſentanei. ibid.* Eadem quippe menſura] *Non legas* vero *pro* quippe. *v.* 39. In foveam cadunt] *Sic cum Sixtino legunt plures boni libri,* cadunt *præſenti tempore : in quibuſdam eſt futuro tempore* cadent; *conformiter Græco.* *v.* 42. Trabem non videns] *Noli mutare participium* videns *cum verbo* vides. *v.* 45. De malo theſauro] *Meliores libri fere non hic repetunt* cordis ſui, *tametſi Græce & Syriace repetatur.* *v.* 46. Quid autem vocatis me] *Non legas* enim *pro* autem. *v.* 48. Fundamentum ſuper petram] *Vetera manuſcripta etiam Epanorthotæ, ſcribunt* fundamenta *numero plurali. ibid.* Fundata enim erat ſuper petram] *Non addas* firmam petram. *v.* 49. Qui autem audit & non facit] *Exemplar Donatianicum legit :* Qui autem audivit & non fecit, *Græco conſentanee. ibid.* Et continuo cecidit] *Antiqui codices Epanorthotæ, & quidam noſtri, habent* concidit : *alias* cecidit, *ait Epanorthotes.*

CAP. VII. *V.* 3. Et ſalvaret ſervum ejus] *Epanorthotes legendum docet* ſanaret, *juxta libros antiquos, quibus e noſtris conſentiunt Brug. Lobb. Leod.* Sed Græcus, *inquit,* & moderni, habent ſalvaret. *v.* 4. Dicentes ei] *Quædam exemplaria omittunt pronomen* ei, *conformiter Græco ac Syro.* *v.* 11. Deinceps ibat in civitatem] *Non eſt addendum nomen* Jeſus *ex officio Eccleſiaſtico.* *v.* 22. Quæ audiſtis & vidiſtis] *Ordo verborum in vetuſtis codicibus, conformis Græco & Syro, eſt* Quæ vidiſtis & audiſtis. *v.* 23. Quicunque non] *In aliis bonis eſt* qui non. *v.* 24. Cœpit de Johanne] *Non addas nomen* Jeſus, *tametſi Syrus addat. ibid.* Arundinem vento agitatam] *Pro* agitatam, *pleraque antiqua manuſcripta, tum noſtra tum Epanorthotæ, legunt* moveri : *notatque Epanorthotes Matthæi eſſe* agitatam. *Matth. 11. v. 7.* *v.* 27. Hic eſt de quo] *Non addas* enim, *quod quidam ex Matth.* *v.* 28. In regno Dei] *Sic legendum eſt hoc loco ; ſecundum Matthæum autem* in regno cœlorum. *v.* 29. Baptizati baptiſmo] *Brugenſe & quædam alia manuſcripta, pro ſexto caſu* baptiſmo, *legunt quartum* baptiſmum, *phraſi ea quæ eſt Græce.* *v.* 31. Ait autem Dominus : Cui ergo] *Multi boni Latini, nec pauciores boni Græci libri, ſuffragantibus Syricis, omittunt illud* ait autem Dominus. *v.* 32. Cantavimus vobis tibiis] *Non eſt hic omittenda vox* tibiis, *ut ſecundum Matth.* *v.* 33. Venit enim Johannes] *In aliis libris eſt* autem, *ſed* enim *reſpondet Græco ac Syro.* *v.* 37. Quod accubuiſſet in domo] *Non eſt addenda vox* Jeſus. *v.* 39. Quæ & qualis eſt mulier] *In aliis libris pro* eſt *legitur* eſſet. *v.* 40. Et alius quinquaginta] *A quibuſdam libris abeſt* & *conjunctio, quemadmodum mox proximo verſu pronomen* illis : Non habentibus illis. *v.* 42. Quis ergo eum plus diligit] *In quibuſdam libris eſt futurum* diliget, *quemadmodum Græce.* *v.* 44. Et capillis ſuis terſit] *Hoc modo legitur etiam Syriace. Annotat porro Zegerus, quoſdam Latinos codices, legere quemadmodum eſt Græce :* Et capillis capitis ſui terſit. *v.* 45. Hæc autem ex quo intravit] *Ita legendum eſt ex Sixtino & optimis libris, nominatim Brugenſi, Lobbienſi, unoque Audomarenſi,* intravit *tertia perſona, pro prima* intravi, *adſtipulantibus Syrica editione, & quibuſdam exemplaribus Græcæ, denique ipſa hiſtoriæ ſerie, qua docetur, mulierem hanc ingreſſam domum, dudum poſt ipſum Jeſum. ſupra ver. 37.*

CAP. VIII. *V.* 1. Per civitates & caſtella] *Multi boni libri, ſingulari numero, conformiter Græco, ſcribunt* per civitatem & caſtellum. *Illa lectio, hujus expoſitio eſt.* *v.* 2. Uxor Chuzæ] *Brugenſe manuſcriptum habet* Chuza. *v.* 3. Quæ miniſtrabant ei] *Duo Eccleſiæ noſtræ & unum Clarmariſcenſis manuſcripta habent numero plurali* eis, *adſtipulante Syro. Græca magis variant quam Latina.* *v.* 4. Cum autem turba plurima convenirent] *Alii libri legunt ſingulare* conveniret, *ut Græca.* *v.* 13. Nam qui ſupra petram] *Non addas,* hi ſunt. *ibid.* Qui ad tempus credunt] *Quædam exemplaria legunt* qui *relativum, adſtipulantibus libris Græcis ; alia conjunctionem* quia. *v.* 18. Videte ergo quomodo audiatis] *Quanquam conjunctivus* audiatis *Latinior ſit : indicativus tamen* auditis, *eſt in optimis quibuſque manuſcriptis, Græco conformiter. Porro* quomodo *non eſt hic mutandum cum* quid : *hoc enim Marci, illud Lucæ eſt.* *v.* 19. Et non poterant adire eum] *Antiqui libri, repetita præpoſitione* ad, *fere legunt* ad eum. *Sed procul abſit ut pro* adire *legas* audire, *quod eſt* ἀκούειν. *v.* 23. Et navigantibus illis] *Rurſus antiqui libri, conſpirantibus Græcis, habent* Navigantibus autem illis. *ibid.* Et complebantur] *Spurium eſt quod quidam codices legunt* compellebantur *pro* complebantur, *quod eſt* implebantur. *v.* 24. Increpavit ventum & tempeſtatem aquæ. *In quibuſdam Eccleſiæ Audomarenſis libris eſt* increpavit vento & tempeſtati aquæ. *v.* 26. Et navigaverunt ad] *Manuſcripti codices optimi, tum noſtri tum Epanorthotæ, Græco & Syro adſtipulante, legunt* Enavigaverunt autem ad, *quod Commentario declaratur.* *v.* 29. Agebatur a dæmonio in deſerta] *Ita legendum eſt : Male eſt enim in quibuſdam ſextus caſus numeri ſingularis* deſerto. *v.* 39. Redi in domum tuam] *Quidam ex optimis libris omittunt* in *præpoſitionem.* *v.* 40. Erant enim omnes] *Cum Sixtinis Bibliis tria noſtra & unum Clarmariſcenſis Eccleſiæ manuſcripta, conformiter Græco & Syro, legunt* enim, *pro* autem, *quod alii.* *v.* 43. Mulier quædam erat] *Veriſimile eſt Interpretem ſcripſiſſe, ita ut eſt Græce,* mulier quæ erat. *v.* 46. Nam ego novi] *Multi boni libri addunt* & *conjunctionem* (nam & ego novi) *tametſi nec Græce illa nec Syriace addatur.* *v.* 49. Venit quidam ad principem ſynagogæ] *Diu quæſita, inventa eſt tandem, genuina hujus loci lectio, in manuſcripto Eccleſiæ noſtræ continente quatuor Evangelia, F. litera inſignito, quod habet non* ad principem *caſu quarto, ut vulgo, ſed* a principe *caſu ſexto ; ſic enim eſſe legendum, Græca & Syra clamant, mutatione facta ab iis qui non intellexerunt hanc loquendi formam : uti & ſecundum Marcum cap. 5. verſ. 35. mutaverant* ab archiſynagogo *cum* ad archiſynagogum, *quod illic notavimus. ibid.* Noli vexare illum] *Sic legunt cum Sixtino libri antiqui* illum : *notatque Epanorthotes* magiſtrum *eſſe Evangelii ſecundum Marcum, quanquam & hic Græce Syriaceque legatur.* *v.* 52. Non eſt mortua puella ſed dormit] *Duo Audomarenſis & unum Clarmariſcenſis Eccleſiæ manuſcripta tollunt vocem* puella, *cum Græcis libris & Syricis. Notat Epanorthotes Matth. 9. v. 24. & Marci 5. v. 39. addi* puella. *v.* 55. Et juſſit illi dari manducare] *Sic legendum ex Sixtinis Bibliis & optimis manuſcriptis,* dari *paſſivum Græco ſimiliter, pro* dare *activo.*

CAP. IX. *V.* 3. Nihil tuleritis in via] *Non eſt legendum* in viam *quarto caſu, ſi meliores ſequaris libros : ſed intelligendus eſt ſextus caſus pro quarto poſitus, ut alias frequenter.* *v.* 4. Et inde ne exeatis] *Unus codex ab Hentenio annotatus omittit negationem, conformiter Græco & Syro :* Et inde exeatis. *v.* 6. Circuibant per caſtella] *Non eſt omittenda præpoſitio* per, *tametſi omittatur a codice Donatianico.* *v.* 15. Et diſcumbere fecerunt omnes] *Huic lectioni receptæ ſuffragatur Syrus, dum utitur verbo conjugationis Hiphil. Quorundam librorum lectio eſt,* Et diſcubuerunt omnes, *qua quidem non repetitur res eadem, ut priora illa. Græca ſimiliter variant.* *v.* 19. Et dixerunt : Johannem Baptiſtam] *Non eſt interponenda vox* alii, *quæ Evangelii ſecundum Matthæum eſt.* *v.* 28. Petrum & Jacobum & Johannem] *Manuſcripta quædam antiqua præponunt Johannem Jacobo, Græco conformiter. Aliis, quæ Jacobum præponunt Johanni, conſonant Syra.* *v.* 29. Et veſtitus ejus albus & refulgens] *Optima noſtra manuſcripta, abſque media conjunctione* &, *legunt* albus refulgens, *ſimiliter editioni Græcæ.* *v.* 32. Petrus vero & qui cum illo erant] *Non addunt ſed ſubaudiunt* erant, *manuſcripta Eccleſiæ Audomaropolitanæ, cum Græcis libris & Syris.* *v.* 37. Occurrit illis turba multa] *Manuſcripta noſtra meliora, Græco conſentanee, legunt ſingulare* illi. Illis *autem quod in aliis eſt plurali numero, conſentit Syro.* *v.* 47. Apprehendit puerum & ſtatuit] *Optimi noſtri libri, Græco ſimiliter, legunt* apprehendens puerum ſtatuit. *v.* 49. Quia non ſequitur nobiſcum] *Non eſt addendum pronomen* te (non ſequitur te) *quod optimi libri, cum Sixtino & Græcis, non agnoſcunt, quanquam Syrus explicationis gratia addat.* *v.* 50. Et ait ad illum Jeſus] *Quædam exemplaria ſcribunt plurali numero* ad illos, *conformiter Syro : ſed optima, numero ſingulari* ad illum, *conſentanee Græco. ibid.* Nolite prohibere] *Non eſt præponendum* Sinite illos &, *id quod aliunde quidam huc adſciverunt. ibid.* Qui enim non eſt adverſum vos, pro vobis eſt] *Sic legunt, ut Sixtinus, ita optimi libri Latini, ſuffragante Syro. Sex ab Hentenio annotati habent prima perſona* adverſum nos, pro nobis eſt, *adſtipulante Græco.* *v.* 51. Ut iret in Jeruſalem] *Antiqui codices omittunt* in *præpoſitionem, tametſi Græce addatur.* *V.* 53. Euntis in Jeruſalem] *Eadem hujus loci ratio eſt.* *v.* 54. Et conſumat illos] *Quod ſequitur in quibuſdam Latinis libris* ſicut & Elias fecit, *tametſi Græce & Syriace legatur, ut non eſt Sixtini, ita nec optimorum librorum, videturque Interpres non dediſſe neque Græce legiſſe. Tractatores, Ambroſius, Titus, Theophylactus, & Euthymius, annotant, Apoſtolos ad Eliam reſpexiſſe : ex hujuſmodi fortaſſis annotatiuncula ad marginem ſcripta, potuerit illud in textum, etiam Græcum, irrepſiſſe.* *v.* 56. Non venit animas perdere] *Non addas* hominum, *quod quidam* (animas hominum) *tametſi legatur Græce : nec enim Latinus tantum, ſed & Syrus omittit,* tis. v. 57. Sequar te quocunque ieris] *Non ſubdas* Domine, *quod quidam, licet in Syricis & Græcis pleriſque libris legatur: nam cum Sixtino antiqui verique codices Latini non agnoſcunt.* v. 58. Dixit illi Jeſus] *Antiqui libri noſtri præmittunt conjunctionem* & *cum Græcis, &* ait *legunt pro* dixit. *ibid.* Ubi caput reclinet] *Quidam antiqui libri addunt* ſuum (caput ſuum) *cum Syro; plures omittunt, cum Græco.* v. 59. Primum ire & ſepelire] *Quidam antiqui libri non addunt hic* & *conjunctionem* (& ſepelire) *quemadmodum nec Græca editio. Matthæi itaque conjicio propriam eſſe conjunctionem illam, cap.* 8. v. 21. v. 60. Tu autem vade, & annuntia] *Alii libri omittunt* &, *quod nec legitur Græce aut Syriace.* v. 61. His quæ domi ſunt] *Alii libri maſculino genere legunt* his qui domi ſunt. v. 62. Nemo mittens manum ſuam ad aratrum & reſpiciens retro] *Antiqui libri noſtri habent* in *pro* ad, *&* adſpiciens *pro* reſpiciens.

CAP. X. V. 1. Et alios ſeptuaginta duos] *Et infra verſu* 17. Reverſi ſunt autem ſeptuaginta duo. *Hæc eſt conſtans lectio Latinorum librorum, niſi quod in uno manuſcripto invenerimus, priori loco* viros *pro* duos, *poſteriori* viri *pro* duo. *Non minus conſtans eſt lectio Græcorum & Syriacorum librorum, omittentium* duos *&* duo, *nimirum* ſeptuaginta *dumtaxat ſcribentium, niſi quod unus codex Græcus priori loco, alter poſteriori addat* δύο duo. *De hac varietate late diſſeruimus in Notationibus noſtris prolixioribus, allatis in medium iis quæ pro utravis parte faciunt.* v. 2. In meſſem ſuam] *Manuſcripta optima noſtra omittunt pronomen* ſuam, *tametſi Græce & Syriace legatur, tam hic quam Matth.* 9. v. 38. v. 4. Nolite portare] *Non eſt addenda conjunctio* ergo. v. 6. Requieſcet ſuper illum] *Antiqua noſtra manuſcripta Brug. Lobb. Leodienſia, Clarmariſc. & tria Audomarenſia, pro maſculino* illum, *legunt fœmininum* illam, *ut ſubaudias domum, adſtipulante Beda, qui non ſolum ita legit, ſed & interpretatur; cum ait:* Pax requieſcit in domo, ſi in ea fuerat filius pacis. *quæ quidem verba, Beda ex D. Gregorio accepit, hom.* 17. *in Evangelia.* v. 9. & 11. Appropinquavit] *Præteritum legendum eſt, quod cum Sixtinis Bibliis ſervant manuſcripta Audomarenſia, & Clarmariſcenſe, non futurum* appropinquabit, *licet hoc in quibuſdam antiquis ſit.* v. 10. In quamcunque autem] *Non videtur omittendum* autem, *quod etiam Græce & Syriace legitur.* v. 13. Væ tibi Corazain] *Manuſcripti libri, cum Sixtinis Bibliis, non minus hoc loco ſcribunt* Corazain *per* n *tertiam liquidam, quemadmodum Græca & Syra, quam ſecundum Matthæum, licet quidam per* m *ſecundam liquidam dicant* Corazaim. v. 21. In ipſa hora exſultavit] *Unum manuſcriptum addit* Jeſus, *Græco & Syro conformiter. ibid.* Exſultavit Spiritu ſancto] *Sic cum Sixtino legunt antiqui libri, ſuffragantibus Syricis & quibuſdam Græcis, pro eo quod alii omittunt* ſancto, *alii addunt* in *præpoſitionem.* v. 22. Quis ſit Filius, niſi pater; & quis ſit Pater] *In antiquis pleriſque libris, pro* quis, *utrobique eſt* qui, *eodem ſenſu.* v. 30. Suſpiciens autem Jeſus] *Nullo modo pro* ſuſcipiens, *quod eſt, accipiens partes reſpondendi, legendum eſt* ſuſpiciens, *quod eſt, ſurſum adſpiciens.*

CAP. XI. V. 1. Sicut docuit & Johannes] *Antiqui libri, conformiter Græco ac Syro, legunt hoc ordine:* Sicut & Johannes docuit. v. 2. Pater, ſanctificetur] *Exemplaria antiqua cum Sixtinis Bibliis non agnoſcunt* noſter quis es in cœlis. *Quædam addunt, ex ea forma qua Dominicam orationem recitare conſuevimus. ibid.* Adveniat regnum tuum] *Non ſubjicias hic* Fiat voluntas tua, ſicut & in cœlo & in terra, *quod quidam libri, tametſi Græce & Syriace legatur: qua de re late egimus in Notationibus noſtris in varias Bibliorum lectiones.* v. 3. Da nobis hodie] *Alii codices ſcribunt* hodie, *alii* quotidie. *Hoc veriſimilius fit eſſe editionis Latinæ ſecundum Lucam, nam illud Matthæi indubitato eſt.* v. 4. Et ne nos inducas in tentationem] *Nec hoc loco adjiciendum eſt ex quibuſdam libris* Sed libera nos a malo: *quod tametſi Græca & Syra legant, non fit tamen veriſimile eſſe hujus Evangelii.* v. 11. Aut piſcem] *Quædam manuſcripta, nominatim Brugenſe, addunt* ſi: Aut ſi piſcem. *Græce eſt* εἰ καὶ ἰχθὺν *ſi & piſcem. Syriace: Et ſi piſcem rogaverit eum.* v. 13. Pater veſter de cœlo] *Non eſt addenda vox* cœleſtis, *quam omnes boni libri omittunt.* v. 17. Deſolabitur. & domus ſupra domum cadet] *Plures boni libri legunt præſenti tempore* deſolatur, cadit, *quemadmodum eſt etiam Græce, pro futuris* deſolabitur & cadet, *quæ leguntur ab aliis. Crediderim vero Interpretem dediſſe* ſuper, *quod ſit adverſus, pro* ſupra *(ut facilis hic eſt lapſus) neque enim ſenſus eſt, domum unam caſuram ſupra alteram.* v. 20. Profecto pervenit in vos] *In duobus manuſcriptis Eccleſiæ noſtræ, pro* pervenit, *eſt* prævenit, *utrumque admittente voce Græca* ἔφθασε. prævenit in vos, *occupavit vos inexpectatum. Vide Commentarium.* v. 22. Auferet in quibus confidebat, & ſpolia ejus diſtribuet] *Multi boni libri habent* aufert, diſtribuit, *præſenti tempore, Græco Syroque conformiter, pro futuris* auferet, diſtribuet. v. 23. Qui non eſt mecum, contra me eſt. *Antiqui libri legunt* adverſum: contra *reſervant Matthæo.* v. 24. Ambulat per loca inaquoſa] *In aliis libris eſt verbum compoſitum* perambulat: *cæterum* inaquoſa *non eſt mutandum cum* arida, *quod Evangelii ſecundum Matthæum eſt.* v. 25. Invenit eam ſcopis mundatam] *Alii libri omittunt pronomen* eam. *ibid.* Scopis mundatam & ornatam] *Manuſcripta Eccleſiæ S. Audomari, & unum Clarmariſcenſe, cum V. Beda, omittunt duo hæc verba* & ornatam, *ſicut & antiqua Epanorthotæ, qui notat ea eſſe Matthæi. Græce tamen & Syriace etiam hic ſecundum Lucam ea leguntur.* v. 26. Septem alios ſpiritus ſecum] *Alii libri omittunt* ſecum, *conformiter Græco.* v. 29. Niſi ſignum Jonæ prophetæ] *Antiqui libri hic non addunt* Prophetæ, *quod notat Epanorthotes Matthæi eſſe, cap.* 12. *verſ.* 39. *quanquam Græce Syriaceque etiam hic legatur.* v. 31. Et ecce pluſquam Salomon hic] *Antiqui codices legunt* plus Salomone, *conformiter Græco, pro* plus quam Salomon, *quod Epanorthotes Matthæo attribuit, cap.* 12. v. 42. v. 23. Et ecce plus quam Jonas hic] *Eadem hujus loci eſt ratio quæ proximi, antiquis legentibus* plus Jona. v. 36. Si ergo corpus tuum totum] *Non eſt omittenda vox* totum. v. 42. Sed væ vobis Phariſæis] *Non videtur mutandus dativus* Phariſæis *cum nominativo* Phariſai. *ibid.* Quia decimatis] *Sic eſt etiam Græce. Alii boni libri, pro conjunctione, legunt relativum* Qui decimatis. *Syrum eſt ambiguum.* v. 44. Quæ non apparent] *Pro* apparent, *Gloſſa interlinearis annotat legendum, vel* parent, *vel* patent. *Unus ex noſtris libris, Lobbienſis, ſcribit* parent, *reliqui* apparent, *nullus* patent, *quanquam nec hæc lectio eſt a loco aliena.* v. 46. Qui oneratis homines] *Quidam libri antiqui ſcribunt pronomen* qui: *ſed alii cum Græcis habent conjunctionem* quia. v. 51. A ſanguine Abel] *Non addas* juſti, *quod Matth. eſt cap.* 23. *ver.* 35. v. 52. Quia tuliſtis] *Alias legitur* qui. v. 53. Cum autem hæc] *Multi antiqui libri omittunt conjunctionem* autem, *tametſi Græce addatur.*

CAP. XII. V. 1. Turbis circumſtantibus] *Non legas* concurrentibus. v. 2. Nihil autem opertum eſt] *Sic legunt optimi quique libri cum Græco & Syro* autem *pro* enim. v. 3. Et quod in aurem] *Potius quartus caſus legendus videtur, quam ſextus* aure. v. 4. Non habent amplius quid faciant] *In aliis libris eſt* quod *pro* quid. v. 7. Multis paſſeribus pluris eſtis vos] *Omittitur ab optimis libris noſtris* vos, *quemadmodum a pleriſque Græcis. Matthæi videtur eſſe cap.* 10. *verſ.* 31. v. 8. Confeſſus fuerit me (&c.) confitebitur illum] *Quidam libri legunt* in me, in illo, *qua de re olim egimus in Notationibus noſtris.* v. 9. Negabitur coram Angelis Dei] *Noſtri antiqui libri habent compoſitum* denegabitur, *ſimiliter Græco, pro eo quod alii habent ſimplici* negabitur. v. 12. Quid oporteat vos dicere] *Antiqui libri, tum Epanorthotæ, tum noſtri, ſcribunt* quæ *numero plurali, & tollunt pronomen* vos, *Græco conſentanee:* Quæ oporteat dicere. v. 22. Animæ veſtræ quid manducetis, neque corpori quid induamini] *Antiqui libri noſtri non magis addunt pronomen,* animæ veſtræ, *quam* corpori veſtro: *nec legunt* induamini, *ſed* veſtiamini. *Epanorthotes Matthæo adſcribit alteram lectionem. Matth.* 6. *verſu* 25. v. 23. Et corpus plus quam veſtimentum] *Manuſcripta Eccleſiæ noſtræ inter alia, omittunt* plus, *conſentanea editioni Græcæ.* v. 27. Conſiderate lilia] *Non addas* agri, *quod quidam ex Matth.* 6. *ver.* 28. *ibid.* Nec Salomon] *Quidam libri præponunt* quia, *quod tamen nec Græce exſtat hoc loco.* v. 30. Hæc enim omnia] *Non eſt legendum* autem *pro* enim. *ibid.* Quoniam his indigetis] *Non interjicias vocem* omnibus. v. 31. Verumtamen quærite primum regnum Dei & juſtitiam ejus: & hæc omnia] *Vetera manuſcripta conſtanter tollunt* primum & juſtitiam ejus, *leguntque,* Verumtamen quærite regnum Dei: & hæc omnia: *quibus Græca & typis excuſa Syra ſuffragantur (nam manuſcriptum Syriacum addit* & juſtitiam ejus) *denique poſt D. Ambroſium Beda enarrator adſtipulatur: Quare videri poſſint adjectitia illa eſſe* primum & juſtitiam ejus, *ex Matth.* 6. v. 33. *huc adſcripta.* v. 35. Et lucernæ ardentes in manibus veſtris] *Præter manuſcripta complura, alias a nobis citata, tria hujus Eccleſiæ Audomaropolitanæ, & unum Clarmariſcenſis, omittunt* in manibus veſtris, *quibus ſuffragantur Græca ac Syra, & adſtipulatur V. Beda, tum hic, tum clarius infra ad verſum* 49. *De reliquis tractatoribus & auctoribus, qui pro hac, qui pro illa lectione faciant, diximus in Notationibus ad varias Bibliorum lectiones.* v. 41. Ait autem ei Petrus] *Quædam manuſcripta Latina omittunt pronomen* ei, *tametſi refragentur Græca & Syra.* v. 42. Quem conſtituit Dominus] *Duo codices ab Hentenio annotati, pro* conſtituit, *legunt futurum* conſtituet, *conformiter Græco & Syro.* v. 43. Cum venerit Dominus] *Interpres non addidit pronomen* ejus, *tametſi legatur Græce & Syriace.* v. 44. Vere dico vobis] *Non eſt hic legendum* Amen *pro* vere, *ſed ſecundum Matth.* v. 45. Percutere ſervos & ancillas] *Optima noſtra Latina manuſcripta legunt* pueros, *pro eo quod alii* ſervos. v. 47. Et non præparavit] *Non eſt addendum pronomen* ſe, *licet forte ſubaudiendum.* v. 49. Niſi ut accendatur] *Quidam vetuſti libri omittunt* ut, *conſonante textu V. Bedæ.* v. 51. Pacem veni dare in terram] *Quidam libri, pro quarto caſu, legunt ſextum;* terra, *qui Græce eſt. Porro hic legendum eſt* dare, *Matth.* 10. v. 34. mittere. v. 53. Dividentur pater in filium &c.] *Quidam conjiciunt, legendum eſſe numero ſingulari* dividetur, *quo modo eſt Græce & Syriace: quod eo eſt veriſimilius, quod Latini libri ſuum* dividentur *fere adjungant verſui ſuperiori:* Et duo in tres dividentur, *quo ſcilicet aptius congruat.* v. 54. Dicebat autem & ad turbas] *Non omittas medium* & *pro* etiam *poſitum. ibid.* Et ita fit] *Quidam antiqui legunt futurum* fiet *pro præſenti* fit. v. 58. Ne forte trahat te ad judicem] *Non hic legendum eſt* tradat *pro* trahat, *ſed mox* tradat te exactori.

CAP. XIII. V. 4. Sicut illi decem & octo] *Codex D. Donatiani præponit conjunctionem* & *adverbio* ſicut, *Bedæ textus poſtponit. Græce & Syriace legitur conjunctio* ἢ aut, *loco adverbii* ſicut. v. 5. Sed ſi pœnitentiam non egeritis] *Annotat etiam Epanorthotes, in antiquis libris, hic quidem eſſe* egeritis, *ſupra autem ver.* 3. habueritis. v. 6. Dicebat autem & hanc ſimilitudinem] *Alii libri omittunt* &, *conſentanee Græco ac Syro.* v. 12. Quam cum videret Jeſus] *In quibuſdam antiquis manuſcriptis, pro* videret *eſt præteritum* vidiſſet. *ibid.* Vocavit eam ad ſe] *Pronomen* eam *aufertur ab antiquis tum noſtris tum Epanorthotæ, conformiter Bedæ textui & Græcæ editioni.* v. 15. Reſpondens autem ad illum Dominus dixit] *In pleriſque vetuſtis manuſcriptis eſt* Reſpondens autem ad illum Dominus, *conformiter Græco & Syro; niſi quod in Syro, pro* Dominus *eſt* Jeſus, *quemadmodum & in uno veteri manuſcripto. ibid.* Hypocritæ, unuſquiſque veſtrum] *Quidam libri cum Syro legunt ſingulare* hypocrita: *ſed plurale, ut eſt in melioribus, ita etiam a Beda explicatur. Græca ſimiliter variant.* v. 18. Et cui ſimile æſtimabo illud] *Videtur, ex bonis manuſcriptis, addendum quidem* eſſe (ſimile eſſe) *ſed non mutandum* æſtimabo *cum* exiſtimabo. v. 24. Quærent intrare] *Non videtur mutandum futurum* quærent, *quod conforme eſt Græco & Syro ipſique ſententiæ; cum præſenti* quærunt, *quod eſt in multis antiquis manuſcriptis; & ipſo Beda.* v. 25. Incipietis foris ſtare] *Manuſcripta noſtra pleraque omnia cum Sixtinis Bibliis, omittunt* & *conjunctionem, ab aliis præpoſitam verbo* incipietis: *quam certe Interpres non videtur dediſſe, tametſi legatur Græce Syriaceque, ex eo quod mutata orationis ſerie verterit* incipietis, *non* inceperitis. v. 27. Omnes operarii iniquitatis] *Hujus loco non eſt ſcribendum* Maledicti in ignem æternum. v. 30. Qui erunt primi: & ſunt primi, qui erunt noviſſimi] *Sic emendarunt, poſt alios correctores, Sixtini, ut utrobique legatur futuro tempore* erunt, *ex ſuis haud dubium codicibus, quibus V. Beda diſerte ſuffragatur: nam & Græce eſt* ἔσονται, *& Syriace* ܢܗܘܘܢ nehevoun, *futuro tempore, denique præcedentibus hæc lectio aptiſſime cohæret. Cæterum manuſcripta noſtra Latina omnia legunt utrobique præteritum imperfectum* erant: *cujus etſi ſenſus eodem redeat, videri tamen poſſet acceptum ex imitatione ſimilium locorum Matthæi & Marci.* v. 32. Ite & dicite] *Quædam manuſcripta tollunt* & *conjunctionem.* v. 33. Et ſequenti die ambulare] *Manuſcripta antiqua tum noſtra tum Epanorthotæ, omittunt* die, *V. Beda ſuffragante.* v. 34. Qui mittuntur ad te] *In quibuſdam libris, pro præſenti* mittuntur, *legitur præteritum* miſſi ſunt: *etſi vero etiam Græca præteritum fere legant, non dubito tamen quin ex Matth. hoc mutatum ſit.* v. 35. Ecce relinquetur vobis domus veſtra deſerta] *Plerique codices addunt* deſerta, *quemadmodum etiam Syra: ſed optima manuſcripta, nominatim tria Eccleſiæ noſtræ Audomarenſis cum uno Clarmariſcenſis, omittunt, adſtipulantibus, inter Græcos enarratores, Euthymio & Theophylacto, inter Latinos Beda. Nam etſi adſcriptum ſit* deſerta *textibus Bedæ & Theophylacti: commentaria tamen eorum, ſi preſſe conſiderentur, loquuntur non fuiſſe eis lectum. Quocirca non dubito, quin vox iſta, huic loco Lucæ addita ſit ex Matthæo, tam Græce quam Latine: ſimilis enim varietas eſt codicum Græc. Cæterum pronomen* vobis, *neutiquam eſt omittendum.*

CAP. XIV. V. 1. Cum intraret Jeſus] *Nomen* Jeſus *omittunt ex noſtris manuſcriptis meliora, conformiter Græco & Syro.* v. 7. Dicens ad illos] *Unum manuſcriptum omittit* ad illos, *quod tamen etiam Græce & Syriace legitur.* v. 12. Neque vicinos, divites] *Non eſt interjiciendum alterum* neque: Neque divites. *ibid.* Te & ipſi reinvitent] *Codex Donatianicus habent ſimplex* invitent, *cum tamen etiam Græce compoſitum ſit.* v. 13. Claudos & cæcos] *Manuſcripta noſtra Brug. Lobb. Clarm. & tria Audomarenſia, omittunt mediam conjunctionem* &, *conformiter Græco ac Syro.* v. 14. In reſurrectione juſtorum] *Non ſcribas* retributione *pro* reſurrectione. v. 15. Beatus qui manducabit] *Regius codex habet præſens* manducat: *atqui etiam Græce & Syriace legitur futurum.* v. 27. Et qui non bajulat crucem ſuam & venit poſt me, non poteſt meus eſſe diſcipulus] *Quidam libri omittunt hunc verſiculum, tanquam aliunde huc adſcriptum, ſed nulla auctoritate fulciti.* v. 28. Non prius ſedens] *Quidam libri habent* nonne, *& hic & infra v.* 31. *ſed* non *rectius videtur.* v. 34. Si autem ſal evanuerit] *Antiqui libri tum noſtri tum Epanorthotæ addunt* quoque (ſal quoque) *conformiter Syro, quod alii omittunt ſimiliter Græco.*

CAP. XV. V. 8. Si perdiderit drachmam unam] *Non eſt præmittenda* & *conjunctio. ibid.* Nonne accendit lucernam] *Unum manuſcriptum pro* nonne *habet* non, *de quo in Notationibus in varias Bibliorum lectiones. ibid.* Et everrit domum] *Ita recte emendarunt Romani correctores, pro* evertit *quod plerique omnes libri habent,* everrit, *quod eſt verrit ſive ſcopat, ut ait Epanorthotes noſter manuſcriptus. Omnes enim hactenus annotarunt ita eſſe legendum, quia ſic clare & Græca & Syra habeant: ſed fere defuerunt libri. Hentenius invenit unum, qui ſcribat* verrit: *nos in Regio textu, ex Complutenſi expreſſo, & in Miſſali Romano Pii Quinti juſſu edito, Dominica tertia poſt Pentecoſten, quemadmodum jam in Sixtinis Bibliis, legimus* everrit. *Zegerus indicat ita apud Chryſologum legi. D. Gregorius homil.* 34. *in Evangelia, etſi exponat* evertit, *quod eſt perturbat, notat tamen in aliis codicibus ſcribi* emundat, *quomodo certe habet Ambroſius initio epiſtolæ primæ* & mundans domum ſuam. *Fuit hæc altera verſio, quam ſi Interpres ſequutus fuiſſet, aut certe vertiſſet* & ſcopis mundat domum, *ut ſupra* 11. *ver.* 25. *non fuiſſet relictus depravationi locus. ibid.* Donec inveniat] *Non eſt addendum pronomen* eam. V. 14. Et poſtquam omnia conſummaſſet] *Vetuſti codices fere habent* conſummaſſet: *unus notatur habere* conſumſiſſet, *alter* diſſipaſſet, *quo modo & Beda. Græca vox* δαπανᾶν *non ambigue ſignificat conſumere ac diſſipare.* v. 17. Quanti mercenarii in domo patris mei] *Antiquorum codicum, alii omittunt* in domo, *alii addunt. Omittentibus volunt Græca, addentibus Syra. Ambroſii & Bedæ textus omittunt, commentaria non perinde ſunt clara.* v. 19. Jam non ſum dignus] *Plura antiqua manuſcripta, una cum textu V. Bedæ, præponunt* & (& jam non ſum) *ſicut & Syra: nam Græca variant.* v. 22. Et calceamenta in pedibus ejus] *Pronomen* ejus *omittitur ab omnibus noſtris manuſcriptis, conformiter editioni Græcæ & commentario Bedæ.* v. 24. Et cœperunt epulari] *Non eſt addendum* omnes. v. 26. Et interrogavit quid hæc eſſent] *Manuſcripta noſtra numero plurali habent* quæ hæc eſſent, *ſicut & textus Bedæ.* v. 28. Pater ergo illius] *Non mutes* ergo *cum* autem. v. 31. At ipſe dixit illi] *Non eſt legenda conjunctio copulativa* &, *loco adverſativæ* at.

CAP. XVI. V. 1. Et ad diſcipulos] *Non omittas* & *pro* etiam *poſitum.* v. 6. At ille dixit] *Non eſt mutandum præteritum* dixit, *cum præſenti* dicit. v. 11. Quod verum eſt quis credet vobis] *Noli ſcribere* credat, *pro futuro* credet; *multoque minus* veſtrum *pro* verum, *quod hic opponitur iniquo, quemadmodum verſu proximo* veſtrum *alieno.* v. 18. Omnis qui dimittit] *Quidam antiqui libri præponunt* & *conjunctionem, ſed quæ nec Græce legatur nec Syriace, meliuſque certe omitti videatur.* v. 19. Qui induebatur] *Manuſcripta noſtra legunt* & *conjunctionem, conformiter Græco ac Syro, & Latino Bedæ textui, pro relativo* qui. v. 21. Et nemo illi dabat] *Hæc verba a quibuſdam antiquis libris leguntur, a pluribus ignorantur. His ſuffragantur, inprimis Beda, deinde Evangelium Græcum, denique Syriacum. Conjiciunt quidam adjecta huc eſſe ex hiſtoria filii prodigi, ſupra* 15. v. 16. *ibid.* Ulcera ejus] *In quibuſdam vetuſtis libris eſt* vulnera, *ſed ſervandum eſt* ulcera, *quod eſt* ἕλκη. v. 23. Elevans autem oculos] *Quædam manuſcripta omittunt conjunctionem* autem, *duo nominatim hujus Eccleſiæ: qua omiſſa, liceat Latinum textum ita diſtinguere:* In inferno elevans oculos: *quemadmodum diſtinguuntur textus Græcus & Syricus, quamquam non ſine addita conjunctione:* Et in inferno elevans oculos. v. 31. Reſurrexit, credent] *Non addas pronomen* ei, *ut quidam.*

CAP. XVII. V. 3. Si peccaverit in te frater tuus] *Complura manuſcripta, & quidem noſtra omnia, ſeptem numero, omittunt* in te, *conſentiente Syriaca editione & tractatore Beda. Porro Græci libri illud addunt, ſuffragante D. Ambroſii commentario.* v. 6. Si habueritis (&c.) dicetis huic (&c.) & obediet vobis] *Manuſcripta optima fere legunt:* Si haberetis (&c.) diceretis huic (&c.) & obediret vobis. *Altera lectio accepta videtur ex Matth.* 17. v. 20. v. 7. Arantem aut paſcentem] *In quibuſdam vetuſtis libris, etiam Epanorthotæ, additur* boves (boves paſcentem) *nominatim in Brugenſi; in quibuſdam* oves, *duobus hujus Eccleſiæ, E. & F. Complures libri neutrum legunt, conſonante Beda: neque Græce eſt horum alterum, duntaxat* ποιμαίνοντα· *ſed ſi alterum horum addere oportet, favent Græca iis potius qui* oves *addunt, quam qui* boves, *quia* ποιμαίνειν *proprie de paſtoribus ovium dicitur. Quocirca & D. Ambroſius* oves *aut legit aut intelligit: & Syrus agens Paraphraſtem vertit:* Ducentem par boum aut paſcentem oves: *bobus enim arabatur. ibid.* Dicat illi; Statim tranſi] *Quidam libri, pro conjunctivo* dicat, *habent indicativum* dicit, *tam hoc quam proximo verſu: quidam ita diſtinguunt, ut* ſtatim *adjungatur iis quæ præcedunt:* Dicit illi ſtatim; Tranſi. v. 20. Reſpondens eis dixit] *Alii pleriq; libri habent* Reſpondens eis & dixit, *quomodo legitur etiam Græce Syriaceque.* v. 23. Ecce hic & ecce illic] *Quidam libri antiqui legunt abſque media conjunctione* &: *quanquam Græce interjiciatur* aut, *Syriace* &. v. 28. Similiter ſicut factum eſt] *Non eſt omittendum adverbium* ſicut. v. 31. In illa hora] *Sic nobis legendum videtur Latine, tametſi Græce & Syriace, & in quibuſdam Latinis libris, pro* hora *legatur* die. v. 35. Duo in agro, unus aſſumetur, & alter relinquetur] *Hoc plerique Latini libri legunt, ſuffragantibus quibuſdam Græcis, editione Syriaca, & enarratoribus Ambroſio ac Beda. Porro quidam Latini libri omittunt: præter eos quos citavimus in Notationibus noſtris in Biblia, unus hujus Eccleſiæ Audomarenſis, ſignatus litera F. His favent plerique Græci & libri & enarratores: vide Græcas varietates. Veriſimile eſt, hunc verſiculum, Lucæ ex Matthæo fuiſſe adſcriptum; quemadmodum Matthæo ex Luca, ſimilem verſic. de duobus in lecto.* v. 37. Illuc congregabuntur & aquilæ] *Quidam antiqui libri, conformiter Syro, non interponunt* &. *Græca ſimiliter variant.*

CAP. XVIII. V. 9. Parabolam iſtam] *Non ſubdas* dicens. v. 10. Aſcenderunt in templum] *Alii libri ſcribunt imperfectum* aſcendebant. v. 13. Mihi peccatori] *Minime addendum eſt* Amen. v. 15. Quod cum viderent] *Non videtur mutandum neutrum* quod *cum maſculino* quos. v. 28. Ait autem Petrus] Ei *pronomen quod addunt libri quidam cum Syro, alii plerique Græco conſentanee non legunt.* v. 31. Jeſus duodecim] *Non addas* diſcipulos ſuos, *quod quidam ex Matth.* v. 35. Cum appropinquaret Jericho] *Non eſt interjiciendum nomen* Jeſus.

CAP. XIX. V. 8. Dixit ad Dominum] *Non mutes* Dominum *cum* Jeſum. v. 9. Eo quod & ipſe filius ſit Abrahæ] *Non eſt omittendum* &. v. 21. 22. Homo auſterus] *Vetera manuſcripta ſcribunt* auſteris, *tanquam ſi tertia declinatione diceretur, quemadmodum contrarium* lenis. v. 23. Ut ego veniens] *Alii libri pro* ut *legunt copulativam* & *conformiter Græco. ibid.* Exegiſſem illam] *In quibuſdam libris pro fœminino legitur neutrum* illud, *ſ. argentum: nam quæ præcedit vox Græca* ἀργύριον, *neutro genere & pecuniam ſignificat & argentum.* v. 26. Quia omnia habenti dabitur & abundabit] *Codices antiqui, noſtri, Zegeri, Epanorthotæ, & aliorum, omittunt* & abundabit, *Syricis & pleriſque omnibus Græcis conſonantibus. Matth. eſſe proprium cap.* 13. v. 12. & 25. v. 29. *annotat etiam Epanorthotes.* v. 29. Cum appropinquaſſet] *Non addas nomen* Jeſus. v. 30. Quod contra eſt] *Non eſt addendum pronomen* vos (quod contra vos eſt] *quod ex prioribus Evangeliſtis quidam huc adſcripſerunt: nam cum Sixtinis Bibliis antiqui libri, Græco conformiter, illud omittunt.* v. 37. Omnes turbæ diſcipulorum] *Sic legendum eſt,* diſcipulorum, *quomodo eſt in Sixtino & aliis quibuſdam libris, aut certe, ut in nonnullis,* diſcentium, *Græco Syroq; conformiter; non* deſcendentium, *quod eſt in pleriſque, Beda ſuffragante.* v. 46. Domus orationis eſt] *Hic legendum eſt* eſt, *at ſecundum Mat. & Mar.* vocabitur.

CAP. XX. V. 3. Reſpondens autem Jeſus] *Nomen* Jeſus, *meliores libri noſtri cum Græcis omittunt. ibid.* Interrogabo vos] *Non legas præſens* interrogo, *loco futuri.* v. 4. Baptiſmus Johannis de cœlo erat] *Antiqui libri legunt* baptiſmum *pro* baptiſmus, *hic ut ſecundum Matth. & Marc.* v. 5. Cogitabant intra ſe] Inter *non* intra *invenio in melioribus libris noſtris, quod & melius eſſe videtur.* v. 9. Homo plantavit] *Boni libri omittunt* quidam, *quod nec Græce legitur.* v. 10. Et in tempore miſit] *Quidam addunt* vindemiæ *aut* fructuum: *verum hæc ex commentario in textum irrepſerunt.* v. 14. Cogitaverunt intra ſe] *Legendum videtur potius* inter *quam* intra; inter ſe; *mutuo ſcil. quanquam Syrus vertat* in animabus ſuis. v. 20. Ut traderent eum] *In multis libris legitur* &, *quemadmodum etiam Syr. verum* ut *propius accedit Græco.* v. 21. Et non accipis perſonam] *Non eſt addendum vox* hominis. v. 24. Reſpondentes dixerunt ei] *Quidam libri omittunt pronomen* ei, *ſicut nec Græce nec Syr. illud legitur.* v. 26. Et mirati in reſponſo ejus] *Non legas numero plurali* reſponſis. v. 28. Et hic ſine liberis fuerit] *In aliis libris pro* liberis *eſt* filiis. v. 30. Et ipſe mortuus eſt ſine filio] *Legendum eſt* filio *numero ſingulari, non plurali* filiis; *juxta manuſcripta veriora: quanquam proximis duobus verſibus Interpres dederit plurale; non enim numeri hic ratio habetur, ſed ſpeciei.* v. 32. Noviſſime omnium] *In quibuſdam libris eſt nomen* noviſſima: *adverbium Græco conſonat.* v. 34. Neque nubent neque ducent uxores] *Ita eſt, ut in Sixtinis Bibliis, ita & in melioribus manuſcriptis. In quibuſdam bonis, pro futuris leguntur præſentia:* Neque nubunt neque ducunt uxores, *ſimiliter Syro. Græca variant.* v. 36. Neque enim ultra] *Non eſt omittenda conjunctio* enim, *quæ etiam Græce & Syriace exſtat.* v. 39. Dixerunt ei; Magiſter] *Alii libri omittunt pronomen* ei, *conformiter Græco.*

CAP. XXI. V. 8. Et tempus appropinquavit] *Ita legendum eſt tempore præterito* appropinquavit, *non futuro* appropinquabit. v. 9. Sed nondum ſtatim finis] *In aliis libris eſt* non *pro* nondum, *Græco ſimiliter.* v. 11. Et ſigna magna erunt] *Sequitur in manuſcripto codice Eccleſiæ noſtræ Audomaropolitanæ, continente quatuor Evangelia, ſignato litera F.* & tempeſtates: *quod & D. Gregorius homil.* 35. *in Evang. admonet a quibuſdam libris addi. Gregorio antiquior Origenes Græcus, tractatu* 28. *in Matth. annotat a Luca adjici* & hyemes *(ſic enim vertit ejus Interpres, quod alii* tempeſtates) *denique Syriacum teſtamentum, poſtquam dixit* Et ſigna magna e cælo apparebunt, *ſubdit:* Et hyemes *ſeu* tempeſtates magnæ erunt. v. 17. Et eritis odio omnibus] *Non addas* hominibus, *quod quidam.* v. 20. Tunc ſcitote quia appropinquavit deſolatio ejus] *Non eſt legendum numero ſingulari* ſcito, *nec futuro tempore* appropinquabit. v. 21. Fugiant ad montes] *In aliis bonis libris legitur* in *pro* ad. v. 36. Iſta omnia quæ futura ſunt] *Non legas* ventura *pro* futura. v. 38. Et omnis populus manicabat ad eum] *Ita cum Sixtino legunt plerique omnes codices* manicabat: *ſed quia inſolens eſt ea vox, quidam eam mutarunt cum* manitabat, *quidam cum* mane ibat, *quidam cum* mane accelerabat, *quidam denique cum* diluculo veniebat, *quemadmodum oſtendimus in Notationibus prolixioribus: his enim modis exponenda eſt ea vox.*

CAP. XXII. V. 2. Quomodo Jeſum interficerent] *Alii libri pro nomine* Jeſum *legunt pronomen* eum, *conformiter Græco ac Syro.* v. 3. Qui cognominabatur Iſcariotes] *Libri antiqui ſuo more* Scarioth *habent pro* Iſcariotes. v. 10. Occurret vobis homo quidam] *Optimi noſtrorum librorum omittunt* quidam.. v. 13. Sicut dixit illis] *Non eſt addendum nomen* Jeſus. v. 19. Quod pro vobis datur] *Non eſt legendum* tradetur *pro* datur : *nam* tradetur *ex Apoſtolo 1 Corinth.* 11. *v.* 24. *acceptum eſt.* v. 20. Hic eſt calix novum teſtamentum] *Male legunt quidam* Hic eſt calix novi teſtamenti. v. 22. Per quem tradetur] *Unum manuſcriptum habet præſens* traditur, *quemadmodum eſt Græce ac Syriace.* v. 26. Fiat ſicut minor] *Manuſcripta noſtra Brug. Lobb. Clarmar. Leod. & Audomarenſia tria, cum textu V. Bedæ, pro* minor *ſcribunt* junior, *quo modo ad verbum vertas ex Græca voce* νεώτερος. v. 31. Ait autem Dominus ; Simon, Simon] *Non mutes priorem vocativum* Simon *cum dativo* Simoni. v. 34. At ille dixit] *Non eſt mutandum conjunctio adverſativa* at, *cum copulativa* &. v. 36. Sed nunc qui habet ſacculum, tollat] *Non mutes* tollat *cum futuro indicativi* tollet. v. 37. Dico enim vobis] *Quidam pro* enim *ſcribunt* autem, *male.* v. 43. Apparuit autem illi Angelus de cœlo, confortans eum : & factus in agonia prolixius orabat. 44. Et factus eſt ſudor ejus, ſicut guttæ ſanguinis decurrentis in terram] *Hi duo verſiculi, tametſi olim defuerint in quibuſdam & Græcis & Latinis libris, teſtibus Hilario lib.* 10. *de trinitate, & Hieronymo lib.* 2. *adverſus Pelagianos cap.* 6. *hodie tamen a nullis libris abſunt, nec Latinis, nec Græcis, nec Syriacis : ut certe jam palam eſt, temere aliquando fuiſſe a quibuſdam omiſſos.* v. 55. In medio atrii] *Quidam libri antiqui, pro ſecundo caſu* atrii, *conſonante editioni Græca, ſcribunt ſextum* atrio. v. 63. Et viri qui tenebant illum] *Quidam libri pro* illum *legunt* Jeſum, *ut eſt Græce & Syriace, ſed non meliores.* v. 64. Et percutiebant faciem ejus] *Manuſcriptum Eccleſiæ noſtræ quod F. litera notavimus, pro* faciem *legit* caput *(quamquam utramque annotet lectionem) quod nuſquam alibi lego. ibid.* Prophetiza, quis eſt] *Non hic addas* nobis Chriſte, *quod Matth. eſt cap.* 26. *v.* 68.

CAP. XXIII. *V.* 2. Tributa dare Cæſari] *Alii libri legunt paſſivum* dari, *pro activo* dare. *v.* 5. Commovet populum] *Optimi quique codices habent præſens* commovet, *quo modo etiam legitur Græce, non præteritum* commovit. *ibid.* Incipiens a Galilæa] *Multi boni libri præponunt copulativum* &, *quam alii Græco conformiter omittunt.* v. 8. Eo quod audierat multa de eo] *Alii libri pro* audierat *ſcribunt* audiret. v. 9. At ipſe nihil illi reſpondebat] *Ut non eſt mutandum adverſativum* at *cum copulativo* &, *ita non omittendum pronomen* illi : *ſed neque* autem *vertendum in* etiam, *aut* accuſantes *in* accuſabant, *ubi ſequitur* : Stabant autem principes ſacerdotum & ſcribæ conſtanter accuſantes eum. v. 12. In ipſa die] *Quidam libri habent* ex *pro* in. v. 15. Nam remiſi vos ad illum] *Epanorthotes notat in hæc verba :* Nam remiſi vos ad illum, Græcus, antiqui, habent ; moderni, Nam remiſit illum ad vos, ſed male. *hæc ille. Unde intelligere licet, etiam Latinos quoſdam codices ſic legere, quemadmodum Græci illi de quibus diximus ad varietates Græcas :* Nam remiſit illum ad nos. v. 16. Emendatum ergo] *Cave mutes conjunctionem* ergo *cum pronomine* ego. v. 35. Et ſtabat populus ſpectans] *Quidam codices cum textu juncto commentariis Bedæ & Sixtinis Bibliis, ita legunt, atque omnino ſic legendum eſt, ex* θεωρῶν contemplans *Græco, & ejuſdem ſignificationis Syrico vocabulo ;* ſpectans *inquam, ſimplex verbum, quod ab imperitis mutatum eſt cum verbo compoſito* exſpectans, *quamvis hoc antiqui omnes, quos ego quidem habeo, codices contineant. Forte* adſpectans *ſcripſerit interpres, quod facile degenerarit in* exſpectans. *ibid.* Si hic eſt Chriſtus Dei electus] *Non legas verbum unicum* dilectus *pro duobus* Dei electus, *ut quidam.* v. 36. Offerentes ei, & dicentes] *Quidam libri omittunt conjunctionem* &, *alii interponunt, idque conformiter Græco ac Syro.* v. 38. Scripta ſuper eum] *In quibuſdam antiquis libris eſt compoſitum* inſcripta, *pro ſimplici* ſcripta. v. 40. Quod in eadem damnatione es] *Quia obſcurius dixerat Interpres* quod *ex* ὅτι, *quidam mutarunt cum* quia, *alii cum* qui. v. 41. Nam digna factis recipimus] *Non mutes præſens* recipimus, *cum præterito* recepimus. v. 45. Et obſcuratus eſt ſol] *Origines tractatu* 35. *in Matthæum annotat his verbis :* In quibuſdam exemplaribus (*Lucæ*) non habetur Tenebræ factæ ſunt, & obſcuratus eſt ſol, ſed ita, Tenebræ factæ ſunt ſuper omnem terram ſole deficiente. Et forſitan auſus eſt aliquis, quaſi manifeſtius aliquid dicere volens, pro & obſcuratus eſt, ponere deficiente ſole, exiſtimans quod non aliter potuiſſent fieri tenebræ, niſi ſole deficiente. Puto autem magis quod inſidiatores Eccleſiæ Chriſti mutaverunt hoc verbum, *&c.* v. 54. Et dies erat Paraſceues] *Manuſcriptum D. Donatiani, pro genitivo* paraſceues, *legit nominativum* paraſceue, *quemadmodum Græca.*

CAP. XXIV. *V.* 11. Et non crediderunt illis] *Antiqui libri noſtri, pro præterito perfecto* crediderunt, *legunt imperfectum* credebant, *conformiter Bedæ textui & Græco fonti.* v. 12. Linteamina ſola poſita] *Non eſt omittendum* ſola. v. 28. Et appropinquaverunt] *In quibuſdam libris eſt imperfectum* appropinquabant. v. 39. Et pedes] *Non additur* meos *in melioribus libris, tametſi Græce legatur & Syriace.* v. 49. Et ego mitto promiſſum] *Biblia Regia addunt* ecce (& ecce ego) *ſicut Græca, quod alii libri omittunt ut Syra. Rurſus pro præſenti* mitto, *quod conſonat fonti Græco, in quibuſdam eſt futurum* mittam, *ſimiliter Syro. ibid.* Quouſque induamini virtute] *Quidam antiqui libri, pro ſexto caſu* virtute, *habent quartum* virtutem. v. 53. Amen] *In fine hujus Evangelii, a Sixtino & aliis quibuſdam bonis libris additur, conformiter Græcis & Syris : a quibuſdam omittitur, ut nec Beda inter Latinos, & Euthym. inter Græcos tractatores, agnoſcunt.*

Notæ ad Varias Lectiones Editionis Latinæ Evangelii ſecundum JOHANNEM.

CAP. I.

VErſ. 3. Et ſine ipſo factum eſt nihil, quod factum eſt, in ipſo vita erat] *Conſulto prudenterque uſi ſunt correctores Sixtini, ambiguo hoc diſtinguendi modo, quo illud* quod factum eſt, *& præcedentibus jungi poteſt & ſubſequentibus : eo quod diverſi auctores diverſimode diſtinguant atque intelligant, Chryſoſtomus priori modo, Auguſtinus poſteriori.* v. 9. Venientem in hunc mundum] *Quidam antiqui libri omittunt pronomen* hunc, *plures addunt.* v. 15. Hic erat quem dixi] *Non mutes imperfectum* erat *cum præſenti* eſt. v. 18. Ipſe enarravit] *Non eſt mutandum verbum compoſitum cum ſimplici* narravit. v. 26. Quem vos neſcitis] *Antiqui codices fere ſcribunt* quem vos non ſcitis. v. 29. Altera die vidit] *In quibuſdam legitur* Poſtera die videt, *ſed minus ſpectatis. ibid.* Ecce qui tollit peccatum mundi] *Manuſcripta Brugenſ. Lobb. & Audomarenſia tria, omittunt adverbium* ecce, *conformiter Græco ac Syro. Porro ſingulare* peccatum, *non eſt commutandum cum plurali* peccata. v. 31. Sed ut manifeſtetur in Iſrael] *Antiqui codices fere omittunt præpoſitionem* in, *intelligentes, quod notat etiam Epanorthotes,* Iſrael *eſſe dativi caſus (propter quod & exemplaria quædam ſcribunt* Iſraeli*) id quod conforme eſt Græco textui.* v. 42. Filius Jona] *Non ſcribas* Johanna *aut* Johannis, *pro* Jona, *hoc quidem loco, monente quoque Epanorthote. Vide infra* 21. *v.* 15. v. 45. Et prophetæ] *Cave legas* & prophetis *ſexto caſu.* v. 51. Videbitis cœlum apertum] *Regius textus præponit* amodo, *conformiter Græco ac Syro.*

CAP. II. *V.* 2. Vocatus eſt autem & Jeſus] *Non omittas medium* &. v. 3. Dicit mater Jeſu ad eum] *Non præteritum* dixit *legendum eſt, ſed præſens* dicit. Similiter, *inquit Epanorthotes,* infra, dicit, per totam ſeriem de nuptiis. v. 21. Et tu in tribus diebus] *Quidam antiqui libri omittunt præpoſitionem* in *tametſi ea Græce addatur.* v. 22. Quia hoc dicebat] *Non addas* de corpore ſuo.

CAP. III. *V.* 2. Hic venit ad Jeſum nocte] *Antiqui fere legunt* eum, *pro* Jeſum, *tametſi nomen* Jeſum *etiam Græce & Syriace exſtet.* v. 3. Niſi quis renatus fuerit denuo] *Antiqui libri noſtri, pro compoſito* renatus, *ſcribunt hoc loco verbum ſimplex* natus, *conformiter Græco : nam & ſequitur* denuo, *quod iterationem ſignificat. Infra ver.* 5. *conſtanter legitur* renatus. v. 4. Iterato introire & renaſci] *Pro* iterato *quidam ſcribunt* iterum, *quidam* rurſus. *Pro* renaſci *& hoc loco habent noſtra manuſcripta ſimplex* naſci, *Græco ſimiliter :* iterum *enim ad utrumque referunt, & ad* introire, *& ad* naſci. v. 5. Ex aqua & Spiritu ſancto] *Antiqui codices fere omittunt* ſancto, *conſentientibus D. Auguſtino in hunc locum & S. Ambroſio lib.* 3. *de Spiritu ſancto cap.* 11. *nec non editionibus Græca & Syriaca.* v. 8. Sed neſcis unde veniat aut quo vadat] *Rurſus in antiquis noſtris manuſcriptis, pro* neſcis *leguntur duæ voces* non ſcis, *& pro disjunctiva* aut *legitur conjunctio copulativa* &, *Græco Syroque conſentanee : ſed nihil variant ſenſum omnes iſtæ verborum varietatulæ.* v. 17. Filium ſuum in mundum] *Non omittas* in mundum. v. 18. Quia non credit in nomine] *Manuſcripta Brugenſ. Clarm. Lob. & Audomarenſia duo, inter alia legunt præteritum* credidit, *confomiter Græco ac Syro, pro præſenti* credit. v. 20. Omnis enim qui male agit] *In quibuſdam libris, pro adverbio* male, *reperitur nomen* mala, v. 22. In terram Judæam] *Alii libri converſo ordine legunt* In Judæam terram. *Hæc lectio conſonat Græco, illi favet Syrum, quod habet* in terram Judææ. v. 25. Facta eſt autem quæſtio] *Hujus Eccleſiæ Manuſcripta cum Clarmariſcenſi legunt* ergo, *ſimiliter Græco : alia ſervant* autem *cum Syro.* v. 31. Qui eſt de terra, de terra eſt] *Non eſt omittendum alterum* de terra eſt : *nec auferenda poſteriori loco præpoſitio* de. v. 33. Qui accepit ejus teſtimonium] *Quidam libri adjiciunt* autem, *quod Syriace quidem additur, ſed non Græce. Quidam mutant præteritum* accepit, *cum præſenti* accipit : *Græce præteritum exſtat.* v. 36. Non videbit vitam] *Non addas* æternam.

CAP. IV. *V.* 4. Per Samariam] *Superfluit quod quidam libri addunt* mediam. v. 5. Quæ dicitur Sichar] *D. Hieronymus, epiſtolæ* 27. *cap.* 6. *quæ eſt epitaphium Paulæ, obiter annotat, pleroſque errantes, pro* Sichem, *legere* Sichar, *quanquam nec Græci aut Syrici libri hodie aliter legant quam* Sichar, *ubi canina litera* r *poſtrema legitur.* v. 6. Hora erat quaſi ſexta] *Sic eſt non tantum in melioribus libris, verumetiam in autographo Græco, omiſſa conjunctione* autem. v. 18. Et nunc quem habes] *Male quidam adverbium* nunc *mutarunt cum pronomine* hunc. v. 21. Quia venit hora] *In quibuſdam bonis libris eſt futurum* veniet, *pro præſenti* venit, *ex Græco* ἔρχεται. v. 30. Exierunt ergo de civitate] *Non videtur omittendum* ergo, *quod Græce etiam legitur : nam Syriace ejus loco eſt* &. v. 31. Rogabant eum diſcipuli] *Quidam libri addunt* ejus, *Græco ac Syro conformiter.* v. 32. Ille autem dicit eis] *In aliis libris, pro præſenti* dicit, *eſt præteritum* dixit. v. 33. Diſcipuli ad invicem] *Huc non eſt adjiciendum pronomen* ejus. v. 34. Voluntatem ejus qui miſit me] *Non eſt ſupponendum nomen* patris mei, *pro pronomine* ejus. v. 36. Et congregat fructum] *Non eſt addendum relativum* qui. v. 37. In hoc enim eſt] *Non redundat conjunctio* enim. v. 41. Et multo plures crediderunt in eum] *Latinorum librorum, quidam addunt conſentanee editioni Syriacæ ; quidam omittunt,* in eum. *Græcorum librorum ſimilis eſt varietas.* v. 48. Non creditis] *In quibuſdam libris eſt futurum* credetis. v. 51. Et nuntiaverunt dicentes] *Non addas pronomen* ei.

CAP. V. *V.* 2. Eſt autem Jeroſolymis probatica piſcina] *Alii addunt præpoſitionem* ſuper *vel* in probatica. *Prior, ut Bib. Sixt. ita plerorumque Lat. lib. tam manu quam typis ſcriptorum, lectio eſt : cui adſtipulantur Latini tractatores, præter recentiores, Beda & libro de locis Hebraicis Hieronymus ; nec non inter Græcos Theophylactus, dum abſque præpoſitione & legit & explicat, piſcina cur probatica dicta fuerit. Denique favet huic lectioni Syriacum Evangelium, quod habet* Eſt autem illic in Jeruſalem locus quidam ablutionis qui vocatur. *Altera lectio quæ addit præpoſitionem* ſuper, *eſt non paucorum Latinorum librorum, tum manu tum typis ſcriptorum (nam qui habent* in *præpoſitionem, ſunt illi ſolummodo typis excuſi, & quidem minoris fidei) quibus volunt libri Gr. qui conſtanter addunt præpoſitionem* ἐπὶ, *ea tamen varietate, ut quidam ſcribant nomina probaticæ & piſcinæ eodem caſu, tertio inquam* (ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρᾳ) *plerique diverſo, prius tertio, poſterius primo caſu,* ἐπὶ τῇ προβατικῇ κολυμβήθρα· *ut & Latina ſcriptura* ſuper probatica piſcina, *ambigua eſt ad utrumque, ut utrumque nomen accipias, vel eodem caſu, vel diverſo, prius ſexto, poſterius primo. Græcis libris conſonant auctores Græci, Nonnus & Euthymius, quorum ille paraphraſi, hic enarratione ſua, intelligit, ad probaticam ſeu in probatica, fuiſſe piſcinam. Hæc alias a nobis latius tractata ſunt in Notationibus. ibid.* Quæ cognominatur Hebraice Bethſaida] *Ita legunt meliores libri, præſens* cognominatur, *non imperfectum* cognominabatur. *Porro pro* Bethſaida, *quidam libri impreſſi ſcribunt* Betheſda, *ut etiam quidam Græci pro* Βηθεσδὰ *ſcribunt* Βηθσαϊδά· *ſed ut Latinos illos ex Græcis conſulto eſſe mutatos, dubium non eſt ; ita Græcos hos ex Latinis credibile eſt. Recepta Græcorum lectio eſt* Βηθεσδὰ Betheſda, *quod prout ſcribitur a Syro, ſignificat domum miſericordiæ : Latinorum* Bethſaida, *quod interpretari licet domum piſcationis. utra verior, incertum. Lege Notationes noſtras prolixiores.* v. 9. Sanus factus eſt homo ille] *Quidam boni libri omittunt pronomen* ille, *nomen enim* homo

nullo modo omittendum eſt. v. 10. Qui ſanatus fuerat] *Participium* ſanatus *non eſt commutandum cum nomine* ſanus. v. 24. Et in judicium non venit] *Non ſcribas futurum* veniet *pro præſenti* venit. *ibid.* Sed tranſiit a morte in vitam] *Præteritum* tranſiit *reſpondet commentario Bedæ ; & textui Græco : præſens* tranſit *fere eſt in noſtris manuſcriptis : futurum* tranſiet *rejiciendum eſt, & exploditur, ut a Beda, ita & a D. Auguſtini tractatu. Denique præpoſitio* in *a quibuſdam mutatur cum* ad. v. 27. Et poteſtatem dedit ei judicium facere] *Multi libri addunt* & *aut* etiam *ante* judicium, *conformiter Græco ac Syro : verum nec Auguſtinus nec Beda illud agnoſcunt.* v. 28. Audient vocem Filii Dei] *Antiqui libri tum noſtri tum Epanorthotæ, conſentanee Græcis ac Syriacis, pro* Filii Dei, *ſcribunt pronomen* ejus. *Supra v.* 25. *legendum* vocem Filii Dei, *notat Epanorthotes.* v. 30. Non poſſum ego] *Pro* ego *male a quibuſdam ſubſtituitur conjunctio* ergo : *quinetiam male mox præponitur conjunctio* ſed, *ante* Sicut audio judico, *quanquam Syrus addat : ut & in fine verſus, ſuperflue additur nomen* patris, *tametſi & ſit in quibuſdam libris Græcis.* v. 32. Verum eſt teſtimonium] *Non ſubjicias pronomen* ejus. v. 36. Quæ dedit mihi pater] *Non omittas pronomen* mihi. v. 43. Et non accipitis me] *In aliis libris eſt præteritum* accepiſtis : *ſed præſens* accipitis *conforme eſt etiam Græco ac Syro.*

CAP. VI. *V.* 3. Subiit ergo in montem] *Non eſt legendum* abiit *pro* ſubiit. v. 10. Dixit ergo Jeſus ; Facite] *Sic legunt antiqui libri cum Græcis & Syricis, præteritum* dixit, *non præſens* dicit. *ibid.* Erat autem fœnum] *Brugenſis D. Donatiani codex, pro* autem *ſcribit* enim, *contra alios omnes tamen.* v. 13. Ex quinque panibus ordeaceis] *Non addas* & duobus piſcibus, *quod quidam.* v. 19. Ambulantem ſupra mare] *Alii libri habent* ſuper. v. 21. Ad terram in quam ibant] *Quidam boni libri omittunt præpoſitionem* in, *alii addunt* in *vel* ad, *quomodo eſt Græce* εἰς ἣν ὑπῆγον. v. 23. Gratias agente Domino] *Ita emendarunt Correctores Sixtini e ſuis aliorumque libris : abſque dubio enim id Græca volunt,* εὐχαριστήσαντος τοῦ κυρίου *(quanquam Nonnus intelligat genitivos eſſe, non abſolute poſitos, ſed rectos a præcedenti nomine* ἄρτου*) id & Syrica, quæ ad verbum habent :* Quum benedixiſſet Jeſus. *Noſtra manuſcripa legunt* Domino, *ſed æque* agentes *primo caſu. Res certa eſt, ab imperitis notariis, ablativum* agente *mutatum cum nominativo* agentes, *& tandem etiam* Domino *cum* Deo, Gratias agentes Deo, *quæ eſt multorum codicum ſcriptura.* v. 28. Ut operemur opera Dei] *Non addas* bona. v. 33. Panis enim Dei eſt] *Non eſt mutanda vox* Dei *cum voce* verus. v. 36. Et vidiſtis me & non creditis] *Ut non eſt ſcribendum præſens* videtis *pro præterito* vidiſtis : *ita nec præteritum* credidiſtis *pro præſenti* creditis. v. 37. Ad me veniet] *Non legas præſens* venit *pro futuro* veniet. v. 39. Hæc eſt autem voluntas] *Conjunctio* autem *non eſt mutanda cum* enim, *hoc certe loco, ſed facile infra v.* 40. *loco prorſus ſimili : priori enim loco* autem, *poſteriori* enim, *legendum eſſe, videntur, non tantum optima manuſcripta, cum libris Syriacis & quibuſdam Græcis, verumetiam ſententia ipſa exigere. Cæterum ut in multis Latinis, ita in pleriſque Græcis libris, utrobique exſtat* δὲ autem. *ibid.* Non perdam ex eo] *Non addas* quidquam. v. 41. Ego ſum panis vivus] *Vox* vivus *omittitur ab omnibus noſtris manuſcriptis, & pleriſque aliorum, conformiter Græco ac Syro : videturque non hujus eſſe loci, ſed infra v.* 51. v. 43. Nolite murmurare in invicem] *Non eſt omittenda præpoſitio, quæ etiam Græce ac Syriace exſtat : nam* in invicem *dixit interpres pro* inter vos mutuo. v. 45. Eſt ſcriptum in prophetis] *Non legas* in proverbiis. v. 61. Et quis poteſt eum audire] *Sex eaque optima manuſcriptorum noſtrorum, cum aliis, auferunt conjunctionem* &, *conſentanee Græco ac Syro.* v. 65. Qui eſſent non credentes] *Eadem manuſcripta noſtra, Brug. Lobb. Leod. Clarm. & Audomarenſia duo, cum aliis Zegeri, auferunt ex his verbis negationem* non : *ſed refragantur Græca ac Syra, cum aliis Latinis libris, quamvis Cyrilli commentario adjunctus textus ſimiliter omittat.* v. 69. Et nos credidimus] *Hæc Sixtinorum Bibliorum lectio, qua pro præſenti* credimus, *quod vulgo legitur, ſcribitur præteritum* credidimus, *conformis eſt D. Auguſtini, non tantum textui, verum etiam tractationi, & autographo Græco. ibid.* Chriſtus Filius Dei] *Non addas* vivi, *quod pauci quidam libri ex Græco.* v. 70. Reſpondit eis Jeſus] *Non addas* ergo, *neque* & dixit. v. 71. Judam Simonis Iſcariotem] *Quidam antiqui libri ſcribunt* de Juda Simonis Schariothis : *ſed prior lectio, ut eſt in aliis antiquis libris, ita conſonat Græco.*

CAP. VII. *V.* 1. Poſt hæc autem ambulabat] *Quidam boni libri omittunt* autem *conformiter Syro : Græce tamen ejus loco eſt* καὶ &. *ibid.* In Galilæam, non enim volebat in Judæam ambulare] *Pauci quidam libri, pro quarto caſu, ſcribunt ſextum,* Galilæa ; Judæa, *ſimiliter ut textus Græcus.* v. 4. Manifeſta teipſum] *Pro imperativo, cave legas præſens indicativi* manifeſtas. v. 6. Semper eſt paratum] *Quidam libri, pro ſimplici* eſt, *ſcribunt compoſitum* adeſt. v. 8. Ego autem non aſcendo] *Quidam libri omittunt* autem *conformiter Græco ac Syro, quidam mutant cum* enim. *Sunt pauci qui pro* non *ſcribant* nondum, *quemadmodum eſt Græce ac Syriace, ſed contra D. Auguſtinum alioſque tractatores Latinos, quinetiam Cyrillum Græcum. Denique nonnulli habent futurum* aſcendam, *pro præſenti* aſcendo, *probato a Græcis & Syris.* v. 12. Et murmur multum] *Plerique libri incongrue habent maſculino genere* multus. v. 25. Quem quærunt interficere] *Non addas* Judæi. v. 26. Et ecce palam loquitur] *Non eſt omittendum* &, *nec mutandum cum* atqui, *ſed ita exponendum.* v. 29. Ego ſcio eum, quia ab ipſo ſum] *Sic legendum eſt, non autem ut multi codices :* Ego autem ſcio eum, & ſi dixero quia neſcio eum ero ſimilis vobis mendax ; & ego ſcio eum quia ab ipſo ſum : *non enim ſunt hæc hujus loci, ſed huc adjecta ex ſequentis cap.* 8. *v.* 55. *quod monet etiam Epanorthotes noſter manuſcriptus. Zegerus, qui putat hoc a Cyrillo hic & legi & exponi, fallitur, dum Judocum Clichtovæum legit pro Cyrillo.* v. 32. Et miſerunt principes] *Quidam libri addunt* ſacerdotum, *conformiter Græco ac Syro ; ſed ut non Sixtinus, ita nec meliores. ibid.* Ut apprehenderent eum] *Non ſubſtituas nomen* Jeſum, *pro pronomine* eum. v. 33. Dixit ergo eis Jeſus] *Manuſcripta noſtra fere omittunt pronomen* eis, *quod neque a Syricis legitur libris, neque a melioribus Græcis. ibid.* Et vado ad eum] *Non mutes pronomen* eum *cum nomine* Patrem. *v.* 34. *&* 36. Quæritis me] *Non videtur ſcribendum præſens* quæritis *pro futuro* quæretis, *quod etiam Græce ac Syriace legitur.* v. 39. Nondum enim erat Spiritus datus] *Hæc eſt germana lectio editionis Lat. ; Syr. et quorundã etiã Græcorũ codicum, deniq ; non paucorum veterum, præſertim Lat. auctoritate probata. Pauci codices Latini, vel omittunt participium* datus, *vel mutant cum nomine* ſanctus, *ut plerique omnes codices Græci, Græcis tractatoribus ita ſuffragantibus ; ut doceant,* datus *ſubaudiendum eſſe ; nominatim Theophylactus. Lege Notationes noſtras prolixiores.* v. 46. Sicut hic homo] *Non addas* loquitur, *tametſi Syrus addat, ſed ſubaudias e proximo.* v. 50. Dixit Nicodemus] *Pro præterito* dixit, *noſtra manuſcripta habent præſens* dicit, *conforme Græco.* v. 52. Scrutare ſcripturas] *Multi boni libri omittunt vocem* ſcripturas, *conſentientibus Græcis ac Syricis. ibid.* Propheta non ſurgit] *Unus codex habet præteritum* ſurrexit, *quod eſt etiam Græce, quidam futurum* ſurget : *ſed* ſurgit *præſens, Latinæ editionis eſt, poſitum pro non ſolet ſurgere.*

CAP. VIII. *V.* 6. Hoc autem dicebant] *Manuſcripta noſtra numero plurali ſcribunt* hæc, *ſed ſingulare eſt etiam Græce.* v. 7. Cum ergo perſeverarent] *Rurſus manuſcripta noſtra pleraque pro* ergo *ſcribunt* autem, *idque Græco ſimiliter.* v. 9. Audientes autem] *Non ſubjicias pronomen* hæc. *ibid.* Et remanſit ſolus Jeſus] *Exemplaria Brugenſ. Clarm. Lobb. & Audomarenſia duo, omittunt nomen* Jeſus *quod tamen etiam Græce additur.* v. 11. Dixit autem Jeſus] *Quidam libri interjiciunt pronomen* ei, *Græco conformiter. ibid.* Et jam amplius] *Non omittas* jam. v. 12. Non ambulat in tenebris] *Duo meliora hujus Eccleſiæ manuſcripta ; unum Clarmariſcenſe & quinque ab Hentenio annotata, pro præſenti* ambulat, *ſcribunt futurum* ambulabit, *ſuffragantibus D. Auguſtino & editionibus Græca ac Syra.* v. 14. Unde venio aut quo vado] *Brugenſe & Lobbienſe manuſcripta habent* unde veniam aut quo vadam, *quod quidem Latinius eſt.* v. 24. Moriemini in peccato veſtro] *Bis hoc legitur iſto verſu, ſemel plurali numero* in peccatis veſtris, *iterum ſingulari* in peccato veſtro. *Atqui utrobique plurale legunt Græca & Syra, nec non pauci quidam Latini libri, ſed non integriores illi.* v. 25. Principium qui & loquor vobis] *Hæc eſt Latinorum plerorumque omnium codicum lectio,* qui *relativum generis maſculini : pro quo unum manuſcriptum legit* quod, *duo* quia. *Græci libri fere ſcribunt conjunctionem* ὅτι *quæ declarat* quia, *adſtipulantibus enarratoribus Chryſoſtomo ejuſque diſcipulis, & inter Latinos Auguſtino : quidam tamen diviſim ſcribunt* ὅ, τι, *pro relativo neutro* quod, *ſuffragante Nonno. Lege Notationes noſtras in varias Bibliorum lectiones.* v. 27. Quia patrem ejus dicebat Deum] *Antiqui libri tum noſtri tum aliorum, pro genitivo ſingulare* ejus, *legunt dativum pluralem* eis, *quibus Auguſtinus ſuffragatur, & plerique Græci necnon & Syriaci codices, quinetiam tractatores Græci, Chryſoſtomus, Nonnus, & Euthymius. Eſt altera hoc loco varietas, quorumdam Latinorum librorum, omittentium vocem* Deum, *conformiter Græcis pleriſque libris ac Syriacis, & enarratoribus, Græcis quidem, Chryſoſtomo, Nonno, Theophylacto, atque Euthymio, Latino autem Auguſtino. Cæterum ut plerique, ita integerrimi quique, Latini libri, ſervant* Deum, *quod potuit Interpres explicationis cauſa addidiſſe. De his latius in Notationibus prolixioribus.* v. 29. Et non reliquit me ſolum] *Manuſcripta noſtra Brugenſ. Lobb. Clarmar. & Audomarenſia tria omittunt* & *conjunctionem, ſicut plerique omnes Græci codices, & ſicut D. Auguſtinus : ex illis Brugenſe, Clarmariſcenſe, & unum Audomarenſium, legunt etiam præſens* relinquit, *ſed non eadem fide.* v. 31. Ad eos qui crediderunt ei Judæos] *Ita legendum eſt, monente etiam Epanorthote,* Judæos, *non* ex Judæis. v. 33. Reſponderunt ei] *Non addas* ergo. v. 35. Filius autem monet] *Conjunctio* autem, *a quibuſdam ſimiliter Syro additur ; a pleriſque Græco conformiter tollitur.* v. 38. Ego quod vidi apud Patrem meum] *Pronomen* meum *omittitur a pleriſque Latinis libris, & quidem optimis noſtris : ſed qui addunt conſentiunt Græcis ac Syricis.* v. 42. Ego enim ex Deo proceſſi] *Non eſt mutandum nomen* Deo *cum pronomine* eo. v. 45. Ego autem ſi veritatem dico, non] *Pro* ſi, *in antiquis tum noſtris tum Epanorthotæ pluribuſque aliis legitur* quia, *conformiter Græco & Syro : quod certe ſententia ipſa videtur exigere, prout ab Euthymio enarratore urgetur. Monet autem Epanorthotes, non hic, ſed verſu proximo, legendum eſſe* ſi, *ubi dicitur :* Si veritatem dico vobis, quare *&c.* v. 46. Quis ex vobis arguet me] *Manuſcripta Audomarenſia duo, unum Lobbienſe, & quædam alia, pro futuro* arguet, *habent præſens* arguit, *conformiter Græco & Syro.* v. 49. Et vos inhonoraſtis me] *Quidam Latini libri habent præſens* inhonoratis, *quemadmodum Græci & Syrici.* v. 54. Quia Deus veſter eſt] *Manuſcripta Brugenſ. Clarm. Lobb. & Audomarenſia tria, ſcribunt primæ perſonæ pronomen* noſter, *ſicut Syri, pro ſecundæ* veſter, *quod eſt Græce.* v. 56. Vidit & gaviſus eſt] *Manuſcripta noſtra antiqua, & non pauci alii Latini libri, præponunt* & *conjunctionem, etiam ipſi vocabulo* vidit, *quemadmodum Græca & Syra.*

CAP. IX. *V.* 1. Et præteriens Jeſus] *Antiqui libri fere omittunt nomen* Jeſus, *conformiter Græco ac Syro.* v. 4. Venit nox] *Non mutes præſens* venit *cum futuro* veniet. v. 8. Itaque vicini & qui viderant eum prius] *Voci* vicini *non eſt addendum pronomen* ejus, *tametſi Syriace legatur : ſed pluſquam perfectum* viderant, *multi boni libri, nominatim unus D. Donatiani, unus Clarmariſci, tres S. Audomari, mutant cum imperfecto* videbant *quod Græcæ lectioni propius reſpondet.* v. 11. Vade ad natatoria] *Plerique libri, pro neutro plurali* natatoria, *ſcribunt fœmininum ſingulare* natatoriam, *quale eſt Græce. ibid.* Et abii, lavi, & video] *Alii codices præponunt conjunctionem etiam verbo* lavi (& lavi) *necnon præſens* video *mutant cum præterito* vidi, *quod legitur Græce.* v. 16. Alii autem dicebant] *Manuſcripta noſtra, Græco conformiter, omittunt conjunctionem* autem, *quam alii libri addunt cum Syro.* v. 30. In hoc enim mirabile eſt] *Non eſt omittenda conjunctio* enim. v. 40. Et audierunt quidam ex Phariſæis] *Exemplaria noſtra manuſcripta omittunt* quidam, *conformiter Græco ac Syro.*

CAP. X. *V.* 8. Omnes quotquot venerunt] *Non eſt addendum* ante me, *quod quidam addiderunt ex quibuſdam libris Græcis.* v. 9. Ego ſum oſtium] *Non addas* ovium, *quod non eſt hujus verſus, ſed ſeptimi ſuperioris.* v. 11. Animam ſuam dat] *Manuſcripta Brugenſe & Lobb. cum antiquis Epanorthotæ, pro* dat, *legunt* ponit, *conformiter Græco & Syro. Epanorthotes recentioribus libris adſcribit* dat. *ibid.* Pro ovibus ſuis] *A quibuſdam libris abeſt pronomen* ſuis, *ut etiam a Græcis.* v. 14. Et cognoſco meas] *Non interjicias nomen* oves, *quod quidam.* v. 15. Pro ovibus meis] *Quidam libri ab Hentenio annotati omittunt pronomen* meis, *conſentanee Græco & Syro.* v. 17. Ut iterum ſumam eam] *Nonnulla manuſcripta pro* ut *ſcribunt copulativam* & : *verum* ut, *& ab Auguſtino legitur, & a Græcis ac Syriacis.* v. 18. Et poteſtatem habeo ponendi eam] *Manuſcripta noſtra antiqua, ſeptem numero, omittunt iſtud* &, *Græcæ editioni ſimiliter.* v. 26. Quia non eſtis ex ovibus meis] *Sequitur in textu Regio,* ſicut dixi vobis, *quemadmodum etiam Græce ac Syriace : verum Latini libri manuſcripti illud cum D. Auguſtino ignorant & prætereunt.* v. 29. Pater meus quod dedit mihi, majus omnibus eſt] *Hæc eſt Latinorum et librorum & tractatorum ſcriptura. Nam quæ eſt in quibuſdam*

dam impreſſis libris, neutro genere mutato cum maſculino : Pater meus qui dedit mihi, major omnibus eſt, *Græcorum eſt tam auctorum quam codicum. Syrum ad utramque lectionem ambiguum eſt. ibid.* Et nemo poteſt] *Non præponas conjunctionem* ideo. *v.* 31. Suſtulerunt ergo lapides] *Sic Biblia Sixtina, cum antiquis Epanorthotæ libris, & Brugenſi ex noſtris, addunt* ergo, *conſentanee Græco & Syro. Porro* iterum, *quod præterea additur a quibuſdam libris ex Hentenii recognitione annotatis, tametſi Græce & Syriace ſimiliter legatur, non agnoſcitur ab illis. v.* 36. Vos dicitis quia blaſphemas] *Sic legendum eſt ſecunda perſona* blaſphemas.

CAP. XI. *V.* 1. Mariæ & Marthæ ſororis ejus] *Ita Sixtina Biblia ex vetuſtis manuſcriptis, ſcribunt ſingulare* ſororis, *conformiter libris Græcis : qui cum pro* ejus *habeant* αὐτῆς, *manifeſtum eſt* τὸ ejus, *non ad Lazarum referendum, ſed Mariam. Quidam antiqui libri ſcribunt plurale* ſororum, *tanquam* ejus *ad Lazarum referatur : quibus certe ſuffragatur Lyranus, horum loco* A Bethania, de caſtello Mariæ & Marthæ ſororum ejus, *ſcribens :* Ex Bethania caſtello, frater Mariæ & Marthæ. *v.* 8. Judæi lapidare] *Non mutes* lapidare *cum* interficere. *v.* 11. Et poſt hæc dicit eis] *Quidam libri habent ſingulare* hoc, *cum Græcis. v.* 13. De dormitione ſomni] *Non ſcribas duplici* i, ſomnii. *v.* 15. Et gaudeo propter vos] *Non eſt mutandum* & *copulativum, cum adverſativo* ſed. *v.* 16. Ut moriamur cum eo] *Nec hic mutanda eſt* ut *cauſativa, cum* & *copulativa conjunctione. v.* 20. Martha ergo ut audivit] *Rurſus quidam libri commutant* ergo *cum* autem, *male. v.* 27. Filius Dei vivi] *Multi antiqui codices omittunt* vivi, *conſentanee Græco ac Syro, tanquam aliunde acceptum. ibid.* Qui in hunc mundum veniſti] *Quidam libri ab Hentenio annotati auferunt pronomen* hunc, *quod tamen veriſimile eſt ab Interprete eſſe datum. v.* 29. Surgit cito] *Quædam manuſcripta, pro præſenti* ſurgit, *quod eſt etiam Græce, habent præteritum* ſurrexit, *quod Syriace. v.* 32. Non eſſet mortuus frater meus] *Supra v.* 21. *eſt hic verborum ordo :* frater meus non fuiſſet mortuus. *v.* 37. Oculos cæci nati] *Manuſcripta antiqua, Epanorthotæ, noſtra, aliorumque, omittunt* nati, *quod neque Græce aut Syriace additur, niſi quod* ἐμφατικωτέρως *dicatur* illius cæci. *ibid.* Ut hic non morietur] *Manuſcripta noſtra interponunt* & *conjunctionem :* Ut & hic, *conformiter Græco ac Syro. v.* 44. Dixit eis Jeſus] *Rurſus manuſcripta noſtra antiqua, ſeptem numero, pro præterito* dixit, *ſcribunt præſens* dicit, *prout textus Græcus. v.* 45. Ad Mariam & Martham] *Jam quarto manuſcripta noſtra omnia, uno excepto, nec non antiqui libri Epanorthotæ, cum D. Auguſtino, omittunt* & Martham, *conſpirantibus Græcis & Syriacis codicibus. Supra v.* 19. *utraque nominata fuit. ibid.* Quæ fecit Jeſus] *Hoc denique loco auferunt manuſcripta noſtra nomen* Jeſus, *quod tamen & Græce & Syriace additur. v.* 47. Concilium & dicebant] *Non interponas* adverſus Jeſum. *ibid.* Quid facimus] *Non eſt mutandum præſens* facimus, *cum futuro* faciemus. *v.* 48. Noſtrum locum & gentem] *Antiqui libri Epanorthotæ, cum pleriſque noſtrum, geminant conjunctionem* & locum & gentem, *conformiter Græco quam male quidam ab Hentenio annotati, præponunt pronomini* noſtrum. *v.* 49. Caiphas nomine] *Manuſcripta Hentenii, Epanorthotæ, noſtra, aliorumque, fere omittunt* nomine, *conformiter Græco, quod alii libri addunt conſonante Syro. v.* 50. Quia expedit vobis] *Multi boni libri habent pronomen primæ perſonæ* nobis, *ut etiam Græca & Syra. v.* 52. Sed ut Filios Dei] *Quidam libri Latini cum Græcis, & Syricis, interjiciunt conjunctionem :* Sed ut & Filios Dei.

CAP. XII. *V.* 3. Nardi piſtici] *Recentiores quidam libri, qui pro neutro* piſtici, *legunt fœmininum* piſticæ, *ex Græco mutati ſunt. ibid.* Et exterſit pedes ejus capillis ſuis] *Alii libri hoc verborum ordine legunt :* Et exterſit capillis ſuis pedes ejus, *Græco ac Syro conformiter. v.* 4. Dixit ergo unus] *Quidam boni libri legunt præſens* dicit, *quemadmodum eſt Græce, pro præterito* dixit. *ibid.* Judas Iſcariotes] *Antiquiores libri legunt* Scariothes. *v.* 6. Ea quæ mittebantur portabat] *Male quidam, ſimplex verbum* portabat, *mutarunt cum compoſito* exportabat, *non aſſequuti, ut oportebat, commentarium D. Auguſtini. v.* 7. Sinite illam] *Antiqui Epanorthotæ, Hentenii, & noſtra, manuſcripta, legunt, non plurale* ſinite, *ſed ſingulare* ſine, *conformiter Græco ac Syro. ibid.* Ut in diem ſepulturæ meæ ſervet illud] *Hæc eſt germana lectio Latinæ editionis. Altera, quæ eſt recentiorum quorundam codicum typis excuſorum,* In diem ſepulturæ meæ ſervavit illud, *ex Græco mutata eſt. Porro multi Latini libri, pro quarto caſu* diem, *legunt ſextum* die, *ſed minus veriſimiliter. v.* 8. Me autem non ſemper habetis] *Pro præſenti* habetis, *quod reſpondet Græco, alii libri ſcribunt futurum* habebitis. *v.* 19. Poſt eum abiit] *Legendum eſt præterito tempore* abiit, *non præſenti* abit. *v.* 27. Pater ſalvifica me] *Donatianica Biblia habent* Pater ſalvum me fac, *quemadmodum Interpres ſolet vertere. v.* 28. Vox de cœlo] *Non ſubdas* dicens. *v.* 40. Et non intelligant corde] *Manuſcripta noſtra, non legunt, ſed e proximo ſubaudiendum relinquunt,* non, *conſpirantibus D. Auguſtini tractatu & libris Græcis cum Syricis. v.* 42. Et ex principibus] *Non videtur omittendum* &, *quod licet non ab omnibus antiquis libris, tamen a Græcis & Syriacis additur. v.* 47. Sed ut ſalvificem] *Donatianicum manuſcriptum* ſed ut ſalvam faciam, *ut ſupra verſ.* 27.

CAP. XIII. *V.* 2. In cor] *Non addas* Judæ. *ibid.* Judas Simonis Iſcariotæ] *Quidam librorum typis excuſorum ita legunt, genitivum* Iſcariotæ, *alii nominativum* Iſcariotes. *Sic & quidam librorum manuſcriptorum habent* Scariothis, *alii* Scariothes. *Græce eſt genitivus* Ἰσκαριώτε, *Syra ambigua ſunt* Scariouto. *v.* 5. Deinde mittit aquam] *Sic legunt cum Sixtinis Bibliis multi antiqui codices, conformiter Græco, præſens* mittit, *pro præterito* miſit. *v.* 7. Scies autem poſtea] *Non eſt omittenda conjunctio* autem. *v.* 8. Non habebis partem mecum] *Quatuor exemplaria ab Hentenio notata, pro futuro* habebis, *quod eſt in antiquis, legunt præſens* habes, *quod eſt Græce. v.* 12. Et accepit veſtimenta ſua cum recubuiſſet] *Prima conjunctio* & *non eſt transferenda in medium ſententiæ, ante* cum recubuiſſet. *v.* 18. Qui manducat mecum panem] *Cave legas* meum *pro* mecum. *ibid.* Levabit contra me] *Tria Hentenii exemplaria, & unum noſtrum, pro futuro* levabit, *habent præteritum* levavit, *conformiter Græco ac Syro. v.* 27. Introivit in eum] *Manuſcripta Nicolai Zegeri, noſtra, aliaque, præponunt adverbium* tunc, *conformiter Græco ac Syro. v.* 38. Pro me pones] *Non legas præſens* ponis, *pro futuro* pones ; *nec affirmando, quod interrogandum legendum eſt.*

CAP. XIV. *V.* 1. Non turbetur cor veſtrum] *His verbis non eſt præponendum* Et ait diſcipulis ſuis, *quod optima quæque manuſcripta, cum Græcis ac Syricis libris, prætereunt, adſtipulantibus tractatoribus tam Græcis quam Latinis. Ut autem hoc non eſt præponendum, ita nec iſtud, quod alii libri habent,* neque formidet, *poſtponendum : eſt enim, non hujus loci, ſed verſus* 27. *ſubſequentis. v.* 6. Et veritas] *Non omittas conjunctionem. v.* 7. Et amodo cognoſcetis eum] *Duo manuſcripta in margine Lovanienſium Bibliorum annotata, pro futuro* cognoſcetis, *legunt præſens* cognoſcitis, *conformiter Græco ac Syro, nec non tractatui D. Auguſtini. v.* 9. Et non cognoviſtis me] *Unum Hentenii manuſcriptum legit numero ſingulari* cognoviſti, *cui præter Græca ac Syra & Græcorum commentaria, favet D. Auguſtini tractatio. ibid.* Qui vidit me, videt & Patrem] *In quibuſdam libris legitur præterito tempore* Qui vidit me, vidit & Patrem, *quemadmodum Græce. ibid.* Quomodo tu dicis] *Rurſus quidam libri præponunt* & *conjunctionem, quemadmodum Græci & Syrici. v.* 10. Non creditis quia ego in Patre] *Pro plurali* creditis, *manuſcripta noſtra aliorumque legunt ſingulare* credis, *adſtipulantibus, non ſolum Græcis & Syriacis libris atque auctoribus, verumetiam D. Auguſtino diſertis verbis. Porro infra ver.* 11. *citra controverſiam plurale legendum eſt. v.* 13. Et quodcunque petieritis Patrem] *Quinque manuſcripta noſtra, Brugenſ. Lob. Clarm. & Audomarenſia duo, aliaque Hentenii, Zegeri, & Epanorthotæ, omittunt* Patrem, *conſentanee Græco, & Syro, ac faventibus tractatoribus veteribus, Auguſtino, & Græcis, niſi quod Nonnus hujuſmodi quid addat paraphraſten agens. Eo porro modo, Latinis quibuſdam codicibus, adjectum fuiſſe videtur hoc nomen,* Patrem, *quemadmodum quibuſdam Græcis pronomen* me, *de quibus in varietatibus Græcis. v.* 14. Si quid petieritis me] *Manuſcripta exemplaria complura, in ea quæ hic repetitur ſententia, omittunt* me, *quemadmodum mox* Patrem, *nixa eiſdem fundamentis : ac videri quidem poſſit, vox* Patrem *congruentior quam vox* me, *ut etiam exemplar unum* Patrem *hic legebat loco* me : *ſed utriuſque omiſſionem crediderim genuinam. v.* 17. Quia non videt eum] *Quidam antiqui libri ſcribunt præteritum* vidit, *pro præſenti* videt, *quod eſt Græce. ibid.* Vos autem cognoſcetis eum] *In aliis libris eſt præſens* cognoſcitis, *conſentanee libris Græcis ac Syris, pro futuro* cognoſcetis, *quod tamen Nonnus Græcus paraphraſtes agnoſcit. ibid.* Quia apud vos manebit] *Quidam notat pro futuro* manebit, *quod explicat D. Auguſtinus, legi a quibuſdam manuſcriptis, præſens* manet, *quod eſt Græce ac Syriace, explicantibus Euthymio & Theophylacto. Sed facile eſt, Græce pro* μένει manet, *mutato accento legere* μενεῖ manebit, *quemadmodum fecit Nonnus, quod conſtat ex ejus paraphraſi. v.* 19. Vos autem videtis me] *Sic cum Sixtinis Bibliis manuſcripta optima quæque, faventibus codicibus Græcis. Quidam autem libri, præſens* videtis *mutant cum futuro* videbitis : *& quanquam illi minoris ſint fidei, conſentiunt tamen Syriacæ editioni, & D. Auguſtini Græcorumque enarratorum expoſitionibus. v.* 26. Et ſuggeret vobis omnia] *Quoddam egregium manuſcriptum omittit* omnia.

CAP. XV. *V.* 2. Tollet eum] *Non mutes futurum* tollet *cum præſenti* tollit, *etiamſi ita ſit in uno manuſcripto ab Hentenio annotato, reſpondente Græcæ & Syriacæ editionibus : Interpres enim, præſentia hujus verſiculi verba, ut pro futuris poſita accepit. v.* 6. Et areſcet] *Quidam libri, pro futuro* areſcet, *ſcribunt præſens* areſcit. *Græce eſt præteritum* exaruit, *quod Interpres pro futuro haud dubium accepit, quemadmodum Euthymius manifeſte. ibid.* Et colligent eum & in ignem mittent] *Rurſus quidam libri mutant futura hæc cum præſentibus,* colligunt, mittunt, *ut Syriace & Græce legitur : ſed jam diximus aliquoties, Interpretem accepiſſe tempus unum pro alio. Majoris momenti eſt quod pro ſingulari* eum, *quidam codices habeant plurale* eos, *nominatim duo noſtri, iique integriores hujus Eccleſiæ Audomarenſis.* Eum *circa dubium refert* palmitem, *cujus præceſſit mentio : cui lectioni favent Interpres Syrus & Nonnus paraphraſtes, qui Græce legiſſe videntur* αὐτὸ *numero ſingulari. Porro* eos, *refert* palmites *numero plurium, quorum tacita mentio includitur in verbo colligendi, quod non perinde conſuevit de uno dici : atque hoc modo legimus nos Græce* αὐτὰ *viz.* τὰ κλήματα, *Euthymio diſerte ſuffragante. ibid.* Et ardet] *id eſt, ita ut ardeat. Complura manuſcripta legunt numero plurium* & ardent, *etiam quædam eorum quibus præceſſit ſingulare* eum : *quo magis videri poſſit Interpres dediſſe pluralia* eos *&* ardent. *nam plurale* ardent, *congruere non poteſt præcedente ſingulari* eum. *Græce eſt ſingulare* καίεται, *quod ſingulariter quidem vertendum eſt, ſi præcedat ſingulare* αὐτὸ eum, *ut fecerunt Syrus & Nonnus : pluraliter autem, ſi plurale* αὐτὰ eos, *ut fecit Euthymius. Cæterum, utrovis modo ſive legas ſive vertas, ſententia eſt eadem. v.* 15. Jam non dicam vos ſervos] *Non pauca noſtra & Hentenii manuſcripta, pro futuro* dicam *habent præſens* dico, *conformiter Græco ac Syro : v.* 21. Sed hæc omnia facient] *Non omittas* omnia. *v.* 26. Spiritum veritatis] *Interpres dedit quartum caſum, id quod Græca patiuntur, non primum* ſpiritus. *v.* 27. Et vos teſtimonium perhibebitis] *Pro futuro* perhibebitis, *in quibuſdam legitur præſens* perhibetis, *nominatim in illo hujus Eccleſiæ qui in Capitulo adſervatur, idque conſentanee Græco ac Syro : quanquam præſens eſt loco futuri.*

CAP. XVI. *V.* 5. Et nunc vado] *Manuſcripta noſtra omnia, pro copulativa* &, *legunt adverſativam* at, *conformiter Græco ac Syro. v.* 7. Ut ego vadam] *Non eſt interponendum* & ; *neque mox addendum* ego, *cum ſequitur* ſi enim non abiero, *tametſi Græce & Syriace legatur. v.* 9. Quia non crediderunt in me] *Quidam antiqui libri legunt* crediderunt *præteritum, alii cum Græcis & Syricis præſens* credunt. *v.* 11. Jam judicatus eſt] *Manuſcripta noſtra omnia, uno Leodienſi excepto, omittunt adverbium* jam, *ſuffragantibus Græcis ac Syricis libris, necnon D. Auguſtini tam tractatione quam textu favente : quanquam apud Theophylactum & Græce & Latine addatur* ἤδη jam. *v.* 13. Docebit vos omnem veritatem] *Annotat D. Auguſtinus, alios codices habere* deducet vos in omni veritate : *quæ lectio, propius quidem exprimit Græcam ſcripturam,* ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, *ſed non exſtat hodie in libris Latinis. v.* 16. Modicum & jam non videbitis me] *In uno manuſcripto eſt præſens* videtis, *ut Græce : ſed Interpres intellexit præſens poſitum eſſe loco futuri, quomodo etiam Syrus. v.* 19. Cognovit autem Jeſus] *Lobienſia Biblia, habent* ergo, *quod eſt Græce, pro* autem, *quod cum pleriſque omnibus Latinis libris habent Syriaci. ibid.* Quia dixi] *Non addas pronomen* vobis. *v.* 22. Nemo tollet a vobis. *Non eſt mutandum futurum* tollet, *cum præſenti* tollit, *tametſi Græce ſit præſens. v.* 23. Et in illo die me non rogabitis quidquam] *In quibuſdam antiquis libris eſt* interrogabitis, *in pluribus* rogabitis. *D. Auguſtinus legit* rogabitis, *monens, & hanc Latinam vocem* rogare, *& Græcam* ἐρωτᾶν, *ambiguam eſſe, ad petere & interrogare. v.* 26. In illo die] *Manuſcripta noſtra omittant* in *præpoſitionem. v.* 27. Quia vos me amaſtis] *Antiquiora manuſcripta legunt præſens* amatis, *conſentanee enarrationi D. Auguſtini. Cæterum Græce & Syriace præteritum exſtat. v.* 32. Et non ſum ſolus] *Cave addas* tamen.

CAP. XVII. *V.* 1. Ut filius tuus] *Lobienſe manuſcriptum interponit* &, *quemadmodum Græca : alia omittunt, ut Syra. v.* 3. Solum Deum verum] *Multi antiqui libri legunt hoc verborum ordine* ſolum verum Deum, *quo etiam Auguſtinus & Græca editio. v.* 20. Non pro eis autem rogo tantum] *Manuſcripta noſtra, pronomen relativum* eis, *mutant cum demonſtrativo* his, *ſuffragantibus D. Auguſtini lectione & Græca editione,* τούτων. *ibid.* Sed & pro eis] *Non omittas* &. *v.* 21. Sicut tu pater in me] *Librorum antiquorum, alii addunt* & (ſicut & tu) *alii cum Græcis & Syriacis omittunt. v.* 25. Mundus te non cognovit] *Exemplaria, Lobienſe, Leodienſe, & Audomarenſia tria, cum textu D. Auguſtini, præponunt* & *conjunctionem* (& mundus) *conſentanee Græco ac Syro.*

CAP. XVIII. *V.* 4. Super eum] *Sic cum Sixtinis Bibliis legunt antiqua manuſcripta,* eum, *non* ſe. *v.* 11. Mitte gladium tuum in vaginam] *Quidam antiqui libri omittunt pronomen* tuum, *ut & Syrus, licet Græce addatur. ibid.* Non bibam illum ?] *Transfodiendum eſt, quod quidam libri addunt* Non vis ut bibam illum : *tametſi additum ſit etiam libris veterum. v.* 13. Erat enim ſocer Caiphæ] *Non legas* autem *pro* enim. *v.* 16. Diſcipulus alius] *Quædam exemplaria interponunt pronomen* ille, *quod magis congruat, ſi ſuffragarentur exemplaria emaculatiora. v.* 20. Locutus ſum mundo] *Non addas* in *præpoſitionem. v.* 22. Unus aſſiſtens miniſtrorum] *Non eſt mutandus nominativus* aſſiſtens *cum genitivo* aſſiſtentium. *v.* 24. Et miſit eum Annas ligatum ad Caipham pontificem] *Ut obſervavi olim, in uno aut altero manuſcripto,* emiſit *vocem unam, ſcriptam pro duabus* & miſit : *ita id facile probem, nam Græce quoque nihil aliud legitur quam* ἀπέστειλεν *amandavit ſeu emiſit. Cæterum veriſimile ſit, deeſſe conjunctionem tum Græce tum Latine, & addendam, non tam* &, *quam* autem, *quæ legitur Syriace, aut* ergo *quæ apud Cyrillum, & apud Bezam annotantem ſe ex fide duorum codicum reſtituiſſe particulam* οὖν *quam & Toletus Græce legi affirmat. Nam & copulativam, adſcriptam fuiſſe videri poſſit, ab iis qui intellexerunt :* Et hoc *geſto* miſit eum Annas, *quaſi poſt inflictam Jeſu alapam miſerit Annas Jeſum ad Caipham : quod non eſt verum, tametſi multi, etiam veteres, ejus ſententiæ ſint. Quidam, parentheſeos nota includi volunt hunc verſiculum : alii ſuſpicantur, non ſuo loco poſitum ſive Latine ſive Græce aut Syriace, ſed ſcriptum ab Evangeliſta fuiſſe proxime ante verſum decimumquintum :* Sequebatur autem Jeſum *&c. ubi quidem optime congruat, ſed nos in Commentario ſequuti ſumus, id quod probatius eſt. v.* 26. Dicit ei unus ex ſervis pontificis] *Optimi noſtri libri omittunt pronomen* ei, *conformiter Græco. v.* 28. A Caipha in prætorium] *Multi libri antiqui legunt* ad Caipham, *qui vetus eſt error, quo etiam D. Auguſtinus hunc locum tractans falſus fuit. Nam tam ex Græco quam ex Syro, certum eſt legendum eſſe* a Caipha, *pro eo quod eſt, a domo Caiphæ : quomodo habent cum Sixtinis manuſcripta Biblia Eccleſiarum Audomarenſis & Clarmariſcenſis, ut etiam, quod Epanorthotes annotat, Biblia Caroli, haud dubium, Magni, quæ Aquiſgrani exſtant. Synecdoche eſt, qua res poſſeſſa indicatur nomine poſſeſſoris. v.* 39. Eſt autem conſuetudo vobis] *Quidam inſignes libri omittunt iſtud* vobis, *tametſi Græce & Syriace legatur. v.* 40. Clamaverunt ergo rurſum omnes] *Quidam libri manuſcripti cum Græcis addunt, alii omittunt* ergo.

CAP. XIX. *V.* 3. Et dabant ei alapas] *Quidam pro* alapas *legunt* palmas, *quomodo vertit Interpres Matth.* 26. *verſ.* 67. *v.* 4. Exivit ergo iterum Pilatus] *Addunt* ergo *Sixtina & Regia Biblia, conſonantia Græco. v.* 5. Exiit ergo Jeſus] *Unum manuſcriptum addit* foras, *prout additur Græce & Syriace. v.* 6. Crucifige, crucifige eum] *Quidam boni libri omittunt* eum : *ſimilis varietas eſt Græce. v.* 7. Et ſecundum legem debet mori] *Unus liber ab Hentenio annotatus, & Regia Biblia, addunt pronomen* noſtram, *ut Græca ac Syra. v.* 12. Et exinde quærebat] *Antiquorum codicum, quidam legunt ut Syra, quidam demunt conjunctionem* &, *ut Græca. ibid.* Omnis enim qui ſe regem facit] *Conjunctio* enim *additur in bonis manuſcriptis, quemadmodum & Syriace, licet Græce non legatur. v.* 13. Pilatus autem] *Optima manuſcripta, conſentanee Græco, legunt* ergo *pro* autem, *quod exſtat Syriace. ibid.* Lithoſtrotos] *Cave legas* Lichoſtrotos, *tertia alphabeti litera. v.* 16. Et eduxerunt] *Non addas pronomen* eum, *quod quidam libri. v.* 25. Stabant autem juxta crucem] *Non legas ſingulare* ſtabat *pro plurali* ſtabant. *v.* 26. Et diſcipulum ſtantem] *Non omittas participium* ſtantem ; *ſed neque mutes cum compoſito* adſtantem, *quanquam ita ſit Græce. v.* 27. Accepit eam diſcipulus in ſua] *Legendum eſſe neutrum plurale* ſua, *prout Romani correctores ſcripſerunt, non fœmininum ſingulare* ſuam, *olim fuſe docuimus in Notationibus noſtris prolixioribus. v.* 28. Quia omnia] *Plerique libri interponunt adverbium* jam, *Græco conſentanee. v.* 30. Et inclinato capite tradidit ſpiritum] *Sequitur in uno vetere codice ;* Cum autem exſpiraſſet, velum templi ſciſſum eſt a ſummo uſque deorſum : *id quod etiam Cyrillus, Græcus tractator, & legit & interpretatur hoc loco. Atqui certum eſt, ex prioribus Evangeliis huic a quibuſdam adſcriptum fuiſſe, ac propterea a Johanne omiſſum fuiſſe, quia cæteri Evangeliſtæ dixerant. v.* 40. Et ligaverunt illud linteis] *Sic legitur etiam Græce, quanquam optima quæque manuſcripta, habeant pronomen maſculinum* eum, *quod ad* Jeſum *referatur, pro neutro* illud, *quod ad* corpus *refertur, & congruit verbis textus. v.* 41. In quo nondum quiſquam poſitus erat] *Pluſquam perfectum* fuerat *eſt in optimis manuſcriptis pro imperfecto* erat. *v.* 42. Poſuerunt Jeſum] *Legendum videtur* Jeſum, *juxta meliores libros conformes Græco & Syro, non ejus loco pronomen* eum.

CAP. XX. Et vidit lapidem ſublatum] *Pro* ſublatum *non legas* revolutum : *hoc enim eſt priorum Evangeliorum. v.* 2. Tulerunt Dominum] *Non addas pronomen* meum, *quod huic loco non quadrat, ſicut quadrat infra v.* 13. *v.* 4. Et venit primus ad monumentum] *Brugenſe manuſcriptum legit comparativum* prior, *in alio eſt adverbium* prius, *pro nomine ſuperlativo* primus. *v.* 9. Quia oportebat] *In quibuſdam libris eſt* oporteret. *v.* 12. Et vidit duos angelos] *Unum manuſcriptum, pro præterito, legit præſens* videt, *ut Græca. v.* 19. Die illo, una ſabbatorum] *Quidam libri, pro maſculino* illo, *legunt fœmininum* illa : *id quod congruentius videri poſſit, ne ſtatim mutetur genus ſine cauſa, niſi plerique libri aliter ſcriberent. ibid.* Et ſtetit in medio] *Non addas* diſcipulorum. *v.* 21. Dixit ergo eis iterum] *Regius textus addit* Jeſus, *conformiter Græco ac Syro. v.* 22. Hæc cum dixiſſet] *Manuſcriptorum, alia ſic legunt, plurale* hæc, *cum Syro : alia habent ſingulare* hoc *cum Græco. v.* 25. Niſi videro in manibus ejus fixuram clavorum] *Pro* fixuram, *manuſcripta quinque, nominata in Notationibus noſtris prolixioribus, & duo hujus Eccleſiæ, quæ jam a nobis obſervata adduntur, legunt* figuram, *ut Græce eſt* τὸν τύπον, *quod eſt, typum, figuram, veſtigium : pro quo Syrus legit* τὸν τόπον, *quod eſt, locum. v.* 29. Quia vidiſti me Thoma] *Manuſcripta noſtra & Zegeri omittunt* Thoma, *conformiter Syro : Græcorum librorum ſimilis eſt varietas. v.* 31. Quia Jeſus eſt Chriſtus Filius Dei] *Cave omittas nomen* Chriſtus, *ibid.* Vitam habeatis in nomine ejus] *Non videtur addenda vox* æternam, *etiamſi ſit in quibuſdam veteribus manuſcriptis.*

CAP. XXI. *V.* 1. Manifeſtavit ſe iterum Jeſus diſcipulis] *Ita, cum Sixtinis Bibliis, quatuor libri ab Hentenio annotati, & Regiorum Bibliorum textus, addunt vocem* diſcipulis, *prout etiam Græca ac Syra. v.* 4. Mane autem facto] *Manuſcripta noſtra aliique codices addunt* jam, *ut Græce additur* ἤδη, *quod tamen Syrus omittit. ibid.* Quia Jeſus eſt] *Non mutes nomen* Jeſus *cum pronomine* ipſe. *v.* 6. Mittite in dexteram] *Non addas* ergo. *ibid.* Miſerunt ergo] *Nec hic addas nomen* rete, *ſed ſubaudias. v.* 7. Tunica ſuccinxit ſe] *Quædam vetera exemplaria legunt* tunicam *quarto caſu. v.* 8. Non enim longe erant a terra] *Non eſt mutandus numerus pluralis* erant *cum ſingulari* erat. *v.* 12. Et nemo audebat diſcumbentium] *Unum manuſcriptum ab Hentenio annotatum, pro* diſcumbentium, *quod eſt, convivarum, legit* diſcentium, *quod eſt, diſcipulorum, quo modo Græce & Syriace eſt* τῶν μαθητῶν, *diſcipulorum : nec infrequens eſt Latinis patribus voce* diſcentium *uti pro* diſcipulorum. *v.* 13. Et accipit panem & dat eis] *Quidam libri præterita ſcribunt,* accepit, dabat, *pro præſentibus,* accipit, dat, *Græco textui conſonantibus. v.* 14. Manifeſtatus eſt Jeſus diſcipulis ſuis] *Non omittas pronomen* ſuis. *v.* 15. 16. 17. Simon Johannis] *Duo manuſcripta ab Hentenio annotata, pro* Johannis *ſcribunt* Jona, *ut pleraque omnia exemplaria Græca. Syrus habet* Barjona, *quemadmodum Matth.* 16. *verſ.* 17. *nimirum exprimens* bar *fili, quod Græce ac Latine ſubauditur. Porro Græca quædam exemplaria favent lectioni Latinorum vulgatæ, de quibus in varietatibus Græcis : & omnino, D. Hieronymo auctore, legendum hoc loco eſſe* Johannis, *manifeſtum ex eo eſt, quod ſcribit in illum Matthæi locum : ubi ponens hic legi* Johannis, *recenſet ut probabilem illorum ſententiam, qui putant* Jona, *quod ſecundum Matthæum legitur, ſcriptorum vitio depravatum eſſe ex* Johanna (*quod ſit* Johannis) *una detracta ſyllaba, quanquam poſſit eſſe contractum* Jona *ex* Johanna, *ac proinde idem unum eſſe nomen, nam & ſupra* 1. *verſ.* 42. Jona *legitur. v.* 17. Tu omnia noſti] *Manuſcripta noſtra aliorumque legunt* ſcis *pro* noſti. *ibid.* Dicit ei ; Paſce] *Unum Hentenii manuſcriptum interponit nomen* Jeſus, *conformiter Græco ac Syro. v.* 18. Extendes manus tuas] *Non mutes futurum indicativi, cum præſenti conjunctivi,* extendas. *ibid.* Quo tu non vis] *Alii boni libri omittunt pronomen* tu. *v.* 22. 23. Sic eum volo manere donec veniam, quid ad te ?] *Fuſe olim tractavimus in Notationibus noſtris, triplicem hujus loci lectionem ; unam per adverbium ſimilitudinis* ſic, *alteram per conjunctionem conditionalem* ſi, *tertiam per utrumque conjunctum* ſi ſic ; *& quidquid faceret pro unaquaque, adferre conati fuimus. Plerique Latini libri cum Latinis tractatoribus primam ſervant : quidam Latini libri, cum Syricis ac pleriſque Græcis tum libris tam tractatoribus, ſecundam : tertia in quibuſdam Latinis & quibuſdam Græcis libris exſtat. Hoc ſolum habemus quod jam addamus, ſecundam, quæ eſt per conjunctionem conditionalem* Si eum volo, *utroque loco integre ac manifeſte, citraque omnem raſuram & corruptelæ ſuſpicionem, exſtare etiam in manuſcripto codice quatuor Evangeliorum, vetuſto illo & emaculato, qui in Capitulo Eccleſiæ hujus Cathedralis S. Audomari adſervatur : eamque lectionem probari, ab iis qui ab eo tempore in hoc Evangelium ſcripſerunt, doctiſſimis viris, Franciſco Toleto & Johanne Maldonato. v.* 23. Et non dixit ei Jeſus ; Non moritur] *Quidam libri addunt* quia (quia non moritur) *conformiter Græco, alii rectius omittunt. v.* 25. Mundum capere poſſe eos] *Manuſcripta antiqua noſtra, & Nicolaus Zegeri, omittunt* poſſe, *conſentanee Græco.*

VARIÆ LECTIONES NOVI TESTAMENTI VULGATÆ LATINÆ EDITIONIS AB LUCA *Brugenſe, Hentenio, aliiſque Theologis Lovanienſibus collectæ; & cum codicibus Græcis, Syriacis, Bibliis Regis, veterumque Eccleſiæ Patrum & ſcriptorum verſionibus & explicationibus collatæ.*

Explicatio Notarum quæ in his Lectionibus occurrunt.

* *Aſteriſcus ſive ſtellula, ſignificat eorum, quibus præfigitur, additionem.* - *Obelus ſive veru, rejectionem.* ∴ *Hujuſcemodi tria punctula, alterius dictionis, ad ambiguitatem ejus, quæ in textu eſt, tollendam, poſitionem.*

MS. *deſignat exemplaria MSS. Latina, quorum numerus fere adjungitur.*

R. *indicat lectionem concordare cum Bibliis Regiis.*

Rab. *ſic Rabanum legere ſignificat,* Aug. *Auguſtinum,* Hier. *Hieronymum,* B. *Bedam,* Greg. *Gregorium,* Hil. *Hilarium,* Am. *Ambroſium,* Rad. *Radulphum,* Pr. *Primaſium: Nomen vero expreſſius poſitum, ut* Hieron. *inſinuat ex ejus colligi Commentariis ita lectum, licet in ejus textu legatur aliter: & ſic in reliquis.*

G. *oſtendit lectionem congruere textui Græco Bibliorum Regiorum.* G. q. *cum aliis quibuſdam Græcis exemplaribus.*

S. *Syriacum textum Regii operis notat.*

MS. q. *MSS quædam ſic legere ſignificat.*

o. *Significat lectiones illas eſſe exigui momenti.*

Q. N. *hoc eſt, Quare Notationes, librum ſcilicet Lucæ Brugenſis ſingularem: ubi de his varietatibus uberius differitur.*

Obſervandum etiam has notas referri ad Edit. Bibl. Lovan. A. 1584.

MATTHÆUS.

CAP. I.

VErſ. 23. *Vocabunt*] Vocabitur. o.

CAP. II. V. 1. *Judæ*] Judææ 7. MS. G. v. 6. *regat*] reget 5 MS. G. v. 14. *conſurgens*] ſurgens 3. MS. G. S.

CAP. III. V. 2. *appropinquabit*] appropinquavit 4 MS. R. Hil. G. S. v. 3. *qui dictus*] de quo dictum. o. v. 9. *potens eſt*] poteſt MS. v. 10. *excidetur & in ignem mittetur*] exciditur & in ignem mittitur, 4 MS. G. S. v. 16. *ſe*] ipſum 1 MS. Q. N.

CAP. IV. V. 4. *vivit*] vivet 2 MS. R. G. v. 6. *mandabit*] mandavit MS. q. Hier. v. 10. *vade*] * retro 5 MS. G. Q. N. v. 15. *via*] viam 2 MS. G. v. 16. *Galilææ*] Galilæa 2 MS. R. G. S. ib. *ſedebat*] ambulabat MS. H. ib. *umbræ*] & umbra 3 MS. R. G. S. v. 17. *appropinquabit*] appropinquavit 11 MS. R. G. S. v. 24. *opinio*] fama 2 MS. G. S.

CAP. V. V. 1. *autem*] * Jeſus MS. Hier. S. v. 9. *quoniam*] * ipſi 2 MS. R. G. S. v. 11. *vobis*] * homines MS. q. Hier. v. 23. *ſuo*] * ſine cauſa MS. G. S. Q. N. v. 25. *reconciliari*] reconciliare 6 MS. R. G. S. v. 39. - *dexteram*] Q. N. v. 40. - *in*] MS. G. S. v. 41. - *alia*] 6 MS. G. S. v. 42. *avertatis*] averſatus fueris, Aug. v. 46. *habebitis*] habetis 2 MS. Hier. G. v. 48. *cœleſtis*] qui in cœlis eſt, 2 MS. G. S.

CAP. VI. V. 4. *tibi*] * in palam 1 MS. G. S. Q. N. v. 6. *oſtio*] * tuo MS. Hier. G. S. ib. *tibi*] * in manifeſto G. S. Q. N. v. 7. *ethnici*] * faciunt MS. q. R. v. 10. *Adveniat*] Veniat 2 MS. G. S. v. 11. *ſuperſubſtantialem*] quotidianum 11 MS. Q. N. v. 13. *inducas*] inferas Q. N. v. 16. - *quia*] MS. S. v. 18. *tibi*] * in propatulo G. q. Q. N. v. 22. - *tui*] 6 MS. G. S. ib. - *tuus*] 5 MS. G. S. ib. *Si*] * igitur 1 MS. R. G. S. v. 30. *minimæ*] medicæ MS. R. Hil. Hier. G. S. v. 33. *ergo*] autem MS. G. S.

CAP. VII. V. 1. *Judicemini*] Nolite condemnare ut non condemnamini, MS. q. v. 4. *tuo*] * Frater MS. q. Hier. v. 11. - *data*] MS. q. Hier. v. 12. *homines*] * ita 5 MS. G. S. v. 14. *Quam*] Quoniam 3 MS. G. q. v. 19. *excidetur*] exciditur G. S. ib. *mittetur*] mittitur G. S. v. 23. *me*] * omnes MS. G. q. v. 29. - *eorum*] 4 MS. Hier. G.

CAP. VIII. V. 9. - *conſtitutus*] 14 MS. Hier. G. S. v. 16. *ei*] eis MS. Hier. G. q. S. v. 17. *ægrotationes*] * noſtras MS. Hier. S. v. 18. *juſſit*] * diſcipulos MS. q. Hil. Hier. v. 25. - *ad eum*] MS. G. S. * diſcipuli ejus, MS. R. G. S. v. 26. *eis*] * Jeſus MS. S.

CAP. IX. V. 1. *aſcendens*] * Jeſus MS. Hier. G. q. v. 5. *peccata*] * tua MS. Hier. S. v. 13. *peccatores*] * ad pœnitentiam 2 MS. Hil. G. v. 18. *adorabat*] adoravit MS. S. ib. - *Domine*] 13 MS. Hier. G. S. v. 24. *dicebat*] dixit ad eos 1 MS. G. S. v. 26. *ejus*] * & dixit; Puella, ſurge o. v. 38. *emittat*] ejiciat 6 MS. Hil.

CAP. X. V. 3. - *&*] G. v. 4. *&*] * Lebbæus qui cognominatus eſt, 1 MS. R. G. S. v. 8. - *mortuos ſuſcitate*] MS. G. Q. N. v. 12. - *dicentes, Pax huic domui*] 2 MS. Hier. G. q. S. Q. N. v. 13. *veniet*] veniat MS. Hil. G. ib. *revertetur*] revertatur MS. Hil. G. v. 14. *civitate*] * illa 1 MS. G. S. v. 22. *omnibus*] * hominibus o. v. 27. *aure*] aurem G.

CAP. XI. V. 23. *nunquid uſque in cœlum exaltaberis? uſque*] quæ uſque in cœlum exaltata es, uſque, Q. N.

CAP. XII. V. 2. - *eis*] 4 MS. R. G. S. v. 10. *homo*] * erat 1 MS. R. G. S. v. 20. *judicium*] * Q. N. v. 31. *blaſphemia*] blaſphemiæ, o. v. 47. *te*] loqui tecum 2 MS. te alloqui R. G. S. v. 50. *meus*] * & 9 MS. G. q.

CAP. XIII. V. 3. *ſeminare*] * ſemen ſuum o. v. 8. *centeſimum, aliud ſexageſimum, aliud triceſimum*] centum, aliud ſexaginta, aliud triginta, 1 MS. G. ſic paulo poſt verſ. 23. v. 11. *myſteria*] myſterium o. v. 14. *& adimpletur*] ut adimpleatur o. ib. *dicens*] dicentis MS. Hier. S. v. 28. *vis*] * igitur R. G. v. 36. *ediſſere*] diſſere MS. Hier. enarra, MS. v. 38. ∴ *nequam*] τοῦ πονηροῦ. v. 47. - *piſcium*] 3 MS. R. G. S. v. 51. *Etiam*] * Domine MS. R. G. S. v. 55. *Joſeph*] Joſes G. S. Q. N.

CAP. XIV. V. 3. *uxorem*] * Philippi 2 MS. R. Hier. G. S. v. 12. *corpus*] * ejus MS. Hier. G. q. S. v. 22. *juſſit*] compulit 8 MS. R. Hier. G. S. v. 32. *aſcendiſſent*] aſcendiſſet o.

CAP. XV. V. 2. *traditionem*] traditiones MS. q. Hier. v. 9. - *&*] 5 MS. G. S. v. 14. *ſunt*] * &, o. v. 33. *tantos*] tanti 1 MS. G. v. 36. - *&*] 6 MS. o.

CAP. XVI. V. 2. - *Facto veſpere dicitis, Serenum erit, rubicundum eſt enim cœlum: Et mane, Hodie tempeſtas, rutilat enim triſte cœlum.* * *Faciem ergo cœli dijudicare noſtis: ſigna autem temporum non poteſtis* *] - Q. N. * Hypocritæ MS. G. S. * ſcire MS. Hier. G. q. S. v. 4. - *prophetæ*] MS. q. v. 9. *in*] & 3 MS. R. v. 10. *millia*] millium MS. R. ib. *in*] & 2 MS. R. v. 13. *Quem*] * me 3 MS. R. G. S. at Hier. ſe non legiſſe aperte loquitur. v. 19. - *&*] 9 MS. Hier. G. S. v. 20. - *Jeſus*] 6 MS. G. Q. S.

CAP. XVII. V. 1. *aſſumit*] aſſumpſit MS. S. v. 11. *eſt*] * primum 1 MS. R. G. S. v. 17. *Reſpondens*] * autem MS. R. Hier. G.

CAP. XVIII. V. 8. *eum*] ea R. G. v. 22. *Dixit*] Dicit 3 MS. Hier. G.

CAP. XIX. V. 4. *fecit*] * hominem MS. q. R. v. 20. - *a juventute mea*] 8 MS. v. 21. *vende*] * omnia MS. q.

CAP. XX. V. 1. *eſt*] * enim 2 MS. G. S. v. 4. *vineam*] * meam MS. Hier. G. q. v. 7. *vineam*] * meam MS. G. q. Addunt hic quoque G. & S. Et quod juſtum fuit accipietis. v. 22. *ſum*] Q. N. v. 23. *&*] vel MS. q. ib. - *vobis*] G. S. Q. N.

CAP. XXI. V. 5. *aſinam*] aſinum Q. N. v. 7. *eos*] eum MS. S. ſed contradicunt G. v. 21. *Tolle*] Tollere G. S. ib. *jacta te*] jactare G. v. 26. *habent*] habebant MS. q. Hieron. v. 31. *Eo*] Ego G. Q. N.

CAP. XXIII. V. 3. *vobis*] * ſervare G. S. v. 14. - *Væ vobis Scribæ & Phariſæi hypocritæ: quia comeditis domos viduarum, orationes longas orantes, propter hoc amplius accipietis judicium*] 10 MS. Q. N. v. 19. *debet*] * Stulti & R. G. S. v. 26. *pleni eſtis*] plena ſunt 7 MS. G. S. v. 35. *Barachiæ*] Jojada Q. N. v. 37. *noluiſti*] noluiſtis 4 MS. G. S.

CAP. XXIV. V. 6. *enim*] autem G. S. v. 20. - *in*] 2 MS. G. v. 36. *cœlorum*] * neque filius 3 MS. Q. N. ib. *ſolus pater*] pater ſolus MS. G. v. 41. *relinquetur*] * duo in lecto: unus aſſumetur, & unus relinquetur MS. Hil. G. q. Q. N.

CAP. XXV. V. 1. - *& ſponſæ*] G. Q. N. v. 2. *fatuæ*] G. & S. invertunt.

CAP. XXVI. V. 5. *fieret*] fiat G. S. v. 11. *habetis*] habebitis MS. q. v. 13. ∴ ejus] αὐτῆς. v. 14. *dicebatur*] dicitur 6 MS. v. 17. - *die*] 5 MS. G. v. 24. *tradetur*] traditur 2 MS. G. S. v. 28. *Hic enim eſt ſanguis meus novi teſtamenti, qui pro multis effundetur*] Q. N. *effunditur* G. S. Q. N. v. 40. *Sic? non*] Sic non MS. Hier. G. S. v. 46. *appropinquavit*] appropinquabit o. ib. *tradet*] tradit 5 MS. G. S. v. 53. *poſſum*] * modo 2 MS. G. ib. - *modo*] 2 MS. G. v. 59. *Principes*] Princeps MS. q. v. 61. *poſt*] per G. S. ib. *reædificare*] ædificare 1 MS. G. S. v. 63. *Dei*] * vivi MS. G. q. v. 71. - *ancilla*] 3 MS. G.

CAP. XXVII. V. 8. - *Haceldama, hoc eſt*] G. S. Q. N. v. 9. - *Jeremiam*] 1 MS. S. Q. N. v. 33. *Golgotha*] Golgoltha Q. N. v. 34. *vinum*] acetum MS. v. 35. - *ut impleretur quod dictum per prophetam dicentem, Diviſerunt ſibi veſtimenta mea; & ſuper veſtem meam miſerunt ſortem*] 5 MS. Hier. G. S. v. 40. - *Vah*] 2 MS. G. S. ib. *deſtruis*] deſtruit MS. ib. *reædificas*] reædificat MS. Q. N. v. 43. *vult*] * eum G. S. v. 56. *Joſeph*] Joſe G. S.

CAP. XXVIII. V. 3. *veſtimentum*] veſtimenta MS. q. v. 6. - *&*] 3 MS. G. S. v. 7. *præcedit*] præcedet MS. q.

MARCUS.

CAP. I.

VErſ. 2. *Iſaia propheta*] prophetis G. Q. N. v. 10. *Spiritum*] * ſanctum o. v. 24. *veniſti*] * ante tempus o. v. 45. *eſſet*] eſſe MS. q. B.

CAP. II. V. 1. *dies*] * octo MS. q. B. v. 2. *&*] * confeſtim 1 MS. G. ib. *caperet*] caperent 6 MS. B. G. v. 14. *Levi*] Levin 9 MS. G. v. 16. - *magiſter veſter*] 6 MS. G. S. v. 17. *medico*] medicum MS. B. v. 22. *novum*] novellum MS. B. ib. *dirumpit*] dirumpet MS. R. B. v. 24. *faciunt*] * diſcipuli tui MS. B. G. q. v. 27. *eis*] * &, MS. R. etiam, G. S.

CAP. III. V. 8. *&*] * de MS. v. 17. *Boanerges*] Bonareges Q. N. v. 26. *poterit*] poteſt MS. G. S. v. 27. *domum*] * ejus 1 MS. R. G. S. v. 29. *habet*] habebit MS. q.

CAP. IV. V. 8. *triginta*] triceſimum. ib. *ſexaginta*] ſexageſimum. ib. *centum*] centeſimum MS. q. v. 20. *triginta, ſexaginta, centum*] ut ſupra verſ. 8. v. 23. *ſed ut in palam veniat*] quod non veniat in palam MS. S. v. 24. - *& adjicietur vobis*] 8 MS. G. q. * qui auditis 1 MS. R. G. S. v. 29. *cum*] * ex MS. q. R. v. 32. *ſeminatum*] natum o. ib. *aſcendit*] * in arborem o.

CAP. V. V. 7. *altiſſimi*] ſummi 6 MS. v. 23. *manus*] manum MS.

v. 35.

v. 35. *ad archiſynagogum*] ab archiſynagogo 11 MS. G. quibus favent Syri, legunt enim, E domo principis ſynagogæ. v. 43. *dixit*] juſſit MS. q. B.

CAP. VI. V. 11. - *nec audierint vos*] MS. q. v. 13. *ſanabant*] ſanabantur MS. q. B. v. 14. *dicebat*] dicebant Q. N. v. 21. *natalis ſui*] in natali ſuo 8 MS. v. 27. *miſſo*] * confeſtim 1 MS. G. S. v. 48. *videns*] vidit 1 MS. G. S.

CAP. VII. V. 6. *eſt*] abeſt 8 MS. G. v. 7. *doctrinas*] * & MS. q. v. 9. *facitis*] feciſtis o. v. 26. *enim*] autem 1 MS. B. G. S. v. 31. *Tyri, venit per Sidonem*] Tyri & Sidonis venit Q. N. v. 32. *deprecabantur*] deprecantur G.

CAP. VIII. V. 1. *eſſet*] * cum Jeſu o. v. 8. *ſuperaverat*] ſuperat 1 MS. v. 10. *Dalmanutha*] Magedan Q. N. v. 19. - *&*] 1 MS. G. S. v. 28. *dicentes*] * Alii MS. R. B. v. 38. *confuſus*] confeſſus o. ib. *confundetur*] confitebitur o.

CAP. IX. V. 2. *aſſumit*] aſſumpſit MS. B. S. v. 22. *aqua*] aquam MS. G. v. 33. *eſſet*] eſſent MS. B. S. v. 40. *vos pro vobis*] nos pro nobis, MS. G. q.

CAP. X. V. 17. *via*] viam 5 MS. B. G. ib. *eum*] * dicens MS. B. S. v. 38. *baptiſmo*] baptiſmum MS. G. v. 39. *baptiſma*] baptiſmo MS. R. B. v. 40. - *vobis*] 6 MS. G. S. v. 43. *major*] * in vobis G. S.

CAP. XI. V. 5. *dicebant*] dicebat MS. q. v. 32. *timebant*] timemus MS. q. B.

CAP. XII. V. 25. *angeli*] * Dei o. v. 29. *tuus*] veſter MS. G. q. noſter 7 MS. G. S. v. 30. *Deus*] Dominus 7 MS. G. S.

CAP. XIV. V. 1. *enim*] autem 1 MS. B. G. S. v. 2. *populi*] in populo MS. R. B. S. v. 3. *ſpicati*] piſtici 2 MS. G. Q. N. v. 7. *habetis*] habebitis MS. q. v. 20. - *manum*] 9 MS. G. S. v. 21. *tradetur*] traditur 1 MS. G. S. v. 25. *quia*] quod MS. q. B. ib. *de*] * hoc MS. q. v. 27. - *in me*] 10 MS. B. ib. *oves*] * gregis MS. G. q. v. 29. *fuerint*] * in te R. G. v. 41. *tradetur*] traditur G. S. v. 42. *tradet*] tradit G. S. v. 43. *lignis*] * miſſi MS. G. q. v. 52. *rejecta*] relicta MS. G. S. v. 58. *per*] poſt MS. B. v. 62. - *Dei*] 8 MS. G. S. ib. *virtutis*] * Dei o.

CAP. XV. V. 8. *aſcendiſſet*] vociferata eſſet G. S. Q. N. v. 29. *deſtruit*] * deſtruis MS. R. Q. N. ib. *templum*] * Dei o. ib. *ædificat*] reædificat MS. R. Q. N. v. 36. *dicens; Sinite*] Q. N. v. 40. *Joſeph*] Joſe G. S. ib. *Salome*] * quæ R. G. S. v. 47. *Joſeph*] Joſe G. S. Q. N.

CAP. XVI. V. 7. *præcedit*] præcedat MS. q. B. v. 9. *autem*] * Jeſus MS. B. R. G. v. 19. *ſedit*] ſedet MS. q. B.

LUCAS.

CAP. I.

VErſ. 8. *fungeretur*] * Zacharias MS. q. Ambr. v. 29. *audiſſet*] vidiſſet 2 MS. Ambr. G. S. v. 35. - *ex te*] 8 MS. G. q. v. 45. *credidit*] credidiſti. ib. *ei*] tibi MS. Amb. Q. N. v. 50. *a progenie in progenies*] in generationem & generationem 1 MS. G. q. in progenies & progenies 8 MS. G. q. S. v. 54. *recordatus*] memorari 11 MS. R. G. v. 68. *plebis*] plebi 8 MS. G.

CAP. II. V. 2. - *a*] Amb. G. S. v. 4. *Judæam*] * in 1 MS. R. G. S. v. 7. *eis*] ei MS. q. Amb. v. 14. *pax*] * in 5 MS. G. ib. *bonæ voluntatis*] bona voluntas G. S. v. 33. *pater ejus*] Joſeph MS. R. G. S. ib. *mater*] * ejus MS. R. G. S. v. 34. *contradicetur*] contradicitur Aug. G. v. 37. *vidua*] * erat MS. q. R. v. 39. *Iſrael*] Jeruſalem 23 MS. G. S. Q. N.

CAP. III. V. 7. ∴ *oſtendit*] ὑπέδειξεν. v. 9. *arborum*] arboris MS. S. ib. *excidetur, & in ignem mittetur*] exciditur & in ignem mittitur 1 MS. G. S. v. 16. *veniet*] venit MS. Amb. G. S. v. 19. *ſui*] * Philippi R. G. S. v. 31. *Melcha*] Melca G. S.

CAP. IV. V. 2. *deſerto*] deſertum MS. Amb. G. S. ib. - *&*] G. ib. *illis*] * poſtea 3 MS. R. G. S. v. 4. *vivet*] vivit MS. Amb. S. Q. N. v. 34. *qui*] quia 8 MS. quis G. v. 41. *es*] * Chriſtus G. S.

CAP. V. V. 7. *ut*] * pene MS. Amb. G. q. S. v. 12. - *&*] 5 MS. G. S. v. 22. *cogitatis*] * mala MS. Amb. G. q.

CAP. VI. V. 4. *dedit*] * & G. v. 9. *Interrogo*] Interrogabo 3 MS. G. S. v. 10. *eſt*] * ſanitati MS. G. ib. *ejus*] * ut altera G. S. v. 11. *facerent*] * de o. v. 18. - *&*] 1 MS. R. G. S. v. 24. *quia*] qui MS. q. Amb. v. 26. *Væ*] * vobis 3 MS. G. q. S. ib. - *omnes*] 1 MS. G. S. ib. *pſeudoprophetis*] prophetis o. v. 29. *præbe*] * ei MS. S. v. 39. *cadunt*] cadent 5 MS. R. G.

CAP. VII. V. 3. *ſalvaret*] ſanaret 1 MS. v. 11. *ibat*] * Jeſus MS. q. Amb. ib. *Naim*] Nain G. S. v. 24. *vento*] * agitatam MS. R. G. S. v. 31. - *ait autem Dominus*] 12 MS. G. q. S. v. 33. *autem*] enim 6 MS. G. S. v. 42. *ergo*] * eorum G. S. v. 43. *diligit*] diliget MS. G. S. v. 45. *intravi*] intravit MS. G. q. S.

CAP. VIII. V. 13. *quia*] qui 2 MS. G. v. 18. *audiatis*] auditis 7 MS. G. v. 23. *complebantur*] compellabantur o. v. 24. *dicentes*] * Præceptor G. q. S. v. 26. *Et navigaverunt*] Enavigaverunt autem MS. G. S. v. 46. *nam*] * & o. v. 49. *ad principem*] a principe G. S. v. 55. *dare*] dari 6 MS. G.

CAP. IX. V. 3. *in via*] in viam MS. G. S. v. 4. - *ne*] 1 MS. G. S. v. 14. *autem*] enim G. S. v. 19. *dixerunt*] * Alii 1 MS. v. 37. *illi*] illis MS. S. v. 50. *vos, pro vobis*] nos, pro nobis 6 MS. R. G. v. 54. *dicimus*] dicamus G. ib. *illos*] * ſicut & Elias fecit 8 MS. G. S. v. 57. *ieris*] * Domine MS. G. S. * Et MS. G. v. 58. *caput*] * ſuum MS. Amb. S. v. 60. *vade*] * & o. v. 61. *qui*] quæ MS.

CAP. X. V. 1. - *duos*] G. S. Q. N. v. 17. - *duo*] G. S. Q. N. v. 21. *exultavit*] * Jeſus 1 MS. G. S. ib. *ſpiritu*] in ſpiritu ſancto MS. S. ſpiritu ſancto 1 MS. G. q. v. 30. *Suſcipiens*] Suſpiciens o. v. 42. *plurima*] plura MS.

CAP. XI. V. 3. *tuum*] * Fiat voluntas tua ſicut in cœlo & in terra 8 MS. G. S. Q. N. ib. *hodie*] quotidie 21 MS. G. S. v. 8. - *ſi ille perſeveraverit pulſans*] 2 MS. G. S. v. 11. *Quis autem ex vobis patrem petit panem*] Q. N. v. 13. *veſter*] * cœleſtis MS. q. v. 17. *deſolabitur*] deſolatur 5 MS. G. ib. *cadet*] cadit 5 MS. G. v. 22. *auferet*] aufert 9 MS. G. S. ib. *diſtribuet*] diſtribuit 7 MS. G. S. v. 25. *invenit*] * eam MS. R. S. v. 36. *& ſicut*] ut ſi cum. Ex G. S. & ſyllabarum vicinitate videri poteſt, Interpretem ſic vertiſſe.

CAP. XII. V. 2. *autem*] enim MS. R. Ambr. v. 8. *fuerit*] * in 1 MS. G. S. ib. *illum*] in illo 1 MS. G. S. Q. N. v. 9. *negabitur*] denegabitur 6 MS. G. v. 12. *quid*] quæ 3 MS. Amb. G. ib. - *vos*] 3 MS. Amb. G. v. 15. *cujuſquam*] cuiquam G. v. 31. - *primum*] 21 MS. Amb. G. S. ib. *Dei*] * & juſtitiam ejus o. v. 35. - *in manibus veſtris*] 26 MS. Amb. G. S. Q. N. v. 42. *conſtituit*] conſtituet 2 MS. G. S. v. 51. *terram*] terra MS. G.

CAP. XIII. V. 5. *habueritis*] egeritis 4 MS. v. 15. *Hypocrita*] Hypocritæ MS. R. Amb. G. v. 18. *ſimile*] * eſſe 2 MS. ib. *æſtimabo*] exiſtimabo 4 MS. v. 20. *æſtimabo*] exiſtimabo 3 MS. v. 30. *erunt, erunt*] erant o. v. 33. - *die*] 4 MS. G. v. 34. *mittuntur*] miſſi ſunt MS. G. S. v. 35. *relinquetur*] relinquitur G. S. ib. - *deſerta*] 2 MS. G. q.

CAP. XIV. V. 8. *fueris*] * ab aliquo G. S. v. 15. *manducabit*] manducat R. v. 28. *non*] nonne MS. q. R. v. 34. *ſal*] * quoque MS.

CAP. XV. V. 4. *nonne*] non Q. N. v. 8. *nonne*] non 1 MS. ib. *evertit*] everrit 1 MS. R. G. S. ib. *inveniat*] * eam MS. S. v. 30. *ſuam*] tuam G. S.

CAP. XVI. V. 6. *cados*] batos G. Hier. q. 6. ad Algaſiam. v. 14. hæc] * & G. v. 19. *&*] qui MS. v. 21. *divitis*] * & nemo illi dabat MS. q. v. 23. *eſt in inferno. Elevans autem*] eſt. Et in inferno elevans, Aug. ſerm. 25. de diverſis, & alibi G. S. v. 26. *chaos*] chaſma eſt Græce, quod hiatum ſignificat: cujus ſignificationis eſt Syriaca vox.

CAP. XVII. V. 3. - *in te*] 19 MS. S. v. 7. *paſcentem*] * boves o, oves Amb. G. S. v. 8. *dicit*] dicat 7 MS. R. v. 28. - *&*] 4 MS. G. v. 31. *hora*] die 3 MS. G. S. v. 35. - *duo in agro: unus aſſumetur, & alter relinquetur*] 4 MS. G. q. Q. N.

CAP. XVIII. V. 9. *iſta*] * dicens MS. q.

CAP. XIX. V. 8. *Dominum*] Jeſum MS. S. v. 15. - *&*] 6 MS. G. S. v. 26. *dabitur*] * & abundabit MS. G. q. v. 29. *contra*] * vos o. v. 37. *deſcendentium*] diſcipulorum 5 MS. G. S. v. 42. *cognoviſſes*] ſcires Hier. in c. 2. Michææ, & alibi.

CAP. XX. V. 9. *homo*] * quidam MS. G. q. S. v. 10. *tempore*] * vindemiæ 6 MS. Amb. legiſſe videtur fructuum. v. 14. *hæres*] * venite G. S. v. 20. *&*] ut 6 MS. G. v. 35. *nubunt, neque ducunt*] nubent neque ducent MS. R. G. ib. *neque*] * enim 4 MS. G. S.

CAP. XXI. V. 17. *omnibus*] * hominibus MS. q. v. 38. *manicabat*] mane ibat 3 MS. manitabat 1 MS. Q. N.

CAP. XXII. V. 10. *homo*] * quidam MS. q. v. 22. *tradetur*] traditur 1 MS. G. S. v. 26. *junior*] minor MS. S. v. 31. *Simon, Simon*] Simoni, Simon o. v. 36. *tollat*] tollet MS. G. q. S. ib. *vendat*] vendet G. S. ib. *emat*] emet G. S. v. 43. *Apparuit autem illi Angelus de cœlo, confortans eum. Et factus in agonia, prolixius orabat. Et factus eſt ſudor ejus ſicut guttæ ſanguinis decurrentis*] Q. N. decurrentes G. v. 49. *percutimus*] percutiemus G. S. v. 63. *illum*] Jeſum MS. R. G. S.

CAP. XXIII. V. 5. *Commovet*] Commovit MS. q. v. 11. - *&*] o. v. 35. *expectans*] ſpectans MS. R. G. S. v. 36. *ei*] * & 3 MS. G. S. v. 40. *quod*] qui MS. S. quia MS. G. v. 46. *commendo*] commendabo G. quo modo in Pſalmis etiam R. H. G. & C. habent. v. 53. *eum*] illud G. S.

CAP. XXIV. V. 25. *invenerunt*] viderunt G. S. v. 29. *intravit*] * ut maneret G. S. v. 32. *loqueretur*] * nobis G. S. v. 39. *pedes*] * meos 3 MS. G. S. v. 49. *Et*] * ecce 1 MS. R. G. ib. *mitto*] mittam MS. S.

JOHANNES.

CAP. I.

VErſ. 4. *nihil quod factum eſt. In*] nihil. Quod factum eſt in MS. Aug. G. q. v. 9. - *hunc*] 5 MS. S. v. 28. *Bethania*] Bethabara Q. N. v. 29. *Altera die vidit*] Poſtera die videt 3 MS. G. ib. *peccatum*] peccata MS. q. v. 31. *in Iſrael*] Iſraeli MS. Aug. G. S. v. 42. *Jona*] Johanna MS. q. Johannis G. q. v. 51. *vobis*] * modo R. G. S.

CAP. III. V. 2. ∴ *magiſter*] διδάσκαλος. v. 3. *natus*] renatus MS. q. R. ib. *denuo*] deſuper G. v. 4. *naſci*] renaſci MS. q. R. v. 5. *ſpiritu*] * ſancto MS. Aug. v. 8. *&*] aut MS. q. v. 13. ∴ *aſcendit*] ἀναβέβηκεν. v. 18. *credidit*] credit MS. q. v. 20. *male*] mala 5 MS. G. S. v. 33. *Qui*] * autem MS. Aug. S.

CAP. IV. V. 5. *Sichar*] Sichem legendum putat Hier. v. 7. *erat*] * autem MS. q. v. 21. *veniet*] venit 2 MS. G. S. v. 41. *crediderunt*] * in eum 5 MS. G. S. v. 42. *mundi*] * Chriſtus G. S. v. 46. *regulus*] Q. N. v. 49. *creditis*] credetis MS. G. S.

CAP. V. V. 2. - *ſuper*] 30 MS. Q. N. in, MS. ib. *Bethſaida*] Betheſda Hier. G. S. v. 4. *autem*] enim G. S. v. 24. *tranſiet*] tranſit 7 MS. Aug. G. S. v. 27. *etiam*] & 4 MS. Aug. G. ib. *Judicium facere, quia filius hominis eſt. Nolite mirari hoc*] Q. N. v. 28. *ejus*] filii Dei o. v. 32. *teſtimonium*] * ejus MS. G. q. S. v. 36. *dedit*] * mihi MS. R. G. S. v. 43. *accipitis*] accepiſtis MS. q.

CAP. VI. V. 7. *unuſquiſque*] eorum G. S. v. 10. *Dicit*] Dixit MS. G. S. v. 13. *ordeaceis*] * & duobus piſcibus o. v. 21. *terram*] * in MS. ad

MS. Aug. G. S. v. 22. _una_] Q.N. v. 23. _agente Domino_] agentes Deo MS. v. 39. _enim_] autem MS. Aug. G. S. v. 40. _autem_] enim MS. Aug. G. q. S. v. 41. _panis_] * vivus MS. R. v. 43. _murmurare_] * in 4 MS. G. S. v. 61. - _&_] MS. Aug. G. S. v. 69. _credimus_] credidimus 1 MS. Aug. G. v. 70. _Dei_] * vivi 2 MS. Aug. G. S. v. 71. _Judam_] de Juda MS. S. ib. _Iſcariotem_] Scariotis MS. S.

CAP. VII. V. 1. _hæc_] autem MS. R. G. ib. _Galilæam_] Galilæa MS. G. S. ib. _Judæam_] Judæa 2 MS. G. S. v. 8. _ego_] * autem o. ib. _non_] nondum 3 MS. G. S. ib. _aſcendo_] aſcendam MS. q. v. 12. _multos_] multum 2 MS. Aug. v. 26. _Et_] Atqui MS. v. 32. _principes_] * ſacerdotum 1 MS. G. S. v. 39. - _datus_] 1 MS. Aug. ſanctus 4 MS. G. Q.N. v. 47. _homo_] * loquitur MS. S. v. 52. _Scrutare_] * ſcripturas MS. Aug. G. q. ib. _ſurgit_] ſurrexit 1 MS. R. G. S.

CAP. VIII. V. 6. _terra_] terram MS. G. v. 7. _ergo_] autem 3 MS. G. v. 8. _terra_] terram MS. G. v. 9. _autem_] * hæc MS. q. v. 12. _ambulat_] ambulabit 5 MS. Aug. G. S. v. 24. _peccato veſtro_] peccatis veſtris 1 MS. Aug. G. S. v. 25. _qui_] quia 2 MS. Aug. G. quod 1 MS. Q.N. v. 27. _eis_] ejus MS. G. q. Q.N. ib. - _Deum_] 3 MS. Aug. G. S. v. 38. _Patrem_] * meum 4 MS. Aug. G. S. v. 46. _arguet_] arguit 4 MS. G. S. v. 49. _inhonoraſtis_] inhonoratis MS. R. G. S.

CAP. IX. V. 1. - _Jeſus_] 8 MS. G. S. v. 8. _vicini_] * ejus 1 MS. S. ib. _viderant_] videbant 7 MS. Aug. G. v. 12. _Et dixerunt_] Dixerunt ergo 1 MS. G. v. 17. _qui_] quia G. v. 21. _loquatur_] loquetur G. v. 22. - _eſſe_] 3 MS. Aug. G. v. 25. - _eis_] 4 MS. Aug. G. v. 27. _&_] * non G. S. v. 39. - _ei_] 1 MS. G. S. v. 42. _Peccatum_] * ergo MS. G. S.

CAP. X. V. 8. _venerunt_] * ante me 1 MS. G. q. v. 11. _dat_] ponit MS. R. G. S. ib. - _ſuis_] 6 MS. G. S. v. 15. - _meis_] 5 MS. G. S. v. 26. _meis_] * ſicut dixi vobis R. G. S. v. 29. _quod dedit mihi, majus_] qui dedit mihi, major R. G. S. v. 31. _Suſtulerunt_] * ergo iterum 4 MS. R. G. S.

CAP. XI. V. 1. _languens_] infirmus 1 MS. ib. _ſororis_] ſororum o. ib. ÷ _ejus_] αὐτῆς. v. 11. _hæc_] hoc MS. G. v. 27. _Dei_] * vivi MS. q. ib. - _hunc_] 7 MS. S. v. 29. _ſurgit_] ſurrexit MS. S. v. 37. _cæci_] * nati MS. q. ib. _ut_] * & 3 MS. Aug. G. S. v. 47. _facimus_] faciemus MS. Aug. S. v. 48. _tollent_] * & 9 MS. G. v. 49. - _nomine_] 8 MS. Aug. G. v. 50. _nobis_] vobis o. v. 52. _ut_] * & MS. G. S. v. 54. _Ephrem_] Ephraim G. Hier. l. de locis Hebraicis, Syra utro modo legantur, licet.

CAP. XII. V. 3. _piſtici_] Q.N. v. 7. _Sine_] Sinite o. ib. _diem_] die MS. q. ib. _ſervet_] Q.N. v. 8. _habebitis_] habetis 4 MS. G. v. 28. _cælo_] * dicens MS. q.

CAP. XIII. V. 5. _miſit_] mittit 8 MS. G. v. 8. _habebis_] habes 4 MS. G. v. 18. _levabit_] levavit 3 MS. R. G. S.

CAP. XIV. V. 1.] * Et ait diſcipulis ſuis MS. q. G. q. v. 7. _cognoſcetis_] cognoſcitis 2 MS. Aug. G. S. v. 9. _cognoviſtis_] cognoviſti 1 MS. Aug. G. S. ib. _videt me, videt_] vidit me vidit 5 MS. G. ib. _patrem_] * Et 2 MS. R. G. S. v. 10. _credis_] creditis o. v. 13. _petieritis_] * patrem MS. q. v. 14. - _me_] 3 MS. Aug. G. v. 18. _cognoſcitis_] cognoſcetis MS. Aug. ib. _manebit_] manet MS. G. S. v. 30. - _hujus_] G.

CAP. XV. V. 2. _tollet_] tollit 1 MS. G. S. ib. _purgabit_] purgat G. S. v. 6. _areſcet_] areſcit 2 MS. S. ib. _colligent eum_] colligunt eos 3 MS. G. ib. _mittent_] mittunt 4 MS. G. S. ib. _ardet_] ardent 4 MS. G. v. 15. _dico_] dicam MS. q. Aug. v. 26. _ſpiritum_] ſpiritus MS. S. G. autem dubia ſunt. v. 27. _perhibebitis_] perhibetis 5 MS. G. S.

CAP. XVI. V. 5. _Et_] At 1 MS. cui favent Aug. G. S. habent enim: Nunc autem. v. 7. _enim_] * ego R. G. v. 9. _credunt_] crediderunt MS. q. Aug. v. 13. _docebit vos omnem veritatem_] deducet vos in omni veritate MS. teſte Aug. G. S. v. 16. - _jam_] G. S. ib. _videbitis_] videtis 1 MS. G. v. 22. _tollet_] tollit 1 MS. G.

CAP. XVII. V. 1. _ut_] * & G.

CAP. XVIII. V. 11. _non_] * vis ut MS. q. Aug. v. 13. _illius_] Q.N. v. 16. _diſcipulus_] * ille 6 MS. G. S. v. 18. _calefaciebant ſe_] calefiebant 7 MS. G. S. v. 24. - _Et miſit_] G. Emiſit 1 MS. Q.N. v. 28. _a Caipha_] ad Caipham MS. Aug.

CAP. XIX. V. 4. _Exivit_] * ergo R. G. S. v. 5. _Jeſus_] * foras R. G. S. v. 6. - _eum_] 6 MS. G. q. v. 7. _legem_] * noſtram 1 MS. R. G. S. v. 12. _habet_] * Et MS. S. ib. _omnis_] * enim MS. Aug. S. v. 16. _eduxerunt_] * eum 3 MS. S. v. 17. _Hebraice_] * autem MS. Aug. S. v. 26. _ſtantem_] aſtantem R. G. S. v. 27. _ſua_] ſuam MS. q. Q.N.

CAP. XX. V. 9. _oportebat_] oporteret MS. v. 12. _vidit_] videt MS. G. S. v. 21. _eis_] * Jeſus R. G. S. v. 25. _fixuram_] figuram 5 MS. G. Q.N. v. 29. - _Thoma_] MS. Aug. G. S.

CAP. XXI. V. 1. _Jeſus_] * diſcipulis 4 MS. R. G. S. v. 12. _diſcumbentium_] diſcentium 1 MS. diſcipulorum G. S. v. 13. _accipit_] accepit MS. Aug. G. S. ib. _dat_] dabat MS. S. v. 15. _Johannis_] Jona, & bis infra 2 MS. G. S. v. 17. _ſcis_] noſti MS. ib. _ei_] Jeſus 1 MS. G. S. v. 18. _quo_] * tu MS. q. v. 22. _Sic_] Si 3 MS. R. G. S. Si ſic 9 MS. q. Q.N. v. 23. _Sic_] Si 4 MS. G. S. Si ſic MS. Q.N.

ACTA APOSTOLORUM.

CAP. I.

VErſ. 4. _conveſcens_] Q.N. v. 14. ÷ _ejus_] αὐτοῦ. v. 15. _hominum_] nominum 1 MS. G. Q.N. v. 20. _eorum_] ejus 4 MS. B. G. S.

CAP. II. V. 1. _complerentur_] compleretur G. v. 3. ÷ _ignis_] πυρός. v. 4. _variis_] aliis MS. G. v. 7. _dicentes_] * adinvicem MS. G. S. v. 8. _audivimus_] audimus 1 MS. G. S. v. 11. _audivimus_] audimus 1 MS. G. S. v. 22. _ſicut_] * & 5 MS. G. S. v. 29. _quem_] * & 4 MS. G. S. v. 33. _hunc quem_] hoc donum quod MS. S.

CAP. III. V. 11. _teneret_] tenerent MS. videret o. v. 12. _pietate_] poteſtate MS. v. 16. _videtis_] vidiſtis o. ib. _dedit_] * illi 1 MS. R. G. S. v. 18. _qui_] quæ 5 MS. G. quemadmodum S. v. 24. _ſunt_] * & 5 MS. G. S.

CAP. IV. V. 2. _Jeſum_] Jeſu 7 MS. G. v. 8. _ſeniores_] * Iſrael 3 MS. G. * audite MS. S. v. 24. _tu_] * Deus 2 MS. R. G. S. v. 32. - _unum_] 5 MS. G. v. 33. - _noſtri_] 6 MS. G. S. v. 36. _Barnabas_] Barſabas o.

CAP. V. V. 3. _Petrus_] * ad Ananiam o. ad eum MS. G. q. S. v. 8. - _mulier_] 6 MS. G. S. v. 15. _& liberarentur omnes ab infirmitatibus ſuis_] 5 MS. G. S. v. 34. _foras ad breve homines fieri_] puſillum foras Apoſtolos ſecedere 5 MS. G. S. v. 36. _qui_] quicunque 5. MS. G. ib. _redacti_] redactus eſt 10 MS. v. 38. - _itaque_] 1 MS. G. S. v. 39. _eos_] illud 2 MS. G. S.

CAP. VI. V. 5. _Timonem_] Timotheum o. v. 6. _Dei_] Domini MS. q.

CAP. VII. V. 5. _&_] ſed o. v. 6. - _ei_] 6 MS. G. v. 7. _dixit Deus_] dicit Dominus MS. q. v. 14. _cognationem_] * ſuam MS. R. G. S. v. 31. _Domini_] * dicens MS. q. v. 34. - _&_] 5 MS. G. S. v. 40. _Moyſes enim hic_] Moyſi enim huic MS. q. v. 44. - _Deus_] 4 MS. G. S. v. 48. _propheta_] per prophetam o. v. 51. _reſiſtitis_] reſtitiſtis o. v. 56. _dextris_] * virtutis o. v. 60. - _dicens_] 3 MS. G. ib. _obdormivit_] * in Domino o.

CAP. VIII. V. 4. _verbum_] * Dei MS. S. v. 11. _magicis ſuis_] * magiis G. S. * artibus 9 MS. v. 12. _&_] in MS. S. v. 16. _venerat_] ſupervenerat 1 MS. R. G. v. 27. _Candaces_] Candacis MS. q. R. v. 33. _tolletur_] tollitur 1 MS. G. S. v. 36. _quis_] quid 1 MS. G. S.

CAP. IX. V. 9. _erat_] * ibi o. v. 20. _in ſynagogas, prædicabat_] in ſynagogis prædicabat 8 MS. G. S. v. 25. _diſcipuli_] * ejus MS. q. v. 34. _ſanet_] ſanat 5 MS. G. S.

CAP. X. V. 11. _vidit_] videt 1 MS. G. v. 15. _Quæ_] Quod MS. v. 25. _adorabit_] * eum o. v. 41. _tuis_] * per dies quadraginta 1 MS. Q.N.

CAP. XI. V. 8. _quia_] * omne R. G. S. v. 9. _autem_] * mihi R. G. S. v. 23. _omnes_] * in MS. q. v. 28. _Claudio_] Cæſare 1 MS. G. S.

CAP. XII. V. 4. _tradens_] tradenſque o. ib. _cuſtodiendum_] ad cuſtodiendum eum MS. R. G. S. v. 8. _caligas tuas_] ſandalia tua G. S. v. 13. _eo_] Petro 3 MS. G. v. 16. _aperuiſſent_] * oſtium o.

CAP. XIII. V. 7. _Bar-jeſu_] Barieu MS. Q.N. v. 33. _noſtris_] veſtris o. eorum vobis 1 MS. G. q. Q.N. ib. - _ſecundo_] 1 MS. primo MS. G. q. Q.N. v. 37. _ſuſcitavit_] * a mortuis o. v. 38. _annuntiatur_] * & 1 MS. R. G. S. v. 43. _& colentium_ * _advenarum_] * Deum MS. R. & etiam advenæ, ſeu proſelyti qui timebant Deum S. ÷ καὶ τῶν σεβομένων προσηλύτων · hoc eſt, & colentium proſelytorum G.

CAP. XIV. V. 2. _fratres_] * Deus autem pacem facit MS. & G. q. teſte Beda. v. 7. _erant_] * Et commota eſt omnis multitudo in doctrina eorum, Paulus autem & Barnabas morabantur Lyſtris MS. B. R. G. q. v. 9. _voce_] * Tibi dico, In nomine Domini Dei Jeſu Chriſti MS. B. G. S. v. 16. _noſtra_] veſtra 1 MS. G. q. v. 18. _lapidanteſque Paulum_] & lapidato Paulo MS. G. S. v. 24. _Pergen_] Perge 1 MS. G. S.

CAP. XV. V. 2. _aliis_] illis R. G. S. v. 23. _eorum_] * epiſtolam continentem hæc 4 MS. hæc G. hoc modo S. v. 34. - _Judas autem ſolus abiit_] 7 MS. G. S. * Jeruſalem o. nam etſi G. q. præcedentia habeant verba; hanc tamen dictionem in nullis invenimus. v. 38. _opus_] * quo miſſi fuerant MS. q. v. 42. - _præcipiens cuſtodire præcepta Apoſtolorum & ſeniorum_] 4 MS. G. S.

CAP. XVI. V. 1. _viduæ_] cujuſdam Judææ 3 MS. R. G. S. v. 6. _verbum_] * Dei MS. S. v. 12. _conſiſtentes_] conferentes o. v. 22. _cucurrit_] concurrit MS. G. ib. ÷ _magiſtratus_] οἱ στρατηγοὶ, * & o. ib. _eorum_] ſuis 1 MS. Q.N.

CAP. XVII. V. 6. _orbem_] urbem o. v. 12. _viri_] virorum MS. B. G. v. 17. _aderant_] adierant MS. audierant o. v. 18. _ſeminator verborum_] ſeminiverbius MS. B. G. v. 22. - _ſuperſtitioſos_] ſuperſtitioſiores 2 MS. G. S. v. 27. _aut_] & R. G. S.

CAP. XVIII. V. 4. - _interponens nomen Domini Jeſu_] MS. R. G. S. minus vero probanda videntur illa MS. quæ totum hunc verſum tollunt. v. 10. _nemo apponetur tibi ut noceat te_] nullus nocere poterit tibi 3 MS. S. v. 11. _autem_] * ibi MS. quibus favent G. q. & S. addunt enim, in Corintho. v. 24. _genere_] natione MS. v. 26. _Domini_] Dei 5 MS. R. G.

CAP. XIX. V. 9. _viam_] viæ 1 MS. ib. _Domini_] 1 MS. G. at Syri, viam Dei, legunt. v. 13. - _&_] R. B. G. v. 20. _confirmabatur_] confortabatur 1 MS. invaleſcebat G. v. 23. - _Domini_] 5 MS. G.

CAP. XX. V. 4. _eum_] * uſque in Aſiam 3 MS. G. S. ib. _Soſipater_] Sopater 5 MS. G. S. v. 14. _inveniſſet_] conveniſſet 1 MS. v. 16. - _die_] 1 MS. G. ib. _Pentecoſten_] Pentecoſtes R. G. S. v. 24. _miniſterium_] * verbi o. v. 29. _rapaces_] graves 1 MS. G. S. autem lupi efferi. v. 33. _&_] aut MS. G. S. ib. _concupivi_] * ſicut o.

CAP. XXI. V. 7. _explicita_] expleta 12 MS. G. v. 9. - _unus_] 2 MS. G. v. 16. _Jaſonem_] Mnaſonem MS. G. S. v. 39. _municeps_] civis MS. R.

CAP. XXII. V. 12. _vir_] * timoratus 1 MS. R. G. juſtus S. v. 16. _ablue_] abluere 3 MS. G. S. autem dubia ſunt. v. 17. _ſtuporem mentis_] Q.N. v. 28. _civitatem_] civilitatem MS. R. B. πολιτείαν G. jus municipii S.

CAP. XXIII. V. 3. _ſedens judicas_] ſedes judicans R. G. S. v. 6. _Phariſæorum_] Phariſæi R. G. S. v. 13. - _viri_] 5 MS. G. at R. & S. legunt. v. 18. _Paulus_] * vocans MS. R. G. S. v. 25. - _(Timuit enim ne forte raperent eum Judæi, & occiderent, & ipſe poſtea calumniam ſuſtineret, tanquam accepturus pecuniam)_] 9 MS. G. S. v. 35. _cum_] * & 4 MS. G.

CAP. XXIV. V. 6. _apprehenſum_] apprehendimus 2 MS. B. G. S. ib. - _voluimus ſecundum legem noſtram judicare. Superveniens autem tribunus Lyſias, cum vi magna eripuit eum de manibus noſtris, jubens accuſatores ejus ad te venire_] 3 MS. B. G. q. Q.N. v. 14. _patri_] patrio 2 MS. G. S. ib. - _meo_] 7 MS. G. v. 19. _tumultu_] * Et apprehenderunt me, clamantes & dicentes, Tolle inimicum noſtrum MS. q.

CAP. XXV. V. 21. _ad Auguſti cognitionem_] Auguſti cognitioni MS. v. 24. _Jeroſolymis_] * & hic 4 MS. G. S.

CAP. XXVI. V. 3. _omnia_] omnes R. G. S. v. 7. _in qua_] in quam 1 MS. G. S. v. 17. _populis_] populo 2 MS. G. S. v. 21. - _volentes me_] 4 MS. G. S. v. 31. _fecit_] facit 2 MS. G.

CAP. XXVII. V. 2. _Adrumetinam incipientes_] Adrumentinam MS. Q.N. incipientem MS. G. q. S. v. 5. _Lyſtram_] Myræ G. S. v. 9. _quod_] * & 6 MS. G. v. 9. _conſolabatur_] conſulebat S. παρῄνει, id eſt, ſuadebat, admonebat G. * eos MS. v. 17. _navem_] * & 3 MS. G. S.

CAP. XXVIII. V. 1. _Mitylene_] Melita R. G. S. v. 6. _&_] aut R. G. ib. _expectantibus_] ſperantibus MS. q. v. 17. _plebem_] legem o.

EPISTOLA ad ROMANOS.

CAP. I.

VErſ. 3. - _ei_] 2 MS. G. S. v. 13. _habeam_] * & 4 MS. Amb. G. q. S. v. 15. _ita_] itaque 9 MS. Amb. S. v. 17. _vivit_] vivet 2 MS. R. G. S. v. 18. - _Dei_] 1 MS. G. S. v. 20. - _ita_] 2 MS. G. S. v. 25. _mendacium_] mendacio 2 MS. G. S. v. 28. _conveniunt_] convenit 1 MS. S. v. 32. - _non intellexerunt_] G. S. Q.N. ib. - _qui_] 1 MS. G. S. ib. - _qui_] 1 MS. G. S.

CAP. II. V. 1. _quæ_] qui 1 MS. G. v. 4. _contemnis, ignorans_] contemnis? ignoras MS. Amb. S. Q.N. v. 5. _die_] diem 2 MS. S. v. 7. _quærunt_] quærentibus MS. Amb. G. Q.N. v. 12. _lege_] * & 2 MS. G. S. v. 16. _cogitationum accuſantium, aut etiam defendentium_] cogitationibus accuſantibus, aut etiam defendentibus MS. Amb. Q.N. v. 18. - _ejus_] 1 MS. G.

CAP. III. V. 3. _evacuavit_] evacuabit 5 MS. R. G. v. 4. _Eſt_] Eſto G. v. 6. - _hunc_] 4 MS. S. v. 9. _Cauſati_] Præcauſati 1 MS. R. G. S. v. 25. _propitiationem_] propitiatorem 1 MS. Amb. S. & poſſunt hoc modo etiam verti G. v. 27. - _tua_] 1 MS. G. S. v. 30. _juſtificat_] juſtificabit 3 MS. G.

CAP. IV. V. 2. _operibus_] * legis MS. Amb. v. 5. - _ſecundum propoſitum gratiæ Dei_] 2 MS. G. S. v. 8. _imputavit_] imputabit 6 MS. R. Amb. G. v. 9. _circumciſione_] * tantum MS. Amb. ib. - _manet_] 3 MS. G. S. v. 16. - _ut_] Amb. S. ib. _gratiam_] * ut 1 MS. Amb. G. S. v. 17. _cui credidiſti_] cui credidit 2 MS. G. v. 18. - _ei_] 1 MS. Amb. G. S. ib. - _ſicut ſtellæ cæli, & arena maris_] 1 MS. Amb. G. S. v. 19. _ſuum_] * jam 2 MS. G. v. 23. - _ad juſtitiam_] 3 MS. G. ib. - _Chriſtum_] 1 MS. G.

CAP. V. 1. _habeamus_] habemus G. Q.N. v. 2. _per fidem_] fide 1 MS. G. ib. - _filiorum_] G. S. v. 8. _quoniam_] * ſi o. Q.N. ib. _eſſemus_] * ſecundum tempus MS. v. 13. _imputabatur, cum lex non eſſet_] imputatur cum lex non eſt 5 MS. G. v. 16. _peccatum_] peccantem 5 MS. G. v. 24. _in mortem_] in morte 1 MS. G. S.

CAP. VI. V. 3. _ignoratis_] * fratres MS. G. S. v. 17. _qua_] quam Amb. G. S. v. 21. - _in illis_] 5 MS. G.

CAP. VII. V. 2. _vivente_] viventi G. S. ib. _legi_] lege Amb. G. S. ib. - _ejus_] 1 MS. G. ib. _ſoluta_] liberata 1 MS. G. v. 3. - _viri_] 1 MS. G. S. v. 6. _mortis_] mortui G. S. Verum textus conformis eſt MS. R. Amb. G. q. v. 15. _volo_] * bonum MS. S. ib. _odi_] * malum MS. v. 25. _Gratia_] * autem MS. G. q. ib. _Dei_] Deo G. Q.N.

CAP. VIII. V. 1. _ambulant_] * ſed ſecundum ſpiritum G. at textus noſter Amb. conſonat & S. v. 7. _inimica eſt Deo_] inimicitia eſt in Deum 1 MS. S. ib. _eſt ſubjecta_] ſubjicitur 3 MS. G. S. v. 10. _vivit_] vita 1 MS. Amb. G. S. ib. _juſtificationem_] juſtitiam 1 MS. G. S. v. 16. - _enim_] 5 MS. Amb. G. S. v. 20. - _eam_] 5 MS. G. ib. _in ſpe_] in ſpem MS. Q.N. v. 23. - _Dei_] 5 MS. Amb. G. S. v. 28. - _ſancti_] G. S. v. 30. _glorificavit_] magnificavit 19 MS. Amb. v. 32. _filio_] * ſuo MS. q. ib. _donavit_] donabit G. S. v. 33. _Quis accuſabit adverſus electos Dei? Deus qui juſtificat_] Q.N. v. 34. _qui_] * & 1 MS. Amb. G. S. v. 35. - _ergo_] Amb. G. S. v. 37. _propter_] per Aug. G. S. Q.N. v. 39. - _neque fortitudo_] 1 MS. Amb. G. S. Q.N.

CAP. IX. V. 1. _Chriſto_] * Jeſu MS. Amb. v. 4. _teſtamentum_] teſtamenta 3 MS. Amb. G. S. v. 7. _qui_] quia 15 MS. R. Amb. G. S. v. 10. - _illa_] 2 MS. G. illi 4 MS. hic S. ib. _concubitu_] concubitum G. S. ib. _patris noſtri_] patre noſtro 5 MS. G. S. v. 15. _cui_] cujus MS. ib. _miſerebor_] miſereor G. v. 19. _Dicis_] Dices R. G. S. v. 22. _apta_] aptata MS. R. Amb. G. S. v. 25. - _& non dilectam, dilecta_] 8 MS. Q.N. v. 28. ÷ _verbum_] λόγον. v. 31. _ſectando_] ſectans 6 MS. G. S.

CAP. X. V. 5. _Moyſes enim ſcripſit, quoniam juſtitiam quæ ex lege eſt, qui fecerit homo, vivet in ea_] Q.N. v. 8. - _ſcriptura_] 3 MS. G. S. v. 9. _ſuſcitavit_] excitavit 4 MS. v. 13. _quicunque_] qui 1 MS. G. S. v. 16. _obediunt_] obedierunt 2 MS. G. S. v. 21. - _mihi_] 6 MS. R. Amb. G. S.

CAP. XI. V. 4. _genua_] * ante MS. q. ib. - _Baal_] MS. q. v. 5. - _ſalvæ_] 2 MS. G. S. Q.N. v. 9. _eorum_] * coram ipſis MS. S. v. 11. - _ſic_] G. S. v. 13. _quamdiu_] ad quantum G. Q.N. ib. _honorificabo_] honorifico 1 MS. G. S. v. 19. _Dicis_] Dices 2 MS. G. S. v. 32. _omnia_] omnes Aug. G. S. Q.N. v. 33. _divitiarum_] * & G. S.

CAP. XII. V. 1. _rationabile_] rationale Q.N. v. 2. _quæ ſit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta_] Q.N. v. 10. _Charitatem_] Charitate 4 MS. G. Q.N. v. 11. _Domino_] Tempori Amb. Q.N. v. 13. _Neceſſitatibus_] Memoriis Q.N. v. 17. - _non tantum coram Deo, ſed etiam_] G. S. v. 19. _vindictam_] vindicta 1 MS. R. G. * & MS. q.

CAP. XIII. V. 1. _ordinata_] ordinatæ 2 MS. G. S. v. 5. _neceſſitate_] neceſſitati MS. Q.N. v. 10. _proximi_] proximo 1 MS. G. q. S. v. 12. _præceſſit_] Q.N. v. 14. _induimini_] induite 4 MS. Amb. S. G. vero utrovis modo transferri poſſunt.

CAP. XIV. V. 1. _manducet_] manducat 1 MS. G. S. v. 6. _ſapit_] * & qui non ſapit diem, Domino non ſapit G. S. v. 9. _Chriſtus_] * & 10 MS. Amb. G. S. ib. _reſurrexit_] revixit 6 MS. Q.N. v. 11. _flectetur_] flectet 5 MS. G. S. v. 14. _ipſum_] ſeipſum G. S. v. 16. _noſtrum_] veſtrum 1 MS. R. G. v. 19. - _cuſtodiamus_] 6 MS. G. S. v. 21. _offenditur_] offendit 4 MS. Amb. G.

CAP. XV. V. 2. _veſtrum_] noſtrum 4 MS. G. q. S. v. 4. _ſcripta_] anteſcripta G. S. v. 12. _eum_] eo 3. MS. G. v. 13. _&_] in 1 MS. G. S. v. 16. - _&_] 5. MS. G. v. 17. _Jeſu_] * In iis quæ G. v. 18. _efficit_] effecit 1. MS. G. S. v. 20. _prædicavi_] annitens prædicare G. S. v. 22. _vos_] * & prohibitus ſum uſque adhuc o. v. 23. - _præcedentibus_] G. S. ib. _annis_] * ſed 2 MS. v. 24. _cæpero_] * veniam ad vos, nam G. ib. _videam_] videbo 2. MS. Amb. G. S. v. 25. _proficiſcar_] proficiſcor 1 MS. G. S. ib. - _in_] MS. v. 27. _facti ſunt Gentiles_] factæ ſunt gentes 1 MS. Amb. G. S. v. 29. _benedictionis_] evangelii G. S. v. 30. - _ſancti_] 1 MS. G. S. ib. - _pro me_] MS. q. v. 31. _oblatio_] * in Jeroſolymam 14. MS. G. ib. - _in Jeruſalem_] 14. MS. G. Q.N. v. 32. _ut_] & 9 MS. Amb. G. S. ib. _refrigerer_] requieſcam 1. MS. G. S.

CAP. XVI. V. 5. _Aſiæ_] Q.N. ib. _Chriſto_] * Jeſu MS. q. v. 6. _nobis_] vobis MS. Amb. G. q. S. v. 7. _Juliam_] Iuniam 1 MS. R. G. S. v. 10. _Ariſtobuli_] * domo MS. S. At textus conſentit G. v. 15. _Olympiadem_] Olympiam G. S. v. 19. _omnem locum_] omnes G. S. v. 20. _conteret_] conteret 4. MS. Amb. G. S. v. 23. _univerſa eccleſia_] univerſæ eccleſiæ 6. MS. Amb. G. S. v. 27. - _cui_] 1. MS. R. G. S. Q.N. ib. - _honor_] 1. MS. Amb. G. S. ib. - _&_] 3 MS.

I CORINTH.

CAP. I.

VErſ. 10. _in eodem ſenſu, & in eadem ſcientia_] eadem mente & eadem ſententia 3 MS. G. S. v. 14. _Deo_] * meo MS. S. v. 16. _alium_] * veſtrum o.

CAP. II. V. 1. _in ſublimitate_] per ſublimitatem 2 MS. G. v. 13. - _hujus_] 3 MS. S. v. 13. _Spiritus_] * ſancti 2. MS. G. v. 14. _quia_] ea quæ 4. MS. quæ 2 MS. ib. _examinatur_] examinantur 6. MS. R. Q.N. v. 16. _Domini, qui inſtruat eum_] Domini? aut quis inſtruxit eum MS. q.

CAP. III. V. 4. _homines_] carnales 3 MS. G. S. v. 11. _quod_] qui 3 MS. v. 13. - _Domini_] 3 MS. G. S.

CAP. IV. v. 8. _regnetis_] regnaretis 9 MS. ib. _regnemus_] regnaremus 5 MS. v. 16. _eſtote_] * ſicut & ego Chriſti MS. G. q.

CAP. V. V. 4. _ſic_] * hoc 1 MS. G. S. ib. _Jeſu_] * Chriſti 9 MS. G. S. v. 5. - _noſtri_] 3 MS. Amb. G. ib. - _Chriſti_] 3. MS. G. q. v. 7. _Expurgate_] * igitur 4 MS. G. verum nec in S. nec in G. q. invenitur. ib. _noſtrum_] * pro nobis G. S.

CAP. VI. V. 2. _de_] * hoc in MS. Amb. v. 11. _quidem_] quidam 1 MS. R. Ambroſ. G. S. v. 13. _hus_] hanc o. hæc o. v. 18. _omne_] * enim MS. S. v. 19. _ſunt_] eſt MS. Amb.

CAP. VII. V. 5. _vacetis_] * jejunio & R. G. S. v. 8. _permaneant_] maneant 12. MS. G. v. 24. _frater_] fratres 3 MS. R. G. S. ib. _permaneant_] maneant o maneat MS. Amb. G. S. v. 26. _ergo_] enim MS. autem MS. q. v. 34. _diviſus eſt. Et mulier innupta & virgo_] diviſa eſt mulier & virgo. Quæ innupta eſt 2 MS. G. Q.N. v. 35. _obſervandi_] obſecrandi MS. R. v. 36. - _ſi_] 1 MS. G. S. v. 39. _eſt_] * a lege MS. q.

CAP. VIII. V. 6. _illum_] illo MS. Amb. S. v. 7. _autem_] * cum MS. q. v. 11. _ſcientia_] conſcientia MS. q.

CAP. IX. V. 2. _Et_] MS. Amb. G. v. 10. _utique_] * hoc MS. G. q. S. v. 13. - _Et_] 8. MS. G.

CAP. X. V. 7. _idololatræ_] idolorum cultores 2. MS. S. v. 13. _apprehendat_] apprehendit R. G. S. v. 17. _omnes qui_] nam omnes 6. MS. Ambroſ. G. S. ib. _pane_] * eſt de uno calice MS. v. 26. _Domini_] * enim MS. Amb. G. S. v. 27. _infidelium_] * ad cœnam MS. q. v. 28. _immolatum_] immolatitium 7. MS. Amb. v. 29. _aliena_] alia 3 MS. Amb. G. S. v. 31. - _aliud_] 2 MS. Amb. G. S.

CAP. XI. V. 6. _mulier_] * & 21 MS. G. S. v. 7. - _ſuum_] 5 MS. Ambroſ. G. v. 10. _poteſtatem_] velamen MS. ib. _mulier_] * ſuum MS. S. v. 16. _eccleſia_] eccleſiæ 2 MS. G. v. 22. _Laudo_] Laudabo G. S. ib. _vos in hoc? non_] MS. G. q. v. 24. _traditur_] frangitur Amb. G. S.

CAP. XII. V. 3. _Jeſu_] Jeſum MS. G. S. v. 10. _ſermonum_] linguarum G. S. v. 13. _in uno ſpiritu potati ſumus_] unum ſpiritum potavimus 1 M.S. Amb. S. v. 27. _de membro_] ex parte G. in loco veſtro. S. ib. _linguarum_] * interpretationes ſermonum MS Amb.

CAP. XIII. V. 1. - _velut_] G. v. 3. - _ita_] 3. MS. Amb. G. S. v. 13. _manent_] manet 5. MS. G.

CAP. XIV. v. 2. _Spiritu_] Spiritus o. v. 3. - _ad_] 3 MS. G. S. v. 11. - _hoc_] 2 MS. G. S. v. 16. _qui ſupplet locum idiotæ_] quis ſupplet locum idiotæ? o. v. 21. _lege_] * enim MS. q. Amb. v. 22. _prophetiæ_] prophetia 1 MS. Amb. R. G. v. 23. _quod_] quid MS. v. 32. _ſubjecti ſunt_] ſubjectus eſt MS. Amb. S. v. 33. - _doceo_] 2. MS. G. S. Q.N. v. 38. _ignorabitur_] ignoret. G. S. Q.N. v. 40. - _in_] 1 MS. Amb. G. S.

CAP. XV. V. 21. _quidem_] enim 3. MS. G. v. 23. - _qui_] 2. MS. G. S. ib. _adventum_] adventu 1 MS. Amb. G. S. ib. - _crediderunt_] 2 MS. v. 26. _Noviſſima_] Noviſſime MS. q. v. 31. _per_] propter MS. Q.N. v. 34. _juſti_] juſte 4 MS. G. S. v. 35. _dicit_] dicet 4. MS. G. S. ib. _venient_] veniunt 8 MS. G. v. 38. _vult_] voluit 8. MS. Amb. G. v. 39. _alia_] * quidem 1 MS. Amb. G. ib. _alia_] * vero 1 MS. Amb. G. v. 42. _ſurget_] ſurgit 1 MS. G. S. v. 51. _Omnes quidem reſurgemus: ſed non omnes immutabimur_] Q.N. v. 52. - _tuba_] 8 MS. S. Q.N. v. 54. _autem_] * corruptum hoc induerit incorruptionem, & 1 MS. G. S.

CAP. XVI. V. 12. - _vobis notum facio, quoniam_] 3 MS. G. S. v. 15. - _& Fortunati_] * G. S. Q.N. * & Achaici. o. v. 19. _vos_] * omnes MS. S. ib. _eccleſia_] * apud quos & hoſpitor MS. Amb. v. 23. - _Chriſti_] MS. q. Amb.

II CORINTH.

CAP. I.

Verſ. 6. *ſalute*] * ſive conſolamur pro veſtra conſolatione MS. Q. N. ib. - *& ſalute*] 15 MS. Amb. S. ib. *tolerantiam*] in tolerantiam 9 MS. G. Q. N. v. 7. *Et ſpes noſtra firma eſt*] Ut ſpes noſtra firma ſit MS. v. 11. *nobis*] vobis 4 MS. G. Q. N. v. 12. - *hoc*] 2 MS. S. v. 13. *legiſtis*] legitis 2 MS. G. ib. *cognoſcitis*] cognoviſtis o. Q. N. v. 18. *fuit*] ſit 10 MS. v. 20. *noſtram*] per nos Amb. G. S. v. 21. *nos vobiſcum*] vos nobiſcum 3 MS. G. Q. N. ib. *Chriſto*] Chriſtum 1 MS. G. Q. N.

CAP. II. V. 4. *quam charitatem habeam*] charitatem quam habeo G. S. Amb. habeo 3 MS. v. 10. *donaſtis*] donatis 3 MS. G. S.

CAP. III. V. 6. *litera, ſed Spiritu*] literæ, ſed Spiritus MS. G. v. 9. - *in*] 8 MS. Amb. G. S. v. 12. *utimur*] utamur 1 MS. Amb. v. 14. *quoniam*] quod 6 MS. R. G. S.

CAP. IV. *fulgeat*] * eis 2 MS. R. Amb. G. S. v. 5. - *noſtrum*] 2 MS. G. v. 6. - *ipſe*] 11 MS. Amb. qui 3 MS. G. *ipſe qui* S. v. 7. *ſit virtutis*] virtutis ſit G. S. v. 9. *derelinquimur*] * humiliamur, ſed non confundimur MS. v. 17. - *in*] 2 MS. G. S.

CAP. V. V. 13. *excedimus*] excidimus MS. Syra tranferuntur: Inſanimus ſimiliter verti poſſunt Græca. Textus conformis eſt Amb.

CAP. VI. V. 1. *autem*] * & 7 MS. Amb. G.

CAP. VII. V. 3. *condemnationem*] * veſtram MS. S. v. 12. *vobis*] * ad vos 6 MS. G.

CAP. VIII. V. 6. *vobis*] vos 2 MS. Amb. G. ib. - *inſuper*] 6 MS. G. S. v. 8. *ingenium*] ingenuum 1 MS. G. Pro ingenium bonum Amb. tantum legit Bonum: Syri, conſtantiam. v. 15. *multum*] * habuit 11 MS. Amb. S. v. 23. *vos*] vobis MS. Amb. S. ib. *gloriæ*] gloria 2 MS. G.

CAP. IX. V. 9. *æternum*] ſeculum ſeculi MS. G. q.

CAP. X. *Deus*] Dominus] 3 MS. Amb. G. S.

CAP. XI. V. 17. *Deum*] Dominum 2 MS. G. S. v. 21. - *in hac parte*] 1 MS. G. S. v. 23. - *& ego*] 2 MS. Amb. G. S. v. 26. *profundum*] profundo 1 MS. R. Amb. G. v. 33. - *ſic*] 4 MS. Amb. G. S.

CAP. XII. V. 6. *quis*] * in 1 MS. G. S. ib. - *in*] 5 MS. Amb. G. S. v. 11. *fui*] feci MS. R. Amb. Q. N. v. 12. *Apoſtolatus mei*] Apoſtoli 6 MS. Amb. G. S.

CAP. XIII. V. 2. *præſens*] * bis 4 MS. G. S. Q. N. v. 3. *vobis*] vos 1 MS. G. v. 4. *vivemus*] vivimus 9 MS. G. v. 6. *cognoſcitis*] cognoſcetis 9 MS. Amb. G. S.

EPIST. ad GALAT.

CAP. II.

Verſ. 2. - *aliquid eſſe*] 7 MS. Hier. G. majores eſſe MS. q. v. 4. - *ſed*] MS. q. v. 5. - *Quibus*] 15 MS. Amb. Q. N. ib. *ſubjectioni*] ſubjectione 3 MS. Q. N. v. 6. - *aliquid*] 6 MS. Hier. G. v. 11. *Cephas*] Petrus MS. R. Hier. G. v. 16. *credimus*] credidimus 3 MS. Hier. G.

CAP. III. V. 1. *obedire*] credere 21 MS. Hier. Q. N. v. 6. *Sicut*] * ſcriptum eſt MS. q. v. 7. *Cognoſcite*] Cognoſcitis 6 MS. Hier. Q. N. v. 11. *vivit*] vivet 3 MS. R. Hier. G. S. v. 19. *tranſgreſſiones*] tranſgreſſionem MS. S. v. 21. *poſſet*] poſſit 3 MS.

CAP. IV. V. 6. *filii*] * Dei MS. Hier. v. 14. *veſtram*] meam R. G. Textus conſonat MS. & Hier. v. 24. *a*] in o.

CAP. V. V. 7. *obedire*] * Nemini conſenſeritis o. Q. N. v. 8. *Perſuaſio*] * hæc MS. G. veſtra Hier. S. v. 13. *charitatem*] * ſpiritus MS. v. 20. - *impudicitia*] 9 MS. Hier. G. S. v. 24. - *ſuam*] 1 MS. Hier. G.

CAP. VI. V. 6. *verbo*] verbum 5 MS. Hier. G. S. v. 12. *Quicunque*] * enim o.

EPIST. ad EPHES.

CAP. I.

Verſ. 6. - *filio ſuo*] 2 MS. Hier. G. Q. N. v. 9. *in diſpenſatione*] in diſpenſationem 2 MS. G. S. v. 15. *Domino*] Chriſto MS. q. Syri habent; In Domino noſtro Jeſu Chriſto. v. 18. *agnitione*] agnitionem MS. v. 23. *ſupra omnem Eccleſiam*] ſuper omnia ipſi Eccleſiæ 5 MS. Hier G. S. ib. *ipſius*] * & MS. S.

CAP. II. V. 1. *vos*] * convivificavit MS. q. v. 3. *voluntatem*] voluntates 2 MS. Hier. G. v. 11. *vos*] * qui MS. q. ib. - *eratis*] 2 MS. Hier. G. S. v. 14. *inimicitias*] inimicitiam 4 MS. Hier. G. S. v. 16. *Et*] Ut MS. Hier. ib. *inimicitias*] inimicitiam 8 MS. Hieron. G. S. ib. *ſemetipſo*] Q. N.

CAP. III. V. 10. *innoteſcat*] * nunc R. Hier. G. ib. *principibus*] principatibus 3 MS. R. Hier. G. S. v. 15. *cœlis*] cœlo 9 MS. v. 16. *virtutem*] virtute 3 MS. R. Hier. G. S. ib. *interiori homine*] interiorem hominem 3 MS. Hier. G.

CAP. IV. V. 4. *ſicut*] * & MS. Hier. v. 22. *Deponite*] Deponere MS. R. Hier. G. S. v. 29. *fidei*] opportunitatis 3 MS. G. Q. N. v. 30. *in die*] in diem 8 MS. G. S.

CAP. V. V. 4. *pertinet*] pertinent 1 MS. R. Hier. G. S. v. 5. (*quod eſt idolorum ſervitus*)] qui eſt idolorum ſervus R. G. Q. N. v. 11. *autem*] * & 4 MS. Hier. G. v. 13. *manifeſtatur*] manifeſtat 1 MS. S. Q. N. v. 18. *ſpiritu*] * ſancto o. v. 23. - *ejus*] 7 MS. Hier. G. S. v. 26. *verbo*] * vitæ MS. q. v. 27. *ipſe*] ipſam 1 MS. R. G. At textus Hier. & G. q. conſentit. v. 33. *autem*] * 7 MS. Hier. G. ib. - *ſuum*] 7 MS. Hier. G.

CAP. VI. V. 13. *in omnibus perfecti*] omnibus perfectis 1 MS. G. Q. N. v. 23. *Patre*] * noſtro MS. q.

EPIST. ad PHILIP.

CAP. I.

Verſ. 1. *diaconibus*] diaconis 2 MS. G. v. 18. *annuntietur*] annuntiatur 1 MS. G. v. 22. *hic*] hoc R. G. v. 24. *carne*] * magis 4 MS. G. valde Ambr. v. 30. *audiſtis*] audicis 1 MS. Amb. G. S.

CAP. II. V. 1. *miſerationis*] ac miſerationes 7 MS. Amb. G. S. v. 10. *cœleſtium*] * & 2 MS. G. S. v. 22. *Evangelio*] Evangelium 1 MS. G.

CAP. III. V. 3. - *&*] 4 MS. Amb. G. S. ib. *confidentiam*] * & 2 MS. Amb. G. S. v. 9. *Chriſti*] * Jeſu MS. q. v. 10. *paſſionum*] paſſionis MS. q. v. 15. *revelavit*] revelabit 6 MS. R. G. S. v. 17. *noſtram*] nos 1 MS. G.

CAP. IV. V. 1. - *meum*] 1 MS. G. ib. - *mea*] Amb. v. 2. *Euchodiam*] Euodiam 3 MS. R. G. S. Euhodiam Amb. v. 8. - *diſciplinæ*] 2 MS. G. S. v. 17. *in ratione veſtra*] in rationem veſtram 2 MS. Amb. G.

EPIST. ad COLOS.

CAP. I.

Verſ. 12. *Deo & Patri*] Patri 2 MS. Amb. G. q. Deo Patri 19 MS. S. Q. N. v. 14. *redemptionem*] * & MS. S. v. 25. *vobis*] vos 2 MS. Amb. G.

CAP. II. V. 2. *Dei*] * & 3 MS. R. G. ib. *Patris*] * & 7 MS. R. G. S. v. 6. *Dominum*] * noſtrum MS. Amb. G. v. 7. - *in illo*] o. in ea 3 MS. Amb. G. S. v. 11. *corporis*] * peccatorum G. Q. N. ib. *carnis*] * ſed o. v. 14. *decreti*] decretis 3 MS. Amb. G. S. v. 16. - *feſti*] o. v. 20. - *hujus*] 2 MS. G. S. v. 21. *Ne tetigeritis, neque guſtaveritis, neque contrectaveritis*] Ne tetigeris, neque guſtaveris, neque contrectaveris MS. G. S.

CAP. III. V. 1. - *cum*] 1 MS. G. S. v. 4. *Cum*] * autem MS. G. q. S. enim 12 MS. v. 11. *eſt*] * maſculus & fœmina MS. v. 14. - *habete*] 1 MS. Amb. G. S. v. 16. *voſmetipſos*] * in MS. q. v. 17. *Chriſti*] * facite 9 MS. S. v. 19. *uxores*] * veſtras MS. Amb. S. v. 20. - *in*] MS. q. Amb. v. 25. - *apud Deum*] 2 MS. G. S.

CAP. IV. V. 9. *Omnia*] qui omnia MS. q. v. 16. *eam quæ Laodicenſium eſt, vos legatis*] ea quæ Laodicenſium eſt vobis legatur MS. q. v. 18. *Gratia*] * Domini noſtri Jeſu Chriſti MS. q.

I THESSALON.

CAP. I.

Verſ. 1. *pax*] * a Deo Patre noſtro & Domino Jeſu Chriſto 3 MS. R. G. v. 8. *ſed*] * & 1 MS. G. S.

CAP. II. V. 2. *habuimus*] habuerimus 1 MS. v. 7. - *vobis*] 4 MS. G. S. ib. *oneri*] honori 1 MS. ib. *parvuli*] lenes 2 MS. G. S. Q. N. v. 13. - *illud*] 5 MS. Amb. G. v. 16. *prævenit*] pervenit MS. S. Q. N. ib. *enim*] autem 8 MS. Amb. G. S.

CAP. III. V. 12. *Charitatem*] Charitate Amb. G. * veſtram MS. S.

CAP. IV. V. 1. - *ſicut & ambulatis*] ſic & ambuletis MS. R. - G. S. Q. N. v. 2. *dederim*] dederimus 2 MS. R. G. S. v. 6. *ſicut*] * & 2 MS. Amb. G. S. v. 8. - *hæc*] 2 MS. G. v. 15. *in adventu*] in adventum 6 MS. Amb. G. v. 17. *Chriſto*] Domino 4 MS. G. S. Domino Chriſto Amb.

CAP. V. V. 3. *in utero habenti &*] parturientis 1 MS. habentis MS. q. v. 27. - *hæc*] 2 MS.

II THESSALON.

CAP. I.

Verſ. 3. *uniuſcujuſque*] * omnium 3 MS. R. Amb. G. S. v. 5. *habeamini*] * in o. v. 6. *tribulationem*] retributionem o. v. 11. *bonitatis*] * ſuæ MS. q.

CAP.

CAP. II. V. 2. - *miſſam*] 1 MS. G. S. v. 4. *tanquam*] quia 1 MS. G. v. 13. *vos*] nos MS. Q. N. v. 20. *in quam*] ad quod 20 MS. G. S.

CAP. III. V. 4. *præcipimus*] præcepimus MS. Amb. S. v. 11. *Audivimus*] Audimus 1 MS. G.

I EPISTOLA ad TIMOTH.

CAP. I.

Verſ. 2. - *&*] 4 MS. Amb. G. v. 9. *ſciens*] ſcientes. o. v. 12. *confortavit*] * in o. v. 15. - *hunc*] 1 MS. S. v. 16. *informationem*] deformationem o.

CAP. II. V. 6. - *cujus*] 14 MS. G. S. ib. - *confirmatum eſt*] 14 MS. Q. N. v. 15. *permanſerint*] permanſerit MS. Q. N.

CAP. III. V. 2. *ergo*] enim o. ib. - *pudicam*] 5 MS. Q. N. v. 4. *cupidum*] * ſed MS. q. v. 14. *ſcribo*] * fili Timothee MS. q.

CAP. IV. V. 7. - *autem*] 13 MS. Amb. v. 10. *quia ſperamus*] quod ſperavimus 1 MS. G. v. 13. *exhortationi*] * & MS. Amb. S.

CAP. V. V. 4. *diſcat*] diſcant 2 MS. G. S. v. 5. *ſperet*] ſperat 10 MS. Amb. S. ſperavit 3 MS. R. G. Q. N. ib. *inſtet*] inſtat 10 MS. Amb. R. G. S. v. 8. *Si quis*] Iſtud ad viduam pertinere admonent Græcanica ſcholia. Itaque *Si quis*, pro *Si qua* poſitum eſſet. v. 14. *retro*] * poſt o. v. 16. *&*] ut MS. q. v. 18. *infrænabis*] alligabis MS. G. S. v. 24. *autem*] & 4. MS. R. Amb. G.

CAP. VI. V. 7. - *hunc*] 1 MS. S. v. 9. - *Diaboli*] 1 MS. Amb. G. S. ib. *multa*] & MS. q. v. 16. *imperium*] * in MS. S.

II EPISTOLA ad TIMOTH.

CAP. I.

Verſ. 2. *miſericordia*] * & MS. S. v. 3. *Deo*] * meo MS. ib. *progenitoribus*] * meis MS. S. v. 9. - *ſua*] 4 MS. Amb. G. S. v. 14. *Scis*] * enim. o. v. 15. *Phigelus*] Phigellus 5. MS. R. G. Q. N. Philetus. o.

CAP. II. V. 4. - *Deo*] 1 MS. Amb. G. S. v. 5. *coronatur*] coronabitur. o. v. 8. - *Dominum*] 6 MS. Amb. G. S. v. 14. *Domino*] Deo MS. q. ib. - *ad*] in 5 MS. quod S. - 5 MS. ib. - *enim*] MS. G. S. ib. - *eſt*] 5 MS. G. S. ib. - *niſi*] 2 MS. G. S. Q. N. v. 17. *proficiunt*] proficient 7 MS. R. Amb. G. S. ib. *ſerpit*] ſerpet 7 MS. R. G. S. v. 25. - *veritati*] 10 MS. Amb. G. S. Q. N. v. 26. *captivi*] capti 3 MS. Amb.

CAP. III. V. 16. *corrigendum*] corripiendum MS. q.

CAP. IV. V. 5. *Sobrius eſto*] 2 MS. Amb. G. S. Q. N. v. 11. *miniſterium*] miniſterio MS. q. v. 14. *reddet*] reddat 7 MS. R. Amb. G. Q. N. v. 16. *imputetur*] reputetur 2 MS. v. 17. *impleatur*] impleretur 6. MS. Amb. v. 18. *Liberavit*] Liberabit autem 3 MS. Amb. G. S. v. 19. *Priſcam*] Priſcillam MS. R. Amb. G. S. Q. N. v. 21. *Salutant*] Salutat 3 MS. Amb. G. S. v. 22. *vobiſcum*] nobiſcum. G. q. tecum S.

EPISTOLA ad TITUM.

CAP. I.

Verſ. 8. *benignum*] * prudentem 17. MS. R. Q. N. v. 9. *ſit*] * & 4. MS. G. S.

CAP. II. V. 5. - *ſobrias*] 3. MS. G. S. Q. N. v. 7. *in integritate & gravitate*] integritatem, gravitatem 1 MS. G. S. Textus conformis eſt Hier. v. 11. *ſalvatoris noſtri*] ſalutaris 1 MS. G. S. forte interpres noſter legit σωτῆρος pro σωτηρίου.

EPISTOLA ad PHILEMON.

Verſ. 6. *omnis*] * operis 2 MS. R. G. Q. N. ib. - *quod eſt*] quæ eſt 5 MS. - 4. MS. R. G. ib. - *in vobis*] in nobis 7 MS. Amb. G. - MS. Q. N. v. 11. - *tibi*] 3 MS. G. v. 12. *ut*] id eſt 6 MS. Hier. G. v. 20. *Domino*] Chriſto MS. Hier. G. 4. S.

EPISTOLA ad HEBRÆOS.

CAP. I.

Verſ. 2. *noviſſime*] noviſſimus MS. G. S. v. 3. *ſedet*] ſedit 1 MS. G. v. 12. *mutabis*] involves 1 MS. G. S. v. 14. *capient*] capiunt MS. q. R. B. Q. N.

CAP. II. V. 5. - *Deus*] 2 MS. G. S. v. 9. ∻ *gratia*] χωρὶς v. 10. *paſſionem*] paſſiones 6 MS. G. S. ib. *conſummare*] conſummari MS. q.

CAP. III. V. 1. *Jeſum*] * Chriſtum 6 MS. G. S. v. 19. *introire*] * in requiem ipſius MS. q.

CAP. IV. V. 3 *perfectis*] factis 4 MS. G. S. v. 10. *ſicut*] * & MS. q. v. 14. *teneamus*] * ſpei noſtræ. o. v. 16. *gratia*] ejus MS. B. S.

CAP. V. V. 7. *offerens*] * & 10 MS. G. S. v. 8. *filius*] * Dei MS. q. v. 11. *interpretabilis*] in interpretabilis 10 MS. R. G. S. Q. N.

CAP. VII. V. 9. *accepit*] accipit 6 MS. G. Q. N. v. 14. *ſacerdotibus*] ſacerdotio 1 MS. R. G. S. v. 25. *accedens*] accedentes 13 MS. R. G. S. Q. N. ib. *nobis*] eis 7 MS. G. S.

CAP. VIII. V. 2. *Dominus*] Deus MS. B. S.

CAP. IX. V. 7. *offert*] offeret MS. B. v. 12. *aut*] & MS. G. S. v. 14. *emundavit*] emundabitis MS. R. G. S. ib. *noſtram*] veſtram 7 MS. G. q. v. 26. *in conſummatione*] in conſummationem MS. q. ib. *deſtitutionem*] deſtructionem 15 MS. Q. N.

CAP. X. V. 16. *Dando*] Dabo MS. Haymo S. v. 30. *vindictam*] vindicta 1 MS. G. S. v. 30. *retribuam*] reddam 4 MS. ib. - *Quia*] 3 MS. G. S. v. 38. *vivit*] vivet R. G. S. v. 39. - *filii*] 6 MS. G. S.

CAP. XI. V. 6. - *Deo*] 5 MS. G. Q. N. v. 17. *qui*] in quo MS. q. B. v. 34. *effugaverunt*] effugerunt 4. MS. G. S.

CAP. XII. V. 1. - *ad*] 9 MS. G. S. v. 2. *ſedet*] ſedit 2 MS. G. S. v. 4. - *enim*] 1 MS. G. S. v. 11. *reddet*] reddit 6 MS. G. v. 18. *acceſſibilem*] accenſibilem 4 MS. R. G. S. v. 19. *audierunt*] audierant 1 MS.

CAP. XIII. V. 1. - *in vobis*] 5 MS. G. Q. N. v. 2. *placuerunt*] latuerunt 1 MS. G. Q. N. v. 9. *ſtabiliri*] ſtabilire MS. v. 25. - *fratres*] 8. MS. G. S.

EPISTOLA JACOBI.

CAP. I.

Verſ. 5. *affluenter*] ſimpliciter. G. S. v. 18. *voluntarie*] * enim MS. B. G. q. v. 25. *in lege perfectæ*] in legem perfectam 1 MS. G. S.

CAP. II. V. 8. *ſcripturas*] ſcripturam R. G. S. v. 13. *fecit*] fecerit 2 MS. v. 18. *dicit*] 3 MS. R. G. v. 20. - *otioſa*] mortua 5 MS. R. G. S.

CAP. III. V. 1. *ſumitis*] ſumemus G. S. v. 2. *poteſt*] potens 1 MS. G. v. 3. *Si*] Sicut MS. ib. *equis fræna*] equorum frænos Q. N. ib. *etiam*] 4. MS. B. G. S. v. 4. *Et ecce*] Ecce & MS. G. ib. - *autem*] tamen MS. q. - 3 MS. B. G. S. v. 5. *quantus*] quantulus G. S. v. 12. *falſa*] falſam 1 MS. G. Q. N. v. 14. - *ſint*] 7 MS. G. S. v. 17. - *bonis conſentiens*] 4 MS. G. S.

CAP. IV. V. 4. *Adulteri*] * & adulteræ 1 MS. R. G. v. 5. *An*] Aut MS. ib. *dicat: Ad invidiam concupiſcit*] dicat ad invidiam? Concupiſcit Q. N. ib. *vobis*] nobis 1 MS. G. S. v. 11. - *meis*] 6 MS. G. v. 12. - *enim*] 1 MS. G. v. 14. *eſt*] * enim 1 MS. R. G.

CAP. V. V. 3. - *vobis iram*] 7 MS. G. Q. N. v. 5. *Adduxiſtis*] Addixiſtis] 6 MS. G. S. Q. N. v. 6. - *&*] MS. G. ib. - *&*] MS. G. ib. *reſtitit*] reſiſtit 7 MS. G. v. 8. *appropinquabit*] appropinquavit 5 MS. G. S. v. 10. *fratres*] * exitus mali & longanimitatis, & MS. B. v. 13. *Triſtatur*] * autem MS. q. v. 20. *ejus*] ſuam MS. Q. N. ib. *operit*] operiet 3 MS. R. Beda G. S.

I EPIST. PETRI.

CAP. I.

Verſ. 6. *exultabitis*] exultatis 6 MS. G. v. 7. *revelatione*] revelationem o. v. 8. - *creditis*] 1 MS. G. S. v. 9. *animarum*] * veſtrarum MS. S. v. 12. *quem*] quam S. G. S. v. 13. *perfecte*] perfecti MS. q. ib. *revelatione*] revelationem MS. q. v. 15. *Sanctum*] * ut o. v. 21. *Deo*] Deum 1 MS. G. S. v. 25. *vobis*] vos MS. R. G.

CAP. II. V. 2. *rationabiles*] rationabile 4 MS. R. B. G. S. v. 3. - *tamen*] 3 MS. G. S. ib. *dulcis*] ſuavis 3 MS. v. 5. *domos ſpirituales*] domus ſpiritualis 3 MS. R. G. Q. N. v. 8. *quod*] quo 3 MS. B. G. Q. N. v. 11. - *obſecro vos*] 2 MS. G. v. 20. *gloria*] gratia MS. q. ib. *facientes*] & 3 MS. B. G. S. ib. *patienter*] patientes 4 MS. B. G. S. v. 21. *nobis, vobis*] vobis, vobis MS. G. q. nobis, nobis 3 MS. G. q. S. Q. N. v. 23. *ſe injuſte*] juſte G. Q. N.

CAP. III. V. 2. *caſtam*] ſanctam MS. v. 4. *qui*] quod MS. q. v. 8. *In fide*] In fine 4 MS. G. S. S. Q. N. v. 11. *Declinet*] * autem MS. q. v. 14. *&*] ut MS. q. v. 15. *ſpe*] * & fide MS. Q. N. v. 18. - *noſtris*] 5 MS. G. ib. *mortificatus quidem carne, vivificatus*] mortificatus quidem carne, vivificatus 5 MS. G. S. v. 19. *ſpiritu*] ſpiritibus MS. G. S. Q. N. v. 21. *vos*] nos 3 MS. R. G. Pro lectione textus faciunt B. S. & ut videtur Scholiaſtes Græcanicus.

CAP. IV. V. 4. *in quo*] in quibus nunc obſtupeſcunt 13 MS. ib. *admirantur*] peregrinantur 3 MS. G. v. 6. - *in*] 1 MS. G. S. v. 7. *appropinquabit*] appropinquavit 8 MS. G. S. v. 8. *voſmetipſis*] voſmetipſos 3 MS. G. S. v. 12. *peregrinari*] mirari MS. B. S. Q. N. v. 14. *quod eſt honoris, gloriæ, & virtutis Dei, & qui eſt ejus ſpiritus : ſuper vos requieſcet*] gloria Dei ſpiritus in vobis requieſcit 1 MS. S. gloriæ & Dei Spiritus in vobis requieſcit 3 MS. G. Q. N. v. 18. *juſtus*] * quidem. o. ib. *ſalvabitur*] ſalvatur 2 MS G. S.

CAP. V. V. 1. - *qui*] MS. Q. S. v. 3. *formæ facti gregi*] forma facti gregis MS. B. S. ib. - *ex animo*] G. S. v. 13. *collecta*] collecta o.

II. PET.

II PETRI.

CAP. I.

VErſ. 1. *Simon*] Simeon 1 MS. G. q. v. 2. - *Chriſti*] 10 MS. G. q. v. 3. *donata ſunt*] donata eſt 7 MS. G. utramque lectionem agnoſcit Beda. v. 4. *quem*] quæ 7 MS. G. quam 8 MS. B. Textus conſentit G. q. v. 8. *ſi vobiſcum aſſint*] vobis cum adſint 5 MS. Utrovis modo intelligi poſſunt Græci. v. 16. *indoctas*] doctas 3 MS. Q.N. ib. *præſcientiam*] præſentiam 5 MS. R. G. ib. ∻ *illius*] ἐκείνου.

CAP. II. V. 7. - *injuria ac*] 1 MS. R. G. impudica 1 MS. Q.N. v. 9. *Dominus*] Deus MS. q. v. 10. ∻ *ſectas*] δόξας. ib. - *introducere*] 6 MS. G. v. 11. *ſe*] * a Domino 1 MS. R. G. v. 13. *coinquinationis*] coinquinationes 1 MS. G. v. 16. - *animal*] 4 MS. B. G. * in MS. R. B. G. v. 18. *Superba*] Superbia o.

CAP. III. V. 9. *promiſſionem ſuam*] promiſſi 4 MS. G. promiſſis MS. q. v. 12. *Domini*] Dei 1 MS. G. v. 13. *ſecundum*] & o. v. 15. *noſtri*] * Jeſu Chriſti MS. q.

I JOHAN.

CAP. I.

VErſ. 4. - *gaudeatis, &*] 3 MS. Aug. G. S.

CAP. II. V. 4. *eum*] Deum MS. q. v. 8. - *&*] R. Aug. G. S. v. 14. *Scribo*] Scripſi 1 MS. G. q. S. ib. *patrem*] Q.N. ib. *Scribo vobis juvenes*] Scripſi vobis adoleſcentes 3 MS. G. S. v. 17. *tranſit*] tranſibit MS. q. Aug. v. 22. *non*] 5 MS. Q.N.

CAP. III. V. 10. *non eſt juſtus*] non facit juſtitiam R. G. S. v. 11. *diligatis*] diligamus R. Aug. G. v. 17. *ſubſtantiam*] * hujus MS. q.

CAP. IV. V. 3. *ſolvit Jeſum*] Q.N. ib. *Antichriſtus*] Antichriſti G. Q.N. v. 4. *eum*] eos 4 MS. G. S. v. 10. *ipſe*] * prior MS. q. v. 14. - *ſuum*] 1 MS. G. v. 17. *charitas*] * Dei MS. q. ejus S. v. 20. *videt*] vidit MS. R. G. v. 21. *a Deo*] ab eo 5 MS. Aug. G. S.

CAP. V. V. 5. *eſt*] * autem MS. q. v. 6. *Chriſtus*] Spiritus G. S. v. 7. - *in cœlo, Pater, Verbum, & Spiritus ſanctus : & hi tres unum ſunt. Et tres ſunt qui teſtimonium dant*] 5 MS. B. S. Q.N. v. 8. - *& hi tres, unum ſunt*] 15 MS. R. G. Q.N. v. 12. *filium*] * Dei MS. G. q. v. 13. *ſcribo*] ſcripſi 7 MS. B. G. S. v. 14. *eum*] Deum MS. q. v. 15. *poſtulamus*] poſtulavimus 2 MS. G. S. v. 16. *petat, & dabitur ei vita, peccanti*] petet, & dabit ei vitam, peccantibus 6 MS. G. S. v. 17. *peccatum*] * non G. S.

II JOHAN.

VErſ. 11. *malignis*] * Ecce prædixi vobis, ut in die Domini non confundamini MS.

III JOHAN.

VErſ. 4. *Majorem horum, non habeo gratiam*] Majus horum non habeo gaudium R. G. Q.N. v. 6. *benefacies, deducens*] benefaciens, deduces o. v. 11. *Deum*] eum MS. q.

JUDÆ EPISTOLA.

VErſ. 3. *ſupercertari*] ſupercertare 2 MS. Q.N. v. 10. *Imperet tibi*] Increpet te MS. G. v. 11. *qui*] quia 3 MS. R. G. ib. - *in*] 5 MS. G. v. 12. *circumferuntur*] conferuntur R. Q.N. v. 15. *eum*] Deum MS. q. v. 16. *ſuperbiam*] ſuperba 4 MS. R. G. v. 18. *in noviſſimo tempore*] in noviſſimis temporibus MS. ib. *in impietatibus*] impietatum 4 MS. G. in impietate MS. q. v. 20. *noſtræ*] veſtræ 8 MS. B. G. q. v. 21. *vosmetipſos*] ipſos vos 3 MS. v. 24. - *in exultatione*] o. ib. - *in adventu Domini noſtri Jeſu Chriſti*] 3 MS. B. G.

APOCALYPSIS.

CAP. I.

VErſ. 13. - *aureorum*] 1 MS. Pr. G. v. 15. *aurichalco*] aurichalco libani Pr. G. χαλκολιβάνῳ.

CAP. II. V. 1. - *Et*] 7 MS. G. v. 4. - *pauca*] 9 MS. Pr. G. v. 8. *vixit*] vixit R. G. v. 19. - *tuam*] 1 MS. Pr. G. v. 22. *mittam*] ego mitto 1 MS. R. Pr. G. v. 23. *in mortem*] in morte 8 MS. G. v. 24. *dico*] * & MS. G. q. ib. *altitudinem*] altitudines 5 MS. G. v. 26. *&*] * qui 3 MS. v. 27. - *&*] 1 MS. Pr. G.

CAP. III. V. 2. *invenio*] inveni 3 MS. Pr. G. v. 20. *aperuerit*] * mihi MS. q. Pr.

CAP. IV. V. 1. - *cito*] 7 MS. Pr. R. G. v. 2. *poſt hæc. Statim*] Poſt hæc ſtatim MS. q. Et 5 MS. R. G. v. 5. *qui*] quæ 2 MS. R. G.

CAP. V. V. 5. *dixit*] dicit 6 MS. Pr. G. v. 9. - *Domine*] 3 MS. Pr. G. v. 10. *regnum*] reges G. ib. *regnabimus*] regnabunt 12 MS. G. Q.N. v. 12. *divinitatem*] divitias Pr. G. v. 14. - *in facies tuas*] Pr. G. ib. - *viventem in ſecula ſeculorum*] 7 MS. G. verum R. Pr. & G. q. legunt.

CAP. VI. V. 6. *dicentium*] dicentem 6 MS. R. Pr. G. ib. ∻ *Bilibris*] χοῖνιξ. ib. ∻ *bilibres*] χοίνικες. v. 13. *de cœlo*] cœli 2 MS. v. 14. *inſulæ*] inſula R. G.

CAP. VII. V. 1. *ne flarent*] ne flaret ventus 4 MS. G. v. 3. *&*] neque 4 MS. Pr. G.

CAP. VIII. V. 3. - *de*] 2 MS. G. Q.N. ib. - *Dei*] 7 MS. Pr. G. v. 5. *thuribulum*] * aureum MS. q. v. 12. *noctis*] nox 3 MS. nocti 5 MS. Q.N. v. 13. *vocibus*] * tubæ 2 MS. G.

CAP. IX. V. 5. *datum*] dictum o. ib. *cruciarentur*] cruciarent R. G. Textus conformis eſt G. q. v. 8. *ſicut*] * dentes MS. q.

CAP. X. V. 1. *columna*] columnæ 1 MS. R. Pr. G.

CAP. XI. V. 16. - *Amen*] 6 MS. Pr. G.

CAP. XII. V. 2. - *&*] 5 MS. R. G. Q.N. ib. *clamabat*] clamat 9 MS. G. q. v. 3. *ejus*] ſuis 2 MS. R. v. 6. *paſcant*] paſcat o. v. 7. - *magnum*] 3 MS. Pr. G.

CAP. XIII. V. 2. *ſicut*] * pedes MS. q. v. 10. *vadit*] vadet MS. Pr. v. 15. *faciat*] facit MS. G. Q.N.

CAP. XIV. V. 5. - *ante thronum Dei*] 4 MS. G. Q.N. v. 6. *cœli*] cœlum 1 MS. R. v. 7. *mare & omnia quæ in eis ſunt*] & mare MS. Pr. G.

CAP. XV. V. 3. *tuæ*] * Domine o. ib. *ſeculorum*] ſanctorum 2 MS. G. q. Q.N. v. 6. *lapide*] lino 2 MS. R. G. Quibus accedit Pr. legens, Veſtiti antea munda.

CAP. XVI. V. 2. *primus*] * angelus MS. q. v. 3. - *angelus*] 5 MS. Pr. v. 5. *aquarum*] quartum o. ib. *quia*] qui MS. q. v. 8. - *angelus*] MS. q. v. 10. - *angelus*] MS. q. v. 12. - *angelus*] MS. q. v. 13. *prophetæ*] * exire MS. Pr. v. 17. - *angelus*] MS. q.

CAP. XVII. V. 4. *abominatione*] abominationum 11 MS. Pr. G. ib. *ejus*] Pr. legit, plenum abominationum & immunditiæ fornicationis totius terræ. Cui conſentit Aretha Græcus. v. 10. - *&*] 7 MS. G. v. 12. *accipient*] accipiunt 5 MS. Pr. G. ib. *poſt beſtiam*] cum beſtia Pr. quomodo G. rectiſſime vertuntur.

CAP. XVIII. V. 2. *fortitudine*] forti voce 18 MS. G. Q.N. v. 5. *Deus*] Dominus MS. q. v. 8. *eſt*] * Dominus R. G. ib. *judicabit*] judicavit 4 MS. R. G. v. 12. *margaritæ*] margariti MS. G. ib. *cocci*] coccini 5 MS. R. G. v. 13. *cinnamomum*] cinnamomi Pr. Q.N. * & amomum o. v. 15. *horum*] hominum o. v. 20. *Exulta ſuper eam cœlum*] Exultate ſuper eam cœli 7 MS. Pr.

CAP. XIX. V. 1. *turbarum*] tubarum o. v. 2. *Laus, & gloria, & virtus Deo noſtro eſt*] Salus & virtus, & gloria Dei noſtri R. G. Q.N. v. 3. *dixerunt*] dixit R. G. v. 6. *turbæ*] tubæ o. v. 11. *cum*] in 2 MS. G. v. 13. *vocatur*] vocabatur MS. v. 15. *gladius*] * ex utraque parte MS. R. Pr. G. Q.N. v. 20. *ardentis &*] ardens 2 MS. Alia nonnulla legunt, ardentis ſulphure : Pr. habet, ardentis igne & ſulphure ; Græca legunt ardens in ſulphure.

CAP. XX. V. 4. - *ejus*] 5 MS. Pr. G. v. 11. *eis*] eorum Pr. ab eis o.

CAP. XXI. V. 4. *quæ*] quia 1 MS. R. Pr. G. v. 11. *iaſpidis, ſicut cryſtallum*] iaſpidi cryſtallizanti G. Q.N. v. 12. *angelos*] angulos o. v. 15. *arundineam*] arundinem 6 MS. Pr. G. Q.N. v. 16. *arundine*] * aurea MS. q. v. 23. *illuminavit*] illuminabit MS. q.

CAP. XXII. V. 1. *vivæ*] vitæ MS. R. Pr. G. v. 5. *illuminat*] illuminabit MS. R. Pr. G. Textus conformis eſt G. q. v. 9. *verba*] * prophetiæ MS. q. Pr. v. 11. *juſtificetur*] juſtitiam faciat 9 MS. G. Q.N. v. 14. *Beati qui lavant ſtolas ſuas*] Q.N. * in ſanguine agni o.

Hebræa, Chaldæa, Græca & Latina nomina Virorum, Mulierum, Populorum, Idolorum, Urbium, Fluviorum, Montium, cæterorumque locorum quæ in Bibliis utriuſque Teſtamenti leguntur in veteri interprete, cum aliquot appellativis Hebraicis, Chaldaicis, & Græcis vocibus : adjecta eorum expoſitione & explicatione. Locorum præterea deſcriptio ex Coſmographis.

Typographus Chriſtiano lectori S.

NE quid tibi deeſſet, Chriſtiane lector, quod ſacra tua ſtudia juvare queat, libellum hunc de interpretatione nominum propriorum quæ paſſim in ſcripturis ſacris leguntur, prout in editione vulgata Latina a vetere interprete ſcripta ſunt, emendatiorem multo quam antea tibi impreſſum damus. In quo præter diligentem locorum deſcriptionem ex optimis quibuſque auctoribus, Ptolemæo, Plinio, Pomponio Mela, Strabone, Joſepho, Volaterrano, & quibuſdam recentioribus viris in hac re diligentiſſimis ; ſingula nomina literis Hebraicis cum ſuis apicibus, & punctis adſcripſimus ex ſuis locis : quos ſi quando conferre libeat, ut ii promptius occurrant, & velut digito commonſtrentur, ultra libri & capitis indicationem adjectus eſt & verſuum numerus. Quoniam autem vetus interpres in ſcriptura iſtorum propriorum nominum ut plurimum LXX *interpretes ſequutus eſt, etiam Græcis characteribus ipſa nomina ex* LXX *adjecimus. Ne autem mireris quædam appellativa nomina, tanquam propria interſeri, hoc ideo factum eſſe ſcito, quod vetus interpres, etiam* LXX *nonnunquam, propria quædam nomina vertit ut appellativa ; cujuſmodi, Murus cocti lateris, pro Cir-hareſ ; Tentatio pro Maſſa. Ad hæc, nomina quorum characteres proprii ignorabantur, quibus dictiones fuerunt conſcriptæ, ut Abaron, D. literam adjunctam habent, quæ dubiam eſſe interpretationem indicaret : ſicut Græca nomina, ut* ἀβελ, *G. literam, quæ petitam eſſe a Græcis interpretationem ſignificat. Feliciter utere hoc libello, ac vale.*

Notandum, Literis minoribus Alphabeti quæ hic inter capitum & verſuum numeros interſeruntur, ſcil. a. b. c. d. &c. deſignari ſectiones capitum in antiquis codicibus Vulg. Lat. factas antequam verſuum diſtinctio apponeretur. Nomina item Græca eſſe ſecundùm editionem Bibl. Reg. & Complut. quæ quomodo cum noſtra conveniunt vel ab ea differunt, ex variis noſtris Lectionibus Græcis [illegible] quibus B. Complut. cum noſtris collata ſunt, quiſque perſpicere poteſt.

A A

אַהֲרֹן ἀαρὼν AAron, Mons ſive Montanus : aut docens, vel concipiens. Filius Amran, Exod. 4. c. 14. & 1 Par. 6. a. 2.

Aaronitæ, Idem, pluralis numeri, 1 Par. 27. c. 17.

אַחַסְבַּי ἀχασβαὶ Aasbai, Confidens in me, vel frater circundans : aut ex Hebræo & Syro, frater ſenectutis. Filius Machati, 2 Reg. 23. d. 34.

אֲבַדּוֹן ἀβαδδὼν Abadon, Exterminans, vel perditio. Abyſſus, Apo. 9. b. 11.

אֲבָנָה ἀμανὰ Abana, Lapideus, vel ædificatio : ſive pater obſecro nunc. Nomen fluvii Damaſci, 4 Reg. 5. d. 12. Varia eſt lectio in Hebraico codice, nam legitur & אמנה

עֲבָרִים ἀβαρὶμ Abarim, Tranſitus, pluralis numeri, ſive tranſeuntes : aut furores, vel prægnantes : aut Syriace, frumenta. Mons eſt Moabitarum contra Jericho, ſupra Jordanem, idem ille cum montanis Arabiæ, in quorum vertice eſt mons Nebo in ſummitate Phaſga, ubi Iſraelitæ caſtra fixerant XLI. manſionem Eremi, Numer. 21. c. 11. ubi legitur Jeabarim : & 33. f. 48. morte Moſis notus, Num. 27. c. 12. Deut. 32. g. 49. Teſtatur Hieronymus in locis Hebr. oſtendi Abarim, aſcendentibus de Libyade in Heſebon antiquo vocabulo juxta montem Phogor, nomen priſtinum retinentem, a quo circa eum regio uſque nunc appellatur Phaſga.

ἀβαράμ Abaron, Idem, ſingularis numeri : vel robur, aut fortitudo. D. Filius Mathathiæ filii Johannis, 1 Mach. 2. a. 5.

Abacuc, Vide Habacuc.

ἀββᾶ אַבָּא Abba, Pater, Syrum eſt, Mar. 14. d. 36. Rom. 8. c. 15. Gal. 4. a. 6.

עַבְדָּא ἀβδὰ ἀβδίας Abda, Servus, aut ſervitus : vel ex Græco & Syro, nubes iſta. Pater Adoniram, 3 Reg. 4. a. 6. & 2 Eſd. 11. c. 16.

עַבְדִּי ἀβδὶ Abdai, Servus aut ſervitus : vel nubes abundans. Pater Cis Levitæ, 2 Par. 29. c. 11.

עַבְדְּאֵל ἀβδεὴλ Abdeel, Servus Dei, vel nubes abundantiæ Dei. Pater Selemiæ, Jerem. 36. f. 26.

עֶבֶד מֶלֶךְ ἀβδεμέλεχ Abde-melech, Servus regis, vel ſervus conſilii. Nomen Æthiopis cujuſdam eunuchi, Jerem. 38. b. 8.

עֲבֵד נְגוֹ ἀβδεναγὼ Abdenago, Servus claritatis, vel ſervus anxius, aut faciens ſplendorem. Nomen viri qui & Azarias dicitur ; Dan. 1. b. 44.

עַבְדִּי ἀβδὶ Abdi, Servus meus, aut ſervitus, vel nubes abundans. Filius Maloch filii Azabiæ, 1 Par. 6. a. 7.

עֹבַדְיָה αὐδίας ἀβδειοῦ Abdias, Servus Domini. Diſpenſator domus regis Achab, 3 Reg. 18. a. 3. & 2 Par. 34. c. 12. Propheta item ; Abd. 1. a. 1.

עַבְדִּיאֵל ἀβδιὴλ Abdiel, Servus Dei, aut nubes abundantiæ Dei. Filius Guni, e tribu Gad, 1 Par. 5. b. 15.

עַבְדּוֹן ἀβδὼμ ἀβδὼν Abdon, Servus aut nubes judicii. Filius Michai ſive Micha, 2 Par. 34. b. 19. qui 4 Reg. 22. c. 12. Achobor dicitur. Nomen item civitatis in tribu Aſer, Joſ. 21. c. 30. 1 Par. 6. g. 47. Fuit & nomen judicis in Iſrael, Judic. 12. d. 12.

עֶבֶד ὠβὴθ Abed, Servus vel operarius. Nomen viri, 1 Eſd. 8. a. 6.

אָבֵל ἀβὲλ Abel per א, Luctus. Civitas quæ (ut Hieronymus inquit) duodecim a Gadaris miliaria, Orientem verſus, diſtat, 1 Regum 6. d. 18. & 3 Reg. 15. d. 20. & 4 Reg. 15. f. 29. Eſt & villa in ſeptimo Philadelphiæ lapide, ubi Jephte cum Ammonitis manum conſeruit.

הֶבֶל ἄβελ Abel per ה in principio, Vanitas, ſive anhelitus : aut Syriace, vapor. Filius Adam, Gen. 4. a. 2.

אָבֵלָה ἀβηλὰ Abela, Luctus, Nomen urbis, 2 Reg. 20. e. 15. quæ & Abel. Vide paulo ante : tantum ה eſt additum ad motum.

אָבֵל מַיִם ἀβελμαείμ Abel-maim, Luctus aquarum, Civitas, quam (ut narrat hiſtoria Paralipomenon, 2 Par. 16. a. 4.) rex Aſa per Benadan Syrum expugnavit, 3 Reg. 15. d. 20.

אָבֵל מְחוֹלָה ἀβελμαουλὰ Abel-mehula, Luctus infirmitatis, aut luctus chori, vel tympani : ſive ex Hebræo & Syro, luctus veniæ. Nomen loci, Judic. 7. f. 22. & 3 Reg. 4. b. 10. & 19. c. 16. Hieronymus in locis Hebraicis ait vicum eſſe in Aulone.

אָבֵל הַשִּׁטִּים ἀβελσαττίμ Abel-ſatim, Luctus ſpinarum, ſive declinationum, aut prævaricationum. Non procul a Jordane locus in deſerto ad Meridiem Moabitarum, Num. 33. f. 49. Illic fuit XLII. manſio Judæorum. Dicitur & Sitim ſive Setim, Num. 25. a. 1.

Aben-boen, Lapis pollicis, aut pollex, vel lapis in eis. Nomen loci ; Joſ. 18. c. 17. אֶבֶן בֹּהַן λίθος βαὰν

Abes, Ovum ſive cœnoſus, aut lineus. Nomen civitatis in tribu Iſſachar, Joſ. 19. b. 20. אֶבֶץ ἀεβὴς

Abeſan, Pater ſcuti, aut patris ſcutum vel arma, aut pater frigiditatis. Nomen judicis in Iſrael de Bethlehem, Jud. 12. c. 8. אִבְצָן ἀβεσσὰν

Abeſſalom, Pater pacis, ſive pater conſummationis, ſive pater retributionis, aut patris pax, ſive patris conſummatio, ſive patris retributio. Pater Maacha, ſive Michai matris Abiam, 3 Reg. 15. a. 2. qui 2 Par. 13. a. 2. dicitur Uriel. אֲבִישָׁלוֹם ἀβεσσαλώμ

Abgatha, Pater torcularis, vel patris torcular. Eunuchus Aſſueri regis Perſarum, Eſth. 1. b. 10. אֲבַגְתָא ἀβαγαθὰ

Abi, Pater meus. Mater Ezechiæ regis Judæ, 4 Reg. 18. a. 2 quæ 2 Par. 29. a. 1. dicitur Abia. אֲבִי ἀβὶ

Abia, pater Domini, aut voluntas Domini. Mater Ezechiæ regis Judæ. 2 Par. 29. a. 1. quæ 4 Reg. 18. a. 2. dicitur Abi. Filius Samuelis prophetæ, 1 Reg. 8. a. 2. & 1 Par. 6. b. 29. Filius item Roboam, 1 Par. 3. b. 10. qui 3 Reg. 14. g. 31. dicitur Abiam juxta quædam exemplaria Hebræa. Uxor Eſron filii Phares, 1 Par. 2. c. 24. Filius item Jeroboam, 3 Reg. 14. a. 1. אֲבִיָּה ἀβιὰ

Abi-albon, Pater ſuperintelligens, aut pater ſuperædificans : aut ex Hebræo & Syro, pater injuriæ. Nomen viri. 2. Reg. 23. d. 30. 1 Par. 11. f. 32. dicitur Abiel. אֲבִי עַלְבוֹן ἀβὶ ἀλβὼν

Abiam, Pater maris. Filius Roboam, 3 Reg. 14. g. 31. & 15. a. 1. qui Abia, 1 Par. 3. b. 10. dicitur. אֲבִיָּם ἀβιὰ

Abiaſaph, ſive Abiſaph. Pater congregans, ſive pater conſummans vel finiens. Filius Core, 1 Par. 6. c. 33. & 9. c. 19. Exod. 6. d. 24. Filius Elcanæ, 1 Par. 6. b. 23. & 9. c. 19. אֲבִיסָף vel אֲבִיאָסָף ἀβιασὰφ

Abiathar, Pater excellens, aut pater reſidui vel remanentis : ſive pater explorationis vel contemplationis, aut pater funiculi. Filius Achimelech ſacerdotis, 1 Reg. 22. d. 21. & ipſe Achimelech, Marc. 2. d. 26. אֶבְיָתָר ἀβιάθαρ

Abida, Pater ſcientiæ, vel ſcientia patris. Filius Madian filii Abrahæ, Gen. 25. a. 4. אֲבִידָע

Abidan, Pater judicii : aut ex Hebræo & Syro, pater meus iſte. Filius Gedeonis, Num. 1. b. 11. אֲבִידָן ἀβιδὰν

Abiel, Pater meus Deus. Filius Seror, 1 Reg. 9. a. 1. Pater Ner, 1 Reg. 14. g. 50. Nomen item cujuſdam alterius. 1 Par. 11. f. 32. qui 2 Reg. 23. d. 30. dicitur Abi-albon. אֲבִיאֵל ἀβιὴλ

Abiezer, Pater adjutorii, ſive patris adjutorium, vel pater atrii, aut patris atrium. Filius Manaſſe, Joſue 17. a. 2. Unus ex fortibus David, 2 Reg. 23. d. 27. & 1 Paral. 7. d. 19. Alius item Judic. 6. g. 34. אֲבִיעֶזֶר ἀβιέζερ

Abiezerita, Vide Ezer.

Abi-gabaon, Pater collis, ſive pater calicis, aut ſcyphi, aut pater dorſi peccati. Vertendum ex Hebræo, princeps Gabaon, cujus nomen erat Jahiel, & uxor ejus Maacha, 1 Par. 8. c. 29. & 9. c. 35. אֲבִי גִבְעוֹן πατὴρ γαβαὼν

Abigail, Pater exultationis, vel patris exultatio. Nomen uxoris Nabal, 1 Reg. 25. a. 3. & 30. a. 5. Uxor David mortuo Nabal, 1 Paral. 3. a. 1. Eſt & filia Naas, ſoror Sarviæ, mater Joab, 1 Paral. 2. b. 16. quæ 2 Reg. 17. g. 25. Abigal dicitur Hebraice. B. Ambroſius epiſtola 13. paternæ gratiæ rorem Abigail interpretatur. אֲבִיגַיִל ἀβιγαία אֲבִיגַל

Abihail, per ה in penultima, Pater fortitudinis, aut pater exercitus, ſive pater divitiarum, aut pater antemuralis, vel pater doloris. Pater Suriel principis Moholitarum, Num. 3. e. 35. ubi corrupte legitur Abihaiel. Uxor item Roboam filii Salomon ; 2 Par. 11. d. 18. אֲבִיהַיִל ἀβιχαία

Abihail, per ח in penultima, Pater luminis, vel laudis. Uxor Abiſur filii Semei, filii Onam, 1 Par. 2. d. 29. אֲבִיחַיִל ἀβιχαία

Abilina, Lugens vel plorans, ſive pater manſionis, vel murmurationis. ἀβιληνὴ

A

rationis. D. Nomen regionis, cui præerat Lyſanias a Romanis conſtitutus, Luc. 3. a. 1.

Abimael, Pater a Deo, vel de Deo. Filius Jectam, Gen. 10. d. 25.

Abi-melech, Pater regis, ſive regum ſummus, rex dignitate reliquos reges antecellens. Generale nomen eſt Palæſtinorum regum: perinde atque Cæſar Romanorum imperatorum. Rex igitur fuit Geraræ, Gen. 20. a. 3. Filius item Gedeonis, Judic. 8. g. 32. Filius etiam Jerobeſeth, 2 Reg. 11. c. 20.

Abi-nadab, Pater ſpontaneus, aut pater voventis, vel voti, ſive pater principis. Filius Iſai patris David, 1 Reg. 16. b. 8. Filius Saul, 1 Par. 8. d. 32. Vide etiam 1 Reg. 7. a. 1. & 2 Reg. 6. a. 3. & 1 Par. 2. b. 13. & 9. g. 39. & 10. a. 2. & 13. c. 7.

Abinoem, Pater pulchritudinis, vel jucunditatis, aut pater motionis eorum. Pater Barac ducis exercitus populi Judæorum, Judic. 4. a. 6.

Abiram, Pater celſitudinis, vel electionis, aut pater fraudis, vel projectionis. Primogenitus Hiel reædificatoris Jericho, 3. Reg. 16. g. 34.

Abirom, Idem. Heb. Abiram. Filius Eliab, Num. 16. a. 1. Deut. 11. a. 6.

Abiſag, Patris ignorantia, vel patris error, ſive pater apprehendens vel attingens: aut pater multiplicans. Virgo adoleſcentula quæ calefaciebat regem David ſenio confectum, 3 Reg. 1. a. 3.

Abiſai, Patris munus, vel pater muneris. Filius Sarviæ ſororis Abigail, frater Joab. 1 Reg. 26. a. 6. & 2. Reg. 10. c. 14. & 1 Paral. 2. b. 16. & 11. e. 20.

Abi-ſue, Pater ſalutis, vel exclamationis: aut pater reſpiciens, ſive Pater magnificus vel potens. Filius Phinees filii Eleazar filii Aaron, 1 Paral. 6. a. 4. Filius item Bela filii Benjamin filii Jacob, 1 Paral. 8. a. 4.

Abiſur, Pater muri, aut pater bovis, ſive pater cantantis, vel pater aſpicientis, aut pater rectitudinis. Filius Semei filii Onam filii Jerameel, 1 Paral. 2. d. 29.

Abital, Pater roris: vel ex Hebræo & Syro, pater umbræ. Mater Saphatiæ filii David, 2 Reg. 3. a. 4. & 1 Par. 3. a. 3.

Abitob, Pater bonitatis. Filius Mehuſim, 1 Par. 8. b. 11.

Abiu, Pater ipſe, vel pater eſt. Filius Aaron, filii Amram, filii Caath, filii Levi, Exod. 6. d. 23. & 1 Par. 6. a. 3.

Abiud, Pater laudis vel confeſſionis. Filius Bela filii Benjamin filii Jacob, 1 Par. 8. a. 3.

Abner, Patris lucerna, vel patris novale. Nomen principis militiæ Saul, filius Ner patruelis Saul, 1 Reg. 14. g. 49.

Abob, Pater incantationis, vel abſconſionis. D. Nomen viri, 1 Mach. 16. c. 15.

Abra, Ancilla vel famula. G. Judith 8. d. 32.

Abraham, Pater multitudinis. Filius Thare, ſic nominatus a Deo, cum prius Abram diceretur, Gen. 17. a. 5.

Abram, Pater excelſus, Filius Thare Chaldæus, Gen. 11. d. 31.

Abran, Tranſitus, aut ira ſive imprægnatio, vel nubes cantici: aut Syriace, frumentum. Nomen civitatis, Joſue 19. c. 28. Heb. Ebron.

Abſalom, Pater Pacis, ſive pater conſummationis, ſive pater retributionis, aut patris pax, ſive patris conſummatio, aut patris retributio. Filius David de Maaca, 2 Reg. 3. a. 3. & 1 Par. 3. a. 2.

Abſolomi, Pater pacis, ſive pater conſummationis, vel retributionis. D. Nomen viri, 1 Mach. 15. g. 72.

A C

Acan, Tribulatio, vel ſtridor, aut antemurale. Filius Eſer filii Seir Horræi, Gen. 36. c. 28.

Acar, Sterilis, ſive enervans, aut evellens, vel truncus. Filius Ram primogeniti Jerameel, 1 Par. 2. d. 27.

Accain, Poſſeſſio, ſive emptio, aut nidus. Nomen civitatis, Joſ. 15. g. 56.

Accaron, Sterilitas, ſive enervatio, aut evulſio, vel truncus. Nomen urbis in tribu Dan, Jer. 25. e. 20. Joſ. 13. a. 3. & 15. f. 44. & 1 Reg. 17. g. 51.

Accaronitæ, Steriles, ſive enervati, aut evulſi vel trunci. Populi, 1 Reg. 5. d. 10.

Acces, Perverſus aut pravus. Pater Hira, 2 Reg. 23. d. 26. & 1 Par. 11. f. 28.

Accho, Compreſſus, vel confractus. Nomen urbis, Judic. 1. f. 31.

Accos, Spina, vel æſtas, aut tædium, ſeu vigilia, vel finis. Nomen viri, 1 Par. 24. b. 9. & 1 Eſd. 2. c. 59.

Accub, Veſtigium vel ſupplantatio: aut pravitas, vel calcaneum, ſive retributio. Filius Elioenai filii Naariæ, 1 Par. 3. d. 24. & 9. c. 17. & 2. Eſd. 8. b. 7.

Aceldema, Vide Haceldema.

Achab, Frater patris, vel fratris pater, ſive arula patris. Filius Amri regis Iſrael, 3 Reg. 16. f. 29.

Achad, Amphora, vel hydria, aut ſcintilla. Civitas in qua regnavit Nemrod, Gen. 10. b. 11. quæ nunc dicitur Niſibis.

Achaia, interpretatur dolor vel triſtitia. G. Græciæ regio & peninſula, ipſa enim Ægæo & Ionio cingitur æquore, ab Iſthmo incipit: de qua lege Plinium lib. 4. cap. 5. Strabonem in 8. Ptolemæum, lib. 3. cap. 15. Rom. 15. f. 26. & 1. Cor. 16. c. 15.

Achaicus, Dolens ſive triſtis. G. Nomen viri, 1. Cor. 16. c. 11.

Achan, Conterens, ſive conturbans. Filius Charmi filii Zabdi filii Zaræ, Joſ. 7. a. 1. & 22. d. 20. qui 1. Par. 2. a. 7. dicitur Achar.

Achar, Conturbans. Filius Charmi filii Zabdi filii Zaræ filii Judæ, 1. Par. 2. a. 7. qui Joſ. 7. a. 1. dicitur Achan.

Achas, Apprehendens, ſive poſſidens, aut videns. Filius Joatham regis Juda, 4 Reg. 16. a. 1. & 1 Par. 3. c. 13. Qui alias Elizer, Luc. 3. f. 29. dicitur.

Achazib, Mendax, mendacium, aut ceſſans, ſive fluens utique. Nomen urbis tribus Aſer, Jud. 1. f. 13. quæ Achzib, Joſ. 19. c. 29. dicitur.

Achia, ſive Achias, Frater Domini. Filius Achitob fratris Ichabod, 1 Reg. 14. a. 3. Filius item Jerameel filii Eſron, 1 Par. 2. d. 26.

Achimaas, Frater conſilii, vel frater conſiliarius, aut frater ex ligno. Pater Achinoam uxoris regis Saul, 1 Reg. 14. g. 49. Filius item Sadoc ſacerdotis, 2 Reg. 15. f. 36. & 1 Par. 6. a. 8.

Achiman, Frater præparatus, vel frater dexteræ, aut frater quis? Filius Enac, Num. 13. d. 23.

Achimelech, Frater meus rex, aut frater regis vel conſilii. Nomen viri ſacerdotis, 1 Reg. 21. a. 1. Item filius Abiathar, 2 Reg. 8. d. 17. qui 1 Par. 18. d. 16. Abimelech dicitur. Achimelech dicitur Abiathar, Mar. 2. d. 16.

Achimoth, Frater mortis, vel frater mortuus, vel frater dierum. Filius Elcana, 1 Par. 6. b. 25.

Achin, Parabo, ſive præparabo, vel firmabo. D. Filius Sadoc, Matt. 1. b. 14.

Achinoam, Fratris pulchritudo vel jucunditas, aut frater motionis. Nomen uxoris regis Saul, 1 Reg. 14. g. 49. Uxor item David Jezrahelitis, 1 Reg. 25. g. 43. & 1 Par. 3. a. 1.

Achior, Fratris lumen, aut frater ignis. D. Dux filiorum Ammon, Judith 5. a. 5.

Achiram, Fratris celſitudo vel elatio, aut fratris dolus vel projectio. Filius Benjamin, Num. 26. c. 38.

Achiramitæ, Idem p. n. Num. 26. c. 38. δῆμος ἀχιραμί.

Achis, Utique eſt, vel ſic eſt. Rex Geth, 1 Reg. 21. c. 11. Filius Maoch, 1 Reg. 27. a. 2.

Achiſamech, Frater ſuſtentationis vel firmitatis: aut frater conjungens. Pater Ooliab de tribu Dan, Exod. 31. a. 6.

Achitob, Frater bonitatis. Pater Achias, 1 Reg. 14. a. 3. Pater Achimelech ſacerdotis, 1 Reg. 22. b. 9. Pater item Sadoc, 2 Reg. 8. d. 17. & 1 Par. 6. a. 7. & 9. b. 11.

Achitophel, Frater ruinæ, vel frater defectus, aut frater inſipiditatis, id eſt rei inſulſæ. Conſiliarius regis David, 2 Reg. 15. b. 12. Pater Eliam, 2 Reg. 23. d. 33. & 1 Par. 27. d. 33.

Achobor, Mus, vel conterens ſive comprimens puteum. Filius Michai, 4 Reg. 22. c. 12. Pater item Balanan ſeptimi regis in Edom, Gen. 36. d. 39.

Achor, Turbatio. Vallis in tribu Juda, Joſ. 15. b. 7. ad Septentrionem Jericho haud procul a Galgal: a tumultu & turbatione Iſraelitici populi appellationem habens; & non ab Achan ſacrilego qui illic lapidatus eſt propter anathematis furtum, Joſ. 7. d. 26.

Achſa, compoſita, vel adornata, aut laſciviens: ſive confractio vel diruptio velaminis. Filia Caleb, 1 Par. 2. f. 49. quæ Joſ. 15. d. 16. & Judic. 1. c. 12. Axa ſcribitur.

Achſaph, Veneficus, ſive conterens utique, aut labium utique. Nomen urbis in tribu Aſer, Joſue 11. a. 1. quæ cap. 19. b. 26. ſcribitur Axaph. Hæc Hieronymo Chaſalus dicitur in octavo lapide Diocæſariæ, ad radicem montis Thabor in campeſtribus ſita.

Achzib, ſive Achziba, Mendax, ſive ceſſans, aut fluens utique. Nomen civitatis in tribu Judæ, Joſ. 15. f. 43. & 19. b. 29. In primo capite Michææ. d. 14. legitur. Domos mendacii in deceptionem regibus Iſrael. Ubi legendum, Domos Achzib in deceptionem, ſive in mendacium regibus Iſrael. Vide Achazib.

Acron, Sterilitas, ſive enervatio, aut evulſio, vel truncus. Nomen civitatis in tribu Dan, quæ & Accaron appellatur, Joſ. 19. d. 28.

A D

Ada, Cœtus, vel congregatio, ſive ornata, vel teſtificans, aut tranſiens, vel præda: aut Syriace, ablata. Altera uxor Lamech, Gen. 4. d. 20. Uxor etiam Eſau, filia Elon, Gen. 36. a. 2.

Adad per א, Interitus, aut nubes, vel vapor, ſeu fons. Nomen viri Idumæi, 3 Reg. 11. c. 17. qui ibidem paulo ante, verſu 14. & paulo poſt verſu 19. ſcribitur per ה.

Adad per ה, Sonitus, aut clamor, ſive celeuſma: ſeu mamilla, vel dilectio. Filius Badad, rex Edom quartus, Gen. 36. d. 36. Vide 3 Reg. 11. c. 14. & d. 19.

Adada, Teſtimonium cœtus vel congregationis, aut teſtimonio ornata: vel teſtis tranſitus, ſive prædæ ejus, genere fœminino: aut præda ſuæ prædæ, vel æternitas ſui teſtimonii. Nomen civitatis in tribu Judæ, Joſ. 15. d. 21.

Adadezer, Vide Adarezer.

Adadremmon, Celeuſma mali-granati, ſive altitudinis. Urbs juxta Jezrahelem, quæ hodie vocatur Maximianopolis, Zach. 12. d. 12.

Adaia ſive Adaias, Teſtis Domini, ſive ornatus vel præda Domini, aut tranſitus vel æternitans Domini. Filius Ethan filii Zamma, 1 Par. 6. c. 41. & 8. b. 20. & 1 Eſd. 10. d. 29. ubi quædam exemplaria Hebraica legunt, עדיה. Filius item Jeroham, 1 Par. 9. d. 12. Pater Idida matris Joſiæ, 4. Reg. 22. a. 1.

Adalia, Hauriens, ſive paupertas: aut nubes, vel interitus laboris. Filius Aman filii Amadatha, Eſth. 9. b. 8.

Adam, Homo, ſive terrenus, aut rufus, vel ſanguineus. Nomen primi hominis creati a Deo, Gen. 2. d. 15. Luc. 3. d. 38. Nomen etiam commune quo vocavit Deus hominem & mulierem, Gen. 1. c. 26. Eſt & nomen urbis, Joſ. 3. d. 16.

Adama, Terra, aut rufa, aut ſanguinea. Urbs Pentapoleos, Gen. 10. c. 18.

Adami, Homo, vel humanus, ſive terrenus, aut rufus, vel ſanguineus, aut nubes, vel vapor, ſive interitus aquarum. Nomen civitatis quæ & Neceb dicitur, Joſ. 19. c. 33.

Adan, Vide Adin.

Adar, Pulchritudo, ſive habitaculum, aut generatio. Octavus rex in Edom, Gen. 36. d. 39. qui 1 Par. 1. d. 46. dicitur Adad.

Adarezer, Decor aut pulchritudo auxilii, ſive habitaculum aut generatio auxilii: aut atrium pulchritudinis ſive habitaculi, vel generationis. Filius Rohob, rex Soba, 2 Reg. 8. a. 3. & 3 Reg. 11. d. 23. quibus in locis quædam exemplaria legunt Adadezer; at 1 Par. 18. a. 3. ubique legitur Adarezer.

Acarſa, Teſtificans ſolem vel ſurdum; aut teſtimonium arantis. D. Nomen loci, 1 Mac. 7. f. 40.

Adazer, Teſtis, vel teſtimonium auxilii. D. Nomen urbis, 1 Mach. 7. g. 45.

Adbeel, Vapor vel nubes apud Deum vel cum Deo, ſive contriſtari faciens Deus. Filius Iſmaelis, Gen. 25. b. 13. & 1 Par. 1. b. 29.

Addar, ſive Addara, Pallium, ſive potentia, aut magnitudo. Nomen civitatis, Joſ. 15. a. 3. Nomen item menſis, ſive lunationis duodecimæ: quandoque integre, & aliquando pro parte noſtro reſpondentis Februario, 1 Eſd. 6. c. 15. Poſtremo filius Balæ filii Benjamin, 1 Par 8. a. 2.

Addi, Teſtis, vel teſtimonium, ſive ornatus, vel tranſitus, aut præda. Pater Melchi patris Neri, Luc. 3. f. 28.

Addo, Teſtis, ſive ornatus, aut tranſitus, vel præda. Filius Joha, 1 Par. 6. b. 21. Pater item Barachiæ patris Zachariæ, Zac. 1. a. 1. Nomen prophetæ, יעדו, 2 Par. 9. g. 29. Vide Nehe. 12. a. 4. עדוא.

Addon, Dominus, aut baſis, vel Syriace, auris. Nomen loci, 1 Eſd. 7. e. 6. qui Adon, 1 Eſd. 2. c. 57. ſcribitur.

Addus, Novitas, vel menſis, aut trituratio. D. Nomen loci, 1 Mac. 13. b. 13.

Adeodatus, Latinum eſt, quod in Hebræo dicitur Elhanan: & interpretatur a Deo datus, ſive gratia Dei, aut miſericordia vel donum Dei. Filius Saltus, 2 Reg. 21. d. 19. & 1 Par. 20. c. 5.

Adiada, Teſtimonium manus, ſive teſtimonium teſtimonii, aut præda manus. D. 1 Mac. 12. e. 38.

Adiel, Teſtimonium Dei; ſive ornatus, vel tranſitus Dei, aut præda vel æternitas Dei. Nomen principis, 1 Par. 4. f. 36. Filius Jezra, 1 Par. 9. b. 12. & 27. e. 24.

Adin, Delicioſus, ſive voluptuoſus, aut ornatus: vel Syriace, temporalis. Nomen viri, 1 Eſd. 2. a. 15. & 8. a. 6.

Adina, Idem. Filius Siza, 1 Par. 11. g. 42.

Adithaim, Cœtus ſive congregationes, aut teſtimonia. Nomen urbis, Joſ. 15. e. 36.

Adli, Teſtis mihi, ſive ornatus mihi, aut tranſitus, vel præda, vel æternitas mihi. Nomen viri, 1 Par. 27. d. 29.

Admatha, Nubes, vel vapor mortis, ſive interitus mortis, vel terreſtris, aut rubens. Principis nomen, Eſth. 1. c. 14.

Adommim, Terreni, vel rufi, aut ſanguinei. Nomen loci, Joſue 15. b. 7. & 18. c. 17.

Adon, Dominus, aut baſis: vel Syriace, auris. Nomen loci, 1 Eſd. 2. c. 59. qui Addon, 2 Eſd. 7. e. 60. ſcribitur.

Adonia, Beatus Hieronymus, Exod. 6. a. 1. pro nomine Dei tetragrammaton, id eſt quatuor literarum, Adonai tranſtulit: in aliis autem locis ſemper interpretatus eſt Dominus. Chaldæus paraphraſtes pro hoc poſuit triplex י hoc modo ייי.

Adonia, ſive Adonias, Dominator Dominus, aut baſis Domini: vel ex Syro & Hebræo, auris Domini. Filius David ex Aggith, 2 Reg. 3. a. 4. & 1 Par. 3. a. 2.

Adoni-bezec, Domini fulgur, ſive Dominus fulguris, aut Dominus in compedibus. Nomen viri, Judic. 1. a. 5.

Adonicam, Dominus ſurrexit. Nomen viri, 1 Eſd. 2. a. 13.

Adoniram, Dominus excelſus, ſive Dominus celſitudinis, vel elationis. Filius Abda qui erat ſuper tributa Salomonis, 3 Reg. 4. a. 6.

Adonis, In Hebræo eſt Thamuz, id eſt conſumptus, ſive incendium: Syrum eſt. Nomen idoli, Ezec. 8. f. 14.

Adoni-ſedec, Domini juſtitia, ſive Dominus juſtitiæ. Rex Jeruſalem, Joſ. 10. a. 1.

Ador, Generatio, vel habitatio, aut teſtimonium lucis vel ignis. D. Nomen loci, 1 Mac. 13. c. 20.

Adoram, Decor eorum, aut laus, vel confeſſio ſublimis, ſive clamor excelſus. Filius Jectan, Gen. 10. d. 25. & 1 Paral. 18. c. 10. & 2 Par. 10. d. 18.

Adramelec, Pallium regis, ſive magnitudo vel potentia regis vel conſilii. Filius Sennacherib regis, 4 Reg. 19. g. 36. Eſa. 37. g. 38. Deus item Sepharvaim, 4. Reg. 17. f. 31.

Adria, Nomen maris contra Ravennam, quod per oſtia Padi fluvii intratur, ſumpto vocabulo ab Adria proxima civitate quæ idem nomen mari Adriatico dedit Straboni in 5. Hoc pelagus Paulus emenſus eſt, Act. 27. e. 27.

Adrumetina, In Græco, Adramytena: & interpretatur ſoliditas munda vel terſa. Adrumetum ſive Adrumetium civitas eſt Myſiæ. Eſt & Adramitis inſula Lyciæ, & Adrumes Adrumetis, civitas Aphricæ. Hieronymus autem aut ſi quis alius fuit auctor, in Catalogo locorum Actorum Apoſtolorum indicat Adrumetum eſſe civitatem in Bazatio regione Aphricæ. Plinius Adrumetum vocat neutro genere, Act. 27, a. 2.

Adullam, Civitas, Joſ. 12. d. 15. & 15. c. 35. quæ & Odollam. Vide Odollam.

Aduram, Pallium eorum, ſive potentia vel magnitudo eorum: aut vapor excelſus, ſive nubes excelſa: aut dolor ſive interitus ſublimitatis. Nomen viri qui erat ſuper tributa regis David, 2 Reg. 20. g. 24. & 3 Reg. 12. e. 18.

Aduram, In Hebræo Adoraim, Fortitudo vel potentia maris, aut vapor, ſive interitus elevatus, vel nubes elevata. Nomen civitatis ædificatæ a Roboam, 2 Par. 11. b. 9.

A E

Ægyptia, Anguſtians, ſive tribulans, Gen. 16. a. 1.

Ægyptii, Anguſtiantes, ſive tribulantes, Num. 14. b. 13.

Ægyptius, Idem. ſ. n. Exod. 2. b. 11. מצרי αἰγύπτιος.

Ægyptus, Anguſtiæ, ſive tribulationes. Ægyptus ad Occidentem Judææ ſita, Aphricæ regio eſt. Plinius tamen lib. 5. cap. 9. naturalis hiſtoriæ, & Pomponius Mela in primo, Aſiæ attribuunt proxime Aphricam. Hæc ab oriente jungitur Aſſyriæ & Mari rubro: ab Occidente habet Libyam atque Cyrenem: a Meridie limitem qui Syenen ab Æthiopia dirimit, atque oceanum a Septentrione, mare magnum, ſinumque Arabicum & terram ad Syriam uſque: irrigatur Nilo. Auctores ſunt Joſephus lib. 5. cap. 11. de bel. Judaico. Egeſippus lib. 4. Inferiorem ejus partem Nilus dextra lævaque diviſus, amplexu ſuo determinat. Ideoque inſulam quidam dixerunt Ægyptum: ita ſe findente Nilo, ut triquetram terræ figuram efficiat. Ideo multi Græcæ literæ vocabulo Δ, deltam appellavere Ægyptum. ita Plinius lib. 5. cap. 9. & Strabo lib. 17. Ptolemæus lib. 4. cap. 6. Ammia. Marcel. lib. 22. Oppida inſignia, Saiis, Memphis, Siene, Bubaſtis, Elephantis, Thebæ, Alexandria, Peluſium: teſtis Mela in 1. Canopus, Bolbis, Sebennis, Pathmis, Mendes, Tanis. Vide Raph. Volaterr. lib. 12. Geographiæ. Non eſt autem negligendum, Ægyptum prophetis appellatam Miſraim a Miſraim filio Cham, ejuſdem appellationis. Joſephus lib. 1. cap. 12. antiq. Judaicarum Meſrim & Meſraim nominatam refert. Hæc quondam Aeria dicta eſt, veluti Euſebius in Chronicis annotavit. Adde quod Pſal. 77. e. 51. & 104. c. 23. Ægyptus dicitur Cham, quod ejus filius Meſraim occupaverit Ægyptum.

Elam, Adoleſcens vel virgo, maſculini generis, ſive occultus, aut ſeculum. Filius Sem, Gen. 10. c. 21. Filius item Seſac, 1 Paral. 8. c. 24. & 1 Eſd. 2. a. 7. Eſt & nomen Regionis Perſici regni, in qua ſita ſunt Suſa: de qua Dan. 8. a. 2. Eſa. 11. c. 11. a qua Ælamitæ dicuntur Judæi incolæ Elam, aut Perſæ regionem illam habitantes. Ælamitæ videntur poni Act. 2. b. 9. pro ipſis Perſis, quod Medis vicinis conjunguntur Perſæ. Scribendum Elam & Elamitæ.

Aen, Oculus, ſive fons. Nomen civitatis, Joſ. 15. e. 32. 1 Paral. 4. f. 32. eadem Civitas quæ & Ain dicitur Joſ. 9. a. 7.

Æneas, Laudatus. G. Nomen viri, Act. 9. f. 33.

Ænon, Vide Enon.

Æthiopia, In Hebræo dicitur Chus: & interpretatur nigra, vel nigredo. αἰθιοπία autem, Græce ardorem ſive incendium ſignificat. Æthiopum regio ab Indo flumine conſurgens, juxta Ægyptum, inter Nilum & Oceanum, & in Meridie ſub ipſa ſolis vicinitate jacet. Gens ipſa univerſa primum Ætheria appellata eſt: deinde Atlantia: mox a Vulcani filio Æthiope, Æthiopia: auctor eſt Plinius hiſtoriæ mundi, lib. 6. cap. 30. Multa de hac congeſſit Raphael Volaterran. lib. 12. Geographiæ, quem conſule: ſimiliter Ptolemæum lib. 4. cap. 7. Plinium in 5. cap. 8. ubi quoque de duabus Æthiopiis clariſſime legis, Ezech. 29. c. 10. & 30. a. 4. Nah. 3. b. 9. Eſa. 11. c. 11.

Æthiops, Hebraice Chuſi, id eſt niger. αἴθιοψ ardens, ſive incenſus, Act. 8. e. 27. & 2 Par. 14. c. 9.

Æthiopes, Idem, p. n. 2 Par. 12. a. 3. Soph. 2. d. 13. Amos 9. b. 7.

Æthiopes, Pſal. 71. b. 9. & 73. b. 15. In Hebræo eſt Siim, & interpretatur ſiccitates, aut naves, ſive trieres, ſive dæmones.

Æthiopiſſa, In hebræo dicitur Cuſith, & interpretatur nigra. αἰθιοπίσσα vero, ardentem vel incenſum ſignificat, Num. 12. a. 1.

A F

Africa, Vide Aphrica.

A G

Agabus, Locuſta vel feſtivitas patris. D. Nomen prophetæ, Act. 11. d. 28. & 21. b. 10.

Agag, Tectum, vel ſolarium, quod ſcilicet eſt in ſuperiori parte domus. Nomen regis Amalec, 1 Reg. 15. b. 9.

Agagites, Idem, de ſtirpe Agag, Eſth. 3. a. 1.

Agar, Advena, ſive peregrina, aut ruminans, vel timens. Ancilla Abraham, Gen. 16. a. 1.

Agarai, Advena, ſive peregrinus aut ruminans, vel timens, Nomen viri, 1 Par. 11. g. 39.

Agareni, Idem. Nomen populi, 1 Par. 5. b. 10.

Agarenus, Idem, 1 Par. 27. d. 31.

Age, Vallis ſive profunditas. Pater Semma, 2 Reg. 23. b. 11.

Aggeus, Feſtivus, ſive ſolennis, vel gyrans. Nomen prophetæ. Agg. 1. a. 1.

Aggi, Idem. Filius Gad filii Jacob, Gen. 46. b. 16.

Aggitæ, Feſtivitates vel ſolennitates, vel gyrantes, Num. 26. b. 15. Familiæ nomen, ab Aggi filio Gad.

Aggith, Feſtiva, vel ſolennis, vel gyrans. Mater Adoniæ filii David, 2 Reg. 3. a. 4. & 1 Par. 3 a. 2. Vide Haggith.

Agrippa, Latinum eſt, dictum ab eo quod ægros, id eſt difficiles partus faciat: vel dicitur ille qui in naſcendo prius emittit pedes. Filius Herodis Agrippæ illius inter Herodes tertii qui occidit Jacobum, & in carcerem conjecit Petrum, Act. 25. d. 13.

A H

Ahalab, Frater cordis, ſive lacteus, vel lactans, aut adeps. Nomen urbis, Judic. 1. f. 31.

Ahara, Frater redolens, aut pratum odoris. Filius Benjamin 1 Paral. 8. a. 1. qui Gen. 46. c. 14. Gera dicitur.

Aharehel, Alter exercitus, ſive noviſſimus exercitus: aut alter dolor, ſive noviſſimus dolor, aut ovis fratris. Filius Arum, 1. Paral. 4. b. 8.

Ahaiath, Corrupte ſcriptum, 4. Reg. 17. d. 24. de Cutha & de Ahaithu, pro Ava.

Ahaſel, Frater Joab, Vide Aſael.

Ahaſthari, Curſor, vel veredarius, ſive feſtinatio turturis, aut feſtinatio exploratoris, ſive frater qui explorat: vel ex Syro & Hebræo, princeps turturis, vel princeps explorationis. Filius Aſhur ex Maara, 1. Par. 4. a. 6.

ἀχουὰ אחוא Ahava, Eſſentia, ſive generatio. Fluvii nomen, 1.Eſd.8. f. 31.

ἀχὰζ אחז Ahaz, Apprehendens ſive poſſidens, aut videns. Filius Micha filii Meribaal, 1. Par.8. d.35.

ἀχζὶ אחזי Ahazi, Videns, ſive apprehendens. Nomen viri, Neh.11. b. 13.

ἀχὲρ אחר Aher, Alter, ſive poſterior, aut noviſſimus. Nomen viri, 1. Par. 7. c. 12.

אחי ἀχὶ Ahi, Frater meus, vel fratres mei. Filius Somer filii Heber filii Bariæ, 1. Par. 7. g. 35.

אחיה ἀχία Ahia, ſive Ahias, Frater Domini. Filius Siſa, princeps exercitus Salomonis, 3. Reg. 4. a. 3. & 1.Par. 11. g. 29. Pater Baaſa. 4. Reg. 9. b. 9. Fuit & propheta quidam Silonites. 3. Reg. 12. c.15.

אחיאם ἀχιάμ Ahiam, Frater matris, aut frater gentis: Filius Sarar, 2. *Reg.* 23. d. 33. qui 1. Par. 11. g. 35. dicitur filius Sacar.

אחיקם ἀχικάμ Ahicham, Frater reſurgens, vel frater vindicans. Filius Saphan, 4. *Reg.* 22. c. 12.

אחיעזר ἀχιέζερ Ahiezer, Frater adjutorii, vel fratris adjutorium, aut fratris atrium. Filius Ammiſaddai, Princeps tribus ſuæ Dan, Num. 1. a. 12. & 2. d. 26. & 7. e. 66. & 10. c. 25. & 1. Par. 12. a. 3.

אחיחד ἀχιὼδ Ahihud, Frater unitatis, ſive frater acuminis, aut frater ænigmatis vel gaudii, Nomen viri, 1. Par. 8. a. 7.

אחילוד ἀχιλοὺδ Ahilud, Frater natus, vel frater genitus. Pater Joſaphat illius qui erat a commentariis Davidi, 2. *Reg.* 8. d. 16. & 3. *Reg.* 4. b. 12.

אחימן ἀχιμάν Ahiman, Frater præparatus, ſive frater dexteræ, aut frater meus quid? Nomen viri, 1. Par. 9. c. 17. Filius Enac, Joſ. 15. c. 14. Judic. 1. b. 10.

אחימלך ἀχιμέλεχ Ahimelech, Frater meus rex, vel frater regis ſive conſilii. Nomen viri de filiis Ithamar, 1. Par. 24. a. 3.

אחין Ahin, Frater vini, vel fratres. Filius Semidæ filii Galaad, 1.Par. 7. d. 19.

אחינדב ἀχιναδὰβ Ahinadab. Frater ſpontaneus, aut frater voventis vel voti, ſive frater principis. Filius Addo, 3. *Reg.* 4. b. 14.

אחיו ἀδελφοὶ αὐτοῦ Ahio, Frater ejus, vel fratres ejus. Filius Abigabaon, 1. Par. 8. c. 30. Filius item Jehiel, 1.Par. 9. f. 37. Filius Abinadab, 2.*Reg.* 6. a. 3. Filius Beriha, 1. Par. 8. b. 14.

עיון αἰν Ahion, Intuitus, aut fons, vel oculus. Nomen urbis, 3.*Reg.* 15. d. 20. &. 4. *Reg.* 15. f. 29. & 2. Par. 16. b. 4.

אחירע ἀχιρέ Ahira, Frater iniquitatis, ſive frater ſocii, aut frater paſtoris, vel fratrem confringens. Filius Enan, princeps tribus ſuæ Nephthali, Num. 1. b. 15.

אחישר ἀχισάρ Ahiſar, Frater principis, ſive frater directionis vel cantici, aut frater inſidians. Præpoſitus domus Salomonis, 3. *Reg.* 4. a. 6.

אחישחר Ahiſahar, Frater auroræ, ſive frater matutinus, aut frater niger vel nigredinis. Filius Balan filii Jadihel filii Benjamin, 1. Par. 7. c. 10.

אחיהוד ἀχιώρ Ahiud, Frater laudis vel confeſſionis. Filius Salomi, princeps tribus Aſer, Num. 34. d. 27.

אחבן ἀχάν Ahoban, Frater filii, vel fratris filius, ſive frater intelligentiæ, aut frater ædificans, vel abſconditus. Filius Abiſur filii *S*emei filii Onam, 1. Par. 2. d. 29.

אהד ἀὼδ Ahod, Laudans, ſive confitens. Filius *S*imeonis filii Jacob, Gen. 46. b. 10. Heb. Ohad, qui 1. Par. 4. c. 24. dicitur Jarib.

אחוד ἀὼδ Ahod, Idem. Filius Balan filii Jadihel filii Benjamin, 1. Paral. 7. c. 11.

אחוד ἀὼδ Ahod, Unitas ſive gaudium, aut ænigma, vel acumen. Nomen viri, 1. Par. 8. a. 7.

אחוח ἀὼδ Ahoe, Tribulus vel ſpina, ſive fraternitas, aut hamus. Filius Bela filii Benjamin filii Jacob, 1. Par. 8. a. 4.

Ahohimam, 1. Par. 1. c. 39. legendum Homam.

אחוחי Ahohites, Frater vivus, aut tribulus vel ſpina mea, 2. *Reg.* 23. b.9.& 1. Par. 27. a. 4.

אחומי ἀχιμαί Ahumai, Pratum aquilarum, vel frater aquarum. Filius Jahath filii *S*ubal, 1. Par. 4. a. 2.

A I

Ai, Urbs Ammonitarum, Vide Hai.

איה αἰά Aia, per א, Vultur, vel heu, ſive ubi eſt? aut inſula ejus. Filius *S*ebeon filii *S*eir Horræi, Gen. 36. c. 24. & 1. Par. 1. c. 41. Item pater *R*eſpha concubinæ *S*aulis, 2. *Reg.* 3. b. 7. & 21. b. 11. Eſt & civitas, 1. Par. 7. f. 28. ubi legitur אוה & איה

עיה αἰά Aia, per ע, Acervus, Neh. 11. d. 31.

אילון αἰλών Ajalon, Ilex vel quercus, aut fortitudo, ſive cervus. Nomen civitatis conſtructæ a *R*oboam, 2. Par. 8. b. 13. & 11. b. 10. & 28. c. 18. Vallis item nomen, Joſ. 10. c. 13. Judic. 1. g. 35. quod LXX. reddiderunt tanquam appellativum, ἄρκτοι. Civitas de tribu Dan data Levitis, Joſ.21. c. 24. Civitas refugii, 1. Par. 6. f.69. ubi pro Aialon corrupte legitur Helon. Fuit & altera civitas in tribu Zabulon, ut Judic. 12. d. 11. legimus juxta Hebræum, Mortuuſque eſt ac ſepultus in Aialon in terra Zabulon.

עית Aiath, Hora ſive coacervatio. Eſt ea urbs Juda aut Benjamin cujus meminit Eſaias cap. 10. g. 28. per quam *S*ennacherib tranſiit oppugnaturus Jeruſalem.

אילת αἰλάθ Aila, Urbs quæ & Ailath, 4. *Reg.* 14. f. 22. & 16. a. 6. quam ædificavit Azarias, qui & Ozias dictus eſt.

Ailam, 1. Par. 8. c. 24. *S*cribe Ælam. Vide Ælam.

אילות αἰλάθ Ailath, Ilices, vel quercus, aut cervæ, vel fortitudines. Nomen civitatis regni Edom, ad mare rubrum, unde ex Ægypto Indiam verſus & inde ad Ægyptum navigatur. Hæc & Aila dicitur, quam ædificavit Ozias qui & Azarias dictus eſt, 3. *Reg.* 9. d. 26. & 2. Par. 8. d. 17. & 26. a 2.

עין αἴν Ain, Oculus, ſive fons. Civitas eſt in termino Judæ ad Orientem, Num. 34. c. 11. quam tribus Iuda, atque *S*imeonis ſorte accepit, Ioſ. 19. a. 7. & 1. Par. 4. f. 32. quæ deinceps Levitis eſt tradita, Ioſ. 21. b. 16. Eadem urbs dicitur Aen, iiſdem conſonantibus & punctis, Hieronymo Bed-hen-nim dicta. Vide Aen.

A L

Alam, Occultatio, ſeu contemptus. Nomen viri. 1.Eſd. 8. a.7. עילם ἐλάμ

Alamath, ſive Alameth, Occultatio, ſive juventus, aut ſecula, vel ſuper mortem. Filius Ioada, 1. Par. 8. d. 35. & 9. g. 42. Vide Almath. עלמת ἀλεμέθ

Alcimus, Fortis. G. Nomen ſacerdotis impii, 1. Mac. 7. a. 5. ἄλκιμος

Alexander, Adjutor virorum, vel auxiliator virilis, vel fortiſſimus. G. Nomen regis Macedonum, 1. Mac. 1. a. 1. Mar. 15. b. 21. Fuit & vir quidam qui receſſit a fide, quem Paulus *S*atanæ tradidit, 1. Tim. 1. d. 20. ἀλέξανδρος

Alexandria, Hebraice dicitur No, & interpretatur crudum ſive irritatio, aut prohibitio. At Alexandria Græce, Latine dicitur adjutorium virorum, ſive auxilium virile vel fortiſſimum. Chaldæus paraph. pro No, vertit Alexandriam, Iere. 46. f. 25. Inter Ægyptum, Aphricam, & mare quaſi clauſtrum poſita, ab Alexandro magno condita in parte Aphricæ, teſte Plinio, lib. 5. ca. 10. נא ἀλεξάνδρεια

Alexandrini, Adjutores virorum, ſive auxiliatores viriles, vel fortiſſimi. G. Act. 6. c. 9. ἀλεξανδρεῖς

Alexandrinus, Idem. G. Act. 18. f. 24. ἀλεξανδρεύς

Alian, Folia, vel excelſus. Filius *S*obal, 1. Par. 1. c. 40. qui Gen. 36. c. 23. Alvan dicitur. עלין ἀλουάν

Alicarnaſſum, Vide Halicarnaſſum.

Alimis, Veſtibulum, vel porticus, aut fortitudo. D. Nomen civitatis, 1. Mac. 5. c. 26. ἄλεμος

Allon, Quercus vel fortis. Pater Sephei patris Ziza, 1. Par. 4. f. 37. אלון σηλών

Almath, Occultatio, ſive juventus, aut ſecula, vel ſupra mortem. Nomen civitatis in Tribu Benjamin, 1. Par. 6. e. 60. Eadem urbs quæ & Almon. Filius item Bechor filii Benjamin, 1. Paral. 7. b. 8. Vide Alamath. עלמת ἀλαμώθ

Almon, Occultum, aut juventus, vel ſeculum ipſius. Civitas tribus Benjamin, Joſ. 21. b. 18. Eadem urbs quæ & Almath. עלמון ἐλμών

Alohes, Incantator, aut tacens. Nomen viri, 2. Eſd. 3. c. 21. חלוחש

Alphæus, Milleſimus, vel doctus, aut dux. D. Pater Iacobi apoſtoli, Mat. 10. a. 3. Marc. 2. b. 14. Luc. 6. e. 15. ἀλφαῖος

Alva. Aſcenſus ejus, ſive prævaricatio ipſius. Civitas Idumæorum, Gen. 36. d. 40. γωλά עלוה

Alvan, Superior, vel excelſus, aut Syriace, perverſus. Filius Sobal, G. 36. c. 23. qui 1. Par. c 40. dicitur Alian. עלון

Alus, Commiſtio ſive conſperſio. Nomen loci ad quem deſcenderunt filii Iſrael a Daphca aſcendentes in terram Chanaan, Num. 33. b. 13. אלוש αἰλύς

A M

Amaad, Populus teſtimonii, aut populi tranſitus, vel præda, ſive populus æternitatis, Civitas tribus Aſer, Joſ. 19. d. 26. עמעד ἀμαάδ

Amadathi, Conturbans legem, vel menſura. Heb. Ammadatha. Pater Aman, Eſth. 3. a. 1. המדתא ἀμαδάθος

Amal, Labor, aut iniquitas. Filius Helem, 1. Par. 7. g. 35. עמל ἀμάλ

Amalec, Populus lambens: vel ex Hebræo & Syro, populus percutiens. Filius Eliphez ex Thamna concubina, Gen. 36. b.12. A quo Amalecitæ. עמלק ἀμαλήκ

Amalecitæ, Populi lambentes, vel ex Hebræo & Syro, populi percutientes. Nomen populi, Gen 14. a 7. & 1. Reg. 30. a.1. עמלקי ἀμαλήκ

Amalecites, Idem. ſ. n. 1. Reg. 27. c. 8.

Amam, Mater ſive timor eorum, aut ulna ſive cubitus eorum, Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. d. 25. אמם ἀμάμ

Aman, Conturbans, aut tumultuans, ſive præparans. Nomen principis, Eſth. 3. a. 1. המן ἀμάν

Amana, Fides, ſive veritas, aut credulitas, vel nutrix. Fluvius Damaſci, qui & Abana dicitur, 4. Reg. 5. d. 12. Eſt & mons Ciliciæ, qui & Amanus dicitur, in quo oppidum Bonite eſt: hic a Syris (ut Plinius inquit lib. 5. cap. 22.) Ciliciam ſeparat. Hujus mentio fit Cantic. 4. c. 8. אמנה vel אבנה ἀμανά

Amaria ſive Amarias, Dicit Dominus, aut celſitudo Domini: vel ex Syro & Hebræo, agnus Domini. Pater Godoliæ patris Chuſi patris Sophoniæ prophetæ, Sopho. 1. a. 1. Filius item Meraioth filii Zaraiæ, 1. Par. 6. a. 7. & 2. Par. 31. c. 15. אמריה vel אמריהו ἀμαρία

Amaſa, Populus parcens, ſive populum tollens, vel populum elevans. Filius Abigail ſororis Sarviæ, cujus Amaſæ pater Jether dicebatur, 2. Reg. 17. f. 25. & 1. Par. 2. b. 17. Filius item Hadali, 2. Par. 28. b. 12. עמשא ἀμεσσά

Amaſai, per א in prima, Fortis vel robuſtus. Filius Bani filii Somer, 1. Par. 6. d. 46. אמצי ἀμασσί

Amaſai, per ע in prima. Populi munus, vel cum munere. Filius Elcana filii Joel filii Azariæ, 1. Par. 6. c. 24. 12. c. 18. & 15. c. 23. Pater item Mahath, 2. Par. 29. d. 11. עמשי ἀμασαί

Amaſia ſive Amaſias, Fortitudo Domini. Pater Joſa principis, 1. Par. 4. f. 34. Filius Elciæ filii Amaſai, 1. Par. 6. d. 45. Nomen item ſacerdotis, Amos 7. c. 12. Denique rex Juda filius Joas filii Ochoziæ filii Joram filii Achab, 4. Reg. 14. a. 1. & 1. Par. 3. c. 12. אמציה ἀμασίας

Amaſias, Onus Domini. Filius Zechri, 2. Par. 17. d. 15. עמסיה ἀμασίας

Amaſai, Populi conculcatio. Nomen viri, 2. Eſd. 11. b. 12. עמשסי ἀμασαί

Amathi, Verax ſive timens: aut cubitus, vel famulatus. Pater Jonæ prophetæ, 4. Reg. 14. f. 25. אמתי ἀμαθί

Amathitis, Idem. D.

Amelech, Rex, ſive conſiliarius, 3. Reg. 22. d. 26. & 2. Par. 18. f. 25. & Jer. 36. f. 26. & 38. b. 6. in his locis eſt appellativum, non proprium. המלך βασιλεύς

Amen,

אמן ἀμήν Amen, Fiat, efficiatur, vel firmum ſit, aut potius veritas, Deut. 27. c. 15. & 1. Corinth. 14. c. 16.

אמי Ami, Mater, aut timor, ſive cubitus, vel Syriace, gens. Nomen viri, 1. Eſd. 2. c. 55.

עמינדב ἀμιναδάβ Aminadab, Populus ſpontaneus, ſive populus vovens, aut populi princeps. Filius Ram filii Eſron filii Phares, 1. Paral. 2. b. 10. Pater item Nahaſſon principis tribus Juda, Num. 1. a. 7. Ruth. 4. d. 20.

חמוטל vel חמיטל ἀμιτάλ Amital, Calor roris, aut indignatio roris: vel ex Hebræo & Syro, caloris ſui umbra. Mater Joachaz filii Joſiæ, 4. Reg. 23. f. 31. Mater item Sedeciæ fratris Joachaz, 4. Reg. 24. d. 18.

עמיזבד ἀμιζαβάδ Amizabad, Populi dos vel donatio. Nomen viri, 1. Par.27.a.6.

עמה ἀμμά Amma, Obſcurata, ſive cooperta: aut populus ejus, ſive cum ea. Civitas in tribu Aſer, Joſ. 19. c. 30.

עמוני ἀμμωνί Ammanites, Popularis. ſ. n. 2. Eſd. 2. b. 19.

עמנית ἀμμανίτις Ammanitis, Popularis. f. g. 3. Reg. 14. f. 31.

ἐμμαούμ Ammaum, Populus abjectus, ſive populus obſcuratus. D. Nomen civitatis, 1. Mac. 9. e. 50.

עמיאל ἀμιήλ Ammiel, Populus Dei, ſive mecum Deus. Pater Bethſua matris Salomonis, 1. Par. 3. b. 5. quæ & Bethſabee dicta eſt. Filius item Gemalli, Num. 30. a. 13. Pater Machir de Lodaber, 2. *Reg.* 9. a. 4. Filius Obed Edom, 1. Par. 26. a. 5.

עמישדי ἀμισαδαί Ammiſaddai, Populus Omnipotentis, ſive mecum Omnipotens, aut mecum devaſtator. Pater Ahi-ezer principis tribus Dan, Num. 1. a. 12.

עמיהוד ζεμιοὺδ καὶ σαμιούδ Ammiud, Populus laudis vel confeſſionis, ſive mecum laus vel confeſſio. Pater Eliſama principis tribus Ephraim, Num. 1. a.10. Pater item Samuel principis tribus Simeon, Num. 34. d. 21. Pater Hutai, 1. Par. 9. a. 4.

עמיחור ἀμιούδ Ammiur, Populus libertatis vel foraminis, ſive populus albedinis. Pater Tholmai, 2. *Reg.* 13. g. 37.

עמון ἀμμών Ammon, Populus ejus. Viri nomen, 1. Reg. 11. & 14. g. 47. Eſa. 11. d. 14.

בן עמי ἀμμών Ammon, Gen. 19. g. 35. ubi primo loco legitur Ammon, legendum Ben-ammi, quod interpretatur filius populi mei, qui mox Ammon Hebraice dicitur. Filius Lot ex filia ſua minore.

עמוני ἀμμωνίτης Ammoni ſive Ammonites, Popularis, 2. Reg. 53. d. 36.

מעונים μιναῖοι Ammonitæ, Idem. p. n.

Ammonitæ, 2. Par. 26. a. 8. ubi dicitur. Et contra Ammonitas: interpretatur habitacula, ſive afflicti, aut delinquentes, vel reſpondentes. Heb. Meonitæ.

עמנית ἀμμανίτιδες Ammonitides, Populares. f. g. 3. Reg. 11. a. 1.

עמניות ἀμμανίτης Ammonitis, Popularis. f. g. 2. Par. 24. g. 26.

אמנון ἀμνών Ammon, Fidelis, aut verax, ſive nutritius, vel pædagogus, aut matris filius. Primogenitus David, ex Achinoam uxore, 2. Reg. 3. a. 2. & 1. Par. 3. a. 1. Iſte diminutive per contemptum dicitur Hebraice אמינון, 2. *Reg.* 13. d. 20. Nunquid Aminon frater tuus concubuit tecum? quo loco paſſim legitur Ammon. Filius Simonis, 1. Par. 4. c. 20.

עמוק ἀμέκ Amoc, Vallis, aut profunditas. Nomen viri, 2. Eſd. 2. a. 7.

אמון ἀμών Amon, Fidelis, aut verax, ſeu artifex, vel nutritius, aut pædagogus. Filius Manaſſe, Rex Juda, 4. *Reg.*21. d.18. & 1.Paral. 3. c. 14. & 2.Par. 33. d.28. Pater Joſiæ, Jer. 1. a. 2. & 25. a. 3. Soph. 1. a. 1. Matt. 1. b. 19. Princeps item Samariæ civitatis, 3. *Reg.* 22. d. 28. & 2. Paral. 18. f. 25. Tertius quidam, de quo Neh. 7. 58.

המונה πολυάνδρειον Amona, Numerans, ſive præparans, aut multitudo ejus, ſive tumultus ejus: vel Syriace, veritas. Urbs in terra Iſrael verſus mare mortuum quod eſt in parte Orientali Judææ, juxta quam Gog ſepultus jacet, Ezec. 39. d. 16.

אמרי ἀμορραῖος Amorrhæus, Amarus, aut rebellis, aut loquax. Filius Chanaan, Gen. 10. c. 15.

ἀμορραῖοι Amorrhæi, idem p. n. Populus qui Libanum montem a tergo Phœnicis tenet. Alius eſt populus qui Galaad montem, inter flumina Jaboc & Arnonem habitat. Alius quoque qui montana Pharan inter Sina & Cadeſ-barne, Gen. 15. d. 20.

אמוץ ἀμώς Amos per א in principio, Fortis vel robuſtus. Pater Eſaiæ prophetæ, Eſa. 1. a. 1.

עמוס ἀμμώς Amos per ע in principio, Oneratus, vel onerans. Propheta unus ex duodecim, Amos 1. a. 1.

המצה μασά Amoſa. Jurgium, vel adinventio, ſive azymum, aut compreſſio, Nomen civitatis tribus Benjamin, Joſ. 18. d. 26.

ἀμφίπολις Amphipolis, Vallata vel circundata civitas. G. Civitas Macedoniæ, per quam etiam Paulus profectus eſt, de qua Volaterr. lib. 8. Geograph. primum Novem viæ appellata. Stephanus Cradennam & Ariadraomum antiquitus vocatam dicit. Alia ejuſdem nominis in Syria apud Euphratem a Seleuco condita, quam Turmedam Syri vocant. Hæc *R*aphael Volater. lib. 8. titulo de Macedonia, Act. 17. a. 1.

ἀμπλίας Ampliatus, Latinum eſt, a verbo Amplio, amplias. Paulo amiciſſimus hic fuit, *R*om. 16. b. 8.

עמרם ἀμβράμ Amram, Populus excelſus, vel manipulus eorum, aut cum excelſo. Filius Caath filii Levi, Ex.6. c. 18. 1. Par. 6. a. 3. & 23. b.12.

עמרמי Amramites, Idem. ſ. n. 1. Par. 26. c. 22.

אמרפל ἀμαρφάλ Amraphel, Loquens ruinam, aut loquens occultum, vel loquens judicium. *R*ex Sennaar, Gen. 14. a. 1.

אמרי ἀμαρί Amri per א, Amarus, vel loquens, ſive exaltatio: aut Syriace, aries. Pater Zacchur, Nehem. 3. a. 2.

עמרי ἀμβρί Amri per ע, Manipulus, vel dominium, ſive populus rebellis vel amarus. Princeps militiæ ſuper Iſrael, rex tandem conſtitutus, 3. *Reg.* 16. d. 16. Mich. 6. d. 15. Pater Athaliæ matris Ochoziæ filii Joram, 4. *Reg.* 8. g. 26. Filius Bechor filii Benjamin filii Jacob, 1. Par 7. b. 9.

אמצי ἀμασί Amſi, Fortis, vel robuſtus. Nomen viri, 2. Eſd. 11. b. 11.

Amthar, Species, ſive forma, vel figuratus, vel depictus, ſive mortem maledicens. Nomen loci in tribu Zabulon, Joſ. 19. b. 13. המתאר ἀμαθάρ

A N

Ana, Reſpondens, vel cantans, ſive affligens, vel pauper. Pater Oolibama uxoris Eſau, Gen. 36. a. 2. Filius item Sebeon filii Seir Horræi, Gen. 36. c. 24. & 1 Par. 1. c. 38. ענה ἐνάν

Ana, Commotio, vel motus. Nomen idoli, vel potius regionis, 4 Reg. 18. g. 34. & 19. c. 13. Eſa. 37. c. 13. הנע ἀνά

Anab, Uva, aut Syriace, nodus. Nomen civitatis ſive montis, Joſ. 11. d. 21. & 15. f. 49. ענב ἀνάβ

Anaharath, Ariditas, aut incenſio, vel ira, ſive hinnitus, aut raucedo, vel Syriace, ſuffocatio. Civitas in tribu Iſſachar, Joſue 19. b. 19. אנחרת ἀνερέθ

Anamelech, Reſponſio, aut canticum regis, ſive afflictio, vel paupertas regis vel conſiliarii. Unum ex idolis Sepharvaim, 4 Reg. 17. f. 31. quo loco LXX. non legerunt nomen iſtud, ideo non tranſtulerunt. ענמלך

Anamim, Fons, ſive oculus aquarum: aut reſponſio, vel afflictio, ſeu canticum aquarum. Filius Meſraim, Gen. 10. b. 13. ענמים ἀνεμιείμ

Anan, Nubes, ſive augurium, aut divinatio. Nomen viri, Nehem. 10. b. 26. ענן ἐνάν

Anani, Nubes, ſive auguratio, aut divinatio. Filius Elioenai filii Naariæ, 1 Par. 3. d. 24. עני ἀνανίας

Anania, ſive Ananias, Nubes Domini, aut divinatio Domini. Civitas in qua filii Benjamin habitarunt poſt Babylonicam captivitatem, 2 Eſdr. 11. d. 32. Nomen item viri cujuſdam de quo Act. 5. a. 1. Vide Hanania. עניה ἀνανίας

Anath, Reſponſio, ſive canticum, aut afflictio, ſive paupertas. Pater Samgar judicis Iſrael, Judic. 3. d. 31. ענת ἀνάθ

Anathoth, Idem, p. n. Urbs tribus Benjamin, tribus milliaribus diſtans a Jeruſalem, patria Jeremiæ prophetæ, una ex illis urbibus per quas tranſiit Sennacherib, cum iret oppugnatum Jeruſalem, Eſa. 10. g. 30. Jerem. 1. a. 1. Joſ. 21. b. 18. Item filius Bechor filii Benjamin filii Jacob, 1 Par. 7. c. 9. ענתות ἀναθώθ

Anathothia, Reſponſiones, vel cantica Domini, aut afflictiones, vel inopiæ Domini. Filius Seſac, 1 Par. 8. c. 24. ענתתיה ἀναθωθιά

Anathothites, Reſponſio, ſive canticum: aut afflictio, ſive paupertas, Jer. 29. f. 27. ענתתי ἐξ ἀναθώθ

Andreas, Virilis, vel fortiſſimus. G. Nomen Apoſtoli, Mat. 4. c. 18. & 10. a. 2. qui ante vocationem ſuam diſcipulus erat Joannis Baptiſtæ, Joan. 1. f. 40. ἀνδρέας

Andronicus, Vir victorioſus. G. Nomen viri, 2 Mac. 4. c.34. & Rom. 16. a. 7. ἀνδρόνικος

Anem, Reſponſio, aut canticum eorum, ſive afflictio, vel paupertas eorum: aut Syriace, ovis eorum. Nomen civitatis, 1 Par. 6. g. 73. ענם ἐνάμ

Aner, Reſponſio, aut canticum lucernæ, ſive affligens lucernam. Frater Membre, Gen. 4. c. 13. Nomen item civitatis in tribu Manaſſe, 1 Par. 6. f. 70. ענר αὐνάν ἀνήρ

Ani, Reſponſio, ſive canticum, ſive afflictus, vel pauper. Nomen janitoris & cantoris, 1 Par. 15. b. 18. c. 20. עני ἀνί

Ania, Reſponſio, aut canticum Domini, ſive afflictus vel pauper Domini. Nomen viri, 2 Eſdr. 8. a. 4. עניה ἀνανίας

Aniam, Ego populi, ſive navis populi, aut dolor, ſive fortitudo populi. Filius Samidæ filii Galaad filii Machir filii Manaſſe, 1 Par. 7. d. 19. אניעם ἐνιάμ

Anim, Reſpondentes, ſive cantantes, aut afflicti, ſive pauperes. Nomen civitatis, Joſ. 15. f. 49. ענים ἀνίμ

Anna, Gratioſa, ſive miſericors, aut requieſcens, vel donans. Altera uxor Elcanæ, 1 Reg. 1. a. 2. Heb. Hanna. Nomen item prophetiſſæ cujuſdam filiæ Phanuel, de qua Luc. 2. e. 36. חנה ἄννα

Annas, Affligens, vel humilians, aut reſpondens. D. Nomen pontificis Judæorum, ſoceri Caiphæ etiam pontificis, Joan. 18. c. 13. Luc. 3. a. 2. & Act. 4. a. 6. ἄννα

Anob, Uva, aut Syriace, nodus. Filius Cos, 1 Par. 4. b. 8. ענוב ἀνώβ

Antilibanus, Excelſus mons ad Septentrionem Judææ ex adverſo Libani: de quo Plinius lib. 5. cap. 20. a quo omnis regio ſupra Libanum ad Orientalem plagam reſpiciens, Antilibanus appellatur, citra regionem Damaſci quæ cecidit in ſortem tribus Manaſſe. Quibuſdam videtur non eſſe mons proprius a Libano, ſed jugum, aut cornu in occaſum Brumalem protenſum, junctum huic circa Cæſaream Philippi: tanta vero magnitudine, ut mons proprius juſte dici poſſit. ἀντιλίβανος

Antiochia, Pro vehiculo, vel curru, id eſt loco currus: ſive contra vehiculum vel currum. G. Antiochiæ duæ ſunt clariſſimæ civitates: altera Syriæ Cœles, alias Emath dicta, Zach. 9. a. 2. in hac diſcipuli primum cœperunt dici Chriſtiani, Act. 11. d. 26. in qua Barnabas & Paulus ſunt ordinati, Act. 13. a. 3. De hac multa Procopius lib. 1. de bello Perſico. Strabo in 15. Altera Piſidiæ provinciæ, de qua Plinius li. 5. cap. 27. Strab. lib. 12. In hac Paulus & Barnabas prædicarunt, Act. 13. c. 14. & Gal. 2. c. 14. ἀντιόχεια חמת ἐμάθ

Antiocheni, Idem. p. n. G. 2 Mach. 4. b. 9. ἀντιοχεῖς

Antiochenus, Idem. ſ. n. G. Act. 6. b. 5. ἀντιοχεύς

Antiochus, Idem quod Antiochia. G. 1 Mac. 1. b. 11. ἀντίοχος

Antipas, Pro omnibus, vel contra omnes. G. Apoc. 2. d. 13. ἀντίπας

Antipater, Pro patre, vel contra patrem. G. Filius Jaſonis, 1 Mach. 12. c. 16. ἀντίπατρος

Antipatris, Palæſtinæ civitas nunc diruta, quam Herodes rex Judææ ex patris ſui Antipatris nomine vocaverat: de hac Raphael Volaterr. lib. 11. Geographiæ. Ad hanc Paulus ductus eſt captivus, Act. 23. g. 31. ἀντιπατρίς

A O

A O

אהוד ἀὼδ Aod, Laudans, ſive confitens. Filius Gera filii Jemini, Judic. 3. b. 15.

A P

אפדנו ἀφαδανῶ Apadno, Ornamentum ejus, ſive ira judicii ejus. Nomen loci, Dan. 11. g. 46. Quo loco pro Apadno eruditiores interpretes legunt Palatii ſui.

ἀπάμεια Apanica ſive Apamia, Expellens vel abigens. G. Jud. 3. d. 14.

ἀπελλῆς Apelles, Expellens vel abigens. G. Vir commendatus a Paulo, Rom. 16. b. 10.

Aphadno, Vide Apadno.

הפרה ἀφαρὰ Aphara, Vacca, ſive frugifera: aut accreſcens, ſive irritans. Urbs tribus Benjamin, Joſ. 18. d. 23.

אפרסתכיא ἀφαρσαθαχαῖοι Apharſathachæi, Dividentes, ſive dilacerantes pavones. Populi nomen, 1 Eſdr. 4. b. 9.

אפרסכיא ἀφαρσαχαῖοι Apharſachæi, Dividentes, ſive dilacerantes, 1 Eſdr. 5. b. 6. & 6. b. 6.

אפרסיא ἀφαρσαῖοι Apharſæi, Idem. Populi, 1 Eſdr. 4. b. 9.

אפק vel אפקה ἀφεκά Aphec, ſive Apheca, Pelagus vel fortitudo, aut vigor: vel Syriace, exitus. Urbs in tribu Manaſſe, Joſ. 12. d. 18. & 13. a. 4. Eſt & urbs in tribu Judæ, Joſ. 15. f. 53. Hieronymo in locis Hebraicis uſque ad ſuam ætatem caſtellum grande Apheca nomine, juxta oppidum Palæſtinæ. Urbs præterea in tribu Aſer, Joſ. 19. b. 30. quæ אפיק Hebraice dicitur, Jud. 1. f. 31. juxta vicum Eſron civitatis Jezrael, ubi dimicavit Saul in ſorte Aſer: & ubi Philiſtiim contra Iſrael poſuerunt caſtra, 1 Reg. 4. a. 1. & 29. a. 1. ibi Benadad rex Syriæ vincitur, 3 Reg. 20. d. 30.

אפיח ἀφιὰ Aphia, Flans, vel exufflans, ſive loquens, aut illaqueans. Filius viri Jemini, 1 Reg. 9. a. 1.

λιβύα Aphrica, juxta Geographos, maxime Plinium in prologo tertii, tertia orbis pars eſt inter Aſiam & Europam ad Auſtrum ſita, incipiens ab Ægypto, & in Gaditano freto deſinens, in qua populi habitant Mauri, Getuli, Numidæ, Garamantes, & Carthago urbs. Mare quo cingitur Aphrica, a Septentrione Libycum, a Meridie Æthiopicum, ab Occidente Atlanticum dicimus: teſtis Pompo. Mela libro 2. Vide Plinium libro 5. cap. 4. hiſtoriæ mundi. Strabo. libro 2. Geographiæ. Hæc Aphrica eadem quoque Libya dicitur, Plinio teſte in prologo quinti. Cujus regionis Nahum. 3. b. 9. fit mentio, & alibi ſæpe in Scripturis.

פול φοὺλ Aphrica, Eſa. 66. f. 19. in Hebræo dicitur Pul, & interpretatur Caſus vel ruina, aut faba.

פוט Aphrica, Nahum. 3. b. 9. in Hebræo eſt Put: & interpretatur craſſa, vel pinguis, Syrum eſt. LXX tanquam appellativum eſſet, tranſtulerunt hoc nomen, & præcedentibus junxerunt, καὶ οὐκ ἔστι πέρας τῆς φυγῆς σου, & non eſt finis fugæ tuæ.

הפצץ ἀφεσσῆ Aphſes, Comminuens, vel eripiens, aut aperiens, aut deſtruens. Nomen viri, 1 Par. 24. b. 15.

Aphuthæi, Vide Phuthæi.

ἀποκάλυψις Apocalypſis, Revelatio. G. Apoc. 1. a. 1.

ἀπολλώς Apollo, Perdens, vel deſtruens. G. Vir quidam Alexandrinus, Act. 18. f. 24.

ἀπολλοφάνης Apollophanes, Perditionem vel deſtructionem oſtendens. G. Nomen viri, 2 Mach. 10. g. 37.

ἀπολλωνία Apollonia, Perditio vel deſtructio. G. Civitas Macedoniæ, per quam Paulus profectus eſt, Act. 17. a. 1. Achedoro tantum fluvio a Theſſalonica diviſa. Volater. libr. 8. Geograph. Eſt & altera in provincia Aphrica quæ dicitur Pentapolis.

ἀπολλώνιος Apollonius, Perdens, vel deſtruens. G. Nomen viri quem occidit Judas Machabæus, 1 Mach. 3. b. 10.

ἀπολλύων Apollyon, Exterminans, vel perdens, vel deſtruens. G. Apocal. 9. b. 11.

ἀπόστολος Apoſtolus, Miſſus, legatus. G. Sic vocavit Chriſtus quos miſit ad prædicandum Evangelium ſuum, Luc. 6. b. 13.

אפים ἀφφίμ Apphaim, Vultus vel facies, aut furores, ſive nares, vel piſtores. Filius Nadab filii Semei filii Onan, 1 Par. 2. d. 30.

ἀπφία Apphia, Producens, vel pullulans. G. Nomen fœminæ, ad Philem. a. 2.

ἀπφοῦς Apphus, Indignationis conſilium, aut volans conſilium, vel ſcrutator. D. Filius Mathathiæ filii Johannis, 1 Mach. 2. a. 5.

φόρος ἀππίου Appii forum, Hieronymus de locis Hebr. in Actis Apoſtolorum, (ſi tamen illius ſit) putat fuiſſe nomen fori Romani ab Appio quondam Conſule appellatum: a quo & via Appia cognominata fuerit. Verum Appii forum oppidum fuit, longius a Roma quam Aricia diſtans; quod Horatius lib. 1. Serm. Satyra 5. oſtendit his verbis.

Egreſſum magna me excepit Aricia Roma
Hoſpitio modico, rhetor, comes Heliodorus,
Græcorum linguæ doctiſſimus, inde forum Appi
Differtum nautis, cauponibus atque malignis.

Ad hanc urbem Paulus venit cum deduceretur Romam, Act. 28. d. 15.

A Q

Aquæ contradictionis, Num. 20. b. 13. d. 24. Pſalm. 95. b. 8. Ezec. 47. d. 19. Vide Meribath.

אמה ἀμμά Aquæ ductus, Heb. Amma. Collis in tribu Benjamin, juxta Giah, & Gabaon, ubi Aſael frater Joab confoſſus fuit ab Abner, 2 Reg. 2. f. 23.

ἀκύλας Aquila, Latinum eſt. Vir Judæus ex Ponto, Act. 18. a. 2.

A R

ער ἀρωὴρ Ar, Suſcitatio ſive vigilia: aut evacuatio, vel denudatio, ſeu civitas, aut æmulus. Præcipua urbs Moabitarum, ad Arnon ſita, Deut. 2. b. 10. d. 18. f. 29. Num. 21. d. 15. f. 27. In Eſaia vero, 15. a. 1. Ar-Moab dicitur, non Ar ſimpliciter.

ארא ἀῤῥά Ara, Mons, aut prægnans, ſive demonſtratio. Urbs Aſſyriorum, cujus recordatur liber primus Par. 5. d. 26. Hieronymus in quæſt. Heb. ipſam Rages eſſe ſcribit Medorum civitatem, de qua Tob. 1. c. 16.

ארא ἀρὰ Ara, Maledicens, aut videns. Filius Jether, 1 Par. 7. g. 38.

חרחס ἀῤῥὴς Araas, Ira, vel calor confidentiæ ſive protectionis. Pater Thecuæ patris Sellum mariti Oldæ prophetidis, 4 Reg. 22. c. 14. qui 2 Par. 34. c. 21. dicitur Haſra.

ארב ἐρὲβ Arab, Inſidians, vel multiplicans, aut feneſtra, ſive locuſta. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. f. 51.

ἀράβη Araba, Idem. D. Nomen viri, 1 Mach. 15. d. 22.

ἀκραβαττίνη Arabathane, Inſidiatio fortis, aut feneſtræ vel locuſtæ fortitudo vel donum: aut multiplicatio fortitudinis vel doni. D. Nomen civitatis, 1 Mach. 5. a. 3.

ערביים ἄραβες Arabes, Veſpertini, aut fidejuſſores, ſive ſuaves, aut campeſtres, vel corvi, aut ſalices, vel miſtiones, 2 Par. 26. a. 7.

שבא ἄραβες Arabes, Pſal. 71. d. 10. In Hebræo eſt Saba, id eſt converſio ſive captivitas, aut canities, vel ſeſſio, Act. 2. b. 11.

ערב ἀραβία Arabia, Veſpera, aut veſpertina, vel fidejuſſio, ſive ſuavitas: aut corvus, ſive corvina, ſeu deſertum, vel ſalix, aut commiſta. Regio Aſiæ majoris inter Judæam & Ægyptum, Caſſio monte nobilis, quem Sinam eſſe affirmant. De hac plura Plinius lib. 5. cap. 11. & lib. 6. cap. 28. Ptolemæus lib. 5. cap. 17. Strabo lib. 16. Pomp. Mela in 2. Hæc (ut ſcribit auctor de locis Heb. in Actis Apoſtolorum in Tom. D. Hieronymi) gentes habet multas, Moabitas, Ammonitas, Idumæos, Saracenos alioſque quamplurimos, Ezech. 27. d. 21. hujus fit mentio. Arabum regionem triplicem fecit Ptolemæus: Petræam, Arabiam eam nominat quæ ſupra Palæſtinam ad Caſſium montem & mare rubrum excurrit. Nomen habet a Petra vetuſtiſſimo oppido. Hanc Arabiam Strabo in 16. Nabathæam vocat. Altera, Arabia deſerta quæ Felici a Meridie, a Septentrione Syria & Meſopotamiæ parte finitur, ut Ptolemæus libr. 5. cap. 19. ſcribit; hanc Sceniten, & Arabas illic Scenitas, id eſt vagos Nomades, & in tabernaculis habitantes nominant Plinius lib. 5. cap. 11. & 24. & Strabo lib. 16. Tertiam Ptolemæus lib. 6. c. 8. Felicem nominat, divitem & Beatæ cognomine inclytam, quæ peninſulæ forma, inter Perſicum & Arabicum ſinum in Meridiem tenditur, de qua plura Pomp. Mela libr. 3. Geograph. Græcis (ut habet ille) εὐδαίμων appellatur, id eſt felix, quod ſit thurifera, odores creans: hæc alias Sabæa dicta eſt, Job 1. c. 15. Pſalm 72. b. 10. In hac Paulus prædicavit, Gal. 1. d. 17.

שבא ἄραβοι Arabia, Pſal. 71. c. 15. in Hebræo eſt Saba, id eſt Converſio, ſive captivitas, aut canities, vel ſeſſio.

ערבי ἀραβί Arabs, Veſpertinus, aut fidejuſſor, vel ſuavis ſive campeſtris, aut corvus, vel ſalix, ſeu miſtio, 2 Eſdr. 2. d. 19.

ערקי ἀρουκαῖος Aracæus, Nervus, aut Syriace, fugitivus. Filius Chanaan, Gen. 10. c. 16. qui Arcas oppidum condidit contra Tripolim in radicibus Libani ſitum.

ארך ὀρὲχ Arach, Longitudo, ſive medicina, vel ſanitas. Civitas in qua regnavit Nemrod, Gen. 10. b. 10. Hanc & Edeſſam vocari teſtatur Hieronymus in quæſt. Heb. ſuper Geneſim.

ארכי ἀραχὶ Arachites, Longus, vel procerus, ſive ſanans, aut medicina, 2 Reg. 15. g. 32.

ערד ἀρὰδ Arad, Onager, aut Syriace, draco. Civitas Amorrhæorum ad ſortem Juda pertinens, ad Auſtrum ſolitudini Cades vicina, in qua habitaverunt filii Obab ſoceri Moyſis in medio Iſraelis. Refert Hieronymus in locis Hebraicis uſque ad ſuam ætatem oſtendi villam ab oppido Malatis quarto lapide, ab Hebron viceſimo, Num. 21. a. 1. Judic. 1. d. 16.

ארודי ἀράδιος Aradius, Maledictionis abundantia, aut deſcendens, vel imperans. Filius Chanaan, Gen. 10. c. 17.

ארוד ἀράδιοι Aradius, Ezech. 27. b. 8. Imperans, aut deſcendens.

ἀραδὸν Arado, Stupor, aut tremor, ſive deſcenſio, vel dominium. D. Nomen loci, 1 Mach. 15. d. 23.

ארם ἀρὰμ Aram, Celſitudo, aut ſublimitas, ſeu decipiens, aut maledictio eorum. Filius Sem, Gen. 10. c. 23. a quo Armenii, ſive Syri Græcis, Geneſ. 22. d. 21. Num. 23. a. 6. & 1 Par. 2. c. 23. Vide Syria. Filius item Somer filii Heber, 1 Par. 6. g. 37.

רם ἀρὰμ Aram, In Hebræo, Ram. Filius Eſron filii Phares, Ruth 4. d. 19. Matt. 1. a. 3. Luc. 3. g. 33. interpretatur excelſus, vel ſublimis, aut projiciens.

הרמה ῥαμά Arama, Excelſa, ſive ſublimis, aut vermis, ſive projiciens. Civitas tribus Nephthali, Joſ. 19. c. 36.

הרן ἀῤῥὰν Aran, Mons, ſive montanus, aut prægnans, ſive concipiens, vel cantans, aut præco. Filius Thare patris Abraham, Gen. 11. d. 26. & 1 Par. 23. a. 9.

ארן ἀρὰν Aran, Arca, ſive exultans, aut maledictio eorum. Filius Diſon filii Seir, Gen. 36. c. 28. 1 Par. 1. c. 42. Filius item Jerameel, 2 Par. 2. c. 25. ubi legimus, Et Buna, & Aran: Hebraice legitur Oran. ארן

הרפה γίγας Arapha, Medicina, ſive relaxatio, aut gigantiſſa, vel montis os, ab ore ſcilicet; aut mons hic, id eſt, in hoc loco. Nomen quorundam gigantum, qui ſic dicebantur quod animos videntium ſe, diſſolverent, 2 Reg. 21. c. 16.

אררט ἀραράτ ἀρμενία Ararat, Maledictio tremoris: aut ex Hebræo & Syro, maledictio, ſive lux currentis. Eſt regio Armeniæ, aut ipſa Armenia, 4 Reg. 19. g. 36. Eſa. 37. g. 38. Juxta Bocatium, mons eſt majoris Armeniæ.

הררי ἀραρὶ Arari, ſive Ararites, Montanus, 1 Paral. 11. g. 35. & 2 Reg. 23. d. 31.

ἀρβάττοις Arbattis, Fidejuſſor, vel ſuavis, aut miſtus, vel veſpertinus, ſive planities. Nomen loci. D. 1 Mach. 5. c. 23.

ערבתי ἀραβωθίτης Arbathites, Idem, 2 Reg. 23. d. 30.

ארבע ἀρβὸκ Arbee, Quatuor, ſive accubatio. Nomen civitatis, quæ & Hebron & Mambre dicitur; ea eſt Cariath-arbe, ſed hic nomen Cariath, appellativum fecit, Gen. 23. a. 2. & 35. d. 27.

ἄρβηλα Arbella, Suſcitatio vetuſtatis, ſive inſidians ei, vel multiplicans eam, ſive locuſta ejus. D. Terminus Judæ ortum ſolis aſpiciens, de quo Hieronymus in locis Hebraicis. Eſt uſque hodie vicus Arbel trans Jordanem in finibus Pellæ civitatis Palæſtinæ. Et alius hoc vocabulo in campo prægrandi, diſtans ab oppido Legionis millibus novem. Hæc Hieronymus. Strabo lib. 16. hujus etiam meminit, 1 Mach. 9. a. 2. ἀρβήλοις

ארבי ἀρβί Arbi, Locuſta, vel feneſtra: ſive inſidiator, aut multiplicans. Nomen loci, 2 Reg. 23. d. 35.

ἀρχέλαος Archelaus, Princeps populi. G. Filius Herodis illius qui innocentes occidit: Rex Judææ, Matt. 2. d. 22.

ארכי ἀρχιαταρώθ Archi, Longitudo, aut ſanitas, vel cicatrix. Nomen populi in ſorte filiorum Joſeph, Joſ. 16. a. 2.

ἄρχιππος Archippus, Princeps, vel præfectus equorum. G. Nomen viri, Coloſſ. 4. d. 17. ad Philem. a. 2.

ἀρχιτρίκλινος Architriclinus, Princeps triclinii, id eſt, trium menſarum. G. Joan. 2. a. 8.

ארדון ἀρδών Ardon, Imperans, ſive deſcendens, aut maledictionis judicium. Filius Caleb ex Azuba uxore, 1 Par. 2. c. 18.

ארח ἀρὲς Area, Via, ſeu ſemita, aut viator: vel odorans, ſive annona, id eſt, diurna portio. Nomen viri, 1 Eſd. 2. a. 5. & Neh. 6. d. 18.

הרבה ἀρεμβὰ Arebba, Magna, ſive multa, aut projiciens, vel litigioſa, ſive mons in ea. Nomen civitatis, Joſ. 15. g. 60.

הרקון ἠρεκκὼν Arecon, Vacuus, ſive mons lamentationis: vel mons poſſeſſionis. Nomen civitatis, Joſ. 19. d. 46.

ארד ἀρὲδ Ared, Imperans, ſive deſcendens. Filius Benjamin, Gen. 46. c. 21.

ארח ἀρὲς Aree, Via, ſive ſemita, aut viator, vel odorans, ſive annona. i. diurna portio. Filius Olla, 1 Par. 7. g. 39.

אראלי ἀροηλῖς Areli, Altare, ſive lux Dei, aut viſio Dei. Filius Gad filii Jacob, Gen. 46. b. 16. qui & Ariel dicitur.

Aren, Vide Harim.

ἀρεοπαγίτης Areopagita, De colle Martis. G. Act. 17. g. 34.

ἄρειος πάγος Areopagus, Collis Martis. G. auctore Stephano de urbibus, promontorium Athenis clariſſima Græciæ urbe fuit, in quo judicia necis ferro factæ exercebantur: ſic appellatum quaſi dicas vicum Martis. Nam & Juvenalis Curiam Martis appellat: qua de re Auguſtin. lib. 8. de Civitate Dei, cap. 10. Valerius Max. lib. 2. cap. 1. de inſtitutis antiquis. Unde & Areopagitæ, judices ſeveriſſimi ac innocentiſſimi dicti ſunt.

ἀρέτα Aretas, Virtuoſus, aut placidus. G. Socer Herodis Tetrarchæ, Arabiæ Petrææ & Damaſcenæ civitatis dominus, 2 Mach. 5. b. 8. & 2 Cor. 11. g. 32.

ארונה ὀρνὰ Areuna, Arca, vel canticum, ſive exultatio: aut lux noſtra, ſive maledictio nunc. Viri nomen, 2 Reg. 24. c. 16. qui 1 Par. 21. c. 15. dicitur Ornan.

ארגב ἀργὼβ Argob, Gleba, vel glarea, aut maledictio putei vel dorſi, ſive lux altitudinis. Nomen regionis Baſanitidis, Deut. 3. b. 13. & 3 Reg. 4. b. 13. & 4 Reg. 15. e. 25. quæ in ſortem dimidiæ tribus Manaſſe cecidit, vocata terra Raphaim, Trachonitis & Baſan.

ארידי ἀριδαί Aridai, Leo abundans, aut maledictionis abundantia. Filius Aman filii Amadatha, Eſth. 9. b. 9.

ארידתא ἀριδαθά Aridatha, Leonis lex, ſive maledictionis lex, vel ritus. Filius Aman filii Amadatha, Eſth. 9. b. 8.

ἀριὰ אריה Arie, Leo, ſive lux Domini. Nomen loci vel viri, 4 Reg. 15. e. 25.

אריאל ἀριὴλ Ariel, Altare, ſive leo Dei, aut lux Dei. Leonem ſignificat, 1 Par. 11. e. 22. At Eſa. 29. a. 1. accipitur pro civitate Jeruſalem, in qua altare holocauſti. In 43. e. 16. vero Ezechielis, altare ſignificat. Eſt & nomen viri, Num. 26. b. 17. & 1 Eſd. 8. c. 16.

אראלי ἀριὴλ Ariel, Altare, ſive lux Dei, aut viſio Dei. Nomen viri, Num. 26. b. 17. Heb. Areli.

אראלי δῆμος ὁ ἀριὴλ Arielitæ, Idem. p. n. Num. 26. b. 17.

ἀριμαθαία Arimathæa, Leo mortuus Domino, vel lux mortis Domini. D. Nomen civitatis, Matt. 27. g. 27. Vide Ruma.

אריוך ἀριώχ Arioch, Longus, vel procerus, ſive ſatietas, vel ebrietas tua, aut leo tuus. Rex Ponti, Gen. 14. a. 1.

אריסי ἀρισαΐ Ariſai, Sponſus: aut Syriace colonus, ſive venenum. Filius Aman, filii Amadatha, Eſth. 9. b. 9.

ἀρίσταρχος Ariſtarchus, Optimus princeps. G. Nomen viri Macedonis Theſſalonicenſis, Act. 19. f. 29. & 27. a. 2. Coloſſ. 4. b. 10.

ἀριστόβουλος Ariſtobolus, Optimus conſultor, vel optimum conſilium. Magiſter Ptolemæi, 2 Mach. 1. b. 10. Rom. 16. b. 10.

ἀρμαγεδδὼν Armageddon, Mons Evangelii, vel evangelizationis, aut mons pomorum, vel fructuum. ſ. electorum. D. Nomen loci, Apocal. 16. c. 16.

אררט ἀραράτ Armenia, Hebraice dicitur Ararat, ſive potius terra Ararat, ut Ararat ſit nomen viri: & interpretatur maledictio tremoris: aut ex Hebræo & Syro, maledictio, ſive lux currentis. Nomen regionis Orientalis, (nam nomine Orientis, intelligitur Armenia, Gen. 11. a. 2.) ſuper cujus montes requievit arca Noe, Gen. 8. a. 4. Dicitur & Aram, ab Aram filio Sem. Sunt qui opinantur eſſe nomen montis, Eſa. 37. g. 38.

Armenii, Idem.

הרמון τὸ ὄρος τὸ ῥεμμάν Armon, Malum granatum, vel mons numerationis, aut mons præparationis, ſive mons doni ſive muneris. Nomen loci, Amos 4. a. 3. juxta veterem interpr. Alii legentes ארמון, ſic transferunt locum, Et dejicietis palatium, dicit Dominus.

ארמני ἀρμωνὶ Armoni, Aula, ſive palatium, aut maledictio numerationis, vel præparationis, aut luminis munus. Filius Saul ex Reſpha, 2 Reg. 21. b. 9.

ארנן ἀρνάν Arnan, Exultans, ſive arca eorum, aut lux filii: vel lux, aut maledictio permanens vel æterna. Filius Raphaiæ filii Jeſeiæ filii Phaltiæ, 1 Par. 3. d. 21.

ארנון ἀρνών Arnon. Idem. Fluvius eſt Moabitarum, qui Joſepho lib. 4. Antiquit. Judaic. cap. 4. de montibus Arabiæ fluit, ac per totam ſolitudinem labens, in Aſphaltiten lacum erumpit, ſejungens Moabitiden & Ammonitida. Hieronymo vero in epiſt. ad Fabiolam de XLII manſionibus, manſ. 39. eſt rupes excelſa in limite Amorrhæorum & Moabitarum, Num. 21. c. 14. Deut. 2. e. 36. Joſ. 12. a. 1. & 13. c. 9. Judic. 11. c. 13. Eſt etiam Arnon civitas Moabitarum & deinceps Sehon regis Amorrhæorum, Num. 21. e. 23. Joſ. 12. a. 1.

ארוד ἀροδί Arod, Imperans, ſive deſcendens. Filius Gad, filii Jacob, Num. 26. d. 17.

ערד ἀρὼδ Arod, Onager, aut Syriace, draco. Filius Beriæ, 1 Par. 8. b. 15.

ארודי ἀροηδῖς Arodi, Imperantes, ſive deſcendentes. Filius Gad filii Jacob, Gen. 46. b. 16.

ἀροαδί Aroditæ, Idem. Num. 26. b. 17.

הארדי ἀρωδί Arodites, Idem, 2 Reg. 23. d. 33. ubi nunc Ararites legimus juxta quorundam exemplarium Hebraicorum lectionem.

ערער ἀροὴρ ערוער Aroer, Myrica, ſive ſuſcitatio vigiliæ, aut vigilia vigiliæ, vel denudatio pellis, aut denudatio a muli. Urbs Moabitarum ſita ſuper ripam torrentis Arnon, extructa a filiis Gad, Joſ. 12. a. 2. & 13. c. 25. Eſt contra Rabbath, Joſ. 13. c. 25. ceſſit tribui Gad, Judic. 11. f. 33. fit ejus mentio, 1 Reg. 30. g. 28. & 2 Reg. 24. a. 5. Num. 32. g. 34. & 4 Reg. 10. g. 33. Eſt & regio circa Damaſcum, vel (ut alii volunt) Arnonis, cujus meminit Eſaias cap. 17. a. 1.

ערערי ἀραρί Arorites, ab Aroer, Myrica mea, vanitas vel humilitas, aut ſuffoſſio mea, 1 Par. 11. g. 44.

הררי ἀρωρί Arorites, ab Arari, Montanus, 1 Par. 11. f. 28.

ארפד ἀρφὰδ Arphad, Lux redemptionis, aut ſternens, ſcilicet aliquid ad reclinandum. Nomen inſulæ in Phœnicia ſitæ non longe a Damaſco. Plinius lib. 5. cap. 31. Pomp. Mela. lib. 1. Eſa. 10. b. 9. & 4 Reg. 18. g. 34. Jer. 49. e. 23.

ארפכשד ἀρφαξὰδ Arphaxad, Sanans, vel laxans quaſi deprædationem, aut quaſi mammillam: vel laxans aut ſanans ſicut dæmon. Filius Sem, Gen. 10. c. 21. Luc. 3. g. 36. a quo Chaldæi.

ארצא ὠρσὰ Arſa, Terra, ſive voluntas, aut curſus, ſive maledictionis exitus. Nomen præfecti civitatis Therſæ, 3 Reg. 16. c. 9.

ἀρσάκης Arſaces, Elevans ſcutum, aut elevatio ſcuti. G. Nomen viri, 1 Mach. 15. d. 22.

ἀρταβαὶ Artaba, Genus eſt menſuræ, Dan. 14. a. 2. D.

ארתחששתא ἀρθασασθὰ Artaxerxes, Lumen, ſive maledictio, ſilentium vel feſtinationem ponens, aut fervor lætitiæ. Generale nomen eſt (ut Lyrano in 1 Eſd. cap. 4. & Metaſtheni Perſæ placet) regum Perſarum, quemadmodum Cæſar Romanorum imperatorum, 1 Eſd. 4. b. 7.

ארתחשסתא ἀρθασασθὰ Artaxerxes, Luminis ſive maledictionis ſilentium, vel feſtinationem perſuadens, aut fervor direptionis, 1 Eſd. 7. c. 21. & 8. a. 1. Neh. 2. a. 1. & 5. c. 14. & 13. a. 6.

ἀρτεμᾶς Arteman, Integer, vel incolumis, aut venuſtus. G. Nomen viri, Tit. 3. d. 12.

ארבות ἀραβώθ Aruboth, Cataractæ, ſive feneſtræ, aut inſidiæ, vel locuſtæ. Nomen civitatis, 3 Reg. 4. a. 10.

הרום ἀρίμ Arum, Excelſus, ſive ſublimis, aut ſeparans, ſive projiciens. Pater Aharehel, 1 Par. 4. b. 8.

A S

אסא ἀσά Aſa, Medicus, aut ſanans, Syrum eſt. Filius Abian regis, 3 Reg. 15. b. 8. & 1 Par. 3. b. 10. Filius item Helcana, 1 Par. 5. c. 16.

Aſaa, Vide Aſaia.

עשהאל ἀσαήλ Aſael, Fecit Deus, ſive factura Dei. Filius Sarviæ, 2 Reg. 2. d. 18. Frater item Joab, 2 Reg. 23. d. 24. & 1 Par. 2. b. 16. & 2 Par. 31. c. 13. Corrupte in quibuſdam codicibus ſcribitur Aſahel, ut 1 Par. 11. f. 26. & 27. a. 7. & 2 Par. 17. b. 8.

עשיה ἀσαΐα Aſaia, Fecit Dominus, ſive factura Domini. Servus Joſiæ regis, 4 Reg. 22. c. 14. Nomen item principis, 1 Par. 4. f. 36. & 6. c. 30. & 9. a. 5. & 15. a. 6. In 2 Par. 34. d. 20. corrupte legitur Aſaæ pro Aſaiæ.

הצללפוני ἀσηλαφώνι Aſalelphuni, Umbra vel ſubmerſio vultus, aut ſonitus vel tinnitus vultus. Filia Etam, 1 Par. 4. a. 3.

אצליהו ἀσελίου Aſilia, Prope Dominum, ſive ablatio vel ſeparatio Domini. Pater Sapham ſcribæ, 4 Reg. 22. a. 3. ubi corrupte legitur Aſſia.

עשן ἀσάν Aſan, Fumus, aut fumigans. Nomen civitatis in tribu Judæ, Joſ. 15. f. 42. & 19. a. 7. & 1 Reg. 30. g. 30. & 1 Par. 4. f. 32. & 6. e. 62.

הסנאה σανάα Aſana, Rubus, aut Syriace, inimicus. Pater Oduia, 1 Par. 9. b. 7.

אסף ἀσάφ Aſiph, Congregans, ſive colligens, aut finiens. Filius Barachiæ filii Samua, 1 Par. 6. c. 39. Pater item Zechri, 1 Par. 9. c. 15.

אסרחדן ἀσορδάν Aſar-haddon, Ligans acumen, vel lætitiam: aut Syriace, prohibens novitatem vel unitatem. Filius Sennacherib, qui poſt eum regnavit, 4 Reg. 19. g. 37. Eſa. 37. g. 38.

σαραμὲλ Aſaramel, Beatitudo populi Dei, aut veſtigium circumciſionis. D. nomen loci, 1 Mach. 14. d. 28.

אשראלה ἀσεηλά Aſarela, Beatitudo Dei, aut intuens fortem vel quercum, ſive greſſus Dei. Nomen viri, 1 Par. 25. a. 2.

Aſarmoth, Vide Haſarmoth.

Aſaſon-thamar, Vide Haſaſon-thamar.

הצביים σαβαΐν Aſbaim, Damulæ, vel pulchritudines, ſive militiæ. Nomen viri, 2 Eſd. 7. e. 59.

אשבל ἀσβὴλ Aſbel, Ignis vetuſtatis, aut ignis defluens vel decidens. Filius Benjamin, Gen. 46. c. 21. qui 1 Par. 7. b. 11. Jadiel dicitur.

אשבלי ἀσβηλί Aſbelitæ, Idem. p. n. Num. 36. e. 38.

אשקלון ἀσκαλών Aſcalon, Appenſio vel ſtatera, ſive ignis infamiæ. Civitas ampla Palæſtinæ, ſive ut Joſephus habet libr. 5. cap. 3. Jud. Antiquit. ſuperioris Idumææ quam Judas expugnavit, Judic. 1. d. 18. Ubi Samſon triginta viros percuſſit, Judic. 14. d. 19. quæ a conditore Aſcalo Hymenæi filio id nominis, Stephano teſte, invenit. Hæc ſecundum Egeſippum lib. 3. cap. 4. ſeptingentis viginti ſtadiis ab Hieroſolyma diſtat. De qua Volaterr. lib. 11. Geograph. Jer. 25. d. 20. Amos 1. b. 8. Soph. 2. a. 4. Zach. 9. a. 5. Ab hac reguli Philiſtinorum, Aſcalonitæ appellantur, Joſ. 13. a. 3.

Aſcalona, Idem. D. 1 Mach. 10. g. 86.

Aſcalonitæ, Idem. p. n. Populi nomen, Joſ. 13. a. 3.

Aſcenez, Ignis quaſi diſtillans, vel quaſi aſpergens. Filius Gomer, Gen. 10. a. 3. Populi item quos Græci Rheginos vocant, Jer. 51. c. 26. ſecundum Joſephum. Euſebio autem, gentes ſunt Gothicæ.

Aſcenſus ſcorpionis. Heb. Maale-acerabbim. Locus tribus Judæ, in parte Auſtrali terræ ſanctæ, Joſ. 15. a. 3. Judic. 1. g. 36. de quo Hieronymus in locis Hebraicis, qui confinium Amorrhæorum Acrabitenen dictum refert.

Aſebaim, Damulæ, ſive pulchritudines, aut militiæ. Nomen viri, 1 Eſdr. 2. c. 57.

Aſedoth, Effuſiones, ſive declivia, aut campeſtria, vel deprædationes. Nomen regionis & civitatis in tribu Reuben, urbs Amorrhæorum, Joſ. 10. g. 40. & 12. b. 3. & 13. c. 20.

Aſel, Prope, aut juxta, ſive ablatio vel ſeparatio. Filius Elaſa filii Rapha, 1 Par. 8. d. 37. 9. g. 43, 44.

Aſem, Os ab oſſe, aut fortitudo, aut clauſura, ſcilicet oculorum, vel lignum eorum. Civitas in tribu Simeon, Joſ. 19. a. 3. Appellatur & Aſom, 1 Par. 4. e. 29. iiſdem conſonantibus & punctis.

Aſemona, Os nunc, ab oſſe: ſive fortitudo noſtra, vel clauſura noſtra, ſive lignum vel conſilium numerantis vel præparantis. Urbs tribus Judæ, Joſ. 15. a. 4.

Aſena, Periculum, ſive infortunium, vel rubus. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 50.

Aſena, Mutatio, vel duplicitas, aut dormitatio, ſive ignis nunc. Nomen urbis in tribu Juda, Joſ. 15. e. 33.

Aſenaphar, Periculum, ſive infortunium tauri, aut periculi incrementum. Nomen viri, 1 Eſdr. 4. b. 10.

Aſeneth, Periculum, ſive infortunium. Filia Phutipharis uxor Joſeph, Gen. 44. f. 44. & 46. c. 20.

Aſer, Vinctus, ſive incarceratus: aut Syriace, prohibitus. Heb. Aſir. Filius Caath filii Levi, 1 Par. 6. b. 22. ſive filius Core filii Iſaar filii Caath, Exod. 6. d. 24.

Aſer, Beatitudo ſive felicitas. Octavus filius Jacob ex Zelpha ancilla Liæ uxoris ſuæ, Gen. 30. b. 13. Nomen item loci, Joſ. 17. b. 11. & 3 Reg. 4. b. 14. Aſer conſecutus eſt ſortem ad Occidentem & ad Auſtralem partem, id eſt, ad Auſtrum vergentem, Joſ. 19. c. 34. In chartis male collocatur hæc tribus.

Aſeroth, Nemora, ſive luci, aut beatitudines, vel inſidiæ, ſive greſſus. Nomen idoli, Judic. 3. a. 7.

Aſhur, Denigratus, ſive ignis libertatis, vel albedinis, aut foraminis. Filius Eſron filii Phares, ex Abia uxore, 1 Par. 2. c. 24. Pater item Thecuæ, 1 Par. 4. a. 5.

Aſia, Limoſa, vel cœnoſa. Minor pars Aſiæ quæ tertia pars orbis cenſetur: iſta continet provincias, Phrygiam, Pamphyliam, Ciliciam, Lycaoniam, Galatiam, Cariam, & alias, Epheſum quoque ſpecialiter. Hæc præter Orientalem partem qua ad Cappadociam Syriamque progreditur, undique mari eſt circumflua. Hanc ſuſpicantur hodie Turciam dici. Auctor Hieronym. hujus multa fit mentio in Actis Apoſtolorum & epiſtolis Pauli.

Aſiani, Limoſi, vel cœnoſi, G. Act. 20. a. 4.

Aſiel, Fecit Deus, ſive factura Dei. Filius Saraiæ filii Joſabiæ, 1 Par. 4. f. 35.

Aſima, Delictum, ſive poſitio, aut ignis maris. Nomen idoli virorum Emath, 4 Reg. 17. f. 30.

Aſion-gaber, Lignum viri vel robuſti, aut conſilium viri vel robuſti. Urbs maritima ſita in litore Maris rubri, id eſt, in ea litoris parte quæ pertinet ad ſinum Elaniticum, ſic dictum ab Elam. Aſion-gaber pertinet ad Idumæam, 3 Reg. 9. d. 26. & 2 Par. 8. d. 17. In Aſion-gaber caſtrametati ſunt filii Iſrael egreſſi de Hebrona, Num. 33. d. 35. Deut. 2. b. 8.

Aſir, Vinctus, ſive incarceratus: aut Syriace, prohibitus. Filius Jechoniæ, filii Joacim filii Joſiæ, 1 Par. 3. c. 17. Filius item Core, 1 Par. 6. b. 22.

Aſmodæus, Deſtructor vel diſſipator, aut delicti abundantia, vel peccatum abundans, ſive ignem menſurans. D. Nomen dæmonii, Tob. 3. b. 8.

Aſnaa, Rubus: aut Syriace, inimicus. Nomen viri, 2 Eſd. 3. a. 3.

Aſom, Feſtinatio eorum, ſive jejunans. Sextus filius Iſai, 1 Par. 2. b. 15. Filius item Jerameel primogeniti Eſron, 1 Par. 2. d. 26.

Aſom, Os ab oſſe, vel fortitudo: ſive clauſura, ſcilicet oculorum, aut lignum eorum. Civitas in tribu Simeon, 1 Par. 4. e. 29. quæ dicitur Aſem, Joſ. 18. a. 3. iiſdem conſonantibus & punctis.

Aſar, Nomen urbis aut regionis ſitæ in Arabia, Jer. 49. e. 28. Judic. 4. a. 2. Vide Haſor.

Aſor-haddan, Ligans acumen vel lætitiam: aut Syriace, prohibens unitatem vel novitatem. Rex Aſſur, 1 Eſd. 4. a. 2.

Aſoth, Faciens, vel factura, aut tineæ, f. veſtimentorum. Filius Jephlat filii Heber, 1 Par. 7. g. 33.

Aſphar, Plaſmatio onagri, aut feſtinatio tauri. D. Nomen lacus in agro Thecuæ, 1 Mach. 9. d. 33.

Aſphenez, Pharetra aſperſionis vel diſtillationis, ſive magus aſperſus. Præpoſitus eunuchorum regis Nabuchodonoſor, Dan. 1. a. 3.

Aſrael, Beatitudo, ſive intuitus fortis, aut greſſus Dei. Filius Jaleleel, 1 Par. 4. c. 16.

Aſriel, Idem. Filius Galaad filii Machir filii Manaſſe, Num. 26. d. 31. qui Joſ. 17. a. 2. Eſriel dicitur.

Aſrielitæ, Idem. p. n. Num. 26. d. 31.

Aſſedim, Venationes, aut inſidiæ, vel latera: aut Syriace, deſtructiones. Civitas in tribu Nephthali, Joſ. 19. c. 35.

Aſſem, Nomen, vel nominatus, ſive poſitio, vel poſitus. Nomen viri, 1 Par. 11. g. 34.

Aſſia, Vide Aſalia.

Aſſidæi, Milvi, vel herodii, aut venantes, vel inſidiantes. D. Genus hominum inter Judæos, 1 Mach. 7. b. 13. 2 Mac. 14. a. 6.

Aſſon, Appropinquatio, vel approximatio. G. Complures ſunt hujus nominis urbes, una Lyciæ civitas maritima in edito ſita promontorio, adeo ut parum tutum ſit accedere. Unde jocus Nicoſtrati citharœdi, Aſſon eas, ut citius ad exitii terminos pervenias. Altera in Æolide. Tertia in Myſia. Quarta in Lydia. Quinta in Epiro minore, Cleanthis philoſophi patria, quæ eadem & Apollonia ſit dicta, ſuffragante & Plinio in 5. lib. cap. 36. Hanc poſtremam Paulus adnavigavit, Act. 20. c. 13. & 27. c. 13.

Aſſuerus, Princeps & caput. Pater Darii regis Medorum, Dan. 9. a 1. & 1 Eſd. 4. b. 5. Hic a Metaſthene Perſa Artaxerxes Aſſuerus vocatur.

Aſſur, Inſidians, ſive beatus, aut aſpiciens, vel gradiens. Filius Sem, Gen. 10. c. 21. de terra Sennaar egreſſus, Gen. 10. b. 11.

Aſſuri, Beatitudo, aut intuitus, vel greſſus. Nomen loci, 2 Reg. 2. b. 8.

Aſſurim, Inſidiantes, ſive beati: aut aſpicientes, vel gradientes, Filius Dedan filii Jecſan, Gen. 25. a. 3.

Aſſyrii, Idem. Heb. Aſſurim. Aſſyrii poſt Euphratem loca tenent, amne tantum a Babyloniis diviſi. Herodotus eoſdem populos cum Syris eſſe dicit: ſed a Græcis Syros, a Barbaris Aſſyrios vocari. In Aſſyria autem fuerunt XVIII regna: tam ampla & potens regio fuit. Lege Raphaelem Volater. lib. 11. Geograph. Strabonem lib. 16. Geograph. Aſſyria eſt ad Orientem Terræ ſanctæ.

Aſſyrius, Idem. ſ. n. Eſa. 7. c. 17.

Aſtaroth, Greges, ſive divitiæ, aut faciens explorationem, ſeu tinea legis. Urbs in campeſtribus Moab in dimidia tribu Manaſſe, Og regis Baſan regia, Deut. 1. a. 3. Joſ. 9. b. 10. & 12. b. 4. & 13. d. 12. gigantum terra quos Codorlahomor interfecit, Gen. 14. a. 5. quo loco dicitur Aſtaroth Carnaim, in ſupercilio Sodomorum ſita, poſtremo Levitis conceſſa, 1 Par. 6. f. 71. Fuit & deus Palæſtinorum. Joſephus lib. 6. cap. 14. Judaic. Antiquit. teſtis: quem ſuſtulerunt Judæi Samuelis juſſu, 1 Reg. 7. a. 3. Eſt & alius quem adoravit Salomon, 3 Reg. 11. a. 5. ubi עשתורת legitur: a Græcis ἀστάρτη dictum. Vide Aſtarte. Aſtaroth, idola formam ovium præ ſe ferentia.

Aſtaroſt-addar, Joſ. 18. b. 11. legendum Ataroth-adar.

Aſtarothites, Greges, ſive divitiæ, aut faciens explorationem, ſive tinea legis, 1 Par. 11. g. 44.

Aſtarthen, Idem. Idolum Sidoniorum, quod colebat Salomon, 3 Reg. 11. a. 5. idem quod Aſtaroth præcedens. De quo & 4 Reg. 23. c. 13. fit mentio: quo in loco Aſtoreth legendum eſſet pro Aſtaroth.

Aſtyages, Civitatis ductor, vel dux. G. Rex Perſarum, Dan. 13. g. 64.

Aſyncritus, Incomparabilis. G. Viri nomen, Rom. 16. b. 14.

A T

Atad, Rhamnus, ſive ſpinetum. Locus trans Jordanem, ubi exequias atque planctus peregerunt filii Iſrael ſuper morte Jacob, tertio ab Jericho lapide, duobus milibus a Jordane: qui locus dictus eſt poſtea Planctus Ægypti, Gen. 50. b. 10. Nunc Bethagla, quod interpretatur locus gyri, eo quod ibi more plangentium circuierunt in funere Jacob. Hieronymus in locis Hebraicis. Hebraice legitur Goren Atad: i. Area Atad.

Atara, Corona. Altera uxor Jerameel primogeniti Eſron filii Phares filii Judæ, 1 Par. 2. d. 26.

Ataroth, Coronæ, ſive calamus inebriationis, vel ſaturitatis: aut ex Syro & Hebræo, conſilium inebriationis, vel ſaturitatis. Civitas in tribu Gad, Num. 32. a. 3. g. 34. Eſt & nomen regionis in ſorte filiorum Joſeph, Joſ. 16. c. 7.

Ataroth-addar, Coronæ ſive calamus inebriationis, vel ſaturitatis pallii ſive potentiæ aut magnitudinis. Civitas in tribu Ephraim, Joſ. 16. b. 5. & 18. b. 11.

Ater, Siniſter, vel clauſus. Nomen viri, 1 Eſd. 2. a. 16.

Athach per ע, Hora tua, ſive tempus tuum. Nomen civitatis, 1 Reg. 30. g. 30.

Athach per ח, Percutiens, vel humilians, aut ſubjiciens. Nomen Eunuchi, Eſth. 4. b. 5.

Athaias, Hora vel tempus Domini. Nomen viri, 2 Eſd. 11. a. 4.

Athalai, Hora mea, ſive tempus meum vel mihi. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 28.

Athalia, Hora, vel tempus Domino. Mater Ochoziæ filii Joram regis Judæ, filia Amri regis Iſrael, 4 Reg. 8. g. 26.

Athanai, Fortis, ſive aſininus, aut donans. Filius Zara, filii Adaia, 1 Par. 6. c. 41.

Athar, Oratio, aut deprecatio. Nomen civitatis in tribu Simeon, Joſ. 19. a. 7.

Athenæ, Sine cumulo, vel ab Athena, id eſt, Minerva, Minervales. G. Civitas Achaiæ, philoſophiæ dicata ſtudiis & idolorum cultui, ubi Paulus etiam Chriſtum prædicavit, Act. 17. d. 16. hujus urbis Piræus portus (cujus Terentius in Eunucho meminit) ſeptemplici muro quondam communitus fuiſſe deſcribitur. Athenæ nunc ſub Turcæ imperio ſunt, a Barbaris corrupto vocabulo Sethniæ vocantur, Raphaele Volater. libr. 38. Paralipomenon auctore.

Athenienſes, Idem. G. Act. 17. e. 21.

Athenobius, Minervæ arcus. G. Nomen viri, 1 Mach. 15. f. 32.

Atherſatha, Diſſolvens fundamentum, vel contemplans fundamentum vel potum, ſive turturis fundamentum: aut ex Hebræo & Syro, contemplans annum vel tempus. Filius Achelai, 2 Eſd. 10. a. 1. de quo & 1 Eſd. 2. d. 61. Sic dicebatur & Nehemias, Neh. 7. f. 65. & 8. c. 10.

Atimatha, Lacerta vel ſtellio. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. f. 53. Heb. Humeta.

Attalia, Augens, vel nutriens. G. Civitas Pamphyliæ maritima, a Ptolemæo Philadelpho ædificata, juxta Raphaelem Volater. lib. 10. Geographiæ, quam Paulus & Barnabas pertranſierunt, Act. 14. 45.

Attalus, Auctus ſive nutritus. G. Nomen viri, 1 Mac. 15. d. 22.

Ava, Iniquitas. Nomen idoli, 4 Reg. 17. d. 24. & 18. g. 34. & 19. c. 13. Eſa. 37. c. 13.

Auguſtus, Latinum eſt, vel ab augurio dictus, vel (ut alii volunt) ab augendo. Romanorum Imperator ſecundus, patre Octavio ſenatore genitus, Cæſaris nepos, Imperavit annos 56. Hic cum quadrageſimo ſecundo anno imperii ſui firmiſſimam veriſſimamque pacem compoſuiſſet, Chriſtus Dominus in Bethlehem natus eſt; cujus adventui pax iſta famulata eſt, quemadmodum ſcribit Eutropius rerum Romanorum lib. 7. cap. 2. Et Lucas Evangeliſta cap. 2. a. 1. refert ab hoc edictum exiiſſe ut cenſeretur orbis univerſus.

Avim, Iniqui ſive perverſi. Nomen civitatis tribus Benjamin, Joſ. 18. d 23.

Avith, Iniqua ſive perverſa, aut temporalis. Nomen civitatis in qua regnavit Adad quartus rex in Edom, Gen. 36. d. 35.

Aulon, Vide Vallis ſylveſtris.

Auran, Foramen, ſive libertas, aut albedo. Locus in vicinia Damaſci, Ezec. 47. c. 17. Heb. Hauran.

Auſitis, Hebraice dicitur Hus, & interpretatur conſilium aut lignum: aut Syriace, affixus aut affixio. Nomen loci, Jer. 25. e. 20.

A X

Axa, Compoſita vel adornata, aut laſciviens, ſive confractio vel diruptio velaminis. Filia Caleb, Joſ. 15. d. 16. Judic. 1. c. 12. quæ 1 Par. 2. f. 49. Achſa ſcribitur.

Axaph, Veneficus, ſive utique conterens. Nomen civitatis in tribu Aſer, Joſ. 19. b. 25. quæ cap. 11. a. 1. ſcribitur Achſaph.

A Z

Aza, Vide Gaza.

Aza, Fortitudo, aut capra. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 47.

Azael, Vide Hazael.

Azanias, Auris Domini, ſive auſcultatio Domini, vel arma Domini. Nomen viri, 2 Eſd. 10. a. 9.

Azanoth-thabor, Aures electionis, ſive puritatis: aut ex Hebræo & Syro, aures contritionis vel confractionis. Civitas, terminus tribus Nephthali, Joſ. 19. c. 34.

Azareel, Adjutorium Dei, ſive atrium Dei. Nomen viri, 1 Par. 12. a. 6. & 25. c. 8.

Azarias, Auxilium Domini, ſive atrium Domini. Filius Amaſiæ regis Judæ, 4 Reg. 14. e. 21. qui 2 Par. 26. a. 1. Ozias dicitur. Eſt & nomen ſacerdotis, 2 Par. 26. c. 17. Filius Johanan, 2 Par. 28. b. 12. Filius item Ethan filii Zaræ filii Juda, 1 Par. 2. b. 8. Vide & 1 Par. 6. a. 9. & b. 13.

Azaricam, ſive Azricam, Auxilium reſurgentis vel vindicantis, aut fortitudo vacua. Nomen viri, 2 Eſd. 11. c. 14.

Azau, Videns aut prophetans. Filius Nachor ex Melcha, Gen. 22. d. 22. Heb. Hazo.

Azaz, Fortis, Pater Bala, 1 Par. 5. a. 8.

Azazias, Fortitudo Domini. Nomen viri, 2 Par. 31. c. 13.

Azbai, Hyſſopus mea. Nomen viri, 1 Par. 11. g. 37.

Azboc, Hircus vel fortitudo vacuitatis, aut fortis diſſipatio. Nomen viri, 2 Eſd. 3. d. 16.

Azeca, Fortitudo ſive murata, vel ſepta: aut Syriace, annulus. Civitas Amorrhæorum, quæ ſorte ceſſit tribui Juda, Joſ. 15. e. 35. Neh. 11. d. 30. Hieronymo inter Eleutheropolin & Æliam ſita: quo loci Deus grandine & lapidibus gentes perdidit, Joſ. 10. c. 11. Philiſthiim illic caſtra contra Iſrael fixerunt, 1 Reg. 17. a. 1. Hanc reparavit Roboam rex Juda, 2 Par. 11. b. 9. & rex Babylonis eandem debellavit, Jer. 34. b. 7.

Azer, Adjutorium, ſive atrium. Nomen viri, 2 Eſd. 3. e. 19.

Azgad, Fortis exercitus, aut fortitudo felicitatis: vel ex Hebræo & Syro, fortis ſciſſura. Viri nomen, 1 Eſd. 2. a. 1. & 8. b. 12.

Azia, Fortitudo Domini, ſive hircus Domini. Nomen viri, 2 Eſd. 11. a. 3.

Aziza, Fortitudo, aut fortis. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 27.

Azmaveth, Fortis mors, ſive hircus, aut fortitudo mortis. Nomen viri cujuſdam, 2 Reg. 23. d. 30. qui 1 Par. 11. f. 33. dicitur Azmoth, iiſdem conſonantibus & punctis, 1 Eſd. 2. b. 22.

Azmoth, Idem. Filius Joada filii Achaz, 1 Paral. 8. d. 36. & 12. a. 3. & 27. c. 24. Filius item Jore, 1 Par. 9. f. 42. Nomen præterea cujuſdam alterius, 1 Par. 11. f. 33. qui 2 Reg. 23. d. 30. dicitur Azmaveth iiſdem conſonantibus & punctis.

Azor, Adjutor, vel accinctus: aut Syriace, converſus. D. Filius Eliacim filii Abiud, Matt. 1. b. 14.

Azotidæ, Hebraice dicitur Aſdodioth, & interpretatur deprædatrices, ſive ignis dilectionum, 2 Eſd. 13. d. 23.

Azotii, In Hebræo dicitur Aſdodi, id eſt, ignis dilecti vel patrui. Genus populi in terra Chanaan contra Aquilonem.

Azotius, Ignis dilecti vel patrui mei, Joſue 13. a. 3. & 1 Regum 5. a. 3.

Azotus, Hebraice dicitur Aſdod, id eſt, deprædatio, ſive ignis dilecti, aut ignis patrui. Inſignis Palæſtinæ urbs inter Aſcalonem & Joppen in tribu Dan, in qua gigantes habitarunt, capta a Joſue duce, Joſ. 11. d. 22. Sorte ceſſit tribui Judæ, Joſ. 15. f. 46. Hæc una e quinque civitatibus Allophylorum, templo Dagon idoli nobilitata, 1 Reg. 6. c. 17. Quam, ut ait Stephanus, condidit quidam e Mari rubro profugus, ex nomine uxoris ſuæ Azes. Volater. lib. 11. Geograph. Cujus in Scripturis multa eſt mentio, Jer. 25. d. 20. Amos 1. b. 8. Soph. 2. a. 4. Zach. 9. a. 6. Eſa. 20. a. 1. & 2 Par. 26. a. 6. In hac Philippus prædicavit Chriſtum, Act. 8. g. 40.

Azriel, Vide Azareel.

Azuba, Derelicta, ſive deſerta, aut fortitudo ejus in ea. Mater Joſaphat filia Salai, 3 Reg. 22. f. 43. & 2 Par. 20. g. 31. Uxor item Caleb filii Eſron filii Juda, 1 Par. 2. b. 18.

Azur, Adjutus ſive adjutor. Pater Ananiæ prophetæ, Jer. 28. a. 1. Pater item Jezoniæ, Ezech. 11. a. 1.

Azymus, Infermentatus, Act. 12. a. 4. & 1 Cor. 5. c. 7.

Azzi, Fortitudo mea, ſive hircus meus. Nomen viri, 2 Eſdr. 11. c. 22.

B

BAal, Idolum, aut dominans, vel ſubjiciens, aut poſſidens. Baal eſt proprie idolum Sidoniorum, 3 Reg. 16. g. 31. quod idolum aliter dicitur Aſtoreth. Accipitur etiam pro quocunque idolo, Jer. 2. b. 8. Græci Martem putant, Num. 22. g. 40. quod deſtruxit Gedeon, Judic. 6. e. 25. Eſt & nomen loci, 1 Par. 5. d. 23. Filius item Joel, 1 Par. 5. a. 5. Filius Abigabaon, ſive Jahiel, 1 Par. 8. c. 29. & 9. f. 35.

Baal, In Oſee 10. d. 15. legitur, vindicavit Baal: quum legendum ſit, vindicavit Arbel: & interpretatur Pugnavit Deus, ſive vindicavit Deus, aut ultus eſt pro Deo.

Baala, Idolum ejus, aut dominans ei, vel ſubjecta, aut poſſeſſa, ſive in aſcenſione, vel in elevatione. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. b. 9. quæ & Cariath-jarim & Cariath-baal dicitur.

Baalath, Subjecta, ſive poſſeſſa: aut in exaltatione, vel aſcenſione. Nomen civitatis in tribu Dan, Joſ. 19. a. 8. d. 44. Civitas a Salomone condita, 3 Reg. 9. c. 18.

Baal-berith, Idolum fœderis vel pacti, aut ſubjiciens vel poſſidens fœdus vel pactum. Nomen idoli, Judic. 9. a. 4.

Baal-gad, Idolum fortunæ vel felicitatis, ſeu exercitus: aut ſubjiciens ſive poſſidens felicitatem vel exercitum: aut ex Hebræo & Syro, idolum ſciſſuræ. Nomen montis ſub monte Hermon, Joſ. 11. c. 17. & 13. a. 5.

Baal-hamon, Idolum populi, aut dominans populo, aut poſſidens populum. Nomen loci, Cant. 8. c. 11.

Baal-haſor, Idoli atrium vel fœnum, aut poſſeſſor gratiæ vel doni. Locus eſt infra Ephraim urbem Benjamin, 2 Reg. 13. d. 23.

Baal-hermon, Idolum aut auctor ſive poſſeſſor deſtructionis, ſive anathematis, vel retis, ſive retiaculi, aut dedicati vel conſecrati, Deo ſcilicet. Mons circa Libanum in Paleſtinæ finibus, Judic. 3. a. 3.

Baali, Idolum meum, ſive dominans mihi, aut ſubjiciens vel poſſidens me, Oſee 2. c. 17.

Baalia, Idoli dominus, id eſt, deus idoli, vel ſubjiciens aut poſſidens dominus, ſive in aſcenſu vel in cœnaculo. Nomen viri, 1 Par. 12. a. 5.

Baaliada, Idolum apertum vel manifeſtatum, ſive poſſeſſor ſcientiæ, Filius David, 1 Par. 14. b. 7.

Baalim, Idola, ſive dominantes, aut ſubjicientes vel poſſidentes. Nomen idoli, 1 Reg. 7. a. 4. & 2 Par. 28. a. 2. Jer. 2. e. 23. Corrupte 2 Reg. 6. a. 2. de viris Juda legitur: pro de Baale Juda, id eſt, de Cariath-jeharim: ut vides, Joſ. 15. c. 9.

Baal-meon, Idolum habitaculi, vel idolum ex peccato, aut ſubjiciens ſive poſſidens habitaculum, ſive dominium ex peccato. Civitas Amorrhæorum, quæ ſorte obtigit filiis Ruben, Num. 32. g. 38. Joſ. 13. c. 17. Hæc eadem dicitur Beel-meon.

Baal-pharaſim, Idolum diviſionum, aut ſubjiciens ſive poſſidens diviſiones. Nomen loci in terra Chanaan, 2 Reg. 5. d. 20. & 1 Par. 14. b. 11.

Baal-thamar, Idolum palmæ, aut ſubjiciens, vel poſſidens palmam arborem, aut idolum commutationis, ſive ſubjiciens aut poſſidens commutationem. Vicus juxta Gabaa, in tribu Benjamin, Judic. 20. e. 33.

Baana, In reſponſione, ſive in afflictione, aut in cantico: vel Syriace, deprecatio. Filius Remmon Berothitæ, 2 Reg. 4. a. 2. Pater item Heleb, 2 Reg. 23. d. 29. Filius item Ahilud, 3 Reg. 4. b. 12. Filius etiam Huſi, 3 Reg. 4. b. 14. In his duobus locis ſcribitur בענא

Baaſa, In factura, ſive in tinea, aut in compreſſione, vel ſcrutationem tollens. Nomen regis Iſrael, 3 Reg. 15. c. 17. & 2 Par. 16. a. 1. Filius Ahia, 4 Reg. 9. b. 9.

Babel, Confuſio ſive commiſtio. Nomen civitatis, Gen. 11. b. 9. quæ Stephano Seleucia quoque dicta eſt.

Babylonem eſſe duplicem Coſmographorum conſenſus eſt: una in Aſſyria, de qua 4 Reg. 17. d. 24. altera vero in Chaldæa, de qua 4 Reg. 25. a. 1. in campo Senaar, caput regni Chaldæorum, regia Nemrod, ſita ad Orientem terræ Judæ, quæ a confuſis labiis nomen habet, teſtes Moſes, Ge. 10. b. 10. & 11. b. 9. Joſeph. lib. 1. ca. 9. Antiq. Judaic. Auguſtinus lib. 16. cap. 4. de civitate Dei. Plura de hac Babylone lege apud Plinium lib. 6. naturalis hiſt. cap. 26. Strabonem lib. 15. & 16. Herodotum lib. 1. Pomp. Melam lib. 1. Ptolem. lib. 5. cap. 20. & 6. cap. 26. Ab hac & regio circumpoſita, Babylonia vocatur. In hac populus Judæorum LXX annis captivus detentus fuit, juxta prophetiam Jeremiæ, cap. 25. c. 12. per Nabuchodonoſor regem Babylonorum tranſmigrare coactus, 4 Reg. 25. c. 11. & 2 Par. 36. b. 10. Nunc Seleucia vocata Straboni lib. 16. Geograp.

& Stephano de urbibus. Ipſa Babylonia Meſopotamiæ conjuncta eſt inter Euphratis ipſius converſiones: Auſtralior eſt: Syriam tamen Ptolemæo Plinioque non excedit: auctor Raphael Volater. lib. 11. Geograph. Plinius lib. 6. cap. 26. naturalis hiſt. Strabo in 6. refert eam Tygri & Euphrate irrigari. Hanc Babylonem Darius rex Medorum primus omnium evertit & ſolo æquavit ita ut poſtea habitata non fuerit, Eſa. 13. a. 1. lege Hieronymum in eo loco. Quidam tertiam faciunt Babylonem ipſam urbem Romam, ex qua B. Petrum primam ſuam ſcripſiſſe epiſtolam ait Papias Jeroſolymitanus, & ex eo Euſebius libr. 2. Eccleſiaſt. hiſt. cap. 14. Hieronymus de Eccleſiaſticis ſcript. & Beda in 1 Petri 5. eamque per μεταφορὰν ab ipſo Petro Babylonem vocatam eſſe, dum ait: Salutat vos Eccleſia quæ eſt in Babylone collecta.

Babylonia, Idem.

Babylonii, Confuſi, ſive commiſti, 1 Eſd. 4. b. 9.

Bacbacar, Vacua, vel inanis viſitatio, aut matutinatio, vel vapulatio, aut inanis vacca. Viri nomen, 1 Par. 9. c. 15.

Bacchenor, Ebrius, vel vinoſus. G.

Bacchides, Idem. G. Nomen viri, 1 Mach. 7. b. 8.

Bacenor, Puto idem eſſe nomen cum Bacchenor, & iſtud eſſe corruptum. Nomen viri, 2 Mac. 12. f. 35.

Badacer, In compunctione, ſive in transfixione, aut in confoſſione, ſive vectis frigiditatis, vel ſola frigiditas. Nomen ducis exercitus Jehu, 4 Reg. 9. e. 25.

Badad, Solitarius, ſive in mamilla, vel in dilectione. Pater Adad regis quarti in Edom, Gen. 36. d. 35.

Badaias, Solus Dominus, vel vectis Domini. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 31.

Badan, Vectis, vel ſolus, aut in judicio. Nomen viri, 1 Reg. 12. b. 11. Filius Ulam filii Sares, 1 Par. 7. d. 17.

Bagatha, In torculari. Nomen eunuchi, Eſth. 1. b. 10.

Bagathan, In torculari, aut cibum tribuens. Nomen eunuchi, Eſth. 2. d. 21. Hoc nomen LXX. non tranſtulerunt.

Bahalis, In lætitia, ſive in arrogantia. Rex filiorum Ammon, Jerem. 40. d. 14.

Bahem, In eis, vel cum eis. D. 1 Mac. 13. e. 37.

Bahurim, Electi, ſive juvenes, aut in foraminibus, ſive in libertatibus. Nomen civitatis in tribu Benjamin, 2 Reg. 3. c. 16.

Bala, Inveterata, ſive turbata, aut defluens. Nomen civitatis in tribu Simeon, Joſ. 19. a. 3. & 1 Paral. 4. c. 29. Ancilla item Rachel uxoris Jacob, Geneſ. 29. f. 29. uxor item Nephthali, 1 Par. 7. c. 14.

Bala, Deglutiens, ſive deſtruens. Nomen urbis quæ Segor, item Saliſſa, ſive vitula conternans in ſacris literis dicitur, Geneſ. 14. b. 9. Eſt & filius Azaz filii Semma filii Joel, 1 Par. 5. a. 7.

Balaam, Vetuſtas populi vel abſque populo, ſive devoratio, aut deſtructio eorum. Filius Beor ariolus, Num. 22. a. 5. Joſ. 13. c. 22. Eſt & nomen civitatis, 1 Par. 6. f. 70.

Balaan, Inveteratus, ſive turbatus. Filius Eſer filii Seir Horræi, Gen. 36. c. 27.

Balac, Involvens, aut deſtruens, vel cum lambente, aut Syriace, cum percutiente. Filius Sephor, Num. 22. a. 1.

Baladan, Abſque imperio, vel abſque judicio, aut vetuſtas imperantis, vel judicii. Nomen viri, 4 Reg. 20. c. 12. Eſa. 39. a. 1.

Balan, Inveteratus, ſive turbatus. Filius Jadihel filii Benjamin, 1 Par. 7. c. 11.

Balanan, Idoli gratia vel donum, aut poſſeſſor gratiæ vel doni. Filius Achobor, ſeptimus Rex Edom, Gen. 36. d. 39. & 1 Paral. 27. d. 27. Heb. Baal-hanan.

Baldad, Vetuſta dilectio, vel mamilla, ſive inveteratus motus, aut abſque motu, ſive abſque dilectione vel mamilla. Nomen viri, Job 8. a. 1.

Baloth, Subjectæ ſive poſſeſſæ, aut in aſcenſione. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. e. 24.

Balſaliſa, Idolum tertium, aut idolum ducis, vel principis, ſive poſſeſſor trium, aut poſſeſſio ducatus vel principatus. Nomen loci, 4 Reg. 4. g. 42.

Balſaſar, Non portans anguſtiam, vel non theſaurizans: aut ex Syro & Hebræo, ſcrutator theſauri. Filius Nabuchodonoſor, Dan. 5. a. 1. f. 22. g. 30. & 7. a. 1. & 8. a. 1. Secundum Joſephum filius fuit Evilmerodach.

Baltaſſar, Abſcondite theſaurizans, ſive in malleatore theſaurizans, vel occulte portans anguſtiam. Nomen prophetæ, qui & Daniel dicebatur, Dan. 1. b. 7. & 5. c. 12.

Bamaal, In circumciſione, aut in miſtione. Filius Jephlat filii Heber filii Bariæ, 1 Par. 7. g. 34. ubi corrupte legitur Chamaal.

Bamoth, Altaria vel excelſa, ſive in morte. Nomen vallis, Num. 21. c. 19.

Bamothbaal, Altaria, ſive excelſa idoli, aut in morte idoli. Civitas in tribu Dan, Joſ. 13. c. 17.

Banaa, In motu. Filius Moſa filii Zamri, 1 Paralip. 8. d. 36. & 9. f. 43.

Banaia, ſive Banaias, Filius Domini, aut intelligentia Domini, ſive ædificatio Domini. Nomen viri, 2 Reg. 23. d. 20. Nomen principis cujuſdam, 1 Paralip. 4. f. 36. & 15. b. 20. & 2 Paralip. 31. c. 13. Pater item Pheltiæ, Ezechiel 11. a. 1. Filius Jojadæ, 2 Reg. 8. d. 18.

Bane, Filii, aut ædificantes, ſive intelligentes. Nomen civitatis in tribu Dan, Joſ. 19. d. 45. Quamvis putem legendum Baneberac, ut unius civitatis nomen ſit, non duarum, cum Hebræis jungantur hæ duæ voces.

Banea, ſive Baneas, Filius Domini, aut intelligentia, vel ædificatio Domini. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 25.

Bani, Filius meus, aut ædificatio, vel intelligentia mea. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 33. & 2 Eſd. 9. a. 4.

Baninu, Filii noſtri, aut ædificatores noſtri, ſive intelligentes nos. Nomen viri, 2 Eſd. 10. a. 13.

Banni, Idem quod Bani. Nomen viri, 2 Reg. 23. d. 36. Filius Somer filii Moholi, 1 Par. 6. d. 44.

Bara, Incendium, ſive expurgatio, aut paſtus, vel jumentum ſive inſipientia, vel in vigilia. Nomen alterius uxoris Saharaim, 1 Par. 8. a. 8.

Bara, In malo, ſive in ſocio, aut in clamore, vel in paſtu, ſive in conſtructione. Rex Sodomæ, Gen. 14. a. 2.

Barabbas, Filius patris vel magiſtri, aut filius confuſionis, vel ignominiæ. D. Nomen inſignis cujuſdam latronis, Matt. 27. b. 16. Joan. 18. g. 40.

Barac, Fulgur, ſive in vanum, vel in vacuum. Nomen civitatis in tribu Dan, Joſ. 19. d. 45. Vide Bane. Filius Abinoem, Judic. 4. a. 6.

Baracha, Benedictio, aut genuflexio. Nomen viri, 1 Paral. 12. a. 3.

Barachel, Benedicens Deum, aut genu flectens Deo. Nomen viri, Job 32. a. 2.

Barachia, ſive Barachias, Benedicens Domino, aut genu flectens Domino. Pater Zachariæ prophetæ, Zachar. 1. a. 1. Filius Moſollamoth, 2 Paral. 28. b. 12. Filius Zorobabel filii Phadaiæ, 1 Par. 3. d. 20.

Barad, Grando, ſive in deſcenſu, aut in imperio. Nomen loci in deſerto Sur, Gen. 16. d. 14.

Baraia, Creatura Domini, ſive impinguatio aut electio Domini, ſive in viſione. Filius Semei, 1 Par. 8. b. 20.

Baraſa, In egeſtate, aut filii plaſmatio, ſive in curſu, vel in beneplacito. D. Nomen civitatis Galaad, 1 Mac. 5. c. 26.

Bared, Grando, ſive in deſcenſu: aut in imperio. Filius Suthalæ filii Ephraim, 1 Par. 7. d. 21.

Baria, In ſocietate, ſive in malitia, aut in ululatione, aut in paſtu. Nomen viri, 1 Par. 8. b. 13.

Baria, Sera, vel vectis, ſive fugitivus, aut in odore. Filius Semeiæ filii Secheniæ, 1 Par. 3. d. 22.

Baria, In malo, ſive in clamore, aut in ululatione, vel in paſtu. Filius Aſer filii Jacob, 1 Par. 7. f. 30. & 8. b. 13. & 23. b. 10. qui Beria Geneſ. 46. b. 17. dicitur, iiſdem conſonantibus & punctis.

Barieu, Maleficus, vel magus, ſive in nequitia. D. Cognomen pſeudoprophetæ, Act. 13. a. 6.

Bar-jona, Filius columbæ, ex Syro & Hebræo. D. Matthæi 16. c. 17.

Barnabas, Filius prophetæ, vel filius conſolationis, id eſt, plenus conſolatione, aut ad conſolandum valde idoneus. D. Nomen viri, Act. 4. g. 36.

Barſabas, Filius reverſionis, vel converſionis, aut filius quietis, vel filius juramenti. D. Nomen viri, Act. 1. d. 23. & 4. g. 36.

Barſaith, Vide Barzaith.

Bartholomæus, Filius ſuſpendentis aquas. D. Nomen Apoſtoli, Matt. 10. a. 3. & Luc. 6. c. 14.

Bartimæus, Beatus Hieronymus dicit corrupte legi, ſcribi autem debere Barſemæus: quod Syriace interpretatur filius cæcus, vel filius cæcitatis. D. Nomen cæci cujuſdam a nativitate, quem Jeſus ſanavit, Marc. 10. g. 46.

Baruch, Benedictus, vel genuflexus. Filius Neriæ, Jerem. 32. c. 10.

Barzaith, Filius anguli, aut puritas anguli, ſive frumentum anguli. Filius Melchiel filii Baree filii Aſer filii Jacob, 1 Paralip. 7. f. 31.

Baſai, In factura Domini. Filius Melchiæ filii Athanai, 1 Paral. 6. c. 40.

Baſan, In dente, ſive in ebore: aut in mutatione, vel in ſomno, ſeu in dormitatione: aut confuſio vel ignominia. Regio Og regis, quæ paſcuis ac nemoribus abundans, cecidit in ſortem dimidiæ tribus Manaſſe, Eſa. 2. c. 13. & Num. 21. g. 32. quæ & Havoth-air, Deut. 3. c. 14. dicitur, & Terra Raphaim.

Baſcama, Confuſio, vel erubeſcentia iræ vel caloris. D. Nomen loci, 1 Mach. 13. c. 23.

Baſcath, Maſſa, ſive inflatio, aut in anguſtia, vel in effuſione. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſue 15. e. 39. appellatur & Beſecath.

Baſemath, Aromata, vel confuſio mortis, aut in deſolatione, ſive in poſitione, aut in nominibus. Altera uxor Eſau, Gen. 26. g. 33. Filia item Salomonis, 3 Reg. 4. b. 13.

Bathuel, Filiatio Dei, aut menſura Dei, vel deſertum Dei. Filius Nachor ex Melcha, Geneſ. 22. d. 22. Nomen civitatis tribus Simeon, 1 Par. 4. e. 30.

Batus, Genus menſuræ liquidorum, Ezec. 45. d. 14.

Bavai, In væ, id eſt, in luctu, vel in miſeria. Syrum eſt. Nomen viri, 2 Eſd. 3. d. 18.

Bauramites, Eligens aquas, aut eligens quis? Vir, 1 Par. 11. f. 33. qui 2 Reg. 23. d. 30. dicitur Beromi. Heb. Barhumi.

Bazata, Contemptus vel deſpectus, ſive deprædatio, aut in oliva. Nomen eunuchi cujuſpiam, Eſth. 1. b. 10.

Baziothia, Contemptus vel deſpectiones ejus, ſive prædæ ejus: aut in oliva Domini. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. d. 27.

B E

Bean, Vide Beon.

Bebai, Pupilla, ſive concavus aut vacuus. Nomen viri, 1 Eſd. 2. a. 11.

Becbecia, Evacuatio vel diſſipatio Domini, ſive laguncula Domini. Nomen viri, Neh. 11. c. 17.

Bacbuc, Vacuitas, aut evacuatio, vel diſſipatio, ſive laguncula. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 49.

Becher, Primogenitus, aut primitiæ, ſive in ariete. Filius Ephraim, Num. 26. d. 35.

Becheritæ, Idem. p. n. Num. 26. d. 35.

Bechor, Idem quod Becher, iiſdem conſonantibus & punctis ſcriptum. Filius Benjamin, Gen. 46. c. 21.

Bechorath, Primogenitura, vel primitiæ. Filius Aphia, 1 Regum 9. a. 1.

Bedan, Vide Badan.

Beel-phegor, Idolum hiatus vel aperturæ. Nomen idoli Moabitarum, Oſee 9. c. 10. Num. 25. a. 3. Deut. 4. a. 3.

Beelphegor, Apertura ſive hiatus. Nomen idoli, Joſ. 22. d. 17. Heb. Phegor.

Beelmeon, ſive Baal-meon, Idoli habitaculum, vel idolum de peccato, aut poſſeſſio habitaculi, vel poſſeſſio ex peccato. Nomen civitatis, Ezech. 25. b. 9. & 1 Par. 5. a. 8. Idem oppidum quod Baal-meon dicitur.

Beel-ſephon, Idolum Aquilonis, vel idolum occultum ſpeculæ, vel poſſeſſor Aquilonis vel ſpeculationis aut ſecreti. Nomen loci, ſive urbis in Ægypto, Exod. 14. a. 2. Num. 33. a. 7. Joſephus libr. 2. cap. 13.

Beelteem, Idolum, ſive poſſeſſor ſaporis vel guſtus aut rationis, vel eloquii. Nomen viri, 1 Eſd. 4. b. 8. & 9. c. 17. d. 23.

Beel-zebub, Idolum muſcæ, vel poſſeſſor muſcæ. Nomen idoli Accaronitarum, 4 Reg. 1. a. 2. & Luc. 11. b. 15. Alias Beelphegor appellabatur: a Gentibus Priapus. Dicebatur idolum muſcæ a copia muſcarum ſectantium ſanguinem immolatitium.

Beera, Puteus, ſive explanatio vel declaratio: aut in luce ejus. Filius Joel, 1 Par. 5. a. 6.

Beeri, Puteus, ſive explanans, aut declarans: vel in luce, ſive in leone. Pater Judith uxoris Eſau, Gen. 26. g. 33. Pater item Oſee prophetæ, Oſee 1. a. 1.

Beer-ramath, Puteus vel declaratio celſitudinis, aut jaculationis, ſive in luce excelſa. Urbs tribus Simeon, Joſ. 19. a. 8.

Beer-ſeba, Vide Berſabee.

Begoai, In corpore meo, ſive in gente: aut Syriace intrinſecus. Nomen loci, 2 Eſd. 7. b. 7.

Beguai, Idem. Nomen viri, 1 Eſd. 2. a. 2.

Begui, Idem. Nomen viri, 1 Eſd. 8. b. 14.

Behemoth, Multitudinem animalium terreſtrium ſignificat. Unde plerumque pro Satanæ potentia accipitur, Job 40. a. 10.

Bel, Vetuſtus, aut nihil, ſive defluens. Nomen idoli Babyloniorum, Eſa. 46. a. 1.

Bela, Deglutiens, ſive deſtruens. Filius Benjamin, Gen. 46. c. 21. & 1 Par. 7. b. 7. & 8. a. 1. Num. 26. e. 38. Nomen item urbis quæ alias Segor, Gen. 14. a. 2. dicitur: & Soar, & Saliſſa, teſte Hieronymo. Filius item Beor rex Edom, Gen. 36. c. 33.

Belaitæ, Idem. p. n. Num. 26. e. 38.

Belga, Refrigerium, vel confortatio, aut vetuſtas vultus. Nomen viri, 1 Par. 24. b. 13. & 2 Eſd. 12. a. 4.

Belgai, Refrigerium, ſive confortatio, aut vetus vallis. Nomen viri, Nehem. 10. a. 8.

Belial, Perverſus, vel abſque jugo: ſive non aſcendens. Pro diabolo ſumitur, Jud. 19. f. 22. & 1 Reg. 10. d. 27. Nah. 1. d. 14. & 2 Cor. 6. c. 15.

Belma, Nihilum aut vetuſtas nimia. D. Nomen loci, Judith 7. a. 3.

Belſan, In lingua, aut in detractione, ſive vetuſtas dentis, aut vetus ebur: aut Syriace, ſcrutans. Nomen viri, 1 Eſd. 2. a. 2.

Ben, Filius, vel ædificans, aut intelligens. Vir de familia Merari, 1 Par. 15. b. 18.

Ben-abinadab, Filius patris ſpontanei, aut filius patris voventis vel principis. Unus præfectorum annonæ Salomonis, 3 Regum 4. b. 9.

Ben-adad, Filius ſonitus vel clamoris, aut filius dilecti aut patrui, ſive mamillæ. Rex Syriæ filius Tabremon, 3 Reg. 15. d. 8. Jer. 49. e. 27. & 2 Par. 16. a. 4.

Ben-decar, Filius compunctionis, vel transfixionis. Præfectus annonæ domus Salomonis in Macces, 3 Reg. 4. a. 8.

Bene-jaacan, Filii tribulationis vel laboris, aut ædificatores tribulationis vel laboris, aut intelligentes laborem vel tribulationem. Nomen loci in quo caſtrametati ſunt filii Iſrael profecti de Moſeroth, Num. 33. d. 31.

Ben-ennom, Filius divitiarum ſuarum, aut filius decipientis vel contriſtantis eos. Nomen vallis in tribu Benjamin, quæ alias Tophet dicitur, 2 Par. 28. a. 3. & 33. a. 6.

Ben-gaber, Filius viri, aut filius robuſti vel potentis. Nomen præfecti annonæ Salomonis in Ramoth-galaad, 3 Reg. 4. b. 11.

Ben-hail, ſive Ben-chail, Filius fortitudinis vel exercitus, aut filius divitiarum, vel antemuralis ſive doloris. Nomen viri, 2 Par. 17. b. 6.

Ben-heſed, ſive Ben-cheſed, Filius miſericordiæ, vel opprobrii. Nomen præfecti annonæ Salomonis in Aruboth 3 Reg. 4. a. 10.

Ben-hur, Filius libertatis vel foraminis, aut albedinis. Præfectus annonæ regis Salomonis in monte Ephraim, 3 Reg. 4. a. 8.

Beni, Filius meus, aut intelligentia, ſive ædificatio mea. Vide Bani.

Benjamin, Filius dexteræ. Filius duodecimus Jacob ex Rachel uxore, ab ipſa matre Ben-oni nominatus, Gen. 35. c. 18. Eſt & nomen tribus, 3 Reg. 4. b. 18.

Benjamin, 2 Par. 31. c. 15. ubi dicitur, Eden & Benjamin: legendum ex Hebræo Miniamin, & interpretatur de dextera, ſive præparatio dexteræ. Nomen viri.

Benni, Idem quod Beni. Nomen viri, 2 Eſd. 3. d. 17.

Benno, Filius ejus, aut ædificatio, vel intelligentia ejus. Nomen viri, 1 Par. 24. d. 26.

Bennoi, Ædificatio, aut filiatio: ſive in habitaculo meo, aut in pulchritudine. Nomen viri, 1 Eſd. 8. g. 33.

Bennui, Ædificatio, vel filiatio: ſive in habitaculo meo, aut in pulchritudine. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 30.

Ben-oni, Filius doloris mei. Filius duodecimus Jacob ex Rachel, qui & Benjamin, Gen. 35. c. 18. dicitur.

Benoth, Filiæ, ſive intelligentiæ, vel ædificationes. Nomen idoli Babyloniorum, 4 Reg. 17. f. 30.

Ben-zoheth, Filius ſeparationis, aut filius iſtius formidinis vel contritionis. Filius Jeſi frater Zoheth, 1 Par. 4. d. 20.

Beon, In afflictione, vel in reſponſione, aut in cantico, vel ſcrutatio earum: aut Syriace, deprecatio. Civitas Amorrhæorum ultra Jordanem, Num. 32. a. 3.

Beor, Incendium, vel expurgatio, aut inſipiens ſive jumentum, vel paſtus. Pater Bela regis Edom, Gen. 36. c. 32. Pater item Balaam arioli, Num. 22. a. 4.

Bera, Puteus, ſive explanatio, vel declaratio, aut in luce ejus. Nomen loci, Judic. 9. c. 21. Filius Supha filii Helem, 1 Paralip. 7. g. 38.

Bercos, Filius conciſionis vel ſeparationis. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 53.

Berea, Puteus ejus, vel filia ejus, aut declaratio ejus. D. Nomen urbis, 1 Mach. 9. a. 4.

Bereſith, Primus liber Legis ſic vocatur, id eſt, in principio: more Hebræorum qui libros ab eorum principiis ut plurimum denominare ſolent. Græce vero vocatur Γένεσις, id eſt, generatio, quod ibi generationes cœli & terræ continentur.

Beri, Filius meus, ſive purus, vel electus, aut frumentum meum. Filius Supha filii Helem, 1 Par. 7. g. 37.

Beria, In malo, ſive in clamore, aut in ululatione, vel in paſtu. Filius Aſer filii Jacob, Gen. 46. b. 17. qui 1 Par. 7. f. 31. Baria dicitur. Filius item Ephraim, 1 Par. 7. e. 24.

Berith, Pactum, ſive fœdus. Nomen idoli Sichimorum, Judic. 9. f. 46.

Bernice, Gravis victoria, vel pondus victoriæ. G. Nomen viri, Act. 25. d. 13.

Berodach, Creans contritionem, vel electio interitus, aut interitus, vel vaporis tui, ſive frumentum vel puritas nubis, vel vaporis tui. Rex Babyloniorum, 4 Reg. 2. c. 12. qui Eſa. 39. a. 1. dicitur Merodach.

Beromi, Filius caloris, vel indignationis, aut puritas, ſive frumentum indignationis, vel fugiens aquam. Heb. Barhumi. Nomen patrium Barhumites, 2 Reg. 23. d. 31. quod 1 Par. 11. f. 33. ſcribitur Baharumi ſive Baharumites.

Beroth, ſive Beeroth, Putei, ſive explanationes, vel declarationes, aut in luminibus. Una manſionum filiorum Iſrael in deſerto, Deut. 10. b. 6. Item civitas Hevæorum, Joſ. 9. c. 17. non longe ab Hai, ſpatio trium dierum, in tribu Benjamin, Joſ. 18. d. 22. & 2 Reg. 4. a. 2. Inde Berothites, 2 Reg. 23. d. 37.

Beroth, Putei, ſive pacta, vel puritas, aut cupreſſus. Nomen urbis, 2 Reg. 4. b. 8. Heb. Berothai.

Berotha, Idem. ſ. n. Terminus terræ Iſraeliticæ, Ezechiel 47. c. 16.

Berothitæ, Putei, ſive explanationes, vel declarationes, aut in luminibus, 2 Reg. 4. a. 3.

Berothites, Idem. ſ. n. 2 Reg. 4. a. 2.

Berothites, 1 Par. 11. g. 40. interpretatur puteus ſive pactum, vel puritas, aut cupreſſus.

Berrhœa, Gravis, vel ponderoſa. G. Civitas Macedoniæ ad Citorum montem, Act. 17. b. 10.

Berrhœenſis, Gravis, vel ponderoſus. G. Act. 20. a. 4.

Berſa, In malo, vel in iniquitate, ſive in condemnatione, aut filius reſpiciens. Rex Gomorrhæ, Gen. 14. a. 2.

Ber-ſabee, Puteus fonſve juramenti, ſive puteus ſaturitatis, aut puteus ſeptem, nempe aquarum, quas Abraham dederat regi Abimelech pro puteo. Finis atque terminus terræ Iſraëlis ab Auſtro, Joſephus lib. 8. cap. 13. Jud. Antiquit. 1 Reg. 3. d. 20. & 8. a. 2. Item 2 Reg. 24. a. 2. & 3 Reg. 19. a. 3. & 4 Reg. 23. b. 8. Hæc & in ſortem filiorum Simeonis cecidit, Joſ. 19. a. 2. & 1 Paralipom. 4. e. 28. A juramento & percuſſo fœdere Abrahæ cum Abimelech rege Gerar, Geneſ. 21. d. 29. ſimiliter Iſaac cum eodem Abimelech, Geneſ. 26. g. 32. nomen habens. Beer enim fontem ſignificat: Saba jusjurandum, vel ſeptem, quod ſeptem agnas Abimelech de manu Abrahæ acceperit, Geneſ. 21. b. 13. d. 29. Illic judicabant Joel & Abia filii Samuelis ſiniſtre, 1 Regum 8. a. 2. Hanc nunc Barbari Gibelinam nominant, auctore Volaterrano libr. 11. Eodem loci habitavit aliquandiu Iſaac Geneſ. 28. b. 10. Hanc Ptolemæus Berſanam appellat. Vide Hieronymum in locis Heb. Eſt in finibus Judææ & Ægypti, Amos 5. b. 5. Neh. 11. d. 26.

Berzelai, Ferreus: aut ex Syro & Hebræo, filius contemptus vel deſpectus. Vir, 2 Reg. 17. g. 27. qui regem David traduxit Jordanem, 2 Reg. 19. f. 31. Pater item Hadrielis generi Saul ſic vocabatur, 2 Reg. 21. b. 9. Eſt & alius Galaadites, de quo 1 Eſd. 2. d. 61. & Neh. 7. f. 63.

Beſai, Neh. 7. a. 1. Conculcatio, ſive contemptio, vel deſpectus. Nomen viri.

בְּצַי βασαὶ Beſai, Ova, ſive cœnoſus, vel humidus, aut in navi. Nomen viri, 1 Eſd. 2. b. 17. & 2 Eſd. 7. c. 23.

בְּצְקַת βασχὰθ Beſecath, Maſſa, ſive inflatio, aut in anguſtia, vel in effuſione. Nomen civitatis tribus Judæ, 4 Reg. 22. a. 1. Eadem & Laſcath dicitur.

בְּסַי βασὶ Beſee, Conculcatio, ſive contemptio, vel deſpectus. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 49.

בְּשִׁלָּם ἐν εἰρήνῃ Beſelam, In pace, vel in retributione, vel decoctio eorum. Nomen viri, 1 Eſd. 4. b. 7.

בְּצַלְאֵל βεσελεὴλ Beſeleel, In umbra Dei. Filius Uri filii Hur filii Caleb ex Ephrata uxore, Exod. 31. a. 2. & 1 Par. 2. c. 20.

בְּצְלוּת βασαλὼθ Belluth, ſive Beſloth, In umbris, aut in aſſatione: vel Syriace, in oratione. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 52. Neh. 7. e. 54.

בְּסוֹדְיָה βασωδία Beſodia, In ſecreto Domini, ſive in conſilio Domini. Nomen viri, 2 Eſd. 3. b. 6.

בְּשׂוֹר βοσὸρ Beſor, Evangelizatio, ſive incarnatio, aut in bove vel in muro. Nomen torrentis in regione Palæſtinorum, 1 Reg. 30. b. 9.

בֶּטַח βατὰχ Bete, Fiducia, vel confidentia, aut in linitione. Civitatis nomen, 2 Reg. 8. b. 8.

בֶּטֶן βετὲν Beten, Venter, ſive terebinthus. Nomen civitatis in tribu Aſer, Joſ. 19. b. 25.

βηθαβαρὰ Bethabara, Domus tranſitus aut iræ: vel Syriace, frumenti. D. Nomen loci trans Jordanem, Joan. 1. d. 28. ubi male Bethania legitur.

בֵּית הַכֶּרֶם βηθαχαρμὰ Beth-acharem, Domus vineæ, ſive domus cognitionis eorum. Nomen loci, Jer. 6. a. 1. & 2 Eſd. 3. c. 14.

בֵּית עֲנָת βαιθανὰθ Beth-anath, Domus cantici, vel reſponſionis, aut domus afflictionis. Nomen civitatis in tribu Nephthali, Joſ. 19. c. 38. Judic. 1. g. 33.

βηθανία Bethania, Domus obedientiæ vel afflictionis, aut domus cantici, ſive domus gratiæ Domini. D. Villa in latere montis Oliveti, Matth. 21. b. 17. Luc. 19. d. 29. ubi Salvator noſter Lazarum ſuſcitavit, Johan. 11. a. 1. diſtans ab Jeroſolymis ſtadiis quaſi quindecim, Joan. 11. b. 18.

יֹשְׁבֵי בֵּית עֲנָת κατοικοῦντες βαιθανάθ Beth-anithæ, Hebraice legitur, Habitatores Beth-anath, id eſt, habitatores domus cantici, vel reſponſionis, aut domus afflictionis. Dicebantur populi qui habitabant in Beth-anath, Judic. 1. g. 33.

Bethanim, Vide Ethanim.

בֵּית עֲנוֹת βηθανώθ Beth-anoth, Idem. Civitas in tribu Juda, Joſ. 15. g. 59.

בֵּית הָעֲרָבָה βαιθαραβὰ Beth-araba, Domus planitiei, ſive domus ſuavitatis, aut domus fidejuſſionis, vel domus veſpertina, aut domus ſalicis. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. b. 6. g. 60. Civitas item tribus Benjamin, Joſ. 18. d. 22.

בֵּית הָרָם βηθαρὰμ Beth-aram, Domus celſitudinis, aut domus prægnantium, vel montium eorum. Civitas in tribu Gad, quam ipſi Gaditæ ædificaverunt, Joſ. 13. d. 27. Eadem dicitur Beth-aran, Num. 32. g. 36.

בֵּית הָרָן βαιθαρρὰν Beth-aran, Domus montis vel prægnantis, ſive domus cantantis, vel præconizantis. Urbs in tribu Gad, Numer. 32. g. 36. quæ & Beth-aram, Joſ. 13. d. 27. dicitur. Antea civitas Amorrhæorum.

בֵּית אָוֶן βαιθαὺν Beth-aven, Domus vanitatis vel doloris, aut domus fortitudinis vel iniquitatis. Urbs Chananææ terræ tribus Ephraim, in tribu Benjamin collocata, Oſee 4. d. 15. & 1 Reg. 13. a. 5.

בֵּית עַזְמָוֶת ἀζμὼθ Beth-azmoth, Domus fortitudinis mortis. Nomen civitatis, 2 Eſd. 7. c. 27.

בֵּית בָּרָה βαιθβηρὰ Beth-bera, Domus filii ejus, ſive domus electa, aut domus puritatis, vel frumenti ejus. Nomen civitatis a Gedeone expugnatæ, Judic. 7. g. 24.

בֵּית בִּרְאִי βεθβαρεὶ Beth-berai, Domus creatoris mei, aut domus ſanitatis, vel pinguedinis, vel electionis meæ. Civitas, 1 Par. 4. e. 31. quam inhabitaverunt poſteri Simeonis.

βαιθβασὶ Beth-beſſe, Domus confuſionis, vel domus erubeſcentiæ. D. Nomen urbis in deſerto, 1 Mach. 9. f. 42.

בֵּית כָּר βαιθχὸρ Beth-char, Domus agni, ſive domus cognitionis, aut domus fodiens. Urbs juxta quam filii Iſrael percuſſerunt Philiſthæos, 1 Reg. 7. c. 11.

בֵּית דָּגוֹן βηθδαγὼν Beth-dagon, Domus frumenti, vel domus piſcis. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. e. 41. & 1 Mach. 10. g. 83. Item civitas in tribu Aſer, Joſ. 19. b. 27.

בֵּית אֵל βαιθὴλ Beth-el, Domus Dei. Nomen urbis in tribu Benjamin, ſic primum cognominatæ a Jacob, Gen. 12. b. 8. & 1 Par. 7. f. 29. Jud. 4. a. 5. Eadem & Luza dicta, Gen. 28. d. 19. Jud. 1. e. 23. Eſt & nomen montis 1 Reg. 13. a. 2. Alia eſt Beth-el, 3 Reg. 13. a. 1.

בֵּית הָעֵמֶק βηθαεμὲκ Beth-emec, Domus vallis vel profunditatis. Nomen civitatis in tribu Aſer, Joſ. 19. b. 27.

בֶּתֶר ὄρη κοιλωμάτων Bether, Diviſio, ſive in turture, aut in exploratione, vel contemplatione: aut Syriace, poſterior. Nomen montis, Cantic. 2. d. 16. ubi legitur, Montes Bether.

βηθεσδὰ Beth-eſda, Domus effuſionis; i. locus ad quem aquæ pluviales confluebant. D. Nomen piſcinæ, Joan. 5. a. 2.

בֵּית גָּדֵר βαιθγεδὼρ Beth-gader, Domus muri vel maceriæ. Nomen loci, 1 Paral. 2. g. 52.

בֵּית גָּמוּל οἶκος γαμουλ Beth-gamul, Domus retributionis, ſive domus ablactationis, aut domus cameli. Nomen civitatis in terra Moab, Jer. 48. d. 23.

בֵּית חָגְלָה βηθαγλὰ βαιθαγλὰ Beth-hagla, Domus feſtivitatis, vel revolutionis ejus. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. a. 6. & in tribu Benjamin, Joſ. 18. d. 19.

בֵּית חָנָן βεθανὰν Beth-hanan, Domus gratiæ ſive miſericordiæ, vel doni. Nomen civitatis, 3 Reg. 4. a. 9.

Beth-azmaveth, Vide Beth-azmoth.

בֵּית חוֹרוֹן βαιθωρὼν Beth-horon, Domus iræ, ſive domus libertatis, aut foraminis, vel albedinis. Civitas eſt terræ Chanaan quæ ducta ſorte, tribui Ephraim obtigit, quemadmodum legis, Joſ. 16. a. 3. & 1 Par. 7. e. 25. Hæc Levitis conceſſa eſt, Joſ. 21. c. 22. A Sara filia Ephraim ædificata, 1 Par. 7. e. 25. Ipſam Salomon reparavit, 3 Reg. 9. c. 17. & 2 Par. 8. a. 5. Fit ſuperioris ſimul & inferioris Beth-horon paſſim in Scripturis mentio, Joſ. 16. b. 5. & 18. b. 13. &c. 14. & alias non raro.

בִּתְיָה φαθθία Bethia, Filia Domini, vel menſura Domini. Filia Pharaonis uxor Mered, 1 Par. 4. c. 18.

בֵּית הַיְשִׁמוֹת βηθσιμὼθ Beth-jeſimoth, Domus deſolationum, aut domus repoſitionum, vel nominationum. Urbs in campeſtribus Moabitarum, quæ ſorte ceſſit filiis Ruben, Joſ. 13. c. 20. Ezec. 25. a. 9.

בֵּית לְבָאוֹת βηθλεβαὼθ Beth-lebaoth, Domus leænarum, aut domus cordis, literæ, vel ſigni, ſive domus venientibus. Nomen civitatis in tribu Simeonis, Joſ. 19. a. 6.

בֵּית לֶחֶם βηθλεὲμ Beth-lehem, Domus panis, ſive domus belli. Beth-lehem duæ ſunt: una in tribu filiorum Zabulon, de qua Joſ. 19. b. 15. Ex hac erat Abeſſan Judex populi Iſraelitici, Judic. 12. c. 8. Alia eſt tribus Judæ, civitas David, e qua fuit Levita cujus uxorem illicito concubitu necarunt Gabaonitæ, Judic. 19. a. 1. ubi rex David habitabat, 1 Reg. 16. d. 18. Hæc fuit patria Jeſu Chriſto, Mich. 5. a. 2. Mat. 2. a. 6. Olim dicta Ephratha, Gen. 35. c. 19. & 48. a. 2. Hanc Roboam ædificiis munivit, 2 Par. 11. a. 6. Vide multa de hac apud Hieron. in locis Heb. 2 Eſd. 2. a. 2. Vocatur & civitas David, Luc. 2. a. 4. Joan. 7. f. 42.

Bethlehemites, Idem, 1 Reg. 16. a. 1. בֵּית הַלַּחְמִי βηθλεὲμ

בֵּית מַעֲכָה βαιθμααχὰ Beth-maacha, Domus compreſſa vel contrita, aut domus fixa. Civitas eſt Chananææ regionis, ad quam uſque perſequutus eſt Joab perduellem Seba, 2 Reg. 20. e. 14.

בֵּית מְעוֹן οἶκος μαὼν Beth-maon, Domus habitaculi, vel domus ex peccato. Nomen civitatis in terra Moab. Jer. 48. d. 23.

בֵּית מַרְכָּבוֹת βηθαμαρχαβὼθ Beth-marchaboth, Domus quadrigarum, ſive domus amaritudinis extinctæ. Nomen civitatis in tribu Simeonis, Joſ. 19. a. 3. & 1 Par. 4. e. 31.

בֵּית נִמְרָה βηθαμρὰ Beth-nemra, Domus pardi, ſive domus rebellionis vel amaritudinis, aut domus commutationis. Nomen civitatis quam ædificaverunt filii Gad, Numer. 32. g. 36. quæ alias fuerat Amorrhæorum.

בִּתְרוֹן παρατείνουσα Bethoron, Diviſio, ſive in exploratione ipſius, aut filia cantici: vel Syriace, poſterius. Nomen civitatis, 2 Reg. 2. g. 29.

βηθφαγὴ Beth-phage, Domus oris vallium, vel domus buccæ vallis, ſive domus ficuum præcoquarum. D. Villula in monte Oliveti, vicina Bethaniæ: ad quam venit JESUS ſalvator noſter, Matt. 21. a. 1. Luc. 19. d. 29.

בֵּית פֶּלֶט βηθφαλὲθ Beth-phalet, ſive Beth-phelet, Domus liberationis ſive expulſionis: aut ex Hebræo & Syro, domus vomitus. Civitas in tribu Juda, Joſ. 15. e. 26. & 2 Eſd. 11. d. 26.

בֵּית פַּצֵּץ βηθφασὴς Beth-pheſes, Domus diviſionis, vel confractionis. Nomen civitatis in tribu Iſſachar, Joſ. 19. b. 21.

בֵּית פְּעוֹר βαθφογὼρ Beth-phogor, Domus hiatus, ſive domus aperturæ. Civitatis nomen in tribu Ruben, Joſ. 13. c. 20.

בֵּית רָפָא βηθραφὰ Beth-rapha, Domus ſanitatis, vel medicinæ, aut domus laxationis. Filius Eſthon, 1 Par. 4. b. 12.

בַּת שֶׁבַע βηρσαβεὲ Beth-ſabee, Filia juramenti, vel ſaturitatis, aut filia ſeptima. Filia Eliam, uxor Uriæ, 2 Reg. 11. a. 3. & 12. f. 24. mater Salomonis, 3 Reg. 1. b. 11. & 2. c. 13. Pſal. 50. a. 2.

βηθσαϊδὰ Beth-ſaida, Domus frugum vel cibariorum, aut domus venatorum, vel inſidiantium. D. Civitas Galilææ, ex qua Petrus & Andreas, & Philippus Apoſtoli, Joan. 1. f. 44. Matt. 11. c. 21. Luc. 10. c. 13.

בֵּית שֶׁמֶשׁ βαιθσαμὺς βεθσαμὺς πόλις ἡλίου Beth-ſames, ſive Beth-ſemes, Domus ſolis: vel ex Hebræo & Syro, domus ſervitii vel miniſterii. Ante Abel dicta, Hieronymo teſte in quæſt. Heb. 2 Par. 28. c. 18. Joſephus lib. 6. cap. 1. Urbs ad tribum Juda pertinens, Joſ. 15. c. 10. quæ poſtea filiis Aaronis Levitis eſt aſſignata, Joſ. 21. b. 16. & 1 Reg. 6. b. 9. & 1 Par. 6. e. 59. & 4 Reg. 14. c. 11. Eſt alia in tribu Nephthali, Joſ. 19. c. 38. e qua priſtinos habitatores non potuit expellere tribus Nephthali, Judic. 1. g. 33. Numeratur præterea & alia Beth-ſemes in ſorte filiorum Iſſachar, Joſ. 19. b. 22. Eſt præterea urbs Ægypti quæ Græcis Heliopolis dicitur, Jer. 43. d. 13.

בֵּית הַשִּׁמְשִׁי ἐκ βαιθσαμὺς Beth-ſamitæ, Idem, 1 Reg. 6. c. 14.

Beth-ſamites, Idem.

בֵּית שָׁן vel בֵּית שְׁאָן βηθσὰν Beth-ſan, Domus dentis vel eboris, aut domus mutationis vel dormitionis, vel Beth-ſean, id eſt, domus tumultus, aut domus opulentiæ. Urbs tribus Manaſſe in Iſſachar & Aſer, Joſ. 17. c. 11. Judic. 1. f. 27. cujus ſitum habes, 3 Regum 4. b. 12. & 1 Paral. 7. f. 30. quæ Stephano & Joſepho libr. 5. cap. 14. Antiquit. Scythopolis appellatur. In hac corpus Saulis ſuſpenderunt Philiſthini, 1 Reg. 31. d. 12. & 2 Reg. 21. c. 12. Hieronymus in quæſt. Heb. duas Beth-ſan fuiſſe ſcribit.

βαιθσαμὺς Beth-ſemes, Vide Beth-ſames.

Beth-ſemitæ, Idem, Judic. 1. g. 33.

בֵּית הַשִּׁטָּה βαιθασεττὰ Beth-ſeta, Domus deviationis, aut domus extenſionis, ſive domus ſpinæ. Locus Palæſtinæ, Judic. 7. f. 22.

בֵּית הַיְשִׁימֹת βηθσίμωθ Beth-ſimoth, Domus deſolationum, ſive domus repoſitionum, vel nominationum. Eadem civitas quæ & Beth-jeſimoth dicitur, Joſ. 12. a. 3. Num. 33. f. 49.

בֵּית צוּר βεθσὺρ Beth-ſor, ſive Beth-ſur, iiſdem literis & punctis, Domus rupis vel fortitudinis, ſive domus plaſmationis, aut domus obſidionis vel vinculi. Nomen civitatis in montanis locis ſitæ in tribu Juda, Joſ. 15. g. 57. conſtructæ a Roboam, 2 Par. 11. b. 7.

בַּת שׁוּעַ βηρσαβεὲ Beth-ſua, Filia ſalvationis vel exclamationis. Mater Salomonis, 1 Par. 3. b. 5. quæ 3 Reg. 1. b. 11. dicitur Beth-ſabee, ſive corrupte Berſabee.

Beth-ſura

Beth-ſura, Idem quod Beth-ſor. D. Eadem civitas quæ & Beth-ſor, ſive Beth-ſur, 1 Mach. 4. g. 61.

בֵּית תַּפּוּחַ βὴθθαφουὲ Beth-thaphua, Domus pomi, vel inflationis. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. f. 53.

בְּתוּל βατοὺλ Bethul, Virgo. Civitas tribus Simeonis, Joſ. 19. a. 4.

βετυλουὰ Bethulia, Virgo Domini, aut domus parturiens Dominum. D. Nomen urbis, Judith. 6. b. 7.

βαιθζαχαρία Beth-zachara, Domus memoriæ vel recordationis. D. Nomen civitatis, 1 Mach. 6. d. 33.

βηζὲθ Beth-zecha, Domus tribulationis, ſive domus compedum, aut domus conflationis: vel ex Hebræo & Syro, domus utris. D. 1 Mach. 7. c. 19.

בְּטֹנִים βοτανὶμ Betonim, Ventres, vel terebinthi. Civitas in tribu Gad, Joſ. 13. c. 26.

בֶּזֶק βεζὲκ Bezec, Fulgur, ſive in compedibus. Chananææ urbs regia, Judic. 1. a. 4.

BI

βιθυνία Bithynia, Violenta properatio. G. Provincia Aſiæ minoris, quæ & quondam Bebrycia Solino, & deinde Mygdonia dicta eſt, & major Phrygia, Iera flumine a Galatia diſterminata: habet civitatem ejuſdem nominis. Hæc ab Heraclea Ponti uſque ad os protenditur, quo ex Occidentis parte terminatur, ex Oriente Sangario flumine, ab Auſtro Epicteto, Ponto vero ab Aquilone. Hæc Raphael Volaterran. lib. 10. Geograph. Vide Plinium lib. 5. cap. 32. Ptolemæum lib. 5. cap. 1. Strabonem libr. 12. Hujus mentio fit, 1 Pet. 1. a. 1.

BL

βλάστος Blaſtus, Germinans, vel producens. G. Nomen viri, Act. 12. d. 20.

BO

βοανεργὲς Boanerges, Beatus Hieronymus docet debere ſcribi Banereem; quod interpretatur filii tonitrui. Sic a Chriſto cognominati fuerunt Jacobus & Johannes filii Zebedæi. Marc. 3. c. 17. Heb. Benereges. Aliquando autem Græci verterunt Seva in a, ut in hac dictione Manaſſe: aliquando in o, ut in Solomon, ut ſit corruptum Boane, pro bene, vel o pronuntiatum fuerit per oa.

בֻּקִּי βωκὶ Bocci, Vacuus, aut diſſipatio, ſive in vomitu. Filius Jogli, princeps tribus filiorum Dan, Num. 34. d. 22. Filius Abiſue filii Phinees, 1 Par. 6. a. 5.

בֻּקִּיָּהוּ βοκχίας Bocciau, Evacuatio, vel diſſipatio Domini. Nomen viri, 1 Par. 25. a. 4.

בִּכְרִי βοχορεὶ Bochri, Primogenitus, vel primitiæ, ſive in ariete. Pater Sebe, 2 Reg. 20. a. 2.

בֹּכְרוּ πρωτότοκος Bochru, Idem. Filius Aſel filii Elaſa, 1 Par. 8. d. 37. & 9. g. 44.

בֹּהַן βαιὼν Boen, Pollex, ſive in eis. Lapis in tribu Juda a filio Ruben ſic appellatus, Joſ. 15. b. 6. Hebræis dicitur Aben-boen, id eſt, lapis Boen, Joſ. 18. c. 17.

בָּנִי βανὶ Boni, Filius meus, aut ædificans, ſive intelligens. Filius Somer, 1 Par. 6. d. 46.

καλοὶ λιμένες Boni portus, p. n. Latinæ dictiones ſunt. Civitas, opinor, Cretenſium, cui nomen καλὴ ἀκτὴ, id eſt pulchrum litus: cujus meminit B. Stephanus, Act. 27. b. 8.

בֻּנִּי βουννίας Bonni, Ædificans me, ſive adoptans, aut intelligens me. Pater Omrai, 1 Par. 9. a. 4. & 2 Eſd. 9. a. 4.

בֹּעַז βοόζ Booz, In fortitudine, aut in hirco. Filius Salmon filii Nahaſſon, conſanguineus Elimelech Bethlehemitæ, Ruth. 2. a. 2. & 4. d. 13. & 1 Par 2. b. 11. Nomen item ſecundæ columnæ lateris ſiniſtri in porticu Salomonis, 3 Reg. 7. c. 21. & 2 Par. 3. d. 17. tanquam dicat Salomon, in eo fortitudo, in ea domo perennitas, id eſt, templum quod tibi ædificavi o Domine; nunquam corruet, neque unquam evertetur.

בֹּרִית ποία Borith, Herba acrimoniæ ſaporis, Jer. 2. e. 22.

בּוֹצֵץ βοσὲς Boſes, Cœnum, aut in ipſo flos, ſive in ipſo reſpiciens. Nomen ſcopuli, 1 Reg. 14. a. 4.

סְפָרַד εὐφραθὰ Boſphorus, Hebraice dicitur Sepharad, & interpretatur liber ſive codex deſcendens vel imperans: aut finis vel conſummatio deſcenſionis vel imperii. Regionis nomen, Abd. 1. g. 20.

בֶּצֶר βοσὸρ Boſor, Munitio, vel vindemia, ſive ablatio, vel prohibitio: aut in anguſtia, vel in tribulatione. Filius Supha filii Helem, 1 Par. 7. g. 38. Nomen item civitatis Moabitarum trans Jordanem, Orientem verſus, ad ſolitudinem nonnihil vergentis, 1 Mach. 5. c. 26. Deuter. 4. g. 43. Joſ. 20. c. 8. & 1 Paral. 6. g. 78. de tribu Ruben Levitis data.

בָּצְרָה βοσόρρα Boſra, Idem. Civitas in Edom, Gen. 36. d. 33. Eſa. 34. b. 6.

בְּעֶשְׁתְּרָה βεεσθερὰ Boſra, In grege ejus, aut in divitiis, ſive in tinea legis, vel in tinea explorationis. Hebr. Beeſthara. Civitas de media tribu Manaſſe data Levitis, Joſ. 21. c. 27.

BR

בְּרִיעָה βαριὰ Brie, In malitia, vel in ſocietate, aut in clamore, ſive in ululatione, vel in partu. Filius Aſer filii Jacob, Num. 26. e. 44.

בְּרִיעִי δῆμος βαριαὶ Brieitæ, Idem. p. n. Num. 26. e. 44.

BU

βουγαῖος Bugæus, Jactator. G. Eſth. 12. c. 26.

בּוּל βοὺλ Bul, Germen, ſive vetuſtas, aut defluens. Nomen menſis octavi, noſtro Octobri reſpondentis, 3 Reg. 6. d. 37.

בּוּנָה βουνὰ Buna, Ædificans, ſive intelligens, aut adoptans. Filius Jeramel, primogeniti Eſron filii Phares, 1 Par. 2. d. 25.

בּוּז βοὺζ Buz, Contemptus, ſive deprædatus. Nomen loci in terra Cedar, Jer. 25. e. 23. Filius item Nachor ex Melcha, Gen. 22. d. 21. Pater Jeddo, 1 Par. 5. d. 14.

βουζεὶ בּוּזִי Buzi, Idem. Pater Ezechielis prophetæ, Ezech. 1. a. 3.

βουζίτης בּוּזִי Buzites, Idem, Job. 32. a. 2.

CA

קְהָת καάθ CAath, Congregatio, ſive ruga, aut obtuſio. Filius Levi filii Jacob, Gen. 46. b. 11. & 1 Par. 6. a. 1.

קְהָתִי δῆμος κααθὶ Caathitæ, Congregationes, ſive rugæ, aut obtuſiones, Num. 26. f. 57. & 1 Par. 6. d. 54.

קַבְצְאֵל κασβεὴλ Cabſeel, Congregatio Dei. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. d. 21. & 2 Reg. 23. c. 20. & 1 Par. 11. e. 22.

כָּבוּל χαβὼλ Cabul, Compeditus, vel quaſi germinans, aut quaſi defluens, vel quaſi veteraſcens. Regio Galilææ eſt, quæ Joſepho libr. 8. cap. 5. Antiq. Judaic. lingua Phœnicum a diſplicendo: aliis, a terra tenaci, ob copiam argillæ qua figuli utuntur, nomen accepit. Hanc Salomon Hiram regi Tyri dedit, 3 Reg. 9. c. 13. Eſt quoque civitas tribus Aſer, Joſ. 29. b. 27.

קְדֵמוֹת καδημὼθ Cademoth, Antiquiores, vel priores, ſive orientales; aut incendium, vel incurvatio mortis. Nomen ſolitudinis, Deut 2. e. 26. ſive nomen oppidi in poſſeſſione tribus Ruben, quod Joſ. 13. c. 18. Cedimoth dicitur.

קָדֵשׁ καδὴς Cades, Sanctitas. Nomen urbis in deſerto Sin, in finibus Idumæorum, Numer. 20. d. 2. & 33. e. 36. Appellatur & fons Miſphat. Quod autem legitur in fine primi capitis Deuteronomii g. 46. Sediſtis ergo in Cadesbarne, &c. legendum tantum in Cades.

קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ κάδης βαρνὴ קָדֵשָׁה Cadeſ-barne, Sanctitas filii inſtabilis, aut ſanctitas frumenti, vel puritatis commotæ vel inſtabilis. Eſt locus in deſerto Paran unde exploratores miſſi ſunt a Moſe in Terram ſanctam, Deuter. 1. a. 2. Joſ. 14. a. 6. Hic locus dicitur ſimpliciter Cades, Numer. 13. e. 27. Cadeſ-barnea, Joſ. 10. g. 41. & 15. a. 3. eſt nomen loci in terra ſancta potius quam urbis, quod in catalogo urbium ſingulis tribubus aſſignatarum, nulla ſit urbs hoc nomine.

קְדוּמִים καδημὶμ Cadumim, Antiqui, vel priores, ſive Orientales, aut antiquum, ſive Orientale mare, aut incendium, vel humiliatio aquarum. Nomen torrentis, Judic. 5. c. 21.

καῖσαρ Cæſar, A cæſo matris utero dictus eſt: vel a Cæſarie, id eſt, coma vel capillatura, cum qua ortus eſt: vel quod cæſios, id eſt, glaucos habuerit oculos, ut quidam volunt, Latinum eſt, Matth. 22. b. 17.

καισαρεία Cæſarea, Idem. Urbs maritima Palæſtinæ, in litore Magni maris ſita, quam Herodes Aſcalonita pater Herodis tetrarchæ Trachonitidis inſtauravit in honorem Auguſti Cæſaris, quæ prius πύργος Turris Stratonis vocabatur: de qua Joſephus lib. 1. bel. Judaici, cap. 3. & cap. 16. Plinius lib. 1. cap. 13. Egeſippus libr. 1. capit. 18. de excidio Jeroſolymorum: & libr. 3. capit. 19. Similiter lib. 15. cap. 10. Antiq. Judaic. Hujus fit mentio, Act. 9. e. 30. & 10. a. 1. quod in ea Cornelius Centurio baptizatus ſit: & 21. b. 6. quod Philippus Evangeliſta domum in ea habuerit. In hac Cæſarea Herodes etiam templum albo marmore extruxit Auguſto Cæſari. Auctor Joſephus lib. 15. cap. 12. Antiquit. in qua nepos ejus Herodes Agrippa ab angelo percuſſus eſt, Act. 12. d. 23. de hac Raphael Volaterra. libr. 11. Geographiæ. Alia Cæſarea, civitas ad radices Libani ſita, juxta Jordanis fontem, a Philippo tetrarcha Iturææ & Trachonitidis, Luc. 3. a. 1. Filio Herodis majoris, & fratre tetrarchæ, qui Johannem decollavit, ampliata, & in Tiberii Cæſaris honorem Cæſarea appellata: quæ mutato deinceps nomine, Paneas dicta eſt, in provincia Phœnices, ubi Jordanis e duobus oritur fontibus, Ior & Dan. Auctor Hieronymus. Quam magis poſtea exornans Agrippa in honorem Neronis, Neroniam appellavit, veluti ſcribit Joſephus libro 18. cap. 3. Antiquit. Judaic. & libro 20. cap. 16. ejuſdem. Hujus fit mentio Matth. 16. b. 13. Marc. 8. c. 27. Raphael Volaterra. libro 12. hanc primum Leſer, deinde Dan, poſtremo Cæſaream, nunc Belinam vocitatam ſcribit. Eſt etiam tertia Cæſarea Cappadociæ Metropolis, cujus ſimiliter in Actis Apoſtolorum cap. 18. f. 22. fit mentio: Profectus ab Epheſo, & deſcendens Cæſaream, aſcendit, & ſalutavit Eccleſiam. Hebraice dicitur דאר. Vide Dor.

καϊάφας Caiphas, Inveſtigator, vel ſagax, ſeu vomens ore, aut vomitus oris. D. Princeps quidam ſacerdotum inter Judæos qui fuit tempore Chriſti, Matt. 26. f. 57. Joan. 11. f. 49.

קַיִן καῒν Cain, Poſſeſſio, vel poſſeſſus. Filius Adam, Gen. 4. a. 1.

קֵינָן καϊνὰν Cainan, Poſſeſſor, vel emptor, aut lamentator, vel nidus. Filius Enos, Gen. 5. b. 9. Luc. 3. g. 37.

γάϊος Caius, Lingua latina priſca interpretatur Dominus. Latinum eſt. Nomen viri Macedonienſis, Actor. 19. f. 29. Hoſpes Pauli, Rom. 16. d. 23.

כַּלְנוֹ χαλανὴς Calano, Conſummatio ejus, vel totus ipſe. Civitas Babyloniæ. Eſai. 10. b. 8.

כָּלֵב χαλὲβ כָּלִבִּי Caleb, Quaſi cor, aut canis, ſive caniſtrum. Filius Jephone, Num. 13. a. 6. Joſ. 14. a. 13. Hinc כלבי qui eſt de genere Caleb, 1 Reg. 25. a. 3. ἄνθρωπος κυνικός.

καλλισθένης Caliſthenes, Pulchrum robur, ſive pulchra potentia. G. 2 Mach. 8. g. 33.

קְלִיטָא κωλίτας Calita, Refugium, ſive contractio, aut vox declinans. Nomen viri, 1 Eſd. 10. e. 23.

Calor, Heb. חמת Populi, 1 Par. 2. g. 55. Vide Emath.

χαλφὶ Calphi, Vox oris, vel conſummatum aut perfectum os. D. Nomen viri, 1 Mach. 11. g. 72.

כְּלוּבַי χαλωβὶ Calubai, Caninus, aut caniſtrum meum, ſive totus ipſe in me. Filius Eſron filii Phares, 1 Par. 2. a. 9. qui ibidem f. 47. dicitur Caleb, ut in aliis locis.

קָמוֹן καμὼν Camon, Reſurrectio, ſive confirmatio ejus. Nomen loci, Judic. 10. b. 5.

בֵּית עֵקֶד βαιθακὰθ Camera, Nomen loci, 4 Reg. 10. c. 12. & 14. Hebraice legitur ביתעקר domus alligationis ſive tonſionis, id eſt, in qua paſtores tondebant oves ſuas. Et domum alligationis vocat, quod tempore tonſionis pedes ovium alligantur.

קְמוּאֵל καμουὴλ Camuel, Surrexit Deus, vel ſuſcitavit aut confirmavit eum Deus. Filius Nachor ex Melcha, pater Syrorum, Gen. 22. d. 21. & 1 Par. 27. c. 17. Filius item Sephtan, Num. 34. d. 24.

קָנָה κανὰ Cana, Zelus vel æmulatio, ſive poſſeſſio, aut lamentatio, vel nidus ejus, aut canna, id eſt, arundo. Eſt Cana major civitas in tribu Aſer, Joſ.19. c.28. Eſt & Cana minor in tribu Zebulon, Joan. 2. a. 1. & 4. f. 46.

κανανίτης Cananæus, Sic vocabatur Simon qui fuit unus ex duodecim Apoſtolis, & interpretatur zelotes, aut æmulator, ut habetur Matt. 10. a. 4. Non enim erat ex Chanaan, ſed ex Cana vico Galilææ, quæ in zelum, vel æmulationem convertitur. D.

קְנָת κανάθ Canath, Emptio, ſive poſſeſſio, aut lamentatio. Urbs in tribu Manaſſe, quæ & Nobe, Num. 32. g. 42.

κανδάκη Candace Poſſidens contritionem: aut ex Hebræo & Syro, poſſeſſio munda vel puriſſima. D. Nomen commune omnibus reginis Æthiopum, Act. 8. e. 27.

כְּפִירָה καφιρα Caphara, Leuncula, aut propitiatio, ſive linitio, vel villa, aut oppidum, ſive glacies aut Syriace, negatio. Nomen civitatis in tribu Benjamin, Joſ.18.d.26. Videtur eadem quæ & Caphira dicitur.

καπερναούμ Capharnaum, Ager pœnitentiæ, vel villa conſolationis, aut propitiatio pœnitentis. D. Juxta ſtagnum Genezareth uſque hodie oppidum in Galilæa gentium, ſitum in finibus Zabulon & Nephthali, Matth. 4. b. 13. Luc. 4. d. 23. in quo Chriſtus Centurionis filium ſanum fecit, Matth. 8. a.3. In hac Chriſtus verſatus eſt multum, & plurima miracula edidit, unde & ejus civitas appellata eſt, Matt. 9. a. 1. & 11. c. 23. Egeſippo lib. 3. cap. 26. eſt fons in regione Genezaris, Capharnaum nomine.

καφαρσαλαμά Capharſalama, Ager, vel villa pacis vel retributionis. D. Nomen urbis quæ & Antipatris, 1 Mach. 7. e. 31.

καφεναθά Caphetecha, Manus doni, aut Syriace, vinculum vel colligatio. D. Nomen muri, 1 Mach. 12. e. 37.

כְּפִירָה καφιρα Caphira, Leuncula, aut propitiatio, ſive linitio, vel villa, aut oppidum, ſive glacies: aut Syriace, negatio. Nomen civitatis, Joſ. 9. c. 17. Eadem videtur eſſe quæ & Caphara dicitur.

כַּפְתֹּרִים καφθοριείμ Cathtorim, Sphærulæ vel poma, aut vola vel palma turturum vel exploratorum. Nomen populorum qui Cappadoces dicuntur, Gen. 10. b. 14.

כַּפְתֹּרִים καππαδόκες Cappadoces, In Hebræo eſt Caphthorim, & interpretatur Sphærulæ, ſive poma, aut vola, vel palma turturum vel exploratorum, Deut. 2. e. 24.

כַּפְתּוֹר καππαδοκία Cappadocia, Idem. f. n. Aſiæ regio Pontica eſt, Armeniæ confinis, quam ab Oriente claudit, ab Septentrione longo litore in Euxinum expanditur, ſicut anguſto excurſu a Meridie Ciliciam attingit, ab Occaſu Galatia & Paphlagonia reliqua terminata, ut ait Ptolemæus libr. 5. cap. 6. Nomen habet a Cappadoce amne: ejus populi, Cappadoces, antea Leucoſyri dicti: auctor Plinius lib. 6. cap. 3. Strabo lib.12. a principio. Plura Pomponius Mela lib. 1.

קַרְקָעָה Carca, Pavimentum ſive frigiditatem diſſolvens. Urbs in tribu Juda, Joſ. 15. a. 3. LXX. τ̀ κτ̀ δυσμὰς κάδης.

קָרֵחַ καρηέ Caree, Calvus, ſive glacies. Pater Johanan, 4 Reg. 25. f. 23.

קָרְחִים Carehim, Idem. p. n. Nomen loci, 1 Par. 12. a. 6.

καρία Caria, Capitalis. G. Nomen loci, 1 Mach. 15. d. 23.

קִרְיַת πόλις Cariath, Civitas, vel vocatio: aut lectio, vel occurſus. Nomen civitatis in tribu Benjamin. Joſ. 18. d. 28.

Cariathaa corruptum, pro Caraa. Vide Carcaa.

קִרְיָתַיִם καριαθαίμ Cariathaim, Civitates, aut vocationes, ſive lectiones, vel occurſus. Urbs Moabitarum in tribu Ruben, Joſ. 13. c. 19. Num. 32. g. 37. Jere. 48. a. 1. Ezech. 25. b.9. ubi olim Emim gigantes habitarunt, Geneſ. 14. a. 5. Inter urbes Nephthali Levitis conceſſas cenſetur, 1 Par. 6. g. 36. Hieronymus in ecloga deſcribit eam juxta Medabam urbem Arabiæ, & appellari Coraiatha.

קִרְיַת־אַרְבַּע πόλις ἀρβὸκ Cariath-arbe, Civitas quatuor. Civitas in tribu Juda, ſic dicta ab Arbea ſive Arba qui illam condidit, aut illi præfuit: non autem a quatuor Patriarcharum, Adam, Abraham, Iſaac & Jacob, qui ibi ſepulti ſunt, ſepulchris, ut quidam interpretantur. Joſue 15. c. 13. quæ & Hebron dicitur, Joſue 20. c. 7. Hoc autem nomen ſortitus eſt gigas qui quatuor viris robore præſtaret, Joſue 14. d.15. חֶבְרוֹן

קִרְיַת־עָרִים καριαθιαρείμ Cariath-arim, Civitas civitatum vel oppidorum, aut civitas vigilantium: vel ex Hebræo & Syro, civitas inimicorum. Nomen viri, 1. Eſd. 2. b. 24.

קִרְיַת־בַּעַל καριαθβαάλ Cariath-baal, Civitas idoli, vel imperantis aut poſſidentis. Civitas in tribu Juda, quæ Carith-jarim dicitur Joſ. 15.g. 59. & 18. c. 14. Jer. 26. f. 20. Dicitur & Baala.

קִרְיַת־יְעָרִים πόλις ἰαρείμ Cariath-jarim, Civitas ſylvarum. Civitas Hevæorum in tribu Juda, Joſ. 15. b. 9. Jer. 26 f.20. quæ & Cariath-baal, & Baala dicitur Joſ. 15. g. 59. & 18. c. 14. Uno tantum miliario ab Ælia, qua pergimus Dioſpolim, diſtat.

קִרְיַת־סֵפֶר πόλις γραμμάτων Cariath-ſepher, Civitas literarum. Nomen civitatis in tribu Juda, quæ & Dabir dicitur, Joſue 15. c. 15. & Cariath-ſenna, Joſ. 15. f. 48. In hac civitate floruerunt literæ, unde nomen accepit.

קִרְיַת־סַנָּה πόλις γραμμάτων Cariath-ſenna, Civitas rubi: vel ex Hebræo & Syro, civitas inimicitiæ. Civitas in tribu Juda, quæ & Dabir, Joſ. 15. f.48. & Cariath-ſepher, Joſ. 15. c. 15.

קְרִיּוֹת πόλεις Carioth, Civitates, aut vocationes, ſive lectiones, vel occurſus. Civitas tribus Judæ, Joſ. 15. d. 24. Jer. 48. f. 41.

כְּרִית Carith, Conciſio, ſive confoſſio, aut exterminatio. Nomen torrentis qui eſt contra Jordanem, 3 Reg. 17. a. 3.

כַּרְמֶל Carmel, Cognitio circunciſionis, vel agnus circunciſus, aut teneritudo illa ſegetum, vel coccinus. Civitas. Vide Carmel.

כַּרְמְלִית χαρμηλίτης Carmelites, Idem. 1 Par. 11. g. 37.

Carmelitis, Idem. fœm. gen. 1 Par. 3. a. 1.

כַּרְמֶל κάρμηλος Carmelus, Idem. Carmelus mons eſt excurrens in mare Mediterraneum unde Latine dici poteſt promontorium, Jerem. 46. e. 17. Carmeli duo ſunt montes: unus Tyriorum Ptolemaidi ad mare imminet. Inde cognomen Carmelus maris accepit, verſus Ortum extenſus tantum ut campum magnum, quem Eſdrelon vocant, ab uno latere claudat. Ideoque a Joſepho tribui Iſſachar aſſcriptus: finiſque Zabulonitarum ad mare Galilææ, ſicut Aſſeritarum ad mare magnum, traditur. Ferax eſt admodum vini, Joſ. 19. b. 26. In hoc Elias videns frequenter verſabatur, 3 Reg. 18. c. 19. In hoc etiam Nabal habitavit, 1 Reg. 25. a. 2. Hujus plurima fit mentio ſparſim in Prophetis, 1 Reg. 15. c. 12. Eſaiæ 33. b. 9. Jerem. 24. f. 26. Amos 1. a. 2. & 9. a. 3. Michææ 7. c. 14. Nahum 1. b. 4. Cant 7. b. 5. Vide quoque Joſephum lib. 3. cap. 2. de bello Judaico. Alius in Judæa qua itur in Ægyptum ad Meridionalem plagam, de quo Eſa. 29. f. 27. & Joſ.25. g. 25. in quo civitas ejuſdem nominis extructa videtur. In his duobus locis poſterioribus legitur Charmel.

Carnaim, Cornua. Populi civitatis Aſtaroth, Gen.14. a. 5. Eſt & civitas, 1 Mach. 5. c. 26. Vide Aſtaroth. קַרְנַיִם καρναίν

Carnion, Cornu. G. Nomen præſidii, 2 Mach. 12. d. 21. καρνίον

Carpus, Fructus, vel fructuoſus. G. Nomen viri, 2. Timoth. 4. c. 13. κάρπος

Cartha, Civitas, ſive vocatio, aut lectio, vel occurſus. Civitas Levitarum in Zabulonia tribu, Joſ. 21. d. 34. קַרְתָּה καριθὰς

Carthaginenſes, In Hebræo eſt Tharſis, & interpretatur contemplatio gaudii, vel exploratio marmoris, aut turtur gaudii, ſive chryſolithus lapis. ſ. pretioſus, aut mare. Nomen populi, Ezech. 27. c. 25. תַּרְשִׁישׁ καρχηδόνιοι

Carthan, Civitas, vel vocatio, aut lectio, vel occurſus, ſive frigiditatem dans. Civitas refugii atque Sacerdotum in tribu Nephthali, Joſ. 21. c. 32. קַרְתָּן καρθὰν

Caſaia, Duritia, aut gravitas ejus, ſive ſcandalum ipſius. Pater Ethan, 1 Par. 15. b. 17. קוּשָׁיָהוּ κασαίας

Caſaloth, Temeritates, ſive fiduciæ, aut ilia. Nomen civitatis, Joſ. 19. b. 12. כְּסֻלֹּת ἀχασελώθ

Caſbon, Numeratio, vel cogitatio, aut feſtinans filius. D. Nomen civitatis, 1 Mach. 5. d. 36. χασφὼν

Caſed, Quaſi dæmon, aut quaſi deprædator, vel quaſi mammilla, aut quaſi ager. Filius Nachor ex Melcha, Gen. 22. d.22. a quo Chaldim, id eſt Chaldæi. כֶּשֶׂד χαζὰθ

Caſis, Conciſio, aut finis. Nomen vallis, Joſ. 18. d. 21. קְצִיץ καςὶς

Caſleu, Spes, aut temeritas ejus, ſive thronus vel calix illius, aut ilia ejus. Decimus menſis noſtro Decembri quandoque reſpondens. Zach. 7 a. 1. כִּסְלֵו χασελεῦ

Caſphin, Argentaria, ſive cupiditas: aut Syriace, verecundia. D. Nomen civitatis 2 Mach. 12. b. 13. κάσπιν

Caſphor, Argenteus, aut deſiderabilis mons. D. Nomen civitatis, 1 Mach. 5. c. 26. χασφὼρ

Caſſia, Speciei genus. Secunda filia Job. Job 42. d. 14. קְצִיעָה κασία

Caſtra, Nomen proprium loci trans Jordanem non procul a monte Galaad, qui aliter dicitur Mahanaim, Gen 32. a. 2. & 2 Reg. 2. b.8. c. 12. g. 29. & 17. g. 27. & 19. f. 32. & 3 Reg. 2. b. 8. Vide Mahanaim. Hæc vox perperam ſcribitur in quibuſdam excuſis codicibus per c minuſculum, in locis citatis. מַחֲנַיִם מַחֲנַיְמָה

Cateth, Tædium ſive contentio. Terminus Zabuloniæ tribus, Joſ. 19. b. 15. קַטָּת καττὰθ

C E

Cedar, Nigredo, aut triſtitia. Filius Iſmahelis, Gen. 25. b. 13. & 1 Par. 1. b. 29. Arabiæ item regio eſt Hieronymo in Agarenorum. i. Saracenorum ſolitudine, a Cedar filio Iſmahelis ita cognominata. Ferunt quidam Cedar eſſe civitatem quæ Joſepho Camamala vocatur. Meminit Eſaias cap. 60. b.7. Ezech.27. d. 21. Pſal. 120. b. 5. Jer. 2. c. 10. קֵדָר κηδὰρ

Cedem, Oriens. Filius Iſmaelis, frater Cedar, Jer.49. e.26. qui Cedimoth, Gen. 25. b. 14. Vide Orientis filii. קֶדֶם κέδεμ

Cedes, Sanctitas. Urbs eſt in tribu Judæ, ut Joſ. 15. d. 23. Alia urbs Galilææ in Montanis Nephthali, Joſ. 10. g. 41. deputata fugitivis, qui neſcii homicidium perpetraverant, Joſ. 20. c. 22. & Levitis quoque attributa, Joſ. 21. c. 32. & 1 Par. 6. g. 72. קֶדֶשׁ κιδὲς

Cedimoth, Antiquiores, vel priores, aut Orientales: ſive incendium vel incurvatio mortis. Nomen oppidi in poſſeſſione tribus Ruben, Joſue 13. c. 18. quod ſolitudo Cademoth in Deuter. 2. e. 26. dicitur. קְדֵמוֹת καδμώθ

Cedma, Antiquus, vel prior, aut Orientalis. Filius Iſmahelis, Gen. 25. b. 15. Idem dicitur Cedem, Jer. 49. e. 28. קֵדְמָה κιδέμα

Cedmiel, Antiquitatis vel prioritatis Deus, aut Orientis Deus. Nomen viri, 1 Eſd. 3. c. 9. קַדְמִיאֵל κιδμιὴλ

Cedmonæi, Antiquiores, vel priores, aut Orientales. Nomen populi, Gen. 15. d 16. קַדְמֹנִי κεδμωναῖοι

Cedron torrens, id eſt, Torrens obſcuritatis. Torrens erat non longe a Jeruſalem, ſitus in valle profunda & obſcura, quæ inter Jeroſolymam & montem Olivarum eſt, 2 Reg. 15. e. 23. & 4 Reg. 23. a. 4. Joan. 18. a. 1. Jer. 31. g. 40. קִדְרוֹן κιδρὼν

Ceelatha, Cœtus vel congregatio, ſive eccleſia. Nomen loci ad quem venerunt filii Iſrael profecti de Reſſa, Num 33. c. 22. קְהֵלָתָה μακηλὰθ

Ceila, Diſſolvens eam ſive dividens, aut ſcindens eam, vel fixio ejus. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. f. 44. & 1 Reg. 23. a. 1. & 1 Par. 4. c. 19. & 2 Eſd. 3. d. 17. קְעִילָה κειλὰ

Celai, Levis ſive torrefactus, aut vox mea. Nomen viri, Nehem. 12. a. 19. קַלַּי καλλαΐ

Celaia, Vox Domini, aut alleviatio Domini, ſive torrefactio. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 23. קֵלָיָה κωλία

Celita, Refugium vel contractio, aut vocis declinatio. Nomen viri, 2 Eſd. 8. b. 7. קְלִיטָא κλιτὰς

Cenchreæ, Milium, legumen. G. Portus Corinthiorum, ab urbe ſtadia ad LXX. longinquus, Straboni libro 8. Rom. 16. a. 1. κεγχρέαι

Cendebæus, Zelus, vel poſſeſſio doloris, aut zeli emanatio. D. Nomen ducis, 1 Mach. 15. g. 38. κενδεβαῖος

Cenereth,

כִּנֶּרֶת χενερὲθ Cenereth, Cithara, vel quaſi lucerna. Urbs in tribu Nephthali, Joſue 19. c. 25. Eſt & ad Orientem Judææ mare. Numer. 34. b. 11. Deuter. 3. c. 17. Joſ. 13. d. 27. Alias mare Tiberiadis, & lacus Genezarethicus, ſeu Galilææ dicitur, XL. ſtadiis in latitudine diffunditur, centumque in longitudine extenditur, teſte Joſepho libro 3. belli Judaic. cap. 18. per hujus medium Jordanis Judææ amnis profluit. Porro Ptolemæus ex hoc duos facit. Oncelus Chaldæus Paraphraſtes vocat, Numer. 34. b. 11. lacum iſtum ſive mare ים גינוסר, id eſt lacum Ginnoſar, unde manifeſtum eſt Matthæum & Lucam ſequutos fuiſſe nomen Chaldæum potius quam Hebræum.

כִּנֲרוֹת χενερὲθ Ceneroth, Idem. p.n. Urbs juxta lacum Genezareth, Joſue 12. a. 3. quam Herodes magnificis ornavit ædificiis, atque in honorem Tiberii Cæſaris, Tiberiaden nominavit, a qua & lacus & regio circumjacens nomen invenerunt, ut ait Joſephus lib. 18. cap. 4. Antiq. Ben-adad rex Syriæ hanc cepit, 3 Reg. 15. d. 20. כִּנֲרוֹת At Joſue 11. a. 2. Ceneroth plurale, eſt lacus, non nomen urbis: eſt autem plurale pro ſingulari, vel plurative uſurpatur propter loca ipſi lacui adjacentia.

קְנַז κενὲζ Cenez, Nidus iſte, aut lamentatio hæc, ſive poſſeſſio vel emptio hæc. Filius Eliphaz, filii Eſau ex Ada uxore, Geneſ. 36. b.11. Civitas principum Idumæorum, Gen. 36. d. 42.

Cenezæi, Idem. p. n. Nomen populi, Gen. 15. d. 18.

קְנִזִּי κενεζαῖος Cenezæus, Idem. Num. 32. b. 12. Hoc LXX. non habent, ſed pro eo verterunt διακεχωρισμένος, neſcio quam lectionem ſecuti.

קֵינִי κενεζί Ceni, Poſſeſſio, vel emptio, ſive nidus, aut lamentatio. Regio Philiſthinorum, 1 Reg. 27. d. 10.

κηφᾶς Cephas, Petrus a Petra. Syrum eſt. Sic dictus fuit Simon Petrus frater Andreæ, Joan. 1. f. 42. & 1 Cor. 15. a. 5.

כְּפִירָה χαφιρὰ Cephira, Leuncula, aut propitiatio, ſive lenitio, aut villa vel oppidum, ſive glacies: aut Syriace, negatio. Nomen viri, 1 Eſd. 2. b. 28. Eſt & nomen urbis, 2 Eſd. 7. c. 29. Eadem Caphara & Caphira dicitur.

כְּרֵתִי χερεθὶ Cerethi, Conciſio, ſive transfoſſio, vel exterminatio. Populi qui & Philiſthiim, ut Lyranus ait in libro differentiarum: ſive nomen legionum aut bellatorum Davidis, 1 Reg. 30. d. 14. & 2 Reg. 8. d. 18. & 15. d. 18. & 20. g. 23. & 1 Par. 18. d. 17. Alii dicunt gentem fuiſſe Palæſthinæ nobilem, quæ incolebat maritimam ejus partem, de qua Ezec. 25. d. 16. pro quo vetus interpr. vertit, interfectores pacis.

כָּרִי χοῤῥὶ Cerethi, 4 Reg. 11. d. 19. Milites, ſive curſores, aut arietes. Heb. Cari.

קֵרֹס κηρὸς Ceros, Uncinus aut incurvatio. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 43.

כְּסִיל χασὶλ Ceſil, Arcturus, nomen ſtellæ, ſive ſtultitia, aut ilia. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. e. 30.

קִשְׁיוֹן κισιὼν Ceſion, Duritia, ſive ſtipula, aut cucumerarium. Civitas Levitarum in tribu Iſſachar, Joſ. 19. b. 19.

כִּתִּים κίτιοι Cethim, Conterentes, ſive contritio maris, aut diadema, ſive aurum, vel tinctura: aut ex Syro & Hebræo, coacervatio maris. Filius Iavan, Gen. 10. a. 4. Ab hoc Beroſus dicit Italos eſſe appellatos. Interpres noſter, Daniel. 11. e. 31. tranſtulit Romanos. Vide Italia & Romani. Sunt & Græcorum inſulani, Macedones, Eſaiæ 23. a. 1. Cyprus quæ & Citium dicitur.

כִּתְלִישׁ καθλὶς Cethlis, Paries eſt, aut ex Syro & Hebræo, caterva leænæ: vel Syriace, quaſi evulſus. Nomen civitatis in tribu Judæ, Joſ.15.e.40.

קְטוּרָה Cetura, Aromatizans, vel fumigans, ſive ligata. Altera uxor Abrahæ, Gen. 25. a. 1.

χαβρὶν Chabri, Socius vel particeps, ſive incantator, aut livor. D. Nomen civitatis, Judith 8. a. 9.

Chabul, Vide Cabul.

χαιρέας Chæreas, Gaudens, vel lætus. G. Nomen viri, 2 Mach.10.f.32.

כְּלָל χαλὴλ Chalal, Conſummatio, vel totalitas, aut quaſi nox: vel Syriace, corona. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 30.

כַּלְנֵה χαλάννη Chalanne, Omnes nos, ſive omnia hæc: aut conſummatio noſtra, vel ſicut manens, aut quaſi murmurans. Civitas in qua regnavit Nemrod, Gen. 10. b.10. quæ nunc Seleucia a Seleuco rege, & Cteſiphon dicitur, Amos 6. a. 2.

Chalannus, Idem.

כַּלְכֹּל χαλκὰλ Chalcol, Nutriens, ſive conſummans omnia, aut ſuſtinens omnia. Filius Maol, 3 Reg. 4. d.31. Filius item Zaræ filii Judæ, 1 Par. 2. a. 6.

כַּשְׂדִּים χαλδαία Chaldæa, Quaſi dæmones, aut quaſi deprædatores, vel quaſi mamillæ, aut quaſi agri. Regio ad Orientem Judææ inter Babyloniam & Arabiam, Tigrin & Euphratem: de qua Plin. libr. 6.cap. 28. Strabo libr. 16. Volaterr. libr. 11. Geograph. Jer. 50. b.8.& 51. d. 24. Heb. Chaſdim.

χαλδαῖοι Chaldæi, Idem. Populi, Eſa.13. d. 19. Heb. Chaſdim. In 2 Par. 36. a. 6. pro Chaldæorum, lege Babylonis ſive Babel.

Chaldæus, Idem. ſ. n.

כָּלַח χαλὰχ Chale, Opportunitas, vel quaſi viriditas, vel quaſi humiditas, aut quaſi tabula. Civitas quam ædificavit Aſſur, Gen. 10. b. 12.

חֲלִי ἀλὶ Chali, Infirmitas, ſive deprecatio, aut expectatio, vel principium, aut gemma, vel monile. Civitas quæ terminus Aſer eſt, Joſue 19. b. 25.

חָם χὰμ Cham, Calidus, vel calor, aut niger. Filius Noe, Geneſ.5. d.32. Ab hoc ſæpe in ſacris literis Ægyptus, Terra Cham dicitur, ut Pſal. 105. a. 2. teſtis eſt Hieronymus in quæſtionibus Hebraicis.

כְּמֹהָם ἐχμαάν Chamaam, Sicut illi, aut ſimiles eis, vel quaſi turbatio. Nomen urbis juxta Beth-leem, Jer. 41. d. 17. Proprium item nomen viri. 2 Reg. 19. g. 37.

כְּמוֹשׁ χαμὼς Chamos, Quaſi palpans, aut quaſi recedens, vel quaſi auferens. Nomen idoli Moabitarum, Num. 21. f. 28. & 3 Reg. 11. b. 7. & 4 Reg. 23. c. 13. & Jer. 48. g. 46.

Cha
ctus, aut Mercator, vel negotiator, ſive contritus, vel confra-
9. c. 18. & reſpondens, vel recte affligens. Filius Cham, Gen. כְּנַעַן χαναὰν
& Chanaan: 6. In libro Judicum 10. b. 12. legitur Amalec
cat habitaculum, legendum ſit Amalec & Maon, quod ſignifi-
pro terra Chananæ delictum, aut ex peccato. Chanaan etiam
terram Chanaan. Et accipitur, ut Gen. 11. d.31. Ut irent in
aliis innumeris locis. Te. 12. Habitavit in terra Chanaan, &
mites ſunt: Ad Orientem, autem Chanaan ſive Terræ ſanctæ li-
tes: Ad Occidentem, eſt Ægy rdanis fluvius & magnus Euphra-
terraneum dicitur: Ad Auſtrum & Mare magnum, quod Medi-
tum Arabiæ: Ad Aquilonem ſive c eſt Meridiem, jacet deſer-
eminet. tentrionem mons Libanus

Chanaana, Mercatrix, vel negotiatrix, ſive contrita, vel confracta, aut recte reſpondens, vel recte affligens. Pater Sedeciæ prophetæ, 3 Reg. 22. d. 24. Filius Balan filii Jadiel filii Benjamin, 1 Par. 7. c. 11. כְּנַעֲנָה χαναὰν

Chananæa, Idem, Mat. 15. c. 22. χαναναία

Chananæi, Mercatores, ſive negotiatores, aut contriti, vel confracti, ſive recte reſpondentes, vel recte affligentes. Nomen populi, quod omnes gentes Palæſtinæ complectitur, quæ inter Jordanem ſunt & mare Syriæ, Syriamque & Arabiam Petræam, Geneſ. 15. d. 28. כְּנַעֲנִים χαναναῖοι

Chananæus, Idem. ſ. n. Num. 21. a. χαναναῖος

Chananitis, Idem. f. g. Gen. 46. b. 10. χαναναῖτις כְּנַעֲנִית

Chanani, Præparatio vel baſis mea. Nomen viri, 2 Eſd. 9. a. 4. כְּנָנִי χανανὶ

Characa, Involutio aut indumentum, ſive pallium. D. Nomen loci, 2 Mach. 12. c. 17. χάρακα

Charan, Quaſi cantans, aut quaſi clamans, ſive agnus vel cognitio eorum. Filius Diſon filii Seir Horræi, Gen.26. c. 26. כְּרָן χαῤῥὰν

Charan, Ira, ſive iraſcens: vel Syriace, libertas. Meſopotamiæ civitas, ad quam Abraham conceſſit, ubi & Thare pater ejus mortuus eſt, Geneſ. 11. d. 31. Haran Hebraice. A Charra Syriæ fluvio nomen invenit Stephano. Ibi Romanus cæſus eſt exercitus, & Craſſus dux captus. Lucan. χαῤῥὰν חָרָן

Aſſyrias Latio maculavit ſanguine Charras. Eadem eſt Charræ & Charan, Act. 7. a. 2.

Charchamis, Agnus quaſi ablatus, aut agnus quaſi palpans; vel ex Syro & Hebræo, civitas ablata. Urbs Syriæ ſita in ripa Euphratis, Eſa. 10. b. 9. Jerem. 46, a. 2. & 2 Par. 35. e. 20. כַּרְכְּמִישׁ χαρχαμεὶς

Charchas, Agni cooperimentum, aut agni thronus vel calix, vel quaſi tortuoſum, non planum. Nomen Eunuchi, Eſth. 1. c. 10. כַּרְכַּס χαρχὰς

Charmel, Cognitio circunciſionis, vel agnus circunciſus, aut teneritudo illa ſegetum, vel coccinus. Nomen civitatis tribus Judæ, Joſ. 15. g. 54. Item locus in Moab in deſerto, in ſexto lapide Chebronis contra Orientalem plagam, Eſaiæ 29. f. 17. כַּרְמֶל χαρμὴλ

Charmi, Vinea, ſive cognitio aquarum, vel agnus aquarum, aut quaſi celſitudo. Filius Ruben, Gen. 46. a. 9. & 1 Par. 5. a. 3. Filius item Juda, 1 Par. 4. a. 1. qui Gen. 46. b.12. dicitur Her. Filius præterea Zabdi filii Zaræ filii Juda, pater Achar ſive Achan, Joſ. 7. a. 1. Item nomen civitatis, Judith 8. b. 9. כַּרְמִי χαρμὶ

Charmitæ, Idem, Num. 26. a. 6. χαρμεὶ

Charran, Vide Charan.

Chaſelon, Fiducia, vel temeritas ejus, ſive ilia ejus, aut thronus manſionis, vel calix ſive tegumentum manſionis. Pater Elidad principis, Num. 34. d. 21. כִּסְלוֹן χασελὼν

Charſena, Agnus anniculus, ſive agnus dormiens vel mutatus. Nomen viri, Eſth. 1. c. 14. כַּרְשְׁנָא χαρσενὰ

Chaſluim, Tegumentum tabularum, vel ſedes tabularum, aut ſepes vel temeritas vitæ. Filius Meſraim, Geneſ. 10. b. 14. Hebr. Chaſluhim. Populi nomen, qui & Philiſthiim, ſive corrupte Palæſthini. כַּסְלֻחִים χασλωνιείμ

Chaſphia, Argentaria, ſive cupiditas, aut Syriace verecundia. Nomen regionis quæ a Caſpio mari vocabulum ſumpſit, ut quidam putant. Nicolaus Lyranus in Babylonis regione locum eſſe putat, ubi plures Levitarum poſt captivitatem manſerint, 1 Eſd. 8. c. 17. כָּסִפְיָא χασφὲ

Chebbon, Extinguens vel extinctus, aut quaſi intelligens, vel quaſi ædificans. Civitas tribus Juda. Joſ. 15. e. 40. כַּבּוֹן χαββὼ

Chebron, Societas, ſive participatio, aut adhæſio, ſive incantatio, vel livor. D. 1 Mach. 5. g. 65. χεβρὼν

Chellon, Conſummatio, vel perfectio, aut allevians dolorem vel triſtitiam. D. Nomen terræ, Judith 2. c. 13. χελλὼν

Cheleab, Totus vel omnis pater, ſive conſummatio vel prohibitio patris. Secundus filius David de Abigail uxore Nabal Carmeli, 2 Reg. 3. a. 3. כִּלְאָב χελεὰβ

Cheliau, Omnis vel totus ipſe, aut conſummatio ejus, ſive prohibens eum. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 34. כְּלוּהוּ χελίας

Chelion, Conſummatus, ſive perfectus, aut totus columbinus. Filius Elimelech Bethlemitæ, Ruth 1. a. 2. כִּלְיוֹן χελεὼν

Chelmad, Quaſi docens, aut totus menſurans, ſive omne indumentum, conſummatio vel ceſſatio menſuræ vel indumenti. Nomen urbis, Ezec. 27. e. 23. כִּלְמַד χαλμὰδ

Chelmon, Exercitus præparatio vel numeratio, aut ſomnium ejus. D. Nomen loci inter Belma & Bethuliam, Judith 7. a. 3. κυάμωνος

Chelub, Caniſtrum, vel caninus. Nomen viri, 1 Par.27. d.26. כְּלוּב χαλὲβ

Chenne, Baſis, aut rectitudo, ſive præparatio. Nomen urbis, Ezech. 27. e. 23. כַּנֵּה χαναὰν

Cherub, Quaſi puer, vel quaſi multiplicans, aut quaſi pugnans, vel cognitionis, aut ſcientiæ multitudo. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 57. In 2 Regum 22. b. 11. legendum Cherub, non Cherubim. כְּרוּב χερὺβ

Cherubim, Idem. p. n. Gen. 3. d. 24. χερουβὶμ כְּרֻבִים

Cheſelethectionis ,

Cheſeleth-thabor, Temeritates, ſive fiduciæ, aut 19. a. 12. vel puritatis. Nomen civitatis in tribu Zabulon,s, aut thronus

Cheſlon, Fiducia aut temeritas ejus, ſive il Nomen villæ in manſionis, vel calix, ſeu tegumentum manſi Hieroſolymæ finibus, Joſ. 15. c. 10. c Syriace, deſcendens,

Chetæa, Confracta, ſive formidoloſa Ezech. 16. a. 2.

Chetææ, Idem. p. n. 3 Reg. 11, ſive quaſi judicans. Nomen

Chidon, Jaculum, vel infortu loci, 1 Par. 13. c. 9.

Chimham, Vide Chamaa ra. G. Inſula inter Cycladas atque

Chium, Aperta, vel ap yra lingua maſticen deſignat, eo quod Bithyniam cujus nom nc aliqui Chiam appellavere, a Chione ibi maſtix gignatur. 20. c. 15. Nympha Coos, A orinthiorum nomen, 1 Cor. 1. b. 11.

Chloe, Famil itudo vel potentia, aut quaſi filius, ſive quaſi pu-

Chobar, F frumentum, aut jam, id eſt quod jam præteriit. Fluritas, vel q erra Chaldæorum, apud quod Ezechiel viſionem vimen eſt uel. 1. a. 3. Hoc quidem Euphratem interpretantur, alii dit, Ez am putant, de quo Ptolemæus & Strabo. Abo hodchod, Jaſpis, aut hydria hydriæ, Ezech. 27. c. 16.

Chodorlahomor, Quaſi generatio ſervitutis, aut quaſi habitatio ſervitutis, ſive ſphærula vel rotunditas manipuli. Rex Ælamitarum, Gen. 14. a. 4.

Chol-hoza, Omnis propheta, ſive omnis videns, aut omne pectus. Pater Sellom, 2 Eſd. 3. c. 15. & 11. a. 5.

Chonenias, Præparatio, aut firmitas, vel rectitudo Domini. Frater Semei, 2 Par. 31. c. 13.

Chorrhæi, Furores, aut libertates, ſive foramina. Populi gigantes, expulſi a filiis Edom ex monte Seir, Gen. 14. a. 6. qui & Horrhæi Deut. 2. c. 12. dicuntur.

CHRISTUS, Unctus. G.

Chub, Extinguens. Nomen gentis, Ezech. 30. a. 5.

Chun, Præparatio, ſive placenta : aut Syriace, feneſtra. Nomen urbis, 1 Par. 18. b. 8. LXX. ex nomine proprio fecerunt appellativum, καὶ ἐκ τῶν ἐκλεκτῶν πόλεων.

Chus, Æthiops aut niger. Filius Cham, Gen. 10. a. 6. b. 8. a quo deſcenderunt Æthiopes. Vide Chuſi.

Chuſi, Senſus, aut feſtinans vel ſilens. Amicus David, 2. Reg. 15. g. 32. 37. & 17. a. 5. c. 15. & 1 Par. 27. d. 33.

Chuſan-raſathaim, Æthiops, vel nigredo iniquitatum. Nomen regis, Meſopotamiæ, Judic. 3. a. 8.

Chuſi, Æthiops, aut niger. Pater Seleniæ patris Nathaniæ patris Judi, filius Jemini, 2 Reg. 18. e. 21. & Jer. 36. d. 14. Legitur Pſal. 7. a. 1. Chuſi, quum legendum ſit Chus.

Chuza, Videns, aut prophetans, vel viſio, Luc. 8. a. 3. D.

C I

Cibſaim, Congregationes. Civitas ex tribu Ephraim data Levitis, Joſ. 21. b. 22.

Cilicia, Volvens, vel revoluta. G. Regio maritima Aſiæ in ſinu Iſſico, ubi porticus in Tharſo celebris ad Septentrionem Judææ, de qua multa Strabo lib. 14. Mela in 1. Plinius libro 5. cap. 27. Ptolemæus in 5. cap. 8. quam Cydnus amnis interſecat, & mons Amanus (ita Hieronymus) a Syria Cœle ſeparat. Vide Volaterran. libr. 11. Geograph. Ex hac Paulus Apoſtolus fuit oriundus, Act. 23. g. 34. & Chriſtum in ea prædicavit, Galat. 1. d. 21.

Cin, Poſſeſſio, vel emptio, ſive nidus, aut lamentatio. Nomen viri, a quo Cinæi, Num. 24. d. 22.

Cina, Idem. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. d. 22.

Cinæi, Idem p. n. Nomen populi, Gen. 15. d. 18.

Cinæus, Idem. Num. 24. d. 20. & 1 Reg. 15. a. 6.

Cinoth, Lamentationes, quæ Græce θρῆνοι.

Cir-hareſeth, & Cir-hares, id eſt, murus lateris. Urbs Moab, præclaris cincta muris, Eſaiæ 16. b. 7. d. 11. ubi legitur, Muros cocti lateris.

Cis, Durus, aut ſtipula, vel cucumerarium. Filius Abiel, pater Saul regis, 1 Reg. 9. a. 1. Filius Moholim, 1 Par. 23. c. 21. Filius item Abigabaon, 1 Par. 8. c. 29. Sic vocabatur filius Abdai Levitæ, 2 Par. 29. c. 11.

Ciſon, Idem. Torrens Galilææ juxta montem Thabor. Hic a monte Thabyrio in mare cadit, Judic. 4. a. 7. & 3 Reg. 18. g. 39. & Pſal. 82. c. 10.

Citron, Aromatizans, vel fumigans, aut colligatio, vel vinculum, ſive attediati canticum : aut Syriace, nodus. Civitas in tribu Zabulon, Judic. 1. f. 30. ubi corrupte legitur Tethron.

Civitas David, 2 Reg. 5. b. 7. & 9.

Civitas palmarum. Vide Urbs palmarum.

Ciſterna ſira, Nomen loci, 2 Reg. 3. e. 26.

C L

Clauda, Vox fracta, vox flebilis. G. Inſula ſpectans Cretam inter Meridiem & Occidentem, Act. 27. a. 16.

Claudia, Latinum eſt. 2 Tim. 4. d. 21.

Claudius, Idem. Nomen Imperatoris Romanorum, Act. 11. d. 28. & 18. a. 2.

Clemens, Latinum eſt, ſignificatque mitem, vel modeſtum. Nomen viri, Phil. 4. a. 3.

Cleopatra, Gloria patriæ vel patris. G. Filia Ptolemæi, uxor Alexandri, 1 Mach. 10. e. 57.

Cleophas, In Græco Cleopas, & interpretatur gloria omnis, vel omnimoda gloria. Nomen alterius viri qui proficiſcens in Emaunta, Chriſtum alloquebatur in itinere, Luc. 24. c. 18. Joan. 19. c. 20.

C N

Cnidus, Atriplex, genus herbæ purgativæ vel laxativæ. Inſula oppoſita Aſiæ, 1 Mach. 15. d. 23. Act. 27. b. 7.

C O

Coa, Spes vel congregatio, ſive linea, aut regula, 3 Reg. 10. d. 28. & 2 Par. 1. d. 15. Juxta veterem interpr. videtur fuiſſe inſula. Alii autem interpretes, inter quos Sanctes & Vatablus, vertunt locum illum, Ex Ægypto : & congregatio mercatorum regiorum capiebant congregationem equorum, &c.

Cocti lateris murus, Civitas. Vide Cir-hareſeth.

Cœleſyria, ſive Cœles Syria. Curva ſive depreſſa Syria. G. 2 Mach. 3. a. 5. & 10. f. 69.

Coheleth, Eccleſiaſtes, vel concionator, Eccleſ. 1. a. 1.

Colaia, Vox Domini, aut alleviatio Domini, ſive torrefactio. Nomen viri, 2 Eſd. 11. b. 6.

Colia, Idem. Pater Achab. Jer. 29. e. 21.

Colonia, Latinum eſt a colendo, id eſt habitando dicta, Act. 16. b. 12.

Coloſſenſes, puniti, vel ſupplicio affecti. G.

Coloſſæ, Punitio vel ſupplicium. G. Civitas Phrygiæ quæ eſt in Aſia minore, Coloſ. 1. a. 2.

Coo, Vertex vel ſummitas. Nomen inſulæ, 1 Mach. 15. d. 23. Dicitur & Græce κῶς, & κέως quondam, unde & Plinius admonet dictam fuiſſe Ceam & κέον.

Corban, vel Corbana, Donum vel oblatio, Mar. 7. b. 11.

Core, Calvus vel calvitium, ſive glacies vel gelu. Filius Iſaar filii Caath filii Levi, Exod. 6. c. 21. & 1 Par. 6. c. 37. in eodem cap. b. 22. dicitur filius Caath. Filius item Hebron ſic vocabatur, 1 Par. 2. f. 43. Sic & filius Eſau ex Oolibama uxore, Gen. 36. a. 5.

Core, 1 Par. 9. c. 19. ubi dicitur, Sellum vero filius Core, & 26. a. 1. & 2 Par. 31. c. 14. interpretatur vocans, vel legens, aut perdix. Filius Jemna.

Corinthus, Saturitas, vel ſatietas, aut ornamentum. G. Civitas Achaiæ maritima, quæ & Ephyra dicebatur, Act. 18. a. 1.

Corinthi, Saturati, vel ſatiati, aut ornati. G. Act. 18. c. 8.

Coritæ, Idem ſignificat quod קורה. p. n. 1 Par. 9. c. 19. Heb. Corthim.

Corites, Idem. ſ. n. 1 Par. 9. c. 19.

Cornelius, Latinum eſt, a cornu. Nomen viri, Act. 10. a. 1.

Cornu ſtibii, Hebraice, Ceren-hapuch. Nomen tertiæ filiæ Job, Job 42. d. 14.

Corozaim, Hoc ſecretum, vel hic eſt myſterium. D. Galilææ oppidum eſt nunc deſertum, inquit Hieronymus in ecloga, in ſecundo lapide a Capharnao, Luc. 10. b. 13. Mat. 11. c. 21.

Cos, Spina, aut æſtas, ſive tædium, vel vigilia, aut finis. Pater Anob & Soboba, 1 Par. 4. b. 8.

Coſam, Divinans. D. Pater Addi, patris Melchi, Luc. 3. f. 28.

Cozbi, Mendax, aut ceſſans, ſive quaſi fluens, aut quaſi fluxus. Filia Suri, illa quæ cum Zamri occiſa eſt, Madianitis, Numer. 25. d. 18.

C R

Creſcens, Latinum eſt, a creſcendo. Nomen viri, 2 Tim. 4. b. 10.

Creta, Carnea vel carnalis. G. Græciæ inſula inter Cyrenen & Græciam : ab Septentrione, Ægæo perfunditur pelago, ſimul & Cretico : ab Auſtro autem, Aphricano alluitur, Ægyptium attingente pelagus. Hæc dicta eſt ἑκατόμπολις, id eſt centum urbibus inſtructa : hodie Candia vocatur : ditionis Venetorum eſt. De hac lege Strabonem libr. 10. Ptolemæum libr. 3. cap. 19. Plinium in 4. cap. 12. Virgilium 3. Æneid. Pomp. Melam libr. 2. Meminit Lucas Act. 2. b. 11. Paulus ad Titum 1. b. 5. Hieronymus refert hanc famigeratam divitiis, maxime æris, quod prima illic ejus metalli inventio & utilitas fuerit, 1 Mach. 10. f. 67. Act. 27. b. 7.

Cretenſes, Idem. p. n. G. Tit. 1. d. 12.

Cretes, Idem. G. Populi, Act. 2. b. 11.

Criſpus, Latinum eſt. Princeps ſynagogæ Judæorum, Act. 18. b. 8. & 1 Cor. 1. b. 14.

Cuſi, Durus, ſive ſtipula, aut cucumerarium. Filius Abdi filii Maloch, 1 Par. 6. d. 44.

Cutha, Combuſtio, ſive contuſio. Regio eſt Perſidis, a flumine Cutha (ſicuti Joſephus libr. 9. cap. 15. Antiq. Judic. ſcriptum reliquit) vocata. Inde Cuthæi, de quibus idem libr. 11. cap. 2. Antiq. in hunc modum ſcribit, Salmanaſar etenim transmigrans Iſraelitas in eorum regione conſtituit Cuthæorum gentem quæ prius in interiore parte Perſidis & Mediæ morabatur, 4 Reg. 17. f. 30.

C Y

Cypriarches, Princeps Cypri, vel princeps pulchritudinis. G. 2 Mach. 12. a. 2.

Cyprii, Pulchri, G. Act. 11. c. 20.

Cyprius, Idem. ſ. n. G. Act. 4. g. 36.

Cyprus, Pulchra, vel pulchritudo. G. Nomen inſulæ, 1 Mach. 15. d. 23. Act. 11. c. 19. & 27. a. 4.

Cyprus, Cantic. 1. c. 14. & 4. d. 13. Camphora interpretantur nonnulli, aroma quoddam ſic vocatum.

Cyrene, Paries, ſive trabes, aut frigiditas, vel occurſus. Nomen urbis aut regionis in Aſſyria, 4 Reg. 16. b. 9. quæ & Pentapolis dicitur a quinque urbibus quibus fulget : hæ ſunt, Heſperia, alias Berenice dicta, Plinio auctore libr. 5. cap. 5. Apollonia: Ptolemais, antiquo nomine Barce appellata: Arcinoe, aliquando Teuchira vocitata : atque unde terris nomen eſt, ipſa Cyrene, omnium harum clariſſima. Vide plura in Pomp. Mela libr. 1. Plinio libr. 5. cap. 5. Strabone in 17. Ammiano Marcellino libr. 22. Hujus mentio fit, Act. 2. b. 10.

Cyrenæi, Idem. p. n.

Cyrenenſes, Idem. Act. 6. c. 9. E ſynagoga Judæorum privatæ ſectæ homines.

Cyrenenſis, Idem. ſ. n. Act. 13. a. 1.

Cyrenæus, Idem. 2 Mach. 2. e. 24. Matt. 27. d. 32.

Cyrinus, In Græco Cyrinius, quod interpretatur dominans. Præſes Syriæ, Luc. 2. a. 2.

Cyrus, Quaſi miſer, vel quaſi hæres, aut venter. Rex Perſarum, 1 Eſd. 1. a. 1. Act. 13. a. 1.

D

DAbereth, Verbum, ſive res, aut apes, vel ſubjectio : aut Syriace, ductrix. Civitas quæ de tribu Iſſachar data fuit Levitis, Joſ. 19. a. 12. & 21. c. 28. Civitas item refugii, 1 Par. 6. g. 72.

Dabir, Oratorium, ſive verbum, aut res, vel ſubjectio: aut Syriace, ductor. Rex Eglon, Joſ. 10. a. 3. Nomen urbis in tribu Juda & Simeonis, Joſ. 11. d. 21. & 21. b. 15. quæ & Cariath-ſepher dicitur, Joſ. 15. c. 15. Judic. 1. b. 11. & Cariath-ſenna, Joſ. 15. f. 49. In quam confugiebant qui homicidium imprudentes perpetrarant, 1 Par. 6. e. 58. Eſt & altera in tribu Gad. Joſ. 13. c. 26.

Dabri, Oratorium, ſive verbum meum: aut res vel apes, ſive ſubjectio mea: aut Syriace, ductor meus, Levit. 24. b. 11. Scribe Dibri.

Dadan, Mamilla, vel dilectio, aut patruus, vel judicans. Filius Regma, Gen. 10. a. 7. Filius Jecſan, Gen. 25. a. 2. Gens Æthiopiæ in Occidente.

Dagon, Frumentum vel piſcis. Nomen idoli Philiſthinorum, Judic. 16. f. 23. & 1 Mach. 10. g. 84.

Dalaia, ſive Dalaias, Pauper Domini ſive exhauſtio aut ramus Domini, vel macilentus. Filius Elioenai filii Naariæ, 1 Par. 3. d. 24. Filius Semeiæ, Jer. 36. c. 12.

Dalila, Paupertas, vel ſitula ejus, aut ramus ejus, ſive exhauriens, aut macilenta. Nomen mulieris quam amavit Samſon, Judic. 16. a. 4.

Dalmanutha, Situla præparata, vel exhauſtio numerata, ſive macies, vel ramus præparatus vel numeratus. D. Nomen regionis, Marc. 8. b. 10.

Dalmatia, Lampas fruſtratoria, aut fulgur vanitatis. G. Panniæ ad Hadriaticum mare regio. De qua plura Plinius lib. 3. naturalis hiſt. cap. 22. & 25. in quam Titus ad prædicandum Evangelium profectus eſt, 2 Tim. 4. b. 10.

Damaris, Uxorcula, ſive parva uxor. G. Mulier quæ Paulo prædicante Chriſto credidit, Act. 17. g. 34.

Damaſceni, Sanguinis ſacci, vel ſanguinis pocula, aut ſanguis femorum vel incendiorum vel procuratoris. Populi a Damaſcene ſic dicti, quæ eſt regio Syriæ inter Libanum & Antilibanum montes ad Septentrionem Judææ, unde deſcribitur terra a Dan uſque Berſabee, 1 Reg. 3. d. 19. & 2 Reg. 24. a. 2. in ea eſt Damaſcus: a qua tota regio appellationem ſumpſit. De hac Mela lib. 1. Plin. lib. 5. cap. 12.

Damaſcus, Idem. Filius procuratoris domus Abraham, Gen. 15. a. 2. Eſt & Damaſcus potens & inſignis Phœnices civitas, quæ quondam in omni Syria tenuit principatum, terminus Judææ ad Septentrionem, Ezec. 47. c. 16. Eſa. 7. b. 8. & 10. b. 9. & 2 Reg. 8. a. 6. & 3 Reg. 11. e. 24. quæ Stephano a conditore Damaſco Mercurii & Alimedes filio : Juſtino lib. 36. a Damaſco rege : Hieronymo vero in Heb. quæſt. a Damaſec Eliezer, cujus in libro 1. Moſis fit mentio, nomen accepit, Gen. 15. a. 2. de hac & Ezec. 27. d. 18. Amos 1. a. 5. Cant. 7. a. 4. Jere. 49. f. 24. nunc Saracenorum metropolis. Tertullianus lib. 3. adverſus Marcionem, Damaſcum civitatem Syrophœnices ſcribit, quæ quondam Arabiæ deputabatur inter Libanum & Antilibanum ſita, e qua Paulus per murum demiſſus fuit, Act. 9. d. 25.

Damaſcus, 4 Reg. 16. b. 10. Similitudo incendii, aut oſculi, vel poculi, ſive ſacci, aut ſimilis femori, vel tacitum oſculum, aut poculum. Heb. Dumeſec. Licet exemplaria quædam Hebraica legant דמשק.

Damna, Sterquilinium, aut cruentatio, vel taciturnitas, aut ſimilitudo noſtra. Civitas in terra Zabulon data Levitis, Joſ. 21. c. 35.

Dan, Judicans ſive judicium. Nomen loci, Gen. 14. c. 15. Filius item quintus Jacob ex Bala, ancilla Rachel uxoris ſuæ, Gen. 30. a. 6. Eſt & civitas in valle Bethrohob procul a Ptolemaide M. P. XIV. contra Boreales partes, non procul ab urbibus Galgalis & Maſaloth, regionis quidem tribus Aſer, poſſeſſionis autem Dan, unde & nomen impoſitum : antehac Laſem appellata, Joſ. 19. d. 47. & Lais, Judic. 18. c. 29. ſive Laiſa, Eſa. 10. g. 30. Ipſa fuit terminus terræ Iſrael ab Aquilone, 1 Reg. 3. d. 20. Ezec. 27. d. 19. Unde dicitur a Dan uſque Berſabee, id eſt, ab Aquilone Terræ ſanctæ ad Auſtrum. In qua Jeroboam rex Iſrael vitulum adorandum erexit, 3 Reg. 12. g. 29. Amos 8. d. 14. Hieronymus in Heb. traditionibus Paneas vocatam putat, quæ alias Cæſarea Philippi.

Daniel, Judicium Dei. Nomen prophetæ quem præpoſitus eunuchorum Nabuchodonoſor vocavit Baltaſſar, Dan. 1. b. 6. Filius item ſecundus David ex Abigail Carmelitide, 1 Par. 3. a. 1.

Danna, Judicium, vel judicans : aut Syriace, iſta. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. f. 49.

Daphca, Pulſatio, ſive impulſio. Nomen loci in quem venerunt filii Iſrael a deſerto Sin, Num. 33. b. 12.

Daphne, Laurus. G. 2 Mach. 4. e. 33.

Daphnim, Num. 34. b. 11. ubi dicitur, fontem Daphnim, non eſt in Hebræo.

Dara, Generatio ſive habitatio paſtoris aut ſocietatis, ſive iniquitatis: vel Syriace, brachium. Filius Zaræ filii Judæ, 1 Par. 2. a. 6.

Darcon, Generationis vel habitationis poſſeſſio vel emptio: aut Syriace, draco. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 54.

Darius, Requirens, aut inquirens. Rex Medorum, Dan. 5. g. 31. & 1 Eſd. 4. b. 5.

Darmaſcus, Generationis aut habitationis procuratio, aut generatio : vel habitatio incendii vel procuratoris. Videtur eadem civitas quæ Damaſcus, 1 Par. 18. b. 6. & 2 Par. 16. a. 2. & 24. f. 23. & 28. a. 5.

Dathan, Ritus, aut lex. Filius Eliab, Num. 16. a. 1. Deut. 11. a. 6.

Dathema, Legis præparatio, vel legis munus. D. Nomen urbis, 1 Mach. 5. a. 9.

David, Dilectus. Filius Iſai, 1 Reg. 17. b. 12. & 1 Par. 2. b. 15. דוד vel דויד

D E

Debbaſeth, Melliflua, aut infamiam apponens. Nomen civitatis, terminus Zabuloniæ tribus, Joſ. 19. a. 11.

Debelaim, Palathæ, id eſt, maſſæ ex ficubus compactæ, maſſæ ficuum ſiccarum, caricæ. Nomen viri, Oſee 1. a. 2.

Debera, Oratorium, ſive verbum, aut res, vel apes, aut ſubjectio: vel Syriace, ductrix. Nomen loci, Joſ. 15. b. 7.

Deblatha, Palatha, id eſt, maſſa ficuum ſiccarum, aut maſſa de ficubus compacta. Civitas eſt apud Ezechielem 6. d. 14. quam ego plane רבלתה eſſe credo. nam ſimilitudo literarum ד & ר ſæpe numero multis imponit, propterea quod hæc parvo admodum apice inter ſe differant.

Deblathaim, Idem. p. n. Nomen civitatis in terra Moab, Jer. 48. d. 22. Eadem videtur quæ & Helmon-deblathaim.

Debora, Apes, vel verbum, aut res, ſive ſubjectio : vel Syriace, ductrix. Nutrix Rebeccæ, Gen. 35. b. 8. Uxor item Lapidoth prophetæ, Judic. 4. a. 4.

Decapolis, Decem civitatum, ſub. regio. G. Regio decem urbium ultra Jordanem ad Orientem Judææ ſita, cujus fit mentio, Matt. 4. d. 25. Marc. 5. d. 20. & 7. d. 31. de qua Plinius lib. 5. cap. 18. nat. hiſtoriæ, & Hieronymus in ecloga.

Decla, Comminutio ejus : vel Syriace, palma arbor. Filius Jectan, Gen. 10. d. 25.

Denan, Mammilla, vel dilectio earum: aut patruus, vel judicans. Nomen urbis, Jer. 25. e. 23.

Dedanim, Idem. p. n. Filii Dedan, Eſa. 21. d. 13. דדנים

Delean, Pauper, afflictus, ſive pauperis reſponſio, vel canticum, aut exhauſta ſive macilenta afflictio vel reſponſio: vel ex Hebræo & Syro, pauper ovis. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. e. 38.

Delphon, Stillicidium, aut pauperem reſpiciens, ſive exhauſtum vel macilentum reſpiciens. Filius Aman filii Amadatha, Eſth. 9. b. 7.

Delos, Manifeſtata, vel oſtenſa. G. Nomen inſulæ, 1 Mac. 15. d. 23

Demas, Popularis vel plebeius, aut pinguis. G. Nomen viri, Coloſſ. 4. d. 14. & 2 Tim. 4. b. 10.

Demetrius, Cerealis, a Cerere, quam Gentiles deam frumenti putabant. Seleuci filius, 1 Mach. 7. a. 1. Nomen etiam argentarii cujuſdam, Act. 19. e. 24.

Demophon, Populi interfector, aut populi cædes. G. Nomen viri, 2 Mach. 12. a. 2.

Denaba, Judicium ejus in ea, aut judicium præbens. Urbs eſt in Edom, in qua regnavit Bela, Gen. 36. d. 32.

Derbe, Circumſepta, vel vallata. G. Nomen civitatis Lycaoniæ, ſive Iſauriæ, ut Strabo ait lib. 12. Act. 14. a. 6.

Derbeus, Circumceptus, vel vallatus. G. Act. 20. a. 4.

Deſſau, Pinguedo, aut cinis. D. Nomen caſtelli, 2 Mac. 14. c. 16.

D I

Diabolus, Criminator ſive calumniator, aut accuſator. G. 1 Mac. 1. e. 38. Luc. 8. b. 12. Joan. 6. g. 70.

Diabolus, Habacuc 3. a. 5. in Hebræo, Reſeph, & interpretatur volucris, ſive flamma, vel lampas, vel ſagitta.

Diana, Latinum eſt: & facta eſt a die, eo quod habeat lucem æmulam diei. Nam luna hoc nomine appellatur. Nomen deæ quam colebant Epheſii, Act. 19. e. 24. & g. 35.

Dibon, Abundans filius, aut abundantia intelligentiæ vel ædificationis: aut Syriace fluxus. Nomen excelſi Moabitarum ubi colebantur idola, Eſa. 15. a. 2. Num. 21. f, 29. Jer. 48. d. 18. Eſt & urbs Moabitarum primo, & poſtea Sehon regis Amorrhæorum, in tribu Ruben, ultra Jordanem ad Orientem poſita, Joſ. 13. c. 17.

Dibon, Eſa. 15. d. 9. ubi legitur, Quia aquæ Dibon repletæ ſunt ſanguine. Ponam enim ſuper Dibon, &c. in Hebræo habetur Dimon, & interpretatur ſanguinolenta, ſive ſterquilinium. Civitas in tribu Gad ſita. Eadem quæ & in tribu Ruben recenſetur, ſed limitaneam eſſe urbem ex hoc facile colligitur.

Dibon-gad, Abundantia filii felicis, aut abundantia intellectus vel ædificationis felicis, ſive abundantia filii accincti. Nomen loci, in quo filii Iſrael fixere tentoria, profecti de Oboth, Num 33. f. 45.

Dibre-hajamim, Verba dierum. Sic vocatur liber Chronicorum, Græce autem παραλειπομένων, id eſt, relictorum, quod in eo libro ea maxime tractentur quæ in libris Regum relicta ſunt.

Didymus, Geminus, vel gemellus, qui cum alio uno & eodem partu naſcitur. G. Sic dicebatur Thomas Apoſtolus, Johan. 11. b. 16. & 20. f. 24.

Dies, Heb. Jemina. Prima filia Job, Job 42. d. 14.

Dievi, De generatione, aut exiſtentes, 1 Eſd. 4. b. 9. Syrum eſt.

Dilaiau, Pauper Domini, ſive exhauſtio, vel ramus Domini, aut macilentus. Nomen viri, 1 Par. 24. c. 17.

Dimona, Sterquilinium, ſive coacervatio, aut abundans numerus vel munus. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. d. 22.

Dina, Judicium, vel judicans : aut Syriace, iſta. Filia Jacob ex Lia uxore, Gen. 30. c. 21.

Dinæi, Judices, ſive judicia. Nomen populi, 1 Eſd. 4. b. 9.

Dionyſius, Divinitus ſtimulatus vel compunctus. G. Vir Athenienſis, prædicante Paulo ad fidem CHRISTI converſus, Act. 17. g. 34.

Dioſcorus, Divina ſaturitas, vel divinum ornamentum. G. Nomen menſis, 2 Mach. 11. d. 21.

Diotrephes, A Jove nutritus. G. Vir peſſimus, ut teſtatur Joannes in tertia ſua epiſtola.

דישן Diſan, Trituratio, ſive pinguedo, vel cinis, aut abundans dens vel ebur. Filius Seir Horræi, Gen. 36. c. 21.

דישון Diſon, Trituratio, ſive pinguedo, vel cinis. Filius Seir Horræi, Gen. 36. c. 21. Filius Anæ filii Sebeon, ibidem, 25.

Dithalaſſum, Duo maria, ſive bimaris, qui utrinque mari alluitur, quod in navigatione vix ſine periculo evenire ſolet. G. Act. 27. g. 45.

D O

Doch, Commotus, ſive impulſus, aut comminutus. D. Munitiunculæ nomen, 1 Mach. 16. c. 15.

דודוהו Dodau, Dilectio, aut mammilla ejus, vel patruus ejus. Nomen viri, 2 Par. 20. g. 37.

דדנים Dodanim, Dilecti vel patruelis ſomnus, aut mammilla dormientis. Filius Javan, Gen. 10. a. 4. a quo Rhodii.

רודנים vel דודנים Dodanim, 1 Par. 1. a. 7. Imperantes, ſive deſcendentes, aut imperantis vel deſcendentis ſomnus. Heb. Rodanim & Dodanim. Filius Javan, qui Gen. 10. a. 4. dicitur Dodanim.

דאג Doeg, Solicitus, ſive anxius, aut piſcator. Unus ex paſtoribus Saulis, 1 Reg. 21. b. 7.

דמים Dommim, Sanguinei, aut ſilentes, vel ſimiles, vel Syriace, pecuniæ. Nomen regionis, 1 Reg. 17. a. 1.

Domus ſolis, Græce Heliopolis, urbs Ægypti in qua ſol adorabatur. Vide Beth-ſemes, Jer. 43. d. 13.

דור vel דאר Dor, Generatio, vel habitatio. Nomen civitatis maritimæ in tribu Manaſſe, Joſ. 11. a. 2. & 17. c. 11. Judic. 1. f. 27. & 1 Par. 7. f. 30. & 1 Mach. 15. d. 25. Quidam falſo Stratonis Cæſaream appellatam exiſtimant.

Dorcas, Caprea, vel damula. G. Nomen mulieris quæ & Tabitha Syriace dicebatur, Act. 9. g. 39.

דרדע Dorda, Habitaculum ſcientiæ, vel generatio ſcientiæ. Filius Maol, 3 Reg. 4. d. 31.

Doryx, Rapidus, aut velox. D. Eccleſ. 24. d. 41.

Doſitheus, Deodatus. G. Nomen ducis, 2 Mac. 12. c. 19.

דתן Dothan, ſive Dothain, Ritus aut lex. Locus eſt ubi Joſeph reperit fratres ſuos pecora paſcentes, Gen. 37. d. 16. qui etiam temporibus Hieronymi ſupererat in duodecimo a Sebaſte miliario contra Aquilonis plagam, 4 Reg. 6. c. 13.

D R

Druſilla, Rore conſperſa. G. Uxor Felicis præſidis Judææ, Act. 24. f. 25.

D U

דודי Dudia, Dilectus, aut patruus meus. Nomen viri, 1 Par. 27. a. 4.

דעואל Duel, Cognoſcite Deum, aut ſcientia Dei. Pater Eliaſaph principis tribus Gad, Num. 1. b. 14.

דומה Duma, Silentium, vel ſimilitudo. Regio quædam Idumææ, ad Auſtrum vergens, quæ hodie dicitur Eleutheropolis, viginti diſtans milibus, juxta quam ſunt montes Seir, auctor Hieronymus in comment. In Eſaiam. De hac lege Eſai. 21. c. 11. Filius Iſmahelis, Gen. 25. b. 14. Eſt & civitas in tribu Juda, juxta veterem interpretem & LXX. quos ſecutus eſt, ῥῦμα Joſ. 15. f. 52.

דורא Dura, Generatio, vel habitatio, aut pyra ignis. Vallis provinciæ Babylonis, Dan. 3. a. 1.

E

עיבל EBal, Acervus vetuſtatis, aut acervus defluens. Filius Sobal filii Seir, Gen. 36. c. 23.

E C

הקטן Eccetan, Parvus, ſive minimus. Nomen viri, 1 Eſd. 8. b. 12.

Eccleſiaſtes, Concionator, vel congregans, Hebraice Coheleth, קהלת id eſt, concionator, Eccleſiaſtes. 1. a. 1.

Ecbathana, Frater mortis. D. Nomen regionis, 2 Mach. 9. a. 3.

אחמתא Ecbathanis, Idem. Chaldaice, Ahmatha. Metropolis majoris Mediæ a Seleuco, ut inquit Volaterranus libr. 12. ſeu ut Judith 1. a. 3. dicitur, ab Arphaxato Medo condita, ubi reges, eo quod frigida ſit, æſtivare ſolent. Hæc Ptolemæo libr. 6. ἀγβάτανα: Stephano vero interdum ἀγβάτανα, interdum ἐχβάτανα dicitur, 1 Eſd. 6. a. 2. quo loco quidam vertunt, ſcrinium in quo ſchedæ reponebantur & authentica.

אחיה Echaia, Frater Domini. Nomen viri, 2 Eſd. 10. b. 26.

אחי Echi, Frater meus. Filius Benjamin, Gen. 46. c. 21. qui 1 Par. 8. a. 2. Rapha dicitur.

E D

אדו Eddo, Vapor, aut nubes, vel interitus ejus. Nomen viri, 1 Eſd. 8. c. 17.

אדמה Edema, Terra, aut rufa, ſive ſanguinea. Civitas in tribu Nephthali, Joſ. 19. c. 36.

עדן Eden, Voluptas, ſive deliciæ: aut Syriace, tempus. Proprium viri, Eſa. 37. c. 12. & 4 Reg. 19. c. 12. & 2 Par. 29. c. 11. Cujus filii incoluerunt regionem Syriæ quæ dicitur Thalaſſar.

עדר Eder, Grex, ſive defectio, vel privatio. Filius Muſi, filii Merari, 1 Par. 23. e. 23. Urbs item in tribu Juda, Joſ. 15. e. 21. Eſt quoque turris nomen ubi filii Jacob tabernaculum fixerunt, Gen. 35. d. 21. ubi legitur, Fixit tabernaculum trans turrem gregis: Hebraice, turrem Eder. Idem, Mich. 4. c. 8. Et tu turris gregis: Hebraice, Et tu turris Eder.

הדסה Ediſſa, Myrtus: aut Syriace, lætitia. Nomen mulieris, quæ & Eſther, Eſth. 2. b. 7.

עדנא Edna ſive Ednas, Voluptas: aut Syriace, tempus. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 30.

עדנה Ednas, 1 Par. 12. d. 20. Æterna requies, ſive teſtimonium quietis. Princeps militum in Manaſſe.

אדום ἐδὼμ Edom, Rufus, ſive terrenus, aut ſanguineus. Sic cognominatus fuit Eſau, Gen. 25. d. 30. & 36. a. 1. Nomen regionis, quæ & Idumæa, 3 Reg. 11. c. 14. Eſa. 34. b. 6. Hæc in Syria ad Meridiem Judææ ſita, habet Arabiam ab Auſtro, Phœniciam a Borea. Alias porro Gabalene, item & Amalechitis ab Amalech vocitatur: ut Joſephus lib. 2. cap. 1. indicat. Veruntamen idem Joſephus lib. 5. cap. 3. antiq. duplicem Idumæam ponit, ſuperiorem & inferiorem. Superiorem elegit tribus Judæ, quæ in longum quidem extenditur uſque ad Hieroſolymam: latitudine vero uſque ad paludem Sodomæ conſtituta eſt. In hac autem ſorte civitates erant Aſcalon & Gaza: iſtam, Palæſthinam alias dicunt. Inferior Idumæa ſorte ceſſit Simeonis tribui: hæc circa Ægyptum eſt, & Arabiæ montem. Hæc ille. Edomitæ noluerunt filiis Iſrael tranſitum permittere per terram ipſorum, Numer. 20. g. 18. Saul iſtos expugnavit, 1 Reg. 14. g. 47. David ipſos ſibi ſervire fecit, 2 Reg. 8. e. 14. & 1 Par. 19. d. 19.

אדם ἀδὰμ Edom, Joſ. 3. d. 16. Homo, ſive rufus, aut terrenus, vel ſanguineus. Heb. Adam, & eſt nomen urbis.

אדרעי ἀδραΐ Edrai, Fortitudinis vel magnitudinis acervus, aut nubes, ſive interitus iniqui aut ſocii vel paſtoris ſive confractionis. In regione Amorrhæorum urbs regis Og, ubi ipſe contra Iſrael pugnavit & cæſus eſt, Deut. 1. a. 3. & 3. a. 1. Num. 21. g. 23. Joſ. 12. d. 12. Eſt & alia in tribu Nephthali, Joſ. 19. c. 37.

E G

הגא ἀγαῒ Egeus, Meditatio, ſive loquela, vel gemitus, aut ablatio. Eunuchus Perſarum regis, Eſth. 2. a. 3.

עגלה αἰγλὰ Egla, Vitula, aut currus, ſive rotunda. Uxor David, 2 Reg. 3. a. 5. & 1 Par. 3. a. 3.

עגלון ὀδολλὰμ Eglon, Vitulus, aut currus, ſive rotundus. Nomen urbis in tribu Judæ, cujus rex fuit Dabir, Joſ. 10. a. 3. & 15. e. 39. Nomen regis Moab, Judic. 3. b. 12.

E L

אלה vel אלא ὀλὰς ἠλὰ Ela, Ilex vel quercus, ſive fortitudo: aut maledictio, vel juramentum, ſcilicet imprecationis: aut Syriace, Deus. Civitas Idumæorum, Gen. 36. d. 41. Pater Oſee prophetæ, 4 Reg. 15. f. 30. Filius Caleb filii Jephone,, 1 Par. 4. c. 15. Pater Semei præfecti in Benjamin, 3 Reg. 4. b. 18. Filius Ozi, 1 Par. 9. b. 8. Filius Baaſa regis Iſrael, 3 Reg. 16. b. 6. & c. 8.

אלעד ἐλαάδ Elad, Dei æternitas, vel Dei teſtimonium, aut Dei præda. Filius Suthalæ filii Zabad, 1 Par. 7. d. 22.

אלעדה ἐλαδὰ Elada, Dei cœtus vel congregatio, aut Dei æternitas ſive teſtimonium, vel Dei præda. Filius Tahath, filii Bared filii Suthalæ filii Ephraim, 1 Par. 7. d. 21.

ἠλιΐα Elai, Fortis, vel Deus meus. D. Judith 8. a. 1.

עילם αἰλάμ Elam, Regio Perſidis in qua erat Suſa regio regum Perſarum, a qua Elamitæ dicuntur, Act. 2. b. 9. Eſa. 21. a. 2. in Jer. 49. g. 35. Elam ſcribe, non Ælam. Vide Ælam.

אלעשה ἐλεασὰ Elaſa, Dei factura. Filius Helles filii Azariæ filii Jehu, 1 Par. 2. e. 39. Filius Rapha filii Banaa, 1 Par. 8. d. 36. Filius Saphan, Jer. 29. a. 1. Filius Pheſhur, 1 Eſd. 10. c. 22.

אילת ἐλὼθ Elath, Cerva, ſive fortitudo, aut ilex, vel quercus. Nomen civitatis regni Edom, ad quam profecti ſunt filii Iſrael, egreſſi de Heſiongaber, Deut. 2. b. 8.

אלקנה ἐλκανὰ Elcana, Deus zelotes, aut Dei profeſſio, vel Dei calamus, ſive Deus nidus ejus. Filius Core filii Iſaar, filii Caath, Exod. 6. d. 24. Maritus Annæ matris Samuelis, 1 Reg. 1. a. 4. Alius de quo 1 Par. 12. a. 6. Filius Aſir, 1 Par. 6. b. 24. & 2 Par. 28. a. 7.

אלקשי ἐλκεσαῖος Elceſæus, Dei durities, vel ſerotinus. Viculi nomen in Galilæa, unde Nahum propheta, Nahum 1. a. 1.

אלדעה Eldaa, Dei ſcientia, aut Dei cognitio. Filius Madian filii Abrahæ, Gen. 25. a. 4.

אלדד ἐλδάδ Eldad, Dei dilectio aut dilectus. Nomen viri, ſuper quem requievit Spiritus Domini in caſtris, Num. 11. f. 26.

אלעלה vel אלעלא Eleale, Dei aſcenſio, ſive Dei holocauſtum. Civitas Amorrhæorum in Galaaditide regione, tribui Judæ adſcripta, Eſaiæ 15. b. 4. quam ædificaverunt filii Ruben, Num. 32. g. 37.

אלעזר ἐλεάζαρ Eleazar, Dei adjutorium, ſive Dei atrium. Filius Aaron filii Amram filii Caath filii Levi, Exod. 6. d. 22. & 1 Par. 6. a. 3.

ἐλεάζαρ Eleazarus, Idem. Filius Mathathiæ, filii Joannis, 1 Mach. 2. a. 5. Pater item Phinees, filius Moſollamiæ, 1 Par. 9. d. 20.

ἐκλεκτὴ Electa, Latinum eſt, & Græce idem ſignificat. Mulier ad quam ſcribit Johannes, 2 Joan. 1. a. 1.

אלחנן ἐλεανὰν Elehanan, Dei gratia, ſive Dei miſericordia, aut Dei donum. Nomen viri, 2 Reg. 23. d. 24. & 1 Par. 11. f. 26

אלף ἐλὰφ Eleph, Mille, ſive doctrina, aut bos, vel dux. Urbs in tribu Benjamin, Joſ. 18. d. 28.

ἐλεύθερος Eleutherus, Liber, vel ingenuus. G. Nomen fluvii, 1 Mac. 11. a. 7.

אלי ἠλὶ Eli, Deus meus, Matt. 27. e. 46. Pſal. 22. a. 1.

אליה ἠλία Elia, Deus Dominus, aut fortis Dominus. Filius Jeroham, 1 Par. 8. c. 26. & 1 Eſd. 10. d. 21.

אליאב ἐλιὰβ Eliab, Deus meus pater, ſive Deus patris. Filius Phallu Flii Ruben, Num. 26. a. 8. Primogenitus filiorum Iſai patris David, 1 Reg. 16. b. 6. & 1 Par. 2. b. 13. Filius etiam Helon, princeps tribus ſuæ Zabulon, Num. 1. a. 9

אליחבא ἐλιαβὰ Eliaba, Deus aut fortis abſcondet. Nomen viri, 2 Reg. 23. d. 32. & 1 Par. 11. f. 33.

אליקים ἐλιακείμ Eliacim, Dei reſurrectio aut affirmatio, ſive Deus reſurrectionis vel firmitatis, aut Deus vindicans. Filius Helciæ, Eſaiæ 22. f. 20. & 4 Reg. 18. d. 18. præpoſitus domus regis Ezechiæ. Filius item Joſiæ regis, a Pharaone Nechao Joacim appellatus, 4 Reg. 23. g. 34. Pater etiam Jona, Luc. 3. f.

אלידע ἐλιαδᾶ Eliada, Dei ſcientia, vel Dei cognitio. Pater Razon, 3 Reg. 11. d. 23. Filius David, 2 Reg. 5. c. 16. & 1 Par. 3. b. 8.

אליעם ἐλιὰμ Eliam, Dei populus, aut Deus populi. Filius Achitophel, 2 Reg. 23. d. 34.

אליהו ἠλίας Elias, Deus Dominus, aut fortis Dominus. Nomen prophetæ, 3 Reg. 17. a. 1.

אליסף ἐλισάφ Eliaſaph, Deus augens, vel Deus augmentationis, aut Deus finiens. Filius Duel princeps tribus ſuæ Gad, Num. 1. b. 14.

אלישיב ἐλιασὶβ Eliaſib, Deus converſionis, aut Dei ſeſſio vel habitatio, ſive Dei inſufflatio. Filius Elioenai filii Naariæ, 1 Par. 3. d. 24. & 24. b. 11. & 1 Eſd. 10. a. 7.

אליאתה ἐλιαθὰ Eliatha, Deus meus tu, aut Deus meus venit. Nomen viri, 1 Par. 25. b. 4.

אליקא ἐλικὰ Elica, Dei pelicanus, aut fortis vomitus. Nomen viri, 2 Reg. 23. d. 25.

ἐλικοί Elici, Nigri, aut circunvoluti, vel retorti. G. Populi, Judith 1. b. 6.

אלידד ἐλδάδ Elidad, Dei dilectus, vel Dei dilectio. Filius Chaſelon, princeps tribus Benjamin, Num. 34. d. 21.

אליאל ἐλιὴλ Eliel, Deus meus Deus, vel Dei fortitudo, ſive Dei potentia. Filius Thohu, 1 Par. 6. c. 34. & 8. b. 19. Mahumites, 1 Par. 11. g. 46. & 2 Par. 31. c. 13.

אליעזר ἐλιέζερ Eliezer, Dei adjutorium, ſive Dei atrium. Nomen filii procuratoris domus Abraham, Geneſ. 15. a. 2. Filius item Moyſis, Exod. 18. a. 4. & 1 Par. 23. b. 15. Filius etiam Bechor filii Benjamin filii Jacob, 1 Par. 7. b. 9. Filius Jorim, Luc. 3. f. 29.

אליחרף ἐλιχόρεφ Elihoreph, Dei hyems, aut Deus juventutis, ſive forte opprobrium: aut ex Hebræo & Syro, Deus acuminis. Filius Siſa princeps exercitus Salomonis, 3 Reg. 4. a. 4.

אילם αἰλὶμ Elim, Arietes, aut fortes, vel cervi, ſive valles. Nomen civitatis Moabitarum, non procul a limite, ad quam pervenerunt filii Iſrael profecti de Mara, Exod. 15. d. 27. & 16. a. 1. Num. 33. b. 9. Eſt & nomen putei, Eſa. 15. b. 8. aut nomen civitatis, ubi legendum Beer-elim.

אלימלך ἐλιμέλεχ Elimelech, Deus meus rex, aut Dei conſilium. Nomen Bethlehemitæ cujuſdam mariti Noemi, Ruth. 1. a. 2.

עליועני ἐλιωναὶ Elioenai, Ad ipſum oculi mei, ſive ad ipſum fontes mei, aut ad ipſum afflictio vel paupertas. Filius Naariæ filii Semeiæ filii Secheniæ, 1 Par. 3. d. 23. & 4. f. 36. Filius item Bechor filii Benjamin filii Jacob, 1 Par. 7. b. 9. & 8. b. 19.

אליהועיני Elioenai, 1 Par. 26. a. 3. & 1 Eſd. 8. a. 4. Ad Dominum oculi mei, aut Deus ipſe oculorum meorum.

אליפל ἐλιφάλ Eliphal, Dei miraculum, vel Dei judicium. Filius Ur, 1 Par. 11. g. 36

אליפלט Eliphalet, Deus liberationis, ſive Deus expellens. Filius David, 2 Reg. 5. c. 16. & 1 Par. 3. b. 6. & 14. b. 7. Idem 1 Par. 14. b. 5. Hebraice ſcribitur אלפלט Elphalet. Eſt & filius Eſec, 1 Par. 8. d. 38.

אליפלהו Eliphalu, Deus mirabilis, ſive Deus judicii. Nomen ſacerdotis. 1 Par. 15. b. 18.

אליפז ἐλιφὰζ Eliphaz, Dei niſus vel conatus, aut Dei obrizum. Filius Eſau ex Ada uxore, Gen. 36. a. 4.

אליפלט ἐλιφαλὲτ Eliphelet, Deus liberationis, ſive Deus meus expellens. Filius Aasbai, 2 Reg. 23. d. 34. Filius item David, 1 Par. 3. b. 8.

אלישה ἐλισὰ Eliſa, Deus eſt, aut Dei agnus, ſive Deus commodans. Filius Javan, Gene. 10. a. 4. Ab hoc Æoles ſive Inſulæ Ionii maris, Ezech. 27. a. 7.

אלישבע Eliſabeth, Deus juramenti, vel ſaturitatis, ſive Dei ſeptenarium. Uxor Aaron filia Aminadab, Exo. 6. d. 23. Uxor item Zachariæ, mater Joannis Baptiſtæ, Luc. 1. a. 5,

אלצפן vel אליצפן ἐλισαφὰν Eliſaphan, Deus Aquilonis, ſive Deus abſconditus, aut Deus ſpeculator. Filius Oziel filii Caath filii Levi, Exod. 6. c. 22. Filius item Pharnach, Num. 34. d. 25.

אלישפט ἐλισαφὰτ Eliſaphat, Deus judicans. Filius Zechri, 2 Par. 23. a. 1.

אלישמע ἐλισαμὰ Eliſama, Deus exauditionis, ſive Dei exauditio. Filius Ammiud princeps tribus ſuæ Ephraim, Num. 1. a. 10. & 1 Par. 7. f. 27. Filius item David, 2 Reg. 5. c. 16. & 1 Par. 3. b. 6. & 14. b. 6. Pater Nathaniæ, 4 Reg. 25. g. 25. Sic nominabatur filius Icania filii Sellum filii Siſamoi, 1 Par. 2. e. 41.

אלישע ἐλισαῖος Eliſeus, Dei ſalus, vel Deus ſalvans. Nomen prophetæ filii Saphat, 3 Reg. 19. c. 16. & 4 Reg. 3. b. 11. Luc. 4. e. 27. Græce ἐλισαῖος apud Lucam 4. e. 27. ſcribitur: at in libris Regum ubique ſcribitur ἐλισαιέ.

אלישוע Eliſua, Idem. Filius David, 2 Reg. 5. c. 15. & 1 Par. 3. b. 6.

אליצור Eliſur, Dei fortitudo, ſive Dei petra, aut Dei pſalmatio vel colligatio. Filius Sedeur princeps tribus ſuæ Ruben, Num. 1. a. 5.

אליהוא Eliu, Deus meus ipſe, aut fortitudo ipſius. Filius Jeroham patris Elcana, 1 Reg. 1. a. 1. Nomen principis militiæ, 1 Par. 12. d. 20. & 26. a. 7. & 27. c. 18.

Eliud, Deus laudis, ſive Deus confeſſionis, aut Dei laus vel confeſſio. D. Filius Achim filii Sadoc, Matt. 1. b. 14.

Ellas, Vide Hellas.

אלה הדברים Elle-haddebarim, Hæc ſunt verba. ſic incipit quintus liber legis, qui a Septuaginta Δευτερονόμιον, id eſt, ſecundaria lex dicitur, Deut. 17. d. 18. non quod alia ſit quam ea quæ in monte Sinai data eſt, ſed quod denuo repetita ſit novo pacto per miniſterium Moſis coram iis qui priorem in monte Sinai non audierant.

הילל Ellel, Laudans, ſive lucifer, aut ſtultitia. Pater Abdon judicis in Iſrael, Judic. 12. d. 12.

Elmadan, Deus menſuræ eorum, vel Deus indumenti eorum. D. Luc. 3. d. 28. In quodam veteri Græco codice legitur Elmadad.

אלמלך Elmelech, Dei regnum, vel Dei conſilium. Nomen civitatis in tribu Aſer, Joſ. 19. b. 26.

אלמודד Elmodad, Dei menſura, aut atrium dilecti. Filius Jectan, Gen. 10. d. 24.

אלנעם Elnaam, Dei pulchritudo, ſive Deus monens eos. Pater Joſaia & Jeribai, 1 Par. 11. g. 46.

אלנתן Elnathan, Deus dedit, ſive Dei donum. Filius Achobor, Jer. 26. g. 22. Pater Noeſta matris Ioachin, 4 Reg. 24. b. 8.

אלון ἐλὼμ Elon, Ilex, vel quercus, aut fortis. Filius Zabulon, Gen. 46. b. 14. Judex Iſraelitici populi, Judic. 12. d. 11. Nomen civitatis in tribu Nephthali, Joſ. 19. c. 33. In 3 Reg. 4. a. 9. Hebraice ſcribitur אילון. Tale fuit nomen patri Baſemath & Ada uxorum Eſau, Gen. 26. g. 34. & 36. a. 2.

אלני Elonitæ, Idem. p. n. Num. 26. c. 26.

אלפעל Elphaal, Dei opus, vel Dei operatio. Filius Mehuſim, 1 Par. 8. b. 11.

אלתקה Elthece, Ex Hebræo & Syro, Dei theca vel capſa. Nomen civitatis in tribu Dan, Joſ. 19. d. 44. quæ Joſ. 21. b. 23. Eltheco dicitur ab interprete, cum in Hebræo eadem ſit lectio cum ſequente per א in fine.

אלתקא Eltheco, idem. Nomen civitatis, Joſ. 21. b. 23. quæ Joſ. 19. d. 44. dicitur Elthece per ה in fine.

אלתקון ἐλθεκὼν Elthecon, Dei correctio, ſive Dei præparatio. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. g. 59.

אלתולד ἐλθουλάδ Eltholad, Dei generatio. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. e. 30. in tribu Simeon, Joſ. 19. a. 3.

אלול ἐλοὺλ Elul, Ululatus, ſive pernoctatio. Nomen ſextæ lunationis, partim Auguſto noſtro, partim Septembri reſpondentis, 2 Eſd. 6. d. 15. & 1 Mach. 14. d. 27.

אלעוזי Eluzai, Dei fortitudo. Nomen viri, 1 Par. 12. a. 5.

ἐλυμαῒς Elymais, Panicea, a panico, quod eſt genus ſeminis. G. Nomen civitatis in Perſide, 1 Mach. 6. a. 1.

ἐλύμας Elymas, Magus, ſive corruptor, vel perniciosus. G. Nomen magi, Act. 13. b. 8.

אלזבד Elzabad, Dei dotatio. Nomen principis, 1 Par. 12. b. 12. & 26. a. 7

E M

Emalchuel, Rex Deus, aut regnum Dei, vel nuntius Dei. D. Nomen viri, 1 Mach. 11. d. 39.

הימן ἐμὰν Eman, Multus, aut tumultuans: vel Syriace, fidelis. Filius Zaræ filii Juda, 1 Par. 2. a. 6.

חמת ἀμὰθ Emath, Ira vel indignatio, aut calor, ſive murus, aut uter, vel lagena. Urbs ſita in finibus Syriæ non procul a Damaſco, 4 Reg. 14. f. 25. Jer. 49. f. 23. Etiam colligi poteſt hanc urbem eſſe Syriæ. Eſt etiam nomen regionis quæ ab urbe nomen habet, 4 Reg. 23. g. 33. In 1 Par. 18. a. 3. & c. 9. recte ſcribitur Hemath. Vide Hieronymum in locis Hebr. Ipſa eſt terminus Chananæorum a Sidone, Joſ. 13. a. 5. cujus mentionem habes 4 Reg. 14. g. 28. & 25. e. 21. Eſa. 10. b. 9. & 11. c. 11. Zach. 9. a. 2. Hebr. Hemath.

מאה μεά Emath, Nehem. 12. c. 37. interpretatur centum. Heb. Meah. Nomen turris.

אמר Emer, Dicens, vel loquens, ſive exaltatio: aut Syriace, agnus. Nomen loci, 1 Eſd. 2. c. 36. & 57.

אמים Emim, Timores, aut terribiles, vel populi, ſive inſula aquarum. Gigantes quos expulerunt Moabitæ a terra ipſorum, Deute. 2. c. 11. In Gene. 14. a. 5. non eſt proprium nomen, ſed vertendum Terribiles vel horrendos, quod fecit Chaldæus paraphraſtes: ſic etiam transferendum eſſe dicit Hieronymus in quæſtionibus ſuis Hebraicis in Geneſin: licet LXX. ἐμμαίους tranſtulerint. Puto tamen populos eſſe Raphaim, a Moabitis, Emim dictos: ab Ammonitis vero, Zomzommim, Deut. 2. c. 11. & d. 20.

עמנואל ἐμμανουήλ Emmanuel, Nobiſcum Deus, Eſa. 7. c. 14. Matt. 1. d. 23.

ἐμμαοὺς Emmaus, Timens conſilium, vel matris aut gentis conſilium, ſeu populus abjectus. D. Nomen caſtelli diſtantis ab Jeruſalem ſtadiis 60. Luc. 24. b. 13.

אמר Emmer, Dicens, ſive loquens, vel exaltatio: aut Syriace, agnus. Pater Baſhur ſacerdotis, Jer. 20. a. 1. & 1 Eſd. 2. b. 36. Pater item Moſollamith, 1 Par. 9. b. 12. & 24. b. 12.

E N

ענק ἐνὰχ Enac, Gigas, aut torques, vel monile, ſive oneratus: Gigantes, Num. 13. d. 22. quos expulerunt Chananæi, Deut. 2. b. 21.

Enacim, Idem. p. n. Deut. 2. c. 11. ענקים

עין עגלים ἐν ἀγαλείμ En-agallim, Fons ſive oculus vitulorum, vel curruum, aut rotunditatum. Nomen vici in principio maris Mortui, Ezech. 47. b. 10.

עינם Enaim, Fons vel oculus eorum. Villa in tribu Juda, Joſ. 15. e. 34. Hodieque villa eſt Bethemin circa Terebinthum. Hieronymus in locis Hebraicis. Heb. Enam.

עינן Enan, Nubes, vel augurium, ſive fons, aut oculus earum. Nomen villæ ſive viculi, Num. 34. b. 9. Ezech. 48. a. 1. Pater item Ahira principis tribus Nephthali, Num. 1. b. 15.

ἐγκαίνια Encænia, Renovatio, vel dedicatio, id eſt, feſtum pro renovatione vel dedicatione templi. G. Joan. 10. d. 22.

עין דור vel עין דאר ἐνδώρ En-dor, Fons, ſive oculus generationis vel habitationis. Urbs tribus Manaſſe in Jezrahel juxta Naim urbem ſita, Joſ. 17. c. 11. & 1 Reg. 28. a. 7. Pſal. 82. c. 11.

עין גדי ἐνγαδδί En-gaddi, Fons, ſive oculus hœdi vel fœlicitatis: aut ex Hebræo & Syro, fons ſive oculus inciſionis, vel ſciſſuræ. Urbs in tribu Juda juxta mare Mortuum contra Occidentem. Dicitur & Haſaſonthamar, 1 Reg. 24. a. 1. Ezech. 47. b. 10. Cantic. 1. d. 14.

עין גנים ἐνγαννίμ En-gannim, Fons hortorum ſive oculus protectionum. Locus tribus Judæ, Joſ. 15. e. 34. Et Hieronymo in locis Hebr. eſt vicus juxta Beth-el. Alia civitas ſacerdotum in tribu Iſſachar, Joſ. 19. b. 21.

עין חדה ἀνναδά En-hadda, Oculus acutus, vel lætus: aut fons acuminis vel lætitiæ: ſive ex Syro & Hebræo, fons vel oculus unus ſive novus. Nomen civitatis in tribu Iſſachar, Joſ. 19. b. 21.

עין חצור πηγὴ ἀσώρ En-haſor, Fons ſive oculus atrii vel veſtibuli, aut fontis fœnum vel herba. Civitas tribus Nephthali, Joſ. 19. c. 33.

הנם ἐννόμ Ennom, Ecce illi, ſive divitiæ eorum: aut decipiens vel contriſtans eos. Nomen viri, Joſ. 15. b. 8. Jer. 7. g. 31. & 4 Reg. 23. c. 10.

עינון αἰνὼν Enon, Nubes, vel obnubilatio, ſive fons aut oculus ejus, vel augurium. Terminus Damaſci, Ezech. 47. d. 17. Eſt & Enon juxta Salim oppidum haud longe a Jordane, ubi baptizabat Johannes, ſicut

Johan. 3. c. 23. ſcriptum eſt. Hieronymus in locis Hebraicis ad ſuam ætatem locum in octavo lapide Scythopoleos ad Meridiem juxta Salim & Jordanem eſſe memorat.

Enos, Homo vel vir, ſive oblitus aut deſperatus. Filius Seth Gen. 4. d. 27. Luc. 3. g. 38.

En-ſemes, Fons ſive oculus Solis, aut ex Hebræo & Syro, fons ſive oculus miniſterii vel famulatus. Nomen loci, Joſ. 18. c. 17.

E P

Epænetus, Laudabilis. G. Amicus Pauli, Rom. 16. a. 5.

Epaphras, Spumans. G. Viri fidelis nomen, Col. 4. c. 12.

Epaphroditus, Venuſtus, ſive jucundus. G. Phil. 2. d. 25.

Epha, Laſſus, aut volans; vel Syriace, plicatus vel complicatus. Filius Madian filii Abrahæ, Gen. 25. a. 4. Ab eo Arabia Felix, Deſerta ſive Petræa dicta eſt Epha, Eſai. 60. a. 6. Fuit & nomen concubinæ Caleb, 1 Par. 2. f. 46. Filius Jahaddai, 1 Par. 2. f. 47.

Epher, Pulvis ſive hinnulus, aut plumbum. Filius Madian filii Abrahæ, Gen. 25. a. 4. & 1 Par. 1. c. 33. Filius Ezra, 1 Par. 4. c. 17. & 5. d. 24.

Ephеſii, Deſiderabiles. G. Act. 19. g. 35.

Epheſus, Idem. ſ. n. G. Minoris Aſiæ metropolis, & emporium celeberrimum, Amazonum opus, Ionicarum clariſſima, a nomine & ipſa Amazonis appellata, pluribus ante nominibus dicta, Urychia, Ortygia, Ptelea, Arſinoe ab uxore Lyſimachi. In hac templum Dianæ celeberrimum, a tota Aſia annis CC. ædificatum. Hæc Raphael Volaterran. libr. 10. Geograph. In Epheſo etiam Paulus prædicavit, Act. 18. e. 19. Hujus meminit Apoſtolus, 1 Cor. 16. b. 8. Apoc. 1. c. 11. & 2. a. 1. Extat & Pauli epiſtola ad Epheſios.

Ephi, Genus eſt menſuræ, Ezech. 45. d. 34.

Ephod, Superhumerale, aut ornamentum, Judic. 8. f. 27. & 17. b. 5. & 1 Reg. 2. d. 17. & 1 Par. 15. d. 26. Sic vocabatur pater Haniel, Num. 34. d. 23.

Ephra, Pulverulenta, ſive plumbea, aut damula. Civitas Joas patris Gedeonis, ſita in tribu Manaſſe, Judic. 6. b. 11. & 8. f. 32. Eſt & alia עפרה in tribu Benjamin, quæ Joſ. 18. d. 23. dicitur Ophera, licet eadem ſit orthographia cum præcedenti in Hebræo, 1 Reg. 13. d. 17.

Ephraim, Frugifer, aut creſcens. Filius ſecundus Joſeph, Gen. 41. g. 52. & 1 Par. 6. f. 66. Ab hoc tribus Ephraim nomenclaturam habet, quæ a Jordane flumine uſque ad Gazer longitudinem habuit: latitudinem vero, qua cunque a Bethel uſque ad campum maximum terminatur, Joſepho libr. 5. cap. 3. Jud. antiq. Vide Ezechielem cap. 48. a. 5. Eſt etiam mons qui inter Jerichontem & Jeroſolyma extenditur, & ab hoc fine aſcendit contra Septentriones per tractum maris uſque Gazeram urbem, quem poſſederunt filii Joſeph, Joſ. 16. b. 4. & 17. b. 10. Dictæ ſunt quoque decem tribus Iſrael, ſive regnum Iſrael, Ephraim, ob Jeroboam Ephrathæum, quem primum regem ſubierunt decem illæ tribus quæ defecerunt a Juda, 3 Reg. 11. e. 26. Eſa. 7. a. 2. & 9. c. 9. Oſee 5. a. 5. Legimus & Pſal. 59. a. 9. Heb. 60. Ephraim fortitudo capitis mei: & Pſal. 77. g. 67. Heb. 78. Tribum Ephraim non elegit. Similiter Pſal. 107. g. 9. Heb. 108.

Ephratha, Ubertas, ſive frugifera, vel creſcens, aut incinerata. Uxor fuit Caleb filii Eſron poſt defunctam priorem uxorem Azubam, 1 Par. 4. a. 4. Ipſa peperit ipſi Caleb Hur filium, 1 Par. 2. c. 19. Ab hac Calebis uxore Ephrata urbs nomenclaturam accepit, quæ eſt in tribu Judæ, Gen. 35. c. 16. Alias Bethlehem dicta, Geneſ. 48. b. 7. Videtur eadem eſſe quæ Caleb Ephratha appellatur, 1 Par. 2. c. 24. ubi mortuus eſt Heſron. Vide de hac re etiam Hieronymum in traditionibus Hebraicis.

Ephratæus, Idem. ſ. n. Qui eſt de tribu Ephraim, Judic. 12. b. 5. & 3 Reg. 11. e. 26. vel de Ephratha, id eſt de Beth-lehem, 1 Reg. 17. b. 12.

Ephree, Coopertimentum iniqui vel ſocii aut confracti, ſive portus iniqui vel ſocii aut confracti. Rex Ægypti, Jerem. 44. g. 30. Heb. Hophra.

Ephrem, Frugifer, aut creſcens. Nomen civitatis, Pſal. 77. g. 67. Heb. 78. Heb. Ephraim. Joan. 11. g. 54.

Ephron, Pulvis, ſive hinnulus, aut plumbeus. Filius Seor, Gen. 23. b. 8. a quo civitas in tribu Juda, quæ עפרין dicitur, 2 Par. 13. d. 19. & 1 Mach. 5. e. 6.

Epicurei, Adjutores, ſive auxiliatores. G. Act. 17. d. 18.

Epinicium, Canticum victoriæ. G. 2 Mach. 8. g. 33.

E R

Eraſtus, Amabilis G. Miniſter Pauli, Act. 19. d. 22. Rom. 16. d. 23. & 2 Tim. 4. d. 20.

Erchuæi, Longi, aut ſanantes, ſive maledictio combuſtionis. Populi, 1 Eſd. 4. b. 9.

Erioch, Longus, aut procerus; ſive ſatietas vel ebrietas tua: aut leo tuus. D. Rex Elicorum, Judith 1. c. 6.

E S

Eſaan, Innixus, vel ſuſtentatus, ſive ignis afflictionis vel reſponſionis. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. f. 51. & 52.

Eſaias, Salus Domini, Eſa. 1. a. 1.

Eſau, Faciens, vel operans, aut tinea ejus. Filius Iſaac, Gen. 25. c. 25. qui & Edom Gen. 36. a. 1. dicitur.

Eſbaal, Ignis idoli, ſive ignis dominantis aut ſubjicientis, vel poſſidentis. Filius Saul, 1 Par. 8. d. 32. & 9. f. 39.

Eſbon, Feſtinans intelligere, ſive feſtinans ædificare. Filius Bale filii Benjamin, 1 Par. 7. b. 7.

Eſcol, Botrus, ſive orbatio, aut ignis omnis. Frater Mambre, Gen. 14. b. 14. Eſt & vallis & torrens terræ Chanaan in vicinia Hebronis, Num. 13. e. 23. & 24.

Eſdras, Adjutor, ſive atrium. Nomen prophetæ ſacerdotis, 1 Eſd. 7. a. 5.

Eſdrelon, Adjutorium fortitudinis, vel quercus auxilii. D. Civitas in campo magno Eſdrelon ſub Dothan, Judith 1. c. 8.

Eſdrin, Adjutorium. D. Nomen viri, 2 Mach. 12. f. 36.

Eſeban, Ignis filii, vel ædificantis aut intelligentis. Filius Diſon Horræi, Gen. 36. c. 26.

Eſebon, Feſtinatio filii, aut feſtinatio intelligentis vel ædificantis. Filius Gad filii Jacob, Gen. 46. b. 16. Filius item Bela filii Benjamin filii Jacob, 1 Par. 7. b. 7.

Eſec, Violentia, ſive calumnia. Frater Aſer filii Elaſa, 1 Par. 8. d. 38.

Eſelias, Liberans vel reſervans Dominus, aut prope Dominum. Pater Saphan, 2 Par. 34. b. 7. qui 4 Reg. 22. a. 3. Aſalias dicitur ab interprete.

Eſem, Os ab oſſe, ſive fortitudo aut lignum eorum, vel conſilium eorum, aut clauſura. ſ. oculorum. Civitas in tribu Juda, Joſue 15. e. 29.

Eſer, Cellarium, ſive theſaurus, aut anguſtians. Filius Seir Horræi, Gen 36. c. 21.

Eſna, Mutatio, vel dormitatio, aut iteratio, vel ſecundatio. Nomen civitatis, Joſ. 15. f. 43.

Eſphatha, Congregatio, ſive collectio, aut conſummans vel finiens. Filius Aman filii Amadatha, Eſth. 9. b. 7.

Eſriel, Beatitudo Dei, aut intuitus fortis, vel greſſus Dei. Filius Galaad filii Machir, Joſ. 17. a. 2. & 1 Par. 7. c. 15. qui Numer. 26. d. 31. dicitur Aſriel.

Eſron, Sagitta exultationis, ſive diviſio cantici: aut atrium vel fœnum. Filius Ruben, Gen. 46. b. 9. Filius item Juda, 1 Par. 4. a. 1. Filius item Phares filii Juda, Gen. 46. b. 12. Nomen præterea loci, Joſ. 15. a. 3. Heb. Heſron.

Eſronitæ, Idem. Num. 26. c. 21.

Eſthaol, Poſtulans, aut mulier fortis, vel mulier ſtulta, ſive ignis laboris. Urbs tribus Judæ ſive Dan, inter Azotum & Aſcalonem in Palæſthina, Joſ. 15. e. 33. & 19. c. 41. ubi filii Iſrael poſuerant caſtra contra Philiſthiim, Judic. 13. d. 25. juxta quam ſepultus erat Samſon, Judic. 16. g. 31. Hieronymo villula Aſco dicta.

Eſthaolitæ, Idem. p. n. 1 Par. 2. g. 54.

Eſthamo, Exauditio, vel mulieris uterus. Nomen civitatis, 1 Reg. 30. g. 28. & 1 Par. 4. c. 17. quæ (ut videtur) dicitur Eſthemo & Eſthemoa.

Eſthemo, ſive Eſthemoa, Idem. Civitas quæ Aaronis nepotibus e tribu Judæ eſt aſſignata, Joſ. 21. b. 14. & 1 Par. 6. e. 50. eadem quæ & Eſthamo iiſdem literis & punctis vocalibus.

Eſther, Occulta, ſive abſcondita, vel demoliens: aut ex Syro & Hebræo, medicinæ exploratio, vel contemplatio, aut medicina turturis. Nomen mulieris quæ & Ediſſa filia Abihail dicta eſt, Eſth. 2. b. 7.

Eſthon, Uxor ejus, aut ignis donum. Filius Mahir, 1 Par. 4. b. 11.

E T

Etam, Avis eorum, ſive involutio eorum, vel calamus eorum: aut Syriace, conſilium eorum. Nomen viri, 1 Par. 4. a. 3. Eſt & petra munita quæ in tribu Juda erat, ubi Samſon aliquando habitaverat, juxta torrentem, Judic. 15. b. 8. Joſephus lib. 5. antiq. cap. 13. Eſt quoque civitas Judæ, 1 Par. 4. f. 32. a Roboam ædificiis munita, 2 Par. 11. b. 6.

Ethai, Robuſtus, ſive ſignum meum, aut vomer, ſive adventus. Nomen viri, 2 Reg. 15. d. 19. qui & Ithai, 2 Reg. 23. d. 29.

Ethai, Hora, vel tempus, ſive paratus. Filius Roboam ex Maacha, 2 Par. 11. d. 20.

Etham, Fortitudo eorum, aut vomer vel adventus eorum, ſive ſignum eorum. Nomen ſolitudinis, ad quam venerunt filii Iſrael profecti de Socoth. Eadem dicitur & Sur per ש, Exod. 13. d. 20. Numer. 33. a. 6.

Ethan, Fortitudo ſive vomer earum, aut inſulæ donum. Vir quidam ſapiens, filius Maol, 3 Reg. 4. d. 31. Filius Zaræ filii Juda, 1 Par. 2. a. 6. Filius Cazaiæ, 1 Par. 15. b. 17. Filius Zamma filii Semei, 1 Par. 6. c. 43. Filius Chuſi filii Abdi, 1 Par. 6. d. 44.

Ethanim, Robuſti, vel fortes, aut munera, ſive fortitudo maris. Nomen menſis ſeptimi, qui noſtro Septembri reſpondet, 3 Reg. 8. a. 2. Corrupta exemplaria legunt Bethanim.

Ethbaal, Ad idolum, ſive ad dominantem, vel ad ſubjicientem, ſive ad poſſidentem: aut ſignum idoli vel dominantis aut ſubjicientis vel poſſidentis. Nomen regis Sidoniorum, 3 Reg. 16. g. 31.

Ethecæ, p. n. Ezech. 41. c. 15. Ædificia quædam in atrio templi fundata, ſeu muro templi juncta. Judæi angulos vocant & ſtatuas. Beatus Hieronymus in 42. cap. Ezech. verſu 5. tranſtulit porticus. Rabbi David Kimhi dicit eſſe generale vocabulum ad cameram & gazophylacium. LXX. pro eo habent ὑπόφαυσιν.

Etheel, Mecum Deus, ſive ſignum Dei, aut adventus vel vomer Dei. Nomen viri, 2 Eſd. 11. b. 6.

Ethæi, Hora mea, vel tempus meum. Filius filiæ Seſan ex ſervo Ægyptio, 1 Par. 2. e. 36.

Ether, Oratio ſive deprecatio. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. f. 42.

Ethi, Hora vel tempus meum. Nomen viri, 1 Par. 12. b. 11.

Ethnan, Donum, aut merces vel ſignum filii, aut adventus filii. Filius Aſhur ex uxore Halaa, 1 Par. 4. b. 7.

E U

Eubulus, Prudens, aut bene conſulens. G. Nomen viri, 2 Tim. 4. d. 21.

Euæi, Vide Hevæi.

Euergetes, Benefactor, ſive beneficus. G.

Evi,

Evi, Væ, aut deſiderans, vel deſiderium meum. Rex Madianitarum, Num. 31. a. 8.

Evil-merodach, Stulti amaritudinem conterens, aut ſtultus amare contritus. Rex Babylonis, 4 Reg. 25. g. 27.

Eumenis, Mitis, ſive benevolus. G. 1 Mach. 8. b. 8.

Eunice, Bona victoria. G. Mater Timothei, 2 Tim. 1. b. 5.

Euodia, Bonus odor, ſive bene olens. G. Phil. 4. a. 2. Mulieris nomen.

Eupater, Bonus Pater. G.

Eupator, Idem. G. Filius Antiochi, 1 Mach. 6. b. 6.

Euphrates, Frugifer, ſive fructificans, aut creſcens. Magnus fluvius Syriæ Meſopotamiæ e paradiſo promanans Moſi, Geneſ. 2. c. 14. Ptolemæo vero, in Armenia majore oritur in monte Periardæ ad Orientem, in Septentrionem flexus, terræ Chananææ terminus, Deut. 1. b. 7. Joſ. 1. a. 4. Joſephus lib. 1. cap. 2. Judaic. antiquit. Vide Plinium libr. 5. cap. 24. Strabonem lib. 16. Volaterranum lib. 11. Geograph. in fine. Ultra hunc, Aſſyriorum ſita eſt terra. Euphrates dicitur quaſi הוא פרת. Hic fere ſemper in Scriptura dicitur נהר & הנהר, id eſt, fluvius, & ille fluvius, ſive illud flumen, Eſa. 7. c. 20. & 8. b. 7.

Eupolemus, Bene pugnans, vel bonus pugnator. G. Nomen viri, 1 Mach. 8. c. 27.

Eutychus, Felix, aut bene fortunatus. G. Nomen adoleſcentis quem ſuſcitavit Paulus, Act. 20. b. 9.

E Z

Ezechias, Fortitudo Domini, ſive apprehenſio Domini. Rex Juda filius Achaz, 4 Reg. 18. a. 1. & 1 Par. 3. c. 23.

Ezechiel, Fortitudo Dei, ſive apprehenſio Dei. Nomen prophetæ, 1 Par. 24. c. 15. Ezech. 1. a. 3.

Ezechiel, 1 Eſd. 8. a. 5. Videns Deum. Nomen viri, Heb. Jahaziel.

Ezel, Ambulatio, ſive vilificatio, aut ſtillatio. Nomen lapidis viatorii in agro urbis Saul, ſub quo latuit David in ſupremo digreſſu a Jonatha, 1 Reg. 20. d. 19. Lxx non habent.

Ezer, Adjutorium, ſive atrium. Filius Hur primogeniti Ephratha, 1 Par. 4. a. 4. Filius item Suthalæ filii Zabad, 1 Paral. 7. d. 22. & 12. b. 9.

Eziel, Fortitudo Dei, ſive hircus Dei. Filius Haraia, 2 Eſdr. 3. b. 8.

Ezra, Adjutorium, ſive atrium. Nomen viri, 1 Paral. 4. c. 17.

Ezrahites, Indigena, ſive Orientalis, 3 Reg. 4. d. 21.

Ezrel, Adjutorium Dei, ſive atrium Dei. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 4.

Ezri, Adjutorium ſive atrium meum. Nomen viri, 1 Par. 27. d. 26. At Judic. 6. b. 11. ubi legitur, Ad Joas patrem familiæ Ezri: legendum Ad Joas Abiyezeritam, nam ubi nomen generale componitur ex duobus, aliquando ה, ſecundo præponitur אבי העזרי.

Ezricam, Auxilium reſurgentis vel vindicantis, ſive atrium reſurgentis vel vindicantis. Dux domus Achaz, 1 Par. 3. d. 23. & 28. a. 7. Filius Naariæ filii Semeiæ, 1 Par. 3. d. 23. Filius Haſel filii Elaſa, 1 Par. 8. d. 37.

Ezriel, Auxilium Dei, ſive atrium Dei. Pater Saraiæ, Jer. 36. f. 26. & 1 Par. 5. d. 24.

F

Felix, Latinum eſt. Præſes fuit Judææ, Act. 24. f. 23.

Feſtus, Latinum eſt. Nomen Portii præſidis Palæſtinæ & Judææ, Act. 24. g. 28. & 25. a. 1.

Fortunatus, Latinum eſt. Nomen viri, 1 Cor. 16. c. 17.

G

Gaal, Abjectio, ſive abominatio. Filius Obed, Judic. 9. e. 35.

Gaas, Tempeſtas, vel commotio. Nomen montis juxta Thamnath-ſare, in cujus Septentrionali parte Joſue ſepultus eſt, Joſ. 24. g. 30. Judic. 2. b. 9. & 2 Reg. 23. d. 30.

Gaba, Collis, ſive calix. Civitas tribus Judæ, Eſa. 10. g. 29. quæ & Gabaa dicitur, Joſ. 15. g. 57.

Gabaa, Idem. Nomen ejuſdem civitatis tribus Judæ, Joſ. 15. g. 57. & 4 Reg. 23. b. 8. & 1 Par. 1. a. 6.

Gabaa, ſive Gabaath filiorum Benjamin, & Gabaa Benjamin, & Gabaa Saul, ſunt nomina ejuſdem urbis ſitæ in tribu Benjamin, 1 Reg. 11. b. 4. & 10. d. 26. & 13. c. 16. & 2 Reg. 23. d. 29. quam ædificavit Aſa rex Juda, 3 Reg. 15. e. 22. & 2 Par. 16. b. 6. Eadem eſt civitas quæ Geba, Judic. 20. a. 5. collis urbis Cariath-jarim in quo erat arca Domini. Eſt & alia ab ea quæ eſt in tribu Juda, 1 Par. 2. f. 49.

Gabaa, 1 Reg. 14. a. 2. ubi dicitur, Sub malo granato quæ erat in agro Gabaa. In Hebræo eſt Migron, pro in agro Gabaa & interpretatur, De gutture, aut timor, ſive horreum ejus.

Gabaath, Collis, aut calix, ſive excelſa hora. Nomen oppidi in tribu Benjamin, Joſ. 18. d. 28. & 2 Reg. 23. d. 29. quod Eſa. 10. g. 29. dicitur Gabaath-Saulis, quod illic domicilium haberet Saul. Vide 1 Reg. 10. d. 26. & 15. g. 34.

Gabaathites, Idem, 1 Par. 12. a. 3.

Gabae, Collis, aut calix. Civitas tribus Benjamin, Joſ. 21. b. 17. quæ Gabee dicitur, Joſ. 18. d. 24. Eadem dicitur & Gabaa, ſive Gabaath Benjamin, ſive Gabaath Saulis. Vide Gabaa filiorum Benjamin.

Gabaon, Collis, vel calix, aut deorſum, vel elevatio iniquitatis. Metropolis Hevæorum, ab Jeroſolymis 50. ſtadiis diſtans, Joſ. 18. d. 25. Jer. 28. a. 1. Hæc e tribu Benjamin, filiis Aaron eſt adſcripta, Joſ. 21. b. 17.

Gabaonitæ, Idem. p. n. 2 Reg. 21. a. 2.

Gabaonites, Idem. ſ. n. 1 Par. 12. a. 4. Collis meus.

Gabbatha, Eminens, vel excelſum. Græce dicitur λιθόστρωτος, id eſt, lapidibus ſtratus, & erat locus editior, vel ſtratum lapideum eminens Jeroſolymis, ubi Judicum erat ſedes, Joan. 19. c. 13.

Gabathon, Dorſum, vel elevatio ejus, aut palpebræ ejus, ſive excelſum donum. Civitas in tribu Dan, Joſ. 21. b. 23. quæ in 19. d. 44. dicitur Gebbethon, iiſdem conſonantibus & punctis.

Gabee, Vide Gabae.

Gabelus, Terminus, vel limes, aut confinium. D. Nomen viri, Tob. 1. c. 17.

Gaber, Vir, aut virilis, vel fortis, aut Syriace, gallus gallinaceus. Filius viri, 3 Reg. 4. b. 19.

Gabim, Ciſternæ, aut locuſtæ, ſive altitudines. Nomen urbis ſitæ in Juda aut Benjamin quæ eſt una ex illis per quas tranſiit Sennacherib cum iret oppugnatum Jeruſalem, Eſa. 10. g. 31.

Gabriel, Vir Deus vel Dei, aut fortitudo Dei, vel fortis meus Deus. Nomen angeli, Dan. 8. e. 16. Luc. 1. b. 26.

Gad, Felix, vel accinctus. Filius Jacob ſeptimus, ex Zelpha ancilla Liæ uxoris ejus, Gen. 30. b. 11. qui 1 Par. 5. c. 18. dicitur גדי Hebraice. Nomen item prophetæ, 1 Reg. 22. a. 5.

Gaddel, Magnus, ſive magnitudo, aut fimbria. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 46.

Gaddi, Hœdus, ſive felix, aut accinctus, vel Syriace, inciſus. Filius Suſi, princeps tribus Joſeph, Num. 13. b. 12. Nomen loci, גדי 1 Par. 12. b. 8. qui & Gadi dici videtur, cum Hebræis, iiſdem conſonantibus & punctis ſcribatur.

Gaddis, Acervus, vel congeries, ſive felix, vel accinctus vir. D. Filius Mathathiæ, 1 Mach. 2. a. 2.

Gaditæ, De Gad, quod interpretatur hœdus ſive felix vel accinctus, Joſ. 1. c. 12.

Gader, Murus, ſive maceria, vel ſepes. Civitas in tribu Juda, Joſ. 12. d. 13. quæ Joſ. 15. e. 36. dicitur Gedera, & a Stephano Antiochia, item & Seleucia.

Gaderoth, Idem. p. n. Nomen urbis in tribu Juda, 2 Paralip. 28. c. 18.

Gaderothites, Idem. ſ. n. 1 Par. 12. a. 4.

Gadgad, Felicitas felicitatis, aut accinctus exercitus. Nomen loci in quo aliquando caſtrametati ſunt filii Iſael, Num. 33. d. 32. Quæ dictio, Deut. 10. b. 7. Hebraice ſcribitur גדגדה, eademque eſt interpretatio.

Gadi, Hœdus, ſive felix, aut accinctus: vel Syriace, inciſus. Pater Manahem, 4 Reg. 15. c. 14. Eſt & nomen loci, 2 Reg. 23. d. 36. qui & Gaddi dici videtur, cum Hebræis iiſdem conſonantibus & punctis ſcribatur.

Gador, Murus, ſive maceria, aut ſepes. Nomen loci, 1 Par. 4. f. 39. Eadem videtur eſſe urbs quæ & Gedor, cum Hebræis, iiſdem conſonantibus & punctis ſcribatur.

Gaham, Educens eos, ſive exitus eorum, aut exitus caloris. Filius Nachor ex Roma concubina, Gen. 22. d. 24.

Gaher, Exitus caloris vel iræ. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 47.

Galaad, Acervus teſtimonii. Filius Machir filii Manaſſe filii Joſeph, Num. 26. d. 29. Pater Jara patris Hari, 1 Par. 5. b. 14. Regio item Galilææ ad Orientem ultra Jordanem, Gen. 31. c. 21. ubi & dimidia tribus Manaſſes accepit poſſeſſionem cum tribubus Ruben & Gad, Num. 32. g. 39. & Deut. 3. c. 15. & Joſ. 13. b. 11. Eſt autem ad tergum Phœnices & Arabiæ, collibus Libani copulatus: extenditur per deſertum ad Amorrhæos, ubi Sehon regnavit, Pſal. 59. b. 9. Heb. 60. & 107. b. 92.

Galaaditæ, Idem. p. n. 4 Reg. 15. d. 25.

Galaadites, Idem. ſ. n. Qui eſt ex Galaad regione, vel ex familia Galaad, Num. 26. d. 29. Judic. 12. c. 7.

Galaaditis, Idem. Nomen loci, 1 Mach. 5. b. 17.

Galal, Rota, ſive revolutio, aut confinium, vel marmor. Nomen viri, 1 Par. 9. c. 15.

Galalai, Idem, 2 Eſd. 12. c. 35.

Galatæ, Lactantes, vel lactei, G. Gal. 3. a. 1.

Galatia, Lactans, vel lactea. G. Alias Gallogræcia Aſiæ minoris provincia, Bythiniæ contermina, a Gallis vocabulum trahens, qui in auxilium a rege Bythiniæ evocati, regnum cum eo, parta victoria, diviſerunt: ſicque deinde Græcis admixti, Gallogræci, deinde Galatæ appellati ſunt. Vide Plinium lib. 5. cap. 32. Ptolem. in 5. cap. 4. & Strabonem in 4.

Galgal, ſive Galgala, Rota, ſive revolutio, vel ablatio, aut acervus acervi, vel revolutio acervi. Nomen civitatis ultra Jordanem, non procul ab Jericho, Oſee 9. d. 15. & 2 Eſd. 12. b. 28. Joſ. 4. d. 20. & 5. c. 8. & 1 Reg. 10. b. 8.

Galilæa, Volubilis, ſive volutabilis, aut rota. Syriæ regio ad Septentrionem Judææ ſita, quæ ab ſolis occaſu Ptolemaide civitate & Carmelo monte diſterminatur. Ab Oriente eam Hippene ſive Joppe & Gadara ſuis finibus reſecant. A Meridiano latere Scythopolis & Samaria ſuis utraque excipiuntur regionibus, nec ultra fluenta Jordanis patiuntur extendi. Septentrionalia ejus a dextro latere Tyrus claudit, ſicut ſcribit Egeſippus lib. 3. cap. 6. de Jeroſolymorum excidio, & Joſephus cap. 2. lib. 3. belli Judaici. Tradunt vero hiſtorici duplicem eſſe Galilæam, ſuperiorem ſcilicet & inferiorem. Superior juxta Tyrum, Sidonem & Cæſaream Philippi ſita eſt, qua gentes attingit ad Aquilonem. Iſta Galilæa Gentium, Eſa. 9. a. 1. Matth. 4. c. 18. appellatur: vel quia illic Gentes uſque ad Salomonis tempora habitarint, vel quod Hiram regi Tyriorum oblata ſit, 3 Reg. 9. b. 11. Hæc in tribu Nephthali ſita eſt. Inferior Galilæa circa Tiberiadem & ſtagnum Geneſareth in tribu Zabulon poſita eſt, de qua Matth. 3. c. 13. & 4. c. 18. Chriſtus frequenter verſatus eſt in Galilæa, Johan. 4. a. 3. Unde etiam Galilæus vocatus eſt, Matth. 26. g. 69. aut propter Nazareth & Capharnaum, in quibus illi domicilium, Luc. 2. g. 51. & 4. c. 16. Quapropter etiam Julianus Imperator Chriſtianos ſolebat Galilæos nuncupare, quod Euſebius libr. 10. cap. 35. Eccleſiaſticæ hiſtoriæ, & alias ſæpe memorat. Galilæi vero dicti ſunt quod vicini ſint Gentibus: & Galilæa interpretatur confinium, ſicut Joſ. 13. a. 2. in Hebræo כל גלילות הפלשתים omnes limites Philiſthiim: pro quo vetus interpres habet, Galilæa Philiſthiim. Vide Joſephum libr. 3. cap. 2. de bello Judaico, & Egeſippum lib. 3. cap. 6.

גלילות Galilæa, Joſ. 13. a. 2. plurale Heb. Geliloth, ſignificat confinia & limites, vide paulo ante.

γαλιλαῖοι Galilæi, Volubiles, ſive volutabiles, aut rotantes, Luc. 13. a. 1.

γαλιλαῖος Galilæus, Idem. ſ. n. Marc. 14. g. 70.

גלים γαλλίμ Gallim, Coacervantes, ſive tranſmigrantes, vel revolventes, aut diſcooperientes. Nomen vici Accaronis, unde dicitur fuiſſe Phalti, qui Michol duxerat uxorem poſt fugam David, 1 Reg. 25. g. 44. At Eſa. 10. g. 30. Filia-gallim, vel Bath-gallim, eſt nomen urbis ſitæ in tribu Benjamin aut Juda, per quam tranſiit Sennacherib quum iret oppugnatum Hieruſalem. In eo autem Eſaiæ loco, Filia Gallim ſcribitur, non Gallim ſimpliciter.

אגלים γαλλιμ Gallim, Eſa. 15. b. 8. Guttæ, aut gutta maris, ſive coacervantes, vel tranſmigrantes, aut revolventes. Heb. Eglaim. Civitas non procul a limite Moabitarum.

γαλλίων Gallion, Lactans, vel lacteus. G. proconſul Achaiæ, Act. 18. c. 12.

גמליאל γαμαλιήλ Gamaliel, Retributio Dei, aut camelus Dei, ſive ablactatus Dei. Filius Phadaſſur, princeps tribus ſuæ Manaſſe, Numer. 1. a. 10. quidam item Phariſæus, Actor. 5. f. 34. Præceptor Pauli, Act. 22. a. 3.

גמריה γαμαρίας Gamarias, Conſummatio Domini, ſive conſumptio Domini. Filius Helciæ, Jerem. 29. a. 3. Filius item Saphan ſcribæ, Jerem. 36. c. 11.

גמול γαμοὺλ Gamul, Retributio, ſive ablactatio. Nomen viri, 1 Paralip. 24. c. 16.

גמזו γαμζὼ Gamzo, Etiam iſte, aut ſcirpus vel juncus iſte. Nomen urbis, 2 Par. 28. c. 18.

גרב γαρήβ Gareb, Scabies, aut Syriace, hydria. Nomen collis, Jer. 31. g. 39. Nomen item viri, 2 Reg. 23. d. 38. & 1 Par. 11. g. 40.

גרזים γαριζὶν Garizim, Secures, vel ſciſſores. Mons Samariæ juxta Galgal ultra Jordanem, Sichimorum imminens civitati, Judic. 9. a. 7. & Deut. 11. d. 29. & 2 Mach. 6. a. 2.

גרמי γαρμὶ Garmi, Oſſeus, vel oſſa, aut peregrinationis aqua: vel Syriace, cauſa mea, 1 Par. 4. d. 19.

גשפא γασφὰς Gaſpha, Appropinquatio oris, ſive accedens huc. Nomen loci, 2 Eſd. 11. c. 21.

געתם γαθὰμ Gatham, Tactus eorum, vel mugitus eorum, aut mugitus perfecti vel ſimplicis. Filius Eliphaz filii Eſau, ex Ada uxore, Gen. 36. b. 11.

גולן γαυλὼν Gaulon, Tranſmigratio eorum, vel reſolutio eorum: aut ex Syro & Hebræo, intus manens. Nomen civitatis refugii in Baſan, Joſ. 20. c. 8. & 1 Par. 6. f. 71.

עזה γάζα Gaza, Fortis aut capra. Nomen urbis Palæſtinæ, Geneſ. 10. c. 18. & 1 Reg. 6. d. 17. Act. 8. e. 26. Hæc urbs reſpectu tribus Juda magis vergebat ad Meridiem quam ad Occidentem, Joſ. 10. g. 41. & 4 Reg. 18. b. 8.

גזבר Gazabar, Theſaurarius, 1 Eſd. 1. d. 8. In Hebræo eſt appellativum, per manum Mithridatis theſaurarii.

גזם γαζὰμ Gazam, Æruca, vel vellus eorum, aut tranſitus eorum, ſive tondens eos. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 48.

עזתים γαζαῖοι Gazæi, Fortes, aut capræ, vel hirci. Nomen populi, Joſue 13. a. 3.

Gazaris, Vide poſt Gazer.

οἱ ἀπὸ τῆς γάζης Gazenſes, Fortes, aut capræ, vel hirci. D. 1 Mach. 11. f. 26.

גזר γαζερὰ Gazer, ſive Gazera, Præſciſſio, aut diviſio, vel ſententia. Nomen civitatis a Salomone ædificatæ, 3 Reg. 9. c. 15. Joſ. 10. f. 33. & 16. a. 3. quæ ex tribu Ephraim data fuit Levitis, Joſ. 21. b. 21. & 1 Paral. 6. f. 67. & 7. f. 29. & 14. d. 16. in quarto miliario Nicopolis.

Gazaris, Idem. D. 1 Mach. 13. g. 54.

γαζοφυλάκιον Gazophylacium, Ubi gaza, id eſt, theſauri templi ſervabantur, ex Perſico & Græco, Luc. 21. a. 1.

G E

גבע γαβαὰ Geba, Collis, aut calix, ſive vas. Nomen civitatis de tribu Benjamin, poſteris Aaron datæ, 2 Eſd. 11. d. 31. quæ & Gaba, Gabai, Gabaa Benjamin, & Gabaath dicitur. Vide Gabaa.

גבל γεβὰλ Gebal, Terminus vel limes. Nomen civitatis Syriæ, Pſal. 82. b. 8. quæ nunc Gebel dicitur teſte Volaterrano: appellatur & Biblus.

גבי Gebbai, Dorſum, ſive elevatio, aut ciſterna, vel locuſta: aut Syriace, exactor. Nomen viri, 2 Eſd. 11. b. 8.

גבר γαβὲρ Gebber, Vir, aut virilis, ſive fortis: vel Syriace, gallus gallinaceus. Nomen viri, 1 Eſd. 2. b. 20.

גבתון γαβαθὼν Gebbethon, Dorſum ſive elevatio ejus, aut palpebræ ejus, ſive excelſum donum. Nomen civitatis Levitis datæ in tribu Dan in terra Philiſthinorum, Joſ. 19. d. 44. quæ cap. 21. c. 23. dicitur Gabathon. Vide & 3 Reg. 15. f. 27.

גדל Geddel, Magnus, ſive magnitudo, aut fimbria. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 56.

גדלתי Geddelthi, Magnitudo, aut fimbria. Nomen viri, 1 Paral. 25. b. 4.

גדיאל Geddiel, Hœdus Dei; ſive felicitatis Deus, aut accinctionis vel expeditionis Deus. Filius Sodi, Num. 13. b. 11.

גדליהו γοδολίας Gedelias, Magnitudo Domini, aut fimbria Domini. Filius Phaſſur, Jer. 38. a. 1.

גדעון γεδεὼν Gedeon, Conterens vel confringens: aut ex Syro & Hebræo, ab ciſſio iniquitatis. Filius Joas, judex in Iſrael, Judic. 6. b. 13. qui Joas & Jerobaal dictus eſt, Judic. 6. f. 32. Heb. גדעוני. Pater Abidan principis tribus Benjamin, Num. 1. a. 11.

גדרה γαδηρὰ Gedera, Murus, ſive maceria, aut ſepes. Nomen civitatis tribus Judæ, Joſ. 15. e. 36. quæ a Stephano Antiochia, item & Seleucia vocatur: vetus interpres vertit ſepes, 1 Par. 4. d. 23.

Gederites, Idem. 1 Par. 27. d. 28. גדרי γεδδωρίτης

גדרתים γαδηρὰ Gedorathaim, Idem. p. n. Nomen urbis in tribu Juda, Joſ. 15. e. 36.

גדור γεδὼρ Gedor, Murus, ſive maceria, aut ſepes. Nomen civitatis tribus Judæ, Joſ. 15. g. 58. & 1 Par. 4. c. 18. & 12. a. 7. Eadem videtur eſſe urbs quæ & Gador, quum Hebræis iiſdem conſonantibus & punctis ſcribatur. Filius Phanuel, 1 Par. 4. a. 4. Filius Abigabaon, 1 Par. 8. c. 30.

γέεννα Gehenna, Vallis deceptionis vel triſtitiæ ſive divitiarum: aut Syriace, infernus. D. Nomen loci, Matt. 18. b. 9.

גיהנם φάραγξ ἐννὸμ Ge-hennom, Vallis decipiens vel contriſtans eos, ſive vallis divitiarum ſuarum: aut Syriace, infernus. Nomen vallis, Joſ. 15. b. 8. tribui Benjamin datæ, 18. c. 16. Interdum ſcriptum reperias Ge-ennom.

גיחון γηὼν Gehon, Pectus, ſive eductio, aut exitus, ſive vallis gratiæ vel manſionis. Fluvius qui e paradiſo terreſtri labitur, Gen. 2. b. 13. Joſephus Nilum vocat.

גלבוע γελβουὲ Gelboe, Revolutio inveſtigationis, vel ſcrutationis, aut acervus tumoris vel inflationis: aut ex Hebræo & Syro, revolvens deprecationem. Montis nomen, 1 Reg. 28. a. 4. & 31. a. 1. & 1 Par. 10. a. 1.

גלני γελωνίτης Gelonites, Exultans, ſive revolvens, aut tranſmigrans, aut revelans vel detegens, 2 Reg. 23. d. 34.

גמלי γαμαλὶ Gemalli, Retributio vel merces, aut ablactatus, vel camelus. Pater Amiel, Num. 13. b. 13.

גיאמלח γημελὲχ Gemelli, Vallis ſalinarum, aut nautarum, ſic interpretatur Hieronymus, 2 Reg. 8. d. 13. Nomen vallis.

γεννησαρὲτ Geneſar, ſive Genezareth, Hortus principis, vel protectio principis. D. Stagnum Galilææ, juxta quod Chriſtus Apoſtolos vocavit, Luc. 5. a. 1. alias mare Galilææ & Cinnereth appellatum. Habes elegantiſſimam hujus lacus, ſimul etiam regionis vicinæ deſcriptionem in Egeſippo lib. 3. cap. 26. de excidio Jeroſolymorum, Marc. 6. g. 53. & 1 Mach. 11. g. 67. Vide Cenereth & Ceneroth.

γεννησαρὲτ Geneſar, Matt. 14. d. 34. in Græco Genneſaret: & Hebraice interpretatur hortus vel protectio principis, ſive hortus vel protectio miniſtrantis. D.

γενναῖος Gennæus, Generoſus. G. Nomen viri, 2 Mach. 12. a. 2.

גנתון γανναθὼν Genthon, Hortus, vel viridarium, aut protectio ejus. Nomen viri, 2 Eſd. 10. a. 6.

גנבת γανηβὰθ Genubath, Furtiva, vel furtum, aut protectio, vel hortus filiæ. Filius Addad Idumæi adverſarii Salomonis, 3 Reg. 11. d. 20.

גרא γηρὰ Gera, Ruminatio, ſive peregrinatio, aut certatio, vel conflictus. Filius Benjamin, Gen. 46. c. 21. qui 1 Par. 8. a. 2. Ahara dicitur: quo loco dicitur filius Bela filii Benjamin. Pater item Aod, Judic. 3. b. 15. Pater item Semei viri de cognatione domus Saul, 2 Reg. 16. b. 5.

גרר γεραρὰ Gerara, Peregrinatio, vel certatio, aut conflictus. Metropolis terræ Palæſtinæ, in qua natus eſt Iſaac, Gen. 10. c. 19. & 20. a. 1. & 26. a. 1. Ab hac Geraritica regio nomenclaturam ſumpſit, 2 Par. 14. d. 13. quæ olim terminus Chananæorum fuit ad Auſtralem plagam.

γεργεσηνοὶ Geraſeni, In Græco Gergeſeni: & Hebraice interpretatur peregrinationi ſive conflictui, aut ruminationi appropinquantes. D. Nomen civitatis quæ eſt ultra Galilæam, Matth. 8. d. 28.

γαδαρηνοὶ Geraſeni, Marc. 5. a. 1. & Luc. 8. d. 26. in Græco Gadareni: & Hebraice interpretatur ſepti vel murati. D.

גרגשי γεργεσαῖοι Gergeſæi, Peregrinationi, vel conflictui, aut ruminationi appropinquantes. Populi, Gen. 15. g. 20.

γεργεσαῖος Gergeſæus, Idem. ſ. n. Filius Chanaan, Gen. 10. c. 16.

γερρηνοὶ Gerreni, Incolæ, ſive peregrini, aut certantes, vel confligentes. D. Populi, 2 Mach. 13. g. 24.

גרשם γηρσὰμ Gerſan, Advena ibi, ſive peregrinus nominatus. Filius Moſis, Exod. 2. d. 21. Heb. Gerſom.

גרשום γηρσὼμ Gerſom, Idem. Filius Moſis, 1 Par. 6. e. 61. f. 71. & 15. a. 7. qui Exod. 2. d. 21. Judic. 18. g. 30. Hebraice dicitur Gerſom, licet ibi & aliis aliquot locis corrupte impreſſum ſit Gerſam. Eſt & alius Gerſom de filiis Phinees, 1 Eſd. 8. a. 2.

גרשון γηρσὼν Gerſon, Exilium ejus, vel peregrini mutatio. Filius Levi filii Jacob, Gen. 46. b. 11. & 1 Par. 6. a. 1. & 23. b. 6.

גרשני γηρσωνὶ Gerſonni, Exul, vel peregrini mutatio, pro Gerſonite, 1 Par. 26. c. 21.

Gerſonitæ, Idem, Num. 26. f. 57.

גרות Geruth, Peregrinatio. Nomen loci, pro quo vetus interpres vertit peregrinantes, Jer. 41. d. 17.

גרזי γερζαῖος Gerzi, Securis, ſive ſciſſor. Nomen pagi, 1 Reg. 27. c. 8.

גישן γησὼν Geſan, Appropinquans, aut vallis mutationis ſive eboris vel ſomni. Filius Jehaddai, 1 Par. 2. f. 47.

גשן πόλις ἡρώων Geſſen, Appropinquatio, vel approximatio. Regio Ægypti, ubi Jacobus Patriarcha cum ſuis habitavit liberis, quam nonnulli (ut Hieronymus in Hebraicis quæſtionibus auctor eſt) Thebaidem vocant, Gen. 46. c. 28.

גשור γεσσοὺρ Geſſur, Vallis aſpectus, aut vallis bovis, ſive vallis murus, aut pons. Nomen regionis Syriæ, 2 Reg. 3. a. 3. & 1 Par. 2. c. 23. & 3. a. 2.

גשורי γεσσοὺρ Geſſuri, Idem. Regio Syriæ, quæ & Geſſur, Deut. 3. b. 14. Joſ. 13. a. 2. & 1 Reg. 27. c. 8.

גת γὲθ Geth, Torcular. Nomen civitatis Palæſtinæ a Roboam conſtructæ, 2 Par. 11. b. 8. Unde Jonas propheta, 1 Reg. 6. d. 17. & 17. g. 51. & 4 Reg. 14. f. 25. Quæ alias & Anthedon, item & Agrippa, auctore Volaterrano lib. 11. dicitur.

גתימה γεθαὶμ Gethaim, Idem. p. n. Nomen civitatis ad quam fugerunt Berothitæ interfectores Isboſeth, 2 Reg. 4. a. 3. & 2 Eſd. 11. d. 33.

גתי γεθαῖος Gethæus, Torcular, 2 Reg. 6. b. 11.

גתים γεθαῖοι Gethai, Torcularia. Nomen populi, Joſ. 13. a. 3. & 2 Reg. 15. d. 19.

יתיר ἰαθὴρ Gether, 1 Reg. 30. g. 27. ſcribe Jether, & vide יתיר.

גתר γαθὲρ Gether, Vallis explorationis vel contemplationis, ſive torcular explorationis, aut vallis turturis. Filius Aram, Gen. 10. d. 22. Ab hoc Acarnanii ſive Carii (ut refert Hieronymus in quæſt. Heb.) originem traxere.

גתה חפר γεθαεφὲρ Geth-hepher, Torcular fodiens, vel explorans, ſive torcular confundens aut exprobrans. Nomen civitatis in tribu Zabulon, Joſ. 19. a. 13.

גתרמון γεθρεμμὼν Geth-remmon, Torcular mali punici, aut torcular excelſum. Nomen civitatis. Duæ autem fuerunt: altera data tribui Dan in poſſeſſionem, Joſ. 19. d. 45. altera tribui Manaſſe. Ambæ autem Levitis poſtea aſſignatæ, Joſ. 21. c. 25.

גיאשמנים γεθσημανῆ Gethſemani, Vallis pinguedinum, ſive vallis olei, aut vallis pinguiſſimus. Eſa. 28. a. 1. pro Gethſemani, vetus interpres vertit, Vallis pinguium. Scribi debet Ge-ſemani. D. Nomen vallis quæ eſt ad radices montis oliveti, Matt. 26. d. 36. Mar. 14. d. 32.

גזר γαζηρὰ Gezer, Præſciſſio, ſive diviſio, aut ſententia. Nomen civitatis, 2 Reg. 5. d. 25. Eadem civitas quæ & Gazer dicitur.

Gezem, qui & Gazam, 2 Eſd. 7. e. 51. Vide Gazam.

ἀσαρημὼθ Gezeron, Præſciſſio doloris, ſive fortitudinis, aut diviſio, vel ſententia doloris ſive fortitudinis. D. Nomen civitatis, 1 Mach. 4. b. 15.

גזוני Gezonites, Tondens, ſive tranſiens, 1 Par. 11. f. 34.

גזז γαζὲζ Gezez, Tondens, aut vellus, ſive tranſitus. Filius Caleb, 1 Paralip. 2. f. 46.

G I

גיח γιὲ Giah, Eductio, extractio, derivatio, eruptio, aut gemitus, ſive ſuſpirium. Nomen loci, 2 Reg. 2. f. 23. in tribu Benjamin: pro quo interpres vertit vallis.

גבלים γίβλιοι Giblii, Termini vel confinia, aut terminus maris. Populi civitatis Gebal, in Syria habitantes: de qua Pſal. 82. b. 8. Heb. 83. Ezec. 27. b. 9. & 3 Reg. 5. d. 18. aut ſimpliciter Lapicidæ.

גדרות γαδηρὼθ Gideroth, Muri, ſive maceriæ, aut ſepes. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. f. 41.

גיחזי γιεζὶ Giezi, Vallis viſionis, aut vallis pectoris. Famulus Eliſei, 4 Reg. 4. b. 12.

גחון vel גיחון γηὼν Gihon, Pectus aut eductio, vel exitus, ſive vallis gratiæ vel manſionis. Fons in civitate David, qui aliter dicitur Siloe, Joan. 9. a. 7. & 3 Reg. 1. e. 33. & 2 Par. 32. f. 30. & Eſa. 8. c. 6. & apud paraphraſten Chaldæum. Juſſit David filium ſuum Salomonem ungi in regem juxta fontem Gihon, qui optaret regnum filii ſui perpetuum & perenne eſſe, ſicuti aquæ Gihon perennes erant. Hæc Hebræi.

גלה γηλὼ Gilo, Exultatio, ſive revolutio, vel tranſmigratio, aut revelatio vel detectio. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. f. 51. & 2 Reg. 15. b. 12.

גילוני γηλωναῖος Gilonites, Exultans, ſive revolvens, vel tranſmigrans, aut revelans, vel detegens, 2 Reg. 15. c. 12.

גינת γωνὴθ Gineth, Hortus, vel protectio. Pater Thebni, 3 Reg. 16. e. 21.

Gnidus, Vide Cnidus.

G O

געתה ἐξ ἐκλεκτῶν λίθων Goatha, Tactus ejus, aut mugitus ejus. Nomen loci non procul a Jeroſolyma diſtantis, Jer. 31. g. 39. Hunc Lyranus Golgotha eſſe putat.

גוב γὼβ Gob, Ciſterna vel locuſta, aut altitudo. Nomen loci, 2 Reg. 21. d. 18.

גדליהו γοδολίας Godolias, Magnitudo Domini, aut fimbria Domini. Filius Ahicam filii Saphan, 4 Reg. 25. e. 22. Filius item Amariæ, Sophon. 1. a. 1.

גוג γὼγ Gog, Tectum vel ſolarium, ſive tegulatum. Nomen regis Magorum ſive Gogitarum, Ezech. 38. a. 2. & 39. c. 11. Apoc. 20. c. 8. Filius Joel, 1 Par. 5. a. 4.

גולן Golan, Tranſmigratio ſive revolutio: aut ex Syro & Hebræo, intus manens. Nomen civitatis in Baſan, Deuter. 4. g. 43. quæ Joſ. 20. c. 8. dicitur Gaulon, licet Hebraice Golan legatur, ſicut & hic.

Golgotha, Calvaria, ubi ſcilicet ſunt calvariæ mortuorum. Syrum ſive Chaldaicum vocabulum, quantum ad terminationem attinet. Mons craniorum eſt in parte Aquilonari urbis Jeruſalem, in quo crucifixus fuit Chriſtus Dominus noſter, Joan. 19. d. 17.

גלית γολιὰθ Goliath, Tranſmigratio, aut accumulatio, ſive revolutio, vel detectio. Nomen gigantis quem expugnavit David, 1 Regum 17. a. 4.

גמר γομὲρ Gomer, Conſummans, vel conſumens, aut deficiens. Filius Japheth, Gen. 10. a. 2. a quo Gomeritæ, qui nunc Galatæ dicuntur. Secundum Hebræos, dedit nomen Africæ. Hoc nomen habuit & filia Debelaim uxor Oſee, Oſee 1. a. 3.

עמר γομὸρ Gomor, Genus menſuræ, id eſt, decima pars ephi, Exod. 16. g. 36.

עמרה γομόῤῥα Gomorrha, Populus rebellis, aut populus timens, ſive manipulus, vel ſervitus: aut Syriace, lana. Civitas Pentapoleos, ad Orientalem plagam terræ Judæ ſita in vicinia Sedom, Gen. 19. c. 23.

Gomorrhæi, Idem. Gen. 18. c. 20.

γοργίας Gorgias, Terribilis, vel velox. G. Nomen viri, 1 Mach. 3. e. 38.

γορτύνα Gortyna, Pharetra. G. Nomen loci, 1 Mach. 15. d. 23.

גשן γεσὲμ Goſem, Appropinquatio, vel approximatio. Nomen duarum regionum, quarum altera eſt in Ægypto, de qua Gen. 46. c. 28. & 47. a. 1. Altera vero in Terra ſancta, in tribu Juda; Joſ. 10. g. 41. & 11. c. 16. & 15. f. 51. Pro Goſem legitur Geſſen in Latinis & Græcis codicibus, Gen. 46. c. 28. d. 34. & 47. a. 1.

גשם Goſſem, Pluvia, aut appropinquatio eorum: vel Syriace, corporalis. Nomen viri, 2 Eſd. 2. d. 29.

עתניאל γοθονιὴλ Gothoniel, Hora, ſive tempus meum Deus. Nomen viri, 2 Par. 27. b. 15.

גוזן γωζὰν Gozan, Tonſio, aut vellus, ſive tranſitus, vel corpus nutriens: aut ex Syro & Hebræo, intus nutriens. Nomen fluvii in Meſopotamia, 4 Reg. 17. a. 6. & 19. c. 12. & 1 Par. 5. d. 26. Eſa. 37. c. 12.

G R

יונים ἕλληνες Græci, Hebraice dicitur Jevanim, id eſt, deceptores vel contriſtantes, ſive cœnoſi, aut columbini. Græce vero, robuſti vel fortes interpretatur, Joel. 3. b. 6.

יון ἑλλὰς Græcia, Eſa. 66. f. 19. Ezech. 27. d. 19. In Hebræo eſt Javan, qui fuit filius Japheth, a quo denominata eſt Græcia vel Ionia, & interpretatur decipiens, vel contriſtans, ſive cœnoſa, aut columbina. Græce vero robuſta vel fortis, Act. 20. a. 2.

ἕλλην Græcus, Idem. m. g. Galat. 3. d. 28.

G U

גאואל γουδιὴλ Guel, Redemptio Dei, ſive exaltatio Dei. Filius Machi, princeps tribus Gad, Num. 13. b. 15.

גוני γουνὶ Guni, Hortus, ſive protegens. Filius Nephthali, Gen. 46. c. 24. & 1 Par. 7. c. 14.

γαυνὶ Gunitæ, Idem. Num. 26. f. 48.

גור γοὺρ Gur, Catulus, ſive habitatio, aut collectio, vel timor. Clivus montium Jeblaam, 4 Reg. 9. f. 27.

גור בעל Gur-baal, Catulus idoli vel dominantis, aut ſubjicientis vel poſſidentis: aut peregrinatio, ſive timor, aut habitatio idoli vel dominantis aut ſubjicientis vel poſſidentis. Nomen loci, 2 Par. 26. a. 7. in quo Arabes habitaverunt. Eadem quæ Gerara.

H

יחבה ἰαβὰ Haba, Abſconſio, vel dilectio: aut Syriace, peccatum, vel obligatio. Filius Somer, 1 Par. 7. g. 34.

חבקוק ἀμβακοὺμ Habaccuc, Luctator, vel amplexans. Nomen prophetæ, Habac. 1. a. 1.

חבר χεβὲρ Haber, Socius, aut particeps, ſive incantator, aut livor. Filius Baria filii Aſer filii Jacob, 1 Par. 7. f. 32. Judic. 4. b. 11. vir Cinæus.

Haberitæ, Idem. p. n.

חביה ἐβιὰ Habia, Abſconſio Domini, aut dilectio Domini: vel ex Syro & Hebræo, debitum, vel obligatio Domini. Nomen viri, 2 Eſd. 7. f. 63. qui 2 Eſd. 2. c. 61. dicitur Hobia.

חבור ἀβὼρ Habor, Socius aut particeps, ſive incantatio, aut livor. Nomen fluvii, 4 Reg. 17. a. 6. & 18. c. 11. & 1 Par. 5. d. 26.

חבצניה χαβασείμ Habſanias, Debitum clypei Domini, ſive dilectio, vel abſconſio clypei Domini. Pater Jeremiæ filii Jezoniæ, Jer. 35. a. 3.

Hacathan, Vide Eccetan.

חקל דמא ἀγρὸς αἵματος Hacel-dema, Ager ſanguinis. Syrum eſt. Nomen agri pecuniis illis quibus Chriſtum vendiderat Judas proditor, empti in ſepulturam peregrinorum: qui hodie monſtratur in Ælia ad Auſtralem plagam montis Sion, teſte Hieronymo in locis Hebraicis, Mat. 27. a. 8. Act. 1. c. 19.

חכמוני ἀχαμανὶ Hachamoni, Sapiens, vel ſapientiſſimus, aut hamus numerationis vel muneris, ſive expectatio muneris. Pater Jesbaam, 1 Par. 11. c. 11. Pater Jahiel, 1 Par. 27. d. 32.

חכליה ἀχαλία Hachelai, Expectans dominum, ſive hamus Domini. Pater Atherſatha, 2 Eſd. 10. a. 1.

חכילה ἐχελὰ Hachila, Spes in ipſa, aut hamus in ipſa, ſive palatum, vel dulcedo in ipſa. Collis eſt in ſorte tribus Judæ, ad deſertum Ziph, in quo latuit David, 1 Reg. 23. c. 19. & 26. a. 1. arcem habens natura munitiſſimam, olim ab Herode extructam Meſida nomine, id eſt, munitionem.

חוקק vel חקקה ἰκὼκ Hacoc, Sculptor, aut ſcriba, ſive legiſlator. Civitas, 1 Par. 6. g. 75. hæc eadem eſſe videtur, quæ alias Hucuca dicitur in tribu Nephthali, Joſ. 19. c. 34.

חקופא ἀκέφα Hacupha, Præceptum oris, aut ſculptura oris. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 52.

Hacces, Vide Acces.

חקוץ ἀκκὼς Hacus, Spina, ſive æſtas, aut tædium, ſive vigilia, vel finis. Nomen viri, 2 Eſd. 3. e. 21.

חדד ἀδὰδ Hadad, Acutus, vel gaudens; aut Syriace, novus vel unitas. Filius Iſmahelis, 1 Par. 1. b. 30. qui Gen. 25. b. 15. dicitur חדר Hadar.

חדלי ἀδαλὶ Hadali, Ceſſatio, vel vetatio, aut defectus. Pater Amaſa, 2 Par. 28. b. 12.

חדשה ἀδασὰ Hadaſſa, Novitas, aut menſis: vel ex Syro & Hebræo, unus aries. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. e. 37.

חדיד Hadid, Acutus, ſive gaudens: aut Syriace, novitas: vel ex Syro & Hebræo, una manus. Civitas, de qua 2 Eſd. 11. d. 34.

חדרך σεδρὰχ Hadrach, Acumen, ſive gaudium teneritudinis, vel cubiculum tuum: aut ex Syro & Hebræo, unitas, vel novitas teneritudinis. Civitatis nomen, Zach. 9. a. 1. Quidam Syriam fuiſſe putant. Hieronymus in locis Heb. terram Damaſci credidit.

עדריאל ἐδριὴλ Hadriel, Grex Dei, aut ablatio Dei, ſive privatio Dei. Gener Saulis, maritus Merob, 1 Reg. 18. e. 19.

חדשי Hadſi, Novitas, aut menſis, aut ex Syro & Hebræo, unius munus, aut novum munus. Nomen loci, 2 Reg. 24. a. 6.

Hagab, Locuſta. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 46. חגב ἀγὰβ

Hagaba, Idem. Nomen etiam viri, 1 Eſd. 2. c. 45. חגבה ἀγαβὰ

חגיה ἀγγία Haggia, Feſtivitas Domini, vel ſolennitas Domini, aut gyrus Domini. Filius Merari, 1 Par. 6. c. 29.

Haggith ſcribendum, non Aggith, cum per ח ſcribatur Hebraice. Vide Aggith.

העי γαὶ Hai, Acervus, vel coacervatio. Civitas Amorrhæorum trans Jordanem ſupra Jericho ſita, juxta Beth-aven, ad Orientalem plagam oppidi Bethel, non longe ab eo diſtans, Joſue 7. a. 2. & 12. c. 9. Cujus regem ſuſpenderunt filii Iſrael, Joſ. 8. f. 23. Hæc Eſa. 10. f. 28. Ajath appellatur. Hieronymus in locis Hebraicis Agai quoque appellat. Hujus mentio habetur etiam Gen. 12. b. 8. Joſ. 12. b. 9. & 1 Eſd. 2. b. 28. Hai autem, cujus mentio fit Jer. 49. a. 3. eſt Ammonitarum, & ſcribitur Hebraice עי ſine ה emphatico.

עיה Hai, Cumulus. Eadem urbs quæ & העי, Nehem. 11. d. 30. Legendum per ע Ajah, LXX non habent.

חלח ἀλαὰ Hala, Dolor ſive infirmitas maxillæ, ſive principium humilitatis vel teneritudinis. Nomen fluvii, 4 Reg. 17. a. 6. & 18. c. 11.

חלאה ἔλαα Halaa, Infirmitas, ſive rubigo. Altera uxor Aſhur, 1 Paralip. 4. a. 5.

חלקת ἐλκὰθ Halcath, Portio, ſive diviſio, aut lenitas, vel lubricatio. Civitas in tribu Aſer, data Levitis, Joſ. 19. b. 25. Quæ & Helcath dicitur, Joſ. 21. c. 30.

חלחול ἀλοὺλ Halhul, Dolor, ſive principium doloris vel immunditiæ: aut expectatio doloris vel prophanationis, ſive obſtetricatio doloris. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. g. 58.

ἁλικάρνασσος Halicarnaſſus, Caput maritimæ habitationis, vel maritima Cariæ inſula. G. Urbs Cariæ, principum regia circa initium Tauri ſita, 1 Mach. 15. d. 23.

הללויה ἀλληλούϊα Hallelu-ja, Laudate Dominum, Pſal. 146. a. 1. Heb. 147.

חמתי ἀμαθὶ Hamathæus, Indignatio, ſive calor: aut murus, ſive uter vel lagena. Filius Chanaan, Gen. 10. c. 17. & 1 Par. 1. b. 16. a quo Hamath urbs quam Macedones Epiphaniam nuncupaverunt, alii Antiochiam, ut nonnullis placet. Videtur quibuſdam eſſe urbs tribus Nephthali, quæ Emath dicitur: a qua circumjacens regio ſic dicta eſt.

חמדן ἀμαδὰ Hamdan, Cupiditas, aut calor judicii. Filius Diſan filii Seir Horræi, Gen. 36. c. 26. qui 1 Par. 1. c. 41. dicitur חמרן Hamran.

חמת דאר ἀμαθδὼρ Hammoth-dor, Indignatio vel calor generationis, aut pilæ vel ſphæræ ſive habitationis. Civitas, Joſ. 21. c. 32. quæ de tribu Nephthali non ſolum Levitis, imo etiam profugis homicidis pro tutiſſimo aſylo eſt aſſignata.

חמון ἀμὼν Hamon, Calor, aut ſol, ſive ira ejus. Nomen civitatis, Joſ. 19. b. 28. & 1 Par. 6. g. 76. in tribu Nephthali.

חמרן ἀμαδὰν Hamran, Aſinus, vel lutum, aut vinoſus. Filius Diſan filii Seir Horræi, 1 Par. 1. c. 41. qui Gen. 36. c. 26. dicitur Hamdan.

חמואל ἀμουὴλ Hamuel, Calor, ſive ira Dei: aut ex Syro & Hebræo, viderunt Deum. Filius Maſma, 1 Par. 4. d. 26.

חמול ἰεμουὴλ Hamul, Pius, ſive miſericors. Filius Phares filii Judæ, Geneſ. 46. b. 12. & 1 Par. 2. a. 5.

ἀμουλὶ Hamulitæ, Idem. p. n. Num. 26. c. 21.

חנמאל ἀναμεὴλ Hanameel, Gratia ex Deo, ſive miſericordia vel donum a Deo. Filius Sellum patruelis Jeremiæ prophetæ, Jer. 32. a. 7.

חנן ἀνὰν Hanan, Gratioſus, vel pius ſive miſericors, aut donans. Filius Maacha, 1 Par. 11. g. 43. Filius Sizac, 1 Par. 8. c. 22. Filius Aſel filii Elaſa, 1 Par. 8. d. 37. & 9. g. 44. & 2 Eſd. 7. c. 48. & 8. b. 7. Filius Jegedeliæ, Jer. 35. a. 4. & 1 Par. 4. c. 20.

חננאל ἀνανεὴλ Hananeel, Gratia Dei, ſive miſericordia Dei, aut donum Dei. Nomen turris Jeroſolymæ, 2 Eſd. 3. a. 1. Jer. 31. g. 38.

חנני ἀνανὶ Hanani, Gratioſus, aut donans, vel pius, ſive miſericors. Pater Jehu prophetæ, 3 Reg. 16. a. 7. & 2 Par. 16. c. 7. Nehem. 12. c. 35.

חנניה ἀνανίας Hanania, ſive Hananias, Gratia Domini, ſive miſericordia Domini, aut donum Domini. Pater Selemiæ patris Jeriæ, Jer. 37. c. 12. Pater item Sedeciæ principis, Jerem. 36. c. 12. Filius Zorobabel filii Phadaia, 1 Par. 3. d. 19. & 8. c. 23. Nomen prophetæ, Jerem. 28. a. 1. Unus item e ducibus regis Oziæ, 2 Paral. 26. b. 11. ubi ſcribitur Hebraice חנניהו. Etiam hoc nomine vocabatur ille qui cum Daniele propheta a Nabuchodonoſor in captivitate enutritus fuit, cui præpoſitus eunuchorum, Sidrach nomen impoſuit, Dan. 1. b. 7.

חנתון ἀναθὼν Hanathon, Gratiæ, vel miſericordiæ donum. Civitas in terra Zabulon, Joſ. 19. b. 14. Scribendum Nathon, id eſt, dando, aut dare.

חנס θάνεις Hanes, Gratiæ vexillum, ſive gratiæ tentatio, vel fuga: aut ex Hebræo & Syro, gratiæ miraculum. Civitas Ægypti, Eſa. 30. a. 4.

חניאל ἀνιὴλ Haniel, Gratia, ſive miſericordia Dei, aut requies vel donum Dei. Filius Ola, 1 Par. 7. g. 39. Filius Ephod, princeps tribus Manaſſe, Num. 34. d. 23.

עני ἀνανὶ Hanni, Afflictus, vel pauper, ſive reſpondens. Nomen viri, 2 Eſd. 12. a. 9.

חנון ἀννὼν Hanon, Gratioſus, ſive miſericors, vel donans, ſive requieſcens. Filius Naas regis filiorum Ammon, 2 Reg. 10. a. 1. & 1 Paral. 19. a. 2.

ἀνοὺν Hanun, Idem. Nomen viri, 2 Eſd. 3. c. 30.

חפם ἀφὴμ Hapham, Thalamus eorum, ſive coopertura eorum, aut litus eorum. Filius Hir, 1 Par. 7. c. 13.

חפרים ἀφεραὶμ Hapharaim, Fodientes, aut explorantes, ſive confundentes, aut explorans ſive confundens mare. Civitas in tribu Iſſachar, Joſ. 19. b. 19.

חפציבה ἐψιβὰ Haphſi-ba, Voluntas mea in ea. Mater Manaſſe, 4 Reg. 21. a. 1.

חפים ἀφὶμ Happhim, Thalami, ſive cooperti, aut litus maris. Filius Machir, 1 Par. 7. c. 15.

חרד Harad, Stupor, aut tremor. Nomen fontis, Judic. 7. a. 1.

vel חרדה χαραδαὶ Harada, Idem. Locus in quo caſtrametati ſunt filii Iſrael profecti de Sepher, Num. 33. c. 24.

חרהיה ἀραχίας Haraia, Calor, aut ira Domini. Pater Eziel, 2 Eſd. 3. b. 8.

Haram, Vide Harim.

חרמה Harama, Vide Harma, 1 Reg. 30. g. 30.

חרן ἀῤῥὰν Haran, Ira, ſive iraſcens: aut Syriace, libertas. Charræ, civitas Meſopotamiæ, a Charra Syriæ fluvio, in qua habitavit Thare, Gen. 11. d. 32. & 12. a. 5. & 27. g. 44. & 28. b. 10. & 29. b. 4. De qua & 4 Reg. 19. c. 12. Eſa. 37. c. 12. Ezech. 27. e. 23. Dicitur & Charan a Græcis, Act. 7. a. 2. Eſt & nomen viri, 1 Par. 2. f. 46. ubi dicitur, Peperit Haran.

חרבנא χαρβωνὰ Harbona, Deſtructio, ſive gladius ejus nunc, aut ſiccitas ejus nunc, ſive ira ædificantis vel intelligentis. Nomen eunuchi, Eſth. 1. b. 10.

Harem, 2 Eſd. 6. d. 35. Vide Harim.

חריף ἀρὴβ Hareph, Hyems, ſive opprobrium, vel adoleſcentia: aut Syriace, acutus. Nomen viri, 2 Eſd. 7. c. 24. & 10. a. 19.

חרס ἄρες Hares, Sol, aut teſta. Nomen montis in quo ſita eſt Ajalon, Judic. 1. g. 35.

חרת χαρὲβ Hareth, Sculptura, aut libertas. Nomen villæ ad Occidentem, 1 Reg. 22. a. 5.

חרחור ἀροὺρ Harhur, Calefactus, ſive arefactus: aut ira, ſive calor albedinis vel foraminis, aut libertatis. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 51.

חרם vel חרים χαρὴμ Harim, Deſtructus, ſive anathematizatus, aut rete, vel retiaculum: ſive dedicatum vel conſecratum, ſcilicet Deo. Nomen ſacerdotis, 1 Par. 24. b. 8. & 1 Eſd. 2. b. 32. & 10. c. 21. & 2 Eſd. 7. d. 35. g. 42. & 10. a. 5. b. 27.

חריף ἀρὴφ Hariph, Hyems, ſive opprobrium, vel adoleſcentia, aut Syriace, acutus. Filius Hur, 1 Par. 2. g. 51.

חרמה ἑρμὰ Harma, ſive Harama, Deſtructio, ſive anathema, aut rete, vel retiaculum, ſive dedicatum vel conſecratum, ſcilicet Deo. Civitas in tribu Juda & Simeon, Joſ. 15. e. 30. & 1 Reg. 30. g. 30. Joſ. 19. a. 4. quo loco vetus interpres habet Horma, Judic. 1. d. 17. dicitur Sephath.

חרנפר ἀρναφὲρ Harnapher, Ira tauri, ſive ira creſcens: aut ex Syro & Hebræo, libertas tauri, ſive ira creſcens. Filius Supha filii Helem, 1 Par. 7. g. 37.

חרדי ἀρωδὶ Harodi, Tremefactus, ſive ſtupefactus, vel caloris aut iræ abundantia. Nomen civitatis, 2 Reg. 23. b. 2.

חרומף ἀρωμὰφ Haromaph, Deſtructio, ſive anathema oris: aut ex Hebræo & Syro, ira cooperimenti. Filius Jedaia, 2 Eſd. 3. c. 10.

חרשת ἀρισὼθ Haroſeth, Artificium, vel aratura, ſive teſta, aut ſilentium, vel ſurditas: aut Syriace, ſylva. Civitas quæ juxta Joſephum lib. 5. Antiq. Judaic. ſuper paludem Samachonitidem ſita eſt, quam incoluit Siſara dux exercitus Jabin regis Chananæorum, Judic. 4. a. 2.

חרשא ἀρσὰ Harſa, Artificium, vel aratura, ſive teſta, aut ſilentium, vel ſurditas: aut Syriace, ſylva. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 52.

חרופי χαραφὶ Haruphites, Opprobrium, aut hyems, vel juventus, aut Syriace, acutus, 1 Par. 12. a. 5.

חרוץ ἀροὺς Harus, Inciſus, ſive aureus, aut ſolicitus, ſive trituratus. Pater Meſſalemeth matris Amon regis Juda, 4 Reg. 21. d. 19.

חשבה ἀσαβὰ Haſaba, Numeratio, ſive æſtimatio, vel cogitatio, aut artificium, vel feſtinatio, aut ſilentium in ea. Filius Zorobabel filii Phadaiæ, 1 Par. 3. d. 20.

חשביה ἀσαβία Haſabia, ſive Haſabias, Numeratio, vel æſtimatio, aut cogitatio Domini, ſive artificium Domini, aut feſtinatio, vel ſilentium in Domino. Filius Amaſiæ, 1 Par. 6. d. 45. Princeps Levitarum, 1 Par. 25. a. 3. & 2 Par. 35. b. 9.

חסדיה ἀσαδία Haſadias, Miſericordia Domini. Filius Zorobabel filii Phadaiæ, 1 Par. 3. d. 20.

חצרמות ἀσαρμὼθ Haſar-moth, Atrium mortis, vel fœnum mortis. Filius Jectan, Gen. 10. d. 25. & 1 Par. 1. b. 20.

חצרשועל ἀσερσουὰλ Haſar-ſuhal, Atrium, vel fœnum vulpis, aut fœnum ſemitæ. Nomen civitatis, 1 Par. 4. e. 28. Hæc & Haſer-ſuhal appellatur, Joſ. 19. a. 3.

חצרסוסים ἀσερσουσὶμ Haſar-ſuſim, Atrium equorum, aut fœnum equorum. Nomen civitatis, 1 Par. 4. e. 31. quæ & Haſer-ſuſa.

חצצון תמר ἀσασονθαμὰρ Haſaſon-thamar, Glarea, vel lapillus commutationis, aut diviſio ſive ſagitta palmæ, id eſt, dactyli. Nomen oppidi, quod & En-gaddi dicitur, Gen. 14. b. 7. & 2 Par. 20. a. 2.

חשבדנה ἀσβαδανὰ Haſbadana, Feſtinans, aut cogitans judicium ſuum, ſive ſilens aut computans judicium ſuum. Nomen viri, 2 Eſd. 8. a. 4.

חשביה ἀσαβία Haſebia, Numeratio vel æſtimatio Domini, aut cogitatio Domini, ſive artificium Domini, aut feſtinatio vel ſilentium in Domino. Filius Merari, 1 Par. 9. c. 14.

חשבנה ἀσεβανὰ Haſebna, Numeratio, ſive feſtinatio intelligentis aut ædificantis. Nomen viri, 1 Eſd. 10. a. 15.

חשבניה Haſebnia, Numeratio Domini, ſive ſilentium, vel feſtinatio filii Domini. Nomen viri, Nehem. 9. a. 5.

σαβονίας Haſebonias, Idem. Nomen viri, 2 Eſd. 3. b. 20.

חשם ἀσὸν Haſem, Silentium eorum, ſive feſtinatio eorum. Nomen viri, 2 Eſd. 7. c. 22.

חצר גדה ἀσεργαδδὰ Haſer-gadda, Atrium hœdi ejus, vel felicitatis ejus: aut ex Hebræo & Syro, atrium inciſionis vel ſciſſuræ. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. e. 27.

חצרים ἀσηρὼθ Haſerim, Atria, ſive veſtibula, aut ſagitta excelſa. Civitas in dorſo montis Seir inter Ægyptum & Chananæam, in qua Havim, id eſt, Hevæi gigantes habitarunt, ad Caphthorim expulſi, Deut. 2. e. 23. alias Haſeroth, ut quibuſdam videtur appellata.

חצרות αὐλὼν Haſeroth, Atria, ſive veſtibula. Nomen eremi, per quam tranſierunt Iſraelitæ aſcendentes in terram Chanaan ex Ægypto, Deut. 1. a. 1. Num. 13. a. 1. & 33. c. 18.

חצר שועל ἀσερσουὰλ Haſer-ſual, Atrium vulpis, vel fœnum vulpis; aut ſemitæ vel pugilli. Civitas in tribu Judæ & Simeonis, Joſ. 19. a. 3. quæ 1 Par. 4. e. 28. Haſar-ſuhal dicitur.

חצרסוסה ἀσερσουσὰ Haſer-ſua, Atrium equi, aut fœnum equi. Civitas in tribu Simeonis, Joſ. 19. a. 5. quæ & Haſer-ſuſim.

חשם ἀσὶμ Haſim, Tacentes, ſive feſtinantes, aut ſilentium vel feſtinatio maris. Nomen viri, 1 Par. 7. c. 12.

חשם ἀσὼμ Haſom, Silentium, vel feſtinatio eorum. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 33.

חצור ἀσὼρ Haſor, Atrium, aut fœnum. Civitas regni Jabin Chananæorum regis, quæ & Heſron dicitur, in tribu Nephthali, Joſ. 19. c. 36. Judic. 4. a. 2. quam ſolam Joſue incendit, Joſ. 11. a. 11. & 1 Reg. 12. b. 9. & 4 Reg. 15. f. 29. quæ principatum tenuerat inter omnia regna Amorrhæorum, Joſ. 11. b. 10. & 12. d. 19. Fuit & altera in tribu Juda, Joſ. 15. d. 23. Fuit in eadem tribu altera, quæ Haſor-haddatha dicitur, ſive Haſor nova, Joſ. 15. d. 25.

חסרה ἀσρὰ Haſra, Defectus, ſive deficiens. Pater Thecuæ patris Sellum mariti Oldæ prophetidis, 2 Par. 34. e. 22. qui 4 Reg. 22. c. 14. dicitur Araas.

חשמון ἀσεμὼν Haſſemon, Legatio, ſive acceleratus numerus, vel feſtinata portio, aut ſilentium numeri vel portionis. Civitas tribus Judæ, Joſ. 15. e. 27.

חשוב ἀσοὺβ Haſſub, Æſtimatus aut numeratus, ſive cogitatio vel artificium. Filius Ezricam, 1 Par. 9. c. 14.

חשוב ἀσοὺβ Haſub, Æſtimatus, aut numeratus, ſive cogitatio vel artificium. Nomen viri, 2 Eſd. 11. c. 11.

חשם ἀσοὺμ Haſum, Silentium, aut feſtinatio eorum. Nomen viri, 1 Eſd. 2. b. 19. & 2 Eſd. 8. b. 4.

חשופא ἀσουφὰθ Haſupha, Diſcooperta, aut exhauſta, vel nudata. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 43.

חתת ἀθὰθ Hathath, Contritio, aut timor. Filius Othoniel, 1 Paral. 4. c. 13.

חטיל ἀττὶλ Hatil, Peccati ululatio. Nomen viri, 1 Eſd. 2. e. 57.

חטיפא ἀτιφὰ Hatipha, Rapina, ſive peccati coma, aut reliquiæ. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 54.

חטיטא ἀτιτὰ Hatita, Peccati declinatio. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 43.

חטוש ἀττοὺς Hattus, Peccatum derelinquens. Filius Semeiæ filii Secheniæ, 1 Par. 3. d. 22. & 1 Eſd. 8. a. 2. Nehem. 10. a. 4. & 12. a. 2.

חות יאיר πόλεις ἰαὶρ ἀβὼθ ἰαὶρ Havoth-jair, Oppida illuminationis, vel annuntiationes luminis. Havoth-jair ſunt oppida LX in regione Baſanitide, quæ & expugnavit, & de nomine ſuo ita appellavit Jair filius Segub nepos Manaſſe. Hæc LX oppida dicuntur eſſe in regione Galaad ob vicinitatem Galaad & Baſan, Deut. 3. c. 14. & 3 Reg. 4. b. 13. Num. 32. g. 41. Sunt & alia XXX oppida ejuſdem nominis in regione Galaad quæ nomen acceperunt a Jair qui fuit unus e Judicibus Iſrael, Judic. 10. a. 4.

חזאל vel חזהאל ἀζαὴλ Hazael, Videns Deum. Nomen viri, 3 Reg. 19. c. 17. & 2 Par. 22. b. 6. Succeſſor Ben-adad in regnum Syriæ, 4 Reg. 8. d. 12. Amos 1. a. 4.

חזיה ὀζία Hazaia, Videns Dominum. Nomen viri, 2 Eſd. 11. a. 5.

חזיר ἡζὶρ Hazir, Porcus: aut Syriace, converſus vel reverſus. Nomen viri, 2 Eſd. 10. a. 20.

עיבל γεβὰλ Hebal, Acervus vetuſtatis, ſive acervus defluens. Filius Jectan, Gen. 10. d. 28. Eſt & mons ultra Jordanem in terra Chanaan, non longe ab Jerichonte, in quo altari conſtructo poſuit Moyſes maledictiones & benedictiones. Joſephus lib. 4. cap. 6. Antiq. Jud. Scribitur & עיבל, Deut. 11. d. 29. & 27. a. 4.

חבר vel חבר χοβὼρ Heber, Gen. 46. b. 17. & 1 Par. 4. c. 18. & 7. f. 32. & 8. b. 17. ubi dicitur, Et Hezeci & Heber: interpretatur ſocius aut particeps, vel adhærens, ſive incantator, aut livor. Item Num. 26. e. 45. filius Brie.

עבר ἔβερ Heber, Tranſiens, vel tranſitus, aut ira, ſeu prægnans: vel Syriace frumentum. Filius Sale, Gen. 10. d. 23. Luc. 3. g. 35. a quo Hebræi dicti ſunt, ut doctioribus placet, 1 Par. 5. b. 13. Filius item Elphaal filii Mehuſim, 1 Par. 8. b. 12.

עבריה Hebræa, Tranſiens, vel irata, aut prægnans, Jer. 34. b. 9.

עברים ἑβραῖοι Hebræi, Tranſeuntes, ſive irati, aut prægnantes, vel Syriace, frumenta, 1 Reg. 4. b. 6.

עברי ἑβραῖος Hebræus, Idem. ſ. n. Gen. 41. b. 12. Jer. 34. b. 9.

עברי ἀβαεὶ Hebri, Idem. Nomen viri, 1 Par. 24. d. 27.

חברון χεβρὼν Hebron, Societas, ſive participatio, vel adhæſio, aut incantatio, vel livor. Civitas in terra Chanaan in montanis Judææ, civitas Amorrhæorum, quondam Philiſtinorum metropolis. Hæc dicta eſt & Convallis Mambre quæ eſt in Hebron, Geneſ. 13. d. 19. Num. 13. b. 23. & 1 Paral. 3. a. 4. & Arbee, Gen. 23. a. 2. & Cariath-arbe, Joſ. 15. c. 13. Filius item Caath filii Levi, Exod. 6. c. 18. & 1 Paral. 2. f. 42. & 6. b. 18. De hac ſic Hebræi, Hebron ſignificat metropolim agri Hebronitici, Joſ. 21. b. 11. & agrum ipſum cum urbibus illi metropoli ſubjectis, Joſ. 14. d. 13. & 15. d. 13.

עברנה ἑβρωνὰ Hebrona, Tranſiens, aut iraſcens. Nomen loci in quo caſtrametati ſunt filii Iſrael, Num. 33. d. 34.

חברני χεβρωνὶ Hebroni, Societas, ſive participatio, vel adhæſio, aut incantatio, vel livor. Sunt Hebronitæ, Num. 26. g. 58.

Hebronites, Idem. ſ. n. 1 Par. 26. d. 21.

חכליה χελκίας Hechelias, Expectans Dominum, ſive hamus Domini. Pater Nehemiæ, 2 Eſd. 1. a. 1.

הדי ἡδαὶ Heddai, Laudatio, ſive confeſſio, aut clamor. Nomen viri, 2 Reg. 23. d. 30. qui Huri, 1 Par. 11. f. 32. dicitur.

עדר ἄδερ Heder, Grex, ſive defectio, aut privatio. Filius Beriæ, 1 Par. 8. b. 15.

חגלה ἐγλὰ Hegla, Feſtivitas aut gyratio ejus. Filia Salphaad filii Hepher filii Galaad, Num. 26. d. 33.

חילם vel חילאם χαλααμὰ Helam, Exercitus matris vel gentis ſive ancillæ: aut dolor ſive expectatio matris vel ancillæ aut gentis, vel ſomnium. Civitas, 2 Reg. 10. d. 16. & 17. haud procul a Jordane.

חלבה ἐλβὰ Helba, Lac, ſive adeps, aut manſit in ea, ſive principium vel dolor in ea. Nomen civitatis quæ ſorte tribui Aſer evenit, Judic. 1. f. 31.

חלקת χελκὰθ Helcath, Portio ſive pars, aut lenitas. Civitas quæ de tribu Aſer data fuit Levitis, Joſ. 21. c. 31. Hæc etiam Halcath dicitur, Joſ. 19. b. 25.

חלקי ἐλκὶ Helci, Portio ſive pars, aut lenis. Nomen viri, 2 Eſd. 12. a. 15.

חלקיה vel חלקיהו χελκίας Helcia, ſive Helcias, Portio ſive pars Domini, aut lenitas Domini. Pater Eliacim, 4 Reg. 18. d. 18. Eſa. 22. f. 20. Eſt & nomen ſacerdotis, 4 Reg. 22. a. 4. Pater item Jeremiæ prophetæ, Jer. 1. a. 1. & 1 Par. 6. a. 13. & 2 Eſd. 12. a. 6.

חלב ἐλεὰβ Heleb, Mundus, id eſt, orbis, vel muſtela: aut Syriace, rubigo. Filius Baana, 2 Reg. 23. d. 28.

חלק χελὲκ Helec, Portio, ſive pars, aut levitas. Filius Galaad filii Machir filii Manaſſe filii Joſeph, Num. 26. d. 30. Joſ. 17. a. 2.

חלקי χελεκὶ Helecitæ, Idem. p. n. Num. 26. d. 30.

חלם ἐλὲμ Helem, Somnians, aut ſanans, ſive expectatio eorum, aut dolor eorum. Nomen viri, Zach. 6. d. 14.

הלם Helem, per ה, Percuſſio. Nomen viri, 1 Par. 7. g. 35.

חלף μεελὲφ Heleph, Mutatio, ſive tranſitus, aut perforatio. Nomen civitatis, Joſ. 19. c. 33. Terminus Nephthali.

חלץ χάλλης Heles, Armatus, ſive liberatus, aut nudatus. Nomen viri, 2 Reg. 23. d. 26.

עלי ἠλὶ Heli, Elevatio, ſive oblatio, aut elevans, vel offerens, ſeu pila. Nomen ſacerdotis illius qui Samuelem unxit in prophetam 1 Reg. 1. a. 3. Pater item Joſeph mariti Mariæ virginis, Luc. 3. e. 6. qui Matt. 1. c. 13. dicitur Jacob.

Heliadh, Vide Eleaſaph.

ἡλιόδωρος Heliodorus, Solis donum. G. Nomen viri, 2 Mach. 3. b. 7.

און ἡλιόπολις Heliopolis, Hebraice dicitur On, & interpretatur dolor, ſive triſtitia, aut fortitudo. Græce vero Heliopolis, Solis civitas interpretatur. Urbs Ægypti, Gen. 41. f. 50. quæ Ezec. 30. e. 17. Hebraice dicitur Aven. און Hæc urbs vocatur etiam Thebæ.

ἑλλὰς Hellas, Græcia, 1 Mach. 8. b. 9.

חלץ ἀλλὰς Helles, Idem quod Heles. Filius Azariæ filii Jehu filii Obed, 1 Par. 2. e. 39. & 11. f. 26. & 27. b. 10.

עלמן דבלתים דבלתימה γελμὼν δεβλααθαὶμ Helmon-deblataim, Duo nomina ſunt, Helmon quod interpretatur occultatio, ſive adoleſcentia, aut ſeculum vel contemptus: Deblathaim, palatæ, id eſt, maſſæ de ficubus compactæ. Nomen loci in quo caſtrametati ſunt filii Iſrael profecti de Dibon-gad, Num. 33. f. 47.

חלון αἰλὰμ Helon, Feneſtra, vel prophanatio, ſive dolor, vel infirmitas, Pater Eliab principis tribus Zabulon, Num. 1. a. 9. & 2. a. 7. & 10. b. 16. Eſt & nomen urbis in terra Moab, quæ Hebraice dicitur, חולון, Jer. 48. d. 21.

הימם αἰμὰν Hemam, Turbatio eorum, aut tumultus eorum. Filius Lotan filii Horræi, Gen. 36. c. 22. qui 1 Par. 1. c. 39. dicitur Homam. Vide Homam.

הימן αἱμὰν Heman, Multus, aut tumultuans: vel Syriace, fidelis. Filius Moal, 3 Reg. 4. d. 31. Filius Joel, 1 Paral. 6. c. 33. & 15. b. 17. & 16. d. 41.

Hemath, Vide Emath.

עמוני καφαραμμωνὰ Hemona, Popularis, ſive populus noſter. Nomen civitatis in tribu Benjamin, Joſ. 18. d. 24.

חמור ἐμὼρ Hemor, Aſinus, ſive lutum, aut vinoſus: vel Syriace, gravis aut ponderoſus. Pater Sichem, Gen. 33. d. 19. & 34. a. 2. Act. 7. b. 16.

חן Hen, Gratia, ſive miſericordia, aut manſio, vel requies. Nomen viri, Zach. 6. d. 14. LXX non habent.

חנדד ἠναδὰδ Henadad, Gratia vel miſericordia dilecti. Nomen viri, 2 Eſd. 3. c. 18.

חנוך ἐνὼχ Henoch, Dedicatus, vel diſciplinatus, aut morigeratus. Filius Cain, Geneſ. 4. c. 18. Filius præterea Jared, Gen. 5. c. 18. Luc. 3. g. 12. Filius etiam Madian filii Abrahæ, Gen. 25. a. 4. Filius item Ruben, Gen. 46. a. 9. & 2 Par. 5. a. 3. Civitas item quam Cain extruxit, illique filii nomen indidit, Gen. 4. c. 18.

חנכי δῆμος τοῦ ἐνώχ Henochitæ, Idem. p. n. Num. 26. a. 5.

חפר ὀφὲρ Hepher, Fodiens, aut explorans, ſive opprobrium, vel confuſio. Filius Aſhur ex Naara uxore, 1 Par. 4. a. 6. Portio regni terræque Chanaan, quam Joſue expugnavit, Joſ. 12. d. 17. & 4 Reg. 14. f. 25.

חפרי ὀφερὶ Hepherita, Idem. p. n. Num. 26. d. 32.

הפתח ἐφφαθὰ Hephethach, Adaperire, imperativi modi paſſivæ vocis, Marc. 7. d. 34.

ער ἢρ Her, Vigil, aut denudans, vel effundens, ſive æmulus, vel civitas. Filius Judæ ex Sue uxore ſua, Gen. 38. a. 3. & 1 Par. 4. c. 21. Pater Elmadan, Luc. 3. f. 28.

ערן ἐδὲν Heran, Vigilia aut magiſter earum. Filius Suthala filii Ephraim, Num. 26. d. 36.

הערני ἐδενὶ Heranitæ, Idem. p. n. Num. 26. d. 36.

ἡρακλῆς Hercules, Junonis vel dominatricis gloria. G. 2 Machab. 4. c. 19.

ארד ἀδὰρ Hered, Imperans, ſive deſcendens. Filius Balæ filii Benjamin, Num. 26. e. 40. Heb. Ared.

ערד ἀρὲδ Hered, Joſ. 12. d. 14. Onager: aut Syriace, draco. Nomen civitatis.

ארדי δῆμος ὁ ἀδαεὶ Hereditæ, Imperantes, ſive deſcendentes, Num. 26. e. 40.

חרם ἠρὲμ Herem, Deſtructio, ſive anathema, aut rete vel retiaculum, ſive dedicatum aut conſecratum. ſ. Deo. Nomen viri, 1 Eſdræ 10. d. 31.

ערי ἀηδὴς Heri, Vigil, ſeu denudans, aut effundens, vel civitas mea: aut Syriace, inimicus. Filius Gad filii Jacob, Gen. 46. b. 16.

ערי ἀδδὶ Heritæ, Idem. p. n. Num. 26. b. 16.

Herma, Deſtructio, ſive anathema, aut rete vel retiaculum, ſive dedicatum vel conſecratum. ſ. Deo. Civitas in tribu Juda, Joſ.12. d. 14. Vide Harma.

Herman, Suſtentaculum, vel inauris. G. Vir quidam, Rom. 16. b. 14.

Hermes, Mercurius, aut lucrum, vel refugium. G. Viri nomen, Rom. 16. b. 14.

Hermogenes, Mercurio genitus, aut lucri generatio, vel refugium generationis. G. Vir quidam, 2 Tim. 1. d. 15.

Hermon, Deſtructio ſive anathema, vel rete ſive retiaculum: aut dedicatum vel conſecratum, ſcilicet Deo. Nomen montis quem Sidonii Sarion, Amorrhæi Sanir vocant, Deut. 3. b. 8. Joſ. 13. a. 5. Pſal. 88. b. 13. Hebr. 89. Vide item 1 Par. 5. d. 23. Alias dicitur & שיאן Sion, Deut. 4. g. 48. Hic mons quia ad Orientem Terræ ſanctæ ſitus erat, pro Oriente aliquando ponitur, Pſal. 88. b. 13. Hebr. 89. A nonnullis traditur, duos eſſe חרמון nomine montes, unum non procul a Gelboa juxta Jordanem, alterum vero multo altiorem ſupra Tarachonitidem regionem. Quod equidem haud obſcure etiam David, Pſal. 41. b. 7. Heb. 42. innuere videtur dum inquit, De terra Jordanis & Hermoniim a monte modico. Doctiores tradunt hoc loco non eſſe nomen proprium montium, ſed Hermoniim, ſignificare Hermonitas, id eſt, accolas ſive incolas montis Hermon.

Hermonii, Idem. p. n. Pſal. 41. b. 7. Heb. 42.

Herodes, Pellis gloria, vel pellibus glorians, aut mons gloriæ vel arrogantiæ: aut Syriace, draco ignitus. D. Præſes ſive procurator Galilææ conſtitutus a Romanis, Luc. 3. a. 1. rex Judææ, Luc. 1. a. 5.

Herodiani, Idem. p. n. D. Matt. 22. b. 16.

Herodias, Idem. fœm. gen. D. Matt. 14. a. 3.

Herodion, Junonis vel dominatricis cantilena. G. Cognatus Pauli, Rom. 16. b. 11.

Heſebon, Numerus, ſive cogitatio, aut feſtinans intelligere vel ædificare. Nomen civitatis in Galaad Moabitarum, in qua habitavit Sehon rex Amorrhæorum, Eſa. 15. b. 4. Num. 21. f. 33. quam ædificaverunt filii Ruben, Num. 32. g. 37. & 1 Par. 6. g. 81.

Heſer, Atrium, aut fœnum. Nomen civitatis a Salomone ædificatæ, 3 Reg. 9. c. 15.

Heſli, Prope me, vel juxta me, ſive auferens vel ſeparans. D. Pater Nahum patris Amos, Luc. 3. e. 25.

Heſmona, Feſtinatio numerationis vel muneris, aut feſtinatio præparationis, vel legatio. Locus in quo caſtrametati ſunt filii Iſrael profecti de Methca, dividens Ægyptum & ſortem tribus Judæ ad mare uſque tendentem, Num. 33. d. 29.

Heſrai, Atrium, ſive fœnum. Nomen viri, 2 Reg. 23. d. 35. qui Heſro, 1 Par. 11. g. 37. dicitur.

Heſro, Atrium, aut fœnum ejus. Nomen viri, 1 Par. 11. g. 37. qui 2 Reg. 23. d. 35. dicitur Heſrai.

Heſron, Sagitta exultationis, ſive diviſio cantici, aut atrium vel fœnum. Nomen civitatis, quæ & Haſor in tribu Juda, Joſ. 15. a. 3. Filius Ruben, Gen. 46. b. 9. Item filius Juda, ſive potius filius Phares filii Juda, Gen. 46. b. 12. & 1 Par. 4. a. 1.

Heſronitæ, Idem. p. n. Num. 26. a. 8.

Heth, Confractio, vel formido, aut ſtupor: vel Syriace, deſcenſus. Nomen viri, Gen. 23. a. 3. & b. 10.

Hethalon, Contritio manſionis, aut formidabilis manſio, ſive involutio ejus. Nomen urbis, terminus Judææ ad Septentrionem, Ezech. 47. c. 15.

Hethæus, Confractus, vel formidans, aut ſtupens: vel Syriace, deſcendens. Filius Chanaan, Gen. 10. c. 15. a quo Hethæi.

Hethæi, Idem. p. n. Nomen populi, Geneſ. 15. d. 20. & 4 Reg. 7. b. 6. Cyprum Hieronymus eſſe dicit.

Hethim, Idem. p. n. Nomen loci, Judic. 1. f. 26.

Heva, Viva, vel vivens. Prima mulier creata a Deo, Geneſ. 3. d. 20.

Hevæi, Iniqui, perverſi, vel iniquitates, perverſitates, ſubverſiones. Populi habitantes ad Meridiem, quos expulerunt Cappadoces, Deut. 2. e. 23. Joſ. 13. a. 3. & 4 Reg. 17. f. 31.

Hevæus, Vita mea. ſ. n. Filius Chanaan, Gen. 10. e. 17.

Hevila, ſive Hevilath, Dolens ſive parturiens, aut loquens illi, ſive annuntians illi. Filius Chus, Gen. 10. a. 7. Filius item Jectan, Gen. 10. d. 29. Nomen item regionis, Gen. 2. b. 11. & 25. b. 18. & 1 Reg. 15. b. 7. Getuli a Joſepho dicuntur.

Hezeci, Fortis, ſive apprehendens. Filius Elphaal, 1 Paral. 8. b. 17.

Hezecias, 2 Eſd. 7. c. 21. Vide Ezechias.

Hezion, Viſio vel prophetia. Pater Tabremon patris Benadad regis Syriæ, 3 Reg. 15. d. 18.

Hezir, Porcus: aut Syriace, converſus, vel reverſus. Nomen viri, 1 Par. 24. c. 15.

H I

Hiel, Vivit Deus, ſive vita Dei. Nomen viri illius qui reædificavit Jericho, 3 Reg. 16. g. 34.

Hierapolis, Sacra civitas. G. Civitas Phrygiæ haud procul a Coloſſis & Laodicea, Coloſſ. 4. d. 13.

Hieronymus, Sacrum nomen. G. Nomen viri, 2 Mac. 12. a. 2.

Hiim, Vide Jim.

Hieroſolyma, Vide Jeruſalem.

Hillel, Vide Ellel.

Hin, Menſura erat liquidorum, Ezech. 4. c. 11.

Hir, Civitas, aut vigil, ſive effundens, aut denudans, aut pullus, ſcilicet aſini. Filius Caleb filii Jephone, 1 Par. 4. c. 15. Sunt qui dicant hoc loco legendum eſſe Hiruela, nomine compoſito, non autem Hir & Ela: tunc lege interpretationem dictionis Ela, & hujus dictionis Hir.

Hira, Civitas, aut vigil, ſive denudatio, aut effuſio, vel acervus viſionis. Filius Acces, 2 Reg. 23. d. 26. & 38. & 1 Par. 27. b. 9. Vide Ira.

Hiram, Vitæ celſitudo. Rex Tyri, 2 Reg. 5. b. 11. qui 2 Par. 2. a. 3. c. 11. & 4. c. 11. & 8. a. 2. dicitur Huram Hebraice.

Hiram, 2 Par. 2. a. 3. c. 11. & 4. c. 11. & 8. a. 2. Albedo eorum, ſive foramen vel libertas eorum, aut deſtruens, vel anathematizans. Heb. Huram. Rex Tyri, qui 2 Reg. 5. b. 11. dicitur Hiram.

Hiram, Gen. 36. d. 43. & 1 Par. 1. d. 45. Civitas eorum, ſive vigilia eorum, aut denudatio, vel effuſio eorum, ſive acervus excelſus. Civitas Idumæorum.

Hiras, Libertas, aut ira. Nomen viri Odolamitis, Geneſ. 38. a. 1. c. 12.

Hircanus, Civitatis poſſeſſor, ſeu vigilans æmulator. D. Nomen viri, 2 Mach. 3. b. 11.

Hir-ſemes, Civitas ſolis: aut ex Hebræo & Syro, civitas ſervitii vel miniſterii. Civitas in tribu Dan, Joſ. 19. d. 41.

Hiſpania, Rara, id eſt, pretioſa. G. Europæ regio latiſſima, Rom. 15. f. 24.

H O

Hoba, Dilectio, vel abſconſio: aut Syriace, obligatio vel peccatum. Regio Syriæ ad dextram Damaſci, id eſt, Euphratem verſus, dicta etiam Soba & Sophene, Gen. 14. c. 15.

Hobab, Dilectus. Filius Raguel ſoceri Moyſi, Num. 10. d. 29. Judic. 4. b. 11.

Hobia, Vide Habia.

Hod, Laus, ſive confeſſio. Filius Supha filii Helem, 1 Paral. 7. g. 37.

Hodes, Menſis, aut novitas. Uxor Saharaim, 1 Par. 8. a. 9.

Holda, vel Holdai, Mundus vel orbis, aut muſtela: vel Syriace, rubigo. Nomen viri, 1 Par. 27. b. 15. Zach. 6. b. 10. Item prophetis uxor Sellum filii Thecue, 4 Reg. 22. c. 14.

Holofernes, Fortis dux, ex Hebræo & Syro. D. Princeps militiæ regis Nabuchodonoſor, Judith 2. a. 5.

Holon, Feneſtra, ſive prophanatio, aut dolor. Civitas quæ de tribu Judæ ſeu Simeonis, Levitis data eſt, Joſ. 15. f. 51. & 21. b. 15.

Homam, Tumultus, ſive turbatio eorum. Filius Lotan filii Seir, 1 Par. 1. c. 39. qui Gen. 36. c. 22. dicitur Heman.

Homri, Vide Amri.

Hon, Dolor, ſive fortitudo, aut iniquitas. Filius Pheleth, Num. 16. a. 1.

Hoppha, Thalamus ſive coopertorium, aut litus vel ripa ejus. Nomen viri, 1 Par. 24. b. 13.

Hor, Mons, ſive concipiens, aut demonſtrans, ſive oſtendens. Nomen montis, Num. 20. d. 22. & 33. e. 38. in finibus terræ Idumææ ad Meridiem ſitæ prope Petram civitatem.

Horam, Mons eorum, ſive manifeſtans eos, aut concipiens eos. Rex Gazer, Joſ. 10. f. 33.

Horeb, Deſertum vel ſolitudo, ſive deſtructio, aut ſiccitas vel gladius. Nomen montis in regione Madianitarum, Exod. 3. a. 1. Pſal. 105. c. 19. Heb. 106. Qui סיני alias dicitur, in quo data fuit lex Moyſi. Eſt & nomen petræ, Exod. 17. b. 6.

Horrhæi, Principes, vel liberi, aut ingenui, vel iraſcentes. Gigantes quos expulerunt filii Edom a monte Seir, Deut. 2. c. 12. d. 22. qui Gen. 14. a. 6. Chorræi dicuntur, iiſdem conſonantibus & punctis.

Horrhæus, Idem. ſ. n. Gen. 36. c. 20.

Horem, Deſtructio, ſive anathema, aut rete, vel retiaculum, ſive dedicatum aut conſecratum. ſ. Deo. Civitas in tribu Nephthali, Joſ. 19. c. 38.

Hori, Princeps, vel liber, aut ingenuus, vel iraſcens. Filius Lotan filii Seir, Gen. 36. c. 22.

Horma, Joſ. 19. c. 29. Excelſa ſive projecta, aut vermis. Civitas in tribu Aſer.

Horma, Deſtructio, ſive anathema, aut rete, vel retiaculum, ſive dedicatum aut conſecratum. ſ. Deo. Nomen loci juxta Hor montem, in quo Iſraelitæ occiderunt Chananæos, Num. 21. a. 3. Urbs item in tribu Simeon, quæ & Sephath dicebatur, Jud. 1. d. 17. & 1 Par. 4. e. 30. In Joſ. 15. e. 30. ſcribitur Harma: in Joſue vero 19. a. 3. Bethul-arma, ubi unica dictio eſt, quum ſeparatim legendæ ſint, duæ enim ſunt civitates.

Horonites, Ira, vel furor: aut Syriace, libertas, 2 Eſd. 2. b. 10.

Horrim, Vide Horrhæi, Deut. 2. c. 12.

Hoſa, Confidens, vel protegens. Nomen viri, 1 Par. 26. b. 10. Nomen item cujuſdam janitoris, 1 Par. 16. d. 38. Civitas item quæ tribus Aſer terminus eſt, non procul a mari, inter Tyrum & Axaph, Joſ. 19. c. 29.

Hoſa, 1 Par. 4. a. 4. Feſtinans, ſive tacens, aut ſenſualis. Nomen viri.

Hoſanna, Salva obſecro, vel ſalva nunc, Matt. 21. a. 9. Heb. Hoſiah-na.

Hotham, Sigillum, aut ſignaculum, ſive clauſura. Filius Heber filii Bariæ filii Aſer filii Jacob, 1 Par. 7. f. 32. & 11. g. 44.

Hozai, Videns. Nomen prophetæ, 2 Par. 33. d. 19.

Hoziel, Videns Deum. Filius Semei filii Gerſon, 1 Paral. 23. a. 9.

Hozriel, Vide Ozriel & Ezriel.

H U

Hucuca, Sculptura, vel præceptum, aut legiſlatio. Nomen civitatis in tribu Nephthali, Joſ. 19. c. 34.

Hul, Dolor, vel infirmitas, ſive arena, vel præſtolatio, aut obſtetricatio. Filius Aram, Gen. 10. d. 23. Hic a Joſepho lib. 1. Antiquit. Jud. traditur Armeniam inſtituiſſe, quam alii verius arbitrantur ab ejus patre nomen inveniſſe.

Hupham, Thalamus eorum, aut operimentum eorum, ſive litus vel ripa eorum. Filius Benjamin, Num. 26. e. 39.

Huphamitæ, Idem. p. n. Num. 26. e. 39.

Hur, Libertas, ſive albedo, aut foramen. Filius Juda filii Jacob, 1 Par. 4. a. 1. qui Gen. 46. b. 12. dicitur Onan. Filius Caleb ex Ephratha uxore, 1 Par. 2. c. 19. Rex item Madianitarum, Num. 31. a. 8.

Hurai, Idem. Nomen viri, 1 Par. 11. f. 32. qui 2 Reg. 2. d. 30. dicitur Heddai.

Huram, Libertas eorum, ſive albedo eorum, aut foramen eorum. Filius Bela filii Benjamin, 1 Par. 8. a. 5.

Huri, Iraſcens, vel libertas, ſive albedo, aut foramen. Pater Saphat, Num. 13. b. 6. Pater Abihail, 1 Par. 5. b. 14.

Hus, Conſilium, aut lignum: vel Syriace, fixus. Filius Aram Gen. 10. d. 23. Is juxta Joſephum atque Hieronymum Trachonitidis & Damaſci conditor extitit. Nam principatum tenuit inter Palæſtinam & Cœleſyriam. Hujus regionis fit mentio in Job 1. a. 1. præterea Thren. 4. d. 21. Sic vocabatur etiam primogenitus Nachor, Gen. 22. d. 21. Filius etiam Diſon filii Seir, Gen. 36. c. 28. & 1 Par. 1. c. 42.

Huſam, Feſtinatio eorum, aut ſilentium eorum, vel ſenſualitas eorum. Rex tertius qui regnavit in Edom, Gen. 36. d. 34.

Huſathi, Feſtinans, vel tacens, aut ſenſualitas. Civitatis nomen, 2 Reg. 21. d. 18.

Huſathites, Idem, 1 Par. 27. b. 11.

Huſi, Feſtinans, vel tacens, aut ſenſualitas. Pater Baana, 3 Regum 4. b. 16.

Huſim, Idem. p. n. Altera uxor Saharaim, 1 Par. 8. a. 8. Filius Dan filii Jacob, Gen. 46. c. 23.

H Y

Hymenæus, Carmen nuptiale. G. Nomen viri qui a fide Chriſti excidit, 2 Tim. 2. c. 17.

I

JAbel, Defluens, ſive apportans, vel inveteraſcens, aut germinans, ſive jubileus, aut buccina. Filius Lamech ex Ada uxore, Gen. 4. c. 20.

Jabes, Siccitas, vel confuſio. Pater Sellum, 4 Regum 15. b. 10. A quo Jabes Galaad civitas, Judic. 21. b. 8. & 1 Regum 11. a. 1.

Jabes, Triſtitia, ſive dolor. Nomen loci, 1 Par. 2. g. 55. Eſt & nomen viri, 1 Par. 4. b. 9.

Jabes-galaad, Siccitas, vel confuſio acervi teſtimonii. Nomen civitatis, Judic. 21. b. 8. & 1 Reg. 11. a. 1. procul VI. M. a Pella pergentibus Gadaram.

Jabin, Intelligens, ſive ædificans. Rex Aſor, Joſ. 11. a. 1. Judic. 4. a. 2. Pſal. 82. c. 10. Heb. 83.

Jabnia, Ædificans, aut intelligens. Nomen civitatis, 2 Paral. 26. a. 6.

Jaboc, Evacuatio, vel diſſipatio, aut lucta. Nomen vadi in Jordanem profluentis, Gen. 32. f. 22. Jeboc etiam appellatur.

Jacan, Tribulatio, vel labor, aut ablatio poſſeſſionis vel nidi. Filius Eſer filii Seir, 1 Par. 1. c. 42. qui in Gen. 36. c. 28. dicitur Acan, Deut. 10. b. 6.

Jacanam, Poſſidens populum, ſive nidificatio populi. Nomen loci in Carmelo, Joſ. 12. d. 22.

Jachan, Conterens, vel comprimens, ſive ablatio baſis. Nomen viri, 1 Par. 5. b. 13.

Jachin, Confirmet, ſtabiliat, aut ſtabile reddat. Filius Simeonis filii Jacob, Gen. 46. b. 10. Nomen item columnæ lateris dextri in porticu Salomonis, 3 Reg. 7. c. 21. & 2 Par. 3. d. 17. quaſi dicat, ſtabile reddat ipſum templum. Nomen item ſacerdotis, 1 Par. 9. b. 10.

Jachinitæ, Idem. p. n. Num. 26. b. 12.

Jachur, 1 Par. 1. b. 31. legendum Jetur. Vide Jetur.

Jacim, Surgens, aut confirmans. Filius Semei, 1 Par. 8. b. 19. & 24. b. 12.

Jacob, Supplantator, vel calcaneus, aut planta, id eſt, veſtigium. Filius Iſaac, Gen. 25. c. 26. & 27. f. 36.

Jacoba, Idem. Nomen principis, 1 Par. 4. f. 36.

Jacobus, Idem. Apoſtolus filius Zebedæi, Matt. 4. c. 20.

Jaddo, Manus ejus, aut poteſtas ejus, ſive confeſſio ejus. Nomen viri, 1 Par. 27. c. 21.

Jada, Sciens, vel cognoſcens. Filius Onan filii Jerameel ex Atara uxore, 1 Par. 2. d. 28.

Jadaia, Scientia Domini, vel cognitio Domini. Nomen viri, 1 Eſd. 2. b. 36.

Jadaſon, Cognitio ovis, vel cognitio mutationis. D. Judith 1. c. 6.

Jadaias, Simul, vel ſolus Dominus, aut gaudium, ſive acumen Domini: vel ex Syro & Hebræo, unus Dominus. Nomen viri, 1 Par. 27. d. 30.

Jadihel, Scientia Dei, vel cognitio Dei. Filius Benjamin, 1 Par. 7. b. 6. & 11. g. 45. qui Gen. 46. c. 21. dicitur Aſbel.

Jadon, Judicans, aut litigans, vel manus ejus. Nomen viri, 2 Eſd. 3. b. 7.

Jagur, Colonus, vel advena, aut timens, ſive congregans. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. e. 21.

Jahaddai, Simul vel Solus ego, aut acutus, vel gaudens: aut Syriace, unitas mea. Nomen viri, 1 Par. 2. f. 47.

Jahala, Aſcendens, aut damula, vel caprea. Nomen viri, 2 Eſd. 7. e. 57.

Jahas, In Eſaia. Vide Jaſa.

Jahath, Confractus, aut formidans, vel ſtupens: aut Syriace, deſcendens. Filius Lobni filii Gerſon, 1 Par. 6. b. 20. Filius Raia filii Subal, 1 Par. 4. a. 1. & 24. c. 22. Præpoſitus inſtaurantibus templum, de filiis Merari, 2 Par. 34. c. 12.

Jahazia, Viſio Domini, 1 Eſd. 10. c. 15.

Jahaziel, Videns Deum, vel viſio Dei. Nomen Sacerdotis, 1 Par. 16. a. 6. Filius Hebron, 1 Par. 23. c. 19. Filius Jahath, 1 Par. 24. c. 23. & 2 Par. 20. c. 14.

Jahel, Aſcendens, aut damula, vel caprea. Uxor Haber Cinæi, Judic. 4. c. 16.

Jahelel, Cœpit Deus, vel inchoatio Dei, aut ſpes Dei, vel vivat Deo. Filius Zabulon, Gen. 46. b. 14.

Jahiel, Vivit Deus. Nomen viri, 1 Par. 15. b. 18. & 16. a. 5. & 23. a. 8. & 29. c. 8. & 2 Par. 21. a. 2. & 29. c. 14. & 31. c. 13. & 35. b. 8. & 1 Eſd. 8. b. 9. & 10. a. 3.

Jair, Illuminans, vel illuminatus. Filius Segub filii Eſron e filia Machir filii primogeniti Manaſſe: unde filius, id eſt, nepos Manaſſe ſæpe dicitur, 1 Par. 2. c. 22. Deut. 3. b. 14. & 3 Reg. 4. b. 13. Num. 32. g. 41. Joſ. 13. d. 30. Fuit & nomen judicis in Iſrael, Judic. 10. a. 3.

Jairi, Lux mea, ſive illuminans, aut illuminatus, Eſth. 11. b. 2. non eſt Hebraicum.

Jairites, Illuminatus, aut flumen, aut fluvialis, 1 Reg. 20. g. 26.

Jairus, Idem. D. Nomen viri, Mar. 5. b. 22. Luc. 8. f. 41.

Jala, Aſcendens, aut damula, vel caprea. Nomen viri, 1 Eſdr. 2. c. 56.

Jalaleel, ſive Jaleleel, Laudans Deum, aut claritas, ſive illuminatio Dei. Nomen viri, 1 Par. 4. c. 16.

Jalel, Expectans Deum, aut orans Deum, ſive incepit Deus. Filius Zabulon, Gen. 46. b. 14. Heb. Jahelel.

Jalelitæ, Idem, Num. 26. c. 26.

Jalon, Manens, ſive murmurans. Filius Ezra, 1 Par. 4. c. 17.

Jambri, Amaricans, ſive rebellans, aut commutans. D. Nomen viri, 1 Mach. 9. d. 37.

Jamin, Dextera, vel dexter, aut Auſter vel Auſtralis. Filius Simeonis filii Jacob, Gen. 46. b. 10. & 1 Par. 4. e. 24. Filius Ram primogeniti Jerameel, 1 Par. 2. d. 27.

Jaminitæ, Idem. p. n. Num. 26. b. 12.

Jamnia, Ædificans, aut intelligens. Nomen civitatis, 1 Mach. 4. b. 15.

Jamnitæ, Idem. p. n. D. 2 Mach. 12. b. 9.

Jamnor, Maris lucerna, aut dextera lucis, vel dexteræ lumen. D. Nomen viri, Judith 8. a. 1.

Jamra, Rebellis aut amaricans, ſive commutatio. Filius Supha filii Helem, 1 Par. 7. g. 37.

Jamuel, Dies ejus Deus, aut mare Dei. Filius Simeonis filii Jacob, Gen. 46. b. 10. qui 1 Par. 4. d. 24. dicitur Namuel.

Janai, Reſpondens, ſive affligens, aut depauperans. Filius Gad, 1 Par. 5. b. 12.

Janne, Reſpondens, vel incipiens loqui, aut afflictus ſive humiliatus, vel pauper. D. Pater Melchi patris Levi, Luc. 3. e. 24.

Jannes, Idem. D. Nomen viri qui Legis Moſaicæ acerrimus hoſtis fuit. Sunt qui putent hunc fuiſſe unum e Magis qui reſtiterunt Moyſi: quod Paulus confirmare videtur in ſua epiſtola ſecunda ad Tim. 3. b. 8.

Janoe, Requieſcens, aut manens, ſive deducens. Civitas in tribu Ephraim, Joſ. 16. c. 6. & 4 Reg. 15. f. 29.

Janum, Dormiens. Civitas in tribu Juda, Joſ. 15. f. 53.

Japheth, Dilatatus, aut pulcher, vel perſuadens. Filius Noe, Gen. 5. d. 32. Hic Aphricam tenuit ſecundum Beroſum, a quo Gentiles, Judith 2. d. 15.

Japhia, Illuminans, ſive apparens, aut gemens. Filius David, 2 Reg. 5. c. 16. & 1 Par. 3. b. 7. & 14. b. 6. Rex item Lachis, Joſ. 10. a. 3.

Japhie, Idem. Nomen oppidi in tribu Zabulon, Joſ. 19. a. 12.

Japho, Vide Joppe.

Jara, Odorans, ſive aſpirans, aut luna, vel menſis. Pater Huri, 1 Par. 5. b. 14.

Jara, Sylva, aut favus, ſive denudans, vel effundens, aut evigilans. Filius Achaz, 1 Paralip. 9. f. 42. qui cap. 8. d. 36. dicitur Joada.

Jaramoth, Altitudines, ſive timens mortem, aut projectio mortis. Nomen civitatis in tribu Iſſachar, data Levitis, Joſ. 21. c. 29.

Jare, Luna, vel menſis, ſive odorans. Filius Jectan, Geneſ. 10. d. 26.

Jared, Imperans, vel deſcendens. Filius Maalaleel, Gen. 5. b. 15. Filius item Ezra, 1 Par. 4. c. 18.

Jarephel, Sanitas Dei, aut medicina Dei, ſive relaxans Deus. Civitas in tribu Benjamin, Joſ. 18. d. 27.

Jarib, Pugnans, vel objurgans, ſive multiplicans. Filius Simeonis filii Jacob, 1 Paral. 4. e. 24. qui Geneſ. 46. b. 10. dicitur Ahod.

Jarim, Saltus, vel ſylvæ. Pars montis, Joſ. 15. c. 10.

Jaſa, Rixa vel contentio, aut exitus Domini. Nomen civitatis quæ de tribu Ruben, Merari nepotibus data eſt juxta Joſuam ex Hebræo, Num. 21. e. 23. Deut. 2. f. 32. Judic. 11. d. 20. & 1 Par. 6. g. 78. Eadem Joſ. 13. c. 18. Jaſſa dicitur.

Jaſa, Eſa. 15. b. 4. Rixa vel contentio. Heb. Jahas. Urbs ſita in finibus Moabitarum.

Jaſer, Figmentum, ſive plaſmatio, aut tribulans, vel anguſtians. Vide Jeſer.

Jaſeritæ, Idem. p. n. Num. 26. f. 49.

Jaſer, Rectus aut cantans, ſive reſpiciens, aut dominans, vel prævalens. Filius Caleb ex Azuba prima uxore, 1 Par. 2. c. 18. Joſ. 21. d. 39. Eſa. 16. c. 8. & 9. Loci nomen.

Jaſi, Faciens, vel factor meus. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 37.

Jaſiel, Dividens Deus, vel dimidians Deus, aut feſtinatio Dei. Filius Nephthali, Geneſ. 46. c. 24. quod 1 Par. 7. c. 13. יחציאל ſcribitur.

Jaſiel, 1 Par. 11. g. 47. & 27. c. 21. Opus Dei, vel factura Dei. Vir de Maſobia.

Jaſon, Sanans, vel medicans. G. 1 Mach. 8. c. 17. & 12. c. 16. Nomen viri, Act. 17. b. 7. Rom. 16. d. 21.

Jaſon, Act. 21. c. 16. Græce Mnaſon, id eſt, indagator, aut ſpondens, vel reminiſcens. G.

Jaſub, Converſio, aut habitatio, aut ſeſſio. Filius Eſaiæ prophetæ, Eſa. 7. a. 3. Filius item Iſſachar, 1 Par. 7. a. 1. qui Gen. 46. b. 13. dicitur Job.

Jaſubitæ, Idem. p. n. Num. 26. c. 24.

Jaſſa, Joſ. 13. c. 18. Vide infra.

Jaſſen, Antiquus, ſive dormiens. Nomen viri, 2 Reg. 23. d. 32.

Jateba, Benefaciens, vel bonitas ejus, aut divertens vel declinans in ea. Nomen loci, 4 Reg. 21. d. 19.

Jathaneel, Donum Dei. Nomen viri, 1 Par. 26. a. 2.

Javan, Decipiens, vel contriſtans, aut cœnoſus, vel columbus. Filius Japheth, Geneſ. 10. a. 1. A quo Iones, ſive Græci, Ezechiel 27. c. 19.

Jaus, Tinea corroſus, aut compreſſus, vel congregatus. Nomen viri, 1 Par. 23. b. 10.

Jazer, Auxiliator, ſive adjutor. Urbs Amorrhæorum, ſive Moab, Eſa. 16. c. 9. Num. 21. g. 32. quam conſtruxerunt filii Gad, Num. 32. g. 35. Joſ. 13. c. 25.

Jaziel, Aſperſio Dei, vel diſtillatio Dei. Filius Azmoth, 1 Par. 12. a. 3.

Jaziel, Fortitudo Dei. Nomen ſacerdotis, 1 Par. 15. b. 18.

Jaziz, Splendor: aut Syriace, diſceſſio. Nomen proprium viri, 1 Paral. 27. d. 31.

IC

Icamia, Reſurrectio Domini, aut confirmatio Domini, vel vindicans Dominus. Filius Sellum filii Samoi filii Elaſa, 1 Paral. 2. e. 41.

Icces, Vide Acces.

Ichabod, Ubi gloria, aut væ gloriæ. Filius Phinees filii Heli Sacerdotis, 1 Reg. 4. d. 21.

Iconium, Veniens. G. Celeberrima urbs Lycaoniæ eſt, de qua Plinius lib. 5. cap. 27. Strabo lib. 12. Volater. lib. 10. Geograph. Eſt aliud Iconium Ciliciæ civitas, cujus Lucas meminit, Act. 14. a. 1. In hac Paulus & Barnabas prædicarunt. Hujus etiam fit mentio in ſecunda ad Tim. 3. c. 11.

Icutiel, ſive Jecutiel, Spes Dei, aut congregatio Dei. Nomen viri, 1 Paral. 4. c. 18.

ID

Idaia, Manus Domini, vel confeſſio Domini. Pater Allon patris Sephei, 1 Par. 4. f. 37.

Idaia, Nehem. 7. d. 38. & 11. b. 9. Zach. 6. d. 14. Scientia Domini. Nomen viri.

Idida, Dilecta, ſive amabilis, vel manus ejus: aut per tranſlationem, poteſtas manus ejus. Mater Joſiæ, 4 Reg. 22. a. 1.

Idithun, Lex ejus, vel legalis, ſive laudem vel confeſſionem dans. Pater Galal, 1 Par. 9. c. 16. Pſal. 38. a. 1.

Idox, Jucundus, vel lætus, aut triturans. D. Judith 8. a. 1.

Idumæa, Rufa, vel terrena, aut ſanguinea. Regio Syriæ, ſic dicta ab Edom filio Eſau, Eſa. 11. d. 14. & 2 Reg. 8. d. 14. Heb. Edom. Vide Edom.

Idumææ, Idem. p. n. f. g. 3 Reg. 11. a. 1.

Idumæi, Rufi, ſive terreni, aut ſanguinei, 4 Regum 8. f. 21. Idumæi, inquit Volaterranus lib. 11. Geographiæ, in litore Palæſtinæ verſus Ægyptum & Arabiam ſiti ſunt. Gens ex Nabathæis vicinis Arabiæ populis profecta. Inter hos ſunt oppida Philiſtinorum ab Hebræis appellatorum, qui iidem cum Palæſtinis ſunt, mutatis literis. Idumæa ſita eſt ad Meridiem reſpectu Terræ ſanctæ.

Idumæus, Idem. ſ. n. 1 Reg. 21. b. 7.

JE

Je-abarim, Acervi Hebræorum vel tranſeuntium, aut acervi iraſcentium vel prægnantium: aut ex Hebræo & Syro, acervi frumenti. Triceſima octava Iſraelitarum manſio in Moabitarum finibus, Num. 21. c. 11. & 33. f. 44.

Jebahar, Electio ſive electus. Filius David, 2 Reg. 5. c. 15. & 1 Par. 3. b. 6. & 14. b. 15.

Jebanias, Ædificatio Domini, ſive filiatio Domini, vel intellectus Domini. Pater Rahuel, 1 Par. 9. b. 8.

Jeblaam, Inveteratio populi, vel defluens populus, aut germinatio populi, ſive deglutiens eos. Nomen urbis in tribu Manaſſe, Joſ. 17. c. 11. Judic. 1. f. 27. & 4 Reg. 9. f. 27.

Jebnael, Ædificatio Dei, ſive intellectus Dei. Nomen civitatis, terminus tribus Nephthali, Joſ. 19. c. 33.

Jebneel, Idem. Civitas in tribu Juda, Joſ. 15. c. 11. Dicitur alias Jamnetorum portus.

Jeboc, Evacuatio, vel diſſipatio, aut lucta. Nomen torrentis terminus filiorum Ammon, Num. 21. e. 24. Deut. 2. g. 37. Joſ. 12. a. 2. Dicitur & Jaboc, Gen. 32. f. 22.

Jebſem, Aromatizans, vel ſiccitas eorum, aut confuſio, vel erubeſcentia eorum. Filius Thola filii Iſſachar filii Jacob, 1 Paral. 7. a. 1.

Jebus, Conculcatio, aut volutatio, vel præſepium. Nomen civitatis quæ & Jeruſalem dicitur, Joſ. 18. d. 28. Judic. 19. c. 10. In Joſ. 18. d. 28. ſcribitur יבוסי pro יבוס per metonymiam.

Jebuſæi, Conculcati, vel volutati, aut præſepia, Gen. 15. d. 20.

Jebuſæus, Idem. ſ. n. Filius Chanaan, Geneſ. 10. c. 16. & 2 Reg. 5. a. 8. a quo primum Jeruſalem, Jebus: & Jeroſolymitæ, Jebuſæi vocati ſunt.

Jecemia, Reſurrectio Domini, ſive confirmatio Domini, aut vindicta Domini. Filius Jechoniæ filii Joacim, 1 Par. 3. c. 18.

Jechelia, Conſummatio Domini, vel poteſtas Domini. Mater Azariæ regis Juda, 4 Reg. 15. a. 2.

Jechonias, Præparatio Domini, aut firmitas Domini. Filius Joacim filii Joſiæ, 1 Par. 3. c. 16. Rex Juda, Eſth. 2. a. 6. qui Jer. 22. f. 28. & 37. a. 1. Hebraice dicitur Chonias. Dicitur & Joachin, 4 Reg. 24. a. 6. Fuit & Jechonias filius Joſiæ, qui Matt. 1. b. 11. & 1 Par. 3. c. 16. dicitur Joacim.

Jechonias, Jerem. 22. f. 28. & 37. a. 1. Præparatus ipſe. Hebr. Chonias, qui 1 Par. 3. c. 16. dicitur Jechonias.

Jecmaam, Reſurrectio populi, ſive confirmatio, vel vindicta populi. Civitas in tribu Ephraim, 3 Reg. 4. b. 12. & 1 Par. 6. f. 68. Item filius Hebron, 1 Par. 23. c. 19.

Jecnam, Poſſeſſio populi, ſive emptio, aut nidificatio populi. Nomen civitatis in tribu Zabulon, Joſ. 21. c. 34. quæ Joſ. 19. a. 11. dicitur Jeconam, iiſdem conſonantibus & punctis.

Jeconam, Idem. Eadem civitas in tribu Zabulon, Joſ. 19. a. 11. quæ Joſ. 21. e. 34. Jecnam.

Jecſan, Durities, ſive ſcandalum: aut Syriace, colliſio. Filius Abrahæ ex Cetura, Gen. 25. a. 2.

Jectan, Parvulus, aut tædium, ſive contentio. Filius Heber, Gen. 10. d. 25.

Jectehel, Congregatio Dei. Nomen civitatis tribus Judæ, Joſue 15. e. 38. Item rupis, 4 Reg. 14. b. 7. Euſebio Pe vero רקם dicitur.

Jedaia ſive Jedei, Scientia Domini, vel cognitio Domini. Nomen ſacerdotis, 1 Par. 9. b. 10. & 24. b. 7.

Jedaia, Manus Domini, ſive confeſſio Domini. Filius Haromaph, 2 Eſd. 3. c. 10.

Jedala, Manus juramenti aut maledictionis ſive execrationis: aut ex Hebræo & Syro, manus Dei. Civitas in tribu Zabulon, Joſ. 19. b. 15. quædam exemplaria habent יראלה.

Jeddo, Solus ipſe, vel unus ipſe, aut lætitia ejus, ſive acumen ejus: vel Syriace, novitas ejus. Filius Buz, 1 Par. 5. b. 14.

Jeddoa, Scitus vel cognitus. Nomen viri, 2 Eſdræ 12. a. 11. b. 21.

Jeddu, Manus ejus, ſive confeſſio ejus. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 43. & 2 Eſd. 12. a. 10.

Jeddua, Scitus aut cognitus. Nomen viri, 2 Eſd. 10. a. 21.

Jedebos, Mellifluus, aut manus confuſionis vel erubeſcentiæ. Filius Etam, 1 Par. 4. a. 3.

Jedidiah, Vide Idida.

Jedei, 1 Par. 23. b. 7. Vide Jedaia, Scientia, &c.

Jediel, Unitas Dei, ſive lætitia Dei, aut acumen Dei: vel ex Syro & Hebræo, renovatio Dei. Nomen principis, 1 Par. 5. d. 24.

Jedihel, Scientia Dei, vel cognitio Dei. Filius Samri, 1 Par. 11. g. 45. Princeps militum, 1 Par. 12. d. 20.

Jedlaph, Diſtillatio, vel ſtillicidium: aut ex Hebræo & Syro, manus juncta. Filius Nachor ex Melcha, Gen. 22. d. 22.

Jegaal, Redemptor, vel redemptus, ſive inquinatus. Filius Semeiæ filii Secheniæ, 1 Par. 3. d. 22.

Jegbaa, Exaltatio, ſive altitudo. Civitas eſt, Num. 32. g. 35. LXX καὶ ὕψωσαν αὐτάς, quam ædificaverunt filii Gad, Judic. 8. c. 11.

Jegedelia, Magnitudo Domini. Pater Hanan, Jer. 35. a. 4.

Jehedeia, Unus Dominus, aut lætitia Domini, ſive acumen Domini: aut ex Syro & Hebræo, renovatio Domini. Nomen viri, 1 Par. 24. c. 20.

Jeheth, Confractus vel formidans, aut ſtupens: vel Syriace, deſcendens. Nomen viri, 1 Par. 23. b. 10.

Jeheziel, Videns Deum, vel viſio Dei. Nomen viri, 1 Paral. 12. a. 4.

Jehias, Vivit Dominus. Sacerdos, 1 Par. 5. c. 23. 15. c. 23.

Jehiel, Abſtulit Deus, aut coacervans Deus. Nomen ſcribæ, 2 Par. 26. b. 11. Nomen item cantoris, 1 Par. 9. f. 35. & 11. g. 44. & 15. c. 18. & 16. a. 5. & 2 Par. 35. b. 9. & 1 Eſdr. 8. b. 13. & 10. d. 43. Filius Joel, 1 Par. 5. a. 7. Princeps item Gabaon, ex Hebræo, 1 Par. 9. b. 35.

Jehieli, Vivit Deus. Nomen viri, 1 Par. 26. c. 21.

Jehojachin, Vide Joachin.

Jehojacim, Vide Joacim.

Jehu, Ipſe, ſive exiſtens. Filius Joſaphat, 4 Reg. 9. a. 2. Nomen prophetæ filii Anani, 3 Reg. 16. a. 1. Filius Namſi, 3 Reg. 19. c. 17. Filius Obed filii Ophlal, 1 Par. 2. e. 38. Filius Jozabiæ, princeps, 1 Par. 4. f. 35. & 12. a. 3.

Jehuel, Abſtulit Deus, aut coacervans Deus. Filius Zara, 1 Par. 9. a. 6.

Jehus, Tinea corroſus, aut compreſſus, vel congregatus. Filius Eſau ex Oolibama, Geneſ. 36. a. 5. Filius Balan filii Jadihel filii Benjamin, 1 Paralip. 1. c. 25. & 7. c. 11. Secundus filius Eſec, 1 Par. 8. d. 39.

Jehus, 1 Par. 8. a. 10. Conſilians vel ligneus: aut Syriace, fixus. Filius Saharaim, ex Hodes uxore ſua.

Jemai

Jemai, Calefaciens, aut calidus. Filius Thola filii Iſſachar filii Jacob, 1 Par. 7. a. 2. Heb. Jahemai.

Jemima, Filia Job, Job 42. d. 14. Vide Dies.

Jemini, Dextera, vel dexter. Pater Aphia, 1 Reg. 9. a. 1. & Reg. 16. c. 11. Pſal. 7. a. 1. Judic. 3. b. 15. & 19. d. 16.

Jemineus, Idem, 2 Reg. 20. a. 1.

Jemla, Repletio, aut circunciſio. Pater Michææ prophetæ, 3 Reg. 22. b. 8. 9.

Jemlech, Regnans, aut Syriace, conſulens. Nomen principis cujuſdam, 1 Par. 4. f. 14.

Jemna, Dextera, aut numerans, ſive præparans: vel Syriace, conſtituens. Filius Aſer filii Jacob, Gen. 46. b. 17. & 1 Par. 7. f. 30. Pater Core, 2 Par. 31. c. 14.

Jemna, 1 Par. 7. g. 35. Prohibitio, aut impedimentum, ſive mare commotum. Filius Helem.

Jemnaitæ, Dexteræ, aut numerantes, ſive præparantes, vel conſtituentes, Num. 26. e. 44.

Jeus, Tinea corroſus, aut compreſſus ſive congregatus. Filius Roboam ex Abihail, 2 Par. 11. d. 19.

Jephdaia, Redemptio Domini. Filius Seſac, 1 Par. 8. c. 25.

Jephlat, Liberatus, aut expulſus. Filius Heber filii Bariæ filii Aſer filii Jacob, 1 Par. 7. f. 32.

Jephleti, Idem. Nomen populi in ſorte filiorum Joſeph, Joſ. 16. a. 2.

Jephone, Aſpiciens, ſive intuens. Pater Caleb, Num 13. a. 7.

Jephonne, Idem. Filius Jether, 1 Par. 7. g. 38.

Jephta, Aperiens. Civitas quæ in ſortem tribus Judæ ceſſit, Joſue 15. f. 43.

Jephtahel, Aperiens Deus. Nomen vallis, terminus tribus Zabulonis, Joſ. 19. b. 14.

Jephte, Aperiens. Filius Galaad ex meretrice, Judex in Iſrael, Judic. 11. a. 1.

Jeraa, Luna, aut menſis, ſive odoratio. Servus Ægyptius Seſan filii Jeſi filii Apphaim, 1 Par. 2. e. 34.

Jerameel, Miſericordia Dei: aut ex Syro & Hebræo, dilectio Dei. Filius Eſron filii Phares, 1 Par. 2. b. 9.

Jerameelita, Idem. 1 Reg. 27. c. 10.

Jercaam, Extenſio eorum, ſive viriditas populi, aut ſputum populi, vel armatura, vel evacuatio populi. Civitas eſt quæ ſorte miſſa, tribui Dan obtigit ſecundum doctores Hebræorum, 1 Par. 2. f. 44.

Jercon, Ærugo, aut viriditas, ſive ſputum, vel armatura aut evacuatio. Civitas in tribu Dan, Joſ. 19. d. 46.

Jeremia, ſive Jeremias, Celſitudo Domini, vel ſublimitas Domini, aut exaltans Dominum. Nomen principis, 1 Par. 5. d. 24. Eſt & nomen prophetæ filius Helciæ, Jere. 1. a. 1. Fuit & pater Amital matris Sedeciæ, Jer. 52. a. 1.

Jeremiel, Miſericordia Dei, aut ex Syro & Hebræo, dilectio Dei. Filius Amelech, Jer. 36. f. 36.

Jerias, Timor Domini, vel viſio Domini: aut projectio Domini. Filius Selemiæ filii Hananiæ, Jer. 37. c. 12.

Jeriau, Idem. Filius Hebron, 1 Par. 23. c. 19.

Jeribai, Pugnans, ſive objurgans, aut multiplicans. Filius Elnaem, 1 Par. 11. g. 46.

Jericho, Luna vel menſis, aut odor ejus. Civitas opulentiſſima in Benjamin tribu, ab Jeroſolymis CL. & ab Jordane LX. diſtans ſtadiis, Num. 22. a. 1. Joſ. 2. a. 1. Quam ædificavit Hiel de Beth-el, Heb. יריחו 3 Reg. 16. 34. & 2 Par. 28. c. 15. Matth. 20. d. 29. Luc. 18. f. 35. & 12. a. 1. Nobilis palmetis & balſami viridariis. Unde etiam Civitas palmarum appellatur, Deut. 34. a. 3. & 2 Par. 28. c. 15. & Thamar, Ezec. 48. d. 27.

Jerichontinus, Idem, Jer. 39. b. 15.

Jeriel, Timor Domini, aut viſio vel projectio Dei. Filius Thou filii Iſſachar filii Jacob, 1 Par. 7. a. 2.

Jerimoth, Altitudines, ſive timens mortem, aut videns mortem, ſeu projectio mortis. Filius Bela filii Benjamin filii Jacob, 1 Par. 7. b. 7. Filius item Beciæ, 1 Par. 8. b. 14. & 2 Par. 31. c. 13. Eſt & nomen civitatis in tribu Juda, cujus rex dicebatur Pharan, Joſ. 10. a. 3. & 15. e. 35. In tribu item Iſſachar data Levitis, quæ Jarimoth, dicitur, Joſ. 21. c. 29.

Jerimuth, Idem. Nomen viri, 1 Par. 12. a. 5.

Jerioth, Cortinæ, ſive linteamina, aut ululationes ſive confractiones. Filius Caleb ex Azuba uxore, 1 Par. 2. b. 18.

Jermai, Altitudo mea, ſive timens vel projiciens aquas. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 33.

Jerobaal, Id eſt, Ulciſcatur ſe Baal, ſub. de eo. Vel Cauſam ſuam agat ſive tueatur Baal, ſub. in eum. Nomen Judicis in Iſrael, qui & Gedeon dicebatur, Judic. 6. f. 32. ubi & ratio hujus nominis ponitur, his verbis. Et vocavit eum in die illo Jerobaal, dicens; Ulciſcatur ſe de eo Baal, 1 Reg. 12. b. 11.

Jerobeſeth, Impugnans confuſionem vel ignominiam, aut impugnans idolum. Nomen viri. 2 Reg. 11. c. 21.

Jeroboam, Impugnans vel objurgans populum, vel multiplicans populum. Filius Joas filii Joachaz regis Iſrael, 4 Reg. 14. f. 23. Fuit item alius ejuſdem & nominis & regni rex impius 3 Reg. 11. e. 26.

Jeroham, Miſericors: aut Syriace, dilectus. Filius Elcana filii Caath, 1 Par. 6. b. 27. & 12. a. 7. & 27. c. 22. Filius Phaſor, 1 Par. 9. b. 12. Filius Eliu filii Thau, 1 Reg. 1. a. 1. & 2 Par. 23. a. 1.

Jeron, Timor vel viſio, aut projiciens dolorem vel fortitudinem. Civitas in tribu Nephthali, Joſ. 19. c. 38.

Jeroſolyma, Viſio pacis, aut viſio perfecta vel conſummata, ſive timor perfectus vel conſummatus. Vide Jeruſalem.

Jeroſolymæ, Idem.

Jeroſolymita, Idem.

Jeroſolymitæ, Idem. p. n. Mar. 1. a. 5.

Jerſia, Lectulus ſive ſtratum Domini, aut abſtulit paupertatem Dominus. Filius Jeroham, 1 Par. 8. c. 27.

Jeruel, Timor Dei, aut viſio Dei. Dicitur Vallis benedictionis inter Engaddi & Thecuam, 2 Par. 20. d. 16.

Jeruſa, Hæreditas, vel exilium. Mater Joathan filia Sadoc, 4 Reg. 15. g. 33. & 2 Par. 27. a. 1.

Jeruſalem, Dicitur quaſi יראה-שלם, id eſt, videbit perfectum vel pacificum. Judææ metropolis a Melchiſedecho, teſte Joſepho, condita, alias Salem, Gen. 14. d. 18. & Pſal. 78. a. 3. Hebr. 79. item & Jebus a Jebuſæo Chananæi filio, Joſ. 18. d. 28. Poſtremo Helia (ut Volaterr. lib. 11. ait) ab Helio Hadriano dicta eſt. Is enim imperator partem ejus extruxit: montem Calvarium, Chriſti ſepulchrum, & Golgatha, loca extra mœnia antea ſita muro cinxit. Porro hæc olim urbs bifariam diviſa eſt, in ſuperiorem ſcilicet & inferiorem. Superior in vertice Sionis, una cum templo in ejuſdem montis latere ſita erat: quæ a conditore interdum civitas Davidis nominabatur. Templo autem adhærebat inferior civitatis pars, 1 Par. 3. b. 4. In fine cap. 18. d. 28. Joſue, traditur Jeruſalem eſſe ſitam in tribu Benjamin. Hebræi Jeruſalaim dicunt, Chaldæi Jeruſalem, quos imitati ſunt LXX. ubique ſcribentes ἱερουσαλήμ, Latini converterunt η in e longum. Matthæus dicere ſolet ἱεροσόλυμα, Lucas modo ἱεροσόλυμα, modo ἱερουσαλήμ.

Jeſaar, Claritas, ſive oleum, aut Meridianus. Filius Caath filii Gerſon, Num. 3. c. 19.

Jeſaaritæ, Idem. p. n.

Jeſaia, ſive Jeſaias, Salus Domini. Nomen viri, 1 Par. 25. c. 15. & 2 Eſd. 11. b. 6. Vide Eſaias.

Jeſamari, Cuſtos vel cuſtodia. Filius Elphaal, 1 Par. 8. b. 18.

Jeſana, Dormiens, aut antiqua, vel annoſa, ſive mutatio. Nomen civitatis, 2 Par. 13. d. 19.

Jeſba, Laus, ſive tranquillitas. Filius Ezra, 1 Par. 4. c. 17.

Jeſbaam, Sedens populus, aut converſio populi, ſive inſufflatio, aut captivitas populi. Filius Hachamoni, 1 Par. 11. c. 11. Filius Jeroam, 1 Par. 12. a. 6.

Jeſbacaſſa, Eſt requirens vel deprecans, aut ſeſſio dura, vel inſufflatio ſive converſio dura, Nomen viri, 1 Par. 25. b. 4.

Jeſbi-benob, Sedens in prophetia, vel in locutione, vel in germinatione: aut converſio, ſive inſufflatio in prophetia, vel in locutione, ſive in germinatione: aut captivans in prophetia, vel in loquutione, ſive in germinatione. Gigas quidam de quo 2 Reg. 21. c. 16.

Jeſboam, Converſio populi, ſive ſeſſio populi, aut inſufflatio vel captivitas populi. Nomen principis filii Zabdiel, 1 Par. 27. a. 2.

Jeſboc, Eſt vacuus, vel evacuatus: aut Syriace derelictus, vel derelinquens. Filius Abrahæ ex Cetura, Gen. 25. a. 2.

Jeſcha, Ungens, ſive cooperiens, aut protegens, vel obumbrans: aut Syriace, ſpeculans. Filia Aran filii Thare, quæ & Sarai dicebatur, Gen. 11. d. 29.

Jeſeias, Salus Domini. Filius Phaltiæ filii Ananiæ filii Zorobabel, 1 Par. 3. d. 21.

Jeſema, Appoſitus, vel nominatus: aut admiratio, ſive deſolatio. Filius Etam, 1 Par. 4. a. 3.

Jeſer, Figmentum, ſive plaſmatio, aut tribulatio, vel anguſtians. Filius Nephthali, Gen. 46. c. 24. & 1 Par. 7. c. 13.

Jeſeritæ, Idem. p. n. Num. 26. f. 49.

Jeſeſi, Antiquus, ſive ſexagenarius, aut exultans, vel eſt munus. Filius Jeddo, 1 Par. 5. b. 14.

Jeſi, Salus, aut reſpiciens. Filius Apphaim filii Nadab filii Semei filii Onam, 1 Par. 2. d. 31. & 4. d. 20. Pater Phaltiæ, 1 Par. 4. g. 42. & 5. d. 24.

Jeſia, ſive Jeſias, Eſt Dominus. Filius Izrahia filii Ozi filii Thola, 1 Par. 7. a. 3. & 24. c. 21. Vide 1 Par. 12. a. 6. & 23. c. 20.

Jeſiel, Dividens Deus, vel dimidians Deus, aut feſtinatio Dei. Filius Nephthali, Num. 26. f. 48.

Jeſielitæ, Idem. p. n. Num. 26. f. 48.

Jeſimon, Deſolatio, aut ſolitudo. Nomen deſerti, 1 Reg. 23. d. 24. Pro Jeſimon ſcribitur 1 Reg. 26. a. 2. ſolitudo.

Jeſmachias, Adhærens, vel innitens Domino aut junctus Domino. Nomen viri, 2 Par. 31. c. 13.

Jeſmaias, Audiens Dominum, vel obediens Domino. Nomen viri, 1 Par. 27. c. 19.

Jeſpha, Iaſpis, lapis ſcilicet pretioſus: aut eſt hic, id eſt, in hoc loco, vel labium, ſive conterens. Filius Beriæ, 1 Par. 8. b. 16.

Jeſphan, Abſconditus, ſive confractus, aut cuniculus. Filius Seſac, 1 Par. 8. b. 22.

Jeſraeli, Idem quod Iſrael, quod interpretatur prævalens ſive dominans cum Deo, 2 Reg. 17. f. 25. Ubi alii interpretes legunt, Fuitque Micha filius cujuſdam viri, nomine Iithara Jſraelitæ, &c.

Jeſſæ, Ens, ſive exiſtens, aut munus, vel oblatio. Pater David Eſa. 11. c. 10. qui & Iſai dicitur.

Jeſſui, Planus, ſive æqualis, aut ponens, ſive poſitus. Filius Aſer filii Jacob, Gen. 46. b. 17. & 1 Par. 7. f. 30. Filius Saul, 1 Reg. 14. g. 49.

Jeſſuitæ, Idem. p. n. Num. 26. e. 44.

Jeſu, Luc. 3. f. 26. In Græco eſt Joſe: & Hebraice poteſt interpretari Parcens, vel elevatus, aut exiſtens. D.

Jeſua, Salvator. Nomen viri, 1 Par. 24. b. 11.

Jeſua, Gen. 46. c. 17. & 1 Par. 7. f. 30. Planities ſive æqualis, aut ponens, vel poſitus. Filius Aſer filii Jacob.

Jeſue, Salvator, 2 Par. 31. c. 15. & 1 Eſd. 2. b. 36.

Jeſue, 1 Eſd. 10. d. 31. Eſt Dominus. Nomen viri, Heb. Jeſia.

JESUS, Salvator. Sic vocatus fuit Chriſtus Dominus noſter, Matt. 1. c. 16. Luc. 2. c. 21.

Jeſus, Agg. 1. a. 1. Zac. 3. a. 1. & 6. c. 11. Dominus Salvator, vel Domini ſalus. Sacerdotis nomen filii Joſedec. De quodam Jeſu loquitur & Paulus, Coloſſ. 4. c. 11.

Jeſus pro Joſue, Act. 7. f. 45.

Jeta, Declinans, vel divertens. Civitas quæ Levitis e tribu Judæ vel Simeonis eſt data, Joſ. 21. b. 16. Eadem videtur eſſe quæ Jota dicitur, Joſ. 15. g. 55. licet plerique diverſe ſentiant, aſſerentes hanc alias Jetan dici: illam Jota nempe, alias Loche.

Jeteba, Vide Jateba.

Jeteba, ſive Jetebatha, Bonitas ſua, ſive declinans filia ejus, aut declinans deſertum. Nomen loci in quo caſtrametati ſunt filii Iſrael profecti de Gadgad monte, 4 Reg. 21. d. 19. Numer. 33. d. 33. Deut. 10. b. 7.

Jeth, Confringens, vel formidans, aut ſtupens: vel Syriace, deſcendens. Filius Gerſon filii Levi, 1 Par. 6. d. 43. Heb. Johath.

Jethela, Pendens, vel ſuſpenſio, ſive coacervatio. Nomen civitatis in tribu Dan, Joſ. 19. d. 42.

Jethnan, Merces, ſive donum: aut Syriace, fumigans. Civitas tribus Judæ, Joſ. 15. e. 23.

Jether, Excellens vel reſiduus, ſive remanens, vel explorans, aut funiculus. Civitas de tribu Juda, Levitis data, Joſ. 15. f. 48. & 21. b. 14. & 1 Par. 6. e. 58. Primogenitus Gedeonis, Judic. 8. d. 20. Filius Ezra, 1 Par. 4. c. 17.

Jether, 1 Reg. 30. g. 27. Nomen civitatis, nomen item viri, 1 Par. 7. g. 38. & interpretatur excellens, aut reſiduum, ſive remanens, aut explorans, ſive funiculus.

Jether, Idem, 1 Par. 2. b. 17. Ille idem qui & Jethra, 2 Reg. 17. g. 25. dicitur. Filius item Jada filii Onam filii Jerameel, 1 Paral 2. e. 32. Sic dicitur & Jethro ſocer Moſis, Exod. 4. e. 18. in codice Hebræo.

Jetheth, Donans. Civitas Idumæorum, Gen. 36. d. 40. 1 Paral. 1. d. 51.

Jethma, Orphanus, ſive admiratio, aut conſummatio ſive perfectio. Vir Moabites, 1 Par. 11. g. 46.

Jethnan, Narrabit, vel planget. Civitas, Joſ. 15. e. 23.

Jethra, Excellens, ſive reſiduus, vel remanens, aut explorans, vel funiculus. Pater Amaſa filii Abigail ſororis David, 2 Reg. 17. g. 25. & Iſraelites erat. In 1 Par. 2. b. 17. dicitur Jether Iſmaelites.

Jethraham, Excellentia populi, aut reſiduus populi, ſive exploratio vel funiculus populi. Filius David ex Egla, 2 Reg. 3. a. 5. & 1 Par. 3. a. 3.

Jethrai, 1 Par. 6. b. 21. Explorans: aut Syriace, locus. Filius Zara.

Jethran, Excellens, ſive reſiduus, vel remanens, aut explorans, vel funiculus. Filius Supha filii Helem, 1 Par. 7. g. 37. Filius item Diſon filii Seir Horrhæi, Gen. 36. c. 26.

Jethræus, Idem. Filius Sobal filii Hur primogeniti Caleb, 1 Par. 2. g. 53. & 11. g. 40.

Jethro, Idem. Socer Moſis, Exod. 3. a. 1. qui Exod. 2. c. 17. dicitur Raguel; & Cini קיני, Judic. 1. d. 16. Vide Raguel & Jether, Exod. 4. e. 18.

Jethrites, Idem. 2 Reg. 23. d. 38.

Jethſon, Joſ. 21. d. 36. In Hebræo eſt Cedemoth: quod interpretatur antiquiores, vel priores, aut Orientales, ſive incendium, vel incurvatio mortis. Nomen civitatis. Vide Cademoth. Non legitur apud LXX.

Jetur, Cuſtodiens, aut ordo vel ſeries: aut Syriace, montanus. Filius Iſmahelis, Gen. 25. b. 15. & 1 Par. 1. d. 31.

Jeus, Tinea corroſus, aut compreſſus, ſive congregatus. Filius Roboam ex Abihail, 2 Par. 11. d. 19.

Jezabad, Dotatus. Vir Gaderothites. 1 Par. 12. a. 4.

Jezabel, Inſula habitaculi, vel væ habitaculo: aut ex Hebræo & Syro, inſula ſterquilinii, vel væ ſterquilinio. Filia regis Sidoniorum, uxor regis Achab, 3 Reg. 16. g. 31. & 21. b. 5.

Jezer, Inſula adjutorii, ſive inſula atrii, aut væ adjutorio vel atrio. Filius Galaad filii Machir filii Manaſſe, Num. 26. d. 30. qui Joſ. 17. a. 2. dicitur *Abi-ezer*.

Jezer, 1 Par. 6. g. 81. Auxiliator, ſive adjutor. Civitas Amorrhæorum: quæ Levitis & homicidis pro aſylo e tribu Gad eſt attributa. Eadem eſſe videtur quæ & Jezer dicitur.

Jezritæ, De Jezer, quod interpretatur inſula adjutorii, ſive inſula atrii: aut væ adjutorio vel atrio, Num. 26. d. 30.

Jezrites, Oriens, aut clarus, 1 Par. 27. b. 8.

Jezia, vel Jeziah, Diſtillatio vel aſperſio Domini. Nomen viri, 1 Eſd. 10. c. 15. d. 25.

Jezlia, Diſtillatio vel aſperſio laborioſa. Filius Elphaal, 1 Par. 8. b. 18.

Jezonias, Auſcultatio Domini, aut ſtatera Domini, vel arma Domini. Filius Maachati, 4 Reg. 25. f. 23.

Jezonias, Jer. 35. a. 3. & 40. c. 8. & 42. a. 1. Ezech. 8. d. 11. & 11. a. 1. interpretatur Nutrimentum Domini, aut auſcultatio, vel arma Domini.

Jeſra, Porcinus: aut Syriace, converſus. Filius Moſollam, 1 Par. 9. b. 12.

Jezrael, Semen Dei, aut diſtillans contritionem vel malum Dei, ſive diſtillatio amicitiæ Dei, vel aſperſio paſtoris Dei. Civitas tribus Judæ, Joſ. 15. g. 56. & 17. b. 16. & 19. b. 18. Judic. 6. g. 33. & 1 Reg. 25. g. 43. Filius item Oſee ex Gomer uxore, Oſee 1. b. 3.

Jezraelites, Idem, 3 Reg. 22. a. 1.

Jezraelitis, Idem. fœm. gen. 1 Reg. 27. a. 3.

Jezraia, Oriens Dominus, aut claritas Domini. Nomen viri, 2 Eſd. 12. d. 41.

I G

Igaal, Redemptus, ſive coinquinatus. Filius Nathan de Soba, 2 Reg. 23. d. 36.

Igal, Idem. Filius Joſeph, Num. 13. b. 8.

I H

Ihelom, Occultus, ſive adoleſcens, aut caprea eorum, vel ſeculum. Filius Eſau ex Oolibama uxore, Gen. 36. a. 5.

I I

Iim, Acervi, Civitas tribus Judæ, Joſ. 15. e. 29.

I L

Ilai, Aſcendens, vel ſuperior, aut acervus mihi, 1 Par. 11. f. 29.

Illyricum, Exhilaratio, aut lætificatio. G. Regio Epiri contermina, propinqua Italiæ, Rom. 15. d. 19.

I N

Incendens, Heb. Saraph. Proprium viri, 1 Par. 4. d. 22.

Incenſio, Heb. Thagera. Nomen loci, Num. 11. a. 3.

Indi, De India, quæ Hebraice dicitur Hodu, id eſt, laudatio ſive confeſſio, aut decora vel pulchra. Regio latiſſima ad Orientem ſita, cujus imperium Aſſuerus tenuit, Eſth. 1. a. 1. Alias Hodu, Hevila, & Chus appellata; cujus ſpatium ex Strabone lib. 15. Geog. & Plinio lib. 6. cap. 16. intra Indum ab Occaſu, a Septentrione Tauri jugis, ab Ortu Æolo pelago, a Meridie ſuo, hoc eſt Indico clauditur, ſpatioſiſſima ipſa: & non gentium tantum & oppidorum prope innumerorum, ſed omnium rerum proventu, ære tantum & plumbo excepto, felix: flumina cum plurima, tum maxima, præcipua tamen Ganges & Indus, quorum irriguo procurſu fit ut in udo ſolo proximantis ſolis vis nihil non magna quantitate gignat. Maxime autem ſi reliquas terras cogitas, Orienti ſuppoſita videtur. Vide etiam Ptolemæum lib. 7. cap. 1. & Pomp. Melam in 3.

India, Job 28. c. 19. dicitur Ophir, Cinis, incineratio, fructificatio.

I O

Joab, Paternitas, vel habens patrem, vel voluntarius. Frater Abiſai, 1 Reg. 26. a. 6. Filius item Sarviæ filiæ Iſai, 2 Reg. 2. c. 13. & 1 Par. 2. b. 16. Filius item Saraiæ, 1 Par. 4. c. 14.

Joachas, Domini apprehenſio, ſive Domini poſſeſſio, aut Dominus videns. Filius Joſiæ regis Judæ, 4 Reg. 23. f. 34. Filius item Jehu regis Iſrael, 4 Reg. 10. g. 35. Filius Joram, 2 Par. 21. d. 17. Sic dicitur & pater Joas, 2 Par. 25. f. 23. qui 2 Reg. 14. d. 13. dicitur Ochozias. LXX. eo loco Paral. legunt Ochozias, videtur erratum in codice Hebraico.

Joachaz, 2 Par. 34. b. 8. Apprehendens, ſive poſſidens, aut videns. Pater Joha, qui a commentariis erat Joſiæ regi.

Joachin, Domini præparatio, ſive Domini firmitas. Filius Joacim, ſive Eliacim, 4 Reg. 24. b. 6. quem Jeremias 29. a. 2. & 37. a. 1. vocat Jechoniam.

Joacim, Domini reſurrectio, ſive Domini confirmatio, vel Dominus vindicans. Filius Joſiæ regis, qui prius Eliacim dicebatur, 4 Reg. 23. g. 34. & 1 Par. 3. c. 15. Hic dicitur etiam Jechonias, Matth. 1. b. 11.

Joacim, Nehem. 12. a. 10. Reſurgens, ſive confirmans, aut vindicans.

Joada, Domini cœtus, vel congregatio, aut Domini tranſitus vel teſtimonium, vel Domini ornatus vel præda: aut ex Hebræo & Syro, Domini ablatio. Filius Achas filii Micha, 1 Par. 8. d. 36. qui 9. f. 42. dicitur Jara.

Joadan, Domini deliciæ, vel Domini voluptas: aut ex Hebræo & Syro, Domini tempus. Mater Amaſiæ regis Judæ, 4 Reg. 14. a. 2. & 2 Par. 25. a. 2.

Johah, Fraternitas, vel habens fratrem. Filius Zemma, 1 Par. 6. b. 21. & 2 Par. 29. c. 12. Filius item Jochaz illius qui fuit Joſiæ regi a commentariis, 2 Par. 34. b. 8.

Joahe, Idem. Filius Aſaph. 4 Reg. 18. e. 18.

Joaha, Idem. 1 Par. 26. a. 4. & 2 Par. 29. c. 12.

Joarim, Domini exaltatus, vel Domini exaltatio. D. Nomen viri, 1 Mach. 2. a. 1.

Joas Diſſidens, vel deſperans, aut ignitus vel urens. Pater Gedeonis, Judic. 6. b. 11. Filius Achab regis Iſrael, 3 Reg. 22. d. 26. Filius item Ochoziæ filii Joram filii Achab, 4 Reg. 11. a. 2. & 12. d. 20. & 13. a. 1. & 1 Par. 3. c. 11. item 4 Reg. 14. d. 17. ubi dicitur, Vixit autem Amaſias filius Joas, uſque ad finem capitis. Filius Joachaz filii Jehu, rex Iſrael, 4 Reg. 13. b. 9. c. 13. & 14. a. 1. ubi dicitur, In anno ſecundo Joas. Pater Jeroboam regis Iſrael, 4 Reg. 14. f. 27.

Joas, Domini ignis, vel Domini oblatio. Rex Juda, filius Ochoziæ, filii Joram, filii Achab, 4 Reg. 11. d. 21. & 12. a. 2. b. 7. & in principio literæ d. 18. ubi dicitur, Quam ob rem tulit Joas, & 13. d. 25. ubi dicitur, Porro Joas, Item 14. b. 8. c. 13. d. 16.

Joas, 1 Par. 7. b. 8. & 27. d. 28. interpretatur Tinea corroſus, ſive compreſſus, vel congregatus. Filius Bechor filii Benjamin filii Jacob.

Joatham, Conſummatus, ſive perfectus. Filius Oziæ ſive Azariæ regis Juda, 4 Reg. 15. d. 23. & 2 Par. 26. a. 1. a LXX. Ἰωαθὰμ & Ἰωάθαμ transfertur. Filius item Jerobaal ſive Gedeonis, Judic. 9. a. 5. Filius item Jahaddai, 1 Par. 2. f. 46. Filius Azariæ filii Amaſiæ, 1 Par. 3. c. 12.

Job, Dolens, vel gemens, ſive ululans, aut exoſus, vel patiens inimicitiam. Nomen viri, Job 1. a. 1.

Job, Gen. 46. c. 13. Dolens, vel gemens, aut ululans. Filius Iſſachar, qui 1 Par. 7. a. 1. dicitur Jaſub.

Jobab, Filius Jectan, Gen. 10. d. 29. Filius Saharaim ex Hodes uxore, 1 Par. 8. a. 9. Filius item Zaræ, rex Edom, Gen. 36. d. 33.

Jobania, Ædificatio Domini, ſive filiatio, aut intellectus Domini. Filius Jeroham, 1 Par. 9. b. 8.

Jochabed, Glorioſa, aut gravis, vel ponderoſa. Filia Levi, uxor Amran filii Caath, filii Levi, Exod. 6. c. 20.

Joed, Teſtificans, vel ornans, ſive prædans, aut tranſiens: vel Syriace, auferens. Nomen viri, 2 Eſd. 11. b. 7.

Joel, Volens, ſive incipiens, aut jurans. Nomen principis, 1 Par. 4. f. 35. Nomen prophetæ filii Phathuel, Joel. 1. a. 1. Pater Sammua, 1 Par. 5. a. 8. Filius item Gerſom, 15. a. 7. Filius præterea Azariæ, 2 Par. 29. c. 11. Primogenitus Samuëlis prophetæ, 1 Reg. 8. a. 2. Filius Gad 1 Par. 5. b. 12.

Joela, Elevatio, ſive proficiens, aut auferens maledictionem. Filius Jeroham, 1 Par. 12. a. 7.

Joezer, Adjuvans. Nomen viri, 1 Par. 12. a. 6.

Jogli, Revelatio, aut tranſmigratio, ſive revolutio, aut exultatio. Pater Bocci, principis tribus Dan, Num. 34. d. 22.

Joha, Vivificans. Filius Bariæ, 1 Par. 8. b. 16. Vir Thoſaites, 1 Par. 11. g. 45.

Johanan, Gratioſus, ſive donans, aut pius, ſive miſericors. Filius Caree, 4 Reg. 25. f. 23. Primogenitus Joſiæ regis Juda, 1 Par. 3. c. 15. Filius Azariæ, 1 Paral. 6. a. 9. Filius Elioenai filii Naariæ, 1 Par. 3. d. 24. Principis nomen, 1 Paral. 12. b. 12. Nehem. 12. b. 23.

Johanan, 1 Par. 26. a. 3. & 2 Par. 17. d. 14. & 23. a. 1. & 28. b. 12. & 2 Eſd. 10. d. 28. Nehem. 6. d. 18. & 12. d. 41. Domini gratia ſive Domini donum, aut Domini miſericordia.

Johanna, Domini gratia, ſive Domini donum, aut Domini miſericordia. D. Mulier quæ ſequebatur Chriſtum, uxor Chuſæ, Luc. 8. a. 3. & 23. g. 49.

Johannes, Idem. D. Nomen Apoſtoli fratris Jacobi, quorum pater Zebedæus dicebatur, Matth. 4. d. 21. Fuit & nomen præcurſoris Chriſti, cognomento Baptiſtæ, Luc. 1. f. 63.

Joiada, Domini ſcientia, aut Domini cognitio. Nomen ſacerdotis, 4. Reg. 11. b. 15. Jer. 29. f. 26.

Joiada, Scitus, aut cognitus, Nehem. 3. b. 6. & 12. a. 10. & 13. d. 28.

Joiarib, Pugnans, vel objurgans, ſive multiplicans, Nehemiæ 12. a. 19.

Joarib, 1 Par. 9. b. 10. & 24. b. 7. Domini pugna, ſive Domini objurgatio, vel Domini multiplicatio. Nomen ſacerdotis.

Jona, ſive Jonas, Columba, ſive depopulans, vel multiplicans. Nomen prophetæ filii Amathi, 4 Reg. 14 f. 25. Pater Joſeph patris Judæ patris Simeon, Luc. 3. f. 30. Pater item Petri Apoſtoli, Johan. 1. f. 42. & 21. c. 15.

Jonadab, Spontaneus, vel vovens, ſive principalis. Filius Semmaa fratris David, 2 Reg. 13. a. 3. Filius item Rechab, Jer. 35. b. 8.

Jonadab, 2 Reg. 13, a. 5. ubi dicitur, Cui reſpondit Jonadab, &c. & 4 Reg. 10. d. 15. interpretatur Domini Spontaneus, aut Domini princeps, vel Domini votum. Filius Rechab.

Jonathan, Domini donum. Filius Gerſom filii Moſi, Judic. 18. g. 30. Filius Saul, 2 Reg. 1. a. 1. & 1 Par. 8. c. 33. Nomen ſcribæ cujuſdam, Jer. 37. c. 14.

Jonathan, Filius Saulis regis, 1 Reg. 13. a. 2. & 14. a. 1. & 21. b. 7. & 1 Par. 10. a. 2. Filius Abiathar ſacerdotis. 2 Reg. 15. f. 27. & 17. d. 17. & 3 Reg. 1. f. 42. Filius Jada filii Onam filii Jerameel, 1 Par. 2. e. 32. Filius Sage, 1 Par. 11. g. 34. & 1 Eſd. 8. a. 6. Filius Aſael, 1 Eſdræ 10. b. 16. Nehem. 12. a. 11. Filius Caree, Jer. 40. c. 8. In omnibus his locis interpretatur Columbæ donum, vel donans. Ac ubique ſcribi debet Jonathan per n in fine, non per s.

Joppe, Pulchritudo, aut decor. Oppidum in ora curvæ Syriæ in monte ſitum, una cum portu, qui a Barbaris nunc Sappho appellatur, Joſ. 19. c. 45. & 2 Par. 2. d. 16. & 1 Eſd. 3. b. 7. Jon. 1. a. 3. & 1 Mach. 10. f. 75. Act. 9. f. 38.

Joppitæ, Pulchri, ſive decori. D. 2 Mach. 12. a. 3.

Jora, Temporaneus, aut oſtendens, ſive demonſtrans, vel projiciens: aut Syriace, lebes. Nomen viri, 1 Eſd. 2. a. 18.

Jorai, Idem. Nomen viri, 1 Par. 5. b. 13.

Joram, Excelſus, ſive ſublimis, aut projectus. Filius Thou regis, 2 Reg. 8. c. 10. Filius item Joſaphat, 1 Par. 3. c. 11. qui 3 Reg. 22. g. 51. dicitur Hebraice יהורם.

Joram, Filius Joſaphat regis Juda, 3 Reg. 22. g. 51. Filius item Achab regis Iſrael, frater Ochoziæ, 4 Reg. 1. d. 17. & 3. a. 1. & 8. d. 25. & 9. d. 15. & 12. d. 18. & 2 Par. 21. a. 4. & 22. a. 1. Matt. 1. b. 8. Eſt & nomen ſacerdotis, 2 Par. 17. c. 7. In omnibus his locis interpretatur Domini celſitudo, aut Domini ſublimitas, aut Domini projectio. Præterquam in fine 4 Reg. 9. f. 29. ubi dicitur, Anno undecimo Joram.

Jordanis, Fluvius judicii, aut demonſtratio, vel projectio judicii, ſive deſcenſio: aut ex Syro & Hebræo, lebes judicii. Fluvius Judææ, Deut. 1. a. 1. Joſ. 1. a. 2. qui ab Hebræis ſic dicitur quaſi יורד מדן, id eſt, a Dan defluens, defluit enim a Dan, Gen. 13. c. 10. eximiæ dulcedinis, Solino Paneadis: Egeſippo vero, Joſephoque, Phiala fonte decurrens, regiones perquam amœnas præterlabitur: mox in lacum, quem multi Genezaram vocant, ſe fundit, deinde mare mortuum petit, natura dirum, a quo poſtremo abſorbetur.

Jorim, Dominus exaltans, vel Domini exaltatio, aut rivi. D. Nomen viri, Luc. 3. f. 29.

Jos, Ens, vel exiſtens, aut obliviſcens, vel debens. Nomen principis, 1 Par. 4. f. 34.

Joſaba, Domini ſaturitas, aut Domini ſatietas, vel Domini juramentum, ſive Domini ſeptenarium. Filia regis Joram, ſoror Ochoziæ, 4 Reg. 11. a. 2.

Joſab-heſed, Habitaculum, vel ſedes miſericordiæ, aut inſufflatio, vel converſio miſericordiæ. Filius Zorobabel filii Phadaiæ, 1 Par. 3. d. 20.

Joſabeth, Domini ſatietas, vel Domini juramentum, aut Domini ſeptuplum, ſive Dominus convertens horam. Nomen mulieris, 2 Par. 22. d. 11. quæ 4 Reg. 11. a. 11. dicitur Joſaba.

Joſabia, Habitaculum vel ſedes Domini, ſive converſio aut inſufflatio Domini, vel captivitas Domini. Filius Saraiæ filii Aſiel pater Jehu principis, 1 Par. 4. f. 35.

Joſaia, Æquitas Domini, vel planities Domini, aut apponet Dominus. Filius Elnaem, 1 Par. 11. g. 46.

Joſaphat, Dominus judex, vel Domini judicium. Filius Aſa regis, 2 Reg. 15. e. 24. & 1 Par. 3. b. 10. Filius Ahilud, 2 Reg. 8. d. 16. Filius item Pharvæ, 3 Reg. 4. e. 17. At Joel. 3. a. 2. videtur eſſe nomen vallis.

Joſaphat, Judicatus vel judicatio. Vir Mathanites, 1 Par. 11. g. 43.

Joſedec, Dominus juſtus, vel Domini juſtitia. Filius Saraiæ filii Azariæ, 1 Par. 6. a. 14. Pater Jeſu ſacerdotis, Agg. 1. a. 1.

Joſedec, 1 Eſd. 3. a. 2. & 5. a. 2. & 10. c. 19. Nehem. 12. c. 26. interpretatur Juſtificatus vel juſtificatio.

Joſeph, Augmentum, vel præfectus. Undecimus filius Jacob ex Rachel uxore, Gen. 30. d. 24. Pater item Igal, Num. 13. a. 8. Filius Aſaph, 1 Par. 25. a. 2.

Joſeph, Pſal. 80. a. 1. Heb. 81. Domini augmentum vel Domini profectus.

Joſeph, Matth. 13. g. 55. & 27. f. 56. ubi dicitur. Et Joſeph mater, Marc. 6. a. 3. & 15. d. 40. ibi. Et Joſeph mater, & ibi, Maria & Joſeph, & Act. 4. g. 36. in omnibus his locis in Græco eſt Joſes: quod Hebraice poteſt interpretari parcens, vel elevatus aut exiſtens. D.

Joſephus, Augmentum vel profectus. D. 1 Mach. 5. b. 18.

Joſias, Ignis Domini, aut urens Dominus. Rex Juda filii Amon filii Manaſſe, 4 Reg. 22. a. 3.

Joſphias, Augmentum vel profectus Domini, aut conſummans, vel finiens Dominus. Filius Selomith, 1 Eſd. 8. b. 10.

Joſue, Dominus ſalvator. Filius Nun, princeps tribus Ephraim, Oſee prius nominatus, Num. 13. b. 17. & 1 Par. 7. f. 27. Poſt Moyſen dux populi Iſraelitici, Joſ. 1. a. 1.

Joſue, 1 Eſdr. 2. a. 6. & 3. a. 2. & 4. a. 3. & 5. a. 2. & 8. g. 33. & 10. c. 18. Item Nehem. 3. e. 19. & 8. b. 7. & 9. a. 4. & 12. a. 1. in omnibus his locis interpretatur Salvator.

Jota, Declinans, vel divertens. Civitas in tribu Judæ, Joſ. 15. g. 55. Eadem videtur eſſe quæ Joſ. 21. b. 16. Jeta appellatur. Vide Jeta.

Jovis, τοῦ Διὸς, Obliquus a Ζεὺς Jupiter, quaſi juvans pater, Act. 14. b. 13. & 19. g. 35.

Jozabad, Domini dos, vel Domini dotatio. Nomen ſervi Joas regis, a quo occiſus eſt ipſe Joas, 4 Reg. 12. d. 21. & 1 Par. 26. a. 4. & 2 Par. 17. d. 17. & 24. g. 26.

Jozabad, vel Jozabed, Dotatus. Princeps militiæ, 1 Par. 12. d. 20. 1 Eſd. 10. c. 21. Nehem. 11. c. 16. & 2 Par. 31. c. 13. & 35. b. 9. & Nehem. 8. b. 7.

Jozachar, Memorans, ſive maſculinus. Filius Semaar, ſervus Joas regis Juda: qui Jozachar occidit ipſum regem Joas, adjutus a Jozabad conſervo, 4 Reg. 12. d. 21. Hic. 2 Par. 24. g. 26. dicitur Zabad.

I R

Ira, Civitas, aut vigil, ſive denudatio, aut effuſio, vel acervus viſionis. Nomen ſacerdotis, 2 Reg. 20. g. 26. Jethræus quidam, de quo 1 Par. 11. f. 28. Vide Hira.

Irad, Onager, ſive acervus deſcenſionis, vel acervi deſcenſio, aut acervus imperii: vel Syriace, draco. Filius Enoch, Gen. 4. e. 18.

Irai, Vigil, aut civitas, ſive denudans vel evacuans: aut pullus. ſ. aſini. Filius Bela filii Benjamin filii Jacob, 1 Par. 7. b. 7.

I S

Iſaac, Riſus. Filius Abraham ex Sara, Gen. 17. c. 19. & 21. a. 3. Heb. Iſhac. Scribitur & ישחק per ש ſiniſtrum, loco צ, Jer 33. d. 26. & Amos 7. b. 9. d. 16.

Iſaar, Oleum, ſive claritas, aut Meridianus. Filius Caath filii Levi, Exod. 6. e. 18. & 1 Par. 6. a. 2. c. 38. & 23. b. 12. qui Num. 3. c. 19. dicitur Iſaar, iiſdem tamen conſonantibus & punctis.

Iſaari, Idem. Nomen viri, 1 Par. 24. c. 22.

Iſaaritæ, Idem. p. n. 1 Par. 26. c. 23.

Iſai, Munus, aut ens, ſive exiſtens, vel debitor. Pater David quem Græci Jeſſæ vocant. Filius Obed filii Booz, Ruth, 4. d. 17. & 1 Reg. 16. a. 3. & 1 Par. 2. b. 12.

Iſaias, Vide Eſaias.

Iſari, Figmentum, ſive plaſmatio, aut tribulans, vel anguſtians. Nomen viri, 1 Par. 25. c. 11.

Iſbaab, Seſſio vel habitatio patris, aut converſio, vel inflatio, ſive captivitas patris. Nomen viri, 1 Par. 23. b. 13.

Iſ-boſeth, Vir confuſionis vel ignominiæ, aut viri mora. Filius Saul regis Iſrael, 2 Reg. 2. b. 8.

Iſcariotes, Hebraice interpretatur, Vir occiſionis, vel vir exterminationis vel mortis. Sic cognominatur Judas ille Chriſti proditor, Matt. 10. a. 1. Sunt qui & Iſchariotem dictum exiſtiment, per ch ſcribentes, quod de tribu Iſſachar eſſet: cui tale cognomen ex ipſo quoque facinore optime conveniat: nam mercede vendidit Chriſtum, Iſſachar ſiquidem ex 30. c. 18. Geneſeos, a שכר, quod mercedem ſignificat, inclinatum eſt.

Iſmael, Exauditio Dei. Filius Abraham ex Agar ancilla, Gen. 16. c. 11. Filius item Nathaniæ, 4 Reg. 25. f. 25. Filius Aſel filii Elaſa, 1 Par. 8. d. 38. & 9. g. 44.

Iſmaelitæ,

ישמעאלים ἰσμαηλῖται Iſmaelitæ, Idem. p. n. Gen. 37. f. 25. Populi quos Moyſes (ut quidam dicunt) Madianitas vocat: Euſebius Agarenos, ſive Saracenos. Alii tamen dicunt Iſmaelitas & Agarenos eſſe nomina duorum populorum.

ישמעאלי Iſmaelitis, Idem, 1 Par.2. b.17. ἰσμαηλίτης

ישמיאל ἰσμιὴλ Iſmiel, Nominatio Dei, aut admiratio vel ſtupor Dei. Nomen principis, 1 Par.4. f.36.

ישראל ἰσραὴλ Iſrael, Prævalens ſive dominans cum Deo. Nomen Jacob, inditum ei ab angelo, Gen. 35. b. 10. Regnum item decem tribuum vocatum eſt Iſrael.

ישראלי ἰσραηλῖται Iſraelitæ, Idem. p. n. Populi ab Iſrael ſic cognominati, 2 Reg. 3. c. 18.

Iſraelites, Idem. Levit. 24. b. 10.

ישראלית Iſraelitis, Idem. fœm.gen. Levit.24. b.10. ἰσραηλῖτις

Iſraeli, Vide Jeſraeli, & Iſraeli.

ישראלה ἰσαρηλὰ Iſreela, Prævalens, aut dominans Deus, ſive rectitudo Dei, aut canticum Dei. Nomen viri, 1 Par. 25. c. 14.

יששכר ἰσσάχαρ, ἰσάχαρ Iſſachar, Eſt merces vel præmium. Nonus filius Jacob ex Lia uxore ſua, Gen.30. c.18. Nomen tribus, 3 Reg. 4. b. 17.

אשתמה ἀσθεμὼ Iſthemo, Ignis admirationis vel conſummationis, ſive ignis perfectionis vel ſimplicitatis. Civitas in tribu Juda, Joſ. 15. f.50.

איש טוב Iſ-tob, Vir bonus. Nomen viri, 2 Reg. 10. b.8. ἰσὼβ

ישוחיה ἰσουία Iſuhaia, Comprimens vel humilians Dominus, ſeu meditatio Dei. Nomen principis, 1 Par.4. f. 36.

I T

ἰταλία Italia, Ab Italo rege dicta eſt: vel ab Italis, id eſt, vitulis, eo quod illa regio vitulis abundet. Latinum eſt, Act. 27. a. 6.

כתים κιτιαῖοι Italia, Num.24. d. 24. Ezec.27. a.6. In Hebræo eſt Cithim: & interpretatur conterentes, vel contritio maris, ſive diadema, aut aurum, vel tinctura, vel ex Syro & Hebræo, coacervatio maris. Regio & patria Romanorum, ab Italo rege vocabulum traxit, quæ ab Aphrico & a Borea Mari magno cincta, reliqua Alpium obicibus obſtructa eſt. Hæc quinque appellata eſt nominibus: Saturnia, a Saturno primo habitatore, Trogo: Italia, a rege, Plinio: Auſonia, Livio: Oenotria, Dionyſio: Heſperia, Virgilio. Vide Volaterr. lib.4. Geograph.

תובל θοβὲλ Italia, Eſa. 66. f. 19. Hebraice dicitur Thubal: & interpretatur orbis, aut confuſio, vel ignominia, ſive portatus vel adductus. Sunt qui Iberes non Italos eſſe dicant.

σπεῖρη ἰταλική Italica cohors, Ab Italia dicta eſt, Act.10. a.1.

אתי vel איתי ἐθεὶ Ithai, Robuſtus, aut ſignum, vel vomer: aut Syriace, veniens. Filius Rubai, 2 Reg. 23. d.29. qui & Ethai, 1 Par. 11. f. 31.

איתמר ἰθάμαρ Ithamar, Inſula, palmæ vel dactylorum, aut inſulæ commutatio vel permutatio, ſeu væ palmæ aut commutationi. Filius Aaron filii Amram filii Caath filii Levi, Exod. 6. d. 23. & 1 Par. 6. a. 3.

ἰτουραία Ituræa, Cuſtodita: vel Syriace, montana, vel montoſa. D. Trachonitidis regio juxta deſertum Arabiæ: cujus Tetrarcha fuit Philippus, Luc.3. a. 1. de quo Hieronymus in locis Hebr. A Jetur filio Iſmahelis.

יטור ἰτουραῖοι Ituræi, Cuſtoditi vel cuſtodiæ, aut coordinati; vel Syriace, montani ſeu montoſi. Populi, 1 Par. 5. c. 19.

J U

יובל ἰουβάλ Jubal, Defluens, ſive apportans, vel inveteraſcens, aut germinans ſive jubileus, vel buccina. Filius Lamech ex Ada uxore, Gen. 4. d. 21.

יובל ἀφέσεως σημασία Jubileus, Buccina, vel defluens, ſive apportans, aut germinans, ſive inveteraſcens, Levit.25. b.11. Num.36. b.4.

יקדעם ἰεκδαὰμ Jucadam, Incurvatio populi, ſive incendium populi. Civitas eſt in tribu Juda, Joſ.15. g.56.

יהוכל Juchal, Domini omnia, aut Domini perfectio, ſive conſummatio. Filius Selemiæ. Jer 37. a.3. ἰωαχὰλ

יוכל ἰωχὰλ Juchal, Jer.38. a.1. interpretatur potens, ſive perfectus, vel conſummatus, Filius Selemiæ.

יהד ἰούδ Jud, Laudans, ſive confitens. Civitas in tribu Dan, Joſ.19. c.45.

יהודה ἰούδα Juda. Laudatio, ſive confeſſio. Filius Jacob, Gen.29. d.35. Tribus Juda ad Auſtrum, Joſ. 15. a. 1.

ἰουδαία Judæa, Idem. Judæa aliquando tota terra duodecim tribuum appellatur, velut Marc. 3. a. 7. Pſal 75. a. 2. Hebr. 76. Notus in Judæa Deus. Aliquando duæ tantum tribus, Juda & Benjamin appellitantur, ad diſtinctionem Galilææ & Samariæ, aliarumque in terra repromiſſionis regionum. Obſervabis itaque apud hiſtoricos Judæam pertinere ad Palæſthinam: Galilæam vero atque Samariam ad Phœnicem. Neque obſcurum eſt poſt Salomonis mortem, decem tribus Iſrael defeciſſe a Roboam ad Jeroboam Ephratæum, 3 Reg. 12. e. 10. Exinde duæ tribus, Judæ ſcilicet & Benjamin, quæ ſemini Davidis adhæſerant, nunc domus David, nunc regnum Juda, Jeruſalem, aut Benjamin in ſcripturis potiſſimum a Prophetis nuncupatæ. Sicut decem tribus quæ defecerant, regnum Iſrael, domus Jacob & Joſeph, Ephraim, regnum Samariæ, Jezrael, Beth-el, Beth-aven appellari notum eſt.

Judæa quæ & Chananæa, & Repromiſſionis terra, quæ ſancta in Scripturis ſacris nuncupata eſt, Syriæ regio, in Aſia majore, ad Orientem habet Mare mortuum, quod & Salſum, Num. 34. a. 3. ubi quondam Sodoma & Gomorrha urbes ſitæ erant: ultra quod Jordanis fluvius, qui Mare mortuum ingreditur: deinde Amorrhæi habitant. Poſt quos Moabitæ terram occupant: deinceps Ammonitæ & Magnus Euphrates. Ultra illos Babylon atque Chaldæorum eſt regio. Perſia deinceps inchoat. Ad Aquilonem Galilæa cubat, in cujus tergo Libanus mons terminus Judææ eminet. Damaſcus deinde, & Euphrates celebre flumen: ultra quod Syria & Aſſyria ſitæ ſunt, quæ reſpiciunt & extenduntur ad Orientalem plagam. Ulterius Sidon & Tyrus Occidentem verſus declinant & extenduntur. Occidentem verſus, Philiſthiim, quæ Palæſthina & Allophylorum terra dicitur, incipit: ultra quam Mare magnum, quod & Mediterraneum, horret, Exod.23. g.31. hoc, Palæſthinorum mare appellatur. Ad Meridiem Amalecitæ habitant, Num. 13. f. 30. poſt quos Seir mons, & Edomitæ, ultra illos Madianitæ ſedent, deinde eſt Mare rubrum: ultra quod Ægyptus ſita eſt ad Occidentem Judææ extenſa. Habes paucis verbis limites ſeu terminos terræ promiſſionis a Moſe & Prophetis.

Judæi Laudantes, ſive confitentes, 4 Reg. 25. g. 25. יהודים ἰουδαῖοι

Judæus, Idem. ſ.n. Zach.8. d.23. יהודי ἰουδαῖος

Judaia, Laudatio ſive confeſſio Domini. Uxor Ezra, 1 Par. 4. c. 18. יהדיה ἰουδία

Judaiſmus, Laudatio, ſive confeſſio. Religio Judæorum, Galat. 1. c. 14. ἰουδαϊσμὸς

Judaice, 4 Reg. 18. e.26. יהודית

Judas, Idem. Filius Mathathiæ filii Johannis, 1 Mac.2. a.4. Unus ex duodecim Apoſtolis, Matt.10. a. 4. Eſt & nomen cujuſdam Galilæi, de quo Act.5. g.37. ἰούδας

Judi, Idem. Filius Nathaniæ filii Selemiæ filii Chuſi, Jerem. 36. c. 14. יהודי ἰουδὶν

Judith, Laudans, ſive confitens, aut Judæa. Altera uxor Eſau, Gen.26. g.34. Fuit & nomen viduæ cujuſdam nobilis, Judith 8. a. 1. יהודית ἰουδὶθ, ἰουδὴθ

Julia, Lanuginoſa. G. Rom.16. b.17. ἰουλία

Julius, Lanuginoſus, vel lanugo. G. Nomen centurionis cujuſdam, Act.27. a.1. ἰούλιος

Junia, A Junone, id eſt dominatrice. G. Nomen viri concaptivi Pauli, Rom.16. a.7. ἰουνία

Jupiter, Vide Jovis.

Juſtus, Latinum eſt. Cognomen Joſeph qui dicebatur Barſabas, Act. 1. d. 23. ἰοῦστος

I Z

Izrahia, Oriens Dominus, aut claritas Domini. Filius Ozi filii Thola filii Iſſachar, 1 Par. 7. a. 3. יזרחיה ἰεζρία

L

LAabim, Inflammati, ſive flammæ, aut gladii. Filius Meſraim, Gen. 10. b. 13. Ab hoc, Libya, quæ prius (ut Hieronymus refert in Hebraicis quæſtionibus) Phutenſis regio appellata eſt, nomen habet. להבים λαβιείμ

Laad, Laudans, vel ad laudandum, vel ad confitendum. Filius Jahath filii Subal filii Juda, 1 Par.4. a.2. להד λαὰδ

Laada, Pro ornatu, vel ad congregandum, ſive ad teſtificandum, aut tranſiens, vel prædans: aut Syriace auferens. Filius Sela filii Judæ, 1 Par.4. d. 21. לעדה λααδὰ

Laadan, Pro voluptate, ſeu devorans judicium, aut pro ornatu, vel pro teſtimonio: aut Syriace, ad tempus. Filius Thaan filii Thale, 1 Par.7. e.26. לעדן λαδὰν

Laban, Albus, vel candidus, aut later. Frater Rebeccæ filiæ Bathuelis filii Nachor ex Melcha, Gen. 24. d. 29. Eſt & locus in deſerto ubi Moſes Deuteronomium prælegit filiis Iſrael, Deut.1. a.1. לבן λαβὰν

Labana, Luna, ſive albedo, aut thus, vel later. Civitas ſacerdotum in tribu Juda, Joſ. 15. f. 42. Eadem videtur quæ & Lebna, Joſ. 10. e. 29. dicitur, quum Hebræis, iiſdem punctis & conſonantibus ſcribatur. לבנה λεβνὰ

Labanath, Idem. Civitas, quæ tribus Aſer terminus eſt, Joſue 19. b. 26. לבנת λαβανὰθ

Lacedæmones, Lacus dæmonum, vel puteus inſanientium. G. 2 Mach.5. b.9. λακεδαίμονες

Lachis, Ambulans, vel vadens extitit, aut tibimet exiſtens. Civitas tribus Judæ, Joſ.10. a.3. & 15. e.39. & 4 Reg.18. c. 14. Conſtructa a Roboam, 2 Par. 11. b.9. לכיש λαχὶς, λαχῆς

Lael, Ipſi Deo, aut ipſi forti, vel potens. Filius Eliaſaph principis, Num.3. c. 24. לאל δαὴλ

Lahela, Humiditas humida, aut tabula humida, vel viridis, ſive maxilla humida. Nomen fluvii, 1 Par.5. d.26. Scribendum eſt Hela, abjecto l. Vide ſuo loco. לחלה ἀλὰ

Lahem, Panis, vel pugna aut bellum. Nomen loci, 1 Par.4. d.22. לחם λεέμ

Lais, Leo. Nomen urbis ſitæ in valle quæ eſt in regione Rohob, vel potius ex Heb. Beth-rehob, quæ & Dan & Leſem dicta eſt, Judic. 18. g. 27. Joſ. 19. d. 47. ubi male excuſum eſt, Leſemodan, quum ſit hoc modo diſtinguendum, Leſem Dan, id eſt, vocaverunt Dan ipſam Leſem, quam expugnaverunt. Pater Phaltiel mariti Michol filiæ regis Saul, 1 Reg.25. g.44. & 2 Reg. 3. c.15. Vide Dan & Leſem. ליש λαϊσὰ. λαὶς

Laiſa, Leæna. Urbs in Juda aut Benjamin de earum numero per quas tranſiit Sennacherib dum iret oppugnandum Jeruſalem, Eſa. 10. g. 30. לישה λαϊσὰ

Lamech, Pauper, vel humiliatus, aut percuſſus. Filius Mathuſael, Gen.4. d.18. Nomen etiam filii Mathuſala, Gen. 5. d.25. Luc. 3. g. 36. למך λάμεχ

Lamma, Ut quid? Mat.27. e.46. & Pſal. 22. a.1. למה λαμά

Lamuel, Illis Deus, vel cum illis Deus, aut cum quo eſt Deus. Nomen regis. Prover.31. a. 1. למואל τοῦ θεοῦ

Laodicea, Populus juſtus. G. Civitas in Aſia minore, haud ita procul ab Hierapoli & Coloſſis, Col.4. c.13. Apo.1. c.11. & 3. c. 14. λαοδίκεια

Laodicenſes, Idem. p.n. G. Coloſſ.4. d.16. λαοδικεῖς

Laomim, Gentes, ſive abſque aquis. Filius Dedan filii Jecſan, Gen. 25. a.3. לאמים λααμιείμ

Lapidoth, Fulgura, vel lampades. Maritus Deboræ prophetidis, Judic.4. a.4. לפידות λαφιδώθ

Lapis adjutorii, Nomen loci, 1 Reg.7. c. 12. λίθος τοῦ βοηθοῦ אבן העזר ἀβενέζερ

Laſa, Ad clamandum, vel ad ſalvandum, aut liniendum. Nomen civitatis, quæ Hieronymo in Hebraicis quæſtionibus Callirhoe dicitur, Gen. 10. c. 19. לשע λασά

Laſthenis, Lapidis robur. G. Nomen viri, 1 Mac.11. c.32. λασθένης

רחבות Latitudo, Nomen putei, Gen. 26. e. 22. εὐρυχωρία

לטושים λατουσιείμ Latuſſim, Malleatores, ſive limatores. Filius Dedan filii Jecſan, Gen.25. a.3.

λάζαρος Lazarus, Cui auxilio eſt Deus. D. Nomen viri, Luc. 16. e. 20. Eſt & nomen cujuſdam alterius in Bethania, amici Chriſti, fratris Mariæ & Marthæ, Joan. 11. a. 1. quem Chriſtus ſuſcitavit a mortuis, ibidem, f. 44.

L E

לבנה βιβανά Lebana, Luna, ſive albedo, aut thus, vel later. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 45.

לבאות λαβαώθ Lebaoth, Leænæ, ſive cordis ſignum, aut ad introitum. Civitas fortis Judæ, Joſ.15. e.32.

λεββαῖος Lebbæus, qui cognominatus eſt Thaddæus, Mat.10. a.3. Ad veniendum. D.

לבנה λεβωνὰ Lebna, Luna, ſive albedo, aut thus, vel later. Locus in deſerto, ubi XVII Iſraelitarum manſio fuit, egreſſorum de Remmon Phares, Num. 33. c. 20. Eſt & civitas ſacerdotum in tribu Juda, Joſ.10. e.29. Dicitur & Labana, Joſ.15. f.42. ſiquidem Hebræis, iiſdem punctis & conſonantibus ſcribitur.

Lebni, Vide Lobni.

לבונה Lebona, Idem. Nomen oppidi, Judic.21, c.19. λεβωνά

לכה λαιχά Lecha, Ambulans, vel vadens. Nomen loci, 1 Par.4. d.21.

לחי λεχί Lechi, Maxilla. Locus, cui Samſon ſic nomen indidit, Judic. 15. b. 9.

לקחי λοχεί Leci, Lex, ſive doctrina, aut aſſumptio mea. Filius Semidæ filii Galaad filii Machir filii Manaſſe, 1 Par.7. d.19. Hebraice, Lichi.

לקום λακούμ Lecum, Reſurgens, vel confirmans, ſive ad reſurgendum, vel confirmandum. Civitas quæ Nephthaliæ tribus terminus eſt, Joſ. 19. c. 33.

לעדן λααδὰν Ledan, ſive Leedan, Pro voluptate, vel devorans judicium, ſive pro ornatu vel teſtimonio: aut tranſitus vel deprædatio earum: aut Syriace, ad tempus. Vir de cognatione Gerſon filii Levi, 1 Par. 23. a.7. & 26. c. 21.

לחמם λαμμάς Lehemam, Panis eorum, aut pugna vel bellum eorum. Civitas in tribu Juda, Joſ.15. f. 40.

לחמי λαχμί Lehemites, Panis meus aut pugna mea, 1 Par.20. c.5.

לשם λεσὲν Leſem, Nomen, vel ponens, aut ipſi nominato vel poſito, aut lygurius lapis pretioſus, de quo Exod. 28. c. 19. Nomen urbis in tribu Aſer, in poſſeſſione vero Dan, Joſ. 19. d. 47. quæ & Lais dicitur, & Dan. Hæc ea putatur a pleriſque quæ tandem a Philippo Tetrarcha ſenioris Herodis filio, in honorem Tiberii, Cæſarea Philippi appellata eſt. Vulgo a Barbaris nunc Belina vocitatur. Vide Dan, Joſ. 19. f.47. male ſcribitur Leſem-dan, pro Leſem, Dan. Vide Lais.

לוי λευΐ Levi, Copulatus. Tertius filius Jacob ex Lia, Gen. 29. g. 34. Sic vocabatur & Matthæus Apoſtolus, Mat.9. a.9. Luc.5. e.27. Pater Matthat, Luc.3. e.24.

לויתן δράκων Leviathan, Copulatio, vel ſocietas ſua, aut ſibimet traditus. Magnus piſcis marinus, Job 40. c.20. Pſal.104. e. 26.

לוי λευίτης Levita, Copulatus, Judic. 17. c. 9.

λευῖται Levitæ, Idem. p. n. Lev. 25. e. 32.

λευίτης Levites, Idem. ſ.n. Act.4. g. 36.

L I

לאה λεία Lia, Laborioſa, vel fatigata. Major filia Laban, Gen. 29. d.16.

לבנון λίβανος Libanus, Albus, vel candidus, aut thus, vel cordis filiatio. Mons altiſſimus teſte C. Ptolemæo lib.5. in Syria: a thure quod ibi colligitur, dictus, Deut.1. a.1. Judic. 3. a. 3. Eſa. 2. c. 13. in fine Terræ promiſſionis verſus Aquilonem, a quo denominata eſt terra quæ eſt circa montem illum, Joſ. 13. a. 5. In hoc monte cedri creſcunt longiſſimæ, 3 Reg.5. a.6.

λιβερτῖνοι Libertini, Latinum eſt, filii manumiſſorum, Act. 6. c.9.

פוט λίβυες Libya, vel Libye. Heb. dicitur Phut, & interpretatur Aphrica: aut Syriace, craſſa vel pinguis. Regio Ægypto contermina, auctore Plinio in prologo 5. Hujus pars eſt Libya Mareotis, de qua idem in 5. cap. 6. Hieronymus duas Libyas ponit, unam Cyrenaicam, de qua Act. 2. b. 10. Et partes Libyæ, quæ eſt circa Cyrenen. Hæc porta Ægypti in parte Aphricæ prima eſt, & Mari Libyco cognomentum dedit, poſt quam Libya Æthyopum uſque ad Meridianum pertingens Oceanum. De hac Volater. lib. 12. Geographiæ, Jer. 46. b. 9. Ezec. 27. b.10. & 30. a. 5. & 38. a.5. Nahum 3. b. 9.

לבים λίβυες Libya, Dan. 11. g. 43. In Hebræo eſt Lubim, id eſt, cor maris: vel corda in plurali numero, Act.2. b.10.

לובים λίβυες Libyes, 2 Par.12. a. 3. & 16. c.8. Nahum 3. c.9. in Hebræo eſt Lubim, id eſt, Cor maris, vel corda, p.n. Populus Libyæ.

λῖνος Linus, Rete, vel retiaculum. G. Nomen viri, 2 Tim.4. d. 21.

λιθόστρωτος Lithoſtrotos, Lapidibus ſtratus. G. Nomen loci in quo ſedit Pilatus, Chriſtum noſtrum morti adjudicaturus, Joan. 19. c.13.

L O

לבנה λεβνὰ λοβνὰ Lobna, Luna, ſive albedo, aut thus, vel later. Civitas ſacerdotum in tribu Juda, Joſ.21. b.13. & 4 Reg.8. f. 22. & 23. f. 31. & 1 Par.6. e.57. Eadem eſſe videtur quæ & Lebna & Labana, quæ iiſdem punctis & conſonantibus notatur.

לבני λοβενὶ τὸ Lobni, Idem. Filius Gerſon filii Levi, Exod.6. c.17. Num.26. g. 58. qui Lebni, Num.3. c.18. 1 Par.6. b.17.

λοβενὶ Lobniticus, Idem. Qui eſt de familia filiorum Lobni, Numeri 3. c. 18.

לוד λὼδ Lod, Nativitas, vel generatio. Nomen civitatis, quam ædificavit Samad filius Elphaal, 1 Par.8. b.12.

לודבר λοδαβάρ Lodabar, Ipſimet verbum, aut ipſimet peſtis vel mors, ſeu generatio electa: vel ex Hebræo & Syro, nativitas filii. Oppidum Galaad montis, in ambitu, ut videtur 2 Reg.9. b.4.

לודחדיד λοδαδίδ Lod-hadid, Naſcens gaudens, vel naſcens acutus: aut ex Hebræo & Syro, generatio vel nativitas nova. Nomen loci, 1 Eſd.2. b.33. & 2 Eſd.7. d.37.

Lois, Melior, G. Avia Timothei, 2 Tim.1. a.5. λωΐς

Lot, Involutus, ſive colligatus, aut coopertus, vel reſina pretioſa, quæ dicitur ſtacte. Filius Aran, Gen. 11. d.27. לוט λώτ

Lotan, Idem. Filius Seir Horræi, Gen.36. c.20. לוטן λωτάν

L U

Lucas, Hebraice poteſt interpretari, Ipſi reſurrectio, vel Latine a luce. D. Col.4. d.14. λουκᾶς

Lucius, A luce. Latinum eſt. Nomen prophetæ, Act. 13. a. 1. Rom.16. d.21. λούκιος

Lud, Nativitas, vel generatio. Filius Sem, Gen.10. c.22. Ab hoc Lydii dicti. לוד λοὺδ

Ludim, Idem. p.n. Filius Meſraim, Gen.10. b.13. לודים λουδιείμ

Luith, Tabulatum, vel tabulæ, aut viriditas. Mons eſt Lyrano & Hebræorum commentatori in Commentariis ſuper Eſaiam, cap. 15. c.5. Euſebio vero Pamphylo, vicus inter Areopolin & Joaram. Aliis inter Petram & Segor. Heb. Luhith. לוחית λουιθ

Luza, Amygdalus, ſive diſceſſio, vel declinatio. Civitas Chananææ, quæ cecidit in ſortem filiorum Joſeph juxta Sichem, in tertio lapide ipſius Sichem, ſive Neapoleos, Joſ. 16. a. 2. & 18. b. 13. Quæ alias, Gen. 28. d. 19. & 35. b. 6. nuncupatur Beth-el a Jacob. Eſt & tertia Luza in terra Hethim, a veteris Luzæ proditore condita, Judic. 1. e. 23. לוזה vel לוז λουζά

L Y

Lycaonia, Lupina. G. Provincia Aſiæ eſt mediterranea, Tauro a Cilicia Trachea diviſa: a Septentrione, Cappadociæ contermina, Volaterr. lib.10. in qua Barnabas & Paulus prædicarunt. Act. 14. a. 6. λυκαονία

Lycia, Idem. G. Provincia Aſiæ, 1 Mac.15. d.23. Act.27. a.5. λυκία

Lyda, ſive Lydda, Stagnum. ſ. aquarum. G. Civitas Palæſthinæ in littore magni maris ſita, quæ Dioſpolis appellatur, 1 Mach.11. d.34. Act. 9. f.35. & g.38. λύδδη

Lydi, ſive Lydii, Nativitas, vel generatio. Populi. Vide Lud, Jer.46. b.9. לודים λυδοὶ

Lydia, Idem, Aſiæ minoris provincia inter Cariam & Phrygiam auctore Strabone lib. 13. cujus ſitum his verbis deſcribit Plinius libro 5. cap. 29. Lydia perfuſa flexuoſi amnis Mæandri recurſibus ſuper Ioniam procedit, Phrygiæ ab exortu ſolis vicina, ad Septentrionem Myſiæ, Meridiana parte Cariam amplectens, Mæonia ante appellata, &c. Hujus mentio fit, Act.16. c.14. Jer.46. b. 10. Ezec. 27. c.10. & 30. a. 5. Eſa. 66. f.19. Eſt & nomen mulieris purpurariæ, de qua Act.16. c.14. λυδία

Lyſanias, Diſſolvens triſtitiam. G. Procurator conſtitutus a Romanis ſuper Abilinam regionem, Luc.3. a.1. λυσανίας

Lyſias, Diſſolvens, Princeps quidam exercitus, ſive tribunus, 1 Mach.3. e.32. Act.24. f.23. & 23. f.26. & 24. b.7. λυσίας

Lyſimachus, Diſſolvens pugnam. G. Frater Menelai, 2 Mach. 4. d. 29. λυσίμαχος

Lyſtra, Diſſolvens. G. Nomen civitatis in Lycaonia, Act.14. a.6. λύστρα

Lyſtra, Act.27. a.5. in Græco ſcribitur Myra, & interpretatur virgultum, ſive unguentum odoriferum. G. Civitas Lyciæ. Vide Plinium, lib.5. cap.27. Act. 27. a.5. μύρα

M

MAacha, Compreſſa, vel attrita, aut fixa. Filius Nachor ex Roma concubina, Gen.22. d.24. Filia Tholmai regis Geſſur, 2 Reg.15. 3. a.3. & 1 Par.3. a.2. Filia Abeſſalom mater Abiam regis, 3 Reg. a.2. quæ 2 Par.13. a. 2. dicitur Michaia. Concubina item Caleb, 1 Par. 2. f.48. Uxor Machir patris Manaſſe, 1 Par. 7. d. 16. Uxor Jahiæ, 1 Par.9. f.35. מעכה μααχά

Maachati, ſive Machati, Compreſſus, vel attritus, aut fixus, ſeu ventris contritio. Pater Aasbai, 2 Reg. 23. d.34. Pater Jezoniæ, 4 Reg. 25. f. 23. Civitas Amorrhæorum ſuper Jordanem juxta montem Hermon, Joſ.12. b.5. & 13. b.11. & 1 Par.4. d.19. מעכתי μααχαθὶ

Maadi, Solennis, vel feſtivus, aut ornatus, ſeu labilis, vel teſtificans, aut tranſiens: aut Syriace, auferens. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 34. מעדי μωαδίας

Maai, Venter aut coacervatio. Nomen viri, 2 Eſd.12. c. 35. מעי μαΐα

Maala, Chorus, vel cithara, ſive infirmitas: aut Syriace, venia. Filia Salphaad filii Hepher filii Galaad, Num. 26. d.33. Joſ. 17. a.3. Heb. Mahala. מחלה μααλά

Maara, Spelunca, ſive evacuatio, aut effuſio, vel diſcooperiens, aut evigilans. Nomen loci, Joſ. 13. a. 4. מערה σιδώνιοι

Maaſai, Opus meum. Filius Adiel, 1 Par.9. b. 12. מעשי μαασαί

Maaſia, ſive Maaſias, Opus Domini. Filius Achaz, 1 Par. 15. c. 18. & 2 Par. 28. a. 7. Nomen cujuſdam doctoris, 2 Par. 26. b. 11. Pater Sophoniæ, Jer. 21. a. 1. Princeps Civitatis Jeruſalem, 2 Par. 34. b.8. מעשיהו μαασίας μαασίας

Maaſias, Jer. 32. c.12. & 51. g.59. interpretatur protectio, ſive confidentia Domini. Pater Neriæ patris Baruch & Saraiæ. Heb. Mahaſias. מחסיה μαασαῖος

Maaziau, Fortitudo Domini, vel refugium Domini. Nomen viri, 1 Par. 24. c.18. & 2 Eſd. 10. a. 8. מעזיהו μααζίας

Mabſam, Aromatizans, vel confundens eos. Filius Iſmahelis, Gen.25. b.13. & 1 Par.4. e.25. מבשם μαβσάμ

Mabſar, Munitus, vel muratus, ſive prohibens, vel auferens, aut vindemians. Vicus grandis Gabalene, pertinens ad urbem Petram, Gen.36. d.42. מבצר μαζάρ

Macces, Finis, vel finiens, ſive tœdium, aut evigilans, vel æſtas, ſive æſtuans, aut ſpinans, Nomen loci, 3 Reg. 4. a. 9. מקץ μαχάς

Maceda, Incendium, aut adoratio, vel incurvatio. Civitas tribus Judæ, Joſ.10. b.10. & 15. f.41. מקדה μακηδά

Macedo, Hebraice, idem. Græce vero, excelſus vel eminens. μακεδὼν

G. qui ex Macedonia, 1 Mac.1.a.1. Act.16. b.9.

μακέδονες Macedones, Idem. p.n. G. Act.19. f.29.

μακεδονία Macedonia, Excelſa, vel eminens. G. Provincia. Act.16.b.9.

מקהלות μακηλώθ Maceloth, Eccleſiæ, vel cœtus, aut congregationes. Nomen loci ad quem profecti ſunt filii Iſrael de Harada, Numer.33. d.25.

מקלות μακελώθ μακελλώθ Maceloth, 1 Par.8.c.31.& 9. g.37. & 27. a.4. Virgæ aut baculi, ſive voces, aut levitates, vel deſpectiones. Filius Abigabaon, filius Jahiel, 1 Par.9. f.35.

מקניהו μακενία Macenias, Poſſeſſio Domini, ſive emptio Domini, aut pecus vel armentum Domini, ſive nidificatio Domini. Sacerdos 1 Par. 15. c.18.

מעכה μααχά Macha, Compreſſa, vel attrita, aut fixa. Nomen regis, 2 Reg. 10. b.6.

μακκαβαῖος Machabæus, Percutiens. Græce vero, pugnator. D. Filius Mathathiæ, 1 Mach.2. a.4.

Machati, Vide Maachati.

מכבני μαχαβαναί Machbanai, Miſer, ſive pauper filius meus, aut paupertas, vel humiliatio filii aut intelligentiæ vel ædificationis. Nomen principis, 1 Par.12. b.13.

מכבנה μαχαβενά Machbena, Paupertas, vel poſſeſſio filii ejus, aut paupertas ſive percuſſio intelligentiæ vel ædificantis. Nomen loci, 1 Par.2. f.49.

מכי μαχί Machi, Percuſſor, aut pauper, vel humilis. Pater Guel principis tribus Gad, Num.13. a.16.

מכיר μαχίρ Machir, Vendens, ſive cognoſcens. Filius Manaſſe, Gen.50.d.23. Pater Galaad, Num.26. d.29. & 1 Par.2. c.21. & 23. & 7. c.14.& 15. Filius Ammihel, 2 Reg.9. b.4.

מכירי μαχιρί Machiritæ, Vendentes, ſive cognoſcentes. Familia quædam, Num.26. d.29.

מכמש μαχμάς Machmas, Percuſſor, vel pauper ablatus, aut percuſſor, vel pauper palpans, ſive tangens vel auferens. Nomen vici magni ſive oppidi in confinio Benjamin, & Ephraim, 1 Reg.13. a.2. in quo partem impedimentorum depoſuit Sennacherib, ut celerius iret oppugnatum Jeruſalem, Eſa.10. g.28.

מכמס μαχμάς Machmas, 1 Eſd.2.b.27. Nehem.7. e.31. Occultatio, vel percuſſoris aut pauperis tributum.

מכמתת μαχθώθ Machmethath, ſive Machmathath, Percuſſoris vel pauperis donum, aut percuſſoris vel humilis mors. Terminus tribus Manaſſe in ſorte Ephraim, Joſ.16. b.6. & 17. b.7.

Machtes. Vide Pila.

μηδαβά Madaba, 1 Mac.9. d.36.37. Vide Medaba.

מדי μαδαΐ Madai, Menſura, ſive judicans, aut indumentum. Filius Japheth, Gen.10. a.2. Hic primus Medorum genti nomen indidit.

מדן μαδάν Madan, Litigium, ſive judicans, aut menſura, vel indumentum. Filius Abrahæ ex Cetura, Gen.25. a.2.

מעדיה μααδίας Madia, Solennitas, vel feſtivitas Domini, ſive adornatio vel teſtimonium aut fœdus Domini, vel tranſiens Dominus. Nomen viri, 2 Eſd.12. a.5.

מדין μαδιάν Madian, Judicium vel judicans, ſive litigans, aut objurgans. Filius Abrahæ ex Cetura, Gen. 25. a.2. & 36. d.35. A quo civitas trans Arabiam ad Meridiem Judææ ſita, in deſerto Saracenorum contra Orientem Maris rubri: unde Madianitæ. Alia urbs eſt juxta Arnonem & Ariopolin, cujus nunc ruinæ tantum demonſtrantur, ubi Hobab, ſive Jethro ſocer Moſis ſacerdos Madian habitavit, Exod.2. c.15. Act.7. d.29.

מדיני Madianita, Madianitæ, Idem. μαδιναῖος

מדינים Madianitæ, Idem. p.n. Gen.37. f.28. μαδιναῖοι

מדינית Madianitis, Idem. f.n. f.g. Num.25. b.6. μαδιανίτη

מדמנה μεδμηνά Madmena, Menſura numeri vel muneris, aut indumenti munus, vel indumenti præparatio, aut numerus vel ſterquilinium. Civitas tribus Judæ, 1 Par.2. f.49. quæ & Berſabee dicitur. Sunt tamen qui ſentiant non ipſam eſſe Berſabee, verum in ejus vicinia ſitam. Dicitur & Madmen.

מדון μαδών Madon, Jurgium aut indumentum, vel menſura ejus. Civitas regis Jobab, Joſ.11. a.1.

מעגלה στρογγύλωσις Magala, Semita, vel circulus, aut rotunditas, ſive currus, vel plauſtrum, aut vitula. Nomen loci, 1 Reg. 17. c.20.

μαγδαληνή Magdalena, Magnifica vel magnificata, aut exaltata, vel turris. D. Mulieris nomen, Mat.27. f.56. Luc.8. a.2.

מגדל גד μαγδαλγάδ Magdal-gad, Turris felix vel accincta, ſive magnitudo felicitatis, vel magnitudo accincta. Civitas tribus Judæ, Joſ.15. e.37.

מגדלאל μαγδαλιήλ Magdal-el, Turris ſive magnitudo Dei. Civitas in tribu Nephthali, Joſ.19. c.38.

מגדל μαγδαλῶ Magdalum, Turris vel magnitudo. Urbs Ægypti, Jer. 44. a.1. Exod.14. a.2. Num.33. b.7.

מגדיאל μαγεδιήλ Magdiel, Annuntians, vel evangelizans Deum, ſive pomum Dei, id eſt fructus electus Dei. Civitas eſt Idumæorum principum, Gen. 36. d.43. & 1 Paral. 1. d.59. Eſt & in quibuſdam exemplaribus civitas tribus Iſſachar, Joſ. 19. c.38. ſed illic debet legi Magdalel.

μαγδαλά Magedan, Matt. 15. d.39. in Græco, Magdala, & Hebraice interpretatur turris, vel magnitudo. D. Civitas eſt in litore ſtagni Genezareth, ſive maris Galilææ. Hieronymus hanc regionem nunc Macedan contra Jeraſan ſcribit in locis Hebraicis. A quibuſdam dicitur & Dalmanutha regio, & Magdalum, ſita inter lacum Genezar & Thabor.

מגדו μαγεδδώ Mageddo, Annuntiatio, vel evangelizatio, aut pomum, ſive fructus electus. Civitas in tribu Manaſſe, Joſ. 12. d.21. & 17. c.11. quam inſtauravit Salomon, 3 Reg.9. c.15. & 1 Par.7. f.29. Locus in quo occiſus eſt Joſias, 4 Reg.23. f.29.

מגדון Mageddon, Idem. Zach. 12. d.11. πεδίον ἐκκοπτομένου

μακέδ Mageth, Torcular, aut liquefactio. D. Civitas Galaad, 1 Mach. 5. c.26.

μάγοι Magi, Sapientes, vel philoſophi: aut qui præſunt ſacris, id eſt ſacerdotes. Perſicum eſt, Matt.2. a.1.

Magog, Tegens, vel tegulans, aut tabefactus, vel liquefactus. Filius Japheth, Gen. 10. a.2. A quo Scythæ genus ducunt, qui primum Magogi dicti ſunt, Apoc.20. c.8. מגוג μαγώγ

Magron, Timor, ſive horreum, aut de gutture. Urbs in Juda aut Benjamin, per quam tranſiit Sennacherib cum iret oppugnatum Jeruſalem, Eſa.10. g.28. מגרון μαγγηδώ

Mahalath, Chorus, ſive infirmitas: aut Syriace, venia, Pſal.52. a.1. Heb.53. & 87. a.1. Heb. 88. in titulo. Uxor Roboam, 2 Par. 11. d.18. מחלת μαελέθ

Mahalon, Idem. Filius Elimelech Beth-lehemitæ, Ruth 1. a.2. μααλών מחלון

Mahanaim, numero duali, Caſtra, turmæ. Nomen loci non procul a monte Galaad, in quo obviam facti ſunt angeli patri noſtro Jacob, ab ipſo propterea impoſitum, quod duas turmas vidiſſet in eo loco, ſuam, & angelorum, Gen. 32. a.2. Joſ. 13. c.26. d.30. & 3 Reg. 4. b.14. Joſ. 21. c.38. & 1 Par. 6. g.80. Vide Manaim & Caſtra. מחנים μαναΐμ

Maharai, Accelerans, ſive dotatio, aut montanus, vel de monte meo. Nomen viri, 2 Reg.23. d.28. & 1 Par.11. f.30. מהרי μαχαραΐ

Mahath, Abſtergens, aut delens, ſive confringens, aut formidans: aut Syriace, percuſſio. Filius Amaſai filii Elcana, 1 Par. 6. c.35. & 2 Par.29. b.12. & 31. c.13. מחת μαάθ

Mahazioth, Videns ſignum, aut videns literam. Nomen viri, 1 Par. 25. b.4. מחזיאות μαζιώθ

Maheleth, Chorus vel cithara, aut infirmitas: vel Syriace, venia. Tertia uxor Eſau, filia Iſmahelis, Gen.28. b.9. מחלת μαελέθ

Mahida, Ænigma, aut acumen, vel radens ſive abſtergens manum: aut Syriace, percuſſa manus. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c.52. & 2 Eſd.7. e.54. מחידא μεϊδά

Mahir, Pretium. Filius Chelub fratris Sue, 1 Par.4. b.11. μαχίρ מחיר

Mahol, Chorus, vel cithara, aut infirmitas, ſive arenoſus: aut Syriace, venia. Nomen viri, qui fuit Binomius: Ezrahah enim aliter dicitur, unde Etham Ezrahites, id eſt, filius Ezrah, 3 Reg.4. d.31. מחול μαχώλ

Mahumites, Nuntians, vel delens, aut radens, vel medullæ. Nomen viri, 1 Par.11. g.46. מחוים μαουΐμ

Maiman, Dexter, aut aquas præparans. Nomen viri, 1 Par.24. b.9 מימן μιαμείμ

Malachias, Angelus, ſive nuntius meus. Heb. Malachi. Nomen prophetæ, Malach.1. a.1. ἄγγελος מלאכי

Malachim, Regum. ſ. liber. Scribendum Melachim. מלכים

Malalai, Circunciſio, vel locutio mea. Nomen viri. 2 Eſd.12. c.35. LXX. non tranſtulerunt. מללי

Malaleel, Laudans Deum, vel illuminatio Dei. Filius Cainan, Gen.5. b.12. Luc.3. g.37. Heb. Mahalaleel. מהללאל μαλελεήλ

Malaſar, Circunciſio anguſtiæ, vel vinculi, ſive diſpenſator. Nomen viri, Dan.1. c.11. מלצר μολσάρ

Malchus, Rex, vel regnum, aut conſiliarius. D. Nomen illius cui Petrus auriculam abſcidit, Joan.18. b.10. μάλχος

Mallotæ, Adimplentes, vel adimpleti. D. Nomen populi, 2 Mach. 4. e.30. μαλλῶται

Maloch, Regnans, aut conſulens. Filius Azabiæ filii Amaſiæ, 1 Par. 6. d.44. מלוך μαλώχ

Mambre, Rebellis, aut amarus, vel commutans, vel permutans. Civitas, Gen.13. d.18. quæ & Hebron & Arbee dicitur, Gen.23. d.19. & 35. d.27. Sunt tamen qui dicunt locum eſſe in Hebron, dictum in quercubus, procul ſex ſtadiis ab Hebrone. Frater Eſchol & Aner, Gen.14. b.13. Heb. Mamre. ממרא μαμβρῆ

Mambres, Idem. ſed in Græco ſcribitur Jambres: & Hebraice poteſt interpretari mare cum egeſtate vel paupertate. D. Unus ex illis qui Moyſi reſtiterunt, 2 Tim.3. b.8. ἰαμβρῆς

Mammona, Pecunia vel divitiæ, aut cupiditas. Syrum eſt, D. Luc.16. c.9. μαμωνᾶ

Mamuchan, Paratus, vel certus, aut depauperatus, vel percuſſus. Dux Perſarum, Eſth. 1. c.16. ממוכן μεμουχάν

Mamzer, De ſcorto natus, Deut.23. a.2. ἐκ πόρνης ממזר

Man, Donum, aut munus, aut quid? Exod.16. g.31. d.15. μάν מן

Manahath, Requies, aut munus, ſive præparata formido, vel confractio, aut numerus ſtuporis: vel ex Hebræo & Syro, præparata deſcenſio, vel numerus deſcendens. Filius Sobal filii Seir, Gen. 36. c.23. & 1 Par.1. c.40. Eſt & regionis nomen, 1 Par.8. a.6. מנחת μαναάθ

Manahem, Conſolator, aut ductor eorum, ſive præparatio caloris, aut munus incenſum, vel numerans calefactionem. Filius Gaddi, 4 Reg.15. c.14. מנחם μαναήμ

Manaim, Caſtra. Civitas quæ eſt terminus tribus Gad in regione Galaaditide, Levitis, & in urbem refugii data, Joſ. 13. d.26. & 21. d.38. & 1 Par.6. g.80. & 3 Reg.4. c.14. Ubique ſcribendum ex Hebræo, Mahanaim: & idem locus cum eo qui Gen. 32. a.2. Mahanaim ſcribitur. מחנים μαναΐμ

Manaſſe, ſive Manaſſes, Oblitus, aut oblivio. Filius primogenitus Joſeph, Gen. 41. f.51. Pater Eſtihel, 1 Par. 7. c.14. Filius Ezechiæ regis Juda filii Achaz, 4 Reg. 21. a.1. & 1 Par. 3. c.13. Matt.1. b.10. מנשה μανασσῆς

Mane, Numeratus, vel numerans, Dan. 5. g.25. μανή מנא

Man-hu? LXX. interpretantur, τί ἐστι τοῦτο; Quid hoc? rectius, Man-hu, id eſt, donum eſt, Exod.16. c.15. מן הוא

Manlius, Solutus, vel non ligatus. G. μάνλιος

Manna, Idem quod Man, Joan.6. e.49. μάννα

Manue, Requies, aut munus. Pater Sampſon, Judic.13. a.2. μανωὲ מנוח

Maoch, Compreſſus, vel attritus, aut fixus. Pater Achis regis Geth, 1 Reg.27. a.2. מעוך μαώχ

Maon, Habitaculum, ſive delictum, vel de peccato. Civitas in tribu Juda, Joſ. 15. g.55. Filius Sammai filii Recem, 1 Par. 2. f.45. Eſt & nomen ſolitudinis in campeſtribus ad dextram Jeſimon, 1 Reg. 23. d.24. מעון μαών

מעונתי μαωναθεί Maonathi, Idem. Filius Othoniel filii Cenez, 1 Par.4. c.13.

מעזים μαωζείμ Maozim, Fortificati, vel fortitudines, aut refugia. Nomen idoli, Dan.11. f.38.

מרה πικρία Mara, Amara; vel amaritudo. Quinta Iſraelitarum manſio fuit: illuc enim Moyſes projecto ligno, amaras aquas in dulces vertit, Exod.15. d.23. Num.33. a.8. μαρρᾶθ

מהרי μααρί Marai, Accelerans, ſive dotatio, aut montanus; vel de monte meo. Nomen viri, 1 Par.27. b.13.

מריה ἀμαρίας Maraia, Amaritudo, vel myrrha Domini, aut docens, vel præceptor Dominus. Nomen viri, 2 Eſd.11. a.12.

מריות μαριώθ Maraioth, Amaritudines, vel rebelliones, aut commutationes, vel permutationes. Nomen viri, 2 Eſd.12. a.15. Vide Meraioth.

μαρὰν ἀθά Maran-atha, Dominus noſter venit. Syrum eſt, 1 Cor.16. d.22.

μάρκος Marcus, Limatus, vel fricatus, aut expolitus, id eſt, a rubigine abſterſus. D. Act.12. c.12. conſobrinus Barnabæ, Coloſſ.4. b.10. Marcus, cognomen cujuſdam Johannis, de quo Act.15. g.37.

מרדכי μαρδοχαῖος Mardochai, Amara contritio, vel myrrha contrita, ſive docens contritionem: aut ex Hebræo & Syro, myrrha puriſſima. Nomen viri, 1 Eſd.2. a.2.

μαρδοχαῖος Mardochæus, Idem. Filius Jair filii Semei, patruus Eſther, Eſth. 2. a.5. & 2 Eſd.7. b.7.

ים סוף θαλάσση ἐρυθρά Mare rubrum, ad Auſtrum Judææ, a Græcis Erythræum mare dicitur, Auctore Pomp. Mela lib. 3. Strabone lib. 16. Aliis etiam Sinus Perſicus & Arabicus, teſte Plinio libro 6. cap. 24. Hebræis dicitur Jam ſuph, in eſt, Mare junceum, vel cannoſum, quod ejus in littore abundent junci vel cannæ. Alii volunt ex fundo maris illas prodire & naſci cannas. Obſervandum etiam, Mare Suph, aliquoties ſumi pro Mari ſalſo vel mortuo, quod ſit carectoſum. Illic juxta rubrum pelagus ſeptima fuit manſio Iſraelitarum, Num. 33. b.10.

מרס μέρες Mares, Irroratio, vel diſtillatio: aut Syriace, apoſtema vel confractio. Nomen principis cujuſdam, Eſth.1. c.14.

מראשה μαρησά Mareſa, A capite, vel a principio, aut caput, vel principium, ſive hæreditas, aut amaritudo mulieris, vel amara mulier. Civitas in tribu Juda, Joſ.15. f.44. eadem quæ & מרשה

מרשה μαρισά Mareſa, 1 Par. 4. d.21. & 2 Par.11. b.8. & 14. e.9. & 20. g.37. interpretatur a capite, vel a principio, aut hæreditas, vel amaritudo agri. Civitas in tribu Juda, patria Michææ prophetæ, nam inde מורשתי appellatur, Mich.1. a.1. Quam munivit ſive inſtauravit Roboam, 2 Par.11. b.8. Nomen viri, 1 Par.2. e.42. & 4. d.21.

מערת μααρώθ Mareth, Spelunca, vel evacuatio, aut effuſio, ſive diſcooperiens, aut evigilans. Civitas in tribu Juda, Joſ.15. g.59.

מרים μαριάμ Maria, Exaltata, vel amaritudinis mare, aut myrrha maris, ſive doctrix, vel magiſtra maris: aut ex Syro & Hebræo, domina maris. Filia Amran filii Caath, ſoror Aaron & Moſis, Exod.6. c.20. & 15. c.20. Num. 12. a.1. Filius Ezra, 1 Par.4. c.17. Nomen item Virginis quæ Chriſtum tulit in utero, Matth. 1. c.16. Soror item μαρία Marthæ ſororis Lazari, Luc.10. g.39. Joan.11. c.19. Hebr. Miriam. De quadam Maria loquitur & Paulus, Rom. 16. a.6.

Mariam. Idem. Viri proprium, 1 Par.4. c.17.

מרמות μαριμώθ Marimuth, Amaritudo, vel myrrha mortis, aut altitudines ſive fraudulentiæ. Nomen viri, 1 Eſd.10. d.35.

מרמה μαρμά Marma, Dolus vel fraudulentia, ſive altitudo, vel extollens ſe. Filius Saharaim ex Hodes uxore ſua, 1 Par.8. b.10.

מרסנא μαρσενά Marſana, Amaritudo, aut myrrha rubi vel inimici, aut oſtendens rubum vel inimicum. Nomen principis, Eſth.1. c.14.

μάρθα Martha, Provocans, ſive amaricans: vel Syriace, domina vel doctrix. D. Soror Mariæ ſororis Lazari illius quem ſuſcitavit Chriſtus, Luc.10. g.38. Joan.11. b.20.

μασσά Maſaa, Corrupte legitur, Joſ. 21. c.30. De tribu autem Aſer, Maſaa & Abdon, pro Meſſal.

משאל μασάλ Maſal, Parabola, aut imperans, vel dominans. Civitas in tribu Aſer, 1 Par.6. f.74. quæ Joſ.19. b.26. dicitur Meſſal.

μεσαλώθ Maſaloth, Idem. p.n. D. Urbs, 1 Mach.9. a.2.

מצפה μασηφά Maſepha, Speculatio, ſive ſpecula, aut cooperimentum, vel expectatio. Civitas in tribu Juda, Joſ.15. f.38. quæ alias Maſpha dicitur.

משרפות מים μασερεφώθ μασρεφώθ Maſerephoth, In Hebræo eſt Maſerephoth-maim, id eſt, aduſtiones, incendia, combuſtiones aquarum. Locus eſt ubi excoquunt aquam ad ignem, refrigerandoque ſalem faciunt. Commentator Hebræorum ſuper Joſue ſic inquit, Salinæ ſunt ubi aqua maris trahitur ad foſſas ad hunc uſum factas, & ſole ſiccatur, Joſ.11. b.8. & 13. a.6. Regio Sidoniorum.

משרעי μασερεί Maſerei, Stratum, ſive auferens, vel tangens ſocium vel amicum aut paſtorem vel malitiam. Filius Sobal filii Hur, primogenitus Caleb ex Ephratha concubina, 1 Par.2. g.53.

משמע μασμά Maſma, Exauditio, ſive audiens, vel obediens. Filius Iſmahelis, Gen.25. b.14. & 1 Par.4. e.25.

משמנה μασμανά Maſmana, Pinguedo, aut oleum ejus, ſive tangens, vel auferens præparationem vel munus aut numerum. Nomen viri principis, 1 Par. 12. b.10.

מצביה μασωβία Maſobia, Statio Domini, ſive ſtans Dominus, aut damula. Nomen loci, 1 Par.11. g.47.

מצפה σκοπιά, μασσηφά, μασφά Maſpha, ſive Maſphe, Speculatio, ſive ſpecula, aut cooperimentum, vel expectatio. Civitas in tribu Juda, quam ædificavit Aſa rex Juda, 3 Reg. 15. e.22. quæ Joſ. 15. f.38. Maſepha dicitur iiſdem conſonantibus & punctis, & Maſphe, Joſ. 13. d.26. Eſt & locus Galaad, 1 Reg.22. a.3. & 4 Reg.25. f.23. ubi pactum inierunt Laban & Jacob, Gen.31. g.49.

מצפתה μασσηφά Maſphath, Speculatio, ſive ſpecula, aut cooperimentum, vel expectatio. Civitas quæ & Maſpha dicitur [illegible] tribu Juda, 1 Reg.7. b.7. Jer.40. b.6. & 41. d.14. & 16.

משרקה μασρεκάς Maſreca, Sibilus, vel ſibilans, aut attra[illegible]nitatis, vel tangens vanitatem vel vacuitatem, aut vitis. Civitas Idumææ, regia Semlæ quinti regis in Edom, Gen. 36. d.36. & 1 Par. 1. d.47.

Maſſa, Tentatio. Nomen loci, qui & מריבה jurgium dicitur, Exod.17. b.7.

Maſſa, Onus, ſive aſſumptio: vel aliquando tranſlative, prophetia. Filius Iſmahelis, Gen.25. b.14. & 1 Par.1. b.30. משא μασσῆ, μασσά

Matthan, Donum, vel lumbus, ſive mors eorum: aut Syriace, expectatio, vel ſpes. Pater Saphatiæ, Jer. 38. a.1. Sacerdos Baal, 2 Par. 23. d.17. מתן ματθάν

Mathana, Idem. Solitudinis nomen, Num.21. d.18. מתנה

Mathanai, Idem. Nomen viri, 1 Eſd.10. d.33. ματθαναΐ μανθαναΐ

Mathania, ſive Mathanias, Donum Domini, vel lumborum Dominus, aut ex Syro & Hebræo, ſpes Domini. Filius Joſiæ, patruus Joachin, frater Joacim ſive Eliacim, a Nabuchodonoſor Sedecias nominatus, 4 Reg.24. d.17. Filius item Micha, 1 Par.9. c.15. & 2 Par.29. c.13. מתני מתניה ματθανίας

Mathaniau, Donum Domini, vel lumborum Dominus: aut ex Syro & Hebræo, expectatio Domini. Nomen viri, 1 Par.25. a.4. מתניהו ματθανίας

Mathanites, Donum, aut lumbus: aut Syriace, ſpes, vel expectans, 1 Par.11. g.43. מתני ματθανί

Mathat, Donum, vel donans. D. Pater Heli patris Joſeph viri Mariæ, Luc.3. e.24. ματθάτ

Mathat, ſive Mathathath, Donum ejus. Nomen viri, 1 Eſd.10. d.33 מתתה ματταθά

Mathathia, ſive Mathathias, Donatus a Domino, vel donum Domini. Pater Judæ Machabæi, 1 Mach.2. a.2. Primogenitus Sellum Coritæ, 1 Par.9. e.31. Sacerdos, 1 Par.15. c.18. מתתיה ματταθίας

Mathias, Donum Domini. D. Act.1. d.23. ματθίας

Mathuſael, Mortem ſuam poſtulans, aut mors ſua infernus vel ſepulchrum. Filius Mauiael, Gen.4. c.18. מתושאל μαθουσάλα

Mathuſala, Mortem ſuam miſit, aut mortis ſuæ arma: vel ex Hebræo & Syro, mortem ſuam ſpolians, vel mortis ſpolium. Filius Henoch filii Jared, Gen.5. c.21. Luc.3. g.37. מתושלח μαθουσάλα

Matred, Virga deſcendens, aut virga imperantis, ſive lectuli deſcenſio vel imperium: aut Syriace, labor. Pater Meetabel uxoris Ader regis in Edom ſeptimi, Gen.36. g.39. מטרד ματραίθ

Mathatha, Idem quod Mathathia, Luc. 3. f.31. ματταθά

Mathathias, Idem. Luc.3. e.26. ματταθίας

Matthæus, Donatus. D. Nomen apoſtoli, Matth. 9. a.9. qui & Levi dictus eſt, Mar.2. b.14. ματθαῖος

Matthias, 2 Mach.14. c.29.

Mauiael, Annuntians Deum, aut radens vel delens Deus: vel ex Syro & Hebræo, percuſſus a Deo. Filius Irad, Gen. 4. c.18. מחויאל μαιήλ

Mauman, Turbatus, aut tumultuans, vel multitudo. Nomen eunuchi cujuſdam, Eſth.1. b.10. מהומן ἀμάν

M E

Mecherathites, Venditio, aut cognitio, 1 Par.11. g.36. מכרתי μεχωραθί

Mechmas, Percuſſor, vel pauper ablatus, aut percuſſor, vel pauper palpans vel tangens, ſive auferens. Nomen oppidi in tribu Ephraim, 2 Eſd.11. d.31. qui 1 Reg.13. a.2. dicitur Machmas, iiſdem conſonantibus & punctis. מכמש μαχμάς

Mechnedebai, Percuſſor, vel pauper vovens, ſive ſpontaneus: aut percuſſio, vel paupertas voventis vel principis aut ſpontanei. Nomen viri, 1 Eſd.10. d.40. מכנדבי μαχναδαί

Medaba, aquæ doloris: vel ex Hebræo & Syro, aquæ manantes. Urbs Arabiæ in tribu Ruben, Num.21. f.30. Joſ. 13. b.9. & 1 Par.19. b.7. Eſa.15. a.2. מידבא μηδαβά

Medalaa, Corruptum in quibuſdam exemplaribus pro Medaba, Joſ. 19. a.11.

Medad, Menſurans, ſive aquæ dilectionis vel uberum aut patrui. Nomen viri ſuper quem requievit Spiritus Domini in caſtris, Num.11. f.26. מידד μωδάδ

Meddin, Judicium, ſive litigans, aut objurgans. Civitas in tribu Juda, Joſ.15. g.61. Hebraice Middin. מדין μαδδίν

Medemena, Menſura muneris vel numeri, aut indumenti munus, vel indumenti præparatio, aut ſterquilinium. Civitas tribus Judæ, quæ alias Berſabee dicitur, Joſ. 15. e.31. Per quam tranſiit Sennacherib cum iret oppugnatum Jeruſalem, Eſa. 10. g.31. Sunt tamen qui Medemena ſentiant diverſam eſſe a Berſabee civitatem, ſed tamen vicinam. מדמנה μεδμηνά מדמנה

Medena, Menſura, vel abundans, ſive indumentum. Provincia, de qua 1 Eſd.6. a.2. Heb. Madai. מדי

Medi, Idem. p.n. Populi, Eſa.13. c.17. Act.2. b.9. πόλεις μήδων μῆδοι

Media, Idem. f.n. Provincia Aſiæ ab ortu habet Caſpios & Parthos, a Meridie Sittacenem & Suſianem & Perſida, ab Occaſu Adiabenen, a Septentrione Armeniam. Plinius auctor libro 6. cap.26. Hanc appellatam a Madai Japheth filio, Joſephus lib.1. cap.14. Judaic. antiq. refert. Strabo vero in 11. a Medo Medææ filio. De hac Ptolemæus lib.6. cap. 2. Plinius libro 6. cap. 14. Hieronymus ipſam inter flumina Indum & Tigrim collocat, Jer.25. e.25. Huic provinciæ attribuit ſacra Scriptura Aracuſiam, Parthiam, Aſſyriam, Perſidem, Jer.51. c.28. & 1 Mach.14. a.1. μηδία

Meetabel, Quam bonus Deus, ſive benefaciens Deus. Uxor Adar regis in Edom ſeptimi, Gen.36. d.39. מהיטבאל μετεβεήλ

Megbis, Eminens, ſive altitudo. Nomen viri, 1 Eſd.2. b.30. מגביש μαγβεῖς

Megphias, Corpus compreſſum vel congregatum, aut corporis vel veſtimenti tinea. Nomen viri, 2 Eſd.10. a.20. מגפיעש μαγαβ

Mehuſim, Tacentes, aut feſtinantes, ſive ſenſuales. Pater Abitob, 1 Par.8. b.11. מחשים μοωσείμ

Melcha, Regina, vel conſiliatrix. Uxor Nachor filii Thare, filia Aran fratris mariti ſui Nachor, Gen.11. d.29. Filia item Salphaad filii Hepher filii Galaad, Num.26. d.33. מלכה μελχά

Melcha, Luc.3. f.31. Idem. ſed in Græco ſcribitur Melea, & Hebraice interpretatur adimplens, vel adimpletus. D. Pater Eliacim patris Jona. μελεᾶ

Melchi, Rex meus, ſive conſilium meum. D. Pater Levi patris Matthat, Luc.3. e.24.

Melchias, Rex Dominus, aut conſiliator Dominus. Pater Phaſſur, Jer. 21. a. 1. Filius Amelech, Jer. 38. b. 6. Filius Athanai filii Zara, 1 Par.6. c.40.

Melchiel, Rex meus Deus, aut regnum Dei, ſive conſiliator meus Deus. Filius Beriæ filii Aſer, Gen.46.b.17. & 1 Par.7.f.31.

Melchielitæ, Idem. Num.26. e.45. δῆμος ὁ μελχιηλί.

Melchiram, Rex excelſus, aut conſiliator, vel conſilium excelſum. Filius Jechoniæ filii Joacim, 1 Par.3. c.18.

Melchi-ſedec, Rex juſtitiæ. Sacerdos & rex Solymæ, ſive Jeruſalem fuit, Gen.14. c.18. Heb.7.a.1.

Melchiſua, Rex ſalvator, aut rex vel conſilium ſalvatoris vel ſalutis, ſive rex magnificus. Filius Saul, 1 Reg.14. g.49. & 31.a.2. & 1 Par.8. c. 33.

Melchom, Rex eorum, vel conſiliator eorum. Idolum quod colebant filii Ammon, 4 Reg.23. c.13. & 1 Par.20.a.2. Jer.49. a.1. qui Moloch,4 Reg.23. c.10. dicitur.

Melech, Rex, aut conſiliarius. Filius Micha filii Meribbaal, 1 Par. 8. d.35.

Melite, Mellifiua. G. Inſula inter Epirum & Italiam, ſpectans Siciliam ad Septentrionem, Act.28. a.1.

Mello, Plenitudo, vel repletio. Ambitus montis Sion interior, quem reges incluſerant muro. Vel ut alii volunt, urbs non ita procul illinc, cujus cives Abimelech regem ſibi conſtituerunt, Judic. 9. a. 6. Ab hoc loco David cœpit munire Terram, 2 Reg. 5. b.9. Salomon hanc reparavit, 3 Reg. 9. c. 15. & 4 Reg.12. d.20. & 2 Par. 32. b.5.

Mellothi, Plenitudo,vel circunciſio. Nomen viri, 1 Par.25. b.4.

Melluch, Regnans,vel conſulens. Nomen viri, 1 Eſd.10.d.32.

Melothi, Idem quod Mellothi. D. Civitas, Judith 2.c.13. In Græco Complutenſi non legitur.

Meltias, Liberatio Domini. Nomen viri, 2 Eſd.3 . b. 7.

Memmius, Maculatus, vel vituperatus. D. 2 Mach.11. g. 34.

Memphis, Hebraice dicitur Noph,& interpretatur favus,aut diſtillatio,vel elevatio,aut cribrum. Civitas Ægypti, Eſa.19. b.13.

Memphis, Oſee 9. b.6. Hebraice dicitur Moph,id eſt,ab ore: vel Syriace, coopertorium.

Mendacium, Michææ 1.d.14. domos mendacii. Vide Achzib. vide & 1 Par.4. d.22. viri mendacii item.

Menelaus, Potentia,aut robur populi. G. Nomen viri, 2 Mach. 4. d. 23.

Menna, Numeratus, vel remuneratus, aut præparatus. D. Pater Melcha, ſive(ut Græce habetur) Melea, Luc.3. f.31.

Menni, Præparatio, vel munus, aut numerus. Nomen regionis, Jer. 51. c. 27.

Mennith, Idem. Urbs in terra Gad, Judic.11. f.33.

Mephaath, Aquarum apparitio, ſive aquarum impetus. Civitas Levitarum in tribu Ruben, in terra Moab, Joſ.13. c. 18. & 21. d. 36. Jer. 48. c. 21.

Meraioth, Amaritudines, vel rebelliones, aut commutationes vel permutationes. Filius Achitob, 1 Par.9. b.11. Filius Zaraiæ filii Ozi, 1 Par.6. a 6.& 7.d.52. Vide Maraioth.

Merala, Sopor, vel inebriatio, aut amaritudo aſcenſionis, vel holocauſti, aut myrrhæ holocauſtum, ſive folium, aut docens holocauſtum vel aſcenſum. Limes eſt Zabuloniæ tribus, Joſ. 19.a.11.

Merari, Amarus, ſive irritatus, aut provocatus. Filius Levi filii Jacob, Gen.46.b.11. & 1 Par.6. a.1.b.16.

Meraritæ, Idem. p.n. Num.26.g.57. δῆμος ὁ μεραρί.

Mercurius, A mercibus dictus eſt: quia mercaturæ Deus putabatur a Gentibus, Latinum eſt, Act.14. b.12.

Mercurius, Pro.26. b.8. In Hebræo eſt Margema. Sunt qui dicant ſignificare fundam qua jaciuntur lapides. Alii acervum lapidum. Poteſt etiam derivari ab ארגמן, quod ſignificat purpuram: ut ſit ſenſus, Sicut qui ligat lapidem vel ſaxum in purpura: ita qui tribuit inſipienti honorem.

Mered, Rebellis, vel deſcendens, aut imperans. Filius Bethiæ filiæ Pharaonis, 1 Par.4. c.17.

Meremoth, Amaritudo, ſive myrrha mortis, aut altitudines vel deceptiones. Nomen viri, 1 Eſd.8. g.33.

Meriba, Jurgium, contentio. Nomen loci, qui & Tentatio dicitur. Vide Jurgium, Pſal.95. b.8.

Merib-baal, Rebellio, vel impugnatio idoli vel dominantis, ſive ſubjicientis aut poſſidentis. Filius Jonathan filii Saul, 1 Par.8.d.34. & 9. g. 39.

Merimuth, Fraudulentia, aut amaritudo, vel myrrha mortis, ſive altitudines. Nomen viri, 2 Eſd. 3. e. 21. & 10. a.5. & 12. a. 3.

Merob, Pugnans, ſive objurgans, aut multiplicans: vel Syriace, magiſterium. Primogenita regis Saul, 1 Reg.14.g.49. & 18.d.17.

Merodach, Amara contritio, vel myrrha contrita: aut ex Hebræo & Syro, myrrha puriſſima. Rex Babyloniorum, Eſaiæ 39. a.1. Jer. 50. a.2. qui 4 Reg.20.c.12. dicitur Berodach.

Merom, Altitudines. Aqua ſeu flumen in terra Chanaan, juxta quod Gentes convenerant adverſus Iſraelitas, Joſ. 11. a.5. b.7. Hieronymus in locis Hebraicis Merrum vicum fuiſſe dicit in XII. milliario urbis Sebaſtæ juxta Dothain.

Merome, Altitudines, ſive amaritudo aquarum. Nomen loci, Judic.5. c.18. Ubi alii interpretes pro, in regione Merome, legunt, in excelſis campi.

Meronathites, Cantatio mea, ſive exultans, aut exclamans: vel Syriace, dominans, 1 Par.27.d.30. & 2 Eſd.3.b.7.

Meroz, Secretum, vel macies. Urbs Galilææ, Judic.5.c.23.

Mes, Auferens, vel tangens. Filius Aram, Gen. 10. c. 23. qui 1 Par.1.b.17. dicitur Moſoch. Ab hoc Mæones traxerunt originem.

Meſa, Salus, vel aqua ſalutis, aut aquas aſpiciens. Rex Moab 4 Reg. 3. a. 4. Filius item Caleb fratris Gerameel, 1 Par. 2. e. 42.

Meſelemia, Pax Domini, vel perfectio Domini, aut retributio Domini, vel parabola Domini, aut dominium Domini. Nomen viri, 1 Par. 26. a. 1.

Meſezebel, Auferens fluxum Deus: vel ex Syro & Hebræo liberatio vel ſalus Dei. Pater Barachiæ, 2 Eſd. 3. a.4. & 11. d. 24.

Meſizabel, Idem. Nomen viri, 2 Eſd.10. a.21.

Meſollam, Vide Moſollam.

Meſopotamia, Majoris Aſiæ Syriæque pars. Regio eſt inter Babyloniam & Arabiam, ad lævam Tigridis fluvii, ubi habitaverunt ſapientes Babyloniæ, auctore Strabone libr. 11. & 17. & Ammiano libr. 23. Meſopotamia eſt inter amnes Tigridem & Euphraten, a Septentrione Tauro excepta, quæ ipſo vocabulo Græco in medio fluminum eſſe poſita monſtratur. μέσος enim medius: ποταμὸς vero fluvius interpretatur, Act. 7. a. 2. Hebraice vero, Gen. 24. b. 10. Deut. 23. a. 4. Judic. 3. a. 8. & 1 Par. 19. b. 6. & in titulo Pſal. 59. a. 2. Heb. 60. dicitur Aram Naharaim, id eſt, Syria fluviorum. ſ. duorum, nam dictio ipſa dualis eſt numeri. In aliis vero locis pro Meſopotamia, in Hebræo eſt Padan Aram, quod interpretatur redemptio ædis, vel domus: vel Syriace, parilitas, aut conjunctio ædis. Hæc nomina ſortitur & Syria, Gen.25. c. 20. & 28. a.5. b. 6.

Meſopotamia, Joſ. 24. a. 3. in Hebræo eſt Eber hanaar, id eſt, trans flumen.

Meſphar, Numerus, vel narratio, aut librarius vel ſcriba, ſive tributi taurus. Nomen viri, 1 Eſd. 2. a.2.

Meſpharath, Numerans, vel narrans, aut tributi fructificatio vel augmentatio. Nomen viri, 2 Eſd.7. b.7.

Meſphe, Speculatio, vel ſpecula, aut cooperimentum, vel expectatio. Civitas in tribu Benjamin, Joſ.18. d.26.

Meſraim, Anguſtiæ, ſive tribulationes. Filius Cham, Gen. 10. a. 6. b. 13. Ab hoc Ægyptus Hebræa lingua Meſraim nuncupatur: quæ & ſæpe in Sacris literis dicitur terra Cham, a Cham filio Noe, Pſal. 105. d. 22. Heb. 106. ut teſtatur Hieronymus in quæſt. Hebraicis.

Meſſa, Onus, vel aſſumptio: & aliquando tranſlative, prophetia. Regio Judææ juxta Hieronymum in locis Hebraicis, in qua habitaverunt filii Jectan, Gen.10. d.30.

Meſſa, 4 Reg.11. b.6. Eradicatio, ſive conculcatio. Nomen viri.

Meſſal, Poſtulans, vel poſtulatus, aut commodatus, ſive ſepulchrum, vel infernus, aut fovea, ſive ablatio, aut tactus Dei. Civitas in tribu Aſer, Joſ.19. b.26. & 21.d.30. quæ & Maſſal, 1 Par. 6. g. 74. dicitur.

Meſſalemeth, Solutio, aut pacificatio, vel perfectio, aut retributio, vel parabola mortis, aut dominium mortis. Mater Amon regis Juda, 4 Reg.21. d. 19.

MESSIAS, Unctus. Græce autem dicitur Chriſtus, Joan. 1. f.41. & 4.d.25.

Meſſulam, Pacificus, ſive perfectus, aut retribuens, aut parabola eorum, ſive poteſtas eorum. Pater Aſalia patris Saphan ſcribæ, 4 Reg.22. a.3.

Metabeel, Quam bonus Deus, aut benefaciens Deus. Nomen viri, 2 Eſd. 6. c. 10.

Methca, Dulcedo, aut ſuavitas. Nomen loci in quo caſtrametati ſunt filii Iſrael profecti de Thare, Num.33. d.28.

Metri, Pluvia, ſive cuſtodia, vel carcer. Nomen viri, 1 Reg. 10 .c. 21.

Meza, Diſtillatio, vel aſperſio, aut ex iſto: vel Syriace, incenſio vel conſumptio. Filius Rahuel filii Eſau, Gen.36. b.13.

Mezaab, Deauratus, vel aquæ auri, ſive quid aurum? Pater Matred patris Meetabel uxoris Adar regis in Edom ſeptimi, Gen. 36. d.39. & 1 Par. 1. d. 30.

M I

Miamin, Dexter, aut aquas præparans. Nomen viri, 1 Eſd.10. d.25. & 2 Eſd.10. a.7. & 12.d. 40.

Mibahar, Electus, ſive electio, aut juventus. Nomen viri, 1 Par. 11. g. 38.

Micha, Pauper, vel humilis, aut percutiens vel percuſſus, ſive quis hic? id eſt in hoc loco: ſive aquæ hic. Pater Abdon, 2 Par. 34. d. 20. qui 4 Reg. 22. b.12. dicitur Michaia. Filius Joel, 1 Par. 5. a. 5. Filius Meribbaal filii Jonathan, 1 Par. 8. d. 35. Filius Miphiboſeth, 2 Reg. 9. d. 12.

Michael, Quis ſicut Deus? aut humilitas, ſive paupertas Dei, vel percuſſio Dei, ſive percutiens Deus. Filius Izrahia filii Ozi filii Thola filii Iſſachar, 1 Par. 7. a. 3. Pater Galaad, 1 Par. 5. b. 13. Pater item Sthur principis tribus Aſer, Num. 13. b. 14. Eſt & nomen Angeli, Dan. 10. c. 13.

Michaia, Quis ſicut Dominus? aut paupertas vel humilitas Domini, ſive percutiens Dominus, vel percuſſio Domini. Pater Achobor, 4 Reg. 22. c. 12. Filius Meribbaal filii Jonathan, 1 Par. 8. d. 34. Mater item Abiam regis Juda, 2 Par.13. a.2. quæ 3 Reg.15. a. 2. dicitur Maacha, 2 Eſd.12. d.40.

Michas, Idem. Nomen viri de monte Ephraim, Judic.17. a.1.

Michæa, ſive Michæas, Idem. Filius Gamariæ filii Saphan ſcribæ, Jer. 36. c. 11. Filius item Jemla, 3 Reg. 22. b. 8.

Michæas, Jer. 26. e.18. Michææ 1. a. 1. Pauper vel humilis, aut percutiens vel percuſſus, ſive quis hic? id eſt, in hoc loco, vel aquæ hic. Nomen prophetæ qui prophetavit ſub Joatham, Achaz, & Ezecia.

Michol, Quis omnia? q. d. tu. aut quæ perfecta vel conſummata? q. d. nulla niſi tu. ſive aqua tota, aut aquarum perfectio vel conſummatio, ſeu prohibitio. Nomen filiæ minoris regis Saul, 1 Reg. 14. g. 49.

Middin, Vide Meddin.

Mido, Cura, ſive conſilium. G. Græca exemplaria legunt Myndus, 1 Mach. 15. d. 23.

Miletum, Rubra, vel coccinea. G. Civitas in Aſia maritima, decem ſtadiis ab oſtio Mæandri amnis ſecreta, Act. 20. c. 15.

Milcho, Regnum ejus, vel conſilium ejus. Nomen viri, 2 Eſd. 12. a. 14.

Minnith, Vide Mennith.

Miphiboſeth, De ore ignominia, ſive de ore confuſio, aut oris ignominia vel confuſio, aut verecundia, vel mora. Filius Jonathæ filii Saul, 2 Reg. 4. a. 4. & 9. b. 11. Hic dicitur & filius Saul prætereito patre Jonatha, 2 Reg. 19. e. 24. & 21. b. 7.

Miſaam, Salvator eorum, ſive reſpiciens eos, aut auferens, vel tangens populum: vel Syriace, lenitas eorum. Filius Elphaal filii Nehuſim, 1 Par. 8. b. 12.

Miſach, Prolongans, ſive attrahens, aut aquas vallans vel ſepiens. Vir qui & Miſael dicitur, Dan. 1. b. 8.

Miſael, Quis poſtulatus aut commodatus? ſive quis poſtulans aut commodans? ſive abſtulit Deus, vel receſſit. Nomen viri quem princeps Eunuchorum regis Nabuchodonoſor vocavit Miſach, Dan. 1. b. 8. Filius item Oziel filii Caath, Exod. 6. c. 22.

Miſor, Planities, aut ſerra, ſive murus vel muratus, aut bos, vel bovinus. Heb. legitur Jaheſa, Joſ. 21. d. 39.

Miſphat, Judicium. Fons Miſphat, ſive judicii, alias Cades, Gen. 14. a. 7.

Mitylene, Munditia, vel abſterſio torcularis. G. Inſula contra Aſiam, quæ a proximo continenti abeſt quinquaginta ſeptem millia paſſus, Act. 20. c. 14.

Mithridates, Explorans, vel contemplans legem, aut ſolvens legem, ſive mortis deſcenſus vel dominium, 1 Eſd. 1. d. 8.

M N

Mna, Libra, talentum, genus ponderis quod continet certum numerum unciarum, Ezec. 45. e. 12. & Luc. 19. b. 13.

Mneſtheus, Alacritas, aut ira, vel robur Dei. Nomen viri, 2 Mach. 4. c. 21.

M O

Moab, De patre: quoniam de patre eum filia concepit. Filius Lot ex filia ſua majore, Gen. 19. g. 36. A quo urbs Arabiæ (quæ alias, ut Euſebius refert, Areopolis dicitur) & regio nomen acceperunt, Eſa. 11. d. 14. Eſt & regnum filiorum Lot ad Orientem Judææ ſitum, proximum Mari mortuo & Jordani. Eſt præterea nomen regis, 1 Reg. 12. b. 9. & 22. a. 3. & 1 Par.4. d.22.

Moabitæ, Idem. Deut. 2. b. 9. c. 11. μωαβῖται

Moabites, Idem. Deut. 23. a. 3. μωαβίτης

Moabitides, Idem. p. n. f. g. 3 Reg. 11. a. 1. μωαβίτιδες

Moabitis, Idem. f. n. f. g. Ruth 1. a. 1. & 5. μωαβῖτις

Moadia, Solennitas, vel feſtivitas Domini, ſive adornatio, vel teſtimonium, aut fœdus Domini, vel tranſitus Domini. Nomen viri, 2 Eſd. 12. a. 17.

Mobonnai, Filius vel filiatio, ſive ædificatio, aut intellectus vel intellectio. Nomen viri, 2 Reg. 23. d. 27.

Mochona, Baſis, vel ſuſtentaculum, aut præparatio. Civitas, 1 Eſd. 11. d. 28.

Mochori, Venditio, vel cognitio. Pater Ozi, 1 Paralipom. 9. b. 8.

Modin, Judicium, vel judicatio, aut jurgium. D. Civitatis nomen in monte ſitæ ut videtur Baala, ſuper torrentem qui apud Secronam effunditur: patria Machabæorum, ubi eſt eorum memorabilis ſepultura, ſeptem pyramides ex quadrata mole ſurgentes, 1 Mac, 2. a. 1.

Mohola, Chorus, vel cithara, ſive infirmitas: aut Syriace, venia. Nomen viri, 1 Par. 7. d. 18.

Moholi, Idem. Filius Merari filii Levi, Exod. 6. c. 19.

Molada, Nativitas, vel generatio. Civitas quæ in tribu tam Judæ quam Simeonis reperitur, Joſ. 15. e. 26. & 19. a. 2. & 1 Par. 4. e. 28.

Molathi, ſive Molathites. Chorus, vel cithara, ſive infirmitas: aut Syriace, venia, 1 Reg.18. e. 19. & 2 Reg.21. b. 8.

Molchom, Rex eorum, vel conſiliarius eorum. Filius Saharaim ex Hodes uxore, 1 Par. 8. a. 9. Sic vocabatur & Moloch, Ammonitarum idolum, Jer. 49. a. 1.

Molid, Generatio, vel nativitas, aut circumciſio manus. Filius Abiſur filii Semei filii Onam, 1 Par. 2. d. 29.

Moloch, Regnans, aut conſiliarius. Idolum Ammonitarum, 4 Reg. 23. c. 10. Act. 7. c. 43. quod & Melchom dicitur.

Moloch, 3 Reg. 11. f. 33. Rex eorum, aut conſiliarius eorum. Heb. Milchom. Idolum Ammonitarum.

Moos, lignum, vel ligneus, ſive conſiliarius. Filius Ram primogeniti Jerameel, 1 Par. 2. d. 27.

Mophim, Ex ore: vel Syriace, cooperimenta. Filius Benjamin, Gen. 46. c. 21.

Moraſthi, Hæres, vel paupertas, aut de paupertate, vel de hæreditate. Vicus contra Orientem Eleutheropoleos, patria Michææ prophetæ, Jer. 26. e. 18.

Moraſthites, Idem. Mich. 1. a. 1.

Moria, Amaritudo vel myrrha Domini, aut potius doctrina, ſive timor Domini, a ירא ירה: ſive ex Syro & Hebræo, dominatio Domini, Collis, 2 Par. 3. a. 1. qui Terra Viſionis, Gen. 22. a. 2. dicitur, a latere montis Sion. Moria, inquiunt doctiores, eſt mons in tribu Benjamin in quo fuit ædificatum templum a Salomone. Hic mons eſt multijugus: & in uno e jugis ejus juſſus eſt Abraham immolare filium ſuum Iſaac. Non deſunt qui dicant hunc montem partem eſſe montis Sionis. Rectius ſentiunt qui affirmant montem Moria & montem Sion eſſe eundem montem, quum ex Joelis 3. f. 21. Pſal. 2. b. 6. & aliis locis clarum ſit, templum Domini fuiſſe conſtructum in Sion, & auctor Paralipomenon ſcribat illud fuiſſe conſtructum in monte Moria, Gen. 22. a. 2. & 2 Par. 3. a. 1. Eſt ergo Moria & Sion idem mons, ſed Moria vetus eſt montis appellatio, & Sion recens.

Moſa, Azymum, aut inventus, vel exitus, ſive exprimens, vel emungens. Filius Caleb ex Epha concubina, 1 Par. 2. f. 46. Filius Zamri filii Joada, 1 Par. 8. d. 36.

Moſa, 1 Par. 8. a. 9. interpretatur Onus, ſive aſſumptio vel prophetia aliquando tranſlative, aut aquarum elevatio. Filius Saharaim ex Hodes uxore.

Moſera, Eruditio, ſive diſciplina, aut vinculum: vel Syriace datio vel traditio. Nomen montis ubi Aaron mortuus eſt & ſepultus, Deut. 10. b. 6. qui Hor, Num. 20. d. 27. & Moſeroth, Num. 33. d. 30. dicitur.

Moſeroth, Idem. p. n. Locus in quo caſtrametati ſunt filii Iſrael profecti de Heſmona, Num. 33. d. 30. Eadem quæ Moſera dicitur.

Moſobab, Reverſus, aut averſus, vel converſus. Nomen principis, 1 Par. 4. f. 34.

Moſoch, Attrahens, vel prolongans, aut vallans, vel ſepiens. Filius Japheth, Geneſ. 10. a. 2. Ab hoc Cappadoces originem traxerunt, Ezec. 27. c. 30. Filius item Aran, 1 Par. 1. b. 17. qui Gen. 10. f. 23. dicitur Mes.

Moſollam, Pacificus, ſive perfectus, aut retribuens, vel parabola eorum, ſive poteſtas eorum. Nomen viri, 1 Par. 3. d. 19. & 5. b. 13. & 8. b. 17. & 9. b. 8. Præpoſitus inſtauratoribus templi, 2 Par. 34. c. 12.

Moſollamia, Pax Domini, ſive perfectio Domini, aut retributio Domini, vel parabola, aut dominium Domini. Vide Meſelemia, 1 Par. 9. d. 21.

Moſollamith, Pacifica, ſive perfecta, aut retribuens, vel parabola mortis, aut dominium mortis. Filius Emmer, 1 Par. 9. b. 12.

Moſollamoth, Pacificatio, aut perfectio, ſive retributio, aut parabola mortis, vel dominium mortis. Pater Barachiæ principis, 2 Par. 28. b. 12.

Moyſes, Attractus, vel aſſumptus, ſubaudi de aquis, ut Exod. 2. b. 10. legitur. Filius Amram filii Caath filii Levi, 1 Par. 6. c. 38. & 23. b. 13. Act. 7. c. 20. Heb. Moſe.

Mozel, Ambulans, vel vadens. Nomen regionis, Eze. 27. d. 19.

M U

Munim, Habitacula, ſive afflicti, aut delinquentes, vel reſpondentes. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 50.

Murus-Moab, Urbs Moabitarum, Eſa. 15. a. 1. קיר מואב

Murus cocti lateris. Vide Cir-hareſeth.

Muſach, Unctio, ſive cooperimentum, aut libatio, 4 Regum 16. d. 18.

Muſi, Auferens, vel tangens, aut recedens, vel ablatus. Filius Merari filii Levi, Exod. 6. c. 19. & 1 Par. 6. b. 19.

Muſitæ, Num. 3. e. 33.

M Y

Mydo, vel potius Myndus, Muta. G. Nomen inſulæ in mari Icario, 1 Mach. 15. d. 23.

Myſia, Sceleſta vel abominabilis. G. Provincia Aſiæ nunc Æolis dicta, quam Paulus adnavigavit, Act. 16. b. 7. Eſt & altera ejuſdem nominis juxta Danubium flumen. Suntque auctores, qui dicant tranſiſſe ex Europa Meſas & Brigas & Hunos, a quibus appellantur in Aſia Myſi, Phryges & Bithynii.

N

NAalol, Laudatus, ſive lucidus, aut ſtolidus. Civitas Levitarum in tribu Zabulon, Joſ. 19. b. 15. & 21. d. 35. & Judic. 1. f. 30.

Naama, Pulchra, ſive decora, aut movens valde. Civitas in tribu Juda, Joſ.15. f. 41. Mater item Roboam, 3 Reg.14. c. 21.

Naaman, Pulcher, ſive decorus, aut motum præparans. Filius Benjamin, Gen.46.c.21. qui 1 Par. 8. a. 2. dicitur Nohaa. Princeps militiæ regis Syriæ, 4 Reg. 5. a. 1. & Luc. 4. e. 27. Filius item Bela filii Benjamin, 1 Par. 8. a. 2.

Naamathites, Pulchritudo, vel jucunditas, ſive motus mortis meæ, Job 11. a. 1. & 2. c. 11. & 20. a. 1. & 42. b 9.

Naara, ſive Naaratha, Puella, vel juvenis, aut excuſſio, vel vigilans. Terminus tribus Ephraim, Joſ. 16. c. 7. Altera uxor Aſhur, 1 Par. 4. a. 5.

Naarai, Pueri mei, vel juvenes mei, ſive excutientes, aut vigilantes mei. Nomen viri, 1 Par. 11. g. 37.

Naaria, Puer Domini, aut excuſſio Domini, ſive vigil Domini, vel vigilans Dominus. Filius Semeiæ filii Secheniæ, 1 Par. 3. d. 22. & 4. g. 42.

Naas, Coluber, vel ſerpens, aut augurans, vel divinans, ſive æneus. Civitas, 1 Par. 4. b. 12. Rex Ammonitarum, 1 Reg. 12. c. 12. & 1 Par.19. a. 2. Eſt & nomen cujuſdam viri de quo 1 Reg. 11. a. 1. & 2 Reg. 17. g. 27.

Nabaioth, Loquelæ, ſive prophetiæ, aut fructus, vel germinationes. Filius Iſmahelis, Gen. 25. b. 13. Ab hoc omnis regio ab Euphrate uſque ad mare Rubrum uſque hodie Nabathena dicitur, quæ pars Arabiæ eſt, Eſa. 60. b. 7.

Nabal, Stultus, vel inſipiens. Viri nomen, cujus uxor Abigail dicebatur, 1 Reg. 25. a. 3. & d. 19.

Nabat, Aſpiciens, ſive intuens. Pater Jeroboam ſervi Salomonis, 3 Reg. 11. e. 26.

Nabath, Idem. Conſobrinus Tobiæ, Tob. 11. d. 20.

נבו ναβαὺ ναβαῦ Nabo, Loquela, ſive prophetia: aut loquens, vel prophetans, ſive fructificans, vel germinans. Civitas in terra Moab, in tribu Ruben, Eſa. 15. a. 2. & Jer. 48. d. 22. quam ædificaverunt filii Ruben, Num. 32. g. 38. Eſt & nomen montis ejuſdem nominis. Dicitur & Nebo. Idoli præterea nomen, Eſa. 46. a. 1.

ναβουθ נבות Naboth, Idem. Nomen viri, 3 Reg. 21. a. 3.

נבו ναβῶ Nabu, Loquela, ſive prophetia: aut loquens, vel prophetans ſive fructificans aut germinans. Nomen unius ex principibus regis Babylonis, Jer. 39. a. 3. In codicibus Hebræis, unius eſt nomen proprium, Semegarnebu: Vide Semegar.

נבכד נאצר ναβουχοδονόσωρ Nabuchodonoſor, Gemitus ſive planctus judicii, anguſtiæ vel preſſuræ, ſive coartans judicium anguſtiæ vel preſſuræ. Rex Babyloniorum, 4 Reg. 24. c. 10.

נבוכד ראצר ναβουχοδονόσωρ Nabuchodonoſor, In toto Jeremia, excepto cap. 27. a. 8. & 28. c. 11. & 29. a. 1. & 34. a. 1. & 39. a. 1. Ezec. 26. a. 7. & 29. d. 18. & 30. c. 10. In quibus omnibus locis in Hebræo codice ſcribitur Nabuchodoroſor, quod interpretatur gemitus ſive planctus generationis, anguſtiæ vel preſſuræ, aut coartatio generationis, anguſtiæ vel preſſuræ.

נבושזבי ναβουσεζβὰν Nabuſezbaz, Loquela, ſive prophetia, vel germinatio manans vel fluens: aut ex Hebræo & Syro, fructus vel germinatio liberationis. Nomen viri, Jer. 39. c. 13.

ναβαταῖοι Nabuthæi, Loquentes, ſive prophetantes, aut germinantes. D. 1 Mach. 5. c. 25.

נבוזראדן ναβουζαρδάν Nabuzardan, Germinatio, vel prophetia extranei ſive ventilati aut effuſi judicii, vel germinatio, ſive prophetia extranei, ſive ventilati, aut effuſi dominii vel baſis. Princeps exercitus regis Babyloniorum, 4 Reg. 25. b. 8.

נחור ναχὼρ Nachor, Raucus, vel aridus, aut iratus, vel incenſus: aut Syriace, ſuffocatus. Filius Sarug, Gen. 11. c. 22. Luc. 3. f. 34. Filius item Thare, Gen. 11. d. 27.

ναχὼν נכון Nachon, Paratus, vel certus. Nomen loci, 2 Reg. 6. a. 6.

נדב ναδάβ Nadab, Spontaneus, aut vovens, vel princeps. Filius Aaron, Exod. 6. d. 23. Filius item Semei filii Onam filii Jeremeel, 1 Par. 2. d. 28. Filius Jahiel, 1 Paral. 9. f. 36. Filius Jeroboam, 3 Reg. 14. e. 20.

נדביה ναδαβία Nadabia, Votum Domini, ſive ſpontaneus, aut princeps Domini. Filius Jechoniæ filii Joacim, 1 Par. 3. c. 18.

ναγγαὶ Nagge, Claritas, vel ſplendor. D. Nomen viri, Luc. 3. e. 25.

נחבי ναβὶ Nahabi, Occultus, vel abſconditus, ſive dilectus meus, aut requieſcens mecum, ſive ductor mecum. Filius Vapſi, Numer. 13. b. 15.

נחליאל νααλιὴλ Nahaliel, Torrens Dei, ſive hæreditas Dei, aut vallis Dei. Locus ubi caſtra fixerunt Iſraelitæ, Num. 21. d. 19.

נחם ναὰμ Naham, Conſolatio, vel pœnitentia, ſive ducens eos, aut requies eorum. Frater Odaiæ mulieris, 1 Par. 4. d. 19.

נעם νοὲμ Naham, 1 Par. 4. c. 15. Filius Caleb filii Jephone, interpretatur pulcher, ſive jucundus, aut movens eos.

נחמני νααμανὶ Nahamani, Conſolator, ſive pœnitens, aut requiei munus vel numerus, ſive requiei præparatio. Nomen viri, 2 Eſd. 7. b. 7.

נחרי ναραΐ Naharai, Naris, ſive naſus, aut hinniens, vel calefactio, ſive ariditas, vel raucedo: aut Syriace, ſuffocatio. Armiger Joab, 2 Reg. 23. d. 37. & 1 Par. 11. g. 39.

נחשון ναασσὼν Nahaſſon, Idem. Filius Aminadab, frater Eliſabeth uxoris Aaron, Exod. 6. d. 23.

נחת ναχὲθ. ναὰθ Nahath, Requies, vel ductor: aut Syriace, deſcenſio. Filius Rahuel, filii Eſau, Gen. 36. b. 13. & 2 Par. 31. c. 13.

נחום ναοὺμ Nahum, Conſolator, ſive pœnitens, aut ductor eorum. Nomen prophetæ, Nahum 1. a. 1. & 2 Eſd. 7. b. 7.

ναΐν Nain, Pulchritudo, ſive jucunditas, vel commotio aut motus eorum. D. Civitas in ſecundo miliario Thabor montis contra Auſtrum ad pedem Hermon minoris montis juxta Hendor villam, Luc. 7. b. 11.

ניות ναυὶθ Naioth, Pulchritudo, ſive decor, aut habitaculum. Nomen loci, 1 Reg. 19. c. 18.

נמשי ναμεσσὶ Namſi, Ablatus, ſive auferens, aut tangens, vel dormitionis munus. Pater Jehu regis Iſrael, 3 Reg. 19. c. 16.

נמואל ναμουὴλ Namuel, Dormiens Deus, vel dormitio, ſive ſomnus Dei. Filius Simeonis filii Jacob, 1 Par. 4. e. 24. qui Gen. 46. b. 10. dicitur Jamuel.

נמואלי Namuelitæ, Idem. Num. 26. b. 12. ναμουηλεὶ

ναναία Nanea, id eſt, Diana, ſic enim appellabatur Diana lingua Perſica, 2 Mach. 1. c. 13.

נפג ναφὲκ Napheg, Imbecillis, aut remiſſus, aut laxatus. Filius Iſaar filii Caath filii Levi, Exod. 6. c. 21. Filius item David, 1 Par. 14. b. 6.

נפיש ναφὶς Naphis, Anima, vel refrigeratus, aut requieſcens: vel Syriace, multiplicans. Filius Iſmahelis, Gen. 25. b. 15. & 1 Par. 5. c. 19.

νάρκισσος Narciſſus, Stupefactus, vel negligens. G. Nomen viri, cujus meminit Paulus, Rom. 16. b. 11.

נציח νασουὲ Naſia, Victor, ſive æternus, aut fortis. Nomen viri, 1 Eſdr. 2. c. 54.

נתן νάθαν Nathan, Dans vel donatus. Filius David, 2 Reg. 5. c. 14. & 1 Par. 3. b. 5. Nomen item prophetæ, 2 Reg. 7. a. 2. Filius item Ethei filii filiæ Seſan ex ſervo, 1 Par. 2. e. 36.

נתנאל ναθαναὴλ Nathanael, Donum Dei. Frater Semeiæ & Choneniæ, 2 Par. 35. b. 9. Filius Suar, princeps tribus ſuæ Iſſachar, Num. 1. a. 8. Quartus filius Iſai, 1 Par. 2. b. 14.

Nathanel, Idem.

נתניה ναθανίας Nathania, ſive Nathanias, Donum Dei. Pater Iſmahelis, 4 Reg. 25. f. 23.

נתן מלך ναθανμέλεχ Nathan-melech, Donum regis, ſive donum conſilii. Nomen Eunuchi, 4 Reg. 23. c. 11.

Nathinæi, Dati, vel donati, 1 Par. 9. a. 2. & 2 Eſd. 7. d. 46. נתינים ναθιναῖοι

Nathon, Dare, vel dando. Civitas in tribu Zabulon, Joſ. 19. b. 14. נתן ἀναθὼν

Nave, Poſteritas, vel ſtirps, aut filius, vel æternus, ſeu permanens, vel pulchritudo, ſive habitaculum: aut Syriace, piſcis. D. Idem qui & Nun, pater Joſue, Eccl. 46. a. 1. ναυῆ

Nazaræi, Separati, ſive coronati, aut ſanctificati, Thren. 4. b. 7. Amos 2. c. 11. d. 12. נזרים ναζηραῖοι, ἡγιασμένοι

Nazareni, Idem. Sed ſi per צ ſcribatur, interpretatur cuſtodientes, vel floridi, aut virgulta. D. Act. 24. b. 5. ναζωραῖοι

Nazaræus, Separatus, ſive coronatus, aut ſanctificatus, Judic. 13. a. 5. נזיר ναζηραῖος

Nazaræus, Matt. 2. d. 9. Idem: vel per צ literam, cuſtos, ſive flos, aut virgultum. D. ναζωραῖος

Nazarenus, Idem. f. n. D. Matth. 26. g. 71. & Luc. 4. f. 34. & Marc. 1. c. 24. ναζωραῖος ναζαρηνὸς

Nazareth, Sanctificata, aut ſeparata, vel coronata. Si autem per צ ſcribatur, interpretatur Cuſtodita, vel florida, aut virgultum. D. Viculus Galilææ juxta montem Thabor, in quo fuit nutritus JESUS ſalvator noſter, Matt. 2. d. 23. Luc. 4. c. 16. ædificata ſuper montem. ναζαρὲθ ναζαρὲτ

N E

Neapolis, Nova civitas. G. Civitas Cariæ aut Thraciæ, Act. 16. b. 11. Hanc vocari Sichem, teſtis eſt Hieronymus in Hebraicis quæſtionibus. νεάπολις

Nebahaz, Fructificans vel germinans viſionem, aut loquens, vel prophetans. Idolum Hevæorum, 4 Reg. 17. f. 31. נבחז νιβχὰζ

Nebai, Fructificans, vel germinans, aut loquens, vel prophetans. Nomen viri, 2 Eſd. 10. a. 19. ניבי νωβαΐ

Neballat, Prophetia, ſive loquela involuta, vel abſcondita, aut germinans, vel fructificans, ſive prophetans involute vel abſcondite. Civitas, 2 Eſd. 11. d. 34. נבלט ναβαλὰτ

Nebo, Loquela, ſive prophetia, aut loquens, vel prophetans, ſive fructificans, vel germinans. Urbs eſt & mons terræ Moabitarum ſupra Jordanem contra Jerichuntem civitatem, in ſorte tribus Ruben, Num. 32. a. 3. Deut. 32. g. 49. & 34. a. 1. & 1 Par. 5. a. 8. Nomen viri, 1 Eſd. 2. b. 29. & 10. d. 43. Vide Nabo. נבו ναβῶ

Nebſan, Loquela, ſive prophetia, aut germinatio dormitationis vel mutationis, ſive germinatio vel loquela dentis vel eboris. Nomen civitatis in tribu Juda, Joſ. 15. g. 62. נבשן νεβσὰν

Nebuzar-adan, Vide Nabuzar-adan.

Nechao, Claudus, vel percuſſus. Nomen Pharaonis regis Ægypti, illius videlicet cui Joſias rex Juda fuit in occurſum, 4 Reg. 23. f. 29. & 2 Par. 35. c. 20. נכה νεχαὼ

Neceb, Foramen, aut maledictio, ſive vocatio, aut nominatio, vel explicatio. Civitas tribus Nephthali, quæ & Adami dicitur, Joſ. 19. c. 33. נקב ἀννεκὲβ

Necoda, Depictus, ſive varius, aut punctuatus, vel paſtor, aut incurvatus, vel incenſus. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 48. 60. נקודא νεκωδὰ

Nehel-eſchol, Torrens botri, aut vallis botri. Nomen torrentis, Num. 13. e. 25. Ubi apud alios interpretes legitur. Vocatus eſt locus ille torrens Eſchol: qui torrens eſt in vicinia Hebronis. Eo irrigatur vallis dicta Botri. Vide Eſchol. נחל אשכול φάραγξ βότρυος

Nehelamites, Somniator, vel ſomnus, ſive torrens, aut vallis aquarum, vel hæreditas aquarum, Jer. 29. f. 24. נחלמי νεελαμίτης

Nehemias, Conſolatio, vel requies Domini, aut pœnitens Dominus, ſive directio Domini. Nomen viri, 1 Eſd. 2. a. 2. נחמיה νεεμίας

Nehiel, Commotio, vel motus Dei. Civitas quæ terminus eſt Aſer, Joſ. 19. b. 27. נעיאל ναιὴλ

Nehuſta, Ænea, vel ærea, aut augurans, vel ſerpens, aut ſerpentina. Mater Joachin, filii Joacim, 4 Reg. 24. b. 8. נחשתא νεεσθὰν

Nehuſtan, Æneum, vel cupreum, aut augurium, ſive ſerpentis datum, vel donum, 4 Reg. 18. a. 4. נחשתן νεεσθὰν

Nemra, Leopardus, ſive rebellio, aut amaritudo, vel commutatio. Civitas, Num. 32. a. 3. נמרה ναμβρὰν

Nemrim, Idem. p. n. Regio irrigua, aut locus irriguus in Moabitide, Eſa. 15. c. 6. נמרים νεβρείμ

Nemrod, Rebellis, vel dormitio deſcenſionis, aut dormiens dominans. Filius Chus, Gen. 10. b. 8. נמרד νεμβρὼδ

Neomenia, Novilunium. G. Col. 2. d. 16. νεομηνία

Nephath-dor, Favus habitationis vel generationis, aut diſtillans ſive elevans, vel cribrans habitationem vel generationem. Civitas in tribu Manaſſe, eadem quæ Dor Dicitur. Vide ſuo loco, 3 Reg. 4. b. 11. ubi corrupte legitur Nephad-dor. Ex Hebræo verti poterat in omni termino Dor. נפת דאר νεφαδὼρ

Nepheg, Imbecillis, aut remiſſus, vel laxatus. Filius David, 2 Reg. 5. c. 15. & 1 Par. 3. b. 7. נפג ναφὴγ

Nephi, Purificatio. D. 2 Mach. 1. g. 36. νέφθαρ

Nephthali, Comparatio, vel æquiparatio, aut retorſio, vel tortuoſitas. Una e tribubus Iſrael ſita ſupra tribum Aſer, ſi Tobiæ credimus, cap. 1. a. 1. Nomen loci, 3 Reg. 4. b. 15. & 4 Reg. 15. f. 29. Sextus filius Jacob ex Bala ancilla Rachel uxoris ipſius Jacob, Gen. 30. b. 8. נפתלי νεφθαλείμ νεφθαλὶ

Nephthalitæ, Idem.

Nephthar, Purificatio. D. 2 Mach. 1. g. 36. νέφθαρ

Nephtoa, Apertus, ſive apertio, ſive ſculptura. Nomen fontis, Joſ. 15. b. 9. & 18. c. 15. נפתוח ναφθώ, νεφθώ

Nephtuim, Idem. p. n. Filius Meſraim, Gen. 10. b. 13. נפתחים νεφθωεὶμ

Nephuſim, Diminuti, aut dilacerati. Nomen viri, 1 Eſdræ 2. c. 50. נפוסים νεφουσίμ

Ner, Lucerna, ſive novale. Pater Abner, 1 Reg. 14. g. 51. Pater Cis patris Saul, 1 Par. 8. c. 33. Filius Jahiel, 1 Par. 9. f. 36. נר νὴρ

Neregel, Explorans, vel pedeſter, ſive lucerna diſcooperta vel coacervata, aut novale diſcoopertum vel revolutum. Unus ex principibus regis Babylonis, Jer. 39. a. 3. נרגל νηργὲλ

νηργὲλ Nergel, Idem. Idolum Cuthæorum, 4 Reg. 17. f. 30.

νηρεὺς Nereus, Lucerna, vel novale. Græce vero magnus interpretatur. D. Nomen viri, Rom. 16. b. 15.

νηρεὶ Neri, Lucerna, vel novale. D. Luc. 3. f. 27.

נריה νήριος Neri, Jer. 32. b. 12. Lucerna Domini, aut novale Domini, Heb. Nerias. Pater Baruch, filius Maaſiæ.

νηρείας Nerias, Idem. Jer. 36. a. 4. & 51. g. 59.

νεσεὶβ נציב Neſib, Stans, ſive ſtatio, vel erectio, ſcilicet alicujus tituli: aut Syriace, plantatio. Civitas in tribu Juda, Joſ. 15. f. 43.

נסרך νεσρὰχ ἀσαρὰχ Neſroch, Fuga vel tentatio tenera vel delicata, aut vexillum delicatum: vel Syriace, tabula tua. Idolum quod adorabat Sennacherib, 4 Reg. 19. g. 37. & Eſa. 37. g. 38.

νηστεὺς Neſteus, Jejunus, vel jejunans. G.

נטופתי νετωφαθεὶ Netophathi, Gutta, ſive diſtillatio, aut gummi. Nomen loci, 1 Par. 2. g. 54.

νετωφαθίτης Netophathites, Idem. 2 Reg. 23. d. 28. & 4 Reg. 25. f. 23. & 1 Par. 11. f. 30.

נטופה νετωφὰθ Netupha, Gutta, ſive diſtillatio, aut gummi, vel declinatio oris. Nomen loci, 1 Eſd. 2. b. 22.

Netuphati, Idem. Nomen loci, 2 Eſd. 12. b. 28.

νουμήνιος Neumenius, Novus menſis, vel novilunium. G. Filius Antiochi, 1 Mach. 12. c. 16.

N I

νικάνωρ Nicanor, Victor, vel victorioſus. G. 1 Mach. 3. e. 38. Eſt & nomen diaconi, Act. 6. b. 5.

νικόδημος Nicodemus, Hebraice interpretatur innocens ſanguis: Græce vero, victoria populi. D. Nomen viri Phariſæi, Judæorum principis, Joan. 3. a. 1.

νικολαῖται Nicolaitæ, Victoriæ plebis. G. Apoc. 2. b. 6. d. 15.

νικόλαος Nicolaus, Idem. f. n. G. Nomen diaconi, Act. 6. b. 5.

νικόπολις Nicopolis, Victoriæ civitas, vel victorioſa civitas. Thraciæ civitas, quæ Iſtro flumini imminet, ad Titum 3. d. 12.

νίγερ Niger, Latinum eſt. Cognomen prophetæ cujuſdam, Act. 13. a. 1

שחור μεταβόλων Nilus, Hebraice dicitur Sihor, & interpretatur niger vel turbidus, aut matutinus. Fluvius Ægypti, Eſa. 23. a. 3.

נינוה νινευῆ Ninive, Pulchra, ſive ſpecioſa, aut habitaculum. Civitas quam ædificavit Aſſur, metropolis Aſſyriæ, Gen. 10. b. 12. & 4 Reg. 19. g. 36. quæ & Ninus dicitur: Niſibis autem ab Euſebio. Suidas ſcribit nomen Ninives fuiſſe mutatum in nomen Babylonis a Semiramide regina Aſſyriorum.

νινευῖται Ninivitæ, Pulchri, ſive ſpecioſi, aut habitacula, Luc. 11. d. 30.

נסן νισὰν Niſan, Vexillum, ſive probatio, aut tentatio, vel fuga: aut Syriace, miraculum. Menſis reſpondens noſtro Martio, 2 Eſd. 2. a. 1.

N O

נעה νοὰ Noa, Movens, vel commota. Filia Salphaad filii Epher filii Galaad, Num. 26. d. 33. Civitas item quæ terminus eſt tribus Zabulon, Joſ. 19. a. 13.

נועדיה νωαδία Noadia, Teſtificatio, vel cœtus aut congregatio Domini, ſive ornatus Domini, aut tranſiens Dominus: vel ex Syro & Hebræo, ablatio Domini. Nomen viri, 1 Eſd. 8. g. 33.

נבה νοβὰ Nobe, Heb. Nob, 2 Eſd. 11. d. 32. Loquela ſive prophetia, aut loquens vel prophetans, ſive fructificans, vel germinans. Civitas Sacerdotum, ſita in tribu Benjamin non procul à Jeruſalem, 1 Reg. 21. a. 1. & 22. b. 9. d. 19. Eſa. 10. g. 32.

νοβὰ נבח Nobe, Num. 32. g. 42. Judic. 8. c. 11. Latrans vel latratus. Civitas quæ & Canath dicebatur, in tribu Manaſſe, 1 Reg. 21. a. 1.

נודב ναδὰβ Nodab, Vovens, ſive ſpontaneus, aut principalis. Nomen viri, 1 Par. 5. c. 19.

νῶε נח Noe, Ceſſatio, vel requies. Filius Lamech filii Mathuſalæ, Gen. 5. d. 29. Luc. 3. g. 36.

נעמה νοεμὰ Noema, Pulchra, ſive decora, aut movens valde. Filia Lamech ex Sella uxore ſua, Gen. 4. d. 22.

נעמן νοεμὰν Noeman, Pulcher, ſive decorus, aut motum præparans. Filius Bale filii Benjamin, Num. 26. e. 40.

νοεμανὶ נעמי Noemanitæ, Idem. p. n. Num. 26. e. 40.

נעמי νοομὶ Noemi, Pulchra, ſive decora. Uxor Elimelech Bethlehemitæ, Ruth 1. a. 2.

ναγὲ נגה Noga, Claritas, ſive ſplendor. Filius David, 1 Par. 14. b. 6.

νογὲ Noge, Idem. Filius David, 1 Par. 3. b. 7.

נוחה νωὰ Nohaa, Requieſcens, aut ducens vel ductor. Filius Benjamin, 1 Par. 8. a. 2. qui Gen. 46. c. 21. dicitur Naaman.

נופח Nophe, Inſufflans, aut timidus, ſive illaqueans. Nomen loci, Num. 21. f. 30.

נפת νοφὲθ Nopheth, Favus, aut cribrum, ſive diſtillatio. Urbs in tribu Manaſſe, Joſ. 17. c. 11.

נערן νοαρὰν Noraan, Puer, vel juvenis, ſive excutiens, aut vigilans, vel movens canticum. Nomen loci, 1 Par. 7. f. 28.

N U

νουμήνιος Numenius, Novus menſis, vel novilunium. G. 1 Machab. 12. c. 16.

נון נון ναυῆ Nun, Poſteritas, vel ſtirps, aut filius, vel æternus, ſeu permanens: aut Syriace, piſcis. Pater Oſee cujuſdam, Num. 13. a. 9. Pater item Joſue, Joſ. 1. a. 1. Filius Eliſamæ filii Ammiud, 1 Par. 7. f. 27.

N Y

νύμφα Nympha, Sponſa. G. Col. 4. d. 15.

O B

עבדיה ἀβδία OBadia, Servus Domini, vel operarius Domini. Filius Arnan filii Raphaiæ filii Jeſaiæ, 1 Par. 3. d. 21. Filius Jezrahia filii Ozi, 1 Par. 7. a. 3.

עובל Obal, Perverſitas vetuſtatis, aut perverſitas fluxus. Filius Jectan. Vide Hebal.

Obdia, ſive Obdias, Idem quod Obadia. Filius Aſel filii Elaſa, 1 Par. 8. d. 38. & 9. g. 44. & 12. b. 9. ἀβδία

Obed, Servus, vel operarius. Pater Gaal, Judic. 9. d. 26. Filius Booz, pater Iſai, Ruth 4. d. 17. & 1 Par. 2. b. 11. Filius Ophlal filii Zabad, 1 Par. 2. e. 37. & 11. g. 47. עבד vel עובד ὠβὴδ. ὠβὴδ

Obed-edom, Servus hominis, vel terreni, aut ſanguinei vel rufi. Nomen viri, 2 Reg. 6. b. 10. עבד אדם ὀβηδεδὼμ

Obedia, Servus, vel operarius Domini. Nomen viri, 1 Eſd. 8. b. 9. עבדיה ἀβαδίας

Oboth, Pythones, ſive utres, aut patres, vel deſideria. Nomen loci, Num. 21. c. 10. triceſima ſexta Iſraelitarum manſio, cum ex Ægypto proficiſcerentur in terram Chanaan, Num. 33. f. 44. אבת ὠβὼθ

O C

Ochozath, Poſſeſſio, ſive apprehenſio, vel collectio, aut viſio, ſeu fratris oliva. Amicus Abimelech regis Geraræ, Gen. 26. f. 26. אחזת ὀχοζὰθ

Ochozias, Apprehenſio, ſive poſſeſſio Domini, aut viſio Domini. Filius Achab regis Iſrael, 3 Reg. 22. g. 50. Filius Joram regis Judæ, 4 Reg. 8. f. 24. & 1 Par. 3. c. 11. אחזיהו ὀχοζίας

Ochran, Turbidus, vel conturbans. Pater Phegiel principis tribus Aſer, Num. 1. b. 13. עכרן ἐχρὰν

O D

Odaia, ſive Odaias, Laus Domini, ſive confeſſio Domini. Soror Naham, 1 Par. 4. d. 19. & 2 Eſd. 9. a. 5. הודיה ὠδία. ὠδουΐα

Odaren, Laudis canticum, vel teſtimonium arcæ. D. Nomen viri, 1 Mach. 9. g. 66. ὀδομηρὰ

Oded, Suſtentans, vel tenens, aut erigens. Nomen viri prophetæ, 2 Par. 15. a. 1. & 28. b. 9. עודד ὠδὴδ

Odevia, Laus Domini, ſive confeſſio Domini. Nomen viri. In toto cap. 2 Eſd. 10. b. 13. ſcribe Odaia. הודויה ὠδουΐα

Odia, Idem. Nomen viri, 2 Eſd. 8. b. 7. הודויה ὠδουΐας

Odoia, Idem quod Oduia. Nomen viri, 1 Par. 5. d. 24. ὠδουΐα

Odollam, Teſtimonium, ſive ornamentum illis, aut teſtimonium ſive ornamentum ſuæ miſeriæ, vel tranſitus, aut præda ſuæ miſeriæ. Civitas in Juda, à Roboam conſtructa, 2 Par. 11. b. 7. Mich. 1. d. 15. Videtur eſſe eadem quæ Adullam dicitur, Joſ. 12. d. 15. & 15. e. 35. & 1 Eſd. 2. b. 40. Nomen item ſpeluncæ, 1 Reg. 22. a. 1. עדלם ὀδολλὰμ ὀδολλὰμ

Odollamites, Idem. Gen. 38. a. 1. עדלמי ὀδολλαμίτης

Odovia, ſive Oduia, Laus Domini, ſive confeſſio Domini. Filius Aſana, 1 Par. 9. b. 7. Filius Elioenai filii Naariæ, 1 Par. 3. d. 24. & 1 Eſd. 2. b. 40. הודויה ὠδουΐα

O G

Og, Subcineritius panis vel torta, aut ſubſannatio: vel Syriace, detentus, aut impeditus. Rex Baſan, Num. 21. g. 33. עוג ὤγ

O H

Oham, Væ eis, ſive tumultuans, vel conturbans. Rex Hebron, Joſ. 10. a. 3. הוהם ἐλὰμ

Ohel, Tabernaculum, ſive tentorium, aut ſplendor. Filius Zorobabel filii Phadaia, 1 Par. 3. d. 20. אהל ὀὰλ

Oholai, Deprecans, vel expectans, aut incipiens, vel dolens, ſive frater mihi. Filius Seſan filii Jeſi filii Apphaim, 1 Par. 2. d. 31. אחלי ἀχλαί

Oholi, Idem. 1 Par. 11. g. 41. Filius Zabad. אחלי ἀχλαὶ

O L

Olda, Vide Holda, 2 Par. 34. e. 22.

Oliveti mons, ſive mons olivarum, ſive olivetum. Mons ad Orientem Jeroſolymæ, ut Zach. 14. a. 4. ſcribitur, torrente Cedron interfluente, ſabbathi habens iter ab Jeruſalem, Act. 1. b. 12. Luc. 19. d. 29. ὄρος ἐλαιῶν

Olla, Elevatio, vel holocauſtum, aut infans, vel parvulus, aut folium. Pater Haniel, 1 Par. 7. g. 39. עלא ὀλλὰ

Olon, Vide Holon.

Olympias, Cœleſtis. G. ὀλυμπᾶς

Olympias, Rom. 16. b. 15. Idem. In Græco Olympan. ὀλυμπᾶν

Olympius, Cœleſtis. G. 2 Mach. 6. a. 2. ὀλύμπιος

O M

Omar, Dicens, vel loquens, ſive amarus vel exaltans. Filius Eliphaz filii Eſau ex Ada uxore, Gen. 36. b. 11. אומר ὠμὰρ

Omrai, Dicens, vel loquens, aut exaltans, ſive amarus: aut Syriace, agnus. Pater Amri, 1 Par. 9. a. 4. אמרי ἰμβρεὶ

O N

Onam, Dolor, aut fortitudo ſive iniquitas eorum. Filius Soba filii Seir Horræi, Gen. 36. c. 23. Filius item Jerameel ex Atara uxore, 1 Par. 2. d. 26. אונם ὠμὰν ἰανὰμ

Onan, Dolor, ſive iniquitas, aut fortitudo. Filius Judæ ex Sue uxore ſua, Gen. 38. a. 4. אונן αὐνὰν

Oneſimus, Utilis. G. Nomen viri fidelis, Coloſſ. 4. b. 9. ad Philem. b. 10. ὀνήσιμος

Oneſiphorus, Utilitatem afferens. G. Vir quidam fidelis, 2 Tim. 1. d. 16. ὀνησιφόρος

Onias, Fortitudo Domini, aut navis. D. Summus ſacerdos apud Judæos, 1 Mach. 12. a. 7. ὀνίας

Ono, Dolor, aut fortitudo, ſive iniquitas ejus. Civitas quam ædificavit Samad filius Elphaal, 1 Par. 8. b. 12. In 1 Eſd. 2. b. 33. & 2 Eſd. 6. a. 2. & 7. d. 37. fit mentio Vallis Ono. אונו ὠνώ

O O

Oola, Tabernaculum, vel tentorium, ſive ſplendor ejus, Ezech. 23. a. 4. אהלה

Ooli, Deprecans, ſive expectans, aut incipiens, vel dolens, ſive frater mihi. Filius Zabad, 1 Par. 11. g. 41. Hebr. Ahelai. אחלי

Ooliab, Tabernaculum, vel tentorium patris, aut ſplendor patris. Filius Achiſamech, Exod. 31. a. 6. אהליאב ἐλιὰβ

Oolibà, Tabernaculum, vel tentorium meum in ea, aut ſplendor meus in ea, Ezec. 23. a. 4. אהליבה ὀολιβὰ

Oolibama

אהליבמה ἐλιβεμάς ἐλιβεμά Oolibama, Tabernaculum, vel tentorium meum excelſum, ſive ſplendor excelſorum. Uxor Eſau filia Anæ, Gen. 36. a. 2. Civitas Idumæorum principum, Gen. 36. d. 41. & 1 Par. 1. d. 52.

אחום ὀζάμ Ooſam, Apprehenſio eorum, ſive poſſeſſio eorum, aut viſio eorum. Filius Aſhur ex Naara uxore ipſius, 1 Par. 4. a. 6.

O P

אופז μοφάς Ophas, Aurum obrizum. Nomen loci, Jer. 10. b. 9.

עפל ὀφέλ Ophel, Turris, aut obſcuritas, vel nebula. Nomen muri, 2 Par. 27. b. 3. & 33. e. 14. Aut potius turris Jeroſolymæ, non procul a templo, 2 Eſd. 3. f. 26.

ὠφάλ Opher, Joſ. 12. d. 17. & 4 Reg. 14. g. 25. Vide Hepher.

עפרה ἀφαρά Ophera, Pulvis, aut plumbum, vel hinnulus. Civitas in tribu Benjamin, Joſ. 18. d. 23. lege Ophra.

עיפי ὀφεί Ophi, Laſſus, aut volans: vel Syriace, plicatus, vel complicatus, aut folium. Nomen viri, Jer. 40. c. 8.

חפים ὀφιμ Ophim, Thalamus, ſive coopertus, aut litus maris. Filius Benjamin, Gen. 46. c. 21. Heb. Huppim.

אופר ὠφείρ Ophir, Cinis, vel incineratio, aut fructificatio. Filius Jectan, Gen. 10. d. 29. Inde Ophira regio, 3 Reg. 9. d. 28. quæ (ut refert Joſephus libr. 8.) etiam aurea terra nuncupatur, unde aurum Ophirizum, quod Obrizum vocant.

אפלל ὀφαλ Ophlal, Judicans, vel orans. Filius Zabad filii Nathan filii Ethei, 1 Par. 2. e. 37.

חפני ὀφνί Ophni, Pugnus, vel pugillus, aut cooperiens. Filius Heli ſacerdotis, 1 Reg. 1. a. 3. Heb. Hophni.

עפני ἀφνί Ophni, Joſ. 18. d. 24. Interpretatur volans, ſive laſſitudo: aut Syriace, plicatio, vel complicatio. Nomen civitatis.

עפרה ἐφρά Ophra, Pulvis, aut plumbum, vel hinnulus. Filius Maonathi filii Othoniel filii Cenez, 1 Par. 4. c. 14.

O R

עורב ὠρήβ Oreb, Corvus, vel ſuavis, aut fidejuſſor, vel commiſcens, ſeu veſpertinus. Vir Madianita a tribu Ephraim interfectus, Judic. 7. d. 25. & 8. a. 2. Pſal. 82. b. 12. Heb. 83. Eſa. 10. f. 26.

קדם Orientis filii, pro filiis Cedem, ſive Cedma, filii Iſmaelis, Jer. 49. e. 28.

ארנן ὀρνάν Ornan, Exultans, ſive arca earum, aut lux filii, vel lux ſive maledictio permanens vel æterna. Nomen viri, 1 Par. 21. c. 18. qui 2 Reg. 24. d. 20. dicitur Areuna.

הררי ἀρωδί Orori, Montanus. Civitas, 2 Reg. 23. d. 33.

הרנים ἀρωνίμ Oronaim, Iræ, vel furores: aut Syriace, libertates. Duo vici, quæ via eſt ad Aſſyrios, ſive duæ urbes Moabitarum: una ſuperior, altera inferior, Eſa. 15. c. 5. Et hanc ob rem vox Hebraica eſt dualis numeri. Heb. Horonaim. Civitas Moabitarum.

ערפה ὀρφά Orpha, Cervix, vel cervicoſa, ſive ſuſcitatio oris vel denudatio oris. Uxor Chelion filii Elimelech Bethlehemitæ, Ruth 1. a. 4.

ὀρθωσιάς Orthoſias, vel potius Orthoſis, idis, Recta, vel rectificata. G. Nomen loci, 1 Mach. 15. g. 37.

O S

הושעיה ὠσαίας Oſaias, Salvator Dominus, aut ſalus Domini. Nomen viri, 2 Eſd. 12. c. 32. Jer. 42. a. 1.

הושע αὐσή ὠσηέ Oſee, Salvator, aut ſalus. Filius Ela, 4 Reg. 15. f. 30. Nomen item prophetæ filii Beeri, Oſee 1. a. 1. Filius Nun, Num. 13. a. 8. qui ibidem, b. 17. dicitur Joſue a Moyſe, item filius Ozaziu, 1 Par. 27. c. 20.

עותי ὠθί Othei, Tempus, vel hora mea, aut iniquitas mea. Filius Ammiud filii Amri, 1 Par. 9. a. 4.

הותיר ὠθείρ Othir, Excellens, ſive reſiduus, aut remanens. Nomen viri, 1 Par. 25. a. 4.

עתני ὠθνί Othni, Tempus, ſive hora mea. Nomen viri, 1 Par. 26. a. 7.

עתליה ὀθλία Otholia, Tempus Domino, ſive hora Domino. Filius Jeroam, 1 Par. 8. c. 26.

עתניאל γοθονιήλ Othoniel, Tempus Dei, ſive hora Dei. Filius, id eſt, nepos Cenez, frater Caleb, Joſ. 15. d. 17. & 1 Par. 4. c. 13.

O Z

עזא ὀζά Oza, Fortitudo, aut capra. Horti nomen, 4 Reg. 21. d. 26. Nomen viri, 1 Par. 6. o. 29. & 8. a. 7.

עזה ὀζά Oza, Idem. Filius Abinadab, 2 Reg. 6. a. 3.

עזן ὀζά Ozan, Fortitudo earum, aut capra earum. Pater Phaltiel principis tribus Iſſachar, Num. 34. d. 26.

עזיהו ὀζίυ Ozaziu, Fortitudo Domini. Nomen viri, 1 Par. 15. c. 21. & 27. c. 20.

אזן שארה ἐζενσαρά Ozen-ſara, Auricula carnis vel conſanguinitatis, aut auricula fermentata vel remanens, ſive ſtatera carnis vel conſanguinitatis aut reſidui. Urbs condita a Sara filia Ephraim, 1 Par. 7. e. 24.

עזי ὀζί Ozi, Fortis, vel fortitudo mea, aut hircus meus. Filius Bocci filii Abiſue, 1 Par. 6. a. 5. Filius item Thola filii Iſſachar, 1 Par. 7. a. 2. vide & 9. b. 8.

אזי ἀζαί Ozi, 2 Eſd. 3. f. 25. Tunc, ſive aut iſte. Nomen viri.

עזיהו Ozia, Fortitudo Domini, ſive hircus Domini. Filius Amaziæ regis Juda, 2 Par. 26. a. 1. Eſa. 1. a. 1. qui 4 Reg. 15. a. 1. dicitur Azarias. Filius Caath filii Levi, 1 Par. 6. b. 24.

עזיהו Oziau, Fortitudo Domini. Nomen viri, 1 Par. 24. d. 26.

עזיאל Oziel, Fortitudo Dei, ſive hircus Dei. Filius Bela filii Benjamin filii Jacob, 1 Par. 7. b. 7. Filius Caath filii Levi, Exod. 6. c. 18. Vide & 1 Par. 4. g. 42. & 2 Par. 29. c. 13.

עזיאלי Ozielitæ, Idem. Num. 3. d. 27. & 1 Par. 26. c. 23.

אזני Ozni, Auris, vel auſcultatio mea, ſive ſtatera. Filius Gad filii Jacob, Num. 26. b. 16.

Oznitæ, Idem. Num. 26. b. 16.

עזריאל Ozriel, 1 Paral. 27. c. 19. Adjutorium Dei, ſive atrium Dei. Pater Jerimoth.

P

σολομών Pacificus, Hebr. ש Selomoh, Cant. 8. d. 11. Vide Salomon.

פלשת παλαιστίνη Palæſtina, Conſperſa, ſcilicet cinere vel pulvere: ſive ruina appoſita, vel ruina duplex, aut ruinæ potus, vel cecidit bibens. Eſt ea Syriæ regio quæ Hebræis dicitur Peleſeth, ad mare mediterraneum pertingens, cujus ſunt urbes illæ, Azotus, Gaza, Accaron, Geth, Aſcalon. Auctor eſt Joſephus libr. 1. Judaicarum antiq. cap. 12. 1 Reg. 6. d. 17. de hac Pomponius Mela in 1. Plinius in 5. cap. 12. & 13. Palæſtina non eſt eadem cum Judæa, quamvis id ſcribat Ptolemæus in quarta Aſiæ tabula, cum diphthongo ſcribitur juxta Græcorum ſcripturam.

פלשתים Palæſtini, Idem. p. n. m. g. Gen. 21. d. 33. Populi quos interpretes ἀλλοφύλους, id eſt, alienigenas vocant. Hi etiam Philiſtæi dicuntur a veteri interprete Latino, ut 2 Reg. 21. c. 12. d. 18. Judic. 3. a. 3. & ſexcentis aliis locis.

תמר Palmyra, Hebraice dicitur Thamor, & interpretatur palma, vel dactylus, aut commutatio vel permutatio, ſive amaritudo. Urbs Syriæ nobilis, quæ & Hebraice alias Thadmor dicitur.

תדמר θαμώρ θεδμώρ Palmyra, Hebraice Thadmor, interpretatur confeſſio vel laus amaritudinis, aut confeſſionis vel laudis myrrha: ſive ex Hebræo & Syro, laus præceptoris vel Domini. Nomen civitatis in Syria, quam ædificavit Salomon, 3 Reg. 9. c. 18. & 2 Par. 8. a. 4. quæ alias Thamor ſive Thamar dicitur Hebraice. Hæc ab Hadriano principe, Hadrianopolis dicta fuit.

παμφυλία Pamphilia, Tota dilecta vel amabilis. G. Provincia Aſiæ ab Ortu Ciliciam habet, ab Occaſu Lyciam & Aſiæ minoris partem, a Septentrione Galatiam & Cappadociam, a Meridie Mediterraneum mare, quod illic Pamphilii maris nomen habet. Tota Tauri expatiantis jugis ſepta. De hac Ptolemæus lib. 5. Plinius lib. 5. cap. 27. Pomp. Mela in 1. In hac ſita eſt urbs Perge: cujus meminit Lucas, Act. 13. b. 13. & Mela lib. 1. Volaterranus lib. 10. hanc etiam Meſopiam appellatam ſcribit.

πάφος Paphus, Cypri eſt civitas, Veneri quondam ſacra, in qua ante nuptias puellæ dotem quæſituræ, in honorem Veneris in litore ſe proſtituerunt, ut ſcribit Juſtinus lib. 18. De hac Pomponius Mela libr. 2. Strabo in 14. Plinius lib. 5. cap. 31. Hæc frequenti terræmotu lapſa, nunc ruinarum tantum veſtigiis, quid olim fuerit, oſtendit. Hæc Hieronymus, Act. 13. a. 6.

παράκλητος Paracletus, Conſolator, vel advocatus. G. Joan. 14. b. 16.

παρασκευή Paraſceue, Præparatio. G. Luc. 23. g. 54. Joan. 19. g. 43.

παρμενᾶς Parmena, Permanens. G. Nomen diaconi, Act. 6. b. 5.

παρθυαία Parthia, Aſiæ majoris eſt regio circa Perſas inter flumen Indum & Arios populos ab Oriente, & Tigrim atque Mediam ab Occaſu ſita: a Meridie terminatur deſerto Carmaniæ, ab Aquilone Hyrcania, teſte Plinio libr. 6. cap. 25. Ptolemæus libr. 6. cap. 5. De illis Juſtinus lib. 41. Strabo in 15. Habes ejus mentionem, Act. 2. b. 9.

πάρθοι Parthi, Lingua Scythica, dicuntur fugaces vel exules. D. Nomen provinciæ, Act. 2. b. 9.

פסח Paſcha, Tranſitus, vel claudicatio. Idem Phaſe ſignificat, Ezec. 45. f. 21. Matt. 26. a. 2. Marc. 14. b. 12. Joan. 2. b. 13. & 6. a. 4. & 1 Cor. 5. c. 7. Chaldaice dicitur פסחא unde πάσχα, ח mutato in χ, ut in Charan pro Haran.

πάταρα Patara, Calcata, vel mortifera. G. Civitas Lyciæ provinciæ in Aſia, Act. 21. a. 1.

πάτμος Patmos, Lethalis, vel mortifera. G. Exigua inſula in Ægæo mari, Sporadum una, Plinio libr. 4. cap. 12. Straboni in 10. ad quam relegatum ferunt Johannem apoſtolum a Domitiano imperatore Romano, Apocalypſinque ſcripſiſſe in ea, Apoc. 1. b. 9. Euſeb. lib. 3. cap. 18. Eccl. hiſt.

πατρόβας Patroba, Paternalis. G. Nomen viri, Rom. 16. b. 14.

πάτροκλος Patroclus, Patris, vel patriæ gloria. G. Nomen, 2 Machab. 8. b. 9.

Paulus. Hieronymus in epiſt. ad Philemonem ſcribens, admonet mirabilem ſonare, ab Hebræis etymologiam mutuatus. Alii, os tubæ, nimirum ex Hebræo & Græco dictionem conflantes. Conſtat tamen aut Græcam eſſe vocem, & quietum ſonare a verbo παύομαι, aut Romanam ſive Latinam puſillum ſignificantem: de qua ſignificatione lege Auguſtinum cap. 7. De ſpir. & litera, & ſerm. 107. in novis ſermonibus.

P E

סין σαείν Peluſium, Hebraice dicitur Sin, id eſt, rubus, teſte Strabone libr. 17. Geographicorum. Ægypti eſt civitas ambitu XX ſtadiorum: unde nomen eſt præterfluenti oſtio Peluſiaco. Hujus etiam meminit Plinius lib. 5. cap. 9. & 10. Pomp. Mela lib. 2. Joſephus lib. 6. cap. 8. & lib. 10. cap. 1. Antiq. Jud. Alias Libna appellata & Sin, Ezec. 30. d. 15.

πεντάπολις Pentapolis, Quinque civitatum, ſcilicet regio. G. Syriæ regio ad Orientem Judææ, a quinque civitatibus, Sodoma, Gomorrha, Adama, Seboim, Segor (quibus olim fuerat inclyta) fuit appellata, igne & ſulphure everſa, de qua Gen. 19. e. 24.

πεντάτευχος Pentateuchus, Quinque volumina, a πέντε quod eſt quinque: & τεῦχος volumen. Sic vocantur a Græcis quinque libri Moyſi, Geneſis, Exodus, Leviticus, Numeri, & Deuteronomium: & a Rabinis Hebræorum חומש, id eſt, quinarius, ſive תורה, id eſt, Lex.

πεντηκοστή Pentecoſte, Quinquageſima. G. Act. 2. a. 1. & 20. c. 16.

Peregrinantes. Vide Geruth.

πέργαμος Pergamus, Altitudo, vel ſublimitas. G. Clariſſima Aſiæ civitas, atque ipſius Troados, quam Silenus intermeat fluvius, præfluit Cetius profuſus Pindaſo monte, ſicut ſcribit Plinius lib. 5. cap. 30. hiſt. mundi. De hac etiam Strabo lib. 13. Geogr. Ad hujus Eccleſiam Johannes apoſtolus ſcripſit, Apoc. 1. c. 11. & 2. c. 12.

πέργη Perge, Valde terreſtris. G. Pamphiliæ provinciæ urbs eſt: cujus meminit Plinius in 5. cap. 27. Mela lib. 1. Strabo libr. 14. Lucas, Act. 13. c. 13.

פרס πέρσαι Perſa, ſive Perſis, Frangens, ſive dividens, aut ungula, vel gryphus. Eſt ad Orientem Judææ ſita, alta, cincta montibus regio, quæ a Septentrione Mediam, ab Occaſu Suſianam, ab Oriente duas Carmanias, ab Auſtro partem Perſici ſinus habet, auctore Volaterrano lib. 12. Ezech. 27. c. 10. & 38. a. 5.

πέρσαι Perſæ, Idem. p. n. Populi, 2 Par. 36. d. 20. Ezec. 27. b. 10.

περσέπολις Perſepolis, Perſæ civitas. G. 2 Mach. 9. a. 2.

פרס πέρσης Perſes, Frangens, ſive dividens, aut ungula, vel gryphus. Qui ex Perſa ſive Perſia eſt.

Perſia, Idem quod Perſa.

περσίς Perſis, Idem. Mulier Paulo chariſſima, Rom. 16. b. 12.

סלע πέτρα Petra, Arx, & civitas princeps in regno Moab, in finibus Arabiæ ſita, Eſa. 16. a. 1. Ab hac, Arabia Petræa dicta eſt, de qua Egeſippus lib. 1. cap. 14.

πέτρος Petrus, Saxum, vel petra. Nomen unius ex duodecim apoſtolis, a Chriſto ſic cognominati, Joan. 1. f. 16. qui prius Simon dicebatur, Matt. 4. c. 18. Marc. 3. b. 16.

P H

פקח φακεέ, φακεαί Phacee, Aperiens. Filius Romeliæ, rex Iſrael, 4 Reg. 15. e. 25. & 16. a. 1.

פקחיה φακεία Phaceia, Aperiens Dominus. Filius Manahem, 4 Reg. 15. c. 22. Heb. Fecahia.

פדיה φαδαία Phadaia, Redemptio Domini. Pater Zebda matris Joacim, 4 Reg. 22. a. 1. & 23. g. 36. Filius Jechoniæ filii Joacim, 1 Par. 3. e. 18.

פדה צור φαδασσούρ Phadaſſur, Redemptor fortis, vel redimens petra, aut redemptio plaſmationis. Pater Gamaliel principis tribus Manaſſe, Num. 1. a. 10.

פדון φαδών Phadon, Redemptio ejus: aut Syriace, jugum vel juga, ſcilicet boum. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 44.

פחת מואב φαάθ μωάβ Phahath-moab, Dux Moab, vel dux ex patre, ſive fovea ex patre. Nomen viri, 1 Eſd. 2. a. 6.

פעי vel פעו φαῦ, φογώρ Phai, Ululans, aut gemens, vel apparens. Nomen urbis Adar regis ſeptimi in Edom, 1 Par. 1. d. 50. quæ Geneſ. 36. d. 39. dicitur Phahu.

פלאיה φαλαίας Phalaia, Miraculum Domini, ſive occultum Domini. Nomen viri, 2 Eſd. 8. b. 7.

פלג φαλέκ Phaleg, Diviſio. Filius Heber filii Sale, Gen. 10. d. 25. Luc. 3. g. 35.

פלחא φαλεά Phaleha, Fragmen, vel fruſtum, aut ſciſſura: vel Syriace, obſequium. Nomen viri, 2 Eſd. 10. b. 24.

פלל φαλάλ Phalel, Cogitans, ſive orans, aut judicans. Nomen viri, 2 Eſdræ 3. f. 25.

פלט φαλέτ Phalet, Liberatio, ſive expulſio. Filius Jahaddai, 1 Par. 2. f. 27. Filius Azmoth, 1 Par. 2. f. 47. & 12. a. 3.

פלת φαλέτ Phaleth, Ruina, vel judicatio. Filius Jonathan filii Jada filii Onam, 1 Par. 2. d. 33.

פלוני φελλωνί Phallonites, Cadens, ſive occultus, 1 Paralip. 11. f. 27. & 27. b. 10.

פלוא φαλλού Phallu, Mirabilis, aut occultus. Filius Ruben filii Jacob, Gen. 46. b. 19. & 1 Par. 5. a. 3.

פלאי φαλλουεί Phalluitæ, Idem. p. n. Num. 26. a. 5.

פלטי φαλτί Phalti, Liberatio, ſive expulſio. Filius Raphu, Num. 13. b. 10. Filius Lais, 1 Reg. 25. g. 44. Eſt & nomen urbis, 2 Reg. 23. d. 26.

פלטיה φαλτίας, φελτίας Phaltias, Liberatio Domini, aut expulſio Domini. Filius Ananiæ filii Zorobabel filii Phadaiæ, 1 Par. 3. d. 21. & 4. g. 42.

פלטיאל φαλτιήλ Phaltiel, Liberatio Dei, aut expulſio Dei. Filius Ozan, Num. 34. d. 36. princeps tribus Iſſachar. Filius Lais, 2 Reg. 3. c. 15.

פנואל φανουήλ, εἶδος τοῦ Θεοῦ Phanuel, Videns Deum, ſive facies Dei. Locus juxta torrentem Jaboc, in finibus Amorrhæorum, in Rubenia ſorte: ubi Jacob qui deinceps Iſrael, tota nocte luctatus eſt cum Angelo, Gen. 32. g. 30. ita appellatus quod vidiſſet illic Dominum. Hæc civitas Gedeonis exercitui panes negavit, cujus turrim propterea deſtruxit & habitatores occidit, Judic. 8. b. 8. & 17. Hanc Strabo lib. 16. Faciem Dei appellat. Eſt autem continua Tripoli, apud eamque mons Libanus deſinit. Jeroboam ipſam ædificiis reparavit, 3 Reg. 12. f. 25. Fuit hoc nomine pater Gedor, 1 Par. 4. a. 4. Item filius Seſac, 1 Par. 8. c. 25. Pater item Annæ Prophetiſſæ, Luc. 2. e. 36.

פרה φαρά Phara, Frugifer, vel fructificans, aut creſcens, ſive vacca. Famulus Gedeonis, Judic. 7. c. 10. Nomen item urbis, 1 Machab. 9. e. 51.

פערי φαραθωνί φααραί Pharai, Hiatus, vel apertio. Nomen viri, 2 Reg. 23. d. 35.

פראם φεράμ Pharam, Onager eorum, vel ferocitas eorum, aut fructificatio matris, vel taurus matris. Rex Jerimoth, Joſ. 10. a. 3.

פארן φαράν φαράν Pharan, Pulchritudo, ſive laus, aut gloriatio, vel propagines. Nomen oppidi, Gen. 14. a. 6. Eſt item generale nomen deſerti Saracenorum trans Arabiam contra Auſtralem plagam, per quod Iſrael perrexit tranſiens ex Ægypto in terram Chanaan duce Moyſe, in quo ſunt multa loco terminata, XVIII. ſcilicet manſiones, quarum una eſt Haſeroth, Num. 10. b. 12. & 13. a. 1. & 4. c. 27. Accipitur Pharan pro prima parte deſerti Arabiæ prope montem Sinai. At Deut. 1. a. 1. pro ultima parte verſus terram promiſſionis. Et Aſſeroth eſt in medio, Gen. 14. a. 6. & 21. c. 21. Num. 33. d. 36. dicitur deſertum Sin per צ. Eſt etiam Pharan, mons Sinai contiguus, cujus meminit Abacuc 3. a. 3. Deut. 33. a. 2.

פרעה φαραώ Pharao, Diſſipans, vel diſcooperiens, aut nudans: vel Syriace, vindicans. Rex Ægypti, cui cognomen Nechao, 4 Reg. 23. f. 33.

פרעתון φαραθών Pharathon, Diſſipatio, vel ruptura, aut denudatio ejus: vel Syriace, vindicta ejus. Civitas in Ephraim in monte Amalec, Judic. 12. d. 15.

פרעתוני ἐφραθωνίτης Pharathonites, Idem, Judic. 12. d. 13. & 15. & 2 Regum 23. d. 30.

פרץ φαρές Phares, Diviſio. Filius Judæ ex Thamar nuru ſua, Gen. 38. g. 29. 1 Par. 4. a. 1.

פרש φαρές Phares, 1 Par. 7. d. 16. Eques aut dividens, ſive exponens vel declarans. Filius Machir ex Maacha.

פרצי δῆμος ὁ φαρεσί Phareſitæ, Diviſi, Num. 26. c. 20.

פרידא φαριδά Pharida, Diſperſa, diviſa, vel jumentum. Vir, 2 Eſd. 7. e. 57.

פרפר φαρφάρ Pharphar, Comminutus, aut fructificatio fructus, ſive taurus tauri. Nomen fluvii Damaſci, 4 Reg. 5. c. 12.

φαρισαῖοι Phariſæi, Diviſi. D. Sectæ nomen apud Judæos, quæ dicebat reſurrectionem eſſe, Act. 13. b. 6.

φαρισαῖος Phariſæus, Diviſus. D. Act. 23. b. 6.

פרנך φαρνάκ Pharnach, Taurus percutiens, vel percuſſus, aut contuſus, ſive fructificatio aromatum. Pater Eliſaphan principis tribus Zabulon, Num. 34. d. 25.

פרעש φόρος Pharos, Pulex, vel culex, ſive fructus tineæ. Nomen viri, 1 Eſd. 2. a. 3. & 8. a. 3.

פרשנדתא φαρσανδαθά Pharſandatha, Revelatio menſtrui, vel commotionis ſuæ, aut equitis commotio, ſive ſtercus menſtruorum vel commotionis ejus. Filius Aman filii Amadatha, Eſth. 9. b. 7.

פרוח φαρυέ Pharua, Floridus: aut Syriace, volans. Nomen viri, 3 Reg. 4. b. 17.

פרודא φαρουδά Pharuda, Separatio, vel diſperſio. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 55.

פרורים φαρουρείμ Pharurim, Lebetes, ſive ſuburbana, 4 Reg. 23. c. 11. Hebr. Pharvarim.

Phaſe, Tranſitus. Vide Paſcha.

פסח φασή Phaſea, Idem. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 49.

φασηλίς Phaſelis, Tranſitus, vel claudicatio nativitatis vel generationis. D. Nomen loci, 1 Mach. 15. d. 23.

φασιρών Phaſeron, Oris canticum, ſive os planum. D. 1 Mac. 9. g. 66.

פסגה φασγά Phaſga, Collis, ſive altitudo, aut munitio. Nomen montis Moabitarum, Num. 21. d. 20. Joſ. 13. c. 20.

פשחור φασσούρ Phaſhur, ſive Phaſſur, Extendens vel multiplicans libertatem vel principatum, aut expandens foramen vel albedinem. Sacerdos, filius Emmer, Jer. 20. a. 1. Filius item Melchiæ, Jer. 21. a. 1. & 1 Par. 9. b. 12. Pater Gedeliæ, Jer. 38. a. 1. & 2 Eſd. 7. d. 41.

פספה φασφά Phaſpha, Diminutio oris, vel os diminutum. Filius Jether, 1 Par. 7. g. 38.

פתחיה φεθεία Phathahia, ſive Phathaia, Porta Domini, ſive aperiens Dominus. Nomen viri, 1 Eſd. 10. c. 23. & 2 Eſd. 9. a. 5.

פתואל βαθουήλ Phathuel, Buccella Dei, ſive perſuaſio Dei, aut dilatatio Dei. Pater Joelis prophetæ, Joel 1. a. 1.

פתרוס παθουρῆς Phathures, Buccella roris, aut perſuaſio, ſive dilatatio ruinæ vel diſtillationis. Nomen loci in Ægypto, Jer. 44. a. 1. Ezec. 29. c. 14. Idem videtur eſſe quod Phethros, cum Hebræis iiſdem punctis & conſonantibus ſcribatur.

פעו φογώρ, φαῦ Phau, Ululans, aut gemens, vel apparens. Nomen urbis Adar regis ſeptimi in Edom, Gen. 36. d. 39. quæ 1 Par. 1. d. 49. dicitur Phai.

פדהאל φαδαήλ Phedael, Redemptio Dei. Filius Ammiud princeps tribus Nephthali, Num. 34. d. 28.

פגעיאל φαγεήλ Phegiel, Obviatio Dei, ſive deprecatio Dei. Filius Ochran princeps tribus ſuæ Aſer, Num. 1. b. 13.

פלדש φαλδάς Pheldas, Ruina trituræ, aut judicium trituræ. Filius Nachor ex Melcha, Gen. 22. d. 22.

פליה φελία Pheleia, Miraculum Domini, ſive occultum Domini. Filius Elioenai filii Naariæ, 1 Par. 3. d. 24.

פלליה φελαλία Pheleia, Cogitans Dominum, aut orans Dominum, ſive judicium Domini. Nomen viri, Nehem. 11. b. 12.

פלת φαλέθ Pheleth, Ruina, ſive judicatio. Pater Hon, Num. 16. a. 1.

פלתי φελεθί, χελεθί Phelethi, Idem. Nomen populi ſive legionum quarundam David, 2 Reg. 8. d. 18. & 20. g. 23. & 1 Par. 18. d. 17.

רצים ῥασείμ Phelethi, 4 Reg. 11. d. 19. In Hebræo eſt Raſim, & interpretatur curſores.

פלוני φελωνί Phelonites, Cadens, ſive occultus, 1 Par. 11. g. 36.

פלטי φελετί Phelthi, Liberatio, vel expulſio. Nomen viri, de quo 2 Eſd. 12. a. 17.

פלטיה φαλτίας Pheltia, ſive Pheltias, Liberatio Domini, aut expulſio Domini. Nomen viri, 2 Eſd. 10. a. 22. Filius Banaiæ, Ezec. 11. a. 1.

פננה φεννανά Phenenna, Gemma, ſive facies noſtra. Altera uxor Elcanæ, 1 Reg. 1. a. 2.

פרזי φερεζαῖοι Pherezæi, Rurales, id eſt, habitantes in villis abſque muro. Nomen populi qui Samariam & Gabaon urbis regionem tenet, Gen. 15. d. 20.

Pherezæus, Idem. ſ. n.

פרמשתא φαρμασθά Phermeſtha, Ruptura fundamenti, vel rupturam ponens: aut ex Hebræo & Syro, taurus anniculus. Filius Aman filii Amadatha, Eſth. 9. b. 9.

פס דמים Pheſdomim, Portio vel diminutio ſanguinum, aut diminutio tacentium vel aſſimilantium. Nomen loci, 1 Par. 11. c. 13.

פשחור Pheſhur, Extendens vel multiplicans libertatem vel principatum, aut expandens foramen vel albedinem. Nomen viri, 1 Eſd. 2. b. 38.

פסח φεσσή Pheſſe, Tranſitus, ſive claudicatio. Filius Eſthon, 1 Par. 4. b. 12.

פתחיה Phethehia, Porta Domini, ſive aperuit Dominus. Nomen viri, 1 Par. 24. c. 16.

פתרוס παθουρῆς Phethros, Buccella roris, aut perſuaſio vel dilatatio ruinæ, vel diſtillationis. Nomen regionis, quæ Arabia Petræa dicitur, Eſa. 11. c. 11. Idem videtur eſſe quod Phathures, quum apud

Hebræos iisdem punctis & consonantibus scribatur.

פתרסים πατροσωνιείμ Phetrusim, Idem. p. n. Filius Mesraim, Gen. 10. b. 14.

פיכל φικόλ Phichol, Os omnium, id est, omnis lingua, aut oris perfectio, sive consummatio. Princeps exercitus Abimelech regis Geraræ, Gen. 21. c. 22.

פי־החירת πιαιρώθ Phi-hahiroth, Os vel labium libertatis, aut os sculptum, ab ore, non osse. Nomen loci, in quo castrametati sunt Hebræi, revertentes de Ægypto, Exod. 14. a. 2. sive quarta mansio Hebræorum, Num. 33. b. 8. Ibidem dicitur פני־החירות.

φιλαδελφία Philadelphia, Amor fratris, vel fraternitatis. G. Civitas Decapolis est juxta Plinium lib. 5. cap. 18. & Strabonem in 16. ad cujus Ecclesiam Joannes scripsit, Apoc. 1. c. 11. & 3. b. 7. Dicta in Hebræo Rabbath, id est, magna. Et Civitas aquarum, quod apud eam concipiantur fontes Jaboc fluvii.

φιλάρχης Philarches, Amator principis. G. 2 Mach. 8. g. 32.

φιλήμων Philemon, Deosculans. G.

φιλητός Philetus, Amabilis. G. Vir quidam, qui a fide Christi excidit, 2 Tim. 2. c. 17.

φιλιππήσιοι Philippenses, Bellicosi, sive amatores equorum. G.

φίλιπποι Philippi, Bellicosi, sive amatores equorum. G. Macedoniæ urbs apud Stridonem fluvium a conditore Philippo Græciæ domitore sic appellata, Act. 16. b. 12. & 20. b. 6. & 1 Thes. 2. a. 2.

φίλιππος Philippus, Bellicosus vel amator equorum. G. Pater Alexandri regis, 1 Mach. 1. a. 1. Frater item Herodis, procurator Ituræ & Trachonitidis constitutus a Romanis, Luc. 3. a. 1. Est & nomen Apostoli, Matt. 10. a. 2. Johan. 1. f. 43. Nomen cujusdam diaconi, Act. 6. b. 5.

פלשת ἀλλόφυλοι Philisthaa, Conspersa, scilicet cinere vel pulvere, sive ruina apposita, vel ruina duplex, seu ruinæ potus, vel cecidit bibens, Esa. 14. g. 31. Heb. Peleseth.

פלשתים ἀλλόφυλοι Philisthæi, Conspersi, scilicet cinere vel pulvere, aut ruinæ appositæ, vel ruinæ duplices, sive ruinæ potus, aut ceciderunt bibentes, 2 Par. 17. c. 11.

פלשתי φυλιστιαῖος Philisthæus, Idem. s. n. 1 Reg. 17. c. 23.

φυλιστιείμ Philisthiim, Idem. p. n. Nomen populi, Gen. 10. b. 14.

Philisthini, Judic. 3. a. 3.

φιλόλογος Philologus, Amator literarum, vel amator verbi. G. Nomen viri, Rom. 16. b. 15.

φιλομήτωρ Philometor, Amator matris. G. Ptolemæus Philometor, 2 Mach. 4. c. 21.

פנחס φινεὲς Phinees, Aspectus, vel facies confidentiæ vel protectionis. Filius Eleazari filii Aaron, Exod. 6. d. 25. Filius item Heli sacerdotis, 1 Reg. 1. a. 3. Hebraice Pinhas.

פינן φινὼν Phinon, Gemma, sive aspiciens, aut os æternitatis, vel os filii: aut ex Hebræo & Syro, os piscis, ab ore, non ab osse. Civitas Idumæorum, Gen. 36. d. 41.

פישון φισὼν Phison, Oris mutatio, sive multitudo, aut extensio. Magnum Indiæ flumen est e paradiso fluens, Gen. 2. b. 11. quod ab Eusebio & Hieronymo in quæst. Hebr. Ganges dicitur, sive Getha Josepho lib. 1. cap. 2. Jud. antiq. Salomon commentator Nilum vocat, Gen. 2. b. 11.

פיתם πιθώμ Phithom, Buccella eorum, aut oris consummatio, sive persuasio vel dilatatio eorum. Nomen urbis quam ædificaverunt filii Israel Pharaoni regi Ægyptiorum, Exod. 1. b. 11.

פיתון φιθὼν Phithon, Buccella ejus, aut persuasio vel dilatatio ejus, vel oris donum. Filius Micha filii Meribbaal, 1 Par. 8. d. 35. & 9. g. 41.

φλέγων Phlegon, Comburens. G. Viri nomen, Rom. 16. b. 14.

פכרת φαχεράθ Phochereth, Oris exterminatio, vel oris concisio. Nomen viri, 1 Esd. 2. c. 57.

φοίβη Phœbe, Lucida, vel pura. G. Mulieris nomen, Rom. 16. a. 1. Hujus accusativus est Phœben.

φοινίκη Phœnix, sive Phœnicia, Rubea, vel purpurea, aut palma, scilicet, arbor. G. Syriæ pars est, in qua Sidon & Tyrus amplissimæ urbes sitæ sunt Straboni lib. 16. Geograph. De Phœnicia plura Pomponius Mela lib. 1. Geograph. Plinius lib. 5. cap. 12. natural. hist. Hieronymus refert hujus partes Samariam, Galilæam, aliasque regiones, Act. 11. c. 19. Est & portus Cretæ hujus nominis, Act. 27. e. 12.

פעור φογώρ Phegor, Hiatus, vel apertio. Mons in terra Moab in supercilio Libyadis, respiciens solitudinem, in quem Balac rex Moab Balaam ariolum duxerat ad maledicendum Israeli, Num. 23. d. 28. In hoc Baal a Gentibus fuit cultus, Num. 25. a. 3. Juxta hunc in valle sepultus est Moses, Deut. 34. b. 6. Hic mons aliter dicitur Phegor, ut in illa voce Beel-phegor, Numer. 25. a. 3. Est etiam idolum Moabitarum, Num. 25. d. 18. Deut. 3. e. 29. & 4. a. 3. Jos. 22. c. 17.

פעלתי φολλαθί Phollathi, Opera mea, sive opus meum. Nomen viri, 1 Par. 26. a. 5.

פורתא φωραθά Phoratha, Fructificatio, sive multiplicatio, aut sortilegus. Filius Aman filii Amadatha, Esth. 9. b. 8.

פסך φασήχ Phosech, Fragmentum tuum, sive diminutio tua. Filius Jephlat filii Heber filii Barie, 1 Par. 7. f. 33.

φρυγία Phrygia, Sicca, vel ardens. G. Asiæ minoris regio amplissima, a Septentrione, Galatiæ contermina: a Meridie, Lycaoniæ, Pisidiæ, Mygdoniæ: ab Oriente Cappadociam attingit: ita Plinius lib. 5. cap. 32. nat. hist. Hieronymus scribit duas Phrygias, quarum major Smyrnam habet, minor vero Ilium. Phrygiam peragravit Paulus, Act. 2. b. 10. & 16. b. 6.

φρύξ Phryx, Siccus, vel ardens. G. 2 Mach. 5. d. 22.

פוה φουά Phua, Hic, adverbium loci, aut os oris. Filius Issachar, Gen. 46. b. 13. Num. 26. c. 23.

פועה φουά Phua, Gemens, vel ululans, aut apparens. Nomen obstetricis cujusdam Hebræorum, Exod. 1. c. 15.

פואה φουά Phua, Angulus, aut coma. Pater Thola ducis in Israel, Judic. 10. a. 1. Filius Issachar filii Jacob, 1 Par. 7. a. 1.

פול φοὺλ Phul, Ruina, aut faba. Rex Assyriorum, 4 Reg. 15. d. 19. & 1 Par. 5. d. 26.

פוני φουαί Phuaitæ, Aspiciens, vel facies mea, Num. 26. c. 23.

פונן φινώ Phunon, Gemma, sive aspiciens. Nomen loci in quo castrametati sunt filii Israel, profecti de Salmona, Num. 33. f. 42.

פור κλῆρος Phur, Sors, Esth. 3. b. 7.

Phurim, Sortes, Esth. 9. f. 26. פֻּרִים φουρείμ κλῆροι

פוט φοὺθ Phut, Aphrica: aut Syriace, crassa vel pinguis. Filius Cham, Gen. 10. a. 6. a quo Libyes.

פותי ἀφφουθί Phuthæi, Seducens, aut buccella, sive latitudo. Filius Sobal filii Hur primogeniti Caleb ex Ephratha concubina, 1 Par. 2. g. 53.

פוטיאל φουτιήλ Phutiel, Aphrica Dei: vel ex Syro & Hebræo, pinguedo Dei. Nomen viri, Exod. 6. d. 25.

פוטיפר πετεφρῆ Phutiphar, Aphricæ taurus: aut ex Syro & Hebræo, saginatus taurus, vel pinguedinis fructificatio. Eunuchus Pharaonis, Gen. 37. g. 36.

פוטי פרע πετεφρῆ Phutiphar, Gen. 41. f. 45. & 46. c. 20. ex Syro & Hebræo, pinguedinem dissipans, vel pinguedinis denudatio: aut Syriace, pinguedinis vindicta. Nomen sacerdotis urbis Heliopoleos, soceri Joseph filii Jacob.

φύγελλος Phygellus, Fugitivus. Vir quidam, de quo Paulus, 2 Tim. 1. d. 15.

P I

מכתש χαλακεκομμένη Pila, Hebraice dicitur Machthes, id est, contusio, vel pila, aut mortariolum. Nomen loci, Soph. 1. c. 11.

πιλάτος Pilatus, Constringens vel constrictus. Nomen procuratoris Judææ a Romanis constituti, Luc. 2. a. 1. qui Christum morti adjudicavit, Matt. 27. a. 2. c. 26.

πισιδία Pisidia, Picea, id est, pice denigrata. G. Minoris Asiæ provincia est, de qua Plinius lib. 5. cap. 27. Hæc Antiochiam insignem urbem habet. Strabo lib. 12. meminit ipsius, & Lucas, Act. 13. b. 14. & 14. d. 24.

πιστική Pistica, Fidelis. G. Joan. 12. a. 3.

נטעים νεταείμ Plantationes, Heb. נטעים. Nomen loci, 1 Par. 4. d. 23.

P O

פלוני Polonites, Cadens, aut occultus. Vide Phallonites & Phelonites,

ποντικός Ponticus, Ex Ponto regione Asiæ, Act. 18. a. 2.

πόντιος Pontius, Marinus. G. Prænomen Pilati procuratoris Judææ, Matt. 27. a. 2.

πόντος Pontus, Mare. G. Lata regio Asiæ ad mare Ponticum, quod idem & Euxinum, Asiam Europamque disterminans, appellatur, sita. Cappadociam, Armeniam, Colchidem, aliasque provincias complectitur. De hac Strabo libr. 12. Ptolemæus in quinto, ca. 1. Act. 2. b. 9. אלסר Hebraice dicitur Elasar: & interpretatur auferens Deus, vel ablatio Dei, sive recedens a Deo, Gen. 14. a. 1.

πόρκιος Portius, Vitulus, aut vitulinus. G. Præses Palæstinæ & Judææ, cognomento Festus, Act. 24. g. 28.

ποσειδώνιος Posidonius, Potum præbens. Nomen viri, 2 Mac. 14. c. 19.

P R

מפלצת ἀσπάρτη Priapus, In Hebræo est Miphleseth, & interpretatur simulachrum, sive tremor, vel concussio. Nomen idoli, 3 Reg. 15. b. 13. & 2 Par. 15. d. 16.

πρίσκιλλα Prisca, Latinum est. i. antiqua. Adjutor fuit Pauli, Ro. 16. a. 3.

πρίσκιλλα Priscilla, Idem: diminutivum a Prisca. Uxor Aquilæ Pontici, Act. 18. a. 2.

προβατική Probatica, Ovina, id est, locus ubi pecora sacrificanda retinebantur. G. Joan. 5. a. 2.

πρόχορος Prochorus, Expeditus, vel facilis, aut promptus vel paratus. G. Nomen diaconi, Act. 6. b. 5.

προσήλυτος Proselytus, Advena, vel peregrinus. G. Act. 2. b. 11.

P T

πτολεμαΐς Ptolemais, Bellicosa. G. Civitas est in Judæa, maritima prope montem Carmelum, quæ quondam a quodam Ptolemæo sic dicta est, Act. 21. b. 7. & 1 Mach. 5. b. 15.

πτολεμαῖοι Ptolemæi, Idem. p. n. G. Sic vocabantur reges Ægypti.

תלמי πτολεμαῖος Ptolemæus, Sulcus qui fit aratro: sive suspendens aquas, aut coadunatio aquarum, Græce vero bellicosus. Filius Dorymini, 1 Mach. 3. e. 38.

P U

פי־בסת βούβαστος Pubastus, Os conculcationis, vel contemptus, ab ore. Nomen civitatis Ægypti, Ezech. 30. e. 17. Appellatur & vicus Judæorum.

πόπλιος Publius, Latinum est, Act. 28. b. 7. Nomen viri.

πούδης Pudens, Latinum est. Nomen viri, 2 Tim. 4. d. 21.

ποτίολοι Puteoli, Latinum est. Civitas, colonia Campaniæ, eadem Cea dicta, Act. 28. c. 13.

P Y

גמדים μῆδοι Pygmæi, Hebraice dicitur Gamadim: & interpretatur Nani, vel cubitales. Nomen populi, Ezec. 27. b. 11.

πύρρος Pyrrhus, Flavus rubens. Pater Sosipatris, Act. 20. a. 4.

Q

κούαρτος Quartus, Latinum est. Nomen viri, Rom. 16. d. 24.

κοΐντος Quintus, Latinum est. Prænomen Memnii legati Romanorum, 2 Mach. 11. g. 34.

R

רהב ῥαὰβ RAab, Superba, aut fortis, vel tumultuans. Ægyptum esse quidam memorant, Psal. 86. a. 4. Heb. 87.

ראיה ῥεϊά Raaia, vel Raia, Visio Domini. Filius Sobal filii Juda, 1 Par. 4. a. 2. & 1 Esd. 2. c. 47. & 2 Esd. 7. e. 50.

רעמיה ῥεεμά Raamias, Tonitruum Domini, sive malum a Domino, aut socius a Domino, vel pastor a Domino. Nomen viri, 2 Esd. 7. b. 7.

רבה ῥαββά Rabba, Multa, sive grandis, aut jurgium, sive impugnatio. Licet diverse a Rabbath scribatur, videtur tamen eadem esse civitas, Jos. 13. c. 25.

רבת ἄκρα ῥαββάθ Rabbath, Idem. Civitas filiorum Ammon, Deut. 3. b. 11. & 2 Reg. 12. f. 26. Jer. 49. a. 2. Quam Eusebius Philadelphiam esse credit.

ῥαββί Rabbi, Magister, Mat. 23. a. 7. Marc. 9. a. 5. Joan. 1. f. 38.

ῥαββονὶ Rabboni, Magister, Syrum est, Marc. 10. g. 51. Joan. 20. d. 26.

רבית ῥαβώθ Rabboth, Fœnus, vel usura, aut multitudo, vel jurgium, sive impugnatio. Civitas in tribu Issachar, Jos. 19. b. 20.

רבשקה ῥαψάκης Rabsaces, Magister, vel præpositus bibentium, aut magistri osculum vel sacculus, sive multum bibens aut osculans, vel magnus saccus. Princeps in excercitu Sennacherib, 4 Reg. 18. c. 17.

רבסריס ῥαψαρὶς ῥαβσαρίς Rab-sares, sive Rabsaris, Magister, vel præpositus Eunuchorum. Princeps quidam sub rege Sennacherib, 4 Reg. 18. c. 17. Item alius sub rege Nabuchodonosor, Jer. 39. a. 3.

ῥακά Raca, Vacuus, vel vanus. D. Matt. 5. c. 22.

רכל ῥαχάλ Rachal, Susurro, aut aromatarius, sive negotiator. Civitas quam David suorum spoliorum participem fecit, 1 Reg. 30. g. 29.

רחל ῥαχὴλ Rachel, Ovis. Filia Laban, altera uxor Jacob, Gen. 29. b. 9.

רדי ῥεδδαΐ Raddai, Descendens, vel dominans. Quintus filius Isai, 1 Par. 2. b. 14.

רעו ῥαγαῦ Ragau, Socius aut pastor ejus, sive malum vel confractio ejus. Filius Phaleg, 1 Par. 1. b. 25. qui Reu, Gen. 11. c. 19. dicitur, Luc. 3. g. 35. Heb. Reu.

ῥάγοι Rages, Tempestas, vel commotio. D. Civitas apud Medos, Tob. 1. c. 16.

רעואל ῥαγουὴλ Raguel, Pastor Dei, aut amicus Dei, vel confractio Dei. Sacerdos in urbe Madian, socer Moysi, Exod. 2. c. 19. qui Exod. 3. a. 1. dicitur Jethro, & קיני Cinæi, Judic. 1. c. 16. Doctus inter Hebræos in Exod. 2. c. 19. & Judic. 1. c. 19. scribit Raguelem fuisse patrem Jethro soceri Mosis, alias dicti Hoba & קני.

רחב ῥαὰβ Rahab, Lata, sive dilatata, aut platea. Mulier quæ hospitio suscepit exploratores missos a Josue in Jericho, Jos. 2. a. 1.

רחביהו ῥααβία Rahabia, Latitudo sive platea Domini. Nomen viri, 1 Par. 26. e. 25.

רחם ῥαὰμ Raham, Vulva, sive misericordia: aut Syriace, amicus. Filius Samma filii Hebron, 1 Par. 2. f. 44.

רעליה ῥεελίας Rahelaia, Sopor Domini, vel inebrians Dominus, aut socius vel pastor ipsi Domino. Nomen viri, 1 Esd. 2. a. 2.

רעואל ῥαγουὴλ Rahuel, Pastor Dei, aut amicus Dei, vel confractio Dei. Filius Esau ex Basemath uxore, Gen. 36. a. 4. Filius Jebaniæ, 1 Par. 9. b. 8.

רם ἀράμ, ῥάμ Ram, Excelsus, vel sublimis, aut projiciens. Filius Esron filii Phares, 1 Par. 2. b. 9. Filius item Jerameel primogeniti Esron, 1 Par. 2. d. 25.

רמה ῥαμά Rama, Excelsa, vel sublimis, aut projecta. Civitas in tribu Benjamin, haud procul a Gabaon, Jos. 18. d. 25. Judic. 4. a. 5. & 19. d. 13. quam reædificavit Baasa rex Israel in Juda, 3 Reg. 15. c. 17. Jer. 40. a. 1.

ראמת Ramath, Idem quod ראמות Urbs. Vide Jos. 19. a. 8.

רמתה ἀρμαθαὶμ ἀρμαθέμ Ramatha, Idem quod Rama. Urbs Syriæ in monte Ephraim de qua 1 Reg. 1. c. 19. & 15. g. 24. Hieronymus in Thamnitica regione juxta Diospolin sitam scribit. Vocatur etiam Ramathe, 1 Mach. 11. d. 34.

רמתים ἀρμαθαὶμ ῥαθαμίν Ramathaim, Idem quod Rama, dual. num. Per Ramathaim intelligi debent duo oppida ejusdem nominis, quorum alterum differentiæ causa dicebatur רמתים צפים, id est, Ramath in qua habitabant viri prophetæ & Sacrarum literarum studiosi, 1 Reg. 1. a. 1. dicitur & רמת המצפה, Jos. 13. d. 26.

רמתי ῥαμαθαῖος Ramathites, Excelsus, vel exaltatus, aut projiciens vel projectus, 1 Par. 27. d. 27.

רמת לחי ἀναίρεσις σιαγόνος Ramath-iechi, Elevatio maxillæ. Locus, Jud. 15. d. 17.

Ramathe, Excelsa, vel sublimis, aut projecta. D. Civitas, 1 Mac. 11. d 34. Eadem est quæ Ramatha & Ramathaim. ῥαθαμίν

רעמסס ῥαμεσσῆ Ramesses, Tonitruum, vel exprobratio tineæ, aut malum delens sive dissolvens, vel confractionem dissolvens, aut confractus a tinea. Civitas est in extremis finibus Ægypti ab Israelitis condita, olim (ut Hieronymus ait in Hebraicis quæstionibus) pagus Arcenoitis dicta fuit, Gen. 47. c. 11. Num. 33. a. 3.

רמת ῥεμμάθ Rameth, Sublimis, vel excelsa, aut projecta. Civitas in tribu Issachar, Jos. 19. b. 21. Heb. Remeth.

רמת ῥαμώθ Ramoth, Idem. p. n. Civitas sacerdotum atque fugitivorum in tribu Gad, non procul a monte Galaad, Jos. 13. d. 26. Heb. Ramath. At 1 Reg. 30. g. 27. Hebraice legitur Ramoth-negueb, vetus interpres vertit, Ramoth ad Meridiem.

ראמת vel רמות ῥαμώθ Ramoth, Deut. 4. g. 43. Jos. 20. c. 8. & 3 Reg. 22. a. 3. & 1 Par. 6. g. 73. Videns mortem, vel intuitus mortis, vel altitudines. Eadem civitas quæ & Ramoth sive Ramath in tribu Gad.

רפא ῥαφά Rapha, Medicina, vel medicus, aut relaxatio, vel gigas. Filius Benjamin, 1 Par. 8. a. 2. qui Gen. 46. c. 21. dicitur Echi. Filius item Baana, 1 Par. 8. d. 37. & 20. d. 6.

רפח ῥαφὰ Rapha, 1 Par. 7. e. 25. Relaxatio laquei. Nomen viri.

רפאל ῥαφαὴλ Raphael, Medicina Dei. Vir, 1 Par. 26. a. 7.

רפיה ῥαφαΐα Raphaia, Medicina Domini, sive relaxatio Domini. Filius Jesciæ filii Phaltiæ, 1 Par. 3. d. 21. & 4. g. 42. Filius Thola, 1 Par. 7. a. 2. Filius Baana, 1 Par. 9. g. 43.

רפאים ῥαφαΐμ φάραγξ [illegible] Raphaim, Gigantes, vel medici, aut relaxati. Populi sunt quos Moabitæ, Emim: Ammonitæ, Zomzommim vocant, Deut. 2. c. 12. d. 21. Vide Emim. Item nomen vallis juxta Jerusalem, Jos. 15. b. 9. Esa. 17. b. 5. Eadem quæ Ephela dicitur, forsan latius patens ad Austrum.

רפידים ῥαφιδείμ Raphidim, Reclinatoria, sive stramenta, aut remissæ manus, vel medicina manuum. Locus in solitudine, non procul ab Horeb monte, ubi undecima Israelitarum mansio fuit, Exod. 17. a. 1. Num. 33. c. 14.

ῥαφών Raphon, Medicina, vel relaxatio, aut gigas. D. Locus trans torrentem, opinor Jaboc, 1 Mach. 5. d. 37.

רפוא ῥαφὰ Raphu, Idem. Pater Phalti, Num. 13. b. 10.

ῥασὶς Rasias, Secretum Domini, vel mysterium Domini. D. Nomen viri, 2 Mach. 14. f. 37.

רצין ῥασσὼν Rasin, Voluntas, vel voluntarius, aut cursor sive veredarius. Rex Syriæ, 4 Reg. 15. g. 37. & 16. a. 5. & 1 Esd. 2. e. 48.

רזון ῥεζὼν Razon, Tenuis, vel macilentus, sive secretum, aut secretarius, vel princeps. Filius Eliada, 3 Reg. 11. e. 23.

R E

רבע ῥοβά Rebe, Quartus vel quadratus, sive accubans, vel accubatio. Rex Madianitarum, Num. 31. a. 8. Jos. 13. c. 21.

רבקה ῥεβέκκα Rebecca, Saginata, sive impinguata, aut contentio obtusa, vel contentio impedita. Filia Bathuel filii Nachor, uxor Isaac, Gen. 22. d. 23.

רבלה ῥεβλά ῥεβλαθά Rebla, sive Reblatha, Rixa, vel magnitudo illi, aut jurgium inveteratum vel conturbatum, sive jurgium defluens. Civitas Syriæ, Num. 34. b. 11. & 4 Reg. 23. g. 33. & 25. b. 16. Jer. 39. a. 5 quæ postea (ut Hieronymus tradit) Antiochia dicta est. sunt tamen qui id negant. Postremo Justiniani principis tempore (Volaterrano lib. 11. auctore) Theopolis dici cœpit.

רב מג ῥαβαμάγ Rebmag, Multitudinem dissolvens, vel liquefaciens, aut magister vel princeps liquefactionis, sive magister vel princeps liquefactus vel tabefactus. Princeps quidam, cujus meminit Jeremias 39. a. 3.

רקת ῥακκάθ Reccath, Vacuitas, sive sputum aut saliva, vel tempus, quod pars capitis est. Civitas in tribu Nephthali, Jos. 19. c. 35.

רקם ῥεκὲμ Recem, Vacuus, aut vanus, vel pictura varia, aut saliva eorum. Civitas in tribu Benjamin, Jos. 18. d. 27. Nomen ducis, Jos. 13. c. 21. Filius Hebron, 1 Par. 2. f. 43. Rex item Madianitarum, Num. 31. a. 8. quem Josephus lib. 4. scribit sui nominis in Arabia condidisse urbem: a Græcis postea Petram dictam.

רכה ῥηχά Recha, Tenera vel delicata. Nomen viri, 1 Par. 4. c. 12.

רכב ῥηχάβ Rechab, Quadriga, aut equitatus, vel equitans. Pater Jonadab, 4 Reg. 10. c. 15. Filius Remmon Berothitæ, 2 Reg. 4. a. 2. & 1 Par. 2. g. 55.

Rechabitæ, Idem. p. n. Jer. 35. a. 2. רכבים ῥαχαβείμ

רעמה ῥεγμά Reema, Tonitruum, sive exprobratio, aut malum quoddam, sive societas quædam, vel confractio quædam. Regio sic dicta a Regma filio Chus, Ezech. 27. e. 22.

מלכת μελχάθ Regina, Hebraice Molecheth: soror Bedan, 1 Par. 7. d. 18.

רעמה ῥεγμά Regma, Idem quod Reema. Filius Chus, Gen. 10. a. 7. & 1 Par. 1. a. 9.

רגם ῥεγμά Regom, Lapidans, vel lapidatus, aut purpureus. Filius Jahaddai, 1 Par. 2. f. 47.

רחום ῥεούμ. ῥαούμ Rehum, Pius, misericors: aut Syriace, amicus. Vir, 1 Esd. 2. a. 2. & 2 Esd. 3. d. 17. & 12. a. 3.

רעי οἱ ἑταῖροι Rei, S[illegible]s, aut pastor, sive malum, vel confractio mea. Nomen viri, 3 Reg. 1. b. 8.

ראיה ῥαΐα Reia, Visio Domini. Filius Joel, 1 Par. 5. a. 5.

רמיה ῥαμία Remeia, Sublimis vel excelsus Dominus, aut projectio Domini. Nomen viri, 1 Esd. 10. d. 25.

רמון ῥεμμών Remmon, Malum granatum, sive altitudo. Civitas in tribu tam Judæ quam Simeonis, Jos. 15. e. 31. & 19. a. 7. Item Petra in tribu Benjamin, Judic. 20. g. 47. Vallis item apud Zachariam 14. b. 44. sive civitas secundum Lyranum, non procul a Mageddo, quæ a quibusdam nunc Maximianopolis dicitur. Sic vocabatur & pater Baana & Rechab servorum Isboseth, 2 Reg. 4. a. 6. Nomen idoli, 4 Reg. 5. e. 18.

רמן־פרץ ῥεμμὼν φαρὲς Remmon-phares, Mali granati divisio, aut malum granatum divisionis, vel altitudinis divisio. Decima sexta Israelitarum mansio, Num. 33. c. 19.

רמונו ῥεμμών Remmono, Malum granatum ejus, sive altitudo ejus. Civitas sacerdotum in tribu Zabulon, 1 Par. 6. g. 77.

כיון ῥεμφὰν ῥεμφά Rempha, Pro hoc in Hebræo legitur Chiun, quod interpretatur placenta, id est, torta adipe conspersa, sive præparatus, aut compositus. Hebræi vero dicunt, Chiun lingua Arabica vel Punica Saturnum significare. Idolum, Amos 5. g. 26. Act. 7. e. 43.

ῥησά Resa, Luc. 3. f. 27. Caput, vel voluntas, aut cursus. D. Vir.

רסן δασέμ Resen, Frænum. Civitas ab Assur ædificata inter Chale & Niniven, Gen. 10. b. 12.

רשף ῥασέφ Reseph, Volucris, aut diabolus, vel sagitta, scilicet ignita. Nomen viri, 1 Par. 7. e. 25.

רצף ῥασέφ Reseph, 4 Reg. 19. c. 12. Esa. 37. c. 12. Pavimentum, vel extensio, aut pruna, id est, calculus ignitus. Urbs Syriæ, ut ait Hieronymus. Alii dicunt fuisse Petram Arabiæ civitatem.

רציא ῥασία Resia, Voluntas, aut voluntarius, sive cursor, aut veredarius. Filius Olla, 1 Par. 7. g. 39.

רצפה ῥεσφά Respha, Extensio, sive pavimentum, aut pruna, id est, calculus ignitus. Concubina Saul, filia Aja, 2 Reg. 3. a. 7.

רסה ῥεσσά Ressa, Irroratio, vel stillicidium. Nomen loci, in quo castrametati sunt filii Israel profecti de Lebna, Num. 33. c. 21.

רתמה ῥαθαμά Rethma, Juniperus, sive sonitus, aut strepitus. Locus ad quem venerunt filii Israel de Aseroth, Num. 33. c. 18.

רעו ῥαγαῦ Reu, Socius vel amicus, aut pastor, sive malum, aut confractio. Filius Phaleg, Gen. 11. c. 18. qui Ragau, 1 Par. 1. b. 25. dicitur, iisdem tamen consonantibus & punctis apud Hebræos.

R H

ῥήγιον Rhegium, Ruptura vel fractura: quoniam illic terra rupta est inter regnum Neapolitanum & Siciliam. G. Siciliæ civitas maritima, viginti millia passuum a promontorio Peloro secreta, Act. 28. c. 13.

ῥόδη Rhode, Roſa. G. Nomen puellæ, Act. 12. c. 13.

ῥόδοκος Rhodochus, Roſeus currus. G. Judæus quidam de quo 2 Mach. 13. f. 21.

ῥόδος Rhodus, Roſa. G. Cycladum inſularum nobiliſſima, & ab Oriente prima, quondam Ophiuſa vocata, diſtans a portu Aſiæ nonaginta millibus paſſuum, Act. 21. a. 1. & 1 Mach. 15. d. 23.

R I

ריבי ῥιβαί Ribai, Pugnans, vel objurgans, ſive multiplicans. Pater Ithai, 2 Reg. 23. d. 29.

רנה ῥιννά Rinna, Canticum, ſive exultatio. Filius Simeonis, 1 Paral. 4. d. 20.

ריפת ῥιφάθ Riphath, Medicina, ſive relaxatio, vel bovile, hoc eſt, ubi boves clauduntur. Filius Gomer, Gen. 10. a. 3. Ab hoc Riphæi dicuntur, qui Paphlagones cognomentum ſortiti ſunt.

R O

רהגה ῥααγά Roaga, Saturatus, vel inebriatus meditatione vel eloquio, aut ſaturatus vel inebriatus abſtractione vel ſeparatione. Filius Somer filii Heber, 1 Par. 7. g. 34.

רחבעם ῥοβοάμ Roboam, Dilatans populum, aut latitudo vel platea populi, ſive odor vel odorans cum populo. Filius Salomonis, 3 Reg. 11. g. 43. & 1 Par. 3. b. 10.

רגל ῥωγήλ Rogel, Pes, ſive pedeſtris, aut explorans, vel delator ſive accuſator: aut Syriace, conſuetudo. Fons prope Jeruſalem in tribu Juda ad Septentrionem, Joſ. 15. b. 8. & 18. c. 16. & 3 Reg. 1. b. 9.

רגלים ῥωγελλίμ Rogelim, Idem. p. n. Oppidum Galaad, videtur eſſe in vicinia Mahanaim, 2 Reg. 17. g. 27.

רגם־מלך ῥογὸμ ὁ βασιλεύς Rogom-melech, Lapidans regem vel conſiliarium, aut purpura regis vel conſiliarii. Princeps Darii regis, Zach. 7. a. 2.

רחב ῥαὰβ Rohob, Latitudo, ſive dilatatio, aut platea. Civitas Levitarum in tribu Aſer, Joſ. 19. b. 28. & 1 Par. 6. g. 75. Num. 13. d. 22. Rex Soba, 2 Reg. 8. a. 3.

רחביה ῥαβία Rohobia, Latitudo, ſive dilatatio Domini, aut platea Domini. Filius Eliezer filii Moyſi, 1 Par. 23. b. 17.

רחבות Rohoboth, Latitudines, ſive dilatationes, aut plateæ. Civitas Idumææ eſt prope flumen, patria Saulis Idumæorum regis, Gen. 36. d. 37. Legitur Gen. 10. b. 11. Et ædificavit Ninive, & plateas civitatis. Pro, plateas civitatis, LXX transferunt τὴν ῥοωβὼθ πόλιν, id eſt, Rohoboth civitatem: ſicque Chaldæus interpres, tunc civitatis nomen erit ab Aſſur conſtructæ.

ראומה ῥευμάν Roma, Excelſa, ſive ſublimis, aut rhinoceros, vel intuens nimis. Concubina Nachor fratris Abraham, Gen. 22. d. 24.

ῥώμη Roma, Valens, aut potens vel robuſta. G. Civitas Italiæ, 2 Tim. 1. d. 17. Act. 18. a. 2. & 19. d. 21.

ῥωμαῖοι Romani, Idem. p. n. G. Joh. 11. f. 48. Act. 2. b. 10. & 22. g. 29.

כתים κίτιοι Romani, Dan. 11. e. 30. Hebraice legitur Chithim, & interpretatur conterentes, vel contritio maris, ſive diadema, aut aurum, vel tinctura: aut ex Syro & Hebræo coacervatio maris. Vide Cethim & Italia.

ῥωμαῖος Romanus, Valens, ſive potens, aut robuſtus. G. A[illegible]. b. 10. & 16. g. 38.

רמליהו ῥομελία Romelia, Excelſus Domini, ſive celſitudo Domini, aut projectus a Domino. Pater Phaceæ regis Iſrael, 4 Reg. 15. e. 27. & 16. a. 1.

רוממתי עזר ῥωμεμθιέζερ Romamthiezer, Exaltans adjutorem, vel auxilium, ſive exaltavi atrium. Nomen viri, 1 Par. 25. a. 4.

ῥὼς ראש Ros, Caput, vertex, ſummitas, ſive principium. Filius Benjamin, Gen. 46. c. 21.

עטרת Roth, Coronæ, ſive calamus inebriationis vel ſaturitatis: aut ex Syro & Hebræo, conſilium inebriationis vel ſaturitatis. Civitas tribui Gad data in poſſeſſionem, Num. 32. g. 35. Hebr. Atroth. apud LXX non legitur.

R U.

ראובן ῥουβήν Ruben, Videns filium, ſive videte filium, vel viſio filii, aut viſionis filius. Filius Jacob ex Lia, Gen. 29. f. 32.

Rubenitæ, Idem.

ראובני Rubenites, Idem. 1 Par. 11. g. 42. ῥουβηνὶ

ῥοῦφος Rufus, Latinum eſt, Marc. 15. b. 21. Rom. 16. b. 13. Vir.

רומה ῥουμά Ruma, Excelſa, ſive ſublimis, aut projecta. Civitas in tribu Juda, Judic. 9. f. 41. & 4 Reg. 23. g. 36. quæ alias Remphtis, item & Arimathæa, teſte Euſebio, vocatur. Legitur Joſ. 15. f. 52. Ruma, juxta LXX, ubi ex Hebræo legendum Duma.

רות ῥούθ Ruth, Saturata, vel inebriata. Uxor Mahalon filii Elimelech Bethlehemitæ, Ruth 1. a. 4.

S

שאל σαούλ SAal, Poſtulans, ſive poſtulatus, aut commodatus, ſive ſepulchrum, vel infernus, aut fovea. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 29.

צעננים σεεννανίμ Saananim, Motiones, vel motus dormientis. Civitas eſt, limes tribus Nephthali, Joſ. 19. c. 33.

שעף σαάφ Saaph, Cogitans, aut qui volat, vel prævolans. Filius Jahaddai, 1 Par. 2. f. 47.

שערים σαργείμ Saaraim, Portæ, ſive æſtimationes, aut appretiationes, vel capilli, ſive hordeum, aut tempeſtates, ſive dæmones, aut piloſi, vel hirci. Civitas in tribu Juda, in qua poſteri Simeonis habitaverunt, 1 Par. 4. e. 31. Vide Saraim.

שבא σαβά Saba, Converſio, ſive captivitas, aut canities, vel ſeſſio. Filius Regma, Geneſ. 10. a. 7. a quo civitas regalis Æthiopiæ nomen accepit, 3 Reg. 10. [illegible]. 1. Eſa. 60. b. 6. Hanc Joſephus lib. 2. a Cambyſe rege, Meroen ex ſororis vocabulo cognominatam ſcribit. Filius item Jectan, Gen. 10. d. 28. Poſtremo, ſic nominabatur filius Jecſan, Gen. 25. a. 3.

סבא σαβά Saba, Gen. 10. a. 7. & 1 Par. 1. a. 9. ubi dicitur, Saba & Evila. Pſal. 71. c. 10, 15. Eſa. 43. a. 3. interpretatur circuitio, aut ebrius: vel Syriace ſenex. Filius Chus. Inde Sabæi populi qui felicem Arabiam incolunt, ſunt dicti. Eſt & Arabum metropolis nomine Saba, in monte Ita.

Sabaa, 1 Reg. 13. d. 18. ubi dicitur, In terra Sabaa: iſta non ſunt in Hebræo.

Sabacthani, Dereliquiſti me. Chaldaicum verbum, Matth. 27. e. 46. שבקתני σαβαχθανί

Sabæi, Captivantes, ſive convertentes, aut cani, vel ſedentes. Populi, Job 1. c. 15. Joel 3. b. 8. שבא σαβά

Sabaim, Circuitiones, aut ebrii: vel Syriace, ſenes, Eſa. 45. c. 14. In ſecundo Eſdræ, cap. 7. e. 59. ubi legitur Sabaim, legendum Aſbaim. Vide ſuo loco. שבאים סבאים σεβαείμ

Sabam, Captivitas eorum, aut captivans eos. Civitas, Num. 32. a. 3. שבם σαβαμά

Sabama, Converſio, ſive captivitas nimia, aut canities, vel ſeſſio multa. Civitas quam ædificaverunt filii Ruben, Num. 32. g. 38. Joſ. 13. c. 19. Locus hic vitifer in vicinia Jazer, Eſa. 16. c. 8. Jerem. 48. e. 32. שבמה σεβαμά

Sabanias, Convertens, vel captivans Dominus, aut intelligens vel ædificans Dominus, ſive intellectus vel filiatio Domini. Nomen viri, 2 Eſd. 9. a. 4. שבניה σαβανίας

Sabaoth, Exercitus, p. n. ſive militiæ, aut fortitudines, Jerem. 11. d. 20. Rom. 9. f. 29. Jacob. 5. a. 4. צבאות δυνάμεις, σαβαώθ

Sabarim, Confractiones, ſive ſpes, vel expectationes, aut frumenta. Locus eſt trans Jordanem in terra Amorrhæorum, qui a frangendo, hoc nominis invenit, quod ibi Iſraelitarum acies fracta fuerit, Joſ. 7. a. 5. שברים ἕως συνέτριψαν αὐτοὺς

Sabarim, Ezech. 47. c. 16. Circuitus altitudinis: aut Syriace, opiniones, vel cogitationes, aut ſperantes, vel ſpes. Nomen loci qui eſt inter terminum Damaſci & confinium Emath. סברים σαβαείμ

Sabat, Sceptrum, vel virga, aut tribus. Menſis quandoque Februario noſtro reſpondens, Zach. 1. b. 7. שבט σαβάτ

Sabatha, Circuitus, vel circuiens, aut cauſans: aut Syriace, ſenectus. Filius Chus, Geneſ. 10. a. 7. Ab hoc Sabatheni, qui a Græcis Aſtabari dicuntur, nomenclaturam ſortiti ſunt, 1 Paralip. 1. a. 9. סבתה σαβαθά

Sabathaca, Circuiens percuſſionem, vel cauſa percuſſionis: aut ex Syro & Hebræo, ſenectutis percuſſio. Filius Chus, Gen. 10. a. 7. & 1 Par. 1. a. 9. סבתכא σαβαθακά

Sabbathai, Sabbathum meum, vel requies, aut ceſſatio mea. Nomen viri, 2 Eſd. 11. b. 16. שבתי σαββαθαῖος

Sabbathiſmus, Requies, vel ceſſatio. D. Heb. 4. c. 9. σαββατισμὸς

Sabbathizo, Exod. 16. f. 30. שבת σαββατίζω

Sabbathum, Requies, ſive ceſſatio, 4 Reg. 4. d. 23. שבת σάββατον

Sabee, Septem, vel ſeptimus, aut ſaturitas, ſive juramentum. Civitas in tribu Simeon, Joſ. 19. a. 2. שבע σαβὲ

Saber, Confractio, aut ſpes, vel frumentum. Filius Caleb ex Maacha concubina, 1 Par. 2. f. 48. שבר σαβὰβ

Sachacha, Umbraculum, vel operimentum, ſive protectio, aut unctio: vel Syriace, ſpeculatio. Civitas in tribu Juda, Joſ. 15. g. 61. סככה ςαχὰ

Sachar, Merces, ſive pretium, aut ſicera, vel ebrietas. Nomen viri, 1 Par. 11. g. 35. Filius Obed-edom, 1 Par. 26. a. 4. qui 2 Reg. 23. d. 33. dicitur Sarar. שכר ζαχὰρ

Sadducæi, Juſti, aut juſtificati: vel Syriace, ſciſſi, vel ſchiſmatici. D. Secta inter Judæos, negans eſſe reſurrectionem, Act. 5. d. 17. & 23. b. 7. Luc. 20. e. 27. ζαδδουκαῖοι

Sadoc, Juſtus, aut juſtificatus. Filius Achitob, 2 Reg. 8. d. 17. & 1 Par. 6. a. 8. Eſt & nomen ſacerdotis, 2 Reg. 15. e. 24. Filius item Merajoth, 1 Par. 9. b. 11. צדוק σαδὼκ σαδὼκ

Sage, Ignorans, ſive comprehendens, vel attingens: aut Syriace multus, ſive multiplicans. Nomen viri, 1 Par. 11. f. 34. שגא σαγαὶ

Sahar, Lucidus, aut candidus. Filius Aſhur ex Halaa uxore, 1 Par. 4. b. 7. Filius item Simeon filii Jacob, Geneſ. 46. b. 10. Heb. Sohar. צחר σωὰρ, σαὰρ

Saharaim, Nigri, vel turbidi, aut matutinantes, vel mane euntes. Nomen viri, 1 Par. 8. a. 8. שחרים σεωρείμ

Salabim, Reſpiciens corda, ſive pugnus vel pugillus in mari, aut vulpes in mari, vel ſemita in mari. Vide Salebim.

Salaboni, Vulpis intellectus, vel filius, aut vulpis ædificium, vel pugilli, aut pugni ædificium vel intellectus, ſive ſemita ædificii, vel intellectus, aut filii. Nomen loci, 2 Reg. 23. d. 32. שעלבני σαλαβωνίτης

Salabonites, Idem. 1 Par. 11. f. 33. σαλαβωνὶ

Salai, Miſſio, vel mittens: ſive ramus, aut propagines, vel telum, aut arma, ſcilicet miſſilia: vel Syriace, ſpolians, vel ſpoliatus. Mater Azuba, 3 Reg. 22. f. 42. שלחי σαλαΐ

Salamiel, Pax Dei, ſive perfectio Dei, aut retributio Dei. Filius Suriſaddai, princeps ſuæ tribus Simeon, Num. 1. a. 6. שלמיאל σαλαμιήλ

Salamina, ſive Salamis, Commota, vel conquaſſata, aut fluctuans. G. Inſula Cypri, in mari Euboico, contra Athenas, velut auctor eſt Pomponius Mela lib. 2. & Strabo lib. 14. In ea inſula, eſt ejuſdem nominis oppidum, teſte Plinio lib. 5. cap. 31. quod poſtea appellatum Conſtantia, auctore Hieronymo. Hoc Judæi funditus demoliti ſunt, Trajani principis temporibus, extinctis omnibus accolis, velut ſcribit Euſebius in Chronicis, & Hieronymus. In Salamine Paulus & Barnabas annuntiaverunt ſermonem Dei, Act. 13. a. 5. σαλαμὶς

Salathi, Umbra, ſive tinnitus, aut aſſans vel torreſaciens: aut Syriace, orans. Nomen principis militum, 1 Par. 12. d. 20. צלתי σαλαθὶ

Salathiel, Poſtulatus Dei, ſive commodatus Dei. Pater Zorobabel ducis Juda, Agg. 1. a. 1. & 1 Eſd. 3. a. 2. c. 8. Filius Jechoniæ filii Joacim, 1 Par. 3. c. 17. שאלתיאל σαλαθιήλ

Sale, Miſſio, vel mittens, ſive ramus aut propagines vel telum: aut arma, ſ. miſſilia: aut Syriace, ſpolians vel ſpoliatus. Filius Arphaxad, Gen. 10. d. 24. Luc. 3. g. 35. dicitur filius Cainan filii Arphaxad. שלח σαλά

שעלבים σαλεβίμ Salebim, Reſpiciens corda, ſive pugnus vel pugillus in mari, aut vulpes in mari, vel ſemita in mari. Nomen loci, Judic. 1. g. 35. & 3 Reg. 4. a. 9.

סלכה σελχά Salecha, Caniſtrum tuum, aut elevatio, ſive conculcatio tua. Civitas eſt in Baſan, Joſ. 12. b. 5. Dicitur & Selcha.

סלד σαλέδ Saled, Afflictio: vel Syriace, calefactio, vel aduſtio. Filius Nadab filii Semei filii Onam, 1 Par. 2. d. 30.

שלם σαλήμ Salem, Conſummata, perfecta, completa. LXX interpretantur pacem. Nomen urbis in Sichimis, quæ eſt in terra Samariæ, civitas Jacob, ſita in finibus Ephraim. Videtur quoque dicta Sichem. Hæc non eſt Jeruſalem, Gen. 14. d. 18. & 33. d. 18. Alia fuit Salem, de qua vide Jeruſalem.

שלמות σαλωμίθ Salemoth, Pacificatio, ſive perfectio, aut retributio. Nomen viri, 1 Par. 24. c. 22.

שלף σαλέφ Saleph, Evaginans, vel evellens, aut diſcalceans. Filius Jectan, Gen. 10. d. 26.

שעלים σαλίμ Salim, Vulpes. p. n. aut pugilli, ſive pugni, vel ſemitæ. Nomen loci, 1 Reg. 9. a. 4. Joan. 3. c. 23.

שלישה σαλισά Saliſa, Trina, aut principalis, ſive ternaria, vel principiſſa, aut duciſſa. Regio eſt, 1 Reg. 9. a. 4.

שלם σαλλήμ Sallem, Pax ſive perfectio, aut retributio. Filius Nephthali, Gen. 46. c. 24. qui Sallum, 1 Par. 7. c. 13. dicitur.

שלמא vel שלמה σαλμὼν Salma, Pax ſive perfectio, aut retributio, ſive veſtimentum. Filius Nahaſſon filii Aminadab, 1 Par. 2. b. 11. qui Salmon & Salma in fine quarti cap. Ruth. dicitur. Filius item Hur primogeniti Caleb ex Ephrata concubina, 1 Par. 2. g. 51.

צלמנע σαλμανά Salmana, Umbra prohibita, aut umbra vel imago commotionis, vel tinnitus commotionis, vel ſubmerſio prohibitionis, aut commotionis. Rex Madiam, Judic. 8. b. 6. Pſal. 82. c. 12. Heb. 83.

שלמן σάλμανα Salmana, Pacificus ſive perfectus, aut retribuens. Nomen regis cujuſdam, de quo Oſee 10. d. 15.

שלמנאסר σαλμανασάρ Salmanaſar, Pax ligata, ſive perfectio vel retributio ligata: aut pax, vel perfectio ſive retributio nunc ablata, vel nunc recedens. Rex Aſſyriorum, 4 Reg. 17. a. 3.

שלמיה σελεμίας Salmias, Pax Domini, ſive perfectio, aut retributio Domini. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 39.

שלמון σαλμὼν Salmon, Pacificus, ſive perfectus, aut retribuens. Filius Nahaſſon filii Aminadab, Ruth 4. d. 21.: qui & ibidem, & 1 Par. 2. b. 11. dicitur Salma.

σάλμων Salmon, Fluctuatio, vel commotio, aut conquaſſatio. G. Civitas maritima Cretæ inſulæ, Act. 27. b. 7.

צלמנה σαλμωνά Salmona, Umbræ munus vel numerus, ſive tinnitus numeri vel muneris, aut imago noſtra. Locus in quo caſtrametati ſunt filii Iſrael, profecti de monte Hor, Num. 33. e. 41.

סלוא σαλώ Salo, Caniſtrum, vel exaltatio, ſive conculcatio, aut æquiparatus. Filius Moſollam, 1 Par. 9. b. 7.

σαλώμη Salome, Pacifica, vel perfecta, aut retribuens. D. Mulieris nomen, Marc. 15. d. 40. & 16. a. 1.

שלמי σελεμὶ Salomi, pacificus, ſive perfectus, aut retribuens. Pater Abiud principis filiorum Aſer, Num. 34. d. 27.

שלמית σαλωμίθ Salomith, Idem. f. g. Filia Zorobabel filii Phadaiæ, 1 Par. 3. d. 19. Filius Semei, 1 Paral. 23. a. 9. Filius Roboam, 2 Paral. 11. d. 20.

שלמה σαλομὼν σολομὼν Salomon, Pacificus. Filius David ex Bethſabee uxore Uriæ, 2 Reg. 5. c. 15. & 12. f. 24. Heb. Selomoh.

σάλων Salon, Manens, vel qui manet, aut pacificus, vel abundans: aut Syriace, illudens vel decipiens. D.

צלפחד σαλπαάδ Salphaad, Umbra formidinis, ſive tinnitus formidinis, vel aſſationis, vel ſubmerſionis formido. Filius Hepher filii Galaad filii Machir filii Manaſſe, Num. 26. d. 33. & 1 Par. 7. c. 15. Heb. Salphahad.

יערי ארגים ἰαρὲ, ἰαείρ Saltus polymitarius, Latina ſunt. Heb. Jaharæ Orgim, id eſt ſylvæ polymitarii. Pater Adeodati, 2 Reg. 21. d. 19. & 1 Par. 20. c. 5.

סלוא σαλώ Salu, Caniſtrum, ſive exaltatio, aut conculcatio, vel æquiparatus. Pater Zamri illius qui cum Madianitide occiſus eſt, Num. 25. d. 14.

שלמית σαλωμίθ Salumith, Pacifica, ſive perfecta, aut retribuens. Filia Dabri, Levit. 24. b. 11.

שלשה σαλισά Saluſa, Trinus, vel principalis, aut dux. Filius Supha filii Helem, 1 Par. 7. g. 37.

שמע σαμά Sama, Audiens, vel obediens. Civitas in tribu Juda, Joſ. 15. d. 20. Nomen item viri, 1 Par. 8. b. 13.

הושמע ὠσαμά Sama, Exauditus, ſive ipſe exaudiens vel obediens. Filius Jechoniæ filii Joacim, 1 Par. 3. c. 18.

שמעה σαμαά Samaa, Audiens, vel obediens. Frater David, 2 Reg. 21. d. 21. Filius Merari, 1 Par. 6. c. 30, 39. & 12. a. 3.

שמאה σαμαά Samaa, Nominatus, vel appoſitus, aut perditio, vel deſolatio. Filius Macelloth filii Abigabaon, 1 Par. 8. 32. qui 9. f. 38. dicitur Samaam.

שמאם σαμαάν Samaam, Nomen matris, vel gentis, aut nomen timoris, vel ponens timorem, aut appoſitus matri vel genti, aut ibi timor, vel mater aut gens. Filius Macelloth, 1 Par. 9. g. 38. qui 8. c. 32. dicitur Samaa.

סמכיהו σαμαχίας Samachias, Adhærens Domino, vel innitens, aut junctus Domino. Nomen viri, 1 Par. 26. a. 7.

שמד σαμάδ Samad, Deſtruens, ſive exterminans, aut conterens. Filius Elphaal filii Mehuſim, 1 Par. 8. b. 12.

שמעיה σαμαίας Samaia, ſive Samaias, Audiens Dominum, vel obediens Domino. Pater Semri patris Idaiæ, 1 Par. 4. f. 37. Filius Joel, 1 Par. 5. a. 4. Alius fuit Gabaonites, qui 1 Par. 12. a. 4. dicitur Hebraice ישמעיה

שמהות σαμαώθ Samaoth, Deſolatio, vel perditio, aut ſtupor, ſive ibi iniquitas, aut nomen iniquitatis, vel deſolans, aut perdens iniquitatem. Nomen viri, 1 Par. 27. b. 8.

Samaraim, Lanæ, aut medullæ, ſ. arborum. Civitas in tribu Benjamin, Joſ. 18. d. 22. צמרים σεμρίμ

Samarath, Cuſtodia, vel adamas, aut vepres, vel ſpina, ſeu fæx. Filius Semei, 1 Par. 8. b. 21. שמרת σαμαράθ

Samaræus, Lana, vel medulla, ſcilicet arborum. Filius Chanaan, Gen. 10. c. 18. Hic Edeſſam incoluit. צמרי σαμαραῖος

Samaria, Cuſtodia, vel adamas, aut vepres, vel ſpina, ſeu fæx ejus. Nomen montis. 3 Reg. 16. e. 24. Urbs item Syriæ inter Judæam & Galilæam media, auctore Joſepho lib. 3. cap. 2. ab Amri Iſraelitici populi rege condita. ille enim, Simeron ſive Sameron, vel (ut tranſtulit vetus interpres) Samariam montem a quodam Semer emit: civitatemque quam in montis vertice extruxerat, a vendentis nomine, Simeron, ſive, (ut tranſtulit vetus interpres, 3 Reg. 16. e. 24.) Samariam appellavit. Hac deinde reges Iſraelitarum pro regia uſi ſunt. Alias, ut Euſebius teſtatur, Ecthenias eſt dicta. Mox poſt Hircani Judæorum pontificis expugnationem, ab Herode rege iterum ædificata, atque in honorem Auguſti, Græco vocabulo σεβαστὴ nominata eſt. Stephano, Neapolis quoque nominatur, Joſ. 11. a. 1. & 4 Reg. 6. f. 24. Eſa. 7. b. 9. & 10. b. 9. שמרון σεμερὼν

Samaria, ſive Samarias, 1 Par. 12. a. 5. & 1 Eſd. 10. d. 32. Cuſtodia Domini, aut adamas Domini, ſeu vepres vel ſpina Domini. Nomen viri. σαμαρίας vel שמריהו שמריה

Samaritani, Cuſtodes, vel adamantini, ſive ſpinoſi, aut fæces, vel fæculenti. Populi, Luc. 9. g. 52. & 2 Eſd. 4. a. 2. שמרון σαμαρεῖται

Samaritanus, Idem. ſ. n. Luc. 17. d. 16. σαμαρείτης

Samaritæ, Idem quod Samaritani. 4 Reg. 17. e. 29. σαμαρεῖται

Sameron, Vide Semeron meron.

Samgar, Nominatus advena, ſive ibi peregrinus, vel certans, aut nominis ruminatio, vel deſolatio, ſive ſtupor advenæ vel ruminantis aut certantis. Filius Anath, judex in Iſrael. Judic. 3. d. 31. שמגר σαμεγὰρ

Samir, Cuſtodia, ſeu vepres, vel ſpina, aut adamas, vel fæx. Civitas in tribu Juda, in montanis Ephraim. Joſ. 15. f. 48. Judic. 10. a. 1. Nomen viri, filius Micha, 1 Par. 24. c. 24. שמיר σαμίρ

Samma, Perditio, ſive deſolatio, vel ſtupor, aut ibi, ſive nomen aut nominatus, vel appoſitus. Filius Iſai patris David, 1 Reg. 16. b. 9. qui 1 Par. 2. b. 13. dicitur Simmaa. Filius Rahuel filii Eſau, Gen. 36. b. 13. 17, & 1 Par. 1. c. 37. Filius Supha filii Helem, 1 Par. 7. g. 37. שמה σαμμὰ σαμὰ

Samma, 1 Par. 2. f. 43. & 8. b. 13. Audiens, vel obediens. Filius Hebron. Filius item Azaz, 1 Par. 5. a. 8. Filius Hota, 11. g. 44. שמע vel שמא σαμὰ

Sammai, Nomen meum, aut deſolatio vel perditio mea, ſive ſtupor, aut cœli. Filius Recem filii Samma, 1 Par. 2. f. 44. Filius Ezra, 1 Par. 4. e. 17. שמי σαμαὶ

Sammoth, Nomina, vel deſolationes, aut perditiones, ſive ſtupefactiones. Nomen viri, 1 Par. 11. f. 27. שמות σαμμὼθ

Sammua, Audiens, vel obediens. Filius Zechur, Num. 13. a. 5. Filius David, 2 Reg. 5. c. 14. qui 1 Par. 3. b. 5. dicitur Simmaa. שמוע σαμοὺ

Samothrace, Arenoſa, & aſpera. G. Inſula in ſinu Pacuſiaco, eregione Thraciæ: ſic dicta quod eam inſulam Samii & Thraces incoluerint, Act. 16. b. 11. σαμοθρᾴκη

Samri, Cuſtodiens, ſive ſpina, aut fæx, vel adamas. Nomen viri, 2 Par. 29. c. 12. Pater Jedihel, 1 Par. 11. g. 45. שמרי σαμβρὶ

Samſai, Sol meus, aut nomen muneris, ſive ibi munus: aut Syriace miniſter. Nomen viri, 1 Eſd. 4. b. 8. שמשי σαμψὰ

Samſame, Nomen auditum, vel famoſa auditio. D. Nomen loci, 1 Mach. 15. d. 23. σαμψάμη

Samſari, Nomen cantantis, vel dominantis, aut ibi cantor, vel ibi dominans. Filius Jeroham, 1 Par. 8. c. 26. שמשרי σαμψαρὶ

Samſon, Sol ejus, aut nominis iteratio vel ſecundatio, ſive mutatio, vel nomen dormientis, aut ibi dormiens: vel Syriace, ſervitium, aut miniſterium ejus. Melius vertas parvus ſol, ut ſit diminutivum a שמש Filius Manue, Judic. 13. d. 24. שמשון σαμψὼν

Samuel, Poſitus a Deo, aut nomen ejus a Deo. Filius Ammiud, Num. 34. d. 20. Filius Thola filii Iſſachar, 1 Par. 7. a. 2. Filius Elcanæ ex Anna uxore altera, Propheta, 1 Reg. 1. c. 20. & 1 Par. 6. c. 33. שמואל σαμουὴλ

Samua, Audiens, vel obediens. Filius David, 2 Reg. 5. c. 14. & 1 Par. 14. b. 4. qui Sammua 1 Par. 3. b. 5. dicitur, iiſdem conſonantibus & punctis apud Hebræos. שמוע σαμαὰ

Samus, Arenoſa. G. Inſula in mari Ægæo, Act. 20. c. 15. & 1 Mach. 15. d. 23. σάμος

Sanaballat, Rubus in abſcondito, vel in involutione: aut ex Syro & Hebræo, inimicus in abſcondito vel in involutione. Nomen viri, 2 Eſd. 2. b. 10. סנבלט σαναβαλλάτ

Sanan, Frigiditas, ſive ſcutum, vel arma. Civitas in tribu Juda, Joſ. 15. e. 37. צנן σενάμ

Sanir, Dormiens lucerna, vel novale, ſive iteratio vel mutatio, aut ſecundatio lucernæ vel novalis, aut mutatio vel iteratio, aut ſecundatio docentis vel oſtendentis. Mons qui & Hermon, & Sarion dicitur, Deut. 3. b. 9. Ezec. 27. a. 5. Vide 1 Par. 5. d. 21. Vocatur & ש Sion, Deut. 4. g. 48. Vide Hermon. שניר σανὶρ σανὴρ

Saph, Pelvis, crater, phiala, limen, poſtis qui utrinque in porta erigitur: finis vel conſummatio: juncus vel pelagus. Nomen gigantis, 2 Reg. 21. d. 18. סף [illegible]

Saphai, Limen, vel ſuperliminare, aut hydria vel phiala, ſeu finis vel conſummatio. Nomen gigantis, 1 Par. 20. c. 4 qui 2 Reg. 21. d. 18. dicitur Saph. ספי σαφαὶ

Sapham, Barba, ſive labium aut riga eorum, vel confractio aut ſolitudo eorum. Filius Gad, 1 Par. 5. b. 12. שפם σαφὰν

Saphan, Hericius aut cuniculus, vel chœrogryllus, ſive abſconditus vel reconditus, aut labium vel ripa, ſive confractio earum. שפן σαφὰν earum. Scriba quidam filius Aſalia, 4 Reg. 22. a. 3.

שפט σαφάτ Saphat, Judex, vel judicans. Filius Huri, Num. 13. a. 6. Filius Eliſei, 3 Reg. 19. c. 16. Filius Semeiæ filii Secheniæ, 1 Par. 3. d. 22. Filius Gad, 1 Par. 5. b. 12.

שפטיה σαφατίας Saphatia, ſive Saphatias, Judicans Dominus: ſive judicium Domini. Filius David ex Abital, 2 Reg. 3. a. 4. & 1 Par. 3. a. 3. Filius Rahuel, 1 Par. 9. b. 8. Vir Aruphites, 1 Par. 12. a. 5. Vide Jerem. 38. a. 1. & 2 Eſd. 7. e. 59.

σαπφείρη Sapphira, Narrans, vel numerans, aut libraria vel literaria: aut Syriace, formoſa. D. Uxor Ananiæ illius qui Deo mentitus, ad verbum Petri mortuus eſt, Act. 5. a. 1.

שפמי σαφαμὶ Saphomites, Labium, vel ripa aquarum, ſive contritio aquarum, 1 Par. 27. d. 27.

צפון σαφών Saphon, Aquilo, ſive Abſconditus, aut ſpeculator. Nomen loci, Joſ. 13. d. 27.

שרה σάῤῥα Sara, Domina, vel princeps. Uxor Abraham, Gen. 17. c. 15. Vide שרי Sarai.

שרח σαρχὰ Sara, Gene. 46. b. 17. Nume. 26. e. 46. & 1 Paral. 7. f. 46, Odorans vel domina odoris, aut canticum odoris. Filia Aſer filii Jacob.

צרעה σαραὰ Sara, ſive Saraa, Joſ. 19. c. 41. Judic. 13. a. 2. & 16. g. 31, & 2 Eſd. 11. d. 29. Lepra, aut ſcabies. Civitas in tribu Dan. Eadem & Sarea, Joſ. 15. e. 33. dicitur.

σαρὰ שארה Sara, 1 Par. 7. c. 24. Caro, vel conſanguinitas, aut fermentum, ſive reſiduum vel remanens. Filia Ephraim.

σαρὰ שרביה σαραβία Sarabia, ſive Sarabias, Siccitas Domini, vel prævalens cum Domino, aut pſallens in Domino vel cum Domino. Nomen viri, 1 Eſd. 8. a. 4. & 18. e. 24.

שרי σαρὰ Sarai, Domina mea, vel princeps mea. Uxor Abraham, Gen. 11. d. 29. filia Aran fratris mariti ſui, quæ & Jeſcha ibidem dicitur, dicta eſt & Sara. Vid שרה Sara.

צרעי σαραϊτὶ Sarai, 1 Par. 2. g. 54. Leproſus, vel ſcaber. Nomen viri.

Saraitæ, Idem. 1 Par. 2. g. 53.

שרי σαραὶ Sarai, 1 Eſd. 10. d. 40. Dominus aut princeps meus, ſi per שׁ vel canticum meum, ſi per שׂ ſcribatur.

שריה σαραίας Saraia, ſive Saraias, Princeps Domini, vel canticum Domini. Filii Cenez, 1 Par. 4. c. 14. & 6. a. 14, & 2 Reg. 8. d. 17. Filius Ezriel, Jer. 36. f. 26. Vide 4 Reg. 25. d. 18.

σαρεὶμ שערים Saaraim, Idem quod Saraim, Joſ. 15. e. 36. & in Reg. 17. g. 52.

σαραρείμ σαρὰρ שרר Sarar, Umbilicus, aut cogitatio, vel inſidiatio, ſive cantans, vel Dominus. Pater Ahiam, 2 Reg. 23. d. 33. qui 1 Par. 11. g. 35. dicitur Sachar.

שראצר σαρασὰρ Saraſar, Præpoſitus theſauri, vel cellarii, aut pſallentis theſaurus vel cellarium, ſeu qui videt anguſtiam: aut ex Syro & Hebræo, caſtrametatio anguſtiantis. Filius Sennacherib, 4 Reg. 19. g. 37. Eſa. 37. g. 38. Principis cujuſdam nomen, de quo Zac. 7. a. 2.

צרת השחר σαρὲθ καὶ σιὼρ Sarath-aſar, Plaſmatio matutina, aut anguſtia vel colligatio matutina, ſive anguſtia vel figura nigredinis. Civitas in tribu Ruben in monte Beth-phogor, Joſ. 13. c. 19. Heb. Sarath-aſahar.

Sarathi, Leproſus, vel ſcaber, Vir, 1 Par. 4. a. 2. σαραθὶ

צרעתי Sardi, Sardorum, Princeps jucunditatis, aut canticum lætitiæ, vel id quod remanet vel relinquitur: aut Syriace, cortina. D. Civitas, Apoc. 1. c. 11. & 3. a. 4.

σαρδεῖς צרעה σαραὰ Sarea, Lepra, vel ſcabies. Urbs tribus Judæ ſive Dan, Joſ. 15. e. 33. Eadem quæ & Sara ſive Saraa dicitur.

שריה σαραίας Sareas, Princeps Domini, aut canticum Domini. Filius Thanehumeth, Jerem. 40. c. 8.

שרביה σαραβίας Sarebias, Siccitas Domini, vel prævalens cum Domino, aut pſallens in Domino vel cum Domino. Nomen viri, 2 Eſd. 9. b. 4.

סרד σερὲδ Sared, Ablatio dominii vel deſcenſionis: aut Syriace, cortina. Filius Zabulon, Gen. 46. b. 14.

צרדה σαριδὰ Sareda, Anguſtia, vel colligatio dominii vel deſcenſionis, aut pſalmatio dominii vel deſcenſionis. Patria regis Jeroboam, 3 Reg. 11. c. 26.

צרדתה Saredatha, Idem. Nomen loci, 2 Par. 4. d. 17. σαριδαθὰ

סרדי Sareditæ. Ablatio dominii, vel deſcenſionis: aut Syriace, cortina, Num. 26. c. 26.

Σαρεδεὶ צרפתה σαρέπτα Sarepta, Anguſtia buccellæ, vel panis, ſive conflatio vel conflatorium, aut anguſtiæ dilatatio vel perſuaſio. Civitas quaſi in medio inter Tyrum & Sidonem ſita, 3 Reg. 17. a. 9. quidam Franciam ſeu Galliam eſſe dicunt, Abdiæ g. 20.

שרש σύρος Sares, Radix, vel catenula. Frater Phares filii Machir, 1 Par. 7. d. 16.

Sareth, 1 Reg. 9. a. 1. non legitur in emendatioribus codicibus Latinis ut nec Hebraice.

סרגון σαργὰ Sargon, Auferens protectionem, vel corpus aut colorem, ſive auferens hortum: aut Syriace, rete vel retiaculum. Nomen regis, alias Sennacherib dicti, Eſa. 20. a. 1.

שעריה σαρία, σααρία Saria, Porta Domini, ſive æſtimatio vel appretiatio: aut capillus Domini, vel hircus Domini, ſive hordeum vel tempeſtas Domini, aut dæmonis Dominus. Filius Aſel, 1 Par. 8. d. 38, & 9. g. 44. Heb. Saaria.

Sarias, Idem quod Sareas.

שריון σαριὼν Sarion, Lorica, vel planities, aut canticum columbæ. Mons a Sidoniis ſic vocatus, quem Amorrhæi Sanir vocant, Deut. 3. b. 9. Vide Sanir & Hermon.

שריד σαρὶδ Sarid, Relictus, vel remanens aut principis manus, ſive canticum manus. Terminus eſt Zabuloniæ tribus, Joſ. 19. a. 10.

שרוחן ἀγρὸς αὐτῶν Sarohen, Princeps gratiæ, vel principis gratia, ſive canticum gratiæ. Civitas in tribu Simeon, Joſ. 19. a. 6.

שרון Σαρὼν Saron, ſive Sarona, Planities, aut canticum ejus. Regio eſt, teſte Hieronymo, inter Tabirinum montem & Lacum Tyberiadis, & a Cæſarea uſque ad Joppen ſe ultra extendens. Hæc pinguis & fertiliſſima eſt, 1 Par. 27. d. 29. Eſa. 33. b. 9. Act. 9. f. 35. Eſt & urbis nomen in qua filii Gad habitaverunt, 1 Par. 5. c. 16.

Saronites, Planities, vel planus, ſive cantans. Nomen viri, 1 Par. 27. d. 29. שרוני σαρωνίτης

Sar-ſachim, Præpoſitus cooperimentorum, vel unctionum. Unus ex principibus regis Babylonis, Jer. 39. a. 3. שר סכים ναβουσαρσαχὶμ

Sarthan, vel Sarthana, Tribulatio ſive anguſtia, aut colligatio, ſive plaſmatio, aut figuratio, vel anguſtiam dans. Locus non procul a Jezrahele, 3 Reg. 4. b. 12. & 7. g. 46. Joſ. 3. b. 16. צרתן σάρθαν

Sarug, Palmes, vel ſarmentum, ſive ramus, aut convolutio. Filius Reu, Gen. 11. e. 20. Luc. 3. g. 36. שרוג σερὺχ

Sarvia, Anguſtia vel tribulatio Domini, aut colligatio ſive plaſmatio vel figuratio Domini. Mater Abiſai, filia Iſai patris David, 1 Reg. 26. a. 6. & 1 Par. 2. b. 16. צרויה σαρουία

Saſſabaſar, Gaudium in tribulatione vel anguſtia, aut gaudii perhibitio vel munitio, ſive gaudium vindemiæ, vel ſexta anguſtia, aut linum vel byſſus anguſtiæ. Princeps in tribu Judæ, 1 Eſd. 1. d. 11. ששבצר σασαβασὰρ

Saſagazi, Qui facit tranſitum vel tonſionem, aut reſpiciens tranſeuntem vel tondentem, ſive comprimens vellus. Eunuchus regis Aſſueri, Eſth. 2. c. 14. Heb. Saaſagaz. שעשגז

Satan, Contrarius, vel adverſarius, 2 Reg. 19. d. 22. Zach. 3. a. 1. & Job 1. b. 6. שטן διάβολος

Satanas, Idem. Matth. 4. b. 10. & 16. d. 23. Marc. 4. b. 10. Luc. 10. c. 18. σατανᾶς

Save, Planities, vel æquitas, aut ponens vel poſitus. Civitas ſive vallis, Gen. 14. a. 5. quæ & Vallis regis ibidem c. 17. dicitur. שוה σαυῆ

Saul, Poſtulatus, ſive commodatus, aut fovea, ſive ſepulchrum, vel infernus. Sextus rex in Edom, qui fuit ex Rohoboth, Gen. 36. d. 37. Filius item Simeonis filii Jacob, Gen. 46. b. 10. & 1 Par. 4. d. 24. & 6. b. 24. Filius poſtremo Cis, 1 Reg. 9. a. 2. שאול σαοὺλ

Saulitæ, de Saul, quod interpretatur poſtulatus ſive commodatus, aut fovea, ſive ſepulchrum, vel infernus. Num. 26. b. 13. שאולי σαουλὶ

Saulus, Poſtulatus, ſive commodatus, aut ſepultus. ſic dicebatur Paulus apoſtolus ante converſionem, Act. 8. a. 1. σαῦλος

Saura, Salamandra, genus lacertæ. G. 1. Mac. 6. e. 43. σαυρὰ

S C

Sceva, Diſpoſitus, vel præparatus. Vir Judæus, Act. 19. c. 14. σκεύα

Scenofactoria, ſcilicet ars, ex græco τῆς σκηνῆς, & facio verbo Latino: ars faciendi tabernacula, quam artem exercebat Paulus Apoſtolus, Act. 18. a. 3.

Scenopegia, Feſtum tabernaculorum. G. Joan. 7. a, 5. σκηνοπηγία

Schibboleth, Spica, aut fluctus, ſ. aquarum, ſive alveus, Judic. 12. c. 6. שבלת στάχυς

Scythæ, Coriarii, vel cerdones. Sunt qui interpretantur poculis vacantes, quod σκύθος genus ſit poculi. G. Coloſ. 3. b. 11. σκύθαι

Scythopolitæ, Coriarii cives. G. 2 Mac. 12. e. 30. σκυθοπολῖται

S E

Seba, ſive Sebe, Septem, vel ſeptimus, ſive ſaturitas, vel juramentum. Nomen viri, 1 Par. 5. b. 13. Filius Bochri, 2 Reg. 20. a. 1. שבע σαβεαὶ

Sebenia, ſive Sebenias, Idem quod Sabanias. Nomen viri, 2 Eſd. 10. a. 4. & 12. a. 3. Sacerdos quidam, 1 Par. 15. c. 24. שבניה σεβανίας

Sebeon, Stans iniquitas, ſive inflatio vel tumor peccati: aut Syriace, tinctus vel intingens. Pater Anæ Patris Oolibama alterius uxoris Eſau, de filiabus Chanaan, Gen. 36. a. 2. צבעון σεβεγὼν

Sebethai, Vide Sebthai.

Sebia, Damula, vel caprea, aut pulchra vel præcipua, ſive ſtans Dominus: aut Syriace, voluntaria. Mater Joas, filii Ochoziæ filii Joran filii Achab. 4 Reg. 12. a. 1. Filius item Saharaim ex Hodes uxore, 1 Par. 8. a. 9. צביה σεβία

Sebnia, Idem quod Sabanias. Nomen viri, 2 Eſd. 9. a. 5.

Seboim, Damulæ, vel capreæ, ſive pulchri, vel præcipui, aut inflati: vel Syriace, voluntarii. Urbis nomen, Gen. 10. c. 19. צבים σεβωεὶμ

Seboim, 1 Reg. 13. d. 18. & 2 Eſd. 11. d. 34. Intincti, aut tincturæ, vel ſtantes acervi. Vallis nomen. Σεβωείμ צבעים σαβαὶν

Seboleth, Vide Schibboleth.

Sebthai, Sabbathum, ſive requies, vel ceſſatio. Nomen viri, 2 Eſd. 8. b. 7. שבתי Σαββαθαῖος

Sechem, Pars, ſive portio, vel humerus, aut matutinatio, vel itio quæ fit mane. Filius Galaad filii Machir filii Manaſſe, Num. 26. d. 31. Filius Semida. 1 Par. 7. d. 19. Ab hoc, metropolis Samariæ in tribu Manaſſe, quæ Sichem dicitur. Vide Sichem. שכם σιχὲμ συχὲμ

Sechemitæ, Idem. p. n. Num. 26. d. 31. שכמי σιχεμὶ

Sechen, Joſ. 17. a. 2. Scribe Sechem. σαμαερὶ

Sechenias, Vicinus Dominus, aut habitatio Domini. Filius Obdiæ filii Avan filii Raphaiæ, 1 Par. 3. d. 21. & 24. b. 11. & 2 Par. 31. c. 15. שכניה σεχενίας

Sechia, Protectio, vel ramus Domini, ſive ſepiens, aut vallans Dominus, vel ceſſatio Domini. Filius Saharaim ex Hodes uxore ſua, 1 Par. 8. b. 10. שכיא vel שכיה σεχία

Sechrona, Ebrietas, aut pretium, vel merces ejus. Civitas in tribu Dan, Joſ. 15. c. 11. שכרונה σαχαρωνὰ

Secundus, Latinum eſt Nomen viri, de quo Act. 20. a. 4. σεκοῦνδος

Secarus, Proprium viri, quod tantum appellativum vertit vetus interpres, 1 Par. 4. d. 22. יואש ἰωὰς

Sedada, Latus ejus, ſive cibarium aut venatio ejus, vel inſidiæ ejus. Terminus eſt tribus Judæ, Num. 34. b. 8. Ezech. 47. c. 16. צדדה σαδαδὰ

Sedecias, Juſtus Domini, vel juſtitia Domini. Filius Joſiæ regis, ſic nominatus a Nabuchodonoſor, quum prius Mathanias diceretur, 4 Reg. 24. d. 20. & 1 Par. 3. c. 15. Filius item Hananiæ, Jerem. 36. c. 12. Hoc nomine vocabatur propheta ille blaſphemus, 3 Reg. 22. b. 11. filius Chanaana. Fuit & filius Joacim filii Joſiæ, 1 Par. 3. c. 15. צדקיהו σεδεκίας

Sedei,

ἀσαδίας Sedei, Omnipotens, vel devaſtator, aut ager, ſeu mamilla. D. Baruch 1. a. 1.

שדיאור σεδιοὺρ Sedeur, Ager luminis, vel ignis, ſive ubera luminis, aut omnipotentis lumen, vel devaſtatoris ignis. Pater Eliſur principis tribus Ruben, Num. 1. a. 5.

צוער ζόγορ ἐν σηγώρ Segor, Parva. Oppidulum eſt Sodomorum, in finibus Moabitidis, Gen. 13. b. 10. & 19. e. 22. Eſa. 15. c. 5. quod Gen. 14. b. 8. dicitur Bala. Dicitur & vitula conternans, juxta Hieronymum.

σηγώρ שגוב σεγοὺβ Segub, Fortificatus, aut exaltatus. Filius Hiel reædificatoris Jericho, 3 Reg. 16. g. 34. Filius Eſron filii Phares, ex filia Machir patris Galaad, 1 Par. 2. c. 21.

שחצימה σασιμὰ Seheſima, Humiliatio jejunii, aut fovea, ſive meditatio jejunii, vel ſuperbia maris. Civitas in tribu Iſſachar. Joſ. 19. b. 22.

סיחון σηὼν Sehon, Eradicatio, ſive concluſio. Rex Amorrhæorum. Num. 21. e. 21. Joſ. 13. b. 10.

שעיר σηεὶρ, σοιωνὶς Seir, Hiſpidus, ſive piloſus, aut hœdus, vel dæmon, ſeu hordeaceus, vel tempeſtas: Mons eſt Idumææ, inter Aſphaltiten & Ægyptum, qui ab Eſau hujus montis accola, eo quod eſſet hirſutus, nomen accepit, 1 Par. 4. g. 42. Eſa. 21. c. 11. Eſt & nomen viri cujuſdam Horræi, Gen. 36. c. 20.

σιὼρ צעירה Seira, Parva, ſive tribulata. Civitas eſt Idumææ, 4 Reg. 8. f. 21.

שעירתה σειρωθὰ Seirath, Hœdus, ſive piloſus, aut dæmon, ſive tempeſtas, vel hordeum. Nomen loci, Judic. 3. d. 26.

שלה σηλὼμ, σηλὼ Sela, Diſſolvens, ſive diſcalceans: vel Syriace, illudens, ſive decipiens. Filius Judæ ex Sua uxore, Gen. 38. a. 5. & 1 Par. 4. d. 21.

צלע σελὰ Sela, Coſta, ſive latus, aut claudicatio. Civitas in tribu Benjamin, Joſ. 18. d. 27.

שלחי σελεὶ Selahi, Ramus, vel propagines, ſive miſſio vel mittens, aut telum vel arma, ſcilicet miſſilia: vel Syriace, ſpolians, vel ſpoliatus. Mater matris Joſaphat regis Judæ, 2 Par. 20. g. 31.

שלני σηλωνὶ Selaitæ, Diſcalceans, ſive diſſolvens: vel Syriace, illudens, ſive decipiens. Nomen familiæ, Num. 26. c. 20.

סלכה ἐλχὰ Selcha, Caniſtrum tuum, vel elevatio aut conculcatio tua. Civitas regis Og in Baſan, Deut. 3. b. 10. & 1 Par. 5. b. 11. Salecha eadem appellatur.

שעלבין σαλαβὶν Selebin, Vulpis intellectus, vel filius, aut pugnus vel pugillus intellectus, ſive ſemita intellectus vel filii, aut reſpicientis intellectus. Civitas in tribu Dan, Joſ. 19. d. 42.

צלק σελὴκ, σελλὴκ Selec, Umbra, vel tinnitus lambentis vel percutientis, aut aſſans vel torrefaciens lambentem vel percutientem. Nomen viri, 2 Reg. 23. d. 37. & 1 Par. 11. g. 39.

שלמיהו σελεμίας Selemiau, Pax Domini, ſive perfectio Domini, aut retributio Domini. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 41.

שלמיה σελεμίας σελεμίας Selemias, Idem. Pater Juchal, Jerem. 38. a. 1. Pater etiam Jeriæ, Jerem. 37. c. 12. Filius Hananiæ, ibidem. Filius Abdeel, Jerem. 36. f. 26.

שלמית σαλαμὶθ Selemith, Pacifica, ſive perfecta, aut retribuens. Nomen viri, 1 Par. 26. c. 25.

צלף σελὲφ Seleph, Umbra, vel tinnitus concuſſionis: aut ex Hebræo & Syro, umbra conjuncta. Nomen viri, 2 Eſd. 3. g. 30.

צלתי σελαθὶ Selethai, Umbra, ſive aſſatio, vel torrefactio, aut tinnitus meus: vel Syriace, oratio mea. Filius Semei, 1 Par. 8. b. 20.

σελεύκεια Seleucia, Commota, vel conquaſſata, aut fluctuans. G. Civitas in promontorio Syriæ Antiochiæ ſita, a Seleuco Nicanore condita, auctore Joſepho libro 18. antiquit. Juda. 16. & Egeſippo, lib. 4. cap. 1. quam Paulus peragravit, Act. 13. a. 4. & 1 Mach. 11. a. 8.

σέλευκος Seleucus, Commotus, vel conquaſſatus, aut fluctuans, G. Pater Demetrii, 2 Mach. 7. a. 1.

שלחים σελεὶμ Selim, Miſſi, vel propagines, aut rami, ſive arma, ſcilicet miſſilia: aut Syriace, ſpoliantes. Civitas in tribu Juda, Joſ. 15. e. 32.

צלה σελλὰ Selia, Umbra, vel aſſatio, vel torrefactio, ſive tinnitus: aut Syriace, oratio. Uxor Lamech, Gen. 4. c. 19.

σελλὰ סלא Sella, 4 Reg. 12. d. 20. Exaltatio, ſive conculcatio, vel æquiparatio: aut Syriace, caniſtrum.

σηλεὶ סלי Sellai, Idem. Nomen viri, 2 Eſd. 11. b. 8.

שלם σελλὴμ Sellem, Pacificus, ſive perfectus, aut retribuens. Filius Nephthali, Num. 26. f. 49. qui Gen. 46. c. 24. Sallem, & 1 Par. 7. c. 13. Sallum dicitur.

σελεμὶ שלמי Sellemitæ, Idem. p. n. Num. 26. f. 49.

שלש σελὲς Selles, Trinus, aut princeps, vel dux. Filius Helem, 1 Paral. 7. g. 35.

סלא σηλουὰ Sellu, Caniſtrum, aut exaltatio, ſive conculcatio, aut æquiparatio. Nomen viri, 2 Eſd. 11. a. 7.

שלם σαλοὺμ, σαλλοὺμ Sellum, Pacificus, ſive perfectus, aut retribuens. Filius Jabes, 4 Reg. 15. b. 10. Filius Siſamai filii Elaſa, 1 Par. 2. e. 40. & 4. e. 25. Filius Joſiæ, 1 Par. 3. c. 13. Jer. 22. c. 11. Filius Nephthali, 1 Par. 7. c. 13. qui Gen. 46. c. 24. dicitur Sallem: & Num. 26. f. 49. Sellem. Filius Sadoc, 1 Par. 6. a. 12. Pater Ezechiæ principis, 2 Par. 28. b. 12.

שלון σολὼν Sellun, Manens, vel qui manet, aut pacificus, vel abundans: aut Syriace, illudens vel decipiens. Filius Cholhoza, 2 Eſd. 3. c. 15.

σελμεὶ שלמי Selmai, Veſtis mea. Pater Hagaba, 2 Eſd. 7. e. 48.

צלמון σελμὼν Selmon, Obſcuritas, aut imago ejus, ſive umbra muneris, vel numerationis, aut tinnitus numerationis vel muneris. Mons eſt in Ephraim umbroſus & caliginoſus, cujus meminit Judicum liber 9. f. 48. Pſal. 67. b. 15. Heb. 68. Eſt & nomen viri, 2 Reg. 23. d. 28.

שלומית σαλωμὶθ Selomith, Pacifica, ſive perfecta, aut retribuens. Nomen viri, 1 Eſd. 8. b. 10.

שם σὴμ Sem, Nomen, vel fama, ſeu ponens vel poſitus, aut ibi. Filius Noe, Gen. 5. d. 32. Luc. 3. g. 36.

שמעת σαμαὰθ Semaath, Audiens, vel obediens. Mulier, Par. 24. g. 26.

Semaia, Audiens Dominum, vel obediens Domino. Filius Secheniæ, 2 Eſd. 3. g. 29. שמעיה Σαμαίας

Semarith, Cuſtodita, vel adamantina, aut ſpina, vel fæx. Nomen mulieris, 2 Par. 24. g. 26. שמרית σαμαρὶθ

Semathei, Nominatus, vel poſitus, ſive deſolatus, aut ſtupefactus. Filius Sobal filii Hur primogeniti Caleb ex Ephratha concubina, 1 Par. 2. g. 53. שמתי σαμαθὶ

Semeber, Nomen, vel fama robuſti vel fortis, aut nomen alæ vel pennati, ſeu deſtruens fortitudinem vel alam aut pennam. Rex Seboim, Gen. 14. a. 2. שמאבר συμὸρ

Semegar, Aromata peregrini, vel advenæ aut ruminantis, vel certantis. Unus ex principibus rex Babyloniorum, Jer. 39. a. 3. In exemplari tamen Hebraico, Semegar-nabu, unius eſt nomen proprium, non duorum. Vide interpretationem in Nabu. סמגר σαμαγὰρ

Semei, Audiens, vel obediens, aut nomen acervi, vel deſtruens acervum. Filius Gerſon filii Levi, Exod. 6. c. 17. Filius Gera, 2 Reg. 16. b. 7. Filius Phadaia filii Jechoniæ, 1 Par. 3. c. 19. Filius Joel, 1 Par. 5. a. 4. Filius Maſma, 1 Par. 4. e. 26. Filius Jeth filii Gerſon, 1 Par. 6. c. 42. Frater Choneniæ, filius Heman, 2 Par. 29. c. 14. & 31. c. 13. שמעי σεμεΐ

Semei, 1 Par. 2. d. 27. Nomen meum, aut deſolatio ſive perditio mea, vel ſtupefactio, aut cœli. Filius Onan filii Jerameel ex Atara uxore. שמי σεμεὶ, σαμαὶ

Semeia, ſive Semeias, Audiens Dominum, vel obediens Domino. Pater Uriæ prophetæ, 3 Reg. 12. f. 22. Jer. 26. f. 20. Filius Haſſub, 1 Par. 9. c. 14. & 2 Eſd. 12. d. 41. & 2 Par. 29. c. 13. & 31. c. 15. & 35. b. 9. שמעיה σεμεΐας

Semeias, 1 Par. 25. c. 17. & 27. d. 27. Obediens, ſive nomen acervi, aut deſolatio acervi. Filius Eliſaphan. שמעי σεμαεὶ, σεμεεὶ τοῦ σεμεὶ

Semeiticus, Idem, Num. 3. c. 21.

Semer, Cuſtos, vel adamas, ſeu vepres, aut ſpina, vel fæx. Nomen viri, 3 Reg. 16. f. 24. שמר σεμμὴρ

Semeria, Cuſtodia Domini, aut adamas Domini, ſeu vepres vel ſpina Domini. Nomen viri, 1 Eſd. 10. d. 41. שמריה σαμαρίας

Semeron, Vide Samaria, cujus Hebræum eſt שומרון

Semeron, 2 Par. 13. a. 4. Lanæ, aut medullæ, ſcilicet arborum. Nomen montis, Heb. Semaraim. צמרים σομορεὶμ

Semeron, Joſ. 19. b. 15. Cuſtodia, aut adamas, ſeu vepres, vel ſpina, aut fæx. Civitas in tribu Zabulon. שמרון σεμερὼν

Semeron, Joſ. 12. d. 20. Hebraice legitur Semeron meron, & exponitur Cuſtos amaritudinis, vel myrrhæ fortis, vel doloroſæ, aut iniquæ: aut adamas, vel ſpina, ſive fæx myrrhæ, doloris aut iniquitatis, vel fortitudinis. שמרון מראון ἀμβρὼν

Semida, Nomen ſcientiæ, vel cognitionis, aut ponens ſcientiam: vel deſolationis, vel ſtupefactionis cognitio vel cœlorum ſcientia. Filius Galaad filii Machir filii Manaſſe, Num. 26. d. 32. & 1 Par. 7. d. 19. שמידע σαμαὲρ, σαμείδα

Semidaitæ, Idem. p. n. Num. 26. d. 32. שמידעי σαμαδὶ

Semiramoth, Cœlorum altitudines, aut nominis ſublimitas. Sacerdotes quidam, 1 Par. 15. b. 18. שמירמות σεμιραμὼθ

Semla, Linteum, ſive ſiniſtra ejus, aut nomen illi, vel ſtupor illi, ſive appoſitus illi. Quintus rex in Edom, Gen. 36. d. 36. שמלה σεμαὰ

Semlai, Linteum, vel ſiniſter, aut nomen mihi, vel ſtupefactio mihi, ſive appoſitus mihi. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 46. שמלי σελαμὶ

Semma, Perditio, ſive deſolatio, vel ſtupor, aut ibi: ſive nomen, aut nominatus, ſive appoſitus, Filius Age, 2 Reg. 23. b. 11. d. 25. שמה σαμαίας

Semmaa, Audiens, vel obediens. Pater Jonadab, frater David, 2 Reg. 13. a. 3. שמעה σαμαὰ

Semran, Cuſtodia, aut adamas, ſeu vepres, vel ſpina, aut fæx ejus. Filius Iſſachar filii Jacob, Num. 26. c. 24. שמרן

Semranitæ, Idem. p. n. Num. 26. c. 24. שמרני σαμβρὰν

Semri, Idem. ſ. n. Filius Samaia, 1 Par. 4. f. 37. Filius Merari, 26. b. 10. σαμβρανὶ σαμβρεὶ שמרי

Sen, Deus, aut ebur, vel mutatio, aut dormiens. Nomen loci procul a Lapide adjutorii verſus Auſtrum, quantum Lapis diſtat a Maſphath, 1 Reg. 7. c. 12. שן παλαιά

Senaa, Rubus: vel Syriace, inimicus. Civitas, 1 Eſd. 2. d. 35. סנאה σηνάὰ

Senaab, Dens patris, aut mutationis pater, vel dormitio patris. Rex Adamæ, Gen. 14. a. 2. שנאב σεννααρ

Sene, Rubus: aut Syriace, inimicus. Rupes oppoſita rupi Boſes, 1 Reg. 14. a. 4. סנה σινὰ

Senna, Scutum, vel haſta, aut frigus. Nomen loci, Num. 34. a. 4. צנה ἐννὰκ

Sennaar, Dormientis vigilia, vel ſuſcitatio, aut dentis evacuatio vel denudatio, aut excuſſio, vel dens æmuli, ſive mutatio civitatis. Regio eſt Babylonis in qua regnavit Nemrod, Gen. 10. b. 10. quæ Babylonia ſive Chaldæa interdum dicitur, Eſa. 11. c. 11. Heb. Sinar. Pro Sinar Chaldæus paraphr. vertit Babel, Gen. 10. b. 10. & 11. a. 2. שנער σεννααρ

Sennacherib, Rubus deſtructionis, aut rubus gladii, ſive rubus ſolitudinis, vel ſiccitatis: aut ex Syro & Hebræo, inimici gladius, vel deſtructio. Rex Aſſyriorum, 4 Reg. 18. c. 13. סנחריב σενναχειρὶβ

Senneſer, Dentis, vel eboris theſaurus, aut dormientis theſaurus, vel mutationis anguſtia, vel theſaurus, aut inimicus anguſtiæ vel tribulationis. Filius Jechoniæ filii Joacim, 1 Par. 3. c. 18. שנאצר σανάσαρ

Senſenna, Ramus, vel propagines, ſive rubus rubi: aut ex Hebræo & Syro, rubus inimici. Civitas in tribu Juda, Joſ. 15. e. 31. סנסנה σανσαννὰ

Senua, Rubus: vel Syriace, inimica. Nomen viri, 2 Eſdræ 11. b. 9. סנואה ἀσὰμ

Seon, Sonitus, ſive ſtrepidus, aut murus fortitudinis vel doloris. Civitas in tribu Iſſachar, Joſ. 19. b. 19. שיאון σηὼν

Seor, Candidus, vel lucidus. Pater Ephron. Gene. 23. b. 8. Heb. Sohar. צחר σαὰρ

Seorim,

שערים Ϲεωρεὶν Seorim, Portæ, ſive æſtimationes, vel appretiationes, aut capilli, ſive hordeum, vel tempeſtates, aut dæmones, vel piloſi, ſive hirci. Nomen ſacerdotis, 1 Par.24. b. 8.

גדרה Sepes, Nomen loci, 1 Par. 4. d. 23. γαδηρὰ

שפם Ϲεφὰμ Sepham, Barba vel labium eorum, aut ripa vel litus eorum ſive confractio eorum. Filius Hir, 1 Par. 7. c. 12.

שפמה Ϲεπφαμὰ Sephama, Barba vel labium ejus, aut ripa vel litus quoddam, ſive conterens aut confracta valde. Terminus Judæ ad ſolis Ortum, Num. 34. b. 10.

שפמות Ϲιφαμὼθ Sephamoth, Barbæ vel labia, ſive ripa vel litus mortis, aut labium mortis, vel conterens mortem. Civitas quam David ſuorum ſpoliorum participem fecit, 1 Reg. 30. g. 28.

ספרה Sephar, Liber, aut ſcriba, ſive narratio, aut numerus, vel Syriace, portus. Mons Indiæ, Gen. 11. d. 30.

ספרוים Ϲεπφαρουὶν Sepharvaim, Libri, vel ſcribæ, aut narrationes, vel numeri: ſive liber, vel numerus maris: aut ex Syro & Hebræo, portus maris. Civitas Aſſyriorum, de qua 4 Reg.18. g.34.

צפת Ϲεφὲθ Sephath, Specula, ſive cooperimentum, aut enatatio, vel expectatio, aut favus. Civitas in qua filii Judæ Chananæos ad unum interfecerunt, eamque Harma nominaverunt, Judic. 1. d. 17. in tribu tam Judæ quam Symeonis, Num. 21. a. 3.

שפתה Sephatha, Idem. Nomen vallis, 2 Par.14. c.10.

Sephatia, 1 Eſd. 2. a. 4. Idem quod Saphatias.

שפעי Sephei, Inundatio, ſive multitudo. Pater Ziza principis, 1 Par. 4. f. 37.

Ϲεφηλὰ Sephela, Humilis vel campeſtris, aut planities, 1 Mach. 12. e. 38. D.

שפר Sepher, Tuba, vel pulchritudo: aut Syriace, bonitas. Mons in quo caſtrametati ſunt filii Iſrael, profecti de Ceelatha, Numeri 33. c. 23.

Sephet, Civitas, Tob. 1. a. 1.

צפי Ϲεπφωὶ Sephi, 1 Par. 1. c. 36. Speculator, vel favus, aut cooperimentum, vel expectatio. Filius Eliphaz filii Eſau: qui Gen. 36. b.11. dicitur Sephua, ſive Sepho juxta Hebræum.

שפי Ϲαπφεὶ Sephi, 1 Par. 1. c. 40. Filius Sabal filii Seir Horræi, qui Gen. 36. c. 23. dicitur Sepho: & interpretatur ſolitudo, vel labium, aut ripa vel litus eorum, ſive confractio.

שפים Sephim, Barba, vel labium eorum, aut ripa vel litus eorum, ſive confractio eorum. Nomen viri, 1 Par. 26. b. 16.

צפו Sepho, Speculator, ſive cooperimentum, aut expectatio vel favus. Filius Eliphaz, Gen. 36. b. 15. qui 1 Par. 1. c. 36. dicitur Sephi per י.

שפו Sepho, Solitudo, vel deſertum, aut labium, ſeu ripa vel litus, aut confractio. Filius Sobal filii Seir Horræi, Gen. 36. c. 23. qui 1 Par. 1. c. 40. dicitur Sephi per י.

צפון Ϲαφὼν Sephon, Aquilo, vel Aquilonaris, ſive abſconditus, aut ſpeculator. Filius Gad, Gen. 46. b. 16.

צפוני Sephonitæ, Idem. p. n. Num. 26. b. 15. Ϲαφωνὶ

צפור Ϲεπφὼρ Sephor, Avis vel paſſer, aut corona, vel deſertum: aut Syriace, mane, id eſt, matutinum tempus, vel hœdus. Pater Balac, Num. 22. a. 2.

שפרה Sephora, Pulchra, aut tuba: vel Syriace, benefaciens, vel bonitas. Nomen obſtetricis cujuſdam Hebræorum, Exod. 1. c. 15.

צפורה Sephora, Exod. 2. d. 21. & 4. f. 25. & 18. a. 2. interpretatur avis vel paſſer, aut corona vel ſertum: aut Syriace, mane, id eſt, matutinum tempus, vel hœdus. Filia Raguel ſive Jethro ſacerdotis Madian, uxor Moyſis.

שפטן Sephtan, Judex, vel judicans. Pater Camuel principis tribus Ephraim, Num. 34. d. 24.

שפופן Sephupham, Ceraſtes, ſerpentis genus. Nomen viri, 1 Par. 8. a. 5. Filius Bela filii Benjamin.

Sepulchra concupiſcentiæ. Nomen loci, cujus mentio fit, Num. 11. g. 34.

צר Ser, Anguſtia, ſive tribulatio, aut vinculum, vel colligatio, ſeu plaſmatio, vel fortitudo, aut petra. Civitas in tribu Nephthali, Joſ. 19. c. 35.

שרפים Seraphim, Ardentes, vel igniti, Eſa. 6. a. 1. σεραφὶμ

שרביה Serebia, Siccitas Domini, vel prævalens cum Domino, aut pſallens in Domino, vel cum Domino. Nomen viri, 2 Eſd. 9.a.5.

שראצר Sereſer, Princeps theſauri, vel cellarii, aut pſallentis theſaurus vel cellarium, vel qui videt anguſtiam: aut ex Syro & Hebræo, caſtrametatio anguſtiantis. Unus ex principibus regis Babyloniorum, Jer. 39. a. 3.

צרת Sereth, Anguſtia, ſive tribulatio, aut vinculum, ſive colligatio, ſeu plaſmatio. Filius Aſhur ex Halaa, 1 Par. 4. a. 7.

Sergius, Rete, vel retiaculum. G. Nomen proconſulis cognomento Pauli, Act. 13. b. 7.

Seron, Princeps mœroris, vel cantans triſtitiam, aut planities. D. Princeps exercitus Syriæ, 1 Mach. 3. b. 13.

צרור Seror, Anguſtians, ſive vinculum, aut colligatio, vel lapillus. Filius Bechorath, 1 Reg.9. a. 1.

צרועה Serva, Leproſa, aut crabro. Mater Jeroboam ſervi Salomonis, 3 Reg. 11. e. 26. non legitur apud ſeptuaginta.

שישא Siſa, Sextus, vel ſenarius, aut marmoreus, vel jucundus, vel muneris elevatio. Pater Ahiæ, 3 Reg. 4. a. 3.

שישק Seſac. Munus ſacci, aut munus oſculi vel poculi, ſive donum femoris. Rex Ægypti, 3 Reg. 11. g. 40.

שושק Seſac, 3 Reg. 14. f. 25. & 2 Par. 12. a. 2. ubi dicitur, Aſcendit Seſac rex Ægypti: interpretatur vanus, vel vacuus ſacculus, aut vanitatis oſculum vel poculum, ſive vanitatis femur.

ששק Seſac, 1 Par. 8. b. 14. Lini vel byſſi ſaccus, vel ſenarius, aut ſextus ſaccus, ſive lætitiæ oſculum vel poculum, aut femur. Filius Bariæ.

Seſach, Linum, vel byſſus tua, aut gaudium tuum, ſive ſenarius tuus. Rex Babylonis, Jer. 25. e. 26. & 51. e. 41. ſecundum commentatorem Hebræorum ſuper Jeremiam: ſecundum Lyranum vero, Rex Ægypti. ששך σησὰχ, σισὰχ

Seſai, Senarius, vel ſextus, ſive gaudens vel lætus, aut byſſinus, vel lineus. Filius Enac, Joſ. 15. d. 14. Judic. 1. b. 10. ששי σουσὶ, σισὶ

Seſan, Lilium, ſive roſa, vel lætitia, aut linum vel byſſus. Filius Jeſi filii Apphaim, 1 Par. 2. e. 34. ששן σισὰν

Seth, Poſitus, vel poſuit. Filius Adam, Gen. 4. d. 25. Num. 24. c. 17. Luc. 3. g. 38. שת σὴθ

Sethar, Explorans, aut putrefactus vel putrefaciens. Nomen ducis, Eſth. 1. c. 14. שתר ζηθὰρ

Sethri, Occultus, vel abſconditus, aut demoliens, ſive refugium meum. Filius Oziel filii Caath filii Levi, Exod. 6. d. 22. סתרי ζεχρὶ

Setim, Expanſiones, aut divertentes, ſive flagella, vel ſpinæ. Locus in campeſtribus Moab, non procul a Jordane & Phogor monte, unde Joſue miſit exploratores ad inveſtigandam Jerichontis terram, Num. 25. a. 5. Joſ. 2. a. 1. Vide Sitim. שטים σαττὶν, σαττὶν

Setrai, Exactor, vel præpoſitus: aut Syriace, obligatio vel contractus. Nomen viri, 1 Par. 27. d. 29. שטרי σατρεὶ

S I

Siaa, Motus: aut Syriace, adjutorium. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 44. סיעהא σιαὰ

Siaha, Splendor, vel candor, aut ſiccitas. Nomen loci, 2 Eſd. 11. c. 21. ציהא σιαὰ

Siba, Exercitus, vel militia, aut fortitudo, vel cervus, ſive navis veniens. Servus Saul, 2 Reg. 9. a. 2. Puer item Miphiboſeth, 2 Reg.16. a. 1. ציבא σιβὰ

Siban, Vide Sivan.

Sibboleth, Onus, Judic. 12. c. 6. סבלת στάχυς

Siceleg, Effuſio ſextarii vel menſuræ, aut coanguſtans ſextarium vel menſuram. Civitas in tribu Juda & Symeonis, Joſ. 15. e.31. & 19. a. 5. & 1 Reg. 27. b. 6. & 1 Par.4. e. 30. צקלג σικελὲθ, σικελὰγ, σεκελὰγ

Sicera, Heb. ש Sechar, ſignificat omne id quod inebriare poteſt, Deut. 29. a. 6. Luc. 1. b. 5. שכר σίκερα

Sichar, Concluſio, vel clauſura, aut inebriatio, vel merces. Dicit autem Hieronymus quod corrupte ponitur pro Sichem: quod interpretatur humerus, ſive portio, aut matutina itio. Sed in Græco Sichar invenitur. D. Johan. 4. a. 5. σιχὰρ

Sichem, Humerus, ſive pars, aut matutina itio. Nomen proprium viri, Gen. 33. d. 19. & 34. a. 2. Metropolis item Samariæ in limitibus Manaſſe, Gen. 12. b. 5. Joſ. 20. c. 7. Act. 7. b.16. quam ædificavit Jeroboam. 3 Reg. 12. f. 25. Hanc poſtea dictam Neapolim Hieronymus in traditionibus Heb. refert. Dicitur & Sichar corrupte. Filius Emor. Gen. 33. d. 26. שכם σιχὲμ

Sichima. Idem: eademque metropolis, Judi. 9. d.26. & 21. c.19. Pſal. 107. a.8. Heb. 108. σίκιμοι, Ϲίκιμα

Sichimi, Idem. Gen. 33. d. 18. σίκιμοι

Sichimitæ, Idem. Judic. 9. g. 56.

Siclus, Genus ponderis, Ezec. 45. d. 12. שקל στάθμιον

Sicion, Effuſio vel anguſtia. G. Nomen loci, 1 Mach. 15. d. 23. Exemplaria tamen quædam habent Ϲικυῶνι Sicyone, id eſt, Cucumerarium. σικίων

Siden, Venatio, aut inſidiatio, ſive viaticum vel cibarium, aut navis judicii. D. Nomen loci, 1 Mach. 15. d. 23.

Sidon, Idem. Filius Chanaan, Gen.10. c.15. & 1 Par.1. a.13. Eſt & urbs in Phœnicia, ad mare ſita in termino Judæ, a Sidon filio Chanaan condita, Joſ. 11. b. 8. quæ ſorte ducta, tribui Aſer obvenit, Joſ.19. c. 28. Matt. 11. c. 21. Act. 27. a.3. צידן σιδὼν

Sidonia, Idem. Luc. 4. e. 26. σιδῶν

Sidoniæ, Venatrices, aut inſidiatrices, vel cibaria. 3 Regum 11. a. 1. צדנית σιδωνίαι

Sidonii, Idem. p. n. Joſ. 13. a. 4. & 3 Reg. 5. b. 6. & 4 Reg. 23. c.13. & 1 Eſd. 3. b. 7. Act. 12. d. 20. צידנים σιδόνιοι

Sidonius, Idem. ſ. n. Judic. 3. a. 3. צידני Ϲιδώνιος

Sidrach, Mamilla tenera, vel delicata, aut deprædatio tenera, ſive ager delicatus: aut Syriace, miſſus tuus. Nomen viri qui & Ananias dicebatur, Daniel. 1. b. 7. שדרך σεδρὰχ

Siha, Splendor, vel candor, aut ſiccitas. Nomen viri, 1 Eſd. 2. c. 43. ציחא σουιά

Sihor, Niger vel turbidus, aut matutinus. Nilus, Ægypti flumen, Joſ. 19. b. 26. & 1 Par. 13. b. 5. ὅριον αἰγύπτου שיחור σιὼρ

Silas, Conſiderans, vel animadvertens. G. Nomen viri, Act. 15. d. 22. e. 27. & 18. b. 5. σίλας

Silo, Diſſolvens, vel diſcalceans, ſeu pax, aut abundantia: aut Syriace, illuſus vel decipiens. Civitas in tribu Ephraim, Joſ. 21. a. 2, & 22. b. 9. Jerem. 7. c.12. Judic.21. e.19. שילוה vel שלו σηλὼ

Siloe, Miſſus, vel mittens, aut ramus, aut telum, aut arma, ſ. miſſilia: aut Syriace, ſpolians vel ſpoliatus. Fons, piſcina, aut amnis eſt ad radices montis Sion, perennibus aquis ebulliens, cujus fit mentio Eſa. 8. b. 6. Dicitur & Gihon, 3 Reg. 1. e. 33. & 2 Par. 32. g. 39. Johan. 9. b. 7. שלח σιλωάμ

Siloe, Gladius, aut feneſtra, 2 Eſd. 3. d. 15. שלח σιλωὰ

Siloni, Manens, vel qui manet, aut pacificus, vel abundans: aut Syriace, illudens vel decipiens, Nomen viri, 1 Par. 9. a. 5. שילוני σηλωνεὶ

Silonita, ſive Silonites, Idem. 3 Reg. 12. d. 15. & 2 Paralip. 9. g. 29. σηλωνίτης

Silvanus, Latinum, a ſilva. Nomen viri, 2 Corin. 1. d. 19. ſive per y, ſi per i ſcribas, non refert. σιλουανὸς

Simeon, Audiens, vel exauditio. Secundus filius Jacob ex Lia, Gen. 29. d. 33. & 1 Par. 4. d. 20. Fuit & nomen cujuſdam qui CHRISTUM ſuſcepit in ulnas quum inferretur in templum. Luc. 2. d. 28. שמעון συμεὼν

שמעוני Simeonitæ, Idem. p. n. 1. Par. 27. c. 16. συμεὼν

שמרון σομβρὼν Simeron, Cuſtodia, ſive adamas, vepres vel ſpina, ſeu fæx ejus. Filius Iſſachar, Gen. 56. b. 13, & 1. Par. 7. a. 1.

שמעא Simmaa, Audiens vel obediens. Filius David, 1. Paralip. 3. b.5. qui 2. Reg. 5. c. 14. dicitur Samua. Tertius filius Iſai, 1. Paralip. 2. b. 13: qui 1. Reg. 16. b. 9, & 17. b. 13. dicitur Samma.

σίμων Simon, Audiens vel obediens. D. Filius Mathatiæ filii Johannis, 1. Mach. 2. a. 3. Simon magus, Act. 8. b. 9. Nomen apoſtoli, Matth. 10. a. 2. Fuit & alius ſic nominatus, ille qui poſt Chriſtum, crucem coactus bajulavit, Matth. 27. d. 32.

שימון συμεὼν Simon, 1. Para. 4. d. 20, Ponens vel poſitus, aut munus præparationis vel numeri, ſeu pinguedo aut oleum. Nomen viri.

סין σίν Sin, Rubus. Eremus inter Elim & Sinai, in qua octava Iſraelitarum manſio fuit, Exod. 16. a. 1. & Num. 33. b.11. Vetus interpres pro hoc tranſtulit Peluſium, Ezech. 30. d. 15.

צן σίν Sin, Num. 13. d.22, & 20. a.1, & 27. c.14, & 33. c.36. & 34. a. 3, & Deu. 32. g.51, & Joſ. 15. a.1, in omnibus his locis interpretatur arma, vel ſcutum, aut frigiditas. Deſertum in terra Edom, quod alias Cades, vel deſertum Pharan dicitur. Vide Cades.

צנה σινά Sina, Idem, Joſ. 15. a. 3. Mons Arabiæ, Gal. 4. c. 25.

סיני σινά Sina, Deut. 33. a.2. Eccli. 48. a. 7. interpretatur rubus: vel Syriace, inimicitia. Hebr. Sinai. Mons in deſerto Pharan, ſuper quem Lex data fuit Moyſi, Exod. 19. a. 2.

Sinai, Idem, Exod. 16. a. 1. & 19. a. 1.

הסיני ἀσενναῖος Sinæus, Rubus: aut Syriace, inimicitia. Filius Chanaan, Gen. 10. c. 17. & 1 Par. 1. d. 15.

ציון σιὼν Sion, Acervus, aut tumulus, vel ſpecula, (σκοπευτήριον inquit Euſebius Pamph. de demonſt. 5.) aut ſiccitas. Mons Jeroſolymæ (qui alias Mons Domini, item & mons ſanctus dicitur) in cujus vertice erat arx conſtructa: quæ a Davide civitas Davidis eſt vocata, 2. Regum 5. b. 7. Eſt in parte Aquilonari Jeruſalem, Pſal. 47. a.3. & Eſa. 14. d. 32.

שיאן σηὼν Sion, Deut, 4. g. 48. Sonitus ſive ſtrepitus, aut minus fortitudinis vel doloris. Nomen montis Amorrhæorũ, qui & Hermon dicitur.

ציער σιὼρ Sior, Parvulus, aut navis vigilantis vel ſuſcitati, aut æmuli vel denudati. Civitas in tribu Juda, Joſ. 15. f. 54.

סרה σειρὰ Sira, Olla, lebes, vel ſpina, aut rebellio, 2. Reg. 3. e. 26. Nomen loci.

σιρὰχ Sirach, Sibilus, aut canticum fratris, vel munus vacuum. D. Eccl. 50. d. 29.

ציץ ἀσίς Sis, Flos, aut germen, ſive cincinnus, aut aſpectus: vel Syriace, ala vel penna. Clivus eſt, de quo legitur 2. Par. 20. c. 16.

Siſa, Vide Seſa, 3. Reg. 4. a. 3.

ששי σεσί Siſai, Senarius vel ſextus, ſive gaudens vel lætus, aut byſſinus vel lineus. Filius Enach, Num. 13. d. 23.

ססמי σασαμαί Siſamoi, Equus vel hirundo aquarum, aut tinea aquarum: vel Syriace, cæcitas. Filius Elaſa filii Helles, 1. Par. 2. e. 40.

סיסרא σισάρα Siſara, Hirundinem videns, aut tineam, vel equum videns. Vir, 1. Eſd. 2. c. 53. Dux exercitus Jabin regis Chanaan, Judic. 4. a. 2. Magiſter militiæ Aſor, 1. Re. 12. b. 9. Pſa. 82. c. 9. Heb. 83.

שטים Sitim, Expanſiones, vel divertentes ſeu flagella, vel ſpinæ. Nomen torrentis, Joel, 3. d.18. ubi legitur, Irrigabit torrentem ſpinarum. Vide Setim.

שוא Siva, Vanitas, aut elevatio, vel tumultus. Scriba regis David, 2. Reg. 20. g. 25.

סיון Sivan, Rubus, vel ſpinoſus. Nomen menſis, Eſth. 8. c. 9. ubi corrupte legitur Siban.

שיזא σιζά Siza, Munus hoc, aut munus aſpergens. Pater Adina, 1. Paral. 11. g. 42.

S M

σμύρνα Smyrna, Myrrha, Apoc. 1. c. 11. & 2. b. 8. Clariſſima civitas Ioniæ, auctore Plinio in 5. lib. cap. 29. & Strabone lib. 14.

S O

שהם σοὰμ Soam, Onyx, lapis pretioſus: aut Syriace, detentio vel mora eorum. Nomen viri. 1. Par. 24. d. 27.

צובה σουβά Soba, Exercitus, ſive militans, aut præceptum in ea, vel inflatio, aut tumor. Nomen loci, 1. Reg. 14. g. 47. & 2. Reg. 8. a. 3. & 1. Par. 18. a. 3. & Pſal. 59. a. 2.

שובב σωβάβ. σοβάβ Sobab, Reverſus, aut averſus, vel converſus: aut Syriace, ſcintilla. Filius David, 2. Reg. 5. c. 14. & 1. Paral. 14. b. 4. Filius Caleb ex Azuba, 1. Par. 2. c. 18.

שובך σωβάχ Sobach, Rete, vel retiaculum, aut cancellus, vel captivitas ſive converſio tua: aut Syriace, columbarium. Magiſter militiæ Adarezer regis, 2. Reg. 10. d.16.

שובי σωβαί Sobai, Converſio, vel captivitas, aut ſeſſio, vel ſedens. Janitor quidam, 1. Eſd. 2. c. 42.

שובל σωβάλ Sobal, Semita, vel ſpica, aut crura, vel femur, ſeu vana vetuſtas. Filius Seir Horræi, Gen. 36. c. 20. Filius Hur primogeniti Caleb ex Ephratha concubina, 1. Par. 2. f. 50. Filius Juda, 1. Paral. 4. a. 2. qui Gene. 46. b. 12. dicitur Sela. Male ſcribitur Pſal. 59. a. 2. Sobal, cum ſcribendum ſit Soba.

שובק σωβήκ Sobec, Æquiparatus vanitati, vel appoſitus vacuitati vel diſſipationi, aut vana evacuatio: vel Syriace, derelictus. Nomen viri, 2. Eſd. 10. b. 24.

שבי σοβί Sobi, Converſio, vel captivitas, aut ſeſſio vel ſedens. Filius Naas de Rabbath filiorum Ammon, 2. Reg. 17. g. 27.

שבנה σωβνάς Sobna, Sede nunc, aut connectere nunc, ſive captiva nunc, vel ædificans, aut qui intelligit. Nomen ſcribæ, 4. Reg. 8. d. 18. Eſa. 22. d. 15.

Sobnas, Idem.

צבבה Soboba, Exercitus, vel militia in ea, ſive inflatio vel tumor in ea. Filius Cos, 1. Par. 4. b. 8.

סבכי σοβαχί Sobochai, Ramus, vel propagines, aut tugurium. Nomen viri, 2. Reg. 21. d. 18. & 1. Par. 20. c. 4.

Socho, Protectio, vel vallatio, aut ramus, ſive ceſſatio. Duæ ſunt in tribu Juda hujus nominis civitates, Joſ. 15. e. 35. & f. 48. ubi leges Socoth depravate, 1. Reg. 17. a. 1. & 19. d. 22. & 3. Reg. 4. b. 10. & 2. Paral. 28. c. 18. Urbs conſtructa a Roboam, 2. Par. 11. b. 7. שכו שוכה σωχώ. σοχώ σοκχὼθ σοχώ

Sochoth, 3. Reg. 7. g. 46. Vide Socoth.

Socoth, Tabernacula vel tentoria. Tribus Gaddi civitas eſt montis Galaad in vicinia Penuel, in via fugæ Madian munitiſſima, inquit Joſephus, & optima civitas, Joſ. 13. d. 27. Cui Jacob patriarcha hoc nomen impoſuit, Gen. 33. d. 17. Eſt & regio a Græcis τρωγλοδύτις dicta, quæ ad Rubrum mare excurrit, ubi Troglodytæ habitant, Nume. 33. a. 5. Prima manſio filiorum Iſrael, poſtquam reliquerunt primas ſedes Rameſſes. סכות σοχὼθ σοχὼθ

Socoth-benoth, Tabernacula filiarum vel ædificationum, ſive auſcultationes, vel unctiones filiarum, vel ædificiorum. Idolum Babyloniorum, 4. Reg. 17. e. 30. סכות בנות σοκχὼθ βανὼθ

Sodi, Secretum meum. Pater Geddiel, Num. 13. a. 11. סודי σουδί

Sodi, Flumen, Baruch 1. a. 4. σοὺδ

Sodoma, Secretum eorum, ſive calx, aut cæmentum eorum. Civitas Syriæ, Gen. 10. c. 19. & 19. a. 1. סדם

Sodomitæ, Idem, Gen, 13. c. 13. σοδόμοι

Soha, Candor, vel ſiccitas. Nomen viri. 2. Eſd. 7. d. 46. צחא σιά

Sohar, Lucidus, vel candidus. Filius Simeon filii Jacob, Gen. 46. b. 10. Exod. 6. c. 15. צחר σαὰρ

Sohoria, Mane Domini, aut matutinatio Domini, ſive matutina itio Domini, ſeu niger Domini. Filius Jeroam, 1. Par. 8. c. 26. שחריה σαραΐα

Somer, Cuſtos, vel adamas, ſeu vepres vel ſpina, aut fæx. Filius Moholi filii Muſi, 1. Par. 6. d. 46. Filius Heber filii Bariæ filii Aſer filii Jacob, 1. Par. 7. f. 34. שמר σεμμήρ. σωμὴ

Somoria, Cuſtodia Domini, ſive adamas Domini, aut vepres vel ſpina Domini. Filius Roboam ex Abihail, 2. Par. 11. d. 19. שמריה σαμαρία

Sopater, Servans patrem, aut ſalus patris. Viri nomen, Act. 20, a. 4. σώπατρος

Sophach, Effundens, vel effuſus, aut vanus lecythus. Princeps militiæ regis Adar-ezer, 1. Par. 19. d. 16. שופך σωφάχ

Sophai, Speculator, aut favus, ſive natatio, vel cooperimentum, aut expectatio. Filius Elcana, 1. Par. 6. b. 26. צופי σωφί

Sophan, Cuniculus, vel chœrogryllus, ſive abſconditus vel reconditus, aut conterens, ſive confractio. Civitas poſſeſſa a filiis Gad, Num. 32. g. 35. In Hebræo hæc dictio jungitur præcedenti dictioni Ataroth, ut ambæ ſint unius civitatis nomen, Ataroth-ſophan. In aliquibus tamen codicibus, & apud alios interpretes ſeparatim invenies. שופן σωφάρ

Sophar, Matutinus, aut corona ſeu circulus, vel paſſer: aut Syriace, hœdus. Nomen viri, Job. 2. c. 11. & 11. a. 1. צופר σωφάρ

Sopher, Scriba, vel liber, aut narrans vel numerans. Appellativum eſt, non proprium: vertendum fuit ſcriba. 4. Reg. 25. e. 19. ספר γραμματεὺς

Sophereth, Numerans, vel narrans, ſive narratio, aut librarius vel ſcriba. Nomen viri, 1. Eſd. 2. c. 55. ספרת σεφηρά

Sophim, Speculæ, vel ſpeculantes, ſive cooperti, aut natantes, vel expectantes, aut favus. Mons eſt in tribu Ephraim, 1. Reg. 1. a. 1. צופים σωφίμ

Sophonias, Abſconſio Domini, ſive ſecretum Domini, aut ſpeculator noſter Dominus, vel Aquilo Domini. Sacerdos filius Maaſiæ, 4. Reg. 25. c. 18. Jer. 21. a. 1. & 37. a. 3. Nomen item prophetæ filii Chuſi filii Godoliæ. Soph. 1. a. 1. צפניה σοφονίας

Sophtim, Judices, & inde liber Judicum, κριταί שופטים

Sorec, Vinea, vel vitis, aut ſibilus vel ſibilans. Torrentis nomen eſt in tribu Dan, in terra Philiſthinorum prope Eſthaol, juxta quem Samſon adamavit Dalila, Judic. 16. a. 4. שורק σωρήκ

Sori, Anguſtiator, ſive vinculum, aut colligatio, vel plaſmatio, aut reſina vel theriaca, ſive petra vel fortis. Nomen viri, 1. Par. 25. a. 3. צרי σουρί

Soſipater, Salvans patrem, vel ſalus patris. G. Nomen ducis, 2. Macha. 12. c. 19. Cognatus Pauli, Rom. 16. c. 21. In Act. 20. a. 4. Legitur Græce Sopater. σωσίπατρος

Soſthenes, Salvator potens, vel robuſtus. G. Princeps ſynagogæ Judæorum, Act. 18. e. 17. & 1. Cor. 1. a. 1. σωσθένης

Soſtratus, Salvans exercitum, vel ſalus exercitus. G. Nomen viri. 2. Mach. 4. d. 27. σώστρατος

Sotai, Prævaricatio, ſive declinatio. Nomen viri, 1. Eſ. 2. c. 55. סוטי σωταί

S P

Spartiani, Seminati, vel ſeminantes. G. Populi, 1. Mac. 14. c. 20. σπαρτιανοί

Spartiatæ, Idem. G. 1. Mach. 12. a. 2. σπαρτιάταις

Speciosa, Nomen urbis quæ Ninive alio loco dicitur, Sopho. 2. c. 13. נינוה νινευί

S T

Stachys, Spica. G. Pauli amicus, Rom. 1. b. 9. hujus accuſativus eſt Stachyn. στάχυς

Stephanas, Corona, ſive coronata. G. Nomen viri, 1. Cor. 1. b. 16. & 16. c. 15. & 17. στεφανᾶς

Stephanus, Corona, vel coronatus. G. Nomen diaconi, Act. 6. b. 5. στέφανος

Sthar-buzanai, Computrefaciens contemnentes me, vel qui explorat contemptores meos. Nomen viri, 1. Eſd. 5. a. 3. שתר בוזני σαθαρβουζάνης

Sthur, Occultus, vel abſconditus, ſeu deſtruens vel demoliens. Filius Michael, princeps tribus Aſer, Num. 13. b. 14. סתור σαθούρ

Stoici, ἀπὸ τῆς στοᾶς, id eſt, porticu, in qua diſputabant, ſic philoſophi illi dicti ſunt. G. Act. 17. d. 18. στωικοί

S U

Sua, Clamans, vel ſalvans, aut potens, vel magnificus ſeu reſpiciens. Pater uxoris Judæ filii Jacob, Gen. 38. a. 2. c. 12. שוע σαυά

Sua, 4. Reg, 17. a. 4. Modius, vel menſura, aut velamen. Rex Ægypti. סוא σουά

Sua, 1. Par. 4. b. 11. Foſſa, aut natatio, ſive humiliatio, aut meditatio, vel loquela, aut germinans. Frater Caleb. שוחה σουὰ

שועא σουά Suaa, Clamans, vel ſalvans, aut potens vel magnificus, ſeu reſpiciens. Filius Heber filii Barie, 1. Par. 7. f. 32.

שועל σουάλ Sual, Vulpes, aut ſemita, ſive pugnus aut pugillus. Filius Supha filii Helem, 1. Par. 7. g. 36. Eſt & nomen regionis, 1. Reg. 13. d. 17. ubi mendoſe in quibuſdam codicibus legitur Saul.

צוער σωγάρ Suer, Parvulus, aut præceptum vigiliæ, vel civitatis aut æmuli vel denudationis vel evacuationis: vel Syriace, anguſtiator. Pater Nathanael principis tribus ſuæ Iſſachar, Num. 1. a. 8.

שובאל σουβαήλ Subael, Converſio Dei, ſive captivitas Dei, aut ſedes Dei. Vir quidam 1. Par. 24. c. 20.

שבואל σουβιήλ Subuel, Converſio Dei, ſive captivitas Dei, aut ſedes Dei. Filius Gerſon filii Moyſi, 1. Par. 23. b. 16.

שוח σωΐ. σουέ Sue, Loquens, ſive orans, aut foſſa, vel humiliatio, aut natatio. Filius Abrahæ ex Cetura, Gen. 25. a. 2. & 1. Par. 1. c. 32.

שוא σουί Sue, 1. Par. 2. f. 49. Vanitas, aut elevatio, vel tumultus. Filius Jahaddai.

סוח σουέ Sue, 1. Par. 7. g. 36. Eradicatio, vel conculcatio. Filius Supha filii Sue.

שוחם σαμεί Suham, Locutio, ſive meditatio eorum, aut fovea vel humiliatio eorum, ſive natatio vel germinatio eorum. Filius Dan filii Jacob, Num. 26. e. 42.

שוחמי Suhamitæ, Idem, Num. 26. e. 43. σαμεί

שוחי σαυχίτης Suhites, Meditatio, aut fovea, vel incurvatio, aut humiliatio, ſive natatio, aut natans, Job. 2. 11. & 8. a. 1.

שולמית σουλαμίτις Sulamitis, Pacifica, ſive perfecta, aut retribuens, Cantic. 6. d. 12.

שונם σουνάμ. σωνάμ Sunam, Mutatio, ſive dormitatio eorum, aut vana dormitatio, vel iteratio, aut ſecundatio eorum. Civitas de qua 1. Regum 28. a. 4. & 4. Reg. 4. b. 8.

שונמית σουναμίτις Sunamitis, Dormiens, vel mutata aut vana dormitio, vel iteratio aut ſecundatio dormitionis, 3. Reg. 1. a. 3. & 4. Reg. 4. b. 12.

שונם σουνήμ Sunem, Idem quod Sunam. Civitas in tribu Iſſachar, Joſ. 19. b. 18. Eadem quæ Sunam.

שוני σαυνί Suni, Mutatus, vel dormiens, aut iteratus, vel ſecundarius. Filius Gad filii Jacob, Gen. 46. b. 16. Num. 26. b. 15.

Sunitæ, Idem, Num. 26. b. 15. σαυνί.

צוף σώφ. σιὺφ. σίφ Suph, Favus, ſive ſpecula, aut cooperimentum vel natans, aut expectans. Filius Thau patris Eliu, 1. Reg. 1. a. 1. Filius Elcana filii Joel, 1. Par. 6. c. 35. Nomen loci, 1. Reg. 9. a. 5.

צופה σουφά Supha, Lecythus, aut præceptum illaqueans, vel præceptum flatus, ſive præceptum inflationis. Filius Helem, 1. Par. 7. g. 35.

שפופם σωφάν Suphan, Conterens eos, ſive barba, aut labium eorum, aut ripa vel litus eorum. Filius Benjamin, Num. 26. e. 39. Heb. Sephupham.

שופמי Suphamitæ, Idem. Num. 26. e. 39. σωφανί

שור σούρ Sur, Murus, aut bos, vel aſpiciens. Syria dicitur, Geneſ. 16. b. 7. & 20. a. 1. Solitudinis nomen eregione Ægypti, quæ & Etham dicitur, 1. Reg. 15. b. 7.

צור σούρ Sur, Pater Cozbi Madianitidis illius quæ cum Zambri interfecta eſt in genitalibus: qui quidem Sur princeps erat Madianitarum, Num. 25. d. 15. & 31. a. 8. Joſ. 13. c. 21. Fuit & nomen filii Abigabaon, 1. Par. 8. c. 30. & 9. f. 36. & interpretatur Petra vel fortis, aut obſidens, vel anguſtians, ſive plaſmator vel figurator, aut ligatus vel ligans.

צור ὁδῶν Sur, 4. Reg. 11. a. 6. Receſſio ſive rebellio. Nomen portæ in templo Salomonis.

צוריאל σουριήλ Suriel, Petra Dei, ſive fortitudo Dei, aut plaſmatio ſive figuratio Dei, ſive vinculum aut colligatio dei, vel obſidio Dei. Filius Abihaiel, princeps Moholitarum, Num. 3. e. 35.

צורישדי σουρισαδαί Suriſaddai, Petra vel fortitudo omnipotentis vel devaſtantis, aut plaſmatio, ſive figura omnipotentis vel devaſtantis, aut vinculum ſive obſidio omnipotentis vel devaſtantis. Pater Salamiel principis tribus Simeon, Num. 1. a. 6.

שושא σουσά Suſa, Vanitatis elevatio, aut exultans. Scriba quidam, de quo 1. Par. 18. d. 16.

שושן Σουσί Suſan, Lilium vel roſa, aut lætitia. Metropolis Perſici regni, Dan. 8. a. 2. A qua Suſiana regio apud Perſas nomen accepit, a Dario Hyſtaſpis filio condita. Plinio libr. 6. cap. 27. Hallucinatur autem Plinius: nam condita erat Suſa antequam natus eſſet hic Darius. Straboni vero, Tithoni Patris Memnonis eſt ædificium, cognominata Stephano a fontibus quibus locus abundat. Hac enim dictione ait in ea regione ita fontem dici. Aurigallus vult dictam non aliter ac Florentiam aut Rhodum, a flore ſeu roſa, imo vero a liliis. Idem auctor legit perperam apud Stephanum κρηνῶν pro κρίνων, Dan. 8. a. 2. Nehe. 1. a. 1. Eſth. 1. a. 1. Lege Joſephum lib. 10. cap. 14. & libr. 11. cap. 5. Antiq. Judaic.

שושנכיא σουσαναχαῖοι Suſanachæi, Lilia vel roſæ, aut gaudium claudorum vel percutientium, 1. Eſd. 4. b. 9.

σουσαννά Suſanna, Lilium vel roſa, aut lætitia. D. Uxor Joacim, Dan. 13. a. 2. Eſt & nomen alterius mulieris quæ Chriſtum ſequebatur, Luc. 8. a. 3.

סוסי σουσί Suſi, Equus, vel hirundo, aut tinea. Pater Gaddi, Nu. 13. a. 12.

שותלח σουταλά σουθαλαί Suthala, Plantatio viriditatis vel humiditatis, aut potus humidus, ſive ponens humiditatem vel viriditatem. Filius Ephraim, Num. 26. d. 35. Filius item Zabad filii Tahath, 1. Par. 7. d. 21.

שתלחי τοῦ σουταλαΐ Suthalaitæ, Idem, Num. 26. d. 35.

S Y

סונה σοήνη Syene, Rubus: vel Syriace, inimicitia. Urbs in confinibus Æthiopiæ, ſupra Alexandriam, verſus Meridiem quinquaginta milia ſtadiorum, Ezech. 29. b. 10.

Sylvanus, Vide Silvanus.

συντύχη Syntyche, Colloquens, vel confabulans. G. Mulieris nomen, Philip. 4. a. 2. Hujus accuſativus eſt Syntychen.

סרח σειρά Syra, Spina, aut olla vel lebes, ſive rebellio, aut receſſio. Locus eſt qui ſecundum Joſephum viginti ſtadiis ab Hebrone diſtat, 2. Reg. 3. e. 26.

ארמיה σύρα Syra, In Hebræo eſt Aramia, quæ mulierem de Aram, id eſt, de Syria, ſignificat: & interpretatur Sublimis, vel excelſa, aut decipiens, 1. Par. 7. b. 14.

συρακοῦσαι Syracuſæ, Attrahens violenter. G. Urbs Siciliæ ſub Pachinno monte, Act. 28. c, 12.

ארם συρία Syria, Hebraice dicitur Aram, & interpretatur excelſa vel ſublimis, aut decipiens, vel maledictio eorum. Regio Aram dicta, ab Aram filio Sem, qui Aramæos inſtituit, quos Græci Syros appellant. Inde Syria quondam terrarum maxima, & pluribus diſtincta nominibus. Vide Meſopotamia, 2. Reg. 8. b. 5. & 4. Re. 16. a. 5. Syria eſt ad Orientem Terræ ſanctæ, Eſa. 9. c. 12.

ארם צובה συρία Syria ſoba, In titulo Pſalmi 59. a. 2. Heb. 60. ea eſt quæ Palæſthina dicitur.

συριακός Syriacus, 2. Mach. 15. g. 35.

ארמית Syriace, 4. Reg. 18. e. 26. & 1. Eſd. 4. b. 7. συριστί.

συροφοινίσσα Syrophœniſſa, Attracta rubedo, vel attractio purpurea. G. Marc. 7. c. 26.

σύρτις Syrtis, Attrahens, vel attractio. G. Arenoſa in mari magno loca, multum terribilia & metuenda, eo quod omnia ad ſe diripere ſoleant, & appropinquantes vadoſo mari hæreant. Hæ autem ad mare Ægyptium vicinæ ſunt, & pariter admiſcentur, Act. 27, c. 26.

ארם σύρος Syrus, Hebraice dicitur Aram, id eſt, excelſa vel ſublimis, aut decipiens, ſive maledictio eorum, 2. Reg. 10. b. 6. Gen. 22. d. 21. Amos 9. c. 7.

T

טבעות ταβαώθ TAbboth, Annuli vel circuli, aut ſubmerſi, vel bonum tempus, aut bona hora. Nomen viri, 1. Eſd. 2. c. 43.

טבח ταβέκ Tabee, Jugulatio, vel occiſio, aut coquus. Filius Nachor ex Roma concubina, Gen. 22. d. 24.

טבאל ταβεήλ Tabeel, Bonus Deus. Nomen viri, 1. Eſd. 4. b. 7. Eſa. 7. b. 6.

טבליהו ταβελία Tabelias, Intinctus a Domino, vel baptiſmus Domini, ſive bonitas ipſi Domino. Nomen viri, 1. Par. 26. b. 11.

Tabernæ, Vide Tres tabernæ.

ταβιθά Tabitha, Dorcas, id eſt, Damula vel caprea. Syrum eſt, Act. 9. f. 36. g. 40.

טברמון ταβερεμών Tabremon, Bonum malum-granatum, ſive bonitas excelſa vel ſublimis, aut umbilicus præparatus vel numeratus vel muneratus. Pater Benadad regis Syriæ. 3. Reg. 15. d. 18.

עתה קצין Tacaſim, Hora vel tempus principis, ſive nunc princeps. Civitas tribus Zabulon, Joſ. 19. b. 13. Heb. Ita-caſin.

תחת θαάθ Tahath, Subter vel ſubtus, aut pavor ſive formido: vel Syriace, deſcenſio. Filius Aſir filii Abiaſaph, 1. Par. 6. c. 37. Filius Bared filii Suthalæ, 1. Par. 7. d. 20.

Talitha cumi, Ex Syro & Hebræo, Puella ſurge, Marc. 5. d. 41. ταλιθά κοῦμι

צען τάνις Tanis, Hebraice dicitur Soan, & interpretatur movens, vel motio ſive motus. Soan, maxima Ægypti civitas in oſtio Tanitico, ut Strabo libr. 17. indicat. Pro hac ubique fere Chaldæus interpres טנס vertit, Num. 13. d. 23. Eſt etiam Tanis altera, צען Soan etiam dicta Hebraice: diſtat a Memphi, auctore Joſepho, ſtadiis CLXXX. Hanc celebrant Sacræ literæ, ut Pſal. 77. b. 12. e. 43. Hebr. 78. Eſa. 19. e. 13. Ezec. 30. a. 4. ubi dicitur, Dabo ignem in Taphnis.

טפת ταφάθ Tapheth, Diſtillatio, aut gutta, vel parvula. Salomonis filia 3. Reg, 4. b. 11.

תחפניס τεχεφινής Taphne, Occulta tentatio vel fuga, aut coopertum vexillum: vel ex Hebræo & Syro, occultum miraculum. Uxor Pharaonis regis Ægypti, 3. Reg. 11. d. 19.

צען Taphnis, Ezech. 30. d. 14. ubi legitur, Igné in Taphnis, lege Tanis.

תחפנחס τανί τάφνας Taphnis, Ezech. 30. e. 18. ubi legitur, In Taphnis nigreſcet dies. Hebraice legitur Taphnehes. Videtur eadem urbs eſſe quæ & Tanis altera.

תחפנחס ταφνῆς Taphnes, ſive Taphnis, Operimentum confidentiæ vel protectionis, aut occulta confidentia vel protectio. Civitas Ægypti de qua Jerem. 2. d. 16, & 43. c. 7, & 8. b. 9, & 44. a. 1, & 46. d. 14.

תענך θαναάχ Tanach, Confringens te, vel humilians te, ſive reſpondens tibi. Nomen urbis in tribu Aſer. Judic. 1. f. 27. Vide Thanach.

טפסר βελοστάσεις Taphſar, Princeps, vel exercitus, ſive parvulos auferens, aut diſtillationem vel guttam auferens. Nomen appellativum quod interpres vertit ut proprium regionis, Jerem. 51. c. 27.

תפוח ταφοῦ Taphua, Pomum, vel inflatio aut inſufflatio, vel illaqueatio. Villa, terminus Palæſthinæ ad Ægyptum, procul XIIII. M. a Raphaim. Eſt & altera Taphua terræ Manaſſe, Joſ. 12. d. 17. & 15. e. 34, data filiabus Salphaad, Joſ. 17. b. 7. Filius Hebron, 1. Par. 2. f. 43.

ταρσεῖς Tarſenſes, Alati, vel pennati. G. 2. Mach. 4. c. 20.

ταρσεύς Tarſenſis, Idem. ſ. n. G. Act. 21. g. 36.

ταρσός Tarſus, Alata vel pennata. G. Metropolis Ciliciæ regionis, unde Paulus Apoſtolus, Act. 21. g. 39, & 22. a. 3. Vide Tharſis.

T E

טבחת ταβάθ Tebath, Jugulatio, vel occiſio, aut coquus, ſeu bene formidans, vel bene confractus. Nomen urbis, 1. Paralip. 18. b. 18. b. 8.

טבת Tebbath, Bona vel bonitas. Nomen loci, Jud. 7. g. 23.

טבעות Tebbaoth, Annuli, vel circuli, aut ſubmerſi, ſeu bonum tempus, vel bona hora. Nomen viri, 2. Eſd. 7. e. 46. ταβαώθ

טבת Tebeth, Idem, Nomen menſis. Eſth. 2. c. 16.

תחנה θεεννά Tehinna, Deprecatio, aut miſericors, ſive gratioſus, vel gratia. Filius Eſthon, 1. Para. 4. b. 12.

טלם τελέμ Telem, Agnus, ſive ros eorum: aut Syriace, Umbra eorum. Civitas in tribu Juda, Joſ. 15. e. 24.

טלמון τελμών Telmon, Ros præparatus, vel roris præparatio, aut roris munus, vel ros numeratus: aut ex Syro & Hebræo umbræ præparatio vel munus. Nomen viri. 1. Paral. 9. c. 17, & 1. Eſd. 2. c. 42, & 2. Eſd. 11. c. 19.

מסה Tentatio, Nomen loci, quod & Jurgium dicitur, Exod. 17. b. 7. Vide Maſſa.

טרפליא ταρφαλαῖοι Terphalæi, Raptores fatigati vel laborioſi, aut ſeries miraculoſa vel ruinoſa: aut ex Syro & Hebræo, Mos vel cuſtos miraculi vel ruinæ aut folium arboris. Populi, 1. Eſd. 4. b. 9.

Terra viſionis, Vide Moria.

τέρτιος Tertius, Latinum eſt. Nomen viri, Rom. 16. a. 22.

τέρτυλλος Tertullus, Falſa annuntians, vel mendax, aut monſtroſus. G. Nomen oratoris cujuſdam, accuſatoris Pauli, Act. 24. a. 1.

Tethron, Vide Cithron.

T H

תחש τόχος Thaas, Hyacinthinus, vel feſtinans, aut ſilens. Filius Machor ex Roma concubina, Gen. 22. d. 24. Heb. Thahas.

תבור θαβώρ Thabor, Electio, ſive puritas: aut Syriace, contritio vel confractio. Mons eſt altiſſimus in medio Galilææ campo, mira ſublimis rotunditate. Nam ejus altitudo (ut lib. 4. Egeſippus ait) XXX. eſt ſtadiorum: vertex autem ipſe campeſtris, XXIII. ſtadiis jacet. Jere. 46. d. 18. Situs eſt hic mons ad Occidentem Terræ Sanctæ, unde pro Occidente ponitur, Pſal. 88. b. 13. Heb. 89. Chald. Paraphraſtes. Civitas in tribu Zabulon Levitis data, 1. Para. 6. g. 77. & 1. Reg. 10. a. 3.

תדעל θαργάλ Thadal, Conterens jugum, ſeu ſcientia elevationis vel aſcenſionis. Rex Gentium Gen. 14. a. 1.

θαδδαῖος Thaddæus, Laudans, ſive confitens. D. Unus ex Apoſtolis, Matth. 10. a. 3. qui ibidem juxta lectionem Græcam dicitur Lebbæus, Marc. 3. c. 13.

תחן θαάν Thahan, Deprecans, aut miſericors, ſive gratioſus vel gratia. Filius Thale, 1. Par. 7. e. 25.

תחת θαάθ Thahath, Subter vel ſubtus, aut pavor ſive formido: vel Syriace, deſcenſio. Viceſimatertia Iſraelitarum manſio, Num. 33. d. 26. Nomen item viri, 1. Paral. 6. c. 37, & 7. d. 20.

λασαία Thalaſſa, In Græco eſt Laſæa: & interpretatur ſpiſſa, vel prudens. G. Civitas eſt litoralis Cretæ; haud procul a loco qui Boni portus dicitur, Act. 27. b. 8.

תלשר θαλασσάρ Thalaſſar, Suſpenſio principis, vel tumulus principis: aut ſuſpendens canticũ, vel tumulus canentis. Regio Syriæ quam incoluerunt filii Eden, Eſa. 37. c. 12. Appellatur & Thelaſſar, 4. Reg. 19. c. 12.

תלאשר תלח θαλά Thale, Humectatio, aut viriditas, ſive humectans aut vireſcens. Nomen viri, 1. Par. 7. e. 25.

תמר θάμαρ Thamar, Palma, vel dactylus, ſive commutatio vel permutatio, aut amaritudo. Uxor Her primogeniti Judæ, Gen. 38. a. 6. Eſt & urbs Syriæ nobilis, quæ nunc Palmyra dicitur, olim a Salomone conſtructa, Ezech. 48. d. 28. Hæc ab Hadriano principe Hadrianopolis. Filia item David, 2. Reg. 13. a. 1, & 1. Par. 3. b. 9. Sic vocabatur & filia Abſalom, 2. Reg. 14 f. 27.

תמנע θαμνά Thamna, Vetita ſive prohibita, aut perfecta vel conſummata commotio. Concubina Eliphaz filii Eſau. Gen. 36. b. 12. In 1. Par. 1. c. 36. legitur inter filios Eliphaz. Soror Lotan filii Seir Horræi. Civitas Idumæorum. Gene. 36. d. 40.

תמנה θαμνά Thamna, 2. Para. 28. c. 18. Imago vel figura, aut numeratio vel numerans: aut Syriace, conſtituens. Civitas in tribu Juda, Joſ. 15. g. 57.

θαμναθά Thamnas, Idem. Gen. 38. c. 13.

Thamnatha, Idem. Judic. 14. a. 1.

תמני Thamnathæus, Item. Judic. 15. b. 6. θαμναθαῖος

תמנת סרח θαμναθσαρά Thamnath-ſara, ſive Thamnath-ſare, Figura vel imago extenſa, vel remanens aut fœtens, ſive numeratio reſidua, aut numeratio extenſionis vel fœtoris: aut ex Syro & Hebræo, conſtituta extenſio vel fœtor, aut ſtatuta reſiduitas. Civitas in montanis Ephraim, ab Iſraelitis Joſue duci, tanquam hæreditaria hæreditas attributa, Joſ. 19. d. 50. & 24. g. 30. eadem quæ & Thamnath-hares, per literarum tranſpoſitionem.

תמנת חרס θαμναθαρές Thamnath-hares, Imago vel figura ſolis, aut imago vel figura teſtea vel fictilis, aut numerus ſolis vel teſtæ: aut ex Syro & Hebræo, conſtitutus ſol vel teſta. Eadem urbs quæ Thamnath-ſara vocatur, Judic. 2. b. 9.

תענך θαανάχ Thanach, Confringens te, vel humilians te, ſive reſpondens tibi. Civitas, 3. Reg. 4. b. 12. & 1 Par. 7. f. 29. data dimidiæ tribui Manaſſe, Joſ. 21. c. 25. Judic. 1. f. 27, & 5. c. 19. Vocatur & Thenach, Joſ. 17. c. 11, iiſdem punctis & conſonantibus.

תאנת שלה θηναθασηλώ Thanath-ſelo, Ficum, vel ficulneam diſſolvens vel diſcalceans vel decorticans, ſeu ficulnea errans vel mentiens, aut ficulnea abundantiæ vel pacis, ſeu occaſio erroris vel mendacii: aut occaſio (ſ. eſt) abundantia vel pax. Nomen loci, Joſ. 16. b. 6.

תנחמת θανεμαάθ Thanehumeth, Conſolatio, vel pœnitentia, aut doni laguncula vel murus, ſive donum indignationis vel caloris, aut requies mortis. Pater Saraiæ, 4. Reg. 25. f. 23. Jerem. 40. c. 8.

תפסח θάψα. θεφσά Thaphſa, ſive Thapſa, Tranſitus, vel claudicatio aut paſcha, id eſt, locus ubi paſcha fit. Civitas, 3. Reg. 4. c. 24, & 4. Reg. 15. c. 16. Hebraici interpretes dicunt eſſe nomen regionis ſitæ trans Euphratem ad Occidentem Judææ, 3. Reg. 4. c. 7.

תחרע θαρεά Thara, Ululans, aut malefaciens, vel cubiculum malitiæ, aut cubiculum paſtoris vel ſocii: aut Syriace eventus, ſive terreſtris vel inferior. Filius Micha filii Meribbaal, 1. Paralip. 8. d. 35.

תחרע θαραά Thara, 1. Paral. 9. g. 14, Ira, vel contentio prava, aut ira vel contentio ſocii vel paſtoris. Filius Micha.

θάρρα Thara, Eſth. 12. a. 1, Idem quod Thares, quod interpretatur hæres, aut miſer vel exul. D.

תרהקה θαρακά Tharaca, Explorator, vel contemplator obtuſus, ſive legis hebetudo aut impedimentum, vel turturis obtuſio vel hebetudo. Rex Æthiopiæ, 4. Reg. 19. b. 9. Eſa. 37. b. 9.

תרחנה θαρανά Tharana, Explorator, vel contemplator gratiæ vel miſericordiæ: aut turtur gratiæ vel miſericordiæ. Filius Caleb, ex Maacha concubina, 1. Paral. 2. f. 48.

תרח θαρά Thare, Odorans, vel ſpirans, aut abigens. Filius Nachor, Geneſ. 11. c. 24. Nomen loci, Nume. 33. d. 27.

תראלה θαρεηλά Tharela, Exploratio, vel turtur maledictionis, aut turtur fortitudinis vel ilicis, aut explorans ilicem vel fortitudinem. Civitas in tribu filiorum Benjamim, Joſ. 18. d. 27.

תרש Thares, Hæres, aut miſer, vel exul. Eunuchi nomen, Eſth. 2. d. 21. non legitur apud Septuaginta.

Tharſæa, Vide Thraſæa.

תרשיש θαρσεῖς Tharſis, Contemplatio gaudii, vel exploratio marmoris, aut turtur gaudii, ſive chryſolithus lapis, ſ. pretioſus, aut mare. Filius Janan, Gene. 10. a. 4. Eſt & nomen regionis, Cilicia olim dictæ, a Tharſis filio Javan, 3. Reg. 10. d. 22. Pſal. 71. c. 10. Heb. 72. Eſa. 2. c. 16. Ezech. 10. b. 9. unde ejus regionis metropolis, θ mutata in τ, Tarſus nomen obtinuit. In actis igitur apoſtolicis ubique ſcribe hanc dictionem abſque aſpiratione. Vide Tarſus. Quidam volunt Tharſin nonnunquam Mare mediterraneum ſignificare apud Jonam prophetam, & Pſal. 71. b. 10. Heb. 72. At Eſa. 23. a. 1, & Jerem. 10. b. 9, capitur pro Africa, teſte Jonathan. Quidam capiunt pro mari, Eſa. 60. b. 8. Alii in Jona, cap. 1. a. 3. capiunt pro Tuneto aut certe Carthagine urbibus Aphricæ.

תרתק ταρθάκ Tharthac, Concatenatus, ſive retruſus, vel concluſus. Idolum Hevæorum, 4. Reg. 17. f. 31.

תרתן θαρθάν Thartan, Explorans, vel contemplans donum, aut turturis donum, vel lex ipſarum. Nomen principis, Eſa. 20. a. 1, & 4. Reg. 18. c. 17.

θασσί Thaſſi, Oblitus, vel obliviſcens, aut debitor. D. Filius Matthathiæ filii Johannis, 1. Mach. 2. a. 3.

תתני θαθθαναΐ Thathanai, Donans, vel donator. Nomen viri, 1. Eſd. 5. a. 3.

תו σημεῖον Thau, Signum Ezech. 9. b. 4. c. 6.

תבץ θηβῆς Thebes, Cœnoſus, aut ſericeus, vel ovum: aut Syriace, lineus. Urbs terræ Chananææ, Judic. 9. g. 50. & 2. Reg. 11. c. 21.

תבני θαβνί Thebni, Palea, aut fœnum: vel intelligens, aut filiatio. Filius Gineth, 3. Reg. 16. e. 21.

תקל θεκέλ Thecel, Appenſio, Daniel 5. g. 25.

תקועה θεκουέ Thecua, Tuba, vel clangor, aut fixa. Civitas in Juda, ſex miliaribus a Beth-lehem diſtans, a Roboam conſtructa, 2. Reg. 14. a. 2, & 23. d. 26, & 1. Paral. 4. a. 5, & 2. Paral. 11. b. 6, & 20. d. 20. Jerem. 6. a. 2.

תקוה θεκοέ Thecua, Spes, vel funiculus, aut linea, vel congregatio. Pater Sellum mariti Holdæ prophetidis, 4. Reg. 22. c. 14: qui Thecuath 2. Par. 34. e. 22. dicitur. Pater item Jaaziæ, 1. Eſdr. 10. c. 16.

תוקהת θεκουέ Thecuath, Signum, vel figurationem aſſumens. Pater Sellum mariti Holdæ prophetidis, 2. Para. 34. e. 22: qui 4. Reg. 22. c. 14. dicitur Thecua.

תקועים θεκωέ Thecueni, Tubæ, vel clangentes, aut fixi. 2. Eſd. 3. b. 5, & f. 27. θεκωείμ.

תקועי Thecuites, Idem. ſ. n. 1 Par. 11. f. 28, & 27. b. 9. θεκωίτης

תקועית Thecuitis, Idem. f. gen. 2. Reg. 14. a. 4. θεκωΐτις

תגלת פלאסר θεγλάθ θελφασάρ Theglath-phalaſar, Captivitatem miraculoſam, vel ruinoſam abſtulit vel ligavit: aut ex Hebræo & Syro, captivitatem miraculoſam vel ruinoſam prohibuit. Rex Aſſur, 4. Reg. 15. f. 29.

תחן Thehen, Deprecans, aut miſericors, ſive gratioſus, vel caſtrametans. Filius Ephraim, Num. 26. d. 35.

תחני θαναΐ Thehenitæ, Idem. p. n. Num. 26. d. 35. τοῦ θαναΐ

תלאשר θελασσά Thelaſſar, Coacervationem, vel ſuſpenſionem auferens, aut coacervationis, vel ſuſpenſionis receſſus. Regio Syriæ, 4. Reg. 19. c. 12. Eadem dicitur & Thalaſſar, Eſa. 37. c. 12.

תלגת פלנאסר Thelgath-phalnaſar, Nivem cadentem prohibens: vel ligans, ex Syro & Hebræo. Rex Aſſyriorum, 1 Par. 5. a. 6. d, 26. & 2 Par. 28. d. 20. θεγλάθ φαλνασάρ

תל חרשא θελαρησά Thel-harſa, Coacervatio, vel ſuſpenſio aratri vel ſurditatis, aut ſilentii, ſive artificii vel teſtæ: aut ex Hebræo & Syro, acervata vel ſuſpenſa ſylva. Nomen loci, 1. Eſd. 2. c. 59, & 2. Eſd. 7. f. 61.

תל מלח θελμελέχ Thel-mela, Acervus ſalis, vel nautæ, aut ſuſpenſio, vel appenſio ſalis vel nautæ. Nomen loci, 1. Eſd. 2. c. 59, & 2. Eſd. 7. f. 61.

תימא θελμαλέχ θεμάν Thema, Admiratio, vel conſummatio, aut Auſter. Filius Iſmaelis, Gene. 25. b. 15. Eſt & nomen loci, de quo Job 6. c. 19. & Jere. 25. e. 23.

תימא θαιμάν Thema, 1. Eſd. 2. c. 53, & 2. Eſd. 7. e. 55. interpretatur Delens, vel radens, aut abſtergens: vel Syraice, percutiens. Nomen viri.

תימן θεμάν Theman, Auſtralis, vel Aphricus, aut conſummatus, vel perfectus: aut Syriace, ibi. Civitas principum Idumæorum, quæ a Theman filio Eliphaz ex Ada uxore nomen accepit, Geneſ. 36. d. 15. Jerem. 49. d. 20. Filius Eliphaz filii Eſau ex Ada, Gene. 36. b. 11.

תימני θεμανεί Themani, Perfectiſſimus, vel Auſtralis: aut Syriace, conſtitutus. Filius Aſhur ex Naara uxore, 1. Para. 4. a. 6. Nomen loci, 1. Para. 1. d. 44.

תימני Themanites, Idem. Job. 4. a. 1. θαιμανίτης

תמנתה θαμνά Themna, Imago, vel figura, aut numeratio, vel numerans: aut Syriace, conſtituta. Civitas maxima in tribu Dan, ſita in monte Ephraim contra Septentrionalem plagam Liddæ, interque Æliam & Dioſpolim. Inde ſub imperio Romano dicta eſt præfectura Thamnitica, Joſ. 19. d. 43.

תענך θανάχ Thenach, Confringens te, vel humilians te, aut reſpondens tibi. Civitas in tribu Manaſſe, Joſ. 17. c. 11. Eadem quæ Thanach appellatur: apud Hebræos iiſdem punctis & conſonantibus ſcribuntur.

Theodas, Act. 5. f. 36, legendum Theudas.

θεόδοτος Theodotius, Dei datio, vel Deo datus. G. Nomen viri, 2. Machab. 14. c. 19.

θεόφιλος Theophilus, Amicus Dei, vel Deo dilectus. G. Vir ad quem ſcribit Lucas, Luc. 1. a. 3.

תרפים θεραφίν Theraphim, Simulachra, ſpeciem humanam referentia, Judic. 17. b. 5: vel ſtatuæ, aut figuræ, vel imagines, Oſeæ 3. b. 4.

תרצה θερσά Therſa, Complacens, vel volens, aut ſuavis, vel currens. Civitas eſt in alto ſita monte, qua Iſraelitarum reges ante conditam

Samariam, pro regia uſi ſunt, 3. Reg. 14. e.17,& 4.Reg.15.c.14. Fuit & Salphaad filia ejuſdem nominis, Num.26. d.33.

תִּשְׁבִּי Θεσβίτης Thesbites, Captivans, vel convertens, aut ſedens, vel habitans. Qui eſt ex Thesba, ſive Thisba, 3 Reg.17. a.1.

Θεσσαλονίκη Theſſalonica, Dei altera victoria, aut ſitus ſive poſitio alterius victoriæ. G. Civitas Macedoniæ, prius Halia nuncupata, Act.17.a.1.

Θεσσαλονικεῖς Theſſalonicenſes, Idem. p. n. G. Act.2. a.4.

Θεσσαλονικεύς Theſſalonicenſis, Idem. ſ. n. G. Act.27. a.2.

Θευδᾶς Theudas, Fluens aqua. G. Nomen viri, Act. 5. f. 36. is Judæos ſeduxit.

תִּיכוֹן Θιχών Thichon, Medius, vel intermedius, aut præparatio. Nomen pagi, Ezech.47. c.16.

תִּילוֹן Θιλών Thilon, Murmuratio, ſive acervus ejus, aut ſuſpenſio ejus. Filius Simon, 1. Para.4. d.30.

Thirſa, vide Therſa.

תִּירָס Θειράς Thiras, Demolitor, ſive deſtructor, aut irrorans vel irroratus. Filius Japheth, Gen.10. a.2. A quo Thirenſes, quos Græci Thraces vocant.

תִּירְיָא Θιριά Thiria, Exploratio, vel contemplatio. Filius Jaleleel, 1. Paral. 4. c. 16.

תֹּכֶן Θοκέν Thochen, Medium, vel intermedius, aut præparatus. Civitas, 1. Par. 4. f. 32.

תֹּגַרְמָה Θεργαμά Thogorma, Oſſeus, vel robuſtus, ſive incolatus nimius, aut peregrinus valde, vel timens valde, ſeu anxioſa celſitudo. Filius Gomer, Gen. 10. a. 3, & 1. Paral. 1. a. 6. Ab hoc Tygranæi, qui a Græcis Phryges dicuntur, denominati ſunt. Unde Hebræis Turcæ nominantur, Ezech.27. c.13. Quidam Germanos interpretantur.

תֹּחוּ Θοκέ Thohu, Vivens, vel nuntians. Filius Eleu patris Jeroham, 1. Reg.1. a.1.

תּוֹחַ Θοέ Thohu, Telum, vel jaculum. Filius Suph filii Elcanæ, 1. Paral. 6. c.34. Heb. Thoah.

תּוֹלָע Θωλά Thola, Vermis, aut vermiculus, vel coccus aut coccineus. Filius Iſſachar, Gene.46. b. 13. Nume.26. c.23, & 1. Para.7. a.2. Filius item Phua, dux in Iſrael, Jud.10. a.1.

תּוֹלָד Θολάδ Tholad, Nativitas, vel generatio. Civitas Simeonis, 1. Paral. 4. c. 29.

תּוֹלָעִי Θωλαεί Tholaitæ, Vermes, aut vermiculi, vel coccus, aut coccinei. Nume. 26. c. 23.

תַּלְמַי Θολμί Tholmai, Sulcus eſt qui fit cum aratro: aut ſuſpendens aquas, vel coadunatio aquarum. Filius Enac, Joſ. 15. d.14. Judi.1. b.10. Nume.13. c.23. Rex Geſſur, 2.Reg.3. a.3, & 1.Para.3. a.2.

Θελμαΐ Θολμί Tholomai, Idem. Filius Ammiud rex Geſſur, 2. Reg.13. g.37.

Θωμᾶς δίδυμος Thomas, Geminus, a תאם geminavit: & Græce didymus appellatur, quod interpretatur gemellus, id eſt ille qui cum alio, uno & eodem partu naſcitur. D. unus ex Apoſtolis, Matth. 10. a. 3. Johan.11. b.16.

תֹּפֶל Τοφέλ Thophel, Ruina, aut ſtultitia, ſive inſulſitas, aut inſipiditas. Locus eſt in deſerto trans Jordanem eregione Jericho, ubi Moyſes quintum librum edidit, Deut.1. a. 1.

תֹּפֶת Τάφεθ Thopheth, Tympanum, vel ſeductio, aut dilatatio. Locus eſt in valle filii Ennon, 4.Re.23. c. 10. qui cernitur in Jeroſolymæ ſuburbanis, ubi quondam parentes filios igni exuſtos devovebant, & immolabant dæmonio Moloch, Eſa.30. g.33. Jere.7. g.31. & 19. b.6. c.11, & 12. d.13. 14.

Τεφώ Thopo, Locus. G. Nomen loci, 1. Mach.9. e. 50. Scribe Topo, vel Tepho.

תּוֹצִי Θωσί Thoſaites, Diſſipatio, vel diſſipatus, aut exiens, 1. Paralip.11. g. 45.

תֹּעוּ vel תֹּעִי Θοΐ Thou, Errans. Rex Emath, 2. Reg.8. c. 9, & 1. Paral. 18. c. 9.

Θρᾶκες Thraces, Aſperi, vel ſaxoſi. G. Populi, 2. Mac.12. f. 35.

Θρασέα Thraſea, Audax, vel temerarius. G. 2. Mach. 3. a. 5. ubi male legitur Tharſææ.

תֻּבַל Θοβέλ Thubal, Orbis, vel mundanus, aut confuſio vel ignominia, ſeu portatus vel adductus. Filius Japhet, Gene.10.a.2. A quo Iberes (licet quidã Italos ſuſpicentur) originem traxerunt, Ezech. 27. c.13.

Θυάτειρα Thyatira, Odor ſive ſacrificium laboris vel contritionis. G. Urbs Lydiæ regionis in Aſia minore: Macedonum habitatio, quam nonnulli Myſorum ultimam dicunt, Apoc.1. c.11, & 2.g.24.

T I

Τιβεριάς Tiberias, Bona viſio, vel umbilicus, aut confractio. D. Urbs Galilææ ad mare ſita, quod ab ipſa civitate appellatur mare Tiberiadis. Johan.6. a.1, & Lacus Geneſareth, Vide Genezar. Hanc civitatem olim Cenereth appellatam, Herodes Tetrarcha in honorem Tiberii Cæſaris condidit, & Tiberiadem vocavit, teſte Joſepho lib. 18. capite 4. antiquit. Judaic. & Egeſippo lib.2.cap.3. juxta quem Dominus ſtupendo miraculo pavit fere quinque millia hominum quinque panibus, Johan.6. a.1.

Τιβέριος Tiberius, Idem. D. Imperator quidam apud Romanos, Luc.3.a.1.

חִדֶּקֶל Τίγρις Tigris, Hebraice dicitur Hidecel, & interpretatur acumen velocitatis, aut acutus ſonitus vel vox, ſeu lætus ſonitus, vel læta velocitas: aut ex Syro & Hebræo, una vox, vel uniſonus, aut unica velocitas. Fluvius qui Meſopotamiã amplectitur, & in Armeniæ majoris regione caput tollit, mire quam lucido, conſpicuoq; fonte in loco edito, qui Elongoſine nominatur, Euphratem in ſinum defert Perſicum cum amne Choaſpe. Hæc Solinus. Gene.2.c.14.

Τιμαῖος Timæus, Cæcus vel cæcitas. D. Pater Bartimæi, Marc.10.g.46.

Τίμων Timon, Honorabilis, vel pretioſus. Nomen diaconi cujuſdam, Act. 6. b.5.

Τιμόθεος Timotheus, Honor Dei, vel honorans Deum, aut pretioſus Deo. G. Diſcipulus quidam Paulo charus, de quo Act. 16. a. 1, & 1. Mach. 5. a. 6.

Τιτᾶνες Titan, Judith 16. b.8. Nomen populi.

Τίτος Titus. Honorabilis. G. Nomen viri, cognomento Juſti, Act. 18. b. 7.

T O

Tob, Bonus, ſiue bonitas. Nomen terræ ad quam fugit Jepthe, Judic.11. a.3. Veriſimile eſt eſſe in tribu Gad: fugere enim noluit ad alienigenas Ammonitas, vel Geſſuri. טוֹב τώβ

Tob-adonias, bonus dominator Dominus, aut bona baſis Domini. Nomen viri, 2. Para. 17. b.8. טוֹב אֲדוֹנִיָּה τωβαδωνία

Tobia, ſive Tobias, Bonus Dominus, ſive bonitas Domini. Nomen viri, 1. Eſd.2. c. 60. Zach.6. d.14, & 2. Paralip.17. b. 8. טוֹבִיָּה τωβίας

Toparchia, Territorium. G. 1. Mach.11. c.28. τοπαρχία

T R

Trachonitis, Saxoſa, vel aſpera. G. Syriæ regio, quæ & Ituræa dicta eſt, juxta Arabiæ deſertum, quod Boſræ jungitur contra Auſtralem plagam, quaſi ad Damaſcum reſpiciens, cui præerat Philippus frater Herodis procuratoris Galilææ, Luc.3. a. 1. τραχωνῖτις

Tres tabernæ, Loci nomen juxta Romam, Act. 28. d. 15. τρεῖς ταβέρναι

Tripolis, Trium civitatum, ſ. regio. 2. Mach. 14. a. 1. τρίπολις

Troas, Perforata. G. Civitas Aſiæ, maritima, eadem Antigonia dicta, Act. 16. b. 8. τρῳάς

Trophimus, Nutritus, vel educatus. G. Vir Epheſius, Act. 20. a. 4, & 21. f. 29. τρόφιμος

Troglodytæ, Hebraice dicitur Suchiim, & interpretatur uncti vel ungentes, aut cooperti vel obumbrati, id eſt, in tabernaculis vel tuguriis habitantes. Populi, 2. Para. 12. a. 3. סֻכִּיִּים συχιείμ

Tryphæna, Delicioſa, vel delicata. G. Mulier, Rom. 16. b.12. τρύφαινα

Tryphon, Delicioſus, vel delicatus. G. Vir quidam, 1. Machab. 11. d. 39. τρύφων

Tryphoſa, Delicioſa, vel delicata. G. Mulier, Ro. 16. b. 12. τρυφῶσα

T V

Tubal-cain, Mundana poſſeſſio, vel æmulatio, aut mundi nidus, ſeu confuſionem poſſidens, vel ignominiam æmulans. Filius Lamech ex Sella uxore ſua, Gen.4. d.22. תּוּבַל־קַיִן θοβέλ

Tubianæi, Paleæ, vel paleati, aut bene reſpondentes, vel bene gratificantes. D. Arabes, iidem Nabathæi, 2. Mach. 12. c. 17. legendum Tubiaeni. τυβιανοί

Tubin, Bene menſurata, vel bona menſura, aut bonum vinum. Nomen loci. D. 1. Mach.5. b.13. τουβίον

T Y

Tychicus, Caſualis, vel contingens. G. Vir Aſianus, Act.20. a. 4. Coloſſ. 4. b. 7. τυχικός

Typhonicus, Turbulentus, vel tempeſtuoſus. Unus e ventis ſubitis ac repentinis nomine τύφων, Act. 17. c. 14. τυφωνικός

Tyrannus, Imperans, vel princeps. G. Eſth. 6. c.9. Act.19. b.9. τύραννος

Tyrii, Hebraice dicitur Sorim, & interpretatur tribulantes, ſive obſidentes, aut anguſtiantes, vel ligantes, ſive vinculati, vel figurantes, aut plaſmantes, ſive fortes, vel petræ. 2. Eſd. 13. c. 16. Act. 12. d. 20. צֹרִים τύριοι

Tyrius, Idem, ſ. n. 3. Reg.7. b.14, & 2. Para. 2. c.14. צֹרִי τύριος

Tyrus, Hebraice dicitur Sor, & interpretatur tribulatio vel obſidio, ſive anguſtia, aut vinculum vel colligatio, ſeu plaſmatio, aut figuratio, vel fortitudo, aut petra. Civitas maritima, munita, metropolis Phœnices: quondam inſula ſeptingentis paſſibus diviſa a Continente, mari præ alto: ſed vix credibili opere, comportatis aggeribus, per Alexandrum Magnum adjuncta Continenti. Eſt in tribu Nephthali, viceſimo ferme milliario a Cæſarea Philippi, Joſ. 19. b.29. Iſaiæ 23. a.1. Matth.11. c.21. צוֹר τύρος

V

VAgao, Interior, vel intimus, aut elatus vel elevatus, aut corporeus. D. Nomen viri, Judic.12. b.10. βαγώα

Vaicra, Et vocavit. Liber Levitici, ſic vocatus ab Hebræis: quia ſic incipit. וַיִּקְרָא

Vaiedabber, Et loquutus eſt, ſive loquutuſque eſt. Liber Numerorum: quia ſic incipit. וַיְדַבֵּר

Vaiezatha, Aſpergens thalamum, vel cubiculum: aut ex Syro & Hebræo, Væ olivæ. Filius Amam filii Amadatha. Eſth.9. b.9. וַיְזָתָא βαιζαθά

Vallis pinguium, Heb. גיא שמנים. Nomen loci, Vide Gethſemani. גֵּיא שְׁמָנִים

Vallis ſalinarum, 2. Reg.8. d.13. Vide Gemelli. γεμελέχ גֵּיא־מֶלַח

Vallis ſylveſtris, ſive campeſtris, Hebraice ע Emechaſſidim, vallis eſt, quæ poſtea palus effecta, lacus Aſphaltis cœpit vocari, ut ait Joſephus: cui conſentit quod R. Selomoch ſcribit in Geneſin, his verbis, עמק השדים, vocatur vallis camporum, quod ibi eſſent campi multi. Nunc autem eſt mare ſalſum: nam ſucceſſu temporum diffudit ſe mare in mediũ ejus, & facta eſt mare ſalſũ. Gen.14.a.3. עֵמֶק הַשִּׂדִּים φάραγξ

Vania, Nutrimentum Domini ſive arma Domini. Nomen viri, 1. Eſd. 10. d. 36. וַנְיָה οὐανία

Vapſi, Fragmentum, vel particula, aut diminutio, vel diminutus. Pater Nahabi principis tribus Nephthali, Num. 13. b. 15. וָפְסִי ἀβί

Vaſſeni, Secundus, vel dualis, ſive mutat⁹, aut coccineus, vel dens, aut annus meus. Primogenitus filiorum Samuelis, 1. Paral.6. b.28. וַשְׁנִי καὶ ὁ [illegible]

Vaſthi, Bibens, vel potans, aut duplicans vel ponens, aut ſtamen. Uxor Aſſueri regis, Eſth. 1. b. 9. וַשְׁתִּי ἀσί

U B

Ubil, Adductus, vel portatus, aut luctuoſus vel veteraſcens. Nomen viri, 1. Par.27. d.30. אוֹבִיל ἀβίλ

V E

Vel, Aut Deus, ſive aut fortis, vel deſiderans, aut concupiſcens Deum. Nomen viri, 1. Eſd.10. d.34. אוּאֵל οὐήλ

Velle-ſemoth, Secundus liber Legis: & interpretatur, Et hæc nomina: quia ſic liber ille incipit in Hebræo. Græce autem Exodus vocatur, id eſt, exitus: quia in eo filiorum Iſrael exitus de Ægypto continetur. וְאֵלֶּה שְׁמוֹת

U L

Ulai, Fortitudo, vel ſtultitia, aut forſitan. Nomen fontis, unde flumen Ubal oritur juxta Danielem, cap. 8. a.2. אוּלַי οὐλαΐ

Ulam, Veſtibulum, vel porticus, aut fortitudo, vel ſtultitia eorum. Filius Sares filii Machir, 2. Paral. 7. d.16. Primogenitus Eſec, 1. Par. 8. d. 39. אוּלָם οὐλάμ

U R

U R

אוּר οὔρ Ur, Ignis, vel lumen, aut lux. Significat etiam vallem. Urbs Chaldæorum, ſic dicta (ut quidam volunt) quod in valle ſita ſit: unde Nachor, Gen.24.b.10. & Thare pater Abraham, Gen.11.d. 31. Sic dicebatur pater Elipal. 1. Para. 11.g. 35.

οὐρβανός Urbanus, Latinum eſt. Adjutor Pauli in evangelio, Rom. 16.b.9

עִיר הַתְּמָרִים πόλις φοινίκων Urbs, ſive civitas palmarum, Deut. 34.a.3. Judic. 3.b. 13. quæ & Jericho dicitur, 2. Paralip.28.c.15.

אוּרִי οὐρί Uri, Ignis, vel lumen, aut lux. Filius Hur filii Caleb ex Ephrata uxore, 1. Para.2.c.20. Pater Gaber, 3.Reg.4.b.19.

אוּרִיָּה οὐρίας Uria, ſive Urias, Ignis Domini, ſive lumen Domini, aut lux Domini. Sacerdos quidam, Eſaiæ 8. a. 2, & 4. Reg. 16. b. 11. Propheta, filius Semei, de Cariath-jarim, Jerem. 26. f. 20. Maritus Beth-ſabee, 2 Reg.11.a.3. & 1. Paralip. 11.g.41.

אוּרִיאֵל οὐριήλ Uriel, Ignis Dei, aut lumen Dei, ſive lux Dei. Pater Maacha ſive Michai matris Abiam regis Juda, 2. Para.13.a.2. qui 3 Reg.15 a. 2. dicitur Abeſſalom. Filius Thahath, 1. Para.6.b.24.

U T

עוּתַי ὠθί Uthai, Perverſitas, aut hora, vel temporalis. Viri nomen. 1 Eſd. 8.b.14.

U Z

אוּזָל αἰζήλ Uzal, Ambulans, ſeu veliſicans, aut diſtillans. Filius Jectan, Gen.10.d.27.

X

ξανθικός XAnthicus menſis, eſt menſis Aprilis. G. 2. Machab. 11.g.30.

Z

זָבָד ζαβάδ ZAbad, Dos, ſive dotatus Filius Nathan filii Hethæi filii Seſan. 1. Para.2.e.36, & 2. Para. 24.g. 26, & 1. Eſd. 10. d.27, & 33. Filius item Thahath, 1. Para.7. d.20. Filius Ooli, 1. Para.11.g.41.

ζαβαδαῖοι Zabadæi, Idem.p.n.D. 1. Mach.12.e. 31.

זְבַדְיָה ζαβαδία Zabadias, Dos Domini, ſive dotavit Dominus, aut dotatio Domini. Filius Beriæ, 1. Para.8.b.15, & 27.a.7.

זַבַּי ζαβαΐ Zabbai, Fluxus, ſive fluens. Nomen viri, 1. Eſd.10.d.28.

זַבְדִּי ζαβδί Zabdi, Dos, vel dotatus, ſive fluxus abundantia. Pater Charmi patris Achan, Joſ.7.a.1. Filius Semei, 1. Para.8. b. 19.

ζαβδί Zabdias, Idem, Nomen viri, 1. Para.27.d.27.

זַבְדִּיאֵל ζαβδιήλ Zabdiel, Dos Dei, ſive dotatus Dei. Nomen viri, 1. Paralip.27. a.2, & 1. Mach. 11.b.17.

זְבִינָא ζαβεννά Zabina, Fluxus, vel fluens nunc: aut Syriace, venditio, vel emptio. Nomen viri, 1. Eſd.10.d.43.

זָבוּד ζαβούδ Zabud, Dotatus, vel dos. Filius Nathan ſacerdos, 3 Reg.4.a.5.

זְבֻלוּן ζαβουλών Zabulon, Habitaculum, vel habitans. Decimus filius Jacob ex Lia uxore ſua, Gen.30.c. 20. Terminus Zabulon pertinet uſque ad Sidonem, Gen.49.b.13.

Zabulonitæ, Idem.p.n. 1. Para.27.c.19.

Zabulonites, Idem.ſ.n. Judic.12.d.11.

זְבוּלֹנִי ζαβουλωνίτης Zacchæus, Purus, aut nitidus: vel Syriace, juſtus aut juſtificatus. D. Nomen viri, 2 Mach. 10.d.19. Luc.19.a.2.

ζακχαῖος Zacchai, Purus, aut nitidus: vel Syriace, juſtus. Nomen viri, 1 Eſd.2.a.9.

זַכַּי ζακχαΐ Zacchur, Memor, ſive memorans, aut maſculinus. Filius Maſma, 1 Par.4.e.26, & 24.d. 27.

זַכּוּר ζαχαρίας Zacharias, Memoria Domini, aut maſculus Domini. Nomen principis filii Moſollamiæ, 1. Para. 5. a. 7, & 9. d. 21. Filius Barachiæ, Eſa. 8. a. 2. Filius item Jeroboam filii Joas regis Iſrael, 4. Reg.14.g. 29.

זְכַרְיָה ζαχαρίας זֶכֶר ζαχέρ Zacher, Memoria, ſive maſculus. Filius Abigabaon, 1 Par. 8. c.31: qui 9. f.37, dicitur Zacharias.

זִמָּה Zamma, Cogitatio, aut ſcelus, vel turpitudo. Filius Semei filii Jeth, 1. Paral.6.c.42, & filius Jahath filii Lobni, 1. Paral.6. b.20.

ζεμμά זִמְרִי ζαμβρί Zambri, Cantans, vel pſallens, ſeu vitis, vel palmes, aut amputatio vel præſciſſio. Regionis nomen, Jer.25.e.25. Filius Salu, Num.25.d.14. Filius Ela filii Baaſa, 3. Reg.16.c.9. Filius item Joada filii Ahas, 1. Para.8.d. 36. Scribe ubique Zamri.

זְמִירָה ζαμαρία Zamira, Cantus, cantio, vel ſurculus, ſive propago. Filius Bechor filii Benjamin filii Jacob, 1 Par.7.b.8.

זִמְרָן ζεμβράν Zamran, Cantor, ſive cantus. Filius Abrahæ ex Cetura, Geneſ. 25.a.2.

זִמְרִי ζαμβρί Zamri, Idem quod Zambri. Filius Zaræ filii Juda ex Thamar, 1 Par.2.a. 6.

זָנוֹחַ ζανώ Zanoe, Oblivio, ſive abjectio, vel iſta requies, aut iſta conſolatio. Civitas in tribu Juda, Joſ. 15. e.34. & 1 Par.4. c.18, & 2 Eſ.11.d.30.

זֶרַח ζαρέ Zara, ſive Zare, Oriens, vel Orientalis, aut claritas. Filius Rahuel filii Eſau, Gen. 36.b. 13. Filius Judæ ex Thamar, Gen. 38. g.30. Filius Simeonis filii Jacob, 1 Par.4.d.24. qui Gen. 46.b.12, Jachin dicitur. Rex Æthiopum, 2 Par. 14.b.9. Filius Gerſon filii Levi, 1 Par.6.c.41. Pater Jobab regis Edom. Gen. 36.d.33. Pater item Zabdi patris Charmi, Joſ.7. a.1.

זַרְחִי Zarahi, Idem. 1. Par.27.b.11.

זְרַחְיָה Zarahias, Oriens Dominus, aut claritas Domini. Filius Ozi filii Bocci, 1 Par.6.a.6.

ζαρέ Zare, Vide Zara.

זֶרֶד ζαρέδ Zared, Aliena deſcenſio, aut extranea vel ſparſa poteſtas. Torrens in deſerto Moab, Num.21.c.12. Deut.2.c.14.

Zarehe, Oriens Dominus, aut claritas Domini. Nomen viri, 1 Eſdr.8. a.4. זְרַחְיָה σαραΐα

Zareitæ, Orientales, aut clari, Num.26.b.13.c.20. זַרְחִי ζαραΐ

Zares, Extranea miſeria, vel extranea hæreditas: aut ſparſa miſeria vel hæreditas: ſeu ſurculus vel corona miſeriæ vel hæreditatis. Uxor Aman filii Amadathi, Eſth.5.c.10.d.14. זֶרֶשׁ ζωσάρα

Zatham, Oliva eorum, ſive iſte perfectus, aut iſte conſummatus, vel iſte ſimplex. Nomen viri, 1 Para.26.c.22. זֵתָם ζηθάν

Zavan, Tremens, aut tremor, vel vexatio. Filius Eſer filii Seir Horræi, Gen. 36.c. 27. זַעֲוָן ζουκάμ

Z E

Zeb, Lupus. Nomen viri Madianitis ab Ephraim interfecti, Judic.7.g.25. Pſal.82.c.12. Heb.83. זְאֵב ζήβ

Zebedæus, Dos, ſive dotatus, aut fluxus vehemens. Nomen viri, 2 Eſd.11. c. 17. Pater Jacobi & Johannis apoſtolorum, Matthæi, 4.d.21. זַבְדִּי ζεχεΐ ζεβεδαῖος

Zebedia, Dos Domini, ſive dotavit Dominus. Nomen viri, 1 Eſd.8. a.8. זְבַדְיָה ζαβδίας

Zebee, Victima, aut ſacrificium, vel decollatio, aut jugulatio. Rex Madianitarum, Judicum 8.a.5. Pſal. 82.c.12. Heb.83. זֶבַח ζεβεέ

Zebida, Dotata, ſive dotatio. Mater Joacim ſive Eliacim, 4.Reg. 23.g.36. זְבוּדָה ζεβουδά

Zebul, Habitaculum: aut Syriace, ſterquilinium. Servus Abimelech filii Gedeonis, Judic.9.d.28. זְבֻל ζεβούλ

Zechri, Memor, vel memorans, ſive maſculinus. Filius Iſaar filii Caath filii Levi, Exod. 6. c.21, & 1 Par.8.b.19, & 9.c.15, & 2 Par. 28. a. 7. זִכְרִי ζεχρί

Zechur, Idem. Pater Sammua, Num.13.a.5. זַכּוּר ζαχούρ

Zelotes, Æmulator. G. Cognomen Simonis Apoſtoli, Luc. 6. c.15. ζηλωτής

Zelpha, Diſtillatio oris, aut vilitas vel contemptus oris. Ancilla Liæ uxoris Jacob, Gen.29.e.24. זִלְפָּה ζελφά

Zemma, Scelus, aut cogitatio ſc. perverſa. Nomen viri, 2 Par. 29.c.11. זִמָּה ζεμμά

Zenas, Vivens. G. Legiſperitus quidam, Tit.3.d.13. ζηνᾶς

Zephrona, Ex Syro, & Hebræo, falſitas cantici vel exultationis. Terminus eſt Judæ, Num.34.b.9. ζεφρωνά זִפְרֹנָה

Zetham, Oliva eorum, ſive iſte perfectus, aut iſte conſummatus, ſive iſte ſimplex. Nomen viri, 1 Par. 23.a.8. זֵתָם ζηθάμ

Zethan, Oliva, vel olivetum. Filius Balan filii Jadihel filii Benjamin, 1 Par. 7.c.10. זֵיתָן ζηθάν

Zethar, Iſte explorans, vel contemplans, aut oliva explorationis vel contemplationis, ſive iſte turtur, vel oliva turturis. Nomen eunuchi, Eſth.1.b.10. זֵתַר ζηθάρ

Zethu, Olivetum. Nomen viri, 2 Eſd.10.a.14. זַתּוּא ζαθουΐα

Zethua, Idem. Nomen viri, 1 Eſd.2.a.8. ζαθουά

Z I

Zie, Sudor, aut tremor. Nomen viri, 1 Paral.5.b.13. זִיעַ ζιά

Zina, Fornicatio: aut Syriace nutrimentum vel arma. Nomen viri, 1 Par.23. b.10. זִינָא ζιζά

Zio, Iſte: vel Syriace, ſplendor aut claritas. Nomen ſecundi menſis, qui Aprilis apud nos dicitur, 3. Reg.6. a.1. זִו δεύτερος μήν

Ziph, Iſtud os, vel iſta bucca: aut Syriace, falſitas, vel falſus. Duæ ſunt hujus nominis in tribu Juda civitates: ex quibus altera nomen magnæ dedit ſolitudini, Joſ.15.c.24, & g.55. & 1 Reg.23. b.14. & 1. Par.2.e.42. quam ædificavit Roboam, 2 Par.11.d.8. זִיף ζίφ

Ziph, Idem. Filius Jaleleel, 1 Par.4.c.16. זִיף & זִיפָא ζιφά

Ziphæi, Idem.p.n. 1. Reg.23.c.19. זִפִים ζιφαῖοι

Ziza, Univerſalis, vel omnimodus, ſeu beſtia, vel fera aut reſplendens: vel Syriace, recedens. Filius Jonathan filii Juda filii Onam, 1 Par.2.e.33. Eſt & nomen principis, 1 Paral.4. f.37. זִיזָא ζιζά ζιζά

Z O

Zoheleth, Reptans, vel trahens. Rupes eſt juxta fontem Rogel nomine, 3.Reg.1.b.9. זֹחֶלֶת ζωελέθ

Zoheth, Separatio, aut iſte ſtupens vel pavidus, ſeu iſte confractus: vel ex Hebræo & Syro, iſte deſcendens. Filius Jeſi, 1 Par.4. d.22. זוֹחֵת ζωχάθ

Zomzommim, Scelus, vel turpitudinem cogitantes, ſeu ſcelus ſceleratorum. Populi ſunt qui alias ab Ammonitis Raphaim nuncupantur, Deut.2.d. 20. זַמְזֻמִּים ζομζομμίν

Zoom, Abominans, vel immundus. Filius Roboam ex Abihail, 2 Par.11.d.19. זַהַם ζαάμ

Zorobabel, Alienus a confuſione, aut aliena vel extranea confuſio, ſive extranea commiſtio, aut diſperſio confuſionis vel commiſtionis, ſeu ſurculus commiſtionis vel confuſionis. Dux in Juda, Agg. 1. a. 1. Filius Phadaia filii Jechoniæ, 1 Paral. 3. c. 19, & 1 Eſd.2.a.2. זְרֻבָּבֶל ζοροβάβελ

Z U

Zuzim, Poſtes, vel ſuperliminaria, aut ſplendentes: vel Syriace, recedentes, aut pecuniæ. In Gen.14.a.5. non eſt nomen proprium LXX. enim, gentes fortes; Chaldæus interpres robuſtos, interpretantur; quod & annotavit Hieronymus in quæſtionibus in Geneſin, dicens ſic debere legi in eo loco, Et robuſti in Ham; ut ſit proprium loci: non autem legatur in eis. זוּזִים ἔθνη ἰσχυρά

INDEX RERUM ET SENTENTIARUM VETERIS AC NOVI TESTAMENTI.

In quo advertendum multas dictiones quæ in initio vocali levi ſcribi ſolent, hic ab aſpirata incipi, & ediverſo, juxta veram orthographiam. Præterea quæ in generalioribus poni ſolent, hic in ſpecialioribus tantum poſuimus: ut quod in dictione Chriſtus poni ſolet, Chriſtus paralyticum ſanat, id nunc in dictione Paralyticus invenies: & ita in ſimilibus. Sunt etiam exacte obſervandæ diphthongi æ, & œ, ut ſcias quo quamque dictionem loco quærere oporteat, ut ærugo, fœcundus, fœlicitas, hœdus, mœchus.

A.

A Et Ω Deus, apocal. 1,8. 2,6.22,13.
Aaronis acta leguntur, exod. 4,14. 28,1.29,4.32. lev.2,3.& ſeq. num. cap.17. & cap.20.heb.9,4.
Abalienari a Deo, Iſa.1,4.Oſee, 9,10.
Abba,pater, rom.8,15.galath.4,6.
Abarim mons Moabitarum, num.27,12. & in hoc moritur Moyſes conſpecta promiſſionis terra,deut.34,5.
Abdemelech, æthiops eunuchus,jerem.38,7.& ſeq.
abdenago,Vir qui & Azarias dicitur, dan.1.7.
abdias abſcondit prophetas Dei,3 reg.18,4.
abdias prophetat adverſus Edom.abdi.1, 1.
abdon judex in Iſrael 40. habens filios, judic. 12,13.
abel paſtor ovium gratus Deo, gen.4,2.18. heb.11,4. matth.23.35.
abela civitas in qua habitabant viri ſapientes, 2 reg.20,18.
abeſam judex in Iſrael habens 30. filios & totidem filias, jud.12,8.
abire in via cordis ſui,vel in pravitate cordis ſui,aut in voluntatibus & pravitate cordis ſui, iſa.57,17. jerem.7,24.& 11, 8.
abia ſive abiam rex Juda. 3. reg.15,1.
abiathar filius Achimelech, 1 reg.22,2.& 3 reg.1,2. 22,27.
abigail uxor Nabal, 1 reg.25,3.
abjici a ſe neminem vult Deus, 2 reg.14, 14.
abimelech rex Geraræ, gen.20,2,3,21. 22.26.5.8.
abimelech filius Gedeonis occiſis 70 fratribus regnat ſuper Iſrael, jud.9.
abinadab vir in cujus domo fuit arca Dei, 1 reg.7,41.
abiron rebellis cum Dathan & Core num.16,1.
abiſag pulchra puella, 3 reg.1,3. c.2,17.
abiſai frater Joab, 2 reg.20,6.10.
abiu & Nadab, exod.24, 1. levit.10,1 num.3,2.4.
ablactatio Iſaac, gen. 21, 8.
ablactatio Samuelis, 1 reg. 1,24.
abluit Deus peccata, iſa.4.41. corinth.6.11.
abnegatio ſui in Davide,2 reg.15,30.
abnegemus nos, matth.16, 24.
abner acta & mors, a. 1 reg. 16. uſque 2 reg.3.
abominatur Deus populum ſibi inobedientem, Levit. 26,40.
abominationes gentium prohibet Deus imitari, lev.18, 26. quod non ſervat tribus Juda, 3 reg.14,24.
abominatio Dei idola & idolatria, deut.27,15.
abominatio coram Deo quod excelſum eſt coram hominibus, luc. 16,15.
abominatio ſtans in loco ſancto, luc.21, 24.
abrahæ acta leguntur, a gen.11. uſque ad 25.
abrahæ fides, rom. 4,9.12.13.heb.11,8. ejuſque obedientia, gen. 22, 13. 16. hoſpitalitas & commiſeratio erga proximos, gen.18,& ſeq.
abrahæ filii qui dicantur, Joan.37,39.Gal. 3,6.29.
abſalon acta a 2 reg.3 uſque ad 19.
abſcondit faciem ſuam Deus, deut.31,17,18,& 32,20.
abſcondi jubetur Elias, 3 reg.17,3.
abſcondit ſe populus Iſrael metu, 1 reg.13, 6.
abſtinentia Moyſi & Eliæ, exod.34,28. 3 reg.19,9.
abundantia rerum ſervientibus Deo, deut. 8, 9. & 28, 47.
abundantia,inopia,2 cor.14.
abundantia rerum temporalium non dat vitam homini, luc.13,15.
abyſſus, gen.1,2. Luc.8.31.
abyſſus judicia Dei, Pſal.35.
Accaronitarum acta, 1 reg.5.10.
accepimus omnia a Deo, 1 corinth. 4,7.
acceſſus ad Deum per Chriſtum, rom.5, 2. epheſ.2.18, & 3.11. heb.7.3.
aceto potatur Chriſtus in ſiti, matth. 27,48.marc.15, 36. Joan.19,29.
achab acta & mores a, 3 reg. 16. uſque ad, 22.
achan lapidatur, & quæ illius erant comburuntur, joſ. 7,24.
achaz rex Juda idololatra, 4 reg.16,1.& ſeq.2 par. 28.iſa.7.10.
achias 1 reg.14, 3.
achimaas, 2 reg.17, 17.& 18,19.
achimeleh, 1 reg.21,2.2,14.
achinoam uxor David,1 reg.25, 43.
achior judith, 6.7.& 14, 6.
achis, 1 reg.21, 11.& 27,2.
achitophel, 2 reg.15,16,17.
achor vallis, joſ.7,24.
acquiſitionis populus Chriſtiani, 1 pet. 2, 9.
Adac uxor Lamech, gen. 4,14,20.
adad adverſarius Salomoni, 3 reg. 11,17.
ada creatio & quæ de eo ſequuntur, gen.1.2, 3,4,5.
adam figura futuri Adæ Chriſti, rom.5. 14.
adam prior & poſterior, 1 corinth. 15, 14.
adarezer, 2 reg. 8,3.& 10,16.
adeps hoſtiarum, levit.7. 23. deut.32,14.
aherendum Deo, deut.4.4. & 11. 22. & 13.4. joſ.22. & 23.8.
adhortatur Deus Salomonem ut ſimplici corde ambulet, 3 reg.9.1.
adhortatur Moyſes ad ſervanda præcepta Dei, deut. 4,1.
adjuratio, 1 reg.22.3. 1 theſ.2.12. 2 timoth. 4.1.
adjutores Dei ſunt prædicatores, 1 corinth. 3.9.
adjutorium viri eſt mulier,gen.2,18.
adoleſcentulæ quales eſſe debeant, tit. 2.1.
adoleſcentis modeſtia, eccl. 32. 2.
adoleſcens nudus fugiens quum Chriſtus comprehenderetur. marc.14.52.
adoniæ filii Davidis acta, 3 reg.1,2.3.
adonibezec rex judic.1. 5.6.
adoptati ſumus a Deo, epheſ. 1.5.rom.6.4.gal.4.5.
adorandus Deus, deut.6 c.10.d. matth.4.1. Apoc.14. 7.& 19.10.
non adorandi Dii alieni, exod.23.24.& 24.1.
adorantes idola puniuntur, judic.2.12.
adoratores veri, joan. 4.13.14.
adorari non vult angelus, apocal. 19.10.22. 2.
adorat Gedeon,judic.7.15.item & Iſraelitæ, exo.4.31.
adorare aliquem, pro incurvare ſe coram eo honoris & reverentiæ gratia, gen. 18.23. 33.42.43.44.& 3 reg.1.
de Advenis quid lex ſtatuat, deut. 24, 19.& 26.11. 12.& 28.43. levit.10.33. exod. 22.9. 21.
adventus Domini, malach.3.2. Iſa.35. 1.2.& ſeq. & 62, 1.2. & ſeq.
adventus Chriſti ad judicium, matth. 24.27.37. luc. 39. 2 pet.3.c.22.23.& ſeq. 2 pet.3,4.12. iſa.3. & 13. dan.3.& 7. apoc.3.6.11.
adventum Domini expectant fideles, 1 corinth.1.8.
adventum ſuum quare differt Dominus,2 pet.3.12.
adverſa ſuſtinenda, pſal. 4.
adulatio, prov. 24.24.& 27.2. & 28.23.
non adulatur Paulus, 1 theſ. 2.15.
non adulterandum, 14. exod.20.gen.26.10.11.
adulter & adultera puniendi, levit.18.20. deut.10. 22.1. cor. 6.9.heb.13.4.
adulterium ſpirituale, pſal.71. verſu. 26.
adulterium Davidis, 2 reg.11.4.
advocatus noſter, Chriſtus, 1 joan. 2. 1.
aduram lapidatur, 3 regum.12.18.
Ædificare pro facere, gen. 2.22.
ædificavit Rachel domum Iſrael, ruth 4. 11.
ædificavit Deus domos obſtetricibus, exod.1,21.
ædificium Dei, Chriſtiani, 1 corinth.3.9.
Ægyptii abominantur Hebræos & paſtores ovium, gen.43.42.46.34.
de Ægyptiis multa, exod.11.12. ſapien.19.1. Jer. 46.1. Ezech.32.12.
Ægypti deſtructio plangitur, ezech. 29.& c.30.
Ægyptiorum & Æthiopum captivitas prædicitur, iſa.20.3.
in Ægyptum fugit Chriſtus, matth.2.13.
Ægyptii non abominandi, deut. 23. 7.
æmulator Deus, exod.34.14. deut. 4,2.24.& 5.9.
æmulatur Paulus Corinthios, 2 corinth.11.2.
Æneas ſanatur a Petro, act.9.34.
Ærugo, propter peccata, 3 reg. 8.37.
Æſtu percutiuntur non obtemperantes Deo, deut. 28. 22.
Ætas mundi ultima,noſtra, 1 corinth.9.7.
Æthiopum interitus, ſopho. 2.12.
affinitatis gradus, levit.18.1. & ſeq.
afflictiones ſequentibus deos alienos, deut.30.17.
afflictionibus exercitati Judæi, deut.8.41.
de afflictionibus liberat Deus, deut. 26. 7.
affligere animas, levit.23.37. iſa. 58. 5.
afflictis ſuccurrendum, eccl.7,4.36.
Agabus propheta, act.11.28.& 21.10.
Agag rex Amalecitarum, 1 reg. 15.9.32.
Agar ancilla Saræ, gen. 16. & 21.
ager quomodo ſerendus,levit.19.19.
agrorum termini non transferendi, deut. 19.19.
Aggæus propheta, 1 Eſd. 5. & ejus prophetia, agg.1.
aggravare Cor.1. Reg. 6.6.
agni paſchalis ritus Exod. 12.1.& ſeq.
agnus Chriſtus, Joan. 1.29.
agricola Adam, geneſis 3.18.
agricola Eſau, geneſis, 25.27.
agricola Eliſæus vocatur ad prophetiam, 3 reg.19,16. 17.19.
agricola Deus, Joan.15.1.
Agrippa rex, actorum, 26. 1. & ſequen.
Ahias propheta, 3 reg. 11. 30.
Ahio filius Abinadab, 3 reg.6.3.
Alapa percutitur Jeſus, joan.18.22.
Alcimus impius, 1 macha.7.5.9.55. 2 macha.14.3.
Alexander Antiochi Nobilis filius, 2 macha. 10.1.
Alexander ærarius, 2 tim.4.14.
alienos deos adorantes lapidantur, deut. 17.3.
allegoria de duobus filiis Abrahæ, galath.4.24.
altare terreum & ejus forma, exod.20.24. & ſeq. c.27,1.
altare thymiamatis, & ejus forma. exod. 30.1. 37. 1.40.5. & ſeq.
altare holocauſti, exod.27.1.& ſeq.c.38.1.& ſeq.
altaris expiatio. exod.29.36. levit.16.18.
altari ſerviens de eo vivere debet, 1 corinth.9.13.
altare noſtrum Chriſtus, heb.15.10.
de Amalecitis, exod.17.8. num.24.20. deut.25.17. 1 reg.14.48.
Aman impius ſuſpenditur cum filiis, Eſth.7.9.c.9.13.
amaritudo auferenda, epheſ.4.31. heb.12.5.
Amaſa dux exercitus Abſalom, 2 reg.17.25.
Amaſias rex Juda, 4 reg.12.22. c.14.1.& ſeq.
Amaſias ſacerdos Bethel, amos 7.10.
ambitioſa non eſt charitas, 1 corinth.13.5.
ambulare cum Deo, geneſis 5.22.
ut Ambulemus in viis ſuis petit Deus, deut. 10.12. c.11.19.
amentia percutiuntur non obtemperantes Deo, deut. 28.28.
amicorum & inimicorum dilectio, matth.5.43.44.
amicos quare dicat Chriſtus Apoſtolus, joan.15.14.
amicitia hujus mundi,inimicitia apud Deum, Jacob 4.4
amici e mammona parandi, luc.16.9.
de amicis multa legis, prov.12.17. eccl. 6.22.37.
de Ammonitis, gen.19.38. deut.23.3. Judg.11.14 2. par.20.1.
contra Ammonitas, jerem.49.1. ezech. 25. 1. amos 1.13.
Ammonis inceſtus, 2 reg.13.6.
Amon rex juda, 4 reg. 21.10.
amare, vide diligere.
amandus Deus ex toto corde, deut. 11.1.
amat Salomon mulieres idololatras, 3 reg.11.1.& ſeq.
amans parentes plus quam Chriſtum, matth.10.37.
de Amorrhæis, gen. 14. 7. num.32.33. deut.1.44. c.20.17. judic.1.34. 3 reg.9.20.
Amos propheta, amos 1. 1.
amphoræ viſio, zach. 5.6.
de amplexu multa habes, gen.33.4. c.45.14.
Amram filius Cath. exod. 6.20.
Amri rex Iſrael, 3 reg.16.16. & ſeq.
Ananias cum uxore Saphira moritur, act. 5.1.
Ananias diſcipulus Chriſti, acto.9. 10.
Ananias princeps ſacerdotum, act.23.2.
Anathema Jericho, joſ.6.7.& ſeq.c.7.1.
anathema, qui Chriſtum negat, 1 corinth.16.22.
anathema eſſe pro fratribus optat Paulus, rom.9.3.
de Ancillis Judæorum, exod.21.7. levit.19.20.c.25.7. deuteronom, 15.17.

ancilla Agar, gen.16.1. c.21.10.
ancillæ Rachelis & Liæ, gen.30.
ad ancillæ vocem Petrus negat Chriſtum, matth. 26. 69.
Andreas & frater ipſius Simon ſequuntur chriſtum, joan. 1.40. & ambo ab eo vocantur, matth.4.18.
Andronicus interficitur, 2 machab.4.38.
Angelorum creatio, coloſ.1.16.
angeli miniſtri ſunt Dei, heb.1.7.
per Angelos data lex, act.7.38. gal. 3.19. heb. 2.2.
angeli hoſpitio ſuſcepti, gen.18.c.19.1. heb.13.2.
angeli per ſcalam aſcendentes & deſcendentes,gen. 28. 21.
angeli apparent Jacob, gen.28.12.
cum Angelo luctatur Jacob, gen.32.3.
angelus præcedit caſtra Judæorum, exod.14.23.
angelus Raphael, Tobiæ, 5. uſque ad 12.
angelus occidit caſtra Sennacherib, 4 reg.19.35.
angelus cum Daniele & ſociis ejus, dan. 3. 91.6, 35.
angelus Joannem naſciturum annuntiat, lucæ 1.13. & ſeq.
angelus chriſtum naſciturum & natum annuntiat, lucæ 1.34. c.2.10.
angeli chriſto miniſtrant, matth.4.11. eumque confortant in horto, lucæ 22.43.
angeli reſurrectionem chriſti annuntiant, matth.28.5. luc.24.4. joan.20.12.
angelus Herodem percutit, act. 12.23.
angelus Apoſtolos, & rurſum Petrum educit de carcere, act.5.19. c.12.7,8.
angelorum miniſterium tempore judicii, matth.24.31. 2 theſ.1.7.
angelorum variæ viſiones, apoc.7.8.10. 14.15.18.20.
angelorum gaudium ſuper peccatore converſo, luc. 15. 10.
angeli cuſtodes puerorum, & item aliorum, mat.18.10. act.12.15.
in Angelum lucis transfigurat ſe ſatanas, 2 corinth. 11.14.
in Anguſtiis conſtitutos exaudit Deus, deut. 26.7.
anguſtiæ Annæ, & David, 1 reg.21.5.c.20.1.c.27,11.
anima in ſanguine, levit.11.14.
anima pro homine, gen.46.22.
animarum epiſcopus chriſtus, 1 pet.2.55.
animæ purificantur obediendo evangelio, 1 pet.1.22.
animas commendent Deo afflicti, 1 pet.4.19.
animam ſuam invenire, matth.10.38.
animalium creatio & nominum ipſorum impoſitio, gen. 1.30. c.2.19.
animalia munda & immunda, levit.11,2. deut.14.4.
animalis homo, 1 corinth.2.14.
animale corpus, 1 corinth. 15.44.
Anna uxor Elcanæ parit Samuelem, 1 reg.1.19.
Anna Tobiæ junioris mater, tobiæ 1.9.c.2.19.c.10.3. c.11.5.
Annas Caiphæ ſocer, joan. 18.13.
Anna propheti ſſa, luc.2.36.
Annus diſtinctus ſole, luna & ſtellis, gen.1.14.
Antichriſtus quis, 1 joan.2, & 4.2. theſ.2.4.
Antichriſti potentia, dan.7,25. 8,24.
Antiochus Eupator, 1 mach. 1. 11. c. 6. 15. & ſeq. 2 mach.10.10.
Antiochus Nobilis, 2 macha.5.1.c.9.1.
Antiochi ſimulata pœnitentia, 2 macha.9,19.
Antiochenſes primum dicti chriſtiani, act.11.26.
Anus quales eſſe debent, tit.2.3.
Aod judex in Iſrael, judic.3.15.20.
Aperire os ſuum Deo, pro vovere, judic.11.36.
Apollo vir doctus in ſcripturis, act.18.24.
Apollonius a Jonatha devincitur, 1 machab.10.69.
Apoſtoli teſtes reſurrectionis, Lucæ 24.48. act. 1. 8. c.2.24. c.10.40. item ſunt lux mundi & ſal terræ. matth.5.4. Item miniſtri Chriſti & diſpenſatores myſteriorum Dei, 1 cor.4.1. adjutores & cooperatores Dei, 1 cor.3.9.
Apoſtolos mittit chriſtus ad prædicandum, varia præcipiens, ac præmonens quid paſſuri eſſent, matth.10.
apoſtoli primum exhortantur ad pœnitentiam, & deinde chriſtum veniſſe docent, mar. 6.matth.10.2.
apoſtoli meſſuerunt Judæos, 4.38.
apoſtoli accepto Spiritu ſancto loquuntur variis linguis, act.2.4. prædicant in templo & circa domos, act.5.40. conjiciuntur in carcerem, act.4,3. 5,18.
apoſtoli quare in eccleſia conſtituti, 1 cor.12.28.
apoſtolus noſter chriſtus, heb.3.1.
apparet Dominus Abrahæ, eumque conſolatur, gen.17.1
appropinquat nobis Deus ſi oramus, deut.4.7.
apum examen Samſonis, judic.14.8.
Aquæ creantur, eiſque vis datur piſcis gignendi, gen. 1.10.20.
aquas comportantes inter Iſraelitas, deut.9.9. joſ.9.23.
aqua fluminis verſa in ſanguinem, exod.4.9. c.7.15.
aquæ amaræ, exod.15.23.& ſeq.
aquæ e petra dantur Iſraelitis, exod. 17.1.
aquis ſervientium ſibi benedicit Deus, exod.23.25.
aquæ Samſoni datæ e molari dente aſini, judic.15.19.
aquæ datæ ſine vento & pluvia, 4 reg.3.17.
aquam bibebat Timotheus epiſcopus, 1 timo.5.23.
aqua & pane cibatur Elias, 3 reg.19.6.
aquam effundunt coram Deo jejuni Iſraelitæ, agnoſcentes peccatum, 1 reg.7.6.
aquam pallio dividunt Elias et Eliſeus, 4 reg.2,18.14
aquæ contradictionis, num.20.13.
aqua purgantur ſpolia quæ igne nequeunt, num.31.23.
de Aquis tribulationum eripit Deus, 2 reg.22.17.
aquæ, populi & gentes, apoc.17.15.
aquam in vinum mutat chriſtus, joan.2.7.
aquas vivas dat chriſtus, dans ſpiritum ſanctum, joan.4.10. c.7.38.
aquæ lavacro conſecrati chriſtiani, epheſ.5.26.
aquilam non comedunt Judæi, deut.14.9.
Aquila & Priſcilla, act.18.2. 1 corinth.16.19.
Aras Gentium deſtrui jubet Deus, exod.34.13.
Arabum ruina, & quare, iſa.13.20. c.21.13.
in Arabiam profectus Paulus, gal.1.17.
Arad rex Chananæus occiditur, num.21.1.
Aran filius Tharæ genuit Lot, gen.11.26.
Arapha gigantis filii a Davide occiduntur, 2 reg.21.16
Arbee quæ & Hebron. gen,35.27.
Arbores in victum hominis creantur verbo Dei, gen. 1,4.8.
arbores fructiferæ reſerventur in bello, deut.20.19. quod tamen erga Moabitas ſervari non vult Deus, 4 reg. 3.14.
arborum præputia auferenda, levit. 19.23.
arbores plenæ fructibus dantur obtemperantibus Deo, levit.26.4. deut.28.41.
arbor bona fructus bonos facit, mala malos, matt.12.33.
arbor non faciens fructum bonum, exciditur, matth.3, 10. 7,17.
arbor vitæ, arbor ſcientiæ, gen.2,9.13,22.
Arca Noe, gen.6.7,8. & 1 pet.3.20.
arca Dei forma & uſus, deut. 10, 1. c.31.25. joſu.3, 3.4. exod.25.10.c.26.33. & ſeq. 1 reg.4, 5. 6. 7. 2 reg.6.1. & ſeq. c.15,24. 3 reg.8,1.& ſeq.
Arcana Dei non inquirenda curioſius, eccleſ.3.11.
ad Archangeli vocem mortui ſurrecturi, 1 theſ.4.16.
Architectus Paulus, 1 corinth.3.10.
Arcta via ducit ad vitam, matth. 7.14.
Arcus cœleſtis in nubibus, gen.9.13.
Ardore percutiuntur inobedientes Deo, deut.28.22.
Areuna dat arcam Davidi, 2 reg.24.18.
Argentum nulli⁹ pretii tempore Salomonis, 3 reg.10.27
argentum, aurum, æs & ferrum in excidio Jericho anathemata erant, i. Domino conſecrata, joſ.6,19.24.
Arguenda opera mala, epheſ.5.13.
arguendus frater, non odiendus, levit. 19.17.
Arida, quæ & terra, gen.1.10.
aridum lignum, infidelis, luc.23.31.
Arioli non conſulendi, levit.19.31. deut.18.10.
ariolos & magos aufert Saul, 1 reg.28.3. idem facit Joſias, 4 reg.23.24.
Ariſtarchus concaptivus Pauli, coloſ.4.10.
arma David contra Goliath, 1 reg. 17.54.
arma Pauli, 2 corinth.10.7.
armatura Dei fides ac juſtitia. epheſ.6.11, & 13.
armentorum offerendorum ritus, levit.1.3.
aromatibus condiuntur corpora mortuorum, gen.50, 2.26.
Arphaxad generatio & ætas, gen.11.10.
Arrhabo & pignus hæreditatis, Spiritus ſanctus, 2 cor. 1,22.5,15. epheſ.1.13.
arrogantia vitanda, rom.12.17.
Arſaces Demetrium vincit, 1 machab.14,23.
Artaxerxis epiſtolæ in Judæos exemplar. eſth.13.& pro Judæis, eſth.16.
de artificibus quibus conſiſtit civitas, eccleſ.38.26.
artificum Salomonis numerus, 3 reg,5.15. 2 par.2.14.
Arundo quaſſata aut vento agitata, matt.11,7.12,20.
Arcem Sion capit David, appellans civitatem David, 2 reg.5.7.
arcis Sion capit obſidio, 1 machab.6.26.
arcem Sion occupat Simon frater Judæ, 1 mach.13, 49.& ſequent.
Aſæ regis Judæ acta, 3 reg.15. 2 par.14,15.16.
Aſael frater Joab occiditur. 2 reg. 2,18.21.
Aſaph frater Heman cantor, 1 paral.6.39.
Aſarhaddon regnavit pro Sennacherib, 4 reg.19.37.
Aſcalonem urbem capit Judas, judic.1.18.
Aſcendit Chriſtus in cœlum, mar. 16. 19.luc.24.51. act.1.9.
Aſeneth uxor Joſeph, gen.41.45.
Aſer filius Jacob ex Zelpha, gen.30.13. ipſiuſque benedictio & ſors, deut.33.24. joſ.19,24.31.
Aſeroth & Baalim idolis ſerviunt Judæi, judic. 3.5.
Aſianis prohibitus eſt Paulus a Spiritu ſancto prædicare evangelium, tandem tamen prædicat, act.16.6. c.19.10.
Aſina Balaam loquitur, numer.22.25.
aſinis utuntur Iſraelitæ, gen.43.18. jud.12.14.
aſinas patris quærit Saul, 1 reg.9.3.
aſini caput emptum 80. argenteis, 4 reg.6.25.
Aſor urbs expugnatur, joſ.11.10.
Aſſueri regis acta habes in libro Eſther.
aſſur de terra Sennar egreſſus, gen.10.11.
de Aſſyriis, 4 reg.16,17.18. Iſa.10,17.30. nahum.2.13
aſtaroth idolum adorant Iſraelitæ, judic. 2. 13. 1 reg. 7.3.
aſtarthen deam Sidoniorum colit Salomon, 3 reg.11, 5.33.4. reg,23.4.
athalia regina regnat ſuper Judam, 4 reg.11.
athenienſibus annuntiat Paulus chriſtum, act.17,21.22
atrii forma & ejus ſitus, exod.27,38,40.
Avaritia fugienda, prov.15.27. eccleſ.10.9. c.49.3. iſa.33.15. jer.8,10. epheſ.5.3. luc.12.15.
avaritiam ſequuntur filii Samuel judic. 1 reg.8.3.
avari phariſæi irrident Chriſtum, luc.16.14.
avari, rapaces & fures regnum Dei non ingredientur, 1 cor. 6.10.
avari divitis calamitas, eccleſ.6.2.
avaritia eſt idolorum ſervitus, epheſ.5.2. coloſ.3.5.
Audienda Dei vox, exod.15.26. deut.13.3.c.27,9.
audiens vocem Dei eſt Dei populus, exod.19,5.
audiendus Chriſtus, deut.18,14.& ſeq. matth.17.5.
ut ipſum audiamus convertit nos Deus, deut,4.10.
ad audiendum veloces, tardi ad loquendum ſimus, jac.1,19.
ad audiendum verbum ſuum hortatur Chriſtus, mat. 3.10. mar.4.9. luc.8.8.
aves verbo Dei creantur, gen.1.22.
aves mundæ & immundæ, levit.11, 13.
avium offerendarum ritus, levit.1, 14.
ab Auferente quæ tua ſunt, ne repetas, luc.6.30.
Auguria prohibentur, levit.19.26. deut. 18. 10. nec eis credendum eſt, eccleſiaſt.34,5.
auriga Iſraelis Elias, 4 reg.2.12.
auris perforata ſervis exod.21.6.deut. 15.17.
auri pondus in reditus Salomonis, 3 reg.10.14.
aurum ædificare ſuper fidem in Chriſtum, 1 cor.3.12.
abſque auro & argento mittuntur apoſtoli ad prædicandum, matt.10.9.
auſcultari mavult Deus præceptis ſuis, quam victimas ſibi offerri, 1 reg.15.22.
auſtro flante ſignum æſtus, luc.12.55.
auxilium noſtrum a Chriſto, heb.4,15.16.
auxilium Iſrael a Deo, deut.33.29.
Axa filia Caleb petit hæreditatem, joſ.15.16.
Azarias patri Amaſiæ ſuſtituitur, 4 reg.14,21.
azarias rex Judæ leproſus, 4 reg.15.1.
azarias propheta, 2 paral.15.1.
azariæ qui & Abdenago oratio, dan.3.25.
azymi panes, exod.12.18.
azymorum ſolennitas, exod.23.15. c.34.18.
in azymis ſincerioris vitæ epulandum, 1 cor.5.7,8.

B.

BAal prophetæ occiduntur ab Elia, 3 reg.18.40. item ab Jehu, 4 reg. 40.19. rurſumque ejus ſacerdotes occiduntur a Joſia, 2 par.23.17.
baal idolo comminuto, Jehu facit ex ejus templo cloacas 4 reg.10.28.
baalim & Aſtaroth idolis ſerviunt Iſraelitæ, judic. 2. 11. c.3.7.c.8.33.
baalpharaſim locus, 2 reg.5.20.
baana & Rechab occidunt Isboſeth, 2 reg.15.16.
Baaſæ regis Iſrael acta 3 reg.15.16.
Babel turris ædificatur, gen.11.9.
de Babylone vide apocalyp.18.
babylonis everſio, iſa.13.14,21.23.47.50.51.
Babylonica captivitas prædicitur, 4 reg.20.17. jer.20.4
Bacchides dux Demetrii regis interficitur, 1 machab. 9,12.32. cum baculo ſuo mittit Eliſeus Giozi ad ſanandum filium hoſpitæ, 4 reg.4.29.
Bala ancilla tradita Racheli, gen.29.29.c.30.3. et ſeq.
Bala civitas quæ & Segor, gen.14.2.
de Balaam ariolo, num.22,23.25. 2 pet.2.15.
balac rex Moabitarum, num.22.2.c.24.10.
baldad unus amicorum Job, job.8.1.c.18.1.
Baltaſar rex Babyloniorum, dan.5.12.
baltaſar qui & Daniel propheta, dan.1.7.c.5.1.
banaias occidit Joab, 3 reg.2.34.
baptiſma unum, epheſ.4.5.& 6.
baptizatur Chriſtus, matth.3.13.
ut baptizaret miſſus Johannes matth. 21. joan.3.22.
baptizant diſcipuli Chriſti, joan.4.1.
baptizari in nomine patris, &c. aut in nomine Jeſu, mat.28.19. act.2.38.c.19.3.
non ad baptizandum miſſus Paulus, quoſdam tamen baptizavit, 1 corinth.1.13.

baptizari in Chriſto, Chriſtum induere, rom.6.3. galath.3.17.
baptizabantur quidam ſuperſtitioſe pro mortuis, 1 corinth. 15.29.
baptizat Chriſtus in Spiritu ſancto, matth.3.11.
baptiſmo baptizari pro ferre mortem, mar. 10.38. & 39.
barrabas latro liberatur, matth. 27.16.
barac & Debora liberarunt Iſraelem, judi. 4.6.
barbam non radat ſacerdos, levit.21.5.
barba tonſa, ſignum luctus Judæis, iſa. 15.2.
barbarorum humanitas erga naufragos, act. 28.2.
barnabas & Paulus ſegregantur ad prædicandum, act. 13.2.
baruch excipit ex ore Jeremiæ, jer.36.4.
baſan terra gigantum, deut. 3.10.
baſes æneæ in templo Salomonis, 3 reg.7.27.
bathuel pater Rebeccæ, gen.22.23.
beati qui ſint dicendi, matth.5.3.& ſeq.
beatus qui Jeſum novit eſſe Chriſtum, matth.16.17.
beati viri deſcriptio, pſal. 1.
beatudinis deſcriptio, pſal.118.
beelphegor ſequentes occiduntur, deut. 4.3.
beelzebub conſulit Ochozias infirmus, 4 reg.1.2.
bel evertit Daniel, dan.14.21.
behemoth ejuſque malitia, job 40.10.
bella & lites unde, Jacob 4.1.
bellum propter peccata populi, 3 reg.8.44. levit.26.37.
belli jus in expugnandis urbibus, deut.20.9.
qui ad bellum non ibant, 20.1.c.24.5.
bellat Deus pro obedientibus ſibi, joſ.23.7. exod.23, 27.29.
belli victoria Deo tribuenda, judic.7.2.7. 1 reg.14.6. 3 reg. 22,17.19.
ben adad regis Syriæ acta, 3 reg.15.20. 4 reg.13.24.
benedixit Deus maſculo & fœminæ, quum vim dedit generandi, gen.1.28.c.5.2.
benedicendi populi a ſacerdote modus numer. 6.23. gen.48.20.
benedicere Deum, pro gratias agere.gen.14.19.
benedictiones ſervantibus mandata, exod.23.25. levit. 26. 1.
benedictiones in monte Garizim, deut.17.12.
benedicendus Deus poſt cibum, deut.8.10.mat.26.26.
benedictio pro munere, gen.33.6.& 11. 2 corinth.9.5.
benedicere pro maledicere, 3 reg.21,10.13.job.2.9.
benedictis Dei regnum æternum paratum, matt.25.34.
benefaciendum omnibus, gal.6.10.
beneficia Dei tribuenda ſuæ bonæ voluntati ac promiſſioni, 2 reg.7.10.& ſeq.
beneficiorum commemoratione hortatur Moyſes ad ſervanda Dei mandata, deut. 29.2.8. idem facit Joſue, joſ.24.
benevolentia Pauli erga fratres Judæos, rom. 10. 1. & ſeq.
benjamin naſcitur, gen. 35.18. vide de eo, gen.43.44. 46. deut. 33. 12. & de filiis ipſius, gen. 46. 19. 1.par.7.6.
benjaminitæ occiſi, & quare, judic. 20.
benigni ſimus, epheſ.4.32. 1 corinth. 3.4.
benignitas Chriſti apparuit nobis, tit.3.4.
berzellai acta, 2 reg.19. 13. 3 reg.2.7.
beſeleel & Oliab artifices, exod.31.2. c.35.30.
beſtiæ terræ creantur, gen.1.24.
beſtiæ variæ, apocal,11.7. c.13.1.
cum beſtiis pugnavit Paulus, 1 corinth. 15.32.
cum beſtiis fuit Chriſtus in deſerto, mar. 1.13.
Bethel ſive Luza, gen. 28. 19. judic.1.22. 1 reg. 10. 3.
bethlehem quæ & Ephrata, gen.35.19. luc. 2. 15. matth. 2.1.
bethſabee dormit cum Davide, 2 reg.11.3. c.12.24. 3 reg.1.11.
bethſaidæ civitatis infidelitas, mar. 11.21.
bethſamitæ percuſſi a Deo, 1 reg.13.& ſeq.
Bethulia obſidetur ac liberatur, judith. 7.1.c.15.7.
Bibere non poſſunt Ægyptii aquam fluminis, exod. 7. 18.
bibit de torrente Elias, 3 reg.17.4.
bibere non vult David aquam, antea deſideratam, 2 reg.23.17.
bigamia Lamech & Eſau, gen.4.18. c.36,2.6.
bilinguis homicida, prov.18.8.
Blaſphemia in Spiritum ſanctum, marc. 3.28.
blaſphemia Sennacherib, 4 reg.18,30. 19,11.
blaſphemia Nicanoris, 2 mach.15.5.
blaſphemus lapidatur, levit.24.14.
blaſphemia vitanda, epheſ.4.31. coloſ.3.8.
blaſphemi Syri, 3 reg.20.3. & ſeq.
blaſphemare fecit David inimicos nomen Domini ſuo adulterio, 2 reg. 12.14.
blaſphemias loquitur beſtia in Deum & nomen ejus, apoc.13.
Boanerges, Jacobus & Johannes, mar.3.17.
bonus ſolus Deus, matth.19.16.
bonum non habitat in noſtra carne, rom.7.18. & ſeq.
bonum ſectemur, rom.12.9. 1 theſſ.5.15.
bona prudenter agenda coram hominibus, rom.12.17.
bonum pro malo reddit David, 1 reg.24.18.
bona temporalia danda miniſtris verbi Dei, galat.6.6.
bona temporalia danda pauperibus, luc.16.1.
bonis abundat obtemperans Deo, deut. 28.11.
Booz acta, ruth.2.3.4.
Bos cornupeta, exod.20.24. c.24.29.
boves in fruſta concidit Saul, 1 reg. 11.5.
boum fuſilium fabricatio, 2 par.4.3.
bovi trituranti non alligandum os, deut. 25. 4. 1 corinth.9.9.
botrus a duobus portatur, num.13.24.
Brachium & potentia Dei ubique audita, 2 reg.8.42.
bravium & vitam æternam arripiamus, philip.3.14.
bubulam comedunt Judæi, deut.14.5.
buccinæ clangor, cum daretur lex, exod.19.16.
buccina clangit Gedeon, judic.6.34.
butyrum dat ſuis Deus, deut.32. 14.
butyrum & lac dat peregrinis Abraham, gen.18.8.
butyri & mellis torrens, job 20.17.
in butyro lavare pedes, job 29.6.
butyrum & mel comedit Chriſtus, iſa.7.15.

C

CAath filii, exod.6.18. joſ.21.4.
cadere in faciem ſuam, gen.17.17. ruth.2.10.
cadere pro mori, 2 reg.3.29.& alibi frequens.
cæci duo ſanantur a Chriſto, matth.9.28.
cæcum ſanat Chriſtus, marc.8.20.
cæcus natus in gloriam Chriſti, illuminatur, joan.9.1.
cæcus cæcum ducens, matth.15.14.
cæco non objiciendum offendiculum, levit.19.14.
cæcitate percutiuntur inobedientes Deo, deut.18. 29.
cæcitate percutiuntur hoſtes Eliſæi, 4 reg.6.18.
cæcitas cordis, rom.11.25.4.18.
ob cæcitatem Phariſæorum contriſtatur Chriſtus, mar.3.5.
cæſus ter virgis Paulus, 2 cor.11.25. act. 16.22.
cæduntur Apoſtoli in concilio, act.5.40.
cælum quod & firmamentum creatur, gen.1.1.
cœlum veſpere rubicundum, matth.16.2.
cælum ſuum aperit Deus obedientibus, deut.28. 12. claudit vero inobedientibus, deut.11.17.3 reg.8.35.
cæli militiam adorantes lapidabantur, deut. 17.3.
cæli novi & terra nova, 2 pet. 3.7. apocalypſ.21,1. & ſeq.
cæleſtis homo ſecundus, Chriſtus, 1 corinth. 15.47.
Cæſari tributa reddenda, matth.22.17. rom.13.6.
Cain nativitas & acta, gen.4.1. joan 3.12.
Caiphæ acta, joan.11.30. matth. 26.4. & ſeq.
Caius hoſpes & comes Pauli, rom.16.23. act.19.29.
calceamenta non attrita Judæis in deſerto, deut.29.5.
calceamentum ſolvere, ruth.4. exod.3.5. mar.1.7.
Caleb acta, num.13.9.c.14.11. joſ.14. 6.
calendarum ſacrificia, ezech. 46. 1.
calix & panis quem in Chriſti memoriam ſumimus, 1 cor.10.16.
calix pro morte & cruce, matth.20.22.c.26. 39.
Callide nihil agendum, deut.15.10.
calvitium ſuper mortuo, deut. 14.1.
calvum vocantes Eliſeum devorantur ab urſis, 4 reg. 2.23.
calumniam ſuſtinet inobediens Deo, deut.28.29.
calumnia vitanda, levit.19.13. eccleſ.4.1.
camelus non edebatur, ſed bene camelopardus, deut. 14.7.
in Cana Galilææ primum Chriſti miraculum, joan. 2.11.
candelabri forma, & ſitus, exo.25.31.c.37.17.c.40.24
a Canibus comeditur Jezabel, 4 reg. 9.10.
canes, Gentes a Chriſto dictæ, matth.15.26.
canes, pſeudoprophetæ, phil.3.2.
canis reverſus ad vomitum, 2 pet.2.21.
canendum Deo, & gratiæ agendæ, judic.5.1.
canticum Moyſi, exod.11. deut.32. item Mariæ, & Zachariæ cantica, luc.1.46.68. item Annæ, 1 reg.2.1.
canticum Deboræ & Barac. judic. 5. 1.
cantandi in corde pſalmi, epheſ.5. 10.
cantandum Deo ſpiritu & mente, 1 cor.14.19.
cantores Davidis, 1 par.6.31.
coram cano capite conſurgendum, levit.19. 32.
capharnaum incredula civitas, matth.11,23.
capillus non periturus patienti propter Chriſtum, luc. 21. 18.
capilli capitis numerati, matth.10. 30.
Cappadoces expulerunt Hevæos de terra ſua, deut.2.23.
capream & capram comedunt Judæi, deut. 14.4.
captiva mulier ducitur in uxorem, deut.21. 11.
captivitatem minatur Deus Judæis, deut.28.41. & ſeq. ex qua reducentur, ſi ad ipſum convertantur, deut.30.3.
captivitas Babylonica prædicitur, 4 reg. 20,14.17. jer.25.8.
a captivitate reditus prænuntiatur, ezech. 20. 4,42. jer.29. 10,14.
captivi peccatores, rom.7.14.
caput pulvere conſperſum, ſignum luctus, 1 reg.1.11.
in caput aut caudam conſtitui, deut.28.13.
in capite funiculus, ſignum ſervitutis, 3 reg.20.32.
caput Chriſti, Deus : viri, Chriſtus : mulieris, vir, 1 cor.11.3.
caput eccleſiæ Chriſtus, epheſ.4.15. coloſſ.1.18.
caput quare non velet vir, 1 corinth.11.4.
carbones ignis ſuper caput congerere, rom.12.20.
carceris Pauli cuſtos credit Chriſto, act.16.27.
in carcerem conjecti Apoſtoli, act.5.25. c.12.4.& ſeq.
in carcerem conjectus Paulus, 2 cor.6. 5. c. 11. 23. act.16.23.
cardines terræ creavit Deus, 1 reg.2.8.
cariath-arbe quæ & Hebron, joſ.14.15. judic. 1.10.
cariath-ſepher quæ & Dabir, joſ.15.15.
carmina Salomonis, 3 reg.4.32.
caro cum ſanguine non edenda, gen.9.4. lev.19.26.
in carnem unam maritus & uxor, gen.2.24.
carnes pluit Deus populo Iſrael, num.11.4.& 18.
carnibus veſcitur Elias, 3 reg.17.6.
caro homo eſt ſine ſpiritu Dei, gen.6.3.
caro & ſanguis pro ipſo homine, matt.16.17, joan.1.13.
caro adverſatur ſpiritui, gal.6.12.
carnis prudentia, mors, rom.7.5. c.8.1.
in carne eſſe, vivere ſecundum vires humanas, rom.8.3.
carnis curæ & deſideria vitanda, rom.13.14. gal. 5. 16.17.
carnalia vocat Paulus, bona temporalia, 1 cor.9.11.
carnales Corinthii ob contentiones & æmulationes, 1 cor.3.1.
caro Chriſti manducanda, joan.6.50.
carnis ſtimulus Paulo datus, & quare, 2 cor.12.7.
caſtitas Dei donum, ſap.8.26.27.
caſtitas Joſeph, gen.39.12. Suſannæ, dan.13.1 Saræ & Tobiæ, tobiæ,3.17.
extra caſtra levandus venter, deut.23.10,& 14.
caſtrare ſeipſum ob regnum cælorum, matth.19.12.
ſuper cathedram Moyſi ſedere, matth.23.2.
Ceila urbs liberatur a Davide, 1 reg.23.2. & ſequ.
cellaria obedientium Deus multiplicat, deut. 28.8.
Cendebæus dux exercitus Antiochi, 1 machab.15.38.
centuplum qui accepturi, matth.19.29.
centuriones conſtituti a Moſe, exod.18.21.
centurio aliique chriſtum cuſtodientes fatentur Dei filium, matt.27,34.
ceremonias & ſacrificia Judæorum rejicit deus, Iſa 1.14.c.66.3 heb.9.10.
cervicis duræ populus Iſrael, exod.32.9. deut.9.b.6. & 13.
cervum comedunt Judæi, deut.14. 5.
Cetura uxor Abrahæ, gen.25.1.
Chaldæorum ferocitas, jerem. 5.16.
Cham irridet patrem ebrium, gen.9.22.
Chamaam comitatur Davidem, 2 reg.19.37.
Chamos idolum Moabitarum, 3 reg. 11. 7. 4. reg. 23.13.
Chanaam maledicitur, gen.9.25.
Chanaan filii, unde populi Chananæorum, gen. 10.13.
Chanaan terra promittitur Abrahæ, gen.11.31.c.12.5.
Chananæi occidunt Iſraelitas, num.14.43.
Chananæos quare paulatim expulit Deus, exod.23.26.
Chananæos expugnat Judas, judi. 1.3.& 9.
Chananæi tributarii filiis Manaſſe, Ephraim, Zabulon, Aſer & Nephthali, judic.1. 27.& 32.
Chananæa Jeſum pro filiæ ſalute inſtanter orat, matt. 15.22.
charitas Deus, 1 joan.4.8.& 16.
charitas Dei manifeſtata fuit cum filium ſuum pro nobis tradidit, rom.5.5. 1 joan. 4.9.
charitas fidem & ſpem antecellit, 1 cor.13.1.& 2.
charitas per ſpiritum ſanctum diffunditur, rom. 5.5.
charitatem quando habeamus perfectam, 1 joan. 2.4.
charitatem ſi quis non habeat, nihil proſunt aliæ virtutes, 1 cor. 13.1.
charitas fraterna commendatur, rom.12.10.
charitatis vis, 1 cor.13. toto capite.
charitatis præcepta, proverb.3.27.
charitatem perpetuo debemus proximo noſtro, rom.13.8
charitas amat, etiam cum ſævit, proverb.27.5.
chariſmata meliora imitemur, 1 cor.12.31.
cherubim ante paradiſum voluptatis, gen.3.25.
cherubim forma & ſitus, exod. 25.18.
chirographum nobis contrarium delevit Chriſtus, coloſ. 2.14.
Chorea Iſraelitarum coram vitulo, exod.32.19.

Chriſtus Deus æternus, joan.1.13.
Chriſti nomina, Iſa. 9.6.
per chriſtum inſtaurata omnia, ephe.1.10.
Chriſtus promiſſus Adæ ſalvator, gen. 3. 15. Item Abrahæ, gen. 12. 3.
Chriſti adventus prædicitur, Num. 24. 17. iſa. 40.9.
chriſtus concipitur, luc. 1. 31. naſcitur, mat. 1. 18. luc. 2. 7.
chriſtus circumciditur. luc. 2. 21.
chriſtus a Magis adoratur & fugit in Ægyptum, Matt. 2. 11. & ſeq.
chriſtus baptizatur, Matt. 3. 16.
chriſtus puer in medio doctorum, luc. 2. 46.
chriſtus parentibus ſubditus, luc. 2. 51.
chriſtus jejunat, 40. diebus, & tentatur a diabolo, matth. 4. 21.
chriſtus angelis minor effectus, Heb. 2. 7. Pſal. 8.
chriſtus miſſus omnibus ſalutaris, Iſa. 61. 1, 3. luc.2, 16. 4, 43. 5, 21.
chriſtus Dei patris imago, 2 cor.4.4. col.1.15. heb.1.3.
chriſtꝰ verba patris loquitur, joan.3.34. regnũ Meſſiæ appropinquaſſe prædicat, hortaturq; ad pœnitentiam, & ut credant evangelio, matt. 4. 12. 17. 9, 36.
chriſtus lux vera, joan. 1, 4. 8. 12. 1 Joan. 1. 5.
chriſtus mediator & advocatus noſter, 1 Timoth. 2.5. Heb. 8, 6. 9, 12. 1 joan. 2. 1.
chriſtus apoſtolus & pontifex noſter, heb. 1. 9.
chriſtus caput eccleſiæ, eph. 1, 9. 4, 16.
chriſtus audiendus. matth.17.5. heb.2. 1,2,3.
chriſtus ingemiſcit, mar. 8. 2. eſurit. matth.4.2. fatigatur ex itinere, joan. 4. 6. flet, infremit & turbat ſeipſum, joan. 11. 35. luc.19.41.
chriſtus pauperrimus, matth. 8. 20.
chriſtus diſcumbit apud Matthæum, matth.9. 9. apud phariſæum luc. 7, 3.6.14,4. cœnat apud Lazarum, joan.12.2.
chriſtus reprehenſus quod cum peccatoribus manducet matth.9.11.
chriſtus in nuptiis mutat aquam in vinum, joan. 2. 1.
chriſtus ſe a Deo miſſum, Deique filium eſſe probat, joan. 7, 17. 8, 12, 93. 9.
chriſtus via, veritas & vita, joan.14.6.
chriſtꝰ medicꝰ peccatorum, mat.9.2. mar.2.6. luc.5.20.
chriſtus paſtor bonus joan.10.11. pſal.22. jerem.23.5.
chriſtus oſtium per quod intratur ad vitam, joan.10.7.
chriſtus ſuper aſinam Jeruſalem ingreditur, matth.21. 1, 10.
chriſtus lavat pedes diſcipulorum, eiſque tradit ſuum corpus & ſanguinem, joan.13.5. matth. 20. 28.
ut chriſtum comprehendant mittunt phariſæi miniſtros, joan.7.32,45.
chriſtus morbos corporis & animi ſanat, matth. 4. 22.
chriſtus ſua voluntate dedit vitam pro peccatis noſtris, joan.10.11.
chriſtum vendit Judas ſacerdotibus, matth. 26.14,15.
chriſti anima triſtis uſque ad mortem, matth. 26.37.
chriſtus mortem deprecatur, matth. 26. 39.
chriſtus morti adjudicatur, matth. 27.35.
chriſtus pro perſecutoribus orat, luc.23.32.
chriſtus moritur, matth. 27.50.
chriſti vulnera, zacha. 13. 7.
chriſtus reſurgit, matth. 28.6.
chriſti triumphus, pſal.67. verſu 18.
chriſtus aſcendit in cœlum, mar. 16. 19. luc. 24. 51. act.1.9.
chriſtus ſedet ad dexteram patris, coloſſ. 3.1. heb.1.13.
chriſtus ſecundo apparebit, heb.9.28.
chriſti judicium, matth.16.17. c. 25.21. malac.3.9.
chriſtus cum ſuis uſque ad conſummationem ſeculi, matth. 28.20.
chriſtiani primum dicti Antiochiæ, act. 11.26.
chuſai viri probi acta, 2 reg. 15. c. 17, 5. & ſeq.
ciborum omnium conceſſio præter ſuffocatum, gen.9. 3.
cibus immundus, Levit. 11. 34.
cibus nullus chriſtiano immundus eſt. act. 10.15. rom. 14. 15.
cibus Chriſti, obedientia patris, joan.4.34.
ciconiam non comedunt Judæi, deut. 14. 17.
cinæi ſoceri Moyſi filii, jud. 1. 16.
cinæorum deſtructio prædicitur, num. 24. 21.
cinere aſpergi caput, ſignum luctus, 2 reg. 13. 19. judith. 4. 16. eſth.4.1,3. c.9. 38. job. 42.6. jere. 6, 26. c. 25. 34.
ciniphes in hominibus & jumentis, exod. 8. 16.
circunciſio præcipitur Abrahæ, gen. 17. 10.
circunciſio ſecunda ſub Joſue, joſ. 5. 2.
circunciditur chriſtus, luc. 2. 21.
circuncidi Gentes non vult Paulus, Act.15.10.
circuncidit Timotheum Paulus, & quare, act. 16. 3.
circuncidendum præputium cordis, deut. 10.16.c.30, 6. jer.4,4.
circunciſio in ſpiritu, rom. 2. 29. col.2.11. deut.30. 6.
Ne circumveniamus fratres noſtros, 1 theſſ. 4. 6.
civitas prima Henoch. gen.4. 17.
civitas Deo relicto alienos adorans deos, comburenda, & cives occidendi, deut.13.16.
civitates refugii, deut. 4. 41. c. 19. 2. joſ. 20. 4.
civitatem hic permanentem non habemus, heb. 13.14.
civitas ſupra montem poſita, matth. 5. 14.
clamantes in afflictione reſpicit Deus. deut. 26. 7. exod. 14. 10. 1 reg.9.16.
clamor peccati Sodomorum, gen. 18. 20.
clamor ſanguinis Abel, gen.4. 10.
clamor tollatur a nobis, epheſ. 4. 31.
claudicat Jacob, gen. 32. 31.
claudus ex utero matris ſanatur, act. 3.2.
claudicare utroque pede, 3 reg. 18. 21.
claves Petro promittit Chriſtus, matth. 1. 19. joan. 20. 22.
clemens Deus in quem vult. exod. 33.19.
cleopatra Ptolemæi filia. 1 machab.10.57.
In cleros ne dominentur presbyteri. 1 pet.5.3.
cœlum, vide cælum.
In cœnis primi recubitus, matt. 23. 6.
cœna Domini cum diſcipulis, matth.26, 19. & 26.
cœna Domini cum diſcipulis, matth. 26, 19. & 26.
cœna dominica in memoriam Chriſti facienda, luc. 22. 14. 1cor.11.24.
cogitatio cordis hominis prava ab adoleſcentia, gen.6.5.
cogitare bonum ex nobis ne poſſumus, 2 cor.3.6.
cogitationes cordis non ſequamur, num.15.39.
cognoſcere Deum eſt mandata ejus facere, 1 joan. 2. 3.
cognoſci a Deo, galat.4.19.
coitus illiciti, levit.18. deut.27.21.
colaphis cæditur Chriſtus, matth.26.67.
collecta, die ſeptimo immolati Phaſe, deut. 16. 2.8.
collectæ in uſus pauperum, 1 cor. 16. 1, 3.
colloquia mala corrumpunt mores bonos, 1 corinth. 15. 33.
columba emiſſa ex arca, gen. 8. 8.
columna nubis præcedit Iſraelitas, exod. 13. 21.
columnarum tabernaculi forma, exod. 27. 12.
columnarum ænearum templi Salomonis forma, 2 para. 3. 15.
comam nutrire viro ignominia eſt, mulieri vero decorum, 1 cor. 11. 4.
coma non attondenda in rotundum, lev.19.27.
comburenda filia ſacerdotis fornicans, lev.21.9.
comburendus vivus qui ſupra filiam uxorem, duxerit matrem ejus, levit. 20. 14.
comburuntur a Deo murmuratores, num. 11. 2.
Non comburendi filii in honorem deorum, deut. 12. 31.
combuſtum corpus Saul & filiorum, 1 reg. 31. 13.
Ut comedamus dat Deus frumentum, &c. deut.11.15.
Non comedenda morticina, deut. 14. 19.
comeſſationes vitandæ, proverb. 23. 20. rom. 13. 13.
Poſtquam comederunt & ſaturati ſunt Iſraelitæ, converſi ſunt ad idola, deut. 31.20.
commodati lex, exod. 22. 14, 25.
commodandum fratri ſine uſura, deut. 23. 20.
communes manus, non lotæ, mar. 7. 2.
communio rerum omnium fidelibus primis, act. 2. 44.
communicare Chriſti paſſionibus, quid ſit, 1 pet. 4.13.
concordia res firmiſſima, proverb. 18. 13.
Ad concordiam exhortatio, rom. 12.
concordia inter fideles ſacrificiis anteponitur, matth. 5. 22.
concubina pro uxore, judic. 19. 25. gen. 25. 6.
concubinæ Salomonis trecentæ, 3 reg.11.3.
Non concupiſcendum, deut.5.21. exod.20.17. 1 corinth. 10. 6.
concupiſcit populus carnes, & punitur, num. 11. 29. & ſeq.
concupiſcentiam peccatum eſſe dixit lex, rom. 7.7,8.
concupiſcentia in juſtificatis, qui tamen illi non obediunt ; rom. 6. 12.
Ex concupiſcentiis bella, Jacob. 4. 2. & ſeq.
concupiſcentiæ ſuffocant verbum Dei, mar.4.19.
condemnatio vitæ alienæ prohibetur, matth. 7, 1. 12,7.
conditio omnium eadem eſt, ſapien. 7. 7.
confidendum in tribulationibus, joan. 16. 33.
confitetur Moyſes peccatum populi coram Deo, exod. 2. 30.
confitebatur ſacerdos peccata populi, levit.16. 21.
confeſſio peccati ad Deum, 3 reg.8.28. & ſeq.
confitentur peccata accedentes ad fidem, matth. 3. 6.
confitentibus peccata datur remiſſio, 1 joan.1.9.
confiteri Jeſum eſſe Chriſtum, donũ Dei eſt, mat.16.17.
confiteri Deo pro laudare, frequens eſt in Pſalmis.
conflatiles deos ne faciant Iſraelitæ, exod. 34. 17. lev. 19. 4.
conformes fieri imagini Dei, rom. 8.29.
confortat Deus Paulum, act. 23. 11. 2 timoth. 4. 17.
congregari vel colligi ad populum ſuum pro mori. gen. 25, 8. 49. 29. Num. 20. 24.
conjugii confirmatio, gen.91. mat.5,31. 19,5. 1 cor. 7, 1. 25. 32.
Nuper conjugati abſolvebantur primo anno a muneribus deut.24.1,5.
conjuratio Abſalom, 2 reg.15.15.
conjuratio Samri, 3 reg.16.10,11.
connubium commendatur : heb. 13. 14.
conſcientia impii ſemper pavida, proverb. 28. 1.
conſcientiæ tranquillitas optabilis, prov.15,14.
conſcientiæ ſecuræ ac lætæ commendatio, prov. 15,13. 17, 12.
conſcientiæ teſtimonium Paulo gloria eſt, 2 cor. 1. 12.
conſecrationis ſacerdotum modus, exod.29.1.
conſecratio Levitarum, num.8.12.
conſepulti Chriſti per baptiſmum, rom.6.3.
conſilium juvenum ſequutus eſt Roboam, 3 reg.12.14.
conſilia Dei nemo novit, rom.11.33.
conſilium humanum nihil poteſt contra Dominum, pſal 32.10,11. iſa.19.11.
conſilium malum conſultori peſſimum, eccle. 27.30.
conſilia hominum diſſipat Deus, pſal. 32. 10.
conſiliis propriis innitentibus minatur Deus, ezech. 11.2,5.
conſilium Achitophel diſſipatur, 2 reg.17. 6.
conſolator afflictorum Deus, 2 corinth. 1, 4. c. 7, 6. gen. 28, 13. 46, 3.
conſolatur ſuos Chriſtus adverſus perſecutiones, joan. 15. 26.
conſolatio Iſrael, Chriſtus, luc. 2. 25.
conſolemur invicem : maxime puſillanimes, 1 theſſ.4, 18. c. 5, 14.
conſpuitur Chriſtus, matth. 26. mar. 14. 65.
conſtellationes ſyderum non ſunt metuendæ, Jerem.10.2.
conſuetudo mali, indelebilis, Prov. 22. 23.
conſulunt Deum Iſraelitæ, judic. 1, 3. 20, 18. & 28. 1 reg. 10.12.
conſulturi Dominum olim adibant prophetas, 1 reg. 2. 9. 4 reg. 22. 13.
De conſummatione rerum omnium prophetia, Soph. 1, 2. 4. 6, 12.
contemnentes Deum ignobiles, 1 reg. 2. 30.
contentio opus tenebrarum, rom. 3. 13. 1 Cor. 1,11.
Qui non continent, contrahant matrimonium, 1 cor. 7, 2.
converſis ab impietate promittitur miſericordia, iſa. 55. 1,2,
ad converſionem veram adhortatio, joel. 2. 2. & ſeq.
convertamur & efficiamur velut parvuli, mat. 18. 3.
converſis ad ſe parcit Deus, 3 reg. 8. 35. & 47.
convertitur ad nos Deus memor promiſſionum, 4 reg. 13.5,23.
convertit Deus populum per tribulationes, deut. 4.
converſatio Gentium ante cognitum Chriſtum, ephe. 2, 11. 1 pet. 4. 6.
converſatio Chriſtianorum in cœlis eſt, phil. 3. 20.
converſationem ſanctorum conſiderantes imitemur fidem eorum, heb.13. 5,6,7.
convivæ quales admittendi, eccleſ. 9. 22.
Ad convivium invitat Tobias timentes deum, tob.2.9.
ad convivia vult Chriſtus pauperes invitari, luc.14.13.
Ad convivia invitati poſtremum locum occupent, luc. 20. 46.
cooperabatur Chriſtus Apoſtolis prædicantibus, mar. 16.20.
coquere non licebat cibos in ſabbatho, exod. 16. 23.
cor pane fulcitur, judic. 19. 8. pſal.103.17.
cor hominis pravum, gen.6.5, deut.29.18. jerem.17.9.
cordis incircunciſio, jer.9.26. deut.10.16.
De corde exeunt cogitationes malæ, matth.15. 18.
cordium intima novit Deus, 1 reg. 16. 3 reg.8.18.
cor bonum bona loquitur : & contra, malum mala, matth.12.34. & 35. luc. 6. 45.
cor noſtrum circuncidit Deus, deut.30.6. ezech.11.19.
In cordibus fidelium leges ſcripſit Deus, heb. 8. 10.
A corde metitur dona Deus, mar.12.34.
corde toto quærendus Deus, deut.4.29.c.6,5,6.
corde toto convertamur, deut. 30. 6. 1 reg. 7.3. 4 reg. 23.3. & 25.
corda noſtra inclinanda ad Deum, joſu. 24. 24.
In cordis ſimplicitate ambulandũ, 2cor.1.20. 1pet.1.22.
In cordis lætitia Deo ſerviendum, deut. 28.47.
cordis cuſtodia, prov.4. 21. & 23.
core rebellio ac percuſſio a Deo, num.16.
Apud coriarium hoſpitatur Petrus, act. 9.43.
cornelio centurioni prædicat Petrus, act. 10,31. 44.
cornu & potentia ſalutis noſtræ Deus, 2 reg.22.3.
cornuta & ſplendens facies Moyſi. exod. 34. 29.
corona regni cœleſtis reportanda, 1cor.9.25. 2 tim.4.8.
corpus chriſti, eccleſia, epheſ.1.23.
corpus unum ſunt omnes fideles, rom.12.4. epheſ.4.4.
corpora noſtra conſecrata chriſto, 1 cor.6,15. & ſeq.
corpus noſtrum vas fictile, 2 cor.4.10. domus terreſtris, 2 cor.5.6. tabernaculum, 2 cor.5.8. 2 pet.1.13.
corpora reſurgentia qualia ſint futura, 1 cor. 15. 44.
corpus ſuum ſubegit Paulus, 1 cor. 9.17.

corozaim infidelitatem exprobrat Chriſtus, mat.11.21.
corripit Deus juſtos in bonum, Job 5.17.c.36.10. 2 machab.6,16.
correptio fraterna, prov.25. gal.6.3.
ad correptionem noſtram ſcripta ſunt quæ Deus Judæis inflixit, 1 cor.10.6.
corrupta terra coram Deo, gen.6.11.
cortinarum fabricatio in tabernaculo, exod.36,8.
corvus emittitur ex arca, gen.8.7.
corvorum miniſterio paſcitur Elias, 3 reg.16,14.
corvum non comedunt Judæi, deut.14.14.
e coſta Adæ creatur mulier, gen.2.22.
coturnices & man pluit Deus Iſraelitis, exod.16.13. num.11.31.
Cozbi fornicaria occiditur a Phinees, numer.25.15.
Crapula fugienda, lucæ 21.34.
craſſus factus Iſrael & pinguis reliquit Deum, deut. 31.20.
in craſtinum non gloriandum, proverb.27,1.
creator ex creaturis cognoſcitur, ſap.13.5. Job 12. eccleſ.43.1.
creatio hominis, gen.1.26.
creata omnia per Chriſtum, col.1,15. heb.1,22.
creaturis utitur deus pro ſua voluntate, iſa.45.7.et ſeq.
creaturis fidentes decipiuntur, iſa.30.13,& 17.
creatura Dei omnis bona, 1 tim.4,4.
creatura omnis vanitati ſubjecta non volens, rom.8,20.
creaturæ univerſæ ut prædicetur evangelium, præcipit Chriſt⁹, Mar.16.15. idque factū dicit Paul⁹, col.1.23
creatura nova ſumus per fidem in Chriſtum, gal.6.5.
credat oportet qui ad Deum accedit, heb.11.6,11.
credere eſt donum Dei, matt.13.11.16,17.act.17.32.
ut credam⁹ Jeſum eſſe Chriſtum, idque credendo vitam habeamus, ſcripſit Joannes evangelium, joan.20.31.
credendo in Chriſtum remittuntur peccata, act.10.43.
credentib⁹ datur Spiritus ſanct⁹, epheſ.1.14.joan.4.13.
credenti omnia poſſibilia, marc.9.23.
credens in Chriſtum non morietur in æternum, joan. 11.25.
credunt multi in nomine Jeſu, quibus ipſe Jeſus non ſe credit, joan.2.23.
Cretenſes mendaces, tit.1.1,12.
criminatores ne ſimus, levit.19.16.
Criſpus archiſynagogus Chriſto credit, act.18.8.
ad crucem ducitur Chriſtus, matth.27,31.
in cruce quanta fuerit Chriſti anguſtia, pſal.21.1.
crux ſua cuique Chriſtiano ferenda, matth.10,16. c.16,24. In cruce, & afflictionibus gloriatur Paulus, gal.6,16. 2 corinth.12,7.
crucifigere carnem ſuam cum concupiſcentiis, gal.5.24.
crucifixus mundus Paulo, & Paulus mundo, gal.6.14.
Cuculum non comedebant Judæi, deut.14,15.
culicem excolabant Phariſæi, matth.23,24.
cultus Dei externus ſine fide, rejicitur, iſa.43,23.
cultus Dei verus, iſa 1,16,17. & ſeq.
cuniculus immundum animal, deut.14,15.
cupiditas inexplebilis, prov.27,20.
cupiditas radix omnium malorum, 1 tim.6,10.
in curioſos nihil agentes, 2 theſſ.3,11.
a curis hujus vitæ maxime cavendum, luc.21.34.
cura Dei pro Jacob ne noceat ei Laban, gen.31.24.
cura Dei erga populum ſuum, jerem.6.14. 1 pet.5.2.
curribus ferratis utuntur Chananæi, jud.1,19.c.4,13.
currus Salomonis 1400. 3 reg.10,26.
currus Iſrael Elias dicitur ab Eliſeo, 4 reg.2,11.
cuſtodit Deus populū ut pupillam oculi ſui, deut.32,10.
cuſtos Jacob ubique fuit Deus, gen.28,15.
ut cuſtodiat nos Deus, orandum, num.6.24.
Cygnum non comedunt Judæi, deut.14.16.
Cyri regis Perſarum acta, iſa.14,4.45,1.5. 1 eſdr.1.

D.

DAbir urbs, alias Carioth-ſenna, ſive Cariat-ſepher expugnatur, joſ.10.38.c.15,15.& 49.
dæmonibus non offerendum, levit.17.7.
dæmoniis et idolis conſecrant Iſraelitæ filios, 4 reg. 17.11.
dæmonia oratione & jejunio expelluntur, matt.17.18.
dæmonia Jeſum eſſe Chriſtum agnoſcunt, matth.8.29. mar.3.31.
dæmon confitetur ſe Jeſum noſſe & Paulum, act.19.15.
quod dæmonia nobis ſubdantur non gloriandum, luc.10. 18.19.20.
dæmoniorum doctrinæ quæ ſint, 1 tim.4.1.
dæmoniacum ſanat Chriſtus, matth.12.22.
dæmoniaci duo ſanantur a Chriſto, matth.8.16.
Dagon deus Philiſtinorum corruit, 1 reg.5.2.
Dalila meretrix prodit Samſonem, jud.16.
Damaſcenis vaſtitas futura ab Aſſyriis, iſa.17.1.
Damaſci prædicat Paulus, act.9.19.
Damaſcus vaſtatur a rege Aſſyriorum, 4 reg.16.9.
Damaris mulier credit Chriſto, act.17.34.
damnationis miniſtratio, lex, 2 cor.3,6,7.& ſeq.
de damno facto, exod.22.1.& ſeq.
Dan fili⁹ Jacob, gen.30,c.49,16.deut.33.22.joſ.19.47.
Dan viri 600 proficiſcuntur Lais, judic.18 11.
Dan urbs quæ & Lais, judic.18.29.
Dandum & dabitur nobis, luc.6.38.
dare beatius quam accipere, act.20.33.
dat omnia Deus, gen.33.11.
datorem hilarem diligit Deus, 2 corinth.9.7.
Danielis acta habes per totum librum ipſius.
Darii Medi acta, dan.5.31.c.6,25.28.1 eſdr.6,1.et ſeq.
Dathan rebellis in Deum, comburitur, num.16,1,12,24.
david ex quibus ortus, Ruth 4.17. & ſeq.
davidis acta a 1 reg.11. uſque 3 reg.2.
david neceſſitate compulſus comedit panes Deo conſecratos, matth.12.3.
davidis commendatio, eccleſ.47.1.
davidis cor rectum coram Deo, 3 reg.14.9.c.15,3.
propter Davidi factas promiſſiones non aufert Deus regnum a Salomone, 3 reg.11.33.
davide major Chriſtus, matth.22.45.
debita ſeptimo quoque anno remiſſio, deut.15.2.
debitum & jus inter Chriſtianos, charitas, rom.13.9.
debora nutrix Rebeccæ moritur, gen.35.8.
debora uxor Lapidoth judicat Iſraelem, judic.4.4.
decalogi præcepta, exod.20.1.
decalogi repetitio, deut.5.1.
decanos conſtituit Moyſes, exod.18.21.
decem tribus Iſrael a Deo ejectæ, iſa.9.14,c.17,3,4.
decimæ erant Dei, levit.27.30.
decimis qui alebantur, deut.14.18.
non decipiendus frater, levit.19.11.
decuriones conſtituit Moyſes, deut.1.15.
dedicatum templum Salomonis, 3 reg.8.26,63,65.
pro Delicto lex hoſtiæ, levit.7.1.
demetrii filii Seluci acta, ſparſa a 1 machab.5. uſque 2. mach.14.
dentem excutienti dens excutiendus, exod.21.27.levit. 42.20.
depoſiti lex, exod.22.7.& ſeq.
non derelinquit Deus populum agnoſcentem peccatum, 1 reg.12.22.
derelictū ſe a Deo clamat in cruce Chriſt⁹ matt.27.46.
derelinquit Deus derelinquentes ſe, deut.31.6.8.& 16.
deſcenſus Chriſti ad inferos, pſal.15.v.10.
in deſertis moratur Chriſtus, mar.1.13.
deſerunt viam Dei Iſraelitæ, exod.32.1.5.
deſperantium Iſraelitarum confirmatio, ezech.33.c.37.
deſperant Iſraelitæ de ſalute, exod.14.11. deſperat Cain, gen.4.13.
deſpexit David Deum adulterando, 2 reg.12.13.
deſideria noſtra ne faciamus, 2 tim.2.22. 1 pet.1.14. c.2,11.
detrahunt Moyſi Aaron & Maria, num.12.2.
detractio vitanda, jac.4.11. 1 pet.2,1,12.
detractor occultus cui ſimilis, eccleſ.10.20.
deus, ſpiri⁹ eſt, joan 4.24. De⁹, chriſti caput. 1 cor.11.3.
deum nemo vidit unquam, joan.1.18.
deus unus, & pater omnium, 1 cor.8.6.
deus non habitat in manufactis templis, act.17.24.
dei nomen, exod.3.14.
deus ubique eſt, & cuncta intuetur, jerem.23.24.
deo omnia poſſibilia, gen.18.14. matt.19.26. luc.1.37.
deo nihil eſt ab homine adjutorii, job 26.1. & ſeq.
deum patrem novit, qui Chriſtum novit. joan.14.1.
ex deo omnia & nos per illum, & in illo, rom.11.29.
deus alius non quam Deus Iſrael, deut.4.35. 1 reg.2.2. 3 reg.18.46.
deus vult cognoſci Deus per ſigna ſua, exod.7.17.
Deo & mammonæ ſervire non poſſumus, matth.6.24.
Deus non tentandus, deut.6.14.
Deus quos amat, arguit & caſtigat, heb.12.7. apocal. 3.4. & ſeq.
a Deo abducens propheta, deut.13.2.
Dei ſolius eſt peccata remittere, luc.5,21.
Deo & idolis ſervientes Samaritani, 4 reg.17.31.
deos alienos ſi adoraverimus, peribimus, deut.5,6. 9.c.6,15.
Dei non ſunt, qui manibus fiunt, act.19.26. Baruc. 6.15.
Deus hujus ſeculi, ſatan 2 cor.4.4.
deos pro judicibus accipit etiam ſcriptura, exod.22.8, 9,28.
Deuteronomium legat rex, & quare, deut.17,18.
Deuteronomium, legis explanatio, deut.1.1.
deuteronomium traditur Levitis & ſenioribus, deut. 31.9.
deuteronomium legit Joſias coram populo, 4 reg.23. 2,3.
ad dexteram Chriſti ſedere volunt filii Zebedæi, mat.20.21.
Diabolus mulierem ſeducit, & maledicitur, gen.3.1. & ſeq.
diabolus Princeps aeris hujus, epheſ.2.2. accuſator fidelium, Apoc.12.13. adverſarius & hoſtis noſter, 1 Pet.5.8. Epheſ.6,11.12.
diaboli ſemen, infideles, matth.13.28.
diabolum vincimus fide in Chriſtum, 1 joan.14,15.
diabolo & angelis ejus paratus ignis æternus, matt. 25,41.
diaconorum mores quales eſſe debeant, 1 tim.3.8.
dies verbo Dei creatur, gen.1.5.
dies longiores aut breviores tribuit deus, deut.30.20.
dies extremi judicii propinqu⁹, rom.13,12.1 cor.10.11.
dies judicii inopinatus ut fur, theſſ.5.2.
dioi noviſſimi adventus, apoc.6.18.
dies longiſſimis temporibus Joſue, joſ.10.14.
dies boni, 1 pet.3.10. mali, epheſ.5.16.
Difficilia quatuor cognitu, prov.30.8.
difficile nihil eſt Deo, gen.18.14.
qui diffidens poſtulat aliquid a Domino, non accipit, Jac.1.6.
digiti ſeni in manibus & pedibus cujuſdam gigantis, 2 reg.21.20.
digito Dei ſcriptæ tabulæ Moyſi, exod.31.18.
digitus & potentia Dei, exod.8.19.
dii hominum manu fabricati, deut.4.28.
dii Gentium neminem ſalvant, Baruch.6.11.
dii vocantur ad quos ſermo Dei factus eſt, joan.10.34.
Dilexit nos prior Deus, 1 Joh.4.11.
quod dilexiſſet patres, docuit Deus Iſraelem, deut.4.3.
diligens nos Deus miſit filium ſuum, Joh.3.16. 1 joan. 4.11.
diligunt Deum qui mandata ejus faciunt, 1 joan.5.1.
diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum, rom. 8.28.
diligamus invicem, ſicut Chriſtus dilexit nos, rom.12. 10. 1 Joh.3.23.c.4,9.
dilectio proximi, legis impletio, rom.13.8.
diligens Chriſtum implet ejus mandata, joh.14.21, & ſeq.
diligendi amici et inimici, lev.19.18.mat.5.43,& ſeq.
diligendus Deus ex toto corde, deut.6.5. luc.10.27.
ut diligamus ipſum, purgat corda noſtra Deus, deut. 30.6, & 16.
diluvium temporibus Noe, gen.6.7.8.
dimittit Joſeph injuriam fratribus, gen.50.18.
Dina filia Jacob rapitur, gen.34.1.
Dionyſius Areopagita Chriſto credit, act.17.34.
Diotrephes reprehenſus a Johanne, 3 joh.9.
Diſcalceati domus, quæ erat Iſraelitis, deut.25.10.
diſcipuli Chriſti qui in ejus fide permanent, joh.8.31.
diſcipuli Chriſti quo dignoſcantur, joh.13.35.
diſcipul⁹ Chriſti patrem odit præ Chriſto, matt.10.42.
diſciplina Dei & tribulatio bona, heb.12.5,7,9.
diſciplinā non recipientibus minatur Deus, lev.26.14.
diſciplinæ Dei utilitas, prov.13, 18.15,5.
diſcamus timere Deum, deut.14.23. c.31,12.
diſcordiarum autor deteſtandus, proverb.6.19.
non diſſenſionis, ſed pacis autor Deus, 1 cor.14.13.
diſpenſatores evangelii, apoſtoli, 1 cor.4.1.
diſputationes quales vitandæ, tit.3.9,10.
Dives, qui in divitiis non fidit, matt.13,22.
divitibus væ, & quare, luc.6.24. jac.5.1.
de divitibus loquitur Paulus, 1 tim.6.9. & ſeq.
dives non facile ſuſcipit evangelium, matth.19.23.
divitis cujuſdam parabola, luc.12.16.
divites Abraham & Lot, gen.13.2.& ſeq.
divites Jacob & Eſau, gen.30,30. c.36,7.
divites reddit Deus mendicos, eſurientes autem bonis replet, luc.1.53.
dives beatus qui non fidit in divitiis, eccleſ.31.8.
divitis perſonam non conſideret judex, levit.19.15.
divitis & pauperis collatio, eccleſ.13.30.
divitiarum & paupertatis autor Deus, prov.22.2.
ob divitias ne obliviſcamur Dei, deut.8.13.14.
divitiarum fallacia, marc.4.19.
divitiis renunciandum, luc.16.19.
divitiis & Deo ſervire, matt.6.19.
divini occidantur, levit.20.28.
divinos ne conſulamus, deut.18.14.
divinam naturam quomodo participamus, 2 pet.1.3,4.
divortium non quærant qui connubio juncti ſunt, 1 cor.7. 11.
Docti a Deo Chriſtiani, joan.6.45.
doctor fidelium Spiritus ſanctus, joan.14.26.
doctores in eccleſia conſtituti, 1 cor.12.28.
doceamus ſinguli ſing 'os, 1 theſſ.5.14.
doctores fugiant quæſtum & quæſtiones, 1 tim.6.5.11.
docentes placentia et fabulas, 2 tim.3.14.c.4.1.tit.1.3.
doctrina Dei, donum, rom.12.7.
doctrinam eandem tradit Paulus omnibus eccleſiis, 1 cor.14.33.
doctrina ſana quæ ſit, tit.1.9.
doctrina dæmoniorum quæ ſit, 1 tim.4.1.
doctrinam aliam afferentes quam Chriſti, non ſunt recipiendi, 2 Joh.9.col.8.9.

doctrina & veritas in rationali judicii, exod.28.30.
docuit Deus Iſraelem, deut.4.1.c.32.10.c.33.1.
Docendi filii verbum dei, deut.6,11.19.
Doeg prodit Davidem Sauli, 1 reg.22,9.18.
dolus non erat in ore Chriſti, 1 pet.2.22.
dolus abſit a Chriſtianis, 1 pet.2,1.2.22.
Dominus unus, Deus, deut.6.4. epheſ.4.5.
dominus tecum, ſalutatio, Jud.6.12. ruth.2.4.
dominorum officium in ſervos, epheſ.6.8.
dominari populo in timore dei, 2 reg.23.3.
domus leproſæ conſideratio, levit.14.35.& ſeq.
domus venditio, levit.25.29.
domus pulchras ubi ædificaverimus; meminerimus dei qui dedit eas, deut.8.12.
Domus Domini, templum, 2 reg.12.8.
domus dei, Iſraeliticus populus, Num.12.7.
domus dei ſpirituales, fideles, 1 pet.2,5.c.4,17.
domus, corpus noſtrum, 2 cor.5.1.
domus orationis, domus dei, matt.21,13.
domeſticis fidei benefaciendum, galat.6.10.
Donum Dei eſt quod ſalvamur, epheſ.2.8.
donum dei eſt fides, matt.16.17. Joh.6,29.
donum dei eſt ſcripturas intelligere, luc.24,25. & ſeq.46.
dona dei ſunt quæcunque habemus, ut vides de talentis, matt.25.4. & ſeq.
dona varia dedit Chriſtus aſcendens in cœlum, ad ædificationem eccleſiæ, epheſ.4,8. 2 pet.1.17.
donum linguarum inferius prophetia, 1 cor.14.3,4,5.
dona dei adminiſtremus in alterutrum, 1 pet.4.10.
Dormituri meditemur verbum dei, deut.11.8.
dormire pro mori, gen.47.30. 1 theſſ.4,14.15.
dormientium primitiæ Chriſtus, 1 cor.15,20.
dormientis cum ancilla punitio, levit.19.20.
Draco magnus in cœlo, præliatur cum Michaele, apoc. 12.3,4.7.
draconem interficit Daniel, dan.14.25.
draco diabolus, ligatus, apoc.20.2.
de dragma perdita, luc.15.8.
Duritia populi Iſraelitici, deut.9.6.
dux populi Iſrael, Deus, deut.20.12.
duces quare mittantur a regibus, 1 pet.2.14.
dux incredulus providentia Dei moritur, 4 reg.7,2.18.

E.

EBrietas regibus fugienda, prov.31.4.
ab ebrietate & crapula cavendum, luc.21.37.
ebrietatis incommoda, prov.23.1.& ſeq.
ebrioſi regnum Dei non poſſidebunt, 1 cor.6.10.
ebrius Noe irridetur a filio, gen.9.21.
ebrius Ela rex Iſrael occiditur, 3 reg.16.c.item Ammon, 2 reg.13.20. rurſum Holofernes, Judith, 13.4. ad hæc Nabal ebrius poſt decem dies percutitur a Domino, 1 reg.25.36,& ſeq.
Eccleſia domus dei, 1 tim.3.5.
eccleſia principium habuit in Jeruſalem, iſa 2,2.Pſal. 47.v.2.
eccleſia ſponſa Chriſti, Pſalm.44.
eccleſiæ fœlicitas prædicitur, & in ea peccatorum remiſſio, iſa.33.16,19,26.
eccleſia non contendit, 1 cor.11.16.
eccleſiæ Dei concordia, iſa.11.6.
Edom quare ſic dictus, gen.25.30.& ejus generationes, gen.36.1.
Edom negat tranſitum Iſraelitis, Num.20.14.
Edom recedit a Juda, 4 reg.8.20.
Edomitæ percutiuntur ab Amaſia, 4 reg.14.7.
De effœminatis, 3 reg.14,20.22,30.4 reg.23.7.
Egenis ſuccurrendum, prov.28.27.
Egeſtas inobedientibus Deo, deut.28.22.
de Eglon rege Moabitarum, Jud.3.12.& ſeq. Joſ.10.3.
egreſſio filiorum Iſrael ex Ægypto, exod.12.31, et ſeq.
Ela rex Iſrael, 3 reg.16.6,9.
Elatio Corinthiorum reprehenditur, 1 cor.4.16,17.
Elcanæ uxores, 1 reg.1.1.
Eldad & Medad prophetant, Num.11.26,27.
Eleazarus filius Aaron, exod.6,23. Joſ.24.1.
Eleazar occidit maximum elephantem, 1 mach.6.43.
Eleazari paſſio, 2 mach.6.18,24.
electi Chriſtiani ante creatum mundum, epheſ.1,4.1 pet.2,4.
electi pauci, matt.20.16.
electio ex gratia Dei, non operibus, rom.9.5,& ſeq.
electos nemo poteſt accuſare, rom.8,33.
eleemoſyna facienda, & quomodo, luc.12,33. matth. 6.2,3,4.
eleemoſynæ, hoſtia accepta, phil.4.10,14,18.
de eleemoſyna, eccleſ.17,12.c.29.11,15,16.
elementa calore ſolvenda, 2 pet,3,10.
elementa mundi quæ dicat Paulus, gal.4.3.
Eliacim, qui & Joacim, 4 reg.23.34.
Eliæ prophetæ acta, a 3 reg.17. uſque 4 reg.2.
Elias promiſſus Mal.4. erat Joannes Baptiſta, Matt. 11.4. c.17.10,11,17.
de Elia & Eliſeo, luc.4.25.
Eliezer filius Moyſi, exod.2.22.
Elimelech Bethlehemita cum uxore Noemi, Ruth.1.2.
Eliphaz amicus Job, job 3,4.5.15.
Elizabeth uxor Aaron, exod.6.23.
Elizabeth uxor Zachariæ parit Joannem, luc.1.57.
Elizei acta 3 reg.19. 4 reg.2. uſque 13.
de Eliu amico Job, job 32.34.36.37.
Elon judicat Iſraelem, Jud.12.11.
eloquens Aaron, exod.4.27.
eloquium Dei purum, 2 reg.22.31. pſal.17,31.
Elymas magnus Paulo reſiſtens, excæcatur, act.13.8.
Emim populus qualis, deut.2.10.
Emmanuel dictus Chriſtus, iſa.7.15. matt.1.23.
in Emaus proficiſcuntur duo diſcipuli, luc.24.13.
Emor occiditur a Simeone, gen.34.27.
Enacim interficiuntur, Joſue 11.21. judic.1.20.
encæniorum inſtitutio, 1 mach.4.52.& ſeq.
Enoch filius Jared transfertur, gen.4,17.c.5,25.
Enoch fides, heb.11.5.
Enos filius Seth, gen.4.26. vixit 905 annis, gen.5.6.
Epænetus Chriſtianus, rom.16.5.
Epaphras evangelizavit Colloſſenſibus, col.1.7.
Epheſii Dianæ cultores, act.19.2,28,29.
ephod lineo accinctus Samuel, 1 reg.2.18.
ephod accinctus David ſaltat ante arcam Dei, 2 reg. 6.14.
Ephraim genus & acta, gen.41,52.c.48.
Ephraimitæ inſurgunt in Gedeonem, judic.8.1. Item in Jephte, judic.12.
Ephrata quæ & Bethlehem, gen.35,6.
Epicurei & Stoici cum Paulo diſputant, act.17,18.
epiſcopus animarum noſtrarum Chriſtus, 1 pet.2.25.
epiſcopus Timotheus, 1 tim.46. Item Titus, tit.1.7.
epiſcopi mores, 1 tim.32. 2 tim.16. tit.2 1.
epiſtolæ Chriſti fuerunt Corinthii, 2 cor.3.1.
epiſtolæ Pauli difficiles, 2 pet.3.16.
epulari ac lætari coram Domino, deut.16.11.
epulandum nobis ob paſcha noſtrum immolatum, 1 cor.5.8.
Equorum Salomonis numerus, 3 reg.4.26.
equos ne multiplicet ſibi rex, deut.17.16.
equi albi, rufi, nigri, pallidi viſio, apoc.6.2. & ſeq.
ne erubeſcamus Chriſtum confiteri, luc.9.26. 2 tim. 2.8.
ne erubeſcamus patientes propter Chriſtum, 1 pet.4.16.
erudivit Deus Iſraelem 40 annis, deut.8.5.
Eſau nativitas & acta, gen.25. uſque ad 36. caput.
ab eſca ſcandalizante fratrem abſtinendum, 1 cor.3.13 c.8,13.
eſca ſpiritualis manna, 1 cor.10.3.
Eſdras aſcendit Jeroſolymam, 1 Eſd.7.6.
Eſt & Non, in ſermonibus Pauli non fuit, neque in promiſſionibus Dei, 2 cor.1,17.
Eſther reginæ acta, eſth.2.4.5.7.14.
eſurienti Eliæ miniſtrat angelus, 3 reg.19.1.
eſuriit Chriſtus, matt.4.2.
eſurientibus juſtitiam promittit Deus ſatietatem, matth.5.6.
Ethai proſelytus ſequitur Davidem, 2 reg.15.19.
tanquam ethnicus ſit, qui non audit eccleſiam, matt. 8.17.
Evangelium eſt quod Chriſtus mortuus pro peccatis noſtris ac ſepultus reſurrexit, 1 cor.15.1. eph.1,13.
evangelii definitio, rom.1.15.
evangelium paſtoribus nuntiatur, luc.2.10.
evangelium in Galilæa a Chriſto prædicatur, mat.4,23
ut evangelium prædicaret, venit Chriſtus, mar.16.15.
evangelii prædicatoribus debetur victus, matt.10,9. 1 cor.9,7. & ſeq.
evangelium parit bona diſſidia, matth.10.33.
evangelium varie ſuſcipitur, & in paucis facit fructum, matth.13.3.
evangelium non ſuſcipiunt Scribæ & Phariſæi, nec ſinunt ut alii illud ſuſcipiant, mat.23,13.& 39.
in evangelii contemptores, 2 theſſ.2.12.
euchariſtiæ ſacramentum quomodo ſit a Chriſto inſtitutum, 1 cor.11.24.
ob euchariſtiæ indignam ſumptionem multi infirmi & mortui, 1 cor.11.25.
Eunice mater Timothei, 2 tim.1.5.
eunuchi non admittebantur in eccleſiam, deut.23.1.
eunuchus credit Chriſto, act.8.34.& ſeq.
eunuchi qui ſeipſos caſtraverunt propter evangelium, matth.19.12.
evomuit terra Chananæos habitatores ſuos, lev.18.25. & 28.
Eupator venit in Judæam, 2 mac.13.1.
Euphrates fluvius, gen.2.14.
Eutychum ſuſcitat Paulus, act.20.9,
qui ſe Exaltant humiliabuntur, luc.18.14.
exaltabuntur qui exemplo Chriſti ſe humiliant, Philippen.2.9. Luc.14.11.
non exaſperandus Deus, 1 reg.12.15.
exaudit Deus Eliam dando ignem, 3 reg.18.21,& 30.
exaudit Deus afflictos clamantes, exod.22.27.
exauditur Moyſes orans pro Iſraele, deut.9.19.
excæcationis noſtræ cauſa peccatum, iſa.59.1,& ſeq.
excelſa ædificat Jeroboam, 3 reg.12.31.
in excelſis immolabat populus ante templi ædificationem, 3 reg.3,2.
excelſa diſſipantur ab Ezechia, 4 reg.18,22. Item a Joſia 4. reg.23,13. & ab Aſa, 2 par.14,3.
Excommunicandi modus Pauli, 1 cor.5.5.
excommunicandus qui contemnit eccleſiam, mat.18,17.
exemplar noſtrum Chriſtus, Joh.13.15. Philip.2. 1.
exemplar vitæ & doctrinæ Pauli, philip.3.4.
exemplar bonorum ſit epiſcopus, tit.2.7.
ad exemplar in monte monſtratum jubetur Moyſes omnia facere, exod.25.40.
Exequiæ Jacob, gen.50,7.12.
exhortari poſſe, dei donum eſt, rom.12,8.
exhortatio ut Chriſtum adeamus, heb.4,11.c.10.19, 12,22,26,29.
exhortemur invicem per ſingulos dies, heb.3.13.
exiſtimans ſe eſſe aliquid ob dona Dei quæ habet, ſeipſum ſeducit, gal.6,3,
exorciſtæ vulnerantur a diabolo, act.19.13.
experientia rerum magiſtra, eccleſ.34.9.
expiatio juramenti & aliorum peccatorum, levit.5.1. & ſeq.
expiationis dies, levit.23.27.
exploratores, terræ promiſſionis detrahentes, occiduntur a Deo, num.13.23. deut.1.41.
exploratores mittuntur in Jericho, joſ.2.1.
Ezechiæ acta leguntur, 4 reg.18.2 par.29.iſa.37.38.39.
Ezechielis prophetia in libro ipſius.
Ezechielis laudes, eccleſ.49.50.

F.

FAber erat Joſeph pater Chriſti putativus, mat.13.55.
faber ferrarius primus Tubalcain, gen.4.22.
faber ferrarius non erat in Iſrael, 1 reg.13,19.
fabulæ vitandæ prædicatoribus, 1 tim.4,17.
fabulas non ſunt ſecuti apoſtoli, 2 pet.1.16.
in fabulā vulgi fuerunt Judæi inobedientes, deut.28.37.
faciendum aliis quod nobis fieri volumus, matth.7.12.
factor noſter Deus, deut.32.6.
factores verbi habentur juſti, non auditores, matth.7. 24. & ſeq. rom.2.24. jac.1.25.
facies dei præcedit Iſraelitas, exod.33.14.
facie ad faciem locutus Deo Moyſes, exod.33.11.
ut faciem ſuam oſtendat Deus, orandum, num.6.25. deut.31.17,18.
juxta faciem non judicat Deus, 1 reg.16.10.
fallit patrem Saulem Michol, 1 reg.19.16,17.
fallit David Saulem, 1 reg.20.1. item regem Achis, 1 reg.27.9,11.
falſi prophetæ operibus cogniti, matt.7.18.
falſum teſtimonium non dicendum, exod.20.16.
fama bona, prov.15.30.
fames non cuſtodientibus præcepta Dei. levit.26. deut. 28,20,48. 32,24.
fames propter peccata, 3 reg.8.37.
fames in Ægypto, gen.41.42,43,44.
fames vehemens in Samaria, 3 reg.18.2. item alia in qua mulier filium coctum comedit, 4 reg.6.30.
fames in Jeruſalem ſub Sedecia, 4 reg.25.3.
in fame fidelis Sarepthana nutritur, 3 reg.17.16,17.
famem fugit Sunamitis, 4 reg.8.item Noemi, Ruth 1.1
famem futuram univerſo orbi prædicit Agabus propheta, act.11,28.
fames verbi Dei prædicitur, amos 8,11.
familia curanda, prov.27,27.
familiam ſuam circumcidit Abraham gen.18.23.
Febri percutiuntur inobedientes, deut.27.22.
a febre ſocrus Petri ſanatur, matth.8.15. item filius reguli, Joh.45,& 60.
fel germinans in corde infidelis, deut.29,18.
feminalibus utitur Aaron, exod.28.42.
feriæ a Judæis celebrandæ, levit.23.2,27.
fermentum non erat in oblationibus, levit.2.11.
fermentum non edebatur diebus paſchæ, exod.12.15. 13.1,2.& ſeq.
fermenti parabola, matth.13.33.
fermentum pro peſtilenti doctrina, matth.16,6.
fermentum veteris malitiæ expurgandum, 1 cor.5.5.
ferrum natare fecit Eliſeus, 4 reg.6.5,6.
ferreum jugum inobedientibus, deut.28,23.& ſeq.
feſta anni tria, levit.23,24. exod.34.22.deut.16.9.
feſtivitates Judæorum quare rejicit Deus, Amos 5.21.
feſto die quare non captus Chriſtus, matth.26.6.
feſtuca in oculo fratris, mat.7.3. luc.6,41.
Fici parabola, matt.21,19.c.24,32. luc.13,6.

fides quid ſit, heb.11.1.
fides adhibenda verbo Dei, heb.4.2.
fides ex auditu verbi Dei, rom.10.17.
fides Abrahæ in promiſſiones Dei, gen.24.2.
fides neceſſaria accedenti ad Chriſtum, heb.11.6.
fide purificantur corda, act.15,9. Joh.15,12.17.
fidei finis ſalus animarum, 1 Pet.1.7.
fide reſiſtimus diabolo, 1 pet.5.9.
fidei ſcutum in omnibus habeamus, epheſ.6.16.
fide accipitur ſpiritus ſanctus, gal.3.5,7,8.
fides ſine operibus mortua, jac.2.c.20.26.
fides ſe exerat per opera, 2 pet.1.5.
fidem demonſtrant opera, phil.5. 1 joh.2.15.
fides charitatem habeat, 1 tim.1.2.
fidem imitemur apoſtolorum, heb.13.7.
fide quid fecerint ac paſſi ſint patres, heb.11.30. 21.& ibi multa de fide.
fidem ſibi adaugeri orant apoſtoli, luc.17.5.
pro fide Petri oravit Chriſtus, luc.22.32.
fide accipimus quod petimus, mat. 21.21.
fide plena accedamus ad Chriſtum, heb.10.22.
ad fidem exhortemur invicem, heb.3.12.
fidei probatio eſt afflictio, 1 pet.1.7.
in fide perſeverandum, coloſſ.1.23.
fideles omnes ſunt unum corpus, rom.12.3.
fideles ſunt domus Dei, 1 pet.4.19. heb.3.6.
fidelis manet Deus in promiſſis, 1 cor.1.9.
fidelitas in miniſtris verbi, 1 cor.4.2.
fidentes in homine, maledicti, jer.17.5.
cum fiducia Chriſtum adeamus, heb.4.16.
figmentum non conqueritur adverſus figulum, rom. 9.20.
figulus facit ex luto quod vult, jer.18.6. iſa.45.9.
figura mundi præterit, 1 cor.7.31.
filium ſuum lactat Anna, 1 reg.1.23.
filii caſtigandi, prov. 13.24.c.29.15.
filii Iſrael habitarunt in Ægypto 430.annis, ex.12.40
filii non occidendi pro patribus, deut.24,16. 4 reg.4.7. ezec.18,19.
filii docendi myſterium paſchæ, exod.12.21.& ſeq.
filium ſuum Solomonem tradit David in manus Nathan prophetæ, 2 reg.12.24.
filii inobedientis pœna, deut.21.20.
filiorum officium erga parentes, epheſ.6.1.
filios conſecrant idolis Iſraelitæ, 4 reg.17.17.
filii Abrahæ, fideles, rom.9.7.
in filios Dei adoptati ſumus, epheſ.1.1.
filii Dei ſumus per fidem, gal.3.26.
de filio prodigo parabola, luc.15.11.
filiorum duorum parabola, mat.21,28.
filii Dei ſunt qui ſpiritu Dei aguntur, rom.8.14.
filia prudens, viro ſuo hæreditas, eccleſ.22.1.
filiam luxurioſam oportet obſervare, eccleſ.42.8.
Fimbriæ per angulos veſtimenti, num.15.38.
fimbria veſtimenti Chriſti tactu ſanatur mulier, mat. 9.20.
fimbriæ veſtimenti Chriſti tactu ſanantur infirmi, mat.14.36.
Fingit David inſaniam, 1 reg.21.12.
fingit Samuel quod immolet, 1 reg. 16.2.
Finis hominis inſperatus, eccleſ.9.12.
finis omnium appropinquavit, 1 pet.4.7.
Firmamenti creatio, gen.1.6.
Flagellatur Chriſtus, matt.27.26.
flagellatur Paulus, act.16.19.
flagellantur apoſtoli, act. 5.40.
flagellantur præfecti filiorum Iſrael, exod.5.14.
Flet Jeſus, johan.11,3.5. luc.19.41.
flentes beati, & quare, luc.6.20. & ſeq.
flendum cum flentibus, rom.12.15.
fluvius irrigans paradiſum, gen.2,10.13.14.
Fœcundam facit Deus Liam, gen.29.16.
fœdus Dei cum Noe, gen.6,18.c.9,12,& ſeq.
felicitate neſcit uti ſtultus, prov.26.3.
fœnum dat Deus jumentis timentium ſe, deut. 11.15.
non fœnerandum fratri, deut.23.19.
folio volante terrentur Deo non obtemperantes, lev. 26.36.
Fons irrigans terram, gen.2.6.
fons gratiæ & veritatis, Chriſtus, zach.13.1.
Formidoloſi non procedant ad bellum, deut.20.8.
Fornax ferrea, Ægyptus, deut.4.20.
Fornicatio vitanda, 1 cor.6.18. 1 theſſ.4.3.
fornicatio ne nominanda quidem, epheſ.5.3.
fornicatorem excommunicat Paulus, 1 cor.5.9.
fornicationes morte puniendæ, quæ, levit.18,22.& ſeq.
fornicatores regnum Dei non poſſidebunt, 1 cor.6.4.
fornicatrix comburebatur, gen.38.24.
fornicator Zamri occiſus a Phinees, num.25.28.
fornicari cum diis alienis, exod.34,15,16.
Fortis Deus noſter, 2 reg.22.3.
fortitudo Dei oſtenſa in Pharaone, exod.5.& ſeq.
fortitudo noſtra Deus, exod.15.2.
fortitudinem aufert Deus inobedientibus, deut.28.32.
quod Fortunæ vulgo tribuitur, ſcriptura ad Deum refert, ut patet exod.21,12.
Fractio panis, act.2.46.
Fratris mortui abſque liberis uxorem accipiebat alter frater, gen.38.8. deut.25.5.
frater abducens a fide, occidendus, deut.13.6.
fratris nomine compellat Jacob ignotos, gen.29.4.
fratres ſuos dicit nos Chriſtus, heb.2.12.
pro Fratribus animas ponere debemus, 1 joh.2.9,10, & ſeq.
fratres ſunt omnes Chriſtiani, matth.23.8.
inter fratres primogenitus Chriſtus, rom.8.29.
fratri peccanti remittendum, matth.18.35.
fraternitatem diligamus, rom.12.10. 1 pet.1.17.
fratres ſive cognati chriſti non credunt in eum, joan.7.5
Fraudulenti non ſalvabuntur, 1 cor.6.8.
fraus ferenda, non inferenda, 1 cor.6,9.10.
a Fructibus cognoſcitur arbor, matth.7.16.
fructus juſtitiæ & peccati, rom.6,21.27.
fructificemus Deo per opera, rom.7.45.
ad frugalitatem adhortatio, prov.27.27.
Fruges conſumuntur inobedientibus, deut.28.42.
frumentum dat Deus diligentibus ſe, deut.11.14.
Fugiendum, ſi perſequantur nos, mat.10.23.
fugit Paulus ne lapidetur, act.14.6.
Furis pœna, exod.22.4.
Fugit Elias Jezabel, 3 reg.19.3.
Fugiunt Chriſti diſcipuli, dum ille a Judæis capitur, matth.26.57.
cum fure non verſandum, prov.29.24.
furtum non faciendum, exod.20.15.
fures non ſalvabuntur, 1 cor.6.10.
fures laborent manibus, & quare, epheſ.4.28.
furis parabola, matth.24.43. luc.12.33.
fures & latrones vocat Chriſtus Phariſæos, Joh.10.8.
Furore mentis percutit Deus inobedientes, deut.28.28.

G.

GAal filii Obeb acta, Jud.9. 26. & ſeq.
Gabaa Benjamin ædificatur, 3 reg.15.22.
Gabaonitarum calliditas, joſu.9.22.
Gabaonitæ a quinque regibus obſeſſi, a Joſue liberantur, joſ.10,1.& ſeq.
Gabelus venit ad nuptias Tobiæ, tob.9.8.
Gabriel ſalutat Mariam, luc.1.26.
Gad filius Jacob, gen.30,11.49,19. joſ.22,4.
Gad propheta, 1 reg.22,5. 2 reg.24.11.
Galaad mons quare ſic dictus, gen.31,19.
Galatas inſenſatos Paulus vocat, gal.3.1.
de Gallina pullos congregante, matt.23.37.
Galilæi Chriſtum ſuſcipiunt, joh.4.45.
Gamalielis conſilium pro apoſtolis, act.5.34.
Garizim mons ad benedicendum, deut.27.11.
in Gaudio ſerviendum Deo, deut.28.47.
gaudent apoſtoli ſe affligi propter Chriſtum, act.5.41.
gaudendum in Domino, coloſ.4.2.
gaudendum cum gaudentibus, rom.12.15.
gaudium a ſpiritu ſancto, rom.14.17.
ut Gauderemus venit Chriſtus, Joh.17.13.
gaudium cordis prorogat vitam, eccleſ.30.16.
Gazam urbem capit Judas, judic.1.18.
Gazer ubs expugnata a Joſue, joſ.10.33.
Gedeonis acta leguntur, judic.6.7.8.
in Gehenna ignis perpetuus, marc.9.43,45.
Gehon fluvius, gen.2. 13.
Gemunt filii Dei, & quare, rom.8.23.
Genuit nos Deus, deut. 32.15.
Generandi vim dedit Deus omnibus quæ ſuper terram ſunt, gen.1. & 9.1.
Gentes in gloriam Dei creatæ, deut.26.19.
gentes & populos diviſit Deus per regiones, deut.32.8.
gentium ſocietatem prohibet Deus Judæis, deut.7.1. & ſeq.
ne Gentium opera imitemur, epheſ.4.17.
gentes peccatores, gal.2.15.
gentium converſatio ante fidem, epheſ.2.2.
gentes dicuntur canes a Chriſto, matt.15.16.
gentes dimiſit Deus agere quod vellent, dans tamen eis pluvias, &c. uſque ad tempus, act.14.16.
gentium electio, pſal.17.v.48. pſal.2.v.8.
gentium converſio, iſa.2.2.
gentium vocatio per prædicationem, iſa.66.18.
gentes convertit Deus, act.11,18. c.14,27.
gentium ingreſſus in eccleſiam, matth.12,21. luc.2.32. act.28,28.
gentium ingreſſus fuerunt Samaritani, Joh.4.21.
gentium miniſter & doctor Paulus, rom.15.16. gal.1. 16. 1 tim.2.7.
gentibus datur Spiritus ſanctus, act.10,30.
gentes concives ſanctis, eph.2.13.
gentes ne glorientur ob ſuam electionem, rom.11.25.
gentes meminerint quales fuerint, epheſ.2.11.
gentes ex pura miſericordia laudant Deum, Judæi vero ex promiſſionibus, pſal.116. rom.15.9.
ex gentibus plures Chriſto credunt quam ex Judæis, iſa.54.3.
Giezi famul' Eliſei lepra percutitur, 4 reg.5,20.et ſeq.
gigantes in terra Chanaan, Num.13.34.
gigantes viri potentes, gen.6.4.
Gladio percutientes gladio peribunt, matt.26 52.
gladii jus, gen.9,6. exod.21,10.13. levit.24,17.
gladium quare portat magiſtratus, rom.13.4.
gladius ſpiritus aſſumendus, epheſ.6,17.
Gloria Domini in nube, exod. 16,7.10.
gloria Domini impletur templum, 3 reg.8,11.
in gloriam Domini electus Iſrael, deut.26.19.
in gloriam Dei infirmatur Lazarus, Joh.11,4.
gloria ſoli Deo debetur, phil.4,19.20.
in gloriam Dei omnia faciat fidelis, 1 cor.9.15.& ſeq.
gloria poſt tribulationes, 1 pet.1.11.
gloriam non quæſivit Paulus, 1 theſſ.2.13.
gloriæ inanis cupiditas fugienda, gal.5.26.
gloriam ab invicem quærentes non poſſunt Chriſto credere, Joh.5,44,12,43.
non gloriandum in ſuis viribus, aut in dono accepto, 1 cor.4,7.11,16.
gloriandum in Dei cognitione, jer.9.23.
ut glorificetur Deus, fiant opera noſtra, matt.5.16.
glorificandus Deus, exod.15.2. deut.28,28.
Godolias moritur, 4 reg.25.25. jer. 41,2.
Gog interitus, ezech.38.11.
Goliath interficitur a Davide, 1 reg.17,23.
Gomor quæ menſura ſit, exod.16.52.
Gomorrha comburitur, gen.19.24.
Gradus affinitatis in lege prohibiti, lev.18,6.
græci ſapientiam quærunt, 1 cor.1.22.
de grano frumenti cadente in terram, Joh.12.24.
gratia Dei redemptio, rom.7.27. epheſ.1.6.
gratia Dei ſalvamur, epheſ.2.8.
gratiæ Deo agendæ poſt cibum, deut.8.10. matt.26.27.
gratias agit Chriſtus, matth.15,36.
gratiæ Deo ſemper agendæ, epheſ.5,4.& 20.
gratis communicandum evangelium, matt.10.8.
gregem paſcens de lacte gregis manducat, 1 cor.9.7.
greges multiplicantur ſervantibus præcepta, deut.28.4
Gula opus tenebrarum, rom.13.13.

H.

HAbacuc paſcit Danielem, dan.14.32.
Habacuc Deo conqueritur de proſperitate malorum, habac.1.1.
habitant fideles confidenter, deut.33.28.
habitaculum Dei terra Chanaan, exod.15.13.
habitaculum Dei facti Chriſtiani per ſpiritum ſanctum, epheſ.2.20.
hæreditas levitarum Deus, deut. 18.2.
de hæreditate mortui abſque maſculo, num.27,7.8. & ſeq.
hæreditas Dei populus Iſrael, exod. 15.17.
hæreditas cœleſtis datur ex promiſſione & operibus, gal. 3.18. matt.25.40.tit.3.15. 1 pet.1.3.
hæres univerſorum Chriſtus, heb.1.3.luc.2.49.
hæreditatem non vult Chriſtus dividere inter fratres, luc.12.13.
hæreſes oportet eſſe, & quare, 1 cor.11,19.
hæretici vitandi, tit.3.10.
hæreſis phariſæorum, pro ſecta bona, act.26.1.
Hai urbs exploratur, ac poſtea ſuccenditur, joſ.7.8.
Haliæetum non comedunt Judæi, deut.14.12.
Hananiæ falſa prophetia, jer.28.1.
Hanon injuria in ſervos David, 2 reg.10.1. & ſeq.
in Haran qui et Charan moritur Thare, gen.11.31,et 32
Hazaelis regis Syriæ acta, 3 reg.19. uſque 4 reg.13.
Hebal mons ad maledicendum, deut.27.11,& 29.
hebdomadarum ſolennitas, exod. 34.22.
Hebdomadarum 70. viſio, dan.9,24.
Heber naſcitur, gen.10.24.c.11,14.
Hebræum ſe jactat Paulus, 2 cor.11.22.
Hebron quæ & Arbee, gen.35.27.
Hebron expugnatur a Joſue, omniaque occiduntur cum rege ipſorum, joſ.10,36.
Heli ſacerdos judicavit Iſrael 4. annis, 1 reg.1,2.3.4.
Heman cantor, 1 paral.6.33.
Hemor occiditur a Simeone & Levi filiis Jacob, gen. 34.26.
Henoch filius Cain, gen.4.19.
Henoch filius Jared tranſlatus a Deo, gen.5.18.
Her filius Judæ occiditur a Deo, gen.38,7.46,12.
herbæ verbo Dei creantur, gen.1.11.
Hermon mons qui & Sarion & Sanir, deut.3.8.
Herodes Aſcalonita occidit innocentes, mat.2.13.
Herodis Antipæ opinio de Jeſu, mat.14.1.& ſeq.
Herodes hic natalem ſuum celebrat, marc.6,16.& ſeq.
Herodem vocat Chriſtus vulpem, luc.13.33.

Herodes & ipſius exercitus ſpernunt Chriſtum, Luc. 23. 11.
Herodes Agrippa occiſo Jacobo Petrum recludit in carcere. Act. 12. 1.
Herodes hic a vermibus conſumptus expirat, Act. 12, 19. 10.
Hethæi penitus delendi, Deut. 20. 17.
Heva ſeducitur a ſerpente, Gen. 3.20. 2 Cor. 11, 3.
Hevæos jubet deus deleri, Deut. 20,17.
Hevæus induratus a Deo reſiſtit Iſraeli. Joſ.11,19.
hilarem datorem diligit Deus, 2 Cor. 9.7.
in Hilaritate miſerendum, Rom.12. 8.
Hiram regis Tyri acta, 2 Reg. 5. 3 Reg. 5, 1.9,11.
Hiram artifex ærarius eximius, 3 Reg,7.13.
hircus peccatis populi onuſtus, in deſerta emiſſus, Lev. 16,15.
Hobab qui & Raguel ſocer Moyſi. Num. 10. 29.
hædus in lacte matris non coquendus, Exod. 23. 19.
hædi a Chriſto vocantur maledicti, Matt. 25.32.
holocauſti lex, Lev. 6, 9.
holocauſtum devorat ignis a Domino, Leu. 6,26.
Holofernis acta ſcribuntur, Judith 7.uſque ad 15.cap.
homicidii ultor Deus, Gen. 9,5.
homicidii lex, Num. 35.19. Exod. 21. 12.
homicida voluntarius occidendus, non autem involuntarius, Deut.19,3.
homicida diabolus ab initio, Joh. 8,44.
homo ad imaginem Dei factus, Gen. 1,26.
homini formato datur anima vivens. Gen. 2, 7.
homo pulvis, Gen. 3, 19.
homini dat Deus vim generandi, Gen. 1.28
homini providet Deus de victu, Gen. 1, 29.
homo addicitur labori, Gen. 3. 27.
homini omnia ſubjecta, Gen. 1,29.9,1.
homo in manu Dei, ut lutum in manu figuli Jer. 18,6.
hominis fragilitas prædicatur, Eſa. 40,6.
hominis cor novit Chriſtus, Joh. 2.25.
homines natura filii iræ, Eph. 2, 3.
homo dividitur in ſpiritum, animam & corpus, 1. Theſſ. 5,23.
homo primus, Adam: ſecundus Chriſtus, 1 Cor.15,45.
homo Dei, Moyſes, Deut. 13. 3. Joſ. 14. 7.
homo exterior, corpus, 2 Cor.4,16.
honor tribuendus, cui debetur, Rom. 13. 7.
honor credentibus in Chriſtum, 1 Pet. 2. 7.
honoremus omnes propter Deum. 1 Pet. 2. 13.
honore invicem præveniamus, Rom. 12,10.
honorificans Deum, eique fidens honoratur ab eo, 1 Reg. 2, 30.
honorificat patrem Chriſtus, Joh. 8, 49.
horæ diei duodecim, Joh.11,9.
Horeb mons, qui & Sinai, Deut. 1,2.
horrea benedicuntur obedientibus Deo, Deut. 28, 3.
Horrendum incidere in manus Dei. Heb.10,27.
Horrhæi expulſi a filiis Eſau, Deut. 2. 22.
hoſpitales ſimus invicem, Rom. 12.13.
hoſpitalitas Abrahæ & Lot, Gen. 18, 3. 19, 2.
hoſpitalis Martha Chriſtum ſuſcipit, Luc. 10, 38.
de Hoſtiis variis, lege Leviticum.
hoſtia munda, gentium, Malac. 1, 11.
hoſtiæ & munera Chriſtum ſignificabant, Heb. 6, 18. 19.
hoſtiam obtulit Chriſtus ſeipſum, Heb. 7. 27.
hoſtias rejicit Deus unica Chriſti hoſtia contentus Heb. 10, 5.
hoſtia laudis offeratur per Chriſtum, Heb. 13. 15.
hoſtibus tradit Deus inobedientes, Deut. 28. 25.
hoſtibus ſuis vindictam retribuit Deus, Deut. 32,41.
Humanæ vitæ vanitas. Pſal. 38. v. 8. 9.
Humilitatis laus, Prov. 10, 15.
humilibus & inferioribus ſe accommodandum, Rom. 12, 16.
humiles & coram mundo abjectos exaltat Deus, Luc. 1, 51.
humilium & afflictorum conſolator Deus, 2 Cor.7,6.
qui ſe humiliat exaltabitur, Matt. 23. 12.
humilibus dat Deus gratiam, 1 Pet. 5. 5.
humiliemur ſub potenti manu Dei. 1 Pet. 5, 6.
ad humilitatem cordis invitat Chriſtus, Mat. 11,28. Luc. 14,8. ſic & Paulus Eph. 4, 2.
Hydropicus ſabbatho ſanatur a Chriſto, Luc. 14, 2.
hypocriſis, Prov. 12. 20. 30, 11.
hypocritarum cæcitas, Malac. 3, 5.
hypocritæ Judæi convincuntur, Jerem. 2. 13.
hyſſopi faſciculus, Exod. 12, 22.

I.

JAbel invenit tentoria, gen. 4. 20. & ſeq.
Jabes Galaad habitatores, Jud. 21. 8. 1. reg. 11, 1. 31, 11.
Jabin rex Chanaan, Jud. 4.1.
Jacob nativitas & acta, Gen. 25. uſque 49.
Jacob dilectus a Deo, rom.9.13. malac. 1. 2.
Jacobi & Joannis vocatio, mat. 4. 21.
Jacobo viſus Chriſtus poſt reſurrectionem, 1 cor. 15. 15.
Jacobus frater Joannis occiditur, act. 12,2.
jactantia fugienda. prov.25,6.
Jahaziel propheta, 2 paral. 20.14.
Jahel uxor Heber occidit Siſaram, judic. 4,16.
Jair judex in Iſrael, judic. 10.4.
Jairi principis ſynagogæ filiam ſuſcitat Chriſtus, mat. 9, 18.
Jannes & Mambres reſtiterunt Moyſi, 2 tim. 3, 8.
Japhet generatio, gen. 9,23.10,1.
Jared ætas 962. anni. gen. 5, 15. 18, & 20.
Ibin non comedunt Judæi, deut. 14. 16.
Ichabod naſcitur, 1 reg. 4.21.
in Iconio prædicat Paulus, act. 14. 1.
in Ictu oculi reſurgent mortui, 1 cor. 15. 52.
Idola gentium ſtulta, Iſa. 49, 7.
idola unde traxerint originem, ſap. 14. 8, 11, 12,27, 29, 30.
idolorum nulla potentia, iſa. 44. 9. 1 cor. 8. 1.
idolum non faciendum, lev. 26, 1.
idola fugienda, deut. 18, 19, 20.
idolorum ac idololatrarum ſubſannatio, ſap.13. c.15. 16. iſa. 40,18. 41,22.23.44,19.
idololatra occidendus, Exod.22,18.
idololatriæ mala, ſap. 14. 30.
idololatriæ abominationes, Ezech. 8. 3. & ſeq.
idololatriam omnem abjiciamus. 1 cor. 10, 7.
idololatræ non ſalvabuntur, 1 cor. 6. 9. & ſeq.
de idolothytis, 1 cor. 8, 1. 4.
Idumæi non abominandi, deut. 23. 7.
Idumææ vaſtatio, amos, 6. iſa. 11. 14.
Jebus quæ & Jeruſalem, Joſ. 18. 28.
Jebuſæos vult Deus penitus deleri, deut. 20,17.
Jehu regis Iſrael acta. 3 regum 19. uſque 4 regum 10. 31. 16,12.
Jehu propheta occiditur a Baaſa, 4 reg. 15, 28.
jejunium quomodo faciendum, mat.6. 16.
jejunium quod optat Dominus, Iſa.58.5, & 6.
jejunio & oratione ejicitur dæmonium, mat. 17. 21.
jejunium ſine operibus miſericordiæ non eſt gratum, Zach. 7,6.8. iſa. 58.3,5.
jejunium prædicat Joſaphat populo, 2 par. 20,3.
jejunio animam ſuam humiliavit Chriſtus, pſalm. 34. v. 16.
jejunavit Chriſtus diebus, matth. 40. 4. 2. ſimiliter Moyſes, Exod. 34, 28. item Elias, 3. reg. 19, 8.
jejunant & orant Paulus & Barnabas, act. 14,23. jejunant & Iſraelitæ, judic. 20, 26. item David, 2 reg. 1.12. & 12, 16. viri jabes, 1 reg. 31. 13. Achab, 3 reg. 21.27. judith, 8.6. Eſther, 4. 16. Sara, tob. 3. 10. Anna vidua, luc. 2.37. Eſdras 1. Eſdræ 8. 23. Ninivitæ. jon. 3. 5.
quod non jejunent reprehenduntur apoſtoli a Phariſæis. Mat. 9.14.
jejunium proprium non objiciendum Deo, iſa. 58,4.
Iephte acta. jud. 11. 12.
Ieremiæ genus & acta leges in prophetia ipſius.
Ieremiæ perſequutio, Eccle. 49,8.
in Iericho mittuntur exploratores, joſ. 2. 1. & ſeq.
Iericho deſtruitur, joſ. 6. 1. & ſeq.
Iericho urbem reædificavit Hiel, 3 reg. 16. 34.
Ierobaal quare vocatus Gedeon, jud. 6. 32.
Ieroboam acta, a 3 reg. 11. uſque ad 15. caput.
Ieroboam idololatria, Eccl. 47, 28.
Ieruſalem quæ & Iebus, joſ. 15.8. expugnatur a Iuda judic. 1. 7.
contra Ieruſalem prophetant iſaias, jeremias & ezech.
Ieruſalem transfertur in Babylonem, 4. reg. 24, 14.
Ieruſalem reſtauratur, 2 eſd. 3. 8.
in Ieruſalem moriturus Chriſtus, luc. 13,22,32,34.
Ieruſalem chriſtus ingreditur, mat.23.42.
Ieruſalem futurum excidium ob contemptum chriſtum mat.23, 37.
Ieruſalem deplorat chriſtus, mat. 23. 30.
Ieruſalem civitas nova, Pſal.86. apoc. 3.12. c. 21,2.
Ieruſalem ſuperna & cœleſtis, galat. 4, 21.
Ieſus filius Ioſedech, zach.3. 1. hag. 1, 1.
Ieſus chriſti & meſſiæ nomen, mat. 1. 16. luc. 1. 31.
ad Ieſu nomen omnia ſe ſubjiciunt, Philip. 2, 10.
Ieſum ore confiteri oportet, rom. 10, 9.
Ietro ſocer Moyſi, exod. 3,1. c. 18, 1.
Iezabel impia acta. 3 reg. 16,18.19.21 : 4 reg.9,30.
de igne egreſſo acervos frugum comburente, exod.22,6.
de igne in puteo recondito, 2 mach. 1. 18.
per ignem filios conſecrant Iudæi, 4 reg. 17, 17. idem fecit achaz 4 reg.16.4. quod prohibetur, deut.18,10.
ignis non accendebatur in ſabbatho, exod. 35, 3.
ignis perpetuus, levit. 6, 13.
ignis conſumpturus adverſarios fidei, heb,10,27.
ignis columna deducens Iſraelem, exod. 40,38.
ignea lex, deut. 33, 2.
igneis ſerpentibus percuſſi Iſraelitæ, num. 21,6.
igneo curru tollitur Elias, 4 reg. 2, 11.
ignobiles qui Deum contemnunt, 1. reg. 2, 30.
ignobilia mundi elegit Deus, 1 cor. 1, 28.
ignoti habiti apoſtoli cum maxime noti eſſent Deo, 1 cor. 10, 3.
Illuditur chriſtus, mat. 27, 29.31.
Imago nulla viſa quum daretur lex. deut. 4,16.
imagines gentium ſubverti præcepit Deus. deut. 7, 5.
ad imaginem Dei factus homo, gen. 1,27.
imago Dei chriſtus, 2 cor. 4, 4.
imago Dei & gloria, vir 1 cor. 11, 7.
imitandus Deus, ephe. 5,1.
imitator Chriſti Paulus, 1 cor. 4,17.
imitari Paulum quomodo oporteat, 2 theſſ. 3, 7.
immaculata Dei via, 2 reg. 22, 31.
immiſericordes Socothitæ & Phanuelitæ puniuntur. jud. 8, 16.
immolans diis occidatur, exod. 22. 20.
immortalis Deus, 1 tim. 1. 17.
mortalis fuiſſet Adam, ſi de ligno ſcientiæ non ediſſet, gen. 2, 17. 3,19.
immunda animalia, deut. 14. 3. lev. 11. 4.
immundum non tangendi lex, num. 19, 13.
immunditia omnis ne nominanda quidem. eph. 5. 3.
imperium Dei contemnentes puniuntur, num. 14,44.
imperium datum chriſto, 1 reg. 2, 10.
impius non credens evangelio, 1 pet. 4. 14.
impii & infidelis deſcriptio, pſalm. 1.
impiorum proſperitas ac repentinus interitus, job. 21. 7, 16. 17.
impii dicuntur a chriſto ſcandala, mat. 12. 41.
impii chriſtum negantes quales ſint, judæ 8, & ſeq.
impiorum gemitus in extremo judicio, ſap. 5. 2. & ſeq.
impiorum noviſſima, pſal. 72. v. 18.
impiorum cæcitas iſa. 27, 4.
Incantatores nulli ſint, deut. 18.11.
incantatores Pharaonis a Deo percuſſi, exod. 7, 11.22.
Incarnatio chriſti, gaudium fidelium, ſa. 4,2.
Incedit Deus adverſum nos quando punit, lev. 26,20. & ſeq.
incenſa, orationes ſanctorum, apoc. 8 ,3 . 4.
de Inceſſus cuſtodia, prov. 4, 26.
inceſtus Lot cum filiabus, gen. 19, 33. 34.
incidebant ſe ſacerdotes Baal, 3 reg. 18,28.
incircunciſus non manducat Phaſe, exod. 12,45. 48.
incircunciſa mens, lev.26,41.
incircunciſus labiis Moyſes, exod. 6, 12.
inclinanda corda ad Deum, joſ. 24,43.
inconſtantia, ubi contentio, jac. 3. 16.
incredulitate abjecti Judæi, rom. 11,20.23.
increduli non ingrediuntur regnum, heb. 3. 19.
incredulitatem apoſtolorum increpat chriſtus, Mat. 16, 14.
incredulitatem ſuam ut adjuvet, orat chriſtum pater dæmoniaci. mat. 9.24.
increduli Nazaræi. mat.13. 58.
indignatio tollenda a nobis, eph. 4, 31.
indulgentia Heli erga liberos, 1 reg. 2,29.3,13.
induimus chriſtum per baptiſmum, gal. 3, 27.
ut induamus chriſtum exhortatio, rom. 13, 12.
ne induremus corda noſtra adverſus proximum. deut. 15, 7.
indurat Deus quem vult, rom. 9, 18.
induravit Deus hevæos, joſ. 11, 20.
induravit Deus cor Pharaonis, exod. 7. 8. 9. 11. 14. 18.
induratur a Deo cor Sehon, deut. 2, 30.
per Infamiam & bonam famam exhibeamus nos Dei miniſtros, 2 cor. 6. 4.
ſicut infantes modo geniti ſimus, 1 Pet. 2. 2.
infantibus ſimiles nos eſſe oportet, mat. 19.13. & ſeq.
infernus deſcribitur, iſa. 30. 33.
inferorum poteſtates non prævalent fidei, mat. 16, 18.
infidelium mentes a ſatana excæcatæ, 2 cor. 4.4.
cum Infidelibus nullum commercium habendum, 2 cor. 6, 15.
infirmitates inobedientibus Deo, deut. 7. 15 : 28. 59. exo. 23. 25.
infirmitates non inducit Dominus iis qui cuſtodiunt præcepta ipſius. deut. 7. 15. & ſeq.
in infirmitate Deus orandus, eccl. 38,21.
infirmus fide olus manducat, rom. 14. 2.
infirmi fide tolerandi, rom. 14.1. cor. 8. 10. 11.12. 1 theſſ. 5. 14.
infirmitatibus noſtris compatitur chriſtus, heb. 4, 15.
infirmitates ob peccata immitti, joh. 5. 9. matt.9.35.
infirmitates ad ſolam Dei gloriam quandoque immittuntur, joh. 9,11. 4.
infirmus presbyteros accerſat. jac. 5. 15.
infœcunda nulla, ſi obediatur Deo, exod. 23. 26.
ingemiſcit omnis creatura, rom. 8.22.
Ingratitudo Laban, gen. 31. 7. item pincernæ Pharaonis.

nis, gen. 40. 23. filiorum Ammon, 1 reg. 11. 2. Saulis, 1 reg. 19. 20. Nabal. 1 reg.25. 10. Judæorum, ezech. 20, 8. iſa. 3, 3. mich. 6. 11. oſee, 13, 6. Jeruſalem, ezech. 16, 15. matth. 23. 33, 36. & ſequ.
ingredi viam univerſæ terræ, pro mori, 3 reg. 2. 2.
inimici diligendi, mat. 5. 43. prov. 25, 21.
de inimici malo non gaudendum, prov. 24, 17.
inimicum non ulciſcitur David, 2 reg. 16. 11. parcit & inimico Sauli, 1 reg. 24,7.26,9.
inimicos cibat rex Iſrael, 4 reg. 6, 23.
pro inimicis orat chriſtus, luc. 23, 34.
inimicos ſuos reconciliavit ſibi Deus, coloſ. 1. 21.
iniquitates aufert Deus, deut. 34,1.2.3. &c.
iniquitates hominum deſcribit job, job. 24. 1. & ſeq.
ſuper iniquitate non gaudet charitas, 1 cor. 13, 6.
iniqui non ſalvabuntur, 1 cor. 6. 9.
injuria propria non ulciſcenda, mat. 5, 39.40.
injuriæ ne ſimus memores, lev. 19, 18.
injuriam Joſeph remiſit fratribus, gen. 45. 50, 51.
injuriam Semei fert David, 2 reg. 16, 10.
injuſtitiam abominatur Deus, deut. 25, 16.
innocens nullus apud Deum, exod. 34,7.
innocentia Samuelis, 1 reg. 12, 3.
innocentiam ſuam oſtendit job, job. 31, 1. & ſeq.
inobediens ſacerdoti punitus, deut. 17, 12.
inobedientibus verbo Dei maledict. deut. 28. 15. 3 reg. 13. 19, 20.
inobedientia Adæ nos peccatores conſtituit, Rom. 5. 19.
Inſatiabilia tria & quartum inexplebile, prov. 30.16.
inſons non occidendus, exod. 23, 7.
ut intelligant Iudæi optat Deus, deut. 32,29.
intelligentia replentur artifices, exod. 31, 3.
cor intelligens Dei erga ſe beneficia, deut. 29,3.
intercedit Abraham pro Sodomitis, gen. 18, 24.
interceſſor noſter Chriſtus, rom. 8,34.
interficiuntur idololatræ a Levitis, exod. 32.27.
interpretatio ſomniorum eſt Dei, gen. 40, 8.
interpretatio, donum Dei eſt, & a ſpiritu Dei, 1 cor. 12, 10.14,12. & ſeq.
interrogandus Deus in infirmitatibus, 4 reg. 1. 16.
invident Palæſthini puteos Abrahæ, gen. 26,14.
invidi filii Laban ob divitias Iacob, gen. 31, 1.
invidia filiorum Iacob in Ioſeph fratrem, gen. 37, 8.
invidet Saul laudem victoriæ Davidi tribui, 1 reg. 18, 10.
invidi fugiendi, prov. 23, 6.
invidit nemini charitas 1 cor. 13, 4.
invidia rejicienda, gal. 5.21. 1 pet. 2, 1.
invocatus deus in tribulatione exaudit, 2 reg. 22,4.
invocantibus deum, ſalus, rom. 10. 12.
invocandus deus corde puro, 2 tim. 2.22.
invocare nomem dei ſuper aliquem, num. 6, 27.
invocantes Baal irridet Elia, 3. reg. 18, 24. 25.
Ioab principis militiæ David acta, 2 reg. 3, 24.11,14. 1.20. 8.10,11, 19.5. 3 reg. 1, 1. 2.5. & ſeq.28.
Ioachaz acta, 4. reg. 10, 13. 23.
Ioachin ſuccedit fratri Ioachim, 4 reg. 24, & ſeq.
Ioas pater Gedeonis, Iud. 6, 29.
Joas filius Ochoziæ, & Ioas fil. Ioachaz, 4 reg. 11, 12. 13. 14.
Ioatham filius Gedeonis, jud. 9, 5.7.
Ioatham regnat pro Azaria, 4 reg. 15. 30, 32, 36.
Iob vitam & acta habes in libro ipſius : cujus patientiam imitari debemus, jac. 5. 11.
Iochabed uxor Amram, exod. 6, 20.
Iohanan acta, jer. 40,41.42.43.
Iohanna uxor Chuſæ Chriſtum ſequitur, luc. 8, 3.
Ioannis baptiſtæ nativitas, acta, & mors, luc. 1, 3. matth. 3, 11. mar. 9. johan. 1,3.
Iohannes hortatur ad pœnitentiam, Chriſtum veniſſe ſalvatorem annuntians, matt. 3, 1.
Iohannes evang. & Iacobus vocantur a Chriſto, mat. 4. 21.
Iohannes & Iacobus cupiunt ut ignis in Samaritanos deſcendat, luc. 9. 54.
de hoc Iohanne multa apud Evangeliſtas, item in apocalypſi, & in epiſtolis ipſius.
Iohannes Marcus miniſter Pauli, act. 13, 5.
de Iojade pontifice, vide 4 reg. 11. 4,17.
Ionadab filius Semmaa prudens ſecundum carnem, 2 reg. 13. 3.
Ionadab filius Rechab, pius, 4 reg. 10. 5,18. & ſeq.
de Iona, vide ipſius prophetiam.
Ionæ ſigno oſtendit chriſtus ſe tertio die reſurrecturum, mat 12, 39.
Ionathan filius Gerſon, jud. 18,30.
Ionathæ filii Saulis acta & mors, 1 reg. 14, 18. 19. 20. 31.
Ionathas frater Iudæ dux Iudæorum, 1 mach. 9.11.12.
Ioppitarum facinus in Iudæos, 2 mach. 12, 3.
Ioram regis Iudæ acta, 3 reg. 22. 4 reg. 8.16, 21.
Ioram frater Ochoziæ, 4 reg. 1, 17.
Ioram filius Achab impius, 4 reg. 2.6.8.9.
Iordanis terra irrigua, gen. 13,10. & ſeq.
per Iordanem ſiccum tranſeunt filii Iſrael, joſ. 3.15.
in Iordane lavatur Naaman, 4 reg. 5.10,14.
Ioſaphat pius rex Iudæ, 3 reg. 15. 22. 4 reg. 3. 17.
Ioſeph filii Iacob acta, a 30. gen. ca. uſque ad finem libri.
Ioſeph fides, heb. 11. 21. ejuſque commendatio. eccl. 49, 17.
Ioſeph ab Arimathæa diſcipulus chriſti, mat. 27, 57.
Ioſeph cognominatus Barſabas, act. 4, 36.
Ioſiæ regis Iudæ prænuntiatio, acta & mors, 3 regum, 13, 2. 4 regum 21, 24. c. 22. 23.
Ioſue acta vide, exod. 17,9. c. 24,13.32,17. num. 11, 28.13,14. deut. 1, 38. & toto libro Ioſue.
Ioſue laudes. eccl. 46, 1.
Iram Dei timens Moyſes orat pro populo, deut. 9.19.
ira Dei ſuper omnes deſævit uno peccante, joſ. 22,18.
iram furoris Dei facere, 1 reg. 28, 18.
iratus Deus claudit cœlum, deut. 11, 16.
iræ Dei in populum cauſa, deut. 29, 25.
ira Dei ſuper incredulos. coloſ. 3, 8.
iræ Dei filii ſumus natura. epheſ. 2. 3.
ab Ira ventura liberati ſumus per chriſtum, 1 theſ. 1. 10.
ad iram & ad loquendum tardi ſimus, jac. 2, 19.
ira abjicienda, rom. 12, 19.
ad iram provocarunt Deum Iudæi, num, 11, 1.16, 1. 21, 1. deut. 9, 17.32,27.
qui iraſcitur fratri, reus eſt judicio, matt. 5. 22.
cum iracundo non ſit tibi amicitia, prov. 22. 24.
cum iracundo non rixandum, eccl. 8. 9.
ire ad patres, pro mori, gen. 15, 15.
ire vel venire ad chriſtum, credere ei, joh. 6, 29.
Iris in nubibus, gen. 9. 14.
irridet Elias deum Baal, 3 reg. 18, 27.
irridentes pueri Eliſeum devorantur, 4 reg. 2,23.
irridetur chriſtus joha. 19, 3.
non irritatur charitas, 2 cor. 13.5.
Iſaac filii Abrahæ prænuntiatio, nativitas & acta, gen. 15,1.17,19.18,6. & 21. uſque ad 27. caput.
Iſaac commendatio, eccleſ. 44. 24.
Iſai pater Davidis, ruth. 4, 17. 1. reg. 16. 17, 3. 1 Paral. 2, 12.
Iſaiæ prophetæ acta, 4 reg. 19,20. Iſ. 1. 6.
Isboſeth acta & mors, 2 reg. 2.3.4.
Iſmaelis vita, gen. 16. 17. 21. 25.
Iſraelem vocat Deus Jacob, gen. 32, 32.
Iſraelitarum ſeu Judæorum vita deſcribitur quinque Libris Moyſi, Joſuæ, Judicum, regum, Eſdræ Machab.
Iſrael quare in populum Dei aſſumptus, & quare rejectus, jer. 13, 11.
Iſraelis ultima converſio & exaltatio, oſee. 2, 16. ſophoniæ. 3,8. mich. 5. 7, 8.
qui Iſraelitæ veri, rom. 9. 6.
Iſrael Dei, chriſtiani. gal. 6.16.
Iſraelita verus Nathanael, joh. 1.49.
Iſrael eſt inexcuſabilis. rom. 10, 19. 21.
Iſraelis excæcatio quare facta, qui tamen poſt gentium plenitudinem ſalvus erit, rom. 11, 25.
Iſraelitæ quare ad juſtitiam per legem non pervenerunt, rom. 9, 31.
Iſſachar, filius Jacob, gen. 30,18.49,14.
Itineris Jacob comes Deus, gen. 28,12,13.35,3.
itineris filiorum Iſrael dux fuit Deus diu ac noctu, exod. 13,21. Jubal citharæ inventor, gen. 4, 21.
Jubilæus annus, levit. 25. 10.
Juda filius Liæ naſcitur, gen. 29. 35.
Judæ conjugium & inceſtus, gen. 38. 1,15.
Judæ ſupra omnes fratres datur regia poteſtas, gen. 49, 8.
Judæ filiorum genealogia, 1 par. 4, 1.
Judæ & Jeruſalem perditio, 4 reg. 21, 11. 23, 26.
Juda dux belli conſtituitur, Jud. 1, 2.
de Juda proditore conqueritur Chriſtus, pſal. 54.
Judas Chriſtum tradit, joh. 18, 2.
Judam proditorem facti pœnitet, mat. 27, 3.
Judas ſuſpenſus crepat medius, act. 1. 16.
de Juda machabæo vide libros machabæorum.
Judæi ex medio nationum ſeparati a Deo in populum ipſius, deut. 4. c. rom. 9. 1.
Judæorum gens obſtinata, iſa. 48. 4. act. 7, 51.
Judæi transferuntur in Babylonem, 4 reg. 25.25.
Judæ & Iſraelis unio, ezech. 37. 16.
Judæ reductio a captivitate, oſee. 6. 11.
Judæorum reliquiæ ſalvandæ, iſa. 10. 21,22.
Judæorum & gentium unio in chriſto, iſa. 19. 23. & ſeq.
Judæi ſub Moyſe baptizati in nube, & in mari, 1 cor. 10. 2.
Ex Iudæis ſalus, Chriſtus, Ioan. 4.22. rom. 9. 5.
ut Iudæos ſalvaret, miſſus chriſtus, mat. 15. 24.
ad Iudæos primum mittuntur Apoſtoli, mat. 10,5.
Iudæi chriſtum Iona et Salomone majorem non audiunt, mat. 12. 41, 42.
Iudæos regno ejiciendos ſuſceptis gentibus oſtendit Chriſtus parabola vineæ, mat. 21, 41.
de Iudæis eſt maxima pars eorum quæ in evangeliis & epiſtolis ſcripta leguntur.
Iudææ captivitas prophetatur, oſee. 8,3. amos 2, 44.
judicat Moyſes populis lites, exod. 18, 13.
in judicio non acquieſcendum plurimorum ſententiæ, ut a vero recedatur, exod. 23,1.
judicii æquitas, exo. 23.2,3,6. levi. 19,35. 24,22.
judicabant juxta legem judices, deut. 17, 8.
judicio non contendendum chriſtianis, matth. 5, 40. 1 corinth. 6, 7.
judicat omnes mortales Deus, gen. 18, 25.
judicat Deus ſecundum corda, non ſecundum faciem, 1 regum 16, 7.
judicium pro afflictione, frequens, ut, 1 pet. 4.17.
Iudicatus eſt qui Chriſto non credit, joh. 3. 18.
Iudicabitur quiſque ſecundum opera ſua, matt. 16. rom. 2. 12. 2 cor. 5. 10.
judicium generale, iſa. 2,12. 27,1.
judicium extremum ſigna præcedent, mat. 24, 15.
ad judicium Chriſtus cum angelis venturus, mat. 25, 31.
Iudicia Dei admiranda ſap. 16.18.
Iudicia Dei juſta, vera, & incomprehenſibilia, rom. 11. 33. apoc. 16.7.
judicaturi Apoſtoli duodecim tribus, mat. 16, 27. 19. 28.
judicare fratrem non oportet, mat, 7. rom. 14, 10. 13.
non judicandum ſecundum faciem, johan. 7. 24.
judicis officium, exo. 33, 1.
judici non obediens occiditur, deut. 17. 12.
judex ne accipiat perſonas, lev. 19, 15.
judicibus non detrahendum, exod. 22. 28.
judex vivorum & mortuorum Chriſtus, act. 10, 42.
Iudith viduæ acta, Iudith 8. uſque ad finem libri.
jugum ferreum Inobedientibus deut, 28, 48.
jugum ſuave chriſti ferendum, matt. 11,29.
juramentum ſuum cuſtodit Deus, deut. 7,8. luc. 1.73.
juramentum factum Gabaonitis, & a Saule violatum, punitionem adfert, 2 reg. 21, 2,
jurat Paulus ad aliorum utilitatem, 2 cor. 1. 17.
non Jurandum per nomen Idolorum, exod. 23, 13. ſed per nomen Dei, deut. 6,23. 10,20.
non Jurandum fruſtra, deut. 5. 11.
jurantibus in nomine Domini mendaciter, maledictio, Zac. 5. 3.
juſjurandum exigit Judex a fure, exo. 22. 11.
juramentum in controverſiis, heb. 2. 6.
cum Iuramento negat Petrus chriſtum. matt 26, 72.
non jurandum omnino, matt. 5, 34. jaco. 5,12.
jus gladii, gen. 9. 6. matt. 26, 19.
jus belli in expugnandis urbibus, deut. 20. 10.
jus publicum non violandum, prov. 16, 15.
jus publicum Dei opus eſt, prov. 16,15.
juſtitia & mandata Dei facienda, deut. 27. 10.
juxta Iuſtitiam retribuit Deus cuique, 1 reg. 26. 23.
juſtitiæ victimas immolare, deut. 13, 19.
juſtitiæ Dei comparatione nulla eſt hominis juſtitia, job, 4, 17. 9, 2. 25, 4.
juſtus nemo ſi Deo comparetur, job. 4. 17. pſal. 142. v. 2.
juſtitia noſtra a Deo eſt, per fidem in chriſtum, phil. 3. 9.
pro Iuſtitia ad mortem uſque certandum, eccl. 4. 33.
juſtitiam qui facit ex Deo natus eſt, 1 joan. 2.29.
Iuſtificamur quomodo, tit. 2, 12.3,7. act. 13,31.
juſtificamur fide in chriſtum, rom. 4. 5.
non juſtificamur ex operibus legis, gal. 3, 8.
juſtificati ſecundum chriſtum ambulent, rom. 8. 34.
juſtificamur & condemnamur ex verbis noſtris, mat. 12, 37.
juſtus Deus, deut. 32. 4.
juſtus chriſtus, 1 pet. 2. 20.
juſti & beati, pſal. 31. rom. 4.3.
juſto non eſt lex poſita, gal. 3, 11.
juſtus fide vivit, Heb. 10, 38.
juſtus vix effugit tribulationes, 1 pet. 4,18.
juſtificatus publicanus, luc. 18, 9.
juſtus primum accuſator ſui, prov. 18.17.
juſti poſt judicium ut ſol fulgebunt, matt. 13. 49.
juſto avertenti ſe a via recta, mors, Ezech. 18. 26.
juſtorum finis incognitus, iſa. 57. 1.
juſti judicabunt impios, prov. 14, 19.
Iuvenum ſequutus conſilium Roboam, punitur, 3 reg. 12, 10. 14.
juvenes quales eſſe debent, tit. 2. 6.
juvenilia deſideria fugienda, 2 tim. 2. 22.
a juventute benefaciendum, eccle. 11,9.12,1. thren. 3.

L.

LAban fratris Rebeccæ acta, gen. 24, 32. uſque ad 31. cap.
labiorum fructus, laus Deo exhibita, heb. 13. 5.
labor perpetuus hominis vita, job, 7,1.
labori homo addicitur, gen. 3, 17.
laboribus propriis vivendum, prov. 6.6. 1 theſſ. 4.1.
qui non Laborat, non manducet, 2 theſſ. 3.8,12.
laborat manibus Paulus, 1 cor. 4.9,12. act. 18,3.
labore omnia florent, prov. 14, 4.
labores manuum ab aliis comeduntur, iis qui Deo ſunt inobedientes, deut. 28, 17.
laborantes & onuſti peccatis accedunt ad Chriſtum mat. 10. 10.
lacte fluit terra Chanaan, exod. 3, 8.
lac & butyrum peregrinis apponitur, gen. 18,8.
lacte opus parvulis, heb. 5, 12.
lac rationabile concupiſcamus, 1 pet. 2. 2.
lactat filium ſuum Anna, 1 reg. 1,23.
lachrymis pedes Chriſti rigat peccatrix, luc. 7, 38.
cum Lachrymis monet Paulus fratres, act. 20.19,31.
lætatur Deus benefacere nobis, deut. 28, 63.
lætitia obedientibus Deo, deut. 16, 15.
Laganorum oblatio, levit. 2,4.
Laici panes quibus veſci omnibus licebat, 1 reg. 21,4.
Lais habitatores occiduntur, judic. 18, 29.
Lamech bigamus & homicida, gen. 4, 23.
lamentatione ſua Johannes non pellexit Judæos ad pœnitentiam, matt. 11, 17.
laminæ ſacræ forma, exod. 26,29.
languores inobedientibus Deo, deut. 28, 61.
lapides pluit, joſ. 10, 11.
lapidem erigit Jacob in titulum gen. 28,18.
lapides collecti in acervum in teſtimonium fœderis, gen. 31. 45, 46.
lapis vivus Chriſtus, mat. 21. 42. 1 pet. 2. 7. pſal. 117. v. 21.
lapis offenſionis. Chriſtus, 1 pet. 2,8.
lapides vivi Chriſtiani, 1 pet. 2. 4.
lapidatur Naboth innocens, 3 reg. 21. 10, 14.
lapidatur Paulus, act. 14, 19.
lapidare volunt Chriſtum Judæi, Ioan. 8, 5,
lapidetur filius inobediens, deut. 21, 21.
lapidetur blaſphemus : lev. 24,14. ſimiliter is qui ligna ſabbatho collegit, num. 15, 35.
lapidetur qui dat de ſemine ſuo Moloch, lev. 20, 2.
lapidetur abducens a fiducia in Deum, quantumvis amicus. deut. 13, 6.
Laquei mortis, 2 reg. 22,6.
Latitudo cordis datur Salomoni, 3 reg. 4, 29.
Latro alter cum Chriſto pendens ſalvatur, luc. 23.39.
Latus Chriſti aperitur, joan. 19,34.
lavacro regenerationis ſalvamur, tit. 3,5.
laus noſtra Deus, exod. 15,2. deut. 10,21.
in Laudem ſuam elegit nos Deus, deut. 26, 19.
laudant aſſidue Deum Apoſtoli, luc. 24, 53.
laudis hoſtia offerenda per Chriſtum, heb. 13,15.
laudes immodicæ, ſuſpectæ, prov. 28. 21.
lavatur David & ungitur relicta ſui afflictione, 2 reg. 12, 20,
lavabantur pedes hoſpitio ſuſceptis, judic. 19, 21.
lavabant judæi mortuos, act. 9.37.
de Lazaro quem ſuſcitavit Jeſus, joan. 11, 1. & ſeq. c. 12. & ſeq.
Lebna expugnatur, joſ. 10.29.
Legatione pro Chriſto fungitur Paulus, 2 cor. 5,20.
leones in gentes impias immiſſi, 4 reg. 17. 25.
leonem occidit Samſon, judic. 14. 6. item David, 1 reg. 17. 34.
a Leone percutitur inobediens propheta, 3 reg. 20. 36.
leo de tribu Juda, apoc. 5, 5.
a Lepra cavendum, deut. 24.8.
lepræ a lepra diſtinctio, levit. 13,14.
leproſi Samaritani ſaturantur, 4 reg. 7. 3, 8.
leproſus a Chriſto ſanatur, mat. 8, 2. & ſeq.
leproſi decem ſanantur, luc. 17, 12.
leporem non comedunt Judæi, levit. 11, 6.
levare manum in cœlum ſolebant jnraturi, gen. 14, 22. deut. 32, 40.
Levi naſcitur, & occidit Sichimitas, gen. 29, 34. 34, 25.
Levitæ electi in miniſterium Dei, nume. 3.39,40.
de Levitis multa in exodo, levitico, num. & deuteronomio.
a Levitis interfecti idololatræ, exod. 32, 27.
in Levitarum locum filii Joſeph, joſ. 14. 3,4.
lex ignea, deut. 33,2.
lex cum datur, terrentur Iſraelitæ, exod. 19, 13. 20, 18.19. deut. 5,23. & ſeq.
lex injuſtis, homicidis, &c. poſita, 1 tim. 1.7. & ſeq.
varias Leges populo Iſraelitico datas habes in exodo, levitico, numeris & deuteronomio.
legem explanat Moyſes, deut. 1. 5.
legem non faciens, maledictus, deut. 27.26.
lex in corde & ob oculos, levit. 19.19.
ad Legem ſervandam exhortatio, deut. 4.5.
ante Legem peccatum non putabatur eſſe peccatum, rom. 5. 13.
lex data per angelos, gala. 3. 17.
per Legem, cognitio peccati, rom. 3. 20.
lex poſita propter tranſgreſſiones, rom. 5. 20.
lex pædagogus ad Chriſtum, gala. 3. 24.
lex bona, 1 tim. 1.8. rom. 7. 16.
lex Moyſi & circuncìſio jugum a Petro vocantur, act. 15. 5.
legem nullus Judæorum obſervabat. joan. 7. 19.
lex non vivificabat, gala. 3. 21.
lex & prophetæ duobus mandatis comprehenduntur, mat. 22.40. gala. 5. 14.
legis impletio eſt proximi dilectio, rom. 13. 10.
lex & prophetæ ſabbathis legebantur, act. 13. 15.
legis finis & perfectio, Chriſtus, rom. 10.4.
legem abolevit Chriſtus, & quare, ephe. 2. 15. 2 cor. 3. 19. act. 15. 38. heb. 7. 11.
lex regia dilectio proximi, jacob. 2. 8. & ſeq.
lex ſcripta in cordibus fidelium, heb. 8. 10.
legi Dei ſervit homo mente, rom. 7. 23. quod facere non poteſt carnis ſapientia, rom. 8. 7.
legiſperitos reprehendit Chriſtus, luc. 11. 52.
legum conditores iniquos reprehendit Iſaias, iſa. 10. 1.
Lia parit Ruben, gen. 29. 32.
libamentum lex, levi. 6. 14.
in Libro vitæ ſcribi, phil. 4. 3.
de Libro Dei deletur peccator, exo. 32. 32.
libri curioſa ſectatorum combuſti, act. 19. 19.
Libellus repudii, deut. 24. 1.
Liber Paulus non eſt ſua libertate uſus, niſi ubi neceſſarium erat, 1 cor. 9.1.
liberi ſunt Chriſtiani, 1 pet. 2. 16. joan. 8. 33. iſai. 43. 20.
libertas ſpiritus, 1 cor. 9. 22. 2 cor. 3. 17.
libertas non danda in occaſionem carnis, galat. 5. 13.
liberat de tribulatione Deus, 2 reg. 4. 10, 14, 16.
liberatio ex Ægypto, exod. 13.13.
liberavit nos Chriſtus a peccato, luc. 1.74. joan. 8.32.
Libido opus tenebrarum, rom. 13. 13.
ob Libidinem hominum diluvium, gen. 6. 2.
Ligare & ſolvere conceditur Apoſtolis, matt. 18. 18. jo. 20. 22.
Lignum ſcientiæ boni & mali, gen. 2. 16.
lignorum cæſores inter Iſraelitas, deut. 29. 1.
lignorum parabola, judic. 9. 8.
ligno immiſſo, aquæ dulceſcunt, exod. 15. 25.
limites non transferendi, prov. 22,28. 23,10.
Lingua una in terra, gen. 11.1.
lingua coercenda. 1 pet. 3.10.
linguæ mala, jacob, 3. 2. & ſeq.
de Linguarum dono, 1 cor. 14. 2. act. 2. 3.
linguæ bona & mala, prover. 12,18. 13,1. 14,2.
in Linguam venenatam, prov. 26. 2.
lingua lambentes aquam, judic. 7.5.
Lites fugiendæ, prov. 20.3. 2 tim. 2.23.
Literas mortis ſuæ fert Vrias, 2 reg. 11. 15.
litera quæ occidit, lex Moyſi eſt : quæ irritat ad peccatum, quod mortem generat, 2 cor. 3. 6.
Lobna rebellat contra Judam, 4 reg. 8.22.
Locuſtæ viſio, amos. 7. 1.
de Loide avia Timothei, 2 tim. 1. 5.
Longanimitas Dei, ſalus noſtra, 2 pet. 3. 15.
Loquentem Deum non fert populus, exo. 20. 19.
loquitur Chriſtus verba Patris, deut. 18. & ſeq.
loquacitas fugienda, eccl. 19.1. c. 20.5.
Lot fratris Abrahæ acta, gen. 11.13.19. deut. 2.9.19.
Lot uxor verſa in ſtatuam ſalis, gen. 19.26. luc. 17.32.
Lucas medicus, coloſſ. 4. 14.
Lucernarum forma, exod. 25.37. levi. 24.2.
lucerna noſtra Deus, 2 reg. 22. 29.
Lucerna Iſrael David, 2 reg. 21. 17.
Lucri gratia docentes, tit. 1.7.
Lucus plantatio, deut. 16. 21.
Luci gentium excidi jubentur, exod. 34.13. quod fecit Ezechias, 4 reg. 18. 4. Item Joſias 4 reg. 23.6.
Luctu mulieris Thecuitidis ficto revocatur Abſalon, 2 regum 14.4.
Ludunt coram vitulo Iſraelitæ, exod. 32. 6. & ſeq.
ludit David coram arca, 2 reg. 6. 5.
Luget Jacob filium ſuum Joſeph, gen. 37. 34.
luget David Amnonem filium, 2 reg. 23. 33.
lugendi non ſunt mortui, 1 theſſ. 4. 17.
lugentibus conſolatio promittitur, luc. 6.25.
Lumbi mentis ſuccingendi. 1 pet. 1.13. luc. 12.35.
Luminaria in mundo, Chriſtiani, phil. 2.15.
luminaria ſol, luna & ſtellæ, creantur, gen. 1. 14.
Luna a Deo creata, nocti præeſt, gen. 1. 16.
lunam, ſolem ac cœli militiam adorantes occidebantur. deut. 17.3.
lunæ gloria alia quam ſolis, 1 cor. 15. 41.
Lunaticus ſanatur a Chriſto, matt. 17. 15.
Luteres ænei in templo Salomonis, 3 reg. 7. f. 38.
Lux verbo Dei creatur, geneſ. 1.3.
lux Deus eſt in quo non ſunt tenebræ, 1 joan. 1. 7
lux Chriſtus oculos illuminans, joan. 1,9.3,19.8,9.5.
lux mundi Apoſtoli, math. 5. 14.
cum Luce ſocietatem habere, 1 joan. 1, 7. 2,9.
lucis opera, omnis bonitas, epheſ. 5. 9.
lux gentes poſt Chriſtum genitum, epheſ. 5. 8.
Luxuria & luxus in vino epheſ. 5. 18.
Luza, quæ & Bethel, gen. 28. 19.
Lyſias dux Antiochi, 1 machab. 3.38.

M.

MAceda urbs capitur, joſ. 10.28.
Macedonibus prædicat Paulus act. 16.9.
Maceriam & inimicitias inter gentes ac Judæos abſtulit Chriſtus, epheſ. 2.14.
Machabæorum & matris eorum paſſio, 2 mach. 7.4.
Machiritarum poſſeſſio, deut. 3. 15.
Madianitas jubet Deus occidi, num. 25,14. 31,2.
Magi Pharaonis, exod. 7, 11. 12.
Magi Chriſtum adorant, matt. 2.7.
ad Magos non declinandum, levit. 19. 31.
Magos abſtulit Saul, 1 Reg. 28.3.
Magiſter noſter Chriſtus, matth. 23. 8. joan. 13. 13.
magiſtri fieri ne ambiamus, matth. 23.8. jaco. 3, 4. 1.
magiſtri mendaces, quales, 2 pet. 2.1.
magiſtratibus parendum, rom. 13.1.
magiſtratui tributum ſolvit Chriſtus, matth. 17.27.
magiſtratus Deum timentes, exod. 18.21. deut. 1.13.
magiſtratui non detrahendum, exod. 22.28.
magiſtratus malus malo populo datur, job. 34. 30. joſ. 29. 10.
magiſtratus impii, prov. 29. 8.
magnifica Dei erga Iſraelem, 1 reg. 12. 19.
magnificentia Deo danda, deut. 32.3.
Majeſtas Dei, quæ & gloria, exod. 40. 35.
Major in eccleſia, quis, mat. 18. 3.
Malcho amputata auricula, joan. 18. 10.
Maledicta terra ob Adæ peccatum, geneſ. 3. 17.
maledictiones inobedientibus, lev. 26. 15.
maledicere Iſraelitis non poteſt Balaam contra Dei voluntatem, num. 22,18.23,14. deut. 23. 44.
maledictiones in monte Hebal, deut. 27. 13.
maledicit Eliſeus in nomine Domini pueris ipſum irridentibus, 4 reg. 2. 24.
maledicuntur Gabaonitæ ut perpetuo ſint in miniſterio, joſ. 9. 23.
maledictus, qui legem non implet, galat. 3. 10. deut. 11. 26.
maledictus qui pendet in ligno, deut. 21. 23.
maledictum factus pro nobis Chriſtus, galat. 3.13.
non maledicendum perſecutoribus, ſed potius benedicendum, luc. 6.28. roma. 12.14. 1 pet. 3.9.
maledicenti non maledicit Chriſtus, 1 pet. 2.23.
maledicenti Semei non maledicit David, 2 reg. 16.10.
maledicentibus benedicit Paulus, 1 corinth. 4. 12.
maledicit Paulus iis qui Galatas abduxerunt ab evangelii veritate, galat. 5. 12.
maledici non poſſidebunt regnum, 1 corint. 6. 10.
maledicti a Chriſto hœdi, matth. 25.41.
maledicens nomini Dei lapidatur, levit. 24. 11,15.
Malefacta beneficiis vincenda, roma. 12.17.
Malefici occidendi, deut. 18. 10.
Malum omne, contagioſum, prov. 6. 27.
malum odio habendum, rom. 12. 9.
malum pro malo non reddendum, rom. 12. 9. exemplo Eliſei, 4 regum, 6.22.
mala pro bonis non reddenda, prove. 17.13. ſicut fecit Nabal Davidi, 1 reg. 25.15. & ſeq.
mala quæ perfert David, Deo accepta refert, non inimicis, 2 reg. 16. 12.
malum venditionis Joſeph Deus vertit in bonum, gen. 50. 15.
mali ſumus a corrupta natura, luc. 11.48. gen. 6. 5.
mali & infideles ſemen diaboli, Matth. 13. 20.
mali e cœtu Chriſtianorum auferendi. 1 corinth. 5. 13.
malitia hominis multa, gen. 6.5.
malitia omnis auferenda, eph. 4. 24. coloſſ. 3.8.
malitia pueri efficiamur, non ſenſu, 1 corinth. 14. 20.
malitiæ veteris fermentum a nobis expurgandum, 1 cor. 5.13.
ie Malitia perſeverantes pereunt, 1 reg. 12. 25.
Mambre quæ & Hebron dicitur, gen. 23.17, 19.
Mammona iniquo parandi amici, luc. 16.9.
Mamzer non admittendus in eccleſiam, deut. 23. 2.
Manna cibus patribus primum incognitus, deut. 8.3.
Man pluit Iſraelitis, exod. 16.4.

man faſtidit populus, num. 11. 1.
manna deficit, joſ. 5. 12.
manna non erat panis verus dans vitam, joan. 6. 31.
Manahem occidit Sellum, 4 reg. 15. 16.
Manaſſes filius Joſeph, gen. 41,51. 48,1.13. joſ. 13, 29. 14, 2. 22, 1. 7.
Manaſſes rex Juda impius, 4 reg. 21.
Mandata ſervantibus benedictio, exod. 23. 20. deut. 11. 27.
per mandatum libido peccandi, rom. 7. 8,12.
mandatum Chriſti novum, dilectio, joan. 13. 34.
mandata ſervat qui diligit, joan. 14.21.1 joan.2.3.
mandata ſervando vitam æternam haberi docet Chriſtus : mat 19.17.
mandatis hominum adverſantium Deo non attendendum tit. 1. 14.
mandragora Liæ, gen. 30. 14.
non manducet qui non laborat, 2 theſſ. 3. 10.
manducet Chriſtianus in gloriam Dei, 1 corinth. 9. 10, 31.
manducare Chriſti carnem, joan. 6.52.
manere in Chriſto, 1 joan. 2.6.
quando Manet Deus in nobis, 1 joan. 3. 24.
manſiones paratæ fidelibus, joan. 14. 2.
manſiones filiorum Iſrael, num. 33. 1.
manſuetudinis commendatio, prov. 16. 19. eph. 4. 2. eccl. 10. 10.
manſuetudo Pauli, 1 corinth. 4.21.
manſuetiſſimus Moyſes, num. 12. 8.
Manue pater Samſonis, judic. 13.8.
Manus abſcindenda falſo teſti, deut. 19. 21.
manus Jeroboam areſcit, 3 reg. 13.4.
manus lavare ante cibum, mat. 15.2.
manus non lavat Chriſtus ante cibum, luc. 11. 38.
manibus noſtris operemur, 1 theſſ. 14.11.
manuum opera fructificare facit Deus obedientibus ſibi, deut. 30. 9.
manus propria ſcandalizans nos, abſcindatur, mat. 5. 30.
manus arida ſanatur, mat. 12. 10.
Manuum cancellatarum impoſitione Jacob filiis Joſeph benedicit, gen. 48. 14.
manuum impoſitione ſanat Chriſtus, luc.4.40.
ut Manus imponeret eis, adducunt pueros ad Chriſtum, mat. 19. 13.
manuum Moyſi impoſitione Joſue repletur Spiritu, deut. 34. 9.
manuum impoſitione replentur Spiritu ſancto Chriſtiani. act. 19. 6. 1 tim. 4. 14. 2 tim. 1. 9.
manum non cito imponat cuiquam Timotheus, 1 tim. 5. 21.
manus Domini facta ſuper Eliam, 3 reg. 18. 46.
manum Domini nemo evadit, amos 9. 2. deut. 32. 39.
manus Dei ſuper aliquem, quum illum percutit, ut de Judæis legimus, judic. 2. 15. 1 reg. 7. 13.
in Mara veniunt filii Iſrael, Exod. 15.23.
Marcus conſobrinus Bernabæ, coloſſ. 4. 10.
Mardochai acta. eſth. 4. 6. 13.
Mare dividit Moyſes, exod. 14. 16.
Maria ſunt congregationes aquarum, gen. 1. 10.
maris fuſilis fabricatio, 3 reg. 7. 23. 2 paral. 4. 2.
maris vitrei viſio, apoc. 15. 2.
Margaritæ lapidis pretioſi parabola, mat. 13.45.
Mariæ virginis acta, luc. 1. 2. joan. 2. 5.
Mariæ ſororis Moyſi acta, exod. 15. 20. num. 12,10. 15. 20, 1. deut. 24, 9.
Mariæ ſororis Marthæ acta, joan. 11, 1. 12,3. lucæ 10. 39. mat. 28. 2.
maria magdalene currit ad monumentum: videt Chriſtum: annuntiat ſurrexiſſe, mat. 27.61, c.28. joan. 20.
maritum vocat Sara dominum, gen. 18.12. 1 pet.3.6.
de maritorum principatu, eſth. 1.18.
martha hoſpitio Chriſtum ſuſcipit, luc. 10. 38, 40, 41. joan. 12. 2.
marthæ fides 10.11,19,20,30. & ſeq.
martyrum felicitas, ſap. 3. 1,2.
maſculi & fœminæ creatio, gen. 1. 27. c. 5. 2.
maſculorum concubitores, 3 reg. 14,24.15, 12,22.47. 1 cor. 9. 9.
in maſpha congregati iſraelitæ, judic. 20. 1.
matrem qui non honorat, maledictus, deut. 27. 16.
matres & fratres Chriſti qui ſint, matth. 12. 48.
matrem ſuam commendat Chriſtus Joanni, joan. 19.27.
matrimonii inſtitutio, gen. 2. 22.
matrimonii caſti exemplum in Sara Tobiæ uxore, tob. 3. 16.
matrimonium quomodo ſit ſuſcipiendum, tob. 6. 2.
matrimonii commendatio, prov. 18. 22. heb. 13. 4.
matrimonium violantes arguuntur, mal. 2. 14.
de matrimonio, 1 corinth. 7.
matham ſacerdos Baal 4 reg. 11. 18.
matthanias qui & Sedecias, 4 reg. 24. 17.
mathathiæ acta, 1 machab. 2.
mathias electus in locum Judæ, act. 1. 26.
matheus vocatur a Chriſto, mat. 9. 9.
mathuſale naſcitur, gen. 4. 18.
mathuſale ætas, 969. anni, gen. 5. 26, 27.
maxilla aſini occiduntur Philiſthæi, judic. 15. 14.
maxillam percutienti altera danda, mat. 5. 39.
Medad & Eldad prophetant, num. 11. 25.
mediator inter Iſraelitas & Deum, deuter. 5. 2,24.
mediator noſter Chriſtus, 1 tim. 2. 5.
medicina a Deo creata, eccl. 38. 4.
meditandum verbum Dei, deut. 11. 19. joſ. 18.
mel in cadavere leonis, jud. 14. 18.
melchiſedech offert Abraham munera, gen. 14. 18. heb. 7. 1.
mello ædificatur a Salomone, 3 reg. 9. 24.
membrorum unione Paulus ad concordiam nos hortatur, 1 corinth. 12.16.
membra noſtra ſerviant Deo, rom. 6. 19.
membra noſtra templum Spiritus ſancti, 1 corinth. 6. 19.
membra corporis peccati mortificanda, coloſ. 3. 5.
memoranda tempora antiqua & Dei opera conſideranda, Deut. 32. 7.
mendax omnis homo, iſa. 30. 9. pſalm. 115. ver. 2.
mendax giezi, 4 reg. 5. 22.
mendaces Spiritui ſancto Ananias cum uxore, act. 5.3.
mendacium non ſuſcipiendum a judice, exod. 23. 1.
mendacii pater diabolus, joan. 8.44. 1 joan. 2, 21.
mendacium fugiendum. epheſ. 4. 25.
mendax qui negat Chriſtum, 1 joan. 2.21.
mendax ſpiritus in prophetis, 3 reg. 22.122.
mendici nulli futuri, ſi obediatur Deo, deut. 15. 4.
menſæ tabernaculi forma, exod. 25. 23.
menſtruoſa mulier, lev. 15. 15.
menſuræ æquitas, lev. 19. 35.
menſura qua menſi fuerimus remetietur nobis, marc. 4. 24.
non mentitur Deus, ſed præſtat promiſſa, tit. 1. 2. heb. 6. 18.
meraritarum ſors & urbes, joſ. 21.7. & ſeq.
mercatores terræ flent Babylonem deſtructam, & quare, apoc. 8. 3.
mercenariorum merces non deneganda, lev. 19. 13. deut. 24. 14. jac. 5. 4.
mercenarius paſtor, joan. 10. 12.
merces perſecutionem paſſis, mat. 5. 12.
merces vinitoribus ex æquo datur, mat. 20. 8.
merces ſecundum opus, 1 corinth. 3. 8.
merces Abrahæ, Deus, gen. 15. 1.
meretrix fugienda, prov. 23. 27.
meretrix & ſcortator non ſint in populo Iſrael, deut. 23. 18.
meretricis magnæ viſio, apoc. 17. 1.
meretrici adhærens efficitur cum ea unum corpus, 1 cor. 6. 16.
meretrices ingrediuntur regnum Dei, mat. 21. 31.
mergulum non comedunt Judæi, deut. 14.17.
merob davidi promiſſa uxor, 1 reg. 18.17.
meſa rex moab tributarius regi Iſrael, 4. reg. 3. 4.
meſſiæ tempus deſiderat fidelis, iſa. 45. 8.
de meſſe lex, levit. 19. 9.
meſſis abundans obedientibus Deo, levit. 26. 5.
meſſem Joab ſuccendi jubet Abſalon, 2 reg. 14. 30.
meſſis multa populi, prædicatione evangelii colligenda, mat. 9. 33. joan. 4. 35.
metens ſegetes relinquat pauperibus, lev. 19. 9.
non metuendum fideli in afflictionibus, deut. 7. 18.
cum metu operemur opera ſalutis, philip. 2.12.
micha filius miphiboſeth, 2 reg. 9. 12.
michæa propheta Dei acta, 3 reg. 22.
michas de Ephraim, judic. 17. 1, 4. & ſeq.
michaelis pugna cum dracone, apoc. 12. 7. judæ, 9.
michol uxoris Davidis acta, 1 reg. 18, 19. 25. 44. 2 reg. 3. 13. & ſeq. 6. 16.
militat nemo ſuis ſtipendiis, 1 corinth. 9. 7.
militibus dat Joannes præcepta, luc. 3. 14.
militia eſt vita hominis, job. 7. 1.
milvum non comedunt Judæi, deut. 14. 13.
minima terræ quatuor, quæ ſunt ſapientibus ſapientiora, pro. 30. 24.
minimus in regno Dei, mat. 5. 19.
miniſtri Dei quales, lev. 21. 13, 14.
contra miniſtros Dei murmurans, contra Deum murmurat, exod. 16. 3, 8.
miniſterium reconciliationis accepit Paulus, evangelium nuntians, 2 corinth. 5.18.
miniſterium verbi prædicatio evangelii, act. 20. 24.
miniſter noſter Chriſtus, mat. 20. 26. heb. 8. 2.
miniſteria varia Chriſtianis data, epheſ. 4. 7.
miniſtri Dei prædicatores, 1 corinth. 3, 5. 14, 1.
miniſtris verbi victus debetur, mat. 10. 10.
miniſtri verbi a Deo petendi, matth. 9.38.
miniſter ſit qui primatum quærit, mat. 20.26.
miniſtrationes ſpiritus diverſæ, 1 corinth. 12. 5.
miphiboſeth acta, 2 reg. 4,4.9,6.16,4. 19,24, & ſeq.
mirabile nomen Dei, judic. 13. 18.
miracula confirmatio verbi, marc. 16. 20.
miraculis Chriſti glorificatur pater, mat. 15. 31.
miracula per ſe fieri in gloriam Chriſti, orant apoſtoli, act. 4. 29.
miraculis probatus eſt Chriſtus a patre miſſus, act. 2. 24.
miraculis inducti multi credunt Chriſto, joan. 2, 23, 4, 48. 53.
miraculis potuit cognoſci Chriſtus, joan. 10. 25.
miraculis mentientes ſe Chriſtum, mat. 24. 10.
miracula pſeudoprophetarum, jerem. 23. 32.
miraculis pſeudoprophetarum tentat Deus an diligamus eum, deuter. 13. 3.
miraculis a fide abducens occidendus, deut. 13. 5.
miſerationis multæ Deus, exod. 34. 6.
miſeretur Deus cujus vult, exod. 33. 19.
miſeretur Deus propter promiſſiones ſuas, 4 regum, 13.23.
ut miſereatur noſtri Deus, orandum, num. 6. 25.
miſereatur tui Deus, benedictio erat, gen. 43. 29.
miſeri ſumus, ut felices efficiamur, jacob, 4. 9.
miſericors Deus diligentibus ſe, exod. 20. 34. deut. 5. 1.
miſericors Deus neminem derelinquit, deut. 4. 31.
in miſericordia Deus dives, epheſ. 2. 4.
miſericordia Dei æterna ſuper timentes eum, luc. 1. 50.
miſericordiæ Dei debentur divitiæ cæteraque corpori neceſſaria, deut. 8. 18.
miſericordia Dei pœnitenti promittitur, deut. 30.2.
miſericordia Dei liberamur per Chriſtum, iſa. 52.1.
miſericordia motus venit Chriſtus, tit. 3. 5.
miſeranti Deo attribuenda ſalus, rom, 9. 9.
miſericordiam Dei erga ſe confitetur Paulus, ne deſperemus 1 tim. 1. 2.
miſericordiam conſequutæ Gentes. rom. 11. 30.
miſericordia potior ſacrificio, mat. 9. 13. oſee. 6. 7.
miſericordes ſimus exemplo Dei, luc. 6. 36.
miſerendum in hilaritate, rom. 12. 8.
miſericordibus miſericordia promittitur, matth. 5. 7.
miſericordibus benedicit Deus, proverb. 11, 17.22,6
miſericordia purgantur, proverb. 15, 27. c. 16. 6.
miſericordia Davidis erga Saul, 1 reg. 24, 6. 26, 9.
miſericordiæ laus, proverb. 14, 21. 19, 17.
miſericordiæ opera quanti faciat Chriſtus, mat. 12, 7. 25. 35.
miſphat alias Cades, gen. 14. 7.
miſſus a Deo Chriſtus, joan. 8.18.
mites & humiles corde eſſe diſcamus a Chriſto, mat. 11. 29.
mites manſueti quid a Deo accepturi, mat. 5. 5.
mitiſſimus moyſes, num. 12. 3.
mna, Ezech. 45. 12. luc. 19. 16.
moab, filius Lot ex filia majore, gen. 19. 37.
de moabitis multa, num, 21. 13. & ſeq. deuter. 29, 3 reg. 11. 4 reg. 4. 23.
modeſti ſimus, 1 pet. 3. 8. philip. 45. 5.
modius æqualis, deut. 25. 15.
non mœchandum, exod. 20. 14.
mœrore conſumitur inobediens, deut. 28. 65.
mola inferior & ſuperior, deut. 24. 6.
molles non poſſident regnum Dei, 1 cor. 6. 9,
Molech idolum Ammonitarum, 3 reg. 11. 7. levit. 20, 2. 3. 4.
moneamus alter alterum, rom. 15. 14.
moneamus nos hymnis &c. coloſſ. 3. 16.
monet Paulus cum lacrymis, act. 20. 31.
montem Sinai qui tetigiſſet, lapidandus erat, exod. 19. 12.
mons Gelboe, 1 reg. 31. 8. 2 reg. 1, 6. 19, 21.
monumenta aperta in morte Chriſti, matth. 27. 52.
morbos corporis & animi ſanat Chriſtus, matth. 8. 13.
morbos ob peccata immittti, matth. 9. 2. joan. 5.14.
ne mordeamus invicem, galat. 5. 15.
mores bonos corrumpunt colloquia prava, 1 cor. 15. 33.
mors ex inobedientia, gen. 3. 17. deut. 30. 15.
moriendum ſemel omnibus, heb. 9. 27.
mortem optant Iſraelitæ. exod. 16. 3. num. 15. 2. item moyſes, num. 21. 7. rurſum job, job. 6. 8. item Elias, 3 reg. 19. 4.
mortis dies incertus, luc. 12. 35.
mortuam Saram plangit Abraham, gen. 23. 2.
mortui in tabernaculo lex, num. 19. 14.
mortui ungebantur, gen. 50, 21. 26.
mortui lavabantur, act. 9. 37.
mortuorum exequiis non interſit ſacerdos, levit. 21. 11.

a Mortuis nihil quærendum, iſa. 8. 19.
mortuos conſulit Saul, 1 reg. 28, 8. 9. 10.
mortuo apparenti non credit, qui ſcripturæ non credit, luc. 16. 30.
ſuper Mortuo non incidendæ carnes, deut. 14. 1.
in Mortuis tibicines, matth. 9. 22.
de Mortuis non multum lugendum, 1 theſſ. 4. 16. eccl. 22. 11.
mors abſorpta per Chriſtum, 1 cor. 15. 54.
mori Chriſtus vocat dormire, matth. 9. 24.
morte Petri & aliorum martyrum glorificatur Chriſtus, joan. 21. 19. phil. 1. 23.
mortem ſibi propinquam dicit Paulus. 2 tim. 4. 6.
mori optabat Paulus ſi expediret, philip. 1. 20.
mortis ſuæ præmonet Chriſtus Apoſtolos, matth. 16, 21. 17, 21. 20, 18. joan. 7, 30. 14, 2. 16, 19.
mori cupit Chriſtus pro nobis, luc. 12. 50.
mortem deprecatur Chriſtus, matth. 26. 39.
moritur Chriſtus, matth. 27. 50. joan. 19. 30.
mortuus Chriſtus pro peccatis noſtris, rom. 4. 25. heb. 9. 15.
mors ſtipendium peccati, rom 5, 10. 11. 12.
ex mortuis primus reſurrexit Chriſtus, 1 cor. 15.26.
in mortem Chriſti baptizari, rom. 6. 3.
mortem & reſurrectionem Chriſti prædicat Petrus, act. 2. 25. & ſeq.
mori debemus pro fratribus, 1 joan. 3. 14.
mors ſecunda, apoc. 20, 13. 21, 8.
moriuntur non credentes, id eſt ira Dei manet ſuper eos, joan. 3. 36.
mortem non vident credentes, joan. 5. 24.
mortui audientes Chriſtum vivent, joan. 5. 25.
morticinium non comedendum, levit. 17. 15. imo nec tangendum, num 19. 13.
mortificanda membra corporis peccati, coloſſ. 3. 5.
mortificata Davidis voluntas, 2 reg. 15. 30.
mortificantur Chriſtiani propter Chriſtum, roman. 8. 36.
Moyſi nativitatem & acta habes ab initio exodi uſque ad finem Deuteronomii.
Moyſi laus, eccl. 45. 1.
Moyſi fides, heb. 11. 23.
Moyſes quare & quando tegebat faciem, exod. 34.30. 2 cor. 3. 13.
Moyſi locutum eſſe Deum credunt Judæi, Chriſtum autem neſcire ſe dicunt, joan. 9, 28. 29.
Moyſes Judæos accuſaturus, joan. 5. 45.
Moyſes & prophetæ ſcriptura veteris teſtamenti, luc. 16, 29. 30.
Moyſen repulerunt Judæi, act. 7. 37.
per Moyſen lex data, joan. 1. 17.
Moyſes adventum Chriſti prædixit, act. 3. 22.
Moyſes & Elias in transfiguratione, matth. 17, 3. 4.
Mulæ Davidis imponitur Salomon, 3 reg. 1, 33. 38.
mulier creatur e coſta Adæ, geneſis, 2. 22.
mulier ſeducitur a ſerpente, gene. 3. 1.
mulier gloria viri, 1 corin. 11. 7. & adjutorium ejus, geneſis, 2. 18.
mulierem non tangere bonum eſt, 1 corint. 7. 1.
de Muliere multa, 1 cor. 11. 6. & ſeq. 14. 12. & ſeq. & in prov. & Eccleſiaſtico.
mulierum ornatus & mores qui eſſe debeant, eph. 5. 22. coloſſ. 3. 18.
mulier familiam curet, prov. 12. 4. tit. 2. 3.
mulieri non dandus primatus, 1 timo. 2. 11.
mulier veſte virili ne utatur, deut. 22. 5.
a Muliere initium peccati, eccli. 25. 33.
mulier litigioſa cui comparanda, prov. 27, 15.
mulier bona, eccl. 36. 16.
mulier adultera, prov. 30. 20.
de Muliere forti, prov. 31, 10. 17.
mulieris ira & nequitia, eccl. 25.
mulier vovens, num. 30. 4. & ſeq.
mulier captiva, deut. 21. 11.
mulier formoſa & fatua, prov. 11. 22.
mulier litigioſa fugienda, prov. 21, 29. 7, 15.
mulieres cohæredes gratiæ, 1 pet. 3. 7.
mulieribus legendum deuteronomium, deuter. 31. 12. joſ. 8. 35.
mulieres cantant canticum cum Maria, exodus, 15. 20.
mulieres reſerventur in expugnatione urbium, deuter. 20. 14.
mulier pulchra & prudens Abigail, 1 reg. 25. 3.
mulieris prudentis conſilium, 2 reg. 20. 18.
mulierem Chriſtus in fide inſtruit, joan. 4, 15. 16. & ſeq.
mulier ſanguinis fluxum patiens ſanatur a Chriſto, matth. 9. 20.
mulieres Chriſtum ſurrexiſſe prædicant, matth. 28. 5. & ſeq.
mulieribus prædicat Paulus, act. 16. 1.
mulieres ſalvantur per liberorum generationem, 1 timot. 2. 14.
mulier ſedens ſuper beſtiam coccineam, apoc. 17, 3. 4.
mulo inſidet Abſalon, 2. reg. 18. 9. & ſeq.
mundus nemo coram Deo, job. 25. 4. & ſequent.
mundi ſeu mundati Apoſtoli per fidem, joan. 15. 3.
mundi corde Deum videbunt, matth. 5. 33.
Mundus per Chriſtum factus, joan. 1. 10.
mundus in maligno poſitus, 1 joan. 2, 17. 5, 19.
mundi figura tranſit, 1 cor. 7. 31. 1 joan. 2. 17.
mundum non diligamus, 1 joan. 2. 15.
mundi amicitia eſt inimicitia apud Deum, jaco. 4. 4.
mundus non cognovit, joan. 17.21. & ſeq. nec Jeſum eſſe Chriſtum verum lumen, joan. 1. 10.
pro Mundo non orat Chriſtus, joan. 17. 9.
mundi ultima eſt hæc ætas, 1 cor. 7. 29.
mundum judicabunt fideles, 1 cor. 6. 2.
munera excæcant oculos, deute. 16. 19. exod. 23. 8. eccl. 20. 31.
munera accipiunt filii Samuel judices & male judicant, 1 reg. 8. 2. non autem Samuel, 1 reg. 12. 3.
munera non accipit Deus, deut. 10. 17,
munera non accipit Eliſeus a Naaman: quæ Giezi accipiens leproſus efficitur, 4 reg. 5, 16. 20. 26.
mures aurei Philiſthinorum, 1 reg. 6. 4.
murmurant Iſraelitæ, num. 11. exod. 15, 16. 17.
murmurat Moyſes, num. 11. 11.
murmurans populus interficitur, num. 16. 47. & ſeq.
ſine Murmurationibus omnia fiant, philip. 2.14.
non Murmurandum contra Deum, 1 cor. 10. 10.
mutatur Saul in alium virum a Spiritu Dei, 1 reg. 10. 6.
mutui lex, exod. 22. 14.
mutuum dandum omnibus, deuter. 15, 6. 8. matth. 5. 42. eccl. 29. 2.
mutuat aliis quia dives, qui ſervat Dei præcepta, deut. 28. 11. & ſeq.
mutum fecit Deus, exod. 4. 11.
mutus ſanatur a Chriſto, matth. 9. 12.
Myſterium abſconditum ſalus noſtra, rom. 16. 25.
myſteriorum Dei diſpenſator Paulus, 1. cor. 4. 1.

N.

NAaman leproſus ſanatur, 4 reg. 5, 9. 17.
Naas obſidet Jabes Galaad, 1 reg. 11. 1.
Nabal impius moritur, 1 reg. 25. 38.
Naboth juſſu impiæ Jezabel lapidatur, 3 reg. 21. 9. 14. 15.
Nabuchodonoſor acta, 4 reg. 24. 1. dan. 1. 2. 3. 4. jer. 27. 8. judith 1. 2.
Nachor avus Abrahæ, gen. 11, 22. 26. 22, 21.
Nadab & Abiu comburuntur, levit. 10. 1.
Nadab filius Jeroboam rex Iſrael, 3 reg. 14. 15.
Nahaſſon filius Aminadab, num. 1, 7.
Nahum vaticinatur Dei vindictam in Aſſyrios, nahum, 1. 1.
Natalis ſui cœnam celebrat Herodes, marc. 6. 21.
Nathan prophetæ acta, 2 reg. 7. 3 reg. 1. 22.
Nathanael verus Iſraelita, joan. 1. 47.
naturæ impuritas, job. 25, 4. 5.
natus ex Deo qui Chriſto credit, joan. 1. 3. 1 joan. 5. 1.
natus ex Deo peccatum non facit, 1 joan, 3. 9.
naufragium Pauli, act. 27. 41.
in Nazareth educatur Chriſtus, matth. 2. 23. luc. 4. 16.
Nazareni non honorant Chriſtum, matth. 13. 55. & ſeq. 57. ſed magis præcipitare conantur de monte, luc. 4. 24. 29.
Nazaræorum lex, num. 6. 153.
Nebo mons, deut. 32. 49.
Nebula impletur templum, 3 reg. 8. 10.
non ex Neceſſitate aut triſtitia, ſed ſponte & hilariter ſubveniendum eſt pauperibus, 1 cor. 9, 10. 11.
neceſſitate coactus comedit David panes propoſitionis, 1 regum. 21. 6.
negat Chriſtum Petrus, matth. 26. 70.
negabit nos Chriſtus ſi negaverimus eum, 2 timoth. 2. 12.
Nehemiæ acta, 2 libro Eſdræ, qui & Nehemiæ dicitur
Nehemiæ laus, eccl. 49. 15.
Nemrod robuſtus venator, gen. 10. 9.
Nemus plantat Abraham, gen. 21. 33.
Nephthali, gen. 30. 8. 46. 24. joſu. 19, 32. 39.
Nervum femoris non comedunt Judæi, gen 32. 32.
Nicanoris acta, 1 mach. 7. 26. 2 mach. 15. 1. 38,35.
Nicodemus magiſter in Iſrael, occultus Chriſti diſcipulus, joan. 3, 1. 19, 39.
de Nido invento lex, deut. 22. 6.
Ninive ædificatur, gen. 10.11.
Ninive evertenda prædicitur, nahum 3. 7.
Ninivitarum reſipiſcentia, jonæ 3. 5. qui Judæos in judicio condemnabunt, matth. 12. 41.
Nobe civitatem deſtruit Saul, 1 reg. 22. 19.
noctuam non comedunt Judæi, deuter. 14. 15. levit. 11. 16.
Noe nativitas & acta, gen. 5. 6. 7. 8. 9.
Noe arca, 1 pet. 3. 20.
Noe fides, heb. 11. 7.
Noe laus, eccl. 44. 17.
Noe juſtitiæ præco ſervatus, 2 pet. 2, 5. 3, 20.
Noemi uxor Elimelech, ruth. 1. 4.
Nomina imponit Adam cunctis animantibus, geneſis 2. 20.
nomina imponebant matres, gen. 29.30. judic. 13.24.
nomina patrum invocata ſuper Ephraim & Manaſſen, gen. 48. 16.
nominis boni habenda ratio, eccli. 41. 15.
nomen Dei tempore Henoch cœptum invocari, gene. 4. 26.
nomen Dei ſum qui ſum, exod. 3, 13. 15.
nomen ſuum Jehova non indicavit Deus patribus Judæorum, exod. 6. 3.
nomen Dei protectio noſtra, proverb. 18. 10.
nomen Dei auditum ubique, 3 reg. 8. 42.
in nomine Domini benedicit David populo, 2 regum 6. 18.
in nomine Domini maledicit Eliſeus pueris ipſum irridentibus, 4 reg. 2. 24.
nomen Dei non aſſumendum fruſtra, exod. 20. 7.
nomen Dei invocare ſuper aliquem, num. 6. 27.
nomen Dei polluitur perjurio, levit. 19. 12.
novacula non raduntur pili Nazaræorum, num. 6. 5. judic. 13. 5. 1 reg. 1. 11.
noviſſima prævidenda, deut. 32. 29.
noviſſima tempora, 1 timoth. 4. 1.
noviſſimi primi, matth. 20. 16.
Nova creatura in Chriſto, galat. 6. 15.
in Novitate vitæ ambulandum, in novitate ſpiritus Deo ſerviendum, rom. 6, 4. 7, 6.
novus homo, Ephe. 4. 24.
novum teſtamentum, gene. 3. 15. heb. 8, 10. 10, 16. in peccatorum remiſſionem, matth. 26. 28.
Nox verbo Dei creatur, gene. 1. 5.
Nubes diſcurrentes, deut. 33. 26.
ad Nubis motum movebantur caſtra Iſraelitarum, exod. 40. 36. num. 9, 17. 20. 21.
in Nube loquitur Deus Moyſi, exod. 33, 9. 16, 10.
nubes in occaſu orta, pluvia, luc. 12. 54.
nubant qui non poſſunt continere, 1 corinth. 7. 9.
nubere qui prohibent, 1 timoth. 4. 3.
nubebant filiæ majores ætate ante minores, gene. 29. 26.
nudi Adam & Heva, gene. 2. 25.
nudus Iſrael inter hoſtes exod. 32. 25.
nuditas obedientibus, deuter. 28. 48.
numerantur filii Iſrael apti ad pugnam, nume. 1. 1.
nuptias celebrat Laban filiæ, gen. 29. 22.
nuptiæ Rebeccæ in timore Dei, gen. 24, 51. 59.
nuptiarum ſanctitas, tob. 6. 17.
nuptiis interfuit Chriſtus, joan. 2. 1.
in Nuptiis poſtremus locus accipiendus, & quare, luc. 14. 8.
nuptialem veſtem non habens, matth. 22. 12.
ut Nutrix fovet filios ſuos, ſic Paulus Theſſalonicenſes, nihil ab eis exigens, 1 theſſalon. 2. 7.
Nycticoracem non comedunt Judæi, deuter. 14. 18.

O.

OBed filius Ruth, ruth. 4. 17.
Obed edom benedicit Deus, 2 reg. 6. 10.
Obed propheta arguit Iſraelitas, 2 paralip. 28. 9.
obediendum voci Dei, deuter. 30. 20. 1 pet. 1. 14.
obedientibus verbo Dei benedictio, deut. 11. 27.
non Obediens Saul Deo rejicitur, 1 reg. 28. 18.
obedientia victimis potior, 1 reg. 15. 22.
obediens Chriſtus patri uſque ad mortem, heb. 5. 8. cujus obedientia ſalvamur, roman. 5. 15.
obedientia parentibus exhibenda, exod. 10. 5. levit. 19. 3. deuter. 5. 16. tob. 4. 1.
obediendum Deo potius quam hominibus, act. 5. 29.
obediendum magiſtratibus ac præpoſitis, roma. 13. 1. deuter. 17, 10. 12. hebr. 13. 17.
obedit Chriſtus patri putativo, luc. 2. 51.
obedit Chriſtus voci Joſue, joſ. 10. 12.
de Oblationibus variis, levit. 2, 3. 6, 9. nume. 7, 15. 28. 29.
qui Obliviſcuntur Dei peribunt, deut. 18. 9.
ne Obliviſcamur Dei, in divitiis, deuter. 6, 12. 8, 11.
oblitus Dei Iſrael, percutitur, deuter. 32. 18. judic. 3. 7. & ſeq.

Obſecrat Epheſios Paulus, ephe. 4. 1. Romanos, roma. 12. 1. corinthios, 2 corin. 5.28. galatas, galat. 4.12.
Obſtetricum Ægyptiarum pietas, exod. 1. 20.
obſtinatorum interitus, ezech. 6. 10. & ſeq.
Occidit Deus quem vult, deut. 32, 39.
occidere vult Dominus Moyſen, exod. 4. 24.
occidens hominem moriatur, levit. 24. 17. deut. 19.21.
occidens hominem maledictus, deut. 27. 24.
occidatur gladio, qui gladio occidit, geneſis, 9. 6. matth. 26. 52.
de Occiſi cadavere, deut. 21. 1.
in Occulto auditum Evangelium prædicaverunt palam apoſtoli, matth. 10.27.
Ochoziæ filii Achab acta, 3 reg. 22, 40. 4 reg. 1, 2. 5, 18.
ochoziæ filii Joram acta, 4 reg. 8. 24, 25, 26, 9. 27, 29.
ochoziæ filius Joas abſconditur, 4 reg. 11. 1, 2.
oculus Dei omnia aperta, heb. 4. 13.
oculum cruenti eruitur oculus, exod. 21. 26.
oculi eruuntur Samſoni, judic. 16. 21
oculi effodiuntur Sedeciæ, 4 reg. 25, 7.
oculos excelſos humiliat Deus, 2 reg. 12. 28.
oculi deficientes inobedientibus Deo, deut. 28. 65.
de Oculi eruitione, matth. 5. 35, 38.
oculos videntes dat Deus obedientibus ſibi, deut. 29. 3, 4.
oculus bonus, aut nequam ſeu malignus, matth. 6.23. Deut. 15. 9, 10.
odientes ipſum punit Deus, deut. 5. 9.
odium cordis prohibetur, levit. 19, 17.
odio habitus Chriſtus a mundo ſine cauſa, joan. 7, 15. 23. 24. 25.
odio ſunt Chriſtiani mundo, matth. 10. 22. joan. 15. 18.
odientibus nos benefaciendum, luc. 6. 27.
odientes ipſum diligebat David, 2 reg. 19. 6.
odiens fratrem homicida eſt, 1 joan. 2. 9.
ab Odientibus liberat Deus invocantes ſe, 2 reg. 22. 18.
odoratur Deus ſacrificium pii, gene. 8. 21.
Offendiculum fratri non objiciendum, rom. 14. 13.
ſine Offendiculo ſit Chriſtianus, 1 corinth. 9. 12.
offerendarum pecudum, armentorum &c. ritus, lev. 1.
offerendum Deo, non dæmonibus, levit. 17. 8.
non Offerenda hoſtia vitioſa, deute. 17. 4.
Og rex Baſan percutitur, nume. 21. 33. deut. 1. 4, 3, 1. 11.
Olda prophetiſſa, 2 para. 34. 22.
oleribus veſcitur infirmus, roma. 14. 2.
oleum dat Deus diligentibus ſe, deute. 11. 14.
oleo ſuo non ungentur inobedientes, deut. 28. 40.
oleum fundit Jacob ſuper lapidem quem erexerat in titulum, gene. 28, 18. 35, 14.
olei ſancti confectio, exod. 30, 24. 25.
oliva Chriſtus, rom. 11, 24.
oleaſter populus gentium, rom. 11. 17.
oleo uncti ab Apoſtolis ſanantur, marc. 6. 13.
oleo ungatur infirmus a presbyteris, jaco. 5. 14.
oleo ungitur rex Saul, 1 reg. 10. 1.
olivarum reliquiæ, advenis, &c. deut. 24. 20.
olla liquefacta, ezech. 24. 3.
Omnipotens Deus, gene. 17, 35. 11, 48. exod. 15. 3. num. 24, 4. 16.
Onan filius Judæ percutitur a Deo, gen. 38, 4. 8.
Oneſimus ſervus Philemonis, phile. 10.
Oneſiphori domini miſericordia, 2 tim. 1, 16. 4, 19.
Onias ſummus ſacerdos, 2 macha. 4, 1. 33. 34. & ſeq.
onocrotalum non comedunt Judæi, deut. 14. 18. lev. 21. 18.
onus Chriſti leve ferendum, mat. 11. 30.
onus grave imponunt populo Scribæ & phariſæi, mat. 23. 4.
onus importabile lex Moyſi, act. 15. 28.
onerati & laborantes accedant ad Chriſtum, mat. 11. 29.
onus & infirmitas fratris ferenda, galat. 6. 2.
onus ſuum quiſque portabit, galat. 6. 5.
Ooliab artifex, exod. 31, 6. 35, 34. 36, 1. 38, 23.
Oolla & Ooliba, ezech. 23. 4.
Operimentum tabernaculi, exod. 26, 11. 35, 11.
Ophni & Phinees filii Heli, 1 reg. 1, 3. 2, 34. 4, 11. 17.
in Ophir mittit Salomon claſſem, 3 reg. 9. 28. item Joſaph. 3 regum, 22. 49.
non Opprimendus proximus, levit. 19. 13.
opprimetur inobediens Deo, deut. 28. 33.
opus Dei credere in Chriſtum, joan. 6. 29.
opera Dei perfecta, deut. 32. 4.
opera Dei non ſcrutanda curioſius, job. 7.13.
opera Dei imperveſtigabilia, eccl. 8. 17.
opera Dei revocanda in memoriam, deut. 4, 9. 7, 18.
opera legis qui non facit, maledictus, deut. 27, 26.
ut Opera ſancta & juſta faceremus, electi ſumus a Deo & redempti, luc. 1, 73. epheſ. 1, 45. 2, 10. tit. 2, 12. 13. 14.
ante Opera bona mundemur oportet per Chriſtum, joan. 9, 4. 15, 3. & ſeq. tit 2. 11.
opus bonum Deus incipit & perficit in nobis, phil. 1, 4. prov. 16, 3. 20, 11.
opera teſtantur fidem, phile. 5. heb. 6. 10. mat. 7.16. 2 pet. 1. 20.
opera lucis, epheſ. 5, 9. 11.
ad Opera bona provocemus invicem, heb. 10. 24.
operibus bonis præſint credentes, tit. 3. 8.
opera bona non faciens abſcindetur de vite Chriſto, joan. 15. 2.
opera charitatis non habenti non prodeſt fides, jac. 2, 14. 17. 18.
ad Opera fidei provocat Chriſtus, mat. 5. 16. ſic & Paulus, act. 26. 17, 18.
opera miſericordiæ, matth. 25, 37.
non propter Opera liberati ſumus, tit. 3. 5. epheſ. 2. 9.
operum bonorum exemplum epiſcopus, tit. 2. 7.
opera mala operatur diabolus, epheſ. 2. 2.
opera coinquinantia hominem, marc. 7. 18.
opera tenebrarum abneganda, tit. 2, 9, 10, 12. rom. 13. 12.
opera Gentium non imitanda, epheſ. 4. 17. levit. 18, 24. 25.
ut Operarios extrudat orandus Deus, mat. 9. 37.
operarius cibo dignus, mat. 10. 10.
operarii iniquitatis, mat. 9, 37.
operandum manibus, 1 theſſ. 4. 11.
operatur manibus Paulus, act. 18. 3.
opera manuum Iſrael benedicit Deus, deut. 2. 7. & fructificare facit, deut. 28, 4. 5. 6. 30, 9.
operatus cum Deo Jonathæ, 1 reg. 14. 45.
Orat Chriſtus pro nobis joan. 17. 9.
orat Chriſtus pro Petro, luc. 22. 43.
orat Chriſtus apud patrem pro nobis, heb. 7, 22. 9, 24.
ad Orandum ſpe exorandi exhortatur Chriſtus propoſitis exemplis, matth. 7. 9. luc. 18. 1.
orando cum fiducia, accipiemus quod petimus, marc. 11. 24.
orandum ſpiritu & mente, 1 corinth. 14. 14.
orationibus noſtris adeſt Deus deut. 4. 2.
orandi modum docet Chriſtus, mat. 6, 5. 6. 7.
orandum continue, matth. 7. 7. luc. 11, 1. 18, 1. rom. 12. 12. eph. 6. 18. coloſſ. 4. 3. 1 theſſ. 5. 25.
in oratione pernoctat Chriſtus, luc. 6. 12.
oratio ſine intermiſſione ab eccleſia pro liberatione Petri, act. 12. 12.
oratio juſti aſſidua multum valet, jac. 5. 17, 18.
in Orationibus unanimiter perſeverant apoſtoli, act. 1. 24.
orat Paulus ſine intermiſſione, 1 theſſ. 1. 2.
oratione aſſidua victus Deus, judic. 10, 15. 11. 31.
orat Chriſtus ter eundem ſermonem, matth. 26, 36. 39. 41. 42. 44.
orans Chriſtus procidit in faciem, oculos in cœlum attollit, genua ponit, matth. 26. 36. joan. 17. 1. luc. 22. 46. Sic Paulus orat cum fratribus poſitis in terram genibus, act. 20 36. epheſ. 3. 14. item Moyſes extenſis in monte manibus, exod. 17, 11. 13.
oraturus Chriſtus ſecedit in deſerta, aut in montem, luc. 5, 18. 9, 28. 21, 36. mat. 14. 23. marc. 1. 35.
orat Petrus in ſuperiori parte domus, act. 10. 9.
orent in omni loco viri levantes puras manus, 1 tim. 2. 8.
orat Paulus in litore maris, act. 21. 5. item in templo, 22. 17.
oratione fidelium cupit Paulus juvari, rom. 15. 70. 2 corinth. 1. 7. heb. 13. 18.
orandum pro nobis invicem, jac. 5. 16.
orandum pro Regibus & ſimilibus, 1 timoth. 2. 8.
orat Abraham pro Sodomitis, gen. 18. 23.
orat Moyſes, proſtratus coram Deo, 40. diebus, & 40. noctibus, objiciens illi ſuas promiſſiones, deut. 9. 26. exod. 32. 11.
orat qui benefacit & recedit ab injuſtitia, eccl. 35. 3.
oret in triſtitia conſtitutus, jac. 5. 13.
oratio & jejunium, act. 13, 3. 14, 22. mat. 17, 11.
oraculi ſive propitiatorii forma, exod. 37. 6.
orbis totius deſolatio, iſa. 24. 4.
orbis deſcriptio Cæſaris, luc. 2. 1.
Oreb occiditur, judic. 7. 25.
organorum inventor Jubal gen. 4. 25.
ornatus Aaron & filiorum, exod. 28. 6. & ſeq. 39. 1. & ſeq.
orphanos non reliquit Apoſtolos Chriſtus ſed miſit eis Spiritum ſanctum, joan. 14. 18.
Oryzem comedunt Judæi, deut. 14. 5.
Os hominis fecit Deus exod. 4. 24.
Oris & oculorum cuſtodia, proverb. 4. 11.
Oſculatur Rachelem Jacob, gen. 29. 11.
oſculatur Eſau fratrem ſuum Jacob, gen. 33. 4.
oſculantur alterutrum Jonathas & David, 1 reg. 20. 41.
in Oſculo ſancto ſalutent ſe Chriſtiani, rom. 16. 16. 2 cor. 13. 12.
oſculantur Paulum fratres, act. 20. 37.
oſculatur pedes Jeſu peccatrix, luc. 7. 38.
oſculo Chriſtum prodit Judas, matth. 26. 48, 49.
Oſee qui & Joſue, num. 13. 9.
Oſee regis Iſrael acta, 4 reg. 15, 30. 17. 1, 2, 3. & ſeq.
Oſee prophetia, oſee, 1. 1.
Oſſium Eliſei contactu reſuſcitatur mortuus, 4 reg. 13. 21.
oſſa Joſeph ſecum effert Moyſes, exod. 13. 19.
oſſa prophetæ ſervantur a Joſia cæteris combuſtis, 4 reg. 23. 18.
oſſa arida filii Iſrael, ezech. 37. 1. & ſeq.
Oſtium Chriſtus, joan. 10. 7, 9.
Othoniel judex Iſrael, judic. 1, 13. 3, 9.
Otium vitandum, proverb. 20, 13. 21, 4.
in Ovium tonſione fiebant convivia, 1 reg. 25. 36. 2 reg. 13. 27.
ovem comedebant Judæi, deut. 14. 4.
ovium parabolam proponit Michæas, 3 reg. 22. 17. item Chriſtus matth. 9. 36.
ovis perditæ & inventæ ſimilitudo; mat. 18. 12.
ovium caulæ multiplicantur obedientibus Deo, deut. 28. 4.
de Ovibus oblatio, levit. 3. 6.
oves errantes Judæi, mat. 15. 24.
oves Chriſti vocem ejus audiunt, joan. 10. 3.
oves benedicti Dei, matth. 25. 33.
Ovile eccleſia Chriſti ex Judæis & Gentibus, joan. 10. 16.
Oza & Ahio filii Abinadab, 2 reg. 6, 3. 6. 7. 8.
Oziæ regis Judæ acta, 4 reg. 14. 13. 2 par. 26. 1. & ſeq.

P.

PAcificus Salomon, 1 paralip. 22. 9.
pacificorum hoſtiæ, levit. 3, 1. 7, 1. 11, 3.
Pactum Dei cum Noe, geneſis 9. 9.
pacti Dei commemoratio, jerem. 14. 21. c. 32. 40.
pacti ſui memor Deus non deſerit populum ſuum, 4 reg. 13. 23.
pactum Joſiæ & populi cum Deo, 4 reg. 23. 3.
pactum Deus vocat circunciſionem, gen. 17. 13.
Pædagogus erat lex, galat. 3. 24.
pallium Eliæ & Eliſæi, 3 reg. 19. 19. 4 reg. 2, 8, 13. 14.
palmas in faciem Chriſti, mat. 26. 67.
palpat in meridie, inobediens Deo, deut. 28. 29.
pane fulcitur cor, gen. 18. 5. judic. 19. 5. pſalm. 103, 16.
panis in ſudore vultus comedendus, gen. 3. 19.
non in Pane ſolo vivit homo, deut. 8. 3. mat. 4. 4.
panes pluit Deus de cœlo, exod. 16. 19.
panibus obedientium ſibi benedicit Deus, comeduntque in ſaturitate, levit. 26. 5.
pane & carnibus per corvum paſcitur Elias, 3 reg. 17. 6.
pane & aqua cibatur Elias, 3 reg. 19. 6.
panibus ſeptem 4000. hominum ſatiati, mat. 15. 33. & ſeq. item quinque panibus ſatiantur 5000.
panis laicus, 1 reg. 21, 2. 4.
panes primitiarum ſub Eliſeo multiplicati, 4 reg. 4. 42.
panum oblatio, levit. 2. 4.
panes propoſitionis, levit. 24. 5.
panis evangelii, Judæorum primum erat, mat. 15. 26.
panis vitæ, caro Chriſti, joan. 6, 23. 26.
panis unius & calicis participatio, 1 corinth. 10, 16. 17.
parabolæ Salomonis, 3 Regum 4. 32.
ſine Parabolis non loquebatur Chriſtus turbis, matth. 13. 13. marc. 4. 34.
parabolas ſeorſum interpretatur Chriſtus ſuis Apoſtolis, marc. 4. 33.
parabola lignorum, judic. 9. 8.
parabola duarum aquilarum, ezech. 17. 3.
Paracletus promittitur, joan. 14, 16. 15, 26. 16, 8.
e Paradiſo voluptatis ejectus Adam, gen. 3. 23.
Paralyticus ſanatur a Chriſto, matth. 9. 2. mar. 2. 10.
Parentes honorandi & timendi, exod. 20. 12. levit. 19. 3.
parentes honorare eſt illis benefacere, matth. 15. 4 marci 7. 10.
parentes percutiens aut maledicens occidatur, exod. 21. 12.
ob Parentum inhonorationem mittitur populus in exilium, ezech. 22. 7.
parentes doceant filios verbum Dei, deut. 11. 18.
parentes non plus diligendi quam Chriſtus, marc. 10. 37.

Pars Dei Iſrael, deuter. 32. 9.
Parſimonia opes auget, proverb. 13. 21.
participes Chriſti facti, hebr. 3. 14.
parvulis legendum deuteronomium, deutero. 31. 12.
parvuli in Chriſto, 1 corinth. 3. 1.
paſcha quid ſignificat, exod. 12.
paſchæ myſterium doceantur filii, exod. 12, 3. 7.
paſchalis agnus quo modo edendus, exod. 12, 4. 8.
paſcha manducat Chriſtus cum diſcipulis, marc. 26. 19. & ſeq.
paſcha noſtrum Chriſtus, 1 corinth. 5. 7.
paſcit David unctus jam in regem, oves patris, 1 reg. 17. 34.
paſcit David populum Iſrael, 2 reg. 5, 2. 7, 7,
paſcant greges epiſcopi, 1 petr. 5. 2.
paſcens gregem edit de lacte, 1 cor. 9. 7.
paſſerculus non occiditur ſine Dei voluntate, matth. 10. 29.
paſſiones hujus vitæ, rom. 8. 18.
paſſionibus Chriſti communicare, 1 pet. 4. 13.
in Paſſionibus exultandum, 1 pet. 1. 11. coloſſ. 1. 24.
paſſiones & affectus peccati, rom. 7. 5.
Paſtores ovium, filii Jacob, gen. 46. 32.
paſtores ovium deteſtabantur Ægyptii, gen. 46. 34.
paſtor Chriſtus promittitur, ezech. 34. 23.
paſtoribus nuntiatur Chriſtus, natus, luc. 2. 8.
paſtor bonus, Chriſtus, joan. 10, 11. 14. 1 pet. 5. 4.
paſtores qui intrant per oſtium Chriſtum, joann. 10. 2.
paſtores populi ſeductores, jerem. 12. 10.
paſtores gregem lacerantes, jerem. 23. 1.
paſtores quæ ſua ſunt quærentes, ezech. 34. 2.
paſtoris non corrigientis populum, pœna, ezech. 3. 18.
paſtoris evangelici officium, ezech. 33. 2.
Patrum officium erga filios, epheſ. 6. 4.
patri non maledicendum, proverb. 20. 20.
patres pro filiis non occidentur, deut. 24. 16.
pater Chriſtianorum Deus, 2 corinth. 6. 18.
pater Chriſti pater noſter, joan. 20. 17.
patrem invocemus Deum, galat. 4, 2. 6.
pater noſter, Deus; deut. 32, 6. 7. mar. 23. 9.
patrem quum invocemus Deum, in timore converſemur, 1 pet. 1. 17.
pater Corinthiorum Paulus, 1 corinth. 4. 15.
patiens Deus, exod. 34. 7. rom. 15. 8.
patientia ſua provocat Deus ad pœnitentiam, rom. 2, 4. 2 petr. 3. 9.
patientia Dei erga Paulum, 1 tim. 1. 16.
patientiæ exemplum Job, jacobi 5. 11.
patientia Job, job. 1. & 2. item Tobiæ, tob. 2. 12.
patientiæ commendatio, prov. 16. 32.
patientes ſimus, 1 theſſ. 5. 12. 2 theſſ. 1. 4.
in Patientia fructum referentes, luc. 8. 15.
patientia neceſſaria in tribulationibus, heb. 10. 36.
ut patiamur exemplo Chriſti vocati ſumus, 1 pet. 3, 12. 4, 1.
pati propter juſtitiam, beatum, 1 pet. 3. 14.
patria Chriſti, Nazareth, mat. 13. 54.
pavidum cor inobedientibus, deut, 28. 65.
Pauli acta ſcribuntur in actis Apoſtolorum & in epiſtolis ipſius: in Pauli epiſtolis quædam difficilia intellectu, 2 pet. 3. 16.
Paulus hortatur ad pœnitentiam & fidem in Chriſtum, act. 17, 26. 28. 13, 22. & ſeq. 18. 5.
Pavor cordibus inobedientium Deo, lev. 26. 36.
Pauperes ſemper futuri, deut. 15. 11. mat. 26. 11.
pauperi mutuo data pecunia, exod. 22. 25.
pauperes curandi in charitate, deut. 15. 8. eccl. 4. 1.
pauper Chriſtus factus pro nobis, 2 cor. 8. 14.
pauperibus quod fit, Chriſto fit, mat. 25. 40.
pauperibus abunde largiendum, luc. 19. 18.
pauperes ad convivium vocandi, luc. 14. 13.
pauperum curam habuit Paulus, gal. 2. 10. 1 cor. 16. 1.
pauperis perſona non conſideranda in judicio, levit. 14. 21.
pauperi non exprobrandum, prov, 14, 31. 17, 5.
pauperes ſpiritu, mat. 5. 3.
pauper probus diviti improbo præferendus, prover. 28. 6.
pauperem ſuperbum odit Dominus, eccl. 25, 3.
Pauperibus annuntiatur Chriſtus, matt. 11. 5.
paupertas ubique contempta, prov. 14, 32. 19, 17.
paupertas cum timore Dei, prov. 15. 15.
paupertatis author Deus, prov. 14. 33.
in paupertate naſcitur Chriſtus, luc. 2. 7.
paupertatem ſuam objicit Chriſtus Scribæ cupienti eum ſequi, luc. 9. 58.
pax vobis ſalutatio Hebræorum, gen. 43. 23.
pacis author Deus, 1 theſ. 5. 23. 1 cor. 14. 33.
pax cum omnibus habenda, rom. 12. 14.
pacifici filii Deo, matt. 5. 9.
pax a domeſticis non expectanda Chriſtiano, matth. 10. 34.
pax ab inimicis obedientibus Deo, lev. 26. 6.
pax ſub Salomone, 3 reg. 4, 24. 5, 9. 10. 11. 12. & ſeq.
pax eccleſiæ Dei in Galilæa, Judæa & Samaria, act. 9. 31.
pax Dei incomprehenſibilis, philip. 4. 7.
pax in eccleſia, iſa. 26, 12. 66, 12.
pax facta a Deo per Chriſtum. col. 1. 20.
pax Gentibus & Judæis, eph. 2, 14. 15. 17. & ſeq.
pax conſcientiæ per fidem, rom. 5. 1.
cum pacem & ſecuritatem putarint eſſe homines, aderit judicii dies, 1 theſſ. 5. 3.
pacem Chriſtus apoſtolis imprecatur, luc. 24. 36. joh. 14, 27. 16, 32. 20, 21. 26.
ad pacem vocati ſumus, col. 3. 15.
pacem erga Deum dat fides in Chriſtum, rom. 5. 1.
Peccatum Adæ in omnes, gen. 3. 6. rom. 5. 12.
peccatum qui facit, ex diabolo eſt, 1 joh. 3, 14. 23.
peccatum ſtimulus mortis, 1 cor. 15. 65.
peccatum eſt quod ex fide non fit, rom. 14. 23.
peccatum non inducit quicquid extra hominem eſt, matth. 15. 11.
peccatum faciens ſervus eſt peccati, joh. 8. 34. 2 pet. 3. 4.
peccatores omnes ſunt & omnibus Chriſto opus eſt, iſa. 41, 27. 53, 8. joh. 1, 17. 29.
peccator & impius, quiſquis non credit evangelio, 1 pet. 4. 18.
peccati pœna mors, rom. 5. 12.
peccatum per legem cognoſcitur, rom. 7. 7.
peccati proprii pœna cuique portanda, jer. 21. 9. ezech. 18. 4. deut. 24. 16.
peccatorum variorum expiatio, levit. 23. 27. num. 15. 24. & ſeq.
a Peccatis expiatio, lev. 23. 16. num. 19.
peccatorum antiqua confeſſio, lev. 16. 22.
peccata aufert Deus, num. 14. 18.
a peccatis converti, Dei donum, jer. 21. 14.
ad peccati agnitionem timor & metus, 1 reg. 12. 19.
peccata agnoſcentibus, remiſſio, ezech. 32. 10. levit. 26. 43.
Peccata fide & miſericordia purgantur, proverb. 15. 28.
peccatum confitentur Iſraelitæ, 1 reg. 7, 6. 12. 19.
peccati confeſſio exigitur antequam dimittatur, num. 5, 6. 7.
ob Peccatum populi contra naturam puniuntur etiam qui non peccaverunt, gen. 19. 15. judic. 20. 21.
peccatum nullum in Chriſto, 1 pet. 2. 22.
peccatum factus Chriſtus pro nobis, 1 corin. 5. rom. 8. 3. 1 pet. 2. 24.
peccatores venit Chriſtus vocare, mar. 9. 13.
peccatorum remiſſio ex abundanti miſericordia, luc. 1. 77. matt. 1. 21. act. 13. 38.
peccatrici condonantur peccata, quod multum dilexerit, luc. 7. 47.
peccatum in ſpiritum ſanctum irremiſſibile, marc. 3. 28. matt. 12. 31. 1 johan. 5. 6.
peccato mortui, juſtitiæ vivamus, 1 pet. 2. 24. 3, 10.
peccatorum noſtrorum non recordabitur amplius Deus, heb. 8, 12. 10, 17.
peccantes voluntarie & recedentes a Chriſto, nulla hoſtia purgantur, heb. 6. 6.
a peccatorum ſomno ſurgendum, rom. 6. 11.
peccatorum multitudinem operit charitas, 1 petri 4. 8.
peccata confitentibus remittentur, mat. 18. 18.
peccantes arguendi coram omnibus ab epiſcopis, 1 tim. 5. 22.
peccanti fratri ſemper remittendum, mat. 18. 18.
erga peccatores reſipiſcentes oſtenditur Dei Benignitas in filio prodigo, luc. 15. 20.
ſuper peccatore uno reſipiſcente quantum ſit in cœlis gaudium, luc. 15. 7.
pecudum offerendarum ritus, levit. 1. 10.
Peculiaris Dei populus Iſrael, deut. 7. 6.
de pecunia depoſita apud amicum, exod. 22. 7.
nec pecunia, nec alia res ad uſuram fratri danda, deut. 23. 19.
pecuniis conſtituti ſacerdotes a Jeroboam, 3 reg. 13. 33.
pecuniis confidentes difficile regnum Dei ingredientur, marc. 10. 24.
pecunia donum ſpiritus non poſſidetur, act. 8. 20.
pediculi in hominibus, exod. 8. 17.
pedes hoſpitibus lavabantur, gen. 18, 4. 19, 2.
pedes ſanctorum ſervat Deus, 1 reg. 2. 9.
pedes dolet Aſa, 3 reg. 15. 23.
pedes Chriſti ungit peccatrix, luc. 7. 38.
pedes diſcipulorum lavat Chriſtus, joh. 13. 12.
ad pedes Chriſti ſedet Maria, luc. 10. 39.
pedes calceati ad prædicandum evangelium, epheſi. 6. 15.
pedibus nudis & flens ac operto capite fugit David a facie filii Abſalom, 2 reg. 15. 30.
pedibus Dei appropinquantes docentur ab eo, 2 reg. 7. 6. deut. 33. 3.
pelicanum non comedebant Judæi, deut. 14. 15.
pentecoſtes feſtum, exod. 23. 15.
penuria rerum inobedientibus, deut. 28. 48.
percutiens hominem moriatur, levit. 24. 18. exod. 21. 12.
percutiens parentes, aut mulierem prægnantem, moriatur, exod. 21, 15. 22.
de perdito bove, ove, aut alia re proximi quid agendum, deut. 22. 1.
peregrinari a corpore fidelibus optabile, 2 corinth. 5. 8.
peregrinamur nunc a Domino, 2 cor. 5. 6.
peregrinatio vita Jacob, gen. 47. 9.
peregrinos amat Deus, deut. 10. 18.
peregrini ſuſcipiendi, exod. 23. 9. deut. 14. 21.
peregrini decimis tertii anni alebantur, deuter. 14. 29.
perfecti ſimus cum Deo; deut. 18. 13. matth. 5. 48.
ut perfectus ſit, hortatur Deus Abraham, gen. 17. 1.
perfectus eſt, qui eſt ſicut magiſter ſuus Chriſtus, luc. 6. 40.
perfectorum, omnibus venditis & datis pauperibus ſequi Chriſtum, matth. 19. 21.
ad perfectionem exhortatio, 1 cor. 1, 10. 14, 20.
perfectus qui verbo non labitur, jac. 3. 2.
in periculo Deus adeſt ſuis, exod. 14, 15. 16. 18.
ut peripſema omnium Paulus, 1 corint. 4. 13.
non Pejerandum, lev. 19. 12.
de Perſarum regibus vaticinium, dan. 11. 2.
perſecutiones a Deo, pſalm. 38. verſ. 12.
de perſecutionibus inter prædicandum præmonet Chriſtus Apoſtolos, mat. 10. 23. luc. 21. 12.
perſecutionem patientur pie viventes, 2 timoth. 3. 11.
perſecutiones ſcandalizant infirmos, marc. 4. 8.
ſi perſequantur nos fugiendum, matth. 10, 2. 3.
perſecutores non timendi, matth. 10. 19.
perſecutionem patientes, beati, mat. 5. 10.
pro perſequentibus orandum, mat. 5. 44. rom. 12. 14.
ad perſeverantiam hortatur Chriſtus, joh. 15. 4.
perſeverans ſalvabitur, matth. 10, 22. 24, 13.
perſeverantiam dat Chriſtus fidelibus, 1 corinth. 1. 8.
perſona judici non ſpectanda, levit. 19. 15. deut. 1. 17. 16, 19. prov. 24. 23.
perſonam Deus non accipit, deut. 10. 17.
peſtilentia inobedientibus præceptis Dei, levit. 26. 25.
peſtem elegit David, 2 reg. 24. 14.
quicquid petierimus a Deo ſecundum voluntatem ipſius dabit nobis, 1 joh. 3, 22. 5, 14. 15. 16.
petentibus in fide nihil denegatur, marc. 11. 24.
petentes in nomine Chriſti obtinebimus, joh. 14, 13. 14.
in petra ſtat Moyſes ad videndum Deum, exod. 33. 21.
e petra datur aqua, exod. 17. 6.
petra ſcandali Chriſtus, 1 pet. 2. 8.
petra Chriſtus, de qua hauſerunt fideles Judæi, 1 cor. 10. 4.
ſuper petram Chriſtum fundata eccleſia, mat. 16. 18.
petræ ſciſſæ in morte Chriſti, mat. 27. 51.
Petrus ducitur ad Chriſtum ab Andrea, joh. 1. 40.
Petrus & Andreas vocantur, mat. 4. 18.
Petrus & Joannes idiotæ, act. 4. 19.
Petri acta leguntur apud Evangeliſtas, & acta Apoſtolorum & galat. 1. 18.
Phaceia rex Iſrael, 4 reg. 15. 22. & ſeq.
Phaleg filius Heber, gen. 10, 25. 11, 16. 17.
Phanuelitæ immiſericordes, jud. 8. 17.
Pharaonis acta, gen. 12, 17. 40, 2. 41, 45. exod. 1. 5. 9. 12. 14.
Phares & ejus filii, gen. 38, 29. 46, 12.
Phariſæus Paulus, act. 23. 6.
Phariſæi aſſerunt reſurrectionem, act. 23. 8.
de Phariſæis, multa in evangeliis.
Phaſe ritu perpetuo celebrandum, exod. 12, 11. 21. 43. 48.
Phaſe Domini præcipitur, deut. 16. 1.
Pheltias moritur, ezech. 11. 13.
Phenenna uxor Helcanæ altera, 1 reg. 1, 2. 4.
Phereſæos penitus excidi jubet Deus, deut. 20. 1. judic. 1. 4.
Phialarum templi fabricatio, 2 paral. 4. 11.
Philetus excidit a Chriſto, 2 tim. 2. 17.
Philippi vocatio, joan. 1. 43. de hoc plura joan. 12, 21. 14, 8.
Philippus diaconus, act. 8, 26. 21, 8.
Philiſthiim e quibus egreſſi, gen. 10. 14. 1 paral. 1. 12.
de Philiſthæis multa, judic. 3, 10. 13. 14. 15. 16. 1 reg. 4, 5. 6. 7. 13. 14. 17. 23. 28. 31. 2 reg. 5, 8. 21. 23.

ne per philoſophiam ſeducamur, coloſ. 2. 8.
Phinces filius Eleazari, exod. 6. 25. jud. 20. 28.
Phinces occidit Zambri & Cozbi, num. 25. 7. & hujus laus, eccleſ. 45. 28.
Phinces filius alter Heli, 1 reg. 1. 3.
Phiſon fluvius, gen. 2. 11.
Phithon urbs ædificatur, exod. 1. 11.
Phygellus defecit a Chriſto, 2 tim. 1. 15.
Pie volentes vivere in Chriſto Jeſu perſecutionem patientur. 2 timoth. 3. 12. act. 14. 21.
Pietas reges facit fœlices, prov. 25. 6.
pietas ſperat vitam, tit. 1. 1.
in pietatibus ſimus aſſidui, 2 pet. 3. 11.
piger excitatur ad laborem, prov. 6. 6.
piger laborem fugiens in egeſtate erit, proverb. 20, 21. 22, 13.
pigritiæ incommoda, prov. 24. 30.
in pigrum, proverb. 21, 25. 22, 13. 26, 15.
pigrorum iter quale, prov. 15. 19.
pignora quando reddenda, exod. 22. 26.
de pignoribus vide, deut. 24. 6, 10, 12, 17.
pignus & arrabo promiſſæ nobis ſalutis ſpiritus ſanctus, 2 cor. 1, 22. 5, 5.
Pilati acta, joh. 18, 4. 20, 27. 19, 1. 2. 13. & ſeq.
Pilati uxor nititur Chriſtum a morte liberare. mat. 27. 19.
Pilatus minus peccavit quam Judei, joh. 1. 9, 8. & ſeq.
Piloſus Elias, 4 reg. 1. 8.
pinguis Iſrael dereliquit Deum, deut. 32. 15.
piſcina in Jeruſalem, joh. 5. 2.
piſces verbo Dei creantur, gen. 1. 21.
piſces mundi & immundi, lev. 11. 9. & ſeq.
pius ſolus Deus, apoc. 15. 4.
pios de tentatione & afflictione eripit Deus, 1 pet. 2. 9.
Placatur Deus oratione Moyſi, exod. 32. 14.
ut placeamus Deo orat Paulus, heb. 13. 21.
non ut placeret hominibus prædicavit Paulus, ſed Deo, 1 theſ. 3. 4. galat. 1. 10.
non placere nobis debemus, ſed proximo ad ædificationem, rom. 15. 1.
Plagarum modus, deut. 25. 2.
qui plagis multis vapulabunt a Deo, luc. 12. 48.
plagæ Ægyptiorum, exod. 7. 8. 9. 10. 12.
plagæ corporis Chriſti, pſalm. 21. zach. 13. 6.
plangitur Jacob ab Ægyptiis, 70. diebus, gen. 50. 4.
plangitur Moyſes, 30. diebus ab Iſraelitis, deut. 34. 8.
plangitur propheta mortuus ab altero proph. 3 reg. 13. 29.
planctus ſuper mortuum, 2 reg. 11, 27. 14, 1.
plantavit Paulus Corinthios in Chriſto, 1 cor. 3. 6, 7, 8.
plantans & rigans nihil ſunt, ſed qui incrementum dat Deus, ibidem.
plantans vineam de fructu ejus edit, 1 cor. 9. 7.
plantatio non plantata a Deo eradicabitur, mat. 15. 13.
plebs Dei, Iſrael, non eſt ab eo repulſa, rom. 11. 4, 22.
plenitudo & corpus Chriſti Eccleſia, eph. 1. 23.
plorandum in hac vita peccatoribus, jac. 4. 9.
plorat populus agnoſcens peccatum, deut. 1. 45.
pluit coturnices & man Deus, exod. 16, 4. 13.
pluit lapides, joſ. 10. 11.
pluvia de cœlo danda terræ promiſſionis, deut. 11. 11.
pluviæ temporaneæ & ſerotinæ obedientibus, ibidem.
pluviæ interdum propter peccata non dantur, 3 reg. 8, 36. 17, 1.
ſine pluvia promittit Deus aquas regi Joram, 4 reg. 3. 17.
pœna homicidii, exo. 21. 12. item furis & domus fractæ exo. 22. 2, 3.
pœna talionis, gen. 9. 6. exod. 21. levit. 24. deut. 19. 19.
pœnitet deum, quando immutat quod fecerat, 1 reg. 15. 11. alio modo dicitur pœnitudine non flecti, 1 reg. 15. 35.
pœnitet Deum feciſſe hominem, gen. 6. 6.
pœnitenti peccatori vita, ezec. 18, 21. 33, 14. deut. 30, 1. 3 reg. 21. 29.
pœnitentia ad Deum vera, jerem. 4. 8.
pœnitentiam dat Deus, Act. 5, 31. 11, 18. 28. 2 tim. 2. 25.
ad pœnitentiam hortatur Johannes, mat. 3. 2, 11.
pœnitentiam & regnum cœlorum appropinquaſſe, Joannes, Chriſtus & Apoſtoli prædicarunt, matth. 3. 2, 4, c. 10. 4. marc. 6. Sic Paulus cum lachrymis, act. 20. 19, 31. Sic & Petrus, act. 2. 38. 3. 19.
pœnitenti fratri remittendum, mat. 18. 22.
polluebant nomen Dei ſacrificantes idolo Moloch, lev. 18. 21.
polluitur nomen Dei perjurio, lev. 19. 12.
pollutionis nocturnæ expiatio, deut. 23. 10.
ponderis æquitas, deut. 25. 13, 15. iniquitas, oſee, 12. 7.
pontifex non adſit exequiis, levit. 21. b. 10.
pontifex ad quid conſtitutus, heb. 5. 18, 1.
pontifex noſter Chriſtus, heb, 2. 19, 8. 1.
in populos ſeparati homines, deut. 32. 6.
populos diligit deus, deut. 33, 4. 33.
in populum dei aſſumpti filii Iſrael, exod. 6, 7. 19, 5. deut. 4, 6. 3 reg. 8, 52.
populis omnibus miſſus Chriſtus, luc. 2. 10.
populus dei Chriſtiani, 1 pet. 2. 9.
in porcos abeunt dæmones, mat. 8. 32.
ante porcos margaritæ non mittendæ, mat. 7. 6.
porphyrionem non comedunt Judæi, deut. 14. 17.
in porta civitatis ſedebant judices, deut. 22. 15.
portæ inimicorum pro potentia, gen. 22, 17. 24, 60.
portæ inferi non prævalebunt adverſus eccleſiam, mat. 16. 18.
portavit Deus filios Iſrael, exod. 19. 4.
poſſeſſio Levitarum Deus, deut. 10. 9.
poſteriora Dei videt Moyſes, exod. 33. 23.
potentia Dei non minuitur, iſa. 50. 2.
potentia Dei in vaſa iræ, rom. 9. 22.
poteſtas omnis ſubdatur Deo, pſalm. 23.
poteſtas omnis a Deo, rom. 13. 1.
poteſtatibus parendum, rom. 13. 1. 1 pet. 2. 13.
potus immundus, levit. 11. 34.
potus ſpiritualis, 1 cor. 10. 4.
Præcepta decalogi, exod. 20. 2. deut. 5. 17.
præcepta divina ſcrutanda, proverb. 3. 1.
præcepta implenda, deut. 6, 2. 8, 1.
præcepta fiant in charitate, 2 joh. 5.
præcepta cuſtodientibus Deus miſericors, deut. 7. 9.
præcepta ſervantibus benedictio, non ſervantibus maledictio, exod. 23. 22.
præcepta Dei inculcanda filiis, deut. 6. 25.
ad præceptorum Dei obſervationem exhortatur Moyſes beneficiorum commemoratione, deut. 4, 1. 30, 2. & ſeq. idem facit Joſue, joſ. 24. 2. & ſeq. Davia item Salomonem ad idem hortatur, 3 reg. 2. 3.
præcurſor noſter Chriſtus, heb. 6. 20.
præda ex æquo dividenda, deut. 20. 14. 1 reg. 30. 22. joſ. 22. 8.
prædeſtinaverat nos Deus ante conſtitutum mundum, Epheſ. 1, 5. 2 tim. 1. 9.
prædeſtinati, Paulo dicuntur etiam præſciti, rom. 8. 29, 30.
ob prædeſtinationem non diſceptandum cum Deo, rom. 9. 18, 19.
prædicat Chriſtus in navi, mat. 13. 2. marc. 4. 1.
prædicavit Chriſtus ſemper palam, joh. 18. 20.
prædicare non poſſunt, niſi miſſi, Rom. 10. 15.
qui prædicat, ſermones Dei prædicet, 1 pet. 4. 11.
prædicantibus apoſtolis dabat Deus incrementum, act. 2. 47.
prædicatoribus jus conceditur, ut ab eis alantur quibus prædicant, 1 corinth. 9. 4.
prædicatores promittit Deus, iſa. 30. 20.
prædicatores mendaces, 2 pet. 2. 1. & ſeq.
prædo vendens hominem, moriatur, deut. 24. 7.
præfecti Salomonis 550. 3 reg. 9. 22.
prægnantem percutiens rixando, exod. 21. 22.
prægnantes ſcinduntur a Manahem, 4 reg. 15. 16.
ad prælium docet Deus, 2 reg. 22. 35.
præparanda corda Deo, ſoli illi fidendo & ſerviendo, 1 reg. 7. 3.
præpoſitis obediendum, heb. 13. 7.
præputium nihil prodeſt Chriſtiano, aut circunciſio, 1 cor. 7, 19.
præputia lignorum auferenda, lev. 19. 23.
præſciti Paulo dicuntur qui & prædeſtinati, rom. 8. 29.
in præſepio natus Chriſtus, luc. 2. 7.
præſidendum in ſolicitudine, rom, 12. 11.
ad prandium invitatur Chriſtus a Phariſæo, luc. 11. 37.
presbyteri in ſingulis civitatibus, act. 14. 23. tit. 1. 5.
presbyteros & epiſcopos pro eiſdem accipit Paulus, act. 20. 28. tit. 1. 5. philip. 1. 1.
presbyteros quales eſſe oporteat, tit. 1. 6.
ad presbyteros exhortatio, act. 20. 28. 1 pet. 5. 1.
pretio mortis Chriſti redempti, 1. cor. 6, 20. 7, 23.
primatum tenet Chriſtus, coloſ. 1. 18.
de primatu contendunt apoſtoli, mat. 18. 2.
primitiarum lex, num. 5. 8, 9.
primitiæ reddendæ ſolicite, exod. 22, 29. 34, 26. lev. 23. 10.
primitiæ ſacerdotum erant, num. 5, 18.
de primitiis, ezech. 45, 1. 13, 16.
Primitias ſpiritus habentes Apoſtoli rom. 8. 23.
primitiæ reſurgentium Chriſtus, 1 cor. 15. 26. coloſſ. 1. 18.
primogenita ſua parvipendit Eſau, gen. 25, 32. 33.
primogenita, Dei erant, exod. 13, 2. 13. & ſæpius alibi.
primogenita Ægyptiorum moriuntur, exod. 12. 29.
primogenituræ jus non dandum filiis ex affectibus, deut. 21, 15. 16. 17.
primogenitus Chriſtus inter fratres, rom. 8. 29. colo. 3. 12. 1 cor. 15.
principes Dei miniſtri, rom, 13. 3. tit. 3. 1.
principum ſtatus mutat Deus, job. 12. 21.
principes quales eſſe oportet, deut. 1. 12.
ad principes Iſrael exhortatio, ezech. 45. 7.
in principes pauperum oppreſſores, amos, 4, 1. 6, 1. ſophon. 3. 3.
principis impii, ſunt & miniſtri impii, prover. 29. 12.
principi non maledicendum, exod. 22. 28.
principes ex Judæis multi credunt in Chriſtum, non audentes eum confiteri propter Phariſæos, joh. 12. 42.
principis in terra promiſſionis portio, ezec. 45, 78. 48, 21. 12.
principis holocauſtum ſpontaneum, Ezech. 46. 12.
principes Judæorum ignorantes crucifixerunt Chriſtum, 1 cor. 2. 6. act. 3. 17.
princeps aeris, diabolus, epheſ. 2. 2. coloſ. 2. 15. joh. 12. 31.
principatus omnis caput, Chriſtus, coloſſ. 2. 10.
Priſca & Aquila, rom. 16. 3. act. 18, 18. 26. 2 tim. 4. 19.
probanda omnia, 1 theſſ. 5. 21.
probatio ſpem auget, rom. 5. 4.
Probemus an ſimus in fide, 1 cor. 11. 28.
prodigalitas prohibetur, proverb. 5. 9.
prodigia in morte Chriſti, mat. 27. 51.
proditores Ziphæi, 1 reg. 23. 39.
non prohibendi quomodocunque verbum Dei vere annuntiantes, marc. 9. 38. philip. 1. 14, 15.
projicere ſermones Dei, 1 reg. 15. 26.
promiſſionis terra qualis, deut. 8. 7.
promiſſiones omnes adimplevit Deus Judæis, joſ. 21. 45. 23. 15.
promiſſiones etiam indignis complet Deus, lev. 26. 44.
promiſſiones Dei indignis dantur, 1 reg. 2, 30.
propter promiſſiones Dei ad Abraham, &c. omnia egit Deus erga Judæos. Exod. 2, 24. 6, 3. 1 reg. 12. 19.
promiſſionum Dei memor Jacob orat, gen. 32. 9.
promiſſiones Deo objicit orans Moyſes pro peccato Iſrael, exod. 32. 10. deut. 9. 26.
quod promiſimus Deo, reddendum, deut. 23. 21.
promiſſionis verbum Abrahæ factum, rom. 5. 1. & ſeq.
promiſſionis filii, rom. 9. 8.
promiſſiones ſuas implevit Deus miſſo filio ſuo Chriſto, act. 3, 13. 13, 23.
promiſſio patris ſpiritus ſanctus, act. 1. 4.
Prophana vitet epiſcopus, 2 tim. 2. 16.
propheta olim dicebatur Videns, 1 reg. 9. 9.
per prophetas reſpondebat Deus, 1 reg. 28. 6.
prophetis in viſione & per ſomnium loquebatur Deus, ſoli Moyſi facie ad faciem, num. 12. 6.
propheta Dei loquitur quod illi ponit in os, 3 reg. 22. 22. num 22, 18. 35, 38. 23, 8. 24, 13.
prophetæ Dei autoritas mich. 3. 5. 6. 9. 4 reg. 5, 8.
propheta corripit Jeroboam. 3 reg. 13. 2.
prophetæ centum abſconſi, 3 reg. 18, 13.
propheta inobediens verbo Dei occiditur a leone, 3 reg. 13. 18.
prophetæ de ſalute noſtra per Chriſtum, & de remiſſione peccatorum prophetaverunt, 1 Pet. 1. 10. act. 10. 13.
prophetæ cupierunt videre Chriſtum, matt. 13. 17.
prophetæ exemplum patientiæ, jac. 5. 10.
propheta Abraham, gen. 20. 7.
propheta Moyſi erat Aaron, exod. 7. 1.
ut prophetet omnis populus optat Moyſes, num. 11. 25.
in prophetarum contemptores Judæos, jer. 7. 13. act. 7, 48. 52.
prophetat Eliſæus pſalte canente, 4 reg. 3, 15. 16.
prophetæ in eccleſia interpretentur, 1 Cor. 12. 28.
prophetarum ſpiritus prophetis ſubjectus eſt, 1 cor. 14. 32.
prophetarum filii pauperes & eſurientes, 4 reg. 4, 38. 6, 1.
prophetiſſa Debora, Judic. 4. item Holda, 4 reg. 22. 14.
propheta falſus unde dignoſcitur, deut. 18. 20. jere. 28. 5. & ſeq.
propheta poſt eventum ſuæ prophetiæ abducens a Deo, occidatur, deut. 13. 5.
prophetæ falſi 850. ſolus Elias Dei propheta, 3 reg. 18. 13.
de prophetis falſis conqueritur Jeremias, jere. 14. 13.
prophetas Baal occidit Elias, 3 reg. 18. 40.
ad prophetiam ex agricultura vocatur Eliſæus, 3 reg. 19. 22.

propheta noſter Chriſtus, deut. 18. 15.
prophetia Dei donum, rom. 12. 6.
prophetiæ donum optandum, 1 cor. 14. 3.
prophetiæ interpretatio a Deo, 2 pet. 1. 20, 21.
propinquitatis juri quomodo cedebant Judæi, ruth. 4. 4, 6.
propitiatorii forma, exod. 25. 10.
propitiatio pro peccatis Chriſtus, 1 joh. 2, 2. 4. 1, 10.
propoſitionis panes, levit. 24. 5.
propoſitionis panes comedit David, 1 reg. 21. 7. luc. 6. 4.
proſelytos faciebant Judæi, matth. 23. 15.
proſpera & adverſa a Deo, prov. 3. 12.
proſperitas impiorum, job. 21. 7.
proſtibuli merces non offerenda, deut. 23. 18.
protector noſter Deus, pſal. 17, 3. 31. 26, 30. 3, 32. &c.
protector Abrahæ Deus, gen. 15, 1. 20, 7.
Proverbium: Num & Saul inter prophetas? 1 reg. 10, 12. 19, 24.
in proverbium facti Judæi, deut. 28. 37.
Providentia Dei erga ſervos ſuos, pſal. 144, 8. 146, 8. pro. 15, 3. 19, 17. etiam ab utero matris, pſa. 138, 12.
providentia Dei erga ingratos, 3 reg. 18. 2.
providentiæ Dei omnia committenda, eccl. 11. 13.
providentia Dei ſuper Elia, 3 reg. 17. 3, 9.
providentiam Dei negantes, Iſa. 40. 7.
proximorum contemptores, malac. 2. 10.
proximus omnis indigens ope noſtra, luc. 10. 29.
proximo placendum ad ædificationem, rom. 15. 2.
proximi dilectio eſt legis impletio, rom. 13. 8.
proximi cura cuique commiſſa, eccl. 17. 12.
proximi res perdita non negligenda, deut. 22. 1.
proximo dandum mutuum, eccl. 29, 1. 2.
prudentes & ſimplices ſimus, matth. 10. 15.
prudentia ſpiritus & carnis, rom. 8. 6.
prudens David in omnibus, 1 reg. 18, 14. 15.
prudentiæ carnis non innitendum, Abdiæ, 1. 7, 8.
prurigine percutiuntur inobedientes, deut. 28. 27.
Pſallendum Deo ſpiritu & mente, eique gratiæ agendæ, 1 cor. 14. 26.
Pſalmis, hymnis & canticis Deo canendum, eph. 5. 15. col. 3. 16.
pſallente Davide recedit ſpiritus malus a Saule, 1 reg. 16. 17, 18.
pſaltes egregius David, 2 reg. 23. 1.
a pſeudoapoſtolis cavendum, phil. 3. 18.
pſeudoapoſtoli operarii ſubdoli, 2 cor. 11. 13.
pſeudopropheta quomodo dignoſcendus, deut. 18. 20.
de pſeudoprophetarum doctrina, ezech. 13, 3. 22, 25.
pſeudoprophetarum miracula, jerem. 23. 26.
pſeudoprophetæ ſurrecturi, matth. 24. 11, 24.
Ptolemæus rex Ægypti, 1 mac. 10, 51. 11, 3. 8. 13. & ſeq.
Publicani evangelio credunt, matth. 21. 31, 32.
publicani Deum laudant, luc. 7. 34, 39.
publicani non plus exigant, quam conſtitutum eſt eis, luc. 3. 12.
publicani & phariſæi parabola, matth. 18. 17.
puella vovens, an teneatur voto, num. 30. 4.
pueris angeli cuſtodes, matth. 18. 13.
pueri adducuntur ad Chriſtum, matth. 19. 13.
puerum amplectitur Chriſtus, marc. 9, 36. 10, 14.
puer efficiatur qui vult ingredi regnum Dei, matth. 18. 3.
puerorum eſt regnum cœlorum, matth. 19. 14.
pueri non ſcandalizandi, matth. 18. 6.
pueri laudant Chriſtum, matth. 21. 15.
pueritia virgis coercenda, proverb. 13, 24. 22, 18. 23, 13.
pueri irridentes Eliſæum devorantur ab urſis, 4 reg. 2. 23, 24.
Pugnator noſter Deus, exod. 15. 3.
pugnat pro Iſraelitis Deus, exod. 14. 18.
pulcherrima Sarai, gen. 12. 11, 14.
pulcherrima Rebecca, gen. 24. 16. item Rachel, geneſ. 29. 17.
pulchra Abigail, 1 reg. 25. 3. item Bethſabee, 2 reg. 11. 2. & Thamar, ſoror Abſolom, 2 reg. 13. 1.
pulchri David & Abſalom, 1 reg. 16. 12. 2 reg. 14. 25.
pulicem ſe dicit David præ Saule, 1 reg. 26. 20.
pulvis homo, gen. 3, 19. 18, 27.
pulvere caput aſpergebant Judæi dolentes, joſ. 7. 6. 1 reg. 4. 12.
pulvis pedum excutiendus in contemptores evangelii, matth. 10. 14.
ut pupilla oculi cuſtoditus Iſrael, deut. 32. 10.
pupillam oculi Dei tangit, qui Chriſtos ſuos tangit, zac. 2. 8.
pupillo judicium facit Deus, deut. 10. 18.
pupilli decimis tertii anni alendi, deut. 14. 29.
de pupillis, deut. 24, 17. 26, 12. 27, 19. proverb. 13. 10. eccl. 4. 10.
purgatio peccatorum per Chriſtum, heb. 1. 3.
purificatio Levitarum, num. 8. 6.
puſillanimes conſolandi, 1 theſſ. 5. 41.
puteos Abraham obturant Philiſthæi, gen. 26. 15.
puteos a Philiſthiim obſtructos refodit Iſaac, gen. 26. 15. 22, 32.
Pygargum comedunt Judæi, deut. 14. 5.
Pythones non conſulendi, deut. 18. 11.
Pythones habentes, moriantur, levit. 20. 27.
pythonem habentem mulierem conſulit Saul, 1 reg. 28. 3, 7.
pythones aufert Joſias, 4 reg. 23. 24.

Q.

QUærendus Deus toto corde, & ſic invenietur, deut. 4. 29.
quæſtiones vitandæ, 2 tim. 2. 23. tit. 3. 9.
in quæſtionarios, 1 tim. 6. 4.
Quæſtus magnus, pium eſſe, 1 tim. 16. 6.
ſine querela vivendum, phil. 21. 5. 1 theſſ. 3. 13.
quieti ſimus, 1 theſſ. 4. 11.
quinquagenarios conſtituit Moyſes ſuper Iſraelem, exod. 18. 21.
quinquagenarii duo cum ſibi ſubditis ad verbum Eliæ igne cœleſti abſorpti, 4 reg. 1. 11.
qui ſtat, videat ne cadat, 1 cor. 10. 12.

R.

RAbba obſidetur a Joab, 2 reg. 11. 1.
Rabbath urbs Ammonitarum, 2 reg. 12. 29.
Rabbi cupiebant vocari ſcribæ & Phariſæi, matth. 23. 7.
Rachelis acta, gen. 29, 30. 31, 35.
ſicut Rachel fœcunda, ruth. 4. 11.
radix David Chriſtus, rom. 15. 12. apoc. 22. 16.
radix Judæorum ſancti patres, rom. 11. 16.
Raguel ſacerdos Madian, exod. 2. 18.
Raguel ſocer Tobiæ junioris, tob. 7, 13. 8, 4. 21, 10. 8, 10.
Rahab meretrix, aut potius caupona, joſ. 2. 6.
Rama ædificatur ac deſtruitur, 3 reg. 15. 17, 21, 22.
Rameſſes terra datur filiis Iſrael, gen. 47. 11.
Rameſſes ædificatur, exod. 1. 11.
rami naturales oleæ, Judæi, rom. 11. 18.
Ramoth Galaad obſidetur, 3 reg. 22. 3.
ranæ ſuper terram Ægypti, exod. 8. 7.
rapiuntur bona non obedientium Deo, deut. 18. 19.
raptores alienarum rerum, 1 cor. 6. 10.
Raphael deducens Tobiam juniorem, tob. 5, 6. 9, 12.
Rationale judicii quale, exod. 28, 15. 39, 27.
rationi propriæ non fidendum, deut. 12. 9. prov. 3. 5.
rationem reddet unuſquiſque Deo, rom. 14. 10.
ratio omnibus reddenda de ſpe noſtra ſi interrogaverint, 1 pet. 3. 15.
Razin rex Syriæ, 4 reg. 16. 6, 9.
Raziæ mors, 2 machab. 14. 37.
Razon adverſarius Salomonis, 3 reg. 11. 23.
Rebeccæ uxoris Iſaac acta, gen. 22, 23. 24, 25. 26, 27. rom. 9. 10.
rebelles in Moyſen deglutiit terra, num. 16. 31. pſal. 105. 27, 28.
rebelles Iſraelitæ, deut. 9. 31, 37.
rebellio Core, num. 16. 1.
recalcitravit Iſrael, 32. 15.
non recedendum a Deo, deut. 11. 16.
recedere a tergo Domini, 1 reg. 12. 20.
Rechab occidit regem Iſboſeth, 2 reg. 4. 6. 9.
Rechabitarum obedientia erga patrem, jerem. 35. 2. & ſeq.
recipere Chriſtum, ſive in eum credere, joh. 1. 12.
reconciliavit ſibi Deus per Chriſtum, rom, 5. 10.
reconciliemur cum fratre, matth. 5. 24.
recordatur noſtri Deus cum nos liberat, aut aliquid donat, 1 reg. 1. 17. gen. 30. 22.
ut recordemur beneficiorum Dei exhortatio, deut. 8. 2.
rectoris officium, eccleſ. 32. 1.
rectum coram Deo faciendum, exod. 15. 26.
rectus Deus, deut. 32. 4. pſal. 91. ver. ult.
redemptio per ſanguinem Chriſti, 1 pet. 1. 19.
redemptio quæ, epheſ. 16. heb. 9. 12.
redemptor noſter Chriſtus, 1 cor. 1. 30. marc. 10. 45.
redemptionem percipiemus in die judicii, luc. 21. 28.
reductio populi a Babylone, jerem. 30. 3.
refugii urbes, joſ. 20. 1. num. 35. 6. deut. 4. 41. 19, 2.
refugium noſtrum Deus, 2 reg. 22. 3. pſal. 9. 10. jerem. 16. 19.
regeneratio ſpirituum per Chriſtum, iſa. 65. 16.
regina Saba audit Salomonem, 3 reg. 10. 1, 19.
regiones a filiis filiorum Noe primum diviſæ, gen. 10. 31.
regiones albæ ad meſſem, joh. 4. 35.
regnabit Deus in perpetuum, exod. 15. 18.
regnabat Deus ſuper Iſraelem, antequam regem peterent, 1 regum. 12. 12.
regni lex, 1 reg. 8, 1. 10, 25.
regnorum mutatio a Deo, job. 34. 19.
de regnis quatuor mundi, Dan. 7. 17. zach. 6. 1.
regnum Dei ſacerdotale, Iſrael, exod. 19. 6.
regni Chriſti deſcriptio, Iſa. 32. 1.
regnum Chriſti æternum, iſa. 9. 7. dan. 7. 27.
regnare nolentes Chriſtum, jubet coram ſe occidi, luc. 19. 33.
regnum Dei gratis datum, luc. 12. 32.
regnum Chriſtus diſponit ſuis, luc. 22. 29.
regnum Dei paratum electis, matth. 25. 34.
in regnum Dei per multas tribulationes intratur, act. 14. 22.
regnum cœlorum eccleſia, matth. 13. 52.
de regno Dei multa apud evangeliſtas.
regnum Dei intra nos, luc. 17. 21.
regnum Dei primum quærendum, matth. 6. 33.
regnum Dei quando ſit venturum interrogabant Phariſæi, luc. 17. 20.
regnum Davidis Chriſtum reſtituturum credebant Judæi, marc. 11. 10. act. 1. 3.
ne regnet peccatum in nobis, rom. 6. 12.
regula æqua, levit. 19. 35.
regulam Chriſti ſequentes, galat. 6. 16.
in regula eadem permaneamus, philip. 3. 16.
religio munda, quæ, jac. 1. 26.
non relinquit nos Deus, deut. 4. 29.
relinquentes Deum affliguntur, joſ. 24. 20. jud. 10. 6.
relinquere patrem, &c. propter Chriſtum, matth. 19. 29. luc. 18. 29.
reliquiæ populi Iſrael ſervandæ, jerem. 23. 1. rom. 9. 27. 11, 5.
remiſſio jubilæus, levit. 25. 10.
remiſſio debiti anno ſeptimo, deut. 15. 1.
remiſſio peccatorum gratuita, act. 2. 38. coloſſ. 1. 14.
remittendum ex corde fratribus, coloſſ. 3. 8.
renaſcimur per verbum Dei, 1 pet. 23. 2, 2.
renatus ex aqua & ſpiritu ſancto, joh. 3. 4.
Renes accincti in eſu agni paſchalis, exod. 12. 11.
ut renovaremur venit Chriſtus, tit. 3. 5.
renuntiandum omnibus quæ poſſidemus, luc. 14. 33.
de reprobis, matth. 1. 13, 14.
reprobum ſe non eſſe dicit Paulus, 2 cor. 13. 7.
reptilia terræ creantur verbo Dei, geneſ. 1. 20, 21. 24, 25.
reptile immundum, levit. 11. 2, 44.
repudium permittit Moyſes, deut. 24. 1. matth. 19. 7.
repulerunt Deum Iſraelitæ, num. 11. 20.
requies nulla inobedientibus, deut. 28. 65.
requies ferentibus jugum Chriſti, matth. 11. 24.
in requiem Dei ingreſſuri credentes, heb. 4. 3.
requies tribulatis, 2 theſſ. 1. 7.
requievit Deus die ſeptimo, gen. 2. 2.
reſipiſcere omnes deſiderat Deus, 2 pet. 3. 9.
reſipiſcentia Iſraelis, jerem. 3. 25.
Reſpæ acta, 2 reg. 3. 7. 21, 8.
reſpicere dicitur Deus populum, quando a quovis malo liberat, ruth. 1. 6.
reſpicit Deus ſuper obedientes, levit. 2, 25. 26, 9.
ut reſpiciat ipſum Deus, orat Iſrael, deut. 26. 7.
reſpublicæ quando florent, prov. 28, 16. 29, 4.
reſurrectionem Chriſti prædixit David, act. 2. 31.
reſurgunt in morte Chriſti corpora ſanctorum, matth. 27. 52.
reſurrexit Chriſtus, matth. 28. 6. act. 2, 24, 31.
reſurrectionis Chriſti virtus, oſee 6. 1.
reſurrexit Chriſtus propter juſtificationem noſtram, rom. 4. 25.
de reſurrectione Chriſti, 1 cor. 15. 12, 13, 21.
reſurrexiſſe Chriſtum teſtantur apoſtoli, act. 4. 33.
reſurrectio & vita Chriſtus, joan. 11. 25.
reſurgere cum Chriſto, rom. 6. 9.
reſuſcitat Chriſtus in ſe credentes, joan. 6. 39.
de reſurrectione prophetia, job. 14. 12. dan. 12. 2.
reſurgent omnes, 2 cor. 4. 14.
de reſurrectione mortuorum, 1 cor. 15. 12, 13, 14.
in reſurrectione non contrahēt matrimoniū, mat. 22. 30.
retribuit Deus cuique juxta juſtitiam, 1 reg. 26. 23.
retribuit Deus obedientibus ſe, deut. 32. 41, 43.
Reu naſcitur, gen. 11. 18.
revelat Deus aurem alicujus, cum aliquid illi prænuntiat, 1 reg. 20. 13. 2 reg. 7. 27.
rex ad quid conſtituitur, 3 reg. 10. 9.
rex juſtus, prov. 29. 4, 14.
rex qualis eſſe debet, deut. 17. 16. & ſeq.
regibus ebrietas fugienda, prov. 31. 4.
regis jus, 1 reg. 8. 9.
regis cor in manu Dei, prov. 21. 1.
a regis indignatione cavendum, prov. 16, 14. 20, 2.
ſub rege puero infœlicitas, eccl. 10. 16.
rex legat deuteronomium, deut. 17. 18.
regem honorificemus, 1 pet. 2. 17.
pro regibus orandum, 1 tim. 2. 2.

regem petunt Iſraelitæ, 1 reg. 8, 5. 10, 19.
rex Saul conſtituitur invitus, 1 reg. 10. 24.
rex Salomon petit a Deo ſapientiam, 3 reg. 3. 11, 12.
rex ſeculorum immortalis, inviſibilis, 1 tim. 1. 87.
regem volunt Chriſtum conſtituere, joan. 6. 15.
reges & ſacerdotes Dei Chriſtiani, Apoc. 1, 5. 5, 10. 1 pet. 2. 9.
Rhamni parabola, judic. 9. 14, 15.
Rhode puella, act. 12. 13.
Ridentibus væ, & quare, luc. 6. 25.
rigavit Apollo, 1 cor. 3. 6. Rixa, opus carnis. gal. 5. 29.
de rixantibus, lex, exod. 21. 18.
de rixarum ſuſcitatione, prov. 10, 12. 15, 18.
Roboam acta, 3 reg. 11, 43. 12, 14.
non roboratur homo in fortitudine ſua, ſed ex ſolo Deo, 1 reg. 2. 9.
rogat Paulus eos quibus evangelizat, 1 theſſ. 4, 1. 10. 5, 12. 2 theſſ. 2. 1.
Roma concubina Nachor, gen. 22. 24.
de Romano imperio vaticinium Balaam, num. 24. 24.
Romanos venturos timent Judæi joan. 11. 48.
Romanum ſe dicit Paulus, act. 16, 37. 22, 25.
Romani neminem condemnant indicta cauſa, act. 25. 16.
Romanis prædicandum evangelium, act. 23. 27.
Romam appulit Paulus, act. 28. 17.
Romani non prohibent Paulo prædicare omnibus evangelium, act. 28. 22. & ſeq.
ros in ſolitudine, qui & man ſive manna, exod. 16. 13.
rore caligantes cœli, deut. 33. 28.
ros & pluvia non data eſt tribus annis, temporibus Achab, 3 reg. 17. 1.
ros & pluvia non deſcendant ſuper montes Gelboe, 2 3 reg. 1. 21.
rotarum viſio, ezech. 1. 15, 16. 18. & ſeq. 10. 6. 12.
Ruben nativitas & ejus acta, gen. 29, 32. 35, 22. 37, 21. 42, 2. 37. deut. 33. 6.
Rubenitæ interficiunt Agarenos, 1 Paral. 5. 10.
Rubenitarum habitatio, joſ. 13. 6.
rubus ardens non comburitur, exod. 3, 2. 3.
ruinam præcedit exaltatio, & gloriam dejectio, prov. 16. 18.
in ruinam Judæis reliquit Deus Chananæos, judic. 2. 3.
ruituros per Chriſtum multos Judæos prædicit Simeon, luc. 2. 34.
Ruth acta vide in ſuo libro.

S.

SAba Regina inviſit Salomon, 3 reg. 10, 4. 10, 13. matth. 12. 24.
Sabbathum benedicit Deus, gen. 2. 3. exod. 20. 11.
ſabbathum præcipitur, exod. 16, 23. 20. 8, 10.
ſabbathi ſanctificatio, jerem. 17. 21.
ſabbathum quare inſtitutum, exod. 20, 10. 23, 12. deut. 5. 12.
ſabbathum, cujus ſignum, exod. 31. 16. ezech. 20. 11.
ſabbathi violatores increpantur, exod. 16, 25. num. 15. 32. 2 eſd. 13. 15.
ſabbathum terræ, exod. 25. 10. levit. 25. 4.
ſabbatho legit Chriſtus prophetas, luc. 4. 16.
ſabbathum propter hominem factum, & non e diverſo, marc. 2. 27.
ſabbathi Dominus Chriſtus, matth. 13. 8.
ſabbathis benefaciendum, matth. 12. 10, 11.
ſabbatho Chriſtus mulierem incurvatam ſanat, luc. 13. 14.
de ſabbatho violato reprehenditur Chriſtus, joh. 5, 10. 19, 18. 7, 22. 9, 14. luc. 13. 14.
ſabbatha perpetua, Iſa. 66. 23.
ſabbathiſmus, ceſſatio ab operibus mortuis, iſa. 56, 2. 58, 13.
de ſabbatho & requie Chriſtianorum poſt tribulationes, heb. 4. 9.
ſaccus in lumbis ſignum doloris, 3 reg. 20, 31. 21, 27.
ſacerdoti Levitico obſervanda, lev. 10, 6. & ſeq. 19. 2.
ad ſacerdotis officia qui non ſuſcipiebantur, lev. 21. 21.
ſacerdotum conſecrandorum modus, exod. 29. 44.
ſacerdos virginem ducat, lev. 21. 13.
ſacerdotum hæreditas, Deus, deut. 18. 1.
ſacerdotum officium præcipuum, malach. 2. 1.
a ſacerdotibus legem accipiat rex, deut. 17. 18.
ſacerdotis filia fornicans, levit. 21. 9.
ſacerdotes Baal occiduntur, 3 reg. 18, 40. 4 reg. 10, 25. 23, 45.
in ſacerdotes, Oſee, 5 Jer. 2. 8.
ſacerdotum avaritia, Iſa. 52. 11. Malach. 2. 2.
ſacerdotum principes fuerunt cauſa mortis Chriſti, matth. 26. 3, 27. 6, 12, 20, 41, 62. luc. 19, 47. 20, 4. 19.
ſacerdotes prohibent Chriſtum annuntiari, act. 4. 24.
ſacerdotum turba obedit fidei, act. 6. 7.
ſacerdotium Levi tranſlatum, heb. 5, 6. 7, 1. 8, 4. Pſal. 109.
ſacerdotes Chriſtiani ſpirituales, qui hoſtias ſpirituales offerunt per Chriſtum, 1 pet. 2. apoc. 1, 6. 5. 10.
ſacerdotale Dei regnum, Iſraelitæ, exod. 19. 6.
ſacramentum, Chriſtus natus, 1 tim. 3. 16.
Sacramentum Dei revelatum Paulo, coloſſ. 1. 27.
ſacrificii lex, levit. 6. 14. deut. 18. 1.
ſacrificia carnalium ſubſannantur, Oſee 4. 19.
ſacrificia Judæorum polluta, agg. 2. 14.
ſacrificia veteris legis rejicit Deus, Pſal. 49. 8. jer. 6. 20. mal. 2. 13.
ſacrificia quæ requirit Dominus, mic. 6. 7.
ſacrificio miſericordia potior, matt. 9. 13. Oſee 6. 7.
ſacrificiis major dilectio, marc. 12. 33.
ſacrificia Deo accepta, malach. 3. 4. pſal. 50. 18. pſal. 49. 24.
Sacras literas noverat Timoth. ab infantia, 2 timoth. 3. 15.
ſacrorum vaſorum forma, exod. 25. 9, 31.
Sadducæi negant reſurrectionem, act. 23. 6, 7, 8.
Sadoc ſacerdos, 1 reg. 2. 3. 35.
ſagenæ parabola, matth. 13. 47.
ſaga tabernaculi, exod. 26. 7.
ſagittis ſuis minatur Deus Iſraeli, deut. 32. 23.
in ſalis ſtatuam verſa uxor Loth. gen. 19. 26.
ſal ſeminavit Abimelech ſuper ſolum urbis Sichem a ſe vaſtatæ, judic. 9. 45.
ſalis ardore comburendi inobedientes, deut. 29. 23.
ſale conditum ſacrificium, levit. 2. 13.
ſale condita victima, marc. 9. 49.
ſal terræ Apoſtoli, matth. 5. 13.
Sale conditus ſit ſermo, coloſſ. 4. 6.
ſale naſcitur, gen. 11. 13.
ſalmana occiditur, judic. 8. 5.
ſalmanaſſar transfert Iſraelem in Aſſyrios, 4 reg. 18. 9.
ſalomonis nativitas & acta, 2 reg. 12. 24. uſque 3 reg. 12. 14.
ſalomonis oratio pro ſapientia habenda, ſap. 9. 1.
ſalomonis commendatio, eccleſ. 47. 15, 26.
quæ ſalomon a Deo expetivit, 3 reg. 3. 10. prov. 30. 1.
ſalphaad filiæ, num. 27, 1. 36, 2.
ſaltantem Davidem ridet Michol, 2 reg. 6. 14.
ſalutare in pace, 1 reg. 10. 1.
ſalutatio, Dominus tecum, vobiſcum, judic. 6. 12. ruth. 2. 4.
ſalutatio Angeli ad Mariam, luc. 1. 29.
ad ſalutationem Mariæ exultat Johannes in utero, luc. 1. 41.
ſalutare in oſculo ſancto, philip. 4. 21.
ſalutationes in foro, math. 23. 7.
ſalutare neminem per viam, luc. 10. 4. 4 reg. 4. 29.
Salvator noſter Deus, 2 reg. 22. 2.
ſalvat Deus abſque gladio, 1 reg. 17. 47.
ſalutem feciſſe dicitur Deus, quando dedit victoriam, 2 reg. 23. 10, 12.
ſalvus fieri a morte petit Chriſtus, johan. 12. 27.
ſalvare animam ſuam, matth. 10. 39.
ſalvator ſive liberator Iſraelis Othoniel, jud. 3. 9.
ſalvator omnium Deus, 1 tim. 4. 10.
ſalutare Dei Chriſtus, gen. 49. 8. luc. 2. 30.
ſalutem habemus per Chriſtum, 1 theſſ. 5. 8.
ut ſalvos faceret peccatores, venit Chriſtus, 1 tim. 1. 15.
ſalus a Deo, pſal. 3, 8. & 64, 6.
ſalus vera a Deo petenda, jerem. 17. 14.
ſalus ex Judæis, joan. 4. 22. ſalutis autor Chriſtus, heb. 2. 10.
ſalvi facti ex gratia Dei, eph. 2. 8.
ſalutis dies, dies Chriſti, 2 cor. 6. 3.
ſalus nuſquam niſi in Chriſto, act. 4. 12.
ſalvos nos omnes vult Deus, 1 tim. 2. 4.
ſalvandorum numerus parvus, luc. 13. 23.
Samariæ mons, 3 reg. 16. 24.
Samariæ mala, Oſee 14. 1.
ſamaria obſidetur, 3 reg. 20. 4 reg. 6. 24.
ſamaritæ Deo & dæmonibus ſerviunt, 4 reg. 17. 33.
ſamaritani parabola, luc. 10. 33.
ſamaritani Chriſtum nolunt recipere, luc. 8. 37.
ſamaritanæ hiſtoria, joh. 4. 9.
ex ſamaritanis Chriſto credunt, joan. 4. 39.
ſamaritanum eſſe Chriſtum blaſphemant Judæi, johan. 8. 48.
ſamaritanis annuntiat Philippus Chriſtum, act. 8. 1. quos ſimon magus multis annis dementaverat, act. 8. 25.
ſamgar percutit Philiſthæos vomere, judic. 3. 31.
ſamſai ſcriba, 1 eſdr. 4. 8, 9.
ſamſonis acta, judic. 13. 14, 15.
ſamuelis nativitas & acta, 1 reg. 1. uſque ad cap. 25.
ſamuelis laudes, eccl. 46. 16.
ſanctificare pro conſecrare, levit. 27. ſæpius.
a ſanctificatorum eſu quibus ſit abſtinendum, lev. 22.
ſanctificare annum, hoc eſt celebrare, levit. 25. 10.
ſanctificari vult Deus, levit. 10. 3.
ſanctificare Dominum coram populo, num. 20. 13. deut. 32. 51.
ſanctificemus Chriſtum in cordibus, 1 pet. 3. 15.
ut ſanctificet pater Apoſtolos, orat Chriſtus, Johan. 17. 17, 19.
ſanctificat ſeipſum patri Chriſtus pro nobis & immolat, ibid.
ſanctificatio noſtra Chriſtus, 1 cor. 1. 30.
ſanctificati Chriſtiani per Chriſtum, 1 cor. 6. 11.
ſanctificemus nos, 1 joan. 3. 3.
ſanctificator noſter Deus, levit. 20. 8.
ſanctus, ſolus Deus, 1 reg. 2. 2.
ſancti ſumus Deo, deut. 14. 21.
ſanctos vocat Paulus chriſtianos, rom. 16. 2. & ſeq. eph. 1. 4. phil. 4. 8.
ut ſanctos nos faceret & mundos, miſit Deus filium ſuum, coloſſ. 1. 22.
ſancti ſimus in omni converſatione, 1 pet. 1. 15.
pro ſanctis ſive chriſtianis ſemper orandum, epheſ. 6. 18.
ſancta ſanctorum in quæ intravit Jeſus, cœlum eſt, heb. 9. 3.
ſancti in manu Dei ſunt, deuter. 33. 2.
ſanctus panis, 1 reg. 21. 4. item locus, exod. 3. 5. joſ. 5. 15.
ſanctuarii forma, exod. 25. 8.
ſanctuarii expiatio, lev. 16. 16.
ſanctuarium Dei metuendum, lev. 19. 30.
ſanctuarium Dei terra Chanaan, exod. 15. 17.
ſanctum non dandum canibus, matth. 7. 6.
ad ſanctitatem hortatur nos Deus, quod ipſe ſanctus ſit, levit. 11, 44. 19, 2. 20, 7. 21. 8.
ſanctimoniam ſectemur, heb. 12. 14.
ſanguis anima eſt omnis carnis, lev. 12. 11.
ſanguis prohibetur Judæis, deut. 12. 16. 23. 27. 15. 23. gen. 9. 4.
ſanguinem comedens populus peccat, 1 reg. 14. 33. 34.
ſanguine fiebat expiatio peccatorum, levit. 17. 13.
ſanguine holocauſti aſpergitur populus, exod. 24. 6.
ſine ſanguine nihil pene expiabatur in veteri teſtamento, Hebræorum 9. 21.
ſanguis Chriſti petit remiſſiones, heb. 12. 24.
ſanguine Chriſti redemptio, matth. 26. 28. heb. 9. 12. 1 pet. 1. 2.
ſanguinem Chriſti pollutum ducentes, heb. 10. 29.
ſanguis & aqua exeunt de latere Chriſti, joan. 19. 34.
ſanguis pro homine occiſo, judic. 9. 24.
ſanguis uvæ, deut. 32. 14.
ſanati ſumus a peccatis per Chriſtum, 1 pet. 2. 24.
ſanator noſter Deus, exod. 15. 2, 26.
Saph gigas occiditur, 2 reg. 21. 18.
ut ſapiant Judæi, optat Deus, deut. 22. 29.
ſapientia Judæorum, verbum et præcepta Dei, deut. 4. 6.
ſapientia timor Domini, job 28. 28.
ſapientia Dei dives & profunda, rom. 11. 33.
ſapientia Dei Chriſtus, luc. 11. 42. matth. 23. 34.
ſapientiæ theſauri in Chriſto, coloſſ. 2. 3.
ſapientia Dei abſcondita, evangelium quod nunc revelatum eſt, 1 cor. 2. 7.
ſapientiam docet ſpiritus Dei, job. 32. 10.
ſapientia & cor intelligens, idem, 3 reg. 3. 11.
ſapientiæ laudes & commoda, prov. 1. 2. 3. 4. & libro Sapientiæ.
ſapientiam petit Salomon, 3 reg. 3. 11.
ſapientia a Deo poſtulanda, jac. 1. 5.
ſapientes in bono, rom. 16. 19.
ſapiendum quomodo, rom. 12. 3.
ne ſapiamus alta, rom. 11. 20.
ſapientia mundi, ſtultitia apud Deum, 1 cor. 1, 17. 3, 19.
ſapientia carnis non poteſt ſubjici legi Dei, rom. 8. 1 cor. 3. 19.
ſapiens audit conſilia, & gaudet argui, prov. 13, 14. 25, 12.
ſapientes ſui amantes vix corriguntur, prov. 26. 12.
ſapientis & ſtulti differentia, eccleſ. 10. 10.
ſapiens vir artificioſus, exod. 28. 35, 40.
ſapientia replentur artifices, exod. 31. 2.
ſapienter ambulandum, coloſſ. 4. 5.
Sarai ſive Saræ uxoris Abrahæ acta, gen. 11. 16, 17. 18. 20. 21. 23. Saræ fides, heb. 11. 11.
Sara obediens Abrahæ & dominum vocans, 1 pet. 3. 6.
Sara uxor Tobiæ iunioris, tob. 3. 7. 10.
Sarephtana mulier, 3 reg. 17. 10.
Sarviæ ſororis David filii, 1 paral. 2. 16.
Sarviæ filios timet David, 2 reg. 3. 39. unius tamen eorum conſilium reſpuit, 2 reg. 16, 9. 19, 21, 22.
Satan Deus hujus ſæculi, 2 cor. 4. 3.
Satan impetrata a Deo facultate, percutit ſubſtantiam & corpus Job, job 1, 6. 2, 2.
Satan apoſtolos appetiverat, luc. 22. 3.
Sananæ traditur fornicator, 1 corinth. 5. 5.
a Satana impeditur Paulus, 1 theſſ. 2. 18.
Satanas in angelum lucis transfiguratur, 2 cor. 11. 14.
Satanas ligatus ſolvetur, apoc. 20. 2, 7.
Satanam vocat Chriſtus Petrum, marc. 8. 33.

ſatiati ne obliviſcamur Dei, deut. 8. 10.
ſaturat Deus obedientes ſibi, deut. 11. 15.
ſaturat ne obliviſcamur Dei, deut. 6. 11. & ſeq.
ſaturatus Iſrael relinquit Deum, deut. 31. 20.
ſaturis væ, & quare, luc. 6. 25.
Saulis acta, 1 reg. 9. uſque ad 31. caput.
Saulis mors nunciatur Davidi, 2 reg. 1. 5.
Saulis regnum decreſcit, 2 reg. 3. 1.
Saulis ſeptem filii ſuſpenſi, 2 reg. 21. 7, 8.
Saulis & Jonathæ oſſa ſepelit David, 2 reg. 21, 6. 12.
Saulus qui & Paulus, act. 7, 58. 13, 9.
Scabie percutiuntur inobedientes, deut. 28. 27.
ne ſcandalo ſint, præcipit Deus idololatras occidi, deut. 7. 26.
ſcandala ſunt impii, matth. 13. 41.
ſcandalum paſſi Apoſtoli, matth. 26. 33.
ſcandalizantur diſcipuli aliquot a Chriſto recedentes, joan. 6. 61.
ne ſcandalo ſint Judæi firmi infirmis veſcendo quoſlibet cibos, 1 cor. 8, 13.
ſcandalizati Phariſæi, matth. 15. 12.
a ſcandalis dehortatur Chriſtus, matth. 18. 6.
ſcandalizantur cives Nazareth in Chriſto, mat. 13. 57.
ſcenofactoriam artem exercet Paulus, act. 18. 3.
Scenopegiæ oblationes, ezech. 45. 23.
Schiſmaticus arguitur, prov. 6. 12.
ſchiſmata vitanda, 1 cor. 1. 10.
ſchiſmata Corinthiorum vitanda, 1 cor. 3. 3.
ſcientia ſalutis, luc. 1. 77.
ſcientia Jeſu Chriſti, præ qua Paulus cætera arbitratur ſtercora, phil. 3. 8.
arboris ſcientiæ boni & mali interdictio, gen. 2. 17.
ſcientia veritatis, 2 tim. 3. 7.
quæ ſcientia inflet, 1 cor. 8. 1.
ſcientiarum dominus eſt Deus, 1 reg. 2. 3.
ſcintillam ſuam vocat vidua filium ſuum unicum, 2 reg. 14. 7.
ſcortatores ne ſint in Iſrael, deut. 23. 17.
ſcortatio vitanda proverb. 5, 3. 7, 5.
Scribæ cuidam objicit Chriſtus ſuam paupertatem, matth. 8. 19.
ſcribarum opera reprehendit Chriſtus, matth. 23, 2. 13.
ſcribit Deus legem ac mandata, exod. 24. 4, 12.
ſcribatur verbum Dei in oſtiis, deut. 6. 9. 11, 20.
ſcripturis non credunt Judæi, joan. 5. 39.
ſcripturis utitur Chriſtus contra diabolum, matt. 4. 4.
ſcripturis probat Chriſtus ſe a Patre miſſum, joan. 5. 39.
ut ſcripturas impleret, venit Chriſtus, luc. 24. 27.
ſcripturis revincit Apollo Judæos, act. 18. 28.
ſcripturas ſcrutantur viri nobiles Theſſalonicenſium, act. 17. 11.
ſcripturarum utilitas, 2 tim. 3. 16. rom. 15. 4.
ſcripturis prophetarum attendendum, 2 pet. 1. 20.
ſcrutator cordium Deus, rom. 8. 27. jerem. 17. 10.
Sculptile qui facit ut adoretur, maledictus, deuter. 27. 15.
ſcurrilitas vitanda, eph. 5. 4.
ſcutum auxilii Deus, deut. 33. 29. reg. 22. 31.
ſcuta aurea Salomonis, 3 reg. 14. 27.
Sebæ acta, 2 reg. 20. 1, 2, 6, 7.
Secta, opus carnis, gal. 5. 20.
ſecta Chriſtianorum, act. 28. 22.
in Sectarum introductores, 2 pet. 2. 10.
ſecuritas populo promittitur, exod. 34.
Sedecias falſus propheta, 3 reg. 22. 11.
Sedeciæ regis Judæ, qui & Mathanias, acta 4 reg. 24. 17. 25. 2, 4, 7. jerem. 37. 39, 52. ezech. 12, 12. 21, 25.
Sedentes in domo meditemur verbum Dei, deut. 11. 9.
ſeditioſi damnantur, proverb. 24. 19.
ſeductores proficiunt in pejus, 2 tim. 3. 13.
ut ſeductor habitus Chriſtus, matth. 27. 63.
ſeductor quis dicendus, 2 joan. 17.
ſedulitas patrisfamilias, proverb. 20. 13.
de ſegete proximi, deut. 23. 25.
Segor civitas ſervatur, gen. 14, 2. 19, 22.
Sehon occiditur, deut. 2. 31.
Seir mons, deut. 33, 2.
Sela filius Judæ tertius, gen. 38. 5.
Sellum interficit Zachariam, 4 reg. 15. 10.
Sem generatio, gen. 9, 23. 26. 10, 31. 11, 10.
Semei acta, 2 regum 16, 7. 19, 18. 3 reg. 2, 8. 36. 38, 40.
de Semeia prophetia, 3 reg. 12. 22.
Sementis & meſſis non ceſſent, gen. 8. 22.
Semini dat Deus corpus, 1 cor. 15. 38.
ſemen paucum inobedientibus, deut. 28. 38.
ſeminis fratri ſuſcitandi lex, deut. 25. 5, 7.
ſemen Abrahæ qui ex Iſaac nati ſunt, gen. 21. 12, 13.
ſemen Davidis Chriſtus, 2 reg. 7. 12.
ſemen ex Judæis Apoſtoli, rom. 9. 29.
ſemen verbum Dei, matth. 13. 23, 24.
ſemen tacite fructificans, marc. 4. 27.
ſeminantis parabola, matth. 13. 1.
quæ ſeminamus, metemus, galat. 6. 8.
Seminifluus vir, levit. 15, 2. 10, 15.
Semer civitas ædificatur, 3 reg. 16. 24.
Semma percutit Philiſtæos, 2 reg. 23. 11.
ſenum conſilium, 3 reg. 12. 6.
ſeniores 70. ſuper Iſraelem, num. 11. 24, 25. & ſeq.
ſenioribus traditur Deuteronomium, deut. 31. 9.
ſenes quales eſſe debeant, tit. 2. 2.
ſenes honorandi, levit. 19. 32.
ſenes ſenſibus florebunt, Iſa. 65. 20.
ſenectutis commendatio, proverb. 16. 30.
Sennacherib exercitus occiditur, 4 reg. 19. 30, 36.
in ſenſum reprobum tradi, Iſa. 57.
ſenſum Dei nemo novit, rom. 11. 34. 1 cor. 2. 16.
ſenſum Chriſti tenet Paulus, 1 cor. 2. 17.
non ſenſu, ſed malitia pueri ſimus, 1 cor. 14. 14.
in ſenſu ſuo abundet quiſque, rom. 14. 5.
Separatur populus Iſrael a cæteris populis, lev. 20. 24, 25, 26.
Sepelitur Moyſes a Deo, ſed ignoratur ejus ſepulchrum, deut. 34. 6.
quod ſepeliſſent Saulem viri Jabes, benedicuntur a Davide, 2 reg. 2. 5.
ſepeliri vult propheta in ſepulchro alterius prophetæ, 3 reg. 13. 31.
ſepelitur Joannes Baptiſta, matth. 14. 12.
ſepelitur Chriſtus, matth. 27. 60.
Sephora uxor Moyſi, exod. 4. 25.
ſeptuaginta duo diſcipuli prædicant, luc. 10. 1, 17.
ſepulchrum Moyſi ignoratur, deut. 34. 6.
ſepulchra concupiſcentiæ, num. 11. 34, 35.
ſepulchrum Chriſti, matth. 27, 61. 28, 1.
ſepulchra dealbata Phariſæi, & quare, matth. 23. 27.
ſepulchra prophetarum extruentes, matth. 23. 24.
Sequendus Deus, deut. 13. 2. 1 reg. 12. 14.
ſequitur Caleb Deum, deut. 1. 36. joſ. 14. 24.
ſequi veſtigia Chriſti, 1 pet. 2. 21.
ſequi volens Chriſtum ſcriba propter temporalia, matt. 8. 19, 22.
ſequi volens Chriſtum, tollat crucem ſuam, matth. 10. 38.
Sequentibus Chriſtum nihil deeſt, ut patet in multiplicatione quinque panum, matth. 14. 13.
ſequens chriſtum, animo ſit immobilis, matth. 8. 19.
Sergius Paulus, act. 13. 7.
ſermonem Dei quærere, i. ejus voluntatem inveſtigare, 1 reg. 22. 2.
ſermones Dei projicere. i. inobedientem eſſe, 1 regum 15. 26.
ſermones Dei loquatur qui loquitur populo, 1 pet. 4. 11.
ſermo chriſtianorum eſt eſt, non non, matth. 5. 37. jacob. 5. 12.
in ſermone confirmet nos Deus, 2 theſſ. 2, 15. 17.
ſerit Iſrael & perdit omnia, & quare, judic. 6. 3.
Serpens ſeducit mulierem & maledicitur, gen. 3. 1, 13, 14.
ſerpentes igniti immittuntur in populum, num. 21. 6.
ſerpens æneus erigitur, num. 21. 9. joſ. 3. 14. & confringitur, 4 reg. 18. 4.
ſerpentes, Phariſæi, matth. 23. 33.
ſerviamus invicem, gal. 5. 13.
ſervire Deo, joſ. 22. 27.
ſerviendum ſoli Deo, exod. 23. 25. heb. 12. 28. deut. 28. 47. joſ. 24. 2.
ſervire Deo, & dæmonibus, 4 reg. 17. 33.
ut ſerviremus ei, redemit nos Chriſtus, 1 theſſ. 1. 9. the. 1. 9.
ſervitus, cicuncidi, gal. 2. 4.
a ſervitute legis liberati, heb. 2 15.
ſervi Judæorum, peregrini, levit. 25. 42, 44.
de ſervis emendis & liberandis, exod. 21. 2. deut. 15. 2.
ſervus quomodo tractandus, prov. 29. 19, 21.
ſervi quales eſſe debeant, epheſ. 6. 5.
ſervus probus Jacob, gen. 31. 38, 39.
ſervus fidelis erat ſervus Abraham, gen. 24. 2.
ſervi regis omnes ſubditi, 1 reg. 8. 11, 12, 13.
ſervus Dei Moyſes fideliſſimus, num. 12. 7, 8. deut. 34. 5. heb. 3. 2.
ſervi Dei Iſraelitæ, levit. 25. 55.
ſervi Dei ſumus, liberati a peccato, Joan. 8. 34. rom. 6. 20.
ſervi ſumus juſtitiæ, rom. 6. 18.
ſervi Dei, omnes nos, quibus data talenta, luc. 12. 37, 38. 17, 7, 9.
ſervus non eſt major domino, joan. 15. 25.
ſervus Chriſti eſſe non poteſt, qui quærit hominibus placere, gal. 1. 10.
ſervus omnium, Paulus, 1 cor. 9. 19.
ſervi peccati, Joan. 8. 34. 2 pet. 2. 19.
Seſac Rex Ægypti, 3 reg. 11, 40. 14, 25.
Seth naſcitur, gen. 4. 25.
Severitas Dei in Judæos rejectos, rom. 11. 22.
Sibæ ſervi Miphiboſeth acta, 2 reg. 9. 2, 9, 10, 11. 16. 1, 2, 3. & ſeq.
Siccitas in Judæa, jerem. 14. 1.
Siceleg civitas Davidis, 1 reg. 27, 6. 30, 1.
Siceram non biberunt Judæi 40. annis, deut. 29. 6.
Sichem occiditur, gen. 34. 2.
Sichimitæ deſtruuntur, judic. 9. 46, 47.
Sichem ædificat Jeroboam, 3 reg. 12. 25.
Siclus, exod. 30. 13. ezech. 45. 12.
in Sidonem ſermo Domini, ezech. 28. 21, 22.
Sidrach cum ſociis mittitur in fornacem, dan. 3. 12.
ſignati Dei, apoc. 7. 2.
in Signa conſtituit Deus ſolem & lunam, gen. 1. 14.
ſignum petit Abraham, gen. 15, 8. 17, 11.
ſignum petit Gedeon, judic. 6. 17.
ſignis confirmatur Saul, 1 reg. 10. 1.
ſignis confirmatur Jonathas, 1 reg. 14. 10.
ſignum Ezechiæ datum in horologio, 4 reg. 20. 20.
ſigna petunt Judæi, matth. 12. 38.
ſigna ſequentia credentes, marc. 16. 17.
ſigna præcedentia judicium in ſole & luna, matth. 24. 24. marc. 13. 22. luc. 21. 25.
ſilentium ſervandum in tempore, prov. 17. 20.
In Silo domus Dei, joſ. 18, 31. 20, 18.
in Silo ceſſat apparere Deus Heli, 1 reg. 3. 4.
Silvanus, 1 Pet. 5. 12.
Simeonis acta, gen. 29, 34. 42. 46. 49. joſ. 19. 9.
Simeon ſuſcipit Chriſtum in ulnas, luc. 2. 25.
ſimilæ oblatio, lev. 2. 1.
Simile ſimili conjungitur, eccl. 13. 19, 20.
Simon frater Judæ, 1 mach. 13, 14. 11, 16. c. 13. 34. 14. 4, 17, 16, 14, 16.
Simon dicitur Petrus, marc. 3. 16.
apud Simonem Phariſæum manducat Chriſtus, luc. 7. 40.
Simon magus, act. 8. 9.
ſimplex vir Jacob erat, gen. 25. d. 27.
ad ſimplicitatem hortatur Chriſtus, matth. 10. 16.
in ſimplicitate tribuendum, rom. 12. 8.
in ſimplicitate converſatus Paulus, 2 cor. 1. 12.
ſimplici corde diligendum, 1 pet. 1. 22.
ſimplices in malo, rom. 16. 19.
ſimulachrorum ſervitus, avaritia, col. 3. 5.
ſimulachrorum cultus fugiendus, act. 15. 20.
ſimulat David inſaniam, 1 reg. 21. 13.
ſimulationes abſint a Chriſtianis, 1 pet. 2. 1.
Sinai mons, exod. 19. 1. gal. 4. 24, 25.
ſinapis parabola, matth. 13. 31.
Sion arx quæ & civitas David, 1 Paral. 11. 5.
Siſara occiditur, judic. 4, 14. 20. 22.
ſitiens David non vult bibere allatam aquam, 2 reg. 23.
ſitiens Chriſtus potatur aceto, joan. 19. 28.
ſitis inobedientibus, deut. 28. 48.
ſitientes invitat Chriſtus, joan. 7. 37.
Sobach occiditur, 2 reg. 10. 16, 18.
Sobna præfectus Ezechiæ, Iſa. 22, 15. 36, 3. 22.
ad ſobrietatem exhortatio, 1 theſſ. 5. 6, 8.
ad Sobrietatem ſapiendum, rom. 12. 3.
ſocietatem habere cum Deo & ejus filio, eſt credere in Chriſtum, 1 joan. 1. 3.
Socothitæ occiduntur, judic. 8. 16.
Socrus Petri ſanatur, matth. 8. 41.
de Sodomitis, gen. 13, 14. 18, 19. ezech. 16, 46, 47, 48. 2 pet. 2. 6.
Sodomitæ ſubverſi, matth. 10. 15. deut. 29. 23.
Sol verbo Dei creatur, gen. 1. 14.
Sol obedit Joſue, joſ. 10. 12, 13. in Sole & luna ſigna, luc. 21. 25.
ſolis & lunæ equi, 4. reg. 23. 11.
ſolennitates Judæorum, exod. 23. 15, 16.
ſolicitudines hujus ſæculi, luc. 8, 14. 14, 18. 21, 35.
a Solicitudine temporalium cavendum, matth. 6. 25.
ſolicitudo Pauli pro Eccleſia, 2 cor. 7, 11. 11, 28.
ſoliciti ſervare unitatem, epheſ. 4. 3.
ſolicitus Deus pro Abraham, gen. 12. 17.
ſolitarii moleſtia vana, eccleſ. 4. 9.
ſolus eſt Deus, Deus noſter, deut. 32. 12.
ſolus Deus ſalvat a malis & tribulatione, 1 regum 10. 19.
ſoli Deo ſerviendum, deut. 10. 20.
in Somnis videt Jacob ſcalam, gen. 28. 12.
per Somnium loquitur Deus Abimelech, gen. 20. 3.
per Somnium loquebatur Deus prophetis, num. 12. 6.
ſomnia Joſeph, gen. 37. 5, 6, 8.
ſomnium Madianitæ, judic. 7. 13.
ſomniorum interpretatio Dei eſt, gen. 40. 8.
ſomnia non obſervanda, levit. 19. 26.
ſoror Abrahæ erat Sara & uxor, gen. 20. 12.
ſortem mittit Joſue in dividenda terra coram Deo, joſ. 18. 8.

ſortem facit cadere Deus, prov. 16. 33.
in ſortem Chriſti fideles, epheſ. 1. 11.
ſortem mittunt Apoſtoli pro Mathia, act. 1. 26.
Sopater comes Pauli, act. 20. 4.
Soſthenes princeps ſynagogæ, act. 18. 17.
ab omni Specie mali abſtinendum, 1 theſſ. 5. 22.
Spectaculum facti mundo Apoſtoli, 1 cor. 4. 9.
in Speculo fidei Deum intuemur, 1 cor. 13. 12.
de Speculis mulierum factum labrum æneum, exod. 38. 8.
ſpeluncam latronum fecerant domum Dei Judæi, matt. 21. 13.
ſpes a Deo, 2 theſſ. 2. 10.
ſpes non eſt de eo quod videtur, rom. 8. 24.
ſpes in Chriſto, 1 pet. 1. 21. matth. 12. 21.
ſperans in Deum Abia, victor eſt, 2 Paral. 13. 18.
ſpes noſtra, qua ſperamus vitam æternam, heb. 9. 15. epheſ. 4. 4.
ſpes, galea noſtra, 1 theſſ. 5. 8.
ſpe gaudendum, rom. 12. 12.
ſpes impiorum vana, Sapien. 5. 15.
ſpe ſalvi Chriſtiani, rom. 8. 20.
ſpem augent ſcripturæ, rom. 15. 4.
ſpes non confundit, rom. 5. 2.
ſpicas licebat manu decerpere de ſegete proximi, deut. 23. 25.
ſpinæ & tribuli, propter peccatum, gen. 3. 18.
ſpinea corona coronatur Chriſtus, matth. 27. 24.
ſpiritus, ventus, gen. 8. 1.
per Spiritum ſanctum ſanctificatio, 1 pet. 1. 2.
ſpiritus ſancti miſſio, joel. 2. 28. act. 2. 2.
ſpiritum ſanctum promittit Chriſtus Apoſtolis, luc. 24. 29. joan. 14. 26. act. 1. 8. dat illum, act. 2. 4.
Spiritus ſanctus datur obedientibus evangelio, gal. 2. 2.
Spiritus ſanctus datus fidelibus, ſignum eſt eos eſſe ex Chriſti ovibus, eph. 1. 13. eſt & arrabo ac pignus ſalutis, 2 cor. 1, 22. 5, 5.
ſpiritum Dei non habens non eſt ejus, rom. 8. 9.
Spiritus ſancti templum membra noſtra, 1 cor. 6. 17.
Spiritum ſanctum ne contriſtemus, eph. 4. 30.
ſpiritus & caro invicem adverſantur, gal. 5. 17.
a Spiritu ſancto innovantur, joan. 3. 6, 8. 1 cor. 12. 10, 11, 13.
ſpiritus Dei dat ſapientiam, job 32. 8.
Spiritus Dei omnia ſcrutatur, 1 cor. 2. 10.
Spiritus ſanctus facit credere Chriſto, joan. 3. 5.
Spiritus ſanctus teſtatur conſcientiis noſtris quod ſimus filii Dei, rom. 8. 16.
a Spiritu ſancto diffunditur charitas in viſcera noſtra, rom. 5. 5.
Spiritus ſancti opera, gal. 5. 22.
Spiritu Dei facta carnis mortificantur, rom. 8. 13.
Spiritus ſanctus orat in nobis, rom. 8. 16.
Spiritus ſanctus dat quod fideles reſpondeant adverſariis, matth. 10. 20.
Spiritus ſancti gratiæ ſunt variæ, 1 cor. 12. 3.
in Spiritum ſanctum blaſphemia non remittitur, matt. 12. 31.
in Spiritu adorandus Deus, joan. 4. 23.
ſpiritus bonus petendus, luc. 11. 13.
ſpiritu ſimus ferventes, rom. 12. 11.
ſpiritualis omnia dijudicat, prov. 18. 1
ſpiritui omni non credendum, 1 joan. 4. 1, 2 3.
ſpiritu & mente pſallendum, 1 cor. 14. 17.
ſpiritus mendacii in ore prophetarum, 3 reg. 22, 23.
ſpiritus odii inter Abimelech & Sichimitas, judic. 9. 23.
ſpiritus mendaces, iſa. 19. 14.
ſpolia legitime ex æquo dividenda, deut. 20. 14.
Sponſa Chriſti, eccleſia, pſal. 44.
Sponſorem inſtruit Salomon, prov. 6. 1.
Stans videat ne cadat, 1 cor. 10. 12.
Statera æqua, levit. 19. 36.
ſtatuas ſicut apud Gentes fieri, prohibet Deus, deu. 16. 22
ſtatuæ gentium confringendæ, exod. 23, 24. 34, 13. deut. 7. 5.
ſtellæ verbo Dei creatæ, gen. 1. 16.
ſtellarum ſeptem ſacramentum, apoc. 1. 16.
Stephani electio, accuſatio, defenſio & lapidatio, act. 6. 7.
Stephanæ familia, 1 cor. 1. 16.
ſterilis nulla inter obedientes Deo Judæos, exod. 23. 26.
ſterilitas opprobrio Judæis, luc. 1. 36.
ſtigmata Chriſti circumfert Paulus, gal. 6. 17.
ſtipendium peccati mors, rom. 6. 23.
Stoici & Epicurei cum Paulo diſputant, act. 17. 18.
ſtolis albis amicti in conſpectu Agni, qui ſint, Apoc. 7. 13.
Struthionem non comedunt Judæi, deut. 14. 15.
ſtulti virga caſtigandi, prov. 26. 3.
de ſtultis, prov. 12, 13. 14. 15. 16. 17. 18. 23. 26.
ſtulta mundi elegit Deus, 1 cor. 1. 25.
ſtultam fecit Deus ſapientiam mundi, 1 cor. 1, 20. 3, 18.
Sua uxor Judæ, gen. 38. 12.
Sua rex Ægypti, 4 reg. 17. 4.
Subcinericei panes, exod. 12. 39.
ſubditi ſimus invicem, epheſ. 5. 22.
ſubjecti ſimus regibus & ducibus, 1 pet. 2. 18.
in Sudore vultus acquirendus victus, gen. 3. 19.
ſufficientiam didicerat Paulus, phil. 4. 11. 2 cor. 3. 5.
ſuffocatum prohibetur, gen. 9. 4.
ſulphur ſuper terram inobedientium, deut. 29. 23.
ſum qui ſum eſt nomen Dei, exod. 3. 14.
Sunamitis hoſpita Eliſei, 4. reg. 4.
Sunamitis peregrinatur tempore famis, 4 reg. 8. 1.
ſuperbi dejecti a Deo, iſa. 29. 19.
ſuperbus, non credens evangelio, 1 tim. 6. 4.
ſuperbis reſiſtit Deus, 1 pet. 5. 5.
non ſuperbe de ſe ſentiendum, phil. 2. 3.
ſuperhumerale quale, exod. 28. 6.
ſuperſtitio Athenienſium taxatur. act. 17. 22.
ſupportemus invicem, epheſ. 4. 4, 6, 13, 25.
ſurdum facit Deus, exod. 4. 11.
ſurdo non maledicendum, levit. 19. 4.
ſurdus ſanatur, marc. 7. 37.
ſurgentes verbum Dei meditemur, deut. 11. 19.
ſus, immundum animal, levit. 11. 7.
Suſannæ hiſtoria, Daniel. 13.
ſuſcitabit nos Deus, 1 cor. 6. 14.
ſuſcitandi ſeminis fratri lex, deut. 25. 5, 7.
ſuſpenſus, ipſa die ſepeliebatur, deut. 21. 23.
ſuſurro in populo, levit. 19. 16. prov. 26. 20.
Synagoga impia vocatur ad pœnitentiam, Oſee 2. 1.
de Syris, 2 reg. 8. 5, 6. 10. 4 reg. 5. 6. 7. 13.

T

in Tabernaculis habitat Abraham, gen. 12. heb. 11.
Tabernaculi forma, exod. 26, 1. 36, 8. 39, 32. & ſeq.
Tabernaculorum feſtum, exod. 23. 15.
Tabernaculum corpus noſtrum, 2 cor. 5. 4.
Tabitha ſuſcitatur, act. 9. 40.
Tabulæ teſtimonii, exod. 32. 15, 16.
Tabulas frangit Moyſes, exod. 32. 19. aliaſque parat, exod. 34. 1.
Taciturnitas laudatur, prov. 17. 27, 28.
Talenta auri 420. allata ex Ophir ad Salomonem, 3 reg. 9. 28.
talentorum parabola, matth. 25. 15.
Talionis lex, gen. 9. exod. 21. 14.
Tectum domus muro muniendum, deut. 22. 8.
Temeritas infelix, prov. 15. 16.
Templum Salominis, 3 reg. 6, 3. 8, 63.
ad Templum qui admittendi, ezech. 44. 9.
Templum Salomonis ſe rejecturum minatur Deus, ſi idola coluerint, 3 reg. 9. 7.
Templum diripitur, 4 reg. 14, 13. 25, 1. 12. 13.
Templi reſtauratio, agg. 1. 8. 1 eſdr. 4. 1.
Templi ſecundi gloria, agg. 2. 2.
Templi everſio prædicitur, Amos 9. 1. Zach. 11. 1.
Templum ſpoliatur, 2 machab. 5. 15. Violatur, 2 mach. 6. 2.
e Templo ejecti vendentes, 21. 12.
in Templo orant Apoſtoli, act. 2. 40.
in Templis manufactis non habitat Deus, acto. 7. in quibus habitet, Iſa. 66. 3.
Templum Dei membra noſtra, 1 cor. 3, 6. 6, 19.
Templum pro corpore, joan. 2. 21.
Tempora diſtincta, gen. 1, 14. 8, 22.
Temporibus ſuis omnia fiunt, eccleſ. 3. 11.
Tempora noſſe non eſt noſtrum, act. 1. 7.
Tempus vitæ breve, 1 cor. 7. 29.
Tempus redimendum, col. 4. 5.
Tenebræ ſuper abyſſum, gen. 1. 2.
Tenebræ Ægypti, exod. 10. 21, 22.
Tenebræ non ſunt in Deo, 1 joan. 1. 5.
Tenebræ gentes, epheſ. 5. 8.
Tenebrarum opera, rom. 13. 12.
in tenebris eſt qui odit fratrem, 1 joan. 2. 9, 11.
tenebras Deus illuminat, 2 reg. 22. 29.
tentat Deus populum ſuum, exod. 15. 24. 25. 16, 4.
tentat Deus Abraham, gen. 22. 1.
tentat nos Deus miraculis pſeudoprophetarum, deut. 13. 3.
in tentationibus orandum, pſal. 33.
tentandus non eſt Deus, deut. 6. 16. matth. 4. 7. 1 cor. 10. 9.
tentant Deum Iſraelitæ petentes aquam, exod. 17. 3.
tentaverunt decies Deum Iſraelitæ in ſolitudine, num. 14. 22.
tentatio perpetua vita noſtra, job 7. 1.
tentatur Chriſtus, matth. 4. 1. heb. 2. 18.
in tentationibus Chriſti manſerunt cum eo Apoſtoli, luc. 22. 28.
tentari non ſinit nos Deus ultra vires, 1 cor. 10. 13.
tentorii forma, exod. 26. 36.
tepidus evomendus, apoc. 3. 16.
termini non transferendi, deut. 19, 14. 27, 17.
terra creatio, gen. 1. 1.
terra maledicta, gen. 3. 17.
terræ a quibus primum diviſæ, gen. 10. 11.
terra omnis Dei eſt, exod. 9. 29.
terræ fructus maledictus inobedientibus, deut. 11, 10. 28, 18. 29. 22, 24. & ſeq. levit. 26. 19.
terræ venditio, levit, 25. 23.
terra bibens imbrem, & non proferens fructus, reproba eſt, heb. 6. 7.
in terram revertetur homo, gen. 3. 19.
terræ motus in morte & reſurrectione Chriſti, matth. 27, 51. 28, 2.
terra, & quæ in ipſa ſunt opera, exurentur in die judicii, 2 pet. 3. 10.
terrenus primus homo, 1 cor. 15. 74.
terribilis Deus noſter, deut. 10. 17.
teſtamentum vetus dedicat Moyſes ſanguine, exod. 24. 12. heb. 9. 20.
teſtamenti veteris repetitio, joſ. 24. heb. 9. 15.
teſtamentum novum, heb. 10. 16, 28. matt. 26, 28.
de teſtamento novo, heb. 8. 8. gal. 3. 15. 1 corinth. 11, 25. 2 cor. 3. 6.
teſtimonium falſum, exod. 20, 16. 23, 1.
teſtimonium Dei de filio, 1 joan. 5. 10.
teſte uno nemo occidebatur, num, 35. 30.
teſtium duorum teſtimonium, deut. 17. 6.
teſtis falſi pœna, deut. 19. 16. prov. 19. 9.
teſtes Chriſti apoſtoli, luc. 28. 48.
teſticuli attriti vel amputati, deut. 23. 1.
Thamar vidua acta, gen. 38.
Thamar ſoror Amnon, 2 reg. 13. 1.
Thamar filia Abſalom, 2 reg. 14. 27.
Thare generatio, gen. 11. 27.
Thebes civitas oppugnatur. judic. 9. 50.
theſauri templi diripiuntur, 3 reg. 7, 51. 14, 26.
theſauri in terra non recondendi, ſed in cœlo, matth. 6. 29.
theſaurus cordis, matth. 12. 35.
theſauri abſconditi parabola, matth. 13. 44.
in theſaurizantes, luc. 12. 33.
theſauri ſapientiæ in Chriſto, coloſſ. 2. 3.
Theſſalonicenſibus prædicat Paulus, act. 17. 1.
Thola judex Iſrael, judic. 10. 1.
de Thoma, joan. 11, 16. 14, 5. 20, 24. 21, 2.
Topheth deſtruitur, 4 reg. 23. 10.
Thou rex Emath, 3 reg. 8. 9.
Thuris oblatio, levit. 2. 1.
Thymiamatis confectio, exod. 30. 35.
Tibicines in mortuis, matth. 9. 23.
Tigris fluvius, gen. 2. 14.
timendus Deus, levit. 19. 32. deut. 6. 2. matth. 10. 28. act. 10. 22.
timendi parentes, levit. 19. 3.
timentibus Deum miſericordia, luc. 1. 50.
de timore Dei, deut. 4, 10. 14, 23. 17, 19. 31. 12. exod. 33. 2. prov. 24. 21. mal. 1. 1.
timore Dei revocamur a peccatis, levit. 19. 14.
abſque timore, ſervantes præcepta Dei, levit. 26. 3.
timebunt hoſtes obedientium Deo, deut. 11. 18.
ut timerentur Iſraelitæ fecit Deus, deut. 2. 24.
timor tribuendus cui debetur, rom. 13. 7.
in timore dominari populo, 2 reg. 23. 3.
ut ſine timore Deo ſerviremus, redempti ſumus, luc. 1. 74.
ne timeamus non datum iri nobis regnum æternum, luc. 12. 50.
de Timotheo Epiſcopo, 1 cor. 4, 17. 16, 10. phil. 2. 19. act. 16. 1.
tintinnabula in tunica Aaronis, exod. 28. 33.
Titus gentilis non circunciſus, gal. 2. 3.
titulus crucis Chriſti, matth. 27. 37. marc. 15. 26. joh. 19. 19, 20.
Tobiæ ſenioris ac junioris acta, in libro Tobiæ.
tonitruis percutiuntur Ægyptii, exod. 9. 23.
tonitrua quum lex datur, exod. 19. 16.
tonante Deo conteruntur Philiſtæi ad preces Samuelis, 1 reg. 7. 10.
in Tonſione ovium celebrabantur convivia, 1 reg. 25. 36.
tradit Deus idololatras Judæos in manus diripientium, jud. 2, 3. 6. 4, 1. 6, 1.
tradit Deus hoſtes in manus Iſraelitarum, num. 21. 34. deuter. 2. 30, 33. joſ. 2. 10, 11. judic. 13, 7. 10. 11. 20.
tragelaphum comedebant Judæi, deut. 14. 5.
trahuntur a Deo patre ad Chriſtum credentes, joan. 6. 44.
transferuntur Henoch & Helias, gen. 5. 24. 4 reg. 2. 12.
transfiguratur Chriſtus, matt. 17. 2.
tranſgreſſione Adæ omnes conſtituimur peccatores, Geneſ. 3. 14.
tranſgreſſionum expiatio, num. 5. 6.

tranſit Deus ante populum. i. deducit eum, Deut. 31. 3.
tranſire ad numerum. i. recenſeri, Exod. 30. 13.
tranſitus victima, agnus paſchalis, Exod. 12. 23.
tria quæ bene gradiuntur, Prov. 30. 29.
per tria movetur terra, Pro. 30. 21.
tribulationes credentibus Chriſto, 1 Pet. 1. 10, 11.
tribulationes prædicatoribus, 1 Theſſ. 3, 4.
tribulationes pati, donum Dei, Phil. 1. 29.
per tribulationes oportet intrare regnum Dei, Act. 14. 22.
tribulationes ad probationem, 1 Pet. 4. 29.
tribulatio patientiam parit, Rom. 5. 3. 12. 12.
tribulationibus convertit nos Deus ad ſe, Deuter. 4. 29. Iſa. 26. 16.
ad tribulationes perferendas exhortatio, Joan. 15. 19. 16. 37. Heb. 12. 3.
tribulationem patientibus requies, 2 Theſſ. 1. 8.
a tribulationibus eripit ſolus Deus, 1 Reg. 10. 19.
in tribulatione fidendum & canendum, Iſai. 8. 20. Pſal. 41. vide Exemplo Job, Pauli & Silæ, Job 1. Act. 16. 23.
tribulationes non patiantur fideles ob homicidia & hujuſmodi, 1 Pet. 4. 19.
tribulatio non ſeparat nos a dilectione Dei, Rom. 8. 35.
tribulationis dies. 4 Reg. 19. 3.
tribulati oratio ad Deum, Pſal. 42. v. 1.
tribulatoribus piorum, pœna æterna, 2 Theſſ. 1. 7.
ad tribunal Chriſti oportet omnes ſiſti, 2 Cor. 5. 10.
tribuni conſtituti ſuper Iſraelem, Exod 18. 21.
tribuendum in ſimplicitate, Rom. 12. 8.
tribuum ſortes, Ezech. 48. 1. 19.
tributaria civitas, Deut. 20. 8. 11.
tributa reddenda & cenſus, Mat. 22. 21. Rom. 13. 77.
tributum ſolvit Chriſtus, Mat. 17. 25.
Trinitatis myſterium in verbo, Faciamus, Geneſ. 1. 26. 2. 8. in verbo, Nobis, Geneſ. 3. 22. Item in tribus illis, quos Abraham excepit hoſpitio, Gen. 18. 2.
a triſtitia mors, Mat. 26. 38.
triſtitia ſalutaris, & quæ mortem adfert, 2 Cor. 7. 10.
in triſtitia conſtitutus, oret, Jacob. 5. 13.
triſtis Chriſtus ob cæcitatem Judæorum, Mar. 3. 6.
non ex triſtitia aut neceſſitate pauperibus ſubveniendum, 2 Cor. 9. 7.
trullæ cæmentarii viſio, Amos 7. 7, 8.
Tryphon dux exercitus Antiochi, 1 Mach. 13. 1. 12. 14.
tubæ argenteæ, & earum officia, Num 10. 2.
tubarum feſtum, Lev. 23. 24.
Tubalcain ærarius, Gen. 4. 22.
tunica Aaron, & tunicæ lineæ filiorum ejus, Exod. 28. 40.
tunica Chriſti, Joan. 19. 23.
turbator terræ Achab, 3 Reg. 18. 18.
turpiloquium abjiciendum, Epheſ. 5. 4.
cum tympanis canunt Deo mulieres, Exod. 15. 20. Jud. 11. 34.
tyranni imago, Prov. 28. 6.
Tyrus evertenda, Ezech. 26. 27.

V

VAcca rufa, Num. 19. 2.
Vaccæ lactantes reducunt arcam Dei, 1 Reg. 6. 12. 14.
Vagao eunuchus, Judith 12. 10.
Vaniloquia vitanda, 1 Tim. 2. 16.
Vanitati ſubjecta creatura, Rom. 8. 20.
Vanitates idola, 1 Reg. 12. 21. 3 Reg. 16 26.
Vaſa ad uſum tabernaculi, Exod. 25. 37. 16.
Vaſa pro corporibus hominum, 1 Reg. 21. 5.
Vaſa fictilia, corpora noſtra, 2 Cor. 4. 7.
Vaſthi regina repudiatur, Eſth. 1. 9.
Vectigal pendendum. Rom. 13. 7.
Vectium tabernaculi forma, Exod. 26. 29.
Velum tabernaculi quale, Exod. 26. 31.
Velum templi ſciſſum, Mat. 27. 51.
Velamen ſuper faciem Moſi, Exod. 34. 33. 2 Cor. 3. 13.
Velamen ſuper cor Judæorum, 2 Cor. 3. 4.
Velamen tabernaculi, Heb. 10. 20.
Velle & perficere operatur Deus, Philip. 2. 13.
Vellus Gedeonis, Judic. 6. 37.
Venator robuſtus Nemrod, Gen. 10. 9.
Venator Eſau, Gen. 25. 28.
de venditionibus, Lev. 25.
de venditore, Eccl. 26. 23.
Vendere & dare pauperibus, Matth. 19. 21. Act. 2. 45. 34.
Venduntur hoſtibus inobedientes, Judic. 2. 14. Deut. 32. 30.
Venire ad Chriſtum, Joan. 6. 35.
ventris fructus multiplicatur obedientibus, Deuter. 28. 44.
venter levandus extra caſtra, Deuter. 23. 12, 13.
venundatus Achab, ut faceret malum, 3 Reg. 21. 25.
verax Deus, Exod. 34. 6. Joh. 3. 33.
verberibus cæduntur impii, Deut. 25. 2.
verbo Dei creatur lux, Gen. 1, 3.
verbum Dei ſapientia noſtra, Deut. 4. 2.
ex verbo Dei vitæ ratio petenda, Iſa. 8. 20.
verbo Dei prædicato convertuntur corda, Jerem. 23. 22.
verbo Dei ſcortatio vitatur, Prov. 2. 16.
de verbo Dei vivo ex Eccleſia manante, Zach. 14. 8.
verbo Dei paſcimur, Matth. 4. 4. ſicut patet in Elia, 4 Reg. 8. 2. item in Moyſe. Deut. 9. 11. & ſeq.
verbum Dei quomodo tractandum, Deut. 6. 6.
verbo Dei obediendum, 1 Reg. 15. 24.
verbo Dei obedientibus benedictio, Deut. 11. 18.
verbi Dei contemptoribus pœna, Iſa. 28. 13, 14.
verbi Dei commendatio, Pro. 30. 1, 2.
verbo Dei nihil addendum, Deut. 4. 2. 12.
verbum Dei ſit in corde, Deut. 6. 9. 11, 18.
verbum Dei ſequendum, Deut. 5. 5.
verbum Dei filii docendi, Deut. 11. 18.
verbum Dei Chriſtus, Johan. 1. 1.
verbum Dei æternum Evangelium, Epheſ. 1. 13.
verbum veritatis, Evangelium, Epheſ. 1. 13.
verbum Dei audiens & faciens cui ſimilis, Matth. 7. 24. 26.
verbum Dei habitet in nobis, Col. 3. 16. 17.
ut verbum Dei currat, orandum, 2 Theſſ. 2. 1.
verbi miniſtris victus dandus, Rom. 15. 26.
verbum Dei recte tractet Epiſcopus, 2 Tim. 2. 15.
verbi Dei fames, Amos 5. 16.
verbum opportune dictum laudabile, prov. 25. 11.
verba bona de corde bono, matth. 12. 36.
verbo non offendens perfectus, jac. 3. 2.
de omni verbo otioſo reddenda ratio, matth. 12. 36.
verborum pugnæ vitandæ, 1 tim. 6. 4.
verbis non contendendum, 2 tim. 2. 14.
verecundia Saræ, gen. 18. 11.
veritas Dei in promiſſionibus, gen. 32. 10.
in veritate ambulandum, 3 reg. 2. 4.
in veritate ſerviendum Deo, joſ. 24. 14.
veritas tandem vincit, proverb. 28. 24.
contra veritatem non acquieſcendum, mich. 7. 20.
veritas in judicibus, exod. 18. 21.
veritas cinctorium renum, epheſ. 6. 14.
veritatem loquamur, epheſ. 4. 24.
veritas, Chriſtus, Johan. 14. 6.
veritas, Evangelium, 2 pet. 1. 12.
in reſiſtentes veritati Evangelii, 2 tim. 2. 3, 8.
veritatis doctrina a Deo petenda, zach. 10. 1.
a vero non deviet judex, exod. 23. 2.
vermis mœroris cor rodens, marc. 9. 44., 45, 46.
veſica in hominibus, exod. 9. 9.
veſpertilionem non comedunt Judæi. deut. 14. 18.
veſtimenti textura non ſit ex lana & lino, deut. 22. 11.
veſtimentis fimbriæ faciendæ, deut. 22. 13.
veſtimentum viduæ loco pignoris non accipiendum, deut. 24. 27.
veſtimentorum ſciſſio, Judæis ſignum triſtitiæ & indignationis, Joſ. 7. 6. Jud. 11, 35. Matt. 26, 65. 2 Reg. 1, 11.
veſtimentum auferenti danda tunica, lucæ 6. 29.
veſtimenta Chriſti partita, matt. 27. 35.
veſte virili nonutatur mulier, nec e diverſo, deut. 22. 3.
veſtem non habentibus demus, luc. 3. 11.
veſtitum et victum habentes, ſimus contenti, 1 tim. 6. 8.
veſtitum & viaticum petit Jacob a Deo, gen. 28. 20.
veſtis nuptialis, matt. 22. 11.
vetus teſtamentum, vide Teſtamentum.
vetus homo exuendus & crucifigendus, Rom. 6. 6. col. 3. 9.
viæ Dei rectæ & judicia. deut. 32. 4. rom. 11. 33.
de via Dei recedentibus maledictio, deut. 11. 28.
viam Dei deſerunt Iſraelitæ, exod. 32. 8. & ſeq.
via dura, adinventiones & idola adorata, jud. 2. 19.
via regia, num. 21. 22.
via Chriſtus, johan. 14. 6.
via veritatis, 2 pet. 2. 20.
via arcta, matth. 7. 14.
viæ Jacob cuſtos Deus, gen. 28. 20.
viam noſtram dirigit Deus, 2 reg. 22. 32.
vias ſuas non dirigit inobediens Deo, deut. 28. 29.
juxta vias cujuſque reddit Deus, 3 reg. 8. 32.
viam univerſæ terræ ingredi, pro mori, joſ. 23. 14. 3 reg. 2. 2.
vicinus bonus, prov. 27. 10.
victimas ſale ſalitur, marc. 9. 49.
victimas juſtitiæ immolare, deut. 33. 19.
victimæ & jejunia obſtinatis non proſunt, jer. 14. 12.
victoria Dei eſt, 1 reg. 14. 4. gen. 14. 20.
victor David Deo pugnante, 2 reg. 5. 20.
victus parandus in ſudore, gen. 3. 19.
victum providet Deus omnibus, gen. 1. 27.
victum ac veſtitum dat Deus pupillo, viduæ & peregrino, deut. 10. 18.
victus, vide veſtitus.
videre Deum nemo poteſt, exod. 33. 20.
vidit Deum Moyſes, exod. 24. 10.
vidit Jacob Deum, gen. 32. 30.
videns pro propheta, 1 reg. 9. 9.
videntes oculi, obedientibus, deut. 29. 4.
de viduis præcepta, exod. 22. 23. deut. 14, 29. 24, 17, 19, 20, 21. 26, 12. 27, 19.
viduæ judicium facit Deus, deut. 10. 18.
vidua quæ ab iniquo judice crebris interpellationibus judicium habuit, Parabola, lucæ 18. 3, 5.
viduarum miniſterium, act. 6. 1.
de viduis junioribus, & iis quæ vere viduæ ſunt, 1 tim. 3. 4, 5, 9, 15.
viduæ filius ſuſcitatur, Lucæ 7. 12.
viduarum domos devorant Phariſæi, luc. 20. 47.
vigilandum omnibus, matth. 24, 42. 25, 3.
vigilemus, & ſobrii ſimus, 1 theſſ. 5. 6.
vigilemus in orationibus, coloſſ. 4. 4.
villici parabola, lucæ 16. 1.
vinctorum meminerimus, heb. 10, 34. 13, 3.
vindemia abundans obedientibus, levit. 26. 5.
vindemiæ leges, levit. 19. 9. deut. 24. 19.
vindex Deus, 1 Theſſ. 4. 6.
vindicta Dei eſt, rom. 12. 19.
vindicta prohibetur, prov. 20. 22. 1 reg. 11. 13.
vindictam reſervat David Deo, 1 reg. 24. 11.
Vinea plantata inebriatur Noe, gen. 9. 20.
vinearum leges, exod. 22. 5. deut. 20. 6. 22, 9. 23, 24.
vineæ ſuæ racemos non comedit inobediens, deuter. 28. 30.
vinea Dei fructus mali, Iſa. 5. 5, 7.
vinum lætificat cor, judic. 9. 13. pſal 103. 15.
vinum dat Deus obedientibus, deut. 11. 14. non autem inobedientibus, deut. 28. 39.
vinum quare creatum, eccleſ. 31, 22.
vinum felle miſtum propinatur Chriſto, matt. 27. 34.
vinum Judæorum, fel draconum, deut. 32. 33.
vino interdicitur ſacerdotibus, levit. 10. 9.
vinum non biberunt Judæi 40. annis, deut. 29. 6.
vini potorem Chriſtum criminantur Judæi, matth. 11. 19.
in vinum aqua mutatur, johan. 2. 3.
vino non ebriemur, epheſ. 5. 18.
viperarum genimina, matth. 3. 7.
a vipera morſus Paulus, act. 28. 3.
vir ne utatur veſte muliebri, nec e diverſo, deut. 22. 18.
vir uxorem ſuam habeat, 1 cor. 7. 2.
de viris multa, 1 cor. 7. 11. eph. 5. 22. col. 3. 18.
virorum raritas in excidio Jeruſalem, iſa. 4. 1.
vir Dei, propheta, 1 reg. 12, 23. 3 reg. 12, 24.
viriliter agamus, deut. 31. 6. Joſ. 1. 18. pſal. 26 v. ult.
virago aut vira ſeu viriſſa dicitur mulier, quod de viro ſumpta ſit, gen. 2. 23.
vires tribuit Deus, deut. 8. 18.
de viribus diffidit Gedeon, judic. 6. 15.
vim patitur regnum cœlorum, matt. 11. 12.
virga Moyſi verſa in colubrum, exod. 4. 2.
virga Aaronis germinat, num. 17. 8.
virga percutit petram Moyſes, exod. 17. 9.
virga Pauli erga Cor. 1 cor. 4. 21.
virgis ter cæſus Paulus, 2 cor. 11. 25.
virginis conſtupratæ lex, exod. 22. 16. deut. 22. 28.
virgines raptæ in choreis, judic. 21. 11, 12.
virgines in bello captæ, numer. 31. 18.
de virginibus conſilium Pauli, 1 cor. 7. 25, 28. 34. & ſeq.
virginum parabola, matth. 25. 11.
virginitatem filiæ quomodo teſtabantur parentes apud Judæos, deut. 22. 15.
viridi ligno Chriſto non parcitur, luc. 23. 31.
virtus Dei qua ſalvat, Evangelium, Rom. 1. 16.
virtute Dei cuſtodimur in fide, 1 Pet. 1. 5.
virtute indui ex alto, Luc. 24. 49.
virtus in infirmitate perficitur, 2 Cor. 12. 10.
virtutes operatur Deus in nobis, Gal. 3. 5.
viſcera miſericordiæ Dei, Luc. 1. 78.
per viſionem loquitur Deus Abrahæ, Gen. 15. 1.
in viſione raro manifeſtabat ſe Deus temporibus Heli in Silo, 1 Reg. 3. 1.
viſio calathorum ficuum, Jer. 24. 14.
viſio quatuor animalium & rotarum, Ezech 1. 2. 13.
viſitat Deus peccata, cum punit, Exod. 32. 34.
vita hominis, vapor, Jac. 4. 14.
vitæ hujus tempus breve, 1 Cor. 7. 29.
vitæ hominis, militia, Job 7. 1.
vitæ hominis, vanitas, Pſal. 38. v. 6.
vitæ hujus brevitas & miſeria per peccatum, Pſalm. 89.

vita longior obedientibus parentibus, Epheſ. 6.2.
*vita longior obedientibus Deo, Deut.*30.19.
*vitæ ſuæ non credit inobediens, Deut.*28.66.
*vita æterna Chriſtus; Johan.*14.6. *Col.* 3.3.
*vita per Chriſtum datur, Joh.*1.4.
*vita æterna cognoſcere Deum ſolum, & quem miſit Jeſum Chriſtum, Johan.*17.2.3.
*vita æterna revelata noſtris temporibus; Epheſ.*1.2.
*vita æterna datur gratia Dei, Rom.*6.22,23.
vita æterna datur ex obſervatione mandatorum, Matt. 19. 16,17.
vita Chriſtianorum abſcondita in Chriſto, Colloſſ. 3.4.
vitæ arbor, Gen. 2.9.
*vitis Chriſtus, Joh.*15.1.4.5,
*quos vitare debeamus, 2 Tim.*3. 2.
vitulum aureum adorant Iſraelitæ, Exod. 32. 4.
vitulus aureus dicitur peccatum, Deut. 9.16.
vitulus aureus comminuitur, Exod. 32. 24. *Deut.* 9. 21.
vituli aurei, 3 *Reg.*12.28. 4 Reg. 17.16.
vitulam ſuam vocat Sampſon uxorem ſuam, Jud. 14. 18.
vivens Deus, Joſue 3.10.
vivere facit Deus, & occidit, Deut. 32.39.
vivit anima tua, aſſeveratio, 1 *reg.*1. 26.
*ut vivamus, mandata ſervanda, deut.*4.32.47.
vivit homo in verbo Dei etiam in fame; deut. 8.3.
*vivendum in lætitia, eccleſ.*8.10.9.4.
vivo ego, juramentum Dei, *deut.* 32.4.
vivit Dominus, jurantis vox, Ruth 3.13. *judic.*8.19. 2 *reg.*2.27.
vivat rex, 1 *reg.*10.24.
*vivit Chriſtus in Chriſtianis, gal.*2.20.
*vivimus ac morimur in gloriam Dei, rom.*4.7.
vivere Deo opera Dei facere, rom. 6. 8.
Vivunt omnes Deo, *luc.*20.38.
*ulcera in hominibus, exod.*9.9.
*ulcere percutiuntur inobedientes, deut.*28.35.
*ultio non quærenda, lev.*19.18. *luc.* 9.54.
ultionem capere, Dei eſt, deut. 32.35.
ulciſcitur David injuriam ſervis ſuis factam, 2 *reg.* 10.
ululam non comedunt judæi, deut. 14.18.
*umbra vetus teſtamentum, heb.*8.5.
*unanimitas commendatur, philip.*1.27. 2.2.
*unctionis oleum, exod.*30.31.
unctio Chriſti, Spiritus ſanctus, 1 *Johan.*2.27.
unctio Chriſti Dan. 9, 25.
ungebantur reges, 1 *reg.*9.16.10. 1 16.12.
*ungebantur corpora mortuorum, gen.*50.2.
non unguntur oleo ſuo inobedientes, deut. 18.20.
unitas fidei Chriſtianorum, joan. 17.22. *act.*4.24.
*unitas ſpiritus commendatur, eph.*4.3.
*unum ſumus in Chriſto, gal.*3. 28.
vocat Adam Deus, *ut oſtendat ei peccatum ſuum. Gen.* 3. 9.
vocatur Samuel a Deo, 1 *reg.*3.4.
ut vocaret peccatores, venit Chriſtus, Matth. 9.13.
*quos vocavit Deus, credunt, Act.*2. *Matth.* 20.8.
*vocati multi, mat.*20.16. *rom.*9.24.
vocatio gentium & judæorum, rom. 15.9.
vocationem noſtram; certam faciamus operibus, 2 *Pet.* 1.10.
vocationis noſtræ bravium vita æterna, phil. 3.14.
*volatilibus cœli dantur cadavera inobedientium, deuter.*28.26.
voluntate ſua creavit Deus *omnia, epheſ.* 1. 11. *apoc.* 4. 11.
voluntati Dei *omnia tribuit* David, 2 *reg.* 7. 18.
voluntati Dei *nemo reſiſtit, gen.*50. 19.
voluntas Dei *immutabilis, pro.*19. 21.
voluntate Dei *venditus eſt* Joſeph, *gen.*45. 8.
voluntate Dei *diviſum regnum* Roboam, 2 *paralip.* 11. 4.
non volentis eſt, ſed Dei *miſerentis, rom.* 9.16.
voluntas Dei *eſt, ut qui Chriſto credit, habeat vitam æternam, johan.* 6. 39. 40.
*voluntatem patris implere deſiderat Chriſtus, johan.*4. 34.
voluntatem Dei *ſciens & non faciens, vapulabit plagis multis, luc.*12. 47.
voluntatem Dei *faciens, mater, ſoror, &c. Chriſti eſt, Matt.*12.10.
voluntas quidem bona adeſt Chriſtiano, quam tamen ex ſe non poteſt perficere, rom. 7.18.
voluntate Dei *excæcati* Judæi, *ſap.*2.19.
voluntati Dei *committendum quod agimus, jacob.* 4. 15.
voluntati Dei *committit iter ſuum Paulus, rom.* 15. 32.
voluntas propria vitanda, eccleſ. 18.26.
*voluptates ſeculi impediunt fructum verbi, luc.*8.14.
vomere percuſſi Philiſthæi, judic. 3. 41.
vota Dei *reddenda, num.*30.3. Deut.23.2.
*vota varia, & redemptio eorundem, lev.*27.2.
vota Jacob, *Iſraelitarum,* Jephte, *adjecta conditione, gen.* 28. 20. *num.*21.2. *judic.*11.20.
votum Annæ, 1 *reg.* 1. 11.
vovere Deo pro conſecrare Deo, levit. 27. *frequenter.*
vox Dei audienda, exod. 15. 26. *deut.* 30. 20.
vox non audiebatur cum Anna oraret, 1 *reg.* 1.13.
vocem ſuam ut audiamus, convertit nos Deus. deut. 4. 12.
vocem Dei non audientes puniuntur, num. 13, 33. 14, 26. *deut.* 9. 23.
vocum novitates vitandæ, 1 *tim.* 6. 10. *& ſeq.*
upupam non comedunt Judæi, deut. 14. 18.
urbes refugii, deut. 4. 32.
urbium protector deus, 4 *reg.* 19. 34.
urias maritus Bethſabee, 2 *reg.* 11.8, 10,11, *& ſeq.*
urias ſacerdos, 4 *reg.* 16. 11.
urſum occidit David, 1 *reg.* 17. 34, 36,37.
uſuram capiant ab extraneis Judæi, non a fratribus, deut. 23. 20.
ad utilitatem datur ſpiritus, 1 *cor.* 12. 7.
uva Judæorum uva fellis, deut. 32. 32.
vulpes Sampſonis, judic. 15. 4.
vulpes foveas habent, matth. 8. 20. *&c.*
vulpes Herodes, luc. 13. 32.
vulturem non comedunt Judæi, deut. 14. 13.
ut vultum convertat ad nos Deus, orandum, num. 6. 26.
vulvam Annæ concluſerat Deus, 1 *reg.* 1. 5, 6.
uxor prudens, Dei donum, prov. 19. 14.
*uxores adoleſcentes quales eſſe debeant, tit.*2.2.
*uxores viris ſubditæ ſint, epheſ.*5.22.
de uxorum obedientia edictum Aſſueri, eſth. 5. 14. *&c.*
*uxor diligenda, eph.*5.25,28. *prov.* 5.18,19.
uxor, parentes, aut filii non amentur ſupra Chriſtum, matth. 10. 37.
*ab uxore non licet ſeparari, niſi ob ſolam fornicationem, matth.*5,32.19,9.
uxores de filiabus Chanaan non licebat Judæis accipere. exod. 34. 16.
uxores alienigenas accipientes arguuntur, malac. 2. 8.
uxorem ducentes immunes primo anno, deut. 24. 5.
de uxore non inventa virgine, deut. 22. 13. *& ſeq.*
uxoris adulterium, quo modo deprehendi poſſit, num. 5. 13,14.
cum uxore inobedientis Deo dormit alienus, deut. 28. 30.
uxor abducens a fide occidenda, deut. 13. 6.
uxor Pilati, matth. 27. 19.
uxor Lot ſit nobis exemplo, luc. 9. 60.
uxores Davidis captivæ, 1 *reg.*30. 3.
uxores & concubinas accipit David in Jeruſalem, 2 *regum* 5. 13.
uxores Salomonis 700. *& concubinæ,* 300. 3 *reg.* 11. 3.

Z

Zabulonis nativitas & genealogia, geneſ. 30, 20. 46, 14. 49, 13. *deut.* 33, 18.
de Zachæo publicano, luc. 19. 1.
Zacharias filius Jeroboam rex Iſrael, 4 *reg.* 14. 29.
*Zacharias pater Johannis Bapt. & ejus canticum, luc.*1.68.
Zacharias filius Barachiæ, Zachar. 1. 2. *matth.* 23. 35. 2 *paralip.* 24.
Zacharias propheta filius Joiadæ, 2 *paral.*24.20.
Zambri, regis Iſrael acta, 3 *reg.* 16. 15.
Zara filius Judæ, gen. 38. 30.
Zeb occiditur, judic. 7.25.
Zebee occiditur, judic. 8. 3.
de Zebedæi filiis, matth. 20. 20.
Zebel princeps civitatis Sichem, judic. 9. 28. *& ſeq.*
Zelotes nomen Dei, exod. 20, 5. 34. 14.
Zelotypiæ lex, num. 5. 18.
Zelpha ancilla Liæ, gen. 29, 24. 30, 9.
Zelus dei in impios, deut. 29. 20.
*Zelus Moyſi & Phinees, exod.*32.19. *num.* 25. 11.
Zelus Eliæ, 3 *reg.* 18. 40, 27.
Zelus Jehu pro Deo, 4 *reg.* 10. 16.
Ziphæi produnt Davidem, 1 *reg.* 23. 19.
Zizaniorum parabola, matth. 13. 25.
Zomzommim gigantes, deut. 2. 20.
Zona pellicea accinctus Elias, 4 *reg.* 1.8. *item Johannes Baptiſta, matth.* 3. 4.
Zorobabel filius Salathiel, Agg. 1. 1.
Zorobabel & Joſue ædificant altare, 1 *eſdr.* 3. 1.
Zorobabel typus Chriſti, agg. 2. 22, 24. 23,

FINIS.

In tot linguarum literis, apicibus, & punctis, errata quædam irrepere poſſe, etiamſi omnis adhibeatur diligentia, nemo rei Typographicæ aſſuetus ignorat; omneſque editiones Biblicæ, etiam caſtigatiſſimæ, teſtantur. Præcipua, quæ in his Bibliis occurrunt, ſequens Catalogus exhibet. Quæ in Latinis Verſionibus (exceptis Vulg. Lat. & Tranſlatione Verſ. LXX) reperiuntur, non notavimus, quia ex collatione cum textibus propriis, deprehendi poſſunt: pleraque quæ in Chaldaica Paraphraſi, Verſione Samarit. & Æthiopica &c. obſervata ſunt, inter annotationes Tomo ult. habentur.

In Præfat. p. 1. lin. ult. poſt *eſt*, pone comma. p. 3. l. 24. lege 1515.

TOM. I. Gen. 18. 26. lege יְהוָה. 19. 16. l. בְּחֶמְלַת. 24. 51. וְלֵךְ. 27. 8. אָחִיךָ. v. 21. בְּנִי. 32. 29. יְבָרֶךְ. 33. 16. מִבֵּית אֵל. 42. 3. וַיֵּרְדוּ. v. 12. בָּאתֶם. 44. 28. אַךְ. 47. 1. מֵאֶרֶץ. v. 6. & 11. בְּאֶרֶץ. Exod. 12. 33. In verſione interlineari dele *eos* poſterius. 18. 15. l. לְחֻתְּנוֹ. v. 16. * וְהוֹדַעְתִּי. 28. 14. הָעֲבֹתֹת. v. 31. אֶת־מְעִיל. 29. 27. אֵת חֲזֵה. Levit. 6. 15. הַמִּזְבֵּחַ. 10. 15. וְחָזֵה. 20. 11. גִּלָּה. Num. 11. 11. אֶת־מַשָּׂא. 16. 50. נֶעֱצָרָה. 19. 17. וְנָתַן. 20. 14. אָחִיךָ. 26. 13. הַשָּׁאוּלִי.

TOM. 2. Joſ. 6. 13. lege * *ſex diebus*. 11. 9. l. מַרְכְּבֹתֵיהֶם. Jud. 7. 3. * הַגִּלְעָד. Ruth. 4. 4. אָמַרְתִּי. 4. 11. * וְהַזְּקֵנִים. 1. Sam. 1. 6. הַרְּעִמָהּ, dagheſſatâ literâ ר. 5. 9. וַיַּךְ. 10. 20. שֵׁבֶט. v. 24. הַמֶּלֶךְ. 11. 7. גְּבוּל. v. 15. הַגִּלְגָּל pro בַּגִּלְגָּל priore loco. 12. 17. וְיִתֵּן. v. 22. בַּעֲבוּר. 14. 3. אִי־כָבוֹד. 2. Sam. 5. 8. שְׂנֻאוֹ. 11. 19. הַמִּלְחָמָה. 1. Par. 15. 24. מַחְצְצְרִים. 2. Par. 6. 14. אֱלֹהִים, abſque ה. 14. 6. מְצוּרָה. Eſth. 9. 31. הַצֹּמוֹת.

TOM. 3. Job. 5. 9. נִפְלָאוֹת. Pſal. 103. 10. בַּעֲוֺנֹתֵינוּ. Eſai. 44. 5. לַיהוָה ſecundò. Ezech. 32. 31. * חַלְלֵי. 48. 31. עַל־שְׁמוֹת. Dan. 8. 17. אֶצְלִי.

TOM. VI. Inter varias lectiones B. Aſcher & B. Napthali ſequentia habentur abſque deſignatione locorum. והיה כי. Jud. 21. 22. ממערה גבע. 20. 33. אשר על. 1 Sam. 13. 5. את כל. Eſa. 10. 12. אם יהודה. v. 22. והיתה. 28. 4. יון תובל. Ezech. 27. 13. Sic omnino legendum pro און תובל, quod nuſquam occurrit.

In Verſione Vulgat. Lat.

Tom. 1. Gen. Cap. 24. ver. 39. lege *ſi noluerit:* 26. 10. *induxeras*. 42. 20. *probare*. Exod. 28. 15. *hyacintho*. 33. 23. *autem autem*. del. *autem*. 36. 38. *baſes*. Levit. 6. 3. *pejeraverit*. 13. 3. *mutatos, colorem* del. *comma*. 20. 12. *nurus*. Numer. 20. 12. *velociter*. Deut. 7. 23. *tuus*. 12. 4. *Domino*. 33. 3. *appropinquant*.

Tom. 2. Joſ. 9. 5. *induti*. 9. 11. *occurri te*. Judic. 9. 51. *propugnacula*. 20. 27. *ſuper ſtatu* Reg. ſeu Sam. 1. 13. 12. *holocauſtum*. 17. 34. *patris, ſui* del. *comma*. 24. 1. *tutiſſimis*. Reg. 3. 14. 11. *canes*. Reg. 4. 8. 1. *repereris:* Eſd. lib. 1. 9. 6. *Deus meus*. Eſd. 2. ſeu Nehem. 7. 14. *ſeptingenti*. 13. 17. *Sabbati?* Eſth. 9. 18. *quartodecimo*.

Tom. 3. Pſal. 10. 3. *ſagittas*. 67. 17. *beneplacitum*. 108. 15. *diſpereat*. 114. 6. *humiliatus*. 150. 5. *cymbalis*. Proverb. 6. 17. *ſublimes*. 6. 19. *inter*. 8. 36. *peccaverit*. Eccleſ. 9. 9. *Perfruere*. Eſai. 13. 10. *ſplendebit*. 22. 11. *fecerat*. 31. 5. *exercituum*. 32. 10. *confidentes*. 45. 13. *exercituum*. 46. 4. *ego portabo*. 50. 10. *ſervi ſui?* 60. 2. *autem*. 65. 14. *lætabuntur*. Jerem. 9. 3. *veritatis:* 20. 11. *confundentur* 39. 13. *Babylonis* 42. 18. *exercituum*. 52. 26. *duxit*. Lament. 3. 62. *meditationes*. Ezech. 1. 28. *ſplendoris* 37. 15. *ut daret* 34. 6. *requireret*. 41. 9. *domus in* 43. 11. *deſcriptionem* Amos. 2. 2. *devorabit*. 3. 3. *eis?* Mich. 4. 6. *afflixeram*. 3. 2. *torris*. 8. 17. *juramentum*.

Tom. 4. 3. Eſdr. 8. 39. *Ex filiis* 4 Eſdr. 15. 50. *Sicut flos* Tob. 12. 3. *poterimus* Eſth. 12. *poſt ver*. 6. *ſubſtantias* 14. 8. *manuum ſuarum*. Sap. 2. 13. *Promittit* 7. 17. *diſpoſitionem* 7. 29. *diſpoſitionem* 9. 18. *placent* 16. 25. *ad voluntatem* Eccleſ. 1. 2. *dinumeravit* 1. 10. *omnem carnem* 1. 31. *abſcondit* 5. 3. *ſubjiciet* 11. 10. *delicto* 14. 12. *mundi, morte* 24. 24. *agnitionis* 39. 26. *eſt iſtud?* Baruch. 3. 19. *ſurrexerunt* 1 Maccab. 1. 44. *Antiochi*. 2. 1. *illis*. 4. 40. *tubis*. 6. 62. *munitionem*. 2 Maccab. 5. 20. *exaltabitur*.

Tom. 5. S. Matth. 7. 13. *ſunt qui* 24. 47. *vobis*. S. Marc. 4. 31. *quod* 12. 41. *gazophylacium* S. Luc. 1. 41. *Spiritu S.* 9. 54. *illos?* Act. Apoſt. 19. 20. *confirmabatur*. Rom. 3. 7. *judicor?* 5. 4. *probationem*, 1 Cor. 14. 36. *pervenit?* Gal. 4. 15. *perhibeo* Epheſ. 5. 4. *gratiarum actio*. Heb. 10. 14. *conſummavit* 12. 15. *germinans*. 13. 19. *deprecor*. Jac. 4. 5. *in vobis?* Apocal. 14. 8. *cecidit, cecidit* 16. 21. *ſicut talentum*.

In Verſ. LXX. Interp. Græca, & in MS. A.

TOm. 1. *Gen. Cap.* 16. 4. *lege* ἠτιμάσθη. 24. 2. l. ἄρχοντι. 40. 5. (ς) MS. A. ἀρχιοινοχόος. 44. 24. τ̃ παιδὸς. 45. 4. ἀδελφὸς. 45. 26. πίσεις. 47. 31. προσεκύνησεν. Exod. 1. 1. εἰσπορευομένων. 18. 21. δικαίους. *Cap. 25. V. 6. totus hoc modo incluſus uncis* [ ] *delendus a noſtra eſt*, [Καὶ ἔλαιον εἰς τὴν φαῦσιν, θυμιάματα εἰς τὸ ἔλαιον τῆς χρίσεως, καὶ εἰς τὴν σύνθεσιν τῆς θυμιάματος.] 28. *poſt v.* 24. *ad fin. pag. adde*, Καὶ τὰς δύο ἀσπιδίσκας ἐπιθήσεις ἐπ᾽ ἀμφοτέρους τοὺς ὤμους τῆς ἐπωμίδος κατὰ πρόσωπον. 31. 15. MS. A. (ο) θανάτῳ. 33. 16. MS. A. (ψ) ἐνδοξασθησόμεθα. 34. 1. MS. A. (λ) ὡς τὸ *del*. τό. 34. 15. αὐτῶν *del*. τ. 35. 3. Καὶ ϗ, *del*. καί. Levit. 2. 8. προσοίσει. 2 MS. A. Κεφ. δ. *leg*. β'. 3. 2. δῶρα. 4. 3. ἀρχιερεὺς. 11. 9. χειμάρροις. 11. 42. βδέλυγμα. 12. 6. ὁλοκαύτωμα. 15. 31. σκηνήν. 26. 25. διαθήκης. Numer. 4. 26. λειτουργοῦσιν. 7. 12. προσφέρων. Deut. 5. 25. φωνήν. 12. 5. MS. A. (θ) ἐπικληθῆναι. 14. 23. βοῶν. 14. 26. ψυχή. 31. 28. γραμματοεισαγωγεῖς.

Tom. 2. Joſ. 10. 42. συνεπολέμει. 24. 30. ἐξήγαγεν. Jud. 3. 5. Χαναναίου. 5. 16. ἀγελῶν; 8. 12. ὀπίσω. 1 Sam. ſeu Reg. 4. 4. MS. A. (ζ) διαθήκης. 14. 36. ὑπολείπωμεν. 26. 22. διελθέτω. 2 Sam. ſeu Reg. 2. 9. τ̃ Βενιαμίν. 8. 10. ἀπέστειλε. 11. 17. ϗ ἐπολέμουν. 14. 22. κύριε. 18. 32. εἰρήνη. 23. 17. ποιῆσαι τοῦτο. 3 Reg. 7. 45. ἄρδην. 8. 40. MS. A. (α) προσώπου. 55. διαπεπετασμέναι. 13. 33. τοῦτο. 4 Reg. 12. 21. πατέρων. 2 Paralip. 6. 32. βραχίονα. 21. 15. πονηρᾷ. 1 Eſd. 7. 28. ἀναβῆναι. Nehem. 5. 10. ἐγκαταλίπωμεν. 13. 11. ἔστησα. Eſth. 8. 5. ἀποστραφῆναι. 9. 3. τοὺς Ἰουδαίους.

Tom. 3. Job. 2. 5. πρόσωπόν. 10. Ὥσπερ. 3. 23. MS. A. (ω) κύριος. 22. 3. ἦσθα. Pſalm. 18. 6. ἀγαλλιάσεται. 21. 23. Διηγήσομαι 26. 4. ἐπισκέπτεσθαι. 36. 6. μεσημβρίαν. 77. 16. ἐξήγαγεν. 121. 8. εἰρήνην. Proverb. 3. 32. συνεδριάζει. 24. *ubi* 30. 4. συνέστρεψε. 29. *ubi* 31. 14. *in* MS. A. (ρ) τὸν πλ. Eccleſiaſt. 2. 7. Ἐκτησάμην. 12. 13. φύλασσε Cantic. 3. *In Tit*. κεφ. γ'. 3. 4. ἠγάπησεν. Eſai. 7. 16. καταλειφθήσεται. 13. 10. σελήνη. 17. ὁ λογίζ. *Ib*. 16. MS. A. (ο) ἐνώπιον. 18. 4. Διότι. 22. 23. πατρὸς. 28. 2. καταφερομένη. 33. 13. ἐγγίζοντες. 37. 17. ἄνοιξον. Jerem. 2. 7. ἤγαγον. 4. 7. ἔθνη. 7. 9. ὀμνύντες. 22. 7. κέδρους. 23. 9. συνεχόμενος. *Ib*. MS. A. (λ) ἄνθρωπος. 27. 12. σφόδρα. 36. *In Tit*. κεφ. λς'. 43. 16. Ἀναγγέλλοντες. 32. Ἱερεμίου. 47. 26. Ῥίπτω. Lament. 1. 4. αἱ παρθένοι. Ezech. 16. 3. Χετταία. 24. 7. καλύψαι. 34. 5. MS. A. (ι) διεσπάρησαν. 40. 32. διεμέτρησεν. 44. ξυρήσουσι. Dan. 7. 11. MS. A. (ξ) ἀνῃρέθη. Hoſ. 2. 7. τὸν ἄνδρα. Jon. 1. 15. Ἰωνᾶν. Mich. 4. 13. MS. A. *poſt* (π) Ἀνάστα *adde* (ρ) θυ-. Ambac. 3. 1. μετά. Sophon. 1. 9. ἐκδικήσω. 14. 5. MS. A (θ) ἕως.

Tom. 4. 3. Eſd. 3. 6. περιβαλέσθαι, ϗ ἐν χρυσ. 6. 19. MS. A. (ο) οἰκοδομηθῆναι. Jud. 7. 10. στρατοπέδων. 11. 7. αὐτόν. 12. 10. οὐκ ἐκάλεσεν. 16. 8. αὐτόν. Eſth. 12. 1. φυλασσόντων. 13. 2. κράτους. 13. 4. ξενίζουσαν. 16. 14. δυναστεύων. Sap. 1. 4. κατάχρεῳ. 3. 10. ἀποστάντες. 3. 14. πονηρά. 5. 12. τμηθείς. 14. 25. φθορά. 16. 3. γεύσεως. Ecclus. *In Prol. lin. penult*. βουλομένοις. *Ib*. ἐν ἐν, *dele* ἐν. 26. 2. Γυνή. 48. 19. τ̃ πόλιν. 48. 25. ὁράσει. 50. 29. βιβλίῳ. Baruch. 1. 14. ἐν οἴκῳ. 6. 40. ἀξιοῦσι. Hiſt. Suſannæ. 27. MS. A. (ε) πρεσβύτεροι. Cant. 3. Puer. 57. κύριον. Maccab. 1. 5. 15. Πτολεμαΐδος. 7. 8. Βακχίδην. 9. 38. σκέπην. 11. 18. ὀχυρώμασι. 11. 57. ἀρχιερωσύνην. Maccab. 2. 5. 6. ἐπιπέπτω. 10. 28. ἔχοντες. 14. 27. ἔγραψε. 15. 20. ἐσομένην. Maccab. 3. 6. 2. ξένον.

Tom. 5. S. Matth. 4. 10. προσκυνήσεις 9. 22. Σέσωκέ σε. 19. 9. *In Can. ut in exemp. deeſt a latere num* ρζ *hic reponendus*. 20. 25. Δεξιῶν.
β
21. 33. αἰώνα. S. Marcus. 2. 8. διαλογίζεσθε. S. Lucas. 1. 42. καρπός. 2. 21. MS. A. (κ) περιτεμεῖν. 4. 43. βασιλείαν. 11. 11. ἰχθύν. S. Johan. 1. 33. Πνεύματι. 3. 9. γενέσθαι; 6. 71. Ἰσκαριώτην. Act. Apoſtol. 7. 2. κατοικῆσαι. 10. 6. παρά τινι. 10. 16. ἀνελήφθη. 16. 16. MS. A. (χ) προσευχήν. 21. 18. ἐπιούσῃ. 25. 12. ἐπικέκλησαι; 26. 25. σωφροσύνης. 1 Cor. 1. 14. Εὐχαριστῶ 4. 12. διωκόμενοι. 10. 18. κοινωνοί. 12. 23. περισσοτέραν. 2 Cor. 11. 2. Ζηλῶ γάρ. *ib*. 12. ἐκκόψω. *ib*. 13. ψευδαπόστολοι. Ad Gal. 4. 30. ἐλευθέρας. Ad Philip. 1. 18. καταγγέλλεται. Ad Coloſſ. 1. 10. ἐπίγνωσιν. 2. Ad Theſſ. 3. 6. περιπατοῦντος. 2 Tim. 2. 26. παγίδος. Ad Tit. 4. 18. MS. A. (υ) δόξα. Ad Heb. 11. 15. καιρόν. 2 Pet. 2. 3. ἐμπορεύσονται. 1 Joan. 3. 23. MS. A. (τ) Ἰησοῦ Χριστοῦ. 3 Joan. 5 MS. A. (δ) ξένους. Apocal. Joan. 2. 13. πίστιν. 19. 10. προσκύνησον. 20. 4. MS. A. (κ) λοιποί. 12. βιβλίον. *ib*. γεγραμμένων. 22. 19. MS. A. (ζ) ξύλου.

In Tranſlat. Latina Verſ. Græc. LXX. Interp.

TOm. I. Geneſ. Cap. 11. Ver. 9. lege *illos*. c. 18. 6. l. *menſuras*. 34. 3. *virginis*. 36. 2. *filiam*. 40. 18. *Hæc eſt*. 41. 47. *l. ſeptem*. Erratum in Roman. Exod. 25. 6. delendus eſt totus. 26. 10. *unius*. 28. poſt. v. 24. ad. fin. pag. adde, *& duas aſpidiſcas impones ſuper utroſque humeros ſuperhumeralis ad faciem*. 35. 25. del. *&*. Levit. 1. 6. *membratim*. 12. 8. *columbarum*. Numer. 4. 14. *operimentum*. 6. 25. *ſuam*. 14. 16. *proſtravit*. *v*. 25. *convalle*. Deut. 4. 14. *ingredimini*. 5. 21. *concupiſces*. 6. 24. *Timere*. 11. 25. *quemadmodum*. 13. 17. *multiplicet*. 29. 25. *de terra*.

Tom. II. Joſ. 17. 13. *exterminarunt*. Judic. 5. 4. *terra*. 1 Sam. 10. 17. *Dominum*. 2 Sam. 4. 8. *inimico*. 6. 21. *populum*. 22. 32. *Dominum*. 1 Reg. 14. 26. *omnes*. Lib. Nehem. 2. 12. *jumentum quod*. *v*. 13. *murum quem*.

Tom. III. Job 31. 31. *carnibus*. 40. 18. *inundatio*. Pſal. 36. 24. *hominis*. 130. 1 *exaltatum*. 142. 7. *ſpiritus*. 147. *Alleluja*. Proverb. 4. 9. *tuo cap*. 4. 13. *dimittas*. 13. 12. *deſiderium*. Eſai. 32. 11. *obſtupeſcite*. 36. 12. *Dominum*. Jerem. 11. 19. *memoretur*. 52. 7. *antemurale* Lam. 5. 16. *peccavimus*. Ezech. 38. 13. *auferendum*. 40. 49. *& latitudo*. Jon. 4. 6. *cucurbitæ*. Zachar. 7. 9. *judicate*.

Tom. IV. Eſth. 13. 4. *conſummans*. Sapient. 3. 13. *thorum*. Eccleſiaſt. 5. 5. *propitiato*. 21. 16. *inundatio*. 1 Maccab. 10. 29. *dimitto*. 10. 89. *regum*. 3 Machab. 6. 2. *Omnipotens*.

Tom. V. Matth. 9. 35. *languorem*. Luc. 1. 78. *miſericordiæ*. 5. 21. *ratiocinari*. 10. 30. *exuentes*. 20. 31. *ſimiliter*. 1 Cor. 4. 10. *glorioſi*. 15. 43. *ſeminatur*. 1 Theſſ. 5. 27. *ſanctis*. Tit. 1. 13. *præciſe*. Heb. 1. 3. *ſplendor*.

Tom. VI. *p*. 139. *inter Err. corr. lin*. 3. *&* 6. *pro Gen. leg. Exod. & lin. penult. miſericordiæ. p*. 140. *col*. 3. *lin*. 7. ἀναμαρτήτους.

TOM. I.

IN *Heb. Sam.* Gen. C. 1. 19. Leg. [illegible] 2. 7. *l*. [illegible] C. 3. 17. [illegible] *v*. 22. *l*. [illegible] C. 5. 26. [illegible] C. 6. 7. *l*. [illegible] C. 7. 4. [illegible] 8. 2. *l*. [illegible] *v*. 19. *poſt* [illegible] *deeſt* [illegible] C. 9. *l*. [illegible] 10. *v*. 4. *In Tranſl. l. Elis*. 13. *l*. [illegible] C. 11. 3. *l*. 3. [illegible] *v*. 17. *l*. [illegible] C. 12. 11. *l*. [illegible] C. 13. 3. *l*. [illegible] C. 16. 5. *l*. [illegible] 19. *v*. 16. *l*. [illegible] 17. *l*. [illegible] 20. 13. [illegible] C. 21. 26. *f. l*. [illegible] C. 22. 3. *l*. [illegible] C. 23. 3. *l*. [illegible] C. 25. 22. *l*. [illegible] *v*. 25. *l*. [illegible] *v*. 34. *l*. [illegible] 27 *v*. 12. *In Tr. l*. inducesque. 16. *l*. [illegible] *v*. 30 *omittitur* [illegible] 28. 3. *l*. [illegible] *v*. 15. *l*. [illegible] *&* [illegible] C. 30. 27. *l*. [illegible] *v*. 32. *l*. [illegible] C. 31. 31. *In Tr. l. rapias*. C. 36. 6. *l*. [illegible] *v*. 35. *In Tr. l. Avith*. C. 37. 34. *l*. [illegible] C. 38. 2. *l*. [illegible] C. 41. 28. *l*. [illegible] C. 44. 8. *l*. [illegible] C. 49. 11. *In Tr. l.* palmitem. Exod. 1. 11. *l*. [illegible] 4. 5. *l*. [illegible] *v*. 7. [illegible] *videtur hic & Gen*. 27. 19. *i. q*. [illegible] C. 12. 11. [illegible] 14. 12. *l*. [illegible] 15. 7, 13. *l*. [illegible] 16. 24. [illegible] 20. 22. *l*. [illegible] 21. 8. *l*. [illegible] *v*. 18. *l*. [illegible] *v*. 29. *l*. [illegible]

v. 35. l. [illegible]. 22. 2. l. [illegible]. 28. 41. l. [illegible] 29. 20. l. [illegible]. v. 45. l. [illegible] 34. 2. *dele* [illegible] 35. 15. *deeſt* [illegible]. 36. 12. l. [illegible]. 37. 3. l. [illegible]. 39. 16. l. [illegible] 40. 9. l. [illegible]. Levit. 3. 13. l. [illegible] 5. 3. *dele* [illegible] v. 12. *poſt* [illegible] d. [illegible] 6. 9. l. [illegible] 7. 12. l. [illegible] C. 10. 9. *In Tr. l.* orrhopygium. v. 31. *dele* [illegible] *ib. l.* [illegible] 11. 40. l. [illegible] 13. 5. l. [illegible]. 14. 28. l. [illegible] 15. 26. l. [illegible] 16. 14. *deeſt* [illegible] 23. 23. l. [illegible] 24. 1. l. [illegible] 26. 2. l. [illegible] v. 32. l. [illegible] Num. 3. 13. l. [illegible] 5. 3. *dele* [illegible] v. 22 *l. in Annot. Sam.* putrifaciendum. 6 16. l. [illegible] 7. 3. l. [illegible] 9. 15. l. [illegible]. v. 17. l. [illegible] 16. 14. *deeſt.* [illegible] 22. 36. l. [illegible] 24. 1. l. [illegible] 32. 3. l. [illegible] 33. 4. l. [illegible] Deut. 15. v. 19. *l. operaberis.* 21. l. [illegible] 16. 18. l. [illegible] 27. 23. l. [illegible] 28. 56. l. [illegible] *In Verſione Samar. Gen.* 1. 27. l. [illegible] C. 3. 3. l. [illegible]. C. 4. 7. l. [illegible]. C. 5. 4. l [illegible]. C. 6. 16. l. [illegible]. C. 10. 9. [illegible]* *Aſteriſcus innuit mendum.* C. 11. 3. l. [illegible]. C. 13. 5. l. [illegible]. C. 20. 7. l. [illegible] v. 13. [illegible]. C. 26. 14. l. [illegible]. C. 27. 19. [illegible] *err. Par.* C. 32. 5. l. [illegible]. C. 33. 19. l. [illegible] *ib.* l. [illegible] C. 37. 23. l. [illegible]. C. 40. 7. l. [illegible] C. 41. 48. l. [illegible]. C. 44. 23. l. [illegible]. C. 46. 21. l. [illegible] Exod. C. 8. 4. l. [illegible]. C. 12. 4. l. [illegible]. C. 21. 29. l. [illegible] C. 28. 18. l. [illegible]. C. 35. 5. [illegible] C. 36. 11. l. [illegible] Levit. C. 4. 15. l. [illegible]. 11. 16. l. [illegible] v. 17. l. [illegible]. C. 26. 4. [illegible] : *at in P. noſtris.* Num. C. 3. 7. l. [illegible] 4. 25. l. [illegible] 18. 15. l. [illegible] 20. 15. l. [illegible] 33. 15. l. [illegible] 35. 30. l. [illegible] Deut. 14. v. 2. l. [illegible] 16. l. [illegible] 29. 10. l. [illegible]

TOM. I. *Gen.* 5. 4. *lege* [illegible] C. 6. 1. l. [illegible] C. 6. 7. l. [illegible] v. 17. [illegible] C. 8. 20. [illegible] C. 9. 7. [illegible] v. 15. [illegible] C. 10. 29. [illegible] C. 11. 3. [illegible] v. 25. [illegible] C. 14. 8. [illegible] v. 13. [illegible] C. 17. 7. [illegible] *Ib.* [illegible] *c.* 19. 9. [illegible] *c.* 23. 6. [illegible] v. 11. [illegible] *c.* 24. 2. [illegible] v. 40. [illegible] v. 48. [illegible] *c.* 28. 13. [illegible] v. 18. [illegible] *c.* 29. 29. [illegible] *c.* 33. 13. [illegible] *c.* 36. 29. [illegible] *c.* 40. 8. [illegible] *c.* 42. 14. [illegible] Exod. 3. 16. *d. in Tr.* vobis in Ægypto. *c.* 28. 2. [illegible] *c.* 40. 33. [illegible] Levit. 13. 5. [illegible] *c.* 16. 5. *in Tr. l.* expiationum. *c.* 22. 14. [illegible] *c.* 25. 4. [illegible] *c.* 26. 14. [illegible] Numer. 11. 8. [illegible] 13. 28. [illegible] *c.* 15. 14. [illegible] *c.* 19. 12. [illegible] *c.* 21. 3. [illegible] *c.* 26. 5. [illegible] v. 10. [illegible] *c.* 35. 23. [illegible] Deuter. 5. 16. [illegible] *c.* 32. 4. [illegible]

TOM. II. Joſ. 8. 6. *l.* [illegible] *c.* 17. 4. [illegible] Judic. 19. 10. [illegible] *c.* 20. 6. [illegible] *c.* 20. 25. [illegible] Ruth. 2. 9. [illegible] v. 10. [illegible] 1 Sam. 4. 6. [illegible] *c.* 6. 8. [illegible] *c.* 10. 18. [illegible] *c.* 12. 4. [illegible] *c.* 13. 7. [illegible] 2 Sam. 1. 10. [illegible] *c.* 17. 21. [illegible] 1 Reg. 6. 5. [illegible] *c.* 7. 29. [illegible] *c.* 12. 11. [illegible] v. 20. [illegible] *c.* 16. 23. [illegible] 2 Reg. 2. 5. [illegible] *c.* 5. 13. [illegible]

TOM. III. Pſal. 8. 10. [illegible] Iſai. 44. 11. in Lat. verſionis Syr. l. *inſenſati.*

TOM. IV. 3 Eſdr. 6. 18. *l.* [illegible] Tob. 6. 15. [illegible] Sapient. 18. 13. [illegible] Ecclus. 10. 33. [illegible] *c.* 38. 29. [illegible] *Baruchi ſine punctis cap.* 1. 12. [illegible] *c.* 2. 5. [illegible] v. 28. [illegible] 1 Machab. 2. 34. [illegible] *c.* 9. 67. [illegible] 2 Machab. 1. 25. [illegible] v. 35. [illegible] *c.* 2. 7. [illegible] *c.* 3. 27. [illegible] *c.* 13. 24. [illegible] *c.* 15. 17. [illegible]

TOM. V. Mar. 4. *p.* 173. 4. *Tit. l.* ſecundum Marcum. Act. 10. 14. *dele* &c.

TOM. VI. *In Excerptis ex Gregorio Syro ad Pſal.* 22. 2. [illegible] *prout in apographo l. potius* [illegible], *& locus ita vertendus,* eſt autem monoceros cervo magno ſimilis. 23. 4. l. Cum unico Nun. *Ad finem Annot. in verſionem Æth. N.T. poſt unumquodque trium* [illegible] *deeſt* P.

Quæ aſteriſco notantur, in exemplaribus quibus uſi ſumus, ita ut in noſtris, reperta ſunt.

In Verſ. Arab.

Tom. 1. Gen. 2.4. سرج 6.12. ولما 19. يكون 10.4. وبنو 15.17. عابث 16.2. ادخل 15. وسمي 17.7. أثبت 19. 34. الغد 23.3.13. حضرة 24. 11. أناخ 24.36. شيخوخة 24.37. أحلفني 24.48. سجدت 25.34. وازري 26. 5. استحفظ 26.31. مضوا 27.44. وأقم 28 20. نذرا 29. 3. دحرجوا 31.34. جميع 32.17. بين 34.24. من 37. 11. كلامة 41. 56. بلد 35. فضتهم 42.7. واخوته 44. 34. هو 45. 6. حرث 48.14. البكر 50. 11. العوسج Exod. 3. 19. تمضوا 16.24. موسى 23.14. مرات 30.8. السرج Levit. 2.6. *l. potius* ثردة *quamvis in Par. bis cum* ت 10. الفاضل 5.4. شفيه 6.18. هارون 9.10. موسى 11.45. لكم 15.16. الى 26.45. تشترون 26.43. ورسومي Numer. 2.23. واربع 6.10. الناس 25. يرءفك 15.14. كذلك 16.19. لجميعهم 20.17. بكور 26.9. تلقعوا Deut. 8.1. وتدخلوا من عد 13.17. مسلع* 17.18. التورية 23.9. فاحترس 32.6. حكيم

Tom. 2. Joſ. 2.7. علق 4.21. بنوكم 10.25. اشتدوا 14.6. *d. in Tranſl.* Amico ejus Moſi.* Judic. 20.3. القطيع 21.12. وجد *Ad finem* سفر Ruth 1.14. تفارقها 3.10. الأغنياء 3.13. فامكثي 4.11. نصير 4.16. حملت 1 Sam. 12.2. سيرتي 21.10. موضوع 24.4. ورقد 2 Sam. باركهم 18. 3. utiliores 19. 3. تعيب الشعب 23. 9. بعده 1 Reg. 1.26. وبنايا 43. صير 3.3. البخور 20. حضنها 4.31. جميع *Ib.* ساع 7.2. ذراعا 12.4. جعله 21.10. سببت

Tom. 3. Job 37.19. اقول Pſal. 30. 22. In Verſ. Arab. Lat. *munita.* 93 20. يكون 135.19. رحمة Iſai. 65. 16. يباركون Ezech. 3.19. يموت 14.14. الرجال

In Verſione Perſica Pentateuchi.

Gen. 4.4. بهديهي *oblationem.* 5.4. روزكاران Exod. 2. 5. نيزار Levit. 11.32. پيرايهي 27.18. كم ſine 3 punctis.

In ejuſdem tranſlatione Lat.

Gen. 2.12. *Sardonyx.* 17.14. dele *in.* 15. *tuæ.* 24.17. *:ipſum* 25.17. in quibuſdam exemplaribus l. *expirans.* 32.3. *Edom.* 42.5. *frumentum.* 45. 6. *fames.* Exod. 3.18. dele *&.* 4.21. *pertinax.* 9.14. *ego.* 38.26. *Dimidium.* Num. 29. 12. *decimaquartâ.* Deut. 25. 5. *ſimul.*

Pag. 48. in annotationibus in Perſicam verſionem Pent. col. 2. l. 6. pro ' lege و. Pag. 60. in annotat. in Evang. col. 1. lin. 3. ἐκ. lin. 8. *correptus.*

In Perſ. Evang. & eorum verſ. Lat.

Mat. 1.6. dele comma poſt *uxore.* 3.3. dele *clamantis.* 5.3. dele *ex eo.* 13. 46. lege *pretioſiſſimum, & illum.* 24. 29. *ſuum.* Mar. 3. 7. *Galilea.* 3. 18. *toti.* Luc. 6.44. *cognita.* 17. 20. *percontatus.* Joh. 3.11. *tibi.* 6. 7. *Pro ducentis.* 13 *collegiſſent.* 10.16. *quæ.* 16. 13. دارد 19. 27. *diſcipulo.* In præf. ad Lect. annotationibus D. Gravii præfixa, lin. 10. l. *quæ*

In Præf. corrigenda *C.* pag. 4. lin. 6. lege *Pſalmorum & Cant. Cantic. Æthiop. verſionem Latinam, ubi a Græca* τῶν ό *diſcrepant, procudit, ut & Syriacæ per Job, ubi ab Arabica differt.* ibid. lin. 17. poſt *vertit,* addantur *(exceptis quibuſdam libris, quos tranſtulit D. Caſtellus.)*